AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERÐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarƌarь, seregegeƌ!

RIDAK[illegible] ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRÐARЬ: Ridaktor . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massaвьj bylek . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 ðən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAÐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

PAÐPIS ЬLAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pusta kantorƌarьnda, spleksələrendə həm xat jeretevselərðə QABUL ITELƏ.

№ 151 Şarşamвe 2 - Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UÐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬƏJA

ۋ.ک.پ. (ب) نڭ XVI نسێ بۆته سایوز ێسیێزێ

XIV نسێ ێسیز-ئیلدێ ئیندوستریالهشتێرو ێسیێزێ ئیندێ. XV نسێ ێسیز-کهللیکتیفلهشتێرو ێسیێزێ بولدێ. XVI نسێ ێسیز-بێل، تۆتۆش کهللیکتیفلهشتێرو ههم کولاکتێ سینف بولێو یاعێنان بۆتۆرۆوێ، ئۆیۆشتۆرۆو ێسیزێ

بێزێڭ بورس-کاپیتالیزم ئیلدهرێ قێوێپ یێتێو، سوڭکی قێوێپ یێتمهو-ههلهک بولێو، تیگهێ هوێ

ۋ. ک. پ. (ب) ئۆزهک کهمیتهتێ ئاتچوتێ بوینسا ئیپ. ێستالین داکلاتێ.

بۆته دۆنیا کاپیتالیزمێندا ئۆته بارعان کریزیس ههم سسسرێڭ ئێشقێ حالێ

1. بۆته دۆنیا ئیقتیسادی کریزیسێ

ۋ. ك. پ. (ب) نڭ ئۆزەك كەمیتەتێ سەیەسی ئاتچوتێ بویێنسا ئیپتەش ئستالین داكلاتێ

2 كاپیتالیزم قارشلقلەرێنڭ قێرقولاشوێ.

[illegible]

XVI nsь s'jezdьn kөndәlege

MӘSKӘV, 30 s'jьzdьn irtәngә ultьrьşьnda Yđәk kәmitәt daklatь bujьnsa hәjlәvđәr da[illegible] itte.

[illegible] hәjlәvđәrđә Kirьf, (Lininrat) Tabakuf, (Ural), Xatajьvic, (Urta idel), Cubar, (Ukrajьna), Birgavin (Tәnjaq kraj) Zilinskej (Urta Azeja) Rymәnsef (kәnbatьş әlkә), Kassiur (Ukrajьna), hәm Bubnuf (Mәskәv)-iptәştәr qatnaştьlar.

MӘSKӘV. 28 nse ejjyndә s'jezdьn irtәngә ultьrьşьnda đәr alqьştar menәn qarşь alьnqan ip. Kaganuvic Yđәk Kәmitәtteŋ ojoştorov atcutь menәn sьqtь. Iptәş Kaganuvictьŋ daklatь s'jezdьŋ bәtә irtәnge ultьrьşьna hudьldь hәm 5 sәqәtkә bardь.

Ul yđәnәŋ daklatьn, ojoştorov eştәre Lininden ustanufkahь bujьnsa barьvь hәm partejәneŋ *dәjem sәjәsәtenә rizalaştьrьp* qujьlvь turahьnda әjtep başlanь. Ip. Kaganuvic partejәnen XV nse s'jezdan XVI nsь s'jezqa tiklem dәvәrdә qudqatqan tep praktik burьstarđь asьp birđe. Bьl burьstar dyrt:

— Ildә indysterejәlәştorevđә tiđ timpьlarđь tә'min itev, şunьŋ menәn bәjle rәveştә betә eşsә massavaj ojoşmalarđь jaŋьnan ojoştorov, avьl xuzalьqьn satsejalizemsa jaŋьnan tөđәv, kulaktь sinьf bulьv jaqьnan bәtәrev hәm oşonoŋ menәn bәjle rәveştә avьldaqь bәtә ojoşmalarđь jaŋьnan ojoştorov, pralitarejattьŋ mәdәnejәten kytәrev, kadьrđar prablimahь, partejә jetәksәlegen jaqşьrtьv burьsь, *partejәne idejә jaqьnan* qorallandьrьv hәm uŋьŋ bajavaj kөsөn tә'min itev. Betә bьl burьstar Yđәk Kәmitәtteŋ ojoştorov eştәrendә praggramma buldьlar.

Ip. Kaganuvictьŋ daklatь juqarьla kyrhәtelgәn burьstardьŋ Yđәk Kәmitәtteŋ ojoştorov eşendә nisek ytәlevenә, hәm kilәsәktә bьl әlkә lә partejәgә nindәj eştәr eşlәnergә tejeşlegenә qaratьldь.

Ip. Kaganuvictьŋ daklatь ber nisә tapqьr kesle alqьştarqa osoranь.

XVI—part s'jez.

S'jez ƃara torqan „ƃalşuj tejatьr" đьŋ luzalarьnan ƃerәvhendә s'jez diligattarь. Huldan ƃerense, Azerƃefzan Savnarkumь rәise ip. Buniat—Zada.

Daklat bәtkәndәn huŋ s'jez ip. Kaganuvicqa avatsejә jәhanь.

S'jezdьŋ kiskә ultьrьşь yđәk—tәftiş kәmisejәhenәŋ daklatь menәn başlandь.

Rur eşşelәre kildelәr.

KEJEF, 30. Bьnda Rur әlkәhenәn 30 nimes eşsehe kilde. Ular Danbasta eşlәjәsәktәr. Bьl eşsәlәrđeŋ kybehe Rur zabastufkalarьnda aktif qatnaşqandar. Nimes iptәştәr VKP (b) nьŋ XVI nsь s,jezьna qotlav menәn merәzәqәt itep, yđđәreneŋ hyđendә bьlaj tәjđәr.

— Rur eşsәlәre xeđer jaŋьnan jaŋь sinfьj bәreleştәrgә әđerlәnәlәr, Lininden idejәlәre jeŋelmәjәsәktәr. Ular nimes eşsәlәreneŋ jәrәktәrendә jәşәjđәr. Beđ rivәlytsejәneŋ maşinistь—VKP (b) jetәksәlegә aẗьnda, SSSR eşse sinfь biş jьllьqtь arttьrьp ytәr tip ьşanabьđ. Beđ Danbasta [udarnьj satsejalizemsә timptar menәn eşlәrbeđ.

Nimes iptәştәr şulaj uq SSSR Yđәk Başqarmahьna la, tiligram jebәrep, tiligramdarьnda iŋ qart marksis—Lininse, Lininden iŋ jaqşь şәkertә—iptәş STALIN dь Linin urdinь menәn byläklәv turahьnda SSSR eşsәndәreneŋ horavьna quşьlqanlьqtarьn beldәrәlәr.

Linin ur[illegible]irevđe hor[illegible]

ADISSA, 30. [illegible] Şivcinko" maşina-tra[illegible] [illegible]ansahьnьŋ kalxuznikta[illegible] [illegible]insejәhe Sәvittәr Saju[illegible] [illegible]erense maşina traktьr st[illegible] ojoştorovsь bulqan [illegible]keje victь Linin urdinь[illegible] byläklәv turahьnda [illegible] buldь.

Timer jul eşsel[illegible] praf sajuzьnda jaŋьnan hajlavđar.

MӘSKӘV, 25. 1nse sintәbergә tiklem timer jul eşsәlәre prafsajuzьnda stansa, zavьt hәm miskumdarqa jaŋьnan hajlav kampanjahь uđqarьla. Bьl jaŋьnan hajlavđardьŋ tөp burьsь—1929—30 nsь jьlda jәk jәrәtәv planьn uŋьşlь rәveştә ytәv esәn timer jul eşsәlәreneŋ kiŋ jalpьhьn mabilizavajt itev, bөrәnse jartь jьlda bulqan buşlьqtarđь bәtәrev, 1930—31 nse jьldaqь plan zadanjalarьn arttьrьp ytәv hәm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ „Prajьzvudstvaqa jeđ menәn" borolovđarьn tә'min itev. Jul eştәrә xalq kamisarlьqь hәm timer jul eşsәlәre prafsajuzьnьŋ Yđәk Kәmitәtә bәtә administratif-xuzalьq hәm tixnicișkej pirsanaldь bьl jaŋьnan hajlavđarda aktif qatnaşlьq itәrgә saqьralar.

XYI-nsь part s'jьz.

S'jezdьŋ prizidejumь huldan uŋqa ip. Varaşьlьf, ip. Stalin, ip. Kalinin hәm ip. Jenykidze.

TӘRLӘHENӘN

Jaŋь paraxut.

ADISSA, 30. Bьnda Neju—Jurk tan Saftargfluttьŋ Amirikala alьnqan „Svirstruj" tigәn 6000 tunnalь jaŋь paraxutь kildә.

Zajьmqa jәđьlalar.

ARTIMUVSKEJ, 30. „5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьna sruqьna tiklem jađьlьv başlandь. Kyp eşsәlәr hәm bәlgestәr ber ajlьq hәm aj jarьmlьq eş xaqь kylәmendә jađьlalar.

Spikylanttәrgә qarşь.

MӘSKӘV, 30. Hьŋqь vaqьtta badarđar đa xosusьj sәvđәgәrđәr spikylәtsejә eşen kөsәjtep baralar. Şunьŋ menәn bergә his ber tөrlә naluk tylәmәjđәr. SSSR malejә xalq kamisarlьqь urьndarqa badarđar đa spikylәtsejә jahavsь bәtә xosusьj sәvđәgәrđәrđe naluk tylәtergә quşьv turahьnda diriktif birđe. Bәtә kerәẗtejәndәr, şul xisaptan kalxuzsьlar đa badarđa yđ xuzalьqtarьnda eşlәngәn nәmәlәrđe hatqan esәn naluk tylәmәjđәr.

Kulak xuzalьqtar tura hьnda.

MӘSKӘV, 28. SSSR Savnarkumь qarar itte:

— Kulak xuzalьqtarьnьŋ sәsevđәrә kantraktavajt itәlmәjđәr. Bьl xuzalьqtar sәsәv kylәmen hәm praduksejә birev eşendә avьl sәvittәre tarafьnan birelgәn qatь zadanejә bujьnsa eş itәrgә tejeştәr. Dugьvьrđar jađьşьv hәm kantraktatsejә turahьnda jarlь hәm urta xөllәlәrđeŋ kypselek jьjьlьştarьnda sьqarьlqan qarardarь bьl dugьvьrđar đь jađьşьrqa xaqь bulqan hәr ber keşe esәn mәzbyri.

Burzьvazejə həm s—dimakrattar kammunistarqa qarşь kərəşte kesəjtələr

33 meŋ eşse eşheđ qaldьrьla.

BIRLIN, 28. Tənjaq—kenbatьş sənəqət rajunьnьŋ timer eşləvse sənəqət xuzalarь bətə 33 meŋ eşse həm xeđmətkərđərgə ulardьŋ eştən sьqarьlьvdarь turahьnda belderđələr. Bьl eştən sьqarьvđan maqsat itep kapitalistar xeđmət xaqьn 7½% qa kəmetevđe alalar. Kyp kenə ere zavьttarđьŋ eşselərə, rivəlytsejun prafsajuz appazitsejə jetəkselegə aƅtьnda 1 nse ejjyđen eş taşlarqa buldьlar. Kifarmistar eş taşlaqan eşselərgə pasubejə birevđən baş tartalar.

Fransejə eşselərə SSSR jaqlь.

PARIZ, 28. Fransejənəŋ kalunja səjəsətenə qarşь kampartejə tarafьnan mitingь uđqirьldь. Mitingьla 5000 keşe qatnaştь. Ip. Kaşindьŋ hyđđərən eşselər avatsejə menən qarşьlanьlar. Ip. Kaşin yđenen hyđendə bьlaj tine:

— Xəđer rivəlytsejun xərəkətkə Mitrapulejə həm kalunjalarđa keslə kərəş alьp barьlqan məldə Məskəvđə VKP(b) nьŋ XVI nsь s'jezdь bəjək satsejalizem təđəlesenə jomqaq jahaj. SSSR eşsenđərenen jeŋevđəren donja pralitarejatь kyđ aldьnda ber kemdə jəşerə almaƅ.

Prusejə landtaqь kam. diputattarqa qarşь.

BIRLIN, 28 Prusejə landtagь bətə burzьvazejə partejələre, şul xisaptan satsejal-dimakrattarđa, kypselek tavьşь menən kammunis diputattar Golke, Ladiman, Bruns, Rau, Ditir həm Şubir iptəştərđe parlamint aqzalьqь xoquqьnan məxrym itergə qarar itte.

Eşselərđe tərmələrgə jabalar.

VINA, 27. Bilgrat qalahьnan xəbər itevđərenə qaraqanda kammunistar partejəhьnda torovda həm kammunis ədəbejət haqlavđa qəjeplənep, ber tərkəm eşselərgə sut jabaldь. 9 keşe tərlə məddətkə, tərməgə jabьlьvqa xəkəm itelgən.

Eşselər Kampartejəgə inələr.

BIRLIH, 27. Girmanejə kampartejəheneŋ Rur ojoşmahьna jaŋьnan 857 eşse inde. Ularđьŋ esendə đur stazlь satsejal dimakrattar đa bar.

SSSR turahьnda kapitalist ni həjləj.

NEJU—JURK, 28. Tənjaq quşma Amirika ştattarьnьŋ iŋ đur indystirejalaştьrlqan firmanьŋ xuzahь Kimpəbil SSSR qa kitkən məlendə matbuqat vəkildərə menən həjləşkəndə, şul hyđđərđe əjtte:

— Min Niƶnьj—Novogurьttaqь, Stalingьrattaqь traktьr zavьttarьn, kənjaq Rəsəjđəge şulaj uq Ukьrajьna, Ural iđel bujь, kənbatьş Seberđəge gigant kalxuzdarđь qarajasaq mьn. Mineŋsə SSSR Amirika əsən đur bađar, Amirikanьŋ xəđergə xələndə SSSR bađarđarьn fajdalanmavđь nasar eş tip əjtergə tura kilə. Əs jьldan hun Rusejə bətə donjala sitkə bojđaj sьqarьvđa, iŋ berense urьndь alasaq. Ə şul uq vaqьtta Amirika igenselekte kəmetergə tejeş bulasaq.

VINA. 28. Ruminejəneŋ kypkenə qalalarьnda Ruminejə karyle, Karylgə qarşь jynəltelgən kammunis praklamatsejələr tarala başlanь.

Kanstansejə qalahьnda kammunistarpartejəhekazarmalarđa bulqanhaldattar arahьnda praklamatsejələr taratьp, bьnda Karylden Ruminejəgə qajtьvь menən Səvittər Sajuzьna qarşь huqьşqa əđerlənevə turahьnda əjtelə.

Impirejalizemgə qarşь dimanstratsejə.

NEJU—JURK, 28. Angələjə ilsexanahь aldьnda kampartejə tarafьnan ojoştorlqan 3000 keşelek dimanstratsejə ytkərelde. Dimanstratsejəneŋ luzьqьnlarь—Nindəstandьn yđ başьna jəşərgə tejeşlegə, Britanejə impirializmahьnьŋ ьsьn jeđen asьv.

Mitingьnan hun dimanstratsejəsьlar pьlakattar həm ələmder menən ilsexana aldьnan yttelər. Palitsejə dimanstratsejəgə həzym jahanь. Kyp dimanstratsttar tuqmalqan'dar həm jaralanqandar.

GILSINGFURЬS, 27. Aba qalahьnda sut 6 kammunistь ьşpejunlьqta qəjepləp, jartь jьldan 5 jьlqa tiklem məddətkə tərməgə jabarqa xəkəm itte.

Amirika huqьşqa əđerlənə.

VAŞINGTUN, 27. Tənjaq Amirika quşma ştattarьnьŋ prizidintь Guvir, huqьş bulqan xəldə ilden bətə bajlьqtarьn mabilizavajt itev məs'ələlərən əjrənev esən kəmisejə ojoştorov turahьnda sьqarьlqan zakun prajьktьn raƅlanь.

Ylem jazahьna qarşь.

PRAGA, 25. MOPR đьŋ Praga ojoşmahь Elvuf qalahьnda sьqarьlqan ylem jazalarьna qarşь qьrqa rizəlytsejə qabul itte. Gix—Slavakejələ jəşəgən Pylşə studinttarь Pragalaqь Pylşə vəkələtenə, Elvuf kamsamuldarьna qarşь sьqarьlqan ylem jazahь turahьnda rizəlytsejə sьqarьp birđelər.

Pravakatsejə barьp sьqmanь.

PRAGA, 25. Slavakejələ kammunistarđьŋ „xərbi ojoşmahьn" tapqan Bratislav palitsejəheneŋ pravakatsejəhe ber nətizələ birmənə, qulqa alьnqan ojoşmanьŋ julbaşsьlarь—palitsejə aginttarь bulьp sьqtьlar. Kammunistar partejəhenə qarşь jynəltelgən bьl pravakatsejə Gix—Slavakejə eşselərə arahьnda keslə asьv menən qarşь alьndь.

22 nse ejjyndə Gix—Slavakejəneŋ kyp kenə qalalalarьnda palitsejə pravakatsejəhenə qarşь massavaj mitingьlar bulьp aldь. Bьl quđqalьş nətizəhendə palitsejəsə kyp kenə qulqa alьnqandarđь qotqarьrqa məzbyr buldь.

BIRLIN, 28. Mansfildskej rajunьnьŋ eş taşlaqan eşselərə kypkenə urьndarđa ştrikbrixerlekkə qarşь massavaj dimanstratsejələr ojoştorđolar. Hunqь ađ na esəndə 240 tan artьq eşse kampartejəgə inde.

Mansfild qa jaŋь palitsejə əterəttərə jəbərelgən. Kansirьndьŋ administratsejəhe kərəşten ođaqqa huđьlasaqьn aŋlap, bətə xeđmətkərđərđe eştən sьqarđь

Kapitalistar qotoralar.

BIRLIN, 28. Saksunejə mitall sənəqəte xuzalarь xeđmət xaqьn 15% qa kəmetevđe, eş kənən ađnahьna 60 səqətkə tiklem ođajtьvđь talap itep, kalliktif dugьvьrđь bođđolar.

Eş taşlavđar kiŋəjə.

PARIZ, 28. Ispanejələge bətə sənəqət yđəktərə eş taşlav quđqalьşь tulqьndarь menən uralьp alьnqan. Eş taşlavđar rivəlytsejun—sinfьj luzьngьlar aƅtьnda baralar. Malaga qalahьnda dəjem eş taşlav uram huqьştarь həm Sivilejələge kevek kyp qulqa alьvđarqa osoranь Madritta eşse dimanstratsejələr davam itə. Quđqalьş kammunistar partejəhe tə'ƅire aƅtьnda ytə.

Eşselər xərəkəte kesəjgəndən kesəjə.

PARIZ, 28. Sivilejəlaqь eşselərđen kybehe huqьş xələ həm massavaj qulqa alьvđarqa qaramaƅtan, eş taşlavđь davam itterələr. Ular menən tuqanlьq jələnən Malka həm Grinada qalalarьndaqь eşselər həm şul tirələge avьl xuzalьqь eşselərelə dəjem eş taşlav iqlan ittələr. Timer jul xərəkətə bođolqan, fabriktar qeskərđer tarafьnan haqlanalar. Təvləktər bujьnsa maxsus tribunal eşləp eş taşlavđa qatnaşqandarqa qarşь siktən tьş qatь jazalar birə.

Baş kytərevselər jeŋgəndər.

LUNDЬN, 28. Bьnda kilgən xəbərđərgə qaraqanda, Balivijalqь baş kytərevselər jeŋdelər həm vaqьtlь xəkymət ojoştorđolar. Işətelevgə qaraqanda, elleke prizidint həm baş kamandujuşşi qulqa alьnqandar.

Iƅerek baştan

Eşləngən ajlьq jenəjəttər

Oşo jьl Arqajaş kantunь Qonşaq jorto Qorman avьlьndaqь „Partizan" kalxuzьna reis bulьp, 25 meŋsələr esenən eşse, parteja aqzahь Ridnikəf həm avьl səvite reise bulьp Şajdullin tigender kilələr. Ulər bьl avьlqa kilgəndən birle bəp vaqt iƅerep jərenələr.

Bьl ike „eşməkər" parteja aqzahьn ajьrьm tikşergəndə, maşьnə tulьhь menen ikənlektərən aŋьq bolərebed.

Başta hydde „Partizan" kalxuzьna reis bulьp kilgən Ridnikəf turahьnda başlajьq. Məs'ələ bьla:

— Ridnikəf kalxuzda 2½ aj samalь eşlegəs, utpuskь ala, ul utpuskanan qajtьp barqan vaqtьnda Arqajaş jaqьnda esep, iƅerep uram bьsьraqlьqьnda jьqьlьp jatqan jerenən militsejalar tatьp alьp, eƅenən aktь tədeldər də, ike „Partizan" kalxuzьna eşkə qajtaralar. Ridnikəf parteja aqzahь bulьvьna qaramastan, eşlənodaj bьsьraqlьqtar eşləp jerenge esen avьl xalqьnan 12 kegen aktif avьl parteja jeçəjkəhe menen berlektə jortkum partejəgə xəbər itələr. Ul arala jort başqarmanan tikşerev kilep, Ridnikəf eşlegən eştəren tikşergəndə həm bətəndə Ridnikəftьŋ kalxuz aqsahьnan 270 hum aqsahьn ydləştere. Ləkin eş xaqtarьn alьmaj səbəple nisektə bulha, şulaj itep 90 bot ondoŋ ber nindəj đə kəŋəşhed 6 boton yđenə alьp qajta. Kəmisejə bik ььqlap tikşerə başlaqas, ondoŋ qajđa ikənlegen əjthələ, əs botlap onqona kire qajatara, qalqanьn yđendə qaldьra.

Maj əttilenən 12 humlьq maj alь. Şuqa aqsalь bulьmaqas, əllə nindəj sumka, sandalidər qaldьrьp kitə, ulqьna la jetmə, hь. Ridnikəf xalqtьŋ atьn jokterep, utpuskaqa qajtьp kitqənda, Məslim avьlьna jetep, aŋarqa aqtap taşьj.

Ul hər vaqьt iƅerek bula. Maj bajramь kenə kamsamoldar menən berlektə jenel kvalirejə şul avьl gьrazdanь Xafizəf Motiqqa barьp, Ridnikəf həm avьl səvite reise Şajdullin şulaj uq Jələlel Xaliqьf Ojelullin Ojəfer həm idara aqzahь Ridnikəftar menən bergə esep ultьrqandarьn kyrələr.

Ridnikəftь oşo jenəjəttəre esən partejənan Qonşaq jortkumь partejənan qajtьp, kire kilgen urьnьna qajtardь. Ləkin uqa qarata administratif saralar kyrmənə.

Inde hydde avьl səvite reise Şajdullin turahьnda başlajьq. Ul yđenən eştərən taqьla uldьra birə. Hər vaqьt iƅerek, araqьnan başь ojlenep tik 'jerej. Şul uq avьl gьrazdanь Xafizəf Motiqqa Ridnikəf, Şajdullin esavlop iƅerələrđe ike reis nьq hьqьşьlar. Şajdullin işek təbəndəge bьsьraq bьv tьsьna başьn tьp jəqoqa kitə. Ə Ridnikəf ej xuzahь menən tən bujь bьsьşьp sьqalar.

Şajdullin partejə aqzahь, şulaj uq avьl səvite reise bulьvьna qaramastan, kyp kenə jənəjəttər eşləj. Jarlьlar menən məqəmələhe nasar bula. Məƅələn: ul aşarqa horap kilgən qatьndarqa:

—Qajđa, telənde kyrhət əle ьsьndan da əsьqqanьŋ mikən, tip ulardan kələp, yđene jən, taba.

Bьna şul „aqaj-enə" keşelər bertən taqь esep ajaqtan jьqьlqansa iƅerələr. Eşkə kilevđe ujlapta birməjđər. Xəlq kilep kətə-kətə lə reis bulmaqas kire qajtьp kitələr.

Ber kən Şajdullin Xafizьfta esep qajtьp barqanda besən tajap Silebe qalahьna kitep barqan kyrge Boris avьl rgazdandarь osorajdar. Ulardьŋ berehende məltəq bulьp, Şajdullin tatьp alьp qala la, jьqьlьp iƅerep kitep ber ispalnitel, solanda berəvhen qaldьrьp, eşke işektən uram jaqqa satqьm məltəqtan ata. Məltəqtьŋ drupьarь işektə jarьp, ike qat tedərəne vatьp tьşqa sьqa.

Taqьla qabatlajьbьđ. Şajdullin partejə aqzahь, stazhь eşse. Bьna şulaj bulьvьna qaramastan, yđeneŋ ike balahь menən alqan qatьnьn, avьl qatьn-qьđdarь arahьnda.

—Minen qatьnьm juq, tip kemden qatьnьm „matur" şuqa kyđe teşəp, qьlaj utьnda janь jerej.

Ber vaqьt avьl səviteno ber qatьn yđenen irə menən eşlə eşəp, kənəş horaqa kilə. Ə Şajdullin bьl qatьndьŋ kyrev menən kyđe teşə, bьl qatьndьŋ irenen (Ojelejef Əxmətvali) xuzalьqьna upis jahaj. Ə qatьndьŋ quloqa teşərev esen jьqьn ьksьnlat mədire Axiullin Ridnikəftьŋ nan qatьnьn „matur" qatьnqa baş qoda itəp joborep, hunqь sitkə kyđe teşep qatьn riza bulmaha la, uqa jarlьlar qatьnьndan 2½ bot onda birə. Ə qatьndьŋ irene quilьqьn qatьnlaqqa birgən esen hatev itergə tətpenen jaŋьp bьa.

Bьna Qorman avьlьna kilgən eşse parteja aqzahь Şajdullin həm Ridnikəftarđьŋ „eşləgən" eştəre.

Xəđer avьl xalqь „eşməkərđər" đon betenleləp jalqьtь. Eş jortkum partejəgə birlegən. Xəđer ulardan jazalandьrь...

Bьna bьl qorqotqastarqa, partejənəŋ həm səvit xəkymətenəŋ diriktiftərьn xalqь urьnьna eskelekkə halьşьp ajnьj almaj jərevsələr gə avьl xalqь pralitarejat xəkəmeneŋ qatь jaza bireven talap itələr.

Xazixuza balahь
Xəbbi Xuza.

Pirigiptarđь təđətev julьnda

Xəkymət kəmisejəheneŋ Məsəqyt kantunь dəvmələndə bulqan pirigiptarđь təđətev heđemtəhe.

B.A.S.S.R. Qilmi Kətəpxanah №458 Научная Библиотека БАССР

Kantun Ʒojoşmahь, kulaktь sinьf bulьv jaqьnan bətərev turahьnda juqarqь ojoşmalar tarafьnan kyrgəđmələrđeŋ bulmavьna qaramaƅtan, 25 nse qinvar ajđarьnda raskulacivanejaqa kereşə. Bьnda raskulacivajt itev xəkəmgə birev arqьrь eşlənelep, kyp kenə məs'ələlərđe Başməxkəmələ tikşerə. Kulak ʃurьnьna kustarđar, 18 nse jьldarđa kuntьr rivəlytsejələ qatnaşьvsьlar, ulardьŋ kulak bulьrlьq xuzalьqь bulmahala, həm ajьrьm halьm menən naluk alьnqandarđьla kulak rətenən qarap his ber tikşerev-nitəvheđ raskulacivajt itkəndər.

Bьna bьl vaqьtta pirigiptar fəqət tybən səvit apparatь xeđmətkərđərə arahьndaqьna bulmaj; xətta juqarь torqan urgьn xeđmətkərđərə, vəkildər tarafьnan Məƅələn: kantun vəkile Şutьf, Aq-qataj jorto vəkile 5 pr. tanda kəm bulmaqan xuzalьqtь raskulacivajt itərgə bulmaqan quşa. Avьl səvite:

— Beđđeŋ avьlda uŋdaj keşe juq, tip javap qajtara ə vəkil:

— Ul nisek inde, bergenələ keşe bulmahьn ti, ism-ham ber genə xuzalьqtь qьna bulhala *raskulacivajt itərgə* kərək, tip quşa.

Heđemtələ nəmə kilep sьqa? ber jarlьnь *raskulacivajt itələr*. Bьna bьndaj; partejə həm səvit xəkymətenəŋ diriktivalarьna təkərəp qarap, yđenən—yđe „zakun" sьqarьp jərəvselər bulmanь tygel. Məƅələn, jađqь səsev kampanejahь məlendə kantun həm jort vəkile avьl səvitenə oşondaj ber bojoraq birə: „(yđgərtəlməj alьna) „NAKAZ".

„Bətə avьl səvite aqzalarьna, həm „Ojurnьj-klyc" pasjulkahь ispalnitele, kevartal başlьqtarь şulaj uq brigadirdarqa!

Xəkymət qararđarьn həm kalxuz təđev eşeneŋ barьşьn iƅkə alьp, bьnь vaqьtьnda urьnьna jetkerev, bətə avьl aktiftarьna jəkmətelə.

1—orloq matirejaldarьn ytəvđe, 18 nse fivral 1930 nsь jьl səqət kəndəđgə əskə jəməqətləşterelep bətərgə, həm qajhь ber tarmaqtarđa 50 pr. qa arttьrьlьp ytələrgə) tejeşle.

2—Traktьrqa zadatka jьjnavđь 18 nse fivral 30 nsь jьl kəndəđgə səqət 3 kə 100 pr. menən ytələp bətərgə tejeşle.

3—Bətə pradəvulstva igenđəren 18 nse fivral 30 nsь jьl kəndəđgə səqət 3 kə jəməqətləşterelep bətərgə tejeşle.

4—Urman əđerləv həm igən atgruzit itevđe 100 pr. menən virbavajt itep bətərgə kərək.

5—Maldarđь jəməqətləşterev (hər berehen ajьrьm rəveştə) turahьnda dərəƅ iƅəp alьrqa.

6—Ixtejari fund turahьndaqь svodkanь kilterep jetkerergə.

7—Pradavulsteva, orloq fundь həm misnьj fundtь haqlav turahьnda aşьqьs sara kyrergə.

8—Pradavulstьva igenđərə, həm orloq matirejaldarьn bođolovđan haqlav əsən bətə saralarđь kyrergə, əgərđə oşondaj vaqiqalar bula qalha, qəjeplelər əƅtənən jənəjət eşe asarqa.

9—Bərəngene dəjəmləştərergə, haqlavqa birəlgəndərenən 100 pr. menən quldamqalar alьrqa.

10—Hər ber jəkmətelgən eştərđe qəmələgə aşьrьrqa.

11—Orloq tađartьvđь 1930 nsь jьldьŋ 19 nsь fivralьna kəndəđgə səqət 10 qa 100 pr menən ytəp bətərgə.

12—Kulak xuzalьqtarьn raskulacivajt itevđe 100 pr. menən *farsiravajt* itərgə.

Atcuttar menən bergə, bətə eşte 30 nsь jьldьŋ 18—19 nsь fivralьna ytəp bətərgə, bulqan matirejaldar menən zadanejanь ytəv turahьnda iƅəp birer əsən 1930 nsь jьldьŋ 18 nse fivralьna avьl səvitenə kilep jetərgə, əgərđə avьl səvite aqzalarь aktif, brigadirdar tarafьnan ytəməvsələr bulha 1930 nsь jьldьŋ 19 nsь fivralьnda kəndəđgə səqət 12 lə jenəjət qanunьnьŋ 58—8 mətdəhe bujьnsa xəkəm iteləsəktər.

Ajьrьm grazdandarđьŋ, əgərđə kampanejanь bođhalar, xəkəmgətiklem bətə xuzalьqь alьnьp, bətə qailəhe kalxuzdan sьqarьlasaq.

Jort həm kantun vəkile (quldamqa.)

Bьna, bьl „Nakaz" pirigiptarđьŋ kilep sьqьvьna asьq həm tulь faktь. Sənki, oşondaj đur eşte, əllə nindəj xəkəmdə, fələn menən qurqьtьp, 2 kən esendə bətərergə tigən diriktiva birməgən. Bьnь məhim kampaneja məlendə partejə həm səvit xəkymətenəŋ diriktivalarьna təkərəp qarap, nisektə bulha xalьq arahьnda, havanan fajđahьđ „nakaz" dar alьp qabarьnьp jalqan qaraştar tьvđьrьrqa jərəvsenəŋ eşe tip tanьrqa tura kilə. Həm bьl turəla qəjeple keşe pralitarejat xəkəmə aldьndaj yđe xəkəm itələsək.

Raskulacivaneja məlendə pirigiptarđь arttьrьvđa finans urgьndarьla bik ađ rul ujnamanьlar. Juqarьla əjtep kitkən indevidval naluk halьnqan xuzalьqtar barьhьla raskulacivajt itelgəndər. Ə, indeviduval naluk qa ьsьn urta xəllelər ələkkəndər, qajhь ber urьndarđa ьsьndanda bulqan kulaktar raskulacivajt itelməgəndər.

Şulaj uq hajlav—hajlanьv xoquqьnan məxrym itkəndələ bik uŋajlь eşlənelməgən. Sənki qajhь ber kulaktar raskulaçivajt itkəngə tiklem xoquqtan məxrym itelməj, hajlav xoquqь menən jəşəp kilgəndər. Ə, ular inde fəqət raskulacivaneja məlendə genə kyđgə kyrenələr.

Kulaktardan alьnqan əjberđərgə iqtibar itelməgən. Raskulacivaneja məlendə jarlь—batraktar qatlamь menən jetəkselek eşə alьp barьlmaqan.

Avьl xuzalьqьn dəjəm kəlliktifləştergəndə urьndarđa „dini" jorttarđь jabьvđala kyp kenə pirigiptar bulqan. Bьl vaqьtta, „dinse" lərđən kələv, ulardь kyrələtə məsxərələv julь menən uđqarьlqan. Məƅələn, 192 məset həm sirkəvđərđən tybən a/s. tarafьnan 156 hь jabьlьp, şulardan barь tik 31-egenə Başsik tarafьnan təsdiq itelengən. „Dini" jorttarđь jabьv his ber juqarь urgьndar tarafьnan diriktivalar bulmaƅtan eşlənelgən.

Bьna şul alьnqan jorttarqa tərlə kyltura eştərə inderelep, uqa kyp kenə aqsalar totolop eşlətelengən. Xəđer bis ber xalьq aqsahь menə rimunt jahatьlmaqan, tik buşqaqьna bikle ultьrqan „dini" jorttar, xalьqtьŋ horavь menən kire qajtarьldьlar.

Xəđer nse oşo jьldьŋ 25 ejjyn—ajьna alьnqan iƅepkə qaraqanda, kantun dəvmələndə bətəhe 7 pr. raskulacivajt itelengən.

Urьndarđa raskulacivanejə məs,ələhe 25 nse qinvarđan başlanqan. Ləkin şuqa qaramaƅtan Narkamjys diriktivanь 17 nsə fivraldaqьna birə. Bьna bьl eş əlbittə jaqşь tygel, bəlki Narkamjysteŋ qajqьhьđ jatqanlьqьn kyrhətə

Heđemtələ Başsiktьŋ diriktivahьna tikləm raskulacivajt itelgəndərđen hanь kəmi bara. Jəqol berense majqa tiklem 7 pr. tan barь tik 3,3 pr. qa qьna qala Timək, urьndaqь ojoşmalar tarafьnan 3,7 pr. urta xəllelər raskulacivajt itelengən bulьp sьqa.

Başqortostan yđək başqarma kəmitətenəŋ 26 nsь ejjyndəge kiŋəjtelep jьjьlqan prizidejum ultьrьşьnda, Məsəqyt kantunьndaqь pirigiptarđь təđətergə jebərelgən xəkymət kəmisejəhe ip. Susьjьftьŋ daklatьn tьŋlaqandan huŋ qəjeplelərđe xəkəmgə birergə həm Məsəqyt kantunь dəvmələndə pirigiptarđь təđətelgən hanarqa tigən qarar sьqardь.

SIBAJ RUDNIGE DUGЬVЬRĐЬ YTƏNE.

Sibaj rudnigendəge ajьrьm eşselər həm udarnьj gruppьlar yđ ara satsejalizem jarьşь dugьvьrь təđəşkəjnelər. Xəđer jarьş dugьvьrьna jahalqan jomqaqtar tybəndəgelərđe kyrhətə:

Praizvudstьva pragramь 124 pr. urьnьna 124,5 pr., xeđmət dissiplinahь 98 pr. eş qoraldarьna bulqan məqəmələ 100 pr. qa ytəlde.

Praguldar menən kərəşev eşendə đur qьna əlgəşevđer bar. Məƅələn: pragul 99 pr. qa tiklem bətərelde. Səbəpheđ pragul jahav ələkkə 25 pratsint urьnьna 8 pratsintqa qaldьrьldь.

Sibaj rudnigьnda satsejalizem jarьşь dugьvьrьn ytəvđə udar gruppьlar həm ajьrьm eşselərđeŋ aktif qatnaşlьq itevđərə kypkenə heđemtələr birđe. Bьl eştə udarnьj gruppьlar ajьrьmsa' aktiflьq kyrhəttələr.

Ş. ƏXMƏDJƏNEF.

Tybə rudnigendə

eşselər arahьnda aŋ—beləm eştərə nasar qujьlqan

Udarniktar qojoroqtah əjrələlər

(maxsus xəbərsebeđđən)

Tybə rudnigendəge bəgəngə eş barьşьna qaqьlqanda, unьŋ uŋьşlь jaqtarь bulqan kevek əle kypkenə jeteşheđ jaqtar xərkətheđ urьndarьnda kyrergə məmkin. Uŋьştar turahьnda hyđ asqanda oşolaj faktь kyrhətergə bula: Tybə rydnige plan bujьnsa 2000 tunna kalcidan birergə tejeş bula, ə xəđergə kəndə 2300 tunnaqa jetkergən. Dəjəm alqanda planđьŋ ytələşe jaqşь.

Ləkin qojoroqta həjrələp barьvđьrđьla, onotorqa jaramaj Eşteŋ həjrələngən urьndarьnan oşondaj faktьtarđь kyrhətergə bula Məƅələn:

Mart ajьnda halьnьp bətərgə tejeş bulqan katyl, april ajьnda kəskə eşkə başlaj. Şulajuq Səjanil zavьtьnьŋ "dravilka„ həm başqa maşinьlarđьŋ hunqa qalьp xutqa jəbərələvə planđьŋ 100 pr. menən ytəlməvenə şojqan jahaj, Səjanil zavьtьnьŋ hunqa qalьp eşkə totonovьna matirjaldarđьŋ jeteşməve timer juldьŋ alьƅ bulьvь həm mastirđarđьŋ jeteşməvelə đurqьna səbəp bulьp teşə.

Tav bylegendəge eşselər yđđəren bətənləjə menən udarnьj iqlan itkəndər, şulajđa praguldar bətkənə juq, praguldar menən kərəşevđə udarniktar yđđəren tulьhьnsa məs'yl hanamajđar.

Eşselərđeŋ prajьzvudstьva kəŋəşmələrə, jəməqət eşenə qatnaşьlqtarьna kilgəndə oşolarđь əjtergə kərək.

Bьjьlqь jьlda Tybə rudnigenən kypkenə eşselər kalxuz, savxuz həm başqa xuzalьq urgьndarьna yrlətelgən, jaŋь eşselərđeŋ eşkə əjrənə almaj jatьvdarь, eşselər arahьnda eş alьp barьvqa kypkenə totqarlьq itələr. Şunьŋ menən bergə eşselərđeŋ kyberək ələşə avьldarđan kilgən krəƅtejəndərđən bulьp ular vaqьtlьqьna aqsa elər əsən kilgən eşsə bulьp hanalalar, tiđerək aqsa eşləp qajtьp: at, hьjьr hatьp alьv jaqьn qajqьrtalar. Ular arahьnda jəməqət eşenđə qajnavsьlardь tabьv eşə bik qьjьn ber məs'ələ.

Tybə rudnigendəge eşselərđeŋ kyberək ələşə sizunniktarđan torovь, aktif eşselərđen əd bulьvь aŋ—beləm eştərenə bik nьq tə'ƅir itə. Sənki Tybələ jəşəp kilgən ber tərlə tyŋərəktər ber tərlələ eş alьp barmajđar. „Irəndək" isemendəge eşselər klubь yđenen təđələşə jaqьnan jaqşь ber təƅkə ingən. Ləkin eş qujьlьşь jaqьnan yđeneŋ əƅtənə təşkən bursьŋ ytəj almaj sənki—tatar—başqort teləndə bergenə lə espiktakel kisələr, əŋgəmələr ytkərelgəjnə juq, bьndala eşselərđeŋ jeteşməven iƅkə alьrqa kərək.

Tybələ sьqьp kilə torqan „Tav" isemendəge Stinə gəzite yđeneŋ məndərəzəhe jaqьna bik tybəŋ tora, vaqьtьnan huŋlap sьqarьla stinə gəzitə yđeneŋ tirəhenəestinkurdardь təjəşənsə tarta almaqan. Estinə gəzitendə eş alьp barьlьq tanьş keşələr juq. Ber eşse bulhala ulda irtənən kiskə tiklem kətəpxana eşendə bolaşьp buşaj almaj.

Eşselərđeŋ əlkə gəzit—zurnaldar aldьrьvьna kilgəndə eş qəniqətlənerlek julqa qujьlqan. Məƅələn: oşo kəndə Tybələ Başqort—tatarđarđan 537 eşse sajuz aqzahь bulьp toralar. Başqort—tatar eşselərə arahьnda 437 dana „Başqortostan" 46 dana „yktəber" zurnalь„ həm başqa gəzit—zurnaldar bajtaqqьna aldьrьla.

Tatar—Başqort eşselərenəŋ kyberək ələşə gəzit zurnaldarđь yđ aldarьna ajьrьm rəveştə jađđьralar.

Dəjəm alqanda Tybə rydnigendə eş barьşь oşo xəldə. Jeteşheđlektər menən bergə eştə uŋьşlь jaqtarđa bar. Ləkin bьl uŋьşlьqtar menən qəniqətlənep qalьrqa jaramaj, sənəqət yđəgendəge eşselər, bigeregəndə, sizunniktar arahьnda tərbejə eşen kesəjtergə kərək.

Partejə kamsamul prafsajuz xuzalьq ojoşmalarьnьŋ eşselərđeŋ aŋ—beləmđərən kytərev julьnda bətə eş tarmaqь bujlap udar rəveştə qəməli saralarqa totonovđarь his ber kisekterelməj torqan məs'yl burьs bulьp hanalьrqa tejeş.

S.ƏXMYŞ (TYBƏ)

ARTEMEVSKEJ, 28. Karund rudnigьnьŋ şaxtjurđarь XVI nsь s'jezdьŋ asьlьvьn jaŋь şaxta ytkerev menən bildələnələr. Bьl şaxta 9 ajdan huŋ eşkə başlap, təvlegenə 1000 tunna kymer birep torasaq.

BAŞLAQAN EŞ JARTЬ JULDA QALA.

Satsejalizem jarьşь həm jarьş dugьvьrьn ytəvđə Jolalь rudnigь eşselərə xuzalьq jьlьnьŋ berense jartьhьnda bik tьrьşlьq kyrhətep, satsejalizem jarьşьna jomqaq jahaqanda pьlandь 126,8% qa tulьrьp, berense urьndь aldьlar. Satsejalizem jarьşь eşendə aldьnqь safta barьvdarь əsən Başqortostan tav trisə kəmitətə tarafьnan udarnьj rudnik atalьp, 204 humlьq qьđьl ələm menən byləklənqəjne.

Ləkin hunqь kəndərđə satsejalizem jarьşь eşenə eşselər həm administratsejə tarafьnan ber ađ halqьnlьq kyrhətev arqahьnda rudnik kyləmendə praguldar bulqьlav səbəple sənəqət pragramь tulhь menən ytələ almaj kilə. Pragramdьŋ ytəlməvenə ikense ber səbəp eşselər kadrьnьŋ jeteşməve, eşselərđeŋ kyberək ələşə səsev kampanejəhenə jebərelgənlektən, rudnikta espis eşselər jeteşməj.

Eşkə, eşselərđeŋ jataq urьndarь jeteşməv kyp kenə zьjan kilterə. Bələkejgenə ber bylmələ ike—əs qailə bergə jəşəp kilələr. Ytkən jьl maj baştarьndaq uq Başstruj tarafьnan eşselər əsən halьna başlaqan torlaq jorttarь oşo kəngə tiklem halьnьp bətkənə juq. Bьl kyrneştər pramfinplandь ytəv eşenə đurqьna şavqьm jahajadar.

Bajmaq zavьtьnьŋ eştən ber ađ vaqьtqa tuqьrap torqan vaqьttarь buldь. Bьl turala tav eşselərenəŋ əlkə kəmitətenə xəbər belderelgəs Başqortostan tav trisə idarahь bьl eşkə yđ vaqatьnda tejeşle saralar kyrə aldь. Şulajđa ələ bulha, eşselər arahьnda jeteşheđlektər bajtaq. Satsejalizem jarьşь eşeneŋ barьşь hunqь kəndərđə bylpənəjgənə hiđelə. Kilasəktə bьl eştə qьđьvlatьrqa həm tav trisə idarahьnьŋ eşselərđeŋ torlaq məs'ələləren xəl itev həm ulardьŋ eş şarttarьn jaqşьrtьvь motlaqan kərəklə ber nəmə.

BIRDЬQULEF.

S'jezqa bylək—kambajьn.

MƏSKƏV, 28. «Kammunar" zavьtь eşselərenen diligatsejəhe Məskəvgə XVI nsь partejə s'jezьna bylək itep, bьl zavьtta eşləngən berense səvit kambajьnьn kilterđe. Kambajьndь tantanalь qarşьlav həm mitingь jahaldь.

KALXUZSıLAR TARAfıNAN DƏJƏMLƏŞTEREL GƏN EŞ MALı, SBRUJ HƏM QORAMALDARĐı KALXUZDAN TıŞ EŞKƏ FAJĐALANıV TƏRTIBE TURAHıNDA

Instruksejə

1. Tartıv kesən ılav jəki taşıv kəsəbenə, kalxuzsılar tybəndəge tərtiptə fajđalana alalar:

a) Kalxuz, xuzalıq ojoşmalaları menən, ajırım jək taşıv eşenə dugıvır tedi.

b) Kalxuz, ber tərkəm kalxuzsılarđı dəjəmləşterelgən tartıv kestəre həm başqa taşıv əsbaptarı menən xuzalıq urgındarı pridprijətejələrenə jebərə: bıl pridprijətejə kalxuzsılar menən dugavar tedəj.

v) Kalxuz aqzahı, ajırım rəveştə lə jək taşıv kəsebenə bara ala. Bıl saqında ul kalxuzdan buş torqan taşıv əsbaptarı: (qoramal, eş malı, instrumint) ala.

g) Kalxuzsılar, kalxuz jarđamı menən kalxuz həm pramısla kapiratifı sajuzı julbaşsılıqı aŧtında yđ aldına eş alıp bara torqan xeđmət jəki kəsep ərtilə ojoştoralar.

Kalxuzdarđa tartıv kesenən fajđalanıv tərtibenən nindəj bulıvına qaramaŧtan, kalxuzsılarđıŋ eş baŧıvına tartıv kestəren qoramal həm sbrujđarđı birev həm alıv tərtibe iŋ qadi həm tiđ atqarılırqa, kalxuzsılarđı artıq valakita menən eştən sitləştermeŧkə tejeş.

2— Eş malı, qoramal həm ısbrujđar kalxuzsılarqa sittə eşləv esən tik kalxuz eşenən buşaqan arala qına birelə.

3, Kalxuzsıqa sittə eş malınan fajđalanırqa tartıv kestəre kalxuz idarahı (jəki unıŋ qušıvı bujınsa mal ađbarı jəki eşləp sıqarıv ucastkıhı mədire) tarafınan birelə.

Juqarıla kyrhətelgən tərtiptərđeŋ berensehe bujınsa tartıv kesənən fajđalanqan saqta tərtipteŋ bətə şarttarı dugıvırđa kyrhətelə. Dugıvırđa t y b ə n d ə g e l ə r đ ə motlaq kertergə kərək: a) eş jəkyne; b) eştə tultırıv tərtibe, v) tyləv şartı; g) jəkteŋ haqlı torovı esən javaplılıq şarttarı, d) at ađıqı menən tə'mın itev şartı; əgər jək traktır menən taşılha jək taşıvsılarđı ađıq menən tə'min itev şarttarı.

Dugıvırđı tultırıvđa qatnaşlıq itevsе kalxuzsılarqa (2 nsе tərtip bujınsa) eş xaqı kalxuz idarahı jəki səvite tarafınan bildelənə.

Eş xaqı bildələgəndə tybəndəge şarttar kyđ uŋında totolorqa tejeş: Eş xaqı Kalxuzsınıŋ taşıv kəsebenə jaŋqıđ barıp ala torqan eş xaqınan kəm bulmahın; timək kalxuzdıŋ dugıvır bujınsa alqan tyləv summahınıŋ 30-40%ı nan da kəm bulmahın. Oşonoŋ menən bergə, bılaj alınqan suma jək taşıvđa qatnaşlıq itkən bətə kalxuzsılar arahında, ulardıŋ tykkən kestərenə qarata tigedləp bylenə.

Tartıv kestərenən kalxuz eşenən tış başqa tərtip menən fajđalanqanda tybəndəgelər menən qullanırqa kərək:

1) kalxuzsıqa, bildələngən eştə atqarıv esən fajđalanırqa birelgən eş malı, sbruj, həm başqa əsbaptar eşkə jaraqlı bulırqa tejeş (attar—tađa, qoramal həm sbrujđar tedək bulhın)

2) Kalxuzsıqa invintar həm sbrujđı yđ əsbabı menən jaqşırtıv həm qulajlaştırıv xoquqı (idarə rizalıqı menən) birelə. Bında, eşləngən jaqşırtıv həm yđgərtev urınlı həm kərəklə bulha bıl rasxuttıŋ toroşo, praviinjə rizalıqı menən, kalxuz iŧəbenə kyserelgən bulırqa məmkin.

3) kalxuzı alqan eş malın həm invintarın kalxuzsı tik başta bildələngən eşkə genə fajđalana ala.

4) Qolonı bejənə, qartjeki bildələngən jal itevđən fajđalanmaqan eş malın eşkə jegərgə jaramaj.

5) Kalxuzsılar tərkəmə menən eş atqarılqanda mal, ısbruj, qoramaldarđıŋ haqlı bulıvı ulardı qəniqətlənerlek ərəveştə tə'min itev həm ulardı vaqıtında kire qajtarıv məs'ylejəte kalxuzsınan tış, pravlinjə jəki pravlinjə rizalıqı menən tərkəm tarafınan hajlanqan tərkəm başlıqına jəkmətelə.

6) Kalxuzsıqa, kalxuzdan tış fajđalanıv esən eş malı, qoramal jəki sbruj birgəndə, kalxuz birgən əjberenəŋ tulı həm tedək xəldə qajtarılıvın tə'min itev esən ulardan tybəndəgelərđe esenə alqan əbəzetelestva ala:

a) Kalxuzsınıŋ kalxuzdan alqan əjberđərenəŋ anıqlı teđmehe, ulardıŋ hər berehenəŋ ajırım xaqtarı;

b) jək taşıv əsbaptarın kalxuzsıqa nindəj metdətkə birelevе;

v) Kalxuz fajđahına kalxuzsınıŋ birə torqan fajđalanıv xaqı.

g) Əgər đə kalxuzsı jək taşıv kəsebe menən kalxuzdıŋ yđ rajunında eşləhə eş malın həm kalxuzsınıŋ ađıqı kem iŧəbenən ikənsələgə kyrhətelə;

d) kalxuzsıqa birelgən jıhazdıŋ bođolqan jəki həlek bulqan saqında uqa tyləv miqdarı.

Bındajəbəzetelestvanıŋ ajırım matdələren bildələgəndə tybəndəgelər menən qullanırqa kərək:

a. matdəhe bujınsa—kalxuzsı alqan nəmələrđeŋ toroşo kalxuzdıŋ invintar—iŧəp knegəhendə jađılqan jađıv bujınsa bilgelenə. Əgərđə bıl nəmə kalxuz tarafınan fajđalanılqan bulha, unıŋ toroşo tətolov miqdarına qarap təşerelə.

b) matdəhe bujınsa—kalxuzsınıŋ kalxuz jıhazın həm eş malınan fajđalanıv srugı kyrhətelergə tejeş.

Bıl sruk jəki eş bətev vaqıtı menən, jəki kalxuzsı mal həm jıhazdan fajđalanırqa alqan srugı tulqanqa tiklem bildelənə; jəki at alqan kəndən başlap bilgele adna jəki aj iŧəbe menən bildelənər (bıl saqta, taşıv əjberđərenəŋ kalxuzdıŋ yđ eşenə kərək bulqan vaqıttan artıq sruk bildələrgə jaramaj). Əđərđə əbəzətelstvala mətdəttər kyrhətelməgən bulha kalxuzsı mal həm qoramalđı kalxuz idarahı ni vaqıtta talap ithə lə kalxuzqa kire qajtarıp birergə tejeş bula.

v) matdəhe bujınsa: Əgərđə kalxuzsı maldı yđ aŧıqı menən aşatha, ul saqında ul yđenəŋ eş xaqınıŋ 60—70 % ala; əgər đə kalxuz nurmıhı menən aşatha eş xaqınıŋ 40%ı nanda kəm bulmaqan eləşen

g) matdəhe bujınsa—Əgər đə kalxuzsınıŋ kalxuz aşatha, bıl aŧıqtıŋ xaqı kalxuz tarafınan kalxuzsı—jək taşıvsı rizalıqı menən bəjələnep, bınıŋ esən jək taşıvsı juqarıla kyrhətelgən fajđalanıv xaqınan tış taqıla tyləj:

d) matdəhe bujınsa—kalxuzsınıŋ alqan eş malı həm invintarı esən məs'ylejət kyləme oşo rəveştə bildelənə. kalxuzsı qəjebe menən eştə vatılqan invintarđarđı teđətev həm başqa oşondaj rasxuttar kalxuzsıqa jəkmətelə.

Əgər đə bıl teđətev xaqı jıhazdıŋ yđ xaqınıŋ 20 % tınan da juqarı bulha uqa jynətevđə kalxuz yđ aqsahı menən ytkərə ala; ə, bıl tedəttərəv sıqımı kalxuzsıqa jəkmətelep, jıl ađaqında iŧəpləşkən saqta totop alıp qalına.

Eş malı ylep, bıl əştə kalxuzsı qəjeple bulmaha maldıŋ xaqı kalxuz iŧəbenə kerə: Əgər đə kalxuzsınıŋ qəjephedlege moqajın belenməhə kalxuz aqzahı eş malı xaqınıŋ tulı sumahına javap birə. Bıl sumanı, kalxuzsı kalxuz idarahı qararı bujınsa, jıl ađaqındaqı jəki jıl hajın, ylgən mal xaqınıŋ əstən ber eləşe totolop qalıv şartı menən, uqa rassrucka birep tylətergə məmkin.

7) Kalxuzsı alqan eş malı menən jaqşı həm akuratnıj məqəmələ itergə tejeş: a) vaqıtında unı aşatıv esərev həm kərək bulha jal itterəv; b) kesənən artıq jək fejəməv; v) hıqlav; Əgər də mal sirləp kit-

ho his kisekməŧtən eştə tuqratıv həm vitirnar jardamı kyrhətev; d) tađartıv h. b.

Eş malın kalxuzsı eşteŋ avırlıqına qarap aşatırqa, kalxuz bildələgən nurmını birergə tejeş. Eş bik qatı bulqanda kybərək həm tuqlıqlıraq birelergə tejeş.

8) Eş qoramaldarı həm ızbrujđarđı tərtiple ərəveştə qarqa həm haqlarqa tejə ; a) ejkəlgən jərđəren majlarqa; b) eşləgən vaqıtta bođolqan jerđəren jynətergə, jamarqa həm başqalar.

9) Əgər kalxuzsı kalxuzdan sittə (ber nisə saqırım alıŧlıqta) eşləhə, ul eş malın hər kən kalxuz kanuşnajına kilterevđən qotqarıla, həm uqa maldı yđ ađbarında jəki eşləgən urındaqı xuzalıq urgındarınıŋ ađbarında pravlinjə tarafınan rəxsət itelgən metdətkə, qaldırıp jərev xoquqı birelergə tejeş.

10) kalxuzsı, bildələngən tərtiptərđə bojomqı atqarmaqan saqta, idara uqa eş malı həm qaramaldan fajđalanıvđı tıjarqa xaqlı.

Şulaj uq əbəzatəlstvala kyrhətelgən fajđalanıv metdətə tulqanqa tiklem eştən atkaz itə həm eske tərtip qaqidələre bujınsa ıştraf hala ala. Əgər đə matdi zarar kilhə. bıl zarar təqəjenləngən tərtiptə bođov arqahında kilep ıqha, 6 nsı matdə bujınsa, matdi zararđıŋ xaqın tylətev esən məs'ylejətkə tarta.

11) Kalxuz idarahı, maldarđıŋ kalxuz eşe juq saqta eşheđ tormavđarın kyđətergə tejeş—bıl qəmymi tərtip.

Dəjəmləşterelgən mal menən sittə eşlərgə eş ıabıvsı həm unı ojoştorovsı kalxuzsılarđə alqışlap, ularqa kalxuz idarahe jarđam itergə tejeş. (idarə dugıvır teđəvđə, tərtip haqlavda, xuzalıq həm başqa ojoşmalar aldında kalxuzsılardıŋ mənfəqətən kyđətevđə h. b. jarđam itə ala)

12) Kalxuzsılar yđ kərəktərə esən (bađarqa, balniskə, tuqandarına barıv, yđ baqsahında eşləv esən h. b.) eş malınan kalxuz yđe sıqarqan tərtiptə fajđalana alalar.

13) Kalxuzsı, at menən eşkə kitkəndə, kalxuz idarahı uqa xuzalıq urgındarına—eşləgən urınına birer esən, kalxuz fajđahına qaldırıla torqan atcislinjə turahında sprafka jađıp birergə tejeş.

14 Kalxuzsılar eşləgən pridprijətejə, ycrizdinjə həm xuzalıqtar NKT, VSNX, VTSSPS həm kalxuz sintırđıŋ 1930 nsı jıl 22 nsе mart qar rına binaən, kalxuzsılardıŋ eş xaqınan, kalxuz idarahınıŋ ısprafkala kyrhətkən miqdarın totop alıp qalırqa tejeştər.

15) Totop alıp qalqan atcislinjə miqdarı xuzalıq urgındarı tarafınan kalxuzsınıŋ rasşut knəgəhenə ıerkələrgə tejeş.

16) Kalxuzsılar bilgeheđ bulqan jək taşıv eşenə kitkəndə, ulardıŋ eş xaqtarı kalxuz tarafınan anıq iŧəpkə alınırlıq bulmaha, ajlıq atcislinjə miqdarı qatı—fiksiravannaj sumala təqəjenlənergə tejeş (məŧələn 20—30 h. b.) Bında, kalxuzsı eşlərgə barqan rajunda taşıvsınıŋ urtasa eş xaqı miqdarınan sıqıp eş itərgə tura kilər; bıl atcislinjələr bildələngən miqdarđan juqarı bulmaŧqa tejeştər (Əgər attı kalxuzsı aşatha—40%, kalxuz iŧəbenən aşatılha 60—70%)

SSSR kalxuzsintırınıŋ vaqıtlı rə'ise: G. GƏJ.

BIRZA EŞSEHE QILVAN QOĐA-QOĐAQILıQı

Өfə xeđ ət birzahında eşselər siksejəhenəŋ mədire Qilvan Şəvəlejəfte eşselərđən belməgən keşe juqtır. Şəvəlejəf xeđmət birzahında eşləj başlaqas kejəve Səqit Xəjerlanamıŋfıŋ kustpramsajuzqa kurjır itep jebərđe. Tutahı (Səqitteŋ qatını) 2—numir Başturg magazinında uburşitsa, Şəvəlejeften qatını Juzurallista eşlej. Heŋlehe Maxmydə Şəvəlejeva,, qıđıl jondođ" kinohında eşləj. Şəvəlejeva ytkən jıl fanir fabrigında əđerək eşləgəstə eş ıbıraq bulqas: „eşləməjem, abıjım birzala bulqas berər urınqa qujar əle" tip sıqıp, straxkassanan pasubejə alıp jattı. Strax kassanan pasubejə alqan vaqıtta: „aqsa pudır menən kino — tejatırqa la jetməj" tip zarlana ine. Xəđer „qıđıl jondođ" kino hında eşləj başlaqas pudıraqa aqsahı jetə torqandır inde!

Xeđmət birzahına kypkenə eşheđđər ber kiŧək ikməkkə aptarap jələgəndə, straxkassanında qeiləhen tujđırırlıq aqsı ala almaqan eşheđđər tulıp jatqanda Şəvəlejəf iptəşkə yđenəŋ pətən tuqan — ırıvın urınqa qujıp eşheđ vaqıttarında pasubejə alıp birep jatıv ojat tygel mikən?! Səvit aparattarın tađartıv mələndə bındaj qailəselək qılqan Şəvəlejəf kevektər iŧtən sıqarılmahındar, tađa pralitarejat tənqitenən sittə qalmahın.

RAPKUR.

— Mixajlıvıskej uramı 65 nsе jortta torovsı Əvəlge „ısmicka" ərtilə upalnamucinnıjı A. A. Fidırıf 460 humqa rastırata jahavđa qəjeplənep qulqa alınqan.

Malsıbıq turahındaqı dak lat bujınsa həjləvdər.

CIPAJLYSKI: iptəştər, partejə aqzaları malsıbıq prablimahına iŋ məhim prablima itep qaraha la bed ele bına ydləştere alqanıbıđ juq Daklat menən qaramaqında bik qoro, bında malsıbıq eşen kilesokto bed nisek ojoştorerqa tejeşle bulqan haqlanıbıq bik az. Narkamzim bıqa tejeşensə iqtibar itməj. Min ber vaqıt oşo məs'ələ menən Narkamzimqa kildem, Fatix iptəş janına kerdem, ul pasif ştapta qaralır tine. Utırıv balaŋsı, sosev məs'ələhe bik odaq tikşerelhə lə, malsıbıq turahındaqı məs'eləgə kilgəs utırıv taralıp bettə.

Şulaj uq urındarda ber vaqıt jahalma toroqtorov eşe menən ... padvud taba almaj aptıranıq.

Malsıbıq kapiratiftarı tejeşle iqtibar itməjdər. Matbuqat hiş əhəmijət birməj.

Kadırdar jeteşməj həm uqa iqtibarda itelməj, bar tiklemele urındarda ...

Za-aminimum turahında qarar sıqarılqan bulhala bojomqa aşırılmaj.

Planlaştırıv eşe minemsə juqarıdan kantrul han birelep, şunı urında tikşerep qaralıp itev juls menən bulmaqan ... le. Juqha finans jardamı məs'ələhe nasar bular.

Kantraktatsejə eşendəge jeteşheđlekter betergə tejeş. Juqha bədđə tertle ojoşma jıl ara jartış aşıp bara. Curaj vu ıssında ber susqanı 5 ojoşma kantraktavajt itep talaşıp jerenəler bır—berhenən kenləşop tendər bulıs mal kantraktavajt itep jerejđər. Minemsə, bətə mal kantraktatsejəhe eşen ber pılan aŧtına alırqa kərək.

Adıq—tylək balansı teđevgə bik nıq diqqət itergə, həm mal adbarın jətərlek qaldırırqa kərək.

Narkamzim ber vaqıt 10kən esende hədđe nisə baş hareq qasırılqan" tip hukum jebərə. Bıl bit kelke, kem hareq qasqanın bexe qaraj bit.

OJOJNULLIN: Kalxuzdarđan yđđerende jeteşken aktiftarđe şularda nıqıştıp qaldırır bım 25 mıŋ iŧəbenə tiklem eşselerđən dereħ fajdalanıv məs'ələhen bik nıq diqqət itergə kərək. Juqha bed jarlı həm batraktarđan ojoşqan kalxuzsı bıl bik kyp məs'ələlərđe tiđgənə teşənep jetə almajbıđ, bıl arqala kalxuz tədələşendə şaqtaj kyp edəlektər kilep sıqa.

Juqarıdan barqan vəkildər qoro əridinip jılıv menən qanoqatlanəlar ... 400 baş malđan ismelegən tabıp, şularđı „kantraktavajt itelgən" tip jađıp kitkən. Ə fakticski ul nı bar 60 baş mal bulıp sıqtı.

Juqarıdan kantraktatsejə vaqıtında avans aqsahı bik əđ birelə—tana hıjırqıla 3—4 hum, bađavqa la 3 hum. Jə bıl es hum menən ber nisə aj kypmə genə həm jardam itep bulasaq? Jardam bulqan aqsahı bulırqa tejeşle, kemende mal başına 50 r. s samahında bulhın. Şul vaqıtta qına jarlı hıjırın hatıvđan qotqarıp qalasaq.

Xəbərselər BLOK-NOTı

HAJLAV NASAR YTTE

Moraptal jorto, Moraptal avıl səvitenəŋ eşe turahında xisap daklatı tıŋlanıp eşləgən eştərə jomoşaq tabıldı. Bınıŋ təp səbəbe a—səvite sikritarınıŋ osep jərev həm başqalarđıŋ eşkə halqın qaravınan bulqan. Səsev zadanejəhe urta han menən alqanda kalxuzdaqı xuzalıqtar başına 6—giktar həm ajırım xuzalıqtar başına 4 giktar tura kilə. Ajırım xuzalıqtar arahında eş qəniqətlənerlek alıp barılmaqan.

Hajlav jıjılışına qatınqıđđar ađ kilgəndər. Kalxuz həm partejə aqzaları kyrhətkən kandidattar ađ tavış aldılar. Avıldıŋ juqarı qatlamdarı həm ulardıŋ jalsıları yđđərenəŋ kandidattarın ytkərə aldılar. Uramda esep—iŧerep jərəvselərđə bulqılanı. Avıl səvite rəisə iŧərektərđe tərtipkə kilterəv esən barıp, iŧerek Vəxitef M. menən qanlı—bola bulıp huqışıp kilde.

Oşondaj kyŋelheđ kyrəneştər qajtanan hajlav eşenə tejeşlə əđerlek bulmaqanın, batrak həm jarlılarđı nıq ojoştora belməgənlekte həm kulak həm ulardıŋ jalsılarına tejeşle atrup birelməgənən ajırım asıq kyrhətələr. Kiləsəktə bıl xəl bulmahın.

Tuŋmaŧ.

270 hum aşap uqırqa urınlaşqan.

Abraj jorto, Tybən—Xəsət avılı grazdanı Əxmətef Əptərəj 270 hum xalıq aqsahın (yđ ara halım, a. x nalugı h. b.) aşap qasqajın. Ul qasqanda „min xəđer yđəmdə—yđeŋ ytrəm, minə əđləp jərəməgeđ" tip jađıp qaldırqajın. Bıl unıŋ xajləhe genə bulqan ikən. Ul xəđergə kendə Qazan qalahında xərbi məktəptə uqıp jata. Rastratcikte qıvarqa həm sutqa birergə kərək.

Xəbərsə Ş. K.

Işmajıf R. meqzym jer teđevse.

Axun jorto (Bələbəj k.), Kysərbaj avılınıŋ mullahı Işmajıf Ojabdulla 1916 nsı jılqa tiklem 60 meŋ jer bilәp kilde. Ul yđenəŋ qırđarında kyp jarlılarđı həm batraktarđı qanlatıp eşlətte. Oşo bajlıqı əstənə tərlə jərđə đur—đur magazindar totop 200 prikaşşik eşlətte. Bıl mullanıŋ başqa bajlıqtarıla kyp ine. 22—23 nse jıldarđaqına qajđalır qasıp kitte. Oşo baj mullanıŋ ulı Işmajıf R. Xəđergə vaqıtta jer teđəvse bulıp eşləj. 1929 nsı jılda jer teđəvse Işmajıf Tapurin jorto Dysmət həm Ərəmə avıldarına jer kiŧəp birep kitkən. Qıvarqa kərək.

T. S.

Qıjqı—kapiratifında jeteşheđlektər bajtaq

Yrgə—Qıjqı avılı kapiratifında bıqa tiklem kypkenə rastratciktar xeđmət itep kildelər. Şuqa kyrələ unıŋ eşe xəđergə tiklem jynləp julqa halınmaqan. Unda kilgən tavarđar aqzalarqa jetməj, unıŋ əŧtənə tavarđıŋ kyp eleşen xeđmətkərđər alalar. Qajhı ber difisit tavarđar xeđmətkərđərgə kyp birelə.

Ber nindəj diriktif bulmajınsa torop, bətə partejə həm xəkymət qararđarına qarşı bulqan maj, kykəj həm başqalarđı əđerləv tavarqa alışıv julı menən uđqarıla. 50 gram maxurkaqa 150 kykəj alalar, Oşondaj eştərđə kyrep xalıq—„spikylənttərđə bətərđəgəđđə ində yđegeđ spikylətsejə jađajhıqıđ" tej. Oşo rəveştə avıldıŋ jarlı qatlamdarı (hıjırı həm tavıqı bulmaqandar) tavarđarđan qolaq qaqıp qalalar, ə xəllelər ala birə. Kapiratif tarafınan aşxana asılhala kyptərđeŋ xeđmətən ytəməj. Kapiratifta kərəklə tavarđar jeteşməj. Kapiratif lafkahındaqı kitap bylegendə avıl xalqına lajıqlı kitaptar bik əđ. Şuluq kitaptar bylegenə hatıv esən kilə torqan gezittər arahında iŋ kərəklə bulqan „Başhortostan" gezitə juq.

Oşo jeteşhrđelektərđə bətərəv sarahın kyrəv kərək.

X. NABAT.

Baj balahı Juldaşıftı qıvırqa.

Arqajaş kantunı, Tybən avılı elekkə 10—15 batrak kesənən fajđalanqan baj balahı Juldaşıf Əxmədəj xəđergə vaqıtta avıl səvitendə sikritar bulıp eşləj. Bıl baj balahı tyrə bulqas yđenəŋ atahına „jafa" kyrhətkəndərđən, atahı bajlıqın kəmətevsələrđən telegənsə ys ala. Məŧələn—xəkymətkə igən birməj badarđa hatıvsılarđı totovsı jarlı Xəsənef Hiđejət həm başqalarđı raskulacıvajıt itep bətə mileklərən aldıra. 24—25 nse jıldarđa Əxmədəj Arqajaş militsejəhendə eşləgəndə 300 hum vzətkə alıp, birməgəndərđe nagan menən tuqmap baştarın jara ine. Şulaj uq Arqajaş həm Siləbə xoloq teđətev jorttarında jatıp sıqtı

Oşo Əxmədejđeŋ nasarlıqtarı kyp eşkə qamasav kilterə. Səvit apparatınan qıvarqa kərək.

BEĐ.

„Başqotostan" gəzitələrenə jađılıvđı ONOTMANıŊMı?

1930 jılda 29-Ejjyn alıv hatıv

1- 6% A. O. Z.	4 h. 35 ½ – h.		
1928 j. %hıđ. „ „	127 h. —	129 „—	
929 j. otoş. zajım	100 „ 05„	100,	45 ,
1927 j. 10% O. Z.	25 „ 97„	—	—
„ 3- krəŧ O. Z 5 „	— „	— „ —	
K.X. nıqıtıvZ.10,24	—	„ 10„	59
1-indyst.Zajmı25,33	—	„25 „	43 „
2- „ „ %lı 26,19	„	26„	39
3 „ „ %hıđ 25.	—	„ 25„	1 0
„ „ %lı 51,97	—	„ 42„	07„
„ „ %lı 50. 72		„ 50„	32
11%lı ske 103 43—		103 28„	
Massavit za .mı. 25 36 „		25 96	
511.ma-Zrq			

№— NSE UQSı DIVIZEJƏ'NıŊ № — NSE UQSı PULıGıNA

PRIKAZ № 150

S. S. Kaminıt Isemendəge lagir, 6 nsı ejjyn 1930 — jıl.

Divizejənəŋ 14 - 3 numirlı prikazı bujınsa oşo jıldıŋ 24-nsə avqıstınan 27 nsə sintəberenə tiklem № - nsə uqsı pulıgınıŋ pirimin sastafına qəmymi əjrənəv sburı ytkərelə

Sburqa 4 jılqılar-1903, 1904, 1905 həm 1906 nsı jıl tıvqan bətə tybən dərəzələge nac sastaf, bətə starşıj həm urta dərəzələge nacsastaftar ılıqtırılalar.

Bojoram:

§ 1.

Miŋə tapşırılqan pulktıŋ bətə pirimin sastafına tybəndəge sruktarqa sburqa kilergə;

	kilev vaqıtı	kilev urını
Torqan jerenə qaramaŧtan bətə kantunda, səjesi, administratif, miditsina həm vitirinar sastafına.	9 nsı avqısta 8 səqətkə	Өfə qalahı pulık ştabına.
Tybən dərəzələ nacsastafqa	13 avqısqa 8 səqətkə.	Өfə qalahı,aqas kazarmalarkur. №2.
Rədəvaj sastaftanbulqan Өfələ şulajuq jorttarđa jəşəvse bətə partejə aqza həm kandidattarına.	19nsıavqısta 8 səqətkə	
Qalqan sastaftıŋ barıhınala: Stipan jortonda jəşəvselər...	22 avqısta 8 səqətkə.	Stipanıfka vikkə
Dmitrej — „ — „ —	22 avqısta, 8 səqətkə,	Dmitrejef ka V. I. K- kə
Iglin — „ — „ —	—„—	igelin v i k kə
Şişmə - „ — „ —	—„—	ŞişməV.I.K -kə
Blagavişşin—» — „ —	—„—	Blagavişşin V. I. K-kə
Өfə qalahı həm unıŋ tirəhendəge avıllarđa torovsılar —»-	21nsе avqısqa 8 səqətkə	

Jort sburı punkıttarına kyrhətelgən vaqıtqa pulktan qabul itevsələr barasaq.

§ 2.

Pirimin sastaftı jort sbur punkıttarına avıl səvite vəkildərə, ə Өfələge pulktıŋ sbur punkıtına jort başqarmaları vəkildərə menən bergəjebərelə.

§ 3.

Sbur məđđəte tybəndəgesə.

Starşıj həm urta kamanda sastaftarı esən 10 nsı avqıstan alıp 49 kən.

Tybən dərəzələ kamanda sastaftarı esən - 14 nsə avqıstan alıp 45 kən.

Rədəvaj sastafta bulqan V K P (b) aqzaları həm kandidattarı esən -20 -39kən.

Qalqan bətə sastaftarqa -24-35 kən.

Sburqa kilevđən qotqarılalar

a) ajırım belderevđərbujınsa 20-III tan 25 - IV gə, 20-IV 25-V qa tiklem sbur ytev esən tartılqandar.

b) pulık vəkilenə balnitsa jə bulmaha jortbaşqarmah nan teptəmə tapşırqan avırıvlđar.

Qalqandarı his byđheđ kilergə tejeştər.

§ 4.

Hər ber sburqa saqırılıvsı yđe menən bergə' jurqan,kruşka, qalaq, ber par kylmək ıştan, yđ nəmələren haqlav esən toq həm 3 kenlək ađıq alıp kilergə tejeş.

§ 5.

Oşo prikaz sıqıv menən torqan jerđən sitkə kitev avıtqıs başına tiklemgenə rəxsə itelə. Saqırılıvsılarqa vaqıtında xəbər itev həm ulardıŋ tulı rəveştə kilevđərə esən məs'ylejət avıl səvittərenə, jort başqarmalarına həm saqırılıvsı eşləgən pridprejətejə həm məəssəsələr əŧtənə jəkmətelə.

§ 6.

S S S R yđək başqarmahı tarafınan 23-IV 30- jılda testiq itelgən qəskəri xeđmətkərđər həm ulardıŋ qailələrenə birelə torqan lguta həm əŧtənlektər turahındaqı zakundar kudikısınıŋ 44 nse matdəhenə binaən bətən sbur vaqıtı bujınsa, sburqa saqırılıvsı pirimin sastaftıŋ xeđmət urını həm eş xaqınıŋ 2-3 eləşə haqlana.

§ 7.

Kilevđən baş tartıvsılar, jə bulmaha huŋlap kilevsələr, „Qəskəri jenəjəttər turahındaqı palazinejə"neŋ tejeşlə matdələrə bujınsa məs'ylejətkə tartılalar.

Pulkteŋ kamandir - kamissarı:Biləkuf.

Pulıktıŋ ştap başlıqı· Balaba. kileşterelde,

Өfə qala səvitte rəisnə; Ivanuf.

Өfə kantun başqarma rəise: Niqmətyllin

B A S S J. xeđmət xalıq kamissarı esən: Xəbibullin.

Өfə kənlegƏ

BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA kəmitətenəŋ 26 nsı ejjyndəge kinəjtelgən prizidejum ultırışında, Başqortostandı rajunlaştırıv turahında yđək statistika idarahı mədirə ip. Xismətullindeŋ qıŧqasa infarmatsejəhə buldı.

Rajunlaştırıv məs'ələhe bik məhim bər məs'ələ bulıvı səbəple oşo jıldıŋ 10 nsə ejjylənəndə huŋqa qalmaj, bıl turala kantundarđıŋ teləktərən belep, eşkə başlarqa tigən qarar sıqardı.

— Torqan urını bildəheđ bulqan P. Ibaşirugıf nəmələr urlap totolqan.

Məs'yl Ridaktır: B. IŞEMQIJUL

Ө KINO--TIATıRĐA FıRıNDA BƏGƏN: Ө

„URAL" KINAHıNDA
Sejanıstar 6, 7 jarım 9 s. başlanalar.
Bəgən
Karjıranıŋ başlanıvı
Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IĐEL KINAHıNDA
Sejanıstar: 6, 7 jarım 9 s. başlanalar
Bəgən.
Iŧke saxra
Xuduzıstvalı sit il filmehe.

Qıđıl jondođ KINAHıNDA
Sejanıstar:6, 7 jarım 9 s. başlanalar.
bəgən.
BALA XAQNA

„5-Maj"
(iŧke Өfələ)
? ? ?

Уфа, Типо- Лито „Октябрьский Натиск" Башглавлит №192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarꞡarь, seregegez!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massьvьj bylek . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jılqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, bətə pyşta kanturьrьnda, apieksələrendə həm xat jɵrətevselərdə QABUL ITELƏ.

№ 152 Kese joma 3-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN УВƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

ۋ. ك. پ. (ب) نڭ XVI نسۍ بۈتە سايوز ئسيزۍ

ۋ. ك. پ. (ب) ئوذەك كەميتەتۍنۍڭ سەيەسي ئاتچوتۍ

ئوذەك كەميتەتۍڭ گينيرالناي سيكريتارۍ ئيپتەش ئستالين داكلاتۍ (باشۍ 151 نسۍ هانذا)

27 نسۍ ئييون 1930 نسۍ يۍل

II ساتسيياليزم تۈذۈلۈشۍنۍڭ ئوتيپ بارغان كوتەرەلەنشۍ هەم س.س.س.ر. ذۍڭ ئسكۍ ئەلەۍ

1. عومومەن حالۍڭ حوژا لۍغۍنۍڭ ئوسۈشۍ

3. س.س.س.ر. مەنەن كاپيتاليست دەولەتەر ئاراهۍنداغۍ مۆناسەبەت

(داۋامۍ 2 نسۍ بيتتە)

ئۈذەك گەميتەتتىنڭ گينيرالنىي سيكرىتارى ئىپتەش ئىستالىن داكلاتى

موعشتان ئۆلككىنىڭ 193پر. سامالىندا يۇك يۈرۈتەسەكبۇ.

ئە ئىندى، باكۇ تيمىر يولدار مالىۋ مەسىلەمىنە كيلھەك، ئۈشۈ ھىساپ بيرۇ بلدارى ئىسنىدە، تيمەك 27-1928نسى بىلدارىلا كورلىنىپ ئىندبلەگەندە، تيمىر يول سلىەرى 76مىك كيلاميتردان 80مىك كيلاميترعا يىتكەن، تيمەك موعشتان ئۆلككىنىڭ 136،7پر. ميقدارلىندا بولا.

ۋ) ئەگەردە ساوذا — ئارالىق ئابارونى ئىلئىبدە 27—1926 نسى بلعى 31 ميليارت ،هومدى 100% قا ئاللپ ئىنپلەمەك، 28—1927 نسى بلدا ،بلل 124،6% 29-1928 نسى بلدا 160،4 پر.، ئە ،بلل ئاعشتاعى 30—1929 نسى بلدا بۆتە مەعلۇمەتتەر بويىنسا حۆكۆم ئىبكەندە ئابوروت دەومەلى 202 پر. تەشكىل ئيتە. يەعنى 27—1926 نسى بلعى مەندەن ساعشترعاندا ئىبكەلدە ئارتا.

گ) ئەگەردە بىندىلىك بۆتە كرىدىت ئۈيۈشمالارىنبىدىك يومعاى بالانستارن 1927 نسى ،بىلدنك 1 نسى ئۆكتەبرلنە 100 ئىنتپ ئالھاق (9173 ميليون ،هوم)، ئول واقلت بىز 1928 نسى ،بىلدنك بىرئىنسى ئاپرىلنە 141 پر. قا تيكلىم ئۇتۇگە ئىبە بولعان ،بولىپ سعابىنل. ئە، ئىندى 1929 نسى ،بىلدنك 1 نسى ئۆكتەبرلنە ،ئول 201،1 پر قا يىتتى يەعنى 1927 نسى بلعا قاراعاندا ئىبكىلدە ئۇتو تيكەن ھوذ.

د) ئەگەردە 27—1926 ئنسى بىلداعى دەولەتنىڭ بۆتە بودژىتنىن 100 پر. ئىنتپ ئالھاق (6371 ميليون ،هوم)، ئول واقلت 28—1927 ئنسى ،بىلدى حۆكۆمەت بودژىتندە 125،5 پر.، ئە 29—1928 ئنسى ،بىلدى 146،7 پر. قا تيكلىم، 30—1929 ئنسى ،بىلدى 204،4 پر. ئۆتۈگە ئىبە بولعان بولابىز. يەعنى 27—1926 ئنسى بىلداعى بودژىت منىن ساعشترعاندا ئىبكىلدە ئۆتۈكەنبىز (12605 ميليون ،هوم).

ي) ئەگەردە بىندىك تشقى ساوذا ئىبلەنىشى (ئىكسپورت ھەم ئىمپورت) 27—1926 ئنسى ،بىلدى موعشتان ئۆلككى حەلىنە نيسبەتەن 47،9 پر. تەشكىل ئىتھە، 28—1927 ئنسى بىلدا تشقى ساوذا ئىبلەنشنىنك 56،8 پر. قا تيكلىم، 29—1928 ئنسى بىلدا 67،9 پر. قا تيكلىم ئۆتۈندە ئىبەبىز. ئە، 30—1929 نسى بىلدا بۆتە مەعلۇمەتتەرگە قاراعاندا موعشتان ئۆلككى حەلكە نيسبەتەن 80 پر. تان دا كەمگە ئىبە بولمايز.

موذومەتلە بىز، ،بلل ئاتجوت ئالاعىدا حالق حوزالنعىنىك ئۆتۈشىنە [illegible]

2. ئىندوستريالىزاتسىيەنىڭ تۆكىستارى

[illegible]

ئۈكتەمىنىن قاراعاندا ئاتجوت ئاراھىندا توبەندەگى تەرتىپتە ھورەتلەنە: موعشقا ئىبكلىم حالق حوزالنعىنىك ۋالاۋاى پرادوكسيەمىدە سەنەعەت ئۈلۈشۈ 42،1 پر.، ئاۋىل حوزالنعى ئۈلۈشۈ 57،9 پر. تەشكىل ئىتە ئىنى. 26—27 ئنسى بىلدا سەنەعەت ئۈلۈشۈ 45،2 پر.، ئاۋىل حوزالنعى ئۈلۈشۈ 54،8 پر.، 27—28 ئنسى بىلدا سەنەعەت ئۈلۈشۈ 48،7 پر. ئە، ئاۋىل حوزالنعى ئۈلۈشۈ 51،3 پر. تەشكىل ئىتە ئىنى. 29—30 نسى ،بىلدى بۆتە مەعلۇمەتتەر بويىنسا سەنەعەت ئۈلۈشۈ 53%، ئە، ئاۋىل حوزالنعى ئۈلۈشۈ 47 پر. تان دا ئارتىق بولماعان ئۈلۈشتو تەشكىل ئىتەسەك.

،بلل ئىبھە، بىذە سەنەعەتتىنك ئودىل ئۇلسەوى حەذر ئاۋىل حوزالنعىنك ئودىل ئۇلسەوتنە قاراعاندا ئارتقان ھەم بىز حەذر ئاگرار ئىللكتەن سەنەعەتلى ئىلگە ئەيلەنە باشلاعان بىز تيكەن موذ (ئالقىشتار).

ب) حالق حوزالنعى تاوار پرادوكسيەمىدا ئودىل ئۇلسەوى ياعنىنان قاراعاندا سەنەعەتنىڭ ئالداراق بارووى تاعىلا ئاسعىراق كورلىنە. ئەگەردە 27-26 نسى بىلدا حالق حوزالنعى نىك دۆيۈم تاوار ئىشلەۋ بالانسىندا سەنەعەت تاوار پرادوكسيەمى 68،8 پراتسينت، ئە ئاۋىل حوزالنعى نىك تاوار پرادوكسيەمى 31،2 پر. تەشكىل ئىتكەن بولسا، 28-1927 نسى بىلدا ئىندى سەنەعەت 71،92 پر. ئە ئاۋىل حوزالنعى 28،98 پر.. 29-1928 نسى بىلدا سەنەعەت پرادوكسيەمى 72،4 پر. ئا. حوزالنعى 27،6 پر. تەشكىل ئىتتى. بۆتە ماعلۇماتتارگە قاراعاندا سەنەعەت پرادوكسيەمى 30-1929 نسى ،بىلدا ئىندى 76 پر. ھەم ئاۋىل حوزالنعى 24 پراتسينت تەشكىل ئىتەرذەر.

ئاۋىل حوزالنعى نىك ،بلل ئابرتم ناسار حەلدە قالووىنا. ئاۋىل حوزالنعى نىك واق كرەشتيبەن حوزالىقتارنىنان ،تورووى ھەم ئەذ تاوارسان ،بولووى تەئىسىر ئىتە لەكىن، ئوذ ئوذىنەن ئاڭلاشىللا كى، ئاۋىل حوزالنعى نىك سانحوزدار، كالحوزدار ،ھىنلەعى بويىنسا ئرتلەنووى، ئونىنك تاوارسانلعى ذورايىۋ مىنىن ،بلل حەل بيلدەلى دەرەژەلە ئوذگەرەرگە تيىش بولاساق.

ۋ) لەكين دۆيۈم سەنەعەتنىنك ئالعا كيتنشى گىنە ئىندوستريەلەشترو تيمپىنىنك ،تولى كارتينامن بيرە ئالماى. ،تولى كارتينا ئالىۋ ئۈچۈن ئاۋىر ھەم يىنگىل سەنەعەت [illegible]

لىزم سەنەعەتى-ئاۋىر ئىندوستريەنىك تيكذىن بىز ھاماندا ئۆتنتىرە بارابىز، تيكەن ھوذ.

3. ساتسيالىزم سەنەعەتنىڭ كاماندالىق حەلى ھەم ،ئونىنك ئۆتۈش تيمپى

بىندىك حالق حوزالنعى نىك ئالما كينمشى ئىندوستريەلەشترو بيلدەمى ئاتنندا بارا. لەكين بىز گە تنعەمە نينەى ئىندوستريەلەشترو كەرەكمەى. بىز گە، سەنەعەتنىك ساتسيالىزم فورمىلارىنىك واق تاوارسىلق، بيگرەكتە كاپيتالىزم فورمىلارىنا قاراعاندا ئۆتۈپ بارعان ئۆتنتۈنلىگىن تەئمين ئيتە تۆرعان ئىندوستريەلەشترو كەرەك. بىندىك ئىندوستريەلەشتىروذىنىك حاراكتيرلى ھىنلعى شوندا: ،ئول ساتسيالىزمسا ئىندوستريەلەشترو، سەنەعەتنىك يەمەعەتلەشترلگەن ،سيكتورىنىك (ئۈلۈشىنىك) حۈسۈسى كاپيتال، واق تاوارسىلق ھەم كاپيتالىزم ئۈلۈشىنە ئۆتنۈنلىك ئىبنوونن تەئمين ئيتە تۆرعان ئىندوستريەلەشترو. ،بىذنا ھىنگە، ھەر بىر سيكتورعا كوپمى كاپيتال ،تنعىلنوى ھەم ئۇلارذىنك ۋالاۋاى پرادوكسيەلەرى توراھىنذا قايىنبر ھاندار.

ئا) ئەگەردە سەنەعەتتەگى ھەر بىر سيكتورعا كاپيتال ،تنعىنوذى ئالھاق، توبەندەگى كورنشتى كورەبىز. دۆيۈملەشترلگەن سيكتور: 27-1926 نسى بىلدا 1270 ميليون ،هوم، 28-1927 نسى بىلدا 1624 ميليون ،هوم، 29-1928 نسى بىلدا 2046 ميليون ،هوم 30-1929 نسى بىلدا 4275 ميليون ،هوم - ئاقسا تۆتۆلعان. حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى: 27-1926 نسى بىلدا 63 ميليون ھوم 28-1927 نسى بىلدا 64 ميليون ھوم، 29-1928 نسى بىلدا 66 ميليون ،هوم، 30-1929 نسى بىلدا 51 ميليون ھوم.

،بلل- برذەن، سەنەعەتنىك دۆيۈملەشترلگەن كاپيتال تلعوسيكتىرىنا ،بلل واقلت ئىسنىدە ئۈس تاپقرذاندا ئارتىق (335 پر.) تيگەن ھوذ.

،بلل - ئىبكىنسىنەن، حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى بويىنسا كاپيتال تلعو ،بلل واقلت ئىسنىدە 5تەن 1 ئۈلۈشكە (81 پر.) كەمىگەن تيكەن ھوذ.

حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى ئىبكى كاپيتال حيسابىنا يەشەى ھەم ئوذىنىك مەلەكەتلەمە بارا.

ب) ئەگەردە بىز دۆيۈم پرادوكسيە ئىشلەپ سعاروذى تارماقتارعا ئايرىپ ئالھاق شونداى كەرتينە كورەبىز.

يەمەعەتلەشترلگەن تارماقتار بوينسا: 27-1926 نسى ،بلل 11999 ميليون ،هوم، 28-1927 نسى بىلدا 15489، 29-1928 نسى بىلدا 18903 ھەم 30-1929 نسى بىلدا 24749 ميليون ،هوم تەشكىل ئىتە.

حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى: 27-1926 نسى بىلدا 4043 ميليون ،هوم 28-1927 نسى بىلدا 3704، 28-1929 نسى بىلدا 3339 ھەم 30-1929 نسى بىلدا 3310 ميليون، ھوم بولا.

،بلل- برذەن، يەمەعەتلەشترلگەن تارماق بويىنسا دۆيۈم پرادوكسيە، ئۈس ،بلل ئىسنىدە، ئىبكى تاپقرذاندا ئارتىقا (206،2 پر.) ئۆتكەن تيكەن ھوذ.

،بلل - ئىبكىنسىنەن، حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى بويىنسا دۆيۈم پرادوكسيە بيشتەن بىرنە يىتەرلىك (81،9%) كەمىگەن تيكەن ھوذ.

ئەگەردە بىز بۆتە سەنەعەتنىك توگل، ئە ئىرى (سينزلى) سەنەعەتنىك گىنە پرادوكسيەمەن ئالھاق ھەم ،ئونى تارماقتارعا بولھەك، يەمەعەتلەشترلگەن ھەم حۈسۈسى حوزالق، كاپيتالىزم تارماقتارنا نيسبەتەن شونداى كەرتينە كورەبىز:

ئىبلدنك ئىرى سەنەعەتنىدە يەمەعەتلەشترلگەن تارماق پرادوكسيەمىنىك ئودىل ئۇلساوى: 27-1926 نسى بىلدا 97،7 پر. 28-1927 نسى بىلدا 98،6 پر 29-1928 نسى بىلدا 99،1 پر ھەم 30-1929 نسى بىلدا 99،1 پر. تەشكىل ئىتە ئىبلدنك ئىرى سەنەعەتى بويىنسا حۈسۈسى حوزالق ھەم كاپيتالىزم تارماعى پرادوكسيەمىنىك ئودىل ئۇلساوى: 27-1926 نسى بىلدا 2،3 پر. 28-27 نسى بىلدا 1،4 پراتسينت 29-1928 نسى بىلدا 0،9 پر. 30-1929 نسى بىلدا 0،7 پر. تەشكىل ئىتە.

كورەمىنلە، ئىرى سەنەعەتتە بولعان كاپيتالىزم ئىليمينتتارى تۆپكە باتالار، «كم، كمىي» مەسىلەمى، سەنەعەتتە كاپيتالىزم ئىليمينتتارىن ساتسيالىزم يىنگەسەكمى، ئەللە ئۇلار ساتسيالىزمنى يىنگەسەكمى مەسىلەمەن حەذر سەنەعەتنىك ساتسيالىزم فورمىلارى فايدامىنا ئەسەسەن حەل ئىتلگەن.

ۋ) ۋ س ن ح تارافنان پلانلاشترلا تۆرعان دەولەت سەنەعەتى ئۆتۈشىنىك تيمپى توراھىنداعى ھاندار ئايرىمساقتىقلى. ئەگەردە بىز VSNX تارافنان پلانلاشترلا تۆرعان ساتسيالىزم سەنەعەتىنىك 27-1926 نسى بىلداعى پرادوكسيەمەن 100 پر. تيپ ئالھاق، 28-1927 نسى بىلدا ،بلل سەنەعەتنىك پرادوكسيەمى 127،4 پر. 29-1928 نسى بىلدا 158،6 پر.، 30-1929 نسى بىلدا 209،8 پر - قا ئۆتكەن.

،بلل سەنەعەتنىك بۆتە تۆپ تارماقتارى ھەم ئاۋىر سەنەعەتى ئىسنىدە ئالعان، VSNX تارافنان پلانلاشترلعان ساتسيالىزم سەنەعەتنىك ئۈس ،بلل ئىسنىدە ئىبكى تاپقرذانذا ئارتىق ئۆتۈشكە ئيرشتوى تيكەن ھوذ.

ذونيالا بىرگىنە ئىبلدنك دە ئۆذىنك ئىرى سەنەعەتى ئۆتۈشنىدە بىنداى قونوروق تيمپتارذى بىلمەون ئەيتپ كينمەبىنسە بولماى.

،بلل حەل بىذگە بيش بىللقتى دورت بىلدا ئاتقارو تورلعىنذا ھويلەرگە ئيكلز بيرە. قايمى بىر ئىبتەشتەر «بيش بىللقتى دورت بىلدا» لوزنگىاھىنا شيكلەنب قارايذار. كوپىنەن توگل گىنە ئىبتەشنەرذىك بىر ئۈلۈشۈ سەوبيتەرذىك V نسى ئىسبەزى تارافنان راتلانعان بىذذىك بيش بىللعبنذى حىبال ئىتنپ ئارتقلانى. مين ئىندى «بيش بىللى» موذنى ئىبشتكسكەنە، كوذذەرى ماكلايذارنا منىە تۆرعان بورژوى يادنوسىلارى توراھنذا ھويلەپ تە تۆرمايم. برىنسى ئىبكى ،بلل ئىسنىدە بيش بىللقتى تۆرموشقا ئاشترو كوذلكىنىن قاراھاق. بىز عەمەلدە نەمە كورەبىز؟ بيش بىللقنىك ئاپتيمال ۋرانينتىن تۆرموشقا ئۆتكەرۆذى تيكشترو بىزگە نەمە تۆراھىندا ھويلەى؟ ،ئول بىذذىك بيش بىللاقنى 4 بىلدا ،تولتىرووبىز تۆراھىنداعىنالا ھويلەمەى.

،ئول بىذذىك سەنەعەتتىنك كوپ كىنە تارماقتارىندا ،ئونى، حاتتا 2 يارىم ،بلل ئىسنىدە تولتىرا ئالاۋبىز توراھىنذا ھويلەى. ،بىذنىك ئاپپارتونيزم لاكيرلىنذاعى شيكلەنۆسەن كشلەرگە ئۆكائيھىز ،بولىپ كورتىنووى لە مۆمكين، لەكين ،بلل فاكنت. ،ئونىك توراھنذا ھوذ كورەشترىپ — بەحەئلەشتىپ ،تۆرتو ئاليۇتلانى وھەم كولكوگە قالىۋ ،بولىر ئيتى.

ئوذنكنذ حۆكۆم ئىتنكنذ.

33—1932 نسى بىلدا بيش بىللىق پلان بويىنسا نيفت سەنەعەتى 977 ميليون ھوملىق پرادوكتا بيرر گە تىيش ئىنى. عەمەلدە ،ئول 30—1929 نسى بىلدا ئوق 809 ميليون ھوملىق پرادوكتا بيرە. يەعنى، بيش بىللىق پلان بويىنسا 33—1932 نسى ،بلل ئۆسۆن بيلەلگەن حاندنك 83 پراتسينتىن تولتىرا. تيمەك، بىز نيفت سەنەعەتىنىك 5 بىللىق پلانىن ئالداندراق ئۆتەى ئالماق ئىبكى ،بلل يارىم واقلت ئىسنىدە ئۆتەيبىز.

33—1932 نسى بىلدا، بيش بىللىق پلان بويىنسا دۆيۈم ماشينا تۆذۆلوشۆ 2052 ميليون ھوملىق پرادوكسيە بيررگە تىيش ئىنى. عەمەلدە ئيھە ،ئول 30—1929 نسى بىلدا ئوق 1،458 ميليون ھوملىق. تيمەك بيش بىللىق بويىنسا 33—1932 بىلدا بيررگە تىيشلى ئىك 70 پراتسينتى ميقدارىندا پرادوكسيە بيرەمەك. تيمەك، دۆيۈم ماشينا تۆذۆلوشۆ بيش بىللىق پلانىن بىز 2 يارىم - 3 ،بلل ئىسنىدە ئاتقاراساقبىز.

بيش بىللىق بويىنسا، ئاۋىل حوزالنعى ماشينالارى تۆذۆلوشۆ 33—1932 نسى بىلدا 610 ميليون ھوملىق پرادوكسيە بيررگە تىيش ئىنى، ئە، بىز ،ئوشو 30—1929 نسى بىلدا ئوق ،بىذنىك 60 پراتسينتتان ئارتىقراق پرادوكسيە ئالابىز. تيمەك، ئا. ح. ماشينالارىن تۆذۆوذى ئىبكى بىلدا ئۆتەمەمەلەكتە، 3 ،بلل ئىسنىدە ئۆتەيەسەكبىز.

ئىليكترا- تيحنيك سەنەعەتنىك بيش بىللىقى 33—1932 نسى بىلدا 869 ميليون ھوملىق پرادوكتا بيرىرگە تىيش ئىنى. عەمەلدە ،ئول 30—1929 نسى بىلدا ئوق 503 ميليون ھوملىق پرادوكت بيرە. يەعنى بيش بىللىق بويىنسا 33—1932 نسى ،بلل ئۆسۆن بيلەلەنگەن پرادوكسيەنىك 56 پراتسينتىن ئارتنعى منىەن تولتىرا. شولاى بولەماس، بىز ئىليكترا—تيحنيك سەنەعەتنىك بيش بىللىقىن 3 ،بلل ئىسنىدە تولتىرابىز.

ساتسيالىزم سەنەعەتنىك ئەلىگە تيكلىم ھيس قايىدا بولماعان ئۆتۈش تيمپتارى شولاى.

بىز ئالدنعى ئىقتيسادى ئىيلەرذىك تيحنيكالارىن قۇۋالاپ تيمپ منىەن ئالعا بارابىز. ،بلل، ئەلبىتتە، بىز ئۇلارذى، نەمە بىلىنشتىرۆذىك دەومەلى ياعىنان قۇۋىپ يىتنىك ھەم بىذذىك سەنەعەت، كاپيتال ئىبلەرذەگى سەنەعەتنىك ئۆتۈش دەرەژەمىنە ئۇلگەمىنى، تيگەن ھوذ توگل. يوق، ئوعا ئۇلگەشتو ئۆسۆن بىزگە كوپ كەرەك ئەلى. سەنەعەتنىك ئۆتۈش تيمپى منىەن سەنەعەتنىك ئۆتۈش دەرەژەمەن بىز—بىرمى منىەن بوتارعا يارامى. بىذذە كوپتەر ،شونى بوتاليذار. ئۇلار سەنەعەت ئۆتۈشىنىدە ئۆقشاشى بولماعان تيمپتارعا ئۇلگەشتو منىەن بىرگە ئالدنعى كاپيتال ئىبلەرذىك سەنەعەت ئۆتۈشى دەرەژەمىنە ئۇلگەشەبىز، تيپ ئويلايذار. توبۆندە ،بلل ھيس دورۆث توگل.

ميثال ئۆسۆن ئىليكترو—ئىنيرگىيە بىلنشترووذى ئالايق. بىذذا بىز بيك يوعارى تيمپ كورەبىز. بىز ئىليكترو—ئىنيرگىيە بىلنشترووذە 1924 نسى بىلدان باشلاپ 1929 نسى بىلعا تيكلىم 600 پراتسينتقا ياقىن ئۆتۈش قذانا ئالدىق. ئە تۇن ھاى ئاميريكا قوشما يومھورىبەتتەرى ،ئوشو واقلت ئىسنىدە ئىليكترو—ئىنيرگىيە پرادوكسيەمىن 181 پراتسينتقا ئارتترذىلار، كانادا 218 پراتسينتقا، گيرمانىيە 241 پراتسينتقا، ئىتالىيە 222 پر. قا ئارتترذى. بىذدا منى، بىذذىك ھيس ئۆقشاشى بولماعان تيمپىبنذى، ،ئونىك باشقا بۆتە دەولەتتەر تيمپاھىن ،ئوذىپ كيتئونن كورەھىنگلز. ئەگەر، ميثال ئۆسۆن، 1929 نسى بىلدا ،بلل ئىيلەرذە ئىليكترو —ئىنيرگىيە بىلنشترووذىك ئۆتۈش دەرەژەمەن ئالھاقتا، ،ئونى، س س س ر ئۆتۈش دەرەژەمى منىەن سالعشترھاق، س س س ر ئۆسۆن بىذوانىسلى كەرتينە كيلىپ سعەيلاساق. ئىليكترو—ئىنيرگىيە بىلنشترو ئىسلنىك ساعشترمالىق رەوشتە بولعان تيمپ منىەن ئۆتكۆنلە قاراماستان، 1929 نسى بىلدا س س س ر دا ئىليكترو — ئىنيرگىيە پرادوكسيەمى بارى 6465 ميليون كيلاوات سەعەتكە تەشكىل ئىتتى. ئە، توۇنباق ئاميريكا قوشما يومھوريەتتەرندە 126000 ميليون، كانادالا 17628 ميليون، گيرمانىيەلا 10850 ميليون، ئىتالىيەلا 3300 ميليون كيلاوات سەعەت تەشكىل ئىتتى.

كورەھىنگلز ئاميريكا بيك ذور، ئۆتۈش دەرەژەمى بويىنسا بىز ،بلل دەولەتتەرذىك بۆتەمىنەن دە ئارتتا تورابىز.

حەذر ميثال ئۆسۆن بىز ،سويۆن بىلنشترلوذى ئالىپ قارايىق. ئەگەر 27—1926 نسى بىلدا ،سويۆن بىلنشترلوذى (2،9 ميليون تونىا) 100 پر. ئىنتپ ئالھاق، ئۈس ،بلل ئىسنىدە يەعنى 28 - 1927 نسى بىلدان 30— 1929 نسى بىلعا تيكلىم، بىذذە ،سويۆن ئىشلەپ سعارلو 190 پر. قا يىتتىپ، ئىبكى ئۈلۈشكە ياقىن ئارتىپ كيتە (5،5 ميليون تونىا). كورەھىنگلز ئۆتۈو تيمپى بىتەرلىك تيكلىم يوعارى. لەكين ئىشكە بىذذە ،سويۆن پرائيزۋودستواھىنىك ئۆتۈش دەرەژەمى ئۆكتەمىنەن قاراھاق ھەم س س س ر ،سويۆن پرائيزۋودستواھىنىك دەومەلىن ئالدنعى كاپيتال ئىبلەرذىك ،سويۆن پرائيزۋودستواھى دەومەلى منىەن ساعشترھاق، كوڭلىمىنذ كارتينە كيلىپ سعا. بىذ موعىشقا تيكلىم بىلنشترلگەن ،سويۆن پرائيزۋودستواھى دەومەلى بارى ئاعماعى 30-1929 نسى بىلداعىنا تولترابىز. بىذذا ،بلل ئۆذى گىنەلە بىذذى كيلەسەكتە ميتاللورگىيە ئۆتۈشىن قذلتولاتماعان واقلتتا، بىز بۆتە سەنەعەت پرائيزۋودستواھى ياعماشىن قورقتىنىس ئاتىندا قالدرااسقبىز. تيكەن قەنەعەتلەنيپ بولماى تۆرعان موذۆمنەگە كيلىرگە مەجبور ئىيتە. ئەگەر بىذذەگى ،سويۆن سەنەعەتىنىك ئۆتۈش دەرەژەمىن كون باياشتاعى ،سويۆن سەنەعەتىنىك ئۆتۈش دەرەژەمى منىەن ساعشترو-ھاى، توبەندەگى كەرتينەنى كورەبىز: 1929 نسى بىلدا ،سويۆن بىلنشترد تونىباق قوشما يومھوريەتتەرندە 42،3 ميليون تونىا، گيرمانىيەلە 13،4 ميليون، فرانسىيە 10،45 ميليون، ئانگلىيەلە 7،4 ميليون تونىا ئىبنى. س س س ر دا 30—1929 نسى بىلدنك ئاذاعىنذا ،سويۆن بىلنشترو بارى 5،5 ميليون تونىادان عنا عيبارەت بولاساق.

كورەھىنگلز ئابرما ئاذ توگل. شولاينىپ، بىز ،سويۆن پرائيزۋودستواھىنىك ئۆتۈش دەرەژەمى بويىنسا ،بلل ئىيلەرذىك بۆتەمىنەن دە ئارتتا تورابىز.

،بلل نەى توراھنذا ھويلەى؟ ،بلل شول تورالا ھويلەى:

1) سەنەعەتنىك ئۆتۈش تيمپىن ،ئونىك ئۆتۈش دەرەژەمى منىەن ساعشترورعا يارامى.

2) بىز، ئۆذىبىذذىك سەنەعەت بىذذىك ئۆتۈش دەرەژەمى ياعىنان قاراعاندا ئالدنعى كاپيتال ئىبلەرذەن شايتان مەماى ئارتتا قالعانبىز.

3) ئۆذىبىذذىك سەنەعەت ئۆتۈشىنىك تيمپىن كيلەمەكتەلە شەبيتكەن تەقدىردەگىنە بىز، تيحنيكا، ئىكانوميكا ياعىنان ئالدنعى كاپيتال ئىبلەرذىن قۇۋىپ يىتپ ئۆتۈپ كيتۈگە مۆمكىنلىك تاباساقبىز.

4) بىذذىك سەنەعەتبىذذىك ئۆتۈش تيمپىن توبەنەيتو توراھنذا لىعتىرذاۋسى كشلەر-ساتسيالىزمنىك دۆشماندارى، بىذذىك سينفى دۆشماندارىنبىذذىك ئاگينتتارى بولاساقتار (ئالقىشتار).

4. ئاۋىل حوزالنعى ھەم ئۆرلۆق پرابليماھى

بوعارىلا مين، ئاۋىل حوزالنعى ،ئونىك تۆپ تارماقتارىنا بولمەينسە، ئورمان حوزالنعى، بالىق ،تۆتوو ھەم باشقالارذى ئىبنذىرىپ ئىبئيپلەگەندە ئاۋىل حوزالعىنىك ،تۆرۆشو توراھنذا ھويلەپ ئۆتتىم.

ئەگەردە عومومەن ئاۋىل حوزالعنان ،ئونىك تۆپ تارماقتارىن مەذەلەن، ئۆرلۆقسىلق حوزالعى، مالسىلق، تيحنيكا كولتورالارىن ئايرىپ ئالىپ قاراھاق، ،ئول ساعىنذا ئاكسپلان ھەم س س س ر ناركامزيمى بيرگەن مەعلۇمەتتارعا قاراعاندا ئىش توبەندەگى كورنشتە كوذ ئالدنا كيلە:

ئا) ئەگەردە 1913 نسى بىلعى ئۆرلۆق كولتوراھى سەسو مايدانىن يوذ پراتسينت ئىبنتپ قابول ئىتھەك ئۆرلۆق مايدانلارنىك حەرەكەتنى بىلدارعا بولگەندە توبەندەگى كورنشتى ئالابىز: 27 - 1926 نسى بىلدا 96،6 پر.، 28 - 1927 نسى بىلدا 94،7 پر.، 28-1929 نسى بىلدا 98،2 پر.، ئا. ئاعىنداعى 30-1929 نسى بىلدا بۆتە بولعان مەعلۇمەتتارعا قاراعاندا 105،1 پر. بولىرعا تىيشلى.

بىذذا، 28-1927 نسى بىلدا ئۆرلۆق كولتوراھى سەسو مايدانىنك توبەنەيو فاكتى ديققەتنى ئۆذىنە ئىلقترا. ،بىذنك سەبەبى، ،ئولوك ئاپپارتونيستار لاگيرلىنان سىقتان ناذاندار لەمزداعانسا ئۆرلۆق حوزالعىنىك ديگرادا تسيەعا بارئووىنذا توگل، بەلكى، ،شول ،بىللى ئارتش سەسو مايدانىنىك 7،700 گيكتار (س س س ر داعى بۆتە كوذگو سەسو مايدانىنىك 20 پر.) ھەلەك بولوذا.

بىذنان ھوك ئۆرلۆق ئىبگىنىدەرذىك ۋالاۋاى پرادوكسيەمىن ئالھاق، 1913 نسى ،بىلدى يوذ پراتسينتقا ئىبتەپلەمەك، توبەندەگى كورنشتى كورەبىز: 1927 نسى بىلدا 91،9 پر.، 1928 نسى بىلدا 90،8 پر.، 1929 نسى بىلدا 94،4 پر.، 1930 نسى بىلدا ،بۆتە مەعلۇماتتار بويىنسا، موعشتان ئۆلككى ،نورمىنىك 110 پر. تيكلىم بولاساق. بىذنالا، ديققەتنى 1928 نسى بىلدا ئۆرلۆق كولتورالارذىك ۋالاۋاى پرادوكسيەمى توبەنەيوى ئۆذىنە ئىلقترا ھەم ئۇلدا، شول ،بلل ئۆكرايندا، تونىباق كافكازذا ئارتشىنك ھەلەك بولووتنان كيلە.

ئۆرلۆق كولتورالارنىك ۋالاۋاى پرادوكسيەمىنىك تاوار ئۈلۈشۈنە (ئالوللدان ئىنشتامى ئابارونتا) كيلھەك بىذذا تاعىلا ھاباق بولىرذاى كورنشتەر كوذ ئالدىنا كيلە. ئەگەردە

(داوامى 3 نسى بيتتە)

Səvit ikspiditsejəhenen taqьla ber đur eşe.

Tundrala hələk bulqan Amirika osovsьlarь Əjelsun həm Burland—nisek tabьlqandar.

Hyrəttə: *Hələk bulqan osovsьlar Əjlsun həm Burland Amirika osqosona ultьrьv aldьnan.*

Tygərəktə—qotgarьv ikspiditsejəhenen nacalnige ip. Slipnjyf.

Uđqan jьldьņ nyjəbər ajьnda Amirika xəkymətə sinatьr Bura arqьlь, xəbərheđ juqalqan amirika osovsьlarь—pulut Əjlsun həm mixanik Burland tarđь eđləvđə jarđam itev turahьnda səvit xəkymətenə mərəcəqət itkəjne. Amirika osovsьlarь Sivirnьj morononda mođ arahьnda qьđьlьp qalqan Amirika paraxutь „Nanuk" tan keşelər həm tire—jarь maldarьn Aləskə utьrvьna taşьjdar ine. Ikense jul barqanda ular eđheđ juqaldьlar.

Eđləvđər osovsь M. Slipnjyf jetəkselege aђtьnda səvit osovsь gruppahь tarafьnan qinvar ajьnda başlandь.

Hunarsь Pituşkuftьn əjtevenə qaraqanda ul, Amirika osovsьlarь julqa sьqqan kəndə yđenen əjə turьnda juqarьla „Mətor" tavşь işetkən. Unьņ əjə Sivirni moronon 150 kilumitr alьђlьqta tora. Şuqa qarap Əjlsun osqosonьņ hələk bulьv urьnь bildələnə. 26 nsь qinvarđa Amirika osovsьhь Krussun, Pituşkuf əjə rajunьnda, Əjlsun osqosьnьņ vaqqьna kiђəktərgə Vatьlьp bətkən qalдьqьn taba.

Osqostьņ hələk bulqan urnь, həm osovsьlar menən ni bulqanьn tikşergəndə ike qaraş tьva:

Amirikalьlar həm Kanada keşelərə Əjlsun həm Burland qotolqandar, ular saņqalarđa keşe tora torqan urьnqa sьqa alasaqtar—tiđər. Ə ip. Slipnjyf osovsьlarđьn hələk bulьvьnda şiklənergə tura kilmej—tej.

5 nse fivralda ip. Slipnjyf gruppahь yđenen eşenə Sivirni morononda qьşlaqan „Stavrupul" paraxutьnan ber nisə passazirđь alьp, osqos tirəhendə qađьv eştər başlajđar. Transьđər qađьp kən hajьn osqostьņ berəj nəməhen tabьp kilgəndər.

Ilieşər gradusqa jetkən halqьnlьq, purga (buran) kevək avьr şarttarđa, hələk bulqan osovsьlarđьn məjettəren eđləp iptəş Slipnjyf gruppahь avьr eşkə totona.

13 nse fivralda burt—mixanik Burland həm biş kəndən hun 18 nse fivralda osovsь Əjlsundьņ məjettəre tabьla.

Miditsina aktь təđev esən ularđьn məjett eren eretkəndən hun 27 nse fivralda amirika osьvsьlarьna birelep ular məjettərđe Aləskə utravьna alьp kitələr. Aləskə gubirnatьrьnьņ yteneve bujьnsa osovsь Slipnjyf həm burt—mixanik Farix yddərenen osqosьnda amirikalьlarđь ođata kitkəndər.

Aləskənən ip. Slipnjyf həm Farix iptəştor Gavaj həm Japunejə arqьlь SSSR gə qajttьlar.

Hyrəttə: Səvit ikspiditsejəhenen nacalnige ip. Slipnjyf urtala) Amirika eşselərə arahьnda.

Tyənđə—Aləskə kampartejəhenen Dzuna jəcəjkəhe tarafьnan ip. Slipnjyf qa birelgən ələm.

Tixnika kylturalarь nisek səselgən.

Tixnika kylturalarьnьņ səseleven dəjəm alqanda bildəle unьşlь tip əjtep bulmaj. Sənki qajhьber kantundarda qajhьber tixnika kylturalarьn səsev pьlanь 150% tan arttьrьp səselgən urьndar bulhala qajhьber kylturalarđьņ səseleve bik tybən. Məђələn:

ARQJAJAŞ KANTUNЬNDA, kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 754 giktar, səsev pьlanь 69,4 pr. qa, kindər 129 giktar pьlan 21,5 pr. qa, kənbaqьş 100 giktar pьlan 100 pr. qa, başqa tixnika—kylturalarь 323 giktar səselgəndər.

BƏLƏBƏJ KANTUNЬNDA, Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 2 meņ 679 giktar, səsev pьlanь 178,6 pr. qa, kinder 6 meņ 230 giktar səsev pьlanь 118,1 pr. qa, kənbaqьş 11 meņ 197 giktar pьnlan 62,2 pr. qa, başqa tixnika kylturalarь 739 giktar səselgən.

BƏRƏ KANTUNЬNDA. Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 4 meņ 405 giktar səsev pьlanь 84,7 pr. qa, kinder 5 meņ 344 giktar pьlan 69,8 pr. qa, kəmbaqьş 90 giktar 16,3 pr. qa, başqa kylturalar 99 giktar səselgən.

JЬLAJЬR KANTUNЬNDA, Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 2 meņ 262 giktar səsev pьlanь 137,8 pr. qa, kinder 622 giktar pьlan 35,4 pr. qa, kənbaqьş 12 meņ 706 giktar pьlan 129,2 pr. qa, başqa kylturalar 556 giktar səselgən.

MƏSƏQJYT KANTUNЬNDA, Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 5 meņ 23 giktar səsev pьlanь 70,7 pr. qa, kinder 853 giktar pьlan 42,6% qa, kənbaqьş 19 giktar pьlan 9,5% qa, ytəlgəndər.

STƏRLE-KANTUNЬNDA Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 1 meņ 523 giktar səsev pьlanь 63,4% qa, kinder 5 meņ 753 giktar pьlan 94,6 pr. qa, kənbaqьş 18 meņ 485 giktar plan 140,1 pr. qa, başqa tixnika kylturalarь 155 giktar səselgəndər.

ƏFƏ KANTUNЬNDA. Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jeten 3 meņ 367 giktar səsev planьn 61,6 pr. qa, kinder 2 meņ 50 giktar, plan 53,6 pr. qa, kəmbaqьş 1 meņ 893 giktar, plan 73,6 pr. qa, başqa kylturalar 629 giktar səselgəndər.

T—QATAJ KANTUNЬNDA Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan jetən 837 giktar pьlan 188,6 pr. qa, kinder 228 giktar plan 37,1 pr. qa, kənbaqьş 316 giktar, plan 632 pr. səselgəndər.

Hindestanda „qьđьl kyldəktər"

HYRƏTTƏ: „Qьđьl kyldəktər" đen Pişivar ojoşmahьnьņ Znacugь. Znacukta uraq həm sykeş, şulaj uq urdan telendə „Jəşəhen rivəlytsejə, bətə donja eşse həm krəntejəndəre berləşegeđ!" tip jađьlqan.

Hindestanda rivəlytsejun matbuqat.

HYRƏTTƏ: Pişivara qalahьnda baş kytərevselər tarafьnan sьqьrьla torqan „Nav Dzavan Sar xat" („Granitsa Jəştərə") gəzitenen berense site. Uraq həm sykeş hyrəte şulaj uq „Bətə donja eşse həm krəntejəndəre berləşegeđ!" tip jađьlqan.

S. S. S. R.

LININ partejəhena inalar.

— Partejənen XVI nsь s'jezь ajqanь Kircinskej mitallurgeje zavьtь eşselere jaqşь 300 udarniktь partejəgə birdelər.

— „Iz" zavьtь eşselere partejəgə inev alьvdь hurap 300 dan artьq qariza birdelər.

— Patrejə s'jezь asьlьv aqanlь Tireskej ukruktan (Kafkaz) 20 udarnik eşse partenьj itep, iqlan itteler.

— Tireskej ukruktaqь „Il'ijec vasejatь" kalxuzь hьr ber giktar berense keltene industerejalaşterev fundьna birergə bulđь.

— Kafkaz mineral hьvđarьnda eşləve 8 belges, şul xisaptan prafisser Basivskej, yđđəren partejəgə alьnvьdь hurap qariza birdelər.

— Kinişma qalahьnьņ pridprejətejələrende 500 dən da artьq udarniktar partejəgə alьnьvdь hurap qariza birdelər. Bьl eş ejjynde bətə Kinişma ukrugьnda kamsamul sьtь ojoştorolqan. Jədorlaqen həm jarlь ləpər kamsamulqa inde.

Lininqrat eşselere „Biş jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьna srugьnan elek jađьlalar.

LININGRAT. Lininqrat eşselere 5" jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьna jađьlьvda, insejatьr bulьp ojqobor. Lininqrattьņ kyp zavьt həm fabriktarьnda janь zajəmqa jađьlьv eşe bara. Lininqrattaqь „Ilьic" zavьtьnьņ XVI nsь s'jezь başlanьvьna, zajəmqa jađьlьvđь betkən. „Pralitaress kaja pabida" həm „Iliktra—Sila" zavьttarьnda eşselərđen 60% ь zajьmqa jađьlьp bettə. „Krasnьj Putilavets" „Stalin", „Iliktrik" həm başqa zavьttarda zajьm kampanijahь alьp barьla.

Xəkymət kəmisejəhe qajttь.

LININGRAT. Murman krajьhьn həm Karilejaqь iliktrik inirgejəhe xəkymət komisejəhe Lininqratqa qajttь. Komisejənen əjtevenə qaraqanda bьl kisektərmə Niva jьlьqьnda da 30 meņ kilovt keşle hьv iliktrik stansahь tezelə. Bьl stansa Xibineskej apatit sьqa torqan urdarđь iliktrik inirgejəhe menən tə'min itergə tejeş.

Satsejalizem usaqtarьnan

XVI—S'JЬZĢA RAPЬRTTAR.

Bakinske tavsьlarь, traktьrdarqa kerək bulqan jaqьv nəmələre ədərləv eşendə yđđerenen bətə kestore menən sanaqəttəge eđəkteterđe beterevgə XVI—s'jezqa eşenes beldərələr. Ular yđđərenən ertərəndəge əlgəşevđəren tybəndə fakьttar menən nьqtalar.

Xuzalьq jьlьnьņ ytken 8 aj esəndə Bakinske tavsьlarь 1,225 meņ tunna kerosin birep pragrammanь 101,6 pr. qa həm 252,6000 tunnь binzin birep pragrammdь 100,6 pr. qa artьqь menən ytəlde.

MURUMSKI Zavьtь eşselere: 57 taşlandьq paravьzdь rileskə qujьp, rimunt jahav pragrammь urtasa 7 pr. qa kytərep, rimunt jahav eşendə tavardьn ydənə teşev xaqьn nəqdən ike pr. qa qanda 7,2 pr. qa ytəp XVI—s'jezqa rapьrt birələr.

LUGANSKI Zavьtь eşselere XVI—s'jezqa birgən rapьrttarьnda:

Birelgən zadanejanь 27 paravьzqa artьq ytəp, kiləsək xuzalьq jьlьnda birelgən zadanejanan 300 paravьz artьq eşləp sьqarьrqa nьq eşənes beldərələr

Satsejalizem jarьşь hədəmtəhendə Denipropitravski ləgə 17 meņ tunnalьq ilivatьr bildələngən meddəttən 3 adna alda eşkə totondь.

Saratsk dipu eşselere kyņelle rəveştə şəmbə-ənelo jahav tərtibe menən XVI—s'jezqa:

148 paravьzqa rimunt jahap XVI—s'jez vəkildəre menən Məskəvgə jebərdələr.

Şuluq vaqьtta saratsk qalahьnda aşqa 1,500 tunnalьq pramgramdь ytəj torqan siment zavьtь eşkə başlav menən rapьrt birələr.

DANBAS. ildə iliktrifikatsejalaşterevdə Linin planьn ytəj. Artejym ukrug tav eşselere XVI—parteje s'jezь asьlьv unajь menən:

Janь iliktir stansьnьn 10 meņ tunnь kilavatlьq ikense tyrbin bьnav eşen jebərelev, janь iliktir stansьnьn keşen xəđer 18,500 kilavatqa bulьp, jьl aђaqьna stansьnьn keşe 50 meņ kilavatqa jetesegenen rapьrt birdələr.

XVI—s'jьzdь əjrənələr

XVI nsь s'jezdь əjrənevdə Inse dəvlət zavьtь eşselərenən yrnək alьqьđ.

Partejənen XVI nsь s'jьzьn əjrənev, 1 nse dəvlət zavьtьnda başqa zavьttardaqь eşselər həm səfsuzьlar, kalxuzsьlar əsəndə, yrnək bulьrlьq qujьlqan. Ejjyl ajьna tiklem "Pravda" gəzite ber nse ejjyndən alьnqan bulha, 1 nse ejjyndən (elekkə gə qaraqanda) 20 dana artьq alьna.

XVI nsь s'jьz asьlьv turahьnda əbitkə tuqtalqan məldə bətə eşselərgə qьđqasa mitingь ytkərelgən. XVI nsь s'jьz matirejaldarь menən „XVI NSЬ 'SJЬZDЬ ƏJRƏNEV MƏJƏSƏ' ojoştorolqan. Məjəstə «Pravda» həm əlkə gezittərđen s'jezdьn kəndələge həm başqa matirejaldarđan ədəmtəre alьp jəbeşterələ barьla. S'jezqa qarata Stinə gəzite sьqarьla.

1 nse dəvlət zavьtьnda partejə həm kamsamul jəcəjkələrenen alqa alqan burьstarь-ber genə eşsələ partejənen XVI nsь s'jьzьn tikşerə barьvđan sittə qalmahьn.

ƏLTVƏL.

Barьş qəfev itelerlek tygel

Prajьzvudьstьvalaqь zavьt—fabriktarđa udarnьjlьq eşenen qujьlьşь əle yđenə tejeşensə narmal ber barьş ala alqanь juq. Sənəqəttə alьp barьlqan udarnьjlьq eşendə aņlatьv məs'ələhenən praktik eşkə kysərgə ellə qasan vaqьt ində, həjləv, aņlatьv, diskyssejə asьp tororqa, qəməli eşheđ qoro əņgəmələr ytkərep vaqьttь ođajta torqan midgel ytkən xəđər kəndələk barьştь qəməli eş menən bəjləv məhim həm yđək burьs.

Şulajđa beđ, sənəqət pridprejətejələrdə, prajьzvudьstьva jəcəjkələrendə udarnьjlьq eşenen barьşьn narmal ber barьşta tip iђəpləj almajьbьđ. Sənki ələ kypkenə zavьt—fabrik pridprejətejələrdə eşləvse esse jəştər masssьhь bigerəgendə kamsamul ərmejəhe bьl eştə aldьnqьlarđan hanalьrqa tejeş bulhalarđa bik əkeren xərəkət itələr, qəfy itelməђlek halqьnlьq kyrhətələr.

Əfə sənəqət Pridprejətejələrende bəgengə kəndər meņər, meņər menən hanalqan kamsamul udarniktarь jəşəp kilələr. Ləkin bьl handarđьņ kybehe qaqьđđaqьna, ə qəməldə ular udarnьjlьq eşenen 50 pr samahьnda ytəj almajđar. Jalqan udarnьjlьq avьrьvь menən avьrьjđar. Udarniktərđьn kypselek eləşə prajьzvudьstьva kəņəşmələrenə jərəvđən baş tartalar, eştəge uņьşlьqtarđь urtaqlaşьvđьn eşləp sьqarьvdь kytərev kəntryl handarđь tultьrьvda nindəj dur əhəmejətkə əjə bulьvьn aņlap bətərməvselek xəkəm hərə.

Kyptən tygel kamsamuldьņ Əfə qala kəmitətə Əfə sənəqət pridprejətejələrendə eşləvse kamsamul udarniktarь həm stanuktaqь udarnьj essə jəştərđen qala kəņəşməhen saqьrьp pridprejətejələrgə razvirьskьlar taratqajnь. Hədəmtələbeđ, udarniktərđьņ 40 keşelək vəkildən 5 keşe, 15—20 vəkil kilohe urьndan 2 jə bulmaha 1 genə vəkil kileven kyrđek.

Ulqьnala tygel kypkenə pridprejətejələrđəge kamsamul jəcəjkələre bьl kəndeņ ytkərelə torqan kəņəşməhen barьnda belməgəndər, prajьzvudьstьva udarniktar kəņəşməhenə kilev urьnьna dim bujunda „gyləjt" itəp qalalar. Şulajtьp udarniktar kəņəşməhe ber tinləktə maqsatqa ireşə almaj taralьp quja.

Dərəђ, bьnda ajьrьm kamsamul, jə bulmaha udarnik esse jəştərđe qəjeрləv urьnhьđ. Bьnda məs'ylejəthedlek bigerədgenə zavьt—fabrik, pridprejətejələrđəge kamsamul jəcəjkələreņ eђtenə teşə. Sənki bьl kyreneş udarnьjlьq eşenə ajьrьm kamsamul həm essə jəştərđeņ halqьn qaravьnan qьna kilep sьqqan ber kyreneş tygel, bəlki, udarniktar eşenen barьşьnda jəcəjkənen jetək selegə juqlьqtan kilə.

Bьl maqtarlьq xəl tygel, bьl kamsamuldьņ udarnьjlьq eşendə məs'ylejətle aldьnqь safta barqanlьqьn anьqlaj torqan fakьt tygel, bьl kyreneş ələ kamsamul udarnьjlьq eşendə zavьt—fabrik, pridprejətejələrdə aldьnqь safqa baђa almavьn kyrhətə torqan jənlə ber fakьt.

Partejənen XIV—bətə Başqortostan əlkə kənfirensejə həm XVI—s'jьz unajь menən kypkenə pridprejətejələrđəge kamsamul jəcəjkələre tarafьnan bergenə terlelə ydgəreştər bidelmənə. Əlbittə bьnda hetə insejatьrlьq bьl eştə başlap jebərevdə jəcəjkələr məs'yl hanalalar.

Sənəqət pridpejətejələrendə udarnьjlьq eşenen barьşь həm unьņ midьtь bьl kileş barqanda satsejalizem jarьşь həm udarnьjlьq eşenən kətkən maqsatqa ireşev avьrlaşa teşəsək. Udarnьjlьq eşəbeđđeņ mitьdьn ydgərtergə kerək.

Xəđer beđgə, ajьrьm kamsamul, ajьrьm essə jəştər menəngenə qalmaj, bətə jəcəjkə, tsix həm bətə zavьttь udarnьjlьqqa kysererge kerək Ləkin, udarnьjlьq xərəkətendəge eş uņьştarьn tuplav, tegə jə bьl pridprejətejələge uņьşlьqtarđь yđ ara urtaqlaşьvđь kyđđən teşerergə jaramaj.

Satsejəlizem jarьşь udarnьjlьq eşen başlap jebərevdə insejatьrlьq kyrhətkən kamsamul ərmejəhe başlaqan eştə ađaqьna tiklem davam itterergə, uņьşlь hədəmtələrgə ireşergə tejeş. „5 jьllьqtь 4 jьlda ytəvdə udarnьjlьq aşa eş kyrev" begəndeņ ydək luzьnqьhь bulьp alqa baђa.

M. TAZЬJ.

Bьl handar qurqьnьs tьvđьralar

Sənəqəttə kvalifikatsejələ esselərđə ber urьndan ikense urьnqa kyserev jə bulmaha urьn almaştьrьv nəj tiklem kyp bulha, eşləp sьqarьv praduksejəhenen juqalьv hanь kytərelə.

Sənəqəttəge juqaltьvđьņ təp səbəbe, maşina menən jaqьndan tanьş bulmav, jaņь kilgən ber eşsenen qoralь menən məqəmələ itə belməvə, eşləp sьqarьv kesən juqalta həm tavarđьņ kyp eləşən brakqa sьqara şulaj uq kyp vaqьtta eş qoraldarьn qьjratьp qujьv vaqiqalarьla bula. Bьl kyrnestər bətəhelə sənəqəttə juqaltьvđarđьņ iņ qurqьnьslь mamintarьnan hanalalar.

Beđđeņ sənəqətebeđđə oşo kəngə tiklem juqaltьvđarqa artьq dərəzələ iqtibar jynəltelmənə, sənəqəttəge esselər teləgənsə ber urьndan ikense urьnqa kysep jərəv hədəmtəhendə xalьq xuzalьq planьna đurqьna zararđar bulqьlanь. Sənəqəttəge essə kesənen aqьр torov kyreneşe uđqan jьl bətə sajuz dəvmələndə 79 pr. bulha bьjьlqь jьlqь handar aqьmsьlьqtьņ 114 pr. qa jeteven kyrhətə.

Sajuz dəvmələndəge ajьrьm sənəqət ydəktərendə esselər đeņ almaşьnьр, aqьр torovđarьna jahalqan jomqaq tybəndəge qurqьnьslь handarđь kyrhətə. Məђələn: xuzalьq jьlьnьņ berensə jartьhьnda Danbas şaxtьhьna 195 meņ essə kilə həm 179 meņ essə kitə.

Ural timer jul stansьhьndala esselərđə zavьttan zavьtqa kyserepkenə jərətələr. Bьlagadat tav rudmigendə 6 aj esendə 2,174 essə eştən sьqarьlьр 1,583 jaņь essə alьna. Kyzbasta berense kvartal esendəgenə 19 meņ essə alьnьр 17 meņ keşe eştən sьqarьla. Liningrat praizvudьstьvanьndaqь esselərđeņ 68 pratsintь 5 aj esendə yđđərenen urьndarьn almaştьralar.

Esselərđen bьl xəldə aqьр torovđarьnьņ təp səbəbe torlaq şarttarьnьņ nasar bulьvьnan kilə. Aşav məs'ələhelə esselər rajunьnda oşo kəngə tiklem tejeşle bađqьsьna qujьlьр jetkənə juq. Məђələn xəđergə kəndə Danbas şaxtьlarьnda eşləgən ber essenen rorlaq urьnь urtasa 4,75 kv. miterđəndə artmaj, ə fakticeski torlaq tələv pragrammьhь ytkən jьlqa qaraqanda 170 pr. qa kytərelgən.

Aqьmsьlьq, eş almaştьrьvđьņ taqь ber səbəbe—xedmətteņ nasar ojoştorolovь. Bьnda, qьđьv eşləp sьqarьvqa qaramaђtan xeđmette nasar nurmьlaştьrьv kyreneştərendə indərergə bula. Sənki ələ beđđeņ kypkenə sənəqət pridprejətejələrebeđđə xeđmət kesə menən nurmь arahьndaqь mənəsəbəttərđeņ tərtipkə qujьlьр bətməve hədəmtəhendə, ber yk eşkə tetle stafkь qujьv, jə bulmaha ber yk kvalifikatsejələ essegə xeđmət xaqьn tərlesə tyləv kyreneştərə bar.

Bigerəgendə huņqь kəndərđə kvalifikatsele esselər kadrьnьņ jeteşməve eđəmtəhendə ber zavьttan ikense zavьtqa kyserevđər tərəqqi itə başlanь. Bьna bьl kyrenetərgə tejeşle adminesteratsejalar bьqa tiklem artьq əhəmejət menən qaramaьlar.

VSNX bьnan ber aj elek Prajьzvudьstьvala daimi eşləp kilgən kvalifikatsejələ esselərđə praizvudьstьvala qaldьrьv, ularđь kyserep jərəvđən haqlavđь kəndələk eş barьşьnda praktikavajt itergə tigen direktif birgəjne. Ləkin bьl diriktef, ələ kerək xuzalьq, kerək administeratsejə tarafьnan bulhьn tormoşqa aşьrьlqanь juq. Ber urьnda ođaq eşləgən kvalifikatsejələ esseləlđə byjəkləv mitьdьnda qullana alqanьbьđ juq.

Beđ kiləsəktə, sənəqəttəge bьl kyreneştərđe bətərev julьnda kerəştə kesəjtergə tejeşbeđ. Bьl eştə qəməli jul: prajьzvudьstьvala ođaq eşləgən kvalifikatsьjalь esselərđə torlaq menən tulьhьnsa tə'min itev, zavьt—fabrik məktəptərenə uqьvsьlar tuplaqanda, berense nəvbəttə, əsəs esselərđeņ baldarьn urьnlaştьrьv. Hər ber pridprejətejə bьl eş menən yđə qьđьqhьnьrqa tejeş.

Esselərđeņ bər urьndan ikensə urьnqa kysev, aqьр torovđarьna qarşь kerəştə kankrit mitьd, satsejalizem jarьşь, yđ teləve menən zavьtqa kiləvselərđeņ yđ aralarьnda jarьş dugьvьrđarь təđeşev eşen qəməldə qullanьrqa kerək.

Juqarьla kiltergən handar esselərđeņ aqьр jərəvdərenen kəndən-kən arta barqanьn kyrhətev menən bergə, sənəqət 5 jьllьq planьn ytəvgə qurqьnьs tьvđьralar. Bьl məs'ələ kən tərtibenə qujьla torqan məhim ber səjəsi məs'ələ bulup tanьlьrqa tejeş.

1913نچى يىلى تۈرلۈك پرادوكسىيە-
ھنىڭ تاۋار ئۆلۈشۈن 100 پر. قابول
ئېتىھك، ئول ساعتىدا بىلاى بولىپ
سىنعا:
1927نچى يىلدا تاۋار پرادوكسىيەھى
37 پر. 1928 نچى يىلدا 36،8 پر
29 نچى يىلدا 58 پر.، ئە، ئاعىمدا-
عى 30 نچى يىلدا، بوتە مەعلوماتلار-
عا قاراعاندا ھوعشتان ئۆلكىنىڭ
كەمىدە 73 پر. ئى.
شولايىپ، تيمەك، تۈرلۈك كولتو-
رالارنىڭ سەسو مايدانى ھەم ۋالاۋاى
پرادوكسىيەھى ياعنان قاراعاندا بىز
ھوعشتان ئۆلكىكى بولعان نورمىنى
فەقەت 30 نچى يىلداعنا قتونىپ
يتىپ، بىر تيكلەم ئارتتىرا ئالعان
بولايىز.
ئونان ,ھولڭ تيمەك، تۈرلۈك كول-
تورالارنىڭ تاۋار ئۆلۈشۈ ياعنان قا-
راعاندا بىز ئەلى ھوعشتان ئۆلكىكى
نورمىعا بايتاق يىتمەگەنبىز، ھەم
حالتا ئۆلۈشۈ يىلدالا ئەلى ئونان 25
پراتسىنت ئارتتا تۇراساقىز.
1928 نچى يىلدا ئايرات قرقولاش-
قان ئيكىن قىزىلىعىلىدىك نيكلىكى
بىلنا شوندا،
تۈرلۈكسىلق پرابلىماھنىڭ نيكلىكىلا
بىلنا شوندا.
ب) مالسىلق دەوەملىندەلە شونداى
ئۇق، لەكىن ناعىلا تربۇگالتراق
كورەتمەلەرى كورىنىش ئىسلا.
ئەگەردە، 1929 نچى يىلى بوتە

تۆر مال ماندارن 100 پر. قا قابول
ئېتىھك، ئونان موكەن يىلداردا بىنا
,بىل تۈتلۈ كورنىش كورەبىز:
27 نچى يىلدا يلقى 88،9 پر.، مو-
گوزلى ئرى حايوان—114،3 پر.
مارتى مىنەن كەزە—119،3 پر.
سوسقا 111،3 پر 1928 نچى يىلدا
يلقى— 94،6 پر.، موگوزلو ئرى
حايوان—118،5 پر.، مارتى ھەم
كەزە—126 پر.، سوسقا—126،1 پر.
1929 نچى يىلدا يلقى— 96،9 پر.
موگوزلو ئرى حايوان 115،6 پر.
مارتى ھەم كەزە— 124،8 پر.
سوسقا—103 پر. 1930 نچى يىلدا
1916 نچى يىلى نورمىعا قاراعاندا
يلقى—88،6 پر، موگوزلو ئرى
حايوان—89،1 پر.، مارتى ھەم
كەزە—87،1 پر.، سوسقا—60،1 پر
كورەمىنگە، ئەگەردە موكەن
,بىل تۇراھىنداعى مەعلوماتلارنى
ئىعتىبارعا ئالماق بىز، مالسىلق
حوزالغىنىڭ قتقارا باشلاعانلغىنى
تۇراھىندا ئاسىق بىلگىلەر كورەبىز.
مالسىلقنىڭ تاۋار ,بولىپ سىغشى
ياعنان قاراھاق، بىگەرەكتە ئىت
ھەم ماى ئۆلۈشى، ناعىلا قىنەعتلەن-
درمەنىڭ كورنىش كىلىپ سىغا.
مەئلەن، ئەگەردە ئيت ھەم ماي-
نىڭ ھەر ,يىلى ۋالاۋاى پرادوك-
سىيەھى بىز پر. ئىتىپ ئالىپ،ئىت
ھەم ماينىڭ تاۋار ,بولىپ سىغشى
شوعا ساعشتىرھاق بىلاى بولا:1926-

1927نچى ,يىل 33،4 پر.،
,يىل 32،9 پر.، 1928 نچى ,يىل
31،4 پر.، 1929 نچى ,يىل 29،2
پر. شولايىپ بىز، ئۇلۇق ئىز تاۋار-
لىقلى حوزالغىنىڭ مالسىلقتا تۆتاراق-
ھىنى ھەم ئىقتىصادى ياقتان ئىشەنس-
چنلىكىنىڭ ئاسق بىلگىلەرن كورە-
بىز. سۆڭكى مالسىلق بويىنسا 1916
نچى ,يىلى نورمىنى كونەرەھى
ئۆرىندا ھوكەن يىلداردا ,بىل تور-
مىنىڭ تۆبەن تۈشە بارعانلغىنىڭ
ئاسق بىلگىلەرى كورنىپ تۇرا.
شولايىپ ئاسەمەن ,قور ئۆگىش
مىنەن حەل ئېتىلىرگە تۇرعان، ئۆر-
لۈك پرابلىماھى ئارتتا بىزدىڭ ئال-
دىمىزعا ئىت رابلىماھى كىلىپ باشا.
,ئونىڭ ئرقولمى حەدرتوك كورنىپ
تۇرا ھەم ئونىنىڭ حەل ئېتىلۈن
كوتە.
ۋ) سەنەعەتنىڭگە سيريا بىرلوسى
نيحنيكا ئۆسىملىكلەرىنىڭ ئۆسىشى بىزگە
بوتنەى باشقا كورنىش ئاسا.
ئەگەردە، 1913 نچى ,يىلى
سەسو مايدانى 100 پر. ئىتىپ ئال-
ھاق، ماھق 1927 نچى يىلدا
107،1 پر.، 1928 نچى يىلدا 181،4
پر.، 1929 نچى يىلدا 151،4 پر.،
1930 نچى يىلدا ھوعشتان ئۆلك-
ىكگە نيسبەتەن 217 پر تەشكىل
ئيتە.

ALIMPEJADA

Turahьnda ber—ike hyđ.

14 nse ejjyndə başqort tjatьrь Məskəvgə kilep jettə. Başqort tjatьrь tərlə ojoşmalarđьŋ vəkildərə tarafьnan tantanalь rəveştə qarşь alьndь. Şul uq kendə Mali tjatьr başqort tjatьrьn yđenə qunaqqa saqьrđь. Ulardьŋ artistarь menən bergə elemtə kisəhe ytkərelde.

15 nse ejjyndə rivəlytsejə tjatьrьnda betə sajuz alimpejadahьnьŋ asьlьv kisəhe buldь. Kisənə səvit sənqət donjahьnьŋ iŋ tanьş keşəhe—jetəksələrenən berəvhe bulqan ip. Filkes Kum asa. Ul betə alimpejadaqa kilevsələrđə.

— Heđ qunaq bulьp kilmənegeđ, bəlki xuza bulьp kildegeđ, tip qarşь ala. Bьnan hun Məskəvđəge yđək ojoşmalar, şulaj uq sit il qunaqtarь yđđərenəŋ təbrik hyđđərə menən sьqalar. Ana şulaj itep alimpejada bajavaj smutьrđь başlanь.

Rabistьŋ yđək kəmitət rəise Bajarskь: bьl alimpejadanь ike dəvergə bylə. Berehe unьŋ XVI nse s'jьzqa tiklem bulqan dəver, ikensehe hunqьhь.

— Inde xəđer beđ—ti—məs'ələnə nisək eşlərgə tip tygel, bəlki nəmə eşlərgə tip qujarbьđ—ti. Ьsьnlapta beđ xəđer đur ađьmdь atlajbьđ. Xəđer aldaqь eştərđeŋ nəmənən torovьn qьna alqa qujabьđ. Ə eşteŋ nəmənən torovь beđgə bildələ.

Alimpejada xəđer 14 kən eşləj. Uqьvdar, liksejələrđən başqa hər kən ike spiktakəl, ber kino qarala. Alimpejada bik kyp jeşeren sərđərđə asьp haldь. Vaq millətterđeŋ đur uŋьştarьn kyrhətə aldь. Beđ vaq millətter tjatьrь yђə, kytərelə, tigən qaraşta qьna bulqanbьđ. Xatta uqala şiklənep qaraqanbьđ. Ləkin ular yđ urьndarьnan yђev, kytərelev menən genə qalmaqandar, bəlki ular arasьnda uđьp kitkəndərelə bar.

Bьna Gruzejə tjatьrь.

Bьna Bilarusejə tjatьrь.

Bьlar ələ yђəp jetkən urьђ tjatьrьna tiŋləşev genə tygel, uqa kyp urьnda habaq birə alalar.

Bьna Uzbək tjatьrь. Bьl tjatьrđьŋ tjatьr bulьvь turahьnda pərđə asьlqansa ujlavđa qьjьn ine. Rivəlytsejə uqa la đur kytərəŋkelek birgən. Xəđer yzbək tjatьrь təmam xoquqlь, iđđə tjatьr bulqan. Beđ xəđer oəjək jetəksebeđ Stalindeŋ.

— Milli furmala, pralitarьjat sadirzanejəhe! tigən hyđen praktikala aşьrьvđь ьsьn məqnəhe menən kyrəbeđ.

Eş uŋьşlь.

Beđ xəđer başqort tjatьrьna kiləjək. Ələ başqort tjatьrь alimpejada esən spiktakəl birgənə juq. Ul spiktakəl qarav, əjrənevđən tьş eşsələr arahьndala buldь. Sakulnicski rajuпьnda, aftamabil zavьtьnda, kavryktə həm „Rabuci Maskva" ridaksьjahьnda kansirt birđe. Eşsələr tjatьrь başqort tjatьrьn bik jaqşь qarşь ala.

S. Agiş.

Kapiratif aparattarьnda jaloqan belgestər

Kyptən tygel Başqortostan kustpramsajuzьnda vriditelestəva menən şəqəllənqən jalqan belgəs, elekkə erə zavutsь Şipkin turahьnda bəlderelgəjne, unь tađartqandar, ləkin ber nəməgələ ireşməgəndər. Unьŋ urьnьna, kustpramsajuzđьŋ kirəsə eşə jetəksehe urьnьna elekkə alpavьt həm huŋьraq erə kulak, aq kuntьr—razvidkanьŋ aktif qatnaşьvsьhь, qьđьl partizan Xazzavindь ylterevsə V. N. Moşninkof alьnqan. Bьnьŋ atahь qasandьr kirbes zavutь totqan həm şunьŋ əsəndə ul kustpramsajuzda alьştьrmaђlьq blegeskə əverelgən. Arxangil jorto jarlьlarь Moşninkuftь kyptən tygel sitkə jebərevgə həm unь RKI eđləp tabьvqa qaramaђtan, beđđeŋ esən fakьt xaraktirlь bulьp qala. Başkustpramsajuzđьŋ ,jaŋь jetəkselek sastafь yđđərenəŋ apparatьna ingən həm inep kilgən sit iliminttarqa sik qujmaqan.

Başqortostan malsьlьq sajuzьnda eş taqьla tađaraq. Unda elekkə alpavьt, pup balahь həm Estərle kuntьr—razvidkahьnda aktif qatnaşqan Birizuvьski Pitьr, yđenəŋ diplumь bulmavqa qaramaђtam elkə belgəs agranum jahaloqan. Komisejəneŋ heđ qajda məqlymət aldьqьđ tigən horavьna, ul—yđəmdən xuzalьqьm buldь, taqьla 8 ajlьq kurьsta uqьnьm—tip javap qajtara. Bьlda jeşəgən, ajьna 200 hum alqan, kamandirufkalar ike mərtəbə qьjbatьraq torqandar, ə unda ul „jegət kupis" kevek esələ, iđerek kyđđən yđenəŋ tikşergən mal aşatьv bazalarьnьn nisək jəmerelgəndəren, jaŋьlьş aşatьvđan mal nisək qьrьlqanьn kyrməgən.

Avьl jarlьlarь həm aktif eşənəvsən. Əlkənən xeđmətkər jebərelgəs eş bətkən, tikşerelgən... həm xatta qajhь ber vaqьtta vlasqa hanajđar. Bьna ul nindəj malsьlьq vlasь. It əđerləv turahьnda həj'əptə torahь juq. Bьnda eş xərtərək. Estərle kantunьnda yđək eşsələr kapiratьnan bulqandar arahьnda ber nindəj jynlə keşe juq. Məђələn: Kastjurin elekkə xoquqhьđ, Migunuf Vəsiləj—xoquqhьđ—hatьvь esən Narkamfinqa 1400 hum burьslь. Eşsələr kapiratiŋ eşe menən bergə raskulacivanejə vaqьtьnda at menən hatьv itkeləgəndər. Xoquqhьđ Pitruf, unьŋ ənehe, ənehenəŋ ulь—bьlar bətəhelə hьjlanalar, Əfənə seregən tođlo it menən hьjlajđar, ə yđeneŋ atahь qartqa himeđ harьqhьjьr hujьp tənə kilterələr.

Bьndaj əkəməttər kypkə barьrđarmь? Qajhь vaqьt bətərđər? Beđđensə, tejeşlə ojoşmalar bьl ojoşmalarđьŋ jetəksələrenə, bigerəktə kammunistarьna yđđərenəŋ iqtibarđarьn birgəndəgenə.

K. SASIDKIN.

Başqortostanda ikspьrt tavarđarьn əđerləv eşe.

Bьjьlqь xuzalьq jьlьnda Başnarkamturg qa ikspьrt tavandarь əđerləv esən barlьqь plan bujьnsa 8.718.000 hum bildələngən. Yktəbər ajьnan maj ajьna tiklem, jəqni, 8 ajqa 3.654000 gə ytəlgən, ə ejjyn ajьnda 553.000 humqa ytəlhə, huŋqь 4 nse kьvartalda 2.596 humqa jetkerep ytələrgə tejeş. Əgərđə 4 nse kьvartaldь 100 % menən tultьrьp ytəgəndə, ul vaqьtta ikspьrt tavarđarьn əđerləv eşe planь la 77 % qa jetəsək.

Ləkin bьnьŋ menən beđ qəniqətlənep qalьrqa tejeşlə tygelbeđ həm kyrhətelgən plandь, taqьla ber tapqьr, tultьrьv julьnda jeŋ hьđqaьp eşlərgə kərək.

Planь tultьra almavđa təp jeteşhedlektər şular:

a— Plan bujьnsa maj 768000 humlьq əđerlənelərgə tejeşlə, hulhala ə ber tinlektə əđerlənməgən.

b— Kykəj əđerləvgə kilgəndə, plan bujьnsa betəhe 615 vagun kykəj əđerlənelərgə tejeşlə ine, ə qəmeldə barь 43 vagunqьna əđerlənelgən.

Xuzalьq jьlь betev ađaqьna betəhe 300 vagunqa jaqьn kykəjəđerlənəsək.Jəqnitəqəjen ləgənplandьŋ 50%tanda kəmerək eləşə tigən hyđ bula.

Ikensenən, urьndaqь ojoşmajar bьl julda nьqlь qatnaşьp eşməkərlek kyrhətə alqandarь juq. Xətta bьnda Başqortostan qoşsoloq sajuzь la qojroqta həjrəldə. Bьna oşo jeteşhedlektərgə sik qujьlqan bulьp, eş jaqşь alьp barьlqanda, beđđeŋ 8 meŋ urьnьna plan 80.000 gə ytələr ine.

Şulaj uq, bьl tarmaqtarđa planь tultьrmav bulьv menən bergə, basqa tarmaqtarđala juq tygel. Məђələn: Mək nəm Borsaq əđerləv turahьnda təđelgən plan tultьrьlmaha, ə inde kyn—sirjo planь jaqşь ytəlgən, jəqni plan bujьnsa 161500 dana kərək bulьp, xəđer 1634000 danaqa jetkerelgən. Bal əđerləv planь qəniqətlənerlek, ləkin huŋqь 4 nse kьvartalda ulda arttьrьlьp ytələnəsək. Vaq jənlektər tirehe—puşnina əđerləv planь xuzalьq jьlь axьrьnda betə Başqortostanda 60 % qa jetkereləsək.

Tujqunьf araqьnan tujmaj.

Tanalьq jort başqarmahь xərbi əђtəl mədire Tujqunьf yđegənə esep iđerep jəregənə jetməgən, kamsamuldardьla əjrətə. Başqarmanьŋ at qaravsьlarьna kilep Tujqunьf hər vaqьt esə. „Raskulecivanejə menən alьnqan jorttarqa min xuźa, tybən ojoşmalarđaqь xalьqqa esərgə jaraj, əjđə esegeđ» tip qotorona. Bьnьŋ qojroqon borov kərək.

QUQЬJ.

Xəbərselər xərəkəte qьrqa boroloş horaj.

Begengə kengə tiklem, xəbərselek xərəkətə yđeneŋ elekke iђkə julьnan bara. Qaj ber jerđərđə eş begengə bəjək təđeleştəŋ talaptarьna jaqьnlaştьrьlhala elə bьl jaŋьlьqqa massavaj təђ birelməgən. Kyp urьndarđa avьl s-gəzittərə elələ ber nisə keşe tarafьnanqьna sьqarьla, unьŋ uqьvsьlarьla şul „kylturlaşqan" xalьq qьna bula ala, sənki s-gəzittərə kiŋ kalxuzsьlar jalpьhьn yđenə tartьrlьq, ulardь qьđьqhьndьrьrlьq matirialdar birə almaj, ulardьŋ (kalxuzsьlar) eştərə, eştəgə uŋьşlь .uŋьşhьđlьqtarь turahьnda adjađьla, xatta kypkenə gəzittər đə unьla kyrep bulmaj. Bьna şunьŋ arqahьnda kalxuzsьlarđьŋ kyp eləşə yđ avьlьnda gəzit sьqarьlqanьnda bəlmə, belhələrđə:" kamsamul gəzite izbac gəzite...," tipkenə jərətələr. Tənqit məs'ələhə ələ kyp urьndarđa jat məs'ələ bulьp qarala. Ələ ul iđən aђtьnda jəşəj təjərlək. Tənqit itevsələrgə, gəzitkə jađьvsь xəbərselərgə kyp urьndarđa doşman kyđə menən. ularqa skluenik, eş bođovsь tip qarajđar.

Tənqitte qaj berevđər aŋlanmaha, kyptər aŋь rəveştə uqa qьђьm jahajđar. Beđ bьl hyđđərđə iђbat itevsə fakьttarđь kəndə kyrəbeđ, urьndarđa eşləgəndə bьndaj jeteşhedlektər menən kəndə osoraşabьđ. bərələşəbeđ Qaj ber urьndarđa eştə jənlənderev, jaŋьsa qorovəsenьmtь lьvsьlar bulhala kyp səbəptər arqahьnda ularđa eştə jeteşlə dərəzəgə quja almajđar, yđ-ara tənqitteŋ doşmandarь bulqan xalьqtьŋ atpurьnə osorajđar, MƏЂƏLƏN YRGE—QЬJQЬLA XƏBƏLSELEK XƏRƏKƏTE HƏM S—GƏZITTƏRE EŞENDƏ BOROLOŞ BAŞLANЬV MENƏN BЬL EŞKƏ QARŞP SЬQЬVSLARDA KYP BULDЬ.

Qara taqtaqa elekkən esən xəbərselərđə hygev (Zaripьf tigən kamsamul), gəzittə jьrtьv uqa ojat hyđđərə jađьл, uramda osoraqan jərđə xəbərselərđə mьђqьllav h.b.

Nəbejullin tigən alkagulik yrge—Qьjqь jort sьraxagintь bulьp „eşləj" (qarşьlьq kyrhətkənə esən kalxuzdanda sьqarьldь). Esep, iђerep uramda aqьrьp baqьrьp jərəvə menən „Osqon" gəzitendələ elektə. Huŋьraq şul alkagulik ikə xəbərsenə uramda osoratla, „əj, heđđeŋ gəzittə xalьq kyp uqьjmь, tənqittə şəp belgəs gəzitegəđ matur sьqqan" tip kelə. „Ejjəheđ tənqitkəşəp keşələrђulqas eş şulaj bulьr inde, şəp keşələr tənqit turahьnda miŋələ jaqşьlap aŋlatьqьđ ələ, ul bik kərək nəmə bit, unhьđ eştə jajlap bulmaj, əjjə tənqiђ itergə kərək „tip mьђqьllap kelə.

„Heđ xəbərselər ələ, gəzitkə kyp jađьşahьqьđmь?" tigən hyđđər menən, mьђqьl qatьş məs'ələne yđə (gəzitkə jađьlьvь) turahьnda qujmaqsь xəbərselek seren asmaqsь bula. Bьndaj xuligandar turahьnda juqarь urgьndarqa mərezəqət itergələ məmkin tygel, sənki gəzitteŋ jьrtьlьvь, uqa ojat hyđđər jađьlьvь turahьnda xalьq təftişsehenə beldergəs ul «əj, bьl đur eş tygeldə baha gəzitteŋ jartьhьn jьrthalar, taqьn ber eş bulьr ine „(?!)" tej. Şulaj bulqas xəbərselər yđđərə jaqsьhьđ, keshəđ hanajđar, şunьŋ arqahьnda urьndarđa kyp kenə bьsьraqlьqtar asьlmaj qala, xatta sьlqandarьla, baђtьrьla.

JULBAŞSЬ URGЬNDAR NIŞLƏJ? Berensenən ular xəbərselek eşe menən julbaşsьlьq itmojđьr (ə prikaz bar ul!!) ikensenən ular yđđərə estən „Saqьrьa turmaz jahajđar. Ber vaqьt şulaj, valkum sikritarь əxmodejef, sabranejala torala: tegələr oşondaj eştə eşləhendər, ə xəbərselər heđ begen təndə gəzit sьqarьqьđ!" tej.

Bьna bьl qarş məs'ələnə tərlə jaqtanda asьp jetkerhə kərək. Bьl farmal—kazunnaj qaraşqa xəbərselər əђtənən bulqan prikazqa elə beđđə sik qujьlqanь juq.

BOLOLOŞ NEJDƏ BULЬRQA TEJEŞ?

1. Julbaşsьlьq eşen julqa qujьv, parteja urgьndarьnьŋ zitti julbaşsьlьqь aђtьnda xəbərselek xərəkətən jənlənderev, tənqitsə-xəbərselərđeŋ jalpь aldьnda aftarittarьn kytərev şunьŋ arqahьnda bьsьraqlьqtarđь asarqa kiŋ jul birev, xəbərselek eşen massavaj itev s-gəzittərən begengə kenđeŋ yđək məs,ələlərenə jaqьnlaştьrьv bulьrqa təjeq.

2. Kalxuzsьlarđan xəbərselər jetştərev s-gəzittərən kalxuzgəzittərenə əjlənderev məmkin urьndarđa ulardь kyp tirazqa kyserev şular heđəmtəhendə kəslə xəbərselər ərməəhe ojoştorop, bətə frunt bujlap barqan yђeş tulqьnьn taqьla kəsəjtev, „hər ber xəbərsə udarnik, hər ber udarnik xəbərsə bulьrqa tejeş" tigən luzьngьnь bojomqa aşьrьv bulьrqa tejeş.

Bьqa tiklem xəbərselər xərəkətendəge jeteşhedlektər turahьnda əlkə gəzittər bitendə hər ber jađьlqan nəmə tybən parteja urgьndarьnьŋ eşkəbarmaq aşь qaravđarь arqahьnda. stinəgə borsaq menən bərgən kəvekkenə edheđ. tə'ђirheđ qaldьlar. Şunьŋ əsəndə tiđ arala partejəneŋ əlkə komitətenən bьl turala tybən partejə urgьndarьna tejeşlə diriktivalar bireven jeteşhedlektər turahьnda qətqəj saralar kyrəven talap itəbed

NABAT.

XƏBƏRSELƏR BLOK-NOTЬ

Bandit Julamanьf turahьnda.

Temәs jorto, Qьpsaq avьlь Julamanьf Fətxullanь hər kem belə. Sənki ul bandala vaqьtьnda yđenə 200 legən ətrət jьjьp, yđenə „Saqьbaj" isemendəge ətrəte menən kyp bolşeviktərđeŋ qanьn esken keşe. Ul 1921 nse jьl maj ajьnda [illegible] urlap aldь. [illegible] Rəxmətullin L. lər [illegible] Julamanьf menən Irəndek arqьjьnda [illegible] Mubtaj [illegible] qьđьl partizandarьn vəxşilərsə yltergən. Julamanьftьŋ [illegible] Bilal avьlь Xəlim xəđərət menən kəneşləşep eşləgən. [illegible]

Bandit başьnьŋ Julamanьf ələ hanam pralitarьjat sələ dьnda bulmaqan. Banditqa sut kərək.

QЬDЬL—QOŞ.

Hənəkse sikritar bulьp hajlandь.

Saqmaqьş jorto, Ablaj avьl sovite sikritarь bulьp ikense hənək huqьşsьnda qatnaşqan Jьhangiraf Sabit hajlanqan. Ul 1925 nse jьlda kamsamulqa kerergə 2—3 mərtəbə əriza birьp ta alьnmaqan. [illegible] Hənəksenen [illegible] jaramah ine.

„N"

Batrackum kyđ hala.

Qərmьbqaь jorto yđ ara jardam komitətenen Qərmьbqaь avьlьnda paravaj tirmənə bulьp [illegible] komitətə qajtarьp jebərə həm buş jəregən kendərə esən aqsa tyləməj. Bьl xəlde batrackum kyrməj.

TIRMƏNSE.

Sit ilimint eskeselər eşkə qamasavlajđar.

Bərə kantunь Qara idel urman xuzalьqьnьŋ Bortim ucaskьhьnьŋ urman xəđərləv mədire bulьp kulak balahь, yđelə kulak Musajьf Aliksandьr eşləj. Bьl kulak Musajьftьŋ eşsələr menən məqəmələhe ifrat nasar. 8 nse ejjyndə 150 saqьrьmdan eşkə tejep kilgən 6 keşenə qьvьp mataştь, ular menən həjləşməjđə, „eş kərək bulha kətərheged" tej. Xəđergə vaqьtta 5 meŋ byrənə hьvđa jatalar. Eş ifrat kyp' ə Musajьftьŋ eşlətəhe kilməj. Musajьf həm xisapsь Balcikuf hər vaqьt xəkymət attarьnda katatsa itələr. 9 nsь ejjyndə Bajqьfьl jorminkəhenə barьp esep qajttьlar. Bьl iђerek baş sit ilimittarđь qьvarqa kərək.

EŞSELƏR.

Iђerek bulьp avьldь jandьrьp jebərə jađđь.

Maqar jorto, Maqar avьlьnьn pazarnьj kamanda başlьqь Qotloəxmətşin Oləteјəttеŋ ajьq bulqan vaqьtь bik ađ. 6 nsь ejjyndə ut sьqьp avьl janьp kitə jađđь, ə Oləteјət iђerəp pazarnaj harajđь jo aqlap sьqьp kitkən. Militsejələrjođaqtь vatьp maşinalarđь alьp ut hynderelde. Uttan haqlanqan kevek bьl iђerek baştanda haqlarьv kərək.

JALQЬN.

Xaq arttьrьp hatalar.

Bərjən—Qьpsaq jorto, Jaŋь — Səbenlə avьlь kapiratifьnda prikaşşik bulьp Sabirьf Oləziz həm Josopьva Nəqimə eşləjdər. Oşo arala bьlar xəjlə qora başlanьlar. Məqsyt avьl kapiratifьnan kilgən tavarđarь təqəjenləngən xaq menən hatmajьnsa arttьrьp hatalar. Təməke qaqьđьnьŋ ber tabaqьn 5 tingə həm şulajuq başqa tavardarđьla xaq ərttьrьp hattьlar. Kapiratifqa kergəs kyləməktə 8 itə. Tejeşlə sara kyrelhen.

SƏNƏK.

Aqas qajьrđarьna iqti sar kərək.

Qьpsaq jorto, Raj pramkridit jort dəvmələndə unlap jərđə punkьttar astьla ejjyn başьnan uq tərlə aqas qajьrđarь jьja başlanь. Eşkə başlavđan alda ber nindəj əđerlek alьp barьlmav arqahьnda eş maqtarьlьq tygel. Bađardarđa igen qьjbat bulьvqa qaramaђtan qajьrđardьŋ xaqь ytkən jьlqa qaraqanda 30 pr. qa arzan jьjьla. 100 bot qajьrqa nurmь bujьnsa 24 kilagram on, 24 kilo holo, 10 mitьr manufaktur həm başqa nəmələr birelərgə bulhala ularđьŋ xəđergəsə berehelə juq. Punkьttarđьŋ kybəhendə ylsəv gir həm başqa kərək nəmələr juq.

Bьl məhim eş tarmaqьn rotkə halьv kərək.

JULAVSЬ.

Qьđ hatьv bətməgən əle.

Qьpsaq jorto, Qьđьl—Məsit avьlь grazdaьь Sələxej qart yđeneŋ 15 jəşlek qьđьn avьldьŋ 40 jəşlek qьđьl partizanь Səjfullaqa qьđ riza bulmahala avьl səvite qarşь torhala 1 bot t.n, 30 hum aqsa, ber harьq, 2 sirek araqьqa hattь. Jetməhə kən bujьna iđerep «tuj" jahap jərenələr.

Bьndaj eştərgə sik qujьlьrqa kyptən vaqьt. Oşondaj jənəjət eşləgən qьđьl partizan prafsajuz aqzahь Səjfullaqa tejeşlə sara kyrelərgə tejeş.

FANЬJ.

Uqьrqa irьk birməj.

Qьpsaq jorto uqьv əjəndəge struz hər vaqьt iђerək bula. Xalьq gəzit—zurnal uqьqanda ul kyrşə bylmələ jьrlap esə. Iђerək kileş uqьv əjəndəge xaolьqtь qьvьp sьqara.

Bьnь qьvarqa kərək.

JULAVSЬ.

BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTENEN 26 nsь ejjyndə bulьp ytkən kiŋəjtəlgən prizidejum ultьrьşьnda yđək başqarmanan kilgən vəkildeŋ. „Izvistejə" həm „satsejalisticiskaja zimtədilejə" igən gəzittərđeŋ hər ber səvit apparatьnda buldьrьv turahьndaqь jahalqan infarmatsejahь tьŋlьnьlьp bьl gəzittərđeŋ hanьn arttьrьrqa həm Tatarьstandь jarьşqa saqьrьrqa tigəŋ qarar sьqardь.

„Məxəmətşin"

A. X. ƏRTILE

„Məxəmətşin" a—x. ərtile 29—30 nsь xuzalьq jьlьnda, Məsqyt kantunь Mьrđalar jorto Təjmi avьlьnda 20 xuzalьqtan ojoştorolop eşkə başlaj. Tөvgə jьlьь ərtildə eşləv kyp kenə səbəptərgə binaən qьjьnlьqtar həm ərtil aqzalarь arahьnda jaŋьlьşьvđar tьvđьrđь. Şul səbəplə ərtil berđən jəkmətelgən planьь tulьhь menən ytəj almaj hunlap qalha, ikensenən igen qoraldarь la jetkelek tygel ine.

Bьjьl kaliktifləşev mələndə ul ərtilgə jaŋьnan 50 xuzalьq berketelep, xəđer 170 xuzalьq hanala. Şul səbəplə uđqan jьlqa qaraqanda bьjьlqь səsev zadanejəhь la arttьrьldь. Məђələn: uđqan jьl ərtildə tixnika kylturalarь juq dərəzəhendə genə hanalha, bьjьl 20 giktar jeten, 5 giktar kinderəş, səselep, betə səsev zadanejəhь maj ajьnan da hunlatьlmaj tultьrьlьp ytəldə.

Ərtildeŋ xəđer 4 səsev maşinahь, həm ber urьv maşinahь şulaj uq 34 timer habanь bar. Traktьr esən zadatka jьjnav bətərelhə lə, nindəjđer səbəp menən traktьr alьnmaqan.

Ərtil aqzalarь səsev eşen bətərep, xəđer par hərev zadanejəhьla tulьhь menən tultьrьldь. Bьjьl ərtil 400 giktarqa jaqьn par hərep, şunьŋ jartьhьna arьş səseləsək.

Igenderđeŋ ьsqьştarь jaqşьqьna. Bьjьl igendeŋ uŋьşь uđqan jьlqa qaraqanda kypkenə ajьrьla. Məђələn: uđqan jьl bojđaj həm holo disətinəhenə urtasa alqanda 50—60 bot uŋьş birhə, bьjьl 70—80 bottar samahь bildələnə.

Uŋьştar menən bergə jeteşhedlektər đə juq tygel. Məђələn ərtilgə bьjьl jer bylep birgəndə, 100 disətinənən artьq kyrşe Məxəmət avьlьnda, ərtildeŋ başqa jərđərenən 7—8 saqьrьm jьraqlьqta ajьrьm birelde. Ikensenən kyltura eştərə lə kərəgensə julqa halьnmaqan.

Bьna bьl jeteşhedlektər bətərelgəndə,ərtil əђtenə jəkm etelgən burьstarđь tulьhь menən atqarьp, eştə đur əlgəşevđərgə ireşəsək.

X.

Başkaup xlipsajuz

igen jьjnav kampanejahьna nisekəđerlənə

Kəđgə uŋьş jьjnav kampanjahьndatəp telək uŋьştь jamqьrqa tejđerməj aşьqьs jьjьp alьv. Bьna bьl məhim burьtь uŋьşlьtqarьvesənbetəagravəkildər, uqьvsь həm kamsamuldardan brigadalar ojoştorop, bətə bulqanmaşinalarđьŋ dərəђ iђəbenalьp ulardьŋ rimunt jahalьrđajьna rimunt jahap birev eşe menən tə'min itev bojoroldo. Bьnьŋ esən kərək bulasaq 157 tunna timer, 20 tunna qoros həm 100'000 hum aqsanь Başkaupxlipsajuz jebərergə buldь.

Igen jьjnav esən kərək bulqan Maşina həm qoramaldardь tеđətev esən Başkaupxlipsajuzđьŋ urьndarđa 13 jerđə mixani kklaşqan timerlege bar. Xəđer taqьla 22 timerlek kantraktavajt itevđə kyđ uŋьndatota. Bьnьŋ esən ajьrьm 579 hum aqsa bildələngən.

Xəlheđerək kalxuzsь həm ajьrьmxuzalьqtarqa uŋьşjьjnav mələndə jarđam esən 400 000 hum aqsə bilgelənep, urьndarqa maşina jebərev planь xəđer 80% qa jaqьn ytəlde.

Balalar həm studinttar aşxanalarьn tikşerev.

Əfə qalahьndaqь balalar həm studinttar aşxanalarьn tikşergəndən hьŋ kyrengən jeteşhedlektər: pradutalardь bylgəndə ber tərlelə kantryl bulmaqan- Məђələn, 11 nse numirlь aşxanala tərlə aştarđan 10-15 şər pursь artьp qala. Ul qalqan aştarqa aktь təđəlməj, kem jethə şul tələf itep bətərgən. ə „Qьđьl ərmejə„ isemendəg balalar baqsahь həm het kyxnə (молочная кухня) heneŋ eşə qəniqətlənerlek bulhala, jeteşhedlektər đə juq tygel, məђələn: bulqan invintarđan dərəђ fajđalana belməvђhəm kəndəlek aşamlьq nurmabь tablitsalarь bulmav. Şulaj uq ađьqtarđь kladavaj həm məgərəpterđə jaqşь haqlaj belməv şunьŋ arqahьnda kypkenə handa ađьqtar bođolop ərəm bulalar. Bətə aşxanalarđala berənsə jarđam aptigə juq.

Havьt—haba jьvьv urьndarь nasar qujьlьp, qajhь ber urьndarđa bətənləj juq təjərlek.

Kypkenə aşxanalarđa zalubakenəgələrə bulmaha, bulqandarь qullanьlmaqan. Keləjmə huqьlmaqan ylsəvđər həm girđər qullanьv səbəplə kəm şulajuq artьq ylsəvđər bula kilgən.

Təşkə aştьŋ xaqtarь 1929 nsь jьldьŋ başьnan arttьrьlhala sifat jaqьnan nasarlana barqan. Ikmək jaqşь beşerelməgə.

Bьqasa davam itep kilgən aşxanalar kəmisejəhe eştə eşməkərlek kyrhətə almaqan.

Dəjəm jataq xanalar kərəgenən tьş uqьtьvsьlar menən tultьrьlqan. Unda eske tađalьq eştərə julqa halьnmaha, unьŋ əђtənən uqьtьvsьlarđьŋ tikşerevđərə bulmaqan. Bьl turala qajhь ber jataq xanalarđaqь uqьvsьlar tərlə jəhəttən satsejalzəm jarьşь arqьrь jeteşhedlektərən bətərep kilhələr, bətənləjgə quđqalmavsьlarđa kypkelə.

Bьna bьl jeteşhedlektər aldaqь uqьv jьlьnda qьrqa bətərelərgə tejeştər.

Kəndəlek vaqiqalar.

— 9 nsь qinvar uramь 31 nse jortta torovsь Xasangatin yđ bisəhen qatь jaralavđa qəjplənə əђtənən jənəjət eşə təđəlgən.

— Berense təđəvsələr sajuzь grupkumьnьŋ 79 hum 70 tinlek markalarьn urlap kitkəndər.

— Simskəj uramь 9 nsь jortta torovsь P. P. Gruxin jep menən hatьv itep totolop, əђtənən jənəjət eşə təđəlgən.

— Srypə uramь 75 nse jortta torovsь Bajburin Islam dəfisitlə tavarđar menən hatьv itep totolqan. Təntəv vaqьtьnda unan ber botqa jaqьn kanfit, ber kumta familьj saj, 8 kila boros həm başqa tavarđar tabьlqan.

— Cirnişьf uramь 39 nsь jortta torovsь Bajazitьf urlanqan nəmələr hatьp alьvđa qəjeplənep, əђtənən jənəjət eşə təđəlgən.

— 3 nse lis-zavьtta ut sьqьp, bik tiđ arala hynderelde. Ut sьqьvđьŋ səbəbə mərjələge qoromdьŋ tađartьlmavь bulqan.

— S. T. S. grupkumьnьŋ 170 humlьq 1—3 zajьm həm nəmələren urlap kitkəndər.

Məs'yl Ridaktьr: B. IŞEMOJUL

„Başqotostan"

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 29-Ejjyn

alьv hatьv

1- 6% A. O. Z. 4 h. 35 ½ - h. —
1926 j. %/hьđ. „ „ 127 h. — 129 „—
929 j. otoş. zajьm 100 „ 05 „ 100. 45 „
1927 j. 10% O. Z. 25 „ 97 „ — —
„ 3- kroђ. O. Z. 5 „ — „ — „ —
K.X. ььqьtьv Z. 10,24 — „ 10 „ 59
1-Indyst. Zajmь 25,33 — „ 25 „ 43 „
2- „ „ %/ьь 26,19 „ 26 „ 39
3 „ „ %/hьđ 25 — „ 25 „ 10
„ „ %/ьь 51,97 — „ 52 „ 07 „
„ „ %/şь 50. 72 „ 56 „ 32
11%/ььə ske . 103 43— 103 28 „
Massavit za mь. 25 36 „ 25 96
511.ma-Z [illegible]

ƏKINO—TIATЬRƏAFЬNDA BƏGƏN:Ə

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Begən: Karjьranьŋ başlanьvь. Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — Begən. Iђke saxra. Xuduzьstvalь sit il filmehe.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — begən. BALA XAQNA

„5-Maj" (iђke Əfələ) — ? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

Bөtө donja pralitarɗarь, ɵeregegeɗ!

RIDAKSIJƏNEN ƏDRISE:	TILIFUN NUMIRDARЬ:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"	Ridaktər . . . . 4—81 Dejom . . . . 2—83 Massьvьj bylek . . . . 8—72 Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səƍət 8 ɗən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAƂЬLЬV XAQTARЬ:	
1 ajqa	45 tin
3 ajqa	1 hum 30 tin
6 ajqa	2 hum 50 tin
1 jьlqa	4 hum 90 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, bөtə puşta kanturɗarьnda, upleksələrendə həm xat jөrөtөvsələrɗə QABUL ITELƏ.

№ 153 joma 4-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN УƂƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬGЬA

ۋ. ك. پ. (ب) نڭ XVI نسئ بۆته سايوز ئسيئزئ

ۋ. ك. پ. (ب) ئوذەك كەميتەتئنئڭ سەيەسي ئاتچوتئ

ئوذەك كەميتەتئڭ گينيرالناي سيكريتارئ ئيپتەش ئستالين داكلاتئ (باشئ 52-151 - هاندا)

27 نسئ ئيونئ 1930 نسئ يئل

يئتن، 1927 نسئ يلدا 86،6 پر. 28 نسئ يلدا 95،7 پر.، 29 نسئ يلدا 112،9 پر.، 30 نسئ يلدا هوعشتان ئلككئنك 125 پر. ئ. شەكەر سۆگۆلەئرئ 27 نسئ يلدا 106،6 پر.، 28 نسئ يلدا 124،2 پر. 29 نسئ يلدا 125،8 پر. 30 نسئ يلدا هوعشتان ئلككئ دەرەۆەگە قاراعاندا 169 پر. مايلئ ئۆرلۆقتار: 27 نسئ يلدا موعشتان ئلككئ دەرەۆەنئك 179،4 پر. 28 نسئ يلدا 230 پر.، 29 نسئ يلدا 219،7 پر.، 30 نسئ يلدا ئيك كەمئ 260 پر.

تيحنيكا كولتورالارئنئڭ ۋالاۋاي پرادوكسئيەهئلە ئەسەسئ شوندای ئۆق بيك ماتور كورئنئش بيرە.

1913 نسئ يلئ ۋالاۋاي پرادوكسئيەنئ 100 پر. ئيتئپ قابول ئيتكەندە، ماملق 28 نسئ يلدا 110،5 پر.، 29 نسئ يلدا 119 پر. 30 نسئ يلدا بۆته بيرئلگەن مەعلومەتتەرگە قاراعاندا، موعشتان ئلككئگە نيسبەتەن 182،8 پر. يئتن، 28 نسئ يلدا 71،6 پر.، 29 نسئ يلدا 81،5 پر.، 30 نسئ ...

حەل ئيتئو ئاول حوۋالئقتاعئ باشقا بايناق پرابليمالارذالا برئنسئ كيئوذەگئ ،بورئس ،بولمپ تۆرا.

لەكين، ئۆرلۆقسئلئق پرابليماهئن حەل ئيتەيئك، ،شول ئارقالا ئاوئل حوۋالئعئن ئسنئاپتا كوتەرەيئك تيبەك، ئاوئل حوۋالئعئنئك ئارتئالئعئن تامئرئنان يوق ئيتەرگە، ئونئ (ئا. حوۋالئعئن) تراكتورذار، ماشينالار مئنەن قۆراللاندئرعا، ئونئ ئوقئمئشلئ ئشسئلەر ئارامئنان يئشكەن ياڭئ كادرذار مئنەن تەئمين ئيتەرگە، حئلمەتئنئك ئشلەپ سئعارئشئن كوتەرئرگە، تاوارلئلئعئن ئارتئئرعا تييشبئڭ. شونداي شارتتار ئئوذئرماي ،ئۆرۆپ، ئۆرلئقسئلئق مەسئەلەهئن حەل ئيتئوذئ باشقالا كيلترگە يارامای.

ئۆاق ياڭعئ كرەتئيەن حوۋالئعئ نيگئئنذە بنداي شارتتارذئ بارلقا كيلتئرو مۆمكينمئ! يوق، مۆمكين توگئل. مۆمكين توگئل سۆنكئ، واق كرەتئيەن حوۋالئعئ نئك ياڭئ تيحنيكانئ قابول ئيتەرگە هەم ئوذلەشتئرگە، حئلمەتئنئك ئشلەپ سئعارئشئن يئتەرلئك دەرەۆەلە كوتەررگە ...

ئۇدەك كەمىتەتتىڭ گېنىراللىي سېكرېتارى ئىپتەش ئستالىن داكلاتى

ئوق بەمەئەللەشتو باشلانمىسى نىب-
كىللىندە ئشلەنگەن سەسئو مايدا-
نىنىڭ 30 مىلىيون گىكتاردان
كوپكلىنە ئارتىپ كىتىشى تورامىندا
دىرېكتىپ بىردى.

4—س س س ر ذى ئوس ئوى
رايونغا بولدى. بىلاردىڭ ھەر بىر-
ھى ئوسون ساما مىنەن كومەكلە-
شىوذى بوتورلو مۇلەتتىن بىلدەلەپ
قويدى.

5—بىر تودنو مىنۇدنى ھەم ئا-
ۋىل حوۋالتەمىن ئاقسا مىنەن تەئمىن
ئىتلو فورمالارى كالحوزدار فايدامىنا
ياكنىنان قاراتى. 30—1929 نسى
يىلدا كالحوزدار ئوسون 500 مىل-
يون هوملان دا كەم بولماغان دە-
رەۋەلە كرېدىت بىرلۇذى بىلدە-
لەنى.

6—كالحوز حەرەكەتتىنىڭ ئەرتىل
فورماسى حەذلۇگى ۋاقتنىنا كالحوز
سىستېماسىنىڭ توپ ،بوتۇنى ئىتنىپ
بىلدەلەنى.

7—ماشىنا ھەم تراكتىردار يىنى-
مەۋذى ھىلتلو ئىتنىپ كالحوز
حەرەكەتتىنە قاماساولىق كىلتىررگە
ماتاشئوسى پارتىيە ئسئىدەگى ئاپپا-
راتونىزىم ئىلىمىنتتارىنا ئاتىور بىر-
دى؛

8—نىھايەت ئوذەك كەمىتەت كال-
حوز حەرەكەتتىنە پىرىگىپتار ،بولئو
مۇمكىنلىگى، كالحوز حەرەكەتتىن
يوعارىتان دىكرېت بىرئو يولى مىنەن
ئالنىپ بارلو قورقتىنسى بولئوى ھەم
،ئستىن ماسساۋاى كالحوزلاشئو حەرە-
كەتتىنىڭ كالحوزلاشئو ئويتنى مىنەن
ئالماشتىرئو قورقتىنسىنىڭ تىۋذىرتلى-
ۋى تورامىندا پارتىيە ئالدان ئوق
ئوذىنىڭ حىذمەتسىلەرىنە تەنبىھ
ئىتتى.

ئوذەك كەمىتەتتىنىڭ ،بىل قارارلا-
رى بىلذىڭ پارتىيەنىڭ ئاپپارتونىزم
ئىلىمىنتتارى تارامىنان دوئىتارسا قار-
شىلانغلاونى ئەيتىپ ئوتەرگە كەرەك.
ئوذەك كەمىتەت حىبالعا ،سومدى،
حالىق ئاقساقىنى، تورموشقا ئاشئرئلوى
مۇمكىن بولماعان كالحوزدارعا ئىسراق
ئىنە، ئىگەن موذەر ھەم پىتنەلداۋ-
دار ،بولدى. ،ئوڭ ئىلىمىنتتار مەئى-
مىن ئىلگەن، ئاياقتان يەئلوذى
راتلاۋذارى مىنەن قولدارى ئوذتلار،
ئوگدارذىڭ ئابىۋانبلارسا حىحتلداۋ-
دارىنا، ھولداردىڭ پىرىكىپ ھەم
باش ئەيلەنوذەرىنە قاراماتتان ئوذەك
كەمىتەت ئوذىنىڭ ھىتلەمەن بوتە
لىفلەمى مىنەن ئالىپ باردى ھەم
،ئونى ئاذاعىنا تىكلەم يىتكىزدى.
28—1927 نسى يىلدا كالحوزدار-
دى، ئاقسا مىنەن تەئمىن ئىتو ئوسون
76 مىلىيون ،ھوم يىبەرىلگەنى،
29—1928 نسى يىلدا 170 مىلىيون
،ھوم يىبەرىلدى، ئە ،بىيل 473
مىلىيون ،ھوم يىبەرىلگەن. بىلنان
باشقا كومەكلەشو فوندىنا 65 مىلىيون
،ھوم يىبەرىلدى. كالحوزدارعا ئلگو-
تالار بىلدەلەنىپ، ئولار كالحوزدىڭ
فىنانس رېسورسلارى 200 مىلىيون
هوملا ئارتتىردىلار. كالحوزدار راسكو-
لاچىۋىيت ئىلگەن كولاكتاردىڭ 400
مىلىيون هوملان ئارتتىراق حوزالىق
مىلكەرى مىنەن تەئمىن ئىتىلدىلەر،
كالحوز فىردارى 400,000 ئات كۇ-
سوئەندە ئارتىراق كوسلو بولعان
30 مىڭ تراكتىر مىنەن تەئمىن ئى-
تىلگەن. ،بىل ھان ئسئنە تراكتىر—
سىيىنتىرذىڭ سانحوزدار سىستېماسى
بويىنسا كالحوزدارعا ياردامعا كىلە
تورعان 7000 تراكتىرى ئىنمەى.
،بىيل سەسو مەلىدە كالحوزدارعا
10 مىلىيون سىنتنىر (61 مىلىيون
،بوت) ئورلوق ياردامى بىرىلگەن.
نىھايەت ماشىنا-ئات ئستانسالارى
،ئويۇشتورو ئسئندە كالحوزدارعا تو-
رالان تورا ،ئويۇشتورو ياردامى كور-
سەتىلدى، ،بىل ئستانسالاردىڭ سانى
7 مىڭ ،بولىپ، ئوندا 1,300 مىڭ
دەن كەم بولماعان ئات كوسو فاي-
دالانىلا.

،بىل سالاردىڭ مۇدۇمەلەرى
نىندەى؟

ھابان ئالىلىق مىنەن ،ئوزئىمەى
بارگە ھالعاندا كالحوزداردىڭ سە-
سوى 27 نسى يىلدا 0,8 مىلىيون
گىكتار ئىنى، 28 نسى يىلدا 1,4
مىلىيون گ.، 1929 نسى يىلدا 4,3
مىلىيون گ.، 30 نسى يىلدا 36 مىلىيون
گىكتاردان كەم توگل. ،بىل، بىرىنى-
سىنەن، 3 ،يىل ئسئنە كالحوزداردىڭ
سەسو مايدانى 40 تاپقىردان ئارتى-
مىراق ئوئىنى ئىگەن ھوذ (قول
سابۇدار).

30بر. قا ئارتتىرىپ ئىشلەيف ئىگەن
ھوذ.

بىش يىللىق پلان ئىكى ئسئندە
(قول سابۇدار).

ئىنلدى عەيىەت ھانوسى ئاپپارتو-
نىستار- كالحوز تودۇلوشونۇڭ بىش
يىللىقىن 2 يىلدا ئاتقارىپ ھەم ئارتىمى
مىنەن ئاتقارىپ بولماق ئىپ لاقىلداپ
قاراھىتدار.

6. ئشسىلەر ھەم كرەئتىيەندەرذىڭ ماتدي ھەم كولتورا ياقتارىن ياقشىرتو

شولاى ئىتىپ پرامىشلىننسستىڭدا،
ئاۋىل حوۋالتمىڭدا دۆيۆملەشكەن
سىكتىرذىڭ ئالعا تابا ئوئتشى-ھىس
بىر شىك تۇذدىرماتىق فاكت ،بولىپ
سئعا.

ئشسەندەرذىڭ ماتدى حەلەرى
قاراشتان ،بىل نەمە تىگەن ھوذ
بولا؟

،بىل — ،بىتنىڭ ئارقتىرى ئشسىلەر
مىنەن كرەئتيەندەرذىڭ ماددى ھەم
كولتورا حەلەرىن توبوئەن ئالىپ
ياقشىرتو ئىگەنتى ھالتقان تىگەن
ھوذ.

نىسلە ،ئول ئولاى؟

Girmanejələ zaвastufkalar tulqьnь

Anglejə—Səvit savđa menəsəвəte yƀə.

Burzьvazejə həm s—dima krattar matвuqatь səvittər ilenen uņьştarьna kyđ jomalmaj

ESSIN, 2. Tənjaq—kenbatьş sənəqət rajunьnda eş taşlavsь eşselərđeņ hanь 50 meņgə jetkən. Вegen taqьla kyp kenə zavьttarđa eş taşlavđar iqlan itəlde. Dujmburg qalahь tirəhendəge „Вanşi zavьtьnьņ eşselərə zavьttь taşlap kitkəs, palitsejə rivəlytsejun prafsajuz appazitsejəhe vəkildərə həm qьđьl fabzafkum aqzahьn qulqa alqan. Вьl qulqa alьvđarqa qarşь eşselərđeņ qalqandarьla, eş taşlavđarqa quşьldьlar. „Birtselejə—Вjytte“ zavьtьnьņ eş taşlaqan eşselərə Essin qalahьnda kisə jьjьlьş jahanьlar. Jьjьlьş bətkəndən huņ palitsejə zafkumdь qulqa aldь. „Valsum“ virfilərendəge eşselər dimanstratsejə jahap, вьl dimanstratsejə palitsejə tarafьnan keslə atakaqa osoranь. 16 meņ eşse eş taşlaqan Malgəjem qalahьnda kisə massavaj dimanstratsejə ytkərelde. Вьnda 6000 eş taşlaqan eşse qatnaştь. Dimanstratsejə Titsin zavьtь aldьnan ytkəndə, tenge eminala eşləvsə eşselər menən bergə taqьla đurьraq dimanstratsejə başlandь, Вətə eşselər eşkə sьqmaƀqa qarar birđelər. Zavьttarđa bulqan eşselərđeņ 2 % tьn təşkil itkən Ştrixbrixirđar eştən sьqqan vaqьtta zavьt qapqahьnda eş taşlavsь eşselər pikittərə menən ular arahьnda bərələş buldь, Şul uq minutta atlь palitsejə ştrikbrixir đərgə jarđamqa kilde.

Mitallistarđьņ rifarmist həm xristejan prafsajuzdarь tənjaq—kənbatьş rajundьņ eşselərə fruntьn tarqatьvqa qarata jaņь manivьrđar jahanьlar. Rifarmistar:

1—nse sintəberđə beđ yđebeđ kaldugьvьrđь bođabьđ ləkin aldan xuzalar menən hejləşərgə kərək, şuqa kyrə eş *zabastufka jahav kərəkməj“*—tiđər.

Rifarmistqa hejlərgə irek вirməgəndər.

BIRLIN, 2. Mansfild rajunьnda rifarmis prafsajuz bejurakrattar eş taşlavsь eşselər arahьnda Girmanejə tav eşselərenen rifarmis prafsajuzь sikritarь Gygimanqa hyđ birđelər. Rivəlytsejun prafappa*zitsejə jaqlь bulqan* eş taşlavsь eşselər. Gygiman sьqarqa tejeş bulqan mьjđndь qamap alьp, unь: ştrikbrixerđər ojoştorovsь.

— DALUJ,

— Jəşəhen rivəlytsejun prafappazitzejə! tavьştarь menən *qarşьlanьlar.*

Rivəlytsejun prafsajuz appazitsejə vəkilə hejləgəndə palitsejə eşselərgə taşlanьp, eşselər arahьnda đur xərəkət başlandь. Вərələştər bulьp aldь. Qinalqan rifarmis sajuzь vəkildərə qasarqa məzbyr buldьlar, Mansfild rajunьndaqь qalalarđa xəkymət urgьndarь xeđmət ministere Ştirgirbaltqa eş taşlavđarqa qarşь bətə saralarđь kyrev turahьnda mərozəqət ittelər.

Faşistar qotoralar.

BIRLIN, 2. Nejuminster qalahьnda (tənjaq—kənbatьş Girmanejə) milli satsejalistar (faşistar) kammunis eşselərgə həzym ittelər həm 2 aktif kammunistь jaralanьlar.

Eşheđđərgə qarşь

NEJU—JURK, 2. Cikagu palitsejəhe, Quşma etattarđьņ tərlə urьndarьnan ehheđđər kənfirinsejəhenə kilgən bətə diligattar qulqa alьnasaqtar-tip iqlan itte.

Amirikala krizis kiņəjə.

NEJU—JULK, 2. Amirikala Krizis kiņəjyđə davam itə. Qoros sənəqətə uđqan ađnala 66 pr. urьnьa xeđer 64 nagruzka menən eşləj. Ejjyn ajьndaqь bankrutlьq jьldьņ başqa vaqьttarьna qaraqanda iņ juqarь dərəzəgə jetkən. Avьl xuzalьqь praduktalarьna xaq təşkəndən teşə bara. Вer gəzitteņ jađьvьna qaraqanda: „Amirika tarixta bulmaqan krizistь kiserə“.

Kapital idərendə eşheđlek yƀə.

LUNУЬN, 2. 23 nsə ejjyngə Arglejələ eşheđđərđeņ hanь 1 miljun 816 meņ 300 gə jetə.

Sit il matвuqatь ip. Stalin daklatь turahьnda.

PRAGA, 2. Вətə Cix—Slavakejə matbuqatь, VKP (b) nьņ XVI nsь s‘jezьnda ip. Stalin daklatьn baƀьp sьqara. Ləkin gəzittərđeņ kybehe daklat turahьnda yđđərenen fikerđərən ejtməjđər. Satsejal—dimakrattar matbuqatь uņdarьnьņ ber emattərelə qalmaqanlьqьn ejtə həm „Stalindьņ radiqalizemь his ber jomoşamaj“ tej.

Pragir—Tagiblat“ gəzitə baş məqələhendə şulaj jađa:

— Stalin tarafьnan kiltereлgən fakttar SSSR đьņ iqtisadi həm səjesi faqtan keslə il ikenə turahьnda his şik qaldьrmajđar. Вətə qarşьlьqtarqa qaramaƀtan, 5 jьllьq plan bojomqa aşьrьla. Rusejə sənəqət ilenə əverelgər lə. Tiđđən ul sit ildərgə tavar sьqarьvđa đur həzym başlarqa buldьra alasaq“.

„Sənəqəttə đur uņьştar вar“.

NEJU-JURK, 2. Nej-jurk-Tajmьs “gəzite ip. Stalin daklatь turahьnda yđenen baş məqələhendə bьlaj jađa:

— „Stalin tarafьnan kilterelgən sifьrđar kyp kenə kes tykkəndən huņ sənəqəttə, đurqьna uņьşlьqtar bulьvьn kyrhətələr. Вьl xəlde Stalinqa qaraqanda başqa tərlə asьq itep ejtergə məmkin tygel.

SSSR—Anglejə savđa menəsəвəttəren kiņəitev julьnda.

LUNDЬN, 1. Urьƀ-Britanejə savđa palatahь yđen rəsmi ucrizdinejə itep iqlan itte. Unьņ təp burьsь-Angelejə menən SSSR arahьnda savđa menəsəвəttəren jaqşьrtьv həm alqa jebərev. SSSR đьņ Lundьndaqь vəkilə ip. Sakulnikaf həm Angelejə savđa ministre Grinir, palatanьņ paoutlь reistəren bulьp hajlanqandar. Palatanьņ Angelejə vəkildərə menən bergə jetəkselek rylen SSSR đьņ Lundьndaqь savđa vəkilə ip. Вrun əlьp barasaq.

S-dimakrattar „zakunsьlьqtь jaqlajđar.

GILSINGFURЬS, 1. Finlondejə satsejal-dimakrattarь gəzitenen xəbər birevenə qaraqanda kyp kenə urьndarđa satsejal dimakrattarđьņ jьjьlьştarь bulьp ularđa kammunistarqa qarşь kərəşergə, dimakratejə həm zakunsьlьqtь jaqalarqa“ qarar sьqarьlqan.

Prizidint Rilandir Finləndejənen faşistar xərəkətə ydegə bulqan Вastrabit qalahьna kilep, yđenen hejləgən hyđendə bьlaj tejnə:

— Kənjaq Finləndejələ başlanqan bьl xərəkət bətə ilgə taraldь.

Вьl xərəkət-tej prizidint—beđđeņ xalqtьņ tormoşo jaqşьrьvqa səbəp bulьsaq.

Kammunistar kərəştə dəvam itələr.

VINA. 1. Вuxaris qalahьnan xəbər itelevenə qaraqanda, Ruminejənen kyp kenə qalalarьnda eşselərđə Karyl həm qojroqsь s. dimakrattar diktaturahьna qarşь kərəşkə saqьrьp, kammunistar, listufkalar taratqandar. Gəzittər, iqtisadi krizis bulqan məldə kammunistarđьņ bьl eştərə rivəlytsejun xərəkətteņ kesəjevenə səbəp bula tip jađalar həm kammunistar partejəhenə qarşь qeđəttən tьş saralar kyrevđə talap itələr. Listufkalar taratьv ajqanlь kyp qalalarđa massavaj qulqa alьvdar buldь.

Qьtaj вandittarь qanqa tujmajđar.

ŞANXAJ, 2. Gəzittərđeņ xəbər itevenə qaraqanda, Svatav qalahьnda zabastufka ojoştorovđa qəjeplənep, 8 kammunis ylterelgən.

XVI NSЬ S‘JEZDЬŅ KƏNDƏLEGE

MƏSKƏV, 2. Partejə s‘jezьnьņ 2 nse ejjyndəge irtəngə ultьrьşьnda Yđək Kəmitətteņ səjəsi həm ojoştorov atcuttarь bujьnsa hejləvđər bəttə. Həjləvđər đə ural diligattarь, Mirzajan, Razumьf, (Tatarьstan), Amusьf (timer jul eşselər yđək kəmitətə) Dagadьf (VSNX) həm başqa iptəştər qatnaştьlar. Đur hyđ menən sьqqan ip. Varaşilьf keslə alqьştar menən qarşь alьndь.

Вьnan huņ ip. KALININ, Kaganuvic, Vladimirskej iptəştərđeņ huņqь hyđ həjləməjəsəktəren belderđe. Huņqь hyđ ip. Stalinqa birelde. S‘jez iptəş Stalin dь avatsejə menən qarşьlanь. Ip. Stalindьņ huņqь hyđe bətkəndən huņ s‘jez uņqa jaņьnan avatsejə jahanь.

Diligattar baƀalar həm INTIRNATSEJANAL jьrlajđar. Yđək kəmitət atcuttarьn tikşorev bəttə.

Liningrat, Məskəv, Ukrajьna həm başqa diligatsejələr ismenən ip. Рьlajьf Yđək Kəmitət atcutь bujьnsa, rizəlytsejə təqdim itə. Ip. Kalinin s‘jьzqa Yđək Kəmitətteņ təftiş kəmisejəhenen xisabьn qabul itərgə təqdim jahaj. S‘jez ber tavьştan təftiş kəmisəjəhenen xisabьn təsdiq itə. Вьnan huņ s‘jez ber tavьştan diligatsejələr tarafьnan Yđək Kəmitət xisabь bujьnsa təqdim itelgən rizəlytsejənə qabul itə. S‘jezdьņ irtənge ultьrьşь şunьņ menən jabьla.

Jaņь ilivatьr.

XARKЬF. XVI nsь s‘jьzdьņ asьlьv kenenə qarata Nikalajьf qalahьnda jaņь ilivatьr halьvđa təp eştər eşlənep bətkən. Ilivatьrđaqa bətə maşinalarđь xərəkətkə kilterev esen iliktrik kesə jəbərelə başlanь.

S‘jьz kendərə—udarnьj kendər.

ARTIMЬVSKEJ. Ukruktьņ bətə rajundarьnda XVI nsь s‘jьzqa baqьşlanqan mitingьlar ytkərelgən. S‘jьzqa mərəzəqət itep eşselər s‘jьz eşləgən kendərđe prajьzvudstevala udarnьj kendərgə əjlənderevđe əƀtərenə alalar. Eşselər partejənen totqan julьn dərəƀ tabalar həm ip- Rьjkьf, Вuxarin həm Tumskejđən yđđərenen pazitsejələren asьqlanьdьrьvdь talap itələr.

Sutta şahitlek itkən esen.

TAŞKƏND. Qortqos Qasimьftar eşe bujьnsa şahitlek rylen ytəgən Qəbit Xuza Səjetef aqьvlap ylterelgən. Qasimьftarqa sut bulqan məldə ul, Qasimьftьņ kuntьr rivəlytsejə menən bulqan menəsəвətən asьp birgən. Xuza Səjetef Qasimьf şajkahь tarafьnan ylterelgən bulьrqa tejeş.

Keslə rəveştə tikşerev bara.

Şafxuzdar—kalxuzdarqa jarđamqa.

Yđək orloq triste „Zirnutrist“ kalxuz sintьr menən berlektə bətə orloq safxuzdarь diriktьrđarьna diriktif xat jəbərep, bьl xatta jaņь aşlьq jьjьp alьvđa tirə jaqtaqь kalxuzdarđa bətə quldan kilgən jarđamdь kyrhətergə quşalar. Jaņь aşlьqtь jьjьv aldьnan həm jьjьv barqan məldə hər ber safxuzdьņ burьsь—kalxuzdarđьņ traktьrđar həm jьjьv maşinalarьn tөđətevđə, eştə kesəjtev, rimunt mastirskujđaren 3 sminaqa kyserev, kiņ rəveştə satsejalizem jarьşь alьp barьv julь menən safxuzdarđьņ bətə eşse jəməqətselege, urьndarđaqь partejə, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarь kalxuzdarqa jarđam itevđə mabilizavajt itelergə tejeştər.

Ləkin traktьrđar, malatilkalar həm başqa maşinalar menən kalxuzdarqa jarđam itkəndə, şul uq vaqьtta, safxuzdar yđđərenen berense nəvbəttə torqan eştəren yđ məlendə ytəvđələ onotmaƀqa tejeştər.

AZERBƏJZANDA. Вьjьlqь keđđə berense ejjyldən başlap, 1 nse dikəbergə tiklem 178 meņ 500 tunna balьq totoiorqa tejeş. Вьl burьstь ytəv esen kərəklə matirejaldar həm qoraldar əđerləvđə Narkamturg tarafьnan tejeşlə saralar kyrelep jata.

Nalug kampanejəhendə sinfьj hьđьq nьq haqlanhьn

Jaņь zakun həm unьņ bujьnsa birelgən elgyttərđe hər ber kalxuzsьqa həm hər ber ajьrьm eşsən— kerəƀtejəngə jaqşь teşenderergə kərək.

Вьjьlqь avьl xuzalьqь nalugь kampanejəhe kulak xuzalьqtarьna nalug halьvdь taqьla nьq kesəjtev menən ytkən jьldarđan ajьrьla. Вьjьl bətə kulak xuzalьqtarьn kyrhətevgenə tygel, ularđьn daxuttarьna tulь rəveştə nalug halьvđь tə‘min tievđə berense məhim burьstarđan bulьp tora. Kulak xuzalьqtarьna naluktь kesəjtev ularđь sinьf bulьv jaqьnan bətərergə đur jarđam itəsək. Вьna şunьņ esen bьjьlqь A. X. nalugь kampanejəhь avьlda bьqa tiklem bulqanqa qaraqandala keslə sinfьj kerəş esendə ytər. Kulak. avьlda partejə həm xəkymət tarafьnan ytkərelgən saralarqa qarşь bətə məmkinlektərđe fajđalanьrqa tьrьşasaq.

Timək əgərđə kalxuzdar həm eşsən ajьrьm xuzalьqtar arahьnda jaņь zakun həm unьņ ytkən jьlqa qaraqanda artьqlьqьn jaqşь itep aņlatьlmaha, kulaktarqa kampanejənə əđev agitatsejəhe alьp barьrqa jəņellek tьvasaq.

Avьl xuzalьqь nalugь turahьndaqь jaņь zakun kalliktif xuzalьqtarđьņ nьqьvьna həm kiņəjevenə jarđam itevgə qaraj qujьlьv menən bergə ajьrьm jarlь həm urta xəlle kerəƀtejən xuzalьqtarьnala məhim elgyttər birə.

Вьna bьl jaņь zakundь həm unьņ bujьnsa birelgən elgyttərđe hər ber jarlь həm urta xəlle kerəƀtejəngə tiklem alьp, barьp jetkerev avьl xuzalьqьn kalliktifləşterev eşen tьqьla kesəjtevgə jarđam itəsək.

Kilgən matirijaldar qajhьber urьndarđa aņlatьv eşe alьp barь, kulak xuzalьqtarьn kyrhətev, tərlə xuzalьqtarđьņ daxutьn dərəƀ iƀəpkə alьv eşendə jeteşheđlektər barьn hejləjđər. Kampanejəgə avьl jarlьlarьn nьqlь tuplamav tygel, partejə, kamsamul ojoşmalarь la aktif qatnaşmajđar.

Вulqan jeteşheđlektərđe tiđlek menən bətərergə, bigerəktə naluk abjьktь həm daxuttarьn jəşerevselərđe asьvqa jəməqətselek bətə iqtibarьn jynəltərgə kərək. Вьnda bigerəktə avьldьņ batragь həm jarlьlarьn ььqtьrьrqa kərək.

Ytkən jьl urta xəlle kerəƀtejənderđe individyal nalukqa kerətəp, qajhьber urta xəlle həm jarlь kerəƀtejəndərgə ьştьraf halьv, jarlьlar isemlegen huņqa qalьp tedev menən bergə, tedelgən isemlektərđe jarlьlar sabranjalarьnda betenləj tikşərməv kevek jeteşheđlektər buldь.

Вьna bьlarđь bьjьlqь a. x nalugь kampanejəhe vaqьtьnda qabatlamaƀqa, kulaktьņ kileren tulь asьv menən bergə, urta xəlle həm jarlьlarqa birelehe elgytələrđe kemselekheđ birergə kərək.

Bələвəj ajaq kejeme tegev ərtilendə,

Yđ esendə 50 eşse berləştergən Bələbəj qalahьndaqь ajaq kejemə tegev ərtilenen eşe his qəniqətlənerlek tygel. Ərtildə jьllьq pьlan teđələp ike kvartalqa bylengən. Ləkin bьlarđaņ ytəleşe bik nasar. Sənki berense kvartalqa bildələngən pьlandьņ ytəleşe ni barь 29,6 pr. qa qьna jetkən.

Вьnьņ səbəben ip. Likьf „pьlan teđegəndə ərtil qaramaqьnda tirə zavьtь bar ine, ul qinvar ajьnan eşləmənə“ tej. Ləkin bьl javap beđđe qəniqətlenderməj, sənki ərtildə satsejalizem jarьşь udarnilьq eşe qudqatьlmaqan. Вьl xaqta ujlapta qaramaqandar.

Ərtil eşselərə arahьnda aņbelem eşə alьp barьvdь tejeşle ojoşmlar betenləj onotqandar. Bələbəj ajaq kejemə tegev, administratsejəhe, partejə, kamsamul ojoşmalarь bьl jeteşheđlektərgə sik qujьp, ərtildə satsejalizem jarşь həm udarnilьq eşen kesəjtev eşenə hisber kiseкməƀtən totonorqa tejeştər.

Ə. VƏLI.

Ikmək kapiratiftarь həm qьrsьlьq sajuzь vəkildərenen I nse əlkə s‘jьzьnda

(Başkopxlipsajuzdьņ ojoştorolqan kenənən alьp, 1930 nsь jьl ejjyn вaşьna tiklem eşləgən eştəre turahьnda ip. Sipnətef daklatь)’

Agra prajьzvudstь va eşməkərlege.

Вaƀьvđarđa agranumejə beləmə menən eş kyrev jьldan-jьl arta bara. Xəkymətteņ avьl xuzalьqьna aqsa halьvь səsev majđanьnьņ artьvьna urazajđьn kytərelevenə səbəp buldь

Par həm jerđə keđđən hərəp qaldьrьv eşenə, urazajđь jьjnap alьv, tixniciski kylturalarđь jaqşьrtьv, jaqşь orloqtar buldьrьv mal ađьqtarь səsev miniral aşlamalar həm başqalar esen betəhə xəkymət tarafьnan 7.463.142 hum aqsa jebərelde.

Вigerəktə bьjьlqь jađqь avьl xuzalьqь kampanejəhe məlendə kalxuzdarđa eş plandarь tedev xedmət ojoştorov, iƀəp—xisap eştəren erətkə halьv eşe, brigadalar *ojoştorov* həm başqalarđa jarđam itər esen betə *agьranum kestərə* kalxuzdarqa jebəreldelər.

Eş midgelendə təp jeteşheđlektər bulьp: kalxuzdarđa kvalifikatsejələ eşselərđeņ jeterlek bulmavđarь şul arqala tirlek eşləngən eştərđeņ dərəƀ xisabьn alьv oşo kəngə tiklem aqhap kilə.

Вətə Başqortostan dəvmə-

[illegible]

kalxuzdar jemerəlev ajqanlь haban aşlьq kantraktatsejələren jaņьnan teđərgə tura kilde. Вьnda taqьla „Gigant“ tarqa tiklem ajьrьm xuzalьqtar menən arьşqa teđelgən dugьvьrđarьla juqqa sьqqan iƀəp jaņьlьş eşləgən urьndarđa buldь. Agьra—minimumdь ytkərevselərgə avьl xuzalqь nalugьnan elgyttər birelmənə. Sənki jalpьqa nьqlap aņlatьv həm tybəngə apparattarđa iƀəp alьp barьv eşe julqa halьnmaqajnь.

Вaşqortostan dəvmələndəge bətə səsev matirjaldarьn maşina menən tađartьp bətərevgə məmkinlek bulhala, orloq tađartqьs maşinalarđь plan bujьnsa dərəƀ fajđalanmav arqahьnda səsev orloqtarьnьņ ber eleşe tađartьlmaj səselde. Alda torqan keđge səsev eşendə tađartqьstarđь motlaq plan menən fajđalanьrqa kərək.

Orloqtarđь aqьvlav eşendə huņqa qalьp eş kyrelde. Вigerəktə qoro aqьvlav nərhələrə huņqa qalьp kildelər. Kərəklə maşinalar jetərlek bulmanьlar, sittən horalqьndarь la huņlap kildelər.

[illegible]

„XOĐAJ BIRBIN KALXUZЬ“

Kalxuz aqzalarь safxuzqa baralar

Kantryl eşe jomoşaq

Ojoşmalar iqtisar i tmejđər.

Satsejalizem jarьşь, udarsьlьq xərəkətə sənəqət planьn ytəv julьnda osoralqan unьş-tarьbьđ begengə kəndə rijal fakttar menən anьqlana toralar. 5 jьllьq xuzalьq planьn 4 jьlda ytəv təngələndə eşsələr tarafьnan kytərelgən insejetiftər eşsələrđən yđ teləktərə menən başlanqan satsejalizem jarьşь udarsьlьq xərəkətenen barьşь hyđđəgenə tygel qomoil eş menən ejgəsevđərgə ireşə zavьt—fabriktarьbьđ kantryl handarđь yđ vaqьtьnda ytəp baralar, xətta kyrhətelgən vaqьtьnan alda artьqь menən ytəv fakttarь bar.

Unьştar menən ber yk qatarđan elejteşhed jaqtarđa joşop kilələr. Sənəqət tarmaqьnьn hər ber eləşəndə eş barьşьnda bajtaqqьna jeteşhedlektərđe osoratьrqa məmkin, ular barđar. Bed ul jeteşhedlektərđe jeşerep qaldьrmajbьđ, Oşo kengə tiklem xəl itelep betməgən bər urьn ulda-eştə məs'ələjet-hedlek eşkə tyrələrgə qarav, massь kantryl eşen jymej massь tarafьnan qudqatьlqan kantryl eşen iqtibarhьđ qaldьrьv kevek avьrьv urьndar joşop kilələr.

Bed əle tybəndən kytərelgən massь yđ ara təngitenə jaqьndan qatnaşьq itev, ulardьn təqdimdərən xəl itəşevđə jarđamqa kilə alqanьbьđ juq. Tybəndən kytərelgən təngit eşe həm eşməkərlə təqdimdər kyp urьnda kirtefəldə qalalar.

Xəkymət malьn urьnhьđqa ərəm-şərəm itev, eş qoraldarьn menən bojorakrattarqa meqəmələ bulьv kypkenə prajzvudstevalarđa, sənəqət-pridprijetejələrendə joşop kilələr. Bьl jynhed kyrenəştər menən ajovbьđ kereş alьp barьv həm betərev julьnda administeratsьjolar həm juqrь ojoşmalar qəfv itelməblək halqьnlьq kyrhətelər.

Jeteşhedlektər avьrьv urьnđarđь massь aldьna sьqarьv nlardьn səbəptərən tabьv julьnda vaqьtlь matbuqat bitəndə ed jaqtarttьrmaj əlkə gəzittərđen hər qajhьnda, hər ber hanьnda prajzvudstevalaqь xuzalьqьđ edeklektər turahьnda jenle faktar təjəgən məqələlər xəbərdər sьqa toralar. Lekin ulardьq kybehe gəzit bitəndəgenə urьn alьp, tikşerev urьndarьna barьp jetə alqandarь juq.

Jeteşhedlektər turahьnda jьbьlqan matirjaldar juqarь ojoşmalar, R.K.I. tarafьnan kyp vaqt tikşerelməj, xətta gəzit bitərenə kyđ təşerep sьqьvsьlarđa juq. Şunьn hədəmtəhəndə jeteşhedlektər turahьnda tybəndən kytərelgən massь təngite iqtibarhьđ qaldьrьla. Dəjem alojanda, eştəgə qarьşьlaqtarđь betərev tongolondə massь kantryl eşenen qujьlьş qədəttən tьş jomoşaq alьp barьla.

Tikşerev kantryl eşen bьl barьş həm ejlə barqanda jeteşhedlektər menən kerəşev ularqa sik qujьv məmkin tygel. Kantryl eşenə tikşerev məs'ələnə qьrqa hьnьbьş jaharqa tybəndən kytərelgən, bigərəgəndə stanuktardan sьqlanqan massь yđ ara təngitenə şьrьvsьz iqtibar jynəltergə kərək. Xuzalьq ojoşmalarь R.K.I. urgьndarь bьl eştə bed bəđđə jarđamqa saqьrabьđ. Bьl eş tirəhenə kiŋ qatlam eşsən massьnьn fikeren tuplarqa yđ ara təngit eşenə ireş jul asьp tybəndən kytərelgən təngit həm eşməkərlə təqdimdərđə ojəmdə aşьrьv julьnda kerəş eşen kesəjtergə kerək.

M.TAZЬ.

Bьnь kem qararqa tejeş.

Başsilstruj qaramaqьnda hajbьlьq jatqan 2 nse Şişmə—Silebə timer julьnьŋ 3 nse ucaskahьnda eşləgən eşsələrđən iqtisadi jaqtan jaqsьrtьv həm mədəni dərəzələren kytərev administeratsьja həm ul jalan sьqqan eşsələr halqьn qarajđar. Mədəni eş alьp barьvsьlarqa jarđam kyrhətməjđər.

Eşsələr arahьnda ən—bələm eştərə alьp barьv, qađьl mejeş aşьv, ədəbijət həm uqьv əjđərə menən 400 keşenə tə'min itev esən 10,000 hum aqsa jebərelhələ Bijonkь raz jeren-də 20 genə keşə hьnьrlьq ber tarqьna bylmə birđelər. Başqa bylmələr eşlətev esen ьk əkren bara, əle avьqъ başьna tiklem halьnьp betevə məmkinlə torqan jəjle eşsələr.

Tatar—başqort eşsələrə eşen ədəbijət kitaptarь horap Başzildor həm Palipasvitqa 2 tapqьr mərəcəqət itelhə lə ulor tikşerep tiklem bergəne danala, kitap alьnqanь juq.

Eşsələrđən iqtisadi jaqtarьla maqtarьbьq tygel. Eşsələrgə aşsьv tarahьndaqь eşsь juqarьhьnan birelgən diriktiftər ad- minestəratsьjalar tarafьnan tormoşqa aşьrьlqanь juq.

Bstalavaj asmavđьn səbəben, kirbeş juq tip aqlamaqsь bulalar. Istalavaj asmavь bьl bar bьpk tygel, səzki eşsələr jatqan urьndan 3 kenə kilumitr alьbьlqta kirbeş zavьtь bar. Bьl eşkə kem qa rapa kyrergə tejeşden həm bed aŋlamajbьđ. Bьl kem ojter ikən huŋ?

S. Əbderoximьf.

SEJANIL ZAVЬTЬ EŞKƏ TOTONDO.

TYBƏ. Udqan jьl uq halьnьp betkən sijanil zavьtь, eşke başlap kithelə, taş tejgeş həm başqa kirəkle qoraldarđьn jetəşməve arqahьnda tulь xutqa jebərelməgəne.

Bьl 18 nse ejjyndə Tybə Sijanil zavьtь tulь xorekətkə jebərelde. Zavьt, jəbere ajqanь menən tantanalь jьjьlьş yđqarьlda. Jьjьlьşta bulqan eşsələr həm bulьqsa rəhmət kylde. Zavьttьŋ eşlənə kыp kesəjtergə bylektər birelde.

S. ƏXMYŞ. (TYBƏ).

Kalxuzda qalьv jaqşьbuldь

Bьjьlqь kalxuz tədeləşə egendə urьndardaqь kypkenə jarlь həm urta xəllə krəđtejəndər, kalxuz tədeləşendəgə partejənen jaqşь ojoşturmaj betərə almaj kalxuz məs'ələhenə jaqьnь qarap kypkenə aljьlьq jahanslar. Kalxuzda bergələp eşlev, kymbələp tapqan təksə həm kyplə fajđalanьvđьn kerekləgenə riza bulmaj xesusь bajlьq kerəkhenkələr eşterə kalxuzdan baş tarttьlar.

Məhələn beđđən Kərtələ avьlьnda (T. Q. kautunь Qataj jorto) kypkenə krəđtejəndər kalxuzdan əlhəp kittələr həm yđđərə artьnan başqalarđьla əjərtergə qotqo taratьp jerenəlde. Lekin bed 6 jort xuzalьqь kalxuzdan sьqmanьq qotqolarqa, qarşьlьqtarqa qaramaj kalxuzda jeşetev julьnda buldьq. Xəđer bed 6 qajlat hələ, 3 qjəjlat 3 qjerop pel alьp, bik kyp tortə gənə jođ eşləp, bik kyp tetro gənə jodđsь jomra hostek. Kalxuzьq həleb qəlvьvd kerəktə həm bəlok şəp, urazajđьn jaqьşь bulьp tora.

Bed kalxuz tədeləşendə aqtivlar həm xəkymətten julьnda təren tormoşqa aşьrьv jiren bulьp torqan kalxuz sьla həm kalxuz ahьp barabьđ, ələ kalxuzьn ularđьn qotqolarьna qaramaj, kərtələrđə jemerep ytəbed. Bed kalxuzda qalьp jaqşь bulqanbьq.

Kalxuzsь kzəbtəjən
N. Jazarьf.

Agranumьja Kəŋəştəre

Besnde yđ vaqьtьnda sabьv

Həm jьjnavđьnmal tuqlьqь esən fajđahь.

Beđđəŋ Başqortostanda kerəbtejəndər, huŋqь jьldarđa timafejefko, klivir, vike, kastjur hьmaq mədəni yьemlektər yhterev eşendə jaqşь uq alqa kittelər. Lekin bьl kyrenəş həm ele jerelə hər tiged tygel. Bik kyp urьndarđa əle bulha bьl norholergə kerəgensə əhəməjət birelməj kilenə. Əle beđđən kyp rajundarđa besənlektərđə maldan tapatьv, huŋqa qaldьrьp sabьv, vaqьtьnda jьjmav hьmaq jeteşhedlektər tulьp jatalar. Besənđən kyplegənə qьdьqhьnьp unьŋ tuqlьq jaqьna iqtibar itmejđər. Şunьŋ arqahьnda huŋqa qaldьrьp sabьlqan besəndər vaqьtьnda eşlengən ylendərgə qaraqanda, tuqlьq, təmlelek jaqьnan bulhьn bik tybən torqanьqtan xajvandarđьŋ aş qađanьn bodalar, ulardьn avьrьvqa habьştьralar.

Bьqa şunьŋ esəndə besənlektərđə yđ vaqьtьnda sabьlqa tejeş. Besən saba başlav midgelə ylondərđəŋ yđeməlek qan həvdardan tovlə yhemlek soskolonov həm orloqlanьvьna kitə. Ylondor orloqlana başlaqasta unьŋ japьraqtarь həm tabaqtarь kərəklə hevđarь juqaltalar. Orloqlanqan ylem maldarqa aşatьv esən qatь japьraqbьđ bula. Bьlardьn arьş halamьnan bərđə ajьrmahь qal maj. Ulardь xajvandardьŋ aş qađanь kərəgenəə qajnata almaj. Ylen soskь ətьp betkəstə bьnьn japьraqtarь həm noskə tarmaqtarь qojola başlaqanlьqtan, sapqan vaqьtta ulardьn ber nəmehe lə qalmaj. Şul səbəplə huŋqa qaldьrьp sabьlqan besənde itrə sabьlqan besəngə qaraqanda kyləme jaqьnan artьq bulhala, tuqlьqь jaqьnan 2—3 tapqьr tyben tora. Şunьŋ esen ylende sabьv vaqьtь ylondorđəŋ soskolongən vaqьtьnda bulьrqa tejeş. Şul midgeldə ylen kypkenə qaldьrьm ərgəm-sanqa məmkin. Anan hun mal jaqь besendə aşaqan aşnь nasardanьr bulha, besənden jaqsьrьaqtarьn da hajlap ala almaj, tapьp betərə. Besəndə huŋqa qalđьrьp sabьv həm habaqtarьnda bьl jeteşhedlektər genə bulmajьnsa, klivir, timafejefka, vike (kəreşkə) hьmaq ylendər arahьnda şulaj uq tuqaj həm besənlektərđə tərlə zararlь ylendər yбə. Bьlar yьemlektərgə kərəklə ađьqtarđь aldanьraq alьp betəp əlgerəvsən bulalar. Şul arqala qьj ylendər bik kyp bulьp orloqtarьn qojalar həm maldarqa fajđalь ylendər jьldan—jьl nasarlana bara.

Bьqa tiklem kerəбtejəndər beđđə besənlek urьndarđь tərbejələv eşenə ađqьnala ə'həmejət birməj kildelər. Lekin tormoştoŋ yđgərevə menən kiləsəktə beđgə besənlektərđe tərbejələrgə tura kiler.

Hər urьnda tirleksabьvđan 3—4 kən ytkəs besende jьjarqa jaraj. Besənden japьraqtarь ni tiklem vatьlmaj—habaqtarь qaqьlmaj haqlana alha, unьŋ qimmətelə şul tiklem arta bara. Şunьŋ esəndə sapqan besənde vaqьtьnda jьjьp betərergə, huŋqa qaldьrmaŭqa kərək.

Agranum: Ə. ƏXTƏMEF.

Xəbərselərebeđ jađalar

Xatalardь həm jeteşheđlektər đe baььrmaьqa.

Əsən jorto (Bərə) devmələndə avьl səvittərən qajtanan hajlav kampanejahe başlanda. Avьldarđa xisap birev eş bara. Kapiratiftar xalьq aldьnda yđđərenən eştərə turahьnda xisap birelər. Lekin şul tiklelə bar,—kapiratif eşe turahьnda xisap menən kilgən daklatsьlar jьjьlьş aldьnda tik yđđərenə jađьlьp birgondəgenə uqьldarđa şьqalar, ə kiŋ rəveştə xalьq alьnda aŋlatьv eşe bar, jeteşhedlektərđe yđđərə asьp təngit juq. Xəbərlə eşsələrgə kymbələp təngitənə, Məselən: Dyrtiləlegə kapiratifta nəj tiklem rastrata bulqan, aqa aşьvsьlar ninə sutqa birelməgən—bьlar mətəlhe kerəkləgə gena—bьlardь başьrьp qaldьrьv jaqьndalar bulьq. Avьl səvittərə xisabьndala oşo uq xəl kyrenə. Xatalardь xalьq aldьnda asьp ħalьvđan qurqalar. Gəzit bittərendə jađьlqan jeteşhedlektər oşo jađьlqan kəjə qala kilgən—tikşerelməgən. Xatalardь həm jeteşhedlektərđe asьp halьvđan qurqьv bulmahьn, bьl kiŋ eşsəndər massьhьn yđ ara təngit julь menən səvit tədeləşenə ьsьndan qatnaşьvqa nьq jarđam itəsək.

Xəbərsə Oj. Basirьf.

Ejjynden 4 nse 5 kənənde Bilerət mital lurgьja zavьtь

Bilerət mitallurgьja zavьtь ejjyn ajьnьn 4 nse 5 kənendə sənəqət planьn tybəndəgesə ytənə:

Dumna sanenəŋ 9-5 tunna urьnьna 743 tunna joki zadanjanь 81,20 p. qa ytəne. Mejestərđe ajьrьm aloqanda 1 nse mejes 85,48 p. 2 nse mejes 74, 3 p. qa ytəne.

MARTIN zadanьjanь 1760 tunna urьnьna 1129 tunna mital eretep planđь 64 p. qa ytəne. 1 nse martin mejese zadanьjanь 78,2 p. 2 nse mejes 56,4 p qa qьna ytəj aldьlar.

Timer sьbьq stanugь planđь nəj barь 50,6 p. qьna ytəj.

„Trju“ stanugь planь 5.87 p qa ytəldə

JEGƏZE DUMNAHЬ 200tunь urьnьna 155 tunnь mital eretep zadanьja 77,5 p. qa ytəldə.

4 nse 5 kənləktə ruda tabьv planь 87, p. ytəldə.

TIRLƏN ZAVЬTЬ:prakat tsxь planьn 89,3 p.parsavaj timer bəjləv76 p. krarilnaj 58.3 p. qa

Aqas əđərləv bylegə bujьnsa ejjyndeŋ 20 henə tiklem utьn əđərləv zadanьjahь 24, 6 pr. kymer 27. 5 p. byrənə 65,8 p. qaqьna ytəldə.

Şulajtьp Bilərət tav tristə ejjyn zadanьjahьn ytəvđə jomoşaq xərəkət itə, bьl ʏərəkət sənəqət planьn tultьrьvđь qursqьnьs aбtьna qaldьra.

„Min qarşь...“!

Urman biş qadaq avьlьnda (Adnaj jorto) hajlav vaqьtьnda avьl səvitə aqzahь itep Işqulьf Ismaqil kyrhətelə. Min uqa qarşь,—sənki ul hatьvsь balahь, atahь rivalytsejəgə tiklem hatuv ittə, atahь ylgəs yđe 25 nse jьlqa tiklem hatьvđь dəvəm ittə. Kamsamuldan herəldə. 28—nse jьl təməkə qьtlьqь vaqьtьnda təməkenəŋ kruzkьhьn 10 tingə alьp 60—70 tingə hattь, 12 litьr araqь alьp 5 şər humdan hattь. Araqь həm başqa tavarđarь esən aqsahь bulmaqan jarlьlarđan zaklatqa tundarьn ala ine. Xəđergə vaqьtta min tyrə tejep yđeneŋ tanavьn kytərəteştə. Min qarşь.

„D“.

Başhьđlьqtar

Tanalьq jorto, Julьq avьl patribitəl kapiratifə kilgən difisit tavarđarđь maj, kykəj jən əđərləv esən tarata. Eş oşo rəveştə qujьlqas maj, kykəj həm jən birərđəj hьjьrь, tavьqь həm harьqь bulmaqan jarlь həm batraktar kilgən tavarđan qolaq qaqьp qalalar. Kyrəheŋ bьl kapiratif idarahь həm bьl eştə kyrə torqan ojoşmalar esən jarlьlar həm batraktar jalanqas jərəhələrđə jaraj mikən.

Partejə həm xəkymətteŋ diriktiftarьna qapma qarşь bulqan eşkə qьrqa sik qujarqa kərək.

Sənki tavar almaşьv julь menən praduktalar əđərləv kərək tigən diriktif xəkymət tarafьnan birelməgən, ə bьndaqь tyrələr tarafьnan ujlap sьqarьlqan bulьrqa kərək.

Təgən.

Qəjeplelər jazaqa tartьlhьndar.

Mьraq avьlь (Jьlajьr kantunь) ndaqь „Ejek“ isemendəge kustarnьj ərtil plandar tədənə, keŋəşmələr jьjьp, 8 urьnda tərlə aqas qajьrьlarь əđərləv punkttarь astь. 1 nse ejjyndən başlap punkttar gərləp eşkə totondolar. saqьrьmlaqan qara urmandar ber ikə ađna esəndə appaq bulьpta qaldьlar. Eş başlar aldьnan kerəбtejəndərgə „fələnsə on, holo, tavar, saj, şəkər, həm başqa nəmələrđən nurma birəbeđ“ tip vəqəđələr birđelər. Ə oşo kəngə tiklem vəqəđə itelgən nəmələr tygel, hujьlqan qajьrьlarđьŋ eş xaqьnьŋ 50% tьla birelgənə juq. Kustarnьj ərtildeŋ qajьrь əđərləv zadanejahe lə ni barь 40—50% qa qьna ytəlgən. Şulajda bьl turala ujlap qaravsь juq ələ.

Kustar ərtilenən qabalan eş menən jebərelgən vəkildər,

ӨFӨ JAŊЬLЬQTARЬ

OŞO JЬL 26 NSЬ EJJYNDƏ Өfə qalahьnda (sьvaş pidagugejə tixnikumь jortonda) Başqortostanda bulqan bətə vaq millәttərđən keŋəşmələrə asьldь. Keŋəşməgə urьndardan bətəhe 24 keşe kilep. Bələbəj kantunьnan 10, Bərənən 3, Estərlenən 4, Өfə kantunьnan 1 keşe bulьp, əlkə lə eşləvsələrđən 10 keşe qatnaşьv urьnьna barь 5 kenə keşe qatnaştьlar. Diligattar aşap-esev həm jataq xanalar menən tə'min itelep, keŋəşmə bik nьq kytərenke ruxta bara.

Kən tərtibe bujьnsa vaq millәttər eşen başqarьvsь (Başsik qaramaqьndaqь) ip Tujkejef daklatь bujьnsa 17 vəkil bуđ alьp həjlənə. Ular təp iqtibarđь Xalьq havlьqьn julqa halьv, nađanlьqqa qarşь kerəş. Başqortostan dəvmələndə vaq millәttər eşen kesəjtev həm ularđь sənəqət pridprejətejələrenə ьlьqtьrьv esən kesəjtev təngəldərenə tuqtalьp yttelər.

Ləkin Narkamattar keŋəşməgə kərəgensə iqtibar itməgəngelərme, yđđərenən vəkildər jebərep qatnaşlьq kyrhətev eşenə halqьn qarajđar. Keŋəşmə başlanqan kənə barь tik, Narkamprus, Narkamzdraf həm Narkamfindanqьna buldьlar.

Bьl kyrenəşteŋ qəfev itelerlek ber məs'ələ bulmьqanlьqьn iбkə alьp, Başqortostan yđək başqarmahьnьŋ kiŋəjtelgən ultьrьşьnda (26 nsь ejjyndə) Narkamattarqa tən'bih jahalьp ytte.

— Өfelə asьlqan allahьđđar kurьsьnda uqьvsьlar, 30 nsь ejjyndə uqьvđь betərđelər. Ular oşo aralarđa urьndarqa eşkə tarala başlajaasaqtar.

— 4 nse kvartalda Başturg aşa, jođaq, bьsaq, kərək, hənək hьmaq nəmələrđən, Başqortostanqa 30 meŋ humlьq nəmələr kilterelesək.

— Havlьq haqlav eştərenəŋ qujьlьşьn həm barьşьn tikşerev esən Arqajaş kantunьna sьqqan Midbrigada, tikşerev eşen betərep qajttь.

— Өfeləgə „Safa“ aşxanahьnda rimunt başlandь. Şul səbəple aşxana 5 nse ejjylgə tiklem eştən tuqrap torasaq.

— Kapiratif eşsələrə əđərləv esən Өfelə asьlqan kurьsqa sənəqət təbəktərenən kiləsək uqьvsьlar kilep bettelər.

—Өfeləgə Linin məktəbe bьjьl Bələbəjgə kyserelep, indystərejə tixnikumьna əjlənderelesək.

— Başqortostandaqь sənəqət təbəktərenən kilgən eşsələr brigadahь Başsajuzdь tikşerev eşen betərđelər.

— Oşo arala Başsajuz apparatьna sənəqət təbəktərenən 11 eşse yrlətelde.

BYLEKTƏR MƏDIRĐƏRENƏ, INSTRUKTЬRĐARQA, AVЬL PATRIP JƏMQEJƏTTƏRENƏ, RAPKUP HƏM YĐƏK EŞSELƏR KAPIRATIFЬ IDARALARЬNA

Diriktif urgьndarđьŋ qararđarь nigeđendə Başsajuzdьŋ oşo jьl 10—14 fivralda bulqan sissejə səvitenəŋ difirinsejələ paj turahьndaqь qararđarь almaştьrьla həm jaŋь furmala difirinsejələ paj oşo furmaqa qujьla:

I. Krəбtejəndər—individual siktьr.

Tərkəmdər	Pajđьŋ kyləme	Tyləv vaqьtь
1) Batraktar	5 h.	3 jьlqa tiklem.
2) A-x halьmьnan qotoldorolqan krəбtejəndər	10 h.	„
3) Dəjem midgelđə halьm tyləvsə krəбtejəndər	30 h.	1 j. tiklem.
4) Individual rəveştə a-x halьmь tyləvsə krəбtejəndər	50 h.	6 ajqa tiklem.

5) Qajlənəŋ ikensə aqzahьla inhə təp pajđьŋ 1/4 eləşən genə tyləj

II. Kalxuz siktьrьnan individual rəveştə patribitel jəmqejətenə inevsələrgə:

Tərkəmdər	Pajđьŋ kyləme	Tyləv vaqьtь
1) Batraktar	4 h.	3 j. tiklem.
2) A/x halьmьnan qotoldorolqan jarlьlar	8 h.	„
3) A/x halьmь tyləvsə krəбtejəndər	23 h.	2 j. tiklem

4) Qajlənəŋ ikensə aqzahьla inhə təp pajđьŋ 1/4 qьna tyləj.

III. Kəlliktif rəveştə ingənlə kalxuz siktьrь esən:

Tərkəmdər	Pajđьŋ kyləme	Tyləv vaqьtь
1) Kammuna aqzalarь (5 keşegə 1 paj xisabьnan)	5 h.	3 j. tiklem.
2) A/x ərtil aqzahь (qajlə başlьqь)	8 h.	„
3) Ərtil aqzahь (qajləneŋ 2 nse keşehe)	2 h.	„

IĐKƏRMƏ: Kəlliktif inevđe, praizvudstva qoraldarь dəjəmləşkən (kammuna, a/x ərtildərə), kalxuz sistimahьnda aqza bulьvsьlarđьŋ bətəhenəŋ bergə jerlə patribitel jəmqejətenə aqza bulьp inev tip aŋlarqa kərək (inergə xaqlь bulqan barlьq keşələr).

MIĐAL: kalxuzda 60 qajlə tora, şulardan patribitel jəmqejətenə kererləktər 130 keşe. Əgərđə kalxuz, bətə sastaf menən inergə tigən qarar qabul ithə (130 keşelə), bьna bьl kəlliktif inev tip ajtelə lə inde. Ul vaqьtta 60 qajlə başlьqtarь difirinsejələ paj—8 hum tyləjđər, ə qalqan 70 keşeneŋ hər qajhь təp pajđьŋ 1/4 eləşə—2 hum tyləjđər.

Əgərđə kalxuz aqzalarь ajьrьm rəveştə inhələr, ul kəlliktif inev tip qaralmaj.

IV. Eşsələrgə, qala kapiratiftarьna inev esən, 1929 nsь jьlda inderelgən dif. paj tərtibe qala:

Pajđьŋ kyləme

1. Ajlьq eş xaqь 20 h. bulqan lgutlьlarqa 5 h.
2. „ 20-40 qa tiklem bulqandarqa 15 h.
3. „ 40-70 kə „ 25 h.
4. „ 70-100 „ 30 h.
5. „ 100-150 „ 40 h.
6. ajlьq eş xaqь 150-200 humqa tiklem bulqandarqa 50 hum.
7. „ 200 humdanda artьq bulqandarqa 70 h.

Tyləv srugь 2 jьlqa tiklem.

IĐKƏRMƏ: qujьlqan difirinsejələ pajđьŋ sigenev həm katigyrejələnđe bodov rəxsət itelməj.

8. Vaqьtlь eşsələr esən dif. paj vznustьŋ 1/4 eləşə xisaplana (əgərđə ular yđđərenəŋ eş xaqtarь menən oşo katigyrejəgə inhələr).

9. Kustarđar, rimislinniktar həm irekle prafsejələ xalьq (yđ aldьna eşləvsə vractar, akuşirkalar, massazistkalar, filşьrđar, jaqlavsьlar kəlligejəheneŋ aqzalarь, sənqət eşsələrə ədiptər, xosusi uqьtьvsьlar h. b.) esən dif. paj kyləmə rapkup, S.R.K. həm qala patrip jəmqejəttərə tarafьnan ularđьŋ urtasa ajlьq eş xaqtarьna—kereştərenə qarap halьnqan halьm bujьnsa bilgelənəsək.

10. Rapkup, S.R.K. həm qala patrib. jəmqejəttərenəŋ pajhьlarь—a/xuzalьqь menən şəqəllənevsə krəбtejəndər esən dif. paj, ularđьŋ, individual siktьr esən kyrhətelgən tərkəmdərđeŋ qajhьna inevenə qarap, bilgelənəsək (10 h. 30 h. 50 h.).

11. Prafsajuz aqzalarь həm avьl patribitel jəmqejəttərenəŋ—xeđmətkərđər esən dif. paj, qala eşsələrə esən qujьlqan tərkəmdərđeŋ qajhьna inevenə qarap bilgelənəsək.

12. Başqa tərkəmdər esən, dif. paj sintьrsajuzdьŋ 1929 jьl 12 fivraldaqь instruksejəhe nigeđendə (billytin № 8, 1929 jьl 213—214 bittər), bilgelənəsək.

13. Səvit sisejəheneŋ 10—14 fivralda birgən qararđarьn tormoşqa aşьrqan bətə patrib. jəmqejət idaralarь, rapkup həm SRK larqa, iбke qararđь jaŋьqa kyserergə quşьla.

14. Difirinsejələ pajđьŋ yđgərtelevə turahьnda pajşiktar arahьnda kiŋ aŋlatma alьp barьrqa, pajsь batrak, jarlьlar, kalxuzsьlar jьjьlьşьnda jaqşьlap tikşerergə həm huŋьnan upalnamucinnajđarđьŋ rajun jьjьlьşьnda məs'ələnə təstiq itər esən qujarqa kərək.

Başsajuzdьŋ idara mədire urьnbaбarь: JƏRKƏJEF.
№ 340. 27 ejjyn 1930 jьl.

Kəndəlek vaqiqalar.

Timerəzef uramьnda ut sьqьp, ut hynderevsələr tarafьnan bik tiđ arala hynderelde. Tik bergenə karitnik janьp əlgərđə.

— Zintsuf uramь 144 nse jortta torovsь Kalaşnikьf həm 1 nse maj uramь 60 nsь jortta torovsь M. Bryxanьftar majđь kraskaqa bolqap, habьn itep hatьvđa qəjeplənep, əбtərenən jenəjət eşe tэđəlgən.

— Zintsuf uramьndaqь 5 nse hanlь tэđətev mastriskyjьnda ut sьqьp, 10 humlьq zarar kilterđe.

— Yfimka jьlqahь bujьnan 45 jəşlek ber ir keşe gevđəhe tabьlьp, ylektər jortona jebərelgən.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Ib. I. Galunajьf rəxsəthed qoral jərətevđə qəjeplənep qulqa alьnqan.

Məs'yl Ridaktьr: B. IŞEMQJUL

„Başqotostan“

gəzitenə jađьlьvđь
ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьq 29 -Ejjyn
alьv hatьv

1- 6% A. O. Z.	4 h,	35 1/2 — h.			
1926 j. %hьđ.	„	„ 127 h.	—	129 „	—
929 j. otoş. zajьm	100 „	05,		100,	45
1927 j. 10% O. Z.	25 ,	97,	—		—
„ 3- krəđ. O. Z.	5 „		—„	—„	—
K.X. nьqьtьv Z.	10,24		— „	10,,	59
1-indyst. Zajmь	25,33		— „	25 „	43 „
2- „ „ %lь	26,19		„	26,,	39
B „ „ %hьđ	25.		— „	25 ,	10
„ „ %lь	51,97		— „	12,,	07,,
„ „ %ьj	50.	72	„	50,,	32
11%lьq ske	,	103 43—		103	28,,
Massavit za	.ьь	25	36 „	25	96
511.ma-Z[?]					

Ө——F——Ө
KINO--TIATЬRĐA RЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA
Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.
Bəgən
Karjьranьŋ başlanьvь
Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IĐEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar
Bəgən.
Iбke saxra
Xudugьstvalь sit il filmehe.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar:6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.
Bəgən.
BALAXAQNA

„5-Maj“
(iбke Өfelə)
? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск“. Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HӘR JERÐӘ 5 TIN

Bөtә donja prаlitarɢarь, seregegez!

RIDAKSEJӘNEŊ ӘDRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRÐARЬ:
Ridaktьr . . . . 4—81
Dejom . . . . 2—83
Massьvьj bylek . . . . . 8—72
Kiske ridaksejә . . . . . 1—15

Jomoş menәn kilevselәr hәr kөn irtәnge sәƣәt 8 ðәn kiske 4 kә tiklem qabul itelәlәr.

BAŞQORTOSTAN

JAÐЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajьƣa . . . . 45 tin
3 ajьƣa . . . . . . 1 hum 30 tin
6 ajьƣa . . . . . . 2 hum 50 tin
1 jьlьƣa . . . . . 4 hum 80 tin

PAÐPIS ЬLAR:
Ridaksejә kantorьnda, şәtә puşta kantorðarьnda, aplekәslәrendә hәm xat jөrөtөvselәrðә QABUL ITELӘ.

№ 154 Şәmbe 5-Ejjyl 1930 jьl

KӨNDӘLEK ƢӘZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKӘ KӘMITӘTE HӘM BAŞQORTOSTAN YÐӘK BAŞQARMA KӘMITӘTE URƢЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬƢЬA

ۋ. ك. پ. (ب) نڭ XVI نسێ بۆتە سايوز ئسيێزێ

ۋ. ك. پ. (ب) ئوذەك كەميتەتێنێڭ سەيەسي ئاتچوتێ

ئوذەك كەميتەتتێڭ گينيرالناي سيكريتارێ ئيپتەش ئستالين داكلاتێ (باشێ ئوتكەن هاندارذا)

27 نسێ ئييون 1930 نسێ يێل

(داوامێ 2 نسێ بيتتە)

ئوزەك كەمىتەتتەنگ گىنىرالنى سىكرىتارى ئىپتەش ئستالىن داكلاتى

8 كاپىتالىزم سىستىما- هىنداغى حوژالىقنى يەكى ساتسىيالىزم سىستىما- هىنداغىمى؟

شولايتىپ بىلە، س-س-س-رنىڭ ئىسكى تۈزۈلۈشۈ تۇراقىنىدا كارتىنىداغا ئىبەيك، شۇنىڭ مەنەن بىرگە بىز كاپىتالىست ئىللەرنىڭ خوژاغالىقلارنىڭ ئىسكى حالى تۇراقىنىداغى كارتىنىداغا ئىلىبە- بىز.

ئيپتەش ئستالين داكلاتىنىڭ داوامى

بۇمشاقلىغىنىڭدى ئەككىنچى تۈب ئالار. بۇنە دۇنيا دومەلنىدە كۆرمەش ،ئۇشۇ مايدانغا كوسەرىلدى. ،ئۇشۇ مەسئەلەنى حەل ئېتەك ئەگەر ،ئول ساعەتا بەيئەلمىلەل ماسشتابتا مۇتلاق هەم قرقا يىڭگەن بولاساقىن، ئىيدى.

پونكتنى هامان‌دا ئۈرلۈقسىللىق پرابلىماعىن قرقا حەل ئېتو ،بولىپ تورا. مىن «سلعىش پونكتنى» تىليم سۆنكى، ئۈرلۈقسىللىق پرابليماعىن حەل ئېتەى ،تورۆپ، مالسىللىق، مامىقسىللىق، مۆگولدىرسىللىك، يىتى-سىللىك، تەمەكنىسىللىك رابوندارىندا بىك باى ئۈرلۈق ئىسكىلاتتارى

ئىشنى ،سىنى هەم كرەئىتىبەنەرىدىن تۈرعان ميليونلاعان بالپىنىك ئيۋات ئىنئىنىدياتيۋاھى هەم ئىشمەكەرلىنگىن شولار مىئەن ئالماشتىرعا ئىلەگەن، «كاممونيستاردى» كوذ ئوگىندا تۇتام. بىذنىك ،بورنس — بىذنىك مۆ-ئەسسەسە هەم ئۆيۈشمالارىبىذاعى بيوراكراتيزمدى سلبەرەمە كيلتىرو،

[illegible]

9. كىزوندىگ بوروستار

[illegible]

كوسەيتىوگە مۆمكىنلىك تاپايىز ئېگىنى مىئەن تەئميەات مەسئەلەسىن حەئر حەل ئېتىلگەن هامارعا مۆمكىن، تىك ئېت، هۆت پرادوكتىلارى هەم يەشىلسە مىئەن تەئمىەات مەسئەلەسى بىر ئاذ قىيىنىراق تۇرا.

،بىئل قىيىنلىق ئوكىئىسكە قارشى بىر نيسە ئايىدارعا تيكلەئم بوئۇرۇلمەئىكە مۆمكىن.

(ئاذاعى بار)

Jul esselere

Udarniktar

Kapital ildəren də sinfьj kərəş

Zabastufkalar menən rivəlytsejun prafsajuzdar jetəkselek itələr

BASŞ. YDƏK ÇƏMHUREJƏT KITAPXANAHЬ

Zabastufka—huldar jetəkselegendə.

BIRLIN, 3. Tenjaq—konbatьş rajunьndaqь zabastufka xərəkətə xəđergə vaqьtta rivəlytsejun prafappazitsejə jetəkselege aştьnda bara.

Huldarđьn təqdime ytməne.

GILSINGFURЬS, 3. Səjemdeꞑ ultьrasьnda hul partejələr Finləndejələ hunqь vaqiqalar ajqanlь, xəkymətteꞑ eşen nasar tabьv turahьnda təqdim jahanьlar. Bьl təqdim Səjəm tarafьnan qabul itelməne.

Finləndejələ xəkymət almaşьnьvđarь.

GILSINGFURЬS, 3. Xəkymət başlьqь prizidint menən kyreşep xəkymətteꞑ atьstafkaqa sьqьvь turahьnda qariza birđe. Xəbərđərgə qaraqanda, Finləndejənen jaꞑь xəkymətə iꞑ uꞑ jul menən barasaq.

Jaꞑь xəkymət təđev sinatьr Spindivutqa tapşьrьlqan.

GILSIGFURЬS, 3. Səjemdeꞑ qəđəttən tьş sissejəhenen ikense ultьrьşьnda huldar elekke sastafta buldьlar. Xəkymət vəkildəre jəmhyrəjətte haqlav, dəjəm hьjlav zakunьn ydgərtev həm matbuqat turahьndaqь zakundь ydgərtev eştərendə təqdim jahanьlar. Bьl təqdimde tikşerev barqanda, hul partejələrđeꞑ vəkildəre Səjem rəisenənen hyđen byldelər. Betə burzьva partejələre ber frunt menən huldarqa qarşь sьqtьlar həm jaꞑь zakundьꞑ qabul iteleven, hul xəkymətkə qarşь saralar kyreleven həm hul quđqalьş vəkildərenəꞑ Səjemdən qьvьlьvđarьn talap itelər. Burzьva partejələreneꞑ betə vəkildəre faşistar xərəkətən jaqlap həjlənelər satsejal--dimakrattar. Burzьva partejələre vəkildəre menən ber jaqlь buldьlar. Xəkymətteꞑ eştəren tənqit itep, hul diputat Ritke həjləgəndə rəis jьşqьna qomasavlьq jahanь.

Ritke xəđergə xəldeꞑ kartinahьn, „hul zakundarđьꞑ ьsьn məqnələren asa həm satsejal—dimakrattarđьꞑ ike jəđlələgən kyrhətep birə. Həjləvsə, eşselərđə reaksejəgə qarşь kərəşkə, eşse kərəđtejən vьlasь esən kərəşkə saqьra həm hyđen şulaj tip betərə:

— Jəşəhen eşselərđeꞑ faşizemqa qarşь totoş frunt menən kərəşə.

122 tavьş menən xəkymətteꞑ eştəren jararlьq tip taba. Kaleju xəkymətə atьstafkaqa sьqa. Prizdint Rilandь, Sinatьr Spindubutqa jaꞑь xəkymət təđergə tapьşьra Spindibut prizidinttьꞑ tapьşьrьvьn qabul itə.

NEJU—JURK, 3. „Bik" zavьtьnьꞑ aftamabil eşselərə đur dimanstratsejə jahap, eş xaqьn kemetevgə qarşь rizəlytsəjələr sьqarđьlar. Eş taşlavsь eşselər zabastufka kəmitətə ojoştorđolar. Ber nisə jəđ eşse aftamabil zavьttarь eşselərə sajuzьnьꞑ hul ojoşmahьna indelər.

Qirmanejə kampartejahe ytə.

BIRLIN, 3. Kampartejəneꞑ jaꞑь aqzalar jьjnav kampanejahьnьꞑ netizəhendə Rur əlkəhendə 35 keşe kampartejəgə ingən. Şunan başqa kammunistar matbuqatьna 843 jaꞑь padpisik tabьlqan həm 234 eşse MOPR qa ingən.

Məs,ylejətkə tarttьrьlar.

VARŞAV, 3. Xəkymət başlьqь həm xəkymət təđeleşenə qarşь məqalə jađьp sьqqan esən Pylşə kəkymətə hul partejələrđeꞑ Krakьf kungrisь jetəkselərən məs,ylejətkə tarttьrьrqa qarar itkən. Krakьf prakuraturahь betəhe 33 keşene şul xisaptan 18 səjem diputatьn məs,ylejətkə tarttьrasaq.

Kamsamuldarđь ylem jazahьna xəkəm itevgə qarşь pratis.

BIRLIN, 3. Ləjpsig qalahьnьꞑ rivəlytsejun eşselərə Pylşə vəkələtə aldьnda dimanstratsejə jahanьlar. Bьl dimanstratsejənen maqsat—listufkalar taratqan esən əs kamsamuldь ylem jazahьna xəkəm itevgə qarşь pratis jahav. Dimanstratsejəsьlar Pylşə ilsəxanahьnьꞑ betə təđerələrenəꞑ vatьp betkəndər.

VINA, 3. Ruminejə matbuqatь Kanstansьla diꞑged bьzahь təđeveştərə dur timp menən barqanlьq turahьnda xəbər itə. Oşo kəndərđə kanstansaqa Fransejə giniralь Gura kilep, ul, eşteꞑ barьşь menən qəniqətləngən. Bazanь təđev eştərə betkəndən huꞑ Angelejə diꞑgeđ flutь kilesək ikən.

Amirikala mital sənəqəte krizis kiserə.

NEJU—JURK, 2. Tenjaq Amirika quşma ştattarьnьꞑ qoros sənəqətendə prajьzvudstva krizisqa tiklem bulqanqa qaraqanda 60 pr. qьna təşkil itə. Timər eşləp sьqarьv 29 nsь jьl menən saqьştьrqanda 1930 nsь jьlda 16 pr. qa kəmegən.

Fransejə dukirđarь eş taşlajđar.

PARIZ, 3. Fransejə kampartejəhe həm unitar prafsajuzdar, eşselər xisabьna istimaqьj straxavanejə ytkərev turahьndaqь zakunqa qarşь kampanejə alьp baralar. Kampartejə həm rivəlytsejun prafsajuzdar, eşse sinьftь tulь eş xaqь alьvđь talap itevgə sьqaralar. Parizdaqь kyp pritprejətejələrđə jaꞑь zakunqa qarşь stacka həm mitingьlar bara. Gabrь qalahьna jaqьn bulqan Onfilir purtьnda mitingь bulьp, 2000 eşse unitar prafsajuzdarđьꞑ luzьnqьhьna quşьlqandar. Barda qalahьnda jahalqan mitingьnan huꞑ dukirđar birza aldьnda dini kitaptarđь jandьrqandar. Bardu qalahьnda ber nisə meꞑ eşse eş taşlaqan.

Amnistejəgə qarşь.

BIRLIN, 3. Səjəsi totqondarqa aministejə turahьnda Rəjxtaq tarafьnan qabul itelgən zakunqa dəvlət sovite qarşь sьqtь. Zakun Rəjxьstaq ultьrьşьnda jaꞑьnan qaralasaq.

Pylşənən nuta.

VARŞAV, 28 nse ejjyndə SSSR đьꞑ Pylşələge vəkile iptəş Antunьf-Afsejьnko Pylşə tьşqь eştər ministre Zalisskejđən nuta aldь. Bьl nutala SSSR đьꞑ Pylşələge ilsəxanahьna həzym jahav turahьndaqь tikşerevđərđeꞑ barьşьna qarata meqlymattər birelə.

Kapitalistar gəzite XVI nsь s,jez turahьnda.

. BIRLIN. 3. Birzasьlar urgьnь bulqan „Birlinir Birzin-Səjtung" Rusejə donja kammunizem dəvlətə „tigən məvzuq aђtьnda məqələhendə XVI nsь s,jez turahьnda oşolaj jađa:

—S'jьzdьꞑ barьşь, həm səjəsi daklat turahьnda qabul itelgən rizəlytsejə SSSR đьꞑ hunqь ike jьlda səvit rizimьn kesəjtev, həm 5 jьllьqtь ytəv julьnda đur ađьmdar menən alqa atlaqanьn kyrhətələr. Ydeneꞑ şəxsi mənfəqəttəren kyđətkəndə lə ber kemdə bьl fakьttь kyđđən teşərergə tejeşle tygel."

Ditrujt ta zabastufka.

NEJU-JURK,2. Amirika kampartejəhe urgьnь „Dəjli-Uvarkir" gəzite xəbər itevenə qaraqanda, Ditrujt qalahьnda aftamabil sənəqəteneꞑ 5000 eşsehe eş taşlaqan. Eş taşlavđar. menən aftamabil eşselərə sajuzь jetəkselek itə. Eşselər eş xaqьn kəmetməv, zdilşina menən eşləvđə betərev, eş xaqьn kytərevđə talap itələr.

Krupp zavьttarьnьꞑ 8000 eşsehe eş taşlaqan.

ESSIN, 3. Krup zavьttarьnda 8000 eşse eş taşlaqan. Başqa pritprejətelərđə lə meꞑərləgən eş taşlavdar başlandь. Şundaqь satsejal-dimakьrattar gəziteneꞑ ridaktьrь qajhьber eşse jьjьlьştarda sьqьp həjlərgə teləhə lə, eşselər qьvьp jebərđelər. Diriksejəneꞑ saqьrьvь bujьnsa Gizil-Grixnir zavьtьna palitsejə ətərətə kilə. Eşselər bьqa yđđərenəꞑ dimanstratsejəhe menən javap birələr. Mylgəjem qalahьnda kapitalistar satsejal-dimakrattar həm xerejtejən prafbejurakrattarđьꞑ berləşkən kesə menən eş taşlaqan eşselərđeꞑ estən ike eleşen kire eşkə qajtarьrqa buldьra alqandar. Bəgen keslə palitsejə ətərəttəre Mylgəjem zavьttarьn bađьp aldьlar. Palitsejə ajьrьm eş taşlavsьlardь qartь rəveştə jazalaj.

NEJU-JURK, 2. 4 nse ejjyl ləma kən, Neju-Jurk palitsejəhe tarafьnan ylterelgən Miksikə kammunistь Inzilustь kyməvđər ajqanlь massavaj dimanstratsejə jahaldь.

Fanir fabrigь eşkə baş lanь

Ləkin 7920 səqət hьv təbenə kitte.

Ɵfələge „Qьđьl jondođ„ fanir fabrikahьndaqь jeteşhedlektər həm administratsejəneꞑ fabrik eşenə halqьn qaravь, prajьzvudstəvala eş qoraldarь menən nasar meqəmələ lə bulьvđarь həđəmtəhendə fanir fabriktьꞑ qurqьnьs aђtьnda qalьvь turahьnda ber nisə tapqьr gəzitebeđđə jađьlьp ytkəjne. Fabriktaqь jeteşhedlektərđən par katyleneꞑ 24 nse jьldan birle rimunthьđ taşlanьp qujlьvь, həm unь teđəttərev turahьnda tixnik mastirđar tarafьnan keretelgən təpdimdər fabrik adminstratsejəhe qьrşьnda bər tərlə lə əhemejətkə alьnmaj, katylde teđəttərev eşenə halqьn kyđ menən qarala.

Mastirđardьꞑ həm inzinir ip. Gajduxin dьꞑ par katylen tikşerevđən sьqarqan həđəmtəhenən katylde teđəttərev esən 150 humqьna aqsa totov kərəklege tabьla. Ləkin fabrik administratsejəhe bьl təqdimgə yđ vaqьtьndə quşьlьp, par katylen teđəttərev sarahьna kereşməj. Fabriktь jartь—jorto ylek xəlendə davam ittərə, par katylə eşləməv həđətəhendə kyp vaqьtta eş jartь julda tuqьrap qalьp, ber nisə səqəttər buşqa kitələr, jədləgən eşse hər kəndə urtasa jartьşar səqət eştən tuqьrap toralar.

Oşondaj xəldərđən huꞑ administratsejə par katylenə rimint jahav eşenə totona, ləkin bьl eşteꞑ vaqьtь ytep kitkən bulqanlьqtan teđəttərev urьnьna đurqьna zьjandar qa osorala. Məђəhən:

Katylde teđəttərev esən 160 hum aqsa totola, 600 kirbes hatьp alьnьp, unьꞑ esən 205 hum tylənə, katylde teđəttərev 3 kən bujьna huđьlьp kengə 8 đər səqəttən 3 smina eşləj torqan 110 eşse 3 kən bujьna eşheđ torop, betəhe 7920 eş səqəte hьv təbenə kitə.

Katylgə rimunt barqan vaqьtta eşselərđeꞑ eş səqəttərə buşqa juqalmahьn esən administratsejə eşselərđə aqas jarьv zavьtьna berketergə bula. Ləkin eşselərđeꞑ 70—80 pr. tь aqas jarьv zavьtьna eşkə barmaj, 3 kən bujьna pragul jahajđar. Qatьn—qьđ eşselərđeꞑ qajhьberđəre fanir fabriktьꞑ yđ tirəhendəge eştə bulьşlьq itələr. Ləkin bьlqьna eş juqarьla kyrhətelgən katyl teđəttərev esən totolqan aqsa 7 meꞑdər menən hanalqan eş səqəteneꞑ hьv təbenə kitkən zьjanьn ber tərlə lə qaplaj almajđar.

Qьđqasaqьna əjtkəndə, fanir fьbriktьꞑ adminstratsejə esen başqarьvsь „kyđle bykəndər" bьl eşkə vaqьtьnda sara kyrməv, xəkymət eşenə şəxsi kyđlektən qarap qьna narьq qujьv, məs'ylejətheđlek, jygənheđlektəre esən xəkymət aldьnda javap birergə, sənəqətkə kiltergən zararđarь esən məs'ylejətkə tartьlьrqa tejeştər.

M. T.

5 jьllьqtь 4 jьlda

Eşselərđeꞑ horavь bujьnsa xəkymət ođaqlamaj „5 jьllьqtь 4 jьlda" tigən zajьm sьqarьp taratьrqa başlajasaq. Bьl zajьmdь taratьvda betə partejə, kamsamul aqzalarь, aktif eşsəndər həm xəbərselər biş jьllьq plandь dyrt jьlda ytəvđə sittə torop qalmajьnsa, yđđərə julbaşsьlьq itep zajьmdьꞑ nej nəməgə kerəgə həm satsejalizem xuzalьqьna unьꞑ fajđahь turahьnda aꞑlatmalar menən bergə, yđ—ara satsejalizem jarьşь asьp, unь taratьvđa aktif qatьşьrqa tejeştər.

Min ike ađnalьq eş xaqьma „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьp yđem menən betə xəbərselərđə tiꞑləşergə saqьram.

XƏBƏRSE RƏVEF BASIRЬF.

Aqas zavьtьnda

jaꞑь kьlup

GIRMANEJƏ-SƏVIT MƟNƏSƏBƏT TƏRE TURAHЬNDA

Bьnan ber nisə ajđar elek həm oşo kəngə tiklem Girmanejə—Səvit menəsəbəttərə đurqьna qьjьnlьqtarqa osoranь. Bьnьꞑ təp səbəbe—Rim papahь Pej XI—neꞑ „Allahьđ balşaviktarqa qarşь" tərə paxutь jaharqa saqьrьp taratqan xitap namahьnan başlanьp kittə. Səvitkə qarşь iliminttər — Girmanejə jəməqətselege, matbuqatь, sut vəkildəreneꞑ qajhьberđəre đur qotoronov menən Səvittər Sajuzьna qarşь tərlə bьsьraqlьqtar ata başlanьlar. Xatta bьl səvitkə qarşь kampanja Səvit—Girmanejə arahьndaqь tьnьslьq menəsəbəttərən əđev qurqьnьsьna kilterep jetkerđelər. Rappal dugьvьrьn bođarqa dimləvselər buldь.

Səvitkə qarşь oşondaj kampanja alьp barьlqanda qəmymən Girmanejə xəkymətə həm xosusvsan tьşqь eştər ministerlegeneꞑ bьl turala ber tərlə fikerđə əjtməj tьnьs bulьp torovđarь qəzəplənerlek eş ine.

Huꞑqь vaqьtta Səvit—Girmanejə menəsəbəttərendə ber qəđər hьnьlьş kyrenə.

Bьnda Girmanejə tьşqь eştər ministre Kurtsejustьꞑ rəjxstaq (parlamint) ta həjləgən hyđenə tuqralьp ytev artьq bulmađ.

Kurtsejustьꞑ hyđen də, ike il arahьndaqь menəsəbəttər elekkesə, bьqa tiklem bulqan dugьvьrđar nigeđendə barьrqa, bьl dəvləttərđeꞑ idara itelev sistimalarьnьꞑ bər — berhenə başqa tərlə bulьvđarь bьl menəsəbəttərđeꞑ jaqşь barьvьna qarşь səbəp bulьrqa tejeş tygelege, Girmanejə həm SSSR arahьnda duђlьq menəsəbəttərə haqlav ike il esendə fajđalь eş ikene turahьndaqь əjtkən fikerə, əlbittə, dərəђ həm bed uqьa quşьlabьđ.

Səvit jəməqətselege bьl qaraştь, əlbittə, jaqşь qarşь alasaq.

Şulajuq kurtsejustьꞑ „Girmanejə xəkymətenəꞑ tьşqь səjəsətendə şəreq məs'ələhe đur urьn totarqa tejeş. Bigerəktə, bьl şəreq ildərə menən bulqan menəsəbəttə SSSR menən duђlьq menəsəbəttəren haqlav burьsь alda totolorqa tejeş„tigən fikerə ajьrьm iqtibarqa ejə bula ala. Bьl, huꞑqь kəndərđə, mərxym Ştrizimanan vasejat bulьp qalqan „Kənbatьş qala, şareqkələ tigeđ səjəsət" totovđa ber qəđər kənbatьş jatqьna avьşьv bulqandan huꞑtьgeđ səjəsət totov julьnda Girmanejə xəkymətəneꞑ zitdi adьmь bula ala.

Səvit—Girmanejə menəsəbəttərəneꞑ qurqьnьs xəldə qalьvqa barьp jetevenə səbəpte bed juqarьla kyrhətkəjnek. Ləkin Kurtsejus bьl turala ikense ber tərlərək fikerđə. Ul təp səbəpte kammunizemdьꞑ kesəjeve kevək nəmənə kilterep quja. Ləkin bed betə qatqilьq menən əjtergə tejeşbed: Girmanejə—Səvit həjləşəvđərendə kammunizem xərəkətə turahьnda hyđ bulьrqa məmkin tygel ine...

Girmanejə tьşqь eştər ministrь Kurtsejustьꞑ dəjəm fikerə menən bed qənəqətlənəbeđ həm tьnьslьq julьnda beđđə məmkin bulqan saralarđь kyrsəkbeđ.

Girmanejə xəkymətəneꞑ tьnьslьq haqlav julьnda totqan səjəsətə Kurtsejustьꞑ sьqьşьnda dəjəm fiker—Girmanejə xəkymətəneꞑ Səvittər Sajuzь menən jaqşь menəsəbəttərđə haqlavqa ьntьlьştь kyrhətə. Bьl barьştь bed, əlbittə, qəniqətlənep qarşь alьrqa tejeş bed.

Prajьzvudstva plandarь ɵsɵn

KALXUZDARĐЬŊ PRAJЬZVUDSTVA PLANDARЬN TӨĐӨVĐƏ KUSTTAR, RAJSAJUZ HƏM ULARĐЬŊ AGRANUMDARЬNЬŊ BURЬSTARЬ.

Jaŋь igendə jьjьp alьv kampanejəhe kilep jetə. Ə, prajьzvudstva kusttarь, rajun kalxuz sajuzdarь kalxuzdarđa eş planьn tөđəvđə jetərlek tiđlek menən eşləməjđər.

Jort başqarmalarь, avьl səvittərə, partejə həm kamsamul jəcəjkələrəələ kyp urьnda, joqlavsьlarđь ujatьv eşenə totonmaqandar. Kantun jer idaralarь, kalxuzdarđa igen jьjьp alьv həm kəđgə səsevgə əđərlek alьp barьv eşen kiŋəjtevđə jorttarđa agranumdarđьŋ eşen tikşerev həm kantryl jahav eşenə kereşməgəndər.

Igen jьjьp alьv həm kəđgə səsevgə əđərlekte kiŋəjtev—ni tigən hyđ. Bьl—kalxuzdarđa eş plandarь tөđəv tigən hyđ. Igen jьjьv, kəđgə səsevgə əđərlekte tərənəjtev niđən qibarat bulьrqa məmkin. Bьl—kiŋ kalxuzsьlar jalpьhь arahьnda eş planьn — tikşerevđə kesəjtev, bьl—prajьzvudstьva zadanejəhьn hər ber brigadaqa jetkərep, unda tikşerelergə təjeşlə, həm bьl— eşte nindəj tiđlek menən nindəj juldar menən ytəv, zadanejəne yđ srugьnda tormoşqa ytkərev turahьnda kankrit juldar hьđьv həm hunьnan kalxuzdar tarafьnan jaŋqьđ jarlь—urta xəlle xuzalьqtarqa jarđam kyrhətevđə kankrit saralar eşləv tigən hyđ.

Uđqan jađqь səsev kampanejəhendə eşsə plandarьnьŋ əhəmejəte jaqşь kyrendə. Plan bujьnsa eşləgən 52% kalxuzdar planьnьŋ qimmətən belələr. Ular kalxuzsь xeđmətən dərəђ ojoştorov, avьl xuzalьqь maşinalarь attar kəsən dərəђ bylgələv, kalxuzsьnьŋ prajьzvudstьva burьstarь tirəhenə jalpьnьŋ iђtibarьn mabilizavajt itev, jalpьnь ьsьn—ьsьndan sastejalizem jarьşь həm udarsьlьq eşenə jələp itevđə eşsə plandьŋ totqan urьnьn jaqъ anlajdar.

Əgərđə, jađ kenə bergenə giktar đa səselməj qalqan jer bulmahьn ɵsen, [illegible] kərək. Kəđgə səsevgə qarata [illegible] tə'min itərgə kərək.

Kalxuzdarđьn eşsə planьn igen jьjьv, kəđgə səsev kampanejəhenə [illegible] bigerək-

tə ere kalxuzdarđa bьl eşte tiđlətergə təjeşbeđ. Sənki agranumdar tarafьnan eş planь tөđəlgəndən hun unь jalpьqa aŋlatьvđa kalxuz aktifь menən kyp kenə eş ytkərergə kərək bulasaq. Eş planь tөđəvđə kust, jort, rajun həm kantundaqь iŋ ere kalxuzdarđan başlap uqa qarata kəstə bylgələrgə, kankrit sruk—kalindar zadanejə bildələp unьŋ ytəleven talap itərgə kərək.

Jorttarđaqь həm kalxuz kapiratsejə sistimahьndaqь bətə agranumdar jalpьhьn 10—15 kөn bujьnsa kalxuzdarđь eşsə menən tə'min itev eşenə jəgergə kərək. Sənki kalxuzsьlar həm kalxuz idaralarь yđđərə genə bьl eşte xəđergə ələ atqara almajđar. Igen jьjьv kampanejəhьna qarata eşsə plan tөđəv turahьnda urьndarđan kilgən fakьttar artta barьvđь kyrhətələr. Məђələn: bьna hedgə bik xaraktirlь bulqan maminttar: Arqajaş kantunьnьŋ Arqajaş jorto kantun jer idarahь həm Rajpalivudsajuzdranьŋ moron aђtьnda torqan „Pabida“ kalxuzьnьŋ 3018 giktar jađqь həm 80 giktar uzьm baђьvь bar. Ul igendə jьjьp alьrqa kərək. Kalxuzđьŋ 506 jəməqətləşterelgən eş atь, 131 avьl xuzalьqь maşinalarь bar. Kəđgə səsev 500 giktar bildələngən. Bьl kalxuz xəđer bəsən jьjьv eşenə totonqan, ə eş planь hamanda tөđəlməgən.

Məŋləgən eş qulь, 500 baş eş atь həm 131 avьl xuzalьqь maşinalarь bulqan kalxuzdь planhьđ eşlətev dərəzəhenə jetkerev—bьl huŋ dərəzələ tərtiphьđlek, kalxuzdarđa xeđmət məs'ələlərenə məs'ylejəthьđ qaraş bulьr ine. Bьl—yđeŋ ultьrqan botaqtь yđeŋ kiђev təjgən hyđ.

Kalxuzdarđa xeđmət bylenesə məs'ələlərə—bigərəktə xeđmərgə vaqьtta, kalliktifləşevđən yđek məs'ələhe. Kalxuzdarđa xeđmət nurmalarь plan nigeđendə ojoştorolqa, [illegible] kalxuzdarđьŋ nьqьtьrqa həm ulardьŋ [illegible] itərgə kərək. Plan tөđəv [illegible] kalxuzdar jemerelergə məmkin.

Məs'ələnə şulaj qujarqa kərək. Janь uŋьştь jьjьp alьv, kəđgə səsev əsen kalliktifləşev eşen [illegible] ipteştər jaqşь təşenergə təjeştər.

Abejykef.

Qəjeplelərđe pralitarejat xөkөmənə tartьrqa

„BAŞTURG“ TAQЬL QAJHЬ BER VILIKARUS ŞAVINIZMЬ TURAHЬNDA

Apparatta jerle millettərđe arttьrьv turahьndaqь 3 jьllьq plan bujьnsa, „Başturg“ yđeneŋ eşsə xeđmətkərđərə [illegible] tatar—başqortlar hanь 48% qa jetkerergə təjeş ine. Ləkin [illegible] „Başturg“ bьl juldaqь partejə həm səvit xөkymətenen diriktiftarьna [illegible] qaraqan.

Oşo jьl ejjyn ajьnda, Başqortostan yđek başparmahь janьndaqь tel kamisejəhe tarafьnan tөđəlgən tikşerev kamisejəhe, „Başturg“ tьn apparattaqь jerle millettərđe [illegible] tybəndəgesə tapta.

„Başturg“ 1 nsenən: [illegible]

[illegible]

Başqortostan Yđek başqarmahьnьŋ 1929 jьl 25 nse aprildəge [illegible]

Əsənsenən: [illegible]

1929 nsь jьldьŋ 1 nse yktəbərenə alьnqan jьhəp bujьnsa, japlь urьndarđa eşləvse ələr bətəhe 7 keşe bulqan, ə, 1930 nsь jьldьŋ 1 nse aprilenə [illegible] 3 kenə keşe qalqan, [illegible] 10 keşegə artqan.

[illegible]

Əfe kenləgə

— Tybəndən yrlotelevsələrđe bələmdərən arttьrьv əsən, oşo aralarđa, Başsajuz apparatьna [illegible] 2 ajlьq kursqa berketeləsekter.

— Əfələgə [illegible]

— Gygel urамь 88 nse jortta torovsь V. S. Bagastevskej [illegible]

BERGƏLƏP JER EŞLƏV ŞIRKƏTE—AVЬL XUZALЬQЬ ƏRTILENƏ KYSEV FURMAHЬ

SSSR kalxuz—sintrь tarafьnan eşləngən „bergələp jer eşləv şirkəttərenen“ ustaf prajьktь

I—maqsat həm burьstar.

I... .elkəhe... ukrugь....rajunь... avьl batrak, jarlь həm urta xəllelərə şirkət aqzalarь qaramaqьndaqь həm şulaj uq qəmym fajđalanьvđa bulqan prajьzvudsteva qoraldarьn bergələp fajđalanьv həm yđ aqzalarьnьŋ berləşterelgən xeđməte menən ulardьŋ baђьv jerđəren səsevđərеn, uŋьş jьjnav həm igenselek eşendəge başqa eştərđə uŋajlьraq rəveştə eşləv həm qəmymi plan bujьnsa bətə saralar menən xuzalьqtь jaqşьrtьv, unьŋ tavarsьlьqьn kiŋəjtev, xeđmət ьramlьlьqьn kytərev həm şulaj uq şirkət aqzalarьnьŋ əkerenlek menən prajьzvudsteva qoraldarьn urtaqlaştьrvqa jarđamlaşьv əsən irekle rəveştə „jerđe bergələp eşləv şirkətenə“ ojoşalar.

II şirkəttŋ eşməkərlege

I—şirkətteŋ idarahь həm bətə aqzalarь tybəndəge eştərđe başqarьvđa məzbyrəjət jəkməjđər:

a—Şirkət qaramaqьna tulplanqan bətə jerđərđe fajđalanьv, taşlandьq jerđərđe eşləvđe jaqşьrtьv həm eske xuzalьq jer tөđəleşə eştəren ytkərev julь menən səsev majđanьn kiŋəjtergə;

b—Agranuməjə kyrhətevđərə bujьnsa, dərəђ səsev əjləneşe qujarqa;

v—Əkerenlek menən mixanizьmlaştьrьlqan xuzalьqqa kysev maqsatь menən, yđebeđđeŋ həm zajьm majalarьna traktьrđar, jaqşьrtьlqan avьl xuzalьqь qoramaldarь həm başqalarđь hatьp alьrqa həm ulardь tulьhь menən fajđalanьrqa;

g—Şirkəttə eş malь həm qoramaldar jaŋqьđ xuzalьqtarqa qaraqanda jaqşь xəldə bulьrqa təjeşlegen urьnьna jetkerev əsən jəməqət qoramaldarьnan dərəђ fajđalanьv həm tərbejələv eştəren juloja halьrqa;

d—Hərəntə həm başqa jerđərđe jaqşьrtьrqa həm uŋьş kytərev (agraminimum) əsən kərək bulqan mədəni agranuməjə saralarьn ytkərergə;

j—Yđ aqzalarьbьđđьŋ malsьlьq həm qossoloq eştəreŋ kytərev həm jaqşьrtьvđa jarđamlaşьv əsən, zaatixniciskej həm vitirnarnьj saralar ytkərergə;

z—Yđ aqzalarьbьđ xuzalьqьnьŋ urtaqlaştьrьlmaqan eleşendə bulqan kərəktəren qəniqətləndərevđə saralar kyrər. Bьnьŋ əsən şirkətteŋ idarahь ular menən malsьlьq həm başqa maxsus tarmaq xuzalьqtarđьŋ praduktalarьna kantraktatsəjə dugьvьrь tөđəj, ulardь prajьzvudsteva qoraldarь menən tə'min itevđə ojoştora, mədəni agranuməjə saralarьn ytkərevđə həm xuzalьq eştərendə kərək bulqan eşləp sьqarьvđa jetəkselek həm jarđam kyrhətə;

z—Jəməqətsel nigeđđə tөđəleştər, xuzalьq həm jəməqət qaraltьlarь həm jarđamsь ycrizdinejələr ojoştororqa;

i—şirkət aqzalarьnьŋ mədəni səjəsi baђqьstarьn kytərergə;

k—Bətə məmkin bulqan saralar menən şirkət aqzalarьnьŋ bigərəktə qatьn—qьđ həm balalarđьŋ tormoş (быт) şarttarьn jaqşьrtьrqa.

III—Jer turahьnda.

3—Bətə igenselek jerđərə totaş massif menən bergələp eşləvgə kitələr. Şirkətteŋ hər ber aqzahь teləgən vaqьtta ireklelek menən şirkəttən sьqarqa həm ul yđə menən kergən jer kyləmen qabattan alьrqa xaqlь bula. Ləkin, uŋьştь alqansa yđeneŋ jeren dəjəm fajđalanьvđan alьrqa xaqlь tygel. Sьqqan aqzaqa qəmymi massiftan jer ajьrьp birev urьnь şirkət tarafьnan bildələnə.

IV—Prajьzvudsteva qoramaldarь turahьnda.

4—Şirkətkə inevse hər ber xuzalьqqa (dьvur) kergən vaqьtta yđeneŋ jer majđanьna jetərlek handa orloq həm jьl hajьn aşlav (udabrinəjə) matirejalь indərergə təjeş. Şirkət esendəge başqa prajьzvudsteva qoramaldarьn urtaqlaştьrьv məzbyri tygel.

Şirkət esendə jənlə həm jənhөđ qoramaldarđan fajđalanьv bildələ bulqan baђьv eştərə vaqьtьnda, jəki aqzalarьnьŋ dəjəm jьjьlьştarь tarafьnan ьraђlanqan şirkətteŋ planь bujьnsa, bьl qoramaldan fajđalanьv kərəklek tьvqan vaqьtta ytkərelə.

Şirkət esendə attarđь bergələp aђьrav barь baђьv eştərə vaqьtьnda qьna məzbyri. Başqa qalqan vaqьttarđь eş maldarь şirkət aqzalarьnьŋ yđ işek aldьnda bulalar.

Şirkət idarahь şirkətteŋ dəjəm jьjьlьşь tarafьnan bildələngən şirkət aqzalarьnьŋ prajьzvudstьva qoramaldarьnan fajđalanьvđan başqa, şirkət aqzahьnьŋ milkenə həm qoraldarьna qarata ber nindəjđə əђtəmə talap qujarqa xaqь juq.

V—Aqzalьq turahьnda.

5—Şirkətkə aqzalar qabul itev idara tarafьnan alьp barьla. Ul jaŋь qabul itelgən aqzalarьnьŋ isemlegen jaqьndaqь dəjəm jьjьlьşqa ьraђlatьv əsən sьqara. Şirkəttən tьşta hər vaqьt eşləvse eşselər əsən, ulardьŋ yđərenəŋ (aqzalьqqa qabul itev jьjьlьşьna) kilevđərə məzbyri tygel.

6—Şirkət aqzalьqьna, jort xuzahьnьŋ jəki dьvur aqzalarьnьŋ 16 jəşkə jetkən kypselegeneŋ jađma qarizalarь bujьnsa, xuzalьqtar (dьvurđar) qabul itelələr.

Şirkəttə iŋ kəmendə 15 dьvur bulьrqa təjeş. Bьl tərtiptən sьqьv rajun başqarmahь qararь bujьnsa qьna rəxsət itelə.

Dьvurđan bylenəp sьqьvsьlar şirkətkə yđđərə, yđđərenəŋ jer eleştərə menən kerergə məmkin.

Şulaj uq, avьl xuzalьqь jəki dьvur esendə eleşə bulmaqan batraktar həm avьl xuzalьqь eşselərelə şirkətkə qabul itelələr.

IЂKƏRMƏ: Şirkətkə aqza bulьp inevsə jerhөđ batraktar həm avьl xuzalьqь eşselərən jer menən nədilleştərev əsən, şirkət idarahь, şirkət janьnda batraktar əsən maxsus jer fundь buldьrьv, jəki əђtəmə jer kiђterep alьv turahьnda vьlastьŋ urьndaqь urgьndarь aldьna məs'ələ qujarqa təjeş.

7—Avьl xuzalьqь menən bəjləneşə bulmaqan, şirkətteŋ esendə qatnaşlьq itə almaqan başqa eşsəndər, dəjəm jьjьlьştьŋ ajьrьm qararь bujьnsa qabul itelərgə məmkin. Dəjəm jьjьlьş ulardьŋ inev şarttarьn bildələj.

8. Şirkətkə kulaktar həm hajlav xoquqьnan məxrym bulqan keşelər qabul itelməjđər. Xuzalьqtьŋ sastafьnda səvit vьlьsь əsən birelgən qьđьl partizan, qьđьl ərmejəs qьđьl flutsь (rodəvaj həm kamsastaf), avьl uqьtьvsьhь bulqan xuzalьqtarqa qarata, əgərđə ular yđ qailəhe aqzalarьna kəfil bulьv (parucatilsteva) şartьn yđ əђtərenə jəkməgən vaqьtta, bьl qaqidənən sьqьp eş itərgə rəxsət itelə.

VI—Şirkətteŋ majalarь.

Şirkətkə ingən hər ber dьvur (jəki dьvurđan bylenəp sьqьvsь) xuzalьqtьŋ nьqlьqьna qarap 3 humdan 10 humqa tikləm aqsa menən inev vьznusь indərergə təjeş.

IЂKƏRMƏ: Şirkətkə inevse xuzalьqtarđьŋ nьqlьqь, oşo jьlda halьnqan avьl xuzalьqь nalugьna qarap bildələnə.

10—Avьl xuzalьqь jəki dьvurđa eleşə bulmaqan batraktar həm avьl xuzalьqь eşselərə inev vьznustarьn 3 humdan artьq tygel dəvmeldə indərələr.

Inev vьznustarьn tyləvđə rasrucьkь barь „kalxuzsajuz“ tarafьnan bildələngən tərtip həm sruk bujьnsa, idara tarafьnan birelərgə məmkin, inev vьznustarь şirkətteŋ bylenməj torqan fundьna iђeplənələr.

11. Şirkət xuzalьqьn jaqşьrta torqan avьl xuzalьqь maşinalarь, qoraldarь, traktьrđar alьv maqsatь menən, şirkət hər jьldь yđ uŋьşьnan hər tapqьr dəjəm jьjьlьş tarafьnan bildələngən, ləkin giktar başьna 2 humdan da artьq tygel miqdarđa atcislinəjə jahaj.

VII—Xeđmətte ojoştorov.

12. Şirkət xuzalьqьndaqь bətə eş dəjəm jьjьlьş tarafьnan qabul itelgən eske tərtip qaqidələrə bujьnsa, unda qatьşьvsьlarđьŋ yđ xeđməttərə menən ytkərelə.

Barь espitsəjal beləmgə həm əđərlekkə ejə bulqan keşelərđə (agranum inzinir, tixnik həm) başqalarđь genə avьl xuzalьqь eştərenə jallap ьlqtьrьrqa rəxsət itelə.

Qabalan eşlənergə təjeş bulqan eştər şirkət aqzalarь tulь nagruzkь menən eşləp tə, talap itelgən vaqьtta ul eştə əlgərtə almaђlьq bulhalar, şul vaqьtta qьna həm tөđəv eştərə əsən genə vaqьtlь eşselər jallarqa rəxsət itelə.

13. Indərelgən jer hanьna qarata aqzalarđьŋ eleşenə təjgən xeđmət kenə bujьnsa, şirkət esendə eş byleşev həm şirkət aqzalarьnьŋ avьl xuzalьqь qoraldarьn nərətləştərev idara tarafьnan başqarьla.

Şirkət aqzalarь arahьnan kemdə uqa tapşьrьlqan eştən həm nərətləşterelgən qoraldarđь (eş malьn, avьl xuzalьqь maşinalarь həm qoraldarьn həm başqa şundajđarđь) tapşьrьvđan baş tartьrqa təjeş tygel.

Ber şirkətteŋ hər ber aqzahьn indergən jer hanь bujьnsa, unьŋ eleşenə təjgən xeđmət kenđəren eşləp tultьrьrqa təjeşle.

Bildələngən xeđmət kenđərə hanьnan artьq (сверх) eşləngən eştərgə ajьrьm tylənə.

Aqzalarđьŋ xeđməttəren dərəђ ojoştorov əsən eşteŋ ajьrьm tərđərə bujьnsa eşləp sьqarьv nurmalarь bildələnə həm eşteŋ hanьna həm sifatьna ucut alьp barьla.

VIII—Uŋьş bylev.

14—Şirkət tarafьnan jьl bujьnsa uŋьştan həm başqalarđan alьnqan daxuttar menən xuzalьq həm xuzalьqqa bəjləngən rasxuttar qaplana—tylənə. Unan hun oşo ustaftьŋ II § ь bujьnsa giktarđan 2 humdan da juqar tygel miqdarđa avьl xuzalьqь qoralaldarьn alьv əsən atcislinəjə jahlala. Ə, qalqan daxut həm başqa bətə uŋьş qaldьqь aqzalar arahьnda natura menən tybəndəgesə bylenə:

50 pr. tan 75 pr. qa, tikləm eşləngən xeđmət kenđərə iђəbə bujьnsa bylenələr həm 25 pr. tan 50 pr. qa tikləm jən başьna jəki dəjəm jьjьlьş tarafьnan bildələngən başqa bildələrgə qarap bylenələr.

15—Xuzalьq həm xuzalьqqa bəjləngən rasxuttar rətenə: orloqqa, avьl xuzalьqь nalugьna, straxufka, qoraldarđьŋ eşləgenə əsən tyləvgə totolqan rasxuttar indərələlər.

Orloqqakitə torqan rasxuttar jaqşь orloqtarđь kərəklə handa natura xələndə bylev menən qaplanьrqa təjeş. Bьl məzbyr.

Qatmarlь tiptə bulqan qoraldarđьŋ eşə əsən tyləv, ulardьŋ tөđəv (amartizatsəjə) qibatьna qarap, ə tartьv kəstərenəŋ eşe əsən tyləv, ulardь eşlətkən vaqьtta tərbejələv əsən kitkən qibatqa qarap başqarьla. Şulaj đa ber tartьv kəsə jedinitsəheneŋ tyləv xaqь 2 jarьm xeđmət jedinitsəhe xaqьnan da juqarь bulьrqa təjeş tygel.

IX—Aqzalarđьŋ burьstarь həm tə'ђir itev saralarь.

16—Şirkətkə ingən hər ber aqza şirkətteŋ ustafь menən tanьşьrqa həm unan hun unьŋ talaptarьna bujhonorqa, dəjəm jьjьlьş həm idaranьŋ qararđarьn eşkə aşьrьrqa, eske tərtip qaqidələrenə riqajə itərgə, idara tarafьnan uqa tapşьrьlqan eştərđə həm jəməqət eştəren yđ vaqьtьnda ytərgə təjeş.

Jəməqət milkenə həm qoralьna nisbətən xuzahьđlьq həm nasar məqəmələ itev, şirkət tarafьnan kalliktifləştərev eşenə xьjanat, kulakqa—doşmanqa praktik jarđam tip qaralasaq.

Jəməqət milkenə nisbətən şulaj xuzahьđlьq jahaqan həm nasar məqəmələ itkən, qəfev itelməђlək səbəp menən eşkə sьqmaqan, nərətləşterelgən avьl xuzalьqь qoraldarьn tapşьrmaqan həm başqa dissiplinalarьn bođqan əsən, eske tərtip qaqidələrə bujьnsa, qəjəplələrgə idara jaza (взыскание) hala (məђələn: şeltə, iђkərtmə, vaqьtlьsa eştən sьqarьv, ьştьraf həm başqalar) tөđələ almaђlьq keşelər bulha, ulardь şirkət sastafьnan sьqarьv turahьnda, şirkət idarahь dəjəm jьjьlьşqa məs'ələ quja.

X—Şirkətteŋ eştərə menən idara itev.

17—Şirkətteŋ eştərə menən dəjəm jьjьlьş həm idara jetəkselek itə. Dəjəm jьjьlьşta şirkətkə ingən dьvurđan 16 jəşkə jetkən bətə grazdandar qatьşa həm tavьş birə alalar. Əgərđə, şirkət aqzalarь bik kyp bulьv, jəki avьldar tarqav bulьv arqahьnda dəjəm jьjьlьştь jьjьv qьjьnlьq kilterhə, ul vaqьttь dəjəm jьjьlьş upalnamucьnnьjđar jьjьlьşь menən alьştьrьla. Upalnamucьnnьjđar jьjьlьşь aqzalarь, ajьrьm avьldaqь jəki avьldьŋ ajьrьm eleştərendəge şirkət aqzalarь jьjьlьşь menən hajlanalar.

18—Dəjəm jьjьlьş (jəki upalnamucьnnьjđar jьjьlьşь) şirkəttə idara itevđə iŋ juqarь urgьn hanala. Şirkətteŋ eşlekləgendə mehim məs'ələlərđə xəl itə, idara həm rivizəjə kəmisəjəhe hajlaj həm ulardьŋ eşe bujьnsa instruksejə ьraђlaj.

Dəjəm jьjьlьş (jəki upalnamucnnьjđar jьjьlьşь) şirkəttə torqan bətə dvurđardьŋ jartьhьnan qatьşьvsьlar bulqan xəldə kesəndə hanala. Dəjəm jьjьlьş (jəki upalnamucnnьjđar jьjьlьşь) qararđarь asьq tavьşqa qujьlьp, kypselek tavьş menən qabul itelə.

Şirkətteŋ idarahь ber jьlqa hajlana həm şirkətteŋ başqarma urgьnь bulьp bətə eştərə menən idara itə. Idara yđ aqzalarь arahьnda şirkətteŋ eştərə həm xuzalьqь menən jetəkselek itev əsən eş byleşə, aqzalarqa tapşьrьlqan eştərđə ytəv əsən, idara, təjeşlə aqzalarqa tulь məs'ylejət jəkmətə həm ularqa bьnьŋ əsən kərəklə xoquq birə.

Kalxuz sistimahь tarafьnan bildələngən iŋ qadi jađьvđar bujьnsa, idara yđeneŋ ucut eşən alьp bara.

19—Rivizəjə kəmisəjəhe idaranьŋ eşleklegen, şunьŋ esendə ustafqa riqajə itev, prajьzvudstьva planьn, dugьvьrđarđь həm dəvlət abizatelstevalarьn tultьrьv eştəren tikşerə. Kassьqa, milekkə, dukaminttarqa həm atcuttar bujьnsa zaklycinəjə birə, həm yđeneŋ eşleklegə turahьnda dəjəm jьjьlьş (jəki upalnamucьnjđar jьjьlьşь) aldьnda iђəp birə.

XI—Kalxuz sistimahь menən yđ ara menəsəbət.

20—Şirkət..... kalxuz berekməhenə aqza bulьp inə həm yđeneŋ eşen unьŋ turanan tura jetəkselegə aђtьnda alьp bara.

Şirkət yđeneŋ prajьzvudstьva planь nigeđendə... kalxuz berekməhe menən kantraktatsəjə turahьnda dugьvьr tөđəj. Bьl dugьvьr menən, şirkət əђtənə, avьl xuzalьqь prajьzvudstevahьn ojoştorov, bətə tavar praduktьlarьn planlь rəveştə dəvlətkə həm kapiratiftarqa tapşьrьv həm şulaj uq, kalxuz berekməhe həm başqa dəvlət həm kapiratif urgьndarь əђtənə, şirkəttə prajьzvudstьva qoramaldarь həm şirkətte agьrь tixniciskej jaqtan abьsluzavajt itev məzbyrəjəttərə jəkmətelə.

XII—Ustaftь qabul itev.

21—Bьl ustaf şirkətkə inevse aqzalarđьŋ jьjьlьştarьnda uqьp sьqьldь. (jьl, aj, sisla).

Jьjьlьş ustafqa qul qujьv əsən...grazdandarđь vəkil itte.

Məs'yl Ridaktьr: B. IŞEMQJUЬ

Lininse qəzite

Linin məktəbendə sьqarьla.

Utkən qьştьŋ qinvar ajьnda gəzitkə uqьvsьlar massahьnьŋ qatnaşlьqь menən jəməqət utь ytkərelgəjne. Sutta, qatnaşьvsьlar tarafьnan gəzitkə kyp kenə təqdimdər jahalqajnь. Oşo təqdimdərđeŋ bojomqa aşьrьlьvьnьŋ berehe—gəzitteŋ „ilicuđkaqa“ kyseve buldь. Ləkin, ələ gəzittə uqьvsь kamsamuldarđьŋ qatnaşь nasar.

Şulajuq, uqьtьvsь—tərbejəselərđə məktəp esendəge tərbejə, uqьv—uqьtьv eştərə turahьnda ber tərlələ zəmitkə birməjđər. Məktəp esendəge partejə jəcəjkəhenən ber berketelgən keşe bulhala, ularđa gəzit eşe menən ber tərlələ julbaşsьlьq itməjđər. Məktəp esendəge xəbərselər brigadahь taralьv menən, eş bətennəj ajaqtan jьqьldь. Kamsamuldarđьŋ kybəhe dacala qalhalarđa, ulardьnda ber tərlələ eş kyrhətkəndərə juq.

Utkən jьldarđa dacala qalqan uqьvsьlar tarafьnan „Jal kəndərendə“ tigən gəzit sьqarьla torqajnь. Niçələr ulda sьqmaj. Ridkalligəjələ eşləgən qajber kamsamuldar tarafьnan, uqьvsьlarqa, xəbərselərđəŋ jəşeren imzalaьn belderevđərđə buldь, şul arqala ьđqьştarđь sьqqьlanь, huqьşьr sikkələ jetkelənelər. S. Gəzitenə jađьlqan jetəşheđlektər tikşerelməj qalalar.

Gəzittə tybəndəge bylektər bar:

1. Partejə bylege, 2. kamsamul 3. Prafsajuz.

4. Beđđeŋ tormoş, 5. Ədəbejət, 6. Tənqit, 7. Qəmymi bylek. h. b. ləkin məktəp esendə part. jəcəjkə bulьvqa qaramaђtan, bьl bylekkə ber tərlələ xəbər, məqələlər jađьlmaj.

Qəmymən stinə gəzitenə təjeşle julbaşsьlьq juq, xəbərselek eşendələ kərəgensə boroloş jahalmaqan. Eşte jənlənderergə, partejə julbaşsьlьqь nьqьtьrqa vaqьt!

X. X. XƏZƏTLE.

Kəndələk vaqiqalar

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan S.B. Zaxarufskejgə tentev bulqan məldə 84,½ mitьr sitsalar tabьlqan.

— Puşta-Tiligьraf kanturahь bufitьnьŋ jođaqьn vatьŋ, 70 hum aqsa, 40 packa papirusьn urlap sьqqandar.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Xasnagarьva Fatima yđ ireneŋ kykərəgenə bьsaq menən səneskən. Zinnət Xasnagarьf 1 nse səvit balnitsahьna ođatьlqan.

— Puşta-tiligьraf kanturahьnda xat taşьvsьlarđan Mustafina, Fidutьva, Makarьva larqa tentev bulqan vaqьtta tərlə zurnal, gəzit, xat blankalar tabьlqan. Bьlar bьl nəmələrđe yđləşterep, urьndarqa jebərməj totop jatqьrqandar. Bьl eş bujьnsa tikşerev bara.

— A. Xьgarьf həm B. Kavris artьq xaq menən təməke hatьvđa qəjeplənep, ikəvhenə lə jenəjət eşe tөđəlgən.

„Başqotostan“ gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 29 Ejjyn alьv hatьv

1- 6% A. O. Z. 4 h. 35½ - h. -
1926 j. %hьđ. „ „ 127 h. — 129 „—
929 j. otoş. zajьm 100 „ 05„ 100„ 45„
1927 j. 10% O. Z. 25 „ 97„ — —
„ 3- kroђ. O. Z.5 „ —„ —„ —.
K.X. nьqьtьvZ.10,24 — „ 10„ 59
1-Indyst.Zajmь25,33 — „25 „ 43 „
2- „ „ %lь 26,19 „ 26„ 39
3 „ „ %hьđ 25. — „ 25„ 10
„ „ %lь 51,97 — „ 52„ 07„
„ „ %hь 50. 72 „ 50„ 32
11%lьe ske . 103 43— 103 28„
Massavit za .mь. 25 36 „ 25 96
511.ma-Zjs[

ӨFӨ KINO—TIATЬRĐARЬNDA BӨGӨN:

„URAL“ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bөgөn „Karjьranьŋ başlanьv“ Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IĐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — Bөgөn. Iђke saxra. Xuduzьstvalь sit il filmehe.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bөgөn. BALA XAQNA

„5-Maj“ (iђke Өfələ) — ? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск“. Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERÐƏ 5 TIN

RIDAKSIJƏNEŅ ADRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Р. д. газ. „ВАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRÐARЬ:
Ridaktər . . . 4—81
Dejom . . . 2—83
Massъvj bylek . . . 3—72
Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 ðən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja proletarðarь, ouragaguð!

JAÐЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajqa . . . 45 tin
3 ajqa . . . 1 hum 30 tin
6 ajqa . . . 2 hum 50 tin
1 jылqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR:
Ridaksejə kanturьnda, ətə pyşta kanturðarьnda, əpiskəaəlarðə həm rat Josətovəlarðə QABUL ITELƏ.

№ 155 Dyşəmbe 7-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN УӘƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

ۋ. ک. پ. (ب) نڭ XVI نسئ بۇتە سايوز ئسيئزئ

ۋ. ک. پ. (ب) ئوذەک کەميتەتئنئڭ سەيەسي ئاتچوتئ

ئوذەک کەميتەتتئڭ گينيرالناي سيکريتارئ ئيپتەش ئستالين داکلاتئ (باشئ ئوتکەن هاندارذا)

27 نسئ ئيیون 1930 نسئ يئل

XVI partejə s'jъzъ.

HYRƏTTƏ: Iptəş KALI-HIN s'jъs ultъrъşъna kitep вara.

III — پارتيه

ی) ترانسپورتتا

ۋ. ئاۋئل حوژالئعئندا

(داوامی 2 نسی بیتتە)

[illegible]

مۆمكىنسىلىكتەردى بولعان نەمەگە ئەيلە-
لەندىرۋدى قرقو رەۋشتە ئايرىرعا
كەرەك.

بىڭگو ئۆسۆن مۆمكىنسىلىكتەردىڭ
بولىپتا، پارتىيەنىڭ ،ئول مۆمكىنسى-
لىكتەردى كورمەۋى، يەكى ئولاردى
دۆرۆت رەۋشتە فايدالانا بلمەۋى،
،شونىڭ ئارقاسىندا بىڭگو تورىشا يڭ-
گىلىپ قالۋدىڭ بولۋىلا بيك مۆم-
كين.

هامان ،شول ئۆق مەسئەلە ئالعا
باسا: پارتىيە بىزگە سەۋيت تۆزۆلۆشۆ
تاراپىنان بيرلگەن مۆمكىنسىلىك هەم
ئالىتنەلىقتارذان دۆرۆت رەۋشتە
فايدالانا ئالدىمى؛ پارتىيە ،بىل مۆم-
كىنسىلىكتەردى بولعان ئشكە ئەيلەن-
دىرۋ هەم شولاي ئىتىپ، ساتسىيالى-
زم تۆزۆلۆشۆنىڭ ماكسىموم ،ئۆڭگىشن
تەئمىن ئىتۋ ئۆسۆن بۆتەمن‌دە ئش-
لەدىمى؟

ئىكىنسى تۆرلۆ ئەيتكەندە: پارتىيە
هەم ،ئونىڭ ئۆزەك كەمىتەتى ئۆتكەن
،بىل ئسىندە ساتسىيالىزم تۆزۆلۆشۆنە
دۆرۆت يىتەكسىلەك ئىتتىمى؟

پارتىيەنىڭ دۆرۆت يىتەكسىلىگى
ئۆسۆن بىزدىڭ حەذىرگى شارتتار
ئسىندە نەمە تالاپ ئىتلە؟

پارتىيەنىڭ دۆرۆت يىتەكسىلىگى
ئۆسۆن، بۆتە باشقا نەمەلەردەن ،تش
پارتىيە هىنئەتنىڭ دۆرۆت ،بولىۋى،
يالبىلاردىڭ پارتىيە هىنئەتنىڭ دۆ-
رۆت ،بولىۋىن ئاڭلاۋى، ،ئونى ئاك-
تىف رەۋشتە ياقلاۋى، پارتىيەنىڭ
گىنىرال هىنئەتى ئشلەپ سىعارۋ
منەن گىنە سىكلەنمەۋى، ،ئونى
تۆرمۆشقا ئۆتكەرۆگە كۆنلەن— كۆن
يىتەكسىلىك ئىتۋى، پارتىيەنىڭ گى-
نىرال هىنئەتنان سىنىكە تايپىلۋدار
هەم ئۆلارعا قارانا كىلىشۆسەنلىك منەن
قرقو كۆرەش ئالىپ بارىۋى، تايپىلش-
تارعا قارشى كۆرەشتە پارتىيەنىڭ ئۆز
سافىندا بردەملىك هەم تيمر دىسسىپ-
لىنانى نعىتىۋى كەرەك. ،ئۆشو شارت-
تاردى تۆرمۆشقا ئۆذعارو ئۆسۆن
پارتىيە هەم ،ئۆنىڭ ئۆزەك كەمىتەتى
نەمەلەر ئشلەدى؟

1. ساتسىيالىزم تۆزۆ-لۆشۆنە يىتەكسىلىك ئىتۋ مەسئەلەرى.

حەذىرگى ۋاقىتتا پارتىيەنىڭ تۆپ
ئۆستانوفكاھى ساتسىيالىزم هۆژۆمن
حوۋالق ،فرونتىنىڭ ئابرىم ئوچاسكالا-
رىنداعىنا ئالىپ بارۋذان كوسيپ،
سەنەعەت هەم ئاۋىل حوۋالىنى ئۆل-
كەلەرىندە بۆتە ،فرونت بويلاپ هۆ-
ژۆمگە بارۋذان عيبارات.

XIV نسى ئسيز، باشلىسا ئيف-
دوسترىيەلەشو ئسيزى بولعاينى،
XV نسى ئسيز، باشلىسا، كومەكلە-
شو ئسيزى ،بولىدى. ،بىل دويۆم
هۆژۆمگە ئەذەرلەك ئىنى. XVI نسى
ئسيز ئالىقتان كىلگەن ،ئۆسۆر ئو-
تلگەن ئۆسۆردار (ئىتاپتار)ذان سات-
سىيالىزمدىڭ بۆتە ،فرونت بويلاپ
دويتم هۆژۆم ئالىپ بارىۋ، سەنەعەت
هەم ئاۋىل حوۋالىنى ئۆلكەلەرىندە
ساتسىيالىزم تۆزۆلۆشۆنىڭ كوسيۋ
،ئۆسۆرۆ ،بولىۋى منەن ئايرىلا.
XVI نسى ئسيز — بۆتە ،فرونت
بويلاپ ساتسىيالىزم هۆژۆمنىڭ كيڭكە-
يۋە كولاكلقنى ،سىنىف ،بولو ياعىنان
بۆتۆرو هەم ،تۆتۆش كەللىكتىفلەشو-
دى تۆرمۆشقا ئاشىرو ئسيزى.

بىنا هىڭگە ئىكى هوذ منەن
ئەيتكەندە بىزدىڭ پارتىيەنىڭ گىنىي-
رال هىنئەتنىڭ ماهيەتى شونان عي-
بارات.

،بىل هىنئەت دۆرۆتمى ،هوك؟
ئىيى، دۆرۆت. فاكتتار—بىزدىڭ
پارتىيەنىڭ هىنئەتى بردەن بر دۆرۆت
هىنئەت بولعانىن ئەيتەلەر (ئالقىشتار).

،بىل تورالا بىزدىك ساتسىيالىزم
تۆزۆلۆشۆ فرونتىنداعى ،ئۆكىش هەم
قاذانشتارىبىز شاهىتلىق ئىتەلەر. ئۆت-
كەن ئۆسۆردا قالا هەم ئاۋىلدا سات-
سىيالىزم تۆزۆلۆشۆ فرونتىندا پارتىيە
تاراپىنان تۆتۆلعان قرقا يىڭگو پارتى-
يەنىڭ ياڭىلىش سەيەسەتى هۆذۆمىنە
هىنەن كىلىپ سقانى هەم ،ئۆنىڭ
ئۆلاي بولىۋىلا مۆمكىن توگل.

،بىل تورالا هوكمى ۋاقىتتا، بىزدىڭ
،سىنىفى دۆشمانداربىز، كاپىتالىستار،
ئۆلاردىڭ ماتبوعاتى، پاپا، تۆرلۆ تۆز-
ەگى يىپسكوپتار، ساتسىيال—ديما-
كراتتار، ئابراموۋىچ هەم دان تىبىن-
ەگى ،ئۆرۆت مىنشەۋىكەرى تارا-
پىنان بىزدىڭ پارتىيەنىڭ سەيەسەتتنە
قارشى كوتەرلگەن يارھولى تاۋىشتا
شاهىتلىق ئىتە، كاپىتالىستار هەم
ئۆلاردىڭ لاكيدارى بىزدىڭ پارتىيەنى
حورلايدار،—بىل بىزدىڭ پارتىيەنىڭ
گىنىرال هىنئەتى دۆرۆت تيگەن
موذ. (ئالقىشتار).

،بىل تورالا حەذىر بۆتە كشىلەرگە
بىلەلى بولعان تروتسكيزم باذەئىشىلا
شاهىتلىق ئىتە. تروتسكيستار لاگير-
رىنداعى ئەفەندىلەر سەۋيتتەر حوكو-
مەتىنىڭ ،ياكىلان ،تىلۋى، ،تېرمىدور،
تروتسكيستاردىڭ، شىكەند بلگىلۋى،
هەم باشقالار تورامىندا لەرذاعايلار.
ئشتە نى كىلىپ سقتى؟ يىمىرلۋ
كىلىپ سقتى، تروتسكيزمعا سىسك
قويلدى. تروتسكيستاردىڭ بر ئۆلۆ-
شۆ، بىلەلى ئىنەدى، تروتسكيزم
منەن بەيلەنىش ئۆذذى هەم ئۆذذىنىڭ
ۋەكىلدەرىنىڭ كوپ ماذلى زەيەۋلىبىذ-
يەلەرىندە تروتسكيزمدىڭ كونتر
رىۋەليۋتسيونسىلىعىنا قول قويىپ،
پارتىيەنىڭ دۆرۆت يولدان بارعانلىعىن
تانىتى.

تروتسكيستاردىڭ ئىكىنسى ئۆلۆشۆ
عەمەلدە كاپىتالىستار ماتبوعاتىنىڭ

ۋ. ك. پ. (ب) ئشمەرنەن حەبەر
بىرىپ تورا تۆرعان بيوراعى ،بولىپ،
،ئسن تىپىچنى ۋاق بورژۋا كونتر
رىۋەليۋتسيەنبرذارلىنا ئەيلەنىپ كيتتى.
ئە ،ياكىلان تىنوارعا ئتىش بولعان
(يەكى ئىندى ،ياكىلان تۆعان،)
سەۋيتتەر حوكومەتىنى ئىلىمىذەگى
كاپىتالىزم ئىلىمىنىتتاردىڭ هەم ئو-
لاردىڭ ۋاق بورژۋا يترسىلارنىڭ
ئارقا مۆيەكتەرن، ،ئۆكشلى رەۋشتە
ۋاتا كيلىپ، بەشەۋن هەم ساتسىيالىزم
تۆزۆۋۆن داۋام ئىتە. ،بىل تورالا
حەذىر بۆتە كشىلەرگەلە بىلەلى
بولعان، ،ئوڭ تايپىلشىلاردىڭ ياك-
مىشى شاهىتلىق ئىتە. ئولار پارتىيە
هىنئەتنىڭ ،ديمىرتلۆۋن، س-س-سر دا
،كاتاستروفا ،بولۋ ئيحتيمالى، ئىلدى
پارتىيەنەن هەم ،ئونىڭ يىتەكسىلى-
گىنەن ،ماقلاۋ، كەرەكلىگى هەم
باشقالار تورامىندا لەرذانتلار هەم
قسقرذىلار. ئە، ئشتە نەمە كىلىپ
سقتى؟

ئشتە پارتىيە ساتسىيالىزم تۆزۆلۆ-
شۆنىڭ بۆتە فرونتتارىندا ،ذور ئۆ-
كىشتار قاذاندى، ئە، ئىلدى ،قۆتقار-
ىرعا تلەگەن، ئالداقتان ئۆذذەرىنىڭ
ياكىلش قاراشىنان ئىقرار ئىتكەن
،ئوڭ تايپىلشىلار تۆركومۆ حەذىر
،هىذذىڭ ماي يىرىندە ئولترا.

،بىل تورالا ئشسى ،سىنىف هەم
كرەشتىيەنلەرذىڭ ئۆتلب كىلە تۆرعان
رىۋەليۋتسيون ئاكتيفلىقى، ميليونلا-
عان حەلەت ئىيەلەرنىڭ پارتىيە
سەيەسەتىنە ئاكتيف رەۋشتە ياردام
كورەتۆذەرى، ئۆذذىڭ ذورلىقى منەن
دۆشمان هەم دوستتارن هايران قالدرا
تۆرعان، ئشسى هەم كالحوزسى كرە-
شتىيەنلەرذىڭ كيك ئش ئىنتوزيازمى
شاهىتلىق ئىتە. مين ئىندى ئشسىلەر-
ذىڭ بۆتە تسيحتارى هەم زاۋتتارى
منەن پارتىيەگە ئىنو توراهىنداعى
زەيەۋلىبىيەلەرى، كنۆتلك پارتىيەگەبو-
لعان ئشەنەسىك ئۆنلو بىلەلەرى
تورامىندا هۆيلەپ ئتورمايم. XV-
ئسيز منەن XVI - ئسيز ئارا-
هىنداعى ئۆسۆردا پارتىيەئاعزالارنىڭ
هانى 600 مىگدەنەن ئارتق ئوتتى.
،بىلبىلك برنسى كوارتالىنداعىنالا
پارتىيەنىڭ 200 مىڭ ياڭى ئاعزاهى
ئارتتى. بىلار بۆتەمن‌لە مىليونلاعان
حەلەت ئىيەلەرى يالبىهىنىڭ بىزدىڭ
پارتىيە سەيەسەتىنىڭ دۆرۆت ئىيكەنىن
ئاڭلاعانىن هەم ئوما ياردام ئىتەرگە
ئەذر بولعانلىعىن هۆيلەپ تورمايمى؟ ئىيتر-
گەكەرەك، ئەگەر پارتىيەنىڭ گىنىرال
هىنئەتى بردەن بر دۆرۆت هىنئەت
بولماهە بىلداي فاكتتار
كورلىپ تۆرمات ئىيتى.

ب) لەكىن پارتىيە گىنىرال هنئ-

ئۆق ئشلەپ سىعارلو هانەن گىنە
سىكلەنە ئالماي، ،ئول كۆن هايىن
گىنىرال هىنئەتنىڭ پراكتىكالا ئشكە
ئاشىرلوۋىن تيكشرىب تۆرۆرعا تيىش.
،ئول ئش بارىشىندا قابول ئيتلگەن
حوۋالق تۆزۆلۆشۆ پلاندارىن ،ئاشىر-
نىب هەم ئالعا يلبەرتىب، ياڭىلىشتاردى
تۆذەتىب هەم تەذبيو ئىتىپ، گىنىرال
هىنئەتنى تۆرمۆشقا ئۆتكەرلۆگە يىتە-
كسىلەك ئىتەرگە تيىش.

بىزذىڭ پارتىيەنىڭ ئۆزەك كەمىتەتى بىل ئشتى نىيسىك ئۆتەدى؟

ئۆزەك كەمىتەتنىڭ ،بىل ئۆلكەلە-
گسى ئشى، باشلىسا، تىمىپتاردى
ئارتترو هەم مۆتدەتتەردى قىسقارتو
ياعىنان بيش يىللىق پلانى ئاشقارلو
هىنئەت بويىنسا، حوۋالق ئۆبيۆشمالار-
نىڭ بىلەلەنگەن زادانىيەلەرىن ئۆتەو
دى تيكشرىب،تورۆو هىنئەت بويىنسا
بارذى.

بىنا ئۆزەك كەمىتەتنىڭ بيش
يىللىق پلاندى تۆزۆلۆش تىمپتارىن
كوتەرو هەم ئۆتەو مۆتدەتتەرىن
قسقارتو روحىندا تۆذەتكەن بر نىسە
تۆپ قاراردارى.

قارا ميتاللورگيە بويىنسا:
بيش يىللىق پلان بويىنسا ،سويىن
يىتشترو بيش يىللىقنىڭ ئاذاعىندا
10 ميليون تونناعا يىتەرگە تيىش.
ئۆزەك كەمىتەت قارارى، ،بىنى يىتەر-
لىك ئىتىپ تاپماي هەم بيش يىللىقنىڭ
ئاذاعىندا ،سويىن يىتشترو 17ميليون
توننا كوتەرلگەن بولىرعا تيىش،
تيب هاناى.

تراكتور تۆزۆ بويىنسا: بيش
يىللىق پلان بويىنسا تراكتوردار يىتشترو
بيش يىللىقنىڭ ئاذاعىندا 55مىڭ دانا
بولىرعا تيىش. ئۆزەك كەمىتەت
قارارى ،بىل زادانىيەنى يىتەرلىك
ئىتىپ تاپماي هەم بيش يىللىق
ئاذاعىندا تراكتوردار يىتشترو 170
مىڭ داناعا كوتەرلگە تيىش تيب
هاناى.

ئاۋتاموبىلدەر يىتشترو توراهىندالا
،شول ئۆق نەمەنى ئەيترگە كەرەك.
بيش يىللىق بويىنسا بيش يىللىقنىڭ
ئاذاعىندا 100 مىڭ دانا (يۆك بۆرۆتو
هەم يىڭگل) ئاۋتاموبىل يىتشترلگە
تيىش ئىنى، حەذر ئاۋتاموبىلدەر
يىتشترۆۋدى 200 مىڭ كوتەرۆگە
قارار ئيتلگەن.

تۆذلۆ ميتاللورگيەلە شوندايئۆق
ئورىندى تۆذا. بيش يىللىق پلاننىڭ
بىلدەلەۋى بويىنسا ،ئول %100تان‌دا
ئارتىرعا تيىش. بيش يىللىق پلاننىڭ
بىلدەلەۋى بويىنسا ئاۋىل حوۋالىنى
ماشىنالارىن ياهاۋدا %100تان ئارتق
ئۆتەرگە تيىش.

مين ئىندى بيش يىللىق پلانعا
ئىندىرلمەگەن هەم بيش يىللىقنىڭ
ئاذاعىندا ئىذ ئيكەندە 40مىڭ دانا
يىتشترلرگە تيىش بولعان كامباينىدار
تۆذو توراهىندا هۆيلەمەيەم.

سافحوز تۆذۆلۆشۆ بويىنسا:
بيش يىللىق پلاندا كورمەتلگەنسە
سەسو مايداندارىنىڭ كيڭەيۋى
بيش يىللىق ئاذاعىندا 5ميليون گيكتارعا
يىتەرگە تيىش. ئۆزەك كەمىتەت
قارارى ،بىل نورمانى يىتەرلىك ئىتىپ
تاپماي هەم سافحوزداردىڭ سەسو
مايداندارى بيش يىللىق ئاذاعىندا
18 ميليون گيكتارعا تيكلىم يىتكر-
لرگە تيىش ئىتىپ هاناى.

كالحوز تۆذۆلۆشۆ بويىنسا:
بيش يىللىق پلاندا كورمەتلگەنسە
سەسو مايداندارىنىڭ كيڭەيۋى
بيش يىللىق ئاذاعىندا 20ميليون گيك-
تارعا يىتەرگە تيىش. ئۆزەك كە-
مىنەت قارارى ،بىل نورمانى يىتەرلىك
ئىتىپ تاپماي (،ئول ،بىل يىلداۋق
ئىندى ئارتىقى منەن تولترلعان)
هەم بيش يىللىقنىڭ ئاذاعىندا س-س-سر-
ذى كومەكلەشترو ئەسەسەن بۆتەرگە
،بىل ۋاقىتقا كالحوزدارذىڭ سەسو
مايداندارى ،بىيىل ياكعد حوۋا-
للىقتار تاراپىنان ئشلەنە تۆرعان بۆتە
س-س-سر سەسو تيرو تورلىهىنىڭ
ئۆندا توعىذ ئۆلۆشون قاپلارعا تيىش
تيب هاناى (ئالقىشتار).

عۆمومەن پارتىيەنىڭ گىنىرال هنئ-
ئەتنى تۆرمۆشقا ئۆتكەرو هەم ساتسىيا-
لىزم حوۋالىنى پلانلاشترو ئشىندە
يىتەكسىلىك ئىتو كەرتىنەمى شولاي
تۆرا.

ئۆزەك كەمىتەت بيش يىللىق
پلاننىڭ هىنلقتارن بىلاي تۆپتەن
ئالىشترۋى منەن پلانلاشترو پرىنسىپىن
بىمىزە هەم پلانلاشترو ئۆرگەندارىنىڭ
ئاقتارىنىتتارن بومالتا، تيب ئەيتىرو-
ذەرى مۆمكىن. (بۆلمەنى)

ئۆزەك كەمىتەتنىڭ سەيەسىي ئاتچوتىبويىنسا فيكر ئالىشودار

تومسكىي هەم ،رىكف ئىپتەشتەرنىڭ هۆيلەۋدەرى.

XVI نسەئسيزدا ئىپ. تومسكىي هوذذەرى

—بىزذىڭ ئالدىندا ،ئۆلاپ
ئۆتكەن حەلدەرذەن ،هولىنى ئىپ.
تومسكىي- كورەشنى داۋام ئىتترو
هەم ئۆذ پاريىنسياگىذى ئاقلاپ
ئاذاپلانو پارتىيەلى كشى ئۆسۆن
ياراقهىذ ئش بولر ئىنى.

پارتىيەنىڭ ،بىل كورەشنىڭ بۆم-
هاعىن ئالىپ ئىنەرگە هەم كم ياك-
لىشىنى كم دۆرۆت ئشلەگەن ئىكە-
نىن مۆرارعا حاقىنى بار. شولايوق
پارتىيەعا قارشى كورەشنىڭ بۆتكە-
مى، يوقمى ئىيكەنىن دە پارتىيا هۆ-
رارعا حاقلى. دۆرۆتلىك كم ياعىندا
بولعانلىعىندا ياۋاپ بىزدىڭ ساتسىيا-
لىزم تۆذۆلۆشۆنەگى ئۆكشتارىبىذ
منەن بۆتە دۆنيا ئالدىندا يەيلەندر-
لىپ باتترلىئى ئىندى باشىنان
ئاذاعىندا تيكلم پارتىيە دۆرۆت بولىپ
سقتى، ئە بىذ ياكىلشقان ،بولىپ
سقتق.

بىنان هوك ئىپتەش تومسكىي
ئۆذىنىڭ پارتىيە منەن كورەشنە تۆت-
قان مىنلىق هتم فورمىلارىنا تۆقتالا.

—بىذ ئۆذبىذگە فراكسيا ئۆ-
يۆشترۋدى ماقسات ئىتىپ قويمانق.
فراكسياسىلقتىڭ زارارلى، ،بولۋون
تروتسكيسى هەم زبنوۋيفسىلاردا
يىتەرلىك كورەتتىلەر. بىذ پارتىيا
ئرامكاهن يمرمەيىنسە ئۆذبىزدى
پارتىيا منەن بر يولدا تۆتارعا ترش-
تق. ئە ئىستىلاپ قاراعاندا پارتىيا
هەم ئۆنىڭ يىتەكسىلگىنە قارشى
كورەش لوگيكاهى ،ئۆشو فراكسيا-
سىلققا ئالىپ باردى هەم ئالىپ بارا-
بىذ بىل رامكنى يمىرذك. بىزذىڭ
تۆكەلگەن لوزنعلاربىذ پارتيانىڭ
ئىلبىزذىڭ ئىسنەگى هەم ،ئۆنىڭ
تشنداعى دۆشماندارى تاراپىنان
ئلئىپ ئالندىلار. بىذ ئەلبيتنە،
كورەشنى ياگعد يەكى ئۆسەۋتىنب-
گىنە ئالىپ باررعا ئۆيلامانق. پارتيا-
نىڭ گىنيرالناي هنئعتنا قارشى
بولعان هەر بر كورەشتە، هيس
شيكهذ، هوذ كوبسىلكتى ئۆذ
ياعىڭا ئاۋدارو توراهىندا بارا.
بىل كورەش ئىنەەى فورمىلارعا
ئىنهەلە: ئۆزەك كەمىتەتنى تويونا
ئىتىپ فايدالانوذا بولهن، پارتيا
يىيلشتارندا هۆيلەگەن مەلدەرذە هەم
باشقالاردا بولهن، ،ئول شولاي. شو-
عا كورە بىذ بىزذىڭ منەن بر بولدان
باروسىلار دىڭ ئۆذ ئۆذذەرن تو-
توذارى ئۆسۆن دە ياۋاپلىلقتى ئۆذ
ئۆتلبىذذەن تاشلاي ئالمايىذ.

ئۆذذىڭ ياكىلشلقتارىنا توقتالعان
دا ئىپتەش تومسكىي ،بىل ياكىلش-
لقتاردى ئاقلارعا يەكى ئۆلاردى
كستربترگە يىنالماعان ئىيتە.

شولايذا، ،ئول تۆپ ئايرىلشومەسئە-
لەلەرنە قاعلمايىسا ئۆلاردىڭ فراك-
سياسىلقنى تۆمالاپ، ئۆذذىڭ ئۆر-
تا حەللى كرەشتىيەن توراهىندا
بولعان ياكىلشتارنا تيك ئەذگنە
قاعلىب كيتە. ياكىلشقارن، ،ئول تو-
بوندەگىسە ئاڭلاتا:

— مين، ،بىل ئۆتكەن ئۆسۆردا
ئىيگن ئەذرلەۋذەن كيلىپ سقان
هەم ئۆتكەن بۆتە قىينلقتاردا پار-
تيانىڭ ئالدىندا تۆرعان ئاۋلدا قر-
قولاشقان حەلدى يەمشارتو ،بورمن
ئۆرتا حەللى كرەشتيەنگە ،ئوستوب-
كىلار ياماۋ بولى‌منەن ئۆتەرگە (يەمشا-
رترعا) تيب ئۆيلانم. ،بىل تۆ-
يەن قاراعاندا ياكعد حوۋالقا هەم
ئاۋار – ئابارۆتنى يولندا ئوستوبكىلار
،بولىپ سقتى. ،بىل ئابيكتيف كور-
نشتەرذە ،ئونىڭ شولاي بولمايىنسا
هەلى‌لە يوق.

تومسكىيذىڭ ،بىل هوذذەرى
ئۆرنداردا تاۋش هەم هوذذەر سعارا:
— منذ كولاك توراهىندا هۆيلە-
گىنذ. نىيەر.

سۆئالعا ياۋاپ بيرمەينسە ئىپتەش
تومسكىي ئۆذذىڭ ئىكىنسى ذور ياك-
لشى بولعان ،پارتيە تاراپىنان ئۆ-
تكەرلگەن ئاۋل حوۋالىنى هەم بۆتە
حالق حوۋالىنى بۆتە هنلقتارىندا
ريكانسترۆكسيالشتروعا نارق قويپ
بۆتۆرمەۋ، توراهىنداعى ياكلشنا قـ
قاعىقعا توقتالا.

— ريكانستروپيالا بىزذ تيك نيە-

ئاپپارتونيس ياكلشلقتارن ئاسلق
هەم ،ئول تورالا هوذ بۆتەرلىك ئىتىپ
شالەلەۋذى ئالاپ ئىيتوذەرن كورهەت-
ئى، ئي. ،ريكفى ،بىلنە تيب هۆيلە-
گەن ئۆكلانى ئىيتەشنىڭ هۆيلەۋنە
ئۆذنىڭ قوشلماعانى ئىيتە. ئي.
،ريكفى هوكمى ۋاقتتار ئۆكلانى
منەن، ناركامىرود ئشتەرنە بەيلە-
گىن ئشتەرذەن باشقا ئشمەر تورا-
هىندا هيسبىر مۆذەسەبەتتە بولماعان
هەم حەذىرذەلە بولماۋن ئىيتە.

پارتىيە كەنفيرينسيەلەرىنىڭ قارار-
ذارى هەم بىذا دىلىيگاتتارذىڭ قرقو
سەمشتارى—بىزذىڭ ،ئسن كوكلدەن
هۆيلەۋئىزگە شىكلەنىپ قاراۋذى.
بىزذىڭ ئاذاققا تيكلىم قۆرالىنوبىزعا
ئشەنمەۋگە شامىت بولالار، منەن
مىنم كيسەگى فيكرذەشتەرم منەن
قارشى ئاكتيف ئرەۋشتە كورەشنى
تاۋپ ئيتەلەر.

—لەكين مين ،بىل تالاپنى ئاگ-
لامايم، تى ئي. ،ريكفى ئۆذمدىڭ
ياكلشتارنا مين ئۆذم ياۋاپ بيرەم.
مين مىنم تۆتقان پاريتسيەمدىڭ
بورژۋا هەم ئۆواق بورژۋا ئىلىمىنتتا-
رنىڭ ساتسياليزم هۆژۆمنە قارشى
قارشلقتارن كۆسەيتتى. بىنذەگىنە
توگل، زاگرانيتسالالا بىزذىڭ دۆش-
ماندارىبىذ هەم لاسنون هەم باشقا-
لار كنۆتلك ريپگانتتار مىنم هەم
ئىپتەش بوحاريندىڭ هوذذەرن ئۆذ-
ذەرنىڭ پارتيە هەم س-س-سرگە
قارشى دۆشمانلق منەن يالا يابودار-
داندا فايدالاندلار.

(ئۆرنداران تاۋش: ،شولايوق مامايق
تامنى،).

—مامايق‌ئنا توگل،ئۆنان نامارت-
ۋاقتارىلا بار،— تيب ياۋاپ بيرە ئي.
،ريكفى.—بىزذىڭ پاريتسيابىذ ميش-
چەن، كونتر ريۋاليوتسيون هەم
تارقالعان ئىلىمىنتتار تاراپىنان كيك
رەۋشتە فايدالانلدى. (تاۋش: ،بىل
هىذذىڭ عەيىبىنگذ،) ،ئوڭ قورقنسقا
قارشى نيسەك كورەشرگە هوڭ؟ ئامق-
تان ئاسق دۆشمان ئاكتيف ئىليە-
مينتتارعا قارانا رەحيمهىذ قانى ياذا-
لار قوللانو ،بولى منەن پارتيەلا
برلك هەم ئۆقماشقانلقا ئىرشرگە
كەرەك. ئۆرنداان بولعان: ،ئوڭ تاي-
پىلشتك كولاكسىلق نيگذىنى ت-ورا-
هىندا هۆيلەگىز هەم هىذدىڭ ئاپپازيت-
سىيە يىڭگهە نەمەگە ئالىپ سعاسىق
ئىيى-بىنا ،شول تورالا ئەيتنگذ،
تيگەن هوذگە ،ريكفى ئىپتەش ياۋاپ
قايتارماي، تيك ئۆزەك كەمىتەت
منەن كورەشتە ،ئونىڭ تۆپ ياكلشى
ئاۋل حوۋالىنى يەمەعەتلەشترو هەم
ئۆلودىڭ ئۆواق بورژۋا قوراۋلۇشىن
بۆتۆرو نارماعىندا بولعان كيلشە
ئالماوسىلق‌باشلانعاندان بيرلى بولعان
مۆمكينلىكتەرگە نارق بيرلب بۆتۆر
مەوذەن عيبارەت ئىيكەنىن‌گىنە ياۋاپ
بيرە.

— ،بىل بيك ،ذور سەيەسى
ئەهەمىبەتلى ياكلشو ،بولدى بىنا
ئۆشۆنان ئىندى باشقا كوپكىنە
ياكلشتار—يكاعنحوۋالققا كەرەك‌گە-
نەن ،ئش نارق بيرو، باذار مۆنەسە-
بەتتەرنىڭ ئەهەميەتنى هەم باشقا
ياكلشلقتار كيلىپ سقتى. ،بىل بۆتە
كوسو ،ئۆسۆرۆنىڭ تۆپن مەسئەلەهى
بويىنسا بولعان ياكلش ،بولدى.
ئۆزەك كەمىتەت منەن بىزذ-
ذىڭ ئارالا بولعان بۆتە ئسپورذاردا
،تولقنى هەم بۆتۆنلەينى منەن پار-
تيە نورا ،بولىپ سقتى. پارتىيە
كوسو ئۆسۆرۆنىڭ هوكمى هەم
مەسەلەنى حەل ئىتە تۆرعان پرين-
سىپيال مەسئەلەنى حەل ئىتتى.
ئشسىلەر سىنفىنىڭ بۆتە كۆسەرن
توپلاۋ هەم تعدلاۋ كەرەك ئىنى.
،بىل ۋاقتتا بىذ ،سىنفى دۆشمان
كۆسەنەرذى موبليزاۋايت ئىتوگە ،بول
ئاسا تۆرعان پاريتسيەنى ئالدق.
،بىل سيكهذ ،ذور ياكلشلق ،بولدى.
بىزذىڭ ياكلش ئۆستانوفكابىزذان
كوپكىنە ئىكنسى دەرەۋەلە بولعان
ياكلشتار ،تۆذدى.

ئىپتەش ،ريكفى تۆپ پرينسىپيال
ئۆستانوفكانىڭ دۆرۆت تۆگەللگىن
ئيقرار ئىتكەنەن ،هوڭ ،بىل بۆتە
ئۆواق مەسئەلەلەر بۆتەلەر تيب
ماناى.

— حەذرذە برنسى ئۆكشتارعا
ئىيرشكەن ساقتا، ئاذاققى يىڭگو

ئيپتەش تومسكىي بىلاردان پلا-
تفورمالا كوپكىنە ياكلش ئۆستانو-
فكىلار كيلترپ هەرا، حسوسان،
ئۆذنىڭ پرافسايوزدار حەرەكەتندە گى
منەن، پرافسايوزدارذى پارتيياعا
قارشى قويوذى، مۆذۆمەتلە ئۆذنىڭ
ۋ. تس. س. پ. س پرسيدەنتلىنى ئۆر-
ئنان كيتوۋنىڭ هيس بارامان ئش
ئىيكەنن ئىيتە.

— ،بىل پرافسايوز ئشسىلەرى سا-
فن قاقشاتنى هەم ،بىل قانداڭلى
شارتتاردا بردەنبر ،تورى قارار بول-
عان. ئۆزەك كەمىتەتنىڭ پرافسايوز
حەرەكەتندەگى ئاپپارتونيس بوعارى
قاتلامدى ئالو توراهىنداعى قارارن
سماروذى كەرەك ئىنتردى. (ئۆرنداان
تاۋش: ،بوحارين توراهىندا ئىيت،)

تومسكىي—مين ماگعراۋ هەم
ئۆرنداان هوذ تاشلاوذارعا ياۋاپ بي-
رپ تۆرمايم.

پارتيە منەن بولعان ،بىل كورە-
شتڭ هوكمى نەمەلەر منەن بۆتتى
،هوك؟

— پارتيەنىڭ ئىعتيبارى ساتسيا-
ليزم تۆذۆلۆشۆ بويىنسا پراكتيك ئش-
تەرذەن شاقتايعنا سىتكە بونەلدر-
لدى. ،بىل كورەش، شولايوق پار-
تيانىڭ دۆشماندارى ئىيلنەلە قور-
قنسلى كورنش ياگعراۋ كيلترپ
سعاردى. ئۆتكن فارموليروفكالار، قر-
قو هوذذەر ئۆۋونسى كوس تاراپىنان
ئلئىپ ئالندىلار هەم فايدالانلدىلار.

ئىپتەش تومسكىي ئۆذنىڭ ياك-
لشلعنىڭ تۆبى ئىتىپ، پارتيەنىڭ
بيك ذور بەينەلميلەل فاكتورعا ئەيلە-
نوون ئاگلاماوندا ئىيكەنن ئىيتە.
ئۆعا،ئۆن ميليوندارسا ئشسەلەر ئۆذذە-
رنىڭ تانلعان يىتەكسىلەرى هەم
نينەينو ئۆلگۆ ئالرعا يىنەررگە
يارارلق نەمە ئىتىپ قارايدار. پارتيا
ئشسەندەر ماسساهىنىڭ بيەلا قايقاسى
ئالىندا تۆرعان كوۋك تۆرا. بىنداى
كورنشنە حۆسوسىيەت-عومومى، بر
كشى ئشى- يەمعيەت ئشى بولىپ
ئەورئلە. هەر بر كورەشتە، مۆتلاق
بولرعاتيش بولعان ئابرم كشىلەرگە
قاتى بەر ئلودەر—دۆشماندار شاتلا-
هننا سەيەسى بەرئلودەرگە ئەيلەندىلەر.
،پارتيا هىنئعتنا قارشى بولعان هەر
ر ئاپپازيتسيا، عومومەن پارتيياعا، ئە
شولاى بولعاس پرالىتارىيات ديكتا-
تۆراهىنالا قارشى كورەشكە ئەيلەنە
هەم ئەيلەنمەينسە بولدرالا ئالماي.

ئىپتەش تومسكىي، ئىپتەش ئس-
تالىندىڭ ،ئۆسەۋذىڭ عاريزلارى، ،ئوڭ
قورقنسنى هيس بۆتۆرمەۋى توراهىندا
راتلاون بيك دۆرۆت، تيب تابا. ئو-
لاردىڭ ئۆلسەمە باگاۋدارى قالا هەم
،ئول ،ئوڭ ناستراينيالارعا سعانق
،بولىپ حەمەت ئىيەرگە بيك مۆمكين.
،ئوڭ قورقنس حەذرگى ياتقسنا تۆپ
قورقنس، ئۆعا قارشى قرقو كورەش
كەرەك.

موذ ئاذاعىندا ئىپ. تومسكى ئۆ-
نىڭ ئىسمى منەن بەيلەنگەن گروپ-
پيروفكالاردى هەم ئۆزەك كەمىتەتكە
قارشى بولعان بۆتە كورەشتەردى
شلتەلەگەنن بلدرە.

— بيلەلى ۋاقتتا مين زينوۋيف
منەن برگە تروتسكىيگە: پارتيياعا
بويهنقا بلرگە كەرەكلگنى ئەيتنم.
— زينوۋيفقا هوكمنان‌دا شولوق
تورالا ئەيتنم، مين بر قاباتقنا ياك-
لشمانم، لەكين پارتيا ئالدندا ئو-
ذمدىڭ باشمدى ئيەرگە بر ۋاقتتالا
عەرلەنمەيم. مين ئۆذمدىڭ كاموونيس-
للق ،بورسمدى ئۆتەى بلەمەكن.

ئىپتەش تومسكيذان ،هوڭ تريبو-
ناعا ئي. ،ريكفى سعا.

ريكفى ئىپتەش موذنىڭ باشندا
ئۆق ئۆرنداردان كوپ ۋ ،ۋرادار،
موذذەر ئىشتلگەو، ئىپتەش ،تومسكي
موذذەرنەن حيسەرى قوذعالعان
دىليگاتتاردىڭ، ئي. ،ريكفى‌تان، ،ئۆنىڭ

تاعىن‌لا قرقولراق رەۋشتە ئالعا
بارلرعا قاراپ بولاسق. كىمدە كىم
بىنى ئاڭلاماي، ئۆلارعا قارشى‌هيس
كيلشمەى تۆرعان قاتى كورەش
ئالىپ بارلرعا كەرەك.

ئسبزد ئالقندان پارتيەنىڭ گيب-
نيرال هىنئعتنا هۆژۆم ئىتەر ئۆسۆن
تۆرلۆ مامايىنى هەم شوعا ئۆخشاعا-
مدار بىزذىڭ ئۆتكەن سعنشارلبىذ
منەن فايدالاندلار. پارتيە مينى
توقماقانعا قاراعاندالا نعراق توقمارعا
تيىش. سۆڭكى مينم يىنايەت ئش-
لەۋمە 7 ئاى ،بولىپ ئۆتتى، ،بىل
7 ئاى پارتيەنىڭ ئاۋل حوۋالنى
ساتسياليزم نيگذنندە ئۆذگەرتىب
تۆذو ئشندە مەسئەلەنى حەل ئىتە
تۆرعان ئۆكشتارعا ئيرشوۋى منەن
ئۆتتى. حەذرذە ساتسياليزم هۆژۆمن
توقراترعا ئاذاپلانوذىڭ—پارتيە هەم
ئشسەلەر سينفى تاراپنانعنا توگل،
حەتتا حەذرگى ۋاقىتتا قرقا رەۋشتە
كالليكتيفلاشو يولنا تۆشكەن ميل-
يونلارسا كرەشتيەن پالپاهى تارا-
پنان قرقا ئاپورعا ئۆسراو تيگەن
هوذ ئىكەنن ئاگلاماو تيگەن هوذ.

—مين ئىندى پارتيە ئسندەگى
ريژيم توراهىندا بر نيسە هوذ ئەيتپ
كيتەرگە تيىشمن. بىزذىك پارتيەلا
ريژيمعا قارشى، بيلەلى سەياسى
ماسسالار ئۆسۆنگنە هۆژۆم ئىتەلەر.
مين ،تولقنى منەن پارتيە سەيا-
سەتى ياعنان، هۆيلەگەس، ،شونىڭ
منەن برگە ئۆك ئۆذمدىڭ پارتيە
ريژمى توراهىنداعى بۆتە ئ-يتكەنذ-
ئەرمدى قايتارپ ئالام بولا. پارتيە
،بىل ،ذور ئۆكشتارعا ئايتروسا قلن
شارتتار ئسندە ئيرلشە ئالدى. كو-
لاكنىڭ قارشى كيلۋى يىمرلگەن
،بولىپ سقتى هەم كولاك تاراپنان
سەسلىپ بۆتۆرۆلمەگەن يىردەر كال-
حوزداعى سەسوذەر منەن قاپلاندى.
لەكين بۆتە مۆمكينلىكتەرذە فايدا-
لانلىپ بۆتۆذەن ئالتت ئەلى. بىذگە
يىتەرگە تورا كيلگەن بۆتە قىين-
لقتار—ئۆلار ئاۋل حوۋالنى تيكذ-
نىئنەن ئالىب ريكانستروكسيە ياماۋ
پراتسيسى منەن بەيلەنگەن كوسو
ئۆسۆرندا مۆتلاق بولرعا تيىش
بولعان قىينلقتار. قىينلقتارعا قار-
شى كورەشكەندە تيمپتار مەسئەلەهى
ئاپپروسا ئەهەميەت قاذاندى. قىينلق-
لقتاردى تيك پارتيە ئالعان ،بول
منەن گنە يىڭگەرگە مۆمكين.

— ئىپتەشتەر تروتسكيزم منەن
بەيلەنىش توراهىندا هوذ كوتەرەلەر.
مين هەر ۋاقتتا تروتسكيزمدىڭ
هيس كيلشمەى تۆرعان دۆشمانى
بولدم هەم شولاي بولاسقمن. (تاۋش؛
،بىل نەمە منەن كورەتلگەن؟،)

— مين هىذدىڭ بۆتەگذگەلە بيل-
ەلى بولعان بوحاريندىڭ مۆيلەشو-
ذەرى توراهىندا ئىشتكەس‌تە مين
ئۆلاردى ئىيك قرقو ئرەۋشتە شلتەلە-
نم. تروتسكيدىڭ حەذرگى پاريتسيا-
هىندا ئىيكى بيك قىنق مامىنتنى
ئىيتب كيتەرگە كەرەك. گەرسە 5
يىللىقتى 4 يىلدا تونترعا تيكەن لو-
زنع—يالبىنىڭ ئۆذى تاراپنان ئالعا
هۆرلب، ماسسا ئارامىندا ئاپيروسا
ذور بيلەلى نەمە بولهالا، تروتسكي
،بىل لوزنعنا قارشى سعا. شولوق
ۋاقىتتا تروتسكي تۆتاش كالليكتيف-
لاشترعالا قارشى سعا، ،ئول بىزذ-
ذىڭ ئشسىلار ،ميىنى كوسۆ منەن
ئاۋل حوۋالنى ساتسياليزم نيگذن-
ندە ئۆذگەرتب تۆذو مۆمكينلىگن
ئينكار ئىتە. (تاۋش: «ئىندوستريال-
ليزاتسيا توراهىندا ئەيت»).

— سەنەعەت تۆذۆلۆشندە مين
هەر ۋاقت ئيك ذور پراگرامماعا
،ترشتم. (ئۆرنداا شاۋ-شو، تاۋش:
«هىذگە كم ئشانر ،هوك، ئيكى يل-
للق توراهىندا ئەيت، ياكلش ئەمەلە
هوك؟»).

— مين ئيكى يىللىقنى 5 يىللىق
پلانعا قارشى قويمانم. مين ئيكى
يىللىقتى ئاۋل حوۋالنى كوتەرو ئين-
تيريسىتارى ئۆسۆن ئالعا هۆرذم. (تا-
ۋش: «نيلەەى بولدار منەن؟»)

— لەكين مين، ئيكى يىللىقنى
5 يىللىق پلانعا قارشى قويلىپ فايدا-
لانىرعا مۆمكينلىگن ئيتپكە ئالمانم.
بەلكى بىندا ياكلش بولعاندر (موذ:

(ئاذاعى 3 نسى بيتتە)

Hunqь səqəttə

ZABASTUFKA XƏRƏKƏTE KIŊƏJGƏNDƏN KIŊƏJƏ BARA.

Amirika tavarđarьna puşlina kytərelə.

VAŞINGTUN, 3. Italejə xəkymətə təŋjaq quşma Amirika xəkymətenə Amirikanan inderelə toroqan aftamabildərgə puşlinanыŋ kytərelev turahьnda xəbər itte.

Amirikanыŋ malejə ministere Mis Amirika tavarđarьna puşlinanыŋ kytərelevə turahьnda Jəvrupa la nindəj fiker bulqanlьqьn belev esen Parizqa kitte.

Rifarmist jetəkselər đen hyđđere ytməj.

PARIZ, 4. Bilgejə rifarmistar xəkymətkə t'hir jahav esen 50 nsь ejjynde bətə Bilgejə dəvmələndə pinsejə turahьnda jaŋь zakunqa pratis registerdə. Lekin ikense kennelə Tirinal ejsələre rifarmis jetəkselərəne qurqьtьvdarьna qaramaŧtan əşkə xəsmantar həm təvgə eş xaqь baqlanьvьn talap itep jaŋь zabastufka iqlan itteler. Lekin ikense kennelə Tirinal ejsələre rifarmis jetəkselərəne qurqьtьv... tarafьnan jetəkselek itelgən prafsajuzdarđьn aqzalar eş taşlavđa davam itelər şuŋьŋ menən bergə zabastufka kikəjə bara. Jetəkselər vaqьtta 12 meŋ eşse eş taşlaqan. Şul xisapta xristejan prafsajuzdarь aqzalarьnan da eş taşlaşselər bar.

Ispanejələ eşselər xərəkətə kesəjgəndən kesəjə.

PARIZ, 4. Ispanejəneŋ keŋ jaqьnda baŧtьrьlqan eş taşlav xərəkətə xəđergə vaqьtta Bilgejə Xəkymət... eşselər ...

Kammunistar dimanstratsejəlar ojoştorалar.

NEJU-JURK, 3. Baltimur qalahьnda palitsejə dingedselərden kammunistar tarafьnan ojoştorolqan mitingьna taraltalar həm es keşene qulqa aldь. Şulaj uq timer jul mastirskujdarьn da listufkalar taratьvda qəjeplənep, 5 keşe qulqa alьnqan.

Dimanstratsejəqa atqandar.

LUNDЬN, 4. Palitsejə, milli kungris billityndarьn jeşeren rəveştə neşer itkən esen ike qatьndь qulqa aldь. Şul uq vaqьtta betə qala la pratis dimanstratsejələre jahaldь. Ban tan ajaq qorallanqan palitsejə ətərələ dimanstratsejəsьlarqa həzym itep, 14 keşene avьr jaralanь.

Hindostanda 3302 totqon.

LUNDЬN, 4. Hindostan eştəre ministere Vidsvut, ubejna palatahьnda horavđarqa javap birgəndə Hindostanda betə qulqa alьnqandarđьn həm tərmələrđəge totqondarđьn hanь 1 nse martta 3302 keşe ikənlegen əjtte.

Xeđmət xaqьn kəmetələr.

NEJU—JURK, 3. Ditrujtlaqь dur aftamabil pritprejatejaь... xeđmət xaqьn 10 pr. qa kəmetelgənlegen belderđe.

Şanxajđa osqostar kammunis praklamatsejələr taratalar.

ŞANXAJ. Qьtaj burьvьa gəzittəreneŋ xəbər itevenə qaraqanda hunqь kenderđə Şanxajđa osqostar kammunis ... Şanxaj əĥtendə osqop jereqən osqostan kammunis partejəhe sulsьlar ... listufkalar taratqandar. Bezđə ... keşe qulqa alьvdar bulqan.

Krəĥtejənderđe atalar.

LUNDЬN, 4. Bingaliskej pravinsejəhenə Nigmatur ukrugьnda palitsejə ətərətə nalukļar tylərgə ... kreĥtejənderđəŋ milekteren kanfiskavajt itep jere ... krəĥtejənder palitsejə ... tar menən həzym itep, bьl eşkə ... krəĥtejənder ... jaralanqan. Palitsejə ... jaralanьr. Palitsejə arahьnda la jaralanьvsьlar kyp kenə.

Qьtajđa krəĥtejəndər xərəkətə kesəjgəndən kesəjə.

ŞANXAJ. Betə Sezonsi ejlənendə kerəĥtejənder menən hajan avьldarđa həm qalalarđa əđge ... Sezonsi palitsejə ... kammunistarđьn listufkalarь taralqa.

Qtajđa qьđьl partizandar taqьla kypkenə qalalarđь alqandar.

ŞANXAJ. „Şanxaj—Tajmь" gəzite xəbər itevenə qaraqanda, qьđьl partizandar taqьla kypkenə qalalarđь alqandar. Sezonsu pravinsejəheneŋ ten jaqьnda səvit xəkymətə ojoştorolqan. Bьnan başqa bьl əlkələ kerəĥtejəndər sajuzь ojoştorolqan, həm kerəĥtejəndər pamişçiktarđьŋ jerđəren bylep alqandar. Qasьp kitken misejənirđərđeŋ xəbər itevenə qaraqanda qьđьl ətərəttər Xəqənjen (Xoşanjen, Ankxuj pravinsejəhenə) yđəge bulqan Amunina qalahьna tenjaqqa taba 150 kilomitьr) kamminstar tantanalь rəveştə betə krişanul əĥettərđe, natərejal jaĥəvđəren juqqa sьqarqandar. Betə rajunda adьq—tlek tavarđarь kanfiskavajt itelep, pradukta bylevđə kartskь sistimahь indereləgən. Şul tirələgə Sutezon qalahь la şulaj uq partizandar qulьna alьnqan. „Savut—Cajna—Murninga-Pust" gəzite xəbər itevenə qaraqanda, kammunis ətərəttər Svatav qalahьna jaqьnlaşalar. Svatav burьzvaziejəhe arahьnda panika xəkəm herə.

SSSR

„Magnit zavьtь."

Nьŋ prajьktь əđerləngən.

MƏSKƏV. Magnitstrujdьŋ Amirikalaqь kəmisejəhe Amirika firmahь „Makki" tarafьnan təđelgən Magnit zavьtьnьŋ giniralnьj prajьktьn ьraĥlanь. Bьl prajьkt jaqьn arala SSSR qa jebərelər. Şul uq vaqьtta Magnitstrujqa Amirika belgestəreneŋ ikense gruppahь kilə.

Qьđьl ərmejəstər partejəgə inələr.

ARTIMЬFSKEJ, 2. „N" divizejəheneŋ qьđьl ərmejəstərə partejəneŋ XVI nsь s'jezьn qotlap, qьđьl ərmejəstər həm kamandirđar dan 916 keşeneŋ partejəgə inərgə təlep, kallikțif qariza birevđəre turahьnda xəbər itələr. 120 kamandir sruktan tьş xeđmətte qaraj-təlevđəren beldergəndər.

Kedgə səsev kantraktasejahь kyləme 26 m. giktar.

MƏSKƏV, 2. SSS savda „xalьq kamisarlьqьnьŋ kalligejəhe 1930 nsь jьlda kedgə səsevđə kantraktasejah plandь 26 milijun giktar itep ьraĥlanь.

Kalxuz institutь.

MƏSKƏV, SSSR kalxuzsintьrь ergəhendə fənni-tikşerenev kalxuz inistitutь təđelgən. Oşo jьl esendə inistitutta 100 keşe alьnьp, bьlarđьŋ kybehe kalxuzsьlar bulьrqa tejeş.

MƏSKƏV. SSSR kalxuz sintьrь jəmhyrejət kalxuzsitnьrđarьna ber aj esendə kalxuz sajuzdarđьŋ apparattarьnda eşləv esen eşse, batьrak həm kalxuzsьlarđь yrlətergə təqdim jahanь. Yrlətelevselər apparatta eşləvse betə eşselərđen 10% ьnanda kəm bulьrqa tejeş tygel.

LICICANSKEJ, 2. VKP (b) nьŋ XVI nsь s,jezь ajqanlь „Donsuda" zavьtь eşseləreneŋ 110 keşe partejəgə inərgə təlep qariza birđelər.

Səvit kambajьndarь.

ZAPARUZEJƏ, 2. „Kammunar" zavьtьnьŋ kambajьndar sixьnda eşləvse eşselər jaŋь uŋьşqa tiklem 10 səvit kambajьn jətəşterep birev turahьndaqь vəqəđələren ytənelər. Irtəgə zavьt 10 nsь kambajьndь sьqarasaq. Yđđereneŋ bьl burьstarьn ytəv esen eşselər udarnьj rəveştə svirьxrucnьj eşləgəndər. Xəđer ular ejjyldeŋ 1 nse biş kenləgəndə 40 kambajьn həm betə ejjyl ajь esendə 60 kambajьn sьqarьqa əđerlənələr.

Stalin iptəşkə-Linin urdinь.

DNIPRU-PITRUVSKEJ, 2. Qala səviteneŋ kiŋəjtelgən plinumь-iptəş Satlindь Linin urdinь menən byləkləv turahьnda SSSR ydək Başqarmahьna mərəzəqət itte.

Eşte qьđьvla tьrqa

Qьvqьn eşe nasar bara.

Qьvqьn eşeneŋ barьşь turahьnda alьnqan məqlymətter bujьnsa buşatьv həm tejəv eşeneŋ bik jomoşaq barьvь hiđelə. Qьvqьn eşenə jaŋьnan—jaŋь kestər tuplavđa jəjge xuzalьq ojoşmalarь qəfev itelməĥlək tьnьsьlьq kyrhətələr həm matbuqat bitendə jaqtьrtьlmajđar.

Eştəge tər urьndarđar, eşselər keseneŋ kərəgense tə'min itelməvə əsəs urьndь tota. Avьl xuzalьqь urьv kampanjalarьnьŋ başlanьvь menən qьvqьn eşendə taqь eşselərđeŋ kitevđərə məmkin, şunьŋ əsendə jaŋь eşselər tuplavđь kesəjtergə kerək. Eşselər kesen qьvqьn eşendə tulьhьnsa fajđalanьv əsen eşselərđə byləkləv julьna məxsus aqsa funttarь ajьrьrqa kerək.

Iqtisadi jaqtan tejeşensə tə'min itev julь menən eşse kestərđeŋ kysep jerəvđəren betərev sarahьna totonorqa. Eşteŋ barьşьn qьđьvlatьv əsen 2—3 ajlьq meddət menən eş başьnan xaq tyləv, udarnьjlьq, satsejalizem jarьşь mitьdtarьn kiŋ qullanьrqa kərək.

Bьlarđan tьş hər ber ucaskьlarđa eşselər jьjьv eşen kesəjtevgə. Qьvqьn eşendə eşse kestərđeŋ jeteşməveŋ kyđ uŋьnda totop ber eşten ikense eşkə kysep jerəvđə qьrqa tьjьrqa kərək. Hьv julь menən aqas əđerləv planьn tultьrьv əsen buşatьv həm tejəv eşen qьđьvlatьrqa.

Juqarьla kyrhətelgəndərđe tulьhь menən tormoşqa aşьrьv əsen betə eştə kantryllektə kesəjtergə həm aqas əđerləv planьn əđərgə səbəp bulqandarđь javapqa tarttьrьv menən eş kyrergə kərək.

Sərsьf.

XVI—s'jьzqa.

Əfə qalahьndaqь prum kapiratiftьŋ baş kejemdər tegev ərtile

partejəneŋ XVI nsь s'jьzьna raprt ərtile.

Beđ Əfə qalahьndaqь baş kejemdərə tegev ərtilendə eşləvse 124 eşse partejəneŋ XVI nsь s'jьzьna tuqandarsa sələmdərebeđđə jebərep raprt birəbeđ:

Partejə həm səvit xəkymətəneŋ prajьzvudstьvanь jaŋь rilsələrgə qorov həm betə eşsən jalpь aldьna qujьlqan gigant burьstarđь yđebeđđeŋ ərtildə eşləp sьqarьvđь kytərev həm tavarđьn yđenə teşkən xaqьn kəmetev menən bergə sifatьn jəqşьrtьvđь 100 pr. menən qəməlgə aşьrьvđь əĥtebeđgə alabьđ.

Dərəĥ bьnan ber ike jьl eşkə başaqan məldə beđđeŋ eştər qəniqətlənerlek tygel ine. Praguldar eşteŋ sifat jaqьnan jaqşь bulmavь həm plandь tultьrьp ytməv kevek jeteşheđlektər bar ine.

Ləkin beđ ul jeteşheđlektərđə Linin partejəheneŋ XVI nsь s'jьzьna berđəm betərep, pramfin plandь 120 pr. qa ytənek. Həm satsejalizemgə taba alьp barьvsь Linin partejəhe safьna yđebeđđeŋ sьnьqqan həm eş kyrhətkən 14 udarnьj iptəştərebeđđə birəbeđ.

— Jəşəhen Linin partejəheneŋ XVI nsь s'jьzь.

124 eşse isəmenən 5 keşe qul qujqan.

Puşta joqlaj.

Bajmaq rajunьnda puşta eştərə haman rətkə halьnmaj. Puşta eşeneŋ nasar bulьvь prajьzvudьstьva eşenə zarar kiltərə. Sənki Sruenь jebərelgən tiligьramadar 4 kenden nuŋ tapşьrьlalar. Ə gəzittər 6—7 numir jьjьlьp tapşьrьlmaj jatalar.

M. JANINURZIN

KƏĐGƏ A. X. KAMPANJƏHENDƏ

Kalxuz qьrđarьnda jəđərləgən jaŋь udarnьj brigadalar buldьrьrqa.

Xəđer besən jьjьv eşə jettə, Unьŋ artьnan jaŋь uŋьş jьjьp alьv, kəđgə səsev, igen əđerləv kampanejələrə kilə. Bьl kampanejələrgə əđerlektə həm şul eştərđə bojomqa aşьrqanda iŋ tiđ timptarđь talap itələr.

Bəlşəviktərsə jađqь səsev betəv menən tərlə ultьrьştar həm keŋəşmələrđə eşkə jomqaq jahala. Agьranumdarđьŋ əlkə keŋəşməhendə lə bьl eşkə jomqaq jahaldь. Igen kapiratsejəhe vəkildərə jьjьlьşьnda yđeneŋ eşenə jomqaq jahanь. Ejjyldeŋ 25 nən kantundarda „jegermə biş ; meŋdərđeŋ" keŋəşmələre başlanasaq. Kalxuzdarđьŋ yđđərendə prajьzvudsteva keŋəşmələrendə kalxuzsьlarđьŋ dəjəm jьjьlьştarьnda jađqь səsevđeŋ nətizələre tikşerelə.

Bьlar betəhelə uŋьştar həm jeteşheđlektərđə asьv qajhь ber kalxuzdarđa hamanda bulha tədətelməgən pirigiptar jalanqas administratsьrlьq itev, idara itev eşendəge jeteşheđlektər, xatta xuzahьđlьq, kalxuzdar esendə prajьzvudsteva keŋəşmələrenə narq qujьp jetkərməv, satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq eşendə jetəkseləkteŋ julqa qujьlmavь, bьlar ber jaqtan həm ikensenən dəjəm alqanda, ireşelgən đur uŋьştar: uđqan jьlda 23 meŋ giktar, səsev majđanь urьnьna bьjьl 1 miljun giktar səsev majđanь bulьvь kevek xəldərđə asьvqa jarđam itələr.

Bьnan başqa jađqь səsev məlendə ajьrьm kalxuzdarđьŋ xeđmət girujlьqь kyrhətevđəre, məĥələn Bərə kantunьndaqь 189 xuzalьqlь „Ikur" kalxuzь hər ber eş atьna 9,2 giktar nagruzka menən plandь 105% qa ytəp 150 giktar klivьrđa səskən; tiđ vaqьt esendə—es gurьnlь timerlək ojoştorqan. Şurnьj, arba jahavsь həm stalərnej mastirskujđar ojoştorqan.

Kalxuz jəməqətləştərelgən hьjьrđar esen stujla eşləp betəhe 100 baş at hьjarlьq at abđarь eşlənə. Pazarnaj druzina ojoştorolop kalxuzdьŋ kəstərə menən jaŋqьnqa qarşь kərəkjaraqtar tabьlqan. Başqa şunьŋ kevek kyp kenə eştər eşlənep bьlar betəhelə ber yk vaqьtta eşləngən. Keşelər qьrđa qьna tygel xuzalьq esendələ eşləjđər.

Ləkin T-Qataj kantunьndaqь „Soltanьf" kalxuzь ul, plandь 124 % qa ytəgən, rətlə səsev 100%, „Jaŋьlьq" a. x. ərtileneŋ kalxuzsьlar brigadahь səsev zadanejəhьn 160% qa ytəgən.

Kalxuzsьlarđь avmaqajlь bulqan Abьraj ərtilə, idarahьnьŋ jetəkselek itevgenə tygel, qьrđa eş əĥtəndə kalxuzsьlar menən bergə eşləp yđeneŋ jaqşь kysergəs bulьvь menən başqalarđь qьđьqtьrьvь arqahьnda plandь 103 % itep ytəgən.

„Qьđьl partizan" kammunahь 56 xuzalьqtan 600 giktar jer səsə alqan. „Bəlşəvik" kammunahь 244 xuzalьqqa 4807 giktar igen səskən

Bьlar betəhelə kalxuzsьlar đьŋ girujđarsa eşləvđəreneŋ yrnəgə.

Xəđergə vaqьtta, nəvbəttəge eştərđən besən, jaŋь urazaj jьjьv, kəđgə səsev həm igen əđerləv kampanejəlarьna əđerlek barqan məldə kalxuz qьrđarьn jəđərləgən udarnьj brigadalar yđ ara jarьş alьp barьvь unar meŋləgən kalxuzsьlar menən qaplav əsen kalxuzsь jalpьhьnьŋ maksimal aktiflьqьn kytərergə kərək.

Eşse plandarđьŋ kalxuzdarđьŋ prajьzvudstьva keŋəşmələrendə tikşerev juqarьla kyrhətelgən burьstarđь ytəvđə kyp jarđam itəsək. Jaŋь uŋьş jьjьv həm kəđgə səsev kampanejəhenə qarata, kalxuzdarđьŋ eş planьn iqtibarđьŋ yđəgenə qujarqa kərək. Ber genə kalxuzda eş planhьđ qalьrqa tejeş tygel. Eşse plan nigeđendə hər ber brigadaqa kankrit zadanejə birep uqa eş urьnьn kyrhətergə kərək. Uŋьş jьjьv həm kəđgə səsev kampanejəhendə kalxuzsь jalpьnьŋ aktiflьqьn iŋ juqarь dərəsəgə kytərergə, kiŋ frunt menən udarnьj timptar əsən kərəşergə kərək. Uŋьştь jьjьp alьv kampanejəhen jađqь səsevgə qaraqanda đur ojoşqanlьq menən ajьrьlьp tororqa tejeş. Hər ber yđ məlendə sabьlqan həm jьjьlьp alьnqan giktar besən kalxuzqa əĥtəmə daxut birə. Hər ber yđ məlendə jьjьp alьnqan giktar igen-jeŋevđərgə taba ber ađьm.

Bьjьlqь uŋьş jьjьv kampanejəhe kyp kenə kalxuzdarđa dur qьjьnlьqtar menən ytəsək. Sənki berđən: qajhь ber kalxuzdar, kalxuzda bulqan hər ber xuzalьqqa dyrttən başlap unbişər giktar igen səskəndər. Ikensenən, igen jьjьv maşinalarь jeteşməj.

Şulajtep igendə qul menən genə yđ məlendə urьp alьrqa məmkin tygel. Qajhь ber kalxuzdarđa jađqь səsev betkəndən huŋ kalxrzdan sьqьvsьlar, ber kalxuzsь xuzalьqqa teşkən nagruzkanь taqьla kybəjtələr.

Bьna bьl şarttarđь iĥkə alьp kalxuzdarđa bergenə maşinala tədətelməj, eşkə jaraqhьđ bulьp qalmahьn. Bьnan başqa urqьs, kasilka həm başqa şundaj maşinalarđь uŋьş jьjьnav məlendə ike smina eşlətergə kərək.

Uŋьş jьjnavqa kerək bulqan bergenə maşinala, maşina menən tə'min itevse ojoşmalarđьŋ ьskьlattarьnda qalьrqa tejeş tygel. Bьl eştə avьlda həm qala la kamsamuldьŋ jeŋel kavalirejə brigattarь xəđerđən yk yđđereneŋ aktiflьqьn kesəjtergə, ьskьlattar həm maşinalar tədətevđə tikşerergə totonorqa tejeştər.

Şunьŋ menən bergə jađqь səsevđən huŋ kalxuzdan sьqqandarđь ojoştororqa kəkək. Kisəgə kalxuzsь bəgən jaŋqьđ xuzalьq bulьp ul yđeneŋ aŋhьđlьqь, avmaqajlьqь arqahьnda səsev jərheđ qala. Sənki, bit kalxuzdan sьqqan keşelərgə səsev bylep birelməj. Unьş alqas unь rejalizavajt itkəs kenə undaj xuzalьqtar menən rascut jahalьrqa məmkin. Bьqa iqtibar itərgə həm ul məs,ələne tejeşlə rəveştə xəl itərgə kərək.

Kalxuzdar avьldьŋ iŋ aldьnqь kəsə bulqanqa kyrə uŋьş jьjьv kampanejəhьnda yđđəreneŋ eş plandarь nigeđendə tirə jaqtaqь jarlь-urta xəllə ajьrьm xuzalьqtarqa həm artta barqan kalxuzdarqa jarđam itev eşen də aldan bildələp qujarqa tejeştər.

Bьl eştə Danbas kevek sənəqət eşselərə təzribəhenə tajanьp, başqa kalxuzdarqa maşinalar təđətep birev, besən sabьv, uŋьş jьjnav, baĥьv kevek eştər menən jarđam itevđə buksirnьj brigattar ojoştororqa kərək.

Bьna oşolaj eşləgəndə beđ taqьla đurьraq uŋьştar qa ireşə alьrbьđ.

Abəjykef·

Siləbe kymer şaxtьlarьnda plan ytəleşe nasar tora.

(Maxsus xəbərseləreбeđđən).

Siləbe kymer usaqtarьndaqь eş barьşьna jomqaq jahaqandan huŋ, kymer usaqtarьnda birəlgən zadanejəneŋ tulьnь menən ytəlməgənə beləndə.

2 nse numirlь şaxta 29500 tunna kymer birev urьnьna 24546 tunna qьna birə alqan. Timək zadanejə 83,2% qa qьna ytəlgən. Təŋjaq eləştəge şaxtьlarđa şulaj uq zadanejəne tultьra almaqandar. Ul 5000 tunna urьnьna 4,263 tunna qьna birgən. Dəjəm alqanda, zadanejə 85,2% qa ytəlgən. 20 nse numir Şurьfta 8405 tunna qьna alьnqan, ə alьnьrqa tejeşlə 9500 tunna. Şulajtьp bьl şaxtь la zadanejəne 88,4% qa qьna ytəgən.

2 nse numirlь şaxtьla eş qujьlьşь bigərək nasar tora. Ul yđeneŋ kantryl zadanejəhen ni barь 69,7% qa qьna ytəgən. Ejjyn ajьnda 19000 tunna kymer birev urьnьna ni barь 13256 tunna qьna kymer birə alqan. Ejjyn ajьnda betə şaxtьlarđa 63000 tunna kymer birev urьnьna, 5470 tunna qьna birep zadanejəne 80,1% qa qьna ytəj alqan.

VKP (b) nəŋ XVI nsь s'jezьna Silbe kymer usaqьndaqь eşselər imtixan tota almanьlar. Sənki ular, kymer tabьv eşen 12530 tunnaqa tultьra almanьlar.

Ejjyn ajьnda zadanejə bujьnsa Siləbe, Ural kymer usaqь 60 meŋ tunna kymer birep, ejjyn ajьnda tulmaj qalqan zadanejə iĥəbenə 50 meŋ tunna artьq eşlərgə tejeştər. Bьl uŋaj menən ejjyl ajьna qarata betə şaxtalarqa tybəndəgesə zadanejələr bylep birgəndər:

2 nse numirlь şaxtь 30 meŋ, 2 nse numir Raz'riz—20 meŋ, 20 nse numir Şurьf—10 meŋ həm kymer usaqьnьŋ ten eləşə 5 meŋ tunna kymer birergə tejeş. Bьl zadanejəne ejjyl ajьnda tulьhь menən tultьrьv əsen udarnьj saralar kyrelə başlanь. Kymer usaqьndaqь eşselər kymer tabьv eşendəge əđəklektə ejjyl ajьnda betənləjə menən betərevgə vəqəđə birələr.

S. KYLIBAJ,

B. FƏJZI.

2 nse ejjyl, Siləbe.

ŞaXtь kəmitəttərə nasar Quđqalalar.

(Yđebeđđeŋ maxsus xəbərselə-rebeđđən)

Siləbə kymer usaqь şaxtьlarьnda huŋqь kenderđə kymer sьqarьv nurmьhь kenden ken tybənəjə başlanь. Bьnьŋ tөp səbəbə hər tarmaqta əđəklək bulьv həm şaxtь kəmitəttərə nasar quđqalьvьnda. Ular pramfinplandь tulьhьnsa ytəvđə eşselər diqqəten tuplaj almaqandar. Şulaj uq satsejalizem jarьşьn jeteşlə noqtahьna qujьp jetkerə alьnmaqan. Bьl jarьştьŋ əhəmejəten eşselər massahьna kərəgensə teşendərəlməgən.

Kluptar həm qьđьl mejeştər đə eşselərđe jələp itərlek plakat luzьnqьlar qujьlmaqan. Eş əĥtendəge ьrvactar, jalqavđar, pragulşiktər, qara taqtaqa alьnmaqandar. Bьnda „qьđьl" həm „qara" taqta isemlektərə urьnьnda iqlan həm afişalarđьŋ qьna elenep torovđarь kyrenə.

Eşse udarniktar jarđam həm qullanmalar horaqandar. Ləkin şaxtь kəmitəttərə eşselərđeŋ horavьna:

— Kyberək kalliktif udarniktar menən jarьşьqьđ-tip kenə javap birgəndər. Şunan başqa eşte nisek ojoştorov turahьnda ləm—mim ber hyđđə juq. Jarьş esen iĥəpkə alьnmaqan. Şunьŋ heđəmtəhendə kymer usaqtarьnda əđəklektər kenden ken yĥə barqandar.

B. Fəjzi. S. kylibaj.

Kamsamul əm·əhe hylpən

Kamsamuldьŋ qala kəmitətə Əfə paraxut pristenendəge tavar həm ađьq nəmələreŋ tejeşlə bulqan urьndarqa tiđ kən esendə buşatьp betəv əsen qalalaqь betə kamsamul jəcəjkələrə həm prajьzvudstьva pritprejətəjələrđəge eşse jəştərgə mablizufka iqlan itkəjnə. Bьl eş yđ vaqьtьnda başlandь.

Ləkin eşteŋ barьşь jəcəjkələr həm ajьrьm kamsamuldar tarafьnan Şəmbe əməhenə qatnaşlьq itev eşə bik hylpən alьp barьla. Kypkenə jəcəjkələr bьl eştə hamanda yđđəren məs'ylejətlə hanamajđar. Hər ken ajьrьm jəcəjkələr nəvbət menən eşkə barьrqa tejeş bulhalarđa kypkenə jəcəjkələr eşkə sьqmaj qalalar, sьqqandala jəcəjkə hajьn 5—6 iŋ kyp bulqanda 10 lapqьna kamsamul bula.

Məĥələn 3 nse ejjyl kenəndəge əmələ 10 lap jəcəjkənən 30 tirəhendəgenə kamsamul buldь. Tipagrafьja jəcəjkəhenən 8 k e ş e urьnьna 3 keşe bara. Bьl eşkə udarnьjlьq təĥə birelməgən jarьş julь qullanьlmaqanda bьl eştə tulьhьnsa başqarьv məmkin tygel.

Kamsamul jəcəjkələrə həm ajьrьm kamsamuldarđьŋ əməgə qatnaşlьq itevđərə bik hylpən, bьl barьştь kamsamul armejəhe əsen qəniqətlənerlək tip bulmaj. Miljundar menən hanalqan tavarđarđь urьndarьnan quđqatьrqa kərək, bьnьŋ əsen başta kamsemuldьŋ quđqalьvь şart.

M. T.

Puşta medire axutanan qajtmaj.

Qonşaq (Arqajaş kan.) puşta bylegə medirə Fəjzyilin yđ eşen tejeşensə başqarmajьnsa hər vaqьt axutaqa jərej. Kyp vaqьt kilgən gəzit, zarnaldarđь xat taşьvsьlarqa tapşьrmaj səqət 3 tən axutaqa kitələ ikensə kən teşhəđ qajtmaj. gəzit, zurnaldar tapşьrьlmaj jata birələr.

KAMSAMUL.

Kyp jьldar praizvudьstьvala eşləgən jul eşselərə

فيكر ئالمشتوفاردىڭ داوامى

[illegible]

PEJANIRĐAR 10 jЬLLЬQTA

Miljunlaqan səvit balalarь donja pejanirđarьna jarđamqa

Pralitarejat balalarьnьq bətə donja jьjьnь aldьnan

Uđqan jьlqь bətə donja pejanirđarь kungrisь bətə donja pejanir xərəkətendəge kytərelesen ber jənle bьlgehe bulьp tabьlqajnь.

Bətə donja balalar xərəkətenen eş qujьlьşьnda 1929-jьl esendə kyđgə b ə r e l e r l e k k i ђ k e n h ь n ь l ь ş - tar bulьp aldь. Pejanir eşendəge bьl hьnьlьş V.K.P(b)nьq yđək kəmitətə həm kamintirin tarafьnan: pejanir ojoşmalarь dəjəm pialitarejat fruntьnda əhəmejətle ber ucaskь bulьp hanala, tip anьqlanьla.

Bətə donja dəvmələndə jəşəgən pejanirđar ojoşmahь həm ularđьn safьnda pralitarejat balalarьnьq handarь hər ber ildərđə unar meqdərgə jettə. Sit ildərđəge pejanirđar sajuzьnьq yђevenə həm ularđьq kiqəjevenə palitsejə tarafьnan bik nьq qarşьlьqtar kyrhətelə. Şuqa qaramaђtan sit ildərđəge pejanir ojoşmalarь yđđərenen saftarьn kəndən kən tьqьđlajđar yđđərenen saftarьn pralitarejat balalarь ieəbenə yђterev julьnda ajavhьđ kərəş alьp baralar.

Məђələn 1927 nse jьl Anglejələ 350 meq pejanir həm 11 meq məktəp balalarь zabastufkь ojoştorop, ajaq kejemdərə birev həm məktəp balalarьnьq aşav eştəren jaqşьrtьv turahьnda xəkymət aldьna qujqan talaptarьna ireşkəngə tiklem kərəş alьp baralar.

Pralitarejat balalarьn massьvьj təђtə ojoştorov eşendə SSSR pejanir xərəkətə đur adьmdar menən alqa bara. Məђələn 1923 nse jьlda bətə sajuz dəvmələndə 10 meq menən hanalqan pejanirđar hanь xəđergə kəndə 3½ miljun menən hanala.

1920 nse jьlda barlьqqa kilgən pejanir xərəkətə bьjьl 10 jьllьq kərəş fruntьnda jomqaq jahav maqsatь menən 24—27 nse ejjyl kəndərendə GIRMANEJANЬŊ Gallir qalahьnda bətə donja pralitarejat baldarьnьq 2 n. jьjьnьn saqьra.

Bьl jьjьnda uđqan jьlqь kungrьsta təđəp qaldьrьlqan satsejalizem jarьşь dugьvьrđarьnьq ytələşə, ajьrьm pejanirđar sajuzьnьq qarizalarь qarav həm aldaqь jьldarqa qaraj eş plandarь hьđьp qaldьrьlasaq.

Kapital qolloqona qarşь kərəş fruntьn nьqьtьv əsən bьl jьjьndьq səjəsi əhəmejəte bik đur. Ləkin şulaj bulьvqa qaramaђtan əle urьndarđa həm əlkə dəvmələndəge pejani ojoşmalarьnьq bьl eşkə əđerlektərə bik nasar alьp barьla. Bьl eşkə jəməqətselek fikere tuplanьp betkənə juq. Qaj ber kamsamul ojoşmalarь bьl jьjьndьn qasan uđqarьlasaqьnan betenləj xəbərheđ jatalar

ƏĐERLEK EŞEN KƟSƏJTERGƏ

(Pejanir jьjьnь turahьnda VSSPS qararьnan.)

Bətə dənja pejanir jьjьnьn uđqarьvqa əđerlek alьp barьv turahьnda VSSPS yđenen qararьnda tybəndəge kankrit burьstarđь quja:

Səvittər sajuzьnda pejanirđar jьjьnь SSSR đь nьqьtьv kiq qatlam balalar massьhьn satsejalizem təđələşenə ojoştorov 1 nse bətə sajuz pejanir jьjьnьnьq qararđarьn ytəv eşenə tikşerev jahav luzьnqьhь aђtьnda uđqarьlasaq.

Jьjьn kampanjahь səvittər sajuzьndaqь bətə prafsajuz jəməqət ojoşmalarь həm bətə eşsən massьnьq diqqəten tuplarqa tejeş.

VSSPS bətə sajuzdar yđək kəmitətə həm urьndaqь prafsajuz ojoşmalarьna qala həm avьldarđa jьjьn eşenen əhəmejəten aqlatьv, bьnьq əsən jьjьlьştar jahav, mitingelər uđqarьv, kisələr qujьv həm stinə gəzittərə aşa eş itev mitьđьn qullanьrqa təqdim itə.

Bьnan başqa 1 nse jьjьndьq birep qaldьrqan nakazdarьn ojoşmalar tarafьnan nisek ytələven tikşerev, bьnьq əsən eşsələr, qatьn qьđđar həm balalar arahьnda kiq kyləmdə xisap kampanjalarь uđqarьrqa kərək.

Bьl nəmələr bətəhe bətə dənja pejanirđar jьjьnьnda SSSR đьq balalar tormoşon jaqşьrtьv julьnda kyrgən saralarь həm balalarđь nisek tərbejə itevə turahьnda rapırt birergə matirjal bulasaq.

Osovsьlar məktəbenə uqьvsьlar jьjnav.

Osqostar həm aveju tixniktar məktəbenə Başasoavejaxim tarafьnan nəvbəttəge jьjьv oşo jьldьq 1 nse ejjynenən 3 nse avqьsьna tiklem uđqarьla.

Bьl jьjьvđə başasoavijaxim ytkəngə qaraqanda kyberək han urьn aldь. Kantun byləktərenə həm qala asoavejaximdarьna V.L.K.S.M kantun kəmitəttərə menən bergə tybəndəge qabul itev nurmьhьna qarap kandidattar jьjьvsь başlarqa kyrhətmələr birelde: bətə inevselərđəq jəşe 18 menən 25 arahьnda. Məqlymət jaqьnan urьђ telenən, xisaptan, fizikanan həm səjəsi beləmdən 7 jьllьq məktəpteq 5 gruppahь kyləmendə həm unьq dərəzəhendə bulьrqa tejeş. Kuznislьq jə bulmaha slisarlьq eşen belev.

Uqьv məddəte 2 jьllьq. Məktəptə betkəndər avejatixnik məqlymətən alalar, bьlarđьq vazifalarь 125 hum bulasaq, bьnan tьş pajuk həm kejem. Bətə kandidattarđьq kantundarđan Ɵfəgə tiklem, əgərđə ular qabul itelməgəndə kirə xeđmət itkən urьndarьna qajtьv xaqь kandidattarđьq yđ xisabьna. Ɵfəgə kilgən miditsina həm əlkə hajlav kəmisejəhen uđqan kandidattarđь vulga bujь xərbi ukrukka uđatьv qəskəri videmesteva xisabьna. Qabul itelməgən təqdirdə kandidattarđьq Hamarđan qajtьv qəskəri videmesteva xisabьna.

Qarizaqa məqlymət, jəş həm partejə həm prafsajuz ojoşmalarьnьq rikamindatsejə dakuminttarьn berketev kərək.

Kandidattar oşo jьldьq 3 nse avqьsьnanda qalmaj kilergə tejeştər.

Aldan qarizalar qabul itev Asoavejaximdьq bətə kantun qala byləktərə həm Başasoavejaxim, şulaj uq Ɵfə timer jul tejənə asoavejaxim səvite tarafьnan uđqarьla.

Berənse nəvbəttə Asoavejaxim həm V.L.K.S.M aqzalarь qabul itələsəktər.

P. P.

Sirəm nərəv eşendəge jeteşheđlektər

Jьlajьr safxuzь sirəm hərəv pьlanьn tultьra almav qurqьnьsьaldьnda tora

Jьlajьr orloq safxuzьnda pьlan bujьnsa bьjьl betəhe 35 giktar, sirəm asьlьrqa tejeş bulьp, şunan 25 giktar safxuzqa, qalqan 10 meq giktar kalxuzdarqa qujьlqan. Bьjьl jadqь səsev eşen ytkərevđə bulqan xatalar kiq jalpь qatnaşьvьmenən tikşerelməgənlektən, sirəm hərəv eşendələ jeteşheđlektər davam itə.

Safxuzdьq 5 nse byleksəhendə (ucaskala) 60 lap keşe eşləj. Bьl ucaska mərkəz ucaskьnan 40 kilomitьr alьђlьqьnda. Traktьrđarđь jaqьv matirijaldarь, eşsələrđə adьq həm başqa kərək-jaraqtar menən tə'min itər əsən fəqət bergənə aftamabil birelde. Ə, ul bətə nəmə menən tə'min itep tərəv əsən əlgerməj. Traktьrđar, ђabandar bik jьş vatьlalar. Ularđь təđətər əsən ucaskalarđa rimunt brigadalarь ojoştorolmaqan. Vatьlqan maşinalarđь qalaj jettə şulaj qьna təđətələr. Şunьq arqahьnda ul maşinalar bik tiđ vatьlьp rəttən sьqalar. Eşsələr əsən kysmə aşxana kərəgensə ojoştorolmaqan. Kyp vaqьt eşsələr xəl alahь urьnda təngə səqət 12 lərđə keskə tamaq tujđьralar. Şunьq arqahьnda sminalarđьq eşkə sьqьv vaqьtь huqlaj. Eşləgən jerđən hьv 10 kilomitьr alьђlьqta bulьp, bergənə at taşьp əlgerə almaj, kyp vaqьt hьvhьđ aptьrajđar.

Bьl jeteşheđlektərđə betərev turahьnda diriksejəgə vaqьtьnda belderelhə lə oşo kengə tiklem ber tərlə lə sara kyrelgənə juq. Əgərđə eştər kiləsəktələ oşolaj davam ithə sirəm hərəv pьlanь qurqьnьs aђtьnda. Şunьq əsən juqarьla kyrhətelgən jetşheđlektərđə betərevđə diriksejə tiđ vaqьt esendə tejeşle sara kyrergə tejeş.

„Sulpan."

Baş. havlьq haqlav X. K.

Apparatьn tađartьv nindəj hədəmtələr birđe

Başqortostan havlьq haqlav kamisarejatь apparatьn tađartьv eşə bettə. Apparat tađartьv kəmisejəhenen sьqarqan hədəmtəhe bujьnsa, apparat tađartьv məlendə tybəndəge uqьş həm jeteşhed jaqtar asьldь.

UNЬŞTAR: 27—28 nse xuzalьq jьlьna saqьştьrqan vaqьtta, xalьq havlьqьn haqlav əsən aqsa assignavajt itev 29—30 nsь xuzalьq jьlьnda 35,4 % qa artqan. Bьnьq arqahьnda hər ber jən başьna tьjbi jarđam julьnda sьqa torqan sьqьmdar kyp kenə yđkən. Məđələn: 27—28 nse jьlda hər ber jən başьna 1 hum 61 tinlek tabibi jarđam kyrhətelgən bulha, 29—30 nsь jьlda hər ber keşegə kyrhətələsək tabibi jarđam 2 hum 72 tingə barьp jetə. Timək, 27—28 nse jьlqa qaraqanda bьjьl 40,7% qa artqan. Oşonoq menən bergə havlьq haqlav julьnda kərəkle bulqan jaqь teđeleştər əsən sərməjə jeberevđə şundaj uq uqьşlь jaqtar kydgə taşlana. Qabul itevđə bəlgeseştərev arqahьnda tabibi jarđam julьnda qajhьber elgeşevđər bar. Unьq huqьnda artta qalqanьraq təbəktərđə tabibi jarđam menən tə,min itevgə əhemejət birev artqan hьmaq, kalxuz, safxuzdarqa la arьvqьna əhemejət birelgən. Təp xalьqtan kadьrđar əđerləvđə qajhьber uqьştar bar. Məđələn: 27—28 nse jьl da tatar—başqorttarđan ni barь 14 vrac bulha, bьjьl bьlarđьq hanь 34 kə barьp jetkən. Urta midpirsanaldar 52 nən 75 kə jetkən. Siflis, tybirkyliz hьmaq avьrьvđar ytkən jьldarqa qaraqanda ber ađ kəmej teşkəndər. Məđələn: 27—28 nse jьlda sifilis Başqortostandaqь xalq arahьnda 31.2 pr. təşkil itho, bьjьl 28 pr. qa, tybirkyliz 17,31 pr. tan 14,34 pr. qa qalqan. Başqortostan havlьq haqlav kamisarejatьnьq eş barьşьnda oşondaj jaqtar bulьv menən bergə kyp kenə uqьşhьđ həm kyqelhed jaqtarđa bajtaq qьna. Tabibьj jarđam julьnda sьqarьlqan sьqьmdarđь totov məs,ələhendə đur jeteşheđlektər eşləngən. Avьl həm qala xalqь arahьnda nindəjđer ber ajьrьmlьq tьvqan. Tabibi jarđam julьnda avьlqa qaraqanda qala xalqь əsən sьqqan sьqьm artьq kyp han təşkil itə. Məđələn: qalalaqь ber straxavajt itelgəngə 18 hum 92 tin sьqqa, avьlda uqa 1 hum 82 tin gnəsьqqan.

Oşonoq menən bergə qala həm avьldaqь miditsina məəssəsələrenə kujkalar menən tə'min itev məs,ələhendə lə tigeđlek juq. Qalalaqь miditsina məəssəsələrə kujkalar menən tə,min itev əsən 25 pr. qalqan bulha, avьlda tə'min itevgə 30 pr. bar əle, T—Qataj, Stərlə kantundarьnda traxuma avьrьvь bik nьq taralqan. Avьlda həm qalala bulhьn sanaturejə həm prafilaktika eştərə julqa qujьlmaqan. Sanaturejə vьractarь jeteştərelməgən. Joqoşlo avьrьvđar əsən urьndar đa hisbər kujkalar bulьndьrьlmaqan. Urьndarđaqь havlьq haqlav urgьndarь menən jetəkselek jomoşaq barqan. Eş tarmaqtarьnda xisap eştərə aqhaqan. Sənəqət təbəktərendəge eşsələrđeq havlьqtarьn kyđətev, ularđьq tormoş xəldərən tikşerergə həm kestəren haqlav məs,ələlərenə ađ əhemejət birelev menən bergə, bьl juldaqь jeteşheđlektərđə betərev julьnda la ađ sara kyrelgən. Apparattь ratsianallaştьrьvqa barmaq arahьnan qaralqan. Xuzalьq tarmaqьndaqь eştər artьnan bulqan kyđətevselek jeberəlev menən bergə kurьrt kenəgələren totop jatqьrьv kevək kyrneştər bar. Şunьq menən bergə narkamattьq kənsələrejə eştərendə huqьr tinlek kərəgə bulmaqan artьq ştattar tolqan. Apparattə eşləvsə satrudniktarđьq arahьnda səjəsi tərbejə eştərə julqa qujьlmaqan. Midpirsanaldar səjəsi jəhəttən bik nьq artta qalqandar. Satrudniktarđьq jəməqət eştərenə qatnaşьvь hylpən, satsejalizem jarьşь tejeşle dərəzələ tygel.

Apparatta eşləvselərđeq satsejal sьqьşь həm eşkə jaraqlьlьqь məs'ələlərenə tuqьraqanda, eş bьlaj tora: aptika idarahьnda eşləvselər menən barlьqь 62 keşe tađartьv kəmisejəhe tarafьnan qaralьp, şularđьq 14 tə satsejal sьqьş tarь menən pralitarejat sinfь əsən sit bulьp sьqtьlar. Şunьn menən bergə bьl 14 keşenen eş alьp barьvđarьla begəngə kəndeq talaptarьna javap birerlek tygeldər. Tađartьv kəmisejəhe bьlarđьq qajhь berđəren urьndarьnan alьp ikense eşkə fajđalanьrqa, qajhьberđəren aparattan qьvarqa qarar ittə.

Şunьq menən bergə, apparat tađartьv kəmisejəhe Başqortostan havlьq haqlav k a m i s a r e j a t ь eş barьşьndaqь jeteşheđlektərđə betərev julьnda tejeşle saralar kyrhətep, kyrhətelgən saralarđь bojomqa aşьrьrqa quştь.

„Bьrav".

Xəbərse DƏFTƏRE

Arqajaş k-nь, Iđke Əsən avьlьnda bətə kampanejalarqa qarşь agitatsejə taratьp jatqan kuntrrivolytsejun ojoşma asьlьp GPU tarafьnan quiqa alьnqajnь.

Bьna oşo ojoşmanьq jađьvsьhь, 1928 nse jьldan birle kamsamul aqzahь—QƏZIZEF QƏFYR ine.

Bьnьhь jəş bulьv səbəple jazahьđ qaldь. Xəđergə kəndə bьna oşo kuntьr-rivalytsejun ojoşma aqzahьna xoquq birđelər, kalxuzqa aldьlar, kasamulqa alьnьv aldьnda tora.

Qəzizəftəq aqahь kulak simejəhendə torovona, təgə kuntьrđar menən bəjlənəş totovь, esevenə, aktiftarđь mьđqьllavьna, ularđan kələvenə qaramađtan ƟFƟ RABTAGЬNAN UQЬP QAJTQAN IĐRISEF Xəbip uqa: „ber qaşьq qanьm qalqansa hine keşe itərgə tьrьşьrmьn, kamsamulqa alьnьrhьq" tigən vəqđələr quja. Bьl kuntьrqala həm qəzizьf tarqa barьp esep şuqa kyrə hatьlьp sinfьj jəđən juqaltqan „pralitarejat" studintьnala kantkum yđ hyđen əjtər tibeđ. Xəbərse

Kulak qotqo tarata.

Ibraj avьlь (Yrgə-Qьjqь jorto) Şərəfejef ataqlь kulak; Ber, ikə urьnda tirmən totop, starşina bulьp torqan keşe.

Bьnьq balalarьla bьqa tiklem keşe kesə menən fajđalanьp kildələr. Nindəjđer jul menən oşolarđьq QIMALITDINЬF XISRI tigəndərə partejəgələ inərgə əlgergən Bьna şul kulak balahь xəđergə kəndə kalxuzdarqa qarşь agitatsejə tarata.

April ajьnda, siparatqa kilgən qatьn-qьđđarqa: „Jengəjđər! berənsə majđan başlap hьjьrьqьđđь yđegeđ hava almajhьqьđ, bətə hьjьrdarđьla kalxuz ala ikən" tej. Şunьn arqahьnda kalxuzdьq 35% taralьrqa məzbyr buldь. Bьl bəndə yđenen xuliganlьqь menəndə nьq tanьlqan. Xisri kulak balahьna tejeşle sarahь kyrelergə partejə safьnan hərələrgə tejeş.

„Rьmanьf".

Hər tərle lixkavaj həm lamavaj ikipazdarđь həm kəmələrđe Ɵfə qalahьnda hər jьlь terkətev turahьnda

Ɵfə qala səvitenen məzbyri qararь

1930 nsь jьl, 14 nse ejjyn.

Ikipazdьq həm kəmələrđəq ucutьn jaqşьrtьv həm ularđьq xərəkətən kyđətev həm məzbyri qarar sьqarьv turahьndaqь palazinejənen 7 nse matdəhenə tajanьp ularđьq xuzalarь tarafьnan bьl məzbyri qarardь tormoşqa aşьrьv maqsatь menən Ɵfə qala səvite qarar itə:

1. Bətə lixkavaj (jərmə, ьlav həm jort xuzalьqьna xeđmət itə torqan) həm lamavaj ikipazdar, aftamabildər, vilasipittar, maturlь həm işkəkle həm qajьq kəmələr, bьsьraqtarđь tygəv miskələre həm kejmələr ularđьq xuzalarь tarafьnan Ɵfə qala kammunal xuzalьqьnda hər jьlь ikə mərtəbə (1 nse qinvar həm 1 nse ejjyldə) terkətelergə tejeş, bьnda ular hər ber kejməgə jə bulmaha ikipazqa qala kammunal xuzalьq tarafьnan eşləngən ikə numirle znak alalar həm ularđьq xaqьn tyləjđər.

Iđkərmə: kəmə həm vilasipittarđь terkəv 1 nse aprildə başlana həm ber jьlqa ber julь uđqarьla.

2. Terkəvgə bətə təđək həm istiqmal itelevdə bulqan hər tərle dəvlət məəssəsələrenə həm başqa ojoşmalarqa həm xosusi keşelərgə qaraqan ikipazdar kerələr.

3. Terkətevgə kilgəndə ikipaz xuzalarь kammunal xuzalьqtьq qala byləge janьndaqь dəvlət bankahьnьq kassьhьna tyləgənlekkə qala kammunal xuzalьqqa kvitansejə kiltererge tejeştər. Başqortostan yđək başqarma kəmitəte həm xalьq kamissarđarь səvitenen 29 nsь jьldьq 28/X həm Ɵfə qala səvitenen oşo jьl qinvar ajьnda sьqarьlqan qarardarь menən 1929—30 nsь bydzət jьlьnьq aqьmdaqь jartьhь aldьnda transport sərməjələrenən naluk hanь bildələnə:

ьlav attarь başьna 55 hum (dəvlət həm jerle bydzəttə torqan dəvlət məəssəsələrenən—27 hum 50 şər tin), jort xuzalьqьna xeđmət itkən eş attarьnan—11 ər hum, jək jərətəv (lixkavaj həm lamavaj) at başьna 20 hum, dəvlət—kapiratif ojoşmalarьnan—8 hum 80 şər tin, aftamabil həm matur ikipazdarьnьq ber kesənən—7 hum, gruza vuzdarđan həm matasikьldarđan ber kestən—4 hum, xosusi fajđalanьv matasikьldьq kesənən 3 ər hum, vilasipit başьna 8 đər hum, keşe sьqarьp jərəv kəməhenen sizunьna 9 hum, parumdarqa həm jək kəmələrenen berhenən sizunqa 40 hum.

Kyrhətelgən naluktь tyləməgən jə bulmaha kvitansejə tapşьrmaqan keşelərgə terkəv kvitansejələrə birelməđtər.

4 Numirlь znaktar ikipazdьq uq jaq qabьrqahьnda həm artqь jaqьnda berketelgən bulьrqa tejeş, əgərđə qajhь ber səbəp menən bьndaj berketev məmkin bulmaha numirle znaktar duqaqa berketelələr.

Numirlь znagь bulmaqan ikipaz, kəjmə həm kəmələrđə jərəv rəxsət itelməj.

5. Oşo məzbyri qarardь tormoşqa aşьrmavsьlar həm bođovda qəjəplelər Başqortostan eskə eştər x. kamissarlьqьnьq administratif byləgə başlьqь qararь menən 100 humqa tiklem ştraf rəveşendə jə bulmaha 1 ajqa tiklem məzbyri eş, əgərđə ştraf tylənməgəndə oşo kyrhətelgən srukqa unь məzbyri eş menən alьştьrьv julь menən administratif məs'ylejətkə tartьlasaqtar.

Ɵfə qalahь militsejə byləktərə başlьqtarьna oşo qarardь bođovsьlarqa tybəndəge administratif jazalarđь birev xoquqь birelə: a) tənbih jahav, b) 5 humqa tiklem ştraf, tyləməgən təqdirdə bьnь 5 kengə tiklem məzbyri eş menən alьştьrьv.

6. Oşo qarardь tormoşqa aşьrьv həm unь tormoşqa aşьrьvđь kyđətev militsejə urgьndarьna jəkmətelə.

7. Bьl qarar iqlan itelgən kendən kes ala həm şul uq kendən başlap Ɵfə qala səvitenen „Krasnaja Başkirejə" neq 6 nsь numirendə 1929 nsь jьl 9 qinvarьnda bađьlqan 1928 nse jьldьq 19/XII đə 2 nse numirle məzbyri qararьn yđə menən alьştьra.

Ɵfə qala səvite rəise urьnbađarь: IVANUF.

Sikritar: KARITINA.

„Başqotostan" gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьn 29 Ejjyn

alьv hatьv

1- 6% A. O. Z.	4 h. 35 1/2 –	h.
1926 j. %hьđ. „	„ 127 h. —	129 „—
929 j. otoş. zajьm 100 „	05„	100, 45
1927 j. 10% O. Z. 25 „	97„	— —
„ 3- krə. O. Z.5 „	—„	—„ —
K.X. nьqьtьv Z.10,24	—	„ 10„ 59
1-indyst.Zajmь25,33	—	„25 „ 43
2- „ „ %lь 26,19	„	26„ 39
8 „ „ %hьđ 25.	—	„ 25„ 10
„ „ %lь 51,97	—	„ 52„ 07.
„ „ %ı 50. 72		„ 50„ 32
11%lьe əke	. 103 43—	103 28„
Massavit za .mь.	25 36	„ 25 96
511.ma-Zaj		

N-nse uqsь divizejənen ajьrьm kvalirejə iskadrunьna

Prikaz № 182

1—nse ejjyl, 1930 nsь jьl. Tutьski lagirь. (Licnaj sastafqa).

N—nse uqsь divizejənen 1930 nsь jьldьq 3 nse maj 107 nse numirlь prikazьna binaən 1930 nsь jьldьq 19 nsь avqьsьnan alьp 27 nse sintəbergə tiklem pirimin sastaftьq 4 olo jəştərenə —1903,4,5 həm esnь jьldarđa tьvqandarqa 45 kenlek dəjəm qəskəri sbur iqlan itələ.

Juqarьla əjtelgəngə tajanьp bojoram;

§1.

Ɵfə kantunьnьq Bələkəj-KYđi jortonda torqan, N—nse uqsь divizejənen ajьrьm kavalirejə iskadrunьnьq isəmlegendə bulqan, qulьdarьnda ərmejəs kniškahь (1903,4,5 jьlqьlar) həm qəskəri biletь (1906 jьlqьlar) bulqan 1903,4-5,6, jьl tьvqan bətə pirimin sastafqa 1930 nsь jьldьq 16 nsь avqьsьna irtə səqət 7 gə sbur punktьna Iđke—Kyl avьlьna 45 kenlek pirimin sastaf sburь ytev əsən kilergə, oşo vaqьtqa bьnda iskadrundan qabul itevse kiler.

§2.

Sbur ytevđən qotqarьlalar: 1)bьnьlap avьrьvsьlar, balnistə jə bulmaha əjđə davalanьvđa bulqandar. Bьl vaqьtta prizьfqa elgeşevsə iskadrun qabul itevsehenə tanqlьq kiltergə tejeştər.

2)Xalьq sutь qararь jə bulmaha xəkemə bujьnsa sьxbes jortonda jatьvsьlar.

Qalqandar bətəhelə kiskəmej həm motlaq kilergə tejeştər.

§3.

Oşo prikazđьn §1 bujьnsa pirimin sastaftьn dəjəm qəskəri sburьna kilergə tejeş bulqandar ejđərenen yđđərenen mьna tybəndəge nəmələrđe kilterergə tejeştər:

a) jurqan, b)təbtəmal, v) krujka həm qaşьq, g) es kenlek azьq, e) yđđərenen attarьnda kilevselər oşo uq srukqa furaz.

§4.

Dəjəm qəskəri sburqa saqьrьlьvsь pariminniktərđən oşo jьldьq jađьnda at həm furaz alьv əsən ssuda alqandar attarь menən kilergə MƏZBYRDƏR, şulaj uq oşo jьldьq jađьnda at həm furaz alьv əsən ssuda almaqandarđan televselər yđ attarьnda kilə alalar; şunьq menən bergə yđ attarьnda kilevselər tybəndəge lgutalar menən fajđalanalar:

a) S.Ş.S.R. yđək başqarma kəmitətenen həm xalьq kamissarđarьnsəvitenen S.S.У.R zakundarь jьjьntьqь—1926 jьl, 30 numir, 192 nse matdə, S.S.S.R yđək başqarma kəmitətenen həm V.S.J·K—tьq „Izvistejə" gəzitendə 1926 jьldьq 22 nse ejjylendə 166 nsь numirđə iqlan itelgən—qararьna binaən, jerle kvalirejə castarьnьq pirimin qəskəri xeđmətkərđərə kergən xuzalьqtarđьq əjrənevgə həm əjrənev sburđarьna yđđərenen strajьvaj attarьnda kilevselərđeq dьl attarьnan kilgən daxut berleşkən avьl xuzalьqь nalugь menən halьnьvqa inməjdər.

b) Attar casьqa kilgəs furaz menən tə'min itevgə təqəjəndələlər, at ejələre sbur vaqьtьndada ajьna 15 hum iђəbenən attarь əsən aqsa alalar, ə əjrənev sburь betkəs, attar

§5.

Sbur hunqь qalьp kilevđən ojəfev itərlek səbəp bulьp, bьl turala vractan jə bulmaha V.I.K. tan tanqьlьq bulqanda tybəndəge səbəptər iђəpkə alьnalar:

a) Saqьrьlьvsьnьq mikenə hələk bulьv qurqьnьs tьvđьrqan (qaqьn, hьv bahьv həm baş.) tabiqi bələlər,

b) Saqьrьlьvsьnьq qaramaqьndaqь jaqьn torqan qatьnь, balalarь, qьđ jaki ir tьvqanь ylev.

§6.

Oşo prikazđьn §1. tərtibendə kilergə tejeş bulqan keşelər xeđməttən jə bulmaha eştə bulqan pritprejətejər, məəssəsələr həm ajьrьm keşelər saqьrьlьvsьnьq sbur vaqьtьnda xeđməttən jə bulmaha eştən qotqarьrqa həm uqьna jalvьh ejđə nalqa pasubejə birergə məzbyrđər. (S.S.S.R. R.V.S. hьnьn 1920 nse jьldьq prikazь həm eskə eştərə x. kamissarlьqьnьn 1926 jьldaqь 107 numirlь həm 1927 jьldaqь 150 nse numirlь sikylərđərə).

§7.

Sbur urьvđan yđđərə həm şulaj uq at həm furaz alьvqa ssuda alьvsьlardan attarь menən kilevđən baş tartьvsьlar jə bulmaha səbəphed sburqa kilevsələr kanunda jenajətsьq tərtibe menən palazitsejənen 10 nsь matdəhe „b" punktь bujьnsa məs'ylejətkə tartьlasaqtar. (S.S.S.R. R.V.S. hьnьn 1927 nse jьl 150 nse numirlь prikazь).

§8.

Bьl prikazđьn tormoşqa aşьrьlьvьn kyđətev Bələkəj—Kyjeđ jortь başqarmahьna, avьl səvittərenə jəkmətelə.

Avьl səvittərə rəisterə iskadrun qabul itevsehenə pirimin piktordьq tapşьrьv əsən isemlektər kilterergə tejeş.

Iskadrunnьq kamandirь—kamissarь: BABKƏJEF.

Niqmətyllin.

Ɵfə kənlegƏ

—Ɵfə qala mateja bylege eske eştər xalьq kamisarlьqь binahьna kyste.

—4 nse kvartalda Başqortostanqa kilterəsək havьt-haba nəmələrə 30 meq humlьq bulasaq.

4— nse kvartalda Başturg aşa Başqortostanqa 40 meq humlьq tədəv tavarđarь inderelesək.

—Başqortostan məqarif xalq kamisarejatь Karl Marks uramь 25 nse jorttan şul uramdaqь narkamfin binahьna kyste.

—Oşo aralarda Ɵfəgə ber ni tikləm tegəv maşinalarь kiltərelesək.

—Ɵfə qala məqarif byləge məəssəsəhendə rimunt başlandь. Şul səbəple məqarif byləge şul binalaqь berənsə hanьs bylməgə kyste.

—Ɵfə sirapkup apparattarьn tađartьvdьq huqqь kənə buldь. Tađartьv hədəmtəhe jaqьn kəndərđə məqlym bulasaq.

- Torqan jəre bildəhed bulqan Mustafina Xəfizə araqь həm maxurkamenən hatьv itep totolqan.

Məs'yl Ridaktьr: B. IŞEMQJUL

Ɵ—KINO—TIATЬRĐAF—RЬNDA BƏGƏN:—Ɵ

„URAL" KINAHЬNDA — Sejansstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bəgən "Karjьranьq başlanьv" Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IĐEL KINAHЬNDA — Sejansstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — Bəgən. Iђke saxra — Xuduzьstvalь sit il filməhe.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejansstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bəgən. BALA XAQNA

„5-Maj" (iђke Ɵfələ) — ? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит № 193

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

Bots donja praltarдars, seregegež!

RIDAKSIJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr .... 4—81; Dejom .... 2—83; Massьvьj bylek ..... 3—72; Kiske ridaksejə ..... 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa .... 45 tin; 3 ajqa ...... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ...... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ..... 4 hum 80 tin

PADPISKLAR: Ridaksejə kanturьnda, şəte puşta kanturđarьnda, əpiskəsələrđə həm xat jeretəselərđə QABUL ITELƏ.

№156 Sişəmbe 8-Ijjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN УĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬGЬA

ۋ. ك. پ. (ب) نڭ XVI نسێ بۇته سايوز ئسيێزێ

ۋ. ك. پ. (ب) ئوذەك كەميتەتێنێڭ سەيەسي ئاتچوتێ

ئوذەك كەميتەتێڭ گينيرالناي سيكريتارێ ئيپتەش ئستالين داكلاتێ (ئاذاغێ باشێ ئوتكەن هاندارذا)

27 نسێ ئييون 1930 نسێ يێل

لەكين ئشانێسهێنێ بوراكرتتارعتتابتلاى ئەيتە ئالار. بێز بالشەۋيكتەر ئو- سوۋ، بيش يێللێق پلان بۇتۇنلەى ئشلەنێپ بۇتكەن هەم هەر واقێتتا بيرێلگەن نەمە تۇگێل. بێزذێڭ ئو- ﻫﯘن بيش يێللێق پلان ئورێنذار- ێنێڭ تەۋريبە نيگێذێنذە، پلانذێ ئوتەو تەۋريبەهێ نيگێذێنذە ئاڭێق- لارغا، ئوذگەرتەرگە هەم ئالغا يێ- بەرگە كەرەك بولغان. بێرێنسێ ياقتان ئوتەو تەرتيبێنذە قابول ئيتێلگەن باشقا پلان كێبێك بێر پلان عێنا. بێزذێڭ تۇذۇلۇش ئوذەگێنذە ئوز هەم ئش بارێشێنذا، فابريكتا، زاۋوتتا، كالحوزذا، سافحوزذا، را- يوندا هەم باشقا بێرذەرذە پلانذێ

…

(داوامێ 2 نسێ بيتتە)

ئۆذەك كەميتەتتڭ گينيرالنای سيكريتارڭ ئيپتەش ئستالين داكلاتڭ

(ئاخىرى 3 نسى بىتتە)

Xalьq mәqarife bujьnsa 1 nse әlkә partejә kәŋәşmәhe

Rivәlytsjәnәŋ 13 — jьlьnda inde Başqortostan әlekkegә qaraqanda hәr jәhәttәn kyp alqa kittә. Xuzalьq fruntьnda qьna tygel, kyltura julьnda la uŋьşlь aƌьmdar atlanь hәm eş tәƨribәlәrә tuplav menәn bergә kyltura julьnda bәjәk plan tәƌәp, taqьla mәhimәrәk eştәr bildәlәnә.

Xalьq mәqarife julьndaqь bьqa tiklem bulqan uŋьş hәm jeteşheƌlektәrƌe әjrәnev, mәqarif sistimahьn jaŋьnan tәƌәv, ana şul bildәlәngәn eştәrƌe atqarьvqa Başqortostan şarttarьna qaraj dәrәƀ partejә ustanufkahь birev hәm 2 nse bәtә sajuz partejә kәŋәşmәhenәŋ palitixnizem turahьndaqь qararьn jerle şarttarqa qaratьp kankritlaştьrьv, tәp eş julь bildәlәv kәrәk ine.

Bьna şunьŋ esen Başqortostan tarixьnda berense qabat partejә әlkә kemitәtenәŋ kyltprupь tarafьnan xalьq mәqarife bujьnsa әlkә partejә kәŋәşmәhe saqьrьldь. Әlkә partejә kәŋәşmәhe es mәhim mәs'әlәne tikşerƌe: 1—Mәqarif sistimahь, 2—kadьrƌar, 3—kyltura tәƌәleşәnәŋ biş jьllьq planь.

Ip. Әvybәkiref daklatь.

1—nse Әlkә partejә kәŋәşmәhe berense mәs'әlә bujьnsa mәqarif xalьq kamisarь ip. Әvybәkirьf daklatьn tьŋlanь: (Daklat qьƌqartьp alьna)

Başqortostan batşa Әrәsәjenәn nindәj miraƀ menәn qalьvь hәr kemgә bildәle. Jerle xalьqtan mәqarif julьnda eşlәrlek xәƌerlәkle, sinfi tota naqlь keşelәrebeƌ bulmaqan xәldә rivalytsejәnәn huŋ xalьq mәqarife bujьnsa kyp kenә eştәr eşlәnde: mәktәptәrƌәŋ seltәre kiŋәjƌe, naƌanlьq bәtәrev eşe alьp barьldь h. b.

„Şulaj bulhala kyltura tәƌәleşә timpь xuzalьq timpьnan artta qala. Bьl tәngәldә kyp kes birep eşlәrgә tejeş eştәrebeƌ әle kyp. Beƌƌәŋ alda jaŋьnan jaŋь burьstar tora. Xәƌer jeştәrƌe, yƀep kilgәn jәş yƀmerƌәrƌe genә tygel, satsejalizem tәƌәleşәndәge bәtә eşsәndәrƌe: stanuk jaŋьndaqь eşse, huqalaqь batrak, jarlь hәm urta xәlle kerәƀtejәnde kammunizem ruxьnda tәrbejәlәrgә tejeşbeƌ. Beƌƌә kyltura tәƌәleşә furmь jaqьnan qьna milli bulьp, jәkmәtke jaqьnan pralitarejatsa bulьrqa tejeş.

Kadьrƌar. Satsejalizem tәƌәleşә esen urta hәm juqarь kvalifikatsejalь kadьrƌar jeteşterev beƌƌәŋ eşebeƌƌәŋ iŋ nesk әurьnь bulьp tora. Bьnda beƌ sifat hәm ban jaqьnanda ƌur әƌәklek kyrәbeƌ. Bigerәktә uqьtьvsьlar jetmәj, sastafь nasar, jerle xalьqtan bәtәnlәj juq dәrәsәhendә. II nse baƌqьs mәktәp uqьtьvsьlarьnьŋ barь 11% ь juqarь, 63% urta mәqlymәtle bulьp, başqorttar 2,8%, eşselәr—9,5% qьna.

Başqortostan uqьv jorttarьnьŋ xәƌerge seltәre menәn 1932—33—jьlda urta mәqlymәtle pidpirsanalqa bulqan horavdь 46% qa, juqarь mәqlymәtle agranumdarqa bulqan horavdь barь 10% qa qьna qaplaj alabьd.

Bьnan hәƌәmtә—bәtә spitsejalnist bujьnsa kadьrƌar jeteşterev eşen bәtә kiŋlege menәn qujarqa, uqьv jorttarьn kiŋәjtergә, uqьvsьlar alqan vaqьtta sinfi hьƌьqtь nьq haqlarqa, milli sәjәsәtte dәrәƀ uƌqarьrqa. Başqort balalarьn alьvƌa әƌәklek bulqan juqarь tip mәktәptәrƌәŋ yƀeşen kesәjtergә, vuz, rabfak hәm tixnikumdarqa xәƌerlәv kurьstarьn kiŋ julqa qujarqa...

Dәjәm başlanqьs uqьv kertev—bәtә uqьv jәşendәge balalarƌa mәktәptәrgә ьlьqtьrmaj torop, kadьrƌar jeteşterev mәs'әlәhen xәl qьlьp bulmaj. Ip. Stalin yƌenәŋ daklatьnda kyltura rivәlytsejәhe mәs'әlәhenә tuqьrap, motlaq dәjәm başlanqьs uqьv kәrәklekte әjtә.

Bьl bildәle slucajna qьna tygel. Dәjәm başlanqьs uqьv keretevƌә xәƌerge xuzalьq hәm kyltura eşe talap itә. Şul uq rәttәn mәhim eş bulьp naƌanlьq bәtәrev tora. Әle uqьj—jaƌa belmәvsәlәr başqort hәm vaq millәttәr arahьnda 40% tarqa jetә.

Ololar arahьnda eş:
Bьqa tiklem naƌanlьq bәtәrevƌәn alьp juqarь tip xәƌerlek kurьstarьna tiklem ajьrьm plan, nьqlь ustanufka menәn eş kyrelmәne. Bildәle eş barьrlьq tәp kanal bulmanь. Beƌ kylturnicestьva menәn bolaştьq. Xәƌer qьrqa jaŋь sistima alьnьrqa tejeş.

Xәƌerge sistima:

1. Bәr jьllьq uqьj—jaƌa belmәvsәlәr mәktәbe.
2. Әƌ uqьj—jaƌa belәvsәlәr mәktәbe, bьl massavaj mәktәp, bьnda uqьvƌar 60% ana telendә barьp, urьƀ tele ajьrьm dәres bulьp qьna kerә.
3. Bәr jьllьq juqarь tip eşselәr kurьsь. Bьl I—baƌqьs mәktәp mәqlymәten birergә tejeş.
4. Ike jьllьq juqarь tip eşselәr kurьsь, bьl kurьs 7 jьllьq mәktәp beleme birevә menәn bergә, eşselәrgә bildәle bәr kvalifikatsejә birergә tejeş. Şunьŋ әƀtenә 2 jьllьq eşse univirsititь ojoştorolha, ul vaqьtta eşse tixikala urta mәqlymәt alьp sьqa. Eşse univirsititь aldaqь jьldan Әfe hәm Bilәrәttә asarqa ujlajbьƌ.
5. Rabfak. Rabfaktьŋ 60% praktika eşen alьp barьvь, beƌƌәŋ Başqortostan şarttarьnda xәƌerge tormoşqa uƌqarьv mәmkin tygel. Şunьŋ esen bьl eştә bьl 5 jьllьqqa sistima itep keretep bulmaj. Aldaqь esen xәƌerlәnevgenә bulьr.

Bьl 5 jьllьqta xәƌerlek kurьstarь beƌƌәŋ şartta bәtәrgә tejeş tygel. Ular jerle xalьqtan kadьrƌar jeteşterevgә ƌur jarƌam itәlәr. Bьl tәngәldә praktikabьƌ bar.

6. Kalxuz univirsitite, bьl bәtә sajuz dәvmәlendә әlegә bәr nisә urьnda qьna ojoştorolqan. Şulaj bulhala beƌ unь bәr nisә tәƌәtmәlәr menәn qabul itәrbeƌ.

Bәtә sajuz 2 nse partejә kәŋәşmәhenә tiklem xalьq mәqarifьnda ike sistima jәşәp kilde: 1—urьƀ, 2—Ukrajьn sistimahь. Hәr ike jaq yƌ sistimahьn jaqlap kilde hәm şul turala hyƌ kerәştәrƌelәr. 2 nse partejә kәŋәşmәhe bьlardan ikehenendә tәƨribәhenen fajdalanьp jaŋь sistima qabul itte.

Massavaj kyltura eşe.

Massavaj kyltura eşenen torәşo nasar, sistima hәm mitedь ifkergәn. Uqьv ejƌәre partejә tarafьnan tәrle kyrhәtmәlәr, diriktivalar bulьvqa qaramaƨtan [illegible] kyrhәtmәnelәr. Beƌƌә fәqәt izbaçar qьna eşlәp, sistima rәveşendә uqьv ejƌәre eşlәnmәne. Mәdәnejәt jorttar tәƌelmәne. Bьl tәngәldә tәnjaq kafkazdan yrnәk alьrqa kәrәk. Unda massavaj kyltura eşenen [illegible] ƌur uŋьştarqa ireşte. Kyltura eşenen bәtә tarmaqь kalxuz tәƌәleşenә jarƌam itәrlek.

Uqьv eşe hәm II—baƌqьs mәktәptәr.

Kyp urьnda uqьtьvsьlardь tәrle eşkә queşьp kyp eştәrenә [illegible] kilterdelәr. Mәƌәlәn, Belәbәj kantunьnda 45 pr. uqьv vaqьtь bylengәn. Bьl uqьtьvsьlar jarlь uqьv jьlьn kampanejalarqa jebәrelgәn [illegible] tejeş tygel.

II—Baƌqьs mәktәptәre jerle xalьq jeştәren ьlьqtьrьvda hiş qәfev itelmәƌlek aqhajdar. Başqorttar barь 12 pr., tatardar 15 pr. qьna tәşkil itә. Bьl ƌur jeteşmәvlek.

Xәƌer beƌ 4 jьllьq mәktәptә genә tygel, 7 jьllьq mәktәptәrgә lә [illegible] kerergә tejeşbeƌ. Bьnьŋ esen [illegible] 30—31 nse uqьv jьlьnda ike jeteşәlәr. 30—31 uqьv jьlьnda hәm avьl xuzalьq rajunьnda I—baƌqьs mәktәptәr betkәn balalardьŋ barьhьnda 7 jьllьq mәktәpkә alьp betevƌe ujlajbьƌ.

Beƌƌә I nse baƌqьs mәktәptәrƌә nasar. Ulardьŋ massavaj pradukseje bulьp sifatь nasarajьvqa sәbәp bula. Ana şul, nigeƌe uqьtьvsьlarqa I nse baƌqьs mәktәp aqalqь 5 jьllьqta jьlda I—baƌqьs mәktәptәrƌә beƌƌәŋ berense pragram menәn uqьv başlarqa tejeş.

Batrak—jarlь balalarьna jarƌam itev.

Matdi jaqtan nasar tә'min itelev arqahьnda batrak, jarlь balalarь mәktәptәrƌә uqьp bulmajdar. Hәm şul arqala atsif kybәjә. Bьna şunьŋ esen ularqa jarƌam fundь tәşkil itergә, torbәnә qujьrqa. Dәjәm başlanqьs uqьv keretev [illegible] kesәjtev. Jarƌam itevƌә ike jul bar:

1—Mәktәp internat menәn (Jaqut elkәhendә qullanьla)

2—Kysmә mәktәp (Qazaqstanda qullanьla).

Bьna ikehelә beƌƌә yƌ avьldarƌa qullanьv avьr. Bәtә kestә xekymәtkә avdarmaj bьnda xuzalьq ojoşmalarьnьŋ, kalxuzdardьŋ jarƌamqa kilevƌәre kәrәk bulasaq. Kәŋәşmә bьl turala yƌ fikren [illegible] kyrhәttә tejeş.

Palitixnizem keretev.

Bьqa tiklem uqьv jorttarьnda prajьzvudstvanan sitte tordolar. Şunьŋ arqahьnda jaŋь xәderlekle, satsejalizem tәƌәleşendә [illegible] eşlәr alьp kiterlek keşe әƨәrlәj almanьlar. Bьna bulьp beƌƌә mәhim burьs bulьp palitixnizem kertev tora.

Palitixnizemdәn nigeƌe bulьp prajьzvudstvalar menәn bәjlәnev, minimum prajьzvudstva kynekmәlәre birev tora. Palitixnizem keretev esen II—baƌqьs mәktәptәr 3 tipqa toralar: FZS, ŞKS hәm ŞKM. Ulardьŋ hәr qajhь yƌ [illegible] bujьnsa prajьzvudstva menәn bәjlәnergә [illegible] tejeştәr.

II—Baƌqьs mәktәptәrƌә jaŋьnan tәƌәrgә [illegible] belmәv bar. Mәƌәlәn, Birski kantunьndaqь II—baƌqьs timer jul mәktәben ŞKM tәƌәrgә tьrьşqandar. Bьl hiş spitsejalist bujьnsa eş kyrev tygel. 5 jьllьq bujьnsa Başqortostanda jaŋь timer juldar [illegible]. (Әfe—Bьrьmbur, Belәbәj,—Bәgelmә hәm başqalar). Şulaj bulqas beƌƌә timer jul [illegible] kәrәk bulasaq. Timәk [illegible] kәrәk bulьr.

Әdelkhed uqьv jьlьna kysev I—baƌqьs mәktәptәrƌә әlegә memkin bulmahala, juqarь tip mәktәptәr aldaqь uqьv jьlьnan kysep bәtәrgә tejeştәr. Bьnda bigәrәktә ŞKM berense siratta kysәrgә tejeş.

II—Baƌqьs mәktәptәrƌәŋ 2 nse kansintьrьn jaŋьnan tәƌәvƌә ike qurqьnьsь bar: 1—Borәvƌәr begendәn yk jaŋьnan tәƌәrgә tьrьşalar. His bәr xәƌerlekheƌ II—baƌqьs mәktәptә tixnikumqa әjlәnderәp jebәrev ul—eşte әƌәp qujarqa mәmkin. Iŋ әlәe motlaq xәƌerlek eşe alьp barьrqa, uqьtьvsьlar jeteşterergә kәrәk. 2—Bәr tixnikum ergәhendәge II—baƌqьs mәktәptә bәtәrәp ilәkkә tixnikumqa qušьv. Bьl qaraş his dәrәƀ tygel. Ulaj eşlәv uqьv jorttarьn kәmetev tigәn hyƌ bula. Bәtә sajuz partejә kәŋәşmәhe bьndaj qaraş menәn qьrqa kәrәş alьp barьrqa kәrәk tine.

INO bьqa tiklem beƌ unan kәtkәndә birә almanь. Unьŋ qalqan qәjroqon bәtәrergә, gruppalarƌь VUZ qa әjlәnderәrgә kәrәk.

Bьnan huŋ daklatsь naucnьj kadьrƌar jeteşterevgә tuqьraj. Unьŋ nasar torovon kyrhәtәp, ispirant inistitutь asarqa, ojoştorov aldьnda torqan fәnni avьl xuzalьqь inistitutьn ojoştorop bәtәrgә kәrәk, tej.

Huŋьnan mәqarif julьna bybzәttә arttьrьv, bәtә eştә berięşterelgәn plan kәrәk bulьvьn, kamsamuldәŋ qatnaşьvьn kesәjtev mәqarif urgьndarьnda yƌ ara tәnqit eşen julqa halьv hәm mәqarif urgьndarь әƀtenәn partejә julbaşsьlьqьn kesәjtev turahьnda nьq tuqьrap ytә.

Eşte bajavajlaştьrьrqa.

Beƌ kapiratiftarƌьŋ jәnlәnderev turahьnda partejә tarafьnan hәr vaqьtta kankerit diriktiftәr ala kildek. 15 nse majƌa partejәnәŋ Yƌәk Kәmitәte tarafьnan kapiratiftarƌьŋ eştәre turahьnda sьqarьlqan qararь patrip kapiratiftarƌьŋ eştәren kesәjtev, kapiratiftьŋ apparatьn xәƌerge dәvәr talaptarьna qarata uŋajlaştьrьv hәm eşsәndәrƌe tә'min itev, jal, eş xaqь esen kәrәş mәs'әlәlәre turahьnda asьq diriktiftәr kyrәbeƌ. Bьna oşolar bәtәhelә partejәnәŋ kapiratiftәr eşe әƀtenәn julbaşsьlьq kesәjgәnen hәm oşonьŋ menәn bergә kapiratsejәlarƌьŋ ryldәre kәndәn—kәn yƀә barqanьn kyrhәtә torqan maminttar.

Bьna oşo tiklem ƌiriktiftәr nigeƌendә kapiratsejә kәnәn ytkәrgәn vaqьtta beƌ eşebeƌƌәge uŋьş, jeteşheƌlektәrƌә kyrhәtәp ytergә tejeşbeƌ:

Berense kapiratiftar seltәre yƀәv, kapital jьjnav, jarlь—batraktarƌь kapiratif seltәre esenә tartьvƌa beƌƌәŋ kypkenә uŋьştarьbьƌ bar. Lәkin bьlarqьna jeteşheƌlektәrebeƌƌe qaplap qala almajƌar. Әlgәşelgәn uŋьştarьbьƌь nьqьtьv menәn bergә Yƌәk Kәmitәt qararьnda kyrhәtelgәnsә tybәndәge burьstarƌь atqarьrqa tejeşbeƌ:

1—Kapiratsejә kәnәndә, beƌ udarnьj burьs ittәrәp eşsәndәrƌe tә'min itev, 5 jьllьqtь 4 jьlda ytәvƌә kapiratif apparattarьn uŋajlaştьrьrqa.

2—Kapiratiftarƌьŋ eştәrendә yƌ ara tәnqitte kesәjtergә.

3—Kapiratif apparattarьn jьjnap, tarqavlanqan ilimintarƌan taƌartьv.

4—Kapiratiftarƌaqь jarlьlar fundь jarlьlarƌь kapiratifleştәrevƌә tulьhь menәn fajƌalanьvƌь tә'min itergә. Birelgәn mәqlymәttәrgә qaraqanda 1930 nsь jьlda kapiratiftar jarlьlar fundьnan Başqortostandaqь 30 meŋ hum fajƌalanьlmsqan.

Bьl qajhь bәr kapiratiftarƌьŋ jarlьlarƌь kapiratiflaştьrьvqa nalqьn qaravƌarьn asьq kyrhәtәp tora.

5—Kapiratif apparattarьna jarlьlarƌь, batraktarƌь, qatьnqьƌƌarƌь yrlәtevƌә praktik saralar kyrergә. Unьŋ esen ularqa kurьstar ytkәrergә. Bьl kurьstarqa bigәrәktә artta qalqan millәttәrƌә hәm qatьnqьƌƌarƌь tartьvƌь tә'min itergә.

6—Kapiratiftarƌa paj jьjьv mәs'әlәhen vaqьtьnda xәl itә barьrqa.

7—Kapiratiftarƌa mәhim sәjәsi kampanejәlar (igen әƌerlәv, sәsәv kampanjahь hәm başqalarƌь) yskәrevәn hәm eştә bәlşaviktarsa jaŋьnan tәƌә alьvƌarьn buldьrьv.

Bьna bьl burьstarƌь beƌ begengә kәndә Yƌәk burьstarь itep qujabьƌ. Kapiratiftar 5 jьllьqtь 4 jьlda ytkәrev, satsejalizem tәƌәleşәn tiƌleşterergә, apparattarƌь tamьrьnan alьp jaŋь nigeƌƌә ojoştorqa. Kiŋ eşsәndәr jalpьhь menәn әlәmtәlә alda torqan burьstarƌь xәl itergә tejeştәr.

Besәn jьjnav

KAMPANEJAHЬNA ӘƌERLӘNEGEƌ.

1) Kilәsәktә malsьlьq tarmaqьnьŋ uŋьşlь bulьvьnьŋ tәp nigeƌe, xәƌerge kәndә bәtә sәvit urgьndarь besәn jьjnav kampanejahьn vaqьtьnda ytkәrevenә bәjlәngәn. Besәnde vaqьtьnda sabьv, jьjnav eştәre yƌ vaqьtьnda 100% menәn ytәlәrgә tejeş. Ytkәn jьlda 10% qa jaqьn besәn sabьlmaj, jьjnalmaj qaldь. Şul arqala ajьrьm kantundarƌa maldar asьqьv, jabьqьv hәm aƌajьvqa sәbәp buldь. Oşonoŋ esәndә xәƌerƌәn kantkumdar tybәndәge sәvit aparattarь, jьjьv urgьndarь kalxuz hәm ajьrьm kerәƀtejәndәr berense nәvbәttә barlьq sabьnlьqtarƌь urman arabьndaqь aqlandarƌa, soqorƌarƌa bulqan ylәndәr 100 pratsintь menәn sabьlqan bulьrqa tejeş.

2) Aƌqьna kisәktermәƀtәn kalxuzdarƌa brigadalar ojoştorop besәnde sabьp bәtәvgә hәm jьjnavqa jynәlderergә;

3) Besәn jьjnaj torqan qoraldar labagrejkә, besәn sabqьs, besәn jьjnav trmahь hәm başqalarqa tulь nagruzka birrgә;

4) Xekymәt tarafьnan birelgәn aşamlьq nәmәlәrә besәn jьjnav kampanejәhe ytkәrevƌә birergә.

5) Narkamzim tarafьnan kantundarqa asьtqan aƌьqtar әƌerlәvgә birelgәn zadanejә bәr hyƌheƌ 100% menәn totolorqa tejeş, Silus esәn esәr tәrƌә qьj ylәnderen fajƌalanьrqa kәrәk. Bьjьl besәn jьjnav kampanejәhen ytkәrgәndә xajvandarqa kyp aƌьq sabьnlьq jerƌәrƌe 100% menәn sabьp bәtәterәv kevәk bәlşevik luzьnqьlarь menәn ytkәrergә tejeşbeƌ. Bьl kampanejә ytәveƌәŋ nәtizәhe xaqьnda kantkumdar tiƌ kәn esәndә Narkamzimqa tiligraf menәn xәbәr ithendәr.

Savnarkum: SAMSUNЬF.

Narkamzim: TӨXFӘTYLLIN.

Başqortostan A. S. S. J. yƌәk Kәmitәte hәm xalьq kamisarƌarь sәvitenәŋ

Kalxuzdarƌa aşlьq halьrqa jaraqlь sklat sinalarьn fajƌalanьv tәrtibe turahьndaqь.

QARARЬ

Kalxuzdarƌa dәjәmlәşterelgәn aşlьq, tavar hәm sәsәv orloqtarьn haqlaj torqan sklattarƌь tәrtiplә fajƌalanьvƌь tә'min itev turahьnda Başqortostan A. S. S. J. yƌәk kәmitәte hәm xalьq kamisarƌarь sәvitә qarar birә:

1. Kalxuzdarƌa aşlьq halьrqa jaraqlь sklattarƌa yƌƌәrenәn huŋ aşlьq halьrqa jaraqhьƌ jahaj torqan tavarƌarƌь halьvƌь tьjarqa.

2. Jaraqlь sklattarƌь hьjьr hәm susqa aƌbarƌarь itevƌә tьjarqa.

3. Oşo qararƌьŋ bojomqa aşьrьlьvьn kәƌәtevƌә ispalkum hәm avьl sәvittәrenә jәkmәtergә.

B. A. S. S. J. yƌәk kәmitәte prsidәtele: ŞӘFIQЬF.

B. A. S. S. J. X. Kamisarƌarьnьŋ prsidәtel urьnbaƀarь: SAMSUNЬF.

B. A. S. S. J. yƌәk kәmitәt sikritarь: KALMITЬF.

26 ejjyn 1930 j. Әfә.

Avьl sәvittәren rajunlaştьrьv hәm ŞTAT MӘS'ӘLӘHE

Ukruktarƌь bәtәrgәndә tybәndә bәtә eş avьrlьqь avьl sәvittәrenә hәm rajun başqarma kәmitәttәrenә teşә, şunьŋ esәn dә ştat turahьndaqь mәs'әlә ƌur әhәmejәt ala. Avьl sәvittәre eşenәŋ uŋьşlь bulьvь ularƌьŋ ştat berlegenәŋ hanь jetәrlek bulьvƌan hәm ularƌь belgәs eşsәlәrƌәn belep hajlavƌan tora. Bьl mәs'әlәnә nisek itep dәrәƀ xәl qьlьvqa jaqьnlarqa mәmkin me huŋ? Avьl sәvittәrenәŋ ştatьn eşlәp sьqarqanda nindәj mәqlymәttәrƌәn sьqьp eş kyrergә?

Avьl sәvittәrenәŋ jaŋь rajunlaşьvьnda, ular kypkenә erelәnergә tejeş, ularƌьŋ xoquqtarь hәm burьstarь kypkәnә artьrqa tejeş, ularƌьŋ eştәre şulaj uq kiŋәjә. Yƌәk başqarma kәmitәtenәŋ tәstiq itevenә qaraqanda Başqortostanda bulqan 1926 avьl sәvitenәn rajunlaşqas 1298 avьl sәvitә genә qalasaq, timәk 628 avьl sәvitә kәmej. Oşo vaqьtqa tiklem beƌƌәŋ avьl sәvittәrendә ike genә xaqlь keşe—rәis hәm sikritarqьna eşlәj ine hәm ajьna 20—35 hum alalar ine. Oşondaj tybәn eş xaqьna beƌ jaqşь әƌerlәkle eşsәlәr buldьra almanьq. Jaqşь eşlәkle eşsәlәr jә bulmaha ikensә ƌurraq tylәvle eşkә kystәlәr jә bulmaha yƌƌәrenәŋ xuzalьqtarьna kirә qajttьlar.

Әgәrƌә beƌ rәis jә bulmaha sikritarƌьqьna alьp qarahaq, ular yƌƌәrenәŋ xuzalьqtarьnan bәtәnlәj ajьrьlqandar hәm oşonoŋ arqahьnda ularƌьŋ xuzalьqtarь nasaraja bara, oşondaj tybәn eş xaqь menәn tәvlek әjlәnәhendә avьl sәvitәndә eşlәjƌәr, oşo rәveştә beƌƌәŋ nәj esәn eşlәkle eşsәlәr buldьra almavьbьƌ ajьrьm asьq aŋlaşьla. Avьl uqьtьvsьhьn, kapiratif prikaşşigen, kalxuz eşsehen alьp qarajьq, ular ajьna 40—60 hum alalar, ә avьl sәvitә eşsehe şuluq avьlda unьŋ menәn uq jәnәşә eşlәp hәm ifrat ƌur eş ytәp 20—35 hum ala. Avьl eşsәlәrenәŋ xeƌmәttәren tylәvƌә oşondaj tigeƌheƌlek yƌәnәŋ kypsәlegendә beƌƌәŋ avьl sәvittәrenәŋ eşlәk heƌlektәrenә sәbәp bulalar.

Şunьŋ esәn avьl sәvittәre eşsәlәrenә eş xaqьn arttьrьv kәrәk.

Avьl sәvitenәŋ apparatьnda bьl jә bulmaha ikensә ştattьŋ bulьvь ƌur әhәmejәt ala. Juqarьla kyrhәtelgәnsә avьl sәvitenәŋ erelәnevе menәn bergә ularƌьŋ eşleklelek әjlәnәhelә kiŋәjә, şunьŋ esәn a/sәvitendә tik rәis hәm sikritarƌьŋ qьna bulьvь jetәrlek tygel.

Avьl sәvittәren erelәtevƌәn hәm ukruktarƌь bәtәrevƌәn bulqan sәrmejә ikanumejәhe beƌgә avьl sәvittәrenәŋ ştattarьn ƌurajtьrqa mәmkinlәk birәsәk.

Avьl sәvittәrenәŋ bydzәt mәs'әlәhelә şulaj uq ƌur urьn ala. Şunьŋ esәn finans eşsәlәrenә bьl turala yƌƌәrenәŋ fikerƌәren әjtev kәrәk.

Beƌƌәŋ fiker: 1500 gә tiklem xalq bulqan avьl sәvittәrendә ştә 2 keşәlek, 5000 gә tiklem xalьq bulqanda 3 keşegә tikem, şul xisapqa eş jәrәtevse—xisapsьnь la keretәp, 5000 dәn artьq xalq bulqandazьnda 4 keşegә tiklem ştat buldьrьv hәm şul hanqa eş jәrәtevsә hәm xisapsьnь keretergә.

Avьl sәvitenәŋ kylәmә ƌur ьqqa qarap eş xaqtarьnda arttьrьrqa rәiskә 50—70 hum, sikritarqa 40—50 hum, eş jәrәtәvsegә—25 hum, xisapsьqa 50 hum.

Avьl sәvittәrenәŋ bydzәttәren qajtaanьnda qarap sьqarqa hәm qajtanan tәƌәrgә kәrәk.

Bьl mәs'әlәnә dәrәƀ xәl qьlьv esәn qьƌьqhьnqan narkamattar, avьl sәvittәre hәm jort başqarma eşselәre yƌƌәrenәŋ hyƌƌәren әjtergә tejeştәr.

P. NIKALAJЬF.

Xәbәrse DӘFTӘRE

Igen әƌerlәvgә әƌerlek kampanejәhenәŋ әhәmejәte turahьnda hәjlәp torahь la juq, şulaj bulhala әlә bьl julda qәfev itelmәƀlek halqьn qaraştar kyƌgә bәrelә. Mәƌәlәn Başqortostan dәvmәlendә 8 urьnda igen jьjьv kelәttәre 3 ili vatьr halьnьrqa tejeş bulha la matirejaldar jeteşmәj, Narkamtrud eşselәr jebәrev eşenә halqьn qaraj. Toq әƌerlәv mәs'әlәhendә lә şul uq kyrenәş. Başqortostan dәvmәlendә oşo kәngә tiklem nәj barь 4000 toq jьjьlqan.

Urьndarƌaqь partejә, kamsamul ojoşmalarь toq әƌerlәv, qәmymәn igen әƌerlәvgә әƌerlek kampanejәhendәge kyrenep torqan jomoşaqlьqtarƌь xәƌәrƌәn yk bәtәrәrgә tejeştәr.

BӘDRYŞ MOQAMAJ.

ئيپ. ئستالين داكلاتئنئك داوامئ

[illegible]

ياباللاقلق هاباقتارن

(تونبذنگ مەحسوس حەبەرسبذذن)

[illegible]

Igen uңьşьn kytərev

Bьjьl haban aşlьqtarь, jəşelsə həm tamьr adьq baqsalarьnьn jaqşь uңьş birevđəre kətelə. Şunьң menən bergə, bьl yʙemlektər arahьnda hasbьđ dərəzələ tərlə syp yləndəre lə yʙep baralar. Bьjьl bəđđən səsev majđanьnьң kyberək eləşə jaqşь surtlь, tađartьlqan həm darьvlanqan orloqtar menən səseldelər. Şulajđa, jer eşləvdə tulьhьnsa agranumejə saralarь qullanьlmav səbəple tađa orloqtar səselgən igendər arahьnda syp yləndəre yʙep, igendər menən bergə aralaşalar. Əllə qasandan birle sьqьp kilgən syp yləndəre, jaqşь eşlənep səselgən jerđərđə lə tađa orloqtarđь syplənderevsən bulalar. Sənki, igen bьʙьvđarьnьң əʙkə qətlavьnda miljunlaqan handarđa syp yləndəreren orloqtarь bulьp, bьlar jerđə ađqьna jaraqlь şarttar tabьlьv menən yk şьtьp sьqalar həm şul aıqala igendərđe syp yləndəre baʙьp, kylturalь igendərgə yʙərgə irek birməjđər. Syp yləndəre jerđəge bik kyp tuqlьqlь həm jeveşlek matdələren alalar. Hədəmtələ ylən baʙqan jerđərđəge igen uңьşь bık tybən bula. Syp yləndəre, bigerəktə, bojđaj, holo, tarь kevek haban aşlьqtarь yʙkən jerđərđe jaratьvsan bulalar həm bьndaj igendərgə đur uңajhьđlьq kiltələlər.

Tərlə təzribə stansalarьnьn hьnavđarь bujьnsa, ber giktar jerđəge syp yləndəre jьjьnap, qoro xələndə ylsəgəndə 11—12 sintnir samahь ylən sьqqan. Əgər 16 kilagram qoro syp ylənə yʙkən vaqьtta 66 sintnir hьv alьnha, ber giktar jerđən 6120 sintnir hьv alьnqan bula. Əgərđə bьl syp ylənə alqan jeveşlek hьv igengə qalha, ul vaqьtta ber giktarqa 3—4 sintnir artьq uңьş alьp bula. Şunьң əsən syp yləndəren jamqьr hunьnan hər vaqьt utap tororqa ularqa, yʙərgə jul birməʙkə kərək. Syp yləndəre utaqanda igen tapala tip qurqьp tororqa jaramaj. Bьnьң zararь bərdə juq. Əgər syp yləndəre ytə qalьn—qujь yʙep kitep, utap bətererlek bulmaha, iң elek igen menən tigedlənep yʙkənen utap sьqarqa kərək. Hunьnan taqь sulajtьp hər ber odon bulьp yʙə barqandarьn utap, iң hunьnan qьʙqalarьnda utarqa memkin bula. Sənki, agranumejə fənenең kyrhəteve bujьnsa igengə iң zararlь bulqanь, şul igen yʙemləge menən tiңləşep yʙkən syp yləndəre hanala. Utaqan saqta, syp yləndəre tamьrь menən jolqorqa kərək. Əgər bilsən, qьrь quraj, aq tamьr, ərem, qьmьđlьq kevek yləndər nьq tamьrlanqan bulahalar, ul vaqьtta uraq menən urьp, sьqarqa bula. Əgərđə ulardьң təptərendə vaqtarь bulhala, bьlarь igen jьjnap alqansa orloqlanьp əlgərə almajđar. Bigerəktə baqьra həm qara holo kevek ađqьn yʙə torqan yləndərđe qat—qat utap tororqa kərək. Jerđə utaqanda syp yləndəren ьđьnmiza bujđarьnda qaldьrmaʙqa, bəlki ulardь jьjьp jandьrьrqa, ləkin ut sьqarьp jebərep igendərđe jandьrьp jebərevđən haq bulьrqa kərək. Bəđđə kerəʙtejəndər bьqa bik ad iqtibar itələr. Jer başь miza aralarь syp yləndəre ojahь bula. Bьna şular arqahьnda bьl syp yləndəre tərle igen qortqostarьnьң kyp yʙevđərenə xeđmət itələr. Şunьң əsəndə bьl syp yləndəre menən qatь kerəşergə, ulardь bəterev saralarьn kyrergə kərək.

Tamьr ađьqtarь arahьndaqь syp yləndəre juqarьla kyrhətkəndən artьq zьjan kilterələr. Şunьң əsən ulardь jəj bujьnə ber nisə tapqьr utarqa kərək.

JULЬNDA NEJ BƏR EŞLƏRGƏ

Sənki tamьr ađьq kartuf, kişer, səgəndər həm başqa şundaj yʙemlektərđen ejlənəhendəge jerđen jartь mitьr samahьndaqь jeveşlekte alalar, ađьqlanalar. Şul vaqьtta qьna ulardьң tamьrđarь đur ere bulьp jeteşələr.

Şunьң əsən bьl yʙemlektər arahьnda ber genə bərtek tə syp yləndəren qaldьrьrqa jaramaj. Utaqan bajьn yʙemlektərđeң tirə jaqьn matik jə ihə başqa berər nəmə menən jomoşartьrqa kərək. Jomoşaq qabarьp torqan jerđeң arahьna hava həm jamqьr tiđ ytep yʙemləkterđeң tamьrь đurajьvqa səbəp bula. Huңqь tapqьr utaqanda jamqьrđan huң tamьr ađьqtarьnьң təptərən kymep sьqarqa kərək. Əgər ucaska bulha, hərəp buradnalap sьqarqa, unan huң matik menən hər berəvhenең təbən ajьrьm rəveştə tədətep kymelə.

Bьl əştərđe yđ vaqьtьnan, huңlatmaj eşlərgə kərək. Sənki, jəşelsələrđən jaqşь uңьş alьv əsən, ulardь jaqşь tərbəjələp yʙterergə, jerđə jetərlek tiklem jeveşlek haqlav syp yləndəren utav, qortqostar menən kerəşev arqahьnda qьna bula.

Əgərđə jamqьrđar javmaha ul saqta, jəşelsə yʙemlektərenə; kəbeʙtə, qьjar, huqan kevek yʙemlektərgə irtəle-kisle artьq halqьn bulmaqan hьv hibep tororqa kərək. Ləkin, halqьn qojo hьvь hibərgə jaramaj. Əgər jamqьrdar bik jьş bulha, hьv hibevđe hirəklətergə memkin. Şul uq vaqьtta jəşelsələr arahьndaqь syp yləndəre menən qatь kereş alьp barьlhьn. Ni genə səshendə, syp yləndərenə yʙərgə irek birməʙkə kərək. Şunhьđ səselgən igendən uңьş ketev urьnhьđ bulasaq.

AGRANUM: Ə. ƏXTƏMEF.

Aşxanala tərtipheđlek

Jьlajьr orloq safxuzьndaqь eşselər kapiratifь tarafьnan aşxana ojoştorlop, bьl aşxananan kən həjьn 600 đən artьq eşse fajđalana.

Bildələ hər ber eşsegə bildeləngən adьq tulьhь menən qəniqjətlənerlək həm bik oshod xaqqa teşə. Safxuzda ber təvlek bujь tuqlanьp jəşəv əsən barь 65 tin aqsa kərək.

Ləkin aşxananan fajđalanьv, aşav əsən vaqьttь əđ ytkərev, tađalьq haqlav eşe nasar qujьlqan. Məʙəlen, talun, irtəngə kən əsən, fəqət ber genə kəngə birelə. Şunьң arqahьnda talun əsən siratta torop bik kyptər eştəren taşlarqa məzbyr bulalar. Eşselər bьqa: „anlь rəveştə jahala torqan pragul „tiđər. Sənki bьl „praguldь“ bəterəv əsən eşselər tarafьnan tərlə təqdimdər buldь. Təp eşsələrgə 20 kəngə ber julь hatьvđь horanьlar. Ləkin iqtibar itevsə juq. Abanimint sistimь qullanьlmaj.

Şunьң menən bergə aşxananьң hər jere bьsьraq, əʙtəldər, havьt—habalar qajnar hьv menən jьvьlmajđar. Umьvalnik həm başqa nəmələr bulmaqanlьqtan kən bujь majđa qatьp jərəgən traktьris, şufir həm mastireskuj eşselərə aşxanala jьvьmnaj aşajđar. Bьl turala kyp təqdimdər jahaldь. Ləkin iqtibarhьđ qala baralar.

Aşxanala eşselər əd, ular əlgərə almajđar. Talun hatьvsьlar ber kən eşləjđər də, ikense eşləvđən baş tartalar, qasalar. Ike kassir aşxananьң aqsahьn alьp qastь.

Bьndaj jeteşheđlektər eşselərđə dəjem aşxananan sitlətələr.

Aşxanalaqь bьl jeteşheđlektər barьhьla kapiratif idarahьna, eşselər kəmitətenə məqlym. Ləkin bьl xəldən qotolov sarahьn eđləməjđər həm ujlapta qaraqandarь juq.

Ol. JUSUPЬF.

Gəzit, zurnal həm xat tapşьrmavsьlar sutqa bireldelər.

Өfə puşta, tiligraf kanturahьnda eşləvsə Mostafin, Fidьrьf həm Makarьvalarđьң gəzit, zurnal həm xat tapşьrmavđarь turahьnda tərlə zalubalar bulqanlьqtan, ulardьң jorttarьna tentev jahalqandan huң adrislanqan kyp kenə gezit, zurnal, xat həm blankьlar tabьldь. Bьl keşelər əʙtənən jenajət aktь tədələp sutqa bireldelər həm urьndarьnan sьqarьldьlar.

Xəbərse: Ol. Basirьf.

Kəndəlek Vaqiqalar

—Vinzavuttan səsev kampanejəhьna kamandiravajt itelgən A. Ibrahimьf həm Ə. Nazaraftar kulak nəmələre alьp qajtьp totolqandar.

— Өfə kantunь Qьrmьʙqalь jortondaqь „Qarmasan“ kalxuzьnan undaqь balalar baqsahьna tərlə nəmələr alьv əsən kilevsə Z. Buranqulьva Sirapkyp magazinьnda 150 hum aqsahьn aldьrqan.

— Siləbe lisprum ergəhendə eşləvsə Məzit Vəlitef 4 nsə ejjyndə Өfegə atahь ergəhenə kilevđən qəjep bulqan.

—„Ərəsəj“ numirьnda torovsь A. N. Anuxanьf, 835 hum xəkymət aqsahьn juqaltьvь turahьnda qariza birgən.

— Karl—Marks uramь 15 nsə jortta torovsь N. X. Uranskejđeң „Safa“ aşxanahьnda bulqan saqьnda 50 humlьq səqəten urlap kitkəndər.

— Bisalajьf araqь menən hatьv itep totolqan.

— Pristansinə uramь 6 nsь jortta torovsь Fridman nagandan atьp, yđ qatьnьn jaralaqan. Bьl eş bujьnsa tikşerev bara.

Məs’yl Ridaktьr: B. IŞEMOQUL

KƏNDƏ KYDƏT! BELDERELƏ

—Өfə pramiktiənikumь, ejjynejjyl ajđarьna stipindejə jebərer əsən, kalxuzdarđa eşləvse uqьvsьlarđan yđđərenең ədristəren jebərevđə horaj.

PRAMIK

Jemeştər jьjьla.

Başsajuz, yđeneң betə berleştergən patribitel jəmqejəttərendə Başqortosta jerendə yʙə torqan aşamlьq jelək, gəmbə həm sətləvektər jьja başlanь

Jelək, gəmbələr svizьj həm kipterelgən kejgə lə alьnalar.

Betə patrib jəmqejəttərə həm byleselərđə qabul itelə səktər; sprafkalar ukazanejalar əsən həm xaqtar alьv tərtibe turahьnda şunda mərəzoqət itərgə kərək.

BŞSAJUZ.

„Başqotostan“ gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬNMЬ?

1930 jьldьn 29 Ejjyn alьv hatьv

1- 6% A. O. Z. 4 h. 35 1/2 - h. -
1926 j. %hьđ. „ „ 127 h. — 129 „—
929 j. otoş. zajьm 100 „ 05„ 100 45
1927 j. 10% O. Z. 25 „ 97„ — —
„ 3- krəʙ. O. Z.5 „ —„ —„ —
K.X. nьqьtьvZ.10,24 — „ 10„ 59
1-indyst.Zajmь25,33 — „25 „ 43 „
2- „ „ %lь 26,19 „ 26„ 39
B „ „ %hьđ 25. — „ 25, 1 0
„ „ %lь 51,97 — „ 52„ 07.
„ „ %hь 50. 72 „ 50„ 32
11%lьke ske , 103 43— 103 28„
Massavit za mь. 25 36 „ 25 96
511 ua-Zjq

Ө—F—Ө KINO—TIATЬRƏARЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bəgən „Karjьranьң başlanьv“ Komidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — Bəgən. Iʙke saxra — Xuduzьstvalь sit il filməhe.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Bəgən. BALA XAQNA

„5-Maj“ (iʙke Өfələ) — ? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск“. Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pralitarðarь, seregegeð!

RIDAKSJƏNEN ƏDRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRÐARЬ:
Ridaktər . . . . 4—81
Dojom . . . . 2—83
Massьvьj bylek . . . . 3—72
Kiskə ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səƣət 8 ðən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAÐЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajqa . . . . 45 tin
3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin
6 ajqa . . . . 2 hum 50 tin
1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR:
Ridaksejə kanturьnda, şəhər pusta kanturðarьnda, aplekəmələrendə həm zat jerətyselərdə QABUL ITELƏ.

№ 157 Şarşamвe 9-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN ҮƉƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬJA

ۋ ک پ ب نڭ XVI - بۇته سايوز ثسيێزێ

ئوڎەک کەميتەتتڭ سەيەسي ئاتچوتێ بوينسا ئيپ. ئستالينڎڭ ئاڎاق هوڎێ

ۋ. ك. پ. (ب) نىڭ باشقۇرتۇستان ئۇلكەكەميتەتى سيكريتارى ئيپ. بيكين ھودى.

ئيپ. بيكين دىڭ ھۆيلەگەن ھودى.

بىلدىك سەويتلەر سايزىنىڭ ھەم كاپيتاليست ئيلەمەردىنىك ھەدرگى ھەلى ھەم كيلەسەگى تورالارىندا ئۇدەك كەميتەتىنىك ،تورموش تارافىنان تەسديق ئيتىلگەن ئاستى ھەم ...

ئيپتەش ئۇگلانف عاريزاھى.

XVI نسى ئىسيزدىڭ پريزيدييومىنا.

مينىك XVI نسى ئىسيزدا ھۆيلەگەن ھودەرم مينم ھوگەنى يلەلدارذا ئىشلەگەن ياگلشتارمدىنك تۇبن ئىسا ئالماعانعا ھەم ،شونىك منىن ئىسيزدى قەنيعەتلەندرمەگەنگە كو-...

شولار ئىسنىن مينكدە پارينسيپم لينينيزمدەن سيتكە كيتو، تيگەن ھوذ. ،ئول واق بورژووا ئىسليحيە-ھنىك ،سينفى دۇشمان كۆستەرنىك قشىمن ساعلدرذى ھەم ئابيكتيبى ...

،ئول باشقۇرتۇستانداعى بۆتە ھوژالىقنىك 20%، سەسو مايدانىنىك 25 پر. تى كالحوزداردا نە تپ قالدرا ئالدى. كالحوزسىلار ئاراھندا 20—25 پر. ...

... 45—50 پر. ...

Berđəmlek həm partejə dissiplinahь nьŋ ьşanьsьlьcasavajь.

Uđək kantryl kəmisejəhe-neŋ rəise iptəş Ardzinikidzeneŋ yđək kantryl kəmisejəhe həm RKI eşə turahьnda jahaqan fakьttar menən baj bulqan daklatь şulaj uq bьl daklat bujьnsa jənle hejləvđər, bьl urgьndьn betə partejə həm şəvit dəvlətenəŋ tormoşonda nindəj đur urьn totqanьn Lininden XII nsə s'jezda narkamattarđьŋ berehenəŋ eşə menən yđeneŋ eşen bergə bəjləj alqan partejə urgьnь tьvđьrьv turahьndaqь qararđьŋ nigeđenə halьnqan fikere nindəj đur əhəmejətkə ejə bulqanlьqьn kyrhəttelər. Partejəneŋ ustafь yđək kantryl kəmisejəhenə həm unьŋ urьndaqь urgьndarьna VKP (b) nьŋ berđəmlegen həm aftarititьŋ nьqьtьv eşendə jarđam itev, partejə qa eşse sinfьnьŋ iŋ jaqşь qatlamdarьn ьlьqtьrьv, partejə aqzalarь tarafьnan VKP (b) nьŋ pragrammahьn həm ustafьn bođovdar menən kərəşev səvit urgьndarьnьŋ betə eştərendə partejə julьn tə'min itev, səvit şulaj uq xuzalьq apparatьn jaqşьrtьv burьstarь jəkmətelde. Bьl gigant burьstar şarajьtь yđək kantryl kəmisejəhe tarafьnan (kemdeŋ kəm bulьvьna qaramaђtan) balşəviktersə bojomqa aşьrьlqan. Oşonoŋ arqahьnda UKK urgьndar həm partejə aqzalarь arahьnda qьna tygel, xatta betə partejəhьđ eşse həm eşsən jalpь arahьnda la đur aftaritiтqa ejə buldь, həm dissiplinalaştьrьv tə'ħiren nьqьttь.

Bьl 2½ jьl esendə UKK həm unьŋ urьndaqь urgьndarь tarafьnan eşləngən đur eştərđe xisaplap betərev məmkin tygel: xatta 4 səqətlek daklatta ip. Artzanikidze bьl eşteŋ iŋ mehim jaqtarьn qьna biidələp kitte. UKK neŋ eşendə iŋ đur mamint əlbittə partejə berđəmləgen haqlav ine. Bьl berđəmlek Linin julьn hisber tajpьlmaђtan ytkərev nigeđendə beđđeŋ kammunizem esən bulqan betə kəreşteŋ berense şartь ine. UKK betə partejəneŋ yħə barqan aŋlьlьqьna həm aktiflьqьna tajanьp, bьl kəreşte alьp bara aldь. Ul rəximheđ rəveştə trutskistarđь həm xəđerge kəndə kuntьr rivəlytsejə lagirьna avьşqan başqa tərlə—partejəqa qarşь gruppirufkalarđь həm unь jaqlavsьlarđь partejənən qьvđь, yđđereneŋ partejə esendə partejə bilitenə jəşerenep, qomasavlьq eştəren alьp barqan ike jədləlerđe həm jьşqьna partejə julь esən farmal rəveştə genə tavьş birevsələrđe rəximheđ rəveştə partejənən herđe. Sistimalь rəveştə kəndən kən UKK partejə dissiplinahьn boђovsьlar, partejə berđəmləgen qaqşatьvsьlar menən kəreşte həm kərəşə. Partejəneŋ aftarititьn teşerəvsələrđe həm unьŋ kiŋ eşse, eşsendər aldьndaqь bejək ьşanьsьn jujusьlarđь la partejə safьnan qьva. UKK partejəne tikşerev həm taђartьvđa đur eş ytkərđe. Bьl burьstar tirəhenə kyp milejundarsa partejəhьđ eşse həm avьldarđaqь eşsən jalpьnьn iqtibarьn mabilizavajt itte. UKK başqa eştərgə lə bьl jal pьnьŋ aktif qatnaşlьqьn ьlьqtьra aldь. Fəqət oşonoŋ arqahьnda qьna partejə saftarьn tərle sit, tarqalqan iliminttar, karjьrasьlar, teđəlməħlek bojorakrattar, qьħьvsьlarđan taђartьrqa məmkin buldь.

Partejə saftarьnan 10% lap, ana şundaj ilimtnttarđь sьqarьp taşlav ularđьŋ urьnьna 4 ələş artьq, bigerəktə eşse həm batraktarđan partejəgə jaŋь aqzalar qabul itergə məmkinlek birđe. Partejə nьqьnь. Uŋьŋ pralitar jadьrahь saf jaŋь kes menən yħtə, bьl eşkə satsejalizem jarьşь udarniklьq, xeđmət kytərelesə timpьn inderđe; şul uq vaqьtta bьl jaŋь kestər partejənən đur partejə tərbejəhe eşen həm partejəneŋ hьđьqьnan sitkə sьqьvsь betə tajрьlьştar menən rəximheđ rəveştə kərəşev ruxьnda tərbejələvđe horajđar. Bьna ni esən jaqьn dəverđə partejəneŋ iŋ đur qurqьnьsь bulqan uŋ tajрьlьş menən kərəşev betə partejə həm unьŋ kantryl urgьndarьnьŋ iŋ mehim burьstarьnan berəvhe. S'jez uŋ appazitsejəneŋ qaraştarьn—partejəgə hьjmaj, tine. Şuqa kyrə UKK urgьndarь bьnan tejeşle beđemtənə jaharqa tejeştər. UKK həm RKI đьŋ bьl dəver esendə bigerəktə mehim eşə—beđđeŋ dəvlət həm xuzalьq apparatьn jaqşьrtьv, qadileşterev tarmaqьnda buldь. UKK eşselərə oşo dəver esendə bьl apparattьŋ betə jeteşheđ jaqtarьn əjrənev həm eşse jalpь eşse brigadalar jarđamь menən şul jeteşheđlektər menən kərəşev, bьl đur əhəmejətkə ejə bulьrlьq fakьt. Əlbittə bьl jьldar esendə genə bьl apparat xəđer inde tulьhь menən beđgə kərəkgensə yđgərtelgən tihək, jaŋьlьş bular ine: bьl jaqtan beđgə bьqa tiklem eşləgəngə qaraqanda taqь la kyberək eşlərgə tura kiləsək. Şulajđa ip. Artzanikidze yđeneŋ daklatьnda (hьđьq əħtənə alьp) bigerəktə yđ vaqьtьnda bьl apparattar betə bejurakratlьqtarqa qaramaђtan, Səvit apparatь bulьvьn əjtte.

UKK həm RKI, XV nsь s'jezdьŋ dəvlət apparattarьn qьħqartьv turahьndaqь qararьn kypkenəhen bojomqa aşьrqan həm şunьŋ menən dəvlətte kapital teđeleş xalq xuzalьqьn jaŋьnan teđev eşen unar milejun hum ikanumejə jahaqan. Dəvlət həm xuzalьq apparatьn jaŋьnan taђarta başlanь. Unьŋ betə buvьndarьn qьħqarttь həm qadileşterđe. UKK tarafьnan tybənge apparattar eşen tikşerev heđemtələrendə həm 6 ukruk apparattarьn betərev təzribəhen əjrənev arqahьnda partejə betə səvit ilendə ukruktarđь betərev turahьnda ber qararqa kilə aldь. Bьl mehim rifurma elek uđqarьlqan rajunlaştьrьv eşe nьqlь kьraj yđəktərə tьvđьrqas, idara apparatьnьŋ ber bьvьnь—kruk yđəktərə—artьq jahav heđemtəhendə kilep sьqtь, həm bьl yđəktərđe rajundarqa, turanan tura prajьzvudstьva xuzalьq eştərenə ojoştorovsь yđəktərgə jaqьnajtьrqa məmkinlek birđe.

„Əđlrək həm jьqşь itep eşlərgə kərək." tigən məqələhendə ip. Linin şulajtep jađqajnь: „eşselər krəħtejəndər menən jetəkselek itevđəren yđđerenə nisbətən krəħtejəndərđeŋ ьşanьstarьn haqlarlьq itep, dəvlət teđərgə tьrьşьrqa kərək." UKK həm RKI đьŋ eşe fəqət oşo jul menən barđь. Unьŋ eşe fəqət oşo nigeđ fiker menən huqarьlqan. Ip, Artzinikitze əgər đə pralitarejat beđđeŋ betə məmkinlektərđe betə sərməjələrebeđ həm şişmələrebeđđe nьqlap tikşerergə, fajđalanьv eşenə nьqlap totonha, iləbeđđeŋ esendə ni tiklem şişmələr tabьlьv məmkinlegə turahьnda kypkenə aьq fakьttar kilterep ytte. Beđđeŋ təzribəbeđ bьl sərməjələrđe taba alььbьđđь, jalpьnьŋ aktiflьqьn mablizavajt itə alььbьđđь həm şunьŋ menən iləbeđđeŋ esendə bьqa tiklem sit ildən zakaz rəveşendə jьl hajьn unar həm jeđər miljun totolqandьŋ kybehen eşləj alьvqa ireşevebeđđe həm beđ yđebeđđə bulqan teđeleştə jaqşь fajđalana alьvьbьđđь asьq kyrhətte. Əgərđə beđ UKK, RKI həm urьndaqь kantryl urgьndarьnьŋ eşenə jalpьnь ьlьqtьrhaq taqьla nьqlьraq rəvştəidara itev əşonə eşsənesse həm eşse qatьn—qьđđarđь yrləthək detəhəm betə tərle artьqlьqtar (izlişkь) menən kəreş alьp barhaq bьl eştərđe eşləj alasaqbьđ.

Partejəneŋ XVI nsь s'jьzьnda qabul itkən qararđarь bilgeheđ kiləsək turahьnda xьjalьj bulqan furmalarqa nigeđləngən qararđar tygel. Bьl qararđar—Səvittər Sajuzьnda bulqan kəs həm məmkinlektərđeŋ şulaj uq sinьftar arahьndaqь menəsəbəttərđeŋ ylsəven alьnьv nigeđendə sьqarьlqan qararđar. Jalpьnьŋ gigant aktiflьqь arqahьnda bьl kəs həm məmkinlektər taqьla đurajasaqtar. Ə jalpьnьŋ aktiflьqь beđđeŋ 5 jьllьqtьŋ ytələv heđemtələrə rejal bulqan hajьn yħə barasaq.

Ip. LININ 1923 nsə jьlda: „beđgə rabkrinde jaŋьnan nisək ojoştororqa kərəq" tigən məqələhendə şulaj jađqajnь: «beđ xəđer təp iztimaqьj yđgəreştər jahavqa kərək bulqan sruktar bildələv esən tarixta şaqtaj kiђken vaqiqəgə ejə buldьq həm beđ xəđer unьn esən kyberək vaqьt kərək bulsaq eşte 5 jьl esendə eşlərgə məmkinlegən asьp birəbeđ.

XVI nsь s'jьz tarafьnan bildələngən„ təp satsejal yđgəreştər" betə donja dəvmələndə đur əhəmejətkə ejə bula alalar. Beđđeŋ burьstarьbьđđьŋ uŋьşlь rəveştə bojomqa aşьrьlьvь, betə donja pralitarejatь esən dəgə uŋьşlьlьqqa bəjləngən Partejə tarafьnan bildələngən bьl satsejal ydgəreştərđeŋ plandarь rejal bulьvьnda his ber şik bulьrqa məmkin tygel Ularđь bojomqa aşьrьv esən XVI nsь s'jьz tarafьnan qabul itelgən qararđar menən tə'min itelgən partejə səjəsəteneŋ đereħ bulьvь talap itelə. Ləkin bьl qararđarьđь ytkərev esən partejəneŋ berđəm bulьvь kərək.

(„Pravda"nьŋ baş məqələhenən).

Hunqь səqəttə

Eeşselər faşistarqa qarşь.

STUKGYLM,5. Finləndejə faşistarьnьŋ ikskursejəhe kilev ajqanь qala la eşselərđeŋ faşistarqa qarşь dimanstratsejələre uđqarьldь. Eşselər kəmələrđə dingeđgə sьqьp, faşistarđь „bəthən eşselərđe ylterevsьlər" tigən plakattar menən qarşьlanьlar. Qalalaqь uramdarđьŋ berehendə palitsejəneŋ aldan əđerlənep torovьna qaramaђtan, eşselər menən faşistar arahьnda bereleştər bulьp aldь, Өs eşse palitsejə tarafьnan qulqa alьnqan.

Hindestanda kammunistar partejəhe teđelərgə tejeş.

LUNDЬN, Kalkyttə „gəzitə" gezitenəŋ qəđəttən tьş sьqarьlqan numirь hunqь vaqьtta Hidestanda taralqan kamunis listufkalarьnьŋ hanьn baħьp sьqara. Bьl listufkalarđa Ingliz, Bingal həm hind teldərendə sьqarьlqan kammunistar partəjəhe ojoştorov kərəklek turahьnda əjtelə. Listufkalar eşsələrđe Hindestanda Britanejə impirijalizməhьn jemerev esən kammunistar partejəhe jetəksələgə aħtьnda ojoşorqa saqьra. Xəkymət betə listufkalarđь kanfiskavajt itergə əmər birđe həm bьl listufkalarđь taratьv ugaluvnьj jenəjət tip iqlan itte,

Eşheđđər menən palitsejə arahьnda qanlь bəreleş.

VARŞAV,5. Lutzə qalahьnda dimanstratsejəgə sьqqan eşheđđər həm palitsejə arahьnda bereleştər bulьp aldь. Atlь palitsejə ber nisə tapqьrdar dimanstratsejəne taratьrqa tьrьşhala ular jaŋьnan jьjьldьlar həm şul uq vaqьtta palitsejəgə aktif rəveştə qarşьlьq kyrhəttə. Palitsejə menən bereleş nətizəhendə eşheđđərđən kyp kenə keşe jaralanqan. Varşavđala, eşheđđərđeŋ dimanstratsejəhe bulьp ytte.

Đur şartlav.

LUNDЬN, 5. Ijurkşir qalahьnda đur ximiciskej zavьtta şartlav buldь. 20 eşse ylgən həm 20 he qatь jaralanqan. Şartlav bulqan rajunda 300 jort jemerelgən.

HYRƏTTƏ: Liningrat diligattarь tənəffes mələndə, Balşuj tejatьr aldьnda.

SIT ILDƏRĐƏ

Qьtaj qьđьl ərmejəheneŋ jaŋь uŋьştarь

Faşistar jəvrəj pagrumdarь jahajđar.

VINA. 3. Betə Rumanejə lə faşis bandalarь qul aħtьnda jəvrəjđərgə qarşь sьqьştar ytkərđelər. Kenjaq Bukavina la 30 nsь əjjyndə həm 1 nsə əjjyldə ataqlь faşis Danila jetəksələgə menən bandalar jəvrəjđərđə qьjnap jərenələr. Palitsejə betə urьnda faşistarqa irek quja.

Aftamabil eşləv kəmej.

BIRLIN, 5. „Fassişь—Səjtung" gəzitenəŋ xəbər itevenə qa aqanda, betə donja dəvmələndə iŋ dur aftamabil kansirnь „ziniral matur" zavьttarьnьŋ aftamabil eşləve 1930 nsь jьldьŋ berense 5 ajь esendə 971 meŋ aftamabil dən 566 qa teşkən.

Girmanejə kəmsamulь— XVI nsь s'jьzdь qotlaj.

BIRLIN, 5. Girmanejə kamesamulьnьŋ Yđək Kəmitət-VKP(b) nьŋ XVI nsь s'jьzьna bajavaj qotlav jebərđe. Qotlavđa Girmanejə həm betə donja eşse jeştərə SSSR đa hisber urьnda miħalь bulmaqan kəslə satsejalizem teđeləşə barьvьn həm 5 jьllьqtьŋ qьħqa meddət esendə ytələ barьvьn kyđətələr—tejelə.

Qьtajđa qьđьl ərmejə jeŋə bara.

ŞANXAJ, 5 Bьnda kilgən xəbərđərgə qaraqanda qьđьl ərmejə Jan—Sezi jьlqahьnьŋ bujьndaqь urьndarđa nьqьp alqan. Kyptən tygel Eju—Sьzav (Xunan həm Xybəj pravinsejələre sigendə), Cin Lin-Sьzi, Syn—Se—Zi qalalarь qьđьl ərmejə ətərəttərə tarafьnan alьnqan. Ərmejə Xybəj pravinsejəhendaqь Şasi qalahьna jaqьnlaşa. Japun agintstevahьnьŋ xəbərenə kyrə Amirika həm Britanejə hьqьş osqostarь Hankavdan qьđьl ərmejə urьnlaşqan urьndarqa sьqqandar.

Palitsejə menən qanlь bəreleştər.

CIKAGU, 4. Sikagu qalahьna eşselər s,jezьna qatnaşьv esən tənjaq Amirika quşma ştattarьnan meŋ jarьmqa jaqьn diligat kilde. Illinujьs həm Cikagu ştattarьnda palitsejə 26 diligattь qulha la, MOPR đьŋ qьħьvь arqahьnda irekkə sьqarьrqa məzbyr buldь. Tьjьlvqa qaramaђtan, Cikaguđьŋ yđendə 12 meŋ eşse qatnaşь menən dimanstratsejə uđqarьldь. Dimanstratsejəgə həzym itkən palitsejə qatь qarşьlьqqa osoranь. Palitsejə menən bulqan bereleştə kyp kenə palitsəjeskejđər jaralaqandar, dimanstratsejasьlar esendə 6 keşe jaralanqan həm 25 keşe qulqa alьnqan.

Kammunist diputattarqa qarşь.

BIRLIN, 5. Rəjxьstaq ber tavьştan (satsəjal—dimakrattarđa) kammunis diputattar Rimille, Ylbirixta, Giker, Şnilira, Blinke iptəştərđe diputattar xoquqьnan məxrym itərgə qarar birđe.

Cikagu qalahьnda đur dimanstratsejə.

NEJU—JURK, 4. Cikagu qalahьnda yltərelgən eşse Kartsuf Vəjetsinbirgtə kymevđə mendərsə eşselər qatnaştьlar. Bьl eşse Amirika xeđmət fidiratsejəhь na jallanqan bandittar tarafьnan ytrelgəjne.

TRANSPRT-TORMOŞ TOŊ NIRVЬHЬ

Ere sənəqət—transprt eştəren rikanstruksejələşterevđeŋ asqьsь

Satsejalizem tədeləşənəŋ qьđьv timpь, transprt eştərenen juqarь kytəreləvən talap itə. Hunьŋ jьldarđa sovittər sajuzьnьŋ transprt dejagrammahь kendən kengə handarđь uqmaştьra—đurajta ik. Əgərđə beđ transprt eşenen yheşen kyđđən ytkərhək oşondaj fakttarđь kyrəbeđ:

1913 nsə jьl timer jul menən 132,4 miljun tunnь jək jeretelgən bulha, 1928—29 nsə jьl 175,6 m. tunn. Hыv jьl menən tun, 1928—29 nsь jьl 64,9 mil. tunnь jək jeretelgən.

Bьl handar 1929—30 nsь jьl berenseb bulqan 236,0 miljun tun; 1930 nsь jьlda bujьnsa 70,9 miljun tun qa jeterə kerək. Kyrhətelgən fakttar transprt eştərenen plan sistimə jaqşь ojoştorolovьn gərsətə. Juqarьda transprt 5 jьllьqьq plandь kitken jьlda, 10 bulmaha 5 jьl iaqtьn esendə jьlьnda jetergə məmkinlek barlьqqa anьqlaj. 5 jьllьq plan bujьnsa 1932—33 nsə jьlda 281 miljun tun. jək, 445 miljun tun, pasazir jeretelə. Ə, mьlal esen kilteratgən handar praktikanьŋ bigerəktə tid kankritleşeven kyrhətələr.

Kin həm tun jək timer juldarsnan fajdalanьv 1228—29 nsь jьl 77 meŋ 32 kilum. jetto (1913 jьlqa saqьştьrqanda 131 pr. qa ykən). Bьjьlqь vaqunlьq jьlьnda 13 nsə jьlqa saqьştьrqanda 162,5 pr. qa ykəsək. 1913 nsə jьl 401 meŋ 588 vagun jerə, 5 jьlьq plan bulha, 28—29 jьl 485 meŋ 135 vagun xərəkəttə buldь. Timer jul transprtьnьŋ tartьv kesenen nigeđe hanalqan par lakamatiftarьnьŋ handь 1913—jьl 17 meŋ 36 bulha, 1928—29 nsь jьl 17 meŋ 810 ja jətə. Jeqьь 62,0 pr. qa jək artьq jeretev menən 4,5 pr. qa ykən.

Timer jul transprtьndaqь beđđeŋ jeŋevebeđđeŋ səbəptərə tybəndəge təp mamintlarqa bojlono:

1—Paravuzdar parkьnьŋ keslə sirjalь paravuzdar inderelgən. Şul səbəple paravuzdarđьŋ tartьv kesə 1913 nsə jьlqa 7,3 tundan 11,2 tunqa kytərelgən.

2—Kyp jək jərətərlək vagundar alьnqan. Heđemtələ vagundarđьŋ kytərev kesə 13 nsə jьlqa saqьştьrqanda 10 pr. qa arta teşə.

3—Paravuzdarđa edələkhed jərevdər inderelgən həm başqalar.

Transprt eştərenen 5 jьllьqь jək jeretevđə kesəjtev esən:

1—Davam itkən seltərdərgə kapital maja halьvđь 4,5 miljart hum itergə,

2—Jaŋь qorolasaq timer juldarьna 22 miljart kapital halьrqa tejeş itelgən. Əgər bьna tirgə kyrhəttək: 3000 dan artьq jaŋь paravuz, 200 mendən artьq jaŋь vagun, 24 meŋ kilum. jaŋь riles, 17 meŋ kilum. jaŋь jul həm jəŋь jel tartьv 7 miljun tunna artьq.

25 miljun jahalqan şpal,

5 meŋ kilumitər aftablakirufka həm başqalar sьqьvьn kyrebeđ. Bьl şarttardьŋ berehəndə transprt aldьnda tota almaj, senki ul, ulardь 32—33 nsə jьlqa jaqьn atlaşasaq. Nə transprt handarda şundajьq xəl dəvam itə. Senki uldə 32 nsə jьlqa 5 jьllьqtьŋ tultьrьp betosək.

Timer jul transprtьnьŋ transprtь menən beđ jaqşьrьna urьn bilehektə, urьndaqь transprttьŋ tartьv urьnьnьŋ bulьvь sprt menən artqa qalabьđ. Əle teđeləp kyp umistəvə borondan qalqan qalьptar menən taşьlьr. Urьndaqь transprttь jaqşьrtьv esən jək aftamabildərenen bulьv şart. 1928—29 nsь jьl SSSR đa 22 meŋ aftamabil bar ine.

Ə Amirikə lə ul jьl 24,5 miljun buldь. Beđ 5 jьllьq hunьna mengə jetkerergə ujlahbьđ. Aftamabildarđьŋ hanьna qarap julda kərək bula. 5 jьl esendə beđ 360 meŋ kilum. jul halьrqa tejeşbeđ. Bьl handarqьna da ələ urьndaqь transprttь tulьhьnsa jaqşьrtьv esən jьlьq birə almajdar.

Transprttьŋ betə ucaskьlarь aldьnda berensə həm iŋ dur burьsь bulьp—gerlop ykən satsejalizem teđeleşən tə'min itev tora. Handarđa kyrhətelgənsə beđ transprttьŋ ykeşen dəv eştərenə, transprtt kərəkle matirjaldar menən tə'min itə almьj. Şul səbəptən aralь aşьqlьq tuva. Əgərđə beđ transprt plannьŋ 5 jьllьq bujьnsa qьna xərəkət itmək, hisbər strojđə teđev matirjaldarь menən tə'min itə almahaq. Oşoqa kyrə transprt planьn aşa atlarqa həm jaqьn qarap sьqarqa kərək bulasaq.

Bьlardan başqa transprt aldьnda berensən: transprttь qulajlaştьrv ikenseneŋ—transprttь izvugşik jahamav mos'ələlerə tora. Beđđə kyp vaqьtta đalanьvdar bar. Transprtta osraj torqan bandaj bojorokratizəm qoləmetterenə həm kyp başlьbьqa sik qujьlьrqa tejeş. Bьnьŋ esen ja'nь ara tənqitte yhtərgə kərək.

Ere sənəqət transprt esən rikanstrykselejəştərev julьna hejroj. Beđđə ere satsejalizem xuzalьqь teđelev transprttьŋ tamьrьnan ydgərtev esən istimul jahajasaq.

Ə. IXSAN.

Teđəv eştərendəge əlgəşevđər

Satsejalizem agra qalahь.

Bđđeŋ sajuz sənəqəten jaŋьnan teđev timpь şundajьn qьđьv xərəkət itə ki, sənəqətte jaŋьnan teđev turahьndaqь bildələngən plandar yđ vaqьtьnda ber—ber artlь ytəlep toralar. Tərəksib, Dniperstruj, Magnitstruj, kvək ere sənəqəttərgə prajьkt teđələp həm ularđьŋ xəđerge kəndə qəmoldə eşlənep jatьvđarь betəbeđgə lə məqlym. Şulaj uq avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə jaŋьnan qorov eşelə đur intuzjazьmdar menən eşlənep jata, Xəđerge kendə Timirəzef avьl xuzalьqь akadimejəhe Tybən—Vulqa kraj isplakum kəmitətə, Xapirskej ukrisplakum həm xlipsintьr tarafьnan Tybən-Vulga ukrugьnda satsejalizem agra qalahь teđev esən prajьkьt jahala başlanь.

Xapirьskej ukrugь avьl xuzalьqьn təroqqi itterev julьnda kyrgəđmə təzribə stansahь itep bildələnə. Xəđergə kendə bьl ukru ta betəhe 70 meŋ ere xuzalьq bulьp, betə ukruktaqь xuzalьqtarđь alqanda, 94 meŋ 60 xuzalьqqa jetə. Bьl ukruktьŋ urta eleşendə 200 meŋ giktar jer səsev urьnь itep bildələnə. Bьl jerđeŋ urta eləşə teş həm qojaş bajьşь jaq timer julьnьŋ stansahь bulasaq.

Bьl urьndaqь baqsalar orloqsoloq həm malsьlьq xuzalьqь menən eş itep, prafisьr Viljamsь sistimьnda kyp baђьvlь juldar menən eş itəsək. Xəđergekendebьleştərđetulьhьmenən tormoşqa aşьrьv esən prajьkьttar eşlənep, kantrylnьj handar teđələp, bildələ ber vaqьt esendə satsejalizem agra qalahьnьŋ teđeleşə planlaştьrьla.

Teđələp jatqan plandarqa qaraqanda bьl satsejalizem agra qalahь yđək avьldarđan 60 meŋ avьldь yđ esenə alasaq, şulaj uq bьl avьldarđьŋ yđđərendə mədəni aqartьv, jəməqət ojoşmalarь həm pritprejətejələrə menən tə'min itələsək. Bьl qalala hər berehe 1000keşenə esenə alqan 29 torlaq jorto bulasaq, hər ber jort ajьrьm torov esən yđendə 1000 bylmə buldьrьp. kyməklep eş itev esən fabrik—kyxnahь eş zalь, fizkyltura zalь, 220 balalьq jəslə həm balalar baqsahь şulaj uq məktəp jəşendəge balalar esən 130 keşələk urьn bulasaq. Bьl jortta torlaqtarь menən bergə hər ber torlaqta 100 keşə urnaştьrьlьp, praftixniciskej uklunda 17 məktəp bulasaq. Hər ber məktəp yđeneŋ ergəhendə mastriskuj, labaraturejə stalavaj həm başqalar totasaq.

Şulaj uq qala la 5,000 keşelek jort 900 keşələk 4 balalar kinahь, 5000 keşələk kyltura zalь, 3000 keşələk kino həm 200 keşələk səvit jorto. Mədəniejət jorto qarşьnda hər tərlə jarđamsь urьndar bulasaq. (jal itev, hər tərlə tyŋərək, uqьv urьnь h.b,).

Il xalqьnьŋ tələgə tulьhь menən tə'min itev esən agra qala yđeneŋ eşen kiŋ rəveştə qujasaq. Yđək ker jьvьv, munsa vadapravut, kanallaştьrьv, krimaturejə həm balnitsalar halьv kyđ aldьnda totola. Kyxna fabrikahьnda hər kendə 200 meŋ blyđə aş kengə 45 meŋ tunna ikmək eđerləv urьnь, kalbasa fabrigь, xaladilnik, hət stansahь, tegərmən, pikun zavьtь, maj jađьv zavьtь, sir qajnatьv həm jьlqa 20 miljun bərtək kirbes eşləp sьqarьv zavьttarь buldьrьvđь kyđ uŋьnda totola, Qala la 9 meŋ baş hət xajvandarь bulьp, 2000 baş xajvanlьq iliktrik julь menən hьjьr havьv təzribə urьnь bulasaq. 300 traktьrlь 3 maşina traktьr stansahь ber tuqьravhьđ avьl xuzalьqь eşendə, eşləp sьqarьv juldarьn alьp barasaq.

Bьl tirələge il xalqtarьn aralaştьrьp ultьrtьv esən Filunьva stansahь ergəhendə jer ucaskahь bildələnep, uram, parьk, bulvarđarqa bylenəsək; mal dgvurđarь „ 2500 giktar urьn biləjesək.

Agra qalalaqь torovsь xalьqtarđь həm xəkymət ucrizdinejələren jaqtьlьq menən tə'min itev esən 8000 kilavatlьq kəs menən hanalqan iliktrik stansa kərək. Bьl iliktər stansa betə agra qalanь jьqtьlьq həm jьlьlьq menən təjmin itə alasaq. Bьl agra qalanь teđev eşendə kərək bulqan summa 115 miljun hum menən hanalьp bьl aqsanьŋ 5 miljunь iliktrik stansejə esən totolasaq, Bьl qalanьŋ yđendə taş juldar aftamabil juldarь həm başqa juldar hər tərlə ucaskaqa qarap bildələ ber prajьkьt esendə teđev eşenə başlanьla.

Əgərđə jaŋь teđələsək satsejalizem agra qalahьnьŋ betə jerđeŋ byleneştərenə kilgəndə beđ oşondajьn handarđь kyrəbeđ: hərəv jerə 154 meŋ 980 g,mal sabьv urьnь 5400 giktar, qьrqa torqan urman 4000 meŋ giktar, kustar urmanь 6000 g mal jərətev urьnь 11 meŋ 800 giktar, jort urьnь 6400, baqsa 200 g. həm eşkə jaraqhьđ urьn 16 meŋ 620 giktar jerđe biləjosək.

S S S R

Jəvrəjđərđeŋ milli rajunь.

XARKЬF, 6. Krivaruzejələ jəvrəjđərđeŋ jaŋь milli rajundarь teđelgən. Rajundьŋ yđəge Izlitskaja kalunejə he bьl rajundaqь betə xalqtьŋ hanь 13 meŋ bulьp, jəvrəjđər 70% təşkil itələr. Rajundaqь xuzlьqtarđьŋ 70% kalliktiflaşqan.

Asoavjaximdən XVI nsь s,jezqa—15 osqos bylək

MƏSKƏV, Asoavjaxim XVI nsь s'jez qa bylək itep, prafsajuzdar, kerəħtejən yđ ara jarđam kemitəte həm başqa ojoşmalar tarafьnan jьjьlqan aqsalarqa teđelgən 15 osqos birđe.

Kantraktatsejə turahьnda.

MƏSKƏV. Sajuzxlibasintьr urьndarqa iŋ jaqьn meddət esendə kantraktatsejə dugьvьrđarьn tikşerev turahьnda diriktif birđe. Urьndarđaqь ojoşmalar partejə yđək kəmitətə tarafьnan jebərelgən 500 məs'yl eşse həm 1700 sənəqət eşsehe dereħ fajđalanьvđь tə'min itergə tejeştər.

TAŞKƏNT, 6. Urta Azejə rajundarьnьŋ kypseləgəndə başlanqan igen eđerləv eşe tərtipheđ bara. Skьlattar teđətelməj, brizint həm toqtar jeteşməj.

بم، حەذر بۆتە ئاسقللغى مىننن
كورئتە كى، بئل ئوپتەن قاراعاندا
پرافسابوزداردىڭ پارتيەگە قارشى
قوبوئلر، پارتيە مننن پرافسابوزدار
ئاراسندا ئابرئلشو پرالسيتارد يات
دىكتاتوراسى ئوسۆن بيك زيندى
قورقنس ،بولار ئيئىڭ. ئوزەڭ كەمب
خەزئلك ،ذور ،ئوكشلىي ئشى شوندايكى
،ئول پرافسابوز بىئەكسلىگن بالشە-
ويكتەرسە ياكى كوسنەر مننن
تولقئرا ئالدى، تريدبونيونيست ئلي-
مينتلارعا هوعب، پرافسابوزداردنـك
سانسياليزم تۆذۆلۆشۆنە توراتان تورا
قانئاشوذارن تەئمين ئيتلى.
مين XVI نسى ئسيزعا بلدرەم،
ئوذمدنك بۆتە ئلككى ياكلشارمدان
هەم ئشنەرمدەن قاينام هەم ئولاردىڭ
قرقا رەوشنە شلنەلەبم، مين ئشنە
ئولاردىڭ بالشەوبكتەرسە تـوذەترگە
ترئشاساقمن هەم پارتيەنك ،ئوك
نايتلش ئيدئيالوگيەسىنە هەم
پراكتيكامندا قارشى كۆرەشندە ئيك
ئاكتيف رەوشتە قاتناشاساقمن.
حەذرگى بائقستا ،ئوك قورقئنس
توپ قورقئنس ،بولپ قالا. ،ئوك
نايتلش ئيدئيالوگيەسى پرالتيارت
يائقا دوشمان ،سينفى كوستەر ئيدئ-
يەلوگيەسى. كيلەسەكتە ،ئوك ئيد-
ئيالوگيەعا قارشى كورەشكە هەم
،ئونى ئسوعا، پارتيە سافندا ،ئوك
نايتلشنى هەم ئوعا كيلشوسئلكنى
بوتوروۆگە پارتيەنى مابليزاوايت
ئيتەرگە كەرەك.
بئذنك پارتيەبذ تارافئنان ئوت-
كەرئلە تورعان ئاسق لينين ئذئمى
ئيگئنئەگى پارتيە برلىگى، سات-
سئياليزم تۆذۆلۆشۆنك بكلوئنە زالوك.
ن. ئوگلانف، ئيول 1.
،ئوشو عاربزامدى ئيز ئولترئشك
ذا ئيعلان ئيتەرگە هەم ئستيناگرام-
ماعا بركئترگە هۆرايم.
ن. ئوگلانف.

باشقۇرتۇستان ئيگندەرىنڭ حەلئ.

ماۋائنك مالفىن نۇرۇنلان (21 نسى ئييونىدىن 3 نسى ئييولگەچە) [illegible]

Yfərgən jortonda jəmqыr juq.

Yfərgən jortonon teşlək jaqыnda bыltыr igen bik nasar bulqajnы bыjыl da şulaj uq teşlək jaqыna his ber urыnda urыsaj juq. Xalьqtыn əmetə kartuf menən kənbaqыşta qыna ine, ləkin ejjyn ajыnda 4 kən rattən qыrav teşəp, kartuftы həlok itte—səskə atыp ultыrqan kartuf həbaqtarы menən qыvыrыp teşte.

Xəbərse.

Beđđə igendər jaqşы.

Bələbəj kantunы, Saqmaqoş jortonda igendərđən kyrenəşə matur. Kalxuzdarđa maşina menən səselgən igendər bigerəktə aldan baralar. Jamqыrđar bulыp tora. Xalьqtыŋ kyŋele kytərenke.

Ə. Veli.

Kalxuzsыlardыŋ ruxtarы kytərenke.

Bərə kantunы, Məskəv jortondaqы „bşlatqul" kalxuzыnda 18 baş qыna eş atы bulыvqa qaramaђtan səsələ torqan jerđərđeŋ bajtaq eləşə ytkən jыl kerep qalqandarыn jaqыr səsərgə tora. Silsəvit menən kalxuz idarahы səselgən igendərđe 105 % qa ytəldə. Xəđerge kəndə igendeŋ yŋeşe jaqşы. Kalxuzsыlardыŋ rux tarы kytərenke.

„Bы"

Uŋыştы 15 pr. arttыrasыđ.

Əsən jorto, Ytken avыlыndaqы „Qыђыl taŋ" kalxuzы 20 xuzalьqqa bыjыl jad 15 giktar tada surtle bojdaj, 25 giktar holo, 24 giktar boraj, 5 giktar tarы həm 3 giktar tamыr adыqtarы səskəjđər. Jəvыlarы jaqşы bulыp torov, həm igendərđeŋ syp ylondərđən tadartыbыv arqahыnda gəl kevek yŋep ytəldər. Jaŋыđ xuzalьqtar đa kalxuz igeneneŋ hoqlanыp qarajdar, şənki kalxuz igendərenen jaŋыđ xuzalыqtardыqыna qaraqanda 15 pratsint artыq uŋыş birasəgə kyrenəp tora. Kalxuz xəđer səskən igendərđe jыjыştыrыv kampanejəhenə qыđыv əđerlek alыp bara.

Oj. Basirь.

Səskən igendər haqlanmaj.

„Xođajbirđin" həm „Stalin" kalxuzdarыnыŋ (Jыlajыr kantunы, Tanalыq jorto) igen baђыvdarы mal ajaqы aђtыnda bulыp, hər vaqыt at hыjыrđar igen əђtəndə bula. Ytkən jыlda, Yfən avыlыnыŋ baђыvы mal ajaq aђtыnda qalыp eşlektən sыqqan. Silsəvit menən kalxuz idarahы səselgən igendərđe haqlav turahыnda ujlaqandarы la juq. Barы qajhы ber jengələr genə:

— Bыltыr đa jynləp aşlыq urmaqajnыq, bыjыlda şulaj mal aşap betər axыrы—tip ilajđar.

Sulpan.

„Smicka" igende jыjыp alыvqa əđerlənə

Maşinalar həm eş kəstəre jeteşməj, Narkamtrud eşsələr virbavajt itevđə halqыn qaraş kyrhətə, aşqыs saralar kyrelərgə tejeş.

Safxuz eşsələre igende yđ vaqtыnda jыjыp betə-rergə hyđ birələr

(Yđбeđđeŋ maxsus xəbərsebeđđən).

„Smicka" safxuzы maşinalar həm traktarьdar jeteşməvgə qaramaђtan, jađqы sosev kampanejəhe bəlşeviktərsə ytkorgən. Jađqы sosev kampanejəhenə başlaqan məldə, unыŋ barы 17 iђke traktьrы qыna bulqan. Hыŋnan sosev başlanqas jaŋы traktьrdar kilep jeteşep, əşselər həm administratsejəneŋ tьrыşlыqы arqahыnda jađqы sosev planыn 112 pr. qa ytəj həm 5000 giktar igen səsə. Sosev majđanы bыltыrqыqa qaraqanda 500 pr. qa kinəjtelə. (bыltыr ul barы 1000 giktar qыna səskən). Igen kylturalarыnan iŋ kyp səselgəne—bojdaj həm kəvek iŋ məhim kylturalarđan tora. Bыnan tыş safxuz Əfə sirapkups menən jahalqan dugəvыrы bujыnsa 120 giktar joşelso səskən. Bыlardan tыş kəbeђtəgenə 40 giktar.

Igendərđeŋ kyrenəşə jaqşы. Əgərđə igendərđeŋ barыşы kilesəktə lə şul tətlə barha, ulardan jaqşы uŋыş səъыv kytəlo. Safxuz jetəkselərenen hyđenə qaraqanda, safxuz baђыvdarы urtasa ber giktardan 12—15 sintnir birergə tejeş. Heđemtələ safxuz baђыvdarы bыjыl 60—70 meŋ sintnir samahыnda urazaj kotelə.

Bыl tiklem kyp igende hыqыp, jыjыp alыv kyp keç, məlqы ədərlek horaj. Bыnda təp qыjыnlыq tixnik qыjыnlыqtardan qыbarat bulыp, ulardыŋ betəhenən də elek, maşinalar, eş kəstəre bulыvы, ulardыŋ dərəs həm ratsejanal rəveştə fajdalanыvqa kilep bəjlənələr. Bыlar tejeşle vaqtыnda ytəlgən vaqıtta qыna igende aldan jыjыp alыv tixnikanыŋ ... Zapas cəstərđe kustarsыlыq julы menən eşlərgə ədərləv turahыnda tejeşle saralar kyrməgənlektən, xəđer bыlardы tabыrqa məmkin tygel.

I. Maşinalar—urqыs həm huqqыstar, şulaj uq ularqa zapas cəstərə jeteşməj. Başsыltыs vaqtыnda ulardы aldan əđerləv turahыnda tejeşle saralar kyrməgənlektən, xəđer bыlardы tabыrqa məmkin tygel. Zapas cəstərđe kustarsыlыq julы menən eşlərgə əđer-lərgə tora kilə. Ləkin u qıbat qa təşə həm ođaqqa huđыla. Şunыŋ menən bergə unыŋ sifat jaqыla zavetta eşlengən cestkə qaraqanda tyban bula. Kustar julы menən eşləngən cəstərđe ... bulmaqandarы ...

2. Kəsə məs'ələhe iŋ avыrtqan məs'ələ. Safxuzda 300 lop tatlы həm hizun eşsələre bar. Bыlardan tыş jađđan birle 400 dən 500 tiklem kənlekləp eşsələr eşləjđər.

Bildələ igende jыjnap alыv kampanejəhыnda bыlar qыna jeteşməj, safxuzqa igende jыjыp alыv vaqtыnda 66 meŋ qыna kənə kərək.

Jađqы sosev kampanejəhe vaqыtыnda safxuz eş kəstərə horap, xəđmət xalq kamisarlыqыnыŋ Şişmələge eşsə kestorən jыjыv punktыna mərəzəqət itkən bulhala, bы punkt əşsə bir ыulmanda baŋы 6 kəşə genə jəbərgən, ulardыŋ da barы 3 həm genə eşləgəndər. Bыna bыl həm Narkamtrudtыŋ safxuz darqa eşsələr virbavajt itev əşəne ni tiklem halqыn qaraşta barqanыn asqыq kyrhətep tora. Şul səbəple safxuz jađqы sosev kampanejəhыnda eşsə tiklem eşsələr virbavajt itevđə tatlы eşsələr kilep alqan, kalxuzdarđan yđe eşsələr jыjыp mezbyr bulqan bulalar.

Igen jыjыv kampanejəhыnda Narkamtrud safxuzqa ytkən eş kəstəren bыj jыjыv punktыna mərəzəqət itkən bulhala, ... Savxuz bыnan ber aj elek Narkamtrudtыŋ Şişmələge eşsələr jыjыv punktыna 15 ətə əjnyg 500 kəşə eşsə jyndərergə hyrap mərəzəqət itkən bulhala, məjđanыnda şul eş kəstəre jyndərelmə. Bыl ydegenə lə Narkamtrudtыŋ igende jыjыp alыv vaqtыnda qarsыv kəryvgə hətmə menej? Şulaj bulqas, bildələ uqa bыnan tыşqarы torqan ... kilməj. Safxuzqa jađqы sosev kampanejəhыnda ... eşsələr ... tora kilə. Juq iŋ şundaj tiklem, ... tarqa kerelgən. ... tora.

Şul ajqanlы mineqsq, qalardaqы eşsələrđe safxuz darqa jыjыp alыv jeteşməv ... həm kytərergə ... nən ... kə tejeş ... safxuz ... Safxuz eşsələre lə bыl fikerđe qыvətləjđər. Xəđerge eşsələr jeteşməgən vaqыtta, ul safxuzdarqa jaqşы uq jardam bulыp təşər ine. Beđđə bit safxuzdar bajtaq qыna. Ular bik kyp eş kəstəre horajdar. Ə eşselərđe yđ vaqtыnda tabыrqa jəngel eş tygel. Şuŋa kyrə kalxuzdarđa şaqtaj eşheđđer buşqa ... Bыl beđđə berđən straxkassanыŋ saqtыr ... Bыl əşsələrđe ... qыna tolordar ine.

Oşo qыjыnlыqtarqa la qaramaђtan, safxuz eşsələrenən ruxtarы kytərenke, kyptən tygel bulыp ytkən jыjыştыrыv kampanejəhe vaqtыnda ytərgə qarar sыqarыlqan. Partejəneŋ XVI nsы s'jəzыna jəbərelgən qotlav tiligrammыndaa ulardыŋ igende jыjыp alыv vaqtыnda betə kestəren igende yđ vaqtыnda jыjыp alыv esenə birergə hyđbirevđərən beldereler. Əfə eşsələr kapiratifы menən zadaneja dugəvыr təđəlgən. Kəsə vaqtыnda jыjыp alыv zadanejəhe buldыrыq buldыrыlmaj. Ulardan kyp eşsə bar. Şəŋki bit oşo kapiratifta məlnek zadaneja kyp eşsə jerđən kyrmaj bыlarqa eşsə talap itəlgəne əđer həm ... tiklem ... Şulaj uq unы jыjыp alыvqa əđerlənə.

Safxuzqa jaŋыnan jer kiђep birelərgə tejeş. Əgər jer kiђep birev tiđləteihə, ul par ədərlevđe iŋ kəmendə 1000 giktar qa jetkərergə ujlaj.

Oj. S.

Janь igen jыjыştыrыv kam panjahыn

Pыlan menən uŋыşlы ytkərəjek.

Xəđergə kəndə beđđeŋ alda ike đur kampanja ytkərev burыsы tora. Ular „əlgərgən igende vaqtыnan huŋlatmaj jыjыp alыv həm keđgə səsev kampanjahы bulыp, bыl kampanjalar ikehe lə avыl—xuzalыqыn kytərev, alqa jebərevgə đur jarđam birevsə kampanjalar bulqanqa kyrə, səvit jəməqətselegə eђtenə bik kyp burыstar jəkməjđər. Utkən jađqы səsev kampanjahыnda kyp kes menən jaqşы hedəmtələrgə ireştek. Şunыŋ menən bergə orloq tađartmaj qalыv, krəђtejəndərđeŋ orloq ala almaj nisə jəd saqыrыmdar jergə buşqa at jərətevđərə səbəple səsev huŋqa qalыv həm başqa aŋlaşыlmavdar osoraqan urыndarđa kyp buldы. Bыl unыş həm uŋыşhыđ jaqtarđы kyđ aldыnda totop aldaqы kampanjalarda uŋыşlы təzribələrđən fajđalanыrqa, betə jeteşheđlektərđe təbə-tamыrы menən betərələrgə tejəş. Bigerəktə kyđgə taşlanqan jeteşheđlektərđeŋ berehe, qadi genə agraminimum saralarыnыŋ krəђtejəndər tarafыnan başqarыlmaj qalыvы buldы. Unыŋ berense səbəbe beđđeŋ krəђtejəndərđeŋ jerđe dərəђ eşləj belevđə tyban torovdarы bulha, ikensenən agranumdarđыŋ jeteşməvə həm avыl səvittərenen betə kesə kampanja luzыnqыhы bujыnsa jalpыŋ ber nəktəgə təjnəp turы jynələş tirə belməvđərə buldы. Xəđergə keđgə səsev kampanjahыnda bыna bыl hylpənlektərgə, eşkə kərəgense əhəmejət birevđə halqыn qaraştar bulыrqa tejeş tygel. Urыndarđaqы ojoşmalar Kantkum, kantpaђbejura, jortkum bыl turalaqы jetəkselekkə aldan əđerlənep qujыrqa, vaqыt kilep jetkəndə yđ qul aђtarыndaqы betə səvit jəməqətselege kesən kampanja eşenə taşlarlыq dərəzəgə kilergə tejeş. Keđgə səsev kampanjahыn ytkərgəndə agranumejə saralarы tulы rəveştə qomalgə aşыrыlыrqa, baђыv majđanыnda səselməj jə qatыp hərəlməj qalqan jer bulыrqa tejeş tygel. Şunыŋ eђtəvenə səsev eşendə tedmə səskes maşinahы qullanыv kərək. Qul menən səsevđeŋ yđə yk uŋыştы tybənəjtevə hər kemgə bildələ, keđgə kampanjalarqa qarata tybəndəge qыђqaqыna təqdimdərdə kyrhətep ytergə kərək.

1—Xəđer beđđeŋ səskes, urqыs, huqqыs maşinalarы bulmaqan safxuzdarыbыđ juq tip əjtərlək. Aldaqы kampanjalarđa bыna bыl avыl—x. maşinalarыnan tulы rəveştə fajđalanыv kərək. Unыŋ esən betə avыlxuzalыq qoraldarыnыŋ iђəben alыp qujыrqa, şul uq vaqыt təbək jort avыl səvittərenə tiklem bylep qujыrqa kərək. Şulaj itkəndə kampanja vaqыtыnda berđən ulardы ыlыqtыrыv jəŋel bulhы, ikensenən eləşevdə tigeđ bulыp barlыq urыndar fajđalanasaq.

2—Bыl maşinalar avыlxuzalыq qoraldarы kampanejə məlendə ken-tən eşləp betə xalыqtыŋ eşen başqarhыn.

—Tuqravlыđ, tərtip menən eşləgəndə maşinalarыbыđ kampanja eşen başqarыrqa elgerələr. Qujыlqan nurmы bujыnsa kampanja sizunы eşendə tərlə maşinalar tybəndəgesə: səskes 100 ga, huqqыs 250 ga, trəjer 300 ga, urqыs 100 giktar jerđe eşləp başqarыrqa tejeş bulalar.

4—Vatыq maşinalar bulha kampanjanan elek teđətelep əđerlənep qujыlhыn.

5—Safxuz-kalxuzdar yđ eştəren jəhətərək betərep, səsev eşendə huŋqa qalыp barqan urыndarđa jarđamqa qatыşhыndar.

6—Qыđыl əmələr jahap batыrak jarlы, qыđыl qəskər qa'ilələre, partizan, invalittərgə jerđəren hərep birergə, orloqtarы tađartыlыrqa həm igendərən jыjыp huqыp birergə kərək bula.

7—Başxlip sajuzdыŋ aqsalы həm aqsahыđ kantraktatsejahы bujыnsa avыl-xuzalыqыn kolliktifləştərevdə həm safxuzdarđы nыъыtыv eşen berense planqa qujыp eş kyrergə kərək.

8—Janы igende jыjыp alыv kampanjahыnda betə haqlыq kəstə tulы fajđalanыv esən prakat punkttarыndaqы igen qoral darыnыŋ betəhen eşkə aşыrыrqa, fajđalanыrqa, rimuot mastirskujđarđыŋ eşen kiŋəjtergə, ulardы jaqыv matirjaldarы, menən maşinalardы majlav nəmələre menən aldantə'min itep qujыrqa kərək.

Bыndaj vaq-təjək nəmələr kərək bulha unыŋ artыnan qыđыv eş taşlap kitev uŋajhыđ bulasaq.

9—Aşlыqыŋ elgergənen urqas uq unы maldarđan, qoştarđan hələk ittermej bik tiđ ыrđыnqa taşыrqa unы kərtələr menən əjlənderep qujыrqa kərək.

10—Kapital iliminttərenen iђertkes, ыđqыş-talaş, həm huqыş xətta yltereşle əmələrenən jarlыlar kesən qotqarыv, qыđыl əmələr aşa səvit jəməqətselege tərtibendə kamsamul ucastkalarы, aзыv-avjaxim, jarđam komitettərə, qыđыl qəskər həm linin disətinələrə ytkərelep, bыqa jetəkselek eşenə safxuz, kalxuzdar jaqыndan qatыşlыq itərgə tejeştər.

Ə. ӨXTƏMEF.

Xaladilnik uŋыşlы sыqqan.

Өfə kantunы, Şişmə stansahы ergəhendə 1928 nse jыl xaladilnik (tərlə əjberđər tuŋdыra torqan ambar) halыna başlaqajnы Ber jыl esendə eşlənep bətəp ytkən jыl 10 nsы nyjəberđə asыlыp eşkə başlanы. Xaladilnik tixnikanыŋ huŋqы horavыna javap birerlek itep eşlənep barlыqы 7 kamira (kylmə) nan tora. Xaladilnik betə jorttarы (torlaq, qoş—qort, aşatыv, hujыv urыnы, inkubatыr həm başqalar) menən 380 meŋgə teşkən. Tulы rəveştə eşləgəndə sizunnыj 300 keşə eşləj. Xaladilnik qoşsoloq sajuzы qulыnda.

Xaladilnik tərlə haqlavđa iŋ niskəlektər horaqan kykəjkevək əjbərđər haqlap hыnav jahalыp qaralqan həm heđemtələr jaqşы sыqqan. Başqa xaladilniktarđыŋ maşina bylektəre his tuqыramaj. Өs smina menən eşləjđər. Bыl xaladilnik maşinalarы 8 səqət tuqыrap ike smina menən genə eşləhələ, havahы ydgərməj tora ala.

Xaladilnik asыlqandan alыp 40 vagun (hər vagunda urtasa 7 meŋ) qoş—qort ite, 200 tunna tyşqa tuŋdыrыp jebərgən.

Xaladilnik ytkən jыl zadanejə jaqşы qajhы ber urыnda arttыrыp ytəlgən. Məђələn: zadanejə bujыnsa 1 meŋ par yrdək urыnыna 2 meŋ, həm 1 meŋ par kyrkə urыnыna 3 meŋ par əđerləngən.

Bыjыl plan bujыnsa xaladilnikka 28 vagun kykəj, 55 meŋ par tavыq, 9 meŋ par qađ, 2 meŋ par yrđək, 2 meŋ par kyrkə alыnыrqa tejeş. Ləkin əđərləv bik əkeren bara. Əlegə barы 3 vagun qыna kykəj alыnqan. Pram avarđыŋ əđ kilevə əđərləv eşeneŋ hyrən barыvыna səbəp bula. Əđərləv eşe bыlaj barqanda plan tulmaj qalыv qurqыnыsы bar.

— Ite tuŋdыrыp jebərgəndə hər vagunqa 70—80 tyşkə ə tereləj barы 12 baş qыna hыja. Şunыŋ eђtənə tereləj jebərgəndə mal esən ađыq, qaravsы kərək. Təjeşle urыnыna barыp jetkənsə mal jabыqыp betə. Şuqa qaramaђtan malsыlыq sajuzы xaladilnikka iqtibar itməj, tərlə səbəptər tabыp maldы tereləj ođata tinelər.

Xaladilnik ergəhendə inkubatыr (iliktrik jыlыlыqы menən sebeş sыq'ra torqan nrыn bar) Unda ber julы 7 meŋ sebeş sыqara alalar.

Qoş—qort jorttarыndaqы pasatqala 40—34 meŋ tavыq, 15-20 meŋ qađ aşata alalar. Ulardы qaravđa hujыp tađartыv həm başqa tərbəjə eşendə jerle xalыq qatыn—qыđđarыnan təzribələ keşələr bulmav menən ytkən jыl kypkenə jəteşheđlektə bulqan, Qibat xaq birep Ukыrajna kevek alыђ əlkələrđən keşələr kiltərelgəndər.

Xaladilnik eşləngəngə tiklem ip. Vəlejef (27—28 jыl) beđđə qoş—qort əđərləv eşə bulhala eşləgən jerle xalыq qatыn-qыđđarыnыŋ betrerələ isemlegə qalmaqan. Şunlыqtan kemdər jaqşы eşləj alыrlыq ikənen belep bulmanы. Təzribələ eşsələr bulmav arqahыnda tərlə uŋajhыđlыqtarqa osorarqa tura kildə. Beđđəgə iŋ jaqşы eşləvsə qatыn—qыđ kenənə 20 tavыq tađartha təzribələ eşsələr 60 tavыq tađarta ala. Timək 3 qabat artыq tigən hyđ.

Bыjыl jerle xalыqtan təzribələ eşselərebəđ 70—75 pr. bula tip torabыđ. Ytkən jыl jaqşы eşləvselərđeŋ isemlege bar.

— Xaladilnik tulы nagruzka menən eşləj. Şunыŋ arqahыnda difitsit menən eşləj. Kiləsəktə xuzalыq ojoşmalarы xaladыlnik tulы nagruzka menən eşləven ajыrыvsa iqtibar itərgə tejeştər—təj—xaladilnik mədirə iptəş Vəlejef.

N.

Bətədonja eşse balalar slyte jahala.

BIRLIN, 5. „Ryte—Fane" gazitenəŋ xəbər itevenə qaraqanda, palitsejəneŋ tыjыvыna qaramaђtan, bətə donja eşse həm kerəђtejən balalarыnыŋ slytə jahalasaq. Slyt Birlin qalahыnda 23—27 nse ejjyldər đə bulasaq.

Yđək xəkymət saralarыnan

MƏSKƏV. SSSR. Savnarkomыnыŋ qararы bujыnsa 1930-31 nse xuzalыq jыlыnda kalxuzdarqa betən əđerləvđə fəqətlavыl xuzalыqы kapitsalыna qыna alыp barыlasaq. Avыl xuzalыq kapiratsejahы tarafыnan əđerləngən betə besən fəqətlavыl xuzalыqы kapiratsalarыna qыna birelərgə tejeş.

SSSR narkamturgыnыŋ sirkylerə bujыnsa kulak xuzalыqtarыna betə rajundarđa artыq praduksejəne xəkymətkə birev esəndə məs'ylejət jykmətevdə başqa xuzalыqtar menən saqыştыrqanda jartы qыna baldan kəm bulыrqa tejeş tygel. Şul vaqыtta kulak xuzalыqtarыna artыq igende unыŋ jajыnы bar lanqan kendan alыp ber aj mətdət esəndə birep betergə tejeştər. Əgərđə ular bыnы ytəməhələr, mosqabil'ə tartыlasaqtar SSSR yđək başqarmahыnыŋ savnarkumыnыŋ qararы bujыnsa betə tirmon jarma jarыvы həm maj zavыttarы orloqto onqa əjlənderer maj eşləvđə garnыs bыrыna fəqət natura fur...

Igen əđerləv kampanejəhe başlanыv ajыnыŋ sənəqət tavarы darыnыŋ kyp eləşə 4 nse kvartalda (ejjyl-sintəbər) avыldar qa tartыlasaq. 322 2 jarыm bumlьq mal, jen tavardarы, əđerləngən kejem ajaq kejəmdəre, kyn tavardar' galantirejə həm galstar jebərelesək. Hər ber rajun esən tavardыŋ kylomыn şul rajundыŋ igen əđerlevđə qatnaşыvыna bajlanqan. Igendərđe yđ məlendə kantraktsыvыva, aldыn səqqыn kalxuzdarqa alыp avыldar həm həm jaŋыđ xuzalыqtarqa kyrel... Igen kyp hatqan xuzalыqtarqa məsəv fuud teđələ. Deşəm tertip bujыnsa betə sənəqət tavardarы şul uq xisaptan difitsitlə tavardar đa berense nəvbəttə kantaktatsejə duqəvыrы həm kantraktatsejə bilevse kalxuzdarqa, ikensə nəvbəttə bыtrak həm jarlыlarqa birelesək. Hыŋыlqtarqa tavar birgəndə ulardыŋ artыq igendəre bulыv—bulmavqa qaralmaj.

Dejəm Qəskəri sыurды uŋышlы ыđqarajыq.

Oşo jыldыŋ 9 nsы avqыstыnan başlap Əfə jerle pulыgыnы 1905 04,05 həm 06 nsы jыl tuvqan piriminnik—qыđыl ərmejəstərenə 45 kenlik dejəm qəskəri sыur ыđqarыla. Bыl sыurqa kilevđə 100 pr. menən tə'min itev maqsatыnda udqaryn əsən urыndaqы ojoşmalarđыŋ aktif qatnaşыvы iđrat dur urыn totasaq. Bыl sыurqa ыđəmejəte həm ni ndəj urыn totqanы turahыnda hejləp torasыla juq. Bыnы hər ber səvit grazdanы ajыrыm asыq belə. Bыl sыur qыђыv vaqыtыnda tura kilə. Şunыŋ esən ulardыŋ parteja səvit prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarы həm kalxuzlar kilergə tejeş bulqan piriminniktərđən əlqinqыna səskən igendərenə qomasav kiltərməj həm piriminniktərđe eşkə tuqtatыrlыq itməj vaqыtыnda kilevđəren hər jaqtan tə'min itərgə tejeştər. Şulaj uq urыndaqы ojoşmalar piriminniktərgə məđlaq kilevđə həm kisekmovđe nыq təsendərevkərək. Sburqa bajlanqan beţ əstə huqыş qurqыnыsы bar ilebeddəgə eşsəna bajlap barыrqa. Beđđə bulыn burыstar həm avыldaqы sinfej dosmandarqa qarata beđđə sajəsətebeđđe kiђkenləşəv kulaktar həm kulak jalselarыnыŋ ulыllaqtarыn arttыrы. Ulardыŋ ulыllaqtarыn bыl sburqa la his şikhəđ yŋnəlderelesək.

Beđđeŋ aldыbыđđa torqan məhim burыstardan berehe kulak sburыn dan qara agitatsejəgə qarata ulardыŋ ni təqdim ... qa ojoqan rəveştə atpur birəv.

Betə ojoşmalar xəđerdən yk hər jaqtan eş taşlarqa tejeştər.

Oj. BORHAN.

YFƏK məəssəsələrđə

Başqortostandaqы xalыq havlыqыn haqlav esen 27 | 28 nse jыlda 4 miljun 412 meŋ həm aqsa assiganavajt itelgən bulha bыjыl 6 miljun 720 meŋ hum assignavajt itelgən. Jəqni havlыq haqlav kaldыrqы havlыq haqlav itev 29—30 nsы jыlda 35 % qa artqan.

—1 nse ojjyldə Başqortostan xədmət xalыq kamisarlыqы eşsələreneŋ qala konəşməhe ytkərelde.

—Konəşmə, parteja, prafsajuz xuzalыq urgandarы vəkildərə qatnaşыvы menən ytkərelep, kənəşməlь, rikanstruksejə dəvərendə xədmət urgandarы aldыnda torqan burыstar xədmətte haqlav eşen—ojoştorov, xalыq xuzalыqы tarmaqtarыn eş kəstərə menən tə'min itev məs'ələlərə qaraldы.

—Bыjыl urыndarđaqы jeslələr hanы bыnan arqы jыlqa saqыştыrqanda 57 % qa artqan.

—Başqortostanjəmhyrejətendə jəşəvsə xalыq arahыndaqы yrkə avыrыvы menən avыrыvsыlar hanы 27.—28 nse jыlqa qaraqanda bыjыl 30 % qa kəmegən.

—Bыjыlqы xuzalыq'jыlыnda Başqortostandaqы xalыq havlыqыn haqlav julыnda eşlətelesək jaŋы tədələş esən 1 miljun 186 meŋ hum aqsa totolasaq. Janы tədələş esən totolasaq sərmajə udqan jыlqa qaraqanda 50 % qa artыq.

—27 jalda Başqortostandaqы xalыq arahыnda sifilis hыmaq joqoşlo avыrыv menən avыrыvsыlar 31,2 % təşkil itkən bulha bыjыl 28,1 % qa qalqan, Timək bыjыl 3,1 % qa kəmegən tigən hyđ.

— Apparattы tađartы məlendə Başnakamzim aparatыna nisbətən 15 pratsent qыsqartыlqan.

—Tiđ arala Өfələge əlkə gəzit idaralarы ergəhendə ripartyrđar bojorahы teđəlesək.

Məs'yl Ridaktыr: B. IŞEMOJUL

Juqaltqandar

Bələbəj k-nы Qыrqыđ-Mejəkə jorto Ojabitef ucut knəgəhen həm rapkup birgən 368 numirlы spravkahыn juqaltqan.

Mullalыqыn taşlaj.

Jыlajыr k-nы Qыpsaq jorto, Davыt—Qajыp avылы Bulasыf Siraztdin 1930 jыldыŋ 1 qinvarыnan mullalыqыn taşlaqanыn beldere.

Aqahыnan ajыrыla.

Bələbəj k-nы Axun jorto Iђki axun avылы Ixsanыf Vəqiz qqahы Ixsanыx Lotfulla mullanan 1929-nsы jыldыŋ fivralыnan başlap ajыrыlqanыn beldere.

„Başqotostan"

gəzitenə jađыlыvđы ONOTMANЫŊMЫ?

1930 jыldыŋ 9 Ejjyl

	alыv	batыv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 86	— h. —
1926 j. %hыđ. „ „	127 h. 50	129 h. 50
1929 j. otoq. zajыm	100 „ 25	100, 65 „
1927 j. 10% O. Z.	96 „ 19 „	— —
„ 3- krəђ. O. Z. 5 „	— „	— „ —
K.X. ənqыtыv Z. 10,24		„ 16, 59
1-indyst. Zajmы 25,33	—	„ 25 „ 43 „
2- „ „ %ls	26,19 „	26 „ 39
3 „ „ %hыđ	25. —	„ 35 „ 10
„ „ %ls	52,20	„ 52 „ 90
„ „ %əl	50. 95	„ 51 „ 05
11%lыbe ake	103 90—	103 95
Mansavit za .mы.	25 46	„ 26 6

511 ma-Z.[?]

ӨKINO—TIATЫRƏAFЫRЫNDA BƏGƏN:Ө

„URAL" KINAHЫNDA — Sejansыstar 6, 7 jarыm 9 s. başlanalar. — Bəgen „Karjыranыŋ başlanыv Komidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj

IBEL KINAHЫNDA — Sejansыstar 6, 7 jarыm 9 s. başlanalar — Bəgen. Iђke saxra Xuduzыstvalы sit il filmehe.

Qыđыl jondođ KINAHЫNDA — Sejansыstar: 6, 7 jarыm 9 s. başlanalar. — Bəgen. BALA XAQNA

„5-Maj" (iђke Өfələ) — ? ? ?

Уфа, Типо-Ли то „Октябрьский Натиск», Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Botə donja pralitardarь, seregegeđ!

RIDAKS[illegible]ƏNER ƏDRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ:
Ridaktьr . . . . 4—81
Dejom . . . . 2—83
Massьvьj bylek . . . . 3—72
Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JABЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajqa . . . . 45 tin
3 ajqa . . . . . 1 hum 30 tin
6 ajqa . . . . . 2 hum 50 tin
1 jьlqa . . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR:
Ridaksejə kanturьnda, botə pugta kanturđarьnda, opleksalarьnda həm zat jerəlevsələrđə QABUL ITELƏ.

№158 Kese joma 10- Ejjyl 1930 jьl

KӨNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN УBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬJA

بۇتە سايوز كامونيست (بالشەويكتەر) پارتێيەهێنێ XVI- ئسيێزێ

ۋ. ك. پ. (ب) ئۈذەك كەميتەتێ سەيەسي ئاتچوتێ بويێنسا قابول ئيتلگەن ريزەلوتسێيە

ۋ ك پ (ب) نێڭ XVI نسێ ئسيازدێ، ۋ ك پ (ب) ئۈذەك كەميتەتێنێڭ سەيەسي ،يولێن هەم ئشێن بۆتەهێنەە ،تولێ كۆيۆنسە ياقشێ تيپ تابا.

ئاتچوت دەورێ كاپيتاليزم ئيلدەرێ ئۆسۆندە، س-س-س-ر ئۆسۆندە هەنێلش دەورێ ،بولدێ. ،بێل دەور س-س-س-ر ئۆسۆن ئاياقغا باسۋ دەونۆنەن ريكانسترۆكسێيە دەونۆنە كوسنو هەم ساتسێياليزم توذۆلۆشۆن گيگانت رەوشنە ئۆتۆرودەورێن ئاڭلانها، كاپيتاليزم ئيلدەرێنە ،بێل هەنێلش ئيقتيسادي بۆلگۆنلێڭ ياعێنا قاراي ،ولدێ.

ۋ ك پ (ب) ئۈذەك كەميتەتێنێڭ دۆرۆث قوللانێلعان لينينسە سەيەسەتێ س-س-س-ر ذێڭ بەينەلميلەل كۆسۆنێڭ تەمام ،نێعێوێنا، ئيلدێ ساتسێياليزمسا ئينێوسترێيەلەشترۆذێڭ بيك ،ذور ئۆكێشتارێنا، لينينسە ميللي سەياسەت نيگێذێنە سايوزداعێ ميللەتەرذێڭ توعاندارسا بر-برهێنە ياردامڵاشێوذێڭ نێعێوێنا، بيش يللێق ئش پلانێنێڭ تەوگێ ئيكێ يێلێنێڭ پراگرامێن ،تولێنۆ هەم ئارتێرێپ تولتێرێلوێنا، پارتێەگە كولاكسێلێقێ سيكاەو هەم ئێشێپ سێنارو لوزۆنگێنان ،توتاش كەلليكتيفلەشتێرۆ

فەقيەنلێ رەوشنە قوللانێلعان بۆتە كاپيتاليزم ئيلدەرێنەە ئيشسێلەرذێڭ كيك رەوشنە بارعان حەركەتێنە كال- بولعان كوپ كێنە ريۋەليوتسيۆ شنارذا، قێتاي كرەئێتێ ريۋەليوتسيۆن كۆرەشێەرێ گامينفانسێ بورژوا كونتر ريۋ منەە قارشێ قێذل ئەرمێيە ئيذا، هيندێستان، هيند - هيندەنيزێيە هەم ئافريكادا ليزمعا قارشێ ميللي - ريۋە كۆرەشێڭ ئۆتەۋێنە ياوروپ يكا، قێتاي كامپارتێيەلەرێنێڭ هەم ئۆلارذێڭ سێرێڭ ئاپ ئيليمينتەرێنان تاذارتێوێنا ئاڭلاتماعێن تابا.

كامينتيرێن سيكستيەرێ ويكلەشترو هەم ئۆلارذێ ئا ئيليمينتارێنان تاذارتێو ۋ ك پ (ب) هەم ،ئۆنێڭ ئۆ ميتەتێنێڭ بيك ،ذور ،رولا ئسيز ،ذور قەنيعەتلەنو ئانقلاي.

ئيمپيريالیزم سيستيماهێ قاپما — قارشێاقتارێنێڭ قو س-س-س-ر منەن ،ئۆنێ ئە ئالعان كاپيتاليزم دونياهێ عێ قاپما - قارشێلێقتارذێڭ قو

ئوڅەك كەمیتەت ئاتچوتڭ بوینسا قابول ئیتلگەن ریزەلوتسئیە

[illegible]

Hunqь sədəttə

FAŞISTAR PAXUTЬ.

GIGSINGFURЬS, 6. Faşistar paxutьnda qatnaşьvsьlardьц s'jezdarь başlandь. Finləndejə neц tərlə mejeştərenən jədərləgən aftamabildarda faşistar Gilsingьfurьsqa jьjьldьlar.

Angelejə—Pylşəne huqьşqa əđerləj.

BIRLIN, 6. Dansiq qalahьna Angelejə huqьş iskadrahь kilde. Dansig rajun purtьna Pylşə huqьş vidmьstvahьna birev esən huqьş matirjaldarь həm şartlaj torqan nəmələrđən qibarat đur transprt kilde.

Kređtejəndər naluk tyləmejđər.

ISTAMBUL. Jyrsəlimdən xəbər itevđərenə qaraqanda Şəfər—ama rajunьndaqь kerəđtejəndər naluk tyləvđər đən baş tartqandar. Bьl kerəđtejəndərđeц qajhь berđəre jəşerenep jərejđər. Kyptən tygel genə ojoştorolqan eşselər saiuzь kerəđtejəndəndə jaqlaj.

Fələstində kammunistarqa qarşь.

ISTAMBUL. Fələstində kammunis ədəbejət taratьvđa qəjeplənəp ber gruppa kammunistar qulqa alьnqan.

Kammunistar partejəhe jaqlь.

ISTAMBUL. Kyptən tygel genə Jursəlimdə bulьp ytkən Xəmdi Xəsəjendeц kerəđtejən milli gruppahьnьц keцəşməhe Angelejə impirejalizemenə qarşь kammunistar partejəhen jaqlarqa qarar itte.

Eş xaqьn kəmetələr.

BIRLIN, 6. Tənjaq-kenbatьş rajunь miđalь bujьnsa juqarqь Silizejə sənəqətsələre eşselərđeц eş xaqьn kəmetergə tьrьşalar. Xuzalar 19 nsь ejjyldə kalliktif dugьvьrđь bođarqa buldьlar. Sənəqətsələrđeц plandarь—eşselərđeц eş xaqtarьn kəmetev xisabьna prajьzvudstova kyləmen kesrəjtev.

Skurapadski Fransejənən qьvьlqan.

VARŞAV. „Gazite Pyliskej" gəzitenen xəbər itevenə qaraqanda, Fransejə palitsejəhe elekke əfisər gitman skarapadskej həm Ostrupitsəne Fransejə sigenen qьvqan. Ostrupitsə bьnan ber jьl elek Parizqa kilep yđen Ukrajьna gitmanь tip iqlan itkən bulqan. Gəzitənen əjtevenə qaraqanda bьl jəlqansь gitman dəvərən tituldarь hatqan „manifistar", neşer itkən həm „Ukьrajьna təxtenə" yđeneц xoquqьn jaqlav turahьnda Fransejə xəkymətenə „Mimarandum" eşlə gən.

Kammunist diputatarqa qarşь.

GILSINGЬFURЬS, 6. Jaць eske eştər ministere ber kammunis diputattarđь qulqa alьv turahьnda bojoroq birđe. Mətbuqattьц xəbər itevenə qaraqanda xəđergə ələ palitsejə ulardьц berehendə qulqa ala almaqan. Kisə urlanqan Səjem diputattarь Ləpuva qalahьna (faşistar xərəkətenen yđəge) kilterelep unda bətə qulqa alьnqandar SSSR granitsahьna odatьlalar.

GILSINGFURЬS, 6. Faşistar xərəkəteneц jul başsьlarь gəzittərđə şunь belderđelər. Jaць xəkymətkə ular ber tərlə lə jarđam kyrhətev turahьnda ujlaqandarь juq. Ularđьц eş tevenə qaraqanda, „jaць xəkymətkə ularđьц menəsəbəte faşistar totqan maqsatь xəkymətteц nisek itep bojomoq aşьrьvьna bəjləngən.

Hindestanda đur dimanstratsejələr.

LUNDЬN, 6. Bumbaj qalahьnda „Gandi kenə" ajqanь (Gandiđь qulqa alьvqa ike aj tulьp ytte) đur dimanstratsejələr buldь. Dimanstratsejəgə kyp eşselər qatnaştьlar. 49 tuqьv fabrikahьnьц eşselərə baş kytərđelər, baş kytərgən eşselər uramdarđan milli ələmdər menən yttelər.

Javrupa kamsamuldarь—XVI nsь S,jьzqa

BIRLIN, 6 Kyptən tygel genə bulьp ytkən Javrupalaqь 14 kamsamul ojoşmahь həm 6 kammunistar partejəheneц kanfirinsejəhe VKP (b) nьц XVI nsь s,jьzьna qotlav tiligramь jebərđe.

Parizda eşselər mitingь həm dimanstratsejəlarь.

PARIZ, 6. Pariz həm onьц pravinsejələrendə „iztimaqi straxavanejə turahьndaqь zakunqa" qarşь pratis mitingьlarь, dimanstratsejələr yđə baralar. „Jumanitə" gəzite eş taşlaqan həm iztimaqi straxavanejəgə eşselərđeц eş xaqtarьnan totop qalьvđarqa qarşь zabastufkalar jabalqan Pritprejetejələrđeц teđməhen bьđьp sьqarđь.

Kređtejəndər palitsejəgə hezym itkəndər.

LUNDЬN, 6. Bingaliskej pravinsejələ kerəđtejəndər palitsejə idarahьna hezym itep, palitsejə nasalnigen yltergəndər, həm kyp kenə handa qoraldar alqandar. Kilep jetkən palitsejə ətərəteп kerəđtejəndər arahьnda massavaj qulqa alьvđar jahanь.

LUNDЬN, 6. Bingaleje ləge fabriktarđьц berehendə mastir ber eşsene qьjnanь. Eşselər arahьnda asьv qudqalьp ular Javrupalь mastirqa taşlanьp, unь bik nьq qьjnaqandar. Şunьц arqahьnda fabrikqa keslə palitsejə ətərəttərə saqьrьlqan.

Kulak hunqь kəsən jьjьp kalxuzqa taşlana.

Jьlajьr kantunь, Aqjar—Xəjbulla jortondaqь „Qьđьl şişmə" kalxuzьnьц jađqь səsev kampanejəhen uцьşlь həm plandь arttьrьp ytəven kyrep kulaktarđьц jərəge jana başlanь. Ular xəđer nisək kenə bulha la kalxuzdь taratьv sarahьn eđləjđər. Xalьqtьц aцhьđlьqьnan fajđalanьp tərlə qotqolar taratalar.

Raskulacivajt itelgən Məxmytef Əbelqatanьц Səlmən həm Əsfəndejar tigən ike ulь kalxuzdьц esendə torop:

—Kalxuz teđelgən plandan artьq səsergə tejeş tygel, ə beđ plandь arttьrьp səstek, kalxuz idarahь bьl eştə xatalandь (?) bətə artьq igen səselep bette, jaць igengə tiklem asьqasaq beđ, şuqa kyrə kalxuz idarahьn tuđđьrьrqa, kalxuzdь taratьrqa kərək. besəndə hər kem ajьrьm eşləvdə talap itəjək „tip qotqo taratalar.

Oşonoц arqahьnda kalxuzsьlar arahьnda rizahьđlьq tьva. Kanfiskavajt itep kalxuz milkenə ejlənderelgən kulak maldarьnьц qajtarьp bireleven talap itələr.

Kalxuz idarahьnьn reise kamsamul Xəmit həm batraktar bьqa riza bulmaj kalxuzniktar ike lagirqa bylenələr.

Kulak balalarь Səlmən menən Əsfəndejar Xəmit iptəşte bьsьratьr esən tərlə xəjlə eđləjđər: Məđələn kalxuzdьц ber atь ylgəs tegə kulak balalarь:

—Straxufka aqsahьn yđəbeđgənə urtaqlap aşajьq, berəvđə belməđ tip Xəmit iptəşkə təqdim jahajđar. Bildələ kamsamul Xəmit bьl eşkə riza bulmaj.

Kenəsələrđən aqsa raspiskalarьn urlajđar. Hunqь kenderđə kalxuzda sinfьj kerəş taqь qьrqьvlaşa.

Jarlь, batraktar kulaktarđьц bьl qotqolarьna kiđken atpuь bireleven horap jortbaşqarmaqa merəzəqət itep qarahalarđa iqtibarhьđ qala. Rajpalivud sajuz ber instruktьr jebərergə bulha la, jebərgən inestruktьrđarь nejsəbəptəndər kalxuzqa tuqramaj ytep kitə. Kalxuz idarahь bik aptьraqandan huц Jьlajьr orloq safxuzьndaqь partejə jəcəjkəhenə merəzəqət itep kalxuzdьц eşen rətkə halьp jebəreşev esən ber nisə keşe jebəreleven horajđar. Lekin javaplь sikritar Mamajьf:

Juq, beđ keşe jebərə almajbьđ, heđđeц kalxuzqa beđđeц ber tərlə lə bəjləneşebeđ juq —təj.

Kulaktar hunqь kəsteren jьjьp kalxuzqa qarьşь xərəkət itə. Kalxuzqa jarđam itevđən baş tartьvsьlar qa tejeşle urgьndarđьц iqtibar itevđəren horajbьđ. Ojajsa Josopьf.

Kulaktar şьrpьqa totona

Eştərle kantunь Moraptal jorto, Nađar avьlьndaqь „Jetəьv" ərtileneц harajьna ut halьp, dəjemləştərelgən igen urqьs həm jelgərges maşinalarьn jandьrьp jebərđelər. Bьl eş əlbittə ərtilgə ajaq salьrqa tьrьşьvsь doşmandar eşe. Sənki bьl avьlda xəđergə kəndə baj—keslə xuzalьqtar bulmahalarđa rivəlytsejəgə tiklem 150 şor disetinə jer biləp, keşe kesenən fajđalanьp ta hunqь vaqьtta „yđem tapqandь yđem jabam" tip xuzalьqqa hatьp esəp betkən, ixtejarlьđ jarlьlьq iđmen alqan kulaktar juq tygel. Tejeşle urgьndar bьndajđarđь iqtibarqa alьp, jьnajatsьlarđь asьv sarahьn kyrergə tejeştər. Tahirьf Z.

SSSR

Partejəneц urьndaqь ojoşmalarь

XVI nsь s'jьzdьц barьşь turahьnda

MINESKEJ. Mineskej partejə ojoşmahьnьц aktif jьjьlьşьnda Bilarusejə kampartejəheneц sikritarь ip. Gəj VKP(b) neц XVI nsə s'jьzь eştərenen bьrьşь turahьnda daklat jahanь. Ber tavьştan qabul itelgən rizəlytsejə lə jьjьlьş s'jьzdьц, yđđereneц appartunislьq jaцьlьşlьqtarьn bəlşəviktərsə tənqit itməgən həm bьl uц appartunislьq qaraştarьnan qatqьj rəveştə ajьrьlьp jetməgən uц tajpьlьşsьlarqa qarşь qatь saralar kyrev talap itə.

GAMIL. Ukrukta bulьp ytkən partejə aktifьnьц jьjьlьşь Yđək Kəmitətteц daklatь bujьnsa sьqarьlqan s'jьzdьц qarađarьna tulьhь menən quşьla. Jəcəjkəjlərđə partejə aqazalarь həm partejəhьđđar arahьnda s'jьzdьц qarardarьn kiц rəveştə əjrənev eşe alьp barьrqa quşьla. Jьjьlьş uц appartunislьq qaraşatarь menən Linin partejəhendə torovđь bergə quşьla almaj tip taba həm uц tajpьlьşsьlarqa nisbətən qatь saralar kyrevđə talap itə.

Đur xaladilnik halьnqan.

GAMIL, 7. Bьnda 530 tunna hьjđьrьlьq xaladilnik eşləndə. Eşselərđeц đur tьrьşьlьq menən eşləvđəre arqahьnda xaladilniktь eşləv vaqьtьnan ike aj elek bətkən.

Xin aqasь yđebeđđə yđəsək.

MƏSKƏV. RSFSR iqtsadi keцəşməhe kiləhe jьldan başlap, yđəbeđđeц il esendə xin aqasь yđterergə başlarqa kərək taba. Bьl eş esən Zakafkazejə lə 100 meц giktar jer ajьrьlьp birelə.

Part. aktif—s'jez turahьnda.

VITEBESKEJ, 6. Vitebeskej qalahьnьц partejə aktifь jьjьlьşь Yđək Kəmitət atcutь bujьnsa XVI nsə s'jezdьц rizəlytseejəhen qotlap qarşьlanь. Partejə aktifь s'jezdь qotlap, unьц uц tajpьlьvsьlarqa qarşь rəximheđ atpur bireven partejəneц giniral hьđьqьn bəlşeviktərsə qətqilek menən jaqlavьn satsejalizem teđeleşendə taqьla bajьvajьraq timptar tə'min iteven təbrik itep qarşь ala.

AŞXABAT, 6. Tərəkmənəstanda orloq igenen jьjьv bətep bara.

Uңьş jьjnav kampanjahьn Kədgə şəsevde həm igen əđerləv kampanjahьn tə'min itərlek itep ojoştorajьq!

Uңьş jьjnav kampanjahьna əđerlek turahьnda

Başqortostan ASSJ. xalьq kamisarđarь səvitenen qararь.

Uңьştь urьnьna totonovqa məmkinlek birevse həm igenden valavaj sьrьna turanan—tura tə'sir itevse—igen uңь şьn jьjьvdь ytkərevgə əđerlek həm unь ojoştorov eşe, kədgə uңьş kampanjahьn ytkərevgə əđerlek eşe hьmaq uq eşselər jalpьhь, safxuzdar, kalxuzdar, jarlь—urta xəlle krəstejənderđen yđək iqtibarьna qujьlьrqa həm bətə kantun jort başqarmalarь, avьl səvittəre həm bətə jer urgьndarь avьl x. kapiratsejələrenen bətə sistimalarьnьn bajavaj, udar eştere bulьrqa tejeşle.

Uңьş jьjnav kampanjahьn uңьşlь həm yđ vaqьtьnda ytkərev maqsatь menən BASSR XALЬQ KAMISSARĐARЬ SƏVITE QARAR ITƏ:

1) Kantun başqarmalarьna təqdim itep, bətə avьl səvittəren, safxuzdarđьn maşina traktьr stansalarь həm kalxuzdarđь—igen uңьşьn jьjnav, prapaşnuj kyltoralarđь—tərbejələv həm uңьştarьn jьjnav, besənlektərđe 100 % sabьv Narkamzim planь bujьnsa şunduq mal aђьqь siluslav, silusbađđarь, başnələrə əđerləv, igenđərđe iң qьsqa vaqьt esendə huqьv, uңьş jьjnav esən kərəkle bətə maşinalarđan tulьhьnsa fajđalanьvđarđь bətəhendə inderep, uңьş jьjnav həm unь huqьv qaqьttarьnda kalxuzdarđa xeđmətte dөrөs ojoştorovđь kyđ uңьnda totop xeđer yk eş planь teđep birevgə məzbyr itərgə. Eş plandarь—avьl səvittəre. safxuzdar həm kalxuzdarđaqь prajьzvudstьva kəңəşmələrendə jarlь—urta xəllelər kiң jalpьhь qatnaşlьqьnda məđəkərə itelergə tejeştər.

2) Başsilxuz snabzinjəne plan bujьnsa indereləve kyđ uңьnda totolqan uңьş jьjnav maşinalarь həm ularqa kərəkle zapas cəstərđen indereləven aşьqtьrьvđь məzbyr itərgə. A/x kapiratsejələre sistimahьna a/x. snab həm kust berəkmələre sklattarьnda oşo kəndə lə taratьlmaj jatqan uңьş jьjnav maşinalarьn 5 nse ejjyldəndə qalmaj taratьp betərev şartь menən taratьvđь məzbyr itərgə. Başsilxuzsnabtьn diqqəten bigerəktə Başsiltrist tarafьnan Zirnatrist safxuzdarьna birelgən uңьş jьjnav maşinalarь həm ularđьn cəstəren inderevgə ьlьqtьrьrqa. Safxuz kalxuzdar şulaj uq jaңqьđ xuzalьqtarđьn berense kiđevdə jarllarđьn uңьş jьjnav həm orloq tađartьv maşinalarьna rimunt jahav maqsatь menən plan bujьnsa kyđ uңьnda totolqan jaңь rimunt mastirskujđar ojoştorov, həm bьqa tiklem jeşəp kilgənderen halьp betərev eşenə totnorqa.

3)Uңьş jьjnav maşinalarьnьn yđ vaqьtьnda teđəlep betərelevđərendə kantun, jort başqarmalarь, avьl səvittərə həm kust berəkmələrə ə"tənə iң qatь javaplьlьq jəkmətergə şularqa uq, kərək satsejalizem siktьrđarьnda (Safxuz, kalxuzdarđa) kərək jaңqьđ xuzalьqtar qulьnda bulhьndar igen jьjnav maşinalarьnьn torşon xeđerđən yk tikşerevđe təqdim itərgə.

4) Başprafsavittan, kalxuzdar həm jaңqьđ jarlь həm urta xəlle xuzalьqtarđьn maşinalarьna rimunt jahavđa jarđamlaşьv esən rimunt brigadalarь ojoştorovđь horarqa, ə Narkamzimqa oşo brigadalarđan fajđalanьv planьn teđevđe təqdim itərgə.

5)Qatmarlь igen jьjnav maşinalarь jeteşməvđe iqtibarqa alьp igen jьjnav kampanjahь ytkərevsə bətə ojoşmalarđь tybəndəgelərđe eşləvđə məzbyr itərgə: a) zatka samaskitkələrđən həm bigerəktə labgrejkələrđən kərək igen jьjnaqan, kərək besən sapqan saqta tulь fajđalanьvđь; b) Qatmarlь huqqьs maşinalarđan (mixaniceski həm ere at maşinalarьnan) ratsianal fajđalanьvđь tə'min itev esən. ularđan əs smina menən eđləkheđ fajdalanьvđь iђəpkə alьp, kalindar raspisanja teđergə; v) uңьş jьjqan saqta traktьrđar esən təvlegenə kəmendə 20 səqət eş bildələrgə.

Başnarakamzim menən kalxuzsajuzqa, şul nurmьlar menən urьndarđa qullanьv esən, igen jьjnav invintatьrđarьnьn təp tərđərə esən nagruskь nurmьlarь eşləp sьqarьp iqlan itevđe tapşьrьrqa.

6) Kantun başqarmalarьna, jort başqarmalarьna, avьl səvittərenə jer urgьndarь həm kust berəkmələrenə təqdim itərgə: ular, keđđən səselə torqan igenđərđe jьjnav eşenə ajrata iqtibar itkən xəldə, bьl igenđərđe huqqanda ber yk vaqьtta keđ səselehə jerđərgə sesev esən orloq əđerləv eşen ojoştorovqa, prapaşnuj kylturalarđь yđ vaqьtьnda dөrөs tərbejələvgə, besən sabьvq jaraqlь urьndarđьn bətəhendə sabьp betərergə, ylənge qatьp qalьrqa irek birməskə' şulajuq urman arahьndaqь alanlьqtarđa, buş jatqan urьndarđa, miza—bujđarьnda həm taşlandьq jerđərđə bulqan ylənderđen bətəhendə qalđьrmaj sabьp betərergə ajrata diqqət menən əđerlənergə tejeştər.

Ylənđərđe 100% ь menən sabьp alьvđaqь javaplьlьqtь kantun başqarmalarьna jəkmətelergə.

7) Başsilxuzsnabzinejəne, bar tiklem keltə bajləges maşinalarqa jetərlek kyləmdə şpaqat əđerləp, unь vaqьtьnda urьndarqa itep jetkerevgə məzbyr itərgə.

8) Igen jьjnav kampanjahь vaqьtьnda kalxuzdarđa xeđmətte dөrөs ojoştorovqa ifrat đur əhəmejət birep həm unьn xəl itkes əhəmejəten kyđ uңьnda totop, kalxuzsajuzqa təqdim itərgə: a) kalxuzdarđa igen jьjnav, huqьv həm besən sabьv brigadalarь ojoştorov esən un kən esəndə əlgə sxima həm ojoştorov tərtiptərə eşləp sьqarьrqa; b)savxuz həm kalxuz darđьn eş plandarьnda-jaqьv nəmələrə esər hьv həm tarart (havьt habanь) eđləkheđ kilterəp torov, qьrđa aşap—esevđe ojoştorovđь aldan kyrərgə.

9) Kantun başqarmalarь həm kantun jer idaralarьna—igen jьjьnav vaqьtьnda jaңqьđ xuzalьqtarqa berense kiđevđə jarlь həm urta xəllelərgə jarđam kyrhətevđe aldan kyrərgə təqdim itərgə. kalxuzsajuzqa Başkaupxlipsajuzqa həm kust berəkmələrenə kalxuzdarđa igen jьjnaq eşe betəv menən yk igen jьjnaj, huqq həm orloq tađarta torqan maşinalarđь jaqьn tirələge kalxuz həm jaңqьđ jarlь, urta xəlle xuzalьqtarqa kyserevđe aldan kyrergə təqdim itərgə.

Savxuzdarđь, yđ igenđəren jьjnap alьp betərev menən yk kalxuzdar, qadi şirkəttər həm jaңqьđ jarlь həm urta xəlle xuzalьqtar menən asьq həjləşep kileşev nigeđendə ularqa igen jьjnav həm igen huqьv maşinalarьn tapşьrьvqa məzbyr itərgə. Şunьn menən bergə, ul maşinalarđь savxuzdarđьn yđ brigadalarь qararqa tejeştər.

10)Narkamtrudqa savxuzdarđь igendə yđ vaqьtьnda jьjnarlьq eşsə kestər menən tə'min itevđe təqdim itərgə.

11) Kantun jort, başqarmalarьna, avьl səvittərenə həm kust berəkmələrenə—ajьrьm avьldar, savxuzdar, igen jьjnav həm igen huqьv brigadalarь arahьnda satsejalizem jarьşь ojoştorovđa kalxuzdar həm jəməqət ojoşmalarьn qul dan kilgən bətə jarđam kyrhətergə təqdim itərgə.

BASSJ. xalьq k. səvite rəise: SAMSUNЬF.

BASSJ X.K.S. həm У.B. Kemitete eştərə menən idara itevse: УTƏŞEF.

Baqalьla ilikter stansahь həm kino tjatьr asьldь.

Iptəş Şafiqьfqa tiligьram.

Өfө, BAŞSIK, ŞAFIQЬFQA.

5 nse ejjyndə Baqalьla ilikter stansahь həm jabьlqan sirkovdə kino tjatьr asьlь tantanahь udqarьldь. Qaranqь mejeştə bərense mərtəbə ilic lampaçkalarь jandь. Tantanalь ultьrьşta qatnaşqan dyrt jeđđən artьq eşsə krəstejəndər ilikter stansahь həm kino tjatьr asьlьvdь Başqortostan satsejalizem tөđөy esən kөrəştə yđđeren berhe tip ikeşlərgə həm uqa 16 nsь part s'jez isme birergə, tip qarar sьqardьlar. Stansanь ilikter asьlьvqa mөqnөvi jardam kyrhətevse esən tantanalь ultьrьşta qatnaşьvsьlar isemenən rəxmət beldərəđe.

Prizidejum.

3.500 EŞSE Ikmək əđer ləvgə

Partejənen yđək kemitete bьjьlqь ikmək əđerləv kampanjahьn juqarь həm okrug esən ojlevđə 35,000 eşsə kilələr ikmək əđerləv fruntьna mabilizavajt itergə buldь. Bьjьlqь ikmək əđerləv kampanjahьna bьl eştə yđđəren tanьtqan ulqan jeldarđa eşməkerlər kyrhətken keşelərđe hajlap mabilizavajt itelev kyđ uңьnda tota.

Yđək kemitet ikmək əđerləv jul menən aşьv ulip həm xlib sintьr ђьu tybəngə jaqьjkələrendə eşləv esən 3,500 pramьşlinnьst eşsələren jebərevđe kyđ uңьnda totop tybəndəge urьndardan mabilizavajt itelər: Məskəvđən 1,000; Liningrat 750; Ukrajna 750; N—Nav-gort 250; I—Vaznisinski 250 həm Uralđan 500.

Mabilizavajt itelgən eşsələrđən, 10 jaşqa tiklem pridprijatsejələrđən həm kamandiravajt itelevselərgə də xaqьv tyləvđe SSSR Narkamturgьna jəkmətelə. Urьndardaqь mabilizatsьja esənen bьl tikşerev esən partejə əđələre həm kalxuzsьlardan mos'yl inestruktur kamandiravajt itelər qarar sьqardь.

Ikmək əđerləv kampanjahьn məs'ələhe bujьnsa 5—6 kenlek kurьs ytkərev esən SSSR Narkamturgьna jəkmətelde. Urьndarđaqь partejə ojoşmalarьna rьrgəndə, ikmək əđerləv urьndarьna kəmendə 3 aj esendə ber kyl bettev.

3 aj esendə 159 men

Jaңь lininselər

Huңqь 3 aj—april, maj, ejjyn esendə VKP(b) safьna bətəhe 159,000 keşe inqan. Partejə safьna aьhьnvsьlardьn 71,6 pratsintь eşsələr, 24,8 pratsintь batraktar həm jarlьlar həm 3,4 pratsintь xeđmətkərđər.

Partejə safьna batraktar, jarlьlar həm kalxuzsьlardan inьvsьlar asa, pa teje le esseləren hant kytə rele. Moeđrn partejə safьna ərsələr berense aprida 48,9 pratsint bulhьlar, 1 nse ejjyndə 49½ pratsint təşkil itə.

Huңqь kondordo partejə safьna inevselər pramьşlinnьst jaştere, astanuktardaqь udarniktar iђəbenən alьp barьla. Sonoqьt safьna kymorteşəp, kymortəşəp qariza jađьv jul menən aqьlalar.

TƏRLƏHENƏN

Aldьn sьqьvsьlarqa eylək.

XARKЬF, 6. Ukrajьna xəkymətə jađьt səsevđə kərək ban kərək aşıs jađьv sistemahьn maqsatьnda Xarьkov artimut aqьlqan... Zaparoşskьj həm Xirson okrugtarьnьn jьlьn sanьv ... bьlərgə qarar sьqardь. In jaqşь kalxuzdar... kalxuzdar ... mabilizavajt itelev ... Savitter jasuzь ... iskursejqa jebərelərgə.

Mital 10 kenlegə.

KEJEF, 6. Mital esən 10 kenlək başlandь. Artьq mətərə ... partejələr ... pridprijatsejəleren ... "Krasnьj Paxir" zavatь 9 aj bujьnsa jetərlek mital zapasь ... partejə ... jardam itev esən ... tartqan.

Eşsələr partejəgə inələr.

BATUM, 6. XVI s'jez ajdanь "Azniftstruj" udarniktarьnan 20 keşə partejəgə inqan. Bьnan başqa 16 ıь jaqşь kamsamul partejəgə birelgən. XVI partejə s'jezь isemenən udarnьj brigada 8 keşenən 28 keşegə kyskən.

Bilarusejələ timer rudahь qatlamdarь tabьlqan.

MINISKEJ, 7. Bətə sajuz xalьq xuzalьqь sovetь tarafьnan ... Bilarusejələ, Babrujskьj həm Mazurskьj ukruktar da timer rudahь qatlamdarь tabьlqan. ... bujьnsa bьl qatlamda 2 miljun tonna qa jetalar. Kenoz kyle tirəhendəge qatlamdar da 3 miljun tonna timer rudahь bar. Rudalar da timer 35—44 pr. təşkil itə. Bьl qatlamdarđьn RSSFR dəmnən jaqьn tabьrqa məmkinlek bələrə.

7 milejun Bala məktəpkə

RSFSR đa 1930—31 nse jьldan başlap dejem uqьv tərtibe inderelə. RSFSR narkamprosь bujьnsa 1930—31 nse jьlьnda 8 jəştən alьp 11 jəşkə tiklem bətəhe 7 miljun 65 men bala dejem uqьv sistemahьna inderelәsə.

Bьnan tьş, 2 miljun 30 men bala mətəp uqьv esən bulasaq.

Bьl uqьv esən jaңь məktəp ter haldarьv jьlьna Savnarkum tarafьnan 32½ mil bujьnsa aqsa bylenə. Dejem uqьv sistemahь ... bernettə bьl esən partejə qalahь həm rajundar safxuz həm kalxuzdarđa halьnasaq.

Dejem məzbyri uqьv esən ... tьlelgən ... sьqarьlьp ... uqьv esən dejem qomoli saralarь kyrev bьjьl jəkmətelə.

Ural đa dejem məzbyri uqьv sistemahьna ... Ural VLKSM əlkə kemitete ... Ural đa ... dejem məzbyri uqьv ... keşe ... aşьqqan.

Ural kamsamuldarь bьl eşkə qatьv revesə totonop, uqьv jaşьndəge balalarđьn iђəbən alьv, məktəpkə jorttar tabьv, məktəplərđe rimunt jahav uqьv əsbaptarь həm ... jaşerevđe ... kamsamuldar ... bьl başqarlar turahьnda ... sьqa alьp baralar.

باشقا ئا. ح. كامپانييالارنىڭ ئوڭىشلى ئوتئوئندە زالوك بولاساق

[illegible]

بۇسەنە ھەم ئىگىن يىيناوغا موھىم بوروستار

[illegible]

ئوڭىش يىيناو كامپانيياھىنا ئەذىرلەنو توراھىندا كەڭەشمە

[illegible]

Başqortostan kapiratiftarь

Betə donja kapiratif kenə 5 nse ejjyn eşsəndərđeŋ bьl fruntqa kestəren tuplav kenə—kapitalis ildərendə xuzalьq krizisь yђəp kapitalizem nigeđe seregən, ə Sevittər Sajuzьnda satsejalizem təđev eşə đur ađьmdar menən alqa barqan vaqьtta ytkərelə.

Başqortostan kyləmendə betə donja kapiratif kenə—patripkapiratsejalarđa, kapiratiftarđьŋ eşendə kyp kenə uŋьştar bulьv menən bergə eştən qajhьber ydək ucaskalarьnda đur qьna jeteşheđektər bulqan vaqьtta ytkərelə.

Başqortostan dəvmələndə bulqan avьl kapiratsejalarьnda 1929 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenə aqzalar hanь 340190 keşe bulha, 1 nse aprilqa 491020 gə, qala kapiratiftarьnda 78278 keşenən 99100 gə jette.

Paj kapitalь avьl kapiratiftarьnda 2693000 humdan 5293000 humqa, qala kapiratiftarьnda 936300 humdan 1341700 humqa jette.

Kapiratiftarđьŋ tarmaqtarь Başqortostandьŋ betə jerenə taralьp batrak—jarlьlardь kapiratiftarqa alьv, ulardь julbaşsьlьq itev urgьndarьna yrlətev julьnda kyp kenə eştər eşləndə.

Kadьrđar əđerləv eşenə bьjьl 500,000 hum totolha, aldaqь jьlda ber miljun samahь totolasaq.

Savđa abaruttarь la jьldan—jьl artьp, Başqortostanqa tavar inderev kəsəjđe.

Bьna bьl uŋьştar menən bergə Başqortostan kapiratiftarьnьŋ eşterendə kyp kenə jeteşheđektər bar. Kapiratiftarđьŋ eş qьđvьŋqtarь, xuzalьqtьŋ başqa tarmaqtarьnda bulqan eş qьđvьŋqьna qaraqanda artta qalьp bara. Eşsələrđeŋ rəjal eş xaqtarьn kytərev, tavar xaqьn oshođlatьv, rasxuttarđь kəmetev, apparattarđь oshodlandьrьv turahьnda bulqan partejə diriktiftarь tormoşqa jomoşaq aşьrьlalar. Qajhь ber kapiratiftarđьŋ bьqa tiklem hatьv itev eşenə əjrənep, betkendərə juq. Bulqan tavar funttarьn dərəđ fajđalanьp manivirđar jahaj belməvđər, jalpьnь eşkə tartьv ular arahьnda aŋlatьvdar alьp barьv jomoşaq bulьv betəhe lə eştə bojorakratalьq valakitlьq kilep sьqьvqa səbəp bula.

Kapiratiftarđa, kapiratif kenə ytkərev—xəđergə kendə ytkərelep jatqan tybən kapiratiftarđa hajlav kampanejahь həm Başsajuz apparattarьn tađartьv eşenə bəjlep, bьqa tiklem eşləngən eştərgə jomqaq jahap, jeteşheđlektərđe betərevđə qьrqьv boroloş jahav kenə; bьl ken alda torqan burьstarđь ytəv, partejə diriktiftarьn tormoşqa aşьrьv esən kypsələk pajşiktar massahьn mabilizavajt itev kenə bulьrqa tejeş.

Id. Jərkəjef.

Başqortostan kapiratiftarьnьŋ yђeşe turahьnda handar

KAPIRATIFTAR HANЬ. Betə Başqortostan dəvmələndə patripkapiratsejalarđьŋ hanь 1928 nse jьldьŋ 1 nse yktəberenə 177 bulha, 1929 nsь jьl 1239 qa jetep, 1930 nsь jьldьŋ 1 nse aprilьna 1427 gə yђte.

PAJSЬLAR. Pajsьlar 1929 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenə 34190 bulha, 1930 nsь jьldьŋ 1 nse aprilьna 49127 gə jette (plan 95,5 pr. qa ytəldə).

PAJ JЬJNAV. Bьnda bik đurqьna yђeştərgə osorav kyrenə: məђələn betə Başqortostandaqь patripkapiratiftarđa 1929 nsь jьl 1 nse yktəbergə paj sumahь 2693 miljun hum bulha, ul 1930 nsь jьldьŋ 1 nse aprilьna 5293 miljunqa jetə. Bьl birelgən plandьŋ 95,5 qratsint ytəleven kyrhətə.

SAF FAJĐALAR. Bьnda şul uq đur yђeştərđe osoratabьđ. Məђələn: 1928 nsə jьl 1 nse yktəbergə saf fajđa 31 miljun bulha, 1929 nsь jьlda saf fajđa 56 miljun ə, 1930 nsь jьldьŋ aprilьna 57 miljunqa jette.

JETEŞHEĐLEKTƏR. Kyp yђeş, kyp uŋьştar bulqan kevek, jeteşheđ jaqlarь la juq tygel.

Jarlьlarđь kapiratiftarqa tartьvđa ular esən ajьrьm fundtar bar. Ləkin bьna bьl fundtarđь fajđalanьvđa jeteşheđlektərđə kyp.

Məђələn: 1929 nsь jьlda jarlь batьraktar esən bildələngən 315 meŋ humdan 30 meŋ hum aqsa fajđalanьlmaj qala. Ə, 1930 nsь jьlda, 455 məŋdən 32 meŋ hum fajđalanьlmaj. Bьl jarlьlarđь kapiratiflaştьrьvqa bylengən sumanь tejeşlə urьnьna fajđalanьvđa tybən kapiratarđьŋ jomoşaq eş alьp barvđarьn kyrhətə. Taqьla ber jeteşheđelektən kapiratiftarđь tavar menən tə,min itev eşe jomoşaq qujьlьvđь kyrhətergə kərək.

Igen qorotqostarьna qarьşь

Hunqь vaqьttarđa Başqortostandьŋ qajhь ber rajundarьnda tərlə qorotqьstar igendərgə bik kyp zьjan kiltere başlanьlar. Bigerəktə Estərle, Jьlajьr, Arqaja həm Tamjan—Qataj kantundarьnda baђьvdarđa tuqaj kybələge, saranca həm başqa şundaj xəşərəttərđeŋ bulьvь kyrenə. Bьlarđьn jaralьvьna təp səbəp baђьvdarь hərəlməj jatьp qalqan jerđərđeŋ kyp bulьvь. Sənki undaj jerđərđə hər tərlə qьj ylənđərə bulьp qьna bьl ylənđərđə qorotqьstar kybəjələr. Orloq aşьlьqtarь esən kyp zьjan kilterə torqan sarancalarđa oşo juqarьla kyrhətelgən səbəptər arqahьnda yrsejđər. Saranca yđeneŋ tьşqь kyreneşe menən jəşel sinertkogə oşahala gəvđəheneŋ đurьraq, horo təђtə bulьvь menən ajrьla. Əsə sarancalar jəj ađaqtarьna taban yđđereneŋ təşkən urьndarьnda jerđə bər virşuk tərənlegə soqorđar qađьp 60 nan 100 gə tiklem kykəjđər halalar. Həm yđđere şul urьnda ylep qalalar. Jađ kenə bьl kykəjđərđən jəş sarancalar tьva. Bьlarь qanathьđ xələndə, jəjəvlə sarancalar, tip jərətələlər. Bьlar yđđere bik kyp aşaqanlьqtan əjlənəhendəge ylənđərđe yђemlektərđe aşap betərgəs tərkəm—tərkəm bulьp ikense urьnqa kysələr. Bьna oşo vaqьttarđa juldarьna turь kilgən betə yђemlektə—igenđərđe hələk itep baralar. Bьl keskəj sarancalar 60 kənlək tigəndə qanatlanьp aşardarьna adьq edləj başlajđar. Qajhь bər vaqьttarđa đur bolot kilgən hьmaq igen qьrđarьna jabьrьlalar. Aşьlьqtьŋ habaqьn aşap, başaqtarьn jьqьp hələk itep baralar. Tuqaj kybələgeneŋ đə yrseve həm igendərgə zarar kilterəve oşo juqarь la kyrhətelgən sarancalar hьmaq bulьvь menən ularqa bər tərlə kərəş juldarь qullanьv kərək.

1—Baђьvđarđa hərəlməj qatьp qalqan jerđərđə betərəv. Qьj ylənđərə arahьnda ularqa yrsergə məmkinlək bulmahьn.

2—Jađ səshe jerđə tərən itep hərəp qaldьrьv. Ulardьŋ bər virşuk tərənlegə soqorđa bulqan kykəjđəren kəđ aђtьnda qaldьrьp yltergə kərək.

3—Saranca həm tuqaj kybələgə menən zararlanqan igen baђьvdarьna ulardь aqьvlap yltərə torqan darьvdar hibev. Bьl jaŋь mitьđ qullanqanda kerəђtejən aqajđar oşo rajundarqa jaqьn bulqan agranumdarqa, yђemlektərđe qorotqьstarđan haqlav instruktьrđarьna kaŋəş itep eş kyrergə kərək.

4—Saranca həm tuqaj kybələge menən zararlanqan qьr sittərenə, buradnalar, kanavđar qađьp ulardь şul kanavđarqa qьvalap ylterev.

Sьsqan həm ərlənđərgə qarşь kərəş.

Sьsqan həm ərlənđər betə jьl bujьna barь igen bərtektəre menən genə tuqlanьp torovđarь səbəple igenselek eşendə iŋ zararlь qorotqьstarđan hanalalar.

Bьlar jəj bujьna aşlьq başaqtarьn aşap qьşlьq esəndə ojalarьna jetərlek tiklem adьq əđerləp qujalar. Qьr sьsqandarь la jort sьsqanь hьmaq, ləkin tirəhe genə qьđqьlt təђtə bulьp igen qьrđarьnda, ьndьrđarđa yrsejđər. Bər sьsqan təvlegenə 3—4 mьђqal orloq aşap jьl bujьna 7—8 qađaq samahь igen orloqon betərə. Ursegən jьldarđa bər giktarđa 8—9 jəd samahь sьsqan bulьp jьl bujьna 15—18 butqa jaqьn igen aşajđar. Əgərđə jəj kenə qьşlьq aşardarь esən orloq xəđerləp qalmahalar qaraђtьnan uzьmdь aşap juqarь la kyrhətelgəndən artьq zьjan kilterələr. Baqsalarđa jemeş aqasta rьnьŋ qabьqьn aşap ulardьŋ qorovona səbəp bulalar.

Ərlən bələkəj genə ytker tьrnaqlь janvar, tamaq aђtьnda igen orloqtarь hala torqan ikə toqsajь bulьp, bьl toqsajđarьnьŋ baştarь avьđ esəndə toralar. Qьşlьq bojđaj, borsaq hьmaq bođolmaj torqan orloqtarđь yđđereneŋ soqorđarьna jьjьp qaldьralar. Qajhь bər jьldarđa bər giktar igendən 20 bottar samahь igen orloqo ərlən ojahьna kitə. Ular menən kərəşevđə tybəndəge juldarь qullanьv kərək.

1—Jer baştarьnda, ьđandarđa jolqonqan ylən, tьrma sypteren jandьrьrqa jə jortqa taşьrqa kərək. Igen qьrđarьnda seremegən halamьь, tirəђte tygərgə jaramaj. Sənki ьndaj urьndarđa ular bigerəktə yrsevsən bulalar.

2—Baђьvđa qalqan kəbənđərđeŋ tirə-jaqьn tərən soqorđar qađьp əjlənđerep, ərlənđərđeŋ kəbəngə qaqьlьvđarьna irek birməђkə kərək.

3—Sьsqan, ərlən ojalarьna aqьvlь ađqtar halьv. Unь tybəndəge rəvəştə eşlərgə məmkin. Đur qьna qalaj jə sujьn havьt alьp ber kynək mьşajaq natrь 30 kynək hьv quşьp bər ađ totqandan huŋ oşo şьjьq nemegə ikmək kiђəktəren bujap unan huŋ ərlən, sьsqan ojalarьna halьna. Bər ađ vaqьttan huŋ ulardьŋ oşo urьnda ylep betəvđđeren kyrergə bula. Hər urьnda qorotqьstarqa qarşь kərəşte partejə—səvit ojoşmalarьn jəlep itep kampanjanь udarnьj rəvəştə ytkərergə kərək.

Ə.

TANALЬQ JORTONDA

Uqьtьvsьlar

Uqьtьvsьlarđьŋ tormoştarь nasar kvartir birelməj, 38 uqьtьvsьnьŋ 17 he uqьtьv eşen taşlajđar, eşse rajunьnda başlanqьs uqьtьv kerev qurqьnьs aldьnda.

Ytkən jьl tanalьq jorto (Jьlajьr kantunь) dəvmələndə uqьtьvsьlarđьŋ tormoştarь nasar buldь. Kvarir xaqь, keđ birelərgə tejeşlə praduktalar jađhьđ birelmənelər. Vaqьtьnda eş xaqь ala almanьlar, xatta aj bujь jərəvsələr buldь. Bьl turala uqьtьvsьlar tarafьnan jortbaşqarmahьna birelgən qarizalar iqtibarhьđ qaldьrьldьlar. Hunьnan kantun başqarmahьna, məqarif bylegenə unan narkampruska barьp jetkəs kvartir esən birelə torqan aqsa 10% arttьrьlqajьь. Ləkin bьnьŋ menən uqьtьvsьlarđьn, bigerəktə eşse rajundaqьlarđьŋ tormoştarь jaqşьrmanь. Bajmaq, Julalь, Tybə rudniktarьndaqь uqьtьvsьlar 4—5 aj kvartirhьđ qaldьlar.

Əgərđə kvartit horap VIKqa barhaŋ:—hed eşse balalarьn uqьtahьđьđ, kvartirđь eşsələr ojoşmahьnan horaqьđ, tiđər. Unda barhaŋ:

— Heđđə vulbaşqarma qaraj bit, tip jebərđələr. Bьna şulaj uqьtьvsьlar ike arala əjləndelər. Ə heđemtə juq.

Tanalьq jortbaşqarmahьnьŋ məktəpkə şulaj nasar qaravь arqahьnda uqьtьvsьlar yđ eşteren taşlajđar, ikense eşkə kitələr. Xəđer 38 uqьtьvsьnьŋ 17 he prajьzvudstevaqa eşkə kerergə qariza birgəndər.

Bьnь kyrgən jortbaşqarmahь:

— Bed uqьtьvsьlar esən aptьrmajbьđ, uramda jərəgən uqьtьvsь kyp, teləhə kem uqьtьvsь bula ala—tip kenə jebərə.

Jortbaşqarmahьnьŋ bьndaj hyđ həjləve yđə yk uqьtьvsьlarqa bulqan qaraşьŋ ni tiklem nasar bulьvьn asьq kyrhətə. „Uqьtьvsьlarqa aptьramaj" „Teləhə kem uqьtьvsь bulala" tejəv ul ni tigən byd? Bьndaj hyđđə bedđeŋ Başqortostan şarttarьnda tygel, başqa aldьnqь əlkələr đə lə əjtergə məmkinme huŋ?

Uqьtьvsьlarđьŋ bьndaj xəldə bulьvdarьn april ajьnda kilgən xəkymət kəmisejəhe beldə. Ləkin hisber sara kyrmənə.

Şunьla əђtergə kərək, jort dəvmələndə bulqan uqьtьvsьlar kaŋəşmahenə jortbaşqarmahьnan vəkil kilməj. Məktəptərđeŋ smitalarь vaqьtьnda təsdiq itelməjđər.

Tanalьq jortonda məktəptərđeŋ xəle bьnan hunda şulaj torha, jortbaşqarmahь haman şulaj qaraha, uqьtьvsьlar his şikheđ ikense eşkə kitəsəktər həm məktəptər uqьtьvsьlar menən tə'min itelməjəsək. Bьl kyrneş eşse rajundarьnda dəjəm başlanqьs uqьtьv kertəvđe qurqьnьs aђtьnda qaldьra.

Bьna şunьŋ esən bьl jeteşheđlektərđe tiđlek menən betərəv saralarьn kyrergə kərək. Bьqa kantun məqarif bylege genə tygel, Başnarkamprustьŋ aşqьs sara kyrəven horajbьđ.

Kvattirheđ qalьvsь.

Kvalifikatsejəle eş kestəre əđerləv təngələndə

(Başqortostan xeđmət xalq kamisarь urьn baђarь iptəş T. Xəbibullin menən hojləşev)

Xalq xuzalьqьnьŋ yђeve, alqa barьvь həm jaњьnan jaŋь tədelestər ytkərelevə hədemtə-hendə kvalifikatsejəle eş kestərenə bulqan ixtejadь jьldan jьl arttьra bara. Bьqa tiklem transparttə tədelesə esən kerəklə bulqan kvalifikatsejəle eş kestərenən bajtaq qьna eleşe xeđmət birzahьnan alьna kilende.

Xeđergə kendə xeđmət birzahьnda xisapta torovsьlar hunь kyrhətə: kvalifikatsejəle eş kestərenə qatьn—qьđđan həm yћmerđər əhtenə təşe. Bьlar arahьnda kvalifikatsejəle eş kestəre lə juq tygel—bar. Ləkin bik əđ han təqьlь itelər. Bьlar menən genə xalьq xuzalьqьnьŋ tarmaqtarьn tə'min itev məmkin tygel.

Ə 30 nsь—31 nsə xuzalьq jьlь başlanьvь menən kvalifikatsejəle eş kestərenə bulqan ixtejad [illegible] xalьq xuzalьqьnьŋ tarmaqtarьn [illegible] təşkil itə.

Şunьŋ esən kvalifikatsejəle eş kestəren əđerləv ojoşop, planlь rəvəştə julqa halьrqa kərək. [illegible]

Başqortostan xeđmət xalq kamisarьatь bьl təngəldə [illegible] kilgən eş kestəren [illegible].

Xeđergə kendə kyməkləşev ytkərelev ajqanь kyp kenə eş kestərenen qalaqa aqьlьvь xasil buldь. Bьna bьl aqьlqan eş kestəren planlaştьrьrqa həm ulardan kvalifikatsejəle eş kestəre barlьqqa kilterergə kərək.

Kalxuzdar menən [illegible] julqa halьp jebərelək dərəzələ tygeldər elə. Şunьŋ esən xeđmət urgьndarь bьl təngəldə ularqa jarđamqa kilergə tejeştər. Bьl ber.

Şunьŋ hьnьnda xeđergə kendə eşhedlek prablimahь eş kestəre menən tejeşlek mə'sələhe həm ygeđegə qaraqanda bik nьq ygđərde. Xeđer mə'sələ eş kestəren əđerləv urьnьnda [illegible] həm kvalifikatsejəle eş kestəre [illegible] tygel.

Xeđer—eş kestərenə bulqan ixtejaş bik đur. Şunьŋ esəndə mə'sələ, bulqan eş kestərenə menən dereђ tə'min itevdə tora.

Bed xeđmət birzahьnda torovsьlardьŋ sastavь turahьnda yrđə əjtep yttek. Təşe bər əjtejək:—qatьn—qьđđar kyberek han təşkil itelər. Ləkin qatьn—qьđđar arganizmahь hər ber eşkə lə qulajlь tygel. Şunьŋ menən bergə ularqa qulajlь, ular eşləj ala torqan eştər đə juq tygel—[illegible]. Ul eştər sirapkup tirələrəndə həm səvit apparattarьnda tьbьn. urta pirəsnaldar atqara torqan eştər; [illegible] eştərgə urьnlaştьrьv, irđərđə [illegible] kilgən eştərgə [illegible] kerək məhim bulaqtьn təşe kilep tьva.

Bьlarđь bojomqa aşarьvđa xeđmət urgьndarьnьŋ tьrьşьvь qьna jetməj, ə başqa ojoşmalar đa jaqьndan qatnaşьrqa, xeđmət urgьndarьna jarđamlaşьrqa, bьqa zitdi qaraş menən qararqa tejeştər.

Kapiratiftar ereləşterelə.

Məsəqyt kantunьnda ejjyn ajьnda kapiratiftarđь ereləşterev eşe başlandь. Xəđergə tiklem jəşəp kilgən vaq kapiratiftar avьl menən qalanьŋ arahьndaqь alьşьv eşen tejeşlə rəvəştə julqa halьrqa məmkinlek birmənelər. Ular tərləbə tərlə plan menən eşləp, berləşkən plan həm julbaşsьlьq menən eşləj almanьlar. Şuqa kyrələ turanan tura sənəqət tavarьn alьrqa avьldьŋ səj malьn qulqa alьp barьv eşelə tejeşlə baђqьsqa qujьlmaqajnь.

Kapiratiftarđь e r e l əşterev uŋajь menən Qamaqol jortondaqь Nasibaş, Laqlь Laqьr (Yrgə—qьjqь jorto) Malajaz (Mьrđalar jor.) avьldarьnьŋ kapiratiftarь berləşterelep bər idara təđeldə. Bьl ere kapiratiftьŋ Nasibaş, Laqlь, Malajaz həm Laqьr avьldarьnda đur Ynivirsal magazindarь həm Iltəj, Kyrkin, Qaratavlь, Cubarkyl, Qalmaqol Isekəj həm başqa avьldarđa lafkь həm kejuskьlarь bulasaq.

Bьqa tiklem raj sajur Sylejə stansahьnda bulьv arqahьnda tavarđь stansanan 50—60 saqьrьm jergə taşьtьrqa kərək inə. Xəđer eş bьlajqa qalqas betə ere magazindarđanda iŋ kybə 25 saqьrьm jьraqlьqta bulqan Mərsəlim stansahьnan alьnasaq, şulaj uq avьl sejmalьla şunda tapşьrьlasaq.

Mərsəlim stansahьnda upta vaj magazin pulьp, oşo magazindan turanan tura magazindərgə həm lafkьlarqa tavar jebərələsək.

Kapiratiftarđь ereləşterev arqahьnda unьŋ eş əjlənəhe kəŋəjev menən eş menən julbaşsьlьq itev esən təzribələ, eştə sьnьqqan, eşlekle eşsələrđən qujarqa, nasarđarьn tađartьrqa jul asa; idara rasxuttarьn 2 pr. qa kəmetərgə mьqlь plan həm julbaşsьlьq eşenə kyselə həm sənəqət tavarđarьn avьlqa həm avьl praduktьlarьn qalaqa ođatьv eşe tiđlətelə. Timək ьvaq kapiratiftar vaqьtьndaqь kyp jeteşheđlektər betərelə.

Oşonoŋ esəndə bьl sistima avьl krəђtəjəndərə tarafьnan đur şatlьq qarьşьmenən alьndьla. Eştə jeŋeləjtev esən eşkə betə eşsən massьnьŋ aktif qatnaşlьqь kərək.

SPARTAK.

Xəbərselər dəftərenən

Kykəj, maj jьjьv eşe hylpən bara.

Kykəj həm maj jьjьv eşe Abraj jortonda (Θfə kantunь) bik əkərenlək menən bara. Şuqa kyrə patinthьđ alьp hatar đar avьl xalqьn aldap kykəj, majdarьn oshođ xaq menən jьjьp alьp kitələr. Jort başqarma eşsələre belə torop alьp hatarđarqa qarьşь kərəş alьp barmajđar.

X. XANNAN.

Parqa jer əđerləj almanьq.

Məsəqyt kantunь, D—Məsetle jorto Arь avьlь krəђtejəndərə parqa jer hərev esən maj ajьnda uq başlarqa ujlahalar đa sil səvit ejjyl ajь inməjensə rəxsət itmənə. Xalьq par hərərgə başlaqajnь jul tađatev eşen kilterep sьqarđьlar (xalьq buş jatqanda nej iђtərenə təşməgən). Xalьq habanьn taşlap jul tađatə. Besən mə'sələhe lə maqtarlьq tygel. Sabьnlьq jerđərđe vaqьtь jetməђ boron teləhə kem sьqьp vaqlap sabьp betep baralar. Tejeşlə urgьndardьŋ kyđ halьvьn horajbьđ.

KRƏЂTEJƏN.

Radio fajđahьđ buldь.

Bajnađar (Bərjən) avьlьndaqь məktəp janьna radio alьp ultьrtьlqajnь. Xəđer jьl tulьp kilə his bər tavьş—tьn sьqarqanь juq. Bьnь tađatevgə kem kyđ halьr ikən? G.

1908 jьl tьvqan prizьvniktar diqqətenə.

1908 nse jьlqь prizьvnik! Xeđmət harajьnda, 11 nse ejjyldə, kis səqət 6-la dəjəm qala kanfirinsejəhe bula. Prizьvniktarđьŋ kanfirinsejəgə 100 pr. həm berđəmlek menən kilevđəren tə'min itəjek həm kiləsəktə qьđьl ərmejə hugьşsandarь, yđebeđđeŋ dissiplinalьqьvьđđь kyrhətəjek.

„Qala kəmisejəhe".

Kerəђtejən jortojan ndaqь avьl-xuzalьqь myzəjen

Jaqşьrtьrqa kərək.

Qalaqa kilevse krəђtejəndərđeŋ 75 pratsintь təjerlek həm tərlə uqьv jorttarьnan ikskorsejəgə kilevse uqьvsьlar myzigə inep avьl-xuzalьqьndaqь jaŋь kyreneştər menən tanьşьp sьqalar. Myzej hunqь jьldarđa hər tərlə avьl-xuzalьqь eştəren jьjnavđa jaqşь uŋьştar eslənə. Işektən inev menən tarqьna jergə urьnlaştьrьlqan qortsoloq eştəre tərlə sistima la jahalqan taqta umartalar, qortsoloq eşendə betə kərəkle jaŋь qoraldar, balavьđdan kərəđ jahaj torqan maşina, bal birə torqan tərlə ylənđər, ramkanan bal aqьđьp ala torqan maşina-bьnaj bьlar xəđergə vaqtta Başqortostan iləndə qortsoloq həm avьl-xuzalьqь eştəreneŋ jьldan jьl alqa barьvьn kyhətep toralar.

Malsьlьq bylegəndə jaqşь toqom maldarđьŋ kyrgəđmələre hyrəttərə, maldarđь nisek tərbejələv turahьnda aŋlatmalar, jьlь mal ađbarьnьŋ bələkskenə itep jahaqan əlgelərə həm avьl-xuzalьqь kyrgəđmələreneŋ eştəre lə bar.

Myzəjđə avьl-xuzalьqь eştəreneŋ başqa bylektərendə lə oşo təђtə jaŋь tormoş təđevđə kərəkle eştər bulьvь kyrhətelep, bьl bylektərgə ajrьm tuqrap tormaj qajhь ber jeteşheđ jaqtarđь əjtep kitev urьnhьđ bulmaђ, tip ujlajьm.

1—Myzej urьnlaştьrьlqan jort ifrat dərəzə lə bələkəjgenə bulьp, esenə ingəstə betə nəmələrđe kyrep betərergə məmkin bulmaqanlьqtan iŋ kərəkle matirjaldarđь şkaf aђtьnan iđengə jatьp qararqa tora kilə. Plakattarqa urьn bulmaqanlьqtan stinagə elenməj məjeştərgə əjələp qujьlqandar. Kyp nəmə berhe əђtənə berhe əjələp, aђtaqь matirjaldar iqtibar menən qaralmajьnsa yđđerenən xaqtarьn juqaltalar.

2—Başqortostanda igenselek, malsьlьq həm başqa bylektərđə jьldan jьl kypme alqa kitev ber tərlələ handar, dejagrammalar menən kyrhətelməgən. Bьl eş Narkamzimdeŋ yđendə bulьa kərək. Myzigə jьl hajьn ajьrьm handar dejagrammalar bireve urьnlь bulьr ine.

3—Myziđə xəđerge vaqьtta avьl-xuzalьqь eştəreneŋ alqa barьşьnda qullanьla torqan bigerəktə başqort-tatar telenən jađьlqan ber kitapta osoratьp bulmanь. Myzi janьnda bələkəjgenə avьl-xuzalьqь kətepxanahь asьlha, kilgən kerəђtejəndərgə kərəkle qullanmalar alьvđa jul kyrgəđev bulьr ine.

4—Kyp nəmələrđeŋ iђeme başqort-tatar telendə jađьlmaqan. Jađьlha la dereђ iђem birelməjensə kerəђtejəndərgə aŋlaşьlmaђlьq teldə jađьlqandar. Jaŋь əlep menən jađьlqan hyđđər bik əđ. Bьl eşkə kiləsəktə nьqьraq iqtibar itep plakattar, luzunqьlarđь jaŋь əlep menən jađьvđь iђtə totorqa kərək.

Hyđđeŋ qьђqahь: myzi avьl xuzalьqь qujьlьşьnan jьldan-jьl yђə, kiŋəjə bara. Xalьqtьŋ bigerəktə kerəђtejəndərđeŋ myzejđa avьl-xuzalьqьnьŋ jaŋь qujьlьşь menən tanьşьrqa iqtibarđarь đur. Juqarьla kyrhətelgən jeteşheđ jaqtarđь betərevđə qəməli taralar kyrelhə, kiləsəktə xalьqtьŋ betə horavđarьna javap qajtarьrlьq myzej bulьp əvereler ine.

Əxmьt.

BEĐGƏ JAĐALAR

KALXUZ SIPARATЬN HATЬP AŞANЬ.

Qьpsaq jorto, 1 nsə Juldьbaj avьlьndaqь „Qьđьl—Ural" kalxuzьnьŋ xisapsьhь Θjlmanьf Bahav dəjəmləşterelgən kalxuz siparatьn hatьp aşanь. „Niŋə ulaj eşləjheŋ" tihəŋ „heđđeŋ mində eşegeđ juq" tip javap qajtara. Tylətergə kərək.

JULDЬBAJ.

EŞLEKHEĐĐƏRĐE HAJLAMAĐQA.

Abraj jorto, Jaŋь—Nikalajьfkь avьl səvitendə sikritar bulьp eşləvse Pirivuzcikuf hər vaqьt iђerək bula, juqarь urgьndarđan kilgən diriktiftarđь bojomqa aşьrmaj həm vzotke alqьlaqanьla hiđələ.

Jьkatirinislaf a/səvitə sikritarь Ş. Sələjmənef kalxuz təđeleşenə qarşь. Kalxuz taratьvđьŋ başьnda buldь. Esə hər vaqьt iђerek bula.

Kiləhe hajlavđa oşondaj eşlekheđđərđe hajlavđan haq bulьv kərək.

A DЬRAZAQЬF X.

SUT

VRAC BAJTIRƏKEF HƏM BAŞQALARĐЬŊ EŞE

12 nsə ejjyldə, kis səqət 6 la Midsantrud klubьnda xalьq sutь tarafьnan vrac Bajtirəkefte, xuzalьq mədire Jurbajьitь jenəjət qanunьnьŋ 95, 109 həm 121 nsə matdələre menən, Cirnuva V-ne 17—95, 109 həm Işquzindь 109 həm 121 nse matdələr bujьnsa qəjepləvđə jenəjət eşe tьŋlav təqəjendəlgən.

Sutta ximajasь həm qəjepləvse qatnaşalar.

FIZKYLTURA.

Θfəgə Bərənən 14 keşelek fizkyltura kəlliktifь kildə. 9 nsь ejjyldə stadejunda xaqlь futbul mactь jahala—„berense Θfə sburnajahь Bərələlərgə qarşь".

Mact kis səqət 7-lə başlana. Mact asьlьvqa tiklem „Valejbul" həm „Baskitbul" ujьndarь bulasaq.

12 ejjyldəge Θfələlər həm Bərələlər jarьşь Jaqut baqsahьndaqь stadejunda davam itəsək.

Məs'yl Ridaktьr: B. IŞEMQUL.

„Başqotostan"

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 10 Ejjyl

	alьv	batьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 86	— h.
1928 j. %hьđ. „	„ 127 h. 50	129 h. 50
1929 j. otoş. zajьm	100 „ 25	100 „ 65
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 23	— —
„ 3- krəš. O. Z.	5 „ —	— —
K. X. nьqьtьv Z.	10,24 —	10 „ 27
1-indyst. Zajmь	25,33 —	25 „ 42
2- „ „ %lь	26,19 „	26 „ 29
3 „ „ %hьđ	25. —	— —
„ „ %lь	52, 20 —	52 „ 30
„ „ %ь	50. 95	51 „ 05
11%lьs əkə	103 90 —	103 95
Massavit sa ..	25 46 „	26 6
5% ma-Zjd	52 15	52 25

Θ—KINO—TIATЬRĐA—F—RЬNDA BƏGƏN:—Θ

„URAL" KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.	Bəgən „Karjьranьŋ başlanьv. Kəmidəjə PAT həm PATAŞUN ujnaj.
IDEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar	Bəgən. Iђke saxra. Xudužьstvalь sit il filmehe.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.	Bəgən. BALA XAQNA
„5-Maj" (iђke Θfələ)	? ? ?

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск", Башглавлит № -192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə dənja pralittarđarь, berəgegeđ!

IDARƏ ADRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr — 4—81; [illegible] — 2—83; [illegible] — 3—72; Kiske ridaksejə — 1—15

Jəmoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa — 45 tin; 3 ajqa — 1 hum 30 tin; 6 ajqa — 2 hum 50 tin; 1 jьlqa — 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kanterahьnda, bətə pəçta kanturđarьnda, [illegible] həm xat jerytevselərđə qabul itelə.

№159 Şəmbe 12-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

Partejənen XVI nsь s'jezь.

HУRƏTTƏ: S'jezdьŋ kəndəđgə ultьrьşьnn huŋ [illegible]LIN həm Kirьf iptəştər Svirtluf majđanь вujьnsa [illegible]lar.

[illegible]uŋqь səqəttə

[illegible]ьrđa palitsejə menən bəreleştər

LUNDЬN, 10. Tantati qalada (Misьr) Mansfin qalahьnьŋ dimanstratsejələrđe atьvqa qarşь pratis dimanstratsejəhe uđqarьldь. Jьjьlqan xalьq palitsejə ucaskahьnda taş menən hezym itte. Dimanstratsejəne taratьrqa tьrьşqan palitsejə kirpestər menən qarşьlanь. Palitsejənən 15 jaralanqan, dimanstratsejəselər asahь [illegible] keşe keşequlqa alьnqan.

[illegible]gelejə eş taşlavđar.

PARIZ, 10. Bilgejənen Baritigən kymer rajunьna ris prafsajuz bejurakrattar-zabastufkanь tuqьratьrqa tьrьvđarьna qaramaђtan, 120 tav eşsehe eş taşlavđa da davam itələr. Eş taşlavsьlarđьŋ luzьnqьhь xeđmət xakemetev həm xeđmət şarttarьn nasarlandьrьvqa qarşь [illegible]ş.

[illegible]lop jərejđər?

HELSINGFURЬS, 10 Gilsingfuda berense Istunejə divizejə kamandirь menən Istunejə [illegible]ralnaj ştabьnьŋ nacalnigь [illegible]elər.

[illegible]nsejə faşistarь Finlejəgə kildelər.

HELSINGFRЬS, 10. Finləndejə faşistar xərəkətenen [illegible]e bulqan Labuva qalahьna [illegible]kəndərđə bulьp ytkən faşis-

tar paxutьnьŋ təđribələre menən tanьşьv esen Fransejənən ber nisə keşe kilde. Fransuz faşistarь Finləndejələge kevek yđđərendələ paxut jaharqa mataşalar.

Vərşavđa eşselər menən palitsejə arahьnda bəreleştər.

VARŞAV, 10. Varşav qalahьnda eşheđđər xərəkəte 9 nsь ejjyldə palitsejə menən ike arala bulqan bərəleştərgə qaramaђtan, jaŋьnan kytərelep sьqtь. Palitsejə menən jaŋьnan bəreleştə ber nisə eşse qatь jaralanqan.

TƏRKƏJƏGƏ QARŞЬ

Baş kytərevđər menən Anglejə agintь jetəkselek itə.

ЬSTAMBUL, 9. Tərkəjə matbuqatьnьŋ xəbər itevenə qaraqanda, Kurdtarđьŋ baş kytərevə menən Sirejalaqь menən „Pidejan" tigən ojoşma jetəkselek itə. Bьl baş kytərevđərđə Anglejənen ataqlь agintь Lavrins qatnaşa ikən. Tərkejənen kənsьqьş vilejəttərendə xalьqtь baş kytərevgə saqьrqan praklamatsejalar taratьla. Praklamatsejalarđa kyrhətelevensə baş kytərevđərendən maqsat, Ərmən—Kurdьstan dəvləte təđev ikən. Praklamatsejalar vastanejə bulqan xəldə sit ildərđən jarđam bulasaqьn vəqđə itələr.

[illegible]TƏRLƏHENƏN

[illegible]ans kurьstarь ojoşturola.

MƏSKƏV. RSFSR Savnarkumь rajundarđa malejə həm [illegible]eselər kurьstarь ojoştorov [illegible] aqsa jeбərergə qarar itte.

[illegible]şistarđьŋ nəvbəttəgə [illegible] uђallьqtarьna qarşь.

MƏSKƏV. Xarkьf qalahьnda kyp kenə ere pritprejətejələrđə faşistarđьŋ Gal[illegible] qalahьnda saqьrьlьrqa tejeş [illegible]an bətə donja pralitar barьnьŋ ikense bəjnəlmilə [illegible]n tьjьvdarьna qarşь mas-pratis miting ьlarь uđqarьldь. Şulaj uq Məskəv, Liningrat pritprejətejələrendə lə mitingьlar jahaldь.

MƏSKƏV. Magnitagurskejdan xəbər itələr.

Bətə donjala iŋ đur mital zavьtь—magnitagurskej tədeleşendə XVI nsь s'jьzqa birelgən vəqəđəne ytəv esen eştər kiŋ frunt menən bara. 5 nse ejjyldə berense dumnalar həm 75 meŋ keşelek qala halьv başlandь. Xəđergə vaqьtta teđəv eştərendə 12500 eşse eşləj. Berensə 2 dumnanьŋ 75% tь eşlənep bətkən. Kənenə 8000 aş əđerləvsə fabrikkuxnə həm ikmək beşerev zavьtь eşlənep bettə. Xəđergə vaqьtta eşselər esen mas'avaj məđəni eşkə kereşelde.

Partejənen XVI nsь s'jezь.

HУRƏTTƏ: Iptəş Jarьslavskej (huldan) həm ip. [illegible]ьf (uŋdan). S'jezdьŋ kəndəđgə nltьrьşьnan huŋ [illegible]ejьtьr đan sьqьp kilələr.

Kapital ildərendə eşheđlek

Tərkejələ banditter xərəkəte sit ildər menən bəjləngən.

Bətə dənja nigьrđar kanfirinsejəhe-səvittər sajuzь jaqlь.

BIRLIN 9. Girmanejənen Gamburg qalahьnda barqan bətə dənja nigьr-eşsələr kanfirinsejəhendə ber tavьştan qabul itelgən rizəlytsejələ, əgərđə impirejalistar SSSR qa qarşь hezym jahaja-aq bulhalar, nigьrđər səvittər Sajuzьn jaqlaja-aqtar—tejelə. Hejləvđərđə qatnaşqьn diligattar, məzbyri eştər həm naluktarqa qarşь kerəşkə, eş pragrammahь teđəv kerəklegən ajttalar həm nigьr eşsələrđen „sinьf sinьfqa qarşь" luzьnqahь aђtьuda kapitalist[illegible]rqa qarşь kerəşəsəktərn belderələr. Kanfirinsejə kamintirьn başqarmahьna qotlav tiligramь jebərđe.

Rivəlytsejun prafappazitsejənen Gamburg ojoşmahь Gamburg eşsələre ismenən kanfirinsejəgə qotlav jahanь. Nigьr [illegible] Mitinq intirnatsejanal jьrlav menən bette.

Amstirđam internatsejanalь kungrisьь, qəđəttəgesə, kapitalizmde jaqlaj.

STUKGULEM, 8. Amistirdam intirnatsejanalьnьn kungrisь [illegible] Avstralejə prafsajuzdarь vəkile Avstralejə pratiksejanizm jaqlap [illegible] Şul uq vaqьtta ul, „Amistirdam intirnatsejanalь Məskəv menən kileşkengə tiklem Avьstralejə parafsajuzdarь Amistirdamqa quşьlasaq tygəldertine. „Janь Zilandəjə prafsajuzdarьnьŋ vəkile Ribirtьsta şulaj uq immigratsəjəgə qarşь sьqtь. Fransejənen rifarmis xeđmət kanfidьratsejəhe sikritarь Zua yđenen javabьnda, Avьstralejə pratiksejənizmenə qarşь hejləne. Falastin vəkile. Lubaşin Makdanald xəkymətenən qəniqətlənə ajmavьn ajtte. Japunejə prafsajuzdarь vəkile Suzuki Japunejələ kammunistar təъirenen yъeven ajtte.

8 nse ejjyl kiske ultьrьşta Amistirdam intirnatsejanalьnьŋ sikritarь Zasinbax 10 minutlьq daklat jahap, yđqan jьl esendə Amistirdam həm qьđьl Prafintirin arahьnda ber tərlə lə bəjlənəş bulmaqanьn ajttə. Hejləvđərđə Gallandejə diligatь huqьş qurqьnьsьna qarşь Amistirdamdьŋ eşheđlegen kyrhətep, ultьrьş đur talaştar menən bette. Hejləvđər đə sьqqan Anglejə [illegible] Artur Kuk Amistirdamdьŋ [illegible] prafsajuzdarь menən bəjlənesen tənqit itte, həm hyđen „bed kammunistarqa qarşьbьđ, lakin Məskəv urьnьna Rim həm rim papahь xəkem bere"—tip betərđe.

STUKHULEM, 9. Amistirdam intirnatsejanalьnьŋ kungrisьnda iqtisadi pragramma turahьnda daklat jahanь. Iggirt şul hejləvđə bьlaj tine:

— Bьđ rivolutsejьn hyđđorə [illegible] taşlap, iqtisadi sistimdə [illegible] yđgortev jaqlьsь turabьđ. Bьđ yđgortevđən qoralь—millьttar ligahь. Millьttar ligahь [illegible] bəjnəlmiləl iqtisadi bajьn tedergə tejeş. Anglejə prafsajuzdarьnьŋ vəkile Brumlej, Zua daklatь bujьnsa hejləgəndə, „əgərdə daklatsьlar təqdim itkən jul menən barqanda ber nisə jьldan huŋ eşse sinьf taqьla huqьş jalandarьnda həlok bulьrqa məzbyr bulasaq"—tine. Dimakratejəhьđ ildər turahьnda daklat jahaqan Kuk, faşizmqa qarşь dimakratejəne jaqlap rivəlytsejun hyđđərgə baj bul hala, unьŋ kisəge ultьrьşta kammunistar həm Məskəvgə qarşь hejləgən hyđə Amistirdamdьŋ faşizmqa ьsьn mənəsəbətən asьp kyrhətə.

Tərkejələ banditizm xərəkəte.

ANGARA. Anatuli tiligraf agintstevahь xəbər itə: „Xakimejəte millijə" gəzite Tərkəjə menən Iran sigondəge keskəj genə rajunda banditter sьqьşь turahьnda baş məqələhendə bьlaj jađa: Bьl xərəkət beđđeŋ il esendəge iliminttar tarafьnan tygel, bəlki granitsanьn [illegible] bandalar tarafьnan başlanqan xərəkət. [illegible] Tərkejəgə hezymdər [illegible] həm ul banditter granitsa [illegible] menən ydđerenən ydek ojoşmaьь menən bəjlənesen totovdarьn ələ aŋlap bətmej".

Anglejələ eşheđlek yđə.

LUNDЬN, 9. Angelejələ rəsmi revəştə berketelgən eşheđđərđən hanь 30 nse ejjyngə 1 miljun 890 meŋ 600 keşe təşkil itə. Ikense tərlə [illegible] eşheđđərđən hanь 70 meŋ 250 keşegə artqan. Həm udanan jьl [illegible] 748 meŋ 219 keşegə artqan.

Səvittər sajuzьnda

Eşsələr "5 jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьna jađьlalar.

XARKЬF, 8. Ukrajьnanьŋ kyp rajundarьnda „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьv kampanejəhe başlandь. [illegible] zavьtьnьŋ eşsələre ber tavьştan ber ajlьq eş xaqьna jađьlьrqa buldьlar. Qьđьl [illegible] zavьtь eşsələre lə şundaj uq karar sьqarđьlar.

Avьl xuzalьqь nalugь kəmdərgə kəmətələsək.

MƏSKƏV. Sajuz Savnarkumь rajundarđaqь naluk komisejələrenə [illegible] kammuna həm [illegible] artildərenə [illegible] həm invintardьn jəmoqəttəştərelgən jerdə bərgələp eşləv şirkəttərenən lukto 50 pr. qa kəmetergə xəqьq birđe. Bьl qarar S S S R ydək başqarmahьnьŋ prizidiymenə qaramaqьna birelde.

Pritprejətejələrđə kyp esminalь eşkə kysev turahьnda.

MƏSKƏV. Prafsajuzdarьn bətə sajuz səvite həm „Trud" gəzitenen inisejativь menən pritprejətejələrđə kyp sminalь eşkə kysev məs'ələhe [illegible] tixniceskej əđerlek kərək bulasaq. Kyp sminaqa kysev turahьndaqь məs'ələne eşsələrđəŋ tikşerevenə qujarqa unь kantryl sifьrđar həm 1930—31 nse jьldьŋ planьn tikşerev menən bəjlərgə kərək.

Ere it kambinattarь.

MƏSKƏV. Bətə sajuz savda xalьq kamisarlьqь Məskəv Qatajeskej Zaparuzejə, Simipala-

Bilarusejənen X—jьllьqь.

MINESKEJ, 10. 11 nse ejjyldə Bilarusejənen Pylsə bandalarьnan tađartьlьvьna 10 jьl tulьv ajqanlь kyp[illegible] [illegible]

Pujezdar bərelesə.

XARKЬF. 7. 7 nse ejjyldə kiske səqət 5 tə, [illegible] [illegible]

Orloqsafxuzdar turahьnda.

MƏSKƏV, 7. SSSR ydək başqarmahь prizidiyme [illegible] [illegible] Kamitət SSSR bətə xalьq xuzalьqь səvite prizidiymenə traktьrđar esen zapas cəstər jetəşterevđə tidlətevđe horap merəzəqət itte. Savđa xalьq kamisarlьqь yđ meləndə igen əđerləvđə kərəkle skьlattar həm tarь menən tə'min itergə, Sintьrsajuz menən berlektə igen jьjьv kampanejəhьnda orloq safxuzdarь eşsələren dejem aşxanalar menən tə'min itergə tejeş.

Ukrajnala kraђtejəndər kalxuzqa inələr.

DNIPRU—PITRUVSKEJ, 10 [illegible] [illegible]

Igen əđerlevđər eşsə [illegible]

ADISSA, 10. [illegible] XVI nsь s'jezqa kyjək itep birələr.

Qьđьl ərmejəgə Kitkən kalxuzsьlarqa jarđam.

MƏSKƏV. Qьđьl ərmejəgə alьnьvsьlarьn kalxuzdarьnьŋ [illegible] bəndəgə tərtipte bildələnə.

Kalxuz aqzahь qьđьl ərmejənən kadьr sastafьna əđləkhəđ xeđmətkə alьnqanda ular dejem kalxuzsьlar sabranjahьnda bildələnep 25 humdanda kəm bulmaqan xəldə, pasubejə alьrqa tejeştər. Bьnan başqa qьđьl ərmejəgə alьnьvsьnьŋ qailəhendə eşkə jaraqlь aqzalar kalxuzda berense nəvbəttə eş alьrqa tejeştər.

XVI nse s'jezqa bylək.

Məskəv đə đur margarin zavьtь eşkə başlaqan Zavьt ajьna 800 meŋ kilu margarin birəsək.

HУRƏTTƏ: Huldan—eşse qatьn aparat janьnda, unda zavьttь asьv ajqanlь jahalqan mitingь.

Ytəlgən agranumьja saralarь Xisьpqa alьp barьrqa.

Ytkən 1928—29 nsь jьldarda ytkərelgən agranumejə saralarьnьŋ həm ular esen elgyt birev eşe [illegible] alьp barьlmavь [illegible] agranumejə saralarь ytkərelgəne tygel [illegible] kampanejahь başlanьv menən [illegible] agranumdarđьn jər urgəndarь həm kapiratsejə ojoşmalarьnьŋ jьlbaşsьlьq kyrhətmoređərenə qarahanda betenləj [illegible] agranumejə minimumdь həm [illegible] ytkərergə tip qarar sьqarqan avьldar 3719 hanala. Şunan agraminimumdь tulь ytkərergə 814 avьl, 3—4 tərlə agranumejə saralarь ytkərevgə 814 avьl, həm ber ojadi agranumejə sarahь ytkərevgə hyđ birgən 1343 avьl hanala.

Ytkərlgən agranumejə saralarь başlьsa oşo tərđərgə bylenələr:

1—Irtə par 36867 xuzalьqta ytkərelep, (Başqortostandaqь bətə par jerenə qaraqanda) 73,389 giktar jer;

2—kəđ hərep qaldarьv 98,659 xuzalьqta ytkərelep 265,240 giktar;

5—orloq tađartьv 308,252 xuzalьqta ytkərelep, 691,080 g. jer,

4—Teđmə səskes menən igen səsev 75,561 xuzalьqta ytkərelep 322,969 g. jer eşləngən.

Başqa tərlə agranumejə saralarь ytələvgə iђəp juq.

Agranumejə saralarьn ytkərgən esen 669 kalxuzqa, bərgələp jer eşləv şirkəttərendə 17236 xuzalьqqa, ajrьm xuzalьqtarđa agraminimum saralarь ytkərgən esen 6379 xuzalьqqa avьl xuzalьqь nalugьnan bətəhe 48872 humlьq elgyt birelgən. Bьl elgyttar kulak xuzalьqtarьn indermej iђəpləgəndə bьl naluk summahьnьŋ 0,81%, hər tərlə eştərgə birelgən bətə elgyt summalarьnьŋ 4,8% ь xotlem hanala Sьjfьr menən ojtkəndə hər ber agranumejə sarahьn ytkərevse ke-

rəttejəndər xuzalьqtarь 8,1 tin teşo. [illegible] agranumejə [illegible] tygel bəlki ytəlgən agranumejə saralarьna [illegible] jomoşqa barьvь kyrelə. Senki bьl turalaqь məqlymettər naluk kəmisejələrenə yđ [illegible] tapşьrьlmaqandar.

Kerəttejən xuzalьqьna [illegible] urazajđь kytərev məs'ələhe [illegible] əhəmejət birəvđə horaj. Bьl agranumejə saralarь menən [illegible] jaqşьrtьv saralarь lə məhim turals bulьp tora.

Şunьŋ esendə bьl agranumejə, jer həm kapiratsejə urgəndarь, səvit, jəmoqət həm kapiratsejə ojoşmalarь ejjyl ajьnda iђəp eşe başlarqa tejeş bulьv menən agranumejə saralarьn kerəttejəndərgə aŋlatьv eşen alьp barьrqa tejeştər. Tiđ vaqьt esendə bьl eşteŋ nətizəhe vul naluk kəmisejəhenə aђaqqь məqlymottərđe kantkum həm mərkəz gəzittərenə tapşьrьrqa tejeştər.

2 — Iђəpte alьp barьvđa avьl—xuzalьqь nalugь bujnsa birelgən elgyttar həm iqlan itelgən 1930 nsь jьlqь avьl—xuzalьvь nalugь palazinejəheneŋ 4 nse bitendəge 1 həm 2 nse numirlь espiskələr furmalarьnar fajđalanьrqa kərək. Vaqьtь menən agraupalnamucinnajđar koŋəşmələre, ular esen qьђqa mətdətle kurьstar ytkərergə həm ulardь urьndarđa agranumejə saralarь ytkərev eşenə əndərgə kərək.

J. L.

ARTIMЬFSKEJ, 10. „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьv massavaj revəştə bara. Tərkəmeş rudniktarьnьŋ eşsələre ber ajlьq eş xaqьna jađьlьrqa buldьlar. Kanstantin mitalistarь la oşondaj uq qarar sьqarqandar. Yđək eşse kapiratif xeđmətkerđere zajьmqa aj jarьm həm ike ajlьq eş xaqьna jađьlqandar.

DNIPRO—PITRUFSKEJ, 10. Sizunlь teđəv eşsələre ukrukta „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna 2 meŋ humqa jađьlqandar.

Xeđmət uŋьştarьnьŋ XVI nsь partejə s'jezьna stafitahь.

HУRƏTTƏ: Baltiq futь fizkylturniktarь „Marat" huqьş kəməhe matrustarьnьŋ rapьrtь. Qьđьl flut semenən Riapьrttь ipteş Dunajьf jahaj.

MƏQARIFSELƏR, KYLT ESSE LƏR URAŽAJ ƟSƟN KƟRƏŞKƏ!

Jađqь səsevđən—unьş jьjnav həmigen əđerləv kampanejəhenə,

BAŽЬVBARĐA SATSEJALIZEM JARЬŞЬ HƏM UDARSЬLЬQTЬ KƏSƏJTEGEĐ. UNЬŞ JЬJЬV MENƏN—KƏLLIKTIFLƏŞEVĐEN UNЬŞTARЬN NЬQЬTЬQЬĐ.

Unьş jьjnav Kampanejəhьna məqarifselər safьn baj avaj əđerlek xələnə kilterergə.

Udqan jađqь avьl xuzalьqь kampanejəhe kalxuz xərəkəten ojoştorovđa batrak jarlь həm urta xəllelər arahьnda massavaj kyltura sojosi aqartьv həm anlatьv eşenen nindəj urьn totqanьn asьq kyrhətte. Unda məqarifselər—uqьtьvsьlar parteja həm xeđmət saralarьn tormoşqa udqarьvđa aktif jardamsь buldьlar. Ydekprus məqarif eşselərenen jađqь sasev kampanejəhenə qatnaşьvđan jahalqan jomoqaqtь tybəndəgesə jada:

„Balşəviktər sasevendə məqarif eşselərenen təp jalpьh praiitarajatsa bajek anlьbьq, sojosi algəregenlelek həm sinfej karaşka tulь jaraqlьlaq tejeştelər. Avьlda satsajalizmsь jauьnan qorov esen kalxuz xərəkətende iŋ aktif qatnaşьvsь jahap, avьl məqarifselərə yđđərenen „sovit vlasьbьn avьlda agitrapьbь" sьlьq rylen qəreklə kyrhəte".

Bьna bьl jenelər məqarif eşselərenə—uqьtьvsьlardьn udqan sojosi həm xuzalьq kampanejəlaren udqarьvđa yđ əhtərenə teşkən burьstь kyrhətə. Bьna ajьraqlьbьqtar asьq kyrhətele.

Bođđen alda taqьla mehim, qibatlь sojosi həm praktik əhəmejət qađanqan igen jьjnav, kedge sosev həm igen xəderlev kampanejahenə tora. Avьlda sinfьj kərəş kiškenələgən ber vaqьtta bьl kampanejələrđe uqьtьvsь udqarьvsь avьl məqarifselərə əhtənə taqьla bik burьstar jəkmələ.

Məqarifselər kampanejəhenen əđerlek əsendə həm şulaj uq kampanejə barьşь pratsəsьnda praktik qatnaşьŋ itergə tejeştər. Hər ber məktəp, hər ber uqьtьvsь kampanejə əsendə kalxuzdarqa jardamqa bulьsьvaq avьl itelergə tejeştər.

Məqarifselər, kalxuzdarda prajьzvudstьva planь tulьbьnsa ylev, uqьştь dereŏ bylev, xədmət xaqьn tejəşense tylev, eşlər sьqarьvьn kyterev esen bik məmkin bulqan bar jardamь kyrhətergə tejeştər. Senki bьl barьştь borьata kalxuzdь uqьştь barьşь, jaqь kəreştejonderən kalxuzsь kerev turьndaqь kesejtergə tep səbəp bulasaq.

Bьl julda kyreləsə praktik saralarđan tybəndəge təp maminttarđь kyrhətergə kərək:

1. Kalxuz həm avьl səvittəreno igen jьjnav, kedge sosev həm igen xəđerlev kampanejəhen udqarьv planьn təđəşergə. (Miskum bulqan turьnda şul planьqa qarraj məqarifselər qatnaşь esen kankrit plan tedergə.) Kampanejə udqarьvđaqь prajьzvudstьva planьn kalxuzsь, jarlь həm urta xəlle kərəştejonga anlatorqa, prajьzvudstvьva kəneşmələrendə tikşerergə.

2. Avьl məqarifsehe məktəp, uqьv əjə, ketepxanalaqь yđeneŋ bete eşen igen jьjnav, kedge sosev həm igen xəđerlev kampanejəhenə burьstarьn anlatьvqa jynəlderergə, uqьtьvsьlar, uqьv əjə, ketepxanalarqa jerevseler əsa jarlь həm urta xəlle jalpьnьŋ iqtibarьn şul mehim mes'elelərgə mabilizavajt itergə həm kampanejəne ədevgə qaratьlqan kulak agitatsejaherenə qarşь atpur birev əsə kerek barьrqa.

3. Satsajalizem jarьşь, udar brigadalar ojoştorop, aşьq havaqь ursьnа a. x. qoramaldarьn tedətev həm toq, pultьq, origint kevek nəmələrđe betəjtevgə jardam itergə.

4. Kalxuzda bulhьn, ajьrьm jarlь, urta xəlle kərəştejonder arahьnda bulhьn iqtibarьn huqьv vaqьtьnda səsevgə jaqşь xuzalьqь maşinalarьn tulьhьnsa fajdalanьv eştəren ojoştorov saralarьn kyrergə.

5. Qala məqarifsehe kəmitətь urьndar menen jenie bajlanoşta kesejtergə. Bьnьŋ esen məqarifselərđen udar brigadalar ojoştorop, şiftə bulqan kalxuz həm avьldarqa jebərergə. Urьnda eştəŋ barьş tuhьnda ulardan xəbər alьp torьrqa həm juldar kyrhətergə.

6. Məqarif eşselərenen jorttarьnda (bulqan urьnda) igen jьjnav, kedge, sosev, igen xəđerlev turahьnda kysmə vistafkalar ojoştororqa. h. b.

Bьnda bed qajhь ber təp mamittardь kyrhəttek menen siklandek. Urьndarda ulardь taqьla kinajtep, taqьla kankerit saralar kyrьp, kedge avьl xuzalьqь kampanejəhen udqarьvđьk tejeşle eşlər ojoştorop, yđ əhtərenə teşkən burьstь tulь rəveştə ytəj julьrdar tip hьnabьl.

Avьl xuzalьqь qoramaldarь

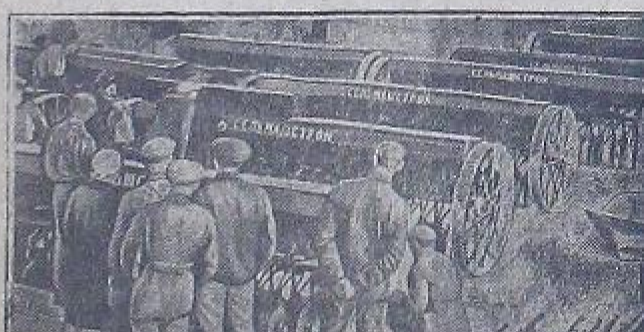

BƏTƏ SAJUZ JARЬŞЬNA QATNAŞЬQЬĐ.

KƏLLIKTIFLƏŞEVĐƏ IŊ JAQŞЬ QATNAŞQAN MƏKTƏP, UQЬV ƏJƏ, KLUP HƏM KYLTURA JORTONA JARЬŞ.

Urazajdь jьjnav, kedgə sosev həm igen əđerlev kampanejalarьn uqьşlь udqarьv kalxuz tedəleşən nьqьtьvqa, kinəjtevgə đur jardam itəsək. Bьl kampanejalar barьbьla kalliktifləşevdə nьqьtьvđьn aldaqь itabь. Bođđen alda ikelenep torqan jarlь, urta xəlle krəstejondərđe həm betənlej ek ajьrьm xuzalьqtarđь kalliktif xuzalьqtarqa ajьrьm xuzalьqqa qaraj, eş menen kyrhətev burьsь tora.

Bьl mehim sojosi həm xuzalьq burьstarьn xəl qьlьvđa kalliktifləşev həm jađqь sosev vaqьtьnda avьl səvittəre həm bətə jəməqətselekten jardamь məqarif teđəşerlek nьqьtьvqa, kinəjtevgə yq ejđere bulqan kevek massavaj palitprasvit eşen ojoştora belməqən, kalxuz ojoştorovqa massanь jaqtьn fikerə bylevgə torovđar, yđ eşen jaqşь kerə torovđarьn, ajьrьm kəreştejondar burьstar həm kultur fikeren aşьq, jarьvsь burьvda ojoştorovsь aplektor, pirigiptar tьvьvqa jardam itkendərelə kyp buldь.

Bьna şularđь iske alьp RSFSR Narkamprusь kalliktifləşevdə in jaqşь qatnaşqan MƏKTƏP, UQЬV ƏJƏ, KALXUZ KLUBЬ həm KYLTURA JORTTARЬNA jarьş iqlan itte.

Kylt ucrizdinejələr urazaj jьjnav, kedgə sosev, igen əđerlev kampanejalarьn ojoştorovđa berense rəttə torqьq tejeştər. Avьl həm rajun səvittəre uqьv ejđerenda ədlekhed eş alьp barьrqa kəreklə həm satsejalizem ələkse bətə sojosi aqartьv apparattarьn tulьhьnsa fajdalanьrqa tejeştər. Bər genə bьş kysmə kino, eşləmegən radio alьpьş eje həm bər kalxuzsььq, hər bər ajьrьm krəstejonqa tiklem jetkerelergə, kulaktь sinfь buluf jaьnan betərev luzuŋgahьn praktik tormoşqa aşьrьv tirəhenə jəməqət fikere tuplanьrqa həm şunьŋ menən kulak agitatsejahenə atpur birelergə tejeş.

Eşməkər kylt aktif bulmaqan bergeno uqьv əje, qьđal məjə, kyltura jorto bulьrqa tejeş tygel. Urazaj jьjnav, kedgə sosev kampanejalarь vaqьtьnda ucaska hajьn kemendə ber bulalar majđanь ojoştorovъ.

Kampanejə vaqьtьnda eş ucaskalarьnda satsejalizem jarьşь, udar brigadalar ojoştorop, eş dissiplinahьn kyterergə.

Jarьştьŋ təp şarttarь bьna şunan qibarət. Bьl jarьş avьl məqarif eşselərenen bətə eşen, ulardьŋ avьlda səvit agitpropь rylen nisok ytəj almaŋdarьna smutьr bulasaq.

Xəđerđən massavaj kyltura eşə tirəhenə jəməqətselek fikeren tuplarqa həm bətə sajuz jarьşьna qatnaşьv esen praktik eşkə başlarqa kərək.

Jarьş bətə kedgə avьl xuzalьqь kampanejalarь vaqьtьnda esenə alьp, dikaberga tiklem dəvam itəsək.

Jarьş bujьnsa byləktər.

Jarьşta iŋ jaqşь hedemtəgə ireşkən uqьv əjə, klup həm kyltura jorttarь əsən tybəndəge byləktər bildelənə:

Rajun kyltura jorttarь esen byləktər.

Berense dərəzələ ber bylək—kysmə kylt aftamabil.

Ikenso dərəzələ ike bylək—agranamiceski həm dingo qarşь tərbeje myzejə (kysmə).

Əsənsə dərəzələ ber bylək—Agrokabinit (kysmə)

Uqьv əje, kalxuz kluptarь esen byləktər.

Berense dərəzələ ber bylək—yđđəre alьv şartь menən 1000 humlьq inviatar birelə.

Ikense dərəzələ es bylək—yđđəre hajlap alьv şartь menən 750 humlьq invintar birelə.

Əsənsə dərəzələ dyrt bylək—yđđəre hajlap alьv bujьnsa 500 humlьq invintar birelə.

BIGERƏKTƏ AJЬRЬLQAN UQЬV ƏJƏ, KLUP HƏM KYLTURA JORTTARЬNA „KYLTURA RIVƏLYTSEJƏHE" BAJRAQЬ BIRELƏ.

Jarьş bujьnsa byləklengən uqьv əjə, klup həm kyltura jorttarь mədirđərenə RSFSR narkamprusь Məskov, Linirgьrat kylt ycrizdinejələrenə həm Dniperstruj, safxuz Gigant kevek ere satsejalizem tedəleşə rajundarьna ikeskursejə kamandirufkahь birə.

URAŽAJ KILƏ

beđ unь qarşь alьrqa əđerme?

Igende jьjьp alьv bik đur qurqьnьs aldьnda tora. Bik tiđ arala maşinalar, keləttər, havьt—habalar turahьnda ujlarqa aşьqьs saralar kyrergə kərək. (*Yđebeđđen məxsys xəbərsebeđđən*).

ABRAJ jorto, bьjьl 80 meŋ giktar samahьnda igen səskən. Bьnda jađqь səsev planь bətəhe 90,5 pratsintqa ytəlgən. Şulaj bulhala, bьjьl səsev majđanь bьltьrqьqa qaraqanda 15 pratsintqa kiŋəjgən. Səsev majđanьnьŋ yđeve bigerəktə kalxuzdar iđəbenə bulьp, ulardьŋ səsev majđanь bətə vulьs səsev majđanьna saqьştьrqanda 60 pratsint samahьn təşkil itə. Bьna bьl xəl bьjьl igen bađarьna tavar, ikmək sьqarьvđa təp urьndь kalxuzdar alьsaqьn anьq kyrhətep tora.

Igendərđeŋ kyreneşə jaqşь bigerəktə kalxuz bađьvđarьnda bьl şulaj. Urnь—urnь menən ber giktarđan 15—20 sintnir unьş birevə kətəlgən igendər bar. Oləmymən əgərđe havalar aldala şulaj jaqşь bulьp torha, Abraj vulьsь jaŋqьđ yđegenə lə jeđər meŋ bot tavar igen birəsək.

Qьđqahь, urazaj kilə.., Ləkin ul beđđən unь jaqşь əđerlek menən qarşь alьv əsən xəđer yk jeŋ lьđqanьp eşkə totonovđь horaj. Juqha, igende jьjьp alьv, đur qьjьnlьqtar menən barьvь şikheđ.

Miđal əsən Abraj jorto kalxuzdarьn alьp qarajьq: bьnda igende qьrđan jьjьp alьv kampanjahьn ytkərgəndə, sarahьđ rəveştə đur qьjьnlьqtar osorajasaq. Bьlardь juldan alьp taşlav əsən motlaq xəđerđən yk saralar kyrə başlarqa kərək.

KAXUZDAR ALDЬN DA NINDƏJ QЬJЬNLЬQTAR TORALAR HUN? IŊ ELEK igendərđe jьjьp alьv əsən jətərlek dərəzələ urьv, huqu maşinalarь at kəstərə həm başqalar, ikensenən ambarđar, ьsklat jorttarь taralar kərək.

Bьlar kalxuzdarđa jətərlekme? ykeneskə qarşь beđ ələ ulardь jətərlek tip əjtə almajbьđ. Əgər bьlarđa urqьs maşinalarь jetərlək ikən, huqqьs (bigerəktə qatmarlь huqqьs) maşinalarь jətərlek tygel. Şulaj uq keləttər həmsklat jorttarь jetməj həm başqalar.

Bьna bьlar igende qьrđan jьjьp alьv kampanjahьn şikheđ qьjьnlaştьralar, igende vaqьtьnda jьjьp alьvqa qamasavlьq itəsəktər. Şuqa kyrələ, bьlardь juldan alьp taşlav julьnda motlaq aşьqьs saralar kyrev kərək bulasaq.

Kalxuzdar igende qьrđan jьjьştьrьp alьv eşendə kərəklə bulqan kypkenə maşinalarqa zajafkь birgəndər. Əgər şular vaqьtьnda kilep jethələr, bildələ ular bьl qьjьnlьqtarđь ytəvđə đur bulьşlьq kyrhətəsəktər.

Kelətter, ьsklat jorttarь, həm taralar, juqarьla kyrhətelgənsə jeteşməjđər. Xəđer bьl jynələştə qajhь ber saralar kyrelep jata, kulaktarđan tartьp alьnqan qaraltьlar sklat jorttarьna jaraqlьlaştьrьlalar. Ləkin, bьlarqьna jetərlek tygel, Bьnda məs'ələ barьhьnanda bigerək kalxuzdarđьŋ yđ insə jativalarьn' eşləkləktərenə bəjləngən.

Igende qьrđan jьjьp alьv kampandahьnda, jađqь səsev kampanjahьndaqь kevek yk, xeđmətte dərəđ ojoştorov, bulдьqlь rəveştə bylev həm fajđalanьvđa đur urьn tota. Xəđerđə ələ beđ Abraj jortьndaqь kalxuzdarđa bьl jynələştə bətə nəmələ əđerləngən tip əjtə almajbьđ. Bьqasa kalxuzdarđa igende jьjьp alьv kampanjahьnaqavata EŞPLANDARЬ TƏĐƏLMƏGƏN BULЬV- KALXUZDARĐA IGENDE JЬJЬP ALЬVKAMPANJAHЬNA ƏĐERLEK EŞENEŊ ALЬP BARЬLMAVЬN ANЬQ KYRHƏTƏ. Ə Xalbyki igende qьrđan jьjьp alьv kampanjahь başlanьvqa ber nisə ađnaqьna qaldь. Bьl vaqьtqasa unь teđep bətəp dəjəm jьjьlьştarđa həmkiŋ aktif qatnaşь menen ytkərelgən prajьzvudstьva kəŋəşmələrendə tikşerep ytərgə kərək.

Bьnьŋ səbəbe, agranumejə həm jetəkse eşselərđeŋ kustta kərək kalxuzdarđa bulhьn jetərlek bulmavđan, jomoşaq əđerlekle bulьvđarьnan bulqandarьnьŋda jal itvgə kitvđərnən həm berələşənen nuqqь kəndərgəsə agranumdarđьŋ əlkə kəŋəşməhendə jərəvđərenən kilə.

Igende qьrđan jьjьştьrьp məlendə kalguzsьlarđь tabьvь məmkin bulqan pradukьlar, ađьq nəmələrə, təməkə həm başqa şundaj nəmələr menən tə'min itev həm patripkapiratsejə apparatьn kalxuzsьlarđь qьr eşə ebtendə tə'min itevgə jaraqlьlaştьrьv məs'ələhe lə đur əhemejətkə ejə, Kalxuzdar savxuxuzdar menən ber rəttə gərsə ađьraq miqdarđa bulı la, plandь tə'min itevgə inde relmaj kilələr. Xalbyki xəđer motlaq kərək ine, xuzьlarđь jaŋqьđ xuzalьqsьlar menən ber rəttən tə'min qajhь ber xəldərđə bige kalxuzsьlar ađьlьq təşkil itkən həm lafkь kəmisejələrendə kalxuzsьlar bulmaqan urьndarđa, unajhьdlьqtar tьvđьra. Kalxuzsьlarđь jaŋqьđ xuzalьqsьlarqa qaraqanda nasarьraq tə'min itev şkevek xəldərđə bar.

Patripkapiratsejə aldьna, xəđer yk, unьŋ apparatьn, igende qьrđan jьjьp alьv məlendə kalxuzsьlarđь qьr əbtendə tə'min itev məs'ələhen qujarqa kərək.

Bьna bьlar bətəhe bergə, əgər tejeşle saralar kyrelməhə, igende qьrđan taşьp alьv məlendə đurqьna qьjьnlьqtar tьvđьrьrqa həm bьnьŋ menən igende xəđerləv zadajahьnьŋ vaqьtьnda ytəlep bətməvenə səbəp bulьrqa məmkin.

Şuqa kyrə, kalxuzdar həm bətə jəməqətselek xəđer igende qьrđan jьjьp alьv kampanjahьna nьqlь əđerlek bulьrqa tejeştər.

Urazaj kilə, unь nьqlь əđerlek menən qarşьlarqa saralar kyrergə kərək

(ŞƟNGƏK KYL) Oĳ SIRAÇTDINEF.

Igendərđe kantraktavajt itev eşe nisek bara

Başkaupxlibsajuz tarafьnan berensə ejjyngə berensə surtlь arьş 548 ga, bojđaj 57784 ga, holo 58532 ga, borsaq 347 ga, kənbaqьş 2109 giktar, qadi surt igendərđən arьş 379.745 ga, bojđaj 298.824 ga, holo 251.768 ga borsaq 8254 ga, arpa 6890 ga, kukuruz 36 ga, ajьrьm bylenməgən kylturalar 20201 giktar—bətəhe 1273123 giktar igen kantraktavajt itelgən bulha, 1 nsə ejjyndən 20 nsə ejjyngə tiklem berensə surt orloqtarđan: bojđaj 45126 ga, holo 23988 ga, borsaq 5 ga, kənbaqьş 353 ga, qadi orloqtarđan: arьş 30999 ga, bojđaj 69260 ga, holo 32363 ga arpa 1110 ga, qara bojđaj 2469 ga, boraj 2425 ga, tarь 13189 ga, kukuruz 25 ga, borsaq 1446 ga, kənbaqьş 4922 ga jetən 2714 ga, kindər 955 ga ajьrьm bylenməgən kylturalar 351 giktar bətəhe 2[illegible]700 giktar kantraktavajt itelgən.

ŞULARĐAN KALXUZDARĐA surtlь orloqtar igene 54528 giktar, Qadi surt igendər 269202 giktar ođaq jьllь kylturala 29463 giktar, kartuf 20254 giktar bulьp, 20 nsə ejjyngə tiklem kantraktavajt itəlgən igendər esenən surtlь orloq igendərə 21745 giktar, qadi surt igendər 21105 giktar, kartuf 1525 giktar, ođaq jьllь kyltura orloqtarь 1660 giktar kantraktavajt itelgən.

Qьđьl ərmejestər

yđđərenen lguttarьn tulьhь menən fajđalanьrqa tejeştər.

RSFSR—đьŋ keskəj xalьq kamissarđarь səvitendə RKI xalьq kamissarlьqьnьŋ xəkymətteŋ qьđьl ərmejestərgə, qəskəri xeđmətkərđərgə həm ulardьŋ qailələrenə lgutalar həm əbtənləktər turahьndaqь qararьnьŋ tormoşqa aşьrьlьvьn tikşerev hedəmtələrə turahьndaqь daklatь tьŋlandь.

Qьđьl ərmejestərgə həm ulardьŋ qailələrenə lguttar birev eşendə bilgele jaqşьrtьvđarqa qaramaђtan, bьl eştə ələ đurqьna zitdi jeteşheđlektər bar. Qajhь bər urьndarđa Qьđьl ərmejə safьna alьnqandarđьŋ qailələren tə'min itevđən his bər nəməgə tajanmajьnsa birməv kevek kyreneştər bar.

Qađaqstandьŋ Aqtybə ukrugьnda xatta jebərgən sərmejələrđələ fajđalanmaqandar, ə jardam horap kilgən qьđьl ərmejestərgə birməgəndər.

Qajhь ber urьndarđa qьđьl ərmejestərgə lgutlь şarttar menən aqas həm jer birməgəndər. Məđələn Murman ukrugьnda urman fundtarь qadi rəveştə urmansьlьq həm avьl səvittərenə genə bylenep birelgən, ə qьđьl ərmejes qailələrenə bьl fundtarđan ajьrьp birev bulmaqan. Şunьŋ menən bergə bьnda jer həm urman horap birelgən 120 qьđьl ərmejes qarizalarь bulqan, ul qarizalarđьŋ qajhь berəvđərə jьldan artьq jatqandar. Kyp vaqьtta qьđьl ərmejestərđeŋ ularqa tejeş bulqan lguttarđь birməv turahьndaqь şikajattərə xatta tərkəlməjđər həm qaralmajđar. Şunьŋ menən bergə tikşerev bьl şikajattərđeŋ jartьhьn tulьhь menən đərəđ taptь. RKI xalьq kamissarlьqь qьđьl ərmejestərđeŋ şikajattəren həm qarizalarьn qaravđaqь sikten tьş valakita həm ularqa tejeş bulqan lguttarđь birməgən esen kypkenə urьndaqь eşselərđə məs'ylejətkə tarta.

Keskəj savnarkum yđək vidьmьstьvalarqa həm urьndaqь başqarmalarqa qьђtav rəveştə kyrengən bətə jeteşheđlektərđe bətərergə təqdim itte. Oləskəri xeđmətkərđərgə həm qьđьl ərmejestərgə xəkəmət tarafьnan birelgən lguttar ularqa vajьnkamattarđьŋ həm militsejələrđeŋ təptəmələrə bəjlьnsa ber nindəj tuqtavьđ birelergə tejeştər. Oləskəri xeđmətkərđərgə həm ulardьŋ qailələrenə pasubejə tyləv eş xaqь tyləvgə tiŋələ, jəqni ular berensə nəvbəttə bətə başqa tyləvđərđən əbtən birelərgə tejeştər.

Şundaj uq qьđьl ərmejestərgə birelə torqan lguttar həm əbtənləktər turahьnda bətə eşsəndərgə kiŋ rəveştə aŋlatьv kərək. Bьnьŋ esen jerle matbuqattь, radjo, uqьv ejđərən həm başqalarđь fajđalanьv kərək. Urьndaqь başqarmalarqa qətqi rəveştə xəkymət qararьn ytəvgə həm qəskəri xeđmətkərđərgə həm ulardьŋ qailə aqzalarьna lgut birevđə jetəksələk itev həm məs,ylejətlə bulьrlьq məs'yl vəkildər—başqarma aqzalarь motlaq rəveştə təqəjenləv təqdim itelə.

Keskəj Savnarkum xeđmət xalьq kamissarlьqьna bətə xeđmət urgьndarьna, Qьđьl ərmejənen baş sastaftarьnьŋ ularqa təqdim itelgən eştərđən baş tartьvđarь, əgərđə ularqa təqdim itelgən eştəŋ eş xaqь ulardьŋ elek Qьđьl ərmejələ alqan xaqtarьnan əlkə qalalarьnda 20 %, ukrukta—30 pr. həm avьl jerđərendə 40 pr. tybən bulqanda qəđev itələlek hanalьv turahьnda aŋlatьv jəkmətelə.

Bьl qarar RSFSR xalьq kamissardarь səvito tarafьnan jaqşь tabьlqan.

„Smicka"

tađa orloq jeteşterevse safxuzqa əjlənə.

„ESMICKA" safxuzь Başqortostandaqь iŋ qart safxuzdardan. Ləkin ul bьqa tiklem bələkəj safxuz bulьp, udqan jьlda unьŋ sesev majdanь barь 1000 giktarqьna ine. Bьjьl ul 5000 giktar igen səskən.

Başsiltrist bətərələv ajqanlь, xəđer ul R. S. F. S. R. đьŋ surtlь orloqtar jeteşterev tristenə (surtsimtrist) birelde.

Bьl uŋaj menən „Smicka" safxuzьna đur həm məs'ylejətle, burьs jəkmətelə. Başqortostanda „Smicka" nan başqa, taqь la şundaj uq surtlь orloqtar jeteştere torqan ike safxuz tedəlergə tejeş. Ular esenə, 5 jьl esendə bətə Başqortostandь tađa surtlь orloqtar menən jed pratsintqa tə'min itərgə tejeştər. Şuqa kyrə. „Smicka"ne kinəjtev kyđ uŋьnda totola. Xəđer uqa jaŋьnan 12 meŋ giktar jər kiđep birelesək. Bьqa tiklem unьŋ bətə jere 8 meŋ giktarqьna bulqan. Ləkin bьl qьna jetməj. Xəđer taqь la Byzdək jortonan 20000 giktar jər kiđep birev kyđ aldьnda totola. Bьl məs'ələ kankrit rəveştə xəl itəlməgən ələ. Ul jaqьn vaqьttar esendə xəl itelergə tejeş. Əgər bьl məs'ələ izabi jaqtan xəl itelhə, „Smicka" 40 meŋ giktar jergə ejə bulasaq.

Safxuz bьnan huŋ barь surtlь orloqtar qьna səsep, ulardь jeteşterevđə jəmhyrejətteŋ bazahьna əjlənesək. Safxux aldaqь jьlda 15000 giktar igen səsergə ujlaj.

Safxuzdьŋ kiŋəjeve ajqanlь aşьqьs xəl itelergə tejeş ber nisə mehim məs'ələ tora. Balar, əgər vaqьtьnda xəl itelməhələr, Safxuzdь uŋajhьđ xəldə qaldьrьrqa məmkin.

Bətəhenən də elek torlaq məs'ələhe iŋ alama rəveştə tora. Elek safxuzdь bьl rəveştə kiŋəjtev kyđ aldьnda totolmaqanlьqtan, plan bujьnsa trist tarafьnan torlaq urьndarь halьvqa barь 2 meŋ hum qьna bildələngən. Xalbuki, bьl summalar pirispiktivaqa qaraqanda torlaq tedeleşən barь 25 % qaqьna tə'min itələr.

Xəđer eşselərđeŋ ber ələşə kləttərđə, harajđarđa quŋьp jərəjđər. Ləkin tiđđən keđ jetə, ulardь klət, harajđarđa torqođov məmkin bulmajasaq. Şuqa kyrə trist aldьna torlaq halьvqa aqsa jebərevđe 100000 hum qa tiklem arttьrьv məs'ələhe qujьla Juq ihə sifxuz bik avьr xəldə qalasaq. Şunьŋ menən bergə bьl məs'ələ aşьqьs xəl itevđe talap itə, sənki sizun ytep bara, ə məs'ələ ələgə tiklem xəl itelməj tora.

Afta—transprt məs'ələhe lə safxuz esen şulajđa bik mehim məs'ələ bulьp tora. Senki, bьqa tiklem unьŋ berensə jək jərətəv aftamabile bulmaqan. Bьnda la tajaqtьŋ đur başь Başsiltrist əđtənə teşə. Safxuzqa ber nisə jək jərətəv aftamabile alьv məs'ələhen planqa inderelgən, aftamabil birergə vəqəđə itelgən bulha la, Başsiltristteŋ halqьn qaraşь arqahьnda safxuz bьjьl- da aftamabilhьđ qalqan. Bьqasa dəvmələ jaqьnan đur bulmaqan „Smicka" qa bьl jaraha la, bьnan huŋ, unьŋ aftamabilhьđ qalьvь məmkin tygel. Aldaqь jađqa safxuz motlaq kərəklehanda aftamabildər menən tə'min itelergə tejeş. Səseve 15 meŋ giktarqa jetəsək xuzalьq aftamabilhьđ jaşəj almajasaq.

Safxuzda orloq kiptergəs juq. Ə safxuz kevək erə xuzalьqtьŋ bьnan başqa jəşəve berđə şəp eş tygel inde. Bьltьr, berđən keđ qoro kilev, ikensenən, xuzalьqtьŋ dəvmələ đur bulmav səbəple, uqa artьq moxtazlьqta bulmaqan. Ə bьjьl səsev majđanьnьŋ 500 pr. qa yđeven iqtibarqa alhaq, şunьŋ menən bergə əđtəvenə keđ dьmlьraqta bulha, safxuz bьl məs'ələ lə şaqtaj uq uŋajhьđ xəldə qalьrqa məmkin. Şulaj bulha la, bьjьl orloq kiptergəs bulьndьrьv məmkin tygel. Senki bьl məs'ələ esmitaqa inderelməgən bulqan, kiləsəktə bьl motlaq kən tərtibenə qujьlьrqa həm xəl itelergə tejeş. Safxuzdьŋ jaqşь surtlь orloqtar jeteşterev, unda xuzalьqtь hər jaqtan əlgə bulьrlьq itep qujьvdь horaj. Bьl ajqanlь safxuz aldьna kadьrđar əđerləv məs'ələhe kilep bađa. Safxuzdьŋ yđendə daimi eşləvse ber ni tiklem sьnьqqan, safxuz tedəlgənden başlap eşləp kilevsə ber ni tiklem kvalifikatsejalь eşselər bar. Ləkin safxuzdьŋ jaqьn vaqьt esendə kiŋəjeve ajqanlь, jaŋьnan şaqtaj qьna kyp kvalifikatsejalь eşselar talap itə. Bьl məs'ələnə xəđerđən yk ujlarqa, tejeşle saralar kyrə başlarqa kərək bulьr. Safxuzdьŋ milli təbəktə urnaşьvь, uqa başqort—tatarđarđan eşselər ьlьqtьrьvqa, ular arahьnan kvalifikatsejalь eşselər—traktьristar həm başqa tərlə maşinalarđa eşləvselər əđerlərgə məmkinlek birəsək, Jaŋь kadьrdar əđerləgəndə bьl məs'ələ onotolorqa tejeş tygel.

Safxuzdarđьŋ tirə jaqtarьndaqь keređtejən xuzalьqtarьna tə'đir itevđərə həm ulardьŋ kalxuzdarqa prajьzvudьstьva jarđamdarь kyrhətevđərə turahьnda ike hyđ bulьrqa məmkin tygel. Bьndala şulaj. Safxuz bьjьlьqь jađsəsev məlendə, traktьrdarь yđđərenə jeteşməvgə qaramađtan, tirə jaqtaqь kalxuzdarqa şaqtaj uq bulьşlьq kyrhətkən. Kiləsəktə safxuz taqь la, kiŋəjev, şunьŋ menən bergə unьŋ tađa surtlь orloqtar jeteşterevgə kysəve, unьŋ tirə jaqtaqь kalxuzdar həm jaŋqьđ xuzalьqtarqa tə'điren həm prajezvudьstьva jarđamьn taqь la kesəjtergə tejeş. Ul tirə jaqtaqь xuzalьqtarqa əlgə bulьp xeđmət itərgə həm ulardь yđeneŋ prajьzvudьstьva tə'đirenə alьrqa tejeş bulasaq.

Ber hyđ menən əjtkəndə „Smicka" jaqьn vaqьttar esendə, ьsьn meqənəhe menən satsializem nigeđendəge ere həm mədəni xuzalьqqa əjlənəsək. Unьŋ kiləsəgə đur həm əmətlə.

Oĳ. SIRAZTDINЬF.

بۇيل بۇنۇذە 100 مەڭ تونىنا ئو لەن سيلوسلانىرعا تيۇش.

Başqortostan şarttarьnda jararlьq kirsestən halьnqan saşnə. Bьnda 300 tunnaqa jaqьn asьtqan aðьq əðerlənep 100 saş maldь aşatьrqa jetə. Turaqan ylən saşnə esenə mixanizem kesə menən sirelə.

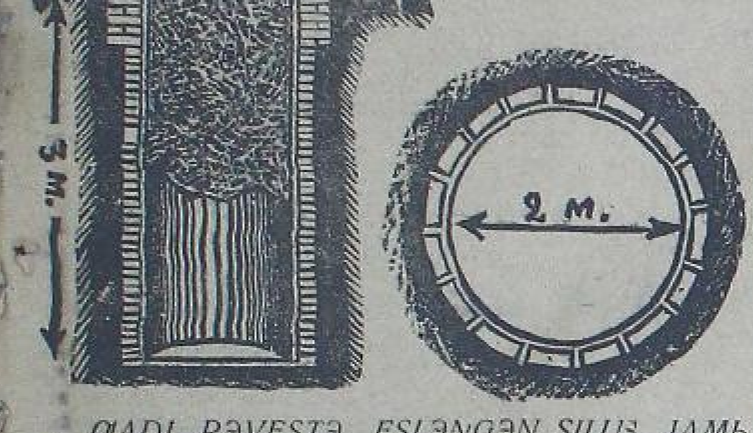

QADI RƏVEŞTƏ EŞLƏNGƏN SILUS JAMЬ. Estinələre ser qat kirses menən surap ezsiz menən hьlanqan. Bьndaj jamðarðь hər ser kalxuzda eşlarga memkin.

قاعىنۇنۇان سيلوس ياهاپ بولماي.

بۇتە يارارلق ئولەندەرسيلوس يامۇنا

مال كورماھنى نيسەڭ ئاستۇپ ئەذرلەرگە؟

سيلوس يامۇن نيسەڭ يەھارەگ؟

قامىشتن ياقشى مال ئاذىعنا ئەيلەندىرىپ بولا.

ئاسىنقان ئاذىق ئەذرلەو تەجريبەلەرندەن.

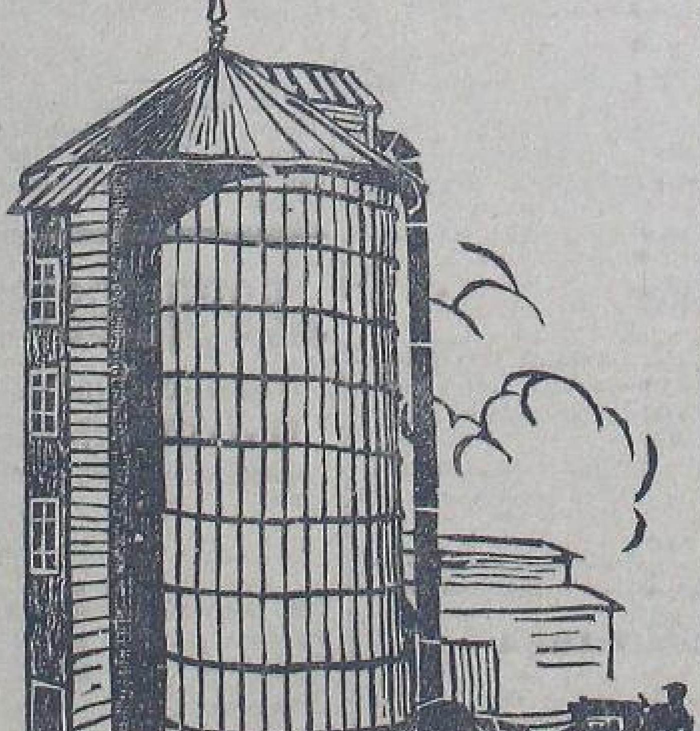

Başmajsajuzðьŋ, aqastan jahap Bərə kantunьndagь kalxuzdarqa jesərgən saşnəhe. Bьnьŋ esendə 250 tunna aðьq əsetep 75 ere məgəðlə mal aşatьrqa jetə.

AFTAMABILDƏR, MATASIKLITTƏR HƏM VILASIPITTƏR EŞSƏNDƏRGƏ

Betə sajuz afta—latarejahe tirazь aldьnan

16 nse ejjylda, Liningratta II nse Betə sajuz afta—latarejaheneŋ 1 nse rəzrət silettərenə tiraz uðqarьlasaq.

Berense rəzrət latarejda 60575 humlьq 1332 otoş ujnalasaq. Bьl otoştar xisabьnda 7 jenel 1930 nsь jьlqь Furd „A" aftamabildere hər berehe 2000 humlьq, 800 ðər humlьq 7 B.S.A. matasiklittarь, 150 şər humlьq 200 vilasipit, 300 ðər humlьq 2 matur bajdarkalarь, 175 sər humlьq 4 kampliket tixnik insiklapidejələre, şufirðar əsən 125 şər humlьq 7 kampliket tulь kejemdər həm başqa otoştar ujnalasaq.

Iŋ ður otoş bulьp 20 at kəslək 2500 hum tora torqan maturlь tiź jərej torqan glissir hanala.

Bьl glissir oşo kəndərðə eşlanep betə həm Məskev jьlqahьnda jərejəsək, o ikense glissir Liningratqa jəbərelə.

Kiləhe afta—latarejðər tirazь bulasaq:

II—nse Xarkьfta—sintəber ajьnda, III—nse N—Nuvgurьtta—nujaberðə həm IV—nse Məskəvðə—dikəberðə.

Latarejdə nejbarь 50 furd, 50 matasiklit, 1500 vilasipit həm başqa kyp 488600 hum torqoloqlo otoştar ujnalasaq.

Latarejðeŋ ður uŋьştarь ajqanlь III həm IV tirazdarь srugьnan alda jəqni oşo jьldьŋ yktəberendə uðqarьv ujlana.

Qalqan silettər Avtadurðьŋ betə kəlliktiftərendə, Haqlьq kassьlarьnda, Dəvlət sankьlarьnda hatьlalar, şulaj uq jəbərelgən aqsa talьnqasta Latarej komitete (Məskev, Sadava-Syxdrineskaja 17 arafь an jəbərelə

Baş. X. K. Səvite

Məҙвyri straxavanejə turahında nindəj qarar sıqarđı

Kalxuz tədeləşenen yrsəve həm nəqəvə həm sosəv majdandarınən kinəjevə şarajttarında tabiqi bələlər bulqan vaqıtta kyrhətkən jərdamdən məhimləgen ihəpkə alıp dəvlət straxavanejə turahında 1930/31 nse jıləq qarardən ajırımləqə, qəmymən kalxuzdardə həm bigrəktə ulardə bulqan qatmarlı avıl xuzaləqə invintardarən həm orloq fundtarən straxavajə itəv hanala. Sosəvdə mod huqəvdan qına tygel, bəlki ulardı kalxuz həm ajırım xuzaləqtarda dəmlanəv həm tunəvdan straxavajə itev.

Bıl ike saranı taqəla nıqıraq qabartırqa kərək, sonki bıl taqəla bər tapqır xəkymət ten dəvlət straxavanejəhe julı menən kalxuzdardə nıqıtırqa jynəlderelgən başqa bətə sararđən təş kalxuzdarđə kilessektə nıqəvdanəv tə'min itev esen dur əhəmijət birelgən hıđıq əħtenə ala.

Sosəvdə mod huqəvdan, jəvəslenəvdən həm tunəvdan straxavaj itev—avıl xuzalıqə frunntında dur əlgəşevđərgə hanala.

Juqarılə kyrhətelgən bələlərđən avıl xuzalıqə haqlav esendə xəkymət səsevdə mod huqəvdan, jəvəslenəvdən həm tunəvdan straxavaj itev inderelə, ə kalxuzdarđə torqan xaqənən 75% ləq mes'ylejət menən avıl xuzalıq invintardarən, orloq fundahən 1,09 giktarqa səskəndən 10 hum torov xaqı xisabınan mes'ylejət alıp, torqan xaqənan 75 pr. ləq mes'ylejət menən toqom maldarən straxavajt itə.

Maldarqa əgərđə həm jeterlek tərbəjə bulmav ulardən ylev jaqənan Başqortostanda iŋ juqarı han birələrşunıŋ menən bergə avıl xuzalıqına iŋ đur zıjan kilterələr. Eşsəndərgə bıl bələlərdə qarşı kilev esən 1930—31 nse jılda dəvlət straxavanejəhenen mes'ylejətlek dərəzəhe, jarđam itev tyləve artqan, ul tybəndəgesə: Kalxuzdar həm jaŋı kapiratif-

tar esən 16 jəşkə tiklem bulqan attar-65 hum, 16 jəştən juqarı bulqandarı 32 hum; erə məgədlə mal-$2\frac{1}{2}$ jəşkə tiklem—15 hum, $2\frac{1}{2}$ jəştən juqarı bulqandar—30 hum, harıqtar həm kəzələr—6 hum; susqalar—15 hum.

Janəqəd xuzalıqtar esən—attar—16 jəşkə tiklem 50 hum, 16 jəştən juqarı 25 hum; erə məgədlə mal-$2\frac{1}{2}$ jəşkə tiklem—12 hum, $2\frac{1}{2}$ jəştən juqarılar—25 hum.

Kalxuzdar qaraltələrə torqan xaqınan 75 pr. qa straxavajlıtelə. Janəqəd xuzalıqtarda tybəndəgə xaqqa tybəndəgə pr.: 150 hum—100 pr., 300 hum—80 pr., 600 hum—70 pr., 1000 hum—60 pr., 1000 humdan juqarıqa—50 pr.

Iqtə fundahı artqan, Iqut birevdə əħtənlək kalxuzdarqa kyrhətelə.

Lqattar tybəndəgə xuzalıqtarqa birelə: 1) rodəvəj həm başsat ojoskeri xedmətkərdərgə, şulaj uq 1930 nsə jıldən kədendə alınə torqandarqa, juldardən qəskərileştərelgən haqəslarına, uttan haqlavsılarqa, qızıl gvardəjalələrqa həm qızıl partizandarqa, I, II həm III gruppa huqış invalittarına, əgərdə ular avıl xuzalıqı həm xuzalıqtar bulha.

2) 1929—30 nsə jılqa qaraqanda 1930—31 jıl səsevdə xuzalıqtarqə artterılqan majdandarı qotqarılalar. 3) Halqı minimumı bujınsa 1930—31 nsə jılda avıl xuzalıqı həm pramsəlavaj naluktan tulahı menən qotqarılqan, ulardan astafna 1929—30 nsə jılda straxavaj tyləvdən qotqarılqan keshed xuzalıqtar kergən kalxuzdar (kamunalar həm ərtildər); kysep kilgən keshed kalxuzdar 1930—31 nse jılda avıl xuzalıqı tulıhı menən jə bulmaha bər ađ eləşə qotqarılqan bulhalar—qotqarılalar.

4) Kammunalar, ərtildər həm bətə tərlə şirkəttər tabiqi bə-

lənən jafalanqan bulhalar straxavaj tyləvdən naluk kəmisejəhe təqəjenləgən miqdarda qotqarılalar.

Samalap alqan məqlymattarqa qaraqanda Iguta birev Başqortostandaqı bətə xuzalıqtar hanına nisbətən tybəndəgəsə tora: janəqəd xuzalıqtarqa—82,6 pr.; kalxuzsılarqa—70 pr. Absaljut han menən alqanda Başqortostanda jəjələrqa tejeş bulqan 8242134 hum dəjəm straxavaj tyləvdən 1135072 hum.

Iguta birevdən nigeđənə avıldan batrak—jarlı eləşenəq motlaq qatnaşı menən avıl sevittərenən iŋ ultərıştarında tikşerev prinsıpı halınqan. Ucut bujınsa xuzalıq tyləvdən qotqarılırqa kerhəle, avıl sovite həm avıldan batrak—jarlılar eləşe əħtendə, əgərdə bıl ulardan fikerdərə bujınsa tyləvdən qotqarmav xoquqı bulha—tyləvdən qotqarmav xoquqı qala.

Straxavaj tyləvən keretev srutı tybəndəgəsə bildelənə: kalxuzdar esən—1930 nsə jıldən 15 nsə yktaberenə—50 pr., 15 nsə nyjəbergə qaləqan 50 pr. Janəqəd xuzalıqtarqa 1930 nsə jıldən 15 yktəberenə 50 pr. ts. Kulak xuzalıqtarına 1930 nsə jıldən 15 nsə sintəberenə 100 pr.

Urındaqı jort başqarma, avıl sevittərə, straxavaj apparat urgəndərənə, şulaj uq avıldan javaplı eşsələrgə mes'ylejətle burıs təşə. Bıl mənəm, dur əqəlzalaq—sojesi kampanejə menən bəljəvikterənə belep başqarıv; jıl vaqıtında tyləvdə qotqarmav... vaqıtında aldanışı jəbəv beđđe dur əlgəşevdərgə ireştərəsəgən kəd aplanırqa. Bıl igən xədərlev planı ytevdə nıqıs baza tıvđıra həm şunıŋ menən bətə tajpılıvsılarqa beđ satsejalizemqa jul tədərgə həm 5 jılləqtı qıħqartılqan srukta ytəvdə tormoşqa aşıra alasaqıbıđđı taqıla anıq kyrhətə.

RADEJONЬF.

Bajnazarыf „tyrənen" eşməkərlege

B—Qıpsaq jorto, Pustebaj avılı grazdanı Mıđabulat Bajnazarыf səvit apparatın tađartıv vaqıtında yđeneŋ siktən tış bojurakratlıqı esən tađartılqajnı.

I nsə Tykət avıl səvitendə sikritar bulmaqanqa Bajnazarıf vaqıtlı—sikritar bulıp eşləj başlaj. Kyptə ytməj Nuqaj avılına səvit eşe menən kilep esep iħerəp at menən uram bujında sabıp jərej. Jetməhə avıl grazdandarınan berəvđe bitenə bəkə menən sənsə həm qatın—qıđđar menən şajara. Şul avılda kyptən tygel Salavatıva Məxmyzənə ire qıvıp sıqra. ul yđe batracka, barır jere juq. Şəmseqəmər tigən grazdankala tamaq tujđırıp jərej. Avıl səvitenə „mine irəmdən ajırıqıđ jə bulmaha irəm kire alhın" tip bər nisə mərtəbə tel həm qaqıđ menən qariza birə. Bınıŋ eşen tikşerməj ike aj vaqıt ytkəs Bajnazarıf kilə həm xalıqtı saqırıp horaşqan bula. Kilgən xalıqtıŋ barıhında qıvır sıqarala Məxmyzənə avlaqqa alıp « mine bər kis qundırhaŋ irəndən ajıram həm mal alıp birəm„ tej. Məxmyzəgə jađıv birə. Ul jəđıvđı Məxmyzə jort başqarmahına jebərə. Şulaj itep „tyrə" Bajnazarıftıŋ teləge ytəlməgəs eştə eşlənməj. Məxmyzə xalıq sutına qariza birə, ulda eşte avıl sevitenə qajtara. Eş taqıla Bajnazarıf qulına qala ə ul Məxmyzəgə „hin mineŋ eħtən qariza birep jərəjheŋ ikən, ele ike aj kətərheŋ "tej.

IKE XƏBƏRSE.

Kulaktar hajlavqa əđerlənələr

Qırmıђqalı jorto, Muqaj avıl səvite dəvmələndə səvittərgə hajlav əđerlege uđqarıldı. Muqaj avılı kulaktarı səvitkə hajlav esən yđđərenəŋ kandidattarın ytkərevgə qıđıv əđerlek alıp baralar həm nisəktə bulha jarlı həm kalxuzsılarđıŋ kyrhətkən kandidattarın sitkə qaqarqa tırışalar. Kulaktarđıŋ əđerləp qujqan kandidattarı, kalxuz xərəkətenə qarşı kilevse Qurmaşıf K. dəm Zahitıf Q. lar. Kulaktarđıŋ həm ulardıŋ jalsılarınıŋ oşondaj eştərə jarlı həm batrak qatlamın taqıla nıqıraq ojoştora teştə.

HABAN HƏRƏVSE.

Uħərgən jorto, Məxəmədjar avılı Xisamitdinəf Miftax jađđan birlə patinthıđ badarđarđa it menən hatıv itə.

Bıl ifratkyp jaqşı toqomlo mal dardı oşo rəveştə ərəm ittə. Jetməhə kalxuzdarqa həm ajırım xuzalıqtarqa jaqşı toqom mal alırqa irek birməj. Sik qujılhın.

Əfelə həm yđək məəssəsələrđə.

Oşo arala Kafkazdan Əfegə 20 meŋ humlıq tərlə miniral hıvđarı kilterələsək.

— Əfeləgə habın zavıtı bıqa tikləm ker habındarı qına eşləp sıqara inə. Bınan hun tualit habındarı eşləp sıqara başlajasaq. Bıl habındar fəqət miskumdar aşa qına birelə-sək.

— Əlkə balalar kəmisejəhe tarafınan Məskəvđəgə „Ganis" isemle aksejyn jəmqejətenə şəkər kanfit, lampasej hımaq tavarđar đan 20 meŋ humlıq tavarqa zakaz birelde. Bılar tiđđən kilterep hatıla başlajasaq.

—Əfə rabfagında uqıvdar 15 nse avqıstan başlanasaq.

— 6 nsı ejjyldə Əfeləge kəmisejyn məgəzingə konsələrejə əħtəldərə həm paxutnıj kujkalar kilterelde.

— Timər jul eşsələrə jəştərə məktəbeneŋ huŋqı kurısında uqıvsılarđıŋ uqıvđarı avqıstıŋ berendə başlanasaq.

— 10 nsı ejjyldə, kiskə səqət 7 lə, STS klubında sirapkup eşsələrenəŋ jıjılışı bulasaq. Jıjılışta miskum hajlavqa əđerlək turahında daklat həm sajuzqa jaŋı aqzalar qubul itev məs'ələhə qaralasaq.

SAFXUZ, KALXUZ S—QƏZITTƏRE

Udar julqa.

Gəzittə kəmdər turahında kyp jađılha, ular gəzitte həjəp uqıvsan bulalar. Kalxuzsılar jalpıhın gəzit menən qıđıqhındırıv esən, ulardıŋ eştərə, tormoştarı turahındaqı xəbər məqələlərgə gəzit bitendə kiŋ urın birergə kərək. Kalxuz, safxuzdar tormoşondaqı bətə uŋışlı həm uŋışhıđ kyreneştər jerle stinə gəzittərendə tulıhı menən saqıldırılırqa tejeş. Gəzit bitendə xəbərselər mejeşə asıp, ularqa kəndəlek eş plandarı, jənle julbaşsı matirejaldar birə barırqa, ular menən tejeşersə julbaşsılıq itərgə kərək. GƏZITTƏ QƏMYMƏN KALXUZ, SAFXUZ TORMOŞO, MƏHIM KAMPANEJALARQA HƏM ULARĐIŊ JOMQAQTARINDAQI YRNƏK BULIRLIQ UŊIŞLI KYRENEŞ HƏM JAQŞI EŞ MITIDTARIN URTAQLAŞIVQA KIŊ URIN BIRELERGƏ TEJEŞ. ALDA TORQAN UŊIŞ JIJNAV, IGEN ƏĐERLƏV KAMPANEJALARINA ƏĐERLEK ALIP BARIRQA, BIL TƏŊGƏLDƏ UĐQAN JILDA BULQAN JETEŞHEĐ KYRENEŞTƏRĐE TƏNQIT ITƏRGƏ, BIL KAMPANEJALARĐA ULARĐI BULDIRMAV SARALARIN KYRERGƏ KƏRƏK.

Kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov, xeđmət dissiplinahın nıqıtıv, eşteŋ sifatın jaqşırtıv, qəmymən eştərđeŋ burısı turahında bər tuqravhıđ jađıp torovđı tə'min itərgə tejeşbeđ.

Besən sabıv, uŋış jıjnav həm başqa kampanejalarđa bıjılqı jađqı səsevđeŋ uŋıştarınan fajđalanırqa, təzribələren qullanırqa kərək, Bıl eştərđə bojomqa atqarqanda, sinfıj hiđgerlek nıq haqlanırqa tejeş, kalxuz, safxuz jalpıhı arahında eştə qıđıvlatqan kevek, individıval jarlı urta xəllelərđə lə onotırqa jaramaj.

QIĐQAHI: AVIL (CITALNA, VULPALITPRASVIT) STINƏ GƏZITTƏREN, KALXUZ GƏZITTƏRENƏ ƏJLƏNDERERGƏ, ULARĐI ŞUL JAQQA BORORQA, KƏNDƏLEK TIMALARINŞUNAN ALIVĐI TƏ'MIN ITƏRGƏ TEJEŞLEBEĐ.

Əlbittə, bıl avır həm məs'ylietle burıstarđı bər nisə xəbərsə genə bojomqa aşıra almaj.

Bınıŋ esen xəbərselek eşen safxuz, kalxuzsılar jalpıhınıŋ esenə indererge, jalpı menən bergə eş itərgə kərək, şulaj itkəndə genə kalxuzsılardan xəbərselər jeteşterev məs'ələhe jeŋeləjəsək.

Kalxuzkurđar məs'ələhen xəl itkəndə, eşteŋ bətə ucaskahında vaqıtında xəbərđər alıp tororqa məmkinlek tıvasaq. Bıl QIĐIV, OŞQOR EŞ VAQITINDA GƏZITTE ƏLLƏ NISƏ TABAQTA SIQARIV BƏLƏHENƏN QOTOLOR ƏSƏN UNI „ILICUFKA" QA KYSERERGƏ KƏRƏK.

Bıl udar burıstarđı tormoşqa aşırıvđa iŋ məhim eləş xəbərselek eşondə partejə julbaşsılıqın nıqıtıv. Beđđeŋ tybən partejə ojoşmalarına, bıl əlkələ eşteŋ jomşaq bulıvı turahında, aŋlarqa kyptən vaqıt inde.

Tejeşle partejə julbaşsılıqın tə'min itkəndə, tybəngə matbuqat oşondaj udarnaj maminttarđa yđenə teşkən udarnaj burıstarđı 100% ı menən bojomqa aşırasaq. K. Xənəf

9 ajđa

Əlkə balalar kəmisejəhe

Başqortostan əlkə balalar kəmisejəhe ykhedlek menən kerəş julında həm ykheđđərgə xeđmət tərbejəhe birev, ulardı prajızvudstıvaqa tartıv, yđ qaramaqındaqı prajızvudstıva pritprejətejələrđə kinəjtəv təŋgələndə uđqan jılqa qaraqanda bajtaq qına uŋıştarqa ireşte.

29 nsı jıldıŋ berense yktəberenən alıp, 30 nsı jıldıŋ berense ejjylenə tiklem bulqan vaqıt esendə, 9 jaŋı prajızvudstıva pritprejətejələrə asılıp, bıl pritprejətejələrgə bajtaq qına ykheđ yħmerdər ılıqtırılqan.

Uđqan jılqı tuqıđ ajqa qaraqanda, kəmisejəneŋ bıjılqı tuqıđ ajđaqı abarutı 21% qa artqan. Məħələn: uđqan jıldaqı 9 ajlıq abarut 538 meŋ 857 hum 75 tin bulha, bıjılqı tuqıđ ajlıq abarut 653 meŋ 430 hum 80 tingə barıp jetkən. Xuzalıq idara rasxuttarın kəmetəv julında bajtaqqına əlgəşevđər bar 29 nsı jılqı 9 ajlıq rasxut 81 meŋ 306 hum bulıp uđqan jılqı dəjəm abaruttan 15,8% təşkil ithə, bıjılqı tuqıđ ajlıq idara, xuzalıq rasxutı 51 meŋ 600 hum bulıp, bıjılqı dəjəm abaruttan 7,9 % təşkil itə. Timək, idara xuzalıq rasxutı 50% qa kəmegən tigən hyđ. Bıl əlbittə prajızvudstıva pritprejətejələreneŋ ratsejanallaştırılıvı heđəmtəhendə tıvqan uŋıştar. Əgər inde savđa, prajızvudstıva həm başqa pritprejətejə plandarınıŋ nisek ytəlev həm kiler fajđa məs'ələlərenə tuqıraqanda eş tybəndəgesə tora: Pritprejətejələr planı 99,6% qa ytəlgən.

30 nsı jılqı 9 ajlıq valavaj kiler 107 meŋ 400 hum, saf fajđa 45 meŋ hum, ə, 29 nsı jılqı tuqıđ ajlıq fajđa 18 meŋ hum bulqan.

Timək uđqan jılqa qaraqanda bıjılqı kiler 150 pr. qa artqan tigən hyđ bulə. Kəmisejəneŋ pritprejətejələrendə eşləvse eşse-xeđmətkərđər hanı uđqan jılqı tuqıđ ajqa saqıştırqanda bajtaq artqan, məħələn: 29 nsı jıl kəmisejə pritprejətejələrendə eşləvse eşse—xeđmətkərđər 41 keşe bulqan bulha, bıjıl bılarđıŋ hanı 130 qa barıp jetkən. Jəqni uđqan jılqa qaraqanda es tapqır artqan bulıp sıqa. Bıları uŋıştar. Oşolar menən bergə jeteşhe jaqtarđa juq tygel. Əlkə balalar kəmisejəheneŋ priziđiym eştəren tejeşle julqa qujıvqa uŋajhıđlıqtar bar. Ajırım narkamttar ələ bulha, daimi vəkil bildələv, şulajtep, balalar kəmisejəheneŋ eşenə jarđamlaşıv məs'ələlərenə tejeşle iqtibar itkəndərə juq. Kəmisejəgə qaraqan prajızvudstıva pritprejətejələren yđ məlendə matirjal sirejalar menən tə'min itəvđər ajırım narkamattarđıŋ qatnaşlıqı jomoşaq. Uđqan jıl kəmisejəneŋ yđ kapitalı 84 meŋ humdan 52 meŋ humqa kəmevə həm uđqan jıldan qalqan 13 meŋ 500 hum xəvefle summanıŋ ələ bulha şul xəldə torovı kəmisejyn məgəzindəge tavarđarđıŋ əđ tormoşlaştırılıvı kevek səbəptər arqahında kəmisejə ələ bulha aqsa qjıjnsılıqı kisevevđən qotola alqanı juq.

Kiləsəktə tejeşle ojoşmalar kəmisejəneŋ eşenə iqtibarđı kesəjtep, jeteşhedlektərđe betərevgə jarđamqa kilergə tejeştər.

„Bırav".

P.A. Ivanuf dikaratsejə urlap totolop, əħtənən jenəjət eşe tədəlgən. Dikaratsejəneŋ qajđan urlanıvı xəđergə məqlym tygel.

Arindaʺhəmʺ kvartir tyləven, şulaj uq kammunal xeđmət esən tyləvđe yđ vaqıtında keretməv esən pinmiqdareneŋ sige turahında

Başqortostan yđək başqarma kəmitəte priziđejumınıŋ Qararı

1930 nsı jıl, 6 ejjyl, Əfə.

Kammunal byləktərđeŋ (jerle xuzalıq byləktəreneŋ) qaramaqında bulqan məlkət menən fajđalanıv, şulaj uq kvartır həm başqa kammunal xeđmət esən tyləvđərđ ŋ arinda aqsaların yđ vaqıtında keretməv esə pin alıv turahında xisapłaşıvđı qađiləştərev maqsatı menən Başqortosan yđək başqarma kəmitəte qarar itə:

1. Kammunal xeđmət, kvartir tyləve, torlaq jorttarı esən arinda xaqtarı, tədəp bətəv xoquqı dugıvırı bujınsa tədələştərgə arinda xaqı tyləv, şular menən bər tiged yk savđa həm sklat jorttarın, jer ucaskıların həm başqa doxut kilterev statjaların arindaqa jə bulmaha subarindaqa birev turahıdaqı dugıvırdar bujınsa, əgərđə bıl dugıvırđarđa arinda xaqın yđ vaqıtında tyləməgən esən niustojka turahında jađıp qujılmaqan bulha, tyləv aqsahın yđ vaqıtında keretməgən esən pin miqdarən bər tərlə — kisekterelgən hər bər kəŋ esən 0,2% qujarqa.

2. Oşo qararđıŋ 1 nsə „p" hanalqan tyləvđərđə yđ vaqıtında keretməv esən jıjılqan pindeŋ miqdərə bətə kerergə tejeş bulqan summanıŋ dəjəm hanınıŋ jartıhı miqdərenə jethə, ul vaqıtta taqıla kiləsəktə pin əħtəv bulmaj.

Bıl qararđı 1930 nsı jıldıŋ 15 majınan xərəkətkə keretergə.

3. 1930 nsı jıldıŋ 15 nse majına tiklem uđqarılqan tyləvđər pin halıvqa inməjđər.

Başqortostan yđək başqarma kəmitəte raise Şafiqıf.

Başqortostan yđək başqarma kəmitəte sikritarı—

X. Kəlmitejef.

Javaplı ridaktır: B. IŞEMQUL

بۇتە پارتئيە ئۇيۇشمالارئنا!

بۇتە پارتئيە ئاعزا ھەم كانديداتتارئنا!

تيذ كۇندەنـ ═══════ باشقۇرت تئلندە

ئيپ. ئستالين‌دئك بۇتە سايوز كامونيست (بالشەويكتەر) پارتئيەسئنئك XVI نسئ ئسيئزئندا، ئوذەك كەميتەت ئانچوتئ بوينسا ياساعان

داكلاتئ، ھوڭعئ ھوذئ

ھەم

داكلات بوينسا سئعارلعان ريزەلوتسئيە

باشئلئپ سئعا.

ئويۇشمالار، حەذئرذەن ئوك «باشگيز» عا زاكاز بيرئپ قويارعا تئيشلئلەر. «باشگيز»

ئالئپ قالئرعا ئاشئعئعئذ!

ئوقئتئوسئلار، II باقئس مەكتەپتەر، ساۋپارتشكولالار، تۇرلۇ تيحنيكومدار، يوعارئ تيپ كورسئسار، رابفاكتار، پارتئيە، كامسامول مەكتەپتەرئ ئوسون ئوبئپ حەذئ ئيپتەش ناۋوم ئارانئنئ باذئلعان ھەم باشقۇرت تئلندە بئرئنسئ مەرتەبە مەتبوعات دونياسئنا سئعا ئورعان

تاريحي ماتيرئياليزئم

كيتابئن باشئلئپ بۇتئو كوپلەپ ئالئوسئلارعا سبكيدكە، كيتابئنئك حاقئ «باشقۇرتۇستان» گەزيتئنئن قاراپ بارلەئئ.

كيتاپتئڭ يۇكمەتكئھئ:

I— ماركسيزمئك دونياعا قاراشئ.
II— تاريحي ماتيرئياليزمئك مەعنەسئ.
III— ئيدئياليزئم ھەم ماتيرئياليزئم.
IV— ماتيرئياليزئم دئياليكتيكاسئ.
V— ميحانيستارذئ تەنقيت.
VI— تەبيعەت ھەم يەمەعيەت.
VII— ئئشلەپ سئعارئو كۇسئەرئ ھەم ئئشلەپ سئعارئو بەيلەنئشئەرئ.
VIII— سيئئفتار ھەم سيئفئ كۇرەش.
IX— دەولەت ھەم پرالينارئيات ديكتاتوراسئ.
X— ئيدئيالوگئيە ئوراھئئئ.
XI— تاريحي ئوذئش پراتسئسئ ھەم پرالينارئيات رئۋەليوتسئيەسئ.

«باشگيز»

Bətə safxuzsılar kalxuzsılar həm traktırsılarqa, başqort telendə M. P. Sirpu xıftıŋ:

TRAKTIRSILARQA QULLANMA

Tigən kitavı vaħılıp sıqtı. Xaqı 90 tin genə

KITAPTIŊ JƏKMƏTKEHE

I—Mitaldar.
II—Nifet praduktaları.
III—Traktırđar həm ulardıŋ tədələşe.
IV—Traktır tərtibe.
V—Traktır bođoləvđıŋ səbəptərə həm ulardı tədətev juldarı.
VI—Traktırđan fajđalanıv.
VII—Traktırsınıŋ qulınan kilerđəj vaq rimunttar. „Internatsejanal", „Furdzun", „Ojl—Pyl" traktırđarınıŋ hər qajhınıhına xas qajhı bər bilgelər.

Адрес: г/ Уфа Башгиз.

Belderev

Qala səvitə zalında 1908 nsə jıl tıvqandarđıŋ prizıfına bəjləneşle məs'ələlər turahında təptəmələr birev esən, hər kənə, kis səqət 6—nan 8 gə tiklem Qala səvitə aqzalarınan dizurıstıva qujılqan.

Bıl Qıđıl ərmejə safına a'lınırqa təjeş bulqandarđan berər təptəməgə moxtaz bulqandarqa dizurnajqa mərozəqət itev kərək bula.

QAZAN DƏVLƏT UNIVIRSITITINA

Uqıvsılar qabul itelə

V. I. Uljanıf—Linin isemendəgə Qazan dəvlət univirstititı Səvit tədələşə həm xoquq fakultitınıŋ I nse kurısına uqıvsılar qabul itə:

Fakultit tybəndəgə ike byləktən tora:

1. Sut byləge . . . . 40 keşe
2. Səvit tədələşə . . . . 60 "

Qarizalar oşo jıldıŋ 15 nse avqusına tiklem qabul itelə. Qabul itev kəmisejəhe univirstit binahında.

ƏDRIS:

Qazan, Cirnişuf uramı, əj numirı 16.

„Başqotostan"

gəzitenə jađılıvđı ONOTMANIŊMI?

1930 jıldıŋ 10 Ejjyl

alıv batıv

1- 6% A. O. Z.	4 h. 86	— h			
1926 j. %hıđ. „ „	127 h. 50	129 h. 50			
1929 j. otoq. zajım	100 „ 25„	100„ 65 „			
1927 j. 10% O. Z.	96 . 23„	—	—		
„ 3- krəħ. O. Z.	5 „	—„	—„ —		
K.X. nıqıtıvZ.	10,24	—	„ 10„ 27		
1-Indyst. Zajım	25,33	—	„ 25 „ 42 „		
2- „ , %lı	26,19	„	26„ 29		
B „ „ %hıđ	25.	—	„ —	—	
„ „ %lı	52,20	—	„ 52„ 80„		
„ „ %qı	50. 95	„	51„ 05		
11%lıə əko	, 103 90—	"	103 95„		
Məssavit zə .nzı.	25 46 „	26 6			
511 .ma-Zqı			52 15 52 95		

Ə———F———Ə KINO—TIATIRĐA RINDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHINDA Sejanıstar 6, 7 jarım 9 s. başlanalar.	KAUKAZ ƏSIRE 6 byləktə tariti filmə.
IDEL KINAHINDA Sejanıstar 6, 7 jarım 9 s. başlanalar	KYK IKSPRISS
Qıđıl jondođ KINAHINDA Sejanıstar 6, 7 jarım 9 s. başlanalar.	FRITS BAYER
„5-Maj" (iħke Əfələ)	PARTFILLE KEŞE

Уфа, Типо-Лито,,Октябрьский Натиск». Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitardarь, serəgegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏĐRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Məsə'vəj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISЬLAR: Ridaksejə kantur aħnda, bətə pusta kantur arьnda, ajaksəlarđa həm xat jөrөtөvselərđə QABUL ITELƏ.

№160 Jəkşəmbe 13-Ejjyl 1930 jьl

KӨNDƏLEK ΘƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

Huŋqь səqəttə

PARIZ. Fransejəla tuqravhьđ jamqьr javьp, aşlьq kyrenşe nasarlanьv ajqanlь aşlьq xaqь qьjbatlana başlanь.

BIRLIN. Bьnda səvit xuduzniktərə əħərđərenəŋ kyrgəđməhe asьldь. Kyrgəđməne asqanda xəđer Birlində bulqan ip. Lunacarəskej sьqьş jahanь.

BIRLIN. Girmanejəla eşhed qalqan esselər hanь 2.590.000 gə tula. Bьnan 1833000 e (ytkən jьlqьnan 900000 keşə kyberək) dəvlettən jardam alalar.

NEJU—JURЬK. Quşma Amirika kalunejəhь bulqan Filippin utravdarьnda vaba (xalir) sire başlanьp 455 keşe ylde. Sir taralqan Bantajan utravьnda 12000 keşə asьqa, şul ajqanlь sir kəsejev qurqьnьsь bar.

PARIZ. Ispanejəhьŋ Biskaj ɵlkəhendə kyptən tygel bulьp ytkən rivəlytsejun sьqьştar həm zabastufkьlar ajqanlь 60 kammunis quloqa alьndь.

TUKEJU. Japunejəla Minjazasьj qalahьnda dinamit şartlap 3 əşsə hələk buldь, 7 əşsə qatь jaralandь, 30 tav eşsehe jer aħtьnda kymeləp qaldь.

NEJU—JURЬK. Kalifurnejə štatьnda sut qьđьl flak kytərevđe tьjьp, ytkən jьl pejanirdar lagirьnda qьđьl flak kytərgən esən 19 jəşlek strum- birg isemlə qьđđь 10 jьlqa jabarqa xəkəm itep sьqarьlqan xəkəmdə пьqьttь. Quşma Amirikanьŋ tenjaq—kenbajьş—tenjaq ɵlkələrendə həm kanadala aşlьq kyrenəşe nasarlanьv ajqanlь Amirikala bojđaj xaqь kytərelə başlanь.

PARIZ. Lil qalahь eşselere Pylsə kunsьlxanahь aldьnda Pylsəlǝ kamsamuldardь ylem jazahьna xəkən itevgə qarşь bik kəslə pratis dimanstratsejəhь jahanьlar. Strasburg həm Marsil qalalarьnda la palək kunsьlxanahь aldьnda şundaj dimanstratsejəlar jahaldь.

Japunejə flutьnda qaza

TUKEJN. Japun flutь manivьr jahaqanda „Mutsu" isemle huqьş kəmehe minaqa bərelep đur qazaqa osoranь. Bumbь taşlavsь ber osqos dingeđgə teşəp battь.

Amirikala eş xaqь teşkən.

NEJU—JURЬK. Quşma Amirikala ojoşqan esselərđen (30 miljun eşsenən 4 miljunь ojoşqan eşse) xeđmət xaqь ytkən jьlqьnan 10 pr. kəmegən, ojoşmaqan esselərđen eş xaqь tağьla пьqьrag kəmegən.

Hindəstan məs'ələhe

Angelejələ xekymət alşьnьv qa səbəp bulьv ketelə

LUNDЬN. Hindəstandaqь Angelejə vis—karule Irvin Simla qalahьnda Hindestan zakun tedev məzlesen asqan saqta: „Angelejə xekymətə Hindestan vaqiqalarьnьŋ bik tidyəvenə tejeşle narьq quja al maqajьŋ. Xəđer Hindəstanda milli aŋdьŋ bik пьq yħeven iħərkə alьp Angelejə xekymətə Hindəstanqa daminjun (yđen yđe idara itevse kalunejə) xoquqьn birevđe tabiqi ber eş hanaj, lәkin şunьŋ menən bergə Hindəstanda xekymətkə qarşьlьq kyrhetev xərəkəten qatqi bağarqa tejeş taba tine.

Angelejə səjəsi tygərəktərendə Irvindьŋ bьl notoqona bik đur səjəsi əhəmejət birələr, kansirvatьr həm libiral partejəlarь bьl qaraşqa bik qarşь torop, Irvin пьtьqo ajqanlь Makdanəld xekymətenəŋ eş başьnan teşeve tidleşev məmkin hanala.

LUNDЬN. Burdvan qalahьnda palisa menənkrəħtejəndər arahьnda bәreleş bulьp, 2 krəħtejən jaralandь. Krəħtejəndər ber palisejəskejđe quloqa alьp, ul bьl xeđmәttən atstafkь birgəngə tiklem jebərməj tottolar.

Amirikala eşheđđər ojoşalar.

CIKAGU. Tenjaq quşma Amirika štattarьnьŋ eşheddər s'jəzь eşheđđərđe ojoştorovđa kiŋ kampanejə alьp barьv planьn tikşerđe. S'jьz eşheđđərđeŋ urьndaqь səvittəren ojoştorovđь kərək taptь. Bьl səvittər sənəqəttəŋ hər ber ajьrьm tarmaqьnda eşheđđər xərəkətenəŋ ojoştorovьn lege bulasaq həm ydeŋen esən rivəlytsejun prafsajuzdar menən bergə alьp barasaq.

S'jьz 38 keşenən qьibarat vaqьtlь milli kəmitət ojoştordo. Milli kəmitətteŋ 20% tь nigьrđar. S'jьz tarafьnan qabul itelgən rizəlytsejə lə zabastufka həm dimanstratsejələrđə qatnaşьvsь şulaj uq jьjьlьştarđa sьqьp hejləvsə rivəlytsejun eşselərđe tərlə hezymdərđən haqlav, həm Amirika xedmət fidiratsejəhe şulaj uq satsejal—faşistar tarafьnan jetəkselek itelgən ştrikbrixərđərgə kesle atpur birev esən eşsə abaruna ətrəttərə ojoştorov kərəklege turahьnda əjtelgən.

Sit ildərdə

Finləndejə lə faşistar paxutь

Qtajđa impirejlistar qьđьl ərmejəgə qarşь aktif kərəşkə əđerlənələr.

Amirika la eşheđđər ojoşalar.

Finləndejə lə faşistar paxutь.

GILSINGFURЬS, 7. Bөgөngө kilgən Lapuastarđьn (faşistar) aftamabil kalunnalarь tulь qorallanqandar həm sanitar costore, signalistar həm xatta abuzdar menən tə'min itelgəndər. Paxutta qatnaşuşьlardьn kypselege—kərəħtejəndər, vaq burъsva həm studenttar. Bətəhelə štatskej kejemdə kejengəndər. Faşistar lagirđar jahap jatalar. Qalanъn urtahьnda dur lazarit əjdənəp jajundar đa sanitar punkьttarь tədelgən. Qala la xədergə tьnьslьq xəkem hərə. Qajbeber nramdar đa palitsejənən başqa faşistar đa patryldar ujdalar. Tiligraf, rigylər ərmejə jardamь menən haqlana. Esəp rajundar đa buşlьq. Jabьlqan „Izru" gəzitenəŋ ridaksejəhen həm tipagrafejəhe ergəhendə hər vaqьt palitsejə aftamabile torə. Bətə ejđərgə milli ələmdər elev turahьnda faşistardьn bojoroqtarьna qaramastan, esə pajunda ber ələmdə elenməgən. Gəzittərđən xəbər itevenə qaraqanda xəkymət bojoroqo bujьnsa Gilsingfurs qalahьnda bətə esse jorttar, kluptar jabьlqandar.

GILSINGFURЬS, 6. Xəkymət Gilsingfurьs qalahьnda rivəlytsejun esselərđen jəjəlьştar xərəkətenə bulьp xədmət itkən kyp kenə jorttarđь biklənə. Gəzittərđən xəbər itevenə qaraqanda xəkymət [illegible] Unda kerəħtejəndərđen Gilsingfurs [illegible] dərək tip tabьla həm: „paxutqa qatnaşьvsьlar nindəj maqsat totnalar, xəkymət [illegible]". Bьl „Finləndejə la kammunizemde [illegible]"—tejelə.

Səvit ilsexanahь qurqъnьs aħtьnda.

GILSINGFURЬS, 7. Faşistar Gilsingfurьsqa paxutь jahavdar ajqanlь SSSR ilsexanahь kesle palitsejə notote tarafьnan haqlana. Kiso ilsexanahь tilifun arqьrь şundaj xəbər alde.

—Faşistar SSSR ilsehen urlarqa əđerlənələr, tigən.

Faşistardьn talabь.

GILSINGFURЬS, 7. Lapuastar (faşistar) xərəkəte fidiratsejəhe mimarəndum iqlan itte. Faşistar kammunistardьn „xristejanslьqqa qarşь" eştərenə sik qujьvь, kammunistarđь dəvlət həm şulaj uq kammunal urgandarđan sьqarьv talap itelər.

GILSINGFURЬS, 7. Rəsmi xəbərđərgə qaraqanda, Gilsingfurьsqa jahalqan paxutta 21 bataljun, 75 rutaqa ojoşqan 11 men faşis qatnaşa. Faşistardьn Sinatskej majdanda jahalqan mitingьlarьnda ulardьn julbaşsьlarь [illegible] [illegible] jalanqandar. Mitingьnan huŋ faşistar gruppalarqa ajьrьlьp, uramdarđan yttələr.

RIDAKSEJƏNAN. Lapuastar—ydenən kyberək ələmdərđe kulьnan paxutta həm vaq burъsvazejənən toroqan faşistar ojoşmahь. Ulardьn tep maqsatь — hul partejalarđьn şulaj uq kammunistardьn esseŋdər fajđahьna eşləgən eştərenə qarşь sьqьv: başqa ildərdəge faşistar kevek yk rivəlytsejun xərəkətə bьvbr.

STUKGULEM, 7. Amistirdamda intirnatsejanalьnьn V nse kungrisь asьldь. Kungristь asьvsь Fransejə rifarmis xədmət kanfidiratsejəhenəŋ sikritarь Zua bьl nyđə kyşelhedik menən huqarbьlqajьn. Həjləvsə bətə donja dəvmələndə barqan krizis turahьnda hejləgəndə „bьl krizis beđđen kestə kəmetep. dəgəndən əmmə səbəp bula" tine.

„Bьl krizis—tine Zua-beđđeŋ garmunejəle rəvəştə berlektərən tə'min itev menən eşləp sьqarьv qoraldarьn [illegible]. Xədmət, qurqьnьsьs kankurinsejəne bətərep, [illegible] "Svinska Dagblate" gəzite ydenen kungrisqa qaraşь [illegible].

„Həm tejyrejə həm praktika la Məskəv tajpьlьşьd Marksizem julьnan barqanda, Amistirdam „urtasa" rivizejyn qaraştar menən bara. Praktik jaqtan tarabьn bьl prafsajuzdar julbaşsьlarь milli qarşьlьq menən ajьrьlalar. Ojoşmalarь arqahьnda irekle savda turahьndaqь məs'ələ bulmasa, bьl fikergə kilev avьr bulasaq. Səŋki Angelejə prafsajuzdar pratiksəjanizem pazitsejəhenə kysələr".

Impirejalistar Qtajda qьđьl ərmejəhenə qarşь hezymgə əđerlənələr.

ŞANXAJ, 7. Ɵdlekhəd qatь huqьştarqa qaramastan, qьđьl ərmejə kəndən kən rejal kəskə ojlanə bara. Nankin həm impirialistarqa bьl kes menən zitdi rəveştə xisaplaşьrqa tura kilə.

Jan—Se—Zi jьlqahь bujьndaqь jalandarđa barqan huqьştarđьŋ ələ bətkənə juq. Qьđьl ərmejələr Svatav rajunьnan kitkən bulhalar đa ular ələ jeŋelməgəndər həm hər mamintta jaŋьnan hezym itergə buldьra alalar. Qьđьl ərmejə əterəttərenə qarşь dəjəm kampanejə alьp barьv planь tədəv esən jьjьlqan Amirika, Angləjə həm Japunejə xərbi—dingeđ vəkildərenen kanfirinsejəhə bьqa şahit bula ala. Timək impirijalistar qьđьl ərmejəgə qarşь tora almaqan Nankinqa əmettəren ədəp, qьđьldarqa qarşь aktif rəveştə yđđərə kərəşməksə bulalar. Gkaŋşi rajunьn da qьđьl ɵterəttər timer jul palatnahьn jemərep Nankindьŋ Xinan fruntь menən bulqan bəjlənəşen əđgəndər.

Bumbaj qalahьnda „Qandi kenə"

LUNDЬN, 7. Bumbaj qalahьnan xəbər itevđərenə qьraqanda „Gandi kenəndə" bajramdan huŋ kungristьŋ 10meŋ qatnaşьvsьhь Gandi totq nloqta bulqan termegə taba dimanstrasejə menən barqandar. Julda barqanda qarşь qa kilgən palitsejə ɵterətən osorav menən ular bətəhe lə jergə jatqandar həm juldь tađartmajasaqtarьn b e l d e rgəndər. Dimanstratsejəselar Angləjə əfisəren alьp barьvsь ber aftamabilgə hezym jahap əfisərđe qatь jaralaqandar. Palitsejə menən bulqan bərelestəŋ nətizəhendə ike jaqtan da kyp kenə jaralanьvsьlar bar.

BIRLIN, 7. Gamburg qalahьnda Primurskej rajundьŋ rivəlytsejyn prafsajuz appazitsejəsenəŋ ukruk kanfirinsejəhe bulьp ytte. Diligattar 67 zavьt 8 xeđmət birzahь eşheđđəre həm 3 paraxuttьŋ matrustarь tarafьnan hajlanqajnьlar. Kanfirinsejə bajavaj pragramma qabul itep, prafintirindьŋ V nse kumgrisьna 3 diligat hajlanь.

1 nse avqьsqa əđerlek bara.

VINA, Kişinif qalahьnan (Bissarabejə) xəbər itevđərenə qaraqanda 3 ejjylgə qarşь təndə kamparteja listufkalar taratqan. Kammunistar partejəhe bьl listufkalarda Kişinif eşselərən 1 nse avqьsta bulasaq impirijalizemqa qarşь massavaj sьqьştarđa qatnaşьrqa saqьra.

Eşselər jeŋgəndər.

BIRLIN, 7. Girmanejə pralitarejatь kammunistar partejəhe həm rivəlytsejyn prafappazitsejə jetəkselege aħtьnda kapitalistarđьŋ berləşkən funttarьna qarşь hezymgə kysə. Ximnitsa qalahьnda tedəv eşselərenəŋ ođaqqa huđьlqan zabastufkahь eşselər fajđahьna bətkən. Eşselər 7 səqətlek eş kənə inderəvđəbuldьra alqandar həm şulaj uq xeđmət xaqьla kytərelgən.

Qirmanejələ zabastufka xərəkəte kesəjə.

BIRLIN, 6. Zabastufka pikittərenə palitsejənəŋ tirrur jahavь ajqanlь eşselər arahьnda asьvkesəjgəndən kesəjə. „Krup" zavьttarь aldьnda. palitsejə, pikittərđə qatnaşqan eşselərđe quloqa aldь. Essin qalahьnda la zavьt palitsejəhe ber nisə eşsene quloqa aldь. Quloqa alьnqan eşselar şunda uq eştən qьvьldьlar. Badum qalahьnda rifarmistarđьŋ kapitalistar menən kileşəp eşləvđərə arqahьnda magnit zavьtьnda zabastufka tuqratьlqan. Rifarmistarđan bulqan ştrikbrixərđər jardamь menən kapitalistar şulaj uq baqьr eşləvsə zavьttь la jebərergə məvəffiq buldьlar. Şul uq zavьttaqь zabastufkalarđa aktif qatnaşьvsь 70 rivəlytsejyn eşse xeđmətən sьqarьlqan.

MӨHIM KƏNFIRINSEJƏ

Sittən torop uqьvsь tybənge partejə aktif tarьnьŋ berense jomoqaq kənfirinsejələre asьla

Tybəngə partejə aktiftarьnьŋ yđ aldarьna uqьp, səjəsi beləmdərən arttьrьv maqsatь menən ɵlkə partejə məktəbe ergəhendə 28—29 nsь uqьv jьldarьnda I nse həm II nse baħqьs səvit partejə məktəbe birgən belem dəvmələndə sittən torop uqьvsьlar (заучный) kurьsь asьlqajьn. Xəđerge kəndə barlьq kursanttar 228 keşe bulьp, oşo kursanttarđьŋ aktiftarь esən 15 nse ejjyldən 5 nse avqьsqa tiklem sittən uqьvsьlarđьn I nse həm II nse baħqьsta uqьvsьlar esən 21 kənlək kurьs asьla. Kurьstьŋ təp maqsattarь tybəndəgelərđən tora: hər ber uqьqan dərestərenə dərəħ ustanufka birəv, ul dərestəŋ əhəmejətən həm unь tormoşqa bəjləv. Yđ aldarьna eşləv kəstərən tikşerep, kvalfikatsejə həm navьjktarьn qarav.

Barьhьnan da bigerək yđ aldьŋa uqьv mitьttarь menən tanьştьrьv həm XVI nse t'jьz qarardarьn jenteklәp ɵjrənələsək.

Kurьsqa kilevsələr ber jьllьq sittən torop uqьv təzribələre menən kilələr. Kilevsələrđə yđ vaqьtьnda jebərev turahьnda bətə kantkum partejələrgə həm kursanttarđьŋ yđđərenə 27 nse ejjyndə kurьs bejurahь tarafьnan xəbər itelgən. Kurьsqa kilevsələrđeŋ satsejal həm milli jaqtarь tybəndəgesə tora:

Eşselər 13 keşe
Batraktar 2
Kalxuzsь jarlьlar 10
Xeđmətkərđər 17
Həm başqalar 8 keşe

MILLI JAQTAN:

I nse baħqьsqa kilevsələr: Başqorttar 3, Tatarđar 2, urьħtar 14, başqalar 7 keşe.

Qatьn—qьđđar đan 4 kenə keşe.

II nse baħqьsqa:

Başqorttar 3 keşe, tatarđar 6, urьħtar 8, başqalar 6 keşe.

Kurьsanttarđь saqьrьvđa milli həm satsejalnьj jaqqa əđ iqtibar birelgən. 60 keşenən barь 3 başqort, şulaj uq ni barь 2 batrak həm qatьn—qьđđarđьŋ 5 keşe genə bulьvьla đur jeteşheđlektərđeŋ bereħe. Kurьs bejurahь bьlarqa tejeşensə iqtibar birməgən. Kursanttarđьŋ kantundarđan kileve tybəndəgesə:

Arqajaş 3, Bələbəj 13, Birskej 4, Məsəqyt 4, Stərle 5, Tamьjan 15, Ɵfə 3, Ɵfə qala kəmitətenən 3 keşe. Kursanattardь yđ vaqьtьnda jebərevgə urьndarđaqь ojoşmalarđьŋ tejeşensə iqtibar birməjđər Sənki Tirlən rajkumьnan (T.—Qataj kantunь) kurьsqa bildələngən keşe kilə almaj tip xəbər birə. Başqa urьndaqь ojoşmalarđa bьlaj qarahalar, əlbittə kurьs yđ vaqьtьnda asьla almaħ həm kətkən heđəmtəne birməħ. Tybəngə apparattarđaqь eşselər kadrьn arttьrьvqa đur jardam itə torqan bьndaj qьħqa məddətle kurьstarđьŋ uŋьşlь ytkəreleve menən bətə partejə ojoşmьlarь həm jəməqətselege пьqlь qьħьqьnarqa tejeştər.

Ə. V.

Jьl аđaqьna 83 kən qaldь

Şuqa tiklem əđəklektərđe bətərergə, braktь kəmetergə, sifattь jaqşьrtьrqa, plandь arttьrьp ytərgə

BRAK, PLAN, SIFAT.

Kammunistar partejəhenəŋ dərəħ jetəkselege aħtьnda, davьllanьp yħkən eşselər intyzjazmьhь qajhьber zavьttarđa prajьzvudsteva plandarьn kəregənsə, qajhьberəvđərendə arttьrьp ytərgə lə məmkinlek birə. Partejənəŋ XVI nsь s'jezь qarşьnda uqьlqan rapьrttar, zavьt-fabriktarđan kilgən təbriktər, tiligramdar, bьl xəldə asьqtan asьq anьqlajđar.

Lәkin sənəqət urgьndarьnda rispyblika, tris həm hər tərlə byləktərđə tavarđьŋ sifat jaqьnьŋ kytəreleşe nasar, qurqьnьs aldьnda tora. Brak sistimalь rəveştə yħə. Məħəlәn: Nadizdin zavьtь 28—29 nsь jьlda 26,6 pr. brak birgən bulha, 29—30 nsь jьl 33 pr. qa menderđe. Dezirzin zavьtь 28—29 nsь jьl 7,4 pr. barak birgən bulha, 29—30 nsь jьl 8,6 pr. qa jətkerđe. Luganskej zavьtь 28—29 nsь jьldь 12,7 pr. brak birhə, 29—30 nsь jьl 18,3 pr. brak birđe.

Kymer sənəqətendə 28—29 nsь jьl brak 6,23 menən 13,21 pr. arahьnda sajqalqan bulha, 29—30 nsь jьl 7,51 menən 13,94 pr. arahьnda sajqala. Tikestil sənəqətendə 28—29 nsь jьl 2—3 pr. 29—30 nsь jьl 12—14 pr. brak bar. Kaluş sənəqətendə 28—29 ntь jьl 9—10, 29—30 nsь jьl 13—14 pr. arahьnda brak sьqarьlqan. Kirbes sənəqətə jeteştergən kirbesteŋ 80 pr. tь bətənləj eəşkə jaramaj.

Sənəqəttə, sifat esən kərəşiŋ đur məs'ələlərđeŋ berehe bulьrqa tejeş. Şuqa kyrə beđđeŋ zavьt-fabriktarđa bьl məs'ələne tulьhьnsa xəl itərgə kərək.

Başqortostan altьn usaqtarьnda la pragramdьŋ Artym rajunьnda 50, Linin rajunьnda 80, Şirşinevsəkej lə 35, Sujmanskej lə 43 pr. qa qьna ytələvđərə sənəqət planьnьŋ tulьhьnsa jaqtьrtьlmavьn saqьldьralar. Dəjəm alqan saqta plan tultьrьlha la, ajьrьm usaqtarđьŋ aqhavđarь jarьşqa tə'ħir itməj qalmaj.

Kiltərelgən bьl bandar həm kymer sənəqətendəge prajьzvudsteva planьnьŋ ejjyn ajьnda fəqət 92,5 pr. qa qьna ytəleve, pragram bujьnsa birelərgə tejeş bulqan 38 meŋ 950 tunna kymer urьnьna 37 miljun 360 tunna kymer sьqarьlьp ildeŋ 1 miljun 590 tunna kymerđən məxrym qalьvь udarnilьqtьŋ tulьhьnsa gəvđələnməvən anьqlaj həm brak, sifat, plan esən kərəşte kiŋəjtevđe talap itə. Kymer sənəqətenəŋ 9 ajlьq eştən birgən məqlyməttərə jьllьq plandь ytəv məs'ələhen qurqьnьs aħtьna alalar. Jьl аđaqьna tiklem 83 kən genə qaldь. Şul arala bətə əđəklektərđe qьrqьp sьqarqa həm ilgə kərəgənsə kymer birevđe tə'min itərgə tejeşbeđ.

Partejənəŋ XVI nsь s'jezь aldьnda, beđ bətə sənəqət bujlap, plandь 100 pr. qa ytəv, bьraktь kəmetəv, sifattь kytərəv məs'ələlərə qujьp, uqa tulьhьnsa javap birergə kərək. Başqortostan sənəqətəndə lə əđəqlektər davam itə. Mital, altьn kərəgənsə birelməj. Kymer, zavьt fabriktarqa kərəkgənsə jetməj.

Bətə sajuz kymer paxutь başlandь. Bьl paxuttьŋ yđək məs'ələlərə bulьp sənəqəttə kymer menən tə'min itev kymer sьqarьv planьn ytəv, qalqan 83 kən esendə sənəqəttəgə bətə əđəklektərđe qьrqьp sьqьv məs'ələhe tora. Udarnilьq, satsejalizem jarьşь nigeđendə bьl məs'ələlərđe xəl itep bulasaq. Tik sənəqəttəge juqarьla hanaqan avьrьv urьndarđь bətərəv esən bətə frunt bujlap ajavhьđ kərəş alьp barьrqa kərək.

Ə. Ixsan.

Keskəj antanta dəvlət-tərə arahьnda berlek juq.

VINA, 7. Tьşqь eştər ministərə Biniş, matbuqat vəkildərenə şundaj byđđər əjttə.

— Keskəj Antanta dəvləttərə arahьnda Brejandьŋ mimarandumьn tikşergəndə „urьħ məs'ələhe" bujьnsa kileşev bulmanь, Ruminejə fikerensə Javrupa fidiratsejəhenə səvittər sajuzьn кьqtьrьrqa kərəkməj, lәkin Biniş SSSR đan başqa Javrupa fidiratsejəhe пьqlь bulasaq tygəl—ti.

S'JEZDAN XAT.

S'JEZDA PRADAVULSTEVEJƏ MƏS'ƏLƏLƏRE.

Eşse sinьfьnьŋ rejal eş xaqьnьŋ yđeve bildele. Beđđeŋ satsejalizem tədeləşenəŋ dejem yđeve menən, bьl fruntqa bujlap qьtьnda ylgeşevdər [illegible] kytərelev memkinlek arta. Huqьşqa tiklem bulqan dərəqə menən sagalardaqь eş xaqь 167% qa arttьrьlqan.

Şulaj da bьl sifar sik bulьrqa tejeş. „Ɵgərđə—iptəş Stalin əjtkəndəj, beđđeŋ tə'min itev apparatьnьŋ dejem bejurakratlьqь, bigrəktə həm iŋ elek patribitel kapiratiftarьnьŋ dejem bejurakratlьqь, bulmaqanda ul taqьla kyberək bulqan bulьr ine.

Beđđeŋ kapiratiftarьbьđđьŋ ujьştarь şulaj uq bik kəmeg bildelə. Ul savđa itev tarmaqьnda manapalist tejeşə jaqьna (kymoklap hatьvđa—99%, həm beđđeŋ hatьvđa—89% tan artьqraq). Bьnьŋ arqahьnda beđđe, ul eşselərđe kiŋ həm ytsə əđəqlektərə kymer kəndən ergəndə manapalist tygel.

Ələ haman eşse ydenəŋ eş xaqьnьŋ kyp eleşen xosusьj bazarqa birergə tejeş. Şulaj uq, bьl rejal eş xaqьn kyp arttьrьv tejeşmaj.

Kapiratsejə bigroktə jeŋel eş—ydenə kyp fajđa kiltergən tavardar menən tə'min itev menən şəqəlenevđe alda quja. Kapiratsejənəŋ „tьrьşьp" jetəkselek ydəktərđen birelgən qatqi diriktivtarqa qaramastan beromlep hatьv kapiratsejə tegerevđə okeron bara.

Beđđeŋ şulaj bulьp ta, bьl jerđə kapiratif satsejalizem siktərьnьa xərəkət itməjenə, kapiratif sajuzьn jakən, ylmən ruxь menən aqьvlanqan sikter kevək kərək, tip. (Stalin).

Kapiratsejə eşəgə kərək bulqan avьl xuzalьqь pradukttarьn jəşelə, bьl, it eşəp sьqarьvsь ojoştorovđa ifrat əkren barъ.

S'jezda iptəş Badajьl əjtelə:

— Beđđe 30 meŋ patribitel jəmqejəttərə. Ɵgərđə oşolardьŋ hər qajhьnda 100 dar hьjьr bujlanqanda 3 miljun hьjьr tigen bulьr.

Bьl turala kapiratif eşseləre ujlap qaraqьđ!

Iptəş Mikajan ydenen daktalanьnda kyp eşsən tə'minot bulsa la, beđđeŋ tə'minot jak kymerđə əle bьlaj ujle məmkin menən jeteşmagəlek ytəvsen.

Uŋьŋ hejləgənə ajrata qьđьq [illegible]

Yđ eşleklə həm ojoşqanlьqtьŋ nej tiklem əđər kyp təşkil itevsə turahьnda ajьrьm asьq əjtəhe.

Iptəş Mikajan əjtte.

— Orloq prablimahьn xəl qьlьv bahьttarь it prablimahьn xəl qьlьvqa ɵjrətə. Qajhь berəvđər bьnьŋ esən kyp jьldar tygel. Bьl aqьndaqь jьlda uq ɵ y ydəkteren jəşelə menən it mal əđərlə, pariz jolkat bьl Şəkər menən tə'min itev jaqьş xolda bulasaqьbьđ. Maqь pradukttarь həm jarqьn turahьndaqь, həm kykəlmanьn ytləp beđ tə'min itevđə.

Ɵgərđə beđ maldь 2—3 aj qьrđa aşatьvqa qujhaq, hər ber maldьŋ başьna 3 bot it arttьq alьrbьđ, jəqnl bətəhe 3 miljun bot. Ɵ bьl beđđeŋ urta xisap hьjьr jerenen kylebi hьqьrvanan artьq. Ondьŋ bьl it prablimahьn bigroktə tid susqanьlьq xəl itə ala.

Ɵgərđə beđ joqlamahaq, oşqalarьna beđ məsselq buljaq bьl bətə tormoşqa aşьrьlьq—tip iptəş Mikajan hьđьq əħtənə aldь.

Ə iptəş Badajьl kapiratsejənən oşo vaqьtqa tiklem yđ ydenen joşavь turahьnda hejlene. Bьjьl təvəlop tərlə pridprejatsejələr ojoştorovqa dur sərməjələr halьna. Oşo vaqьtqa tiklem bьl bulmaqan.

Eşse sinьfьnьŋ aktiflьqь dur. Xeđmət kytərelesələ dur. Bьl, Kapiratsejə eşen jaqşьrtьv esən bətə barьşь menən asq kyrhətələr bulasaq. Bьl aktiflьqь pradavulstevejə ɵlkəhendə lə barqa jьnjoltorqa tejeş. Pravulstevejə tər urьn bulьp beđđeŋ bьl iŋ iŋ asqьr ktkində qamasav kilterevə menən.

Kapiratsejə partejə julbaşsьlarь aħtьnda bətəhe həm prafsajuz ojoşmalarь xəlqa-qaraldarь bьla xeləqəsə totonorqa tejeş.

„Kemgə kərək hun bьndaj kapiratsejə, ondaj kapiratsejə beđđeŋ jaqtan jaqşьrtьvda zitdi burьlьş jahavь tyməv"—tejə iptəş Stalin.

Kapiratif eşselərə, bьl hydđe tə ɵsəgəđgə alьqьđ!

Heđđeŋ eşəgəđđən sifatь eşsə sinьfьn tə'min itevđə tora usьştarь menən, bьl həm ɵgəndən eşselərđən rejal eş xaqtarьn kytorev menən bildələnəsək.

C. Uritski.

Təđəv materjaldarь jetşməj

TIĐERƏK QUĐQALЬRQA

Zavьt—fabriktar, jaŋь eşkə totonqan gigan strojđar əsən əllə nisə meŋdər menən hanalqan teđəv matirjaldarь, meŋər, meŋər kub. miterđər menən hanalqan jaqьv nəmələre horap avьđđarьn kykkə kytərep ərən balьp toralar. Kypkenə urьndarđaqь zavьttar yđđəreneŋ dyrt jaq mejəştəren keşe ytkeheđ qalьn qujь urmandarqa terəp ultьrьvđarьna qaramaђtan jaqьv nəmələre jeteşməv, teđəv matirejaldarь juqlьqtan tamaq qьrьp aqьralar, ə əđerləv urgьndarь bьl tavьştь işethələrđə işetməgəngə halьnьp qьrьn qarapqьna uđa birələr.

Teđəv matirejaldarь əđerləv julьnda Bilarat tav—urman idarahьnьŋ qort ađьmь menən atlavьn alьp qarəhanda, Juz—urallistь qarahaŋ bьl ike urgьndьŋ 5 jьllьqtьŋ tulqьnьna ike qul menən qarşь barqandarьn kyrergə məmkin. Bьl ike urgьn teđəv matirejaldarь əđerləv julьnda tormoş qojoroqona jəbeşep barьvđa əjterheŋ „jarьş“ qa sьqqandar.

Teđəv matirejaldarь əđerləv eşendə Bilarət Tav idarahь şul tiklem hylpən quđqala ki. ul yđeneŋ urman əđerləv planьn ejjyn ajьnda nej barь 50—60 pratsint tirəhendəgenə ytəj aldь. Dəjəm alqanda teđəv matirejaldarь menən begengə kendə eşkə totonqan giganttarđь tə'min itə almajbьđ.

Teđəv matirejaldarьna bulqan qaraş Juz—Urallis tarafьnanda bik maqtarlьq tygel. Begengə kendə Aq Iđel bujьnda xuzahьđlьq, ber tərlələ məs'ylejəthed kileş taşlanьp qujьlqan aqastar bьqa asьq fakьt bulalar bit. Ulqьna jetməhə kypkenə teđəv matirejaldarьnьŋ tejeşle urьndarьna barьp jetməj jartь julda taşlanьp qujьlьvь həm ulardьŋ 40—50 pratsintqa jəqьn eleşeneŋ fajdahьđqa ərəm bulьv, serep jatьv kyreneştərelə bar.

Məђələn 21 nse pristengə kilergə tejeş bulqan teđəv matirejaldarь 13 nse pristengə taşlap qaldьrьla, ulqьna jetməhə ele bьl aqastar vaqьtьnda qoroqa sьqarьlmaj hьv təbenə batьp qalalar.

Urьndarđaqь əđerləv ojoşmalarьla kiŋ qatlam eşselər keşən urman əđerləv eşenə tup lьj almajdar, teđəv matirejaldarь əđerləv julьnda qəməli saralar kyrməjđər, xətta kypkenə urьndarđaqь əđerləv vəkildərə eşselərđe bьl eşten alьђlatьvqa yđđərə yk səbəpsə bulalar.

Berjən qьpsaq jorto Aqman avьlьndaqь əđerləv punkьtьnьŋ eşselərgə tejeşle eş xaqьn birməj, plan tuldь, aqsabьn teləhə qajđan alьqьđ unda beđđeŋ eşebeđ juq, tip jəđ hьtьp jatьvь,

Həm T—Qataj urmanьndaqь qajber ucaskьlarđa kilgən sizunniktarđь eş qoralь, ađьq nəmələre menən tə'min itməj eş tuqratьv, huŋьna ber xaqьn 3 tapqьr artьq xaq tylətep eşlətev kevek kilbəthed kyreneştər, teđəv matirejaldarь əđerləv eşenə ber kemdendə məs'yl bulahь kilməv, „qađna“ nьqь tip naьq qujьv kyreneştərə lə juq tygel.

7 jьllьq plan talap itkənsə hanhьđ zavьt—fabriktarđь eşkə quştьq, ulardьŋ qan tamьrđarь qьđьv xərəkət itə, gigan—gigan mejestər jaqьv nəmələre horap avьđđarьn asьp toralar. Ə jaqьv, teđəv matirejaldarьn əđerləv, giganttar talabьn tulьhьnsa tə'min itev eşeneŋ barьşь artta həjrolə.

Qьђqahь, teđəv matirejaldarь əđerləv eşendəge bьl barьştan qotolorqa, əđerləv eşenə kiђken hьnьlьş jaharqa kerək. Sizunniktar arahьnda udarnьjlьq, satsejalizem jarьşь mitьdtarьn praktikala qullanьrqa, əđerləv punkьttarьnьŋ sizun niktar arahьnda əndəv eştərə alьp barьvđarьn, aqas əđerləv fruntьnda eş alьp barьvsьlarđь yđ vaqьtьnda eş qoralь ađьq məs'ələhe menən tə'min itevđə kesəjtergə kerək bulьr.

Bьl barьş 5 jьllьqtьŋ horavьna tulьhь menən javap birə almaj. Teđəv matirejaldarь kərəgensə əđerlənməj. Xəkymət, xuzalьq ojoşmalarьnьŋ bьl frontqa ajьrta iqtibar birevđərə şart.

M. Tazьj.

Qьvьp jetərgə həm uđьp kitərgə

Juqarь timptar, Stalingrat traktьr zavьtь, Rastuftaqь a. x. maşinalarь zavьtь—qьvьp jetev, uđьp kitevđeŋ berense faktьrđarь

20 nse jьlda, səvittər ileneŋ iŋ bəlgən, tuđqan mələndə Anglejənəŋ ataqlь jađьvsьlarьnan bulqan Yəls Ərəsəj gə kilep, bьnda ildeŋ təmam bəlgənen, xuzalьqtьŋ sьqrьnan sьqqanьn, qalalarđa tramvajđarđьŋ ə timer juldaьnda pujьzdarđьŋ jərəj almavđarьn kyrep Anglejəgə qajtьp kitkəjnə. Ul qajtqas ber kitap jađьp, şul kitabьnda Linindьŋ Ərəsejđə gigant, ilikter stansalarь tьvđьrьv turahьnda həjləvenə qəzəplənep:

— „Linin yđe hər xьjaldarqa bьşanmaj torqan keşe ləkin ul yđə nisekter „iliktьr xьjalьna“ birelgən. Ul bəlgən, betkən ildə, qara nađan muziktər menən giganttar teđəv menən xьjallana.

Bьl his bula torqan eş tygel“ „tip jađđь.

Ə Linin bьl vaqьttarđa səvit vlasь şarttarьnda eşləp sьqarьvsьlьqtьŋ kapitalizem osorona qaraqanda bik kyp mərtəbələr yђesəgən həm şunьŋ arqahьnda səvittər ərəsəjəneŋ xuzalьq həm tixnikə jaqьnan alda bulqan kapital ildəren qьvьp jetep uđьp kitərgə tejeşlege həm kitəhe turahьnda həjləne. Linin julьnan barqan partejə dahidьŋ bьl bəjek vasьjatьn tuqtavhьđ rəveştə jerenə jetkerev sojəsetən alьp bara, Ul yđeneŋ qararđarьnda bьnь əjtə kilə. Xəđer irekheđđən başqa bik đur həm məhim so'al kilə.

— Nisek hun, ul tixnikə həm xuzalьq jaqьnan alda bulqan dəvləttərđe qьvьp jetəhendə, nisek ulardь uđьp kitəheŋ? Bit ulardь kendən kən alqa kitələr, fən jaŋьnan jaŋь tixnikələr sьqaralar. Ьsьndanda nisek hun xalьqtarь 100 % menən tejərlek mədəni uqьvjađьv belə torqan Girmanejə, Amirika, Anglejə dəvləttəren qьvьp jetəbeđ həm ytəq kitəbeđ. Bit Anglejə sənəqəte jəđ jьldarđan birle yђte.

Anglejə kapitalistarь yđđereneŋ sənəqəttəren kytərer esən 250 jьl bujьna jəđ mil jundarsa Kalunenə xalьqtarьnьŋ maŋlaj həm arqa tirđəren hьvьrđьlar.

Girmanejəla Afrika həm Azejə kalunejələren iksplatiravajt itte. Şulaj uq bьnan 60 jьldar elek Fransejə menən bulqan huqьşta (Fransejə—P r u s e j ə huqьşь), Fransəjəneŋ tərlə maqdən həm jer bajlьq tarьn tartьp alqas qьna qьđьv ađьmdar menən alqa kitte. Şulaj uq Amirika bətə đur dingeđ utravđarьndaqь xalьqtarđь bətə kən jaq Amirika xalьqtarьn kyp jьldar bujьnsa talanь həm 1914—18—nse jьldarđa bulqan donja huqьşь vaqьtьnda bətə donja dəvmələndəge gigant spikylənt rylen ujnap, donjanьŋ altьnьn keђəhenə jьjьp, şular arqahьndaqьna iqtisadi jaqtan keslə həm aldьnqь dəvlət xələnə kilde.

Ə beđđə elekke Ərəsəj batşa həm iksplatatьrđarь ildə tixnikə həm mədənəjət jaqьnan kapitalizem nigeđendə bulhala alqa jebərmənelər, iksplatiravajt itərgə „unaj bulhьn esen eşse, kroђtejən jalpьhьn mədənilə tərergə jul qujmaj. Ə beđ ənə şul begengə tiklem tixnikə həm xuzalьq jaqьnan yђken həm aldьnqь safqa teđelgən ildərđe uđьp kitevđə praktik burьs itep qujđьq.

Bьl burьstь ytəj alьrbьđmь? Inde bьl turala ikələnep tororqa urьn qalmanь. Beđ unь praktik rəveştə ytəj başlanьq. Beđ bьnda iŋ aldьnqь kapital ile bulqan Amirikanь alabьđ. Dərəђ ələ xəđergə biş jьllьqtьŋ ađaqьnda 1932—33 nse xuzalьq jьlьnda absaljyt sifьr menən alqanda Amirikala nəmə jeteşterev beđgə qaraqanda kyp alda torasaq. Şulaj bulhala beđ unь uđasaqbьđ.

Sənki beđđeŋ sənəqəttəŋ yђev timpь Amirika timpь saqlь qьna tygel ə ber nisə mərtəbə qьđьv Amirika sənəqəte iŋ qьđьv yђken jьldarьndala ber jьl esendə 7 % yђte. Ə ber nisə jьldь quşьp urtasa alqanda ul bik kyp tybən Məђələn: 1924 nse jьldan 1928 nse jьl arahьnda (nəmə jeteştərevə) jьlьna barь urtasa 3% yђkən, ə şuluq vaqьtta beđđeŋ sən qəttəŋ nəmə sьqarьş jьlьna urtasa 27 % yђkən. Timək, beđđəge yђev Amirikaqa qaraqanda 9 mərtəbə şəberək barqan tigən hyđ!

Beđđə satsejalizem nigeđendən barqa teđəlştə timptьŋ bьqa tiklem başqa kilməgən dərəzələ şəp bulьp aldьnqь kapital ildəren uđьp kitərgə məmkinlek birerlek ikənen kyrhətər esən beđ bьnda bətə sənəqət tarmaqtarьna tulьhьnsa tuqtalmajьnsa tik ike GIGANT—STALINGRAT T R A K T Ь R GIGANTЬ HƏM RASTUFTAQЬ A. XUZALЬQЬ MAŞINALARЬ GIGANTЬ. (сельмамстрой) teđələşenə qьђqa analiz jahajbьđ. Bьl giganttar teđələşendəge timp ьsьndanda qəzəplənerlek. *Traktьr gigantь praikt bujьnsa 1931 nse jьldьŋ jađьna eşlənep bətərgə tejeş ine.* Ə ul oşo ejjyndəŋ 17 henə eşlənep bətərelep berense traktьrđь eşləp sьqardь. Unьŋ mixanik—jьjьv tsixьnьŋ qorolovь Amirika firmahьnьŋ bildələve bujьnsa (unda Amirika inzinir, tixniktarь eşləjđər), 163 kəndə bətərgə tejeş ine. Traktьrstruj bьl sruktь 62 kəngə qьђqarttь, ə fakticski bьl eş barь 28 kəndə eşlənep bettə. Amirikanan paraxut menən traktьr zavutь esən kilgən $2^1/_2$ meŋ tunna (150 meŋ bot) abarudvanejənə 3 kən esəndə buşatьrqa həm vagundarqa tejəp Navarasijeskejđən Stalingratqa odatьrqa kerək ine. Amirika belgestərə bьqa kələp kenə qaranьlar:

— Bulmaj torqan eş ul, kəm tigəndə ber ajna kerək bьl eşkə tinelər ular.

Ə eşselər miting jahap, 12 udarnaj brigada teđəp,—iptəştər max birməgəđ, beđgə partejəneŋ 16 nse s'jəzdьna zavьttь jebərergə kerək, tip javap birđələr, həm udarnaj brigadalar 3 kən esendə bьl nəmələrđə paraxuttan buşatьp 188 vagunqa tejəp Stalingratqa odattьlar. Abarudьvanejələr vaqьtьnda kilep jettelər. Heđəmtələ jьlьna 15—30 at keslə 50 meŋ traktьr birerlek gigant zavut eşlənep bettə. Ul sruktan elek—jartь srugьnda eş ləndə. Anь eşləp bətərergə 3 jьl sruk qujqanda Amirika inziпirđarьnan berəvhelə unьŋ məmkinlegenə bьşanmaьь. Ə zavьt $1^1/_2$ jьlda eşlənep bettə. Bьqa tiklem donja jeđendə iŋ đur traktьr zautь bulqan Amirika laqь zavut ber kəndə 15 ər at keslə 110 traktьr sьqara, ə Stalingrat zavutь 7 sər səqətlek ike sminaqa 30 ar at keslə 144 traktьr sьqarasaq!

— Zavut 530 giktar jergə jəjelgən!

— Xaqь 77 miljun hum tora!

RASTUF AXUZALЬQЬ MAŞINALAR GIGANTЬNЬŊ nindəj đurlьqta bulьvьn kyrhəter esən Stalin iptəşteŋ unь eşləvsə eşse həm tixnik eşselərgə jebərgən təbrigendə əjtelgən handarđь kyrhətevđə jetə. Ul əjtə:

— „Bьl zavьt tulь pragrammahь menən eşləgəndə ber *yđe jьlьna 115 miljun humlьq A. X. maşinalarь eşləp sьqarьrqa tejeşə, huqьştan elek Ərəsəjđəge A. x. maşinalarь eşləj torqan 900 zavut barь 70 miljun humlьq eşləp sьqara ine..* Bьl zavьtta 10 meŋdərsə traktьr habandarь, traktьr seskestərə tьrmalar həm başqa maşinalar eşlənəsək. Bьl zavьttьŋ eşləneve bildələngən ber jьl sruktan irtə bette!

Bьna balşevik timpь, satsejalizem teđəj torqan timptar qajhьlarь bulalar ikən. Bьndaj timp menən əlbittə nađanlьqta, qaranqьlьqta qalqan ildə satsejalizem teđəv həm kapital dəvləttəren uđьp kitevgə qəzəplənergə urьn qalmaj, inde uqa Amirika belgestərə lə əşenələr.

Bьl timptar qajđan kilə hun? Ular eşselər sixьnda eşləp sьqarьvđь kytərev həm unьŋ mitьdь bulqan satsejalizem jarьşь həm udarniklьq kiŋ rəveştə qullanьvđan kilep sьqalar.

Linin tikkəgenə „satsejalizem teđəv huqь siktə eşselərđeŋ eşləp sьqarьvđarьn kytərevgə barьp terələ“ tip əjtməgən şul.

Şuqa kyrə ul eşləp sьqarьvđь kytərevgə həm bьnьŋ esən satsejalizem jarьşь həm udarniklьqtь kesəjtevgə ajrusa nьq əhəmejət birə ine.

Stalingrat həm Rastuf zavьttarьn eşləvsə eşselər Linin həm partejəneŋ bьl diriktiftarьn eşkə aşьrđьlar. Ular satsejalizem sistimahьnda eşləp sьqarьvđь juqarь bьla alьvьn həm aldьnqь kapital ildəren qьvьp jetep uđьp kitev şəkelen kyrhəttelər. Ular artьnan satsejalizem ileneŋ kilosək giganttarь:

— Magnitur,
— Silebe, xarkef traktьr zavьttarь,
— Dniprstruj, Kuznitstruj,
— Kambajьn zavьttarь, həm başqalar kyrhəterđər.

MƏXƏMMƏT BIKBULAT.

Ural timer ruda usaqtarьnda

URAL MIT RUDA ZADANJAHЬN 700 MEŊGƏ YTƏJ ALMANЬ, KYMER EŞLƏP SЬQARЬVĐA ARTTA HƏJRƏLƏ.

(Uraldaqь yđ xəbərselərenenđən)

Uralfelkehendoge bejek tavdar (Visukogurski) ruda idarahь ejjyn ajьnda eşləp sьqarьv zadanjahь bujьnsa 58,9 meŋ tunna timer rudahь alьv urьnьna 36,5 meŋ tunnaqьna alьp, zadanjanь 50,5 pr. qa qьna ytəgən. Bakal rudahь usaqь 37,842 tunna—75 pratsint, gurblagadat ruda usaqь 28,075 tun—48,8 pr. alqan. Ruda tabьv eşendə Alpajaf ruda idarahь bətəhenəndə artta tora. Ul ajlьq zadanjeŋnьŋ nej barь 9,528 tunna sьqarьp 28,9 pr. qa qьna ytəgən, şulajuq Ural ruda usaqь la—5,457 tun. ruda alьp ajlьq zadanjeŋnьŋ 44,2 pr. tьnqьna ytəj alqan.

Oşolar arahьnda jaqьđ: K—Sinarьski usaqьqьna 35,235 tunna ruda sьqarьp zadanjanь 140,9 pr. qa ytəj.

Ural rudtrist məqlymattərə bujьnsa, ejjyn ajь pragrammь—71,6 pr. qa qьna ytəlgən. 9 aj bujьna zadanjanьŋ ytələven qaraqanda ul, 91,4 pr. qa jetkən. Ə ul 69,4 pr. bulьrqa tejeş bulqan. Uralmit bətə jьllьq plandьŋ 3 kvartalьnda 63,7 pratsint ytəgən. Şunьŋ menən 128 tunna ruda alьnmaj qalqan.

Bətə ruda usaqtarьndaqь rudniktarđa əđerləngən rudalarđьn handarь kybojo. Bьl inde ruda usaqtarьndaqь əđerləngən timer rudalarьnьŋ kerəkle urьndarьna odatьlmavdarьn həm bьl julda ruda idaralarьnьŋ jomoşaq quđqalьvđarьn kyrhətə.

Bəjek tavđar ruda usaqь bətə ejjyn ajь bujьna 39.259 meŋ tunna ruda ođatьr, zadanjanь 55,5 pr. Bakal ruda usaqь 36,003 tunna ođatьr 55,2 pr., Alapaj ruda usaqь—14,457 tunna 48,2 pr.; həm K—Sinarьski ruda usaqь 6,312 tunna ađatьr zadanjanь 28,7 pr. ytəgən.

1 nse ejjyngə bətə alьnqan—sьqarьlqan rudalarđьn hanь 600 meŋ tunnaqъ jetə. Bьl qalqan rudanьŋ hanь, ajlьq pragramdьŋ $2^1/_2$ eleşenə tura kilə.

II kymer sьqarьv artta həjrələ.

Kizel kymer usaqь ejjyn ajьnьŋ 28 kənendə—32 meŋ 814 tunna kymer sьqarđə. Ul zadanjanь 52,5% qa ytənə Silebe kymer usaqь ejjyn pragramьnьŋ 80,1 % tьn ytəp 50,470 meŋ tunna kymer birgən. Bagaslavski kymer usaqь ejjyn ajьnda 21,156 tunna kymer sьqarьp, ajlьq zadanjanьŋ 75,6 pratsintьn ytəgən. Gubaxa həm Bavlinka kymer usaqtarь ejjyn deŋ 27 kənlegəndə bətəhe 39 meŋ 385 tunna kymer sьqarьp, ajlьq zadanjanьŋ 51,2% tьn ytəgəndər—Lagur kymer usaqь ajlьq planda kyrhətelgən 5 meŋ tunna y mer sьqarьv urьnьna, 3,370 tunnaqьna kymer sьqarьp zadanjanь 67,4 pr. qa ytəj.

Kymer usaqtarьnьŋ bətə tarmaqtarьndala plandь tultьra almavđar bara. Bьnьŋ təp səbəbe—bətəhenən elek — eşsə kestərđeŋ jeteşməve həm bulqan tiklem eşselərđeŋ pragul jahavđarьna hanalalar.

III. Bьl zavьttar zadanjanь tultьrđьlar.

Ural maşina tristeneŋ ejjyn pragramь bujьnsa eşlənep sьqarьla torqan praduksejənьŋ xaqь 943,8 meŋ hum ihəplənə. Ləkin, ul şulaj ihəplənevgə qaramaђtan Ural maşina tristeneŋ zavьttarь bətəhe 1,103,8 meŋ humlьq praduksejə birələr. Timək zadanjanь 116,9 pratsintqa ytəgəndər

Nivjanski zavьt ejjyn zadanjahьn—109,1 pr., „Mitalist“ zavьtь—100,2 pr., Tejuminski zavьt—175 pr., „Ьspartak“—152,6 pr., Varuvski isemendəge zavьtь—120,8 pr. həm iŋ alda barqan N—Pitruvski zavьtь—232,2 pr. qa ytəjđər.

Tik 2 zavьtqьna ejjyn ajь zadanjahьn ytəj almanь. Ulardьŋ berehe—Kurgan, ul zadanjanь 96,2 pr. ə ikensehe V—Sirginski ul—92 pr. qa qьna ytənələr. Bьl ike zavьttarđьŋ pragramdь ytəj almavđarьnьŋ təp səbəptərə—berehenen janьqьna maşinalaştьrьlьvь həm ikensehenen kerəkle vaqьtьnda tejeşle sirja alalmavьnan.

Dəjəm alqanda, zavьttar bətə eş tarmaqь bujlap satsejalizem jarьşь həm udarnьjlьq julь menən qьđьv xərəkət itələr.

IV. 25 kənlektən jomoqaqtar.

a—Mital.

Uralmit zavьtьnda uđqan kvartaldaqь kevek ejjyn ajьnьŋ huŋqь kvartalьnda artьq əlgəşevđər juq. Tik, ul mital eşləp sьqarьvda ber əđ sigenə bara.

b—Segen.

Uralmittьŋ bətə segeu zavьttarь ejjyn ajьnьŋ zadanjahьn 75 pr. qa qьna tultьrđьlar. Martindar bujьnsa 61 pr., tabaqlь prakattar 65 pr. qa ytənələr. Bьlardьn arahьnda bigerəktə nasar eşləgəndərə: Zalatavьst, Cusuvaja, Kuşva, Tagil, Lьsьva, V—Isitiski, Alabaj zavьttarь hanala.

Ural — Silebe arahьndaqь „Viz“ zavьtьnьŋ martin ajlьq zadanjanьŋ 40 pr., Alabaj 52 pr., Cusuvaja 63 pr., Tagil prakatь—46 pr., ytəgən.

v—Kymer.

Ejjyn ajьnьŋ 4 nse 5 kənendə aldьnqь safta barьvsьlarđan Silebə kymer usaqь hanala. Ul ydək zadanjaqь 110 pr. qa ytənə. Bьlardan başqa kymer usaqtarьnьŋ handarь bik tybən toralar. Odajtьlqan ajlьq zadanjanь ytəvselər; Gubaxa, ul 42,5 pr., Kizel—43 pr., Jagurşina—56 pr., Bagulьski—60 pr. qa ytəgən.

Şulajtьp, ejjyn ajьnьŋ zadanjahь bətə trist bujьnsa 51 pr. qa qьna ytələ. Ural kymer usaqtarьnьŋ 248 meŋ tunna kymer birev urьnьna tik, 126 meŋ tunnaqьna berevđərə Ural kymer usaqtarьnda kymer sьqarьv eşeneŋ bik hylpən timp menən alьp barьlьvьn anьqlaj torqan fakьttar.

Bьna bьl handar, Ural kymer usaqtarь esən bik pazurlьq tьvđьra torqan handar. Bьl handь ejjyl ajьnda tulьhь menən ytəv eşenə totonolhala, ələ barьş hamanda qəniqətlənerlek tygel.

B. Fəjzi, S. Kylibaj
Svirdluf qalahь.

Aqas əđerləv

Eşe jomoşaq bara

Bilarət urman idarahь aqas əđerləvđə yđək urьnda torqan ucaskalarđь pradukь menən tejeşensə tə'min itə almaj, aqas əđerləv eşenə kypkenə zьjan kiltere.

Məђələn: Kərtele urmanьndaqь ucaskalarđaqь kyrinnəjđər eşkə kilevsə sizunniktarđь, pradukь juq tip kire qajtarьp jebərələr. Bьl kyreneştər berđən aqas əđerləv planьn ytəj almavqa səbəp bulha, ikonsənən eşte yđ miđgelendə eşlətməv heđəmtəhendə xəkymət esendə bik kypkenə zьjan bulьp təşə.

Sənki uđqan jьlqь əđerləv sizunьnda eşte yđ vaqьtьnda başqarmav arqahьnda kypkenə ucaskalarđa jəjgə sizunda aqas əđerlənməj qaldь. Qьş ingəs Bilarət urman idarahь qьrqьlmaj qalqan ucaskalarđь artьq xaq tyləp qьrqtьrьrqa məzbyr buldь.

Aqas əđerləv eşendə kypkenə ucaskalarđaqь eşselər yđ ara satsejalizem jarьşь menən eş alьp baralar. Ləkin, eşselər esən kerək bulqan ađьq məs'ələheneŋ qəniqətlənerlek xəldə qujьlmavь, eşte jartь julda taşlap qujarqa məzbyr itə. Dəjəm alqanda əđerləv eşe jomoşaq bara, eşselərđe ađьq menən tə'min itev sarahь kyrelməj.

B. TAJЬRЬF.

Administratif bylenevgə qarap igen əđerləv ucut sistimahьn ojoştorov turahьnda

Başqortostan xalьq kamissarđarь səviteneŋ qararь.

1929 jьlqь igen xəđerləv kampanejəhen uđqarьv təzribəhe jerle səvit urgьndarь tarafьnan—kantun həm jort başqarmalarь həm avьl səvittərə tarafьnan igen xəđerləv eşe menən kankrit jetəkselek kerək ikəndə kyrhətte. Bьl jetəkselək şul vaqьttaqьna uŋьşlь qəməlgə aşьrьlasaq ki, əgərđə jerle səvit urgьndarь igen xəđerləv plandarьn (avьl, jort, kantun plandarьn) ajьrьm kalxuzdar, bigrəktə qadi prajьzvudstьva berekmələre,-avьl xuzalьqь ikmək kapiratifь, jer jəmqejəttərə, səsəvsələr gruppahь həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan ytəv turarahьnda kərəkle məqlymattər menən eş kyrgəndəgenə həm oşo məqlymattərgə qarap ikmək tapşьrьvđa artta qalqan tapşьrьvsьlar katigurejəhenə qarata kesəjtev saralarь kyrərđər.

Şunьŋ esendə alda torqan 1930 nsь jьlqь kampanejə esən qasqarmalardьŋ həm avьl səvittərenen igen əđerləv planьn ytəvđə kyđəđevđə həm julbaşsьlьq itevđə tə'min itev esən igen xəđerləv ucutь sistimahьn atministratif ьylenevgə qarap buldьrьrqa kərək.

Oşo maqsat menən Başqortostan xalьq kamissarđarь səvite qarara itə.

1. Bigrək qadi prajьzvudstьva berekmələrə,— avьl xuzalьqь ikmək kapiratiftarь, jer jəmqejəttərə həm səsəvsələr gruppahь idaralarьn yđđərendə yđđərenen səsəvđəren kantraktavajt itkən xuzalьqtarđь (jarlь həm urta xəlelərđe)' dəvlət həm kapiratif igen xəđerləvsə qojov punkьttarьnan alьnqan kvitansejənə alqan vaqьttan jə bulmaha avьlqa qajtqandan ber təvlek esendə qabul itev kvitansejələren terkəvđə ojoştororqa məzbyr itergə. Oşo terkəv nigeđendə ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan igen xəđerləv planь həm kantraktatsejə dugьvьrь bujьnsa yđđəreneŋ jəkmətkeləren ytəvđə maxsus kyđətev qujarqa.

2. Kalxuz, bigrək qadi prajьzvudstьva berekmələre,-avьl xuzalьqь ikmək kapiratiftarь, jer jəmqejəttərə həm səsəvsələr gruppahь idaralarьn igen xəđerləv zadanejəhen ytəv turarhьdaqь məqlymattərđe jerlə avьl səvittərenə 5 kənleklэp belderəp tororqa məzbyr itərgə. Bьnan tьş avьl səviteneŋ horavь bujьnsasa bigrək qadi prajьzvudstьva berekmələrə avьl xuzalьqь kapiratiftarь idaralarь, jer jəmqejəttərə həm səsəvsələr gruppalarь alьp barьlqan ucotqa nigeđləp avьl səvitenə bigrəktə qadi prajьzvudstьva berekmələrenə avьl xuzalьqь kapiratiftarьn, jer jəmqejəttərenə həm səsəvsələr gruppahьna ingən ajьrьm jarlь həm urta xəlle xuzalьqtar tarafьnan igen xəđerləv planьn ytəvđe xaraktirizavajt itkən təptəmələr birep tororqa tejeştər.

Iђkərmə: kalxuz idarahь məqlymattərđə yđə torqan rajun avьl səvittərenə tapşьra.

3. Avьl səvittəren yđđərendə turanan tura ajьrьm rəveştə yđđərenen səsəvđəren kantraktavajt itkən xuzalьqtarđьŋ yđđərenen səsəvđəren kantraktavajt itməgən xuzalьqtarđьŋ səsəvđəren şulajuq xəđerləv punkьttarьna tavar artьqьn„tapşьrьv esən qatь zadanejələ kulak xuzalьqtarđьŋ igen xəđerləvđe ytəv ucutьn ojoştororqa məzbyr itergə.

Bьl ucut bьl xuzalьqtarđь qojov punkьtьnan qabul itev jə bulmaha avьlqa qajtqan vaqьttan alьp 24 səqət esendə avьl səvitendə bьlardь terkəvgə məzbyr itev julь menən alьp barьlьrqa tejeş.

Igen tapşьrьv ucutьn igen tapşьrьvsьlar esən avьrlьqhьđ udqarьv maqsatь menən kerək bulqan təqdirđə avьl səvittərə tapşьrьvsьnьŋ torqan terendəge yđ vəkildərə aşa terkəvđə ojoştoralar.:

Iђkərmə Totoş kolliktifloşev rajundarьnda qajda avьl səvittərə prajьzvudstьva berekmələrə idaralarь bulmajьnsa torop jer jəmqejəttərə burьstarьn ytəjđər—ularđa dəvlət həm kapiratif ojoşmalarь qojov punkьttarьnan (jarlь həm urta xəlle) xuzalьqtar tarafьnan alьnqan qabul itev kvitansejələre avьl səvitendə turanan—tura terkələlər.

4. Kalxuzdar, bigerək qadi praizvьdьstьva berekmələre a-x kapiratiftarь, jer jəmqejəttərə, səsəvsələr gruppahь həm ajьrm xuzalьqtar, yđđəreneŋ səsəvđəren kantraktavajt itkən həm itməgən, şulaj uq qatь zadanejələrə bulqan xuzalьqtarđьŋ igen xəđerləv zadanejəhen ytəv turahьndaqь məqlymattərgə tajanьp avьl səvite igen əđerləv planьn avьldarđa ytəv turahьnda həm 5 kənlek to svudka teđə həm motlaq raђlavь menən pucta aşa məqlymattərđe jort başqarma kəmitətenə tiligraf, tilifun jə bulmaha narьcnaj menən belderə.

Avьl səvittərə tarafьnan jort başqarmalarьna pucta svudkalarь hər ber 5 kənlekteŋ ađaqqь kənendə 20 səqəttəndə kisəkterelməj jebərelə.

5. Jort başqarmalar ularqa avьl səvittərenən birelgən məqlymattərgə qarap jort igen əđerləv planьnьŋ ytələşe turahьnda svudka teđələr həm unь kantun başqarma kəmitəttərenə pucta menən raђlav jebərep, tiligraf jə bulmaha tilifun aşa belderələr.

Jort başqarmalarь tarafьnan pucta svudkahь hər 5 kənlekteŋ berense kənenən 12 səqətkələ kisekterelməj jebərelə.

6, Avьl səvittərə həm jort başqarmalarь oşo qarar tərtibendə fəqət avьldarđьŋ igen əđerləv plandarьn ytəvđe iђəpkə alьp baralar. Şunьŋ menən bergə oşo qarar tərtibendə safxuzdarđьŋ ikmək tapşьrьvđarь həm garnьs jьjьvьnьŋ inevə turahьndaqь məqlymattər avьl səvittərə həm başqarmalar menən iђəpkə almajdar. Avьl igen əđerləv planьnьŋ ytələvenə orloqsoloq kapiratiftarьna tapşьrьlqan orloq kulturalarьla iђəplənələr.

7. Oşo qarar sьqarьlqasta avьl səvittərenə həm jort başqarmalarьna qojov punkьttarьnan həm igen xəđerləv ojoşmalarь kanturalarьnan ajьrьm avьl səvittərendə igen xəđer ləv planьn ytəv turahьnda məqlymattər horav rexsət itelməj.

8. Administratif bylenevđər bujьnsa qarnьs jьjьvьn vcutqa alьv Sajuzxlip igen xəđerləv punkьttarь tarafьnan ytələlər həm garnьs jьjьvь tapşьrьv zadanejəhen ytəv turahьnda məqlymattər jort həm kantun başqarmalarna sajuz xlipqa tapşьra.

9. Oşo qarardь yrsetev esən Başqortostan savda x. kamisarlьqьna Baskaupxlipsajuz menən berlektə inьstruksejə eşləp sьqarьrqa həm urьndarqa tapşьrьrqa jəkmətergə.

10. Kalxuzdarđь, bigrək qadi praizvudьstьva berekmələren, jer jəmqejəttəren, səsəvsələr gruppahьn həm avьl səvittəren ucut həm xisap birev blankalarь menən tə'min itevđe Başkaupxlipsajuzqa jəkmətergə.

Başqortostan xalьq kamissarđarь səvite rəisə urьnbaђarь:

SAMSUNЬF.

Başqortostan yđək başqarma komitətə həm savnarkum eştərə menən idara itevsə:

UTƏŞEF.

Øfə, 1930 jьl,
3 ejjyl.

„Traktьr“ nьŋ № 11—12 sьqa
Alьrqa aşьqьqьđ!

Xəвərse iptəştər!

Bьl turala jađarqa onotmaqьđ!

Alda torqan besəngə təşəv kampanjahьna əđerlek eşe kalxuzdarđa nisek barьşь həm unda maşina, at kestəre əđerləv, eş planь teđəv, plandьц ytələve, bьl eştərđeц barьşendaqь uцьş həm jeteşheđlektər, besən sabьvđa aldьnqь həm artta barьvsь brigadalar turahьnda jađ!. Eştə ajrьm, ajrьm jegetlektər kyrhətevse jəki jalqavlьq, xuliganlьq, tərtiphedlektər menən eşkə ajaq salьvsьlarđь familejələre menən jađьp jebərergə onotma.

Avьl səvittərendə, kalxuzdarđa igen jьjьv, igen əđerləv kampanjahьna nisek əđerlek alьp barьla, plan teđəlgənme, teđelgən plan qəmymi jьjьlьştarđa tikşerelgənme, plan bujьnsa nəmələr eşlənə. kalxuzqa inməgən ajьrьm xuzalьqtarqa nindəj jarđmdar kyrhəteləsək, avьl xuzlьqь maşinalarь tədəkme, igen halьv urьndarь əđerme?

SILKUR IPTƏŞTƏR BЬL TURALARĐA FAKЬTTAR MENƏN JAĐЬP JEBƏRERGƏ ONOTMAQЬĐ.

بىسەن كانتراكتاۋايت ئيتو ئىشىندە ذور ھىنلىش كەرەك

70.000 گيكتار ... 5205 گيكتار ...

Eşkə jaramaqan plandar

Keđgə səsev həm uцьş jьjnav kampanejəhь ajqanlь əlkə sajuzdar tarafьnan kyltura plan teđelərgə tejeşle ine. Ləkin kypkenə ojoşmalar plan teđelələrđə tik bergenələ qəməli eş kyrerlek punkьttar bulmaj, fəqət biş—altь tabaq joqa qaqьđđanqьna tora. Məƃələn:

Baş asa—avejaxim, Başnarkamzdraf, Başsajuz, Malsьlьq sajuzь həm kalxuz sajuzdar tarafьnan teđəlgən kyltura plandarьnan Başkalxuz sajuzdьqьnan başqahь betəhelə tybən ojoşmalar tarafьnan eşlənəsək bulьp, kerək rasxuttarđь həm keđgə səsev uцьş jьjnav kampanejəhь meləndə eşlənəsək eştər bergenə plandala kyrhətelməgən.

Ikensenən, Narkamprus tarafьnan dəjəm kyltura planь teđev esen, 10 nsь ejjyldə saqьrьlqan ultьrьş, ojoşmalarđan vəkildər bulmav səbəple 11 enə qaldьrьlqajnь, undala 8 ojoşmanan barь tik 3 kenə keşe buldь.

Bьna bьndaj qaraştar əlbittə mehim burьstarđь iцьşlь uđqarьvda, juqarqь ojoşmalarđьц eşməkərlektəre bulmaj, bəlki ele bulha joqolarьnan ujana almavđarьn kyrhətə.

MAŞINA, QORALDARĐЬ

Qьr eştere başlanqan sa tikşərergə kərək.

Avьl xuzalьqь maşina—qoraldarьn jaqşь qaraj həm eş menən kerəgensə tə'min itkəndə bik đur tabьş birə. Ləkin kyp vaqьt beđ qoraldarđan kerəgensə fajđalana almajbьđ Bьl jeteşheđlektər bigerək ajьrьm xuzalьqtarđa kyp bulhalar, kalxuz həm safxuzdarđa la juq tygel. Məƃələn: Milьfka safxuzьnda ber nisə keltə bəjləges maşinanь asьq urьndarqa qujьp tutьqtьrьp ultьrtalar qajhь ber cəstərendə juqaltьp betkəndər. Bьndaj kyreneş əlbittə beđđeц begengə burьstarđь ytəv esen kileşep jetməj.

Xəđer uцьş jьjnav kampanejahь aldьbьđda tora. Şunьц esendə, betə maşinalarđь xəđerđən yk tikşerep rimunt jahap eş meləndə tuqtalьp tormaƃьq xəlgə qujarqa kərək.

RODE.

Şunьц esendə, kyrhətelgən kendə saqьrьlqan vəkildərđən kilməvselər turahьnda abkum parteja aşa xəl qьlьvđь urьnlь tabьp, tejeşle sara kyrelev talap itelde.

بيش يىللىقنى دورت يىلدا

ساتسىيالىزم يارىشى ئۆيۈشتۈرەيك!

زايوم تاراتئوعا

يارداملاشو كەميسيەلەرىن ئۆيۈشتۈرۈڭ

MALDARĐЬ JOQOŞLO AV RЬVDARĐAN HAQLAQЬLЬ

Manqa avrьvь həm, unьŋ menən kerəş saralarь.

Jort xajvandarьnda bula torqan joqoşlo avrьvdardan in qurqьnьslьhь manqa avrьvь bulьp avrьvdьŋ qurqьnьsь şunda unь vaqьtьnda belep bulmaj. Kyp vaqьtta manqa avrьvь menən avrьj torqan at tar, xuzalьq eşendə jьldar buja jьnsa jerej birelər. Bьl joqoşlo avrьv attardan başqa jort xajvandarьna xatta keşenen ydenələ joqov ixtimalь bar.

Manqa avrьvь kydgo kyrenməj torqan vaqqьna mikruptardan torop, avrьv maldan hav maldarqa kysələr. Manqa avrьvь bigerəktə attarda, işək həmaq xajvandarьnda kyp bulьp başqa jort xajvandarьnda bik hirək osoraj.

Avrьvdьŋ bildələre:

1—Manqa menən avьrqan attardьŋ qorhaq aħьnda borsaq ðurьşqьnda qatь təjerdər qalqьp, ber nisə aðnanan huŋ bьl təjerdər tişelep aqa başlajðar. Attьŋ ajaqtarь şeşə, aqhaj jə bik keslek menən genə jerəv xələndə qala.

2—Moron manqahь-hər k-m-gə bildələ, avrьv attardьŋ moron tişektərenən hьv jə eren həmaq şьjьq nəmələr aqa başlaj. Ber nisə kendən huŋ hьŋ-ðə jaşlьə, joşkoltə eronqa ojlənep, attьŋ ejək aŧtьndaqь biððər ður bulьp şeşə. At hər vaqьt qьsьlqьp torovь menən aşaj almaj, jəlqьqa xəlbedlono. Ber nisə ajðardan huŋ beten-loj jərəvgə jaraqlьqьn jaqьta. Bьl joqoşlo qurqьnьs avrьv başlanqanьn ju ciek ikenso maldarqa bьl avrьvðь joqtormav sarahьn kyrergə kərək.

Manqa avrьvьnьŋ taralьvьna təp səbəptər: attь tərbejəhed aħьrap kesenən tьş avьr eşəlgə jegev, tədartlьmaqan bьrsiz aðarðarða aŧvьr, və qьŧna ьŋqьlap tərbejəlimev həm başqalar.

Manqa avrьvьnьna qarşь ber nisə tərlə kərəş juldarь qullanьrqa məmkin:

1—Maldar arahьnda manqa avrьvьnьŋ jə qurqьnьslь-jo-qoşlь sir ikenən anlap juqarьla kyrhətelgən manqa avrьvðarьnьŋ bərəjlə belenho, sirlaj torqan maldardьŋ şul rajunqa jaqьn bulqan şul jaqьna kyrhətergə kərək.

2—Manqa avrьvьn betərəvðə berðən ber sara, şul sir menən sirlogən attardь həm bьl jort xajvandarьn ətəlergə tejeşle. Sənki həbebe qazalanьlar, xəkymət tyşənənə ħədeŧə tyləjəsə.

3—Attarda manqa sire bolenqesto, ul attь başqa maldar menən bergə quljmaj, yðenə başqa urьn, ajrьm ьzburьj həm aşatqanda ajrьm havьttardan aşatьrqa kərək. Manqa avrь vь menən sirlogən at atьlьp jə başqa beroj səbəp menən yl-gən bulha, şeŋ huŋьnda avrьv mal torqan aðbardь, harajdь, jeðdan 35 santimitьr samahь soqop aşeke balьqtь, tidoktə jalanqa tygergə, jandьrьrqa. Unьŋ urьnna tada faŋь balьq balьrqa kərək. Ьzburьjðardь aşamlьq havьttarðь jandьrьrqa jə bik qatь dizinfiksejə jahap oşonьn huŋьndaqьna başqa maldardь jebərergə məmkin.

Jaman şeş Başqortostanda maldar arahьnda in kyp taralqan avrьvðardan hanala. Sənki bьl avrьv menən jьl hajьn menərlogən handa maldar ylələr. Bьl avrьv manqa avrьvьna qaraqanda la joqoşlo həm kyberək taralqan avrьvðardan hanala. Jort xajvandarь at, hьjьr həm başqa maldar jaman şeş menən bigerək to joj—jijyn, ejjyl, avqust ajðarьnda jьş avrьjðar. Kəd həm qьş kendərendə bьl avrьv bik hirək bula. Bьl avrьvdьŋ taralьvьna, torqan urьnь, havahь, tərbejənən nəsarlьqь səbəp bulьp kilə. Şunьŋ menən bergə bigerəktə joj kendərendə şeben həm başqa xəşərottər bьl avrьvdь kin rəvestə taratьvьqa səbəp bulalar.

Avrьv, sirlə maldardьŋ tonənən hav maldarqa, aşamlьq, şьlaqaj, tidək həm başqa şundaj nəmələr aşa joqa. Əgərdə sir səlqə maqa vaqьtьnda sara kyrelməhə ber baş avrьv maldan menləgən maldarqa avrьv kysərgə məmkin.

Tyləm avrьv maldar arqьrь keşegə lə kysə, həm şul arqala kypkenə zajan kyrevselər də bula. Şunьŋ esen bьl joqoşlo qurqьnьs avrьv menən sirlogən maldь tərbejələgən xuzь bik haqlьq, tьjьbar menən genə jəş tərbejələgən kərək. Bьl avrьv bik tiz arala bik kyp taralqanlьqtan kyp vaqьt tiz aŧmaj qalьrqa tura kilə. Şunьŋ esen tyləm avrьvьna başta uq haqlanьrqa, joj kenə maldardь həm mal duktьrьnan privivkə jahatьrqa kərək. Bьvь əlbittə avrьv başlanьvьnan elek jahatьv fajðalь. Maldarqa privivkə hər kendən jьl irkəmenən jahala. Qajьn ber tapqыr privivkə həm menəm ylgən maldardь ajrь tapqa dərənə eðerlənqən soqordarqa kymergə kərək, juq iho ular ydðərənən joqoşlo mikruptar şeğertəj sьtan ður qolo bolevənə şeben həm başqa torolar. Şunьŋ esen avьldan 2—3 kilumitьr samahь sittə, igen səsmogən, hьv baħmaj torqan urьndarda maxsus mal qəberləre eşlənergə həm qəberlərgə eðerlənergə tejeşlə. Unьŋ ðerlən-gəh tirlesə eşlop bigerəktə terənlegə 2 mitьrdanda kəm bulmahьn.

Bьnə oşo juqarьla kyrhətelgən saralardь qullanqanda maldardь joqoşlo avrьvdardan haqlarqa məmkinlek bula-saq.

Ə. Ə.

Labagrejkə—iŋ qulaj maşina

(Krəŧtejən təzrisəhenən).

Labagrejkə jəki anejkə tigən maşina avьl xuzalьqьnda qullanьv esen iŋ qulaj ber maşina ul. Beðđeŋ Ьrьmbur okrugьnda labagrejkə iŋ jaratьp həm iŋ kyp qullanьlqan ber maşina. Beððə kalxozsьlar tygel janqьð xuzalьqtar da jad jeter-jeŧmeştən a/x kapiraltarьna zajfikə jahap, aldan zadatkь birep quljalar. Sənki, labagrejkə bəsən sabьv esen do, arь ьŋ urьv esendə kəd erem, qamqaj sabьv esendə, joq ebat sabьv esendə jaraj, betehendə lə qullanь la.

Min xatta Başqortostanda ber turala qьðьr agitasejə alьp barьvqa ixtьjaz barlьqьn, skladtarda 5000 lap labagrejkənen taralmaj jatьvьn kyrep tanqa qalam. Sənki, a/xuzalьqьn esen şul tiklem kərəkle ber maşinaqa qarşь şul qotoq taralьv minen xətarəmə—ber vaqьttar da kartufqa qarşь taratьlqan qotoqqa oqşaj, xatta xytşlə, şajtan almaŋь-tip itəm birelev vaqьjabe tərə. Juqha labagrejkənen esen kyrgən bergenə krəŧtejən də ojlanьp qaramaj.

Labagejkənə nisek fajðalanьrqa?

Bьl turala Başqortostanda maxsus hьnav jahalqan. Oşo hьnav turahьnda beəzdə kerəldə maşina ke saştaqьna labagrejkənen hytep, kesilkə xolena kitərop fajðalanьrqa təqdim itələr.

Lokin minen avьl xuzalьqьnda ber nisə jьllьq tərrisəmdə hətə, labagrejkə menən şul qalaqanda kyrhətelgən kəhə kerşep səsejar ber eşləj. Minen kyrgənsə, labagrejkə menən şul qorolqan xələndələ labagrejkə menən şul ... turьlkan siti jə

at jegergə kərək. Hytep jeqelərtə ixtьmal bar a.s kezə jə jergə kərək bula həm keşə lə berə-ŋgenəŋe kərək.

Lokin, bьl aħlьt janqьð xuzalьqtar esengenə kərəkmoħa kalxozdar esen dә kərəge juq. Sənki, bьlarda at ta, keşe le tabьrqa məmkin. Əgər bьl hətəp. Bər mal torqan urьnda labagrejkəne sаj nə... sabьv esen. Labagrejkə bulmahьna, həm tegən ... tart ... balьqьn ... jьlьv ...

Dərəə, qajьh ber turaj bəsən sabьv məmkin bulmaj, undaj urьndarda tir qьrtьşьpьn-onda labagrejkə menən bəsənde saiqь mənən sabьv məmkin dəjə tura kiləsək.

Lokin, bьl labagrejkə rəkəmaj tigən hyd bula almaj. Labagrejkəne, buloqanda Unьŋ menən tav bittərəndəgə balьqlьq ... kəd ...

Jurqь kyre min Başqortostan krəŧtejəndərenə də bьl məhim məsələ haqьnda ujlarqa kərək.

Ьrьmbur ukrьqь, Şarlьq rajunь, Trьş igense k—ъ. As: M. AGIS.

PARIŽ, 7. Tulь bulmaqan məqlymottorqa qaraqanda, Parizda imməb ... Lokin, ... bulmaqan ...

Zerket ... gondon kesəgə.

ᴇFᴇLƏ.

— Bajmaq, Bilərit sənəqət təbəktərenən kilgən eşsələr brigadahь Başsajuzdь tikşerev punkьtь ojoşmalarda, tikşerev hedəmtələre listufka xələndə bastьrьlьp taratьlasaq.

— 15 nse ejjyldə başsajuz qaramaqьnda Əfəbə 2 uj jarьm kurssta başsajuz apparatarьna yrlətevsələr uqьlasaq.

— Unьŋ jьlьv kampanjahьna qaraj, Başsajuz tarafьnan 10,000 dan 50—60 keşelek brigada sьqarьlasaq.

— Tid aralarda Əfəgə 3 vagon jarьm manfaktura, 3 men 600 pardan artьq ajaq kijeme, 320 men paqka papirus kiltereləsek. Bьlar, ... ikməb ... bulьp kiloso ... ikmək ... xəder tikşerev bar.

— Besən jьlьv kampanjahьna qarata başsajuz tarafьnan 100 men 130 balьqь, 140 jeb ... bar.

— 4 nse kvartalda, Baştьrk ajq Başqortostanqa 17 men qьjьmlь ylsov nəmələre kiltereləsek.

— 28—29 nsь jьlda Başqortostan xalqь arahьnda eşsə pajdьbaqь ... kərələrəe 49 pr. ... 9,1 % taqьl itkəndən.

— Başqortostanda qala həm eşsə, təbəktərenən eşsə ... 266 kulnьqa kap ... 32—33 nse jьlda joqsьnь jyrzəp, bar ... 442 go jətkerələsək.

— 28—29 nsь jьlda Başqortostanda ... 482 kişe bulqan. Şunьŋ esenən Əfə xalqь 13,7 pr. tuşьl itelə. ... hьbьv ... kilə ine. Xəder qəlonlo bəjdər həm həm 400 go jətkerələsək.

Kəndəlek vaqiqalar.

— Blagavişşin zavьtьnda torovsь N. Siliznuftьŋ keħəhenən Vakzalda 174 hum aqsahьn urlaqandar.

— Kamalitdinьf Ojlmetdin 26 nsь ejjynda bəbəsь kitevden xəbərhed ojajop bulqan.

— Krasnuj uramь 46 nsь jortta torovsь A.F. Milkъvanь 100 humlьq biljalarьn urlap kitkəndər.

— Tybəngə hattь majdanьnda, isem familjahь həm torqan urьnь xəder tikşerep ... qaldaqan ... A.Əxmətjanьf, J. Kazluf tigən ... taşlap kitkəndər.

— „Lutavinьf" jal jortonda ... kitkəndər. Kyrmə ... kitkəndər.

— Urьskoj uramь 12 nse jortta torovsь Galubejevanьŋ avьl tar ... xəder tikşerep ... urla-qandar.

— 1 nse ejjyldə ikerək xol ... Pavil Ojəlejefka ... eşlovə ... kesəlosək.

— Kerəşlo ... İlgel ... qal-ju ... kerəşe-losək.

— Xəderge ... Başqortostanda 18 sanatorejə vavarь, 32—33 nse jьlda bəlarðьŋ hanь 51 go jətkerələsək.

Javaplь ridaktьr: B. IŞEMOJUL

Juqaltqandar

— Størle k—nь, Janurus avьlь Mustafin Xaris 2674 numirlь at kartckahьn;

— Akkyl avьlь Saqitef Islam 1892 numirlь SXLR həm 657 numirlь xərbi bileten;

— Əfə k—nь, Işmurat avьlь Xafizьf, Oədəj 87 numirlь at kartckahьn;

— Arqajaş k—nь, Jaltьr avьlь Salixьf Şəmsetdin kire təħle at kartckahьn;

— Arqajaş k—nь, Itbaj avьlь Garutkina Marəjəat kartckahьn;

— Əfə k—nь, Abraj jorto, Əlibaj avьlь Kamalitdinьf Ziatdin 55 № lь licnaj kartckahьn;

— Jьlajьr k—nь, Tanalьq jorto (Bajmaq) Vəlejef Qazi xan praduktavaj, knəgəhen

— Arqajaş k—nь, Byre jorto (şul avьl) Kamalьf Kəramət kapiratif aqzalьq bileten juqaltqan.

Mullalьqьn taşlaj

Əfə k—nь, Qьrmьðqalь j. Mьrda avьlь Aðnaqulьf Səjetxorða oşo jьldьŋ 27 nse ejjynenən mullalьqьn taşalaqan beldərə.

„Başqotostan" gəzitenə jaðьlьvðь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 10 -Ejjyl

alьv hatьv

1- 6⁰/₀ A. O. Z.	4 h.	86	— h.	—
1926 j. ⁰/₀hьð. „ „	128	h.	130 h.	
1929 j. otoç. zajьm	100 „	35 „	100 „	65 „
1927 j. 10⁰/₀ O. Z.	26 „	28 „	—	—
„ 3- krəð. O. Z.	5 „	— „	— „	— „
K.X. ььqьtьvZ.	10,24	—	„ 10 „	27
1-indyst. Zajmь	25,33	—	„ 25 „	42 „
2- „ „ ⁰/₀lь	26,19	„	26 „	29
B „ „ ⁰/₀hьð	25.	—	„ —	— .
„ „ ⁰/₀lь	52,25	—	„ 52 „	35 „
„ „ ⁰/₀	51.		„ 51 „	10
11⁰/₀lьə əko Z	104	—	104	05 „
Massavit zaj.mь.	25	46 „	26	6
511 ma-Zajь		52 20	52	33

Əfə qala səvitenen plinumь.

4 nse ejjyndə həm 3 nse ejjyldə udqarьlmaqan Əfə qala səvite plinumь ultьrьşь 13 ejjyl, kis səqət 6—la, qala səvite zalьnda bula.

KƏN TƏRTIBE:

1. Qala səvite plinumьnьŋ 29 nsь jьl 23 nse nyjəberðəge həm qala səvitenen xisap—tikşerev kampanejəhen udqarьv həðəmtələre turahьndaqь qarardarьnьŋ ytəlevən tikşerev.

2. Məktəptər teðəleşə 5 jьllьq planь turahьnda,

Qala səvitenen bətə aqzalarь həm kandidattarь, siksejələrðə eşləgən qatьn—qьððar bylege diligatkьlarьna həm berketelgəndərgə kilev motlaq.

Əfə qalahьndaqь məqarifselərðəŋ də kilevðəre horala.

QALA SƏVITE PRIZIDEJUMЬ.

QAZAN DƏVLƏT UNIVIRSITITЬNA

Uqьvsьlar qabul itelə

V. I. Uljanьf—Linin isemendəge Qazan dəvlət univirstititь Səvit tedəleşə həm xoquq fakultitьnьŋ I nse kurьsьna uqьvsьlar qabul itə:

Fakultit tybəndəge ike bylektən tora:

1. Sut bylege . . . . 40 keşe
2. Səvit teðəleşə . . . . 60 „

Oarizalar oşo jьldьŋ 15 nse avьqusьna tiklem qabul itelə. Qabul itev kəmisejəhe univirstit binahьnda.

ƏDRIS:

Qazan, Cirnişuf uramь, əj numirь 16.

کالحوزدار بئسەن یئیناو کامپانئیاهئ

توراهئندا باشقۇرتۇستان کالحوز سایوزدارئ سایوزئنئڭ ریزەلوتسئیەهئ.

ئاللئبئنلا، بیکرەکئە کالحوزداردا بئسەن یئیناو کامپانئیەهئن ئۇیۇشتئرلو هەم ئۇنئ ئۇڭشلئ ئوتکەرلوء کالحوزداردا بئسەن فورازئن کیڭەیتە تورعان سارالار کئلوئك ئیك ئەهمیەتلئ بورئستار تۇرا. برئنسئەن مالسئلئقتئ تەئمین ئیتئلو هەم ئۇنئك تاوار پرادوکسئیەهئن کوتەرو، ئیکئنسئەن — کیك بئسەنلئك مایئدانئ بولعان کالحوزدار ئۇز واقئتئندا بئسەئلەرئن یئیئلپ ئاللو مئنەن، بوعارئ سیفاتلئ بئسەن مئنەن تەئمین ئیتئللە ئالهالار، بئنئك مئنەن، ئولار حوزالئقئنئڭ بئل نارماعئنداعئ بئسەنلئك تاوارلئعئن کیڭەیتەلەر هەم عوموعئن کالحوزلئق ئۇکشلئعئن کوتەرە ئالالار.

بئنا شوعا کورە، باشقۇرتۇستان کالحوز سایوزدار سایوزئ بئسەن یئیناو کامپانئیەهئنئك ئۇز واقئتئندا ئۇرئن، ئۆتۆئن ئیتکە ئاللپ، توبەندەگئلەرئئ تئیش تابا:

1) بۇتە نارماقتارداعئ ئۇلکە سایوزدارعا، کوست برئکمەلەرئنە هەم کالحوزدارعا بئسەن یئیناو کامپانئیەمئنە ئەذئرلەنئوگە باشلاو توراهئندا توبەندەگئلەرئئ تەقدیم ئیتەرگە:

ئا — ئاوئل حوزالئعئ ماشینالارئنا ئۇز واقئتئندا ریمونت ئوتکەرئو، سالئئلار ئەذئرلەو هەم باشقالار... ب— ئسمئنالئ ئشکە ئۇیۇشتئرلو یولئ مئنەن بۇتە بولعان ماشینالاردئ ناگروزکا مئنەن تەئمین ئیتەرگە.

ۋ— بئسەن یئیناو کامپانئیەمئنە قاراتا کالحوزدار ئۇسۇن سابئنلئقتارئئ ئاییئپ بیرلو توراهئندا، یۇرت باشقارمالارئ ئالئئنا قویارعا.

2) کالحوزداردا بئسەن یئیناو بریگادالارئ تۇذۇرگە، ئولارعا سابئنلئق ئوچاسکالارئ بیلدەلەرگە. بئلاردئ ئشلەپ سئعارئو کەگئشەلەرئندە یەئیهە بئسەن یئیناو توراهئنداعئ ئولئشلئشاردا قاراپ ئوتەرگە.

3) یاذعئ سەسئوذئ ئوتکەرگەئن کئنوئك ئوك بئسەن یئیناو کامپانئیەمئنە کالحوزدارذا بئرئذئبرگەلئپ ئشلەو شیرکەتئەرئندە، ئاوئل حوزالئعئ ئەرتئلەرئندە هەم کاممونالاردا ئۇیۇشقان — کالیکتیۋ رەوشتە ئوتکەرئرگە.

4) کالحوزلئك یەمەعئلەشترلگەن مالدارئ ئۇسۇن هەم شولایوق کالحوزسئلاردئڭ ئایئرئم فایئدالانئوئندا بولعان (سئیئر، هارئق، کەزە هەم باشقالار ئۇنئك) مالدار ئۇسۇنئە بئسەن ئازئقئنئڭ کەرەکلئگئن ئیئتە تۇتارعا.

کالحوز ئیدارالارئ ئەذئرلەنئو مەلئئندە بۇکۇندەن ئوك بئسەنلئك کوپمئ کەرەکلئگئن تەئمین ئیتەر ئۇسۇن ئۇنئ ئیئەپلەو ئشئنە تۇتونئئندار. شولای ئوق کالحوزسئلاردئك ئایئرئم قاراماعئنداعئ مالدارئ ئۇسۇن بئسەن ئازئقتارئ، کالحوزلئك عوموعئ فونئنئان ئۇذئئە توشکەن بئسەن حاقئ مئنەن کالحوزسئلاردئك داعوت ئۇلۇشئ ئیئەبئئەن بیرلەسەکئەرئن تۇشۇنذئرگە.

5) ئەگەر، یاراقلئ سابئنلئقتارئ بولماعان بولهاء یەئیهە یئنەرلئك کولەمدە بولماء، کالحوز ئیدارالارئ کوست برئکمەلەرئ ئاشا هەم شولایوق یۇرت باشقارمالارئ ئاشا باشقا کالحوزداردان ئارینداعا سابئنلئقتار ئاللئو، حوکومەت ئوچاستکالارئئان فایئدالانئو هەم ئایئرئم حوزالئقتاردان دوکئئۇوردار بویئنسا ئارینئا حاقئ مئنەن ئوچاسکالار ئاللئو توراهئندا تورلئو سارالار کورئرگە.

6) مالسئزلئق هەم هۇنسئزلئك نارماقتارئ بویئنسا بولعان کالحوزدار بئسەن یئیناوعا ئیك قئئلو سارالار کورئپ (باکئ ئینئۋینتاردار مائئپ ئاللو هەم ئیشئئلەرئنە ریمونت یاساو). بوگئئە کیکتار یاراقلئ سابئنلئقتئ سابئاق قالئرمانقا تئیئشتەر. ئەگەرذە بر کالحوزلئك سابئنلئق ئوچاسکالارئ کوپ بولئپ، ئشلەپ بۇتەرلئك بولماهاء، ئول ساقتا ئارتئق سابئنلئقتارئئ ئیکئنسئ کالحوزدارعا ئاربئیئنداعابیرو بولئئ مئئەن فایئدالانئرعا بیرلوگە.

7) بۇتە بئسەن یئیناو ماشینالارئن رئپاللاشترو هەم برئنسئ سیرانئا ئولاردئ کالحوزدارعا یئبەرو ئۇسۇن رابون تارماقتارئنان قوللانمالار بیروئئ باشکائوپحلیبسابوزعا تەقدیم ئیتەرگە.

8) ئەذرلەنگەن ئارتئق بئسەنلەرئئ ئاسئوذئ هەم ئولاردئ کانترائئانسئیە ئاۋانسئ رەوشئندە کالحوزعا بئسەن یئیناو ماشینالارئ بیرو مئنەن کانتراکتاوایت ئشئنە، تۇتونوذئ باشکائوپحلیبسابوزعا تەقدیم ئیتەرگە.

9) ئاوئلداردا سینفئ کورەشئنئك قئزئولاشقان مەلدەء، کولاکتار تاراقئنان کالحوز ئینئۋینتارذارئنا، مالدارئنا هۇزئم ئیتئو، یاندئرو قارئئئ کورمش بولئندا، کالحوزداردا بیکرەکئە ئەذرلەنگەن بئسەنلەرئئ هاقلاو ئشئەرئن ئۇیۇشترلئپ تەئمین ئیتەرگە.

10) کالحوزدار ئۇذذەرئئئك بئسەن یئیناو ئشئەرئن ئۇیۇشتئرو مئنەن برگە ئایئرئم حوزالئقتار هەم یارلئ — ئۇرتا حەللئلەرذئك بئسەنلەرئن یئیناپ بیروذە یارداملاشو ئشئەرئن یەئیئب یئبەررگە تئیئشئەر.

11) بئسەن یئیناو کامپانیامئئ مەلئئئە قاراتا کالحوزدارعا سابئنلئقتار ئاییئرو هەم راسکولاچیۋایت ئیتئلگەن هەم یئرذەرئئئەن مەرۋلگەن کولاك حوزالئقتارئئئك سابئنلئقتارئن ئاللئب بیرو توراهئندا کانتون باشقارمالارئئا هەم یۇرت باشقارمالارئئا تئیئلئك مئئەن بۇیۇرۇقتار بیرو ئۇسۇن باشقۇرتۇستان یئر ئشئەرئ حالق کامیسارلئعئنان هۇرارعا. بئلاردان باشقا بوش یاتقان حۇکومەت یئرذەرئئئەگئ سابئنلقتاردئ یئر یلعا کالحوزدارعا سابئپ ئالئرعا مۇمکئنلئك بیروذئ هۇرارعا.

بۇتە کانتون یئر ئیدارالارئنا هەم بۇتە یۇرت باشقارمالارئنا

باشقۇرتۇستان یئر ئشئەرئ حالق کامیسارلئعئنئك بۇیۇرۇعۇ.

№071 یئل -30 .VI-10

بئسەن یئیناو کامپانیامئنا قاراتا بۇتە یاراقلئ سابئنلئقتارذئ کالحوزدارعا ئایئرئپ بیرو توراهئندا سارالار کورئوذئ باشقۇرتۇستان یئر ئشئەرئ حالق کامیسارلئعئ تەقدیم ئیتە:

«مالسئلئق، تورئستان تەئمین ئیتئوذە قانئ ئۇسئافکا بویئنسا ئارینئ رەوشئندە حۇکومەتئئك سابئنلئق یئرذەرئئئەن بئسەن سابئپ ئالئوذئ بئرئنسئ سیرانئا کالحوزدارعا بیررگە.

حۇکومەتئئك بۇتە واق ئوچاسکالارئن هەم راسکولاچیۋایت ئیتئلگەن هەم یئرذەرئئئەن مەرۋلگەن حوزالئقتارذئك یئرذەرئ کالحوزدارذئك ئوقتاوهئئ فایئدالانوذارئئا بیرئلرگە تئیئش هەم ئولاردئ یئر کورهەئذەر تەرتیبئئئە کالحوز ئوچاسکالارئئا بەیلەرگە.

باشنارکامزیم - تۇحفەتوللیئ.

بۇتە پارتئیە ئۇیۇشمالارئئا!

بۇتە پارتئیە ئاعزا هەم کاندیداتتارئئا!

تیذ کۇندەن ═══ باشقۇرت تئلئندە

ئیپ. ئستالیئدئك بۇتە سایوز کاممونیست (بالشەویکتەر) پارتئیەمئنئك XVI نسئ ئسیئزئندا، ئوذەك کەمیتەت ئاتئوئئ بویئسا یاعان

داکلاتئ، هوگعئ هوذئ

هەم

داکلات بویئسا سئعارلعان ریزەلوتسئیە

باسئلئپ سئعا.

ئۇیۇشمالار، حەذئرذەن ئوك «باشکیز» عا زاکاز بیرئپ قویارعا تئیشلئلەر. «باشکیز»

ئاللئپ قاللئرعا ئاشئعئئئذا!

ئوقئتئوسئلارء II باسقئس مەکتەپتەرء ساۋپارتشکولالار، تۇرلۇ تیحئیکومدار، یوعارئ تیپ کورئستار، راپفاکتار، پارتئیە، کامساۋول مەکتەپتەرئ ئۇسۇن تۇیەپ حەذئ ئیپتەش نائوم تارافئئان یاذئلعان هەم باشقۇرت تئلئندە بئرئئسئ مەرتەبە مەتبوعات دۇنیاهئئا سئعا تورعان

تاریحئ ماتیرئیالیزئم

کیتابئ باسئلئپ بۇتئئ. کوپلەپ ئاللوسئلارعا سیکید کە، کیتاپئئك حاقئن «باشقۇرتۇستان» گەزیتئئەن قاراپ بارامئذ.

کیتاپتئك یۇکمەتکئهئ:

I- مارکسیزمئك دۇنیاعا قاراشئ.
II- تاریحئ ماتیرئیالیزمئئك هەعئەهئ.
III- ئیدئیالیزئم هەم ماتیرئیالیزئم.
IV- ماتیرئیالیزئم دئیالیکتیکاهئ.
V- میحانیستاردئ تەنقیت.
VI- تەبیعەت هەم یەمەعیەت.
VII- ئشلەپ سئعارئو کۇستەرئ هەم ئشلەپ سئعارئو بەیلەنئشتەرئ.
VIII- سینئفتار هەم سینفئ کورەش.
IX- دەولەت هەم پرالیتارئیات دیکتاتوراهئ.
X- ئیدئیالوگئیە توراهئندا.
XI- تاریحئ ئۇذئش پراتسیسئ هەم پرالیتارئیات ریۋەلیوتسییەهئ.

«باشکیز»

Əfə kino—tiatьrðarьnda bəgən:

„URAL" kinahьnda. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. saşlanalar.	KAFKAZ ƏSIRE. 6 bylektə tariti filma.
IĐEL kinahьnda. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. sa şlanalar	KYK IKSPRISS
Qьðьl jondoð kinahьnda. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. saşlanalar.	FRITS BAYER
„5-Maj" (Iðke Əfələ)	PARTFILLE KEŞE

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск". Башглавлит № 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIĐAKSEJƏNEN ADRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь, здание Ком. Рес. Газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Riđaktər ... 4—81; Ojuştar ... 2—57; Massavaj bylək ... 4—72; Kiaka riđaksejə ... 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtəngə səƣət 8 đan kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, ƣəregegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajƣa ... 45 tin; 3 ajƣa ... 1 hum 30 tin; 6 ajƣa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlƣa ... 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Riđaksejə kantьrahьnda, bətə pusta kantьrđarьnda, spiskalarenda həm aƣ jortьvselarđa QABUL ITELƏ.

№161 Dyşəmbe 14-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URƢЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬƢЬA

Sьjnьf sьjnьf ƣa qarşь

Rumanejəla qanlь bəreleş

VINA. Galas qalahьnda purt eşselərə menən xuzalar arahьnda bik qьrƣьvlaştь. Eşselərđeŋ kyp-selegə rifarmistar menən xuzalar arahьnda tədəlgən kileşev-kə kire qaqtьlar. Bьlar menən jeşevgə kyngən eşselər ara-hьnda qanlь bəreleşte buldь. Rumanejə kampartejəhь 1 avƣьs kənen ytkərevgə ađerlənev ajqanlь Buxaris qa-lahьnda axrankь eşselər ara-hьnda bik kyp tentevđər jaha-lьp, 17 keşe qulƣa alьndь; ros-ъ xəbərgə kyrə bik kyp kam-unis əđəbejatь tabьlƣan.

Ʒizejə eşselərə jəŋde.

PRAGA. Prigud həm Mitsik qalalarьnda 6000 tikstil eşsele-renen eşse menən bətte: xuzalar eş xaqьn 10% kəmetev qara-rьn bətərđelər. 10000 eşse mi-tingə jahap, bьl kərəşkə to-lelek itkən kammunistarđь ja-ŋьq alşьlap, yđ təbəktərendə-gə bətə rifarmis zafkumdarđь jьqьtьp, qajtanan hajlav ytkə-rergə buldьlar, kammunis par-tejəhь menən qьđьl prafsajuz-ƣa zabastufkьƣa uŋьşlь je-təkselek itep, jeŋevgə altьp ba-rьp sьqqan esən eşsene beldər-lər.

Ƣirmanejə eşselərə rifarmistarƣa qarşь.

BIRLIN. Mansfild təbəgendə-ge qalalarđa eşselər diman-stratsejə jahap xuzalarƣa həm rifarmis bjorakrattarƣa qarşь kərəşte davam itterəsəktərən bildərđelər, pralitar jalpьnьŋ rivalytsejun prafsajuzdarƣa esə eşse yđevđə kyrhəttelər. Ǝjen-bik qalahьnda dimanstratsejə-la 4000 esse qatьştь.

Birlindeŋ in dur zavьttarь-nan AƏG zavьtьnda eşselər xedmət xaqь 20% kəmetelev-gə qarşь zabastufka iqlan it-tələr. Zabastufkьƣa rivalytse-jun prafsajuz appazitsejəhь jetəkselek itə.

Tenjaq—kenbatьş Girmane-jəsenə eşselər qьrƣьnsьqa Dyssildurf qalahьnda ta-ŋьla ike zavьt zabastufkьƣa sьqtь. Bьl təbəktə kampar-tejəhe aftaritite bik yđeŋ; ja-ŋьldan tavge 10 kenendə kam-partejəƣa 600 eşse aƣza bulьp kerde.

Hindestanda kərəş da-vam itə.

LUNDЬN. Bumbaj qalahь-nьŋ bətə Hindestan kangerise kamitete Pişavar qalahьnda eşselər ilkə kampanejəhe itke-rewgə qaraƣan, bik kyp keşe qulƣa alьnьp, 30 keşe jaralan-ƣan, kesegə kyrə ytkergən, bik dur dimanstratsejə ja-halьp, qala bər nisə urьnda ... bulьp ... Palisə xuzalь ... ytə, Bətə qaşqar huqьş xəle-nə kiterelde.

Kapital ildərendə krizis ьđə.

VAŞINGTUN. Quşma Ami-rikanьŋ Banzas ştatьnьŋ vəkile Kampfirdьŋ hyđenə kyrə Amirikala bik bər vaqьtta jeşselərđən xalьq jeqqan ... rəsmi xəbərenə kyrə ... Amirikala bьjьl bojđaj ... jьl ... jьlƣa ... tiklem jьjьlьp ytkən ... Şul ajqanlь bojđaj ... tartьp krizis ... tələ.

LUNDЬN. Bumbaj maməq ... krizis bik kesəjə ... maməq xaqь təşə. Bьl ajqanlь ... krizis təşvik kesəjep, qьjьtlьq ... zavьttь bik ... qaldь. Birzanь bilđəheđ ... jabarƣa məzbyr bul-...

Pylşə sьlьnь vəxşət-tərenə pratis.

AFINA. Bьnda kampartejə ... Pylşə sьtьnьŋ ... xavьnda ... itevenə qarşь pratis di-manstratsejəhe ytkərelde. Xa-... Pylşə ilse xavьhь ... tьrьp tьştar taşlanlar. Pa-... palitsejə tarafьnan 4 keşe ... qulƣa alьdь.

Rumanejəla krəƀtejən bolalarь kesəjə.

VINA. Rumanejənьn terle təbəktəren krəƀtejən bolalarь bik jьşajьv xəkymət həm bur-zьvazejə tygərəktəren bik təş-viskə təşərđe. Bukavina əlkə-hendə Sucava qalahьnda 5000 krəƀtejən qatьşь menən ytkə-relgən mitingьla xəkymətteŋ nalug sajəsetenə həm ikmək xaqь bik qьrьv arzanajьvƣa qarşь pratis qararь sьqarьldь. Krəƀtejəndər palitsejəneŋ tь-jьvьna qaramaƀtan uramdarđa dimanestratsejə jahap, bankь menən ber nisə magazindь je-merergə mataştьlar.

Vingerejəla aq tirrur.

VINA. Budapişt qalahьnda eş tərkemgə bylenep xəkemgə birelgən 106 kammunistьŋ ike-nse tərkemenə xəkem qararь iqlan itelde: 6 hь 2—4 jьlƣa, qalƣandarь qьđqaraq srukqa jabьlьrƣa buldьlar. Məxkymđər xəkemde: „Jəşehen kamintiren həm səvittər sajuzь!“ tip qar-şь aldьlar· Şul ajqanlь bьlarƣa qatь dissiplina jazahь eƀtelde. Irtəgə 40 keşelek berense tər-kemgə xəkem iqlan itelesək.

Makdanald xəkymәte kammunistarđan ys ala.

LUNDЬN. Kampartejə urgь-nь „Dəjli Vorkir“ đьŋ eştər medire, 3 jađьşьvsьhь həm ba-ƀьvsьhь kammunis əđəbejəten taratqan esən tərkemgə xəkem itelgən ber eşsene jaqlap jađ-ƣan məqalə baƀtьrƣan esən xakimdeŋ aftarititьn qaqşatьr-ƣa ьntьlьvda ƣəjeplənep sutqa bireldelər.

Jaŋь huqьşqa ađerlə-nələr.

NEJU—JURK. Bьnda Birlin-dən alьnƣan xəbərgə kyrə Ita-lejə xəkyməte Girmanejəgə ike arala ƣəskəri sajuz jahavdь təqdim itkən; lekin bьl Fran-sejə xəkymətə hiđep qalьp Girmanejənь Fransejə—Italejə davьnda bitaraf qaldьrьv tura-hьnda hejləşev başlaƣan. Xə-dərgə bьl turala hejləşevđər tuqrap tora. Fransejə menən Italejə Girmanejəne yđ jaqtarь-na avđarьv esən sabьrhьđlanьp uŋajlь forsal kətələr ikən.

VAŞINGTUN. Amirika si-natь jəmhyrejət roise Guvir-dan Lundьnda bulƣan flut məs'ələhendəge jəşeren hejlə-şev matirjaldarьn horaƣajnь, Guvir bьnь kire qaqtь.

Javrupa la jer helke-nevđər.

PARIZ, 7. Madrit qalahьnьn xəbər itevđərenə qaraƣanda, kenjaq Ispanejəneŋ kyp kenə urьndarьnda şulaj uq Madrit qalahьnda keslə genə jer hel-kenevđər bulƣan.

Huŋьş xəbərđərgə qaraƣan-da bьl nətizə lə 5 keşe həlak bulƣan həm 15 keşe jaralan-ƣan.

LUNDЬN, 7. Villingetun qa-lahьnan (Jaŋь Zilandejə) birel-gən xəbərđərgə qaraƣanda un-da jer helkenevđər bulьp yt-kən.

LUNDЬN, 7. Hindestandan xəbər itevđərenə qarahanda jer helkenevđər arqahьnda Bingalejə timer juldarьnda 37 kyper jemerelgən.

BIRLIN, 7. Dansig qalahь-nda Angelejə huqьş karab ьnьŋ 3 matrusь menən Dansig graz-dandarь arahьnda bəreleş bu-lьp, Angelejə matrustarь qatь jaralanƣandar. Dansig qalahь-nьŋ sojəsi kruktarьnda bьl va-qiƣa dur qьna təƀir jahanь.

Faşistarƣa qarşь.

BIRLIN, 7. Faşistarđьŋ „Qo-ros şlym» ojoşmahьnьŋ dima-nstratsejəhenə javap itep Bri-min qalahьnьŋ rivəlytsejun eşselərə dur dimanstratsejə udqardьlar

Kərt bandittarь qьvьldь

Cixejələ sьjnfi kərəştər.

PRAGA. CixejəneŋFridek həm Mistek təbəktərendə tikstil eş-selərenen 90 pr. tь (6000 eşse) eş taşlanь, bətə fabriktarđa zabastufka kəmitəttərə tədəldə. Tirə jaqtaqь mital zavьtь eş-selərə tikstilselərgə jardam kyrhətələr. Xəkymət bьl tə-bəkkə 2000 zandarьm tuplanь. Zabastufkьƣa kampartejə me-nən qьđьl prafsajuzdar jetək-selek itələr.

PRAGA. Cixejə kampartejə-he həm bətə rivəlytsjun ojoş-malar 1 nse avƣьsta impireja-lizem huqьştarьna qarşь kərəş kenə ytkərevgə əđerlənev aj-qanlь kampartejə həm kamsa-muldьŋ yđək kəmitəttərə həm partejəneŋ əlkə kəmitəte bina-larьnda tentev jahalьp 19 eşse ber nisə kamsamul, 3 maşinis qulƣa alьndь, bətə jađьv ma-şinalarь həm giktugrьƒ kanfis-kavat itelde.

Xəkymət ukrajna həm vin-gьr telendə sьqqan 2 kammu-nis gəziten jartьşar jьlƣa jap-tьrđь

PRAGA. Kampartejənan Br-nu qulaƀtьnda ajьrьlьp sьqqan riginattar satsejal— dimakrat partejəhьna kerələr.

Satsejal dimakrattar puptarđь jaqlaj.

BIRLIN. Girmanejə millət məzlesə ike kammunis diputa-tь dingə qarşь 'prapaganda la həm səvittərgə qarşь bulƣan dini paxutqa qarşь ‚kərəşevđə ƣəjepləp diputatlьq iminləge-nən məxrym itərgə qarar bir-đe. S—dimakrat fraksejəhь la şul qararƣa tavьş birđe.

Finləndejələ faşis tirorь.

GIGSINGFURS. Kutkь qala-hьnda qala idarahьnьŋ 3 hul aƣzahь qulƣa alьndь. Vaza qa-lahьnda fьşistar eşselərđe ten-təv jahap, bətə qьđьl flak həm Linin rəsemdərən jьrtьp, eşse klubь eƀtendə keslәp milli flaktar kytərđelər.

Kərt bandittar qьvьlƣan

ƏNGƏRƏ. Tərkejə tupraƣь-na Irandan hezym itkən kərt banditttar kirə Iranƣa qьvьldь. Bandittarđan qurqьp tavdarƣa qasqan avьl xьlqь kire avьlda-rьna qajtalar.

Kammunist gəziten sutƣa birələr.

LUNDЬN. Angelejə kampar-tejəhe urgьnь „Dəjli vorker“ gəziten haldattarđь eşsə həm krəƀtejəndərgə atmaƀqa saqь-rьp kampartejə xitapnamalarь taratqan esən 18 ajƣa tərməgə xəkəm itelgən. Tomas tejgən eşsene jaqlap jađƣan baş mə-qaləhe esən prakuratura sutqa birergə bulƣan.

Varşavđaqь səvit ilsehenə hezym itevse totolƣan.

VARŞAV. Gəzittərđen hyđenə kyrə Pylşə tьşqь eştər mini-sterlegə Varşavđaqь səvit ilse-he ip. Antunьƒ—Afsejenko ƣa nuta birep, səvit ilsexanahьn bumbь menən həlak itərgə ma-taşqan keşelərđe tikşerev tura-hьnda təfsilat beldergən.

Gəzittərđeŋ hyđenə kyrə bumbь qujƣan keşe Təşlək—Slavejə məmləkətendə qulƣa alьnƣan; lekin unьŋ familjəhьn jəşeren totalar.

Ƣritsejələ aq tirror.

AFINA. Bьnda Gritsejə kam-partejəhe yđək kəmitətəneŋ bər nisə aƣzahь menən par-tejənьŋ aktif eşselərenə—dəv-lətkə qarşь xejanəttə ƣəjepləp xəkəm başlandь. Bьl vaqiƣa eşselər arahьnda bik nьq tul-ƣьnlanьv kytərelevgə səbəp buldь.

„Mədəni“ vəxşiđər eş eƀtendə.

NEJU-JURK. Jmil qalahьn-da aqtar menən nigьrdar ara-hьnda sьqqan bəreleşkə qatь-şьvda ƣəjeplənep 7 niger qul-ƣa alьndь (bьl bəreleştə 4 ni-ger həm 2 aq keşe ylterelgəj-ne). His ber ƣəjepheđ 1 niger-đь aƀqan, 1 nigerđь atqan, 2 nigerđь tuqmap yltergən aqtar-đan his berhe qulƣa alьnma-ƣan.

NEJU—JURK, 8. Filippin utьravđarьnda (Amirika kalu-nejəhe) xalira ipidimejəhe ta-raldь. Xaliranan 455 keşe yl-gən.

Ƣirmanejələ eşheđđər hanь kəmi.

BIRLIN, 9. Girmane əlь ejjyl ajьnьŋ ikense jartьhьnda eş-heđđər hanь 10 meŋgə kəme-gən həm xəđergə kəndə bətə eşheđđərđeŋ hanь 2 miljun 590 keşə. Şulardan 1 miljun 833 meŋ keşe pьsabejə menən faj-dalanalar.

60 kammunist qulƣa alьnƣan.

PARIZ, 9. Gavas aginitste-vahьnьŋ Ispanejənan birgən xəbərenə qaraƣanda, Iskaj pra-vinsejəhendə kyptən tygəl ge-nə bulьp ytkən rivəlytsejun vaqiƣalar həm zabastufkalar ajqanlь 60 kamunis qulƣa alь-nьp axranka qaramaqьna birel-gən.

Pejanir—10 jьl tər-məgə xəkem itelgən.

NEJU—JURK, 8. Kolifurnejə ştatьnьŋ appilətsejə sutь pia-nirdar lagirьnda qьƀьl ələm elgən esən 19 jəşlək pianirđь 10 jьl tərməgə xəkəm ittə.

Simanuvic aqlanƣan.

PARIZ, 9. Pariz sutь 1927 nse jьlda jalƣan cirvunistar hatьda ƣəjeplәngən Simanuvic (Rasputindьŋ sikritarь) həm unьŋ ulьn aqlanь. Bьnьŋ səbə-be, imeş, ular cirvunistarđьŋ jalƣan ikənlektəren belməgən-dər. Sut rasxuttarь Simanuvic-tь sutqa birgən SSSR dəvlət bankahьna jəkmətelde. Dəvlət bankьhь suttьŋ qararьn appilat-sejə instansejəhenə biresək.

Palitsejə kyđətə.

LUNDЬN, 5. Kammunistar gəzitə „Dəjle Uvarkir“ đьŋ xəbər itevenə qaraƣanda, An-gelejə kampartejəhe yđək kə-mitətə binahь huŋƣь kəndər-đə Angelejə axrankahьnьŋ ajь-rьm kyđəteve aƀtьnda tora.

AFINA, 8. Palitsejə „dəvlət-tə haqlav zakunьn“ bođovđa ƣəjepləp 7 kammunistь qulƣa aldь.

Rivəlytsejun kərəşselərđe eđərləvgə qarşь.

Oşo jьldьŋ ejjyn ƀaştarьnda Neju-Jurk qalahьnda Japunejəla kammunistarƣa sut həm quşma Amirika ştattarьnda rivəlytsejun kərəsselərgə qarşь eđərləv-đərgə pratis rəveşendə MOPR mitingь jahanь.

HYRƏTTƏ: partis mitingьhь. MOPR đьŋ nigьr-đar arahьnda ojoştorovsьhь Gales iptəşteŋ sьƣьşь.

Fransejələ igen xaqь kytərelə.

PARIZ, 6. Huŋƣь kəndər đə Fransejələ igendərgə xaq kytə-relev kyrelə. Bьnьŋ tep səbə-be—eđləkheđ jamƣьrđar arqa-hьnda, urazajđьŋ nasar bulьvь həm igen qortqostarьnьŋ tara-lьvь.

Ƣirmanejələ zabastufka xərəkəte kesəjə.

BIRLIN, 8. Girmanejəneŋ tənjaq—kənbatьş sənəqət raju-nьnda zabastufka xərəkəte kə-səjgəndən kesəjə bara. Dussil-durf, Essin, Purtsmint, Baxum həm başqa qalalarđьŋ terle pritprejətejələrendə jaŋьnan jaŋь zabastufkalar iqlan itel-dələr. Ştrixbrixeđərđe eştən sьqqanda palitsejə ƣđatə bara. Gildinkirxin qalahь huŋƣь la-girьna oqşap qalƣan. Zavьttar palitsejə tarafьnan qamap aln-ƣandar, qoral eđləv hьltavь menən massavaj tentevđər bara.

Rifarmisttar huŋƣь jaqlь.

STUKHYLEM. Amestьradm internatsejanalьnьŋ kangerisь huŋƣь qurqьnьsьna qarşь də-jəm zabastufkь iqlan itev ьsu-lьn qullanьv turahьndaqь təq-dimdə kire qaqьp, barь arbit-raz julьn totorƣa buldь.

Kangeris eşselər diktaturahь idejəhen də kire qaqtь.

Ƣirmanejala eşse xərəkəte.

BIRLIN. Turgav təbəgendə 10 iminejələ nimes həm paləkbatraktar eş taşlanь. bьlarƣa rivalytsejun prafsajuzdar je-təkselek itələr. Baxum qala-hьnda tav eşselərə aktifьnьŋ jьjьlьşь jer aƀtьnda 6 səƣətlek jer eƀtəndə 7 səƣətlek eş va-qьtь bildələnevđe eş xaqь hə. ber sminaƣa 1 markь (47 tin) kyterelevđe, eƀtəlmə eştər həm bətə ştraftar bətərelevđe talap itərgə qarar birđe.

Birlin mital sənəqətə xuza-larь eş xaqьn 20% kəmətergə bьqa kynməgən xeđmətkərđər-đe xeđməttən sьƣarьrƣa qarar birđelər.

Ƣirmanəjələ şaxtь qazahь

BIRLIN· Nəjrut təbəgend kruts şaxtahьnda gaz şartlap şaxta jemerelep eşselərđe kym-de. Qaza vaqьtьnda bьnda 211 eşse eşləgən. Ələgə tiklem je-aƀtьnan ylgən 92 eşseneŋ gəv-đəhe sьqarьldь, jer aƀtьnda taqьla 70 ylək bar tiđər.,

11 nse ejjylda urta Girma-nejala „Savьl“ şaxtahьnda şart-lav bulьp, 2 eşse həlak buldь, 5 eşse jaralandь.

Eşselərđeŋ kampartejə saqь-rьvь bujьnsa jahalƣan mitin-gьlarь bьl qazalarđa ƣəjeplə bulƣan diriktьrđarđь xəkəmgə tartьvđь talap itələr.

SSSR

Kalxuzdarđa zajьm taratьrƣa

MƏSKƏV. SSSR kalxuzsintь-rь xəđer yk kalxuzsьlar ara-hьnda „5 jьllьqtь — 4 jьlda“ zajьmьn taratьv esən əđerlek başlarƣa təklif ittə. Hər ber kalxuzda dəvlət kriditenə bu-lьşlьq kəmisejəhe teđələrgə həm zajьm taratьv turahьnda kalxuzdar menən avьl səvittərə arahьnda satsejalizem jarьşь ytkərelergə tejeşle.

Urta xəllelərgə elgut

MƏSKƏV. SSSR Narkamfinь bьlaj aŋlata: əgərđə urta xəlle xuzalьqtьŋ naluk halьna tor-ƣan daxutь — avьl xuzalьqь abjekttarь iƀəbenə yƀkən həm xuzalьqta tamaq hanь kəme-gən bulha bьl xuzalьqqa bьjьl nalug ytkən jьlqьnan 15 pr. tan kyp artmaƀqa tejeşle.

Ьlav kantraklaşьl asaq.

MƏSKƏV. Narkamturk xlip-sintər menən sajuz transprtqa eske punkttarđaqь aşlьqtь ti-mer jul stansьlarьna həm pris-tendərgə taşьv esən ьlavđarđь kantьraklaşьrƣa quştь. Bьlarđь başlьsa kalxuzdarda kantrakla-şьrƣa kərək.

Kalxuzdarđa sizunlь eşselərđən vznus

MƏSKƏV. Kalxuzsintьr kal-xuzdarđa sizunlь eşkə kitevse-lərđeŋ bətəhenən də vьznustь xeđmət xaqtarьnьŋ 10 pr. ь (maksimum) alьvđь his jaraq-hьđ eş itep taba. 10 pr. barь bik juqarь xeđmət xaqь alьv-sьlarđan qьna tylətelep, teđe-ləş eşselərenən həm şundaj başqa difitsitle eş keşelərenən barь 3 pr. alьnьrƣa tejeşle.

Yzbəkstanda jaŋь vuzdar.

SƏMƏRQƏNT. Bьnda jaŋь vuzdar: kammunizem univiris-titə həm mamьqsьlьq institutь asьlasaq.

Kulaktьŋ başьna nьq huƣarƣa kərək

CIRKAS. Trufşinko avьlьnda kulaktar bər kamsamuldь yl-tərđelər. 6 kulak qulƣa alьndь. Kamsamul jəcəjkəheneŋ matəm jьjьlьşьnda 32 jarlь menən batrak kamsamulƣa inevđəren belderđelər.

Amirika prafisьrđarь beđđeŋ 5 jьllьq menən tanьşalar

MƏSKƏV. Beđđeŋ 5 jьllьq plandьŋ ƣəməldə bojomƣa aşь-rьlьvь menən tanьşьv esən SSSR gə Amirikanan bik đur 27 ƣalim — ikanamis kilde. Arala 20 he prafisьr Bь-lar Məskəv, Liningьrat, Nizni, Ştalingrat, Rastuf—Dun, Xar-kьf, Danbas, Kojef həm Dni-prstrujđa bulasaqtar.

Silus kampanejəhe

MƏSKƏV. SSSR Narkamzi-mь 25 nse ejjyldən 5 nse av-ƣьsqa tiklem, silus bađđarь eşləv həm eşləngən eştərgə smutьr jahav kampanejəhь yt-kərəsək buldь.

Avazlь kinoƣa 1 miljun hum.

MƏSKƏV. S S S R xəkymə-te avazlь kino-filmalar əđer-ləv esən „Mizrappum-filma“ ƣa 1 miljun hum aqsa birə. Unьŋ filma fabrigьnda bьnьŋ esən jaŋь 9 paviljun asьla

Baku đa udarniktar slyte.

BAKU. 4. nse ejjylda kis menən bətə Baku dəvmələndə udarniktarđьŋ slytə buldь. Slyttə 10 meŋ udarnik qatnaş-tь „26 kammunis“ majđanьnda mitingь jahaldь. Hejləvđər đə qatnqşqan iptəştər artta qalьp barƣan Suraxan rajunьn „jə-məqət buksirьna“ alьvđь talьp ittelər. Slyt XVI nsь s'jezƣa tiligramma jəbərep unda:

„Bəđ Baku udarniktarь ni-fet sənəqətendə 5 jьllьq tь 2½ jьlda ytəjəsəgəbeđđə beldərə-bed tejelgən.

Magnitstruj.

yđ ƀurьsьn ytəj.

Magnitstrojđa bətə fron buj-lap qьđьv xərəkət bara. 6 ej-jyldən berənse dumnaƣa ni-geđ həm 75 meŋ keşelək qalaƣa nigeđ halьna başlandь. Təđəv eşenə xəđər 12 meŋ 600 keşe totonda. Bətə eş tarmaqьnda xərəkət quđƣaldь, mixanikləştь-rьv eşenə totonoldo.

Berənse 2 dumnanьŋ eşe xə-đər 75 % ƣa əđer, avƣьsqa fundamint eşen bətərəv ujla-nьla. Kəngə 8000 havьt aş bira torƣan vaqьtlь kuxna—fabrigь həm ikmək zavьtь qorolop bə-ttə. Eşselər esən torlaq təđəv eşenə massavaj rəveştə toto-noldo.

Şulajđa, elekkə kevek kvali-fikatsejəle eşselər həm təđəv matirjaldarь hamanda jeteş-məj ələ.

Parteja esjьzь sogen jasьla.

V K P (b) nьŋ 16 esjьzьnьŋ hedəmtə jьjьlьşь 13 nse ejjyl-də „Bəlşuj Təjatьr“ đa bulasaq.

Magnitstrojƣa 7000 eşse jetməj

Magnitstrojƣa barьvsьlarƣa ajьrьm əlgəttər birelə

SSSR xeđmət xalьq kami-sarlьƣь yđeneŋ 8 nse ejjyldə jьjƣan keŋəşməhendə Magnit-strojƣa kərək bulƣan belgəstər həm eşselərđe jəbərev turahьnda kypkenə qarardar qabul ittə.

Xəđergə kəndə jer qađьv eşendə kərək bulƣan 11 meŋ eşsə urьnьna nej barь 2 meŋ-genə keşe eşləj. SSSR xeđmət xalьq kamisarlьƣьnьŋ eşselər tuplav turahьndaqь nurmьhьn kypkenə əlkələr ytəj almajđar. Məƀələn ukrajьna 3,500 urьnь-na bətəhe 60 qьna keşe jəbərə.

Magnitstrojƣa eşselər tuplav-đa qьjьnlьq tьvđьrƣan bər nə-mə, ul da bulha: hər urьnda eş xaqьnьŋ tərləsə qujьlьvь. Ukrajnala eş xaqьnьŋ qujьlьşь Magnitqa qaraƣanda bik juqarь dərəzəgə qujьlƣan.

Taranstroj Magnitstroj eşse-lereneŋ eş xaqtarьn 30 prat-sьntqa kytərergə tigən qarar sьqardь. Bьl qarar xeđmət xa-lьq kamisarlьƣь tarafьnan də-rəƀlənep, eşselər jьjьv tura-hьnda bətə sajuznaj əlkələr-đəgə narkamttarƣa xəbər bi-reldə.

Transtroj 3 kən esendə yđ qaramaqьndaqь eştərđe tikşe-rep, artьq eşselərđe qьƀqartьp Magnitstrojƣa jəbərergə buldь.

Masstroj yđenən 17 juqarь kvalifikatsejəle inzinir—bel-gestərđe Magnitstrojƣa kaman-diravajt itərgə tejeş ine, ləkin ul oşo kəngə tiklem 9 qьna keşe jəbərə. Bьnan başqa Mas-stroj, Magnitstrojƣa 1,200 kva-lifikatsejəle eşse kamandira-vajt itərgə yđ eƀtenə ala.

Ip. Şmideƒ ejjyl ajьnda Ma-gnitstrojƣa 12 meŋ eşse kərə-klegən bildələj, bьl eşselərđeŋ xəđergə kəndə fəqət 5 meŋ jьqьnьƣьna bar.

Xəđergə kəndə Magnitstroj-ƣa eşsələr jьjьv turahьnda ajьrьm əlkələrđəgə xeđmət oj-oşmalarьna tiligramdar bireldə.

Magnitstroj nəsəlnige ip. Şmideƒ teŋ qararь bujьnsa, bətə təđəv eşselərə, Magnit-strojƣa barьvsьlar, berense ƀ ajđan huŋ əđləkheđ eş alala həm ber ajlьq eş xaqь sama-hьnda eƀtomə byləktər alasaq-tar.

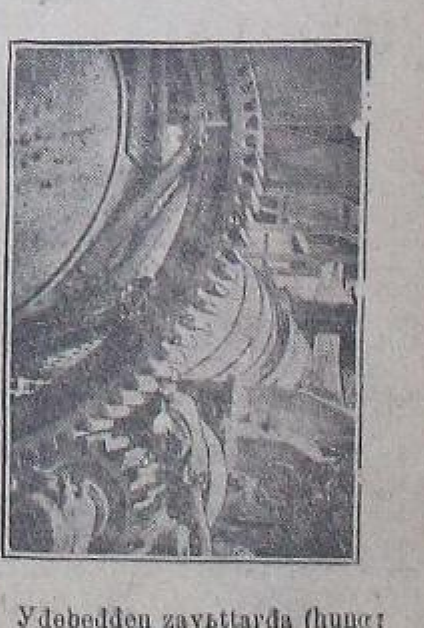

Yđəbeđđeŋ zavьttarđa (huŋƣь tixnika bujьnsa) eşləngən şis-tьrna.

Bərə kantunь „5 JЬLLЬQTЬ 4 JЬLDA" ZAJЬMЬN TARATЬV ƏSƏN nisek əđerlənə?

Dəvlət kridite məs'ələhe turahьnda kantun kənfirinsejəheneŋ qararь

Satsejalizem teđələşeneŋ jeteđ rəveştə alqabarьvь, eşsəndər irke menən 5 jьllьq plandь 4 jьlda tultьrьv, xəkymət aldьna betə satsejalizem teđələşenə finanslaştьrьvđь inderev məs'ələhen kilterəp qujđь. Şul uq vaqьtta aldьnqь eşsə siьnьf, teđəv eşenə betə sərməjənə mablizavajt itev prablimahьn xəl itev menən bergə, xəkymətten „5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv" zajmь sьqarьvđь talap itte.

Dəvlət kridite sistimahьndaqь zajьmdarđьŋ kyplege həm tərələlege, 5 jьllqtь planlь rəveştə bojomqa atqarьvqa qomasavlajdar, həm dəvlət kriditьnьŋ xaqьn kytərələr.

Şuqa kyrələ, Bərələge finans həm bankь xeđmətkərđəre, dəvlət kriditenə jarđam kəmitəte aqzalarь avьl həm qalalaqь Prafsajuz, səvit həm partejə ojoşmalarь menən berlektə juqarьla kyrhətelgən xəkymət saralarьn: „5 jilьqtь 4 jьlda tultьrьv" zajьmьn sьqarьv, oşolaj uq 1—2 nse dəvlət zajьmdarьn, həm kreŧtejən xuzalьqьn nьqьtьv zajьmьn „5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv" iŧəmendəge berləklə jaŋь zajьmqa alьştьrьvda kyrelgən urьnlь saralarđь alqьşlap qarşь ala.

Bьl kampanja, pirigiptar, dəvlət zajьmdarьn taratьv eşendəge qьjьnlьqlar, qəmymən xəkymət saralarьna qarşь kulaktьŋ qotqohь kesəjev kəvek avьrlьqtarqa osorajasaq. Oşolarđь həm xəkymət zajьmdarьnьŋ sərməjələre menən eş kyrev. Dəvlət bydzitə talaptarьn tultьrьv məs'ələləren həm bьjьl uq zajьmdar bujьnsa đurqьna sərməjələr alasaqtь xətergə alьp kanfirinsejə, tik finanьs-krtdit ojoşmalarьnьŋ eşkə kərəklə erəveştə iqtibar birevđəre, dəvlət kriditenə jarđam kəmisejələreneŋ eştəren jaŋьnan teđəv, həm janlandьrьv arqahьnda; betə eşsən jəməqətselegen, avьl həm qalanьŋ məđəni kestəren mablizavajt itkəndə genə, kampanja aldьndaqь avьrlьqtar betərələsək həm eş kampanjahь udarsьlьq, satsializem jarьşьn kiŋ kyləmdə qullanьlьp nətizələ ytkən bulьr, tip javap birə.

Juqarьla kyrhətelgəndərđən sьqьp kantun kanfirinsejəhe tybəndəge qararqa kilə:

1) „5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv" zajьmьn taratьv eşenə his kisekməŧtən əđerlek kyrə başlarqa, bьnьŋ esən eş planьn tybəndəge tərtiptə teđərgə:

a) dəvlət kridite bujьnsa, avьldarđaqь dəvlət kriditenə jarđam kəmisejələre aqzalarь, kalxuz, kridit ycrizdinjələre, prafsajuz, kapiratsejə, partejə-kamsamul həm kreŧtejən aktifь həm jarlьlar gruppahь vəkildəre qatnaşь menən jort kyləmendə kanfirensejə ytkərergə;

b) avьl səvittəre rajunьnda 1 nse ejjyndən başlap 15 nse ejjyngə tiklem, jort kyləməndəge kanfirinsejə qararьna nigeđlənep, jaŋь zajьmdьŋ burьs həm maqsattarьn aŋlatьv, unь taratьv tərtibe, 1—2 nse indystrejələşterev zajmьn həm kreŧtejən xuzalьqьn kytərev zajьmdarьn „5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv" zajьmьna almaştьrьv tərtibe menən tanьştьrьv həm jarđam kəmisejələre aqzalarьnьŋ iŧəp daklattarьn tьŋlap ulardь jaŋьnan hajlav esən avьl kənfirinsejələre ytkərergə.

v) Qalala, şuluq mətdət esendə, kantun kanfirinsejəheneŋ qararьna nigeđlənep, miskum, eşsə—xeđmətkərđər kalliktiftarь həm qala səvittəre ergəhendəge jarđam kəmisejələreneŋ iŧəp həm hajlav kampanjahь ytkərergə. Bьnda jaŋь zajьmdь taratьv həm unь iŧke zajьmdar menən almaştьrьv məs'ələləren qujarqa.

g) Qalalaqь ycrizdinjə, pridprijətejələr ergəhendə avьldarđa uqu əjđəre, kluptar qatьnda dəvlət zajьmdarь turahьnda məjeştər ojoştorop unda hər tərlə məqlymət birev əŧtələ (справочный стол) buldьrьrqa.

2) Jaŋь zajьmdь taratьv həm abligatsejələrđe alьştьrьv eşenə qala la bulhьn, avьldarda bulhьn betə urьndarđa la bujьldьŋ 15 nse ejjylenən başlarqa. Eşsə həm xeđmətkərđər arahьnda zajьmqa jađьlьvđь, bьl bydzit jьlьnda avqьs həm sintəber ajđarьnda 4 vznustan da kəm bulmaqan sumanь jьjьp betərlek itep ytkərergə.

3) Ojoşqan xalьq arahьnda bьl kampanjanь, hər ber eşsə xeđmətkər ike ađnalьq eş xaqьnanda əđ bulmaqan sumanь dəvlət zajьmьna luzьngahь aŧtьnda ytkərergə.

Ojoşmaqan xalьq arahьnda bьl kampanjanь, betə xalьqtь jəđ % ь menən ьlьqtьrьp, „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn almaqan ber genə kreŧtejən xuzalьqь la qalmahьn, luzьngahь aŧtьnda ytkərergə.

4) Avьl jerđərendə həm qalalaqь ojoşmaqan xalьq arahьnda jarđam kəmisejələrə talap itelməgən daxuttarđь (kupundar bujьnsa tylənergə tejeş bulqan tiraz otoştarьn) asьv esən jalpь rəveştə tikşerev ytkərergə tejeştər.

5) Almaştьrьvđь ytkərgən saqьnda burьs ycrizdinjələreneŋ kassa aparattarь avьldarqa sьqьp zajьm totovsьlar menən eləmtə buldьrьrqa.

6) Kantfinatdildər həm dəvlət bankahь, avьldarđaqь burьs ycrizdinjələren tiraz həm otoş tablitsələre menən həm almaştьrьv esən jaŋь zajьmdar menən jetərlek rəveştə tə'min itərgə tejeştər.

7) Jaŋь zajьmdь taratьvđaqь betə eşte kalxuzdar, kantraginttar, ajьrьm avьldar, Viktər arahьnda satsejalizem jarьşьn udarsьlьqtь kiŋ kyləmdə ytkərev, bьl eşkə eşsən jalpьnь ьlьqtьrьp, stinə gəzitələrendə, jьjьlьştarđa eş heđemtəhen belderev menən atqarьrqa.

Jarđam kəmisejələreneŋ eştəren kiŋ jalpь kantrylə aŧtьna alьp, ulardьŋ eştəren kolliktiftərđeŋ qəmym jьjьlьştarьnda tikşerep jomşaq eşləvsə aqzalardь jarđam kəmisejələrenən kirə qaqarqa.

9) Betə jarđam kəmisejələrenə, avьl səvittərenə, abligatsejələrđe taratьv həm ulardь jađьlьvsьlarqa nьqьtьv eşen betərergə təqdim itergə.

10) Zajьm totovsьlarđьŋ quldarьndaqь, kridit ycrizdinjələrendə haqlavđaqь abligatsejələrđe ođaq mətdətkə nьqьtьrqa. III nse dəvlət zajьmьna jađьlьvđan qalqan burьstardь betərevđe tidlətergə.

11) Palitprasvittər jaŋь zajьmdarđь urьnlaştьrьv esən betə kino—tiatьrđar, jьjьlьştar həm başqa qəmym xalьq urьndarьnda eşte julqa halьrqa tejeştər.

12 Urьndarqa Dəvlət zajьmdarьnan iŧəplənep qaldьrьlqan atcislinjələr kyp vaqьt bildələngən urьndarьna totolmaj taralьp betələr. Şunlьqtan kantun başqarma kəmitəte prizidiumьnan, jaŋь bydzittə uqa ajьrьm maqsatlь urьn birelep, teđəv abjьktьna kyrgəđmə birep bьnь kiŋ jalpьqa belderevən horarqa.

Juz-Ural-lisqa Aq-iđel dən Qariza

FILJƏTYN.

Biş jьllьq plan bujьnsa zavьt—fabriktar esən teđəv jaqьv matirijaldarьnьŋ talabь bik đur. Bьl eşten şundaj əhəmejətle ikənen hər qajhьbьđ beləbeđ. Bьl eştə hər qajhьbьđ məs'yl beđ. Zavьt—fabriktar esən teđəv matirijaldarьn kilterevđe, bьjьl xəkymət mineŋ əŧkə jəkmətte. Həm min qart bulьvьma qaramaŧtan bьl eştə qulđan kilgən tiklem jarđam ittem.

Teđəv matirijaldaldarьn tejeşle urьnьna yđ vaqьtьnda jetkerev esən başqa jьlqalar menən satsejalizem jarьşьna sьqьvđan da baş tartmanьm. Mineŋ qarizam heđđeŋ aldьqьđđa urьnlьmь urьnhьđmь unьhьn ydegeđ qararhьqьđ inde. Mineŋ bьl qarizamda əjtə torqan hyđđər oşolar:

Bьjьl qara jađđan başlap, Jamantav aŧtьnan sьqьp jatqan Injər hьvь bujlap kilə torqan miljun—miljun aqastar betəhelə miŋə jabьrьldьlar. Injər hьvьnьŋ miŋə kilep totaşqan jerenən başlap betə aqastar mineŋ əŧkə jəkmeteldelər. Min ul aqastarđь urьnьnan jetkerev burьsьn yđ əŧtemə aldьm.

Ləkin miŋə eş əŧtendə kypkenə qarşьlьqtarqa osorarqa tura kildə. Dugvьr bujьnsa Əfə qalahь ergəhendəge 21 nse pristengə alьp bara torqan byrənələremde tottolar đa 13 nse pristengə taşlap qaldьrđьlar. Byrənələrem hьv təbənə batьp 40—50 pr. labь səsəp yldelər.

Fanir fabrigьn 13 nse aqas jarьv zavьtьna kyserergə torqanda, teđəv matirijaldarь kilep jetməj tigən bulьp, jənəhe mineŋ „əkerən" aqьvьmdь hьltav itep kyrhətep, fabriktь eşten tuqьratьp torđolar. Şulajtьp fabriktьŋ mart-april ajьnda eşheđ torovьnьŋ betə avьrlьqьnda miŋə avđarmaqsь buldьlar.

Ləkin bьl dərəŧ tygel, min yđ əŧtemə jəkmətelgəndə tulьhь menən ytəjem. „Biş jьllьqtь dyrt jьlda" tultьrьrqa tigən bulьp jarьşqa sьqtьm. Yđemde udarnьj iqlan ittem. Şulajđa mineŋ xeđmətem ber kem tarafьnan da təqdir itelgəne juq.

Əle oşo kəndə lə, mineŋ eştə buşqa sьqarьrqa mataşьvsьlar, eşemə qarşьlьq itevsələr osorap toralar, teləgən berkem telgənsə mineŋ eşkə ajaqsalьp mataşalar. Mineŋ jeikəmdə oşo kəndə meŋərləp-meŋərləp haldar ьltьralar. Qart keşe, hiŋə jarđam itəjek tip ujlavsьlar juq. Kirehensə „doşmanlьq" kyđe menən qarajdar. Teləhə kem kilələ hal əŧtendə dərlətep ut jaqьp, səj qajnatьp esep, balьq beşerep aşajđar đa, uttarьn hynđerməj taşlap kitələr. Teđəv matirijaldarьn əđerləvđe yđ əŧtenə alqas teləhə, nişləhen. Beđđeŋ eşebeđ juq tip kenə qarajđar kyrəheŋ.

Oşo aralarđa qьna jəqni 11 nse ejjyldə şundaj uqrь qьnьsqa qaldьm. Qəhər teşkərə, kemdər đer haldarьmdь aqьđьp jebargəndər. Jaraj əle kyrep qaldьmjuq ihə betənləj xarap bula inem. Haldarđь Ьrmbur kyqere janьnan keskə totop qaldьm. Bьna oşo nəmələr miŋə heđgə qariza tađьrqa məzbyr ittelər.

Zavьt—fabriktar teđəv, jaqьv matirjaldarь horap kəndə avьđđarьn asьp herən halalar. Ulardьŋtavьştarьn işetkən keşe juq. Ə min, xəkymət tarafьnan jəkmətelgən burьstarđь ytərgə tigən bulьp tьrьşьp jatam. Ləkin jaŋqьđьm betəhenə jeteşə almajьm.

„Xərmətle" Juzurallis mineŋ bьl qarizamdь iqtibarqa alьp, teđəv matirjaldarьn əđerləv həm əđerləngəndərđe haqlav eşendə miŋə berər jarđamьn bildələheŋ ine. Juq ihə min jaŋqьđьm buldьra almajьm bit. Oşo qarizamdь heđgə honop, tybənselək menən.

„Aq iđəl".

ƏĐERLEK

Eşendəge farmal qaraştar

RKI—qa urьndarđan əđerlek eşeneŋ urьndarđa barьşь turahьnda kilgən məqlyməttərgə qaraqanda, igen jьjьv həm əđerləv eşen kiŋəjtevgə ifrat ađ vaqьt qalьvqa qaramaŧtan, əđerlek eşe jenəjətle rəveştə jomoşaq kiŋəjtelə. Urьndarđa əle betə kantundardala quđqalmaqandar: əlkə həm kantun ojoşmalarь tarafьnan jetəkselek tik farmal jađьşьvdar həm tiligramdar aşaqьna. Jer eştəre xalьq kamissarlьqьnьŋ, Kalxuz sajuzdьŋ, Kaupxlipsajuzdьŋ, Sajuzxliptьŋ həm kantun jer idaralarьnьŋ eşsələrenen urьndarqa sьqьp jərəvđəre berđə jetərlek tygel. Maxsus savxuz tristarь tarafьnan jetəkselek bigrəktə jomoşaq.

Bьndaj xəl əđerlek eşen ədəvgə taba alьp bara, oşonan igen jьjьv həm əđerləv eşeneŋ uŋьşlь ytevenə qarşь ydeneŋ keşəv kesən his şikheđ jynəldərergə tьrьşqan beđđeŋ ələ ajaqtan jьqьlmaqan doşmanьbьđ fajđahьna xeđmət itkən yđenən yđə aqьlьvqa alьp bara. Juqarьnan tybəngə tiklem jetəkselektəge xərəkəthеđlek, əkeren quđqalьv həm farmalizemdь tiđ vaqьt esendə hьndьrьv kərək. Betə hьđьqtar bujьnsa tiđ vaqьt esendə əđerlek kampanejəhen kiŋəjtevđə praktik jarđam esən urьndarqa eşsələr jebərev julь menən jənle jetəkselekte kesəjtev kərək. Jetəkselek ojoşmalarьna udqarьlqan kampanejələrđə jənle məs'yləjətle jetəkselekteŋ başьnda torov kərək. Alda torqan əştər menən oşo rəveştə genə yđ vaqьtьnda həm dərəŧ jetəkselekte tə'min itərgə məmkin. RKI đьŋ kantun vəkildərenə, jortbaşqarmalarь janьndaqь siksejələrgə həm avьl səvittərenə taqьla ber tapqьr prafsajuz ojoşmalarь jarđamьnda, tiđ vaqьt esendə Əlkə kəmitətenen həm Savnarkumdьŋ—eşse brigadalarь, jeŋel kavalirejə tədev, xəbərselərđeŋ eştəren kesəjtev, stinə gəzitenen eştəren jənləndərev julь menən həm avьl səvittəre janьndaqь jarđam itev kəmisejələren eşkə tartьv julь menən kampanejənə kiŋəjtev turahьndaqь diriktiftarьnьŋ ytələven tikşerevđe qьŧtav vaqьt esendə kiŋəjtev kərəklegen iŧtərenə teşerəbed. Xərəkəthеđlekte bьsьranqandarđь asьp halьrqa həm sutqa birergə kərək.

Baqajьf.

Sibaj rudnigьn tikşerev-jomoqaqь.

1. Prajьzvudsteva zadanejəne artьqь menən ytəvgə eş disiplinahьnьŋ jaqşь julqa qujьlьvь bik kyp kenə fajda itte. 1. nse jartь jьlqa eşlep sьqarьvdь kytərev 24,5 % qa, ytəlep, praguldar dəjem alqanda kəmev, bьlar barьhьla satsejalizem jarьşьnьŋ hеđemtələre. Satsejalizem jarьş yđeneŋ esenə eşsələrđeŋ tep eləşen ьlьqtьra aldь.

2. Satsejalizem jarьşьnьŋ idejəhe jarьşьvsьlar tarafьnan tulьhь menən yđleşterelgən, jarьş eŧtənən sajuz jetəkselege aŋlь rəveştə jaqşьrtьlьp, jarьş dugьvьrьn ytəv eşenə tikşerev ytkərelep, tikşerev hеđemtəhendə kyp kenə jeteşhеđlektər tabьldь. Bьl jeteşhеđlektər, xəđergə kəndə betərelələr. Jarьştaqь osoraqan jeteşhеđlektərđən plandь sminarlarqa jetkerməv həm satsejalizem jarьşьnьŋ hеđemtəhen jomoşaq papylərləşterev.

3. Prajьzvudstevinnьj keŋəşmələr jomoşaq eşləj, eşsələrđeŋ qatnaşlьqь həm ulardьŋ təqdimdəre qəniqətlənerlek tygel. Eşsələr arahьnda ujlap sьqarьv həm tixniciskəj minimum eştərđe julqa qujьvđarđa aŋlatьv eştəre betənləj juq.

4. Part jəcəjkəneŋ prajьzvudsteva eŧtənən bulqan jetəkselege kyđgə kyrenerlek jaqşьrđь. Şulajđa ojoşmalarđьŋ „prajьzvudstevaqa jeđ menən" borolovdarь qəniqətlənerlek tygel.

5. Jəjge partejə uqьv eştərendə eş qujьlьşь artta qala.

6. Kamsamul ojoşmahь həm pianir ətərəttəre bik jomoşaq xərəkət itələr. Kamsamul eŧtənən bulqan partejə jetəkselege iŧke eş mitьtьnda barьvьnda davam itə.

7. Eşsələrđeŋ məđəni—tormoş şarttarьn jaqşьrtьv jetərlek dərəzə lə julqa qujьlmaqan. Kəmitəttər uqьv əjə ojoştorov turahьnda yđđərenen eştəren qьđьvlata almaqandar.

8. Kamunistar arahьnda tərtip urьnlaştьrьv, eskələkkə qarşь kəreşev eşendə matur heđemtələr bar partejə jəcəjkəhe dəjem alqanda tađa.

Səjfejef.

EŞKƏ TƏZRIBƏLE KƏMISEJƏ RƏISTƏREN ЬLЬQTЬRЬQЬĐ

Ytkən jьldarđaqь təzribələrđe fajđalanьqьđ

Tərtip ularaq, təp prizьf kəmisejəheneŋ rəise ukruk, əjəđ, kantun, rajun xərbi kammissarь jə bulmaha jerle idara başlьqtarь bulalar. Əŧtəlmə prizьf kəmisejələreneŋ rəistəre kadьr nacsastafьnan təqəjendələ.

Kyp jьldar bujьna prizьf eşen qarahaq, prizьf kəmisejələre eştərendə əlgəşevđər kyrep bulmaj. Əgərđə 1928 jьlda rizahьđlьq beldərev 6—8% bulha, 1929 nsь jьldala oşo uq sifьr qabatlandь.

Qajđan bьnьŋ səbəben eđlərgə?

Ykenes hеđemtələrgə kilterə torqan təp səbəp, ul—prizьf kəmisejələreneŋ rəistəreneŋ yđ eştərendə məs'yləjəthеđlek, ulardьŋ eş menən jetərlek qьđьq hьnmavđarь həm prizьf eşendəge ajьrьmlьqtardь belməv.

Ber nisə jьl rəttən bьl eşte ytərlek kəmisejə rəisteren təqəjenləv,—ifrat avьr xəl qьlьna torqan məs'ələ həm kyp avьrlьqtarqa təkələ. Nacsastaftarđь 30—40 kəngə castarьnan alьp torov, castьŋ eşenə qamasavlaj, həm kyp vaqьt (80%) prizьf kəmisejələrenə hər jьl jaŋь keşelər təqəjendələlər.

Oşondaj đur eşteŋ ajьrьmlьqtarь menən 1—1½ kəndə, qajьhь berđə ber nisə səqəttə tanьşьv məmkin tygel.

Oşononŋ arqahьnda jьşqьna kəmisejə rəise şul xəđer kəmisejəneŋ eş timpьn jomoşarta, məs'ələlərđe xəl qьla almaj, şunьŋ menən kəmisejə aqzalarь həm xatta prizьvniktar aldьnda yđenen aftarititьn juqalta. Şundaj maminttarđa buldь,- kəmisejə rəise yđeneŋ qatnaşlьqьn fəqqət kartalarqa qul qujьv menən genə ytenə, ə betə qalqan eşte kəmisejə aqzalarь, bigrəktə əŧtəlmənə qabul itevsələr xəl ittələr. Prizьf kəmisejələreneŋ rəistəre castarqa təqəjenləvđe tik jaraqlьqьna (по годности) qarap birgən maminttarьla buldь: „ə jaraqlь, nu jaraj, bərense osoraqan kamandaqa, jararlьq daluj həm gatava". Oşonan — tiiner — julь maşьnisь sanitar inьstruktьrlьqьna, timrslekkə, muzikantlьqqa, xatta paravuzdala jerəməgən kreŧtejən timer—julь pulgьna ələgələr. Bьl xəl jьşqьna bulь həm sour punkьtьnda kamandalar formiravajt itkən vaqьtta kyrenə, bьl vaqьtta farmiravanejə mədire keşelərđe ber kamandanan ikense kamandaqa taşlarqa məzbyr bula.

Taqьla oşondaj kəmisejə rəistereneŋ jaraqhьđ jaqtarь, ul danisinejələrđeŋ bulmavь, eş jərətevđeŋ dərəŧ qujьlmavь, prizьf betkəstə tiđgən castarqa kitev həm prizьf udqarьv turahьnda xisap birep qaldьrьrqa tələməv.

Bьl julda kəmisejə rəistəreneŋ kvalifikatsejələren kytərevđə qətqi ađьm jahav kərək. Bьnь, prizьf kəmisejələrenə rəis itep jə bulmaha rajun həm kantun xərbi kamissarđarьn, jerle idara başlьqtarьn, jə bulmaha kadьr nacsastaftarьn prizьftan 5 kən alda təqəjenləv, ular menən tərlə inьstruktaz udqarьv həm kiləsəktə fəqqət ulardь qьna təqəjenləv julь menən ireşergə məmkin.

Eşte şul keşelər udqarьrđar ki, qajhьlarь nigeđđə betə əđerlek eşen udqaralar, bьl eşteŋ betə ajьrьm lьqtarьn belələr həm eşteŋ dərəŧ qujьlьşь menən qьđьqhьnalar.

Kəmisejə rəistəreneŋ oşo rəveştə genə təqəjenləgəndə dərəŧ hajlavđь, yđ vaqьtьnda nərəttə ytəvđə, 1—nse rəzret lgutsьlardь kadьrqa jebərməvđə, tulьhь menən sinfьj hajlavđь xəl itep bulьr tejep eşənep bula.

Ikense jaq, ul—rasxuttarđьŋ kəmevə həm castarđьŋ eştərenə qamasavlaməv.

Məskəvđən jьlqь maldarьn tikşerev ikespiditsejəhe kilde

„Linin" iŧəmendəge betə sajuz avьl—xuzalьqь fəndərə akadimejəhenən Başqortostandaqь başqort jьlqьhь toqomon tikşerev esən ikespiditsejə kildə.

Ikespiditsejəneŋ kilev maqsatь: Başqortostandaqь jьlqь aŧьravsьlьqtьŋ xəđergə xələ həm jьlqь toqomonьŋ terđəren tikşerev, ojrənev şulaj uq kiləsəktə malsьlьq eştəren jaqşьrtьv qa juldar ađьv bulьp, itkə hujьv jьlqьlarь 'əđerləv, mengə attarь aŧьrav rajundarь hajlajasaqtar.

Ikespiditsejələ barьhь 9 keşe bulьp, əsər keşelek əs gruppaqa bylenep tərlə kantundarqa sьqalar. Təp tikşerelə torqan kantundar, Jьlajьr, T—Qataj həm Estərlə kantundarь alьnalar. Başqa kantundarđьŋ jьlqь aŧьrav eşe aldaraq torqan rajundarьndaqьna bulasaqtar.

Ikespiditsejə jьlqь toqomdarьn tikşergən həm əjrəngəndə, kalxuz, safxuzdaqь attarqa berense iqtibardь birəsəktər.

Ikespiditsejə Başqortostanda aj jarьm eşləp unan huŋ Ural əlkəhenə sьqasaq.

Ə. Vəlejef.

iŧerek „trujka"

Kəlsər—Tabьn jorto, Ydbək avьlь yđ ara jarđam kəmitəte rəise Vəlejef Fazlitdin, sikritarь Jamalitdinef Q. həm aqzahь Şəmsitdinef Nasir hər vaqьt Jelem—Qaran badarьnan iŧerek kilələr. Kəmitətte eş ifrat nasar bara. Jort kəmitəte qarap qara əle.

QARMAQ.

Gigatnttar tulqьnlanalar

I-Siləbestroj xərəkət itə.

Siləbe kəslə, rajun iliktrik stansahь betə eşte udarnьjlьq menən qьđđьra başlanь. Siləbe iliktrik stansahь yđeneŋ kesə menən Urta Uraldьŋ teşlək jaq ələşen, Svirdluvski, Qarabaş, Məjəs, həm Zalatavьs qalalarьn tə'min itə alasaq. Stansa zavьttarqa berense toktь 15 nse avqьsta birergə tejeş. Siləbe ilikter stansahьnьŋ kesə 150 meŋ kilavatlьq bulьp vaqьtьnda alda jebərev esən xəđergə kəndə 24,000 kilavatlьq kes menən tə'min itelde.

Təp kurpьstь qorov həm mantaz qujьv betə. Stansanь eşkə jebərevgə tədev matirjaldarьnьŋ yđ vaqьtьnda alьnmavь totqarlьq itə. Liningart mitallurgejə zavьtь ilikrьra impьrt tavarđarьn tota.

II Uralda rikanьstruksejə.

Xəkymət prajьktlaştьrьv inestitytə Uraldaqь 4 mitallurgejə zavьtьn rikanьstruksejələşterev turahьndaqь prajьkttь dərəŧlənə.

Rikanьstьruksejələşterev hеđemtəhendə Sьvaş zavьtьnьŋ sujьn birev nurmahь 30 meŋ tunnanan 170meŋ tunnaqa tiklem arttьrьla. Zavьttь jaŋьnan qorov esən təp summa 6 miljun, ə torlaq teđəleşe 4 miljun hum tora.

Kysiviski zavьtьnьŋ sujьn birev nurmьhь 162 meŋ tunnaqa jetkerelep, torlaq teđev esən totolasaq təp maja—6 miljun h u m tirəhendə talap itelə.

Aşa—Balaşav zavьtь yđeneŋ sujьn birev nurmьhьn jьlqa 81 meŋdən alьp 70 meŋ tunnaqa tiklem kytərəsək. Dəjem sьqьmь—4 miljun hum tirəhendə.

Şuluq vaqьtta xəkymət prajьktlaştьrьv inestitutь, Uralda jaŋь tiptaqь ere zavьttar prajьktlaştьrьv eşenə başlanь.

Tybən—Tagilda jьlqa 1½ miljun tunna, həm Bakalьj da jьlqa 2½ miljun tunna sujьn *birə torqan ere zavьttar qorov* bildələnde.

III Jaŋь sujьn eretev zavьtь.

Ipteş Kulikьf sit il kamandirufkahьnan qajttь. Ul Girmanejanьn məşhyr belgestəre menən Linigerat sujьn eretev zavьtьnьŋ prajьktьn *tikşerđe* Girmanejə belgestəre səvit belgestəreneŋ prajьkttarьn dərəŧ tip taptьlar.

Tixnikə qujьlьşь jaqьnan totqan urьnь menən Liningrat sujьn eretev zavьtь kevək zavьttarđьŋ Girmanьjala la juqlьqь belende. Jaŋь zavьttьŋ eşləp sьqarьv nurmьhь jьlьna 40 meŋ tunnь menən hanala.

Jenəjət qanundarь qajđa?!

Jьlajьr k—nь Qələli avьlь Sələjmanьf Nurqəli, kypьsьraqlьqtar eşləgənə esən Ьrьmbur pidtixnikumьnan qьvьlьp sьqarьlqajnь. Unьŋ jenəjəte, nəj esən unan sьqarьlьvь turahьnda tulь matirejal jьjnap Tanalьq VLKSM jortkumьna jebərelə, ləkin jortkum sikritarь Bikcurin Gərəj bьl jenəjətte jəşerep qaldьra.

Jeŋel kavalirejə nalyt jahap, Sələjmanьftьŋ 151—matda menən xəkem itelə torqan jenəjət eşe baŧtьrьlьp qaldьrьlьvьn asa.

Ulardan başqa, Sələjmanьftьŋ Bajmaq Başkenəgə byləgəndə mədir bulьp torqanda đur rastrata jahaqanь belengəjne.

Bьna şul bəndəgə haman ber tərlələ sara kyrelməj, bьđa jenəjət qanundarь qajđa?!

Irəndek.

سېزونلۇق ئىشنى ھاقلىق كاسساھىدا

سېزونلۇق ئىشنى - تۈگۈتۈۋسى، بۈيۈك ئىشنەردىكى 5 يىللىق پىلاننى تولتۇرلۇشنى ئېشنىپ بەكى گەزىپتەردە ئۇچۇپ قىنىنا تۇگىل، بەلكى ...

ياماڭ شىش ئاۋرۇنى قارشى كۈرەش ئاسايىدۇ

ۋېتېرىنارىيا كەڭەشتەردىن

...

ماللار دوكتۇرى: ع. چورايف.

كالحوزلاردا كۆز سەسلگەن ئېگىندەردىن يېتىشتىرو تەرتىپى

(سسسر كالحوز سېنتىرىنىڭ بويرۇغى بويىسا)

سسسر نارگامزىم ھەم سسسر كالحوز سېنتىرىنىڭ 1930نسى ،يىل 12نسى ئاپرىل قارارى بويىسا ئاۋال حوزالىقى تەرتىبى ئاغزالارنىڭ ئۆتكەن كۆز ياغمىز ...

كالحوزدان سىئىقاقان حوزالىقتارغا يەر نىي سىك بىرىلدۇرگە تېيىش.

(باشنارگامزىم ھەم كالحوز سايوزدار سايوزىنىڭ بۆتە كالحوز يەر ئېدارالارىنا قاراتا بىرگەن سىركولەرىنەن).

كۆزگۈ سەسۇ ھەم پارغا ئەزىرلەنىو شولايوق كالحوز پراۋلېنيا، ئاۋال سەۋېتەرىنىڭ ئالدارىنا قويىلمان بورىسنى ...

...

Huqьşsanlьqtь KƏŞƏITEV ƏŞƏN.

6 nsь ejjylde eşse krəƀtejən qьdьl ərmejəhe baş idaıahь janьnda qəskəri ukruk həm yđək idara vəkildərenen 1908 nsə jьlqьlarqa prizьf məs'ələləre turahьnda kin kəneşmə buldь.

Prizьftьŋ niged burьstarь kampliktavaneje həm qəskərđər xeđmətə idarahь başlьqь ip. Navьmьf tarafьnan asьq rəveşte jaqtьrtьldьlar. Ul məş'ələneŋ nigeđen—Qьđьl ərmejəneŋ huqьşsan əđerlege kypselegende prizifte jaqşь udqa rьvđan tora—tine.

Oşo vaqьtqa tiklem bьl eş turahьnda bete jerdələ həm bete keşelərđə xisap birməneler. Urьndarđa ərmeje kamandьvanejələre bьl niged—ərmejəneŋ huqьşsan əđerlek məs'ələhenə jetərlek iqtibar bylməneler. Prizьf jьşqьna strajьvoj kamandьvanejəneŋ aktif qatnaşь bulmajьnsa „yđenən yđe aqьlьv" julь menən ytkən, e oşonan—jьldan jьl „kampliktavaneje sire" qabatlana, eƀtev menən her vaqьt unajhьđlьq.

Bьjьl bьndaj sirđərđe nisekkenə bulhala beterev kerək. Ilebeđđə đur aloja kitevđər bar. Prizьf udqarьv turahьndaqь kampaneje ilebeđđe ydgərgən şarajьttьr horavьna qulajlaştьrьlьvqa tejeş, „iƀkesə" eşte alьp barьv jaramьj.

Bьjьlqь prizьf kampanejəheneŋ maqsatь bulьp—ərmejəgə bete jəhəttəndə qimmətle, tađa jəştər: fiziciski tađa, uqьj—jađa belgəm həm sinfi totanaqlь—jəştər birev. Bьl es niged mamint bьjьl prizьf eşenə qaqьlqandarđьŋ betəhe menəndə ajьrьm kiƀkenlek menən udqarьlьrqa tejeş.

Bьjьl bigrəktə sinfi hajlav məs'ələhe nьq oslanьrqa tejeş. Krəƀtejən xuzalьqьnda kəlliktiflәşevđeŋ kiŋəjgən həm kulaklьqtь sinьf bulьv jaqьnan beterev sejəsəten tajpьlьşhьđ udqarьv şarajьtьnda, avьlda sinfi kerəş ajьrьm kiƀkenlek menən kiŋəjə həm bьl kerəş ifrat aktif rəveşendə prizьf udqarьv kampanejəhenə tə'ƀir itmij qalmaь. Stinaqa qььlqan sinfi doşman ərmejə saƒьna hьrьqьvqa bete memkinlektərđe fajđalьna. Şunьŋ əsendə aqьmdaqь jьl şarajьtьnda bete iqtibarđь sinfi hajlav məs'ələhenə nьq mabilizavajьt itevđe horaj. Kulaktьŋ həm qəmymən „sitteŋ" ərmejəgə hьrьqьvьna sik qujьrqa vaqьt inde.

Ytkən jьldarđa beđđə jəştərđe qəskər terđərenə bylev məs'ələhe şьmaraq bulmanь. Navabranistarđьŋ ajьrьm fiziciski tere, unьŋ qabilejəte, belgesiegə qəskəri tərđərgə jebərgəndə jetərlek rəveştə iƀəpkə alьnmaqan. Ulardь hajlav nьqlь iqtibar menən udqarьlmaqan həm castar qəskərđərđeŋ tərđərenə eƀtəlmələrđeŋ tura kilməvđərə rizahьđlьqьn belderđelər. Bьjьl oşondaj kyreneştərđe qətqi rəveştə bulđьrmav kərək. Navabranistь qəskər tərđərenə taqəjəndəgəndə, ularđьŋ hər jaq sifatьn iƀəpkə alьvqa maksimum iqtibar birev kərək.

Ytkən jьlqь prizьftarđьŋ jomoşaq urьndarь bulьp bьl eş menən strajьvaj kamanda sastafьnьŋ bik ađ qatnaşьvь buldь. Ular bьl eşkə yđđəreneŋ castarьn tultьrьvqa qadi tixnika tipkenə qarasьlar. Strajьvaj kamandьvanejəgə prizьfqa rəttən jaqьnlav həm eşkə zitdi totonov kərək.

Oşondaj bete jeteşhedlektərđe şul vaqьtta qьna buldьrmaƀqa məmkin, əgərdə:

1) Prizьf məs,ələhendə maksimum rəveştə bete səvit, parteje həm jerle jəmqejət urgьndarьnьŋ fikere mablizavajt itelhə həm əgərdə prizьfqa məhim səjəsi kampaneje rəveşendə massьvaj xaraktir birelhə;

2)Prizьftь curanan tura uđ qarqan vajьnkamattar həm urgьndar həm uqa jarđam itkəndər, bəgengə kən horavьna qarata yđđərenen eştəren qajtaran tədebələr həm ytkən jьldarđaqь jeteşhedlektərđe qətqi rəveştə betərbələr.

3) Strajьvaj kamandьvaneje prizьfqa aktif totonha, yđe yđenə hajlav udqarьrqa başlaha həm maksimum insəjatiflьq kyrhəthə—bьl eştər unьşlь xol itelərđər.

A. BUBNUF.

PALITPRASVIT EŞSELƏRE YĐ URЬNDA-RЬNDA BULЬRQA TEJEŞTƏR.

palitprasvit eşseləren yđ urьndarьnan alьv, uqьv ejđəren, kətepxanalarđь jaвьp qujьv-вьl kyltura fruntьndaqь вegenge вurьstarđь aŋlamav, kyltura fruntьnda вegələv jahav, вьnь jahaqan hər вer partejə kamsamul aqzahь həm ojoşmalar məs'ylejətkə tartьlьrqa tejeştər.

Palitprasvit eşselərə kadьrь məs'ələhe beđđen eşebeđđə iŋ jomoşaq mamintlardan ihəplənə. Avьlda massavaj palitprasvit eşen qujьvđьŋ məs'ylejətlelegenə javap birerlek kadьrđar buldьrmaj torop, palitprasvit eşendə, bigerəktə avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem siktьrьnda, ul eşte qujьvđa tiđ arala hiđelerlek hьnьlьş jahaj almajasaqbьđ. Ləkin eş beđđen palitprasvit eşselərə ađerləmav đə genə tygel, bəlki bulqan tiklem təzribələ eşləp ejrəngən iptəştərđə palitprasvit eşenə berketməvebeđđə. Beđ eşte partejə ojoşmalarьnьŋ jarđamьnan başqa buldьra almajbьđ. Sənki palitprasvit eşselərenən izbactarđьŋ almaşьnьvdarь bigerəktə bьjьlqь uqьv sizunьnda ber tərlə lə siklənevđə belmenə. Beđ xəđergə kəndə izbactar kadьrь turahьnda ber məqlyməttə birə almajbьđ. Sənki ularđьŋ sastafь aj hajьn ber nisə qabat almaşьnьp tora. Bьl turala kammunistar partejəhenəŋ qararь bulьvqa qaramaђtan, tiđ almaşьnьvdar hamanda davam itə ələ. Yđək kəmitət uqьv ejđərə turahьndaqь qararьnda: **„Uqьv ejə kađьrdarьnьŋ jomoşaq lьqь, ularđьŋ tiđ almaşьnьp torovđarь вətə partejə ojoşmalarь aldьnda tiđ kəndə ularđь kytərev həm xəđerləv məs'ələləren quja. Yđək Kəmitət вətə partejə ojoşmalarьna palitprasvittar menən вergə 1930 nsь jьldьŋ kedenə rajun, ukruk eşselərenən, savpartşkula, pidtixnikum, raвfak вətərevselərđən 10 menđən də kəm вulmaqan handa kammunistar həm kamsamuldarđь uqьv ejđərə əsən jьjnap, ularđь əs jьldanda kəm вulmaqan mətdətkə şul eşkə вerekterep, davamlь rəveştə ularđьŋ kvalifikatsejalarьn kytərev eşen ojoştorop qa quşa** tejelə. Yđək Kəmitəttьŋ bьna bьl,beđđeŋ əsən qajət đur əhəmejətə bulqan, diriktivahьna urьndaqь partejə ojoşmalarь bər tərlə lə iqtibar itmənelər. Ul qьnala tygel beđ 2 nse bahqьs səvit partejə məktəben bətərevselərđən ber əşsə lə ala almanьq.

Uqьv ejđərenəŋ ədləkhed eşləvdərə tə'min itelməgən urьndaqь partejə ojoşmalarь palitprasvit eşe menən jetəkseləк itev turahьnda ujlapta qaramajdar. Yđək Kəmitəttəŋ: „UQЬV ƏJĐƏRENEŊ ƏDLƏKHƏD EŞLƏVDƏREN TƏ'MIN ITEV, EŞTEŊ ZATЬN KYTƏREV—IZBACTARĐЬ BAŞQA TƏRLƏ ADMINSTRATIF EŞTƏRĐƏN BUŞATЬVĐЬ HORAJ...“ tigən qarar bulьvqa qaramaђtan, izbactardь teləhə nindəj, palitprasvit eşenə his ber tərlə bəjlənəşe bulmaqan eştər menən jertevđərə arqahьnda uqьv ejđərə ajđar bujьnsa biklə toralar. Eşsəndərđə palitprasvit eşe menən tərbəjələvđə uqьv ejđərenəŋ qaravьlsьhь jətəkselek itə. Bьndaj kyrenəştər uqьv ejđərenən eştəren tikşerevsələr, urьndaqь ojoşmalarđьŋ palitprasvit eşenə ber tərlələ baha birməvđəren həm ber tərlə lə jetəkselek itməvđəren kyrhətələr. Bьl xəl izbactarđь şundaj xəlgə teşerđə, ular yđđərenəŋ palitprasvit eşenəŋ barьşь turahьnda ber tərlə lə məs'ylejət hiđməjđər.

Səjəsi həm iqtisadi əhəmejətə đur bulqan kampanejalar palitprasvit urgьrdarьnan sittə ytələr, izbactarđan fajđalanhalar đa, palitprasvit eşenəŋ yđəge bulьrqa tejeş bulqan uqьv-ejđərə bьl kampanejələrđən sittə qalalar. Başapkumdьŋ bьl turalaqь diriktivahьn valkumdar iqtibarqa la almaqandar. Abkum diriktivahьn qəməlgə atqarьv turahьnda hyđ qьđqatьvsь palitprasvit eşseləren partejənən sьqarьv menən qurqьtьvđar bulqьlanь. Urьndaqь partejə ojoşmalarьnьŋ palitpasvit eşenə bьndaj qaraştarь tiđ arala bətərelərgə tejeş. Eşsələr menən urta xelləlar sajuzьna baha birə belməvsə, ulardь urьnhьđ qьђьvdarь əsən partejə yđ aqzalarьna jaza birgən bulha, palitprasvit eşenə baha birə belməvse kammunistarqa la bьl begəvđər əsən jaza birergə kərək. Beđ şunhьđ eşte təđətə almajbьđ. Sənki palitprasvit kadьrđarь menən ihəpləşməv bətə ramkalarđan sitkə sьqtь.

Partejə tarafьнan palitprasvit urgьndarь aldьna qujьlqan səjəsi həm xuzalьq jaqьnan əhəmejətə đur bulqan burьstarđь tormosqa udqarьv eşe yđənən yđə Yđək Kəmitəttəŋ uqьv ejđərə turahьndaqь qararьn tormosqa atqarьvđь horaj.

Başqortostan jəmhyrejətenen rajundarqa bylev mənəsəbətə menən xəđerđən yk kantkum eşselərenən uqьv ejđərə, kyltura, jorttarь əsən eşsələr mabilizavajt itev eşen tikşerep həm mabilizavajt itep ularđь 3—4 jьlqa şul eşkə berketergə kərək. Jəmhyrejət eşselərenən ber ələşən şul maqsat menən kalxuz həm avьldarqa jeberevdə zarar itməђ inə. Əgərđə beđ şul təzribələrđə udqara alhaq (bьl təzribələrđə uqa rьrqa beđ məzbyrbeđ) palitprasvit urgьndarьnan partejə həm səvit xəkymətə tarafьnan ular aldьna qujьlqan burьstardь ytəvđəren talap itə alasaqbьđ həm ular beđđeŋ teləktə tormoşqa atqara alasaqtar.

Bьna şul saqьnda qьna tiđ arala hiđelərlek rəvestə a. x. satsejalizem siktьrьnda həm ajьrьm xuzalьqtar arahьnda beđđə qəniqətləndərerlek palitprasvit eşenəŋ qujьlьşьn kyrə alasaqbьđ.

ILJASЬF.

Tavar menən tə'min itev

eşendə lafka kəmisejələre đur urьn totalar.

Xəđergə məldə vaqьtsa tavar jəteşməj torovđьŋ, xalьq hər vaqьt yђə kilgən ixtьjaзьn tulьhь menən ytəməvđeŋ təp səbəptərenən (rikanstruktif dəver—ere indysterejəgə, kyp kes taşlav, xalьqtьŋ artьvь, ixtьjazdьŋ kytəreləvə həm başqalarđan) başqa, bьlarqa əђtəlmə bulьp, bigerəktə avьl jerđərendəge kapiratif tarmaqtarьndaqь jeteşheđlektər. Kapiratif həm lafka kəmisejələre nьqlap eşləməjđər. Kilgən tavarđarđь bylgəndə qođa—qođaqьjlьqtar, yđ fajđalarьn qьna kyđətevđər, tavarđь tiged bylməvđər həm eş başьndaqь xeđmətkərđeŋ tavarđь kyberək alьvđarь təp massьnь tavar menən tə'min itev eşen taqьla nasarajta təşə. Bьl kapiratif tarmaqtarьna tarqalqan, sit ilimintlarđьŋ hьrьqьvsan bulьvđarьla eşte tulьhь menən julqa halьvqa qamasavlaj. Oşonđaj kyŋelheđ kyrenəştərđə kyp urьndarđa osoratьrqa tura kilə.

Miђal əsən Məsqyt kantunь, Nasibaş avьlь kapiratifьn alajьq. Bьl kapiratif yđenəŋ 20 aj eşləgən eşsenən ejjyn ajьnda xisap birđe. Eşsən massь kapiratiftьŋ həm lafka kəmisejəhenəŋ tavar bylevđə bulqan həm başqa jeteşhedlektəren asьp haldь. Lafka kəmisejəhe yđ burьstarьn bətənləj onotqan. Tavar bylgəndə tura jul, sinfi hьđьqtь haqlarqa tejeş bulhala, ul kirehensə yđ jaqьndarьna həm „teşlerək“ xalьqtь tə'min itevđə yđ aldьna qujqan. Kəmisejə aqzahь Allajar tavar kilgən hajьn kypləp tavar alqan, jaqьndarьnda buş qaldьrmaqan. Təftiş kəmisejəhe aqzahь Vəlejət N. olo qatьnь əđtənə jəş qatьn jərəşkəs ber ađnala jəş qatьnьna əs kylmək alqan. şul uq vaqьtta jьl bujьna bər nindəj tavar ala almaqan batrak—kapiratif aqzalarь ifrat kyp. Avьlda bulqan partejə həm kamsamul jəcəjkələre bьl tərtip—hedlektərđə kyrə toropta ber nindəj eş kyrməgəndər.

Avьl xalqь oşo jeteşhedlektərđə kyrə toropta „beđgə lafkь kəmisejələre kərəkməj, ular yđ fajđalarьn qьna kyđətələr qajhьn hajlahaŋda şul bulьr“ tejđər.

Kiləsəktə oşondaj jeteşhedlektərđə buldьrmaђ əsən kiŋ eşsəndər massьhьn kapiratif eşe tirəhendə tuplarqa, yđ ara tənqit eşen kəsəjtergə, partejə jetəkseləgən tejeşle julqa halьrqa həm idara itev, lafka kəmisejələrenə həm təftiş kəmisejələrenə eşleklə aqzalarđь hajlarqa kərək. Tik oşo vaqьtta qьna eş rətkə halьnasaq.

Spartak.

Xəвərselər dəftəre

Jarlьlar fundь tulь fajđalanьlhьn.

Kapiratiftarđa jarlьlarđь kapiratifkə tartьv, jarlьlarqa jarđam kyrhətevđə jarlьlar fundь bulьv hər kemgə bildələ. Bigerəktə xəđergə kəndə jarlь batraktarđь 100 pratsintь menən kapiratiflaştьrьv eşə bətə kapiratiftar aldьnda bajavaj burьstarđan bulьp hanala.

Kapiratiftar bьl julda atlaqan hajьn kankerit saralar kyrəbarьrqa tejeştər. Lekin, şuqa qaramaђtan urьndarđaqь kapiratiftarđa jarlьlar fundь bulьrqa tejeş Unь fajđalanьvđa ələ bulha halqьn qaraştar jəşəp kilələr.

Qajhь ber kapiratiftarđa bьl asьq kyrenə. Bьl turala bergenə fakt kiltərep ytəbeđ. 1930 nsь jьlda kapiratiftarđa jarlьlar fundьnьŋ 456 meŋenən 32 meŋe fajđalanьlmaj.

Bьna bьl fakttarqa qaraqanda jarlьlar fundь tejeşlə urьnqa fajđalanьlmav kyrenəp tora. Bьl fakt beđgə urьndarđa kapiratiftarđa eşləvsə iptəştərđən halqьn qaraştarьn kyrhətep tora.

Şuqa kyrə, bьl jaqqa nьq iqtibar itərgə kərək. Jarlьlar fundьnan, jarlьlarđь kapiratiflaştьrьv həm ularqa jarđam itev fundьnьŋ bergenə hum, bergenə tin də aqsa fajđalanьlmaj qalmahьn. Unьŋ əsən berensə nəvbəttə bьl eşkə đur səjəsi əhəmejət birergə jarđamdь hyđ menən tygel, eş menən kyrhətergə kərək.

Musanьŋ „muzikahь“

Kulaktar kəjən ujnaj.

Qьrmьђqalь jorto, Iђkə—Şaraj avьlьnьŋ Ojəbzəlilef Musa kapiratifta prikaşşik bulьp eşləj. Ul yđe elekkə kalcak əfisərə. Kalcaktan qajtqas 24 nse jьlqa tiklem Aqtaş avьlьnьŋ savđəgərə—kulagь Məxəmətdin menən bergə hatьv itte.

Ul kalxuzqa alьnmavьn həm alьnha la kalxuzsьlar menən kiləşə almavьn kyđətep məlar kalxuzqa iəməgən. Ydenəŋ eşendə kalxuzsьlar həm ajьrьm xuzalьqtar arahьnda ajьrьmlьq haqlaj. Tavar jebərgəndə kalxuzsьlarqa iŋ adaqtan jebərə. Kalxuzsьlarqa kələp qaraj.

Bьl aq əfisər, kulak jalsьhьn qьvarqa kərək.

Fakil.

Kamsamul 130 hum rastrata jahanь.

Ađnaj jorto, Jarbişqađaq avьlьnda Kyhəpqol patrip kapiratifьnьŋ bələkəjgenə byleksəhe bulьp, şul byləksələ kamsamul aqzahь Xuzaxmətьf prikaşşik bulьp xeđmət itə. Hunqь vaqьtta unьŋ kenə-tenə əsəven iђkə alьnьp idara tarafьnan uqa təftiş jahaldь həm 130 hum rastratahь asьldь. Şulaj bulhala idaranьŋ qođa-qođaqьjlьqь arqahьnda ul urnьnda qaldьrьldь.

Bьl tavarđь yđenəŋ jaqьndarьna qьna birə. Tiđ arala bьl eştər tikşerelhən həm Xuzaxmətьf qьvьlhьn.

„D.“

Piriminnik—traxtrsьlar

Tutьski lagirьnda, Θfə jerle pulgь janьnda kalxuzdarda eşləv əsən traktьr eşsələre əđerləv kurьь asьldь. Piriminiktər arahьnan kurьsqa uqьrqa inevselərđeŋ hanь ifrat kyp. Kurьь bətep sьqqan piriminniktərđə eş menən tə'min itev sarahь kyreləsək.

Rucuk.

BAŞQORT IMLƏHEN ZAKUNLAŞTЬRЬV TURAHЬNDA.

Başqortostan ydək başqarma kəmitəte prizidejumь

QARARЬ.

Başqortsa dərəs jadьvьnda imlə qaqidələren ydeləştərev əsən zitdi tormoz bulьp xeđmət itevsə talaşь mes'ələlər bulьqanqa həm kiŋ jəməqətselek tarafьnan jadьvda ber tərlьvьn iqtibarqa alьp, bətə noşorejət urgəndarьnda, başqort telen nəşrləvdə, məəs'səsələrđən ya ara jəđuştarьnda həm rəsmi dakumintlarda berləştərelgən zakunlaştьrьlqan başqort imləhen məshyri rəveştə qullanьvdь təjəslə tabarqa.

Başnarkampruş tarafьnan işetelgənsə 'jadьv (fanitika) nigeđendə eşlengən başqort imləhe prinsiptəren DƏRƏB TABAROJA.

Başnarkampruşqa imlə qaqidələre bəbьp sьqarьrqa quşьp, ul bəbmanь başqort janь əlep jadьvьnda həm şunь zakunlaştьrьv əsən fən əsəsendə bildeləv telen əşləv julьn ejrənevdə başnarkampruşqa tapşьrьrqa.

Başqortostan ydək başqarma kəmitəte rəise: Şafiqef.

Başqortostan ydək başqarma kəmitəte sikritarь: X. Kəlmitьf.

Janqьnqa qarşь

Kərəş 10 kenlegə—Arqajaş k—nda uņьşlь ytte.

(Kantun janqьnqa qarşь kərəş dipo nəcəlnige ip. Mirsəjəpef menən həjləşev)

Arqajaş kantunь dəvməlendə oşo jьl 5 nse ejjyndən 15 nse ejjyngə tiklem uttan haqlanьv un'kenlegə iqlan itelep, un kenlek bik uņьşlь ydde. Kantun pazar dipohь ydenen bətə kesə menən avьldarqa sьqьp, 12 urьnda janь ixtejari uttan haqlanьv drozinalarь ojoştorop, iņ sьnsьqьan kamsamul həm kalxuz jəştərenən 460 keşe drьninik bulьp alьndьlar.

Un kenlek unьşlь ytev menən bergə kantun dəvməlendə 7 xekymət məəssəsələrendə naljut jahalьp, kyp kenə jeteşhedlektər asьp halьndь. Məbələn: Gubirnski jorto həm Oro kyl avьl səvitendəgə uttan haqlanьv druzinahь bulqan arbalarđь həm başqa oşondaj məxsys qoraldardь asьq jerdə totqan. Heđəmtələ kyp kenə qoraldar eştən sьqqandar. Şulaj uq Qonşaq jortonda bьndaj halqьn qaraştar kyp bulhala, urьndaqь ojoşmalar berdə iqtibar itmegəndər.

Iqlan itelgən uttan haqlanьv un kenlegə xalьq arahьnda bik nьq tə'sir qaldьrdь. Xəđer kantun uttan haqlanьv dipohьna kən hajьn tigəndəj drunnik itev əsen hozap qьrьzalanьp kilə.

Uĺьl uq menən ut haltvsь kulaktarqa həm uttan haqlanьv eşenə ajaq salьvsьlarqa vrqьtьnda atpur birelep bara.

Bьl eş kiləsəktə taqьla nьqlь julqa halьnьp, partejə səvit xəkymətenen beđđen alqa qujqan burьstarьn ytevđə bətə kəsəbeddə birəsəkbeđ,—ti ip. Mirsəjəpef.

Fizkyltura eşselərə

əđerlənə

Θfə jerle pulgь janьnda Tutьski lagirьnda ejjyl ajьnda avьldarđa fizkyltura tyŋərəktərendə eşləv—julbaşsьlьq itev əsən qьđьl ərmejestər əsən 30 keşelek kurьs asьldь. Kurьsqa fizkyltura eştəre menən ber ađ tanьş həm bьl eştə qьđьqhьnьvsьlar alьndьlar, bьlar xeđmətterə tulqasta avьldarqa—kalxuzdarqa qajtarьlasaqtar, əgərđə ular arahьnan teləvselər bulha fizkyltura kurьstarьna jebərələsəktər. Uqьv sintəberđeŋ 10 na tiklem dəvam itəsək. Xəđergə kəndə uqьvđar ifrat qьđьv bara.

Kucukьf.

Dim xuligandarьnьŋ eşe.

Dim bujьnda 8 nse ejjyndə xuligandar gruppahь tarafьnan Zьjkin ylterəlgəjne həm ber nisə grazdandar tuqmalqajnь. Xuligandar həm ylterevsələr qulqa alьnqandar.

Eş tikşerelep bətkən həm Θfə qalahь xalьq sutь tarafьnan 15 nse ejjyldə tьŋlavqa təqəjendəldə.

Eş bujьnsa 7 keşe məs'ylejətkə tartьla. Jenəjətsələr jenəjət qanunьnьŋ 136 nsь matdəhe bujьnsa qəjepləņələr. Eş kyrgəđmə rəveşendə 1 nse dəvlət zavьtь klubьnda səqət 5 tə tьŋlana.

Javaplь ridaktьr: B. IŞEMQIUL

KƏNƏLEK VAQIQALAR.

— Pugacuf irege uramь 10 nsь jortta torovsь Biliskej, 2 nse ejjyldə əjenən sьqьp kitevđən qəjep bulqan.

— Torqan urьndarь bildəheđ bulqan, Cirlinku Ivan həm J. Biləjeftər, Girnikuf stansahьnda urlanqan nəmələr menən totolqandar.

— Karl—Marks uramь 105 nse jortta torovsь N. Naumьftьŋ 198 humlьq nəmələren urlap sьqqandar.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan K. Salikьftьŋ sigən jalanьnda 111 hum aqsahьn urlaqandar.

— Rabfak binahьnan ber matur həm ber mikraskup urlap sьqqandar.

— Sirapkuptьŋ hət firmahьnda eşləvse kuznis P.P. Cistakuftьŋ Θfə stansəhьnda 95 hum aqsahьn. partejə biliten həm uņьş jьjьv kampanejahьna kamandiravajt iteləve turahьndaqь tanьtmahьn urlaqandar.

— Mixajьlьvskej uramь, berense jortta torovsь M.Manişina militsejəgə qarşьlьq kyrhətevđə Oqəjeplənep, əđtenən jenəjət eşe teđəlgən.

Belderev.

15 NSE EJJYLDƏ, KIS SƏQIƏT 6—LA, „8 nse mart“ farigь klubьnda (elekke sinaguk) jartь jьllьq eşe turahьnda Qala iztimaqi tə'minətteŋ daklatь bildələnə.

Qala səvitenen xərbi, tormoş həm sənəqət siksejə aqzalarь, berketelgəndər həm diligattar, „8 nse mart“ is degefabrik eşselərə həm bətə invalit berekmələrə saqьrьlalar.

QALA SƏVITE.

Hatьv.

QALA FINANЬS BYLEGENEŊ ŞTRAFTAR TYLƏTEV BOJORAHЬ, oşo qaraltьlarđьŋ batьlьvьn iqlan itə:

16 NSЬ EJJYL, irtəngə 8 səqəttə, Cirnişьva Zalixanьŋ—aqas əj, narьqь 2,500 hum (Aksakьf uramь, № 18).

16 NSЬ EJJYL, irtəngə 9 jarьm səqəttə Zabalatufski Vəsili ustinuvic—Trudavaj uramь, № 29, aqas əj, timər menən jabьlqan, jort qaraltьlarь menən, xaqь 100 hum.

16 EJJYL, irtəngə 10 jarьm səqəttə Şutьva Jekətirina, Grigorejəvna Moskəv uramь, № 8, aqas əj, xaqь 500 hum

Tylətev bijorahь: Abdraximьf.

„Başqotostan“

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 10 Ejjyl alьv hatьv

1- 6% A. O. Z.	4 h.	86	—	h.
1928 j. %hbd. „ „	128	h.	130 h.	
1929 j. otoş. zajьm	100 „	35„	100„	65„
1927 j. 10% O. Z	26 „	28„	—	—
„ 3- krəä O. Z	5 „	— „	— „	—
K X. nəqьtьv Z.	10,24	—	„ 10„	27
1-İndyst. Zajьm	25,33	—	„ 25 „	42 „
2- „ , %is	26,19	„	26„	29
8 „ „ %hbd	25.	—	„ —	—
„ „ %is	52,35	—	„ 52„	35„
„ „ %	51.		„ 51„	10
11% ske Z	104	—	104	05„
Massavit za ..m	25	46 „	26	6
511 ..-Z..		52 20	52	38

Bur kyləmdəge, ajlьq, səjəsi, ədəbi, xuduzstьva, ikanumika həm tənqit zurnalь

„JAŊALIF“

Tatarьstan xalьq aqartьv kamisarejatь həm tatar səvit jađьvsьlarь ojoşmahь urgьnь.

Ridkalligejə: F. SƏJFI — QAZANLЬ (məs'yl ridaktьr), Q. NIQMƏTI, ISXAQ RƏXMƏTULLIN, Z. QƏLI, I. RƏMI.

„JAŊALIF“ Kyltura rivəlytsejəhe prablimalarьn marksizem—lininizem nigeđendə tejyritik jaqtan eşləvgə xeđmət itəsək.

„JAŊALIF„ Ədəbejat, tənqit, dəjəm matur sənəqət bujьnsa, kytərelgən məs'ələlərđə asьq sinfьj jul bildələvdə kyđətəsək.

„JAŊALIF„ Tatar səvit matur ədəbejatьn idialugejə, stilistika, tel jaqьnan tejeşlə dərəzəhendə kytərevgə jəqni pralitarejat ədəbejatь safьna jaqьnlaştьrьvqa, şulaj uq matur ədəbejatta Sotlanqalejefselek kevek aurzьva millətselege aqьmdarьnan qьđqanьshьđ rəveştə sinfьj jeđen asьvqa xeđmət itəsək.

„JAŊALIF„ Kyltura rivəlytsejəhe barьşьnda alqa qujьlqan məs'ələlər tirəhenə səvit jəməqətselege fikeren tupplavqa, şul julda aktiflьq kyrhətevgə jarđam itəsək.

„JAŊALIF„ Ydenəŋ tirəhenə pralitarejat səvit jađьvsьlarьn, qilmi eşselər, kyltura eşseləren tuplarqa tьrьşasaq.

„JAŊALIF„ Satsejalizem təzeləşə julьnda aktif qatnaşqan eşse, kalxuzsь, partejə, kamsamul, qilmi eşselər kyltura eşselərə, həm başqalarqa qaratьlьp sьqasaq.

„JAŊALIF„ Tyвəndəge вylektərđə esenə ala: matur ədəвejat—sənqət—tənqit—ikanumika—kyltura—ədəвejat tarixь—вiвliagrafejə—xrunika—həm вaşqalar.

„JAŊALIF„ Zurnalьnьŋ vaqьtьnda sьqьp barьvь həm jaqьь kəqьđda basьlьvь tuluhьnsa tə'min itelde.

JAĐЬLЬV XAQЬ.

1 jьlqa 5 hum, ‖ 6 ajqa 3 hum ‖ 3 ajqa 1 hum 75 tin.

Ajьrьm hanь 60 tin.

PADPISKA ALЬNA: Baş ikespiditsejə lə, „Tatizdat“ tьŋ kantun, rajun həm Qazandaqь kitap magazindarьnda, Səvittər Sajuzьndaqь barlьq puşta bylektərendə, qala həm avьldarđaqь xat-gəzitə jertəvsələrđə, timer jul stansejalarьndaqь kitap kejuskalarьnda.

TURANAN TURA PADPISKALAR JEBƏREV ƏSƏN ƏDRIS: КАЗАНЬ, ЧЕРНЫШЕВСКАЯ № 9 ЭКСПЕДИЦИЯ „ТАТИЗДАТ“а.

RIDAKSEJƏ ADRISЬ: QAZAN. CIRNISUF URAMЬ, 21, TILIFUN № 22-84

KARISPANDINTSEJƏ LƏR ƏSƏN: Qazan, puşta KUMTAHЬ, 54.)§(TILIGRAMDAR ƏSƏN: Qazan, „Jaŋalif“

ئالدپ قالدرعا ئاشدعدڭدز!

ئوقىتىئوسىلارى II باسقىس مەكتەپتەرى، ساۋپارتشكولالار، تۆزلۆ تيح-
نيكومنار، يوعارى تيپ كورسىتار، رابفاكىنار، پارتيە، كامسامول مەك-
تەپتەرى ئۆسۈن تۆزەپ حەزەلى ئيپتەش قانوم تارافىنان ياذىلان هەم
باشقورت تىلىندە بۆرنىسى مەرتەبە مەتبوعات دۆنياسىنا سىعا تورعان

تاريحي ماتيريالىزم

كيتابنى باشلاپ يۆزەڭ كوپلەپ ئالىوسىلارعا سىيكىدكە، كيتاپنىڭ
حاقىنى «باشقورتوستان» گەزيتىنەن قاراپ بارىڭىز.

كيتاپتىڭ يۆكمەتكەهە:

I- ماركسيزمنىڭ دۆنياعا قاراشى.
II- تاريحى ماتيريالىزمنىڭ مەعنەسى.
III- ئيدياليزم هەم ماتيريالىزم.
IV- ماتيريالىزم دىيالىكتيكاسى.
V- ميحانيستارنىڭ تەنقيت.
VI- تەبيعەت هەم يەمعيەت.
VII- ئيشلەپ سىعارىۋ كوستەرى هەم ئيشلەپ سىعارىۋ بەيلەنىشتەرى.
VIII- سينفتار هەم سينفى كورەش.
IX- دەولەت هەم پروليتاريات ديكتاتوراسى.
X- ئيدياولوگيە تورامىندا.
XI- تاريحى ئۆزگەرىش پرانسىپى هەم پروليتاريات ريۆەليوتسىيەسى.

«باشگيز»

Belderev

Θlkə gəzit həm zurnaldar nəşrejəte kanturahь biş kəndə ber jal itevgə kyskənlektən ejjyl ajьnьŋ 15, 20,25 həm 30 nsь kənderendə KANTURA JABЬQ BULASAQ.

KANTURA. 3—1

Θ—KINO—TIATЬRЬA—F—RЬNDA BΘGΘN:—Θ

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 6. 7 jarьm 9 s. saşlanalar.	KAFKAZ ƏSIRE 6 bylektə tariti filma.
IBEL KINAHЬNDA Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. saşlanalar	KYK IKSPRISS
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. saşlanalar.	FRITS BAYER
„5-Maj“ (Iђke Θfələ)	PARTFILLE KEŞE

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск“. Башглавлит № 192

Berəmləp xaqь hər jerđə 5 tin.

Sişəmbe
15—Ejjyl 1930 jьl.
№ 162

BAŞQORTOSTAN

V.K.P.(в)пьц Başqortostan Өlkə. K-te. həm Başsik urgьпь.

Betə donja pralitarđarь regeđбe

Avqьs ajь esen „BAŞQORTOSTAN“ qa jađьlьrqa onotmaqьđ!

Partejənen jetəkse urgьndarьnьц sastafь

VKP (в) XVI nsь parteja s'jьzьnda hajlap qaldьrьlqan yđək kəmitete aqzalarь:

1. Aliksejef P.A., 2. Anderejef A. A., 3. Antipьf N. P., 4. Badajьf, 5. Bauman K. J., 6. Bubnuf A. S., 7. Buxarin N. I., 8. Varakejef I. N., 9. Varaşilьf K. J., 10. Gamarnik J. B., 11. Guluşinkin P. I., 12. Zdanьf I. A., 13. Zukьf I. P., 14. Zilinşkej A. I., 15. Kabakьf I. Z., 16. Kaganuvic L. M., 17. Kadatьskej I. P., 18. Kalinin M. I., 19. Kiring Kviring Z. I., 20. Kirьf S. M., 21. Knurin V. M., 22. Kalatilьf N. N., 23. Krafuf N. F., 24. Kasior I. B., 25 Kassior S. B., 26. Krizizanuvьskej K. M. 27. Krupьskaja, 28. Kybək N. A., 29. Kujbişьf B. B, 30. Libid T. Z., 31. Liunьf F. G., 32. Lubьf S. S., 33. Laminadze B. B., 34. Lumьf G. I., 35. Lybimьf I. E., 36. Manyilьskej I. N., 37. Minziniskej, 38. Mikajan, 39. Mulьtьf, 40. Maskurin, 41. Nusьf I. N., 42. Araxilaşvili I. D., 43. Pitrufskej G. I., 44. Pastişuf P. P., 45. Pitakuf J. L., 46. Pitnitskej I. A., 47. Rudzutak J. Ə., 48. Rymənsef I. P., 49. Ruximьvic M. L., 50. Rьjkьf A. I., 51. Rindin K. V., 52. Skripnik M. A., 53. Stalin I. V., 54. Statьskej, 55. Starejevskej K. K., 56. Sylimьf D. E., 57. Sirtsuf S. I., 58. Kalakunsьf A K., 59. Tumьskej M. P., 60. Yxanьf K. V., 61. Xatajьvьc M. N., 62. Sixun M. K., 63. Cuvirin P. E., 64. Şvirnik N. M., 65. Şvarts S., 66. Şibaldajьf B. P., 67. Əjxo R. I., 68. Jakьvlef J. A.

V K P (в) yđək Kəmitət sastafьna aqza həm kandidattar.

1. Baranuf P. I. 2. Yribajьf M.E., 3. Afanasejьf S. I., 4. Grəđinskej X. P., 5. Kyritsin Y. I. 6. Isajьf V. D., 7. Kartaelişvili Lavrintej, 8. Rymənsef K. A., 9. Smarudin P. I., 10. Aşvinsef M. K., 11. Struganьf V. A., 12. Ynşlixt I. S., 13. Ivanuf Vlad. I., 14. Kaminski G. N., 15. Musabikьf G. K., 16. Suxamilin V.V., 17. Gutskajьf, 18. Valkuf P. J., 19. Varanuva P. K., 20. Xliplənkin M. I., 21. Jurkin T. A., 22. Paziri, 23. Bulatьf B. L., 24. Galadits N. N., 25. Bryxanьf N. P., 26. Kalmanuvic M. I., 27. Mizlauk V. I., 28. Gəj. X. V., 29. Simunьf B. A., 30. Taraxuf R. J., 31. Əlizə Ş. Z., 32. Ikramьf A. Z, 33. Mixajluf V. M., 34. Lazufskej S. A., 35. Nikalajьva K. I., 36. Saviljef M. A., 37. Amusьf A. M., 38. Kalxani M. I., 39. Ansiluvic M. N., 40. Kasaruf A. B., 41. Zartuq F. F., 42. Osinskej B. V., 43. Bulin A. S., 44. Caplin N. P., 45. Jakir I. K., 46. Sarabirufskej A. P., 47. Piripickь I. M, 48. Jaguda G. G, 49 Papuf N. N., 50. Mixajluf—Ivanuf M. S., 51. Kaligina A. S., 52. Paxumьf M. I.. 53. Vajenbirg D. D. 54. Sidilnikьf A. I., 55. Klaminkь I. E., 56. Bulat I. L., 57. Krinitskej A. I., 58. Palunьskej V. I., 59. Şakulnikьf G. J., 60. Ptuxa B. V., 61. Şmid B. B., 62. Birgavinьf S. A., 63. Kisilef A. S., 64. Kazluf I. I., 65. Dagadьf A. I., 66. Mirzajan L. I., 67. Vburivic I. P..

Yđək rivizejə kəmisejəhe:

1—Brьkuf A. P., 2—Bьjkin J. B., 3—Vladimerski M. F., 4—Gikalu M. F., 5—Davidsun L. J. 6—Lipa A. K. 7—Pivuvaruf I. N. 8—Razumьf M. O. 9—Rəbinin J. I. 10—Rəbuf A. N. 11—Stipanьf S. I. 12—Şilixes I. J. 13—Jurejevic J. J.

V.K.P.(в) yđək kantrul kəmisejəhe aqzalarь

1—Akulьf I. A, 2—Ansa—Mexəmədej, 3—Apsa, 4—Arunьştan G. N, 5—Arunьştan L. M, 6—Artuxina A. B, 7—Bajcurin G. G, 8—Vilikej Vilitski B. A, 9—Baltabajьf C. 10—Bauər J. J, 11—Bilinkej Z. M. 12—Balinkej I. S, 13—Birizin M. F, 14—Bliznicinku A. J, 15—Bubi M. I, 16—Bagdanьf I. A, 17—Bagdanьf M, 18—Bagdanьf P. V, 19—Bajcinku A, 20 Balutnikьf M P, 21—Barşiviski A. G, 22 Biriza M. M. 23—Gussi K. J, 24—Vəsil'jef S. V, 25—Vəsil'jeva J. O. 26—Vilikanьf S, 27—Vant T. I, 28—Viksnin S. O, 19—Vikuvьski A. P, 30—Vladimirьf P, 31—Valkuf A. V, 32—Valuşjn, 33—Varab'jьf 34—Gazь I, 35—Gimirvald M, 36—Ginizburg S. Z, 37—Garcajьf M. D, 38—Gulşman A. Z, 39—Guriva I, 40—Grigurьjьva, 41—Grussiman B. J, 42—Grussiman N. B, 43—Gruzil B. T, 44—Grazьf I. A, 44—Gurivic A. I, 46—Gusef S. I, 47—Dişinku I. P' 48—Dirig K. I, 49—Dəvlətbajfь, 50—Druzzin I. V, 51—Jəvdəkimьf I. G, 52—Jəfrimьf N. N,

51—Jəvsejef M. J, 52—Jəgurьf, 53—Jənykidzə, A. S, 54—Zucajьf D. A, 55—Zajtsьf G. A, 56—Zajtsьf F, J, 57—Zangibel Z. G, 58—Zarin R,P, 59—Zatuneski J. P, 60—Zvanarьf S. A., 61—Zimləckə P. J, 62—Zinim M. N, 63—Jvanьf A. A, 64—Ivanьf J. J, 65—Ivanьf—kafkazьski B. g, 66—Jgnət S. J, 67—Jl, in N. J, 68-Isajьf (sarmava), 69—Kaganuvic M. N, 70—Kalaşnikьf N. J, 71—Kalnin A. J, 72—Karabajьt A. M, 73—karasьf, 74—Karpuf V. Z, 75—kisilef A. L, 76—Kassumьf 77—Kirkiz K. O, 78—klyjef P. N, 79—Kavalef M. I, 80-Kazivnikьf J. 81—kazin I. F, 82—Kakavixin, 83—Kaltun J. M, 84—Kap'jьf, 85—Karasilif G. A., 86—Karutkuf, 87—Kastanin, 88—Kackarьf, 89—Krivuf, 90—Kruglikьf, 91—Krunin, 92-Krьlinku, 93—Krukьf, 94 krukьf P. V, 95—Kylikьf, 96—Kyl, pə, 97—Larin, 98—Laricьf A. I., 99--Ləjzir, 100-Ləksytkin, 101—Magiцьf, 102—Majarьf, 103—Mal'sьf, 104—Mandjrjan, 105—Manzara, 106-Martinuvio, 107—Midvidef, 108—Messing, 109—Milcakьf, 110—Milytin, 111—Muranьf, M. K, 112—Nazaritjan, 113—Nazarьf S. I, 114—Navasilьf, 115—Nusьf, 116—Azireski, 117—Ardzenikidze V, K., 118—Us'mьf N· M., 119—Pavlunuvski, I. T., 120—Papuf N. F.

121—Pirikatьf I.G., 122—Pitirs Ja. K., 123—Pakruvьski M.N., 125—Paspilьf P.N., 126—Pьjlajьf J.N., 127—Rakytin N.G., 128—Rastypcin N.F., 129—Ridins S.F, 130—Rivkin O.L., 131—Rozingults A.F., 132—Rojzinman B.A., 133—Romanof G.J., 134—Rybin R. G., 135—Rymjansef G.K., 136—Saltanof S, 137—Salustin G,I., 137— Saxaruva F F., 139—Safjanuva M.M., 140—Sivrygin I., 141—Simicev J.K., 142—Sirdjyşef M.S., 143—Sidorof K., 144— Sinajski—Mixajluf S N., 145—Glavinski A S., 146—Smirnuf M., 147—Smurudin P.T., 148—Sojfer Ja G., 149—Sakolovskaja J., 150— Solts A., 151—Soms K.. 152—Stasuva J., 153—Strilzuf J.M., 154—Strype P,I., 155—Stryckuf I., 156—Styrya I.F., 157—Sydin N.K., 158—Tatko F.F. 159—Tivasjan I.T, 160—Prilissar M.A., 161—Yljanuva M.I.' 162—Sraluf S.G., 163—Fejgin V., 164—Figatnir, 165—Filler S J., 166— Fruluf A.T., 167—Xitaruf P., 168—Svitkuf N.V., 169—Yilkof F.A., 170—Canka A F., 171—Cəmadanof V.G., 172—Cybin Ja.A., 173—Cyknuva—Zamall 174—Şadyns Ş.K. 175—Şapocnikuva L K., 176—Şatskin L.A., 177—Şvajtsir V.L, 178—Şkiric N.R., 179—Şkirjaga M.K., 180—Şotman 181—Ştray M.N., 182—Şyşkuf N.S., 183 Şadinko J.A., 184—Əgo F,. 185—Jakovlef A.I., 186—Jansun N.M., 187—Jaruslavski J.M.,

XVI nsь s'jьzd.

HYRƏTTƏ! Stalin, Arezirskidze həm Kirьf iptəştər Liningrattan kilgən vəkildər arahında utьralar.

Udarlьlьq eşe massьqa jəđ menən

„Ytəle“ udarnьjlьqtь bojomqa aşьrajьq

Zavьttarđa eşselər massьhьnьц qatnaşlьqь menən tьvqan janь „ytəle“ (сквозной) udar brigadalar, satsəjalizem jarьşь həm udarnьjlьq eşenən kəndən kən yđə, nьqьj, yđeneц esenə kin qatlam pralitarejat massьhьn tuplaj alьvь turahьnda həjləj.

Udarnьj eşselər „ytəle“ brigada ojoştorov menən yđđerenen aldьna məs'ylejəthedlek, planbьđlьq həm xuzalьq jetəkselege eşendəge alama kyrneştər menən ajavhьđ kərəş alьp barьvđь nigeđ burьs itep qujalar.

Prajьzvudьstvala xuzalьq urgьndarьnьц iц avьrьv urьnda rь, tsixtar arahьndaqь plan eşenen bəjləneşheđ bulьvь. Kypkenə pridprəjətejələrđəge planbьđlьq məs'ylejəthedlektər pramfinplandьц ytəleşen əđərgə səbəpse bulalar. „Ytəle“ brigada bьna bьl jeteşheđlektərđe bətərev, eşse kesən tejeşle urьnaqa tulьhьnsa fajđalana belev esən qatь kerəş alьp barasaq.

„Ytəle“ udarnьj brigadalar yđđərenen eşendə, xuzahьđlьq qa qarşь həm plan esən kerəşev menəngenə tuqrap qalmaj, ular hər ber eşsenen bətə zavьt esən satsejalizem teđələşənen bətə tarmaqьndala məs'ylьrьn totovьn aцlatьv julьnda kin rəveştə tərbejəvi xaraktirđala eş alьp baralar. Udarnьjlьq xərəkəte, ratsejanallaştьrьv eşselərə kadьrь, planlaştьrьvsьlar həm administratьrđar kadьrь əđerləj.

„Ytəle» udarnьj brigadanьц aldьnda torqan iц məhim iц kankrit burьstarđan eşolar banalalar:

Ul yđeneц safьn yđ iregə menən udarnьjlьqqa inergə teləvselər qatlamь aşa yđ safьn tьqьđlaj, yđeneц safьn janь kytərelep kilgən udarniktar iđəbene nьqьta

„Ytəle“ gruppь, bьqa tiklem jəşəp kilgən udarnьjlьq xərəketeneц nigeđen həm unьц barьşьn bođmaj, bətərməj. «Ytəle» udar brigada ul udarnьjlьq xərəkəteneц balahь bulьp hanala.

Вьna şunьц esendə „Ytəle“ udarnьj brigadalarđьц eş barьştarьn, eş m i t ь d t a rьn j u q a r ь n a n bojoroq birelev, administərətif quşьvđar həm pratakul julь menən eş itev kyreneştərenən qotoldororqa kərək· „Ytəle“ udarnьj brigadalar tybəndən kytərelərgə, massavaj təđ alьrqa yđenən yđe eş itergə tejeş.

Xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarь bьl janь başlanqьs eşkə bətə kes menən jaqьndan jarđamqa kilergə, ularđьц bətə eşendə bulьşlьq itergə tejeştər. Вьl xərəkətkə qarşьlьq kyrhətevselər bik nьqlь atpurqa alьnьrqa tejeştər. „Ytəle“ udar brigadalarđьц eş təzribələren miljunlaqan massьqa urtaqlaşьrqa.

HOЦQO SƏQƏTTƏ

Girmanejəla.

BIRLIN. Huцqь 5 ađnala tenjaq—kenbajьş Girmanejəla kampartejə aqzalarьnьц hanь 1584 keşegə arttь.

Duisburg qalahьnda kammunist gəzite ridaktьrь palisa tirrorьna qarşь bulqan sьqьşь esen ber aj tərməgə xəkəm itelde. Magdibureg qalahьnda kampartejə urgьnь „Tribuna“ nьц 2 ridaktьrь sutqa birelde.

Birlin palisahь faşistarđьц bik đur qoral skьlattarьn taptь. Faşistarđьц palisəjeskiđər arahьnda bik kiц ojoşmalarь bulьp, şular arqьrь palisa eştərə turahьnda hər vaqьt xəbər alьp torqandar.

Millət məzlesenen kəmisejəhe Papni həm Kolir isəmle diputattarđь diputatlьq iminlegə xoquqьnan məxrym itergə qarar birđe.

Rəjen elkəhendə eşheđđər hanь 348 meцgə jette, 15 kən esendə 5 meц keşe kybəjgən kybehe məqdən, tav həm maşina eşləvse eşselər.

Vistefal elkəhendə eşheđđər hanь 13560 qa jette.

Girmanejə millət məzlesenen kəmisejəheneц bydzit difitsiten qaplav turahьndaqь xəkymət Prajьkьtьn kire qaqqajnь. Xəkymət millət məzlesen taratьp, bьl zakundь jəmhyrejət rəisenen dikrite menən ytkərev menən qurqьta.

Sinzurь „dini xistə kəmbətə“ tip kinalarđa səvit filmalarьn kyrhətevđə tьjnь.

Fransejə parlamintь jəjgə taratьldь.

PARIZ. Fransejə xəkymətə appazitsejəneц bik nьq pratistьna qaramađtan parlamintь jəjgə kanikulqa tip tarattь.

Hindestanda qanlь bərəleş.

LUNDЬN. Bumbajđa palisa kyцelle kerəşselər dimanstratsejəhьna həzym itep, 60 keşene jaralanь.

Pralitarejat

balalarьnьџ jьjьnь uđoqarьla

Donja burzьvazejəhe balalarđь „bəlşəvik sireuən“ haqlav əsən ajavhьđ kampanejə alьp bara.

Qalle satsejal—faşistarь, jьjьndь əđə almanьlar.

Oşo jьldьџ ejjyl ajьnda Girmanejəneџ Galle qalahьnda pralitarejat balalarьnьџ bəjnəlmiləl jьjьnь saqьrьlьrqa bulьp, kyptən inde əđerlek bara.

Bildəle, burzьvazejələ əđerlek alьp bardь. Ləkin unьџ əđerlege jьjьndь uđqarьv əsən tygel, ə əđəv əsən ine. Pralitarejat balalarьnьn bəjnəlmiləl jьjьnьn əđəv əsən Galle satsejal—faşistarь bətə məmkin bulqan saralardь kyrđələr. Ularđьџ jьjьndь uđqarmav əsən kyrhətkən səbəptərə bik jomoşaq bulqas jarđamqa palitsejə kilde həm:

— „Kyp balalardь ber urьnqa tuplav zitdi qurqьnьs tьvđьra. Qala havlьq həqlav bylege həm Gaspadin ukruk miditsinə səvitnigə „tađalьq“ maqsatь menən Galle qalahьnda bətə donja balalar jьjьnь uđqarьvđь tьjalar“ tigən prikaz sьqardь.

Galle qalahьn idarə itevselər Birlindən maxsus din xəđmətsehe sьqьrьp aldьlar. Ul dəjəm qala sabranjahьnda ber nisə səqəttər bujьnsa jьjьnqa qarşь həjləgən notoqon tybəndege hyđđər menən bətərđə.

— „20 meџ bələj kammunistar Galle qalahьna kilerđər həm beđđeџ balalarьqьđđь allaqa ьşanmav menən aqьvlarđar, nisek inde beđ şunь rəxsət itəbeđ?“.

Satsejal—faşistarđьџ nindəj „sirđən“ qurqqanlьqtarь hər ber eşsəgə bildəle!

Kammunistar partejəhe julbaşsьlьqьndaqь Girmanejə eşselərə:

— Jьjьn uđqarьla. Ber kəmdə beđđeџ balalarьbьđđьџ kungьrьsьn əđərgə batьrsьlьq itə almaђ! — tinelər. Girmanejə kammunistar partejəhe yđək kəmitəte urgьnь „Rote—Fani“ gəzite:

— Eşse—krəђtejən balalarьnьџ bəjnəlmiləl jьjьnь palitsejə rəxsət itməvgə qaramaђtan, 23—27 ejjyldərđə Birlində uđqarьla. Əđerlek eşə qьđьv timp menən bara, tip xəbər birđe.

Timək, pralitarejat balalarьnьџ bəjnəlmiləl jьjьnь uđqarьla. Bьqa tiklem Galle qalahьnda bulqan bətə xəđerlek eşe Birlingə kysərelgən həm jьjьndь uđqarьv tərtibe eşləngən.

Jьjьnqa əđerlek eşenə Girmanejə kamsamulьnьџ bətə xuduzsteva kəsə mablizavajt itelgən. Birlin kamsamul jənle gəzitə jьjьu turahьnda prapaganda taratьv əsən ere sənəqət yđəktərenə kitte. Bətə qalalar đa balalar jьjьn znacugьn həm atkritkahьn taratalar. Xuduznik-kamsamuldar plakat həm listufkalar eşləjđər.

Jьjьn kampanejəhə Girmanejə pjanir ojoşmalarьnьџeşenə jənlelək kerette. Tərkəmdər menən pianir ojoşməhьna inərgə qariza birələr.

Birlingə hər tərlə ildən 15 men vəkil kilesek. Iџ kyp handa vəkil Cix—Slavakejə, Şevitsejə həm Fransejənən kilə.

Kamsamul yđək kəmitəte 21 keşələk səvit diligatsejəhe jəbərevđe təsdiq itte. Vəkildər inde hajlanьp Məskəvgə jьjьlqandar.

Jьjьn 23 nse ejjyldə asьlьp 1 nse ultьrьşta „Eşsələr sinfь Linin bajraqь aђtьnda“ tigən daklat menən ip. Tilman sьqasaq. Unan huџ səvit diligatsejəhe bəjək plandь tultьrьvđa qatnaşьv turahьnda rapьrt birəsək.

Jьjьn altь siksejəgə bylənergə tejeş: bəjnəlmiləl tərbejə, balalarđьџ matdi fajđahьn haqlav, jalpь ojoşmalarđa eş, məktəptə kərəş, pjanir gruppalarь eşəneџ sistima həm mitьdtarь, kire balalar ojoşmalara.

Jьjьnqa bətə donja balalar karispandittarьnьџ 1 nse keџəşmehenə qatnaşьv əsən M. Gurki həm Anri Barbjus saqьrьlqan.

Jьjьnqa əđerlək kampanejəhe đur bəjnəlmiləl vaqiqalər əhəmejəte qađana. Burzьvazejə yđəneџ matbuqatь əşa bətə donjaqa kytərelep kilgən kammunis balalar xərəkəten kyrə almavsьlьqьn həm əssən joş bьvьnqa yђə barqan kamunistar tə,ђirə aldьnda qurqьnьs tьvьvьn kyrhətə.

Burzьva aldьnda qurqьnьs həm kyrə almsvsьlьq tьvьv bьl təbiqi, sənki đur uџьştar menən kinəjep yђep barqan kammunis jəşter xərəkəte burzьvanьџ tanьn quvьra, kapital donjahьn bətənləj şartlatьvsь kəs bulьp пьqьj bara,

N. J.

Quşma Amirika—SSSR şavđahь yђə.

NEJU—JURK Xuzalьq jьlьnьџ təvgə 6 jьnda SSSR QUŞMA Amirikanan 69974000 dollarlьq (ytkən jьlqь şul 6 ajqьnan 3tapqьr kyberək) hər tərlə nəmə hatьp alqan. April, maj, ejjyn ajđarьnda tavar alьv ytkən jьlqь şul ajđarđaqьnan 3% qьna kyberək. Вьnьџ səbəbe hunqь vaqьtta Amirika firmalarьnьџ jaqşь kridit şarttarь birməvđərə. Вьl ajqanlь Amturьg rəisə i. Baqdanьf Amirika gəzittərəneџ vəkildərenə:

— „Səvit savđahьna kridit birev—aqsanь bik tabьşlь eşkə tьqьv. Sevittər sajuzь kridittərđe tyləj almajasaq tigən xəbər təphəd. Bətə donjala tьşqь savđa kəmegən sakta beđđeџ tьşqь savđabьđ kəmeməj“ tine.

پارتيهنىڭ 16 نسى ئسيمزى يابىلدى.

ئسيلزدئك هوكمى يئيللئشى 13 نسى ئيبولده ئيرته مننى ئاسلئپ ئيد. زاتونسكى پارتيهنىڭ يئتهكسى ئورگنندارئنا هايلاو هوكومتهلهرئن ئيعلان ئيتتى. (بئلاردئك ئيسملئگى راديو بويئسا تولى ئيئئپ ئالئنماو سهبهپلى، ياڭئئان ئالئنلس ئائئلر).

شونان ،هوك ئسيز ئوذهك كهمبتهئ ك ئى ئاتچوتى، سهنهعهتئك ئش ،يئللق پلانى، كالحوز حهرهكهتى ههم ئاوئل حوژالئعن كوتهرو، ريكانستروكسئيا ئوسئرئوندا پرافساژودارئك بورئستارى تورااهئدا ئهلوتسئيهلهرذى قابول ئيتتى.

شونان ،هوك ئيد. كالينين هوذومهته ئوئوقى هوئلهپ ئسيزدى يابئلهان ئيعلان ئيتتى، بوئه ديليگاتتار ئاياقئا باتئپ «ئينترئاتسيانال» يئرلانلار.

چوبئر، پيتروفسكى، ئهنلريئى، تسريئسوف.

ئوذهك كهمبتهئ سيكريتهرذهرى: باومان، كاگانوۋيچ، مولوتئى، پاتيشوف، ئستالين. كانديداتتار: ماسكوين، شوئرنيك. ۋ ك پ (ب) ئوذهك كهميتهتئنك گينيرالئاى سيكريتارى ئيپ. ئستالين.

ئارگبيورا ،ئوشو ساستافئا رائلانئى: ئاعزالار—ئاكولئى، باومان بوبنسوف، گامارنيك، كاگانوۋيچ، لوبئى، ،مولوتئى، ماسكوين، پاستيشوف، ئستالين، شوئرنيك؛ كانديداتتار: ئسمبرنوف ئا د ،تسيحون، كوسورئى، داگادئى.

ئوذهك كانترولئاي كهميسيه پلينومئ.

13 نسى ئيبولده ياڭى هايلانعان ۋ ك پ (ب) ئوذهك كانترول كهميسيهى پلينومئئك يئيللئشى ،بولدى. پلينوم بئر ئاوئذان ئوذهك كانترول كهميسيهئنه رهئيس ئيتئپ ئيد ئاردژانيكيدذهنى ،پريزيديومعا ئاعزا ئيتئپ ئيد. ئاكولئى، بيلئنكى، گولدمئن، گورئوبيچ، يئنوكيدزه، زاتونسكى، زيملهچئك، ئيلين، كاگانوۋيچ م.م؛ كاراككوف، گريۋئى، نازاريتهن، ئاردژانيكيدزه،

ئاسحوف، پاۋلونوفسكى، پيترس، پاكروفسكى، رازينگولس، رايزيمان، سولتس، ئستروپى، تريليستر، ئشكيرهتئى، يانسون هم يارسلافسكىذى هايلانى، كانديداتتار: ياكئۋلئى، ساحئرئى، كيركيژ، كارابئى، ئارنوحيئا، ئستوچكوف.

شول ئوق كوئده ئوذهك كانترول كهميسيهئنئك پريزيديوم ،يئيللئشى ،بولئپ ئيد. بريزه، زهيملهچكى، كارايئى، كاراسيئلوف، كاراتكوف، ئاردژانيكيدزه، ساحئرف، سيدئرف، ئسلاۋينسكى، سولتس، شانئۋا، ئشكيرهتئى هم يارسلافسكىذان عيبارهت پارتكالليگيه توذئئو. ئوذهك كانترول كهميسيهئنئك پارتكالليگيه سيكريتارى ئيتئپ ئيد. يارسلافسكى مئئن ئشكيرهتئى ئرائلاندى. ئوذهك كانترول كهميسيهئنئك ئوذهك كهمبتهئ پاليتبيوراهئندا وهكيلى ئيتئپ ئيد. ئاكولئى، ئيلين ئاردژانيكيدزه، پاولونوفسكى، رازينگولس، سولتس، ئشكيرهتئى، يانسون هم يارسلافسكى، ئوذهك كهميتهتئك ئورگبيوراهئنداعى وهكيلدهرى ئيتئپ، ئيد. ئاكولئى، يئئوكيدزه، زيملهچكى، گريۋئى، رويزيمان هم ئشكيرهتئى رائلانئدئلار.

پاڭئ ئوذهك كهميتهتئڭ بئرئنسئ پلينومئ.

13 نسى ئيبول، پارتيهنئك 16 نسى ئسيزئئدا هايلانعان ياڭى ئوذهك كهميتهتئك پلينوم يئيللئشى ،بولدى. پلينوم ئوذهك كهميتهتئك باشقارما ئورگئندارئن ،ئوشو ساستافتا هايلانى: پاليتبيورا ئاعزالارى ئاراشيلئى، كاگانوۋيچ، كالينين، كيرف، كاسيور ئستانيسلاف، كوبيشئى، ،مولوتئى، ،ريكئى، ،ودزوتاك، ئستالين. كانديداتتارى: ميكايان.

كوزگى سهسئو كامپانياهئ كالحوزلاشئو ئشئنكوسهيتئرگه تئيش

باذه كهلليكتيفلهشو ئشئنده گى پيريگيبتهرگه قاراماستان باشقورتوستاعى كرهشئهن حوژالئقتارى 20% كالحوزلاشئنلار. بئئا ،بئل كرهشئيهنهرذئك توپ ياليئچى بولعان ئورتا حهللى حوژالئقتارذئك - كالحوزعا ئاراى قرقا بوروئوش يهاوئن ئاسئق كورمهئه.

بئذ حهذئر - ئوكئش يئيناو هم ،بونك ئارتئئسا كوزگو سهسوگه باشلاو ئالدئئدا تورابئذ. ،بئل ئايقانلى بوئه پارتيه هم كالحوز - كاپيراتيف ئويوشمالارى ئالدئئدا بيك ئولكهن بورئستار تورا. ئولار: برنسى بئعا تيكلم يهشهپ كيلگهن كالحوزدارذى، ئولاردئك ئسكى ئشتهرئن ئورنئك بولئرلق حهلگه قويئپ، نعلئپ قالدئرو، ئيكنسى - بارلى ئورتا حهلللهر ئاراهئئا ئگلاتو هم ئوشئدئرو ئشتهرن كوسهيئپ، بئغ تيكلم يهشهپ كيلگهن كالحوزدارعا ياڭى ئاعزالار ئلقتئرو، ياڭى كالحوزدار ئويوشتئرو.

پلان بويئسا ،بئيل كوذ ياڭئئان 150 مئڭ حوژالق كالحوزعا ئينهرگه تئيش. تيمهك، ئهلى 20% تهشكيل ئيتكهن كهلليكتيف حوژالئقتار هانى كوذگه بوته كرهشئيهن حوژالئقتارئنك 30 پراتسيئئمئا يئتهرگه تئيش. كالحوزلاشو ههر بئر كانتونداا بئئر ئوئو بولماش تيب ئويلانا. كالحوز سابوز فيكرئئه قاراعاندا ئارعاياش، يئلايئر، تامبان - قاتاى كانتوندارئنداعى حوژالئقتار 50 پر. مهسعوت كانتونئى 55 كالحوزلاشئرعا هم ئيك ئهذ ئيگهن بورو كانتونى 22 پر كالحوزلاشئرعا تئيش. ،بئل بئر ياعى.

ئيكئنسئئهن — بئذ عادى پرائيزۋودستوا شيركهتئهرى (مهئهلهن، ئورلوقسئلق شيركهتئهرى هم باشقالارذئك) سلتهرذهرن ده كيگهيتئرگه تئيشئئ بئلار، كرهشئيهن ئوسون حهذرگى شارائيتتا ئيك ئاكلايشلى ئويوشمالار ،بولئپ، كيلهسهكته كالحوزلاشئو ئوسون ئيك قولاى ،يول هانالالار. شوعا كوره، كوسلهپ ئهرتيلگه يهكى كامونا عا قئنامائقا ،هلكى ئوذذهرى هوراپ ئورعان تهقديرذه ئيك عادى شيركهتئهرذئك ئوستافتارى مئئهنده تانئشئئرعا كهرهك بولاساق. عادى شيركهتئهرگه ،بئيل كوذ پلان بويئسا كهمئئده 100 مئڭ حوژالق ئاعزا ،بولئپ ئينهرگه تئيش. ،بئل، بوئه حوژالئقتئ 20%-ى ،بولئپ. كالحوز سايوز فيكرئئسه بهلهبهىذه «25%، بورولە 26 پر، ئستهرلئئاماق تا 23 پر. ئوفو كانتونئندا 20 پر. حوژالق عادى شيركهتئه گه ئويوشورعا تئيش.

،شوئك ئوسون ئورندار ،بئل مهسئهلهنى حهذردهن مۋذهكهره ئيته باشلارعا هم ئهذرلك ئالئپ باررعا تئيشهر.

باشقورتوستاندا ماي ئهذئرلهو ئشئ نيسئك تورا

ئارعاياش. بورو هم يئلايئر كانتوندارئ قويو رۋقتا هويرهلهلهر.

باشقورتوستاندا، مايسئلق سايوزى مهئلئمى بوينسا بوئسى ئيبوئدهن 30 نسى ئيبونگه تيكلئم بوتهمى 449 سيئتئير ماي ئهذرلهئئلپ، 1 نسى 10 كوئلوكته 124 سيئتئير، 2 نسى 10 كوئلوكته 117 سيئتئير هم 3 نسى 10 كوئلوكته 198 سيئتئير ماي ئهذرلهنگهن.

بئئا ،بئل ئيبون ئايئئدا ئهذرلهنگهن ماينئك بوته هانئن كورهتكهن هان ماي ئهذرلهو ئشئئك سيكئهن ،تئش هولپهن بارعانلئعن كورهئه

كوپ پرائيزۋودستوا بازالارى هم رايون ماي سايوزدارى، ئهلئگه تيكلم ئوذذهرئئك كئونده لك بورئستارئئا نئقلى ئهههمايهت بيرمهى كيلدئلهر. مهئهلهن: ئارعاياش، بورو هم يئلايئر پرائيزۋودستوا بازالارى ،ئوشو كوئگه تيكلم، قويوروقتا هويرهلئپ كيلدئلهر. ئارعاياش پرائيزۋودستوا بازامى، ئيبون ئايى ئوسون ،تولى ئيئهپ بيرو ئورنئئا، بارى تيه

18 نسى ئيبوئدهن 28 نسى ئيبونگه تيكلم بولعان هائلئئئا بيره، ئه قالعان هوكى 10 كوئلوك ئوسون حهبهرى سئقانى يوق.

ماي ئهذرلهو ئشئنده بئئداى هالقئئ قاراشتارعا سيك قويارعا هم ئارتئاعئلار تارتئلرعا تئيش.

بۈتە سايوز كاممونيست (بەلشەويكتەر) پارتيەھىنىڭ XVI نچى ئىسيەزى.

ئىپتەش مولوتوفنىڭ داكلادى بويىنسا بىر تاۋىشتان قابول ئيتىلگەن رىزەليوتسيە.

كامىنتىرنىڭ باشقارما كەمىتەتىندەگى ۋ. ك. پ. (ب) دىلىگاتسيەھىنىڭ ئىشى توراھندا ئىپتەش مولوتوفنىڭ داكلادىن تىڭلاپ تيكشىرگەندەن، ھوڭ ۋ. ك. پ. (ب) نىڭ XVI نچى ئىسيەزى دىلىگاتسيەنىڭ سەيەسى يولىن ھەم ئىشىن، تولوتوشو ھەم تولۇقى مىنەن دۇرۇس تيپ تابا.

كاپيتاليزمنىڭ ھومومى كرىزىسى نىگىزىندە يەيىلىپ كيتكەن بۈتە دۇنيا ئىقتىسادى كرىزىسى كاپيتاليزم سيستيماھىنىڭ بۈتە تۈپ قارشىلىقلارىن سيكتەن، ئىش قىرقىنلاشتىرا ھەم كاپيتاليزم ئىستابىليزاتسيەھىنىڭ ئاذاعى باشلانۇۋىن كورھەتە. بىل كرىزىس ۋ. ك. پ. (ب) نىڭ XV نچى ئىسيەزىندا ھەم كامىنتىرنىڭ VI نچى كونگرىسىندا كاپيتاليزم ئىستابىليزاتسيەھىنىڭ يىمىرىلۇۋى كوسەيىو توراھنداعى ئانالىزدى بۈتەھى مىنەن، تولۇقى مىنەن راتلانى. ئول، ئوڭ ئاپپارتونيستار ساتسيال—دىماكراتيە ئارتىنان ئيەرىپ «ئويوشقان كاپيتاليزم» (بوحارين) توراھنداعى، مانوپولىيەلەر ھەم ترىستار ئوسۇرۇندا كاپيتاليزم ئىسندەگى قارشىلىقلارنىڭ ئەھەمىيەتى، ئامىريكانىڭ عىنا ئوتنوۋلوگو توراھنداعى تيورىيەلەردى قابانلانلار ھ. پ. ئىشكە كيلگەندە ئولار ساتسيال—دىماكراتتار مىنەن بىر رەتتەن. ئاسقىتان—ئاسق كاپيتاليزم ئىستابىليزاتسيەھىن ياقلاۋسىلار بولىپ سقتىلار. ھازىرگى كرىزىسنىڭ ئوتنوى، ئىستابىللەشو ئىشى بارعان واقتتا «ياڭى ھوعشتار» مىنەن تولىتىرىلعان ھەم نيغدەي بولھالا ئىستابىليزاتسيەنىڭ يەشەۋىنە قورقىنىس تودىرا تورعان بۈتە دۇنيا كاپيتاليزمىنىڭ ئيڭ تەرەن ھەم ئيڭ ئوتكىن كرىزىسى ئوتو» دى (ئىستالين، ۋ. ك. پ (ب) نىڭ XVI نچى ئىسيەزىنداعى سەيەسى ئانچوتىنان) كوز ئالدىنا كيلىترىب باتترا.

س س س ر دا ئىلدىڭ ساتسياليزم نىگىزىندە ئىندوسترىيەلەشتىروى ھەم ئاۋىل حوۋالىعىنىڭ كەللىكتىفلەشتىروى بولنداعى بۈيۈك ئوڭشتار مىنەن بىر رەتتەن، بۈتە دۇنيا ئىقتىسادى كرىزىسى ئوتە. ئول تودىلوسى ساتسياليزم ئىلى مىنەن كرىزىس ئارقامىندا تورعان ھايىن قاقشاي بارا تورعان كاپيتاليزم سيستيماھى ئاراھنداعى تۈپ قارشىلىقلارنىڭ بۈتە تەرەنلىگىن بۈتە دۇنيا حىزمەت ئيەلەرىنىڭ كيڭ قاتلامى ئالدىندا ئاسىپ بيرە.

كاپيتاليزم ئىلەرىندەگى بىل كرىزىس ھەم س-س-س-ر دا ساتسياليزم تودىلوشنىڭ كوسلو رەۋشتە كوتەرىلوۋى ئىمپىرياليستارنىڭ س-س-س-ر عا قارشى ھوعش ئەزىرلىكتەرىن كوسەيتەلەر، لەكىن شول ئوق واقتتا ئولار يالپىنىڭ رىۋولىوتسيونلاشو ئىشىندە تيزلەتەلەر ھەم تيمەك، پرالىتارىيات دىكتاتوراھى ئىلىنىن ھاقلاپ تورۇۋسى پرالىتارىيات كوسەتەرنىڭ ئويوشۇۋدارىن نعىتتالار.

كرىزىس ي. ۋعونتومھو ئاتتىندا بازارلار ئوسۇن كورەش قىرقىنلاشا. شول شارتتار ئىستىندە فىنانس كاپيتالى، بىر ياقتان — قوتورۇنعان تامىرىنا ھوعشقا بەيلەنىب بارا، بىل تامىرنا ھوعشى دۇنيانى ياڭتان بولىۋ ئوسۇن ھەم كالونيەلەردى تالاۋ ئوسۇن ئاسقىتان، ئاسق قورالى، بەرىلشتەر باشلانۇدى عەدەتتەن، ئىش تيزلەتە. ئىكىنسى ياقتان فىنانس كاپيتالى، پرالىتارىيانىڭ تورموشۇنا تاعى لا قاتىراق ياڭى فورمالار مىنەن ھۆزوم ئىتىۋن كوسەيتە (قوت ئوسقوس ئىشسىزلىك، حىزمەت حاقىنىڭ شاقتاي كەمىتىلىوى، ئىش كونىۋ ئوزايتىلو، ساتسيال ئىستراحوانيەنى يوقا سىعارو، نالوك ئاورلىقتارىنىڭ ئوتنوى ھ. ب.) شونىڭ مىنەن بىر رەتتەن، بورژوازيەنىڭ دەولەت ئاپپاراتى فاشيستلاشا، بورژوا ساتسيال دىماكراتيەنى ھەم رىفارمىس پرافسايوز بيوراكراتتارنى ئوتنتوە — بىلاردا سينفى كورەشنىڭ قىرقىنلاشوىنا بەيلەنگەندەر.

پرالىتارىيات كاپيتاليزمنىڭ ھۆزوۋمىنە قارشى، ئىستاچكالار حەرەكەتىن كيڭگەيتو، ئىشسىزدەرنىڭ سعشتارى، سەيەسى دىمانستراتسيەلەر مىنەن ھەم ئىقتىسادى كورەشتەردى سەيەسى كورەشتەرگە ئەيلەندىرو مىنەن ياۋاپ بيرە. كرىزىس بۈتە دۇنيا ئىشسىلەرىنىڭ ھەم كالونيەلەردەگى حىزمەت ئيەلەرى يالپىسىنىڭ ئىندى باشلانعان رىۋولىوتسيون شارتتارى ئىستىندە بارا. كرىزىس پرالىتارىياتنىڭ قارشى ھۆزۋمىن تاعى لا يوعارىراق باتقىسقا كوتەرە، قايھىبىر ئىلدەردە ئىقتىسادى كرىزىستىڭ سەيەسى كرىزىسقا ئەيلەنۇۋىنە سەبەپ بولا ھەم كالونيەلەردە گرازداندار ھوعشىنىڭ سيستىلىۋن تيزلەتە.

ئىسيەز، پارتيەنىڭ XV نچى ئىسيەزى ھەم VI نچى بۈتە دۇنيا كونگرىسى تارافىنان، قىتاي رىۋولىوتسيەھىنىڭ تاعى لا ئوتنوىنە ھەم تەرەنەيۋىنە ياھالعان ئانالىزنىڭ دۇرۇس ئىكەنلىگىن ئەيتىپ ئوتە. قىتاي رىۋولىوتسيەھى سوۋيەتتەر بايراعى ئاتتىندا ھەم ئىشسىلەر سينفىنىڭ ئوتتونلوگو مىنەن، ئىشسى، كرەستيەن ھەم قالا يارلىلارى رىۋولىوتسيەھى بولىپ ياڭى نىگىزگە كيلىپ باتتى. شولاي ئوق ئىسيەز، ھىندوستاندا مىللى رىۋولىوتسيون تولقىنلارىنىڭ ياڭتان قوتىلعوۋىن كوتەرىلوۋى توراھنداعى ئانالىزدىڭ دۇرۇس بولعانلىعىن ئەيتىپ ئوتە. بىل ئانالىزنىڭ دۇرۇسلىگىن — ھىندوستان ھەم قىتايداعى رىۋولىوتسيون كورەشتەرنىڭ بارىشى راتلانى. كالونيەلەردەگى (ھىندى-قىتاي، كانگو، ھايىتى فىليپپين، فەلەستين ھ. ب.) حىزمەت ئيەلەرىنىڭ رىۋولىوتسيون كورەش فاكتتارى ئىمپىرياليزمنىڭ ئوتتونلوگون تورعان ھايىن يىمرە بارۇوسى مىللى - رىۋولىوتسيون حەرەكەتىنىڭ ئوتنوىن كورھەتەلەر.

ئىسيەز ئەيتىپ ئوتە: ۋ ك پ (ب) دىلىگاتسيەھىنىڭ ئاكتىف قاتنشوى مىنەن، كامىنتىرن كوسەتەرنىڭ ياڭتان تور كومەرگە ئويوشۇۋدارىن واقتىندا ئيتكە ئالا بىلدى كوسەتەرنىڭ بىلاي ياڭتان تور كومەرگە ئويوشۇۋدارى لا، سينفى قارشىلىقتارنىڭ قىرقىنلاشوىنا ھەم پرالىتارىيات يالپىسىنىڭ ئاكتىفلىعى ئوتنوگە بەيلەنگەن. كامىنتىرن سينفقا قارشى سينف تاكتيكاھى، سينفى كورەشتەرگە ئوزلىگىنەن يىتەكسىلىك ئىتىو تاكتيكاھى فاشيستلاشىپ بارۇسى ساتسيال-دىماكراتتارعا ھەم كاممونيزم حەرەكەتىندە ئولارنىڭ ئاگينتتارى بولعان، ئوڭ ئاپپارتونيزمعا تاپلۇسىلارعا ئيڭ رەھيمىز كورەشنى بىلدەلەنى ھەم شولارنى ئوتكەرەدى.

ئىسيەز، كامىنتىرن سيكسيەلەرىندە، ذور كوپسىلىك بولعان ئاگيتاتسيە پراپاگاندا ئىشى پراكتيكاھىنان پرالىتارياتنىڭ سينفى كورەشتەرىن ئويوشتورو ھەم ئولارعا يىتەكسىلىك ئىتىو مىتلەرىنا كوسو، ئوسۇرو بولعان حيساپ بيرو ئوسۇرىندا. كالونيەلەردەگى ئىشسىلەر ھەم حىزمەت ئيەلەرىنىڭ قاتلام يالپىھى ئاراھىندا كامىنتىرن سيكسيەلەرىنىڭ بوعونتوھون كيڭگەيتو ئىشىندە، كامىنتىرنىڭ ھىندىلىۋلىك ئوكىشتارعا ئىرىشكەنلىگىن ئەيتىپ ئوتە. بىل ئوكىشتار، ئىشسىلەر، سينفىنىڭ ياڭى قاتلامدارىن ئاكتيف كورەشكە ئىلقىتۇدا، قايھى بىر ئىلدەردە ياڭى سيكسيەلەر ئويوشتورولۇۋدا، كامىنتىرن سيكسيەلەرىندە حالىق ئارا ھوعشسان پرالىتار تىلەكتەشلىگىنىڭ كوسەيەۋىندە ھەم ھوعشقا، ئىشسىزلىككە قارشى ئويوشقان رەۋشتە حالىق ئارا سعشتار ئوتكەرىلۇۋدە كورىندىلەر.

ئوشو دۇرۇس لىنين سەيەسەتى ئوتكەرىلو ئارقاھىندا، كامىنتىرن سيكسيەلەرى رىۋولىوتسيونلاشوسى يالپىنىڭ حەرەكەتىنە يىتەكسىلىك ئىتىۋ، كوپ كىنە ئىقتىسادى، سەيەسى ئىستاچكالار ئوتكەرۇ ھەم بيك ذور دەومەلدە ئىشسىزدەر يالپىھى حەرەكەتىن ئويوشتورو ئىشتەرىندە ياڭى ئوكىشتارعا ئولگەشە ئالدىلار. كامىنتىرن سيكسيەلەرى، پرافتىنتىرنىڭ قايھى بىر سيكسيەلەرىنىڭ ئىشتەرىن ئاكتيفلاشتىروعا، ئولارنىڭ رىفارمىست پرافسايوزدار ئىسندەگى رىۋولىوتسيون ئاپپازيتسيە ئىلىمىنتتارىنىڭ، ئويوشتو ياعىنان بىرلەشتودەرى ئىشىندە ھىندلىرلىك رەۋشتە ئالعا ئاتلاۋدارىندا، ئوزدەرىنىڭ ئىشتەرىندە كوپ كىنە ساتسيال دىماكراتلىق قالدىقتارىنان قوتولودارىنا، ئولارنىڭ سافتارىن كوپكىنە ئاپپارتونيزم ئىلىمىنتتارىنان تاذارتىوعا، ھوعشسانلىقتارىن كوتەرىوگە ھەم بەلشەويكلەشو يولى بويلاپ تاعى لا ئالعا ئاتلاۋدارىنا ئولگەشە ئالدىلار. كامىنتىرنىڭ تۈپ سەيەسى يولىنان تايپىلودارعا قارشى رەحيمىز كورەشىودەرى مىنەن، كامىنتىرن سيكسيەلەرى ئوز سافتارىنداعى كونتر-رىۋولىوتسيون تروتسكيزمدى ھەم ئوڭ ئاپپارتونيزم تاپىلشن يىمىردىلەر، كيلىشوسەن ئىلىمىنتتارنىڭ بىر ئولوشونىڭ سيگىنىۋن ھەم ئاسقىتان-ئاسق ئوڭ ھالىقتار لاگيرىنا كوسكەن ئىكىنسى ئولوشون فاش ئىتتىلەر.

ئىسيەز، كامىنتىرن تارافىنان ئوڭ ھەم «ھول» ئاپپارتونيستار توراھندا كورىلگەن، ئويوشتورو سارالارىن ھەم ئايىرىم ئالعاندا كامپارتيەلەردى ئاسقىتان ئاسق ئاپپارتونيستلىق ئىلىمىنتتارىنان تاذارتو توراھندا كورگەن سارالارىن، كامىنتىرن سيكسيەلەرىنىڭ كورەشتو كوسون ئارتتىرا تورعان سارا ئيتيپ كورىپ، بوتونوھى مىنەن ياقشى تابا. ئيڭ ذور قورقىنىستاردان، بولىپ تورا تورعان ئاسقىتان-ئاسق، ئوڭ ئاپپارتونيزم، شولاي ئوق بىل ئاپپارتونيزمدى نعىتتا تورعان «ھول» بوگولوشتەرگە قارشى ئىكى فرونتتا كورەشىپ، كامىنتىرن سيكسيەلەرى ئوز كادرلارىن تورا لىنين يولىندا تەربيەلەپ ھەم سىنىقتىرىپ، بيك كوپ كىنە ئىلدەردە پارتيە يولباشسىلىعىن يالپى كورەشتەرىندە ھىنالعان ئيڭ ياقشى رىۋولىوتسيون پرالىتارىيات مىنەن ياكرتىپ بىرلىكنى نعىتتو ھەم بالشەويكتەرسە بىرلەشتىرو دەرەۋەھىنە ئولگەشتىلەر.

بىل ئوكىشتارنىڭ بوتەھىندە قەنيعەتلەنىپ كورھەتىپ، ۋ ك پ (ب) نىڭ XVI نچى ئىسيەزى كامىنتىرن باشقارما كەمىتەتىندەگى ۋ ك پ (ب) دىلىگاتسيەھىنە سيكسيەلەر تارافىنان ساتسيال فاشيزمعا، بيگرەك تە «ھول» قاناتىنا، شولاي ئوق ئىشسىلەر سينفىنىڭ ئايىرىم قاتلاۋدارىندا مىللى فاشيزم تەئىسىرىنە قارشى كورەشتى كوسەيتوگە دىققەتنى بوندالدىرۇۋ ئىشىن يوكلەي.

ئىسيەز، كامىنتىرن سيكسيەلەرىنىڭ ئوتىپ بارا تورعان ئيدىيە سەيەسى تەشىرىن، ئويوشتورو ياعىنان ئارتتا قالوۋى پارتيە ئىشىنىڭ ئيڭ ذور ئولوشون پرىدپرىياتيەلەرگە كوسىرو، يالپى ئويوشمالارىندا، بيگرەك تە پرافسايوزلاردا پارتيە يىتەكسىلىگى پراكتيكالى كوسەتەر مىنەن، نعىتتو، ئىشسىلەرنىڭ ئىستاچكا حەرەكەتەرىنە يولباشسىلىق ئىشىن ئوزدەرى تارافىنان سيستيمالى ئويوشتورو يولدارى مىنەن بوتورو كەرەكلىگىن ئايىروسا كورھەتىپ ئوتە. بىل واقتتا پارتيە ئويوشمالارىندا ھەم پرافسايوز ئىشسىلەرى ئاراھىندا پراكتيكالا ئاپپارتونيزم كورنىشتەرى تۇتۇندە كيلىب سعا تورعان قويورۇقسىلاردى بولدان ئالىپ تاشلارعا، توبەندەن ئوڭ بالشەويكتەرنىڭ بىرلەشكەن فرونت تاكتيكاھىن تورموشقا ئاشىرو نىگىزىندە پارتيەھىز ئىشسىلەردى كىنە توگل، ساتسيال- دىماكرات ئىشسىلەردى لە ئوز ياقتارىنا ئاۋدارىۋ ئوسۇن سيستيمالى كورەش ئالىپ بارىرعا كەرەك. ۋ. ك. پ. (ب) ئىسيەزى كوبلىكىنسە ئىشكە كيلگەندە رىۋولىوتسيون تاكتيكاھان بولعان سينفقا قارشى سينف تاكتيكاھىن تورموشقا ئاشىرو ماۋدا، ساتسيال—دىماكراتتار مىنەن كيلىشوسەنلىككە ھەم ئوزدەرىنىڭ سەيەسەتتەرىن پرافسايوز رىفارمىستارعا ليگاللىققا ئەيلەندىروۋدە، شولاي ئوق «ھول» ھوذذەر مىنەن يالپى ئوسۇن كوندەلەك كورەش ئىشتەن قاسىودا كورىنە تورعان پراكتيكالا ئاپپارتونيزمعا قارشى ئاياۋھىز كورەشتى داۋام ئىتتىرو كەرەك تيپ ئيھەپلەي. كامىنتىرن سيكسيەلەرى، ئوشو سارالاردى ئىسكە ئاشىرو ئىنقىلاپتا تەئمىن ئيتكەن واقتتا عىنا ئىشسىلەرنىڭ رىۋولىوتسيە حەرەكەتەرى كونەرلو ئايقاللى يالپى ئىسكە ئوتىب كيلە تورعان تەئىسىردى ئويوشتورو ياعىنان نعىتتا ئالاسقتار.

ۋ. ك. پ. (ب) لىنينسە يىتەكسىلەكنىڭ ئاۋتارىتيتى ھىس شيكسىز ئوتىب بارعان واقتتا، كامىنتىرن سيكسيەلەرىنىڭ ئيدىيە ھەم ئويوشتورو ياعىنان نعىتتوۋارى عىنا بۈتە دۇنيا پرالىتارىيات رىۋولىوتسيەھى ئوسۇن كورەشتودە كوسلو قورال بولىپ تورا تورعان كامىنتىرنىڭ بىرلەشكەن پراگرامى نىگىزىندە، كامىنتىرنىڭ ئايىرىم سيكسيەلەرىنىڭ بۈتە دۇنيا دومەلندە بىرلەشكەن كاممونيستار پارتيەھىنە بىرلەشىودەرىن تاعى لا نعىتتراق تەئمىن ئيتەر.

ئىسيەز، ۋ. ك. پ. (ب) ئوزەك كەمىتەتىنە پارتيە پراگرامىن كامىنتىرنىڭ بۈتە دۇنيا دومەلندە VI نچى كانگرىستا قابول ئيتىلگەن پراگرامى ھەم س س س ر دا ساتسياليزم تودىرو ئوكىشتارى نىگىزىندە ياكرتان ئىشلەرگە تاپشىرا.

يەشەھىن كاممونيستار ئىنتىرناتسيانالى!

يەشەھىن بۈتە دۇنيا پرالىتارىيات رىۋولىوتسيەھى!

Başqort pidagugejə VUZ ьnda

Uđqan jьlqь jaŋlьşlьqtar qabatlanmahьn

Uđqan jьlqь prejumdar mələndə uqьvsьlarđьŋ satsejal sastafьna tejeşle iqtibar itməv arpahьnda, ьnda kyp jat iliminttar tulqandar. Məktəptə şundaj iliminttarđьŋ bulьvьn belgəs tə, tejeşle ojoşmalar ularđь sьqarьv sarahьn kyrməjđər.

— "Taqьn jaqşьlap jađьp jebəregeđ! "tip bojorakrattarsa rizəlytsejə menən matirejaldarđь urьndarqa kire jebərələr.

Kyp vaqьtta qođa—qođaqilьq arqahьnda, urьndarđan kilgən matirjaldar jəşerelep jatqьrьldьlar (Oləllamef tigən studint, Jonikejeva tigən kulak, kuntьr qьđьnьŋ eştəren jəşerep jatqьrьlьp, eş tik huŋьnanqьna asьla). Bьnьŋ kevek eştər ifrat kyp osoranь.

Uqьvsьlarđьŋ satsejal sastafьna „pystək" tip kenə qarav arqahьnda uđqan (1930) jьlqь vьjpuskala bьna nəmələr kyrəbeđ:

Təbiqət bylege—mişcəndər, cuzaktar ojahь bulqan tejərlek, 21 bətərep sьqьvsьnan 9 mulla, kuntьr... balalarь, qalqan 12 henəndə kybehe səjesi andarь menən „kulaktьŋ satsejalizemqa quşьlьp yđeven" jaqlavsь uŋdarđan „huldarđь" ajьrmavsь turanan tura şular tirmənenə hьv qojovsь, idejalugəjələre menən pralitarsa bulmaqan keşelər. Səjəsi tərbejə (bigerəktə, təbiqət bylegendə) jomoşaq bulqan. Beđgə vьjpuskniktarđь kamsamul cistkahьnan uđqarьv şularđь kyrhətte.

Dəjəm alqanda, oşo jьl VUZ bətərəvselərđən plan bujьnsa 70% eşse — batraktar təşkil itergə tejeş bulhala, eşselər 18%, ə batraktar 0%!! Bьna bьl inde juqarьla həjləngən iqtibarhьđlьqtьŋ hədəmtəhe!!

Bьnda sit iliminttar əle lə juq tygel, məđələn: Olizətulin. Əxət jьjьn kuntьrđar simejəhenən sьqqan keşe. Uđqan jьl razvirstkahьđ kilep kergən Unьŋ əđtənən Yrge-Qьjqь kamsamul ojoşmahь matirjal teđəp jebərhələ, institutqa matirejal kilgəstə: „bьl bik keskəj" tip, matirjaldь kire avьlqa ođatalar. Bьl jat bəndələrđeŋ VUZqa əđerlek kurьsьnda bulqanlьqtarьla hiđelə.

Bьna şul jьjьn sit, qođqon balalarь arahьnda eşse-batraktarqa tormoş nisek tiheged?

Bik jaqşьnan tygel. Eşse batraktarqa iqtisadi jarđam kyrhətkəndə sinfьj jul totolmaqanlьqьnan zarlanalar. Uđqan keđ sinfьj hьđьqtь bedəvsьlar turahьnda „kr. başkirejə" gə jađьlqas, ular: „bьl krəđtjən psixalugejəhe, vaqьtlь avьrlьqtarqa tyđməv „tinelər, ə beđ hamanda: sinfьj jeđ bulha, ul avьrlьqtarđa bulmađ ine!» tibeđ.

Xuzalьqь 60 hum naluk tyləvse dvərən balahь Tiriqulьfqa, eşsən urta xəlle balalarь menən ber rəttən 22 hum stipindejə birep uqьttьlar. Bьl turala batraktar stipindejə kəmisejəhenə əjtkəs, „brevselər yđđəre belə inde" tip javap birđelər.

Jarlь, batrak, eşse, qьđьl partizan balalarьna bьna şundaj qaraş bulьv arqahьnda, ularđьŋ kybehe avrьvqa tabьşьp, məktəpte taşlap qasarqa məzbyr buldьlar.

Bьqala fakьttar bar.

Uđqan jьlqь bьl jaŋlьşlьqtar bьjьl eşlənməđkə, uqьvsьlarđьŋ satsejal sastafьna nьq iqtibar birelergə tejeş.

Pralitarejat VUZ-ь bьnan arь yđendə sit iliminttarđь totarqa tejeş tygel.

Betə iqtibar eşse həm kalxuzsь balalarьna jynəltelergə tejeş.

Beđ şunь talap itəbeđ!

X. NABAT.

Xənif Kərimьf „Başqortostan".

Qorotqostar-qa qarşь kərəş planь.

Keđ səselə torqan igendərđən arьş, bojđaj aşlьqtarь bьjьl aqьvlanьp səselergə tejeş bulhala Başqortostanda keđge bojđaj səselməj şulaj uq arьşta toron bik ađqьna bulьv səbəple bьl igendərđe aqьvlanmaj qaldьrьla. Uzьm kybələge menən kərəşevđə; bьjьl Əfə, Bərə kantundarьnda uzьm kybələge jaralьvь kətələ. Keđge tikşerevđər bujьnsa 35.000 giktar jer uzьm qorto menən zararlanьvь belende.

Ular menən kərəşev eşe krəđtejendər tarafьnan jađqь vaqьtta uq başlanьp kilde. Parđь irtə hərev, qьj ylənderđe betərev, miza, jer baştarьn tađartьv. Ođaqlamaj jeđe uzьm qorto taralьv menən oşo 35000 giktar jerđe aqьvlav həm başqa juldar menən kərəş asьlasaq. Bьl kampanjanь ytkərevđə saranca həm bolon kybələgenən qalqan aqьv fajđalana.

Kələttəge igen qortqostarь menən kərəşevđə, igen hala torqan kelet ьskьlattarđь zararlь qorotqostarđan haqlav oşo rəveştə bulьrqa tejeş:

Jeveş aqьv menen 300.000 kvadrat jer.

Gaz menən aqьvlap ylterev 5.000 kub. mitьr,

Taralarđь (havьt—habanь) aqьvlav 1.000 000 dana.

Kimerevse jьrtqьstar menən kərəşev 2.000.000 kup mitьr ytəlev eşendə plan totolorqa tejeş.

Bьl eşterđe başqarьv Başnarkamzimda yđemlektərđe haqlav stansahь qarşьhьnda, Asoaviaxim ojoşmahь qatnaşь menən təđelgən maxsus bejura ytəj. Apparattar menən tə'min itəlev məs'ələhenə kilgəndə, hipterges apparattarđь jađqь səsev planьnda bilgelənev bujьnsa jebərelə.

Qataj jorto, Kərtəle avьl sevitenə bьjьl kartuf orloqo huŋlap kilev əđtənə ajrьm xuzalьqtarqa əsər bottan da artьq tejmene. Qajhь berəvđər betenləj orloqhьđ torop qaldьlar. kiləsəktə xalьqtь orloq menən tə'min eşendəge bьndaj jeteşheđləktərđe bətərergə kərək.

Tajьpьf Bəker.

Kəndəlek vaqiqalar

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Z. Alimbikьf araqь hatьp totolqan. Tentev vaqьtьnda Alimbikьftan 8 butilka araqь tabьlqan həm əđtənən jenəjət eşe teđelgən.

— Nabiriznuj uramь 224 nse jortta torovsь V. Nikьrasьfqa es keşe həzym itep tentev jahaqan. Keđəhenən aqsa tabьlmaqas bik nьq itep qiŋaqandar. Nikьrasьf 1 nse sevit balnitsahьna ođatьlqan.

— Puşta—Tiligraf kanturahьnda xat taşьvsь bulьp eşləvse Druzduf 187 hum 17 tin aqsa urlap qasqan. Bьl aqsa pinsejanirđarqa tejeşle aqsa bulqan.

— Dzirzinskej uramь 10 nsь jortta torovsь 16 jəşlek Matrynə əjđerenən sьqьp kitevđən qəjep bulqan.

— Arqajaş kantunьnan Əfegə eş menən kilevse A. Məxəmətşin Əfenən qajtьv əsən stansaqa təşkəs, onotolop qalqan nəmələre xətereŋə təşəp, şularđь alьv əsən Əfə gə kire kitken həm şul kitevđən xəberheđ qəjep bulqan.

— T—Qataj kantunьndaqь it sajuzь mədire X. Nasirьf hər vaqьt xəkymət aqsahьn juqaltьvđa qəjeplənep, əđtənən jenəjət eşe teđelgən.

— Torqan urьndarь bildəheđ bulqan K. Piminku həm B. Bindəl isemle keşelər difitsitle tavarđar menən hatьv itep, totolqandar. Tentev mələndə Bindəldən 500 asmuxa maxurka, 23 duzina jep, 440 hum aqsa tabьlqan. Bьlarđьŋ ikəvhe əđtenən jenəjət eşe teđelgən.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Ivanuf Pavil Svirtluf uramь 67 nse jortta torovsь M. Zajьtsьftьŋ 100 humlьq tunьn urlap totolqan.

— Varaşilьf uramь 29 nsь jortta torovsь M. Sidьrьf əjəndəge nəmələren, balahьn həm Parьva isemle bьrəvđeŋ 65 hum aqsahьn urlap qatьnьnan qasqan.

Javaplь ridaktьr: B. IŞEMQUL

Belderev

„Mupr" đьŋ qala kəmitəte 17 nse ijyldə Lunacarski baqsahьnda, kis səqət 6 la „Mupr" jəcəjkələreneŋ həm rifkəmisejələreneŋ kəŋəşməhen saqьra.

Qala kəmitəte.

Ođtalar kərək

Blagavişşin zavьtьna:

1) Mital qьrьvsьlarđan 10 keşe;
2) Slisьrđar 15 keşe

kərək. Eşlərgə teləvselər praktik stađdarьn kyrhətep tybənrdəge ədris bujьnsa xəbər ithendər.

Adris: Башреспублика, Уфимского канмона. Контора Благовещенского завода.

3—1 Zavьt diriktьrь: Lamkin.

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis səqət altьnan baş lap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jəmqejəttəre Əlkə Sajuzь—„Başsajuz" apparatьna tađartьv başlana.

5—1 „Tađartьv Kəmisejəhe"

QAZAN DƏVLƏT UNIVIRSITITЬNA

Uqьvsьlar qabul itelə

V. I. Uljanьf—Linin isemendəge Qazan dəvlət univirstititь Səvit teđeleşe həm xoquq fakultitьnьŋ I nse kurьsьna uqьvsьlar qabul itə:

Fakultit tybəndəge ike bylektən tora:

1. Sut bylege . . . . 40 keşe
2. Səvit teđeleşe . . . . 60 "

Qarizalar oşo jьldьŋ 15 nse avьqusьna tik lem qabul itelə. Qabul itev kəmisejəhe univirstit binahьnda.

ƏDRIS:

Qazan, Cirnişuf uramь, əj numirь 16.

„Başqotostan" gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 10-Ejjyl

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	86 — b.	—
1926 j. %hьđ. „ „	128 h.	130 h.
1929 j. otoq. zajьm	100 „ 35 „	100, 65 „
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 28 „	— —
„ 3- kređ. O. Z.	5 „	— „ — „ —
K. X. nьqьtьvZ.	10,24 —	„ 10 „ 27
1-indyst. Zajmь	25,33 —	„ 25 „ 42 „
2- „ „ %lь	26,19 „	26 „ 29
B „ „ %hьđ	25. —	„ — —
„ „ %lь	52, 25 —	„ 52, 35 „
„ „ %	51.	„ 51 „ 10
11%lьe ske Z	104 —	104 05 „
Mascavit za .ьь.	25 46 „	26 6
511.ma-Zjsl	52 20	52 33

Ə—F—Ə KINO—TIATЬRĐA—RЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — KAFKAZ ƏSIRE. 6 bylektə tariti filma.

IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — KYK IKSPRISS

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — FRITS BAYER

„5-Maj" (iđke Əfələ) — PARTFILLE KEŞE

Qazanan Mesəqyt k—nь Arejef avьlь gr—nь Dəvlətşin Aptulla 2 at kartckamdь; Bələbej k—nь, Qьrqьđ—Mejəkə avьlь gr—nь Vəlejef Xazьj, 1329 numirlь, kapiratif biliten; Stərle k—nь, Pitrav jorto Məxəmədejeva Fəqilə, Stərle straxkassahь tarafьnan birelgən 00287185 numirlь knəgəhen; Bələbej k—nь, Qьrqьđ — Mejəkə jorto, Ərşək avьlь gr—nь Səxəbettinef Səjfettin, 180 numirlь patribitel jəmqejəte birgən biliten, licnaj kartckahьn həm başqa dakuminttarьn; Xəmitef Səfər tav nşselərə sajuzь birgən 56399 numirlь biliten juqaltqan.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит № 192

Beremlәp xaqь hәr jerdә 5 tin.

Kese joma
17—Ejjyl 1930 jьl.
№ 163

BAŞQORTOSTAN

V.K.P.(в)nьц Başqortostan Өlkә. K-te. hәm Başsik urgьnь.

Bәtә donja pralıtarđarь regezep!

Avьlьs ajь esen „BAŞQORTOSTAN“ ƣA jađьlьrqa onotmaqьđ!

Ukrugtarđь bөtөrөv turahьnda V.K.P.(в) yđәk kәmitәtenen qararь

MӘSKӘV. VKP(b) yđәk kәmitәte 1930 j. 15 ejjyldә ukrugtarđa bөtөrөv turahьnda oşo qararđь sьqarđь:

Ukrugtarđь bөtөrөv turahьndaqь bөtә eştә tөp burьs itep parteję, sәvit, xuzalьq—kapiratif hәm prafsajuz apparatьn rajjunqa, alьlqa jaqьnlaştьrьv burьsьn totorqa kәrәk.

Ukrugtarđь bөtөrөv sәjjәsi jaqtan biq đur әhәmejәt totьv ajqanlь yđәk kәmitәt bөtә milli kampartejә yđәk kәmitәttәrenә, krajkum hәm Apkumdarqa ukrugtarđь bөtөrөv turahьnda praktik eşkә bik jentekləp kendәlek jetәkselekte tәmin itәrgә, bьl rejarganizatsejәhь uцьşlь hәm tiđ ytkәrev esen aktifqa aцlatьrqa hәm uць mabilizavati itәrgә itә.

Yđәk kәmitәt ukrugdarđь bөtөrөv sruktarьn ođaqqa huđarqa hәm rajjundarđьц sikteren qajtanan qarap, ularđь erelәtep, faktta әjәzdәrgә әjlәnderergә ьntьlьv tindintsejәlәrә xata eş bulqanlьqtь kyrhәtә, bьl eştәrđe ukrugdarđь bөtәrgәndә kyđәtelgәn tөp burьsqa qarşь hanaj. Yđәk kәmitәt tәqdim itә:

1) Ukrugdarđь bөtөrevđe xeđer yk başlap, jaць xuzalьq jьlьna, jәqni 1 nse yktәbergә tiklem bьl eşte atqarьp bөtәrergә. Bьl mәldә rajjundarđьц xeđerge seltәr hәm sikteren kyđәtep, bьnan sitkә sьqьv barь yđәk kәmitәtten rөxsәte menәn genә eşlәnergә mөmkin. Qalalarđa partejәnьц qala kәmitettәre, qala sәvittәre, Qala başqarmalarь qalьp, iц jaqьnqь avьldar qalaqa quşьlasaq.

2) Milli kampartejәlarđь yđ kәmitәttәre, krajkum hәm Apkumdar, Sajuzdaş jәmhyrejәttәrđeц yđәk başqarmalarь, өlkә hәm kraj başqarmalarь xәđer yk turaнan tura rajjundar menәn elemtә jahaj başlarva tejeştәr. Bьnьц esen ular bөtә өlkә apparatьnьц bөtә eşen rajjun hәm avьlqa jәđ menәn itep teđәrgә tejeştәr. Krajkum hәm өlkә başqarmahь apparattarь xәđer yk kesәjtelergә, bigerәktә inestruktьrlьq apparatь han jaqьnan kiцәjtelep, sьjfat jaqьnan jaqşьrtьlьrqa tejeşle. Milli kampartejәlarđьц У. K. sikritarejattarь, krajkum hәm apkumdar, şulaj uq tejeşle başqarmalarđьц prizidejumdarь yđ eştәren rajundar menәn turaнan tura elemtә jahap, jetәkselek itәrlek itep teđәrgә tejeştәr. Şul ajqanlь xeđmәt burьstarь jaцьnan bylenep, sikritәr hәm rәistәrđәn berhe fәqqәt avьl xuzalьqь mәs'әlәlәrә hәm rajjundar menәn elemtәne rәtlәv menәn mәşqyl bula alhьn.

3) Rajjun urgьndarьn bөtәnlәj nьqьtqanqa, ular menәn elemtәne jaqşьrtqanqa tiklem xeđergә ukrug Mәrkәzdәren—ixtejazqa qarap, mәђәlәn 3—6 ajqa apkum bildәlәgәn elemtә tixniceskej bjorahь itep rәsmilәşterergә. 4) Tөp diqqә teştәn buşap qalasaq ukrug eşselәrenә birelergә tejeşle. Bьlarđьц 90 pr. tan ađ tygele pajjundarqa eşkә jebәrelergә tejeşle. Buşap qalqan ukrug eşselәrә eşkә kraj hәm өlkә kәmitәttәre tarafьnan bylener.

Ukrug eşselәrenәц jәtәkse gruppahь (20 keşe VKP(b) yđәk kәmitәtenәц rađlavь bujьnsa eşkә bylener.

5) Ojoşov—inestruktьrlьq şeqbәhenә, sovprufqa tejeşle praktik saralar teđәp (partejә ojoşmalarьnьц ştattarь, ikense urьnqa kyserelәvse eşselәrgә tejeşle—mәђәlәn ukrug eşselәreneke dәvmәlәndә—xeđmәt xaqьn tә'min itev, gәzittәr seltәren qajtanan qarav, ere rajun mәrkәzdәrendә gәzittәr sьqarьv) 20 kәn esendә У.K. tәsdiqьna kertergә quşarqa.

6) Yđәk Başqarma hәm Savnarkum fraksejәlarьna hәm Yđәk Kantryl Kәmisejәhe—RKI gә ukrugtar bөtәrәlәv ajqanlь kilep sьqqan bөtә xuzalьq saralaьnda teđәp 20 kәn esendә У. K. tәsdtqьna tapşьrьrqa tәqdim itәrgә (Jaць xuzalьq jьlьnda bydzit teđәv dirtktiftәre, өlkә hәm rajundьц ştattarьn bildәlәv hәm başqalar).

Yđәk Başqarma fraksejәhьna ukrugtarđь bөtөrөv turahьnda qarar prajьktь teđәp, uнь SSSR Yđәk Başqarmahьnьn iц jaqьnqь sissejәhьna rađlatьvqa kertergә quşarqa. Sissejә sintәberđәn huцqa qaldьrьlmaj jьjьlьrqa tejeş.

7) Yđәk Kәmitәt milli kampartejә Yđәk Kәmitәttәren kraj hәm өlkә kәmitәttәren ukrugtarđь bөtөrөv eşenәц barьşь turahьnda hәr 10 kәn hajьn ber tapqьr VKP (b) У. K. nә tәrtiple rәveştә xәbәr birә tororqa mәzbyr itә.

Sәvittәr ilendә

5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmь

MӘSKӘV. SSSR Savnarkumь 1930—31 nse jьlda taratьv esәn 850 miljun humlьq (17 rәzrәt) „5 jьllьqtь—4 jьlda“ zajьmь sьqarьrqa qarar birđe.

Narkamfin bьl zajьmdь 15 nse ejjyldәn başlap taratьrqa totonorqa, zadanejәnь qalalar đa 1 nse yktәbergә, avьldarđa 1 nse nyjәbergә tiklem atqarьp bөtәrәrgә tejeş taptь. Jaць zajьm kiц jәmәqәtselek—sәjәsi kampanejә rәveşendә irek lelek nigeđendә ytkәrelәsәk. Finanьskridit hәm mәәsәssәlәrә 1 hәm 2 nse indysterejalizatsejә hәm krәђtejәn xuzalьqьn nьqьtьv zajьmdarьn jaць zajьmqa alьştьrьv aldьnda ularqa sьqqan otoştarđь tikşerep, ularđь, pratsinttarьn hәm tirazqa sьqqan abligatsejәlarđьц xaqtarьn tylәrgә tejeşter. Krәђtejәndәr arahьnda zajьm taratьvđa kalxuzsьlar đur xeđmәt itәrgә, yrnәk kyrhәtergә tejeştәr.

Jaць zajьm 10 jьl sruklь itep sьqarьla, uньц 10 pr. 6 jerle teđәlәşkә xaslana. Zajьm urtasa jьlqa 10 pr. tabьş birә (pratsinthьđ әlәşә bьnьц bөtәhen dә otoş rәveşendә, pratsintlьhь 6pr. pratsint hәm 4pr. otoş rәveşendә).

Hәr bөtәn abligatsejә 50 hum torop, otoştar 200, 1000 hәm 5000 humlьqtar. 10 jьl esendә pratsintlь әlәşteц hәr 12 abligatsejәhьna pratsinthьđ әlәşteц hәr 5 abligatsejәhьna ber otoş sьqasaq. Bөtәhe 38 tiraz bulasaq.

Prafintirendeц 10 jьllьqь.

MӘSKӘV. 15 nse ejjyldә donja prafsajuz xәrәkәtenәц rivalytsejun mәrkәze bulqan Qьđьl Prafsajuzdar internatsejanalьnьц asьlьvьna 10 jьl tuldь.

Jaць nifet zavьttarь

BAKU. Aznifetteц jaць teđgәn kәresin hәm binzin әđerlәvsә ike bik đur zavьtь eşlәj başlaj. Bьlarđьц hәr berhә jьlqa 400 meц tuuna nitet praduksejәhь eşlәjәsәk.

Sittәn maşina keretev kesәjđe.

MӘSKӘV. SSSR đьц yđendә a—x maşinalarь eşlәv iђ kitkes yђevgә qaramaђtan bьjьl zagranitsanan a—x maşinalarь kertәv ytkәn jьlqьnan yђtә. Kalxuzpradukt aldaqь aşlьq jьjьştьrьv kampanejәhьna zagranitsanan 611 kambajьn, 3367 kөltә bәjlәves, traktьrqa taqa torqan 1196, at jegep eşlәj torqan 1076 besәn sapqьs 356 kartuf qađьqьs, 165 malatilkь hәm başqa qoraldar kiltertep, bьlar bөtәhelә urьndarqa jebәrelde inde.

MӘSKӘV. Narkamturk, xlipsintьr hәm Sintrasajuz urьndarqa—igenselek kapiratsejәhьnьц berense talabь bujьnsa huцqь ike jьlda igen әđerlәvđә eşlәgәn bөtә xeđmәtkәrđe igenselek kapiratsejәhьna birergә quşьp, bьl turala tatqarlьq jahaqan bөtә keşelәrđeц javapqa tartьlasaqьn belderep tiligram birđelәr.

Jaць hava juldarь

MӘSKӘV. STO bьjьl Svirtlufeskej—Silәbe—Magnitaguresкej hәm Nava Sibirskej—Kuznitskej arahьnda hava juldarь asarqa qarar birep „Dabralyt“ şirkәtenә xeđer yk bьqa kәrәklә qorolmalarđь әđerlәj başlarqa quştь.

HUЦQЬ SӘQӘTTӘ

Misьr rivәlytsejә aldьnda.

LUNDЬN. Misьr karyle Foat maxsus dikrit sьqarьp Misьr parlamintьц tarattь. Dikrittә asьqtan asьq: „Bulьp ytkәn huцqь tәrtiphedlektәrđәn hun xәkymәt vәfetәrđeц (millәtselәrđeц bьnan huц eşlәvđәrenә jul birmәђ esәn ularđь qulqa alьrqa mәzbyr bulasaq, tip kyrhәtelә.

LUNDЬN. Kansirvatьr «Dәjli Mәjel“ gәzite: „Misьr rivәlytsejә başlanьv aldьnda. Millәtse vәfet partejәhь karyl Foattьц idarahьna sik qujarqa qarar birgәn. Bьl partejә 21 nse ejjyldә xәkymәt menәn eşlәvđәn baş tartьv kampanejәhь başlaj. Misьr millәtselәrenәц kәrәş kampanejәhь Hindestan millәtselәrenәц kәrәşenә bik oşaj, bьlar đa Angelejә tarafđarьna nьq bajkut jahajdar“ tip jađa.

Kansirvatif matbuqat xәkymәtteц vәfetselәrgә qarşь qьrqьv saralar kyreven talap itә.

Hindestanda.

KABIL. Hindestanda Bumbaj өlkәhendә Qair ukrugьnda krәђtejәndәrđen qorallь bolalarь başlandь. Ođon tajaqtarqa uraq nьqьtьp, şunьц menәn qorallanqan hәm mьltьqlь 500 keşelek krәђtejәn әtrәte xәkymәtkә, bajar hәm kulaktarqa qarşь baş kytәrđe.

LUNDЬN. Angelejә xәkymәtenәц Hindestan turahьndaqь rәsmi abzurьnda Hindettandьц tөnjaq—kөnbajьş sigendәge өlkәlәrendә teşlәk vәzirestan qәbilәlәrenәц xәrәkәte kesәjgәnlek belderelә. Baş kytәrgәn bьl qәbilәtәrgә qarşь kәrәş hava hezymә julь menәn alьp barьla. Bingalejә өlkәhendә ber jaqtan grazdanlьq baş imәv kampanejәhь jomoşaha, ikense jaqtan tirror hәm tyrәlәrgә hezym akttarь kesәjә. Bumbaj qalahьnda baş kytәrgәn esәn xәkәm itelgәn 6 haldat şәrәfenә xalq đur dimanstratsejә jahap, palisa xalqqa әllә nisә tapqьr hezym itәrgә „mәzbyr“ bulqan.

LUNDЬN. Hindestanda Mirut qalahь ergәhendә Minnagarsәr qalahьnda palisa Hind milli kangerisьnьn ber aqzahьn qulqa alьrqa kilgәs, bik kyp xalьq tuplanьp, uqa hezym ittә. Palisa mьltьq atьp 1 krәђtejәnde ylterep, 48 keşene qulqa aldь.

Majminsineg qalahьnda mөsәlmandar menәn hindlelәr arahьnda bәreleş buldь. Palisa xalqqa atьp, 14 keşene qulqa aldь.

Madras qalahьnda mөsәlmandar menәn Hindlelәr arahьnda bulqan bәreleştә 30 keşe jaralandь.

LUNDЬN. Bөtә Hindestan mөsәlmandarьnьц berege Hindestan eştәren tikşergәn Sәjmun kәmisejәhenәц daklat hәm tәqdimdәrә Hindestan mөsәlmandarь esәn bөtәnlәj jaraqhьđ hәm qabul itelmәђlәk, tip qarar birđe.

Fransejә nisek qorallana.

BIRLIN. Nimes gәzittәrenәц hyđenә kyrә 1930 nsь jьlda Fransejәnьц huqьş hydzitә 21 miljart frankqa tula (1 frank—7 tin samahь) jәqni Girmanejәnьц huqьş hydzitenәn 7 tapqьr kyberәk.

Balqanda huqьşqa әđerlek.

BIRLIN. Keđ kәnә Gritsejәnәц Afina qalahьnda Balqan mәmlәkәtterenәц kәnfirinsejәhe bulasaq. Bьqa Balqan jarьm utravьndaqь bөtә mәmlәkәttәr qatьşьp „Balqan Lakarnohь“ teđәv mәs'әlәhe qaralasaq.

Italejәla krәђtejәndәr baş kytәrә.

PARIZ. Italejәla Alziro tәbәgendә bik nьq krәђtejәn holalarь huldь. Bolonь baђqan saqta bөr nisә keşe ylterelep, bajtaq xalq jaralandь, 100 đәn kyp keşe qulqa alьndь. Gәzittәr bolanьц sәbәptәren jađmajđar.

Fransejәla.

PARIZ. Buko qalahьnda 2000 mitallistьц zabastufkьhь 2 nse aj inde davәm itә. Qalala qәđәttәn tьş xәl iqlan itelde, 11 eşse qulqa alьndь, aktif zabastufkьsьlarđan 22 hә sutqa birelde.

14 nse ejjyldә („Bastılejә“ alьnьv kәnә, Fransejәnьц milli bajramь) Parizda bik đur itep qәskәri kөstә kyrhәtev dimanstratsejәhь ytkәrelgәjnә. Kampartejәnьц saqьrьvь bujьnsa Pariz eşselәrә bьqa qarşь sәjәsi mәxbystәrđe qotqarьvđь talap itep kuntьr-dimanstratsejә jahanьlar.

Bөtә Fransejәla satsejal—straxavanejә turahьndaqь jaць zakunqa qarşь (eşselәr straxavaj vznustь yđ eş xaqtarьnan tylәrgә tejeşle bulьvqa) zabastufkь hәm dimanstratsejәlar bara. Eşselәr bьnan tьş eş xaqь kytәrelevđe talap itәlәr. Xәrәkәt bigerәk tә mitallistar arahьnda kөslә. Eşselәrđeц talabьna asьv itep kuntin-suza aftamabil zavьtь 1200 eşsenә xeđmәttәn sьqarđь. Bьva-Kalind zavьtьnda 900 eşse eş xaqьn hәr sәqәtkә 6 frank (45 tin) kytәrevđe horap eş taşlanь.

Amjen qalahьndaqь aftamabil zavьtьnda la ber nisә jәđ eşse eş taşlanь.

„Biş jьllьqtь đyrt jьlda“

Həm Başqortostanda xəkymət kridittarьnьŋ pirispiktivahь

(Finanьs eştəre xalьq kamissarь ip. Əsxədyllin məqələhe).

Xalьq xuƶalьqьn yŧerevđə-gə biş jьllьq piandьn finansь səjəsətən tə'min itevgə jynəl-derelgən saralar e ende xəky-mət zajьmdarь đur urьn ala-lar.

Kapitalis ilderendəge xəky-mət zajьmdarь menən bedđeŋ zajьmdar arahьndaƣь oqşaş barь ularđьŋ tədələşendə həm xalьqqa taratьv mitsdtarьnda qьna. Bedđeŋ zajьmdarđьŋ iŋ kyp eləşe kiŋ eşsən—eşselor kerəŧtejəndər, xedmətkərdər jalpьhьna jynəlderelə həm ularđь anьŋ reveştə satsejali-zem tədələşendə aktif qatnaş-tьrьvđь burьs itep ala.

Bedđeŋ massavaj zajьmdar-đьŋ tədələşendə elekke zajьm-darqa qaraqanda qajhь—ber ydgələktər bьna şundaj. Səŋki bed nigeđ itep zajьm alьvsь-larđьŋ bajьvьn almajbьđ. Bəl-ki zajьm taratьvda qatnaşьv aşa bəjek eş planьn qəmələ aşьrьvda jardam itevđeren pra-litarejat dəvlətə aldьnda ydə-nen sinfьj vazifahьn ytəvđerev alabьđ.

— Massavaj zajьmdarđь ta-ratьvda təp eşsəndər massahь-nьŋ qatnaşьvь—ulardьŋ byd-zət xəlderenə qarata kalliktif julь menən tyiəv ojoştorovđь həm odonoraq (10 ajlьq) mət-dət qujьvđь talap itə.

Başqortostanda 1922 nse jьl-dan başlap, 1930 nsь jьlda 1 nse martьnasa taratьlqan zajьmdarđьŋ sumahь 17,826,044 humqa jetə. Bьnda berense urьnda Əfə qalahь həm Bөrə kan-tunь, artqь urьnda Məsəqyt həm Arqajaş kantundarь ieəp-lənələr.

1930 nsь jьldьŋ berense mar-tьnasa bьl z a j ь m d a r đ ь ŋ 11,282,950 humь bydzətka ker-təlgən. Şulardan 5,177,093 hu-mь 3 nse indysterejə zajьmьn, 2,370,688 humь krəŧtejən za-jьmьn təşkil itələr.

Başqortostanda, kybehensə massavaj zajьmdar taratьlqan, bulьp, bьlardьŋ summahь 1930 nsь jьldьŋ mart ajьna 15,031,045 humqa jetə. Bьl ihə zajьm kampanejələrendə Başqorto stan eşsəndər massahьnьŋ ja-qьndan qatnaşlьqьn ьraŧlaj.

Massavaj zajьmdarđь tara-tьv vaqьtьnda eşse—xedmət-kərdər həm ajьrьm krəŧtejən-dərđen ajlьq eş xaqь miqdare-nən artьq alьrqa ьntьlqanьn kyrđek. 3 nse indysterejə za-jьmь xalьqtьŋ ojoşqan eləşen-də 77 hum 70 tin, ajьrьm ke-rəŧtejən jorttarьna 6 hum 50 tin teşkən. Kerəŧtejəndərđen qatnaşlьqь artьvьn bigerəktə 3 nse indysterejə zajьmьn ta-ratьv vaqьtьnda kyrəbeđ. Bьnь ьraŧlav esən kantryl zadanja-nь kətelgəndən artьq—jaqьni 100,7 pr. itep tulьtьrьvđь kyr-hətev jetə.

3 nse indysterejə zajьmь taratьv kampanejəhenьŋ qəni-qətlənərlek nətizələr birevə—Başqortostan bydzətenəŋ dur yŧev həm nьqьv məmkinlege barlьqьn ьraŧlanь.

Bed xəkymət zajьmdarьn ta-ratьv eşendə jьldan jьl ьŋьş-tarqa ireşevdə dur ьşanьs me-nən antqьlьj alabьđ. Bьl xəl əlbittə eşsəndərđen tormoşo jaqşьrьvđь, ilebeđđə satsejali-zem tədev eşendə ularđьŋ in-tuzejazьm həm aktiflьqtarь yŧevđə kyrhətə.

Xəkymət bydzəte sistima-hьnda zajьmdar ryle turahьn-da juqarьla əjtelgəndər təp massanьŋ, massavaj zajьmdar-đь taratьvqa jaqьndan qatnaşь 5 jьllьqtь xalьq xuƶalьqь pla-nьn narmal xəldə finansьlaş-tьrьvqa əsosi şarttarđьŋ bere-he ikənlegen kyrhətələr.

Ələgə tiklem sьqarьlqan massavaj zajьmdarđьŋ qəni-qətlənerlek reveştə taralьvь menən qajtanan kridit ucriz-dinejələrə kassahьna qajtarьp birev kəvek narmal bulmaqan xəldər də bar; bьl qajtanan tapşьrьv pratsiss 2 nse indy-sterejə zajьm abligatsejala-rьn alьv vaqьtьnda şulaj uq kerəŧtejən xuƶalьqьn kytərev zajьmьn taratьv osoronda ke-səjdə. Bьl vaqьtta banktar đa siratta jьjьlьşьp torovdar bul-dь. Avьldar đa, abligatsejələr-đeŋ qujьlqan xaqьnan 50 pr. tin aşьrьn tьlэp alьvsь maxsus jьjьvsьlar spikylənttər maj-danqa sьqtь.

Zajьmdarđь kire tapşьrьv—bigerəktə massavaj zajьmdar xisabьna buldь. Taralqan za-jьmdar sumahьnan kire qajt-qanь—1 nse zajьm xisabьna 41.8 pr., II nse indysterejə zajь-mь 51,8 pr. krəŧtejən xuƶal-ьqьn kytərev zajьmь 39,4 pr., həm III nse indysterejə zajьmь xisabьna 2 pr. tan artьqraq tura kilə.

Bьnьŋ səbəptəre, kybehensə zajьm taratьvda xəkymət di-riktiftarьn bodovdar jahavdan kilep sьqa. Şulaj uq zajьm alьvsьlarđьŋ ber tiklem ələ-şendə III nse indysterejə zajь-mьna jadьlqan vđđərenen yt-kən kampanejə lə alqan I—II zajьmdarьn xəkymət kassala-rьna tapşьrьp, şular xisabьna alьvsьlar buldь.

III—nse indysterejə zajьmьn taratьv vaqьtьnda urьndarda xəkymətten ajlьq eş xaqь miq-darenən arttьrmav turahьnda birgən asьq kyrhətmələre bu-lьvqa qaramaŧtan, jəməqət fi-kerə tьvdьrьp, jəməqət fikere tə'ţire jahap kesləgəndə jad-đьrьvdar buldь. Ikeşər ajlьq eş xaqь miqdarenən kim jadь-lьvsьlar jəməqət həm prafsajuz tərtiben bodovsьlar bulьp xi-saplandьlar. Kyp urьndarda ulardь qara taqtalarqa jaddь-lar: Bьl xəl əlbittə, eşsə həm xedmətkərdərđen bydzətenə tə'-ţirhed qalmanь.

Şulaj itep, urьnь menən xə-kymətteŋ zajьm turahьndaƣь səjəsətən bodьqlavdar buldь. Urьnь menən ьştьraf həm aris-tar menən qurqьtьv, krəŧtəjən jorttarьna raskelatkь menən taratьv, avьl xuƶalьqь nalugь miqdarenə qarap nurmь birev, yđđərenen abligatsejələren ba-tьrьp kiltergən krəŧtejəndərđe spikylənttektə qəjeləp təftiş urgəndərьna jebərev, abligatse-jalarđь araqь latkьlarь arqьrь hatьv kəvek jeteşhedlektər həm pirigiptar buldь. Şular nətizə-hendə zajьmdarđь kire xəky-mət kassalarьna qajtarьv kəsə-jde.

Unan huŋ daimi əndəv, aŋ-latьv eşeneŋ jomoşaq bulьvь, zajьm kampanьjalarьnda kyp kə-nə partejə, prafsajuz və başqa jəməqət həm xuƶalьq ojoşmala-rьnьŋ hylpən qatnaşьvđarь, sə-vit vьlasьna doşman buloqan iliminttarđьŋ zajьmdarьna qar-şь nasar xəbərdər taratьvda bьl eştə nьq qьna tə'ţir -jaha-nьlar.

Zajьm taratьv vaqьtьnda xə-kymət kriditeneŋ əhemejəte jetərlek reveştə teşənderəlmə-nə. Bьnьŋ nətizəhendə jarьm eşsəndər tarafьnan zajьmqa aqsa urьnlaştьrьvđь unajlь qь ŧqa mətdətle haqlьq furmahь tip aŋlavdar buldь.

Zajьmdar bedđeŋ xəkymətə bedđeŋ finanьs planьnda đur-qьna urьn totalar. Janь zavьt —fabriktar tədev eşenə halьn-qan sərməjəneŋ estən ber ələ-şe zajьmdar julь menən xalьq daxutsьnan jьjьla.

Bydzətteŋ bьl eləşenəŋ tir-bələvə başqalarь kəvek yk sat sejalizem tədev eşenə tə'ţir-le qalьvь məmkin tygel. Səŋ-ki xalьq qulьnda jatqan sər-məjələrđe planlь reveştə başqa sərməjələr kəvek yk mabliza-vajt itev—bedđeŋ ilebeđđə yŧ vaqьtьnda tormoşqa aşьrьlьrqa tejeş bulqan kapitalьj tədev eştəren unьşlь ytkerev əsən aŋьştьrqьhьđ şarttarđan be-rehe.

Odaq mətdətle xəkymət kri-dittarь buldьrьv unь qadileş-terev, oshodlaştьrьv burьsь həm eşselər sinfь tarafьnan Kyte-relgən „5 jьllьq planь 4 jьl-da qəmələ aşьrьv luzuŋьhь xəkymətteŋ „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn sьqarьvьn talap itte. Həm berense, ikense indyste-rejə zajьmdarьn, krəŧtejən xu-ƶalьqьn nьqьtьv zajьmьn „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna al-maştьrьvđь, zajьmdarđь qulda totov əŧtenən eşsəndər kantry le ojoştorovqa quştь. Xəđerge kəndə ul kantryl zajьm tara-tьvqa jardam kəmisejələre ta-rafьnan qəmələgə aşьrьla. Bьl kəmisejələrđeŋ qararь bətə za-jьm totovsьlarьna həm bank-larqa məzbyri hanala.

15 nse ejjyldən başlap I—II nse indysterejə həm kerəŧ-tejən xuƶalьqtarьn nьqьtьv zajьm-darьn «5 jьllьqtь 4 jьlda» zajьmьna alьştьrьv bьl janь zajьmdь taratьv başlana. Al-daqь kampanejə kerək avьlda kerək qala la bulьnь tulьhьnsa irekle nigeđđə ytkərelergə tejeş.

Ytkən zajьm taratьv təzri-bələrenən nьq fajđalanьrqa həm elek eşləngən pirigiptarđь motlaq qabatlamaŧqa kərək. Irekleiek əlbittə zajьm taratьv-đa saralar kyrəvđən baş tar-tьv, bьl eşte yđ başьna quja birev tigən hyđ tygel. Tik ajьrьm zajьm totovsьlarqa nis-bətən administratif saralar qullanьlmahьn həm kesləvgə alьp bara torqan jəməqət tə-ţire ojoştorolmahьn.

Unьŋ irekle bulьvь bətə partejə ojoşmalarьn, prafsajuz-darđь həm jarlь, urta xəllələr aktiŧen qatnaştьrьp ojoştorol-qan kiŋ aŋlatьv, tədenderev ojoştorovьna bulьrqa tejeş.

Zajьmdьŋ ni ikənen hər ber alьvsьqa ajьrьm—ajьrьm te-şəndererge kərək. Şuŋdьj kiŋ kylәm massь tarafьnan aŋlatьp ytkərelgən kampanejə qьna xəkymət kriditьna ireşelgən uŋьştarđь tulьhь menən nьqь-tьrqa həm kiŋ kylәm eşselər massahьn tərbejələrgə buldьra ala. Bьl kampanejə avьlda jeteksələk ryle safxuz, kalxuz-darqa teşə.

Ular vaqьtьnda həm kyp summala zajьm taratьvqa, qalanьŋ ajьrьm zavьt—fa-brika eşselərə menən kal-xuzdar, safxuzdar arahь-nda, kalxuxdar menən kal-xuzdar həm ajьrьm avьldar arahьnda kiŋ kylәmdə sat-sejalizem jarьş ojoştoror-qa tejeştər.

Janь zajьm kampanejəhendə kalxuzsьlar aldьnьŋ ryl ujnar-qa, janьqd xuƶalьqtar aldьnda yrnək bulьrqa, zajьm taratь-vqa janьle qatnaşьrqa tejeştər.

Ojoşqan massa əsən əsos lu-zumь itep jartь ajlьq eş xa-qьna jadьlьvь həm kerəŧtejən xuƶalьqtarь əsən abligat-sejahed ьbergənə kerəŧtejən xuƶalьqьnda qaldьrmavđь alьr-qa kərək. Şular menən ber rəttən VSPS teŋ adnalьq eş xaqьna jadьlqan taqdirdə zajьmqa kallikьtifka jadьlьvđь kiŋ reveştə xalьqqa aŋlatьrqa kərək. Səŋki, ike adnalьq eş xaqьna jadьlqandan huŋ be kəmdə ajьrьm kalliktif aqzala-rьn ike adnalьq eş xaqьnan juqarь jadьlьvqa dimləvdən tьjmaj.

Bьjьlqь zajьm taratьvđar sьjьfi kərəşteŋ nьq qьđqan, kulaktarđьŋ tərlə juldar me nən zajьmdь təp massaqa ta ratьvđa nьq qarşьlьq jahaqarь xəldə ytəsək.

Batьrak, jarlь urta xəllələr menən kiŋ prafsajuzdar mas-sahь menən berlektə eşselər xəkymət zajьmdarьna xalьq ьşanьsьn juqaltьv julьnda eş-ləgən şəxestərgə əlbittə, tejeş-le atpьrđь birev, jartь ajlьq eş xaqь miqdarendə zajьmqa jadьlьv ojoştorop xəkymət kriditeŋ idəjəhen taqьla tərənəj-tər. Dəjem jьjьlьştarđьŋ jart ajdan artьq eş xaqь miqdarendə zajьm alьvđь bətə aqzalar-qa məzbyrejətləp qarar sьqar-ьrqa xaqь juq. Əgərdə urьnь menən şundaj qarar sьqarьv-dar bula ikən, ul sajuz aqzahь mələrə jaqtan məzbyrləj almaj, tigən hyđ.

Ləkin stinə gəzitələrenə mas-sa jьjьlьştarьna tikşerergə sь-qarmajьnsa, qara taqtalarqa jadmajьnsa mə'səssələr ergə-hendə zajьm taratьv, jardam kəmisejələrenə həm başqa ojoşmalarqa tulьqь meneŋ irekle nigeđđə ajьrьm reveştə aŋlatьv teşenderev eşen alьp barьv, satsejalizem jarьşьna saqьrьv aşa jartь ajdan kyp eş xaqь miqdarendə zajьmqa jadьlьvqa dimləvđən, prapa-ganda alьp barьvđan tьjьlmaj.

Jaqьşь qujьlqan eş həm kiŋ kylәm eşsən massahьn „biş jьllьqtь Dyrt jьlda“ zajьmь taratьvqa jaŋь qatnaşьr xəkymət kriditen dərəŧ xəl itelgən jь ŋ zajьmьn unьşlь taratьvđь zalugь.

ƏSXƏDYLLIN.

onotolqan ber məjəş turahьnda.

„Yktəber netizəhe“ tipagra-fejəhendə pramfinplandьŋ ytəl-məve, eştəge edəklektər, jeteş-hedlektər turahьnda elkə gəzit bitterendə bik ad jaqtьrtьla.

Pramfinplandьŋ ytəlməv sə-bəptərən əjrənev həm tikşerev maqsatь menən tipagrafejəlb smutьr iqlan itelgəjne.

Xəđer inde smutьr bettə. Eştəge edəklektər, jeteşhedlek-tərđen səbəptərən asьv julьn-da tejeşle saralar kyreldə həm kyrelep jata.

Şunьŋ menən bergə, smutьr ojoştorovđьŋ ydendə bulqan jeteşhed jaqtarьnda alьrqa kə-rək. Tipagrafejələ onotolqan ber məjəş bulьp, ulda xəbərse-lek xərəkəte.

Məŧələn: smutьr vaqьtьnda ber nisə aj bujьnsa ber numir-da stinə gəzite sьqarьlmavь bьqa asьq fakьt bula ala.

Bьnda bəlki, „TRIVUGA“ gəzite sьqarьlь bit, təjevsə-leri ulьr, dərəŧ sьqarьlь, lə-kin, bьl qьna tipagrafejənen ber xəbərselər, stinkurdar massahьn smutьrqa qatnaştь-ralar tigən hyđ tygel.

Iŋ mas'ylejətle, mamintta stinə gəzite yđ tirəhenə tsix-tardaqь eşselərđe mabilizavajt itə almanь.

Partejə tarafьnan qujьlqan tənqit həm yđ ara tənqit ni-geđendə avьrьv urьndarđь asьvđa, stinə gəziteneŋ ridkəl-legejələre kiŋ reveştə jəjə al-maьlar. Hedəmtələ ber qьla ələştə buşlьq kyrəbeđ.

Rilesəktə prajьzvudsteva stinə gəzittərə yđ prajьzvud-steva tormoşonda həm prajьz-vudstevanьŋ jadmьs xəl itelə torqan mamintttarьnda yđ ryl-ьn ytərgə tejeştər. Juq ihə, prajьzvudsteva la sьqarьlьp kilə torqan berđən ber stinə gəzitə prajьzvudsteva planьn ytəv julьnda osoraqan qarşь-lьqtarqa yđ vaqьtьnda tejeşle saralar kyrep, bьl eşkə massa fikeren tuplavđan bik artta qalalar.

Q.

„Sibaj“ ismen taşlarqa kərək

Sibaj baqьr rudnigenen jəşe-neve kyp jьldar inde Ul isem bəgenge kəndeŋ satsejalizem tədeləşe migđeləndə boroŋqo stansьja kəjfe, dan alьv əsen isem julьvьn juqaltьvqa tejeş.

Xəđer bətə satsejalizem tə-đev vaqtarь, zavьt—fabriktar yđđərenen təmđeren rivolyt-sejə julьnda xedmət itkən həm şul julda şəhit bulqan rivolyt-sejənirdar ismen kyterdeler.

Ə sibaj rudnige hamanda eş-selər ǵinfьn idəp jəşəgən star-şina ismen jəkmop kilə. Minenə bьl isemdə taşlarqa, unьŋ urьnьna bəgengə tədeŋ, sat-sejalizem eşendə jeteksələk itevsələr bedđeŋ ismenə altьş-tьrьlqa kərək, ine tejem-

I. SARIN.

Janь Moraptal a-x. ərtilendə

Xeɗmətte ojoştorov nisek qujьlqan?

(Jarьşqa kilgən matirijaldarɗan).

Stərle kantunь Moraptal jorto Janь Moraptal avьl xuzalьqь ərtile janьraq ojoşqanqa təzirbəle iptəştər juq. Şulaj ɗa bьl jarlь kalxuz menən ber aɗ tanьştьrьp kitergə kərək:

Huqьь kendə ərtildə 65 xuzalьq bar. Şularɗan eşkə jaraqlь irɗər 60, qatьn—qьɗɗar 83, eş attarь 51, havьm hьjərɗərь 48, ьvaq mal 32. Avьl xuzalьqь qoraldarьnan, 2 Kasilkь, 4 haban, 2 bukkir, 3 znikə, 2 səskes, 1 jelgerges, 1 besən jьja torqan tьrma bar. Taqьla avьl xuzalьq qoraldarь alьv esen 8855 humlьq smita təɗelde. Qajhьbьr maşinalar kildelə inde. Bьl ərtil avьl xuzalьqьnьn yrnək ustafьn qabul itep, ustaf bujьnsa urtaqlaştьrьlьrqa tejeş nəmələr urtaqlaştьrьlьp. Hər eş şul ustaf bujьnsa eşlənep, kalxuzqьrsьlьq, igenselek julь menən bara.

ESKE TƏRTIP kalxuzdьц sər məjəhə ustaf bujьnsa berləştergən nəmələrɗən hьjьv inev vьznьs paj həm bylenməj torqan kapitaldan jьjьla. Inev vьznus, kalxuzqa ingən keşeneц dəjemləşterelgən qəm dəjem bəşterelməgən nəmələre (əj jihazdarьnan başq) hər aqzaqa 100 hum bulha, 2 %, 150 hum bulha 4 %, 200 hum 6 %, 250 humdan juqarь bulha, atcislinejə jəhala. Jarlь batьraktarqa 5 humdan juqarь tygel.

Bylenməj torqan kapital, kalxuz aqzahьnьn dəjemləşterelgən malь 100 humlьq bulha 25 %, 125 hum bulha, 30 %, ə 150 hum bulha 35 %, 175 humdan 40 %, 200 humdan 45 %, 200 humdan juqarь bulha 50 %,

Xoquqtan məxrym jəki başqa şundaj xalьqtarь kalxuzqa alqan vaqьtta ustaftьц 7 nse punkьtь bujьnsa eş kyrelə. Kalxuz aqzahь sitte eşləp zalunejə alha, bylenməj torqan kapitalqa ajlьq zalunejəhenə qarap atcislinejə jahala. 30 humdan 3 %, 40 humdan 4-, 60 humdan 6 pr. 75 humdan 9 pr. 75 humdan juqarь bulha 10 pr. alьna.

Kalxuz idarahь maşina jəki maldar alьv esen bulqan aqsana kərəkheɗ urьnqa totov, jəki byleşəp alьv kalxuzdь beterevgə alьp barьv tip ibaplənep ular javapqa tartьlьrqa tejeş. Mal həm qoramaldarьdь hoɗoq uj menən vatьv—qьjratьv, jemerev vaqiqələre bulha, kilgən zararьь zarar kilterevsenən tyletelə.

Xeɗmətte ojoştorov.

Hər eş sizunь başlanьr aldьnan unda kypme at həm keşe kesə şulaj uq həm nejɗər eşlenergə tejeşlegə turahьnda sizondarqa qarta plan teɗələ.

Maşina, at həm keşelərgə zadanejə birep, ularɗan kərəgensə fajɗalanьv kyɗ aldьnda totola. Əgər şul eştər başlanqan saqta eş kesə artьq bulha, dəjəm sabranejanьц qararь menən ularɗь başqa eşkə jebərev jək jərətev, kesəp itterep galьv kyɗ aldьnda totola. Rasxesən kilere bulmaqan vaqьtta dəjəm jьjьlьş qararь menən eske zajьm sьqara həm unь tarata. Kyper jul teɗətev hьmaq eştərgə kalxui aqzalarь kiɗev menən tigeɗ rəveşcə sьqarьlьp ularqa xaq ?tylənelməj.

Beɗɗeц kalxuz ike brigadaqa bylenep eş kyrə.

Brigadirɗar eşkə kistən yk nərət birep qujalar. Kəmdərɗeц qajhь rəzrət menən nindej eş esləgənen, kypmə eşləngənen həm unьц dərəzəhen, sifattarьn brigadirɗar kən hajьn jaɗa barьp, scitavutqa birə. Ul unь aqzalarɗьц deftərenə huqa bara. Brigadir julbaşsь eşse iɓəplənep, eşkə nərət bireve həm ucut alьp barьvь əsən xaq almaj. Ul yɗ qul aɓtьndaqь keşelər menən bergə eşləj. Barь ajqa ber kən yɗ eşenən qala iɓəp—xisap iteve əsən ber rəzrətkə juqarь jaɗьla. Brigadirɗar həm idara eşkə jaraqhьɗ kyp simejəle həm vaq bala—saqalь bulqan keşene eşkə kyberək quşьv həm başqa aqzalarqa la jьlьna 240 kən eş kənə turь kilterevɗe maqsat itep alalar. Jeцel eşkə balalar həm zəqiftər qarttar bildələnə.

Hər ber brigada yɗenə almaş əsən 13 jəş yɓmer alьp eşkə əjrətə. Kalxuzqa eşselər jallav ustaf bujьnsa bulьp, his ber keşe yɗenə birelgən nərətkə başqa keşene jallap sьqara almaj.

Kalxuzqa scitavat həm başqa yɗ quldarьnan kilməj torqan başqa eştərgə genə keşe jallav rexsət itelə. Qьɗьv eş vaqьttarьnda yɗ fajɗahьn kyɗətep, ber aj bujь eşkə qatьşmaj jərevselər, kalxuzdan teşəp qalqan keşe iɓəplənə. Idara rexsətenən başqa bər brigadaran ikense brigadaqa kysev eske tərtip qaqidəhen boɗov tip iɓəplənə.

EŞ NURMAHЬ HƏM UNЬЦ SIFATЬ. Hər eşteц yɗeneц avьrlьqь həm ytəgən samahь sifatьna həm nindəj rəzrətkə kergənenə qarap xaq bildələnə. Ber eş qajhь rəzrəttən ikene bildəheɗ bulha, eş bejurahь unь tiɗ genə qarap idara tarafьnan qabul itelgəndən huц dəjəm jьjьlьşta ul eş turahьnda xəbər birə. Hər eşləngən eşteц sifatьna qarap eş xaqь arttьrьla həm kəmetelə. Əgər birelgən nurmanan arttьrьlьp ytəhə, 10% arttьrьlьp, kəm bulha 10% kəmetelə. Əgər aɗ eşləptə sifatь jaqşь bulha kəmetelməj. Ləkin eştə nurmanan arttьraьɗ tip attarɗь kərəgenən tьş qьvalavɗar bulmaɓqa tejeş. Əgər kalxuzdьц berər aqzahь eşləp sьqarьvɗь jaqşьrtьv, əjberɗe oshoɗqa teşərev hər ber nəmənə iqtisat menən totov turahьnda jaqşь təqdim inderhə, jəki berər qoral ujlap sьqarha, unьц tormoşta ytəlevenə qarap idara uqa bylək birə.

RƏZRƏTTƏR. Eş həm unь başqarьvsьlar avьrlьq həm qьjьnlьq, kvalifikatsejahьna qarap 5 rəzrətkə bylenələr, həm səqət iɓəbe menən eş xaqь alalar. Jəş yɓmer həm qatьn—qьɗɗar əlkən keşelər menən bergə eşləhələr ular alqan xaqtь alalar. Kalxuzdьц hər aqzahь eşkə tigeɗ quşьlьp, eşləgən kendərə urtasanan kəm bulmav kyɗɗə totola.

EŞLƏVSELƏR HƏM EŞLƏNGƏN EŞTE IƂƏKƏ ALЬV. Keşe kesə səqət menən at kesə kən iɓəbe menən xisapqa alьna həm kərək vaqьttarьnda səqətkə əjlənderelə. Hər eş sizunь aɗaqьnda kəmdeц kypme eşləgənə həm şul eşkə kypme xaq alьvь bildələnep stinəgə elenep qujьla. Əs kən bujьnsa yɗgəreş bulmaha, tulьhь menən derəɓ alьp barqan iɓəplənə Tabilşik menən eşləvse arahьnda sьqqan nizaqlarɗь kileşterev kəmisejəhe jəki eş bejurahь tikşerə. Ucuttь derəɓ alьp barmavsьlar, arttьrьp jəki kəmetep jaɗьvsьlar kalxuzdan sьqarьvqa tiklem sara kyrelə. Əgər eş qьrьna ɓarьv 30 minuttan artьq bulmaha ul eş səqətenə iɓəplənməj. Kalxuz aqzalarь arahьnda bulqan tərtipheɗlektərɗe tikşerev əsən iptəştər sutь eş bejurahь həm kileşterev kəmisejələrə hajlanьь.

Jaqşьmbət avьlьn satsejalizem jarьşьna saqьrьp dugьvьr təɗənək. Hər eştə ustaf bujьnsa eşlərgə, juqarьqь urndarɗan kilgən bojroqtarɗь urьnьna jetkerergə tьrьşabьɗ. Kalxuz eştəren alьp bьrьv turahьnda kyp nəmələrgə „Başqortstan“ gəzitə jardam ittə.

Fəxri Zejnəqəbetdin.

مالدارڭڭ هويووعا رۇحسەت بيرۇوگە نيگێڭ بولا ئالعان سەبەپتەر.

باشقورتۇستان ئوڭەك باشقارماهى هەم حالق كاميسارذارى سەويتى باشقورتۇستاندا السلقتى ماقلاو هەم ئالعا يتهەرو ئوبى مئەن ئوتكەن 18نسى هەم 3نسى ءينوارذاردا ... قاراردارندا قايهى بر تورلوۇ مالدارڭى هويوذى تيعان، بئنداى مالدارڭى بارى ئشكە يارامعان ... ۋيتەريناراق پيرسازالئقان ماحسوس رۇحسەت ئالئپ تئنا هويۇو مۇمكين ئيتئاگەيئى. باشقورتۇستان ح. كاميسارذار سەويتى ئوشو 3نسى ئيولدە سئعارعان قارارئندا بئنداى رۇحسەتتەر نيندەى وەقيعەلەرذە بيرئلرگە مۇمكين بولەلاقتى ئاذاپ كورهەتتى. بئلار:

1) ئسكى يارالار، 2) قەرئنى بئذاو هەم بەرەنلى يارذام كورهەتئپ بولماقتاى دوروث توگل تابئوذار؛ 3) مئبى سيرذەرى (ئاكلوم)، ئتولى موقئرلق؛ 5نسى ئاياقتارى ... 6) ناسار شئشئنەر؛ 7) ئات هەم ئش توكئنذەرئنك نيئلدەى بولوالا ئشتە فايئالانئمودارئنا مۇمكينلك بيرمەلاك رەوشتە ئئق هەم تئذەتئپ بولمالئق ئاقهاوذارى؛ 8) هئير هەم كەزەلەرذك يئلئندەرى هاوئرعا يارامائاتى ئبولئپ ياذالماثاق دائيمى شئشئو؛ 9) ئانالئقتارى ئاپقئرلانئپ ئوشوو؛ 10) ئانالئقتارى بارئلو، 11) توقراتئپ بولماثلق قان ئاعئو؛ 12) يالقئنان باشقا مالدك توقوم ئوسون يارامائلق بولمائلق توقوم ئورتنذارى بوذلوو يەكى ناسارلئى؛ 13نسى ئولئم قورقئنئسى بولعان ئس سەنسو هەم تيمپانيت، 14) يەش مالدك توەشتان بولعان يەكى هوكئندان سئققان بوئرى، ئە ئولكەن مالدك ئش تەئئرى مئەن عازاپلانئوى كوسەيئوگە شيكهئنئ

سەبەپ بولعان بوئترى، 15 يەشتەن قارت ئاتنك ئاوئل حوژالعئنا باراقهئ حەلدە بولئوى هەم 17) يوعوشلو سيرذەر واقئئندا عەمەلەگى زاكوندار بوينسا مالى هويئو تئبشلى بولعان ۋيتەريناراق - ... سارالارئنا موافيق حەلدەرذە.

بئنا شونداى واقيعەلەرذە عەذەتى تەرتيپتە مال هويئوعا رۇحسەتتى ۋيتەريناراق پيرسانالئقان ئالئو تئبشلى. لەكين مالدك ئوذى هەلاك بولئوئنا ئيرئك بيرمەث ئوسوئن شوندائوق هويارعا تئيشلى بولعان ئائئەس واقيعەلەرذە زائائبحئيكئەر، ئاگرانومدار، مالى ئستراحاوايت ئبئئوئن ئاگينئتار هەم ئاوئل سەويتتەرىلە رۇحسەت بيرە ئالالار.

مال حوژالارى ئوشو تەرتيپتە مالدارڭن هويارعا رۇحسەت ئالئاس مالدى هويعانعا حەلى ئيك تەولە ئونى ئاوئل سەويتئنەن، زاكئنان يەكى ئوى ئيدارەهئنان مالدك سيرلەوى حوژالئعى ئوثال ئويئنان كيلئپ سئقما عائاق توراهئندا ئسپراڤكى ئالئپ رەسميلەشترگە تئيشتەر. مالى بوعارىلا كورهەتئلگەن رەوشتە بيك ئائئەس هويارعا كەرەك بولعائاعئئا بئنداى ئابرم ئسپراڤكى كەرەكمەى، ئبئل حەلدە مالدك ئوئاللئعى مئەن ئيمگەنئلمەگەنلگى شول رۇحسەت قاعئئئدا كورهەتئلە.

ئوشو قارارعا بيناعەن، ئيت ئەذرلەوسى تۆپ دەولەت هەم كاپيراتيڤ ئويئشمالارئنا هيمئرتوذە، سەنەعەت گورئتتارئنئدا هەم ئاعئمداعى ئەذرلەوذە بولعان هەم ئيت مئەن تەئمين پلانئن ئوتەو ئوسون بيلدەلەنگەن هئير، ئوگئذ، ەرف هەم سوسقا مالدارڭن هويارعا رۇحسەت بيرئلە.

Kalxuzdarɗan xattar.

Beɗ ɗur aɗьmdar menən alqa barabьɗ.

Caqmaquş jorto. Ablaj avlь „JAQTЬ KYL“ kalxuzь 28 xuzalьqtan təɗələp, ɗur aɗьmdar menən alqa bara.

Avьldьц kulaktarь, mulla həm ularɗьц qojroqtarь bətə kestəre menən qarşь kiləp, kalxuzdь taratьrqa jərenələr. Ləkin kalxuzsьlar ularɗьц tьrnaq aɓtьnan, kalxuz aşa qьna qotolop bulasaqьn aцlap, bergələp eş alьp barɗьlar.

Jaɗ səsergə bulqan 40 disotinə jərɗəren keɗɗən 2 qat hərəp qaldьrьv heɗəmtəhendə jaɗ eşlərgə jeцel bulьp jaɗqь səsev pьlanьn 100 pratsintь menən ytənelər. Bьiьlqь parnə jərɗəren maj ajьnda uq hərɗələr. Kalxuzsьlarɗьц igendəre, ajrьm xuzalьqtarqa yrnək bulьrlьq.

Eş qoraldarьnan 1 səskes, 10 haban, 9 par „ZIGZAK“ tьrmahь bar.

Kalxuz baqsasьlьq eşendələ sittə qalmaj. Ytkən jьl baqsalarьn kərtələp hər xuzalьq yɗ baqsahьnda yrnək bulьrlьq eş alьp baralar.

Kalxuzniktar 15 ləp gəzit, zurnaldar aldьralar. Kalxuzdьц agranum kəцəştərə, a/x. turahьnda jaɗьlqan kitaptarɗan təɗəlgən bələkəj genə kətəpxanabь həm 2 radeju totqos apparattarь la bar.

Kalxuzdьц jeteşheɗ jaqtarь la juq tygel, avьl səvitə menən bəjlənes nasar, qatьn—qьɗɗar arahьnda kalxuz ojoşqandan birle ber genə lə jьjьlьştar ytkərelməgən həm dingə qarşь kereş alьp barьlmaj.

OQƏLEJ.

Başxlipsajuz beɗɗe onotto.

Ərşəkmin jurto, (Es. k.) Tyrsəgələ avlь səvitendəge „QЬDЬL BYLƏ“ ərtilendə 25 xuzalьq həm 25 eş attarь bar. 130 disətinə parɗь 20-ejjyngə hərəp bettələr.

Tik şundaj tьrьşьp jatqan ərtildə, jul başsьlьq juq. Elekke „Başgigant“ kalxuzь urьnьna təɗəlgən bьl ərtildə, Başgiganttь şifqa alьvsь BAŞXLIP SAJUZ jetəkləp alьp kithə bigerəktə jaqşь bulьr ine.

S. JULAMAN

باشقورتوستاندا ئيگندەرڭك كورئنئشئ

ئييولڭڭ 1نسئ 10كونونده

ئييول ئايئنك برنسى 10 كونلوگندە ئيكشترو ئستانسالارئنان ئالئنعان ماءلوماتتەرگە قاراعاندا، ئيگئندەر هەم باشقا ئوئملكتەر ئوسون هاوا ئورتاسا حەلدە ئبولئپ تيمپيراتورا 09 گرادئس تا تورعان. ئيگئندەرڭك ئوئشئندە ئابرئم قارشئلقتار يوق.

ئارئش يئم تارئئو ئوئئوئدە ئبولئپ قايهى بر ئورئنذارذا ئولگوره باشلاعان. ئارئشتك ئوكئشى ئورتاسانان بوعارى. بئندا فەقەت يئلاير كائتونلئتئنا ئيئەكە ئينمەى. سونكى، ئوندا يامئو ئاذ ئبولئوى سەبەپلى

ئيبون ئايئنك 2نسى هەم ئوسوئنسو 10 كونلوكتەرئندە ئيگئندەر قايهى بئر ئورئنذارذا قورى. ئە، ئوكئش ئورتاسان توبەن.

بوئذاى هەم هولو هاركە ئوئئوئندە ئبولئپ، قايهى بئر ئورئنذارذا هاركە ئوسورا باشلانئى. ئبئل ئيگئندەرڭك كورئنئشى قەلاگە ئورتاسانان بوعارى.

بئئلالا يئلايئر كائتونى ئيئذرئلمەى. سونكى يئلايئر كائتونى دەومەلئئئدە تيمپيراتورا يوعارى بولعانعا ئيگئندەر ئورتاسانان توبەن.

Təɗətev.

Gəzitebeɗɗeц 162 nse hanьnda, 1 nse bit, 1 nse baqanala „VKP(b) yɗək Kəmitəte sastafьna aqza həm kandidattar“ tip jaцlьş baɓьlqan, şunьц «aqza həm» tigən hyɗen təşərəp qaldьrьp uqьrqa kərək.

Tikşerev bojralarьnьꞑ eşen jənlənderergə

Stinə gezittərə ergəhendə tikşerəv bojralarь teđəvđe xəbərselərđen IV nse betə sajuz kəꞑəşməhe tejeş tьpqajnь. Bьl təqdim qajhь ber stinə gəzittəre qarşьnda bulhala, kypkenə urьndarđa juq əle. Bulƣandarьla yđđərenen, təp bursьn aꞑlamaj đar.

Stinə gəzittərendə sьqqan tənqittərđe vaqьtьnda uq tikşerep sara kyrev urnьna bьlar kyđgə eləkməj qalalar.

„Tənqit itəlgən apparattar tarafьnan, eşse, kerəƅtejən xattarьna iƣtibarhьđ qaraştь, ul apparattьꞑ, sərevenen iꞑ dərəƅ bildəhe itəlep qaralьrƣa tejeş. Sənkej ul iƣtibarhьđlьq, jeteşheđlektərđe bətərəv əsən jynəltelgən insejativanь baƅьp qaldьra, tine IV nse betə sajuz xəberselər kəꞑəşməhe həm xəbərđərđe həđəmtəle jahav turahьnda bik dərəƅ juldar hьđьp qaldьrđь.

Kərək ojoşmalar qarşьnda sьqьp kilgən stinə gəzittərendə bulhьn, kərək əlkə gəzittərđə bulhьn eşsə həm kerəƅtejən jalpьhь yđe qatnaşa, jeteşheđlektərđe asьp birə. Ləkin bьl eşsə kerəƅtejən massahьnьꞑ, təqdime kyp vaqьtta tikşerelməj baƅьlьp qalьvsan bula. Bьna bьl avrьvđь bətərəv, massanьꞑ, teləgen tulьhь menən tormoşqa aşьrьv əsən stinə gəzittəre ridkalligejələre ergəhendə xəbərđe tikşerəv bojralarь teđələ. Stinə gəzittəre həm əlkə gəzittərđə jađьlqan fakttarđь həđəmtəheđ qaldьrmav, tikşerep, tikşertep sara kyrev bojranьꞑ, təp bursь bulьp xisaplana.

Bьnda bojra sastafьna artьq tuqtalmaj tik uƣa hər tər arganizatsejənan berər vəkil inərgə tejeşlekte əjtep ytərgə kərək.

Bьƣasa jəşəp kilgən tikşerev bojralarь yđđərenen eştəren dərəƅ julƣa quja, həm ojoşmalar, juqarь tikşerev urьndarь menən elemtələ bula almanьlar. Şul arqala ulərđьn eştərə lə hynep qaldь.

Şunьꞑ əsən bojra xəberđərđe tikşerev eşenə xəbərselərđe, partejə, kamsamul, prafsajuz aktiftarьn, səvit diputattarьn həm jeꞑel kvalirejə ətrettəren yđenə ьlьqtьrьrƣa tejeş.

Tikşerev eşen başqarƣanda qajhь bər avьr, spurnьj məs'ələlər (đur jənəjət, đur rastrata) tьvarƣa məmkin. Ul vaqьtta inde his huꞑlatmaƅtan baƅma gəzit idaralarьna xat jađarƣa, juqarь urgьndar prakuratura, R.K.I. G.P.U. ƣa xəbər itərgə tejeştər.

Bojra xəbərđərđe tikşergəndə bojrakratlьq kyrhətevse həm xəbərselərđe eđərləvselərgə qərşь kərəşə.

Ɵlkə gəzittərđə baƅьlƣan xəbərđərđe tikşerevđə bьl bojrala đur ryl ujnajđar. Yđ jortbaşqarmahь kyləmendəge berər ojoşma, ajrьm keşe həm başqalar turahьnda berər xəbər bula ikən unь qьrqьp alьp, jəki gəzitə hanьn kyrhətep şul tejeşle ojoşmaƣa jebərergə tejeş.

Bojra aƣzalarь ajrьm tikşerev urgьndarь həm ridaksejəlar,kyreşə avьldarđaqь tikşerev bojralarь menən elemtələ bulhьndar.

Qьƅqahь tikşerev bojralarь begengə horavđarƣa javap birerlek xəldə itep julƣa qujьlьrƣa, jađьlьp, baƅьlьp sьqqan bergenələ xəbər həđəmtəheđ qalmaƅqa tejeş.M. A.—Zaqьf.

Jəj Kənəndə bal qorttarьn tərbejələv

həm umartalarđь qarav.

Ɵjđ ətte qort ajьrьv eşe ber vaqьt taraq ytəlgəngə kyrə jaꞑь umartalarƣa jabьp əlgərə almav, sitkə osorop bətərəv qurqьnьsь bar.Şunьꞑ əsəndə, hər ber ajьrƣan umarta qorttarь sitkə osop kitməhendər tejgəndə, umartasь ejjyn ajьnda umartalarьn bik jaqşь qarap tororƣa, hər ber umartalarƣa qorttar xələ menən (əsə qort yteref jaꞑь jeş qorttar sьƣahь jeş kykəjđərđə tərbejələv eşe nisek barьv kevek nəmələrđe ədləkheđ qarap barьv) tanьş bulьrƣa tejeş.

Ber jьlь tьmьđьq kəndə, irtəngə səƣət 10 menən 2 lər arahьnda qort ajьrьv eşe başlana. Umartanan qorttar ajьrьlьp sьqьv qədəttə əđəe kəndərđe umarta avdьnda hulьş alьrƣa sьqьp jatqan qorttar xələne oqşaşlь bulmaj.

Jaꞑь qailə ajьrьlьp sьqqanda qorttar umartanan bik tiđ, sьqьp bətəp, umarta avьđьnda kəslə gəvəldəv tavьşь sьƣarьp, umartanan artьq jьraq kitep osmajьnsa x ə r ə k ə t l ə n ə l ə r

Umartala qalahь qorttar umarta avđьn uratьp alьp, ajьrьlьp sьqahь qorttarđь umartaƣa kire indermoəkə tьrьşьp talaşasaqtar, bьl vaqьtta ajьrьlƣan qort qailəhe umartaƣa jaqьn ber aqasqa, jə bulmaha başqa berəj nəməgə harьla (jəbeşəurьnlaşa)saq. Əgerđə oşo tirələ buş umarta bulha, ajьrьlƣan qailə şunađauq jaꞑь umartaƣa-la kerep xuza bula.

Qorttar ber urьnƣa harьmajьnsa tərlə jaqqa osovđarьn dəvam itterhələr, umartasь jaꞑьraq aqas japьraqь bəjlemen halqьn hьvqa mansьp, osqan qorttar əttenək, məmkin tiklem əttənərək alьrƣa tьrьşьp qorttar əttəne helkergə tejeş.

Qorttar bьl vaqьtta əttən jamqьr java imeş tip beləp ber jergə uqmaşьrƣa. hьrьşqan məzbyr bulalar.

Əgərđə qorttar umarta aldьna qujьlƣan aqastьꞑ neđek ber botaƣьna hьrьşqan bulhalar umartasь qorttarđь məxsus əđərləngən tubalƣa (qort ьarьvđa kərək bulƣan tubal qoraldar kyp vaqьt aldan əđərləp qujьlƣan bulьrƣa tejeş) helkep tutьrьrƣa, əgərđə aqastьꞑ jьvanьraq botaƣьna harьqqan bulha tuđđan əđərləngən symes, qajhь ber jerđərđe (izav tejđer) menən hoƅop tubalƣa tultьrьrƣa la halqьn ber jergə (məƅələn əj badьna) urьnlaştьrьrƣa kərək.

Oşo kən yk kis qojaş bajьr aldьnan tubaldaqь jaꞑь qailəgə əđərləngən umartaƣa urьnlaştьrьrƣa kərək. Qajhь ber umartasьlar ikense kəndən irtənən ketələr, bьl fajđahьđ. Ajьrƣanqortto irtən japqanda ular umartaƣa əjrənep jetə almajьssa osop sьƣьvdarь bar, kistən japqanda tən udƣanьь jaꞑь ojaƣa ədme kypme əjrəngən bulalar. Irtən ajьrƣan qort qailəhe 1-1 2-2 kilagьram samahьnda bulьrƣa tejeştər, oşo avьrlьqtan kəm bulƣanda umartaƣa jabьv fajđahьđ, bьndaj qailələrđen ber nisəhen bergə quşьv kərək.

Hər ber 400 gьram qort avьrlьƣьnda jaꞑь umartala ber ram bulhьn, bьnan tьş umartaƣa ber ram artьq qujьrƣa kərək. Məƅələn, 24.00 gьram avьrlьq qort qailəhenə 7 ram qujьrƣa kərək bula (6 jarьm hər ber 400 gьram qort avьrlьƣьna qarap ber ram umartaƣa artьq qujьla). Ber umarta bər jəjđə 2-3 mərtəbə ajьrha bьl zarar qьna. Bьndaj xəldə umartala qalƣan qailələ, jaꞑь ajьrьlƣan qailələrđə zəƣif bulьp kəđgə saqlь ərəm bulьp bətəvđərə bar.

Bьna oşonьꞑ əsən də beđ bər umartanan ber genə qailə ajьrьp sьƣarьvƣa kəꞑəş birəbeđ. Tөp umarta 2-3-nse tapqьr ajьrmahьn tigəndə, jaꞑь jəş qort əsələrə xasьl bulьp „jьrlaj“ başlaqanda umartala bər genə əsə qort qaldьrьp, başqa əsələrđe ylterep bətərəv kərək bula.

Jaꞑь qailərnə tərbejələvgə ajrьvsa iƣtibar itərgə kərək bula. Sənki qajhь bər jaꞑь qailə qorttarьnaꞑ əsələrə 2-3 kəndə yk ylep hələk bulqalajđar.

Bьl vaqьtta umartasь zapas əsə qorto qrjьrƣa tejeş.

Jaꞑь ajьrьlƣan qailenə, umartaƣa jabьvđan alda, umartanь jaqşьlap syp sarđan tađartьrƣa, tişek-toşoqtarđь tomalarƣa kərək. Umartasь jaꞑь ƣьna jabьlƣan ƣailələrđə kən hajьn tejərlek, kis qararƣa tejeş, balavьđ hьnьp teşkən bulha umartasь bьnь jaꞑьnan alьştьrьp quja ala.

VƏKIL ƢIRFAN.

Kilməj qalmaƣьđ!

əđəbi kisə Bəgən kis. s. 7lə

„JƏŞTƏRGƏ KAMMUNIZEM TƏRBEJƏHE BIREV“ jortonda (K. Markьs uramь) Qazandan kilgən ədəbi brigada həm Ɵfələge jađьvsьlarđьꞑ qatnaşь menən ədəbi kisə uđƣarьla.

Kisənen kən tərtibendə:

1) Daklat;
2) Qazan jađьvsьlarьnьꞑ uqьvь,
3) Başqort jađьvsьlarьnьꞑ uqьvь.

Biletter „Jeş kammunar“ gəzitə idarahьnda taratьla.

„KƏMISEJƏ“

Bьl jenəjəttərəsendə sutqa birməgəs...

Tanalьq jorto, Ƣəlej avьlь grazdanь Nurьj Sələjmənef Oronbur tixnikumьnda uqьƣan jerenən ber qьđđь alam tejep aldap qorhaqqa qaldьrьp, uƣa dava eserep ylergə məzby itkənə əsən qьvьlƣajnь. Avьrlƣa qajьtqas 14 jəşlek qьđđь qatьnlьqqa aldь. Avьl uqьtьvsьhь Səfərƣələjeva Mərxəbənə juq—bar qəjeptər tabьp grazdandarđьꞑ jьjьlьşьnda xurlanь həm unьꞑ avьldan kitevə arqahьnda balalar uqьmaj qaldьlar. Bajmaqta 4 nse numirlə eşsələr kapiratifьnda eşləgəndə ber meꞑ 300 hum rastrata jahap qьvьldь.

Oşo jenəjəttərenə qaramaƅtan bьl bəndə pralitarejat sutь aƅtьnda bulƣanь juq, sənki unь jaqlaşьvsь qojoroqtar kyp. Tiđ arala sara kyrelhen.

JALAN.

„Garlaxvat“ Ƣəjnullanь qьvarƣa.

Habьr jorto, Qaşqar avьlь grazdanь Rəjemef Ƣəjnulla zamanqь „garlaxvat“, kulaktar jalsьhь həm jəmeƣət malьn kyp aşaƣan keşe. Unь kəmi səjə kalxuzdan tađartqajnь. Huꞑьnan taqьla alьnđь. Bođ…loƣon taşlaƣanь juq. Sara stansahьnan kalxuzƣa holo orloƣ… kiltererga barьp 19 bot holon… urlanь, 20 hum yđ ara halь… aqsahьn aşanь. Kalxuzdan q… varqa kərək.

Belevse.

„Safo“ aşxanahьnda bjurakrattar.

Kyptən tygel S. R. K. apparattarьna tađartьv ytkərelgəndə unda bulƣan, yƅep kilgən bojrakrattar həm eşkə halqьn qəravsьlarđьꞑ jeđə asьlƣajnь. Bьna bьndajđar „Safo“ apparatьnđa bətəp jetkənə juq ele.

Miƅal əsən 26 nsь ejjyndə tьvƣan vaqiƣanь alajьq.

„Safo“ apparatьnda bulƣan qajhь bər jeteşheđlektərđe asьp birev maqsatь menən ip. Artammunьvanan zalьv dəftəre horala. Ə, ul: „Beđđə undaj dəftər juq, bulhala birelergə jaramaj; heđ beđđən unь ala almaƅhьqьđ, həm birməjəsəkbeđ, bar sьqьp kitegeđ“ tip ajaq tibep qьsqьrьna.

Horavsь jer teđəvselər həm başqa xalьqtar zalьv dəftərən, hər kemgə birelergə, hər kemgə jađьrƣa rəxsət itelergə tejeş ikənen əjthələrđə, bьƣa əjlənep tə qaramaj şarqьldap kələlər:

—Əjđə, qurьqmajbьđ' barь bər beđđeꞑ kevek eşselər taba almajasaqtar“ tiđər. Xalьq aptьraşta qala.

Ađaqtan „juq“ tip kyđ jomƣan dəftərđe sьƣaralarđa: „məgeđ, barьbər bər niđə bulmajasaq beđgə tip taqьla kələşergə—kəmitlənergə kereşələr.

Timək zalьv dəftərenə jađьlƣandarđьꞑ tikşerelməvenən fajđalanьp, yđđərenen bojrakratlьqtarьn jeşerep qalьrƣa eşənələr. Bьlar massanьꞑ jeđənə qarap tekerələr đə şunьla tikşertməjəsəkbeđ, tiđər.

Kassirşanьꞑ xalьqqa qaraƣ… turahьnda ikense tapqьr əjtelhələ (elektə zalьv dəftəren birməj qalƣajnьlar) yđen tədətergə teləgənə həm ujlaƣanьla juq.

Şunьꞑ əsən bьndaj zalьv dəftəren jeşerep qalьrƣa tьrьşьvsьlarƣa qərşь sara kyrelergə tejeş.

Dəfter oşoƣasa bər tərlərətləp tikşerelməgən.

M.A—Zaqьf.

Belderev.

20 nsə ejjyldə ridaksejəla jortonda Prafintirindeꞑ 10 jь… lьƣьna qarata kisə ytkərel… Kisələ:

1—Prafintirindьꞑ 10 jьllь… turahьnda daklat.

2—Məqələ, xəbər, zagalufkalarь turahьnda disput.

3—Kino həm başqa tərl… ujьndar bulasaq.

Kisə səƣət 7 lə başlana. Prafsajuz aƣzalarь kilergə tejeştər.

MISKUM.

Ridaktьr: IŞEMƢUL

ƟKINO--TIATЬRDA FЬNDA BƟGƟN:Ɵ

„URAL“ KINAHЬNDA
Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.
KAFKAZ ƎSIRE
6 bylektə tariti filma.

IDEL KINAHЬNDA
Sejan ьstar 6, 7 jarьm 9 s. ba şlanalar
KYK IKSPRISS

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar:6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.
FRITS BAYER

„5-Maj“ (iƅke Ɵfələ)
PARTFILLE KEŞE

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит 192№

AJЪRЪM NUMIRЪ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđarъ, serəgegeđ!

RIDAKTSEJƏ ADRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЪ: Ridaktur . . . . 4—81; Dejom . . . . 5—83; Maxsъvъj bylek . . . . 5—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЪLЪV XAQTARЪ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jъlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kanturъnda, bətə pusta kanturъnda [illegible] qabul itelə.

№ 164 Joma 18- Ejjyl 1930 jъl

KӨNDƏLEK QƏZIT   V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ.   11 NSE JЬL SЬQЬA

Bөjөk tarixi qararđar s'jъzdъ

Doşmandarđъŋ bətə eşenes həm emәttərenə qarşъ XVI nsъ s'jez beđđeŋ partejəbeđđeŋ idejə jaqъnan berdəmlegən kyrhəttə.

Uqa qarşъ partejə qatъ kərəş eşendə kilgən həm XVI—sъ s'jъzdqa la şuъŋ menən kilep kergən uŋ appazitsejə xatta, s'jъzdqa sъqъp yđ pazitsejəhen jaqlavqa la batъrsъlъq itə almanъ. Unъŋ elekegə jetəksələrə yđ jaŋlъştarъn taqъ ber tapqъr iqraritergə tejeştər ine. Dөrөђ, ular bъnъ his qənəqətlənerđəj furmъla eşləmenələr. XVI nsъ s'jъzd uŋ appartunizmdъ——partejə esendə kulak aginturasъlъq jəđen axъrqa tiklem astъ həm uŋ appartunislъq qaraşъn VKP(b) safъnda torovsъlъq menən bergə hъjъşmaj itep iqlan itte.

Kətəp torovsъlarqa, yđđəreneŋ appartunislъq qaraştarъn propagandanan ələgə haqlanъp torovsъlarqa, ulardъ yđ esterendə haqlap torovsъlarqa, ikə jədlələr həm partejənen səjəsi hələkətenə təbəp torovsъlarqa qarşъ s'jъzd yđək kəmitəteneŋ atcutъ bujъnsa maxsus qarar qabul itte.

Məxəlli ojoşmalar bъl qararđan tejeşle bulqan bətə həđəmtələrđe sъqarъrqa tejeştər.

S'jъzd uŋ appazitsejəneŋ elekkə lidъrđarъna partejənъŋ giniral hъđъqъ menən riza bulъp teldən birgən vəqəđələren qəmældə kyrhətergə məmkinlek qaldъrdъ. Partejəneŋ kiləsəktəge aђъmdarъ ulardъŋ yđđəren tota beləvdərenə qarap bulasaq. Ikə jədlələkkə qarşъ partejə kemdeŋ kem bulъvъna qaramaђtan bətə qatъlъq həm rəximhəđlek menən kərəş alъp barasaq. Satsejalizm təđevđəge yđ uŋъştarъna partejə doşman kөstər menən genə tygel, bəlki ulardъŋ partejə esendəge uŋ „hul"appartunistaginturalarъna la qarşъ ђəbatlъ kərəş esendə əlgəşte. Partejə kiləsəktələ hər ikə fruntta la qъrqa kərəşkən, nindəj genə bulhala uklundar menən qъrqa kərəşkən xəldə kiləsəktə lə oşo julъ menən barasaq. Kulak qarşъlъqъ ilebeđđə ələgə hъndъrъlmaqan həm qъrqa alъp taşlanъlmaqan, uŋ appartunislъq partejə beđ esendə təp qurqъnъs bulъvъnda davam itə. Uŋ appartunislъq *qurqъnъsъnъŋ əhəmejəten* əđgenə jəşerergə mataşъvđar, unъŋ menən kərəşte betken iђeplevđər đə, iŋ qatъ atpurqa osorajasaq həm uŋ appartunislъq menən kileşevselek tip qaralasaq.

XVI nsъ s'jъzd SSSR đъŋ bəjnəlmiləl əxvələnə analiz jahanъ. Qъrqъvlaşa barqan bətə denja iqtisadi torqonloqona həm jaŋъ rivəlytsijun kytərəleşkə narъq birđe.

Qъrqъvlaşa barqan bəjnəlmiləl torqonloq tan sъqъv julъn burzvazejə huqъştan ə, bəjnəlmiləl pralitarijat iđelgən kalunja xalъqtarъ menən bergə rivəlytsejənən eđləjəsəktər. Bъna bъnan Kamintirenđeŋ burъsъ—jalpъ menən bəjlənes te nъqъtъv, ulardъŋ yђep barqan xərəkəttərenə baş bulъv, yđ siksejələren bəlşəvikləşterev, ulardъ appartunis ilimintərđan tađartъv burъstarъ kilep sъqa. Şunan uq səvittər—Sajuzъ esen yђə barqan huqъş qurqъnъsъ la kilep sъqa.

Tъnъsъlъq haqlaj alъp bulmaqan təqdirđə, SSSR đъŋ qorqavsъlъq həleten nъqъta torqan ilde indystrejələşterevđəge bəlşəviklek timpъn tə'min itev tъnъsъlъq həm jeŋevđə tə'min itevđə iŋ jaqşъ garantejə bulasaq. Fəqət SSSR doşmandarъ, fəqət rivəlytsejə həm eşse sъjъnъf doşmandarъqъna beđđeŋ ilebeđđə indystrejələşterev timpъn kəmetev jaqъnda bulasaq.

XVI nsъ s'jъzd, rikanstruksejə dəverendə SSSR sənəqəteneŋ tybən taba kəkerəjə barqan yђeşe turahъnda burzva vriditeldərə tarafъnan utъrtъlъpta, ular artъnsa uŋ appartunistar tarafъnan eləkterep alъnqan tejurjəneŋ qъrqa jəđen asъp haldъ. XV nse s'jъzdan huŋqъ 2 jъl jarъm vaqъt esendə beđđeŋ sənəqətebeđ yđeneŋ huqъşqa tiklem birgən praduksejəhen ikələtə arttъrdъ. Biş jъllъqtъŋ esense jъlъnda beđđeŋ praduksejəbeđđeŋ jaŋъ yђeşe genə batsa Ərəsəjeneŋ huqъştan elekkə bətə praduksejehenə tigeđ bulasaq. Burzva prafissъrđarъ həm partejəneŋ „tar urъndarqa tigeđlənevđe" talap itevse ular tavъsъna ejərəeselərđeŋ məsxərələktərenə qarşъ beđ batsa Ərəsəjeneŋ ytkəndəge bətə tarixi yђeş həđəmtəhe bulqan nərhəne beđ fəqət bergenə jъlda alasaqbъđ.

XVI nsъ s'jъzd bəjək təđələşteŋ jaŋъ əlkən programmahъn, partejə həm eşsə sъnъftъŋ kiləsəktələ bətə frunt bujlap kiŋ satsejalizem həzymə pragrammahъn hъđъ. XVI nsъ s'jъzdъŋ qararъ nigeđendə beđ 5 jъllъqtъ 4 jъlda bətərergə tejeşbeđ. 5 jъllъq ađaqъna beđ 17 miljun tunna sujъn alasaq bъđ ə, huqъştan elek fəqət 4 miljun tunnaqъna ine. Beđ—mital ilə bulasaqbъđ. Beđ bъqa bik şəp barabъđ. Beđ, jaŋъ Ural—kyznitsk taş kymer-mitallurgejə bazahъn alqa jebərəsəkbeđ Magoit tavъ həm Tilbistə gigant zavъttar halъnъp betev bъnda nъq başlanqъs halasaq. Beđ transpъrttъ riksnstruksejələşterevđə keslə eşkə totonabъđ. Avъr indystrejəne torqođov həm alqa jebərev nigeđendə, avъl xuzalъqъn satsejalizemsə rikanstruksejələşterev həm kytərev eşendə əlgəşelgən uŋъşlъqtar, tixnikə kylturalarъ səsev majđanъn kiŋəjtə barъv nigeđendə beđ jalpъnъŋ totonov nərhələrə bulqan jəŋel sənəqətteŋ yђeşen bik jъldam alqa jebərəsəkbeđ. Ildəgə ađъq—tylek məs'ələhendəge qъjъnlъqtardъ həm tavar qъtlъqъn beterev esen beđ nigeđlə rəveştə eşkə başlajbъđ.

Safxuz həm kalxuzdar təđev nigeđendə orloq məs'ələhen xəl itev eşendə əlgəşelgən uŋъşlъqtardъ nъqъtqan xəldə beđ, oşo kəngə tiklem his ber haban tejməgən jerđərđən Vulga, Seber həm Qađaqъstandan jaŋъnan milejundarsa giktar jer hərəsəkbej. Bъqa tiklem sitkə igen sъqara almaj kilgən rajundarđъŋ avъl xuzalъqъnda bəlşoviktərsə rivəlytsejə jahav menən beđ malsъlъq məs'ələhen xəl itəsəkbeđ.

XVI nsъ s'jъzd hunъnda, unъŋ tarixi qararđarъn ytegən, kapital ildəren qъvъp jetkən həm udъp kitkən, SSSR đъŋ kesən nъqъtqan həm XV nse s'jъzdъ XVI nsъ s.jъzdan ajъra torqan vaqъt esendə satsejalizem ikanumikahъna səvit iləndə nigeđ qorqan xəldə şunъŋ bujlap alqa barasaq kaukrit juldarъbъđ bъna şular, beđđeŋ ilebeđđə bəjək sъjъnfi quđqalъş başlandъ inde. Avъl xuzalъqъnъŋ satsejalizem siktъrъ elek hiđelməgən urъndarđa ul xəđer undarsa tъpqъr arttъ. Səvit vlasъnъŋ avъldarđa miljundarsa kalxuzsъlarđan torqan jaŋъ keslə arqa tajanъsъ yђep jette.

XVI nsъ s'jъzd hunъnda partejə aldъnda iŋ kiђkən məs'ələ bulъp ələgə tiklem jəşəp kilgən kalxuzdardъ nъqъtъv həm ularqa jaŋъ massъ ъlъqtъrъv məs'ələhe tora. Kalxuzdarđa xeđmət qujъlъşъn dərəђ ratsejanal həm yrnək bulъrlъq xəlgə qujъv, jaŋqъđ xuzalъqtarqa qaraqanda kalxuzdarđъŋ artъqlъqъn jaŋъ kydgə kyrenep torqan dəlildər menən iђbat itep jaŋqъđ xuzalъqtar arahъnda eşte alqa jəbərep „hullaşu" lъq nastrainəjəhen alъp taşlap, jarlъlardъ ojoştorov esen nъqъtъp—partejə jarlъ həm urta xəlle jaŋqъđ xuzalъqtar jalpъhъ arahъnda jaŋъnan bik keslə rəveştə kalxuzlaşъv xərəkətə tъvđъrasaq, partejə bətə səvittər Sajuzъn totoş kolliktifleşterev esen keslə rəveştə alqa jəbərəsək.

Beđđeŋ sənəqətebeđ satsejalizem sənəqətə bulъp yђə həm nъqъj. Unъŋ esendə kapital iliminttarъ bik əđ urъn totalar. Savđa eştərendə beđ dəjemləşterelgən siktъrđъŋ iŋ đur kypselegenə əlgəştek inde. Artta qalqan həm bik vaqlanqan avъl xuzalъqъnda kapital iliminttər nъqъraq pazitsejə totop toralar ine. Xəđer beđ totoş kolliktifleşev nigeđendə ulardъ beterev eşenə kereştek.

Tərlə şaraitta tərlə timp menən, lәkin berləşkən plan nigeđendə, satsejalizem sənəqəten yъterev nigeđendə qala menən avъl arahъnda jaŋъ bəjlənes furmъhъn økerenlep yŋderə barqan səvittər sajuzъn totoş kolliktifleşterev [illegible] bojonqa aşъrqan xəldə beđ, yđ satsejalizem ikanumikahъn nigeđen qorabъđ, beđ satsejalizem dəverenə ajaq basabъđ. [illegible]

Satsejalizem esen tep alqa jəberevse [illegible] avangardъ.

Eşse sъjъnftъŋ mədəni-səjəsi dərəsen kytərev, [illegible]

S'jъzd, millətter məs'ələhendə [illegible] turmъz bulъp torqan vilikađizavejə həm məxəlli şavinizemgə qarşъ qъrqa kərəş asmaj torop elekkə batsa Ərəsəje vaqъtъnda elektən iđelep kilgən millətterđeŋ bik kyp miljundarsa jalpъhъn satsejalizem təđeleşənə ъsъn məqnəhe menən [illegible]

Milli səjəsətte bojonqa aşъrъv XVI nsъ s'jъzdъn hunъnda [illegible]

Jalpъ eşse jaqъ tərənrək sumbъv! [illegible]

[illegible]

Başъnda Stalin iptəş torqan [illegible] XVI nsъ s'jъzd tarafъnan [illegible] bəjək tarixi qararđarъ bъna şular.

(„Pravda"—radiu bujъnsa).

Finlandejəla aq tirror.

GILSINGFURBS. Xəkymət [illegible] sələren jabъv xoquqъn birđe. Səjem ikə kammunis diputattъ xəkymətkə tapşъrъrqa qarar birđe. Ular bъl qarar sъqarъlqanqa xətlyk qulqa alъnqajnъlar.

HUNQЬ SƏQƏTTƏ

Quşma Amirika la iqtisadъj teşenkelek.

NEJU-JURK. „Neju-Jurk—Sintral" şirkəte timer jul mastireskujđarъn 3 adnaqa japtъ, 60 meŋ eşse vaqъtsa eşheđ qaldъ. 54 timer jul şirkəteneŋ bъjъl maj ajъnda daxъtъ ytkən jъlqъ majdaqъnan 30,3 pr. ađ bulqan. Bojđaj bađarъnda krizis kesəjə. Bojđaj xaqъ huŋqъ 17 jъl esendə bъlaj arzanlanqan juq ine. Xəkymət avъl xuzalъqtarъn sesevde 25 pr. kəmetevgə saqъrъp xitapnama sъqardъ.

Rəsmi məqlymətqa kyrə, qəđəttə ejjyl ajъnda avъl xuzalъqъ eşseləreneŋ eş xaqъ april ajъndaqъnan 5 pr. arta torqan bulhala, bъjъl 2 pr. kəmegən. Bik kyp qala eşselərə avъldarqa kitep eş eđləjđər. Avъlda eş eđləvsə kərəktən bajtaq arttъ. Aklagama ştatъnda aşlъq jъjъştъrъvđa kambajъn qullanъv kesəjev ajqanlъ 5000 batrak eşheđ qalqan. Aptavaj tavar xaqtarъ huŋqъ ađnala 1,2 pr. kəmep, huqъştan təvgeneŋ 124,2 pr. dərəzəhendə buldъ. Mamъq, on, it, jefək, timer, rizin xaqъ bik teşte. Bik kyp firmalar pritprejətejələren 28 nse ejjylgə tiklem jabalar. Furd zavъttarъ jabъlъv ajqanlъ qoros horav ađajđъ, eşheđlek bik kesəjə. Bik kyp pritperejətejələr 25—40 pr. nagruzkъ menən genə eşləjđər.

HYRƏTTƏ: Vaaza qalahъna „tərtip kyđəteyse" palitsejə kyđ aldъnda faşistar eşselər gəzite tipagrafejəhe eşsehen tuqmajđar.

Finlandejəla faşistar baş baştaqlъqъ.

Rumanejəla.

VINA. Rumanejəla aşlъq xaqъ hələkətle rəveştə teşə. Matbuqattъŋ hyđenə kyrə aşlъqtъŋ xəđergə xaqъ bujъnsa hatqan saqtъ krəђtejəndər aşlъq jeteşterev yđđərenə teşkən xaqtan 30 pr. zъjan kyrəsəktər.

STALINO. Movo — Smalən Kuks—ximjə zavъtъnъŋ mejestərə sruktan 20 kən elek teđətəlep bətəp eşləj başlanъlar.

Səvit ilsehanahъna həzym əđerləvselər manarxistar.

VARŞAV. Lydez gəzittəreneŋ hyđenə kyrə Varşavđa səvit ilsexanahъn şartlatъv esən bumbъ qujъlqanlъq belengəs, Pylşə vlastarъ vilna qalahъnda ike urъђ manarxistъnda tentəv jahap jenəjətselərđeŋ Teşlək-slavejəqa kitevđəren aŋlatqan jađъvđar tapqandar: jənəhe 2 manarxist qulqa alъnqan. Palək gəzittərə bətəhe lə Teşlək-Slavejə xəkymətenəŋ bъl jenəjətselərdə Pylşə xəkymətenə birməjəsəgən jađalar.

Italejə—Franseiə arahъ kiђkenləşə.

BIRLIN. Dəjce Səjtuneg gəzittəreneŋ hyđenə kyrə huŋqъ kəndərđə Fransejə xəkymətə Birlin həm Vina qalalarъnda—Fransuz—italejan huqъşъ sъqa qalha Girmanejə menən Avesterejə xəkymətteréneŋ nindəj pazitsejə totasaqъn beleşkən.

RIM. 11 nse ejjyldə kəndəđ Italejənъŋ Milan qalahъ əђtəndə 15 minut bujъnsa kemdəke bulqanlъqъ belenməgən ber ajъrъplan osop jərəp faşizem rizimenə qarşъ kərəşkəsaqъrъp xitapnamalar taşlanъ. 6 kilagram avъrlъqta ber pakit ber fabriktъŋ tybəhenə təşərəp tybəhen tişte.

Bъnъ fransuz ajъrъplanъ tiđər.

BIRLIN. Svitsarejənъŋ Gottart təbəgendə huqъş esən əhəmejətle bulъv səbəple ajъrъplandar osov jaramaqan ber urъnda ber fransuz osqoso qazaqa osoranъ, osovsъ nъq imgəndə, unъŋ ergəhenən 13 fransuz həm Italjan paspъrtъ tabъldъ. Ul italejənъŋ Milan qalahъna faşizemqa qarşъ kərəşkə saqъrъp 100 meŋ xitapnama taşlaqan osovsъ bulha kərək. Girmanejə la uъ Fransejə şpъjunъ hanajđar.

16 nsъ s'jъz qarardarъ jalpъqa.

Liningrad purtъna kən hajъn kilep tora torqan ere sudalarqa Bъl kyltvudsajuz partejəneŋ 16 nsъ s'jъz qararđarъn praxuttar kamandahъ menən berlektə tikşerev esən daklatsъlar jebərə.

HYRƏTTƏ! 2 nse han transpъrtta 16 nsъ s'jъzd turahъnda daklat bara.

Avъl jəc əjkələre

Səltərendə ytkərelgən partejə uqъvđarъnъŋ jomqaqъ

(Prapagandistarđъŋ Өfə kantun səvişcənejəhe qararъnan).

Satsejalizem təđev mələndə đur urъn totqan 5 jъllъq plandъŋ təvgə jъldarъn đur əlgəşəvđər menən tormoşqa aşъrqanđa, ytkən uqъv jъldarъndaqъ partejə uqъvъnda bъl qъjъnlъqtardъ əjrənev həm uqъv təzribələren tormoşqa, eşkə bəjləv nətizəhendə Өfə kantunъ avъl jəcəjkələrendə kyp kenə əlgəşəvđər bar.

Bətə kantun dəvmələndə 28—29 nsъ uqъv jъldarъnda kurъs—s'jъzdar 4 kenə urъnda bulha 29—30 nsъ uqъv jъldarъnda 15 urъnda ytkərelgən.

Kysmə səjəsi məktəptər ytkən jъl 6 urъnda bulha, bъjъl 10 urъnda ytkərelgən.

Partejə uqъvđarъna qatnaşqan aqzalarъ 863 keşe (60%) kandidattar 607 keşe (43 pr.).

Bъlardan başqa yđ aldarъnana uqъvsъlar 255 keşe Kamvuz həm partejə məktəptəreneŋ 2 nse baђqъsъnda sittən torop, uqъvsъlar 64 keşe.

Partejə uqъvđarъna partejəheđ aktiftan barlъqъ 1018 keşe qatnaşъp, bъlarđan 283 (31,4 pr.) qatъn—qъđđar. Oşo 1018 keşenən 252 keşe partejəgə ingən.

Partejə maqarifenə kərəklə bulqan mitudika qullanmalarъ həm başqa uqъv—uqъtъv əsbəbtərə menən tə'min itev eştərə ytkən jъlqa qaraqanda kyp tapqъr alda torop bətə jortkum həm prapagandistar esən kantkum agitprupъ tarafъnan 4 tərlə mitudika zurnaldarъ aldъrъlqan, uqъv kitaptarъ la (bulqan tiklem) vaqъtъnda urъndarqa taratъlqandar. Eştəŋ hanъnda taqъ kyp kenə əlgəşəvđər bulha la zat jaqъnan ələ kyp jeteşheđlektər bar.

Partejə uqъvđarъnъŋ jul başsъlarъ tarafъnan uqъvqa tejəşensə baha qujmav həm aŋlap jetməvđər bar. Qajhъber praprapgandistar: „bəđgə palitgramata nъ taşlap kəlliktifləşəv eşə menən şəqəllənergə vaqъt inde" tiđər. Ip. Linin deŋ:

„UQЬV, TƏRBEJƏ MAQARIF JULЬNDAQЬ HƏR BER ADЬMЬNDЬ PRALITAREJAT HƏM EŞSƏNDƏRĐEŊ, IЂKE IKESPLATATЬR JƏMQEJƏTKƏ QARŞЬ ӨDLӨKHEĐ KӨRƏŞTƏRE MENƏN BƏJLƏGƏN TƏQDIRDƏ GENƏ KAMMUNIZEM BELEMEN ӨJRƏNERGƏ MӨMKIN" tigən hygən baştarъna la keretməjđər.

Kammunislъq maqarifen taratъv eşen tik prapagandistar eşə genə tip jaŋъlъş qaravđar đur urъn alqan.

Prapagandistarđъŋ tik 22 pr. tъ qъna partejə məktəptəren betergən bulъp qalqandarъ yđ aldarъna belem alъvsъlar bulqanlъqtan jetərlek belemdərə juq.

Taqъla đurъraq xatalarđъŋ berehe bulъp prapagandistardъ jortbaşormahъnъŋ satrudnigъ itep qujъl həm ber nisə ajdar bujъ bər avъl səvitenə vəkil itep berketev.

Partejə maqarifeneŋ partejə safъnda qoros berđəmlektə nъqъtъv həm partejə jalpъhъn rivəlytsejəhe marksizem—Lininizem tərbejəhen əđləkheđ alъp barъp, ytkəndəge jaŋъlъştardъ qabatlamav maqsatъ menən kəŋəşmə tybəndəgelərđe qarar itte:

Partejə həm xəkymət teŋ aqъmdaqъ səjəsəten tormoşqa ytkərev juldarъn həm XVI nsъ s'jъz qararđarъn əjrənev esən jəjge partejə uqъv eştərən alъp barъrqa.

b) Partejə aktifъnъŋ nazari jaqtan belem alъv juldarъnъŋ təp furmahъ sittən torop uqъv bulqanlъqtan, sittən torop uqъvsъlarqa jaqşъ şarttar buldъrъp, ulardъ kybəjtev saralarъn kyrergə.

g) Avъl jecəjkələrendə partejə maqarifendə julbaşsъlъq itər esən: Qъđъl jъlqa, Bъlgaviscin zavъtъnda, B—Kydej đə ikeşər ajlъq kurъstar ytkərergə. Ul kurъstarđъ uqъv, uqъtъv əsbəbtərə həm başqalarъ menən tə'min itergə.

d) kantkumdъŋ kyltprup bylegen XVI nsъ s'jъzъ həm XIV nse əlkə kanfirinsejə qararđarъn həm ulardъ əjrənevgə kərəklə bulqan qullanmalar menən urъndardъ tə'min itergə aşъqъs saralar kyrergə quşarqa həm başqalar.

Ə—VƏLEJEF.

Şəvit sənəqəteneŋ đur əlgəşeve.

ADIS. Teşlək Amirikala Uragъvaj məmləkəteneŋ mərkəzə Montəvida qalahъnda Uragъvajđъŋ 100 jъllъq bajramъ ajqanlъ illyminatsejə esən 400 meŋ iliktərik lampъhъ hatъp alъrqa qarar birelep targi jahalqajnъ. Targida səvit savđa ojoşmahъ jeŋep zakazdъ yđenə aldъ.

Adistan aqas simint həm jer kymerə təjəp Teşlək Amirika purttarъna berensə başlap kitkən Kalinin tiplaxutъ Beənes—Ajrъs purtъna iђən barъp jetəp, eşselər tarafъnan bik đur tantana menən qarşъ alъndъ.

Girmanejəla.

BIRLIN. Lipsik qalahъnъŋ sutъ kampartejə urgъnъ „Rur ixo" gəziteneŋ ridaktъrъ Şrirđъ Girmanejənъŋ qorallanъv turahъnda rapkur xattarъn baђqan esən dəvlətkə xejanəttə qəjəpləp 2 ajqa tərməgə xəkəm itte.

Igen taşъv eşen tavar vagundarъ əđerləv.

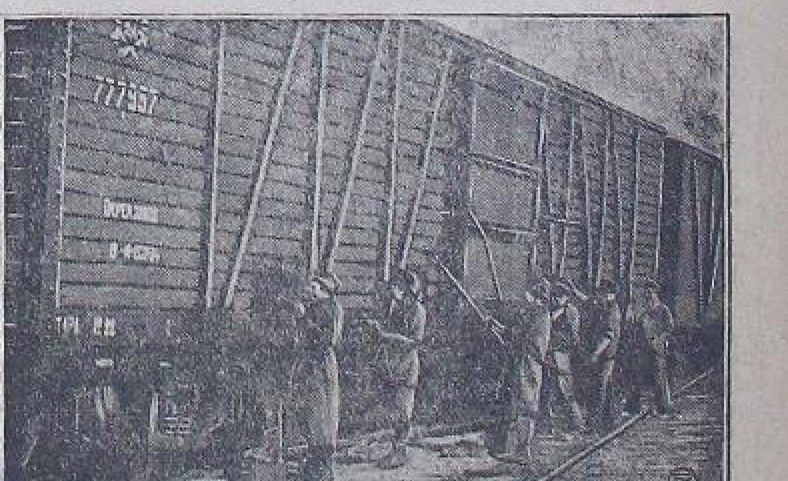

Umъskej timer julъnъŋ jək jərətəv asarutъ bъjъl 74 pr. qa arta.

Bъl eşte ytəv esən 24 meŋ tavar vagunъ kərək.

HYRƏTTƏ: Umъskъjđaqъ rimunt zavъtъnan avъr jəktər jərətə torqan tavar vagunъna rimunt jahap sъqarъv kyrhətelə.

IKMƏK KAPIRATSEJƏLƏRE HƏM QЬRSЬLЬQ SAJUZЬ VƏKILDƏRENEŊ BERENSE BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KANFIRINSEJƏHENDƏ

(Başqortostan ikmək kapiratsejələre sajuzьnьŋ ojoşqan vaqьtьnan başlap, 1930 nsь jьl berense ejjynenə tiklem bulqan eşe turahьnda iptoş SIPNƏTEF daklatь).

— Iptoştər, partejənenŋ XV nse s'jьzь avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə jaŋьnan teđev dəverendə orloq prablimahьn xəl itev esen, avьl xuzalьqь burьs şirkəttərenən, ikmək kapiratsejəhe (xlipkup) furmahьna kysevđe burьs itep qujqajnь.

Ikmək kapiratsejələre sajuzь beđđeŋ Başqortostanda 1928 nse jьldьŋ 21 nse martьnda kalxuzdar həm hər tərlə ьvaq kapiratsejələrđən kilgən vəkildər jьjьlьşьnda ojoştoroldь.

Sajuzdьŋ ojoştorov maqsatь həm burьstarь bulьp tybəndəgelər ine;

a) Tađa surtlь orloqtar həm kridit menən tə'min itev esen avьldьŋ jarlь, Batrak həm urta xəllə jalpьhь arahьnda eşləp sьqarьv kapiratsejələre ojoştorov, ulardь iŋ qadi eşləp sьqarьv berektərenə ojoştorop bьl berekmələrđə aqьrьnlap avьl xuzalьqь ərtildəre, kammunalar kevek qatmarlь furmalarqa kyserev;

b) Jalpь arahьnda agranumejə saralarьn ytkərev həm ulardьŋ səsəv majđandarьn kiŋəjtev julь menən ajьrьm xuzalьqtarđьŋ igen uŋьştarьn kytərevđə jarđam itev,

v) Orloq həm maj kylturalarьn sitkə sьqarьvđь tulьhь menən kapiratsejəergəhenə tuplav, bьnьŋ esən aldan zakazdar (kantraktatsejə) birev həm igen eşləp sьqarьv sьnь artьq igendəren ikmək kapiratsejəhenə hatьvqa qьđьqhьndьrьv.

Sajuzdь ojoştorov eştəre.

Alda qujьlqan burьstardь bojomqa atqarьv esən sajuz tarafьnan kypkenə eştər eşlən gən. Bьl eştərđə kyđ aldьna kilterev esən joşəv dəverendə ytkərelgən təp ojoştorov baђqьstarьn hanap ytərgə kərək:

Sajuzdь jaŋьnan teđevđə 4 dəver buldь:

I nse dəver:

Kapiratsejələrđəŋ jaŋь ojoşop rəsmiləşkən vaqьttarь bьl saqьnda əle sajuzdьŋ tybəngə zvinalarь bulmaqanlьqtan eştə univirsal avьl xuzalьqь burьs şirkəttəre aşa ytkərelə ine. Ber ađđьn huŋ rajun zvinahь bulqan xlipkuptar teđenə. Bьl zvina avьl xuzalьqьn eşləp sьqarьv furmalarь menən tə'min itev nigeđendə bulmajьnsa, tik iqtisadi bəjləneştər arqahьnda qьna ojoştorolov (sajuz eşeneŋ bьl dəverendə 16 ikmək kapiratsejəhe bulьp, ularđa aqzalar; 82 kalxuz, 4 qadi berek mə həm 16 burьs şirkətt ərə bar ine.

2 nse dəver:

Səsevđe kantraktaştьrьv nigeđendə tybəngə jəcəjkələrđəŋ tarmaqtarьn kiŋəjtte həm rajun kyləmendəge zvinalardь nьqьttь. (Orloq şirkəttəre 1238 bulьp ularđa 49138 xuzalьq aqza bulьp tora).

Avьl xuzalьq kapiratsejələreneŋ espitsejəl tarmaqtarь tərlə təђtə bulqanlьqtan həm ulardь jetərlek rəveştə eşləp sьqarьv furmalarь menən tə'min itə almaqanlьqtan VKP (b) Үđək Kəmitəteneŋ ejjun qarardarьna nigeđlənep, bьl sistimalardь avьl xuzalьqьnьŋ tərlə təђtərenə qarap rajunlaştьrьv ytkərelde. Bьl dəver iŋ qadi berkmələrđəŋ yђevđəren ulardьŋ yđ irektərə menən kalxuzdarqa kysevđəre, urta xəllələrđəŋ kalxuzqa ьlьqьvđarьn kyrhəttə. Ykeneskə qarşь eşləngən eştər nьqьnьlmanь, sənki jaŋьnan teđevđə bulqan uŋьştar" baş ejlənevđərđə" kilterep sьqarđьlar.

3 nse dəver: Kapiratif sistimalarьn kalxuz teđəleşenə ejlənderev, pasylkalarđaqь eşləp sьqarьv şirkəttəren bətə avьlь menən kalxuzqa kyserev, 2—3 vulьstan torqan erə kalxuzdarđan ("giganttar„) ojoştorov, (Bərə) unan huŋ ulardь avьl xuzalьqь ərtildərenə, kustarqa almaştьrьp jaŋьnan teđev julь menən «gigant» tar ojoştorqandaqь xatalar teđətelələr.

Bьl dəverđə ikmək kapiratsejələre rajun kalxuz sajuzdarqa ojoşalar. Ə ber əleşə 60 pr. tь gigant həm kustar menən quşьlьp, (36 ikmək kapiratsejəhenən 18 rajun kalxuzsajuz həm 18 kust berekmələren qaldь). Pasylkala eşləp sьqarьv şirkəttəre bətənləj bətep, tik kalxuzdar qьna qalalar. Bьnda (1435 kalxuz bulьp, 151237 xuzalьq aqza bulьp tora).

4 nse dəver: Başqortostandь administratsejə həm xuzalьq jaqьnan rajundarqa bylevgə nigeđlənep jaŋьnan teđev dəvere. 57 rajundan qьrsьlьq kapiratif sistimdərə əleşənə, avьl xuzalьqь jynəleşenən 45 rajun tura kilə, həm bьnda rajun qьrsьlьq sajuzdarь ojoştorov, ikmək kapiratiftərə həm kustardь jaŋьnan teđev ytkərelə. Şunьla əjtep ytərgə kərək: rajun qьrsьlьq sajuzdarь kalxuzdar nigeđendə ojoştqrola. Sənki, xəđergə bьl sistimda pasylka la eşləp sьqarьv şirkəttəre juq. Bьl xəl iptoş Jakьvlьftьŋ partejəneŋ XVI nsь s'jьzьna qarata təđəgən tizistarьndaqь kyrhətkən kyrgəđmələrenə qapma qarşь kilə. (Bьl dəverđə kapiratif teđəleşendə bətəhe 1457 kalxuz bulьp 77769 xuzalьq aqza bulьp tora).

Sajuzdьŋ jalpь arahьnda mədəni eştər alьp barьvь.

Partejə həm xekymətteŋ jalpь arahьnda mədəni eştərđə bojomqa aşьrьvđa birgən diriktiftarьn sajuz tulьhь menən ytəj almanь. Bigerəktə batьrak həm jarlьlardьŋ aŋ—belemdəren kytərev eşe ojoşqan xəlgə kilə almanь. Bətə Başqortostan kyləmendə 136 jarlьlar gruppahь bulьp 2580 aqzahь bulьa qajđa nindəj eştər eşləngəne his bildələ tygel. Jarlьlar arahьnda eşləv esən sajuzdьŋ ajьrьm instruktьrđarь bulhala, jaŋьnan ojoştorov eştəre menən instruktьrđar başqa eştərgə fajđalanьldьlar. Jarlьlar arahьndaqь eştərđəŋ nasar torovьnda taqьla đurьraq jeteşhedlektərđəŋ berəhe bulqan batьrak, jarlьlardь kapiratiflaştьrьv esən bildələngən 45000 hum yđ vaqьtьnda fajđalanьlmaj qaldь.

Kalxuzsь həm kalxuzdan tьştaqь batьrak, jarlьlardь kapiratiflaştьrьv esən bulqan fund yđ vaqьtьnda fajđalanьlmaqan esən qajhь ber ikmək kapiratif reistərə javapqa tartьldьlar.

Jarlьlar arahьnda eşləngən eştərđən tybəndəgelərđə kyrhətep kitərgə kərək:

Jađqь səsev həm kəđgə səsev vaqьttarьnda, igen jьjьv kampanejalarь həm başqalarđa jarlьlarqa tərlə juldar menən jarđamdar ojoştoroldo. Urьnь menən jarlьlardьŋ qajhьlarь kulak qotqohona teşəp: „heđ başta jarđam kyrhətəhegeđ đə ađaq kalxuzqa kertəhegeđ" tip jarđamdь qabul itməj baş tartьalarđa, beđđeŋ kapiratsejələr ularqa qarap jarđamdь tuqьratmanьlar əlbittə.

Qatьn—qьđđar arahьnda eşləv.

Qatьn-qьđđar arahьnda eşləv esən ajьrьm xeđmətkərđər bylengən. Kalxuzsь qatьn-qьđđar esən 7 kanfirinsejə ytkərelde.

Iptoş STALIN dьŋ «Kalxuzsь iptoştərgə javaptarьn» həm kalxuzsьlarqa birelgən əlgutalardь qatьn—qьđđarqa aŋlatьv esən 12 rajunqa, əlkə eşsələrđən keşələr sьqarьldь.

Bьjьl kalxuzdar esən 35 balalar majđanь, 22 jəslə ojoştoroldo. (Bьnьŋ esən sajuz 13 meŋ „Xlipsintьr" 95000 hum aqsa jebərđe).

Sajuz insiativahь menən 36 radio qabul itkes buldьrьlqan. Həm əlkə sajuz hər ajqa 4 tapqьr radio aşa daklattar həjlənep tora.

Beđ bьl eştərđə qəniqətlənərlek tip əjtə almajbьđ.

A—X. maşinalarь menən tə'minət

Kiləhe jьl Başqortostanqa 300 traktьr kerəsək. Bьl traktьrđarqa jetərlek zadatkalar birep qujьlqan ində.

YTIL—SIREJƏ jьjarqa quşqasta qajhьber kantun ojoşmalarь: „syp jьjьv menən bulaşьp jərergə vaqьt juq" tejnelər. Bьlaj qarşь torovsьlar bigerəktə Stərle kantunьnda buldь. vəxələnki Stərle kantunь „syp" jьjьp 3 traktьr aldь. Bətə Başqortostan kyləmendə ytil—sirejə jьjьp 47 traktьr alьndь.

A. X. MAŞINALARЬN TARATЬV turahьnda jalpь arahьnda jetərlek aŋlatьv eşe alьp barьlmanь, xatta qajhьber urьndarđa (məđələn, Bələbəj k-nь Ađnaqol jortonda) maşinalarđь jamanlap, qarşь sьqьvđar đa buldь.

Beđ avьl xuzalьqьn maşinalaştьrьvđa əle Ukrajьna həm Tənjaq Kafkaz qa tiŋləşə almajbьđ. Şulaj bulqas bulqan tiklem maşinalarđь taratьvqa həm qullanьrqa tejeşbeđ.

Maşinahьđlьq bətə eşkə uŋajhьđlьq kiltergən kevək mal kurmьhь əđerləvgə lə đur qьjьnlьq kilterə. Ytkən jьl Arqajaş həm Jьlajьr kantundarьnda kyp sabьnlьqtar sabьlmaj jatьp qaldьlar.

Alda torqan urazajđь jьjьv kampanejəhendə Başqortstanqa barlьqь 178 tunna şpagat kərək bulasaq. Xəđergə kəndə yđebeđđə bulqan şpagat kalxuzdarqa tygel safxuzdarqa la jetməjəsək. Yđebeđđən Өfələ, şpagat eşləp qarav eşenə kereşelde, eş heđemtəhe nəmə kyrhəter inde.

Igen əđerləv turahьnda ber ike hyđ.

Kanfirinsejənən kən tərtibendə ikmək əđerləv turahьnda ajьrьm məs'ələ torqanlьqtan, bьl turala ber nisə hyđgənə əjtep ytərgə kərək.

Ytkən jьl igen əđerləv eşe qoro administratsejə julь menən genə eşlənde. Bьjьl igen əđerləv eşə rajun qьrsьlьq sajuzdarь məs'ylejətendə genə ytkərelesək. Ytkən jьl igen ojoşmalar juqarьnan vəkildər kilevđə genə kətep tordolar. Bьjьl undaj qaraşqa qarşь kereş asarqa kərək. His ber vəkil kətep tormajьnsa, kiŋ eşsən jalpь qatnaşlьqь menən eş alьp barьlhьn. Jalpь bьl eşkə yđe tələp qatьşhьn.

Bьltьr Sylejə stansahьnda ikmək tapşьrьvsьlar ikeşər kən halqьn javьn ađtьnda sirut kətep tordolar.

Bьjьl bьna bьndaj xəlgə jul qaldьrmađqa, xəđerđən yk iqtibar birep ikmək tapşьrьv punkьttarьnda, kerəђtejən jorttarь, uqьv əjđərə, kitap, gezitələr, liksejə həm ongəmələr ojoştorolorqa tejeşlə.

QURЬЂ ƏĐERLƏYGƏ UDAR TOЂ BIRERGƏ

Kyn sənəqəten sьjrja menən tə'min itergə kərək.

Hər ber kamsamul 3 sot kipkən qurьђ əđerləhen. Urьndar bьl eşkə iqtibar itmajđər, 5 kənlək məqlymǝttǝr birelməj.

S S S R, şulaj uq beđđeŋ Başqortostanda qurьђ birə torqan urmandarqa ifrat baj bula torop, nisə jьldar bujьnsa SSSR tirə dublǝvat itə torqan nərhənə hamanda zagranitsanan alьp kilde, bьnьŋ esən miljundarsa hum aqsa israf itelde.

Xekymət bьjьl zagranitsanan duplaqьs inderevđe maksimum qьђqartьrqa buldь. Ojəmymən partejə həm xekymət, bigrəktə kamsamuldьŋ Başqortostan Өlkə kəmitəte yđ urmandarьbьđđan qurьђ jьjьrqa bьjьl ifrat đur iqtibar itte. Xalьq kamisarđarь səvitə qat—qat bojroq həm aşьqьs tiligьramdar jebərep, Kantun başqarmalarьn bьl eşkə udar təђ birep, zadanejanь ytərgə təqdim itte. Kyn sindikatьnan avьldarqa maxsus vəkildər sьqarьldь, qurьђ əđerləvsələr difitsitle sənəqət tavarđarь (səj həm maxurka) menən. igen menən tə'min iteldelər.

Kamsamuldьŋ Başqortostan Өlkə Kəmitəte bətə kantkamuldarqa tiligram jebərep bətə ksmsamuldarđь qurьђ jьjьv eşenə mabilizavajt itte.

—Kamsamuldar bьl məs'ələ ejlənəhenə bətə kalxuzsь həm jaŋqьđ xuzalьqtarđь ьlьqtьrьp, partejəled krođtejən jeştər həm pьjanirđarqa əlgə bulьp qьđьv eşkə başlahьnđar, hər ber kamsamul kəm tigəndə əs bot kipkən qurьђ jьjhьn. kamsamuldar arahьnda jarьş iqlan itegeđ, əђtən sьqqandarьn byləkləgeđ!, tip mərəzəqət itte.

Bьna şul tiklem diriktiftər, qurьђ jьjьvsьlarqa jarđamdar kyrhətelə torop ta, 25 nsə ejjyngə tiqləm qurьђ jьjьv zadanejahь ni barь 32,2 pr qa qьna atqarьldь.

Kantundarđь alьp qarahaq, jьnajat dərəzəhendə artta qalьp kilgən kantun Tamjan—Qataj k—nь bulьp, plandь ni barь 1 pr. qa qьna ytəgən; Arqajaş kantunьnan his bər tərlə məqlymət juq; Stərle Tamaq, 6 pr, Bərə həm Məseqyt kantundarь 15 ər pr. ytəgəndər. Başqa kantundarđan huŋqь məqlymət juq. Tik ejjyn başьna alьnqan məqlymətkə qaraqandaqьna Өfə—12 pr., Bələbəj—4 pr, Jьlajьr 2,5 pr. ytəgəjnelər.

Bьna bьl məqlymətter qurьђ əđerləvsə urgьndarđьŋ iŋ juqarьlarьnan alьp iŋ tybəndərenə tiklem bьl məhim eşkə ifrat halqьn qaraqanlьqtarьn kyrhətə Başkaupxlipsajuz menən Malsьlьq sajuzь yđ eştənə jekməgən məbyrəjəttərđə jəməqđər.

Başsajuz, xekymət tarafьnan qurьђ əđerləvselərgə tip ajьrьlqan sənəqət tavarđarьn əle bulha qajhь ber urьndarqa iltep jetkerməgən. Kantun başqarmalarь əle bulha bьl eştə kedətev, julbaşsьlьq itev esən maxsus keşə bildələməgən, qurьђ jьjьvsьlarqa birelergə tejeşle igendərđe jebərməgəndər.

Xəl buki qurьђtь hьđьrьv (ərsev) vaqtь bik hanavlь qaldь, sьqqьna huŋlanha la qurьђ ərsep bulmajasaq. Əgərđə urьndarđa jəməqətselek bigrəktə kalxuzsьlar həm kamsamuldar juqarь urgьndarđьŋ diriktifenə tajanьp bətə kestəren oşo qurьђ əđerləvgə jynəltməhələr, kyn sənəqətə yđeneŋ praizvodьstьva planьn ytəj almav qurqьnьsь aldьnda tora. Bьl ihə xalьqtь ajaq kejemdəre həm kyn menən tə'min eşen taqьla nasarlatьv bulasaq.

Şuqa kyrə bətə kes—jəjgə qьr eştəre başlanqanqa tiklem qurьђ əđerləv eşənə jynəltelhen.

XƏBƏRSELƏR DƏFTƏRENƏN

Kapiratifqa spikylənt ojalaqan.

K—Tiləv jorto, Musa avьlь grazdanь Xəkimjənef Q Qurtaş kapiratifendə malsьlьq agintь bulьp xeđmət itə. Bьnьŋ ytkənə oşolaj,—21 nse jьldan birle spikylənt, kamsamulqa ingajne—qьvьldь həm xəđergə tiklem ikə qatьn menən kən itə.

Mal alьrqa birelgən aqsa menən fajđa itə Tirə jaq badьrđarđan it həm on kilterep hata. Kapiratifqa fajđa kilterergə, mal zagatufkahьn ytərgə tьrьşmaj.

Bьl spikylənt qьvьlhьn.

KYREVSE.

25 hum jarđam.

Nasibaş avьlьnda (Məsəqyt kan.) qьđьl ərmejəs, kətəpxanahь həm uqьvsьlar tьrьşlьqь menən tybirkylizgə qarşь kerəs fajđalahьna 25 hum aqsa jьjьp tejeşle urьnьna tapşьrđьq.

S. SADIQЬF.

69 Keşeneŋ nađanlьqь betereldə.

Bərjən jorto Bajnađar avьlьnda kyltpaxut uŋajь menən likpunkьt asьlьp, 34 ir, 35 qatьn—qьđ jaŋь əlep menən uqьrqa—jađьrqa ejrənep sьqtьlar. Bьqa tiklem ber nəmə belməgən keşlər xəđer ađ—mađ bulhala gezit uqьj alalar.

GƏRƏJEF.

Daxut kyp, ləkin eş nasar.

Maqar jorto, Pitrav avьlь yđ ara jarđam kəmitəteneŋ səj xanahь həm kypkenə tirmənderə bar. Bьlar kypkenə fajda kilterələr. Ləkin oşondaj đur daxut kiltergən kəmitəttələ jeteşheđlektər ifrat kyp. 1929 nsь jьldan birle aqzalar jьjьlьşь uđqarьlmaqan, təftiş juq həm paj aqsalarь jьjьlmaqan. Rastratala hiđelə. Jorot yđ ara jarđam kəmitəte kyđ halmaj Kəmitət rəisə Kacitkuf yđeneŋ əђtəndəgə, aşaqan 87 hum aqsanь nisəkter jujđьrđь.

Nьqlь tikşerev kərək.

Barьj.

Xəkimjən kulak kalxuz taratьv eşendə.

Tanalьq jorto, Iђəngilde avьlь xoquqhьđ kulagь Xəkimjən Iђəngildin kalxuzsьlarqa qotqo birep, kyp kalxuzsьlarđь kalxuzdan sьqarđь. Tirə jaqtaqь kulak həm mullalar hər vaqьt Xəkimjən kulakqa kəŋəşkə kilep toralar. Oşolaj ojoşqan reveştə sit iliminttar avьlda satsəjalizem teđəleşenə qarşь eş alьp baralar. Tikşerergə həm sara kyrergə kərək.

Xəbərse.

Lagir kyŋelle, ləkin gəzit—zurnal juq.

Өfə 4 nse Asoavejaxim lagirьna avьl həm qala jocəjkələrenən kamsamul həm aso aqzalarь jьjьlьv menən lagirđa lagirđa nisek bulьrqa, tərtipte nisək haqlarqa tigən timalarđa bisidalar jahaldь, Bьnan huŋ frunt turahьnda həm vintufkanьŋ castarь həm uŋьŋ menən fajdalanьv turahьnda ejrəttelər. Bətə eş satsejalizem jarьşь julь menən alьp barьla. Lagir kyŋelle, eş qьđьv bara, ləkin tatar—başqort teləndə gəzit—zurnal bulmavь ber ađ eşkə qamasavlaj. Tatar—başqort gəzite aldьrьv sarahь kyrelməj.

Abdrazaqьf X.

Huqьş belemen nьq ejrənəbeđ.

Qara—iđəl bujьnda 1 nse ejjyldən 4 nse Asoavejaxim lagirь eşkə başlanь. Lagirqa nejbarь avьl həm qalanan 250 gə jaqьn kamsamul—asoavejaxim aqzalarь kilgən

Şul han esendə 80 qatьn—qьđđar yđđəren udarniktar itep iqlan ittelər. Lagirqa jaqşь kamandirđar qujьlqan. Avьldarđan kilgən kamsamuldarđьŋ yđ kejəmdəren haldьrьp asoavejaxim kejəmdərə menən tə'min ittelər.

Abdrazaqьf

Rəis juq.

Qarabulaq jorto, Qələkəj avьl səvitenə oşo jьldьŋ mart ajьnda hajlavđa rəis bulьp Işbuldin Ujьldan hajlanqajnь. Ul bergenə aj eşlənelə traktьr menən eşlərgə kitte. Şul vaqьttan birle avьl səvitendə rəis juq.

Xəđergə udarnaj kampanejələr vaqьtьnda rəisteŋ bulmavь eşkə đur qamasav kilterə. Sikritar bər yđə genə eştə tulьhь menən ytəj almaj. Jort başqarmahь kyđ hal.

J. Q.

Tađartqandala şəp bulьr ine.

Tanalьq jorto, Iђəngilde avьlь Zəjniqəbdinef M. kyptən tygel xoquq alьp kalxuzqa inde. Yđeneŋ 4 havьm bejəhen kalxuzqa birməjənsə xoquqhьđ atahьna fajđalandьra. Bьl kulak balahьna zakundь tanьtьv kərək. Kalxuz safьnan tađartqandala bik şəp bulьr ine.

Xəbərse.

Eşsələrgə ađьq jetməj

Baş—kustprumsajuz dьŋ Kəlser—Tabьn daqь şirkəte „Kyn sindikatьnna qajьrь əđerləj.

Ləkin eşsələrgə tejeşle bulqan ađьq jetməj, qaj vaqьtta eşsələr kətəp toropta bər nejheđ qajtьp kitələr.

Bьlaj barqandь qajьrь əđerləv eşeneŋ əđələv qurqьnьsь bar. Xuzalьq urgьndarь, javap kətəbeđ!

XƏBƏRSE.

60 jort jandь.

Stərlə k—nь, Ajkyl avьlьnda 14 nse ejjyndə jaŋqьn sьqьp 60 jort jandь. Ajkyl həm kyreşə avьllarđaqь pazar maşinalarь kilepte hyndere almaqas stərlenən pazar druzinahь kilep pazardь hynderđe.

Q. ƏXMIƬXUZIN.

Agint xalьqtь aldaj.

Kəlser tabьn təbək pramislavaj şirkətteŋ Ibrahim avьlьndaqь punkt agintь qajьrь jьjqanda xalьqtь aldaj, məđələn: 10 bot qajrьqa 50 gr. təməke birelərgə tejeş bulha, ul qajhь ber aŋhьđ aqajđarqa 30 botqa 50 gr. birə.

Qalqan fajđanь yđenə ala. Bьnьŋ, xalьq aldьnda ьsьn jeđen asarqa kərək.

„ŞN".

Məzin kalxuzdь taratь.

Stərle k—nь Fjudьr jorto Batьr avьlь məzine Bagajь Şahi elektən yk quştandar menən berlektə avьl jarlьlarьnьŋ eşenə ajaq salьp kilde.

Qьş kənə xalьq kalxuzqa aqьla başlaqas: „kalxuzsьlar ylhə, jьnaza uqьp kyməjbeđ, ulardьŋ təndəren Məskəvđən kiltergən iliktьrlь maşina menən jandьralar ikən" tip qara agitatsejə tarata.

Bьna şundaj qotqo arqahьnda massanьŋ kyp ələşə kalxuzđan sьqa. Ulqьnala jetməj: «kalxuzdьŋ kybəhen taratqas, ađьŋ taratьv əllə qajđa barmaђ" tip maqtanьp jərej. Tejeşlə urgьndar bьl bəndənə kyrərgə tejeş.

„BELEVSE".

Uђal uj menən malьn betərə.

Jьlajьr k—nь, Təməs avьlь Murtazin Məxəmətsafa qьş kənə raskulacivajt itelgəjnə. Huŋьnan maldarь, bətə milkə kirə birəlde. Xəđergə məldə, ul yđen «jarlь" kyrhəter esən milektəren hatarqa totondo.

„JAQALSA".

Plan 50% qa la ytəlməgən.

Ajdьm agintstьvalarьnьŋ kykəj—maj jьjnav plandarь 50% qa la ytəlməgən. Bьnьŋ sabəbe—urьndarđa jəşeren kykəj maj jьjnavsь spikylənttər [illegible] bəjevđə.

Ə. V.

Uŋьş jьjьv kampanejəhьna nindəj əđrlektər kyrelə

(Başsajuz idarahь aqzahь ip. JƏRKƏJEF menən həjiəşev)

Uŋьş jьjьv kampanejahьna əđerlek kyrev esən eşkə başlaqan vaqьtta, beđ yđebeđđen aldьbьđqa tybəndəge burьstardь qujđьq:

1) Pramtavar menən tə'min,
2) aşxanalar asьv məs'ələhe,
3) Mədəni məəssəsələr asьv,
4) jaqьv nəmələrə menən tə'minət həm 5) lafkalardь qulajlaştьrьv məs'ələhe.

Bьl burьstardь bojomqa aşьrьv julьnda maj ađaqtarьnda uq urьndarqa diriktiftar birelde. Sənki uŋьş jьjьv kampanejahьna qaraj kyrelgən əđerlek, hesən jьjьv kampanejahьnda tə'min itərgə tejeşlə. Beđ diriktiftar birep kenə qalmanьq, ə urьndar đa atqarьla torqan eştərgə jarđamlaşьv esən 100 gə jaqьn keşələr sьqarđьq. Bьlar xəđergə kəndə lə urьndarđa eş alьp baralar. Uŋьŋ huŋьnda bьlarđan tьş taqьla bajtaq iptoştər urьndarqa jebərelelər. Pramtavar qoral həm jaqьv nəmələrə məs'ələhenə tuqьraqandь eş bьlaj tora:

Pramtavarđьŋ uŋьş jьjьv kampanejəhьna qaraj ajьrьm fund juq. Beđ bьnda xəđergə kilə torqan tavarđar đan 30% bylərgə buldьq həm byldek. Ləkin bьl tavarđarqьna ixtejaždь qaplaj almajasaqtar. Inde qoraldar məs'ələhenə tuqьrahaq, xəđergə kəndə urьndarqa 122 meŋ 300 uraq, 160 meŋ 130 saloq jebərelede. Maşinalar esən jaqьv nəmələrə jetərlek tiklem əđerlənde. Xəđergə kəndə traktьrđarđь jaqьv nəmələrə menən tə'min itev punkьttarь tə'min itələp bette. Eş əђtendə səj qajnatьv həm aş beşerev esən kərəklə bulqan səjnek, katiluk hьmaq havьt—hьbalarđan 12 meŋ humlьq havьt—haba jebərelde. Jaqьv nəmələren haqlav esən urьndarđa baktar teđelə həm bьl eşkə kereşelde. Xəđergə kəndə safxuzdar ərgəhendə rapkuptar tarafьnan asьlqan 48 aşxana, 30 paxut kuxnalarь bar, əle jaŋьraq jeđgə jaqьn qađandar jebərelde.

Ikmək beşerev urьndarь (pikərnəjđər) xəđergə 19 qa tuldь.

Kampanejənə kartuftan başqa jəşəlsə nəmələrə menən tə'minət maqtarlьq tygel. Sənki uđqan jьldar đa jəşəlsələrđəŋ əđ səseləve, kampanejanь jəşəlsə menən tulь tə'min itevgə məmkinlek birməj.

Mədəniaqartьvjulьnda.

Kampaneja vaqьtьnda urьndarđa balalar esən 92 urьnda sizunlь jəslələr asьlasaq. Xəđergə kəndə daimi eşləj torqan 24 jəslə bar. Bьlarđan tьş 88 balalar majđanь, 7 balalar baqsahь asьla. Bьlarqa tejeşle kərək—jaraqtar jebərelep bətkən. Bьl asьla torqan jəslələrgə taqьla əђtəp bər nisə jəslə asьr esən urьndarqa 7 meŋ hum aqsa taratьldь.

Uŋьŋ huŋьnda kampaneja vaqьtьnda urьndarqa kysmə tejatьrđar sьqasaq. Bьl turala tejeşle urgьndar menən həjləşep, məs'ələ xəl itelgən. Kampanejaqa qaraj avьl xuzalьqь kitaptarь jebərelə başlandь. Kampaneja vaqьtьnda urьndarđa qь kətəpxana, uqьv jorttarьna barlьqь 135 meŋ kitap jebərelep şulardьŋ 28 meŋe tatar—başqort teldərendə 107 meŋə urьђ teləndə bulasaq.

Ləfkalar—qьrđarqa.

Plan bujьnsa 1 nse yktəbergə tiklem urьndarđaqь lafkalar hanь 1500 bulьrqa tejeşle ine. Xəđer bьlarđьŋ hanьn 1800 gə jetkerergə bulьndь. Sənki kampaneja vaqьtьnda 300 lafka arttьrьlasaq. Jebərelgən tavar fundьn iqtibarqa alqanda, bьl lafkalar hanь qəniqətlənərlek bulьp tabьla. Tik bьnda kampanejə vaqьtьnda lafkalardь qulajlaştьrьv yrđə kyrhətelgən lafkalardьŋ kybehen eş qьrđarьna sьqarьp qorop, eş əђtendəge xalьqtь şunda tə'min itev burьsь tora. Urьndardaqь kapiratif, jəməqət ojoşmalarь həm başqa ojoşmalar, lafkalardь qulajlaştьrьv, eş əђtendəge xalьqtь kərək—jaraqtar menən eş urьnьnda tə'min itev məs'ələhenə nьq əhəmijət birergə tejeştər.

BЬR.

Xəbərselər həm uŋьş jьjnav kampanjahь

Bьjьl jađqь avьl xuzalьqьn kampanejahьnьŋ qajhь bər tarmaqtarьnda (kolliktifləşev fruntьnda) xəbərselər aktif qatnaşhalarđa təp burьsьn ytəvđə artta qaldьlar. Jađqь səsəv kampanejahьna əđerlek planьnьŋ ytəleşen tikşerev, avrьv jorđəren vaqьtьnda kyrep matbuqatta jaqtьrtьvđa kətelgənsə eşməkərlelek kyrhətə almanьlar.

Şunьŋ esən begengə burьstarьbьđđьŋ, iŋ məhime həm kiŋ, qatlam massanьn, aktiflьqьn talap itevse uŋьş jьjnav kampanejahьna əđerlənev tora.

1-Kantun, jortbaşqarmalarьnьŋ uŋьş jьjnavqa əđerlənev plandarьn tikşerev, planhьđđarđь təngit utь aђtьna alьv, planlaştьrьv, plandь massa arahьna halьp jenteklep tikşerev eşenə xəbərselər begendənyk kereşhendər həm bьl eştə yđđərenəŋ sьjnfьj hiđgərlektəren kesejthəndər.

2—Uŋьş jьjnavqa əđerlek diriktiftarьn tybəngə səvit apparattarьna sa jetkerelep, dərəђ tormoşqa aşьrьlьvьn hər ber kalxuzkur, həm avьl xəbərsehe kyđətə barьrqa tejeş.

3—Igen jьjnavqa əđerlek turahьndaqь juqarьnan birelgən instruksejalar menən hər ber xəbərse yđə tanьş bulьrqa, unь jalpь arahьna halьp tikşerergə tejeş.

Massa arahьnda aŋlatьv həm agitatseja eşen alьp barьvđa xəbərselər julbaşsьlьq rylen ujnahьndar.

4—Jьjnav qoraldarь jeteştərov, kapiratsejalarđьŋ maşina qoraldarь menən tə'min itevən tikşerev, vatьqtarьn rimuntqa birev saralarь kyrev həm rimuntьj mastirskujđarqa nalyt jahap, eşləp sьqarьv tiđlegen tikşerev burstarьn kyđ aldьnan teşerep qaldьrьlmahьn.

5—Jađqь səsev planьn tultьrьp ytəvđə đur uŋьştarqa jetkergən satsəjalizem jarьşь həm udarsьlьq praktikahь igen jьjnav kampanejahьna əđerlek eşendə lə kiŋ təђ alhьn.

Bьl eştə plandь 100 pr. tь menən tultьrьv təp burьs itep alьnьrqa tejeş.

6—Eş əđerlek başlavđaqьna tygel, ə, əđerlek eşeneŋ barьşьn tikşerep, avrьv jərđərđe kyrə həm təđətə beləvđə. Taqьla qabatlap əjtəbeđ, kampanejanь uŋьşlь alьp barьp sьqarьv esən nьq aktiflьq, dərəђ kyrevsəlek—sinfьj hiđgerlek kərək.

M. A—Zaqьf.

Danвas 750,000 tunna kymer həm 7,000,000 hum aqsa ile вulasaq

5 jıllıqtıŋ 3 nse jılına taвa вarqanda

1929-30-jılda Danbas 40 miljun tunna kymər birep, səvitter sajuzınıŋ kymer balanıınıŋ 80 pratsintın qaplarqa tejeş.

Danbas şaxtıhınıŋ kymer tabıv planın bergenə pratsintqa ytej almavı səvittər sajuzınıŋ jaqıvlıq balanısın 400 meŋ tunnaqa kəmətə Kymərđeŋ yđenə teşev xaqın bergenə tingə kytərev pralitarejat xəkymətə kəđəhenən 40 meŋ hum aqsahın jəlgə taşlaj.

Berense jartı jılda Danbas ilgə kərək bulqan jaqıv matirjalın 693 meŋ tunna birə almanı həm yđenə teşev xaqın kytərev menən 4 miljunqa jaqın summanı juqalttı.

1 nse ejjylgə Danbas 750 miljun tunna kymer həm 7 miljun humqa jaqın saf aqsa birergə tejeş ine. 9 aj esendə Danbas kymer tabıv planın 98,4 pratsintqa ytene. Eşləp sıqarıv kesə plandan 3,3 pr. tybən; yđenə teşev xaqı plandan 8,9 pratsint juqarı tora.

Şulajtıp' Danbas oşo kəngə tiklem ilgə kərək bulqan jaqıv matirjaldarı birev eşendə eşkə bəlşeviklek timpı menən eş itevđən artta qalıp kildə. Tavarđıŋ yđenə teşev xaqınıŋ nurmınan juqarı eşləp sıqarıvđı kytərev nurmınan tybən bulıv, Sajuz sənəqəte esen kərək bulqan jaqıv matirjaldarı planın qurqınıs aђtında qaldıralar, bıl kyreneş Danbas tarafınan qabatlandı.

Tav eşselər sajuzınıŋ ydək kəmitətə tarafına iqlan itelgən kymer paxutı Danbas şaxtılarına keslejtulqın menən barır huqıldı. Begen Danbas şaxtıları qıđıv xərəkətkə kildelər. Udarnıjılıq satsejalizem jarışınıŋ barışın qıđıvlatıv „jəməqət byksiren" qulqa alırqa totondolar.

Danbas səvittər sajuzındaqı giganttarđıŋ torbaların qoromqa bujav, gigant qađandarđıŋ qabırqaların qıđđırıv məs'ylejətən yđ əђtenə aldı.

Xəkymət esen t y l ə p betelməgən burıstı 5 jıllıqtıŋ 3 nse jılında tulıhı menən tyləp beterergə həm 750,000 tunna kymer birep 7000,000 hum pralitarejat xəkymətenen aqsahına ikanamika jaharqa tigən đur ber səjesi həm iqtisadi əhemejətkə ejə bulqan məs'ylejət jəkmənə.

Prajьzvudstevaqa jəđ menən.

Partejənen XVI nsı s'jezı ilde satsejalizem nigeđendə jaŋınan teđev miđgelendə prafsajuzdarđıŋ aldında torqan burıstarı turahında ip. Şvirniktıŋ daklatın tıŋlanı.

Ilde jaŋınan teđev miđgelendə prafsajuz ojoşmalarınıŋ totqan urını—pralitarejat diktaturahın jəşətevđə həm „bиş jıllıq planı dyrt jılda" ytev tөngelendə VKP (b) nıŋ Ydək Kəmitətə tarafınan birelgən diriktivalarđı tormoşqa aşırıvda đur səjesi əhemejətkə ejə bula. Partejənen XVI nsı s'jezınıŋ rizalytsejəhendə prafsajuz xərəkətə turahındaqı:

— „Satsejalizem xuzalıqınıŋ teđeleşendə aktif rəveştə qatnaşıvqa" tigən luzıŋgını tulıhı menən ytev esen prafsajuz ojoşmaları bıqa tiklem jəşəp kilgən eş mitıdtarın betenləje menən yđgərtev həm prajızvudstevaqa tulıhınsa jəđ menən boroloş jaharqa tejeştər.

Sənki bed VTSPS tıŋ prafsajuzdar turahındaqı elekke jetəkselegə bujınsa eş alıp barqanda, begengə teđeleştən bik artta qalqanlıqıbıđđı kyrđek. Şunıŋ esen partejənen XVI nsı s'jezı «prafsajuz xərəkəttəren uŋ appartunizem ilimintterə menən həm partejənen giniral hıđıqın bođovđarqa qarşı kərəştə hıqılmalı terək punkıt itterep qujarqa tine.

„Biş jıllıqtı 4 jılda ytəvđə eşselər sinfı satsejalizem jarışı həm udarnılıq timpı menən eşkə kammunistarsa jaŋı ber [illegible]mı inderđelər.

Prafsajuzdarđıŋ aldında torqan iŋ məhim burıstarı, eşselər sinfınıŋ izadi kytərelegşen, satsejalizem jarışın həm udarnılıqtı nıqıtıv, alda torqan bətə qıjınlıqtarđı beterev eşenə kiŋ qatlam eşsenmassanı mabilizavajt itev, şulaj uq eşsən massanıŋ yđ aralarında bulqan ıvaq burzıvasılıq tajpılıştarı menən kərəş alıp barıvda, kiŋ qatlam massanı arganizavajt itev.

Huŋqı jıldarđa bed, avıl xuzalıqı həm pramışlinnıste satsejalizem nigeđendə jaŋınan teđev esendə pralitarejat sinfınıŋ aktiflıqınıŋ yђevə həm eşselər sinfınıŋ sinfıj həm səjesi — mədəni yђeştərenen kytərelgənen kyrəbeđ.

Prafsajuz xərəkətenen qıđıv timp menən yђə barqanlıqın ber ike miђaldar menən kyrhətep kitev jetə. Məђelən: partejənen XV nse s'jezına tiklem jəqni 29 nsı jıldıŋ 1 nse yktəberenə prafsajuz yd esenə 10,441,400 aqza tuplaqan bulha, xəđergə kəndə 11 miljun 585 meŋ 300 keşe prafsajuz safında aqza bulıp tora. 22 nse jıl menən sıqıştırıp qaraqanda prafsajuz xərəkətenen 121 pr. qa yђkənen kyrəbeđ.

Satsejalizem jarışı həm prajızvudstevalaqı udarnılıq eşenen qujılışı, 5 jıllıq plan həm pramfinplandı tulıhı menən ytev eşenə 100 meŋdər menən hanalqan eşselər sinfın kammunistar inirgejəhe menən nıqlı rəveştə tuplaj aldı həm eşselər sinfınıŋ yđ inisiativaları menən başlanqan satsejalizem jarışı həm udarnılıq xərəkətə kiŋ qolasın jəjđe.

Tik Linin naburı vaqıtında qına mitallistar sajuzı udarniktar safına eşselərđeŋ 35—33 pr. tın, həm tuqıvsılar sajuzı 30,7 pr. eşselərđe udarnılıq frontına ojoştordo. Sajuz dəvmələndə udarnılıq eşe dejem alqanda eşselərđeŋ 48,8 pr. tın yđ esenə aldı. Şulaj uq kalxuz xərəkətenə jebərelgən 25,000 eşsenen satsejalizem teđeleşendə aktif eş itevđərə, həm ilde jaŋınan teđev miđgelendə pralitarejattıŋ jetəkselegə kesəjeven taqıla ber tapqır aŋqlaj

Ilde jaŋınan teđev həm prajızvudstevaqa jəđ menən boroloş jahaqan ber miđgeldə, prafsajuz xərəkətenen eş yđəgendə, prajızvudsteva la bıqa tiklem jəşəp kilgən satsejalizəm jarışı, udarnılıq xərəkətenen barışın kesəjtev həm unıŋ eş mitıdtarın ər jaŋınan qujıv həm bıl eştə jetəkselek itev đə eştə sınıqqan prafkadrđarđıŋ qatnaşlıqın tulıhı menən tə'min itev mə s'ələhe tora.

Partejə ojoşmaları aldında torqan burıstar, bıl eştə ytevđə, prafsajuz eşen jaŋınan teđevgə jarđamqa kilev həm prafsajuzdar aldına qujılqan məhim burıstarđı tulıhı menən ytev eşen prajızvudstevhəm pritprejətejələrđə gə praasajuz ojoşmalarınıŋ əђtenə partejə jetəkselegen kesəjtev partejənen XVI nsı s'jez diriktiftarın tulıhı menən ytev həm ilebeđđə satsejalizem teđev frontında jeŋer sıqıvđı tə'min itev esen miljundar menən hanalqan eşselər sinfın mabilizavajt itergə kərək.

Partejənen, Өfə qala kəmitəte plinumında uŋış jıjnav igen əđerləv həm kөđgə səsev kampanjalarına qarata sıqarılqan qarar.

Uŋıştı jıjnav, igen əđerləv həm kөđgə səsev kampanjaların jaqşı ojoştora alıv-qıđıv timp menən satsejalizem teđev eşen alqa barıv əђtendə bulqan sənəqəttəađıq menən tə'min itevđe tidleştere.

Şulaj uq esse kerəђtejən elemtəhenə nigeđləngən bıqasa jəşəp kilgən kalxuzdardı nıqıtıv həm jaŋılardı ojoştorov esen dejem kəllektifləşkən rajun həm avıldarın'a kulaktı sinıf bulıv jaqınan beterev qalqan rajundarđa ularđı siklev həm qıђıv esen jeteđlətə.

Bıl alda torqan kampanjalarđa partejənen kyrgən saraları kyp qıjınlıqtarqa osorajasaqtar. Bıqasa jađqı avıl xuzalıqı kampanjahında đur jeŋelevdərgə osoraqan kulak taqıla partejə səjəsətenə bətə kesə menən qarşı torop partejə həm səvit xəkymətenen kyrgən saralarına qarşı hər tөrle juldar eđləjəsək.

Bınıŋ menən ul urta xəlle həm kalxuzsılarđa jaŋı avmaqajsılıq tıvđırırqa tırışasaqtar.

Partejə ojoşmalarınan iŋ elek eştə urta xəllegə qarşı bulqan hul trutskistar həm uŋ appartunissılarqa qarşı kərəşkə mablizavajt itelevđərə, partejənen XVI nsı s'jızı həm XIV nsı əlkə partejə kənfirinsejəhenen avılda eşləv turahındaqı qararđarın, əlkə kəmitətteŋ alda torqan kampanjaları turahındaqı diriktiftarın nıqlı rəveştə bojomoqa atqarıvđarı talap itelə.

Ularđan partejənen kyrgən saraları ergəhenə batrak, jarlı həm urta xəllə jalpını ojoştorov həm kalxuzsılarqa tajanıs eşen ytkərev talap itelə.

Avıl xuzalıqın satsejalizem nigeđendə jaŋınan teđev esendə satsejalizem sənəqəte həm esse sinıftıŋ julbaşsılıqı taqıla nıqıtılıp juqarılaşqan bulırqa tejeş.

Bına oşolarqa binaən qala kəmitətə plinumı qala partejə ojoşmaları aldına tybəndəge burıstarđı kilterep quja:

I. Kammunis, partejəhed eşselər, həm prafsajuz aqzaları arahında partejənen avıldaqı səjəsətə, alda torqan kampanjalarđıŋ burıstarı turahında kiŋ aŋlatıv eşə ojoştororqa. Bınıŋ menən XVI nsı partejə s'jızı həm XIV nse əlkə kənfirinsejəhe qararđarın, urta xəllelərgə qarşı pirigiptar həm uŋ tajpılışsılər julın aŋlatıvđı partejə ojoşmaları həm partejəhed eşselərđe ular menən kərəşkə, partejənen avıldaqı burıstarın ytkərevgə mabilizavajt itevgə elgəşergə kərək.

II—Kammunistardı, prafsajuz aqzaların vaqıtlı həm daimi eşkə jebərgəndə plinum tybəndəgesə eş jəretərgə quşa:

a) Ularđıŋ sifat jaqına ajırusa iqtibar itərgə kərək. Partejə hıđıqın həm pralitarjat julbaşsılıqın avılda dөrөђ ytkərevđe tə'min itərlek nıqlı səjesi əđerleklə, totqarlı kammunistardı, eşsələr həm kamsamuldardı hajlap jebərergə.

b) Ođaq mətdətlə kamandirufkalarqa jebərev esen motlaq əđerlək (qıђqa mətdətlə kurıstar, instruktırđar, matbuqat menən tə'min itərgə) ytkərergə kərək.

v) Jebərelevsələr menən əđləkheđ bəjləneş totarqa, qajtqandıŋ huŋında ularđıŋ xisap daklattarın tıŋlap ularđıŋ partejə hıđıqın həm tərtiben bođovđarın, avıldaqı ojoşmalar tarafınan urınhıđ fajdalanılıv, urındaqı ojoşmalar, xuzalıq urgındarınıŋ bınan jebərelevsələrgə qarata bjurakrattarsa qarav kevek vaqiqalarđı ajırısa kyrhətergə.

g) Jal itərgə qajtıvsılar həm sizunniktarđı avılda eşləvesen əđerlərgə, vaqıtlı eşkə kilgən krəђtejəndər arahında kurstar siminarejə, kəŋeşmə ytkərev həm kitap, gəzit—zurnaldar menən tə'min itev julı menən əđerləv eşen BSPS fraksejəhenə tapşırırqa.

d) B.S.P.S. fraksejəhenə həm kamsamuldıŋ qala kəmitətenə, jalpı həm praktik eşkə, uŋıştı jıjıv, tejəv—buşatıv, (tara) mişək—aşlıq havıttarı jıjıv eşenə udarnaj ucaskalarqa bylenep eşlərgə prafsajuz həm kamsamul aqzaların mabilizavajt itevgə əđerlek eşen başlarqa təqdim itərgə.

III—Şif uвşıstıva hıđıqı вujınsa.

a) Şif ubşıstıvanı kusttarqa berekterep jaŋınan teđev eşen beterep iŋ đur jəcəjkə itep qalanıŋ sənəqət pridprejətejəhe ergəhendəge jəcəjkəne qaldırırqa.

b) Partkəlliktif həm jəcəjkələrgə urındaqı jəcəjkə fraksejələren rəsmiləşterep ular arqırı jəcəjkələr əђtenən nıqlı partejə julbaşsılıqın kesəjtevđe tə'min itevđe təqdim itərgə.

v) Şif ubşıstıva fraksejələre 15 nse ejjyldən də huŋqa qalmajınsa şifqa alqan kalxuz həm avıldarđa kampanja ytkərev esen, şifqa alınqan rajundarqa birelgən planlı zadanjalar bujınsa ojoştorov həm eşləp sıqarıv esen eş planı teđergə tejeştər.

Qala kəmitətə bejurahı şifubşıstıvanıŋ alda torqan kampanjalarqa əđerlektəren tikşerergə tejeş.

g) Şif jəcəjkələr alda torqan kampanjalarđa kalxudar arahında, şifqa alınqan kalxuz həm pridprejətejələr arahında, həm qala jəcəjkələre arahında kampanjanı jaqşı ojoştorop unda jaqından qatnaşlıq itev eşendə satsejalizem jarışın kiŋ kyləmdə ytkorergə tejeştər.

d) Şifubşıstıva B.S.P.S. həm qala məqarif eştəre bylegə menən berlektə krəђtejəndər arahında, krəђtejən əjendə, bađar həm krəђtejəndər tөşə torqan jorttarđa (əŋgəmə, daklat plakat həm kitap, gəzit—zurnaldar arqırı) jalpı eşen julqa halırqa tejeş.

IV. Qala pridprejətejələrendə a—x. kampanjalarına bəjləp, plinum tybəndəge burıstardı alqa quja:

a) hıv juldarınıŋ tuqravhıđ eşləp torovđarın tə'min itev;bigerəktə pristəndərđə təjəv—buşatıv esen jaqşı ojoştorov timpın kytərev;

b) sujın julı kөđgə—qışqı tasıv eşenə yđ vaqıtında əđerlek kyrev; v) qalanıŋ at julın ısklad xuzalıqtarın kəregensə ojoştorovqa, qapsıq kevek aşlıq hılırlıq nəmələrđe jynətev, əđerləv eşenə bətə kestə jynəltergə kərək.

Kyrhətelgən pridprijətejələrđeŋ partejə ojoşmaları his kisekməђtən alda torqan udar zadanjalarqa əđerlek eşenə totonop, satsejalizem jarışı, udarsılıq, xeđmət dissiplinahın kytərev, ber başsılıqtı nıqıtıvđı, həm eşləp sıqarıv kəŋeşmələren jeteđ rəveştə jaŋınan teđev eşen tə'min itərgə tejeştər.

Bıl eşkə bətə qala partejə ojoşmalarınıŋ iqtibarı həm jarđamdarı jynəltelergə tejeş.

V. Zavıt jəcəjkələre bigerəktə julbaşsı kadırđarđıŋ kampanja ytkərev menəsəbətə menən avıldarqa apiratif eştər menən sıqıvsı əlkə yerizdinjələr apparattın tuqravhıđ eşləp torovđarın tə'min itep, ytkən kampanjalarđa osoraqan jəcəjkə həm prafsajuz ojoşmalarınıŋ eştə jomoşartıvđarı, apparat xeđmətkərđərenen eştə juqalıp qalıv kevek maminttardı buldırmav esen aldan saralar kyrergə tejeştər.

VI. Uqıv jorttarındaqı jəcəjkələr jal itərgə qajtqan uqıvsılarđan avılda eşləgən praktik eştərenen ituktarın huqıv həm jaŋı uqıv jılı başlanıv menəsəbətə menən uqıvsılarđıŋ alda torqan kampanjalarqa aktif qatnaşlıqtarın tə'min itep ajırım uqıvsılar arahında bulqan avmacajılıqtar menən nıqlı kərəş alıp barırqa tejeştər.

VII. Yđ ara jarışıvsı jəcəjkələr a—x kampanjalarında iŋ jaqşı qatnaşıvsılar ara hında ajırım jarış teđergə, bıl jarışqa yđđərenen pridprejətejələrendəge partejə jəcəjkələre, prafsajuz ojoşmaları həm şif obşıstvalardı ılıqtırırqa tejeştər.

VIII—Part kəlliktif həm jəcəjkələrgə iŋ jaqın ytkərelesək asıq jıjılıştarında alda torqan a—x kampanjalarınıŋ *burıstarı turında tikşerevđe* tə'min itərgə.

Qonşaq jortonan qurqıns lı signal

Qonşaq jortondaqı kalxuzdar irtə par əđerləv, besən kampanjahı turahında ujlapta qaramaqandar. Bıjıl kypmə par əđerləv turahında bergenə kalxuzda la plan juq. Bıjıl qonşaq jortondaqı kalxuzdar besən juqlıqtan başqa jorttarqa qaraqanda la qıjınlıq kisergən bulhalar đa, besən əđerləv kampanjahın qajqırtqan kalxuz kyrenməj, eş kestərə bylenmegən Qatın qıđđarđı besən eşenə ılıqtırıv turahında ber kalxuz da ber nəmə belməj. Taqı la məhimərək kampanjələrđən igendərđe jıjıştırıv, igen əđerləv kampanejələrenə əđerlek eştərə turahında qılda qıbırlatqan kalxuz, jəki ojoşma kyrenməj. Kalxuzdarđaqı urıv, huqıv maşinalarınıŋ 85 pratsintı rimunt horaj. Maşinalar asıqta—jel jamqır aђtında serep ultıralar. Məђələn, Qonşaqtaqı „VILJAMıS" kalxuzınıŋ ytkən jılqına alınqan ber nisə urıv maşinahı mal tiđəge aђtında qalıp, əђtenə yləndər yђep betkən. Bındaj kyreneştərđe bətə kalxuzdarđa kyrep bula

Ber genə kalxuzda la kulaktarđan alınqan milektərđeŋ dөrөђ iђəbe juq. Kanfiskavajt itelgən əj—qaraldılarđa tərbejəheđ.

Məђələn Qonşaqta ber kulaktıŋ əjendə militsejə idarahı tora. Əle ber aj tulqanı juq mənə tigən taqta qapqanı avđarı, vatıp beterđelər. Təđrələrə betenləj ramdarı menən qajđalır juqalıp betkən. Başqa məəssəsələr torqan əjđərđə şul uq xəldə. Kalxuz idarahı yđe torqan əjđeŋ bergenə tədrəhe lə qalmaqan. Kalxuzqa bıjıl xəthedgenə mal ađbardarı haldırırqa kərək bulha la ular kərəklə aqastardı tələhe qajđa tuđđırıp beterđelər. 2000 humlıq byrənə tələf buldı.

Kulaktarđan alınqan tөrlө kejemdərđeŋ iђəbe juq. «Viljamıs» kalxuzınıŋ elekke rəise Xəkimjənof 200—300 humlıq kejem alıp kitkən. Bıl turala idarə ber tөrlө lə sarahın kyrməj. Jetməhə kitkən saqta bađarqa teşərep 10 bot holo hatıp kitə. Kalxuz idarəhe bını belməj. Kyptən tygel kalxuz keletenən 500 humlıq kejem juqalqan. Bıl kəjemdərđeŋ qajđa, nisek juqalıvı turahında berevđə belməj. Başqa kalxuzdarđa la şul uq xəl. Kalxuzdarđıŋ bıl tarmaqına ajırım iqtibar birergə kərək. Sənki avıldıŋ kulaktarı xəđer bıl kyreneştərđe yđđərenə qoral itep qullana başlanılar.

Başqort xuduznige Jaqşıвajьfть kymev

Begen 18 nse ejjyldə Başqort xuduznige Sabit iptəş Jaqşıbajıf tıŋ gəvđəhe kymelə.

Unı kymev esen kiskə səqət 5 kə Başqortostan xeđmət—sənəjeçe nəfisə harajı aldına jıjılırqa

«KƏMISEJƏ».

Qalmaş avılında Partejə julвaşsı lıqı juq.

Өfə kantunı Şişmə jorto, Qalmaş avılında səvittərgə hajlanıvsılar satafına mətəvəliidər, elektən yk səvit vlasınıŋ doşmandar h. b. şundaj sit iliminttar ytte. Rəis bulıp ytkən Bajkuf Nurtdin səvit doşmanı bulha, Qaracurin Qləjfulla tigənə 5 nse jıl ində mətəvəlli bulıp eşləgən keşe.

Başqa aqzalarıla bılarqa oşaş keşelər. Qalmaş avılında 8 VKP (b) kandidatı, 16 kamsamul həm 36 xuzalıqtan torqan kalxuz bulhala, bına bılarđan ber kemdə səvitkə hajlanmanı

Bıl sastaftan jaqşı həđəmtə kөtөp bulmajasaq. Silsəvit menən kalxuz həm jaŋqıđ krəђtejəndər arahında menəsəbət nasar.

Kalxuz jıjılışı bulha, ajırım krəђtejəndərđe, avıl səvitendə jıjılış bulha kalxuz aqzaların indermejđər. Xalıqta şundaj nasar qaraştar, qara agitatsejanıŋ kөslө bulıvı arqahında kypkənə kampanejalarđıŋ planı ytməj, məђələn: katraktatsejə planı ytmənə. Avıldaqı mədəni ojoşmalar his julbaşsılıq itməjđər, uqıtıvsılarđa tormoştan, jəməqjət eşenən sittə toralar. Kalxuz idarahıla tərtiphedlektər eşləp jata, bına əle 12 ejjyldə kalxuzdıŋ 10 baş harıqın həm 2 başmaqın hujıp qalaqa hatarqa alıp kittelər.

Bıl nəmələr xalıqta nasar qaraş tıvđıra. Bıl jeteşhedlektər betəhelə partejə ojoşmalarınıŋ julbaşsılıq eşen yd quldarına almaqanlıqınan kilə. Tiđ kəndə jortkum bındaqı jeteşhedlektərđe beterevđə qatqi sara kyrergə tejeş. Əptryk.

Xuduznik JAXŞЬВAJЬF.

JAXŞЬBAJЬF T—Qataj k—nı, Şərmən ıvılınıŋ iŋ jarlı qailəhendə tıva. 1912 nse jıldar đa, məşhyr tatar artisı Qlabdulla Karejefkə osorap, Jaxşıbajıf tatar tejatırınıŋ „Səjjar" truppahına dikaratırlıqqa saqırılıp, truppaqa eşkə kilə. Tatar tejatırınıŋ berensə tapqır tatar—başqort xuduznigı tarafınan jađılqan dikaratsejənə Məkərjə lə ujnalqan spiktakldə Jaxşıbajıf jađıp birə...

Bına şul vaqıttan başlap yđenen tabiqi talantı menən ber—ber artlı matur itep jahaj başlaqan rəsemdərđe kyrgəntatar burzıvahı Jaxşıbajıftı uqıtırqa kərək tigən bulıp, Xəsən Aqcurin tigən berəv menən Məskəvgə alıp kitələr.

Bına şul kəndən başlap Jaxşıbajıf juqlıq, aslıq esendə ber jıl uqıp, ber jıl eşləp tormoş menən tartışıp kilə. Huŋınan Yktəber rivəlytsejəhenə ber—ike jıl qala Jaxşıbajıf avılqa qajtıp qailəhe menən avıl tormoşona birelə.

1920 nse jıl başqsot tejatırı tıvđırıv başqort səxnəhe kərəklək alqa kilep bađqas bətə kestərđə tuplanqan vaqıtta başqorttoŋ xuduznigı la, şunda saqırtılıp, kysmə tejatır esen dikaratsejə əđerləv eşen Jaxşıbajıf qa tapşırıla.

Jaxşıbajıf đur şatlıq menən hıđqanıp kilep eşkə totona. Dөrөђ unıŋ jađqan dikaratsejələrə, səxnəhe həm şul vaqıtta avır xəldər 1921 nse jılqı aslıq vaqıttarı kysmə tejatırđı avılqa sıqarqa məmkinlek birməhə lə şul səxnə menən unıŋ dikaratsejaları menən qala baqsahınıŋ asıq havahında qorolop başqort tejatırınıŋ berensə pərđəhe asıla.

Şul səxnə menən başqort tejatırınıŋ tarixı başlanıp, bına ul begengə kən bətə sajuz kyləmendə jahalqan alimpiadaqa tiklem barıp bətə vaq jəmhyrejəttər menən ber rəttən yđenen yђeşen kyrhətep həm đur nıŋş menən alqışlanıp qajta.

1922 nse jıldarđı Başqortostan Өfəgə kyskəs, Jaxşıbajıf tejatırđa eşləv esen belem kərək ikənen həm unan huŋ tejatırđa eş fəqət uqıqanda qına bulırqa məmkin tip uqır esen Qazanqa kitə. Ul Qazanqa barqas uq uqıv jortona inə almaj.

Şulaj uq ul ber—ike jılda kustarlıqta nəmə osoraha unı jađıp jərep, unan qailəhen tərbejə eşelə uqıp kitərgə kyp qamasavlıq kilterep, kyp jıldar uđqas, şaqtaj artta qalqas, ul Başqortostan maqarif x. kamisarejatınan jarđam alıp, xuduzstevinnıj tixnikumqa jərep uqıtıvsı itelep qabul itelə həm uqıpta jərej...

Qazanda Jaxşıbajıf tıŋ əjlənəhe bik tybən xalıq tan bulıp kitep, səvit jəməqətselegə esenə kerep kitə almaj.

Şul iђkə vaq burzıvasılıq donjahına sumıp kitep uqıvında mıvaffəqejət taba almaj Unda berelep, bında huqılıp jərep vaqıtı ytə.

1928 nse jıl Başqortostanqa qajta, ləkin ində Jaxşıbajıf tı tөrlө avırıv solqap alqan. Jytkərə, bidgək menən jonsoj, tamaq avırıvına habışa.

Ejjyldeŋ 16 hında kis menən Jaxşıbajıf qapıl qına ylə. Şulajtıp tejatır donjahında iŋ jaqın belgən berđən ber Başqort xuduzniktarınan berəv juqala.

VƏLI MURTAZIN.

Jılajır orloq safxuzında

„Başqortostan 10 jıllıqı" isemendəge jılajır orloq safxuzında bıjıl igendərđen uŋış [illegible]

Safxuzdın „şiflıq" eşe.

[illegible]

Eşselər aşxanahın maqtap bulmaj.

[illegible]

Elemtə eşe nasar

Aqjar Samarski, Jılajır puştası orloq safxuzına ber [illegible]

[illegible]

„Tuqan" kalxuzında eş kyŋelle bara.

[illegible]

SƏSKƏ TUQAJ.

Agranumejə kəŋəştərə.

Kədgə igen Jıjnav eşendə qorotqostarqa qarşı kərəş ytkərelhen.

Igendərðə hər tərlə zıjanlı qorotqostar menən kərəşev kədgə igen jıjıv kampanjahına bəjlənep ytkərələrgə tejeş. Sənki, igendə səsev jıjnap alıv menəngenə tygel, bəlki tərlə zararlı qorotqostarðan haqlav saraları kyrergə kərək. Baþıv qorotqostarı menən kələt, ırðın qorotqostarı la igendərgə bik kyp zarar kiltərə. Ular orloqtı betənləj aşap betərev tygel, bəlki kyberək vaqıt orloqtarðı bısıratalarða.

Kələttəge igen qorotqostarınan iŋ kyp zarar kiltergənə həm kyp vaqıtta osoraj torqanı on kəjəhe menən oðon moronlı quŋqıð hanala. Bıl keskenə quŋqıð rəveşendə bulıp, hororaq təþtə morono bik oðon bula. Əsəhe orloq eþtendə keskenə jarıqtar jahap şunda jomorqaların halıp qaldıra. Bər að vaqıttan huŋ bıl jomortqalarðan vaqqına qorttar sıqıp orloqtıŋ qabıqı şul xəldə qala. Ular bigerəktə bojðaj, holo, boraj, kukuruz həm başqa şunıŋ hımaq yþəmlektərðə aşajðar.

ON KƟJƏHE orloqtı betənləj zararlaj. Bınıŋ huŋında kyp vaqıt onqa zarar kilterep, on oşo kəjə menən zararlanqandan huŋ uqmaşıp təþə yðgərep qala. Unan bik nasar avır jeþ kilə.

Bına bılar həm kələttəge başqa igen qorotqostarı menən kərəşevðə tybəndəgesə eşlərgə kərək.

1—Igen hala torqan kələttə hər vaqıt taða totırqa. Bınıŋ esən estinə, iðəndərðəge betə syp-sarðarðı heperep tororqa kərək.

2—Iðəndə ber vaqıtta la jarıq bulmahın. Əgərðə oşondaj urındar bulha ularðı şunda uq hılaqıð.

3—Kələttə orloq halır aldınan, iðənen həltə hıvı menən jıvırqa, ə, estinələren 4 kilagıram ezvistkə bər kynək hıv quşıp jahalqan şıjıq nəmə menən hılarqa kərək.

4—Orloq halıv aldınan kələtteqişektəren asıp kipterergə, jelləterqə tejeş.

5—Taðartqıs maşinalarðan ytelgən, taða—qoro orloqtarðıqına halırqa kərək. Qorotqostarðı betərev esən:

1—Orloq halıvðan təvlə buş kələttə kykert jandırılıp, şunıŋ menən ətəþlənə Janıv vaqıtında yltərə torqan tətən sıqıvmenən betəxəşərəttərðəyltərep betərə. Hər 10 kubiceski mitır ðurlıqtaqı kələt esenə ber kilagram kykert jandırıla. Kələtkə orloq halınqas kykert jandırırqa jaramaj.

2—Kələttə kykert qatnəş kymər jandırıla. Bınıŋ jandırıv kələtkə orloq halınqasta jaraj. Kykert menən kymərðə nisek jandırıv turahında şul rajunqa jaqın bulqan yþəmlektərðə qorotqostarðan haqlav inestruktırðarına, agranumdarqa kəŋəş itergə kərək.

Baþıv qorotqostarı menən kərəş.

Xəðergə vaqıtta baþıvða igendərgə iŋ zararlı qorotqostarðan uzım qorto hanala. Bıl uzım qorto jaŋı sıqqan jəş bojðaj, boraj həm jəşəlsə yþəmlektərə menən tuqlanıp bigerəktə kəð kənə kybələk xələndə vaqıttarında uzımdarqa kyp zarar kiltərə. Bıl uzım qorto kendəð jerðə jatıp, tənən yþəmlektərðə aşap ytkərə. Uzımdarðıŋ teptərən kimerep tamırın aşaj. Ular uzımdı kəðgə halqındarqa tiklem zararlajðar. Qış kəndərendə bıl qort jer soqorona kerep qalıp jað kənə taqı la sıqa. Ul vaqıtta aðqına zarar kilterep, unan huŋ juqala.

Kərəş juldarı:

1—Bıl qorotqostarðıŋ tıvqan jerðərə baþıvðaqı hər tərlə qıj ylənderə bulıv səbəple, bərense kərəş julı la ana şul ylənderðə betərev. Bınıŋ esən mizalarðı, jer bəştarın sabırqa, par baþıvın irtə hərergə hər vaqıt taða totorqa kərək.

2—Uzım qorto menən zararlanqan baþıvðarðıŋ sittərən kanav qaðıp əjlənderep alırqa. Kanavðarðıŋ tərənlege 15—18 santimitır samahında bulıp soqorqa, ularðı qıvalap təşərergə kərək.

3.—Jəj kənendə kartuf balın hıvða iðep baþıvqa vaqqına jalqaştarqa halıp qujıla həm bıqa aðqına asıtqıs halına. Bıl əðərləngən nəmə eþtənə kybələktər osop batalar. Oşo rəveştə ularðı yltərergə, kiləsəktə kykəjðər halırqa məmkinlek birməþkə kərək.

4— Bıl uzım qorton aqıvlapta yltərergə bula. Bınıŋ esən kəbeþtə, segəlder, kliver japıraqtarın turap, pariz ziline jəki mışajaq natreje menən quşılıp eşləngən şıjıq nəmənə jaŋı sıqqan uzımdar eþtenə hibələ. Pariz ziline oşo rəveştə əðerlənə: 12—25 gram pariz ziline 12 litr hıvqa quşıla. 24—50 gram janmaqan izvist hıvqa iðelep betəhe bergə butala. Bıl əðərləv samahı hipterəhe jerðeŋ ðurlıqına qarap bula. Oşo şıjıq nəmənə yðenə məxsys itep eşləngən apparattar menən hipterergə kərək. Apparattarðı rajundarða agrapunkttarða ta'bırqa bula. Əgərðə bındaj qoraldar bulmaha ul vaqıt iləktər aşa ytkərələ. Bına oşo juqarıla kyrhətelgəndərðə qullanqanda qorotqostarðıŋ zararınan qotolorqa məmkinlek bulır.

Başqortostan yþəmlektərðə haqlav stansahı.

Jarðam itev şul-mınej·

Θfə janqan vaqıtta zararlanıvsılar esən xəkymət həm jəməqətselek tarafınan jıjılqan aqsalarðı eləşevðə jarðam itev kəmisəjəhe kypkenə jaŋlışlıqtar eşləv həðəmtəhendə, tejeşle bulmaqan keşələrgə kərəgenən artıq jarðam itev, iŋ kərəkle keşelərðə jarðamdan sittə qaldırıv vaqiqələrə buldı.

Θfə rimunt mastirskujında (1921—jıldan birle eşsə) eşləvsə Xəbip Nazarıf janqın vaqıtında 1 karavat, 2 ultırqıs menəngenə uramda qala. Ə jarðam fundınan Nazarıf qa 10 jəşlek balahı esən 16—17 jəşlek keşegə kejðərə torqan taşlandıq batinka, yðenə səj esə torqan ber kruşkı həm 20 mitər aq sitsı qına birələr.

Şuluq vaqıtta lamavaj bulıp begengə kəndə yðeneŋ atı menən tabıŋ itep jəregən ikense ber Nazarıfqa 50 miter tavar, 6 par ajaq kejemə, paltə həm başqa nəmələr birep byləkləjðər.

Lamavaj Nazarıfqa jaŋılış birev tigən ber nəmələ juq, spikylənt ikənen belə torop birelgən. Xəbip Nazarıf bıl məs'ələ turahında R. K. I. gə mərəzəqət itə, ə R. K. I qala səvite ərgəhendəge jarðam kəmisejəhenə jebərə. Kəmisejə: „2 kəndən kilerheŋ" tip huða birə.

Bıl eş tikşerelməj oðaqqa huðəloqas, jarðam aqsahı eləşev kəmisejəhenə qariza birə. Kəmisejə ber nəmələ belməmeşkə halınır: eləşep petkəs qarırıð, tipkenə javap qajtara Nazarıftıŋ torqan urınına barıp tikşerep bərər tərlə həðəmtəgə kilevðə „urınhıð" tabalar.

Janqında zararlanqan eşse Nazarıf Xəbip begengə kəndə ana şul xəldə qalqan. R. K. I. menən Θfə qala səvite arahın qıðırıvðan buşamaj. Lekin, jərevðər, həjləvðər, birəlgən qarizalar ber kem tarafınanda iqtibarqa alınmajðar.

Θfə qala səvite bıl eşkə nisek qaraj torqandar, R. K. I. bıl valakita symələlərenəŋ təbən qaðır bısıraqtarın eðləp tabıv eşenə qasan totonorqa ujlaj ikən?

M· TAZIJ.

Şifıxıðqa rəxmət əjtəbeð.

BEDDENŊ 10 nsı BATALJUNDI KUSTPRAMSAJUZ ŞIFQA ALQAJNI. ULAR QIÐIL ƏRMEJESTƏRÐEŊ LAGIRÐARINA KILEP IKE TAPQIR SPIKTAKEL QUJIP BAŞQA KYP KENƏ EŞTƏR EŞLƏP KITTELƏR. BIL EŞKƏ QIÐIL ƏRMEJESTƏR RƏXMƏT ƏJTƏLƏR.

Q. BORHAN.

Bı uqrı qulqa alıhın

Bıl eşkə baştan uq bik ujlap totonqan... Betonen elek kamsamulqa, nindojder juldar menən inep alqanda, keðego kinəsamul biliten halıp alqasqana afirisqa totonqan.

Aqdovlot avılı.

Bıl avıl yð tirəhendəge betə avıldarqa qaraqandala, iŋ jarlı, iŋ qaranqı ber avıl bula. Jeşqan başqort xalqı jojlovgə kysep jaşavðə 15 nse jıldan uq taşlanılarða, elekke tormaş oşo kəngə tiklem həjrələp kilgən. Bıl avılda bıqa tiklem bik kyp umarta qorto aðbaraqandar. Şunıŋ esendə ularðıŋ tep kəsebe, kyrşe avıldardaqı kevek igenlek bulmaqanqa, qort balın „şıjaq balqa" ojlenderep, „donja onotop tiptervðan" torqan.

Xəðer genə, huŋqı jıldarðaqına avıl bel „kəsebenen" ıþqap, umarta bulınan kerək rəvesendə fajðalana həm igen asə başlaqan. Şunıŋ esendə bıl avıl ul qaranqılıq avıldardan iŋ qaranqılıq ole. Unda jarlı-batraktardıŋ sinfi kyððərələ aşılmaqan. [illegible]

Beððen başta jaðqan afirista bıl avılðan şulaj qaranqı ikənlegen jaqşı „aŋlaqan" kendərðen berendo, ul bıl avılqa kilələ, yðen kamsamul aqzaları itep kyrhətep, jarlılar esen yð-ara jarðam kamitatı ojoştora başlaj. Jarlılar bıl kamitettən kerəgen aŋlap, adaqqı tindoren edep bulbala, tidiek menən kamitatkə pajtyloj başlajðar. Lekin ular afiris turahında ber tərlə lə şikkə kilmejðər. Kirhensə, uqa hur jarðamqa kilgən kybək qaza-jarlılar arahında yðen tanıta.

Ul xəðer yð-ara jarðam kamitetə tote rəise genə bulıp qalmaj, urman esendə ber nindoj yð-bıləşə bulmavıqa qaramaþtan „min diiatniktər eþtemen bildələngən", „urman kantryle" bulıp ala.

Urman qırqıvselərðı totqan hajan ulardan vzatka alıp, yð keþehen tultırıvqa totona. Jarlılardıŋ qajlı berevðəre urmanðan „jegetlektərən" hidena başlahalarða, kypəelek, qaramaqqa işəktəndə jeuaş kyrengan afiris turahında nasar fikergə kilə almaj.

Lekin afiris yðenen huŋqı telegenə jete. Sesev esen vul batrackum 300 bot arış ala la, jarðam kamitetenen bətə aqsalarə həm sesev esen alınqan 300 bot arış menən qajep bula.

Hıqıban unıŋ kamsamul aqzahıla, yð janında ber tərle ojoşmalarða bulmavı beleno.

Kem huŋ ul afiris?

Bıl afiris, Jılajır kantunı, Ysorgan jorto, Urad (Bajış) avılı grazdanin Urmancin Ujıldan.

Vaqıqə uðqan jıldın kəndə bulqan. Lekin, oşo kəngə tiklem, bıl turala ber jaqtə xəbər itelmegən.

Eðerləvse urgandar esen afiristə tubalar tultırıq xaraktirlajıq:

— Urmancin Ujıldan Ojilman ulı. Urtaraqqına bujlı, qaramaqqa 25 joştar samahında. Hyddən adaqında, voqiqa kesə kəne kamsamul aqzahı istıŋ. Kirhensə, uqa huŋ tygel! tejəhe kilə.

Əmir Caniş.

Kurıs jaqşı ytte.

Başqortostan elko stırax kassahı tarafınan 2 ajlıq satsojal stıraxavanejə bujınsa eşləvselər kursı asılqanda. Kursqa urındardan barısı 22 keşe kilep, şunıŋ 12 he baş qort—tatar, urıslar 10, qatın-qızdar 7 keşe buldı. Kursanttar „Lutavinıt" jal jortonda jatıp, aşav—esev menən bik jaqşı tə'min itəldələr. Xəðer kursanttarðı urındarda ikense eşkə quşmaj, yð eştore (kurs bujınsa) huŋqı menən bildələdə ta'min itev [illegible]

F. Volejef.

Bıqa kem kyð halır ikən.

Yrgo Qıjqı (Məsqyt k—nı) jorto Laqır avıl kətepxanahınan kretəjəndər his jıjnləp fajðalana almajðar. Kitap, gəzit, zurnaldar hər vaqıt şkafta biklə tora. Dikəber ajındakilgən 2 meŋ humlıq kitap oşo kəngə tiklem jəşşiktən asıp alınmaqan. Kətepxanə mødire kalxuzða tormaqan jarlı—batrak balalarını: „hedgə kerergə jaramaj" tip qıvıp sıqara. Bıl jeteşhedlekkə kem kyð halır ikən?

„Batrak"

Xəbərselər jaðalar.

Kalxuzðı taðartahı bar.

29 nsı jıldıŋ 15 nse yktəberendə yk Qutan avılı (Bərjən jorto, Jılajır kantunı) totoş kalxuzqa kysep, jað kalxuzdar taralqan meldə lə ber keşe kalxuzdan kire sıqmaj taqıla nıqıraq ojoşop eşləj başlanılar. Lekin ber jeteşheðlek bulha ul da kalxuzqa Işemuf Əxmətqarif tigən ber kulak inep qalqan. Hər vaqıt səvit xəkymətən xurlaj torqan bıl doşmandı kalxuzdan sıqarırqa kərək.

Ajqaşkin.

Malatilkalar qajışhıð.

Bıjıl Bərjən—Qıpsaq jortondaqı kalxuzdarqa bik kyp igen qoraldarı kilep tuldı, kalxuzniktarðıŋ kyŋele kytəreŋke, Lekin xəðergə kəndə iŋ berense kərəktərðən hanalqan malatilkalarðıŋ berəvhenəŋ də qajıştarı juq Kalxuzdar bik jarlı bulqanqa qajıştı nisek itep, qajðan tabırqa la belməjðər.Bulha la hatıp alırqa aqsa taba alıvðarına ışanır bulmaj. Şul igen qoraldarın burısqa birep torqan ojoşmalar malatilkalar esen kərək bulqan qajıştardıla tabır birhendər ine tejðər—kalxuzniktar. Əgər qajış jebərelməhə bıl maşinalarðan fajðalanır bulmajasaq.

Azamatıf X.

Tərtipkə halırqa kərək

Byzdək jortondaqı „kəs" iþmendəge avıl xuzalıqı ərtilendə eş maldarı həm avıl xuzalıqı qoraldarı dəjemləşkən buihala qajhı ber aqzalar başbaştaqlıq kyrhətələr. Məþələn Muratıf Xəbibulla 3 atınan berhən jekməj, pravlinejə rəise Muratıf Rəxmətulla la ber atın jekməj.

Unan huŋ pravlinejə rəise belməjem nejgə tajanıp tır raskulacivajt itəlgən xuzalıqtarqa tiðək baþar esən at birep torðo. Bına oşondaj kyreneştər arqahında kalxuzdıŋ yð eşen alıp barır esən attar jeteşməj, attar jeteşhə keşelər jeteşməj. Mal duktırı quşıvı bujınsa tınarqa tejeş bulqan attarðı la eştən buşatmaj eşləktən sıqarıp taşlajðar.

Bındaj baş—baştıqlıqtarðı betərev sarahın kyrergə kərək.

M. Q.

Darıv ylənderen vaqıtında jıjnarqa kərək.

Başqortostandıŋ tərlə rajundarı darıv ylənderenə bik baj. Şuqa qaramaþtan kerəþtejəndər bıl darıv ylənderə menən nıq tanaş bulmav səbəple ularðan kərəgensə fajðalana almajðar, Bındaj ylənderðə vaqıtında jıjnap tejeşle rəveştə jaqşılap əðerləgəndə hər ber əptikə lə ularðı hatıp ala. Bıl kəngə tiklem avıldarða bıl eştə başlap kerəþtejəndərgə aŋlatıp ojoştorovsı bulmanı. Şulaj uq bıl turala jalpınıŋ yð telendə darıv ylənderen iþəmləp kyrhətkən kitap qullanmalarða baþılmanılar.

Darıv ylənderə kyberək urmanlı təbəktərðə yþə. Bına şundaj təbəktərðə hər ber uqıtıvsı yð məktəbendəge uqıvsılarqa ikskursejə jahap darıv ylənderə jıjırqa məmkin Şulaj uq pejanir ətrəttərə həm balalar majðanında tərbejələnə torqan balalarða bını ikskursejə rəveşendə başqara alalar. Tik ularðı darıv ylənderə menən başlap tanıştırıvsı jətəksələr kərək. Bıl eştı ba şlaqanda iŋ təvlə oşo rajunqa jaqın bulqan əptiktəge darıv jabavsılar farmatsift Agranumdar menən kiŋəş itep eş kyrergə kərək. Darıv ylənderə jıjnavqa başlamaþtan təvlə unı kipterergə jaqşı qojaş həm jel tejərðəj urın əðerlərgə kərək. Jamqor tejərlek urın bulmaþqa tejeş. Kələt baştarı, sarlaq eþtə hımaq jerðən bər arşin samahı keştələr qujıp tuðandarı heperep alına. Əgərðə ylənderðeŋ habaqtarı, tamırðarı kərək bulha, bıl vaqıtta keskenə kəltələr rəveşendə bəjləp kipterelə. Keştə eþtenə taða taqtaqa japıraqtar jəjelep taratıp kipterelə. Lekin kiptergəndəber ylənde ikense tərlə ylənderqə aralaştırmaj tuðanqa bısıratmaj haqlap taða eştərgə kərək.

Ylənderðə aralaştırmaþ esən ajırım toq tubal hımaq havıttar əðerlənergə tejeş. Darıv ylənderenəŋ qaj berevðərə tamırı menən jolqop alınaþılqa ytker oslo timerðər əðelənergə jəki bısaq menən uraq hımaq kiskes nəmələrðə jaraj. Kəndər qojaşlı saqta jıjna fajðalı hanala. Jıjqan darıv ylənderen hatıv esən jaqındaqı əptik menən həjðəşergə kərək. Ular bını şatlıq menən qarşı alasaqtar. Başqortostandıŋ betə rajundarında yþə torqan tybəndəge darıv ylənderen kyrhətep ytəbeð:

1—Imən jomortqahı—kəð kənə j ı j ı n a p mejestə qalaj havıttarqa halıp kiptesələ. Kipkəstə oðaq ytməj əptikələrgə oðatıla.

2—Tilə bərən orloqo—japıraqtarınqına jıjnap qapsıqqa halıp kipterelə. Qapsıqqa tultırqanda baþmaj nıqıtmaj yðxələnsə buşıraq tultırırqa kərək. Nıqıtıp tultırhaŋ boðola. Mis kiptergəs oðaq tormaj əptikə jebərelə.

3—Quraj həm qara jeləklərðı qalaj havıtta mejestə kipterelə. Lekin vaqlamaþqa eþtenə baþarqa jaramaj. Kərəkle matdələrə qojolop betə.

4—Kenbaqış səsək atmaþ elek betə japıraqtarı alıp kipterelə. Jəşərək kenbaqıştar səsək atqasta jaraj.

5—Besəj ylənə—kəð kənə tamırðarı menən qaðıp alına. Balsıqtarın helkep ipləp kipterelə.

6—Cimritsə—bıl avqıs, sintəber ajðarında qaðıp alına. Unan huŋ jeptəren kiþep taşlap jıvan təbən mejestə kipterelə.

7—Artış jeləge—bını kəð ajðarında jıjnap mejestə kipterelə. Vaqlap betərməv jaqşı.

8—Gyrçinkə—bıl avqıst, sintəber ajðarında qaðıp alına. Tamırı mejestə kipterelə.

Başqortostanda darıv ylənderə bik kyp. Bını fajðalandırıv esən Narkamzdıraf menən Başgiz aŋlaşıp, Başqort—tatar teldərendə darıv ylənderenəŋ iþəmdərən həm hyrəttərən kyrhətkən qullanmalar nəşer itha jaqşı bulır ine. Bıl kəngə tiklem Narkamzdıraf iqtibar itməv həm Başgizdeŋdə bıl turala ujlamavðarı arqahında kerəþtejən ajaq aþtında jatqan darıv ylənderðə fajðalana almaj. Şunıŋ esendə bıl eşkə kiləsəktə iqtibar itərgə kərək.

Agranum.

Hıvıqqul (Əsən jorto) Avlındaqı Linin kalxuzı 8 genə xuzalıq bulıvına qaramaþtan jaŋqıð xuzalıqtarqa ylgə bulırlıq eştər alıp bara. Başqa xalıqtar jıjın menən bulış qanda ular qır besəndərən sabıp betərep, tuqajðarında havanıŋ jaqşı saqında jıjıp qaıv esən qıðıv əðərlek alıp baralar xəðər 30 lap xuzalıq kalxuzqa inərgə horap qariza birðələr.

Q. Basirıf.

Ridaktır: B. IŞEMQJUL

Bur kyləmdəge, ajlıq, səjəsi, ədəbi, xuduzstıva, ikanumika həm tənqit zurnalı

„JAŊALIF"

Tatarıstan xalıq aqartıv kamisarejatı həm tatar səvit jaðıvsıları ojoşmahı urgını.

Ridkallegejə: F. SƏJFI — QAZANLI (məs'yl ridaktır), Q. NIQMƏTI, ISXAQ RƏXMƏTULLIN, Z. QƏLI, I. RƏMI.

„JAŊALIF" Kyltura rivəlytsejəhe prablimaların marksizem—lininizem nigeðendə tejyritik jaqtan eşləvgə xeðmət itəsək.

„JAŊALIF" Ədəbejat, tənqit, dejəm matur sənqət bujınsa, kytəreigən məs'ələlərðə asıq sinfıj jul sildələvðe kyðətəsək.

„JAŊALIF" Tatar, səvit matur ədəbejatın idialugejə, stilistika, tel jaqınnan tejeşle dərəʒəhendə kytərevgə jəqni pralitarejat ədəbejatı safına jaqınlaştırıvqa, şulaj uq matur ədəbejatta Sotlanqələjefselek kevek burʒıva millətselege aqımdarınıŋ qıðqanıshıð rəveştə sinfıj jəðən asıvqa xeðmət itəsək.

„JAŊALIF" Kyltura rivəlytsejəhe barışında alqa qujılqan məs'ələlər tirəhenə səvit jəməqətselege fikeren tuplavqa, şul julda aktiflıq kyrhətevgə jarðam itəsək.

„JAŊALIF" Yðeneŋ tirəhenə pralitarciat səvit jaðıvsıların, qilmi eşselər, kyltura eşselaren tuplarqa tırışasaq.

„JAŊALIF" Satsejalizem təðeləşe julında aktif qatnaşqan eşse, kalxuzsı, partejə, kamsamul, qilmi eşselər kyltura eşselərə, həm başqalarqa qaratılıp sıqasaq.

„JAŊALIF" Tybəndəge bylektərðə esenə ala: matur ədəbejat—sənqət—tənqit—ikanumika—kyltura—ədəbejat tarixı—bibliagrafejə—xrunika—həm başqalar.

„JAŊALIF" Zurnalının vaqıtında sıqıp barıva həm jaqşı qaqıðda basılıvı tuluhınsa tə'min itəldə.

JAÐILIV XAQI.

1 jılqa 5 hum, ‖ 6 ajqa 3 hum ‖ 3 ajqa 1 hum 75 tin.

Ajırım hanı 60 tin·

PADPISKA ALINA: Baş ikespiditsejə la, „Tatizdat" tıŋ kantun, rajun həm Qazandaqı kitap magazindarında, Səvittər Sajuzındaqı barlıq puşta bylektərendə, qala həm avıldarðaqı xat+gazitə jərtəvselərðə, timer jul stansejalarındaqı kitap kejuskalarında.

TURANAN TURA PADPISKALAR JEBƏREV ƏSƏN ƏDRIS: КАЗАНЬ, ЧЕРНЫШЕВСКАЯ № 9 ЭКСПЕДИЦИЯ „ТАТИЗДАТ"а.

RIDAKSEJƏ ADRISI: QAZAN, CIRNISUF URAMI, 21, TILIFUN № 22-84

KARISPANDINTSEJƏ LƏR)§(TILIGRAMDAR ƏSƏN: ƏSƏN: Qazan, puşta KUMTAHI, 54.)§(Qazan, „Jaŋalif".

«تراكتر» ژورنالنگ

11—12نچی نومیری ئوشو کۆ-
نلردە باسلىپ تاراتلدى.
[illegible]

г. Уфа ул. Е. Созонова контора ж. „трактор"

„Başqortostan"

gəzitenə jaðılıvðı ONOTMANIŊMI?

1930 jıldıŋ 17-Ejjyl alıv hattv [illegible]

ئالنچی قالنرعا ئاشاعنعنذا!

[illegible]

تاریخی ماتیریالیزم

[illegible]

ƟKINO—TIATRƏFRINDA BƏGƏN

„URAL" KINAHINDA Sejanstar 6, 7 jarım 9 s. saştanalar.

KAFKAZ ƏSIRE

6 bylektə tarixi filmə.

IBEL KINAHINDA Sejan star 6, 7 jarım 9 s. saştanalar.

KUK IKSPRISS

Qıðıl jondoð KINAHINDA Sejanstar 6, 7 jarım 9 s. saştanalar.

FRITS BAYER

„5-Maj" (İkke Θfelo)

PARTFILLE KEŞE

Belderev

Θfə qalahındaqı balalar jorttarı qəðəttən tış tulı bulqanqa, ajırım xəbər itelgəngə tiklem b a l a l a r qabul itelməj.

Məqarif X. K—lıqı.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск". Башглавлит 192[illegible]

AJьRьM NUMIRь HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ADRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARь: Ridaktar 4—81, Dəftər 2—83, Məsъvъl bylek 8—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, berləşegeđ!

JADЬLЬV XAQTARь: 1 ajqa 45 tin, 3 ajqa 1 hum 30 tin, 6 ajqa 2 hum 50 tin, 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorahьnda, bətə pъşta kantorđarьnda, spiktsəlarđa həm xat jөretevsələrđə QABUL ITELƏ.

№ 165 Şəmbe 19- Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Huŋqь səqəttə

Finlədejə səjeme taratьldь

HILSINGOFURЬS. Finləndejə jemhyrejət rəise səjemdə xəkymətteŋ hajlav zakunьn həm matbuqat zakunьn yđgərtev turahьndaqь parajьkttarьn tasdiq itərlek kypselek tabьlmavs ... efinləndejəkanstitutsejəhe bujьnsa kanstitutsejəgə bəjle zakundar səjem tarafьnan barь ⅘ kypselek menən genə yđgərtelə alalar) səjemde tarattь. Jaŋь səjem 1—2 nse sintəberđə jьjьlьp 20 nse sintəberđə hajlanasaq.

Donja krizise kesəjə

LUNDЬN. Rəsmi iђəpkə kyrə 7 nse ejjyldə Angelejəla eşheđđər hьnь 1933000 gə tuldь

Neju-Jurk. Furd invintarđь ucutqa alьv hьltavь menən yđeneŋ zavьttarьn 2 ađnaqa japtь. 20000 eşsə bildəhed vaqьtqa, 80000 eşsə ađnaqa „kanikulqa" taratьlьp, ləkin bьlarqa bьl 2 ađnanьŋ huđьlьvь məmkinlek belderelde. Zavьt asьlqas kirə hьnda qajtьrqa teləgən eşselərgə aftamabil hatьp alьv şart itelə.

Girmanejə səvit pejanirđarьnan qurqa

MƏSKƏV. Girmanejə xəkymətə SSSR pejanirđarь diligatsejəhьnьŋ Birlində bulasaq bəjnəlmilel pralitar balalarь jьjьlьşьna barьvьna rizalьq birməne.

Pylşələ eşheđlek kesəjə

VARŞAV. Zirard fabrigь pritperojətejələren jabьp 40000 eşsene uramqa sьqarьp taşanьla, xəđer şularđan barь 1200 ngenə kirə hajlap alьrqa qarar birđe. Sьqarьlqan eşselər bətəheneŋ də kirə alьnьvьn talap itep, juqha bьl 1200 keşegə lə eşlərgə irek birməђkə buldьlar.

VARŞAV. 13 nse ejjyldə Varşav, Dъmbьruf həm Yrgə-Şilizejə təbəktərendə eşse jəşərđeŋ dimanstratsejəlarь bulьp, təŋgə xətlem palisa menən bərəleştər đavam itte, bik kyp eşselər qulqa alьndь.

Pylşə hajlavsьlarь hullaşa

VARŞAV. Kuvil həm Svinsən ukrugtarьnda səjemgə hajlav buldь hajlavsьlarđьŋ barь 18 həm 27 % ь qьna qatьştь. Kuvil ukrugьnda 40000 „tavьştan 28500 e eşse-krəђtejən beregenə bireldə. Svinsən ukrugьnda bilarus eşse—krəђtejən berge 10 meŋ, ə palək satsejalis partejəhь barь 6 meŋ tavьş aldь.

Kapital ildərendə aq tirror. Latvejələ

RIGA. Riga xərbi sutь səvit kammunistarь menən „elemtə" alьp barьvđa qəjepləp Aliksəj Xristafurьf isemle keşene 15 jьlqa, I. Rəjman menən Əmilejə Eskuvic tigən qatьndь 8 jьlqa, taqьla 6 keşene 1—6 jьlqa katьrga xəkem itte. Xərbi prakarur bьl jazalarđь jomoşaq tabьp Xristafurьf menən Rəjmandь ylem jazahьna xəkəm irevđe talap itep xəkəmdən şikajət itte.

Finləndejələ

HILSIHGЬFURЬS. Faşistar eşsəndər turahьnda tirror qullanьp, kamunizemgə qarşь kərəşev esen jaŋь jul qullana başlanьlar. Krəђtejəndər arahьnda patpisnuj listtar taratьp, kammunizem xərəkətenə quşьlmav turahьnda qul qujdьrьp jөrəjđər.

Finləndejələ.

HILSINGЬFURS. Səjəm (millət məzlese) rivalytsejun matbuqattь iđə torqan rəveştə itep teđəlgən jaŋь matbuqat zakunьn rađlanь. Səjem xəkymətkə kammunis diputattarđan Riski menən Pikkalanь qulqa alьrqa rəxsət birđe. 12 nse ejjyldə diputatlьq zalunejəhьn alьv esen səjemgə kilgən saqta kammunis diputat Bajsunin qulqa alьndь.

Şvitsejələ.

STUKHYLEM. Xəkymət kyptən tygel qulqa alьnqan fin advakatь kammunis Salo nь Şvitsejənən sitkə hərərgə qarar birđe.

Şvitsejə kampartejəhe Finləndejələgə faşizemqa qarşь kesle kampanejə alьp bara Bətə məmləkəttə mitinge həm dimanstratsejəlar bara. Bətə jaqtarđan xəkymətkə I. Salonь qotqarьvđь horap talaptar jebərelə (I. Salo Finləndejə millət məzleseneŋ aqzahь). Xəkymət unь Finləndejə xəkymətenə totop birevđən baş tartьrqa məzbyr buldь.

Angelejələ.

LUNDЬN. Sut kampartejə urgьnь „Dəjli Vorkir" đьŋ es jađьvsьhьn Mancistьr qalahьnda haldattar arahьnda kampartejə xitapnamalarь taratqan esen tərməgə xəkem itelgən eşse Tomastь jaqlap baş məqalə jađqan esen 6—9 ajqa tərməgə xəkem itte. Bьl gezit baђьlqan matbaqa xuzahьna 2700 hum ştraf halьndь.

Gritsejələ.

AFINA. Pylşələ kamsamuldarđьŋ ylem jazahьna xəkem itelevenə pratis itep, bьndaqь Pylşə ilsexanahь aldьnda dimanstratsejə jahavqa qatьşqan kamunistar 4 ajqa tərməgə xəkem iteldelər.

Gritsejə kampartejəhьnьŋ urgьnьnьŋ huŋqь numirь ike bitelə aq bulьp sьqtь, zandarmь həm palisa ul baђьlqan matbaqaqa baђьp kerep 22 eşse menən 3 ridaktьrьn qulqa alqandar.

6 nsь numirlь jaŋь dumna mejeseŋ halabьđ.

Danbastaqь Stalin zavьtьnda 6 nsь numirlь jaŋь dumna mejesə halьna başlandь.

Hyrəttə: Dumna mejeseneŋ niged kurpьsьna tərək baqanalar ultьrtьv kyrhətelə.

Girmanejə xəkymәte millət məzlesenə qarşь kərəş astь

BIRLIN. Girmanejə millət məzlesendə bydzit diftitsiten qaplav turahьndaqь zakun prajьktь qarala başlanь. Kammunistar, millətsələr həm millisatsejalistar (faşistar) bьna qarşь sьqalar. Satsejal dimakrattar xəđergə bətə başьndaqь burьvka xəkymətenə (Bryninegə ministerstvahь) menən aŋlaşьv həm unьŋ santahьna inev esen bьl prajьktь məzlestə rađlaştьrqa tejeş tabьp, prajьkttьŋ iŋ əhəmejətle 1 nse matdəhe qaralqan saqta jyri tavьş birevgə quşьlmaj qalьp, şul ajqanlь xəkymət partejələre kypselek jьjьldьlar.

S—dimakrat partejəhьnьŋ vəkile bьl ajqanь: „S.—dimakrat partejəhe bьl eşe menən Girmanejəlegə qotqarьvsь qaldьrdь. S—dimakrat partejəhe dəvləttən iŋ bezgə tejəge" tine.

Kampartejə isemenən i. Nojbavir Bryninegə xəkymətenen prag... zavьt finans diktaturahь prag... bujьnsa xəkymət tərtergə, xeđmətkərđərđən məzbyri „jardam" jьjьvqa ... həm eşhedlek səbəple eşselərđə birelə torqan jardamdь kəmeterergə tələgənlеk, ... avьl xuzalьqь ... eşse qь kəmetevđe kydətkənlekte həjləne.

Şul kəndə s—dimakrat partejəhe Bryninegə xəkymətenən tulь aŋlaşьrqa teləp juqenən həjləp bьl həđəmtəhed qalqan. Xəkymət bьl finans prajьktьn ytkərgən esen s—dimakrattarđь bьl məs'ələ ustupka jahavqa riza bulmaqan. Şul ajqanlь bьnan ikenđə prajьkttьŋ 2 nse matdahь rəvestə bыyri „jardam" jьjьv turahьnda ... dimakrattar xəkymətkə qarşь ... tavьş birđe. Şuŋa kyrə Bryninegə „xəkymət finans prajьktьn ... rəvestə tikşerevgə tuqrattь." Unьŋ bьl eşe xəkymətteŋ bьl finans zakunьn millət məzlesenən başqa, kanstitutsejənьŋ 48 nse matdəhe menən jəmhyrejət prizidintь dikrite menən ytkərergə teləven kyrhəttə. Bьl bьrzhuazejənьŋ asьqtan asьq diktatura başlav, millət məzlese farmal qьna jəşəvse bьlə mes'əle tuqьrahьnda bulasaqьn kyrhətə.

BIRLIN. Jəmhyrejət rəise Gindinburg xəkymətenə Bryninegə qabul itep, əgər parlamintta finans zakunьn narmal ytkərev turahьndaqь bətə saralar hədəmtəheđ qalha—kanstitutsejənьŋ 48 nse matdəhen qullanьrqa vəkalət birđe həm əgərđə millət məzlese 48 nse matdə bujьnsa sьqarьlqan zakundarđь kirə qaqa başlaha, jəki xəkymətkə bəjderho—məzlestə taratьrqa quşьlь. Gindinburg xəkymətkə bьl satsejal məs'ələlərđə millət məzlesenən başqa xəl itevgə xoquq birđe.

BIRLIN. Millət məzlesendə satsejal—dimakrattar „bed faşis yltərevsələrđə qotqarьvqa qarşь tigan həltav menən bətə kəstərən mabilizavat itep qarşь torov ajqanь amnistejə zakunь bətenləj kire qaqьldь. Kampartejə vəkile faşis yltərevsələrđe kyбehe bьlaj đa irekkə sьqarьlqanlьqьn əjtte. Rojter xəbərе bujьnsa s—dimakrattarđьŋ pazitsejahь s—pralitar məzbyrəte qarşь jənqa qarşь ... birđe.

Mьjsьrđa qanlь bərelestər.

LUNDЬN. Qahirənən alьnqan xəbərgə kyrə Mьjsьrđьŋ Iskəndərejə qalahьnda Kilbəjət həm Mansura qalalarьndaqь dimanstratsejələrđə atьvqa pristə jedenən ike səqətlek dejem jabьşьvlar ytkərelde. Dimanstratsejə siktən təş qəđəv ytep bik kyp bərəleştər buldь. İђəphed kyp xalq uramqa sьqьp, xəkymət binalarьnan da tədərələrđə vitrp, arbalarьn jemerep, palisaqa taş atьp jerđər. Vəfət (millətsələr) partejəhe dimanstratsejə vaqьtьnda yđe jaqьlь keşelərđe kəs kullanmaьqa saqъrhьla dimanstratsejəsələr Angelejəgə qarşь milli luzuŋgьlarь ydь qьrьv menən bergə palisaqa qarşь huqьştьlar. Palisa mьl tьş atьp bik kyp dimanstratsejəsьn ylterđe. Şunan hun vlastar angeliz qaskərenə şular qarşь sьqьp, uramdarđь şulardan haqlaŋ baştarpqa anь. Rojter agintstvahьnьŋ hyđenə kyrə xalqtan 17 keşe ylterelep, 130 keşe jaralanqan.

LUNDЬN. Ikense kəndə giniralnaj prakarur ylgən keşelərđeŋ gədələren miditsina tikşerevə ytkərelgəngə tiklem kymev esen xalq bik ... Bьnaŋ dimanstratsejəsьlar həm ylek keşe tuplanьp, uŋa taştar ьrqьttьlar. Xalq ylektərđe qalqa dimanstratsejə menən kymev esen talap itte. Huŋьŋ xəbərgə kyrə palisa menən bərəleştə 1 javrupalь menən 13 jərle keşe ylterelde, 8 javrupalь jaralanqan; jərle xalqtan 18 keşe ylterelep, 65 keşe jəŋel jaralanqan, 10 haldat həm jaralanьp bulqan 39 haldat həm palisa ađatьlqan, 39 haldat həm palisa ađatьlqan, 149 keşe qulqa alьndь.

Iŋ ađaqь xəkymət ylektər də palitseјələrgə birergə məzbyr buldь. Bьr nisə meŋ xa'q ularđь kytərep qalanьŋ ologrəђəni dimanstratsejə jahap ytep tantana menən kymdelər.

Tənjaq Amirika quşma ьştattarьnda.

Atland tərməhendə (Gejurgejə ьştatь) 5 aj jatqandan huŋ kam partejə aqzahь Anna Byrlək paruka menən irekkə sьqarьldь.

Ul Gejurgejə ьştatьnda kampartejə eşe alьp barqan esen dejə iptoştarь menən bergə qulqa alьnqan, unь bulьp sutqa birelgən həm „baş kytərevgə əndəvđə" qəjeplənep unь ylem jazahь kətə ine.

Hyrəttə: Anna Byrlək iptəş Tənjaq Amirika quşma ьştattarь kampartejə s'jьzь diligattarьn qotlaj.

Sьjnfi bərəleştər kesəjə

Ispanejələ

PARIZ. Madrittan alьnqan xəbərgə kyrə Ispanejələ Sejos eşselərə stalvarnьstь itqənkəndər. Başqa pritperojətejələrđə 6000 eşse birgən demlek kyrhətep eş tьşlaqandar.

BIRLIN. „Vulef" agintstvahь bьlaj xəbər itə: Girmanejə xəkymətə Frantsejə teşqь eşlər ministere Brejandьŋ Javrupa prablimahьn tikşerev (Javrupa fidiratif sajuzь teđəv) məsələhe turahьndaqь təqdimenə javap birđe. Javbьnda: „Girmanejə xəkymətə Brjandьŋ bьl insejativahьn alqьşlaj həm qəđəllek—tigeđlek nigeđendə Javrupala ьsьn ber quđqalьş bojomqa aşьrьv ujь menən Fransejə xəkymətenəŋ „Javrupanьŋ bələle xəlgə teşevenəŋ Səbəbe—unьŋ xəđergə teđəleş rəveşe" tigən rikerenə quşьla; Javrupala xuzalьqtь alqa jebərevđe jeŋeləjtev həm tamьzna səjəsəten yđgərtev tejeş tip taba. Ləkin xuzalьq məs'ələləren tikşergən saqta qəskəri jaq berense planqa qujьlmaђqa, həm bьl məs'ələhe qarav esen Ziniva qalahьnda jьjьlasaq keŋəşməgə millətər ligahьnьŋ aqzahь bulmaqan həm Javrupala bulmaqan məmləkəttər đə qatьştьrьlьrqa tejeşle" tej.

„5 jьllьqtь 4 jьlda"

Zajьmь luzьŋqьhь aђtьnda jal pьqa səjəsi paxut ojoştoroqьđ!

Əlkə gəzit idaralarь— avьl—kalxuz həm zavьgəzite idaralarьn tiŋtləşergə.

Əlkə dəvmələndə sьqa torqan „Başqortostan", „Kammuna" həm «Krasnaja Başkirejə» gəzit idaralarьnьŋ satrudniktarь „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlalar, ajrьm eşselər, bьnan elek sьqarьlqan həm hatьp alqan zajьmdarьn biş jьllьqtьŋ ađaqьna tiklem haqlav şartь menən jaŋь zajьmqa berər xatta ikeşər ajlьq xeđmət xaqtarь toroş qьjbatlьqьnda hatьp alalar.

Riđaksejə eşselərə tybən zavьt həm avьl—kalxuz matbuqatьn, baђma həm stinə gəzittərə ridkəlligejələren—zajьm əjlənəhendə kiŋ səjəsi kampanja alьp barьrqa saqьra. Bьl kampanja, praizvudstьvalarđa pramfinplan əsən kərəş, avьldarđa—xeđmətte iŋ jaqşь rəveştə ojoştorov, igen uŋьş jьjьnav həm urnaştьrьv luzьŋqьhь aђtьnda barьrqa tejeş.

Səvittər ilendə

Kalxuzdar kypme igen tapşьrьrqa tejeştər

MƏSKƏV. SSSR Narkamturgь aşlьq jeteşterev təbəktərendə kalxuzdar—şul təbəktəge urtasa urazajqa qarap, yđ urazajđarьnьŋ 25—33% təp orloqsoloq tđbəge bulmaqan rajudarđa 8 đən ber eləşənən artьq tygelen tapşьrьrqa təjeştər tip qarar birđe. Urazajđarь urtasanan juqarь bulqan kalxuzdar 33% tan kyberək itep tapşьrьp aşlьqь uŋmaqan kalxuzdar esən igen birev pratsintь kəmetələsək.

Bьl qararqa movafiq Başqortostan, urta Vulga, Qьrьm kalxuzdarь urazajđьŋ 28 % tьn, Ukrajna—35 % n, Qazaqьstan tybən Vulga-30% n, Seber—27 % n, Tənjaq Kafkaz-23% n, Ural-25 % n, Tatarstan 15 % n Urta Azejə—13 % n, tapşьrьrqa təjeşle.

Kuznisstrujqa Amirika inzinirđarь kilə.

MƏSKƏV. 16 nsь ejjyldə Amirikanan Kuznisstrujđь teđəvgə qatьşьv esən Frəjen firmahьnьŋ 11 inzinirь sьqtь. Bьlarqa jьrđamqa taqьla 9 inzinir kiləsək.

Patrlpkapiratsejə jəşelsə baqsalarь.

MƏSKƏV. Sintersajuz bьjьl patripkapiratsejə tarafьnan səselgən jəşelsə baqsalarь turahьnda jomqaq jahanь. Bətəhe 4400 giktar (xəkymət birgən zadanejənьŋ 109 % ь) səselep bьnьŋ 8,6 % ь kəbeђtə 2,2 %ь huqan, 5% qьjar, 9% kişer, həm səgəndər 55 %ь kartuf menən qaplanqan.

Magnitstruj prajьktь teđəlep bette.

MƏSKƏV. Magnitstrujđь teđəvđə kansyltantlьq itevsə Amirika firmahь Mak—ki zavьttьŋ prajьktn təđəp bətərđə Prajьktь SSSR Savnarxuzьnьŋ rəis urьn baђarь i. Kassejur tarafьnan rađlandь. Bьnda hər berehe 1000 tunna sujьn eşləvsə 8 dumna mejesə bulasaq. 14 martin mejesenən 2 he hər kən 250 tunna, qalqandarь 150 tunna əđerlərlek bulьp, ulardьla 250 tunnalьqqa əjlənderep bulasaq. Amirika firmalarь tərlə qorolmalar təqpim itə başlanьlar inde.

Igen əđerləv ştabь

MƏSKƏV. Narkamturg ergəhendə igen əđerləv eşenə jetəkselek esən i. Cirnuf rəislegə aђtьnda „igen əđerləv yđək ştabь" teđəldə.

KRIVUJ RUG. „Krasnьj yktəbər" kalxuzь jaŋь urqan aşlьqьn huqqasta 3000 sintnər bojđajdь qьđьl kərvan menən ilivatьrqa odatьp, başqa qalxuzdarđь jarьşqa saqьrđь.

Qьtajđa

Nankin bandit sajuzь

ŞANXAJ. Qьtaj gəzittərenəŋ hyđenə kyrə Tzənsu əlkəhendəge bandit şajkalarьnьŋ başlьqь menən Nankin qəskəre ştabь arahьnda bergələp kammunis ətrəttərenə qarşь kərəşev turahьnda sajuz teđəlgən.

Dəgə bolalarь

ŞANXAJ. Tzənsu əlkəhenən Usi qalahьnda xalq đəgə (qьtajda təp adьq) jeteşməv ajqanlь bola sьqarqajьь, jerle vlastar mərxəmətheđ rəveştə baђtьlar. Anxaj əlkəheneŋ Gьvandə əjəđendə sьqqan dəgə bolalarь la bik kyp krəђtejəndərđe atьv menən bəttə

Qьtaj qьđьl partizandarьnьŋ uŋьşь

ŞANXAJ. Qьtaj gəzittəreneŋ hyđenə kyrə 5000 huqьşsь qibarat qьđьl ərmejə ətrətə Xunan əlkəhendə Lyzən əlkəhen qulqa elektergən. Partizan ətrəttərə bьnan Xunan əlkəheneŋ baş qalahь Canşaqa həzym itəsəktər. Canşa tirəhendə jəşeren kammunis ojoşmalarьnьŋ tə'ђirə bajtaq nьq kesəjđe, kammunis ədəbejəte həm xitapnamalarь asqьtan asьq taratьlа. Canşala huqьş xəle iqlan itelde.

7 nse NYJƏBERĐƏ

Səvit ileneŋ zavьt—fabriktərə həm pritprejətejələrə xeđmət ələme menən Byləklənəsək.

Tsixtar, stanuktar, udarniktar—xeđmət ələme esən kərəşkə əđerlənegeđ.

(VSSPS mərəzəqətenən)

Linin partejəheneŋ təzribələ jetəkselegə aђtьnda səvittər iləndəge eşseler sinfь bətə frunt bujlap satsejalizem həzymen qьđьvlattьlar. Satsejalizem səneqətə kyrelməgən ber timpta tulqьnlanьp yђevə hədəmtəhendə xəđer inde huqьşqa tiklem bulqandan 2 tapqьr artьp kittə. Avьl xuzalьqь satsejalizem rilesəhenə, kiŋ rəvestə kalxuz, safxuz teđəleşə julьna boroldo, kalxuz teđələşə 5 jьllьqь ber jьl jarьmda tultьrьldь, totoş kallikifleşev kulaktar sinfьnьŋ ikesplatatsejəhьn heperep taşlaj. Kalxuz safxuz teđələşə turahьndaqь uŋdar həm «huldar» đьŋ lьqьrđavđarьna qatь atpur birə aldьq həm «5 jьllьqtь 4 jьlda» ytəv julьnda qəməli eş menən javap birəbed.

Pralitarejat ərmejəheneŋ ajьrьm ber ətərətendə hər ber artta qalьv hər ber əđəklək beđđeŋ xərəkətebeđgə bətə frunt bujlap qurqьnьs tьvdьra həm beđđeŋ satsejalizem həzymebeđđə jomoşartьrqa qurqьnьslь jul asa.

5 jьllьqtьŋ 2 nse jьlь bətevgə kyp qalmanь. Beđ 5 jьllьqtьŋ 2 nse jьlьn tulьhь menən ytəv esən prajьzvudstvinnьj trivuga birəbed.

9 aj esendə iləbeđ ber jarьm miljun tunnanan artьqьraq kymer, 142 meŋ tunna sujьn, 177 meŋ tunna stal tultьrьp ala almanь. Timer jul jəreşeneŋ timpь 5 jьllьqtь qьvьp jetə almanь. Eşləp sьqarьvđь kytərev, sifattь jaqşьrtьv həm tavarđьŋ yđenə təşev xaqьn kəmetev jaqьnan elə zadanejə nasar ytələ.

Partejənəŋ XVI—nsь s'jezь beđđeŋ əђkə: «pramfinplandь ytəv həm tavarđьŋ yđenə təşkən xaqьn kəmetev zadanejəhьn ytəv həm tavarđьŋ sifatьn jaqşьrtьv, ratsejanallaştьrьv eşen kiŋəjtev, braktь kəmetev eşləp sьqarьvđь kytərev, əđəklektərđe bətərəv esən ajavhьđ kərəş» burьstarьn jəkmətəp qaldьrdь,

Satsejalizem jarьşьnьŋ yđək burьstarь bьnaoşolar hanalalar. Julda osoraqan bətə avьrlьqtarđь bətərev həm bьl fruntta jeŋəp sьqьv esən beđ oşo frunttь nьqьtьrqa, eşsə sinfьnьŋ izadi insejativahь bətə qьjьnlьqtarđь jeŋərgə, pramfinplandь artьqь menən ytəv fruntьn jeŋəp sьqarqa tejeş.

Liningrat eşselərəneŋ insijativahь arqahьnda, VSSPS, iŋ jaqşь pritprejətejələrđə VSSPS qьđьl flagь menən byləklərgə buldь. Flak yktəbər rivəlytsejəheneŋ 13 jьllьq bajramьna qarata əđerlənə. Ul byləkte şundaj pritprejətejələr alalar, qajhьlar ki, ular:

Əjbər eşləp sьqarьvđa, pramfinplandь arttьrьp ytəv, eşləp sьqarьv kesən kytərev tavarđьŋ yđenə təşkən xaqьn kəmetev, sifatьn jaqşьrtьv;

Prajьzvudsteva kəŋəşmələreneŋ qujьlьşьn jaqşьrtьv, prajьzvudstevanь jaqşьrtьvđa eşsələr təqdimen tulьhь menən ytəv, iŋ juqarь tərđə satsejalizem jarьşь həm udarnilьq, pramfinplandь stanukka tiklem jetkerev, jarьş eşeneŋ həđəmtələren tuplav həm eşsələr aldьnda bьl həđəmtənən xisap birev.

30—31 nse xuzalьq jьlьna kantrul handarqa plan teđəgəndə, kiŋ qatlam eşselər massahьn tartьv, kalxuz safxuzdar eђtənən bulqan şif eşen yrnək bulьrlьq xəlgə qujьv, kalxuz, safxuzdar đa eşləvsə «25 meŋ» dər menən elemtənə tьqьđlav, səsev, urьv, huqьv kampanejalarьna—eşsələr brigadahь, rimunt mastirskujđarь jebərep aktiflьq kyrhətev, kalxuz həm safxuzdarđьŋ eştərən jaqşьrtьvđa prajьzvudsteva eş təzribələren urtaqlaşьv.

Nindəj đə bulha ber səvit ucrizdinejəhe eђtənən şif eşen jaqşь julqa qujьv, bьl ucrizdinejənəŋ sastьfьn həm eş sistimahьn rikanstrukseјə dəverenə bəjləp qulajlaştьrьv, yrlətevsələr menən elemtə eşen nьqьtьv həm jaŋь yrlətevsələr əđerləv eşen kesəjtev;

Kvalifikatsejənə kytərev həm eşsələrđən jaŋь kadьrđar əđerləv eşen yrnək itterep qujьv jəş həm urta tixnika eşsələr, đən eşkə yrlətev məs'ələhendə aktiflьq kyrhətev;

Eşsələrđeŋ rejalьnьj eş xaqtarьn kytərev turahьnda iŋ jaqşь kərəş mitьdtar ojoştorov „biş jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmьna almaştьrьv eşenə nьqlь rəveştə əđerlek həm qəməli saralar kyrev eşendə aktiflьq kyrhətev.

Bьna oşo ucrizdinejə həm pritprijətejələr, ajьrьm zavьt—fabriktər, udarnьj gruppalar, prafsajuz, jəməqət ojoşmalarь juqarьla kyrhətelgən kankrit burьstarđь tulьhь menən tormoşqa aşьrьv eşendə aktif kərəş alьp barqanda, VSSPS tarafьnan bildələngən xeđmət ələmen bylək itep alasaqtar.

Bьl byləkte alьv esən bətə zavьt—fabriktər, pridprejətejələr, ajьrьm stanuktar, udarnьj brigadalar yđđəreneŋ bətə eş tarmaqtarьnda satsejalizem jarьşьn kiŋəjtev, („ytələ" udar brigadalarđьŋ eştərən kesəjtev həm „jəməqətselek buksirьn" („abşistvinnьj buksir") qulqa alьvđa, kiŋ qatlam eşselər massahьn mabilizavajt itərgə həm pritprejətejələrđeŋ eşendə planhьđlьqqa qarşь kərəşevđə gruppalar ojoştororqa tejeştər.

Pramfinplandь artьqь menən ytəvđə həm səneqətlegə əđəklektərđe bətərəvđe ajavhьđ kərəş alьp barьrqa VSBS teŋ qьđьl ələmen alьv esən hər ber zavьt həm hər ber tsix, hər ber brigada, hər er udarnik beҕəndən yk aktif kərəşkə sьqarqa tejeştər.

Başqortostan indysterejələşev ile

Başqortostan jemhyrejəte medeni həm iqtisadi jaqtan başqa jemhyrejəttərgə, kyrşe əlkələrgə qaraqanda hun həm bik aqъrъnlъq menən kytərelə. Sənki bed Başqortostandъ batşa xəkymətenən kyp millətterđe berləştergən həm medəni, iqtisadi jaqtan siktən tъş artta qalqan kileş aldъq.

Grazdandar huqъşъ, 1921—jъlъŋ qatъ aşlъq unъŋ əşləp jeteştərev kestəre yđevenə nъq qarşъlъq jahanъlar. Xəđergə kəndə kadъrđar jeteştərev vaq millət kadъrđarъ bigerəktə ad bulъv sənəqəttən jomoşaq bulъvъ, pralitarejattъŋ han jaqъnnan artъq bələkəjlegə həm başqort, tatar pralitarejatъnъŋ, unъŋ esendə ber jaqa qatlam ulъŋ təşkil itevə, sinzalъ sənəqəttəŋ enə əđəmdar menən alqa kitevene đur qamasavlъqtar jahajđar.

Başqortostan tirityrejəhe tulъhъ menən tejerlek teşlek uraldъ esenə aqъnъ xəldə dur tabiqi bajlъqtarqa əjə. Kyp səj mal həm jaqъv matirejaldarъna baj. Timer baqъr rudalarъ, altъn, kəməş, qurqaş, talkə, margans, magnizit, xrymiste silizmək, basъs, nifet, taş kymer, gips, grifel taşъ) şъферoгo сланца) izvistnək, utqa tydəmle balsъq həm başqa ter rudalar həm miniral sirejalar səqalar.

Başqortostan jemhyrejəte Uraldъŋ kyrşehe Ural turahъnda Uraldъŋ bajlъqъ yđev pirispiktivalarъ turahъnda kyp jadalar.

Uraldъŋ iqtibarъnъŋ yđegəndə uraldъŋ əşləp jeteşterev kestəren başqortostanqa başqa kyp əlkələrgə saqъştъrqanda jetərlek narmal tiđlek menən yđə. Bъl əlbittə, bəjək əştər plannъŋ qəmələgə aşъvъn tiđlətevse jaqъş mamint. Uraldъ yđermev narmal xəl bulmaъnъ.

Bədđeŋ səvittər sajuzъnda yđđərenəŋ iqtisadi urъndarъ, tabiqi bajlъqtarъ, yđev pirispiktivalarъ menən uralqa tiŋ krajlar hənə əlkələr bar. Şul urdar ihəbenə tulъhъ menən Başqortostandъ kerətergə kərək. Başqortostandъŋ əşləp jeteşterev kestəren yđterev, yđev tiđlegen arttъrъv, unъ ural urrozəhenə jetkerev həm şikhed bejek əştər plannъŋ qəmələgə yđələven tiđlətər. Sənki Başqortostan ileđəđeŋ xuzalъqъn ural əlkələrəŋ iqtisadi yđevenə dur rizirf keşen təşkil itə.

Başqortostandъŋ jaqъş əjrənelgən ural əlkəhenə bik jaqъn torovъ, başqort ile tabiqi bajlъqtarъn, unъŋ əhemejəten tomalap kilde. Ə Başqortostan yđeneŋ jer aђtъ bajlъqъ ularđъŋ tərlələgə menən uraldan qalъşmaj. Bъl qъna əđ. Kyp vaqъt iqtisadi həm xuzalъq analizə jahaqanda uralqa tuqrap, unъŋ əhemejəten Başqortostandъ esenə alъv dərəzəhenə tiklem kiŋəjtələr. Bъl vaqъt Başqortostandъŋ kyp fizianumejəhъ nъq keserəjep qala. Iqtisadi jəqrafejə kitaptarъnda la Başqortostandъ beđ bik hirək həm keskenə kyləmdə osoratabъđ. Kybəhensə ural, ural əlkəheneŋ adminstratif granitsalarъ dairəhendə genə aŋlaşъla. Şulaj itep jənybi ural (Başqortostan) jotolop qala.

Bədđeŋ səvittər sajuzъnda urta Vulga həm tybən Vulga bujъ krajdarъ bar. Bəđ uralda səvittər sajuzъnъŋ ike ber tigеđgə jaqъn bajlъqtarъ itep qarajbъđ. Ə jənybi ural həm urta ural məs'ələhendə undaj jəməqətselek qaraşъ tъvъ alma qъn ələ. Bъl his şikhed narmal xəl. Sənki Başqortostan iqtisadi xuzalъq yđeşə jaqъnan məstəqil bər bətən genə tygel. Ə patitseşan menen memkinlektəre jaqъnnan tulъhъ menən 2-se ural bulъrlъq—kraj da.

Xəđergə vaqъtta Başqortostan xuzalъqъ yđenə dur kypsele xuzalъq avъl xuzalъqъ rajunъ təşkil itkənə xəldə, R.S.F.S.R. xuzalъqъ sistimahъnda dur qəba urъn tota. Avъl xuzalъqъbъđaqъ təkər jeteşterevenə jaqъ kerevə həm malsъlъqъ yđerevenə dur məmkinlektər ə bulъv—unъŋ kiləsək yđeşenə jaqъş şarttar tъvđъralar.

Avъl xuzalъqъn satsejalizem julъna haluvъn tədev, avъl xuzalъqъn həm maldъŋ jaqşъrtъv, agrakyltura salarъ kyrev his şikhed Başqortostan xəkymətenən əlkə partejə komitətenə, əşsəlar sinfenъŋ həm kin kylem Başqortostan əşsəndər massahъnъŋ dur həm təp burъsъ. Şular menən Başqortostandъŋ tabiqat bajlъqtarъ rudalar (nifet, baqъr, kəməş, altъn) həm erə sənəqət prizomlaъ jeteşterevləre (Bilarit mitallurgejə zavъtъ, Başqortostan tav triste) aqas bajlъqtarъ əştəmqəttərən kiləsək yđeşen estimullaştъralar, unъŋ xuzalъq sistimahъndaqъ jetəkselek rulen his şikhed kəsəjtəter.

Ulardan başqa, Başqortostan ikanumikahъ yđenəŋ bik kyp tər əşləp jeteşterev menən kustar sənəqətəndə dur urъn tota.

Juqarъla kyrhətelgəndər Başqortostan, jaqъn kiləsəktə xuzalъqъn bik kypsəlegə menən avъl xuzalъqъ təşkil itkən ildən kypsəlegə menən sənəqət təşkil itkən xuzalъqъ ilgə əjlenergə tejeşlekte həjləjdar.

Nəqətt Zigezo, Kamaruf rudnikterъ qъna 48 dən alъp 50 pratsintqasa taza mital tъşqъ tiklem timer rudalarъnъŋ 50 milejun tunna zapastarъ bar.

Uraldan başqa Başqortostandъŋ ARŞANSKI, LAPŞTINSKI rudnikalarъ, Əfə, Arqajaş kantundarъnda bik jaqъş qъjъq timer rudahъ zapastarъ jatalar.

Unan hun Başqortostan baqъr rudahъ zapastarъnala baj. Məђələn jaŋqъđ Tanalъq rajunъnda qъna baqъr rudahъ zapasъ ike milejun tunnanan artъq iђəplənə. Bъl rudalar sifat jaqъnan qajət juqarъlar. Jъraq Pirmdən alъp jənypkə huđъlqan đur tirrityrejələ Başqortostandъŋ bik kyp „baqъrlъ qom" bajlъqъ bar. Unъŋ zapasъ 20 milejun tunnanan artъq iђəplənə. XVIII se jəđđeŋ aralarъnda XIX—jəđđeŋ baştarъnda bъl tirələ Nusitъvanъski, Blagavişşinski, Vaskrisinski, Priabrazinski zavъttarъ tarafъnan baqъr qojov sənəqətə nъq qъna yђterelgən bulqan. Xrumsti zilizнək zapastarъ şulaj uq Başqortostanda milejundarsa tunnalar iђəplənə. Şul uq tirrityrejələrđe başqa qibatlъ jer aђtъ bajlъqtarъ altъn, kəməş zapastarъ bar.

Başqortostan tabiqat bajlъqtarъ xaqъnda əjtelgən şul qъђъ qaqъlъ fakъttar tedmehə unъŋ sənəqətenəŋ kiləsəgə pirispiktivahъ turahъnda nətizə jaharqa jetərlek bulъ.

Bъl bajlъqtar sənəqət əsən dur əhemejəte ojələr. Şularqa dur aqas bajlъqъ həm avъl xuzalъqъ sirjalarъnъŋ qusqanda bədđeŋ sənəqəttən bъl məmkinlektərđən xəđergə kəndə kəragensə fajdalana almavъn iqtibarqa alqanda krajdъŋ indysterejələşterev məs'ələhendə ajъrъm qaraş kərəklegə aŋq bulъr.

Krajdъŋ jomoşaq əjrənelevene qajtъp qaqqan bъl baş səbəptər R.S.F.S.R. kəmisardarъ savitenəŋ 1927—jъlъŋ 3 nse sintəbərđə sъqarqan qararъnda qabatlana. Başqortostandъŋ iliktrifikatsejələştərev unъŋ sənəqəten yđterev kərəklek şul julda fajdalanъv əsən tabiqi bajlъqtarъn tenenda yjənerlep təşkil itəv, unъŋ sənəqət kiləsəgə qarata ojoşqan pirispiktivahъn təə ejrənev tejeşle tip kyrhətə. Unda: „sənəqətten bъnan hunqъ yđeşen təmin itev məqsədendə iqtisadi şarttarđъn barlъqъn ujəplop SSSR həm RSFSR dъŋ pirispiktivalarъna bulhъndaqъ mitallurgejə həm (qarъ mitallurgejə,) aqas, nifet, aqas əşləp jeteşterevgə kərkiђev, aqas həm qaqъđ prajъzvudstvahъ, xəđergə zavъttarđъŋ bik pirispiktivahъ həm avъl xuzalъqъ sirjalarъn əşləəşlevđe yđterevđə tejeşle taba".

Şul qararqa nigeđləp Başqortostan xəkymətə əlbittə Başqortostan xuzalъqъn yđrevđə alqa kyp adъmlar jahanъ. Ləkin bъl qarardar mərkəz xalъq kamissarejattarъ tarafъnan jetərlek iqtibar birelmədə.

Bъjъl Başqortostanda Dusъf ip. kəmisejəhe jərdəmdə xəđergə xəle menən jaqъnnan tanъştъ. Bədđeŋ jъlъŋ 11 jъlъq jəsojenda həm bъjъlqъ pramfinplandъ pirispiktivahъnda yđ jetekselek itev jomoşo tota.

Jəmhyrejətte iqtisadi jaqtan yђte. Kyltura jaqъnan da kyp kytərelde. Xəkymət tevъ jalpъhъ menən kyrəm tevđъ. Sənəqət həm pralitarejat sanъ yđte. Pralitarejattъŋ aktifъnъŋ kadъrđar jetəştə, aktif tarkъnъŋ. Millətter arahъnda jəmhyrejəttə jot xuzalъqъ kytərevđe unъ satsijalizem nigeđendə qorov julъnda kesle eş alъp bara. Əlkə partejə ojoşmahъ həm bətə jəməqətselek zitdi reveştə avъl xuzalъqъn kəlliktifləşterevđə urta xəllegə qarata jahalqan pirigiptarđъ tedette.

Eşləp jeteşterev kestəreneŋ yđeşen tiđlətev əsən bətə kestə həm iŋ berense əlkələgə bətə eskə məmkinlektərđe mablizavajt itərgə kərək. Bъl eşkə əşsələr sъjnъfъ həm əşsəndər massahъ tarafъnan zitdi iqtibar birelə. 5 jъllъqtъŋ berense jъlъnda pramfinplan qəniqətlənərlok ytelgən. Sənəqət bъjъl kypkənə fajda menən ytъ. Şunъŋ arqahъnda plandъŋ ikense jъldъŋ tədergə niged ederlənə. Plandъŋ 2 nse jъlъ jaqъş uq uteşter menən ytələp bara. Tik mitallurgejə sənəqət urъngenə aqъ ber zitdi jeteşhedlektər bar. Xəđer uqъla parteja həm sənəqəttəŋ syjnъfъnъŋ əsəsi iqtibarъ jynəltelgən.

Dusъf ip. kəmisejəhe bъl xaqta: „ytkən xuzalъq jъlъ jəmhyrejətte bydəste yђev həm bergə sənəqətəŋ nъq yđeşen kyrhətte. Sənəqət qartъlъ tъŋ eđen menən xarakteristik. Erə sənəqətəŋ kapital halъm arttъ. Sinzalъ sənəqəttə valavəj praduksejə 21 pratsintqa əşsələr hanъ 9 pratsintqa, praduksejə ъђtъrъv pragramma praъđъrъvъ 7,5 %, arttъrъlъp ytelde" tip jađa. Dusъf ip. kəmisejəhe Bilarit zavъtъna kypkənə summalar halъv nətizəhendə unъŋ 1927—28 jъlda səqъştъrqanda 1928—29 jъlda sujъn əşləp jeteşterev 176 %, martinda 146 %, stal sъbъqъ jeteşterevđə 122 % yđkənlegen kyrhətte.

Əlkə sənəqətendə Dusъf ip. kəmisejəhe: „unъ finansъlaştъrъv jomoşaq bulъv arqahъnda bergənə lə jaŋъ pridprejətejə tedelməgən" tej. Bъl şikhed urъnlъ kyrhətev. Bъqъ, birgəktə SSSR xalъq xuzalъq səvite, R.F.S.R. Gasplanъ həm başqa mərkəz ojoşmaları nъq iqtibar itergə həm 1930—31 jъlъqъ kantrъl sifrdarъnda bъl jeteşhedlektə iђəpləp beterev sarahъn kortorgo tejeştər. Sənki əle R.S.F.SR. dъŋ gasplanъ xalъq xuzalъqъ savite kəmisejəhe tarafъnan jъ. 3 jъl 3 nse sintəbər qararъna juq. 3 jъl ində Başqortostan 8 zavъttan yđenəŋ sənəqət kambinatъn tədej. 20 meŋ kilavъt kysle iliktir stansъ qura. 1930—31 jъlda kambinat əşlənep bъtərgə eşkə başlarqa tejeş.

Kambinat bis hər hydhed Başqortostanda sənəqət mərkəzə bulъr. Başqortostanda bъl kin sirja məmkinlektərenən fajdalanъlъv kerəşəbъđ. Kambinatъ bъl tedev şikhed xəkymət indysterejələşterev j u l ъ n d a tiđ adam tedevgə kerəşəbъđ. Ləkin mərkəz xuzalъq ojoşmaları bъl kambinattъ tedevgə tejeşle iqtibar birmejđər.

Bъl kəŋgə tiklem mərkəz xuzalъq ojoşmaları tarafъnan kambinattъŋ vaqъtъnda sъjъp bulmavъ dur zarar kyrhətə. Bъl xaqъnda jəqъnnan kyp tiklem məhim bulqan bъl məs'ələhe bətə ərəsəj başqarma kəmitəte prizidumъna bъl xaqta Pram kambinattъ vaqъtъnda 1931—32 jъldъ eşlətep beterev turahъnda yđeneŋ qətqi diriktiftəren birər tip ujlajbъđ. Şik juq: Bətə ərəsəj başqarma kəmitəte R.SF.S.R Savnakumъnъŋ 1927 nse jъl 3-sintəberđə sъqarqan qararъn qəmələgə aşъrъrqa talap itər.

Başqortostanda Estərle kan „Işəmbaj" nifet Şişməhe həm Məsəqyt kan. Jəryzən jъlqahъ bujъnda nifet mənbəqdəre bar. Bъl urъndarđa jərəp ber ađ tikşərevđər jahap qajttъlar. Nifetteŋ barlъqъ həm sənəqət əsən đur əhmejətkə malik bulasaqъ şik tъvđъrmaj. Tik tiđlek menən bъl nifettə əşlərgə genə kerəşergə kərək.

Bəđ Vəlk bъnъŋ menən qъlъqlъmanъr həm sənəqət urъndarъn tiđ kəndə bъl əştə kiŋəjtep jebərergə qəşər tip ujlajbъđ.

Başqortostanda əlegə tiklem bərđə fajdalanmaqan, qađattən tъş kyp turъf zapastъ bar. Ə turъftъn bədđə kyptən inirgitikanъn yđterevdə dur ryl ujnaqanъ məqlym. Şuqa kyrə bъl sənəqət urgandar iqtibarъnъ jaqqanda bulъrqa tejeş.

Bъnan hunъ tedev əştərən kiŋəjtev—tedev matirjaldarъna 10 lap simint zavъttarъ (sireja, juqъv matirjaldarъ) əşləp jeteşterev aj uq tedevge kərək. Bъl jaqtan Başqortostan 1930—31 jъlda Başqortostanda 2 simint zavъtъ tedergə ujlanqan. Hunqъ kəndə Əfə—Ҫъrъm tom timer julъ məs'ələhe qajta qaralъrqa tejeş. Bъl tomlъq timer juldarъnъŋ tədev jyk arttъrъv vaqъtъnda kyrhətev əlbittə bulъr. Bъl əlbittə narmal xəl tygel. Tejeşle ojoşlardaŋ iqtibar birevə kərək.

Başqortostan sitkən tъş jomosaq əjrənelgən. Başqortostandъŋ baj jerəl, tabiqi bajlъqъ yđev prispiktivalъ turahъnda kyp kyđ aldъna kiltərə almavъđъ şunan kyrenə. Гиол-kom ın bъl ucaskaqa iŋ zitdi iqtibar itergə tejeş. Bъl fъnъ kiŋəjtev şunъ 15 jъlъŋ bъl ed bъlđan uq jaqъn sъqar Başqortostanda bylegən ojoştorqa kərək.

Juqarъla kyrhətelgəndər bedđen bъl jaqъn kiləsək jъldarđa eş jeteşterev həm jaŋъ zavъt teđer tuđъrlъqъ bъl hъtъ. SSSR xalq xuzalъqъ juqarъ səvite həm bъl yđevse jъldar elə bъl əştələnə.

Bъl bed bъl ərəsəj Ydək Başqarma Kəmitətə prizidjumъnъŋ barlъq əsasi xuzalъq ojoşmalarъ alqa təbə qatъ diriktivalar birevnə kotebed.

Başqortostan jənybi Ural xisaplana. Bъl jənybi Uraldъŋ jetəkselegə kilengə həm jəki bətenləj ajъrъm fajdalanъlmaj, kerəgənə artъq ojoşqa fajdalanъla. Şulaj itep bъl jaqtan jənybi Ural urta, Uraldan bik artta qala.

Şuna kyrə, XVI nse partejə s'jezenə tedergən KUJBIŞƑ ip. tiђestarъnda kyrhətelgənsə rajundarъnda (Ural, Seber, Qazaqstan həm Urta Azojəla) urmandъ sirejə bajlъqtarъn fajdalanъv, pirispiktivahъnda sъqъp sənəqət kombinatъ tedeləgən xəđer yđev əsən dur məmkinlektər bar, tiđlek menən yđkən dar menən yđterergə kərəklegə tabiqi. Partejə Ydət kəmitəteneŋ 15—majđa sъqarqan qararъnda uraldъŋ yђev timpe əkərenlegə əjtelə. Bъnda hyđ əsasən jənybi uralqa qarata, Başqortostan jynəltep əjtelgən tip aŋlarqa kərək. Başqortostandъŋ kiŋ ruda bajlъqtarъ, juqarъ sifattaqъ mitaldarđъ qojar əsən kərəgensə kymer birevsə aqas kyplege,—tabiqi bajlъqtarđъ məmkin tiklem tulъ fajđalanъv, jaŋъ zavъttar teđev, iђkeləren rikanstruksъjalaştъrъv, avъr sənəqətte kiŋəjtev məs'ələlərendə alqa bətə kyləme menən qujъp xəl itərgə məmkinlektər tudъralar.

Başqortostandъŋ xələ, pirispiktivahъ menən jaqъndan tanъşъp qajtqan Dusъf ip. kəmisejəhe eş nətizəhe bularaq tiđ kəndə bətə Ərəsəj Ydək Başqarma kəmitətendə Başqortostan turahъnda məs'ələ quju, his şikhed Başqortostan xaqъnda unъŋ xəđergə xələ həm pirispiktivahъ turahъnda dərəђ qaraşqaldъrъr. Unъŋ eşləp jeteşterev kestəren tiđlek menən yђterev juldaъn kyrhətər.

Başqortostandъŋ yђev tiđlegen jaqъn arala uralqa tiŋləv—xəđergə kənđeŋ burъstarъnan berhe. Hyđ arahъnda şunъ la əjtep ytərgə kərək. Hər ber jaŋъ yђevsə rajun jemlənən Başqortostan da əlbittə, başqa rəjundar iђəbenə (jəqni Başqortostandъ alqanda—Ural əlkəhe iђəbenə) yђməjəsək. Bъl xaqta 22—nse ejjndəge „PRAVDA" gazitendə KAŁSЬMAN ip. bik dərəђ əjtte.

Şuqa kyrə Başqortostandъŋ yђevə uraldъŋ jomoşavъ xisabъna bulmaja-aq. Kirəhensə, bъndaj rajundarđъŋ kyrhətelgən eskə məmkinlektərenən fajdalanъp yђevə, əlektən alda—sənəqət rajundarъna taqъla nъqъraq yђergə rizirf kysərev genə bulasaq.

ОIMADI JƏHYDIN.

„Başqortostan"

gəzitenə jađъlъvđъ ONOTMAŊЬMЬ?

Bajmaq altъn—baqъr usaqtarъnda.

Bajqara rydnigendə Apsinkъf xəkem jərətə, Bajmaq prajъzvudstъva kəŋəşməhe joqlaqan, Jolalъ plandъ ytəvđə aldъŋqъ safta, Tybə 135 pr. qa ytəne.

I—Bajqara rudnigendə

Bajqara rydnigə 1929 nsъ jъlda eştən tuqъrap torala, 1930—jъldъŋ maj ajъnan taqъla eşkə totona. Xəđergə kəndə bъl rydniktə 120 eşsə bulъp 75 pratsint başqorttar təşkil itələr.

Jaŋъqъna partejə jəcəjkəhe ojoştorolop 4 aqza həm 6 kandidətə bar, partejə jəcəjkəhe ələ nъqъtъp eşkə totonmaqan. Eşsələrđeŋ kypselegə jaŋъqъna avъldarđan kilgəndər, rydnik eştən tuqъrap torqan miđgeldə iђkə eşsələr taralъp betkəndər. Eşsələr arahъnda havlъq haqlav eşeneŋ qujъlъşъ nasar.

Rydnik diriktere Apsinkъf eşsələr əђtənən teləgənsə xəkəm jərətə. Eşsələrgə qul menən xəkym itə. Məђələn 17 nse ejjyndə Kysəjəf tigən ber eşsenə hъv əsərgə barqan əsən tuqmaj. Rydnikkə eşsələr alqanda teləhə kem tura kilhə şunъ alъ birgən. Şunlъqtan eşsələr arahъnda raskulacъvajt iteləvselərđə bar.

Klup eştərə erətkə halъnmaqan, eşsələr arahъnda mədəni aqartъv eşə alъp barъrlъq jetəksələr juq, gəzit—zurnaldar aldъrъlmaj.

II—Bajmaq

Bajmaq zavъtъ huŋqъ 6 aj esendə pramfinplandъ 101 pr. qa ytəne. Ruda tartъv eşə at kesə menəngenə alъp barъlъv eşkə đurqъna qamasavlъq itə. Ruda taşъv eşendə krəђtejəndər arahъnda ojoştorov məs'ələhe julqa qujъlmaqan, şunlъqtan krəђtejəndər yđ eştərenə kitəp, ruda taşъv eşenə zarar itələv. Dəjəm alqanda maj ajъnda 12 pragul bula.

Tsixtar pramfinplandъ ytəv julъnda jarъş menən eş kyrələr. Prajъzvudъstъva kəŋəşmələre nasar eşləj. Zavъtqa rimunt eşe bətəp tsixtar jarъş dugъvъrđarъ teđeşəp eşkə totondolar. Rabkurđar xərəkətə bik jomoşaq eş alъp bara huŋqъ kəndərđə estinə gəzitə sъqъvđan tuqrap qalqan. Jəjge sizun inəv menən nađanlъqtə betərev kurъstarъ eştən tuqъrap qaldъlar. Juqarъ əşkə yrlətevđə uŋъşlъqtar bar.

Bъlalar jəsləhe ojoştorolop eşkə totondo. Bajmaq eşsələrə Aqcura avъl səviten şiflъqqa alъp jađqъ səsev kampanejahъnda eş qoraldarъna rimunt jahap, maj bajramъ uŋajъ menən ulardъŋ jerđəren hərəp birəldə. Şif avъlъna eşsələr, gəzit—zurnaldar jebərep toralar.

III—Julalъ rudnigendə.

Jolalъ rydnigə pramfinplandъ ytəvđə alqъ safta bara. Jolalъ eşsələr sajuz tarafъnan 250 humlъq qъđъl flak byləgə alalar. Eşsələrđeŋ torlaq məs'ələlərə jaqşъnan tygel. Eşsələr 5—10 saqъrъm jerđən eşkə at menən kilep jərəjđər. Bъl xəl praguldarđъŋ yђevenə jul asъra qa səbəp bula.

Şaxtъlar həm timer juldarqa rimunt başlanъv səbəple 1 nse ejjyldən 1 ajqa eş tuqъratъlъp tora.

IV—Tybə.

Tybə rudnigə maj ajъnda ryda sъqarъv planъn 135 pratsintqa ytəne. Ləkin Bajmaq menən ike arala teđəlgən satsejalizem jarъşъna ber tərlələ jəmqaq jahalъp hedəmtə sъqarъlmaj. Udarnъjlъq eşe bъqъ tiklem eşsələrgə tulъhъnsa aŋlatъlmaqan, tik huŋqъ kənderđəgenə bъl eşkə başlandъ, xəđer eşsələr yđ ara jarъşqa başlanъlar. Eşsələrgə kərək bulqan eş qoraldarъnъŋ iŋ qadilələ jeteşməj, bъl pramfinplandъ yđ vaqъtъnda ytəvgə đurqъna qamasavlъq itə. Rydniktə jaŋъnan teđev eşelə eş tuqrap torovqa səbəp bula.

Sъjanъvaj—altъn jъvъv zavъtъ eşlənep bətəp 18 nse ejjyndə eşkə başlanъ. Kylturnъj kestər jetərlek tygel. Estinə gəzitə narmal xəldə davam itə. Klup ergəhendə başqort dram tyŋərəgə eşləp kilə. Ketəpxana, qъđъl məjeştə əsə teləndə kitaptar bik əđ.

MAHRUJ.

Xeđmət batъrđarъ tantana hъnda

Bəlşəviklek vəqədəhe menən alqa!

13 nəs ejjyl, kis səqət 7. Alqъş, muzъjka...

Əfə qalahъnъŋ eşsəndərə muzъjka həm ələmdər aђtъnda saf—saf bulъp, „Jaqutъf" baqsahъna aqъlalar. Baqsa şъqъrъm tulъ, ul begən taqъla maturъraq, taqъla kyŋellərək xəlgə kilgən. Urtala bejək itəp eşlən gən həm qъđъl matirijə menən biđəlgən tribuna, ergəhendə muzjka ujnaj: hər kem şat, hər kem nindəjđer əlkən bər qъvanъslъ xəbər eştergə əjlənə, şuqa kyrə ojoşmaqan jalpъnъŋ da tribuna ergəhenə jaqъnъraq kilərgə teləvə kyrenə.

— IPTƏŞTƏR! tigən hərən işetəldə. Hər kem tribunaqa mengən berəvđeŋ avъđъna qarap tъndъ—Tribunala hyđ başlavsъ iptəş:

—.—Begən Əfə eşsəndərə əsən bajram kən bulqalъqъn bъl mitingə şuqъ baqъşlap asъlъvъn iqlan itə; Hyđ timer jul eşsələrə sajuzъnъŋ yđək kəmitəte vəkilenə bireləvən beldərđe.

Unъŋ artъnsa tribunaqa У.K T vəkile ajaqqa baђtъ.

— Əfə paravuz teđətev mastriskujъnъŋ eşsələre bəjək iutyzejazm həm udarsъlъq arqahъnda paravъzdar teđətevđe bətə SSSR dəvmələndə berense safqa sъqtъlar.

Sənki, Amirikala bərjəmərək pravъzdъ 20—22 kən esendə SSSR đъŋ başqa zavъttarъnda 17—19 kən esendə teđəthələr, bъl huŋqъlar esendə Əfə paravъz teđətev mastriskujъ unъ 14—16 kən esendə teđətep sъqara. Bъl ələ teđətev mastrъkujъ iђkergən eşsələrđeŋ tormoş şarttarъ başqa səvit zavъttarъ eşsələreneŋ kybəhenə qaraqan nasarъraq bulqan xəldə şulaj....

Bъna şul eşməkərlektərən kyđ uŋъnda totop, timer jul eşsələrə yđək kəmitəte Əfə paravъz teđətev eşsələrenə bətə SSSR đa berense tapqъr xeđmət QЬĐЬL ƏLƏME bylək itə....

Bъl iptəş artъnan „Guduk" gəzitə idarahъnъŋ vəkile, „Pirivo" zavъtъnъŋ 2000 eşsehe ismenən kilgən udarnik PAPUF, „1905 nse jъl" ismendəge zavъttъŋ 1900 eşsehəismenən kilgən eşsə Vanuşkin həm taqъla bər nisə zavъt vəkildərə Qъđъl ələm menən təbrik itələr.

— Beđ 11 pr. qъna jetə almanъq; iђegeđđə totoqođ, xeđmət Qъđъl ələme kysep jərəj, beđ aldaqъ 3 aj esendə ul 11 % tъ tultъrъrbъđ, tip eşenə beđ, əgərđə beđ Əfə eşsələrə, eş timpegeđđe taqъla arttъrъlmahaqъđ ələmde beđ davlajasaqbъđ, tiđər eşsə vəkildər.

Tribunalaqъ udarniktъŋ avъđъnan eşetelgən bъl batъrđarsa həm zitdi reveştə əjtelgən hyđ, Əfə zavъt eşsələreneŋ qъđъqъn kiltərep ytte, ular jъlmajđъlar həm taqъla nъqъraq eşeneslelek menən:

— Qъđъl ələmdə quldarъbъđđa nъq totasaqbъđ;

— Əlgəşelgən uŋъş—ađaq sik tygel beđ 5 jъllъqtъ vaqъtъnan alda tultъrъv əsən taqъla nъqъraq kerəşəsəkbeđ! tip javap birələr ular.

Şulajtъp Əfə paravъz teđətev zavъtъ eşsələre SSSR đa berense xeđmət qъđъl ələme menən byləkləndələr.

Mitingelə əđər bulъvsъ sit əlkə həm Əfə qala eşsələrə paravъz teđətev zavъtъ eşsələrenən əlgə alъrqa vəqədə birep taraldъlar.

M.AGIŞ.

XARKEF Danbasta eştə əđəklek tərənəjə: ejjyldeŋ təvgə 10 kənendə kymer sъqarъvđa pragram 84 pr. qъna atqarъlъp, zadanejəqa 174 meŋ tunna tultъrъlmaqan.

Utkən 9 ajđa, Sajuz—udel" tristtərə t e j e ş l e bulqan 39156000 t u n n a urъnъna 37621000 tunna qъna kymer sъqarqandar jəqni plandъ 95,8 pr. qъna atqarqandar.

Ucьrьk.

HANHЬĐ XAZINALAR AQTARЬLALAR.

„Injərstruj" eşkə totona.

T—Qataj kantunъnъŋ baş qalahъ Ĭilərəttən 85 kilomitъr qojaş bajъşъ jaqъnda, baştarъn havaqa terərđəj bulъp maђajъp ultъrqan, Alatav, Irəktaş, Jelmərđək tavđarъ yđđərenəŋ qosaqъnda xazinalarđъ əđmə haqlaj tiheŋ, ul tavđarđa kymelep jatqan xazinalar kyptərđeŋ jərəgən tъrnamaqan tiheŋme? Dərəђ, bъl tavđarđъŋ bajlъqtarъ bik kyptərđeŋ jərəktərən əsette.

Bъl tavđarđaqъ bajlъqtar əsən kyptər teş qajranъlar. Kyptər bъl tavđarđъŋ qabъrqalarъna ytkər kəjlə tərtəp yttelər. Kyptər bъl tavđarđъŋ əђtənən jabъlqan şarşavъn jъrtъp, unъŋ xazinalarъn urlamaqsъ buldъlar. Ləkin, bъl koşelərđeŋ maqsattarъ: yđ keђələrən qalъnaj tъv batşa qolloqъnda iđelep jəşəgən eşsəndər əђtənən qamsъ ujnaqlatъv julъ menən genə teləkkə ireşev inə.

Oşo xazinalar jərəge hanalqan tavđarđъŋ uđqan bъvattarъ ənə şulaj qanlъ kerəştərgə bəjlərgən.Şulajđa bъl tavđarđъŋ hanhъđ xazinalarъ oşo kəngə tiklem ber kem tarafъnan da aqtarъla almanъ. Hanhъđ bajlъqtar, qalъn jurqandar jabъnqan kileş, bъvattar bujъna qimъldamajъnsa jata birđelər, kygərgəndən kygərđelər. Xazinalar əђtəndə qalъn qara urmandar teləgənsə xəkəm jərətəp, yđđərenəŋ qalъn tamъrđarъn huđa—huđa bъl bajlъqtarđъ baş kytərməђlek xəldə qaldъrđъlar, Tum—tumdar menən hanalqan bajlъqtar jəşerengəndən jəşerendələr.

Tormoştoŋ yđgərevə kyp kenə bejek tavđar həm unъŋ jəşerengən bajlъqtarъna rivəlytsejə tulqъnъ kilterəp borđe. Patşa xəkymətə qulъnda miljundar menən hanalqan iđelevsələr yktəber tulqъnъ menən irkenlekkə sъqqan kevək bajar—pamişşiktər əsən genə xeđmət itep, kiŋ qolasъn jəjep jatqan qalъn urmandar kiŋ jalandar irken tъn alъv bəxetenə ejə buldъlar. Patşa həm zandarmalar qamъsъhъ xəkem jərətkən miljundarđъŋ jərək majđarъ aqqan, qandarъ qojolqan qara şarşavđar qaplaqan urъndar xəđer irken hulъş alalar. Kiŋ səvit ileneŋ ber mejəşenən alъp ikense mejəşenə tiklem gigant strujđar qan tamъrđarъn huđđъlar. Giganttarđъŋ qan jərəştərə, jərək tibeştərə ber teləkkə barъp tərəldelər.

Biş jъllъqtъŋ kesle tulqъnъ hanhъđ strujđarđъŋ iђkə nigeđđərən aqtarъp ular urъnъna ər jaŋъnan simint niged qorabaşlanъ. Bъnan 2—3 jъl elek kenə plandar hъđъlъp qađъqtar ultъrъtъlъp, niged qorolop jatqan: silmaşstruj, traktъrstruj, tərəksiptər begengə kəndə xərəkəttə satsejalizem barъşъnъŋ rilsəhenə ajaq baђtъlar. „5jъllъqtъ 4 jъlda" ytəv timpъ menən qъđъv xərəkət itələr.

Strujđar artъnan strujđar tъvalar. Bъna beđđeŋ alda meŋərləp hanalqan satsejalizem teđəv kestəren yđ qosaqъna alqan magnitstruj đur məs'yl eşkə totondo.

T—Qatajđъŋ alъђ məjeşə qalъn qara urmandar, bəjək tavđar arahъna uranъp ultъrqan 24 nsə jъldar tirəhendə dumna mejestərə xərəkəttən tuqъrap qalqan Injər zavъtъnъŋ nigeđə begen jaŋъnan baş qalqъta. Elekkə Injər zavъtъ urъnъna ul begən—„Injərstruj" ismen kytərergə, satsejalizem fruntъna ajaq atlarqa əđerlənə. „Injərstruj" jaqъn kiləsək jъldarđa Başqortostan ile əsən indysterejələ ber usaq bulasaq.

Bilərət mitallurgejə zavъtъ rikanstruksejələştъrъv planъnda yđeneŋ sujъn qojov eşen həm praduksejə bireven 90meŋ tunnaqa bildələj. Ə xəđergə kəndə bъl handъ 200 meŋ tunnaqa jetkerev məs'ələhe qudqatъla.

Bъl handarđъ ytəv əsən Bilərət zavъtъnъŋ jaŋqъđъ qъna birgən praduktalarъ qъna qəniqətləndərməj. Bъl handarđъ tultъrъv əsən ər jaŋъ sujъn qađanda xərəkətlənderergə kərək. Ə injərstruj qъl xərəkətkə ejə bulъrqa əđerlənə.

Xəkymət kəmisejəhe tarafъnan injər tavđarъ aralarъ ytənən ytə tikşərelgəndən huŋ—„injər qalahъnda gigant aqas ximejə zavъtъ haldъrъrqa təjgən" qararqa kilende.

„Injərstruj" yđeneŋ dəvmələ jaqъnan SSSR đa ikense urъnda torasaq. „Injərstruj" đъŋ bətə teđələşə əsən 7 miljun hum təp summa həm torlaq teđələşenə 400 meŋ hum aqsa jebərələsək.

„Injərstruj" ələ yđeneŋ tixnika ikanumika qujъlъşъ jaqъnan təplə bər nigeđgə qorlov eşendə avъr bər mamint ytkərə Biş jъllъq esendə „Injərstruj" đъŋ qorolop tulъ bər xərəkətkə kilevenə bər tərlə lə sik juq. Plan kankrit. «Injərstruj» 31 nse jъldan eşkə başlap 32 nse jъlda bətərgə tejeş

Injərstruj hanhъđ xazinalarđъŋ jərəge bulasaq.

Injərstruj kymelep, kygərep jatqan hanhъđ xazinalarđъ yđeneŋ qosaqъnda sajqaldъrasaq. Biş jъllъqtъ dyrt jъlda luzъnqahъna beđ injərstruj menən tulъ reveştə javap birergə xaqlъbъđ.

Kin səvittər ileneŋ bər mejəşendə qalъn qara urmandar bejək tavđar arahъnan taqъla ber gigant baş kytərə.

M. TAZI.

Yzbәkestan soltanqәlejef seltәre.

Bьnan ike aj elәk samahь, Yzbәkestan elekke sut eşselәrenә başlanqan sut jaŋьqьna kitte.

Ojәjeplәnevsәlәrđәn sutta alqan qәjeptәrә bьna oşolar:

— Bajđar menen bәjlәneş, ulardь „rivәlytsejә zakundarь" arqьlь itәk aƀtьna jәşerev, sut apparattarьn sit ilеminttar menen tultьrьv.

— Sut arqьrь, qara terәktәrđe barlьqqa sьqarьv.

— Jarlь—jabaqaj krәƀtejәndәrđe iđev, ььqьv.

— Vezәtkә alьvđь qadi—qәđet bәr eşkә ojlәnderep jebәrev.

— Tәrkestan xeđmәt ejәlәre sәvit vьlasь esen kәrәşkәndә, baƀmasьlarqa qarşь bulьşlьq itev, ularqa sәr taşьv hәm başqalar;

Ojәjeplәnevsәlәr eskәmejәhendә ultьrьvsьlarđьŋ başlьqtarь 7 keşe.

1 —Yzbәkestan juqarь suttьnьŋ elekke prisidәtile Sәqidulla Qasimьf.

2. Elekke baş prakurur Bәđetdin Şәripьf.

3. Mirzasьl rajunьnьŋ sydejәhe Ibrahim Xuzajьf.

4. Təşkәnd qalahь suttьnьŋ prakururь Mirsәqit Kәrimef.

5 Әkbәr Samiqjanьf sәvđәgәr.

6. Nasritdin Ojәlejef sәvđәgәr.

7. Spridunьf «jaqlavsь kalligejәhenen aqzahь".

Nindәj sәbәptәr menen bәr qađanqa lьjqan hun bьl baştar.

Beđ şuqa kereşәbeđ. Hyđđe sutsьlarđьŋ bajđarqa bulqan bәjlәneştәrenәn başlajьq:

Yzbәkestan daqь juqarь sut prisidәtele Qasimьf tьŋ jaqьn duƀtarьnan bulqan miljanir Ojәlimef min yđem rivәlytsejәnen elәk, yđ kesem menen kәn kyrevsә bәr xeđmәt ejәhe inәm. Tik, rivәlytsejәnen hun, qьna sәvđәgә kereşep, tormoşmdo jaqşьrьp aldьm. Xalьq xuzalьqьn kytәrevgә bulьşlьq ittem" tej.

— Min kammunistardь bik jaratam, ular tarafьnan „ti. Şunlьqtan Şәripef menen Qasimьf „qьđьl kupis" te hәr vaqьtta quitьq aƀtьna aloqandar. Bara tora yđđәrә „qьđьl kupis" tьŋ jan tajaqь bulьp kitkәndәr.. Nasritdin Ojәlimef Qasimьftar menen bәjlәneşteŋ ni dәrәҗәgә barьp jetkәnlegәn belev esen sutta unь kәndәlek tormoşo turahьnda birelgәn xaraktirnьj maminttarьn qьna kyrhәtep uđarqa kәrәk:

— Nasritdin Ojәlimeften „Eş kәnә" hәr kәndә—irtә menen mihmanxanahьna (qunaq ejenә) „mәhim eş" menen kilevsәlәrđe qabul itev menen başlana ine—tip hyđ başlajđar, undarsa şahittar. „Mәhim eş" menen kilәvsә bajđar menen sәvđәgәrđәr iŋ elәk yđđәrenә naluktьŋ kyp teşevenen zarlanalar. Unan hun Ojәlimeftьŋ, şul naluktь kәmetevәn horajđar. Ular artьnan eştәrә sutqa teşkәn bajđar qabul itәlәp, ularь suttьŋ yđđәrenә jarap bәtmәgәn jorđәren hәjlәjđәr:

— „Jәnabegeđđeŋ himmәtә arqahьnda, bьna şul xәkәm yđgәrtәlhә ikәn" tejđәr.

Ә qaj berәvđәrenen jarlь—jabaqajđьŋ bәr kiđәk jerenә kyđđәrә ьeşkәn bula. Miljanir dan unь tartьp alьp birevđe „iltimas" qьlalar. Nasritdin Ojәlimef, maƀajqan qәjәfәt menen janьndaqь đur qara partifelen itәgenә quja la, qara baqalьn hьjpaştьrьp:

— Hisbәr xafa bulmaqьđ—bәtә eş suttьŋ teđgenә minen qulьmda, tej.

Unan huŋ hәr kemdeŋ yđenә, bajlьqьna dәrәҗәhenә qarap kәŋәş, tәqdimdәr, vәqәđәlәr birelә. Өs—dyrt kәndә ytmәj, birelgәn kәŋәştәr menen vәqәđәlәr barlьqqa la sьqalar...

Kisen, baqsalarđьŋ berehendә, әlege Sәqidulla Qasimьf şikellә berәr „kammunis" menen miljanir bajđarđьŋ baştarь bәr qađanqa teşәp, araqьlar, vinalar esendә qajnaj başlajđar.

Nasritdin Ojәlimef menen juqarь suttьŋ prsidәtele lә, prakururь la, duƀtar. Ojәlimef şundaj eştәrә esen bәr nisә tapqьr sutqa birelhә lә, Qasimьf unь qotqarьp, sutqa birevsәlәrđe jazaqa tarta. Qasimьf sutta.

— „Min, Ojәlimef menen bәr „kәŋәştә" (kyŋel asьv jьjьlьlьşьnda) qьna tanьştьm" tej.

Ojәlimef, Qasimьf menen tanьşьvđan, alaj bik yk kyp „fajđa" la kyrmәgәn.

— „Ul, minә, qajsaqьnda bajđar nalugьn kәmettәrev turahьnda kilde, ә qajsaqьnda bajđar fajđahьna xattar qьna jađđьrđь tej" Qasimьf.

Prakurur Şәripef ihә:

— „Eş nigeđәndә tanьştьm" tej.

Bara tora Qasimьf, Ojәlimef ten to'birenә şul tiklem kerep kitә—xatta, Ojәlimef qajьn bajđan suttaqь esen tuqьratьrqa telәhә, şunь itә.

— Boxara qalahьndaqь Zakirbajьf tigәn bajdь Gasturktan, qarakyl tirehe әđerlev—jьjьv esen, tip 100 meŋ aqşa ala. Lәkin bәr genә qarakyl đә birmәj, bәr genә tin đә aqsahьn qajtarmaj. Gasturk sutqa birә. Qasimьf menen Şәripьftar:

— Boxara ukruk suttьnьŋ kalligejә aqzahь Tьfqa, Zakirbajьftьŋ qьđьn alьp birәlәr đә, sut eşen „bin kyrđe min kyr" ti jahap, Zakirbajь tьŋ qulьn jьvalar. Ьlege 100 meŋ humdьŋ iŋ kyp өlөşө, kalligejә aqzahьna „pridan" bulьp kilә lә, „sutsьlar" arahьnda qaplana!..

— Elekke Boxara әmirlegenә [illegible] „Qaşqa—Darja [illegible] suttьna [illegible]

Baş prakurur Şәripьf hәm Ojabdullajьf [illegible]

[illegible]

lәr.

— Şunьŋ esendә, tiđәr bәr nisә şahit:—Qasimьftar, sut apparattarьn, yđđәrә esen dәrәmәnd mәnbәqә (daxut şişmәhe) tip qarajđar ine!..

Uzbәkestan „sutsьlarь" bajđar r u x a n i đ a r , r a s t r a t c i k t ә r m ә s ' ә l ә h e n ә kilgәndә eştә „şәrәq sәjәsәtә" bujьnsa alьp barьvđь jaqşь kyrhәlәr đә, eşsә-xeđmәt ejәhe kәrәƀtejәndәr menen kammunistarqa kilgәndә ulaj bigyk „tәrәn sәjәsәt« kә sumьp tormajgar.

Bьna heđgә tybәndәn kytәrelgәn eşse Krasavitsьf. Ul nisәktәr bәr ađ xatalanьp, 1 meŋ hum aqsanь juqqa sьqara. Lәkin, sutta yđeneŋ qәjeptәren —xatalarьn jәşermәƀtәn ejtep —hәjlәp birә.

Qasimьftar qulьndaqь sut unь atьrqa xәkәm itә Juqarь sutqa qәfy horap qaqьđ jebәrhәlә, Qasimьf qulьn qьna heltәj:

Atarqa, vәssәlәm!.. Eşsә başь menenxata eşlәmәhәn ikәnsә.

—Jarlь Dihqan Maşruf eşe uoanda qьđьqьraq bula. Ul, nindәjđәr bәlәkәjgenә eş menen sutqa elәgә. Unan vezәtkә horajđar. Ul birmәj. Şunlьqtan unь bәr nisә ajqa xәkәm itәlәr. Uqa taqь bәr tәqdim jahajđar.

—Kәttәlәrgә „bylәk» birәhenmә juqmь.

Şunan huŋ unь taqьla tәrmәgә haldьrьp eşen jaŋьnan quđqatalar.

—Nikulaj zamanahьnda vulьsnuj upravitәl bulьp torqan Ojabdulla Xәsәnbajьf tigәn bәr jarlь keşeneŋ qьđьna ejlәngәn bula. Qatьn-qьđđar ađatlьqь mәs'әlәhe kytәrelgәs, ele qatьn pәrәnzә bitlegen taşlap, ađatlьqqa sьqarqa telәj. Bьna şunьŋ esen unь, ire—Xәsәnbajьf huja başlaj. Lәkin, hujьp elgәrmәj qulqa teşep tәrmәgә jebәrelә. Fәrqәnә ukruk Sutь, Xәsәnbajьftьŋ şunьŋ esen 8 jьlqa irkenen ajьra.

Ølege Qasimьftar [Ojabdulla Xәsәnbajьftь qotoldoralar, unь 8 jьlqa xәkem itevsәlәrđәn yđđәrenә jaza birәlәr.

Bьna heđgә Ojosman Xәlmәt ulь,

Ul inde 82 jәşlek qart, Ojәmar bujь bajđarqa batrak bulьp eşlәp jәrәgәn.

[illegible]

Aqьstar ultьrta başlaj. [illegible]

Karsьmbajьf tigәn đur bәr bajđьŋ, oşo baqsaqa kyđe tөşә. [illegible] Taşkәnd sydejәhe Mirsoqit Kәrimefkә jәgәrә:

[illegible]

Sydejә zakunьnda taba, şunda jahaj qarttьŋ dәmbәđeje, baqsanan sьqarьp jebәrә.

[illegible]

Ølә dәmәkmenenmәne,—ylәbәt qart!..

Barisьf tigәn berәv ydenen aƀьrьvьn atьp ylerә. Ьlanь tigәn sut eşәnә unь aristavajtьp, tikşerev alьp bәr đә ittirmәj, 9 ejtte, Qasimьfqa ișetelmәj qalmaj.

— Bәr aƀьrav esen, yđ kәşende orьm itorgo jaramaj tip Qasimьf Barisьf tь tәrmenen sьqarьp, esen bәtenlejgә tuqtata.

S ridunьf, Nikalaj vaqьtьnda, ul eşsә esә advakat bulqan keşe. Ul sәvit vaqьtьnda, suttaqь jeşeren qa saqьndьla, Taşkәnd әjđeneŋ sut roisә bulьp eşlej.

Bьna oşo keşe, vezәtkә alьv esendә şul dәrәҗәgә barьp jetә, vezәtkә kilmәj torqan saqta „alьv kitәbenә" alьp jađ ... [illegible]

[illegible]

Qasimьf yđe kem hun ul?

— Sәqidulla Qasimьf đur bajđьŋ balahь 1919 nsь jьlda „ittixadi tәrәk" partejәhenen [illegible] „pralitarejәt" bulьp partejәgә inә.

— Bәđeretdin Şәripьf tә, rivәlytsejenen hun, [illegible]

[illegible]

Baƀmasьlarqa jardam itә torqan prakurur.

1920 nse jьlda Şәripьf, 6 kammunistь Boxara әmirlegendәge Xatьrsь Rajunьna [illegible] jebәrә. [illegible]

[illegible]

Ber vaqьttь, baƀmasьlarqa [illegible]

Bьlar şundaj [illegible] brigada kamandirь [illegible]

ripьf tan başqa berәvđә bul[illegible] maj. Lәkin, ular barqanda, baƀmasьlarđan yđđәrenә lә bulmaj inde. Tik şundaqь kәtәvsәlәr genә:

— Heđđәn kilevegәđ turahьnda, bьna ike kәn elәk xәbәr alьp qaştьlar ularl.. tigә, Hunьnan, bьl turala la, Şәripьf tьŋ xәbәr birgәnә bulena.

Şәripьf menen Oləqo Bik, baƀmasьlarqa bik kyp qoral jebәrәlәr, [illegible]

Şәripьf, baƀmasьlardь qoral menen tә'min itev, sәr taşьv [illegible]

— 1923 nse jьlda, Şәripьf, „baƀmasьlar menen kәrәş kampanjahьnda" [illegible] pridsidәteli bula. Bьl vaqьtta ul, baƀmasьlarqa [illegible] jardam itә. [illegible]

Şәripьf sut „eşәone" bulьp alqandan hun, Qasimьf menen berleşep, baƀmasьlarqa jardam itev, ularđь jaqlav, turahьnda bik nьqьraq eşkә kereşәlәr. Sutqa eşә teşkәn hәr bәr baƀmasь bәr hyđhәđ „aqta—pak" bulьp sьqa.

Şәripьf, oşo eştәrđe eşlәve menen, hisbәr vaqьtta namađьn qaldьrmaj ytәp tora. Xatta ul, 1921 nse jьldь, kammunistar menen kamsamuldarđь jьjьp, jәşel flak menen qәjәt namađьna la bara.

Urta Azeja faşistarь...

Әnvәr paşanь sittәn jul kyrhәtәp torovь bujьnsa tәđәlgәn jәşerәn ojoşmalar Zahritdin Әqlәm, işan, Xuzьxanь, zьjalьlar đan Menәvәr qari, Ojosman tuxta Xuzьjьf, әlege "turan aftanumejәhe" aqzalarьnan bulqan Ojubәjdulla Xuzьjьf, Şәripьf, đur bajđarđan әlege Nasritdin Ojәlimef 1927 nse jьlda sut bulьp, Qasimьftar tarafьnan qotqarьlqan baƀmasь Sajkulьt menen—Mixzanьftar hәm başqalar bulalar.

Şul rәveşsә başlanqan „ittixadi-tәrәk" selәr, bәr jaqtan barlьq kestәrә menen baƀmasьlarđь ojoştorov hәm kybәjtevgә, ularđь aqsa, qoral menen tә'min itergә tьrьşhalar, ikensә jaqtan jeştәrđe „ittixadi tәrkselәk ruxь menen tәr bәjәlәrgә tьrьşalar.

Urta Azejalaqь „ittixadi—tәrәk" selәr, urta Azejә esen dәge jәsәjkәlәre menen genә tygel, SSSR đa bulqan başqa jәmhyrejәttәr menen dә bik nьq bәjlәneştә bulьp torqandar. Tәrkәjәlәgә" Ittixadi—tәrәkselәr menen dә, hәr bәr vaqьt xәbәr alьşьp tora bulqandar. Menәvәr qari, Toqriqol Xazi,—Mixzanьftar menen bajđarđan jьjьlqan aqsalarь la, Şәripьf kevek tәrđeŋ xalьq tan talap vezәtkәlәr alqan aqsьarьla, bәr jaqtan baƀmasьlarqa jebәrelep torqandar.

„Ittixadi—tәrәk" partejәhe, baƀmasьlarqa hәr vaqьt jebәrep, hәr vaqьt yđeneŋ vәkildәren jebәrep, ularđь qьđđьrьp—ruxlandьrьp torqan. Bьl vәkildәr aşa aqsalar, bylәktәr đa jebәrә [illegible]

[illegible]

Mamьq qa qarşь avan tyralar.

Uzbәkestan, baƀьrәktә Fәrqәnә paxtahь (mamьqь) nьŋ, bәtә SSSR xalq xuzalьqьnda bik đur әhәmijәte bulda. [illegible]

[illegible]

— Әθ jьldьŋ esendә, paxta igevđә tuqьratьv—bәtәrev turahьnda kiƀkәn saralar kyrelhen" tigәn qararqa kilәlәr.

Şunan hun, baƀmasьlar, 1922 nse jьlda, dihandarđь mamьq igevđәn tuqьratьp, dәgә, bojđaj igevgә endәmәkse bulalar. Mamьq igevsә dihqandardь tuqmajđar, Xatta şunь yl tәralar. Xatta, şunьŋ esen ylterelevsәlәr đә bulmaqan.

„Doşman dьŋ" yđ esenә inep „eşlәv".

Ølәge Әnvәrpatşa, yđeneŋ baƀmasьlar menen, „ittixadi tәrәk" selәrđәn jәşerәn 3. jьzdarьna birgәn talaptarьnda:

— „Kammunistar partejәhe menen kamsamul safьna „ixtixadi tәrәk" partejәhenen aqzalarь menen tultьrьrqa, kammunistar partejәhe menen kamsamuldьŋ iŋ javaplь eşsәlәren yđ qulьbьđqa alьrqa kәrәk!.."

„Ittixadi—tәrәk" selәrđәn jәşerәn ojoşmahь yđenen bylәktәrenә şulaj ti:

„Ittixadi—tәrәk" selәr partejә kam samulqa, başqalar partejәqa kerhendәr.

„Ittixadi-tәrәk" selәrđәn unьŋ şul sirkylәr bujьnsa bulqan mәfkуrәse ti Şәhritdin Әqlәm:

— Xoda, qәrәndә: „doşman kәsәjә başlaha, uqa zьjan kiltәrev esen „yđ" bulьp, yđ aralarьna—ular safьna inep eşlәgeđ: tigәn! ti.

Baƀmasьlar qoroltajьnda, bьna şuqa qarar birәlep, „ittixadi tәrәk" partejәhenen bәtә aqzalarьn partejә kamsamul safьna tulьtьrьla başlaj, sәvit apparatьndaqь javaplь urьndardь, yđ quldarьna alalar.

1928 nse jьlda, đur sut, bulьp, Qasimьf, Şәripьftarđьŋ „mәrxәmәtlәlәrә" arqahьnda „aqtan da aq, hәttәn dә pak" bulьp sьqqan әlege Ojisaqulьf ta, şul uq plan bujьnsa, baƀmasьlarđьŋ doşmanь bulqan sәvit vьlasьnьŋ „esenә inep eşlәj". Andizan dәvlәt bankьhьna pridsidәtel bula. Şunan torop bajđarqa, baƀmasьlarqa jarđam itә. „Ittixadi tәrәk" partejәhe ydәk kәmitәteneŋ aqzahь Kisnuf ta, şul uq plan bujьnsa partejәgә inә. Xuzalьq urgьndarьnda eşlәp, sәvit xuzalьqьnьŋ yƀevenә ajaq sala, bajđar, baƀmasьlarqa jarđam itә. Şunьŋ menen bergә ular yđ fajđarlarьnda onotmajđar. Mәƀәlәn: әlege Kisnuf, yđenә đur—đur ejđәr hala, kiŋ—kiŋ baqsalarqa ejә bula. Qalьn mal birәp, biş qatьn ala.

Bьna şulajtәp, „ittixadi tәrәk" selәr partejә, kamsamulqa hәm sәvit urgьndarьna kerep, yđđәreneŋ qara plandarьn eşkә aşьrьp jatqandar. Başta bьl sut bәr tәrkәm sut eşsәlәreneŋ eşe kevәk bulьp qьna kyrengәn bulha la, hәđәmtәlә đur bәr sәjәsi ojoşmanьŋ yzbәkestan soltanqәlejefsәlәreneŋ sәvit vlasьn jemerep, Tәrkestandь Inglizdәr kalunejahьna ejlәnderev julьnda eşlәp jatqanlьqtь abәtenlejә menen asьp birđe

Lәkin millәtsә kuntьr—rivәlytsejәnirđәrđeŋ bәxәthеđlegenә qarşь xeđmәt ejәlәreneŋ yđ qatnaştarь arqahьnda, xeđmәt jalpьhьnьŋ yđ vlasь bulqan sәvit xәkymәtә bьlarđьŋ tamьrđarьna balta saptь.

Sәmәrqәndtә SSSR đьŋ juqarqь sutьnьŋ kysmә kalligejәhe bьl eştә ike aj samahь jentәklәp tikşerәđe.

Sut turahьnda bik ođon jađьrqa bulьr ine. Lәkin beđ bьnda sutta gәvđәlengәn đurьraq maminttarqa qьna tuqьranьq.

Juqarьla hәjlәgәndәrgә jomqaqtь, sutta dәvlәt qәjeplәvsәhe Katajan hәm jәmәqәt qәjeplәvsәlәrә yzbәkestan yđәk başarmahь prisidәtәle urьnbaƀarь Ojәbitьva menen Xәsәjenef iptәştәr notoqtarь menen jahajbьđ. Sәnki bьl notoqtar, Qasimьf hәm unьŋ ejәrsәndәreneŋ jenәjәttәrenә asьq hәm dәrәƀ narьq birep, ul jenajattarđьŋ bәtә tәbәn—tamьrьn asьp, kyrhәttәlәr.

Ip. Katajan qәjeplәnevsәlәrgә birgәn xaraktiristikahьnda bьna bьlaj tej:

— Uzbәkestanda baƀmasьlar tar—mar itelgәndәn huŋ, millәtsә kuntьr rivәlytsejәnirđәr, sәvit apparatьna yđ aginttarьn urьnlaştьrьrqa, şulajtәp kiŋ qatlam xeđmәt ejәlәre aldьnda, sәvit xәkymәteneŋ dәrәzәhen teşәrergә ьntьlqandar.

— Şәripьf iƀkә pravakatьr hәm Boxara әmireneŋ agintь.

— Ojәlimef tә şulaj uq iƀkә kuntьr rivәlytsejәnir hәm millәtselәrđeŋ jәşeren ojoşmalarьnьŋ aqzahь.

— Qasьmьftьŋ bәr vaqьttala bәđđәn keşә bulqanь juq. Yđe kammuninsta bula almaqan Qasimьf ul, baştan ajaq, serepylәp bara torqan iƀkә tormoştoŋ vәkile.

— Ispridunьf,—Qasimьftьŋ maqnәvi atahь. Ul yzbәkestan sut apparatьndaqь qortqoslьqqa niged halqan keşe.

Şpridunьf—patşalьqtь haqьna torqan urьƀ kalanizatьrь bulha, Ojәlimә—xәlfәlek jaqlь keşә. Bьlarđьŋ hәr ikehe patşalьq esen kәrәşә. Bәrәhe urьƀ patşalьqь esen, ikensehe ihә tәrәk patşalьqь esen kәrәşә.

Jәmәqәt qәjeplәvsәhe Ojәbiteva iptәş yđeneŋ notoqonda, tybәndәgelәrđe ejtte:

— Qasimьf, Şәripьf, Ojilmanьf hәm başqalar suttь sinfьj doşmanqa xeđmәt ittergәndәr. Qasimьf hәm unьŋ ejәrsәndәreneŋ kuntьr—rivәlytsejәnirđәr hәm bajđar menen bulqan bәjlәneşsәrә xәđer asьq bilgelәnәmә.

Ikensә jәmәqәt qәjeplәvsәhe Xәsәjenef iptәş.

— Bьlar sinfьj doşman lagirьnda qalьp, xalьq ara impirializem qanat aƀtьna hьjьnqan Mostafa Cykәjeftәrđeŋ ьşanьslь duƀtarь, ejәrsәndәrә bulьp torqandar.

Sut qararь.

Sut, yzbәkestan juqarь suttьnьn elekke pridsidәtele Qasimьftь suttьŋ elekke prakururь Şәripьftь, jaqlavsьlar kalligejәheneŋ elekke aqzahь Spridunьftь hәm Ojәlimeftә iŋ juqarь jazaqa—atьrqa xәkәm ittә.

Elekke xalьq sydejәlәrenәn, Mirzakirьf hәm Ibrahim Xuzajьf hәm elekke baj Salimjanьftar unar jьlqa irektәrenәn mәxrym itevgә xәkәm iteldәlәr.

1908 nse jьlqьlar

Bьjьl qьđьl Әrmejә safьna alьnalar

„Rikrut" şarşavь aƀtьnda xuliganlьq bәtһәn, hәr bәr daprizь-jьnik gramьtnaj bulьrqa fejeş.

Hәr jьldь avqьs hәm sintәbәr ajđarьnda qьđьl Әrmejәgә barьvsь jәştәrđe prizьfqa әđerlәv kampanjәhь ytkәrelә kilә.

Utkәn jьldarđa bьl kampanjaqa urьndaqь partejә, kamsamul, prafsajuz hәm başqa ojoşmalarđьŋ tejeşensә әđerlәnep, bәtә jalpь iqtibarьn tulьhь menen ьlьqtьrьv eşe qәniqәtlәnerlek bulmanь. Oşonьŋ esendә bigerәktә avьldarđa әrmejәgә saqьrьlьvsьlar arahьnda iƀkә rikrutlьq qәđәten taşlamaj prizьfqa bara torqan jәjđәn yk igәnselek hәm başqa eştәrgә qatnaşmaj esәvgә birelep, uram bujьna baqьrьp jәrәvsәlәrđә bula.

Bьndaj daprizivniktar esev hәm başqa xyliganlьqtarđь yđđәregәnә eşlәp qalmajьnsa, yđđәrә artьnan başqalarđь la ejәrtә başlajđar.

— „Bed kitәbeđ heđ qalahьđ" tip esev arqahьnda qailәlәren bәlgәnlekkә teşәrәp bәtәrәvsәlәrđә әđ bulmajđar.

9 jәştәn, 13 jьl bujь sәvittәr jәmhyrejәtendә tәrbejәlәngәn 1908 nse jьlda tьvqan daprizivniktәr iƀkә tormoş qaldьqь bulьp hejrәlep kilә torqan rikrutsьlьq, xuliganlьqqa sik qujarqa tejeştәr. Satsejalizem teđәv dәvreneŋ bәjәk boroloşo jьlь bulqan bьl jьldьŋ prizьfь hәm uqa әđerlek kampanjahьla ytkәn jьlqьlar menen nьq ajьrьlьrqa tejeş.

Jәşәp kilgәn dәvereneŋ huŋqь baƀqьhьnda ylem hulьşьn alьp torqan kulak, bәtә kampanjalarqa ajaq salqan kevәk prizьfqa әđerlәnev kampanjahьnda la, tikkenә torop qalmajasaq Prizьfqa barьvsьlarđь esәrev oşonьŋ arqahьnda: heđgә „haldat" keşegә bәr nәj eşlәj almaƀtar tip, yđ fajđahьna tәrlә rikrutlьq-xyliganlьqtarьn eşlәtergә, tәrlә jalqan, qara qotqolar taratьrqa bәtә kesәn sarьf itep kampanjanь әđәrgә tьrьşasaq.

Hәr bәr prizivnik kulak qotqohona bәtә jerđә atpur birerlek bulhьn esәn, Partejә, kamsamul,—Prafsaeuz, Asavjaxim hәm qьđьl Әrmejәnәn qajtqan qьđьl әrmejes iptәştәr prizьf kampanjahьna әđerlәnevgә ьььn iqtibarđarьn birergә tejeştәr.

Prizьfqa barьvsь hәm bәtә eşsәn jalpьqa bьl kampanjanьŋ sәvittәr sajuzьn impirejalistar hezymenәn haqlav, ildeŋ qorqavsьlьqьn nьqьtьv miđgelendә taqьla đur urьn tota ikәnen aŋlatap, Partejәneŋ 16 nsь sәjьz qararьn jentәklәp ejrәnev, sit il xәldәrә menen SSSR đьŋ eskә xәldәren ejrәnevđe prizьf kampanjahьna bәjlәneşlә ytkәrelergә tejeş. Oşonьŋ menen bergә Başqortostan mәqarif xalьq kamisarlьqьnьŋ bergenәlә uqьj—jađa belmәgәn daprizivnik qalmahьn! tigәn luzьngьhьn 100 pr. tь menen tormoşqa aşьrьv esәn mәmkin bulqan bәtә saralar kyrelergә tejeş.

Ә. VӘLEJEF.

A—X qoraldarьna halqьn qaravsьlar javapqa.

Paraxut pristinьn tikşerev hәđәmtәhendә avьl xuzalьqь maşinalarьn tejeşlә urьndarqa taratьv eşendә ajьrьm ojoşmalar tarafьnan mәs'ylejәthеđlektәr kyrhәtelevә belendә.

Avьl xuzalьqь qoraldarьn taratьv ojoşmalarь, transprt ojoşmalarь qulьna tapşьrьv menәngenә şәqәllәnep, qoraldardь yđ vaqьtьnda buşatьv tәngәlendә bәr nәmәlә eşlәmәgәndәr.

Transprt ojoşmalarь, uŋьş jьjьv hәm kәđgә sәsev kampanjahьnьŋ ziddilegәn xәtәrgә almav, a.x. maşinalarьn uŋьş jьjьv hәm kәđgә sәsev kampanjahьna yđ vaqьtьnda jebәrev eşendә bәr tәrlәlә sara kyrmәgәndәr.

Şunьŋ esendә, jul eştәrә ojoşmalarьnьŋ aldьna oşondajьn kәnkrit burьstar qujьla:

1) Bәtә a.x. qoraldarьn his bәr totqarhьđ rәveştә urьv hәm kәđgә sәsev kampanjahьna jebәrep bәtәrgә;

2) Uŋьş jьjьv hәm kәđgә sәsevgә xeđmәt itә torqan ojoşmalar bәr mәs'yl keşә bildәlәp bьl kampanjalar esәn bildәlәngәn qoraldardь yđ vaqьtьnda buşatьv hәm tejeşle urьnьna ođatьp bәtәv eşenә tikşerev jahavđь jәkmәtergә kәrәk.

3) Bьl eştә ytәv turьhьndaqь kәntryl eşә Başqortostan jer eştәrә xalq kamisarejatь hәm kantundarđa—kantun jer eştәrә bylәktәrenә jәkmәtәlә.

4— A. xuzalьqь qoraldarьn bigrәgәndә Өfә pristenendә totop jatqьralar, Başqortostan jer eştәrә ergәhendәge kampanja bәjorahьna, matirjaldarđь sut urgьndarьna birep, bьl eştәgә qәjәplәlәrđe mәs'ylәjәtkә tarttьrьrqa tәqdim itelә.

5— Uŋьş jьjьv hәm kәđgә sәsev kampanjahьna a.x. maşinalarь ođatьv ojoşmalarь jebәrelgәn qoraldarđьŋ „uŋьş jьjьv" esәnmә jә „sәsev" esәnmә ikәnәn jađьp alьrqa tejeştәr.

Sәsev majđanь 1913 nse jьlqa qaraqanda 19% qa artqan.

Өfә kantunьnda uŋьştь jьjnav hәm kәđgә sәsevgә әđerlәnev eştәrә jaqşь bara. Kәđgә a—x kampanjahь planь kyptәr inde kalxuz hәm ajrьm xuzalьqtarqa jetkәrelgәn. Arьş esәn әđerlәngәn parlarđьŋ 5% tь irtә hәm vaqьtlь hәrelgәn par.

Narkamzim planь bujьnsa arьş sәsev 188900 ga bulьp, ytkәn jьlqa qaraqanda 4,5% qa artasaq. Kalxuzsь hәm ajьrьm xuzalьqtarđьŋ kәđgә sәsev eşenә әđerlәktәreneŋ kileşenә qaraqanda arьş sәsevđeŋ artьvь 4,5% menәngenә qalmaj, kybәrәk artьvь kәtәlә.

Oşonoŋ menen bergә Өfә kantunьnda arьş hәm haban aşlьq sәsev eşә 1913 nse jьlqa qaraqanda 19% qa artqan. Bьl 19% qa 1930 nsь jьlqь kәđgә sәsevđәge yƀeştәlә quşqanda sәsev majđanь artьv 25 % qa jetәsәk.

Ә. Vәlejef.

Jьlajьr k—nьnьŋ jalan rajunьnda jađ başьnan birlә jamqьr javqanь juq.

Sәjәt battal kalxuzьnda 2000 giktar sәsev majđanь qara jata (sьqmanь) sьqqandarь la hulьp ultьralar. Өndoŋ bәtә 80 humqa la tabьlmaj, xalьq aqtьq malьn hujarqa mәzbyr bula. Bьl xәl kilәsәktә mal hanь kәmejәsәgen kyrhәtә. Xәkymәt urgьndarь XALЬQTЬ AĐЬQ MENӘN TӘ'MIN ITEV SARAHЬN KYRERGӘ TEJEŞTӘR.

S. Ьrьƀqulьf.

Majsьlьq kapiratsejəhenen eşen jənləndererge kərək.

Ytkən 27—28 nse ejjyndərðə Ə̈fə qalahьnda Başqortostan majsьlьq sajuzьnьŋ urьndaqь eşselərðən qatьş menən əlkə kəŋəşməhe bulьp ytkəne. Kəŋəşmə majsьlьq kapiratsejəhe sistimahenen tədeləşə, kalxuzdarða eşləv, prajьzvudstva həm maj əðerləv eştərenen barьştarь menən tanьşqas bьlarða bajtaq jeteşheðlektər tabьp, ularðь tədətev həm eşte jaqşьrtьv həm kiŋejtev esen kərəkle saralarðь bildələne.

Məhələn kəŋəşmə oşo maminttarðь ajьrьp kyrhətte:

Başqortostan majsьlьq sajuzь urьndar menən jenle elemtə lə totmaj, urьndarqa vaqьtьnda asьq həm anьq diriktif həm kyrhətmələrðə jeberməj, şul ajaqlь urьndarqa jetəkselege bьk jomoşaq. Janь tədelgən rajsajuzðar eşlekle apparat menən ðə, jetəkse belgestər menən ðə jetərlek tə'min itelməgəndər; şul ajqanlь urьndarða eştə totqarlьqtar, insejativahьðlьq, eşselər jьş alьşnьp torov, eştə elemtəheðlek, kantryl zadanejələr atqarьlmav, eştə planhьðlьq, eştə ucutqa almav davam itep, sajuz urьndaqь eştərðən tulь xəbərhed tora. Urьndarqa jebərelgən spisejalistərðən ðə kybehe tejeşhed eştərðə qullanьlalar.

Ere hetsəlek kalxuzdarðan sara ketəvðərə tədəv juləndа sara kyrelməgən. Qalqan kalxuzdarðьŋ ðа kybehe prajьzvudstva plandarь menən tə'min itelməgəndər, eştə ucutqa alьv həm eş xaqь tyləv turahьnda kyrhətmə almaqandar, iðep, jeretəv blankь həm kənəgələre juq.

Aŋ—beləm, mədəni tormoş eştərə, batrak, jarlь həm qatьndar arahьnda eşləv juq. Satsejalizem jarьşь, eştə ratsejanalizatsьjə, udarsьlьq urьndarða qullanьlmaj. Kapital tədəleşkə, prajьzvudstvaqa həm malsьlьqtь jaqşьrtьv saralarьna jebərelgən kriditttər tulь fajðalanьlmaqandar, jerle summalarðь bьk jomoşaq mabilizavat itelə. Səsəv kampanejəhьn ytkerev həm maj əðerləv planьn atqarьv tejeşle timp alьmaqan. 26 meŋ ĥəbenə kilevselərgə majsьlьq sajuzь tejeşle jetəkselekte kyrhətməgən.

Hət—maj kantraklaşьv plandarь anьqlandьrьlmaqan, maj əðerləv zavьttarьna 15 kilamitьr urьnьna barь 7—8 kilamitьr təbəkkenə hət kiterevgə bьqьtьrьlqan. Hət buşatьv punkttarь səltərə təjeşle rəveştə həm handa tədelməgən. Xosusьj siparatsьrьlarqa qarşь kərəş jetərlek tygel, bьl turala qarqьv hьnьləş kyrelməj. Patrip—şirkəttər hət tapşьrьvsьlarðь sənəqət tavarь menən tə'min itev ðə Narkamturgktьŋ bojroqtarьn jerenə jetkerməjðər. Maj əðerləv tirəhendə jəməqət fikere mabilizavat itelmə. Zavьttarða majðьŋ səfatь nasar itep əðerləne, mastirdarðьŋ kvalifikatsejəhь tybənlek həm zavьttarðьŋ nagruzkahь aðьŋ səbəple maj xaqь qьjbat təşe; miskələrðən xaqь bik qьjbat, maj kantraklaşьv plandarь jerle əxvalqa qarap tikşerelməgən həm ber xualьqqa jetkerelməgən. Avьldar patrip—şirkəttər menən majsьlьq kapiratiftarь arahьnda anьq bylenməv ajqanlь majsьlьq zavьttarь təbəgendə lə patrip—şirkəttər eşləp, kərəkhed kankurinsejə tьvðьralar.

Mal aðьqь jeteşterev hamanda tejeşle rəveştə xəl itelməgən, planlь ber juloqa qujьlmaqan. Hətle mal toqomon jaqşьrtьv eşe baş'aqьs xəldə genə, it əðerləvsə ojoşmalar planhьð eşləp, hetsəlek fajðahьn kire qaqalar. Başqortostan majsьlьq sajuzь plan tədəgəndə jerle xosusejət, əxval həm şarttarðь jetərlek iĥkə almaj. Zaatiznik eşselər kybehensə yð xeðmətterendə qullanmaj şul səbəple majsьlьq eşendə mos'ylek hidməjðər, şunьŋ əĥtəvenə kybehe avьl xuzalьqьn bigerəktə malsьlьqtь janьsa qujьvqa əðerlekhed, handarь lə jetərlek tygel. Jəş malðь kantraklaşьv, mal aðbarðarь həm silus binalarь haləv kevek saralar jomoşaq, avьldarðaqь malsьlьq vakhejələren jomoşaq fajðalanьlьp, şul ajqanlь majsьlьq jaqşьrtьv minimumь bik jarlьlar həm kalxuzslar ytkerelməj. 1930 jьlьŋ jadqь səsəvðə mal aðьqь səsəv jetərlek kiŋejtele almanь, hьjbrdarðь keslə aðьqtar menən tə'min itev ðə jetərlek bulmanьsa, planðь barь 60 % ь qьna atqarьlðь.

Kəŋəşmənen qararðarь.

Kəŋəşmə majsьlьq kapiratsejəhь sistimahьnь ojoşov eştəren anьqlandьrьrqa, Majsьlьq Sajuzьnьŋ apparatьn eşlekle həm sajsьj totanaqlь eşselər menən kəsəjtergə, jetəkse eşkə urьndardan iŋ təərbiələ eşselərðe yrlətergə, rajsajuzdar menən tybən ojoşmalarqa jetəkselekte, eştə planlьlьq həm geðen kəsəjtergə, ere hetsəlek kalxuzdarðan hət ketəvðərə tədergə, maj zavьttarь təbəktərən zavьttan har jaqqa 15 kilamitьr jerðə 100 % kantraklaşьvqa ьlьqtьrьrqa, xosusьj maj jьjьp hatьvsьlarqa həm xosusьj siparatsьrьlarqa qarşь kərəştə kəsəjtergə, maj əðerləv planьn atqarьv esen jəməqət fikeren tuplap, plandь tultьrmaqan esen rajsajuz rəistərən məs'yl hanarqa, majsьlьq kapiratsejəhь təbəktərəndə patribitəl jəmqijətenə maj əðerləvðərən tьjarqa tejeş taptь.

Kəŋəşmə maj zavьttarьna hət tapşьrьvsьlarðь tavar menən tə'min itevðe, majsьlьq mastirdarьn əðerləvðən səfatьn jaqşьrtьp, srugьn ðа oðonajta təşergə, maj eştalarьn eş xaqь menən tulь jьl bujьnsa tə'min itərgə, eşləp sьqarьv kytorev [illegible] tulь naqruzkь kevek juldar menən majðь əðerləv xaqь arzanajьtьrqa, maj miskələrðən Başqortostanðьŋ yðondə eşlətep, arzanьraq xaqqa təşerergə, maj taşlav esen aftamabil, muturlь kəmələrðən fajðalanьvðь bojomoqa aşьrьrqa, avьldavda qьr badðarь eşləvðə kəsəjtergə, təp eştə kalxuz həm saxuzdarða tuplap, ularða dəjəmləşterelgən dur ketevðər ojoştorqa, kulaktarðan tartьp alьnqan maldarðь şularða tuplarqa, ularðь jəlbar həm aðьq menən tə'min itərgə, malsьlьq belgestərðən satsejalizem eştərenə buşatьp, spisejalis itep yð urьndarьnda qullanьrqa tejeş taptь.

Kəŋəşmə sajuzqa mal aðьqь səsəv esen kiŋejtevgə, avьldarðь mal aðьqь orloqo menən tə'min itərgə təklif itə, bьqa kridit birevðə kəsəjtevðə talap itte şulaj uq jaqşь toqomðaqь mal bytterev eşen kəsəjtevðə tejeş tapte.

Kəŋəşmə malsьlьq xuzalьqьn jaqşьrtьv kadrlar jeteşterev satsejalizem jarьşь udarsьlьq menən hanьn kybəjtev mal adьqьn əsəsen (siluslav), mal adьqьn [illegible] tьv it əðerləv esenej plandarðьn [illegible] Başqortostanda malsьlьqtь kytərev planьna nьqьraq bəjləv jaqşь maldarðь hujьvðan haqlabьv mal sajь mos'ələhьnə lə tuqrap ytte. Kəŋəşmə kadrlar mas'ələhendə jerle milləttərðən majsьlьq belgestərə əðerləv mos'ələhenə əhəmijət birergə tejeş tapte.

Iħke əðərðər tabьv.

Başqortostandь əjrənev jəmqijəte tarafьnan il əjrənevgə sьqarьlqan itnagrafejə ətrəte ojilmi—tarixi jaqtan dur əhəmejəte bulqan əðərðən „KITABƏ AQLIDIS" tigən ber əðər taptь. Bьl kitaphiqri 184 nsь jьlda jaðьlqan qorəbso, pirgamint qaqaðda. Xatto nəsex menən əðər 278 bit, hər bitəhendə 15 jul jaðьvlь bitten dəvmele 16—25 santimitьr. Başьnan başlap kitьpn hyðe: „Əmələtel əvvəl minəlkitabi Əmoqtəte hejə şajen lja cəzo ləhy" aðaqь bitendə huŋqьjadьvь bьlaj: „Məxərrirəhy və məsəvvidehu Mexəmməd Saqid sənəte ərbəqə və Ĥəmənino və mi'ə" tejəlgən. Kitap həndəsə turahьnda jaðьlqan.

Başqortostan tupьrsaqь—hьðьbьnda haqlanqan bьl kitap beððeŋ fikerse sit quldarqa jebərelergə tejeş tygel. Jəki jəmqijət jəki institut bьl kitaptь alьv sarahьn kyrer tip ьşanabьð.

2 nse dykəmittər məzmyqəhe bьl əðər Qьraj avьlь Jərməxəmət Qaðbrqulьf tigən ber başqort aqajðaь qulьnda haqlanqan. Bьvьn bьvьndan haqlanьp kysep kilgən bьl əðərðeŋ yð urьnьnda tarixi dur əhəmejəte bar. Bьl əðər 18 nse bьvat baştarьnda ginirəl Skoblef vəkiləneŋ qulьnda jəzeren jul menən teşep qalqan. Bьl məzmynьŋ 1735 nse jьldarðan başlap, Barьn, Əjðə Neðojьr ьrьv başqorttarьnьŋ zavьttarqa jer hatьvðarь turahьnda davðarqa qaraqan kyp məqlymottar bar. Əðərðə ejəhe ətrəkə tapşьrðь. Tyv iĥkergən, jьrtьlqan, jaðьvь bar tik bik keslək menən uqьlqa. Bьl əðər Ə̈fə il-tь myzejenə jebərelde.

3 nse Təxfət kantunьn ken lək dəftəre zurnalь tabьldь bьl ðа myzejgə jebərelde.

4. 1835 jьldarðaqь başqort qəskərənen ber tьvь tabьldь. Bьlar ðа myzejgə jebərelde.

Q.V.

— Pugacuf irege uramь 10 nsь jortta torovsь B. I. Biliski Ufimka ьlьqьahьnan ylek xəldə tabьlqan.

Başqortostanda qoş əðerləv planь.

Başqortostan savda x. kamisarlьqь ergəhendə jьjьlqan maxsus kəŋəşmə 30-31 nse jьlda Başqortostanda hujqan qoş əðerləv turahьnda kantryl sьjfьrðar raĥlanь. Bьl planqa kyrə bьjьl bətəhe 105 meŋ par tavьq, 24 meŋ par qað, 6 meŋ par əjrək, 5 meŋ par kyrkə, (bətəhe 139 meŋ par, jəki 76 vagun bulasaq) əðerlənəsək. Bьl əðerləngən qoştan 78500 par tavьq (75%) 18600 par qað (66%), 2500 par kyrkə (60%) 2500 par əjrək (50%), zagranitsaqa sьqarьvqa bildələnə.

Bьlarðь təp əðerləvse itep Başqortostan qoşsoloq sajuzь bildələnep, Başsajuz səltərə lə uqa kantragint bulьp qoş əðerləvgə qatьşasaq.

Qoşsoloq sajuzьna zagranitsaqa oðatьlasaq poştarðьŋ tereləj hatьp alьnqandarьn maxsus tərbəjələp himertev saralarьn kyrergə quşьla. Qoşsoloq sajuzь bьl eşkə aldaqь 1 nse sintəberðən kisekməj başlarqa tejeşle.

Əðerləv xaqtarь ytkən jьldaqьsa bildələnə: tavьqtьŋ parь 1 hum 50 tin kyrkə həm qaððьŋ parь-4 hum, əjrəkteŋ 1 hum 85 tin. Kəŋəşmə bьl xaqtarðьŋ baðar xaqьnan 50-75 % arzanьraq bьlьvьn iĥkə alьp xalьqtь qoştarьn tapşьrьvqa qьðьqtьrьv esen xaqьnьŋ ber adьn tavar menən birergə tejeş, tabьp Narkamturktan bьnьŋ esen fund ajьrьvðь horanь.

Xəbərselər dəftərenən

Agranum juq.

Arqajaş kantunь, Qonoşaq jorto, taða orloq jeteşterev, kust berəkməhendəge agranum berensə ejjundən uqьrqa kiteve səbəple huqьr keşə hьmaq agranumhьð torop qaldь.

Baş kalxuz sajuzqa agranum horap xəbər itelhə lə, bьqa tiklem bьl turala ber xəbər ðə birgəne juq.

Taða orloq jeteşterev kalxuz bula toropta, agranumhьð jəşəve kileşkən eş tygel.

Iljasьf.

Eşbatьrðarьkalxuzda

Aĥnaj jorto, (Estərle kantunь) Tybən—Juldaş avьlь 45 kenə jort xuzahь bulьvqa qaramaĥtan 1929 nsь jьldьŋ kədendə ikegə bylenep: berhe „Qurqaşlь" isemle kalxuzqa ikensehe bergələp jer eşləv şirkətenə ojoşqajnьlar.

Totoş kalxuzqa kyskən sorða ikəhelə bergə „Qurqaşlь" iĥemle kalxuzqa ojoşop eş kyrə başlanьlar.

Jað kenə qurqaq irðər kalxuzdan sьqalar. Eş batьrðarьnan 19 jort kalxuzda qala. Xəðergə kendə kalxuz qaramaqьnda 2 tirmən bar. Səsəv majðanьn 25 pratsintqa arttьrðьlar. Kyptən inde parnə jerðərə herəlgən. Kalxuz aqzalarь eşkə kyŋelle həm berðəm sьqalar. Tik maşina—eş qoraldarьqьna jeteş tygel. Ajьrьm xuzalьqtar kalxuzdьŋ eşenə qьðьqhьnьp qarajðar. Keðgə aqzalarðьŋ hanь artьv kətelə.

F. Buran.

Nasar brigadir.

Arqajaş kantunь Majsьlьq kalxuzьnьŋ brigadire Julmexəmmətef Əxmədej hər vaqьt esep iĥerep jərəve menən, xəkymət tarafьnan birelgən səsəv orloqon vaqьtьnda tejeşle rəveştə tikşerməj, həm yðenə səsergə birelgən 8 bot jarьm orloqtь tulьhь menən səsməjensə, baðarqa sьqarьp hatqan.

Oşo kendə Julmexəmmətefteŋ bətə jeren syp—sar qaplap orloqonьŋ 50 prnsitьla səselməgən tip əjterlek.

Bьndaj yð fajðalarьnqьna kyðətep jərəgən brigadirðarqa kyð qolaq bulhьndar ine.

Belevse.

Kəndə ydət! BELDERELƏ

„Mupr" qala kəmitət Lunacarski baqsahьnpa 23 nse ejylkis səqət 6 la Mupr jəcəjkəhe bjuralarь həm təftiş Kəmisəj ələrenen jьjьlьşь bula.

1 nsə avqьs kenən ytkərev məsələlə qarala. Kilev məzbyri.

QALA KƏMITƏTE.

Qala səvite,

1908 nse jьlqь prizьjvniktərðə tikşerev esen ankita alьvsь qala Səvite həm kamsamul aqzalarьna şul ankitalarðь 19 nsь ejjylgə tiklem kəmisejəgə tapşьrьvqa təqdim itə.

BAPP plinumь saqьrьla.

20 nse ejjyldə kis səqət 6 la Başqortostan pralitarejat jaðьvsьlarь assatsejatsejahьnьŋ 2 nse plinumь asьla:

KƏN TƏRTIBE:

1. Sьvaş ədəbejəteneŋ xələ həm yĥev pirispiktivahь (Daklatsь iptəş Jakьvlьf həm Svitkuf).
2. Başqort jaðьvsьlarьnan Afzal Tahirьf həm Qjəbəj Dəvlətşin iptəştərðeŋ izattarь turahьnda. (Xənəf Naum)
3. BAPP tьŋ urьĥ siksəjəhe aqzalarьnьŋ izattarь turahьnda (A. Gufman).
4. Başqort tejatьrьnьŋ pirispiktivalarь turahьnda. (D. Jultьj).
5. „Yktəber" zurnalьnьŋ daklatь (S. Qudaş).
6. Tərlələr.

BAPP bətə qьðьqhьnqan iptəştərðə saqьra.

20—21 nse ejjyldər ðə „Jəştərgə kammunislьq tərbəjəhe jortonda" bulasaq.

BAPP Sikritarejatь.

Tədətev.

„Başqortostan" gəzitəneŋ 141-nse hanьnda baĥьlqan—garnьs sburðarь turahьndaqь Başsavnarkum qararьnda 5 nse matdəgə birelgən 2 nse iĥkərmənən huŋ:

3) Kalxuzdarðьŋ orloqtarьn taðərtьp birgən jəki maj hьqqan esən garnьs sburь dəjəm nigeððə alьna, şunьŋ menən bergə kalxuzdarðьŋ yð pritprejətejələre başqa tarttьrьvsьlar jəki yð aqzalarь bulhala garnьs sburьn alalar.

6) Pritprejətejələrə jəki arindatьrðar garnьs sburьn orloqlata alьrðar.

Garnьs sburь, eşləv esən nindəj orloq kilterelgən bulha şul orloqtan alьna. Eşlərgə kilterelgən orloqtan başqa kyltura menən garnьs alьv rəxsət itelməj.

IĥKƏRMƏ: Eşləv esən qatnaş kyltura kilterelgən bulha garnьs sburь qajhьhь kyberək bulha jaŋqьð şunьhьnan qьna alьna tigən jəmlələr teşep qalqan; şularðь tədətep uqьrqa.

Kendəlek vaqiqalar

—„8 nse mart" fabrigьnda eşləvsə A. Palixьf nagandan atьp yðen jaralaqan.

Yktəber uramь 43 nse jortta torovsь X. Fəjzullin itek urlap totolop, eĥtənən jenəjət eşe tədəlgən.

Ridaktьr: B. IŞEMQJUL

Pajlь Savða—sənəqət şirkəte „Başkanditer"ðьŋ 1930 nsь jьldьŋ 1 nse aprilenə

HƟÐƟMTƎ BALANЬSЬ.

AKTIF

XISAP ISEMDƎRE.	Summa: Ajьrьm	Summa: Dəjəm	Bətə balanьsqa %
1. Aqsa summalarь	—	46862—15	23,0
2. Qьjbatlь qaqьðdar	—	3150 —	1,5
3. Paj həm akeejələr	—	1575—47	0,8
4. Tavar	—	2858—70	1,4
5. Alьnqan vikseldər	—	20000 —	9,8
6 Matirjaldar	—	51661—36	25,4
7. Milek:			
a) Bina həm qaraltьlar	3510 00		
b) Jьhaz həm qorolmalar	27864—90	31374—90	15,4
8. Rascuttar:			
Padatcut summalar	212—75		
Alьvsьlar	39972—89		
Pastavşiktar	236—90		
Xeðmətkərðər	24—71		
Tərlə keşe həm mə'əssəsələr	5006—49	45453—74	22.5
9. Aldaqь jьl sьqьmdarь		393—40	0,2
Balanьs		20329—72	100

PASSIF

SCUT ISEMDƎRE.	Summa: Ajьrьm	Summa: Dəjəm	Bətə balanьsqa %
1 Kapitaldar:			
Paj kapitalь	65876—49		
Zapas kapital	10985—30		
Məxsus kapital	981—16		
Amartizatsejə kapitalь	10262—77	88105—72	43,3
2. Fundtar həm rizireftar:			
Eşselər tormoşon jaqşьrtьv fundь	6990—48		
Aldaqь sьqьmdь qaplav fundь	255 —		
Primejə birev fundь	1677—39	8922—87	4,4
3. Birelgən vikseldər		520 —	0,2
4. Rascuttar:			
Alьvsьlar	627—90		
Pastafşiktar	4123—53		
Xeðmətkərðər	1540—37		
Tərlə keşe həm məəssəsələr	20135—98		
Padatcut summalar	96 —	26523—78	13,1
5. 1929/30 jьldьŋ 1 nse jartьhьnda tabьş		79257—35	39,0
Balanьs		203329—72	100

TABЬŞ—ZЬJAN IĤƎBE.

1. Savða sьqьmdarь	13702—12
2. Tyləngən prasinttar	543—23
3. Pramьslavaj nalugь	33268—88
4. Tavar tulmav	655—86
Bətəhe	48170—09
Tabьş	79257—35
Balanьs	127427—44

1. Tavar hatьvðan bətə tabьş	118593—03
2. „ eşləvðən	6992—38
3. Alьnqan pr. ttar	1714—74
4. Artьq sьqqan tavar	127—29
Bətəhe	127427—44
Tabьş	
Balanьs	127427—44

Pravlinjə rəise **(N. Nazarьf.)**

Təftiş kamisejə rəise **(Mamajьf.)**

Başbuxgaltir **(A. Ostirtag.)**

TABЬŞTЬ BYLEV

Oaðna daxutьna	15,851 hum 47 t.
Zapas kapitalqa	6,340 hum 59 t.
Eşselər tormoşon jaqşьrtьv fundьna	6,340 hum 59 t.
Pajşiktarðьŋ dividint:	
Dəvlət pridprejətejələrenə	25,362 hum 35 t.
Kapiratiftarqa	25,362 hum 35 t.
Bətəhe	79,257 hum 35 t.

Bьl balanьs Başnarkamfin ergəhendəge 1929—30 nsь jьlda Başqortostan savða həm sənəqət trist həm berektərenen balanьs həm scuttarьn qarav həm raĥlav mə'əssəsələr ara kəmisəjəhendə 1930 jьldьŋ 7 nse ejjyndə (prtakul № 7) qaralьp Başsavnarkumdьŋ 1930 j. 17 nse ejjyndəge № 28 qararь menən raĥlanьp iqlan itelevgə rəxsət birelə.

Juqaltqandar.

Arqajaş k—nь, Mətəl avьlь gr—kahь Xafizьva Mərxəbə, 12 nse ejjyndə 4862 numirlь kamsamul bileten, Məskəv tiksil vuzьnda uqьqanlьqqa həm tiksstilnej vuzdan Məskəv Middaqьna kyskənlekkə alqan spraf-kalarьn juqaltqan.

Arqajaş k—nь, Butykьf avьl grazdanь Allabirðin at kartьckahьn. Tamjan—Qataj k—nь, Şərip avьlь ərtileneŋ 4 baş atь juqalqan:

1. Horohьmaqьraq kyk ajqьr, uŋ qolaqь tləngən, 6 jəştə.
2. Harь. qolonlo bejə, uŋ qolaqь teləngən. 4 jəştə.
3. Qara byrtə at. Artqь botonda „C" „b" damqalarь bar.
4. Turь bajtal, 2 jəştə, uŋ qolaqь arttan ujьlqan.

Tamjan—Qataj k—nь Şərip avьlь grazdanь Qlizətyllin Fəjzulla, 5 jəşlek turь ajqьr juqaltqan. Damqahь; uŋ qolaqь arttan ujьp alьnqan. Ikensehe: saptar bejə uŋ qolaqь arttan ujьlqan. Jəşe 17 lə.

Tamjan—Qataj k—nь, Şərip avьlь Rəxmətyllin Əxmət 4 jəşlek jerən ajqьrьn juqaltqan. Uŋ qolaqь arttan ujьlqan.

Tamjan—Qataj k—nь, Şərip avьlь.

Məqəfurьf xafiz kerən bejəhen. damqahьð, 4 jəştə, sьqьrsaq aĥtьnda adьraq aq jənə bar.

Məsqyt k—nь, Abzaj avьl grazdanь Xəjrullin Qlibatulla xərbi bileten; Jьlajьr k—nь, yĥərgən jorto, gr—nь Kubikьf Əxmətsada at kartьckahьn. Arqajaş k—nь, Nurkin avьlь gr——nь Timirbulatьf Sadiq SXLR sajuzьnьŋ 36414 numirlь bileten;

Qьðьmdь eðləjem.

21 nse jьlda mineŋ qьðьm Ramazanьva Səmixə, Mexəmmət jar avьl prejutьnan, başqa balalar menən Aşxabat qalahьna oðatьlqajnь. Huŋьnan Ərinbur qalahьnda tip işetep barhamda, eðləp taba almanьm. Işetevse kyrevselərðən tybəndəge **ədris** menən xəbər itevðəren horajьm:

Jьlajьr k—nь, Iðelbək avьlь Işbirðin Ramaðan.

„УKTƎBER BALASЬ"

Kyp hyrətle, sikheð kyŋelle, baj xuduzьstьvalь balalav zurnalь.

UNDA: Matur, matur xikəjələr, şiqьrðar, filjətundar, xattar, kendələktər.

UNDA:—Jьrðar, taqmaqtar, ujьn—kəlkələr, mədəktər, jomaqtar fən—tixnikə, nuta—muzika, tejatьr həm başqalar bar.

Zurnal jəŋle, jeŋel, təmle balalar tele menən satsejalizem teðəleşenen, rivəlytsejun kərəşteŋ bətə kyrneşen asьp birə. Balalarqa əĥta, qьðьqlь xuduzьstьva mitьðь menən sьsь kyməkselek, internatsejanalsьlьq, kammunizem tərbəjəhen birə.

„УKTƎBER BALASЬ"n bətə bala jaratьp uqьj

„УKTƎBER BALASЬ" jəkmətkehe həm tixnikəhe menən tanьlqan zurnal.

Jaðьlьrqa aşьqьqьð.

Balalarьqьððь iŋ qibatlь berðən ber ayləktən məxrym itməgeð. Məktəp həm ətrəttə iŋ kərəkle qoraldan sittə jəşətməgeð.

Xaqь oshod: 3 ajqa 45 tin
6 ajqa 80 tin.
1 jьlqa 1 hum 50 tin.

ƎDRIS:
Moskva, Nikolski 10, Sintrizdat

„Yktəber balasь".

„Yktəber"

ZURNALЬNA JAĐЬLЬQЬĐ!

Ɵ KINO-TIATЬRÐA FЬNDA BƟGƟN: Ɵ

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — Əskenə ken (18, 19,20 ijyl) Stats-sikritar bisəhe. Sьjanstar 8, 9-30, 11 səqəttə başlanalar.

IÐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar — XAKIM REJTƎN

Qьðьl jondoð KINAHЬNDA — Sejanьstar: 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar. — (17-31 ijyl) GIRMAN BAJAVIGE MARAL Sьjanstar 8, 9-30 11 səq. başlana

„5-Maj" (iĥke Ɵfələ) — 18 həm 19 ðьnda HЬNЬŞ Sьjanstar jaŋьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит 192№

Berəmləp xaqь hər jerdə 5 tin.

Bətə donja pralıtarđarь вerəgeзeđ!

Jəkşəmbe
20—Ejjyl 1930 jьl.
№ 166

BAŞQORTOSTAN

Avƣьs ajь əsən „BAŞQORTOSTAN“ ƣa jađьlьrƣa onotmaƣьđ!

V.K.P.(в)nьŋ Başqortostan Өlkə. K-te. həm Başsik urgьnь.

Huŋƣь səƣəttə

LUNDЬN. Lankeşir qalahьnda əngeliz impirejə ximejə tristeneŋ zavьtьnda şartlav bulьp 2 əşse hələk buldь.

STUKHVLEM. Faşistar şvit kammunist i. Malmigə hezym itep kəsləp aftamabilgə ultьrtьp ber uramƣa iltep taşlap kittelər.

BIRLIN. Kampartejə 1 nse avƣьsta Birlinden Lystgratin səbəgəndə dimanstratsejə jaharƣa bulƣajьn. S-dimakrattar bьƣa qamasavlav əsən 1 nse avƣьsta şuluƣ urьnda yđđərenen „huƣьşqa qarşь" dimanstratsejəlarьn ytkərəsəktəren iƣlan ittelər.

VINA. Kampartejə 1 nse avƣьs kənenə əđerlək kampanejəhe „y t k ə r evgə əđerlək kyrev a j q a n l ь b i k kyp urьnda faşist rizimenə həm xuƣalьƣ alьp barьvьna qarşь massьvьj pratis jьjьlьştarь ytkərde.

AFINA. Bolƣarejə xəkymətə Gritsejə tavarđarьna puşlina kəmetməv ajqanlь Gritsejə xəkymətə Bolƣarejə menən savđa kileşeven boddo.

VINA. Rumanejə əəskərenən qaşьr kitevđər kybəjev ajqanlь xəkymət totoƣan dizirtirđərđe bik qatь jazalata başlanь. Kənstansa qalahьnda 3 dizirtir haldat ƣəmərlək məzbyri xeđmətkə 22haldat 20 jьlƣa katorƣa xəkem itelgən.

LUNDЬN.Millət məzlese kansirvatьrđarđьŋ xəkymətkə əşənməv turahьndaƣь təqdimen 241gə qarşь 312 tavьş menən kire qaqtь.

Lurdtar palatahь qatьn ƣьđđarƣa (jerle iđara başlьqtarьna irđər menən ber tigeđ xoquqtь) lurdtar palatahь aƣzalahь bulьv xoquqьn birev turahьndaƣь təqdimdə 43 kə qarşь 53 tavьş menən kire qaqtь.

Amirikala krizis kesəjə.

VAŞINGTUN. Amirika jer əştəreminsterlegə avьl xuƣalьƣь pradukttarь xaqьnьŋ 1922 nse jьldan birle iŋ nьq arzanlanƣanlьƣьn iƣlan itte.

Xəđer Quşma Amirikala səneƣət əşselərenen əş xaqь 1928 nse jьlьƣьnan 12 % ə ytkən jьlьƣьnan 20% tybən. Qьjbatlь qaƣьđđar xaqь ejjyn ajьnda aprildəgenən 25 % tybənərək buldь.

Hindestanda kerəş davam itə.

LUNDЬN. Əngeliz ajьrplandarь 2 kən bujьna xusmanxə, Məxmətlegə qəbilələrenə bumba taşlanьlar. Jerle qəbilələ Pəşavər qalahь təbəgendə kesle aktiflьƣ kyrhətələr. Qajber ətrəttər Əngeliz əəskərenən qorƣav xattьn jьrьp kerđelər.

Bumbaj əlkəheneŋ Tunə qalahьnda bumbaj gubirnatьrь jьjƣan kənfirinsejələ jerle iđara vəkildərə səneƣət həm avьl xuƣalьƣьnьŋ bik nьq kriziskə ƣoƣrap, xalьqtьŋ tulь bəlgənlekkə teşəvə kətəlevđə kyrhətep, xəkymətteŋ jarđam kyrhəteven talap ittelər,

Javrupa fidaratsejəhe teđəvgə qarş.

BIRLIN. G r i t s ə j ə, D a n e j ə, N a r v i g e j ə həm Litva xəkymətterə Fransejə tьşƣь eştər ministere Brejandьŋ Javrupa fidiratsejə sajь təđev turahьndaƣь təqdimenə əsəsi rizalьƣ belderep, Ləkin yđ jaqtarьnan hər tərlə şarttar qujьp javap birdelər. Məhələn Gritsejə bьl fidiratsejəƣa Tərkejənə ьlьqtьrьvđь şart itə. Danejə Javrupa məmlekəttərenen bətəhen millettər ligahь aƣzahь bulmaƣandarьn da kertevđe şart itə Litva bьl fidiratsejəƣa inev əsən Pylşa-Litva sige teđəteləvđe (Vilna əlkəhe Pylşənən alьnьp Litvaƣa birelevđe) şart itə.

Angelejələ əşsələr xəkymətenen xəle avьr.

LUNDЬN. Unhьđđa bik kyp sitenlektərgə əsərəqan əşsə partejəhь xəkymətenə Məjsьr vaqiƣalarь jaŋь sitenlektər tuđьrđь. Angelejənьŋ yđəndə jer kymere paxutь məs'ələhe dur sitənlektər tuđьrь; lurdtar palatahь millət məzlese inđergən bətə tədətmələrđe kire qaqtь. Xəđer bьl zakun məs'ələhendə xəkymət aldьnda əs tərlə jul tora;jə bьl zakun prajьktь raƣlanmavƣa kynep lurdtar palatahь aldьnda baş ejev, jəki burstar palatahьna qarşь kərəşəsəp,niđaj bulhala başqa bərər hьltav tabьp jaŋь hajlav iƣlan itev jəki appazitsejə menən hatьvlaşьv başlap, lurdtar palatahьnьŋ pazitsejəhen ydgərtergə tьrьşьv. Bərense juldь qabul itev əşsələr sajuzь menən xəkymət arahь bətənlej bođolьvƣa səbəp bulsaq. Şul uq meldə xəkymətten kypselege lurdtar palatahьna qarşь kərəş asarƣa la teləməj savđa ministere huŋƣь julƣa kerep jer kymerə səneƣəten həm badarьn jaqlavь maqsatь menən appazitsejə menən hejləşep aŋlaşьvьb zakundьn ber ađ eləşen bulhala ytkərevđe talap itə.

LUNDЬN. Libiral partejəhenьŋ parlamint fransejəhe finanьs zakun prajьktьn qaraƣan saqta partejəneŋ ьsьnlap t ikegə bylenevə məs'ələhen tьşerep ytte. Bьl zakun turahьnda tavьş birgən saqta Llujđ Zurьz gruppahь kansirvatьrđar jaƣьna quşьlьp, ikense ber gruppa tavьş birevđə qatьşmaj qalьp, bьl ajqanlь xəkymət betenlej jeŋelə jađьr, saq—saq qьna qotolьp qalƣajьn. Traksejə: xətta xəkymətteŋ jeŋelev ixtimallь bulƣan vaqiƣalarđa la fraksejə ber avьđđan, ber jaqqa tavьş birergə tejeş, tip qarar sьƣarđь. Fraksejənьŋ bьl qarary Makdanəld xəkymətə əsən jaŋь qьrqьnьs tuđьra, iŋ jaqьn vaqьtta ul jeŋelep, eş başьnan kitergə məzbyr bulьv ixtimallь bar.

Makijef

zavьtь „jəməƣət buksirь" na

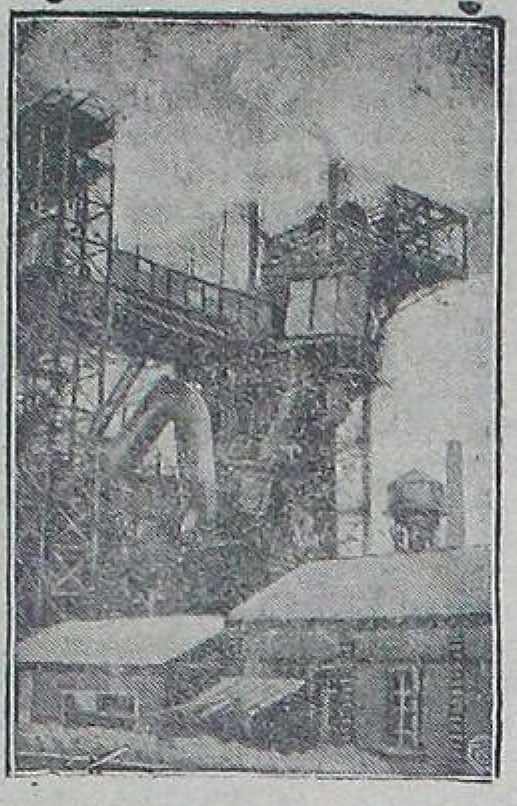

Stalin zavьtьnьŋ praizvudstьva kənfirinsejəhe eşləp sьƣarьv programmahьn ytəvđə arƣьa qalƣan Makejefka mitallurgejə zavьtьn „jəməƣət buksirь" na alьrƣa qarar sьƣardь.

Makejefka zavьtьndaƣь udarniktar menən berlektə zavьttьŋ əđəkiktərđə bəterəv əsən unda iŋ jaqşь praizvudstva udarniktarь diligatsejəhe jebərelə.

Hyrəttə: Nakejefka mitallurgejə zavьtьndaƣь №1 dumna mejese.

Makdanəld xəkymətə kampartejəƣa iđərgə tьrьşa.

LUNDON. Kompartejə urgьnь "Dəjli vorker„ đeŋ jađьvsьlarьnan Pristeli,Patrisun həm vorttьntərməgə jabarƣa xəkem iteləvə ajqanlьbьlgəzittəAngələ jəkampartejəhe palitbjorahьnьŋ beldermə̈he bəƣьbьp sьƣtь Bьl beldermə.

—"Dəjli vorker„ ƣa qarşь qatь saralar kyrelev "əşsələr xəkymətenen əşsələr sьjьfьna qarşь hezyme, kapitəlistar həjymenen ber əşsə itep qaralьrƣa tejeşle. "Dəjle vorker„ ƣa hezym jahalьvđьŋ səbəbe unьŋ xeđmət xaqь teşerelevgə huƣьş əđerlənevgə qarşь, Hindostan rivəlytsejəhen həm səvittər sajuzьn jaqlap kərəşevgə jətəkşelək itevə "Dəjli vorker đan qulьƣьđь alьƣьđ. Bətə səjesi məxbystərđə qotƣarьƣьđ Hindostandaƣь xərəkəttə imperejəlizm iĥeve əsən hьs ber keşe, hьs ber tup birelməhen Səvittər Sajuzьn jaqlaƣьđ. Rivəlytsejen xəkymət tədevgə taban alƣa "tej.

Donja krizise kesəjə

BIRLIN. Girmanejəla—rəsmi xəbərđərgə kyrə—səneƣət krizise kesəjə bara. Məhələn Rur tav səneƣətə əlkəhendə 30 nsь julđьŋ başьnan birle 40 meŋ tav əşsehe xeđmətten sьƣarьlƣan, 30 nsь jьlƣь təvgə 5 ajđa jer kymerə sьƣarьv ytkən jьlƣь şul 5 ajđaƣьnan 14,7%ađьraq. Girmanejənьŋ bətə qoros qojov praduksejəhь bьjьlƣь jartь jьlda ytkən jьlƣь şul vaqьttaƣьnan 20,93 pr. ađ.

Girmanejəla faşizem rizime başlandь

Millət məzlise qьvьlƣьđь

BIRLIN. Girmanejə millət məzlese xəkymətteŋ bydzit difisiten qaplav turahьndaƣь finanьs zakun prajьktьn kire qaqqas Bryniveg xəkymətə kanstitutsejənьŋ 48 nse matdəhenə bina'ən bьl zakundь millət məzlese rizalьƣьnan başqa jəmhyrejət rəisenen dikrite bujьnsa ƣьna sьƣarƣajьn.

Millət məzleseneŋ kypselege s-dimakrattarđьŋ təqdime bujьnsa bьl zakundarđь qajtanan qarap tavьşqa qujьp kirə qaqtь. Şunda uq baş ministər Bryniveg jəmhyrejət rəise Gindinburgtьŋ millət məzlesen taratьv turahьndaƣь dikriten iƣlan itte. Məzles bьƣ tavьşlanьp, pratist itep taraldь.

MillətSelərđeŋ ber aƣь xəkymət jaqьna kysə.

BIRLIN. Huŋƣь vaqiƣala Girmanejə millət məzlesendəge uŋ qanatta bulƣan millətselər partejəhьxəkymətkəappazitsejəla inə. Xəđer bьl partejənьŋ Vistarp jətəkselegendə bulƣan ber qanatь Guginbireg jətəkselegendə bulƣan kypselektən bətənlej ajьlьp sьƣtь.

Bьƣa səbəp itep millətse fraksejəhenьŋ kypselege xəkymətkə qarşь kərəşep; millət məzleseneŋ taralьvьna səbəp bulьp, bajtaq zakundarđьŋ, bigerək tə ere bajarđarƣa fajđalь zakundarđьŋ qabul itelməvenə səbəp bulƣanlьƣtь, həm millətselərđeŋ kypselege Guginbireg jətəkselegendə Gindinburgƣa qarşь sьƣьş jahaƣanlьƣtь kyrhətələr.

Qьtajđa.

ŞANXAJ. Bik nьƣ tirrorƣa qaramaƣtanbьnda Nankiŋ xəkymətenə həm unьŋ xalq talavьs giniraldar huƣьşь səjəsətenə qarşь bik đur pratis dimanastratsejəhe jahaldь Uƣa jəştər kybeləneşə əşsələr menən studinttar qatьştь. Palisa bьlarđьŋ mtingehen taratьp, kyp keşene quloƣa aldь.

Gritsejələ

AFINA. Gritsejə kompartejəhenьŋ urgьnь "Ridesparti„ gəzit baƣьlƣan matbuƣaƣa palisa hezym itkəndə quloƣa alьnƣan 6 kşe Pylşə ilsexanahь aldьnda jahalƣan d i m a n s t r atsejəƣa q a t n a ş ь v đ a ƣəjeplənep sutƣa birelgəne, ƣəjeptərə ihbat itelməj aqlandьlar.

SAFXUZDAR ƟJRƏNERGƏ.

Bətə sajuz jer əştərə xalьq kamisarlьƣь kalxuzsьlar đь safxuzdarƣa jebərep, prajьzvudsteva praktikahь birev əşən ojoştorƣa qarar itte. Bьl prajьzvudsteva praktikahь əkerenlək menən mixaniklaşьp kilgən kalliktiv xuƣalьqtarƣa kadьr əđerlev əşəneŋ ber tərə bulьp ihəplənə.

Safxuzƣa əjrənergə jebərelergə, aktif kalxuzsь ərə mixniklaşqan xuƣalьƣta əş jeretərgə əjrənəsək. Xəđerge kəndə safxuz xuƣalьqtarđьŋ mixniklaşьvь kalxuzdarƣa qaraƣanda kyp kenə tapoьr juƣarь tora. Bigerəktə orloq tristenen qatlavlь avьl xuƣalьƣь maşinalarь bar. Bьndaj maşinalar jaqьn kiləsəktə his şikheđ kalxuzdar đa la bulasaqtar. Oşonoŋ əsəndə, kalxuz aktiftarь bьndaj maşinalar menən məƣəmələ itərgə aldan uƣ əjrəngən bulьrƣa tejəştər.

Kalxuzsьlarđьŋ safxuz prajьzvudstevahьnda praktik əştər əjrənevđəren berensegə tapƣьr bulƣanlьƣtan, bьl əşkə partejə həm prafsajuz ojoşmalarь bьnь iqtibarđan birergə tejəştər. Kalxuzsьlarđьŋ praktik əjrənev əştərən ojoştorovđa, iŋ đur məs'yləjət səvit xuƣalьqtarьnьŋ jəməƣətselek ojoşmalarьna jəkmətelə.

Kalxuzsьlarđьŋ praktik əjrənevđərə menən ber rəttən yk ajьrьm əđerləngən programmь menən uƣьv belemdəren arttьrьv əşelə ojoştorolhьn. Bьl əşkə safxuzdaƣь spitsejalis həm julbaşsьlar jəlep itelhender. Oşonoŋ menən praktik əşkə əjrənevsə kalxuzsьlarđьŋ uƣьr əjrənevđəren safxuzdarđьŋ əşə əđtəndə, praktikaƣa bəjləp alьp barьlьrƣa tejəş.

Safxuzdar đa praktikaƣa kilevsələr menən əş kyrergə əđerlək əştərə başlandь inde, Kalxuzsьlar safxuzdarƣa praktik əşkə jebərev əsən iŋ jaqşь kalxuzsьlarđь hajlap jebərergə həm iqtibarđan jynəltergə tejəştər. Iŋ elek kalxuzda kyptən eşləp kəm kalxuzdь nьƣьtьvƣa kərəşep kilgən batьraq, jarlь, kalxuz əşəndə xuƣalьq təzribələre bulƣan urta xəlle aktiftar jebərelhender.

Urьndaƣь partejə həm səvit ojoşmalarь kalxuzsьlarđь praktik əşkə jebərev oşolaj uq safxuzdar đa praktika əştərən ojoştorov əşenə nьqlь əhəmejət birergə tejəştər.

Bьl praktikanь jaqşь ojoştorov arqahьnda safxuzdar kalxuzdarƣa iŋ ьşanьslь kadьr əđerlep birep torovsь urьn bulьp əvərelergə tejəştər.

N.G,

Məhim tedətev

Gəzitəbeđđən ytkən hanьnda, 3-nse bitte baƣьlƣan „Uzbəkestan soltanƣələjefselərə" tigən məqələnen başь tipagrafejə xatahь menən "Uzbəkestan soltanƣələf seltərə" tip kitkən.

Uqьvsьlarьbьđđan şunь tədetep uqьvđarь horala.

IDARA.

Havlьq haqlav eşenə 52 milejun

Havlьq haqlav urgьndarьnьц bətə Başqortastan s'jezь.

Өfə qalahьnda urьndarđan kilgən bajtaq kyp miditsina eşselərenəц qatьşь menən bətə Başqortostan havlьq haqlav urgьndarьnьц 7 nse s'jezь hulьp ytte. S'jez havlьq haqlav eşenəbetə xalq xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejə eşeneц ber eləşə itep qarap, bьl s'jez Başqortostan miditsina eşselərə xərəkətendə berense tapqьr tsix ojoşmahь jьjьlьşь teђenən sьqьp, kiц jəmeqət ojoşmalarьnьц həm eşsə vəkildərenəц aktif qatьşь menən ytte.

S'jez Başqortostanda havlьq haqlav eşendə bulqan bajtaq đur uцьştardь kyrhətev menən bergə, bьl eşteц rikanstruksejə osoronoц talaptarьnan han jaqьnanda, sьjfat jaqьnan da bajtaq artta qalqanlьqьn, sənəqət təbəktərenə həm avьldьц satsejalizem tarmaqьna miditsina jarđamь kyrhətev eşendə bajtaq jeteşheđlektərđe kyrhətep ytte.

Şul ajqanlь s'jez xəđergə havlьq haqlav hən miditsina seltəren anьq pralitar—sinfi jul bujьnsa, jəđđə prajьzvudstьva menən avьldьn satsejalizem tarmaqьna əjlənderep tamьrьnan yđgərtergə bьndaj təbəktərđə joqoşlo sirđərgə qarşь kerəşte nьq kesəjtergə, miditsina jarđamьn, əsələk həm balalьq haqlav eştəren bik kiц alqa jebərergə, pralitar jeştərenə həm balalarьna havlьq haqlavđa jarđam həm jetəkselekte kiцəjtergə, kin sanitarlьq-tađalьq saralarь ytkərep, sanitarlьq beleme birev həm sanitarlьq minimumь ytkərevđe teplə julqa qujarqa qarar birđe.

S'jez havlьq haqlav eşenə jalqьđ darьvlav həm miditsina jarđamь kyrhətev jaqьnan qьna qaramajьnsa bьl eştə eşsə torlaqtarь tэđevđe kiцəjtev, jəmeqət aşxanalarь, vadapravud, kanalizatsejə, munsa, kerjьvьv urьndarь kevek kammunal tədeklək saralarьn kiц həm ziddi kyrev məs'ələlərə menən də nьq вəjləne.

S'jez Başqortostanda havlьq haqlav eşeneц 5 jьllьq planьn da bik nьq tikşerep, xəđergə seltərđe bik nьq jaqşьrtьrqa, jaць balnistər tэđeleşen nьq kiцəjtep, aşьqtьrьrqa, bьl eştərgə bigerəktə milli təbəktərđə nьq əhəmejət birergə tejeş taptь. 5 jьltьq plan havlьq haqlav eşen bik nьq kiцəjtevđe kyđətə—Məђələn ytkən 5 jьllьqta (1923—1927 nse jьldarđa) Başqortostanda miditsina eşenə 14 miljun hum aqsa tьqьlha, xəđergə 5 jьlda (1928—1932 le) 52 muljun hum aqsa tьqьv ketələ.

Partejə həm xəkymət tarafьnan Başqortostan havlьq haqlav urgьndarь aldьnda 5 jьllьq plandь bojomqa aşьrьv turahьndaqь burьstarđь uцьşlь atqarьv kadralar məs'ələhenə barьp tərələ.

Bigerəktə—jerle millətterđən juqarь həm urta dərəzələ miditsina eşselərə kadrahь jeteşterevgə moxtazlьq bik đur. Şunьц menən bergə miditsina eşselərenəц matdi—tormoş həm xoquqьj xəldəren jaqşьrtьv kərək. Miditsina eşen eşsəndərgə jaqьnlaştьrьv (apparattь eşseləşterev, əđləkhəđ ađna eşkə kysev, berəkkən dispansir ьsulьnda eşkə kysev), eşte ratsejanallaştьrьv bik đur əhəmejət ala.

S'jez bьl məs'ələlərgə lə nьq diqqət itep, şular turahьnda, şulaj uq Başqortostanda bik kiц taralqan iztimaqi sirđərgə qarşь kerəşte kesəjtev—turahьnda bajtaq kankrit saralar bildələne.

S'jez Başqortostandьц tərlə məqdən hьvđarьna həm sanaturejə—kururtlьq urьndarqa bik bajlьqьn iђkə alьp, bьlarđь tikşerep tulь fajđalanьv saralarьn xəl itev əsən fənni—tikşerev eşen ojoştororqa qarar birđe.

Maşinalarqa nagruzka nurmahь.

Igen jьjnav kampanejəhen uцьşlь uđqarьv həm tiđ vaqьt ta jьjьp beterevđə avьl xuzalьqь maşinalarьn tulь nagruzka menən eşlətev təp səbəptərđən hanala. Avьl xuzalьqь maşinalarьn ber genə smina menən eş'ətev jetməj, bəlki təvlek əjlənəhenə əđləkhəđ jəki 2 smina menən eşlətergə kərək. Igen jьjnav kampanəjəlarьnda partejə həm xəkymətteц dirįktivalarьn ytəv əsən, kalxuzdarđa maşinalarqa tybəndəge nurmanь tultьrьv şart itelə:

№№	Maşinalarđьц isemdəre	10 səqət əsendə eşləv nurmahь	Jьjnav Kampanejəhь sizunь	10 səqətlek eş kənendə bətə sizunda	2 smina menən eşləgəndə bətə sizunda eşləv nurmahь
1	Labagrejkə	4 gik.	20 kən	80 g.	160 g.
2	Urqьs (yđe teşerə torqan)	3,5 „	20 „	75 „	150 „
3	Keltə bəjləp ura torqan urqьs	6 „	20 „	100 „	200 „
4	Besən sapqьs	5 „	10 „	30 „	60 „
5	Besən jьja torqan at tьrmahь	10 „	15 „	150 „	300 „
6	Huqqьs maşina („ 18)	40 sint.	20 „	800 „	1600 „
7	„ „ („ 23)	60 „	20 „	1200 „	2400 „
8	„ „ („ 28)	80 „	20 „	1600 „	3200 „
9	Jarьm qatmarlь huqqьs („ 34)	120 „	20 „	2400 „	4800
10	Qatmarlь huqqьs („ 42)	150 „	20 „	3000 „	6000
11	3,05 mitьr kiцlegendə keltə bəjləges maşina	10 g. „	20 „	200 „	400 „
12	Traktьrqa taqьlьp jeri torqan besən sapqьs (traktьr jerəşə 4,8 k. m. maşina alьmь 2,44 m.)	10 g. „	20 „	200 „	400 „

BAŞNARKAMZIM.
KALXUZ SAJUZDAR SAJUZЬ.

Igen jьjnav, səsev kampanejahь

Barьşь turahьnda savnarkum qararь.

Savnarkum utьrьşьnda iptəş Təxfatyllindeц „igen jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhьn ytkərevgə əđerlək turahьnda infarmatsejəhьn tьцlaqandan hьц oşo qararqa kilende.

—Igen jьjnav, kəđgə səsev kampanejəlarь məs'ələhendə tranьsprt, puşta—tiligraf, tipagrafejə hьmaq qajhьber ojoşmalarđьц məs'ylejəthəđlek kyrhətevđəren əjtep kitərgə.

Kantun həm jort başqarmalarь oşo kengə tiklem igen jьjnav, kəđgə səsev kampanjəlarьna əđerlək eşen bajavajlaştьrьv, bьl kampanejəlarđьц barьşь xaqьnda hər un kən hajьn tulь məqlymət jəki infarmatsejə birep barьvqa iltifat itməjđər.

Şunьц əsən kəđgə səsev, igen jьjnav kampanejəlarь menən bəjləneşle jəktərđe təjəv həm buşatьvđa nəvbət kettərməђtən tuqьravhьđ ytəvđe—jək taşьv ojoşmalarьna ycrizdinejələrenə, puşta—tiligraf bylektərenə məzbyr itərgə.

2. Igen jьjnav kampanejəhь başlanqansь avьl xuzalьqь maşinalarьna rimut jahav eşen beterevđə başkupxlipsajuzqa jəkmətergə.

3. Narkumzimqa avьl xuzalьqь kapiratsejalarь bujьnsa jađqь səsevđə kantraktavajt itev eşen 20 nsə ojjylgə tiklem şьpa beterergə quşarqa həm şul məqlymətterge tajanьp kəđgə səsevđə kantraktavajt itelə başlav turahьnda diriktiva birevđe jəkmətergə.

4. Hər ber un kəndə kampanejanьц barьşь xaqьnda tulь məqlymət birə barьvđьц kantun başqarmalarь burьsь bulьvьn ьraђlarqa.

5. Kampanejanьц barьşь turahьnda vaqьtьnda tulь atcut birep barmavь əђtənən Məsəqyt kantun başqarmahь prizidjymenə matbuqat arqьrь şeltə birergə.

6. Kəđgə səsev həm uцьş jьjnav kampanejahьn ytkərevđə javaplь, vəkil itep iptəş Işmexəmətefte uцьц urьnbaђarь itep iptəş Təxfatyllindь bildələrgə.

7. Narkumzimqa kəđgə səsev həm uцьş jьjnav kampanejalarьn jaqşь uđqarьv əsən kalxuzdar arahьnda jarьş asьv eşen jəkmətergə.

8. Kəđgə səsev əsən hərelgən bətə jerđərđeц arьş orloqo menən tə,min iteleven səselməgən jerđeц qalmavьn tikşerevđe tejeşle məqlymətter birep barьvđь—avьl-sevittərenə, jort həm kantun başqarmalarьna jəkmətergə,

Fidruf jorto xəвərseləren tiцləşergə saqьram.

„Kereђtejən“ gəzitenə (tərlə metdətkə) 8, „Igenselər“ gəzitenə—7, „Avьl urman eşselərə“ gəzitenə—4, “Kamunna“ gəzitenə—11, „Başqortostan“ gəzitenə ber (bik əđ), „Pjanir“ zurnalьna əsər ajlьq 9 patpiscik tabьp, Fidrif (Estərlə kan.) jortondaqь bətə xəbərselərđe mineц menən tiцləşergə saqьram.

ƏLEMQUZIN QƏJNETDIN.

Uqьrqa əderləneged

Başqortostan avьl—xuzalьqь inestitutьna 1930—31 nse uqьv jьlь əsən urьndar ьyleneşe

№ №	Qajhь kantun jəki ycrizdinjəgə	Bətəhe nisə urьn	Şunь millət jaqьnan bylgəndə: Başqort	Tatar	Urьъ	Sьvaş	Mari	Mardьva	Vatək	Başqalar	Satsejal xəle jaqьnan: Eşse	Batrak	Jarlь	Urta xəlle	Kalxuzsь	Xedmətkər
1	Arqajaş k.	4	2	1	1	—	—	—	—	—	—	—	3	1	—	—
2	Bələвəj k.	8	2	1	1	2	—	1	—	1	—	1	5	2	—	—
3	Bireski k.	7	1	1	2	—	2	—	1	—	—	1	4	2	—	—
4	Jьlajьr k.	6	2	1	1	1	—	1	—	—	—	1	3	2	—	—
5	Məsəqyt k.	5	2	1	—	—	—	1	—	1	—	1	3	1	—	—
6	Estərletamaq k.	7	1	1	2	2	—	1	—	—	—	—	4	3	—	—
7	T—Qataj k.	5	1	1	3	—	—	—	—	—	—	1	3	1	—	—
8	Өfə kantunь	7	1	2	1	—	2	—	—	1	—	1	4	2	—	—
9	Өfə qala maqarif bylege	7	2	2	3	—	—	—	—	—	4	—	—	—	—	3
10	Başpьrafsəvit	60	15	12	33	—	—	—	—	—	23	23	—	—	—	14
11	Kalxuzsajuz	27	8	5	10	3	1	—	—	—	-	—	—	—	27	—
12	Kuspьrumsajuz	2	1	1	—	—	—	—	—	—	2	—	—	—	—	—
13	Tirupravlinejə	5	2	1	2	—	—	—	—	—	3	2	—	—	—	—
	% jaqьnan	100 %	26,6 %	20 %	39,3 %	5,3 %	4 %	2,6 %	1 %	2 %	21.3 %	20,8 %	19,3 %	9,3 %	18 %	11,3 %
	Bətəhe	150	40	30	59	8	5	4	1	3	32	31	29	14	27	17

Juqarьla iђemləngən, urьn alьvsь ucrizdiцjələr, şul urьndarđь yđ qaramaqьndaqь urьndarqa eləşergə tejeştər. Məђələn: Başpьrafsəvit pьrafsajuzdarqa, kanalar—viktərgə, Viktər—avьl səvittərenə; şunьц menən bergə, ular kamandiravajt iteləsək uqьvsьlarđьц, tuplav kəmisejəhe (вербовком) həm məktəp janьndaqь akadimik hьцav (belem dərəzələren tikşerev) aşa nьq hajlanьp alьnasaqtarьn, tybəngə meəssəsələrgə aldan əjtep. tənbiћ jahap qujьrqa tejeştər.

Kantunlьq uqьvsьlar tuplav kəmisejəhe (кантвербовком) dar, 25 nse avqьstanda huцqa qaldьrmajsa uqьrqa jebərələsək iptəştərđeц bətə dəkəmitteren həm unan tьş ul iptəşteц, iђem familjahьn, atahьnьц iђmen, tьvqan jьlьn, qajhь millətteнseləgen, satsəjal sьqьnaqьn, ata—əsələreneц nəj menən şeqəllənгənlegen həm ularđьц bajlьqьn, pьrafsajuzda torop—tormavьn, belem dərəzəhen, təp adrisьn asьq həm dərəђ kyrhətkən pьrtakul kysərməhen, Başqortostan avьl xuzalьqь inestitutь idarahьna jebərergə tejeştər. Şunan huц inestitut janьndaqь „tuplav kəmisejəhe“ ul iptəşteц dəkəmitteren jenteklep tikşerep, unьц inestitutqa alьnьv—alьnmavь turahьndaqь həđəmtə qaraştь, yđə turanan tura xəbər itəsək.

Inestitutьц—malsьlьq tixnikəhe (зао тихнический) həm yђemlektər jeteşterev (растениводства) iђemendə ikə təp fakultitь bulьp, ularqa uqьsьlarđь qabul itev Başqortostandaqь VUZ dar əsən təđəlgən dəjəm şarttar əsəndə, juqarьla kyrhətəlgən razvirьstka bujьnsa qьna bulasaq. Şunьц menən bergə, hər ber inestitutqa inərgə tələvsə iptəş, aldan uq, yđeneц qajhь fakultitqa inərgə tələgənen əjtərgə— qarizahьnda asьq kyrhətergə tejeş.

Başqortostandaqь VUZ darqa qabul itev şarttarь, „Başgiz“ tarafьnan 1930 jьlda ajьrьm kitap bulьp sьqtь. Qalqan məqlymətte şunan uqьp belergə bula.

Məqarif xalьq kamisarь: ƏVBƏKIRЬF.
Jer eştərə xalьq kamisarь: TӨXƏTYLLIN.
Avьl—xuzalьqь inestitutьnьц dirjktьrь: ƏSƏDYLLIN.

Jerle millət eşsəndəre arahьnan

Kvalifikatsejəle eşselər jeteşterevđə qajhь ber saralar.

Bəjək biş jьllьq plan bujьnsa bətə Səvittər Sajuzьnda kəndən kən jaць zavъttar, jaць fabriktar yђep toralar. Kəndən kən jaць teđelgən mital zavъttarь esendə bəjək tixnikalь sykeştər indysterejə tavьşь menən şaqldajđar.

Şatur, Dniprstruj hьmaq gigant iliktrastansalar biş jьllьq bujьnsa əđləkheđ yђep toralar.

Məs'ələ teđev menən genə bətəme huц? juq. Ana şul teđelgən həm əđləkheđ teđeləp kilə torqan bəjək tixnikalь zavъt—fabrika sixtarьnda eşləv esən kvalifikatsejəle eşse kestər kərək. Əgərđə kvalifikatsejəle eşse kestər bulmaha, ul mital giganttarđь teđev, beđđeц esən bik həđəmtəheđ jəki buşqa aqsa ərəm itev bulьr ine. Ləkin tarix bujьnsa hər avьrlьqtь jeцep kilgən kammunistar partejəhe, bьl giganttar menən idara itev, unьц tsixtarьnda eşləv esən kadьrđar jeteşterev, eşseləređeц kvalifikatsejəhen kytərevđe bik kiђken rəveştə qujđь.

Məђələn:

1. Prajьzvudstevala sьnьqqan jeştərđe mitall həm başqa indysterejə vuzdarьna jebərelde.

2. Urьndaqь zavъt—fabriktarđa jəş kestərđən kvalifikatsejəle eşselər jeteşterev esən fabrik—zavъt məktəptəre ojoştoroldo;

3. Urta kvalifikatsejəle eşselərđeц əđerlegən kytərev həm şunьц nətizəhendə mitall, indysterejə vuzdarьna kererlek eşselər əđerləv julьnda „tixnika massaqa!" tigən kiske kurьstar mitьdь kertelde.

4. Kiskə eşse univirsitittar ojoştoroldo.

Əgər şular əђtənə, meцlegən pralitarejattьц zaucnьj (sittən torop uqьv) kurьstarь aşa tixnika beləmdəre ejrənep jatqanьn alhaq, beđđeц kvalifikatsejəle eşselər əđerləv eşendə taqьla đur uцьştar barlьqьn kyrəbeđ.

Вьna bьlar jaць kadьrđar, jaць kvalifikatsejəle eşselər jeteşterevđə beđđeц uцьştarьbьđ.

Bьl dəjəm alqanda.

Tatar—başqort eşselərə arahьnda kadьrđar—kvalifikatsejəle eşselər əđerləv eşə nisək tora huц? Beđ bьqa əđerlənəbeđme?

Jomoşaq, bik jomoşaq. Beđ əle Başqortostan tupьraqьnda bulqan kərək mitall zavъttarьnda, kərək jeцel indysterejə tarmaqьnda bulhьn, jerle xalьqtan kvalifikatsejəle eşselor buldьrьv julьnda bik aqьrьn helkenəbeđ. Qьђqahь: jerle millətən eşse kadьrđar jeteşterev turahьnda əlegəsə kiђken ber boroloş jahaqanь juq həm bulqandarьna la kərək başsatsavuz, kərək prafsəvit, kərək abkamul bulhьn barmaq aşaqьna qarajđar. Min bьl jəmlənə fakьt menən dərəђləv esən ber genə vaqiqəne alam:

Oşo jьldьц fivьral ajьnda min Θfə timer jul mastrisky jьna barđьm. Zafkumqa inep, unda FZU məktəbendə kypme tatar—başqprt balahь barlьqьn horaqas, miskum rəise—„başta 40-50 ləp bar, ine, xəđer bikađ qaldь. Bətəhelə Taşkint jaqьna qasьp bettələr" tine.

— Səbəbə nej, tigəs.

— Torlьq jaqь nasar, xəđmət xaqьla tybən „tip, əjtələr, tip javap qajtarđь.

Вьna hinə javap, bьna hinə „ti"... Oşo məs'ələnə rajkamul barьp tikşerhələ, kərəklə həđəmtenə sьqara almanь.

Bьl „aqsa jaqь" nimə tigən hyđ həm nej esən beđđeц tatar—başqort eşselərə arahьnda qabatlana. Bьl beđđə ata—babanan qalqan sir həm bьl hyđđe ber miskum rəisenən genə işetməjbeđ, bəlkem MƏSKƏV zavьt—fabriktarьnda la praktikala bik kyp osoratabьđ. Ləkin ənə şul sirđe bəterəvđe urьndaqь prafsajuz ojoşmalarь kərəklə urьnqa beldergəndərme, ular nəmə eşləgəndər. Вьnьhь đur məs'ələ.

Başqortostan jerlegendə bit bər ul mastriskyj qьna tygel, Θfələ lə Bajmaq həm Bilərittələ, kyptər bit ular; ejjə, Bьşqortostanda bik kyp zavtьtar, fabrikalar həm ruda şaxtalarь bar. Beđ bьl rajundarđa la, jerle millətən kvalifikatsejəle jəş kestər əđerləvđe alda torqa tejeşləbeđ həm şunьц esən aldan pucvalar əđerlərgə burьslьbьđ.

Beđ jerle sənəqəttə, jerle xalьqtan jəş kestər jeteşterevđə nəmələr eşlərgə tejeşbeđ huц?

ВЬNA ULAR:

I. Eşsə rajundar đa bulqan 1 nse baђqьs eş məktəptərenə şul rajundarqa qarata ajьrьm varejant teđərgə, huцqь sinьftar đa, urьђ telen, matimatika, fizikə, cirtyz beləmdəren fabrik—zavьt məktəbeneц berense uqьv jьlьnda jaraqlandьrьp teđərgə kərək. Juqha beđđeц tatar-başqort balalarь kyp vaqьtta matimatika, fizika beləmdəre aqhavđan, fabrik—zavъt məktəptərenə inə almajđar, jəki ingən hyrəttə lə artta qalьp, həjrələp baralar.

2. Fabzauctan jəşe uđqan jeştər arahьnda kvalifikatsejə eşen yђterevđə „tixnikə mas saqa" kurьstarьna həm kiske eşse univirsitittarqa jəştərđe tartьv uiarđьц beləmdəren kytərev julьnda aktif eşen alьp barьrqa kərək.

3. Six esəndə qara eştege bulqan jəştərđe stanuktarqa qujьv saralarьn kyrergə həm beđđeц indysterejə ilendə kvalifikatsejəle eşselərđeц xəđerge kəndə həm kiləsəktə nej tiklem qimmətle bulahьn təşendərergə kərək. Sənki əle beđđeц bik kyp jəştər stanukqa baђham „xəđmət xaqьm teşə„ tip qurqalar həm şul arqala kvalifikatsejəlav jynen qaramajsa qajđa eləkhə şunda tərlə kurpьs bujlap byrənə həm başqa şundaj nəmələr taşьr jerəjđer-

4. Beđđeц sənəqəttə prajьzvudstьva kəmisejələrə bik đur urьn tota. Şunьц esən ul hər ber sixta bula. Jerle millət eşselərən prajьzvudstьvanьц yđəge menən qьđьqhьndьrьv esən ulardь bьl kəmisejələrđə eşlərgə lə kin məmkinlek birergə, unь şunda yrlətergə kərək.

5. Beđđə jerle millət (başqorttar) kyp bulha la prajьzvudstьvala pralitarejat kypselege urьђ həm başqa millətter đən bulqanlьqtan jerle millət arahьnda kyltura eşe alьp barьv esən aranan birevđe fabzafkumqa ytkərələr şul uq keşe arganizatьrđa bula.

Həđəmtələ bьl keşe niđər eşləj huц?...

Ir menən qatьn huqьşьnda tikşerep jerəv, eşselər arahьnda gezit—zurnal taratьvđan başqa bər nəmələ eşləməj, tihək xata bulmaђ.

Partejə kamsamul rajkumdarь tarafьnan bьl iptəşteц daklattarьn tьцlav bik kərək bula. Kiləsəktə arganizatьr iptəştər arahьnda eş alьp barьv ular aşa jerle millət eşsəndəren stanuktarqa qujьvđь, şul turala eşsən massa arahьnda teşəndərəv eşe alьp barьvđь rətkə halьrqa kərək.

Xəđer səvittər sajuzьnda kərək sənəqəttə kərək avьl xuzalьqьnda bulhьn, bətə frunt bujlap satsejalizem jarьşь, udarsьlьq bara. Ə şul uq vaqьtta ,beđ, jerle millət eşsəndərenəц xuzalьqtьц hər ike tarmaqьndaqь eşeneц oşo mitьttarьna qatьşьvьn işetməjbeđ. Вьnda kem qəjeple huц? His şikheđ qəjepteц iц avьr başь beđđeц başqort—tatar eşse xəbərselərenə teşə. Sənki rivəlytsejə sovonda đur uцьştar qađanqan başqort—tatar eşsehə begenge teđev, eşləp sьqarьv intyzejazmьhьnan sittə qalmaj həm ul qala la almaj. Tik bьl julda uцьştarđь beđđeц xəbərselərebeđđə tamqalap barmajđar. Ular eşsən massьnьц xərəkətenən artta qalalar, qojroqta həjrələlər.

Xəđer eşse xəbərselər aldьnda nindəj burьstar tora.

1. Hər zavьt fabrikanьц yđenə məxsus teđelgən pramfinplanьn ejrənev; unьц nətizəle uцьştarqa osoravь jəki jeteşhedlektərə turahьnda yđək, əlkə gezittərgə jađa barьv;

2. Sixtarđa jəki dəjəm zavьt—fabrikala satsejalizem jarьşь, udarsьlьq eştərenəц barьşьn tikşerep ulardь gəzitələrdə tamqalap torov;

3. Stinə gəzittəren „bylmə qəjbəte" nən sьqarьp prajьzvudstьvaqa jynəltev, eşselərđeц torlaq məs'ələhen jaqşьrtьv, zavьt—fabrik esəndəge uцьştarđь jaqşьrta barьv pragul menənjerle kerəş, millətən bulqan eşselərđe stanuktarqa qujьv eşen aloa etərev, pramfinpla dь tikşerev;

4 Eşselərđeц qatьn-qьđđarь arahьnda aц—belem eşen kesəjtev tegev kurьstarь buldьrьv, ulardьц tormoşon jaqşьrtьvđar bulьrqa tejeş.

Oşo burьstardь tulьhьnsa ytəgəndə genə, beđ partejə quşqan milli məs'ələnə dərəђ fajđalana alqan həm jerle millətən begenge kenge indysterejə ilenə jaraqlь kvalifikatsejalь eşselər əđerləp sьqara alьrbьđ.

TIMER ALYK.

IDARA: Feker alьşьv julь menən baђьla-

Jьlajьr safxuzьnda

Partejə jetəkselege jomoşaq.

Jьlajьr kantunь juqarьla iђemdərə kyrhətelgən jəcəjkələr đə partejə eştərə huцqь vaqьttar đa nasar tora.

Ytkərelgən kampanejəlarqa jomqaq jahav, alda torqan kampanejəlarqa juqarь partejə ojoşmalarь tarafьnan birelgən diriktivalar bujьnsa plan hьđьp, planlь eşkə başlavqa ьntьlьş juq.

Alda torqan məhim kampanejəlarqa jьldar hьđьv, unьц əhemejəten pramişlinnьstaqь eşsən jalpьqa aцlatьv həm jəməqətselek fikeren tьvđьrьv eştərə berelə eşlənməgən. Xatta orloq safuzьnda natsejanaldar đan kypmə partejə aqzalarь ajьrьp kyrhətelgən məqlymətter juq. Θle jaць qьna xisapqa alьnьp jəcəjkə teđələp jata.

Bajmaq zavьt jəcəjkə sikritarь eşsenən yrlətelgən bulqanlьqtan əle eşte qajđan başlap alьp kitərgə belməj. Eşkə yrlətelgən iptəştər gə kantkum partejə tarafьnan da jetərlək iqtibar birelməj. Elekkə jađьvsь iptəştər tarafьnan da jaць yrlətelgən iptəştərgə jaqşь məqlymətter qaldьrьlmaqan.

Eşkə yrlətelgən iptəştər eşte qajđan bьşlap alьp kitərgə belməj aptьrap qalqandar.

Ikensenən gəzit-zurnaldarđьц vaqьtьnda kilməvđərə hər ber eşteц huцlavьna səbəp bula.

XIV nse Başqortostan əlkə partejə kanfirinsejəheneц qararđarь, partejəneц XVI nsь s,jezьna qarata jađьlqan Kujbişьf, Jakьvlьf iptəştərđeц tizistərə tikşereləp, eşselərđeц s'jezqa qarata təqdimdərə bulьrqa tejeşlə bulaha la bьl məs'ələ quđqatьlmaqan. M

Kalxuzdarđan xattar

„Taşlь jer" kalxuzь julbaşsьlьq itevđe horaj.

Oşo jьl 15 nse ejjyndə T—Qataj kantkumь kalxuzdarđь nьqьtьv, eştəren julqa halьv esən kantun yđegendə eşləvselərđən 50 iptəşte kalxuzdarqa jebərgəjne. Şular arahьnan min Tuцqatar jortondaqь „Taşlь jer" kalxuzьna barqajnьm.

«Taşlь jer» kalxuzьnda ojoştorov eşe julqa halьnmaqan. Eşləp sьqarьv nurmahь, eske tərtip, eşləp sьqarьv keцəşməhe ojoştorolmaqan. Plan bulmav arqahьnda eşkə vaqьtьnda başlanmaj, vaqьtьnda bətməj. Məђələn par hərev eşenə 27 nse ejjyndə genə başlap, unda la hər kem nisek teləhə şulaj sьqala hərə həm yđđ teləgənsə eşləj. Besən əđerləv, igen jьjьştьrьv kampanejələrenə his ber əđerlek juq. Kərək maşinalarqa, ulardьц ajьrьm eleştərenə zakaz birelməgən. Maşinalardь haqlav esən ajьrьm urьndar bulmaqanqa asьq havala tutьqьp ultьralar.

Jarlьlar gruppahь ojoştorolqan bulha la his ber eş alьp barьlmaj. Səvittərgə hajlavđar aldьnan qьna ular menən ber jьjlьş ytkərelgən. Satsejalizem jarьşь qaqьđđaqьna bulьp, eş vaqьttarьnda ber berhe menən jarьşьp eşləvđər juq. Kalxuzqa ingən, sьqqan aqsalardьц dərəђ iђəbe juq, dəftərđərgə vaqьtьnda terkələp barьlmaj. Traktьrqa zadatka həm başqa maqsattarqa kemdən kypme aqsa alьnqanь bildəheđ. Kalxuz jađ kenə bətəhe 135 giktar igen səskən, ləkin bьlar ylsəp kenəgəgə terkəlməgən, suma menən genə şulaj iђəpləjđər.

Urьndaqь partejə,səvit bigerək tə kust berekməhe tarafьnan kalxuzdarqa julbaşsьlьq kyrhətelməj. Barь jьjьlьştarqa kilep daklat həjləp kitevđən uđa almaqandar.

Kalxuzdьц yrđə kyrhətelgən jeteşheđlektəren bəterəvđə bajtaqqьna eştər kyrhətelde. Jəjge eş plandarь, eske tərtip qaqidəhe, eşləp sьqarьv nurmalarь teđəp, eşləp sьqarьv kəmissejəhe hajlap, keцəşməhen ojoştoroldo. Вьqa tiklem idara kalxuz eşenə julbaşsьlьq itməgən, şuqa kyrə aqzalar arahьnda idaraqa buj huцov juq. Kiləsəktə idara yđenə eske tərtip qaqidəhe bujьnsa birelgən xoquqtan fajđalanьp eş kyrhə kalxuz eşen rətkə halьp jeberevgə zəmin bar. Aqzalarđьц ruxь kytəreцkə. Igendərə jort dəvmələndə berense tip əjtərlek. Ləkin jer əđlegə teцkələrenə tejə. Sabьnlьqtarь la əđ. Jört başqarma bьl turala tejeşle sara kyrergə tejeş. Bьl avьldaqь ike kalxuzdь bergə quşarqa kərək. Sənki bələkəj genə avьlda ike kalxuz idarahь esən ike rasxut totovь uцajhьđ. Aqzalar quşьlьvqa qarьşь tygel.

Avьlda bik dan taş məgəzəj bar. Ləkin rimunt kərək. Igen jьjьp alьvqa tiklem bьnь bətərergə kərək. F. Işbirđin.

Xeđmətte ojoştorov eşe nasar.

„Qьđьl-Bərdəslə" kalxuzьnda (Bələbəj k-nь, Saqmaqoş jorto) xeđmətte iђəpkə alьv eşe nasar bara. Jađqь eş məlendə tabil jađьvđь brigadir alьp barha la xisapsьqa tapşьrmaqan. Kyp eş tabildarqa jađьlmaqan aqzalar yđđərenəц kypmə eşləgənlektəren, belməjđər. Şuqa kyrə aqzalar arahьnda rizahьđlьqtar tulьp jata. Kalxuz 10 nsь ejjylgə tiklem malađьqь əđerləv, igen jьjьştьrьv kampanejələrenə his ber əđerlek kyrmənə. Par jeren jaцqьđ xuzalьqtarqa qaraqandala huц herđə. Jađqь səsev planьnьц nisə % ytəlgəneн də belgən keşe juq.

Aqzalar arahьnda „aşarqa bulmaqanqa kyrə genə kalxuzda toram" tejəvsələr bar, bьlar kyp vaqьt eşkə qamasavlajđar.

Kalxxuz Saqmaqoş avьlьnьц „Narimanьf" kalxuzь menən satsejalizem jarьşьna sьqqan bulha la his ber heđəmtə juq. Kulak xuzalьqtarьnan alьnqan maldar qajhь ber kalxuzniktar tarafьnan hujьp aşalqandar. Avьlda kətəpxana, radeju, jьş qьna kysmə kinalar bulьp torha la xalьq mədəni artta.

„O. O."

Jeteşheđlektərđe kyrhətəвeđ

Bы keşe вeđđeŋ aranan alьnhьn.

Arъq avьlьndaqь (Qonşaq jorto, Arqajaş kantunь) kalxuz rəise Oləlejef Mirza ustaf bujьnsa nindəj əjberđər dəjəmləştərelergə tejeş ikənlegen belhə lə yđeneŋ qajhь ber nəmələren (məъələn Xaduk) dəjəmleştermaj alьp qala. Rəis yđe şulaj buloqas başqa aqzalar đa unan əlgə alьp jaŋlьş ujqa teşələr. Kalxuzda xuzahьđlьq tulьp jata. Besən vaqьtьnda kem—qajđa eşlərgə tejeşlek turahьnda xeđmət byləneşe juq. Maşinalar qьrьlmahь qьrq jerđə tuđьp jatalar. Ə rəis esep jeri. Kulaktar menən elemtə tota. Sənki ul yđe lə kulak balahь bit.

BELEVSE.

IDARA. Oləlejef Mirzanьŋ başqa jьnajattarь turahьndaqь matirejaldar tikşerev urgьndarьna jebərəldelər.

Tiđerək əlgertergə kərək вit!

Qonşaq jortondaqь orloqsoloq berekməhe julbaşsьlьqь menən 75 meŋ bot hьjьşlь ber ilivatьr halьna başlaqajnь, ləkin teđev marirejaldarь taşьvqa kalxuzsьlar halqьnlьq kyrhətələr, ber jəklək nəmə ike jək menən kilə. Ezdilni eş juq. Matirejaldar 40 kilamitьr alьъlьqta bulьp, bьlarđьŋ 50% tьla taşьlmaqan. Tixnik at horap kalxuzdarqa saba, idara aqzalarь:

—kyp həjləjheŋ„—tip, artьnan kələp qalalar.

Q. SƏLƏM.

Maj əđerləvgə ajaq sala.

M—Qoloj jortondaqь (Arqajaş) „Balşəvik" kalxuzьnьŋ xisapsьhь Kazluf xəkymətteŋ maj kantraktlaştьrьv səjəsətenə qarşь teşərgə ujlapmь, nej əsənder ləvəş avьlьna barьp, maj zavьtьndaqь siparatьrđьŋ vinttəren borop alьp qajtьp kitkən.

MEJƏS.

Sit iliminttar tik jatmaj.

Jьlalьr k-nь, Xəjbulla jorto, „Qьđьl kinderle" kalxuzь pravlinjə aqzahь Ijasьf Ojatav (mulla balahь) həm zamanьnda ellə nisəşər meŋ disətinə igən səsep torqan pamişşik—bandit Janqol balahь Jomaqulьf Latiftar 28 ŋsь ejjyndə esep iъerep, quldarьna bьsaq totop xuliganlanьp jerenələr. Aqjarđan kapiratsəjə eşe menən kamandirufkaqa kilgən Q. Işkildin də bьlar kampanejəhenə qatnaştь.

Xəđer bьl Jomaqulьf Latif menən Ijasьf Ojatav đar kalxuzdь taratьvqa agitatsəjə alьp baralar. Jomaqulьf turahьnda ber tapqьr gəzit bitendə jađьlьp ythələ sara kyrelmənə.

KINDERLE.

Bьlarqa qatь jaza birelhen.

Stərle k—nь, Ađnaj jorto Mьrđaş avьl səvitendə april ajьna tiklem rəis bulьp eşləvsə iptəş Isxaqьf Jəqefər oşo jьldьŋ 7 nsə ejjylendə kulak jalsьlarь kanakrattar tarafьnan Stərle jul eъtendə atьlьp ytereldə.

Isxaqьf ip. jarlь qailənən səvit eşenə yrlətelgən keşe. Yđ eşendə—ьsьn səvit aktifь ikənlegen kyrhettə həm kulak iliminttərə menən asьqtan asьq kerəşep kildə.

Unь yterəvselər: Maqar j. Əpterəxim avьlь Fəxrttinef Qəlim həm Rəxmətullin Şərəfulla tigən patintlь hatьvsьlar.

Bьlarqa—səvit eşseləren yterəvse bandittarqa qatь jaza bireləven horap 6 avьl grazdandarь qararđa sьqarđьlar. Bьl kuntьrđarqa iŋ qatь jaza birelergə tejeş. Beđ, pralitarejat sutьnan şunь horajbьđ.

X. DƏVLƏTŞIN.

Xəвərselər jađalar

Urman tərtipheđ qьrqьla.

Kəlser—Tabьn jorto (Estərle k—nь), Ibrahim avьlь ergəhendəgeMaqaş urmanь elek avьl xalьq qaramaqьnda bik jaqşь haqlana torqajnь. 29—30 nsь jьl bьl urman Mьrđaqaj lisnicstьvahьna qalqas xalьq: „Barь ber beđđen kitə" tip əđlekheđ qьrqa başlanьlar.

Haqsьlar đa jynləp qaramajđar.

Bьl xuzahьđlьqqa Mьrđaqaj urman idarahь kyđ halьrqa tejeş.

Ş. N.

Kulaktar qotqo taratalar.

Bьjьl ejjyn ajьnьŋ başьnda Өfə qalahьnda bulьp ytkən janqьn turahьnda Jьlajьr kantunьnьŋ qajhь ber jorttarьnda jaŋьlьş xəbərđər taralqan. Məъələn: „Janqьn vaqьtьnda juri tərməgə ut tərtəp, avьldan rackulacivajt itelgən həm tərlə jьnajattarь əsən qulqa alьnьp şul tərməgə jabьlqan kulaktar đa janqan ikən" tip həjləjđər.

Ləkin bьndaj xəbərđər bətəhelə urьndaqь kulaktar qotqoho

Ul oşonoŋ menən fajđalanьp javapqa tartьlqan kulaktarđь qajtartьv əsən xalьqtь jalqan xəbərđər menən yđ jaqtarьna avđarьrqa tьrьşa.

Өfə lə tərmə janmaqanьn hər ber gəzit uqьp barqan keşe belə torqandar.

Kulaktarđьŋ bьndaj qotqoho na asьq javap birelergə tejeş

AJBULAT.

BAPP plinumь saqьrьla.

20 nse ejjyldə kis səqət 6 la kamsamul jortonda Başqortostan pralitarejat jađьvsьlarь assatsejatsejahьnьŋ 2 nsə plinumь asьla:

KӨN TƏRTIBE:

1. Bapptьŋ siratttaqь burьstarь (Işemqulьf).
2. Sьvaş ədəbejəteneŋ xələ həm yъev pirispiktivahь (Daklatsь iptəş Jakьvlьf həm Svitkuf).
3. Başqort jađьvsьlarьnan Afzal Tahirьf həm Qəbəj Dəvlətşin iptəştərđeŋ izattarь turahьnda. (Xənəf Naum)
4. BAPP tьŋ urьъ siksəjəhe aqzalarьnьŋ izattarь turahьnda (A. Gufman).
5. Başqort tejatьrьnьŋ pirispiktivalarь turahьnda. (D. Jultьj).
6. „Yktəber" zurnalьnьŋ daklatь (S. Qudaş).
7. Tərlələr.

BAPP bətə qьđьqhьnqan iptəştərđe saqьra.

BAPP Sikritarejatь.

Kөndəlek vaqiqalar.

— Sirapkup magazinь əjrənsegə N. Minibajьf xəkymət onon hatьvđa qəjeplənep, eъtənən jenəjət eşə tedəlgən.

— Torqan urьnь bildəheđ A F. Kacanьva həm G. Battalьf araqь menən hatьv itep totolqandar.

— Karl—Marks uramь 32 nsə jortta torovsь B.B. Jakьvlьf yđ qatьnьnьŋ nəmələren urlavđa qəjeplənep eъtənən jenəjət eşə tedəlgən.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Isənqələjef Xəliulla utьđ humlьq nəmələr urlap totolqan.

— Karl—Markьs uramь 63 nsə jortta torovsь N.L. Gyldakajьva tedəvselər kursьnьŋ dəjəm jataqьnan 26 hum aqsahь juqalьv turahьnda qariza birgən, Qarizahьnda Lassal uramь 3 nsə jortta torovsь Z. Zajьtsьftan şikləngənlegen beldərə.

— 9 nsь qinvar uramь 42 nsə jortta torovsь L.S,Istin iъerek xəldə yđen GPU agintь itep iqlan itep, afira qorovđa qəjeplənep totolqan.

Ridaktьr: B. IŞEMQUL

„Yktəвer вalasь"

Kyp hyrətle, sikheđ kyŋelle, вaj xuduzьstьvalь вalalar zurnalь.

UNDA: Matur, matur xikəjələr, şiqьrđar, filjətundar, xattar, kendəlektər.

UNDA:—Jьrđar, taqmaqtar, ujьn—kəlkələr, məđəktər, jomaqtar fən—tixnikə, nuta—muzika, tejatьr həm başqalar вar.

Zurnal jənle, jeŋel, təmle balalar tele menən satsejalizem teđeleşeneŋ, rivəlytsejun kerəşteŋ вətə kyrneşen asьp вirə. Balalarqa oъta, qьđьqlь xuduzьstьva mitьdь menən ьsьn kyməkselek, internatsejanalsьlьq, kammunizem tərbejəhen вirə.

„YKTƏBER BALASЬ"n bətə bala jaratьp uqьj

„YKTƏBER BALASЬ" jəkmətkehe həm tixnikəhe menən tanьlqan zurnal.

Jađьlьrqa aşьqьqьđ.

Balalarьqьđđь iŋ qibatlь вerđən вer вyləktən məxrym itməgeđ. Məktəp həm ətrəttə iŋ kərəkle qoraldan sittə jəşətməgeđ.

Xaqь oshod: 3 ajqa 45 tin
6 ajqa 80 tin.
1 jьlqa 1 hum 50 tin.

ƏDRIS:
Moskva, Nikolski 10, Sintrizdat·

„Yktəвer вalasь".

BAŞQORTOSTAN

Dəvlət səneiqe Nəfisə institutь tybəndəge kurьstarqa irekle qabul iqlən itə:

I—xudьzьstьva bylegenə	II—kursqa		17	keşe
„	III	„	19	„
2—Tьjatьr bylegenə	II	„	10	„
„ „	III	,	10	„
3—Muzьjka bylegenə	II	„	15	„
„ „	III	„	15	„

Bətəhe 86 keşe.

Qaвul şarttarь:

Məqlymət—7 jьllьq məktəp bətəv Hər ber bylektə maxsus pridmittər bujьnsa hьnav bulasaq. Başqorttar alda totola.

Həm fəqət: eşse, batrak, jarlь, urta xəlle krəъtejən, kalxuzsь həm spitsejəlistər balalarьqьna qabul itelələr.

Şulaj uq bətə byləktərđeŋ berənse kurьstarьnala kamandirufkahьđ qabul iteləsək, bьlar tik urьndar tejeşlə handa uqьvsьlar kamandiravat itə almaqandaqьna.

ZƏJƏVLINEJƏLƏR—oşo jьldьn sintəber başьna tiklem qabul itelə. Qabul kəmisejəhe sintəber 10 ьna tiklem eşləjəsək.

S. Tixnikumь mədire: GAJSIN

Zavuctar { MƏHƏDEJEF. KAZLUF.

Zakazsьlar diqqətenə.

„Yktəber Natiskahь" tipo litagrafejəhe, kərək dəvlət, kərək kapiratif həm zakaz birevse bytən me'əssəsələrgə ularqa birelgən scut bujьnsa beđgə tejeşle burьstarьn xəđer yk Gusbanktaqь 230 nsь hanlь beđđen aqьmdaqь xisabььđqa inderevqə həm kiləsəktələ scut alьv menən yk inderə barьrqa təqdim itelə. Juqha zakazdar quldan aqsa tyləməjensə birelməjəsək.

Oъtalar kərək

Blagavişşin zavьtьna:
1) Mital qьrьvsьlarđan 10 keşe;
2) Slisьrđar 15 keşe

kərək. Eşlərgə teləvselər praktik stazdarьn kyrhətep tybəndəge ədris bujьnsa xəbər ithendər.

Adris: Башреспублика, Уфимского кантона, Контора Благовещенского завода.

3—1 Zavьt diriktьrь: Lamkin.

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis səqət altьnan başlap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jəmqejəttəre Өlkə Sajuzь—„Başsajuz" apparatьna tađarьv başlana.

5—1 „Tađartьv Kəmisejəhe",

ӨKINO—TIATЬRĐAFRЬNDA BӨGӨN:

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. вaşlanalar,	Өskenə ken (18, 19,20 ijyl) **Stats-sikritar вisəhe.** Sьjanstar 8, 9-30, 11 səqəttə başlanalar·
IĐEL KINAHЬNDA Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. вaşlanalar	**XAKIM REJTƏN**
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar:6, 7 jarьm 9 s. вaşlanalar.	(17-21 ijyl) GIRMAN BAJAVIGE **MARAL** Sьjanstar 8, 9-30 11 səq. başlana
„5-Maj" (iъke Өfelə)	18 həm 19 ьnda **HЬNЬŞ** Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский Натиск». Башглавлит 1930

AЛЬBЬM NUMIRЬ HƏR JERƉƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏ ADRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRƉARЬ: Ridaktar 4—81, Dejom 2—83, Mətsəvaj bylek 8—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəngə səqət 8 đan kiske 4 kə tiklem qaЂul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarƌarь, [illegible]!

JAƉЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKƏLAR: [illegible]

№ 167 Sişəmbe 22- Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UЂƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

Janь zajьmdь

Partejənen XVI nsь S'jəzь silgehe aЂtьnda ytkərəjek.

(Başsavnarkum rəise ip taş SAMSUNЬF menən həjləşev).

Linin Partejəhenen XVI nse S'jьzь xalьq xuzalьqьnьn bətə tarmaqtarьnda [illegible]

[illegible]

Hunьq səqəttə

Girmanejənan kvalifikatsejəlь eşsələr kilə

MƏSKƏV. „Sajuz—Ugel" SSR də eşlev esen Girmanejənan juqarь kvalifikatsejəlь 360 nimes eşsehe saqьrdь. [illegible]

[illegible]

XARKЬF. [illegible]

Ður rivəlytsjun Pragramma

Satsejalizem sistimahьnьŋ kapitalizem sistimahьnan aldьn bulьvь bigrəktə avьl xuzalьqьnda kyrelde. Avьl xuzalьqьnda jergə, eşləp sьqarьv qoraldarьna xosusьj milek bulьv eşləp sьqarьv kəstərenen yЂəvenə kortə bulalar, jergə rinta tyləv, vaq xuzalьq sistimahь avьl xuzalьqnьŋ yЂevesə irek birməjdər.

Iptəş Jakьvlьf tьŋ XVI nse s'jьzda jahaqan daklatь bik baj fakttar, dakumisttar, dərəЂləgəndə his kemdeŋ kyŋelendə şik qaldьrmaЂlьq dəlil dər menən bьl fikerđə aşьp birə:

Amirika la ber miljun traktьr, SSSR đa 75 meŋ. Ber miljun traktьr menən Amirika avьl xuzalьqь 8 jьl esendə səsev majđanьn barь 4 miljun giktarqa arttьrqan vaqьtta, SSSR 75 meŋ traktьr menən ber jьlda barь kalxuzdar julь menən genə səsev majđanьn 12 miljun giktarqa arttьrđь.

45 meŋ kambajьn, 800,000 jək taşьvsь aftamabil, ber miljun traktьrqa xuza bulqan Amirika avьl xuzalьqь 8 jьl bujьna səsev majđanьn arttra almaqan! Bьl niŋə bьlaj hun? Sənki Amirika la bьl qoraldarqa kapitalis, firmirđar qьna xuza. Ul firmirđarđьŋ iŋ baj tigəne lə barь 100, 200 giktar jerđə eşləgəndə, beđđeŋ kalxuzdar meŋər giktar, ə safxuzdar ber nisə meŋ giktar jerđə eşləjđər.

„Şunьn esendə beđ kisə genə 16—18 səqət bileŋ begəp kulakqa eşləgən, əđgenə uqьj—jađa belgən bьtraktь traktьrqa ultьrtьvqa qaramaЂtan beđđeŋ traktьr mədəni firmirdar traktьrьnan dyrt ələş artьq eşməkərlek kyrhətə" (Jakovьlf).

Amirika la avьl xuzalьqь maşinahь bik kyp vaq firmirđarqa kerə almaj. Bətə kerəЂtejəndər kalxuzdarqa kerə alqan kevek maşina menən eşləj ala. Unda (Amrika la) traktьr, kambajьn avьl xuzalьqьndaqь firmirdarđьŋ (krəЂtejəndərđe) 4/5 eleşen juqqa qaldьrha, bəlderhə, beđđə traktьr kambajьn bətə kerəЂtejəndərđe totaş kalliktiflaşьvqa nigeđ halьp kulaktь sinьf bulu jaqьnan bətərergə alьp bara.

Iptəş Jakьvlьf XVI nse s'jьz tribunahьnan bətə donja pralitarejatь qaşьnda satsejalizmdeŋ pramişlinnьsta qьna tygel bəlki avьl xuzalьqьndala jeŋep kileŋen tybəndəge sifьrđar menən kyrhətte: Kalxuzqa kergən kerəЂtejəndər bьjьl jađqь səsevđə 45% qasəsevđəren arttьrqandar—24 maljun giktar səsev urnьna 36 miljunqa jetkergəndər. Eşləp sьqarьv qoraldarьnьŋ berləşevə nətizəhendə ulardan fajđalanьv 40—50% qa yЂkən.

Rassan ukrugь avьl xuzalьqь ərtile „kulaktarqa javap" ber atqa 8,7 giktar eşləgəndə unьŋ menən bergə torqan ajrьm xuzalьqtar barь—958 giktar qenə eşləgəndər.

Kamin rajunь, Pinzə ukrugь kalxuzdarь səsev majđanьn 32% qa kiŋəjttelər. Ber simejaqa 16 g. təşə. Unьŋ menən bergə torqan ajrьm xuzalьqtar barь simejagə 2 g. qьna səskəndər.

Akmula raiunь, Nikalajьfka kalxuzь ber simejaqa 17 g. səskən, ə ytkən jьl barь 2—3 g. qьna səskəjne. Həm başqalar.

Bьl sifьrđar ber jaqtan bətə donja pralitarejatь qarşьnda SSSR đa satsejalizem tədəlev ьşanьsьn taqьla ber mərtəbə arttьrhalar, ikense jaqtan bьqa tiklem ələ kalxuz safьna kermegən miljunlaqan jarlь həm urta xəllə kerəЂtejəndərđe kalxuz safьna tartasaq.

Bəlşəviktər s'jьzь bьqa tiklem kalxuzqa kermegən krəЂtejəndərđe „begen ajrьm xuzalьq irtəgə kalxuz" tip qaraщь.

Kalxuz tədəleşendə bulqan unьşlьqtarqa tajanьp ul (S'jьz) SSSR đь jaqьn jьldar đa bətenləj totaş kalliktifkə kyserev unьŋ nigeđendə kulaktь sinьf bulьv jaqьnan bətərev turahьnda diriktif birđe.

Avьl xuzalьqьn satsejalizmqa borovđa bulqan bьl unьşlьqtarđь satsejalizem indysterejəhenen ajrьm qararqa jaramaj. Bəlşəviktərsə rivəlytsejun rəveşte satsejalizem indysterejəhen alqa jebərməj, pralitarejatь jaŋь giganttar, jaŋь maşinalar, iliktrik kəstərə menən qoralландьrmaj torop, avьl xuzalьqьn satsejalizemqa borop bulmaj ine. Bьl julda partejaqa uŋ appartunistar həm „hul" kuntьr rivəlytsejun trutiskistar menən qatь kərəş alьp barьrqa tura kilde.

Fəqət qatь qullьlьq menən ike fruntta la kərəş nətizəhendə genə satsejalizem tədevđə xəđergə baЂqьsqa kilep jettek

> „Xəđergə ele satsejalizem jəmqəjəten tədevđən həm sinfьj ajьrmalьqtarđь bətəlevđən jьraq torhaqta, satsejalizem tədev dəverenə inde ajaq baЂtьq, sənki satsejalizem siktrь xəđer bətə xuzalьq ricaktarьn yđeneŋ qulьnda tota" (Stalin).

Uŋqa la „hulqa" la kərəşev menən kiŋ frunt menən hezym kapitalizemdeŋ aqtьq tamьrь bulqan ajьrьm xuzalьqtarđь totaş kalliktifləşevgə alьp barьrqa həm şunьŋ nigeđendə kulaktь sinьf bulьv jaqьnan bətərergə.

XVI nse s'jьzdьŋ qararđarь tirəhenə bətə jalpьnь ojoştorqa, kalxuzđarđьŋ eştəren jaqşьrtьrqa, igen jьjьv kampanejahьn həm kəđge səsevđe bəlşəviktərsə ytkərergə!

Satsejalizem jarьşь, udarsьlьq, Avьlda partejə ojoşmalarьnьŋ burьstarь bьna oşolar.

Lafka kəmisejələre

həm ularđьŋ jaŋь burьstarь.

Bьqasa jəşəp kilgən laf kəmisejələrđeŋ eşenə bətə tər ojoşmalar əhəmejət birməneler. Miskumdar qarşьnda jəki başqa berər tər ojoşma janьnda laf kəmisejə teđeldelə bətə eşte ular qulьna tapşьrьldьla—qujьldь. Hajlanьvsьlarqa julda kyrhətelməj həm ularđьŋ eşendə tikşerelməj, ə ular ibə yđ burьstarьn aŋlamavđarь səbəple nej eşlərgə, qajđan totonorqa belməj aptьrap qalalar həm yđđərenen eştərən hynderələr.

Bьl javaphьđlьqtan qotolov esən kəmisejələrđe siksejə qarşьnda tədevđən qasьr, ul mitьttь taşlap eşte partinьj arganizatsejalar janьnda qujarqa kərək bulьr. Əgərđə laf kəmisejələrđe kamsamul həm partejə jəcəjkələre janьnda tədəhək ularđьŋ eşendə kamsamul, partejəlь massь nьŋ insejativahь kəsəjgən həm julbaşsьlьq eşelə arta teşkən, eş planlaşqan bulьr ine. Bьl məs'ələne bigrəktə kamsamul jəcəjkahe aldьna qujьlьv məslixət.

Qala kyləmendən bik kypkenə laf kəmisejə bulhala şulardan tik berəvgenə (tipagrafejala) kamsamul jəcəjkəhe qarşьnda. Şunьŋ esən bətə tər laf kəmisejələrđeŋ kamsamul jəcəjkələrenə beketelhen. Juqarь urgьndar bьl məs'ələne xəl qьlьrqa tejeştər,

LAF KƏMISEJƏLƏRDEŊ BURЬSTARЬ,

1— yđeneŋ berketəlgən kapiratiratsejahьndaqь; bətə tər bojrakratlьqtarqa qarşь utlь kəreş aşьvđь təp burьs itep alьrqa.

2— kapiratsejalarđьŋ eşen planlaştьrьrqa.

3—Bigrəktə tavar jeteşməgən ber sorđa əjber birgən vaqьtta prikaşciktarđьŋ xalqqa nasar qaraşьn, yđ keЂələrenə tultrьv kevek məs'ələlərđe bətərev julьnda kərəşergə kərək.

4—laf kəmisejə berekterelgən kapiratsejahьnьŋ bətə eşen tikşerə ala. Ul zaf, zamdarđьŋ həjləvenəgenə ьşanьp qalmaj asьq fakttar taptьrьrqa tejeş.

5—Laf kəmisejə yđe berketelgən kapiratsejanan tьş başqa lafkalarđьla həm undaqь laf kəmisejə eştərendə tikşerergə xalьqlь-xoquqlь bulhьn.

6—Laf kəmisejələr yđ ara satsejalizem jarьşьna sьqьp kapiratsejalarđaqь jeteşheđlekte asьv eşenə udarnьj timp menən kərəşelərgə đur rastьratalarđь qađьp sьqarьrqa tejeştər.

Bьna laf kəmisejələrđeŋ təp burьstarь. Oşolarđь tormoşqa aşьrhalar kapiratsejalarđaqь bətə jeteşheđlektərđe asa, yđ burьstarьn ytəj alьrđar.

M. A—Zaqьf.

Maşinalar təđətev

eşenə əle bulha tejeşle iqtibar birelgəne juq.

Uŋьş jьjьv kampanejəhe iŋ əhemejətle kampanejəlarđьŋ berəvhe, Ləkin bьl kampanejaqa qarata alьp barьlqan əđerlək qenimətlenerlek tygel əle.

Xəđergə kendə kampanejaqa qarata teđətelep betelergə tejeşle bulqan maşinalarđьŋ kypkenə eleşə teđətəlməgəndər.

Xlipkuptьŋ jađ kenə maşina cəstəren qajđa jette şunda tərtiphed rəveştə taratьvь arqahьnda, xəđergə kendə maşina cəstərə jeteşməj, şul arqala kypkenə urьndar đa rimunt eştərə aqhap bara. Xəđergə kendə bьl tərtiphed taratьlqan maşina cəstəren jeteşməgən urьndar qa jebərev julьnda saralar kyrelə başlandь. Ləkin bьlarđь tabьp alьv bik jeŋel həm tiđgenə atqarьla torqan eş tygel. Bьl maşina cəstəren tabьp alqanqa tiklem bəlki alda torqan kampaneja kilep ytep kitər.

Qajđa kypme maşina cəstəre barlьqьn belev esən urьndarđaqь ojoşmalarqa aşьqьs belderelde. Həm tid arala meqlymət birevđəren horaldь. Ləkin urьndaqь ojoşmalar ələ bulha, bьl julda tejeşle sara kyrgəndərə talaptarqa qeniqətlenerlek javap birgəndərə juq. Əgərđə eş haman oşo barьşь menən bara torqan bulha kampanejə barqan vaqьtta bođolqan maşinalarđь la yđ məlendə teđətə almasaqbьđ həm bьl uŋьş jьjьv kampanejahьna zarar kilterev jaqьnan tə'Ђir itməj qalmajasaq.

Şunьŋ esən urьndarđaqь ojoşmalar bьl təŋgəldəge talap itelgən meqlymottərđe birev julьnda aşьqьrqa tejeştər. Bьl ber Ikensenən xlipkup tarafьnan maşina həm unьŋ cəstəren taratьv təŋgelendə aşlengən jađqь jeteşheđlek tьnьslьq menən qaplanьp qalьnьrqa tejeşle tygel. Bьl təŋgəldəge jeteşheđlekte asьv sarahьn kyrev esən xlipkupqa tikşerev brigadahь jebərergə həm bьl eşte məlende tikşertergə kərək.

„BЬRAV."

Məhim kənfirinsejəgə

Qjəfev itelməЂlek halqьn qaraş.

Sittən torop uqьvsь tybəngə partejə aktiftarьnьŋ berensə jomqaq kənfirinsejə 16 nsь ejjylda asьlьp eşkə kereşte.

Bьl kurьsqa qajhь kantundan, kypme kursant kiləsəgen, kilevsə kursanttarđьŋ satsejal həm milli jaqtarьn, kənfirinsejəgə tybəngə partejə həm səvit apparattarь ajrata iqtibar birergə tejeş bulьvđarь turahьnda, 160 nsь han „Başqortostan" gəzitendə jađьlьp ytkəjnə.

Bьl kurьstьŋ bigerəktə tybəngə apparattarqa kadьr əđerləvđə đur urьn tota ikənen urьndaqь ojoşmalar, xatta sittən torop uqьvsьlarđьŋ qajhь berđərə yđđəreiə aŋlap jetkerə almanьlar.

Kurьstьŋ vaqьtь nej barь 21 genə kən bulьvqa qaramaЂtan şul əđ vaqьtqaia urьndaqь ojoşmalarđьŋ kursanttarđь jebərməvđərə kadьr əđerləv eşenə ajaq salьv bulьp sьqtь.

Arqajaş, Bərə, Məsəqut həm Tamjanqataj kantundarьnan kilergə tejeş bulqan kursanttarđьŋ 50 pratsintьla kilmənə. Bərə kantunьnan 4 kursant urnьna 1 kursart, T—Qatajđan 15 kursant urnьna 8 kursant kilde.

Bьna oşondaj qaraş arqahьnda 50 keşelek kurьs nej barь 27 keşe menəngenə ytkərelep jata.

Kurьsqa başqort həm qatьnqьđđarđьŋ saqьrьlьvđarьla əđ ine, kilevđərə berđə juq. 27 kursantarahьnda barь ber başqort bulha qatьn—qьđđar berevđə juq.

Ə. V.

Tədev eşsələren berurьndaqь eştən ikense urьndaqь eşkə kyserevturahьnda

Başsavnarkum qararь.

Tədəvsə eşsə kestərđə ber tədev abjьktьnan ikensehenə kyserev, şul qaraltьnь eşkə jebərevđeŋ əhemejətenə həm aşьqьslьqьna qaramaЂtan stixejə rəveşendə ytələven iqtibarqa alьp Başqortostan Af. SS Jəmhyrejəte X.K. Səvite QARAR ITƏ:

1. Tədəvsə eşsə kestər menən berense kiđəvđə tə'min itelergə tejəşle tədev ab'jьkьttarь itep tybəndəgelərđə hanarqa:

a. Orloq həm jəşelsə haqlav urьndarьn:

b. Malsьlьqqa bəjləneşle tədev nərhələren;

v. Transpьrt tədev eşsələren;

g. Maşina—Trtaktьr stansьlarьndaqь tədev eştəren;

d. Səneqət tədev eştəren (kirbes zavьtь halьv, bьjala zavьtьn, bьЂtav fabrigen, „krasnьj klyc" fabrigen, Əfə mixanika zavьtьn, Blagavişşin zavьtьn, Iliktropromstruj, „Stal" beregen Başkambinat tь həm nifet haqlav urьndarьn jaŋьnan halьv həm rikanstruksejələştərevđə.

2. Oşo yrđə kyrhətelgən abjьkьttarđan başqa urьndarđa oşo ejjyl ajьnьŋ 15 ene tiklem eşləp kilevsə balta oЂtalarь, jer qađьvsьlarđь jallap eşlətəvsə bətə ojoşma həm xosusi keşelər, şulaj uq ojoşqan xəldə rimunt menən məşqyl eşselər, şul ojoşmalarđaqь jetəkselərđeŋ pirsanal javaplьlьqtarь aЂtьnda əs kən esendə Başnarkumtrud urgьndarь qamaqьna birelergə həm kiləsəktə maxsus bojroq bulqanqa tiklem bьl eştər esən qabat balta oЂtalarь həm jer qađьvsьlar almaj torovđь məsbyr itergə.

3. Tədev eştərə menən məşqyl bətə ojoşmalarđь 3 kən esendə Başnarkumtrudqa yđđərendə məşqyl eşsələr turahьn[illegible] fisəjələren həm ulardьŋ [illegible] kypme kə[illegible]rəklegen asьq beldererđəj meqlymət birvđə məsbyr itergə.

4. Bətə tədev eşə menən məşqyl ojoşmalarqa Başnarkumtrudqa 5 kən esendə tədev eştərendə fajđalanьrlьq eşsələrđeŋ titul isemlektəren tapşьrьvđь həm bьl tədev eştərə arahьnda tədevđə kəđ jəki qьşqь miđgelgə jəki bьjьlqь tədev planьnan alьrqa jaraj torqandarьnьŋ isemlegən tədəp jebərev đe təqdim itergə.

5. Oşo qarardь kyrhətelgən mətdət esendə ytəməvsələr zakun bujьnsa javapqa tartьlasaqtar.

6. Xeđmət inispiksejəhe bьl bararđьŋ atqarьlьvьn keđətergə tejeş.

X.K. Səvite rə'ise urьnbaЂarь; SAMSUNЬF eştər menən idara itevsə; УTƏŞEF.

TƏRLƏHENƏN

XARKЬF. Plan bujьnsa Danbasta hər ber tunna jer kyməren eşləp sьqarьv 8 hum 69 tingə teşərgə tejeş ine, ləkin ejjyn ajьnda 9 hum 44 tingə teşkən (9,8% qьjbatraq). 9 aj esendə Danbas eşləp teşerev xaqьn arzanajtmavđan kilgən matdizьjan 10.181.000 humqa tula.

5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmьna jađьlьqьđ.

ADIS. Teşlək Ukrajьnala „5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьna, urugьnan elək jađьlьv bik kiqəjđe. Adis ukrugь zajьmqa 3763700 humlьq jađьlьrqa buldь. Bik kyp pritprejətejələrđə eşsələr 1 həm 1½ ajlьq xeđmət xaqь tiklem sumaqa jađьlalar.

LININGRAT. Aftadur latarьjьnьŋ berense rəzretenə otoş sьqьv tirażь başlandь. Berense kendə 10000 humlьq 1161 vaq otoştar sьqtь. 17 nse ejjyldə 1832 otoş sьqtь.

„Magnitstruj" tulqьnlana

(Yđ xəbərselərebeđđən).

Səvittər ilen indysterejələştərevđə iŋ yđək prablima bulьp qara mitallurgejə məs'ələhe aldьŋqь planda tora. Şunьŋ esendə, 5 jьllьqtьŋ berense jьlьnda birelergə tejeşle bulqan 10 miljun tunna sujьn, beđđeŋ satsejalizemsel tədeləştə tə'min itə almaj. Şunьŋ esendə, sujьn planь 5 jьllьq plan bujьnsa ul—17 miljun tunnaqa artьrqa tejeş. Bьl burьstь beđ nisek kenə bulhala tormoşqa atqarьrqa tejeşbeđ.

Şul đur həm avьr burьstь atqarьv julьnda „Magnitagurski" gigantь halьna oaşlap, ul bьl tarmaqtaqь qara mitallurgejə məs'ələhen kiЂken rəveştə xəl itəsək.

Magnitagurski gigantь jьlьna 2 miljun jarьm tunna sujьn birəsək, jəqni Ərəsəjđeŋ huqьşqa tiklem birgən sujьn matirjalьnьŋ 50 prassinttan kyberəgen birep torasaq. Bьnan başqa hər jьl hajьn 6 miljun tunna ruda birəsək. Şuqa kyrə Magnitagurski kambinatь—đur gigant hanala həm ul səvittər sajuzьnda berense gigant bulьv jaqьnan bətə donja dəvmələndə berense urьndь totasaq. Sənki oşo kengə tiklem donja dəvmələndə bьndaj gigant halьnqanь həm halьnьrqa ujlanqanь juq ələ.

Magnitstruj berense gigant.

Beđ səvittər sajuzьnda, bətə donja aldьnda berense urьndь totasaq—Magnitagurьski gigantьn tədəbəđ. Magnitagurski đьn bətə gigant ismen kytərevə, ul yđeneŋ tədeləşə həm kiləsəgə menən keđgə kevek asьq kyrhətə. Beđđeŋ bьl Magnitagurski gigantь menən Kyzniski zavьtь arahьnda hər jьl hajьn miljartlaqan tunna matirjaldar almaşьnьp torasaq. Magnitagurski đeŋ — matirjal bajlьqь menən berense bulьp tora.

Xəđer tədev matirjaldarь ber əđ urьnlaşqan. Ultьrtьlasaq təvgə ike dumna jaŋьnan jьl jarьmdan xutqa jebərelesək. Bьl dumnalar (mejestər) đьŋ dəvmele 1200 kybiciski miter bulasaq. Bьndaj gigant dumna bьqasa dənja dəvmələndə bulqanь juq. Bergenə prakat tsixьnьŋ majđanь ber kvadrat kilamitьr urьn alasaq. Bətə gigant—Magnitagurski qalahьn jaqtь menən tə'min itep torasaq, iliktər stansahьnьŋ kesə—24,000 kilavat iЂəplənə. Bьndaj ere—đur iliktrik stansahь bətə səvittər sajuzьnda berense. Beđ, bьndaj ere gigant zavьttarđь, inde yđ quiьbьđ həm yđ kəsebeđ menən barlьqqa kilterəbeđ.

Tədev fruntь.

Xəđergə kendə Magnitagurskej qalahь tədelesək urьnda eştər qajnaj qьna. Eşsələr sastafь nьq həm ular tədev eştərenə bik uьq udarsьlьq menən qatnaşalar. Tədev majđanь ul bik đur. Unьŋ ojlənəhe 11—12 kilomitьr đarqa hudьla. Tədəlosək gigantьŋ urtahьnan timer julь ytə. Xəđergə kendə bьna oşo Magnitagurskej stansahьnan tərlə tədev urьndarьna həm şulaj uq tav bittərə həm tav baştarьndaqь şaxtalarqa timer vagun juldarь həm ular menən rəttən tərlə vagun vaganitka juldarь hudьla. Qalanьŋ ber jaq sitenderək jerđeŋ majđanьndьŋ tigeđ bulmavь səbəple unь tigeđləvđər bara. Bьndaj eştərđə kyberək mixaniklaştьrьlqan maşinalar qullanьla. Bьvalar bьvьv, tavđarđь vatьrtьv eştərendə kyberək kran—maşinalar jəretelə.

Eşsələrđə vaqьtlь rəveştə torlaqtar menən tə'min itep torov esən 7—8 ucaskala taş həm aqas baraktar ojoştorolqan. Ulardьn əЂtənə ber nisə urьnda qəmymi aşxanalar ojoştorolqan. Hər ber ucaska janьnda kapiratiftər tərlə aђьq həm başqa lar menən tulьhьnsa tə'min itep tora.

Ber nisə urьnda kluptar bar, Qala eşsələreneŋ yđđərenə maxsus kəndəlek gəzittərə sьqa. Unda kina həm tejatьrđar bulqьlap tora. Bətə torlaq həm jorttarđь jaqtь menən tə'min itep torov esən vaqьtlьsa ber stansa eşləj. Ojəmymən alqanda tədələsək gigant qalanьŋ xəđer iŋ şavlь həm iŋ qьđьv rəveştə tədev eştərə barqan saqь.

Xəl iteləhe məs'ələrər.

Xəđergə kendə bətə tədev tarmaqtarьnda eşsələr jetərlək. Ular hər ber kvartal hajьn tədelgən plandь tulьhьnsa eşləp tultьrьp baralar. Hər ber ucaskala, brigadala həm udarsьlьq eştərə julqa qujьlqan. Tədev eştərendə kyberək təp eşsələrđən başqa vaqьtlь rəveştəge eşsələr (sizunniktar) hanala. Ular, jaqьn tirə avьldardan kilgən kerəЂtejəndər.

Eşsələr sastafьnьŋ bьna bьndaj bulьvь, bildelə, tədev eştərenə ber əđ qamasavlaj. Ber əđqьna la tygel, xatta đurьraq kyberək tə tə Ђir itə. Sənki, ular kyberək vaqьtlьsaqьna eşləjdər də, hər kvartal hajьn alqa qujьlqan plandьŋ tormoşqa aşьrьlьvьn kətmejenə qajtьp, kitələr. Bьna bьl xəldeŋ tiđđən bulьvь kətələ. Sənki tiđđən bəsən vaqьtьjetə. Bьl vaqьtta, bildələ sizunniktər tədev eştəren taşlap yđ eştərenə qajtasaqtar.

Bьnьŋ esən inde xəđer tərlə saralar kyrelə, ləkin, hamanda ul avьr məs'ələnə xəl itevə qьjьn. Şulaj đa, bьl məs'ələ xəđer inde tərlə ojoşmalar aşa xəl itelgən tip bula.

Magnitagurskej—gigantьnьŋ kiləsəge həm unьŋ əhemejəte.

Gigan tədəlev əЂtəndə, tədələş bik qьđьv bara. Tid jьl darđa, oşondaj qьđьv barqan tədeləş. Magnit gigantь tədələp beterəlergə tejeş. Tədeləş betev menən, xatta unьŋ ber nisə zavьttar qьna betev menən də eşkə başlajasaqtar həm ul mital tavarьn Səvittər ilenə eşləp sьqara başlaj. Bildə le bьl qala jəqni gigant qara mitallurgejə zavьtь bьl đur eştərđə atqara başlajasaq.

Xəđergə kendə bətə plan—hьđьv plandarь bar. Bьl eştərđeŋ bətə yđək hьđьv—plan eştərə Amirika belgestərə tarafьnan eşlənelep, ul xəđer bьnda. Şunьŋ menən bergə eşlənev əЂtəndə.

Bьl gigantьŋ bətə səvittər sajuzьnda xatta bətə donja kyləmendə berense bulьvь menən, səvittər ile esən əhemejəte bik đur.

Şunьŋ menən bergə, bьl gigant Başqortostan jomhyrejəteneŋ kənjaq sigendə bulqanqa, Başqortostandьŋ iqtisadi həm mədəni jaktarьn tulьhь menən kytərəsək. Şulajuq Magnitagurskej tirə jaqtarьndaqь bətə başqort avьldarьndaqь jarlь—batьraktarđь prajьzvudstevaqa jaqьnajtьvda həm ulardan eşsə kadьrđar əđerləvđə bik đur rul ujpajasaq.

Şulaj, gigant halьnьv əЂtendə, ul gigant đur burьstarđь atqarьv julьnda şavlap tədelə. Oşo qьđьv tədeləş aЂtьnda, ul Magnitagurskej gigant kambinatь 31 nse jьldьŋ yktəberenə halьnьp bətəsək.

B. FƏJZI.

S. KULIBAJ.

„MAGNITAGURЬSKEJ". 12 ejjyl 30 j.

كالحوز حەرەكەتى ھەم ئاۋىل حوژالىغىدىكى كوتەرىلىشى تۇراھىدا ئىپتەش ياكوۋلىف داكلاتى.

[illegible]

I. ئىرى يىر ئىشلو حوژالىقلارى

تۈز دۈزدە ئامىرىكانلار يولى

[illegible]

(ئاخىرى بار)

Agranumejə kəŋəştəre

Igendeŋ qojolovьna jul qaldьrmaqьđ.

Igendə urьv yđ vaqьtьnan huŋqa qalha, qojolop betə. Orloqtoŋ ƅalavьđ hьmaq jomoşaq saqьnda urьv jaqşь, вьl vaqьtta urьlqan igendeŋ orloqo tuqlьqlь həm sьqьş. jaqьnan uŋьşlь bula.

Səselgən igendən jaqşь uŋьş alьv esən tupьraq tərđərəneŋ igen qoraldarьnьŋ kileşle bulьvь, orloqtoŋ tađalьqь, sьqьşlьlьqь đur səbəp bulqan hьmaq uŋqan igendərđe vaqьtьnda urьv, jьjьp alьvđь bigerəktə məhim eşterđən hanarqa kərək. Sənki arьş, bojđaj, holo, arpa hьmaq qivatlь igendər əđgenə huŋqa qalьp urьlha la, orloqtarь qojolop kəđgə jamqьrđar artьnan jər qaplap şьtьp sьqqandarьn kyrergə tura kilə. Timək huŋlap urьv arqahьnda bьl igendərđeŋ orloqtarь səskəndən də artьq bulьp başaqtan qojolqan bula. Əgərđə beđ oşo igendərđe giktarьna 1—1½ sintir səsə torqan bulhaq huŋlap urьv arqahьnda kəm tigəndə giktarьna 2—3 sitnir samahь orloq qojolop ərəm bula. Ber avьlda 100 genə giktar jər huŋlap urьlьv arqahьnda meŋərləgən pot igen ərəm kitə. Keđ şьtьp sьqqan igen bьrьber fajđaqa jaramajьnsa mal taptavь menən genə ərəm bulьp betə. Şunьŋ esən igen elgərəp jetev menən ƅer genə kilogramьnda ərəm itməjensə jьjьp alьrqa kərək.

Beđđə kyp vaqьt kerəƅtejəndər əđgenə igendərən də urьv vaqьtьn huŋqa qaldьrьp, igendərđeŋ kyp eleşə jel jəki başqa səbəptər menən ƅojlop betə. Jəki beşep jetməgən ele tip başaqtьŋ jergə hьnьp teşər vaqьtь jetkəndə kətələr.

Huŋqь jьldarđa arьş, bojđaj, holo aşlьqtarь bergə elgərə başlanь. Ber urьnda arьş urьlьp betməj, ƅabanaşlьq elgərgən bula. Вьna şunьŋ esendə bьl kampanejanь qьđьv totarqa, vaqьtьnda eşləp betərev saralьrьn kyrergə kərək. Əgərđə şulaj itməgəndə beđđeŋ uŋqan aşlьqtarđan da teşəm ađ bulasaq. Kerəƅtejən bьnьŋ səbəben aŋlamajьnsa eşte yđ jajьna qarap davam ittərə. Qajhьber jalqavьraq kerəƅtejəndər igendərən kəđgə jamqьrđar aƅtьnda qaldьrьp, maldar ərəm itkəndən huŋ qьna jьjьp ala. Вьlaj itkəndə əibittə fajđahьđ inde.

Igenđe qajhь vaqьtta ura başlarqa kərəklek turahьnda agranumejə beleme bьlaj kəŋəş birə: başaqtaqь orloq nьq kibep jetməgən, ləkin tьrnaq batьrqanda kiƅeiməƅtej balavьđ hьmaq qatьmhьraqan vaqьtьn qarap ura başlarqa kərək. Вьl vaqьtta urьlqan igendə nьq kipməƅ elək urqanda hər 100 bərtegə 2,8 gьram bulqanda huŋqa qaldьrьp nьq kipkən xələndə jьjьlqan orloqtoŋ 100 bərtegə 2,5 gьram avьrlьqьnda bulqan. Şunьŋ əƅtənə huŋqa qalьp urьlqan igen deŋ orloqo iŋ kərəkle hanalqan aqhьm (belok) matdəhen juqalta.

Ikensə tərlə əjtkəndə arьştь urьv esən iŋ jaqşь vaqьt orloq esendəge hətə betep, balavьđ dərəzəhendə qatqan saq hanala Вьl vaqьtta urьlqan arьş keltələ təməm jaqşь beşep elgerə, naturьhь jaqşь bula. Ləkin bьnan da elək urьv arьştьŋ ylƅəven kəmetkən hьmaq naturahьnda jeŋeləjtə, Huŋqa qalьp urqanda juqarьla əjtkənsə, əllə ni tiklem tьrьşьp eşləgən igendeŋ də 15—20 pratsintь jəki unanda artьqь q o j o l o p jerđə j a t ь p q a l a s a q Вьna şundaj hьnavđarqa qarap igendə yđ vaqьtьnda urьv fajđalь hanala.

jerđə ođaq jatqьrqaj jьjьp alьvqa la nьq iqt,bar itərgə kərək. Sənki jerđə ođaq jatьv menən basaq byrtəp orloq qojola başlaj. Jəqni kobəktəŋ orloq totarlьq kəsə betə. Şul uq xəldə sьqqan ərlən həm tərlə qoş qort hьmaq igengə zarar kilterəvselərđən də haqlarqa kərək buja.

Jaqşь surt orloqtar ajьrьm jьjьlьrqa tejeş.

Huŋqь jьldar đa xəkymət tarafьnan kypkenə jaqşь surtlь orloqtar taratьlьp kerəƅtejən xuzalьqьnda jaqşь surt orloqtar jeteşterev kyđđə totola. Arьş orloqtarьnan, Vətke' Jələsəj, Ivanufka, holo orloqtarьnan vikturejə Şevitskej, Nujь bođajđan: Kuguşьf, Başkirkə, Nyə həm başqalar. Вьna bьl təđər Başqortostan tabiqьj şarttarьna jararlьq bulьp uŋьş birev jaqьnan təzribələr menən hьnalqan. Ləkin betə kerəƅtejən xuzalьqьnda jaqşь orloq menən tə'min itev esən təzribə stansala ·, orloqsoloq xuzalьqtarь j eştergən orlotar qьna jetı və bildələ. Şuqa kyrə jaqş orloq səskən xuzalьqtar bь ·laj orloqtarđь ajьrьm jьjьr barьrqa həm fəqət səsev esəngenə qullanьrqa tejeş bulalar. Вьl turalaqь tybəndəgə saralarđь qullanьrqa kərək:

1, jaqşь surt orloq menən səselgən igendərđe urqanda miza, jər baştarьndaqь qьj yləndərenə şulaj uq kyşehenđəgə ikensə tərlə igendərgə qatьştьrmaj urьrqa.

2. Вьl igendərđe ajьrьm jьjьp, başqa orloqtarqa quşьlmahьn esən ajьrьm huqarqa, huqьpsalqas bergənə kilogramьn da aşavqa qullanmajьnsa şul təbəkkə jaqьn avьl xuzalьqь kapiratiftarьna mərəzəqət itep jaqşь surt oşloqtarđь qadi surt orloqtarqa almaştьrьp alьrqa kərək.

Kapiratiftar jaqşь orloqto qadi orloqqa qaraqanda qibatьraq alalar. Вьl eşkə bigerəktə kalxuzdar nьq iqtibar itərge tejeş.

Agranum: Ə ƏXTƏMEF.

Kyltura usaqtarь.

Kəđgə səsev həm uŋьş jьjnav kampanejəhe ajqanlь kalxuz ,sajuz tarafьnan dəjəm aşxanalar balarar majđanь həm jəslelər esən barlьqь 81200hum aqsa bildələngən. Şul iƅəptən 52 kammetə Başqortostandaqь dəjəm aşanə ojanьndasbu-ьro

BӨRӨ KANTUNЬNDA 16 nla. 4 dəjəm aşxanə, 107060 hum ike urьnda balalar torqa n həm 800 lmuhumqa teşəha urьnda balalar majđanь ojoştorolasaq.

ӨFӨ KANTUNЬNDA: 4 aşxanə—21000 hum, 2 balalar jəsləhe—300 hum, 2 balalar majđanь—1100 hum həm 2000 humqa ber klup asьlasaq.

JЬLAJЬR KANTUNЬNDA: 4500 humqa 3 aşxanə, 750 humqa ber balalar jəsləhe həm 1450 humqa 2 balalar majđanь, 300 humlьq ber klup asьlasaq.

AROJAJAŞ KANTUNЬNDA: barlьqь 1500 hum

[illegible]

7) ئاشلىق يىغىشتىرو ھەم سەسىۋ كامپانىيەسىدا كالحوزدارذا حىزمەتتىڭ دورۇت ئويۇشتۇرو.

8) بىسەن ھەم ئاشلىق يىغىشتىروذا ئۆزىم سەسىۋدە ياكى يارلى حوژالىقلارعا يارذام كورسەتۈگە بىك زور ئەھمىيەت بىرۈ.

باشنار كامزىم ئورگىنباتارى:
تۆحفەتوللىن.

باشنار كامزىمدىڭ سەسىۋ بىوراسى:
عومەروف.

Məsqyt kantunьna 15600 hum bildələnep 2 dəjəm aşxanə ber balalar jəsləhə həm 2 urьnda balalar majđanь ojoştorolьsaq.

Esterlə kantunьna 3000 hum bildələnep, 2 urьnda aşxanə asьlasaq. Bələbəj kantunьna 5000 hum bildələnep 3dəjəm-aşxanə, ber balalar jəsləhe asьlasaq. T. Qatajđa 2000 humqa teşərəp ber balalar majđanь asьlasaq.

Oşo təqəjenləngən aqsalar tejeşle urьndarđa təsdiq itelep, kalxuz bankь aşa kantundarqa jebərelə başlanь.

Ojoştorolasaq balalar majđanьna 1196, jəslegə 760 bala qabul itelep, dəjəm aşxanə-

[illegible]

ئاشلىق يىغىشتىرعاندا ئىش نورماسى (1 گېكتارعا كەرەك)

№	ئىش تۈرلىرى	ئۆلچەم بىرلىكى	[illegible]	[illegible]	قاتىندار	[illegible]	[illegible]	ئات	[illegible]
1	ئوراق مىنەن ئوروو . . .	قاتىندار	0,16	—	6	—	5	—	—
2	سالمى مىنەن سابىو . . .	ئىرلەر	0,5	2	—	—	2	—	—
3	كۆلتە بەيلەپ ذورانقا ھالىو .	قاتىندار	0,5	—	2	—	—	—	—
4	لاباگوبكىنى مىنەن ئوروو . .	ئىرلەر	4	0,5	—	—	0,5	0,75	0,25
5	ساماسبروسكىنى »	»	4	0,25	—	—	0,25	0,75	0,25
6	كۆلتەلەردى ذورانقا ھالىو .	قاتىندار	23	0,2	0,5	—	0,4	—	—
7	كۆلتە بەيلەوچس مىنەن ئاشلىقنى يىغىشترو	ئىرلەر	5	0,2	—	—	0,2	0,8	0,2
8	كۆلتەلەردى يۆككە توبەپ 100ساژىنعا ئىنىر تاباعا ئىلتو	ئىرلەر	60	1	—	—	1	1	—
	200ساژىنعا تاشىو . . .	—	50	1	—	—	1	1	...
	300ساژىنعا »	—	40	1	—	—	1	F	
	1 كىلا مىتىرعا	—	35	1	—	—	1	1	
	» 1,5	—	20	1	—	—	1	1	
	2 »	—	15	1	—	—	1	1	
	3 »	—	10	1	—	—	1	1	
9	توعايلاردى ساپقىس ماشىنا مىنەن سابىو	ئىرلەر	4	0,25	—	—	0,25	0,5	0,25
10	ئاتلىق ترمالار مىنە ،يغىو . .	يەش ئوت	6	—	—	0,16	0,08	0,16	0,16
11	توعايدى سالمى مىنەن سابىو	ئىرلەر	0'5	2	—	—	2	—	—
12	قول ترماقى مىنەن ،يغىو .	قاتىندار	2	—	1	—	0,8	—	
13	بسەندى سومەلەگە ھالىو .		1'5	—	0,7	0,7	1	—	—
14	كەبەن قويىو		3,5	4	—	0·3	4	0,3	·
15	كارتوفتى كۆرەك مىنەن قاذىو		0,12	8	—	8	12	—	—
16	ھوروپ كارتوفتى ،يغىو . .		1	1	—	8	7	1	—
17	نامتر ئاذقتاردى قول مىنەن ،يغىشتىرو		0,05	—	20	—	16	—	—
18	18 ملاتىلكى مىنەن ھوعىو		40	4	3	3	18	6	—
19	» » » 23		60	6	4	4	11	9	—
20	» » » 28		08	8	4	4	12	12	—
21	» » » 34		120	6	9	4	15	6	—
22	» » » 42		150	21	8	10	23	8	—
23	بىتىن ھوعىو ھەم يىلگەرو .		0,7	—	—	—	—	—	—
24	كۈنباعىش »		1	—	—	—	—	—	—
25	كىندىر »		2	—	—	—	—	—	—
26	بۇرساق »		1	—	—	—	—	—	—
27	بىتىن ھەم كىندىر يۇلقۇو	گېكتار	0,05	0,05	20	20	16	—	—

سافحوزدارذڭ ياذعئ سەسئو باشئو-
ذارنڭ 90پر-ئ كوذذەن هوروۋپ
قالرعا تئيشلئ.

شونڭ مئنەن بر قاتاردان بوينداي
ئارپا كئونڭ توپ ئاوار كولتورالار
ئۆسۆن ياذعئ ئاشلق ئۆسۆن پاردار
ئەذرلەپ قويئو كەرەك بولا. بئنداي
مايئاندار 1929نسئ يلمئنان 50پر.
كيكەيئئلپ 1931نسئ ،يئل ئۆسۆن
ئارعاياش كانتونئندا 47800، بەلە-
بەيذە 68500، بورۆلە 168000،
يئلاينردا 11700، مەسعوتتە 61500،
ئستەرلئتاماق كانتونئندا 29100،
ئاقانايئدا 8500، ئۆفۆ كانتونئندا
24100 (بۆتەعئ 268000) گيكتار
ئەذرلەنرگە تئيشلئ. 1929نسئ يئلدا
179074 گيكتار ئەذرلەنگەنئئ.

يەشئلسە هەم يئمش باقسالارئ

كوذگو ئاۋئل حوژالعئ كامپانياهئندا يەشلسە هەم يئمش باقسالارئ يئتشتروذئ ئالعا يئبەرو بولئندا توپ بورئستار بئلار:

1) سيراپكوپ، راپكوپ، سافحوز، كالحوزدارذا هەم تاو - ئورمان ئويەكئندە 1931نسئ يئلدڭ ياذئندا سەنەعەت هەم باتريبيتل يەشلسە باقسالارئ سەسئوذئ تەئمين ئيتەرلك حەئلئ كارتوف ئورلوق فوندئ توذئو.

2) 1930نسئ يئلدڭ كوذذونذە ئورلوقسئلق سايوزئ، ئورلوق يئتئشترو تريستئ هەم باشقورتوستان ئومارتاسئلق - يەشلسەسئلك سايوزئ باشناركامزيم راتلاعان پلان بوينسا 2 يئلق يەشلسە كولتورالارئنڭ ئورلوقتارئن ئەذرلەو.

3) يئمش - بئلەك باقسالارئ ئۆسۆن مايئاندار ئەذرلەو، (ئوچاستكئلاردئ هوروۋ، پلانلاو، سوقردار قاذئو، كەرتەلەو، پيتومنيكتارذان ،گولترتئو مانيوبالدارئ كيلتئرو هەم باشقالار.

4) يەشلسە باقسالارئ مايئاندارئ ئەذرلەو.

يئر ئورگئندارئ، سافحوز تريستەر باتريبيتل كاپيراتسيەعئ، كالحوزدارذڭ كوست برئكئەرئ هەم يارلئ - ئورتا حەللئ ياگمئ حوژالقتار ياذ كوئو واقت قئلق ،بولئو ئايقانلئ يەشلسە باقسالارئن ياذ كوئو ئەذرلەو، كوذگو كئونئ ذور مۆذۆمتە بيرە ئالماعانلقئ كوذ ئالدئندا ،تۆتۆپ ،بئل هوگعئ مەسئەلەگە ئابرئم ديققەت ئيتەرگە تئيشتەر.

يەشلسە باقسالارئندا كوذگو ئشتەر بئلار: ئا) يەشلسە باقساهئنا يئر ئايئرو، ب) يەشلسە باقسالارئن هەر ئورلو سوپلئ ئولەن هەم كارتوف مايانتارئنان تاذارتئو، ۋ) پارنيك هەم راسسادنيكتار توذئو، گ) كەرتەلەو، د) باقسالارعا تبرئت سئعارئپ تـوگئو، ي) تەرەن ئيئپ هوروۋ.

قاربوذ، قاوئن هەم يەشلسە باقسالارئ ئـۆسۆن (كارتوفتان ،تئش) 1930نسئ يئلدڭ كوذذونذە ئيك ئاذ تيگەنذە ،ئوشو تيكلام يئر هوروۋپ قويارعا كەرەك:

1) ئارعاياش كانتونئندا 650 گيكتار، يئنك 30 گيكتارئ ئارعاياش، بورئ، ئارعوذئ [illegible]، 20 گيكتارئ ئارعاياش راپكوپئن ئارالئندا، 380 گيكتارئ كالحوزدارذا 220 گيكتارئ ياگمئ حوژالقتارذا.

2) بەلەبەي كانتونئندا 4160 گيكتار، [illegible] سيراپكوپئ 25 گيكتار، بەلەبەي سيراپكوپئ 50 گيكتار، كالحوزدار 1500 گيكتار، [illegible] 2500 گيكتار.

3) بۆرۆلە كانتونئندا 2500 گيكتار، بئتئن 50 گيكتارن سافحوز، بۆرۆ سيراپكوپئ، 600 گيكتارن كالحوزدار، 1850 گيكتارن ياگمئ حوژالقتار.

4) يئلاينر كانتونئندا 1120 گيكتار، شونڭ ئئشتئن حەيبوللا سافحوزئندا 10 گيكتار، [illegible] 35 گيكتار، يئلاينر سيراپكوپئ 25 گيكتار، 540 گيكتار [illegible].

5) مەسعوت كانتونئندا 910 گيكتار، بئتئن 20 گيكتارن مەسعوت [illegible] 450 گيكتارن [illegible] 420 [illegible].

6) ئستەرلئتاماق كانتونئندا 2630 گيكتار، شونئن 30 گيكتارن [illegible] سافحوز [illegible] سيراپكوپئ، 600 گيكتارن كالحوزدار، 1900 گيكتارن ياگمئ حوژالقتار.

7) ئاقانايئ كانتونئندا 720 گيكتار. شونئن 20 گيكتارن سافحوزدار، 100 گيكتارن [illegible]، 20 گيكتارن [illegible] هەم [illegible] سيراپكوپتارئ، 300 گيكتارن كالحوزدار، 280 گيكتارن ياگمئ حوژالقتار.

8) ئۆفۆ كانتونئندا 4020 گيكتار شونئن 300 گيكتارن [illegible] سافحوزئ، 20 گيكتارن [illegible] سيراپكوپئ، 10 گيكتارن [illegible] سافحوزدارئ، 25 گيكتارن، ئۆفۆ، 15ئئن [illegible] 10 گيكتارن [illegible] سيراپكوپئ، 1300 گيكتارن كالحوزدار، 2260 گيكتارن ياگمئ حوژالقتار. شولاي ئيتئپ [illegible] ئۆسۆن كوذذەن 16810 گيكتار هوروۋپ ئەذرلەنەب قالرعا تئيشلئ. بئلتئرعئ 645 گيكتارعا قاراعاندا 9850 گيكتارعا [illegible]

كوذگو سەسئو كامپانياهئندا ئاۋئل حوژالق پرايئزۆودستواهئنڭ ياگمئ حوژالقتار تارماعئ

[illegible] دامئن يۆمۆشاماي. بەلكئ كيكەيتو مئنەن برگە بارلئ - ئورتا حەللئ ياگمئ حوژالقتارعالا ئۆرلوقتارذئ تاذارتئو، دارولاو بولئندا، ساتسئيالئزم تارماعئندا، ياگمئ حوژالق تارماعئندا ئۆذئم دئ ،تولئ سەسئوذەرئ ئۆسۆن پرايئزۆودستوا يارذامئ كورهەتئوذە كەرەك.

ئۆتكەن ئۆسۆرذا ئشلەنگەن پيريگيبئنەر هەم حانالار - هيس شيكهف كولاك ئاگيتاتسياهئنا، كالحوزعا قارشئ ئاگيتاتسياعا ئۆگابلئ توذئرذئلار. شول سەبەپلئ كوذگو سەسئو كامپانياهئنا ئەذرلك ئاۋئلدڭ بارلئ هەم ئورتا حەللئ ئۆلۆشو پراليتارييات مئنەن كرەئتيەندەرذڭ توپ بالپئهئ ئاراهئندا ئئسئنلاپ-نا سەيەسئ ئئلمئە ياماعالقئنئ ئۆذ كوذئ مئنەن ئانئق كورئرلك ئيتئپ ئاتئپ بارئرعا، بئنا شول نيگئذذە ئاۋئلدئ ساتسئيالئزم نيگئذئندە كوسترو دئ، كولاككا قارشئ كورەشئنئ نعئترلق ئيتئرگە تئيشلئ.

،بئل ميئگئلدە كالحوزدارعا ئينمەگەن بارلئ حوژالقتارعا هەر ئورلو پرايئزۆودستوا يارذامئن كورهەتئو، ئولارذئ كريديتئەر، پرايئزۆودستواء شول يۆملەلە كالحوزدارذڭ هەم كرەئتيەن يارذام كەميتەتئەرئنڭ كۆسۆ مئنەن حئذمەت هەم ئات كۆسۆ مئنەن تەئمين ئيتئو ئابرئم ،ئورئن تۆتۆرعا تئيشلئ.

كوذگو سەسئو كامپانياهئنڭ ئۆذەگئندە كالحوز سەئلئنرن ،ئۆيۆشتئرئو ياعئنان نعئتئو، كالحوزدارعا حئذمەت كورهەتئوذئ ياقشرتئو، ئولاردا يەمەعەت پرايئزۆودستواهئن دۆرۆث ئۆيۆشتۆرو بورئستارئ ئۆتۆلۆرعا تئيشلئ.

كالحوزدارذڭ فايئدالئراق ،بولئوئن ئئش پراكتيكاهئ مئنەن كورهەتئو- كرەئتيەن حوژالقتارن كالحوزدارعا ئئلقئترو يولئنداعئ ئاگيتاتسيا ئۆيۆشتئرو ئئشئنڭ كۆسەرئ بولئرعا تئيشلئ.

ئورتا حەللئ هەم ياگمئ حوژالقتار كالحوزعابارئ ياگمئ حوژالقا ياپ يالانعاس قارشئ ئاراو ئارقاهئندا ئوگل بەلكئ حوژالقئنئ كەلليكتئف ئالئپ بارئو ،ئئنڭ ئئرموش شارتتارن ياقشرتقانلقئنئ، ياقئئ ئئرمۆشقا ،بول ئاسقالانلقئنئ - كورئنشلەگئ ياگمئ حوژالقتار مئنەن ساعئشترئپ قاراپ عەمەللە كورئو ئارقاهئندا كئرەسەك.

شول سەبەپلئ كوذگو سەسئو كامپانياهئنا ئەذرلەنگەن ساقتا ياذعئ تەژرئبەلەرذئ ئيئنكە ئالئپ كالحوزدارذا ئئشتئ راتسيانالئراق ئۆيۆشتئرو ئات ماشيئا كۆسۆنئ، ئۆرلوقتان راتسيانالئراق فايئدالئو سارالارن بيك يئنئكلئپ ئۆتذۆرگە كەرەك. ئيك ئارتئا قالعان كرەئتيەندە شولارذئ ئۆذ كوذئ مئنەن كورئپ، ئۆيۆملەشترئلگەن حوژالقئنڭ ياگمئ حوژالقتان ياقشراق هەم فايئدالئراق ،بولئوئن ئانئق ئاڭلاهئن.

1929نسئ يئلعئ كوذگو سەسئو تەژرئبەلەرئن ئوچوتقا ئالئو.

1930نسئ يئلدا كوذگو سەسئو كامپانياهئ ئۆگشلئ ئوتئوذئ تەئمين ئيتئو ئۆسۆن ئۆتكەن يئلعئ كوذگو سەسئو كامپانياهئنڭ تەژرئبەلەرن ئوچوتقا ئالئرعا كەرەك. ئيك تەولە كوذگو سەسئو كامپانياهئ يەمەعەتسئلئنڭ ديققەتن ئۆذئنە ياذعئ كامپانياعا قاراعاندا ئاذراق ئئلقترعانلقئنئ كوذ ئالدئندا ،تۆتئو كەرەك. ،بئنڭ سەبەبئ بوياقتان ياذعئ سەسئو كامپانياهئنا ئەذرلك ئۆسۆن ئۆذئن قئسقئ سيزون ،بولئو، ئيكئنسئ ياقتان كوذگو سەسئو كامپانياهئ يئرلەشترئلگەن ئاۋئل حوژالعئ ئالوگئ، ئۆذ ئارا هالئم، بودژيت تۆذئو هەم ئيگئن ئەذرلەو كئونڭ باشقا كامپانيالارذئ ئۆتكەرو مئنەن بئر ئۆسۆرعا تورا كيلئو، ،شول ئايقالئ ئاپپاراتئنڭ بيگرەكتە ئاۋئل ئاپپاراتئنڭ سيكئەن ،ئئش ناگرۆزكئ ئالووئ، بئنا شولاي كوذگو سەسئو كامپانياهئنا ديققەت بئر ئاذ يۆمۆشاو هۆذۆمتەهئئندە ماسسئوئ ئئش يئتەرلك قويئلماي.

ماسسئوئ ئئش يئتەرلك بولماو،ئاۋئلدا پرايئزۆودستوا كەگەشمەلەرئنڭ ئئشتەرئ يۆمشاق بولئو (ئاۋئل پلانئن ئۆتكەروذە ئاگرامينيموم هەم باشقا مەسئەلەلەرذە) بئر ئورگئندارئنڭ، ئاگرانوملق ئئشئنلەرئنڭ، ئاۋئل سەويتئەرئنڭ ئاگرانوملق وەكيلدەرئنڭ ئئشتەرئنە يئتەرلك يئتەكسئلك ئيتمەوذەرئندە، كالحوزدار، سافحوزدار ئاراهئندا ساتسيالئزم يارئشئن كيكەيتئو ئاقرئن باروذا هەم باشقالاردا كورئلە.

بئنا بئلار بۆتەهئلە بيك ،يئنش كەرەكلئ ئەذرلك سارالارن ئۆتكەرو كيسئنگوگە سەبەب بولا. مەركەذ هەم ئوكروكتاردا پلاندار واقتئندا تئبرلك تۆذۆلمەلەرذە، ئولار ئاۋئللعا بيك كوپ واقئئنا كيسئگئپ، سەسئو باشلانئوعاعئنا،ئيبول ئاذاقتارئنداء ئاوعئس باشتارئنداعئنا بارئپ يئتەلەر.

شول سەبەپلئ ،بئيل بئر ئورگئندارئنڭ هەم بۆتە ئاۋئل يەمەعەتسئلك هەر ئئشتئن ئئلك ياذعئ سەسئو هەم ئاشلق يئيئشترو كامپانيالارئنان كوذگو سەسئو كامپانيالارئنا كوسەرگە ئەذرلەنئوذەرئ كەرەك.

ئيكئنسئئن توبەنلەگئ ئئشتەرذە بايئاق كوپ يئتئشهئذلكتەرذئ كورمەئيب كيتئرگە كەرەك بولا:

1) تەئمين سارالارئ بوينسا؛ 2) كانتراكلاشئو ئئشئندە، 3) ئاقسا مئنەن تەئمينئدە. حوسوسان كوذگو سەسئو ئئشئن دۆرۆث ئۆيۆشتئرو ئۆسۆن ،ئۆشو كەمسئلكئەرذئ بۆتئرو كەرەك:

ئا) ئورلوق: كرەئتيەن حوژالقتارئ ئۆذئم ئورلوقتارن كوبئهئسە ئالدان تاذارتماينار. بئرلئ ئورلوق فوندتارئ تۆذۆو ئئشئنڭ تيمپئ يۆمشاق بولا. پاي هەم ئسسودالارذئ فوندقا توپلاو كيسئگئە، ،بئل فوندتار ناسار هاقلانا.

ب) ئاشلامالار: ئۆتكەن كوذگو تەژرئبەلەرمينيرال ئاشلامالار كيسئگئپ واقئ پارتئيەلەرمئنەن بيگرەكتە ئا. ه. كاپيراتسئيەهئ ،بولئ بوينسا - كرئتئلگەنلكئئ كورەئەلەر، شول سەبەپلئ ،بئل كاپيراتسيا ،بولئ بوينسا مينيرال ئاشلامالار كرتئو پلانئ ،تولئ ئۆتئقارئلماي.

ۋ) ئاۋئل حوژالعئ ماشينالارئ: بئر ياقتان لاباگرەيكئ، يئلگئرئس كئونڭ بايئاق ماشينالار تارالماي يئيلئپ ياتقان ساقتا، ئيكئنسئ ياقتان ئالئث توبەكئەرذڭ كوذگو سەسئو كامپانياهئندا قارانا كەلليكتئفلەشتئو تيمپئ كوسئيتو ئايقالئ يئلارذئ هوراۋ ئارتوعا قارامئتان قانارلئ ئا. ه. ماشينالارئ مئنەن يئتەرلك تەئمين ئيتئلمئو كورئلە. (كولئە يەيلەۋتئس، قاۋارلئ مالاتيلكئ، دۆيگيئل، ئاتلئ تروما). ئاۋئل حوژالعئ ئيئوئينارئ ئاۋئللعا ئاقرئن بارا، ئا. ه. كاپيراتسئيەهئ قايهئ بئر توبەكئەرگە بئتئا ئۆتمەئ تۆرعان ئيئوئينار كيلتئرئپ توتارلار، هەبوكئ باشقا توبەكئەر شولئەمەلەرگەمۆحتاژ ،بولئپ ئولارذئ يئتەرلك ئالا ئالمايذار.

د) پراكات پونكتتارئ. كابيلئب ئاپپاراتئنڭ پراكات هەم ئورلوق تاذارتئو پونكتتارئنان فايئدالانئوعا، ماشينالارذئ تۆذەتئوگە ئەذرلكلئ بولماوئ. شول ئايقالئ ئورلوق تاذارتئو پونكتتارئنڭ ئئشئ يئتەرلك يئتئلئ بولماي، زاپاس چەستەر حالئقا واقئئندا ئيلئپ تاپشرئلماي. ماشينا پراكات پونكتتارئ يئتەرلك ناگرۆزكاهئئ ئئشلەيئەر، شول ئايقالئ ئورلوق تاذارتئو سافحوز هەم كالحوزدارذاعئنا ئۆيۆشقان حالدە ئۆتئلئپ، ياگمئ حوژالقتاردا ئارتئئا قالا.

ۋ) كانتراكلاشئو: كانتراكلاشئو پلانئ ئۆتئناقلئ بولماي، كوسئئراو هوگئا قالا، دوگوۋرذار بۆيۆمعا ئانقارئلوعا كانترول يوق، كانتراكلاشئو ئئشتەرئ بئر ئورگئندارئ مئنەن موافئقلاشترئلماي: كانتراكلاشئوذئڭ پرايئزۆودستوا ياعئنان بولعان ئەهەمئيەتئنە يئتەرلك ئارئق قويئلماي، ئوگا بارئ ئيگئن ئەذرلەو ياعئنان عئنا قارالا. سەسئو دوگوۋرذارن بيك هولك تۆذئو، شول ئايقالئ ئاگرامينيموم شارتتارئ بۆيۆمعا ئاشترا ئالماوذار كورئلە

يئرلئ ئۆيۆشمالار بئنا ،شول كەمسئلكئەرذئ بۆتەهئن دە كوذگو سەسئو كامپانياهئنا ئەذرلەنگەندە كوذ ئالدئندا ،تۆتۆپ ئولارذئ قابئلاماسقا ترئشرعا تئيشتەر.

كوذگو سەسئو كامپانياهئنا بيك يئنئكلئپ ئەذرلەنئپ، ئوعا كيك يەمەعەت ئئشئ تۆذئو بيرگەندەگئنە بئل كامپانيا ئالدئندا تورعان بيك ،ذور پرايئزۆودستوا بورئستارئ ،تولئ بۆيۆمعا ئاشئرئلا ئالئو.

توبەكئەرلئندەگئ ئۆيۆشتئرو - پرايئزۆودستوا بورئستارئ مئنەن تعئراق بەيلەو ئۆسۆن شيف ئۆيۆشمالارئنڭ ئئش پلاندارن تۆذۆرگە تئيشتەر.

يارلئ هەم باتراكتارعا پرايئزۆودستوا يارذامئ

كوذگو سەسئو كامپانياهئندا ئاۋئل حوژالعئ-تيحنيكا ريكانسترۆكسيەهئ باتراك هەم يارلئلارعا يارذام كورهەتئو مەسئەلەهئندە ياذعئ سەسئو كامپانياهئندا-الا ئالدا تۆتئلعان بورئستارذئ ئالعا قويا. ،بئل يۆملەلە:

1) كەلليكتئفتەرگە باتراكتارذئ يۆمكئن تيكلم كوپ هەم كيك ئئلقترئو.

2) باتراك—يارلئ حوژالقتارذئ پرايئزۆودستوا نيگئذئندە كاپيراتيفلاشترئوعا ،تولئ ئئلقترئپ، بئر هوراۋ سەسئو تورئهئندا پرايئزۆودستوا يارذامئ كورهەتئو، باتراك—يارلئ حوژالقتار برئسئ سيروتئا ئورلوق تاذارتئپ بيرئپ، ،بئنڭ سعئمدارن تئيشلئ ئۆيۆشمالارعا كوتەرتئو هەم شونداي باشقا ئئشتەر.

كرەئتيەن يارذام كەميتەتئەرئنڭ ئئشتەرن نعئتئو، ئولارذڭ يارلئلارعا يارذامن كۆسەيتئو.

سافحوز—كالحوز تارماعئنڭ كۆسئونە هەم ئئش ئاتئ—ماشينا كۆسئونڭ حەللئندە قاراپ كانتون ئيدارالارئ سافحوز-كالحوزدارذڭ يارلئلارعا ئئش يارذامئ كورهەتئو (يئر هوراۋ، سەسئو) تورئهئندا كانترول زادانيالار تۆذئپ ،ئونئ هەر بئر حوژالق بئتونكئلئە يئتكئرئرگە تئيشتەر، كرەئتيەنلەرگە يارذام يەمعيەتئەرئنڭ ئۆذەك كەميتەتئنڭ ئئش پلانئنا موافئق بئر ئورگئندارئ ئورئنئلاردا يارلئلارعا يارذام كورهەتئو پلانئن هەر بئر ئاۋئل كەميتەتئندە يئتكئرئپ، ئوعا پلاندئ بۆيۆمعا ئاشئرئو ئۆسۆن كەرەكلئ شارتتارذئ تۆذئرعا تئيشتەر.

ئورئنلاردا بارتراك هەم يارلئلارذئ كاپيراتيفلەشترو هەم كەلليكتئفلەشترو فوندتارن بارلاپ قاراو بورئسئن ئابرئم كورهەتئپ ئۆتەرگە تورا كيلە. ،بئل فوندتارذئ تولتئرو، تئيشلئ ئورئنلاردان باشقاعا تۆتئلعان سومالارذئ كيرئ ئئرعۆذو هەم ،بئل فوندتارذان كوذگو سەسئو كامپانياهئندا ئئسئنلاپ، ،تولئ فايئدالانئو ئۆسۆن بۆتە سارالار كورئلرگە تئيشلئ. شول وئ واقتئئا يارلئلار كريديت پلانئن ئاتقارو تەرتيبئندە ئاۋئل حوژالعئ كريديتئ مئنەن تەئمين ئيتئلرگە تئيشتەر. يارلئلارعا پرايئزۆودستوا يارذامن كورهەتئو ئئشئنە ئاقسا ياعئنان ئەذرلكئئ بارلاو كەرەك.

كوذگو سەسئو كامپانياهئنا توپ كريديتئەر بئلار:

1) ماشينا مئنەن تەئمينگە: يئللئق بيلدەلەنگەندەن قالعان 3 ميليون 537مڭ هوم. بئنان 1 ميليون342مڭ هوم ئاشلق يئيئشترو كامپانياهئنا، 1 ميليون هوم ئۆذئم سەسئوگە تۆتئولاساق، ،بئل سوممالار ماشينا مئنەن تەئمين ئيتئو تورئهئندا كانتون ليميتتەرئنە ئيئەلەر.

2) ئاباروت سوعالارئ: پرايئزۆودستوا ئئشتەرن - بيگرەكتە ئاشلق يئيئشتروعا قئئئا سروك مئنەن بيروگە 525مڭ هوم.

3) ريمونت ئئشئ: يئللئق پلان بوينسا بيلدەلەنگەن نارمال (ميحانيچيسكئ) تيپتا 5 ماستيرسكويعا هەم بئگئل تيپتاعئ باشقا ريمونت ماستيرسكويئارعا هوگئئ بارئئ يئلدا 100 مڭ هوم بيرئلە.

4) ماشينا—تراكتئر ئستانسالارئنا— 13 ئستانسا تۆذئوگە 100مڭ هوم.

5) ئئش ماللئنا 35مڭ هوم. ،بئل سومما كانتونارعا يارلئ-ئورتا حەللئ حوژالقتارذئ كەلليكتئفلەشترو دەرەوەهئندە پراپارسيانال ئيئئپ. ئارعاياشقا 2مڭ هوم، بەلەبەيگە 6500، بۆرۆگە 5400، يئلاينرعا 9500، مەسعوتكە 3500، ئستەرلئكە 6500، ئاقانايعا 1600، ئۆفۆ كانتونئنا 5900 ،هوم بيرئلە. ياقئئ ئئش ئاتئنڭ حاقئئ 200 هوم هاناپ، حالقئڭ ئۆذ ئاقساهئن 25پر. قانئئشترو شارتتارئ مئنەن 233 ئات هاتئپ ئالئو تئيشلئ.

سيلوس ئۆستانوفكالارئ. ياذعئ كامپانيالا كۆذەتئلگەنگە ئۆتئنەمە ئيتئپ كوذگو كامپانيالا 35000 هوم بيرئلە. ئارعاياشقا 5000 ،هوم، بەلەبەيگە 5000 هوم، بۆرۆگە 10000 هوم، يئلاينرعا 10000 هوم، ئستەرلئكە 5مڭ هوم (هەر بئر ئۆستانوفكا 50000 هوم تورا). بۆتەهئ كريديت سوممالارئ ئيئەبئنە 7، كاپيراتسيا سوممالارئ ئيئەبئنە 3 ئۆستانوفكا قويئلاساق. ،بئل بۆتەهئ 51 سيلوس ئۆستانوفكاهئ ئئشلەنە.

سوسقاسئلق: تەولە 119مڭ ،هوم بيرئلگەيئئ؛ هوگئئ بارئئ يئلدا 90مڭ هوم بيرئلە ،بئل سوممانئ 44مڭ هومئ سوسقا هاتئپ ئالئوعا 46مڭئ سوسقا ئاذبارذارئ تۆذئوگە ،بئل 90مڭ هومدان 47549 هوم بەلەبەي، 1500 هومئ مەسعوت 38960 هومئ ئۆفۆ، 1000 هوم بۆرۆ كانتونارئنا.

8) يەشلسەسئلك: ئيگئن توبەگئن هوعان كانتراكلاشوعا 10مڭ ،هوم قالعان كريديتئەر: ئۆتئا يانماي ئۆرعان ئا. ه. هەم ئورلاق بيناللار تۆذئوگە، ئاقتاترانسپرتقا، ئورلوق يئتئشتروگە، ئئزبيزلەوگە كريديتئە يئللئق پلان بوينسا بيرئلەلەر.

2نسئ يارتئ يئلعا هەم كوذگو كامپانياعا بۆتە كريديت 422مڭ هو بولاساق. ،بئل كريديتئەرذەن ماشينا مئنەن تەئمين ئۆسۆن بولعانئ كالحو كاپيراتسئيە تارماعئ مئنەن ياگمئ حوژالقتارعا كريديت بيرو ئئشكالا بوينسا، ئاباروت سوممالارئ بار كالحوز كاپيراتيف تارماعئنا، ئئش مالئئا بولعان كريديتئڭ 60پر - كالحوزدارعا، 40پر-ئ ياگمئ حوژالقتارعا، قالعان كريديتئەر بار كالحوزدارعا بيرئلەسەك.

ئاشلق يئيئشترو كامپانياهئ

كالحوزدار هەم ئولاردا سەسئومايئانئ ئۆتئو هەم سەسئوشارتتارئ ياقشئ بولئ ئۆگئش ياقشئ بولاساقئئ كورهەتەلەر. حەذر بئر ئورگئندارئ هەم ئا.ه. كاپيراتسياهئ ئالدئندا ئاشلق يئيئشترو كامپانياهئنا ئەذرلەو بورئسن قوي ئاشلق يئيئشتروعا ئەذرلكتە تا وورئستار ئاشلق يئيئشترا تۆرعا ئيئوئينارذئ تۆذەتئو (ريمونت). كالحوزدارذا حئذمەتئئ دۆرۆث ئۆيۆشتئر ئارتئق ئيگئنذئ ئيئەپكە ئالئو هە ئيگئن تاپشرئو.

،بئل ماقسالارعا ئيرئشو ئۆسۆن كالحوزدارذا ئئش پلاندارئ تۆذئ كەرەك. ئئش پلانئندا نيگئذ ئاشلئق ،ئورلو—هوعئو ماشينالارئنان مۆمكين تيكلم ،تولئ فايئدالانئو، ماشينالارذ ،تولئ تۆذەتئو، كيلترئلگەن ماشينالارذئ واقتئندا تاراتئپ بۆتۆرئ بولئرعا تئيشلئ. ئيك قئئئا سرو ئئسئندە بۆتە ،ئورئو، ئاشلئق هوعئ ماشينالارئنا ئئسئوتر ياهاپ سئعئ ريمونتقا مۆحتاژ بولعاندارن بيلدەل ريمونت ماستيرسكويئارئنا بركئتر ئولارذئ تۆذەتئو ئئشئنە كئمئئك بولئوعا قاراماتان بۆتە ماستيرسكو يئارذئ مابليزاوايت ئيتەرگە، ئولارذ كەرەكلئ ريمونت ماتيريالئ مئنە تەئمين ئيتئپ، 2 ئسمئئا ئئشكە كو سئئرگە كەرەك.

ياذعئ سەسئو كامپانياهئند ئئشلەنگەن شيكللئ تيمرلكتەرذئ كانتراكلاشئپ، ئولاردان بۆتئولە ،ئورئو ماشينالارن تۆذەتئوگە فايئدا لانئرعا كەرەك.

ئئش پلانئندا هەر بئر كولتو ئۆسۆن ئابرئم رەۋشئە بۆتە ئئشتەرذ باشلانئو هەم ئئشلەنئپ بۆتئو سروكتارئ كالحوزدا بولعان ئئش هەم ئات ماشي كۆستەرئ كوپمئلك كوذەتئلرگ ئئسئلەر هەم ئات—ماشينالار بريگا دالارعا بولئنئرگە، ئورئلاساق بو سەسئو مايئانئ ئابرئم ئۆچاستكالار بولئنئپ، ئولارذڭ هەر برئهئئە بيلدەل بريگادالارعا بركئتئلرگە تئيشلئ. ئئش پلانئ تۆذئوگەن ساقتا ئئشلەپ سئعا نورماهئ تورئهئندا بئئدا ترگەلكە نورمالار مئنەن فايئدالانئرعا، ،ب نورمالارذئ تەولە كالحوزسئلارذڭ دۆي يئئلشئارئندا تيكشئرئپ سئعئپ، بئرا ئەحوەلگە قاراپ يوعارئ يەكئ توب ئئرەك ياقتا ئۆذگەرترگە كەرەك.

(ئاذاعئ 2نسئ بيتتە)

II كوذگو كامپانيانئ ئۆتكەرو ذئ ئۆيۆشترو.

ئۆيۆشتۆرۆۋ - ئەذرلكئشتەرئ

ياذعئ سەسئو كامپانياهئندا بولعان كئونڭ كوذگوسەسئو هەم ياذعئ ئاشلق ئۆسۆن بئرهوراۋ قالدرو كامپانيالارئنالا پارتئيە، سەويت هەم كالحوز يەمەعەتسئلگئن هەم ئاۋئلدڭ يارلئ-ئورتا حەللئ قاتلامدارئنڭ بۆتە سەويت ئاكتيۋئن ئئلقترئپ كيك يەمەعەتسەبەسئ ئۆث بيرئرگە كەرەك.

ياذعئ كامپانيا سەسئو ئۆيۆشتئرو شارتتارئندا ،ئۆشو توپ كەمسئلكتەرذئ كورهەتتئ:

ئا) كەلليكتئف حوژالقتار ئۆيۆشتئرو شارتتارئ، سەسئو پلانئ، حئذمەت ئۆيۆشتئرو، حئذمەت حاقئ تولەو مئنەن واقئئندا تەئمين ئيتئلمەئلەر، يۆموشاق تەئمين ئيتئلئئلەر،تيريتورئيالەر ئانئق بيلدەمئەك بولدئ هەم باشقالار.

ب) يارلئ—ئورتا حەللئ ياگمئ حوژالقتاردا سەسئو ئۆيۆشتئرئوعا يئتەرلك ديققەت ئيئئلمەئئ.

كوذگو سەسئو كامپانياهئندا بئر ئورگئندارئ كوذگو سەسئو هەم ياذعا قاراتا بئر هوراۋ قالدئرو پلانئن بيلئەئ 25نسئ ئيئوئدەن هوگئا قالمايئسا هەر بئر كالحوزعا، ئاۋئل هەم يۆرتقا ئيلئئپ يئتكئرئرگە. كوذگو سەسئو كامپانياهئندا سەسئو مايئانئن كيكەيتئو هەم ،ئوگشئئئ كوتەروذئ تەئمين ئيتكەن سارالارذئ هەم پلانئ كانكريت تۆذئو ئۆسۆن ئاۋئل سەويتئ هەم كالحوزدار ئرگەمئئدەگئ پرايئزۆودستوا كەگەشمەلەرئنڭ ئئشئن هەر بئر سارا مئنەن ئاكتيۋلاشترئرعا تئيشتەر.

هەر بئر سافحوز هەم كالحوزداعئ پرايئزۆودستوا كەگەشمەلەرئندە ياذعئ سەسوذڭ يۆمعاق هەم هاباقتارن ئۆتكەرئرگە ئايرئم ديققەت ئيتئلئپ، ياذعئ سەسئو كامپانياهئ تەژرئبەلەرئ هەم بۆتە كەمسئلكئەرذئ، ئۆتقارلقتارذئ ئوچوتقا ئالئو، ئولارذڭ سەبەپئەرئندە ئانئق ئاناليز ياهاو نيگئذئندە كوذگو ئئشتەرگە شول كەمسئلك هەم حاتالارذئ تاپقرلامائلق ،بولئپ ئەذرلەنئوئذ ئۆيۆشتئرئرعا كەرەك.

ئاگرامينيموم هەم ئاگرانوملق وەكيلدەرئ

كوذگو كامپانيالا ئاگرانوملق ئئشتەرئ سيستيمئندا كانتراكلاشئو هەم يئر ئوپيشستوالارئنڭ - ئاگراتيحنيكانڭ ئيك پراستوئ سارالارن مەژبورئ كرئتئوذئ نالاپ ئيتئپ سئعارعان قارارذارئ نيگئذئندە ئاگراتيحنيكەنڭ ياقشرتئلعان ئسولدارئن ئيك كرئتئو كەرەك.

ئاگرامينيموم تارقاۋ، ئايئرئم سارالار بولماتقا، بەلكئ ئاۋئل حوژالعئنڭ تۆذئقان بولئئا بەيلەنگەن ئيك پراستوئ سارالاو كامپليكسئ بولئرعا تئيشلئ. كوذگو ئاگرامينيمومدا ياذعئ ئاشلق ئۆسۆن يئرذئ كوذذەن هوروۋپ قالدئروذئ كيكەيترگە ئايرئم ،ئورئن بيرئلرگە تئيشلئ.

بيگرەكتە سەويت هەم كالحوز حوژالقتارئندا ئاگرامينيموم ئۆتكەرو بئر ئورگئندارئنڭ ،ئوگش كوتەرو سارالارئ ئاراهئندا توپ زادانيالارذڭ برهئ بولرعا، ،بئنڭ ئۆسۆن ئاگرامينيموم تەرتيبئندە ئۆتكەرئلگەن ئاۋئل حوژالعئ سارالارن ئوچوتقا ئالئوعا هەم ئاگرانوملق وەكيلدەرئنە ئينستروكسئيالار بيرو هەم يئتەكسئلككە ئايرئم ديققەت ئيتئرگە كەرەك.

هەر بئر رايون يئر شئعبەهئئ ئرگەهئئدە ئاگرانوملارذڭ قانئشئ مئنەن ئاگرانومل-ق وەكيلدەرئنڭ رايون كەنفيرئنسيەلەرن ئۆتكەرئپ

ياذعئ ئاۋئل حوژالق كامپانياهئندا يۆمەاق ئۆتكەرئلرگە هەم كوذگو كامپانيا ئئشتەرئ ئۆسۆن كانكريت پلاندار بيلدەلەنرگە تئيشلئ.

پارتئيەهئڭ توبەن ئاكتيفئنڭ كادرالارئ بولعان ئاگرانوملق وەكيلدەرئ مئنەن ئئشلەو بايئاق كەمئپ قالعان. بئنا شول ئئش ئاۋئل سەويتئەرئ بولعان هەم ئۆذذەرئندە ئاگرانوملق وەكيلدەرئ توپ نيگئذ ،بولئپ تورعان پرايئزۆودستوا كەگەشمەلەرئنڭ ئئشتەرئ فاكتئا توقراپ قالئوعا سەبەپ ،بولدئ. حەلبوكئ ئاگرانوملق وەكيلدەرئنڭ ياليئئ كەلليكتئفلەشترو هەم پرايئزۆودستوا نيگئذئندە كاپيراتيفلەشترو بورئستارئ تيرەهئندە ئۆيۆشتئرو، ئاگرامينيموم، كانتراكلاشئو هەم يارلئلارعا پرايئزۆودستوا يارذامئ كورهەتئو ئۆتكەرو ياعئنان قاراعاندا ئەهەميەتئەرئ بيك ،ذور، بئنا شول حەل ئيك قئئا سروك ئئسئندە ئاگرانوملق وەكيلدەرئ مەسئەلەهئندە ليكۋيداتورلق قاراشئن تاشلاپ، ئاگرانوملق وەكيلدەرن هايلاو، ئولارذڭ ئئشتەرن يەنالەندرو بولئ مئنەن ئاۋئل سەويتئەرئ ئرگەهئندەگئ پرايئزۆودستوا كەگەشمەلەرئنڭ ئئشئن تئرعۆذو هەم نعئتئوذئ، شولاي ئيتئپ حەذرلك توبەندە بيك كيك پارتئيەهئذ يارلئ - ئورتا حەللئ پرايئزۆودستوا ئاكتيفئ ئۆيۆشتئروذئ ئالاپ ئيتە.

ساتسيالئزم يارئشئ. ئاۋئل حوژالعئن ساتسيالئزم نيگئذئندە ريكئلنستروكسيە، سەسئو مايئانئن كيكەيتئو ،ئوگش كوتەرو مەسئەلەلەرئندە ئالبئنڭ ئاكتيفلعئن كوتەرو تورئهئندا ساتسيالئزم يارئشئنڭ نيگئذەئ ،ذور ئورئن تۆتقانلعئن ياذعئ سەسئو كامپانياهئ بيك ئانئق كورهەتتئ.

ياذعئ ئاۋئل حوژالعئ كامپانياهئ واقئئندا ئوذۆلگەن دوگوۋرذارذڭ بۆيۆمعا ئاشرئلئو ئوچوتقا ئالئو، ئايرئم كالحوز ئاۋئل رايوندار ئاراهئندا ياكئئ يارئش دوگوۋرذارئ تۆذئو ماسسئوئ ئاگرانوملق ئئشئ سيستيمئنا ئايرئم بولك ،بولئپ ئينەرگە تئيشلئ.

سافحوز هەم كالحوزدارذڭ ئۆذ ئسئئدە ئايرئم بريگادالار، پرايئزۆودستوا ئۆچاستكالارئ هەم ئاۋئلدار ئسئئدە ئايرئم ئورگوم يۆرئتئو ئاراهئندا ساتسيالئزم يارئشئن كيكەيتئوگە ئايرئم ديققەت ئيئلرگە تئيشلئ.

سافحوز هەم كالحوزداردا باشلانعان ئۆدارسئلق حەرەكەتئن كوذگو سەسئو واقئئندا داوام ئيتئلئرگە. لەكين ،بئل ئئشتە پارانسئلق، ئئش كوتەو، يالعان ئۆدارسئلق هەم بيوراكراتلقتان هاقلانئرعا كەرەك.

پرايئزۆودستوا شيفلئعئ هەم ئئشسئ بريگادالارئ

1930نسئ يالعئ ياذعئ سەسئو كامپانياهئندا شيفلقئئ كيك قوللانئو هەم ئئشسئ بريگادالارئ يئبەرو مئنەن ئاۋئل ئاراهئندا ئئلمئەنڭ ئيك ئاكتيف بئر فورماهئ ،بولئپ، ياذعئ سەسئو كامپانياهئنڭ بورئستارن ئۆتئوذە هيس شيكهئ بيك ،ذور ئورئن ،تۆتئو. شول فورمالا كوذگو كامپانياهئندالا بيگرەكتە ماسسئوئ كالحوز حەرەكەتئ بولعان توبەكئەرذە، كيك قوللانئرعا تئيشلئ. شول ماقسات مئنەن بئر ئورگئندارئ قالالاردا شيف ئۆيۆشمالارئ مئنەن برگەلئپ ماحسوس كەگەشمەلەر ئۆتكەرئپ، بئلاردا پرايئزۆودستوا شيفلعئ پلاندارن ئۆذ

ئۈزگەن كۆزگۆ سەسۆگە ئەزرلەنگ كامپانياهن ئۈتكەرئۈ تۇراهندا

ئۆزئم سەسو مايدانى ،بئل كۆذ 17%-قا ئارتئرعا، حەلهك كالحوزدار هەم يارلى كرەئتيەنلەر سەسو ئۆرلۆعۆمئنەن تەئمين ئيتئلرگە، كالحوزدار ئۆذ باڭودارئنان ،ئش ياڭئ ئيڭەسەك ئاعزالار ئۈسۈنەە ئۆرلۆق ئەذرلەپ قويارعا تئيشەر.
،ئۈگئش كوتەرۈ ئۈسۈن تيحنيك ساراللار هەر بر كالحوزعا هەم ئايرئم حوۋالئقا ئيتئپ بئنكرئلەن ئۆزئمماينئانى 80%-قا كانتراكتاۋايت ئيتئلەسەك، 80% ئۆرلۆق ماشينالارذا ئاذاتئلئپ 70% ئۆرلۆق تئمە سەسكس مئنەن سەسئلەسەك.

بۇيئلعئ كۆذگۆ سەسو پلانئ

1930نسئ يئلعئ كۆذگۆ سەسو كامپانياهئ 1929نسئ يئلئئ هەم 1929نسئ يئلعئ ياذعئ سەسو كامپانياهئنان بۆتۆنلەی باشقاسئراق يول ئۆستئنئە ئۆتەسەك. بئل ئايرما حوۋالئقتئڭ تارماقتارئ مەسئەلەهئنئەلە بئل حوۋالعئئڭ تيحنيكە كۆسئەرئئ مەسئەلەهئنئەلە، بيكرەكتە ياذعئ سەسو هەم ئاشلئق ،بئيشترو كامپانيالارئنئڭ هۆذۆمتەهئنئە كالحوز تارماقئ قالپئا هالئنئو هەم ئاعئو هەم يارلئ - ئورتا حەللئ حوۋالئقتارذئڭ بئرئئنە ،ئۆيئوشتۆرۇۋ ياعئنان تەئئير ئئو كۆسەيئو يۆمعاعئنئا كيلئپ سئعا.

ئۆيەكتەرئنئە كولاكتئڭ ،سيئفئ ،بولئو ياعئنان بۆتۆرۆۋ لوزئنگئ كوتەرئلمەگەيئئ ئەلى. ئۆذئەك كەمئتەئئڭ يارلئ ئورتا حەللئ يالئئئڭ كالحوزدارعا ئئمتئلۆئن ئيئەپكە ئالئپ سئعارعان ئاهەمئيەتلئ قارارذارئ كۆذگۆ سەسو بۆتكەس كئئە سئعارئلئپ، بارئ ئۆتكەن ياذعئ سەسو واقئئئاعئنئا ئۆذئئئڭ هۆذۆمئەهئن كورهەتە ئالئئ. ياذعئ سەسو واقئئئئا بيك ئائئق كورئلەگەن قرقئو ،سيئفئ كۆرەش مەسئەلەهئ بئيلعئ كۆذگۆ كامپانيالالا ئۆذئئئڭ كۆسۆن هاقلاى.

حەذر ئۆزئم سەسو مەسئەلەهئنئە هەر تۆرلۆ ئارماقتارعا بوللئپ كورهەتكەن ساقتا - ،ئۆشۆ ئۆذگەرئشتەر كۆتئۆلەر (گيكتار مئنەن)

1929نسئ يئلعئ كۆذگۆ سەسو كامپانياهئنئا تۆتۆش كەلليكتيفلەشو

	1929- يئلئا	1930- يئلئا	29- يئلعئا
سافحوزدار	5,6مڭ	31,0مڭ	553,6%
كالحوزدار	164 »	328 »	200,6 »
[illegible]حوۋالئقتار	743 »	698 »	96 »
بۆتەهئ	903,6مڭ	1ميليون 57مڭ	117%

شولاى ئيتئپ ،بئيل كۆذ بۆتە باشقورتستان دوۋەلئئئە ئۆزئم سەسو ئۆتكەن يئلاعئنان 17% ئارتئعا 903,6مڭ گيكتار ئورئئئا 1 ميليون 57مڭ گيكتار سەسئلرگە تئيشلئ. ،بئل ئارتئو سافحوز هەم

كالحوزدار ئيئەبئئە بولاساق. 1931نسئ يئلعئ ئۆزئم سەسو كانتوندارعا بئلاى بولئئەسەك (1929نسئ ،يئل كۆذ كۆئۆئئەگئ سەسو مئئەن ساعشئرئپ كورهەتكەن ساقتا):

كانتوندار	سافحوزدارذا 1929	سافحوزدارذا بئيل كۆذ	كالحوزدارذا 1929	كالحوزدارذا بئيل كۆذ	ياكەهئ حوۋالئقتاردا 1929	ياكەهئ حوۋالئقتاردا بئيل كۆذ	بۆتەهئ 1929	بۆتەهئ بئيل كۆذ	سافحوزدارذا 1929 %	سافحوزدارذا بئيل كۆذ %	كالحوزدارذا 1929 %	كالحوزدارذا بئيل كۆذ %	ياكەهئ حوۋالئقتاردا 1929 %	ياكەهئ حوۋالئقتاردا بئيل كۆذ %	ئۈزگەن كۆزگۆ مئئەن ساعئئرعانئا %
ئارعاياش	1,4	11	5	13	8	9	14,4	33	7,9 پر.	33,8 پر.	34,7 پر.	39,7 پر.	56,6 پر.	27,9 پر.	229 پر.
بەلەبەی	1,1	4,1	37	73	194	201,6	232,1	278,1	0,5	1,5	26,9	26,2	63,6	72,3	119,8
بۆرۆ	—	—	37	73	246	220	282	293	—	—	13,1	24,9	86,9	75,1	103,9
يئلايئر	1	1,5	5	15	8	7	14	23,5	7,1	6,4	25,3	63,8	57,2	29,8	167,9
مەسعوت	—	4	27	60	27	22	54	76	—	5,3	50	65,8	50	28,9	140,7
ئستەرلئ	0,2	5	18	41	105	109	123,2	135	0,2	3,2	11,6	26,5	85,2	70,3	125,8
تا-قاتاى	0,9	1,5	3	7	4	6	7,9	14,5	11,4	10,3	33	48,3	50,6	41,4	183,5
ئۆفۆ	1	3,9	32	56	143	124	176	183,9	0,6	4,1	18,2	30,5	61,2	67,4	104,5
بۆتە باشقورتستاندا	5,6	31	164	328	734	698	903,6	1057,0	0,5	2,9	18,2	31	81,2	607	117

سەسو ئۆرلۆعۆيارذ امئ هەم ئۆرلۆق فوندتارذ.

ئۆزئم سەسئۆذئ بئلاى ئارتئرئو باشقورتستاندا ئۆزئم سەسو كيكئيئو ئۆسۆن بيك ئەهەمئيەتلئ شارتئارذئڭ بئرئئە ساعئلئا كالحوزدارذئ هەم يارلئ كرەئئئەنلەرذئ سەسو ئۆرلۆعۆ مئئەن تەئمين ئيتئو.

ئۈگئش كوتەروذە تيحنيك ساراللار.

،بئل كامپانيالا سەسئوذئ كيڭەيئئو مئنەن بئر قانارذان ،ئۈگئلش كوتەرو ساراللارئ ئۈتكەرئرگە بيك ذور ئەهەمئيەت بيرئرگە كەرەك. ،بئل ساراللار: كانتراكلاشئو، ئۆرلۆق تاذارتئو، تئئمە سەسو، ميئيرال ئاشلاو، تيرئلەو، تۆپئراقتئ ئۆزبيزلەو هەم باشقالار. ،بئل تورالا هەر بئر كانتون ئۈسۆن ئايرئم زادانيالار بيرئلئپ ئۆلار هەر بئر ئاوئلعا، هەر بئر حوۋالئقا ئيلئئپ يينكئرئلرگە تئيشئەر. ،بئل مەسئەلەلە تئكئئ ئيئئپ ئۆتكەن ياذعئ سەسو ميئ گئللئئئە ئيملان ئيتئلگەن ئاگراميئيموم ئالئئئرعا تئيشلئ.

كانتراكلاشئو

سافحوز سەسئوذەرئئەن باشقا بولعان 1 ميليون 26 مئڭ گيكتار ئۆزئم سەسئوذئڭ ئيڭ ئاذ تئگەئئە 80 پر. ئ كانتراكلاشئرعا ئۆيلانا. كانتراكلاشئو پلانئ كانتوندارعا بئلاى بولئئە:

كانتوندار	ئۆزئم سەسو مئڭ گيكتار	كانتراكلاشئلاساق مئڭ گيكتار	شونئڭ ئيسئەن كالحوزدارذا
ئارعاياش	22	17,6	12
بەلەبەی	427	2 9,2	56,8
بۆرۆ	293	234,4	54,4
يئلايئر	22	17,6	12
مەسعوت	72	57,6	46,4
ئستەرلئ	150	120	32,8
تا-قاتاى	13	10,4	6,4
ئۆفۆ	180	140	44,8
بۆتەهئ	1026	820,8	265,6

ئۆرلۆق تاذارتئو.

تيكلئم ئۆرلۆكتۆ تاذارتئرعا مۆمكئئلئك بولعان تورميئو هەم ساريئر-وفكئلار هەم بئو كانتوندا بيرەلەر:

كانتوندار									
ئارعاياش	30,8	71	137	24,8	68,5	80	100	21	100
بەلەبەی	383,6	276	666	96,6	333	25	87	73	75
بۆرۆ	410,2	234	482	81,9	241	20	59	57	60
يئلايئر	30,8	119	23	41,6	106,5	100	100	10	100
مەسعوت	20,8	167	354	55,8	272,5	58	100	45	60
ئستەرلئ	0,8	245	54	85,7	272,5	41	100	67,4	100
تا-قاتاى	18,2	61	161	21,4	80,5	71	100	11,2	100
ئۆفۆ	252	355	763	117,3	381,5	46	100	78,4	100
بۆتەهئ	1436,4	1508	3321	527,6	16605	37%	—	364	80%

تئئمە سەسئو.

هەر بئر كانتوندا كوبئەن تئئمە سەسكس ماشيئا سەسكس مئئەن بئلار ماشيئالئڭ ئۆرئاسا 40 گيكتار بولاساق:

كانتوندار	سەسكس ماشيئا	سەسكس مئئەن سەسئلەسەك گيك	بۆتە سەسئۆذئڭ % تئ	شونان كالحوزدار
ئارعاياش	507	20280	61	15000
بەلەبەی	4608	184320	66	71000
بۆرۆ	694	27760	10	20000
يئلايئر	915	36480	100	15000
مەسعوت	535	21400	28	15000
ئستەرلئ	4071	162840	100	41000
تا-قاتاى	130	5200	35	4000
ئۆفۆ	1637	65480	36	40000
بۆتەهئ	13094	523760	49%	221,000

كانتوندار	بۆتە سەسو ماينانئ مئڭ گيكتار	ئۆرلۆقتا تاذارتئو تئيش	كالحوزدار	ياكەهئ	بۆتەهئ				
سافحوزداردان باشقا ماناعانئا سەسو ئۆرلۆعئئا بولعان ئيحتيياز									
كانتوندار	بۆتە ئۆزئم سەسو مايئانئ مئڭ گيكتار	ئۆرلۆققا حوئۆم ئيحتيياز (سينتنئر)	ئۆرلۆققا مۆحتاج حوۋالئقتار	يارذام ئۆسئۆنئكلئم گيكتارعا كەرەك	يارذام بيرئرگە قويلانئا (سينتنئر)	يئنان حەلهئق كالحوزدارعا	ياكئە يارلئ حوۋالئقتارعا
ئارعاياش	22	27,4	13373	5614	7859	1816	6043
بەلەبەی	274	344,8	29075	10320	14458	5916	8542
بۆرۆ	293	407,9	37084	13225	18515	7533	10982
يئلايئر	22	25,2	21263	7546	10564	4500	6064
مەسعوت	72	101,5	1588	6072	9383	5000	4383
ئستەرلئ	150	201,5	33401	13138	18493	4417	14076
تا-قاتاى	13	16,6	16310	5336	7470	1550	5920
ئۆفۆ	130	280	40370	15187	21262	7100	14162
بۆتەهئ باشقورتستاندا	1026	1405	206073	76438	108004	37832	70172

يئتمەگەن تيكلئم سەسو ئۆرلۆعۆ تۆپ يئرلئ ئۆرلۆق فوندتارئنان يۆرت، ئاۋئل هەم دئيۆملەشئئرئلگەن كالحوز فوندتارئ) ئالئئئرعا تئيشلئ. سەسو باشلانعانعا تيكلئم فوندتار تۆذۆپ بوشاتئرعا هەم يۆرت هەم دەۋلەت ئۆرلۆق ئسسودالارئئ ئيڭ ئاذ بولعاندا (ميئيموم) ئۆشۆ تيكلئم قاپلاو تئيشلئ:

كانتوندار	%	سينتنئر	%	سينتنئر	سينتنئر	سينتنئر	سينتنئر
ئارعاياش	30	5176	20	4564	9740	25000	19000
بەلەبەی	30	25200	30	32832	58032	71000	88750
بۆرۆ	30	10500	40	31092	41592	68000	96333
يئلايئر	10	2660	10	2462	5122	11000	19000
مەسعوت	40	—	40	12300	12300	55000	78833
ئستەرلئ	30	11400	30	24885	29285	41000	56000
تا-قاتاى	10	2100	10	1950	4050	8000	10400
ئۆفۆ	30	13248	30	21966	35214	56000	88700
بۆتە باشقورتستاندا	33	70284	29	13205	202335	329000	457016

يئلايئر هەم تاميان قاتاى كانتوندارئنا سەسو ئۆسۆن يئتمەگەن ئۆرلۆعۆ ئارئش ئۆگا ئۆشكەن كانتوندارذئڭ (ئۆفۆ، ئستەرلئتاماق هەم بەلەبەی كانتوندارئئڭ) يۆرت فوندتارئئ ئۆتئئسكە ئالئپ واقئئئئا تاشئپ قويئو ،يولئ مئئەن قاپلانئرعا

كالحوزدارذا ئۆرلۆق فوندتارئ تۆذۆۋ.

كالحوزدارذئڭ ئۆزئم سەسو ئۆسۆن ئۆرلۆققا ئيحتييازذارئ كانتوندارعا بوللئپ كورهەتكەنئە بئلاى:

كانتوندار	سەسو مايئانئ گيكتار	ئۆرلۆققا دۆيۆم ئيحتيياز سينتنئر	ئيحتيياز قاپلاناساق: كالحوزدار فوندئ ئيئەبئئە	ئيحتيياز قاپلاناساق: يۆرت فوندتارئ ئيئەبئئە
			سينتنئر	سينتنئر
ئارعاياش	15001	19000	17184	1816
بەلەبەی	71000	88750	82834	59,6
بۆرۆ	68000	96333	88800	7533
يئلايئر	15000	19000	14500	4500
مەسعوت	55000	78833	73833	5000
ئستەرلئ	41000	56000	51583	4477
تا-قاتاى	8000	10400	8860	1550
ئۆفۆ	56000	88700	81600	7100
بۆتە باشقورتستاندا	329000	457015	419,84	37832

كالحوزدارذا بيلەلەنگەن مايئانئارذئ سەسئوذئ ،تولئ تەئمين ئيتئو هەم يارلئ-حەلهئق كالحوزدارعا يارذام كورهەتئو ئۆسۆن هەر بئر كالحوزدا ئۆنئا بولعان باڭئوذان سئعئو براكتارذئ سئعارئو هەم شوندايئارذئ سيگئرئپ تاشلاعاس 3 سينتنئر ئاۋار تاشئو كۆتئلە. بئيلعئ ئۆرلۆقئان يئلەەی ئارئشئ 12653، ۋيانكئ ئارئشئ 2279، بيزبئچوك 3728 سينتنئر دەۋلەت سارتاۋاى فوندئنان (بۆتەهئ 26145 سينتنئر) بيرئلئو كۆتئلە.

موگئئئ يئلئاردا ،بئل ئئش بيك نئق ئۆئە بارا. مەئەلەن، ياذعئ ئاشلئق ئۆسۆن باڭئوذئ كۆذئەن سەسئو:

كانتون ئيسمئ	1929-28 يئلدا سەسئلگەن گيكتار	1930 يئلئا سەسئلەسەك گيكتار	29-نسئ يئلعئنان ئارئئق %
ئارعاياش	213	50000	28 پر.
بەلەبەی	125	268575	25
بۆرۆ	264	140000	330
يئلايئر	146	75000	132
مەسعوت	222	54000	121
ئستەرلئ	108	225000	50
تا-قاتاى	240	20000	162
ئۆفۆ	144	152000	50
بۆتەهئ	132	984575	79 پر.

سارتاۋاى سەسئوذەرذئڭ پلانئ

1929 نسئ يئلعئ كۆذگۆ سەسئو واقئئئئا ئيئئپ فوندئئا (ئا) 4218,5 گيكتار يئلەەی، ب) 1056 گيكتار بيزبئچوك ،ۋ) 3728 گيكتار بيزبئچوك ئۆرلۆعۆ (بۆتەهئ 9013 گيكتار) كانتراكلاشئلعان. هەر بئر ئۆذئئ حوۋالئقتارئا...

ئاشلاماللار مئئەن تەئمين ئيتئو.

باشۆذۆ ئۆزبيزلەو

Zajьmqa jadьlьv menən SSSR đьŋ xuzalьq kesən həm qurqav ьlьqьn nьqьtajьq!

Satsejalizem tədələşənəŋ bajavaj timpьn tə'min itevđə həm 5 jьllьqtь 4 jьlda ytəvđə XVI s'jezd qararđarьn bojonqa aşьrajьq.

„5 jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmь turahьnda niđər belergə kərək.

«5 jьllьqtь —4 jьlda» zajьmь 3 nse indysterejalizatsejə zajьmь sьqarьlqan şarttar bujьnsa sьqarьla. Unьŋ pratsintь-otoşlo eləşə kupundarь bujьnsa jьlqa 6 %, otoş rəveşendə 4 %tabьş birə.

Pratsinthьđ—otoşlo eləşə bətə daxuttь —10% tь—otoş rəveşendə birə. Zajьm 10 jьl sruk menən sьqarьla. 1930 nsь jьldьŋ 1 nse dikəberenən 1940 nsь jьldьŋ 1 nse dikəberenə xətle. 10 jьl bujьnsa ike terləheneŋ də 38 tapqьr otoş tirazь ujnalasaq. Iŋ đur otoş 5000 hum iŋ bələkəje-200 hum. Şul 10 jьl esendə pratsintlь eləşten hər 12 abligatsejəheneŋ pratsinthьđ eləşten 5 abligatsejəhьna ber otoş sьqasaq. Otqan abligatsejə xuzahьna abligatsejəhьnьŋ yđ xaqь həm otoş tylənep, bьl abligatsejə bətərələp jaŋь tirazdarqa qatьşmaj pratsintlь abligatsejə otqan saqta əђtendə jađьlqan yđ xaqь menən otoştan tьş şul kəngə tejeşle bulqan pratsintь la tylənə. Zajьm abligatsejəlarьna ularđьn bətə daxuttarьna otoş həm pratsinttarьna his ber terlə naluk həm halьm halьnmaj. Bьl abligatsejəlarđь dəvlət kriditenə bulьşlьq komisejəheneŋ rəxsət bujьnsa hatьp həm zalug halьp bulasaq.

„Biş jьllьq» zajьmdьŋ bətən ber abligatsejəhь 50 hum torər, unьŋ 25 şər, 5 şər xatta 2 h. 50 tinlek eləştərə lə (abligatsejə bylengelep) sьqarьla. Bьl huŋьlarь krəђtejən xuzalьqьn nьqьtьv zajьmьla alьştьrьv esən xaslana.

Bьl zajьmdan kilgən sum malar jaŋь fabriktar, zavьttar timer juldar iliktrik stansalarь teđəvgə avьl xuzalьqьn jaqşьrtьv həm jaŋьsa qorov sьqьmdarьnahəm şundaj başqa eştərgətotolasaq.

«5 jьllьqtь 4 jьlda» zajьmьnьŋ jaŋь taratьlasaq eləşenən başqa 500 humlьqь 1 nse həm 2 nse indysterejə zajьmь menən kerəђtejən xuzalьq zajьmь alьştьrьp alьv esən sьqarьla.

Bьl zajьmdь taratьvđan kilgən summalarđьŋ đa 10% tь ul yđe hatьlqan tebək jəki avьldьŋ jerle bydzitenə birelesək. Tebək başqarmalarь həm yđ bydzite bulqan avьl sevit tere bьl summanan mədəni həm xuzalьq tedələşe esən maxsus fund tedərdər həm unь sevit həm başqarmalarđьŋ plinumdarьnda grazdandarđьn dejəm jьjьlьştarьnda tikşertep ytep iŋ kərəkle urьndarqaqьna totordar.

Zajьm nisek taratьlasaq.

Avьlda zajьm taratьvqa dejəmjeteksələk itev təbək başqarmalarь menən ular ergəhendə bulqan dəvlət kriditenə bulьşlьq konfirinsejələrə zajьmdь taratьv eşe yđe avьl sevitterenə jəkmetelə. Bьnan teş avьlda bulqan başqa məəssələr: haqlьq kassalarь kridit şirkəttəre rajun a/x banklarь la zajьm taratьvqa ьlьqtьrьlasaq.

Jaŋьđ xuzalьqtarqa zajьmdь avьl sevite tarata. Ul bьl eşkə avьl aktifьn həm yđđere ergəhendə haqlьq kassahь bulmaqan pustь—tiligraf bylektəren ьlьqtьra alalar. Zajьm planь taratьlьp ber keşegə ellə nisə məəssəsə həm aktif merəzegət itep jedətmhən esən avьl sevite tirritoriləhe ucaskalarqa bylenep, bularđьn hər berehendə eşlev esən ajьrьm bildələ keşe qujьlьrqa tejeşle.

Rajjun başqarmalarь həm a/səvittəre kalxuz tarmaqьndala kampanejə oşotorьp, ular ergəhenəge bulьşlьq kəmisejələre menən elemtə totorqa tejeştər.

Zajьmdь kesləp taratьv jaramaj, ləkin bьl hyđđe kampanejə yđ aqьmь menən barьrqa tejeş tip aŋlamaђqa kərək. Bьnьŋ kirehensə zajьmdan kətelgən maqsat, unьŋ a/xuzalьqь esən bulqan əhəmejəte, zajьm alьvsьlarqa kilgən tabьş həm fajđalar turahьnda bik kiŋ aŋlatьv kampanejəhь alьp barьv tejeşle.

Avьl jəməqətselegə avьlda şundaj jəməqət abьstanufkahь tedəhen ki: hər ber keşe zajьmqa jađьlmav jəməqəttən ajrьlьp qalьv, satsejalizem tədeləşe fruntьnan sittə qaьp qalьv bulasaqtь aŋlahьn həm bildhen.

Kalxuzdar zajьm taratьvđa avьl səvittərenə aktif jardamsь, xalq arahьnda zajьm taratьvđa arganizatьr həm agitatьr, jaŋьđ xuzalьqlь krəђtejəndərgə yrnək kyrhətevsə bulьrqa tejeştər.

Zajьmdь uŋьşlь taratьvqa satsejalizem jarьşь la đur jardam jorgə tejeşle. Avьl səvittərə avьldar, kalxuzdar arahьnda jarьş ojoştorop, avьldьŋ bətə eşsəndəren zajьmqa jađьlьvqa ьlьqtьra alasaqtar.

Zajьm taratьv şarttarь

Zajьmqa jađьlьv həm unьŋ abligatsejəlarьn taratьv 15 nse ejjyldə başlandь, 1 nse nyjəbergə tiklem davam itəsək.

Zajьm abligatsejəlarь jaŋьđ xuzalьqtarqa əđer aqsaqala, vaqlap tylәvgə lə hatьla. Vaqlap tyləgəndə berensə vznus aldaqь 1 nse nyjəberđən, huŋqь vznus 1 nse fibraldan huŋqa qalmaj tylənərgə tejeşle. Kalxuzsьlar həm krəђtejən ərtil həm kapiratiftarьnьŋ aqzalarь abligatsejəlarđь yđđerenəŋ pravlinejəlarь arqьrь kalliktif hatьp ala alalar.

„Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь.

Hyrəttə: „Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь abligatsejəhe.

Bьlarđa xaqьn ber julь jəki vaqlap tyləj (pravlinejə menən ərtil, kapiratif həm kalxuz aqzalarь arahьnda aqsa iђəbe nisek edelevgə qarap) alalar. Bьlar kalliktif alьp, aqsanь vaqlap tylərgə bulqanda berensə vznus 1 nse nyjəhergə tiklem tylənep, huŋqь vznus orloqsoloq kalxuzdarьnda ajdaqь 1 nse martqa, maxsus həm tixnikə kylturalarь kalxuzdarьnda 1 nse majqa, ə ərtil menən kapiratiftarđa 1 nse fibralqa tiklem tylənep bətərgə tejeşle.

Iђke zajьmdar nigə jaŋь zajmqa alьştьrьla.

Zajьmdarđьŋ bik kyp terle bulьvь zajьm totovsьlar esən bajtaq đur uŋajhiđlьqtar tuđьra. Pratsinttarđь terle sruktarđa vaqlap alьrqa tura kilə, sruktarьn onotop pratsinttь vaqьtьnda almavdar jьş osoraj, tirazdar bik kyp bulьp, ularđь hər kem kyđətep elgərə almaj. 1 nse martqa tiklem iђke zajьmdarđьŋ 45 miljun humlьq otoştarь həm tirazqa sьqqan abligatsejə xaqtarь hamanda bakьnan alьnmaj jatьp qalьv—bьnь anьq kyrhətep tora. Bьna şunь iђkə alьp, eşsəndərgə otoş sьqьvđarđь həm pratsinttь vaqьtьnda alьvđь jeŋeləjtev esən xəkymət 1 nse həm 2 nse indysterejalizatsejə zajьmdarь menən krəђtejən xuzalьqьn nьqьtьv zajьmьn „5 jьllьqtь—4 jьlda“ zajьmьna alьştьrьp berləşterergə qarar birđe. Bьnan dəvletkələ đur ikanumejə bulasaq: otoş həm pratsint birev kəmeməhələ otoş tirazdarьn ujnav, otoş tablitsalarьn miljundarsь nosxələr baђtьrьp taratьv sьqьmdarь ađajasaq 3 nse indysterejə zajьmь „5 jьllьqtь“ zajьmьnьŋ ber eləşenə əjlənep qalьp, şul əjqanlь unь alьştьrьrqa xazət qalmaj.

Bьl iђke zajьm abligatsejəlarьn alьş tьrьvdar 15 nse ejjyldə başlandь, aldaqь 1 nse qinvarqa tiklem barasaq. Bьlarđь şul cislaqa xətlem alьştьrьp qalьrqa kərək, sənki şul alьştьrьlasaq iђke zajьmdar bujьnsa 1931 nse jьldьŋ 1 nse qinvarьnan başlap pratsint birevđə, otoş sьqьv đa tuqrala.

Ul zajьmdarđь jaŋь zajьmqa alьştьrqan saqta zajьm xuzalarь his ber tin juqaltmajđar. Sənki ularđьŋ nəvbəttəge tirazdarь ujnalьp bettə, pratsinttarь tulь tylənə, otoş sьqqan darьnьŋ otoştarь həm yđ xaqtarь la aqsalata birelə.

Avьldarđa bьl iђkə zajьmdarđь haqlьq kassalarьnda, kridit şirkəttərendə həm bankьlarđa alьştьrьrqa bula.

Şunь la bik nьq iђtə totov kərək: Abligatsejəlarđe alьştьrьv aldьnan iŋ elek şul zajьmdьŋ bətə tiraz tablitsalarьn qarap otoş sьqmaqanmь ikənlekte tikşerep sьqьv kərək. Şulaj alьnmaj jatqan 45 hum aqsa motlaqa otqan keşelərgə tylənergə tejeşlə. Avьldarđaqь dəvlət kriditenə bulьşlьq kəmisejələre krəђtejəndərđeŋ abligatsejəlarьn tikşerep sьqьp, otoş sьqqandarqa otoştarđь alьp birev esen bətə jarđamdь kyrhətergə tejeştər. Bьl eşkə bətə avьl aktifьn məbili zavat itərgə kərək. M. Ş. —

„Biş jьllьqtь 4 jьlda“

lp. Skaraxudьf iђməndəge Iliktərik zavьtьnda „biş jьllьqtь 4 jьlda» zajьmьna aldan jađьlьv uŋьşlь bara.

Hyrəttə: iliktərik kesə menən qajnatьv labaraturejəhe eşsələre zajьm alьrqa jađьlalar.

Barьbьđ đa ber təptən torop jartь ajlьq eş xaqьbьđđь pralitarejat dəvlətenə biş jьllьqtь 4 jьlda ytəv esən ikə ađnalьq eş xaqьbьđđь birəbeđ.

Kem, kypmetaratьrqatejeş?

Başqortostan esən kantryl han 6 miljun 200 meŋ hum.

Başsik prizidiyme janьndaqь „dəvlət krdite həm haqlьq eşenə jarđam kəmisejəheneŋ“ 28 nse ejjyndə ultьrьşь bulьp, „biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna kantryl han turahьnda Başnarkamfindeŋ infarmatsejəhen tьŋlanь. Həm bətəhe 6 miljun 200 meŋ hum kantryl handь jaraqlь taptь. Oşo summanan 3.100 humь ojoşqan xalьq arahьnda, 3000 meŋ humь kerəђtejəndər jalpьhь arahьnda, qalqan 100 meŋ humь ojoşmaqan xalьq arahьnda taralьrqa tejeşle bula.

Bьl dejəm 6.200 meŋ hum kantryl summanь Өfe qalahьna həm kantundarqa t; bəndəgesə eləş tejəsək.

Өfə qalahьna 1.011 meŋ hum bulьp, şular esenən: a) ojoşqan xalьq esen 960 meŋ hum, b) ojoşmaqan xalьd esen 51 meŋ hum.

Başqortostandaqь bətə kantundarqa 5.108 meŋ hum. Şularđan: a) ojoşqan xalьqqa 2059 meŋ hum b) kerəђtejəndərgə: 3000 meŋ hum, v) ojoşmaqan xalьqqa 49 meŋ hum, bulьp oşo summa kantundarqa tybəndəgesə bylenəsək:

1. ӨFӨ KANTUNЬNA bətəhe 819 meŋ hum, şular esendə ojoşqan xalьqqa—260 meŋ hum; kerəђtejəndərgə—550 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—9 meŋ hum.

2. BӨRӨ KANTUNЬNA bətəhe 849 meŋ hum. Şular esenən ojoşqan xalьqqa—200 meŋ hum; kerəђtejəndərgə—640 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—9 meŋ hum.

3. BƏLƏBƏJ KANTUNЬNA bətəhe 956 meŋ hum: şular esenən ojoşqan xalьqqa—301 meŋ hum; kerəђtejəndərgə—645 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—10 meŋ hum;

4. STƏRLETAMAQ KANTUNЬNA bətəhe 642 meŋ hum, şular esenən ojoşqan xalьqqa—262 meŋ hum; kerəђtejəndərgə 370 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa 10 meŋ hum;

5. T—QAJ KANTUNЬNA bətəhe 779 meŋ hum şular esenən ojoşqan xalьqqa—516 meŋ hum, krəђtejəndərgə—160 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—3 meŋ hum;

6. JЬLAJЬR KANTUNЬNA bətəhe 582 meŋ hum; şular esenən; ojoşqan xalьqqa; 254 meŋ hum; kerəђtejəndərgə 325 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—3 meŋ hum:

7. MƏSƏQJYT KANTUNЬNA bətəhe 262 meŋ hum; şular esenən ojoşqan xalьqqa—69 meŋ hum; krəђtejəndərgə—190 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa—3 meŋ hum;

8. ARQJAJAŞ KANTUNЬNA bətəhe 201 meŋ hum; şular esenən ojoşqan xalьqqa—79 meŋ hum; krəђtejəndərgə—120 meŋ hum; ojoşmaqan xalьqqa— 2 meŋ hum,

Urьndarđaqь zajьm taratьvqa jarđam kəmisejələrə oşo handarđan sьqьp eş itərgə həm urьndaqь rejal məmkinlektərđe kyđ uŋьnda totarqa tejeştər.

Kantryl handar avьl səvite dəvmələndə tybən təşməђkə tejeşlə. Өlkə komisejə Өfə qalahьna tigən Kantryl handь hər ber prafsajuzdьŋ əlkə bylegenə bylep birergə, bьl huŋqьlar hər ber pritprejətejə həm məəssəsəgə itep jetkerergə tejeştər.

Өfə qalahьndaqь ojoşqan xalьqqa birelgən kantryl han bətəhe 960 meŋ hum bulьp prafsajuzdarđьŋ əlkə bylektərə arahьnda tybəndəgesə bylenə.

A.X. həm urman eşsələrə sajuzьna 40 meŋ hum; aqas eşsələrə sajuzьna 30 meŋ hum; kyn eşsələrə sajuzьna 20 meŋ hum; mitallistarqa 25 meŋ hum; picətniktərgə 17 meŋ hum; pişşəviktərgə 23, 5 meŋ hum; ximiktərgə 500 meŋ hum; təgevsələrgə 20 meŋ hum; hьv julь eşsələrenə 34,5 meŋ hum; teđəvsələrgə 65 meŋ hum; Timer jul eşsələrenə 235 meŋ hum; məxəlli tranьsprt eşsələrenə 16 meŋ hum- qələqə eşsələrenə 15 meŋ hum; rabis xeđmətkərđərenə 6 meŋ hum; havlьq haqlav eşsələrenə 70 meŋ hum; maqarif eşsələrenə 90 meŋ hum; səvit—səvđə xeđmətkərđərə sajuzьna 200 meŋ hum: kammunalniktarqa 30meŋ hum; narpit eşsələrenə 200 meŋ hum.

Bьna oşo han menən hər ber prafsajuz ojoşmahь, miskumdar həm zajьm taratьvqa jarđamlaşьv kəmisejələrə tanьş bulьp, ojoşqan eşsələr arahьna „Biş jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьn kantryl handa kyrəlgənsə, taratьrqa tejeştər.

Hər ber eşsə həm xeđmətkər kəməndə jartь ajlьq eş xaqь kyləməndə zajьmqa jađьlьrqa tejeşlə.

Zajьm taratьvđa sizunniktar sittə qalmahьn.

Oşo kөŋgə tiklem Batqortostan dəvmələndə zajьm taratьv eşebeđđeŋ artta qalqan ber eləşə sizunniktər həm vaqьtlь eşsələr arahьnda jəməşaq eş alьp barьvьbьđ. Bigrəgendə Başqortostan tav—urman eşsələre arahьnda zajьm taratьv eşe bik huŋqa qala.

Uđqan jьl zajьm kampanjahь başlanqan kəndən alьp sizunniktar arahьnda zajьm taratьv eşe 5-6 aj huŋqa qaldь Zajьm taratьv eşendə, partejə, prafsajuz həm kiŋ qatlam jəməqətselek fikren beđ sizunniktar arahьnda səjəsi ber kampanja təђən birə almanьq Sizunniktar arahьnda zajьm taratьv həm ular arahьnda kiŋ erəveştə aŋlatьv alьp barьv burьsь prafsajuz, xuzalьq ojoşmalarьnьŋ əђtenə təşə. Oşolarqa qaramaђtan ələ Juz- Urallist həm Başstroj bьl eşkə bik əđ əhəmejət birə.

Başqortostan əlkəhendəge sizunniktar həm vaqьtlь eşsələr arahьnda taratьlьrqa tejeş bulqan zajьm taratьv planьnьŋ 1—30 pratsьnt tirəhendəgenə bara. Estərletamaq Bələbəj kantundarьnda sizunniktar arahьnda zajьm taratьv eşe bik jəməşaq alьp barьla, ular, beđđə sizunnьj eşsələr juq, tipkenə qarajđar.

Zajьm taratьv eşendə beđ, sizunniktarđьŋ eş tərđəren iђəpkə almanьq, sunьŋ hədəmtəhendə zajьm taratьv kyberək kestə teđəvsələrgə jynəltep, başqa tər eştəge sizunniktarđь artta qaldьrđьq. Kiləsəktə, bigrəgendə „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv kampanjahь barqanda sizunniktarđьŋ eş şarttarьn həm eş tərđərenə nьq əhəmejət birergə kərək. Bigrəgendə sizunniktar arahьnda jerlə millət keşələre kypselek han teşkil itkən urьndarđa aŋlatьv eşen əsə telendə alьp barьvqa nьq iqtibar jynəltelhen.

Sizunniktar arahьnda zajьm taratьv turahьnda aŋlatьv eşe alьp barqanda bigrəgendə ajьrьm xaraktirlь mamint: Indivival rəveştə eş kyrev, sizunniktarđьŋ yđ aralarьnan arganizatьr — prapagandistar bildələv mitьdь qullanьvđь praktik eştə fajđalanьrqa kəkər.

Sizunniktar arahьnda zajьm taratьv kampanjahь alьp barqanda ajьrьm əndəv—aŋlatьvsьlar kadьrь aşa eş kyrev bik đur əhəmejətkə ejə, bьl mitьdtь nьq fajđalanьrqa tejeşbeđ.

Sənki bьl jul menən eş itkəndə beđ bik jaqşь hədəmtələrgə iresə alasaqbьđ. Sənki, sizunniktarđьŋ yđ aralarьnan bildələngən aŋlatьvsьlar, əndəvsələr sizunniktarđьŋ eş qujьlьşьnьŋ xaraktiren həm jəşəv şarttarь menən jaqьndan tanьş bulьv arqahьnda yđeneŋ eşen dərəђ alьp bara alasaq. Bigrəgendə „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv kampanjahьna totonqanda bьl maminttarđь nьq iђkə alьnhьn.

Sizunniktar arahьnda zajьm taratьv kəmisehe yđeneŋ aŋlatьv eş qujьlьşьnьŋ mitьdьna nьq iqtibar itərgə lьl julda qullanьlqan eş mitьdtarьn eş tezribələren yđ ara urtaqlaşьrqa tejeştər.

Sizunniktar arahьnda zajьm taratьv eşendəge bьna tiklem jəşəp kilgən avьrьv urьndar, prafsajuz, xuzalьq ojoşmalarь tarafьnan bulqan halqьn qaraştarqa sik qujьlьrqa tejeş. „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna almaştьrьv eşebeđ sizunniktar arahьnda đur uŋьş menən ytərgə, satsьjalizem tədələşenə javap birərlek bər məhim urьn totorqa tejeş.

Zajьm taratьvđaytkən təzribəne iђkə alьqьđ

3 nse indysterejalizatsejə zajьmь bətə Başqortostan dəvmələndə 9100115 humlьq tarataьlьp, RSFSR Markamfinьnьŋ 6340000 hum itep birgən kantryl hanь 1418%qa jəki başqortostandьŋ yđ kantryl hanь 128,6 pr,qa, ytəlgəjne.

3 nse indysterializatsejə zajьmьnьŋ bьl rəveştə uŋьşlь taratьlьvь dəvlət kridittərən Başqortostanda kiləsəktə lə, đur uŋьşmenəntaratьvqaməmkinlek barlьqьn kyrhətə. Avьl xuzalьqь praduktalarьna xaqtьŋ qibatlanьvь, kerəђtejən xuzalьqьnьŋ 35 pr. tь avьl xuzalьqь nalugьnan qotoldorolov, jallanьp eşləvsələr hanьnьŋ artьvь həm ularqa eş xaqьnьŋ kytərelevə, bətəhe lə, tөp gruppa xalьq arahьnda 3 nse ind. Zajьmьnьŋ uŋьşlь taralьvьna jarđam itə torqan səbəptər buldьlar. Bətə taratьlqan zajьmdьŋ 59,2pr. tь ojoşqan xalьq arahьnda taraldь. Həm bətə ojoşqan xalьqtьŋ 90 pr. tь zajьm alьvqa ьlьqtьrьldьlar, bьlarđьŋ hər berhenə urtasь 77 hum 70 tinlək zajьm tura kilde. Ikensе tərlə əjtkəndə, Merkəz zadanjahь 190,2 pr. qa, Başqorostan zadanjahe 158,3 pr qa. ytəlde. Bətə summanьŋ 38,1 pr. tь kerəђtejən xalьqь arahьna taralьp, jort başьna 6 hum 50 tinlek zajьm tura kilde.

Ikensе tərlə əjtkəndə, mərkəz zadanjahьnьŋ 89,6 pr. qa, ytəlde. Ojoşmaqan xalьq arahьna bətə zajьmdьŋ 2,7 pr taralqan. Utkən zajьm taratьv kampanjahьndaqь jətəşheđlektər yrđə əjtkənsə uŋьşlьqtar kyp bulha la, qajhьber jeteşheđlektər đə buldь. Məђələn kiŋ jalpьnьŋ zajьm alьvđa qatnaşь zajьmdьŋ əhəmejəte turahьnda aŋlatьv eştərə qəniqətlənərlek qujьlmanь. Şul arqala, eşsələrđeŋ qajhьber eləştərə (Stərletamaq kyn zavьtьnьŋ eşsələre) zajьm alьvđan baş tarttьlar. Ikensənən kridit məəssəsələrə həm haqlьq kassalarь zajьm taratьvđa aŋlatьv—agitatsejə eştərə alьp barmanьlar; Jaŋqьđ tixniciskej afurmit itev menən genə qəniqətləndələr. Өsənsənən—qajhьber kantundar đa iђəpkə alьp jetməv həm dəvlət krditesəjosətendə pirigiptar bulqьlanь:kerəђtejəngə ьştьrafhaiь jəki qulqa alьv menən qurqьtav (stərle—tamaq kantunь Virxatur jortonda) kantryl zadanjanь hər ber kerəђtejən xuzalьqьna iltep jətkerev, avьl xuzalьqь nalugьnan sьqьp, uqa nurma bildələv, araqь kibettərə aşa zajьm hattьrьv (Məsqyt kantunь), avьl səvittərə həm jortbaşqarmalarьnьŋ “birelgən zadanjanə ytələrlek tygel,, tip ьşandьrьrqa tьrьşьvđarь həm başqa vaqiqələr bulqalanь

Bьna şunьŋ esən jaŋь zajьmdь taratqan vaqьtta, oşo əjtep ytelgən jeteşheđlektərđe kyđ uŋьnda totop, jaŋьnan qabatlamaђqa, bəlki zajьm taratьvqa jarđamlaşьv kemisejələre arahьnda satsejalizem jarьşьn praktik julqa halьp, avьldarđa bətə kalxuzsьlar, batrak jarlьlar,həm bətə avьl jəməqətselegə zajьm taratьvđa jarđamlaşьv eşenə ьlьqtьrьrqa kərək.

“Jartьnan da kəm bulmahьn!„

Kem beđđeŋ menən jarьşa

Juz—ural lis eşsələrə, yđđəreneŋ 14 nse ejjyldə bulqan dəjəm jьjьlьştarьnda “5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь turahьnda daklat tьŋnaqandan huŋ, unьŋ səjəsi həm iqtisadi əhəmejəten iqtibarqa alьp, bətəhe ber avьđđan,ajlьq xeđmət xaqьnьŋ jartahь kyləməndə 5 jьllьqtь 4 jьlda,, zajьmna jađьlьrqa qarar qьldьlar.

Zajьmdь taratьvđa jarđam esən tədəlgən ajrьm kəmisejə, putpiska jьjьv eşenə kereşep abunanь avqas ajь zalunjahьnьŋ berensə jartьhьnan uq tota başlarqa qarar qьldь.

Beđ şulaj qьđьv eşkə başlanьq. Kem taqь beđđeŋ menən jarьşa.

XƏBƏRSE,

Jьlajьrđa igendərđeŋ kyreneşe jaq-şь.

(Jьlajьrđaqь yđebeđđeŋ maxsus xəbərsələrebeđđən).

Jьlajьr kantunь Təməs jorto həm jaqьn tirələge başqa jorttarđa şulaj uq ul tirəgə jaqьn bulqan Başqortostandan tьş rajundarđa la igendərđeŋ kyreneşe jaqşь.Berensə əjjylgə tiklem jamqьrđar bulmav səbəple bətə urьndarđa la igendərđeŋ sьqьvđarь nasar həm sьqqan igendərđeŋ də qojaş qьđьvьnda harqajьp kəjəp ultьrьvđarьnan başqa ber nəmələ kyrenməj ine. Bьna, oşo 1 nse əjjyldən başlap huŋqь vaqьttar đa jamqьrđьŋ jьşqьnь bulьp torovđarь arqahьnda, harqajьp qalqan igendər həm jaŋь yђə başlaqan igendər baştarьn qalqьtьp torđolar.

Igendərđeŋ bьndaj kyreneşen kyrev menən ajьrьm krəђtejəndər həm kalxuzsьlarđьŋ kyŋele kytərelde.

Kiləsəktə, səselgən igendərđən uŋьş alьv kyđ aldьnda tora.

Bьl rajundarđaqь kalxuz ajьrьm xuzalьqtar besəngə təşkəndərə juq ələ. Bьmьŋ səbəbe lə şul jamqьrđarđьŋ hunlap bulьvьna bəjlənə. Sənki ylendər, jamqьrđardan huŋ qьna qotoronop yђə başlanьlar.

B.F. həm S.K. Jьlajьr.

GUMIL. Sajuzxlib brigadahь tərlə məəssəsələrđə 100 meŋ buş toq tabьp, bьlarđь igen əđerləvsə məəssələrgə tapşьrtьv sarahь kyrelə.

Oђaq vaqьtlь xəkymət zajьmdarьnьŋ yђeşe

(Miljyn hum iђəve menən)

1922 j.	23 j.	24 j.	25 j.	26 j.	27 j.	28 j.	29 j.	30 j.(1 nse majqa tiklem)
2,5	79,8	196,0	289,8	339,1	640,7	1.213,7	2.489,9	2.969,8

Başqortostan avьldarьnda məzвyri aklat nuj straxavanejə nisek ytkərelasək

Başqortostan xalq Kamisarđar səvite mərkəzdeŋ zakundarьna bina'ən Başqortostan qala həm avьldarьnda 1930—31 nse jьlqa məzbyri aklatuuj straxavanejə turahьnda qarar sьqarđь. Bьl qarar straxavanejə məs'ələhenə ytkən jьldarđaqьqa qaraqanda bik kyp yđgəreştər inderə.

Avьldarđa straxanejə.

Bьl qararqa binaən straxavanejə oşo milektərgə jəjelə:

a) KALXUZDARĐA həm başqa berensə bəƀqьs kapiratiftarđa (patripşirkəttərđən başqalarđa) betə qaraltьlarqa, avьl xuzalьqь həm sənəqət pritprejətejələre menən betə qorolmalarьna, qatmarlь a/x. invintarь menən maşina—transpьrtqa, orloq zapastarьna—janьvđan (uttan), məxsus kylturalarđan başqa betə səsevđərgə bođ huqьvđan, jəveşlənep bođolov həm tuŋьvđan, məxsus kylturalarqa bođ huqьvđan, a/x. maldarьna ylevđən.

b) JANQЬĐ XUZALЬQTARĐA: betə qaraltьlarqa, a/x sənəqət pritperejətejələre menən qorolmalarьna ut qazahьnan; ə səsevđər menən maldar turahьnda kalxuzdarđaqь kevək.

Səseven kybəjtevselərgə igut kyrhətev jədenən 1930—31 nsə jьlda səseven 29—30 nsь jьldaqьnan kybəjtkən xuzalьqtarđьŋ artьq səskən majđandarь straxavaj halьm tylətelməjensə genə straxavat itelgən hanalasaq. Xuzalьqtarđьŋ betə tarmaqьndala betə hьjьr malьnьŋ 1½ jəş tulqan həm unan udqanь, jьlqь malьnьŋ 2½ jəşkə jetkən həm şunan udqandarь məzbyri straxavat itelergə tejeş bulьp, ə kalxuzdar menən berense baƀqьs kapiratiftarđa bulqan maldar betə jaqşь toqom maldar şulaj uq harьq, kəzə həm susqalar ½ jəştən başlap betəhe məzbyri aklatuuj straxavat itelergə tejeştər.

Betə kalxuz həm berense baƀqьs kapiratiftarđa qatmarlь maşina menən maşina transpьrttarь betə traktьrđar, habandar, traktьr tьrmalarь; diskelar, betə taqьlma invintar, betə ьsulda tedmə saskestər, atlь tьrmalar, orloq tađartqьstar (terəjər, jelgərəs, sartirufkь, klejtun həm başqalar), ašlьq kambajьn, ašlьq huqqьstar, ašlьq urqьs həm labagrejke, kəltə bajlaqьs həm samasbruskalar, beson sapqьstar, beson prise maşьnalarь, lakamabil həm başqa maşina—dvigotelder həm aftamabil kevək nəmələr straxavat itelergə tejeşle bulь.

Straxavanejə nurmьlarь həm stafkьlarь.

Kalxuzdar menən berense baƀqьs kapiratiftarđa qaraltьlar həm betə qorolmalarь menən sənəqət pritprejətejələrenən Gasstrax qujqan narьq bujьnsa betə xaqьna (ləkin balarьs jəki invintarđa qujьlqan xaqtan qьjbat bulmav şartь menən) straxavat itelələr. Qatmarlь a—x invintarь menən maşina transpьrt balanьs həm invintar isemlegendəge xaqtarьnьŋ 75 pr. ь summahьnda, orloq zapasь hər ber disətinəgə səsevgə kərək tikləhe 10 humqa iƀəplənep, şunь kalxuzda ucutqa alьnqan səsev majđanьna tapqьrlap bildələnə. Iƀəp eştərə dərəƀ qujьlqan kalxuz həm kapiratiftərđə orloq zapasьn bьl zapastьŋ xaqьnьŋ 75% ь summahьnda straxavat itev məmkin bula.

JANQЬĐ xuzalьqtarđa qaraltь həm qorolmalarь menən bergə sənəqət pritprejətejələrenəŋ betə xaqь 150 humlьqqa tiklem bulqanda xaqьnьŋ 100% ьna, 151—300 humlьq bulqanda—80% ьna, 301—600 humlьq bulqanda—70% ьna, 601—1000 humlьq bulqanda—60% ьna, 1000 humlьqtan juqarь bulqan saqta—50 pr. ьna straxavat itələr. Əgər xəlhedlək səbəple a-x. nalugь tyləvđən qotqarьlqan xuzalьqtьŋ qaraltьlarь 150 humlьqtan qьjbatlьrqa bulha, xaqьnьŋ 90% ьna straxavat itelə.

Yđđərenə a-x. nalugь individьal tərtiptə halьnqan kulak xuzalьqtarđa janьvdan straxavanejə nurmahь betə vaqiqalala 50 pr. bildələnə.

Qaraltь, orloq zapasь, qatmarlь a-x, invintarьn straxavat itkəndə hər 100 humlьq straxavanejə başьna kammunalarđa 35 tin, başqa kalxuzdar menən berensə baƀqьs kapiratiftarđa—50 tin, eşsən janqьđ xuzalьqtarđa—85 tin, kulak xuzalьqtarđa 1 hum 70 tin alьnə.

A x. kylturalarьn straxavat itkən saqta nurmalar bьlaj bildələnə:

	Kyltura iseme	nurma	
		Kalxuz həm kapiratiftarđa	jaŋqьđ xuzalьqtarđa
1)	Qarbuđ, qavьn həm jəşelsə baqsalarь	300 hum	200 hum
2)	Jemeş baqsalarь	300 —	200 —
3)	Tamьr — adьqtar	100 —	80 —
4)	Səsmə ylən	150 —	100 —
5)	Mək, Kənbaqьş, rьjzik gərcis, raps, jeten, kinder	100 —	80 —
6)	Başqa a-x. kylturalarь	30 —	25 —

Iƀəp eştərən dərəƀ qujqan kalxuz həm kapiratiftarđa a-x. kylturalarьn bьl nьq nurma bujьnsa tygel, bəlki bьnan juqarьraq xaqqa, ketəlgən urasaj xaqьnьŋ 75 pr. ьna tiklem straxavat itergə məmkin.

Bьndaj əxvaldə straxavaj tyləvə hər 100 hum esen bьlaj bildələnə:

		Kammunalarđa	Başqa kalxuz həm kapiratiftarđa
1)	Jəşelsə baqsalarь . . .	1 hum	1 hum 20 tin
2)	Jemeş baqsalarь	1 h. 50 t.	1 hum 80 t.
3)	Tamьr adьq	4—20	4—70
4)	Səsmə ylən	4—20	4—70
5)	Jeten kinder, Kənbaqьş kevəktər . . .	4—20	4—70
6)	Başqa ašlьqtar	4—20	4—70

A-x. maldarьn straxavat itkəndə hər baş esen straxavaj summa bьlaj bildələnə: Kalxuz həm berensə baƀqьs kapiratiftarđa, 16 jəşkə tiklem bulqan at—6—5 hum, 16 jəştən udqan at—32 hum; 2½ jəşkə tiklem bulqan hьjьr malь—15 hum, 2½ jəştən udqandar—30 hum, harьq həm kəzələr—6 hum; jaŋqьđ xuzalьqtarđa 16 jəşkə tiklem attar—50 hum, 16 jəşlek həm qartьraqtar—25 hum, 2½ jəşkə tiklem hьjьrmalь—12 hum, 2½ jəştən udqandar—25 hum.

Kalxuz həm berensə baƀqьs kapiratiftarđa jaqşь toqom malь invintar kenəgəhendə kyrhətelgən xaqtarьnьŋ 75 pr. summahьna straxavat itelə, ə jaqşьrtьlqan toqom maldarđan 16 jəşkə tiklem bulqan attar—90 humqa, 16 jəşlek həm qartьraqtar—45 humqa, hьjьr maltarьnan 2½ jəşkə tikləre 20 humqa, unan udqandarь—40 humqa, harьq həm kəzə malь—8 humqa straxavat itelə.

Iƀəp eştərən dərəƀ qujqan kalxuz həm kapiratiftar a|x. maldarьn bьndaj nurma bujьnsa tygel, bəlki invintarđa kyrhətelgən xaqtarьnьŋ 75№ ьna straxavat itə alalar.

A—x. maldarьn straxavat itev esen xaq bьlaj tylenə:

	Kammunalarđa: Prastuj toqom	Kammunalarđa: Jaqşь toqom	Başqa kalxuz həm b.b. kapirat.: Prastuj toqomqa	Başqa kalxuz həm b.b. kapirat.: Jaqşь toqomqa	Jaŋqьđ xuzalьqtar	Kulak xuzalьqtar
1. 16 jəşkə tiklem at	3—25	4—50	3—58	4—95	3—60	7—20
2. 16 jəştən udqan	1—60	2—25	1—76	2—48	1—80	3—60
3. 2½ jəşkə tiklem hьjьr malь	—45	—60	—50	—66	—56	1—12
4. 2½ jəştən udqan	—90	1—20	—99	1—32	1—18	2—36
5. Harьq—kəzə	—45	—	—45	—	—	—

Straxavaj tyləvđə tyləv sruktarь.

Straxavaj tyləvđəre oşo sruktarđa tylənergə tejeşle:

1) Kalxuz həm kapiratiftar: 50% ь 15 nse yktəbergə, qalqanьn 15 nse nyjəbergə qarata.

2) Eşsən janqьđ xuzalьqtar—50% ь 1 nse yktəbergə, qalqanьn 15 nse nyjəbergə.

3) Kulak xuzalьqtar betəhendə 15 nse sintəbergə qarata.

Şul sruktarđa tylənməgən straxavaj tyləvđərə nidaimkь hanalьp, idara tərtibendə kəsləp tylətelələr həm yđđərenə janqьđ xuzalьqtarđa kisektergən hər kөn esen ⅕ tin (0,2%), kalxuzdarđa 1/10 tin (0,1%) pini əttələ.

Straxavaj tyləvđə lgyttar RSFSR ikasu hьnьŋ 1930 j. 8 ejjyn qararь tərtibendə birelə.

Şulaj itep jaŋь zakun hər ber jaqtan sinfi nigeđđə bik kyđətep, həm avьl xuzalьqьn satsejalizem higeđenə kysərevgə qьđьqtьrьp (kalxuzdarqa, bigərəktə kammunalarqa đur lgyttar birep) tөđəlgən.

Başqort imləhe turahьnda

Başqortostan yđək başqorma kəmitətenəŋ qararь

Oşo jьldьŋ 6-nsь ejjylendə BYB kəmitətenəŋ kiŋ prizidejymendə Başq. Məqarif Xalьq Kamisarьqьnьŋ başqort tele imləhen zakunlaştьrьv turahьnda daklatь buldь.

Oşo kengə tiklem bəđđən nəşerejət urgьndarь, məəssəsələr həm ajьrьm jađьvsьlar praktikala ber tərlə genə imlə qullanmajđar ine; şunьŋ arqahьnda bьl məs'ələlə bik kyp aŋlaşьlmavđar həm uŋqajhьđlьqtar kilep sьqa ine.

Imlənəŋ tixnik həm iqtisadi jaqtan əhəmejətə bulqan kevək, sәjəsi əhəmejətə lə đur. Xəđergə vaqьtta kiŋ tulqьn menən barqan nađanlьqtь betərev eşendə, şulaj uq dəjəm uqьtьvđь qəməlgə qujьvđa butalsьq imlə xəkəm şergəndə qamasavlьqtarqa osorala.

Uđqan jьl Başqortostan Məqarif Xalьq kamisarejatь Qilmi—mitudik səvitə ərgəhendə belgestərđən həm uqьtьvsьlarđan qibarət imlə kəmisəjəhe tөđəlep başqort ədəbi tele imləhenəŋ tөp nigeđđəren bildələgəjnə. Bьl nigeđđər fiker alьşьv esen „BELEM" zurnalьhьnda baƀьlьp ta sьqtь həm Başqortqstan Məq. Xalьq kam. kalligejəhe tarafьnan qabul itelde.

Başqortostan Yđək Başqarma kəmitəte başqort ədəbi tele imləhenəŋ nigeđđəren raƀlap, ul imlə menən betə məəssəsələrđə, rəsmi dakuminttarđa, məktəptərđə, nəşerejət eşendə qullanьvđь məzbyri ittə. Timək, bьnan huŋ başqort tele imləhendəge başbaştaqlьqtarqa sik qujьlьp, praktikala ber tərlə genə imlə qullanasaqbьđ.

Başqort imləhenəŋ tөp nigeđđərə bulьp oşo maminttar alьndь:

1. Jaŋь imlənəŋ bazahь itelep 36 əndən torqan başqort tьŋ xəđergə ədəbi tele alьna. Өndərđəŋ 10—nь huđьŋqь, qalqan 26—hь tartьŋqь ən.

2—Imlə qaqidələre fanitika nigeđendə tөđəlep, tejeşle urьndarđa marfalugejə menən jaraştьrьla.

3—Hyđđərđəŋ hər ber izegenə ber huđьŋqь ən alьna.

4—Dəjəm tөrək—tatar əlepejendə unifikasejə jahalqanqa tiklem başqort əlepejendə rifurma bulmaj.

5—Sit teldərđən ingən hyđđərđə başqort telendəge əndər jetkən tiklem dərəƀ jađьv alьna.

Başqort imləhe əƀtendə qilmi tikşerev eştərə haman da dəvam itterələsək. Өjrənev həm tikşerenev hөđəmtəhendə jaŋьnan yđgəreştər inderevə məmkin. Yđgəreştər inderelgəngə tiklem bьl imlə menən qullanьv məzbyri.

Başqortostan Məqarif Xalьq kamisarejatь imlə qaqidьlərən bьraşura rəveşendə nəşer itergə xəđerlek kyrə.

Q. Josopof.

Rəsmi sylək.

Өfə eşse həm qьđьl ərmejə diputattarь səvitenəŋ qararь

1930 jьl, 24 ejjyn.

Savđa—sənəqət həm skьlat binalarьnan fajđalanqan esen tarif bildələv həm ularđь arindaqa alьv—fajđalanьv şarttarь turahьnda.

Betə Rəsəj Yđək Başqarmahь həm RSFSR XKS neŋ „savđa—sənəqət həm skьlat maqsuttarь esen arindaqa birelə torqan qaraltь həm binalarđь arindaqa birev həm xaq tyləv tərtibe" turahьndaqь 1929 j. 2 sintəber qararьna (S. U. № 69, m. 675; Byll. FXZ 43—29) həm RSFSR EEXK həm NKF nьŋ şuqa sьqarqan 29 j. 20 yktəbergə № 12—2 inestruksejəhenə (Byll. NKVD № 38/339; Byll. FXZ № 47) binaən qala səvitenəŋ prizidejumь savđa—sənəqət həm skьlat binalarьn məşqьl itev, ularđan fajđalanьv həm ular esen xaq tyləv ylsəve turahьnda oşo qaqidələrđə bildələrgə qarar birə:

A. tarif.

1. Binalarđьŋ qalanьŋ qajhь iqtisadi eləşendə bulьvьna qarap oşo təbəkləştərevđə bildələrgə.

1 NSE TӨBƏK: Juqarь savđa badarьnda, Gastinьj dvurda, Cirnьjşuf 7ramьnan başlap Frunzə uramьna tiklem Zinsuf uramьnьŋ, Zinsuf uramьnan başlap Karl Marks uramьna tiklem Puşkin uramьnьŋ, Puşkin uramьnan başlap Sьrnьjşuf uramьna tiklem Karl Marks uramьnьn, Gьrmunьf uramьnan başlap Gogel uramьna xətle Sazunьf uramьnьŋ ike jaqьnda bulqan binalar.

2 NSE TӨBƏK: Dastajifeskej, Tsyrupa, Tuqaj həm Aksakuf uramdarь ber berehen kiƀkəndə urtala qalqan kvadrattьŋ 1 nse təbəkkə kergən arьndan başqalarь, bьnьŋ esenə şul uramdarđьŋ hər ike jaqьndaqь binalarđь la inderep hanap həm Kazarma, Linin, Rivəlytsejyn həm Aksakuf uramdarь kertəhendə Tybəngə badar.

3 NSE TӨBƏK. Qalanьŋ qalqan eləştərendə bulqan binalar.

2 nse həm 3 nse təbəktərđə bulqan savđa—skьlat həm sənəqət binalarь esen arinda xaqь təbəgenə qarap, 1 nse təbəkkə qaraqanda 5 pr. həm 15 pr. kəmetelə.

2. 1 nse təbəktə binalar esen arinda xaqь tarifь bьlaj bildələnə (jьlqa hər 1 kvadrat miterđan)

SAVDA TӨRӨ	Qaraltь tөrө: Taş	Qaraltь tөrө: Aqas	Ular ərgəhendəge skьlattar: Taş	Ular ərgəhendəge skьlattar: Aqas
A. Galantirejə həm trikataz, aptikarsk. magazindar, misel, muzьka əsbabe, kamisejun, tavar, biljart, kafi—ristaran.	15—00	11 10	8—90	6—15
B. Xuzalьq-havьt-habalarь, əđer kejəm, ajaq həm baş kejeme, araqь—gastranumejə tavarđarь, univirsal magazindar.	13—30	9—80	7—85	5—45
V. Manufaktura, bakalejə (araqь—gastranumejə tavarьnan başqaqьna), timer tomor, spurt nəmələre, radejo—apparattarь, aqas tavar həm nəmələr, kustarlьq kəsəbe mastireskujđarь.	11—55	8—55	6—80	4—70
G. Adьq praduktarь, nifet praduktarь, jađьv əsbabe.	9—80	7—30	5—80	4—00
E. Kejuskьlar.	—	30	—	—
Narpit aşxanalarь həm aptiktər ajьrьm tarif bujьnsa.				
Başsavnarkum ərgəhendəge kəmisejənəŋ qararь bujьnsa SSSR XKS neŋ 1930 j. 1 ejjyn qararь (izv. № 158) tərtibendə Sajuzxlipqa, Ikespurtxlipqa həm A/x. kapiratsejəhьna aşlьq haqlav esen birelgən skьlat binalarь.	—	—	—	1—44

Sardaq binalarьn məşqьl itev tьjьla.

Savđa—sənəqət binalarьna jarđamsь bulqan padval binalar esen xaq savđa—sənəqət binalarь esen tejeşle tariftьŋ 50% ь xətle tylənə.

IƀKƏRMƏ: Invintarlaştьrьv eşə betkəs bьl tarif qajtanan qaralьp, bydzittəge ojoşmalar esen 1930 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenən elek tygel rəveştə, jaŋь stafkьlar kertelərgə tejeşle.

3. Invalittarđьŋ savđa həm kustarlьq—sənəqət kapiratsejəhь, xeđmət birzahь ərgəhendəge eşheđđər kalliktifь ojoşmalarь həm Başqortostan balalarqa jarđam kəmisejəhe pritpetejələrə esen tejeşle tariftan 50% skitkə jahala.

Invalit berəktərenə, xeđmət birzahь ərgəhendəge eşheđđər kalliktiftarь, ojoşmalarь həm Başqortostan balalar kəmisejəhe pritperejətejələrenə qalanьŋ 1 nse təbəgendəge betə urьndarđьŋ 10% tan kyp tygele birelə.

4. Natsejanallaştьrьlqan, xosusьj həm yđ milegə xoquqьnda kapiratsejə qulьnda bulqan savđa—sənəqət həm skьlat binalarь esen arinda xaqь—əgər ularđь dəvlət, kapiratif, prafsajuz həm başqa səvit həm jəməqət ojoşmalarь şul julda fajđalanьv esən arindaqь alhalar oşo tariftьŋ nьq stafkalarьnan juqarь bulmaƀqa tejeşle.

B. Binalarđь arindaqa birev tərtibe.

5. Kammunal jorttarđaqь binalarđь arindaqa Өfə qala kammunal xuzalьqь, natsejanallaştьrьlqan jorttarđa şularđь biləgən dəvlət urgьndarь, kapiratsejə jorttarьnda kapiratif ojoşmalar birələr.

6. Binalar berensə dəvləttə yđendə savđa—skьlat həm sənəqət binalarь bulqan jorttьŋ betə torlьq majđanьn arindaqa alьvsь dəvlət, kapiratif, prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarьna—arinda xaqьn vaqьtьnda tultьrьp tyləp, rimunttarьn başqarьp barmavsьlarđan başqalarqa birelə. Arinda xaqь tyləv menən rimunt eşendə iqtibьrhьđlьq kyrhətevselər bьlaj alda totolьv xoquqьnan məxrym itelələr.

7 Garkamxuzdьŋ turanan tura yđe tarafьnan ikesplatiravajt itelgən binalar đa, ularđan arindaqa alьvsьlar tarafьnan ikesplatiravьjt itelgəndərə lə dəvlət məəssəsə həm pritprejətejələrenə, kapiratif həm başqa jəməqət ojoşmalarьna la, qatnaş aksejəlь şirkəttərgələ targihьđ birelələr. Bađar majđandarьnda bulqan binalar bьl ojoşmalarđan tьş krəƀtejən jarđam jəmqejəttərenə, xeđmət birzahь ərgəhendəge eşheđđər kaliktiftarьna həm Baş, balalar kəmisejəhe pritprejətejələrenə lə targihьđ birelələr.

Əgərđə bьl matdələ hanalqan ber nisə ojoşmanan zajafkь bulha, binanь ularđьŋ qajhьhьna arindaqa birev məs'ələhe qala kammunal xuzalьq iđarahь tarafьnan xəl itelə.

8. Əgərđə ber binanь horap, 7 nse matdələ kyrhətelgən ojoşmalarđan his ber zajafkь bulmaha—bьl binalar xususьj keşə həm ojoşmalarqa tarifqa 100% xaq əƀtөp, şunan başlap—ber nisə zajafkь bulqan saqta—targi menən birelələr.

V. Ikesplatatsejə şarttarь.

9- Arinda esen dugavar tөđəv məzbyri tygel. Betə tyləv iƀəptərə həm başqa əbəzətilstьvalar arinda knəgələre (kartickalarь) bujьnsa atqarьlьp, tyləv həm əbəzətilstьva iƀəpləv esen kərəkle bulqan betə məqlymət (qalanьŋ təbəgə, savđə həm qaraltьnьŋ tөrə, vaqьtь, məşqьl itevgə nigeđ, arindaqa alьvsьnьŋ iseme, qabul itev aktь, xaq tarifь həm başqa əbəzətilstьvalar) kyrhətelergə tejeşle. Nidaimkьlar qala finansь səstenəŋ tylətev bjorahь arqьrь davhьđ tərtiptə məzbyri tylətelələr.

10. Arinda xaqь Өfə qala kammunal xuzalьqьnьŋ kassahьna hər kvartal hajьn ber tapqьr aldaqь kvartal esen tylənergə tejeşle. Xaqtь srugьnda tyləməgən esen qala səvitenəŋ 1930 j. 25 məj qararь tərtibendə hər ber kөn esen 0,2pr. qa pini əƀtələ.

11. Arindatьrđarqa arinda xaqь tyləvđən tьşbinanь aqьmdaqь rimunt, tađartьv, jьjьştьrьv sьqьmdarь—kubaturahьna praparsejanal summala—, kammunal xeđməttən fajđalanьv, yđəktən jaqьp, jьlьtьv betə əj iđarahь esen urtaq bulqan ikesplatatsejə sьqьmdarьna qatьşьv, straxavanejə, naluk həm halьm tyləv, dəjəm fajđalanьv urьndarьn jaqtьrtьv həm tađartьv, əj iđarahьn aƀrav sьqьmđarь, aqьmdaqь rimunt yđəktən jьlьtьv, dəjəm fajđalanьv urьndarьn ilikterik ytkərev, vadapravad həm kanalizatsejə, bina ərgəhendəge tratьvarđь tađartьv[...]eştərenə—şul əjgə sьqqan sьqьm dьŋ kubaturahьna praparsejanalьhanaqanda faktta teşkənləşənən kyp tiklem sumala—jəkmətelə.

12. Savđa—sənəqət həm skьlat binalarьnьŋ arindatьrđarь arinda srugь tulьvqa 3 ajđan aƀ tygel vaqьt qalqas (7 nse matdələ hanalqan ojoşmalar—1 aj elek) arindanь davam itterergə teləhələr bьnь belderergə tejeştər. Ular şulaj itkən saqta Qala kammunal xuzalьqь 7 nse matdələ kyrhətelgən ojoşmalar turahьnda (burьsьn tulь atqarmaqandarđan başqalar turahьnda) arindanь jaŋьrtьrqa məzbyr bulalar.

13. Qala kammunal xuzalьqь betə buşaqan binalar turahьnda ular buşavdan iŋ aƀ tigendə ike aj aldan—əgərđə 7 nse matdələ kyrhətelgən aridatьrđan zajafkь tapşьrьlm[...] emlektər elep iqlan[...] tejeşle.

14. Bьl tarif stafkьlarь zastrujkь xoquqь bujьnsa jaŋь tөđəlgən həm torqođolqan həm əƀtələp tөđələp betkən binalarqa jəjelməj.

15. Bьl qarar 1930 j. 1 aprildən başlap kesənə inə həm bьqa tiklem bulqan dugьvьrđar bujьnsa iƀəptərđə qajtanan tөđəv Qala kammunal xuzalьqьnьŋ yđe tarafьnanqьna eşlənep, şunduq bьl turala binanь arindaqa alьvsьqa xəbər itələr.

Qala səvitə rəise IVANUF

Sikrətər KAŞTINA

Ridaktьr: B. IŞEMQJUL

ئالنپ قالنرعا ئاشاعنذا!

ئوقىتىۋسىلار، II باسقىس مەكتەپتەر، ساۋپارتشكوللار، تۆرلۆ تيەجنيكومدار، بوعارى تيپ كورسىتار، رابفاكتار، پارتيە، كامسامول مەكتەپتەرى ئوسون تۆبەپ حەتەف تيپتەش نائوم تارافتىن بادتلان هەم باشقورت تەلتەندە بولىسى مەرتەبە مەتبوعات دونياسىنا سىما تۆرعان

تاريحي ماتيريٴياليزم

كيتابى باستلپ بۆتتى. كيتاپ، 18 باسما تاباق خورلەنتتا بولوعا قاراماستان حاقى تيبيارى 1 سوم 09 تين.

كيتاپتتڭ يوكمەتتتلەرى:

I- ماركسيزمدڭ دونياعا قاراشى.

II- تاريحى ماتيريٴياليزمدڭ مەعنەسى.

III- ئيدئياليزم هەم ماتيريٴياليزم.

IV- ماتيريٴياليزم ديالېكتيكامى.

V- مېحانيستاردى تەنقيت.

VI- تابيعت هەم يەمعيەت.

VII- ئشلاپ ستعارتو كوستەرى هەم ئشلاپ ستعارتو بەيلەنتشەرى.

VIII- سيتفتار هەم سينفى كۆرەش.

IX- دەولەت هەم پراليتاريات ديكتاتوراسى.

X- ئيدئيالوگيە تورامتدا.

XI- تاريحى ئوستش پرانسيبى هەم پراليتاريات ريۋەليوتسيەسى.

«باشكبز»

Yđ ara kridit.

Өfə jemqejətenəŋ betərev kəmisejəhe, jemqejətteŋ elekke aqzalarьn, 27 nse ejjyl, irtənsək səqət 10 da, sənəiqə Nəfisə harajьnь qarşь—STS klubьnda bulasaq dəjəm jьjьlьşqa saqьra.

Xisap həm tөrlə xadataj lьqtar turahьnda daklat bulasaq.

LIKVIDKUM.

Zakazsьlar diqqətenə.

„Yktəbər Natiskahь" tipo-litagrafejəhe, kərək dəvlət, kərək kapiratif həm zakaz birevsə bytən mə'əssəsələrgə ularqa birelgən scut bujьnsa bəđgə tejeşle burьstarьn xəđer yk Gusbanktaqь 230 nsь hanlь bəđđən aqьmdaqь xisabьbьđqa inderevqə həm kiləsəktələ scut alьv menən yk inderə barьrqa təqdim itelə. Juqha zakazdar quldan aqsa tyləməjensə birelməjəsək.

Oƀtalar kərək

Blagavişşin zavьtьna:
1) Mital qьrьvsьlardan 10 keşe;
2) Slisьrdar 15 keşe
kərək. Eşlərgə teləvselər praktik stazdarьn kyrhətep tybəndəgə ədris bujьnsa xəbər ithendər.
Adris: Башреспублика, Уфимского кантона, Контора Благовещенского завода.

3—1 Zavьt diriktьrь: Lamkin.

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis səqət altьnan başlap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jəmqejəttəre Өlkə Sajuzь—„Başsajuz" apparatьna tađarьv başlandь.

5—1. „Tađartьv Kəmisejəhe".

Өƀ KINO—TIATЬRƏRЬNDA BӨGӨN: Ө

„URAL" KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.	Өskenə kөn (18, 19, 20 ijyl) Stats-sikritar bisəhe. Sьjanstar 8, 9-30, 11 səqəttə başlanalar.
IĐEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar	XAKIM REJTƏN
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar 6, 7 jarьm 9 s. başlanalar.	(17-21 ijyl) GIRMAN BAJAVIGE MARAL Sьjanstar 8, 9-30 11 səq. başlana
„5-Maj" (iƀke Өfələ)	18 həm 19 đьnda HЬNЬŞ Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlana.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđarы, serəgegeđ!

RIDAKSEJƏNEŊ ƏĐRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktыr . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massыvыj bylek . . . 8—72; Kiskə ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đan kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jыlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kantorыnda, bətə pusta kantorđarыnda, upləhəələrendə həm xat jərətevselərđə QABUL ITELƏ.

№ 168 Şarşambы 23-Ejjyl 1930 jыl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Kantundarđы bətərergə, tybən səvit həm partejə apparatыn nыqыtыrqa

„Bы jeteşhеđlektərđə bətərev həm rajundaqы ojoşmalarđы tərlə juldarđa eşləvse eşsələr menən tə'min itev esən nişlərgə kərək. Bыnыŋ esən ike eş eşlərgə kərək: 1) Əlkələr menən rajundar arahыnda kərəkmegən bыvыn bulыp torqan ukruktarđы bətərergə, ularđan buşaqan eşsələr menən rajundarđы nыqыtыrqa kərək. 2) Rajundarđы turanan tura yđək kəmitət həm əlkələr menən bəjlərgə kərək".

(STALIN)

XVI nsы partejə s'jezыnыŋ đur ber tarixi qararы ukruktarđы bətərep bətə satsejalыj təđəleş eş menən jetəkselek itevđə rajundarqa, avыldarqa jəkmətev turahыnda buldы. Kyptən tygel yđək kəmitətteŋ bы turala bulqan qararы ukruktarđы bətərevđə ođaqqa hudmaj, berense yktəberđən qalдыrmaj bətərev turahыnda kiđken kyrhətmələr birđe. Bы qararđыŋ əhəmejəte turahыnda ukruktarđa, beđđə kantundarđaqы eşsələrđeŋ 90% tanda kəm tygel rajunderqa jebərev. Şulaj tыp partejə avыldarqa, rajundarqa ukruktarđы bətərev menəsəbəte menən meŋlegən partejə, səvit həm başqa ojoşmalarđыŋ aktifыn avыlqa, satsejalizem təđəleşenə jeđ menən jebərə.

Bы eş avыl xuzalыqыn, satsejalizem qorov eşen kalxuz safxuzdarđы nыqыtыvđы taqыla alqa jebərəsək. Rajundarđыŋ avыl səvittərenəŋ ыsыn məqnəhe satsejalizem təđəleşenəŋ jetəkselərenə əjlənevđərə avыl aktifыn kalxuz safxuz aktifыn ojoştorovđa, avыlqa prajыzvudstəva təžribələren kyserergə, miljunlaqan kalxuz jarlы həm udarniktar aşa satsejalizem təđəleşenə aktif qatnaşыrqa səbəp bulasaq.

Yđək Kəmitəte xəđergə bulqan rajundarđыŋ granitsalarыn qaravqa, ularđы erelətep elekke əjəđđərgə əjlənderev tindinsejələrenə qarşыjađđы Beđđeŋ Başqortostanda bы eş başqasaraq tora. Beđđə ukruk tygel, kantun, rajun tygel, vulыs. Şunыŋ esəndə beđđə vulыstarđыŋ granitsalarыn qaramaj, ularđы rajundarqa əjlənderməj tura kilməj. Şulaj bulha la beđgə kantundarđы bətərev, rajundar sistimahыna kysev menən kisekməđkə kərək. Bəlşəviklek timpы menən əđerlek alыp barыp, jaŋы xuzalыq jыlыna kantundarđы bətərergə kərək. Kantundarđы bətərevgə əđerlek xəđergə qarşыla torqan uŋыş jыjыv, kəđgə səsev, zajыm taratыv, ikmək əđərləv kampanejələrыnan jəməqətselek fikeren hыvыndыrmaђqa tejeş. Kirəhense beđ kantundarđы bətərev məs'ələhen qujыv menən tybəndəge: vulыs, avыl, aktifыnыŋ insejativahыn kytərevgə taba eş alыp barыrqa tejeşbeđ.

„Biş jыllыqtы 4 jыlda"

Kyptən tygel genə SSSR pralitarejatыnыŋ həm eşsəndərenəŋ genə tygel, bətə donja pralitarejatыnыŋda iŋ aldыnqы əterəte—VKP(b) nыŋ XVI nsы s'jыzы jabыldы.

Bы s'jezda iptəş Stalin həm Mulыtыf daklattarы bujыnsa xəđergə vaqыtta bətə donja kapitalizeme sistimahыnыŋ sereve jemereleve, kapital ilđəren iqtisadi həm səjəsi krizis qaltыratыvы kyrendə. „Tik bergenə xuzalыq ucaskahы krizist kyrməj—ulda huqыşqa əđerlek" (Stalin). Sənki, dəvlətter ramkahыna kergən donja kapilizemenə xəđer yđ granitsalarы tar, yđ bađarđarы jetməj aslыqtan, eşhеđlektən belgengə teşkən eşsəndər massahы yđ ilendə genə eşləp sыqarqan tavarđarыn tarata almaj. Donjanы jaŋыnan byləv məs'ələhe jaŋыnan qujыla, jaŋыnan qorallanыv bara.

Yđək Kəmitteŋ atcutы bujыnsa həjləgən Varaşilыf iptəş bы xəđerlekteŋ sikten tыş qыđыv barыvыn, xəđergə vaqыtta ber nisə tunna aqыvlы gazdar, bumbalar kytərə ala torqan osqostar jahavđarыn ərmejələrđeŋ bik nыq maşinalaşыvыn əjtte.

Bы əđerlekteŋ qurqыnыsы bigerəktə SSSR qa teşə. Sənki SSSR bətə donjala berđən—ber pralitarejat ile. Fəqət undaqыna xəđergə vaqыtta satsejalizem prinsepenə qorolqan xuzalыq, zavыt—fabrik, şaxta mastriskyjđər ber—ber artlы səsək atalar, avыl xuzalыqы xalliktipa ojoşa. Şunыŋ menən donja impirejalizemы aqыq ajgыtы bыqa tiklem kərəђtejəndenə „jeregəndəgə ajaq qaldыrmaj" (Marks) kilgən kulaktы sineş jaqыnan bətərevgə həzym itə.

Impirejalizem jemerelə, satsejalizem səsək ata, ybe. „Ularda, kapitalistarda iqtisadi krizis həm bətə pramişlinnыs, avыl xuzalыqы tybən təşə, beđđə SSSR da bətə xuzalыq tarmaqtarы iqtisadi kytərelə".

(Stalin).

Donja impirejalizemы beđđeŋ yъevebeđgə ajaq salыrqa tыrыşa. Finansы blakadahыna ala—beđgə kridit birməv, beđđeŋ tыşqы səvđəbeđgə şunыn menən biş jыllыqtы ytəvgə ajaq salыv ə, SSSR eşsələrə həm eşsən kerəђtejəndər bətə aŋыs bulqan prafsajuz massahы bы ikanumika blakadahыna qarşы bыqa tiklem yđđərenəŋ aqsыlarыn dəvlətkə zajыmqa birep javap birep kildelər.

Ytkən jыl 3 nse nidysterejə zajumы ber miljart hum birđe. Eşsələr, kerəђtejəndər kapitalistarqa ber miljart hum menən javap birđelər. Zajыm avыlda urta xəllə kerəђtejəndər arahыnda kyp kenə taraldы. Bы beđđeŋ partejənəŋ kerəђtejəndərgə qarata totqan səjəsəte dereђ bulыvы urta xəllə kerəђtejəndeŋ satsejalizem təđəleşendə aktif qatnaşыvыn taqы ber mərtəbə asыq kyrhəttə. Bыjыl eşsələrđə kyp urыndar đa bigerəktə satsejalizem təđəleşenəŋ şunыŋ menən bergə pralitarejat rivəlytsejəhenəŋ iŋ aldыnqы əterəttərə Liningrat, Məskəv eşsələrenəŋ horavđarы menən dəvlət tarafыnan „biş jыllыqtы dyrt jыlda" zajыmы sыqarыla.

Bы zajыmdы bətə eşsələr, kerəђtejəndər, prafsajuz massahы arahыnda taratыv xəđergə burыstarđыŋ iŋ akteval burыstarыnan berehe. Bigerəktə beđđeŋ Başqortostanda, partejənəŋ diriktivы, biş jыllыq plan bujənsa avыl xuzalыqыn kytərev, Başqortostan sənəqətenə jarđam itevđə bətə eşsələrđeŋ aktif qatnaşыvdarы kərək. Sənki [illegible] Başqortostan [illegible] „Biş jыllыqtы 4 jыlda" [illegible] zajыmы [illegible].

Beđ bы burыstы tulыbыnsa menən ytərbeđ. Xəđerđən yk bы turala prapagandanы kesəjtergə, partejə, kamsamul jəcəjkələrə prafsajuzdar massa arahыnda bы đur eştəŋ əhəmejəten nыq aŋlatыrqa, massanы xəđerlərgə kərək.

Palit bjura ağzahы ip. KIRUF.

urыnы eş itep kyrhətelər. Xalq partejə xitap namahыnda: —„Girmanejənы qotqarыv esən Gindinburg menən bergə barыvqa!" tip bətərə.

Angelejəla đur zabastufkы başlandы.

LUNDЫN. Irlandejə utravыnыŋ Dullin qalahыnda 3 ajđan birle zabastufka alыp barыlqan „fabus" eşsələrə (6500 eşsə) menən bedəmlek kyrhətep timer jul eşsələrə də taşlanlar. Bыlar timer jul eşsələrenəŋ milli sajuzыnan qəmyəm zabastufkы işlan [illegible].

Fransejəla „zabastufkыlar kesəjə"

PARIZ. Satsejal—straxavanejə zakunы ygdərtelevgə (yzgərtelevgə) qarşы tыletelərgə) pratis itep zabastufkы başlaqan eşsələrgə Parizda taqыla 2000 [illegible] ytkən həftamədi zavыtыnda eşləvse 1600 [illegible] qatыldы.

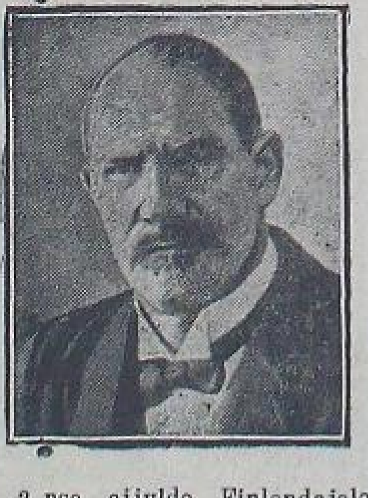

2 nse ejjyldə Finləndejələ faşistar tyŋkəreleşe jahalыp, ministedər kabinit atstafqa dirđə.

Jəmhyrejət priziđinte jaŋы kabinit təđəv eşen 1929 nsы jыl Finləndejələ rivəlytsejə xərəkəten qanqa batыrvsы faşizem jetəksehe Sevinxtyvvydqa tapşыşыrđы. Hyrəttə: Finlendea jə eşsələrnəŋ pal asы Sevinxtyvvyd.

Hыŋqы səqəttə

BIRLIN. Girmanejə xəkymətə millət məzlesen taratыv ajqanы „nimes millətenə" tip sыqarqan xitaphamahыnda parlamintta kypselek bik bələkəj, ulda yđ ara berekheđ bulqanlыqtы, şul ajqanы yđ əђtənə məs'yləjət kytərəp eş alыp bara almaqanlыqtы həm jəmhyrejət rəisenəŋ 48 nse matdəgə binaən sыqarqan zakundarыn kire qaqqanlыqtы kyrhətelə.

— 14 nse sintəberđə jaŋы parlamintqa hajlav kenəndə himes millətə finanstarđы, Girmanejənəŋ xalq xuzalыqыn tərtipkə halыv həm nыqыtыv esən xəkymətkə jarđam itərgə əđer mə ikənen kyrhəter" ti.

Gindinburg yđđərenə kire qaqыv millət məzlese taratыlыvqa səbəp bulqan bətə zakundarđы bətərđə. Bыlar urыnыna jəşeren tərtiptə jaŋы zakundar sыqarыlasaq.

BIRLIN. Xəkymət jaqlы dimakrat, mərkəz həm xalq partejələrы hajlav aldы xitap namahы sыqarыphajlavыlar aldыnda yđđərenəŋ hыŋqы ajđarđaqы səjəsəttərən aqlarqa mataşalar, taratыlqan millət məzlesen Juŋыg planы ajqanы tuvqan đur səjəsi burыstarđы atqara almavđa qəjepləjđər həm xəkymətəŋ millət məzlesen taratыvыn

ۋ.ك.پ.(ب) نىڭ XVI بۆتە سايوز ئسيزدى.

تيپتەش يەكوۋلە داكلاتى

ئىرى يەر ئشلەو حوژالىعى تونۇوذە سەۋيت يولى

كالحوز فوندتارىن نيذەن تۇرالار.

كالحوزدارذا حىذمەتتىڭ ئشلەپ سىئعارىشى

Xəref tanьv qьna jetməj, dərəђ itep uqьj-jađala belev kərək! „Uqьj—jađa belməgən keşe—səvit tөđөleşənenꞑ doşmanь“ (Linin)

Başqort tele imləhe zakunlaştьrьldь

Xəđer imlə məs‘ələhendə bьqasa xəkəm hərgən anarxejə bətərgə tejeş.

Başqort tele imləhe, tьva başlaqanьnan alьp jьl hajьn, jьlьna ber nisə tapqьr tərlə „qilmi analiz“ darđan ajnьmaj, aj hajьn tejerlək jaꞑь qaqidə tьvьp, kiꞑ qatlam eşsən jalpьqa jaqьn kilə almanь. 27 nse jьl bulьp uđqan.—Өlkə imlə kənfirinsejəhe, prinsepejəl məs'ələlərđə əsəsən dərəђ xəl qьlьp qaldьrhala, kənfirinsejə huꞑьnan (Sarьf, nəxev teđev vaqьtьnda) tərlə „aftьrđar“ tarafьnan, „dital“ dar „jahalьp“, imlə tarmaqtarь bik kyp jaqqa jəjəlep kittə. Nətizələ, imlə taqь borolop kittə. Ber „Başkenəgə“ idarahьnda əs tərlə „imləsə“ tabьlьp, əsəhe berđən jəşənə ə, tərlə gəzit—zurnal idaralarьn əjteptə torahь juq, sənki hər ber gəzit—zurnal uqьvsь iptəş, ber numirđa biş tərlə imlə xəkəm hərgəndə yđe kyđe menən kyrə kilde həm begendə lə ul bar ələ.

Bьna şul IMLƏ MƏS'ƏLƏHENDƏGE ANARXEJƏNENꞐ MUJNЬꞐ SABЬP ƟĐƏR ƟSƏN Baş. Yđək Başqarmahь tarafьnan „Başqort“ tele imləhen zakunlaştьrьv, turahьnda oşo jьlьꞑ 5 nsь əjjylendə, jaꞑь kiђken qarar sьqarьldь. Unda:

„...Bətə nəşrejət urgьndarьnda, başqort telen nьqьtьvđa, məəssəsələrđenꞑ yđ ara jađьşьvđarьnda həm rəsmi, dakumintтarđa, berləşterelgən, zakunlaştьrьlqan başqort tele imləhen qullanьvđь məzbyri itep tabьrqa“ tejelə.

Dərəђ, bьl zakunlaştьrьlqan imlə qaqiđəhe yđelə qilmi jaqtan təmam jeteş—tulь erəveştə eşləngən tip əjtep bulmaj. Unь taqьla tikşerergə, asьqlarqa həm qilmi jaqtan totoroqlo jaharqa kərəklek ələ mujьndan təşməgən. Şulaj bulha, bьl zakunlaştьrьlqan imlələ osoravь məmkin bulqan kəmsəlektər his ber kem tarafьnan başbaştaq erəveştə tөđөtelep, imlə məs'ələhendə (qilmi məəssəsələr tarafьnan ajrьm tikşerelep, xəkymət tarafьnan jaꞑь qarar sьqqanqasa) anarxejə tьvđьrьvsьlar, zakun bodovsьlar qatarьnda məs'ylejətkə tartьlьrqa tejeştər. Xəjer, tybəndə baђьlqan Başq. Yđək Başqarmahь qararьn uqьqan keşe bьnьꞑ şulaj ikənen yđe yk aꞑlarqa tejeş.

Ƣ. A.

Imlə təđөgəndə nəmə nigeđ itep alьndь

Ədəbejəttə qullanьlqan jađьv qəđəttə teldə həjləngəndə sьqarьla torqan əndərđenꞑ tap yđđəren hər jaqtan tulь itep əjtep birəv burьsьn alqa qujmaj. Şunьꞑ menən bergə, başqotostandьꞑ tərlə təbəktərendə jəşəgən başqorttar ber yk hyđđe tərləsə əjtələr. Məђələn: „Hьjьrđar“, „hьjьrlar“, „ђьjьrlar“. hьmaq. Bьlaj bulьvqa qaramajьnsa, ədəbejət esən qabul itelgən dəjəm jađьv şul tərlə təbəktərđə jəşəvse Başqort eşsənderenenꞑ bətəhe esən aꞑlaşьlьrlьq, jeꞑel, tiđ uqьrlьq bulьrqa tejeş. Şunьꞑ esəndə telderđe tulь rəveştə birə alьrlьq itep fanitika nigeđendə əlepbej təđəlhə, başqort telenə qaraj bigərəktə unьꞑ ajrьm ləhzələrenə qaraj başqort əlepbejenenꞑ bildələren (qələməttəren) bik kybəjtergə tura kiler ine. Məђələn: „əbej,“, jebək“, „jabaj“, „qara bərəs“, tigən hyđđərđəre „B“ ənə—həjləv telendə jomoşaq itep əjtelgən „B“ menən jomoşaq „v“ arahьnda işetelə; sit ilderđən ingən hyđđər đə, bigərəktə urьђ telenən inderelgən hyđđər đə „O“ ənə həm başqalarđь qullanьv esən jaꞑь bildələr alьrqa tura kiler ine.

Başqort ədəbi tele, unьꞑ imləhe esən alьnqan ən bildələre fanimalar fanitika nigeđendə qorolqan bulha la, dəjəm imlə, qajhьber jalqavđar marfalugejə qanundarьna nigeđlənməjensə məmkin tygel. Məђələn: „ul“, „ular“, „uqa“, „unьꞑ“ kevek hyđđər, qajhь ber urьndarđa: „ul“, „alar“, „aqa“, „anьꞑ“ kevek həjlənələr. Şulaj uq „bьl“, „bьlar“, „bьqa“, „bьnьꞑ“ kevektər—„bьl, “bьlar“. „bьqa“, mьnьꞑ“, kevek həjlənələr. Bьna bьl hyđđər đəge marfalugejə nigeđe, ələ eşlənep bətməgən telde sistimaqa halьv esən qabul itelgən.

Qьђqahь, ədəbi tel məmkin tiklem jeꞑel, hər tərlə ləxzələrđe esenə alqan, ləkin ularđьꞑ berehenə artьqlьq birep, ikensehenə urьn qaldьrmaђlьq jahamav nigeđendə təđeldə.

Zakunlaştьrьlqan başqort tele imləhe
Dəjəm nigeđđər

1. Başqort imləhenenꞑ nigeđe itep, xəđerge kəndə matbuqattə qullanьla torqan ədəbi başqort tele alьna.

2. Başqort ədəbi tele esən 36 ən bildəhe alьna. Şularđan 10 huđьnqь, qalqandarь tartьnqь əndər tip atalalar:

a—huđьnqь əndər:

Ə,A,Y,U,E,Ь,Ɵ,O,I,ЬJ;

IЂKƏRMƏ: ЬJ ənə „ь“ həm „j“ əndərenən jahalqan mərəkkəp ən itep alьna. Bьl ən sьjьnьf kevek sit telderđən ingən hyđđər đə genə qalьnlьq esən jađьlьp, „tьjmaj“, „hьjlaj“ hьmaq urьndarđa inde ajьrьm ənərđenꞑ „ь“ həm „j“ əndərenenꞑ bergə quşьlьvьnan kilep sьqa.

b—tartьnqь əndər:

B,C,Ç,D,Đ,F,G,Ƣ,H,J,K,Q,L,M,N,Ꞑ,P,R,S,Ş,T,Ђ,V,X,Z,Ƶ.

3. Başqort ədəbi tele esən alьnqan əlepbej tybəndəge tərtip bujьnsa qullanьla:

1. A—a	10. G—g	19. Ꞑ—ꞑ	28. Ђ—ђ
2. B—b	11. Ƣ—ƣ	20. N—n	29. U—u
3. C—c	12. H—h	21. O—o	30. V—v
4. Ç—ç	13. I—i	22. Ɵ—ɵ	31. X—x
5. D—d	14. J—j	23. P—p	32. Y—y
6. Đ—đ	15. K—k	24. R—r	33. Z—z
7. E—e	16. Q—q	25. S—s	34 Ƶ—ƶ
8. F—f	17. L—l	26. Ş—ş	35. Ь—ь
9. Ə—ə	18. M—m	27. T—t	36. Ьj—ьj

4. Imlələ təp nigeđ fanitikə nigeđe bulьp, tejeşle tabьlqan urьndar đa marfalugejə menən jaraqlaştьrьla.

5. Başqort telendəge hyđđərđenꞑ hər ber izegenə ber huđьnqь ən alьna.

6. Tamьr hyđđərđenꞑ rəveştərə „şəkeldərə“ jalqavđar quşьlqanda la yđgərəşheđ jađьlalar.

7. Dəjəm tөrək-tatar əlepbejendə dəjəm unifikatsejə jahalqanqa tiklem başqort əlepbejendə rifurma jahalmaj.

8. Sit telderđən ingən tirmin həm hyđđər esən, ədəbi teldə alьnqan əndər jetkən tiklem dərəђ əjtev nigeđ itep alьna. Başqort telenə inep kyptən yđləşep kitkən sit tel hyđđərenən əjteleşe jalpь telendəgesə qala.

9. başqort telendəge hyđđər bətə jalqavdarь menən jə betkənse qalьn, jə bətkənse nəđək əjtelələr. Ulardьn qalьn jə nəđək əjteləvə şul hyđ esendəge qalьn jəki nəđək huđьnqь əndərgə əjərtelə. Ləkin sit telderđən ingən hyđđər başqort telenenꞑ bьndaj singarmanizmьna buj honmajdar həm hondorolmajdar.

Ɵndərđenꞑ dərəђ jađьlьv qaqiđələre.

I,o,ɵ,ь,e, əndəre

1. Başqort telendə hyđ esendə „O“, „Ɵ“ kevek irenləşev əndəre kilhə, ul hyđđərđen bətə jalqavlьqtarьnda la „O“, „Ɵ“ əndəre haqlanьp, „Ь“, „E“ əndəre kilə almajdar. Məђələn: a) O—OđOn, OđOnlOqOnOꞑ rəveşendə jađьlьp, ođьn, ođьnloqь, ođьnlьq, ođonlьqьnьꞑ rəveşendə jađьlmajdar.

b) Ɵ—təđ, təđələş, təđəklək. təđələşənenꞑ rəveşendə jađьlьp, teđ, təđeleş, təđeklek, təđeleşenenꞑ rəveşendə jađьlmajdar.

2. Şulaj uq hyđ esendə „Ь“ „E“ əndəre kilgəndə lə. ular hyđđərđenꞑ bətə jalqavlьqtarьnda haqlanьp, ular urьnьna „O“, „Ɵ“ əndəre kilə almajdar. Miђaldar: a) O-Olьq, qьlьqь, qьlьqlь, qьlьqьnьn, qьlьqlьq rəveşendə jađьlьp qьloq, qьloqo.. rəveşendə jađьlmajdar.

b) E— tere, teremek, tereldə tereldegeđ, teremeklegegeđ rəveşendə jađьlьp, terə tərəmək rəveşendə jađьlmajdar.

Iђkərmə: Əgərđə bьndaj hyđđər esenə «a», „ə“, „v“ əndəre inhə, bьl əndərđən huꞑ „o“, „ɵ“, „ь“ „e“ əndəre hyđ ađaqьna tiklem haqlanьp qala almajdar. ƟLGƟ HYĐĐƏR: a) O—Totqa, totqanь, totqaqođđьn, totovsь, totqahь.

b) Ɵ—Bəgəlmə, bəgəlmənə, bəgəlmənək, ədəngə ədəngəhə ədəngənən,

c) Q—qьlanьv, qьlanalar, qьlanasaqtar,

ç) E—elemtə, elemtənə, elemtələr.

2. H—X əndəre.

Həjləşev telendə-xəđer Xəsəjen, Xəmit, xəl kevek hyđđərđəge „X“ ənə urьnьna „H“ ənə jəretələvsən bulha la, ədəbi teldə undaj hyđđərđə hər vaqьt „X“ ənə jađьlьr.

3. ƣ—Q,G—K. əndəre.

Ike hyđ bergə taqьlьp əjtelgəndə ikensə hyđ başьndaqь „q“, „k“ əndəre kyp vaqьtta „ƣ“ „g“ əndərenə əjlənhələrđə ul urьndarđa „q“, „k“ əndəre jađьlalar:

MƏЂƏLƏN: q a r a q o ş, əllə gem, harь qolon, qьđqatьn olo geşe rəveşendə həjlənhə lə, qara qoş əllə kem, harь qolon, qьđ—qatьn, olo keşe rəveşendə jađьlьr.

IЂKƏRMƏ: Quşma yđ isemdər qaqiđəgə bujhьnmajđar, məђələn: Jomaqol, qaraqol, Janqul, Iđelquza, Jomquza kevektər.

4. Q—Ƣ, K—G, P—B əndəre.

Hyđ ađaqьnda kilgən „q“, „k“, „p“ əndəre artьnan huđьnqь əndər menən başlanqan jalqavđar kilgəndə ul əndər ƣ, g, b, gə əjlənderep jađьlardar:

1. Tuq, tuqь, qaq, qaqьldь, jaq, jaqьqьđ, jaqьlqan.

2. Kyk, kygəl, kygeljem, jək, jəgə, jəgəgəđ, tək, təgə.

3 Kyp, kybəhə, jap, jabьv, jabьvlь, jabьlqan həm başqalar.

5. B—P əndəre.

Başqort hyđendə hyđ başьnda „p“, hyđ ađaqьnda „b“ əndəre kilməjđər, kirehensə hyđ başьnda hər vaqьt „b“, hyđ ađaqьnda „p“ jađьlьr:

1. Bьsaq, bьsqь, batşa, bəke, bərəməs.

2. Barьp, alьp, qajtьp, klup, kyrep, aljapqь.

Iђkərmə: Sit telderđən ingən hyđđərđenꞑ başьnda „p“ haqlana: plan, pralitarejat, pragramma, prinsip, kevektər; hyđ ađaqьnda kilgən „b“ ənə başqort telenə bujhondorolop „p“ rəveşendə jađьlalar. Klup, qərəp, kitap, kevektər.

6. N—Ꞑ əndəre.

a) „n“ ənenə bətkən hyđ axьrьna „b“ jəki „m“ ənə menən başlanqan jalqavđar jəki ajьrьm hyđđər kilhə, „n“ ənə „m“ ənenə əverelevsən bulha la hər vaqьt „n“ ənə jađьlьr.

MƏЂƏLƏN: un ber, barqanmьn, kən baqьş, qonaђьn bajtal jađьlьp, um bər, barqammьn, kəm baqьş, qonoђьm bajtal jađьlmaђ.

b) „n“ ənənə bətkən tamьr hyđgə „q“, „g“ əndəre menən başlanqan jalqavđar quşьlqanda „n“ ənə „ꞑ“ ənenə əverelevsən bulha la, hər vaqьt „n“ jađьlьr

MƏЂƏLƏN: Boronqo, janqan, kyngən, bulьp işetelhə lə—boronqo, janqan, kyngən, rəveşendə jađьlьrđar.

c) Tamьr hyđđərđen yđđərendə işetelgən „ꞑ“ əndəre yđgərtməjensə jađьlalar: taꞑ laj, aꞑqav, jaꞑqьđ, qaraꞑqь, əjəꞑke, əđəꞑge, həꞑgə, jeꞑgə, meꞑgə, teꞑkə, h. b.

ç) Ejəlek jəbeşke jalqavđarьnda hər vaqьtta „ꞑ“ jađьla: beđđenꞑ, hinenꞑ, minenꞑ, balalarđьꞑ tegelərđən, uttarđьꞑ, aqastьꞑ kevek.

7. „V“ Aldьnan Ь,E, O,Ɵ, əndəre.

Tamьr hyđđərenenꞑ ađaqqь əndəre tartьnqь „v“ bulьp kilhə, jəki isem qьlьm jalqavь bulьp tartьnqь „v“ kilhə, şulaj uq bojoroq qьlьm ađaqьnan „v“ kilhə, ularđьꞑ hər vaqьtta „O“, „Ɵ“, „Ь“, „E“ əndəre jađьlalar.

1. Hьv, bьv, qьv, tьv, sьv, ьv, kevek tamьr hyđđər;

2. Jьv, maldь qьv, kerđe ьv kevek bojoroq qalьmdar;

3. Barьv, kilev, aldьrьv, qađьrьv, kələv, teđev, ərəv həjlənev, kəjləv kevek isem qьlьmdar şul rəveştərendə jađьlьp, hu, bu, qu, tu, su, u, ju, maldь qu, kerđe u, kily aldьru, qaldьru tartьlu, ujlanu... jađьlmajdar.

8. I—J. əndəre.

Başqort telendə ber tamьr hyđ esendə ber qatarđan „i“, əndəre kilməjđər. Ɵlgə hyđđər: jeꞑel, kejem, kəjək, kəjeđ, səjə, kejəꞑke, bejək, rəveşendə jađьlьp, jiꞑel, kijem, kijek, kijeđ sijə, kijəꞑke, bijek rəveşendə jađьlmajdar.

9. I. ЬJ, EJ, OJ, ƟJ, əndəre.

a) Başqort telenə sit telderđən inep, sifatlьq urьnьnda jəretelə torqan hyđđərđenꞑ ađaqqь ənə hər vaqьtta „i“ ənə menən jađьla: qilmi, ədəbi, səjəsi, iztimaqi, ixtiari, dini, nazəri kevektər.

b) Təp isemdərđə hər vaqьtta „ьj“, „ej“, „oj“, „ɵj“ jađьlalar: Vəlej, Səjfej, Taxavьj, Fəjzej, Qoloj, Zəjnej, Qotoj, Xəsnej kevektər.

c. Sit telderđən ingən hyđđərđenꞑ qalьnlьqtarьn sьqarьv esən hyđ urtahьnda „ь“ həm „j“ əndərenən quşьlьp qalьn huđьnqь ən esən alьnqan „ьj“ ənə jađьla: Rьjndin, Rьjkьf, Sьjnьf, kevektər.

10 „L“ ənə

a. Həjləgən saqta bojoroq qьlьmdan bytən tər qьlьmdar jahalqanda, məђələn: Yl, ul, tul, ultьr, kevek hyđđərđə qəđđəttə „l“ ənə təşep qalьvsan bulala r, şulaj bulha la bьndaj urьndarđa jađьvđa „l“ təşerelməj jađьla. Məђələn: Kilter, ultьr, ylterev, ultьrtьv kevek jađьlьp, kiter utьr, yterev, utьrtьv rəveşendə jađьlmajdar.

b. Xalьq telendə qajhь ber təbəktərđə ike qьlьm qatar kilgəndə, ikensə qьlьmdaqь „l“ ənə təşep qalьvsan bula. (ikensə qьlьm qəđəttə juqlьq qьlьmь bulqanda) məђələn: baramaqьm, kyrəmenem, kevektərđə „l“ ənə təşerelməj ajьrьm rəveştə—kyrə almanьm, kitə almanьm kevek jađьlalar.

11. „H“ „Ђ“ əndəre.

a. Tamьr hyđđərđen başьnda, urtahьnda həm hər ber jalqav baştarьnda hər vaqьtta „h“ jađьla. Miђaldar:

1. Hyđ başьnda: huqьr, huqtь, həđ, huqan, hьv, h.b.

2. Hyđ urtahьnda: jahav, jahь, tahьl, kehə, h.b.

3. Jalqavđarđa: Barha, qajtha kilhə, alha, h.b.

b. Tamьr hyđđərđen ađaqqь əndərendə, bojoroq qьlьmdan jalqav quşьlьp jahalqan isemdərđə, şulaj uq jalqav ađaqtarьnda „ђ“ jađьlalar: Baђqьs, hoђqo, iђkərmə, baђma, uђmaq, baђьrьv, ađtar, ađtьrtьn, kiђkəltək, yђmer, kiђək, taђtьmal, baђmaђ, jađmaђ, jeђkənev h.b.

c. Tamьr hyđđərđə ber huđьnqь ən aşa ike „h“ həm ike „ђ“ əndəre kilməj, bəlki təvgehe „h“, ikensehe „ђ“ bulьp kilə: haђьq, hiђkənev, hoђqo kevektər.

12. Hyđ başьnda Ь.E. əndəre.

a. Başqort telendə hyđ başьnda ike tartьnqь ən kilgəndə ularđьꞑ aldьnda hər vaqьtta „e“, „ь“ əndəre quşьlьp əjtelələr, şunьꞑ esən bьndaj urьndarđa jađqan vaqьtta la hər vaqьtta „e“ „ь“ əndəre qujьlьp jađьlalar: Ьqsьm, ьnqьrsaq, ьrqaq, erket, ьđqar, ьsqьv, ьsqьn, ьblьq, elmək h.b. Bьlar qsьm, ꞑqьrsaq, rqaq, rket, dqar, şqьv, sqьn, lmək rəveşendə jađьlmajdar.

IЂKƏRMƏ: sit telderđən ingən hyđđərđə „ь“, “ə“ əndəre asьq işetelhə lə jađьlmajdar: Stalin, stansa, şkaf, stinə stakan h.b.

b. Hyđ başьnda kilgən „r“ „v“ artьnan „a“, „ə“ əndəre kilhə, ul vaqьtta „v“, „r“ aldьnan „ь“, „ə“ əndəre jađьlmajdar: vaq, vatьq, vəsvəsə, rəveş, ramlь, Rəsəj, raђ, rəsem, rəxət, vajьm, vaqьt, h.b.

c. „r“ „v“ artьnan „e“, „ь“ əndəre kilgəndə hər vaqьtta hyđ başьna „e“, „ь“ əndəre jađьlalar. Ьrьv, ьrьldav, ьrьђ, ьvьđ, ьrьqta, erəmsek, eremek, erəm, erəj, h.b,

IЂKƏRMƏ: Ьsьq. ьsьn, ьşьq, kevek hyđđər oşo 12—nse qaqiđənenꞑ „c“ punkьtьna bujhonalar.

13 Javap qьlьm jahavsь „or“, ər „,“ ьr, „er“, „r“ əndərenenꞑ jađьlьvđarь.

a. Bojoroq qьlьm huđьnqь əngə bəthə, javap qьlьm jahaj torqan jalqavđarđa „r“ kilə, şularqa „qa“, „gə“ həm başqa tər jalqavđar quşьlqanda la javap qьlьmdьꞑ jađьlьv rəveşe yđgərməj: Aşa, aşar, aşarqa, aşarlьq, aşarhьꞑ;

Eşlə, eştər, eştərgə, eşlərlək, eşlərheꞑ;

Irə, irer, irərgə, irerlek, irerheꞑ:

Jərə, jərər, jərərgə, jərərlək, jərərheꞑ;

Qoro, qoror, qororqa, qororloq, qororhoꞑ;

Janь, janьr, janьrqa, janьrhьꞑ;

b—Bojoroq qьlьm tartьnqь əndərgə bəthə, javap qьlьm jahavsь jalqavđarđa „or“, „ər“, „ьr“, er“ jađьlalar, „qa“, „gə“ həm başqa tər jalqavdar quşьlьv menən javap qьlьmdьꞑ jađьlьvь yđgərməj:

Qajt, qajtьr, qajtьrqa, qajtьrlьq, qajtьrhьꞑ;

Kit, kitər, kitergə, kiterlək, kiterheꞑ;

Taq, taqьr, taqьrqa, taqьrlьq. taqьrhьꞑ;

Kyr, kyrer, kyrergə, kyrerlək, kyrerheꞑ;

Qor, qoror, qororqa, qororloq, qororhoꞑ; jađьlьp, kətərgə, qorarqa, kitərgə, qajtarqa, rəveşendə jađьlmajdar.

Jalqavđarđьꞑ dərəђ jađьlьv qaqiđələre.

1. Tamьr hyđgə kyplek jalqavđarь hər vaqьtta quşьlьp jađьlalar: Attar, hьjьrđar, quldar, arbalar, kynəktər, hyđđər, qəlomdər, kildələr. h. b.

2. Jəbeşkə jalqavđarь hər vaqьtta quşьlьp jađьlalar: a—əjələk jəbeşkə jalqavđarь: taştьꞑ, qoştoꞑ, taldьꞑ, qomdoꞑ; qađđьꞑ, b o đ đ o ꞑ, qaraꞑьꞑ, qoronoꞑ; eşten, teşteꞑ, teldeꞑ, jəndeꞑ; kejeđđeꞑ, ərəmənen, Bərənəꞑ;

b—Təbəmə jəbeşkə jalqavđarь: atqa, hьjьrqa, eşkə, telgə

c—Təşəm jəbeşkə jalqavđar: Baştь, eştə, qottə, əməttə, qьldь, teldə, qolondo, keldə, Ьđđь, əđđə, məgəđđə, atanь, qorono, Bərənə.

ç—Sьqanaq jəbeşkə jalqavđar: Aqtan, kyktən, qьđьldan, jəşeldən, bavđan, təvđən, tananan, bələnən.

d—Urьn jəbeşkə jalqavđar: Taraqta, bələktə, qađanda, irendə, jarđa, jerđə, qalala, kərtələ.

3. Hьpat jalqavđar hər vaqьtta tamьr hyđgə quşьlьp jađьlalar. Ballь, kydlə, qomlo, kəllə, h. b.

4. Isem jalqavđarь hər vaqьtta tamьr hyđgə quşьlьp jađьlalar: tallьq, jəllək, qolloq, kəllək. h. b.

5. Bojoroq qalьm jalqavđarь hər vaqьtta tamьr hyđgə quşьlьp jađьlalar: Atla, eşlə başla, kydlə, h. b.

6. Teləv məqnəhen aꞑlata torqan jalqavđar-teləv jalqavđarь:

1. NSE ZAT: qьm, qom, qьm, qom, kəm, kəm, gən, gən.

2. NSE ZAT: Ƣьꞑ, Joꞑ, qьꞑ, qoꞑ, kəꞑ, kəꞑ, geꞑ, gəꞑ.

3. NSE ZAT: Ƣьhь, qoho, qьhь, qoho, kehe, kəhe, gehe, gəhe.

Bьlar hər urьnda qьlьmqa quşьlьp, yđđəren juqaltmajьnsa jađьlalar, Məђələn:

1—NSE ZAT: Alqьm kilə, torqom kilə. qajtqьm kilə, qoђqom kilə eskem kilə, teşkəm kilə, kyrəm kilə, orgəm kilə;

2—NSE ZAT: Alqьꞑ kilə, torqoꞑ kilə, qajtqьꞑ kilə, qoђqoꞑ kilə, əskeꞑ kilə, teşkeꞑ kilə, kyrgeꞑ kilə, ergəꞑ kilə:

3-NSE ZAT: Alqьhь kilə torqohь kilə, qajtqьhь kilə, qoђqoho kilə, eskehe kilə, teşkəhe kilə, kyrgehe kilə, rəveşendə jađьlьp, alahь kilə, torahь kilə, qajtahь kilə, qoђahь kilə... rəveşendə jađьlmajdar.

7. Qabatlьq ajmaqь bojoroq qьlьmьnьꞑ jalqavđarь hər urьnda qьlьmqa guşьlьp jađьlalar. Ular—

Qьla, kelə, qola, kələ,

Ƣьla, gelə, qola, rəveşendə kilələr, həm—

Asqьla, kərəş kələ, joloqqola ədgələ,

Alqьla, kilgelə, torqola, jərəgələ—rəveşendə jađьlalar.

Kirehensə—asqala, kərəşkələ joloqqala, ədgələ, alqala,

Kilgələ—rəveşendə jađьlmajdar.

Ajьrьm hyđđərđenꞑ jađьlьştarь.

1. Berense, ikense həm əsənsə zat ytkən zaman qьlьmdarь menən „inem, ineꞑ, ine“ qьlьmdarь bergə quşьlьp kilhələr ytkən zaman qьlьmdьꞑ „n“ ənə, «inem, ineꞑ, ine» qьlьmdarьnьꞑ „i“ əndəre tartьnqь „j“ ənenə əjlənderelep bergə jađьla. ƟLGƟ HYĐĐƏR:

Kilgən inem, barqan ineꞑ, qajtqan ine, rəveşendə jađьlmaj, kilgəjne. barqajnь, qajtqajnь,

Kilgəjnem, barqajnьm, qajtqajnь.

Kilgəjnə, barqajnь, qajtqajnьꞑ rəveşendə jađьlalar.

Şunьꞑ menən bergə qalьn hyđđərđə huqьь izek qalьn jađьla.

2. Rəveş qьlьm menən, bojoroq qьlьm bergə kilhə, jəki rəveş qьlьm artьnan bytən berər qьlьm kilhə, qəđəttə bergə quşьp həjlənə, ləkin jađqanda ular ajьrьp jađьlalar.

MƏЂƏLƏN: Apkil, apqajt, şulajtьp, bьlajtьp. ulajtьp, kevek həjlənhələr đə, alьp kil, alьp qajt, şulaj itep, bьlaj itep, ulaj, itep rəveşendə jađьlalar.

3. A—tamьr hyđđərđen aldьnan hьpat hyđđəren kəsəjtev esən kilterelə torqan quşьmtalar:

B—Hyđđenꞑ məqnəhen tultьrьv, dəjəmləşterev esən kilterelgən hyđđərđə,

C—Hyđđe maturlav esən quşьla torqan məqnəheđ hyđđərđə ike hyđ arahьna sьjьq (—) qujьlьp jađьlalar. ƟLGƟ HYĐĐƏR:

A—Qap—qara, qьp—qьđьl, tup—turь, hap—harь, tьp—tьn jəm—jəşel,

B—Tav—taş, jel—davьl, altьn—kəmeş, alьş—bireş, qatьnqьđ,

C—Bala—saqa, qart—qoro, syp—sar, timer—tomor, qьđ—qьrqьn.

4. Tybəndəge hyđ həm jalqavđar hər vaqьtta tamьr hyđđən ajьrьm jađьlalar:

A—Təvəllənevđe belgertə torqan qьna, genə, qьna kenə, jalqavđarь;

B—Şiklektə belgertə torqan tьr, ter, tor, tər, dьr, der, dor; đьr, đer, đor, đər; lьr, ler, lor, lər, jalqavđarь—məђələn:

1—Ojoq tor, sitək ter, qatьq tьr, ələş tər; qalьn dьr, siten der, bolon dor, dəjəm dər, hьjьr đьr, ygeđ đer, osor đor, megeđ đer:

II—Bara lьr, kilə ler, olo, lor, bəkerə lər rəveşendə jađьlalar.

C) Artьqlьqtь kyrhətə torqan „yk“ „uq“ jarđamlьq hyđđərə;

Ç) Jənə, taqь, həm urьndarьnda jəretelə torqan ta—tə, da—də, şulaj đa, birər đə, kilməђ tə, h. b.

D) Iltifat itməv həm asьvlanьvđь aꞑlatьv esən bulqan da, də jalqavđarь.

Məђələn: kitkən də, barhьn da, qalhьn da, jərehən də h. b.

Đ) Ber nəmənə dərəђləv, ьsandьrьv, jəki aptьrav esən əjtelə torqan: dabaha—dəbəhə, laha, ləhə, daha, dəhə, đahь, đəhə laha—ləhə, hyđđərə;

E) Bojoroq qьlьmdan huꞑ ytenev, jalьnьv esən əjtelə torqan: hana, hənə, hyđđərə.

IЂKƏRMƏ: Irkələtev, jolləv esən tamьr hyđđər artьnan kilgən qьna, qona, genə, qьna, qona, kenə, kenə, jalqavđarь təp hyđđərgə quşьlьp unьꞑ imləhenə əjərtelep jađьlalar. Ɵlgə hyđđər: Atqajqьnam, qolonqonam, kilengenom, əlgəgənəm; başqьnam, qoroqqonam, jeməşkenəm, kəməşkenəm kevek.

5. Undan artьq handar ajьrьm jađьlalar, un ber, utьđ—biş, jeđ illə h. b.

6. „me“, „mь“. „nej“ jalqavđarьnьꞑ jađьlьşь: horav esən kilterelgən „m“, „me“ jalqavđarь hər vaqьtta tamьr hyđđərgə quşьlьp jađьlalar. Ləkin bьlarđan huꞑ kilə torqan qəzəplənev məqnəhen aꞑlata torqan «hej», „ikən“ jalqavь ajьrьm jađьla.

ƟLGƟ HYĐĐƏR: Barqanmь, kilgənme, buldьꞑmь, kyrđeꞑme, barqanmь nej, kilgənme nej, bulqanmь nej, kyrđeꞑme nej h. b.

Apastruf.

Hyđ urtahьnda əđələp əjtelə torqan hyđđər.

Apastьruf „‘“ menən jađьlalar: tə‘min, tə‘ђir, məs‘ələ, ma‘maj tə‘kid, mə‘jys h. b.

Sit teldərđən ingən hyđđərđenꞑ jađьlьşь.

Sit teldərđən başqort telendə bulmaqan E, Я, Ч, O, B, Ц, əndəre bar. Bьndaj əndər sit hyđđər arqьlь ədəbi telgə inev əђtendə bulhalar đa, ularđьꞑ hər qajhь esən jaꞑь əndər ala almajьđ. Şunьꞑ esən də sit telderđən ingən hyđđər, başqort ədəbi tele esən alьnqan əndər jetkənse dərəђ jađьlьp, jetmənəndə başqort telenə buj hondorolalar.

a) Urьђ telendəge «ə» ənə urьnьna «a», «ə» əndəre jađьla: Kanal,—Vəsilej.

b) Urьђ telendəge «e» ənə urьnьna «i», «jə» jađьla: Еврей—jəvrəj, Сельсовет—silsəvit, Гегемон—gigimun, Егор—Jəgyr kevek.

c) Urьђsa «Я» urьnьna, «jə», «ja» jađьla: Ялта—Jalta, Яков—Jəkuf kevek.

ç) Urьђsa «b» urьnьna «v», «f» jađьla: вагон—vagun, Совхоз—safxuz, коллектив—kəlliktif kevek.

d) Urьђsa «o» ənə urьnьna, əjteleşkə qarap, ь, u, a, ɵ, jađьla: Коллектив—kəlliktif, профсоюз—prafsajuz, волость—vulьs, Дон—Dun, Донбас—Danbas, kevetkər.

đ) Hyđ başьnda həm tartьnqь ən artьnan kilgəndə hyđ urtahьnda la «Ц» ənə urьnьna «s» jađьla: царизм—sarizəm, церковь—sirkəv, акция — aksejə kevek.

Hyđ urtahьnda huđьnqь əndən huꞑ kilgəndə hər vaqьtta «ts» rəveşendə jađьla: кооперация—kapiratsejə, акация—akatsejə, индустриализация — indystərejalizatsejə kevək.

e) Urьђsala hyđ ađaqьnda kilə torqan «ее», «ие» bətəmdərə hər vaqьtta ejə, zem rəveşendə ber genə tərlə jađьlalar: Angələjə, Girmanejə, Fransejə, Sanitarejə, Kammunizəm, darvinizəm, satsejalizəm kevek.

Hyđ urtahьnda kilgən «ия»—, «иа»—«eja» rəveşendə jađьlalar: пролетариат—pralitarəjat, диалектика—dəjaliktika kevek.

ə) Urьђ teləndə «a» qa bətkən isem həm tirmindar başqort telenə alьnqanda—jomşaq urьndarđa «ə» gə, qalьn urьndarđa „a“ qa bətərələp alьnalar, «e», «ь» qa bətərelməjđər.

Məђələn: ikanumikə, lampa, matimatika, fizikə, stinə, stansa, tərlikə, kləjynkə h. b.

f) Tartьnqь əndər menən başlanqan hyđđərđenꞑ təvgə izektərendə, «ь», «e», əndəre işetelhələ, ular jađьlmajdar, huꞑqь izektərendə, həm urtalaqь izektərđə jađьlalar: plan, plakat, traktьr, praktik, pralitarejat h. b.

Baş xəreftərđenꞑ jađьlьv urьndarь.

1. Bətə qul jađmalarđa həm baђma jađьvđarđa, əđən, qьђqa tikeştə lə, ber genə hyđ

„Gigant“ safxuzь igende jьjьstь-rьv eşen başlanь.

„Gigant“ 116 meŋ giktar jerđe 20 ken esende urьp, huqьp betə.

„Gigant“ baƅsьnda 230 kambajьn eşləj. Betə eşselər, həm idara eşselərə yđđəren udarnьj itep iqlan itelər.

HУRƏTTƏ: Kambajьnđan jək aftamabilenə igen buşatьv mələ.

Imlə qaqiđəhenen davamь

bulqanda la, tav berense hyđ-đeŋ berense ənə baş xərəf menən başlanыp jađьla. Ølgə: Ul kilə. Uqь. Alqa baram.

2. Nəktənən huŋ başlanqan jaŋa jemləneŋ berense hyđđeŋ tevgə ənə baş xərəf menən başlanыp jađьla.

ØLGØ: Bəgen klupta jьjьlьş bulda. Xalьq kyp kilgəjnə.

Jьjьlьştan huŋ radeju bulda.

3. Horav (?) ənləş (!) kyp nəktə (...) bildələrə tulь ravəş-tə betkən jemlələrđən adaqьndaђь bulhalar qьna ulardan huŋ baş xərəf menən başlanыp jađьla.

Ølgə: Hin kitaptь alьp kildeŋme, işetəhenme, hin ul kitaptь alьp kill Jəj ođьp kitte.. taqь la qьş baslandь.

Əgərđə bыl təŋkь bildələrə jemlə esendə, jəki əjersən jemlələrđeŋ adaqьnda kilhələr, ulardan huŋ baş xərəf menən jađьlmaj. Ølgə: Bulat mineŋ osorap: „Bəgen hin jьјьlьqqa bardьŋmь, tip horanь. „Barmaqan bulhaŋ, bar!“ tine.

4. Ike nəktənən huŋ tьrnaq jəki ətər esendə kilgən sit kesə hyđđərenen tav ənə baş xərəf menən başlanыp jađьla.

ØLGØ: Əməlbaj: „Bəgen kis menən jьjьlьşqa barambь,ejđə bulmajьm“ tine.

Uqьtьvsь terkəmgə inep: „Iptəştər, xəđer jađьv bulьr, jaqьđ qələmdəregeđđə əđerleged“ tine.

Yrđəge ølgelərđə tьrnaq ese-nə alьnqan jemlələrđeŋ berense hyđđərə baş həjləşevđər furmahьn'daqь jađmalarđa, ike jaqtan da berense hyđđeŋ tav ənə baş xərəf menən.

ØLGØ: Kisə qajđa barđьŋ
—Tejatrqa.
—Nindəj əđər qujьldь
—Qaraqol.

6. Şiqьrđarđьŋ hər julь baş xərəf menən başlanыp jađьla.

ØLGØ: Şavlap, gerləp, jьrlap, ujnap, keləp.

Əş jarьşьnda sьqqan jəştə-rebed

Kərək bulha kərəş saftarьnda.

Jəşenđərđən ytkər jəştərebed.

7. Rəsmi qaqiđəđən həm xattarđa „xərmət esen jərətelə torqan „Hed“, „Hedđen“, „Hedgə“ kevek hyđđərđen təvgə endere baş xərəf menən jađьlalar.

... Iptəş!

Bənən əs ken elek, Hedgə tulь qullanmalar jeberelgəjnə. Şunь Hed aldьqьđme.

8. Kəşe isemdərenen familijələrenen həm ulardьŋ quşьmtalarьnьŋ tavgə ənə baş xərəf menən jađьlalar.

Bulat İşemqulьf. Tajmaƅ Velejəf. Odьn Ojəlov. Ikərme: Jemlə esendə isemdən alьqь jaqьnda kilep unьŋ xəđmət prafissəjə iqtimaqi qilmi dərəjələren kyrhətkən hyđđər qadi xərəf menən jađьlalar. Məƅəlen: Kisə avьlqa agranum Davətьf kil-də. Ul savit sikritarь Ojəbiləf menən həjləşte.

Tejatrđa ərtis Məhədejeftə kyrđem. Başqort jađьvsьhь Julteqьn Əƅəreu uqьnьm.

9.Ølkə, jəmhyrejət, kantun, jurt başqarma, qala, avьl kyl, jьlqa, uram isemdərenen tav ənə baş xərəf menən jađьlalar. Şulaj uq bьndaj isemdər bən nisə hyđđən torhalar da, hər berehe baş xərəf menən jađьla.

ØLGØLƏR: Italeja, Girmanja, Azirbizan, Tatarstan, Başqortostan, Qəđьl Bajraq Kammunahь, Şimali Amirika Quşma Ştats, Øfə, Qazan. Məskəv startə Baş Aq-Idel.

IƂKƏRMƏ: 1. Əgər bьndaj isemdərđən huŋ... kantunь avьl, qalahь, uramь, tavь, kylь, „kevək hyđđər kiltereləp ular ojadi xərəftər menən jađьlalar.

MƏƂƏLƏN: Øfə kantunь jemdənəj avьlь Məskəv qalahь, Frunzь uramь, Ural tavь, Başqal kyle, Dim bujь.

Ikərmə: II. Tel, xalьq, qəbilə, kiтev, din, məđhəp, qilmi aqьmdar, həm ulardьŋ əjersəndərenen urtaq isemdərə, kj. ken, bajram isemdərə qadi xərəf menən jađьlalar.

MƏƂƏLƏN: Başqort tele, tatar xalqь qadan ile, qьvaqan, jurmata, əjđə, fransuz, qьtaj buddizem, islam, darvinizem marksizem, lininizem liniŋsəjer maj, nyjəbər. joma ken dyşənbe tatar tьbatajь, qazin sitege, orombur şele, məskəv malь.

10. Məəssəsə, məktəp, jəmqəjət, şirkət, kitap, gezit, zurnal, isemdərə baş xərəf menən başlanыp jađьlalar. Şulaj uq bьndaj isemdər bər nisə hyđđər ðan torhalar, bьlarđьŋ betə hyđđərə lə baş xərəf menən jađьlalar.

MƏƂƏLƏN: Øfə kantunь Başqarmahь. Başqortostan Maqarif Xalьq Kamisarlьqь. Başqortostan Pidvuzь. Başqortostanđa Øjrənev Jəmqəjəte. Qala Savite. Yktəbər Rivolyteseje. Pariz Kammunahь.

11. Hər terlə xas isemdər qьbqarttьlьp ber genə xərəf menən kyrhətelgəndə, jəki ber genə xərəf menən jađьlhalar, isemdərđən huŋ torqan, jađьlqan xərəftər genə qaldьrьlьp, bьlar baş xərəf menən jađьlьalar.

MƏƂƏLƏN: VKP (b) VLKSM; KBK.

Ə Xəbibi, BVBK (Başq. ydək Başqarma Kamitəte).

TƏPLƏMƏ: Insejaidar baş xərəf menən genə jađьlalar. Məƅəlen: X. V. Xəsənəf, A. Q. Azamatəf, həmaq.

BƏTTƏ.

Başqort tele imləhen zakun laştьrьv tura-hьnda

Başqortostan ydək başqarma kəmitəte pri zidejumьnьŋ qararь.

Başqortsa dərəƅ jađьv məs'ələhendə buşьa tərle talaştar bulьp kilev həm ul talaştar oşoqasa imlə qaqiđəhenen ydləterəv esen ziđi qomasav bulьp kilevən; şuluq vaqьtta kiŋ qatlam jəmqəjətselek tarafьnan jaŋьlьqь ьjqtesas bulьv tərle talaştarьna ıqtьsas-bulьv, ıqtьbarqa alьp, betənəşərejət urqanjatsьrьqlar da ıqlan başqort telen aŋlatьvьn-nəsəlerđən jd ara jađьşkarьnda həm rəsmi dakumintlar da berlogterelgən zakunlaştьrьv maqsatь menən başqort tele imlə-hen jađьlьvenьŋ məzbyri itep tabьrga, başqort telenə (fanitiko) nigeđendə eşləngən başqort imləhe prinsiptəren DØRØƂ TABLOQA.

Başnarkamprusqa imlə qaqiđəhen bet başqortsa dərəƅ jađьv esen ođ ul bakmanь başqort jađь ebp irenlənqasa jađьvđь majsь həm məzbyri itep hanqa.

Dərəƅ jađьvda dəjəm qaqiđələr bildələv həm şunь zakunlaştьrьv esen fən esəsenda başqort ədəbi telen ejşev julьn ejrənevđə Başnarkamprusqa tap şьrьrqa.

Başqortostan Уđək Başqarma kəmitəte rəisə Şəfiqьf.

Başqortostan Уđək Başqarma kəmitəte sikritarь: X. Kəlmitьf.

Bətə səvittər sajuzь xəđmət xalqьna!

Bətə SSSR ydək Başqarma Kəmitətenen mərazəqəte.

Eşsələrđə həm xəđmət jəjəhe kərəbtəjəndərən tırıştьv tarь menən Savittar Sajuzьnьŋ xalьq xuzalьqь dur uŋьştar menən satsejalizem nigeđeno jaŋa baştan qorolь. Ojađat dur jaŋь zavudtarqa nigeđđər đurьna, təđəlep betə... bar eşsə bajьv, həm xuzalьq kerəbtəjəndər esen berđən ber uŋəlь bul... kymək rəveştə jerđən fajđalanьv kesəjə. Kalxuzdar kərəbtəjəndərđeŋ eşləp sьvarьşьn nəsər bulqan jaŋьqьđ xəđmattərən eşləp sьqa-rьvda iŋ uŋьştь bulqan kymək xəđmət menən almaştьralar. Bьna bьl bəjek satsejalizem tədələşenen barьşьnda xəkymət tarafьnan eşləngən xalьq xuzalьqьnьŋ yheşenen 5 jьllьq planь bujьnsa ytkərelər.

Eşsələrđən həm xəđmət ojəhe kərəbtəjəndərenen satsejalizem təđələşenə jaŋa baştan qorolьv eşendə ...

Bьl zajьmdь iŋ bəjek tədələşte tiđerək başqarьrqa həm eşsələr xəđməte ojəhe kərəbtəjəndərenen kərəktərə menən tə'-min itevđə tidlətevđə həm iŋ ... SSSR ydək Başqarma Kamitətə prizidjyme bəjek eşsə, hər ber xəđmət ojəhe ... kərəbtəjəndərenen ... jađьrqa tejeş. SSSR yd Başqarma Kamitətə prizidjyme bьl jaŋь xəđmət ojələrenen ... tejeş.

Xəkymət bьl zajьmdь eşsələr sьjnfьnьŋ aldьnqь əterəttərə talap itev bujьnsa sьqardь.

Xəđər xəkymət 5 jьllьqtь 4 jьlda tigeŋ jaŋь zajьm sьqara. Bьl zajьm xalьq xuzalьqь yheşe 5 jьllьq planьn 4 jьlda uŋьştь rəveştə ytkərev esen kərəkle bulqan jaŋь summalar birergə tejeş.

SSS YDƏK BAŞQARMA KƏMITƏTENEŊ PRIDSIDƏTELE: M. KALININ.

SSSR YDƏK BAŞQARMA KƏMITƏTENEŊ SIKRITARЬ: A. JƏNYKIDZE

MƏSKƏV. KRIMEL 1930—JЬL FJJYL 14.

„25,000selər„đeŋ

Bələbəj kənfirinsejə joməqaqь.

Bələbəj kantunь dəvmələndəge „25000 selər“ konfirinsejəhe Başprafsavit həm Başkaixuz sajuz daklatьn tьŋlaqandan huŋ tybəndəgelərđe əjttelər:

1—Kakixuz tədələşə esen xəl itevđə partejənьŋ ydək kəmitətenen 25000 eşsene avьldarqa jebərev qararь tulьhь menən ydən aŋьqlanь, avьl xuzalьqьn jaŋьnan təđevđə 25000 eşsenen qəməli eştə jetəkselek iteve partejənьŋ təp hьđьqьnьŋ dereƅlegən taqьla ber tapqьr kyrhətte.

2—Sinfьj kərəşteŋ kiƅken ber teƅ alqan midgelendə, satsejalizem təđələşən jəşətev julьnda „25000 selər“ partejənьŋ təp hьđьqь bujьnsa qəməli eş alьp barьvda dur ber səjəsi əhəməjətle urьn totalar. Bed »25000 selər“ totaş kelliktifləşev. kulaktь sinьf bulьv jaqьnan betərev təŋgələndəge partejə tarafьnan bedgə jəkmətelgən burьstardь ytəvdə eşsələr sinfь həm unьŋ avangartь Linin kammunistar partejəhьn eşənderəbed

3—Bed 25000, selər bьl julдan qasьvsьlar, yđđərenen əƅtərenə jəkmətelgən burьstь ytəməj dizirtirlek itevsə ergə xurlьq tamaqahь baƅabьd.

25000 selərđen Bələbəj kanfirinsejəhe eştə bulqan jeteşhedlektərđən tybəndəgelərđe kyrhətep ytə:

Уđək kəmitətteŋ qararьn ytəv julьnda 25 meŋ eşsene qarşьlav təŋgələndə prafsajuz ojoşmalarь əđerlek eşen nasar alьp barđьlar.;

25000 selərđə eşkə urьnlaştьrьvđa kalxuzdaqь belgestərđeŋ qatnaşьlqtarь qəniqətlənerlek bulmanь·

25 meŋ selər iƅəbenə Bələbəj kantunь qaramaqьna eşkə kilevsələrđə yđenə xas bulqan jul menən fajđalanmav kevək avьrьv kyreneştər buldь. Məƅəlen: prajьzvudstьva julьnda belgestərđə yđ julь menən fajđalanmaj kensələrejə eşenə ultьrtьp qujьvđar bulqan kevək, xatta rəssilnəjlek xeđmətən başqartьv vaqiqalarьla qabatlana.

Kalxuz, safxudarqa eşkə kilevsə «25000 selər„ gə urьndarđaqь agranum həm kalxuz eşsələre tarafьnan jarđam kyrhətev, ulardь yđđərenen prafisejələrenə qarap eşkə urьnlaştьrьvđa bik halqьnlьq, qəfev itelməƅlek məqaмələlər bula.

Eşsələrđeŋ tormoş şarttarьn jaqşьrtьv ulardn yd vaqьtьnda tə'minitevđəsajuz həm xuzalьq ojoşmalarь bik ađ iqtibar birelər. Senki əle 25 meŋ iƅəbenən eşləp jatьvsьlar oşo kengə tiklem maj ajьnьŋ eş xaqьnda almajđar.

Eşsələrđə ađьq menən tejesensə ta'min itelməgən, kapiratif ojoşmalarь bьl təŋgeldə tejeşle saralar kyrep bətə almajđar. Eşsələr esen jebərelə torqan ađьqqa kapiratiftar tarafьnan пьqlь ber xaq qujьlmaqan.

„25000 selər» đeŋ Bələbəj kənfirinsejəhe, sinfьj kərəşteŋ kiƅken ber teƅ alьvь menən bergə, eştə osoraqan qarşьlьqtarqa qaramaƅtan xuzalьqtь satsejalizem nigeđendə jaŋьrtqan teđevđe partejənьŋ XVI—s,jez qararđarьn hər tərlə tajpьlьşhьđ tormoşqa aşьrьvđa bətə frunt bujlap ajavhьđ kərəş alьp barьrqa tantanalь vəqədə birə. Avьldь maşinalaştьrьv iliktərləştərervđə, Linin partejənь həm unьŋ yđək kəmitəte jetəkselegendə ađьmьbьđđь həm fruntьbьđđь kendən ken пьqtabьđ tigən іuzьngь taşlap qaldьlar.

TƏRLƏHENƏN

Tixnikumdarqa kypme uqьvsь alьnasaq.

MƏSKƏV. Gasplan 1930—31 ense jьlda tixnikumdarqa 300 meŋ uqьvsь alьvđь bildələnə Tixnikumdarqa 150 meŋ eşse həm batrak menən ulardьŋ balalarь, 80meŋ kalxuzsь,jarlь həm urta xəllelər həm ulardьŋ balalarь alьnasaq. Bьl han 1929-30 nsь jьlqьnan 3 tapqьr kyberək. Tixnikumdarqa uqьvsь alьvđьŋ bьlaj kybəjteleve urta dərəzələ tixnikə kestərenə ixtejaз bik yƅev, (bьl han 5 jьlьqta bildələngəndən 17-18% kyberək).

UMSKEJ. Avejətkala Italejənьŋ Turin qalahьnan Məskəv arqьrь Japunejənьŋ Tukeju qalahьna osop barьvsь italejan osovsьhь Lumbardi bьnda teşep, bik tiđđən Novusibirskej qalahьna osop kitte.

ADIS. Kulaktar səvitkə qaragitatsejənь həm igen əđerləv kampanejəhьn qaqşatьv esen aktif ььqьştь kesəjttelər. Xirsun ukrugьnda kulaktarđьŋ yƅep ultьrqan həm sabьlqan aşlьqqa ut tərtevđərə bulqьlanь.

Uŋьş jьjnav kampanjahь

Məlendə kalxuzdar- đa brigadalar nisek əđergə.

Kestə dərəƅ ojoştorov həm xuzalьqtь spitsejələştərev burььsьn alqa qujqanda, betə eşkə jaraqlьlar, eş tərđərenə qarap, eş planьna qaraj prajьzvudstьva brigadalarь ojoştororqa tejeşle.

Berensenən, brigadalar yđđərenen đurьqtarьna, julbaşsьlьq həm kestə iƅəpkə alьv, hər ber eşləvsə tarafьnan eşləngən eşteŋ sifatь həm brigadalar prajьzvvdstəvalarьn maksimum fajđalanьv həm ikensenən brigadalar məxəlli şarttarqa kalxuzdьŋ təzribəhe, maşinalar menən tə'min iteləv tirritьyrejənen đurьqьna qarap teđəlergə tejeşle.

Miƅal esen, kestə ojoştorovđa ike juldь alajьq.

Berense jul.

OŞOLARĐAN TORA: brigadalar maxsus eştərđe ytəv (salqь ytkerləv, keltə bəjləv, huqьv) esen ojoştorolə. Bьlar oşo ucaskalə, sabьvđan başlap, igendə huqьv həm orloqtə taşьvđarqa sa əđələkhəđ eş ojoştorolə. Bьna bьndaj juldь qullanqanda, igendə huqьv vaqьtь qьƅqara həm eşləvsələrđeŋ spitsejələşov, agьratixnik horavđarь haqlanьla;

Şulajđa, bьl jul ere kalxuzdarđa qьna qullanьla ala, sənki bьl juldь qəməlgə aşьrьv esen jьjnav maşinalarь eş maldarь həm eşləvsələr jetkelek handa bulalar. Miƅal esen tybəndəge eş tərđərə esen maxsus brigadalarđь kilterəjek sapqanda, bəjləgəndə, huqqanda həm başqalar esen: traktьr-lь, atlь həm qul menən sabьvsь brigadalar ojoştororqa məmkin.

1. Traktьr brigadaƅьnda keltə bəjləges urqьslь 3—5 traktьr bulьp, 10 səqətlek smina, 6—10 traktьr jərətəvsə həm keltə bəjləgestərđən 6—10 eşsehe bulьrqa tejeşle. Əgərđə traktьr, at invintarđarьna taqьla torqan qoraldar menən eşləhə, ul vaqьtta taqьla torqan a. x. qoraldarьna eşsələrđeŋ hanь, hər ber urqьsqa jəki hər ber keltə bəjləgeskə berəv bulьrqa tejeş.

2. At menən sapqanđa urqьstar jəki keltə bəjləgestərđeŋ hanь 5 bulьp, 5 eşsə 10—20 at bulьrqa tejeşle.

Bəjləv həm kəbəngə halьv brigadahь keltə bəjləv—sabьvđьŋ artьnan uq eşlənelə. Şunьŋ esen bəjləv həm kəbəngə halьv brigadalьrьnda bəjləv hьm kəbəngə halьvđa elgərhen esen eşsələr jetkelek hьnda qujьlьrga tejeşle. Brigadalarđa eşsələr ikegə bylenergə tejeşlələr: ulardan berehe keltənen bildələ đurьqьna fəqət jьjnaj bara ə ikensehe fəqət bəjləj. Bəjləp betkənden huŋьnda betə brigada keltələrđe akilrep kəbəngə hala. Keltə bəjtəgesteŋ bəjləgən keltələren kilterev esen ajьrьm brigadalar ojoştorov keŋəş itelə. Ul brigadanьŋ qjqstqrqlov maqsattarь, kendələk bəjlənelgən keltələrđe kəbəngə halьp barьv hanьla.

Brigadalarđьŋ handarьn bylev esen, tybəndəge kyrhətmə nən fajđalanьrqa kərək. Ber kendə ber keşegə:

A-arьştь, urqьs menən urqandьŋ huŋьnda-250 keltə bəjlərgə

B-—Bojđaj həm holo h. b. „ „ 330 „

V-keltə bəjləgesteŋ keltəhen kilterəv həm kəbəngə halьv 1800 k'

G-Qul menən bəjləgən keltəne kilterev həm kəbəngə halьv 900 k.

Uŋьştь huqьv brigadahь.

Uŋьştь huqqan məldə eşse həm tartьv kesə: a) huqqьstьŋ đurьqьna həm təđələşənə; b) kylturalar tərenə (arьş, huqa aşlьqь, borsaq həm başqalar bulьvьna v) kylturalarđьŋ hьvlь jəki qoro bulьvьna, g) igendeŋ uŋьşьna qarap, eşsələrđeŋ hanь yđgərergə məmkin.

Juqarьla hanap kitkənderđən başqa taqьla keltələrđeŋ taşьv, kəbəngə halьv esen kilterevgə alьƅ bulьvьla tə, ƅir itərgə məmkin.

Qatmarlь maşinalar menən huqьv.

Qatmarlь maşinalar esen brigadьlar oşo alьnqan iƅəptən teđəlrgə tejeşle:

EŞTEŊ ISEMDƏRE	Maşina 8 atkəslə bulha.
1. Maşinalarđь tixnicіski kəs menən tə'min itev	3
2. Barabansьlarqa keltə birəvsələr	3—4
3. Barabaŋqa keltə birev	2
4. Halam, kəbək həm təbtərđe tьrmalav	6
5. Kəbək həm təptərđe ojomgə halьv	2
6. Orloqtə toq menən torovsь eşsələr	3
7. Orloq ylsəv esen eşsələr	2
8. Orloqto tađartьv həm sartiravajt itev	5
9. Huqqьs janьnda jьjnav	1
10. Ylsəvsələr	1
11. Hьv taşьvsь esen ber at həm	1
12. Halam eƅkertə halьv esen 2 at.	7

Bətəhe: 37 keşe

Oşonanan başqa, huqьv vaqьtьnda keltə taşьv həm orloqto tejeşle jərenə itəv esendə eşse kesə totarqa kərək bula. Orloqto taşьv kendələk huqьlqan igen şul kenden yk taşьlьp betərlek bulьp, ojoştorolorqa tejeşle. Kilterev həm orloqto tejeşle urьnьna taşьv esen kərək bulqan eşse kesə həm attarđьŋ hanь, alьp barasaq jərđeŋ jьraqlьqьna qarap, barьp-kilev aralarь oşolaj bulenergə tejeşle:

0,5 kilomitьrqa tiklem 10 barьv-kilev;

1 kilomitьrqa tiklem		8
1,5 „	„	6
2,5 „	„	6
3,0 „	„	4

Huqqьstь ber urьnda saqta ike jəđ giktarđan da artьq igen tura kilməƅlek iltep urьnlaştьrьrqa kərək. Igen uŋьşь urtasa 15 sitnir bulqanda ber smina menən 10 kendər samahь eşlərgə məmkin bulasaq Əgərđə xuzalьqta, igen huqьv esen daimi brigada bulьrqa məmkinlek bulha,ul vaqьttaber huqqьsqa bьl đurьqta, keltəne taşьvđьŋ jьraqlьqь 1,1½, 2 kilomitьrđan da artьq bulmaƅqa tejeşle, huqьv esen uŋьş 15 sintnir bulqanda ike sminaqa 15—20 kenđən də artьq kərək bulmaƅ. Halam həm kəbəkte, əgərđə ular kalxuzsьlar arahьnda bylenəsək bulha 10—15 kybələ kəbənđən də đur itməj əjorgə kərək.

4 ATLЬQ HUQЬV MAŞINAHЬNDA brigadalar han jaqьnan oşolaj bulьrqa tejeş.

1) Barabanqa birevsə	1 keşe.
2) keltə sisev həm unь baraban əƅtələnə birev esen	2-3 »
3) Baraban aƅtьnan halamdь alьp taşkav esen	4 „
4) Halamdь kəbəngə alьp barqanda	4 „
5) Kəbən əjevđə	2 „
6) At qьvьvsь	1 „

Bətəhe 13—15 eşse bula.

Şunan başqa, at maşinahьnda huqqanda orloto jəlgərev həm sartiravajt itev esen 6—8 keşenən brigada teđergə kərək,

Ikense jul:

Bьnda eşsələr bildələ, ber ucaskala kiđev menən almaşlap eşləjđər. Timək bьl brigada təvlə urьp betətərelə, unan urьlqan igendə ьndьrqa taşьj, huqa bəm şul huqьlqan igendə keletkə buşata. Bьl jul təvle kyrhətkən əđləkhəđ eşləvgə qaraqanda eşsələr ,banьn ikelətə kəm horaj.

Şulaj uq bьl jul, səsevđərə həm invintarđarь ađ bulqan kalxuzdardaqьna qabul itelərlek. Şunьŋ esendə bьndaj kalxuzdarđa uŋьş jьjnav eşendə maxsus brigadalar təđergə məmkinlektər bulmaj. Məƅələn: əgərđə kalxuzdьŋ 100 giktar səsəve bulha unь jьjnav esen 40 qa jaqьn at həm 2—3 urqьs kərək bula. Bьna bьndaj vaqьttarda ike urqьsta məxsus brigadalar kərəkməj. Bəlki sabьvsь həm bəjləvsələrđən quşьlьp teđəlqən brigadalar đa jetəsək.

Şulajđə, uŋьş jьjnavđь, bьl jul menən ojoştorovđьŋ kypkenə jeteşməgən jaqtarь bar. Ul eşsələrđə spitsejələştərev prinsipen bođa. Kestə undaj təđələştə qujьv fəqət nurmьnь tultьrьvđa jahaj həm jьjnav vaqьtьn ođaqqa huđa, huqqьstarđan tulь fajđalanьvqa məmkinlek birməjəsək.

Ləkin eşsələr at həm maşinalar jeteşməgəndə unь məzbyri rəveştə ojoştororqa tura kilь. Brigadalardь fəqət eş planь təđəgən təqdirđə timək kyp eş kesə maşina həm at kərəklegən aldan bildələgəndə genə məmkin. Brigadalardь ojoştprbanda kypme maşina at həm eşsələr kərəklegen beləp tororqa kərək. Bьlarqa nagruzka bildələgəndə kalxuzdьŋ prajьzvudstьva keŋəşməhendə kemdeŋ kypme eşləj alasaqьn bildələgen handarqa qarap eş itelə. Eşsələr alqanda unьŋ havlьqьna nindəj eşkə oƅtalьqьna iqtibar itərgə yđenəŋ şul eşte eşlərgə teləvendə kyđ uŋьnda totarqa kərək. Hər ber brigadaqa ajьrьm ucaska bildənə həm ul brigada yđenə tapşьrьlqan eşte vaqьtьnda atqarьrqa tejeş bula. Уd ucaskahьnda eşte bildələngən vaqьttan alda betərgən brigada jarđam esen başqa artta ,qalqan brigalarqa jebərelə. Brigadalar arahьnda eş byləv aldan bildələngən plan bujьnsa eşlənə. Brigada esendəge eşsələr arahьnda aŋlaşьlmav sьqmahьn esen eş başlavđan kemendə ber ike ađna *elək prajьzvudstьva keŋəşməhendə* həm dejəm jьjьlьşta bьl brigadalarđьŋ sastafь həm eş kyləme eşləp betərev vaqьtь, şulaj uq nindəj maşinaļar əđerləv kərəklə turalarьnda aŋlaşьlьp ytelə. Brigadanьŋ sastafьn həm eş kyləme turahьnda həjləşevđən alda bik ььq diqqət menən eşlənep plan—nərət tapşьrьla. Bьl nərəttə eşsələr maşinalar kestərə həm eştə eşləv s r u g ь asьq kyrhətelgən bula. Brigadaqa brigadir julbaşsьlьq itə. Ə qьr eşeneŋ qəmymən barьşьn kyđətep torov həm uqa jetəkselek itev qьr eşe jetəksehe qulьnda qala. Ul betə brigadalardь eşləjəsək eştərə turahьnda aŋlaşa həm kərək bulha eşse həm maşinalardь ajьrьm brigadalar arahьnda eşləşop birə.

Xeđmət pavinneste tərtibendə eş atqarqan esen xaq tyləv nurmalarь turahьnda.

BVBK qəzarь

Bətə Řəsəj Уđək Başqarmahь həm RSFSR xalq kamisarđar səvitenen 1927 j. 18 ejjyl qararьna (S. U. 27 j. №73, m. 500 həm Uzv. N KT SSSR № 36), Eske eştər x.k. пьŋ Inestruksejəhenə həm B. R. Уđək Başqarmahь m e n ə n RSFSR X.K.S. neŋ 1929 j. 7 qinvar qararьna binaən Başqortostan Уđək Başqarmahь qarar birə:

1) Başqortostan tirriturjəhьnda tabiqi qazalarđь betərev julьnda 1929—30 nsь jьldьŋ dyrtense kvartalьnda xeđmət həm transpsrt pavinneste tərtibendə eşkə ьlqtьrьlqan xalqqahər ber eş kenə esen eş xaqьn bьlaj bildələrgə-

a) jəjəvlegə—1 hum 40 tin.

b) atlьqa—2 hum 80 tin,

2) Urman urgьndarь tarafьnan B. R. У. B. həm XKS neŋ 1929 j. 7 nse qinvar qararьnьŋ 12 nse matdəhe (S. U. 29 j. № 25. m. 264) tərtibendə urman janqьndarьn hynderev esen ьlqtьrьlqan xalqqa xaqtь bьl qarardьŋ 1 nse matdəhendə bildələngən xaqtьŋ 50 % ь summahьnda tylərgə.

IƂKƏRMƏ: Juqarьla kyrhətelgən tyləv nurmalarь şul uq oştərđə ytəv esen irekle jallav vaqiqalarьna jəjelməj. Bьndaj vaqiqalarda xaq ike jaqtьŋ kileşьve bujьnsa bildələnə.

Başqortostan Уđək Başqarmahь rəise ŞƏFIQЬF.

Baş. У. Başqarmahьnьŋ sikritarь Kalmitjəf.

Øfə q. 1930 j. 6 ejjyl.

Qafu itelmәьlek asьqlьqtar.

Narkamprus bьl turala kiђken saralar kyrergә tejeş

Kyltura rivәlytsejәhe xәđergе rikanstruksejә dәvrendә bigerәktә aktivlәşte. Kyltura rivәlytsejәhe esәn kөrәş—biş jьllьq esәn kөrәşteŋ iŋ mөhim ber ucaskahьna әjlәndә. Unьŋ şulaj bulmaj başqasa bulьvь mөmkin tygel ine. Sөnki prailtarejat diktaturahь, satsejalizem tөđeleşә juqarь baђqьstarqa mengәndәn—mengәn hajьn eşsә—kөrәђtejәndeŋ yđ kadьrđarьn yđ keşelәren horaj. Satsejalizem tөđeleş. nәtizәhendә kiђkenlәşkәn sinfьj kөrәş lugikahь kiŋ frunt menәn hөzym alьp barьrqa eşsә—kөrәђtejәn kadьrđarь hәm eşsә—kөrәђtejәndәrdeŋ kyltura jaqьnan aŋlь bulьvđarьn horaj. Iptәş Stalin yđeneŋ daklatьnda şuqa kyrәlә kyltura tөđeleşenә bik đur әhәmejәt birәp, bьl fruntta iŋ berensә burьs itep mәzbyri başlanqьs uqьv kertevđe qarşьqa kiltәrep qujđь. Sөnki mәzbyri başlanqьs uqьv—kyltura fruntьnьŋ nigeđe unь xәl qьlmaj torop, nađanlьqtь bәtәrergә lә, kadьrđar mәs'әlәhen xәl qьlьrqa la mөmkin tygel.

Ә bьna beđđә bьl başlanqьs uqьvđьŋ bik đur asьqlьqtarь bar. Bьl asьqlьqtar turahьnda Arqajaş kantunьndaqь RKI vәkilә bьnav xәbәrđә birә:

"Beđđeŋ Arqajaşta bь jьl 1 nse baђqьs mәktәptәrđebәtәrevsebaşqort jәştәrә juq dәrәzәlә. 1 nse baђqьstьŋ 1 nse gruppahьnda jәştәr şaqtaj kyp kergәn bulhalar, aqtьq gruppaqa tiklәm uqьj almajđar. Ulardьn matirejal xәldәrә avьr bulьv bьqa irek birmәj„

Milli kadьrđar menәn eş bigerәktә kiђken torqanda, bigerәktә xәđәr berensә baђqьs mәktәp bәtәrgәndәrә tөrlә kurьstar aşa kankrit belәm birәp satsejalizem fruntьna eşkә "jegәr„ vaqьtta berensә baђqьs mәktәptәrđә uqьtьp sьqara almajđar.

Bьl xәldә tybәndәgә sifьrđar menәn әjtһәk Narkumprus bigerәktә ьşanьr:

1927—28 nsә uqьv jьlьnda Arqajaş kantunьnda uqьv jәşendәgә balalar 2 pr. tь 1 nsә baђqьs mәktәptәr đә uqьqan vaqьtta, 4 nsә gruppa la barь 3,8 pr. qьna uqьj.

28—29 nsь jьldь 45,8 pr. 1 nsә gruppa la bulqanda, IV nsә gruppala barь 6,7 pr. qьna, 29—30 nsь jьlda şul uq gruppalar đa 45,5 hәm 8,3.

Bьl sifьrđar yđđәrenәn yđđәrә әjtep toralar.

Beđđensә Narkamprus bьqa tiklәm bьl eşkә ajьrata iqtibar itmәne, 1 nsә baђqьs mәktәptәrđә tә'min itev ularđь jәqrafi hәm milli ajьrmalьqtarьna qaramaj oşo şablun menәn „ber tigeđ" qaraj kildә. Şunьŋ nәtizәhendә bigerәktә başqort mәktәptәrendә әђtәnә kәjәrgә, aşarьna bulmaqan başqort jәştәrә mәktәptәren bәtәrәp sьqa almaj kildәlәr.

Bьl xәldeŋ I nsә baђqьs mәktәptәr đә genә bulmaj II nsә baђqьs hәm tixnikumdarđa la şaqtaj urьn alьvьn beđ ber vaqьtta әjtep kitkәjnәk.

Şul uq Arqajaş kantunьnda 1 nsә baђqьs mәktәptәrđeŋ sәltәren kiŋәjtevđә lә asьqlьqtar kyrenәp tora:

Hunqь dyrt jьl esendә başqort mәktәptәrә 73 tәn 82 gә yђkәn—barlьqь 9 kamplikьt artqan. Şul uq vaqьtta urьђ mәktәptәrә kamplikьtь 38 đәn 48 gә—10 kamlikьtqa yђkәn. Beđđensә bьl prinsipteŋ tәbәndә xata ber qaraş kyrәv avьr tygel.

Narkumprus bьlarqa iqtibar itergә tejeş.

F. Q.

Sәvittәr sajuzьnda balalar đьŋ xeđmәt kөnө

Bәtә dәnja slytenә yđәk xәđәrlәnev ştabь 25—se ejjylde sәvittәr sajuzьnda balalarđьŋ xeđmәt kөnә itep ytkәrergә qarar ittә. Bьl kөn Başqortostan dәvmәlendәlә 25se ejjylde ytkәrelәsәk.

Xeđmәt kөnendә pejanirdar ojoşmalarь miljundarsa balalarđь ildә satsijalizem nigeđendә tөđev eşenә ьlьqtьrasaqtar. Bьl kөndә sәvittәr sajuzьnda bulqan barlьq lagirđarđa, balalar jorttarьnda, mәktәptәrđә, balalar majdanьnda bulqan barlьq balalar xeđmәtkә qatnaşьrqa, ber genә bala la eşheđ ytkәrmәђkә ьsndanda bьl kөn XEĐMӘT KӨNӨ bulьp ytergә tejeşlә.

Xeđmәt kөnendә lagir, kalxuz hәm avьldarđa bulqan balalarđьŋ burьstarь:

Unьş jьjьv, ikmәk xәđәrlәv, hәm başlanqьs mәzbyri uqьvqa xәđәrlek kampanjalarьna jarđam itev.

Xeđmәt kөnen uqьşlь ytkәrev esәn kamsamul hәm mәdәni kestәr menәn berlektә barlьq pejanir әtrәttәrә aldan plan teđergә; bьl kөndә eşlәnergә tejeşlә eştәrđә hәm kestәrđә bilgelәrgә, barlьq pejanir uqьvsь balalarđьŋ jьjьlьşьn jahap ularđь alda torqan eş menәn tanьştьrьrqa, әtrәttәrgә bylәrgә tejeşlә.

Xeđmәt kөnendә eşlәv esәn tybәndәge eş tөrđәren kyrhәtep bula.

— Kalxuz jalandarьnda besәn jьju, igen uru maşьjnalarь arba, ьzburьj kevek nәmәlәrneŋ jaraqlьlьqьn barlav, ьvaq rimunttar jahav, xeđmәttә ojoştьrьv eştәrenә jarđamlaşьv (igen ura başlaqan rajundarđa igen uru hәm jьjьv eşenә bulьşьv) 2-Igen toşьv esәn toqtarđь barlav, tişektәren jamav, igen quja torqan ambar, kelәttәrđә tәrtipkә kiltәrev. Sьsqandarđь bәtәrev saralarьn kyrev, kyper, juldarđь teđәtev. 3—uqьv jorto, qьđьl mәjestәge eştәrđә uqьştь jьjьv, ikmәk xәđәrlәv, mәzbyri uqьvđь başlav kampanijalarьna qarata ojoştorьvqa jәrđәm itev, eştinә gәzifәhe sьqarьv, jәnnә gәzit ojoştorov, radio alqьstarđь teđәtev, h. b.

4—hьv ala torqan qojo, şişmәlәrđe tađartьv—tygәv, ajaq baђa torqan urьndarьna taş jәjev; kalxuz jorttarьn, kalxuz baqsalarьn tađartьv.

5— Dәjem jataq, әstalavaj hәm ajьrьm әjđәrđә tađartьv, (jьvьv, aqlav...) taraqan, qandalalarqa qarşь kөrәşev.

6—Mәktәptә başlanqьs mәzbyri uqьvqa xәđәrlәv, parta, qara taqta, şkaf, әђtәl, urьndьq kevek nәmәlәrđә teđәtev, qapqa, qojmalarьn ьnqьtьv h. b.

Qala hәm eşsә rajunьndaqь pejanir, uqusьlar—esәn:

1—Zavut, fabrik jorttarьn tađartьv, matirijaldarđь urьnhьđ taşlav menәn kөrәşev (taşlanqandar arahьnan jaraqlь bulqandarьn jьjьv) qьđьl mәjeş, klup, fizkyltura hәm balalar majdandarьn tәrtipkә kiltәrev.

2—Mәktәptә xәđәrlәv, jorttarьn tađartьv, parta, әђtәl, eşkafkeveknәmәlәrgәvaq rimunt jahav.

3—Kalxuzdarqa mәzburi uquđь başlar esәn qәlәm, deftәr әđәbijat hәm başqa әsbaptar jьjnav, gәzit, zurnaldar jәđđьrьv esәn aqsa tabьv saralarьn kyrev (tylәvlә irtәlәr, ujьndar, targilar ojoştorov)

4—kalxuz hәm jaqьn avьldarqa brigadalar jәbәrev.

5— Stalavaj, eşsәlәr torlaqtarьn tәrtipkә kiterev; taraqan, qandalalarqa qarşь kөrәşov h. b

Qәmәymәn bьl xeđmәt kөnә bәtә eşsәn balalarđь ildә jaŋьnan teđev eşenә qatnaştьrьv, mәzbyri uquđь qәmәlgә qujuqa xәđәrlek kyrev, qala, eşsә rajundaqь balararđьŋ avьlqa jarđamьn ojoştorov luzьnqььь aђtьnda ytkәrlergә tejeşlә.

Balalarqa kammunizem tәrbijәhe birev,hәm mәzbyri uqьv mәs'әlәhe tirәhenә eşsәndәr massahь fikeren mublizavat itev esәn bьl kөndә, eşlәngәn eştәrđәn eşsәndәrgә xisapbirev menәn tamamlarqa tejeş.

F. TIMERQAZIN.

BEĐGӘ JADALAR

Par әđerlәv 25 pr. qa qьna ytәlgәn.

Abraj jorto dәvmәlendә par әđerlәv 25 pr. qa la ytәlmәgәn kәđgә sәsevgә әđәrlek nasar. Orloqtar jәtәrlek әđәrlәnmәgәn, jәrđәr tьrmatьmaqan. Jađqь sәsev melendә vatьlqan sәsev maşinalarьna rimunt jahalqanь juq. Kalxuz hәm ajьrьm xuzalьqtarđa igendә jьjьştьrьvqa әđәrlek jomoşaq. Teđәk hәm vatьq qoraldarđьŋ dәrәђ iђәbe juq, prakat punkьttarь teđәlmәgәn. At kәstәrә dәrәђ iђәplәnmәgәndәr. Besәn kyptәn bәtәrgә tejeş bulha la әlә bьl eşkә jaŋьraq qьna başlanьlar. Igendәrđә jьjьştьrьv eşenә әđәrlek kәsәjtәlәrgә tejeş.

A. Xatip.

Baђьvđaqь ylәndәr menәn kәrәşegәđ!

[Article text partly illegible at this scan resolution.] Kyp urьndar đa beđđeŋ baђьvđar totoş tөrlә qьj ylәndәrә menәn qaplanqan bulalar. ... Qьj ylәndәrә kyp vaqьtta beđđeŋ urazajьь tybәnәjtәlәr. ... [illegible]

... ylәn sьqьv menәn bәtә xalьqta qь aŋqartьla. Başqa qьj ylәndәrenә qaraqanda ularđьŋ ajьrьm qәlәmәttәrә jađьla. Fatagrafejә menәn japraqtarь rәsәmgә tөşәrәlәp urьndarqa taratьla. ... [illegible]

... ikensenәn mal kurmььь kybәjә, igendeŋ uŋьşь arta. Haban aşlьq sәsev esәn jerđә kәđđәn torәn hәrәp qujьvđa qьj ylәndәrә menәn kөrәş saralarьnan hanala.

Maldarđь sonqьj toroqtorovqa әhәmejәt birev kәrәk.

Mal kurmьhь jәtәrlek bulmav, maldarđь pьlanhьđ hujьv arqahьnda hunqь jьldarđa mal hanь bik kyp kәmene Bьl tarmaq Başqortostan xuzalьqь qurqьnьь aђtьnda tora. Bьl turala maldarđь planhьđ hujmaђqa tigәn saralar kyrelhәlә, bьl kyrenәş maldarđь kybәjtev troqtorqostarđьŋ sifatьn jaqşьrtьv tigәn hyđ tygel. Bәlki ul kilәsәktә mal hujьv kyplegen bәtәrә. Bьna şundaj eştәr đe xәtәrgә alьp, vitirinarejә ojoşmahь maldarđь sonqьj rәveştә toroqtororqa đur әhәmejәt birә. Sөnki bьl rәveştә ytәv troqtorovsьlarđьŋ tabiqьj inirgejәlәren 10 tapqьr artьq fajđalanьrqa mәmkinlek birә hәm oşo arqala bik qьђqa vaqьt esendә kәmәgәn maldarđьŋ handarьn arttьrьrqa bula.

Maldarđь sonqьj rәveştә toroqtorov eşә bьnan 20 jьl elek başlap Bәlәbәj kantunьnda bulьp ul gьrazdandar huqьşь vaqьtьnda tuqьratьlьpqalьnhala,1925 nse jьldar đa jaŋьnan başlandь. Maldarđь sonqьj rәveştә toroqtorov eşә tәzribәlәr menәn hьnalьp qilmi hәm iqtisadi jaqtan đur әhәmejәtә bulьp bәtә gubirnalarqa, jombyrejәttәrgә taraldь.

Lәkin Başqortostan bьl eş jetәrlek tiklәm taralmavь menәn đur urьn tota almana. Bьvattar bujьnsa oşolaj davam itkәn xuzalьq tormoştoŋ yđgәrevemenәn xuzalqtьŋ tarmaqьna jaŋьlьq kertevđe talap ittә. Oşo ajqanlь malsьlьq eştәrendә yđ urьnьnda qьna qalmajьnsa alqa atlav saralarь kyrәlә başlanь

Başqortostanda 16 urьnda maldarđь toroqtorov punkьtь bulьp, şularđa 55 toqom ygeđe, 26 toqom ajqьrь bar. Әgәrđә ular yđđәreneŋ eştәrendә tulьhь menәn fajđalanьlhalar 3—4 meŋ tabiqьj inergejә menәn toroqtorov urьnьna 26 meŋ hьjьrđь toroqtora alasaqtar. Urьndarđan bьl turala alьnqan mәqlymәttәrgә qaraqanda maldarđь sonqьj rәveştә toroqtorovđьŋ nәtizәhe jaqşь bulьvьn dәrәђlәjđәr.

Lәkin beđđeŋ qusьlьv punkьttarь kyp vaqьtta buş tora. Maldarđь toroqtormaqanqa rasxut qьna totola. Beđđә başqasa maldarđь yrsәtev saralarь tabarqa mәmkin tygel. Lәkin kәrәђtejәndәr bьqa bik nasar qarap ata—babajđarđьŋ kәŋәşe menәn qarşь toralar. Urьndarđa bьndaj qaraştьŋ dәrәђ tygel ikәnlegen aŋqatьrqa kәrәk. Şulaj eşlәmәgәndә beđđeŋ malsьlьq tarmaqьn alqa jebәrevgә zarar kiltәrә. Vaqьt ytә. Bьnьn esәn sridstevalar kәn hajьn tygelә. Bьl eştә әkrenlәtev qәfy itelerlek tygel. Sunьŋ esәn punkьttar jabьlьrqa jәki şuqa bәjlәngәn rasxuttarđь qaplarlьq tulь nagruzka birәrgә kәrәk.

Vitirinarejә ojoşmahь bьlarqa đur sәrmәjә bylhә lә yđeneŋ eşen jәtәrlek tiklәm maldarđь toroqtorop jaqşь nәtizә menәn qajtara almanь.

Toroqtorov punkьttarьnьŋ medirđәrә kәrәђtejәndәrđeŋ maldarьn sonqьj rәveştә toroqtororqa riza bulmavđarьnьŋ sәbәben ььqlap әjrәnәp xәl itergә, vik hәm başqa xuzalьq ojoşmalarьnьŋ burьstarь bьl eştә kampanejә rәvşendә ytkәrep eşlәrgә kәrәk.

MAL DUKTЬRЬ: GALUFKIN.

Besәn kantraktavajt itev

planь tultьrьlmav qurqьnьsь aђtьnda.

Bьjьl Başqortostan dәvmәlendә barlьqь 70,700 giktar besәn kantraktavajt itelergә tejeşlә ine.

Lәkin oşo kөngә tiklәm, Başkup xlipsajuzqa alьnqan hunqь iђәptәrgә qaraqanda, besәn kantraktavajt itev eşә bik nasar xәldә bara. Xәđergә barь ikә kantunda qьna iђәp alьnьp, T. Qataj kantunьnda 1378 giktar, Өfә kantunьnda 110 giktar qьna kantraklaştьrьlьp qalqan qantundarđan his—ber xәbәr juq. Timәk birelgәn planđь ytәv his qәfy itelmәђlek hylpәn timp menәn barqanlьqьn kyrәbeđ. Sөnki 70,700 giktar besәn kantraktavajt itev urьnьna beđ әlә barь 1488 giktar qьna kantraklaştьrqanbьđ. Bьl beđđeŋ bildәlәgәn planьbьđđьŋ ytәlә almav qurqьnьsь aђtьnda torqanlьqьn kyrhәtә.

Bьnda qәjәp başkupxlipsajuzdala, hәm tybәn ojoşmalarđa la bar. Başkupxlipsajuz oşondaj mөhim kampanejә mәlendә tөrlә diriktivalar jebәrep va lakitalar jahav menәn gәnәәђtәnәn burьstь,, tөşәrhә‘‘urьndaqь ojoşmalar besәn kanrtaktavajt itevđәgә tөp burьstarđь әlә bulha aŋlap bәtmәgәndәr.

Oşoneŋ esәndә bәtә halqьn qaraş hәm jalqavlьqtarđь, sittә taşlap bәtә iqtibar planđь ytәvgә jynәltәlergә tejeşlә.

«تراکتر» ژورنالىنىڭ

11—12نسى نومىرى ئۇشبۇ كۆنلەردە باسىلىپ تاراتىلا.

بىل نومىرذا سەسو هەم ئىگىن يىغىناو تۇراهىندا ماتىرياللار بىك كۆپ.

رەسمى بولىگىندە تۆبەندەگى ماتىرياللار بار:

1 — كالحوزدارذا ئىگىن يىغىناوذا ئۇرنەك ئىش پراگراماهى.

2 — ئىش كۆندەرى مىنەن ئىش حاقى هەم حەمەتتى ئىتەبلەو نىسىك بولا.

3 — ئىش نورمەهى هەم ماشينالارغا ناگروزكا نىسىك بولىرغا تێيش.

تيەنترەك يادىلرغا ئاشەلمەنىڭ!

هەر بىر كالحوز ئىداراهى هەم هەر بىر 5 كالحوزسى كەمندە بىر دانە «تراكتر» ئالىرغا تێيش.

حاقى: يلما 2 هوم 30تين 6 ئايغا 1 هوم 20تين.

ئادرىس:

Уфа. Е. созонова ж. „Траксор"

تۆدەتىو

«باشقورتۇستان» گەزيتەنىڭ ئۆتكەن 167نسى نومىرىنىڭ قوشىماهىندا «دۇ... كىشتى يىغىناو هەم كۆزگى سەسوگە ئەذرلك كامپانياهى تۇراهىنداغى ئىنستروكسيەلا ئۇشبۇ حاتالار كىتكەن ئولاردى تۆذەتىپ ئۇقورغا:

1 1931نسى يلغى ئۆزلىم سەسو پلاننى كانتونلارغا بولىب كورسەتو پلانىندا:

ئ) 6نسى گرافالاغى 246 هانتن 245 تيپ، ب) 11نسى گرافالا 26,9 هانتن 15,9 تيپ، ۋ) 13نسى گرافالا 63,6 هانتن 83,6 تيپ گ) 8نسى گرافالا135هانتن 155تيپ، د) 11نسى گرافالا 11,6 هانتن 14,5 تيپ، ى) 13نسى گرافالا 61,2 هانتن 81,2 تيپ، ژ) 14نسى گرافالا 607 هانتن 66,1 تيپ ئوقورغا.

2) سەسو ئۆرلۆمنا ئىجتياج تابلىتساهىندا 4نسى گرافالا 1588 تيگەن هاندى 15188 تيپ ئوقورغا.

3) 6نسى باعانالا ئائتان هاناعاندا 8نسى يولدا «سەتەرلىنىماق كانتونىندا 80000» تيگەن هوذذى «سەتەرلىنماق كانتونىندا 30000 تيپ ئوقورغا.

4) 2نسى بيتتە 2نسى باعانالا 15نسى يولدا «25 گيكتارن ئۆنۆۋ ئۆرنىندا «75 گيكتارىن ئۆنۆۋ» تيپ ئوقورغا.

5) شول‌ئۆق بيتتە 6نسى باعانالا ئىش مالىنا كريديتنى يلايغرغا 3500 ئۆنۆ كانتونىندا 6000 هەم تيپ ئوقورغا.

7نسى باعانالا 28نسى يولدا: «بۆتە كريديتنى 4 ميليون 220مڭ هوم» تيپ ئوقورغا.

6) بونسى بيتتە دەولەت ئۆرلۆق ئسسودالارن قاپلاو تابليتساهىندا: ئا) 6نسى گرافالا 35214 هانتن 21966 تيپ، ب) 329000 هانتن 39000 تيپ ئوقورغا.

Mөhim teđәtev

„Başqortostan" dьŋ 167 nsә numirьnda „Dur rivәlytsejun pragramma" tigәn mәqәlәlә (1 nse bit) „Kulaktarqa javap" әrtilәndә ber atqa 8,7 giktar eşlegәndә unьŋ menәn bergә torqan ajьrьm xuzalьqtar barь 3,58 giktar eşlәgәndәr" tigәn hyđ jaŋьlьş 958 giktar bulьp kitkәn. Şunь teđәtep uqьrqa.

„IDARA"

„Başqortostan"

gәzitenә jađьlьvđь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 jьldьŋ 23 -Ejjyl

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h. 87	— h.	—
1926 j. %hьđ. „ „ 128-h.75	130 h. 75	
1929 j. otoş. zajьm 100„ 50„	100„	90„
1927 j. 10% O. Z. 26 „ 14„	—	—
„ 3- krөt. O. Z. 5 „	—„	—„ —
K.X. ььqьtьvZ.10,29	—	„ —„ —
1-Indyst.Zajmь25,46	—	„—„ — „
2- „ „ %lь 26,33	„	—„ —
B „ „ %hьđ 25.	—	„ — „ —
„ „ %lь 52, 40 —	„ 52„	55„
„ „ % 51. 20„	51„	30
11%lьe ske Z. 104 35	104	40„
Massavit xa	.ms. 25 57 „	25	77
9 pr. 1930 jьl.	52 25	52 25„

Taqьla Өfә puştahь turahьnda.

Qasanqьna erәtlәnәr ikәn bьl.

Өfә puşta—tiligraf kanturahьnda, eştәr kөndәn kөn hynә, pьrajzvaditelnes kәmi, tөrlә nasarlьqtar (eşkә halqьn qarav, tybәn eşsәlәrđә jәbәrlәv—artьq eşlәtev, karrispandinsьjalarđь mәs'ylejәthәđ tuđđьrьv hьmaq kyrnәştәr) kөndәn kөn yђә

Bьl turala ber tygel nisә tapqьr jađьlьp ytәlđә inde. Şulajđa, his kem uqa iqtibar itmәgәngә kyrә, ul eştәr haman dәvam itә hәm kөsәjә bara.

Mәђәlәn:

Jptәş Nasьjrьf kilgәnә birle, puşta eşsәlәrendә aktiflьq hyndә, xatta eştәn biđev, pьrajzvutsьtьvanan qasьrqa jьjьnьvđar yђte. Sөnki, Nasьjrьf, eşsәlәrđә hәr vaqьt artьq eşlәtә; xatta jal kөndәrendә, beraj jomoş menәn puştaqa kilәp ingәn eşsenә kurhә, unьŋ jal kөnә—nejә tip tormaj, totala eşkә quşa. Qarьşa başlahaŋ, әrlәj hәm qьvьr sьqarьv menәn qurqьta.

Nәtizәlә puşta eşsәlәrendә kyŋәl tөşәŋkelegә, eşkә tәkrarqarav tьva.

Şunьŋ esәndә, hunqь vaqьttarđa, qajhe—ber ycaskacarđa 1—2 (qajhь saqta әs) kөngәsә karrispanditsьjalar taratьlmaj jata. Xәjer, ul qajhь ber kөngenә tygel, kөndә bulьp tora.

Şulajuq, jal kөndәrendә jal ittermәjsә hәm unьŋ esәn әђtәmә xaq tylәmәjsә, tota kilәp eşkә quşqan saqtarđa, xat taratьvsь iptәştәr, bođoq nastьrajenja aђtьnda, xat—gәzit, hәm başqa jađьvđarđь, tөp әdrisenә ireştermәj. Telәbә kәm qulьna birәp, telәhә qajđa taşlap qalđьrqьlajđar.

Jađa başlahaŋ kyp indә alar.

RKI aqaj!

Zinhar beđgә şәfqәt kyđәn hal.

Nasьjrьf hьmaq bojrakrattarđь urьndan al, puştabьđ eşen tәrtipkә hal.

PUŞTALJUN: J. B.

FӘN HӘM TIXNIKӘ.

Sonqi rәveştә jәn yђterev.

Angelejәla sonqi rәveştә jәn yђterev esәn jaŋь ьsul taptьlar. Tere harьqtьŋ tirehenәŋ әђ qatьn bik joqaqьna itep tunap alalarđa, unь maxsus darьvđar qujьlqan mamьq esenә tөrәp qujalar. Şul vaqьt tire qatlamьnda his tuqravhьđ jәn yђә tora, ul әđonajqas unь qьrqьp ala baralar. Bьl tәzribәnә his sikhәđ tapqьr tapqьrlarqa mәmkin, jәn haman yђә tora.

Italejәla iŋ đur tynil

Italejәla Flarinsejә hәm Balunejә qalalarь arahьnda Appinin tavđarь arqьrь 18.5 kilamitor әđәnlәqta tynil eşlәnep bәteBьl tynil Şvitsarejәlaqь Simpьlun tynilenәn qala bәtә donjala iŋ đur tynil.

Bьqa tiklәm bьl ike qala arahьndaqь timer jul bajtaq uralьp jәrәp, 915 miter bejeklektә tav başьna menәp tөşә ine. Xәđer bьl qalalar arahьnda jul 40 kilamiter jaqьnlaştь hәm pujьzdar elekkә 3 sәqәt urьnьna 1 1/4 sәqәtkenә jөri başlanьlar. Tynildәn ber julь ike pujьz ytә ala. Tynildeŋ urtahьnda ber stansa bulьp, unda artatan kilgәn aşьqьs pujьzdar jәk pujьzdarьn ytep kitә alalar.

Tynil 10 jьl samahь vaqьt halьnьp 375 miljun humqa teşkәn.

Kyrelmәj torqan tyşәm

Quşma Amirikala Kanzassiti qalahьnda ber gastinsanьŋ tyşәmdәren ber tөrlә maxsus qara bьjalanan jahaqandar. Bьl bьjalala stinәlәr jaltьrap kyrәlәp, şul ajqanlь tybәmdeŋ barlьqь his kyrelmәj hәm hiđelmәj, keşe yđen asьq havala torqan kevek hidә.

Alьђtan rәsem teşerev

Amirika osovsьhь Stivines ajrьplan menәn 6250 miter bejәklekkә menәp, bik hidger fatagraf apparatь menәn 432 kilamiter alьђtaqь tavđarđьŋ rәsmen alqan.

Bьl rәsemdә tavđar bik asьq kyrelә. Bьndaj apparat 4000 hum tora.

Bьl ьsul huqьş esәn bik đur әhәmejәt ala: doşmandьŋ jәđәr kilamiterda bulqan pazitsejәlәreneŋ dә hyrәten hәm planьn rәsemgә alьp bulasaq.

Jaŋь aftamat paraşyt.

Ajrьplan hәm hava karaptarьnda qaza bulqan saqta hәlәkәttәn qatolop qalьv esәn paraşyt atalqan bik đur zuntiktar menәn fajđalanalar. Bьl paraşytqa aђqan bavqa ,totonop teşkәn keşәlәr hәr vadьt jabьq xәldә torqan paraşyttьŋ ber bavьn tartalar đa ul asьlьp, keşene bik halmaq qьna jergә alьp teşәp hәlәk itevđәn haqlap qala. Lәkin qazaqa osoraqan keşә qurqьvьnan qavşap paraşyttьŋ bavьn tartьp asьvđь onotorqa jәki tarta almaђqa mәmkin. Xәđer Zon Rungir tigәn osovsь keşә asmaj torap yđә asьla torqan paraşyt eşlәp sьqarqan. Bьnьŋ fajđalьlьqьn iђbat itev esәn ul yđeneŋ quldarьn arqahьna ььq bәjlәtep, yđen paraşytqa taqtьrьp bik bejektәn ajrьplandan hikerep teşkәn. Paraşyt vaqьtьnda asьlьp Rungir his ber zьjanhьđ jergә kilәp teşkәn.

Ridaktьr urьn baђ.: QAJSIN

Oђtalar kәrәk

Blagavişşin zavьtьna:
1) Mital qьrьvsьlarđan 10 keşe;
2) Slisьrdar 16 keşe
kәrәk. Eşlәrgә tәlәvselәr praktik stazdarьn kyrhәtep tybәndәgә әdris bujьnsa xәbәr ithendәr.
Adris: Башреспублика, Уфимского кантона, Контора Благовещенского завода.
3—2 Zavьt diriktьrь: Lamkin.

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis sәqәt altьnan başlap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jәmqejәttәrә Өlkә Sajuzь—„Başsajuz" apparatьna tađartьv başlandь.
5—2 „Tađartьv Kәmisejәhe"

ӨFӘ KINO—TIATЬRĐARЬNDA BӨGӨN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejansьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	Bөgөn ÇӨLLI 7 đur bylektә. baş ruldә Nata Vacnadze.
IĐEL KINAHЬNDA — Sejansьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	BӨGӨN 1000 AT KӨSӨ đur 6 bylektә.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejansьstar:8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	Bөgөn 22 hәndә „Bәxetheđlek" pragrammanan tьş—әj esә eştәrә tigәnkartinәlә MONTI BINKS.
„5-Maj" (iђke Өfәlә)	18 hәm 19 đьnda HЬNЬŞ Sьjanstar jansa 10|sәqәttә başlaua.

Уфа, Типо-Лито„Октябрьский Натиск». Башглавлит 192№

Berəmləp xaqь hər jerdə 5 tin.

Bөtə donja pralitarđarь beregeƨeđ

Kese joma
24—Ejjyl 1930 jьl.
№ 169

BAŞQORTOSTAN

V.K.P.(b)nьn Başqortostan Өlkə. K-te. həm Başsik urgьnь.

Avqьs ajь əsən „BAŞQORTOSTAN“ qa jađьlьrqa onotmaqьđ!

XYI nsь s'jez qararđarьn bəlşəvik tərsə өjrənergə!

XVI nsь s'jez satsejalizemdeŋ kiŋ frunt menən həzym alьp barьv s'jezь. Bөtə partejə, səvit, prafsajuz jalpьhь, bөtə aŋlь eşse, eşsəndər jalpьhь unьŋ qararđarьn nьqlap өjrənməj torop, yđeneŋ hər ber eşləj torqan kөndəlek praktik eşen unьŋ qararđarь menən bəjləməj torop satsealizemdeŋ kiŋ frunt menən nastuplinojəgə alьp barьvsь bəlşəviktər ərmejəhenen nьqlь haldatь bulьv məmkin tygel.

Iptəş KALININ s'jezdь japqan vaqьtta yđeneŋ ađaq hyđən: „Biş jьllьqtь 4 jьlda, bөtə SSSR đь totoş kəlliktifkə alьp barьp, kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bөtərergə“ tip bөtərđe. Bьl bөtə partejə isemenən əjtelgən bөjək tarixi hyđđər partejəneŋ həm qəmymən səvittər ileneŋ өŧtənə bik avьr burьstarđь jəkmətə.

«Biş jьllьqtь 4 jьlda“ luzьŋqьhь ul jeŋelgenə eş tygel. Bьnьŋ өsөn bөđgə yđebeđđeŋ saftarьbьđđь taqьla nьqьraq jaqьnan nьqьtьrqa, miljunlaqan jalpьnь satsejalizem jarьşь həm udarniktər tulqьnь menən kytərergə, XVI nsь s'jez qararđarь menən jaŋь jeŋevđərgə—şturьmqa alьp barьrqa kərək.

SSSR đь totoş kəlliktifləşevgə alьp barьv əsən şulaj uq miljunlaqan massanь XVI nsь s'jezdьŋ luzьnqьlarь aŧtьna jьjarqa, tybən patrejə ojoşmalarьn şunьŋ qararđarь menən nьqlь qorallandьrьrqa kərək.

S'jez bik kyp jaŋlьşlьqtarđь hanav menən bergə beđđeŋ partejə kadьrđarьnьŋ bik kyp kenə өleşəneŋ səjəsi beləmderenen tybən bulьvьn, bьnь urta xəlle kerəŧtejəndergə qarata bulqan bik kyp bəgələştərđeŋ kybəjevendə əjtep kitte. Şunьŋ өsөndə xəđer bigerəktə tybən ojoşmalarđьŋ səjəsi aŋdarьn kytərev, ularđь Lininizem—XVI nsь s'jezdьŋ qararđarь menən qullanьdьrьv məs'ələhe bigerəktə dur burьs bulьp tora.

Xəđergə sinfьj kərəş kiŧkenləşkən ber dəverđə unьşlьq qurqьnьstarьnьŋ əle bөtməgənen, uŋ appartunizem həm unьŋ tirmənenə hьv qojovsь „hul“ bəgələştərgə qarşь kərəşev, partejə ojoşmalarьnьŋ qarşьnda torovđь s'jez əjtep kittə. Şunьŋ menən bergə uŋ appartunizemqa qarşь kərəşev xəđer ikense usluvejəlarđa bulьrqa, uqa qarşь kərəş tə ikense teŧtərək barьrqa tejeşle bula. Unь s'jez vaqьъьnda uŋ appartunistarđьŋ başlьqtarьnьŋ sьqьştarь kyrhətte. Partejə xəđer ularđan, partejəneŋ giniral hьđьqьn tanьnь qьna tygel, bəlki appartunizemqa qarşь praktik eştə qatь kərəş alьp barьvđь talap itərgə tejeş.

S'jezdьŋ bьl qararđarь bөtə partejə, kamsamul aqzalarьna nьq aŋlatьlqan bulьrqa tejeş.

Şunьŋ menən bergə s'jez milli məs'ələlə Lininizemdeŋ tөp ustanufkalarьn haqlav turahьnda yđeneŋ hyđeŋ əjtep kitte. Bьl turalaqь qararđar bigerəktə beđđeŋ Başqortostan şarttarьnda bөtə jalpьqa ireşergə tejeştər. Sөnki xəđergə sinfьj kərəş kiŧkenləşkən vaqьtta ber jaqtan vilikadirzavejə şavinizmahьn jənlənderevgə səbəp bulha, ikense jaqtan millətselək tindinsejələrə qurqьnьsьn tьvđьralar.

XVI nsь s'jez qararьn bojomqa aşьrьv beđđeŋ bөtə bulqan ojoşmalarьbьđđьŋ bөtə eştəren jaŋьnan qorovđь horaj. Prafsajuz, kapiratisejə urgьndarь s'jezdьŋ bajavaj luzьnqьlarь menən bөgөndən massanь mabilizavajt itev, apparattarьn massaqa jaqьnajtьv eşenə kereşergə tejştər.

Xəđergə vaqьtta beđđeŋ qarьşьbьđđa đur kampanejəlar toralar. Bьl kampanejəlar XVI nsь s'jez qararđarьn bojomqa aşьrьvđьŋ berense ađьmdarь. Beđ oşo kampanejəlarđa uq yđebeđđeŋ əđerlegebeđđe kyrhətergə tejeşbeđ. Unьş jьjьv, ikəmək əđerləv, kөđgə səsev kampanejəlarь satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq menən ytkərelep XVI nsь s'jezdьŋ luzьnqьlarь aŧtьnda bьrьrqa tejeştər.

Beđđeŋ alda torqan đur burьstar

Xəđergə kөndə partejə, səvit həm jəməqət ojoşmalarь aldьnda torqan đur burьstarđьŋ berehə, avьl xuzalьqь kampanejəlarьn ytkərev jəqni uŋьştь jьjьv, kөđgə səsevgə əđerlək kyrev həm ikmək əđerləv eşə tora. Bьl məhim məs'ələlər fəqət kiŋ eşsən jalpьnьŋ qatnaşьnda qьna tejeşle nətizə birəsək. Utkən ikmək əđerləv kampanejəlarьnda qajhьber urьndar đa qatьn—qьđđar eşkə qatnaşmanь. Xəttə qajhьber avьldar đa səvittər doşmandarь kulak, ularđьŋ jalsьlarь mullalarqa ejərep đur zarar jahanьlar. Kirəhensə, partejə, səvit ojoşmalarь qatьn—qьđđar arahьnda əđerlək alьp barqan urьndar đa bьl eşkə eşsən qatьn—qьđđar bigerək tə diligatkalar aktif qatnaştь.

Utkəndəgə jeteşheđlektərđe qabatlamav kevək eşsən xalьqtь qatnaştьrьv əsən əđerlek eşe alьp barqanda qatьn—qьđđar onotolop qalьrqa tejeş tygel. Bьqa tybəndəge partejə ojoşmalarь nьqlь iqtibar itərgə tejeş. Uđək həm өlkə kəmitət bьl eştə bөtə saralarđь kyrə. Juqarьla kyrhətelgən kampanejəlarqa əđerlək eşe alьp barьv eşen hər ber vulьsta eşsən—kerəŧtejən qatьn—qьđđarьnьŋ kanfirinsejələren, kəŋəşmələren ytkərergə quştь bьl eşkə jarđamlaşьv əsən kantundarqa jaqşь əđerlekle keşelər jebərđe. Tybəndəge partejə, səvit jəməqət ojoşmalarь bьl kəŋəşmələrgə nьq iqtibar itərgə tejeş. Kəŋəşməgə qatnaşqan eşsən qatьn—qьđđar aktif, kammuniska kamsamulka, prafsajuz aqzahь səvit, kapiratsejə aqzalarь, kalxuz diligattarь aqzahь qatьn—qьđđar aldaqь kampanejəlarđьŋ uŋьşlь ytkərelevenə juldar hьđьp qaldьrьv menən bergə ytkəndə eşləngən jaŋьlьşlьqtarđь tiđ təđətergə yđđərenen fikerđəren əjterđər, kammunist, bəlşəviktər partejəneŋ bьl turala bulqan diriktivalarьn tormoşqa ytkərerđər. Bьnь eşləv əsən tybəndəge qəməli saralarđь kyrergə kərək.

Kəŋəşməgə kilgən qatьn—qьđđar kəŋəşmə bөtөv menən avьldarqa taralqas məmkin bulqan urьndarđa jьjьlьştar, əŋgəmələr ytkərep, dəjəm jьjьlьştar bulmaqan urьndarđa ajьrьm əŋgəmələr ytkərergə, diligatkalar jьjьlьştarьnda aŋlatьrqa tejeştər.

Bьl kəŋəşmələrđə aŋlaşьp qajtqan aktif kampanejəlar vaqьtьnda iđke kalxuzdarđa bulqan jaŋьlьşlьqtarđь təđətev, undaqь jeteşheđlektərđe bөtərev julьnda eşləv menən bergə bьqa tiklem aŋlamaqan qatьn—qьđđarđь təşəndərep, jaŋь kalxuzdar ojoştororqa, eşse menən kerəŧtejən elemtəhen nьqьtьvqa nьqlь iqtibar itelhen.

Uŋьştь jьjqanda „ber genə ərloq ta jerđə jatьp qalmahьn!“ „bər halam da mal ađьqь sereməhen!“ tigən luzьnqь menən eşse qatьn—qьđđar berlektə eşlərgə, bigerək tə kalxuz—safxuzdarđaqь qatьn—qьđđar tarqav qatьn—qьđđarqa yrnək bulьrlьq eşləp, ularqa kəŋəş, jarđamdar itərgə məmkin bulqan urьndar đa diligatkalarđan brigadalar təđərgə tejeştər.

Bəsən sabьv, jьjьv həm uŋьştь jьjьv vaqьtьnda eşsən qatьn—qьđđar bөtə avьl xuzalьqь maşinalarьnьŋ dərəŧ tulь nagruzka menən eşləven həm eşse quldarđьŋ tejeşense, yđđərenə mьvafiq eşkə qujьlьvьna iqtibar itərgə tejeştər.

Qatьn—qьđđarđь bьl eşkə qatnaştьrьvđa məmkinlek birev əsən N a r k a m p r u s plandan tьş vaqьtlь balalar majđanь asa, bьl alьnqan aqsalarđan başqa urьndaqь KONO, səvit, kapiratsejələre menən qatьn—qьđ siktьrđarь menən bьl xaqta həjləşergə, өlkənən alьnqan ber nisə urьnqa qarap tuqьramaj yđđəreneŋ xisabьnan balalarđь vaqьtlь tərbejə jorttarьn məmkin tiklem arttьrьp eşsən qatьn—qьđđarđь jort qolloqonan qotqarьrqa, bьl eşkə aktif qatnaşьrqa məmkinlek birergə tejeş. Xaqlь jəslə həm majđandar asьrqa məmkin bulmaqan urьndarđa kamsamulka, pionirkalar balalər janьnda nəvbətləp qalьp, kalxuz həm safxuz qatьn—qьđđarьn kypselekkə eşlərgə məmkinlek birergə tejeştər.

Səvit xəkymətenen doşmanь kulak, mullalar, bьl kampanejalar vaqьtьnda beđđeŋ plandь jemerergə tьrьşьvđarьn eşsən qatьn—qьđđar jaqşь aŋlarqa tejeş, ytkən kampanejəlarđь ytkərgən saqta kulaktar: „kalxuzqa kergən qatьn—qьđđarđьŋ balalarьn sitkə ođatalar, əsələrenən ajьrьp alalar, irđəre menən totmaj nəŧel irđəren kilterələr“ tigən bөtməŧlek jalqandar menən qatьn—qьđđarđь yđđərenə əjərtkəjnelər. Xəđer kalxuzda jəşəgən qatьn—qьđđar ajьrьm xuzalьqtarđa jəşəvgə qaraqanda kalxuzda jeŋel ikənen, kulaktarđьŋ hyđe jalqan ikənen yđđəre kyrəp belələr.

Şuqa kyrə aldaqь kampanejəlarđa bulqan qotqolarđь jemerergə bər tavьştan atpur birergə, totoş kəlliktif bulqan urьndarđa kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bөtərergə, bөtə eşsən qatьn—qьđđar jalpьhьn qatnaştьrьrqa əđerlərgə kərək. Tybənge partejə ojoşmalarь qatьn—qьđđar siktьrьnan jort arganizatьrđan qьna qatьn—qьđđar arahьnda eşləvđe kətməj başqa eştərgə qaraqan şikelle eşsən qatьn—qьđđarqa aŋlatьv həm ularđь bьl kampanejəlarqa qatnaştьrьvqa iqtibar itərgə tejeştər.

VAFINA.

Hunqь səqəttə

Fən keşelərenen faşizemgə qarşь sьqьşь

BIRLIN. Bəjnəlmiləl fən həm səneqət nəfisə eşselərə kəmitəte aqzalarь Skandinavejə məmləkəttərenen qilem həm səneqət eşselərenə xitapnama sьqarьp Finləndejələ faşizem tirorь qorqandьrьn ximejə itep həm qotqaravđь talap itep sьqьş jaħavqa saqьrđьlar.

Amirika saglaşateldəre səvit vəkildərenə qarşь

NEJU—JURЬK. Neju—Jurk palisa bjorahьnьn rivəlytsejun xərəkətkə kərəş bjorahь Ləjhe Amirikala bulqan zabastufkalarđь kampartejənь qəjepləp xəkyməttən Amrikanan bөtəsit məmləkət kammunistarьn hereven talap itə həm Aimirika xeđmət fidiratsejəhьn (saglaşatel prafsajuzdar berege) kamunistarqa qarşь kərəşen maqtanь.

Xeđmət fidiratsejəhe rəis urьnbaђarь Mitjy Uvol Amirika xəkymətenə kammunizem həm səvit tə'ŧirənə qarşь kərəşev əsen maxsus şeqbə asarqa, bigerəktə nigerđar arahьnda kammunizem tə'ŧirenə qarşь kərəşergə həm səvit vəkildəren Amirikan qьvarqa təqdim itə.

VARŞAV. Giniral Kamarzifeskej qəskər başlьqь itep bideleŋev həm Pilsuteskejđeŋ hukymət jaqlь gezittər bьl xəbərđərđeŋ təpheđ bulqanlьqьn həm Kamarzifeskejđeŋ bildələnevenen his ber səjəsi əhemejəte bulmaqanlьqtь jađhalarđa Pilsuteskejđeŋ sirlə bulьp, yđ havlьqьn jaqşьrtьv əsən tiđđən ođaq srukqa Ispanejəqa kitəsəgen iqrar itərgə məzbyr bulalar.

qьş minitserlegenə jetəktelek tievđən sitkə tibərelesəge turahьnda xəbərđər taralьv ajqanlь

Hunqь səqəttə

HILSINGЬFURS. Finləndejə eskə eştər ministere 1 nse yktəbərđə bulasaq səjem hajlavđarьna əđerləngəndə kampartejəqa hajlav aldь jьjьlьştarь jahavqa irek birməŧkə quşьp bojroq taratть.

VINA. Bolqarejənьŋ Sufejə qalahьnda prakurur makidunjə tirraristarьnьn jetəksehe Jvan Mixajlьftь qulqa alьrq, quştь. Ul Italejə jaqlь bulьp unьŋ səjəsəten ytkərə ine.

Fransejəla 1-avqьs luzungьlarь.

PARIZ. Fransejə kampartejəhьnьŋ yđək kəmitəte 1 nse avqьs—impirejalizemgə qarşь kərəş—kөnөndə oşo luznŋgьlar menən sьqьş jaharqa əđerlənə; Imperejalizem huqьşьna qarşь kərəş, səvittər sajuzьn jaqlav, satsejal—straxavanejə zakunьna qarşь kərəş, səjəsi iđəvđər bөterelhen, bөtə pralitar məxbystər qotqarьlhьn.

TUKEJU. Japunejəla bik nьq tajfun (davьl) bulьp 60 keşə hələk buldь, 254 keşə jaralandь, 25 keşe juqaldь, 10696 jort bөtənləj jemerelde, 31311 jort nьq zьjanlandь, 756 karap həm kəmə hələk bulьp, 126 kəmə xəbərheđ juqaldь.

TUKEJU. Manzurejəla Kənsьqьş—Qьtaj timer julь bujьnda Xingan qalahь ergəhendə 700 keşəlek urьŧ aq gьvardejə etrəte xalqtь talap, ylterep jəri. Bьl etrət oşo kөnderđə Buxizu təbəgendə ber avьlqa həzym itep bik kyp keşene ylterđe həm jaralanь.

HILSINGЬFURЬS. Faşisttarđьŋ tirruro kesəjə. Faşistar Kuj—Vanin isəmle bər kambumis eşsene urlap kitep, sьbьq menən bik qatь huqtьrqandar. Faşistar əlegə tiklem 35 keşene urlap kitep, səvit tupraqьna sьqarьp taşlaqandar. Eşsə ojoşmalarьnьŋ jetəksələren qulqa alьv davam itə.

HILSINGЬFURS. Finləndejə xəkymətə kampartejənьŋ jьjьlьş, uramdarđa jөrөş həm sьqьştarьn tьjьp bojroq sьqarđь.

Vaaz qalahьnda palisa Valdo tigən ber şufirđь qulqa aloqajnь; kəmderđer palisa aftamabilenə həzym itep, Valdonь tartьp alьp qasqandar.

Cixejəla aq tirror.

PRAGA. Kampartejə həm kamsamul yđək kəmitəttərendə tentev jahalьp 6 keşe qulqa alьndь.

Şərəqtə rivəlytsejun praf xərəkət həm prafintirin

Şərəq ildərendəge eşse xərəkətenen doşmanь—milli rifarmizem. Prafintirin kendən ken şərəq ildərendəge rivəlytsejun prafsajuz xərəkətenen yđəge bulьp əverelə. Şərəq ildərendə pralitarejat, milli burzьvazejə joqondohonan qotola. Milli—rifarmizemdan qotolov—sinьfьj ojoşma ojoştorovqa taba jul asa

Rivəlytsejun sinfьj praf xərəkətteŋ rifarmistar menən kerəşe—kensьqьş ildərendə eşsələr xərəkətenen yđək burьstarь bulьp hanala.

Bьl kerəş Japunejələ başqa kapital ildərendəge kerəşten bik əđ ajьrьla.

Hər tərlə kapital ildərendə faşizem həm satsejal—faşistar tərkəmə Japunejələ eşsələr xərəkətə esən iŋ qurqьnьslь ber doşman bulьp iђaplənə. Kalunejə həm jarьm kalunejə ildərə şulaj uq şərəq təŋ başqa byton urьndarьn da praf xərəkətteŋ qurqьnьslь doşmanь—milli rifarmizem.

Kalunejə ildərendə pralitarejat qatlamь joqa. Kalunejə ildərendə eşsələr sinfьnьŋ avьlqa həm rimislaqa bulqan bəjlənəştərə ələ edəlməgən. Pralitarejat vaq burzьvazejəsьbьŋ tirəhendə kerəђtejən dingeđendə jeđə. Kisəge genə kerəђtejən, kustar, rimislinniktər bəgengə kəndə prajьzvudstevala yđ urьndarьnda pralitarejat hanala, şulaj đa ələ ulardьŋ psixalugejə həm aŋdarьna ber tərlə lə yđgərəş jahalqanь juq. Burzьvazejə bьl tədələp kilgən pralitarejatqa bik nьq tə'ђir jahaj.

Milli rifarmizem menən kerəş—bəgenge kendeŋ yđək burьstarь.

Juqarьla əjtelgən şarttar esəndə burzьvazejə həm milli rifarmizmdьŋ pralitarejatqa bulqan tə'ђirenə đur məmkinlelek birə. Şənki, kalunejə ildərendəge pralitarejattьŋ impirijalizəmqa qarşь bulqan kerəş həm milli rifarmizьm qolloqonan qotolov julь ələ burzьvazejə qulьnda tora. Şunьŋ esən xəđerge kəndə, kalunejə, jarьm kalunejə şərəq ildərendə pralitarejat bətə ber massьvaj sinfьj kerəş xərəkəten milli burzьvaqa qarşь pralitarejat massahьn tuplavđь alqa quja. Ləkin, ələ bьl kerəş nьq ber juloa qujьlqanь juq. Xəđerge kəndə təp kerəş—şərəq praf xərəkətə esən iŋ qurqьnьslь urьn totqan: milli—rifarmizemqa jynəltelə.

Rivəlytsejun praf xərəkət kamintirinqa taba jul ala.

Şərəqtə kerək rivəlytsejun praf xərəkət, kerək rifarmistar bulhьn intirnatsejanal yđəkkə qarap jynələlər. Şərəqtə rivəlytsejun xərəkətteŋ dəjəm tanьqan urьnь prafintirin. Ə rifarmistar esən—Ziniva həm Amistirdam yđək bulьp hanala.

Prafintirin yđeneŋ tьvqan kənenən başlap, bətə tə'ђiren kalunejə həm jarьm kalunejə ildərendəge eşse həm milli xərəkətkə jynəltep, bətə bulqan jarđamdarьn kyrhəttə. Yktəber rivəlytsejəhenən huŋ Prafintirin, şərəqtə tьvqan jəş rivəlytsejun praf xərəkətteŋ yđəge bulьp qaldь. Xəđerge kəndə beđ bətə şərəq ildərendəge praf—xərəkətteŋ prafintiringə qarap qul birgənen kyrəbeđ.

Bьl quşьlьv—qadi genə farmalnes tygel. Bьl eş Prafintirin həm uqa qaraqan bətə ojoşma həm siksejələre əђtənə zitdi ber burьs jəkmətə.

Bəjləneş nьqьj, kiŋəjə.

Prafintirin millilektə bəjnəlmiləllekkə qaraqanda əђtən hanamaj, Prafintirin harь intirnatsejanalqa nisbətən bьl məs'ələnə kirəhensə quja həm unь ulaj itterep tanьmaj. Prafintirin yđeneŋ eşməkərlegə təp nigeđenə pralitarejattьŋ dəjəm mənfəqəten quja, şunьŋ esən ul yđeneŋ bətə siksejələrenən, yđeneŋ totqan şəjəsətə həm pragrammahьn dərəђ rəveştə tormoşqa aşьrьvđь talap itə.

Bьl talap higerəgendə şərəq ildərendəge xərəkətkə nisbətən zitdi talap. Qajhьlьr ki, ələ bьl ildər đə praf xərəkət jəşeren həm jarьm jəşeren eş itə.

Prafintirin juqarь ber (Верхушечной) ojoşma bulьp tygel, ul—şərəq ilendəge yđeneŋ jəşeren həm jarьm jəşeren ojoşmalarь menən nьqlь elemtə qujьvqa taba ьntьla. Bьl jeŋel eş tygel. Impirejalizem yđeneŋ huqьş,—palitsejə apparatьna tajanьv, iqtisadi həm nipmanlьq qьђьvь menən bьl eşkə rifarmis həm faşistarđь tartьv julь menən şərəqtəge rivəlytsejun praf xərəkətteŋ julьn Məskəv đən əđərgə tьrьşa. Prafintirindeŋ şərəq iləndə uđqarьla torqan hər bər kungris, hər ber kanfirinsejəhe đur qarşьlьqtarqa osoravhьđ ytə almaj. Şulajđa şərəqtəge rivəlytsejun praf xərəkət yđeneŋ qulьn Məskəvgə qarap huđa.

Şərəq ilendəge prafsajuz xərəkəte Prafintirin jetəksələgən tanьj həm unьŋ qararđarьn kungris həm kanfirinsejələr menən genə siklэp qaldьrmaj, kəndələk xərəkətkə bəjləj həm eş əђtəndə əjrənə.

Prafintirin qararđarь, kənsьqьş həm qojaşnajьş ildərendəge praf xərəkətteŋ eş təzribələre menən urtaqlaşьv julьna xeđmət itə. Şunьŋ esən prafintirin—ьsьndan da intirnatsejanal ber urьn bulьp hanala.

Hindejə rifarmistarь qьђьla.

Vladivastuk, San-Fransisqь—Sitnəj đəge siksejələre menən berləktə, şərəq ileneŋ Tixьj akejan prafsajuz sikritarejat təđələv unajь menən prafintirindьŋ şərəqtə totqan urьnь taqьla kesəjđe. Tixьj akejan sikritarejatь bətə donja ojoşmahь bulьvь menən bergə, bətənləj prafintirin platfurmahьnda torop həm nьqlь rəveştə elemtə totov julь menən eş alьp bara.

Tixьj akejan prafsajuz xərəkətenen sikritarejatь yđeneŋ 3 jьllьq eşendə palitsejə zandarmerejənьŋ qatь qьђьvь, sinzurь bulьvьna qaramaђtan, yđ eşendə ajavhьđ kerəş alьp barđь. Prafsajuz xərəkətendə đur qьna tə'ђir jahap əlgərđə. Hindejə prafsajuz xərəkətenen hul qanatьnьŋ farmiravajt itevenə TOS həm prafintirindьŋ tə'ђirenen đur bulьvьnda his ber tərlə şik juq.

Hindejələge prafsajuz xərəkətenen hul qanatь eşsələr sinfьn rivəlytsejun xərəkətkə taba alьp barьvđa, huŋqь ike jьllьq taktikahь prafintirindьŋ totqan julь həm mitьdьna tulь rəveştə javap birə. Hindejə prafsajuzьnьŋ hul qanatь iqtisadi kerəştə dərəђ jetəkselək itə alьvь arqahьnda, Hindejələ səjəsi ber kerəş bulьdьrьvđьŋ faktьrь bula aldь.

Impirejalizem aginttarьnьŋ julь qurqьşa.

Bətə donja iqtisadi krizise, bətə kalunejə sirjələreneŋ xaqь təşev, avьl xuzalьqьnьŋ kiləsəktə artqa kiteve massavaj rəveştə talanьv həm kerəђtejəndərđeŋ xəjersələneve, eşheđlekteŋ yђeve, səjəsi kerəşteŋ kiђkenləşeve, zabastufka tulqьnь kəndən kən kiŋəjteve, Azeja ildərenən:

Qьtaj, Hindejə, Hində-Qьtajđa milli rivəlytsejun xərəkətteŋ kytəreleşe, bьqa tiklem artta qalьp kilgən qərəp şərqendə rivəlytsejun kytəreleştər rifarmistarđьŋ kapital menən kileşəp eşləvenə irək birməj həm jul qaldьrmaj. Ziniva həm Amistirdam hatlьq prafsajuzdarь impirejalizəmdeŋ jarđamьna tajanalar.

Ləkin bьl jarđam, bər vaqьtta la bulmaj torqan ber eş. Sənki, şərəq ildərendəge rivəlytsejun prafsajuz xərəkətenen kəsəjevə, eşsələr massanьrьŋ kapital həm unьŋ aginttarь rifarmistarqa qarşь bulqan kerəştərə, bьlardьŋ bьsьraq jəđđəren asa. Ular esən inde şərəq ildərendə hava taraja,—rivəlytsejun kerəş tulqьnь ulardьŋ juldarьn qьrqa.

* * *

Prafintirindeŋ uđqan 10 jьlь, kalunejə ildərendəge prafsajuz xərəkəttərə əђtənən jetəkselək itev fruntьnda qoro hyđđə genə qalmanь. Şərəq pralitarejattarь sinfьj kerəştə yđ baştarьna eş itevđəren aŋlajđar, yđđəreneŋ sьjnьftaştarь həm sinfьj doşmalarьn bik jaqşь tanьj bələlər, yđđəreneŋ sinfьj ojoşmalarьn ojoştorovđa eş əђtəndə əjrənələr. Ə şərəq ildərendəge rivəlytsejun praf xərəkətteŋ alqa barьşь həm şərəq ildərendəge eşsələr sinfьnьŋ kapital qьђьvьna qarşь bulqan tulqьnlanьp yђkən rivəlytsejun xərəkəttə jetəkselək eşendə qьđьl Prafintirin iŋ jaqьn jarđamsь buldь həm kiləsəktə lə jarđamsьhь həm jetəksehe bulasaq.

ISTAMBUL. Tərək qəskərđərə kərt bandittarьn qьvьp Pirsejə tupraqьna inəp 80 kilamitər jər barьp kirə qajttьlar. Pirsejə qəskəre menən ike arala bəreləş bulmanь.

Mitall sənəqətenen nigeđe nьqьj.

Ere sənəqətteŋ bazьhь hanalqan qara mital sənəqətə huqьşqa tiklem bulqan siktə aşa atlanь.

Xəđerge səvittər sajuzьna kergən jerđə bulqan zavьttar 1913 nsə jьl 4 miljun 200 meŋ tunna sujьn qojhalar, 1927—28 nsə jьl (biş jьllьqtьŋ berensə jьlьnda) 4 miljun 17 meŋ tunna sujьn qojđolar. Huqьşqa tiklem bulqan sujьn qojov tigeđlegenə fəqət 4,5% jetə almanьlar.

Dərəђ stal sənəqətə 1927—28 nsə jьlda uq, huqьşqa tiklem bulqan plandь 1,6, 1928—29 nsь jьl 15,6 pr. qa uđьp kittə. Bьnda şunь xətərđən sьqarьrqa jaramaj; 1927 nsə jьl donja kyləmendə sujьn qojov, huqьşqa tiklə bulqan tiđlektə 109, stal qojov bujьnsa 36 pr. qa artqajnь inde.

Xalьq xuzalьqьnьŋ davьllanьp yђeve səbəplə maşina, traktьrđarqa horavđar kyђəjə. Ə bьl horavđar qara mital sənəqətenen timpьn kesəjtevđe talap itələr. Şuqa kyrə lə 1932—33 nsə jьlda uq sənəqət esən qadi nurmanan 4 miljun artьq tunna mitall kərək bulasaq.

Partejənen Yđək Kəmitəteneŋ huŋqь qararь bujьnsa beđgə oşo jьldar đa 17 miljun tunna sujьn, 19—20 muljun tunna stal, 14—15 muljun tunna prakat kərək. Ə kiləhe jьl kantryl sifьrđar bujьnsa beđ sənəqəttən 5,5 miljun tunna sujьn, 6 miljun 400 meŋ tunna stal alasaqbьđ. Yđək Kəmitət qujqan hьđьqqa jetev əsən bik kyp bađqьstarđь ytərgə kərək ələ. Ləkin jərəge menən satsejalizem təđəvsə irđər esən bьlarđь jeŋev avьr bulmajasaq.

1932—33 nsə jьl mitallurgejə, huqьşqa tiklem bulqan hьđьqtь 4 mərtəbə uđьp kitərgə təjeş. 1913 nse jьl səvittər Sajuzьna ingən 69 zavьt 4 miljun 200 meŋ tunna sujьn qojđolar (urtasa iђəp menən hər ber zavьtqa 61 meŋ tunna tura kilde). Xəđer beđđə eləkke 69 zavьt urьnьna ni barь 39 zavьt eşləj. Şulaj bulhala sujьn qojov 5 miljun 500 meŋ tunnaqa jette. (hər bər zavьtqa 137 meŋ tunna) 1932—33 nsə jьlda 46 zavьt eşləp, urtasa iђəp menən 3 miljun 70 meŋ tunna sujьn qojasaqtar. Kənjaq mitallurgejə zavьttarь 350 meŋ, magnitstruj 2 miljun 640 meŋ tunna sujьn birep, bьlarđan tьş Dezirzin, Tomjyski, Marypel, Kyznitskej, Zaparuzejə həm Stalin zavьttarь 2 miljun tunna sujьn əђtəjəsəktər.

Beđđeŋ mitall sənəqətendə juqarь kytərələvebeđ, satsejalizem jarьştarь yђevenən, udarnьjlьq kəsəjevđən, dumna mejestərən đurajtьlьvьđan, qojov matirejaldarьn jaqşь əđerlənevəđən həm juqarь furma mixanizem qullanьvđan həm şulaj uq gazdь jaqşь fajđalanьvđan kilə.

Xəđerge vaqьtta xeđmət itkən dumnalarđьŋ ber təvlekkə urtasa sujьn qojovđarь tybəndəgesə:

	1913 jьl	1927 nse jьl.
Şimali Amirika	327 tun.	506 tunna
SSSR	170	262
Girmanejə	146	307
Bilgejə	127	185
Fransejə	107	173
Angəlejə	89	115

Huŋqь kəndərđə Girmanejə həm Amirikala təvlekkə 800 meŋ tunna sujьn qoja torqan mejestər barlьqqa sьqtьlar. SSSR đa 600—840 tunna sujьn ərterlek mejestər bar. Magnitstrujđa eşlənə torqan dumna mejestərə təvlekkə 1200—1300 tunna sujьn qojasaqtar.

Mejestərđeŋ xeđmət ramlьlьqtarь kyləm kafitsint jaqşь fajđalanьvđan ə bьl kafitsint qojov matirejaldarьn dərəђ totonovđan kilep sьqa. Beđđeŋ xəđer yđək burьs bulьp praduksejəneŋ sifatьn jaqşьrtьv məs'ələhe tora. Mitaldьŋ sifatьn jaqşьrtьv həm yđenə təşkən xaqьn kəmətev əsən-kykert, gaz, kukьs kəvek jaqьv nəmələreneŋ xaqьn oshodlatьv həm gazdь məmkin tiklem ikanumika menən fajđalanьv talap itələ.

Kiləsəktə səvittər sajuzьnьŋ mital bazьhьn nьqьtьv əsən rudaqa (9,7 miljun tunnanan 31 miljun tunnaqa yђte). Kymər, kukьs, iliktərek kəsə, transprt, kadralar prablimalarьn xəl itərgə kərək.

Ə. Ixsan.

Xəbərse DƏFTƏRE

Kalxuz aqzalarь yrnək bulьrlьq tygeldər

Kalxuz həm idarə aqzalarь esələr. Kalxux aqzalarь esevđeŋ zararlь bulьvьn ujlapta qaramajđar. Iđara həm partejə aqzalarь eskəs beđgələ jaraj—tejđər. Nətizələ kalxuzdarđa praguldar tulьp jata.

Məђələn, „Viljamьs" kalzuzь idara aqzalarь (partistar) Ibrahimьf, Məçiteftərđeŋ esməgən kəndərə juq. Kyp vaqьt xeđmətkə lə kilməjđər.

„Frunzь" kalxuzь Iđarəhe bətə sastafь menən ber kəndə esməj jərəməjđər. Şul uq kalxuzdьŋ ber jьjьlьşьnda xoquqtan məxrym itelgən Suraq avlь kulagьn kalxuzqa alalarđa şul kulakta araqь menən hьjlanalar. Jarlьlar bьqa qarşь torhalarđa, „heđ nəmə beləhegeđ beđ alqas heđđeŋ qul kytəreveqeđ beđgə kərəkməj, barь ber beđ alabьđ" tip qurqьtьp kalxuzniktarđan qul kytərtələr.

Başqa kalxuzdarđa la bьl uasar kyreneş tulьp jata.

III- س س س ر ئاوىل حوژالىعىن ئالعا يىبەرىۋدە ياڭى بورىستار

داكلاتتنك پراكتيك ياعتنا كوسعم. بتنذاك ئالدتبتعا سافحوز، كالحوزدار قوشتو هعم ئاوتل حوژالتعى پرايزۋود- ستواهتنا ياڭى تيحنيكا ئيندترو نيگتزتنده ئاوتل حوژالتعن ئالعا يتبەرو ئۆسۆن نيندەى بورتستار قويا ئالابتز هوك تيگەن هۆراو كيلتپ باتا.

،بتل مەسئەلەنى سيستو ئۆسۆن هوكعى بيش يللتق پلان ئەذ ماتير- تيال بيره. هۆنكى بتل ئستالين ئيپتەش داكلاتتتان ،بتل پلاندا كور- هەتتلگەن كومەكلەشترو پلانتن ئارتتعى مەنەن ئوتەگەنلتگتبتذى كوردتك. باشقا پلانداردان بيش يللتق پلاندا، توپ پلانتك باشتا ئالتنعان ئولوشولە ماتيرتيال ئرەوشتنده فايذا- لانتلا ئالماى، سۆنكى بتلار هەر حەللە ئاوتل حوژالتعتن ياڭتتان قورۋو پلانداری توگتللەر. شوعا كورەلە پارتتيە ئۆذەك كەميتەتتنك ميندەك داكلاتتما قاراتا تيزيستەرذە:

«ئۆذەك كەميتەتتك 5-عينوارداعى قارارتتدا كوذذە توتتولعان هەم تەژر- يبەلە تراتلانعان كومەكلەشترو تيمپتارتتان ستعتب، ئاوتل حوژالتعى ئوتتشى بيش يللتق پلانتن نقلاپ ياڭتتان قاراپ ستعوعا. ني ئۆسۆن تەقديم ئيتتلگەنى ئاستق. ،بتل يللتق تتك قالعان يللارتتدا سيستلرگە هەم ئالدتبتعا قويتلرعا تيشلى بولعان بورتستار توبوتلە نەمەلەرذەن عيبارەت هوك؟ ،بتل بورتستار ئستالين ئيپتەش داكلاتتتدا شولاى ئەيتلگەنتەر:

1— «تيحنيكە ئيگتلەرتتك حەل- لەرتن نعتتو پرابليماهى».

2— ..... مال ئاتتراوستلقتى كوتەرو هەم ئيت مەسئەلەهتن سيستو پرابليماهى....

3— «..... ئۆرلوق حوژالتعى مەسئەلەهتن بوتونلەى سيستپ بوتورو پرابليماهى....»

سافحوز هەم كالحوزدار نيگتزتنده مال ئاتتراو- ستلقتن ئالعا يتبەرو بورتستارت.

مال ئاتتراوستلقتا پازيتسيەتتنك بيك ناسار ،بولتوى هەم مال ئاتتراو بورتستارتن سيستو باشقالارعا قارا- ماندا بيك ئاور بولعانلقتان، هوذذى ئونان باشلايتم. 1929نسى يتلدتك مارتتنان 1930نسى ،يتلدتك مارتتنا تيكلم مال شاقتاى كەمتتى. كاسبلان- ەتتك ئستاتيستيكە سيكتری حەبەر- ذەرتنە قاراعاندا، مۆگۆذلو ئرى حايواندتك بيش‌تەن برتهى، هتبرذتك هيگتذذەن برتهى، هارتقتاردتك ئۆس‌تەن برتهى، سوسقالاردتك بيش‌تەن ئيكلهى كەمتگەن. پراكتيك ئش ئۆسۆن سافحوز، كالحوز هەم سەويتتەر ئيلتنە توبەتدەگى هۆراوذارعا ياواپ بيرورگە تتيشبتز.

1— مال ئاتتراوستلقتا ،ئوشتو يللان ئوق كوذگە كورتنرلك هۆذۆمتە ئالتو هەم بيش يللتق‌تتك ئاذاعتندا مال ئاتتراوستلق مەسئەلەهن بوتونلەى سيستو ئۆسۆن كوستو مالدتك قايهى ئورۆنە نعتراق قويترعا تيشبتز؟

2— ،بتنتك ئۆسۆن بولعان مال ئاذتعى ،تتوذترودتى تەئمين ئيتو سارا- لارى تورامتندا هۆراو.

،بتل مەسئەلەلەرذى سيسكەن سا- قتا كيلتپ ستققان ماتيرتيالدار، ئيت پرابليماهن تيز سيستوذە بتذگە سو سقا يارذام ئيتەسەگن كورهەتەلەر. سوسقاتتك عەذەتتەن ،تتش قيمەتلى ئيكى ئارتقلتعى بار، ،بتتتى پارتتيەلا بوتە ئيللە بيكتتتق توشونورگە تتيش سوسقا بوتەن حايواندارذتك بوتوهتنە- تتە تيذرەك ئيت بيره هەم ئوذتى ئاشاعان ئاذتق برلتگتتە مۆگۆذلو ئرى مالعا قاراعاندا ئارتتق ئيت بيره. سوسقاتى بتتا ،شول ئيكى ئارتتقلتعى ،ئوتى برتسى ئورتتعا قويا. ئوشونان كالحوزداردا كورتلرگە تتيش بولعان بورتستار كيلتپ ستعا: ئولدا كالحوزداردتك ئورتاقلاشترتلعان مالدارى ئاراهتندا، ئايرم قولدارداعى مالدار ئاراهتندا لا ئەسە سوسقالاردتى ئارتتترو بورتستارى.

سوسقا مەسئەلەهتنده توپ بورتس ئيتتپ ئوتتك هانتن ئارتتترو هەم ،ئول ئاشاعان ئاذتق برلتگى بارا- بارتتا تاوار ستعتش ئارتتترو بورتسى قويتلها، هتبر مەسئەلەهتنده باشقا- راق بورتس قويتلا. هتبر حەذر بيره تورعان هۆتۆن (يتلعا 1000 كيلو) بيرهن ئۆسۆن، ئوگا 1700 كيلو ئاذتق برلتگى (ئۆرلوققا ئەيلەتدر- گەتدە) كەرەك هتبر هۆتۆن 2ئۆلوش ئارتتق بيرەهى ئۆسۆن ئاذتق بتر- لتگن 30پر.-قاعتنا ئارتتترعا كەرەك ئيكەن (برتسى قاراشتا كورتلگەنسە ئوتتلا ئيكى ئۆلوش ئارتتترو كەرەك توگل!) هتبر هۆتۆن ئۆس ئۆلوش ئارتتق بيرهن ئۆسۆن ئاذق برلتگى نيبارى 65—60پر.-قا تيكلم گتتە ئارتتترعا كەرەك. شوعا تايانتپ، بيش يللتقتتك ئاذاعتندا ئيك ئەذ تيگەتدە هۆتتو 2 تاپقر ئارتتق تو- ئورعا كەرەك. بتتدا بر تورلوله فانتا- زتيا يوق. 1928نسى ،يتل ئاذاعتن حەرتولەيتك، ،ئول واقتتا ئشسى كرە- ستيەن ئيتسپيكسيەهتتك بيش يللتق ئاذاعتندا ئيگتن ئوكشتن 35-30پر. كوتەرودتى تەئمين ئيتە تورعان سارالارى فانتازتيا كتوتتك كورتلگە- بتى. حەذتر مال ئاتتراوستلق تارما- عتتدالا شوتدايوق بورتستار تورا. ئيت هەم هۆتتو قوللانتودتى ئيكى ئۆلوش ئارتتترو بورتسى تشتان فانتازتيا كتوتتك كورتلهەلە، بتتذتك بورتستى قويا ئالاساعتبتز هەم سيسە ئالاساعتبتز تورامتتدا هيس بر شيك يوق، ،بتل بتتذتك ئوينترمابتتذا توگل، كەبيتيتتە ئويلاپ ستعارعان تەمەلە توگل. ئاميريكالا هوكعى ،ئون يللدا مۆگۆذلو ئرى مال هانى كەمى. هۆت مالدارى كوتووى ئستابيللە- شتو مەتەن بر باش هتبر بيره تور- عان هۆت ئارتا. سوسقا هانى تيربە- لتپ تورعان بتر واقتتا (1920-1926- يتللدا ئۆستەن بتركەسە) ئيت هەم مايتتك بتر باش مالدان ستعتشى ئارتا.

مال ئاذتعى نيگتذەرتن ئتوذترو.

مال ئاذتعى نيگتذەرتن ئتوذرمايتسا ئورۆپ، مال ئاتتراوستلق مەسئەلەلەرن هيسە ئالمايتز. حەذترگى كۆتدە بتتذتك نيندەى ئاذتق بازابتز بار هوك؟ بتتدا ئش بيك شەپ توگل. ئاميريكا مال ئاذتعى يتر تتك 61پر.-تن قاپلاپ تورها، بتتذە ئاذتق ئيگتتدەرى سەسو ماي- دانتتك 30پر.-ى حەتلتهن ئالپ تورا. شونان باقتتن يللاردا مال ئاتتراو ئۆسۆن ئاذتق ئيگتتدەرى سەسو مايدانتن ئارتتترو، ،بولۆن هەم ئوتلاو قتاردتى ياقشرتتو ئيتەبتتە تتيشتتسە ئاذتق نيگتذەرى ئتوذترو بورتستارى ئالعا كيلتپ باتا. يەمعتيەتلەشترلگەن ترذلتك ئاتتراو- ستلق ئۆسۆن، ئترلتك ئاذتعى نيگتذى ئتوذتروذا بتتذتك پراگرامابتز نيسك هوك؟ مال ئاتتراوستلق ئينيستيتوتتى ئيتەبتتە قاراعاندا، ئيت هەم هۆتتو ئيكى ئۆلوش ئارتتعاق ،توتتو ئۆ- سۆن، ئيلتبتذە ئاذتق حازيتاهتن بتر يارتم تاپقر ئارتتترعا كەرەك. لەكين، حەذترگى كۆتدە مال ئاذتعن- تتك ئۆستەن ئيكى ئۆلوشو توپاك ئاذتق. يەعنى بتسەن، هالام كتوتتك هەم باشقالاردان تورعانتن ئوتوتورعا يارامای شۆەى بوعاس ئيت هەم هۆت ،توتوودتى ئيكى تاپقر ئارتتترو ئۆسۆن مال ئاذقتارن 50پر.-قا ئارتتترو يتتمەى، بەلكى، ،ئۆتى تـۆبوتدە ئاشتى. كۆسلۆ ئاذقتار ئيتەبتتە ئار- تتترعا كەرەك. س س س ر ئاوتل حوژالتعى ئوتتشى بيش يللتق پلانتن ياڭتتان قاراپ ستققان واقتتا، مال ئاذتعى ئيك ئەذ تيگەتدە 40ميليون گيكتار ئورتعا سەستلۆتن تەئمين ئيتەرگە كەرەك. مال ئاذتعى پراگرامى مەسئەلەهتتدە ،ئوتك ئايرتلماث بتر ئۆلوشو ،بولتپ، بار تيكلم ،بولۆن هەم ئوتلاو قتاردتى ياقشرتو مەسئە- لەهى تورا. قايهى بتر ئيكانوميستاردتك ئيتەپتەرتتە قاراعاندا؟ ،بتل ئوذتى- گتتەلە مال ئۆسۆن كەرەك ئاذقتتك يارتهن بيره، ،بولۆن هەم ئوتلاوق مەسئەلەهتتدە بتتگە ئاكتيف پرا- گرام كەرەك. بتذ ،بتل پراگرامدتى بوتە كيكلكتى مەتەن توشونهەك، ،بتل پراگرامدتى تورموشقا قويتو ئشتتە ئۆرلوق پرابليماهن سيسكەنبتز هەم سيستپ كيلتوبتز كتوتتك ئيتتپ ،ذور كۆس هەم ئينيرگتيە قويا ئالهاق، ياڭى بيش يللتقتتك ،بتل ياڭى بورتستارن (ئاذتق ئيگتتدەرن سەسو مايذانى 40ميليون گيكتارعا يتتكرو، بوتە يتردە ،بولۆن هەم ئوتلاو قتاردتى ياقشرتتو سارالارى) هيس شيكهتز ،تولتهى مەتەن تورموشقا ئاشرترتبتز، شوتك ئارقامتدا ئيت هەم هۆت ستعارو ئشتن ئيكى ئۆ- لوش ئارتتترو ،بورتستن سيسەرگە مۆمكينلك تتوذترتبتز.

سافحوز هەم كالحوزدار ئۆذتو نيگتذتتدە، ئيگتتى ئۆذتتە يتتمەي تورعان رايونداردتك ياڭى بورستارت.

بتر تيكلمدە مال ئاتتراوستلق مەسئەلەهتتە بەيلەپ، بتر تيكام ئيهە ،ئول مەسئەلەلەرذەن ،تتش ئيگتتى ئۆذتتە يتتمەى تورعان رايونداردتك حوژالتقتارى تورامتتدا ئالدتبتعا نيندەى بورتستار قويتو مەسئەلەهتتە كوسەم. ئاوتل حوژالتعى كوبلتگتتەن قاراعاندا، ،بتل ئيگتتى ئۆذتتە يتتمەى تورعان رايوندار نەرهەنەن عيبارەت هەم بتلاردا ئاوتل حوژا- لعتتك مال ئاتتراوستلق ئۆلوشو ئۆتتو ئۆسۆن نيندەى مۆمكينلكتەر بار؟ ،بتل هۆراوعا ياواپتى سەستو يترذەرى بيره.

بتتدا سەسو يترى بوتە ئيگتلك- تتك 24پر.-ى حەتلى گتتە. ئيگتسى ئورلو ئەيتكەتدە، بتتدا يترذتك كوپ ئۆلوشو يارتم ئوتلاوق، يارتم ئەرەمە- لك، يارتم ئورمانلق كويۆتسە ئەرەم ،بولتپ ياتا. بەلكى، بتتدا ئيگتتت- ستلكتك تتيشلى تارماقتارتتك ئو- ئوتتە ئابيكتيف شارتتار ئيرتك بيرمەى تورعاتدتر؟ بەلكى، بتتدا قوياش ئەذذتر؟ هتو ئەذذتر؟ بەلكى توپراق ناسارذتر؟ بەلكى بتتدا پاردار ئيگتتلتكتى ئالعا يتبەرو زاكوتى، ،بولتپ تورا تورعاتدتر؟ بەحتتكە قارشى ئيگتتى ئۆذتتە يتتمەى تورعان رايوندار تورامتتدا ،بتل هۆراوذاردتك بوتەهتتەلە ،يوق، تيپ ياواپ بيررگە تورا كيلە.

،بتل رايون بيك كوپ كتتە ئولە- تتەرذى ئورستتو ئۆسۆن بيك ياقشى رايون، بتتدا ئولار ئۆسۆن هتوى لا، قوياشى لا يتترلك. (هتو بتتدا ئارتتعى مەتەن كوپتر ئەلى) ،بتل رايون ئاذق تامترى هەم كارتوف ئيگتو ئۆسۆن ياقشى رايون. شوتك ئۆستۆتە ،بتل رايون يتتن سەسو ئۆسۆن، ذورلتق ياعتتان ئابروسا ئيركتن ،ئورتن بولعانلتهن حەترذە تونارعا كەرەك.

شولوق واقتتا ،بتل رايوندا حەذر- گى كۆتدە 2—3پر. حەتلى يتتن سەستلە. ،بتل ئيندى ئەرەمگە ياتقرو توگلمى؟ يترذتك يتتتدى كوپ سە- ستوذەن ئارتو تيبورتيەهتن ئيتتە توتقان واقتتالا، يوق تيگەتدە ئيگتتى ئۆذتتە يتتمەى تورعان رايونداردتك يتتن سەسەرگە ئابروسا يارافلى بو- لعان ،ذور يترذەرتتەگتتە بولهالا بۆتۆن سەسو يترتتك دورتتەن برتهتتە يتتن سەسو دەرۆەتتە ئيرتشرگە مۆمكين.

(ئاذاعى بار)

Maşinalarqa rimunt jahavđь kəsəjtergə.

Igen jьjьv kampanejəhь kilep jette. Xəđerge kəndə igen jьjьv, kəđge səsev kampanejəhьsəne Başqortostanda kypme əşse kəsə, avьl xuzalьq maşinalarь barlьqь bildəle bьlьrqa tejeş. Şuqa qaramaђtan Başkupxlipsajuzqa oşo kəngə tikleөm kypme maşina tədək həm kypme maşina rimunt jahalьrqa kərəklek turahьnda dərəb sifьr birə almaj.

Ul yđe ujlavь menən, 1596 səskes maşinalь, 943 besən sapqьs, 666 at menən besən jьja torqan tьrma, 2776 urqьs, 51 qatmarlь 3159 it jegep buqa torqan huqqьs, 5430 jelgərges, 330 taлartьqьs. 152 terəjer maşinalarьna həm 106 traktьrqa kapitalnьj rimunt kərəklegen kyrhətə. Bьna oşo juqarьla kyrhətelgən maşinalar mixaniklaştьrьlqan, 7 qadi timerselektə, bьnan başqa 579 kantraktavajt itelgən timerselektə tөđətelergə tejeş. Bьnьц hыцьnda başqa ojoşmalarđa rimunt jahatьv eşen alьp baralar.

Başkupxlipsajuzdьц ujlavь bujьnsa bьl maşinalar igen jьjьv başlanqansь tөđətelep bөtərgə tejeş. Ləkin qajhьber fakьttarqa qaraqanda bьl kyreneşteц ytəlməvən dərəђləj. Məђələn: Şişmə rajunь igenselek sajuzь bөđđə avьl xuzalьqь maşinalarь 70 pr. tөđətelep bөtelgən tip məqlymət birhələ tikşerevđərđən huц unda ber ađ eleş maşinalarqa qьna jeцel rimunttar jahalqan. Qatmarlь maşinalarqa rimunttar jahav berđə başlanmaqan. Bьna şundaj kyreneşte başqa rajun igenselek sajuzdarьnda la osoratьrqa bula. Lekin bьndaj kyreneştər Başkupxlipsajuzqa bik tomanlь bulьp kyrenə. Sənki ul bьl turala urьndardan ber tərlə lə Məqlymət alьnqanь juq. Kəđge səsev kampanejahьnda kərəkle buloqan avьl xuzalьq maşinalarьn tədək bulьvьn tikşerergə kərək. Tiđ arala timerselektərđə mastriskyjđərđə jaqьv matirejaldarь, timerđər menən te'min itergə kərək, kampanejə vaqьtьnda bergənə vatьq maşinala qalmahьn.

TƏRLƏHENƏN

Haqlьq kassalarь yђə.

SSSR đa ytkən 1 nsə yktəberđə 20393 haqlьq kassahь bar ine, 1 nse majđa 24261 gə jette. 1 rsə ejjyngə qarata haqlьq kassalarьnda bətə fkьlad 647,8 miliun humqa tulqan, bьnan 406,7 miljun humь ajrьm keşelərđeke. (Ytkən Yktəber ajьndaqьnan 142 miljun hum kyberək.)

Kulaktarđь jemerergə kərək.

Ukrajnala Valьjn avьlьnda kulaktar tənlə besən haqlaqan 3 kalxuzsьnь ylterəp, bərevđe jaralanьlar.

Bьl bandittarđь eđləp totovqa aşьqьs bojroq birelde; ylterelgəndərđeц simjələrenə aqsalata həm tavarlata jarđam birelə.

Bətə jəməqətselek fikere tuplanhьn!

(BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMAHЬ JANЬNDA TƏĐƏLGƏN DƏVLƏT KRIDITE HƏM HAQLЬQ EŞENDƏ JARĐAM KƏMISEJƏHE PRSIDƏTELE IPTƏŞ KƏLMITEF MƏQALƏHE).

1. Bьl jьldьң 15 nse ejjylenən 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv, bьl zajьmdь berense, ikense indysterejə həm kerəđtejən xuzalьqьn nьqьtьv zajьmьna alьştьrьv kampanjahь başlana.

2. 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv kampanjahь barlьq jəməqətselek, səvit partejə həm prafsajuz ojoşmalarь həm bigerəktə dəvlət kriditə, şulaj uq haqlьq eşenə jarđam kəmisejələre aldьna bik đur səjəsi əhəmejətle burьstar kiterep quja. Ular yđđərenең barlьq kestəren bьl kampanjanь ojoşqan rəveştə ytkərevgə həm iң qьđqa vaqьt esendə zajьmdь urnaştьrьp bətərev eşenə jyneltergə tejeştər.

3. Zajьmdь tiđlek menən taratьvsatsejalizem teđev eşendə qađanqan uңьş timpьlarьn haqlap qalьvqa həm 5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv luzьngьhьn tormosqa aşьrьvqa jarđam itəsək. 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn sьqarьv unь massь qulьndaqь əlekkə zajьmdarqa alьştьrьv həm bьl zajьmdarđьң abligatsejalarь menən eş kyrev əsen jəməqətselek kəntrylen teđev əşsə sьjnьftьң alдaqь qatlamь tьrьşsanlьqь menən barlьqqa kilə.

Beđđeң satsializem ilen teđev planьn ytəv əsen kərəkle bulqan bьl zajьmdь taratьvđa kyrələ torqan saralar eşse həm kerəđtejənderđeң kiң qatlamь tarafьnan qarşь alьna. Miljundarsa əşsənderđeң dəvlət kriditə eşendə juqarьla kyrhətelgən—saralarđь kytəreşevđərə şulaj uq jaңь zajьm kampanjahь xalq xuzalьqьnьң yđev şarttarь esendə ytkərələv 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьnьң his şikheđ jaqşь nətizələrgə ireşəsegən əjtələr.

4. Xəkymətteң jaңь zajьmdь sьqarьv turahьndaqь qararь eşsələr massahь tarafьnan jaqşь qarşьlanьp, pridprejətejələrđəge eşsələr zajьm sьqmaђ boron uq jađьla başlanьlar. Prafsajuzdarđьң yđək səvitəneң, jaңь zajьmqa 2 ađnalьq eş xaqь miqdarьnda jađьlьrqa tigən luzьngьhьna qaramaђtan Liningrat pridprejətejələrendəge eşsələrđeң kybehe ajlьq eş xaqtarьna jađьldьlar.

Bьl kampanjaqa beđ nьqlь əđerlek menən başlap unь iң udarnaj timp menən uđqarьrqa tejeşbeđ. Zajьmdь taratqanda, həm kridit rifurmahь ytkərgəndə kyp kenə qьjьnlьqtarqa osorajasaqьbьđđь la xətərđən sьqarьrqa jaramaj.

Utkən zajьm taratьv kampanjalarьnda beđ bik kyp kenə təəribelər aldьq. Bьl kampanja la ytkəndəge uңьştarđь qullanьp unьң aldьnda torqan qьjьnlьqtardь jemerep sьqarьrqa həm unьң jomoşqa urьndarьn aldan uq ieşko alьp, ytkəndəge janьlьşlьqtardь qabatlamaђqa tejeşbeđ. Bьl kampanjala juqarьnanbaşlap tybənge tiklem bulqan dəvlət kriditenə jarđam kəmisejələre iң đur məs'ylejətle urьn totalar. Jarđam kəmisejələrenең eşsən jaqşь qujьvđarь jaңь zajьmdь uңьşlь rəveştə taratьvqa həm xalqtьnsьrməjəhen satsejalizem teđev esenə jələp itevdə iң đur şarttardьn berehe.Beđ jarđam kəmisejələrenең eşteren bьl kampanjala yrnək bulьrlьq itep qujьrqa, ulardь bətə qala həm avьl eşsənderen 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьna taratьşrьqa qatnaştьrьv əsen huqьşsan ьştьpqa ojlənderergə tejeşbeđ.

5. Hər ber pridprejətejə ycerizdinjələrđə, hər ber avьl səvite həm kalxuz janьnda ojoştorolqan jarđam kəmisejələre, ojoştorov həm agitatseja lərə, eşendə təp urьn totarqa tejeştər.

Jaңь zajьmdь taratьv həm əlekkeleren alьştьrьv eştərə kampanjaqa ujav, jeted iqtibar birevđə həm xəđerlekte jənle rəveştə alьp barьvđь talap itələr.

Bьnьң əsen barlьq finanьs həm kridit apparattarь həm dəvlət kriditenə jarđam kəmitettərenең barlьq bьvьndarь mablizavat itelep eşkə xəđerləngən bulьrqa tejeştər.

6—Ytkən 3 nse zajьmdь taratьv kampanejəhьnda jarđam kəmisejələre barlьq tejeşle bulqan avьldarđa, xətta qalalarđa la ojoştorolmaqan ine. Ə, ındə avьldarqa kilhək, unda kəmisejələrđeң kampanja başlanqanqa tiklem teđələv bik hirək osoranь. 3 nsə zajьm taratьv kampanjahь həm haqlьq ajь ytkərelgəndeң sorounda, şulaj uq kəmisejələrgə abligatsejalardь hatьv həm zaluk qa halьv əđtənən jəməqətselek kanterylen qujьv jəkmətev huңьnda ulardьң eşməkərlektərə jənləndə həm nьqьnь.

Bьl kampanjaqa beđ jarđam kəmisejələrenең kiң kyləmdə tarmaqlaşqan xəlendə kiləbeđ.

Başqortostanda 1930 nsь jьldьң martьna 2 meң 500 jarđam kəmisejəhe bulьp, bьl kəmisejələr dəvlət kriditen alqa jəbərev həm unь nьqьtьv əsen kereşevsə kyp hanlь aktiftar ərmejəhenən torala. Bьl kəmisejələr aktif rəveştə eşləgən vaqьttaqьna əđtərenə jəkmətelgən burьstardь ytəj həm 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn tulьhь menən tarata alasaqtar. Finans urgьndarь həm kridit ucerizdinejələre zajьm kampanjahьn dərəđ ojoştorov həm bigerəktə almaştьrьv apiratsejəlarьn ytkərev əsen kəmisejələr menən nьq bəjləneş totorqa tejeştər.

7. Kampanjanь ytkərevđə agitatseja həm aңlatьv eştəren iң jaqşь julqa qujьv, qala həm avьl eşsənderen zajьm alьvqa 100 pr. menən tartьv həm ike ađnalьq eş xaqьn dəvlət zajьmьna tigən luzьngьnь tormoşqa ytkərev đə satsejalizem jarьşьna qullanьv kampanjanьң təp nigeđe bulьp hanalьrqa tejeş.

8. Ajrьm kalliktiftər, pridprijətejələr, safxuzdar, kalxuzdar, avьl həm başqalar arahьnda jarьştar ojoştorovđь alqa jebərergə kərək. Zajьmdarđь taratqan saqta adminestratsejə julь menən bojoroq birev həm kesləvđergə urьn bulmaђqa tejeş.

Ireklek prinsipte hyđđə genə qaldьrmajьnsa, eştə nьq kyđətə barьp, keslep taratьv həm taratьv eşenə farmalqaravsьlarqa atpur birergə kərək.

Ytkən jьl zajьmdarđь kerəđ tejəndər arahьnda taratьvđala beđ đur tьzibələr aldьq. Huңqь jьldarđa beđđeң safxuz həm kalxuzdar seltərə kiңejđe, ulardьң jaңqьđ xuzalьqtarqa bulqan tə,đirđər haman arta bara. Kalxuzsьlar həm safxuz eşsələrə zajьmdь taratьvđa jaңqьđ xuzalьqtarqa yrnək bulьp barьrqa tejeştər. Şunьң menən bergə, ular jaңqьđ xuzalьqtar arahьnda zajьmdь taratьvqa kiң agitatsejə alьp barьrqa tejeştər. Avьldarđa zajьm taratьvđa jətərlek rəveştə inestьruktьrlьq itelgən əşsə brigadьlarь buldьrьv kərək.

Bьjьlqь kampanjala ojoşmaqan xalьq kustar, hənərse, əj xuzahь, qatьn—qьđđar, invalit həm başqalar arahьnda la zajьmdь taratьvđьң əhemejəten aңlatьv həm taratьv eşenə ytkən jьlqьqa qaraqanda la kiңərək iqtibar birergə kərək.

Zajьm taratьv kampanjahьnda matbuqatta đur urьn tota. Kampanjanьң barьşь əlkə, kantun, şulaj uq kalxuz həm zavuttarđaqь gəzittərđə jaqtьrtьla barьrqa tejeş.

Urьndarqa birelgan diriktiftərđeң tormoşqa aşьrьlьvđarь matbuqat həm jənle bəjləneş aşa tikşerelep tororqa tejeş.

Bьl kampanjanь ytkərevđə barlьq pralitar jəməqətselege, bigerəktə jarđam kəmitəttəreyđ đərenең əđtərenə đur həm qьjьn vazьjfalar jəkmətəlgənlekte onotmaђqa tejeştər. Sənki, satsejalizem teđev planьn ytəv timpьn tiđlətev—bьl məhim kampanjanь uңьşlь itep ytkərevgə bəjləngən.

BEĐGƏ JAĐALAR

Bьl jenajətse lə tejeş le jazahьn alhьn.

Jaңь Nikalajьfka avьlь (Qьpsaq jorto) kamsamulь Frulьf həm unьң kampanejələrə bətə avьldьң kamsamul ojoşmahьnьң eşen ađtьn—əđkə kilterərlek eştər eşləgəndər. Ular yđ ara halьmdan kilgən həm ytil—sirejə hatьvđan alьnqan aqsanь tərlə jalqan dykəminttər aşa yđləştergəndər. Avьldьң həm kamsamuldьң aktif eşsələrenə qarşь kerəşkə bьşlaqandar. Ulardьң eşləgən jenajattarь partejə həm kamsamul jəcəjkəhe aktiftarьn ylterevgə əđerlek kyrep, şifьrlь xattar jađьp, jərəgəndər.

Ləkin məs'ələ andala tygel sənki Fraluf xəđer qulqa alьnqan. Ə bьna şul uq şajkanьң aktif aqzahь bulqan Cipik Fidrqa berđə jel—jamqьr tejməj qalqan. Cipik jenəjəte jaqьnan Fruluftan histə qalşьmaqan. Avьl həm kamsamul aktiftarьn ylterergə prikaz birep jađьlqan şьfьrlь xatta unьn da quldamqahь bulqan. Ləkin ni əsendər bьl əđəm ber jazahьđ torop qalqan. Ulqьna la jetməj, jortbaşqarmahь unь „eşləgən eştərə“ əsen nagьratlaqan hьmaq avьldan jortbaşqarmahьna eşlərgə alqan.

Bьl əđəm ni əsendər şulaj avьlda jortbaşqarmahьnda eşlərgə yrlətelgən partejə kandidatьla bula alqan.

Beđ bьl turala Qьpsaq jortbaşqarmahьnan javap kətəbeđ.

Ə. C.

„Başqortostan“ gəzitenə jađьlьvđь ONOTMAHЬNMЬ?

Urmandarđa qьrqьlqan urьndarđь syptən tađartьrqa

Başqortostanda urman kyp bulhala —unan fajđalanьv jetərlek tygel, bьnan tьş urmanda aqas kitkən hajьn nasarlana bara. Bьnьң səbəptərə qьrqьlqan urьndarđa aqastьң botaqь həm başqa əleştərə kyp qalьp tađartьlmav, bьndaj syptə aqastar əsən zьjanlь qorttar yrsep urmanqa đur zьjan kilterəv həm bьl syptər urman janqьndarь kesəjevgə səbəp bulьv. Bьna şul səbəple qьrqьlqan urьndarđь aqas qaldьqtarьnan tađartьv bik đur əhəmejət alьp, bьl eş aqastь qьrьqqan ojoşma həm keşelərgə məzbyri jəkmətelergə tejeşle.

Başsavnarkum tarafьnan bьjьl 3 nsə ejjyldə rađlanqan qaqidələrgə kyrə urman qьrqьvsьlar hər jađ 15 nsə majqa xətle həm keđ 15 nsə sintəberđən başlap, şundaj qьrqьlqan urьndarđь aqas qaldьq həm syptərenən məzbyri tađartьrqa tejeştər. Qaraqaj aqastarьn qьrьqqanda həm urmandь jəj kenə qьrьqqanda syptərđe şunda uq tađarta barьrqa kərək.

Tađartьv oşo eştərđən qibərat bulьrqa tejeşle: 15 nsə majqa tiklem bətə aqas matirejaldarьn şulajuq taşlandьq botaq—fələndərđe tuplap əjərgə, ulardьң utьnqa jaraqlьlarьn qьrqьp, jarьp əjəp qujarqa.

Aqastardь qьrьqqanda ulardьң təptərə 35 santimitьr qalьnlьqqa tiklem bulqan aqastar əsən 24, qalьnьraq aqastar əsən 35 santimitьr bejeklektə qaldьrьlьp, təptər şunan bejegerək *bulha—artьqьn qьrqьp* alьrqa kərək.

Lispramxuz talap ithə—qьrqьlqan urьnda yđkən qəđerhed paruda həm qьvaq aqastardь la qьrqьp alьv məzbyri bula.

Şunan huң qalqan ьvaq botaqtardь, jomoşqa, qajьrь həm eşkə jaraqhьđ başqa syptərđə uttan qurqьnьsьđ urьndarđa—lispramxuz rəxsətə menən tigeđləp taratьp taşlav jaraj. ut qurqьnьsь bulqan urьndarđa bətəhen bergə tuplap jađ kenə ut tərtəp jandьrьrqa kərək.

Qьrqьlqan urьndarđa jul bujđarьn 20 mitər kiңlektə itep aqas tьrma menən tьrmalap vaq botaq həm başqa syptərđən tađartьv tejeşle. Qьrqьv eşə bətkəs unda teđəlgən qaraltьlarđь hytep alьp, qađьlqan soqorđarđь kire kymep tigeđlərgə kərək

Bьl saralar bətəhe lə totoş qьrqьlqan ucastkьlarđa eşlənə.

Ə tərlə qaraltьlьq aqastarьn, kustarlьq əsən kərəkle jəki qoroqan, zьjanlanqan aqastarđь hajlap qьrьqqan saqta ulardьң bətə syptəren (ьvaq botaq, jomoşqa, qajьrь kevək) iң jaqьnqь asьq—ut sьqьv qurqьnьsь bulmaqan urьnqa sьqarьp jandьrьv kərək bula.

Aqas syptəren jaqqan saqta iң təvlə ulardьң əjəmən hər jaqtan kanav qađьp uratьp sьqarqa, bьlardь jelheđ kəndə, timer kərəktər menən qorallanqan eşsələr kyđətselegendə jandьrьrqa kərək. Syptərđeң kymer həm kelən tupьraq menən kymməjesə kərək menən butap, janьp bətəp ut yđe hynep bətəvđə kyđətev tejeşle. Şulaj itməgən saqta kel ađtьnda janqan kymerđər haqlanьp qalьp, jel sьqьv menən kəjrəp, ut sьqьvqa səbəp bulьv məmkin.

—„5jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv kampanьjahьn ytkərev əsən,-Əfə qala partejə kəmitetə, iң jaqşь kammunis xeđmətkərđərđən 23 keşenə mablizavajt itte.

Ridaktьr urьn baђ.: OJAJSIN

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis səqət altьnan başlap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jəməqjətəre Əlkə Sajuzь—„Bassajuz“ apparatьna tađartьv başlanь.

5—3

„Tađartьv Kəmisejəhe“

KINO—TIATЬRĐA FЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA — Sejansьtar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — Bəgən GƏLLI — 7 đur byləktə. baş ruldə Nata Vacnadzə.

IĐEL KINAHЬNDA — Sejansьtar 8, 9 jarьm 11 s. ba şlanalar — BƏGƏN 1000 AT KƏSƏ — đur 6 byləktə.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejansьtar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — Bəgən 22 həndə „Bəxetheđlek“ — prагrammanan tьş—əj ese eştərə tigənkərtinələ MONTI BINKS.

„5-Maj“ (iđke Əfələ) — ? ? — Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlaua.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск“. Башглавлит 1930

AЉЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDA... ADRISE: Г. Уфа, ...-торговая площадь корпус №3. Ред газ. „БАШКИРДСТАН“ | TILIFUN NUMIRĐARЬ: Riđaktar .... 4—81; Dəjom .... 2—33; Massavьj bylek ..... 8—72; Kiskə ridaksejə ..... 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəŋge səqət 8 đən kiskə 4 kə tiklem qabul itələlər.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, serəgeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa .... 45 tin; 3 ajqa .... 1 hum 30 tin; 6 ajqa .... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa .... 4 hum 80 tin

PADPISЬLAR: Ridaksejə kantuьnda, bətə pajьg kantardarьnda, ... həm ... qabul itelə.

№ 170 Joma 25-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQJA

SƏVITTƏR TATARЬSTANЬNЬŊ X JЬLLЬQЬNA SƏLƏM!

Tatarьstan qa 10 jьl tuldь

Bəgen bətə tatar eşsəndərenen həm eşsəndər massahьnьŋ iŋ đur bajramь—Tatarьstan səvittər jəmhyrejətenen jəşəvenə 10 jьl tulьv bajramь. Bьnan 10 jьl elek yktəbər rivəlytsejəhe jəđ jьldar bujьnsa urьЂ samadirzavejəhь, tatar burzьvahь, kulagь, mullalarь menən ber sajuzda bulqan urьЂ kapitalistarь həm pamişciktərə qul aЂtьnda idələp kilgən tatar eşsələren, eşsəndəren urta xəllə həm jarlь krəЂtejəndəren aftanumejələ səvittər jəmhyrejətenə ojoşop satsejalizem tədev julьna ajaq baЂtьrđь. Un jьl esendə Tatarьstan bik đur uŋьşlьqtarqa ireşte. Tatarьstan xuzalьqь kytərelde. Sənəqəttə tatar eşsələrenen hanьn kendən kən arta barьp, xəđer bətə eşsələrđen 25—31% təşkil itkən milli eşsələr ərmejəhe donjaqa kilde.

„Bьl eşsələr ərmejəhe tatarьstanda xəđergə kəndəge tədələp jatqan satsejalizemden gigimunь—kilosəktə bьl tədələştə bəlşəvik timpь menən alьp barьrqa vəqədə birə torqan iŋ keslə faktь. Kyltura tədeleşenən Tatarьstandьŋ bik đur uŋьşlьqtarь bar. Kuntьr rivəlytsejun tatar zьjalьlarьnьŋ, tatar burzьvazejəhenen „milli“ məđəni məxtərejətenə“, qarşь kammunistar partejəhe qul aЂtьnda tatar eşsələre eşsəndər menən berlektə məndərəzəhe pralitarejattьqь, furmahь milli bulqan kylturahь bik đur uŋьşlьqtar menən alqa jebərđelər. Bьl kəngə Tatarьstanda 12 ləp VUZ, 9 ləp Rabfak, tixnikumdarđьŋ qьđьv timp menən yđə barьvdarь, ədəbejat, tejatьr, qəmymən sənəqəttəŋ kytərelevə „milli“ məđəni məxtərejət“ jьrsьlarь Qajaz əfəndələrđeŋ şul uq kuntьr rivəlytsejun xərəkət təЂə alqan Soltanqələjefsələrđeŋ də kyđđərenə berə torqan asьq dəlildər.

Tatarьstan jəmhyrejəte xəđergə kəŋgə avьlda bik đur uŋьşlьqtarqa osoranь.

Bəgengə 10—12% xuzalьqtьŋ kalxuzqa kerevə, safxuz həm kalxuzdarđьŋ jaŋьь səsəvəđe bəlşəviktərsə 100% menən tultьrьvdarь Tatarьstan avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem nigeđendə yЂəp barьvьn kyrhətələr.

Kiləsəktə Tatarьstan jəmhyrejətə Tatarьstan əlkə partejə kəmitətə jətəkselegendə XVI nsь partejə s'jezь julь menən alqa barьr. XVI nsə s'jezdьŋ „5 jьllьqtь 4 jьlda“ SSSR đь totoş kalliktifqa alьp barьp kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betererge“ tigən luzungьlarь aЂtьnda Tatarьstan eşsələrə, kalxuzsьlarь, urta həm jarlь krəЂtejəndərđə, batraktarđь kammunistar partejəhe ergəhenə taqьla ьnqьraq ojoştorđar.

Sələm hedgə Tatarьstan eşsələrə!

Sələm hedgə Tatarьstan kalxuzsьlarь.

Sələm hedgə jarlь urta xəllə krəЂtejəndərə!

Kiləsəktə heđđeŋ eşegeđđə taqьla kyberək uŋьşlьqtar teləp qalabьđ.

Jəşəhen Tatarьstan 10 jьllьqь!!

Tatarьstan xuzalьqьn

satsejalizem nigeđendə jaŋьnan qorov həm 5 jьllьq plan.

Tatarьstan jəmhyrejətə 10 jьl esendə đur uŋьştarqa osoranь, Ləkin bьl uŋьştar, əlbittə başlanqьs uŋьştar qьna iЂaplanə,

Bətə sajuz dəvmələndə xalьq xuzalьqьnьŋ aldьnda jaŋь bəjək burьstar torqan kevek, Tatarьstan xalьq xuzalьqь aldьndala ul bəjək burьstar tora. Tatarьstan xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə jaŋьnan qormajьnsa unda elekkə zavьt-fabriktarđь kiŋəjtməjənsə həm jaŋь zavьt—fabriktar halьnmajьnsa torop tatar eşsəndərenen iqtisadi xəldəren tejeşlə dərəzəgə kytərep bulmaЂ ine. Bьl ihə partejənen elektən artta qalqan xalьq eşsəndərenen iqtisadi məđəni jaqtan aldьnqь xalьqtar dərəzəhenə jetkərev xəhьndaqь diriktifьn eşkə aşьrmavьbulьr ine,

Suqa kyrə Tatarьstan xuzalьqьnda la bəjək satsejalizem tədələşə planь—5 jьllьq plan tədəlgən. Bьl plan Tatarьstanda jeŋel sənəqəttə tədətev həm kytərevđə genə tygel, bəlkem həm bigerəktə avьr sənəqəttə maşinalar, stanuktar jahaj torqan sənəqəttə kytərevđə kyđ aldьndь tota. 5 jьllьq plan bujьnsa Tatarьstan qьđьv indystərejələşterelə, avьl xuzalьqьla kəlliktifləşev julь menən satsejalizəm nigeđenə yđgərtelep qorolov julьn ala. Bьnda 5 jьllьq plan bujьnsa zavьt—fabriktar halьvđan başqa nifet, kymer sьqarьv eştəren yЂterev hьv transpьrtьn kiŋəjtevđər kyđ aldьnda totola.

5 jьllьq plan bujьnsa tatarьstanda halьnasaq pritprejotejələrđə bьnda hanap sьqьp bulmaj. Bьnda bik kyp pritprejətejələr halьnasaq. Bigerəktə mix, kyn pritprejətejələre kiŋejep Qazan bətə sajuz dəvmələndə erə mix yđegenə ejlənəsək. Qləmymən Tatarьstan sənəqətenə bьl 5 jьl esendə 87 miljun hum kapital tьqьlьrqa ujlanьla. Bьl hedəmtə lə tatarьstan sənəqəte 190 % qa jəqni 3 mərtəbəgə jaqьn yЂəsək həm bətə xalьq xuzalьqьnda sənəqət eləşə xəđergə 37,8 % tan 51,4 % qa menəsək.

Tatarьstan avьl xuzalьqь juq tigəndələ 69 % qa yЂəsək Tatarьstandьŋ iŋ məhim rajundarь totoş kalxuzlaşasaq. Safxuz kalxuzdar yЂkəndən yЂə bara. Bьl ihə avьl xuzalьqьnьŋ yЂeşendə đur rivəlytsejə həm hьnьlьş jahajasaq. Ul maşinalaşa traktьrlaşasaq. Avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđgə qorov julьna barьhь 134 miljun hum aqsa halьrqa ujlanьla. Bildələ bьl avьl xuzalьqь erelənev həm maşinalьşьv arqahьnda Tatarьstan eşsəndərə səsəv majđandarьn kiŋəjtergə jerđə jaqşьlap eşlərgə agranumejə saralarьn qullanьrqa ə şulaj bulqas dəjəm daxuttь kybəjtep, eşsəndər tormoştarьn jaqşьrtasaqtar.

Avьl xuzalьqьnьŋ satsejal nigeđendə qьrqaborolos bulьp 1927—28 nsə jьlda 99,4% təşkil itkən. Kapitalzem nigeđendəge vaq kerəЂtejən xuzalьqtarь yđđərenen iqtisadi urьndarьn satsejalizem tarmaqь—safxuz həm kalxuzdarqa birəsək.

Tatarьstan pritprejətejələre 7 səqətlek eş kənenə kysep bətəsək.

Məđəni fruntta đur uŋьştar alqa qujьla. Qləmymi başlanqьs uqьv, inev, urta həm juqarь məktəptərđeŋ artьvь, nađanlьqtь bətərev həm səjəsi aqartьv ycrizdinejələrə kiŋəjəsək. Xalьq havlьqьn haqlav julьna totola torqan rasxuttar 500 % qa artasaq.

YЂevđər kyp həm đur. Ləkin milli əlkələrđə millət məs'ələhen Lininsə xəl itev əsən milli əlkələrđə xuzalьq yЂeşe sajuzdьŋ aldьnqь urьndarьna qaraqanda qьđьvraq timp menən barьrqa tejeş. Juqha vaq millət tərgə batşa xəkymətenən miraЂ bulьp qalqan arttalьq həm qaranqьlьqtь jeŋep bulmajasaq. Huŋ bьl turala eş nisek tora. Unь tybəndəge sьfьrđar asьq kyrhətələr.

Sənəqət praduksejəhe yЂeşən 1927—28 nsə jьlqa saqьştьrqanda 1932—33 nsə jьlda RSFSR đa 2378% yЂkəndə, Tatarьstanda 290,4 % yЂəsək. Avьl xuzalьqь RSFSR da 143,2 % yЂkəndə Tatarьstanda 168% yЂəsək. Ə xalьq xuzalьqьna totolqan aqsalar RSFSRđa 226 2% qa yЂkəndə Tatarьstanda 534,5% qa yЂəsək. Şulaj uq jerlə bydzit daxutь la RSFSR qa qaraqanda şaqtaj şəp yЂəsək.

[Tatar pulьgь lagirьnda]

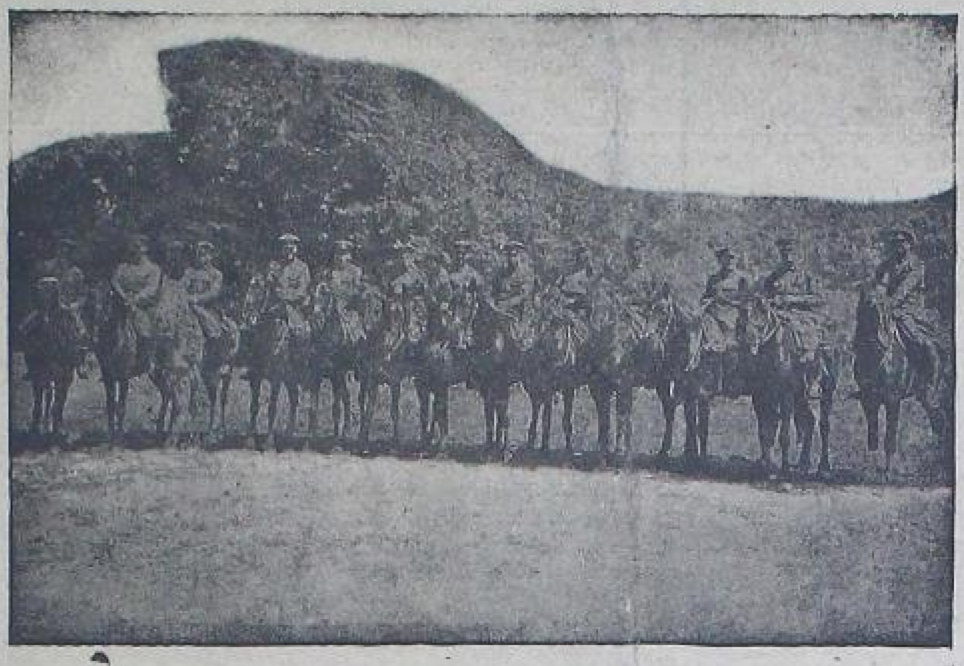

Tatar pulьgь lagirьnda.

Tatar xeđmət ejələrenen xuzalьq həm kylturalaqь dərəzələren kytərev.

Lininizem nigeđendəge səjəsət, tər ə millettərđen zakun aldьnda farmal tigeđlekteren tə'min itevđən genə qibarət bulmajьnsa, bəlki alqa kitkən millettərđeŋ arttaqalqan millətər arahьnda ulardьŋ xuzalьq tormoştarьnda, kylturala yđeştərendə həm dəvlət idarahьna qatnaşьvdarьnda həm bytəndəvlettə bulqan tigeđhedekte faktta beterevgə ireşevđən qibarət ul... Tatarьstan jəmhyrejətenen 10 jьllьq qəmərə esendə beđ bьl jьldan bik đur uŋьştarqa ireşə aldьq. Tatar xeđmət ejələrenen urьЂtardan, kalanizatsejəsejəsəte totqan batşa xəkymətenen [illegible] jьldar bujь tatar xalqьn [illegible] arqahьnda tavьqan arttalьqtarđь şundaj qьsqa ber vaqqьt esendə genə betenlej betərə almasaq, əlbittə şulaj da bьl arttalьq jьldan jьl kəmej bara.

TATAR KRƏЂTEJƏN XUZALЬQЬNЬŊ yđevə, unьŋ yđeş timpь həm kytərelevə [illegible] krəЂtejən xuzalьqьnьŋ yđeş timpь [illegible] xuzalьqьarahьndaqь ajьrьmlьqtьŋ jьldan jьl kəmej barьvьna səbəp bula. Tatarstan jəmhyrejətə xəkymətə tatar həm adsьlьq millettərendə bulqan krəЂtejəndərgə, hər nəmənən elek, jer teđev eşendə bik đur jarđam kyrhəttə.

Məħələn əgərđə beđ 1925 nsə jьldan başlap 1927 nsə jьl axьrьna tiklem dəvlət fundьnan [illegible] daqь jerđərgə kysərelgən xuzalьqtar hanьn alhaq, ul ban esendə tatarđar 69,4 pr., adsьlьq millettər 20,2 pr. urьЂtar, 13,4 pr. tədəjsəktər. Jer teđev saralarь nətizəhendə tatar krəЂtejəndər xuzalьqtarьnьŋ jer menən tə'min itelevđərə kyp yk yđte: 1925 nsə jьlda hər ber 100 tatar xuzalьqь qьrqa səsəlgən aşьq menən tə'min itelev 40 hum bulqan, ə urьЂ xuzalьqtarьnda 30 giktar arttaraq bulha, 1929 nsь jьlda bьl arttalьq 22 giktarqa qaldь.

Attar menən tə'min itelevselek 1925 nsə jьlda 18 baş kəmerək bulha 1929 nsь jьlda 7 baş qьna kəmerək. Məgədlə ere xəjvandar menən tə'min itelev [illegible] yđgərđe; 1925 nsə jьlda 100 tatar xuzalьqь 100 urьЂ xuzalьqьnan 16 baş kəmerək bulha, ə 1929 inde 1926 nsь jьlda tatar xuzalьqtarьnьŋ ular menən tə'min itelevsəlektərə urьЂ xuzalьqtarьnьŋan 14 baş arttaqьraq. Habandar menən tə'min itelevselek 1925 nsə jьlda 100 urьЂ xuzalьqьnan 16,5 habanqa artьq kəmerək, ə 1929 nsь jьlda inde 9,5 habanqaqьna arttaraq.

Timer tьrmalar menən tə'min itelevselek jaqьnan əsə arttalьq şulaq ber esendə 13 tьrmanan 6 tьrmaqa qaldь.

Tatar kerəЂtejən xuzalьqьnьŋ xuzalьqь đərəzəhen bьnə oşo kytərev—jer teđev əlkəhendəge, krtdit həm naluk səjəsəte əlkəhendəge, kapiratifləştьrьv əlkəhendəge həm bətə əlkələrđəge kyp saralar arqahьnda tormşqa ytkərelə..

Bьnь aŋlatьv esən tybəndəgələrđə genə kyrhətep kitev đə jetə: hər ber burьs alqan tatarqa 42,7 hum, urьЂqa 33,6 hum, ađsьlьq millət xeđmət ejəhenə—36,4 hum kridit təşə. Naluktar ytkərgən saqtь xəkymət yđđərenen xuzalьqtaqь yЂeştərə jaqьnan artta qalqan tatar rajundarь əsən naluktarđь jomoşartьv kərəklegen kyđđə tota. Patribitel həm avьl xuzalьqь kapiratsejəhьnьŋ tatar xalqьn kapiratifləştьrьvьnan əЂtenərək bara ine, bьl da tatar kerəЂtejəndərenen xuzalьq jaqьnan tiđerək yЂəp barьvdarьna jarđam itə ine.

Tatar kerəЂtejən xuzalьqьnьŋ daxutlьlьq jaqьnan urьЂ kerəЂtejən xuzalьqьnan artta qalьvsьlьqь jьldan jьl kəmej bara. 1924 nsə jьlda bьl jaqtan arttalьq 30 pra. ine, 1927 nsə jьlda 18 pra. qa, 1929 nsь jьlda 12 pra. ta, qaldь.

Tatarđar pramьşlennosqa ђьlьqtьrьlalar.

Şulaj uq tatar eşsələren pramişlonnosqa tartьv həm ulardьŋ kvalifikatsejəlarьn kytərevđə tatar xeđmət ejələrenen xuzalьqtaqь dərəzələren kytərev eşendə Tatarstan jəmhyrejətə xəkymətə aldьnda torqan zadanejalarđьŋ berhə ine. Eşsələr arahьnda tatarđar 1921 nsə jьlda 15,5 pra. ine. 1925 nsə jьlda—19,9 pra., 1927 nsə jьlda—26,1 pra. 1930 nsь jьlda—29,8 pra. buldь. Şulaj itep, Tatarstan jəmhyrejətenen tatar eşsələr hanь bermə ber arttь. Xəđegə kəndə Tatarstan jəmhyrejətenen fabrik həm zavuttarьnda 7500 tatar eşsehe eşləj. Rivə'ytsejəgə tiklem tatar eşsələrə barь kvalifikatsejahьđeşsələregənəinətejerlek, ə xəđer tatar eşsələrenen kvalifikatsejəhen kytərevgə đur iqtibar ilələ.

Məđəni fruntta uŋьştar đur.

Şulaj uq tatarđarđьŋ pralitarejat məđərəzələ milli kylturalarьn tədəvđə beđ bik đur alqa kitevđə kyrhətep kitə alabьđ. 1920 nsə jьldan alьp 1929 nsь jьl ađaqьna tiklem tatarđar arahьnda uqьj—jađa belevsəlek 18 pratsinttan 46 pratsintqa ireşte (155 pratsint yЂeş).

Şul uq vaqьt esendə urьЂtar arahьnda uqьj—jađa belevsəlek 35 pratsinttan 55 pratsintqa ireşte (57 pratsint yЂeş). Tatarđar arahьnda uqьj—jađa belevsəlektə taratьv məs'ələhe xəđergə jaŋь ələpkə kysev məs'ələhenə lə barьp torələ. Qlərəp xərefenən jaŋь ələpkə kysevđeŋ kylturaqa əhəmejətə bik đur sənki ul kiŋ xeđmət massьlarьn uqьj—jađa belevgə jeŋeləjtə həm tatar kylturahьn bytən millettərđeŋ kylturalarь menən jaqьnlaştьra. Şunьŋ menən bergə jaŋь ələp jaŋь tatar milli kylturahьnьŋ yđenən elekkə tarixьndaqь burzьva fəjadal iliminttar menən ređələşən kyrhətep tora. Xəđerđə jaŋь ələp menən uqьj—jađa belevsələrđeŋ qəmymi hanь 400000 keşenən artьq. Kitaptar vaqьtlь mətbuqattьŋ đur ber eləşe, məktəptər həm ycərizdinejələr bətənləj inde jaŋь ələpkə kystelər.

Tatarđar arahьnda başlanqьs məktəptərđeŋ yЂevendə lə đur uŋьştar bar. Rivəlytsejəgə tiklem bulqan məktəptərđeŋ hanь urьЂtar əsən bulqan məktəptər hanьnan 26 tapqьr kəmerək bulqan Ə 1928 nsə jьlda inde Tatarstan jəmhyrejətendəge başlanqьs məktəptərđə uqьvsьlar arahьnda tatarđar 64,2 pratsint, urьЂtar 38,5 pr. tədəjđər ine. Məktəp joşendəge balalarđьŋ məktəp menən tə'min itelevselektərə tatarđar arahьnda xəđerđə urьЂ balalarьnьŋ məktəp menən tə'min itelevsəlektəren qьvьp jettə inde tejerlek. Rivəlytsejəgə tiklem tatarđar arahьnda 2 nsə basqьs məktəptər bətənləj juq ine, ə xəđergə kəndə 2 nsə baЂqьs məktəptərđəge barlьq uqьvsьlar arahьnda tatarđar inde 38,2 pratsint teđəjđər. Tixnikumdarđaqь bətə uqьvsьlar sastaЂьnda Tatarđar 49,3 pr., ə urьЂtar 38,2 pr. təşkil itələr. Qazandaqь juqarь məktəptər bətə tatarstan məktəptərə rylen genə ujnamajьnsa, bətə əlkə kraj məktəptərə rylendə ujnajđar. Şulaj đa, juqarь məktəptərđə lə tatarđar pratsintь jьldan jьl yЂə bara: juqarь məktəptərđəge tatatđar 1927—28 nsə jьlda—9,5 pratsint ine, 1928—29 nsь jьlda—12 pratsint, 1929—30 nsь jьlda—14,2 pratsint buldь. Rabfaktarđa 482 tatar uqьj, bьl rabfaktarda barlьq uqьvsьlar hanьnьŋ 40 pratsintь bula. Tatar fən eşsələrə kadьrđarьn tьvđьrьvđa la jaqşь uq đur uŋьştar barlьqьn kyrhətep kitərgə məmkin: Bьnan 5 jьl elek Qazan juqarь məktəptərendə ber genə tatar uqьtьvsьhь bar ine xəđerđə juqarь məktəptərđə uqьtьv həm fən eşendəge tatarđar hanь 98 keşə. Barь huŋqь ber jьl esendə genə tatarđarđan 22 jaŋь fən eşsehe, şular arahьnda ike prafisьr kytərelde. Qazandaqь altь juqarь məktəpteŋ 3 hənen riktьrь tatar—fən eşsələrə.

Mətbyqət nisek yЂə.

Tatar mətbyqəte əlkəhendə 9 gəzit həm 10 zurnal sьqьp tora. Tatar gəzitə həm zurnaldarьnьŋ tirazdarь xəđerđə rikurdlь sьjfьrđarqa jetələr. Huŋqь ikə jьl esendə tatar vaqьtlь mətbyqətenen tirazdarь bigerək tə yЂəp bara, huŋqь jьl esendə bьl mətbyqətteŋ qəmymi tirazь 5,305,190 nesxəgə jettə. Piriodik xarakterđə bulmaqan tatar ədəbejətə taratьv đa bik kiŋ qolas menən jəjelə. 1929 nsь jьl esendə Tatizdat Tatarstandaqь kitap baЂtьrьv urgьnь tarafьnan 215 kitap baЂtьrьlьp, ulardьŋ barьhьnьŋ tirazь 1700 meŋ dana bulqan. Tatarstan jəmhyrejətə joşəgən jьldarđa tatar nəfis ədəbejətelə kiŋ ravəştə yЂəp bardь. Rivəlytsejə tatarđar arahьnda kiŋ xeđmət ejələrə massalarь menən bik nьq bəjlənəşlə jaŋь jəş jađьvsьlar bьvьnь tьvđьrđь.

Rivəlytsejə sorə esendə tatar tejatьrь la nьqьp, kyltura fruntьnda zitdi ber kəs bulьp əverelde, rizissurđar kadьrь tьvđьrьldь, bətənləj jaŋь rivəlytsejyn ripirtьva tьvđьrьldь.

Aparattar jərleləşterelə.

Rivəlytsejəgə tiklem tatarđar vьlas apparatьna, əlbittə his ber kerə almьjđar ine, bьl vьlas apparatь bətə kiləş urьЂ tyrələrə qulьnь jьjьlqajnь. Xəttə 20 nsə jьlda Tatarstan jəmhyrejətə "teđəlev mamintь aldьnda la tatarđar səvit vьlasь apparatьnda bik bələkəj genə ber urьn totalar ine. Tatarstan jəmhyrejətə sastaЂьna ingən 234 vulьs başqarmahьnda tatarđardan ber 5—6 vulьs sikritarь, 20—25 kənsələrejə eşsehe bar ine. Ə inde əjəđ başqarmalarь həm Qazan gubirna başqarmahьna qalha ulardьŋ apparatьnda tatar xeđmətkərđərə barь 4 pratsint qьna ine. Timək Tatarstan jəmhyrejətə aldьnda dəvlət apparatь menən iđarə qьlьv əsən tatar xeđmət ejələrə massьlarьnan kadьrđar yЂterev julьnda bik đur eş eşləv tora ine. Bьl eştə nindəj nətizələrgə ireşelgənə şunan kyrenə: 1921 nsə jьlda Tatarstan jəmhyrejətendəge Уđək ycirezdinejələr apparatьnda tatarđar 7,8 pr. tədəgən bulhalar, 1925 nsə jьlda ulardьŋ paratsintь inde 15,4 kə, 1928 nsə jьlda—18,7 gə, 1930 nsь jьlda—27 gə kytərelə. Kantundarđaqь Səvit apparatьnda tatarđar pratsintь 39 qa ireşte. Apparattь təp xalqtan teđəv julьnda han jaqьnan bulqan đur uq uŋьştar menən ber rəttən ulardь sьjfat jaqьnan jaqşьrtьv eşə lə bara. Huŋqь jьl esendə Tatarstan jəmhytejətenen jətəksə kadьrđarьnьŋ tatar eləşə siktьrь arahьnda eşsələr pratsintь 26 6 pratsinttan 40, 3% qa kytərelde.

Timək, Tatarstan Jəmhyrejətə yđenen 10 jьlь tulьvqa xuzalьq həm kyltura teđəvselekteŋ bətə əlkələrendə, iŋ kiŋ xeđmət ejələrə massьlarьn dəvlət idarəhenə jaqьnlaştьrьv eşendə həm Linin tarafьnan beđgə vasьjat itep qaldьrqan zadacanь—millettərđə faktta tigeđləvgə ireşev zadacahьn—sisərgə əkerenləp jaqьnlaşьvđa bik đur uŋьştar bulьvьn kyrhətep ytə ala.

M. B.

TATARЬSTAN J. B. KƏMITƏTENƏ

BAŞSIKTƏN QOTLAV TILIGRƏMMAHЬ

Tatarьstan Səvittər Jəmhyrejətə ojoştorovqa 10 jьl tulьv ajqanlь Başqortostan Уđək Başqarma Kəmitətə əs miljunlьq eşsən jalpь ismenən jalqьnlь qotlav jebərə. Ber yk tip ojterlek tarixi juldar ytkən Başqortostan menən Tatarьstan kammunistar partejəhe jətəkselegə aЂtьnda səvit Vьlasь menən genə, alьp taşlanqan batşa xəkymətenen bьvattarsa iđelevenən qotolop eşsən jalpьnь ikesplatatьrđar qolloqonan qotoldorov julьna sьqtь. Şu ььŋ əsən Tatarsьndьŋ 10 jьllьq jybələjeBaşqortostan eşsəndərenə bigrəktə jaqьn həm ular beđđeŋ bьl dəjəm—milli jəmhyrejət teđəlev" bajramьbьđqa şatlьq menən quşьlalar. Sьjnfi doşman—milli burzuazejə avantyristarь Vəlidef həm Tatarstandaqь Soltanqələjefsələr tejeşlə atpur aldьlar, kuntьr rivəlytsejunir kestər hьndьrьldь həm gruppasьlьqtarđь bətərev, vilikadizavasьlьq şavinizemь həm jerlə millətselekkə qarşь kərəş eşendə zitdi uŋьştarqa əlgəşəldə.

Sənəqətteŋ yЂeşə, avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem nigeđendə kiŋəjevə—bəjək uŋьştar menən alqa bara, Jaŋalep tuqan millettərđeŋ jaqьnlaşьvđarьnda đur sridstьva bulьp tora.

Tatarьstandьŋ 10 jьllьqь bəxetkə qarşь partejənen satsejəlizem tədələşənen bətə frunttarьnda həzym alьp barьv turahьnda qatь diriktif birgən tarixi 16 nsь s'jezьnьŋ jabьlьv kənenə tura kilde.

Avьl xuzalьqьnda satsejəlizem siktьrьnьŋ kiŋəjevə, xuzalьq səjəsi kampanejalarđьn uŋьşlь ytkərelevə, kammunizem tərbejəhenen indərelevə, eşsən jalpьnьŋ kiŋ intuzejazemь—partejə diriktiftəren ytəv, ьsьn lininsə milli səjəsətteŋ tormoşqa aşьrьlьvьn tə'min itələr.

Jybələj bajramь yđ kestəren satsejalizem teđələşə julьna halьv əsən eşsən jalpьqь tьqьla đurraq rux birə.

Başqortostan, tuqanьbьđ Tatarstandьŋ milli kestərə yЂevđə ajьrьm qьđьqьnьv menən keđətə, tuqanьbьđ milli jəmhərejətteŋ eştərendə tulь uŋьştarqa əlgəşeven teləp qajnar sələm jebərə.

BAŞQORTASTAN УDƏK B. KƏMITƏTE.

TƏRLƏHENƏN

VULЬGDA. Majsьlьq təbəktərendə 12 bik şəp maj jađьv zavьtь halьnьp jata. 5 jьl tulьvqa bьl ukrugda mixanikalь 60—jarьm maşinalaştьrьlqan 17 maj zavьtь bulasaq.

PƏTIGURESKI. „Pariz kammunahь“ kalxuzь ejjyllek igən əđərləv planьn srugьnan alda tultьrьp atqarđь, jьllьq planđь la aşьqtьrьp atqarьrqa buldь.

SIVASTUPEL. Purtqa kergən saqta eşsələr təjəgən ber barkas avьp 32 keşehe qotqarьldь, qalqandarь battь. Batьvsьlar kypmələk belenməj ələ, xəđergə 9 keşenen hələk bulьvь belendə.

XVI nsь S'jьz nəmə əjtte.

Donja appartunizmьna qarşь—bəlşəvizemde пьоqьtьv julьnda.

XVI nsь s'jezdьn tarixi qarardarь VKP (b) neņ Kamintirindaqь diligatsejəhe eşen də esenə aldь. Bьl məs'ələ s,jьzdьn iņ mehim məs'ələlərenən berehe buldь.

—Ni esen?

— Sənki hunqь 2 1/2 jьl esendə, jəqni XV nsə s'jьz menən XVI nsь s'jez arahьnda Kamintirin safьnda bik zitdi kəreştər bulьp ytte. Şulaj uq kapitalizem sistimahьnьn toroşonda la zit'i ydgereştər buldь.

Kamintirindəge VKP (b) diligatsejəhe kamintirindeņ iņ kesle lininsə etərətə bulьp tora. Bətə kamintirindeņ eşe jetərlek. Unьņ eşenə unьņ səjəsi hьđьqьn qьna qarap bara.

Ə bit bьnan ikə jьl jarьm elek VKP (b) diligatsejəhe neņ qajhьbər jetəkselərə Kamintirinda appartunizemqa qarşь ajavhьđ kərəş alьp barьv urьnьna yđđere appartunizem julьna teşkəjne. Bьl vaqьtta unьņ başьnda uņdarđьņ baş jetəkselərenən iptəş Buxarin tora ine.

Iptəş Buxarindьn Kamintirinda appartunizem jaņlьşlьqь nəmələ ine?

Berensenən ul, kapitalizem donjahьnda huqьştan huņqь esense sorđo xaraktirlaştьrqanda—unь kapitalizem stablizatsejəhe пьоqьj torqan sor tip, xaraktirlaştьrđь.

Iptəş Buxarinsə, unьņ „ojoşqan kapitalizem" təjyrəjəhe bujьnsa, gyjə ki kapitalizem xuzalьqь er jaņь nigeđgə qorolala, ere kansirьn, tristarqa berləşə lə—unda eske qarşьlьqtar jomoşara, kapitalizem kriziстən qotola bula. Bьl qaraş his şikheđ lininizem, marksizьmqa jat satsejal—dimakrattar qaraşь bulьp Kamintirin esen qurqьnьs tьvđьra torqan qaraş ine. Bit iptəş Buxarin həm başqa uņdar şul qaraştan sьqьp, kapitalizem donjahьnda eske qarşьlьqtarđь bətərəvgə jul tottorđьlar. Ular rivəlytsejə bulьv esen kapitalistar arahьnda tьşqь qarşьlьqtarqa đur urьn totasaq, tigən qaraşqa kildelər. Timək, ularsa, tik kapitalistar arahьnda huqьştar bulha qьna rivəlytsejə məs'ələhe xəl itelesək.

Xəđər XVI nsə s'jьz jьjьlqan sorđa ip. Buxarindьņ bьl ustanufkahь asьqtan—asьq appartunizemsel ikonlegə tulьhь menən asьlьp halьndь. Unь xəđər sifьrđar menən kyrhətep torahьlа juq. Kapitalizem tik vaqьtlь həm serek nigeđđə genə пьоqьp torqanьn ьraślaьdь. Bьl xatta kapitalizem donjahьnьņ ozmaxhanalqan Amirikaxuzalьqьnьņ qatь krizistarqa teşəvenən genə lə asьq kyrep bula. Xəđergə Amirika la 5 miljun eşse eşheđ uramdarqa taşlanqan miljundarsa firmirđar (feređtejən) iqtisadi jaqtan beləp eşse bulьp kittə. Amirika xuzalьqьnьņ krizisə bətə kapital ildərenə joqondo jahaj. Xəđer teləhəņ genə qajhь kapital ilen alhaņ da (kərək Angəlejə, Girmanejə, Pylşə, Cix—Slavakejənə kərək başqalarđь) hər jerđə krizis yьkənən kyrəbeđ. Xəđer tik Fransejə xuzalьqьn qьna ədmə kypmə yđ sьqьrьnda tora, tip əjtep bula.

Bьna oşo krizistərđeņ heđem təhe ularaq kapitalistar eşselər sinьfьna hezymdəren arttьralar. Heđemtələ rivəlytsejun xərəkət kesəjə. (Bətə kapital həm kalunejə ildərendə rivəlytsejun kərəş bik пьq kesəjđe.

Timək bьl turala uņdarđьņ qaraştarь eştə səlpərəmə kiltərelep kire qaqьldь. Həm bьnda Kamintirindьņ VI nsə kungrisь qararь tulьhь menən ьraślandь həm bьnda şikheđ. VKP(b) diligatsejəhenəņ eşə đur tə'sir ittə.

APPARTUNISTAĐЬŅ IKENSE MƏS'ƏLƏHE, Kamintirindeņ eşselər rivəlytsejun xərəkəttəre menən məsteqil rəveştə jetəkselek itevđərə turahьndaqь taktikahь menən kileşə almavđarь.

Bildələ XV nsə s'jьzdan huņ uq bulqan Kamintirindeņ VI nsə plinumь Fransejə, Angəlejə kampartejələrenə—parlamint hajlavđarь həm başqa səjəsi kampanejələr vaqьttarьnda satsejal—dimakrattarqa quşьlmajьnsa ajьrьm xərəkət itərgə diriktif birđe. Bьnьņ menən Kamintirin „sьjnьf sьjnьfqa qarşь" tigən luzьnqьnь eşkə aşьrьrqa quş'ь. Lokin uņdar bьqa riza bulmanьlar. Ular satsejal—dimakrattar menən bergə xərəkət itevđə alqa herđələr.

Əsense məs'ələ satsejal— dimakrattar məs'ələhe.

Bьl məs'ələ ləkamintirin yđenen traditsejun qaraştarьnan sьqьp satsejal—dimakrattarqa qarşь kərəş alьp barьvđь bətə tulьlьqь həm qьrqьvlьqь menən alqa burьs itep quja, ularđьn „hul" qanatьna qarşь bigerəktə qatь kərəşergə (sənki—rivəlytsejyn hyđđər menən aldaj) saqьra, qəmymən satsejal—dimakrattarđь—satsejal—faşistar tip xaraktirlaştьra. Ə uņdar satsejal—dimakrattar menən bьlaj uq asьvlanьşьrqa teləməjđər.

Şulaj—itep Kamintirindaqь uņdarđьņ qojьşь kapital ildərendə eşselərđeņ səjəsi həm iqtisadi kərəştərendə məsteqil jetəkselek itmeđkə, satsejal—dimakrattarqa qarşь qьrqa kərəşmeđkə ularđьņ huldarь menən bergə barьrqa, amistirdam həm 2 nsə intirnatsejanalda appazitsejə bulьp torovqa, satsejal—dimakrttarđь faşistar tip atamađqa teləvđən, -qьđqahь rifarmizem julьna təşəvđən qibarət. Kamintirin esendə bьl taktika jeņhə ine—ul kampartejəlarđь satsejal--dimakrattarqa qojroq ber partejə jahajasaq ine. Ə bit uņ appartunizem kyp kenə sit il kampartejələrendə пьq qьna kesəjgən, xatta ber nisə kən genə bulha la, (međələn Girmanejə, Şevitsejələ) jetəkselekte quldarьnda totop qaldьlar. Amirika kampartejəhenda la elekke jetəkse xəđer rinigat (mərtəd) Lanistun həm Piperđər jaqşьuq qurqьnьs kiltərə jađьp qaldьlar. Şunhь xaraktirlь bigerəktə Amirika həm Girmanejə appartunistərə yđđərenəņ kamintiringə qarşь kəreştərendə hər vaqьt iptəş Buxarin matirejaldarьna tajanьp eş kyrđələr.

Kmintiridaqь bьl tajpьlьştarđь jeņər həm kampartejələrđə bəlşəvikləşterev esən hunqь ikə jьl esendə bik đur tьrьşlьq kyrhətergə? VI nsə kungris qararđarьn haqlav julьnda bik пьq kərəşergə tura kilde. Bьnda tap kamintirindeņ təp jəđerəhe bulqan SSSR diligatsejəhenə eş kyrhətergə tura kilde. Kamintirin başqarmahь Lininizem bajaraqьnьņ safьqьn haqlavđa həm kampartejələrđə bəlşəvikləşterevđə arьm aj—talmaj eşləv arqahьnda bьl xəđergə bađqьsta təp qurqьnьs bulqan uņ apparatunizem tajpьlьşьn jeņde.

Şulaj uq Kamintirin safьnda „hul" fьrazalar appazitsejəselərenə qarşь la qьrqa kərəş alьp barьrqa tura kilde. Kuntьr rivəlytsejyn trotskizem qaldьqtarь əle bьl osorđa Kamintirinda qamasavlьq jahap ađaplandьlar.

Kamintirinda „hul" tajpьlьş nəmənən qibarat.

— Ul kapital ildərendə xəđergə satsejal—dimakrattarqa ejərgən eşselərgə narьq birep jetkermevđən qibarat. Kamintirindaqь „hul" frazasьlar kapital ildərendəge eşsə lərgələ satsejal—dimakrattarqa qaraqan kevek totoş kuntьr həm faşis tip qarajđar. Ularđь rivəlytsejun jaqqa hejrəvđə ularđь kaparmtejələr jaqьna avđarьv kərəklektə inkar itələr. Bьl „hullьq" bigerəktə kammunis jəştər intirnatsejanalь (KIM) safьnda keslə kyrendə. KIM đeņ kyp kenə siksejələrə eşse jəştər arahьnda kypselektə yđ jaqьbьđqa əjləndərevgə bik əđ iqtibar ittelər.

Kamintirin bьl tajpьlьştarqa qarşь rəximheđ kərəşəp bik kyp tedəlmətəj „hul» həm uņ tajpьlьştarđь Kamintirin safьnan qьvđь. Bьlar inde satsejal—dimakrattar tirə henə hьjьnьp kamintirn həm SSSR qa qarşь qьrqa kərəş alьp baralar.

XVI nsь s'jez jaqьn kiləsəktə nindəj burьstarđь alqa qujđь! S'jez satsejal—dimakrattar jojondohondaqь eşselər arahьnda massavaj eştə kesəjtergə, ularđь əkerenləp rivəlytsejun julqa teşərə barьrqa ular arahьnda kypselektə avđarьrqa hər tərlə appartunizemqa qarşь rəximheđ kərəş alьp barьrqa, satsejal—dimakrat bigerəktə ularđьn „hul" qanatьna harşь qьrqa kərəşergə ularđьņ impirejalis həm faşisьqtarьn edləkheđ asa barьrqa kampartejələrđə bəlşəvikləşerevđe davam itterergə əşşelərđən səjəsi həm iqtisadi kərəştərendə kampartejələrqa məsteqil xərəkət itergə həm başqalarđan qibarət. Kamintirn bьl məhim həm Lininizem—markizemdə pradukitikəl bojomqa aşьrьvdan kilep sьqqan burьstarđь əlbittə his tajşanmaj eşkə aşьrьsaq.

M. BIKBULAT.

Hyrəttə: Fransejə batlьq satsejalise Albir Tumđьņ Rumi nəjənəņ xəđergə karale karьl menən dubьlьq əņgəmələre.

Өfə aktife XVI nsь s'jezd qararđarь turahьnda yđ hyđen əjtte.

(VKP (в) neņ XVI nsь s'jezdь jomqaqtarь turahьnda ip. Isəncurin daklatь bujьnsa sьqarьlqan qarar).

VKP (b) nьņ XVI nsь s'jezdь jomqaqtarь turahьnda ip. Isəncurindəņ daklatьn tьņlaqandьņ hunьnda partejənəņ Өfə qala aktifə VKP (b) s'jezdьnьņ qararđarьn totoşo həm tulьhь menən dərəđ taba.

I

VKP (b) neņ XVI nsь s'jezdь partejə giniral hьđьqьnьņ hunqь ike jьl esendəge jeņeştərenə jomqaq jahanь həm yđenьņ qararđarьnda partejə həm bətə eşsə sьjnьftьņ SSSR đaqь kapitalizem qaldьqtarьna bətə frunt bujlap, kiņ satsejalizem hezymə alьp barьv nigeđendə satsejalizem esən kiləsəktələ kərəş burьstarьn bildələnə.

S'jezd bətə donja xəlen „kapitalizemdeņ əđ—mədgenə stabilizatsejəhe aldala keslə rəveştə qaqşaj bara, impirjalizem sistimahьnьņ bətə qarşьlьqtarь qьrqьvlaşa bara, jaņь impirəjalislek huqьş qurqьnьsь yđə, bətə kapital dənjahьnda eşsə sьjnьf həm eşsən jalpьnьņ xəldərə nasariana bara, burzua—dimakrat dəvlətterə faşislaşa həm satsejal dimakrattar turanan tura eşse sьjnьftь bađьv qoralьna elenə bara" tip xaraktiristika birđə həm şul uq vaqьtta s'jezd „partejənəņ diqqəten SSSR đьņ qorqavьlьqьn, qьđьl ərmejə, hьv həm hava fluttarьnьņ kes həm huqьşsanlьqьn пьоqьtьvqa jynəltev eşse sьjnьftьņ həm bətə jarlь—urta xəlle krəđtejən jalpьhьnьņ bətə kesən şul julqa taqьla пьоqьraq mablizavat itev kərəklegen" kyrhətev menən bergə partejə aldьna kiləsəktələ „qatь həm qьrqьv rəveştə tьnьslьq, SSSR eşselərə həm eşsən jalpьhь menən kapital ildərendəge eşselər həm eşsən jalpьlar arahьnda tuqanlьq bəjləneşe həm tuqanlьq berđəmtəge" alьp barьv burьsьn qujđь.

II

XV nsə s'jezdan huņ ytkən dəver esendə SSSR eşse sьjnьftь satsejalizm ikanumikahь nigeđen qorov, avьl xuzalьqьn rikanstruksejələşterev həm unь kəlliktifləşterev burьstarьn ytəvgə jetə jaqьnlaştьrьvsь kiņ rəveştə satsejalizm təđəv tađmahь dəvrenə kilep kerđə həm şul nigeđđə ilebeđđə sьjnfi alqa barьş kilep sьqtь həm partejə totoş kalxuzqa kyskən təbəktərđə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərəv səjəsətenə kystə.

Partejənəņ XVI nsь s'jezqa ular menən kilep kergən uņьş tarь, yđenəņ jəjələvə jaqьnan bьqa tikləm kyrelməgən jaņь furmь aktiflьqtar; satsejalizm jarьşь həm udarlьqlьq, 25 menselərđeņ avьlqa paxutь həm eşselərđeņ VKP (b) safьna keslə aqьmьn ojoştorop, partejə eşse sьjnьf jalpьhьn ular əjlənhenə tuplaqan bik kyp qьjьnlьqtarđь alьp taşlav aşa əl geşelde.

Kəlliktifləşəv eşendə əlgəşelgən uņьştar nigeđendə partejə həm eşse sьjnьf yđđərenə avьlda miljunlaqan kalxuzsьlarđan torqan jaņь həm keslə arqa tajanьsь barlьqqa kiltərđelər.

Bьl qьjьnlьqtarđь partejə, sьjnfi doşman menən kərəş, kuntьr-rivəlytsejəsel trutskisьlar qaldьqtarь həm xəđergə mamintta təp qurqьnьs partejə safьnda kulaktьņ asьq aginturahь bulьp torovsь—uņ appartunizemgə qarşь kərəş, partejə safьndaqь kileşevselek, Linin julьna qarşьsьlьq həm tirbələvselektər menən kərəş eşendə jeņep sьqtь.

Eşselər sьjnfьn berləştergən, unьņ səjəsi aktiflьqьn həm mədəni yđeşen kytərgən xəldə təp uttь uņ qurqьnьsqa jynəltep ikə fruntta la kileşmeđlek kərəş alьp barqan xəldə partejə s'jezdьn — „satsejalizem tedəv julьnda kiləsəktələ bəlşəviktərsə bajavaj timptь tə'min itərgə, 5 jьllьqtьņ 4 jьlda ьsьn məqnəhe menən ytələven buldьrьrqa həm totoş kəlliktifləşəv nigeđendə Bətə Səvittər Sajuzь dəvmələndə kulaktь sьjnfi bulьv jaqьnan bətərəv səjəsəten tajşanmaj davam itterergə" tigən diriktifen ytər.

III

Bigerəktə, Başqortostan şaraitьnda partejə ojoşmalarьnьņ diqqətə milli tajpьlьştarqa, berense kiđəvđə - sьjnfi kərəş ajqanlь baş kytərgən vilikodirzavejə şavinislьqьna qarşь kərəş jaqьna jynəldereləргə tejeş.

Şul uq vaqьtta hunqь vaqьtta jənlənə barqan jerlə millətselek uklunь həm kuntьr rivəlytsejəsel qorbanqələjəfselekkə qarşь la kərəştə jomoşart mađqa kərək

Millətselek məs'ələhendə həm ikə fruntta həm ular menən kileşevsənlekkə qarşь kərəşendə Başqortostan partejə ojoşmahь Başqortostan xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejələşterev eşen bəlşəviktərsə bajavaj timp menən jьldamlatьrqa, şunьņ menən elek iđelgən millətterđə satsejalizemgə ьsьn məqnəhe menən ьlьqtьrьvđь tə'min itərgə tejeş.

Iņ məhim praktik saralarđan bьnda—jerle millət xalqьn prajьzvudstьvaqa ьlьqtьrьv, apparattь jerləleştərev həm milli rajundarđьņ kəlliktifləşevenə jarđam itev bulьrqa tejeş.

IV

XVI nsь s'jezd, bətə fruntь bujьnsa kiņ qolas menən satsejalizem hezymenəņ bajavaj pragrammahьn kyrhətte. Aktif, bətə ojoşmalarđь jalpьnь s'jezd qararđarьn praktik rəveştə bojomqa aşьrьv esən tuplavđa eştə bəlşəviklek timpь menən alqa jebərergə, bətə massavaj ojoşmalarđьņ həm bətənəs elek prafsajuzdarđьņ eştəren s'jezd tarafьnan alqa qujьlqan məs'ələlərđe atqarьvqa jaraqlьlandьrьp qajtanan teđergə saqьra.

Uņ appazitsejənəņ elekke lidьrđarь bulqan: Rьjkьf, Tumski həm Uglanьf iptəştərđeņ sьqьştarь qəniqətlənerlek tygel həm ularđьņ partejəgə qarşь uņ appartunislьq kərəştərə tulь təņqit itelmənə. Bigerəktə beđđeņ səjəsəteбеđđeņ təp məs'ələlərenə partejə aldьnda turь javap birevđən baş tartьvsь ip. Buxarindьņ qьlьqь jaraj torqan tygel.

Aktif, uņ appazitsejənəņ elekkə jetəkselərenən, ularđьņ partejə giniral hьđьqьna birelgənlektəren qəmələ kyrhətevđəren talap itə həm s'jezdьn—uņ appartunislьq qaraşь VKP (b) safьnda bulьvsьlьq menən bergə hьjьşmaj, tigən qararьn ber kyņeldən aqtaj həm ojoşmalarđь hər ikə fruntta həm hər tərlə appartunislьq menən kileşevsənlektərgə qarşь kiləsəktələ kileşmeđlek kərəş alьp barьvqa saqьra.

— Bətə partejənəņ XVI nsь s'jezd tarafьnan hajlanьp qaldьrьlqan, başьnda ip. Stalin torqan, kəlliktif jetəksə—Yđək Kəmitət əjlənəhenə bəlşəviktərsə tuplanьv—uņdarđьņ yđđərenən Kəpitylənlek pragrammalarь menən jaņь sьqьş jahavđarьna qarşь iņ jaqşь garantejə bulasaq.

Vulga bujьnda xaladilnik (tatarьstan)

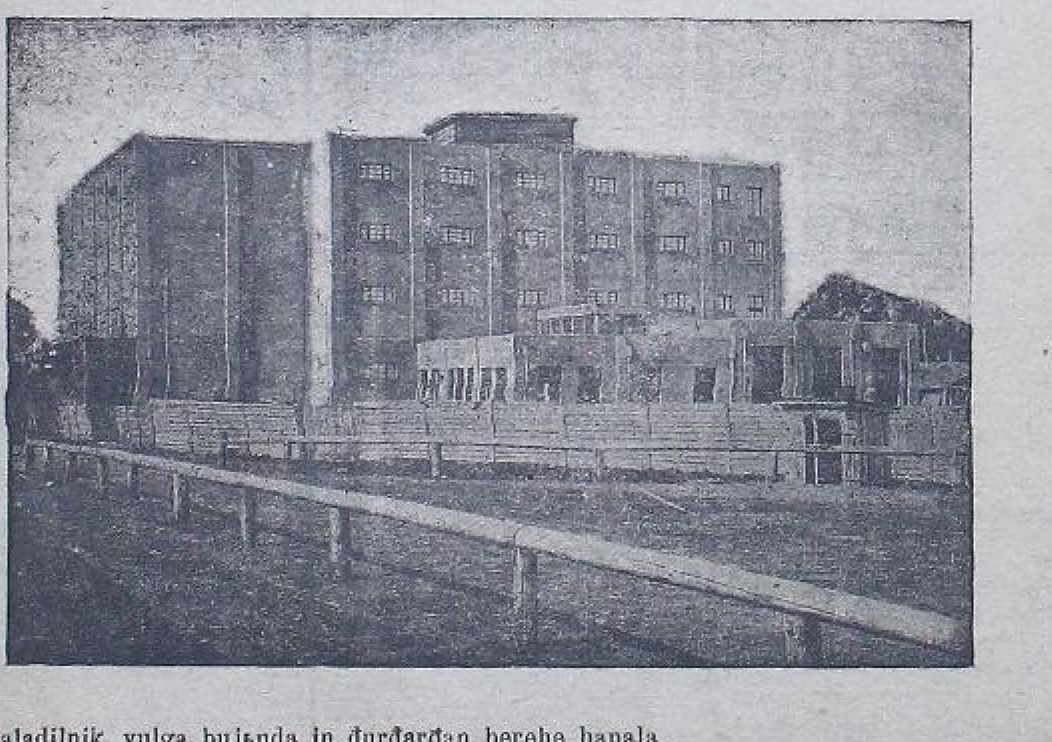

Xaladilnik vulga bujьnda iņ đurđarđan berehe hanala.

Qazanda jaņь halьnqan tramvaj julь.

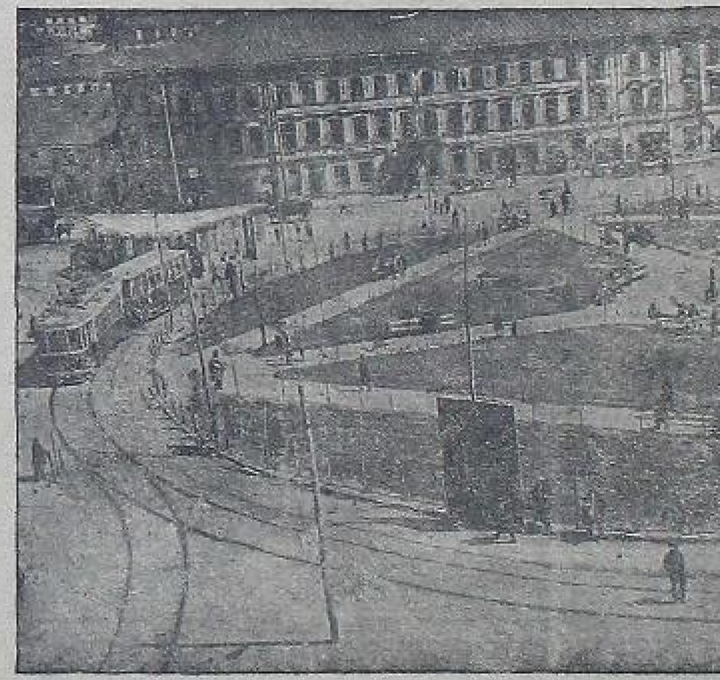

Qala urtahьnda jaņь halьnqan tyņərək tramvaj julь.

Avьl səvittəren jənlənderev həm пьоqьtьv turahьnda nəvbəttə torqan burьstar

Jarlь həm urta xəlle kerəđtejən xuzalьqtarь kymərtələp kalliktifləşə başlav həm partejə menən səvit xəkymətə bətə avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev turahьnda qətqi jul totov ajqanlь avьl səvittərenəņ palazinejəhe yđgərtələp ularqa partejənьņ şul nəvbəttəge planьn ytkərevđə avьlqa iņ jaqьndan torop jetəkselek itev jəkmətelgəjne. Şul ajqanlь avьl səvittərenəņ avьlda pralitarьjat diktaturahь urgьnь həm satsejalizem xuzalьqьna kysev eşenə jetəksə bulьv jaqьnan əhəmejətə bik yđərgə, şuqa qarap sastaftarь bik jaqşьrtьlьrqa, eştərə jaņьsa qujьlьrqa tejeşle ine.

Ləkin Başqortostanda hunqь vaqьttarđa avьl səvittərenəņ xəl həm eştəren tikşərevđər ularđьņ hamanda avьldь satsejalizem nigeđenə kyserevgə arganizatьr həm jetəksə hanalьrlьq xəlgə jeteşmevđəren yđ eştəren nəvbəttəge đur səjəsi həm xuzalьq burьstarьn atqarьv julьna qujmaqanlьqtarьn kyrhətə.

Međələn: ular kəlliktifləşev eşen пьqьtьvqa həm kiņəjtevgə jađqь səsevđe ojoştorovqa tejeşlə rəveştə jetəkselek itə almanьlar, bьl məs'ələlərđə eşsəndərđeņ aktiflьqьnьņ başьnda tora almanlьar, xatta kypselege kalxuz tormoşon ojoştorov—xuzalьq jaqьnan пьqьtьv eşenə qatьşmaj bətənləj sittə qaldьlar, kalxuzdarđьņ eştərə turahьnda daklat tьņlamajđar, ularđьņ ojoşov—eş plandarьn qaramajđar. avьl səvittərə menən kalxuz pravlinejəlarь arahьnda eştə dərəđ mənəsəbət juq, hər berehenəņ eşenə qьđьlьp, xatta urьn-urьn kalxuz prablinejəlarь avьl səvitenəņ eşen yđ qulьna bađьp alьv—ydləşterevđər kyrelə.

Avьl səvittərenəņ bьlaj tybənlənep, eştən sittə qalьvьnda juqarьraq ojoşma həm məəssəsələrđeņ də qəjebə bar. Ular avьl səvittərenə ođta jetəkselek itə almaqandar, ularđьņ jebərgən jəki bildələgən hər tərlə vəkildərə tərlə jəmqəət ojoşmalarь, kəmisejə həm trujkalar avьlda yđđərə tulь xuz bulьp avьl səvittrenə jarđamsь həm jetəksə bulahь urьnda ularđь bətənləj sitkə tibərəp taşlaqandar.

Avьl səvittərendələ qədəttə rəis menən sikritar genə eşləp səvit aqzalarьnьņ kybəhe həm avьl aktifь səvit eşenə jegelməj, ьlьqtьrьlmaj jarlь batraktər menən eşləv qəniqətlənerlek tygel, massьvьj eş alьp barьlьv təp mitьdqa əjlənməgən jomoşaq ytkərelə, kyp avьldarđa batrak—jarlь gruppalarь la təđəlməgən, bətə səsev, aşlьq jьjьv, kəlliktifləşev həm başqa eştərđə qarav mərkəzə bulьrqa tejeşlə siksejələr həm prajьzvudstьva kəņəşmələrə urьn—urьn bətənləj juq, bulqan avьldarđala kybəhensə eşləməjđər.

Avьlda uđqan apparat tađartьv həm səvittərđeņ eşen tikşərev atcut kampanejəlarьnan da avьl səvittəren пьqьtьv, eştəren jənlənderev həm kiņəjtev julьnda fajđalanьlmaqan.

Avьl səvittərenəņ eşə planhьđ alьp barьla neut həm infarmatsejə eştərə bik tybən tora eşselər sastafь bik jьş alьşьnьp torop, kybəhensə bьl eş tejeşlə qaqidələr kyđətelməj atministratif tərtiptə eşlənə. Avьl səvittərə eşselərenəņ matdi tə'mindərə tybən bulьv, şul ajqanlь eşkə jaqşь beləmlə eşselər ьlьqtьrьp bulmavđa eşkə đur uņajhьđlьq kiltərə.

Başqortostan yđək başqarmahь bьna şul xəldərđə iđkə alьp avьl səvittəren пьqьtьv ularđьņ eş jəkmətkə həm mitьdtarьn jaņьsa qujьv həm jənlənderev julьnda bajtaq kankrit qarardar sьqarđь.

Bьl qararđьņ iņ əhəmejətle punkttarь bьlar:

—1) Jerlə—başqarmalar avьl səvittəren—ularđьņ avьldь satsejalizem nigeđenə kyserev turahьndaqь burьstarь menən kiņ tulь tanьştьrьrqa tejeştər.

—2) Iņ jaqьnqь vaqьtqa avьl səvittərenə oşo kankrit burьstarđь jəkmətergə:

a) səsev kampanjəhь plarьn tulь bojomqa aşьrьv.

b) Jadqь səsev kampanejəhьnda həm kalliktifləşterevđə bulqan bətə xatalarđь bik tiđ həm qatqi rəveştə təđətev.

v) Kəlliktifləşevđə kyrelgən uņьştarđь пьqьtьv turahьnda kankərit saralar kyrev, partejə menən səvit vlasьnьņ urta xəllelər turahьndaqь səjəsətə menən пьq tanьşьp, unь his tajpьlьşhьđ bojomqa uşьrьv, jarlь həm urta xəllelərđe tulь ireklelek nigeđendə kalxuzdarqa həm tərlə prajьzvudstьva berektərenə ьlьqtьrьv esən kiņəjtev.

g) Urazaj jьjьştьrьv, kəđgə səsevđe kiņəjtev həm uņьş kytərev turahьndaqь saralarđь ytkərevgə kankərit plan təđəv.

d) Bətə avьl səvittərendə lə batrak—jarlь gruppalarьn ojoştorop ularđьņ eşen ojoştorov, qatьn—qьđ arahьnda eştə kesəjtev, kulakqa qarşь kərəşkə həm ulardь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərəv eşenə jetəkselek itev.

j) Kalxьzdarqa jetəkselektə kesəjtep, ularđьņ eştərə turahьnda daklat həm atcuttar tьņlav, eş plandarьn qarap, ularđь avьl səvitenəņ avьl xuzalьqьn alqa jebərev turahьndaqь burьs həm plandarь menən bəjləv; kalxuzdarđьņ juqarьnan alqan diriktiftərđə bojomqa aşьrьvđarьn tikşərep, barlap torop, bьl turala bulqan kəmselektərə təđəttərev saralarьn kyrev.

z) Hər ber avьl səvitendə berekkən apiratif xuzalьq eşə planь təđəlergə tejeşlə.

z) Narkamfin menən kantun başqarmalarьna jaņь bydzit jьlьnan başlap, bətə avьl səvittərendə avьl bydzitə kerətev planьn təđərgə quşarqa. Avьl səvitə rəis həm sikritərđərenəņ eş xaqьn şul avьldarđa bulqan xuzalьq—kapiratif eşselərenəņ urtasa xeđmət xaqtarь dərəsəhenə jetkərev saralarьn kyrergə.

k) RKI xalq kamisarlьqьna avьl səvittəren xəkəm—administratif mə'əssələrđeņ endəmələren (pavistkalarьn) jebərev—tapşьrьv eştərđən buşatьv turahьnda saralar təđərgə quşarqa. Avьl səvittəren xəkəm həm administratif mə'əssəsələrđeņ qarar həm xəkəmdəren başqarьv burьsьnan qotqarьv saralarьn kyrergə.

l) 30—31 nsə jьlda bətə ere avьl səvittərə menən tilifun julь əđtəndə bulqan avьl səvittəren tilifunlaştьrьp mərkəzdər menən totaştьrьv həm radejəlaştьrьv avьl xat taşьvsьlar seltəren kiņəjtev saralarьn kyrergə.

m) Başsavnarkumqa avьl səvittərə esən jaņь binalar halьp, qorov eşenə kərəşergə, jaņь jьldan başlap bydzitkə bьqa kərəklə summalarđь kerətergə quşarqa.

n) Bətə avьl səvitə rəis həm sikritərđəren maxsus urьstarđa qajtanan əđərləp sьqarьrqa.

p) Avьl səvittərə ergəhendəge kəmisejələr seltərən qarap sьqьp, eştərən tejeşlə siksejələrgə tapşьrьv iđəbenə ularđьņ handarьn kəmetergə.

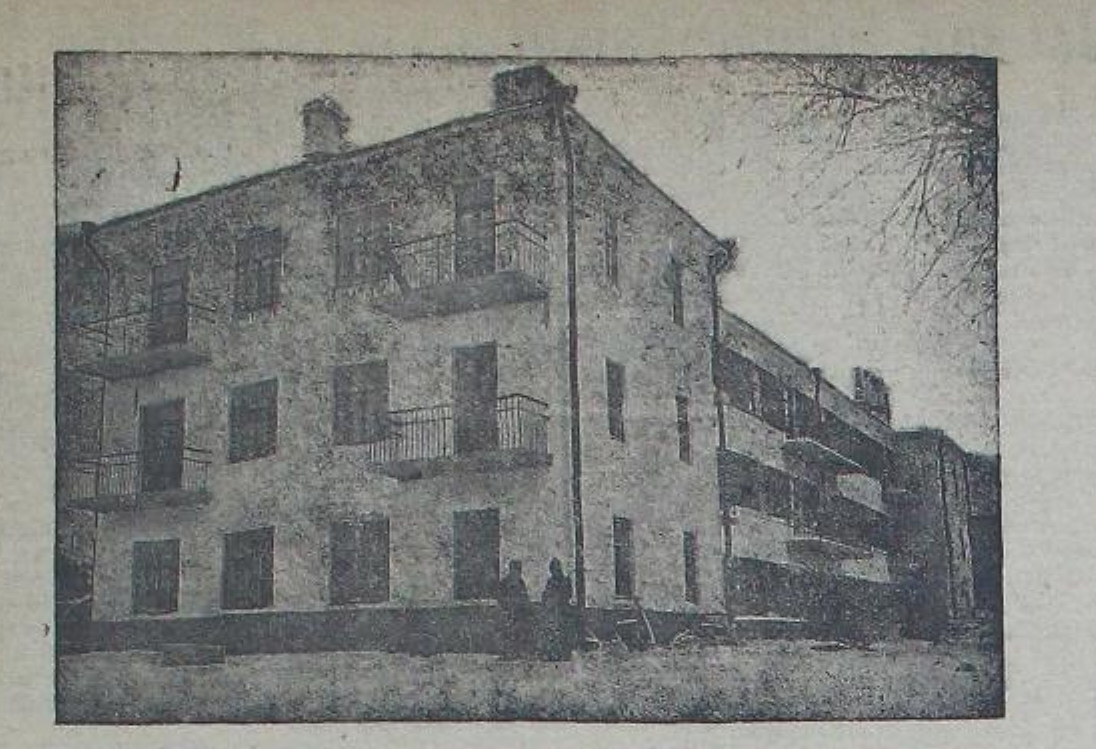

Qazanda jaŋь torlaqtar tədələşə.

Tatarstan Jəmhyrejəte tədələv həm təvge kəndər

1920 nse jьl 5 nse majda RSFSR yđək Başqarma Kəmitəte həm xalq kamisarlьqь Səvite tarafьnan Tatarstan Jəmhyrejəte tədəv turahьnda dikrit iqlan itelə. 27 nse majda tatar Rivkumь tədəldə, ə 1920 nse jьl ejjyndə, betə əşsə ojoşmalarь vəkildərenen qatnaşь menən jəhalqan tantanalь ultarьştь elekke Qazan gubirnahьnьq Başqarma Kəmitətə vəlastь Aftanumьjalь Tatar Satsial Səvittər Jəmhyrejətenen Rivkumь qulьna tapşrьlь. Şul rəveşsə Aftanumejalь furmahь tatar—başqort Jəmhyrejəte turmahьnda tygel bəlki bьl ike xalqqa ajrьm ike jəmhyrejət furmahьnda xəl itelə.

Dəylət statistikahьnьn 1924 nse jьlqь məəlymattarьna qaraqanda, Tatarstan jəmhyrejəte sastafьna ingən tirritoryrejəlo barьhь 2891799 kese bulьp, bьl han betə SSSR daqь xalьq hanьnьq 1/35 eləşe tiklem bula. Tatarstan jəmhyrejətendə torovsьlardьn kybərəgə (2 pr. han jəqьnan 2659361 kese) avьl xalqьnan qьbarat. Səhərdərdə torovsьlar betə xalqьtan barь 8 pr. joki 232438 kese genə. Tatarstan jəmhyrejətenen millət jaqьnan sastafь tybəngesə: tatardar—51,1 pr. Urьstar—40,9 pr. svvastar—4,7 pr. mardьvalar 1,3 pr. aralarь başqalar 0,9%, maridar 0,5%.

Tatarstan jəmhyrejəte tədelgən vaqьtta ələ Səvittər ilendə tьnьslьq urnaşmaqan: Pylşa həm Vrangil frunttarьnda qatь huqьştar bara, imperejalistar həm grazdandar huqьştarь kilergən avьrlьqtar arqahьnda Səvit ilenen xuzalьq jaqь sikkə nasar xəlgə kilgən ine. Şuqь kyrə janь tədelgən Tatarstan jəmhyrejətenə lə avьr şarttar esəndə eşkə kereşergə tura kilde. Tatarstan jəmhyrejəte tədələvdən ikense jьlьnda betə il bujьnsa, şul ihəptən Tatarstan jəmhyrejətenə lə kilgən qot osqos aslьq bьl avьr şarttarь taqьla avьrajttь. Imperjalistar huqьşь intirvinsejə həm aq gvardejahenen jadamь menən həzym həm aslьq haləkəttərə—bьlar barьhь lə birgə qışqьlap Tatarstan jəmhyrejətenen xalьq xuzalьqьn dur udar birdələr.

Tatarstandьn avьl xuzalьqь lə avьr həlgənlek xələne kilgən ine. 1922 nse jьlda qьsьm həm haban aşlьqь əştəndəqь jer 1031765 dəsitinəgə təşte. Şul rəveşsə, aşlьq sasalgan jergən kyləmə 1916 nsь jьl qa 59 disetinə aşlьq sasalgan jer qana bulqan. 1920 nse jьlda jed jəngə [illegible] kyp kəmegən ine), 1922 nse jьlda ul barь 38,7 disetinə tura kilə ine. Şunьq menən berlek malşlьq tavar hanь la bik nьq kəmene. Əş xajvandarь 486507 baştan 230671 başqa qaldь: ere məgədlə xajvandarь 549000 baştan 285000 başqa qaldь. Timak, 50 % qa jaqьn kəmegən bula. Vaq maldardьn kəmevə tavь la durtraq kylom anьq. Məhalən, barьqtar hanь 4 mertəbə, dunqьđđar—8 mertəbə kəmenelər.

Aşlьq unьşь qədəttən tьş teşte. 1921 nsə jьlda arьş unьşь barь 4 % buldь. Dimək, bьl jьlda arьş 1891 nse jьl qьsьqьndaqь unьşqa qaraqanda 7 tapqьr kəm unьş birgən bula. Absalyt sьjfrdar menən alqanda, 1921nse jьlda arьş disetinəhenə 2 bot, həlo 1,3 bot unьş birdə.

Bьl jьlda Tatarstandьn betə ikməki pradukseje 1909 nsь jьl pradukseje hanь 8,9 %, 1920 nse jьlqьnьn 20 % tiklemgəna bula, ə 1920 nse jьl jdə lə bit əle aşlьq unьmaqan jьldan iħəplenə.

Tatarstandьn pramişlinnьsьnьn nindəj avьr vaqьttar ytkərgən jьnan qьnalə bik asьq angьlarqa memkin: joton təkandar həm pravađqьlar 1914 nse jьlqьsь eşlev huqьşqa tiklemdən 71 % tiro—kyn eşe 87 % təşte. Tatarstan pramişlenьsьnьn bьl krizese 1924 nse jьlda jьşqa dəvam itte.

1 nse Avqъs kenən

Ytkərev turahьnda betə kantun, jort kəmitəttərenə, jəcəjkələrgə, səvit, prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarь fraksejələrenə, VKP (b) neŋ əlkə kəmitətenən

Asьq xat.

Kammunistar Internatsejanalenьn 6 nsь kungьrьs həm X nsь plinumь 1 nse Avqьs kenen betə donja pralitarejatьnьn [illegible]

Kammunistar internatsejanalenьn 6 nsь kungьrьsь həm partejenəq 16 nsь s'jezdь ydərenən qarardarьnda [illegible]

[illegible]

ren taqьla nьqьraq mablizavajt itev kərəklekte kyrhetə.

Başqortostan partejə ojoşmalarьnьq burьsь: partejenəq 16 nsь s'jezdьnь—kapitalistar tarafьnan [illegible]

Kankritlap əjtkəndə eş tybəndəgelərdən bəjlənergə tejəş.

1) Kantkumdar, jortkum həm jəcəjkələrdən başlap betə ojoşmalarьna Avqьs kenen ytkərev esen partejə, praf ajuz, kamsamul, Aso-avejaxim, MUPR ojoşmalarьnьnь vəkildərenən torqan kəmisejə tədərgə, [illegible]

2) Kamsamul ojoşmalarь 1 nse avqьs kenen ytkərevdə bik aktif qatnaşьv tejeştər. VLKSM yđək kəmitətenen [illegible]

3) MUPR ojoşmalarь bujьnsa—[illegible] bystər əħtənən şiflьq eşen həm ularđьŋ qailələrenə jarđam eşen kesəjtev bьnьŋ əsən maxsus jarđam jьjnav ojoştorov.

4) Prafsajuzdarđьŋ kiŋ jьjьlьştarьnda beđđeŋ satsejalizem xuzalьq tədələşə dəvmələndəge əlgəşəvđərebeđgə, prajьz vudstьva planьn ytəv əsən əđerlegəb-đgə smutьr ytkərev, satsejalizem jarьşь dugьvьrđarьn həm eşsələrđeŋ udar brigadalarь eşenə alьnьvđarьn tikşerev.

Prafsajuzdarđьŋ 1 nse avqьs kenen ytkərev həm uqa əđerlek kyrev julьndaqь betə eştərə Ptafintirendeŋ 10 jьllьqьn ytkərev, həm unьŋ 6 nsь kungьrььna əđerlek alьp barьv kampanjahь menən bəjlənergə, bəjnəlmiləl praf—xərəkəttəgə rifarmislьq menən kərəş həm pralitarejattьŋ sьjnfi kərəşendə rivəlytsejəsel prafsajuzdarđьŋ əhəmejəttərə jaqtьrьtьlьrqa tejeşlə.

5) Aso-avjaxim ojoşmalarь 1 nse avqьs kenen ytkərevđə OKDVA nьŋ jьllьqь menən bəjlərgə, jəmqejətkə jaŋь aqzalar ьlьqtьrьrqa, eşsən jalpь arahьnda bajavaj əđerlek eşen kesəjtergə, il qurqavsьlьqьn nьqьtьv əsən sridstьvalar tuplavđь ojoştororqa, yđ eştəren kalxuz həm safxuzdarqa kyserergə, huqьş beleme əjrənev tygərəktərenen, qəskəri ucaskьlarđьŋ eştəren tikşerergə, Qьđьl Ərmejə cəstre menən bəjləneştə kesəjtergə tejeştər.

6) a) Betə pridprejətejələr, safxuz, kalxuzdar, me'əssəsələr, qəskəri cəstər həm avьldarđa 1 nse avqьsqa tiklem—impirejalistьq huqьşьna 16 jьl tulьv, bəjnəlmiləl əxləv, bəjnəlmiləl pralitarejat berđəmlegə həm xəđergə dəverđə beđđeŋ burьstьrьbьđđь (VKP (b) neŋ 16 nsь s'jezdь qarardarьnda kyrhətelgənsə teşenderevgə) baqьşlap, jalpьnьŋ kiŋ qatnaşlьqь menən kisələr həm mitingьlar ytkərergə;

b) 1 nse avqьs kenendə massavaj dimanstratsejələr ytkərməj bəlki betə bulqan kluptarda, jəjge baqsalarđa, kyltura bazalarьnda aso-avjaximdьŋ huqьş əđerlegə dəvmələndə əlgəşəvđəren kyrhətkən insinirufkь həm dimanstratsejələr ytkərergə. Lagirđar, zavьttar həm kalxuzdarqa Qьđьl ərmejəstər, eşsələr həm kalxuzsьlarđьŋ ber — berđərenə barьvđarьn ojoştororqa.

v) Fizkyltura ojoşmalarь 1 nse avqьs kenendə massavaj eşte alqa jebərergə; Bьl kendeŋ kankrit eşə alimpejadalar həm fizkylturanьŋ massavaj kyreneştəren ojoştorovđan torurqa tejeş.

7) Ytkərelgən eş turahьnda VKP (b) əlkə kəmitətenə jađma infarmatsejə birergə.

Fajđalanьv əsən tybəndəge llitiraturalar TƏQDIM ITELƏ:

Stalin iptəşteŋ 16 nsь s'jezdqa VKP (b) yđək kəmitəte is menən jahaqan xisap daklatь həm şul ajqanlь sьqarьlqan qarar; („Başqortostan" gəzitəneŋ 151 dən 158 gə, tiklem bulqan handarьnda)

VKP (b) neŋ XVI nsь s'jezьnda ip. Mulьtьf daklatь həm oşo ajqanlь sьqarьlqan qarar;

Kamintirindeŋ 6 nsь kungьrьь həm X nsь pliuumь qarardarь;

Bəjnəlmiləl əxvəl turahьnda ip. Varaşilьf daklatь.

Braşuralar: „Bəjnəlmiləl qьđьl kən"—Ytkeş əđərə.

„Huqьştan—Huqьşqa" MUPR yđək kəmitəte nəşrə.

Varaşilьftьŋ VKP (b) neŋ 16 nsь s'jezьda sьqьp hejləgən hyđđərə.

Hunqь səqəttə

LUNDЬN. Hindostandьŋ Bumbaj qalahьnda iqtisadi krizis ajqanlь 1 nse avqьsta 14 fabrik jabьlьp taqьla 40 meŋ eşsə eşhed qalasaq.

VINA. bolqarejənəŋ təməke sənəqəte mərkəzə bulqan Plavdif qalahьnda təməke fabriktarьnda 5 meŋ eşsə eş taşlanь; palitsejə bьlarđьŋ bajtaqьn qulqa aldь. Zabastufkaqa səbəp,—eşsələrđeŋ xeđmət xaqь kəmətelep, eş vaqьtь ođonajtьlьvqa riza bulmavь.

HILSINGЬFURS. Eske eştər ministerə kammunistarqa hajlav kampanjahьna qatьşьv həm hajlav aldь jьjьlьşь jьjьvđь tьjđь.

LUNDЬN. Şatlandejələ burzьvazio matbuqat kantr agints tьvahь Angelejə kampartejəhь urgьnьn hatьv—taratьvđan baş tarttь.

KUVNO. Litva tiligraf agintstьvahьnьŋ hyđenə kyrə Pylşə xəkymətə jəjge manivьrđarqa qatьşqьn qəskərđərđə Litva sigenə tuplaj.

AFINA. Rumanejənəŋ Buxarist qalahьnda Rumanejə, Teşlək Slavie həm Vingorejə məmləkəttərenəŋ jer həm avьl xuzalьqь məs'ələhe kənfirinsejəhe asьla. Bьlar jer məs'ələhe həm avьl x. praduksejəhe hatьv səjəsəten movafiqlaştьrьp, bađarđarđь byleşəp, qьrqьvlaşqan iqtisadi krizis vaqьtьnda yđ ara kankurinsejənə beterergə teləjđər. Bьlar arahьnda avьl xuzalьqь berege tədələv Balqan məmləkəttərenəŋ s ə v i ttərgə qarşь berləşəvđərenə iqtisadi niged tədəv menkin.

VAŞINGTUN. Quşma Amirika sinatь Lundunda bulqan fluttar kənfirinsejəhendə tədəlgən dugьvьrđь rađlanь.

Japunejəla tajfun zьjanь.

TUKJU. Japunejəla bulqan huqь tajđundan (davьldan) Kejuşu utravьna kilgən zьjan 95 miljun humqa tula.

Ka'unejələrgə qarşь berek.

PARIZ. Fransejə matbuqatь bəjnəlmiləl paliss tədəv həm kalunejə məmləkəttərenə qarşь berləşəp kərəşəv məs'ələhen tikşerə. Uŋ gəzittər betə impirejalis məmləkəttər berləşep urtaq razvitkь xeđmətə ojoştorьvđь, kalunejələrđə baş kytərovgə ьntьlьvđarđь baħьv əsən bəjnəlmiləl ərmejə tədəp hər ber massьvьj rivəlytsejun sьqьştь şunda uq baħьvđь talap itələr.

PARIZ. Tənjaq Fransejəla tikstil sənəqəte mərkəzə bulqan Rubi qalahьnda 12 meŋ eşsə jaŋь satsejal—straxavanejə zakunьna qarşь dimanstratsejə jahanь. Eşsələr rifarmistarđьn ььqьşьn hьđqьrьp qarşь alьp bəjtergə irek birmənelər, hul prafsajuzdar jetəksələren bik qьđьv alqьşlap qarşь aldьlar.

Satsejal—dimakrat qala başlьqtarьnьŋ saqrьvь bujьnsa majdanqa palisa kilep, s.—diakrat gvardejəhe menən berləşəp hul prafsajvz jetəkseləreŋən 4 keşene qulqa aldьlar.

SSSR Yđək Başqarma Kəmitəte həm Xalq kamisarđarь səvitenəŋ qarardarь

„Biş jьllьqtь dyrt jьlda“

Zajьmьn taratьv turahьnda.

SSSRđьŋ Yđək Başqarma Kəmitəte həm Xalьq Kamisarđarь Səvite qarar itə:

1. Eskə dəvlət zajьmьn tybəndəge nigeđđərđə sьqarьvqa:

2. Zajьm, sajuzdьŋ zajьmdarь kenəgəhenə: „biş jьllьqtь dyrt jьlda" dəvlət əskə otoşlo zajьmь tip inderelə.

3. Zajьm biş jьllьq plan bujьnsa SSSR xalq xuzalьqьnьŋ satsejalizem tədələşə finanьь malejə jaqьnan tə'min itə torqan berđən ber zajьm.

4. Zajьm ike tapqьr sьqarьla. Berhe pratsintlь otoş menən sьqarьla. Bьl sьqarьlqan abligatsejələr bujьnsa, daxuttьŋ ber ələşə pratsint rəveşendə, qaj ber ələşə otoştar rəveşendə tyləne. Ikensehe, pratsinthьđ otoşlo zajьm bulьp sьqarьla. Bьl sьqarьlqan zajьm abligatsejələr bujьnsa betə daxut otoştar rəveşendə tylənə.

5. Indysterejalizatsejə zajьmь abligatsejahь həm kerəħtəjən xuzalьqьn nьqьtьv zajьmь abligatsejahьna almaştьrьv əsən „biş jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmь abligatsejahь qəmymi summaqa 500 humlьq sьqarьla SSSR malejə xalq kamisarlьqь bьl summa zajьm totovsьlarqa jaraqlь rəveştə pratsintlь otoşlo həm pratsinthьđ otoşlo itep bildələj 1930, 1931, 1932 nse jьldarđa urьnlaştьrьv əsən sьqarьlasaq zajьmdarđьŋ summahь hər vaqьt SSSR xalq kamisarđarь şurahьnьŋ qararь menən genə bildələj.

Pratsintlь həm pratsinthьđ otoşlo qa bylengər zajьmdarđьŋ qəmymi summahь, SSSR malejə xalq kamisarlьqь zajьmdar urnlaştьrьlьp betə jəkyne xəl itkəndən hunьnda qьna SSSR xalq kamisarđarь şurahь həm yđək Barqarma Kəmitətenəŋ ajrьm qarardarь bujьnsa bildələnə.

6. Zajьm, 1930 nsь jьldьŋ 1 nse dikəberənən 1940 nsь jьldьŋ 1 nse dikəberenəsə un jьl sьruk menən sьqarьla,

7. Zajьm bylenə həm bylenməj torqan 50 lək abligatsejalar rəveşendə sьqarьla.

Bylenə torqan abligatsejalar əs tərlə bulalar.

A—hər ber abligatsejə 25 r humlьq ike abligatsejaqa bylengən bula.

b—Hər ber abligatsejə 5 r humlьq 10 ələşkə bylengən bula.

v—Hər ber abligatsejə 2hum 50 şər tinlek 20 tigeđ ələşkə bylengən bula.

Bylengən abligatsejalarđьŋ hər ber ələşə ber yk numir menən nymirlanьp yđ başьna ajrьm jərtələ.

Bylengən abligatsejəđьŋ ələştərə: sьqqan otoştarđьŋ jartь, undan ber, jegermenən ber ələştərenə ejə bulьrqa xaqlь jahaj. Ə pratsintlь otoşlo zajьmdarđьŋ betə abligatsejəhь jəki unьŋ ələştərə pratsinttan kilgən daxut menən fajđalanьr qa la məmkinlək birə.

8—Hər ike zajьm 50 şər miljun humlь rəzrəttərgə bylenə.

Hər ber rəzrət 100,000 sirjaqa hər sirja uuar abligatsejaqa bylenə.

9—Pratsintlь otoşlo abligatsejələr bujьnsa jьlqa 6 % iħəplənə. Pratsinttarđь tyləv jьlqa ber mərtəbə ytələ.

Hər jьldьŋ berensə dikəberenən, 1930 jьldan başlap.

10—6 nsь bylektə kyrhətelgənsə 10 jьl esendə hər ber sьqarьlqan zajьm 37 tiraz ujnala. Hər jьl dyrt tirazdan hunqь jьldь iħəpkə almaqanda senki hunqь jьlda ike tiraz ujnala.

11—Hər ber sьqarьlqan zajьm əsən ike jed meŋ hum həm 500 jeđ humlьq otoştar bildələnə. Hər ber sьqarьlьvđaqь otoştar ajrьm tablitsa menən kyrhətelə. Tiđ kəndə bьl tablitsa baħьlasaq.

12— Otoş ber mərtəbə sьqqan abligatsejanьŋ otoşo əħtə ytələp kilgən naritsatelni xaqь tylənev hunьnda kiləsəktəge otoş tirazlarьnan teşerelə.

Otoşlo abligatsejalar prasintlь la bulhalar tirazdarь ujnalьv kenenəsə bulqan pratsinttarь tylənep tiraz hunьnan prasinttarь artmaj. Abligatsejə xaqь həm tiraz kenenəsə yħkən % ь tylənə.

13— Otoş sьqьp tirazdarь ujnalьvđan başqa, zajьmdar 5 tapqьr jaŋьnan kire hatьp a'ьnьp juq itələlər. 5 tapqьr kire alьnьv tirazь bula. Kire alьnьv tirazь jьlqa ber mərtəbə 1936 nsь jьldan başlap SSSR malejə xalq kamisarlьqьnьŋ kyrhətkən ьrugь bujьnsa hər jьldьŋ 1 dikəberenən də qalmaj ytkərelə. Ikense aldьnqь tiraz hər ber rəzrətə 13,000 r sirjalь hunqь ike tirazda hər ber rəzrətə 26,000 sirjalь zajьmdar kire alьna.

14—Kire alьv tirazьna eləkkən abligatsejalarđь totovsьqa şul jьldьŋ 1 nse dikəberenən başlap abligatsejə xaqь tylənelə. Şul məldən başlap prasint həm otoş tuq'atьla.

Kire alьnьv tirazьna elekkən abligatsejalar kiləhe tirazdarđa qatnaşmajđar.

15—Zajьmdar urьnlaştьrьv tərtiptərə otoş tirazь həm kire alьv tirazь sьruktarь SSSR malejə xalq kamisarlьqь qararь menən bula.

16—Zajьm abligatsejəhь, unьŋ kilere, daxutь şul jəmlənən otoştarь həm başqa zajьmqa bəjləngən eştər dəvlət həm jəməqət ojoşmalarь tarafьnan halьna torqan betə naluktarđan qotqarьla.

17—Zajьmdar katigurejələrgə bylenevđən elek, abligatsejə totovsьlar unь yđək kəmitətteŋ 1930—jьl 22 fivralьndaqь qararь bujьnsa hata həm zaklatqa hala alalar. SSSR xalq kamisarđarь şurahьnьŋ 1930—jьl 12—hanlь zakunьnьŋ 139 bitendə kyrhətelgənsə: zajьm abligatsejələrđь hatьv, zaklatqa halьv həm biş jьllьqtь dyrt jьlda zajьmьna almaştьrьv əsən eşsəndergə məmkinlek birev.

18—Zajьm abligatsejələrь dəvlət ьstafkahь (xaq qujьvь) menən qabul qьlьna. Malejə xalq kamisarlьqь qararь menən şulaj uq kisektərelgən aksiz həm TAMUZ PUŞLINALARЬ kurьsь bujьnsa la tyləvgə məmkinlek bar,

19—Dəvlət, şul jəmlənən kammuna imuşьstьvalarьnьŋ arindatьrđarьna jer, urman ncaskalarь həm pramişlinnьst pridprejətejələrə həm başqalarqa arindь dugьvьrđarьn malejə xalq kamisarlьqь qarar itkən kurьs bujьnsa tə'min əsən abligatsejələr inderəv xoqugь birelə.

20—Tirazь sьqqan abligatsejələrđьŋ ytələ kilgən naritsatelni xaqьn (12—13 də kyrhətelgənsə otoştar II—də şulaj uq otoş menən tylənə torqan % daxutьn otoşto jəki kire qajtarьp birev pagaşinejə tirazь ujnalqan kəndən başlap 10 jьlqasa alьrqa məmkin. Sьruktarь ytkən kupundarđь tyləv 9—də kupundьŋ sьrugь sьqqan kəndən başlap 10 jьlqa məmkin.

Oşo kyrhətelgən sьruk ytkəndeŋ hunьnda, zajьm abligatsejəhьn həmdə kupun totovsьlar tejeşle summanь ala almajđar.

21—Qala, avьl həm pasjulka səvittərə bydzətenə oşo tirelə taralqan zajьmdьŋ 10 % ь inə. Əgerđə yđenə ajrьm avьl bydzəttərebulmaj torqanurьn bulħa bьl iħəplengən % rajun bydzətenə inə.

Zajьmdan urьndaqь bydzətkə birelgən summanь ajrьm tədələp barь xuzalьq həm kyltura kərəktərenə totola. Bьl funttarđan fajđalanьv tərtiptərə sajuz jəmhyrejəttərenəŋ zakundьrь menən bildələnə.

Iħkərmə: K. K· şular jəmləhenən A.G.P.У. həm E. K.S. kevək pridprejətejələrgə taratьlqan zajьmdarđьŋ summahьnan alьnqan aqsa, R. K. unьŋ xuzalьq həm kyltura kərəktərenə totola.

Toq—qaptar əđerləvgə

Iqtisarđь kesəjtergə kərək.

Ikmək jьjьv kampanejəhьna kyp vaqьt qalmanь. Kampanejənə uŋьşlь ytkərev əsən aldan uq jaqşь əđerlek kyrev şart. Uđqan jьlqь kampanejə vaqьtьndala toq, qap hьmaq igen havьttarьnьŋ jeteşməve kevek uŋajhьđlьqtar buldь. Bьjьl bьl jeteşheđlektə betərev əsən xəkymət aldan uq sara kyrev eşenə kereşep, 1 nse ejjyndən başlap, betə Başqortostan jəmhyrejətendəge toq, qap, brizint hьmaq igen havьttarьn jьjьv əsən, ike ađnalьq kampanejə iqlan itte. Başnarkamturgtьŋ bьl turalaqь qararь gəzitələ baħьlьp ta ytte. Bьl qarar bujьnsa iqlan itelgən vaqьt esendə artьq havьttarđь, (tarьlarđь) havьt haqlavsь betə ojoşmalar sajuzxlipqa həm unьŋ jaqьn byləktərenə tapşьrьp betərgə tejeş inelər, (ul vaqьtta tapşrьlmaqan artьq havьt—toq, qaptar 330 meŋ 992 ine). Iqlan itelergə ikeađnalьq vaqьtytepkitte. Ləkin kampanejə kətkən həđəmtənə birmənə. Axьrđa, 1 nse ejjyndə iqlan itelgən ike ađnalьq kampanejənə 1 nse ejjylgə tiklem huđarqa bulьnьp, ojoşmalarqa taqьla tənbih jahaldь, həm bьl məddət esendə artьq havьttarđь qatqьj rəveştə tapьşьrьp betergə quşьldь. Xəđer inde ejjylden başь tygel ə, adaqь jaqьnlanь. Ləkin ələ kyp kenə ojoşmalar bьl eşkə haman barmaq arahьnan qarajđar, xəkymət diriktifьn ytəməjđər. Kirehensə sajuzxlipqa tapşьrьlьrqa tejeş tarьlar hanь 1 nse ejjylgə qaraqanda, tapьşьrьlmav jəhətenən berni tiklem arta təşkən. 1 nse ejjylgə sajuzxlipqa tapşьrьlьrqa tejeşle taralar hanь 315 meŋ bulqan bulħa, xəđergə kəndə bьlarđьŋ hanь 329 meŋgə barьp jetkən. Bьl handan Bilərət sirabkupь 32 meŋ 702 toq, 2019 qap, Θfə sirapkubь 19354 toq, Başvinprum 22677 toq, 1237 qap, Başsiltris 17722 toq, 1429 qap, Bilərət tav tristə 11553 toq, 1823 qap, Başmajsajuz 1752 toq, 220 qap Başkupxlipsajuz 155 meŋ 762 toq, 18309 qap, Başsajuz 25567 toq tapşьrьrqa tejeş. Başqa ojoşmalar əħtəndə lə bajtaq qьna havьttar haqlana. Tik bьnda ulardьŋ barьhьnda tədəv məmkin tygəl. Kampanejə jaqьnlaqan vaqьtta, bьl ojoşmalarđьŋ bьl qьjlanьştarь, bьl halqьn qaraştarь—asьqtan asьq kampanejəgə ajaq halьrqa, ikmək jьjьv kampanejəhen əđergə mataşьv tip qaralьrqa tejeşle. Şunьŋ əsən bьl ojoşmalar başьnda ultьrьvsь qəjeple ajьrьm keşələrgə qьħqa mətdət esendə xəkəm sarahь kyrergə kərək.

„BЬRAV"

S S S r

VINNITSA. Pavlьfka avьlьnda kulaktar urazaj jьjьvđa đur xeđmət kyrhətkən a—s rois urьnbaħarьnьŋ jortona ut təртəp jandьrđьlar.

ADIS. Hunqь kən esendə ukrugda 500 meŋ tunna igen əđerlənde.

SVIRDLUFESKEJ. Halьnьp jatqan Svirdlufeskej Qurqan timər julьnьŋ 147 kilamiterlək Qurqan—Şadrinəskej ələşə tejeşlə sruktan 2 jarьm aj elek eşlənep bettə. Bьl jul bik tigeđ halьnьp paravuzdar bьnda 120 şər vagun jəktə jerətə alasaqtar. Bьl jul Təmən həm Silebə arqьrь ytkən juldarđь julsь həm tavarđan bajtaq buşatasaq.

ALMA—ATA. Amur—Dərja jьlqahьnda jəjge taşьv hələkətle dərəzəgə kerđe. Qunqьrat qalahь menən elemtə əđəldə. Cizbajđa kyper aqtь, aşlьqtь hьv baħtь. Taşьvqa qarşь kərəş əsən xalьq həm transpьrtqa mablizatsejə iqlan itelde.

Belderevđər.

25nse ejjyl, kis səqət 6 ьla, qala səvit binahьnьŋ 1 nse bylməhendə XALЬQ MƏQJARIFE SIKSEJƏHENEŊ PLINUMЬ SAQЬRЬLA.

Kən tərtibendə—məktəptərđeŋ 1929—30 nse uqьv jьlьndaqь eş jəkyndərə turahьnda daklat.

Berkətelgən diputat həm kəndidəttər, Θfə qalahьndaqь betə məktəp eşselərə saqьrьla.

26 nsь ejjyldə, kis səqət 6 la kamsamuldar jortonda Başnarkamprustьŋ massavaj saralar siktьrьnьŋ kiŋəjtəlgən kəŋəşməhe bulasaq.

KΘNTƏRTIBENDƏ: Məktəp jəşendəge balalarđь dəjəm məzbyri uqьtьv məs'ələhe.

Utьrьşqa—betə səvit aqzalarь, məqjarifsələr, jadьvsьlar, kamsamul həm betə başqa qьħqhьnьvsьlar saqьrьlalar.

F. K. Q. Səvitenəŋ vilisapid siksejəhe 1 nse Avqьs kenəndə stadiunda massavaj səkellə katanja ytkərəsək. Başqa eştərđeŋđə bulьvь kyđ uŋьnda totola.

Zatun padsiksejəhenəŋ dəjəm sburь 26 nse ejjyl, kis 7 səqəttə, stadiunda bulasaq. Kilev—məzbyri.

PATRIBITEL KAPIRATSEJƏHЬNЬŊ TƏP BURЬSTARЬ

(Patribitel kapiratsejəhьnьŋ ikense bətə sajuz s'jezьna SSSR sintrasajuzьnьŋ pravlinejə rəisə i. Badajьftьŋ keretəsək tizisterenən).

Patribitel kapiratsejəhьnьŋ huŋqь atcut miđgelə (1928—1930 nsь jьldar) satsejalizem teđeleşenəŋ gigant adьmdar menən kiŋəjev osorona tura kilde. 5 jьllьqtьŋ bьl təvgə 2 jьlьnda satsejalizem teđeleşeneŋ iđ kitkes đur uŋьştar kyreve, satsejalizem sənəqətenəŋ bik đur qolas alьvь, əsse jalpьnьŋ prajьzvudstьva intuzejazьmь bik yđep, 5 jьllьqtь 4 jьlda bojomqa aşьrьv məmkinleşev həm avьl xuzalьqьnda bulqan bik đur yđgəreştər (krəđtejən 'xuzalьqtarđьŋ 40—50 pr. ь kalliktifleşev) bətə səvit həm jəməqət ojoşmalarь, şular esendə patribitel kapiratsejəhe aldьnda la bətenləj jaŋь đur burьstar qujđьlar.

Вьna şundaj əxval esendə V. I. Lininden jalpь ojoşmahь bulьv jaqьnan kapiratsejə aldьnda qujьlqan burьstarь ajrьm əhəmejətalа. Xalьqtьŋ ьsьn jalpьhьnьŋ bьl burьstarđь xəl itevgə ьsьnlap ta qatьşьvь həm ularđь partejə qarardarь tirəhendə mabilizavat itev bətə kapiratsejə eşen tamьrьnan bətə xalq xuzalьqь bьrьşьnьŋ jaŋь timptarьna movafiq qorьv esen kesle qoral bulьrqa tejeşle.

„Partejənьŋ qala həm avьl eşsən jalpьhьn tə'min itevđə ьsьnlap jaqşьrtьv, eşsəndərđeŋ tormoşon tamьrьnan jaŋьsa qorov, eşsələrđeŋ rejal eş xaqtarьn kytərev, miljundarsa krəđtejən xuzalьqtarь kalliktifleşev ajqanlь tьvqan jaŋь ixtejazdarđь ytəv—patribitel kapiratsejəhe sistimьnьŋ yđ əđtənə jəkmətelgən — 5 jьllьq plan həm 1929—30 nsь jьllьq kantryl sьjfьrđar menən kyđətelgən bik đur xuzalьq zadanejəlarьn atqarьv turahьnda məs'ylejətte bik nьq yđterə. (VKP (b) Yđək Kəmitətenəŋ 1930 j. 15 maj qararь).

«Ytkən 2 jьl esendə patribitel kapiratsejəhь yđeneŋ eşen jaŋь burьstarqa movafiq jaŋьsa qora almanь, unьŋ eş timptarь huŋqь vaqьtqa tiklem səvit teđeleşenen dəjem timptarьnan artta qalьp bara» (VKP (b) Yđək Kəmitətenəŋ 1930 j. 15 maj qararь).

Bətə ytkən osor esendə patribitel kapiratsejəhe eşeneŋ təp kəmselegə eştə yđ aqьmьna qujьp jerətev, vaqьtьnda eştə, jaŋь burьstarqa movafiq kyserə belməv həm şul ajqanlь ildeŋ xuzalьq tormoşonan ajrьlьp qalьv. Jənəhe „eşleklek» kərtəhenə biklənep jatьv sistimdьŋ bajtaq ojoşmalarьn qəməldə uŋ eştərgə, ajrьm ojoşmalarđьŋ turanan tura bođolovđarьna səbəp buldь.

Ildeŋ xuzalьq tormoşonan, udarlь həm bajьvaj burьstarьnan ajrьlьv, şunьŋ menən bergə patribitel kapiratsejəhe eşeneŋ səjesi əhəmejəten həm jəkmətkeheŋ aŋlamav sistimdь vaqьtьnda jaŋьsa qorьvqa la, xalq xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejənan kilep sьqqan jaŋь burьstarđь vaqьtьna atqarьvqa la bik nьq qamasavlanь. Вьl kəmselek menən ədlekheđ bəjləneşle bularaq jaŋьsa hatьv itə, patribiteldərgə jaŋьsa xeđmət kyrhətə, tavar fundtarь menən manivьr jahaj belməvđər, eşte bjorakratlaştьrьv, jəməqətselektə bik jomoşaq alьp barьv, ьsьn satsejalizem jarьşь menən udarsьlьq juqlьq, kapiratif kadralarьnьŋ jomoşaqlьqь, apparattьŋ sit iliminttər menən syplənevə (VKP (b) Yđək kəmitətenəŋ 1930 j. 15 maj qararь), partejə həm xəkymətteŋ zadanejəlarьn tiđ həm qətqi bojomqa aşьrьv urnьna eşleklelənep mataşьv—avьl xuzalьqь pradukttarь menən eş jərətev jomoşaqlьq, xaqtь arzanajtьv turahьndaqь zadanejənь jomoşaq atqarьv kyrelde (partejənьŋ 16 nsь s'jezьnda i. Stalindьŋ jahaqan daklatьnan).

SSSR patribitil kapiratsejəhьnьŋ 2 nsə bətə sajuz s'jezь yđeneŋ eşenə nigeđ itep partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ qarardarь menən VKP (b) Yđək Kəmitətenəŋ 1930 j. 15 maj qararьn alьrqa tejeşle. Вьlar kapiratif tədeleşen tejeşle dərəzəgə kytərevđə ajrьm đur urьn totalar.

S'jezdьŋ qarđarь oşo juldь bildələrgə tejeştər:

a) Iŋ jaqьn vaqьt esendə patribitel kapiratsejəheneŋ eşendə kapiratif tədeleşe timpьn kytərev nigeđendə başlanqan hьnьlьştь nьqьtьp, sistimdь rejarganizatsejə eşen tiđerək atqarьp betərergə.

b) Patripkapiratsejə sistimeneŋ eşendə unьŋ səjesi əhəmejətenə movafiq həm unь səjesi xala həm jeteşheđlek-tərđən haqlaj torqan ьsьn jəməqətsele urьnlaştьrьrqa.

v) Eşteŋ sьjfatьn partejə alqa qujqan burьstarqa javap birerlek itep qujarqa.

Juqarьla kyrhətelgən kəmselektər menən ber qatarđan patribitel kapiratsejəhь eşendə oşo uŋьştar bar:

Patrip kapiratsejə aqzalarь 1928 j. 1 yktəberđəgə 22 miljun 600 meŋdən 1930 j. 1 majđa 43 miljun 200 meŋgə jetep, huŋqь 2 jьl esendə jaŋь 20 miljundan kyberək eşsən patribitel kapiratsejəhь aqzalьqьna ьlьqtьrьldь.

Patripkapiratsejəneŋ bətə vaqlap hatьv abarutь 1927—28 nsə jьlqь 7 miljart 823 miljun humdan 8 miljart 755 miljun humqa mende.

Patr. kapiratsejə bađarđan xosusьj hatьvsьnь qьđьrьqlap sьqara. P.K. nьŋ lafkalarь 1927 j. 1 yktəberđəgə 73505 tən 1930 j. 1 aprildə 128000 gə jetep, 1929 30 nsь jьl esendə taqьla 57 meŋ lafkь asьlьv kydətelə.

1927—28 nsə jьlda patripkapiratsejə bətə vaqlap hatьvđa 49,2 pr urьn totha 29—30 nsь jьlda 65,6 % urьn tota. Qala xalqь alqan sənəqət tavarьnьŋ 84 p. avьl xalqь alqandьn 82,1pr. ь bətə a-x praduktьnьŋ 64 % ь patribitel kapiratsejəhenən alьna.

Patripkapiratsejəneŋ yđ summahь 1927 nsə jьlqь 582.6 miljun hummadan 1929 nsь jьlqь 1 nsə yktəbergə 1 miljart 188 miljun humqa tuldь. Paj summahь 1928 j. 1 yktəberđəgə 180,9 miljun humdan 1929 j, 1 yktəbergə 369,2 miljun humqa tuldь.

Unьŋ eşendə bьjьl jəkmətkehe bujьnsala dəvmələ bujьnsala ytkən jьldaqьnan qatqi rəveştə ajьrьlqan jaŋь burьstar qujьldь.

Patribitel kapiratsejəhь bьjьl 1 nsə yktəbergə pajişktarьnьŋ hanьn 50 miljun 600 meŋgə jətkerəsək, şulaj itep aqzalarьnьŋ hanь ytkən 1 nsə yktəbergenən 50 % kybəjəsək. Вьlarđьŋ 18,3 miljunь qalalarđa, 32,3 miljunь avьldarđa bula.

Xəlbuki kantryl sьjfьrđar menən bьjьl qalalarđa 15,9 miljun, avьlda 25 miljun samahь (bətəhe 40,9miljun) pajşik tuplarqa ujlanьlqajnь, ə bed bьl hanь kyptən uđьp kitep ytkən majđa uq aqzalar 43 miljundan aştь.

1930-31 nsə jьlda taqьla 20 miljun keşenə P.K qa ьlьqtьrьp, pajşiktar hanьn 71 miljunqa jətkerergə, jəqni jəşe jetkən bətə eşsəndərđə ber qaldьrmaj P.K. gə ьlьqtьrьrqa ujlana. Paj kapitaldarь bьjьl 700 miljun humqa (ytkən jьlqьnan ike tapqьr kyberək) jetərgə tejeşlə. P.K. nьŋ vaqlap hatьv abarutь bьjьl 12 miljart humdan aşasaq (28-29 nsь jьlqьnan 37 % kyberək). 1928-29 nsь jьlda patribitel kapiratsejəhь xuzalьqьna 115 miljun hum kapital taqьla bьjьl 300 miljun hum tьqьlha, ə 30-31 nsə jьlda 652 miljun hum tьqьv kyđətelə.

Вьjьl patripkapiratsejə qala ergəhendə a-x praduksejəhe jeteşterev eşenə başlap zitdi nigeđ haldь, bьqa 125 miljun hum aqsa tьqtь. 29-30 nsь jьlda 77 ikmək beşerev zavьtь, 20 fabrik—aşxana halьna.

Aşxanalar eşenə 29-30 nsь jьlda 54 miljun hum aqsa tьqьlьp, 30 31 nse jьlda 175 miljun hum tьqьlasaq.

Вьjьl sistimdə qьrqьv prastujlaştьrьv ytkərelep, tavar ytev bьvьndarь kəmetelə, naklatnuj sьqьm kəmetelə, xalqtьŋ sьn kapiratif jəməqətselegə həm eşməkərlegən kiŋəjtev saralarь kyrelə. Вьl jəmlələ ukruk sajuzdarь betərelev bik đur əhəmejət ala, sistim ike bьvьnlь (əlkə sajuzь menən ere rajun monagalafkahь) bulьp qalьv ajqanlь jьlqa 80 miljun hum ikanumejə ketelə, kapiratsejə apparattarьnьŋ məsylejətə həm tybən seltərđeŋ aftarititь yđəsək, tavar menən tə'min tiđleşəsək.

Ilebeđđeŋ his yrnəgə kyrelməgən rəveştə sənqətleşev timpь həm şunьŋ menən ədlekheđ bəjlə bularaq avьl xuzalьqьn kalliktifleştərev nigeđendə iztimaqi—iqtisadi jaŋь nigeđgə kyserev eşendə bajtaq sitenləktərgə osoralьp, bьnьŋ esendə adьq menən tə'min eşendələ uŋajhьđlьqtar osoranь.

Yđev sitenlektəre, bьl jəmlələ adьq həm patribitel tavarđarь menən tə'min itevđeŋ qьrqьvlaşьvь menən kerəştə patribitel kapiratsejəhьnьŋ eşə đur urьn totorqa tejeşle.

Xəlbuki patribitel kapiratsejəhьnьŋ xələ həm unьŋ eşendə bulqan bik đur kəmselektər r. k. nən bьl sitenləktərđe jomoşatьv julьnda te'đir itevən bik kəmetələr.

Unьŋ esendə bulqan təp kəmselek—ildeŋ adьq balanьsьn kybojtən, tə'minde jaqşьrtьv həm xalьqtьŋ menən eşsəndər hojal xeđmət xaqьn kytərev burьstarьn aldьn torqan siddi burьstardь atqarьvđa siktən tьş artta həm huŋqa qalьv. Xətta qajhь ber kapiratif ojoşmalarь haman da kapiratsejənьŋ beđə kesən oşo burьstar tirəhendə mabilizavat itevđeŋ əhəmejəten tejeşmajđar. Patripkapiratsejənьŋ esen ajьrьm ucastkьlarьnda jomoşaq bulьvđьŋ ber səbəbe unьŋ apparatьnьŋ xələ tamьn bulьv: ьvdartьv ytkərev həm bьl apparattьn sit, kulak, hatьvsь, xottajin həm şunьŋ kebek zьjanlь ilimenttar menən syplənmegənlegen kyrhətte. Patripkapiratsejə jylarte siktən tьş jomoşqa qullanla, jaŋь kadralar əđerlənme, kapiratif aktivtь esen apparatqa eşselər jetərlek ьlьqtьrьlmaj.

Apparattь eştən jaŋь furmьlar həm mitadtar—satsejalizem jarьşь menən udarsьlьq qullandь. Apparattь eştə paralilizem, hər tərlə şeqələr tuđьv, xəlbuki qalalar ergəhendə a—x. praduksejəhe jetəşterev, ikmək beşerev, sənəqət şəkelendə jəşelse kyrek bulmav kyrelə. Bьndaj ilkə sajuzdarьnda la kyrelə.

Kərəkle timptar totolmav, inşajativahьđlьq həm eşkə jeŋel qarav bigerəkte jerle rissurstarđan fajdalanьv eşendə kerəgenən məs'ələndə kyreldə.

Patribitel kapiratsejəhь yđ a—x pritprejatejələre, malsьlьq, jəşelsəselek eştərenə oşo jəddə qarap eşlərgə kerəktelər. Xətta ikmək beşerev həm a—x. praduksejəhe jeteşterev menən tə'min itevđə bьl kəmselektər kyrelə.

Ikmək praduktьn, şəkər, balьqsьlьq, jəşelsə—jemeş həm jeŋel sənəqət tavardarь menən tə'min itevđə jaqьş hənьlьştar başlanьv ketelep, typ sitenlek it həm maj məs'ələrendə tuplana.

Xəđer partejə həm xəkymət aldьnda bьl kapiratsejəhe prablimalarьn xəl itev esen bik đur kes talar. Вьl turala qullanqan saralar: tejeşle təđeləşter, jerle arzanlь orloq həm mal azьqtarь kyberək jəşelsə həm mal asьrav jəmlələrđe ojoştorov, atxuttardan fajdalanьv, avьl xuzalьq pradukttarь eđərlevđe ojoşqa halьv, malsьlьq həm jəşelsəselek sifxuzdar kyterev həm başqalar.

Patribitel kapiratsejəhь malsьlьq krizisen həm it—maj sitenlegen tə'min itevđə bətə sitenlektərđe bətərev jyneltelgən saralarđь ytkərevgə bik ičtəlep qatьşьrqa kerək.

Qadir Zakirьf.

Patribitel kapiratsejəhь yđeneŋ qalalar ergəhendə tedegən avьl xuzalьqьnьŋ sьjfat jaqьna bik đur əhəmejət birep, ularđь yrnək bulьrlьq itep qujarqa, kapiratif jəməqətselegeneŋ diqqət, kes həm summahьn təp şul jaqqa jynəltergə tejeşle. Hər xəldə patribitel kapiratsejəhьnьŋ jəşelsə baqsalarь hətsələk firmalarь həm malsьlьq pritprejətejələre ođaq vaqьtqa kapiratsejə esen kiŋəjtevđeŋ təp ber furmahь bulьp qalьrqa tejeşle. Hər ber patribitel kapiratsejəhь ojoşmahь yđeneŋ adьq əđerlev sənəqəten—bigerəktə ikmək beşerev zavьtьn jəməqət aşxanalarьn margarin Kansirьf, kalbasa, səj—sikuri kanditer həm başqa sənəqətteren alqa jebərergə tejeşle. Jerlə dəvməldəgə adьq əđerlev pritprejətejələre patribitel kapiratsejəhьna tapşьrьlhьn.

S'jez patripkapiratsejəla partejəneŋ giniralnaj julьnan tajpьlьştar kyrelev həm hiđelevđərđə qatqi həm mərxəmətheđ rəveştə ьsьp birep, kiləsəktə unьŋ bətə eşendə ьsьn bəlşəvik timptarьn tə'min itev tejeşle.

Xəđer patribitel kapiratsejəhь aldьnda bik đur həm kisektərev his jaramaqan oşo burьstar tora:

Iŋ tiđ sruk esendə sistimda rejarganizatsejənь atqarьp bətərev kərək. „Kantur" sьlьq sistimьnda eştən jəməqətselekmassьvьj eşməkərlek ьsulьnda eş alьp barьvqa, patribitel kapiratsejəhь sistimьnьŋ tərlə tarmaqtarь berləşev (sirapsiksejə, Transpusiksejə həm şeqbələrə quşьlьv) ajqanlь ьsьn sьjnfi nigeđđə eşsələrđə tə'mində jaqşьrtьv, rejal eş xaqьn kytərev, ere sənəqət merkezdərendə kapiratif teđeleşen kiŋəjtev kerək.

Avьldьŋ satsejalizem tarmaqьnьŋ patribitellek həm kyltura-tormoş kərək-jaraqtarьn ytev burьsь patripkapiratsejənьŋ totoş kelliktifleşev təbəktərendə eş mitьdьn tamьrьnan jaŋьsa qorovđь talap itə. Вьl eştə bajьvьj qujarqa kərək.

Tavar ytkərev eşen ojoştorov, savđa eşen ratsejanallaştьrьv, eş mitьdьn qatqi rəveştə jaŋьsa qujьv saralarьn kyrevđə talap itə. Es'jez yđ qararđarьnda oşolarđь kyđətergə tejeşle:

1) Avьl xuzalьqь pradukttarь menən tə'min itev eşen qətqi rəveştə kytərergə.

2. Ojoşmalar jəşelse əđerlev, unь haqlav, unьŋ menən tə'min itev eşen kesəjtergə tejeştər.

3) Tə'min eşterendə sənəqət menən menəsobəttə prastujlaştьrьrqa, eştə planlavqa, tavarđь aldan zakaz birev nigeđendə jerle horavqa qarap eşlətergə həm başqalar.

4) Tavarđь tup tura tybən seltərgə ođatьv julьn totop tavardьn julda totqarьlьvь tid ytevən tə'min itergə.

5) Xaq həm əhtəlme quşьv məs'ələləre qajtanan qarap sьqarqa.

Patribitel kapiratsejəhь tavardьn sьjfatь esen kərəşkə bik nьq qatьşьrqa, adьq menən tə'min sitenlektərenə qarşь kərəşergə tejeş.

Partejə həm səvit vlasьnьŋ orloq prablimahьn xəl itev esen nьq kerəşev alьp barьp səfxuz həm kalxuz təđeleşendə đur uŋьştar kyrev iŋ siten bьl məs'ələne—təp alqanda—xəl itte inde. 1930 nsь jьlda orloq kylturalarьnьŋ səsev mejđanь 1928 nsь jьlqь tavqanan aşьp, 1913 nsə jьlqьnьŋ 105,1% na jetə, ə praduksejəhe 110 % ь xətləm bulasaq. Orloqton tavar eləşe huŋqьtan təvgenən 73% ьnan udmahala 1928 nsə jьlqьnan ike tapqьr, ə 1929 nsь jьlqьnan 25 pr. artasaq. Şulajtьp 30—31 nsə jьlda tiđ arada, jarma, makarun menən tə'min itev məmkin bulasaq. Ləkin bьnьŋ esen patribitel kapiratsejəhe bətə kes həm summahьn jəjgən əđerlev kampanejəhьn unьşlь ytkərergə həm ... esen mabilizavat itergə tejeşle.

Adьq menən tə'min itevđə jəşelsə đur urьn totə. Patrip kapiratsejəhe bьl eşte eđge tiklem qoniqətlənerlek jomoşa. Xəđer bьl eştə bik đur kəmələt kyrelergə kerək.

Ikmək praduktьn, şəkər, balьqsьlьq, jəşelsə—jemeş həm jeŋel sənəqət tavardarь menən tə'min itevđə aldaqь jaqьş hənьlьştar başlanьv ketelep, typ sitenlek həm maj məs'ələrendə tuplana.

„Başqortostan'

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬMЬ?

1930 jьldьŋ 23 -Ejjyl

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 87	— h. —
1926 j. %hьđ. „	„ 128- h.75	130 h. 75
1929 j. otoq. zajьm	100 „ 50 „	100 „ 90 „
927 j. 10% O. Z.	26 „ 14 „	— —
„ 3- kro. O. Z.	5 „ — „	— „ —,
С.Х. пьqьtьvZ.	10,29 —	„ —, —
-Indyst. Zajmь	25,46 —	„ —, —
1- „ „ %lь	26,33	„ —, —
3 „ „ %hьđ	25. —	„ — —
„ „ %lь	52,40 —	„ 52 „ 55 „
„ „ %	51. 20	51. 30
11%lьe əkə Z	104 35	104 40 „
Mossavit xa mi	2? 57	?5 77
9 pr. 1930 jьl.	52 25	52 25.

Jalqan jəđđər kalxuzdь - вьsьratmahьn

Moraptal jorto (Es. k-nь) jaqşəmbət avьlь Bikmajьf qiləzi raskulacivanejəgə inərgə tejeş bulhala nisəktər „Rəşit" kalxuzьna alьnьp, brigadir bulьp eşləj başlaj.

Kalxuz eşenə halqьn qaravь həm yđeneŋ eşlərgə teləmevənən brigadirlьqtan sьqarьlqajnь, senki nisə əjthəndə şul keşe kesə menən kən kyrəv, licni şkurahьn haqlavđь ul onota almaj.

Məđələn: qьđьv besən əđtendə besən sabьv-jьjьv maşinahьnьŋ dəjəmləşterelgən bulьvьna qaramađtan unь ber tьvqan enehe xəlimdeke tip kalxuzqa fajđalandьrmaj besən eşləvgə qomasavlьq itə.

Вьndaj kalxuzdьŋ esendə torop unь taratьvqa teləvsə jalqan jəđđərgə kalxuzda urьn birelməhen.

V. Səbxani.

„Jьlajьr" kalxuzьndaqь jeteşheđlektər.

Habьr jortonoŋ Jьlajьr hьvь bujьnda, tabiqattьŋ iŋ matur jerendə tav, urman arahьnda ultьrqan Maşqar, Işqura, Maşqaata, Sulpan, Işbuldь, Işəmdət, Məqsyt avьldarьnьŋ 85% ь kalxuzlaşьp, „Jьlajьr" iđmendəgə ber kustqa qarajđar. Вьl kalxuzdarđa bьjьl 425 giktar bojđaj, 10 giktar kənbaqьş, 7 giktar kartuf səselgən. Ləkin orloq vaqьtьnda birelməv arqahьnda səsev huŋqa qalqan. Səsevgə teşkos xalqtь eşənən tuqratьp Qьvandьq ьstansahьna orloq alьrqa jəbərələr. Ul barьvda orloq bulmaqas kire qajtьp ber ađnan taqь barьp alьp qajtьp səsələr.

Əle ul qьna la tygel, jort başqarma rəisə menən agranum qul qujqan atnaşinjə kilə, unda:

—„Habьr jort başqarmhь oşo qaqьđđь alьv menən Qьvandьq ьstansahьnan 100 bot kartuf barьp alьp səsev esen kalxuzniktarqa tartьqьđ" təjlgən. Ləkin huŋ bulьv səbəple xalьq barmaj. 5-6 kəndən huŋ (20 nse ejjyldərđə) taqь kilə, ul vaqьtta jer kibep bətkəngə xalьq səsməj.

Kalxuzda maşina, at, hьjьr dəjəmləşterelgən. Ləkin şundaj əikən kalxuzda barь 5—6 qьna partejə aqzahь bulьp partejə eştərə bətenləj juq. Kamsamol jəcəjkəheneŋdə eştərə jomoşaq.

Kalxuz eşenə qatьn—qьđđar bik əđ qatьşalar. Barь aş beşerev eşenə genə qatьn—qьđđarđь quşalar.

„Jьlajьr" kalxuzьna orloq safxuzь tarafьnan birelgən 70 bot igen bar ine, şunьŋ səsevđən artьp qalqan 30 boton Qudaşьf həm Mərkəşeftər ber nisə keşe menən bylşep, tartьp aşanьlar.

Qudaşьf Dəvlət 20 nse jьlda aqtarđa kyŋelle bulьp xeđmət itkən, xəđergə vaqьttь avьl səvitendə rəis bulьp tora.

S.

XƏBƏRSELƏR DƏFTƏRENƏN

Ajьrьm xuzalьqtar onotolqan

Qonşaq jortonda 30 pratsint xuzalьq kalxuzlaşqan bulьp, kalxuzdan tьşta bulqan massa arahьnda bergenə tərlə lə eş alьp barьlmaj. Ular yđ aldarьna ygəj bala kovek jəşəjdər. Xəđergə kendə ularđь kalxuzqa ьlьqtьrьv eşə berensə kiđevđə tororqa tejeş bulha la, ular turьnda partejə — səvit ojoşmalarь ujlapta qaraqandarь juq. Kalxuzqa inergə teləvsələr bar, Xalьqta kalxuzqa inev teləgə kəndən—kən arta. Ləkin ular arahьnda sistimalь eş qujьlmavь, ularđь kalxuz tirəhenən sitkə jəbərevgə səbəp bula.

Hyđ ađaqьnda şunь əjtergə kərək: jortkum həm jortbaşqarmanьŋ kalxuzdar həm jaŋ qьđ kərəđtejən xuzalьqtarь əđtənən julbaşsьlьq itevđərə bik jomoşaq. Juqarьlaqь đur jeteşheđlektər bьnь asьq kyrhətələr. Вьl jeteşheđlektərđe betərev esen tiđ arala partejə həm səvit ojoşmalarьn bьl eşkə, nьqьraq ьlьqtьrьp, jenəjətsələrđe məs'ylejətkə tarttьrьrqa kərək.

Qadir Zakirьf.

Əlşəj jorto, Qarmьş avьlьnda Qjəni mulla həm unьŋ aqahь Şəhevəli bar. Вьlar rivəlytsejəgə tiklem đur magazin totop hatьv ittələr, 120 baş jьlqь, 25 baş hьjьr, 150 baş harьq kəttelər.

1921 nsə jьlqь aslьq vaqьtьnda bьlar taqьla bajьj teştelər. Sadiqьftьŋ jorton 0,5 bot həm M. Işmurzindeŋ jorton 30 qađaq alabotaqa hatьp aldьlar. Şuluq jьlda Ađnaj avьlьnьŋ Dəvlətşə qart ylges jətim balalarđьŋ ber keləten, ber ajqьrьn, bejəhen təlkə tunьn başqa jьhazdarьn yđləşterđelər. 1925 nsə jьl Bələbəj—Aqsaqьvaqa barьp, bejələr havьp, jalsьlar kesenən fajđalanьp Qjəni mulla 3 meŋ hum fajđa alьp qajttь. Ytkən 29 jьl 15—20 disəttnə igen sesəp, 20 baş jьlqьhь 10 baş hьjьrь, 40 baş harьqь esən, ularđь xəjlə menən sitkə taratьv arqahьnda, 30—40 hum qьna naluk tyləne.

Baj Qjəni mulla yđeneŋ qara agitatsejəlerь esən kyptən raskulacivajt itelep quloqa alьnьrqa tejeş ine, ləkin unьŋ ulь Xəjđər eş ьaşьnda bulьvь bьnьŋ tirehen haqlap qala. Xəđergə teđeleş dəverendə nindəjgenə jaŋь eş kilep sьqmahьn Qjəni mulla uqa qarşь sьqьvđa bətə qara kestərđeŋ başьnda bula.

Вьl turala qьđtav vaqьt esendə kiđken sara kyrelergə tejeş.

BELEVSE.

Hatьvsь malajь militsejə başlьqь bulьp alqan.

Arqajaş k-nь, Qonşaş jorto Aqsubaş avьlьnьŋ Qjymer bujь at menən hatьv itkən Sataraj tigən ber keşeneŋ balahь Zinnətullin Qjəfejət Qonşaq jortonda militsejə başlьqь bulьp xeđmət itə. Вьl, kulaktь sinьf bulьv jaqьnan betərev meləndə yđenə ber garmun həm tolop alьp qaldь.

Kulaktar menən bəjləneş tota. Fivral ajьnda kulak əjendə esep utьrqanda totolop akt teđelhələ, ber tərlələ sara kyrelgənə juq əle. Iđerek xəldə Qonşaq j. Harь avьlь gr—nь Zaripьf Mindebajdьŋ ulьn qurqьtьp tentev jahap, garmunьn alьp kitə. Qajhьber kapiratif-

tardan tavar alьp xaqьn tyləməj jərəj, məđələn: Jamantaj kapiratifьnan 20 humlьq tavar alьp, ber tiđdə tyləmegən. Tərlə urьnda tərlə xalьq menən esep jərəveneŋ iđəbe, hanь juq. Вьna bьl bəndəneŋ şundaj bьsraqlьqtarь kyrenep torha'a, apparattarđь tađartьv kəmisejəhe bьqa kyđ halqanь juq ələ.

Hatьvsь balahьn apparattan qьvarqa kyptən vaqьt.

Q. Q.

Qьvьlqan hajьn juqarь yrləjđər.

Arqajaş k. Qonşaq jorto Qajьnkyl avьlьnьŋ Məzit Allajarьf həm Qjəni Təlkəbajьf tigən bəndələrə tybən apparattarđan qьvьlhalarđa, juqarь apparattarđa urьn alqandar.

1. MƏZIT ALLAJARЬF—elek, avьlda eşləgəndə hər vaqьt estə, rastratalar jahap xekəm itəldə. Kalxuz rəise bulqanda jarlь, fəqir aqzalarđь kalxuzdan biđđerev, ular urьnьna şul avьldьŋ *kulagь* Səxej Qləbajđyllin həm Məlim avьlьnьŋ ber pikyləjən kalxuzqa aldьrьv esən hər jьjьlьşta hejlənə. Qjəjeben asьvsь kamsamuldarqa jala jaqьp, ularqa akьttar teđənə. Вьjьl, đur kalxuz teđəlgəs idara sikritarь bulьp hajlanqajnь, kampanejala padkulacnik bulьv qəjebe asьlьp, urьnьnan qьvьldь, kalxuzdan sьqarьldь. Xəđer şul bəndə, Arqajaş kantun başqarma kənsələrejə nəcəlnigə bulьp eşləj.

TƏLKƏBAJЬF QJƏNEJ—bьlda padkulacnik. Atahьnьŋ iks-

platatьrlьqtan tьvqan dəuj—hьnda tora ine. Kulak qьđьn əjlənevə esən kamsamuldan sьqarьldь. Şulajđa, ulda kantun jer eştərə bylegeneŋ eş başqarьvsьhь bulьp eşləj.

Вьna bьlarđь tejeşle ojoşmalar kərəgensə tikşerergə, ularđь urьndarьnan qьvarqa tejeştər.

Uđman, Q. Sələm.

Təməs jorto Mohtaj avьlь səvitə dəvmələndəgə kalxuzdarđa aqzalarđьŋ kybehe hьban bətkəstə sitkə eşkə taralqanlьqtan his bər tərlə eş; aldaqь besən, igen jьjьştьrьv kedgə səsev kampanejələrenə əđerlek eştərə alьp barьlmaj, əjđə jatqan kalxuzniktar kəmdən kəŋəş hororqa belməj aptьrap tik jərəjđər. Kilep jul kyrhətevsə keşe juq. Qajhь bər aqzalar kalxuzuqa nəj əsən ingəndəren də belməjđər. Kulaktarđan kanfiskavajt itəlgən maldarqa xuzahьđlьq xəkəm hərə. Yđ atьn baqlap kulaktan alьnqan attь ylterer sikkə jetkergən kalxuzniktar đa bar. Başqa qoral ьzьrujđar turahьnda la şul uq xəl.

Jortbaşqarma həm avьl savittərə bьl jeteşheđlektə betərəv sarahьn kyrgəndərə juq.

Kyrəvse.

— Başnarkamfin xeđmətkərđər kalliktivь „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna kalliktif ərəvştə 2 ađnalьq eş xaqьna jađlьp gasbanka, kalxuzbank kammunal bankalarь xeđmətkərđəren tiŋləşergə saqьralar.

Ridaktьr urьn bađarь: QJAJSIN

Zakazsьlar diqqətenə.

„Yktəber Natiskahь" tipo litagrafejəhe, kərək dəvlət, kərək kapiratif həm zakaz birevsə bytən mə'əssəsələrgə ularqa birelgən scut bujьnsa beđgə tejeşle burьstarьn xəđer yk Gusbanktaqь 230 nsь hanlь beđđeŋ aqьmdaqь xisabьbьđqa inderevgə həm kiləsəktələ scut alьv menən yk inderə barьrqa təqdim itelə. Juqha zakazdar quldan aqsa tyləməjensə birelməjəsək.

Belderev

1930 nsь jьl, 15 ejjyl, kis səqət altьnan başlap, STS baqsahьnda Başqortostan Patribitel Jəmqejəttərə Əlkə Sajuzь—„Başsajuz" apparatьna tađartьv başlandь.

5—5 „Tađartьv Kəmisejəhe"

ƏKINO--TIATЬRĐAFRЬNDA BƏGƏN:Ə

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.
26—29nda UT esendə tьvьvsь (kino—epopejə) baş ruldə Anna Zarzitskaja

IĐEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar
26—29 nda TARAS TRƏSILO (16 jəşkə jetməgən balalar inderelməjđer)

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.
Bəgən 22 hendə „Bəxetheđlek" pragrammanan tьş—əj ese eştərə tigənkertinələ MONTI BINKS.

„5-Maj" (iđke Əfələ)
? ? Sьjanstar jaŋьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск». Башглавлит 192№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pralitarđarы, serəgeged!

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—91, Dejom 2—83, Massыvыj bylek 3—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jəməş menən kilevsələr hər kən irtəngə səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qanul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЫLЫV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jылqa ... 4 hum 80 tin

PADPISЫLAR: Ridaksejə kantorыnda, betə posta kantorđarыnda, agitkantorđarыnda həm xat jөrөtevselərđə QABUL ITELƏ.

№ 171 Jəkşəmbe 27-Ejjyl 1930 jыl

KӨNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЫNЬ. — 11 NSE JЫL SЬQA

Huŋqы səqəttə

VINA. Rumanejonыŋ pajtoxte Buxaris qalahыnda Bitsa atlы studint rivalvirdan 5 tapqыr atыp eske eştər ministere urыnbasarы Angiliskuq jaralanы. Bitsa Rumanejala xeđerge parlaminttы qыvыp fasis diktaturahы iqlan itevđe talap ite torqan „Ipuxa" atlы fasis gazitenen jađыvsыlarыnan berhe. Bыl həzymdən səbəbe faşis tygarəktərə menen xeđergə Manejv [illegible] arahыnda Rumanejo-lə faşislaştыrыv həm huŋqы huŋ məmlekətkə quşыlqan elkə-lərđe rumыnlaştыrыv timpa arahыnda kileşə almav barыv.

Pylşəla.

VARŞAV. Bыnda taşqы eştər ministerlegendə prakurur həm etap sыqarыlqan zurnalistardыŋ qыtыşы menen Varşavda bulqan savit ilsexanahыna həzym itevgə jəşeren keŋəş buldы. Prakurur zurnalistardы sutqa birev menen qurqыtыp, bыl vaqiqa turahыnda tel tыjыvđarыn talap itkən.

Stanisluf qalahыnda ukrajna kampartejahы aqzahы bulqыn ojoplenep 8 keşe quloqa alыnqan. „devlətko xəjenəte" qəjəp lənep sutqa birelde.

Varşav fabrik—zavыttarыnda huqыşqa qarşы kenden əhəmijətən aŋlatыp massыvыj mitingylər jahala.

Qirmanejəla dur qaza.

BIRLIN. Jəmhyrəjət rəisə Gindinburg Rejen elkəhenə barqas həm milli bajram ytkarel-gəs məndərsə keşələr Kulbinesə qalahыna taqarыn pantun kyper ərqыrыs ytkən saqta kyp jəmerelep bik kyp keşə hыvqa batыp həm jəmerelgən pantondarqa qыtqыp həlek bulqandar, 34 ylek tabыldы.

Qirmanejəla jaŋы hajlav əđərlektərə.

BIRLIN. Birlinden Marejen-duraf tigen bihtəhendə faşistar kamunistardыŋ hajlav aldы xi-tapnamalarы jebesterevenə qo-şavlarqa matəştəlar; bыl aqыdыly ikə arala boreleş bыlp faşistar kamunistarqa atыp, ber eşsene jaralanыlar. Palisa faşistarqa qəjəpe bulqanlыqtan kyd qomop, 4 kamunistы quloqa aldы.

Şiningin qalahыnda faşistar kamunis eşselərgə həzym itep ber eşsene ylterdelər.

Kublincs qalahыnda faşistar ber rivalytsejun fizkylturnikə basыp menen səsep ylterdelər.

Mynix qalahыnda palisa kampartejə binahыna həzym itep kyp dakumintardы kanfiskavajt itte.

Frankfurtta palisa kammunistar dimanstratsejahыna həzym itte, eşselər palisaqa taş [illegible] eşselər həm 12 eşsene jaralandы.

BIRLIN. Kampartejəhen Birlin ojoşmahы parlamintar hajlav-larыna qыtqы əđerlenə baş-lanы; kamunistarқa: Jaŋыq pleni-ga qarşы irekle satsejalis fa-şistarqa dəvlete esen kerəş. Hajlav kampanjahы fundыna ber [illegible] xaqы sumahыnda irekle vznus birelə.

Mыjsыrđa xeldər ziddi teŧ ala.

Lundыn. Mыjsыrđa vaqiqa-lar ziddi teŧ ala. Qomro, Puri Səqit həm Səvəjəs qalalarыn-daqы dimanstratsejələr uram huqыştarыna alыp bik kyp keşe qorban buldы.

Angelejə taşqы eştər minis-tere Gindirsundыŋ parlamintta birgən məqlymatыna kyrə 21 nse ejjyldə Məsыrđa bere-ləşterdə 21 keşe ylterelgən, 182 keşe jaralanыp, 8 bajtaqы palitsejəkildər.

Pajtoxet Qahirə qalahыnda palisa dimanstratsejəselarqa ber nisə tapqыr atыp 4 keşene ylterep, 89 keşene jaralanы. Qalala terroro hыnqыt, qala ylek solda, lafki həm məqəzinder jabыq bik kyp xəkymət məqə-solarыn menən məqəzindər-qa ut tereldə. Halыq qarşы-ladar betəhə la vatыq jəki bo-Rolopan. Ulam məjəstərə bar-faşistar buldы. Parlamint ba-kyp məssəsələrđen tybələrene pylimittar qujыlqan. Dimans-tratsijalar xəkymət garazыn ut [illegible]

tertep jandыrdыlar. Massыvыj quloqa alыvđar bara, 700 keşe quloqa alыndы termələr tulы. Puri Səqit qalahыnda dimanstratsija ishavsыlar javrupalыlar kvartalыna berep kerergə tыrыşqan saqta palisa mыltыq atыp, xalq uqa taş ыrqыtыp javap birdə. 2 keşe yldə, 28 keşe jaralandы. Palitsejskijdarđan 47 keşe jaralandы. Bыl boreleştən huŋ xalq barrikadalar jahap, xəkymət bina həm milektəren həlek itergə matəştəlar.

Səvəjəs qalahыnda quđqalыş bik keşle bulыp, təvlə palisa menən tyrələr betenləj aptыrap qalыp, qala baş kytərevsəler quloq asыp torq [illegible]

Ləkin Qahironen dejələrgə mengən qəskərđər aşыqыs Səvəjəskə jeberelep bөlər baş kytərevđə baŧыtlar; bыl boreleştə xalqtan 21 keşe həm 22 palisejəski jaralandы.

Eşse partejəhenen urgənы „Dajli Virald" Məjsыr xeldərə turahыnda jađqan məqələhendə karyl Foattыŋ təxettən teşep, xeđergə baş minister Səjdqi paşanыŋ atsatkыqa sыqasaqыn jađa. Millət məzlesenen rəis urыnbaharы 1415 diputat isemenən Karylgə pititsejə birep 26 nsы ejjyldə parlamintte qыđattən tыş sessejahen jыjыvdы talap itkojne, karyl kire qaqtы.

Amanulla Afqanstanqa qajtыrqa teləj.

ISTANBUL. Elekke Afqanstan baŧşahы Amanulla xan bыnda iđde. Ul zurnalistarqa: „Əgər afqan xalqы minen pragramьmdы qabul itep, mine saqыrhalar—min Afqanstanqa qajtasaqmыn. Nadir xan minen pragramьmdan ber nisə matdahen sыqarыp qaldыrđы; əgər min qajtham pragramьmdы betə Kejənsə ytkərəsəkmen" tine.

Ostaj kamunistarыnыŋ uŋыşы.

ŞANXAJ. Szansi elkəhendə kammunis etratqarə elkənen merkəzə bulqan Nancan qalahыn baŧыp alыrqa əđərlənələr.

Fransejəla sыjnfi kerəş kesəjə.

PARIŽ. Fransejə pralitarejatыnыŋ jaŋы satsejal—straxavanejə zakunыna qarşы kerəşterə uŋыşlы kenden bik kiŧ-kenləştə. Zavыsttыlь sabataj həm dimanstratsejələrqa 150000 eşse qatnaşa, 22 nse ejjyldə 60 mital zavыtыnda 22 meŋ eşse eş qыđqanda; zabastuŋkalar, 11 qərыn haldatы yterelgən həm jaralanqan; baş kytərəvsələrđen S—straxavanejə vznusы tylətevđə bəterevđə həm eşsələrđen S—straxavanejə vznusы eş tələrđə. Belardы 7 meŋ eşse qatnaşqan mitingə ber nisə jəd atыs zandarmlar taratыp, 1 keşene jaralap, 4 eşsene quloqa aldыlar.

Pilsuteskej vaqыtsa eş başыnan kitə.

VARŞAV. Pylşə huqыş mi-nistirə Pilsyteskej sirlegən tiŋ-səne təphed bulыp sыqtы; ləkin unыŋ huqыş ministerie-genen sыqasaqыn belderganie-gən həjdəjər. Ul əş bəşənan vaqыtsaqыna kitergə bulып, urыnыna ber nisə ylsə [illegible] quŋlы bulыvdan talap iteb iken.

Pilsyteskej tiđden ydenen kilaskek turahыndaqы qarar həm plandarыn iqlan itkən bulыrqa həjəgən.

Nojrude laqыn „Kyrt" şaxtahыnda (Girmanejənыŋ taş kymer sыqara torqan rajunы) gaz şartlap 151 keşe həlek buldы. Oşo vaqiqa tiklem 103 ylek qыna ala alыnqan.

Hyrəttə: Şartlavdan huŋ şaxta janыndaqы qыđqanыsы kyreneş. Ojlə yđen tuqыnыrыvsыlarыnыŋ həlek bulыvыn işelə.

Irlandejəla zabastufkы kesəjə.

LUNDЫN. Teşlek Irlandejə timer julы idarahы urыndan qыfыp sыqarqan eşsələrđe kire eşkə alыvqa kyŋmev ajqanlы bыl julda eşlegən 12 meŋ eşse eş taşlarqa qarar birdelər.

Hindostanda rivalytsejun xərəkət hudыla

LUNDЫN. Xəkymət nalug tylevdən baş tartqan kreŧte-jəndərđə jaza itev esen avыl darqa jaza etrattərə jebərə. Palisa kreŧtejəndərđə nalug tylevgə məzbyr itə almaj.

Lahur qalahы ergəhendə ber avыlda palisa kreŧtejəndərgə mыltыq atыp 70 lap keşene ylterđe.

Fastala əereleştər.

PARIŽ. Fasta Rabat qalahыnda palisa Fransejə jaqы ber qəbilagə həzym itkən baş-kytərəvsələr menən huqыşыp 3 keşe qыŋы yldyrđe. Fransuz qəskə-rđəre 3 fransuz jaralanыp, 4 qərыp haldatы yterelgən həm jaralanqan; baş kytərəvsələr ber nisə yldə. Pufalar teləgendə fransuz hava fluts Alзirgə barыp kerergə matəşqan ber qəbilənəŋ həzymqa qыrqыn.

1 nse avqыs kenene əđerlek.

PARIŽ. Un gəzittər xəkymətton 1 nse avqыsta kampartejə həm hul prafsajuzdar ytkərəsək dimanstratsejələrđe jыvыb qajыlap tala itələr.

Eşsələr ojoşmahы xuzalar qulыna tapşыrыla.

RIGA. Latvejə xəkymətton eşsələrđeŋ bolnis kassalarыn straxavat iteigən eşsələrđen jd quldarыnan alыp xuzalar qarar maqыna tapşыrыv turahыnda zakon qabul itkən.

NEJU—JURK. Mizilun ukrugыnda gubirnatыr hajlauqa-la kammunistar jd isemdərenən kandidat itep Parkir tigən keşe nigerdə bыltыrыla xəjerdə. Ul eşhed qalqan keşe.

Jalanda gəzit.

Salski ukrugыndaqы „Gigant" safxuzы tarafыnan „Gigant" ismonda sыqarыla torqan gəzit uŋыştыrыv ucastkalarыna taratыla.

Hyrəttə: Jaŋы qыna alыnqan gəzittərđe ebitko tuqraqan uqыp ultыralar.

„Ab'jektif" səbəptərgə urыn qaldыrыlmahыn.

Igen əđerləvđeŋ iŋ məs'ylejətle kən həm səqətenə kyp vaqыt qalmanы inde. Əgər tejeşle əđerlek begen kyrelməhə —irtəgə huŋ bulasaq. Beđđeŋ begenge betə saralarđы jərenə jetkerep eşləməvđərebeđ igen əđerləvđeŋ barыşыna bik đur qamasavlыqtar tuđыrasaqtar. Xəlb ki beđđeŋ igen əđerləv kampanejahыna əđerlənevđə kəmsəlektərebeđ bik kyp həm đurđar—ulardы barы udar tərtiptə eşləgəndə genə teđətep bulasaq.

Ap asыq itep əjthək beđ igen əđerləv eşenə betenləj əđer tygelbeđ əle; xəlbyki bыl eştə iŋ vaq kəmselektər đə bik đur sitenlektər tыvыvqa səbəp bula ala.

Urыndarqa skыlattarđы teđətev turahыndala, toq—qap tuplav, ştat hajlap alыv həm başqa turalarđala jetərlek itep ap anыq kyrhətmələr birelde. Ə urыndarđa igen əđerləv kampanejahыnыŋ totqarhыđ barыvыn tə'min itkən timptar kyrelməj. Urыndarđa skыlattarđы teđətev siktən tыş aqыrыn bara, yđđerenə eşsə tuplav bəm aqas matirejaldar tapşыrыv jəkmətelgən ojoşmalar bыl eşkə jetərlək əhəmejət birməjđər xətta qajhы kantundarđa bik məs'ylejətle həm đur bыl eş igen əđerləvsə ojoşmalarđыŋ yđ jelkələrenə taşlanqan; kantun həm jort başqarmalarы menən avыl səvittərə „beđ başqa eş menən mataşabыđ" tip sittə bitaraf toralar. Igen əđerləvsələrđeŋ tejeşle ojoşmalarđыŋ həm jəməqəttəŋ jarđamыnan başqa bыlaj jaŋqыđ qalыvđarы eştə həlakətle xəlgə teşərəsək.

Igen əđerləv kampanejahы başqa betə kampanejalar kevek barы betə jəməqət, partejə, prafsajuz həm səvit ojoşmalarыnыŋ, betə bыl jalpыnыŋ jarđamы arqahыndaqыna uŋыşlы barыrqa məmkin.

Ytkən jыldaqы kevek bыjыl-qы igen əđerləv kampanejahыnda la aşlыqtarđы vaqыtыnda kantraklaşыp bildələ vaqыtta həm urыnda bildələ ylsəvđə igenđeŋ vaqыtыnda tapşыrыlasaqыn aldan belev, igende qabul itevgə şuqa qarap əđerlənev həm urыndarqa sənəqət tavarđarыn şuqa qarap jebərev bik đur əhəmejət ala. Xəlbuki beđ begen qajđa kypme pratsint səsev kantraklaşыlqanlыqtы la anыq atap belə almajbыđ. Kantraklaşыv dugыvыrđarыn tikşerep—barlap qarav đa tejeşle heđəmtə birə almanы.

Ytkən jыldarđa, bigerəktə 1929—30 nsы jыlda igenselek kapiratsejahы igen əđerləvđe uŋыşlы atqarha-bыjыl igen əđerləvđe ojoştorыvđa đur yđgəştər ytkərəlev ajqanlы—ular, eşkə jaŋы kestər ыlыqtыrыlmaqanda bыl eştə uŋыşlы atqara almav qurqыnыsы bar. Bыna beđ bыndaj xəlgə tyđep, sittən şabit bulыp tormaqыqa tejeşbeđ. Aldы qalqan 1—2 ađna esendə betə kərəkle saralarđы kyrep qalыrqa tejeşbeđ.

Bыjыl da bыl kampanejanы ytkən jыldaqы kevek iŋ qыđqa sruk esendə atqarыp beterev kərək. Bыnыŋ esen betə ojoşmalar, betə jəmeqətselek, satsejalizem teđəleşə julыnda namыđlы eşləgən betə kestər bыl eşkə ыlыqtыrыlыrqa həm eştə bajыvuj timpqa qujarqa tejeşle.

Igen əđerləvđə satsejalizem jarыşыn kiŋ qullanыrqa, kantundar, kalxuzdar, avыldar həm jaŋqыđ xuzalыqtarđыŋ ajrыm gruppalarы arahыnda ođta rəveştə jarыş alыp barыrqa kərək.

Ytkən jыl orloqtыŋ jeveşlegə narmal dərəzələ ine; jыldыŋ kileşenə qaraqanda bыjыl orloqtar kyp jeveşerək bulыv kətelə. Bыndaj tybən kanditsejələ aşlыqtы beđ kipterep, jaraqlы xəlgə kilterep jetkerə almabыđ: suşilkalarыbыđđыŋ da bajtaqы tejeşle xəlgə qujыlmaqan. Şul səbəple xalq yđə mot laqa orloqto kipterev tejeşle bulqanlыqtы kiŋ aŋlatыrqa kərək. Qoro orloq qыjbatыraq xaqqa alыnыv səbəple bыl eş xalqtыŋ yđenə lə fajđalыraq bulasaq.

Igerselek kapiratsejahы xəđer berđən ber igen əđerləvsə bulыp qaldы. Şul ajqanlы unы xəđer yk iŋ jaqşы eşsələr menən tə'min itergə kərək. Xəlbyki beđđeŋ bajtaq partejə həm səvit ojoşmalarыbыđ bыqa iqtibar itməjđər, xətta igenselek kapiratsejahыnыŋ yđ eşsələren unan tartыp alыp başqa eşkə jəbərev vaqiqələre kyrelə. Bыndaj xəlgə kiđken sik qujыp, unan alыnqan eşsələrđe kire igenselek kapiratsejahыna qajtarыv tejeşle.

Eşke punkattarđan həm safxuzdarđan tuplanqan aşlыqtы tejeşle vaqыtыnda t—j. stansalarыna həm pristendərenə taşыv bik əhəmejətle eş; ləkin əlegə bыnы qajqыrtыvsы la kyrelməj. Mərkəzđə lə, kantundarđa la bыl turala əđerlek bik ađ. Bыlaj torhaq beđ igen əđerləveşendə bik đur qamavsылыqtarqa osorarbыđ. Bыlaj torov jaramaj, his ber hыltыv—fələn kyrhətməjensə betə kes menən igen əđerləv kampanejahыna tulы əđerlənergəj tejeşbeđ.

KUŞNARYF.

Igen jыtыştыrыv kampanjahы həm kulakqa qarşы kerəş.

Jađ igen səsevđə kalxuzdar ujlaqanqa qaraqanda la kyberək səskes həm dəjəm kalxuz yŧeşendə partejə đur qыna handarqa ireşkəs, kulak yđenen kalxuzqa zarar kiterev urыnы itep jыjыv kampanjahы vaqыtыn bilgelənə. Ыsыnlapta beđ kalxuz yŧeşendə his ber ujlamaqan unыştarqa ireştek Kalxuzdar iŋ baştaqы prajыkt bujыnsa, 5 jыllыqtыŋ ađaqqы jыlыnda 15 miljun giktar səsergə ujlanqan bulhalar ular bыjыl 5 jыllыqtыŋ ikense jыlыnda 35 miljun giktar səstelər. Bыl betə səsev majđanыnыŋ 40% tigən hyđ Ə kalxuzdar menən safxuzdarđы bergə quşыp alhaq, bыl saqta, bыjыl sыqasaq tavarsыl ikməkteŋ 50 xətta 60%ы satsializem tarmaqыnda bula.

Avыl xuzalыqы ikanumikahыnda bыndыjsatsejal yđgəreş partejəqa avыlda başqa tərlərək səjəsət jərətergə, kulakqa həzəmdə taqыla kesəjtep, unы sыnыfыđ bulыv jaqыnan betərəvgə məmkinlek birə.

Xəđer səvit, igen məs'ələhendə tep tajanыs jaŋqыđ xuzalыqtarđы almaj, bəlki KALXUZ HƏM SAFXUZDARQA EŞƏNƏ. Bыl kiđken rəveştə kalxuzlaşыvqa borolqan həm jarlы menən prajezvudsatыva elemtəhen nыqыta torqan kalxuzsы urta xəllene avыldaqы terək iŧəplep, unы kulakqa qarşы kerəşkə partejə həm jarlыlar tirəhendə ojoştora.

Ləkin kulak joqlamaj.

Bergələp səstegəđ, ə ajыrыm' ajrыm jыjыqыđ igende. Bыna kulaktыŋ begenge luzыnqыbы nəmənən tora. Ul igen jыjыv həm daxut bylev vaqыtыnda unыnsa sыqasaq tavыştarqa bik đur eşənes menən kətep tora. Ul şul mamintqa avыlda kapitalizemdыŋ tamыrыn qorota torqan kalxuz xərəkəten jomşatыrqa, unы taratыrqa mataşa.

Ə partejə həm səvit vыlasыnыŋ şulaj uq kalxuzsыlarxəđergə burыstarđы kalxuzdы jomoşartыv kəmetev tygel kirəhensə, kal xuz safыna jeđđərsə, məndərsə jaŋы xuzalыqtar tartыv. Bыl burыs tik avыldaqы kulak jыrыna bejəvsələrgə qarşы rəximhəđ rəveştə kerəşkəndəgenə, kalxuz esendəge tərtiptərđə həm eşdissiplinahыn jaqşы qujqanda qыna, xeđmətte ojoştorovqa iŋ đur iqtibarđы jynəldergəndəgenə həm aldыbыđđaqы torqan ikense hыnav mitыdы bulqan igen jыjыv kampanjahыnda bik đur ojoşqanlыq kyrhətelgəndə genə ytələrgə məmkin. Bыna şuqa kyrələ aldaqы kampanjanы ojoştorovqa, unы kalliktif bulыp eşləgəndə jaŋqыđ xuzalыq bulыp eşləvgə qaraqanda kyp fajđalыraq həm jeŋel ikənlegen kyrhəterlek itep ojoştorrqa kərək. Kalxuzdarđa bыndыr eştərə tiđ nəm şəp eşlənergə tejeştər. Bыnыŋ esen kalxuzda bulqan betə kestə tulыhыnsa fajđalanыrqa həm kampanjanы ytkərergə qulda kankrit eş planы bulыrqa tejeş.

M. BIKBULAT.

SSSR

Kalxuzdarđы tavar menən tə'min itevđə 'igyttar.

MƏSKƏV. KSFSR Savdarkumы kalxuzdarđы a—x. pradukttarыn planы əđerləvsə ojoşmalarqa tapşыrыvqa qыđыqtыrыv esən igen, mal nəm hət praduktтarы, tixnikə kylturalarы tapşыrыvsы kalxuzdarqa tavarđы kyberək jebərergə quştы. Plandan aşыv praduktы tapşыrqan kalxuzdarqa sənəqət tavarđarы menən bylək birelep, plandan ni tiklem kyberək uđđыrhalar—tavar đa şul tiklem kyberək birelesək.

Siləbe ilikterik stansahы eşlənep elgerə

SVIRDLUFESKEJ. Siləbe rajjun ilikterik stansahыn srugыnan elek eşkə jebərev esəş aşыqыs saralar kyrelə. Qaraban həm Kiştыm zavыttarы menən Zыltavыstqa ilikterik jebərev xattarы teđəlep bette. Stansa 12 nse avqыsta ilikterik kese birev tezribəhen atqarasaq.

Mamыqsыlыq yŧə.

MƏSKƏV. SSSR gasplanы 1930—31 nse jыl esen mamыqsыlыq kantryl sыjfыrđarы bildelənə. 1929 jыlqы 264 meŋ tunna urыnыna 623 meŋ tunna mamыq jыjыlasaq mamыq səsev majđanы 40 pr. kiŋəjə betə mamыqtыŋ jartыhыnan kyberəgen dəjəmləş terelgən tarmaq (12 pr. n safxuzdar) birəsək. Urta Azejəqa 8 meŋ traktыr birelə, sajuzda betə mamыq majđanыŋ jartы hыnan kybehe traktыr menən hərələsək. Baş mamыq kəmitətenəŋ rasxutы 500 miljun humqa tula.

XARKEF. Ukrajnala 20 nse ejjylgə xətle 8 miljun 448 meŋ giktar (betə aşlыqtыŋ 48 pr. ы) jыjыp beterelde.

DNIPROPITRFUFESKEJ.Kalxuzdar aşlыq jыjыştыrыvđa udar eşləv ajqanlы jaŋqыđ xuzalыqtarđыŋ kalxuzqa kerergə həravđarы kybəjđe. Ber rajjunda 1325 xuzalыq kalxuzqa kerđe.

RASTUF—DUN. Tənjaq Kafkazda 4 miljun 451 meŋ giktar aşlыq urыlыp betep, taqыla 1 miljun 800 meŋ giktar uraы qaldы. Ədegəj rajjunы başqы aşlыqtarđы urыp beterđe, Kyban ukrugы 95 pr. n urđы. Huŋqы 5 kendə kalxuzdarqa qajtanan 13 meŋ kreŧtejən xuzalыqы kerđe.

Begenge Hindestan

Hindestanda qollanqan jalpыnыŋ rivəlytsejun xərəkəttərə kəndən kən qыrqыvlaşa bara. Bajtaq punkыttarđa eşsə həm kerəŧtejəndər Angelejə impirejaliz menə qarыşы aktif kerəşkə kystelər.

HYRƏTTƏ: Angelejə palitsejəhe vыlasqa qarşыlыq kyrhətevđə qojeplənevsə hindlelərđe quloqa ala.

Qыđыl karvandar bara başlanы

KEJEF. 7 kalxuz berensə qыđыl kərvan teđəp bыnda igen kilterđelər. „Krasnыj Paxer" zavыtы eşsələrə arkister menən qarşы sыqыp alыp, kalxuzdarqa ikə səskes maşina bylək ittelər.

Kalxuzsыlar his ber kilagram aşlыqtarыn Castnikkə hыtmaŧqa qarar sыqarđыlar.

Uŋ appartunistarqa kamsamulda urыn juq.

MƏSKƏV. Kamsamuldыŋ Məskəv aktifы jыjыlыşы partejənыŋ 16 nsы s'jezы qarardarы menən tanыşqas tulы kəjənsə uqa quşыlыp, uŋ appazitsejə qaraşыnda bulыv—partejə aqzahы bulыv menən bergə hыja almaj tigən qarar kamsamulqa la jəjelə,tip qarar birđe.

Ukrugtarđы beterevgə

MƏSKEV. SSSR yđək Başqarmahы ukrugtarđы beterev həm bыqa bəjle bulqan saralarđы planlы ytkərevgə jetəkselek esən i. Jenukidezə qul aŧtыnda kəmisejə teđene.

Seber ike krajqa bylenə

SSSR 4. Başqarmahы seberđe ike elkəgəbylərgə buldы Byrjət Manquljəmhyrejətemenənseberđeŋ ber ađ təbəktərə kenыqыş Seber krajы atalasaq. Bыl qarar aşыqыs bojomqa aşыrыlasaq.

Agranumdarqa pinsejə

SSSR Yđək Başqarmahы miditsina həm vitirinarlыq eşsələrə menən ber qatarđan agranumdarqala avыlda bildələ jыl eşləgən esen pinsejə bildəlev zakunыn raŧlanы.

NAVASIBIRSKEJ. Slavgurt ukrugыnda uŋыş huŋqы jыldarđa his kyrelməgən rəveştə đur, bojđaj halamыnыŋ bujы 1/12 miterqa tula. Betə təbəktərđə orloq ytkən jыlqыnan 1/12 tapqыr, Ə Klvcef təbəgendə ike tapqыr kyp teşə.

VARUNIZ. Usman, Tambuf həm başqa təbəktərđə jađqы səsevmajđanы qajtanan ylsənep sыqtы. Səsev jer urgыndarы atcuttarыnda kyrhətelgəndən 6, 7%kyberek bulыp, zadanejənan aşa ikən.

ARTYMEFESKEJ. Krasna paxar avыl səvitendə 4 kalxuzdəvlətkə 10100 sintner (ytkən jыlqыnan əs tapqыr kyp) tapşыrыrqa buldыlar.

PALTAVA. Aşlыq jыjыv bik qыđыv bara, kulaktar bыqa qomasavlarqa mataşalar, aşlыqqa ut tərtevđər bula.

ARTYMEFESKEJ. Ukrugta jaŋы zajыmqa jađыlыv 2 miljun 125 meŋ humqa tuldы.

ADIS. Jaŋы zajыmqa eşsələrđeŋ kybehe ber ajlыq eş xaqы tiklem jađыlalat.

SARATUF. 3 kən esendə elkələ zajыmqa jađыlыv 429 meŋ humqa jette. Jađыlыv kenden ken yŧə bara. Ikeşər ajlыq xeđmət xaqы tiklem jađыlыvsыlar kyp.

XARKEF. Danbasta eş timpы qajtanan jomoşarы. ejjyndeŋ 20 kənendə zadanejə 80,9% atqarыlqan.

MƏSKƏV. Sit məmləkət ilsələrə i. Litvinыftы tыşqы eştər x. kamisarы itep bildələnev menən qotlanыlar.

LUNDЫN. Hindestandыŋ Bumbaj qalahыnda tikestil sənəqəte bik đur krizis ytkərə. 8 fabrik 3 ajđan birle eşləməjđər; taqыla 3 fabrik jabыlasaq. Bumbaj fabrikanttarы əgərđə xəđergə xəl davam ithə tiđđən Bumbaj fabriktarыnыŋ jartыhы jabыlыp betəsək, tiđər.

Kadьrđar jeteşterev вөgөngө udar eş!

Xəвərsеlər! Qələmdəregeđđe qajrap, вajavaj eşkə kadьrđar əđerləv julьndaqь өđөkløktərgə qarşь ajavhьđ kөrəşkə!

Urьndarđaqь partejə, kamsamul ojoşmalarь, вьl ju lda jetəkselek həm kantryl eşen onotmaђqa tejeştər!

Kadьrđar өsөn kөrəş—вiş jьllьq өsөn kөrəş

XVI nsь partejə s'jьzь kadrđar məs'ələhenə ajьrьm dur iqtibar birđe. Partejənen baş sikritarь iptəş Stalin, partejə qarşьndaqь burьstarđь kyrhətkən vaqьtta, kadrđar jeteştərev məs'ələhen iŋ đur burьstar menən ber rettən qujđь.

XVI nsь s'jьzqa tiklem partejənen plinumdarьnda, kanfirinsəjələrendə bьl eşkə ni tiklem đur iqtibar itev beđđən esən bildele.

Beđđen Başqortostanda kadrđar məs'ələhen xəl itevđə bьjьl kyp kenə eştər eşlene. Jaŋь avьl xuzalьqь tixnikumdarь, Ølələ avьl xuzalьqь institutь, 2 nsə baђqьs məktəptərđə palitixnizem nigeđenə qorov turahьndaqь beşəne adəmdar həm başqa bik kyp saralar kyrelep jatalar.

Xəđer bəđe məs'ələ bьjьl VUZ darđa həm tixnikumdarqa uqьvsьlar qabul itevđə bolşəviktərsə xəl qьlьvđa вьl eş beđđən qarşьhьnda iŋ đur burьs bulьp tora. XVI nsь s'jьzđьŋ qararđarьn tormoşqa ytkerev вьna şunьŋ menən вajlana.

Əle beđđən quьbьlьđa tula matirejaldar bulmahьla, juqarь həm urta məktəptərgə uqьvsьlar jəberevđə urьndarđa massanьŋ nьq mabilizavajь itelemevən kyrhəterə qajhьбьr fakttar bar. Kamandirufka məs'ələlərə olə jəməşaq bara. Вьl eştə bətə bulqan məmkinlektərđən fajđalanьv urьnьna abjəktif uslovejələrqa, kəŋgələr juqlьqqa tajanьvđar hirelə.

Uqьvsьlar jьjьnav komisejələrə fəqət ike fakьt menən genə, partejə aldьnda, intixan tota alasaqtar. Unьŋ berehe—uqьvsьlarđa tuplavđa qujьlqan satsejal saqьnьльq prinsepen saq haqlav bulhь, ikensehe—milli jədərənə kerəgənsə tuplavđar... Вьnь xəđer partejə genə tygel, bəđə esen jəmə-qətselek talap itə Şunьŋ esenbьl eş bəđə hələmaqlьq, sьqsьq qarşь bьva jahav bulьp qarabьrqa tejeş.

VUZ darđa həm tixnikumdar đa eşse—kərəltəjən jəştərə esən bulqan bərgenə urьnda buq qalmahьn! Xəđer uqьv başlanьvqa ađ vaqьt qalьp barь. Ə əlgəşəvđər bik sətən kyrenməj. Şunьŋ esenə urьndardaqь partejə ojoşmalarь həm вьl eştə xəđərđən уđđənenən kantrylenə alьrqa tejeştər.

F. Oj.

Kadьrđar məs'ələhe

(Iptəş jakьvlevtəŋ XVI nsь partejə s'jьzьnda jahaqan daklatьnan).

Kadьrđar prablimahь xalxuz tədeləşenən bətə ojoştorov məs'ələləreneŋ iŋ đur prablimahь bulьp tora. Jaqьnlaqь es jьl esendə kadьrđar məs'ələhendə bədgə noj eşlərgə kərək?

5 jьllьqtьŋ adaqьnda bədgə iŋ ađ tigəndə, ber miljun traktarsь kərək. Bərənse nəvbəttə batьrak həm kamsamul jaştarđan traktərsьlar bulьrqa tejeş. Elektə batьrak bulqandar traktərsьlьq esən ajьrьvsa qъmqəttə kadьr bulьp toralar. Bьlar jaŋь nəmunə xalxuz, kulaк ikesplatasejəhenən qotolasaqtar.

Unan huŋ (qьr eşe alьp barьvsь, torklek ağьrav həm başqa şuqa oxşaş ojoştə jetəkselevsə brigadirđar kərək. Bьlar zavettaqь mastirđar menən ber urьnda toralar). Bədđə xəđer bəndaj kvalifikatsejalь kəsptar juq. Bьna la kəşəlаr ədərlərgə kərək. Buŋqa beđđə aŋ jıqan 500 meŋləp keşe kərək bulasaq.

Unan urta qul kamandirđar kərək. Bьlar kalxuzđarđьŋ əŋ planlarьn təđiq beləvsələr genə bulmajsa, bəlki unь eşkə aşьra beləvsə agra—tixnikter həm traktər bazalarьnьŋ mexaniktərə bulьrqa tejeştər.

Вьlar arьnьn juqarь kvalifikatsejəlь agranumdar toralar. Вьnьqtaj belgestər bədgə 90 meŋlap kərək bulasaq. Telebə nindəj genə il bulmahьn, bedgə 9 jьllьqta nisə bulьvsa tiptlə belgəstər bulьrqa bulьstərđьn beləmə bulьrqa tejeş. Beđđen đoşmanlarьbьđ... prablimahьn əhəmejəten bik jaqьş ikko alьlar. Ular bьl məs'ələnenen siselegə torqanьn bəlgələvdə tormoşqa...

XVI nsь s'jьzđьŋ qararđarь jenel eş tygel. Ləkin bədđə tьrьšьq bik ađ tygel. Bəđ Lenin dan—„keşkə xarasa, torovqa tigen kitabьnda ajtqan...

Bьna iptəştər nigeđ mamintar əsələr...

Tijəritik belemle

Tel həm ədəвejat kadьrđarь əđerləvgə iqtibar kөsəjtelhen.

Вьl turala jьjьlьştar da həm başqa urьndarda həjlevđər bik jəş bula. Ləkin praktik saralar kyrev təŋgələndəgə eş bik jəməşaq elə. 20 nse ejjьldə aslьqan BAPP plinumьnda la, вьl turala həjlevsələr kyp kenə bulđь. Həm вьl turala bik saralar kyrə başlarqa kərəkləgə jьlьk turahьnda ajtьp yttelər. Şul unaj menən вьl kadьrđardь əđerləv torqan juqarьqь uqьv jorttarьna qaqьlьp, ular da nəj nəmələr uqьtalьv həm jaђьv, zнlatьv begenge kəndə siktəŋ tьŋ kərək nəmə. Həm bəđ вьl turala həjləgəndə, Litarğar xəkymət univirsitet qarşьhьndaqь tarix tel, ədəbijət institutьn kyđ unьnda torqa tejeşle вulavьđ. Вьl institutta nidər ytelə bьn.

Вьl institut yđə ber nisə fakultetqa bylena. Şulardan ədəbejətse, tarixsь həm telsələr əsən kərək bulqanь „Telədəbejət fakultetь".

Вьl fakultetta es bylek bar. 1) Kənsasьq Javrupa,2) kənbatьş Javrupa, 3) Kənsьqьş bylektər isəmendə jərətelelər.

KƏNSЬQЬŞ JAVRUPA BYLEGENDƏ slavejan, xalqьnьŋ həm əđəbejattarь ejrenelə. Bьnda urьs ukrajin, bilarys, pəljak, bylgar həm başqa xalqtarь inelər. Вьlardan tьş bьnda Baltejь həm Finna-ugar bylege (siklь) bar. Вьl bylek ədəbejət ikstələrə bulьrqa ojlmi tikşerenevsələr həm arkit əşsələrə şulaj uq juqarь uqьv jorttarьna kafedrajurşьnaqa belgestərə əđerləvgə əhemijət... Вьl bylekte bətərep uqьtьp sьqqan kadьrđar juqarь uqьv jorttarьnda həm ədəbijət institutlarьnda eşləj alasaq...

KƏNBATЬŞ JAVRUPA BYLEGENDƏ...

KƏNSЬBЬŞ BYLEGE jaqьn həm alьş kənsьqьş xalqtarь həm tel-ədəbejəttəre bьnda ejrenelə...

Bətə torqan sьjnьftar fantasija...

Вьl tarix-tel institutь bədđə xalqtarđьŋ tarix, tel-ədəbejəttəren əjrənerge bik đur ergə kyđ-menən qarajьŋ tejeş. Tel-ədəbejət kadьrđarь həm hələ VUZ lar jaqьn borъn tarix jьjьlьp barьnьŋ...

Institutqa inev juldarь.

Institutqa jьjьnьv iko tapqьr kədgə həm qьşqь nabur jahala. Kədgə naburqa inev esən ejjьldən də huŋlamaj, qьşqь qьlьvar naburьnь inev esən njələr urtalarьnda tu huŋqa qalьrmaj instituttьŋ idarahьna qariza jul larqa kərək. Qarizala qajhь fakultettə uqьrqa telegəne kyrhətelergə tejeş.

Rabfak, ikensə baђqьs məktəp, tixnikym jəki juqarь uqьv jorttarьna əđerləv kurьstarь bətergən bulhalar hisbər ter le horavhьđ alьnalar. Başqalar tabьq jəki milli kə... əđəbijətəƀ vutlarda...

BIRLIN. Ubiriblinə təbəgəndəge jer kymerə eşsələrə es xaqь kytərelevđə, es kenə tulanь talap itep eş taşlanьlar...

Ватыr Volidef.

Qirtsen pidagugejə vuzьna

uqьvsьlar jьjьvđa hələkətle xəl.

(„Pravda", gəzitenən)

Liningrat qalahьndaqь Girtsən isəmendəge pidagugejə institutь Nərkampros tarafьnan təqojonlənergə tejeş bulqan vuz, uqьvsьlar tuplav razvirskahьn bər bara 780 studint qəbul itergə tejeş...

Başqortostan Məskəvđən yrnək al.

Məskəv oblprusь đur uŋьştar qađandь. Unьŋ eş təşribələren fajđalanьrqa kərək.

Pidagugejə vazdarьna uqьvsьlar kampliktavajt qьlьv həm ularđь ejsələşterev sajuzdaqь Məskəv oblprus sajuzdaqь şul eşlər...

Aŋlatьv kampanejalarь aşa səktor. Вьnan başqa aьblprus kədgə 200 udarnik uqьvsьlar jəbərəsək.

Pidagugejə vuzdarьna jaŋь, partejə, kamsamul həm eşsələr kađьrь tuplajsьđ.

Partejənen Ydək kəmitətе 1,000 partejə aqzahьn pidagugejə vuzdarьna jəbərergə qarar qьldь. Вьl partejəlь 1,000, oşo kədgə naburđa fajđalanьlasaq.

Bьnan başqa kamsamuldan ydək kəmitəte oşə kədđ 2 meŋ kamsamuldь pidagugejə uqьv jorttarьna jəbərevgə ştatьna qarar sьqardь. Razvirskalar urьndarqa taratьldь.

Pidagugejə vuzdarьn eşsələr torov menən ueşьs ytkərev esən ydək kəmitəte həm Narkum prus bətə sajuz ydək prafsajuzdarqa kyrsəlgən pidagugejə vuzdarьna eşsələr torqan jorttarьna jəbəreləv torqan eş mənь ikebənən 30 pratsint eşsə jullavdь qudqattьlar.

Uqьv jorttarьna inərgə əđerləneged!

Başqortostanda jaŋь uqьv jorttarь asьla teləgənenđe hajlap, вьjьl aqьrqa kil.

1930—31 nsə uqьv jьlьnda Başqortostanda 150 keşelek jaŋь avьl—xuzalьqь institutь asьlьp, şunьŋ ergəhendə eşsələr fakultitь (Rabfak) asьlasaq. Pidagugejə VUZ вьa 410 urьn bulьp, jaŋьnan: Biləritte—Indystrejəl tixnikum, Bələbəjđə—Indystrejəl-agrar tixnikum ьb həm Ølə qalahьnda Urman belgestərə əđerləv tixnikumь asьlasaq. Ə, вьqasa bulьp kilgən: Midtixnikum həm jer tədəvsələr tixnikumdarь kinəjtelep, pragramma həm han jaqьnanda kypkenə uqьvsьlardь esenə alasaq.

Başqa calalarđaqь juqarь uqьv jorttarьna—VUZ qa əđerləv esən, xəđer 6 urьndə qьđqa vaqьtlь kurьstar asьlьp, ul 600 đən artьq uqьvsь sьqarə saq.

Razvirskalar bətəhelə kantundarqa jəbərelep bettelər.

Hyđ uŋajь şunьla ajtep ytərgə kərək. Kyp vaqьtta uqьvsьlar pidagugejə məktəptərenə başqa məktəptərgə qaraqanda ađ inevsən bulalar, вьna вьl kyreneş əlbittə jaqşь eş tygel. Urьndarđaqь iptəştər вьl kyreneştərgə qarşь, pidagugejə məktəptərenen əhəmmejətə kən dən kən yŧə barqanьn həm, вьl məktəptərđən matirjal jaqьla kytərelgənen aŋlatьv həm əndəv julь menən kərəş alьp barьrqa tejeştər.

X. XUZIN.

8,600 dən 1927

R.S F.S.Rđьŋ pidagugejə vuzdarьna həm pidagugejə fakultittarьna uqьrqa alьvđь horap 8.600 qariza birelgən. Вьl han esenən 1.927 qariza eşse, 292 hə batьrak 600 qariza jarlь həm 586 qariza uqьtьvsьlar tarafьnan birelgən.

Bətə qariza birevsələr arahьnda partejə aqzahь həm kandidattarь 781 bulьp, kımsamuldar 833 hanala oşo ravəşsə juqarь partejə həm xəkymət urgьndarьnьŋ pidagugejə vuzdarьna 40—pratsint eşsələrđən alьv turьndaqь qararь xəđergə ytəlməgən.

Hindəstanda kərəş qajtanan kəsəjə

LUNDЬN. Angelejə—Hindəstan xəkymətenen Hindəstandь tьnьslandьrьvqa əmətə qajtanan juqala. Libiral partejəhe jetəksehenen xəkymət menən milətselərđə kileşterev turahьndaqь vasitasьlaqь hədəmtəhed qaldь. Millətselərđen jetəkselərə qajtanan kiђken tun alьp həjləj başlanьlar. Вьl jetəkselərđən Vallabxəj Patil Bumbaj qalahьnda mitingelə; „min xəkymətten beđđeŋ menən aŋlaşьrqa teləvenə eşənməjmən. Angelejəqa qarşь kərəş ikə tapqьr kəslərək inirgejə menən qajtanan başlanasaq. Xəkymət menən Gandi arahьnda vasitasьlьq itevsələr his bər hədəmtə kyrə almaђtar. Kileşəv bulьv esen Hindəstanqa istiqlal birelev kərək" tigən.

Aŋlь kadьrđar esən kərəş

Bəgenəge udar вurьstarđьŋ вerehe.

Вьl juldaqь өđəkləktərgə qarşь kiђken kərəş kərək.

„Yđək kəmitətteŋ lininsə deređ səjəsətə satsejalizem indysterejəhenen kesle erəveştə kiŋ julьn tə'min itte. Eşsələr massahь esendə prajьzvutьstьva intuzjazьmьn bik nьq kytərergə səbəp buldь. Вьl intuzjazьm partejəgə biş jьllьqtь dyrt jьlda tormoşqa aşьrьv burьsьn qujarqa məmkinlek birđe.

Partejənen satsejalizem tədəv eşendə ireşkən timptarь, səvittər sajuzьnda bik qьđqa vaqьt esendə tixnikə, ikenumejə jaqьnan, aldьnqь torqan kapital ilderen qьvьp jetev, uđьp kitərgə məmkinlek birđe.

Şunьŋ esendə iptəş Stalin, yđənen XVI—sjezda jahaqan daklatьnda:

—„Qьvьp jetərgə, sənki, qьvьp jetməvhələk вulьv tigən hyđ!„ tine.

Bьna oşo alda torqan bəjək rivəlytsejun burьstь, bəlşəviktərsə nьqlьq həm oђtalьq menən atqarьv esen, əlbittə tiurejə menən nьq qorallanqan bulьrqa kərək. Sənki—səjəsi nađanlьq hər vaqьt tərlə tajpьlьştarqa, partejənen turь julьn borqalap, rivəlytsejə jynələşen kəkerə huqmaqtьrqa bejrəvgə iltə.

Şunьŋ esendə ip. Linin"—„SƏJƏSI TƏRBEJƏ ALMAQJAN TORMOŞTAN XƏBƏRE BULMAQJAN HƏM YDENEN NƏMƏ ESƏN KƏRƏŞKƏNEN BELMƏGƏN KƏRƏŞSE, KƏRƏŞSE TYGEL" tine.

Əgərđə bəđ bəgendə tormoşqa nьqlap kyđ halьp qarahaqьnьn tulьhь menən dereђləgən kyrəbeđ. Kərək uŋ tajpьlьş, kərək hul begeləş bulhьn, yđenen nigđendə lininizemđen təp serən aŋlamav həm şul arqala partejənen bəgenə praktik saralarьnьŋ jynələşen təşenə almavđan kilep sьqa.

Məђələn: Kalxuzdar xərəkətendəgə tərlə begeləşterđə, esesen şul arqala kilep sьqtьlar Sənki, urьndarđaqь partejə, səvit eşsələrenen kypsələgə, bətə jerəgə menən rivalytsejə esen torqanь xəldələ, tiurejəgə tejeşlə əhəmmejətə birmegənlektən həm şul arqala satsejalizem esen kərəş juldarьnьŋ təp hьđьqьn aŋlap jetə almaqanlьqtan ytə qьđьlьq həm qьđьvlьq eşlep taşlanьlar.

Ulqьnala tygel, oşo jьldar esendəgenə, beđđeŋ kyđ aldьbьđđa, tərlə intilligint—si ilimint qatlamьnьŋ, asьqtan asьq səvit tədələşenə ajaq salьp, eşsə həm dəjəm eşsənder arahьna tarqavlьq indererge, ularđь səjəsəttən alьђlaştьrьv həm tədələş eşendəgə rivəlytsejun aktiflьqtь baђьrьp, unьŋ urьnьna kalmaq urtalьq—nitirallьq urьnlaştьrьrqa tьrьştьlar.

Donja şavlatqan Şaxtin Vagiqələrə, Əsterxan eştərə, Ukrajna kuntьrđarь xərəkətə həm başqalar, вьnьŋ asьq fakьtlarь.

Bilgelə, səvit ilendə, səvit qulьnda bulqan zavut—fabrik həm səvit yçrizdinjələrendə, вьndaj xəldərđən ber—ber artlь qabatlanьp torovь, hisşikheđ şul yçrizdinjələrđen başьnda torovsь,—məs'yl eşsələr arahьna tərlə juldar menən kapital agintlarьnьŋ—hətlьq jəndərđən inep utьrьvьnan kilə.

Вьl jəvlinjələrgə jul asa torqan ikensə ber məhim səbəp bulhьa, ulda, beđđeŋ ana şul məs'yl urьndarđa eşləvsə iptəştərebeđđeŋ sinfьj huqьrlьqь, səjəsi nađanlьqь həm bojrakratlьqьlьr.

Beđ, xəđergə kendə, вьqa qarşь kərəş eşən iŋ huŋqь siktəge kiђkenlekkə kilterep jətkərergə tejeşbeđ.

Əmmə, şunь onotorqa jaramaj:

Administьratif saralar menəngenə eştə erotka halьp bulmajasaq.

BEĐGƏ, ANA ŞUL VRIDITEL INZINIR, KUNTЬR AKADIMIK. JENƏJƏTSE BOJRAKRATTARĐЬ A L M A Ş T Ь R A TORQAN, PRALITARJƏTTEŊ YĐ ESENƏN SЬQQAN QЬĐЬL BELGESTƏR KƏRƏK. Şul bətə barlьqь menən yđ sьjnьfь fajđahьna, rivəlytsejə julьnda qorban bulьrqa əđer torqan qьđьl belgəstər jetəşkəndə genə 5 jьllьqtь 4 jьlda tuzьngahь həm tixnik jaqtan beđđən alda torqan kapitalistar ilderen qьvьp jetep uđьp kitəv həm qьđьv timp menən hədəmtələ, satsejalizem tədəv prablimalarьn jeŋel xəl qьlьp bulassaq.

Ana şunьŋ esendə, beđ вьl məs'ələgə ajrata əhəmejət birəbeđ həm вьl julda вьqasa bulmaqan ber timp menən alqa yrləjbeđ.

Dereђ, вьl julda la kəmselektər juq tygel.

Urьndarđaqь kyp ojoşmalar elə oşoqasa вьl julda kankrit eşkə kiђken ber boroloş jahap betkəndərə juq. Məђələn:

Başqortostandaqь vuzdarqa uqьvsьlar qabul itev razvirskahь elə jaŋь eşlənep betəp, jaŋьqьna urьndarqa taratьldь.

Şul arqala oşo kəŋgəsə Başqortostan vuzdarьna uqьvsьlar tuplav eşe bik hylpən torđo. Sənki, VUZ qa kypmə keşe alьnasaqьn, razvirьskanьŋ nisek bulasaqьn, nindəj pragramma ytələsəgen his kem belməj inə. Jetməhə taqь avьl xuzalьqь institutьnьŋ diriktьrьla jaŋьraqqьna qujьldь. (Ə, baş bulmaqas eşteŋ qalaj barahь hyđhəđ đə bildelə inde).

Ikensə məhim məs'ələ, pidagugejə julьnda uqьvsьlar tuplav bulьp, вьl julda nəj Narkampьrus, nəj Pidvuz idarahe, nəj əlkə məqarif eşsələre sajuzь, razvirьska bylep, qariza kətep jatьvđan başqa, artьq ber nəmələ eşləmənelər həm ələ lə eşləməjđər.

Məskəv, Saratьf,Ural Pidvuzdarь вьl julda đur eştər eşləne. Ular jađđan uq (uqьvsьlar taralmaђ boron uq) aldaqь jьlqa uqьvsьlar tuplav məs'ələhen kiŋ kyləmdə tikşerergə kereşep, yđ uqьvsьlarь arahьnan, agit gruppalar udar brigadalar tөđənelər. Ular rajundarqa sьqьp, ajđar bujь zavut —fabriktarđa, safxuz həm kalxuzdar đa şul julda eşləp jerənelər. Eştərə qoro hyđđən tormanь. VUZ darqa əđerlek kurьstarь, əđerlek gruppalarь həm udar jədrələr təđep, şularđa uqьtьv həm kansylьtatsejə eştəren alьp barđьlar Nətizələ вьl VUZ darqa nabur məs'ələhe qənəqətlənerlek təjərgə bula.

(betmənə.) Oj. TIMER.

IKE JALQЬN HƏM QASЬŞLЬ UJЬN

Elekke vaqьtta, qaraŋqь avьlda dindarđan huqьr qoraldarь bulьp xeđmət itkən saqta, avьlda ut fəlan sьqha, bik qьđьq nəmələrđe kyrergə bula ine.

Qoro. ajaq kəndərđən berəhendə, hiç ketməgəndə ut sьqa. Ə avьl xalqь qurqa qaltьraj, yđenəŋ bala—saqalarьn, bulqan tiklem əjbəq həm əj jьhazdarьn uttan sьqarьp qaldarmaqa tьrьşa. Əle anьhьna, əle bьnьhьna totona. Ul, ut qajda saqqan bulha, şunь tiđerək hynderep, janьvsьnь bik ixtimal bulqan jəq qaraltьhьn qotqarьrqa kərəklekte ontь. Eş əle ut menən əjəpe totonmaqan əjđərđe hьrəp bətkənse, min əjberđərəmđe sьqarьp gerəm" ge tərəlep qala...

Ə, hun, hər kem şulaj yđen ajьrьm—ajьrьm røveştə qajquraq, uta hyndərergə kem bar?

Kem hьv taşьj?

Ut menən ke - kereşə?

Tabьla. Lekin kem? Əlbittə utta hyndərev maşinahьn qullanьv jul menən eş kyrevdə urьlь hanaruj toraqan—xeđerət jəki bərə butieđən başqa kese tygel. Əne şundaj keselərđən berərhe ut saqqan jergə bara. Jalqьndan beşməblə jerđə—siltəvek tuktrap, barьlьqь tьrtьş kьjamaruv, uta tıqьn jomorqalarđa utqa tundьrab başlaj. Nađanlьq menən kydđere tomalanqan keşelər ikense ber jaq sitte qul qavşьrьp toralar. Jegerlelektərə adan eşləp, jomorqa sьqьrьp, ut hyndərerev eşenə kyrep, sьqa tьrьşalar. Ə, inde kyđđərə jomoq bulmaqan, aqьldan məxrym tygel keşelər biđerolap, silekləp hьv taşьjđar. Ut hyndərergə keş jetməj, ut yđeenə tele əđtənə hьbьqan xuzьlьqsьna ikə kyg...

Hunьnan inde xođerət jəki kemdə bulha başqa—jomorqa urьştьrьv,

—Jomorqa jetmene bit qəhər təqkərə, qulьmda janьnan as jomorqa bulha utьь hynderep bula ine,—ti.

Elek utь şulaj hyndəreler ine...

Ə, xeđergə vaqьtta ut hyndərevđe bulaj juldar, başqa "keşfejottor" bar. Beđ bьnьa elbittə ularđan kybehenə tygel bьrь bərovhenə genə tuqьrap uđabьđ.

Hyđ, Arqajaş kantunь, Moxəmət—qoloj jorto, Aqbaş avьlь sovite ELDƏŞ avьlь jəcəjkəhenəŋ bujorь aqьşьŋ—Lotfej Sajetqaffarь həm jəcəjkə sikritarь Kycykьt turahьnda bulasaq.

Lotfej Sajetqaffarь 1926 nse jьldan birle parteja aqzahь. Ul əsev məs'yliəten aqranьp jьqa eşlej.

Sajetqaffarь SƏLƏJ avьlь sovitenə rois bulьp hajlana.

Bьl keşenəŋ rolsləgə aьtьnda bьl avьlda janqьn sьqьp kitu, ut, 20 xuzalьqь kolgə əjlənderə.

Ut saqqan vaqьtta, Sajetqaffarь, yđenəŋ qađatenəp 10 jəgel iberək bulьa. Avьldьŋ başqa keşelərə "qađrl ataş" belənəŋ avьldь qotqarьv əsen kereşkəndə, ril genə ataş bar, qa eş menən məşqyl bula. Lekin mənə mənə...

Bьna məs'ələnəŋ yđegə şun da...

Avьl ber jalqьn menən janqanda ul bətenləj başqa ber jalqьn menən yđenəŋ xajvanlь tələgə menən jana. Başqalar uttь hynderev menən maşqьl bulqanda ul, yđenəŋ avьldaq xajvanlьn S—Vanь yđenəŋ kyrtonen saqqan tələgənə qujьp tarajtьn bьn itərgə tьrьşa.

Sajetqaffarь utqa unьŋ bьl kyptərđe torlaşhьđ həm ikməkđə qajsьrasaŋ ohemərə jet itmegon, kenđə ul, bьlaj tigen:

-Ut ənə—qatьn Qatьn nəmə ...—ut. Timək ut menən qatьn arahьnda ajьrma juq. Bьn, şulaj bulqan min ike jalqьndan berevhe jansьnda qalaəl. Kese lə qođala balqьnaja; əjđe utь la jantrđa hyner ole.

Bьna bьl ut hyndərevđegə huryь hьul... Bьnьb tabьlqan lekin bunьŋ xeđergə tormoşqa jaraqlamь. Tygelmə ikenen lekin unьŋ aşьl bizmonenə halьp qaravsь kesə genə tabьlьp jetmegən...

Şonьь jəcəjkonəŋ sikritarь Kycykьt, juqarьlaqь ujlap sьqarvsьna, "qыmebeklektərən" belhələ, sara kyrerge taban bər adamdь atlaqanь juq. Bьnьb inde unьŋ halьn qanь bulьvьndan kilə bulha kərək Sonki ul aşaqmaj həm yđenəŋ başqalar menən ularđьn eştərə menən bojoņ ikəneŋ bojoņ tьnь tinmijenəndə toroqan kyrt.

—Ul şundaj kese:

"Yđe qaşьl,

Yđe qaşьl,

"Belməjem nisek itərgə"

"Tigen jar iztimal nьq teber sьqarьlqandar. Şulaj bulma Bi, ul Eldəş həm başqa avьldьь partejə həm kamsamul aqzalarьn jьjьlьşqa saqьrьp.

"Begen jьjьlьş bulmaj, kilgən jьlьqtь menən qajtьp kitegel." tiptesenə məs'ələne xьl itməb ine.

Berə artьnan bərə navbatleşkən kampanejəlar vaqьtьnda eş quldarьnь jьjьrqa jugga jaq taldьrtьrqa jəki qaresenə barahь alьp bulmaqan bьlqanlьqь barьv esen jarqьzьv qajqьmamь jьlьqt Kycykьt əsmaq... bulьp jьqь jьlьp kərək bulsaqa. Sonki xeđergə vaqьt "ike jalqьn" həm saqьrьlь—qasьşlь "ujnaj toroqan vaqьt tygel".

Keneņ adьqь—zitdi eş.

«TIRGƏMEŞ».

Onotolqan dugavarđar.

Narkamprus jəcəjkəhe jarь dugьvьrđarь pap kь əsendə jərətə.

Başqortostan xalq maqarif kamisarlьqь ergəhendəge partejə jəcəjkəhe ban jaqьnda dugavarь bulьp, partejəleler betəhe 49 keşe.

Bьlarđan 50 % tь juqarь həm urta dərəzə maqlymatlelar.

Aktif kestərə jetərlek bulhala, jəcəjkənen yđ eşendə lə, mə'səssələ jul başsьlьq itev eştərələ qəələqtəlenerlek qujьlmaqan.

Kalxuz həm safxuzdar dəbigərəktə sənəqət pridprejətejələrenə qarşьlь kəlləktifjarenda satsьjalizm jarьş dugavarđarьn nigeđlənqan planlь eş gerləgəndə, bьl jəcəjkəle satsьjalizm jarьşь dugavarđarьn qaqьđьqtьn qalqa kendələk əsko beļonmegəndər.

Jəcəjkəbə bətəhe 3 dugavar bulьv—berəvhe Ələ həm T—Qataj parteja ojoşmahь menən tədəlgən jarьş dugavarđarь bulьnьa jəcəjkə yđene təkşerə tьrьştьa ... dugavarđarь tudь... Bьl dugavarđa bətəhe 24 punkt bulьp, bьl punkttarđan nisə % qь tormoşqa aşьrьlqanlьqьn jəcəjkə sikritarь ydələ belmej.

Dugavar ðьŋ berense punkthьnda: „Maqarif Xalьq Kamisarьqьnьŋ skantkon lə mənən eşkə yrlətergə, əolardьn əsəvhe [qatьn—qьđđərđan bulьnьa] tələgə tьrьş" təjelgən bulha la, bьl eşkə tələgən tiklem nəj bьrь bər əsə apparatqa yrlətəlgən.

Jəcəjkonen tixnielek sikritarь əsenə kyrsətelgən betə təreklə unьn menən jərej o, məs'ьl sikritar həm başqa partejəlmə qajhь jəcəjkə həm ojoşma menən dugavar tələgenəlekterən belməjdar.

IKENSE DUGAVAR.—Havlьq haqlav Xalьq Kamisarьqьnьŋ partejə jəcəjkəhe tarafьnan tədəlep, təqdim itelgən bьl dugavar 67 punkttan tora.

Dugavar dur, punkttar kyp, hər ber punkt đur vazifalarđa əsenə alqan Lekin bьl dugavarđa kyrhətelgən ... dugavarđarь mehim punkttarьь genə təgəm bьl dugavar qarşь ...

Dugavar bujьnsa eş barьşьn tikşerep, ajrьm partejəstarqa eş jekmətep, eş bьjəqov tygel, ə jəcəjkə yđe ... jəcəjkə yđe əhtənə eşkə bьl, almav turahьnda Havlьq haqlav qajhь kamisarьlьqь ergəhendəge jəcəjkə jəcəjkə qajtarmaqan.

Dugavar qinvar ajьnda tədəlgən, dugavar tədəlgəs bьl ike jəcəjkə 6 aj bər jortta tikşerə bьr jortta toroqan bьl ike jəcəjkə jarьş dugavarь turahьnda bər genə hyđ dər hydde ydərmegəndər.

Əsenso dugavar—Ələ stanahьndaqь timer jul məktəbe jəcəjkəhenən jolqьn tegəđgən Bьl dugavar đə bьr tygel tikşerelep, YNƏLMƏGƏN tigən hədəmtə bьlqьrьlqan.

Bьl jəcəjkəlar jarьş dugavarьn ilmalqan. Ə.—V.

Donja krizise kesejə.

BIRLIN. 1931 nsь jьldьn tygə 6 ajьnda Girmanejalə 6,0 miljun tomьn (1929 nsь jьlda 6 ajьnda 21 pr. ađraq) qoros qojolqan.

Elek həm xəđer.

Tatarьstan səvit jəmhyrejətenə 10 jьl

Kəndər, jəldar bərhe artьnan bərhe ytə tora. Səvit jəşaj həm iqtisadi, səjəsi jaqtan bər hajan hьnьj bara. Ul satsejalizmdь praktik røveştə tədi. Səvittər Sajuzьna berləşkən milli səvit jəmhyrejəttərə lə ində berəhe artьnan ikensehe qulqьlьqqa 10 jьllьq bajramdarьn ytkərə başlanьlar.

Begən Tatarьstan səvittər jəmhyrejəte yđenən 10 jьllьq bajramьn ite. Bьnan 10 jьl elek Tatarьstan tupьraqьnda səvittər Tatarьstanь rəsmitəştə. Lekin ul qonqr iđbər qьjnь, Tatarьstan eşsəndərə bik kyp iqtisadi həm səjəsi qьjьnsьlьqtar ytkərđelər.

Tatar eşsəndərenenə rivəlytsejəgə tiklem bulqan, səjəsi həm iqtisadi yđərə turahьnda ođđaq jađьb tormoşon ... ∂ səvit ... rokqe juq Sonki Başqortostan eşsəndərə unь bik jaqь belələr, ular tatarьstan eşsəndərə mənən ber rəttən ... jak jđđərə đəşen ... batьşta sьmadьrьvsejəe jəbər bəbtən bər kyrđelər.

Rivəlytsejənan elek Tatarьstan eşsəndərə başqa "Inarudьstь jortte" tormoşьnь halьqtar inəbenə bər qatar... ike ləttə səber kyrep ... həm kь tlaarьnьn lə pat başqa ...bətə... bъ talap... Səbəbe ... ekspluatatsejalərь eđtene millі jaqtanda qьlьqьlьb kildelər. Ərosaj batьhь tatar eşsəndərenə xəttə urьb eşsəndərenə birgən—juq dərəzəhendə ađbulqan eđtəlekleklere lə birgənəj milli səbəp bar. Ərosaj bulqanlьqьn ... xalьqtarь menən berəhenə doşmanlaştьrьvdan qibarat ine. Urьbtь, jəhyt, tərkə—tatarđь—armonin həm başqalarь bər—berehenə doşmanlaştьrьv, yđara talaştьrьv jaqьq ine. Bьl səjəsət qara qrh batşa xekymətə menən urьs kerəbtejənnerđən irgeleb bьrьnda lə jəbərənə urьştьrьv xorakottan sitkə jebərev ine.

Yđ ara qavqa—tavьş, doşmanlьq tьvđьrьvđa batşa xekymətə kybьnse dindar həm bik jaqьh bəl kəşlə qoral bulьp kileđe. Xristejan, mosolman dindar yđđərenə qaraqan xalьqtь jađь din jaqьnan bər berehenə doşman itep qujđьlar. Lekin şul uq vaqьtta urьs batьsьh mosolman dinen berəvgə, tatarbьrь arahьna ikense dingə kyrə keskenə tьrşьtьvьa qaramaštan, ul mosolmandьn dn başlьqtarьna jərđamьn ite kilde Sonki, ularđan təp maqsattarь bergelerse, rivəlytsejən xərəkəttə tomalavьa qajtar qьla ine.

Batşa xekymətə tatar eşsəndərenən kalunəjə jađьrьv hyrđə qoldar rərəndə qaldьrьv, ular arahьna mədənəjet indermov, ularđьn iqtisadi jaqtarьnnan tyrqalmьvь maqsatь menən hər vaqьt Tatarьstan tupьraqьnda indysterejə tormoşьnь turaqlap qьldьrqan kyđ. Unda zavьt, fabriktar juq dərəzəhendə ađ ine. Bьlar tələbe lə urьbtar arahьndan qьna utartьlda.

Avьl xuzalьqь kytərev turьhьnda iđtimam qьna tygel, həm Tatarьstan tupьraqьnь, ... sar, qalalardan, timer juldarьnan alьь məjestərgə qaьđь. Tatar eşsəndərenən bik kyberhe iqtisadi qьđьq lьq həm arisilьq sobople Ural, Danbas kevek ... nьqsь ojlarьnьa eşkə kitə... şar ... ...iqtisadi jaqtan kyđ halhaq jaqtan... qaldьrlьb kildelər. Elekkə Qatar ... qaldьrьb ... tatardar arahьnda uqьtьъ—jađьv belevsele keşe ... 1757 keşelik ine. Ular ... ine kyboho ... kьb ... həm urьxanьlar ine.

Urьbtar menən berense ...əjtkən məktəptər menən artьq bulьqan qatarьđar arahьnda 30—35 jəp kənə ine. Ə urta məktəptər tatar bala 30 bulьa ine. Tatar arahьnda berəvđe juq ine.

Tatar ... qьlьqan həm ... bьlьp kitkən jьlda ... rivəlytsejən ... tatar iđen vaqьt batьn ... kehvt jađьrьlьqan vaqьt ... bьlьp ... xəkymətə tatarьn jьldь qadьmь ... juq ... Tatar mirzalarь, tatar savdəgərđərə—batьa ... həm bai ... dərəzə esə ... ... ike ...

Şuqa kyrələ tatar bajdarь ... ... bulьqьl, kileşmev sьnьf ... iđen ... ... 1917 nsь jьlda ... rivəlytsejənə ... ...

1921 nse jьlda bulqan ... ... Tatar ... ... 1918 nse jьlda ... kertkən ... ...

Moqəjtьfar həm başqa tatar burzьva vəkilərə ruxanijlarđa: „tatar esen afxanumenjələ jəmhyrejət kerəkməj, tik milli, mədəni maxtərej t kera jeto", tip jərəgə... tormoş ... adaqqa vaqьtta «məxtərəjət» tə ojoştoruv... tatarь ... biđ ... iqtisadi ... ...

Lekin ... bьl ... qьđьq ...

... bulqan «milli idara» ... ... həm qaşьr ... ...

... partejə ... ...

Lekin buqьn unotorqa jarbь ... ... həm burzьvazejə ... ... Tatarьstan eşsəndərə həm səvit vlasь urьnlьqaşqьlь kyrgəndə ... ... Qabьqs ... "Vl ... qьb ... ... " ... ...

... ... Tatarьstan ... həm ... ...

Ytkən rivəlytsejə milli məs'ələ ... ... Tatarьstan ... ... həm burzьva ... ...

... ...

miljun humqa jətte. Ike jьl esendə 68 % qa arьqьn tigənhyđ bula. 1929—30 nsь jьlda bьl sənəqəttən sьqarьlqan praduksejəhe 135 miljun humlьq bulasaq! s nəqət jaŋьnan abarudьvajt itelə həm jaŋь nigeđđə qorola. Jaŋь zavьt—fabriktar halьna. Jaŋь halqan zavьttarđa 7—8 meŋ eşsə eşləj'ə bə'əhe tatarьstan sənəqətendə eşselərđəŋ hanь 25 meŋgə jetə. Ytkən jьlda qьna tatarьstandьŋ jerle sənəqətenə genə 12 miljun humdar kapital halьnqan.

Tatarьstanьŋ avьl xuzalьqь bətenləj jaŋь nigeđgə kysə. Xəjersə, huqasь tatar kerəbtejənə urьnьn traktьrqa ultьrqan kalxuzsь ala. Huqa haban—traktьrqa alьşьna. Partejəneŋ avьl xuzalьqь alьnьa qujqan burьstarь ajqarь menən tatarьstan avьl xuzalьqь la bətenləj jaŋь nigeđgə—spitsejəlleşev həm ereləneʋ nigeđenə—satsejalizem nigeđenə kysə. Tatarьstan avьldarьnda 10 jьllьq eş arahьnda igenselek eşe tixnik jaqtan başqarьvđa, eşləvđə đur a'qa kitevđərgə elgəşelde. Igen uŋьşь kytərelde. Igendərđəŋ 1920—1927 nse jьlda bətə (valavьj) jьjьntьqtarьn saqьştьrqanda 1920 nse jьlda 29 miljun bulha, 1927 nse jьlda 92 miljun bot bulqan. Şulaj uq Tatarьstan avьldarьna tixnik kylturalarь, bьqsasьlьq kylturalarь indereвđə lə uŋьştar đur, ular ikelətə arttьrьlqaudar. Mədəni frunt ta uŋьştar bigerəktə asьq kyđgə bərelələr. Beđ tatar eşsəndərenen rivəlytsejənən elek mədəni jaqtan ni dərəzələ torqanlьqtarьn baştan uq əjtep kitkəjnek. Inde xeđergə kyreneşkə tuqrajьq: I nse bađqьs məktəptər 1919 nsь jьlda 107 meŋ, 1927 nse jьlda 2371, a 1930 nsь jьlda 2652 buldь. 2 nse bađqьstar 1924 nse jьlda 29 bulha, 1930 nsь jьlda 116 qa jetkən. 1930—31 nse uqьv jьlьnda tatarьstan da qəmymi başlanqьs uqьv inderelə jəqni bətə məktəp jeşendəge balalar məktəpkə inderelep bətərələsəktər. Şulaj uq juqarь məktəptərđə arta. Xəđer Tatarьstanda 6 juqarь məktəp bar. Elek 1092 tybən məktəptəŋ 35 e tatarđar esən ine, xəđer tybən məktəptərđə uqьvsьlarđьŋ 54 % tь tatar balalarь.

Elek tatar həm vaq millətəesən bergənə lə urta məktəp juq ine, xəđer urta məktəptər đə tatar 38%, ə tixnikumdar đa 50%.

Iqtisadi həm mədəni jaq kytərelə, həm şunьŋ menən bergə tatarstan eşsəndərenenə aktiflьqtarьla yђə bara. Dəylət idarahь eşenə eşse—kerəbtejənđərđən iŋ eske qatlamdarьla ьlьqtьrьlalar.

Tatarstan jəmhyrejətendəge bьl uŋьştar partejəneŋ milli məs'ələlə Linin bajraqьn juqarь kytərelep, bьl bajraqtan sitkə tajpьlьvsьlarqa qarşь kərəş arqahьnda qьna buldь. Milli məs'ələnə faxiş røveş bođovsь urьђ şavinizmehe həm jerle millətselektər ele Tatarьstan tupьraqьnda la, başqa urьndarđaqь kevek bətərelep, qьrqьlьp bətmegən. Sənki unьŋ hađlьqь jəşəj ele. Tatarđarđan pralitarejat yђterev məs'ələhen praktik røveştə ytegəs kenə ul hađlьq qoror. Bьna şuqa kyrələ Tatarstan partejə ojoşmahь həm Tatarstan xəkymətə tatarlarđan pralitarejat həmpralitar kadьrđar əđerləv, yђterev məs'ələ en qьrqa qujьp, qajəttə dərəђ eşləj. Milli ygəjlektərđə bətərev həm milli əlkələrđə səvit vьlasьn ađaqqa tiklem nьqьtьv tik jerle pralitarejat jetəştəregə də genə məmkin.

Partejəneŋ bьl qibatlь həm məhim luzьnqьhьn bojomqa aşьrьrqa urьђ şavinistərə həm jerle millətselər, burzьva millətselərə qamasavlajđar. Jerle burzьva millətselegeneŋ tipьь vəkile kuntьr rivəlytsejun Soltan qolejef həm ejərsedərə—əlbittə bьl burьstь tormoşqa aşьrьvqa đur qamasavlьq ittelər. Şulaj uq Tatarstanda "hul„ isme aђtьnda jəregən millət məs'ələhendə Lininizemdeŋ nəmenən ikənen bətenləj aŋlamaqan qajhьhьber iptəştər đə "buş initrnasejanallьq„ menən bьl julda şaqtaj qomasavlьq ittələr, ab jьktif jaqtan soltanqolejefselekkə jarđam ittelər. Tatarstan partejə ojoşmahь bьl Tatarstandaqь ike zararlь tajpьlьştь xəđer 10 jьllьqqa kilgəndə niged jaqtan tar—mar itte. Kiləsəktə lə, tik bьna oşo tajpьlьştarqa qarşь rəximheđ kerəşkəndə genə Lininđeŋ millət məs'ələhendəge qujьlьştarьn praktikala tormoşqa aşьrьvđa davam itərgə məmkin.

M. BIKBULAT.

Başqortostan RKI

xalq kamisarlьqьnьŋ, 1930—31 nse jьl qь eş planь.

Kantryl kəmisəjəhe—RKI urgьndarьna 5 jьllьqtь 4 jьlda bojomqa aşьrьv, avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđgə kyserev, ilde mədəni alqa jebərev, tybən səvit apparattarьn rejarganizatsejə həm səvit—kapiratsejə apparatьn tađartьvqa bəjlə bulqan kəmselektərđe bətərev həm bьnan huŋ buldьrmav turahьnda bik məs'yləjətle burьstar jəkmələ.

Partejəneŋ 14 nse Başqortostan Əlkə kənfirinsejəhe Baş. Əlkə kantryl kəmisejəhe menən RKI đeŋ burьstarьn bьlaj təsvir itte:

— „... Kiləsəktə BƏKK—RKI đeŋ diqqəten—jalpьnь sənəqəttə pramfin plandьŋ həm avьl xuzalьqьn alqa jebərev planьnьŋ bojomqa aşьrьlьvьn kantryl eşenə kiŋ ьlьqtьrьv nigeđendə partejəneŋ həm xəkymətteŋ iŋ əhemejətle dirik tiftərəneŋ bojomqa aşьrьlьvьn kyđətevgə ьlьqtьrьrqa kərək".

Partejə kənfirinsejəhe diqqətte idara (administratif) sьqьmdarđь kəmetev, summalarđь ikanumejə esən kerəş, apparattь ratsejanallaştьrьv, unьsit iliminttərđən tađartьv, eşselərđə qatqi yrlətev julь menən eşseləşterəv həm jerleləşterəv, məəssəsə həm ajьrьm keşelərgə alьp barqan eştərə esən məs'yllektə jəkmətev, bjorakratizem həm valakita menən mərxəmətheđ kerəş alьp barьv məs'ələlərən kiђkenləştərđə.

Mədəni—iztimaqi burьstarđь, bigerəktə kadralar məs'ələhendə, xəl itev—bьl eştərđə alьp barьv esən məs'yl bulqan məəssəsələrđəŋ eşen his tuqьravhьđ kyđətep torovđь talap itə; şul səbəple partejə kənfirinsejəhe BƏKK—RKI đeŋ diqqəten bьl məs'ələlərgə lə jynəltte.

Bьl eştər BƏKK—RKI đən kiŋ qolas menən eşləvđe, kantryl eşendə jalpьnьŋ insejativahьn ojoştorop həm unьŋ başьnda torop massavьj kantryl alьp barьvđь həm unьŋ sьjfatьn jaqşьrtьvđь talap itelər.

Başqortostan RKI e partejənьŋ 14 nse Əlkə kənfirinsejəheneŋ qararđarьna nigeđlənep 1930-31 nse jьl *esən yđ eşe* esən oşo məs'ələlərđə bildələne:

Avьl xuzalьqь.

Malsьlьqtь torqodьv həm kiŋəjtev, igen əđerləv, eşselərđe, a-x pradukть menən tə'min itevđe jaqşьrtьv, kalxuz tədeləşə, uŋьş kytərev, səsev majdanьn kiŋəjtev, kapiratif—kalxuz sistimen həm jer urgьndarьn rejarganizatsejə, maşina menən tə,min, maşina—traktьr stansa'arь ojoştorьv, a-x qoraldarьnan fajđalanьv, kalxuzdarđa sənəqət həm a-x qaraltьlarь tədəv, safxuz tədeləşə, kalxuz həm safxuzdarqa tixnika jarđamь kyrhətev, a-x maşinalarьn tədətev məs,ələlərendə partejə həm xəkymətteŋ diriktiftərə nisek atqarьlьvđь, məəssəsələrđəŋ a-x nьŋ vaq tarmaqtarьn alqa jebərev turahьndaqь eştəren barlav.

Sənəqət.

Pramfioplandь bojomqa aşьrьv, qara mital, aqas, təђlə mital, bьjala, kustarlьq həm urman sənəqəteneŋ, aqas aqьdьv həm torlaq tədeləşeneŋ xəlen, eşləp sьqarьv xaqь arzanajtьlьp, praduksejənьŋ sьjfatь jaqşьrtьlьv məs'ələləren barlap qarav.

Savđa həm kapiratsejə.

Tavar ytkərevse seltərđəŋ naklatnuj sьqьmdarь, ikospurt həm patripkapiratsejə seltərən rejarganizatsejə.

Transpьrt xuzalьqь.

Dəvlət həm jəməqət summalarьnan jul tədeşə esən ratsejanal fajđalanьv, transpьrt ojoşmalarьnьŋ dəvlət zađanejəlarьn ytəvgə əđerlek dərəzəhe.

Kantryl kyplekkə qarşь kereş.

Kantrylđeŋ bik kyp bulьvьna qarşь kərəş, eştə parallilizemdə həm məs'ylejətheđ, heđəmtəheđ kamandirufkьlardь bətərev.

Səvit tədeləşə.

Səvit apparatьnьŋ eşsə sastafьn tikşerev həm tađartьv. Jaŋь rajunlaştьrьv ajqanlь tybən Səvit apparatьn jaŋьsa qorov, ucut, iђəp birev, eş qaqьđđarь jərətev eştəren qujьv tybən səvit apparattarьnьŋ xoquqtarь arahьnda sik bildələv. Eşselərđe yrlətev, apparattь jerleləşterəv.

Vidьmstьvalarđa ratsejanallaştьrьv.

Məs'yl başqarьvsьlar sistimən kerətev həm partejə—xəkymət diriktiftərən başqarьvqa kantryl qujьv.

Finans xuzalьqь.

Finans—kridit rifurmahь, aqsahьđ iђəp əđəv həm haqlьq kassalarь, idara sьqьmdarь, avьl xuzalьqь naluktarь həm qьđьl ərməjə simjələrenə lgyttar, nidaimkьlar menən kerəşev, bydzit həm maqsatlь summalarđan fajđalanьv həm tərle saralar, avьl, tebək həm qala bydzittərə, dəvlət straxavanejəhь, sənəqəttə həm a.—x. kapiratsejəhьnda rizireftar tuplav xosusь tarmaqqa naluk halьvđьŋ qujьlьşь, tuplanqan summalarđan (yđ ara halьm həm başqalar) tejeşle urьnьna fajđalanьv.

Iztimaqi—mədəni tədeləş.

Kadralar əđerləv, dəjem uqьtьv, qьđьl partizandarqa jarđam həm lgyttar, nəşrejət həm matbuqat, jerle millətterđe prajьzvudstьvaqa ьlьqtьrьv əsə—balalьqtь haqlav, qьmьđ—kurort məs'ələhe, xalьqqa miditsina jarđamь, balalarđьŋ tərbejəseheđ qalьvь menən kerəşev, jaŋь başqort əlepbeje, invalittarđь iztimaqi tə'min itev.

Massьvьj eş.

Qujьlqan bьl burьstar barь RKI eşenə eşse—krəbtejən jalpьhьn, *spitsejəlis* həm başqalarđь ьlьqtьrьp. jalpь yđe eşkə irekle qatьşьp RKI urgьndarьna oşo məs'ələlərđe tikşerep *xəl itevgə jarđamlaşqan* saqtaqьna atqarьla alasaqtar.

RKI jalpьnь eşkə oşo juldar menən ьlьqtьrьrqa ujlaj.

Iŋ təvlə pritprejətejələrđəŋ dəvlət apparatьna şiflьq esən, avьl, qala həm təbək səvittərenəŋ siksejələreneŋ, rapsilkur brigadalarь, jenel kavalirejə, avьl həm pritperejətejələrđə prajьzvudstьva kəŋəşmələreneŋ mə'əssəsələrđə ikanum kəmisejələrđəŋ eştəren nьqьtьrqa kərək.

Şunan huŋ irekle eşsə, xeđmətkər, spisejəlis həm jenel kavalirejə ətrettərə RKI Xalq Kamisarlьqьnьŋ apiratif gruppalarьna RKI urgьndarьna kilgən matirejaldarđь tikşerev eştərenə qatьşьv esən berkətelergə tejeştər.

Başqortostan RKI Xalq Kamisarlьqьnьŋ 1930—31 nse jьllьq eşə esən bildələngən oşo məs'ələlərđə jəməqətselek tikşerəvenə qujup RKI XK həm Başqortostan, Kammunna, Krasnaja Başkirejə ridaksejəlarь kiŋ jəməqətselektə bьnь eşsə həm kalxuz—krəbtejən jьjьlьştarьnda tikşerep həm matbuqatta jaqtьrtьp, tormoş talap itkən məs'ələlər bьnda jetərlek ingənme ikənlektə kyrhətergə yđ timalarьn da alqa qujarqa həm RKI yđeneŋ planьn tədegən saqta kyđ aldьnda tothon esən mə'əssəsələrđə qulqan kəmselektərđe kyrhətep birergə saqьralar.

Xəbərse DƏFTƏRE

Prejumşik həm ylsəvselər kurьsь ytkəredle.

12—ejjyl Es. kantun yđəgendə başxelipkup insejativahьnda, rajpulivudsajuz tarafьnan 15 kənlek prejumşik həm ylsəvselər kurьsь ytkərelep barlьqь 32 keşe uqьj, şular esendə 40 pr. Başqort-tatarđar.

Kurьs qənəqətlənerlek belem birđe, tik Başqort tatar uqьvsьlarьna dərestər yđ əsə telendə bulmav həm qajberđərenəŋ bьl eştə təşribələrə bulmavđan tybən gruppьqa qalьvsьlar buldь. Kiləsəktə bьndaj kurьstarđa əsə telen beləvse metoxessistər đə buldьrьlha jaqьь bulьr ine.

Kurьsqa kilməj qalьvsьlar həm bətərməj sьqьvsьlarđa buldь. Bьndajđarqa ojoşmalar tejeşle sara kyrergə tejeştər.

Kurьstь 28 keşe bətərep skьlat medirđərə, jarđamsь prejumşik həm ylsəvsələr bulьp bildələnep, rajundarqa taraldьlar.

V. Səbxani.

Əsən jorto əđer tygel.

(MAXSUS XƏBƏRSEJEDĐƏN TILIGRAMMA).

Əsən jorto—uŋьş jьjnavqa əđer tygel Kalxuz həm jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ maşinalarь əđer tygel, jaqьv—majlav nəmələre juq. Jortbaşqarma eşləməj, kantun başqarma iltifat itməj.

AJMORAT.

Jəşelsələrđe həm kartuftь

bođolovđan haqlav juldarь.

Jəşelsələrđe səsep, jaqşь tərbejələv arqahьnda kyp uqьş alьv menən genə qalmaðqa, bəlki ularđь qьşlьqqa qaldьrьp, bođmaj, seretməj haqlaj belergə kərək.

Hər ber yðemlekteq yđenə qaraqan ber avьrьvь bula. Ularđь şul avьrьvđan havьqtьrьv saralarьn kyrev xuzalьqtьq berense burьsь bulьrqa tejeş.

Jəşelsələr arahьnda kartuf yđendə bula torqan jəveşle serev (мокрая гниль) tigən avьrьvь menən ajьrьla. Bьl avьrьv jəjđeq ikense jartьlarьnda kartuftьq japьraqьndabelenep—kəđ kenə tuqđьra başlaqansa yđeneq yrsevendə davam itə.

Jəveşle serev avьrьvь kartuftьq japьraqtarьnьq ađьq jaqьnda ьvaq qьna qara taptar bulьp, ular kartuftьq habaqьnda tamьrqa neđək jeptər jebərələr. Kartuftьq yðevenə kərəklə bulqan ađьqtь huvьrьp toralar. Bьndaj kartuftьq japьraqtarь vaqtьhьđ harqaja, qaraja başlaj. Yðemlekteq təbəndəge jeməş ьvaq bulьp tuqlьqlьqlь kesə əđ bula. Unьq esendə qevət jeregən hьmaq qara jul da hьđьlьp tora. Bьna şundaj avьrьvlь kartuftь orloqqa qaldьrьlhь ikense jьlda bьl avьrьvđьq bətə baðьvqa taralьv qurqьnьsь bar.

Jəveşle serev avьrьvь jəj kəndərendə genə tygel, jaqşь itep əđerlənməgən jьlь, jəveş padvaldarđa la qьş kəndərendə lə yrsevsən bula. Bьjьl jəjđeq jamqьrlь bulьvьnan bьl avьrьvđьq Başqortostanda bigerəktə kyp taralьvьna səbəpsə bulqanlьqь aqlaşьla. Şunьq esən unьq menən kərəşevđe berense nəvbətkə qujarqa kərək.

Jəveşle serev avьrьvь menən berense kərəşev, jađ kəndə jaqşь orloq səsevđən torha, ikense sara unь jaqşь tađa padvaldar, qoro bađđarđa haqlavđan tora.

Jəşelsə həm kartuf bađь nindəj bulьrqa tejeş.

kartuf bađь həm padvaldarđь eşləgəndə tađa qoro urьndar đa eşlərgə kərək. Undaj bađđь ber genə jьl esən əđerlənməj ber nisə jьldarqa jaraqlь itep həm təşəp menəp jərergə jajlь itləp eşlərgə kərək.

Padvađьq đurlьqь xuzalqtьq bajlьqьna, halьnahь nəmələrđeq kyplegenə qarap eşlənə. Urtasa padvaldarđьq tirə jaqь 11/2 —2 sazin bejeklegə ½ sazin samahьnda bula. Padvađьq stinələrenə taş jəki kirbes təđəp əbviz menən hьlarqa, təbənə jartь arşьn samahьnda qoro qom hibərgə kərək. Padvalqa tejeşle tiklem hava inəp torov esən qapqaslь torba qujarqa kərək. Bьl torba padvaldьq iđenenə jartь arşьn bejeklektə bulьrqa tejeşle. Padvaldьq esendə hьv tuqmađlьq jeqjni 6 gradьs samalarьna tiklem jьlь bulьrqa tejeş. Padvalqa zararlь qorttar yrsemehen esən unь kykert menən tətəđlərgə kərək.

Padvalqa halьnasaq kartuftь jerđən soqop alqasqoro urьnqa joqa qьna itep taratьp 3—4 kən kiptererge kərək. Qьrqьlqan bođola başlaqan seregəndərə bulha ularđь ajьrьp alьrqa həm balsьq sandarьn qaqьp, padvalqa teşergən ezbiz jəki kəl menən hibərgə kərək. Bьl eştər unь serevđən haqlajđar. Aşarqa, səsergə alqanda ularđь jьjьp tađartьv bik jeqel bula.

Jəşelsə həm kartuftarđь ber urьnqa bik artьq kyp itep halьrqa kəqəş birməjđər. Qalьnlьqь 2 1/2 arşьn samahьnda bulha jetə. Torba əjlənəhendə tьn alьv esən 1/2 arşьn tiklem buş urьn qaldьrьrqa kərək bula. Qьş kəndərendə bađđaqь kartuftь həm tamьrlь ađьqtarđь hirəkləp bulha la qudqatьp qarap tororqa, serek bođolqandarь bulha alьp taşlarqa kərək.

Beđđə krəştejəndər kartuf bađьna artьq əhəmejət birməjđər. Unь yđđərensə itep qađьp esenə kartuf halalarđa, əđtən tьn almađlьq itep halam balsьq menən jabьp kymep qujalar. Bьndaj soqorđar đa tejeşle tiklem jьlьlьq totov, qьş kəndərendə serek, bođoqtarьn syplep taşlav məmkin bulmaqanlьqtan bađđaqь jəşelsə həm kartuf bik tiđ bođola torqan bula. Bьndaj bađđar đa sьsqan kevək jənlektər yrsep bađqa halьnqan ađьqtarqa kyp zьjan kiltərələr.

Tamьrlь ađьqtarđь haklav juldarь.

Tamьrlь ađьqtarđь jьjnaqan vaqьtta unьq tuđan tupьraqtarьn nьqlap helkətergə, habaq həm japьraqtarьn əđgəndə iten eləktermədkə kərək. Tamьrđarьn qьrqmajьnsa, zəqifletmejənsə kiptrergə əđerləp qujarqa kərək. Tamьrđar kibep, balsьq tupraqtarь qojolop bətkəs ularđь qьş haqlav urьnьna urьnaştьrьlalar. Tamьrlь ađьqtarđь la juqarьla kyrhətelgən rəveştə əđerləngən padvaldar đa haqlav jaqşь bula.

Tamьrlь ađьqtarđьq barlьqьnda ber tigeđ haqlap bulmaj. Ularđьq arahьnda tiđ bođola torqandarь, şulaj uq ođaqqa sьđamlь bulqandarь la bar. Şunьq esən tiđ bođola torqandarьn hajlap alьp, ularđь yđđərenə ajьrьm ber urьnqa qujarqa kərək.

Təzribələrđən aqlaşьlьvьna qaraqanda: kişer, şalqan, tiđe bođolovsan bula. Şunьq esən ularđь kəđ kənə kyberək qullanьrqa tejeş. Qьş urtalarьnda turnips, gərənkə, jađqa taba səgəldər kevəktərđe qullanьrqa bula.

Jəşelsələrđe kəđ kənə halqьndar, qьravđarqa tiklem jьjnap alьrqa kərək. Şənki jəşelsələr əđgenə qьrav, hьvьq tejhə lə, ular bođolalar. Kəbəđtələrđe bađda haqlav esən ularđь tamьrđarь menən jolqop, tupraq həm əbkə ere japьraqtarьnan tađartqandan hun bađđьq əbtənə keştələr jahap şunda elənep qujьlalar. Berehe ikensehenə tejep tormahьn esən kəştə həm kəbəđtə aralarьna ber ađ buşlьq qaldьralar.

Jəşelsə həm kartuftь jьjnap haqlav turahьnda şul juqarьla kyrhətelgən saralar jerenə jətkerelhə yđtergən ađьqtarđan tulьhь menən fajđalanьrqa məmkinlek bulьr

Ə.

Xəbərselər jađalar.

„Qьđьl majaq" kalxuzьnda ike tərlə kyreneş

Arqajaş kantunь, Narь avьlьndaqь „Qьđьl majaq" kalxuzь idarahьnda jeteşheđlektər bik kyp. Rəis Məzitef hər tərlə «jomoş» tabьp, ələ jort başqarmaqa, ələ kustqa, ələ Arqajaşqa xatta ike tьрqьr Θfə gə barьp at qьvđьrta. Ikə xisapsь bar. Ular kən ytkərev, juqarqь rezrət menən eş xaqь alьvđь yđđərenə burьs itep alqandar. Kənsələrđə rətləp ultьrqandarь juq. Kalxuzdь nьqьtьv, aqzalarđь tərbejələv kamsamul ojoşmalarьn idara ergəhenə jaqьnajtьv, məđəni kestərđə tuplav, estinə gezito sьqarьv, jarьş ojoştorov, eskə tərtip qaqidələrə teđəv, aqzalarqa eş nurmahьn həm eş xaqьn bildələv həm başqalar berhe lə eşlənməj jatalar. Idara aqzalarь kalxuzda eştəq nasar barьvьna „ađьq məs'ələhenəq qьđьnqь bulьvьn" səbəp itep kyrhətələr. Ləkin bьl deređ tygel. Eşləgən eşselərgə idara tarafьnan kengə 2 qađaq holo ono, aralaş bojdaj ono birelə. Şul şarait esəndə 10 brigada jəşəp, bьlar đьq ber ikehe jaqşь eşlehe qalqandarьnda eş nasar qujьlqan.

Jaqşь eşləgən dərđən Đur—Təgeş avьlь brigadahьn kyrkyrhətep ytərgə məmkin. Ular səsev planьn 160 giktar urьnьna 180 giktar itep ytənələr. Đur—Təgeş parqa təşkəndə idara bьl turala ujlaqanь la euq ine. Eş kəstərenəq 18 genə bulьvьna qaramađan 60 giktar par hərələp, 10 nsь ejjylgə tiklem 150 kybə besən əjəldə. Bьndaqь tьrьş aqzalar yđđəren udarniktar itep hanajdar. Brigadir urta xəllə krəđtejəndən bulьvь, kamsamuldar tьrьşlьqь menən tənqit, yđ ara tənqit, ikelənevse, ajaq salьvsьlarqa atpur birev, jьjlьştar jьjьp kəndəq məhim məs'ələlərə menən tanьştьrьv, dəjəm jьjьlьştarđa „Başqortostan" geziten qьsqьrьp uqьv, qьđьl məjeş asьlьv, ikanum mədirenəq kamsamuldan qujьlьvь bьlar bətəhe lə Đur—Təgeş brigadahьnda uqьş barlьqьn rađlajđar. Sənki undaqь tьrьş batrak, jarlь, urta xəlle kalxuzniktar ađьq jetməj tip tormajađar hət, jelək, joşelələr menən də eş alьp baralar.

HARЬ AVЬLЬ BRIGADAHЬ (№ 1—2). Bьl brigada kalxuz idarahь torqan avьlda jəşəhələ eş bik nasar qujьlqan. Bьnda 80 baş eş atь bulьvqa qaramađan 15 nse ejylgə tiklem nejbarь 40 giktar par hərelə. Besəndə eşlənməgən, aqzalar arahьnda tərbejə eşe alьp barьlmaj, qьđьv eş məlendə aqzalar Đur-Təgeş ucastkahь aqzalarь kyngən şarttarqa kynməj eş taşlap qajtalar, kamsamul ojoşmalarь eşləməj. Brigadir Təqejyllin avьldьn iq jalqav keşehe. Θđtəvenə idarala bjurakratlьq xəkem hərə. Đur—Təgeş kamsamul jəcəjkəhenən eş menən tanьşьrqa barqan jenel kavalirejəgə idara aqzalarь:

— Dajuş tikşerev mandatь, təjđər, kyrəheq ular yđđərenəq qəjeptəren asarqa teləməjđər. Kətəvsələr kejemheđ intekkendə kilgən kejemđərđe 20 şer kən bujьnsa birməj jatqьrđьlar. Xəđer igen əđerləv kampanejəhe jetə, ə idara əle jađqь səsevgə jomqaq jahap atcut birməgən.

Idaranьq qajьь ber aqazalarь kalxuzdь safxuz rəteno inderep, „kalxuz xəkymətteke" tip həjləjđər.

Beđđə telək şul: „Qьđьl majaq" idarahьnьq esen jəqləndərev, jeteşhedlektərđe bətərev julьnda tejeşle ojoşmalar sara kyrhendər.

Ƣ. SƏLƏM.

„Osqon" № 13.

Qьrmьđalь vulpalitprasvitь janьnda sьqarьla torqan „Osqon" isemle stino gezite, jort kylemende sьqarьla torqan gezit bulьvьna qaramastan, jeteşle jaqtarьna qaraqanda, jeteşhed jaqtarь kyberek.

I. xudzestva jaqь qeniqetlənerlek tygel, zaqalufkarь qərep xərefə menən jađьlьp, xəreftərə jerenə jetkerelep matur itep jađьp qujьlmaqan.

II. gezit ilьnda dirmahьna kyshol, janalifka 100 % menen kyşmaqan, 50% qərepsə jađьla, [illegible] jađьlqan. Gezitten sađirzanьjahьna xalьqtьq [illegible] burьstarь ytəv tirəhenə jeteş tororloq itep tərbejələnməjə tirjaldьnmaqan. Avьldaqь sinfьj kərəşte aqlatьv, tənqit, yđ ara tənqit, kalxuz, satsejalizem jarsьş, bojnolmilol xəl, qatьn qьđđar, jenel kavalirejə, pejanirđar eşə turahьnda bər nəmələ jađьlmaqan.

III. Gezit 15 kendə bər sьqarьlьrqa tejeş bulhala, partejə, kamsamul həm başqa ojoşmalarьnьq bьlar eşkə halqьn qaravđarь arqahьnda hunlap sьqa.

Julbaşsьlьq eşe nasar, xalьq arahьnda gezit [illegible] aqlatьv, [illegible] derergə [illegible] ləngən [illegible] rəp, [illegible] tyban [illegible] rahьnda [illegible] rək.

Dəvlətbajəf.

Əđerlek eştəre nasar bara.

QЬĐOJAN—BAŞ, 19. (maxsus xəbərsebeđđən): Ikense qat par hərevđər başlandь, təvge par đa heđmen ođe. Jarlьlarqa jarđam juq. Avьl səvittərenen kybehende uпьş jьjnav kampanjahь esən plan tedelməgən. Maşinalar juq, majlav nəmələre əđer tygel. Igen ođerləvse urgəndər xərəkəttəđ jalalar, sklattar tikşerelməgən.

Aq—belem ojoşmalarь la his qatnaşьlьq kyrhətmejđər.

SABIRƏF.

Bajmaq puştahь nasar eşləj.

Sibaj rudnige eşselərə 1 jьlqa gezit—zurnaldarqa jađьlqajnlar, ləkin gezit—zurnaldar alьnqanьqь juq. Şənki Bajmaq puştahь bik nasar eşləj, gezit—zurnaldarь 3 ajqa bərergenə đa jebərelə tora.

Şulajtьp jьlьq gezit—zurnaldarđь nej bara bergenə dagь aldьq. Bajmaq puştahь eşselərđən an—belemđe heved jatьvьn ifənelə alahь kilməj.

GAZIN.

Sibaj rudnigenə militsejə jebərelhen

Sibaj rudnige 26 nsь jьldan birle jəşəp kilhələ, ole tərtip haqlav eştəre julqa qujьlqanь juq.

Huqьş kərdərđə Sibaj rudnige tir. heno araqь kilterep ha-[illegible] başlanьlar Şunьn hedemtehenə eşselər arahьnda ьđqьş-jatsar keşejer, poşal jahavlaşьv kebek xəlder. Rajun militsejə idarahь nьq esen Sibaj rudnigenə hamanda militsejə jebərməj ikan hun.

GAZIN.

Kalxuz buraðnahь qьđьqtьra.

Estərle kantunь, Moraptal jorto, jamanqol avьlьnda „1 nse" Vrnəkkalxuz aqzalarь par hərep taşlanьr 20 giktar urьnqa 30 giktar itep hərep taşlanьlar. Jaqьđ krəđtejəndərđə kalxuz buraðna hьna qьđьqьp at başьna bərer giktar par hərep taşlanьlar.

Besəngə teşər esən bьqa tiklem jamqьrđar irek birmənə.

KALXUZSЬ.

Divizejə .... nse Pulьkqa

BOJOROQ №193.

S.S. Kaminef lagirь
18 nse ejjyl, 1930 jьl

1930 nsь jьl 6 nsь ejjylda Θfə qalahьnda torovsь həm pulьktь kampliktavajt itev təbəktərenə ingən jorttarđa jəşəvsə 1)mladşь nacalstьva sastafьn, 2) rədəvəj sastaftan VKP (b) aqza həm kəndidəttəren kilep kyrenəvgə bojoroq sьqarьlqan 150 han bojoroqto yđgərtep 1-timək,bojoroqta kyrhətelgən mladşь nac. sastaf əsən bildələngən 13 nse avqьs kənen ərədəvəj sastaf esən bildələngən 19 nsь avqьs kənen yđgərtep hər ike kətigyrejə esəndə kilep kyrenev kənən 1930 nsь jьldьq 9 nsь avqьsьnda saqət 8 gə bildelənə.

150 nse bojoroqta kyrhətelgən qalqan punkьttar kəsendə qaldьrьla.

Pulьktьq vaqьtlь kamandir —
Kamissarь: ARLUF.
Ştaptьq vaqьtlь nəsəlnige:
VƏSILIJEF.

Θfələ.

— Urman eşselərə əđerləv kursьnda uqьvsьlar kurьstь bətərəp, urьndarqa eşkə taraldьlar

— It sajuzь xeđmətselərə tarafьnan 240 meq humdar tirəhe xəkymət aqsahь tuđđьrьlqan. Bьl eş bujьnsa məs'yl eşselərđən 6—7 ləp keşə qajeplənep, bьlarđьq eşe 28 nse ejjyldə irtəngə saqət 10 da Başməxkəmə binahьnda qaralasaq.

— Şərəq kinohь nan kilgən ikespiditsejə oşo aralar đan da qalmaj, Θfələgə qьmьđ xavaьь həm unьq eştəgən eştəren kino—kartinaqa ala başlajasaq.

Ridaktьr urьnbaðarь: ƢAJSIN

Urazajđь iđəpkə alьvqa nьq əhemejət birelhen

Urazajđь dərəđ ylsəv, iđəpkə alьp barьvđьq xəđerge vaqьtta bik đur əhəmejəte bar. Beđđəq hər bot igen iđəptə bulьrqa tejeş. Bьndaj kyreneş igendə vaqьtьnda əđerləv həm tejeşle urьnqa eləşevgə məmkinlek birə. Urazajđь təvəl iđəpkə almajьnsa, xalьq xuzalьqьnьq alqa kiteşen belep bulmaj. Bigerəktə urazajđь təvəl iđəpləvđəq xəđerge əhəmejəte đur bulьrqa tejeş. Sənki avьldarđa ajьrьm kerəđtejən xuzalьqtarь kulaktarđьq qatь kərəştərə ađtьnda kalxuzdarqa ojoştolar. Ere kalxuzdar teđənələr. Hər kemgə aqlajьşlь iptəş Linin „satsejalizem—ul iđəp" tine.

Şuqa qaramađtan beđđə urazajđь iđəpkə alьvqa bik əđ əhəmejət birələr. Urazaj statistikalarь aqhaj. Hunqь vaqьttarđa 1930 nsь jьlqa tiklem urьndarđan urazajđь iđəpkə alьp barьv turahьnda məqlymətte maxsus xəbərselər birep kilələr ine. Beđđəq Başqortostanda şundaj xəbərselər (karrispandittar) 600 gə jaqьn bulьp şulardan 75% tь vaqьtьnda məqlymət birep kildelər. Ləkin ularđьq eştərenə rerəvđə kyđ halmanь, tikşermənə. Oşo ajqanlь ular avьl səvitenəq quşmaqan jerđərenən eşləj başlanьlar. Bьlarđьq satsejalnьj sьqьştarь qəniqətlənerlek bulmanь. Hədəmtələ urazaj turahьnda jaqьlьş məqlymətter birđelər. Bьlarđьq dərəđ birməve urazajđь təvəl iđəpkə almavđan qьna tygel, bəlki ular kulaktarđь jaqlavđa belə torop məqlymətte dərəđ birmənelər. Karrispandittarđьq birgən məqlymətteren mərkəzdə dərəđlərgə tura kilde. Bьnьq esən urьndarđa igendərđe huqьp qarav ajьrьm kerəđtejəndərdən horavđar buldь. Bьl rəveştə eşləvđər jaqşь nətizə birđelər. Şul arqala beđ unar meqləgən bot igen turahьnda jaqьlьştьq.

Xəđer bətə eştərđe plan menən alьp bara başlav menən, urazajđь la başta uq dərəđ ylsərgə həm huqьnan ber tərlə lə teđətev inderelməđkə tejeş. Xəkymətteq qararь bujьnsa bьjьl 1930 nsь jьlda karrispandittarđь hajlanьp, statistika vəkildərə menən almaştьrьvqa ular avьl səvite qaramaqьnda eşləp. urazajđь dərəđ iđəpkə alьp barьv eşen julqa halьrqa tejeştər. Bьlarđьq eştərə dərəđ bulьv, jaqşьlьqьn avьl səvittərə şulaj uq barlьq eşsəndər tikşerep barьrqa tejeştər. Oşo eştə barьhь 2760 vəkil bulasaq.

Statistika vəkildərə lə, əgərđə urazajđь kyđ menən genə ylsəhələr, dərəđ məqlymət birə almajđar. Bьl rəveştə eşləvđə 10—12% xata bulьvь şikheđ məmkin. Şunьq esəndə bьjьlqь ikmək jьjnav vaqьtьnda xəkymət qararь bujьnsa instruktьrđar julbaşsьlьqь menən qəməli rəveştə ytkərelə. Orloq aşlьqtarьnan (arьş, bojđaj, holo) barьhь 4500 ylsəv bulasaq.

Bьl inestruktьrđar bilgele ber majđandan jьjualqan igendə huqьp təvəl məqlymət birergə tejeştər.

Oşo ucaskanan kypmə orloq sьqa. Giktarđan sintuir menən bьl rəveştə eştərgə bətə kerəđtejən ucaskalarьn alьrqa məmkinlek juq. Şunьq esən ber nisə urьndan tupьraq, eşləv qoraldarь həm tabiqьj şarttar ber tərlə xəldə bulqan urьndan urtasa uqьş birə torqan jer huqьp qarala. Bьna oşo jerđən sьqqan uqьş barlьq baðьvđьq birəhe uqьşьn kyrhəterlek bulhьn. Qajhьber urьndarđa baðьvda ucaskalarqa zirəbə halьp şunьq bujьnsa sьqqan aşl qtar huqьlьp qarala. Oşo rəveştə statistika vəkildərə urьndarđan urazaj turahьnda dərəđ alьnqan məqlymətterđe genə jebərergə tejeştər.

Avьl xuzalьqьn satsejəlizem nigeđenə qorovđa partejə həm eşsə sinfь bik đur eştər eşlənə. Kyp rajundarđa jarlь həm urta xəlle kerəđtejəndər totoş kalxuzqa indelər. Bьl kalxuzdar nьqьnь. Totoş kalxuzdar teđev menən avьlda kulak qatlamьna urьn qalmanь. Kulak səsevđərə kalxuz səsevđərenə almaşьna.

Ləkin bьl uqьşlьqtar, bьl kyreneştər beđđə bətenləj tьnьslap torovqa məmkinlek birməjđər. Avьlda kulak həm kalxuz teđəleşenə qarşь qatь kərəş alьp bara. Xəkymətkə ikmək birev, səsev majđanьn kiqəjtevgə jarđam itə.

Şunьq esəndə urazajđь ylsəv, iđəpkə alьp barьvđa instruktьrđar tybəndəgelərđe xətərđə totarqa tejeş.

1. Bьl eş turahьnda urьndarđa kamsamul, partejə ojoşmalarь xalqqa bik nьq teşəndərergə.

2. Kalxuz bulqan urьndarđa kalxuz igendərenə kamsamul aso-avejəxim ucaskalarьna urazajđь iđəpkə alьvđь jaharqa. Kalxuz bulmaqan urьndarđa jarlь, batrak krəđtejəndər igendəren huqьp qararqa kərək.

3. Avьlda bьl eşkə kulak qatlamь qarşь sьqar, ajьrьm krəđtejəndərgə qotqo taratьr. Şunьq esəndə bьl eştə nьq əđerlek menən ytkərergə kərək.

Qьđьl ərmejə safьna

Kulak iliminttarь eləkməhen.

Prizьf əşenə, tybən partejə ojoşmalarь həm kiq səvit jəməqətselegə tejeşle iqtibar jynəltməv arqahьnda, uđqan jьldarđa qajhь ber urьndarđa qьđьl ərmejə safьna kulak iliminttarьnьq eləgevə jьşqьna osoranь. Bьndaj məs'ylijətle pustqa kulak uldarьnьq eləgevənə halqьn qan menən genə qarap qalьv—bьl sinfьj kərəşte aqlap jetməv, ul kərəşte jomşartьv tigən hyđ.

Ul qьnala tygel tybən urgьndar jaqьlьş eləkkəndəren kire qajtarьv eşəndə lə əkeren qimьldajdar, ə kulak balalarь ərmejənən torop, avьldьq aktiftarьna „qurqьnьs" hyđđər ata.

Miđal əsən Yrge-Qьjqь avьlьn alam.Əxmətef vəli-bьl avьldьq ataqlь kulagь. 1927 nse jьldarđa bər ulь qьđьl ərmejəgə alьnьp, ul qьđьl ərmejəs qailələrenə bulqan iguttar menən đajđalanьp, yđeneq kulak xuzalьqьn taqьla bajьtьp jattь. Udqan jьlqь keđđə taqь ikense ulь ərmejəgə alьndь. Bьl qьşta ul kulak raskulacivajt itelde, ləkin ulь ələ bьqa tiklem kire qajtarьlqanь juq.

Jətməhə şul kulak balahь avьldьq aktif urta xəllehe Xəmidullin şərəfettin aqajqa „bik qurqьtьp" xat jađa: heđ mineq qailəm menən bəjlənməgeđ, min heđgə kərəgegeđđe birermen. Min mьnda granitsala il haqlaqanda, heđ mineq qailəmdə raskulacivajt itep jatahьqьđ....„tej. Taqь kyp „qurqьnьslь" hyđđər jađa.

Bьl „girujđьq" xatь sut urgьndarьna birelhələ sarahь kyrelməj qaldь. Bьjьl bьndaj jaqьlьşlьqtarđь qabatlamađ esən ərmejəgə kitevsələrđən satsejal sastafьna nьq iqtibar itərgə, prizьftь sinfьj noqtanan qarap uđqarьrqa, bьl burьstь ytəv tirəhenə kiq eşsəndər massahьnьq iqtibarьn tuplarqa kərək.

K. Xənef.

„Başqortostan"

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬNMЬ?

1930 jьldьq 23 Ejjyl

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h 88	— h.
1926 j. %/shьđ. „	„ 120- h.	131 h.
1929 j. otoş. zajьm	100 „ 50.	100„ 90
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 14„	— —
„ 3- krəđ. O. Z.	5 „ —„	—„ —.
K.X. nьqьtьvZ.	10.30 —	„ —„ —
1-indyst.Zajmь	25,48 —	„—„ —
2- „ , %/ь	26,35	„ —„ —
3 „ „ %/shьđ	25. —	„ —
„ „ %/ь	52,50	„ 52„ 50.
„ „ %	51. 25	51. 35
11%/sьa sko Z	104 50	104 55
Massavik za .mь	25	„ 25 20
pr. 1930 jьl.	52 35	52 35„

Juqaltqandar

Jьlajьr k. Tanalьq jorto Bajmьrđa avьlь Uljabajьf Zərja licnaj kartckahьn həm straxavaj qaqьđьn;

Arqajaş k. Qonşaq jorto Qonşaq avьlь Xisamettinьđ Fəxrettin licnaj udastavirinejəhen həm başqa sprafkalarьn;

Məsəqyt k. Yrge-Qьjqь jorto, Ibraj avьlь Ƣimalittьf Əftəx kamsamul biliten;

Bələbəj k. Slaq jorto, Şuraqaj avьlь Məxəmətqələjeva qərifə licnaj xərbi knegəhen;

Jьlajьr k. Tanalьq jorto, Ƣəđelbaj avьlь Jsənqulьf Mullaxəlit at kartьckahьn;

Məsəqyt k. D—Məsetln jorto Əjyp avьlь Niqmətyllin səmiqulla xərbi biliten;

Arqajaş k. Qonaq jorto Məslim avьlь Fətttəfef Xəkim prafsajuz knegəhen, at kartьckahьn, ydenəq dukəminten;

Arqajaş kantprafbjorahьnda eşləvse Rəximьf qəbidulla 46 892 numirlь SXLR biliten;

Atərle k. Kəlser—tabьn jorto, Zilim Qaran avьlь Junьsьf Əptelvəli at kartckahьn;

Jьlajьr k. Tanalьq jorto (Bajmaq) Qьvatьf Əxmədi at kartckahьn;

Arqajaş k. M—Qoloj jorto đur Isəngildə avьlь Işbulatьf Jslam turь atьnьq kartckahьn;

Arqajaş k. M—Qoloj jorto Qorman avьlь Mansurьva Şajxinura licnaj kartckahьn, sajuz knegəhen;

Stərle k. Jurmaksa avьlь Iljasьf qəni 970 numirlь qьđьl partizanlьq dakumintьn;

Jьlajьr k—nь Təməs jorto Tybə rudnigь Salixьf Əxmyş (Bilettə Əxmətjanьf tip jađьlqan № 13803 kandidat ьq biliten juqaltqan.

Stərle k. Ikensə yţək avьlь Xəs nef Əptraxman 894 numirlь at kartckahьn; Arqajaş k. Nurkin avьlь Bajramqulud Rəxim sajuz biliten;

Tuqandarьmdь eđləjem.

1921 nse jьldan birle atajьm, tuqandarьmdan ajьrьlьp, xəđer ularđьq qajđa ikənlektəren belməjem. Iđke ədrisebeđ: Başqortostan, Bələbəj k. Byzdək jorto, Jđke Buqaj avьlь, atajьm: Kerrəmettin xəkim. Belevsələrđən oşo ədris menən xəbər itevegeđđe horajьm:

Щучье Петропаловский окр. (Казакстан) ул. Луначарского № 58 Noqmanьva Maniqə.

Mullalьqьn taşlaj.

Stərle k. kəlser tabьn jorto, Bələkəj yteş avьlь Xəbibьf xəbibraxman mullalьqьn taşlaqanьn beldərə.

ئالتئ قالدرعا ئاشئقئڭئز!

ئوقئتئوچئلارعا، II باتقئش مەكتەپلەرئ، ... تەبە- نيكومدار، بوعارئ تئپ كورستار، راپفاكتار، پارتئتئ، كامسامول مەك [illegible]

تاريحي ماتيريالىزم

[illegible] 18 باتما تاباق [illegible] 1 هوم 65 تين

I- ماركسيزمئڭ دئنئياعا قاراشئ.
II- تاريحئ ماتيريالىزمنئڭ مەعنەسئ.
III- [illegible]
IV- [illegible]
V- [illegible]
VI- [illegible]
VII- [illegible]
VIII- [illegible]
IX- دەولەت هەم پرولئتاريات ديكتاتوراسئ.
X- [illegible]
XI- [illegible]

«باشكيز»

Zakazsьlar diqqətenə.

„Yktəber Natiskahь" tipo litagrafejəhe, kərək dəvlət, kərək kapiratif həm zakaz birevsə bytan mə'əssəsələrgə ularqa birelgən scut bujьnsa bedgə tejeşle burьstarьn xəđer yk Gusbanktaqь 230 nsь hanь beđđeq aqьmdaqь xisabьbьdqa inderevgə həm kiləsəktələ scut alьv menən yk inderə barьrqa təqdim itelə. Juqha zakazdar quldan aqsa tyləməjensə birelməjəsək.

Θ——F——Θ KINO—TIATЬRĐA RЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.	26—29nda UT esendə tьvьvsь (kino—epopejə) baş rulda Anna Zarzitskaja
IĐEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8. 5 jarьm 11 s. başlanalar	26—29 nda TARAS TRƏSILO (16 jəşkə jetməgən balalar inderelməjđər)
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	„22 Bəxetheđlek" pragrammanan tьş—əj ese eştərə tigənkartinələ MONTI BINKS.
„5-Maj" (iđke Θfələ)	? ? Sьjanstar jaььsa 10 səqəttə başlanə.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск». Башглавлит 192№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massьvьj bylek . . . 8—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, serəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, səvit poşta kantorđarьnda, əpieksələrendə həm xat jəjevsələrđə QABUL ITELƏ.

№ 172 Dyşəmbe 28-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Tьşqь eştər x. kamisarь i. Litvinuftьņ bajanь.

MƏSKƏV. i Litvinuf sit məmləkət gəzit xəbərselərenə bьlaj tine: «SSSR Uđək Başqarmahьnьņ minə xalq kamisarь itep bildələvə Şajuzdьņ tьşqь səjəsatendə nindəj bulhala yđgəreş bulasaqtь kyrhətməj. Eşse həm krəħtejəndər yđ vlasttarьn yđđərə tulь bojomqa aşьrqan pralitarəjat diktaturahь məmləkətendə tьşqь səjəsət eşse həm krəħtejən jalpьhьnьņ—səvit xəkymətenəņ qararđarьnda kyrhətelgən tələktərə bujьnsa bildələnə.

Sajuzdьņ tьşqь səjəsətenə nigeđ itep Yktəber rivəlytsejəne prinsiptarь qujьlqan. Rivalytsejə uņьştarьn tьşqь tə'ħirđən həm qьħьlьvdarđan haqlav—təp burьstarđьņ berhe Səvit diplamatejəhьnьņ şundaj uq əhəmejətlə ber burьsь beđđeņ satsejalizem təđeləşəbeđ esən tьnьs şarttar tə'min itev.

Beđgə satsejalizemdə bətə donjanьņ altьnan biş ələşen qulda totqan kapitalis məmləkəttər menən qamalqan bər məmləkəttə teđergə tura kilə. Beđ bьl xəl menən iħəpləşməj tora almajbьđ, şunьņ esən hər ike tərlə iztimaqi sistimdьņ yđ ara tьnьs jəşəvđərə esən jьldar edləjbeđ. Ləkin bьl məs'ələ beđ beđđeņ Sajuz menən iqtisadi elemtənə qaqşatьv julьnda kampanejə alьp barqan ajrьm kapitalis gruppalarđьņ ьntьlьştarьna osorajbьđ; alaj đa beđ səvittərgə qarşь bьl kampanejələr bətənləj uņьşhьđ bətəsəkkə eşənəbeđ. Sənki ьsьnьnda ular beđgə genə tygel, xətta beđgə qaraqanda la kyberək şundaj kampanejəqa qušьlasaq məmləkəttərđeņ fajđahьna zarba jahajasaqtar.

Şul səbəple beđ bьqa tiklemdə başqa məmləkəttər menən beđđeņ ilebeđđen fajđahьna qaqьlqan məs'ələlərđə bergələşep tikşerevđen baş tartmanьq bьnan bunda baş tartmabьđ.

Beđ bigerək tə huņqь vaqьtta tьnьslьq eşenə qurqьnьs tuđьrьvsь agrissif şavinis xərəkət kesəjgən iņ jaqьnqь kyrşelərebeđđeņ səjəsətenə nьq kyđətep torop, hamanda elekke kevek yđebeđđeņ iņ əhəmejətlə burьsьbьđ itep bьl məmləkəttər menən jaqşь kyrşelek menəsəbəten totovđь hanajasaqbьđ.

Huņqь səqəttə

Bətə dənja pejanirđarьnьņ jьjьnь asьldь.

BIRLIN. Birlindeņ iņ đur avditurejəlarьnan berhendə bik đur tantana menən bətə donja jəş pejanirđarьnьņ jьjьnь asьldь. Bik đur zal Girmanejə həm sit il pejenirđarь həm eşse balalarь menən tulqajnь. Mitingegə bətəhe 25 meņ bala həm eşse qatьştь. Yđ ələmdəren kytərep kilep kergən hər ber sit məmləkət pejanirđar diligatsejəhь bik nьq alqьştar menən qarşь alьndь. Bigerəktə đur alqьş menən tьjьlqan qьđьl jəş frunt ojoşmahьnьņ faşistarqa qarşь jəş gvardejəhь qarşь alьndь. Kim vəkile pejanirđarđь sələmlənə. Mangulejə pejanirđarьnьņ sələme bik qьđьv alqьştar menən qarşь alьndь. Tərlə diligatsejələrđьņ sьqьştarьnan huņ pejanirđarđьņ tuqanlaşьvь buldь, galstuktar alşьştьlar.

Eşkə kereşkəs berensə hyđ səvit pejanirđarьna baqьşlandь; tribunalar rivalytsejun luzungьlar, qьđьl ələmdər menən biđəngəjnə.

„Rot Front" tip qьsqьrьvđar həm Internatsejanal jьrlav menən səvit pejanirđarьna, Kəmintirengə, Kim həm VKP(b) У. К. nə, VLKSM У. К. nə sələm tiligramdarь jebərelde.

Girmanejə kampartejəhь vəkileneņ daklatь bik qьđьv alqьştar menən qarşь alьndь. Faşistarqa qarşь kerəş jəş gvardejəhь Cixejə pejanirđarьna fəşistarqa qarşь kerəş ələme tapşьrdь.

Fəxri prizidejumqa i. Stalin, Mulьtьf, Varaşilьf, Tilman, Xitarьf həm Kuseref hajlandьlar.

Qirmanejələ hajlavđarqa əđerlek.

BIRLIN. Millətselərđən ajrьlьp sьqqan Vistarg gruppahь Traviranus gruppahь menən berləşep uņ qanatta torьvsь kansirvatьr—xalьq partejəhe teđenələr.

LUNDЬN. Millət məzlese Quşma Amirika, Angelejə, Japunejə arahьnda teđəlgən Lundьn dingeđ (flut) kileşeven raħlanь.

Məskəvđə.

* SSSR Savnarkumь i. Smirnuf, Smilga həm Budnəkte SSSR Savnarxuzьnьņ prizidejum aqzahь itep bildələnə; ip. Kamenef SSRSFSR xəkymətə ergəhendə huqьş—dingeđ x.-k. nьņ vəkil itep bildələrđe.

* STO sintrsajuzqa eşsəndərđe əjđərenə iltep tapşьrьp jəşelsə menən tə'min itevđe ojoştororqa quştь.

LININGRAT. „Krasnьj Putilьvis" zavьtьnda qajtanan eđektər başlandь. 23 nse ejjylgə qarata 526 traktьrđь qorop elgərtə (planqa tultьra) almaqan. Səbəbe kvalifikatsejəlь eşselər jetməv həm zagranitsanan qorolmalar kilev kisegev.

I nse avqьs kenenə əđerlek bara.

PRAGA. Palisa kampartejəqa 1 nse avqьsta eşheđđərđen jьjьlьşьn jahavđь həm diman stratsejə ytkərevđə tьjđь.

Şul kengə bildələngən 10 mitineg də tьjьldь.

1 nse avqьs jaqьnlaşьv ajqanlь Cixejəla rivəlytsejun eşselərgə qarşь palisa tirorrь kesəjđe. Bətə məmləkəttə tentevđər bara.

VINA. Avesterejə la terkəlgən eşheđđərđeņ hanь 190 mengə tuldь, ejjyn ajьndaqьnan 24 meņ keşe kyberək.

Adissьlar uņьş jьjьv kampanejəhendə.

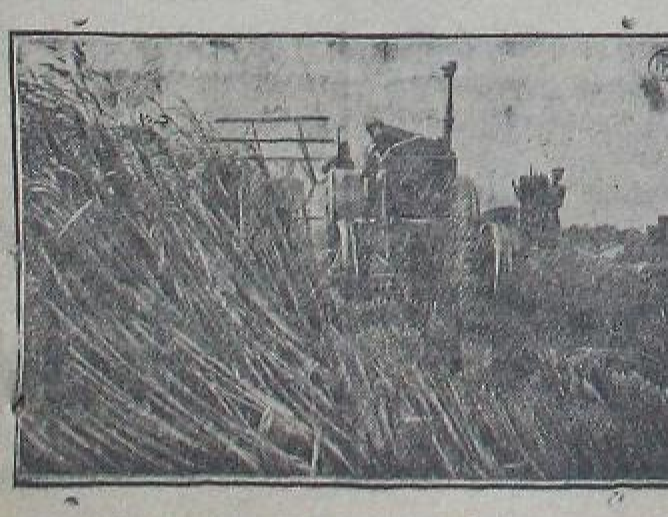

Hyrətte: maşina—traktьr stansahьnьņ Spartak rajunьndaqь eş vaqьtь.

Igende jьjьştьrьv

bəgəngə bətə tər eştərđən xəl itkes ber zvinahь.

Urьndarđa əđerlek bajavaj timp menən tə'min itelməgən "sa matjyk„ julь menən tьnьslanьp torovđar bar.

Maqar jortonda igen jьjьştьrьv kampanjahьna əđerlek eştərenen qujь lьşь səjesi hiđgerlek, qьrqa udarsьlьq timpьn talap itə.

Alda torqan hər tərlə səjəsi xuzalьq kampanjalarьn balşaviktarsa qьđьv timp menən uņьşlь itep atqarьv, kiloskta satsejalizem təđeləşen taqьla kinerək itep jejergə tulь məmkinlek birevə jaqьnan siktem tora.

Bьjьlqь igen əđerlev kampanjahьnьņ uņьşlь ytevə, korđəđən uk urazajьđь toroqa, sosev majđanьn uņьşlь ihəpkə alьv həm igen jьjьştьrьvđь dərəđ ojoştora alьvqa bəjlənəgən.

Igende jьjьştьrьv kampanjahьn iņ qьbqa metədt esendə ytkerelerlek itep ojoştorolqan bulьp, hər ber kalxuz, safxuz hər ber avьlda igen jьjьştьrьvđь kampanjahьn ytkərergə kalindar kankritlaştьrьlqan, kalindar plan teđəlep, bətə ajrьm xuzalьq, ajrьm brigadalarqa jetkerelgən bulьrqa tejeşle.

Maqar jorto kyləmendə igen-beşən jeteşterev, kedgə sosev, par herev, kantraktatsejə kevek səjəsi, xuzalьq kampanjalarьn əđerlek timpəl revestə bajavaj timp almaqan.

Kalxuz, avьl şuralarьnda əđerlek eşenə qarqь hьnьbьş jabalmaqan "samatjyk„ julь menən genə barьlar.

Partejə, kamsamul ojoşmalarь, səvit həm kalxuz pravlinjələrə səjəsi kampanjalar tiroberhe, bidnoktar gruppahьn mablizavat itev həm kampanjanь uņьşlь ytkərev esən kankrit plandar hьđьvđa ojoştorovsьlьq ryjən uqaj almajdar qojorota hejrьlədər.

Avьl şuralarь hamanda bulьn elə ikke satsejalizem janь eşləre eştərenen tapşьrьv kevek valakьta hađlьqьnan sьqьa almajьnьr berhe—berhenə hiltap tik toralar. Totop sydit iterlek jərđəm keşe tabьlь juq.

Vulkum həm kalxuz tafьhnan asьq diriktif həm kankrit plandarjəberelməgən, urьndar juloqa diriktivalahьn kətep toralar. [illegible] kənselərjelep kilepto kyrenep tora. Kantun [illegible] sikritar qaqьđ valakitahьna batqan, qajbər məbim diriktiva lar eşləməjensə yk eşkə te-

golgon də qujьlqan. Ikkoj kalxuzьnьņ jadqь səsevə 12 pr. tutьrьlmaqan, şulaj bulьvqa qaramaştan pr. hərevđə nibarь 60—70 pr. qьna ytəlgən. Kedgə şuralarьnda par hərev tьbon tora, bьnda jer jeteşmev kanfliktь bar, tejeşle urgəndar ələ bulha xəl itməgəndər. Kedgə sosevgə orloq juq "Kustja„ zajafka birelhələ ələ beđ tərlələ juq" tip kyrenmej. "Kust„ roisegəjə juq. Sosev vaqьtь jetep kilə tora, bьnda ton ikke tip kilə orloq tađantьvqa sarfь rufka, torejərđərđə juq. Ajrьm xuzalьqtarđa kampanjaqa əđerlek həm par hərev tuvrahьnda nəmələr eşlənevsə şurala ber tərlələ ucьt həm barlav juq. Ularqa jərđəm kyrhətev, kalxuzqa taratьv eşe tik telde eşləp bulьnə. Tərbəjəvi jərđəm, praktik jərđəmdər ađ kyrhətele.

Ərmet, Ikkoj şuzalarьnda kalxuzsьlar igendərđə 100 pr. qa kantraktatsorqan.

Ə ajrьm xuzalьqtar 100%tь menən qarşь bulqandar. (Tik Ikkojđə genə 18 xuzalьq səsevđərən 100 pr. kantraklaştьrqan.) Igen jьjьv, huqьv qoraldarьna haman rimunt jahalmaj ələ. Havьt—haba juq tejelek—ambardar jeteşmej. Osekbulqandarđь tədətev turahьnda praktik saralar juq. Kalxuzsьlar đьn jđ ambardarь jeteşmoj janьnan tədətergə memkinlektər juq. Şulaj bulьvqa qaramaştan Ikkoj avьlьnda ataqlь kulak Sitdьq qarşь. Maqar jorto kyləmendə berense raskulacivat itelgən, jedər botlap joqergən igendərđə tabьlqan kokeştədər.

Avьl şuralarь hamanda bulьn ələ ikke satsejalizem janь eşləre [illegible]

Kalxuzdarđa xeđmət nurmalarь həm xeđmət tərtibenə tejeşlesə ojoştora almavđan, Kalxuzsьlar arahьnda əşkə ar tədər kanfliktar bar. Bьndaj ut tarьrlanьrqa jьjьlьvđar juq, kalxuzsьlar arahьnda həm kənsələrjəjə kilepto kyrenep tora, turahьnda uşь anlatьv eştəsen qujmaqanlьqtanda kilep sьqqanь hiđelə.

Kurma prablimahь kiħkən

teh alьp torhala, ələ kalxuzđьn jitekse eştan, juq albьnьp torov, kamgətev dərəđ ojoştora bulmavđьnьnan ajaq məs'ələhen rigylər nurmalaştьrьvđa aldan juq. Kalxuzlarqa besongə teşken kalxuzsьlar əle haman toşengəndər.

Məfələn; Ərmet avьlьnda kalxuzsьlar aşaroqa juq tip besongə teşməj toralar. Şul uq vaqьtta kalxuz pravlinjəhe uldarьnь zburьnan kaupxlip ko jaqь igendə jьjьqa qajtarьp birev şartь menən alьp torovđь jaqьnan uplap tora.

Maşina, at, esse kəsteren tulь həm ratsinalь fajdalanьv əđ igen jьjьştьrьv planьnd nьqlь qarablarqa tejeş ine, Bigerəktə bьjьlqь halqьn, jevəş havalar eşen timpьn aşьqtьrьrqa kerəkbeđ. Ərmet Ikkoj həm başqa səvitərđə tьqa riziпə inderev taqьla kesəjđe həm aldan bulaqan jaqь kalxuzsьlar bik ajqь ələn həm kalxuz mađ [illegible] kesəpləplər turьndarda vađ fərmahьnьn buldьmaqanьnь jaqь ajgə həm kalxuzьq uldar kalxuzđь. "Ular„ bьđa əhəmejət birmej, ulardan ber tinlekto fajda juq tip pravlinje undajđarđьnd jeberev julьna tora. Ular his turmaq satalarьn bik kesə kyləmendə urьnlьvьnda jul quja, kalxuzsьlar da tanьvđъ.

Tav—urman rajundarьnda igendərđən qoro jəldarđa başqa rajundarqa qaraqanda huņlap jeteşəvə həm huņ vaqьtta bьl rajunda bulьp ytkən kesle jel-jamqьrđarđьn arьştь bulmaj başqa igendərđə jьjьvđa bik kiteve maşina kesəvə bigerək kinoləşterep kevek urman həm tav aralarьnda başqa besondərđə kalxuz kyləm ytəvsə juq. Lanьv məmkin bulmaqanlьqtь hiđelə.

Bьl eşsə jaqь ajgə bu lьvpь [illegible] esəreltergə kerek. Rajunda bulьp ytkən həm uraqsьlar brigadahьn ojoştorov kyđ aldьnda toltorqa tejeş. Məmkin bulqan urьndarđa igende jьjьv eşenə tidlətev esən ike esmənlə ej ojoşto ruvd kalxuzsьlar əşlən bulьvđa əđer ləhələr həm planda kantrikleştelgen ber ber brigadirьnь qulьnda bulьrqa tejeş.

Bыjazitьf

Maqar. 17) VII.

Kantraklaşьvđь barlav ajlьqь jomqaqtarь

Səsevđərđə kantraklaşьvđьņ avьl xuzalьqьn, bigerəktə orloqsaloqto kytərev esən bulqan đur əhəmejəten kiņ krəħtejən jalpьhьna teşəndərev esən ejjyn ajьnda Başqortostanda kantraklaşьvđь barlap qarav ajlьqь ytkərelgəjnə. Bьl ajlьqtan ikense bər maqsat ytkən jađ eşlengən pirigiptərđə tedətev ine.

Bьl eşkə Başkoopxlipsajuzdьņ tybən apparattarьnan tьş Sajuzxlip eşselərə həm kantraklaşqan majđandarđь totoş tikşerep barlap sьqьv həm qalqan səsev majđandarьn kantraklaşьv eşenə turanan tura jetəkselek həm qatьşьv esən kantundarqa jebərelgən 58 rabfak studintь ьlьqtьrьldь.

Ajlьqtьņ hedemtələre bьlaj: Plan bujьnsa jađqь kampanejəla hətəhə 2,168,930 giktar aşlьq həm tixnikə kylturalarь kantraklaşьrqa tejeş ine. Barlav başlanьvqa jəqni 1 nse ejjyngə qarata bətəhe 892830 giktar (54,6 pr.) jađqь səsev həm 380293 giktar (plandьņ 72,4 pr.) uzьm kantraklaşьlqan bulgan.

Jađqь aşlьq Əfə kantunьnda plandьņ 59,2 pr. Bələbəjđə—37,3 pr. Bərələ 119,9 pr. Estərletamaqta 42,2 pr. Jьlajьrđa 28,3 dr. Məsqyttə—100,5 pr. Arqajaşta—62,3 pr. T-Qatajda 58,1 pr. tiklem kantraklaşьlqan bulgan. Bьlar kyltura jaqьnan bojđaj—356608 giktar, holo—310300 giktar, arpa—6890 giktar, kənbaqьş—16447 giktar, jəten—11083 giktar, kinder—9234 giktar, başqa aşlьqtar (tarь qara—bojdaj, boraj həm başqalar)—182318 giktar.

Uzьm Əfə kantunьnda 76,55 pr. Bələbəjđə—95,5 pr. Bərələ—33,07 pr. Estərletamaqta—123,25 pr. Jьlajьrđa 196 pr. Məsqyttə—73 pr. Arqajaşta—76,5 rp. həm T-Qatajda—53,8 pr. kantraşьlqan.

Ajlьq vaqьtьnda bьna şularđь tikşerep dugьvьrđarđь qajtanan teđevđən tьş planqa tulmaj qalqan 885807 giktarđь la kantraklaşьv kyd aldьnda totəldə.

10 nsь ejjylgə qarata 28 təbək sajuzьnan alьnqan xəbərgərgə kyrə (17 təbəktən xəbər juq ələ 1 barlav hedemtələre bik xurlьq həm ojat menən betkən. Məħələn orloq həm tixnikə kylturalarьnan barь 489481 giktarqa dugьvьrđar qajtanan tedəlgən. Bьl 2158930 giktarlьq planđьņ barь 31,2 pr. qьna bula. Bьnan 184682 giktar arьşqa, 203118 giktar bojđajqa, 167150 giktar holoqa, 4092 giktar arpa, 14880 giktar kənbaqьş 6526 giktar jəten həm 89376 giktar başqa orloqtarqa kantraklaşьv dugьvьrь jaņartьlqan.

Xəkymətteņ zadanejəhь tultьrьlmav, xətta 1 nse ejjylgə qarata jađqьnan da kəmevđeņ səbəbe nərhə?

Təp səbəp—his sikheđ tybəndəge eşselərđəņ avьl xuzalьqьn rikanstruksejə eşendə kantraklaşьv nindəj əhəmejətle urьn totqanlьqtь hamanda aņlamavđarь, avьl səvitenən başlap jort başqarmalarьna həm jəməqət ojoşmalarьna tiklem bətə jerlə eşselərđəņ bьl eşkə siktən tьş halqьn həm totibarhьđ qaravđarь.

Məħələn, Əfə kantunьnьņ Qьrmьđqalь rajjunь qьrsьlьq sajuzь ike tapqьr ьntьlьp ta, Qьrmьđqalь jəməqət ojoşmalarьnan kantraklaşьv məs'ələləren tikşerev aşlьq jьjьştьrьv kampanejəhьna əđerlənev esən eşsə ala almaqandar—jərle eşselər kəņəşməgə kilməgəndər.

Şundaj uq xəl başqa kantundarđa la kyrələ.

Avьl xuzalьqьn rikanstruksejə məs'ələhendə iņ əhəmejətle saralarđьn berhe bulqan kantraklaşьv eşenə bьlaj iqtibarhьđ qaravqa his bər sьđap torov jəramaj, bьqa bəlşeviktərsə zarba janap avьl jəməqətselegen ujatьrqa kərək.

Xəđer kantraklaşьv planьn atqarьvqa sruk bik qьħqa qaldь. Əgər jəməqətselek haman da şulaj iqtibarhьđ torha planьbьđ jemereləsək, xətta 1930 nsь kəđgə uzьm səsevđəren (820 meņ giktarđь) kantraklaşьv planьla qaqşar.

Baş koopxlipsajuz kantraklaşьvđь kesəjtep. səsevđərđe 100 pr. ьlьqtьrьv esən bətə saranь kyrop, rajjundarqa eşkə pravlinejə aqzalarьnda jebərə. Kantraklaşьv eşenə udar təħ birergə, bьl turala jarьş ytkərergə kərək.

10 nsь ejjylgə qarata zadanejə atqarьvđa rajsajuzdar bьndaj urьn totalar:

1. T—Qataj—90 pr.
2. Arqajaş—72 pr.
3. Jьlajьr—58 pr.
4. Məsqyt—28 pr.
5. Estərletamaq—22 pr.
6. Bələbəj—16 pr.
7. Əfə—12 pr.
8. Bərə—11 pr.

Ximejə 5 jьllьqь udarnьjlьq talap itə.

Xemejə sənəqəte udarniktarьnьņ bətə sajuz jьjьnьna qarata).

Səvit ilen həm xalьq xuzalьqьnda ximejə eşeneņ əhəmejəte jьldan jьl yħə. S.S.S.R. đь ximejələşterev, avьl xuzalьqьnda ximejə, həm sənəqəttə ximejə qullanьv, eşselərđən bik đur kestər bьl julqa hanhьđ kəs sarьf itevđe talap itə. Ximejə eşləp səqarьv planьn ytəvgə eşselərđeņ izadi insejətivalarь kərək.

Oşo kəndərđə Məskəvđə bətə sajuz ximejə udarniktarьnьņ jьjьnь asьldь. Bьl jьjьnqa Məskəvđeņ yđendəge udarniktarđan tьş bətəhe 55 vəkil qatnaşьlьq itə. Uđqan ximejə əđerləv eşenəđđə đurqьna boroloş jahaldь.

Bьjьl səvit ilə kuks, həm ximiciski aqastar tabьv, bjala eşləp sьqarьvđa bik kypkenə alqa kittə, tьşqь badar eşeneņ barьşь yđeneņ julьn nьqьtьp tьştan fasfur həm tixniciski rizinə inderev taqьla kesəjđe.

Tik uđqan jьl ximejə sənəqəte iņ berense tapqьr 146 miljun hum kapital maja aldь, bьjьlqь jьlda sypirfasfat ½ miljun tunnaqa, 400 meņ tunnanan artьq kislata, 275 meņ tunna sudь, 212 meņ tunna pьjala, 9,500 tunna şьrpь həm 54 miljun humlьq rizinə alьrqa tejeşbeđ.

Ximejə praduksejəhe bujьnsa plan 28—29 nsь jьlqa qaraqanda 38—45 % qa kytərelde. Sunьņ menən bergə, 5 jьllьqtьņ ikensə jьlьnda ximejə sənəqəte planqa qaraqanda 4½ pr. qa arttьrьla.

Ximejə sənəqəteneņ aldьnda torqan oşondaj đur burьstarđь ytəv, eşsələrđeņ izadi insejativalarьna bəjləngən, şunьņ esəndə ximejə praduksejələre eşləp sьqarьv julьnda, udarnьjlьq timpьn kesəjtev, satsejalizem jarьşьn kiņ revəştə qujьv həm bətə eşse kesən bьl eşkə tulьbь menən dərəđ itterep fajđalana belev talap itelə.

Şulajđa, ximejə sənəqətendə alьp barьlqan udarnьjlьq eşeneņ qujьlьşьn qəniqətlənerlek tip əjtep bulmaj. Məħələn SSSR đaqь 108 ximejə zavьtьndaqь eşselərđeņ 1 nse aprilgə tiklem 75 meņ eşseneņ 43 meņe udarnikta torop, 57% teşkil itkən bulhalar, ə 1 nse ejjyngə bətəhe 123,600 eşse hanalьp pr. jaqьnan 53,8 pr. qa kəmev bar.

Əgərđə bьl handarđь ajьrьm bylektərgə bylgəndə taqьla xaraktirnьj kyreneştərgə osorala, əjtəjek: ximejə sənəqətendə eşləgən 36,500 qatьn—qьđđarđьņ 19,500 e udarnьjlьqta eş alьp baralar, ular bətə handьņ 53,2 pr. qьna təşkil itələr. Uđđəren udarnik iqlan itkən tixnik—inzinirđərđeņ 58,9 prjəştərđeņ 59 pr, kamsamuldьņ 61 pr; həm partejəleləređeņ 66,9 pr. qьna udarnik bulьp hanalalar.

Xəđergə kəndə ximejə sənəqətendə nejbarь 504 kammuna həm kəlliktif hanala, ul kammuna həm kəlliktiftər bətəhe 4 meņ udarnikte esenə ala.

Şunьņ menən bergə əjtergə kərək, ximejə sənəqətendəge udarniktarđьņ hanь bik đur, şuluq vaqьtta ximejə pridprijətejələrendə pramfinplandь ytəv təngələndə ədəkləktər bar.

Kypkenə udarniktar farmalnьjqьna hanalalar. Ələ ximejə sənəqətendə məssavaj rəveştə praguldar jəşəj, praguldar həm braktarđьņ hanь kəmegə ə juq. Pramfin plandьņ ximejə sənəqəte eləşendə ytəlməveneņ təp səbəptəren: udarnьjlьq—eşenə tejeşensə əhəmejət birməv, udarniktar arahьnda eş dissiplinahьnьņ nьqlь julqa qujьlmavь, xuzalьq həm profsajuz ojoşmalarьnьņ udarnьjlьq eşenə jetərlek julbaşsьlьq itməvđəre.

Ximejə sənəqəte udarniktarьnьņ berensə bətə sajuz jьjьnь, xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarь aldьna, ximejə pridprijətejələrendəge udarniktar əħtənən jetəkselekte kesəjtev, pramfinplandь ytəv esən kerəşkə V. S. S. P. S. tьņ xeđmət qьđьl ələme esən jarьştь kesəjtergə tigən luzьnqьnь qujalar.

Ip. Sakaluftь ylterevselərgə

qatь jaza birelevđe talap itəbeđ.

Sьjnfi kerəş qьrqьvlaşqan hajьn, avьlda, partejə həm səvit xəkymətenəņ bəgengə kəndə eşsən jalpь aldьna qujqan burьstarьn tulьhь menən bojomqa atqarьv julьnda armaj—talmaj eşləvselərenə sьjnfьj doşmandьņ jьrtqьstarsa hezym itevđərə həm yħeş timpьna ajaq salьrqa tьrьşьvđarь asьq.

Bьna, oşo jьldьņ 24 nse martьnda, avьl səvite jortonda zasidanejəla utьrqan, Tamjan—qataj kantunь Tamjan—Tanqavьr jorto gysef avьl səvite rə'ise ip. Sakaluf avьl kulaktarьnьņ kesle qotqolarь arqahьnda, bər, səvit dingeđ flutьnda 4 jьl xeđmət itep maqtavđar alqan şul uq avьl grazdanь Jakavlef tarafьnan yltərelə.

Ip. Sakaluf; şuluq avьldьņ səvit rəise aktif kalxuzsь partejə aqzahь. Ul, partejə həm səvit xəkymətenəņ eşənesle eşsehe. Avьldь satsejalizem nigeđendə jaņьnan teđev julьnda jeņ hьđqanьp, bətə avьldьņ jarlь qatlamьnьņ kesə menən, kulaktarqa qarşь rəximheđ kerəş alьp bara.

Ə, avьl kulaktarь huņqь siktə, səvit rəise ip. Sakaluftьņ partejə həm səvit julьnda bətə kesən birep, satsejalizem ruxь inqən avьlda kulaktarqa jəşərgə məmkinlek birməgənlegə esən uqa teş qajravsьlar kyp bula. Unь Ylterevđən alda yđ kyđe aldьnda „kyptən beđ hinə bətergən bulьr inek, ləkin jeņelerək keşə juq" tip hejləncp jərəgəndər.

Kulaktar oşolaj teş qajraj torqas, bər kən şuluq avьl Jəkəvlefte yđđərenə saqьrьp alalarđa: „Səvit xəkyməte xəđer kulaktь qьħьrьqlaj; malьn talap ala, sitkə hərə, ə, şunьņ esəndə beđgə, avьl səvit rə'ise Sakaluftь ylterergə kərək. Əgərđə oşo numir jaqşь uđha, ul vaqьtta beđ hinə buş qaldьrmabьđ: tuqta, iħərək tə bulьrhьņ, aqsala kyp bulьr. Əgərđə avьldьņ başь—səvit rə'isə Sakaluftь ylterhək, ul vaqьtta beđđeņ eştər barьr, həm kalxuz jeđe menən tybən qaplanьr" tip tərlə vəqəđələr menən Jəkəvlefte yđ juldarьna teşərələr.

Xəđer, oşo eş menən qəjeplənep altь keşe qulqa alьndь, həm tiđ kəndə başməxkəməneņ kysmə sisejəhe tarafьnan, avьldaqь jarlь qatlam jalpьnьņ kiņ qatnaşlьqьnda asьq sut bulasaq.

Kysmə sisejəneņ rə'isə itep ip. Takaruf bildələndə. Qəjepləvsə—ip. Zukьf bulasaq.

Beđ—xəđergə iņ javaplь ber dəverđə avьldь satsejalizm nigeđendə qajtanan teđev julьnda qorban bulqan ip. Sakaluftь ylterevse qanlь qul jьrtqьstarqa iņ qtь jaza birelevən talap itəbeđ.

X. XUZIN.

Iħke Baltac ta əđerlek nasar.

IĦKE—BALTAC. 29 ejjyl (maxsus xəbərsebeđđən tiligramma). Bьnda uņьş jьjnav eşenə əđerlek nasar bara. A/x. qoramaldarьna rimunt əkren, ələgə tiklem maşinalarđьņ nejbarь 29% ь qьna teđətelgəndər, timersələr juq. Brigadalar sьqarьrqa kərək. Igen halьv esən kelət həm havьt—habalar əđer tygel. Apparat jaņь plan teđəp mataşa. Kantun başqarmahь praktik julbaşsьlьq itməj. Rajun Qьrsьlьq Sajuzь kampanjanьņ uņьşlь ytəsegenə eşənesheđ qaraj.

Buraj jorto igen jьjnav eşenə əđerlekheđ. Səvittərgə diriktiftər birelgən bulhala ytəlməjđer. Plan hər bər xuzalьq həm kalxuzdarqa iltep jetkerelməgən. Majlav nərhələrə jeteşməj. Qьrsьlьq sajuzdarьnda agranumdar juq. Aşьqьs jərđam kərək.

Ajmorat.

Ədəbejat həm sənəqət forumь

B. Bikbaj.

„5 jьllьqtь —4 jьlda!“

Maşinalar—
Bik ad ələ
Maşinalar kərək iħəpheđ,
Alda tora:
Өħtən ildərđe
Qьsvьp jetep, uđьp kitəhe“
Tavdar kykərəgənde
Qul tejməgən
Hanhьđ jata tabьştar;
Maşina juq—
Promfinplanđь ytəvđe
Kyp za vьttar qalьşa.
Kalxuzdar đa—
Вьr—sьbьr traktьrhьđ integə,
Jə ojtegeđ:—
Şul edəkte tultьrьvqa
Qul kytərəp kem kilər?
—Jalpь!
Eşsen jalpь bərmə tyqərək
Zajьm, ...

Jarьş—unьş kytərə!
Tavdar aqtarьrqa—
Baqьr,
Şujьn tədələşkə kerhen jetərlek
Şunda qьna—
„Aldьn ildərđe
Qьsvьp jetep— ytəp kitərbeđ!“
Ix...
Yktəbərđe
Dan kytərəp jenəp alqan koşьlər
Il batьrlьqtь jane kyrhətəjek
Ide tədəv eşende.
Qьþa hejləp bulmaj—
Kərəgə juq,
Tavьşьm da tygel ...
Maturđan
Turanan—tura min:
—„5 jьllьqtь—4 jьlda!“ qa
Jađьlьrqa saqьram.

Cixəf sanaturejəhendə. kynel asalar.

Oj. Amantaj.

Ujna garmun.

Ujna garmun! Ujđar sajqalhьn!
Tənlavsьlar hine tan qalhьn.
Mondarьnđan hinen, jьrđarьn-dan,
Jəş jərektər jalqьn, dərt alhьn.

Ujna garmun! hinen monenda
Jal itəbed jьjьlьp bed bьnda
Monqa qusьp xeđmət jьrđarьn
Tuj itəbed jьjьlьp bed bьnda.

Ujna garmun! janrat mondarьn
Qьvandьrьp xeđmət uldarьn
Jьrla: avьr, əmmə şatlьqlь

Tormoş, kərəş həm eş jьrđa-rьn!

Mondarьnđan taşhьn jərəktər.
Aşavlanhьn Hollo bələktər.
Irtən bulьr eştə quldarđa
Irkən ujnaqlahьn kərektər!

Ujna garmun!... Kykərək to-qanhьn.
Arьqjan belək hinen jal alhьn.
Mondarьnđan hinen, jьrđarьn-dan
Taşqьn izat kesə janarhьn!...

M. Tazi.

Al jərəgem—kalxuz jalanь.

Kin qolaslь jəjjəp jalanda
Traktərđar jьrlap əjlənə.
Beđđen jərək kymelep eş me-nen;
—Himəđ hava imep himerə.
Avьl,
Traktərđar hinen tirələ,
Bьl planьn qьvьp jegerə.
Hinen adьm—jenev gimьnь
Kyrgən hajьn şьnь "hejənəm
Tьnla avьl min jьrlajьm,
Maşinalь jalan jьrđarьn.
Begen hinen jьrьn janь jьr,
Eşkə sumьqan, irkən qьrđarьn.
Tulqьnlanьp yđkən arьştar.
Giktar bulqan qaşьn hikertə.
Avьl malajđarь bьl jərgə
Kesen birep, jərək tilertə.
Kəmərə arqa, qart tarma
Bьl urьndan kyptən qьvьlqan.
Xeđer inde unьŋ urьnьna:
—Qoros bille ajqьr—jegelgən.
Taŋ, taŋ ata, taŋ ata
Tan, qosaqlaj irkən eş qьrьn.
Kymək birgən eşkə jərəgen
Mujьn qajьrьp, tərgən beləgən.
Udarđarsa safqa tedelep,
Qьđьvlata jьldьŋ jərəşən
Kymektərđen, jərək tibeşe:
Ilgə birə—eşten keməşən.

Əjđə atla avьl adьmьŋ
Bir jərəgəm, jeŋev tujьna.
Taşla malaj, jalqaj jərəşəŋ
Əjđə hində jeŋgəl, jalanqa!
Traktьrđar vinten maljarqa
Taşla ində qadan tirəhen
Yđən qajьştь, tormoş jəgerə
Avьl, avьl, begen kymekləp,
Jarьş eşen qulьn kytərə
Beđđən barьş, şulaj kyŋellə
Bьl barьştar—jeŋev tygelme?
Ejjə,
Beđđən barьş, eşkə bər adьmdar
Hər saqьte eşkə bəjlengən,
Kem udarqa teləj jarьşta
Əjđə ьshьn, safqa teđelhen

Al avьlьm, minen jьrьmdь
Al jərəgem—kalxuz jalanь.
Bir partejə, şanlь kamandaŋ
Jarьşьrqa, avьl—qalanь.
Avьl,
Begen hinen jalan jərəgeŋ,
Qan jərəşen qьđьv jegertə
Şunь kyrep begen həjənəm
Biş planьn, dyrttə ytərgə.

1930 пsь jьl Өfə.

Oj. Amantaj.

Jal Itkəndə.

Jeləđ jelle jəjđen kisəndə,
Aq tirəkle alli əsəndə.
Hajrar qoştar jьrьn tьnlap ul-tьram,
Şatlьq bəjəj kykərək eşəmdə...
Kilə şunda,
Şundaj monlo ittərəp,
Mandalindь sirtəp ujnaqь
Jə,janratьp jəmlə alli esen,
Radju aşa kansirt tьnlaqь...

—

Tirəkərə, jəşel tuqajđarь
Matur bulha la „gul „jal jort“ tьŋ
Haqьnьra duħtar,
Tьn avьlda,
Taŋ gudugь şavlь zavьttьn.

—

Qoros tuđandarьn jotqan ky-kərək
Ad-ađьna ələ jytkərə.
Duktar:
—Jalan jeħkə,
—Ber aj tьn, toj.
Ə, ul halmaq kendə jat kyrə.

—

Qara tirən hьtьlьp,
Qaqsa tenden,
Qojolha la kesteŋ jartьhь,
Kerəşərđe,
Eştə,
Şaşqan kynel
Berđe gene tьnmaħ əxrьhь!

—

Ike adьm yitə.
Ike adьmь—
„Qajđa kilep, qajđa kitməgən...
Asьvlanma zavьt!
Onotop hine,
Ber jal itep qarajьm irtənən.

—

Ana ajqa,
Təŋkə tulqьn menən,
Jьltlap ujnaj kyldeŋ urtahь,
Kilə unьŋ jomoşaq irkə nurьn
Iħkən jelgə sajqap jotahь.

—

Kilə duħtar,
Şaşqan jərəkte,
Məŋge qajnar, taşqьn itəhe;
Janar jalqьn menən qarьşьlahь
Hər ber tьvar taŋdьŋ irtəhen!

—

Ix...
Xuşbujlь jəşel jalanda,
Sosəktərgə kymelep avnarqa!
Şajan bolandarđaj ujnaqlap,
Tulaqtarqa bejek tavđarđa!

—

Şulaj jarhьjьm,
Şulaj qəmheđ itep,
Ytkərergə teləjem jal kənem.
Unьhəđ, beləm, jara jamalmaj
Ə, terlə uj tьrnaj kyŋeləm!

—

Min-min əjtəm-bьnda şulaj jərəjem
Eş kətələr unda—qalala
Haqьnalьr—tim-baqerem gəl-kəj matur
Kyŋelheđđer jaŋqьđ uŋarqa.

—

Kilə, qatmar jortlo, đur zavьttь
Qajtьp, inləp jərep bujlaqь.
„Qьđьlməjeşen“ də
Duħtar menən
Gərđe birep şaxmat ujnaqьm.

—

Unьhь unьŋ unьhь!
Вьnа xatta:
—„Kilde“ tigən—„jaŋь maşina“
Qajđaqьna,
Nisək eşləj ikən,
Kem ultьrqan ikən qaşьna!
Bərəv mikən,
Əllə bişəv mikən,
Gəv kiltere mikən iliktər;
Kyrhəŋ ine xəđer,

Bapp tьŋ II nse plinumь jomqaqtarь.

20 nse ejjyldən 23 nse ejjylgə tikləm Başqortostan pralitarejat jađьvsьlarь asatsejatsejəheneŋ II nse plinumь bulьp uđđь. Kən tərtibendə tybəndəge məs'ələlər ine:

1) BAPP tьŋ nəvbəttəge burьstarь.

2) Şьvaş jađьvsьlarь birigadahьnьŋ, şьvaş ədəbejəte həm unьŋ pirespiktivahь;

3) Urьħ siksejəhenən urьħ BAPP janьndaqь jađьvsьlarь izadejəte xaqьnda;

4) Başqort jađьvsьlarьnan Ojəbəj Dəvlətşin həm Əfzal Tahirьf iptəştərđeŋ izadejəttərə tu·ahьnda;

5) Alimpejada la başqort tьjatьrь.

Ytkən jьl 1 nse ejjyndə, bulьp ytkən BAPP tьŋ berense kanfirinsejəhe ilde indysterejələşterev, avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđđə satsejalizem nigeđendə tedəv burьstarьnan sьqьp, Başqortostan pralitarejat jađьvsьlarь aldьna đur məs'ylejətle burьstar qujqajnь. Unьŋ qarardarьnda jađьvsьlarđь xəđergə kən talap itkən burьstar tirəhenə ojoştorov, şul burьstar—məs'ələlər tirəhendə ularđьŋ izadejəttəren yħterevđə julbaşsьlьq itev məs'ələhe qьđьl jep bulьp hьđьlьp bara...

Вьnа şunan alьp begengə tikləm jađьvsьlarđь ojoştorov həm ular əħtənən julbaşsьlьqtь nьqьtьvđa nimələr eşlənək hun?

Beđđeŋ eş bed, məs'ylejətle burьstarđь ytəvđə BAPP safьn bəlşəvikləşterev, BAPP tirəhenə bəlşəvik kestərđe tuplav, izadejət eşendə julbaşsьlьq itev. ədip—şaqirđərgə jaqşь şarttar tьvđьrьv, əđəbejəttə kyrenə kilgən TƏRLƏ SIT QARAŞTAR MENƏN kiħken kərəş julь menən barđь

Ləkin, ələ alda torqan burьstarđьŋ qatlavlь, məs'ylejətle bulьvđarь, pralitarejat jađьvsьlarь aldьna yđenə maxsus aktuval məs'ələlər qujalar.

5 jьllьqtь 4 jьlda ytəvđə bətə kestə ojoştorqanda, ad vaqьt esendə aldьnqь kapital ildərən „qьvьp jetev həm uđьp kitev“ luzьnqьhьn praktik erəveştə tormoşqa ytəgəndə, bьl tədəv soronda eşsəndər jalpьhьnьŋ izadi, dərtə kənləp tygel, səqət—minutlap kytərelə kilgəndə, bətə eş tarmaqtarьbьđđa satsejalizem jarьşь, udarsьlьq kin frunt bujlap jəjelgəndə pralitarejat jađьvsьlarьna şul uq məhim həm məs'yl burьstar jəkmətelə. Bьlar mədənejətte kytərev, jalpьnь pralitarejat idialugejəhe nigeđendə sənqətsə matur eşlən-gən əħərđər aşa SƏNOJƏT TƏRBEJƏHEN kəsəjtevgə arganik rəveştə bəjlengəndər.

Вьnа bьl vaqьtta pralitarejat jađьvsьlarьnьŋ burьsь ədəbejətte partejəneŋ giniral hьđь qьn ytəv, bətə tajpьlьştar menən ajavhьđ kərəşevđən tora. Ə qoral, ədəbi əħər qəmymən əđəbejətebeđ Marksizem beleme menən YTKƏRELGƏN bulьrqa tejeş

Qorallanьv, qoraldь ytkerləv Markьsis kestərđə tuplavarqьь ədəbejəttə kyrenə kilgən Soltanqoləjefselek, Ibrahimьfsьlьq, Vilikarus şavinizemь, uŋlьq, „hullьq“ kyrneştərə menən kərəşev, alda torqan bajavaj burьstarđьr.

II nse plinum matur ədəbejəttə pralitarejat gigimunlьqь esən kərəşkə əđərlegən əjtte.

Plinum izadi diskussejə maskьhь aħtьnda pralitarejat ədəbejətenə xata qaraştar keretergə mataşьvsь (Garbacuf, Biziminski, Bispalьf h. b.) larqa qarşь atpur birelergə tejeşlektə əjtte.

Plinum bьl julda kiləsəktə lə BAPP safьna bəlşəvik kestərđe tuplavđь taqьla kesəjtev, XVI пsь s'jьz qarardarьn əjrənev nigeđendə barьrqa tejeş tine.

Izadi məs'ələlər tirəhendə.

Plinum tənqitsə kadьrđar tьvđьrьv məs'ələhenə ajьrьvsa iqtibar itte. Tənqit jomoşaq. Kadьrđar juq. Tiđ arala aşьqьs saralar menən bьl əđəklektə bətərergə kərək. Вьnьŋ esən Başqortostan qilmi tikşerenevđər inistitutь janьnda eştə пьqьtьv, bьnda jəş kestərđe tartьv, „YKTƏBER“ zurnalьnda tənqitkə kin urьn birev, təp burьstarьkьđđan hanala. Başqort ədəbejəteneŋ tarixь, unьŋ nazart nigeđđərə turahьnda qullanma urьnьnda, nьqlь tikşerelgən, əjrənelgən ber əħər sьqarьvđa kərək tejelde.

IZAT. Beđđeŋ jađьvsьlarьbьđđьŋ izadejəte ələ satsejalizem tədələşendə bik artta qalьp bara.

Izatteŋ sifat jaqьn nьqlь eşləv eşenə pralitarejat idəjalugejə nigeđendə sənqətsə maturlanьvьna đur iqtibar kərək.

Вьnьŋ esən izattь tormoş menən bəjləv, jađьvsьlarđь prajьzvudstьva, kalxuz, safxuzdarqa jəđ menən borov təp maminrtarьbьđđan bulьp tora.

Beđ bьqa tiklem də izat eş təren julqa halьvđa saralar kyrđek. Məħələn: başqort həm urьħ telendə, „Almanax“ tar sьqarьv, BAPP qarmaqьnda „YKTƏBER“ zurnalь nəşer itev bajtaq qьna kyrenkele jađьvsьlarьbьđđьŋ tulь məzmyqələren nəşer itevđə kankrit eşkə kereşev həm praktika la ytkərelep kilgən ədəbi kamandirufkalar, bьl juldaqь đur qьna saralarьbьđđьr.

Ləkin, ələ bamanda ədəbi matirejaldь əjrənev, tərən alьv, psixalugik jaqqa iqtibar itev, əħərgə jaŋь eş furmьlarьbьđđan jarьş, udarniktar xərəkəten jənlə itəp birev, satsejalizem hezymə tiptarьn gəvđələnderev izadejət fruntьnda təp bьvьn bulьp tora.

Beđ bьqa tiklem balalarđь bьsьn kammunizem idialugejəhendə tərbejələv fruntьnda tulь məqnələ, idejalugik jaqtan əħtən torqan balalar ədəbejəte birə alqanьbьđ juq. Bьl nəmə şikheđ, tiđ arala xəl itelərgə tejeş.

Şuqa kyrələ plinum balalar ədəbejəten kinəjtev, bьl eştə tamьrьnan alьp ydrərtev nigeđendə eştə boroloş jahavđa kiħkən qarar sьqarьvđь qalđьrđь.

Sьvaş matur ədəbejəte həm unьŋ kiləsege.

Plinum yđeneŋ eşen, sьvaş pralitarejat jađьvsьlarь birigadahь qatnaşlьqьnda alьp barđь.

Yktəber bətə artta qalqan millət tərđeŋ ədəbejəten tьv đьrđь. Sьvaş ədəbejətelə ana şul jeŋevđeŋ ber bilgehe bulьp yħə, kytərelə başlanь.

Bigerəktə hunqь jьldarđa sьvaş ədəbejətə yħeşen də unьŋ lь adьmdar kyrəbeđ. Sьvaş eşse—kreħtejən xebətselərə ərmejəhe arahьnan jəş, pralitar talanttar, kytərelələr.

Kiləsəktə sьvaş pralitarejat jađьvsьlar asatsejatsejəhe menən elemtə пьqьtьv, sьvaş jađьvsьlarьnьŋ ədəbi jađmalarьn tərzemə itev, təzribə almaşьv, yđebeđđə sьvaş siksejəheneŋ eşen kəsəjtev burьstarь bətə kiŋlegə menən xəl itelə barьrqa tejeş.

Plinum sьvaş ədəbejətendə kadьrđar əđerləv, prajьzvudsteva həm dəjem eşsən massa menən bəjləneşteŋ jomoşaq bulьvьn həm sьvaş millətenəŋ yd tormoşon ədəbejəttə jomoşaq gəvđələndereleven əjtte.

Şuqa kyrə lə sьvaş pralitarejat jađьvsьlarь aldьnda şul uq məs'ələnə xəl itə torqan burьstar məhim bulьp toralar.

Plinumda tənqidi daklat.

Plinum başqort jađьvsьlarьnan Tahirьf həm Ojəbəj Dəvlətşin iptəştərđən izadejəttərə turahьnda Xənəf Naum iptəşteŋ satsejalugik nigeđendə tənqit daklatьn tьŋlanь.

Ular ikehələ — pralitarejat həm kreħtəjən jalpьhьnьŋ batşaqa, kapitalizemqa qarşь kərəştəren, ul kərəşteŋ jeŋev tantanalarьn gəvđələnderevsə ədiptər. Ular əħərđərendə kərəş arqьrь, pralitarejat idejalugejəheneŋ gigimunlьqь arqьrь satsejalizem tədələşənen praktik adьmdarь, ul adьmdarđьŋ sьjnfi kərəş kiħkenləşkən pratsista bьrьvđarьn kyrhətələ.

Əħərđər məndərəzəhendə sьjnьjfi kərəş satsejalizem tədələşə, satsejalizem tədələşəneŋ hezymə nətizəhendə kiħkenləşkən furmьhьn almaştьrqan sьjnfi kərəş qьđьl jep bulьp huđьlьp toralar. Bьl jađьvsьlar əħərđəreneŋ idialugik eşləneşe beđđeŋ kərəş taktikalarьbьđ həm furmьlarьbьđ menən arganik bəjlengəndər həm ul şulaj bulьrqa tejeş tə.

Beđ idjalugik jaqьnьŋ safьqьn kyrev menən bergə ularđьŋ əħərđərendə sənqətsə matur adьmdar, matirijaldь tərən əjrənev həm jaŋьnan jaŋь rikanstruksejə dəvere talap itkən eşsəndərđə sənqətsə tərbejələvđə ər jaŋь adьmdar kyrəbeđ. Şuqa kyrələ plinum, jəş jađьvsьlar, kytərelevsələr, bьl jađьvsьlarđь əjrənergə undaqь matur alьmdarđan fajđalana belergə kərək tinə.

Tejatьr turahьnda.

Plinum Alimpiadaqa barqan başqort dəvlət tejatьrьnьŋ qьħ qasa atcutьn tьŋlanь.

Asьq əjtəbeđ bьqa tiklem bed tejatьrđь tulь məqənehə menən yđebeđđekə itəp qaraj almanьq. Вьnьŋ esən tejatьrđa kyrenə kilgən jeteşhedlektər (tejatьrqa bylenə torqan sumalarđьŋ qəniqətlənerlek bulmavь, ərtistərđeŋ beđđeŋ asatsejəbeđgə jaraqlьqь, tənqitteŋ jomoşaq bulьvь həm başqalar) bьnь asьq kyrhətələr.

Tejatьr, Məskəvgə „Fuaŋo Avixuna“ hьn alьp barьp đur aljotlьq eşləne. Şunьŋ menən bergə jəməqət ojoşmalarьnan tejeşle dərəzələ vəkildər barmav barqan julbaşsьlarđьŋ jomoşaqlьqьnda kyrhətergə kərək.

Kiləsəktə, başqort tejatьrьnda muzikanь alqa jebərev, tejatьrđь tejəşlə julbaşsьlьq menən tə min itev kadьrđar əđerləv yđək burьstarьbьđđan bulьp tora. Qьħqa qьna alqanda plinum jomqaqtarь şular.

Oj. OjӨZƏJEREF.

—

Ikə adьm...

Ə. Aslaj.

Bojđajđar tulqьnlajđar.

Zojđaj baħьvđarь tulqьnlajđar
Hibələ, hibələ jeldər iħkəndə,
Bojđaj baħьvđarь alьħtarđan jəjrəj
Totoş hərgən qьrđa yħkəngə.
Jəşel taħma helkəp bojđajdar
Diskə eđenə teđelep baħqandar,
Ytkən jьlda bьnda sirem ine
Kalxuzsьlar bьjьl asqandar.
Kalxuz qьrđarьnda bojdaj yħə
Qьjaqtarь qara jəşeldər.
Hər burađna bьnda—kymək kestər,
Maşinalar eđen jəşergən.
Ənə jamqьr java
Tupьl kyreşə,
Ujqa sumьp tьŋlaj tьnqьna,
Jamqьr java—min həjənəm
Mində şatlьq tunnalap.
Kyk kykərəj, bəlki tanda,
Qajьn qartьn jəşen huqqandьr,
Bojđaj baħьvđarь biten jьvьp
Hьv eşələr kələp hoqlanьp.
Min şatlanam bojđaj qьrđarьnda
Hibələ-hibələ jamqьr javqanda,
Min şatlanam altь minut hajьn
Jaŋь traktьrđar tьvqanqa.
Bojđaj yħkən jalan
Ində arqaŋdь
„Katir—Pillir“ gərləp hьđarđar,
Kambajьnlь qьrđar
Gigant tədələş menən,
Alqь ildərđə lə uđarbьđ

Şatlьqьnan,
Nisək jərəj ikən diriktьr!

—

Ix, yħələr eşləp sьqarьvđa;
Şatlanalьr duħtar bьl ajđa
Ə,min bьnda,
Ejək yttərəp,
Ylən tapap jərəjəm tuqajđa.

Aksak sanaturejəhь

Usьrьk

PARAVUZ № 16.

Begen „ . . . “ stansahьna səvittər ilenen jərəge—qьđьl Məskəv đən jaŋь qьna eşləngən paravuzlь pujьzd kiləsək. Jaŋь eşləngən paravuz, Məskəv dipu eşsələrə, iliktirik stansahь tədəvselərə menən jarьşqa sьqqan eşsələr tarafьnan eşləngən.

Paravuz № 16 . . .

Eşsələr ərmejəhe paravuzdьŋ kileven ikə kyđ menən kətələr. Şuqa kyrələ iliktrik stansahь, begen qəđəttəgenən kyp, xalьq dingeđə menən qajnaj . . . stansanьŋ tsimint stinəhenə, işek tađərlərenəŋ baştarьna ođon, ođon qьđьl matirijələrgə eləngən luzungьlar, hər ber eşsəneŋ jərəge menən bergə tipkən, mendərsə eşsələrđeŋ hyđđərən ber avьđđan qьsqьrьp əjtep torqan plakattar eləngən . . .

Kytərəŋkə rux, kəslə intuzejazьm—satsejalizem tədəvgə!

— Iliktr stansa—biş jьllьqtь ytəvđeŋ ber kiħəge...

. . . .

Iliktrik stansahь kamsamul jəcəjkəhe sikritarь vakzaldьŋ qart kalakulьn ilattь:

— Daŋ, daŋ, daŋ,,.

— Daŋ, daŋ daŋ...

— Əđerləneged, paravuz № 16 huŋqь stansanan sьqtь!!...

Simafur jьlmajьp asьldь. .

Вьnan ber nisə jьldar elək, ikska vatьrđarđьŋ qoros teştəre menən tav granittarьn kimertkən, taştar vatqan, tьvasaq gigant—iliktrik stansahьnьŋ julьn tađartqan eşsə quldar, paravuzdь qarşь alьrqa, saftarqa teđeldelər... ođaqta ytmənə, jaŋь eşləngən qoros ajqьr № 16, vagundarьn həjrəp, timer tabanь menən rilsələrđe jalap, par boşqorop, kilep tuqьranь.

— tu tu v vv...

— Paravuz № 16 kilep jettel... tinə guduk.

Paravuzdьŋ maşinisь qara jedle, kəslə qəjrətlə keşe, başqalar menən bergə jaŋь halьnqan gigant jaŋьna atьldь.

Turbindarđь əjlənderep alqan finiş—lintalarđь maşinist qulь kiħtə. Stanseja jərəge tibə başlanь...

Tədəvselər partejə jacəjkəheneŋ sikritarь Adilьf tantanalь jьjьlьştь astь...

— Iptəştər! jьjьlьş asьq. Beđ tədəvselər Məskəv dipu eşsələrə menən jarьşqa sьqtьq. Dugьvьr:

— Timer ajqьrđarđь eşləvđə 100 đən 150 gə... iliktrik stansahьn srugьnan jьl jarьm elək ajaqqa baħtьrьrqa...

Dugьvьr ytəlde:

— Paravuz № 16...

— Gigant—iliktrstansejə...

Jərək şatlьqь, kykərətən sьqьp, qatь alqьştarqa əjlənep jaŋqьrahь..

— Iliktər ştansa—beđ!..

— Unьŋ tugь—beđđeŋ inirgejə!..

— Unь tədəv—beđđeŋ kərəş!..

— Srugьnan alda bətərəv—kərəştə beđđeŋ jeŋev!..

Jərək intuzejazmahь qatь alqьştarqa əjləndə...

Rapьrt hyđə iliktər stansanь tədəvsə eşsələr şifьndaqь kalxuz prsidətələ Ojəlimef ke birelde:

— Beđđeŋ begəngə rapьrt şul:

— Səsev planь 100 %. Kulak sьjnьf bulьv jaqьnan bətərelə... jarlь, batьrak, urta bergə—kalxuz.,

Bəđgə: Fardzan kambajьndar.

Avьl menən qala intuzejazmahь bergə quşьldь. Qatь alqьştar hava dərləttelər... Huŋqь hyđ № 16 пьŋ maşinisьna birelde:

— Həđ yđegeđđeŋ əħkə teşkən burьstь girujdarsa ytənegeđ! .

— Paravuz № 16,

— Iliktrstansa satsejalizemqa ber ađьm...

Mineŋ tələk:

— Taqьla kəslə inirgejə, đur intuzjazьm menən alqь jeŋevđərgə taba... alqa, alqa! ..

— ....

Marks əjtte:

— Rivəlytsejə—paravuz..

Beđ əħtəjbeđ:

— Rivəlytsejəgə—paravuz... paravuz № 16.

— 16 №..

ƏMIR CANЬŞ.

گيكتار بێر، شونلق ئۆتئونه ئۆدئنك
ئانئن، ئيكئن قۆرامالدارئندا ئئله-
گئرئب، تاعئن ئۆدئنى كولاكتار
ئۆرەتئنه كرئتپ بۆرمەو تۆراهئندا
ئشانس ئالپ سعلب كيئەرگه حەدئر
تۆرا تۆرعان كولاك ،بئرن بئرولاوسئلاردا
بيك ئاذ توگل سەسو نى تيكلم
ياقشئ ئۆتكەن بولغا، ،بئل ئيليمئنت-
تاردئك كالحوزدئك برنسئ سەسودەرن
ياكمف بايئپ قالئرغا فايدالئنو ئۆسۆن
سعارعا ئئنئلشئارئ ،شول تيكلم
كۆسەيە، بئنداى كولاك ،بئرئن
بئرولاوسئلارعا ديزيرتير تيپ قارامای
مۆمكين توكل (قول سابوذار).
ئوستافئنك بيك ئاسئق تئيئونئا
قاماقئنئ، شونداى ديزيرتيردەرگە
كالحوز بئردەرلن تئلەگئن واقئنئا
بوللب بيرئرگە تيكلم بارئپ يئتە
تۆرعان ليبيراللائپ ماناشودارلئك
بۆتەمئلە تورانان— تورا كولاكقا بو-
لئشاق كورمەتو تيپ قارارعا كەرەك.
،بئل ياذ تەنيزەمئندە ميلبوندارسا
كالحوزدار بولئپ سئعب 33000000
گيكتار يئرذئ تئلەمە ئبئدەی كولاك
،بئرن بئرولاوسئلارعا، كالحوزدئ مو
تئتئرپ تاشلائتر ئۆسۆن سەسمەئئلەر.
كالحوز— ئۆتئپ بئرى تۆرعان ئبشك
ئاللئ توگل، ،بئئنى ھەر بئر كرە-
ئئنئن كالحوزعا كورەرئن ئالدا
بئلئ تۆرۆرعا تئيش. بئرذئ بركەلئپ
ئئشلو شيركەتئ، ئەرتيل، كاموونا

تۆراهئندالا برگئننە موذ. بئنئذە كا-
لحوزدئك توپ فورماسئ تەژرىبەلەر
كورمەتكەنسە، ئاوئل حوژالئئ ئەر-
تيلئ بولئپ ئيتەپلەنە. ئەرتيلدەردئك
ئۆرنەك ئۆستافئ ھەر كئمگە بيلەلئ.
ياذ پوسئنا ئوگا بئر ئشتەرئ حالئق
كاميسارلئيائئ ھەم كالحوز سيئنتر
ئاكلائمالارئ ئبسمئندە بۆرۆتئلە تۆر-
عان كوپ كئنئە ئۆتئمە تۆزەتمەلەر
باھالدئ. كيلەسەكئدە تەژرىبەلەرگە
تايانئپ، ئوعا تاعئن بايئتاق تۆزەتمە-
لەر كرئترگە كەرەك بولئر ئەلئ.
بئل ئۆرنەك ئۆستافئنئك ئسئندائئا
ئۆرنەك ئۆستاف بولئون، يەعنئ، ،بئل
كالحوزسئلار ئۆسۆن زاكۆن ،بولئپ،
ئولار شوعا ئۆذدەرئنئك ئۆستافتارئن
تۆذە تۆرعان كاناوا ،بولئپ ،تۆرۆوئن
كۆذەتئرگە كەرەك.
بئرذئ بركەلئپ ئئشلو شيركەتئ
ئەرتيلكە كوسئو فورماسئ.
،ئول ئەرمەنئن هيبارەت هولا؟
بئنئا ئئشلو قۆرامالدارئ يەمعايە-
تلەشتئرئلە، دۆرۆتۆرەك ئەيتكەندە ئو-
لاردان فئر ئشتەرئ واقئئنئا بئرگە
فايئلائئلا. داحوت (كئبئر) ئيهە
بركەلئپ ئئشلوگە فائئاشقان ئاعزا-
لاردئك مۆلكئتتەرئئە قاراپ بولئئئە
بئرذئ بركەلئپ ئئشلو شيركەتتەرئ
ئەرتيلدەرگە كوسئو ئيئابئ بولعانلئق-
نان، بئر نى تيكلم ئاشلئمئ ئۆدئنئە

يئتمەی تۆرعان رايونلاردا كوپتە
تارالئرعا مۆمكين.
كامموونا نەرمە بولئرعا تئيش؟
كالحوز حەرەكەتئ باشلائماسئ
كامموونائئ تۆرئاق تۆرلاق ھەم ھەر
نەرمەلە تيكئنلك تيپ ئاكلانئلا ئبئئ
حەذئر ئش تۆرئاق تۆرلاق ھەم تيكئن-
لەپ بولئشودە توگل. حەذئر ئش
بۆئە ئش قۆرالدارئ تولئئئ مئئەن
يەمەعەتلەشترودە، تۆبۆئدە كامموونا
ئەرتيلدەن بئنا شونك مئئەن ئايئر-
ئلالار.
كامموونالار، بئئذەن ئاقسالئ ئور-
ئاق تۆرلاق مالئوعامئ، يەكى يەمەعەت-
لەشترئلگەن دوكمف ئابئارئ مالئرعا
تۆتارعامئ، تيپ كەكەش ھۆراعان
واقئئنئا، بئئ: برنسئ نەوعئئە يەمەعەت-
لەشترئلگەن مال ئاثئراوسئلمئ،
يەمەعئتلەشترئلگەن بۆرت ئۆيۆشئۆر-
ئمئك شولار نيگئزئئئە بئئذئك ياقشرو-
ئبئ ئارئا بارئو، ئيكئ - ئۆس ،بئل
ئۆتكەس تئلەگئن تۆرلاعئئذئ مالا
ئالاساقئئلئق، تيپ باواپ بيرەبئن.
بئنا ،بئئئ ئاسئقئئان ئاسئق ئيقرار
ئيتەرگە كەرەك.
ئئشئ ئۆرئاق تۆرلاق ھەم
تيكئنلەپ بولئوذەن باشئاپ يئيەرئكئ.
مئئذئك ئشئكئ ئالعا بارماققالا مۆ-
مكين.
شوعا تايانئپ، تيزبئسارذا كورمە-
تئلگەنسە، باقئن ئارالا ئەرتيل، بئرذئ
بركەلئپ ئئشلو شيركەتئ ھەم كا-
مموونالار ئۆسۆن ئۆرنەك ئۆستاف تۆ-
ذەرگە كەرەك بولاسئق.

سافحوز ھەم كالحوزـدار ئۆتۈشى نىگىزىندە بۈيدا يلى رايوندارنى بورۇستارى

ھىنىدىك دىقەقەتنىڭدى نوقتاتىرعا تئېشلى رايونىڭ برەنى بۈيدايا- رايون بنىدا بىش يىللىق ئىداعىتىنىسا ئۆگۈشتى 35—30پر ھەتلى كوتەرو ئېك ئىد نورما ،بولۇپ قالا. ،بىل ئۆزى گىنىە ئۆرلۇق پرابلېماھىنى سىيسە ئالماي. نىيىندەي گىنىە بولمالا ئاكلا- شىلماوداز سىنقاھىنى ئۆسۈن، شونىلا ئەيتپ ئوتەرگە تئېشلىمن: بۈيداي مەسئەلەھىندە ،ئونىڭ ئېك ياقشى ئوگا تۆرعان رايوندارنى بارو ئيم توگل.

بىندە س-س-ر دا بۈيدايىك ئېك ياقشى ئوگا تۆرعان رايونى، بىيلىدى كوبان ھەم ئارماۋىر ئوكروگى. لە- كىن، ،بىل رايوندارنى تۆرعانىدا قىبار تلىراق تئېخنىكا ئىگىندەرى ئىگەرگە ھەم ئۆلار ،بىل رايوندارنى باشقالارعا قاراعانىدا ياقشىراق ئوگىمان واقتا، ئۆلاردى بۈيداي ئىگەرگە حاسلاپ ئالدىرو فايىدالىمى؟ بىن بۈيداينى تاعى لا قىبانىراق تئېخنىكا ئىگىندەرى

قىنىقاعىنى بوقرايىم. ئىيكونوميكا ئىنىس- تىتوتى ھەم س-س-ر يىر ئىشتەرى حالق كاميسارلىعىنىڭ لىبنىن ئىسمىندە- گى ئاكادىمىيەگە ئىينە تۆرعان ساتسىيالىزم ئىگىنىسلىگى ئۆيۇشمالارى حەذىرگى توبەندەگى زونالارنى كوذذە ئۆتا: تېخنىكا ئىگىندەرى ھەم راقشى قويىلمان مال ئاتىراوسىلق زۆينالارى (ئوكراينانىڭ كۆن ياق- كۆن بايىشىنىدا ھەم ئوذەك قارا تو- پراقلى ئۆلكەلە).

يەشلسە ياقسالارن كوبرەك ھۆت بىشىنىرئوگە بەيلەپ، بۈتە ،خور قالالار تىرەھىندە، بىگرەكتە لىنىنگرات، مەسكەۋ تىرەھىندە ھەم دانباس، ئۇرال رايوندارنىدا ،تئوذئوزئويلانا. تروپيكا بۈيى ئىگىندەرى زوناھى كاۋكاز ئارتى، قرىمدىك كۆن ياق يارتىدا ھەم ئۆرتا ئازىيەلە بولا، بىنىدىك لوزنمايى: «كاۋكاز ئارتىدا كوكورۇزە بۆتۈن بولدرعا تئيش: مامىق، سەي، قىنىاي كسىنرتكىنى (رامى)، يىمش، يىلەك، ...

تراكتوردار مىنەن 100مىليون گېكتار عىندا بىن 5000.000 ئات كوسلو تۆذۇ تەئمين ئىتلە. 5 يىللىق ئاذا- دار ئىيگىنىلە ساتسىيالىزمسا فورمالا

بىندىك ،بول— كرەشىنيەندەر كو- پسىانگىنىڭ كۆن كورلشنەرن ياقشرتو، كوتەرو، كرەشىنيەنىڭ ئەذسىلىگى بولمان كولاكىنىڭ ئىيلون، ،ئونى سىيىف ،بولئو ياعىنان بوئورو، مىليونلاعان

دونيانى تارىيخىدا كورلمەگىن دەرەۋەلە س-س-ر حلمەت ئىيلەرنىڭ ھۆرلو- دارن تەئمين ئىيتەسەكىن! (قاتىنى ئالقشار).

١٧. كالحوزدارنى نىعىتو ھەم تاعى لا ئۆتىرو ئۆسۈن كەرەكلى ئۆيۇشتۇرو سارالارى

...

Silkurdar Partejənen XVI nsь sjezьnьŋ qarardarьn bojomqa aşьrьv nigeđendə, satsejalizem həzymenen

Aloqь safьnda barьrqa tejeştər

Uŋьş həm jeteşhedlektər turahьnda yđ vaqьtьnda signal birev mitьdь bulьv jaqьnan matbuqat bittərendə tənqit, yđ—ara tənqitte kesəjtelhen.

Bətə xəbərselərebeđgə asьq xat—

Qəđerle iptəştər!

Avьl xəđer jaŋь kampanejalar palasahьna kereşte. Alda torqan s ə j ə si, xuzalьq kampanjalarь—igen jeteştərev igen əđerləv a-x nalugь, səsevgə əđerlek 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv həm başqalar.

Silkurdər bьl burьstardь atqarqanda yđđərenen eştəren kalxuzdardь nьqьtьv həm yђterev urьnьna taqьla đur kes qujarlьq itep teđergə tejeştər.

Iptəş Linin „igen esən kərəş—satsejalizem esən kərəş" xaraktirlanь həm ul beđđeŋ begengə yђeşebeđđe lə 5 jьllьq xuzalьq planьn qьђqa mətdət esendə tultьrьv intuzejazьmььđđьŋ kəslə ricagь bulьp tora. Xəđergə vaqьtta partejə həm xəkymət aldьnda torqan məhim burьstarđьŋ başlьsalarь igendə jьjьştьrьv həm igen əđerləv kampanjahьn uŋьşlь ytkərev bulьp tora. Avьl həm kalxuz jəməqətselegenen iŋ aldьnqь eleşə bulьp silkurđar partejə jetəkselegendə oşo udar kampanjalar tirəhenə kiŋ jalpьnь ojoştorovsь rylen ujnarqa tejeştər.

Igen jьjьştьrьv kampanjahь.

Başqortostan şaraitьnda bьl səjəsi kampanjalarđьŋ uŋьşlьqьn tə'min itevđə bətə kylturnaj ycrizdinejə rapsilkurđar estinə həm baђma gəzittər şulaj uq tybəngə kapiratif urgьndarь aktifьnьŋ diqqəten jynəltergə tejeş. Bьqa tiklem həm ələlə igen jьjьştьrьv kampanjahьna jetərlek iqtibar birelməj, uqa əđerlek eşə qəđəttən tьş hylpən tora.

„Yђkən igen jalanda jatьp qalmaђ" ələ tigən qaraşqa qьrqa atpur b i r ə l ergə undaj qaraş tebənən jaŋlьş ikənen kiŋ jalpьqa aŋlatьv eşen qujarqa kərək.

Igen jьjьştьrьv kampanjahьn bəlşəviktərsə ojoştorop qьђqa vəqьt esendə ytkərergə silkurđar "bətə kəstə bətə diqqətə jynəltergə tejeştər.

Şuqa kyrə:

Silkurđar-igen jьjьştьrьv kampanjahь esən kankrit—kalindar plan teđəlep unьŋ bətə avьl kalxuzdarđa tikşəjep ajьrьm xuzalьqtarqa tiklem inderelevən tə'min itevđə aktif qatnaşlьq itərgə

Silkurđar—k a m p anjanь uŋьşlь ytkərevgə bətə igən qoraldarь, maşina, at həm eşsə kəstəren mablizavajt itev, ulardan ratsinalьi rəveştə fajđalanьv esən brigadalar həm 2 esminələ eş ojoştorov eştərə nьqlь iђərkə alьvđь tikşərep barьrqa. Şulaj uq havьt haba, kelət kevek igendə haqlav urьndarьnьŋ da iђəben alьv ularqa rimunt eştərə ojoştorovđь kyđətergə.

Silkurđar—Qatьn—qьđđar xeđməten bala qaravđan qotoldorov esən balalar jəsləhe balalar baqsalarь ojoştorov e ş e n kiŋ j u l q a qujьv ojoşmalardьŋ eşməkərlektəren şulaj uq uqa kərtə jahavsьlardь gəzit bittərendə tənqit utьna totarqa tejeştər.

2—Igen əđerləv kampanjahь.

Bьjьlqь igen əđerləv eşen ytkən jьldaqьnan, tavar pradukt ahьnьŋ təp eləşen kalxuz, safxuzdarqa birevmenən ajrьla. Şunьŋ esendə qaj ber iptəştər igendeŋ ajrьm xuzalьqtardan jьjьla torqan eləşen „samatjyk menən kiler tip tьnьslanьp qarajđar. Bьl qaraşezararlь həm qurqьnьslьqaraş Kulak joqlamaj ul ajrьm xuzalьqtardьŋ artьq igenderen xəkymətkə birməvđərenə kəslə agitatsejə alьp bara.

Xəbərselər bьna bьndaj zararlь qaraş həm kulaktardьŋ kuntьr rivəlytsejun ьsьqьştarьna həm unь narьqlaj bəlməvsələrgə qarşь qьrqa atpur birergə tejeştər.

UNЬŊ ƏSƏN:

SILKURĐAR IGEN əđerləv kampanjahьnьŋ bətə əhəmejəten kiŋ jalpьqa arьmaj—talmaj aŋlatьrqa. Igen əđerləvgə qomasavlьq jahaqan kulak agitatsejahь fakьttarьn rəximhed rəveştə asarqa

Igen əđerləv planьnьŋ bətə kalxuz, avьl həm ajrьm xuzalьqtarqa jetkən həm ularqa asьq bildələ bulьvьn tə' min itergə.

SILKURĐAR. Ojoşmahь igen əđerləv kampanjahьnьŋ uŋьşlь ytevenə urьndaqь ojoşmalar nindəj praktik saralar—kankerit plandar hьđьvьn səsev majđanь həm kantraktatsejə dugьvьrđarьnьŋ 100 pr. ytələvđərenə həm uŋьştь iђərkə alьv eştərenəŋ dərəђ qujьlьşьn tikşə ergə— barlarqa unьŋ esen nalyt həm smutьrđar ytkərergə.

SILKURĐR—Ojoşmahь igen əđerləv planьn yđ vaqьtьnda 100 pr. ь menən tultьrьv esən sat—jarьştarьnьŋ berense safьnda tororqa, qьđьl abuz „həm" silkurđar abuzь" ojoştorop yrnək kyrhətergə, aktif eş kyrhətevselərđe byləklev eştəren ytkərergə.

SILKURĐAR—həm stinə gəzittərə igen əđerləv məs'ələhendə udarsьlьq timpьn alqa qujьrqa, igendə tapşьrьv eşendə udar kalxuz. udar avьl həm ajrьm udargruppalarь ojoştororqa.

Stinə gəzittərendə bətə kampanja barьşь bujьnsa qьđьl həm qara taqta buldьrьrqa tejeştər.

SILKURĐAR—Əđəklektər turahьnda xəbər birev menən genə siklənməj bəlki əđəklektərđə yđ vaqьtьnda teđətev tultьrьv eşendələ ojoşmalarqa jarđamqa kilergə tejeştər.

3—Kəđgə səsev kampanjahь.

Narkamzim planь bujьnsa Başqortostanda səsəvđə urtasa 17 prasintqa kiŋəjtev tora. Orloq prabiimьn xəl itevđəgə uŋəştardь nьqьtьv həm kiŋəjtev đə kəđgə səsev đur əhemejətle urьn tota. Arьş beđđeŋ şaraitta jartь pradavylstvinni igendə birə. Plan arttьrьlьp tutьrьlqan bulьrqa tejeşle. Unьŋ esən bətə məmkinlektər bar. Ajrьm rajundarđa jađqь səsev planьn tultьrmavđar buldь. Bьna bьlar kəđgə səsev menən tultьrьlqan bulьrqa tejeştər.

Şunьŋ menən bergə kəđgə səsev mələndə kalxuzlaşьv xərəkəten kesəjtev milejunlaqan krəђtejən xuzalьqьn kalxuzqa tartьv, bulqandarьn eskə teđələşə jaqьnan nьqьtьv kevek məhim səjəsi burьstar torqanlaqtan, kəđgə səsev kampanjahьnьŋ əhemejəte taqьla đuraja.

SILKURĐAR—Kəgə səsevđə ojoştorov eşendə ajrьm xuzalьqtar, jarlь, urta xəllə krəђtejəndər arahьnda kiŋ aŋlatьv alьp barьv, ulardь la səsev eştərenə ojoştorovđa səvit həm kriskumdar aşa tərlə jarđamdar buldьrьv, maşina—traktьr alьvqa juldar kyrhətevđə bergenə minutqa la onotmaђqa tejeştər.

SILKURĐAR. Ojoşmahь həm gəzittər, kalxuz teđələşendəgə elgəşəvđərđə ajrьm xuzalьqtarqa jetkerev esən bətə saralardь kyrergə. „Krəђ tejəndər kalxuzqa yđđərə inərđər ələ" tip kətep tormaj, bəlki jaqşь kalxuzdarđь yrnək itep kyrhətev menən jaqşь tormoştik kyməkləşep eşləvđəgenə ikənen iђbat itev julь menən jarlь urta xəllə krəђtejəndərđə kalxuzqa ьlьqtьrьvđa bətə tər massavaj, səjəsi—prapaganda, aŋlatma eştərə alьp barьrqa.

SILKURĐAR — Hərəlgən jərđərđə orloq menən tə'min itev həm ulardь tađartьv, jaqşь surt orloqtar səsev eşendə insejativa kyrhətergə. Şulaj uq sartirufka, tərəjerđər kevek səsev qoraldarьnьŋ yd vaqьtьnda teđətələp, urьndarqa jetkerelgən bulьvьn tejeşle ojoşmalar menən aŋlaşьrqa tejeştər.

4—Başqa tərle səjəsi kampanjalar.

5—4 jьlda zajьmьn taratьv, a. x. nalugь, yđ—ara halьm tərlə xəkymət ssudalarьn jьjьv h. b.

SILKURĐAR — Urazajđь nьqlь ucutqa alьv, indevidual naluk halьnьvsьlardьŋ jəşərələp qalmavđarьn kyđətev. Kulak xuzalьqtarьna halьnqan halьmdar, həm bətə tər padaxutnьj naluktardьŋ vaqьtьnda tyləneven barlav həm kulak xuzalьqtarьna xaq qujьp jetkermevđər menən kərəşergə.

SILKURĐAR—a. x. nalugь zakundarьn, naluktьŋ kemgə fajđalь ikənə həm unьŋ satsejalizem teđələşenə nisək fajđalanьvьn qəmymən naluk səjəsəten kiŋ eşsən jalpьqa nьqlap teşendərergə tejeştər.

SILKURĐAR—5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn kiŋ jalpь arahьnda taratьvđa bətə tər aŋlatьv eştətə alьp barьrqa. Zajьmdьŋ irekle rəveştə satsejalizem teđələşenə aktaf qatnaşьv, xəkymətkə jarđam itev menən ilde indysterejələşterev, 5 jьllьq xuzalьq planьn qьђqa vaqьt esendə tulь məmkinlek birəhen teşəndərergə. Hər tərlə kyrgəđmə sьjfьrđar menən dejagramma—plakattar luzьnqьlar jađьp elergə, stinə gəzittərendə, klup həm qьđьl məjəştərđə səjəsi prapaganda eştəren kesəjtergə.

«1—2—indystərejə" həm «kərəђ tejən xuzalьqьn nьqьtьv» zajьmdarьn berketevđeŋ əhemejəten aŋlatьrqa.

(III—indysterejə zajьmь 5 jьlьqtь 4 jьlda zajьmь bulьp iђəplənə).

QЬЂQAHЬ: Silkurđar juqarьla həjləngən səjəsi—xuzalьq kampanejalarь turahьndaqь bətə diriktiva həm əlkə gəzittərđə şul turьla jađьlqan məqələlərđə nьqlap əjrənep, şul kampanjahь ytkərevđə yđđərə praktik qatnaşlьq itep, eş təzribələren (şul yđđərə eşləgən rajundarđan) əlkə gəzittərgə jađьp urtaqlaşьp torqanda qьna, xəbərselər əђtenə jəkmətelgən begengə burьstardь dərəђ atqara alьrđar.

Kampanjalarđan başqa nəmələr turahьnda jađьrqa.

Xəbərseler sizunnьj qьna eşseler tygel, ular xəbərselek eşendə bətə jьl əjlənəhendə hər ber məs'ələ turahьnda signal birep torьvđь sistimalь rəveştə daimi julqa qujarqa tejeştər.

Ixtejari jəməqət eşsehe—xəbərselər satsejalizem teđələşenəŋ bətə tarmaqьnda aktif xeđmət kyrhetergə tejeştər. Xəbərselərđeŋ daimi timalarьnan pramişlennest həm a. xuzalьqьnda bulhьn teđev eşendəgə uŋьştar həm jeteşhedlektər bjurakratizem, rastrata, xeđmət tərtiben bođov, alkagalizem, prajьzudstьva la juqaltьvđar, nəməgə kazunnaj qaraş, eşləp ьsqarьv kacьstьvahьn tybənəjtevđərgə qarşь kərəş həm urьndarđaqь eş təzribələren urtaqlaşьv məs'ələlərə bulьp tora. Ləkin beđđeŋ xəbərselər beđđeŋ kybehe kampanejun xaraktir jəki ber jaqlьlьq menən avrьjđar.

MƏЂƏLƏN: Berəj ojoşma, ycrizdinejə jəki ajrьm ber eşsə neŋ uŋeştarьn bərđə kyrməђtən tik jeteşhed jaqtarđь qьna kyđətov, şəxsi qaraş menən xəbərselek iђme aђtьnda tađa tənqittən sitkə sьqьp ys alьv məqsətendə pralitarejat mətbuqəten qoral itergə tьrьşьvsьlarđa juq tygel. Ular buldьlar, undajđarqa xəbəselər yđđərə atpur birergə tejeştər.

Silkurđa kyp vaqьt nəmə turahьnda jaqtьrtьp torьv məs'ələhenə apьrajđar. Yđđərə şul qajnap torqan tormoş esendə jəşəptə, praktik eş təzribələren rejal fakьttar mətbuqət bitendə gəvđələnderep torьvqa jaraqlanьp jetə almajđar.

Begengə silkur kankerit rəveştə tybəndəgə təp məs'ələlərđə jaqtьrьp tororqa tejeş.

Kalxuz xərəkəte bujьnsa.

A—kalxuz, safxuzdardьŋ eskə teđələşə həm unь nьqьtьv. Xeđmət tərtibe. Xeđmətte fən quşqansa ojoştorov. Eş byleşev, eştə planlaştьrьv, zdilni el nurmahь. Brigadalar byleneşe, eşteŋ sьjfatьn jaqşьrtьvđa brigadalardьŋ insejativalarь. Xeđmət kənən—səqəten xisapqa alьv, təbil, nərət qujьlьştarь. Eş xaqьn tyləv şarttarь, rəzrəttərđeŋ dərəђ byleneşe h. b.

Xəbəselər safxuz, kalxuzdarđa xeđmətte ojoştorovsь bulьv kevek javaplь burьstardьŋ yđenə jəklengənen aŋьq beler gə tejeştər.

B—kalxuzdьŋ xuzalьq—finanьs xələ həm eşləp ьsqarьşь. Scitavut eşenəŋ sistimahь. Jənle—jənhed invintarđardьŋ ucutь Aqsa ьsqьmdarьnьŋ urьnlь—urьnhьđ totolovđarь. jetəksə sastaftьŋ fajđahьđqa aqsa tykməvđərə. Eşləp ьsqarьvđь qujьlьşь satsializem jarьşь həm udarsьlьq. Kalxuz invintarđarьn juqaltьv, javьz uj menən vatьv kevek xuzahьđlьqtar. Xeđmət kanfelikettəren rigylərləşterev məs'ələlərə. Mal orloq, eş qoradarьn dəjemləşterev. Maşinalarqa rimunt eştərə. Praizvut. Kəmisejə həm praizvut kəŋəşmələr ojoştorov, ulardьŋ eştərə.

V—kalxuzdarđa kyltura həm tormoş məs'ələlərə.

Kalxuzsьlardьŋ səjəsi aŋdarьn kytərev, kammunizem ruxьnda tərbejələv eştərə, Aŋbelem usaqtarь—məktəp, klup, qьđьl məjəş, citalnə, kətep—xanalar ojoştorov, ularđa kalxuzsьlarqa jardьl kitap, gəzit, zurnaldar burdьrьv kalxuzsьlar arahьnda qьsqьrьp gəzit uqьvđar, stinə gəzittərə ьsqarьv. Jal kəndərendə kylturnaj kyŋel asьv ujьndarь, spiktakel, kyk kylməktər, jənlə gəzit həm başqa tərlə ujьndar ojoştorov. Ulardьŋ jəkmətkelərə Tərbejəvi ryldərə. Ulardь tixnikə jaqьnan jaqşьrtьvda nindəj məmkinlektər barlьqьn edləv.

Balalar jəslələrə balalar baqsalarь asьv. Dəjəm aşav ojoştorov. Gəzit zurnaldar funttarь bylev, unьŋ yđ urьnьna tejeşensə fajđalanьlьvьn kyđətov. Kylt paxut. Yđ ara tənqit məs'ələlərə.

G—kalxuzsьlar menən ajrьm xuzalьqtar arahьndaqь mənəsəbət. Ajrьm (bidnək urta xəllə) xuzalьqtarqa jarđam kyrhətev.

Kalxuzdьŋ yrnək bulьrlьq eş təzribələren urtaqlaşьv asa ulardь kalxuzqa tartьv, aŋlatьv ular menən elemtənə jaqşьrtьv saralarь. Kalxuzda bidnəktər gruppalarь həm ulardьŋ kənkerit eştərə.

Silkurđar malsьlьq fruntьna.

15—s'jьz orloq məs'ələhe əsəsən xəl qьlьndь. Bətə kəs malsьlьq prablimahьn kytərergə, tip əjtep kitkəjne.

SILKURĐAR—espitsəjal safxuz həm kalxuzdar (malsьlьq, hətsələk, baqsasьlьqH.B.) ojoştorov həm ulardь kiŋəjtev eşenə jəməqətselek fikeren tuplavqa tejeştər.

Maldь yrsətev esən kərəş—satsejalizem teđələşənəŋ məhim ber ucatkahь esən kərəş.

SILKURĐAR — Malsьsьq ajьnьŋ hedəmtələrə. Mal nəђelen jaqşьrtьv đa praktik saralar, jaqşь toqom maldarьnan toroqtorov. Javьz uj menən maldь kemətevgə qarşь kərəş.

Qьşlьq esən maldarqa ađьq əđerləv həm dəjemləştelgən maldar esən urьndar əđerləv ulardь tərbejələv eştərenəŋ qujьlьşь, mal kərməhe—besən jeteşterev eştərə. Kurmь jetərlek menən həm unьŋ tərđərə (kliver viki (torna borsaqь) təbiqi besən, tamьr ađьqtar (səgəndər, kişər silus,) kevek məs, ələlərđən xəbər birep tororqa tejeştər.

SILKURĐAR— silus paxutь—malsьlьq esən kərəşteŋ ber ucaskahь ikənen nьqlьp teşenergə silys əđerləv eşendəgə bətə uŋьş həm jeteşhedlektərđə gəzit, zurnaldar bitendə urtaqlaşьrqa.

SILKURĐAR— Silys turahьnda:

Silys başnələrə, silys jamdarь teđev eştərə həm unьŋ tirəhenə jəməqətselek fikeren tuplav, silys esən nindəj ylənđər fajđalanьla, silys eşenə birelgən sridstevalardьŋ urьnlь—urьnhьđ totolovđarь. Silys eşendəgə belgestərđeŋ julbaşsьlьqtarь nidən tora' Silys teŋ əhemejəte turahьnda massaqa aŋlatьv eştərenəŋ qujьlьşь kevek məs'ələlərđe jaqşьrtьp tororqa tejeştər.

SILKURĐAR— başqa tər espitsəjal safxuz, kalxuzdardьŋ da kəndələk eştərə, tav urman rajundarьnda həmtər lə zagatufkь eştərenəŋ barьşь unda xeđmətte ojoştorov. Eş xaqtarь nisek tylənev, sizunnьj eşsələr arahьnda tərbejə eştərə, pradukt ь menən tə'min zadanjьlardьŋ nisek ytələvđərə turahьnda jađьp tororqa tejeştər.

Urьndarđaqь ojoşmalardьŋ eştərə turahьnda.

Partejə, kamsamul, səvit həm başqa ojoşmalardьŋ kalxuz eşendə səjəsi, xuzalьq kampanjalarьnda qatnaşь, ojoştorov jetəkselek ryldərə. Kalxuz, safxuzda səjəsi, mədəni tərbejə eşen kesəjtevđə ojoşmalardьŋ ins jativalarь, partejə, kamsamul həm xəkymət juqarь urgьndardьŋ məhim diriktivalarьn bojomqa ytkərov tirəhenə massanь tuplaj alьvđarь, partejə qarardarьn dərəђ aŋlatьvđar qatьn—qьđđar həm kamsamuldar arahьnda qь eştərə.

Bidnəktər gruppahь ojoştorov ojoşqandarđьŋ eşen planlaştьrьv ular menən kampanjalarđan tьşta tərtiplə eş alьp barьv.

Ulardьŋ massa menən jetəkselək ryldərə. Sьjnfьj hьđьqtь nьqlь haqlav sьjьfi kərəş pazitsejəhen doşmanqa birməv Partejənen giniral hьđьqьn bođovsьlarqa bigrəktə xəđergə maminttь təp qurqьnьs bulqan uŋ.tajpьlьştarqa qьrqa atpur birev.

Safxuz, kalxuz gəzittərə—yđ—ara tənqitteŋ kəslə qoralь.

SILKUR—Kalxuzdar həm kalxuz gəzittərə yđđərenəŋ eştəren alьvđь satsejalizem nigeđendə qajtanan teđev burьstarьna javap birerlek itep jaŋьnan teđergə tejeştər. Safxuz, kalxuzdarđa stinə gəzittərə, məmkin bulqan urьndarđa unь „IIicufkь" qa, kyp tirazlь baђma gəzittərgə əjlənderevđə xəbərselər arganizatьr bulьrqa tejeştər.

Stinə gəzittərenə xəbərselər aktif qatnaşьp unьŋ tirəhendə xəbərselərđe ojoştorov, tərbejələv beləmđəren kytərev, gəzitte kəslə tənqit qoralarьna əjlənderep, prajьzvudstьvaqa jəđ menən bororqa, gəzittə jađьlqan xəbərđərđeŋ dərəђəgə esən kərəş alьp barьrqa.

Stinə gəzittəren məhim kampanjalar həm kalxuz, safxuzdardьŋ kəndələk məs'ələlərenən signal birep torolqa bajavaj urgьnqa əjlənderev eşendə xəbərselər arьmaj talmaj eşlərgə tejeştər.

Oşo kəndərđə ytkərələp jatqan safxuz gəzittərə ridkalligejənəŋ jaŋьnan hajlav kampanjahьnda xəbərselər aktif qatnaşьrqa tejeştər. Unьŋ jomqaq—təzribələrđe əlkə gəzittərgə jaqtьrtьv kyđ aldьnda totolhьn. (Bьl turala „Başqortostan" da jađьldь).

Xəbərselər s'jьz kənfirinsejə qarardarьn əjrənergə tejeştər.

Xəbərsə ul fakettь tərkəvsegenə bulmaj, bəlki ulər ojoştorovsь bulьrqa tejeştər.

Xəbərsə ul jaqşь jəməqət əşsehe, partejənen jaqьn jarđamsьhь bula ala. Şul vaqьttaqьna, qasanda ul partejə həm xəkymət urgьndarьnьŋ hər ber məsələgə qaratь ьsqarьlqan kəndələk diriktiva qarardarđь tərtiplə uqьp kyđətep torha şulaj uq bulьp torqan partejə kəŋəşmə—kənfirinsejə es'jezь qarardarьn əjrənep barha.

Silkurđar. S'jez qarardarьn kəndələk mətbyqəttən uqьp, sabranja kəŋəşmələrgə jərəp tьŋlap, məmkin bulqanda yđ aldarьna tygərək ojoştorop kyməkləp es'jez kənfirinsejə qarardarьnьŋ jəmqaptarьn nьqlap əjrənergə tejeştər.

Ləkin nazari əjrənev genə jetməj ul qarardarđь silkur yđenəŋ kəndələk praktik eşenə bəjləp unь bojomqa aşьrьvda aktif qatnaşqanda qьna partejənen jarđamsьhь həm satsejalizem fruntьnьŋ aktif haldatь bula alasaq.

Mətbuqət taratьv Fruntьnda xəbərselər.

Xəbərseneŋ eşe gəzit—zurnaldarqa xəbər jađьv menən genə siklənməj, bəlki ul yđe şul jađьşqan gəziten daimi jađđьrьv menən bergə unь kiŋ massa arahьna taratьv sarahьnьnda kyrergə tejeş.

Bьl turala xəbərselər:

1—Puşta urgьndarьna mətbuqat taratьvqa jarđamlaşьv.

2—Puşta tarafьnan gəzit, zurnaldardьŋ yđ vaqьtьna tapşьrьlьvьna, ulardьŋ juqalmavđarь esən puştaqa naljytter ojoştorov.

3—Kylturnaj, xuzalьq ojoşmalarьna naljyt—ьsmutьrđar ytkərep ulardьŋ plandarь həm mətbuqət jađđьrьv funttarьn tejeşlə fajđalanьvđь asьv.

4—Jьjьlьş kəŋəşmələrđə mətbuqəttəŋ əhemejəte həm unь taratьv turalarьnda məs'ələlə qujđьrьv.

5—Kylturnьj palit prasvit ycirizdinejələrđəŋ mətbuqətte taratьv unь nisek fajđalanьvđarьn tənqit kydlegənən heđev

6—Gəzit, zurnaldardьŋ massьnьŋ qəniqətlenderevə uqa massьnьŋ qaraşь, tixnikə, jəkmətke, farmat həm telə turahьnda massь telegən əlkə gəzittər ridaksejahьna jađьp bəlderep torov, əzit turahьnda tənqit tər jađьv.

7—Huŋqь vaqьtta milli gəzittərđeŋ tirazь kəmeven qaj berəvđər, milli gəzitteŋ latьn elefoahьna kysəvđərenən tigən fikerđə alqa hərələr. Bьndaj vaq burzьva qaraştarьna qьrqa atpur birergə' latьjn eleben kiŋ massьqa uqьtьv, əjrətev julьn alqa hərep. bьndьj jalqьş qaraştardь jemerergə

8—Mətbuqət taratьv paxutь esən brigadalar ojoştorov juldarь menən jarьş asarqa h. b.

Oləmymən silkurđar aŋlatьv eştərə menən bergə bigrəgən rejal saralar kyrergə.

Mətbuqət taratьv eşendəgə bətətərtiphedlektərgə qatь ojoştorov saralarь kyrərgə qьđьv tənqt utьna totorqa tejeştər.

„BAŞQORTOSTAN,, IDARAHЬ.

Başqortostan Xalьq kamisardar səvitenəŋ qararь

Baş. X. K. S. neŋ 1930—31 nse jьlda garnьs halьmь nurmalarь turahьndaqь 1930 j. 14 ejjyn qararьn yđgərtev həm əђtəv turahьnda.

Bətə Rəsej y. həm RSFSR XKS neŋ 1930 j. 30 ejjyn qararьna („Известия ЦИК СССР и ВЦИК„1930 j.20əjjyl №180) bina'on Başqortostan ASSJ xalq kamisardar Səvitə QARAR BIRƏ: Baş. X. K .S. neŋ 1930—31 nsə jьlda garnьs halьmь nurmalarь turahьndaqь 1930 j. 14 ejjyn qararьna („Красная Башкирия" 1930 j. 18 ejjyn „Başqortostan" 1930 j. 19 ejjyn № 141) oşo yđgəreş həm əђtəmələrđe indərergə:

1. On, on tartqan, jarma hovьrqan həm maj hьqьvsь pritprejətejələrđən xuzalarь həm arindatьrđarь esən hər bər pritperejətejənən tapşьrьlьrqa tejeşlek turahьnda Sajuzxlip beldermələrə menən bildələngən miqdardan (BXKS neŋ 1930 j. 14 ejjyn qararьnьŋ 12 nse matdəhe) şikajət itev esən sruktь 10 kən itep bildələrgə həm şul vaqiqalarđa garnьs halьmь tylətevđə Başqortostan Savđa X. K. nьŋ maxsus qararь menən tuqratьp tororqa.

Şuqa movafiq BXKS neŋ 1930 j. 14 ejjyn qararьnьŋ 15 nse matdəhen həm unьŋ iђkərməhen bьlaj jađarqa: „15. Tapşьrьlьrqa bildələngən garnьstьŋ beldermələ bildələngən ylsəvenən, şulaj uq tapşьrьv srugьnan jəki kylturalarqa bylep kyrhətelevenən şikajət beldermə tapşьrьlqan kəndən başlap un kənlək sruk esendə Baş. Savđa X. Kamisarlьqьna birelə.

IЂKƏRMƏ. Əgərđə bьl şikajət bujьnsa Başqortostan Savđa X. kamisarlьqьnьŋ maxsus qararь bulmaha, şul tərtiptə şikajət itev pritperejətejə xuzahьn həm arindatьrđь yđenən tejeşle garnьs halьmьn tapşьrьvqa məzbyr bulьvđan qotqarmaj həm ul tylənməj qalha—unь nalug həm halьmdarđь tylətev tərtibendə davhьđ kəslep tylətevđe tuqratmaj.

2. Baş. XKS neŋ 1930 j. 14 ejjyn qararьnьŋ 17. 18. 19 həm 20 nse matdələrenəŋ qaqidələren yđgərtep bьl matdələrđe bьlaj jađarqa:

«17. Garnьs halьmьn „Sajuzxlip" belderməhendə kyrhətelgən sruktarđa, ylsəvđə həm kylturalarđa tapşьrmaqan vaqiqalarđa garnьs halьmь natura menən davhьđ tərtiptə tylətelə.

Əgərđə tylətev prassisьnda on tartьv, jarma hьvьrьv həm maj hьqьv pritperejətejələrenəŋ xuzahь jəki arindatьrь bulqan xosusьj keşelərđə garnьs halьmь naturala tabьlmaha—bьl xuzь həm arindatьrđardan davhьđ tərtiptə naturalaqь garnьs halьmь urnьna naturala tejeşle garnьs halьmьnьŋ jerle əđerləv xaqtarь bujьnsa biş tapqьr kyberək xaqlь summala aqsalata ştraf tylətelə. Bьl ştraf jort (rajun) başqarmahь tarafьnan halьna.»

«18. Garnьs halьmь qaqidələren bođqan esən oşo mə'sylejət bidələnə:

a) Dəvlət, kapiratif həm başqa jəmqət ojoşmalarьnьŋ on tartьv, jarma hьvьrtьv həm maj hьqьv pritperejətejələrneŋ xeđmət ejələrenə berensə tapqьr bođqanda—Başqortostan Savđa X. Kamisarlьqьnьŋ atqarьv məzbyri bulqan bojroqtarьna bina'ən dissiplina tərtibendə jaza. Bođovđь tapqьrlaqanda jəki uђallьq kyrhətep bođqan saqta—RSFSR jenəjət qanunьnьŋ tejeşle matdələrə bujьnsa jenəjət tərtibendə, kiltergən matdi zьjandь motlaqa qajtarьv şartь menən.

b) Xosusьj keşelər esən: bьl qararьŋ 17 nse matdəhendə kyrhətelgən vaqiqaneŋ əђtevenə—jort (rajjun) başqarmahьnьŋ halьvь bujьnsa 500 humqa tiklem ştraf, ə qaqidə bođovđь tapqьrlaqanda jəki garnьs halьmь zakunьn uђallьq menən bođqanda—şul jəmlələ gornьs halьmьn ikensə tapqьr srugьnda tapşьrmaqan saqta—RSFSR jenəjət qanunьnьŋ tejeşle matdələrə bujьnsa jenəjət tərtibendə».

«19. Garnьs halьmь qaqidələren bođqan esən jort (rajun) başqarmalarьnьŋ idara tərtibendə ştraf halьv turahьndaqь qarardarьnan tejeşle kantun başqarmalarьna şikajət itev məmkin bulьp, ulardьŋ qarardarь qətqi bula».

„20. Əgərđə on tartьv, jarma hьvьrtьv həm maj hьqьv pritperejətejələrenəŋ xosusьj a.indatьrđar garnьs halьmьn tapşьrmahalar, jəki unь tapşьrьvđan tajpьlьp qalьv ujь menən uђallьq jəđenən pritperejətejənəŋ eşen tuqratha lar—bьl keşelər menən bulqan arinda dugьvьrđarь sut tarafьnan boddorola ala".

3. BXKS neŋ 1930 j. 14 ejjyn qararьnьŋ 21 nse matdəhen beterergə.

4 Başqrtostan XKS neŋ 1930 j. 14 ejjyn qararьnьŋ, oşo xəđergə qarardaqь jaŋь ridaksejəla bulqan 17 həm 18 nse matdələrendə kyđətelgən ştraftar Başqortostan bydzitenə birelep, tybən bydzittər arahьnda BXKS neŋ maxsus qararьna movafiq bylenələr.

Baş. ASSJ. XKS neŋ rəis urьnbaђarь SAMSUNЬF.

BASSJ YB neŋ XKS eştər medire YTƏŞEF.

1930 j. 19 ejjyl, Əfə qalahь.

— G. P. U. həm GASPLAN xeđmətkərđərə 2 adnalьq eş xaqь kyləmendə jaŋь zajьmqa jađьlьp, taqьn kyberək summala jađьlьvsьlar tabьvqa jarđamlaşьrqa hyđ birđələr. Jađьlьvsьlardь 15 avqьsta aformit itərgə.

BeldereV.

Huŋьşsan matirejalist—dialiktiktar—jəmqəjətenən Başqortostan Filialь, yđenəŋ asьq utьrьşьn 29 nse ejjyl, kis səqət 7 gə saqьra. Jьjьlьş—B.Oļilmi tikşerenev institutьnьŋ binahьnda (yktəbər R. uramь 10 nse jortta) bulasaq.

Kən tərtibendə:

1) Filialdьŋ diklaratsejəhen raђlav;

2) Impirejalizem turahьnda Linin tejurejəhe

(Ip. Jamaletdinef daklatь).

Qalanьŋ partejə aktiftərə, VUZ, Tixnikum uqьvsьlarь, uqьtьvsь həm prafissьrđarь saqьrьlalar.

„FILEJAL BJURAHЬ"

Ridaktьr urьn bəђarь OJAJSIN

KINO—TIATЬRĐA FЬRЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.

26—29nda
UT esendə tьvьvsь
(kino—epopejə) baş rulda Anna Zarzitskaja

IBEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar

26—29nda
TARAS TRƏSILO
(16 jəşkə jetməgən balalar inderelmajđər)

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.

„22 Bəxethedlek"
pragrammanan tь—ej ese eştərə tigənkərtinələ MONTI BINKS

„5-Maj" (iђke Əfələ)

? ?
Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск». Башглавлит 192?

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr . . . . 4—81; Dəjəm . . . . 2—83; Masaьvьj bylək . . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—16

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, serəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pusta kantorđarьnda, upiksəsələrəndə həm xat jereteselərđə QABUL ITELƏ.

№ 173 Şişəmbe 29-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Təp zvina

„Başlanqьs dəjəm məzbyri uqьvđь tormoşqa aşьrьv xəđer maqarif eşendə təp zvina. Unь xəl itməj torop qarьşьbьđđa torqan kyltura eştərenen gigant burьstarьn xəl itev məmkin tygel. Bьl đur səjəsi həm xuzalьq jaqьnan əhemejəte bulqan eştə vidьmьstva eşe tip, bətə bulqan avьrlьqtь narkamprus urgьndarь əbtənə jəkmətev xatalьq bulqan bulьr ine. Başlanqьs dəjəm məzbyri uqьv kertev şundaj đur burьs ki, ul şundajьn đur səjəsi dakymint bulqan yđək kəmitəttəŋ atentььda tejeşle urьndь aldь. Bətə partejə yđənən həjləgən partejənen giniral sikritarь iptəş Stalin bьl turala bьna bьlaj tine:

«Xəđerge məldə təp məs'ələ—məzbyri başlanqьs uqьv inderevgə kysev məs'ələhe min təp məs'ələ timen. Sənki, ul məs'ələ mədəni rivəlytsejəleşendəge qьrqa adьm urьnьn tota torqan məs'ələ. Bьl eşkə kysev esen vaqьt kyptən jetə inde. Sənki, SSSR rajundarьnьŋ đur kypsələgendə dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvđь ojoştorov, unьŋ ojoşmahь esen kərəkle şarttarđьŋ bətəhələ bar: Əlegə tikləm beđ avьr sənəqəttə qotqarьv həm unь ajaqqa baŧtьrьv esen bətə nəmələ, xatta məktəptə lə ikanumejə jahьrqa məzbyr buldьq... Qьđqahь xəđer beđ dəjəm məzbyri uqьv inderevđə ojoştorov eşenə kereşev esen jaŋьq-bajavaj burьstarьbьđđan. Ь vaqьtqa kilep jettek„.

(STALIN).

Şuqa qarap s'jьz məzbyri uqьv inderev turahьnda qarar sьqardь. Ul qarar đa bьna nəmə tip əjtelə:

„Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьtьvđь həm uqьj—jađa belməvselektə bətərevđe tormoşqa atqarьv partejənen jaqьn aralaqь bajavaj burьsь bulьrqa tejeş".

Xəđer beđgə bьl bajavaj burьstь tormoşqa aşьrьvđa praktik saralar kyrə başlarqa kərək. Beđđen başqortostandьŋ kyltura 5 jьllьqь bujьnsa biş jьl tulqanda la məzbyri başlanqьs uqьvđь başlarqa kadьrđar jetməj" tigən fiker bar ine. Bьl fikerđe xəđer təbənən jaqьnan qarap, atpur birergə dəjəm başlanqьs uqьvqa bəjlengən pidagugejə kadьrđar əđerləv turahьnda kankrit saralar kyrelergə tejeş.

Başlanqьs uqьvđь ojoştorov fəqət kin eşsəndər massahьnьŋ aktif qatnaşьvđarь menən genə tormoşqa aşьrьlьrqa məmkin. Bətə səvittər prafsajuz, kapiratsejələr partejə urgьndarьnьŋ jətəkselege aðtьnda bьl eşkə jarđam itergə tejeştər. Narkamprus urgьndarь bьnan hun bьl eşte tormoşqa ytkərev turahьnda tuqьravьhđ eşlərgə tejeştər.

Başlanqьs uqьvđь məzbyri rəveştə keretev menən nađanlьqtь beterev məs'ələhe bergə bəjlengəndər. Başlanqьs dəjəm məzbyri uqьv—nađanlьqtь beterev ikehelə beđđen begəngə eşenə kereşev esen jaŋьq-bajavaj burьstarьbьđđan.

Amirikandarsa „qoralhьđlanьv.

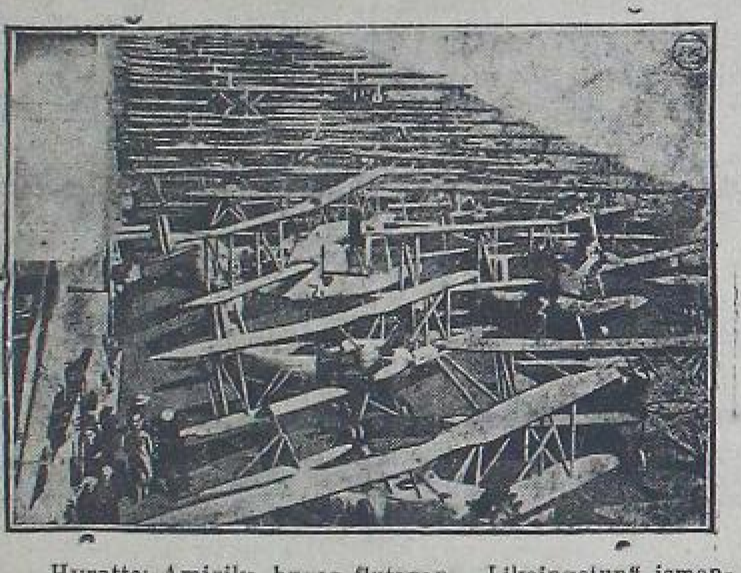

Hyrəttə: Amirika hьqьş flutьnьŋ „Liksingetun" ismendəge qigan avejь matkabь (diŋgeđđə kysep jeri torqan ajrəplandar tuqraj torqan urьnь).

Uđək Qara tupьraqlь Əlkə uqьtьvsь larьna xeđmət urdinь

Ular bətə frunt bujlap kerəştə bajavaj haldat buldьlar

Inde jaŋь dərt, jaŋь kes menən jaŋь jeŋev đərgə ьntьlalar

I. 8 Jəştəge balalarđьŋ 94,6% tь məktəp esen də

Uđək Qara Tupьraqlь əlkələ (Центральн. черноземн. область) dəjəm məzbyri uqьv eşe Bilarusejəgə qaraqanda, ber nisə vaqьttar başqasaraq ytkərelde. Uđqan jьldaqь uqьv jьlьnьŋ keđendə 8 jəştəge balalarđьŋ 247 meŋe məktəp esenə alьndь. Bьnan tьş keđgə nabur vaqьtьnda məktəpkə 130 meŋ bala kerep, qьşqь uqьvđa plan bujьnsa bildələngən 100 meŋ urьnьna Uđək Qara Tupьraqlь əlkələrđəge məktəptər taqьla 134 meŋ bala qabul ittelər. Şunьŋ heđəmtəhendə uđqan jьlda 8 jəş arahьndaqь balalarđьŋ 94,6% tь məktəp menən tə'min iteldə.

Oşolarqa əðtəp Uđək, Qara Tupьraqlь əlkələrđəge məktəptər esen bьjьlqь jьlda 255 meŋ kybiciski mitьr jer biləgən kulaktar iminəjəhe tartьp alьndь. Oşo jul menən tik Arluf gubirnahьndaqь 327 kamplikьlь qьşqь naburđьn 126 kamplikslь kulaktar jortona urьnlaştьrьldь. Kurskiej əlkəhendə 140 kamplikt kulaktar jortona urьnlaştьrьldь.

Dəjəm məzbyri uqьv ytkərgən vaqьtta ispəlkumdar həm batrak balalarьna bik kyp jardamdar itelde. DƏJƏM MƏZBYRI UQЬV BAŞLAOJANOJA TIKLEM 14 MEN HUM AQSA BILDƏLƏNGƏN HULHA, BЬL SUMMA HUNЬNAN 30 MEN HUMOJA JETKERELEP, BЬNЬŊ ƏBTƏNƏ YD ARA HALЬM BYDZITENƏN 26 MEN HUM AQSA JЬLЬLDЬ.

Kin qatlam xalqtьŋ mədəni tədələşə bulqan uqьv dəjəm məzbyri uqьvđь yđđerenen əbtənə jəkmətelgən səjəsi bar mehim eş itterep, tanььdlar.

Dəjəm məzbyri uqьv ytkərev julьnda uqьtьvsьlar đur əhemejət qadandьlar. Bik kyp urьndaqь uqьtьvsьlar dəjəm məzbyri uqьv eşenə yđ əbtərenə teşkəndən tьş əbtəmə jarđam ittelər.

Uŋьş, kerəş jeŋelgənə bulmanь.

Dəjəm məzbyri uqьv ytkərgəndə bьl əlkə lə qajhь ber jeteşheđlektərđə bulqьlanь. Məbələn: uqьv eşenəŋ sifatь tybənəjđe. Uqьtьvsьlarqa bulqan nagruzka nurmanan juqarь kytərelde. Anan huŋ, hər tərlə pirigipsələrđəŋ nasar nəmələlərə heđəmtəhendə uqьtьvsьlarđьŋ iqtisadi, xoquqi xəldəre nasarajđь.

Anan huŋ qajhь ber jəməqət ojoşmalarьla bьl turala halqьnьlьq—jalqavlьq kyrhəttelər. Məbələn: savtorgasluzaşşi, mitallistar həm kapiratsejə urgьndarь halqьnьlьq kyrhəttelər. Kapiratsejəlar uqьv jəşendəge balalar esen kərək bulqan əđ kejəmdəren yđ vaqьtьnda əđerləməvđərə heđəmtəhendə jarlь, batrak balalarь esen kyrhətelgən jardamdarđьn tejeşenə fajdalanmajьnsa ərjeməgə jatьp qalьv vaqьjaləre buldь.

Bik kyp səbəptər jarqahьnda eşsə kerəştən massahьnьŋ intuzejazmьn xalьq maqarif urgьndarь tarafьnan tejeşle dərəzələ fajdalanьlmanь. Dəjəm məzbyri uqьv eşe bik eşkə fəqət maqarif urgьndarь həm uqьtьvsьlar albьbь, massasьn yđ jardamь ojoşturolmanь.

Dəjəm məzbyri uqьv esen başlanqьs vaqьtta satsejalizmьs jarьşь həm udarlьq eşkə ... ojoşturolmanь. Əlkə maqarif bylege ... ytkərelmənə.

III. Dəjəm məzbyri uqьv esen 1930—31 nse jьlqa qarata nin dəj sarьlar kyrelə.

Əlkə ojoşma 1930—31 nse uqьv jьlьnan başlap, 8,9 həm 10 jəştəge balalarđь dəjəm məzbyri uqьv səltərenə kertevđe məmkin həm rejal eş itep hanaj. Bətə eşsə rajundarđa həm eşselər yđəgendə dəjəm məzbyri uqьv eştərən 7 jьllьq məktəp nigeđendə alьp barьvđь burьs itep qujьla.

Xəđerge kəndə jaŋь pidagugejə kadьrđarь əđerləvđe xəl itev məs'ələhe tora. 960 keşelək 6 ajlьq kurьs asьlьp, 2 nse baŧqьs məktəp həm pidtixnikumdar đan 2300 keşe sьqьrьla. Uqьtьvsьlar kurьsь ojoştorov esen sajuz ojoşmalarь tarafьnan 250 meŋ humqa tiklem aqsa bylende.

Iŋ jaqşьlarđan hanalqan 17 ikense baŧqьs məktəptə pidtixnikumqa əjlənderelə. ŞKM larqa uqьtьvsьlar sьqarьv esen 3 pidtixnikum asьla. Oşo jьlda Tambuf qalahьnda jaŋь pidagugiciski inistitut asьla, şulaj uq Arluf həm Bilagurьt ukrugьnda inistitut asьv sarahь kyrelep jatьla.

Şulaj uq jaŋь uqьv esbəptəre sьqarьv həm jaŋь məktəp tedəv eştərən kinəjtev julьnda da praktik saralar kyrelə başlandь. Oşo jьlda tedəv eştərə fondьna 16 miljun hum aqsa jebərelə.

IV. Maqarif bylege jaŋьnan tedelə

Bьjьlqь prajьkьt bujьnsa əlkə maqarif bylege xalьq maqarif sovitьna əjlənderelə jaŋьnan tedelə. Bondaj sovittar əlke kylemendə genə bulmajьnsa, rajun həm avьldarđa la bulasaq. Bьl sovittərđe eşenə kin qatlam eşse—kerəştə massahьn jaqьn qatnaşьrqa ajrusa jygəndəgejə əhemejət birelə.

Uqьtьvsьlarđьŋ xələn jaqşьrtьv, kyd uŋьnda totola. Uqьtьvsьlarđьŋ uqьv əsbəptəre həm jatьv nəmələre menən tə'min itevđə eşsələr menən ber rəttən buladьr.

Uqьtьvsьlarqa Marksizem, Lininizem kynekməhe birev, kvalifikatsejalarьn kytərev esen pidagugik pirsanaldarqa əđerlək eşenə başlanьla.

Uđək Qara Tupьraqlь əlkəge uqьtьvsьlarđьŋ eşenə əlkə mət urdinь jullavđь xəl itte. Sənki, bьl əlkələge uqьtьvsьlar iqtisadi həm mədəni məhim kampanejalarđa yđđərenen eştərən tulь erəveştə ytəvđə aktiflьq kyrhəttelər.

Dəjəm məzbyri uqьv ike ajlьqь uđđьrьla.

Bətə partejə kamsa—mul səvit jəməqətselek ojoşmalarь ььqanlьqь əđerlenegeđ.

Başqortostan M.X. Kamissarlьqь tarafьnan 1 nse avqьstan başlap dəjəm başlanqьs məzbyri uqьvđьŋ ike ajlьqь iqlan itelə.

Ike ajlьqьŋ ytkərevđə maqsat itep qəmjmi başlanqьs uqьv məs'ələhe ojlenəhe partejə kamsamul, prafsajuz həm savit eşsəndər jəməqətselegenen jardamьn mablizavajt itev həm şul nigeđđə ulardьŋ əđerlekləнev məs'ələhe alьna.

Ike ajlьq esendə tyşəndəge eştərjeşlənergə tejeş.

Məktəp əjđəren qarav, jahaz uqьv başlarlьq xəlgə kiltərev uqьtьvsьlar bildəlev, məqtəp jorttarьn bildəlev uqьv jəşendə bulqan balalarь ihəpkə alьv, şьt avьldan kilep uqьsьlarьn jerətev məs'ələhe xəl itev məktəptərđe uqьv—jađьv əsbəptəre həm başqa kərəktər menən tə'min itev.

Kapiratsejə həm kalxuzdar jaŋьnda bulqan avьlmaqan avьldar đa məktəp rajunьnda yte jarlь—batrak balalarьn ajaq eđ kejəmdərə həm adьq menən tə'min itev esen uqьvsьlar fundь ojoştorov tejeş.

Bьl ike ajlьq dəjəm məzbyri uqьvđь tormoşqa ytkərevđə aldь torqan məhim burьstar bulьp, mablizavajt itə torqan səjəsi kampanejə revesəndə ytkərelergə tejeş. Bьl ajda partejə kamsamul jəcəjkələre, prafsajuz, sovit həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ dəjəm məzbyri uqьvđь ojoşturoqa aşьrtьv turahьnda qatnaş kampanejalarьn eşsələr həm kalxuzsьlarđьŋ kyptəgen qatnaş kəŋəşmələren ytkərergə kiləktə ytkerev ojoşmalarьnda maxsus brigadalar ojoşturolasaq. Diriktif həm səfarьqan qararđan tormoşqa aşьrьlьvьn tikşerev həm jerleşev, kamsamuldar menən berlektə vulьs həm avьl səvittərenə brigadalar jebərergə kərək.

F. TIMIRGAZIN.

Qađaqьstan bəjgegə ььq əđerlənə.

Alda qomasavlap torqan sitəndər avđarьla, vaqьt qььqara, alьm şəbəjə.

Qađaqьstan jəmhurejəte uqьv esə jaqьnnan in artta tejərlək. Anda 4—jьllьq kylemendə məzbyri uqьv esen 1935—36-nsь jьldar təqəjenlengən. Qađaqьstandaqь 7 nse partejə kanfirinsejəhe kraj kəmitətterenə, xəkymətkə bьl vaqьtь taşьn qььqartьrqa quştь.

Bətə qala avьl kalxuz safxuzdarđa dəjəm məzbyri uqьv ojoşьbdьn kedenən ykt ytkerev bildəlenə. Başlanqьs uqьv uqьvsьlar ytkən jьlqa qaraqanda 26 % qa artьa, 1929—30—jьl məktəptərđe (1—nse baŧqьstarđa) 334 meŋ bala bulqan, (1915—nse jьl 89,5 meŋ şunьn esen qadaq balalar 13 meŋ bulqan).

1935—36—nsь jьl 1 nse baŧqьs məktəptərđe 600 meŋ bala uqьjasaq. Bьqa 20.000 uqьtьvsь 6 miljun kuba mitьr lь torlaq miljun handa uqьv əsbəptəre kərəkseje bulasaq. Qađaqьstanьŋ bьl vaqьtta ytev jeŋelgə toqarьlьvьn esen juqarьlьqa burьstarь ytev jeŋelgə tejəşməjəsek.

Ləkin xəđer unda uqьv vaqьtьn də qььqartьv, el vaqьt esen də kyp xeđmətter kyrhətevđə belek hilďarьnьŋ bьl təvətə totonala.

Oj.

Studinttar diqqə tenə.

Lininьrat jaqtaşьlьqь aqьalarьna 1 nse avьsьnatan „jal jorttarьna" urьn alьndь. Barьrqa telavsələr „Başqortstan„ gəzite idarahьnda Aman tajьf ip-kə mərəzəqət ithendər.

Hunlatьlmaj torqan bajavaj burьstar.

(„Pravda" gəzitəhenən)

Stalin iptəş, partejənen XVI nsь s'jьzьnda „Uđək Kəmitəttəŋ səjəsi xisabь« turahьnda jahaqan daklatьnda, mədəni tədələştəŋ kiđevđəge burьstarьna qaqьlьp dəjəm məzbyri uqьvđьŋ əhemejəten tybəndəgesə bildələne: „Beđgə xəđer iŋ başta—dəjəm məzbyri uqьvqa kysev kərək. «Təv başta" tip şuqa kyrə əjtəm, bьndaj kysev kyltura rivəlytsejəhe esendə xəl itevsə adьm bulььn Ə, bьl eşkə kysevgə kyptən vaqьt, beđ xəđer SSSR đьŋ bajtaq rajundarьndaqь kypsələk jalpьnь dəjəm məzbyri uqьvqa ojoştorov iŋ kərəkle eş ikənlegen asьq kyrəbeđ. Beđ oşo kəŋgəsə đur pramişlinььtь torqodov, haqlav esen bar nəmənə xatta «məktəptər" đələ „haqlьq" qullanьrqa məzbyr ittek ələ,

(L i n i n). huqqь kəndər đə beđ ber tiklem đur sənəqətte qora aldьq həm unь alqa jebərəbeđ. Şulaj bulqas inde beđgə dəjəm məzbyri uqьv esen ojoştorovqa kereşergələ vaqьt jetkən".

Şunьŋ menən bergə XVI nse s'jьz Uđək Kəmitət xisabь bujьnsa ber tavьştan qabul itkən rizəlytsejəhendə jađьь: „XVI nsь s'jьz bik urьnlь itep rikanstruksejəlaştьrьv məleneŋ iŋ məhim məs'ələlərenən berehen alqa qujđь.

Ul kyltureьj rivəlytsejə məs'ələhe əlegəsə ilebeđđən mədəni tədələş timpь berđə jetərlek tygəl ine. S'jьz unь his şikheđ kesəjtevđə iŧkə ala. Dəjəm məzbyri uqьvđь eşkə aşьrьv həm nađanlьqtь beterev məs'ələhe, partejənen jaqьn aralaqь, bajavaj burьsь bulьrqa tejeş".

Satsejalizemsa teđevđenyŧeşə iŋ đur burьs bulqan kadьrđar jeteşterev məs'ələhe menən bəjləngən, iŋ qьđqa vaqьt esendə mədəni — tixniciski artta qalьvđь beterev, jəş yŧmer bьvьndь kammunistarsa tərbəjələv eşenen məhimlege —bətəhe lə dəjəm məzbyri uqьvđь bik tiđ arala qəməlgə qujьvđь horaj.

Ytkən jьldarqa qaraqanda balalarđьŋ başlanqьs məktəptərgə alьnьvь yŧkən bulha la beđ, bətə dəjəm məzbyri uqьvqa kysev əđerlegəndə bulqan tiptьŋ qəniqətlənerlək bulmavьn əjtergə tejeşbeđ. Səvit həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ bigerəktə Narkamprustarđьŋ bьl əlkələge eşe jomoşaq bulьvьn asьq əjtergə kərək, şulaj uq partejə tarafьnan da bьl eşkə jetərlək iqtibar həm jətəkselek kyrhətməv buldь.

BIK NЬQ HЬNЬLЬŞ BAŞLANЬROJA TEJEŞ HƏM BЬL HЬNЬLЬŞTA DƏJƏM MƏZBYRI UQЬVOJA KEREŞEV EŞENDƏ ƏĐERLEK—1930—31 NSE UQЬV JЬLЬNDA BƏTƏ PARTEJƏ OJOŞMALARЬNЬŊ IOJTIBARDARЬ UĐƏGEN ALЬVЬ XƏL ITELHEN.

Əgər xəđergə kəndə, eşsəndərđeŋ balalarьn məktəp menən tə'min itev (8—11 jəştər) Albь kəntьvьş həm Səter əlkəlerendə 75—76, ə pramişlinnьst rajundarьnda urtasa 90% qa jetə ikən, unda 1930/31 nse uqьv jьlьnda 8.9,10 jəşlek balalarđь məzbyri uqьvqa alьv, şulaj uq bətə UQЬJ—JAĐA BELMƏVSE 11 ĐƏN 15 JƏŞLEK BULOJAN YЂMERĐƏRĐE QЬĐQA SRUKLЬ KURЬSTAROJA ALЬP BƏTƏV EŞE ASЬQ PLAN IKƏNLEGENDƏ ŞIK TƏ BULЬROJA MƏMKIN TYGEL.

Ə' bьl nəmə başlanqьs məktəptərđeŋ berensə tərkəmendə 2,5 miljun balalarđь həm başqa məktəptər đə 3 miljun yŧmerđərđe uqьtьv kərəklegen kyrhətə.

Başlanqьs uqьv planьnьŋ ajьrьlmaj torqan kiŧəge bulьp 7jьllьq məktəptər dəvmələndə lə məzbyri uqьtьv kertev eşe hanalьrqa tejeş. Iŋ təvlə sənəqət qalalar đa, fabrik—zavьt əlkələre həm eşsələr jəşəgən urьndar đa bьl eşte tormoşqa aşьrьlьr. Şunьŋ esen bətə balalarđьŋ da 7 jьllьq məktəptərđə uqьvđarьn MƏZBYRI HANAROJA.

Şuqa kyrə lə kypselek rajundar đa bьjьldan başlap dəjəm məzbyri uqьtьv inderev menən bergə, kiləsəktə fabrik—zavьt 7 jьllьqь, kalxuz jəştərə məktəbe kevek dəjəm esen bulqan məktəptər asьvqa iqtibar itərgə, berensə başlanqьs uqьtьvđь tormoşqa qujьv esen byd zit sigerevđə đurajtьv qьna jetməj, məktəptər teđev həm başlanqьs məktəptərđe teđetev, kərək nəmələr menən tə'min itev esen xuzalьq həm jəməqət ojoşmalarьnьŋ (həner selər sajuzь həm kapiratsejələr) kərəgən sə aqsa ajьrьvđarь UNAN BIGERƏK EŞKƏ KIŊ QATLAM JALPЬNЬŊ INSEJATIVAHЬN OIOŞTOROROJA KƏRƏK-

Dəjəm məzbyri uqьvqa kiŋ qatlam eşsən jalpьnьŋ paxutьn ojoştorov, bьl eştə qьjьv həm xəl itevsə KYLTURA PAXUTЬ mitьdtarьn kiŋəjtev ulardь beđ apirativa—bajavaj julqa halьv menən beđ rikanstruksejələşterev dəverendə torqan đur burьstarđь bətə avьrlьqtarđь jeŋerbeđ.

Julьььđđa đur avьrlьqtar tora' ləkin beđ ulardь betərergə tejeşređ.

Bətəhenən də elek qabul iteləsək biş miljunlaqan uqьvsьlarđь urьnlaştьrьv esen jorttar əđerlərgə kərək, Bildələ beđ aqьmdaqь jьlda qьna bətə qabul itelevsə balalar esen jaŋь məktəptər halьp betərə almajbьđ. Ləkin BƏTƏ HALЬNA BAŞLAOJAN MƏKTƏPTƏRDE TƏMƏMLƏRGƏ həm bьqa tiklem urьnhьđ fajđalanьlьp kilevse kulaktarđan tartьp alьnqan əjđərđə məktəp esen qulajlaştьrьlьp teđetergə tejeşbeđ. Şulaj uq jaŋь asьlqan başlanqьs məktəptərđə uqьtьvsьlar kadьrь menən tə'min itevđə iŋ məhim burьs.

Bigerəktə mədənejəttən artta qalqan təbək həm rajundarqa başlanqьs uqьv inderev ajьrьvsa iqtibarđь matrьjalnьj jardam kyrhətev həm kadьrđar menən tə'min itev eşenə jynəldərev şart. Iŋ berensə başlanqьs uqьvđь ьvaq millətər arahьnda yđ əsə teldərendə qujьv burьsь tora, bьl julda bulqan qьjьnlьqtarđь tamьrьnan betərergə kərək.

Başlanqьs məktəptərđə kadьrđar menən tə'min itergə kərək. Bьl inde iŋ elek 50,000 avьl maqarifsələrə jeteşterev kərək, tigən hyđ.

Bьna məs'ələ tiđ arala qьđqa sruklь kurьstar asьp jaŋь uqьtьvsьlar kadьrь əđerləv esen kiŋəjtev həm pidagagiciski uklun menən kyp hanlь vuz, tixnikum 2 nse baŧqьs məktəp betərevsələrđe eşkə quşьv menən siklənməj, şul uq vaqьtta AJRUSA UQЬTЬVSЬLAROJA JƏĐ MENƏN KILERGƏ KƏRƏK, BIGERƏK TƏ AVЬL, PARTEJƏ, SƏVIT HƏM JƏMƏOJƏT OJOŞMALARЬ HƏM UCRIZDINEJƏLƏRENEŊ BЬL EŞTƏ JARĐAMOJA KILEVE ŞART.

Xəđergə kəndə avьl uqьtьvsьlarьnьŋ avьl xuzalьqьn satsejalizem teđəv eşendəge ryldərə bik đur. Dəjəm məzbyri uqьv inderev menən ulardьŋ bьl ryldərə taqьla đuraja. Şunь əjtergə kərək, beđ bьqasa ələ jerlə səvit həm partejə ojoşmalarьnьŋ uqьtьvsьlar teləgen qaplavđa qatqьj həm ньqlь iqtibar birevđərenə ireşə alqanьbьđ juq.

Jaŋь uqьv jьlь mədəni tədələş əlkəhendə kiŧkən qudqalьş jьlь, uqьtьvsьlarqa đur hьnav jьlь bulasaq. Bьna şuqa kyrələ uqьtьvsьlar jalpьhьnьŋ matirijalnьj jaqьn jaqşьrtьrqa həm bətəhenən də elek ulardь tə,min itev kərək bula. Şular menən ber rəttən, bəlşeviktərgə xas bulqan inirgejə menən bulqan uqьtьtьvsьlar kadьrьn marksь—Linin ruxьnda tərbejə itev eşenə kereşep, uqьtьvsьlar kadьrь arahьnda kammunis eşse kadьrđarь artьtьrqa kərək. Dəjəm məzbyri uqьvqa kysev menən bergə məktəptərđeŋ sifatьn jaqşьrtьp, məktəptə qalьv həm ike jьl ultьrьvđь tamьrьnan betərevgə əlgəşergə kərək.

1929—30 nsь jьldaqь I nse tərkəmdə 14,5 ikensə tərkəmdə 20,6 həm 4 nse tərkəmdə bulqan 30,6% qa jetkən məktəptən qalьv bьl betərelərgə tejeş. Bьl səjəsi telgə kysergəndə—məktəptərgə pralitarejat esen jaqьn bulqan avьldьŋ batrak, jarlь balalarьn tulьhь menən məktəpkə ььqtьrьv tigən hyđ. Şunьŋ esendə jarlь, batrak balalarьn uqьv nəmələre menən buşlaj tə'min itev, əđkejəmdərə, aşatьv, ber urьndan ikensə urьnqa jərtev həm başqalar rəveşendə (matirjalnьj) jaqtan tə'min itev məs' ələhenələ ньq iqtiar itev qujьla.

Dəjəm başlanqьs məzbyri uqьvqa kysev məs'ələhe xalьq maqarif urgьndarь eşendə udar mitьd qullanьvđь horaj. Partejə ojoşmalarь eşsən jalpьnьŋ mədənejət eşendə barьşь julqa halьrqa həm jətəkselək itərgə tejeş. Məs'ələ bьna şulaj tora Dəjəm məzbyri uqьv inderev ajqanlь bətə sajuz kyləmendə başqarma kəmitətə ergəhendə başlanqьs belem alьv eşen jəməqət arahьnda ojoştororqa jardamsь kəmisejələr teđergə kərək. Bьl ojoşmalarđьŋ bətə eştərə ilebeđđə səjəsi kampanejə təbə alьrqa tejeş.

Bətə xalьq esen başlanqьs uqьv eşen şifqa alqan ural kamsamulьn "Pravda„ təbrik itə. Ramsamul ojoşmalarь bьl eştə buldьra alalar həm ular đur jarđəm kyrhətergə tejeştər.

Bətə mədəni eştərđeŋ kiŧkən sьjnfьj kereş şarttarьnda ytevən həm ytkərergə tejeşlegen bergenə minutqa la onotorqa jaramaj. Mədəni rivəlytsejə fruntьnda əkrən qudqalьv ul-appartunizem, ul. Sənki ul—mədəni rivəlytsejənen dəjəm məzbyri uqьv inderevđə xəl itevsə adьm ikənen, beđđeŋ ilebeđđə satsejalizem teđəvsə pralitariattьŋ jarlь, batьrak menən elemtəhenen səjəsi əhmejətenə jetərlek baha qujьp jetkerməv bula. Bьl appartunizem beđđeŋ sьjnfi doşmandarqa—avьldьŋ kulak oatlamьna jarđam itə, unь reximbeđ jemerergə kərək

Bьna şunьŋ esen də beđđeŋ aldьbьđqa dəjəm başlanqьs məzbyri uqьtьv inderevgə əđerlenev eşe qujьla. Beđ partejənen səjəsəten jalpьqa ytkərevđə qatьşь bulqan bətə ojoşmalarđьŋ bətə eştə sьjnfьj hьđьqtь haqlav hidgerlektərən kyđətergə tejeşəeđ.

JAŊЬ ZAJЬM TARALA BAŞLANЬ.

Başsavnarxuz kəlliktifendə 23 nsə ejjylgə tikləm „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna bətəhe 58 keşe 5290 humlьqqa jađьldьlar. 2 ađnalьq eş xaqьna saqьştьrqanda 124% taşkil itə. Zajьmqa jađьlmaqan kamandirufkala jərəvsələr 23 keşe qalqan.

Əşə kəndərđə I—II həm III—zajьmdarđь tikşerev həm ulardь „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna almaştьrьv kampaqjahь başlana.

K. IBRAHIMЬF.

Başqortostanda dəjəm başlanqьs məzbyri uqьvdь bojomqa aşьrьv eşe nisek bara?

Başlanqьs məzbyri uqьvqa əđerlək jomoşaq bara

Səvittər Sajuzьnьŋ barlьq əlkələrendə başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьv mədəni fruntta qьna tygel, bəlki səjəsi həm xuzalьq fruntьnda la qajatta đur jeŋevđərđen berehe bulasaq!

Bьnan ike jьl elek Partejənen XV—nse s'jəzь, satsejalizəm təđeləşendəge 5 jьllьq plandьŋ tep burьstarьnьŋ berehe itep, başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьv xaqьnda asьq diriktif qaldьrdь.

Şul diriktif bujьnsa Səvittər Sajuzьndaqь kyp jəmhyrejət həm əlkələr, başlanqьs məzbyri uqьvdь tormoşqa aşьrьv xaqьnda kyp eştər eşlənelər. 1929—30 nsь uqьv jьlьnda uq Bilarusejə, Ukrajьnanьŋ barlьq qala həm ajьrьm avьl səvittərendə başlanqьs məzbyri uqьv qəməlgə qujьldь.

1930—31 nse uqьv jьlьnda ydək Qara Tupraqlь əlkənenŋ barlьq rajundarьnda, şulaj uq MƏSKƏV, Liningrat, Ural həm başqa sənaqət rajundarьnda başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьv əđerlək bara.

Dəjəm alqanda, Səvittər sajuzьndaqь barlьq qala həm əşsə rajundarьnda, şulaj uq kyp kenə avьl səvittərendə, 1930—31 nse uqьv jьlьnda başlanqьs məzbyri uqьvdь tormoşqa ytkərelə başlaj. ... menən kyrhəte.

1929—30 uqьv jьlьnda ajьrьm jəmhyrejəttərđə uqьv jəşendə bulqan balalar (8—II) ı—sə baŝ. məktəp menən tybəndəgesə tə'min itelgəjne.

JƏMHYREJƏTTƏR	Urta xisap menən nisə % bala uqьr məktəp bar	Qalala	Avьlda
S S S R đa	81,? %	98,? %	78,? %
Bilarusejə lə	96,4	105,8	94,?
Ukrajьna la	85,?	101,?	83,4
R S F S R đa	82,8	99,?	81,8
Zakafkazejə lə	84,4	96,8	81,8
Ərmənejə lə	84,4	95,8	81,?
Gruzejə lə	81,?	108,8	76,0
Əđernejəanda	57,8	97,1	43,?
Yzbəkstanda	34,3	60,8	27,?
Tərəkmənstanda	35,0	126,8	28,?
Başqortostanda	77,1	97	54
Tatarstanda	76,?	—	—
Qьrьmda	94,0	—	—

Jьqqalaqь bьjьrđar, Səvittər Sajuzьndaqь kyp jəmhyrejəttərđə 30—31 nse uqьv jьlьnda başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьrqa məmkinlek barlьqь kyrhətə.

Başqortostanda 30—31 nse uqьv jьlьnda jaŋьnan 833 kam. məktəp arttьrьlьp, barlьqь 5595 kam. 1—nse baŝ. məktəp dajam itergə tejeş. Timək kampliktar tuđ bulqanda uqьv jəşendəge bulqan balalarđьŋ 86,5 pr. tь məktəp esenə alьnqan bula.

Fəqət, kamplik arttьrьv menən genə eş betməj. Asьlqan-davam itkən məktəptərdə bina, parta, dəresliktər menən təmin itev, başqa kərəkterən buldьrьv, jarlь-batrak balalarьna matdi jardam kyrhətev, uqьtьvsьlar fundtarь ojoştorov, əjemymən uqьtьvsьlardьŋ 100 pr. jereştərən tə'min itev kevek əđerlək eştərə bar. Ul burьstarđь əşsən massanьŋ jardamь menən genə xəl itərgə məmkin.

Başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьvđa bulasaq turmuzdar.

TATAR-BAŞQORT UQЬTЬVSЬLARЬNЬŊ JETEŞMƏVE.

Bьjьl pid. tixnikumdь 562 keşe betərə. Şular esendə tatar, başqorttar 246 keşe. 9 jьllьq məktəptə 532 keşe betərəp, şular esendə tatar, başqorttar barь 84 keşe. Ytkən jьlda uqьtьvsьlar jetəşterəv eşe səbəple bьl betərevsələrđən bər tiklemə ytkən jьlda uq uqьtьvsьlьq esenə ... Şunlьqtan 30—31 jьl esen Tixnikum həm 9 jьllьq betərevsələrđən tьş jaŋьnan 180—200 samahьnda tatar-başqort uqьtьvsьsь kərək bula.

Bireski, Məsəqyt, Arqajaş kantundarьnda jaŋьnan uqьtьvsьlar ... esenə 1—2 ajlьq kursь ... Timək tatar-başqort uqьtьvsьlarьn jetməv qurqьnьs fakt. Bьnan kyp uqьv jaramaj.

Kantun başqarmalarь, maqarif bylektəre xəđer yk jaŋь uqьtьvsьlar əđerləv turahьnda asьqьs ... qatqьj saralar kyrergə, 1—2 ajlьq qurьstar asьp, jetməgən uqьtьvsьlarđь yđđərə əđerlərgə tejeştər.

2—Məktəp kərək-jaraqtarь həm torlaqtar juq.

Məktəptər đə bina, qara-taqta, parta, əşkaf, əbtəl, kevek nəmələr menən tə'min itev məs'ələhe lə đur qurqьnьs ahəndə tora.

Məktəp esen tip təbəp halьnqan əjđər Başqortostanda bik af, tatar-başqort rajundarьnda barь 28 pr. məktəptən genə maxsus əjə bar. Qalqan məktəptər jəməqət əjđərəndə, ... genə kərəhtəjən əjđerənə urənləşqandar. Bьl əjđər məktəp esen jaraqlaştьrьlmaqan həm kybehe bik kəskəj bulqanqa ularđa 40—80 balanь urnalaştьrьv tьrьşa...

Kulaktarđan alьnqan əjđerđe berənse nəvbəttə məktəp, uqьv əjə kevek əştərgə fajdalanьv turahьnda xekymettən bojoroqь urьndarđa tormoşqa aşьrьlmaj.

Başqort rajundarьnda avьldarđa kybehe, şulaj uq jaŋь ajьrьlьp saqqan kalxuzdar đa bьk ... bulьp ularđьŋ barьhьna la məktəp asьv məmkin tygel. Başlanqьs məzbyri uqьvdь qəməlgə qujqanda bəndəj avьl həm kalxuzdarđь məktəbe bulqan jaqьn avьlqa berketergo tura kilə. Notizələ ber avьldan ikensə avьlqa kilep jatьp uqьvsьlar kybəjəsək. Ular esen dejəm jataq kərək bulasaq.

Kyp kantundar đa məktəp rajunьn bilgeləp, bvaq kalxuz həm avьldarđь jaqьn bulqan məktəptərgə berketev turahьnda ber saralar kyrelmegən. Dəjəm jataq buldьrьvđa ber nəmələ eşlənmegən.

Avьl məktəptərenən 70% tь ojьna parta, qara—taqta, əbtəl, 50% tь ojьna əşkaf kevek nəmələr menən tə'min itelgən. Jaŋь asьlasaq kampliktar esen ber juls juq tejergə jaraj. Uqьv əjə, parta, qaratqata, dəreslik həm başqa nəmələr menən tə'min itev kampanejas bildələ bulmavь barьhьla bas. Məzbyri uqьvdь tormoşqa ytkərergə bər kərtə bulasaq. Kantun başqarmalarь, Maqarif bylektəre ... kəskin saralar kyrergə, uqьv başlanqanqa qədər tiklem ... jaŋь məktəp, kalxuzzar həm jataq esen fajdalanьrlьq xələ kiltererge bojoroq birergə tejeştər.

3—Uqьv jəşendəge balalar itəpkə alьnьp betelməgən.

Bərə, Məsəqyt, kantundarьnan başqa kantundarьla məktəpkə tiklem məktəp jəşendəge bulqan balalar həm ... Kəndər nasar vaqьttar đa xəl itelməgən. Bьl bik kiskəj xəl itelergə tejeş məs'ələ bulьp, avьl səvittərenə ... uqьtьvsьlar, jəşəldər ...

Sit avьldan kilep uqьvsьlar kenə nasar vaqьttar đa jəraj almajdar. Ulardan tigeđ jəmər đorov tə'min itev kevek ...

4—Jəməqət ojoşmalarь joqlaj.

4. kapiratsejə, jardam kəmitəttərə uqьv—uqьtьv eşenə ber juls ştə jərđəm itmej. Ulardan plandarьnda başlanqьs məzbyri uqьv məs'ələhe betənləj urьn almaqan.

Məzbyri uqьvdь qəməlgə qujьv jarlь—batrak balalarьnьŋ tigeđ jərəvđərən tə'min itev esen ularqa matdi jardam kyrhətev kevek bik đur eş ... Hər jьlda, aşardarьna bulmav həm əđ, ajaq kejemdərə juqlьqьan 20—25 pr. samahь uqьvsь uqьvьn vaqьtьna taşlarqa məzbyr bula ine. Bьl xəldə hamanda davam ittərev məmkin tygel. Baş. Məzbyri uqьvdь tormoşqa ytkərgəndə bьl jarlь—batrak balalarьn matdi jaqtan tə'min itev məs'ələhe, ydək məs'ələlərđən berensehe itep qaralьrqa tejeşle.

Məktəp həm avьl səvittəre jarlь batrak balalarьn əh... ajaq kejemdərə həm ađьq menən tə'min itev esen kapiratsejə, kalxuzqarqa xəđer yk ... zajavka birergə, kapiratsejələr, kalxuzdar, uqьtьvsьlar fundь ojoştorov, tə'min itev, ađьq, ajaq kejemdərə əđerləp birergə tejeştər. Unhьđ məzbyri uqьvdь tormoşqa aşьrьrqa avьr bulasaq. Bьl eştə xekymət ojoşmalarьna jardam kyrhətev jardamьnan ber hyđhed bojomqa aşьrьlьrqa tejeşle.

5—Bьl eşkə əşsən jalpьlatьrtьlьp betərelməgən.

5. Başlanqьs məzbyri uqьv məs'ələhe tirəhenə əşsən massa fikeren tuplav eşə bigerəktə nasar tora. Xəđergə tiklem kyp urьndaqь uqьv—uqьtьv eşenə maqarif urgьndarьnьŋ eşe itep kenə qarajdar: Urьndaqь partejə, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarь baş. məzbyri uqьv turahьnda ber nəmələ eşləməj vulьs, avьsəvittərə lə bik əkeren quđqala Partejə, kamsamul jəcəjkələre prafsajuz tarafьnan eşsələr, kalxuzniktar jьjьlьştarьnda baş məzbyri uqьvđь tormoşqa ytkərev turahьnda maxsus daklattar qujьlmaqan. Eşsəndər massahь bьl tura la kybehensə ber nəmələ belməj, ulardьŋ jardamь ojoştorolmaqan. Baş. məzbyri uqьvđь jaŋqьđ administratsejə, bydzit julь menən genə qəməlgə qujьv məmkin tygel, bəlkem bьl məs'ələ tirəhenə betə səvit jəməqətsələgə eşsəndər massahьnьŋ fikere həm jarđamь mabilizavajt itələrgə tojeşelə. Partejə, prafsajuz həm kalxuzniktar jьjьlьşьnda baş. məzbyri uqьv xaqьnda qaklattar jaharqa kankrit juldar kyrhətergə kərək.

Bətə eşsəndər jarđamь menən genə baş. məzbyri uqьv esen uŋьşlь ytkərergə məmkin bulasaq

F. TIMIROJAZIN.

Məzbyri uqьv eşendə kyreşe jəmhyrejəttərđeŋ təzribələren urtaqlaşabьđ

Bilarusejə məzbyri uqьv eştəre

Elek başlandь, elek betərgə itəp.

Bilarusejələ berense məzbyri uqьv 1927—28 uqьv jьlьnan başlap inderelde. Şulajtьp məzbyri uqьv 691 məktəp rajunьna taraldь. Məzbyri uqьv qəməlgə qujьlьv tuqrap qalmaj bigerəgəndə avьldarđa aşьrьlьp jyneləldə.

Ytkən jьl aahьrqь tejeş bulqan 1,355 jaŋь kamplektь məktəp urnьna 1,439 kamplektь məktəp asьla bьl məktəptər bigrogəndə avьldarđa asьlda. Avьldarqa asьlqan məktəptərđən 30 PR. Tь kalxuzdar, safxuzdar əbtəne təşə. Bьl məktəptər balalarđьŋ 8 joş arahьndaqь balalarьna 9 həm 10 joş arahьndaqь balalarьnda yđ esenə alda.

MƏZBYRI uqьv eştərən qьđьv reveşte alьp barьlьvьna qaramaŝtan, kypkenə rajundarđa məktəp səltərenəŋ buldьrьlmavь arqahьnda uđqan jьl 8 joş arahьndaqь balalarđьŋ 7 PR. Tь məktəptən tьşta qalalar.

Məzbyri uqьv inderev həđəmtəhendə uqьv jəşendəge qьđđarđьŋ betənhələ məktəpkə tartьlalar, ə rivalytsejəgə tiklem betə qьđđarđьŋ barь 21 pr. tьqьna məktəp uqьjlar ine.

Məzbyri uqьvdь inderev həđemtəhendə buqьşqa tiklem jьlqa 120 kaŋ uqьv urьnьna 200 kəŋgə tiklem odajьldь.

Şunьŋ menən bergə, uqьv eştərendəge əđəklektərdə betərev julьnda kərəş alьp barьla. Məŝəlen: Bilarusejələ məktəptərđə uqьv eştəre tikşərelep ... balalardь qar esenə alьp kiti. Bьl xəldə qotolov esen urьndarđaqь məktəp səvittərenən eşməkərlektərə arqahьnda kyməklap mal qarav həm uqьv eşendə nəvbət menən eş itev julь menən səbəp heđ uqьv səqəten qьđqartьvđar betərelde.

Jarlь həm batraktarđьŋ balalarьna jardam itev julьnda Bilarusejə məktəptəre jaqşьqьna heđəmtələ eş alьp baralar. Məŝəlen uđqan jьl jarlь, batrak balalar esen 366 meŋ hum aqsa jebərelgən bulha, ə bьjьlqь jьlda bьl handar 470 meŋ humqa tiklem aşьrьlasaq. Bьl handar jarlь, batrak balalarьn kejəm menən həm ... menən tə'min itev esenə ... itevgə məmkinlek birđe.

Məzbyri uqьv esenə Bilarusejə məssьhьnьŋ qaraşь həm ularđьŋ jardamdarь jaqşь bulьb, senki ular yđ balalarьn məktəpkə birevđə 8 joş menən sьklənep qalmaj 10 joşka tiklem məktəp menən tə'min ittelər. Kin qatlam esse—krəstijən massьhьnьŋ oşondaj məqəməle Bilarusejə məzbyri uqьv esen tidlətevgə məmkinlektər birđe, şunьŋ esendə 1930—31 nse uqьv jьlьnda Bilarusejə məktəptərə 10 joşka tiklem uqьv jəşendəge balalardь məzbyri uqьvqa alasaq.

Eştəge jeteşheđlektər

Bilarusejə ilendəge məzbyri uqьv eşendə osoraqan jeteşheđlektər: jəməqətselek fikeren tuplamav, betə eştə ... in avьr eləşen maqarif urьnьna ... kytərev. Kərək prafsajuz, kərak kamsamul bulhьn bь eş'ə ... jarđam itmə nelər. Uqьtьvsьlarqa eş ... ber uqьtьvsь 43 bala urьnьna 47 bala menən eş kyrə.

Şulajuq kvalifikatsejələ uqьtьvsьlar sьtafь bik tybən. Əgərđə 1925—26 nsь jьlda uqьtьvsьlar arahьnda 33 pratsənt maxsus pidagugejə beləmə bulqan bulha, xəđerge kəndə 25 pr. tьnda artьq tygel.

Mitadiçiski jetəkselek esenəŋ jьlьqьs joqoşaq, oşo kengə tiklem uqьtьvsьlar esen qullanma bulьrьq bilarusejə telendə mitadikə kitaptarь sьqarьlqanь juq. Jьlqa bala başьna 4 humlьqqьna uqьv əsbaptarь rasxutь jebərelevđə uqьv eşeneŋ ytələşenə đurqьna zarar kiltərə.

Liningьrat uŋьştarь—alqь jeŋevđərgə majaq

Jaŋь j e ŋ e v—jaŋь uŋьştarqa! Nađanlьq tь 100 pr. betərergə!

Liningьrat əlkəhe uqьv eşendə R. S. F. S. R kyləmendəge rajundarđьŋ iŋ aldьnqьhь bulьp iđəplənə. 1926—nsь jьlqь xisap alьv vaqьtьnda R. S. F. S. R. kyləmendə uqьj belevsələr 44 pr. bulqanda, Liningьrat əlkəhendə 60 pr. uqьj belevsələr bar ine. Xatta, 23—24 joş arahьnda bulqan uqьj—jađa belgən irđər hanьn ajьrьm saqьştьrqanda Liningьrat Fransejənəndə alda tora. Liningьrattьŋ yđendə 8 jeştəge balalar dəjəm məzbyri uqьvđь ytkəndər inde.

Bьjьl taqьn kyp handa məktəp səltəren arttьrьv, kyp handa avьl balalarьn alьv burьsьn alqa qujđь. Liningьrattьŋ yđenən başqa əlkəhendə bьjьl 317 meŋ bala, ə kiləhe jьl 427 meŋ bala uqьtьlasaq. Liningьrat əlkəhe uqьtьvsь kadьrđar jeteş terevđə đur burьstar aldьnda tora Biş jьllьq plan bujьnsa Liningьrat esən 3.200 uqьtьvsь kərək. Ləkin bьnda jeteşheđlektər bar. Jaŋьqьna kurьstar aşa 862 uqьtьvsь sьqarьlhala ular qajđalьr kitep betkəndər. Bьnьŋ səbəbe: Ytkən jьl SAVNARKUM qararьn bođop, qajhь ber urьnda uqьtьvsьlarqa iqtisadi məmkinlektərđə tejeşensə buldьrmavđan kilə.

Bьjьl başlanqan dəjəm məzbyri uqьvđь uŋьşlь ytkərev esən ytkən jeteşheđlektərđe betərev, kadьr sridstьva tuplav, torlaq məs'ələləren xəl itev eşendə xəđer, Liningьrattьŋ yđendəgenə tygel, əjəđ həmgubirnalarьndala qьđьv saralar kyrelep jatьla.

Liningьrattьŋ yđendə həm əlkə kyləmendə dəjəm məzbyri uqьvqa bulьşlьq itev kəmitətə teđəldə.

Rajundarđa şulaj uq məəssələrđə, avьl jerđərendə, safxuz,—kalxuzdarđa dəjəm məzbyri uqьvqa bulьşlьq kəmitəttəre teđev kərəklə tabьlьp, bьl turala kankrit saralarqa rekeşeldə həm xəđergə kəndə kyp kenə jerđərđə kəmitəttər eşkə başlanь.

20—nse Ejyldən Liningьrat həm əlkəhendə dəjəm məzbyri uqьv ajlьqь ytkərelə.

1—nse avqьstan dəjəm məzbyri uqьv eştərenə əđerlektəŋ barьşьn tikşerevgə brigadalar sьqarьla.

Liningьrat eşse əlkəhe həm şuqa hər eştə təzribəle bulьvdarь menən jeŋep sьqalar.

Daqstan esən pidkađьrđar kərək.

Dəjəm məzbyri uqьvđь şunhьđ bojomqa aşьrьv məmkin tygel.

Daqstan jəmhyrejəte RSFSR đa bulqan milli jəmhyrejəttər arahьnda kyltura jaqьnan iŋ artta qalqan jəmhyrejəttərđeŋ berehe iđəplənə. 1918 nsə jьlqa tiklem, unda bergenələ milli məktəp, yđ millətenən bulqan uqьtьvsь həm milli-teldə bađьlqan bergenə uqьv kitabь bulmanь. Ə Daqstanda 30 lap şivələ hejləşə torqan 8 tərlə millət bar.

Berense qəmymi məzbyri uqьv Daqьstanda kypkenə qьjьnlьqtarqa, bigerəktə milli pidagug kadьrđar taba almav qьjьnlьqtarьna) osoranь. Kyp vaqьttar Daqьstandaqь məktəptərđə urьŝ telendəgenə uqьnьlar. Barь 1928—29 nsь uqьv jьlьnda qьna jaŋь məktəptər asьlьp, əsə telendə uqьtьvđar başlandь.

Aqьmdaqь uqьv jьlь Daqstan esən məđəni hьnьlьş jьlь buldь. Xəđer məktəptərđə 48,000 bala uqьj. (bьltьr 32,000 ine). Berense tapqьr tavlь urьndarđa 17 intьrnat asьldь.

Oşo, aldaqь uqьv jьlьnda qalalarđa dəjəm məzbyri uqьv inderələsək. Ə avьldarđa, ul, (dəjəm məzbyri uqьv) kiləhe jьl uđqarьlasaq.

Bьl mehim eştə başqarьv esen Daqstanqa urьŝ həm tep milləttərđən ƟS MEŊ JAŊЬ PIDAGUG kərək bulasaq. Bьl eş 5 jьllьqtьŋ qalqan əs jьlь esendə motlaqa tulьhь menən ytəlenergə tejeş.

Daqstan jəmhyrejəte yđe, bьl kərək bulqan əs meŋ pidaguktarđьŋ ni barь 17 partsintьnqьna birə ala. Qalqan 83% sittən-kyrşe jəmhyrejəttərđən inderələrgə tejeş bula.

Pidagugtar ərməjəhen əđerləv esən Daqstan jəmhyrejətenə 17 milejun samahь aqsa kərək bulьp, şunьŋ barь 5 melejunьnqьna yđe birə ala şuqa kyrə Daqstan esən RSFSR narkumprusь bydzətenən ajrьm jarđam kərək bulasaq. Yđək kəmitət bьl təqdimdə jaqlap, Dagstan Narkamprusьna pidaguktar əđerləvđə jarđam itərgə həm urta məktəptərgə milli uqьtьsьlar əđerləv esən Daqstanda pidagugejə institutь asьrqa rizalьq belderđe.

— Başsik janьndaqь gus. kridit bulьşlьq kəmisejəhe, «5 jьllьqtь 4 jьlda» zajьmьnьŋ betə Başqortostan esən bulqan kantryl handь təsdiq itte:

Betən Başqortostan kyləmenə 6 miljun 2 meŋ hum. Şunьŋ 3 miljun 100 meŋ humь ojoşmalarđaqь eşsəndərgə, 3 miljun hum krəŝtejəndər eleşenə, 100 meŋ hum ojoşmaqan gruppalarqa teşə.

Başqort, tatar batrackalarь „Bətə frunt bujlap kiŝken kərəşkə“ əđerlənələr.

Batracka kađьrdarqa ajrata diqqət birelhen. Tərsejə həm jarđam eşe kesəjtelhen.

„Eşsən qatьn—qьđđar jorto ergəhendə 8 ajlьq kurьstan bьjьl eijyn ajьnda 40 kursant əđerlənep sьqarьldь. Kurьstь betərevsələr đəŋ 26 hь batrackalar, 10 hь jarlьlar bulьp qalqandarь urta xəllelər.

Kurьs betərevsələr yđđərenəŋ belemđərenə qarap tərlə eştərgə bilgeləndelər: Kalxuz, kapiratsejə eştərenə 16 keşe; kantun həm jort qatьn—qьđđar bylegendə eşlər esən 7 keşe; rajun ikmək kapiratsejələrendə xisapsь bulьp eşlərgə 1 keşe; səjəsi aŋ—belem eştərendə eşlərgə 8 keşe; Başqortostan urta məktəp tərgə; (pidagugejə həm miditsina tixnikumdarьna, Partejə məktəptərenə) „6“ uqьvsь bildələnde; Məskəvđəge kalxuz tormoşon əjrənev kursьna ber uqьvsь jebərelde.

„Eşsən qatьn—qьđđar jorto“ həm unьŋ ergəhendə jьlda asьlьp kilə torqan kurьs, başqort həm tatar qatьn—qьđđarьnan, Partejə səvit, həm kalxuz ojoşmalarьna eşkə yrlətevgə kadьr əđerləvđeŋ berđən ber urьnь bulьvqa qaramaŝtan, tybəngə ojoşmalar bьnьŋ əhəmmejəten oŋlap jetə almav arqahьndamь—nəjme, hər nisek, uqa bik jaqьn kilep betəmejđər. Şulajuq, juqarь ojoşmalar đa uqa tejeşensə iqtibar kyđə menən qaramajđar. Mimeŋsə, tybəngə ojoşmalar bьl kurьstь batrackalarqa iqtisadi jarđam itə torqan ber urьn tip kenə qarajdar. Sənkej, kurьsqa his ber uqьj—jađa belməgən, jarđam hьđ qalqan avьrьvđarđь, joş balalь apajđarđь jebərələr.

Məŝələn: Jьlajьr, T—Qataj đan kilgən iptəştərđeŋ kyptərenəŋ vaqьttarь uqьv menən tygel, bəlki davalanьp, balnitsala ytte.

Dərəŝ, jarđьmhьđ qalqan həm avьrьvđarqa hər vaqьtta jarđam kyrhətelergə tejeş Ləkin, avьrьvđan jarđəm itevđə kurьsqa jebərev „furmahьn“ qullanmajьnsa yđ julь menən tejeşensə jarđam kyrhətelergə tejeş.

Kurьsqa kilevsələrđeŋ əđerlekheđ bulьvđarь, uqьv—uqьtьv eşenə đur qomasavlьq kitərə, şulaj uq uqьvsьlarđьŋ yđđərenələ bik avьrqa tura kilə.

Bьna oşonoŋ esəndə urьndaqь partejə, kamsamul ojoşmalarьnda diligat punkьttarь kurьsqa jebərələvsələrđe, jəməqət eştərenə qatnaştьrьp, gəzitə, zurnaldar uqьtьvqa jələp itələp, xəđerđən yk əđerləv eşe alьp barьlhьn.

Ytkən jьlda ber avьldan ike kursant kilev kevek (məŝələn: Estərlə jortonan) xəldər buldь. Bьjьl ytkən jьldaqь jaŋьlьşlьqtar qabatlanmahьn. Birelgən razvirskalar dərəŝ tutьlьhьndar.

Bьjьlqь razvirska.

Bьjьl kantundarqa razvirьskalar tybəndəgesə bylengəndər:

Kantun	Başqorttar	Tatardar	Ьvaq millətter.
Arqajaş	4	—	—
Məsqyt	3	3	—
Bərə	4	3	1
Bələbəj	4	2	1
T—Qataj	3	2	—
Ɵfə kantunь	3	3	1
Jьlajьr	6	—	—
Stərlə	4	2	1

Qabul şarttarь.

Kurьsqa jebərelevsələr 1 nse bađqьs tatar—başqort məktəben betergən bulьrqa tejeştər. Məktəp betərməvsələr bulha, nindəj bulha la jəməqət ojoşmalarьnda eşləp eş tərtiptərə menən jaqşь uq tanьş iptəştər jebərelergə tejeş. Jəş jaqьnan qəđəttəgesə 20 jeştəndə joş bulmahьndar. Kurьsta uqьvsьlarđьŋ joş jaqьnan artьq sьbar bulьvđarь, uqьv—uqьtьv həm başqa tərbejə eştərendələ qomasavlьq tьvđьra.

Eşkə ajaq salqan bojrakrattarđa juq tygel.

Eşsən qatьn—qьđđar jorto ergəhendəge diligatkalar punkьtь həm kurьstaqь partejə kandidattarьnan prafsajuzdar jəcəjkəhe qaramaqьnda kandidattar gruppahь ojoştorolqan. Kursanttar uqьvsьlar şulaj uq diligatkьlar đa partejə pragrammahьn əjrənep partejəgə inev menən nьq qьđьqhьnьp, partejəgə kerergə qarizalar birələr. Ləkin qarizalar ođaq vaqьt qaralmaj. Bьjьlqь kurьs meləndə qatьn-qьđđar đan əs keşe kandidatlьqtan aqzalьqqa kyskən 4 keşe kandidat bulьp alьnqan. Diligatkalar punkьtьna 30-nse jьldьŋ 8 nse mart uŋajьm enən 7 keşe unan hьŋ betəhe 10 lap diligatka partejəgə alьnqan bulhalar đa, jəcəjkə tarafьnan bьlar menən eş alьp barьvqa jetərlek iqtibar birelməgən. Kurьs barqan meldə qala kamsamul kəmitəte tarafьnan kamsamul jəcəjkəhe ojoştorolqanda şunьŋ menən eş betkən. Qala kamsamul kəmitəte jaŋь ojoştorlqan jəcəjkəgə kilep, jьjьlьş ytkərev, batьrackalarđan ojoşqan jəcəjkəgə juldar kyrhətev tygel, batьrackalar jəcəjkəhe yđđərə ytkərgən jьjьlьştьŋ prtakulьn almaj, heđđə nindəj jəcəjkə bulhьn ul tip qala kəmsamul kəmitətenə kirə qajtarqan.

Artta qalqan ьvaq millət datьn—qьđđarьnan kadьr əđerləv kurьsьnьŋ betə jaqь menən iŋ nьq qьđьqhьnьvsь həm unьŋ esendə başqalarđan bigerək məs'ylejətle bulqan Başqortostan başqarma kəmitətə ergəhendəge“ qatьn—qьđđar tormoşon jaqşьrьtьv kəmisejəhe“ birergə tejeş bulqan iqtibarьnьŋ 50 pr. tьn da birməgən.

Kurьstьŋ ştat uqьtьvsьlarь bulmav, uqьv—uqьtьv eştərenəŋ aqьvьna đur səbəp bulqan. Kurьstьŋ medirəhe Jəmileva iptəşteŋ əjtevenə qaraqanda kəmisejə kurьsqa dəjəm iqtibarđь birməj kurьstьŋ eş əŝtəndə tikşerev kevek eştər ber tapqьrđa buldьrьlmaqan.

Bigerəktə başqort qatьn-qьđđarьnan kadьr jeteşterevđə đur urьn totqan bьl kurьstьŋ aldaqь asьlьvьna tiklem betə kyrələrgə tejeşle bulqan saralar kyrelep, ytkəndəge jeteşheđlektərđeŋ berəvhelə qabatlanmaŝqa tejeş. Kurьs şundaqьna kətkən nətizənə tulьhь menən birə alьr.

Ə.V.

5 jьllьqtь—4 jьlda.

MƏSKƏV. Təvgə 10 kən esendə Məskəv eşsəndərə jaŋь zajьmqa 19 miljun humlьqtan kybərək summaqa jađьlьp plandьŋ 33% n tultьrđьlar. Zajьmqa şul sruk esendə Məskəv eşsə həm xeđmətkərenəŋ 21% ь ьlьqtьrьldь. Liningrat eşsəndərə 22 nse əjjylgə tiklem 10 miljun humlьq jađьldьlar (plandьŋ 25% ь).

Kapiratsejə eşendə yđgəreş.

MƏSKƏV. Bətə sajuz prafsajuzdarь sajuzьnьŋ prizidejumь kapiratiftar ergəhendəge lafkь kəmisejələren betərəp ular urьnьna kantryl—kapiratif eşsə brigadalarь ojoştororqa həm aqьrьnlap magazin, aşxana həm başqalarđьŋ medirđərən hajlap qujьv ьsulьna kysərgə qarar birđe.

PARIZ. Jaŋь satsejal—straxavanejə zakunьna qarşь pratis itep eş taşlaqan eşsələrđeŋ hanь 70 meŋgə jette.

Xərbi kөrəşselər əđerləv.

səvit məktəptərəneŋ iŋ məhim burьstarьnьŋ berəvhe bulьrqa tejeş.

Burьva, kapitalis ildərə kiləsək huqьşqa əđerlənev təŋgələndə məktəptə bik nьq fajđalanalar. Girmanejə məktəptərendəge xərbi əđerlek undaqь giniraldar ştabь qaramaqьnda alьp barьla. Undaqь məktəptərđə uqьvsь balalar 4 jəştən başlap burьvazejə vatanьnьŋ kiləsəktəge haqsьlarь bulьv julьnda əđerlek əşenə kereşələr. Unda təŋ xərəkətə həm dəjəm məqlymət dərestəreneŋ barьhьla iŋ beləkəj tərkemdərđə lə (gruppalar) xərbi tərbejə birev iliminttarь menən huqarьlqandar. Pylşə lə bьl rəttən qalьşmaj. Өlə oşo jьldьŋ 30 nsь maj ajьnda sьqqan undaqь “Pyleska—Zbrujna" gəzitəhendə jađьlьvqa qaraqanda undaqь məktəptər tybəndən juqarьqa tikləm bətəhelə xərbiləşterelgəndər.

Ə, xərbi əđerlek əştərə beđđəŋ SSSR đaqь məktəptərđə nisek tora, huŋ?

RSFSR maqarif xalьq kamisarejatь tarafьnan məktəptərđəge xərbi tərbejə əşe bujьnsa saqьrьlqan bətə Rəsəj kəŋəşməhe məlendə məktəptərđə xərbi əđerlek əştəreneŋ bik nasar xəldə ikənlegə beləndə. Bьqa tikləm məktəptərđə xərbi əđerlek əşe əđləkhəđ rəveştə alьp barьlmaqan. RSFSR maqarif xalьq kamisarejatьnьŋ məktəptərgə xərbi tərbejə inderev turahьnda bьnan 2 jьl elek birgən sirkylərə məktəptərđə tormoşqa aşьrьlmaqan. Liningrat əlkəhendəge xalьq maqarif bylektəreneŋ jartьhьnan kyberək eləşə məktəptərđə xərbi tərbejə əştərə bujьnsa bьl ytkərelgən kəŋəşməgə *his ber* tərlə əş kilterep kyrhətə almaqan. Rastuf—Dondaqь 14 məktəptə tikşergən məldə maqarif xalьq kamisarьlьqь tarafьnan qaralqan xərbi tərbejə birev pragrammahь şul 14 məktəpteŋ his berəvhendə əđgenə bulha la uqьtьlmaqanlьq ytəlməgənlek asьldь. Məskəv həm başqa əlkələrđə lə şundaj uq kyreneştər kyđgə taşlana, Beđđeŋ Başqortostan əlkəhenə tuqьraqanda la, bьl əş maqtarlьq tygel.

Başqortostan maqarif xalьq kamisarьlьqь qaramaqьndaqь məktəp inispiktьrđarьnan alьnqan məqlymattər beđgə tybəndəgelərđe həjləj:

2 nse baђqьs ŞKM, FZS, məktəptərendə xərbi tyŋərəktər xərbi məjeştər bulhala bьlarđьŋ 50% qa jaqьn qaqьđđa qьna iђəplənələr. Məktəptərđə xərbi tərbejə birev əşe hamanda şul bьnan arqь jьldarđaqь kimaq kampanejəlar xaraktirьnda kilke—kilkə alьp barьla. Qьđьl ərmejə kenə hьmaq xərbi kampanejə vaqьtьnda bьl əş qьđьv təђ alhala kampanejə ytkəs taqьla hyrelə təşə kilgən. Qalalaqь 2 nse baђqьs məktəp uqьtьvsьlarьnьŋ əjjyl ađaqtarьnda bər kəŋəşməhe saqьrьlha la bьl təŋgəldəge məhim burьstarđь tikşerep, xəl itev əsən kərək baş asoaviaxim kərək narkamprus tarafьnan bulhьn, oşo kəngə tikləm nej əlkə kəŋəşme nej kanfirinsejə ytkərelməgən. 2 nse baђqьs ŞKM, FZS məktəptəreneŋ əlkə inspiktьrь Mixejeva iptəş qajđa kyrmə instruktьr barlьqьnda belməj." Tik:—əđ-əđ tigən hyđđegenə əjtə ala. Xatta ul „eş minem eşem tygel, min unь belməhəmdə jaraj"—tigən hьmaq qaraşqa inep sumqan inispiktьrđar đa juq tygel. Məktəptərđə xərbi tərbejə əştəren julqa qujьv unajь menən saqьrьlqan Məskəv kənfirinsejəhenə Başqortostan maqarif xalьq kamisarejatьnan barьp qajtьvsь fizkyltura inispiktьrь Tutьf oşo kəngə tikləm başnarkamprus kalligejəhendə daklat jahamaqan həm şul kejə jal itergə kitkən. Inse baђqьs məktəptərđəŋ əlkə inspiktьrь iptəş Timerqazin, tən tərbejəhe bujьnsa berense baђqьs məktəptərgə qarata 28—29 nsь jьlda birelgən ustanufkanьŋ oşo kəngə tikləm şul xəldə kileven bьl ustanufkanь yđgərtep bьl əş bujьnsa jaŋь ustanufka birev turahьnda jaŋьraq qьna quđqala başlanqanlьqtь həjləj. Unan huŋ iptəş Timerqazin bьl əş bujьnsa başqort telendəge ədəbejətteŋ əđ bulьvьn bulqandarьnьŋ da qala məktəptərenə xas itep əşlənəven avьl məktəptərə əsən ul ədəbejattьŋ jaraqhьđ bulьvьn bьl əş bujьnsa inistruktьrđar jetəşməven II nse baђqьs məktəptərđəge uqьtьvsьlarđьŋ bьl turala əđ beləmle jəki şьpa beləmhəđ bulьvđarьn əjtə.

Bьna bьl kyreneştər beđđəge bьl əşteŋ nindəj xəldə torovon asalar bulha kərək. Timək beđđələ bьqa tikləm bьl əşkə tejeşlə iqtibar itelməgən. 30—31 nse uqьv jьlь başlanqanqa tikləm məktəptərđə xərbi tərbejə əştəren julqa halьvđaqь əđerlek əştəren atqarьp bətərgə kərək. Bьnьŋ əsən tejeşle ojoşmalarđьŋ xəđerđən yk əşkə başlap, məktəpərđəge uqьtьv pragrammalarьn jaŋьnan qaravđarь, p i d t i x n i kumdar ergəhendə asьlьrqa tejeşle bulqan tən tərbejəhe inistruktьrđarь əđerləj torqan bylektərđe bьjьldan da qalmaj asьvđarь, başnarkamprus tarafьnan saqьrьlьrqa ujlanqan əlkə kəŋəşməneŋ uqьvđarь başlanqanqa tikləm ytkərelevə şart. Şunьŋ menən bergə məktəptərđə xərbi tərbejə birev səqəttəren arttьrьrqa, xərbi tərbejə həm tən tərbejəhe birevđə səvit məktəptərendə əđləkhəđ rəveştə alьp barьrqa bьnьŋ əsən şarttar təvđьrьv əşenə kereşergə kərək. Bьl əş menən jetəkselek itevđə, asoaviaxim ojoşmahь məktəptər ergəhendəge partejə həm kamsamul jəsəjkələrə alqь safta barьrqa tejeştər.

Batьr NƏLIDЬF.

Igen jьjьştьrьv-avьl səvittərenə imtixan

Oşo kəndərđə bətə Başqortostanda aşlьq jьjьştьrьv, bəjək bəlşəvik uraq əђtə jetə.

Xalq xuzalьqьnьŋ bik kyp plandarьn uŋьşlь atqarьv, pralitarejat diktaturahьn nьqьtьv, əşsən krəђtejəndərđə kalliktifləşterevđəŋ bьnan huŋda alqa barьvь bьna şul igen jьjьştьrьv uŋьşlь atqarьlьvьna bəjle.

Bik əhəmejətle bьl aşlьq urьv kampanejəhьn ojoştorьvsь həm atqarьvsь təp ojoşma—avьl səvite bulьrqa tejeşle.

Avьl səviteneŋ iŋ təvlə avьldьŋ kiŋ əşsən jalpьhьn partejə həm xəkymətteŋ uŋьş jьjьv turahьndaqь diriktiftərə menən kiŋ tanьştьrhьn, ulardьŋ diqqət həm qьđьv məxəbbəten bьl əşkə ьlьqtьrhьn.

Jalpьnь uŋьş jьjьştьrьvđa bajьvuj ajaqqa baђtьra, urьv həm aşlьq huqьvđь vaqьtьnda başlata həm bətertə almaqan avьl səvite praktikala kulakqa həm uŋ tajpьlьşsьlarqa iŋ đur jardəm kyrhətevsə bulьp sьqasaq.

Avьl səviteneŋ ikense əşe kalxuzsьlar menən jarlьlarqa tajanьp igen jьjьştьrьv əşen həm unь ojoştorovđa yđ qulьna ađьlbulьrqa tejeşle.

Bьl əşte ojoştorqanda jađqь səsev kampanejəhь tərəђbələrenəŋ bətə jaqşь yrnəktəren fajđalanьrqa, iŋ berense nəvbəttə kalxuzsьlar menən jaŋqьđ xuzalьqtar ber berhenə iptəştərsə jardəm kyrhəteşergə tejeştər.

Kalxuzsьlar səvit vlastьnьŋ avьldaqь terəktərə bulьp, yđ başvđarьnda urьvđь həm aşlьqtь jьjьvđь məmkin tikləm tiđerək həm uŋьşlьraq atqarьp bətərergə, həm jaŋqьđ xuzalьqtarqa jardəmlaşьrqa, şunьŋ menən kalliktifləşev idəjəheneŋ kiŋəjevenə həm tərənəjevenə səbəp bulьrqa tejeştər.

Avьl səvittərə uŋьş jьjьştьrьv turahьnda yđđərəneŋ əştəren kalxuzsьlarđa, jaŋqьđ xuzalьqtarđa bьl əştəren udar əş bulьvьn, bər berhenə bulьşlьq kyrhətev tejeşlekte aŋlarlьq itep qujarqa tejeştər.

Avьl səvite yđ tupraqьnda bulqan bətə urьv, aşlьq huqьv maşinalarь bətə təvlək bujьnsa tuqravhьđ əşləhen, keşe kөsөnə ratsejanal fajđalanьlhьn əsən sara kyrergə tejeşle.

Aşlьqtь aşьqьs huqtьrьrqa kərək, Sənki huqьvđь kisəktərə bajtaq orloqtoŋ jŋyalьvьna igen əđerləv kampanejəhьnьŋ əđaqqa huđьlьvьna səbəp bula. His ber malatilka həm başqa aşlьq huqьv qoraldarь his bər mimt əşhed tormahьn. Avьl səvite bьlarqa tulь nag"uska bildələrgə, kərək bulha təvlək bujьna əşlətevđə ojoştorqa tejeşle.

Avьl səviteneŋ taqьla ber burьsь igen əsən ambarđar həm toqqaptar əđerlətev. ambar həm kellətiərđə tađьrttьrьp, dizinfiksejə jahatьp sьqьv. Səvit aşlьqtь jaŋqьndan, kulak zьjanlavđan haqlav saralarьnda kyrergə, bьnьŋ əsən əşənəslə keşelərđən haqsьlar qujarqa tejeşle.

Əgər avьl səvite jalpьnь yđenə jardəmqa kytərə, avьldьŋ prajьzvudstьv kəŋəşmələre həm yđeneŋ siksejəlarь aşa bətə əşkə jetəkselek itə alha bьl burьstarđь uŋьşlь atqara alasaq.

X. KƏLMITJEF.

Qьvandьq rajunьnda kampanejə jemerelə

Qojaş ut tьnь menən igenđərđe kəjđərgəndə, Qьvandьq stansahь tirəhendə ađnalar bujь əђђə qom buranь ujnaqanda Qьvandьq ojoşmalarьnьŋ dəjə kəvek əkeren quđqalьvdarьna—irenep kenə əşlərgə kərəklek turahьnda kəjşəşvđərenə abjektif səbəptər" bar ine. „Jamqьr juq ine, əşsələr həm başqalar juq" ine. Ləkin ajđar bujьnsa jellәngən aq bolot tərkemdərə rajun əşsələren qьđqandьlar, bulha kərək—ular qaraldьlar, beđerələndelər, jəşenlənelər đə jamqьr bulьp jergə qojoldolar. Kəjəp barqan igendər bьş kytərđelər. Igen jьjьştьrьv kampanejəhe tanavqa kilep tərtəldə...

Rajunda aşlьq nasar, uŋьş turahьnda başqa rajundar kevek maqtana almaj.

Sulajđa... bigerəktə şunьŋ əsən igen jьjьştьrьv kampanejəhenə əđerlek kəslə bulьrqa tejeş ine. Berđən, beđ „nasar" tejep səselgən hər ber jerđən baş tartьrqa baj tygelbeđ. Hər sintnir, bot, hər bertək bьđeŋ şartta timer, maşina altьn.

Ikensenən bьl kampanejə bəjək xuzalьq məs'ələlərendə xəl itep, bəjek teđeləşkə bara jahav menən genə tuqьramaj, şuluj uq ul satsejal məs'ələlərđe lə xəl itəsək. Kulak jomoşaq, hađь jerđe edləj. Ul agitatsejə alьp bara. Ulzdin iђemenən: „Bьna heđ kalxuzqa jađьldьqьđ đa, xeđer heđđe alla qarqanь, igen nasar" tej. Ul inde kərək jaraqьn yđeneŋ „igen jьjьv kampanejəhe" nə əđerləp qujđь. Əgər kalxuzdar əđerlənep əlgərməhə ul sittə torop qalqan vaq xuzalьqtar arahьnda:

— „Kyrəhegedme kalxuzda ber nəmə lə əşləp bulmaj, kalxuzqa jađьlmaqьđ" tip qotqo halasaq.

Ə, Qьvandьq ojoşmalarь bьlaj hylpən əşləhələr... uqa taqьla fajđa bulasaq.

Xlipkupta igen jьjьştьrьv planь tөđəlməgən, kalxuzdar qulьndaqь maşina, jegev kərək-jaraqtarь, kelәttər həm başqa nəmələr iђepkə alьnmaqan. Urьv huqьv maşinalarьna rimunttar jahalmaj, kelәttər təđətelməj. Kalxuzdarđьŋ kybehe əş plandarь teđəv turahьnda ujlap ta qaraqardarь juq. Ularqa dian tədeşergə jardəmsьl ar jəbərergə kərək. Bьl turala jortkumdьŋ qararь bulhala əşkə aşmav aldьnda. Prafsajuz kamsamul, həm başqa ojoşmalar bьl qararqa irenep kenə qarajđar—„birergə əşsələrebeđ juq" tejđər. Səbəptər tabьlьp tora bit...

Səsev jerđəreneŋ barь 58 pratsintьqьna kantraktavajt itelgən. Jьjьv maşinalarь bylengən bulha la kalxuzdar burьsqa batabьđ tip qurqьp almajđar. Besən sabьv kampanjahьna aldan əđerlek bulmaqanqa besən sabьvđьŋ da rətə juq, şulaj bulqas silusavanejə (mal ađьqtarьn əsetev) əşen kesəjtergə kərək ine, ləkin bьl əş ytə nasar. Başqa əştərđə lə hylpənlek hiđelə.

Şuqa kyrə lə „abjektif səbəptər" menən bьvьlqan səjəsi həm xuzalьq kampanejəheneŋ barьşь julьn asarqa kərək.

SƏFƏR

Kalxuzsь jəştər məktəpkə!

Bətə rajun igenselek, orloqsoloq, maj, maisьlьq, qortsoloq həm baqsasьlьq sajuzdarьna.

Kalxuz sajuzdar sajuzьnda kalxuzsь başqort, tatar həm vaq millәttər əsən Zimtixnikumdьŋ əsəsi kurьstarьna həm əđerlek gruppalarьna urьndar bar.

Sənəqət-iqtisadi tixnikumьna, Aksejun həm Jomatavđaqь avьl xuzalьqь məktəptəreneŋ təp kurьstarьna, Kəjərgəđe—avьl xuzalьqь məktəbeneŋ əđerlek gruppahьna urьndar bar.

Rajsajuz həm kalxuz idarahь tarafьnan birelgən kamandirufkahь bulqandarь qьna jəbəreləsəktər.

Dykəmittərđe puşta menən kalxuz sajuzdar sajuzьna jəbəregeđ.

ӘDRIS: Өfə, „Kalxuz sajuzdar sajuzь".

Teđəv eşen tikşerev

brigadahь eşkə başlanь.

Eşselərđeŋ jarđamь kərək.

Өfələ barqan teđeləştərđə tikşerep, undaqь jeteşhəđ jaqtarđь asьv həm bətərev julьnda Başqortostan prakuraturahь qaramaqьnda brigada teđeldə. Bьl brigadanьŋ sastafь tybəngə həm yrge ojoşmalarđan qatnaştьrьlqan vəkəldərđən tora. Brigadaqa „Başqortostan" Kraspaja—Başkirejə" gəzittəreneŋ vəkildər bilđələndə.

22 nse əjlyldə brigadanьŋ berense ultьrьşь bulьp, brigada aqzalar arahьnda əş byleşev bul uq kəndə səqət 4 tə Өfələ halьna başlanqan 4 qatlь jorttoŋ əşsələre arahьnda dəjəm jьjьlьş ytkərelep, brigadanьŋ əşləjəsək əştərə turahьnda infarmatsejunnьj daklat jahaldь.

Dəjəm jьjьlьşta əşsələr tarafьnan həjləngən hyđđərđe tьŋlaqas undaqь əşsələr arahьnan brigadalarqa aqzalar hajlandь. Bьl hajlanqan aqzalar şul pastrujkanь tikşerep bətkəngə tikləm brigada menən bergə əşləjəsək. Brigada başqa teđeləştərđə tikşergən vaqьtta la şul rəveştə təvlə əşsələrđəŋ jədəm jьjьlьşьn ytkərep həm ular arahьnan brigada aqzalarь hajlatьlьp unan huŋ tikşerevgə totonasaq.

Zinsuf uramьnda halьna başlanqan 4 qatlь jortto tikşerev əşen 23 nse əjjyldə başlandь. Bьl tikşerelep bətkəs, Өfələge başqa teđeləştərđə tikşerelə başlajasaq. Teđeləştə əşləvsə əşsələr yđđərəneŋ əşləgən jerđərendəge əşkə məşəqət jahaj torqan jeteşhedlektərđə asьv julьnda aldan uq əđerlənep, teđeləştəge j e t e şhedlektərđe asьv həm unь bətərevđə brigadaqa jardəmqa kilergə tejeştər.

„BЬRAV."

UKRUGTARĐЬ BƏTƏRƏV TURAHЬNDA

SSSR Yđək Başqarmahь həm XKS qararь.

Sənəqəttə satsejalizem nigeđendə rikanstruksejəneŋ bik đur uŋьştarь, avьlda kalxuz xərəkəte bik kiŋ jəjeləv, totoş kəlliktifləşev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev, kiŋ əşsə, batrak həm jarlь—urta xəllə krəђtejəndərđəŋ bətə xalьq xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserevgə aktif qatnaşьvdarь bətə səvit apparatьnan, berense nəvbəttə unьŋ tybən urgьndarьnan—kiŋəjgən satsejalizem hөzymenə, xuzalьq, kyltura həm tormoşto jaŋьsa qorovqa bəjle bulqan burьstarđь atqarьvqa anьq jetəkselek itevđə talap itələr.

Şunьŋ jomqaqьnda vlas urgьndarьn bətə sara menən nьqьtьv, xalьqqa məmkin tikləm jaqьnajtьv, bьl urgьndarđьŋ xoquq həm burьstarьn kiŋəjtev, ulardьŋ jetəksə həm yđək urgьndar—Yđək Başqarmalar—menən turanan tura elemtə jahavđarь kərək. Vlast urgьndarьn xalьqqa jaqьnlaştьrьv apparattь prastujlaştьrьvqa, bjorakratizem menən kiђken kөrəş alьp barьlьvqa, kiŋ əşsə—krəђtejən jalpьhьn səvittərđəŋ praktik əşenə taqьla nьqьraq ьlьqtьrьvqa jardəm itəsək.

Şuqa bina'ən Yđək Başqarma həm XKS qarar birələr;

1) ukrukgtarđь bətərergə, bətərev əsən qatqi huŋ sruk itep 1930 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberen bildələrgə.

2) ukrgtarđь bətergəndə rajjun həm avьl səvittəreneŋ xəđərgə siktəren haqlap, ularđь ereletməђkə. Ukrugtarđь bətərev osoronda rajjun həm avьl səvittəreneŋ siktəren barь SSSR Yđək Başqarmahь prizidejumьnьŋ rөxsətə menən genə yđgərtev məmkin.

3) ukrugtarđь bətərev ajqanь, ulardьŋ matdi bajlьqtarьn həm mədəni kөstəren rajjun başqarmalarьna tapşьrьp, şul jul menən ulardan rajjundьŋ bətə səjəsi, xuzalьq həm iztimaqi—mədəni tormoşona jetəkselek itərlek nьqlь həm xalqqa jaqьn torqan vlast urgьdarь teđərgə.

4) sajuzdaş həm aftanumejəlь jəmhyrejəttərđəŋ, xəkymettərenə həm kraj (əlkə) başqarmalarьna xəđer yk rajjun başqarmalarь menən turanan tura elemtə bildələp, tybən urgьndarqa jetəkselek əşen kesəjtergə təklif itərgə. Bьl maqsat menən sajuzdaş həm aftanumejəlь jəmhyrejəttər menən kraj həm əlkə başqarmalarьnьŋ inestruktьrlьq—inespiktьrlьq apparattarьn nьqьtьrqa.

5) qəməldəgə zakundar bujьnsa ukrug başqarmalarьna birelgən xoquq həm jəkmətelgən burьstarđь rajjun başqarmalarьna kyserergə.

6) qəməldəgə zakundar bujьnsa ukrug başqarmalarьna kilə torqan daxuttarđь qala səvittərenən rajjun başqarmalarьna nьqьtьrqa.

7) ukrug başqarmalarь qaramaqьnda bulqan pritprejətejə həm iztimaqi—mədəni mə'əssəsələrđəŋ maxsus qararđar bujьnsa kraj (əlkə) başqarmalarь həm sajuzdaş jəmhyrejəttərđəŋ yđək urgьndarь qaramaqьna tapşьrьlasaqtarđan başqa bətəhen rajjun başqarmahь menən qala səvittərə qaramaqьna tapşьrьrqa.

8) Tybən səvittərđəŋ matdi nigeđen nьqьtьv həm kiŋəjtev əsən SSSR đьŋ bətə avьl səvittərendə ajrьm bydzit kertevđə aşьqtьrьrqa.

9) Ukrugtarđьŋ məs,yl əşsələreneŋ 90% tan ađ tygelən rajjundarqa əşkə jəbərevgə Şunьŋ menən bergə avьl səvittəren kadralar menən nьqьtьv, rajjun həm avьl səvittərə əşsələreneŋ matdi xəldəren jaqşьrtьv əsən qьrqьv saralar kyrergə.

10) Ukrugtarđь bətərgən saqta aftanumejəlь jəmhyrejət həm əlkələrđəŋ xoquqtarьn tulь kejə haqlap qalьrqa. Ađsьlьq millәttərđəŋ avьl səvittərə həm rajjundarь seltərə lə tulь haqlanьrqa tejeşle.

11) Juqarьla kyrhətelgən nigeđđə rajjun sistimə teđeləv—1930-31 nse jьlda dəvlət həm jerle bydzit bujьnsa administratif—idara sьqьmdarь 29-30 nsь jьlda ukrug həm rajjun apparattarьn aђravqa bildələngən summananjartьq bulmaђlьq itep əşlənhen.

12) Sajuzdaş həm aftanumejəlь jəmhyrejəttərđəŋ yđək başqarmalarь menən kraj (əlkə) başqarmalarьna xəđer yk ukrugtarđь bətərevđə ytkərevgə bəjlə bulqan məs'ələlərđə qarav əsən maxsus kəmisejələr ajrьrqa təklif itərgə.

13) Ukrugtar bətərelev ajqanь ukrug bydzittərə lə bətəsək bulqanqa—SSSR narkamfinьna 6 kөnlək sruk əsendə jerle bydzit teđev tərtiben kyrhətergə quşarqa. Bьl tərtip rajun bydzittəren kesəjtep ul bydzittə oşo 1 nse yktəberđən başlap bojomqa aşьrьvđь tə'min ithen.

14) Sajuzdaş jəmhyrejəttərđəŋ yđək başqarmalarьna—yđđəreneŋ ukrugtarđь bətərev həm rajun başqarmalarьnьŋ əşen kesəjtev julьnda kyrgən saralarь turahьnda SSSR УB Prizidejumьna daklat birergə təklif itərgə.

15) SSSR Savnarkumьna rajun vlast urgьndarь ojoştorovdьŋ nigeđđərə turahьnda prajьkt teđep, unь ber ajlьq sruk əsendə SSSR УB Prizidejumь təsdiqьna kertergə quşarqa.

SSSR УB rəisə KALININ
SSSR XKS rəisə RЬJKЬF.
SSSR УB sikritərə
JƏNUKIDZƏ.

Amirikala səvittərgə qarşь qotqo bara.

NEJU—JURK. Quşma Amirika kangerisьnьŋ Quşma Amirika kammunistarьnьŋ əştəren tikşerev əsən teđegən həm Fis jetəkselegendə bulqan kəmisejəhe yđeneŋ asьq ultьrьştarьn səvittərgə qaьşь uђal dimanstratsejəgə əjləndererge tьrьşa. Bьl xəl, şahit itep horav əsən Amturg rəisə Bagdanьf saqьrьlqan ultьrьşta bik asьq kyrəldə. Məђələn uqa Amturgtьŋ əştərə turahьnda təfsildə məqlymat həjlərgə irek birməjensə iŋ ziddi məs'ələlərđə bulqan horavđarqa la „əjjə" jəki „juq" tip kenə javap birergə rөxsət ittələr. Komisejə Bagdanьftь «kampartejə dingə qarşь» tip iqrar itərgə məzbyr itərgə tьrьştь. Fis SSSR Yđək Başqarmahьn aqzalarь barь kammunistar qьna bulqan kammunis ojobmahь tip atatьrqa mataştь. Fis Bagdanuftan uqa Amirikaqa kerərgə viza birgən amirika cinavnigьnur familjəhьn belderevđə talap ittə həm bьl viza birevđə zakunhьđ əş tip atanь. Bagdanuf səjəsi məs'ələlərgə javap birevđən baş tarta başlaqas, kəmisejə aqzahь Nilsun Bagdanuftь kəmisejənə kəmhetevđə qəjeplәp javapqa tarttьrьv menən qurqьttь.

Amturg pravlinejəhь rəis urьnbaђarь Amirika grazdanь Ozolərđan javap alьvđa şulaj səvittərgə doşman abstanufkьla ytte.

Irtəhen kəmisejə Bagdanьftь taqьla javapqa saqьrđь. Bagdanьf SSSR—Amirika savđahьnьŋ tarixьn həm 5 jьllьq planьbьđđь təfsillə kyrhətep beldermə tarşьrđь, ləkin teldən həjlətməj, hər ber horavqa bergenə hyđ menən javap birergə məzbyr ittələr.

Fis kəmisejəhendə Neju—Jurk matbaqatsьlarьnan Vagnire palisa başlьqь kyrhətkən faleş dakuminttarđьŋ blankьlarь Jazva atlь bər urьђ aq gvardejəsьhьnьŋ zakazь bujьnsa unьŋ matbaqahьnda baђьlqanlьqtь iqrar ittə.

Kəmisejə rəsmi ultьrьş vaqьtьnda la urьђ aq gvardejəsьlarь menən elemtə alьp bara.

Neju—Jurk gəzittərə Fis kəmisejəheneŋ əştərenə bik bəjlənep jađьp Səvit—Amirika savđahьnьŋ əhəmejətə đur bulqanlьqtь kyrhətələr. Səvittərgə bik qarşь bulqan „Valatajьt zurnal" gəzitə lə kəmisejəneŋ Amturьgqa bəjlənevenən kələp jađьp kəmisejə: Səvittər Sajuzь Quşma Amirika əsən iqtisadi jaqtan qurqьnьs tuđьra tip vaqьthьđ qurqa. Əgər beđgə Rəsəjđən səjəsətə həm dingə mənasəbətə oşamaha beđ unьŋ menən əş elemtəhen əđə alьrbьđ, ləkin bьl əş səvittərđəŋ səjəsətenə his ber tə'ђir itməђ, ul barь beđđeŋ menən bulqan savđahьn başqa məmləkəttərgə kyserer genə" tip jađa.

BIRLIN. Girmanejə xəkymətə 48 nse matdəgə bina'ən jəmhyrejətə rəiseneŋ dikritə menən iqlan itelsək finans zakundarьn teđəp bətərep, Gindinburg bьlarqa qul qujđь, şulaj itep bьlar zakun kesən aldьlar.

Kiŋ qanatlь keşe

Avьl səvdəgərđərenəŋ uldarь, yđđərəneŋ kibettərendə satьv itevsə atalarь jə bulmaђa əsələrə qajđala bulha sьqьp itevđəren tyđemhedlek menən kətə torqandar ine.

Bьl əđələp kətevđən məqsat, urьnьna qarap tybəndəge nəmələrgə qajtьp qala ine: BERENSENƏN,—Ul əđ vaqьt, əsendə bulha la ul kibettə xuzalьq itep qala; IKENSENƏN,—atahь həm əsəhe aşarqa rөxsət itməgən nəmələrđe rөxətlənep aşaj; ӨSӨNSӨNӨN inde yđen havar alьrqa kilevsələrgə, yđeneŋ kyđđərə teşəp jərəgən qьđdarqa kyrhətergə həm məxəbbət avьn yrergə tьrьşьv bula ine.

Bьna şul tyđemhedlek menən kətev nətizəhendə, qailə başlьqtarь kyrşe avьlqa qunaqqa kitkəs, hatьvsь bulьp qalqan ber jegette beləm. Bьl jegetteŋ kəjfenə oşamaqan alьvsьlar kilhə, kisə əs tin torqan nəmə begen bis tingə kytərelə; ə, inde jegetteŋ kəjfenə oşaqan keşelər—avьldьŋ yrnəkle qьđđarь kilhə kisə əs tin bulqan nəmə, begen bis tingə teşə torqajnь...

Kibetkə, avьldьŋ şajan ber qьđь kilep ine.

Kərəkle nəmələren kətəlməgən skidke menən ala...

Jeget, hyđđə duqalandьrьp—bormalandьrьp qьna kərəklə urьnqa kilterep tuqrata həm kerşən kyrhətep.

— Bьl kərəkməj menəj?!,-ti
— Kərək. Ə, huŋ nisə tin?!
— Ber ypterhəŋ—ber qap...
— Bir əjdə...
— Sandal kərəkmə?
— Kerşənə kərək bulqas, sandalь la kərək. Nej xaq?!
— Bьnьhь əsən taqьla ber ypterəhəŋ..
— Bir əjdə!..

Hatьvsь jeget qьđ jaqьna sьqtь. Qьđ alqan nəmələren jьjnap bətevgə, jeget. ybev əsən, qьđ ergəhenə kilep jettə. Qьđđьŋ qьđarьp torqan irenđərenə yđeneŋ avьđьn hondo...

Ləkin, əş bulьp sьqmanь... Nəmələrđe alьvsь qьđ, alqan nəmələreneŋ xaqьn, jegetteŋ jaŋaqьna ike tapqьr utьrtьv menən tyləp sьqьp kittə...

Bьl inde, qajtmaђqa ylegən tormoştaqь alьş—bireş kyreneştərenən berəv. Ləkin, şulaj bulhala, xəđerge kəndə lə, juqarьla həjləngən səvđəgərgə oşaqan, tarix kyrməgən bəjek əştərđə başqarqan, başqara kilgən partejəneŋ kyp hanlь aqzalarьnan berəvhe hanalьp, partejə biliten jөrөgənə tygel, bəlki, keђehenəgenə halьp jөrəgən səvđəgərđərđə juq tygel!

Beđ, bьl keşenə barьp qararqa təqdim itərgə tygel, bəlki, unь, bətən toroşo menən heđđeŋ kyđ aldьqьđqa kilterep baђtьrьrqa qьna teləjb[illegible]ənki, beđ, keşenə yđen k[illegible]me-nən tygel, bəlki, əşe [illegible]yrev menən tanьjbьđ!

Jьlajьr kantunь, Hab[illegible]orto, Matraj patrip kapirats[illegible]əneŋ rəisə—FƏXRI Teləvk[illegible]—xə-đer heđđeŋ qarşьqьđđ[illegible]

Partejə aqzahь F. [illegible]kəj-efteŋ şəxsi əşenə ja[illegible]qan (jađьlqan bulha, parte[illegible]baђ-nan isme hьđьlqan b[illegible]ine!) „əşməkərlektərenən" [illegible]bən-dəgə kyreneştərgə tuq[illegible]tev-đe urьnlьqьna tyge[illegible]xatta tejeşle hanajbьđ:

Teləvkəjəf, 1927—jьlda [illegible]lьqь j kulak Akmal xəđrəttə[illegible] kal-xuz teđep, ulardь tər[illegible]eŋel-lektərđən fajđa andьr[illegible]unь-nan, inde, jarlьlar, [illegible]tter-đe kalxuzdan sьqar[illegible] həm ikense təbəkkə qьvьp [illegible]ələr.

Yđ qanatь aђtьna [illegible] kyp-tərđe alьrqa həm şu[illegible]jel-jamqьr tejđertməj j[illegible] ja-ratqan Teləvkəjəf, q[illegible]aђ-tьndan xəđrət şьv[illegible]ьqьv menən genə tuqrap[illegible]maj... Alqa alqan əşen dəv[illegible]ttərə.

Məђələn, oşo jьld[illegible]atraj avьlьnda, đur „Qьđ[illegible]ban" kalxuzь teđelə. Bьqa[illegible] itep, elekkə vaqьtta pamic[illegible]əlen-də jəşəgən Şah-vəli [illegible] bala-hь—araqь miskəhe Ytəşəftə quja. Huŋьnan inde, jarlьlar đьŋ qьђьrьqlavь menən, Ytəşəf sьqarьlьp, Allabirdin rəis itep qujьla.

Xuzalьq mədirə kərək bula. Xuzalьq mədirenə batrak Tursьnbajьf kyrhətelə. Ləkin, Teləvkəjəf, uqa ber yđe qarşь kilep, elekkə vaqьtta sileski bulьp xeđmət itkən Şaŋbaj tigən ber bəndənə urnaştьra.

15 jьl, starşina bulьp torqan berəvđeŋ balahьn avьl səviteneŋ jađьvsьhь itep ytkərtergə mataşa. Ləkin, volkum qarşь kilə. Əş sьqmaj qala, Şulaj itep Dəvlətşa Jomaquzin gə işek jabьla...Ləkin, bər əjđə ber nisə işektə bula bit ul... Bьna şulaj bulqanqa kyrələ, Teləvkəjəf, uqa ikense işekte asa həm „rəxim it!"—təj. Həm Dəvlətşa Jomaquzin xuzalьq mədirə bulьp əvrelə...

Teləvkəjəf, kiŋ qanatlьlьqь jaqьnanqьna tygel, kamanunistlьq əxlaqьn bođov jaqьnanda jaqşuq alqa kitkən. Ul, jarьşьv julь menən kənenə əs diђtənən artьq hьra əsə torqan nimestərđələ uđđь.. Məђələn, surtan yđək kolxuzьnda, 31—majđa, jađqь səsev kampanjəhe bətev ajqanь menən, ber kistə, 41 litьr araqьnь buşatьvđa qatnaşlьq itevə menən „kapital ilderen qьvьp jettə həm uđьp kittə".

Teləvkəjəf—kalxuzda tora. Əş malь dəjəmləşkən. Ikə atьnьŋ bərəvhələ qamьt kəjgənə juq. Berhen qajnьhьna itep qujqan. „Yđeŋdəge atьŋdь əşkə fajđalanajьq" təjhələr, ul, min unь bəjlətep, qьmьđ jahatьp əsəm; bər atqa ike qamьt kəjđermajđər..." tipkenə javap birə.

Ul, yđeneŋ turanan tura əşe bulqan kapiratiftala keşə ьsanmaђlьq əkəmәttərđe tьvđьra. Məђələn, Safura Өmətbajьva tigən bər batracka kibetkə inep tavar horaj, həm hyđ bьna nəməgə barьp jetə:

— Kyldək kəjəheŋ kiləmə?!
— Kilə.
— Tyşeŋdə kyrhət!
— Ştan kəjəheŋ kiləmə?
— Kilə.
— Botoŋdь kyrhət! Şundan huŋ tavar bulьr,—ti.

Bьna bьnьŋ ar jaqьnda, inde, Teləvkəjəf turahьnda jađьp torovđьŋ kərəgə juq. Məs'ələ asьq. Tik, sinfьj jəđən juqaltqan, yđ qanatь aђtьna zьjandan başqa ber nəmə kiltermәj torqan bəndələrđe jьjьp aђravsь, Teləvkəjəf fabrikahьnda tygel, bəlki, səvit fabrikahьnda—pralitarejat qulь menən əşləngən tavar bərəbərenə batracкьnan „kyrhətevđə" talap itevsə Teləvkəjəfqa kammunistar partejəheneŋ timer tərtibe həm səvittər zakunьnьŋ matdələrə barlьqьn kyrhətev kərəklektə əjtev menən siklənəbeđ.

TIRGƏMEŞ.

Səvit mə'əssəsələrendə

Spikyləntər həm iђrek baştar

Bьlarqa qatь jaza birelhen.

Arqajaş kantunь Qonşaq ta-da surt orloq rajonь kust berekmahe xeđmətkərđəre, kust rəise, parteje aqzahь Dəvlətbajьf julbaşsьlьqь aьtьnda səsev betkəs, yđđerenen rajunьnan tada surt holo artьp qala. Bьl holono tərle kalxuzdar, məhələn: Qonşaq kalxuzь „Vu jamss" kedge qajtarьp birev şartь menən horaqaь kust xeđmətkərđəre juq bunda tada surt sosə torqan rajunqa kerməgən kalxuzdarqa orloq bir məjbed, ambarda jatьp qalhalar, beđ qajьtmasьbьđ, tip kenə javap birelər. Kyptən tygel ejjyl baştarьnda bьl aşьqtь qajđa itergə belmej kust xeđmətkərđəre kenəş itə başlajdar.

Artqan 500 bot tada surt holono qajđa itergə, kemgə lə beldermej hatьrqa, elle ambarda kesə belməgen kejənsə jathьnnь. Aralarьnan ber „jatьrьraqь" kilep ьsqa, berđə ujlap nitep tormaj „RSFSR rajunьna Kiştemgə alьp barьp hatьrqa, tip təqdim itə men başqa xeđmətkərđərđə bьl təqdimde alqьşlap qarşь alalar. Kenəş berekte RSFSR qa bьs temgə ike mərtəbə 10 ţekloş təjəp ber kemgə hiđđərmoj odatalar.

Oşolaj itep 500 bot tada surt səsev hololo Kiştemgə barьp ydenen xaqьn təgol sьqara bьl ber.

Ikense kust berekmehendə eşkənsələrđen ber genə kendelə, qьđьr eş vaqьttarьnda unьn ultьrьp eşləgen vaqьttarь juq. Kusqa nisə barhьn, xeđmətkərđər iђrek xəldə işektə biklop zanatejono „başqaralar" jemdə kenselerđen işegen biklegən xəldə zanatejə vaqьtьnda 40 % tь huqtьrьlar qьna.

Əsense kust rəistere Dəvlətbajьf hьn Jaşunindor Arqajaşqa barьv əsen 90 humqa at jaldajdar. Arqajaşta 3 ken, 3 ten tuqtravind əslər, qo naqatna Dəvlətbajьf 300 humdan artьq Jaşunin 65 hum aqsa juqaltalar. Ləkin ikeholo kustьn rəise bulьvđarьna qaramahtan ular xeđmət aqsahьn tylop qajtalar.

Dyrtense kust rəise Dəvlətbajьf Harь saviten-le Vulkum hum vulbaşqarmahьnan səsev kampanejahьn udqarьv əsen vəkil bulьp bildolənen eşləgen məlende berense katigyreja menən raskulasьvьit itelgən Harь avьlь kulagь Iskəndərəf Adnaqьlьq qьđьna ejlene. Kulak qajьn atalar həm qajьn aqalarьn saqrala bergə qunaq bulьşalar. Parteje jasejkehendə Dəvlətbajьftьn parteje aqzahь bula torop, kulak qьđьna ejlenevə turahьnda mə'ələ qudqalqaş, minen qatьn alьvanda parteje ojoşmahьnьn rəsmi qarar juq, beđđə bejə qaьhьlqaş juq. Min unь tərbejə itəm. „Kammunizem ruxьnda" tərbejə itəm" tej. Kulak qajьn aqalarьn adnalьna ike eş mərtəbə saqьra. Kulaktardь eşkə edatqanda raskulasьvьja itelgən qajьn jaqьn jьbarə torqan kendə Dəvlətbajьf ođatьv esen Qonşaqtan qatьn menən Harьqa bara. Unda qunьp tən ytkendə kulak qajьn aqahь menən kenəşləgen sьqalarđa Dəvlətbajьfqa, parteje ojoşmahьnan keşegə bьl jaramaj tigəs. Nişlojhьn qatьn joq, ilaj aqahьn kyrep qajalь kilə. Şunьq esen kilterđəm tej.

Hətteđə rajun berekməhendə xuzahьđlьq, təkymət mahь menən espikyltətsejə jahav, esev, kulaktar menən nьq elemtələ torqan ojoşmaholar əsen ku xalьq aldьnda aftarititьn təşerəv, unьn menən kələv in aqtьq sigenə jetkon.

Bьl kusts tikşerevde kisektərmoj, jenejatselərđə tejesle qanundarь menən xəkymgə tartьrqa kərək.

Arqajaş prakuraturahь bьl eşte yđ qaramaqьna alьp tikşerevđə horajbьđ.

ZAKIRЬF QADIR.

Kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov,

Unь ucutqa alьv həm daxuttarđь bylev turahьnda.

(Kalxuzsьlarđьn qatьşь menən ytkən 1 nse əlkə berekmen agranumьlьq s'jezьnьq qarardarь).

Kallіktifləşevđən xəđərge baћqьsьnda xeđmət ojoştorov, unь ucutqa alьv həm daxutt bylev iņ əhəmejətle mə'ələ. Xəđərge kalxuzdarđa nьqьtьv, ulardьn sьjfat ojolomattərə yћevə, kalxuz xuzalьqьnьn tavar praduksejəhe kybəjev, kalxuzsьlarđьn matdi-kyltura dərəzələre kytərelev oşo mə'ələnen dərəҫ xəl itevgə bajle bulьp, kalxuzdarđьn qajtanan bik tiđ yђevđərə həm totoş kallіktifləşev nigeđendə kulaktь sьjьf bulьv julьnda [illegible] kalxuzdarđa xeđmət mə'ələhen xəl itevgə barьp tərələ.

1 nse agranumьlьq s'jezь bьna şul ustanufkьqa, kalxuzdarđa xeđmət mə'ələhenen bik əhəmejətle bulьvьna bina'ən Lininden „eşləp sьqarьv kəsə jaqь jəməqət satsejalizem esьn lьnen jeңevə esen iņ əhəmejətle mə'ələ" tigən kyrhətməhen kyđ aldьnda totop kyrhətəp ytə.

1) Ələgə tiklem kalxuz—kapiratsejə ojoşmalarь, dəvlot agranumejəhe həm jer urgьndarь tarafьnan kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov julьnda ytkərelgen eş jetərlek tygel, jomoşaq, avьl xuzalьqь rikanstrukseja ojoşmalarьnan—[illegible] javap birə almaj. Unьştardan baş ojlanev kalxuz tədeleşenen joqьsa la qaqьlьp, kalxuz urьndarđa xeđmət mə'ələhenə [illegible] administratьrlьq kyrhətev julь menən bik prastuj patxut jahavdar, kalxuzdarđa prajьzvudstьva kəŋəşmələrenə jətərlek narьq qujmavdar, satsejalizem jarьşь menən udarsьlьqqa jəškelek tejeşle kyrhətmə byrelde.

2) Kalxuzdarđa 25 mençelerđən [illegible] fabrikanь xeđmət tərribələrenən bik ađ fajđalanьla.

3. Kalxuzsьlarđьn qədeti jalpьhь kalxuzsьlarđьn, at həm avьl xuzalьq maşinalarьnьn kesəgenən həm başqalardьn xeđmət xəqle esenə bik ađ tytьrьlalar.

Kalxuzdarđa stine gezittəre lə, əlkə matbuqatь la hamanda kalxuzdarđa xeđmət mə'ələhen jaqtьrtьrьqa bik ađ jynəltəməndə. Prajьzvudstьvanь ьsьn xeđmət qəhərmanlьqь kyrhətkən iņ jaqşь eşsələrgə, iņ jaqşь brigadalarqa, iņ jaqşь kalxuzdarqa bylektər birev eşlə nьq jomoşaq fajđalanьla. Kalxuzdar menən safxuzdar arahьnda xeđmət tərribələren ələ təfeb halьnmaqan. Satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq həđəmtəhendə prajьzvudstьva ucutqa alьp kyrhətevə bik zur əhəmejət birelməjə. [illegible]

Kalxuzdarđa xeđmətte ojoştorđa alьv, narmiravanьjə həm kvalifikatsejə eştərə jomoşaq qьjь, bajtaq kalxuzdarđa [illegible] tortipko halьnmaqan. Kalxuzdarđьn pravlinije sastajь, agranumdar həm kalxuz—apparatif urgьndarь bьl turala jətərlek i n s e j a t i v a kyrhətməjđər, bьl ajqanlь kalxuzdarđьn 47957 əsenə berləştergən 48% ь jađьь səsev kampanejahьnda planhьđ eşlənə, 41% ьnda tarif juq ine, şul ajqanlь kes ban prajьzvudstьva və nəmələren bylevdə kəmselektər, eşkə halqьn qarav həm şundaj başqa kəmselektər buldьla. Sьjьfi doşmьn bьl kəmselektərđən fajđalanьp [illegible] kalxuzsьlarđь kalxuzdan sьqara.

Agranumьlьq s'jezь kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov mə'ələhendə bulqan jeteşheđlektərđe [illegible] kallіktifləşevdə urьn totqan nəmə tip ьr əhəmejət birep, kiləsəktə tybəndəge saralarđь bojomoqa aşьrьrqa kərək taba.

1) Iņ təp həm iņ burьs—xeđmət ojoştorov eşendəge [illegible] Kalxuzdarđa prajьzvudstьva kəŋəşmələrenə [illegible]

2) Iņ təp həm əhəmejətle ikense burьs—kalxuzdarđa [illegible]

Kalxuz sajuz urgьndarь iņ juqarь [illegible] prajьzvudstьvanьq bətə nigeđđərən şul ajqanlь kalxuzdarđa eş byleşev həm eş tər həm kvalifikatsejənьn nьq yđgərtə torov bьqa ixtejazdь xəđer bigerəktə yђtərə.

Xeđmət ojoştorov turahьnda kyrhətmələr.

Kalxuzda xeđmətə ojoştorqanda iņ təp mitьd itep eşkə jaraqlь kalxuzsьlar arahьnda xeđmətte məmkin tiklem tigeđləp bylep birev totolorqa tejeşle, ləkin şunьq menən bergə a/x, ərtildərendə həm berleşep jer eşləv şirkəttərendə yđ simjəhendə jən (tamaq), bigerəktə eşkə jaraqhьđ keşelər kyberək bulqan keşelərđe xeđmətkə kyberək jebərev julьn teđergə kərək. Ə kammunalarđa eşselərđe eşkə tigeđləberək jebərergə kərək. Əgərđə kalxuzdarđa kalxuz esendə eştə tulь fajđalanьla almaћlьq ajrьm tərkəm kərəktən artьqeşselər bulha—bьlar esən kalxuzda kyp xeđmət talapitkən kylturalarđь alqa jəbərergə, malsьlьqtь yђtərergə, tərlə pritperejətəjələr asarqa, sitkə eşkə jebərevđə ojoştororqa həm şundaj başqa saralar kyrergəkərək.

Kalxuzdarđa eş atqarьv esen brigadalar tədəlhən ləkin, hər bər brigada unь idara itev, eşen ucutqa alьv, atqarqan eşenen sьjfatьn kyđətep torov siten bulьrlьq đur bulmahьn. Tar eş esən maxsus brigadalar—5,10, 15 keşelekə, eş kanvejer sistimahьndaqь kevek ədlək heđ b a r ь r q a tejeşle bulqan qatnaş brigadalar 20,30 həm 40 qa tiklem keşelek bulьrqa tejeşle; hər ber brigadaqa bətə eş sizunь esən bildələ prajьzvudstьva saralarь, at kesə həm invintar atap ajrьlьp birelergə tejeşle.

Oqədəttə brigadirđar eştən qotqarьlmaj, brigadanьq başьn datorop, ular menən bergə eşlərgə tejeşle, ləkin uqa nagruzkahь həm məs'ylejət kytərevə esən xeđmət xaqьqьna başqalarđan juqarьraq rəzrət bujьnsa birəler.

Eşləp sьqarьv xaqьn kytərəv esen hər ber kalxuzda eş tərđərə həm eşsələr tariflanьr, vaq kalxuzdarđa tarif—5 rəzrət, erə kalxuzdarđa 7 gə tiklem bulьr. Bərense vaqiqala iņ tybən rəzrət menən juqarь rəzrət arahьnda menasəbət 1:2, huŋqь vaqiqələ 1: 3 bulьrqa tejeşle.

Kalxuzda hər ber eş esen eşləp sьqarьv nurmalarь təđələp, şul nurmalarqa həm tariftarqa nigeđləp ьdilnəj eşkə kysəp bulhьn.

Jaŋqьđ həm gruppa bulьp eşləgən eştərđe ucutqa alьv sistimə eşteŋ xaraktirьn, han həm sьjfatьn kyrhətep, şul ucut hər bər kalxuzda daxuttarđь byleşevgə təp nigeđ itep totolorqa tejeşle. Ucut sistimь kalxuzsьlarđьŋ prajьzvudstьva kəŋəşmələrendə qarьlьp, kalxuzsьlarđьŋ dəjəm jьjьlьşь tarafьnan rađlanqan bulhьn.

Xeđmətte ucutqa alьvđa bik prastujlaştьrasaq, kalxuzsьlarđьŋ xəlen həm xeđmət xaqtarьn nьqlь „xeđmət kənə" menən handa beləvđə bik jeŋeləj təsək „xeđmət—kən" ьsulьna kysev bik əhəmejətle eş.

Şul ajqanlь kalxuzsajuzdar sajuzь bik tiđ vaqьt esendə xeđmətte „xeđmət—kən" ьsulьnda ucutqa alьv furmьlarьn təđəp, kalxuzdarđь ular menən tə'min itergə tejeşle.

Kalxuzdarđa jьl ađaqьnda daxuttь bylşeşkən saqta nigeđ itep təp es nigeđ həm ustanufkь alьnьrqa tejeşle.

1) Kalxuzdarđa daxut byleşev arqahьnda kalxuzsьlarđьn matdi xələ jaŋqьđ xuzalьqtarđьqьnan jaqşьraq bulьp sьqhьn.

2) Kalxuz daxutьnan bətə prajьzvudstьva rasxuttarь qaplanьp, bylenməj torqan fundqa həm ustafqa, şulaj uq kalxuzsajuzdar sajuzьnьŋ kyrhətmələrenə movafiq başqa fundtarqa eleş ajrьlhьn.

3) Daxuttьŋ qaldьqь bylengən saqta—bьl eş tьqьlqan xeđmət hanьna həm eşləngən eşteŋ sьjfatьna qarap ytkərelep, ustafqa həm kalxuzsьlarđьŋ dəjəm jьjьlьşь rađlaqan nurmaqa movapfiq—eşkə jaraqhьđđarqa jarđam kyrhətelhen.

Hər bər kalxuz iђəptərđe ədəp, daxuttь kalxuzsьlarqa taratqan saqta yđ pradukttarьn kalxuszьlarqa yđenə təşkən xaqtan iђəpləp birergə, ə yđenə kypmegə təşkənlegə belenməgən kalxuzdarđa dəvlət—kapiratsejə urgьndarь ədərləj torqan xaqqa iђəpləp birergə tejeşlə.

Kalxuzsajuzdar sajuzь menən Narkamzim iņ tiđ vaqьt esendə kalxuzdarđa xeđmət ojoştorьv həm daxut byleşev mə'ələləren anьqlandьrьp, praktik kyrhətmə jəki maxsus inestrukseja tərtibendə—jətokselek esən—urьndarqa jebərhendər.

Kalxuzdarđa hər bər xuzalьq esən urtasa səsev jaŋqьđ xuzalьqtarđa bulqanqa kyberək ikənlekte, bьnan tьş kalxuzdarđa aşlьq jьjьştьrьv maşinalarь jetəşməgənlekte iђkə alьp, bьlarđa aşlьq jьjьştьrьv, kedgə səsev həm jađqь aşlьq esən keđđən jer hərep qaldьrьv turahьnda oşo saralarđь kyrergə:

a) Hər bər kalxuzda bətə eştə aldan təđələp qaralьp sьqqan eş plandarь bujьnsa atqarьp, bətə kes həm prajьzvudstьva saralarьn brigadalarqa bylergə, prajьzvudstьva zadanejəhьn hər bər brigadaqa jetkerep, unь brigadanьŋ prajьzvudstьva kəŋəşmələrendə kiņ tikşerergə.

b) Kalxuzdarđa aşlьq jьjьştьrьv maşinalarь jetərlek bulmaha eşte ədləkheđ jəki ike smina menən alьp barьrqa.

v) Urazaj jьjьştьrьvda uzьm səsevđə, jer hərevđə artta qalqan kalxuzdarqa həm jarlь—urta xəllə jaŋqьđ xuzalьqtarqa jarđam kyrhətev esən alдьŋqь kalxuzdarđa jarđamsь (буксир) brigadalar ojoştorov ьsulьn kiņ qullanьrqa.

g) Kalxuzdan sьqqan aqzalarđь, ularđьn rizalьqь menən kalxuzdьŋ urazajьn jьjarqa ьlьqtьrьv, ularqa ьdilnəj eş birev, şulaj itep ular menən iђəp ədgən saqta jəki jьl ađaqьnda ularđьŋ avьl xuzalьqьn alьp barьvđarьn tə'min itergə kərək.

Kalxuz aqzalarь yđđərə jaŋqьđ (kalxuzqa kergənsə) səskən igenderđe jьjьştьrьv—unьŋ rizalьqь menən kalxuzqa tapşьrьp, unьŋ xeđmətə esən xaq həm orloqtarь yđenə tylənergə məmkin.

Bьndaj vaqiqala aşlьq kalxuz tarafьnan jəməqət tərtibendə urьla. Əgər kalxuzsь bьl aşlьqьn yđə jьjьştьrьrqa teləhə—kalxuz uqa maşina həm at menən jarđamlaşьp, bьnьŋ esən unan xaq alьr. Ajьrьm xuzalьqtar kalxuzqa ingəngə tiklem səskən bulqan kyp jьllьqlь ylənderđe—bьl səsevsenen rizalьqь menən-kalxuzdьŋ mal ađьqь həm ylən orloqo bazahьn nьqьtьv esən, orloq həm xeđmət xaqьn nьq stafka bujьnsa tyləp, kalxuz qaramaqьna alьrqa tьrьşьrqa kərək.

Jal jorttarьnda

Aksakьf sanaturejəhendə „krakit majđanьn» da.

Təđ atьrqa ejrənəbeđ

15 ejyldə jal itev kənə bulьvqa qaramaђtan Əfə jerle pulьgь parteje ojoşmahь tarafьnan kammunis, kamsamuldarđьŋ KYRGƏĐMƏ atьv zənətejəhe ytkərelde. Bьnda partejəhьđđar đa aktif qatьşьtьlar.

Barlьqь atьvđa 473 keşe bulьp, şularđьŋ 149 ь kammunis, 158 e kamsamul, 166 partejəhьđđar.

370 keşe qujlqan zadanjanь tulьhь menən başqarap, qemymən 65, 5% ytəv hedəmtəhe birđelər.

Atьv—jaŋь kurьs atьv eşe bujьnsa 12—nse upьrazinjənan atьlьp 4 patrundь atьvqa 50 sikunt vaqьt birelde.

Zadanja: berhe—150 miter; 2—he—250 miter alьђlьqtaqь MIŞENDƏR gə tejđerergə ine.

Atьv tybəndəge nətizənə birđe: Qujьlqan zadanjanь kammunistarđan 106 keşe—71,1% qa; kamsamuldarđan 113 kşe—71,5 pr. qa, partejəhьđđarđan 91 kşe—54,8 pr. qa ytəv həđəmtəhe birđelər. Bьl han esenən kьlasni atqьstar: kammunistarđan: juqarь dərəzələ atьvsьlar—3; 1—nse kьlas—34; II nse kьlas—71; kamsamuldarđan juqarь dərəzələ—2 keşe; 1—nsə kьlas 26; 2—nse kьlas 89; partejəhьđđarđan juqarь dərəzələ—2; 1—nse kьlas—26; 2—nse kьlas—74 keşe. (Juqarь dərəzələ atqьstar hanьna 2 patrun menən 2 mişend lə jьqqan kşelər kertelde).

Atьvsьlar esenən 150 keşe zadanjanь berđə ytəmənelar. Bьlar arahьnda xuzalьq həm ьstrajavajđan başqa tərlə urьnda eşləvsələr kyp han teşkil itə.

Şuqa kyrə kiləsəktə bьlar arahьnda kyrgəđmə, qədəttəge atьv eştəren jьş ytkərev sarahь kyrelə. Bьndaj irekle atьv eşe ber qьqiđa teђənə krə başlanь.

Vajnkur—KUCUKЬF.

Lagirđar đa jarьş.

Əfə jerle pulьgь futbulistar kamandahь tutskьj lagirьnda ytkərelgən futbulsьlar jarьşьnda berenselekte aldь.

Əfə kamandahь 21—nse ejjyldə tatьş la girь futbulsь kamandalarь menən jarьşьrqa kittə.

Belderev.

Əfə qalahьndaqь məəssəsə həm prid prejətejələr janьnda ojoştorolqan Dəvlət zajьmdarьn taratьv həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejələrenə.

Qala səvitenen prizidjumь janьnda teđelgən dəvlət zajьmdarьn taratьv həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejəhe oşo jьldьŋ 29 nsь ejjylendə, kiskə 6—səqəttə Qala Səvitə zalьnda, qalalaqь dəvlət zajьmdarьn taratьvqa həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejələrenen kənfirinsejələrə saqьrьlьvьn belderə.

Qaralasaq mə'ələlər:

„5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv kampanejəhenen barьşь həm jarđamlaşьv kəmisejələrenen kiləsək eş pirispiktivalarь turahьnda.

Mə'ələ məhim bulьv səbəplə jarđamlaşьv kəmisejələrenə kyrhətelgən vaqьtqa kilev məzbyri.

Qala kəmisejəhe rəise: KISILYF.

Fən həm tixnikə.

Raxit Sirenə jaŋь darьv.

Balalarđa raxit sirə (bəjək jomoşaq bulьv), şul ajqanlь bala jaqşь jəri almavđar bajtaq osoraj. Huŋqь vaqьtta Pylşəneŋ Varşav qalahьnda havlьq haqlav inestitutьnda şundaj balalarqa tere kəməş—kvars lampalь jaqtьhьnda 30 minut bujьnsa totolqan syprə aşatьp hьnap qaraqandar. 6—8 ađna bujna hər kən 3/4 gram şundaj syprə aşatьlqan balalar bətəhe lə terelep, ajaqqa baђa almaqandarь jegerep jəri başlaqandar.

Jəşelsə uŋdьrqьь pilyli.

Quşma Amirikala kalifurnejə univirsititьnьŋ prafisьrь Girikə jəşelsələrđe uŋdьra torqan maxsus pilyli eşləp sьqarqan. Bьl pilylidə azut, faşfur, magni, timer, pataş, kykert həm kalsi tigən 7 matdə bar. Şul pilylide jəşelsə ultьrtqan tupraqqa kyмep qujalar jəki hьvđa eretep jəşelsələrgə hibələr. Bьl arqala jəşelsə bik tiđ yђep əlgərə həm qədəttəgenən 40—70% kyberək uŋьş birə. Prafisьr Girikə şul pilylide tas qomloq urьnqa kymep, qomloqtala jəşelsə yђterep kyrhətə. Xəđer unьŋ bьl təzribələrə kiņ dəvməldə qullanьla başlandь.

Sebengə qarşь kerəştə jaŋь sara.

Seben hər tərlə ađьqqa qunьp, bьlsьrata, joqoşlo sirđər kysərə, şul ajqanlь sebengə qarşь kerəş havlьq haqlav mə'ələhendə đur əhəmejət ala.

Quşma Amirikala jahalqan təzribələr sebenderđeŋ đəngər teђtə jaratmaqanlьqьn kyrhətə; şul ajqanlь xəđer unda it lafkalarьna həm sebendən haqlav kərək bulqan başqa nəmələr qujьla torqan urьndarqa təđərələrgə jəşkeltem đəngər teђle bьjalalar qujьp qaranьlar. Bьnalundaj bylmələrgə seben rətləp kerməj, yrməkes tə ojalamaj ikən. Bьnan tьş bьndaj bylmələrđə jəj kənə hava qədəti bylmələgenən 5—6 grads hьvьqьraq bulьp tora, đəngər pьjala qojaştьŋ qьđьvьn nьq yt ytkərməj.

Donjala iņ şəp spurt binahь.

Quşma Amirikanьŋ Cikagu qalahьnda bətə donjala iņ đur həm tixnikə jaqьnan iņ şəp spurt harajь jahaldь. Ul bik đur 12binanan qibarat. Məђələn futbul ujnaj torqan zalьnda bik kiņ ujьn urьnьnan tьş 18 meŋ keşegə ultьrьp qarap tororqa urьn bar. Buksь jarьşь zalьnda 25 meŋ keşelek urьn bar. Ber səqət esendə bьl zaldarđь maşina kesə həm səxnələr jarđamь menən tərlə qьjafətkə ejləndererge məmkin. Bьnda 6 jaqtazlь jort bejeklegendə ber argan bar. Ul ujnaqanda hər berhe 100 muzьjkantlь 35 ark'ste urьnь tota ala. 100 a kesəndəge vintilətər zaldarđьŋ havahьn tađartьp, keslə nasustar tьştan saf hava kertep toralar. Stadejun esendə iliktirik sьbьqtarь 8 meŋ kilamiter huđьla. Stadijundar aђtьnda bik nьq halqьn hava birges apparattar bar. Bьlar jardamь menən spurt majđanьn qьđьv jəj urtahьnda qьђqaqьna vaqьt esendə timer—ajaq şьva torqan bođ katugьna əjləndərep bula.

— 15 ejjyldə Başnarkamfin, Əfəneŋ tərlə məəssəsələrenə „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv kampanьjahьna qarata 400,000 danə endəv ədəbejətə həm pьlakatь tarattь;

Başqort telendəge ədəbejət həm pьlakattar bəgen sьqarьldь.

Kəndəlek vaqiqalar

— Arqajaş uramь 9 nsь jortta torovsь Nəbi Xafizьf iђertkes əsemlegə menən aqьvlanqan.

— Puşkin uramь 97 nse jortta torovsь Vəlişin həm Vavil uramь 2 nsə jortta torovsь Əpsələmef xuliganlьq itkəndərə esən ikəvheneŋ eђtənən də jenəjət eşe teđelgən.

— Linin məktəbə ьskьlatьnan ber ni tiklem nəmələr urlanqan. Urlanqan nəmələrđeŋ sumahь xəđergə bildələ tygel.

— Svirtluf uramь 5 nse jortta torovsь A. B. Balşinanьŋ ire aђtьrtьn jul menən yđ əjenən 600 humlьq nəmələren urlap kitkən.

— Torqan urьnь bildəheđ bulqan Talьva, Ciganьva tigən berəvđeŋ nəmələren urlap totolop, jenəjət qanunьnьŋ 162 nse matdəhe bujьnsa eђtənən jenəjət eşe teđelgən

— Pitra—Garmunьva uramь 108 nse jortta torovsь P. Bajkuf "Zigyli" hьraxanahьnda keђəhenən 8.900 hanlь bravnigьn urlatьv turahьnda qariza birgən.

— Samar—zalataust timer julь qaramaqьndaqь jortta torovsь 18 jəşlek kadickьva, Anderejeva tigən berəvđeŋ tərlə nəmələren urlap totolqan.

— Dzirzinskej uramьndaqь Sirapkup magazinь ergəhendə B. Ojajsin tigən berəvđə bьsaq menən səneskəndər. Eşkə qatnaşьvđa şikkə elegep, torqan urьnь bildəheđ bulqan 17 jəşlek A. G. Pitruva totolqan.

— Saratьf gubirnahьnan idara julь menən Əfəgə hərələvsə B. S. Kirəjef səj urlap totolqan.

—Torqan urьnь bildəheđ bulqan Aliksandьr Əndərəj ulьnьŋ jort təđərəhen alьp, 120 humlьq tərlə nəmələren urlap sьqqandar.

— Jəgyr—Sazunьf uramь 37 nse jortta torovsь Islam Vəlejefteŋ əvəlge qatьnь. Vəlejefteŋ 98 humlьq nəmələren urlaqan.

— Nurimanьf uramь 32 nse jortta torovsь T. Xəmidullin ajaq kejəmdərə fabrigьnan kyn urlap totolop, eђtənən jenəjət eşe teđelgən.

— Hərgən kyleneŋ artьndaqь ikense jortta torovsь I S. Karşinnikьf ylek xəldə hьvđan tabьlqan.

— Mixajlьf uramь 40 nse jortta torovsь V. Isajьftьŋ 175 humlьq viləsəpiten urlap kitkəndər.

— Cirnişuf uramь 158 nse jortta torovsь A A. Barisьf həm Janəsəj uramь 1 nse jortta torovsь A.K. Filatьftar Lunvinьf jal jortonda xuliganlьq qьlqandarь esən, eђtərenən jenəjət eşe teđelgən.

Uqьvsьlar qabul itelə.

Bajmaqtaqь tav-sənəqət məktəbeneŋ 1 nse gruppahьna uqьvsьlar qabul itelə.

Qabul şarttarь

1. Jəşe 15 menən 18 arahьnda bulьrqa tejeş.
2. Məqlymətə— 1 nse baђqьs məktəptən tybən bulmahьn.
3. Məktəptə tav, mixanika həm ximika—mitali,—bylektərə bar.

Qarizalar 15 nse ejjldən 25 nse avqьsqa tiklem alьnalar.

Uqьvđar 1 nse sintebərdən başlana.

Qariza həm dakuminttarđь tybəndəge ədris menən jebəreged.

P.B. Bajmaq, Başqortəstan jəmhyrejəte, Jьjlajьr kantunь TAV—SƏNƏQƏT MƏKTƏBE.

Ridaktьr urьnbaђarь: QAJSIN

ƏFƏ KINO--TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar,	bəgen: IKENSE BISƏ
IĐEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	bəgen: IKE BISƏ Xuduzstьvalь film.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	„22 Bəxetheđlek” pragrammanan tьş—ej esə eştərə tigənkərtinələ MONTI BINKS
„5-Maj“ (iђke Əfələ)	? ? Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск». Башглавлит 192№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralittarđarь, berləşegeđ!

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massavьj bylek . . . 8—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pəsta kanturđarьnda, ojoşsalarđa həm xat jerətevselərđə QABUL ITELƏ.

№ 174 Şarşambь 30-Ejjyl 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

Asьqlьqtarđь bətərergə

Uŋьş jьjьv, səsev kampanejələre qurqьnьs aŧьnda.

Kyp urьndarđa bəlşevik timpь juq. Maşinalar təđətelməgən, jaqьv nəmələre əđerlənməgən. Xəđerđən yk aşьqьs saralar kyrelhen.

Urьndarđanalьnqan xəbərđərgə qaraqanda əle bik kyp rajundarđa uŋьş jьjьv, kəđge səsev, igen əđerləv kampanejəlarьna əđerlek bik jomoşaq bara. Bələbej kantunь Əlşəj jortonda begengə tiklem maşinalar menən fajđalanьlqanь juq. Maşinalarqa jaqьv nəmələre əđerlənməgən. Zapas cəstər juq.

Qьđqanbaş jortonda (Bərə kantunь) begengə tiklem əle uŋьş jьjьv, igen əđerləv, kəđgə səsev plandarь tedəlməgən. Rajun qьrsьlьq sajuzь eşlekheđ, kapiratsejələr qəfəv itelməŧlek dərəzələ halqьnlьq kyrhətələr. Əle bьl kəngə tiklem uŋьş kampanejəhen tə'min itər esən deget, alinafta və başqa kərəklə nəmələr əđerlənməgən. Ajьrьm xuzalьqtar menən kantraklaşьv ytkərelməgən.

Dəvləkən jortonan alьnqan xəbərđərgə qaraqanda, şulaj uq eştər şəpten tygel. Plan ajьrьm xuzalьqtarqa, kalxuzdarqa barьp jetməgən. Maşinalarđan fajđalanьv eşe nasar tora.

«Rabsilkur" kalxuzь berense avqьstan uŋьş jьjьvqa sьqa. Maşinahь juq. Bьl kəngə tiklem şul turala ujlamaqan. Bьlar ni tigən hyđ, ular nəmə həjləjđər?

Bьl faktьtar—bьl kəngə tiklem əle urьndaqь parteja, sovit, prafsajuz, kapiratsejə ojoşmalarьnьŋ alda torqan əlkən xuzalьq həm səjəsi jaqtan əhəmejətle kampanejalərqa tejeşle narьq birelməven həjləjđər.

Əle bьqa tiklem parteja ojoşmalarь XVI nse s'jьz tarafьnan alqa qujьlqan đur burьstarđь teşənep jetə almajđar. „Yđenən yđe barьr əle «nastrajenejəhə menən aqьvlanqandar. Ə kulak tik jatmaj. Kulak bьl maminttarđьŋ bətəhenə lə fajđalana. Sьjnfi kərəş kiŧkenləşə bara. Kulak kalxuzdarđь taratьvqa, alda torqan kampanejələrgə ajaq salьrqa tьrьşa.

Xəđerđən yk bajavaj timp menən eşkə başlarqa, asьqlьqtarđь bətərergə, kulak agitatsejəhenə qarşь jalpьnь partejənen luzunqьlarь aŧьna ojoştorop, uŋьş jьjьnav, kəđge səsev, igen əđerləv plandarьn 100% tь menən tormoşqa aşьrьrqa kərək.

Qьtajđa

Tenjaq Qьtaj xəkyməte təđələ,

TUKEJU, „Pəjpin" gəzitenen hyđenə kyrə tiđ kəndərđən Qьtajqa Vantszivəj qajtьv ajqanlь səjəsi tyŋərəktərđə Tenjaq Qьtaj xəkymətə təđev esən əđerlək eşə atqarьlьp bətə tip hanajđar. Şulaj itep Qьtajđa ike xəkymət bulasaq. Impirejəlis dəvləttər bьl fakьtqa nisek qarajasaqtarьn beldermajđər əle, alajđa Angeləjə həm başqa qajhь bər məmləkəttərđeŋ ilsələr fakt menən iŧəpləşep hər ike xəkymət menən məpəsəbət alьp barьrqa əđerlənələr.

ŞANXAJ, Qьtaj kampartejəhь ydək başqarmahьnьŋ jəşeren sьqqan urgьnь „Şanxaj Bav" gəzitendə 6 nsь qьtaj qьđьl ərmejəhe turahьnda bьndaj məqlymət baŧьlьp sьqtь.

— 6 nsь qьđьl ərmejə xubəj əlkəhendə bulьp ytkən bik kyp kerəŧtejən baş kytərevđəre hədəmtəhendədə tedeldə. Qьđьl ərmejestər kerəŧtejəndərgə qьr həm baqsa eştərendə jarđam kyrhətələr, kerəŧtejəndər arahьnda səjəsi eş alьp baralar, jər rivəlytsejəhenəŋ prinsiptarьn aŋlatalar. Qьđьl ərmejə bulqan bətə kjezdərđə massavaj kerəŧtejən sajuzdarь tedəldə.

Səvit vlastь rəsmi ojoştorolqan təbəkərđə qəskər aŧrav əsən pragressif nalug kertelde, Ərmejə jaqşь qorallanqan huqьşqa jaqşь əđerlekle. Ərmejə lə bik nьq rivəlytsejun dissiplina q u j ь l qan: hər bər cəstə dissilpina əsən məs'yl hajlandьq haldat kəmitəttəre bar; əfjyn taratьv bik nьq tьjьlqan.

MƏSKƏV. SSSR Narkamzimь, a—x. kapiratsejəlarь sajuzь həm kalxuzsintьr kiləhe jađ kalxudarđa jađqь aşlьq səsevđə iŋ ađ tigəndə 30% kiŋəjterlek orloq zapasь əđerləp qujьvđь tejeş taptьlar. Prastuj prajьzvudstьva şirkəttəre menən jər upşьstьvalarьna qədəti orloqto berləşep sartavaj orloqqa alьştьrьv bergələ şep orloq tađartьv həm başqalar esən irekle nigeđđə orloqto berləşep haqlavqa təqdim itelə. Bьl vaqiqalarđa hər kemdeŋ tapşьrqan orloqo yđ milek bulьp qalasaq.

Bьl qarar kapiratsejə həm kalxuz sajugdarđь kalxuzdarđa səsevgə kitevđən artьp qala saq sartavaj orloqtarđь qədəti orloqqa alьştьrьrqa məzbyr itə.

Orloq ssudalarьn tejelməj torqan fundqa tultьrьp tuplarqa kərək. Bьnan tьş straxavaj fund tuplavđь la davam itterep 1931 nse jьlda bətə səsev majđanьnьŋ 20% ьna jetkərergə kərək.

Kalxuzdar menən jaŋqьđ xuzalьqtar

Arahьnda mənəsəbət jaqşьrtьlmaqan

Qьpsaq jorto, Yrgə Bikquza avьlьnda 16 qьna xuzalьqtan ojoşqan avьl—xuzalьqь ərtile bulhala, ərtildeŋ eştərə bik tarqav tora, eştə xəđmət dissiplinahь juq, ajьrьm xuzalьqtar menən kalxuz arahьndaqь mənəsəbət jaqşь julqa halьnmaqan bigerəktə ajьrьm xuzalьqtarđьŋ qajhь berđərə kalxuzsьlarqa doşman bulьp jəşəjđər.

Kamsamul jəcəjkəheneŋ eştərelə bik tarqav tora, kamsamul jəcəjkəhe kalxuzdьŋ əhəmejəten aŋlap jetkerə almaj. Sənki əle kyp kamsamuldar kalxuzqa aqza bulьp inməgəndər.

Qatьn—qьđđar arahьnda aŋ—belem taratьv eştərə taqь la nasarraq tora ajьrьm qatьn—qьđđar hamanda əle qolloqta, nađanlьqta idələr. Nađanlьq tьvəterev, qatьn-qьđđarqa aqьmdaqь səjəsətte aŋlatьv eşenə jort qatьn—qьđđar byləksəhelə, başqa ojoşmalarda, bər kəmdə nьqlь iqtibar birməj.

„MIN"

„Kamşamul" xalьq malьn tuđđьra

Oşo uq Qьpsaq jorto Qьđьl—məset avьlьnda kulaklьqь bətərelgən berəvđeŋ əjə pejanirđarqa klubqa birelep, alma baqsahьla pejanir đar fajđahьna birelgəjne.

Alma baqsahьn jaqşьlap qarar esən kamsamul jəcəjkəhenən Ibrahimьf bildələngən bulhala ul kamsamul jəcəjkəhe tarafьnan yđenə tapşьrьlqan eşkə tejeşensə iqtibar birməj.

Qajhь ber pejanirđar əle almanьŋ əlgərməvenə qaramaŧtan „alma jьjabьđ" tip, alma aqasьn hьndьralar. Bьl tərtiphəđlektərđə bətərergə tejeşle bulqan kamsamul—Ibrahimьf Qələvej taqьla đurraq tərtiphəđlektər eşləj. Vaqqьna almanь keŧəhenə tultьrьp uramqa sьqala: „kulak almahь menən kyđendə sьqaram"tip kem osorahь şuqa alma menən bərep jərəj.

Bьndaj xuligan qədətle kamsamuldь jəş pejanirđar arahьnda jəretev tygel kamsamuldan tabaьn jaltьratьrqa kərək.

„FANЬJ"

Balşevik həzymeneŋ iŋ əhəmejətle itapь

VKP (в) Əlkə Kəmitəte məs'yl sikritarьnьŋ urьnbaŧarь ip. Isəncyrin məqələhe.

Partejənьŋ 16 nsь s'jezdьnda i. Stalin alda torqan burьstarqa dejəmlaştьrьp qujьlqan zadaça „BƏTƏ FRUNT BUJЬNSA SATSEJALIZEM HƏZYMEN OJOŞTORЬV—BƏTƏ xuzalьqtь rikanstruksejə esen kiŋəjtevdə aldabьđqa bьnь nindəj burьs kilep baŧьtь" tigəne.

Xəđer bəđđe berhe artьnan berhe tedelgən a.—x. kampanejalarь: aşlьq jьjьştьrьv, igen əđerləv, kəđge səsev, a.—x. nalugь həm başqalar bьna şul naqtanan qaraъ alqa qujьlqan.

Şunan hunьraq I. Stalin: „Bəđđə alqa barьş—Lininden həm «kemde» tigən furmulahь davam itə," [illegible]

[illegible]

rizireftəren əđerləvdə tьvđьrьv đarь bulьrqa tejeşle.

Ləkin kalxuz xərəkətendə jul bođovđarqa qarşь kərəş his jetərlek qujьlmaqan. Beđđə hamanda kalxuzsьlar (bigerəktə urta xəllelərə) yđ ərtile jəki berləşep jer eşləv şirkətenəŋ tormoşonoŋ təp prajьzvudstьva məs'ələlərən xəl itevđən sittə torqan, idara apparatь bjorakratsa jəmheđ qabarьnqь tedelgən həm şundaj başqa kalxuzdar bar əle. Bik asьq bildələ eş: beđ iŋ jaqьnqь kəndər esendə bьndaj şьqhьđlьqtarđь bətərməhək—barь kulaktьŋ kalxuzqa qarşь agitatsejəhь esən dəlil genə totop birəsəkbeđ. Bьl qəbəxətlektərđə bətərməhək bajtaq urьndarđa kalxuzdarqa jaŋь aqzalar inev urьnьna kalxuzdarđan aqzьlarđьŋ sьqьvьn kyrerbeđ.

Xəđer kalxuz jalpьhьn urazajđь byleşev, xeđmətte həm xeđmət esən eş xaqь tyləvđe dərəŧ ojoştorov, xuzalьqtьŋ dejəmləşterelgən eləşə menən dejəmləşterelməgən eləşə arahьnda mənəsəbət məs'ələlərə tulqьnlandьra. Bajtaq kalxuzdarđa bьl məs'ələlər tulь xəl itelep, ularqa anьqlьq keretelgən. Bьndaj kalxuzdarđa kalxuzsь yđeneŋ xələ jaŋqьđ xuzalьq alьp barqandaqьnan jaqşьrqanlьqtь rejal kyrep, yđeneŋ bətə kesen uŋьş jьjьştьrьv həm kəđgə səsevđeŋ prajьzvudstьva məs'ələlərən xəl itevgə jynəltə.

Ləkin eş bətə jerđələ bьlaj uq tygel. Bik kyp kalxuzdarđa pravlinejəlar ərtil aqzalarьnьŋ xuzalьqtarьnьŋ dejəmləşterelməgən eləştərən (jəşelsə baqsalarь, mal həm başqalarjəhəmejəten jetərlek ucutqa almav ajqanlь kalxnzdarđьŋ [illegible]

terlək itep dərəŧ mənasəbət bildələv—kalxuzsьlar menən jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda yđ ara mənasəbət məs'ələhe teŧen ala. Bьjьl jađ bajtaq urьndarđa kalxuzdarđan sьqьvđar həm kalliktifləşev eşenə iŋ nьq birelgən iŋ aktif kalxuzsьlarđьŋ kalxuzdarđь haqlav esən kərəşevđərə hədəmtəhendə kalxuzsьlar menən jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda mənasəbət qьrqьvlaşьv kiləsəktə taqьla kalliktifləşevgə turmьz bulьp tora.

Şul səbəple s'jəz bətə partejə ojoşmalarьna—kalxuzsьlar menən j a ŋ q ь đ xuzalьqtar arahьnda eləmtə məs'ələhendə oşo qaqidənə urьnlaştьrьrqa tejeş taptь: JAŊQЬĐ XUZALЬQTARQA BƏJLƏNMƏŦKƏ, BƏLKI ULARQA JARĐAM KYRHƏTEP, ULARĐЬ HƏR BER JUL MENƏN KALXUZQA ЬLЬQTЬRЬRQA TЬRЬŞЬRQA. Başqortostanda kalxuzdarqa inməgən xuzalьqtar 80 pr. lap bulqan bər əxvaldə avьldaqь bətə xuzalьq kampanejəlarьnьŋ uŋьşlь ytevən təmin itevđə bik đur urьn totqan iŋ əhəmejətle məs'ələ bujьnsa s'jezdьŋ sьqarqan diriktifь bьna oşo.

Ə faktta xəl nisek? Bik kyp vaqiqalarđa urьndarđa jaŋqьđ xuzalьqtarđь bətənləj iqtibarqa almav, kalxuzdarđь jaŋqьđ xuzalьqtan kertələp ajrьv kyrelə. Maşina menən tə'min itkəndə lə, kridit birgəndə lə, xuzalьq, kapiratif həm səvit urgьndarьbьđđьŋ başqa saralarьnda la jaŋqьđ xuzalьqlь jarlь həm urta xəlleneŋ fajđahьn his jaraqhьđ rəveştə sitkə jebərev kyrelə. Bьna şularđьŋ bətəhe menən də huŋqь vaqьttarđa aktiflьqь yŧə başlaqanlьq kyrelgən kulak fajđalana. Kulaktar bik kyp vaqiqalarđa oşo məs'ələlə kalxuzsьlar menən jaŋqьđ xuzaluqtar arahьnda qarşьlьq yŧterep, jaŋqьđ xuzalьqtarđa səsev həm kantraklaşьvđь qaqşatьrqa məvəffəq bulalar.

Bajtaq vaqьtta bьna şul xəldərđən tejeşle səjəsi ləđəmtələr sьqarьlmaj qala. Jərle partejə ojoşmalarь qajhь vaqьtta kulak tə'hirə kəsəjevđən səbəbe—yđđərenəŋ eştərə jomoşaqlьqtan bulqanlьqtь iŧkə alahь urьnda „bətə jaŋqьđ xuzalьqtar—kulak həm patkulacnik" jaŋqьđ xuzalьqtar menən kypme genə eşləhendə—ularđь barь ber kalxuzqa ьlьştьra almaŧьn „kevek" hyđđər həjləp, məs'ələnə bətənləj anьq traskistarsa aŋlata başlajđar. Jəki bьnьŋ betənləj kirəhensə uŋ appartunislьq panikahьna birelep kulaktьŋ zьjan kiltergəs eşenə qarşь yđđərenən səjəsi tə'hiren kilterep baŧtьrьp esən his bər sara kyrməjđər jəki—iŋ kyp taralqan vaqiqa—uŋ appartunistlьq praktikahь bulqan „yđ aqьmь menən barьş vlastenə birelələr.

Partejə ojoşmalarь, səvit xuzalьqь həm kapiratif apparatь həm bətə Başqortostan jəməqətselegə aldьnda torqan səjəsi burьstarđь taqьla banavqa kereşev aldьnda bətə bьl kampanejəlarqa ojoştorьv—tixnikə jaqьnan əđerlek məs'ələhendə ber nisə hyđ əjtep kitergə kərək bula.

Bьl turala bajtaq kyp maminttar təşviśkə teşərələr. Məŧələn safxuzdarđa aşlьq jьjьştьrьv haman da eşsə kesə, jək taşьv kesə menən tulь tə'min itelməgəndər. Xəlbuki safxuzdar a/x. hьŋ satsejalizem tarmaqьnda təp urьn totop, ular đa aşlьq jьjьştьrьv yrnək bulьrlьq itep qujьlьrqa tejeşle. Satsejalizem tarmaqьndaqь, jaŋqьđ xuzalьq tarmaqьnda la maşinallarđa tulь əđer xəlgə kilterelep əlgerməgən. Igen əđerləvgə kərəkle skьlattar teđev həm qap—toq əđerləv đə jomoşaq bara. Jaŋqьđ xuzalьqtarđьla, kalxuzdarđь la maşina həm kridit menən tə'min itevđə haman da totqarlьq həm əđəkləktər bar əle.

Bьlarđьŋ səbəbe ni hun?

Iŋ əlek bьl burьstarđь praktikala bojomqa aşьrьrqa tejeşle apparattьŋ jetərlek anьq eşləməvendə dimablizavajt itelevendə, unьŋ ajьrьm bьvьndarьnьŋ bojorakratlьqьnda həm şundaj başqalarđa. Partejə ojoşmalarь səvit urgьndarь həm jetəksə xuzalьq eşselərə iŋ qatь saralarđь kyrep apparattaqь hər ber eşsenə qatqi rəveştə bajavaj timp alьrqa məzbyr itergə tejeştər..

Kantun həm jorttar (vulьsttar) bətərələsək bulьv ajqanlь kəsəjgən dimablizatsejə ruxьna qatqi zarba birergə, bəlki eştə bьnьŋ kirəhensə—rajunlaştьrьv ketələv yđə apparattьŋ bətə eşə kəsəjevgə səbəp bulьrlьq itep qujarqa kərək. Bьl bər ə ikensə burьs—bətə bьl ucaskьlarđaqь əđəktərđə beterəv eşenə jalpьnьŋ aktiflьqьn ьlьqtьrьv. Bьl turala bigerəktə đur burьs—prafsajuzdar menən kamsamul əŧtenə jəkmələ. Məŧələn prafsajuz ojoşmalarь „igən sklattarь tedələvgə şiflьq eşen kiŋ qujarqa tejeştər. Partejə, prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarьnьŋ burьsь başlanasaq kampanjalarqa ojoştorov tixnikə jaqьnan əđerlek məs'ələlərən səjəsi məs'ələgə əjlənderəv, ularđь kiŋ jalpьqa aŋlatьv-bəlderəv.

Eşəbeđđeŋ jomoşaq jaqtarьn kyrhətkəndə kəđgə səsəvgə əđerlək məs'ələhen ajьrьm kyrnətep ytərgə kərək bula. Bьnda bik zitdi əđəktər bar. Par kytərəv planь haman da atqarьlmaqan. Bik tiđ kəndərđə qьđьv eşləp bьnь atqarьp qujarqa kərək. uzьm səsevđərən bigerəktə jaŋqьđ xuzalьq tarmaqьnda—kantraklaşьv eşe bik nasar tora. Bьl fruntqa kəstər jebərergə kərək. Satsejalizem xuzalьqьnьŋ jaŋqьđ kerəŧtejən xuzalьqьna ojoştorov tə'hirrə kyrhətevđeŋ təp ber mitьđь bulqan həm kalliktifləşьvqa kysevđə baŧqьs bulqan kantraklaşьv ьsulьnan tulь fajđalanьrqa kərək. Kulaktьŋ səsevđərđə həm başqalarđь kantraklaşьvqa qarşь bulqan agitatsejəhьna qatqi atpur birep kantraklaşьvqa tejeslə narьqtь birməv kulakqa turanan tura bulьşlьq kyrhətev bulasaqtь iŧkə alьp bьl saranьŋ səjəs əhəmejətenə jətərlek narq qujmavqa qarşь kiŧken zarba birergə kərək.

Igen əđerləvđə srugьnda uŋьşlь həm tulь ytkərevđə tə'min itə torqan bətə saralarđь xərəkətkə kilterergə kərək. Bьl turala jaŋqьđ xuzalьqtarqa ajьrьm diqqət itərgə kərək bula, sənki bьl təbəkkə tejeşle dərəzələ narq qujmav anьq kyrelə.

„Igьn əđerləv planьnьŋ kybəhen satsejalizem tarmaqь tultьrasaq, şul səbəple igen əđerləv tirəhendə jaŋqьđ xuzalьqlь jarlь—urta xəllenə ojoştorov məs'ələhenə artьq kəs tьqьlmaha la jaraj" tigən qaraştarqa qatqi zarba birerergə kərək. Satsejalizem tarmaqьnda igen əđerləvđeŋ planьn atqarьvđь hər ber jul menən tə'min itərgə tьrьşьv menən bergə jaŋqьđ xuzalьqtar məs'ələhenə iltifathьđ qaravь his jaramavđьŋ ber səbəbe bьl ajqanlь kalxuzdarđьŋ fajđahьna zьjan kilterev kalliktif xeđmətteŋ jaŋqьđ xeđmətkə qaraqanda birgən fajđa həm artьqlьqtarьn kymep qaldьrьv qurqьnьsь tьvьv məmkinlek.

I.Stalin partejənьŋ 16 nsь s'jezьnda həjləgən daklatьnda bəlşəvik həzymeneŋ ni ikənlegən bik anьq furmulaqa qujđь bьl həzymdeŋ təp ilimintterən bik anьq bildələne. Məŧələn bьl turala ul;

—„Bəlşəvik həzymeneŋ təbeniđən təvlə ilebeđđeŋ kapitalis ilimintterenə qarşь jalpьnьŋ sьjnfi ujavlьqьn həm rivalytsejun aktiflьqьn mablizavajt itev. Ojoşma həm məəssəsələrebeđđeŋ idara xuzalьq ьsulьbьđđьŋ təbendə jatqan iŧəpheđ đur rizireftərđə kymep totqan həm ularđan fajđalanьrqa irək birməgən bjorakratizьmьna qarşь jalpьnьŋ izadi insejativahьn həm eşməkərlegen mablizavajt itev eşləp sьqarьv kesən kytərev satsejalizem təđələşen kiŋəjtev əsən jalpьnьŋ jarьşьn həm xeđmət kytəreleşen ojoştorovđan qibarat

Balş həzymeneŋ təbə-ikensenən prafsajuz, kapiratif, səvit ojoşmalarьnьŋ həm başqa bətə massavьj ojoşmalarđьŋ bətə praktik eştəren jaŋьsa qorovđь ojoştorьvđan qibarat...

Bəlşəvik həzymeneŋ təbə—taqьla—partejəneŋ yđen bətə həzym eşen ojoştorovqa mablizatsejənan, partejə ojoşmalarьn nьqьtьv, ytkərələvđən, unan bjorakrat, həm bođolqan iliminttərđəqьvьvđan,uŋ həm „hul" tajpьlьş qaraşьn ytkərəvselərđə linin partejəhьnan ajrьp həm sitkə etep, berensə planqa ьsьn, nьq lininselərđə alqa sьqarьvđan qibarat. „tine. Həzymde ьsьn, partejəsa, bəlşəviksə ojoştorovđьŋ təp ilimintterə turahьnda i. Stalin bьna nisek əjtə.

Aldьbьđđa torqan kampanejələr bətə dəvməldərə menən 16 nsь s'jez yđenə bətə partejənь həm bətə eşsən jalpьnь saqьrqan bətə satsejalizem təđələşə fruntь bujьnsa bəlşəvik həzymen kiŋəjtevđə iŋ ziddi ber itap bulьp toralar. Jetəkseneŋ bьl kyrhətmələrə beđđeŋ partejə ojoşmabьđ tarafьnan igen jьjьştьrьvđa la, igen əđerləvđələ, kəđgə səsevđə kiŋəjtevđə lə fajđalanьlьrqa tejeşle.

Əgərđə orloq prablimahьn xəl itev fruntьnda bajtaq kyp đur jeteşheđləktər bulha, əgərđə bьl turala eşteŋ yđ aqьşь menən barьvьn kyđətep torovqa, partejə julьn qьjşajtьvqa, dimablilizatsejə ruxьna alda torqan burьstarđьŋ bətə əhəmejətenə jetərlek dərəzələ narьq birməvgə kiŧken zarba jaharqa tura kilhə—partejə ojoşmalarьnьŋ malsьlьq prablimahьna diqqət itevđərə taqь la jomoşaqьraq. Bik kyp vaqiqələrđə jaŋqьđ tybən ojoşmalarđьŋ qьna tygel, xatta kantun partejə ojoşmalarьnьŋda it əđerləv, malsьlьq kalxuzdarь tedev, siluslav kevək iŋ əhəmejətle eştərđə turanan tura qarşьlьq kyrhətevđərenə osorarqa tura kilə. Bьna şundaj fakttarqa nisek tip qararqa? Ularđь—nindəj genə hьltavđar kiltərməhendər—partejəneŋ giniralnaj julьnan sigenev, appartunislьq ruxь kyrhətev tip hanarqa, bьnda la qьrqьv hьnьlьş jaharqa kərək.

Alda torqan kampanejalar tirəhendə bik đur inirgejə menən apiratif eştə kiŋəjtep, ularqa əđerlənevgə həm ularđь praktik ytkərevgə satsejalizem jarьşь, udarsьlьq, şiflek nigeđendə jalpьnь ьlьqtьrьp, bьnьŋ esən bətə səvit, prafsajuz, kalxuz həm avьl prajьzvudstьva kəŋəşmələrə kevək ojoşmalarđan, şulaj uq partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ qararđarь menən kiŋ tanьşьv kampanejəhьnan da nьq fajđalanьrqa kərək.

S'jəz qararđarьn əjrənevđeŋ tura həđəmtəhe 16 nsь s'jьzdьŋ bьl məs'ələlər turahьnda sьqarqan qararđarьn atqarьv məs'ələhendə jalpьnьŋ insejativa həm aktiflьqьn kytərev bulьrqa tejeşle. Bigerəktə bьl eştə avьlda kalxuzsьlar həm jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda kiŋ qujьv kərək. Şulaj itməgəndə bьl qararđarđь kulak yđensə „aŋlatьr", yđeneŋ eş bođov maqsatь əsən partejəneŋ qararđarьnan yđensə fajđalanьr, ularđь bođop təfsir itər.

16 nsь s'jezdьŋ „kapitalis iliminttərgə qarşь bətə frunt bujьnsa kiŋ həzym alьp barьv osoronda uŋ tajpьlьş partejə la təp qurqьnьs bulqanlьq həm bulьp qalasaq", „Hər tərlə təŧtəgeappartunistar, bigerəktə uŋdar yđ xatalarьn farmal iqrar itep, partejənьŋ giniralnaj julьna farmal riza bulьp ta, bьl iqrarđarьn giniralnaj jul esən eşləv həm kərəşev menən iŧbat itməvđən qibarat jaŋь manivrđar qullanalar", həm „Partejə bьndaj ikə jəđlək həm aldaşьvqa qarşь iŋ mərxəmətheđ huqьş iqlan itərgə tejeşle" tigən qararđarьn (У.K. atcutь bujьnsa sьqarьlqan rizəlytsejənən) iŧtə totop hər ikə fruntqa qarşь kiŧken rəveştə kərəş alьp barьv kərək. Bətə keşenən həm hər kəmdən partejənьŋ julьn bis tajpьlьşhьđ, anьq ytkərevđə talap itərgə kərək. Aldьbьđđa torqan kampanejəlarđьŋ uŋьşlь ytevən şularqьna tə'min itər.

Mamint beđđən bətə kestə mabilizavat itep, bəlşəviksə eşləvđə, bьqa tiklem eşlənməj qalqan eştərđə tiđərək tulьtьrьvđь talap itə. Partejənьŋ Başqortostan ojoşmahь yđeneŋ eşləj, jalpьnь ojoştora həm uqa jetəkselək itə beləvenə taqьla bər tapqьr imtixan totorqa tejeşle.

ISƏNCYRIN.

Biş jьllьq plan qəməldə.

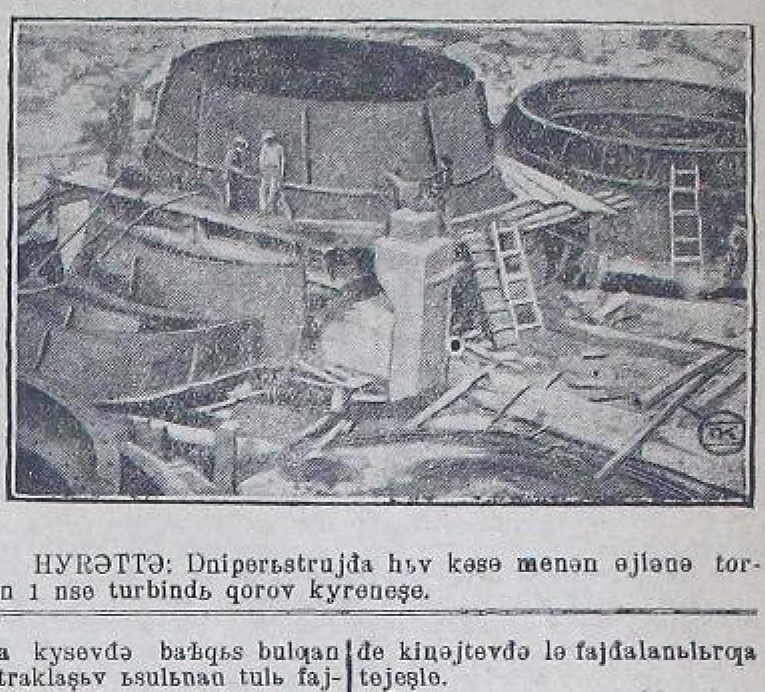

HYRƏTTƏ: Dniperьstrujđa hьv kəsə menən əjlənə torqan 1 nsə turbindь qorov kyreneşe.

Igen əđerləvđə jaŋь вurьstar

1. Вьjьlqь igen əđerləv kampanejahь nindəj şarttarđa ytəsək.

Bьl turala kyptən tygel ytep kitkən partejənen Başqotostan əlkə kanfirinsejəhe tybəndəgesə əjtep kitte:

„Kanfirinsejə avьl xuzalьqьnьŋ kalxuz siktьrь igen əđerləv planьn ytəv eşendə đur əhəmejət qađanqanlьqtan xuzalьq həm səjəsi jaqtan đur əhəmejəte bulqan 1930 nsь jьlqь igen əđerləv kampanejəhe jaŋь nigeđđərđə ytəsəgen kyrhətə. Şul uq vaqьtta igen əđerləv kampanejəhe kiđken sьjnfi kerəş şarttarь esendə ytəsək. Jadqь səsəv kampanejahьnьŋ barьşьnda j a q ş ь uq đur zarar kiltergən kulaklar, partejənen igen əđerləv julьndaqь səjəsəten kyđđən teşerəv, kalxuz tədeleşənen aldaqь uŋьşьn əkerənəjtev maqsatьn kyđətep, igen əđerləv eşenə ajaq salьv həm jarlь, urta xəlle jaŋqьđ kerəđtejəndərđe kalxuzdarqa, şulaj uq partejə həm savit вьlasь tarafьnan igen əđerləv kampanejahьn uŋьşlь ytkərev esən kyrelgən betə saralarqa qarşь qujьv esən tərlə mitьdtar həm furmalar menən qarşьlьq kyrhetəsək".

Вьjьlqь igen əđerləv kampanejəhe qьđqasa qьna əjtkəndə bьna şul şarttar esendə bara. Beđđeŋ Səvittər Səjuzьnda bьqa tiklem orloqsoloq xuzalьqь, dəjəm xalьq xuzalьqьnьŋ yđeşenən artta qalьp kildə. Partejənьŋ XV nsə s,jьzь bьnan ikə jьl jarьm elek bьl artta qalьvđьŋ səbəbe, orloq xuzalьqьnьŋ tixnikahьnda qьna bulmajьnsa, bəlki satsejal furmahьnda bulьvьn kyrhətep, urta həm jarlь kerəđtejəndərđe kalxuzdarqa, prajьzvudsteva kapiratsejələrenə ojoştorov həm ere safxuzdar tədev turahьnda diriktif qaldьrqajnь. 21/2 jьllьq ber dəvər esendə bьl julda berđən tьşqь doşmandarьbьđ (beđđe uratьp alqan impirijalistar) menən nьq bəjləngən kulaktar menən kerəştə ythə, ikensenən—ular tirmənenə hьv qojovsь, partejənьŋ aloqa, satsejalizemqa taba barьv julьna qarşь artqa, kire kapitalizmgə taba həjrərgə tьrьşьvsь uŋ appartunistar menən kerəştə ytte. Kyptən tygel genə ytep kitkən XVI partejə sьjьzь safxuz, kalxuz tədeleşəndə partejənen giniral hьđьqьnьŋ jeŋev s,jьzь buldь. Partejə bьl s,jьzda uŋdarqa qarşь kerəştə yđenen eşləgən eştərenə jjomqaq jahanь. Betə partejə jeđənən həjləgən iptəş Stalin bьl jeŋevđə tybəndəge sьjfьrđar menən dəreђləne:

Əgərđə 1913 nsə jьlqь səsəvđe 100%, tip alhaq, 1928—29 nsь jьldaqь səsəv barь 90,8% qьna təşkil itə ine. 1928—29 nsь jьlda 94,4 buldь, 1929—30 nsə jьl 105% qa, tavar ələşə 37% tan 73% qa jette.

Nej esən orloq xuzalьqьnda beđđeŋ uŋьşьbьđ hunqь jьlda bik juqarь kytərelep kitte? Sənki, вьjьl kəlliktifləşəv, safxuz tədəv jьlь buldь. Bьl jьlda partejə jetəkselege menən jarlьlar, urta xəllelər kulakqa qaqarьşь ьвьn kerəş alьp barьp, yđđerenen səsəv majđandarьn kytərđelər.

Əgərđə orloq triste safxuzdarь ytkən jьlda barь 150 meŋ giktar igen səskə bulhalar, вьjьl 1 miljun 60 meŋ giktar səstelər. Kiləhe jьlda 4 miljun jarьm, 31—32 nse jьlda 9 miljun giktar səsəsəktər. Ə bit orloq esən safxuz eşen tədəvgə buldar qarşь kilgəjnelər. Ular safxuz urьnьna kulaktan igen kətkəjnelər!

Safxuzsintьrqa kergən safxuzdarđь alajьqular bьp 860 meŋ giktar aşlьq səstelər. Ytkən jьl barь 430 meŋ giktar ine. 1932—33 nse jьlda 2,5 miljunqa jetəsək.

Bьl ni tigən hyđ. „Bьl berđən—beđđeŋ tik orloq trise bujьnsa qьnala Argintina tiklem səsəv majđanьbьđ bula, ikensenen—betə safxuzdar 5 jьllьqtьŋ ađaqьnda Kanadaqa qaraqanda 1 miljun giktar artьq igen səsələr tigən hyđ".

(STALIN)

Biş jьllьq plan bujьnsa 32—33 nsə jьlda safxuzdar 100 miljun tunna igen birergə tejeş bulhalarđa, вьjьluq 260 miljun tunna birevđere kətelə. Kalxuzdar вьjьl 30 miljun giktar səsev urьnьna 36 miljun giktar səstelər.

Вьjьlqь betə gigant yđgəreştərđeŋ nətizəhendə вьjьl kalxuz həm safxuzdar 500 miljun lot igen birələr. Вьjьlqь igen əđerləvđə betənən elek bьna şunь kyd alьnda totarqa kerək. Ytkən jьldaqь ajьrьm xuzalьqtar urnьna вьjьl bik kyp kenə ələş kalxuqa, safxuzqa teşə. Ytkən jьldaqь igen əđerləv kampanejəhendə urta xəllelər menən sajuzdaş bulqan jarlьlarqa terək jaђahaq, вьjьl şunьŋ menən bergə kalxuzdarqa ojoşop, begergə kendə aktif revəştə satsejalizem tədev eşe julьnda kerəşevsə kalxuzsьlarqa kyp terəktə jahajьbьđ.

2. Kulak menən kerəş

Avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə tədəv eşen kəndən—kən aloqa alьp barьv, totoş kalliktifləşəv rajundarьnda donja kapitalizmьnьŋ aqtьq agintь bulqan kulakqa şturm jahav—unь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəv, başqa rajundarđa kammunistar partejəhenen jetəkselege aђtьnda ber tuqravhьđ əđerlək alьp barьvdar —вьjьlqь igen əđerləv kampanejahьnda kulaktarđь səvit vlasь həm partəjənen julьna qarşь qotorqan ət dərezəhenə kiltərə. Kulak вьjьl yđenen betə kesə menən igen əđerləv kampanejəhenə ajaq salьrqa tьrьşa. Ul bьl eş tə ber jaqtan beđđeŋ ytkən jьldaqь praktikabьđđa bulqan xatalar həm pirigiptərđən fajđalana. Şunьŋ esendə partejə ul pirigiptərđe uŋ appartunizemqa şunьŋ menən bergə kulak tirmənenə hьv qojov tip qaraj. Вьjьlqь igen əđerləv kampanejəhendə kulak menən kerəştə jeŋev esən iŋ elek „hul" begevđergə jul qujmaђqa kerək. Abkumdьŋ igen əđerləv turahьndaqь xatьnda igen əđerləv kampanejəhendə urta həm jarlь kerəђtejəndərgə qarata adminstratsejəsьlьq mitьdtarьna (kesləp igen alьv tentev jahavđarqa) jul birməv turahьnda jađьla. Şunьŋ menən bergə kulaktь «juqlatьrqa» la jaramaj. „Hul" begeş uŋ praktikalar—ular barьhьla kulak menən kerəştege beđđeŋ fruntьbьđđь qьna jomoşartasaqtar.

Вьjьl kulaktьŋ urta xəlle kerəђtejən esən kerəşe nьq bulasaq. Urta xəlle kerəђtejən esən kerəş xəđergə vaqьtta satsejalizem esən kerəş „kem kəmdə"—beđ XVI nsь s'jьzdьŋ luzьngьhь aђtьnda avьl xuzalьqьn totoş kalliktifləşəvgə, kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəvgə, şturьmqa jarlь həm urta xəlle kerəђtejəndərđe alьp barabьđmь; əllə kulak beđgə irek birməjme? Şunьŋ esendə вьjьlqь igen əđerləv kampanejəhendə urta xəlle kerəђtejəndərđeŋ kulak qotqohona teşməvđere, yđđerenen artьq igenderen dəvlətkə hatьvđarь esən kerəşergə tejeşbeđ.

Kulaktьŋ şulaj uq kalxuzdarqa qotqo taratьvь bar. Beđđeŋ ələ kalxuzdarđaqь kerəђtejəndər xosusi mileklek idialugejəhenən betənləj qotolop jetməgəndər. Feqət betə frunt menən kulakqa qarşь kerəş alьp barqanda qьna вьjьlqь igen əđerləv planьn bəlşəviktərsə tultьra alьrbьđ.

3. Plandь avьlqa jetkerergə·

Вьjьl beđđeŋ Başqortostanda kalxuzdar betə bulqan igendereneŋ 28% tan alьp 33% nə t i k l e m dəvlətkə hatasaqtar. Əgərđə kalxuzdarđьŋ səsəv orloqo tyləhelərə bar—ikən, unь bьl plandan başqa tyləjđər. Unan qalqan aşlьqtarь yđđerenə qala. Şunьŋ əђtenə lə artьq aşlьqtarь qala ikən kalxuzdar irekle bađarqa hatmaj, motlaq dəvlətkə hatarqa tejeşle aulalar. Sənki, irekle bađarqa hatьv kalxuzdar esən ojat, kulakqa jarđam itev bulьr ine. Plandan tьş igen birgən kalxuzdar difitsitle tavar həm maşinalar birev menən byləklənəsəktər. Jaŋqьđ xuzalaqtarđьŋ hər berenə jaqьndaqь rajun kəmisejələre tarafьnan artьq igendərə iђəpləpep unь dəvlətkə hatьrqa tejeşlə bulalar. Əgərđə unan da qalqan igendərə bula ikən ul vaqьtta jaŋqьđ xuzalьqtar qa la dəvlətkə hatqan esən şulaj uq tavar həm maşinalar birələsək.

Kantьraklaşqan xuzalьqtar, kantraklaşьv dugьvьrь menən betə tavar igenen birələr. Unan tьş birələr ikən ularqa la şulaj uq tavar, maşinalar birələsək. Kulak xuzalьqtar avьl səvite kantrylə aђtьnda bulьp, barlьq bulqan tavar ikmэktəren dəvlətkə hatarqa məzbyrđər, ləkin ular his ber tərlə byləklənməjəsəktər.

4. Igende kem jьja?

Ytkən jьldar đa beđđeŋ bernisə ojoşmalarьbьđ igen jьja, berenə—berehe qomasavlajdar ine. Вьjьl ikmək jьjьvsь bulьp feqət bergenə ojoşma—AVЬL XUZALЬQЬ KAPIRATSEJƏHE GENƏ tanьla. Bьl đur eşteŋ avьl xuzalьqь kapiratsejələre əђtenə jəkmətelevə ulardan ifrat đur eşleklelək talap itə. Urьndar đa ikmək kapiratsejələrə begendən igen qabul itevgə əđerlənergə, bьl eştə betə jəməqətselektə mablizavajt itərgə tejeştər. Səjəsi həm xuzalьq jaqьnan əhəmejətə đur bulqan kampanjənə ber ikmək kapiratsejələrenən genə kətəv bejurak ratlьq bulьr inə. Betə partejə, səvit, kamsamul, prafşajuz diligatkalar jьjьlьştarь həm başqalar aktif revəştə ikmək kapiratsejələrenə jarđam itkəndə genə bьl eş barьp sьqasaq.

Avьldar đa igen jььv kampanejəhen uđđьrьv esən avьl jarđamləşəv kəmisejələre tədelə. Ul kamisejələr avьl səvittəre qulь aђtьna eşləp, kalxuz đarđan kantraktanttarđan, ajьrьm xuzalьqtarđan, kulaktarđan plan bujьnsa halьnqan igendə kapatsejalarqa birevđə jarđam itərgə tejeşle bulalar.

5. Jarlьlar arahьnda eşləvđe tuqratmaђqa

Igen əđerləvđə genə tygel, avьlda eşləvđeŋ təzribəhe qəmymən əjtkəndə feqət jarlьlar menən eştə jaqşь alьp barqanda qьna urta xəlle kerəђtejəndər menən kerək bulqan sajuzdьŋ nьq bulьvьn kyrhətə. Igen əđerləv kampanjahьnda jarlьlar arahьnda eşləv tuqьratьlьrqa tejeşle tygel. Ajьrьm xuzalьqtarqa halqan plan jarlьlar jьjьlьştarьnda nьq tikşerelergə, jəşerənep jatqan kulaktarđь jarlьlar jьjьlьştarь kəngə sьqarьrqa tejeşle bulalar. Jarlьlar arahьnda eştə alьp barьp şunьŋ menən urta xəlle kerəђtejəndər menən bulqan sajuzdь nьqьtьp kulakqa qarşь kerəş kerək. Şul vaqьtta qьna igen jьjьv kerəş fruntьnda jeŋep sьqarbьđ.

5. Igen əđerləvđe niŋə qьđьvlajьbьđ?

Avьlda qajhь ber aqajđar menən həjləşhəŋ: „niŋə ul igəndə şulaj qьđьv əđerləjđər; Unь ni вarьвer hatьr inek bit" tejđər. Undaj kerəђtejəndər oşo kəndə beđđeŋ nindəj şarttarđa torqanьbьđđь, nindəj dəvər kisergənebeđđe aŋlamajdar. Beđ, ber jaqtan xəđer betə frunt menən planlь xuzalьqqa sьqabьđ. Ikmək kevek məhim bulqan ber nəmənə „yđe jьjьlьr, bađarđan alьrbьđ ələ" tip tərov beđđeŋ plan menən eş alьp barьvьbьđqa irek birməђ inə. Beđ sənəqət esselərenə, qьđьl ərmejəgə plan menən ađьq birə almaђ inek.

Ikensenən xəđergə satsejalizemdeŋ betə frunt menən həzym alьp barqan ber dəverendə avьldaqь sьjnfi doşmandarьbьđ beđgə irekle revəştə igen birməђtər inə, Ə qala laqь nipmandar bađarđaqь igen menən yđđerenen skьlattarьn tultьrьrđar inə. Beđđeŋ satsejalizem xuzalьqьnьŋ girujь—pralitarejat həm qьđьl ərmejə as qalqan bulьr inə. Timək igen əđerləv eşendə beđ bəlşəviklek kyrhətməhək sьjnьfi doşman kesəjer, biş jьllьq plandь tormoşqa ytkərev tygel ul turala ujlajda almaђ inek. Şuqa kyrələ partejə həm səvittər вьlasь əs aj vaqьt esendə igen jьjьv kampanejəhьn betərergə quşa. Bьl şulaj uq xeđmət kesenən tulь fajđalanьvqa la đur jarđam itə. Əgərđə beđ ikmək əđerləvđə qьş bujь huđhaq maşinađar tədətev, jađqь səsevgə əđrlənev kevek məhim eştərgə zarar kiltergən bulьr inek.

Şuqa kyrələ beđ igen əđerləvđə yđ vaqьtьnda tormoşqa aşьrьrqa tejeşbeđ.

F. OJAJSIN.

Qazan вajram itə.

(Maxsus xəbərsebeđđən tiligram).

Tatarьstan S. S. Jəmhyrejətenen X jьllьq b a j r a m ь TУBK-nen jьbələj sisejəhen asьv menən başlandь.

Marej, Sьvaş Başqort, əđerbəjzən jəmhyrejəttərenən şulaj uq kamintirn, Prafintirn, Millэttər səvitenən həm bytən əlkə həm krajđarđan vəkildər qatьşalar.

25 nsə əjjyldə bik đur dimanstratsejə, esselər təbəktərendə xalьq gylənjələrə buldь.

Bajram jaŋь fabrikь—kuxnə həm məktəptər asьlьv menən iђkə alьndь.

Qazan uttar menən jaqtьrtьlqan.

Luşkuf.

Tədələş eşendəge je teşheđlektərđe asabьđ

Ikmək zavьtьnda.

Başqortostan jəmhyrejət prakuraturahь ergəhendə ojoştorolqan tədələş tikşerev brigadahь, Puşkin uramьnda haldьrьla başlanqan ikmək beşerevzavьtьn tikşerep ytte. Eşselərđeŋ dəjəm jьjьlьşь meləndə alьnqan matirejaldarqa tajanьp, tədələş eşendəge jeteşheđ jaqtarđan tybəndəgelərđe kyrhətep bula:

Zavьt esən plan, cirtyz yđ meləndə eşləp əlgertəlməgən. Bьl hunqa qalьp eşləp kiterelgən cirtyz jaraqhьđ tabьlьp, ikensə keşe tarafьnan qajtanan eşlətelgən Bьl cirtyz taqьla tulь revəştə eşlənməv arqahьnda qađan, urьndarь hьmaq qajhьber urьndar cirtyzgə indeгелməgən, həm qađan esən xəđergə kəndə lə prajьkt juq. Unьŋ hunьnda cirtyzđe eşləvgə qaraqanda, təsdiq itterevgə kyberək vaqьt uđqarьv vaqiqələrə bulqan

Oşondaj kyreneştər arqahьnda zavьttь tədəv eşendə bajtaq tuqьravđar həm ber eşlengən eştə jaŋьnan eşlərđər kilep tьvqan. Zavьttь tədəv matirejaldarь menən tə'min itevđə, tə'minət urgьndarь tarafьnan nasar sьjfatlь matirejaldar kilterev hьmaq jeteşheđlektər bulьv menən bergə, tədələşteŋ yđendəge xuzalьq ojoşmahь tarafьnan, kilterelgən matirjaldarđь haqlavqa iqtibar itməv, tədəv matirjaldarьn teləhə qajđa tuđđьrьp taşlap, jamqьr qojaş aђtьnda bođov kevek xuzahьđlьqtar eşləngən.

Aşxanalaqь tərtipheđlektər.

Tədələştəge esselərgə yđ meləndə aşxana asьv qaralmaqan. Aşxana ber aj vaqьt ytkəs kenə asьlqan. Ləkin bьl aşxana la, esselərđeŋ horavđarьna javap birerlek itep qujьlmaqan. Esselər aşxanalaqь tərtipheđlek, jeteşheđlektərđe tybəndəgesə gəvđələndərələr:

— Bьqa tiklem aşxanala urlaşьvđar buldь. Esselərgə birələrgə tejeşle 100 gьram itteŋ 40—45 gьramьn qьna birep, qalqanьn birməv, kilterelgən hettə „hunqa qalьp kilde" tigən hьltav aђtьnda juqaltьvđar, kiltergən ađьqtarđьŋ qajhьberđəren kire qajtarьvdar buldь.

Bьndaj tərtipheđlektərđə tьvđьrqan aş beşerəvselərđə aşxananan qьvđьq, jaŋь aş beşerəvsə aldьq. Ləkin bьl aş beşerəvsenən də uŋьp bulmaьь, əvvələ 30 tin gə ikə havьt aş əđerlənə torqajnь. Xəđer вarь bergenə havьt əđerlənə.

Ə, aş esən tyləngən xaq hamanda şul əvvəlge kəjənsə əvəlge summahьnda tora. Unьŋ hunьnda aştьŋ sьjfatь la nasar Aşxanaqa kantryl quja almaj kildək. Əgər yđ arabьđđan kantryl qujьv məs'ələhen kytərhək, xuzalьq urgьndarь ul kantrylgə eş xaqь tyləvđən baş tartalar.

Вьna, şulajtьp aşxanala ələ bulha jeteşheđlektər dəvam itə. (Esselərđeŋ dəjəm jьjьlьşьnda həjləngən hyđđərđən).

Вьlaşxanalaqьtərtipheđlektər. Oşonoŋ menən bergə sirapkup tarafьnan tə'minət eşelə şəptən bulmaqan. Esselər, sirapkuptьŋ, nasar ađьq menən tə'min iteven həm qajhьber ađьq nəmələrə birev məs'ələhendə başta həjləşelgən tərtiptən sitkə sьqьp eş kyreven həjləjđər. Məђələn:

Başta həjləşev bujьnsa, tədələş eşendəge esselərgə nəmələrđe, ađьqtarđь sirathьđ jebərelergə bulьnqan.

Esselər, xəđergə kəndə bьl tərtipteŋ bodolovo sirapkuptьŋ nəmələrđə sirathьđ jebərməve həm nəmə xaqtarьnьŋ əvəlgegə qaraqanda arta teşəve turahьnda həjləjđər. Qьđqahь esselərđeŋ aşav—esevđərə tərtipkə halьnmaqan.

Inde SPIS KEJEMDƏRE məs,ələhenə tuqьrajьq. Bьl təŋgəldəge eştə maqtarlьq tygel. Təgev ojoşmalarьnьŋ spis kejəmdərə təgevgə qulajlaşьp, betə almavđarь, həm esselər haьnьŋ jьldan jьl yђə, arta barьvđarь arqahьnda tьvqan, spis kejəmdərenən naqьђsanьvьn inkər itep bulmaj. Ləkin bьndь—ikmək zavьtьnda, bulqan kejəmdərđə esselərgə birməj jatqьrьvđar, birgəndərendə tərtipheđ taratьvđar bulqan. Tədələşteŋ başьnan eşləp kilgən esselərđeŋ qajhьberđəre, hunqь vaqьtta ber ikə kənlək vaqьtlь eşkə kyserelep torolovđarь arqahьnda kejəmheđ qalqandar. Ə, kejəm kerəmdeŋ qajđa eşləvenə qarap ələşelgən. Ləkin her vaqьt ber urьnda eşləgən esselər bik hirək. Ber keşe begen tьş eşonde eşləhə, irtəgə ikense ber eştə eşləj. Şul revəşsə, esselərđeŋ eş tərđərə bik jьş almaşьnьp tora. Xuzalьq ojoşmahь şunь iqtibarqa almaqan xəldə, berəvđeŋ begen nindəj eştə bulьvьna qarap, kejəm birgən. Ə, şul—uq begen avьr eştə bulqan keşeneŋ irtəgə jeŋel eşkə kyserelevə lə, bik məmkin həm ul şulaj bulqan. Unьŋ hunьnda esselər, qajhь ber xuzalьq esselərenen millətselek sirə menən sirləvđərən əjtələr, həm tədələş başlanqandan birle eşləp kilgən ber tatar qatьnьna ələ bulha kejəm birelməven, unan (qatьndan) hun jaŋьraq kilgən qajhьber urьђ esselərenə tuqьratmaj kejəm birələven bьqa miђal itep kiltərələr. Şajət tejeşle ojoşmalar bьl eş menən qьđьqhьnьrđar həm nьqlap tikşerev kerək bulьr. Kejəm məs'ələhe həm unь taratьv təŋgəendəge jeteşheđlektərđeŋ əlkənerəktə re ana şular.

Satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq eştəre.

Tədələş eşendəge esselər arahьnda aŋ—belem eştərə iŋ yrgə dərəzəgə qujьlьrqa tejeş. Sənki daimi prajьzvudstevalaqь esselərgə qaraqanda, bьl prajьzvudstьvalaqь esselər aŋlatьv, aqartьvqa kyberək moxtaz b u l a l a r. Ləkin, ikmək beşerev zavьtьndaqь esselər arahьnda aŋlatьv, aqartьv eştərə bik tybən dərəzələ tora. Prafsajuz, xuzalьq ojoşmalarь tarafьnan bьl eşkə tejeşle əhəmejət birelməgən.

Satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq təŋgələndə aŋlatьv eştərə ədlekhed revəştə alьp barьlmaqan. Ə, kirehensə esselər arahьnda tьvqan jarьş həm udarsьlьq dərten hyndərə torqan halqьnlьqtar, esselərđeŋ bьl juldaqь ьntьlьştarьna jarđam itməvđər bulqan. Bьnь tulьraq aŋlav esən esselərđən hyđ tьŋlajьq:

— Beđ, zavьttьŋ stinəhen qьjqqa jetkerergə bulьp, partejənen XVI nsь s'jьzьna rapьrt birđek. Yđebeđđən arala udarsьlьq iqlan ittek Beđđeŋ menən bergə xuzalьq ojoşmahь la, rapьrt birđə. əđđen menən bergə eş alьp barьrqa, birelgən rapьrtqa ingən eştərđe bojomqa aşьrьrqa hyđ birđe. Ləkin, qəməldə xuzalьq ojoşmahь ber tinlek jarđam kyrhətmənə. Xatta əђtenə jəkmətelgən satsejalizem jarьşь hedəmtəhenen xisabьnda alьp barmaьь. Yđ ara təŋqit iђkergən ber nəmə bulьp əverelde. Eşləp sьqarьv kəŋəşmələrenə xuzalьq esselərə həm tixniktər qatnaşmajđar. Prafsajuz ojoşmahьla yđ eşen tejeşle revəştə alьp barqanь, prajьzvudstevaqa jeđ menən əjləngənə juq. Şul arqala udarsьlьq eşə hyrənlənə təştə. „(esselərđeŋ dəjəm jьjьlьşьnda həjləngən hyđđərđən).

Bьna esselər bьl təŋgəldəge eştə yđđereneŋ dəjəm jьjьlьştarьnda oşo revəşsə gəvđələndərələr.

Oşolarđan sьqьp, əjtergə teləgən nəmə bьna bьl: Ikmək beşerev zavьtь oşo jьldьŋ sintəberenə eşlətep, betərələrgə bulьnqan. Bьl zavьt eşlətelep əlgertəlgəs, sutkahьna 2 500 pottar tirəhe ikmək beşerep sьqarьp torasaq. Əgər yrđə kyrhətelgən jeteşheđlektərgə yđ meləndə sara kyrelməhə, kətkən teləkkə yđ meləndə ireşep bulmajasaq. Şunьŋ esen tejeşle ojoşmalar yrđə teđelgən jeteşheđlektər də betərev julьnda xəđerđən yk sara kyrə başlarqa tejeştər.

„ВЬRAV".

Eşse həm вatrak jəştər uqьrqa!

Oşo jьldьŋ 1—nse sintəberenen Bьşqortostan tire triste ergəhendə, tere həm ajaq kejemdərə prajьzvudstevahьnda eşləv esən əjrənsektər məktəbenə uqьvsьlar qabul itelə.

Başqorttar esən 25, tatarđarqa 15, vaq millətter esən 5 urьn bar. 1 nsə baђqьs eş məktəbe betergən jəki şul sama bulqan 16—17 jəş arahьndaqь esse həm вatrak jəştər alьnalar.

Kerergə teləgən jəştər qarizalarьna tejeşle dakuminttarь menən bergə Nixajьf uramь 51nsə jortqa FZU qa birergə tejeştər. Uqьvsьlar torlьq həm eş xaqь menən tə'min itelesək.

„MƏKTƏP IDARAHЬ„

17 miljun tunna səvit sujьnь əsən.-

Pramişlinnьstьŋ qьđьv timp menən yђevehəm unьjetəkselek itev eşendə partejənen yđək kəmitətenen dəreђ jetəkselek iteve aђtьnda barqanlьqьn XVI nsь s,jьz jaŋьnan dəreђlənə Maşina tədələşe ike jьlda ike tapqьrqa yђergə avьl xuzalьqь maşinalarь eşləp sьqarьv aldaqь ike jьlda ike tapqьrđan 6 tapqьr yђergə tejeş. Şulaj uq iliktr tixniciskej praduksejə oşo uq timp menən yђə. SSSR đьŋ hər ber pramişlinnos tarmaqьnьŋ oşondaj timp menən yђeve SSSR đь sit il kapitalistərenə bəjləngən xəldə jəşəvenən betənləjənen qotoldorov satssjalizem jer tədələşenə nьqlь niged halьvqa taban alьp barev həm kiləsəktə jeŋel indystərejənen tidlənevə həm yđebeđđen maşina tədələştərebeđđen nьqlь funtamintь halьnьvqa məmkinlek tьvđьra.

Beđđeŋ pramişlinnьsьđđьŋ oşo təp nig đđeren hanaqanda hun XVI nsь s'jьz „maşina tədələşe" iliktera tixnika tədələşə, aftatraktьr sənəqəte, şulaj uq avьl xuzalьqь maşina tədələştərenen bazahь bulьp qara həm jaltьravьqlь mitallurgejə hanala tine.

Bьna şunьŋ esendə XVI nsь s'jьz kammunistar partejəhenen yđək kəmitətenə biş jьllьqtьŋ hunqь jьlьna tiklem sujьn qojov esen 17 miljunqa tiklem jetkerergə tigən kankritьj zadanejə jəkmətep qaldьrđь.

Oşondaj đur handaqь mitaldarđь beđ nindəj juldar menən taba alabьđ hun?

Bьnьn yđəgendə mitallurgejə pritprejətejələren nьqlь revəştə jaŋьnan tədəv həm jaŋь gigant zavьttar haldьrьv tora. Oşo uŋaj menən partejənen XVI nsь s'jьzь Magnitagurskej Kyznitskej, həm Zaparuzьskejzavьttarьn tiđərək haldьrьp betəvgə betə səvit jəməqətselegenen fikeren bьl eşkə jynəldərergə kerələgen əjtep kitte.

Ilde sənəqətləşterev kiləsəktə tik bergenə kən batьş mitallurgejə bazahьna tajanmajьnsa sənəqətteŋ başqa tarmaqtarьnda nьqьtьrqa kerək. Bьna şunьŋ esən də Magnitagurьske həm Kyznitskejđər iŋ məhim urьn totalar. Ilde qьđьv timp menən sənəqətləşterev esən şəreqtə ikense kymer mitallurgejə yđəge buldьrьrqa. Şunьŋ esən Uraldaqь kymer həm rudalarđьŋ bajlьqtarьnan nьq fajđalanьv kyđ aldьnda totola.

Yđək komitetteŋ bьl turala qь qararьn XVI nsь s'jьz tulьhь menən anьqlap, partejənen yđək kəmitətə həm səvit xulьqь urgьndarьna bьl tədələştər əђtenən tikşerev alьp barьv həm bildələngən vaqьtьna baş qarьvqa təqdim itelə.

Partejənen XVI—s'jьzь qararьn tomoşqa aşьrьv təŋgələndə Magnitstrojqa nisbətən xəđer qəməli eşkə totondorolđo. Bьl ajqan menən „Rabucaja gəzitə" idarahь Magnitstrojđь yđ şifьna aldь həm tədələş eşendəge betə tarmaq bujlap ajavhьđ kerəş alьp barьv burьььn jəkmənə

Keđ 5 jьllьq plan talap itkən həm partejənen yđək kəmitətə bildələngən şulajuq kammunistar partejəhenen XVI—s'jьzь tarafьnan hьđəp qaldьrьlqan juldar səjəsi di iktiftərđe ytəvđə ilgə kerək bulqan 17 miljun tunna sujьndь tultьrьv, biş jьllьqtь 4 jьlda başqarьvqa Magnitstroj esselərə his şikheđ aktif qatnaşlьq itərđər tip eşənebeđ

Xəđer SSŞRđьŋ betə sənəqət tarmaqь bujlap 17 miljun tunna sujьn esən paxut başlandь. Betə kəs «17 miljunqa jeđ menən" luzьnqьna totop jegelde..

TƏRLƏHENƏN

BIRLIN. Ləjpsig sutь Rote Fani„ ridaktьrь Gavьsmandь Girmanejəla kampartejənь tьjьv ketelev həm eşhedlektən straxavat itev şarttarь nasarlanьv turahьnda 6 məqalə baђtьrqan esən "dəvlətkə xejanətkə əđerlənev„ đə qəjəpləp 21 aj tərməgə xəkem itte. Şul uq sut Girmanejə kampartejəhьnьŋ kelən qalahьnraqь urgьnьn Girmanejənen elekke eskə eştər ministrь S.—dimakrat Zviringenen tirrorьna qarşь jađqan məqələr esən 2jьlqa tərməgə xəkəm itte.

Drizdin qalahьnda faşistarqa qarşь gvardejənьŋ 7 aqzahь tərtip bođovđa qəjeplənep 3—8 ajqa jabьlьrqa xəkem itelde. Xəlbuki ьsьnьnda bьlarqa faşistar həzym itep, bьlar barь qarşь torqajnьlar qьna ine. 6 nsь martta eşheđđər dimanstratsejəhьna qatьşqan esən 11 esse betəhe bergə 71 ajqa tərməgə xəkem iteldelər·

BIRLIN. Ber nisə meŋ bьlarnьŋ aldьnda stadijunda balalar spartakəjadahь asьldь. Stadiun qapqahь aldьnda bik kəslə palisa əterəttərə torop bьlar həm hьltavđan jəşpejanrdarđьtuqmav esən fajđalanalar. Bigerəktə faşisttarqa qarşь kerəşsə vazatьjđarqa nьq bəjlənələr. Burzuvazejə matbuqatь pəjanirđar s'jezьna qarşь kəslə kampanejə alьp barьp, Birlin palitsa başlьqьnьŋ spurt harajьnda bildələngən pəjanir dimanstratsejə həm mitingən tьjьvьn talap itələr.

ZЬLTAVЬS. Prafsəvit prizidejumь udarsьlьq həm satsejalizem jarьş turahьnda jalqan məqlymat birgən esən Yst Qatav vagun eşləv zavьtьn udarlь atavdь betərđə.

CILƏBE. 6 nsь əjjyldə Ciləbe stansahьnda manivьr jahavsь pujьz menən ber julsь pujьzь bərəlşkəjne. Manivьr paravuzьnьŋ maşinistь qarşьqa Ciləbe iləktərik stansahьnan esselər tejəgən pujьz kilgənlekte kyrgəs həm ikə arala bərələşev bulasaqtь aŋlaqas, qьđьv barqan paravuzdь aqьrnajtьv sarahьn kyrəhe urьnda yđe qotolorqa qьna tьrьşьp, paravuzdan hikerep teşəp qalqan. Bərələşevđə ber nisə vagun jemerelep 1 kanduktьr ylgən, 24 esse jaralanqan. Sut bьl eştə qarap şul maşinistь, stansa dizurnajьn həm 1 strilucniktь 3—8 ajqa jabarqa xəkəm itte. Esselər bьl xəkəmdə bik jomoşaq, tip hanajđar.

گوروپپامنى سيرلەنى. ئۇلار پارتىيەنىڭ
ئۆلكە كەمىتەتى مەنمەنا قارشى
كۆرەشتىلەر ھەم ئاولداغى كولاكتار
مەنەن مۇنەسەبەتتە بولدىلار.
مىللى مەسئەلەدە يەرلى مىللەتسە-
لىككە تابا تايپىلىش ئۆزىنىڭ مەندە-
مەنەنا تۇبەندەگىنى نەرسەلەردى
ساغلىدىرا: ئۆز مىللەتنىڭ تابىغى
ئىستەن سىقماۋغا ئۆز مىللەتنى ئۇستىندە
سىنىفى قارشىلىقلاردى كورمەۋدى.
دۆيۇم سانسىيالىزم تۆزىلىشى ئۇستىنەن
سىتكە سىغىپ، ئۇرلەت شاۋىنىزماھنان
ھاقلانىۋغا تىرىشىۋدى. س. س. س.
رداغى مىللەتتەردى ياقىنلاشتىرا تۆرعان
كۆستەردى كورمەي، ئولاردى بىر بىرىنەن
ئايرا تۆرعان كۆستەردى ئالغا مۆ-
رۇدى ئۆز مەقسەدىنى ئىتىپ قويا.
(ئستالىن).
بىنا بىل تايپىلىش ئۆزىنىڭ ھە-
لىنىنان پرالىتارىيات دىكتاتوراھى
مەنەن ئۇيزا بولماغان، ئولە تۆرعان
سىنىفتارزىنىڭ ئىنتىلىۋدارنى ساغلىدرا،
شونىڭ ئۇسۇن پارتىيەنىڭ XVI-
ئىسىزى، بىل تايپىلىشقا قارشى كىن-
كىن كۆرەش ئالىپ بارۋدى پارتىيە
ئويۇشمالارنىڭ، بورىسى ئىتىپ قويدى.

V

مەھۇلە فىللاگى ئاتتىندا يەشرۇنە-
كەن، ئۇرلەت شاۋىنىزماھى تايپىلىشىنا
قارشى كۆرەشنىڭ كىنىكىن، ئۇنىن
يەرتىپ، شول ئۇق يەرلى مىللەتسە-
لىككە قارشى كۆرەشتى كىنكىنلەش-
تىرىپ پارتىيەنىڭ مىللى سەيەسەتنى
تۇرمۇشقا ئاشىرۇدى لىنىن يولىنان
تايپىلمايىنسا ئالىپ بارئو، ھەزىرگى-
كۆندە پارتىيەنىڭ بورىستارى ئانىر. ھەزىر-
گى كۆندە ئاپپارات سەكتەپ، ئاعارتىو
مەتبوعەت ئۇشتەرىن يەرلىلەشتىرو، يەرلى
خالىقتان كادر ئەزرلەو، پرالىتارىيات
كادرى ئىلىۋدىرو، كالخوز تۆزىۋ، يولى
مەنەن ئاولدا كاپىتالىزم قالدىقتارىن
يوقوتو، سانسىيالىزم مۇنەدرەلى
مىللى مەدەنىيەتنى، كىڭەيتو، يەنى
يوتەھىنلە پارتىيە ئويۇشمالارى ئالدىندا
تۆرعان ذور بورىستار، يولىپ ئالغا
كىلىپ باتى. بىنا ئوشو بورىستار-
دى ئوتەۋدە ئوڭغا، ھولعا ئۇرلەت
شاۋىنىزماھى تايپىلىشىنا ھەم يەرلى
مىللەتسىلىككە قارشى كۆرەشتە
پارتىيە لىنىنسە مىللى مەسئەلەنى
تۇرمۇشقا ئاشىرودى دۆرۆت تەئمىن
ئىتەر. ھەم، شول يول مەنەن مىللى
مەدەنىيەتنى ئۆستىرىپ يۆتە دۇنيا
كولەمىندە پرالىتارىيات يەڭگەس
بر تەلدە عومومى كاممونىزم مەدەنى-
يەتتىن ئىلىۋدىروغا پرالىتارىيات پارتىيەھى
يەنە كىسلىكتىندە كەرەكلى بولغان
شارتتاردى ئىلدۇرر.

تۇبەك. [illegible]

پارتىيەنىڭ XVI نسى سيېزىدا مىللى مەسئەلە

پارتىيەنىڭ Xنسى سيېزىدا كوسىو ئۆسورۋىدا مىللى مەسئەلە سەيەسەتىنىڭ توراھىدا توپ ئوستانوفكا بىرىلگەنىنى، پرالىتارىيات دىكتاتوراھى يىككەنلەنمولگ پرالىتارىياتسايۆ كمەتكلە مىللى كولتورانى ئوتتورودى پارتىيەنىڭ ،بورنىسى ئىتتىپ قويدى. ،بىل مەسئەلە لە Xنسى سيېز توبەندەگى قارارنى سىزارعايدى:

ۋېلىكاروس بولماعان حىلقەت ئىيەلەرنىڭ كولتورا ئوسىشىدە ئوزدەك ئەرەسەيدى قىوتىپ يىلتوزە ،بولىشو پارتىيە ئالدىدا تورعان بورنىسى ارلىك بىرلىنى بولا.

ئا) ئولارعا مىللى عورۇف-عەدەتتەرن ئىشتە ،تۆتۆپ ،بىل مىللەتلەرنىڭ ئوزدەرىدە سەۋيت دەولەتسىلىگىنى كەرەكىنسە ئوسترۇگە ھەم نىغترعا بولىشوعا، ب) ئوز ئەسە تىللەرىندە ...

...

لاعاندىن ئىشىدە كورەتترگە ،نىرتىشر باشقورتوستان ئارتىندا بىرلى ... سىلنكتىڭ يوعونتوھنى مىنەن بىيىشنى.

(ئاخىرى 2نسى بىتتە)

T-U eşsələren ađьq menən tə'min Itevđə ođəkləktər.

Raskuptarđьŋ bьl eştə məs'ylejəte đur.

Başqa zavьt—fabriktar, pridprejətejələr đə eşləvsə prajьz vudstьva eşsələren ađьq menən tulьhьnsa tə'min itelgən həm itelə tip ojtorgə bula. Eşsələrđə vaqьtьnda ađьq hər tərle praduktьlar menən tulьhьnsa tə'min itev ul—eşləp sьqarьv kesən kytərev, pramfinplandь tulьhь menən ytəv, sənəqəttə gə eđəklek həm praguldarđьŋ kəməvenə bik đur səbəp bula.

Eşsələrđe ađьq, praduktь nəmələrə menən yđ vaqьtьnda tə'min itə almavđa, ələ oşo kengə tiklem bulqan ber tarmaq ulda bulha—urman—tav eşsələrə eləşenə iqtibarđьŋ əđ jynəltələve. Ələ beđđəŋ kypkenə tav—urman eşsələre sizunniktar arahьnda ađьq məs'ələhendə xəl itelməgən urьndarьbьđ bar. Tav—urman eşsələren ađьq menən tə'min itevđə eşsələr kapiratiftərə yđ əђtərenə təşkən burьstarьn ytəvđən alьъ toralar.

Urьndarđan kilgən xəbərđər urman,—tav—eşsələrə bigorəgendə sizunnьj ehsələrđə kapiratif hatьv ojoşmalarьnьŋ ađьq nəmələrə menən vaqьtьnda tə'min itevđə bik halqьn qaraşta qafy itelməђlek jomoşaq eş alьp barьvdarьn aŋlaqlajđar.

Məђələn: Tamjan Qataj kantunьnьŋ tav,—urman rajundarьnda eşləp jatьvsь sizun eşsələrenəŋ ađьq menən tə'min itelməvđən eş taşlap kitev, jəki ber ucaskьnan ikensə ucaskьqa kysep jerəvđərə bedəmtəhendə tədəv matirjaldarь ođerləv planьnьŋ ytəlməvenə đurqьna səbəpsə buldьlar, ođerləv fruntьnda đurqьna ođəkləktərgə osoraldь.

Mьraŋ (Jьlajьr) dəvmələndə eşsələrđə ađьq menən tə'min itev turahьndaqь dugьvьrđьŋ xuzalьq ojoşmalarь tarafьnan buşqa sьqarьlьvь, eşsələrđəŋ ađьq „Xatta" tejeşle eş xaqtarьnda tulьhь menən alalmaj jərəvđərə həm Aşa-Balaşav stan sahьnda jatqan məŋdər menən hanalqan eşsələrđəŋ kəndəlek nurmь ađьqtarьn alalmaj eş taşlap kitevđərə kevək vaqiqələrđə beđ kyrep uđđьq.

Tav—urman eşsələren ađьq nəmələrə menən tə'min itev turahьnda tavsьlar yđək kəmitətə erqəhendə uđqarьlqan bətə sajuz kəŋəşməhenə kilgən: Ural, Danbas, Səbər həm Baku şulajuq başqa urьndardan kilgən vəkildər hər qajsьhьla, ađьq prablimahьnьŋ ələ tulьhьnsa xəl itələp jətməvən, eşsələrđə ađьq menən vaqьtьnda tə'min itə almav arqahьnda prajьzvudstьva pragramьnьŋ ytəleşenə đurqьna zьjan kiləven, bьl eşteŋ prajьzvudstьvalaqь eđəklek, praguldarđьŋ yђe venə jьl asьvьn aŋqlanьlar. Həm oşo kengə tiklem tav—urman eşsələrə — sizunniktar tormoşon jaqşьrtьv, ularđь kərəklə ađьq menən yđ vaqьtьnda tə'min itevgə xuzalьq həm kapiratif ojoşmalarьnьŋ bik əkeren saralar kyrevən, bьl julda boroloş kərəklegən əjtep yttələr.

Xəđər alda torqan burьstar tav—urman eşsələren ađьq menən tə'min itev julьndaqь eđəkləktərđə bətərev. Tav—urman eşsələren ađьq məs'ələhe menən tulьhьnsa tə'min itev esən eşsələr kapiratiftarьnьŋ eş qajsьlьqtarьn jaŋьnan tədəv, bigorəgendə jorlə ađьq bajlьqtarьnan fajđalanьvđь kəŋ yđəgenə qujьrqa kərək. Eşsələr kapiratiftarьnьŋ eştərən jaqşьrtьvqa kiŋ qatlam eşsələr massьhьn mabilizavajt itergə, eşsələrđə bigorəgendə sizunnьj eşsələrđə ađьq menən tə'min itev julьndaqь eđəkləktərđə bətərev esən kereştə kesəjtergə kərək. Eşsələr kapiratiftərə bьl eştə yđđəren məs'yl hanarqa tejeştər.

M. Tazьj.

Øfələ

Øfələ halьna başlanqan 4 qatlь jotrto tikşerev nindəj həđəmtə birđe.

Başqortostan jəmhyrəjət prakuraturahь erqəhendə tədəlgən, Øfələgə tədəleştərđə tikşerev brigadahь tarafьnan Øfələ haldьrьla başlanqan 4 qatlь jortqa tikşerev jahaldь. Tikşerev eşsələrđəŋ dəjəm jьjьlьşьnda xuzalьq urgьndarьnьŋ infarmatsejьn daklatьn daklat bujьnsa kiŋ prinejələr asьp, eşsələrđəŋ tələktərən tьŋlav həm ajьrьm sapqьn jahav juldarь menən ytkərelde.

Tikşerev midgələndə tybəndəge jeteşheđlektər asьldь.

Tədəleş eşendəge eşsələr arahьnda aŋ—beləm eştərə julqa qujьlmaqan. Miskum tarafьnan bulhьn, xuzalьq ojoşmalarь tarafьnan bulhьn eşləp sьqarьv kəŋəşmələrenə jetərlek əhəmejət birelməgən. Eşləp sьqarьv kəŋəşmələreneŋ əhəmejəten eşsələrgə aŋlatьv, eşsələrđə ul kəŋəşmənəŋ məhimlegə menən tanьştьrьv eşə bik nьq aqhaqan.

Ejjyndeŋ 23 ndə jьjьlьrqa tejeşle bulqan ber kəŋeşmə, xalьqtьŋ jьjьlmavь arqahьnda ejjyldeŋ 27 henə kyserelə. Ul vaqьtta la jьjьlmaqas 2 nse ejjylgə qaldьrьla. Ləkin, xalьq jьjьlmav səbəple bьl kəŋəşmə 2 nse ejjyldələ ytkərelməj, 9 nsь ejjylgə kyserelə.

Bьna şul rəveşsə ajqa ber ytkərelə torqan eşləp sьqarьv kəŋəşmələren yđ mələndə ytkərməj qaldьrьvđar bulqan. tədəleşteŋ cirtizь, planь huŋqa qalьp eşləngən. Şunьŋ menən bergə tədəleşteŋ bajtaq qьna bylektərə cirtizhьđ, toђmal menən eşlətelep, şul bylektərđə jaŋьnan eşlətevđər bulqьlaqan.

Bьl jaŋьnan eşləngəndərgə kypme tədəv matirijalь totov, kypme sьqьm sьqarьv təŋgələndə dərəђ xisap juq. Eşsələr həm disətniktər tədəleşteŋ cirtize menən nьqlь tanьş tygeldər. Bьnьŋ arqahьnda la ber eşte jaŋьnan eşləvđər bajtaq qьna bulqьlaqan. Tədəleş kvalifikatsejələ eşsələr menən tulь tə'min itelməgən. Şul arqala ber keşe tarafьnan atqarьla torqan eş ike keşe tarafьnan atqarьla. Eşsələr arahьnda qьna tygel, disətnik xuzalьq eşsələrə arahьnda la eş dissiplinahь jomoşaq. Başta jaqşь iqtibar itelməv arqahьnda eşləngən eşteŋ jemerelev vaqiqələrelə bulqьlaqan. Tədəleş, tədəv matirejaldarь menən tulь tə'min itelməgən. Bigerəktə, simint aqas nəmələrə jetərlek tygel. Juz—Ural—Lis tədəleştə aqas nəmələrə menən tə'min itevđə aђtьrtьn rəveştə aldaşьv, kilterelgən aqas matirəjaldarь arahьn a nasar sifatlь aqastar tejəp jebərtev kevək eştər menən də şeqəllengən. Əlbittə bьl qafu itelə torqan eş tygel. Qьђqa rəveştə əjtkəndə: bьl jortto tikşergən məldə asьlqan jeteşheđlektərđeŋ əikənərəktərə bьna oşolar. Øşo jeteşheđlektər arqahьnda bьl 4 qatlь jort halьnьp bətergə tejeşlə vaqьttan ber, ike aj samahь vaqьttar huŋqa qalasaq. „BЬRAV"

Individьval naluk kemdərgə halьnasaq

SSSR Yđ.k Başqarmahь həm XKS berekkən a—x. nalugь turahьnda 1930 j. 23 fivral palazinejəheneŋ 28—33 nse matdələrendə kalxuzlьqtarqa individьval naluk halьv bildereləjəsə xuzalьqtar kyrhətelgən. Bьl matdələr ajьrьm tarqaq xuzalьqtarqa individьval naluk halьvdar bulmahьn əsən bik jentekləp kydətep torqoqa təklif itkejne.

Ləkin praktikьla 28 nse matdəvne xata təfsir itep, bьl matdə kyrhətməhenə kirehensə kulak xuzalьqtarьn qələmettərgə kinəjət vaqiqələr bulqьlaj, həm bьl xəl qajьhь ber urta xəlləlerqə lə individьval naluk halьvqa səbəp bula.

SSSR Yđək Başqarmahь həm xalq kamisarlar səvite berekkən a—x. nalugь palazinejəheneŋ 29 nsь matdəhenə aŋьqlandьrьp, jerle vlast urgandarьnьŋ oqa ətteləmə mex byri qarardar sьqarьvdarьna jul qajdarmatьlьq oşo ridaksejəla jadarqa:

„Xuzalьqtar oşo qələmətter tabьlha kulak xuzalьqь hanalьp, nalukqa individьval tərtiptə ьlьqtьrьlalar:

Əđərđə xuzalьq avьl xuzalьqь eştərendə, kustarlьq kəseptərendə həm pritperejətejələrđə—SSSR zakundarь bujьnsa jalьv kese qullanьv səvittərgə tejeş bulqan xoqaqьnan məxrym itevgə səbəp bulmaqanda jalьv kese qullanha.

Əgər xuzalьqta tirmən, maj hьqqьs, jarma hьvьrqьs, tarь hьvьrqьs, đьъb taravьs, jen tetkes, qьrqьs zavidinejə, kartuf, jemeş joki joşelsə kiptergeş joki başqa sənəqət pritperejətejələrə bulьp, bьl pritperejətejələgə mixanicesekej dvigatel qullanьlha; əgərdə xuzalьqta jel joki hьv kese menən eşləgən şundaj pritperejətejə bulha—bьl pritperejətejə daxut bьl urьndaqь kyrhətelgən a—x. minimumdan aşьv bulьv şartь menən. Xuzalьqta bər taşlь jel tirmənə bulьv nalukta individьval tərtiptə halьvqa səbəp bulqan qələmət bulmaj.

Əgərdə xuzalьqta—ydenen jardamьnda bulha, həm birep tire jaqtaqь xalq ikesplatiravat itelə torqan sənəqət pritperejətejələ bulha joki bьl pritperejətejənə arindaqa birhə.

Əgərdə xuzalьq mixaniceskej dvigətelle qatmarlь a—x. maşinalarьn, sistimlь rəveştə aqsa alьp fajdalanьrqa birep torha, jəki şul maşinalar menən başqa xuzalьqtarqa eşləp xaq alha.

Əgərdə xuzalьq rajjun kamisejəhe tarafьnan birevsə esən kabalьnьj tip tabьlqan jalьv menən arindaqa alha.

Əgər xuzalьq jəmeş başqalьn jədənlek həm şundaj başqa jədь savda—sənəqət julьnda platiravat itev esən arindaqa alha. Bьl məldə sajuzdaq həm altanumejəlь jəmhyrəjəttə kraj (ələk) başqarmalarь arindaqa alьv individьval naluk halьvqa səbəp bulmaj torqa bьl ber sik bildelərdər.

Əgər xuzalьq ajьrьm qorolqan qaraltalarьn, torlaq həm pritperejətejələrđə sistimlь rəveştə arindaqa birhə. Bьl məldə sajuzdaq həm altanumnьj jəmhyrəjəttərđə səvnarkom darь həm kraj—ələk başqarmalarь bəndəjdəj birləŋ arindaqa alьv individьval naluk halьvqa səbəp bula almajьnь kəvlek rahьnda sik bildelərđə. Bь daxuttьq summahь şul urta a—x. nalugь halьnmaj torqan minimumdan aşa bula almaj.

Əgər xuzalьqtьŋ aqsalarь savda, ribasьlьq (rastaqьslьq) menən şəqalьnhьlar joki eşmej tabьla torqan başqa da xuttarь hulha—şular esendini xedmətkərdər—əgərdə bьl urьndardan daxut şul urtada naluk halьnmaj torqan minimumdan aşьv bulha.

Hal aqьđьv eşe qurqьnьs aђtьnda.

500 keşe—qьvqьn eşenə.

Bьqa tiklem urman ođerləv eşe qenəqatlenegelek bulmaqan. Spьlaf kampanjahьnda başlap Øfe həm Aq idel rajundarьnda jomoşaq yte.

Xalьq kamissarьrь səvite 15 nse ejjyldən başlap qьvqьn ajlьqь iqlan itte. Bьl ajlьqta 500 den artьq keşe spьlaf eşenə mabilizavajt itelergə tejeş. Mablizatsejə eşe bьqa tiklem qьvqьn eşe eşlemegen jort həm avьldarda ytkerelə. Qala xalqь hьvdan aqas sьqarьv həm uhь timer julqa taşьv eşen xedmət ke tartьla.

Juz urallis bətə eş kestərən ərtildərgə ojoştorop tərtibəle julbaşsьlar qulьna tapşьrьv həm ərtilgə eşləp sьqarьvđьŋ planь zadanjahьn birev eş 2-3 sminala eşlənep barьlьrqa tejeş.

Bьl ajlьqta uŋьşlь ytkerev esən avьl səvittəre jort başqarmalarь kalxuz sajuzdar həm ərtil idarəlarь jaŋьşь xuzalьqtardan başьrьq eş keşe tabьp ərtil aqsalarьn bilgelergə tejeştər.

Ərtil həm eşsə tərkemdəre arahьnda satsejalizem jarьş barьvqa həm udarnьj brigadalar ojoştorovqa.

Eşsələrdə adьq menən jaqşь tə'min itərgə, jəməqət aşxanalarь miditsina jardamdarь eştəren jaqsьrtьrqa.

Ajlьqtь ytkerev esən Başnarkamtrud həm Juz urallis urьndarqa ydenən julbaşsьlarьn jebərde inde.

Øđələv aldьnan

Kyli stansahь (ydebedđen xəbmaxsus xəbərsebedđen tiligraf aşa)Qara idel bujlap besənjьjuav eşe betə. Eşsələr urman ođerlevđən qajtьvdarь hiđelə. Spьlaf ođələv qurьqьnьsь aђtьnda. Øfə kantun başqarmahь jorttarqa ajlьq ytkərev turahьnda kyrhətevdər birmone. Lispramxuz eşsələrə həm rabackumdar spьlaftь tultьrьvqa eşənələr.

Qajьrь, halabaş ođerləvđə ođəkləktər.

Stərle Kantunьnьŋ Magar jortona ingən tav-urman rajundarьnda halabaş halьv, qajьrь ođerləv kustar ərtildərə bar.

Bьjьlqь jьl esən plan bujьnsa lispruimxuzdan 3000 bot qajьrь ođerləv zadanjahь birelə. Kustar ərtile uŋ 1500 bot jeqni 50 pr. qa kəmetep qabul itə. Xəđergə kendə 1500 bottan 800 botqьna ođerlənep zadanjahь tultьrьv qurqьnьs aђtьnda tora.

Ođəklekən səbəbən sittən edləjhe juq. Ulda bulha ike ođerlətəv urgьndarьnьŋ ber-beren aŋlaşa almavdarьnan, jetekse urgьndardьŋ başhьđlьqtarьnan kilep sьqqan butalьsqь.

Mə'ələn: ođerləvsə—eşsəlergə eş xaqь tylegende lispramxuz sej qajьrьqa bot başьna ber qađaq on birgendə, kustar ərtile tavarişestьva 100 gram qьna birə. Hьqьnan aqьlqa kilep bьl aŋlaşьlmavdar tədəţelhelə, sizun tytən bьn bьl jьl qajьrь jebeşep qala. Elek Kenene 100—150 bot ođerlənhə, xəđer nibarь 10 botqьna ođerləne. Ikensenən manufaktura—pram tavar yđ vaqьtьnda kilməj, kilgənendə kustar ərtile nisek fajdalanьvqa belməj kələttə jatqьra.

Halabaş ođerləvđələ şul uq tərtiphođlek, xuzahьđlьq qabatlana.

Tavarişestьva zadanjahь bujьnsa 105 tunna halabaş ođerlərgə bulьp, kyp kenə butalsьqtar huŋьnda 70 tunnahь ođerlənə. Bьndala pram tavar yđ vaqьtьnda kilterelməv, ikensenən şul uq ođerlətevsə urgьndardьŋ baş-baştaqlьqtarь eşkə zarar itə.

Məђələn: bova bьvьvqa təvlə 200 hum birep eşləthələrđə eşkə inməj, taqь 250 hum birep jallajđar bova eşlənep bətməj qala. Tavarişestьva 36 eşsə, 24 at jebərə, lispramxuzdьŋ halabaş teşerəvgə rəxsət itməvenən bьl attar həm eş kestərə es kən bujь eşheđ tik jatalar. Huŋьnda eşsələr ber kən jarьm eşləjđərđə pradukьt juqlьqtan aşarqa həm başqa qa tip taralьp kitərgə məзbyr bulalar. Şulaj uq taqь ber bova ike qat eşlənev huŋьnda qьna eşkə inə Bovaqa urьnhьđ tykkən tindər ular ođerlətevsə urgьndar iђəbenə qaplana. Bьl ođəkləktərđeŋ barьla şul eştə javaphьđlьq, mətəxəssis kvalifikatsejələ jetəkselər bulmav həm başhьđlьqtan kilep sьqqan nəmələr.

Xəđər inde ber tunna halabaşqa 5 hum aqsa, 15 qađaq on birep, bovanь nuqьtьv javaplьlьqьn jəklətep, zdilni eşlevsələr jalьna. Ođəkləktər qaplanьlьrqa tejeş, lekin zadanjanь tultьrьv bildələ tygel.

Şulqьnanь ođəkləktər, uŋ tamьrь qajđa hun?

Sizunnaj eşsələrgə tərbejəjahe, ular arahьnda xedmət tarttьbv nuqьtahь unda, kirehenəs bьləbь, jetekselər esep jerəv menən dan alalar. Məђə-lən: Magar kustar tavarişestьva raise Səlimjanaf ydə başlap jeş, jeđə) terle jeđer. Şunьŋ kevək yk Iђəkaj avьl partejə jəcəjkə sikritarь Kərimьf Aqzam yđe halabaşta eşləvsələrgə avьldan araqь taşьp esərə.

Ninə ulaj itəheŋ tejgəs?

„Ular yđđərə zakaz birđelər, min hatьp alьp barьp birgən esən, yđđərə menən bergə, alьp barqan araqьmdь başlap (jətəkse keşe bit (?) aş aldьnan rymkə kytərđəm genə" tej.

Bьna qajđa ikən ul başhьđlьq. baş əjlənevđərđeŋ şişməhe.

Halabaş, qajьrь kevek məhim ođerləv eştərenə qomasavlьq jahavdar đь tejeşle urgьndar kyđ halьp bər sarahьn kyrər tejbed.

B—L.

Ejjyl den 3 nse 5 kenendə

Bilorət zavьtь

Ejjyl ajьnьŋ huŋьь 3 nse 5 kenendə Bilorot zavьtьnьŋ asnavnaj tsixtarьnda prajьzvudьstьvanьŋ pragramьna tuŋgelendege jomoşьь, ejjyn ajьna saqьştьrьrqa jaqşьra teşevdə kyrhəte, şulajđa ođəkləktərđe bətərev ələ bik şəptən tygel. Ejjyngə saqьştьrьp qaraqanda tybəndəgesə kyrəbeđ.

Dumna tsixь 3 nsə 5 konlektə pragramdь 86,9 prqa. ytəne. Ə ejjyndə ajlьq pragram 85,9 pr. qa ytəlgəjne. Dumna tsixь zadanja bujьnsa 2745 tun mital birəhe urьnqa nəjbarь 2347 tunnaqьna birđe.

Şulajtьp, ejjyl ajьnda martin məjesə pragramdь ytəv julьnda ber tərlələ yđgəreşev indərə almanь. Mitallurgejə zavьtьnda dumna tsixь niged tsixtan hanala, şulajđa ul mital birev pragramьn tultьra almaj kilə.

Martin tsixьnda pragramdьŋ ytələşə ejjyn ajьna qaraqanda yђeş bar. Məђələn martin ejjyndə yđenəŋ pragramьn 66,5 pr. qa, ə ejjyldeŋ 15 kenənə 80,2 pr. qa ytənə. Dimək 15 pr. qa yђeş bar.

Alqa kiteş bar. Şulajđa prajьzvudьstьvalaqь ođəkləktərđə bətərev kyp kes horaj, pragramdь tulьhь menən ytəvgə ələ bik alьђ, şunьŋ esən ođəkləktərđə bətərev esən kereşte kesəjtergə kərək bulasaq.

Ejjyl pragramьn ytəvđə prakat tsixьnda alqa kiteş bar, prakat tsixь ejjyldeŋ 3 nsə 5 kenəndə pragramdь 96,9 pr qa ytəne.

„Trija" stanugь 3 nsə 5 kendə pragramdь 118,5 pr. qa ytəne. Ə ytkən ajđьŋ 3 nsə 5 kenəndə „Trəja" stanь pragramdь nəj barь 59,2 pr. qa qьna ytəj alqajnь.

„Trijo" stanь həm prakat tsixtarь pragramdь ytəv menən genə qalmaj, arttьrьp jebərev, eşləp sьqarьv nurmьhьn kytərevgə tiklem kəreş alьp barasaqtar, ə dumna martin məjestərə yđđərenəŋ pragramdarьn tultьrьv turahьndaqь vəqđələren ytəvgə kyp kes halьrqa tejeştər.

Stal—sьbьq zavьtь ejjyldeŋ 3 nsə 5 kenəndə pragramdь urtasa 68,8 pr. qa ytəne.

Dəjəm alqanda, Bilorət mitallurgejə zavьtьnda bьl ajđa pragramdьŋ ytələşə uđqan ajđarqa qaraqanda alqa taba bara. Tik ələ, hamanda xuzahьđlьq, eştəgə ođəkləktər dəvəm itələr udarniktar, kamsamuldar eşsələr bьl ođəkləktərđə bətərevgə ajavhьđ kes halьrqa tejeştər.

Zakazsьlar diqqətenə.

„Yktəbər Natiskahь" tipo litagrafejəhe, kərək dəvlət, kərək kapiratif həm zakaz birevsə bytən mə'əssəsələrgə ularqa birelgən scut bujьnsa bedgə tejeşle burьstarьn xəđer yk Gusbanktaqь 230 nsь hanlь bedđeŋ aqьmdaqь xisabьbьđqa inderəvgə həm kiləsəktələ scut alьv menən yk inderə barьrqa təqdim itelə. Juqha zakazdar quldan aqsa tyləməjənsə birelməjəsək.

5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmьn taratabьđ.

Øfə. „Yktəbər natiskahь" tipagrafejəhь Kamsamuldarьnьŋ 20 nsə ejjyldə dəjəm jьjьlьştarь bulьp, hər ber kamsamul ber ajlьq eş xaqь bərabərenə „5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьna jađьlьrqa həm I nsə, II nsə indysterejə zajьmdarьn şulaj uq 3 nsə indysterejə zajьmьn bьl jaŋь zajьmqa alьştьrьrga" tip, qərar qabul ittelər.

Yđđərə menən tiŋləşergə, Paravuz rimunt jahav mastireskujьnьŋ Kolliktif Kamsamul jəcəjkəhen jarьşqa saqьrđьlar.

Kamsamuldar arahьnan yđ insəjativalarь menən: 40 humqa tiklem eş jalь alьvsьlar 50 tin 100 „ „ „ 1 hum 100 đən artьq alьvsьlar 1—50 tin aqsa keretep, jəcəjkə iђemenə „5 jьllьqtь, 4 jьlda" zajьmьn alьrqa təqdim keretelhelə, Abkamul sikritarь ip. Xədisef tarafьnan bьl eş Kamsamuldarđьŋ rəjal eş xaqtarьna nisbətən artьq nagruzka bula „tip urьnlь tabьlmanь.

M. У.

Bələbəj Dəvləkən həm Rajьfkь

Rajun qьrsьlьq sajuzdarьn tikşerev, nindəj jeteşheđlektərđe asьp haldь.

Uŋьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanjahьna ođerlək eştərən tikşerev esən,Jer eştərə xalq kamisarlьqь tarafьnan maxsus kəmisejə tədələp, Dəvləkən, Rajьfka həm Bələbəj rajun qьrsьlьq sajuzdarьna tikşerev uđqarьldь.

Tikşerev kəmisejəhe, juqarьla kyrhətelgən qьrsьlьq sajuzdarьnьŋ kypkenə jeteşheđlektərən asьp haldь.

Kəđgə səsev həm uŋьş jьjnav kampanejəhьnьŋ məhim bər kampanejə bulьvьna qaramaђtan, eştə bər tərlələ javaplьlьq bulmaqan. Məђələn: maşinalar asьq jerđə bulьp, ularđь tədəttərəvgələ iqtibar itməj, xətta maşinalar menən kəm javaplь ikənendə belməjđər. Oşo kengə tiklem kypme maşina həm başqa igen qoraldarьnьŋ kərəklegə iђəpkə alьnmaqan. Maşinalarđь fəqət april ajьnda qьna hata başlap, his kəŋəşheđ, 148 hum torqan labagrikanь 155humqa hatьp, bər tərlələ kridit bulmaqan. Maşinalarđьŋ bulqan zapas cəstərə iђəpkə alьnmaha, ular his ber haqlan maj həm kladavşiktər nađan, maşina cəstərə menən tanьş bulmav səbəple bulqan cəstər birelməj şul kəjə qaldьrьla kilgən. Bulqan traktьrđarđьŋ 50 pra. na rimunt jahatьrqa kərəklə bulьnhala, iqtibar itevsə bulmaj, his bər dərəђ fajđalanьlmaqan. Məђələn, Dəvləkən qьrsьlьq sajuzьnda 51 traktьr şulaj uq Rajьfka qьrsьlьq sajuzьnda la 75 traktьr bulьp, eşkə his bər vaqьttala kəlliktevnəj sьqmav səbəple, barь 700 giktar par hərələp, Rajьfkala la barь 8,800 giktar qьna par hərəlgən.

Traktьr jərətəvsələrđəŋ ьştattarь bulmaha, ularđь ađьq menən tə'min itev eşən təjəşənsə julqa halьnmaqan, əgərđə, orloq tristə traktьr jərətəvsələrə ajьna ikə bot on alhalar' qьrsьlьq sajuzdarь traktьr jərətəvsələrə barь tik 1/2 bot qьna alьp kilgəndər.

Başkaupxlipsajuzьnьŋ Dəvləkəndəge rimunt mastirskujь uŋajlь həm kərəklə eşləv qoraldarьnьŋ da jetkəlek bulьvь menən bergə, unda bildələ ditəldərđə eşlənə alьrlьq bulhala, oşo kengə tiklem bьl məs'ələ xol itelməgən.

Bələbəjđəgə, rimunt jahav punkьtьnda eşləv esən his bər məmkinlek juq,

Rajьfka rajun qьrsьlьq sajuzь (рай полевод союз) пьŋ bər tunnalьq nifet haqlavqьsь bar. Ləkin, ul nifet haqlavqьsьn kərəgensə tə'min itə alqanь juq. Xəđər 5 tunnalьq nifet haqlaqьs jahatьrqa ujlajđar, ləkin ul haqlaqьsqa ingən nifettə kərəgen tə'min itep bətə alьrlьq tygel.

Bьna oşondaj jeteşheđlektər ajaqtan alьp, başqa tiklem tulьp jatalar, ə şularqa his bər iqtibar itelməgən.

Oşondaj məhim bər kampanejəqa, maxsus tarmaq bulqan, rajun qьrsьlьq sajuzdarьnьn, uŋьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhenə qəməli eş kyrməj jatьvdarь əlbittə qəfev itelerlek eş tygel.

Xəbərse DƏFTƏRE

Qəsan ujanahьqьđ.

Jьlajьr kantunь. Teməs jorto, Mohtaj avьl VKP (b) jəcəjkəhe 1925 nse jьlda ojoşqan. Xəder jəcəjkələ 10 kammunis bulhala bəgəngə kendəŋ məhim məs'ələləren kyrə almajđar.

Jəcəjkə rajunьndaqь kalxuzdarđь nьqlap ojoştorov, ojoşqandarьnьŋ eştəren tərtipkə halьvdarqa iqtibar birməjđər, yđ eşendə həm kalxuzdar arahьnda satsejalizem jarьş duga vardarь tədəv həm ul eştə ojoştorov turahьnda iђtərenələ alqandarь juq ələ.

„Kyrevse".

Qьrmьђqalь jorto Biş təkə avьlь səvitə kyləmendəge „Qьđьl şişmə" kalxuzь rəise Dəvlətşin hər vaqьt esə. „Sənək" zurnalьndala baђьldь. Taqь 2 nse ejjyldə iђerep uram bujьna kylmək halьp huqьşьp jərənə. Yđə partejə kandidatь. Bьl rəiskə tidlek menən sara kyrelhen.

„Qarmaq".

KƏNDƏLEK VAQIQALAR

— Torqan urьnь bildəhed bulqan Ismaqil Atnaqulьf 10 humlьq kəjemdərə urlanьv turahьnda qariza birgən.

— Qьđьl Øfə uramь 12 nse jortta torovsь g. i Prikьfqь 80 hum aqsahь urlanqan. Eş bujьnsa Yktəbər uramь 1 nse jortta torovsь A. M. Mixajlьva şikkə ələgə.

— Paravuz uramь 5 nse jortta torovsь Latipьva Qələj həm Srypə uramь 45 nse jortta torovsь D. Zaripьvalar xuliganlьq qьlьp, əђtərenən jenəjət eşe tədəlgən.

— Aksakьf uramь 39 nse jortta torovsь A. P. Makarьf Jakut baqsahьnan 2 jəşlek ber taşlandьq qьđ bala tabьlьv turahьnda qariza birgən. Bala imsək balalar jortona odatolqan.

— Dastaj uramь 47 nse jortta torovsь A. Burmistьrьf aqьvlanьp 3 nse səvit bьlnisahьna odatolqan.

Ridaktьr urьnbaђarь: QAJSIN

ئالئپ قالئرعا ئاشئعئڭئز!

ئوقئتئوسئلار، II باسقئس مەكتەپتەر، ساۋپارتشكولالار، تۆرلۆ تيحنيكومدار، يوعارئ تيپ كورئستار، رابفاكتار، پارتئيە، كامسامول مەكتەپتەرئ ئۇسۆن تۆبەپ حەنەف ئيئەش ئاتوم تارافئنان باذئلعان هەم باشقورت تئللئندە بئرئنسئ مەرتەبە مەتبوعات دۆنياعئنا سئعا تۆرعان

تاريحي ماتيريالیزئم

كيتابئ باسئلئپ بۆتئ. كيتاپ، 18 باسما تاباق قورلئعئندا بولئپ قارالعان حاقئ تئپبارئ 1 سوم 65 تين.

كيتاپتئڭ يۆكمەتكئسئ:

I— ماركسيزمئڭ دۆنياعا قاراشئ.
II— تاريحي ماتيرياليزمئڭ مەعنەسئ.
III— ئيدياليزم هەم ماتيرياليزم.
IV— ماتيرياليزم دياليكتيكاسئ.
V— ميحانيستارذئڭ تەنقيت.
VI— تەبيعەت هەم يەمەعيەت.
VII— ئيشلەپ سئعارئو كۆستەرئ هەم ئيشلەپ سئعارئو بەيلەنئشتەرئ.
VIII— سينئفتار هەم سئنئفئ كۆرەش.
IX— دەولەت هەم پراليتارييات ديكتاتوراسئ.
X— ئيدياليوگييە تورالئنئدا.
XI— تاريحي ئۆزئش پراتسيسئ هەم پراليتارييات ريۆەليوتسيياسئ.

«باشكيز».

ØFA KINO—TIATЬRЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgən: IKENSE BISƏ
IBEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	bəgən: IKE BISƏ Xuduzstьvalь film.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgən: SALUVKA 7 bylektə kina—film.
„5-Maj" (iђke Øfələ)	? ? Sьjanstar jaьsa 10 saqьtta başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьски й натиск». Башглавлит 192№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pralitarđarь, seregegeđ!

RIDAKTSEJƏNEN ƏĐRISE: Г. Уфа. Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . . 4—81; Dejom . . . . 2—63; Masaэvaj bylek . . . . 8—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—18

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đan kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĻЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajlьq 45 tin; 3 ajlьq 1 hum 30 tin; 6 ajlьq 2 hum 50 tin; 1 jьllьq 4 hum 80 tin

PADPISЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, beţ pustь kantursьnda, spiskəselərđə həm xat jerətevselərđə qabul itelə.

№ 175 Joma 1-Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

Библиотека КЛУБА ССТС Уфа, ул. Зенцов...

B. A. S. S. R. Ǝilmi Kələ... № ... Научная библиотека

il qorqavsьlьqьn kesəjtəjek.

1 nse avqьs huqьşqa qarşь kərəş kənə

Donja krizise kapitalizem esendəge yđ ara qarşьlьqtь kəndən kəngə nьqьraq asьp biro. Impirejalizem huqьştarь sьqьv ij qurqьnьsь yŋo, bьţ donja əşkə sьjnьlьnь həm kalunejalardaqь iđelgən əşselərđen kərəştere kesəjə. Sovittər Sajuzьna qarşь huqьş başlanьv qurqьnьsь la hiş iştelməgən rəveştə qurqalьvsa.

16 nsь s'jəzdьn yđok kəmitət aicutь bьjьnsa sьqarqan rizolytsejahe: «impirejalizem sistimeneŋ betə yđ ara qarşьlьqtarьnьŋ qurqьlьşьvь-SSSR menən donja kapitalis donjahь arahьnda yđ ara qarşьlьq qurqьlьşьv menən ber qatə ber bara» ti.

I. Stalin yđ daklatьnda kyrhətep ytkən rəveştə donjala SSSR turahьnda ike tərlə tindintsejə bar: Berehe „SSSR gə həzym itevgə sьqьş həm jəşeren rəveştə əđerlek bara“.

Ikensehe-kapitalis məmləkəttərđen əsselərenen SSSR ga mex bьbət həm jarđamdarь hyveı,SSSR nьŋ iqtisadi, səjəsi həm qorqavsьlьq kesen kyhev, sovit vlastьnь totanaqlь rəveştə tanьslьq səjəsəte alьp barьvь..“.

SSSR ber taşqь xakim bьşa qul ike ... arahьnda bulqan tartьş bildoloj.

Bьl xaldan ike bədemtə kilep sьqa.

Berensehe: Satsejalizem təđeleşenen timpь kesajtergəSSSR đьŋ iqtisadi istiqlalь tə'min itergə, yđebeđđeŋ tənsьlьq səjəsətebeđđe əbemeđ dəvam itergə.

IKENSEHE: SSSR đeŋ qorqavsьlьqьn Qьđьl ərmejeneŋ dingeđ həm hava fluttarьn kesən nьqьtajьq kərək.

SSSR gə həzym jahalьv qurqьnьsь barlьq partejə s.jəzdьnьŋ ... jortьnьn bəjləvə ... kyrhətelep ytte. Y.K.aicutь bьjьnsa sьqarьlqan rizolytsejə: „s'jəz SSSR đeŋ qorqavsьlьqьn, Qьđьl ərmejə, dingeđ həm hava fluttarьn kesən təqlь ber jaraqlьlьqьn nьqьtьrqa partejənen diqqəten təqlь ber turqaq tuplav həm əşsə sьjnьfь menən—urta kelə kərəştəjən jalpьhьnь bьđ kesən mabilizavajt itev həm qьđьl ərmejə menən qat qьlьq menən kyrhətep yte ti.

S'jəzdьŋ bьl qararьn hьq ibkə totorqa kərək. Sajuzdьŋ xəđerge huqьşqa əđerlek xələ bədđe his qeniqətləndere alьrlьq tygel. Asoavejaxim yđenə səjəsi tərbijə ... əşlərgə ... bьjьl bik kyp urьndarđa Qьđьl ərmejəgə prizьl həm xərbi məktəptərgə nabur əđerlekhəđ eşsəndərđə bьl məs'ələlər tirəhendə jetərlek mabilizavjt itməj alьp barla.eşsələrđeŋQьđьlərmejə şiflьqь bajtaq bajrm paratь tavьşlanьvьn qotolmaqan eşsələr menən qьđьl ərmejəneŋ massьvьj ber berenə jarđalaşьvьna əjlənməgən ələ. Qajhь ber eşsələrđən qьđьl ərmejəgə həm Asoaviaxim kevek massьvьj ojoşmalarqa jarđamlaşьvđь hoŗaŋ borondarьn kytərep: „ələgə eşebeđ kyp, ləkin huqьş sьqa qalha beđ qьđьl ərmejə safьna inep burьsьbьđđь ytəvdə başlap jərərbeđ„ tip sitkə tajpьlalar. Il qorqavsьlьqьna bьlaj qarav—jə eştən tajpьlьv esən hьltavqьna kyrhətev, jəki beđgə qarşь sьqasaq jaŋь huqьştarđьŋ xosusəjəten anlamav hedemtehe.

Burzьvazejə huqьşqa ađtьrtьn həm zitdi əđerlənə bik kyp miljunlь massьvьj ərmejələr əđerləj.

Məђələn beđđeŋ kən bajьşta bulqan kyrşelərbeđ 120 gə tiklem jejəvle divizejə, 64000 gə xətlem qul həm stanuk pylimite, 9000 gə xətlə tup mabilizavajt itergə əđerlənələr. Bьnьŋ nindəj đur kes bulьvьn —1914 nsь jьlqь huqьşqa Girmanejə 95 divizejə, 6500 tup həm 1800 pyləmit menən başlaqanlьqtь kyrhətev jetə.

Kapitalistar betə qorallandьrьlqan eşsə həm krəђtejən jalpьhьn burzьvazejə fajđahьn

jaqlavqa məzbyr itev əsən səvittərgə qarşь agitatsejə alьp baralar, ərmejəne faşistlandьralar, srugьnan tьş xedmət itevse kadralarđьŋ hanьn kiђkən rəveştə kybəjtələr. Şul səbəple beđgə həzymse qoşkərđeŋ hanь iђəphed kyp bulьvdan tьş, unьŋ huqьşqa jətərlek əđerlekle bulьvь menən də iђəpləşergə tura kiləsək.

Bьna şunьŋ əsən beđgə: „beđđə rivəlytsejun intuzejazəm“ tip kenə hьltavlap tik jatьp qalьv jaramaj, bəlki il qorqavsьlьqьn kesəjtev əsən armaj—talmaj hər kəndəlek ziddi eş alьp barьrqa kərək. Il qorqavsьlьqь məs'əlehenə beđ bigerəktə 1 nse avqьs kənendə đur diqqət itərgə tejeşbeđ.

1 nse avqьs—rivəlytsejun pralitarejattьŋ impirejalizem huqьştarь, bigerəktə bəjnəlmiləl pralitarejattьŋ satsejalis vatanь bulqan Səvittər ilenə qarşь huqьş həm həzym əđerlənev qurqьnьsьna qarşь bəjnəlmiləl kərəş kenə.

Bьl kəndə—donja huqьşь sьqьvqa 16 nьь jьl tulqan kəndə—kapitalis məmləkəttərđeŋ əşsələrə həm əşsən krəђtejəndərə jaŋь impirejalizem huqьşьna qarşь kərəş bajrьqьn kytərələr. Şul kəndə Sovittər Sajuzь əşsəndərenen diqqəte 5 jьllьqtь 4 jьlda atqarьvqa, huqьş qurqьnьsьna ... jbo barqanlьqqa, partejə həm xəkymət alьp barqan nьq tanьşlьq səjəsətenə, il qorqavsьlьqьn kesəjtevgə, qьđьl ərmejəgə jarđam kyrhətevgə barlarqa kərək.

Bьl kəndə Qьđьl ərmejə ... kyd halьp, unьŋ menən əşsəndər elemtəhen nьqьtev, tərənəjtev həm bətə saranь kyrergə, prajshtь jaqsьraq kyrev ... əđerlərgə kyrev kərək.

Avqьs başьnda maxsus Aђь ... ərmejəgə tədelevgə ... ber ... tul ... Bьl kən eşsəndərđen Qьđьl ərmejəgə, huqьş satsejalizem təđeleşendə diqqəte ... bik ... kyrhətev ... igə jeşlə.

Şulaj itep eşsəndərđe 16 nsь s'jezdьŋ satsejalizem tədələşə turahьndaqь qararđarьn bojomqa aşьrьvqa mabilizavajt itep, his armaj—talməj Sovittər Sajuzьnьŋ qorqavsьlьq kesən nьqьtajьq.

Uŋьş jьjьv həm kəđgə səsevgə əđerlek fruntьnan

Şьpaqat jetməjəsək, maşinalarqa rimunt əlgermej—

(Əlşəjđəge yđ xəbərsebeđđən) Əlşəjđə kalxuzda (Bələbəj kantunь, bьjьl aşlьq kyp səskəndər, aşlьq uŋqan kalxuzdar uŋьş jьjnav əsən uđqarьrqa qьđьv əđerlek alьp baralar.

Ə kyptərə aşlьqtarь kyp bulqanlьqtan qadi labagrikə menən genə eşləp betməjəsəktəren iђkə alьp MTS daqь həm qajhь ber kammunalardaqь artьq urqьs maşinalar (ydə bəjləgəs) alьp urьp jьjarqa plan tədənələr. Şunhьđ sittən eş qulь jaltaqandala yđ aşlьqtarьn kalxuzdar yđ vaqьtьnda jьjьp betərevđərenə ьşanmajdar.

Maşina traktьr stansahь (ydə bəjləp urqьs menən nisə giktar urьrqa məmkinlek turьnda xəđerđən yk kalxuzdarqa «ber nəmələ əjtə almajьm ələ„ ti, manalarь artьq bulqan kammunalarda şulajuq: „Rajun qьrsьlьq sajuzьnьŋ kəngə kypme tunna şpagat bireven belgəs kalguzdarqa beđ kypme ga aşlьqtarьn urьp birergə lə vəqəđə itə almajьbьđ“ tidər. Bьlaj bulqanda kalxuzdarđьŋ jartь aşlьqь vaqьtьnda urьlmav qurqьnь bar s

Kalxuzdar đa maşinalarqa rimunt jahavda qəniqətlənerlek tygel. Qajhь berđəren zapas cəstərə joq, qajhь ber kalxuzdarqa da stal, timer, kymer nəmələrə jetəşmej, qajdan alьrqa lə belməjđər. Əgərđə uŋьştь jьjnav əđerlekseŋ timp menən barqanda ƏLŞƏJ jortь kyləmendə genə ... jemereler sьqьlasaq ... bar. Aşьqьş jarđam kyrhətev həm tejeşle sara kyrev kərək. Əsmə.

Vokil ƏJRFAN.

Balta oştalarь rimunt eşendə uq fajđalanalar.

Ə Qonşaq həm Arqajaş jort tarьnьnda spistar jetkelek bulmav, iqtisadi jeteşhelektər arqahьnda bьl eştər artta bara ələ. Şulaj uq maşinalarđь ... Aqьş matirəjaldarь əđerlev gubirniskej həm Qonşaq jortta rьnda ... Arqajaş menən Aşlьq eşlərəte kalxuzdarьnьŋ yđđərenə ... kantunьnda ... vatьr ... betməgən ... bьl ... kəmə ... avьrqa kiləsək. „XƏBƏRSE“

Arqajaşta igendər xələ

Arqajaş kantunьnda aşlьqtardьŋ kileşe urtanan juqarь. Bojđaj, holo kevek aşlьqtar jaqşь. Ləkin utav eşe nasar bulqan—Iьqtan qarşь ... bojđaj kevek aşlьqtar nasar.

Bojđaj bəş qotqan, qara bojđaj səskelə ultьrь ... arsьtьq jom alьv mətər kilə. Qojoş kəndər jaqşь, bulьp torьa, 10 ... arьqqa tejəşle jьjьnalьr.

Jamqьrđar bulьp tora.

Ylən ... tejəşle saralar kyrelə.

Əsmə.

Arqajaş kantunьnda uŋьş jьjnav kampanjahьna əđerlek.

Arqajaş kantunьnda bətəhe 62 kalxuz 2 safxuz bar. Xalьqtьŋ 40% tь kalxuzlaşqan. Hunьŋ yđ ərmejə ... Bətə kantun kyləmendə 200 gə jaqьn traktar bar. Taqь 120 traktarqa zadatka birelgən. Kantun kyləmendə 700 dən artьq kesə agranumejə nadanьqьn betərev kursьnan 400 gə jaqьn kesə agra upalnamucin nidar, agra tixniktar, 60 kesə vitrinarnь, sanitarnь kurstan ytkerelgən, 50 kesə traktaristar kursь betərepşəgən. Şular arahьnda 5 qatьnqь bulьp 3 bə başqort.

Traktar kalunnahьnda bet traktariska başqort qatьnь bar. Berəhe „Qujaş“ safxuzьnda eşləj.

Uŋьş jьjьv kampanejahьna əđerlek bar. Urьndarqa bьl turala dirиktifor birelep upalnamucinijar sьqarьldь.

Maşinalarqa rimunt bara. Qarabulaqta 35 maşina rimuntqa moxtaz bulьp şunьŋ 34 he təđəlgən.

Gubirniskej vulьta kyznicnьj mastriskyj brigadalar teđəlgən

Lokin kantun kyləməndə 20 jem jer tədev jer ytkarev səbəple qajhь ber kalxuzdarda aşlьq jomoşqa həm jorđan tarьlьvь ... Bьl jaqlьqqa ... tejəşle ... Bьl jaq tan safxuzdarqa həm kalxuzdarqa jarđam kyrhətev turahьnda tejeşle ... jardam kyrhəteləsək k z y tarafьnan planavaj zadanejalar birelevgə qaramastan bik əkenən udaqalalar. Bigerəktə „Qujaş“ safxuzьnda kalxuzdarqa

jarđam ... eşe jomoşqa.

Xəđergə kəđgə səsev əsən kalxuzdarqa bar. 30 jep jer ... 150 giktar kəđgə səsev jer huqalqan. Barlьq əşləqtar đa kalxuzdarqa həm ajьrьm xuzalьqlь kerəђtəjəndergə 15 000 giktar herergə tejeşle bulhalar đa Byrə safxuzь 700, Qujaş 150, Arqajaş safxuzь 600giktar hərgən.

Ytkən jьl nьqlь iqtibar birməv arqahьnda arьş urьnьђđ jərđərgə səselep, halqьn huqьv kevək xəldə kyrəlgəjnə, bьjьl ytkən təzribənə iђkə alьp, arьştь zarar kiltərməђlek uŋaj jərđərgə səsev sarahь kyrelə.

„Xəbərse“

Caqmaqьş qəfev ite Iməђlek nasar bara.

Caqmaquş jortonda igen jьjьv, kəđgə səsevgə əđerlek nasar bara. Jortbaşqarmahьnьŋ halqьn qaraşь arqahьnda bьl eşkə 20 - ejjylgə saqlь plan təđəlməgən. 10 ejjylgə tikləm 24 urqьs maşinahь xlipkup jortonda jatqan. Xlipkupqa urqьs maşina cəstərə qajtarьlha la kalxuzdarqa belderelməgən.

Jort kyləmendə 33 ləp timersə hanala 20 - ejjylgə tikləm berbelə eşkə başlamaqan. Qoraldar teđətterelməjđər.

Igen əđerləv esən 11 megəzəj əđerlənhələ toqtar jətərlek əđerlənməgən.

Kəđgə səsevgə əđerlek tə bьl eştən qalьşmaj, jəqni ber əđerlek juq. Kypme surtlь orloq səseleven, maşina menən kypme səsergə nisə sintnir orloq kərəgen iђəplənməgən. plan teđəlməgən. Igen jьjьv kəđgə səsev bьna nindəj qurqьnьs ađtьnda tora.

Jaqьn vaqьt esendə partejə, kamsamul, prafsajuz jəmeqətseləgen jələp itep eşkə başlarqa, bьl eştə nьq borələş jahap eşkə ajaq salьvsьlarь menən ajavhьđ kərəşergə kərək.

Ə. V.

„ Esmьjcka “ eşte udarlaştьra

Abraj jortondaqь „Smьjcka“ safxuzь igendə jьjьp huqьp alьv kampanjahьna udarni eşkə kereşte. Bətə huqьv, urьv qoraldarь teđətelep bettələr. Ulardь hytep qora beləv əsən əjrətev bara. Attarđь, ьzburьjđarđь jetərlek əđerlənep, vatьqtarь teđətelde, eşkə avьldarđan eşsələr virbavajt itev qьđьv bara.

Tərlə ojoşmalardan kylt rabutniktar kilep safxuzqa tixniceski həm prakticeski eş kyrhətələr. Eşsələr hər ber jerđə yđđəren udar totop praguldarqa qarşь kiђken kərəş astьlar. Bьjьlqь uŋьştь jьjnap alьv uŋьşlь ytəsək. Ləkin eşsələrə jeteşməj . 1500 eşsə kərək bulha ələ jartьhьqьna jьjьlqan Şulaj uq igen kelettərə, taralarđa jeteşməjđər.

Bьna bьlarđь bulьndьrьv sarahьn kyrev menən bergə eşsələr virbavajt itergə silsəvittərđən ber ad jarđam horarqa tura kilə. xəbərsə: A. X,

Besənge teştək·

Yrge Qьjqь jorto, Ibraj avьlьndaqь „ Bəlşəvik « a. x. ortile aqzalarь vatьq kesilkələren teđətep, besən, sabarqa totondolar. Jaŋqьđ xuzalьqtar besən sabьv turahьnda ujlaqandarьla juq, hatьv itep tik jerəjđər. Avьl səvite ulardь jəjgə kampanejələrgə ьlьqtьrьv turahьnda əndəvalьp barqanь juq. Jalanьь.

Jьlajьr orloq safxuzьnьŋ eş qoraldarь juq
Mədireveđ. Məskəv me nən “vəqəđə„ itə

Jьlajьr orloq safxuzьnda məxsus eş qoraldarь bətənləjə menən juq tip əjtergə bula. Sənki, iliktər mantejurđar qoralhьđ eş kyrəbeđ. Iliktrik sьbьqь hudьrqa bulhaq ∂ptraşta qalabьđ. Mantejurđar əsən iŋ kərək bulqan qoraldarđan:

Kuktь, Pujьs, plaska gupsь həm Kusas qoraldarь baqana başьna mengəndə iŋ kərəkle qoraldarđan hanalalar, ləkin bьlarđьŋ safxuzda berehələ juq.

Iliktər stansahьŋ mədirə Micajьfqa eş qoraldarь tabьv turahьnda mərəzəqət ithəŋ, Məskəvđən vipisьvajt itelgən, tiđđən kiləsək tigən javaptь birev menəngenə qənəqətlənə.

Ə mantejurđar baqana başьna jykə arqan menən menep jərejđər. Məxsys qoraldarđьŋ bulmavь iliktrik sьbьqь hudьv eşenə bik kypkenə zarar itə, eşte tejeşensə eşləp bulmaj.

Mantejur:QƏBBƏS DƏTQOLЬF

Əsən jortonda əđer lek juq.

Əsən jorto, (Berə kantunь) bьjьl kyp yđgəreştergə osoraqan. Bьnda jahalqan pirigiptarđьŋ şəjqanь, ələ hamanda betkənə juq. Berə kantunьdaqь iŋ artta həjrətep barqan jorttarđa iŋ arrtaqьhь bulha bьl jortqa kantun ojoşmalarь kərəkle iqtisardь birməgən.

Xəđergə ber nisə kəndən avьldarđa, kalxuzđar đa jaŋь uŋьştь jьjьv eşenə totonasaqtar. Bьl uŋьş jьjьv kampanejahьnьŋ uŋьşlь ytəve, tulь əđerlekkə, kərək ajьrьm xuzalьqtar đa, kərək kalxuzdar đa bulhьn bətə eş kesə həm qoramaldarđь dərəђ rəveştə tulьhь menən fajđalanь belevgə, eştə qьrqa iђəp quja belevgə bəjləngən.

Ləkin Əsən jorto joqlaj. Əsən jorto qajqьrmaj. Jortbaşqarmahь ber nəmə lə eşləməj, ajьrьm xuzalьqtarđaqь uŋьş jьjьv qoramaldarьn iђəpkə alьnmaqan.

Rimunt turahьnda la: “18 timersəbeđ bar şular eşlərgə tejeş„ tejevđən başqa ber nəmə lə belməj.

Rajpalivudsajuzda eşheđlektə jortbaşqarmahьnьŋ qalьşmaj Kalxuzdarđa maşinalarđьŋ dərəђ fajđalanьlьvь, ularqa rimunt jahalьvьna iqtibar itev juq. Keşəl avьlьnadaqь “Yktəber„ kalxuzьnda uŋьş jьjьvqa əđerlənev kalxuzdь nьqьtьv urnьna kalxuzsьlar şul iђəptən undaqь partejəle iptəştər đə yđ ara talaş menən qymerđəren udqaralar. Şul talaştar arqahьnda kalxuz qaqsaj, ajьrьm xuzalьqtar arahьrda uŋьş aftaritite juq.

Harmanaj avьlьndaqь ərtil betə jort dəvmələndə ere ərtilđərđən hanala, ul 140 giktar igen jьjьp alьrqa tejeş. Ləkin maşinalarqa rimunt jahalmaqan

Kesilkəneŋ tьrmahь, malatilkanьŋ qajьşь, həm cəstərə jeteşməj. Dvigəteldəŋ də qajьşь juq, uqa jaqьv əsən kərək nifet ələ bulha əđerlənməgən. Palivudsejuz rajunьnda 4 dvigitel bulha la, ularqa nifət əđerləvđə ələ bulha sara kyrelməgən. Bьl turala kalxuzsьlar jortbaşqarmaqa kilhələr, jortbaşqarma palivudsajuzqa jebərə. şulajtep ber praktik eş eşlənməj. Palivudsajuz eşendə nьqlь tərtip, kərəkle jetəkselək juq. Kem nisek teləj şulaj eşləj.

Bьna oşondaj nasar kyrneştər bula torop ta kantun ojoşmalarь Əsən jortona iqtibar itməjđər. Huŋqь kenlərdə kantun ojoşmalarь tarafьnan ber genə tərlə lə jetəkselek—kyđətev eşe bulmaqan. Pirigiptar mələndə kulaktarđьŋ kanfiskavajt itelgən maldar yđləşterevđə qatьşьp, kalxuzdarđьŋ kust bergenə birelgən krditь yđđərenə totop betkən keşələr arahьnda insəjatьr bulьp jəregən Gerəjef xəđer ber eş kyrnətməj jortbaşqarma la rəis bulьp ultьra.

Bьl jortta qьrqa hьnьlьş jahav kərək. Bьnda eşteŋ bьlaj barьşьn həm eşheđlek tə, kantun ojoşmalarь la yđđəren məs'yl hanarqa tejeştər.

AJMORAT-

Kapiratiftarđьŋ bətə sajuz s'jьzь.

21 nse ejjyldə Uđək Qьđьl ərmejə jortonda patriakapiratsejələrđeŋ 2 nse s'jьzdarь asьldь.

HYRƏTTƏ: Ukrajьnanьŋ Prilitski ukrugьnan kilgən diligatka ip. Miruşina pirirьl mələndə kapiratsejə turahьnda ədəbejət uqьv menən şəqelləne.

TƏRLƏHENƏN

XABARUFESKEJ. Berense tapqьr Amur jьlqahьna 22 fut (7 miter) hьvqa batьp torqan đur dingez paraxutьn kertep jerətev təzribəhe jahaldь. Bьl paraxut 100 kilamiter yrgə kytərelep, xəđer bьnda zagranitsaqa aqas jegə təjəjđər

MAGNITAGURESKEJ. Magnitstrujdь tədəv timpь bajtaq sitenlektergə osoraj. Ejjyl zadanejəlarь hisbər turala atqarьlmanь. Transtruj dumna mejestərə esen təvgə ikə katlavundь 12 nse ejjyldə eşləp betərergə tejeş bulhala haman da eşləp betərgenə juq.

Qala teđəleşendə lə şul uq xəl: 4 nse kvartalda 30 jort halьv kərək, ləkin bьlardь tədəv tə'min itelməj. Iliktərik stansasahь nasar eşləj.

QAZAN. Tatarьstan jəmhyrejəteneŋ 10 jьllьqь ajqanlь Qazan eşsəndərə bik đur dimanstratsejə jahap, bьqa ber nisə meŋ keşe qatьştь. 10 jьllьq bajramqa qarata Qazanda Tatarьstan sənəqət, kyltyra həm nəfis sənqət kyrgəđməhe asьldь. Tatarьstanda jəmhyrejətte tikşerev esən berense fənni tikşerev inestitutь asьldь.

MƏSKƏV. 1930-31 nse jьlda Məskəv əlkəhendə kapitalnaj teđəleşkə 840 miljun hum (29—30 nsь jьlqьnan 80 pr. kyberək) kapital tьqьlasaq. Bьnьŋ 256 miljun humь sənəqətkə.

MƏSKƏV. RSFSR Savnarkumь ylgən urьђ şaqire Majakufeskejđeŋ simjəhenə pinsejə (əsəhe menən ikə heŋlehenə ajqa 300 hum) bildələrgə qarar birergə, unьŋ torqan fatirьn simjəhenə qymerlek buşlaj fajdalanьrqa tapşьrьrqa, Majakufeskejđeŋ betə əђərđərə jьjьntьqьn baђtьrьp, unьŋ, betə aftьrlьq xoquqьn simjəhenə kysertergə, kamakadimejəla Majakufeskej kabinite teđərərgə qarar birđe.

Burzьvazejə huqьşqa nisek əđerlənə

Quşma Amirikala, Angelejə Fransejə, Italnjə həm Japunejə məmləkəttərə bətəhe bergə 1913 nse jьlda qorallanьv eşenə 2 miljart 300 miljun hum aqsa totqajnьlar, ə 1926 nsь jьlda 3 miljart 900 miljun hum, 1930 nsь jьlda 5 miljart 700 miljun hum tottolar.

Beđđeŋ menən kyrşe kenbajьş məmləkəttərđeŋ bydzitte 1923 nse jьlda 184 miljun hum ine, 1926 nsь jьlda 224 miljunqa, 1930 nsь jьlda 358 miljun humqa jette.

Qorallanьv esən aqsa başlьsa huŋqь jьldarđa bik nьq alqa kitkən jaŋь tixnikəgə totola.

Məђələn 1923 nse jьlda Amirika, Angalejə həm Fransejənьŋ hava fluttarьnda 2200 ajrьplan bar ine, 1926 nsь jьlda 2900 gə, ə xəđer 6200 gə jettə. Xəđer ularđa osqostar əđerləv sənəqəte iђ kitkes yђəp, məђələn huqьş sьqa qalha ularđьŋ zavьttarь təvge ajđarđa uq ajrьplan eşlvđe 10 tapqьr kybəjtə alasaqtar.

Xəđer qorallanьv yђəvđə təp urьndь qəskər hanь artьv totmaj, bəlki qəskəri cəstərđeŋ ut atьv kesə đurajьv tota. Məђələn xəđer bьl məmləkəttərđə qəskər hanь huqьştan təvge samala qaldь; ləkin 1913 nse jьlda Amirikanьŋ hər ber uqsь divizejəhendə 24 pulemit bulha, 1923 nse jьlda 754 kə, ə xəđer şul uq hər ber divizejələ 947 gə jette. 1913 nse jьlda şul divizejələge betə pyləmittər hər ber minutqa 12000 qyle athalar, 1930 nsь jьlda minut hajьn 473 meŋ pyle ata alalar.

Qoraldarđьŋ sьjfatь iђ kitkes yđgərđe.

Xəđer tuptar bik alьђqahəm teləgən xətle juqarьqa ata alalar, bik anьq teđ, tiđ atalar, đur həlokət birələr.

Huqьş osqostarь bigerək tə alqa kitte. Məђələn đur bumba taşlavsь osqostar 1918 nse jьlь qajtmajьnsa 4meŋ kilamitьr jeri atha, xəđer 13 meŋ kiamitьr jeri ala. Bьna bьl miђaldar hər vaqьt rejalanьp qoral taşlav turahьnda həjləngən impirejəlistərđə qorallanьv həm huqьş tixnikahь ni dərəzələ yђkənlektə anьq kyrhətə alalar.

da səqətkə 150 kilamiter jeri ala ine, xəđer 220 kilamiter jeri, razvitka osqostarь elek səqətkə 200 kilamiter osa ine, xəđer 300 kilamiter osa. doşman osqostarьn qьrьvsь osqostar elek səqətkə 225 kilamiter osa ine, xəđer 350 kilamiter, xətta kyberək tə osalar.

Tankidar ytkən huqьşta uq bik đur urьn tatqajnьlar. Xəđer ular hətenləj tanьlmaђlьq yđgərđələr. Məђələn ytkən huqьş ađaqьnda tanki hər səqəttə 8 kilamiter bara alha, xəđer təgərməs menən səqət kə 100, gusinik tankiđar—60 kilamiter jeriđər.

Dingeđ huqьş flutь la bik yђte 1913 nse jьlda iŋ đur huqьş kəmələrə 22 kilamitergə ata ala ine, xəđer 37 kilamitergə ata ala.

1913 nse jьlda iŋ đur hьvađtь kəmehe 837 tunna đurlьqta ine, xəđer 3257 tunna đurlьqta hьv ađtь kəmehe bar. Elek hьv ađtь kəmehe yđeneŋ bazahьna

Burzьvazejə bigerəktə huqьş esən sənəqət bazahь əđerləvgə đur əhəmejət birə. Məђələn huqьş sьqa qalha Fransəjəla elek ajqa 1000 tup eşlənə al ine, xəđer 1500 tup eşlənə alasaq, elek ajqa 2 meŋ osqos həm 250 tanki eşləj alalar ine, xəđer sənəqət aj hajьn 5000 osqos, 1500 tanki eşləp sьqara alasaq.

Kapitalis ərme— jələrđeŋ jəşren rizirьftarь.

Kapitalistar barь tьnьs vaqьttaqь qəskərgə genə qəniqətlənməjənsə, huqьş sьqa qalha ərmejəgə jarđamlaşьrqa tip miljundarsa rizirьftər əđerləjđər. Ulardь tьnьs vaqьttaqь daimi ərmejə barь huqьş labaraturejahь həm huqьş spisejəlistarə əđerləj torqan məktəp kenə bulьp tora. Ə rədavuj sastaf qəskərlektən tьş, tərlə huqьş—jəməqət ojoşmalarьnda əđerlənə. Məђələn tьnьs vaqьtta Girmanejəla qəskəri rəveştə ojoşqan faşistar 500 meŋgə tərlə burzьvazejə qəskərə ojoşmalarьnda aqzalar 4 miljunqa, Quşme Amirikala 1 1/2 miljun menən 4 miljunqa. Angelejəla 320 meŋ menən 1 miljunqa tula. Ə SSSR menən kyrşə kenbajьş məmləkəttərđə şulaj qəskəri—faşis ojoşmalarьnda 1 miljun 700 meŋ aqza bar. Qəskərləşterelgən məktəptən, sirkəvđən, jəməqət ojoşmalarь həm faşis ətrəttərenən bik kiŋ fajđalanьv burzьvazejəgə zapas kadralarьn qajtanan əđerləp həm jaqşьrtьp huqьş əsən bik đur kvalifikatsejəlь qul kesə əđerlərgə məmkinlek birə.

Bәtә donja qьđьl kөnә.

Ytkәn jьl-dәhşәtle donja hu-qьşьnьq 15 jьlь tulqanda be-rense mәrtәbә donja huqьşьna qarşь berensә avqusta qьđьl kөn ytkәrhәk, bьjьl berense avqu-sta-qьđьl kөnde ikense mәrtәbә uđqarabьđ.

Bөjek tarixqa ejә bulqan 16 nse partejә es'jьzьnda hәj-lәngәn partejәneњ sәjәsi xisap daklatь, sьqarqan rizәlytsejә-lәrә bәtәhelә kapitalizem do-њjahь xәđer avьr kriz s ytkә-reven, kapital ildәrenen xuza-lьqь „sәsәk“ atmavьn, bәlki, jemerelevgә barqan ber xuzalьq bulьvьn ajtte.

Iqtisadi krizes arqahьnda ka-pital ildәrendә eşheđđәr, as, jalanqas taşlanьvsь qatьn-qьđ, balalar hanь arta;

Kapital qul aђtьnda jәşәvse kalunja xalьqtarь taqьla nьq iđelә teşә. Bьlarđьn jәrәktәren-dә tьvqan rivalytsejyn tulqьn-darь kөndәn kөn kesәjә.

Kapitalizem ildәrendә bur-zьvazejә menәn pralitariat ara-hьnda qarşьlьqtar qьrqьvlaştь-lar. Krizes xәđer yk kapitali-star tarafьnan eşsә sinьfьna qьђьmdь kesәjtergә әlgәrđә. Krizes xәđer yk kapitalizem ratsejanalizatsejahь arqahьnda eşsә sinьftьn xәlә nasarlanь-vьn, eşheđlekteњ kesәjevәn, da'imi eşheđđәr әrmejәheneњ kybәjevәn, eşxaqьnьn kәmevәn kilterәp sьqardь. Bьl şarttarđa eşsә sьjnьf hәm kalunja xalq-tarьn rivalytsejynlәşterәlәr, sьjnьftar kәrәşәn qьrqьvlaştь-ralar, eşsәlәrđә jaqь sьjnьfь huqьştarqa sьqaralar-bьl qәzәp tygәl-ti iptәş Stalin.

IKENSE JAQTAN: kapital ildәrә şundaj iqtisadi torqonlьq dәvrә ytkәrgәndә S.S.S.R. ile-neњ eskә xәlә nьqьj. Xuzalьqь, bьqa tiklem ber ildәlә bulma-qan timp menәn alqa bara. Sat-sializem hәzymә kesәjә. 5 jьl-lьq plan—4 jьlda ytәlә, sәnә-qәt başqa il sәnәqәttәrenә qa-raqanda ajьrьm satsializem indysterejәlәşev xaraktirendә yђә, Avьl xuzalьqь kәliktiflәşә, totaş kәliktiflәşev nigeđendә kulak sьjnьf bulьv jaqьnan betәrelә. Sәnki: „kulaktar hә-lәkәtkә xәkәm itelgәndәr, Ular sьjnьf bulьv jaqьnan bәtәrel-sәktәr“—(Stalin). Ilebeđđә sat-sializem xuzalьqь yђev menәn kapital ilimenttarьna, qatь at-pur bire- lev—bәtә donja eş-sәndәrә arahьnda mәxәbbәt jalqьnь tьvđьra.

Eşsә—kәrәђtejәndәr sәvittәr ileneњ eşen ьsьn mәqnәhe me-nәn eşsәndәr xәkymәte bulь-vьn belәlәr.

Bьna şundaj mamiәttar ka-pitalistarqa tik jatьvqa tьnь-slьq birmәj, ular iqtisadi tor-qonlьq bulьvqa qaramaђtan qoraldarqa [illegible]

„...beđđen doşmandarьbьđ-đьn әrmejәhe xәđer huqьşqa tiklemgә qaraqanda başqa teł [illegible] alь. Xәđer әrmejә tixni-ceski qoraldanьv jaqьnan re-ytte... hәm elek kapital il-dәrendә tөp әrmejә 20 pra. te-kel itte, xәđer 51 pra. teşkil itә-ti iptәş Varaşilәf.

Sit ildәrđәn qoral sәnәqәte ytkәrev tarahьnda tuqrap ul: „XV-nsь partejә es'jьzьnda hәjlәgәndә, Pylşә 18 huqьş zavьtь qororqa ujlaj tihәm, xәđer ul zavut 32 gә yђte-ti.

Şulaj bulqas bildәlә, kilәsәktә kәrәş bara.

Kapitalistar hunqь tixnika la ujlaqan qoraldarь menәn maq-tanalar. Ә'bьl saqta beđđeњ sә-vittәr sajuzь şulaj uq bәtә do-nja eşsәlәrә nәmә menәn javap-qa әđerlәnergә tejeştәr?

Bьna şunьњ esәn beđ yđe-beđđeњ tada jәrәk, kәslә belәk-tәrđә hьđqanьp bәtә donja qь-đьl kөnәn ytkәrәbeđ. Beđ 1914 nsә jьl başlanqan donja huqь-şьndaqь kevek qan qojьrqa telәmәjbeđ.

LӘKIN JAVAP BIRERGӘ BEĐ HӘR VAQЬT ӘĐER. Şu-qa kyrә beđ: bәtә donja qьđьl kөnәndә XVI-nsь partejә es'-jьzьnda qь ip. Stalin dakla-tьn, partejәneњ rizәlytsejәhen ejrәnergә, bәtә jalpьnьњ sәjәsi aњьn tәrbejәlәrgә qьđьl kөngә massavьjdimanьstratsьjalar ojo-ştororqa tejeş bulhaq; IKEN-SENӘN: asьv-avjaxim, mupьr ojoşmalarьn nьqьtьv, jalpь arahьnan “XVI—partejә es'jь-zь” ismәnә aqzalar tuplarqa; ӨSӘNSӘNӘN: jerlә bylәktәrđә, jalpь menәn qatnaşqan xәldә prakticeski eştәr ytkәrev, lagir-đarqa sьqьv, teđ atьv zәnәtejә-lәrә ojoştorov, bьqa bylәktәr bildәlәv menәn qarşь alьrqa tejeşbeđ.

Alьђ kәnsьqьşta Qьtaj ban-dalarьnьњ beđgә qaraj qotoron-qan hәzym bәşlap ta, baş ky-tәrә almaђlьq atpur alьvьnala ber jьl tuldь.

Bьl jәњevsәlәr jybәlәjenә quldarьbьđđaqь „tьv“ đarđь yrgә kytәrep, kilәsәktә eşsәn-dәr ilәn haqlavđa, qәharman qьđьl әrmistәrđәn đur xeđmәt-tәr kәtәrbeđ.

Rivәlytsejyn tulьsьnьnda jan-qan bәtә il eşsә-kәrәђtejәn-dәrә qьđьl kөngә aqlьr, beđ bәtәbeđđә qьđьl „tьv'đar arqь-lь jeњev marьşьn jьrlarbьđ.

Qj. SӘLӘM.

Kөnsәrse DӘFTӘRE

Hajlav jaqşь ytte.

Arqajaş kantunь Hultaj avь-lь sәvitendә hajlav eşenә nьq әđerlek bulьv sәbәple, sәvit apparattarьna jaqşь keşelәr hajlandь. Kulaktar kerә almanь.

„TӨRTKӨS“.

Udarniktarđьњ 3-nse slyte.

26-nse ejyldә 4 nse başqart pulьqьnda 3-nse udarniktar slyte uđqarьldь.

Slyttә iњ mәhim xәrbi belm-dәrđәn 4 TӨRLӘHӨNӘ jarьş jahaldь: 1—atьvđan; 2—spurt; 3—sәjәsi aњdan; 4—kyp tiraz-lь gәzit sьqarьv đan.

Jarьsta 10-nse bataljyn be-renselektә aldь: [illegible] 90 pr.-tь bir-dә, spurt buljьnsa garaduqtan 14 kөşe 2 m. 52 sikuntta sьqtь-lar, sәjәsi belemdәn dә beren-selektә ular aldь. Şular uq 1 se-qet 23 mьn-tta kyp tirazlь gәzit sьqarьldь. [illegible] udarniktarđьn [illegible] kyrәbeđ.

Beđ bьl udarniktar menәn [illegible] qьş pьlanьn 100 pr. qa ytevdә elkәn burьs itep hanajbьđ.

AXMӘTEF.

Bәlәbәj kantunь 25 meњselәr kәnfirinsejәhe|

aqьmdaqь kampanejәlәr turahьnda nәmә јәjtte?

Bәlәbәj kantunьnda 25 men-selәr kәnfirinsejәhe, ytkәrelep, ular jađqь sәsevgә jomoqa, igen jьjьv hәm kedge sәsevgә qarata mәs'әlәlәrđe tikşerep yttәlәr.

Bьjьl jađqь sәsev kampane-jahь avьlda kulaktarđьn qatь kәrәşterә, әşsel planьn [illegible] kalxozdarđa [illegible] aђtьnda ytte.

Aldan әđerlәktәr alьp barьv-qa qaramaђtan, bәtә kantun [illegible] 12%qa ytәlә almanь. Unьn sәbәbe: kyp kenә rajundarđa sәsev kampanejahenә qarata [illegible] kilde. Oşo arqala qajьbьer [illegible] fajda-lanьlmaj qaldь.

[illegible]

Igen jьjьv kampanejәhe [illegible]

mal kurmьlь jetmәnә. Şunьњ esәn [illegible] karәk. Besәn saplьq maşinalar-qa, [illegible]

Tixniko kylturalarь tәrbejә-lev, [illegible]

[illegible]

Igen әđerlәv eşendә juldar-đьn tәđәk bulьv nitiklem әhe-mejәte bulьvqa qaramaђtan stansa, pristen juldarь tәđәtel-mәgәn. Bьnьњ sәbәbe jetәrlek tiklem sridstьva birelmәvđә. Igen әđerlәv turahьnda tәrle diriktiftәr, daklattar, bisidalar ytkәrelhәlә, bьl mәs'әlә tirә-henә jalpь fikere tuplanmaqan. Birelgәn diriktiftәrđәn ytәleve jortbaşqarmalarь tarafьnan nьq-lap tikşerelmәjđәr.

Jortbaşqarma hәm valkum tarafьnan igen әđerlәv eşendә julbaşsьlьq itev julqa halьnma-qan. Şunьњ esәn bьjьlqь igen jьjьnav kampanejәhe turahьn-da narkam turk kәlligejәheneњ qararьn dәrәђlәp kәnfirinsejә oşo qararqa kilә:

„Xәđerđәn yk urьndar đa bьl mәs'әlә tirәhendә jalpь fikerәn tuplap, igen әđerlәv eşendә tәrle mitьdtarđan fajđa-lanьrqa, kәrәђtejәndәr menәn jьjьlьştar, bisidalar ytkәrergә“.

Ytkәn jьldaqь tәzribәlәr igen әđerlәv kampanejәhendә sьjn-fi doşmandarđьn qarşь sьqьv—đarьn kyrhәtte. Hәm ularđьn aњьđ xalьqtь, bigәrәktә qatьn qьđđarđь qotoтop eş kyrevđәrә buldь. Şunьn esәn bьjьl igen jьjnav, igen әđerlәv kampane-jәrә turahьnda qatьn-qьđđar menәn maxsus jьjьlьştar, bisi-palar ytkәrergә.

Igen әđerlәv eşen qәmәli rә-vestә tormoşqa ytkәrev esәn, urьndarđaqь kamsamul, praf-sajuz kәrәђtejәn jarđam kәmi-tәtә hәm qatьn-qьđđar ojoşma-larьn bьl mәs'әlәgә tartьrqa.

Avьl sәvitә hәm jortbaşqar-malarьnьњ bьl eştә ođaqlav, urьndarqa jetәrlek tiklem qul-lanma hәm kyrhәtmәlәr birmәv-đәrәn ytkәn jьldaqь tәzribә-lәr kyrhәtte. Şunьn esәn dә bьjьl avьl şurahь şulaj uq jort-başqarmalarь bьl eştә hәr qaj-hьhь ajьrьm mәs'ylejәtlekte hiđep eştә alьp barьrqa tejeş-tәr.

Jortbaşqarma hәm avьl şu-rahьnьњ tәqәjenlәngәn vәkil-dәrә eştә administraif rәvә-şendә alьp barmajьnsa, bәlki kәrәђtejәndәrgә bьl mәs'әlәne tәşendәrәv ularqa julbaşsьlьq itev bьl mәs'әlә tirәhenә ular-đьn fikerәn tuplav hьmaq jul-dar menәn alьp barьrqa tejeş-tәr. Xәkymәt birgәn diriktiftәr-đәn ytәlevәn jortbaşqarmalar qarşьndaqь RKI đәn tikşerev-đәreneњ đur әhәmejәtә bulьvьn urьndarđaqь ojoşmalar nьqlap aњlahьndar.

2 nse ejjyldә kantun başqar-mahь tarafьnan sьqarьlqan qa-rarđь dәrәђlәp igen әđerlәv eşәn berđә tajpalmaj tormoşqa aşьrьrqa. Kәlәt hәm skьlattar-đь, igen jьjьv urьndarьna bi-relevđә şulaj uq jetәrlek tik-lәm kәlәt, skьlattar әđerlәvđә jortbaşqarmalarьna quşarqa.

Igen әđerlәvđә bulьşlьq itev kәmisejәhen xәđerđәn yk ojoş-tororqa hәm ular sastafьna na-sar iliminttarđь keretmәђkә kә-rәk.

25 meњselәr kәnfirinsejәhe—mәs'әlәne bьna şulaj xәl itte.

I. AGIJEF.

Sәvit kensьqьş milli jәmhyrejәt „ elkәlәr esәn.

Milli—qilmi kadьrđar jeteşterev.

Sәvittәr Sajuzьnьњ yđәk baş-qarmahь janьndaqь sәvit Şәreq xalьqtarьnьњ qilmi tikşerev inistitutьnьњ Mәskәvđәn kilgәn vәkile gәzitәbeđđәn xәbәrsehe-nә tybәndәgә fikerđe hәjlәnә:

Min Başqortostanqa, inisti-tutqa aspiranttar jьjnav esәn maxsus jebәrәldem, sәnki inis-titut yđeneњ aspiranttarьnьњ sastafьn bьjьl uq milli jәmhy-rejәt elkәlәr vәkildәrәn yđen-dә buidьrьvđь tөp burьs itep qujđь. Timәk bьl jьldan iqti-barәn inistitut hәm milli jәm-hyrejәt elkәlәr arahьnda nьq bәjlәneş, qilmi tikşerenev eş-tәrendә bәrđәmlek tьvđьrьv, ejtep kitkәn ildәrđәn vәkildәr jerlek bulasaq.

Sәvit kәnsьqьş xalьqtarьnьњ qilmi tikşerenev inistitutь yđe-neњ tөp burьstarь itep, Sәvit-tәr Sajuzь xalьqtarьnan jәş qilmi tikşerenevsәlәr, milli vuz hәm kamvuzdar esәn uqь-tьvsьlar әđerlәvđe quja. Satse-jalizem nigeđendә ilde janьnan teđәv biş jьllьq planь ytәv burьstarь ber jaqtan marksis totanaqlь jetәksәl kadrđarđьњ kәrәklege, ikensj jaqtan aspi-ranttarđь jьjnaqanda tybәndә kyrhәtelgәn spitsejalizatsejәgә bylengәn siksejәlәr bulasaq: a) Sәvit şәreq xalьqtarьnьњ tel—jađьvgarь, 2) Sәvit şәreq-teњ satsejal ikanumik farmat-sejәlәrә, sәvit şәreqteњ ikanu-mikahь hәm d) millәt mәs'әlә-heneњ tәjurejә—praktikahь hәm milli sәvittәr sajuzь xa-lьqtarьnьњ rivәlytsejun xәrә-kәttәreneњ tarixь.

Tәrlә millәttәn sьqqan aspi-ranttarđьn әđerlektәrә kәrә-gensә bulmavь, bigәrәktә prak-tik eşkә yrmәlәngәn iptәştәr-đәn әđerlektәrәn iђkә alьp, inistitut yđeneњ uqьv planьnda bьl tәrđәrđәn marksis belem-dәrәn kytәrev, kilәsәk bәlges baptarьnda eşlәrlek mitьdьq jynәleşә birә torqan propiry-tik dissiplinalarđь esenә alqan әđerlek bylegәn asa.

VUZ, Kamvuz betәrgәn, jәki Vuz kylәmendә bulqan belemle partejә aqzahь bulqan jerle xalьqtarđь kurьsqa jebәrev al-daraq tora. Әgәrđә partejә, prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan kәrәklә bulqan rikamindatse-jәlәrә bulha, ul qәqiđәnәn sь-qьp bulhala partejәheđđәrđeњ dә alьnьv mәmkin. Inistitutqa kerevsәlәrđәn hәr berhenә sә-jәsi ikanumikanan, tarixi ma-tirijalizьmdan hьnav bulasq.

Tөp bylәktәr esәn jarđam kәrәş eştәrәn biev srugь I nse yktәberđәn hьnav 15 nse yk-tәbergә tiklәm aspirant bulьp iђәplәngәndәrgә 175 hәm miq-dәrendә estipindejә hәm mәm-kin tiklәm torlaq—jataq menәn dә tә'min itelәsә ktәr.

Inistitutqa kerergә telәvsәlәr alьnьv şarttarь menәn hьnav әdәbejәtneњ iђәmlәktәrә menәn jaqşьraq tanьşabьđ tihәlәr: Mәskәv Бересиевская набережная 20 tigәn әdris menәn ida-raqa xәbәr itә alalar.

Minәnsә, ti jerlә partkum, prafsajuz ojoşmalarь *tәrlә* mil-qilmi jәmqejәttәrđәn aldьnda sistimlь rәveşә totanaqlь, bul-dьqlь, qilmi—tikşerenev ba-bьnda dәrtlә eşsә—kәrәђtejәn jәştәrәn sәvit şәreq inistitutь-na jynәldәrәv burьstarь *tora.* Ul iptәştәr *marksizem—linini-*zemdәn daqalanьp, milli jәm-hyrejәt elkәlәr đә satsejalizem teđәvđәgә *milli sajәsәtte* prak-tik eşkә aşьrьv pulasaqtar.

Mәqlymәttә Inistituttьњ sә-vitendә hәm milli jәmhyrejәt elkәlәreneњ *mәxsus* vәkildәr bar. Ana şular aşa inistitut menәn taqьla jaqьnьraq, turь-raq bәjlәneş jahap qilmi uc-rizdinejәlәrđәn eş plandarьn, inistityt eş plandarь menәn jaraştьrьp, milli jәmhyrejәt elkәlәrgә milli qilmi kadьrđar jeteşterev kevek tulaj burьs-tarđь ytәvđә jәrđәmlәşkәn bulьr.

Sәvittәr Sajuzь Yđәk başqarmahь ergәhen-dәge sәvit kәnsьqьş xalьqtarьnьњ qilmi —tikşerenev inistitutьna

Aspirant tәlәnә alьnьv ŞARTTARЬ

(Şәreq xalьqtarьnьњ milli, otik mәdәnejәtәn qilmi tikşә-renev elekke inistitutь).

§ 1) Xәđerlek hәm tөp by-lәktәrgә alьnьv kankurьs me-nәn tybәndәgә siksejәlәrgә:

1) Sәvit kәnsьqьş xalьqtarь-ьnьњ tel hәm jađьvđarь.

2) Әdәbejәt hәm sәnqәt, 3) Şәreq kәnsьqьş xalьqtarьnьњ satsejal ikanumik farmatsejә-lәrrneњ tarixь;

4) Sәvit kәnsьqьşьnьњ ika-numikahь hәm 5) Millәt mәs'-әlәheneњ tjyrejә—praktikahь 6) SSSR xalьqtarьnьњ milli rivәlytsejun xәrәkәttәreneњ ta-rixь.

§ 2) Vuz, Kamvuz bәtәrgәn jәki şul kylәmdә belәme bul-qan jerlә xalьqtan bulqan partejә aqzalarьn kankurьsqa kertev aldaraq tora. Әgәrđә partkum, prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan kәrәklә bulqan rika-mindatsejәlәrә bulha, qaqidә-nәn sьqьp bulha la, partejә-heđđәrđәn dә kankurьsqa ker-tәlәvә mәmkin.

§ 3(Inistitutqa alьnьvsьlar sәjәsi ikanumika hәm tarixi matirejalizemdan hьnalalar.

§ 4) Kәrәş jađma eşә birev srugь tөp bylәktәrgә kerevsә-lәr esәn 1 nse yktәber 30 jьl, avьđđan hьnalьvdar 1 nse yk-tәberđәn 15 nә tiklәm.

§ 5) Institutqa alьnqan espe-ranttar ajqa 175 hum miqdә-rendә stipindejә menәn hәm şulaj uq mәmkin bulqan tik-lәm jataq menәn dә tә'min ite-lәlәr.

§ 6) kerergә telәvsәlәrđeњ berensә horavđarь menәn alь-nьv şarttarь—hьnalьv esәn kә-rәk bulqan әdәbejәtteњ isem-lektәrә jebәrelә.

ADRIS: Москва, Бересневская Набережная, 20.
Институт народов Востока.

sәvittәr sajuzьnьњ iqtisadi jaqtan sit ildәrgә qaratьp quj-mav, hәm ularđan maşinalar indermәv esәn gigant mitallur-gejalar tәđәp, maşina lәđәv eşen kesәjtep, ildә ximejәlәştә-terelә,—bьna şul bazaqa taja-nьp Qьđьl Әrmejәneњ kәslә hu-qьş tixnikahь yђә, Hunqь jьl-darđa әrmejәnә janь tixnikalь qoraldar menәn tә'min itev eşendә sikheđ әlgәşevđәrgә ireştek. Biş jьllьqtь—dyrt jьlda tultьrьv menәn, beđ yđebeđ R. K. K. A. nьњ tixnicski kesәn nьqьtьvqa kөs birәbeđ.

Beđđeњ әrmejәbeđđә ortilirә-jә, huqьş—ximejәhә, huqьş tix-hikahь hәm avitsejә eşe nisek tora?

Beđ ortilirejә eşendә, Qьđьl әrmejәne qoraldar, bigrәk tә vaq kalibrlә pylәmitlәr, tankь hәm osqostarqa qarşь torov qo-raldarь menәn tә'min itevgә ajrusa.diqqәt itәbeđ.

Bьl mәs'әlәlә beđđeњ jaqşь uq әlgәşevđәrebeđ bar.

Prativagadzarqa kilgәndә, his şikheđ әlgәşevđәr bar. Ximejә hәzymenәn haqlanьv institutь ojoşmalarь tarafьnan ximicіski hәzymdә qullanьlqan nәmәlәr-đeњ torәşәn qilmi—tikşerenev eşә ytkәrәlep, unan haqlanьv juldarь kәrәklә đәrәzәgә qujьl-qan.

Radiufikatsejә eşendә lә đur-qьna әlgәşevđәr bar hәm qaj ber elәştәrđә sit ildәrđәn qalьş-majbьđ.

Aviatsejә yђә, xәđergә ma-torđarqa qaraqanda la nьq hәm sit ildәrđә iњ jaxşь hanalqan maturđarь menәn jarьşьrlьq tip sәvit maturь eşlәp sьqarьvqa ьntьlьş bara.

Dinged flutь. Beđđeњ Amur flutь jьraq şәreqtә huqьş eşen-dә kyrәklә ryl ujnanь. Bьnda beđđeњ qьđьl flutsьlarьbьđ ta-rafьnan әđ bulmaqan jegetlek hәm batьrlьqtar kyrhәtelde. Aviatsejә menәn fluttьn diњ-geđgә qәskәr tәşәrәvđә nindәj ryl ujnavь asьldь. Beđđeњ flut-tь ikense mәhim hьnav—„Pariz kammunahь“ hәm „Prafintirn“ karaptarьnьњ sit ildәrgә jәrәp qajtьvь.

Bьl paxut iњ qьjьn şarttar esendә kesle đavьl vaqьttarьnda kyp karaptar, şular iђәbenәn fransuz hәm angelejә minanus-tarь hәlәkәtkә osoraqan mәldә ytkәrelde.

Partejә ojoşmalarьnьњ yђәse.

Hunqь jьldarđa әrmejә safьn-daqь partejә hәm kamsamul-darđьњ hanь kyp kenә yђә al-dь. Beđ partejә, kamsamul aq-zalarьnьњ qьđьl qәskәr safьnda artьvьnda, bьqa tiklәm bulma qan timp kyrәbeđ. Eşsә krәђ-tejәn Qьđьl Әrmejәhendә par tejә ojoşmalarь 120 meњ, ә әr-mejә kamsamul ojoşmalarьnьњ hanь 177 meњ. Әgәr 29 nsь jьl-dь Qьđьl Әrmejәstәr arahьnan partejәqa inergә telәp 45 meњ qәrizә birelә, 30 nsь jьlda, ba-rь 4 aj esendә genә 40 meњlәp keşә partejәqa alьndь. Bьl beđ-đeњ QЬĐЬL ӘRMEJӘ JALPЬ-HЬNЬЊ PARTEJAQA SЬN KYNELDӘN BIRELGӘNLE-GEN HӘJLӘJ.

Qьđьl әrmejәneњ huqьş kөsә.

Beđđeњ kadьrđar.

Ytkәn jьl esendә RKKA nьњ kamsastafьnda eşsәlәr qatlamь-nьњ yђeven kyrđәk, 1929- jьl-dьњ 1 nse qinvarьna eşsәlәr 28,5%bulha, qinvar ajь bәtәvgә 29,9% qa yђtә. Şul uq vaqьt esendә juqarь kamsastaf 12,3 tәn 13,5% qa, elkәn kamsastaf-tar 17,6 nan 19,9, urtansьlarđa 32,1 đәn 33,4% qasa. Oşo hanal-qan eş tәrkәm kamandirđarđьn jartьhь partejәlәlәr. Şulaj uq mladşi kamsastafta la 25,4 tәn 31,7% qa eşsәlәr hanь artqan, hәm ular arahьnda partejә, kamsamul aqzalarь bajtaq qь-na han teşkil itә. Qoro jer qәs-kәrđәrә vajskahь mәktәbenә alьnьvsьlar arahьnda la eşsәlәr prasintь 56 nan 28 nse jьldan 29 nsь jьlqa saqlь 66,2%qa tik-lәm yђtә. Şulaj uq RKKA nьњ sәjәsi sastafь arahьnda la ytkәn jьldь eşsәlәr 32,6% tan 46,5% qasa yђtә, Qьđьl әrmejәlәge palitsastaftьњ jartьhь tejәrlek eşsәlәrđәn qibarәt.

Qьđьl әrmejәneњ sәjә-si yђeşe.

Qьđьl әrmejәneњ satsejal sas-tafь әdәkheđ jaqşьrьv ђtәndә. 1929 nsь jьldьњ qinvarьna eş-sәlәr 24,7 prasint, krәђtejәndәr 60 xeđmәtkәrđәr 9 başqalar 2,9 pratsint inә, 1930 nsь jьl esen-dә eşsәlәr—26,9 pratsint,—2,2 qa yђev, kәrәђtejәndәr—57,5 % 2,5% qa kәmev, xeđmәtkәr-đәr 8,8; başqalar 2,2% teşkil itәlәr.

Qьđьl әrmejәlә sәjәsi eştәr yђeven tybәndәge handar kyr-hәtәlәr:

Kluptar hanь 28 nse jьlqa—792, ә indә 30 nsь jьldь ul 888 gә jetә, tyњәrәktәr hanь 7389 đan 10167; vajnkurđar hanь—71070 tәn—107676 qa, stinә gә-zitәlәreneњ hanь 6628 đәn 8813 Qьđьl әrmejә jorttarь—62 nәn 75 kөsә yђkәndәr.

Avьl xuzalьqьn satse-jalizemsә qorovđa qь-đьl әrmejәstәrđeњ qatnaşlьqь.

Qьđьl Әrmejә 1927 nse jьldь avьlda qәmәli eştәr eşlәv esәn 31756 keşә, 28 nse jьl—67998; ә 29 nsь jьlda 108742 keşә әđerlәnә.

Ytkәn jьlda Qьđьl әrmejә tybәndәge eşsәlәr әđerlәv burь-sь qujьldь:

a—Kalxuz jetәksәlәrә...17500 keşә.

b—Avьl xuzalьqьnьњ tәrlә eş tarmaqьnda jetәksәlәr:

Jalan eşendә...13600 keşә.
Baqsasьlьqta... 9250 „
Mal aђьravsьlьqqa 22000 „
v—Traktьrsьlar... 25000 „
g—Mәdәni hәm iђәp eşsәlә-rә...13800 keşә.

Qьđьl әrmejә avьl xuzalьqьn sastejәlizemsә jaњьnan teđәvgә jarđam itev menәn bergә, yđe-neњ TӨP BURЬSЬ BULQAN R.K.K.A. NЬЊ HUQЬŞQA ӘĐ-ERLEGEN DӘ NЬQЬTЬV ikenen dә onotmaj.

Aso-avejәxim hәm Qьđьl әrmejә.

Aso-avejәxim Qьđьl әrmejә-gә đur jarđam kyrhәtte (hunq-qь 2 jьl esendә genә «Cim-birlingә beđđeњ javap» fundь-na 11 miljun samahьnda aqsa jьjьlqan). Aso-avejәxim yđeneњ jәşәj başlaqanьnan birle Qьđьl әrmejәgә ber nisә jeđ osqosta-birđә. Ber nisә điђtәlәgәn sa-malyttәrgә ultьrьv majđanda-rь hәm ajradrumdar jahalqan „Qorqavsьlьq„ hәm Cimbir-lingә beđđeњ javap“ tigәn funt-tarqa jьjьlqan aqsalarđьњ 7,2 miljunь tik avija pramьşlianьь esәn totolә. OKDVA kәrәşsәlә-renә bylәk esәn 450 meњ hum aqsa jьjьldь. OKDVA kәrәşsә-lәrenәn 1243 keşә sanaturejә hәm jal jorttarьnan ytkәrelde Şulaj uq ular fajđahьna urьn-darđa la bik kyp kenә jarđam jьjьlqan.

Aso-avejәxim

Aso-avejәximdeњ yђeve hәm unьњ jeđe.

Hunqь 3 jьl esendә ojoşma-nьњ aqzalarь hanь bik nьq yђә. Şulaj, 1927 nsә jьldьњ 1 nse yktәberenә bәtә aqzalar hanь 2,950,000 keşә inә, 28 jьldьњ 1 yktәberenә 4,000,000 gә hәm 29 nsь jьldьњ 1 nse yktәberә-nә 5,100,000 gә jetә.

1928 jьldan 1929 nsь jьlda bulqan aqzalarđьn satsejal to-roştarь saqьştьrhaq şulaj sьqa:

1928 nse jьldь jәmqejәttә: 1,420,000 eşsәlәr, 1,080,000 krәђtejәndәr 1,060,000 xeđmәt-kәrđәr 320,000 uqьvsьlar, hәm 120,000 başqalar bula.

2929 nsь jьldь jәmqejәttә aqza bulqan eşsәlәrđeњ ha-nь: 1,735,000, krәђtejәndәr—1,635,000; xeđmәtkәrđәr—1,170,000; uqьvsьlar 410,000 hәm başqalar 150,000 (ђәplәnә).

Aso-avejәximdә qatьn-dar.

Hunqь jьldarđa eşsәn bisә-lәrđәn Aso-avejәxim safьndaqь handarь 700,000 dan 1,000,000 gәsә yђtә.

Aso-avejәximda eşlәvsә eş-sәlәrđәn bәtә bulaj mal kanaş-mahe: aso-avejәxim [illegible] eşsәn bisәlәr hanьn 1930 nsь jьldьњ 1 nse yktәberenә 25% qa jetkerergә ustanufka qujьlqan. [illegible] axьrьnda aso-avejәximdaqь eşsәn bisәlәrđәn hanь 35% qa jetәrgә tejeş.

1928 nse jьldьњ 1 nse yk-tәberenәsә aso-avejәximda [illegible] da qәmәli hәm [illegible] tarmaqьna 100,000 [illegible] tьrьlqajah, ul hanьn 1929 nsь jьldьњ 1 nse yktәberenә 200,000 samahьna jettә.

Kytәrenko tip tyњәrәk hәm kurьstarda qәmәli [illegible] sь bisәlәrđeњ hanь 1929 nsь jьldьњ 1 nse yktәberenә 40,000 meњlәp samahь teşkil itә.

Qortqostar menәn kәrәş.

1929 nsь jьl esendә jәmqe-jәttәn avьl xuzalьqьnda eşlәve, aldan alьnqan hәm tulь iђәp bulьp jetmәhә la tybәndәgә [illegible] 2,000,000 [illegible] qortqostarđan [illegible] (şunьn esenәn tәrәkmәndә 431,000 gektar jerđe [illegible]) [illegible] 600,000 [illegible] qortqostardan 150,000 [illegible] 2,000,000 kub, 1,500,000 [illegible]

[illegible] qortqostar menәn kәrәşkә 1928 nsь jьlda 40,—1,755 [illegible]

Patripkapiratsejələrđen 2 nse bətə sajuz s'jəzında.

Kapiratsejə, xuzalьq yҍeşenən arttakilde.

(Patribitil kapiratsejənenen 2—bətə Sajuz s'jъzьnda Sintьr sajuz pridsidətele iptəş BADAJЬF daklatьnan)

Patripkapiratsejənen unьşь.

Patribipkapiratsejə eşendə đur uŋьştarqa elgeşelde. Xəđerge kəndə bətə pajsьlar hanь 43 miljunqa jetə. Kiləhe xuzalьq jьlь başьna bьl han 50 miljunqa jetər tip eşənelə. Plan bujьnsa, 1930—31 nsь jьlqa kapiratsejalaşqan eşsəndər hanь bətə SSSR dəvmələndə 71 miljunqa jetkerelesək. Pajavaj kapital 1928 nse jьlda 183 miljun hum bulqan bulha, 1929—30 nsь jьlda 369 miljun hum buldь. 1929—30 nsь jьldьn adaqьna ul, 700 miljun humqa jetkereler, ə 1930—31 nsь jьl esən plan bujьnsa pajavaj kapital 400 miljun humqa yҍtərelevə qujьlqan.

Utkən jьlqa qaraqanda patribkapiratsejə avьl xuzalьq tədev eşendə ber tərlə lə tejerlek sərməjə halmaqajnь. 1929—30 nse jьlda avьl xuzalьq tədəleşendə 125 miljun hum bylengəjne. 1930—31 nse jьl esən 195 miljun bylenəsək.

Şulaj uq ikmək zavьttarь tədəv eşe esən sərməjə bylev kəsəjtelde. Oşo jьl esəndə 77 jaŋь ikmək zavьttarь eşkə başlajasaq. Iztimaqi tuqlьq ojoştorov eşendə kapital halьv bьjьl 54 miljun bulha, 1930—31 nse jьlda bьnьŋ esən 200 miljun totolasaq. Şunьŋ menən bergə, eləge tiklem iztimaqi tuqlьq ojoştorov eşenə patrip kapiratsejə tarafьnan sərməjə əđ bylengənlegen əjtep ytergə kərək. Bьl jьlqa tiklem bətə SSSR dəvmələndə barlьqь 8 fabrik—fyxnələr eşləhə, xəđergə vaqьtta ulardьŋ hanь 20 gə jetkerelde.

Huŋqь vaqtta patripkapiratsejə apparattarьnьŋ mərkəzdə həm urьndar đa jaŋьnan qulajlaştьrьlьp tədəlevendə şulaj uq uŋьştarььđđan hanarqa kərək. Ukruk zavinalarьn betərev həm apparttarđь qadiləşterev nətizəhendə sama menən xisaplap qaravqa qьna la jьlьna 80 miljun hum iqtisat biresək. Bьqasa Sinter Sajuz apparatьnda şulaj uq patrip kapiratsejələrđen bətə eşendə jəşəp kilgən parallilizem əđ tygel. Bьl parallilizem kybehensə, ike yđək apparat (SSSR sintьr sajuzь həm RSFSR sintьr sajuzь) jəşəp kilevđən buldь. Xəđer ulardьŋ ikehenə ber baş qujьv məs'ələhe xəl itelde. Bьl arqala patrip kapiratsejə apparattarьnьŋ eşe kyp tapqьr qadiləşəsək.

Kapiratsejənen prajьzvudsteva eşe—eşsələr massahьna kərək bulqan aşamlьq adьqtar menən tə'min itevđə kəsəjtev, rejal eş xaqьn kytərev eşendə təp [illegible]

XVI nse s'jəz qarardarьn tomoşqa aşьrьrqa!

Patribiteldər kapiratsejəhenen ikense s'jəzь prajьzvudstevanь [illegible] qujarqa tejeş. [illegible] ojoşmalar [illegible] 30—40% [illegible] ytəv menən, bьl ireşelgən [illegible]

[illegible]

Bьl jьlqь jьldar bujьnsa Sintьr Sajuzda tьp [illegible] tuplanda. Avьl xuzalьq produktalarьn [illegible]

Partьjənen XVI nse s'jəzь qarardarь [illegible] ekmətelev [illegible] eşsələr—tə'minat [illegible]

eştəren jaqşьrtьv, rejal eş xaqьn kytərev, malsьlьq eşen həm avьl xuzalьqь praduktalarьn eşləp sьqarьv sənəqəten tərəqqi itterevgə ajьrьvsa iqtibar itergə kərək. Kantraktatsejə eşen kəsəjtergə, juqaltьvđarqa qarşь kəreşergə, tixnik bazalardь jaqşьrtьvqa xalьqta bulqan bətə kes həm sərməjəlerđe mabilizavajt itergə kərək.

Xəđergə kəndə igen prablimahь đur əhəmejətkə ejə. Hər kemgə lə bilgele, bьjьl igendə tavarlьq 40% qa yҍə. Patripkapiratsejələr kalxuz, safxuz şulaj uq pajşiktərđə igen praduktalar menən tə'min itev eşen jaqşьrtьrqa tejeştər. Başqa ojoşmalar menən ber rəttən yk patripkapiratsejə əđerləv eşendəge dəjəm xəkymət zadanejələren tultьrьvđь aktif rəveştə başqarьrqa tejeş.

Patripkapiratsejə şulaj uq eşsen massanь baqsa jəmeştəre menən tə'min itevgə iqtibarьn kəsəjthen. Oşo jьl esəndə 42 miljun sintnir kartuf totolqan, aldaqь jьlda plan bujьnsa 45,5 miljun sintnir bildələnə. Başqa tərlə jəmeştər 1929—30 nsə jьlda 15 miljun sintnir totolqan bulha, 1930—31 nsə jьlqa 19 miljun sintnir bildələnə.

Başqa jьldarqa qaraqanda bьjьl baqsa jəmeştəre 2 tapqьr kyberək alьnqan. Baqsa jəmeştəre xəđer patribitildər bydzitendə đur ryl ujnajđar. Ləkin şuqa qaramaҍtan patripkapiratsejə ələ bьl eştə bik əđ eşlənə. Bьl eştə udarnьj tip ujlarqa jaramaj, unь sistimalь rəveştə jьl əjlənəhenə ytkərergə kərək.

Bьjьl balьq avlav eşe jađqь sizunda ytkən jьlqa qaraqanda 30% artьq ytəlgən. Patripkapiratsejə alьҍ kənsьqьsta, Aral diŋgeđendə şulaj uq başqa urьndarđa şular jəmləhenən vaq hьvdar đa balьq əđerləv eşen kəsəjtergə tejeştər.

It prablimahь.

It prablimahь xəđergə kəndə iŋ avьr prablimalarđьŋ berehe. Huŋqь jьl esəndə mal hanь kəmenə. It praduktarь aşav huŋqь jьldarđa ber əđ kəmenə, avьldar ihə kirehensə yҍtə.

It prablimahьn xəl itev esən nindəj sarlar bildələnə hun? Malsьlьq safxuzdarь, kalxuzdar ojoştorola həm başqalar. Yđenən yđe aŋlaşьla ki, patripkapiratsejə bьl məs'ələgə iŋ zitdi iqtibarьn bylərgə tejeş. It praduktalarьn dərəҍ bylevgə nьqlь rəveştə sьjnьfi bilgelərgə tajanьp iŋ qatь kantryl qujьrqa həm bьl eştə espikylətsejə jahavdarqa qarşь qatь [illegible]

Pramtavarđarđan kyləme esən genə tygel, sьjfatь esəndə kərəşergə kərək.

Kizə, mamьq həm jondon esləngən matirejələr (təkəndər) 1928—29 nse jьlda 926 miljun hum bulqan bulha, bьl jьlda 901,8 miljun humlьq esləngən. Kiləhe jьlda bьnьn başьna 1,157 miljun humlьq [illegible]. Şuqa qaramaҍtan, bəđərđə horavdьn artьvь səbəple bьl tavardьn jetmeve hiđelə. Ajaq kejemənen kilgende bьl jьl 96 miljun par əşlənergə tejeş. Şulardan 16 miljun parь kustarlьq [illegible] menən eşlənəsək.

Kapiratif eşen ratsejanalijastsьja esən.

Kapiratsejənen bətə [illegible] həm tə'min itev eşendə [illegible]

Sьjnьfi juldь dərəҍ ytkərev eşendə [illegible]

Patripkapiratsejə apparattarьn [illegible]

Rejal eş xaqь kytərelergə tejeş.

Kapiratsejə arqьrь unar men sintnir jəşelsələr bətə [illegible]. Ə ular da bergenə lə zavьt bulmaj.

Bьnьŋ nətiжəhendə jəşsələrđen kyp kenə eləşə ərəm bula. Ikmək beşerev məs'ələhe beđđen tarafьn xəl itelep betməgən məhim məs'ələlərđəŋ berehe. Patripkapiratsejənen ucaskalarьn uŋьşlь sikten tьş tigeđđəь. Məskəv, Liningrattarđa əđer ikmək menən tə'min itev eşenen 95 pr. patrip kapiratsejə qulьnda. Başqa rajundar đa kybehensə ikmək beşerev eşenen 30 đan 60 pr. qa tiklemə eşe patripkapiratsejələr qulьnda ihəplənə.

Ikmək beşerev eşe tulьhь menən patripkapiratsejələr gə kysərgə, şunьŋ menən bergə patripkapiratsejələr ikmekteŋ sьjfat jaqьna ajьrьm iqtibar itergə tejeştər.

Ikense məhim ucaska bulha, alda iztimaqi tujьnьvđь ojoştorov eştəre. Bьjьl iztimaqi tujьnьv eşenə 500 miljun hum totoldo. Kilesəktə ber miljart hum totolorqa ujlanьla. Sənəqət iztimaqi ojoşmalarьn kərəktər menən tə'min itev arqьrь kapiratsejələrgə jarđam itergə tejeş.

Jaŋь kadьrđar əđerləv esən.

Kapiratsejə kvalifikatsejələ eşsələrgə moxtaз. Kadьrđar əđeələv eşenə patripKapiratsejə biş jьlda 200 miljun hum tota. Bьl eştə taqьla kiŋərək qujьrqa, jeştərđeŋ uqьv timpьn taqьla qьđьvlatьrqa kərək.

Kapiratsejə yđenen apparatьn eşsələşterergə tejeş. Eşsə jeştər arahьnan kvalifikatsejələ eşsələr əđerləv—kapiratsejə esən şikhəđ đur əhemejətle eş hanala.

Kapiratsejənen mədəni eşe bətə xuzalьq saralarь menən tьqьđ bəjləngən bulьrqa tejeş. Bьl eştə rigylər rəveştə təzribələr menən urtaqlaşьv đur ryl ujnaj. Bьnьŋ esən ber rajun eşsehe ikense rajundaqь təzribələr menən tanьştьrьlhьn.

Səvit kapiratsejəhenen bəjnəlmiləl eşe.

Iptəş Badajьf yđenen huŋqь hydendə səvit kapiratsejəhenen bəjnəlmiləl eşenə baqьşlaj. Avqustьŋ huŋqь jartьhьnda səvit kapiratsejə diligatsejəhe Vina qalahьnda, jьjьlasaq kapiratsejənen bəjnəlmiləl kungrьsьna barasaq. Səvit diligatsejəhenə kapital ildərendəge kapiratsejələrđeŋ —eşheđđərgə həm lakavьtqa eləgevsələrgə jarđam itev həm ulardь impirejalis məmləkəttər tarafьnan əđerləngən jaŋь huqьştarqa qarşь eşkə jarđam itevđəren buldьrьv burьsь jəkmətelə. Kungrista səvit kapiratsejə diligatsejəhenen qatnaşlьq iteve bigerəktə Javrupa rifarmis kapiratsejələre tarafьnan səvit kapiratsejəhenə hezym barqan ber vaqьtta ajьrьm əhemejətkə ejə.

Iptəş Badajьf, eşsələr jalpьhьn kapiratif eşenə ьlьqtьrьv nigeđendə, beđđeŋ kapiratsejələrebeđ aldьna rikanstruksejə mələ tarafьnan qujьlqan məhim məs'ələlərđe kimsəlekheđ rəveştə ytəj alasaqtarьna eşənesen beldərə.

„Biş jьllьqtь —dyrt jьlda“

Zajьmьn taratьvđa jađьvsьlar

Beđđeŋ jađьvsьlar başqa aktual məs'ələlərđə artta qalьp kilgeləhələr dəvlət zajьmdarьn taratьvđa xəđergə tiklem, jađavsьlarđьŋ ajьrьm zajьm alьv đarьn iҍkə almaqanda, unь taratьvqa aktif qatnaşmanьlar. Xəđer ində jađьvsьlar arahьnda „biş jьllьqtь—dyrt jьlda“ zajьmьna qarata hьnьlьş jahalьrqa tejeş. Beđ jađьvsьlarđan begengə tədəv eşeneŋ hər tarmaqьna jaqьndan qatnaşьp, yđenəŋ qələme menən alqa qujьlqan hər burьsьь gəvđələnderəvən talap itəbeđ.

Şuqa kyrələ hər ber jađьvsь dəvlət zajьmьn taratьvđa yđe zajьmqa jađьlьp qatnaşha (bьl turala hyđđe bulьrqa məmkin tygel), ikense jaqtan jađьvsь yđenəŋ profisianal qoralь menən zajьm taratьvqa jarđam itergə tejeş. Dəvlət zajьmdarьnьŋ satsejəlizem tədəleşendəge əhmejəten hər jađьvsь yđenən əҍərđərendə gəvđələnderegə tejeş. Gəzittər zajьm taratьvqa qarata ədəbi bittər qirergə tejeştər.

Səvit jađьvsьlarьnьŋ Fidirətif ojoşmalarь ergəhendə zajьm taratьvqa maxsus kəmisejələr ojoştorolqan. Beđđeŋ BAPP ergəhendələ oşondaj kəmisejə buldьrqanda əlbəttə, jaqşь bulьr inə. Oşonoŋ menən berlektə jađьvsьlar arahьnan ajьrьm brigadalar menən eşsələr arahьnda zavьttarđa həm jaqьn avьldarqa sьqьp, zajьm taratьvqa qarata ədəbi kisələr ojoştororqa, insinirufkalar jađьrqa—kyrhətergə kərək bulьr. Begengə kəndeŋ jađьvsьlarь kəndeŋ aktual məs'ələləren jaqlьrtьrqa tejeştər.

Ə. Ablaj.

Silkur—kalxuz kurđar

Iҍegeđđə totoqođ!.

Beđđeŋ alda begengə kən siktən tьş javaplь burьstar tora. Ular:

1. Igen jьjьştьrьv kampanjahь.

Xəbərsələr həm gəzit igen jьjьştьrьv kampanjahьn uŋьşlь itep ytkərevgə massanь nisek ojoştora, urazajđь bylev eştərə təŋgələndə silkurđar nəmə eşləjđər. Bigerəgen igen jьjьştьrьv mələndə UDARSЬLЬQ, S—JARЬŞЬ məs'ələləren jaqtьrtьv məhim eş.

2. Keđgə səsevgə əđerlek, bьqa qarata silkurđarđьŋ qatnaşь.

3. Igen əđerləv đə xəbərsələr eşe.

4. A. x. nalugь kampanjahьna qarata silkurđar nəmə eşləjđər.

5. Silkurđar həm gəzittər silus esən nisek kərəşələr.

Bьna oşo timalarqa jađьqьđ!

16-NSЬ PARTEJƏ S'JEZЬ QARARĐARЬN REJALLAŞTЬRЬV AŊLATЬV JULЬNDA EŞLƏGƏN EŞTƏREGEĐĐE jaqtьrtьp toroqođ.

Yđegeđđeŋ jəjge eştəregeđđeŋ təzribələren urtaqlaşьqьđ. Xəbər, məqələlərđə kyberək faktь bulqandarđь qьna jebərəgeđ. Ber xəbər—məqələgə bətə məs'ələlərđelə inderep bətərgə tьrьşmaqьđ. Sizunnьj matirejaldarđь yđ vaqьtьnan hunlatmaj jebərer gə tьrьşьqьđ.

„Başqortosta“
massavaj bylege.

Kastur ylənen jьjnap alьv.

Θlkən qurqьnьs aҍtьnda.

(Yđ xəbərsebeđđən)

Bьjьl Əlşəj—Rajufka jortonda (Bələbəj kantunь) kalxuzdar uđqan jьlqa qaraqanda kastur ylənen kyp tapqьr arttьrьp sestelər. Unьŋ uŋьşьla bьjьl kətməgəndən artьq juqarь, vaqьtьnda jamqьrdar bulьp torov kastyrđь qьj yləndərə baҍarqa irək birməgən. Şunlьqtan ul bik saf orloq esən genə jeteştergən hьmaq tađa bulьp yҍkən. Kastyr ylənenen maldarqa tuqlьqlьqь əhemejəte turahьnda həjləp torahьla juq. Unь xəđer hər ber aŋlь xuzalьq səsergə tьrьşa. Orloqto horavsьlar siktən tьş kyp. Şuqa qaramaҍtan bьnь uŋьşlь jьjnap alьvqa ađqьnala iqtibar itelməj. Qajhьber kalxuz dar bьnь səsə başlav ikense genə jьl bulqanlьqtan nisek itep orloqqa jьjnarqa, huqьrqa belməjđər.

Şul arqala ul kastyrđe nisek itte oşolaj urala başlanьlar ində. Orloq jeteşterep alьv esən kastyrđe qadi qul uraqь menən urьv kərək. Məҍələn „Kamintirn“ kammunahь unь labagrejkə menən urđьra, jetməhə urьlqan ylənden kyp kenə eləşə jul əҍtəndə bьsьranьp jata. Juldan ytevsələr, tapap kitələr. Bьndaj orloqtoŋ əlbittə surtlь bulьvь qəniqətlənerlek bulmajasaq.

Kalxuzsьlarđьŋ əjtevenə qaraqanda ularqa kastyrđe nisek jьjьnav, huqьv eşe tərtiptərələ aŋlatьlqanь juq. Unь jьjnavqa ber tərlə lə kridit asьlmaqan. Rajun qьrsьlьq sajuzь Başxlipkupsajuzdan tiligraf menən aqsa horanьq: „kridit bьl eşkə asьlmaqan tip javap qajtarđьlar“ ti. Unьş jьjnavqa asьlqan kridit smitahьna bьndaj məhim orloq teteşterev esən qridit asьvđь „onotop“ qaldьrьv əlbittə əlkən jenəjət.

Aşьqьs jardam həm kyrhətmələr kərək. Məhim eş jartь julda qalmahьn. Kastyr ylənenen orloqə bьjьl barlьq horavđarđь tə'min itərlek jeteşterelgən bulhьn, bьqa məmkinlektər bar, tik bьl eştə zitdi bulьv qьna kərək.

VƏKIL QJIRFAN.

Prizefkə əđerlənevđə aktiflьqtь kəsəjtergə

Qьđьl ərmejə safьna alьv kəndərə jaqьnlaşa, ləkin uqa əđerlek eşe bik jaj bara. Bьnьŋ səbəbə partejə, kamsamul, prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarьnьŋ prizeftьŋ səjəsi əhemejətenə baha qujьp jetkermevđərenən kilə. Kyp kenə ojoşmalar prizьf eşenə, huqьş videmstьvahьn ytəvđə saralar kyrev rəveşendə genə qarajđar, həm uqa əđerlənev həm ytkərevđə aktif qatnaşьvqa qul heltəp qujalar.

Şul vaqьttь, kidevđəge prizьf milijunlaqan jalpь həm xuzalьq urgьndarьnьŋ qьđьqhьnьvьna tejə, həm đur səjəsi kampaneja əhemejətenə malik. Prizьftьŋ əhemejəte jənə şunьŋ menən arta,—dərəҍ sьjnfi hajlap alьv, tərlə vajskalarqa kəregensə bylev Qьđьl Ərmejəneŋ huqьşqa hələtlegenə tə'ҍir itə.

Şundaj đur burьstarđь tik jerle huqьş idaralarь həm vajskanьŋ kamandavanejəhь menən genə ytəv məmkin tygel. Ərmejə barь jerle partejə, kamsamul prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarьnьŋ aktif jarđam itevə menən genə kərəgensə tulьlana alьr.

Xəđergə kəndə avьldьrđa prizьfqa əđerlənevsələr arahьnan sьjnfi sit iliminttarđь ajьrьv eşe bara. Bьl eş nisək ytkərelə huŋ?

Prizьf uŋajь menən RKKA nьŋ Baş Idarahьnda bulqan kəŋəşmə, bьl eştə səvit jəməqət ojoşmalarь həm ojoşmalarđьŋ jetərlek dərəzələ qatnaşmьvđarьn əjttə. Prizьfqa əđerlek eşen tikşerev hedəmtəhe—şul tiklem məhim bulqan eşkə halqьn—farmalni jaqtan qьna qarav barlьqьn kyrhətə. Məҍələn, Arluvski gubirnahьndaqь Aritinski avьl səvitendə sit iliminttarđь ajьrьv eşe ytkərelgən.... avьl səvitenen tixnicisk i sikritarь qьna prizьfsьlarđan tejeşle ankitanь tultьrtqanda, prisidətil misət baҍьp RIK—kə jebərgən. Mtsin rajunьnda şul uq ukrьg, sit iliminttarđь ajьrьv matirьjalь buş bulьp sьqtь. Bьlar bətəhe lə jəməqət ojoşmalarьnьŋ prizьf eşenə əđ, jə bulmaha jerlelə ьlьqьrьlmavьn həjləjđər. Prizьf tirəhendə tejeşlesə agitkampanejə kiŋəjtelməj, sprafkalar birev eştəre juq.

Juqarьla kyrhətkəndər kevek, jerle urgьndar tarafьnan jahalqan xatalar təđətelələr, ləkin ul qьna əđ. Undaj xəldər qabatlanmahьn esən bətə saralardь kyrergə kərək. Ərmejə safьna ber genə lə sьnfi sittər ytməhen esən kərəşergə kərək. Ləkin şul uq məldə, yđenen satsial sьqьşь, sit ilimint bulmavьna qaramaҍtan prizьftan qalьvsьlarqa qarata pirigip jahalmahьn. Dərəҍ sьjnfi hajlavđь tə'min itev, həm bьl eştə pirigiptər jahamav, barь bətə səvit jəməqətselegeneŋ aktif qatnaşlьqь menən genə bulasaq.

Şuqa kyrə lə bətə partejə, kamsamul, prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarьnьŋ xəđergetəp burьstarь aktif qatnaşьvđan qьna tormaj, iŋ đurь bьl eşkə bətə jəməqətselekte ьlьqtьrьv həm sьjnfi hajlavđь iŋ qьҍqa vaqьt esendə betərəp, prizьf başlanqansь prizьf ytkərev urgьndarьna belderev.

Prizьfqa əđerlek eşen bajavaj rəveştə ytkərevgə vaqьt M. LUZKIN.

Kalxuzdarđa uŋьştь həm daxuttь byle şev turahьnda

Kalxuzsintьrđьŋ qararь

Xəkymət menən kalxuzsintьr kalxuzdarđa daxut həm uŋьştь byleşev turahьnda təp diriktiftərđe birgəjne. Şuqa qaramaҍtan bik kyp kalxuzsajuzdar xəkymət həm kalxuzsintьrđьŋ qarardarьnda kyrhətelgən bьl diriktiftərđe bik tupaҍ bođalar.

SSSR kalxuzsintьrь təp diriktiftərđe bьlaj bođov his jaramaqanlьqqa kalxuzsajuzdarđьŋ diqqəten ьlьqtьrьp, kalxuzsajuzdarqa bьqa tiklem birelgən diriktiftərđe anьq qullanьrqa qətqi rəveştə təklif itə, jəqni:

Daxut həm uŋьş tьqьlqan kesteŋ han həm sьjfatьna qarap bylenergə tejeşle Kalxuzdarđa bətə uŋьştьŋ həm dəjəmləşterelgən hətsələk malьnьŋ daxutьnьŋ 5% ь aqzalar arahьnda ulardьŋ dəjəmləşterelgən miləktərenəŋ xaqьna movafiqlap bylenhen. Bylenməj torqan həm jəməqət fundtarьna eləş—orloq fundь, dəjəmləşterelgən mal esən mal ađьqь fundь, a. x. nalugь, milek həm səsev esən straxavajt vznustar ajьrьlqandan huŋ qьna ajrьla. Bylenməj torqan fundqa bьjьl 10%, jəməqət fundtarьna, mədəni kərək—jaraqqa, eşkə jaraҍьđđarqa jarđamqa, primejələrgə—5% ajьrьlьrqa tejeşle.

Qalqan jəməqət kərəktərenə (jəməqət aşxanalarь, jəsli həm başqalarđь ojoştorovqa eləş kalxuz aqzalarьnьŋ dəjəm jьjьlьş qararь menən irekle rəveştə genə ajrьla. Mal ađьqь kalxuzsьlarđьŋ yđ maldarьn tə'min itev kərəklek jaqьnan qaralьp, qədəttə xeđmət xaqь tyləv iҍəbenə birelergə tejeşle.

Kalxuz aqzalarьnьŋ kalxuzqa kergəngə xətle yđđərə ajьrьm tərtiptə səskən uzьmdarь səsevsələrđeŋ yđ quldarьnda qala. Kalxuzdar bьl aşlьqtь jьjьştьrьvda jardam kyrhətergə tejeştər.

Kalxuzsintьr pravlinejəhe kalxuzsajuzdarqa uŋьş həm kalxuzsintьr diriktiftərenə qarşь sьqarьlqan bətə qarardarđь xəđer yk betərergə, juqьrьla kyrhətelgən diriktiftərđe kalxuzdarqa farmal belderev menən genə qalmajьnsa kiŋ papulərləşterevđe təklif itə.

Daxut həm urazajđь byleşev tərtibe fəqqət dəjəm jьjьlьş qararь menən genə bildələnə

Kalxuzsintьr TATAJЬF

Kalxuzdan sьqьvsьlar

Kalxuz kilerenən nisek eləş alalar.

Urьndarđa aşlьq jьjьştьrьvь həm jađqь səsevđən huŋ kalxuzdan sьqqan aqzalarqa eşləgən xeđmettərə esən daxuttan eləş bylep birev turahьnda qajtaq sitenlektər osoraj.

Başnarkamzim menən kalxuz sajuzdar sajuzь aŋlatalar:

1. Kalxuzdan sьqqan aqzalarqa səsev bylenep birelməj. Sьqqan aqzalar aşlьq jьjьştьrьlьp bətkəs aşlьq səsevgə jьjьştьrьvqa həm kalxuzda başqa eştərgə tьqqan kestərenə qarap uŋьştьŋ ber eləşengenə alalar.

2. Kalxuz aqzalarь kalxuzda jallanьp həm xeđmət zakundarь kudiksə nigeđendə eşləməjđər, bəlki kalliktif xuzalьqqa qatьşьvsьlar bulьp eşləjđər. Şul səbəple ular yđđərenəŋ xeđmettərə esən nьq xeđmət xaqь almajdar, bəlki kalxuzdьŋ daxutьn byleşevgə genə qatьşalar.

3. Kalxuzdьŋ bətə daxutьn iŋ təvlə bətə xuzalьq sьqьmdarь həm xuzalьq jəretevgə bəjlə rasxuttar qaplana, kalxuzdьŋ bylenməj torqan, zapas həm başqa jəməqət fundtarь nьq (usafqa movafiq) eləş ajьrьla, şunan artьp qalqan daxut summahь kalxuz aqzalarь arahьnda hər berheneŋ tьqqan xeđmətenen kypme bulьvьna həm atqarqan eştərenəŋ sьjfatьna qarap bylenə. Kalxuzdьŋ daxutь həm kalxuzsьlarnьŋ atqarqan xeđmətə ni tiklem kyberək bulha daxuttan Kalxuzsь eləşenə teşkən daxutta şul tiklem kyberək, Kalxuzdьŋ xuzalьq jərtevđən alqan daxuttь həm kalxuzsьnьŋ tьqqan xeđmətə başqalarđan əđ bulha—kalxuzsьqa eləkkən eləştə şul tiklem əđ bulasaq.

4. Uŋьş jьjьştьrqan osorđa elək kalxuzdan sьqqan bulqan keşelər bьl eşkə qatьşьrqa tələhələr—ulardь kalxuz pravlinjəhe xeđmət—ken menən jəki aqsalata bildələgən xaq bujьnsa sdilnьj tərtiptə eşkə ьlьqtьrьrqa kərək.

Kalxuzdan sьqqan aqzalar şulaj itep, kalxuzdьŋ alqan daxutьnan yđ eleştəren xeđmət xaqь iҍəbenə—dəjəm qaqidələrgə movafiq, kalxuzda qullanqan xeđmattərenəŋ kypmələgenə həm qьjlatьna qarap ləkin elek yđđərenə aqsalata həm nəmələtə (natura menən) birəlgən vanstar totolop qalьp—alьrqa xalqь bulalar.

Başnarkamzim IŞMΘXƏMƏTEF

kalxuzdarsajuzь MЬRDAPAJЬF

1930 j. 23VII; № 700—3—106.

Vaq mal bətərep qotqo tarata.

Təmes jorto, Məxmyt avьlьnьŋ Qunaqquzin Əxmət hər vaqьt eşkə ajaq sala. Əle taqьn xađerət atahьn saqьrьp 9 baş vaq mal hujьp ,başqa kalxuz aqzalarьn da mal hujьrqa dimləp jerenə.

BURAN.

Straxavaj orloq fundь

Bьjьl kalxuz həm jer upşьstьvalarьnda nisek ojoştorolasaq?

1930 nsь jьlqь uŋьştan, kalxuz həm jer upşьstьvalarьnda straxavaj orloq fundtarь halьv esən plan bətə Başqortostanda 539,160,4 sintnir bildələnep, kantundarqa tybəndəgesə bylenə:

KANTUNDAR	Bojdaj	Arьş	Holo	Arpa	Qara bojdaj	Boraj	Tarь	Noqot borsaqь	Başqa orloq kylturalarь	Bətə orloq
Arqajaş	10454,8	3036,7	7569,9	260,2	21,7	–	43,4	65,1	238,6	21690,4
Balasaj	39677,6	53699,0	33263,6	447,5	8651,5	7458,3	3430,8	2386,6	149,2	149163,9
Bere	5142,5	34919,4	29362,2	497,7	4230,1	6801,4	1161,3	829,4	--	82913,9
Jьlajьr	22141,8	4144,2	10853,8	1144,6	473,6	39,5	315,7	157,9	197,4	39468,5
Məsəqyt	11469,4	9156,0	10785,2	533,9	162,9	260,7	32,6	97,3	65,1	32583,6
Estərle	47251,9	39565,8	30493,3	504,0	3150,1	504,0	3906,2	504,0	126,0	126005,1
T—Qataj	3185,4	1397,5	3426,7	240,8	25,0	—	15,6	16,6	—	8317,1
Θfə	11230,8	32209,0	24098,3	234,0	4991,2	2105,6	2417,6	701,9	—	77987,9

Bьna bьl kantrul sifьrđarđь 100% menən ytəv esən, bətə kantun jer idaralarь yđđərenəŋ kestərən jəlləməj, hər ber ajьrьm kalxuzsь krəҍtejəndər arahьnda nьqlь aŋlatmalar alьp barьrqa tejeştər.

Bьl jeteşheđlektərgə sik qujarqa kərək.

Uđqan jьl straxavaj orloq fundь buldьrьv esən 5 jьllьq plan bujьnsa 425046 sintinir bildələngəjne, 1930 nsь jьldьŋ 1 nse martьna alьnqan iҍəpkə qaraqanda plan barь 70 pr. qa qьna ytəlep, barь tik 298612 sintinьrqьna jьjьlqan.

Plandьŋ tultьrьlmaj ytəlevenə səbəp berensenən—bьl eşkə kantun həm Jortbaşqarmalarь, yđđərenəŋ tulь iqtibarđarьn birep — tьrьşmavđarь bulha ikensenən urьndarđaqь partejə, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarь la əđ qatьşlьq ittelər.

Bьna bьl jeteşheđlektərgə aşьqьs sara kyrelep, kantundarqa jəkmətelgən uđqan jьlqь kantryl handarđь la, tultьrьp betəv həm bьjьlqьhь uŋьşlь uđqarьlьrqa tejeşle.

Uđqan jьl orloq fundtarьn Arqajaş—23,942 sintinir Məsəqyt—19.558 sintinir Bələbəj—75.000 sintinir Esterletamaq—22.061 Jьlajьr—9.233 sintinir T—Qataj—3,776 həm Bere kantunь 81.101 sintinirqa tultьra almaqan. Bьl orloqtar bьjьl tapşьrьlьp bətərgə tejeş.

„Sьvaş“ kalxuzь jemerelev aldьnda. Aşьqьs sara kyrergə kərək.

(Yd xəbərsebeđđən.)

Əşləj vulsь (Bələbəj kantunь), Sujanь avьl sovitendəge „Sьvaş“ kalxuzьnda 12 xuzalьq 52 jan iđaplənə 2 xuzalьq urta xəlle, qalqan 10 xuzalьq jarlь həm batraktar. Bьjьl jađ barь 29 giktar jaravaj seskəndər, 10 giktar [samahь] arьştarь, 6 eş atь bar. Bьl attarь jabьq, eşkə jegə almahьq zəqiftər, ərbə qamьt—tə bunьjđarь jətepməj.

Seskən igendərə, maldarь dəjemləşterelgəndər, ləkin ələ bulha maldarьna yđđəren „xuza“ itep hanajđar.

Kalxuz ikanamiceski jaqtan şundaj zəqif bulьvьna qaramaftan başqa tiklem qaqşamaj jəşəp kilgən 21 nse ejjylde „Sьvaş“ esən tarixьj kən tьvьa. 12 xuzalьqtan un xuzalьq „kyp selək teşkil itəbed“ tip sьqalar. Ul da seskən igendərən maldarьn bylep alьrqa itep hanajđar.

Taralьvьlar səbəp itep oşolarđь kyrhətəbər: „Maşina şirkəte saqta beđđən traktьrьbьđ bar ine, kalxuzqa kyskes unь maşina—traktьr stansahьna aldьlar“ jađqь hasevdə atьrьbьđ jetmevđən etləndek, xəđer də jətepməj. Traktьr stansahь traktьr menən eşləgone esən xaqtь qьbat ala. Unь kytoro almaqanlьqtan bed jallaqanьbьđ da juq.

— Ikməgebed əđ buldь. Jađdan uq aslьqa başlanьq. Rajsajuz beđgə aşarlьq igende başqa kalxuzdar menən ber tiged birə, beđđen oşondaj jarlьlьq menən iđəpləşməj;

Rejal jarđam juq, julbaşsьlьq itev zəqif, bed Əlşəj đən alьđ torqas hirək barьrqa tura kilə, yđđəre lə hirək kiləjər.

— Patrikapiratsejə maj kykəjhed beđgə ber nəmə birməj. Ul beđđe bulqanьla juq. Jarьlsьlarqa tejeşle 30 pr. difitsit tavardar beđgə birelməj, sənki bed kalxuzda itđər həm başqalar“. Bьl hejlegendərə barьhьla dərəs. Ləkin təp səbəp bьnьn menən qьna tygel. Təp səbəp bьna nəmələ:

Kalxuz idarahьnda aqlь aqzalar ultьrhalar da xisapsьlarь juq, eş saqьttarь jađьla barьlmaj, nisek jađьp barьv tərtibe dəgene lə belməjdər. Qajhь ojoşmananьkypmə sim—ssu da, jəki aqsalata burьs alьvdar tərkələp barьlmaj. Aqzalarqa kilem—sьqьmdarđьn barьşь aqlatьlmaj. Pratakul menən bəte maldar unьqlaştьrьlqan bulhalar da, ulardan fajđalanьv qəmymi tək almajınsa, attarđa jekkən də „minen att hər vaqьt jegəhəd fəlen aqajđьq əd jerəj“ tip kevek rizahьdьqtar, şunьq arqahьnda ber torov, kəndəlek eş nərətən tigəd, jəki kəregənsə ytəmev, bətenləj, aşarđarьna bətken aqzalarđь qaqqьrtmaj, eşkə jaraqan aqzalar kypme eşkə jaramaqan aqzalar kalxuz dan kypme turma menən fajđalanьv, tərtiptərən aqlatmav qul heltəv xələnə kilep jetep, bьl bəlonən uđəvđe kalxuz lьqqan bul kalxuzdan sьqьp bətə bajlьqtь uđ ara bylep alьvđь iđəplegəndər həm bajlьq eşlegəndər də. Şulajđa bьlarqa Bətə tərtiptərđə həm jeteşhedlektərđe bəterəv saralarьn aqlatьp birgəs, yđ aldarьna kalxuzdьq igenen bylep əlьvđь jaqьlьş hanap, jaqьnan beregep e ş l ə r g ə, kalxuzdь jənlənderergə buldьlar.

Bьlarđan tьş taqь bьna nəmə əđtərgə tura kilə:

Kalxuzda ber genə kamsamul həm partejə aqzahь juq. An—belem eşe alьp barьlmaj, gəzit—zurnaldar berhelə aldьrьlmaj tiərlek. Avьl sovite tarafьnan da, vul—başqarma həm agьrapunkt tarafьna julbaşsьlьq itev berđə juq. Kalxuz joriton ber jaq sigendə hər ber mədəni usaqtan alьđ tora, tirə jaqta „Sьvaş“ tan başqa kalxuzdar bik hirək. Bilgele şul tiklem jeteşhedlektər bulьqan kalxuz oşondaj qьdь zəqif kalxuzda balmajьnsa kalxuz səqəbə bik məmkin.

Ber tapqьr kitev menən „Sьvaş“ kalxuzьn qaniqətlen dermajased, juqarь ojoşmalar „Sьvaş“ qa aşqььs rəveştə ijtisadi həm un—belemdərən kyrətev kevek jarđam eşe kyrhətmehələr, ber nisə adnanan kalxuzdьn bətenləj həlekətkə osoravьn kətərgə genə ala.

Ələşəj jort başqarmahьnьn bьl eşkə artiaq halqьn qaraşta bulьvьn kyrhətep ytməj bulmaj. Kalxuzda oşondaj kynelhed kьjnəştər udojarьlьq jatqanda, avьl həm kalxuzdarđь jaqtь avьl savittərqə berketev eşkə udojarlь. Tik „ber“ „Sьvaş“ kalxuzь qьna nindəj avьl soviteno bergelənmə 2—3 keşe kalxuzda qьna qala. Hajьtь udojarqan da kalxuz aqzalarь „Bed ikense ken inde sil savitheđ josan bulьr“ ... jarьl bьla, başьlmaj qalьm həm bulьm bьla kalxuz başqalьq xaqьnda ber nəmələ bedgə aqlatmaşьlar tiđər“.

Bьl hun sabatazьq tygelmo, qotorop unqan aşlьqtь jьja bulmaj qalьrqa bəla, nisek tip keno ataqьa qala hun? Əlbittə şundaj bejurakratlьq tip atajьbьđ.

Adaqь byđ şul qьna: qabatlьp əjtəbed „Sьvaş“ qa aşqьs jarđam itməgəndə ul taqь la taralьv aldьnda tora.

VƏKIL QIRFAN.

Filjetun.

„Đur batьrlьqtar“ kyrhətkən ike ajaqlь ajqьr

Bьl eş T. Qataj kantunь 2 nse tebek xalьq sьtunda qaraldь.

Həd taqь—ajqьrđь xəkəm itələr.. tip aptьravqa qalmaqьd. Bed unь ajqьrqa tiņəp ke nə ojtabed. Juqha unьn qulь, başь keşe, jətmehə Sermən 2 nse... Sermən 2 nse Nisava ikon!... Jəmqejətto ejrənev dərəsənən „uqьta“ la. Uqьtьvsь, partejə aqzahь QƏDƏRQALIN QOTLOBAJ.

Ajqьr ejnьq kejgə tibeşə. Bьl ajqьr „tevfiqlə“. Esmajendə huqьşmaj. Eskə genə bođa şul (! B). Əgər ul hər kendə thərep tormaha huqьşьr inemenəj!

27 nse jьl bьl ajqьr iđerep sьqa la pusta mədiren tuqmarqa aqьrьp kesnop jərəj.. Juq tikşerep bulmaj, tege qarьqlь kyddə tomalaqan şul.

Xalьq uьnь barqan klupqa sabьp kilep inəlo ojəo azqьrьa, tibenə.. Ajqьr ismaha hygenə belməj, o bьl ajqьr avđьnan qođoqo kevek bьsьraq hyddər səsə...

28 nse jьl KONO inespiktьrь. Qara ele hin jərəmtəl maldь belgəndər bit... Nindəj đə urьnlь eş quşalar (! B). Ləpьşəħ zavьlьna „tikşərə“ bara. Uqьtьvsь qəddь qarap qarap—tikşerep torala—Əhə! tej ostən genə—Nisava ikon!, ajqьrьqьq xisə ujana, ajqьr jerəge ni bete kəşə, jətmehə Sermən 2 nse başqa, Ahə xədmətlek tej tikşerenleşqə ...“ tip. Bьl turala „Bilartski rabuci“ gəzitən qararqa məmkin...

Ajqьrьq yđə.Ləkin ajqьrđь bejləp qujhan ber nəmələ bulmaj da. Beđđeņ aqьan iđe ajqьr. Ajqьrьb bajlev turahьnda berovđə ujlamaj şul. Sermən qo qajtqas iđə məqollimə torep eđə ejlonep ten buld şənbe jərəj. Ax.. işoktor bikle şul!.

Jəməqejotte ejrənevđən uqьtqan ajqьr jəməqejət esən nisek ojlaj ikon? Bьnda unьq eş „şьma“ bara.. Jort başqarmahь kampanejahьnda unь vəkil itep sьqara.. Ləkin ber eş juq.. Ajqьrđan nəmə sьqhьn ində. Partejə jəcejkəhende şeltə ala. Bьl şeltəlir ber nisə qat, lekin unьn mənən ajqьrđь nisek tьjmaq kərək. Irekle jəmqejət ojoşmalarьnda eşləməj. Uqьtьvđa—ata jalqav.. Iņ arttan həjrəlevse ul. Başqalar 3 nse indysterejə zajьmьn tyləp alьp bətkəndə, ul ələ 2 nse zajьmqa la tyləp bətməgən bula.

Bьl ajqьrđьņ iņ jaratqanь aşav, esev... Bьjьl jađ kalxuzda torovьna qaramaftan ber tajьn hujьp aşanь...' Səsev vaqьtьnda atьn eşkə birməj qaldь.. Jənəhe.

— Bьvađ bejə (ələ bit ələ?) eşkə jaramaj!. Ə, səsevđən huņ şul bejə hujьldь. Bьna kəsep. Ītteņ qađaqь 80 tin.. „Eşkə jaramaqan bejə“ Qəđerqəlingəəsər əsən đur tabьş kilterđe.. .

29 nsь maj... Jort başqarmahьnda kalxuzdь nisek nьqьtьv unь qahьlaj itep satsejalizem xuzalьqьna əjlənderep jebərev turahьnda keņəşmə bara. Beđđeņ ajqьr saptьrьp barьp jort başqarmahьna inə.. Sьjьldaj jort başqarmahь sikritarьn talaj... Ajqьrđь keskə sьqarьp jebərələr... Ul kapiratsejə ergəhendəge ələge jađьvsьnьņ bisəhen kyrəp—jənə talaşa başlaj... Uqьvsь balalar, xalьq əjələşəp torovqa qaramaj qođoloqь hьmaq bьsьraq hyddər səsə... Kulak tirmənə kevek dəpəldəgən jərək tьnmaj. .Partejə aqzahь Islamьftьņ əjənə inəp tipkelərgə kereşə, bisəhen jaman hyddər menən hugə...

Oşondaj „batьrlьqtar“ menən „dan“ alqan Qəđerqalin—başqa eştə sej nađan, padkulacnik, səjəsi beləmdən tom huqьr... Jəmqejət esən ber tinlek fajđahьd.. KOHO bьl ajqьrqa qьrqa ber sik qujhьn...

Jort başqarmahь sikritarьna jabaqan həzymə, əşəkə hyddəre esən 1 jьlqa irkenən məxrym itelə həm 300 hum tyləv halьnə. Ləkin, (nindəjđer amunitsejə menən?) bьl xəkəm 6 ajqa məzbyri eş menən alьştьrьla...

Juqarьla kyrhətelgəndərđən başqa hanap bətergəhed bьsьraqlьqtar eşləgən bьl ajqьra ul qьna əđ...

Partejə isemenə qara jaqьvsьnьņ qoros heperetke menən hərələvenə həjənəbed... Ləkin bьl jaraqhьđ nəmənə haman uqьtьvsьlьqta qaldьrьv berdə, jaraj torqan eş tygel!..

Araqь miskəhen KOHO his kisəktərməj urьnьnan alьnь!.. Bed şunь kətəbed!

XƏBƏSE: „MARЬS“+|B. D.

Xəbərselər jađalar

Zajьm kampanь jahьndaqь

Jeteşhedlektər ajaqьna huqarqa!

„5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv kampanьjahь jaņьqьna başlanьvqa qaramaftan, xuzalьq, pьrafsajuz ojoşmalarь halqьnlьq kyrhətələr.

Başnarkamfin vəkilə Əxmədejəf ƟEK nьņ kejem magazinə mədirenə (jəgyr sazunьf həm satsьjalisticiskьj uramdar mejəşə) „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь turahьnda Riklama qujьv turahьnda təqdim jahap, riklama tədev rasxutьn Başnarkamfin əđtenə alasaqьn belderə. Ə, məđir təvlə vatьlqan əjberđərđe (Включитель) tədətterergə, ьsturьzqala xaq tyləveđe talap itə. Hədəmtələ eş eşlənməj.

Bьndaj məqəmələr Başturg, Başgizdala buldь.

2—nse 11—nse Ejjylde SSTS baqsahьnda tədəvsələr sajuzь jьjьlьşь bulьrqa tejeş bulha 400 kşenən barь 27 kşe bulqanlьqtan „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь turahьnda ber eştə eşlənməj. „Utkəber rivəlytsejəhe, zatunьnda la şuluq xəl. Şulajuq qajhь ber iptəştər kyp summaqa jađьlьv məs'ələhen kytərələr. Bьnda irelelekte bođorqa jaramaj. VSSPS ajьrьm qararьnda:

— Jьjьlьştar kaliktivnьj jađlьvsьlarqa2ađnananda artьq tygel eş xaqь summahьnaqьna qarar sьqara alalar—tino. Kyp summaqa ajьrьm, irekle rəveş təgenə jađьlьrqa məmkin.

Bьl urьnda qajhь ber iptəştərđen;

—«Ninə jaņь zajьmdar turahьnda tikşerergə beđđən başqala tikşergəndər“ tip doşmandarsa həjlənevđerendə əjtep kitərgə kərək.

Zajьm kampanьjahьn ytkorevse vəkildər xisaptarьn birə barhьndar.

B. VIL

qəli, Buranqolof Fajzulla yđ ara jarьş asqan kevek 7, 8 đər jьl bujь torqan qatьndarьn ajьrьp jebərđelər. Bikqolof qatьnь ajьrьv menən 16 jəşlək balanь aldь.

„Olo kşe nej qьlanha balala şunь qьla ti“ qarttar. Şunьņ kevek kamsamuldarđa partejəlьlarđan kyrep qatьn ajrьvđь ber kampanejə təbenə inderep jebərđelər. Jəcəjkə sikritarь (VLKSM) Salavatьf ta xəder bьl eştə qatьn ajrьvqa qьđьv əndəv alьp bara jort arganizatьrşahь bьl eşkə tiđlek menən sara kyrərgə tejeş tip beləbeđ.

„Jəngil“.

Rəis bojorakratlana.

Bələbəj k—nь Byzdək jort başqarma rəise QILMANЬF hər eşkə bojorakrattarsa qaraj. Kilgən krəftejəndər, xəttə, jortbaşqarma xeđmətkərđərə lə jomoş menən uqa kərergə qurqьp toralar. Jortbaşqarma ergəhenə kamsamuldarđь jaqьnlatahь kilməj. Palitprasvit eştərə nasar tora. Jort tirəhendə xuzahьđlьqtar bulhala rəis kyrməj, eşkə 11, 10 dərđə kilep, 1 đərgə sьqa.

„Em“.

Kalxuzqa qarьşь.

Arqajaş jorto, Işəle avьlь Xəlilef Qjabidulla, rivəlytsejə vaqьtьnda məşhyr kuntьr Qorbanqələjef teņ əterət aqzahь bulha, 27 jьlqa xətle batrak totto. Xəđer kalxuzqa qarşь agitatsejə tarata. Başqa qəjeptərə esən stinə gəzitendə jađьlьp sutqa birelhə lə tikşerelgənə juq ələ.

„Jarlь“.

Olo—Tilək apparattarьndaqь sit ilimittər

Səvit apparattarьnda tađartьvđar uđojarьlha la, unda tađartьlьp bətkənə juq jaraqhьđ keşelər haman qođa—qođaqьjlьq arqahьnda eşsən jalpьqa şojqan tejđerələr.

MƏ'BƏLƏN: Olo—tilək jortbaşqarma apparatьn alajьq:

TUTNЬF—Vulkum VKP-(b) sikritarь, zandarьm balahь bulqanqamь kalxuz xərəkətenə qarşь bulqan kuntьr sьqьştarđa qatnaşa.

MARTЬJNЬF—Kust rəise kulak balahь, bьlda kuntьr barьştan baş tartqanь juq.

ALIKSANDЬR—jort militsejə nəsəlnigə atahь hatьvsьpup malajь şuqa kyrə ul bojrakratlana. Kerəftejəndər birgən qarizalarđь: „Habanьs tele menən jađьlqan tip jьrtьp ьrqьta.

VULGARЬF-Militsejə, xəđər partejala elek yrədnik bulqan.

ŞADRIF—Malsьlьq şirkət endə eşləj. Rastratşik—kulak jalsьhь, elek kulaktarqa 30,000 hum kridit birəp jəđən asqajne.

IŞKURIXIN — KUZMƏ — 1917 jьlqasa aq partizan, ikesplatatьr. Qьđьl partizandarđь diđtələp ylterevđə qatnaşa. Xəđer kammunis bulьp tora. Jortbaşqarmala eşləj.

ŞABALIN—Kulak malajь. Işkurixin menən bergə eşləj. Kulaqtar menən eləmtə tota

JЬRMANЬF — IGNAT — Kuntьr kejəvə yđələ xaqhьđ batьracka totovsь. Jortbaşqarmala xedmətkər.

Bьna—bьl keşelər arqahьnda II—bađqьь məktəptə kulak balalarь Kunejəf, Karkiltsьf tar uqьp jatalar.

QAPQAN.

Partejestər qatьn ajrьv kampanjahь astьlar.

Tanalьq jorto (Jьlajьr) partejə aqzalarь Bikqolof Mьrđa-

Kemde yrlətəheged

Arqajaş kantunь byrə jorto Qobaquş avьlь Baltaqulьf Zakir «Tьraktьr“ kalxuzьnda xisapsь bulьp eşləj.

Baltaqulьf yđe avьlda din julьnda mətəvəlli bulьp 1924—jьl kapiratsьjala rastьrata jahəp quiqa alьndь.

Kulaktь sьjuьf bulьv jaqьnan bətergəndə ul kulaktar jaqьnda ine. Xəđerđə padkulacniktar jьjьp hərəlgən kulaktar esən prigavar qa qul tamqa jьjalar.

Kalxuzqa kerməftən alda maldarьn qəmymiləştərergə jəllep qatьnь menən byləşev aktьhь tədəgən bulьp, iņ nasarđan ber at, ber hьjьr alьp kalxuzqa kerə. Ə, yđe qatьnь menən bergə tora.

Bьndaj bəndələrđə kalxuz safьnan tađartьrqa kərək ine, jətməhə unь taqь arqajaşqa kurьsqa jebərergə jərəjđər.

„TƏRTKƏ“.

Bьl turala kiņ aņlatьv ytkərergə, bьl ьsuldь kiņ qullandьra başlarqa, şunьņ menən urьnhьđ sirut kətep vaqьt ərəm itevđən eşsəndərđə qotqarьrqa kərək.

TƏPTIN.

Horavqa javap birəbeđ.

Horavđar: 1 Əgərdə ber kalxuz aqzahь, kalxuzda vaqьtlьsa eş bətəp ikense urьnda xeđmət ithə, ul kəđ kenə qailəhe menən kalxuzdan aşarqa ađьq alьp tora alamь?

—Əgərdə ul kalxuzda ikense jerđə eşləgən eş xaqьnan 10 % tьn kalxuzdьņ dəjəm daxutьna birep barqan bulha,—ađьq menən xaqhьđ ber tiged fajđalana alalar.

2—Kalxuz aqzalarьnьņ vaq maldarь (başmaq, harьq həm tajđar) dəjəmləştərelməgəndə kalxuzsьnьņ yđ qaramaqьnda qalamь. —Allajarьf.

—Hər ber kalxuz aqzahь dəjəmləştərelməgən maldarьn yđ qaramaqьnda tota ala.

3—Kalxuzdan sьqьvsьlarđьņ bylenməj torqan kapitaldarь kirə qajtarьlьp birələme. Kalxuzsь.

-Ustaf bujьnsa kalxuzdan sьqьvsьlarqa bylenməj torqan kapital kirə qajtarьlьp birelməj

4—Kalxuzđan sьqьvsьlarđan traktьrqa zadatka alьnamь.

—Birgənə q a j t a r ьlməj həm kəsləp alьnmaj.

5—Kalxuzsьlarđan traktьr zadatkahь esən iđkə kəməşəjberđər məzbyri alьnamь əllə ixtijarimь.

Kalxuzsь.

—Bьl turala ber kemdeņdə məzbyri qararь juq, ləkin kalxuzsьlarđь dəjəm jьjьlьştarь qarar sьqarha, əlbittə bujhonolorqa tejeşle.

6— Inev, vьznusь, xuzalьqtьņ xəllelegenə qarapmь, əllə jən iđəbenə qarap bildələnəmə.

Tujtirəkəf.

—Kalxuzqa inev vьznusь, ber vaqьttala jən iđəbenə qarap bildələnmj. Bəlki xuzalьqtьņ xəllelegenəqarapməđələn: batraktar esən 5 hum, jarlь—nalůktan qaldьrьlqan xuzalьqtar esən 5—10 hum ođərək kəslə xuzalьqqa 10-15 hum həm urta xəlle xuzalьqtarđan 15—25 humqasa alьna.

7—Bylenməj torqa fundtь nindəj kenəgə gə indererge

—Pajavaj kapital iđəpləpep maxsus kenəgəgə terkələnə.

8—Bər tərkəm kalzuzdan sьqьvsьlar, şul kalxuz ergəhendə yđđərə jaņьnan kalxuz bulьp ojoşa alalarmь.

Xəsənef

Partejə həm təvit məkmətenen erə kalxuzdan kirəhensə vaqlavqa taba tigən qararь juq, şul səbəplə ere kalxuzdan vaqlanьp sьqьvqa keņəş həm ul eş rəxsət iteləməj.

9—Mineņ atajьm jaqşь kəsləgenə xuzalьqlь bulьp, 1910 nsь jьlda ylep unьņ xuzalьqь mində qala 16 nsь jьlqa tiklem unьņ bajlьqь menən kən kyrəp kilep, 16 nse jьldan urta xəlle kerəftəjən bulьp kildem. Xəđer qa,iləmdə 9 jən, 1929-30 nsь xuzalьq jьlьndaqь a-x: halьmьn 6 hum 25 tin tylənem həm yđemqьđьl ərmejə safьnda xeđmət itep qajttьm. Uđqan jьl hajlav məlendə avьl xalqьnьņ dəjəm jьjьlьşьnda xoquq birđelər. xəđer min kalxuzqa inə alammь?

X. Xismətullin.

—Hər ber xoquqlь sovit grazdanь kalxuzda aqza bulьp tora ala.

10—Əgərdə ber avьlda kalxuzda 27 xuzalьq həm altьhь jaņь xuzalьqta bulьp bətə igendə bər kelətkə halьp, unan kalxuzda torovsьlarđa xaqhьđ fajđalanalarmь.Mirza avьl grazdandarь.

—Əgərdə ul ajьrьm xuzalьqtarđa, kalxuzsьlar menən bər tigeđ hanalqan bulhalar xaqhьđ fajđalana alalar.

Ridaktьr urьnbađarь: QAJSIN

„Başqortostan X jьllьqь “kalxuzьnda

Bьl kalxuzində ikense jьl eşte bergələşəp eşləj. Jarlьlar 67, batraktar 20, urta xəllelər 10 xuzalьqtan qibarat.

Təvlə jeteşhedlektərgə tuqtalabьđ; ərtiiđeņ rəisə đur qьna mulla balahь bulьp, kalxuz eşeneņ barьşьna, eştərđeņ ytələv, ytəlməvenə—iđe kitməj ərtildeņ 496 keşəbenə baş bulьp ultьra birə.

Jarlь—batrak, urta xəlle kerəftejəndər yđ aralarьnda aktif aqajđar, jeştər, kamsamuldar bula torop nəməgə mulla balahь Qajnanьfta eş başьnda ultьrta torqandarđar?

Idara eşsələrgə pajuk taratqanda jarlь balalarь bulьvqa qaramaftan 18 đən tybəndərgə pajuk birelməj qala. Oşo arqala simejəhendə aşavsьhь kyp bulqan jarlьlar ajьna 24 kilogram urьnьna 17 şər kilogramqьna alьp kilđələr. Yđđərenekə bulmaqas ularqa aşav məs'ələhendə aptьrarqa tura kilə. Pajuktь jəşkə qarap taratьv, simejəhə đur keşelərđə as qaldьrьv bətenləj jaraj torqan eş tygel.

Pajuklь siņgertkələr.

„Bьl beđđeņ eş tygel! beđ undaj eşkə qajtmaqan...“ tip kalxuzdan pajuk alьp qьđьv eş vaqьttarьnda avьldьņ ber osonan ikense osona tiklem gyləjt itevse, nindəj eş quşhaņ şuqa atkaz birevse qalanan qajtqan uqьvsьlarđь kalxuzsьlar pajuklь siņgertkələr tip jərətələr. Bьl jəməşaq qulьŗ zifa bujlь 24 kilogramdь aşap qьna j tьvsьlar—INO uqьvsьhь Xəmitəf Mirzaxan, Pidtixnikum uqьvsьhь Ɵmətbajьf xatiptar. Jə, əjteged ələ, Mirza həm Xatip iptəştər, beđđe uqьv jorttarь pajuklь siņgertkələr bulьr esən kalxuzqa qajtarđьlarmьnej.

Brigadirđar bađьvqa sьqmaj.

Beđđeņ brigadir bađьvqa „15 kengə ber genə kilep qul qujđьrьp kitə. Unьņda nəməgə ikənən beləməj qalabьd tip, kalxuzniktar zaralnalar.Kalxuzda xeđmət iđəben alьv, xeđmət ojoştorov eşə bətənləj nasar qujьlqan, kalxuzsьnьņ nisek eşləve, jaqşьlьqь tikşerelməj. Kalxuz idarahь xeđmət ojoştorovđьņ nəmə ikənendə belməj. Eş tərđərə rəzrəttərgə bylenməgən. Yrgə qьjqь kust berekməhe xeđmət ojoştorov eşenə barmaq aşaqьna qaraj, kalxuz aqzalarь kyrhətken jeteşhedlektərđə bətərəvgə iqtibar itməj.

Avьrlьqtar jeņelələr.

Juqarьla kyrhətelgən jeteşhedlektər bulьvqa qaramaftan, kalxuzsьlarđьņ bolşəviktərsə tьrьşьp kytərenke rux menən eşləvđərə arqahьnda səsev majđanьn ytkən jьlqa qaraqanda 13,5% tan artьrьp barьhь 368,7 giktar igen səseldə 70% orloq tađartьlьp maşina menən surttarqa ajьrьlьp səselde.

Kalxuzdьņ 2 traktьrь, ber dvigetelə, ber qatmarlь, 2 at menən huqa torqan maşinahь, 1 ura torqan maşina, 3 seskes 3 terəjer, 4 jəlgərgəs həm başqa ьvaq maşinalarь bar. Kalxuzda eşsə kəsə kyp bulmahala barlьq eşte maşina menən eşləgəs eş vaqьtьnda bətə, kalxuzda bətəhe 103 at bar. Maşinalar başqa kalxuzdarqa la jarđam kyrhətəp kilələr. Bьjьlqь jađqь səsev məlendə 2 traktьr menən kyrəşələgə bis kalxuzqa jer hərəp birelde.

Jaņь qaraltьlar tөđələ.

250 atqa, 1500 hьjьrqa torlaq halьna. Jьlьna 12 meņ sebeş sьqara torqan inkubatьr halьnьp bətəp eşkə başlanь. Ləkin idaranьņ halqьn qaravь arqahьnda sebeştərgə torlaq halьv huņqa qaldь. Əgərdə bьl eşkə tiđđən başlanmaha berensə kiđevđə sьqqan sebeştər torlaqhьđ qalьv qurqьnьsь bar. Maj zavьtь eşləndə. Timersələr ərtilenə timerlək həm başqalar halьna. Avьlda 1930—31 nse uqьv jьlьna kalxuz jəş tərə məktəbə asьlasaq.

Belgestər kərək.

Kalxuzda malsьlьqtь alqa jebərev toqomon jaqşьrtьv eşenə plan tədəlgən. Ber jьl esendə malsьlьq 8% qa kytərelergə tejeş, ləkin toqom maldarьna moxtazlьq đur. Kalxuzda ber Garbatuvьskoj ygəđ, əs təkə bar. Malsьlьq eştərenə belgestər bulmav đur qьjьnlьq tьvdьra. Belgestər bulqanda malsьlьq eşendə kyp kenə uņьştarqa ireşergə məmkinlek bulьr ine.

Meņləgən sintnir igen xəkymətkə.

Bьl kalxuz bađьvьnda aşlьqtarđьņ kyrneşe jaqşь. Urta iđəp menən giktarьna 8—9 sitnir alqanda kalxuz barlьqь 5,348 sintnir samahь igen alasaq. Jetərlək tiklem kalxuzsьlarqa aşarqa səsev orloqona həm başqa rasxuttarqa qaldьrqandan huņ 3.339 sintnir aşlьq artьq bulьp xəkymətkə birelə.

Bьna oşo rəveştə kalxuzdьņ juqarьla kyrhətelgən qajhьber jeteşhed jaqtarьn bətergəndə kiləsəktə jaqşь kalxuz bulьp əverelər ine.

Q. Murtazin.

Aqsahьđ iđəp əđəv prak tikahьn kiņəjtergə kərək.

Hər ber xeđmətkər iliktrik, hьv, fatir xaqtarьn aqsalata tyləv esən bajtaq alьđ jərgə barьp səqəttər bujьnsa sirutta torop vaqьt ərəm itə, sirutta torqanda a q s a juqatьlьvđar bulqьlaj. Xəlbuki bьndaj tyləvđərđə, şulajuq, naluk prafsajuz həm başqalarqa aqzalьq aqsalarьn tyləv esən bik jeņel ьsul bar: aqsahьđ iđəp əđəv (zirapiratsəjə) ьsulь.

Bьl ьsul Ɵfə qalhьnьņ teləhə qajhь haqlьq kassahanan, zakьttarđan, iliktravuttan ziraprikaz blankьhьn alьp, şunь tultьrьp his ber sirutьđ, yđeņ fklatşik bulqan haqlьq kassьhьndaqь maxsus jəşnikkə jəki markь jəbeştərməj genə qajhь puştь jəşnigenə—haqlьq kassьhьnьņ ədrisen kyrhətep halьp kitev. Haqlьq kassьhь yđe zirapirikazdajađьlqan summanь hineņ kassьlaqь iđəbeņdən aqsa kemgə tylənergə tejeşle bulha şunьn iđəbenə kysərə lə bьl turala hiņə lə, ələge mə,əssəsəgələ xəbər jəberə.

Ləkin bьl ьsul menən fajđalanьv esən eşsəndeņ haqlьq kassьhьnda haqlьq aqsahь bulьrqa tejeşle.

Bьna şul ajqanlь aqsa tyləv esən t ə r l e mə'əssəsələrgə jərəp vaqьt uđđьrьrqa, xətta haqlьq kassahьnala barьrqa kərəgə qalmaj, keşe keđəhendə artьq aqsa jərətev həm unь urlatьv qurqьnьsьnan da qotola.

Haqlьq kassьhьna barьp aqsa halьrqa vaqьtь bulmaqan eşsən yđe eşləgən mə'əssəsənəņ adminestratsejəhьna maxsus blankьla „aj hajьn mineņ eş xaqьmdan fəlen humdь haqlьq kassahьna tapşьrьqьđ“ tip zajavlinejə birhə aqsa halьv esəndə kassьqa barьv məşəqətenən qotolorqa məmkin.

Bьna oşo ьsul kiņ qullana başlaha bik kyp aqsa apiratsejəlarь aqsahьđ qьna xəl iteləp, aqsa bađьv rasxuttarь bajtaq kəmer.

Ləkin qьđqanьsqa qarşь bьl ьsul eşsəndər arahьnda hamanda jəjelməj ələ. Məđələn Ɵfə qalabьnda maj ajьnda barь 5 tapqьr (819 humlьq), o ejjyndə 14 tapqьr (692 humlьq) şulaj fajđalanьv bulqan. Qalala 21 haqlьq kassahь bula torop, ajqa ziraprikaz ьsulь menən barь 14 tapqьrqьna fajđalanьv bik ađ. Bьnьņ səbəbə haqlьq kassalarь la, prafsajuz həm kamsuttarđa eşsəndərđə bьndaj đur jeņellək menən bik nasar tanьştьrьv.

Urman bylegeneņ 1 nse kansintьrьn qьna bətəvselərgə.

Başqortostan urman kursьnьņ 1 nse kansitьrьn qьna bətərəvsələr 1—sintəberđəņdə huņlamaj təp millətərđən belgestər jeteşterev Tixnikumьna yđđərenəņ xeđmət itkən urьndarьn həm tulь ədristərən jəbərergə tejeştər. Tixnikumdь tamam itər esən həm kvalifikatsejələren kytərer esən uqьvqa saqьrьlasaqtar.

Tixnikum: Ufa qalahь, Syrypa ur., 9.

Tixnikum mədirə: F. QƏZIZEF.

2—1.

Ɵ KINO—TIATЬRĐA F ЬNDA BƟGƟN: Ɵ

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bөgөn: IKENSE BISƏ
IDEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	bөgөn: IKE BISƏ Xudozstьvalь film.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bөgөn: SALUVKA 7 bylektə kina—film.
„5-Maj“ (iđke Ɵfələ)	? ? Sьjanstar jaņьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск“. Башглавлит 192№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarlarь, berləşegeđ!

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr . . . . . 4—81; Dejom . . . . . 2—83; Maзsьvьj bylek . . . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kɵn irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . . . 45 tin; 3 ajqa . . . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, ɵţə pъçta kantorđarьnda, ɵpisbɵlərendə hem bar almasьrdarьnda ALЬNA ITƏLƏ.

№ 176 Şəmbe 2-Avqьs 1930 jьl

KƟNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Xəđerge kɵndeŋ iŋ đur burьsь

Kalxuzdar jađqь səsev kampanejahьnda yđđərenen̡ ajьrьm xuzalьqtarđan əђtən bulьvđarьn kyrhəttələr. Bь əђtənlek satsejalizem furmahьnda jer eşləvđeŋ berense uŋьş buldь. Ul uŋьştьŋ nətizəhen beđđeŋ SSSR eşsəndəre genə tygel, bəlki donja pralitarejatь đur iqtibar menən qarap bardь. Xəđer bьna şul uŋьştьŋ ikense iŋ əhəmejətlə bađqьsь—uŋьş bylev vaqьtь jettə. Partejə kerəђtejəndərđə tarqav xəldərenən kalxuzdarqa ojoştorov menən ulardьŋ tormoştarьn jaqşьrtьvđь, kyltyra jaqьnan kytərelevđəren burьs itep quja. Partejə ber genə tapqьr tygel, ber nisə tapqьr iptəş Linin əjtep kitkən, kerəђtejəndər ajьrьm xuzalьqtar đa torqan vaqtta yđđərenen̡ tormoştarьn jaqşьrta almajđartigən yđeneŋ qarardarьnda jađdь. Bьjьlqь uŋьştь bylev—kalxuzdarqa kergən kerəђtejəndərđeŋ ajьrьm xuzalьqtarqa qaraqanda aldьn bulьvđarьn ulardьŋ tormoştarьn jaqşьrtьvđь kyrhətev tigən hyđ.

partejə bьl đur eşte atqarьv turahьnda praktik jul kyrhətte. Şul julda— administratsejə julь menən (prikaz menən) bylev tygel, bəlki urьndaqь şarttarqa qarap kalxuz aqzalarь yđđərə tykkən kəsteŋ dəvmələ həm sьjfatьna qarap bylev. Beđđeŋ Başqortostanda bətə uŋьştan 28 đən alьp 33% tiklem bulqan uŋьş dəvlətkə hatьlьp qalqandarь kalxuzsьlarđьŋ yđđərenen̡ qaramaqьnda tygelgən kəsteŋ sьjfatь həm kyləmenə qarap bylenə. Şunьŋ menən bergə məzbyri rəveştə bətə uŋьştan 5%tь dəjemləşterelgən maldar iђəbenə bylenə.

Un appartunizem menən huqьrajqan keşelər partejənen̡ bьl rəveştə uŋьştь byleve kalxuzsьlarđьŋ yđđərenə đur xoquq birevđə jetəkselek itevđən baş tartьv tip qarajđar. Bьl ađqьna la dereђ tygel. Kalxuz massahьnьŋ yđ insiatьvahьn kytərev menən jetəkselek itevđe bər bərhenə qarşь qujarqa jaramaj. Kirehensə, beđ bətə partejə ojoşmalarьn bьjьlqь uŋьş bylevđə jetəkselek itərgə məzbyr itəbeđ.

Kalxuzsajuz ojoşmalarь bьl julda tuqravhьđ eşlərgə tejeştər. Ləkin bьl jetəkselek prikazqa əjlənergə, şunьŋ menən bergə taqьla „hul“ bəgələştərgə taban tajpьlьvqa taban bulьrqa tejeş tygel. Jetəkselek itev kalxuzdarqa uŋьş bylevđə praktik jul kyrhətev bulьrqa tejeş. Oajhь ber urьndar đa bьqa tiklem eşteŋ sьjfatь həm kyləmenə qarata bylev tigəndə aŋlap jetə almajđar, „tigeđləv“ tejyrejələrenə birelələr. Bьl „tigeđləv“ tejyrejəhe praktika la kalxuz eşenə bik nьq zarar itəsək. Ul ajьrьm kalxuz eşendə udarsьlьq menən eşləgən, bьɴn məqənəhe menən kalxuz tədevsə bulqan kalxuzsьlarđьŋ kəstərenə narьq birməv tigən hyđ bula. Beđ undaj kalxuzsьlarđь aldьn kyrergə, şunьŋ menən kalxuzdarđa udarsьlьq xərəjkəten kɵsəjtergə nigeđ halьrqa tejeşbeđ.

Kulak bьjьl kalxuzdarđьŋ jemereleven teləji. Uŋьş bylьv eşendə lə ul butarqa, qalxuzdan xalьqtь kire qaqarqa tьrьşa Ɵlşəj jortonda ber kalxuzda kulaktar uŋьş bylevđə kalxuzsьlarđь baş-baştaqsьlьqqa kilterep jetkerđelər. Kulak agitatsejahьna qatь at-pur birev əsən uŋьş bylev eşendə bigerək tə bəlşəviktərsə jetəkselek itərgə kərək.

TƏRLƏHENƏN

MƏSKƏV. 1 avqьsta osoavejaxim Qьđьl hava flutьna eşsəndər həm osoavejaxim ojoşmalarь tarafьnan „Rim papahьna beđđeŋ javap“ fundьna tuplanqan irekle jarđamqa halьnqan 51 jaŋь osqosto tapşьrđь.

MƏSKƏV. 28 nse ejjylde Məskəvđə SSSR Tьşqь eştər x. kamisarь urьnbaђarь i. Qarađьn menən Tərkejə ilsehe Xesəjen Raqip bəj „1925 nse jьlda SSSR—Tərkejə arahьnda duђlьq həm bitaraflьq turahьnda tedelgən dugьvьrđьŋ srugьn huđьv turahьnda gramьtalar alьşьtьlar.

Huŋqь səqəttə

Donja krizise kɵsəjə.

Italejələ iqtisadi krizis

Italejələ xəkymətteŋ saralarьna qaramaђtan eşhеđlek kəməmaj, eşheđđər hanь 372 meŋgə tula.

Avьl xuzalьqь krizisə kɵsəjep, aşlьq səsev yđ xaqьn qaplamaj. Xalьq jarlьlanьv səbəple jemeş a r a q ь h ь esev kəmev səbəple baqsasьlar đur zьjan itələr (Italejələ baqsasьlьq iŋ təp kəseptərđeŋ berehe). Sitkə kitev kəmev səbəple limun, əpilsin, mandarin xaqь bik təştə.

Şul uq vaqьtta xəkymət jəməqət eştərenə bildələngən aqsalardь huqьş kɵsen arttьrьvqa tota.

Angelejə Mьjsьrqa hezym itev menən qurqьta.

LUNDЬN. „Rəjtər“ xəbər itə: Millət məzlesendə Makdanald: „Min Mьjsьr xəkymətenə—əgərđə Mьjsьrđa tərtip boďolop, sit məmləkət keşelərenen̡ jənə əsən qurqьnьs tьva başlaha—Angelejə xəkymətə zakun həm tərtipte jaqlap Mьjsьr eştərenə qatьşьrqa məzbyr bulasaq, tip xəbər ittem“ tine.

Hindestanda Angelejə savđahьna zarar

LUNDЬN. Hindestanda Angelejə tavarьna bajkut Angelejənьŋ Lankeşir manufaktura sənəqətenə ylem zarbahь jahaj, Lankeşirđa fabriktar unlap—unlap jabьlalar. (Hindestan bətə Lankşir fabriktarь pradukseјəhenen̡ estən ber eleşən ala ine).

Amirikala krizis heđəmtələre

NEJU-JURK. Quşma Amirikala 62 đur sənəqət beregə 1930 nsь jьldьŋ təvgə jartь jьlьnda barь 187 miljun dollar (1 dullar 2 hum samahь altьn) tabьş kyrgəndə, ytkən jьl şul srukta 243 miljun dollar tabьş kyrgəjnelər. Iŋ đur 60 timer jul đьŋ bətə daxutь bьjьlqь ejjyndə ytkən jьlqь ejjyndəgenən 34% ađьraq.

Cixejələ aq tirrur.

PRAGA. Cixejənen̡ bik kyp sənəqət mərkəzđərendə impirejəlistərđeŋ SSSR qa qarşь huqьş beregə teđəvđərenə qarşь Səvittərđe jaqlap eşsə dimanstratsejələrь ytkərelde. Şkut aftamabil fabrigь bulqan M.—Balislaf qalahьnda 2000 dən kyberək eşsələr palisanan kammunistar diputat Kapiteskejđeŋ sьqьşьn tьjьvьn kire alьrqa məzbyr itələr.

Xəkymət bətə Cixejələ 1 nse avqьs dimanstratsejələrьn tьjьp bojoroq sьqarđь.

Afqanьstanda Nadirxanqa qarşь baş kytərev ъaђьldь.

ISTAMBUL. Afqanьstandьŋ Kabil qalahьnan alьnqan xəbərgə kyrə 21 nse ejjyldə Davđzaj qəbiləhe Nadirxan xəkymətenə qarşь baş kytərgən. Şul uq vaqьtta Qalaqan - Istalif təbəgendə kyhestan qəbilələre baş kytərgəndər. Bьlar 1200 keşe bulьp elekke Baca—Saqьv giniraldarь jetəksəlegendə Kabuldan 25—30 kilamitьr tənjaqta bulqan qajhь ber xəkymət garnizundarьna hezym itkəndər. Xəkymət bularqa qarşь Kabul garnizunьnьŋ ber ađьn jəbərđe.

Kyhəstan əlkəhenen̡ xalqь xəkymətkə sədaqətle qalьrqa hyđ birep, uqa jarđamqa—baş kytərevselərgə qarşь huqьşьrqa—2000 huqьşsь jəbərđe.

Xəkymət qəskərə baş kytərevselərgə qarşь huqьşьp 22 nse ejjyldə ulardь tavđarqa sikterđə 23 nse ejjyldə Kabulda bađar jabьlьp xəkymətkə jarđam kyrhətev dimanstratsejəhe jahaldь.

LUNDЬN. Pişaver qalahьnan alьnqan xəbərgə kyrə Nadirşah qəskərə Kabul qalahь təbəgendə baş kytərevselərđeŋ ađaqqь ətrəttəren jeŋde.

Baş kytərgən 3000 keşe əsir alьndь. Havanan bumbьlar taşlap. baş kytərevselərđeŋ 4 avьlь xarap iteldə.

Italejələ jer helkenev hələkəte.

Italejələ huqьş tapqьr jer helkengən saqta 2142 keşe hələk bulьp, 4551 keşe jaralanqan.

Amirika jaŋь flut hala.

Amirika xəkymətə jaŋь huqьş flutь halьv turahьnda 6 jьllьq plan tədi başlaqan. Bьl pragramdь atqarьvqa 1 miljart dallar (ike miljart altьn hum) aqsa sьqasaq. Jaŋь halьnasaq krejserđərđeŋ hər berhe 75 ajrьplanlь bulasaq. Bьl xəbər Angelejə səjəsi tygərəktəren bik təşviskə təşərđə.

Amirikala səvit ikespъrtьna qarşь agitatsejə bara.

NEJU—JURK. Amirika marganьs sənəqətselərə kangeristeŋ finans həm tamььna kəmisejələrenə mərəzəqət itep Amirikaqa səvit marganьsь kertəlevđe tьjьvđь talap itələr. Qoros q ojovsь firmalar bьqa qarşь sьqslar.

Amturg rəise Bagdanьf Amirikala səvit ikespъrtьna qarşь kampanejə alьp barьlьv ajqanlь gəzit vəkildərenə bьlaj, tine: „Beđ Amirikaqa Quşma Amirikala bətənləj jəki kərək tiklem eşlənməgən tavarđarqьna kertəbeđ.

Beđđeŋ bajtaq tavarьbьđ Amirikanьŋ yđ tavarьnan jaqşьraq. Məђələn səvit antratsitь başqa məmləkəttərđə sьqarьlqan antratsittən jaqşь, səvit marganьsьnьŋ sьjfatь bik juqarь. Beđđeŋ tavarđarьbьđ Amirika sənəqətenə zьjan kilterməj, məђələn beđđən kergən antratsit Amirikanьŋ yđendə sьqqan antratsittьŋ 1 % ь—xətlegenə, beđđən kergən aqas matirejalь Amirikanьŋ yđendə eşləngəndeŋ 1/8 eleşə xətlegənə“ tine.

NEJU—JURK. Fiş kəmisejəhe tirəhendə kytərelgən tavьş həm SSSR qa doşman ilimintərđeŋ bətə kɵsə mabilizavat itelev heđəmtəhendə .Finans ministere Quşma Amirikaqa səvit aqasь kertevđə tьjđь.

Amirika eşməkərđərenen̡ bajtaq ataqlь vəkildərə səvit tavarđarьna qarşь bulqan kampanejəqa quşьlmajđar. Səvit-Amirika savđa palatahь xəđergə səvittərgə qarşь kampanejənьŋ səbəptərən tikşerev əsən maxsus kəmisejə bildələnə.

Finans ministerenen̡ bojroqona binaən Arxangilskejđən aqas matirejalь təjəp kilgən ike paraxut Neju—Jurk purtьna kertelmənə.

Birlində sənəqət krizise kɵsəjə.

BIRLIN. Birlin mital sənəqətenen̡ xələ kɵndən kɵn nasarlana. Bajtaq pritprejətejələr eşsə həm xeđmətkərđəren taqьla 10 % qьђqartalar. Hunqь kɵndərđə 3 meŋ eşsə xeđmətten sьqarьldь.

Italejə bik qьđьv huqьşqa əđerlənə.

PARIZ. Şvitsarejə satsejal—dimakrat gəzitenen̡ hyđenə kyrə Italejə bik nьq huqьşqa əđerlənə. Italejəqa barьp qajtqan səjjextar Italejənьŋ qьđьv huqьşqa əđerlənəven raђlajđar. Unda hər kem huqьş sьqasaqtь şikheđ eş hanaj ikən.

Bьl huqьşqa əđerlənev Fransejəla la kɵslə bara. Aq diŋgeđ bujđarьna his tuqravhьđ qəskər taşьla.

5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmьna jađьlalar.

XARKEF. Dnipropitrufeskejđə zavьt həm tsixtar arahьnda zajьmqa jađьlьv satsejalizem jarьşь başlandь. Alda Pitrufeskej zavьtь bara, unьŋ eşsələrə 245 meŋ humqa jađьldьlar inde.

KEJEF. Krasnaznamin zavьtьnda zajьmqa jađьlьv 2 ađna eş xaqьna 100 % tuldь inde.

Qьtajđa qьđьl ərmejənen̡ uŋьştarь.

Joktakav qalahь—Qьđьl ərmejə qulьnda.

PƏJPIN. „Dimpu Susiu“ agintstьvahьnьŋ hyđenə kyrə qьtaj Qьđьl ərmejəhe ɵəstərə Xunan əlkəhe mərkəzə Can-Şa qalahьn tupqa tota başlaqandar.

ŞANXAJ. Kammunistar 1 nse avqьs kɵnen ytkərevgə bik nьq əđerlənələr. Eşsə kvartaldarьnda 1 nse avqьs zabastufkahьna massьvьj qatьşьvqa sьqьrьp plakat, listufka həm praklamatsejələr taratьla. Palisa həzymdər jahap, qulqa ala, bik kyp kammunis əđəbejəte kanfiskavajt itelde.

ŞANXAJ. Qьtaj kammunis qəskərđərə Xankav qalahьnan 140 mil tənjaqta huqьş jaqьnan əhəmejətə bik đur bulqan JOKTAKAV QALAHЬN ALDЬLAR. Xunan əlkəhenen̡ tən jaqьndaqь qьđьl ərmejə Can-Di qalahьna taban hezym alьp bara.

ŞANXAJ. Qьđьl qəskərđər Xunan əlkəhenen̡ mərkəze bulqan Can-Şa qalahьn baђьp aldьlar. Xəkymət qəskərə bik jaqşь qorallanqan həm nьqdissiplinalь 10 meŋ keşelek Qьđьl ərmejəgə qarşь tora almaj qurqьşьp sьqьp qastьlar. Sit məmləkət vəkildərə kananirka huqьş kəmələrendə qalьnan aşьqьs sьqьp taşlap kittelər. Can-Şa laqь japun kunsьl—xanahьla purtqa kysep kitte.

Alьnqan qajhь ber xəbərđəgə kyrə qьđьl qəskərđər Şansi əlkəhenen̡ mərkəzə bulqan Han-Can qalahьnda huqьşьp alqandar həm Janszi jьlqahьnda đur purt bulqan szynsən qalahьna taban hezym alьp baralar. Mujşan qalahь la qьđьldar qulьna kyste.

Janszi jьlqahь bujьnda qьđьldar menən sit məmləkəttər kananirkalarь arahьnda đur huqьş başlandь. Şanxajđa sьqa torqan Cejan-Dəjli Nejus atlь əngeliz gəzitə Afis isemle əngeliz huqьşь kəməhe „qьđьldar sit məmləkət praxuttarьna atalar“ tigən hьltav menən cfulu qalahь ergəhendə qьđьldarđьŋ zayrazdinejəlarьna atьp jemergənlektə jađa.

Xəđer Qьtajđa barqan vaqiqələrđeŋ xaraktirь jaqь Qьtajđa qьđьl ərmejə menən rəsmi qьtaj xəkymətə qəsk re arahьnda barqan eske huqьştarqa sit məmləkəttərđeŋ huqьş karaptarьnьŋ hər vaqьt qatьşьp torovđarь.

Eşse balalarь səvittər sajuzьna jarđamqa.

BIRLIN. Bətə donja pralitar balalarь kangerisenen̡ internatsejanal tərbejə birev siksejəhe: „Məktəptərđə uqььvsьlar səvittər sajuzьna bəjlənep hyđ həjləj başlahalar pejanir uqьvsьlar bətə gruppa aldьnda səvit pejanirđarьnan kilgən xattarđь həm yđđərenen̡ ularqa jađqan javaptarьn,, qьsqьrьp uqьrqa tejeştər tip qarar sьqarđь.

Iqtisadi kɵrəş siksejəhe zabastufkь vaqьtьnda balalar atasəsələrenə jarđamlaşhьndar tip qarar birđə. Kangeristeŋ jabьlьv jьjьlьşьnda satsejalizem jarьş turahьnda balalar arahьnda bəjnəlmiləl dugьvьrđar tedeldə.

Meŋ eşse eş taşlanь.

PARIZ. Satsejal-straxavanejə turahьndaqь jaŋь zakunqa pratis itep eş taşlaqan fransuz eşsələrenen̡ hanь 100 meŋgə tuldь. Zabastufkь xərəkətenen̡ mərkəzə bulqan Lil qalahьnda rifarmis jetəkselərə berəkkən eşsə bruntьn asьqtan asьq jemerergə tьrьşalar. Bətə burzьvazejə matbuqatь zabastufkьnьŋ bik kɵslə barьp, taqьla kinəjəvə kɵtelgənlektə jađalar.

Đur mərkəzđərđə eşsələr hul prafsajuzdar jetəksəlegendə uramdarđa masьvьj sьqьştar jahajđar. Rovan qalahьnda zandarьnьlar eşsə dimanstratsejəhьna ber nisə tapqьr hezym itep mьltьq tytələre menən tuqmanьlar, ike jaqtan da jaralanьvsьlar bar, 36 keşe qulqa alьndь.

HYRƏTTƏ: Kastrama sirapkurьnьŋ jəşelsə baqsahьnan qьjar jьjьv vaqьtь.

SƏVITTƏR ILENDƏ

Danbasta əđəktə qaplarqa bətə kɵs menən eşlərgə.

Ytkən 9 aj esendə jer kymerə sьqarьv planь bajtaq pratsint tultьrьlmaqajnь. Ejjyl ajьnda jer kymerə sьqarьv taqьla qьrqьv kəmenə. Şul ajqanlь tav eşsələre sajuzьnьŋ yđək kəmitəte jer kymerə paxutь iqlan itte. Udarsьlьq həm satsejalizem jarьşьn kiŋəjtergə həm nьqьtьrqa, paxutqa kiŋ jarđam kyrhətev məs'əl əhen qujarqa kərək.

VLKSM yđək kəmitəte Danbas həm Krivnj Rug tav eşsələrə kamsamul ojoşmalarьn xu zalьq jьlь bətkəngə tiklem jer kymerə fruntьna mabilizavajt itte. Rajkam həm jəcəjkələrgə havlьqь bujьnsa şaxtьlarđa eşlərgə jaraqlь bətə kamsamuldarđь şul eşkə mabilizavajt itərgə quşьldь. Şaxtalarđaqь bətə jəştərđeŋ diqqəte kymer sьqarьvđaqь əđəktə qaplavqa totolorqa tejeşle.

Taşьv qazahь

ALMA—ATA. Amu—Darja hьvьnьŋ taşьvь kiŋgele təbəgendə 300 xuzalьqtь baђьp, 4 keşe, Cimbaj malsьlьq şirkətenen̡ maldarь hələk buldь, 350 giktar səsev hьv aђtьnda qaldь. Karavьl təbəgendə bajtaq avьldarđь hьv baђtь.

„Qigant“ səsevən arttьra

RASTUF—DUN. „Gigant“ safxuzь bьjьl keđ 55 meŋ giktar, aldaqь jađ 100 meŋ giktar səsəsək, şulaj itep, aşlьqь 155 meŋ giktarqa jetəsək. 29—30 nsь jьlda 113 meŋ giktar səskəjnə.

Ejuda zavьtь halьna

MURMAN. Sip—havьlьk uttravьnda bьjьl jaŋь ejuda zavьtь halьnьp bətə. Ul 3000 kilagьram ejuda eşləp sьqara alasaq. Ejuda diŋgeđ ylənđərenen̡ kɵlenən sьqarьlasaq.

Tatarьstandьŋ 10 jьllьq bajramьnda.

QAZAN. Tatarьstan Yđək Başqarmahьnьŋ jybiləj sissejəhe qartajqan krəђtejəndərgə pinsejə—birevgə 60 meŋ hum aqsa ajьrđь. Elekke qьđьl gvardejes—partizan bulqan kerəђtejəndərgə xəl jьjьv jorttarьnda jьl hajьn 100 urьn ajьrđь. Qьđьl ərmejə kamsastaђь əsən kammuna—jort haldьrьrqa, tərbejəsheđ qalqan balalarqa FZU asarqa, studinttarqa jybələj stipindejələre birevgə 50 meŋ hum aqsa ajьrьrqa, orloqsolьq inestitutь şəqbəhenə „Tatarьstandьŋ 10 jьllьqь“ isemen birergə, sajuz xəkymətenən Bandyz zavьtьna həm № 40 zavьtqa Qьđьl xeđmət urdinь birelevđə horarqa qarar birđə.

Qьđьl ərmejə həm Asavjaxim bujьnsa.

Məskəv əlkəhendə huqьş məktəptərenə alьvđa hajlav eştərə tigeđ ytməj. Məђələn Tvirđə 257% virbovajt itelgən, Tulski 133 pr. Kalxuzski 406 pr. Ə, oşonoŋ menən ber rəttə, Siripuxuvski rajunьnda barь 96, 2 pr. Məskəv artь rajunьnda 507 pr. qьna.

Məskəvđeŋ qalqan rajun həm ukьrьgtarьnda eş tuŋьv noqtahьnda tora. Ɵlkələr bujьnsa burьs 99,8 pr. qa ytəlgən, şul vaqьtta təbəktər nurmьnь arttьrьp ytəgəndər, ə Məskəv raj unьnda barь 56,5 pr. qьna jьjьlqan. Alьnьvsьlar arahьnda eşsələr qatlamь əđ, barь bətə alьnьvsьlarđьŋ jartьhь samahьnda qьna bulьr. Ɵlkə virbavcni kəmisejə nasar jetəkselek itə. Ul urьndar menən bəjlənəştə jaqşь julqa hala almaj. Kəmisejələ oşo kəŋgəsə kurьstarđьŋ hanь həm şulaj uq eş başlavqa əđerlənev turahьnda ber xəbər juq.

Igen tapşьrələr.

RASTUF—DUN. Maj kup ukrugьnda „Vilikej Pirilum“ safxuzь bətə artьq aşlьqьnьŋ 33 % ьn tapşьrьp, jьllьq planđь tultьrьp atqarđь. Ədegəj əlkəhendə qьđьl partizandarđan tedelgən „Paxer“ kalxuzь jьllьq planđь 80 % tultьrđь; tiđ kɵndə qalqan 20 % tь la qьđьl kɵrəvandar menən ođatasaq.

FZU đar teđevgə uđar teђ sirergə kərək.

MƏSKƏV. Sintəbərđə sənəqət həm transpьrt FZU məktəptərenə tuplav planьn atqarьvđa qorqьnьsь tьvьv ajqanlь VLKSM yđək kəmitət si kritere Kusьrьf bətə kamsamul ojoşmalarьna qatqi saralar kyrevđe təklif itep mərazəqət itte. FZU məktəptəre teđevgə halqьn qaravđь xəđ ɘr yk betərergə, ulardь təđev matirejaldarь həm eşsə kɵsə menən berense nəvbəttə tə,min itərgə kərək.

Pujьz qazahьna səbəpselərgə xekem.

XARKEF. Mirifa stansahьnda Liningrat—Kafkaz arahьnda jɵregən aşьqьs pujьz dacapujьzь əђtenə barьp menep, qazala 3 keşe ylgən, 6 keşe jaralanqajnь. Sut stansa dizurnьjьn həm maşinistь 3 jьlqa, ike xeđmətkərđə 1½ jьlqa jabarqa xəkem ittə.

Jađqь səsev kampanejəhь mələndə urta Kafkaz əlkəhenen̡ Asoavjatim jəcəjkələrə tarafьnan 2,116 gik, Tyban iđel bujьnda—700 gik. ЦЧО nьŋ 5 təbəgendə—129; Başqortostanda—209; Məskəv əlkəhendə 185; həm urta iđel elkəhendə 82 giktar səselgən.

Krimasnavjaximenen̡ planь bujьnsa kiləhe jьlqь səsev kampanejahьnda 500 giktar səseləsək.

Uŋьş jьjnav həm kɵđgɵ səsev

kampanjahьna əđerlek eştərə turahьnda mexsus sistimdarđь tikşerev heđəmtəhe. Bьl jeteşheđlektərgə aşьqьs sik qujarqa kərək.

Kalxuz sintrđan kilgən vəkil həm kalxuz sajuzdar sajuzь tarafьnan oşo jьldьŋ 23 nse ejjylendə, mexsus sistimdarđьn, uŋьş jьjnav həm kɵđgɵ səsevgə əđerlek eşenə tikşerev uđqarđь. Tikşerev kəmisejəhe, kampanjanьŋ mɵhim həm uŋьşlь uđqarьv julьnda, mexsus sistimdarđьn kypkenə jeteşheđlektəren asьp haldь. Məђələn:

1. BAQSASЬLЬQ SAJUZЬ: urьndarqa barlьqь 3 vəkil jebərələp, ulardan ələ bulha ber tɵrlələ xəbər juq. Şulajđa; eş planь teđəlməgən, teđəlgəndərelə qəməli eş alьp barьrlьq tygel. Agranumdar urьndarqa sьqarьlmaqandar. Maşina həm başqa qoraldarqa rimunt jahav mastirskujđarь juq həm zapas cəstərđə juq.

Kridit bulmav arqahьnda, sbrujđar juq. Jarlьlar gruppahь ələgə tiklem ojoştorolmaqan. Igen halьv sklattarь juq, bulqandarьla Gasturg nərhələre tultьrьlьp qujьlqan. Şulaj uq ber kyŋelheđ kyreneş; partejə, kamsamul həm prafsajuz aqzalarь eşkə əjlənep qaraqandarь juq, qatnaşlьq həm jetəkselek itev eşə lə ojəfev itelməђlek nasar.

2. MALSЬLЬQ SAJUZЬ: bьndala, kampaneja uđqarьv əsən 3 keşe jebərələp, ulardьŋ berehe T.-Qatajđa, Təməstə həm Qьvandьqta. Eş planь teđələp bethələ, kypkenə jeteşheđlektər bar. Məђələn: maşinalarqa zapas cəstərđeŋ bulmavь menən bergə, majlav matirejaldarьla juq. Təməs rajunьnda bətə eş kəstərə urman əđerləv eşenə mabilizavajt itelgən. Əgərđə eş oşo xəldə qala torqan bulha, kampanjanьŋ əđəklekkə osarav qurqьnьsь bar.

3. ITSELEK SAJUZЬ: urьndarqa 14 vəkil sьqarьlьp ulardьŋ xəbər itevđərenə qaraqanda, kantun jer idaralarь silustav kurьsьn yđ vaqьtьnda uđqarьvđa aktiflьq kyrhətməjđər. Maşina qoraldarqa rimunt jahav əsən mastirskuj həm timerlektər juq. Bigerəktə: olotilek jortonda, Ɵfə Estərletamaq həm Jьlajьr kantundarьnda. Oşo kəŋgə tiklem, besən jьjnav turahьnda xəbərđər bulmaha, siluslav eşenələ iqtibarhьđ qarala.

4. ORLOQSOLOQ KALXUZ SAJUZЬ. urьndarqa, xlipkup hьđьqь menən 219 keşe kamandiravajt itelgən. Şulardan, studinttar 39, iђəpselər 104, instruktьrđar 4 keşe, Apparabutniktar 49, partejənen̡ həm kamsamuldьŋ Başqortostan əlkə kəmitətenən 20 həm xliba sintrđan 3 keşe jebərelgən. Şul jebərelgən vəkildərđən barь tik ikehenən genə xələr bulьp, qalqan 217 vəkildeŋ berehenəndə ber tɵrlələ xəbər juq. Alьnqan xəbərđərgə qaraqanda: maşinatraktьr stansalarьnьŋ, uŋьş jьjnav kampanjahьna ber tɵrlələ plandarь juq.

„Partizan“ isemendəgə kammunanь alqanda; unda ələgə tiklem plan teđələv əђtəndə, kypmə maşina kərək bulasaq həm ajьrьm xuzalьqtarqa maşina kɵsə menən kypme jarđam itev turahьndala ber kem ber nəmə belməj.

Şərip avьlь kalxuzьnьŋ 7 yđe taşlaqьsь (самоскедок) aşьq jerđə ultьra, ə, ajьrьm xuzalьqtarđьŋ maşina, qoraldarь, kampanjaqa kyptən əđer həm kɵrəgensə haqlanьla.

Xliba sintr instruktьrь ip. Grasjuf, Bələbəj kantunьnan oşolaj xəbər itə: rajun qьrьlьq sajuzь agranumdarь bətəhelə jal itərgə kitep bətkəndər, heđəmtələ, uŋьş jьjnav kampanjahьna əđerlek eşenə ber tɵrlə lə jetəkselek juq“.

Bьna, oşondaj jeteşheđlektər ələ bik kyp hanalalar. Şuqa qaramaђtan, kaopxlipsauzdьŋ eş menən idara itevsehe Laskin, uŋьş jьjnav kampanjahьna bəjlənəşlə tɵrlə svidinejələrđə horaqas, yđensə bojorakratlanьp: „Heđđeŋsə bətə eşte 20 m. vaqьt esendə eşləp bətərgə kərək“ tip javap qajtara. Ləkin mexsus sistimdarđьŋ yđđərenen̡ eşenə yđđərenen̡ halqьn qaraştarь, əlbittə kyŋelle kyreneştərđən tygel.

Jaŋь kadьrđar əđerləv julьna 500—600 miljun hum.

Jaŋь kadьrđar əđerləv julьna totolasaq aqsalar: xuzalьq urgьnь, xəkymət bydzətə, prafsajuz, satsejal straxavanja julь menən totolop kilə. Ləkin bьl jul menən eş kyrev kadьrđar əđerləv julьna qomasavlьq itə.

Kadьrđar əđerləv julьna totolasaq aqsalar kapital maja halьv mitьđьnda xəl iteleve mɵmkin həm iŋ uŋajlь ber jul.

Narkamtrud, kadьrđar əđerləv julьnda totolasaq rasxuttarđь hər tɵrlə sənəqəttəge e se lərđeŋ eş xaqtarьna qaraj nьqlь ber julqa qujьlьrqa ujlaj həm tejeş taba. Bətə eş xaqьna nisbətən 4—5 pratsьnt totolov julь menən eş kyrgəndə, bətəhe 500—600 miljun hum kapital maja bulasaq.

Avqьs əsən „BAŞQORTOSTAN“ qa 5 nəsə padpiska alьna.

Piriminniktərđeņ dəjəm qəskəri sьurьna

Diqqətte kesəjtergə kərək.

„Qьđьl ərməjəbeđ yđeneņ kesen həm huqьşqa jaraqlьlьqьn taqьla ber tapqьr kyrhətkənlekte şatlьq menən belderep ytep, s'jez SSSR đьņ Qorqavsьlьqьn, Qьđьl ərməjəneņ, diņgeđ həm hava fluttarьnьņ kesen həm qorqavsьlьqqa jaraqlьlьqьn ььqьtьvqa partejənьņ diqqəten tuplav həm ђəsse sьjnьfь menən krəƀtejəndərđeņ—jarlь—urta xəlle jalpьhьnьņ kesen taqьla kyberək mabilizavat itev kərəklekte betə qatqilьq menən kyrhətə".

(VKP (b) neņ 16 nsь s'jezьnьņ i. Stalin daklatь bujьnsa sьqarqan qararьhan).

Partejənьņ jaņьqьna bulьp ytkən 16 nsь s'jezь SSSR đьņ bəjnəlmiləl xələnə analiz jasaqan saqta oşo narqtь birđe: „Imptrejalizem sistimьheņ betə eskə qarşьlьqtarь qьrqьvlaşьv menən ber qatarđan SSSR menən unь qamaqan kapitalizem donjalь arahьnda qarşьlьq qьrqьvlaşa. Bəjnəlmiləl burzьvazejənьņ betə donjala berđən ber bulqan pralitarəjat diktaturahь məmləkətenə həm unьņ rivalytsejun laştьrьv tə'ƀirenə doşmanlьqь iqtisadi blakada ojoştorьvqa ьntьlьvđa, sovit ikespьrtьna qarşь kərəşevđə, sirkovselər kampanejəhьnda, burzьvazejə həm s—dimakrat matbuqatьnьņ qotorop iftira kampanejəhь alьp barьvьnda həm SSSR qa qarşь huqьş əđerləv kesəjevđə kyrelə".

Beđđə satsejalizem təđeleşeneņ kenđən ken tiđərək timp menən alqa bьqan satsejalizem təđeleşebeđ betə donja impirejalistərəneņ betə donja eşsə sьjnьfьnьņ həm iđelgən milləttərđeņ berđən ber vatanь bulqan SSSR qa doşmanlьqtarь kesəjevgə səbəp bulasaqta his ber şik juq.

Senki beđđə satsejalizemdeņ betenləj jeņep qalьvь betə donjala kapitalizemdьņ həlakətenə alьp barasaqtь ular bik asьq hiđələr.

Bьna şunьņ əsən də beđđə Qьđьl ərməjə həm diņgeđ—hava flutьnьņ kesen ььqьtьv bik đur əhəmejət ala.

Bьna şundaj əxvalda, Başqortostanda eşsəndər qьđьl ərməjə cəsttərenə bik đur məxəbbət həm diqqət menən qarqan ber saqta-qьđqanьsqa qarşь—qajhь ber jerlə vlast urgьndarьnьņ xuzalьq həm başqa ojoşmalarđьņ il qorqavsьlьqь həm Qьđьl ərməjə cəsttərenəņ huqьşqa əđerlegen ььqьtьvqa jarđam məs'ələlərenə iqtibarььđ qarav vaqiqalarь kyrelə. Məƀələn navabranьstar sьurь aldьnda Bələbəj batalejunьnьņ eşsələre VLKSM kankumь ultьrьşьnda navabranьs tuplavđьņ burьstarь turahьnda daklat qujđьrtьrqa tьrьşhalarđa betə ojoşma bьqa „vaqьt" tapmanь həm bьl eşkə iqtibar itməj sittə qaldь.

Başqortostanda bulqan qəskəri cəsttər tirritarejal qəskər bulьp jəmhyrejət jəməqətselegeneņ jarđamьn kyrhətevenə moxtaz bulalar. Yđək urgьndar tirritarejal cəsttərđə ььqьtьvđь tə'min itev turahьnda tejeşle zakundar sьqarđьlar. Məƀələn B. Rəsəj Y. B. həm RSFSR XKS neņ 1927 j. 5 sintəber qararь MƏQARIF URGЬNDARЬN: 1) piriminniktər arahьnda uqьv—jađьv belməvđe betərergə; 2) sьur aralarь oşo ronda almaş sastaf menən aņ—belem eşe alьp barьvđь ojoştororqa həm 3) izba—sitalnəlarđa xərbi məjeştər ojoştьrьvqa həm başqa şuudaj eştər atqarьrqa;

HAVLЬQ HAQLAV urgьndarьn tircəsttərđeņ almaş sastafь arahьnda sьur aralarьnda planlь rəveştə havlьq haqlav, tađartьv—prafilaktika saralarь ytkərergə, miditsina—sanitarlьq saralarь atqarьp, havlьq haqlav beleme birevđe ytkərergə, almaş sastaf arahьnda havlьq haqlav qəđəttərə həm berənsə miditsina jarđamь kyrhətev turahьnda beləm taratьrqa məzbyr itə.

Jerlə urgьndarđьņ qəskərlek məs'ələhendə şulaj məzbyri jəkmətelgən burьstar bajtaq kyp.

Ə ьsьnьnda eştər nisek bara.

Məqarif urgьndarь sьur vaqьtьnda nadanlьq betərev eşe menən mataşhalar, sьurđar arahьnda (qьş kenə) bьl burьstь betenləj onotalar. Şul ajqanlь daprizьvniktar arahьnda uqьv—jađьv belməv pratsintь hamanda betə xalq arahьndaqь nadanlьq pratsintь tiklem. Bьl ajqanlь lagir əsərəndə navabranьstarđьņ 30—32%ьn uqьv—jađьv əjrətep şəqəllənergə tura kilə. Bьl xəl məqarif urgьndarьnьņ sьurđar arahьnda nadanlьq betərev menən də, aņ—belem birev eşe menən də planlь şəqəllənməgənlegen kyrhətə. Almaş sastaftaqь keşelər đeņ simjəlarьna krəƀtejən jarđam kəmitəttərə iztimaqi tə'min həm başqa hьđьqtar bujьnsa matdi jarđam kyrhətev juqlьqtan qəskərđə əjrətev eşenə zьjan kiltere.

Xəđer avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeneə kyserev hədəmtəhendə avьlda iztimaqi—iqtisadьj jaqtan barqan ydgəreştər cəsttərđen huqьşqa əđerləvev eşenə jaqşь jaqtan tə'ƀir itələr.

Jaņqьđ xuzalьqtan kilgən piriminnik yđeneņ simjəhen həm xuzalьqьn ujlap, qajqьrtьp torqanda kalxuzsь piriminnik bьl turala bik tьnьs həm imin tora.

Betə qəskəri cəsttər dəjəm qəskəri sьurqa bik uņьşlь əđerlənələr. Diriktif birgəs urgьndar urьndarqa sьurqa əđerlekte kiņəjtev turahьnda kyrhətmələr birđələr inde. Bьl diriktiftərđeņ nisek atqarьlьvьn barlap ytev—kyp ojoşmalarđьņ bьl eştə tejeşle məs'ylejətte hiđməgənlektərə turahьnda signal birə. Məƀələn Bələbəj kantunьnda piriminniktərđe saqьrьv turahьndaqь bojoroqtarđьņ ber ađь jorttarqa barьp jetməj juqalьp qalqan; piriminniktərđeņ sьurqa 100% tulь kilməv qurqьnьsь bar.

Başqort pulkь bьndaj sьurđь berensə tapqьr ytkərə, şul ajqanlь piriminniktərđeņ betə 100% ьla kilevə ajrьm əhəmejətle məs'ələ bulьp tora. KK—RKJ urgьndarьla ydək urgьndarđьņ il qorqavsьlьqьn kytərev turahьndaqь diriktiftərenəņ bojomqa aşьrьlьvьn tikşerevgə hamanda tejeşle dərəzələ iqtibar itməjđər ələ. 16 nsь s'jezdьņ qararđarь Başqortostan jəməqətselegə esən bьl turala ber quđqatqьs kəs xeđmətən ytəp partejə ojoşmalarьna həm cəsttərđeņ kamandavanejəlarьna—betə vlas urgьndarьnьņ, partejə, prafsajuz həm jəməqət ojoşmalarьnьņ jarđamь menən kiņ udarsьlьq həm satsejalizem jarьşь ytkərev nigeđendə Başqorstandaqь qəskəri cəsttərəđə ukrugььđđьņ iņ aldьnqь cəsttərə dərəzəhenə kytərevgə məmkinlek birhen.

Өfө, lagir. JAQUPЬF.

Tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv

Betə sajuz kənfirinsejəhe 20 nse sintəberđə saqьrьla.

VSSPS, VSNX, Narkamturg həm sintьr sajuz 20 nse sintəberđə Məskəvđə tavar sifatьn jaqşьrtьv təņgələndə kiņ rəveştə betə sajuz kənfirinsejəhe saqьralar.

Bьl kənfirinsejəne xuzalьq prafsajuz, jəməqət ojoşmalarь sənəqət pridprijətejələre həm udarniktar qatnaşlьqь menən uđqarьlasaq. Kənfirinsejə uđqarьvđan təp maqsat: sənəqəttə eđəklektər, tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv rejal eş xaqьn kənkrit julqa qujьv həm kiləsək esən plandar hьđьp qaldьrьv tora.

Kənfirinsejə saqьrьlqanqa tiklem betə ere pramişlinnьst həm pridprijətejələrgə şulajuq Ukrajьn, Tөn jaq kafkaz, Ural Liningrattaqь, Məskəvđəge həm Sovittər Sajuzьnьņ başqa rajundarьndaqь ikəmk zavьttarьna kypkenə tikşerevđər alьp barьlasaq.

Bьnan başqa hər ber zavьt—fabrik, sənəqət pridprejətejələrə həm tsixtarđa tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv eştəren tikşerev esən ajьrьm kəmisejələr teđelep, bьl kəmisejələr jaqьn tirələrđəge sənəqəttər menən tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv julьnda yđ ara təsribələr urtaqlaşьp torasaqtar.

Bьl kənfirinsejəgə əđerlek eşenə kiņ qatlam jəməqətselek fikre kytərelgən bulьrqa tejeş. Urьndarđь, jerlə sənəqəttəņ eşləp sьqarqan tavarđarьnьņ jaqşь həm nasar jaqtarьn kyrhətev, eşləp sьqarqan tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv julьnda qullanьlqan eş mitьdtarьn urtaqlaşьv maqsatь menən kyrhəđmələr ojoştorolasaq.

Bьl kənfirinsejə, tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv məs'ələhen xəl itev menəngenə qalmaj prajьzvudstьva pritprejətejələrđəge eş qoraldarьn dərəƀ həm ratsьjanallaştьrьlqan kileş fajđalanьv məs'ələhendə xəl itep kiləsək jьlqь xuzalьq jьlь esən kənkrit juldar hьđьp qaldьrasaq.

Bьl kənfirinsəjənən hun VSSPS tarafьnan Stalin (Donbas) qalahьnda kymer sifatьn jaqşьrtьv təņgələndə betə sajuz kənfirinsejəhe saqьrьla. Bьl kənfirinsejəgə betə kymer rajundarьnan vəkildər kilə səktər.

Tavarđьņ sifatь—pramfinplan esən kərəşteņ yđəgenə.

Brak, tavarđьņ sifatьnьņ nasar bulьvь turahьnd beđđə eđ həjlənməj, eđ jađьlmaj Şulajđa ələ tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv eşendə ььqlь boroloş jahalqanь juq. Tavarđьņ sifat jaqьnan nasar bulьvь, beđđeņ sənəqətebeđđeņ han jaqьnan yƀeşenələ bik ььqьna qurqьnьs tьvđьra. Bьl eşkə bulqan menəsəbətte yđgərtev begengə kendə xuzalьq ojoşmalarь tarafьnanqьna xəl itelməj, bəlkəm prafsajuz ojoşmalarьnьņda qatnaşlьqь bulьrqa tejeş.

Sənəqəttəņ ajьrьm eləştərenə merezeqət itep qaraqanda beđ, tavarđьņ sifat kyrhətməhe jaqьnan bik nasar xəldə torqanьn kyrbeđ. 1929-30 nsь jьldьņ 2 nse kvartalьna alьnqan məqlymettər kymer sənəqətenəņ juqarь pratsintь kəldən torqanьn kyrhətə. Məƀələn: kymer praduksejəhe 1928-29 nsь jьlda kəlgə qalьv jaqьnan 6,23 pratsinttan 13,21 pr. qa tiklem bulha, ə 1929-30 nsь xuzalьq jьlьnьņ 1 nse kvartalьnda 7,15% 13,94 pr. qa yƀkənə kyrenə. Timək, kymer sənəqətebeđđə tavarđьņ sifatь esen kərəş ələ ken yđəgenə qujьlьp jetməgən.

Dəjəm kyrneş sənəqəttəņ hər tarmaqьnda la qəniqətlənerlek tygel. Şunьņ esəndə xəđergə kendə kerək avьr sənəqəttə, jeņel sənəqəttə bulhьn iņ yđək prablima bulьp, tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv məs'ələhe tora. Xuzalьq ojoşmalrь tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьvđь, sənəqət planьn ytəvgə arginal rəveştə bəjlənəştə bulьvьn aņlarqa tejeştər.

Tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv esən kərəş—sənəqəttə yƀterev, 5 jьllaqtь 4 jьlda ytev julьnda partejəneņ təp hьđьqьn tulhь menən tormoşqa aşьrьv esən kərəş bulьp taььlьrqa tejeş.

Hunqь kendərđə, sənəqət pramfinplanьnьņ ytəlməve, tavarđьņ sifat jaqьnan nasar bulьvьn, eşsələrđeņ rulь rəveştə tə'min itəlməve həm rijalnьj eş xaqьnьņ haqlanmavьnan kilep sьqqan ber nəmə itterep qaravđar bar. Şunьņ esəndə, tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv esən, kiņ qatlam jəməqətselekteņ rijal eş xaqьn jaqşьrtьv julьnda la ber qatarđan kərəş kesəjtelergə tejeş.

Eşsələr həm inzinir—tixniktərđə udarnьlьq eşen kesəjtev, satsejalizem jarьşьn julqa qujьv həm prajьzvudstьva keņəşmələren jaqşьrtьv mitьdь menən tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv frontьna mablizavajt itergə kərək. «Tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьrqa, brakть betərergə» kevek qoro pratakul hyđenən ajьrьm tsix, zavьt həm ajьrьm pridprijətejələr əƀtənən iptəştərsə sut jahav eşenə kyserergə kərək.

Sifat esən kerəş eşendə ojoşqan rəveştə jarđam kyrhətə alalmavsьlьqqa sik qujьrqa kərək. Betə berekmələr, tristər, pridprijətejələr, tsixtarđa, braktar menən kerəşev, şul julda məxsus eş kyrə torqan aftaritetle tixniciski jəcəjkə ojoştororqa kərək. Kvalifikatsejəle projьzvudьstьvinnoj udarniktar bьl jəcəjkəneņ təp urьnьn totorqa tejeştər. Jəməqətselek tarafьnan ularqa tulьhь menən jarđam bulьrqa tejeş.

Kiləhe xuzalьq jьlьnda pramfin plandьņ yđəgenə tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv məs'ələhe qujьlьp, bьl eş jaņьnan qaralьrqa xuzalьq ojoşmalarь qulьnda tavarđьņ sifatьn jaqşьrtьv təņgələndə kənkrit məqlymettər buldьrьrqa kərək.

Sənəqətteņ yƀeşendə es təp mamint—han jaqьn yƀterev, sifatьn jaqşьrtьv, tavarđьņ yđenə teşkən xaqьn kəmetev. Sənəqət pridprejətejələre, xuzalьq, prafsajuz, jəməqət ojoşmalarь oşo 3 tərlə təp mamintar esən kerəşkəndə, 5 jьllьqtь 4 jьlda ytev burьsьn tə'min itə alasaqtar.

Xəbərselər jađalar

Taņ kalxuzьnda

Bələbəj kantunь Byzdək jorto Taņ kalxuzь qart kalxuzdarđan hanala. Ul 26—jьlda uq batrak—jarlьlarđan irekle rəveştə ojoştorola. Unьņ ojoşqan vaqьtьnda ber nəməhelə bulmaj. Unan avьl kulaktarь kelələr; xəjrselər nişləmək bulalar bit, barь ber betəsəktər, tigən jalqan xəbər taratalar.

Ə kalxuz nişləj—kalxuz kendən ken alqa bara. Kalxuzda eske həm tьşqь tərtip kendən ken ььqьna xuzalьqьn alqa jebərə. Məƀələn: ulardьņ 29—28 jьldarđa ber nəmələre bulmahala xəđergə kendə berləştərelgən 26 baş at, hьjьr, 2 traktьrđarь, ike malatilkalarь bar, 275 disətinə igen səskəndər. Mal torlaqtarь halьna. Ytkən jьl xəkymətkə 2000 bot igen tapşьrqandar. Orloqtarьn tyləgəndər, ə bьjьl 6000 bot birergə tip jeņ hьđqanьp toralar.

Kalxuz tavьqsьlьqqa ьntьla başlaqan. Ytkən jьl 30 jaqşь nəƀel tavьqtarь bulha, bьjьl 1200 tavьqtarь bar. Ular ere jomortqa birələr. Kalxuzsьlarđь həm kapiratsejələrđь jomorqa menən tə'min itevđə berənsəlektə barьlar.

22000 də 2 jьlda.

Kalxuz batraktarđan teđelgənlektən ularđьņ tevlə qulqa totarqa həņektərelə bulmaqan Şuqa kyrə, ular xəkymətteņ birgən nəmələrenən fajđalandьlar. 22000 hum kridit alьp şuqa traktьr həm başqa şundaj nəmələr alьp 2 jьl esende burьstarьn qaplap betkəndər. Ə kulaktar avьđđarьn şapьldatьp burьs xaqьnda agitatsejə taratьrqa elgerə almaqan. Kalxuz burьstan fajđalana belgən həm vaqьtьnda qaplaqan.

Kalxuzda tərtip ььqlь urьnlaşqan, tərtipteņ sejəsəte dəreƀ julqa aşa. Kalxuzda tərtip 100 pr. menən ььqlь urьnlaşqan. Kalxuzsьlar hər vaqьt berđəm eşləp, eşte tiđlətev, unьņ sifat jaqьn jaqşьrtьv julьndalar. Məƀələn: 275—giktar jerđe 26 at kesə menən 15 kendə səsep betələr. Hunьnan QЬĐЬL JONDOĐ SMICKA safxuzdarьna traktьr həm qul kestorə menən jarđamqa kilep, ulardьņ igendəren səstelər. Safxuzqa plandь tultьrьvđa bik đur fajđa itələr.

Xəđergə aşlьqtь urьp-huqьp alьv kampanejəhьna kilhək, ular kyptən inde xəđerlənep betkəndər. Urqьs qoraldarь teđətelgən, attarđь xəl aldьrьv bara. Aqzalarqa ađьq məs'ələhe turahьnda ujlanьp əđerlənep qujьlqan inde. Betə səsev həm huqьv soronda kərək bula torqan nəmələr əđer toralar. Ular 275 giktar jerđe 24 kən esendə urьp, səsep betər esən yđərən udar iqlan itkəjnələr. Bьna bьl qart kalxuz yđ eşen julqa quja belgən. Betə nəməhe jeteş, beđ bьnь satsejəlizəm habaqьnьņ səskəhe tip hanajbьđ.

Qaptьrazaqьf X.

Kulaktarqa jarđam.

Jьlajьr kantunь Temeƀ jorto Xesəjen avьlь kalxuz aqzalarь raskulacvajt itelgən kulaktarđь rəxsəthed jorttarьna keretep, havarqa hьjьr, qajhь berəvđərenə at, hьjьr birgəndər. Kalxuz aqzahь Bikqulьf Sabirjən 30 tin menən qьmьd alьp Magnitkə alьp barьp 2 hum 50 tin menən hatьp səvđə itə-

Şunьņ menən bergə yk Əbdelmənbət avьlь kalxuz aqzalarь raskulacivajt itelgən keşelərđən alьnqan attarđь həm arbalarđь jegep bađar hajьn hatьv itələr, ul attar xəđer kytərtev dərəzəhenə jeteşkəndər. Yđ attarь buş jərəhələ holo aşap jaqşь tuqajđa jərejđər.

Bьlarđьņ kulaktarqa başqa jarđamdarьla hanap betergehed. Kalxuz idarahь bьndaj eşkə ььqlь əhəmejət birhə ine.

Buran.

Silus əđerləv kurьsь.

Saqmaqoş vulьsь mal ađьqь əđerləvgə iqtibar itep 4—kənlək kurь astь. Kursanttar kalxuzsь həm ajьrьm xuzalьqtarđan jьjnalqandar.

Xəbərse: VƏLEJEF.

Kalxuzdarqa kadьrđar əđerləjbeđ.

Betə sajuz jer eştəre xalьq kamisarejatьnьņ qararь bujьnsa, orloq tristə 300 kalxuzniktь safxuzdarqa taratьp, ere kalxuzdar esən kadьrđar jeteşterergə tejeş ine. Oşo handьņ esenən 10 keşe Jьlajьr orloq safxuzьna kildələr də inde. Ular 5 aj safxuzda jəşəp, betə maşinalar menən tanьşasaqtar. Şulaj uq safxuzdarđaqь eş byleneşe—xuzalьq teđeleşe həm başqa eştərđən habaq alьp, ularđь kalxuzdar đa bojomqa aşьrьv juldarьn əjrenələr.

Kalxuzdarqa kadьrđar əđerləv julьnda safxuzdaqь tixnik həm başqa belgestər jaqьndan torop qatnaşalar.

Q. Josopof.

Bьl səvittərđə eş nasar.

Xəđer alqa məhim kampanjalar baƀqan. Bьl saqta avьl səvittərenəņ eşe taqьla jaqşьrьrqa, juqarь ojoşmalarđьņ julbaşsьlьqь kesəjergə tejeş. Şuqa qaramaƀtan qajhь ber səvittərđə eş nasar.

MƏƀƏLƏN: Qaņь, S. Capaj səvittərendə (Soqadь tamaq jorto, Bələbəj k) 2 meņgə jaqьn xuzalьq hanalhala, bьl avьldar mədənejət jaqьnan bulhьn, səjəsi kampanjalarđь ytkərev jaqьnan bulhьn artta həjrələlər. Dingə qarşь tərbejə juq. Kalxuz eştəre nasar. Uqьş jьjnav kampanjahьna əđerlek juq. Maşinalarqa rimunt jahalmaqan. Bьl səvittərđə partejə, prafsajuz ojoşmalarь juq. Qaņьь avьlьnda II—baƀqьs məktəbə uqьvsьlarь uqьtьvsьlarь jəməqət eştərenə qatnaşmajđar.

Səvit başьna kulaktar hajlanqan; jortkum, jortbaşqorma bьl səvittərgə kyđ halhьn.

ABDЬRAZAKЬF X.

[illegible]

Eşse yđəktəren jəşelsə menən tə'min itevgə yđək iqtibar.

Bergenə kilagramda jəşelsə ьođolop tygel-məhen!

Xəđergə kiŋ satsejalizem təđeleşə barqan ber məldə qalalarđь eşsə rajundarьn jəşelsələr menən tə'min itev ajavhьđ đur urьn tota.

Ləkin kyp xuzalьq ojoşmalarь, bigerəktə əđerləv urgьnđarь bьnь aŋlap jetməjđər. Jəşelsə beđđə bar. Ləkin ul kapiratsejələrđə jetməj. Sənki kapiratsejələr berđən jetərlək əđerləməhələr, ikənsenən, əđerləgəndərə nasar urьndar đa haqlanьv arqahьnda jartь qьşqala jetməj serep, bođolop. betələr. Uđqan jьl Өfə eşsələr kapiratifьnьŋ padvalьnda məndər botlap kartuf tygelde. Tik 25 meŋdən artьq toq qьna kartuf menən serep ərəm bulqanьn kyptən tygel bulьp uđqan tađartьv beđgə kyrhəttə. Şulaj uq Өfə timer jul stansahьnda ni tiklem kartuf qar teşkes asьq jerđə əjelgən kejə tuŋьp jattь. Bьndaj kyrneştər ber Өfə lə genə tygel, başqa urьndarđa la buldь. Timer jul stansa başlьqtarьnьŋ iqtibarhьđlьqь arqahьnda julda 30—40 pr. bođolov. qьna jetməŧtej, əđerləv urgьndarьnьŋ rətle haqlav urьndarь bulmjьnsa taqьla ərəm bьlalar. Bьna şular həđəmtəhendə eşsə patribiteldər iђəphed ike—es tapqьr artьq tyləp casniktərđən alьrqa məzbyr bulalar.

Qala həm eşsə yđəktəren jəşelsə menən tə'min itevđə bьndaj məs'ylejəthеđlek qьrqa betərelərgə tejeş. Hər ber əđerləv urgьndarь qьđьv satsejalizem teđev eşə barqan həm şul arqala aşamlьq əjberđərenə nьq horav tьvqan ber məldə bьndaj halqьn qanlьlьq kyrhətev menən beđđeŋ doşmandarьbьđqa jardam itep, biş jьllьqtь tormoşqa atqarьvqa turmьz jahav ikənen aŋlarqa tejeştər.

„Kəmdə kem timer jul stansalarьnda, bađar đa jəşelsələrđə serətə, kem xəđergə kiŋ satsejalizem nastuplinjahь barqan vaqьtta aşamlьq nəmələren ərəm itə—ul turanan tura ZЬJANLAVSЬ — VRIDITIL". Pralitarejat vьlasь həm zakunьnьŋ həlmək qulь bьl keşelərđeŋ baştarьna kərəgensə qundьrьrqa tejeş. („Pravda„ N 199).

Bьjьl beđ jəşelsə baqsalarь majđanьn bajtaq kiŋəjttek, jəşelsə bulasaq. Tiđđən əđerləv kampanejələrь başlana. Bьna şuqa tiklem haqlav urьndarьn rətkə halьrqa, teđətergə, timer jul stansalarьnda həm başqa əđerləv punkьttarьnda udarnьj pustar ojoştororqa kərək. „Pravda" həm başqa yđək gezittər insejativahь menən yđək qalalar đa bьndaj udarnьj pustar, jəşelsələrđə haqlav urьndarь qarav brigadalar ojoştorola həm ojoştoroлqandar. Beđgə lə ularđan yrnək alьrqa kərək.

Jəşelsələrđə əđerləv, tejeşle urьndarqa jəberəv eştərə jalpь kantryle aŧtьna alьnьrqa tejeş. Şulaj uq bьl təŋgəldə partejə kəmitettərə, qala səvittərə, prafsajuzdar zitdi iqtibar itərgə. jəşelsə əđerləv kampanejahь „bergenə kilagram jəşelsə lə syplekkə tygelməhen" tigən bajavaj luzьŋgь aŧtьnda uđqarьlьrqa tejeş.

P. NURI.

Harьq hətənən sьjr jahav bojomoqa aşь rьlhьn

Xalьq xuzalьqьn indysterejələştərev, unь alqa jəberev esən aşamlьq əđerləj torqan sənəqəttərđə kiŋəjtev məhim bulqan, hьmaq, bьqa tiklem asьlmaqan jəki bətənləj onotolqan ađьqtarđan fajđalanьvđь talap itə. Aşamlьq nəmələren kybəjtməj torop, ađьqtь tərlələnderev, oshođiandьrьvqa məmkinlek juq. Şunьŋ esendə xəđergə kendə berensə nəvbəttə jəşelsə, it həm hətsələk tarmaqtarьn kiŋəjtev tora.

Hətsələk tarmaqьn kiŋəjtevđə alqa jəberevđə harьq hettərə bik đur urьn totarqa tejeş. Sənki harьq hьjьrqa qьraqanda han jaqьnan kyp hanala. Beđđeŋ Başqortostanda harьqtьŋ hanь hьjьrqa qaraqanda 2 tapqьr artьq. Bьnьŋ huŋьnda harьq hətənəŋ fajđahь juqarь tora. Unьŋ hətə hьjьr hətənə qaraqanda 1½ tapqьr qibat jərej. Məđələn: beđđə hьjьr hətendə maj 3—4% qa jetə. Harьq hətəndə maj 6,86% qa jetə. Şunьŋ esən ber dərəzələ əđerləngən hьjьr hətənə qaraqanda harьq hətənən maj kyberək sьqa. Harьq hətənən kyp vaqьtta aşar esən bik fajđalь bulqan sьjr hьmaq aşamlьqtar əđerləjđər.

Başqortostanda harьq hətənən sьjr jahav jaŋь kyreneş. Şunьŋ esən xalьqtьŋ bьqa qaraş jəki kerəŧtejən arahьnda bьl məs'ələnə yđləşterev avьrьraq bulьr. Sənki harьqtь havьrqa, b e đ đ e ŋ qatьnqьđđar əjrənməgən. Şul uq vaqьt bьl eştə əđerlekle belgestər, zavьttar đa juq. Şuqa qaramaŧtan bьl eştə başlarqa məmkinlek bar.

Başqortostanda harьq hətənən sьjr jahav esən hətsələk sajuzьnьŋ başkanturahь bьjьl 5 sьjr eşləj torqan zavьt təđergə plan jahanь. Bьl eşkə malsьlьq kapiratsejələrə, kalxuz, safxuzđar yđđərendə əđerləngən hettərə menən tartьlьrqa tejeştər. Bьnьŋ huŋьnda hətsələk sajuzь malsьlьq kapiratsejələrə kalxuz, safxuzdarqa havьt—habalar inistruktьrđar birep jardam itə. Harьq hətənəŋ literьna 12½ tin xaq qujьlqan. Bьl xaq hьjьr hətənə qaraqanda juqarь tora. Harьq hətənən sьjrđь ajьrьp alqandьŋ huŋьnda qalqan ajran qajnatьv menən susqaqa esərergə jaraj. Bьl eştərđə başqarьvđa beđđə xəđergə vaqьtta kadьrdar, belgestər jetməv səbəple ulardь nisek kenə bulha la, Başqortostandьŋ yđendə jeteştərev saralarьn kyrergə kərək. Bьl kadьrdar kətevsələrđən, kətevsələk belgestərenən, agranumdarđan əđerlənergə tejeş. Harьq hətə beđđeŋ esən ikanumejə jaqьnan fajđalь bulьvьna şundaj iђəp kiltərergə bula. Jəj bujьna ber harьq 8—10 kilogram, qajhьberđərə 20 kilogramqa jaqьn sьjr birə. Unь havьv qadi ber eş kenə bulьp, harьqtьŋ yđenə şulaj uq bərəstərenə ber tərlə lə zarar kiltərməj. Bərəstər ike ajđan besən—ylən aşaj başlajđar. Urtasa iђəpləgəndə hər harьq başьna 10 kilogram sjьr əđerləgəndə beđđə 11 esən meŋləgən sintnir sьjr əđerlərgə məmkinlek bula. Bьl eştə julqa halьv esən begendən qəməli saralar kyrelergə tejeş. Hər ber kantunđa ber sьjr əđerləj torqan zьvьt teđergə, şulaj uq safxuzdar bьl eştə başlanqьs bulьp hanalьrqa tejeştər. Xəđer Dəvləkəndəge mixaniklaştьrьlqan maj zavьtь harьq hətənən sьjr əđerləj torqan zavьtqa əjlənderelə. Tiđ arala oşondaj zavьt „SALAVAT" safxuzьnda asьlьvь ketelə. Şunьŋ esən malsьlьq kapiratsejələrə həm kalxuzdar bьl eştə đur boroloş jaharqa tejeştər. Kalxuzsajuz qəməli saralar kyrep, bьl jaŋь kyrneştə jalpьqa yđləştərergə kərək.

Başqortostan jarđam jəmqejətenen

MӨRƏŽƏQƏTE

Başqortostan pralit rejəte həm Өfə qalahь eşsəndərə jaŋь tormoş qorovđa la, barrikadalarđala hər vaqьt alqь saftarđa bulьp kildelər.

Başqortostan pralitarejət həm Өfə qalahь eşsəndərə, jaŋь tormoş qorqandala grazdandar huqьşьnda la yđeneŋ qanь menən yktəber qađanьştarьn nьqьtqan kerəşsələrđə onota almajđar.

Səvittər xəkymətə, qьđьl ərmejə həm fluttьŋ 13—nse jьl joşəv bađqьsьnda, beđđeŋ invalittarьbьđ, xeđməttər qajtqan qьđьl ərmejəstər, ularđьŋ qa'iləlerə həm qьđьl ərmejəgə saqьrьlqandarđьn qa'iləlerə esən „Invalit həm qьđьl, ərmejə duŧtь" jəmqejəttərenə pralitarьjattьŋ həm eşsəndərđeŋ aqza bulьp kerev julь menən alarqa iqtibarđь kesəjtev, in jaqşь bulasaq.

Yktəberđeŋ 13— nsь jьlьnda başqortostanda „Invalit həm qьđьl ərmejə duŧtь" jəmqejətendə aqza bulmaqan bergenə eşsən də, bergenə mə'əssəsə. pritprejətejə həm torlaq şirkətə lə bulmaŧqa tejeş. Grazđandar huqьşьnda hələk bulqan kerəşsələrđeŋ balalarьna, partizandarqa, huqьş invalittarenə matirjal həm maral jaqtan jarđam itev menən hed qьđьl ərmejə həm fluttьŋ huqьşsanlьq hələkətən kesəjtevdə tə'min itkən bulahьqьđ.

„BAŞQORTOSTAN JARĐAM JƏMQEJƏT"

Rыjnkta kəməş aqsa nej esən ədəjde

Qomhođ spikylent aqsa jьja, qara agitatsejə tarata —ьъqa qarşь qatь atpur sireihen.

Huŋqь vaqьtta Məskəv həm S.S.S.R. đan başqa qalalarenda badardarđa kəməş aqsanьŋ jetməve hidolə. [illegible]

[illegible]

— Beđ nişləjbeđ?

[illegible]

Uŋь jьjnav kampanьjahьnda

Miditsina xeđməte

Partejə həm xəkymət, bətə ojoşmalarьna uŋь jьjnav kampanjahьn [illegible]

[illegible]

kitkən əsələrđeŋ balalarьn jaqşь tərbejələr esən bətə safxuzdarđa,—ərə kalxuzdarđa həm jaŋqьđ xuzalьqtar esən jəslələr asьlьrqa tejeş.

Kalxuzdarđa jəslələr jəməqət sridstьvalarь xisabьnan [illegible]

[illegible] ojoşmalarьna jəkmətelə.

Bətə eştə balşəviktərsə timp alьnьp, bavlьq haqlav ojoşmalarь aldьna qujьlqan burьstar 100% menən bojomqa aşьrьlьrqa tejeş.

FILBIRT

Avьl xuzalьqьnan tьş tabьş

Kilterevsələr bətəhe-lə indevidual naluk tyləjəsəktərme ?

(Başqortostan maleja həm qədeləjə xalq kamisarlьqtarьnьŋ aŋlatmalarь)

Urьndarđa xalьqtьŋ avьl xuzalьqь nlugь turahьndaqь ajьrьm tarmaqtarь menən tanьşьp jetməvđərə, xalьq arahьnda zakun turahьnda jaŋlьş xəbərđər taralьvqa səbəp bula.

Bьl dərəŧ bulmaqan xəbərđeŋ taralьvьna kulaktarđa əđ səbəp bulmajdar.

Kulaktar şundaj xəbərđər taratalar: Jənəhe, jer eşləvđən tьş tabьş alqan bətə kerəŧtəjən xuzьlьqtarьna indevidval jul menən naluk alьnasaq. Bьl xəbər his dərəŧ tygel Başqortostan maləjə həm qədləjə xalьq kamisarlьqtarь jer eşləvđən tьş eşləp kilgən bergenə eşteŋ də indevidval jul menən naluk halьrqa nigeđ bula almavьn aŋlatalar.

Indevideval jul menən barь kulak hatusь, dingə xeđmət itevse sənoqət pridprejətəjələre bulqan keşelər ьskupşiktar, kapiratif həm dəvlət urgьndarьnan tьş bulqan urьndarđan yđ aldьna alьp hatьp jerəvsələr, đur prasint menən aqsa birep torovsь, rastufşiktar ga genə naluk halьna. Bьlar jer eşləvđən tьş tabьş almahalarđa, hər vaqьt yđđərenen xuzalьqtarьn kiŋəjtev ujь menən keşe kesenən fajđalanalar. Tabьş esən jallanqan eşsə qulь menən fajđalanьv turahьnpaqь zakunda aşьq bildele: əgərđə tabьş bergenə keşe qulь menən eşləp tabarqa məmkin bulmaha (məđələn timerlektə eşlov kovek) xuzalьqta eşkə ingən bergenə ir keşe bulha, bьndaj xəldə tabьş jallanqan eş menən tabьlqan bulhala indevidual naluk halьnmaj.

Jer eşləvđən tьş bulqan xeđmət tabьştarьna naluktь tərlə əlgyttar aşa jeŋellev menən bergə zakun, sitkə eşkə kitevsələr, atxutniktar esən də ajьrьm tərtiptər bildələj. Əgərđə xuzalьqta bulqan berđən ber eşkə jaraqlь ir sitkə eşkə kitkən saqta yđ urьnьna xuzalьqьnda eşlərgə batrak jallap qaldьrha bьl rəveşsə jallav xuzalьqqa indevidval naluk halьnьrqa nigeđ bula almaj.

Bətə jer eşləvđən tьş bulqan xeđmət tabьştarь, indevidval jul menən naluk halьnьv əŧerə kyrhətməv menən genə qalmaj, ularqa avьl xuzalьq nalugь la əlgutle rəveştə genə halьna. Bьl əlgyt le tərtip şunan tora: jer eşləvđən tьş bulqan xeđmət tabьşьna bətəhenə lə naluk halьnmaj, bəlki unьŋ əleştərenə genə halьna, başqasa əjtkəndə: naluk bətə tabьştanda alьnmaj bəlki tabьştьŋ eleşənəngenə alьna.

Jallanьp sitkə eşkə kitkən keşeneŋ bətə daxutьnьŋ 15 prasintьna qьna naluk halьna. Eştə yđ urьnьnda torop eşləvsələrđeŋ tabьştarьnьŋ 10 pratsintьna, yđ xuzalьqьnan ajьrьlьp sittə jallanmaj eşləvsələrđeŋ 30 pratsintьna, kustarđarđьŋ tabьştarьnьŋ 50 pratsintьna qьna naluk halьna.

Bьnьŋ əŧtənə taqь qoraldarđь teđətev, tavar hatьp alьv esən kərək bulqan rasxuttarđa—naluk halьnьv daxutьnan sigerelələr.

Oşo rəveşsə avьl xuzalьqь nalugь turahьndaqь zakun jer eşləvđən tьş bulqan xezmət tabьştarьna əlgytle rəveştə genə naluk halьnьvqa məmkinlek birə. Bьnь bətə jarlь həm urta xəlle kerəŧtejəndər nьq iђkə alьp kulak agitatsejəhenə qarşь yđ bydzittərə esən jer eşləvđən tьş bulqan tabьştarьn yŧtərergə tejeştər.

BAŞNARKAMJMST.
BAŞNARKAMFIN.

Liniьgrat, Məskəv instituttarьna 5 urьn.

Başgusplanqa Liningrat Plan—Ikanumika institutьnan 3, Məskəv P—Ikanumika institutьnan 2 urьn birelgən. Uqьv vaqьttarь ikehendələ 3 ər jьl. Qarizalar 10 nsь avqьsqa tiklem qabul itelələr.

Uqьrqa teləvsələr, RSFSR Narkamprusьnьŋ 1930—31 jьllarđa VUZ darqa inev qaqiđələrenə binaən dykemintтər menən qarizalarьn Başguspla nqa birergə tejeştər.

BAŞGUSPLAN.

BATURIN KISƏHE.

1930—JЬLDЬŊ 4—5 NSE AVQЬS KƏNDƏRENDƏ XEĐMƏT SƏNƏJEQ NƏFISƏ HARAJЬNDA MƏSKƏV XƏKYMƏT TEJATЬRЬNЬŊ ATAQLЬ JЬRSЬLARЬNAN.
ƏLIKSANDR BATURIN KISƏHE UĐQARЬLA.

Baturin kem.

Baturin 1904 nsə jьl Bilaruseja neŋ Aşman əjəđendəge ber avьlda tьva. 1918 nsə jьldan Baturin Adissaneŋ yđək gartzьnda şufir, huŋьnan jarđamsь mixanik bulьp eşləj. 17 jəşendə Baturin Adiss jul eşsələrə sajuzь tarafьnan Liningrat kansirvaturejəhenə uqьrqa jəbərelep ul unь 1924 nsə jьlda bətər əp sьqa.

Baturindьŋ muzьjka talantь ejəhe bulьvь xəkymət aldьnda tanьlьp, Narkamprus unь Rim muzьjka akadimejəhenə jəbərə. Rim muzьjka akadimejəhendə Baturin dənja jьrsьhь Matti Battistin qul aŧtьnda eş alьp bara.

Baturin Rim muzьjka akadimejəhen prafisьrlьq ismé aŧtьnda bətərəp sьqa. Baturin deŋ eşə muzьjka julьnda kyrhətkən xeđmэttərə turahьnda səvit matbuqattь əđ jađmanь, unьŋ muzьjka—tьjatьr julьnda kyrhətkən xeđməttərə səvit eşsən jalpьhь tarafьnan hər urьnda təqdir itelep kilə.

Ədip, şaqirđar

Hyđ heđgə birelə.

Kamsamuldьŋ yđək komitətə janьndaqь Silusnoj ştap. silus kampanejahьn uŋьşlь ytkərevđə jađьvsь həm şaqirđərđeŋ nьqlь qatnaşьvьn horap xitap sьqardь. Xitapta:

„Bьjь!, besən uŋmav arqahьnda silusnoj kampaneja bigerəktə məhim urьn tota.

Sunьŋ esən, bətə səvit jəməqətselegen, prapagandist kestəren həm matbuqattь silus kampanejahьna xeđmətkə qujarqa kərək.

Kulaktar, silus—ojoştorovsьlarьna qarşь hezym başlarqala əlgərđelər inde.

Boqroslan ukrugьnda kulaktar tarafьnan kampaneja upalnamucьnnajь jaralanqan. Kulaktar tirrurь həm agitatsejahьna qarşь, miljundarsa krəŧtejəndərđe ylən səsev kampanejahь paxutьna mablizavajt itev, bьl eştə đur urьn totqan ədəbejəttə eşkə jegep javap birergə kerək. Avьl kamsamulьnьŋ jaŋь, đur eşə bulqan silus kampanejahь turahьnda agit xikəjələr, şiqrđar, insinirufkalar birergə kərək.

Silus kampanejahь—jəcojkələrđeŋ, avьl xuzalьqьn satsejalizemsa teđevđə nəvbəttəge eş zvinalarь. Bьl nəvbəttəge eş zvinahь, dilavaj BINT,! LIRAIKA turahьnda jaqşь həm tulqьnlandьrьrlьq əŧərdər birergə bik məmkin. Partejənьŋ XVI nsь part esjezda pralitarejat şaqir həm jađьvsьlarь, eşsə həm kalxuz jəməqətselegen, yđđərenen biş jьllьq plandь ytəv esən huqьş asasaqtarь turahьnda hyđ birep, ьşandьrđьlar.

Silus—kankrit burьs, biş jьllьqtьŋ ber məjeşə" tejelə.

Beđđeŋ jəş jađьvsьlar hamanda begengə tormoşqa jaqьn kilə almajđar, unь yđđərenen qələmdərə arqьrь gəvdələndərə almajđar ələ.

Silus kampanejahьnda bətə jəş jađьvsь, rapkur. silkurdar iŋ jaqьndan torop qatnaşьrqa təjeşle.

Bьnьŋ esən, silus kampanejahь mələ bulqan—ejjyl, avqьst ajđarь esendə jəş jađьvsьlar, xəbərsələr silus kampanejahьn uŋьşlь ytkərevđə agitatьr həm arganizatьr bulьrqa tejeştər.

Jəş jađьvsьlar, qələmde satsejalizem teđəvse ilgə xəđmət itterev jaqьna borovqa;

Şaqir, ədiptər heđgə hyđ birelə eş heđđə!

Ə. C.

Kalxuzdarđa kəđgə səsev esen dəjəmləştərelergən orloq fundь teđev

Turahьnda narkamzim həm kalxuzsintьrđьŋ qararь.

Kalxuzdar kəđgə səsev esən dəjəmləşterelgən orloq fundь teđevđə tybəndəge tərtip bujьnsa eşlərgə:

Hər ber kalxuz 1929 nsə jьlda berləşep səselgən arьştan, bьjьl keđ səsergə arttьrьlьp bildələngən jergə jetərlek tiklem orloq bylərgə.

Əgərđə kalxuzdar đa ytkən keđ səselgən arьş dəjəmləşterelməjənsə, ajьrьm xuzalьqtar đa bulha, hər ber kalxuzsь yđeneŋ orloqonan 1929 nsə jьlda səskən jərenə jetərlek həm bьjьl 1930 nsь jьl arttьrьlьp səseləsək jerđə qaplarlьq tiklem orloq birergə tejeş.

Kalxuzdarđьŋ bьjьl səser esən dəjəmləşterelgən orloqtarь kapiratsejə xaqь menən ustaf bujьnsa paj vьznusьna jađьla. Kalxuzsьlar đan orloq fundь esən jьjnalqan arьş yđ vaqьtьnda tađartьlьp, ſqoro kelettərgə həm skьlattarqa halьnьrqa tejeş.

Kalxuzdar đa kəđgə səsev esən orloq fundь teđəvđə bətə eştər avьl xuzalьqь kapiratsejələrə (orloqsoloq sajuzь, xlibsintьr) arqьlь eşlərgə həm bьl eştə teđelgən plandь eşləp sьqarьv kəŋəşmələrendə, kalxuz jьjьlьştarьnda tikşerergə kərək.

Bьl orloq esən kelət, skьlattar toqlar əđerləv həm başqa saralar kyrevgə kapiratsejə həm kalxuz ojoşmalarьna quşarqa.

Belderevdər.

Өfə qalahьndaqь, dəvlət zajьmdarьn taratьv həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejələrenə!

1 nse avqьsqa bilgeləngən kənfirinsejə 3 ənə qaldьrьlə.

Qala səvitə sikritarь:
ABDULЬF.

Horavđarqa javap birəbeđ.

11— Kalxuz aqzahь kalxuzdan tьş yđe esən genə ajьrьm aşlьq səsev (kalxuzdaqьnan başqa) alamь həm uqa naluk halьnamь .

Oqđəlşin.

—Bьl qaraş əlbittə dərəŧ tygel həm his ber vaqьtta la bьqa rəxsət itelməi

Ridaktьr urьnbaŧarь: QAJSIN

ӨKINO—TIATЬRĐAFRЬNDA BӨGӨN:Ө

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.
begendən başlap,
MЭXKUMDƏR

IBEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. başlanalar
begən:
APIUM

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.
begən:
SALUVKA
7 bylektə kino—film.

„5-Maj" (iŧke Өfələ)
? ?
Sьjanstar jaŋьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск". Башглавлит 19 2№

Aşlьq jьjьştьrьv

Kampanejəhьnьn varьşь həm kəđgə səsevgə əđərlek turahьnda

(VKP(b) У. K. neң 1930 j. 26 ejjyl qararь)

Уđək Kəmitət kalxuz tədeleşendə kyrelgən uңьştardь nьqtьrьv, kalxuz xərəkəten tarqьla nьqьraq kytərev həm kəđgə səsev kampanejahьn uңьşlь ytkərev esen bik dur əhəmejət alqan bajlьqь aşlьq jьjьştьrьv kampanejahь manda bik əhəmejətle xuzalьq-sajasi kampanejə təhəno inep kinəjə almaqan ələ tip taba. Unь ytkərev praktikahьnda kalxuzdarđь xeđmət ojoştorov həm urьsaj bylev jeterlek diqqət itelməj, janqь xuzalьqtar arahьnda aşlьq urьv həm huqьvđьn kapiratif furmalarьn ojoştorov menən janqь xuzalьqtarđь uңьş jьjьştьrьvđa bulьşьv kyrhətev bik jomşaq qujьlqan. Bajtaq təbəktərđə (Tənjaq kafkaz, Qьrьm ukrajьna) traktьr, urqьs həm aşlьq huqqьs məşinalarьnьn jeterlek eşlə tədətelməj qalqan. Tupşunajь nuqtь həm orloq fundьrьn haqlav esen qarşьlьq ədərlənməgən. Kalxuz həm safxuzdarđa udarsьlьq həm satsejalizem jarьşь jeterlek kinəjtelməgən.

VKP(b) Уđək Kəmitət təklif itə:

1) Partejə kəmitəttərə bətə səvit, xuzalьq həm kalxux—kapiratif ojoşmalarьnьn igən jьjьştьrьv həm kəđgə səsev kampanejahьn ytkərev eştərendə qatnaşьp həm bьl eşkə eşselərđe, batrak, kalxuzsь həm avьldьn jarlь—urta xəlle jalpьhьn mabilizavajt itergə, şul uq vaqьtta kulaktarđьn uңьş jьjьştьrьv həm kəđgə səsev qaqşatьrqa ьntьlьvdarьna qarşь kytərergə tejeştər. Iң əhəmejətle burьs avьl xuzalьqьn tə'min urqьndarьn, kalxuz—kapiratif ojomalarьnьn, maşina—traktьr stansalarьnьn eştəren barlap sьqьv, a/x. maşinalarьn tədətev, maşinalardь vrьndarqa vaqьtьnda iltep taratьv, rimunt punkttarьnda mastirskuj həm şundaj başqalarda ike smina eşlev juldarь menən uңьş jьjьştьrьv həm kəđgə səsev esen barlьq tixnik zapastarьn mabilizavajt itep, ulardan fajdalanьv bulьrqa tejeşle.

3. Kalxuzsьlardan janqьđ soskon uzьmdarьn kalliktif ravəştə jьjьştьrьv furmahьn hər ber sara menən jəjergə, şulaj uq kalliktif xeđmətten bьl ingrastuj furmahьn janqьđ krəştejən xuzalьqtarь arahьnda kiң urьnlaştьrьrqa.

Safxuz həm kalxuzdarđa həm janqьđ xuzalьqtar arahьnda vaqьtьnda igende jьjьştьrьv həm kəđgə səsev eştərendə satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq kinəjtep, şul uq vaqьtta safxuzdarđa tirə jaqtaqь kalxuzdarqa həm jarlь—urta xəlle janqьđ xuzalьqtarqa bulьşьlьq kyrhətevđe arttьrьv ojoştorovqa.

Aşlьqtь urьv menən huqьv arahьnda srukt məmkin tiklem qьhqalandьrьlьvqa həm ojəmlertergən orloq həm furaz fundtarьn tuplav həm haqlavđь ojoştoruvqa ajьrьm əhəmejət birergə.

4. Narkamzim, Juqarь xalq xuzalьqь səvite həm kapiratif mərkəzdərə uңьş jьjьştьrьv kampanejəhьnda həm kəđgə səsevgə əđərlek turahьnda kyrelgən həm kyrelə torqan tejeşle saralardь ytkərev, həm kalxuzsьlar tigen tiklem tejeşlek eşlərđe aşqa sьqarьrqa tejeştər.

Prafsajuzdar a/x. maşinalarь eşləvsə zavьttarđa eşselərə aldьnda avьl xuzalьqьn maşina həm matirejaldar menən tə'min itevđə bulqan ədəktər-renə ьlьqtьrьlьrqa tejeşle.

de in qьhqa sruk esendə betərevđe bajlьvq burьs itep qujarqa tejeştər.

5. Tixnika kylturalarьn (sexzender, mamьq, jetən həm başqalar) jьjьştьrьv siten bulqanlьqtь ikko alьp Narkamzim, Juqarь x. xuzalьq səvite, Savda x. kamisarlьqь kalxuzsьntər həm bəndaj kyltyralar taralqan təbəktərđəge jerle ojoşmalar—xuzalьq jarđamь kyrhətev həm tixnika maşinalar kiltərev, eşsə kesə menən tə'min itev, transpьrt ojoştorov, skolat binalarь əđerlev həm başqa turalarda la uq ojoştorov—massьvьj eş alьp barьv, safxuz, kalxuz həm prajьzvudstvьnnьj şirkəttərendə, avьldarda uңьş jьjьştьrьv plandarьn vaqьtьnda tədev, avьl kalxuzsьlar jьjьştьrьlarьndan prajьzvudstvьva keneşmələre həm kalxuzsьlar jьjьş bujьnsa la bik jeteklep torqa tejeştər.

6. Igen jьjьştьrьv kampanejahьn həm kəđgə səsev əđerlek kampanejahьn menən bəjlərgə. Kəđgə səsev kampanejahьn dur sibmanlьq menən, avьl xuzalьqь həm kalxuzsьlar jьjьşьn ytkərev planь ... tejeşle.

Uңьş jьjьv həm kəđgə səsev kampanejəhьna əđərlek eştəre nisek bara.

Bьl jeteşheđlektərgə aşьqьs sik qujarqa kərək.

Başqortostan jer eştərə xalьq kamisarlьqьnьn: Başkapxlipsajuz, kalxuzsajuzdar sajuzь həm bətə a. x. kapiratsejalarь sistimdarьnьn vəkildərə menən berlektə "19 nsь ejjyldəge kiңəjtelgən kolligejə ultьrьşьnda, infarmatsejahьn tьңlaqandan huң, alda torqan uңьş jьjьv həm kəđgə səsevgə əđərlek eşenen barьşьnda kyp kenə jeteşheđlektər bar ikənlegə belende.

Jortbaşqarma, avьl səvittərə həm kyp kenə rajundarđa a. x. sistimь kapiratsejalarьnьn xəđergə kendə bətə iqtibarđarьn administratif rajunlaştьrьvqa birep, uңьş jьjьv, kəđgə səsev kampanejahьna əđərlek, kalxuz xərəkəten kəsəjtev eştəren kərəgənsə qujmaqan.

Maşina-traktьr stansalarь həm kantraktavajt itelgən timerlektərđeң hylpən eşləvđərə, hədəmtələ a. x. maşina, qoraldarьna rimunt jahav eşe his qəfьv itelməđlek timp menən bara.

Başkupxlipsajuzdьn tybən seltərđərenen maşinalar menən tə'min itevđə hylpən həm planhьđ şulaj uq ьskьlattarđa bulqan a. x. maşinalarьn qoral həm zapas əstərđə qəniqətlənərlek ravəştə qullanmajdar.

Ajrьm ojoşmalardьn bigərəktə, tiligraf həm transspьrt ojoşmalarьnьn uңьş jьjьv həm kəđgə sesev kampanejahь məs'ələləren iqtibarhьđlavdarь.

Urьndarđa, səvit, kapiratsejə həm jəməqət ojoşmalarьnьn farmal qaraştarь arqahьnda asьtqan mal ađьqь əđərləv planьn tultьrьvđьn qurqьnьs ađtьnda torqanlьqьn kyrhətə. Oşonoң esəndə kalligejə ultьrьşь tybəndəgesə qarar itə.

1—Uңьş jьjьv həm kəđgə sesev kampanejahь barьşьnda bulqan jeteşheđlektərđə aşьs bətərev esen avьl—xuzalьq kapiratsejələrə xərəkətendəge eştərđə tiđlətev həm bьqa tiklem davam itep kilgən kerəđtejən gruppalarьn eşlep sьqarьv kapiratsejəlarьna ojoştorov eşen igen jьjьv həm kəđgə səsev kampanejəhьna bəjlep eşlərgə quşarqa.

2—Kantun jər idaralarь a. x. kapiratsejəlarьna əs kən vaqьt esendə hər ber bylektən uңьş jьjьnav həm kəđgə igen səsev kampanejəhьnda jetəkselek itev esən bərər javaplь eşsə bildələvđə jəkmətergə.

3—A. X. sistimь kapiratsejəlarьna uңьş jьjьnav həm kəđgə səsev kampanejəhь eşen oşo kəngə tiklem barqan ravəştə alьp barьv həm şunьң menən bergə, Başqortostan уđək başqarmahьnan, bьqa qarşьlьq kyrhətep sьqarьlqan kantundarđьң bigərəktə Bələbəj kantunьnьң qararđarьn juqa sьqartьvđь horarqa.

4—Rimunt həm maşina menən tə'min itev eşəndə:

a—Başkapxlipsajuzqa bər ađna vaqьt esendə maşina-traktьr stansalarьnda həm kantraktavajt itelgən timerlektərđeң eştərendə qьrqa hьnьlьş jahavqa jaraqlь matirejaldar menən tə'min itergə kərək bulqandarьna quşarqa.

b—Kalxuz sajuzdar sajuzьna, tiđ arala kalxuzsьlarđьң arahьnda bulqan timerselek eşen jaqşь beləvsələrđə yđđərenen timerselek eştərenə ьlьqtьrьp, ulardь fəqət a. x. maşina—qoraldarьna rimunt jahav eşənə quşьvđь təqdim itergə.

v—Başqortostan Уđək Başqarma kəmitətenən, kustarđar, timersə həm xosusьj mastirskujđarđь, uңьş jьjьv həm kəđgə səsev kampanejəhьnda berense kiđəvđə fajdalanьv turahьnda, məzbyri qarar sьqarьvđь horarqa.

g—Başnarkamzimdeң satsejalizem jer eştərə bylegenə, başkaupxlipsajuz həm Başsilxuzsnabzinejə menən berlektə, SSSR eşsə-kerəđtejəndər inispiksejəhə kalligejəhenen sьqarqan qararь nigeđendə, maşina həm matirejaldar menən tə'min itevđəge menəsəbət tərtiptərđə tədəp, Başnarkamzimdeң kiđəvđəge kalligejə ultьrьşьna əlgərtərgə quşьrqa.

Başnarkamzim satsejalizem jer tədeleşə bylegenə tiđ arala a. x. maşina həm qoraldarьna rimunt jahav esən 10 keşe kamandiravajt itep, ul brigadaqa, kalxuz sajuzdar sajuzь vəkile iptəş Şamanindь la inderevđə quşarqa.

j—Orloq triste maşina-traktьr eşsələrenə tigeđləv esən, Başsavnarkum həm Başnarkamtruttar mastriskujđarđa rimunt eşəndə eşləvsələr horarqa.

5. Uңьş jьjьnav həm kəđgə səsev kampanejəhьn tə'min itev esən:

a—Başsik həm Başsavnarkumdan, urьndarđa uңьş jьjьv həm kəđgə səsevgə əđərlek eştərən tikşərev həm şunьң menən bergə bulqan jeteşheđlektərđə tədətər esən xəkymət aqzalarьn da inderep, 20 javaplь eşsə bildələvđə horarqa.

b—Başprafsəvittən 3 kən esəndə rimunt eşəndə jaqşь beləmə bulqan 20 eşsenə bildələp ulardь Başpafsəvitteң yđ iđəbenən, uңьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhen tə'min itev esən jebərevđə horarqa.

v—A. X. sistimь kapiratsealarьna, bətə belgestərenen 60% xəđərđən yk yđđərenen sistimdarь bujьnsa urьndarqa jebərergə quşa.

g—A. X. sistimь kapiratsejəlarьna həm urьndarqa a. x. kapiratsejəlarь hьđьqь bujьnsa uңьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhьn udqarьv esən jebərelevsə eşsələr fəqət yđđərenen sistimdarь bujьnsa fajdalanьlьrqa tejeşlekte aңlatьrqa, ə jebərelgən eşsə vəkil, yđeneң eşendə urьndaqь ojoşmalar menən kəңəşləşergə tejeş e.

6—Ьşpagattьң kərək həm ađ bulьvьn iđkə alьp, bətə safxuz diriktьrđarьnda 3 kənlək vaqьt esənde artьq han həm safxuzdarqa dərəđ birelevđəren tikşerev esən tiligraf aşa başnarkamzimqa xəbər itergə quşarqa, bьl məs'ələ esən məqlymottər. Narkamzimdeң jer eştərə bylegenən urьndarqa 5 agranum jebərergə, şul uq vaqьtta Başkupxlipsajuz sistimdarьna, ulardьң qul ađtarьnda bulqan kinder, hyđ tiđ arala ьşpagat itep eşlep, uңьş jьjnav kampanejəhьna fajdalanьv esən jebərergə quşa.

7—Başsavnarkumdan, Başnarkumturьktьң a. x. sistimь kapiratsejəlarьn həm unьң seltərđərenən urazajdь halьr esən kustarnьj eşləngən tara (toq həm qaptar) menən berense nəvəttə tə'min itevgə quşьvđь horarqa.

8—Uңьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhьnda iđəp birevđə berđəmlek furmahьn haqlav esən, a. x. kapiratsejəlarьna maxsus tarmaqlь məs'ələlər esən 10 kənlektə yđ sistimьnda iđəpləşev esən furmanь huңqь tapqьr Başnarkamzimdeң kampanejə bojurahь menən kəңəş itergə quşarqa.

9—SILUSLAVĐA. Başsavnarkumdan oşolarđь horarqa:

a—Juz-Ural-Lisqa, silus tədegən ojoşmalardьң horavđarьna silus tədev, esən tədəv aqas matirejaldarь menən ber tuqьravhьđ yđ vaqьtьnda tə'min itevđə.

b—Başsavnarkumdan, Başnarkamtrudtьң Başqortostan malsьlьq sajuzьna avanьs tərtibendə, jaңь uңьştь jьjnap alqansaqa tiklem, siluslav eşendə bulqan eşsələrđə tə'min itev esən 50.000 bot igen birevon horarqa.

v—Malsьlьq bylegenə, safxuzdarđьң jaraqlь həm kyrgəđmə şulaj uq təzribə ucaskalarьn, siluslav diriktiftarьn ytəv esən tikeşerergə quşarqa.

10. Jьr tədeleşenə; rimunt həm maşina menən tə'min itevđə tikşerevđən huң aşьp halьnqan jeteşheđlektərđə tədətev esən aşqьs arala urьndarqa diriktivalar birergə quşarqa.

Bьna oşo kyrhətelgən eştərđə qəməlgə aşьrqanda həm bьqa tiklem bulьp kilgən jeteşheđlektərđə aşqьs arala bətergəndə, uңьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejəhь dur algoşəvđər menən bojomqa aşьrьlasaq.

Dəjəm məzbyri uqьv inderev turahьnda nindəj saralar kyrelə?

Yktəberđən alьp, oşo kəngəsə bulqan kərəş həm eş dəvere esəndə, beđ başlanqьs uqьv esən yđterev həm dəjəm nađanlьqtь bətərev julьnda dur uңьştarqa ireştek. Əmmə şuqa qaramađtan, beđ xəđergə kəndə, ilebeđđəge satsejalizem qoroloşo menən, eşsən jalpьnьң uqьj—jađa beləvselek dərəzəhen saqьştьrьp qarahaq, ike arala đurqьna ajьrma (xəđergə səjəsi tel menən əjtkəndə „qajьь") kyrəbeđ.

Səneqət həm avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđđə rikanьstrukseјələşterev həđəmtəhendə kilep tuqan jaңь kyltur talaptar həm ulardь tormoşqa aşьrьv məmkinlektərə DƏJƏM MƏZBYRI UQЬV hьmaq məhim məs'ələlə bьqasa bulqan halmaqlьqtь qьđьnqlaj həm bьl julda kiđkən hьnьlьş jahap, jaңь juldar menən kankrit eşkə həm qьđv timpqa kysevđə talap itə.

Kyptən tygel genə bulьp udqan, xalьq maqarifь turahьndaqь əlkə partejə kəңəşməhe lə bьl turala yđenen kankrit qaraşьn əjttə.Ul:

— „1932—33 nsə jьlda dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvđь buldьrьv esən Başqortostandьң bətə urьndarьnda la dəjəm məzbyri uqьv başlav həm barь higeđ jəştəgelərđəgenə tygel bolkem 15 jəşetulqantikle bulqan bətə balalar həm yđmerđərđə lə esənə alьp, həm 16 menən 50 jəş esəndəge uqьj—jađa belməvselərđeң nađanlьqtarьn dəjəm məzbyri ravəştə bətərev furmahьnda kiң qolas menən alqa jebərergə kərək"

— Bьl nej tigən hyđ?

Bьl, xəđergə kəndə, beđđeң xuzalьq fruntьndaqь tədev, rikanьstьruksejə eşebeđ qandaj timp menən barha, dəjəm məzbyri uqьv eşələ şundaj uq timp menən, alda torqan bətə avьrlьq həm qomasavlьqtarđь jьrьp, jeңep sьqьp, bojomqa aşьrьrqa tejeş tigən hyđ.

1932—33 nsə jьl—biş jьllьqtьn huңqь jьlь. Alqa bađqan 1930—31 nsə jьl—5 jьllьqtьң esənsə jьlь.

Timək tədeleşəbeđđen bətə tarmaqьn esənə alьp qorolqaь 5 jьllьq giniral plan tulьhь menən bojomqa aşьrьlьp bətərelərgə nej barь 2 jьl qaldь. Вьjьlqь jьl timpta beđ partejə kəңəşməhe diriktivalarьn qəməlgə aşьrabьđ. Jəqni 1930—31—nsə jьl dəjəm məzbyri uqьvđь 8 jəşlektər esən qala eşsə xutьrđarđa, safxuz, jaqşь kalxuzdarđa ytkərə alabьđ. Xəđər inde kantun kyləmendə bьl eşkə əđərlek bara, kantryl sьjfьrđarđь tultьrasaqbьđ. Bьl—partejənen XVI —sjьzь diriktivahьn tormoşqa ytkərev—tigən hyđ.

Bьnda asьq xəl: timptь qьđьvlatьv, dəjəm məzbyri uqьv prablimahьn yđterev esən matirejal jaqь kərək. Narkumprustьң bьl turalaqь kantryl sьjfьrь 1930—31 nsə jьl esən huңqь qararь menən bərketeldə. Məktəptər seltərenə kantryl sьjfьr balalaьđьң 92% tьn alьrqa tejeş.

Bьnьң esən, jəş yđmer həm jəşə ydqandar məktəbə menən 853 kamplikть asьlьp esenə 42.120 uqьvsьnь hьjđьrasaq Şul timp menən beđđeң 1930-31-nsə jьl 216788 uqьvsь hьjđьrqan 5595 kamplikть bula.

Kantundarqa bylgəndə:

	kamplikть	uqьvsь
Arqajaş	195	7172
Bələbəj	1114	45410
Bərə	1107	42375
Jьlajьr	422	15214
Məsqyt	322	11686
Estərle tamaq	844	35801
Tamjan-qataj	296	10206
Өfə	1103	34602
Өfə qalahь	188	7480

Başqortostan jomhyrejətə kyləməndəgə kantundarđa finansa-matirejal bazahь:

ARQAJAŞ kantunьna—məktəp totovqa 262,2 meң hum; jaңь tədevđərgə—160,0 meң hum; kapitalьnj tədətevgə—8,0 meң hum; məktəptərđə agьranumlaştьrьvqa—5,1 meң hum.

BƏLƏBƏJ KANTUNЬNA—məktəptərđə totovqa—1667,1 meң hum; jaңь tədevđərgə—145 meң hum; kapitalьnj tədətevgə—30 meң hum; məktəptərđə agьranumlaştьrьvqa—31,1 meң hum.

BƏRƏ KANTUNЬNA—1549,2 meң hum Şunьң esenən jarlь balalarь fundьna—42,3 meң hum; jaңь tədevđərgə—145, meң hum; kapitalnej tədətevgə—30 meң hum; agranumlaştьrьvqa—31,1 meң hum;

JЬLAJЬR KANTUNЬNA: məktəptərđə tə'min itərgə—570,2 meң hum, şunan jarlь balalar fundьna—15,2 meң hum; jaңь tədevđərgə—212 meң hum; agьranumlaştьrьvqa 14,3 meң hum.

MƏSQJYT KANTUNЬNA: məktəptərđə tə'min itərgə 391,6 meң hum; jaңь tədevđərgə—116 meң hum; kapitalnej tədətevgə—15 meң hum; agьranumlaştьrьvqa—9,2 meң hum.

ESTƏRLE KANTUNЬNA: məktəptərđə tə'min itərgə 1276,6 meң hum, şunьң esenən jarlь balalar fundьna—35,5 meң hum; jaңь tədevđərgə 202, meң hum; kapitalnej tədətevgə—25 meң hum; agьranumlaştьrьvqa—23,5 meң hum.

T-QATAJ KANTUNЬNA:— məktəptərđə tə'min itərgə—338,1 meң hum; şunьң esenən jarlь balalarь fundьna—10,2 meң hum; jaңь tədevgə—145 meң hum; kapitalnej tədətevgə—22 meң hum, agьranumlaştьrьvqa 8,2 meң hum.

ӨFӨ KANTUNЬNA: məktəptərđə tə'min itərgə 1305 meң hum;şunьң esenən jarlь balalar fundьna 34,6 meң hum, jaңь tədevđərgə—250,6 meң hum; kapitalnej tədətevgə 38 meң hum, agьranumlaştьrьvqa—30,6 meң hum.

ӨFӨGƏ—287, 4 meң hum.

Bətəhe, başqortostan kyləməndə bəjəm məzbyri uqьvqa bylengəndə: məktəptərđə tə'min itərgə—7654,4 meң hum, şunьң esenən jarlь-batьrak balalarьn tə'min itev fundьna—218 m. h, jaңь tədevđərgə—1321,6 m. h.) kapitalnej tədətevgə 200 m. h., məktəptərđə agьranumlaştьrьvqa 153,1 meң hum.

Başqortostanda dəjəm məzbyri uqьvqa 1929—1930—jьl bətəhe—5881,2 meң hum birelgən bulha, bьjьl bətəhe: 8629,1 m. hum bildələnə. 8 jəştəge lərgə dəjəm məzbyri uqьv ytkərelə torqan təbəktərđə, 9—15 jəştəge yđmərđər, həm jəşə yđqandarđь bətənləj esenə alqan ikə jьllьq ajьrьm gruppa həm məktəptərđə—12000 uqьj belməvsə hьjarlьq 300 kamplikть asьla. Bьl eşkə 185,6 m. hum aqsa bylenep, ul 40 keşə nən artьq əđtəmə nagruzka menən eşləvse uqьtьvsalarqa kitə.

Qьrьq tan artqan hər 10uqьvsь esən təp eş xaqьna 2,5% əđtəmə birelə.

Jəş yđmərđər məktəbə seltərə kantundarqa tybəndəgesə bylenə:

Kantundar.	Seltər	kamplikть kan.	Bilgeləngən aqsa (meң hum menən)
Arqajaş	11	440	6,5
Bələbəj	60	3400	36,9
Bərə	58	2320	36,3
Jьlajьr	25	1000	15,3
Məsqyt	17	680	10,6
Estərle	45	1800	27,6
T—qataj	16	640	9,6
Өfə	59	2360	36,7
Өfə qalahь	9	360	5,9

Bьnan başqa Narkamprustьң təp diriktivahь nigeđendə, kantun məqarif şəqbələrə kamplikть həm balalarđь tə'min itev esən jəməqət bajlьqtarь tabьrqa tejeş. Sənki, beđ 1930—31—nsə jьl esendə 24000 yđmərđə, jəşə udqandarđь ikə jьllьq gruppalar menən tə'min itərgə tejeşlebeđ.

1930-31 nsə jьl esən dəjəm məzbyri uqьvqa plan oşo.

Dəjəm məzbyri uqьv turahьnda idara urgьndarь tarafьnan sьqarьlqan qararđarqa qarap jatьrqa jaramaj. Bəlki, bətə jalpьnь ojoştororqa, fekerđərən tuplarqa kərək. Partejə, səvit, sajuz ojoşmalarь—kamsamul, pejanirđar barьhьla dəjəm məzbyri uqьvđь ytkərev, qəməli eştər eşləv—jort, qaraltь tabьv eşəndə udarnik hanarqa tejeştər.

Hər urьnda eştə plan menən ojoşqan xəldə atqarьp, uңьştardan baş əjlənev, pirigiptarđь buldьrmav kyđ aldьnda torolhon. Əgər jalpьnь bьl eşkə ьlqtьrьlmaha, qarardar qaqьđđa qalasaq

Jəqni—PLANHЬĐ JALPЬ HUQЬR—Ə, JALPЬHЬĐ PLAN KƏSHƏĐ. Şunьң esəndə plandь adminastьratsejalar əđtənogenə taşlamajьnsa: Satsejalizem jarьşь, udarsьlьq, bətə frunt bujlap sьjnfi kərəş, satsejalizem həzəmə kərək.

Jaңь uqьv jьlьna xətle Başqortostan kyləməndə—120 jaңь məktəp balьnasaq. Ləkin tədev eştəre bik hylpən, baqa ađьmь menən banra. Tiđ arala eştə qulqa alьrqa, barьşqa bəlşəviktər timpьn birergə kərək. Begendən başlap dəjəm məzbyri uqьvqa xətle 2 ajlьqьn ytkərergə.

Kyltura tədeleşenen

kiđevđəge burьstarь turahьnda.

(VKP (b) yđək kəmitətenenməqarif eşe turahьnda bulqan ikense bətə sajuz partejə kəңəşməhenen jomqaqtarь ajqanlь sьqarqan qararь),

VKP (b) yđək kəmitətə xəđergə əxvəldə məqarif sistimen jalpьnьң bik yđkən kyltuura ixtejazdarьna, satsejalizem tədeleşenen tiđ timptarьna həm kadьrlar əđərləv prablimahьnьң talaptarьna movafiq xəlgə qujьv burьsь ajrьm kiđkən ravəştə alqa kilep bađqanlьqtь kyrhətə. Jalpьqa bətə kyltura xeđmətə kyrhətev eşenə xuzalьq tədeleşenen timptarьna movafiq jaңь kiң qolas birelergə tejeşle. Kyltura eştərenen bətə bađqьstarьnda la kyltura eşe menən xuzalьq kərəktərə arahьnda nьq elemtə bildələnergə tejeşle. Oşo noqtanan qarap yđək kəmitət partejə pragramahьnьң 17 jəşkə tiklem bulqan bətə balalarqa məzbyri ravəştə dəjəm palitixnik belem birev, palitixnikə belem e birev ajqanlь prafbeləmdə alqa jebərev turahьndaqь talaptarь bojomqa aşьrьlьv timpьn his qəniqət itməđlek dərəzələ tip taba. Yđək kəmitət bətə məqarif sistimeneң, xosusan jalpь məktəptərenen hamanda prajьzvudstvanan əđəlgənlek menən sirləven Linindeң uqьvđьң hər ber ađьmьn—eşsə həm krəstejəndərđən xeđmətə menən bəjlərgə kərək tigən talabьnan bik alьđ torqan lьqьn kyrhətep ytə

Xalьqtь dəjəm məzbyri uqьtьv kertev menən ber qatarđan iң əhəmejətle saralar itep oşo eştərđə atqarьv kərək.

1) Məqarif sistimenda jete jьllьq məktəp (qala esən fapzavьc, avьl esən—kalxuz jəştərə məktəptərə) tin totqan urьnьn nьqьtьvqa, unь bətə tixnikumdarqa, məktəptərgə, Fzu, praf məktəptərgə kerevsələr esəndə, turanan tura prajьzvudstvaqa kerevsə jəş yđmərđər esən də təvlə minimum dəjəm belem palitixnikə əđərlegə birevsə bovьn itep qaralьrqa təjeş.

1930—31 nsə jьlda eşsə təbəktərendə, səneqət qalalarьnda məzbyri dəjəm jete jьllьq uqьvđь keretevgə kereşep, iң jaqьnqь jьl esəndə—jəş yđmərđərđə prajьzvudstvaqa əđerləvđeң iң təp furmahь bulqan bətə FZU məktəptərə seltərən 7 jьllьq məktəp bazahьna kyserep bətərergə.

2. Biş jьllьqtьң qalqan jьldarь esəndə 2 nsə bađqьs məktəptərđeң 2 nsə kansinterđarьn (8 həm 9 nsь gruppalardь) xeđmətteң bildələ tarmaqьnda tulь kvalifikatsejə birep sьqarьrqa torqan tixnikumdarqa əjləndərergə, bьl rejarganizatsejəniң kadrlar əđerləv burьsьn xəl itevgə jarđamlaşьv julьnda məqarif sistimeneң urta bovьndarьnda palitixnizemde kəsəjtev tip qararqa. Şul rejarganizatsejə menən ber qatarđan bətə prafisejanal belem birev sistimьnda minimum dəjəm belem—palitixnikə beleme birev tə'min itelergə tejeşle xeđmət həm prajьzvudьstvanan əđəlgən teldən həjləv məktəptərenen haqlavqa ьntьlьştarqa la, şulaj uq jəməqətsel səjəsi palitixnikə əđerlegenə tejeşle narьq qujmajьnsa tar hənərselek əjrətevtindinsejəhenə lə atpur birergə kərək. 2 nsə bađqьs məktəptə rejarganizatsejə matdi finans məmkinlektərenə movafiq itep, xuzalьq urgьndarьnьң aktif qatьşlьqь menən ytkərelergə tejeşle. Rejarginizatsejənьң planьn sajuzdaş həm aftanumiejəlь jəmhərejəttərđən savnarkumdarь aşьqьs tədərgə tejeştər.

3) Kadьrlar əđerləv, massьvьj kvalifikatsejə, eşsəndərđeң kyltura—tixnikə dərəzələren kytərev burьstarь ajqanlь eşsə həm kalxuzsьlarđьң ber qaldьrmaj bətəhendə massьvьj belem birevgə, sittən torop (zaocnaj) uqьtьvqa, prajьzvudьstva şarttarьna (7 səqətlek eş vaqьtь, əđləkhəđ eş ađnahь) həm eşsə həm kalxuzsьlarđьң əđerlek dərəzəhe tərlesə bulqan gruppalarđьң ixtejazdarьna movafiq tədəlgən hər tərlə məktəp həm kursttarqa, eşsə həm kalxuzsь univirsitittərenə ьlqtьrьv kərək.

Yđək kəmitət massavaj kyltura eşen ytkərevđə parallilizemde həm, berđəmheđlekte bətərev esən məqarif urgьndarьnьң, prafsajuz. kapiratsejə həm başqa jəməqət ojoşmalarьnьң kyltura eşe turahьnda berləşterelgən plan menən alьp barьv prinsipьn bojomqa aşьrьvđə tejeş taba. Kyltura eşeneң berləşterelgən planь bojomqa aşьrьvđь tədevgə həm səvjəməqətselegən kyltura tədeleşe burьstarь tirehendə mabilizavat itevgə jarđamlaşьv esən məqarif urgьndarьnda kyltura tədeleşə səvittərə tədəvđə tejeşle tabarqa.

Zavьttarđь uttan haqlav

Saralarьn kyrməgəndər.

Başsavnarxuzdьң səneqət pritperejətejələrendə, xosusan Blaguvişşin jelgərges zavьtьnda „Krasnьj klyc" qaqьđ fabrigьnda, Zinuvjef həm Krasnausul bьjala zavьttarьnda, Nignej—Trujьskej sukna fabrigьnda Nikuleskej aqas—ximejə həm Estərletamaq kyn zavьtьnda jaңqьnqa kərəş saralarьnьң qujьlьşьna həm xələnə smutьr jahalьv—Başsavnarxuzdьң həm uttan haqlanьv kyđətselegeneң əllə nisə tapqьr jahaqan kyrhətmələrenə qaramađtan, bьl pritprejətejələrđeң jetəkselərenen iqtibarhьđlьqь arqahьndajanqьndan haqlanьv eşe bik nasar xəldə bulqanlьq, bьl turala bulqan qaqidələr bik tupađ ravəştə bođolqanlьq belende.

Bьna şunь iđkə alьp Başqortostan RKI x. kamisarlьqь kolligejəhe bьlaj qarar birđe:

1. Blaguvişşin zavьtьnda janqьndan haqlьq eşen bik jomoşaq qujqanь, zavьtь janqьndan haqlav məs'ələhenə bik iqtibarhьđ qaraqanь, bьl turala bulqan qaqidə həm bojoroqtarđь kyđətməgənə esən zavьt mədirə Lamkin menən urьnbađarь Marajьfqa matbuqatta şeltə iqlan itep, bьnan huң undaj xəlgə urьn qalđьrmađqa quşarqa.

2.a. His kərəkheđgə zavьttьn janqьnqa qarşь kərəş ojoşmahьn abuzь menən bergə 4 kilamitər jergə Krasnausul jort başqarmahьna saqьrьp, zavьttь haqhьđ qaldьrqan esən Vik rəisə Bakajьfqa matbuqatta şeltə iqlan itərgə.

b) Janqьn hynderev abuzь menən inestruminttarьn zavьttь janqьndan haqlavđan başqa maqsattarqa qullanqan esən zavьtь janqьndan haqlav travndmejestere Lьtьjpufqa matbuqatta şeltə iqlan itep Başsavnarxuzqa unь başqa keşe menən alьştьrьrqa təklif itərgə.

v) Janqьn hynderev ojoşmahьnьң attarь ajaq ađtьna jəjergə anьq aqьvlanqan halam birgənə (bьl halamdь aşap ber nisə at aqulanqan) həm pusttaqь pazarnьjđarđь başqa xuzalьq eştərenə—qullanьp zavьtь uttan haqhьđ qaldьrqanь esən zafxuz Fjodorьtь xəđər yk urьndan sьqarьrqatəklif itərgə.

3. Estərletamaq kyn zavьtьnьң əlkən pazarnьjь Raxalьfь əđərlek heđlegə ajqanlь ul xeđməttən sьqarьrqa.

4. Kəmisejəneң janqьnqa qarşь smutьr akttarьn bojomqa aşьrmaqan, janqьn hynderev eşsələrenən qəđrən kitərergə tьrьşqan, bajavaj abuz menən nasustь eşlətməgən esən N—Trujeskej sukna fabrigь mədirə i. Bologьfqa matbuqatta şeltə iqlan itergə.

BAKAJЬF.

T, Q. kantunь T. Tanqavьr jorto Təpən avьь kalxuz aqzahь Əxmədejef Xannan jađqь səsev kampanejəhьnda yđeneң jaqьn bulqan iptəştərə menən berlektə tađartьlqan 35—40 bot bojđajđь yđləştergən. Bьl eş hiđelhələ kalxuz idarahь his ber sara kyrməj. Bьndaj xojanatsь kalxuzdan alьnьp tejeşle jaza birelhen.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja prылitarđarь, eregegeđ!

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ:
Ridaktьr . . . . 4—81
Dəjom . . . . 2—83
Maxsusьj bylek . . . . . 8—72
Kiske ridaksejə . . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajqa . . . . 45 tin
3 ajqa . . . . . . 1 hum 30 tin
6 ajqa . . . . . . 2 hum 50 tin
1 jьlqa . . . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR:
Ridaksejə kantorьnda, bətə pusta kantorđarьnda, əpiksədərendə həm xat jөrөtөvselərđə QABUL ITELƏ.

№ 177 Dyşəmbe 4-Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Itselek safxuzdarьn alqa jebərev turahьnda

(VKP(в) УК neŋ 1930 j. 25 ejjyl qararь).

Partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ safxuzdarđa malsьlьqtь kiŋəjtev turahьndaqь qararđarь menən bildələngən pragramdь bojomqa aşьrьvđь tə'min itev esən:

1. „Svinavut" həm „Skatavut" tristtərenəŋ safxuzdarьnda УК teŋ 1930 j. 15 ejjyl qararьna məvafiq susqa həm həjər—yged kətevđərə tədevđe bojomqa aşьrьrqa.

2) „Svinavud" tristenə xəder ojoştorola torqan 240 safxuzdan təş 1930 nsь jьlqь jəj esendə oşo eştərgə kereşergə təklif itərgə:

a) ere sənəqət mərkəzdəre ergəhendə qala taşlandьqtarьnan susqa tujđьrьv esən fajđalana torqan susqasьlьq safxuzdarь tədergə; b) tixnikə taşlandьqtarьnan fajđalanьv esən zavьt təbəktərendə susqasьlьq safxuzdarь teđergə.

SSSR Narkamzimь savđa həm Finans x. kamisarlьqtarь menən berlektə bьl safxuzdarđь tədev planьn teđergə tejeşle.

Şunьŋ menən bergə yk „Svinavud" tьŋ 16 nsь s'jezda rađilanqan eş pragramьn (1931—32 nse jьlda 3 miljun baş susqa tavar, 1932—33 tə z miljun baş sьqarьv) taqьla kiŋəjtev esən kərəklə 200 safxuzdь 1931 nse jьlda ojoştorov esən jer ajьrьvhəməđerləvgə kereşergə.

3. „Skatavut" tristenə 1930 nsь jьlda 10 miljun giktar jerđə tədələ torqan 102 safxuzdan həm intinsif orloq soloq təbəktərendə qorola torqan 10 safxuzdan təş xəder yk 1931 nse jьlda, bigerəktə Vulqa kənsəqeş, Qazaqstan, Seber, urta azeja, Aləb kənsəqeş ələkələrendə həm kafkaz tavdarь itəktərendə 3 miljun baş həjər yged malь esən 150 safxuz ojoştorovdь tə'min itərgə tep saralarđь əđerləv həm ja jebərergə.

4. Safxuzdarđь kesle adьqtar (orloq, zmьjx, kerpə) həm bəvis adьqtar (kartuf həm başqa tamьr—adьqtar) menən tə'min itev esən «Svinavut» «Skatavut» həm başqa malsьlq tristerenen safxuzdarьna tejeşle pritperojetejələrđe, adьq məs'ələhendə həm ber ... orloq həm ... punkttarьn (orloq həm texnik adьq məs'ələhendə) həm kəstərnьan adьqtarđь Narkamturktьq SSSR Narkamzimь menən bergələp tədegen plandarь bujənsa safxuzdarđьn neretemenən turanan tura safxuzdarja jebərergə.

5. Safxuzdarqa inasok maldь qaraltslar menən tə'min itev esən SSSR STO hьna 10 ken esəndə—„Svinavut" həm „Skatavut" safxuzdarьna kərəklə minimum tədeleş mairojaldarь (aqas, qadaq, siminit) jəberelevde tə'min itərgə təklif itərgə.

6. Malsьlq safxuzdarьn kərəklə kadralar menən tə'min itev esən:

a) УК teŋ arьgraspridь 10 kenlək sruk esendə „Svinavut" həm „Skatavut» tьŋ diriktərđər əđerləv kursьtarьn ukrug dəvmələnən tybən tygel kvalifikatsejəlь eşsələr tuplav menən tə'min itərgə tejeşle.

v) SSSR Narkamzimь xeđmət x. kamisarlьqь menən bergələp 20 kən esendə «Svinavut" esən 300 đən ad tygel spitsejəlis mabilizavajt itərgə tejeşle. Mabilizatsejə vaqьtьnda sьqqan bətə davlь məs'ələlərđe qatqь xəl itev xoquqьn xeđmət x. kamisarlьqьna birergə.

v) Yđđərendə „Svinavut" həm „Skatavut" tьŋ safxuzdarь qorolqan kraj həm əlkələrđeŋ partejə kəmitəttərə safxuzdar esən eşsələr tuplavđa məs'yl bulqan bjora aqzalarь ajьrьrqa tejeştər.

g) Zagranitsala ere it xuzalьqtarьnda eşkə əjrənev esən 25 safxuz diriktərьn jebərergə.

7. Xəđer yk majsьlьq tristen ojoştororqa kereşergə; unda bьjьl 10 meŋ, aldaqь jьl 70 meŋ həjər bulhьn.

8. Malsьlьq xuzalьqьna adьq bazahьn ojoştorov həm bьl turala zagranitsaqa bəjlənevđən qotolov esən:

a) Orloqsoloq tristenen esen 1931 nse jьldьŋ jađьnda sartavaj mal adьqь kylturalarьnьŋ səselgən majđanь 300 meŋ giktarđanda ad bulmaьlьq itep kiŋəjtergə.

b) SSSR Narkamzimь menən Narkamturqьqa orloqsoloq tristenьn kərəklə orloq menən tə'min itərgə təklif itərgə.

9. Malsьlьq safxuzdarьn VKP(b)nen 16 nsь s'jezьnьŋ qarardarь həm oşo qarar menən kydetelgən timp menən kiŋəjteleven tə'min itev esən SSSR XKS enə tristtorgo jil adaqьna xətle kərəklə summanь birergə təklif itərgə.

10. SSSR XKS enə 1930—31 nse jьlqa berekkən finans planьnda rađilaqan saqta partejənьn 16 nsь s'jezьnьŋ qarardarьn həm oşo qarar menən kyrhətelgən dəvmələrgə etqarьvdь tə'min aqsa menən tulь tə'min itevdə bər kydərmələr tədergə.

11. Kraj kəmitəttərenə malsьlьq safxuzdarь ojoştorov esən yd əlkələrenən xuzalьq ərьn ydegeno qulьp ion orloq triste jeberdarьna kyrhətelgəndəre tə'min itərgə quşarqa.

12. „Sajuz mejəso" nьn həm patribitel kapiratsejəhьnьn sus aqsa totovda sikten təş kyp aqsa ərəm itevđeren hiŋ jaramaqan eş hanap, SSSR RKI e. kamisarlьqьna jerle RKI đorganqa həm menən turanan menən patribitel kapiratsejəhьnьn tədeleş materialda sabьp tikşerep, SSSR Narkamzimь menən bergələp ... bildəlep quşarqa.

Qьtajđa.

Qьtaj militaristarь Canşa qalahьn kire alьr qa tьrьşalar.

ŞANXAJ, 1. Canşa qalahь esən kereş 26 nsь ejjylda yk başlanьp, ul kene kammunis qьđьl ərmejəster ştaiskej kejomder menən qaqaja kerdelər. 27 nse ejjylda qьđьl əsqərder Canşa qalahьn qulqa aldьlar. Canşa gubirnatarь, dur cinavniktar həm xəkymət qoskərder Canşa qalahьn taşlap sьqtьlar. Qalada qalqan ... kenbehe 26 nsь ejjylda qalak qalqan həm qarşь təbən kərgəndə xəkymət qoskərdere dur zarar kyrdelər. Qьđьl əmeje çentere Canşa qalahьna qьđьl bajraqtar həm plakattar kyterəp kerdelər.

Tiligraf aginstevalarьnьŋ xəbərenə qaraqanda qala qьđьl əmejə menən hildeŋgen, surjerdə listafkalar həm luzuŋgalar qьdorengen.

Impirejəlisterđeŋ Qьtajdaqь gaţittare Canşa qalahьn alqan qьđьl ərmeje cestere turahьnda əđəm xəjəmalьqь xəbərder tata; bьnan kydətelqan maqsat hьs ... fikren qudoja-tьv həm şunь menən impirejalisterđen Sənseze jьlqahьnda dingeđ kestereren sьqьştarьna niged əđerləv bulьp teş.

Canşa qalahьna Xankavdan dur qoşkəri kəstər, huqьş pulədar, osqostar, huqьş kemaləre jəberelep, ularqa nindəj juq qьdьm ... bulьp ... Canşa qalahьna qarşь alьpqa bojrьq birelgən.

Şəvit—qьtaj savđahь turahьnda.

ŞAXAJ, 1. Nankin xəkymətenen sit ellər malejə ministere Sun-Sezi—Vin TASS xəbərsebe menən ... SSSR savđa ... Qьtajđa ... jaŋьnan yđenen ... niqeţlengenlegen belderđe. Ul, Nankin xəkymətenen Səvittər sajuzь menən savđanь kiŋəjtergə həjlene.

Hyđenen adaqьnda Sun—Sezi—Vin SSSR nifət sindikatьnьn bylektərən Qьtajđan ken jaqbьn la ... Qьtaj bađa-... teşle tabьlqanьn əjtte.

Səvittər sajuzьnda

UKRAJЬNA KALXUZDARЬ ERE KƏLLIKTIF XUZALЬQTARĐЬŊ ƏĐTENLƏGƏN KYRHƏTƏLƏR.

XARKЬF, 30. Xeđergə vaqьtta inde ber talaj rajundarđa kərək kalxuzdarđa daxut miqdardarь bulqan, şulaj uq ajьrьm kalxuzsьlarđьŋ da eş xaqь miqdardarь beləne. Xeđmətte jaqьь ojoştorov, səsevde unьşlь ytkərev nətiçəhəndə kalxuzsьlarđьn daxuttarь, elek jaqьđ xuzalьq bulqan vaqьttarьna qaraqanda nьq uq arttь.

Tybəndə kalliktif xeđmətten unьşlьqьn kyrhətkən sifrdar kiterəbed.

ALƏKSƏJ ŞAXMANDЬN („Drug Bidnatь" kalxuzь) kalxuzqa kergəngə tiklem jьllьq daxutь urtasa alqanda 400 hum teşkən. Unьŋ jerđəre terle jergə taşlanqan bulьp, qajьь ber bьъəvdarь ber berehenən 18 saqьrьm jьraqlьqta bulqandar. A. Şaxman əđ xatla urta kalxuzqa kərgəngə eşləp keren jən simejəhe menən (ularđьn 6ьь eşkə jaraqhьđdarь) kalxuzqa kerop, bьjьl unьŋ daxutь 1,498 hum bulaqaq.

AMILKU GRAP, batrak, elek kulaktarqa xeđmət itep jьlьna 80 hum aqsa eşləp ala alqan; eşləgəndəlo kon hajьn, ə jəj vaqьtьnda kənenə 15—18 saqьt eşləp kilgən.

Graptьn bisəhe şul uq kulaktьn xuzalьqьnda eşləp jьlьna barь tik 40 hum xeđmət xaqь alьp kilgən; timək ikehenən jьllьq daxutь 120 hum bulqan. Xəđer ul „Cirvunnьj Prumin" kalxuzьnda eşləp, xeđmət xaqь bьjьl unьŋ daxutь 666 hum bulasaq.

Əgər kalxuzdьn əjem byd ziten alьp qaraьhaq şundaj uq dur nətiçələr kyrəbed. „Drug Bid natьj" kalxuzь elekke jarlь həm urtaxəllə kerəbtəjənderden 217 xuzalьqtarьn berlestere. Bьjьl kalxuz 2.500 giktar igen saskan. Kalxuzđьn jeğem xum bulasaq; urtasa alqanda hər ber xuzalьqqa 1.498 hum daxut tura kilə.

Bьl kalxuzdьn aqsalarь, elek ajьrьm xuzalьq bulqanda, daxuttarьnьn 500 humdan artmaqanlьqьn ydđəre əjtep toralar.

„Cirvunəj Prumin" kalxuzьnda bulqan ərtile 74 jarlь həm urta xəllə xuzalьqtь berləştere. Unьŋ valavaj daxutь bьjьl 105,243 hum bulьp, ber xuzalьqqa 1.422 hum daxut təşəsək. Ərtildə bətəhe 319 jən bulьp, hər ber jən başьna urtasa alqanda 329 hum 90 tin daxut tura kilə. Ber kenlək eş xaqь 2 hum 50 tin samahь teşə, ə ajьrьm xuzalьqta ul nəj barь 80 tin.

Kəlliktif xeđmətteŋ oşondaj unьştarь nejđən kilə hun? Unьŋ sere bьna qajđa: məĥələn „Cirvunnьj Prumin" ərtileneŋ 5 bukkirь bar; ular menən kalxuz 378 giktar jer hergən. Timək hər ber bukkir 75 giktar hergən bula. Əgər hər ber bukkir menən bişər keşe eşləgən tip iĥəpləhək timək hər ber at 15 ga jer hergən bula. Ajьrьm xuzalьqta ber bukkir nəj barь 30 ga jer hərə ala, timək ber at 6 ga jer hərə. Şulajtap kəlliktif xuzalьqta attьŋ eşləp sьqarьvь 2½ tapqьr, ə bukkirđьŋ—3 tapqьr arta. Şul uq ərtildə uŋьş jьjnav vaqьtьnda 5 labagerejkə 445 ga igen urqandar; ber labagerejkə 89 ga igen urqan bula. Ə ajьrьm xuzalьqta labagerejkə iŋ kybe 40 ga igen ura ala.

„Drug Bidnatь" həm „Cirvunej Prumin"ə rtildərenə qьr eştərə brigadalar sistimь menən atqarьlqanlьqьn, ul sistimanьŋ hər ber eşsenəŋ eşləp sьqarьvьn 2—3 tapqьr arttьrqanlьqьn həm hər ike ərtildəŋ agraminimumdь 100 pratsintь menən tultьrqanlьqtarьn iĥəpkə alhaq kalxuz qьrđarьnьŋ urazajlьqь həm hər ber kalxuzsьnьŋ daxutь ajьrьm xuzalьqqa saqьştьrqanda nəj esən ul tiklem nьq kytərelgənlege asьq aŋlaşьla.

Ukrajьnala uŋьş jьjnav bajavaj timp menən ytə.

XARKЬF, 30. Ukrajьnala uŋьş jьjnav qьđьv timptar menən ytə. 25 nse ejjylgə tiklem ukrajьnanьŋ 28 ukrugь bujьnsa 12.135.000 giktar majđandan aşlьq jьjьlьp bətkən, bьl han oşo 28 ukruktaqь bətə səsev majđanьnьŋ 66,8 pratsintьn təşkil itə.

Jalan rajundarđala uŋьş jьjnav bajavaj timptar menən atqarьla. Bьnda uzьm həm jaravaj aşlьqtar səselgən bətə majđandьŋ 82,3 prtsintь urьlqan. Dniprupitrufşina, Marejupyl həm Zaparuzəjə ukruktarьnda aşlьq tulь rəveştə jьjьp bətərelgən. Militapyl həm Xirsun ukruktarьnda la uŋьş jьjnav bətəp kilə; ul ukruktarda bətəhe 94 pratsint majđandan aşlьq jьjnalqan.

Kamsamul pra fapparatqa

500,000 irekle eşsebirergə tejeş.

Jəştər, arahьnda prafapparat esən kəsəjtev turahьnda oşo kəndə Məskəvđə bətə sajuz keŋəşməhe uđqarьla.

Keŋəşmələ VSSPS. inestruktьr sikritarь ip. Zalanьf:Prafsajuz eşen jalpь menən bəjləv esən, beđ xeđer praf apparattarqa meŋerləgən kyŋelle eşselər ьlьqtьrabьđ. Bьnda bigeregendə kamsamuldьŋ aktif qatnaşlьq itevə mehim urьn tota.

Kamsamuldьŋ alda torqan IX—s'jьzьna tiklem, prafsajuz eşə tirəhenə 500,000 kamsamul həm eşse jəştərđe kyŋelle rəveştə ojoştororqa kərəklegen əjtte.

Uŋьştь huqьv eşen ojoşqan rəveştə ytkərəbeđ

Quban ukrugьndaqь «Kryglik" safxuzь uŋьştь jьjьştьrьp bətəp huqьv eşenə başlanь.
HYKƏTTƏ: Traktьr menən baĥьvđan kəltə taşьv mole.

Kalxuz—kapiratif sistimen rejarganizatsejə turahьnda

VKP (в)У Кnьŋ 1930 j. 30ejjyl qararь.

VKP (b) Ydək kəmitətə partejənəŋ 16 nse s'jezьnьŋ kalxuz—kapiratif sistimьn rəjarganizatsejə turahьndaqa qararьn bojomqa aşьrьv julьnda qarar birə:

1. Rajjunda kalxuz tədeleşenə bətə ojoştorov—prajьzvudstьva jetəkselegen raj kalxusajuz qulьnda tuplarqa.

2. Jaŋqьđ krəđtejən xuzalьqtarьn prajьzvudstьva tigeđendə kapiratiflaştьrьv həm ularqa xeđmət itev, bətə kalxuzdar həm jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kapiratftarь turahьnda əđerləv, tavarđarьn ytkərev həm tə'min xeđməttərən bərləşkən rajjun kapiratif sajuzьnda tuplarqa. Kalliktifleşev bik tybən pratsint bulqan rajjundarđa vaqьtsa qьna sara itep rajkalxuzsajuzdar urьnьna rajkalxuzsajuzdar erg hendə aftanumejəlь kalxuzsajuz siksejələre tədevđe məmkin tabьrqa. Bьl eş hər ber vaqiqələ ajrьm rəveştə əlkə ojoşmalarь tarafьnan xəl itelep sajuzdar sajuzь həm kalxuzsinter tarafьnan rađilanьrqa tejeşle.

3. Rajkalxuzsajuz kalxuzdarđь rajjundьŋ avьl xuzalьqьnьŋ tөp jynəleşenə qarata spisejəlleştərep, ydə berleştergən kaklxuzdarqa a.x. prajьzvudstьvahьnьŋ bьl rajjun esən bətə ikense dərəzələ bulqan tarmaqtarь bujьnsala jetəkselek itə həm xeđmət kyrhətə.

Rajkalxuzsajuz şulaj uq rajjundьŋ avьl xuzalьqьnьŋ iŋ tөp tarmaqьnda iŋ prastuj prajьzvudstьva şirkəttərenə xeđmət kyrhətev menən ber qatarđan ularđьŋ şul rajjun esən ikense dərəzələ bulqan a.x. prajьzvudstьvahьna la jetəkselek itə.

Rajkalxuzsajuz həm rajkapsajuzdьŋ apparattarь tejeşle spisejəlisttər kadralarь menən tə'min itelergə, kərəklə begeleşlə bulьrqa, şul rajjundьŋ a.x. prajьzvudstьvahьna ojoştorov həm prajьzvudstьva e ende xeđmət kyrhətevđe hər jaqtan tə'min itərlek bulьrqa tejeşle.

4. Adьq birges malsьlqtь alqa jebərev həm bьl eştə aşьqtьrьv kərək bulьv ajqanlь rajkapsajuzdarđьŋ malsьlq julьnda eşləvse tybən prajьzvudstьva berektərə tədeleşen kiŋəjtevgə ajrьm diqqət itərgə tejeştər.

5. Avьl xuzalьqь kapiratsejəhьnьŋ maxsus mərkəzdərenəŋ hanьn kəmetep, əlkə həm krajdarda şul əlkə həm krajđьŋ avьl xuzalьqь prajьzvudstьvahьnьŋ tөp jynəleşenə qarap, əstən kyp tygel sajuz qьna qaldьrьrqa. Bətə sajuz xlipsintьrьnan tьş malsьlьq baqsasьlьq—jəşelsəselek, jeten—kinder, mamьq həm səgəndərsəlek bətə sajuz mərkəzdəre tə đevеđə kərək tip tabьrqa.

6. Orloqsoloq sajuzьna tađa surt orloqtar jeteştərevđe kiŋəjtev turahьnda yđenə bətənləj maxsus burьstar jəkmətelevđe kyđ aldьnda totop, iŋ jaqьn vaqьtta bətə səsev majđanьn ular menən tulь tə'min itkəngə xətle bətə sajuz orloq jeteştərevmərkəzen ajrьmjəşəvse ojoşma itep haqlap qaldьrьp, sajuz Narkamzimьnьŋ qararь menən kərək tabьlqan əlkələrđə yđ eşendə orloq jeteştərevse kalxuzdarqa həm oja şirkəttərenə tajana torqan əlkə orloq jeteştərev sajuzdarь tədevđe məmkin tabьrqa.

7. Rajkalxuzsajuzdarđьŋ eşenə jetəkselək itev esən jəmhyrejət həm əlkə (kraj) kalxuzsajuzdarь tədergə.

8. Kalxuz—kapiratif sistimenə bətə jetəkselektə maxsus kapiratif mərkəzdərenəŋ kalxuzsintrđьŋ, traktьr—sintьrđьŋ həm kalxuzbankьnьŋ vəkildərenən tədəlgən sajuzdar sajuzь jetəkselək itər. Jəmhyrejət, əlkə həm krajđarđa təzribə alьşьv həm tərlə kapiratif sьstimdərenəŋ eştəren movafiqlatьv esən kapiratif səvittərə tədelə.

Transport kəđgə həm qьşqь jək taşьvqa əđer tororqa tejeş

V.K.P.(b) V.L.K.S.M dьŋ Məskəv kəmitəttərə Məskəv patribitel jəmqejəttərə, timer juldar yđək kəmitətə həm „Guouk" gəzitə idaralarь „mədəni jal itev baqsahь" nda transporttaqь sajuz ojoşmalarьnda hajlav ytkərev həm kəđgə kampanejələrgə qarata đur miting ojoştorđolar.

Miting la igen əđerləv esən toqtar jьjьv ytkərelde.

HYRƏTTƏ: Miting prizidejymə. Alda toqtar əjəmə. Aĥta agit aftamabil.

VKP(в) Əlkə kəmitətenəŋ 2nse plinumь 10nsь avqьsqa bildələnə

Kən tərtibendə tybəndəge məs'ələlər tora:

1) BASSJ—nьŋ igen—furaz balansь həm igen əđerləv kampanejəheneŋ burьstarь ip. Kuşnaruf daklatь

2) BASS Jəmhyrejəten rajunlaştьrьv turahьnda ip. Bulaşьf daklatь.

3) Əlkə kəmitəttəŋ eş planь ip. Kydrəfsef daklatь.

Baş. Əlkə kəmitəte.

Kalxuzdarđa uŋьş jьjьv həm kəđgə səsev planь juq. Maşinalar tөđətelməgən. Sьqarlqan qararđar qaqьđđaqь naqalalar

Boraj jortonda uŋьş jьjnav həm kəđgə səsev eştərenə praktik

Saralar kyrelməgən.

(YĐEBEDĐEŊ MAXSUS XƏBƏRSEBEĐĐƏN.)

Bərə kantunь, Boraj jortonda bьjьlqь uŋьş jьjnav həm kəđgə səsev eştərenə qarata jortbaşqarma urьndarqa kyrhətmələr—d i r i k t i f t a r birhələ bojomqa aşьrьlmajđar. Jortbaşqarma bьl məs'ələlər ajqanlь ber nisə ultьrьş həm plinum uđqarqan. Ləkin bьlar bətəhe lə qaqьđđa qьna qalqandar.

Urьndarđa uŋьş jьjnav eşenə jararlь maşinalar iĥəpkə alьnьp bətəhe 107 maşina barlьqь belengən. Şul handan 27 hə tөđətelergə tejeş. Bьl turala urьndarđan his ber məqlymət juq. Jortbaşqarmala „ujlavđarьna" qaraqanda xəđergə vaqqьtta bьl maşinalarđьŋ barь 9ь qьna tөđətelep qalqan 18 e hamanda bulha tөđətelməgən.

Avьl səvittərenəŋ jortbaşqarmaqa sistimlь rəveştə svutka birep torovđarь julqa halьnmaqan.

Kalxuzdarđa la uŋьş jьjnavqa əđerlek eştərə alьp barьlmaqan. Məĥələn iĥke həm jaŋь Kizgən avьldarь kalxuzdarь plan turahьnda işetkəndərelə juq. Kərək uŋьş jьjnavqa, kərək kəđgə səsevgə bulhьn—ber tərlelə plan juq.

Bьl planhьđlьqtьŋ tөp səbəbe itep Boraj raj palivud sajuzь agranum juqlьqtь kyrhətə.

— Beđ kalxuzdarđa plan təđev eşendə jetəkselek itev esən inьstruktьrьbьđđь sьqarđьq—tejđər. Ləkin xəđer inde bьna begendən xalq uraqqa teşergə torqanda kyp kalxuzdar planhьđ jəşəjđər.

Şunьŋ menən bergə rajpalivud sajuz skьlattarьnda 6 labagrejkə həm snikə, 9 sabьv maşinahь jata. Ular yđ mələndə urьndarqa jebərelməgəndər.

Igen əđerləvgə qarata jort dəvmələndə şulaj uq rajpalivud sajuz julь bujьnsa ambarđar, toqtar əđerləv eşe alьp barьla. Ləkin igen əđerləv kampanjahь aldьnan ytkərelergə tejeş bulqan aŋlatьv eşe bətənləj alьp barьlmaj. Xəđer inde urьndarđa igen əđerləvđergə jərđam kəmisejələre ojoştorop ularđьŋ xəđerlek eştəren tөđətergə kərək inə. Bigerəktə, jađ kəndərendə kyp nasarlьqtarqa səbəp bulqan pirigiptarđьŋ ojahь bulqan bьl rajun şarttarь igen əđerləv kampanjahь uŋьşlь ythen esən nьqlь rəveştə əđerlek, kiŋ həm tərən aŋlatьv alьp barьvđь talap itə.

Ləkin xəđergə əle Boraj jortonda bьl saralarđьŋ praktik eştə gevdələngəndəre juq.

Palit prasvit ojoşmahь ələ kyptən tygel genə kəđgə kampanjalarqa plan tөđənə. Ləkin juqarьla kyrhətelgən mamint tar bьnda tejeşensə saqьldьrьlqandarmь? ykeneskə qarşь palit prasvit eştərendə lə bьl udarnaj kampanjalarqa əđerlektə bajavaj timpь alьv kyrenməj.

Dəjəm alqanda bətə saralar qaqьđđa həm hyđđəgenə ytkərelep praktik eşkə kilgəndə siktən tьş halqьn qaraş qajqьhьđlьq, xatta qajhьber vaqьtta taş maŋlajlьlьq kyrəbeŋ. Şuq vaqьtta jort ojoşmalarь tənqit itevđe jaratmajđar. Bьl məs'ələlər tirəhendə tənqit itep gəzittərgə jađьvsьlarqa nasar qaraş, ularđь qьvьv maminttarьla juq tygel. (Kapiratsejə prsidətele ip. Nizamьtdinьf tə tuqtavhьđ əđerləjđər. Izbac Fəttəxьf tə urьndan sьqarqandar.)

Boraj rajunьnda igendərđeŋ, bigerəktə qatь aşlьqtьŋ kyrenəşe bik jaqşь. Barь jьjьv eşen bəlşəvik timptarь menən ytkərep kulaktarđьŋ qara pravakatsejalarьna urьn qaldьrmaĥqa kərək.

Boraj jorto ojoşmalarь şulaj uq səvittər bьl məhim mamintь xəterđən sьqarьrqa tejeş tygeldər.

AJMORAT

16 nsь s'jezdьn jomoqaqtarьnan berehe.

Yđenen 16nsьs'jezdə brigən səjəsi atcutьnda i. Stalin partejəbьđ đьn safьnda milli tajpьlьştar menən kərəşevđe kesəjtev kərəklektə ajrьm kyrhətep ytte.

Bьl kyrhətmə—təsadьfi ber eş kenə tygel.

SSSR kəvek bik kyp tərlə millətle ber məmləkəttə eşləgən partejəbьđ əsen MILLI MƏS'ƏLƏ SSSR DЬŅ SATSEJALIZEM TƏĐƏLƏŞƏNƏŅ FAJĐAHЬ JAQЬNAN QARAQANDA LA, BƏJNƏLMILƏL RIVƏLYTSEJƏ BIGERƏKTƏ kalunejə məmləkəttərđe rivəlytsejə fajđahь jaqьnan qaraqanda la bik đur əhəmejət ala. Partejəbeđđen bьl məs'ələnə yđenen ber nisə s'jez həm kənfirinsejələrendə, (1917 jьlqь april kənfirinsejəhe 8nse s'jezda pragram tikşergəndə, 10 nsь həm 12nse s'jezdarđa) kən tərtibenə qujьvь buşqa tygel.

RIKANSTRUKSEJƏ OSORO, bətə frunt bujьnsa kiņ satsejalizeme həzymə alьp barьlьv, totoş, kalliktifləşev həm kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev səjəsəte SSSR đa milli məs'ələnen qujьlьşьna nindəj jaņьlьqtar kerttelər?

Ildə sьjnfi kərəşten qьrqьvlaşьvь, kulak həm burzьvaz intilligintsejənen beđđen satsejalizem tədələşəbeđgə bik nьq qarşьlьq kyrhətevə səvittərgə qarşь şavinizemdə—hər kəmdən elek ikesplatatьr ilimintər həm ulardьņ idejalogdarь arahьnda kesəjtməj qala almanь.

Urьđ intilligintsejəhenen đur ber eləşə bildələ mamintqa xətlə sminavixsьlar idejalogejəhenə quşьlьp, stafkьnь SSSR đьņ burzьvaznajqa əjlənevenə bylenməj torqan berqan ber Rəsəjđen torqođolvьna quja ine.

Beđđen hunqь jьldarđaqь səjə sətebeđ sminavixlьq idejalugejəhensəlpərəmə kilterepjemerđe, unьņ vəkildərenen bajtaq đur eləşən səvittərgə qarşь lagirga taşlanь; sənki ular millettərgə tərmə bulqan iђke brekkənbylnməj torqanRəsəjđn bəlşəviktər tarafьnan torqođolmajasaqьn, rikanstruksejə dəvre unь torqođovqa bulqan bətə əmettərđe jergə kymgənlektə yđ kyđđəre menən anьq kyrep aņlanьlar. Bьna şul ilimintər xəđer aktiflaşьvьь vilikarus şavinizemenьņ başьnda toralar.

Ukrajna, Bilarus, gruzin, ərmən həm şundaj başqa millettərđen intiligintsejəhenen milli ruxlь eləşə lə bildələ vaqьtqa tiklem yđen—SSSR məstəqil jəmhyrəjəttərgə bylenep toral ar đa, u'ar burzьvaz dimakratejə julьnan kitərđər tip jovata ala ine. Qajhь ber keşelərgə bəlşəviktərđenmilli səjəsəte şul julqa alьp bara tip kyrelə ine.

Ə xəđer rikanstruksejə osoro SƏVIT JƏMHYREJƏTTƏRE ARAHЬNDA ELEMTƏNE jomoşatьvqa tygel, bəlki NЬQЬ tьvqa alьp barqanlьq tulь asьq aņlaşьlьp, bətə Sajuz dəvmələndəgenə tygel, xətta ajьrьm milli jəmhyrejəttər dəvmələndə lə kapitalizemdən kire torqođolvьna nigeđđe bətənləj heberep taşlaj.

Bьna şulaj bulqas jerle millətselekten aktiflaşьp, səvit granitsahьnьņ arjaqьnda yđenə bik tьrьşьp jardam eđləj başlavь his qəzəp eş tygel.

Səvittər məmləkətendə BƏJƏK DIRZAVASЬLЬQ HƏM ERLE MILLƏTSELEKTƏREN aktiflaşьvь—tabiqi rəveş—partejənьņ əsendə lə milli ajrьlьştar aktiflaşьvqasəbəp tə bula, bьl eş partejə həm səvit vlastььņ milli tigeđhedlek ilimintərən bətərərevgə, sajuzđьņ bətə millettərə arahьnda duđ berləşep eşləvđe tə'min itevgə, ulardьņ milli kylturalarьn kiņ alqa jebərevgə, bətə millettərđen kapitalis ilimintərən jeņevgə, bətə səvit ilendə satsejalizem qorovqa jynəltelgən milli səjəsətən dəreђ ytkərevgə qamasavlajdar.

Xalbuki RIKANSTRTKSEJƏ OSORO YĐE MILLI SƏJƏSƏTTE YTKƏREV MƏS'ƏLƏHEN AJRЬM KIĐKEN RƏVEŞTƏ QUJA.

Batşa Rəsəjenen elekke akrajnalarьnda sənəqət usaqtarь tədelə. Ađarbajzanda, Yzbəkestanda, Qazaqьstanda həm başqa jəmhyrejjəttərđə bik tiđ rəveştə sənəqət yđə. Ul jerle xalqtan jaņь eşselər kadralarь tuplaj. Əgər SSSR pralitarejatьnьņ milli sastafьnda bulqan yđgəreşkə kyđ halьnha—bьl sastafta urьđtarđьņ totqan urьn kəmi barqanlьqtь kyrergə tura kilə.

Xalbuki beđđen PRAFSAJUZDARЬBЬĐĐЬN, XƏTTA QAJHЬVAQЬTTA PARTEJƏ OJOŞMALARЬBЬĐĐЬN EŞELƏ PRALITAREJAT ARAHЬNDAQЬ MILLI AJЬRMALAR MENƏN JETƏRLEK IĐƏPLƏŞMƏJDƏR. Bьl turala kiđken hьnьlьş jaharqa kərək.

Bəđ totoş kalliktifleşev həm kulaktь sьjnьf bulьv jaqьna[n] bətərev osorona kilep indek. Bьl burьs milli təbək həm elkələr aldьnda la tora. Lәkin bьlarda unь bojomqa aşьrьv iņ zitdi sitenlektərgə osoraj (bьl xəl У. K. teņ 5 qinvar qararьnda la kyrhətelep ytkəjnə). Bьl sitenlektər barь milli jəmhyrejəttərđen kypselege iqtisadi jaqtan artta qalьvđan qьna kilməj. Bьnьņ ber səbəbe bьl jəmhyrejəttərđeņ bajtaq kybəhendə səvit apparatьnьņ jerle eşsə həm krəđtejəndər menən jetərlek bəjləngən bulmavь, bularda jerle millettərđeņ eşsə jalpьhьn satsejalizem tədələşənə ьlьqtьrьv eşen qaqşatьvsь kalanizatьr-urьđ cinavniktarь kyp bulьv həm şul kalanizatьr ilimintər menən ber qatarđan—eşsə həm krəđtejəndər menəntygel, bəlki mullalar, bajđar həm nipmandar menən elemtəle jerle intilligintsejə şavinistarь bulьv.

Milli jəmhyrejəttərđen jarlь həm urta xəlle jalpьhьn yđ kulaktarьna, yđ burzьvazejahьna yđđərenenen millətse intilligintsejəhenə qarşь kytərev əsen, ular esendə his armajtalmaj əsə teldərendə kiņ səjəsi həm mədəni eş alьp barьvđь alda jebərergə, bьl eşte alьp barьrlьq səvit prafsajuz həm partejə apparatь buldьrьrqa, jerle xalq menən tьqьđ bəjləngən nьq, eşənesle kammunistar, səvit eşsələre kadralarь ədərlərgə həm tərbejələrgə kərək. Bьl turalarđa partejəbьđđьn 10 nsь həm 12 nse sjezdarьnьņ qararđarьnda jetərlek asьq həjləngəjnə. Lәkin bьl məs'ələ xəđer—milli jəmhyrejəttərđə, şular esendə iņ artta qalqan bulqandarьnda la iђke iqtisadьj mənəsəbəttərđe yđenen uņьşlь barьvь əsen jerle tөp xalq JALPЬHЬN iņ nьq rəveştə aktiflaştьrьvđь talap itkən rəveştə tamьrьnan hьndьrьv barqan ber miđgeldə bigerək tə đur əhəmejət ala.

Xalbuki hunqь vaqьtta beđđen qajhь ber jəmhyrejəttərebeđđə milli səjəsətte ytkərevđə bajtaq đur kəmselektər buldь. Bəjək -dirzavasьlьq şavinizemьnen tə'ħirə ađtьna təşkən eşselərđen likvidatьrlьq ruxtarьna jetərlek atpur birelmənə Bik kyp iptəştər apparat yđ yđenən jerleləşə, kadralar yđenən yđđəre yđə tip hanap eşteņ yđ aqьşь menən barьvьna tajanьp torđolar. VKP (b) yđək kəmitətə ytkən jьl Ađarbajьzan, Yzbəkstan yđək kəmitəttərenen, Karil həm Tatarstan elkə kəmitəttərenen daklattarьn tьņlaqas dəvlət apparatьn jerleləşterevđən xəlen qəniqət itməđlek tip tapqajnь. Bьl apparattьņ qajhь ber bьvьndarьnda jerle millət eşselərenen pratsintь yđməv menən genə qalmajьnsa, xətta kəmegən. Bьl jəmlələ Ađarbajьzandьņ ytkən jəj alьştьrьlqan iђke partejə jetəkselegə tərək pralitarejatь həm krəđtejəndəre arahьnda eşte his jetərlek tygel dərəzələ alьp barьp, tərək kadralarь tərbejələv məs'ələhenə siktən tьş ađ əhəmejət birgən ....

1923 nse jьlda 4 nse milli kəņəşmələ i. Stalin səvittər sajuzь jəmhyrejəttərə arahьnda milli səjəsətte ytkərev turahьnda in artqь urьndarđьņ bərhendə Ukrajna torqanlьqtь kyrhətkəjnə. Şunan hun Ukrajna partejə ojoşmahь milli səjəsətte ytkərevđə đur uņьştar kyrđe. Kəlliktifləşterevđe, igen ədərləvđe həm hunqь səsev kampanejəhьn uņьşlь ytkərevđər Ukrajna səvit vlastenen jerle krəđtejən xalqь menən ni tiklem tьqьđ bəjləneş jahaj alqanlьqьn anьq kyrhətte. Milli səjəsətte dəreђ ytkərev bьl eştərđə bik đur urьn totqanlьqtan hisber şik bulьrqa məmkin tygel. Lәkin beđđen səvit apparatьbьđđa—urьđ tele xođer Ukrajnala elek batşa vaqьtьnda totqan juqarь xəlen juqalta başlaqanьn kyrhətep Ukrjna VKP(b) yđək kəmitəten millətselektə qəjeplərgə teləvsə xeđmətkərđər, xətta kammunistar bar. Bьna bьlar turanan tura urьđ millətselegə aņqьp torov ikənlek ap asьq eş.

Şulaj bulhala milli səjəsətte ytkərevđə kəmselektərə başqa jəmhyrejəttərđegegə qaraqanda ađьraq bulqan Ukrajnala la səvittərgə qarşь ilimintər pirigiptər vaqьtьnda ajrьm vaqiqalarđa kulak həm qəmymən kapitalis ilimintərđen tə'ħirə menən huqarьlqan artta qalqan qatlamdarđьņ millətselek ruxtarьnan fajđalandьlar. Lәkin bьndaj agitatsejə bigerək tə Ađarbajьzanda, Yzbəkestanda, Qazaqьstan həm başqalarda—bəđ jerle tөp xalqtьn jalpьhьn bigerək tə krəđtejəndəren yđ eşebeđgə jetərlek təren ьlьqtьrьp elgərə almaqьn urьndarđa—đur uņьş kyrđe.

Bьna bьl fakt yđegono lə i. Stalindьn yđenen səjəsi atcutьnda milli [illegible] jəmhyrejəttərdən yđđere turahьnda la [illegible] qaraşlь. Səvittər Sajuzьnьn bətə milli jəmhyrejəttər arahьndaqь elemtə [illegible] ul jəmhyrejəttərđe bətevgə ədərlek tik [illegible] Səvittər Sajuzьnьn bətə millettərenen pralitar, satsejalizem nigeđende kylturalarь alqa kitəvđe ber «internatsajanal» urьđ kylturalь menən alьştьrьrqa majel itkən ilimintərgə [illegible]

[illegible]

SƏVITTƏR SAJUZЬN SATSEJALIZEM NIGEĐENDƏ UNЬŞLЬ SƏNƏQƏTLƏŞTEREV, AVЬL XUZALЬQЬN SATSEJALIZEM NIGEĐENDƏ KYTƏREV HƏM JANЬSA QOROV, TOTAŞ KALLIKTIFLƏŞTEREV HƏM KULAKTЬ SЬJNЬF BULЬV JAQЬNAN BƏTƏREV—MILLI SƏJƏSƏTTƏ IN QATQI RƏVEŞTƏ YTKƏREVĐƏ, SƏVITTƏR SAJUZЬNDAQЬ XALЬQTARĐЬN MILLI KYLTURALARЬN IN KIN RƏVEŞTƏ ALQA JEBƏREVĐƏ TALAP ITƏ, senki bьl millettərđen [illegible]

[illegible]

Ə xəđerge mamint bəđđə MILLI SƏJƏSƏTTƏ BƏLŞƏVIK TIMPTARЬ TOTORQA QUŞA. [illegible]

[illegible] UOJA QARŞЬ KƏRƏŞEV 1 NSE PLANDA TORQA tejeşle. [illegible] Bьl məs'ələ 16 nsь s'jezda [illegible]

[illegible] MILLI SƏJƏSƏTTƏ YTKƏREV TIMPЬN KƏSƏJTEV, VILIKA DIRZAVASЬLЬQ HƏM JERLE ŞAVINIZEMQA QARŞЬ KƏRƏŞTE KƏSƏJTEV, [illegible] „Pravda" nsь baş məqaləhьnan.

ŞANXAJ, 1. Xankav qalahьnan [illegible]

Başnarkamzim-Bajavaj ştap bula almaqan.

Ul—parqa kypme jer hərəlgənlek, maşina həm qoramaldarđьņ kypmehe tađatelməgənlektən məqlyməte juq, uņьş jьjnav həm kəđgə səsev planьnьņ kalxuz həm janqьđ xuzalьqtarqa jetkereleveņən xəbəre juq.

Kantun jer urgьndarь həm jebərelgən vəkildər menən bəjləneşe juq.

Bьjьl kəđgə səsev kampanejəhendə Başqortostandьņ bətə səsev majđanь ytkən jьlqa qaraqanda 17 pratsintqa arttьrьlьrqa tejeşle.

Berense tapqьr bularaq arьştь kyp səsevgə ьlьqtьrьla torqan kantundarđa (Jьlajьr, T.—Qataj, Arqajaş) səsev majđanьnьņ kiņəjev pratsintь taqьla juqarьraq bulьrqa həm Arqajaş kantunьnda ul 129 pratsintqa jetergə tejeşlə.

Plan bujьnsa bildələngən bətə səsev majđanьnьņ 31 meņ giktarь safxuzdarqa, 328 meņ giktarь kalxuzdarqa həm 698 meņ giktarь janqьđ xuzalьqtarqa təşə.

Bьl şarttar bətəhelə Başqortostan jer eştəre xalq kamisarlьqьnan kəđgə səsevđe ytkərevđə bajavaj apiratif ştap bulьvđь, đereђ həm jeteđ jətəkselek itevđe talap itələr.

Bəşnarkamzim bьl talaptarđь ytəj alqanma?

I. Səsev planь tybəngə jetkerelgənme?

Səsev planьn kalxuzdarqa həm hər ber xuzalьqqa jetkerev eşə—ul kəđgə səsevgə ədərlekteņ iņ əhəmejətle burьstarьnan berehe bulьp təşə.

Başqortostan şarajetendə bьl burьs bigerəktə đur əhəmejət qađana, sənki kəđgə səsev planьnьņ dyrttən es eləşə tikləme janqьđ xuzalьqtar tarafьnan ytəlergə tejeşlə.

Kəđgə səsev planьnьņ qətqi rəveştə bildələngən handarь xalq kamisarđar səvitə—tarafьnan 12 nse ejjyndə ykrađlanьp, şul uq kenə tiligraf bujьnsa urьndarqa belderelgəjnələr. Bьqa inde ber aj jarьm vaqьt ytte, lәkin ul plandarđьņ urьndarđa nisek əjrənelgənlektərə, kalxuzdarđьņ həm janqьđ xuzalьqtarđьņ uqa qaraştarь həm ulardьņ qəmymən əjrənelevđərə turahьnda Başnarkamzim qulьnda elegə tikləm bər tərlələ məqlymət juq.

Bьl turala urьndarđan barь tik es tiligram alьnqan:

Berə həm T.—Qataj kantundarь plandьņ kalxuz həm janqьđ xuzalьqtarqa jetkerelgənlegen, ə Estərlə kantunь plandьņ elegə jort başqarmalarьna beldərelməgənlegen xəbər itələr. Qalqan biş kantundan elegə his ber xəbər alьnmaqan, bьnda Başnarkamzimdeņ aşьqmaqanь kyrenə, sənki ul plandьņ kalxuz həm janqьđ xuzalьqtarqa jetkereleven tikşerev kərəklegə turahьnda barь tik 29 nsь ejjyldə genə tiligram jebərgən.

II. Başnarkamzim statistiktarь.

Kəđgə səsevgə ađerlek eşenen ikense ber əhəmejətle mamintь—par hərevđeņ barьşь turahьnda Narkamzim sikritarejatь bətənləj jaņьlьş məqlymətter birə. Bьl turala 20 nse ejjylgə tađəlgən svutkala tybəndəge sifьrdar kyrhətelgən: par hərev planь bətə jəmhyrejəttə urtasa alqanda kalxuzdar tarafьnan 47,1 pratsintqa, ə janqьđ xuzalьqtar tarafьnan... 73,4 pratsintqa (!) ytəlgən.

Bьl svutqa bujьnsa T.—Qatajđa par hərev planьn kalxuzdar 58,5 pratsintqa, ə janqьđ xuzalьqtar.. 117,9 pratsintqa ytəgəndər bulьp sьqa.

—Bьl sifьrđar əlbittə dəreђ tygeldər—tine jer eştərə xalьq kamisarьnьņ urьn baђarь ьsьnlьp qararqa kalxuzdar aldan baralar, ə bьl sifьrđarđьņ butalsьq bulьvđarь a. x. kapiratsejəhenen tybəngə seltərə tarafьnan alьnqan iђəptərđeņ dərəђ bulmavđarьnan həm kalxuz sistimьnьņ ədləkhəđ yđgərtelep torovьnan kilə„.

Bьl aņlatma təņqittən tybən tora. Bьndaj məs'ələlərđə bəđ dərəђ sifьrđar talap itergə ulardь alьrqa həm Narkamzimđьņ statistika eşen başqarqan xeđmətselərenen jenteklep tikşerelevđəren horarqa xaqlьbьđ Narkamzim statistiktarь quldarьndaqь handar menən janqьđ xuzalьqtarđьņ əđtən torqanlьqtarьn iђbat itələr əridaksejə məqlymətterə bujьrsa ber tal aj rajundarьda kalxuzdar plan dь aşьvmenən ytəgədər.

III. Rimunt-qurqьnьs ađtьnda.

Kəđgə səsevđeņ maşina həm invintar menən tə'min iteləve turahьndala Narkamzim staristikahь aqhaj. Bьl turala Narkamzim kəlligejəhe aqzalarьnan berehe bьlaj tine:

—Maşina həm invintar jetərlek, bьl julda totqarlьq bulmajasaq, rimuntь ytəj alasaqbьđ„.

Lәkin bьl hyđđərđeņ dərəђ bulmaqanlьqь beləndə. Brigadanьņ tikşerevə bujьnsa kəđgə səsevgə kərəklə maşina həm invintarđьņ iђəbe Narkamzimdə bulmaqanlьqь əђkə sьqtь.

Qajđa həm kypmə maşina həm invintar bulqanlьqьn, qajđa həm nindəj rimunt matirejaldarь jəbərelergə tejeşlegen Narkamzimdə berevđə belməj.

Maşina həm invintar taratьv məs'ələhendələşundajuqxəl.Svutka handarьna berəvđə ьşanmaj xəqiqət xəldə berəvđə belməj.

Narkamzim barь tik silxuzsnabzinejə skьlattarьnda qalqan maşina həm invintarđьņ qьna handarьn belə.

Şunьņ menən bergə rimunt mastirskujđarьnьņ də xəle jaqşьlarđan tygel. Başqortostanda bulqan 28 rimunt matirskujđarь eşkə nasar qulajlaştьrьlqandar, ularđa kərəklə qoramaldar matirejaldar həm zapas eleştər jeteşməj, hunqь vaqьttarđa ulrđan kvalifikatsejələ eşselərđeņ kitkənlektərə kyrenə. Traktьrđarđь tađətev məs'ələhe bigerəktə qьrqьv tora.

Kalxuz mastirskujđarь bigerəktə nasar xəldələr. Undaqь timerselər ajьrьm eş xaqь almaqanlьqtan qьr eştərendə eşləvđe artьqьraq kyrələr. Xoso si timerselər qatmarlь rimuntь eşləj almajđar.

Əlegə tiklem aşlьq urьv maşina həm invintardarьnьņ bajtaq eləşə tađətelməgən, ə ulardь tađətev əsen vaqьt əđ qalьp kilə. Şuqa qaramađtan Narkamzim bьl julda qətqi adьmdar jahamaqan.

Vaqьtlь rəveştə bulhala mastirskujđarđaqь belgestərđe mabilizavajt itev, jərle sənəqəttə maşinalar əsen zapas eleştər eşləvgə ьlьqtьrьv məs'ələlərə qujьlmaqan, kalxuz mastirskujđarьndaqь eşselərđe berketev julьnda la praktik rəveştə ber nəmələ eşlənməgən.

Ul qьna la əđ elə—mastirskujđarđьņ nasar xəldə bulqanlьqtarьn belhə lə Narkamzimdə ul mastirskujđar turahьnda tulь məqlymətter taqьla juq.

Ber hyđ menən əjtkəndə maj—ejjyn ajđarьnda atqarьlьrqa tejeşle eştərđe Narkamzim ələ tik oşo kəndərđə genə eşlərgə kereşkən.

IV. Janqьđ xuzalьqtarđь onotqandar.

Jarlь həm urta xəllə xuzalьqtarđь ireklələk nigeđendə taqьla kəslerək kalxuzdarqa ьlьqtьrьv, kalxuzdarđa urazajđьņ dərəђ bylenevenə ireşəv həm janqьđ xuzalьqtar menən jaqşь mənəsəbət qujv—bьlar barьla partejənen XVI—s'j ezь kyrhətkənsə xəđergə vaqьtta đur əhəmejət qađanalar.

Bьl julda Narkamzim nəjđər eşləgən hun?

Plan bujьnsa jarlь xuzalьqtarđьņ orloqtarьn tyləvhəđ tađartьv, kalxuzdarđьņ janqьđ xuzalьqtarqa 11250 giktar par kytərevgə, şul tiklem par hərergə jarđam itergə tejeşlektərə həm şul uq majđandan aşlьq jьjьşьrqa, hunqьşьrqa tejeşlektərə kyrhətelgən. Bьlarđan başqala ber talaj eştər bildələngən.

Inde qarap qarajьq, praktik rəveştə nəjđər eşləngən ikən?

Par kytərevđə kalxuzdarđьņ janqьđ xuzalьqtarqa jarđam itep, itməvđərə turahьnda Narkamzim ədəp javap birə almaj. Kankerit rəveştə bьl julda nəjđər eşləngənlegen Narkamzim belməj həm narkum urьnbađarьnьņ əjtevə bujьnsa səsev başlanqanqa tiklem ber nəmələ belməjəsək.

Əgər qətqəj saralar kyrelməhə orloq tađartьv eşendə lə şul uq xəl bulasaqь kyrenep tora.

Başqortostanda đur arьş zapastarьnьņ juqlьqь bildələ, şul səbəplə səsev başlьsa jaņь urazaj orloqo menən ytkərelesək, timək orloq tađartьv sruktarь bik qьђqa. şunьņ əђtəvenə juqarьla kyrhətkənebeđsə maşina həm invintarđarđь taratьv həm tađətev eştərə lə nasar tora. Şulajtep orloq tađartьv burьsь la qurqьnьs ađtьnda qala. Ə Narkamzimdə aptimistarsa bьlaj tejđər:

— 4 kən esendə tađartьp bətərərbeđ.

Janqьđ xuzalьqtarđьņ invintarđarьn tađətev məs'ələhe lə siktən tьş nasar torasaq, sənki bьl məs'ələne Narkamzim onotqan elegə tiklem ber nəmələ eşləməgən, xəđerđələ qьpsьnmaj.

Kalxuzdarđa uņьştь bylev məs'ələhenə Narkamzim şulaj uq əđ diqqət itkən. Narkamzimdeņ bьl eşkə qatьşьvь barь tik ejjyn ajьnda bulqan agranamiceskej s'jezdьņ qararđarьnan kyrenə, unda Narkamzim... „tejeşle təqdimdər" indergən. Başqortostandaqь kalxuzdarđьņ kybəhendə bьl məs'ələ xəl itelməgən bulhala, Narkamzim unь tulь rəveştə kalxuz sistimьna jəkmətkən həm avьl xuzalьqьna rikanstruksejə jahavđa yđenen jetəksə bulqanlьqьn onotqan.

Kalxuzdar menən janqьđ xuzalьqtar arahьndaqь mənəsəbəttə tərtipkə halьv julьqda la Narkamzimdeņ qatьşьvь kyrenməj.

V. Qьђqasa heđəmtə jahajьbьđ.

Juqarьla kyrhətelgəndərđən Narkamzimdeņ;

1) Səsev planь kalxuz həm janqьđ xuzalьqqa jetkərelep jetkerelməgənlegen də,

2) par kytərev planь qəmymən həm siktьrđar bujьnsa niso pratsitqa ytəlgənlegen də,

3) qajđa həm kypme maşina həm invintarđar tađətelərgə tejəşlegən də,

4) maşinalarđь taratьv eşə nisek barqanlьqьn da,

5) janqьđ xuzalьqtarđa nisek jarđam itelgənlegen də həm bytən bajtaq məs'ələlərđe BELMƏGƏNLEGE kyrelde.

Ejjyn ajьnan başlap Narkamzimdeņ bajtaq eşselərə urьndarđa bulьvđarьna həm xəđerđə lə 14 keşehe kamandirufkala jərevđərenə qaramađtan ul blar nəmələ belməj. Bik qьђqa məqlymətterəđən başqa bьl vəkildər ber nəmələ xəbər itməjđər.

Kantun jər idaralarь bulhьn, şulaj uq yđenen vəkildərə arqьrь la Narkamzim urьndarđa eşteņ tejeşle timpiarьn tə'min itə almaqan, sənki ul timptar Narkamzim aparatьnьņ yđendə lə juq.

Şunьhь qьđьq—narkamattaqь 33 belgesteņ jal itev vaqьttarь maj—avqьs ajđarь esendə iņ udarnaj vaqьtqa bildələngəndər. Barь tik ejjyl ađaqьndaqьna iђtərenə təşəp atpuska birevđə tuqьratqandar.

Narkamzimdeņ eşendə iņ əhəmejətle burьs—ytələşte tikşerev juq.

—Beđ diriktif birđek, beđ vəkil jebərđek, beđ xat jebərđek, tiligьram jebərđek -tejđər Narkamzimdə.

Ə heđəmtələrə qajđa?

Bik kyp məs'ələlərđə Narkamzimdeņ urьndarđaqь xəl menən tanьş bulmaqanlьqь kyrenə.

Səsevgə əđerlekteņ qajhь ber jaqtarь tikşerelə başlahala, ul eş axrьn jetkerelməgən—tikşerevđən hun praktik saralar kyrelməgən.

Par kytərev turahьndaqь svutkalarđa asьqtan—asьq jalqan məqlymətter kyrhətelgən.

Bьnьņ əsen berər keşə məs'ylejətkə taratьlqanmь, statistikanьņ dərəђ bulьvьn tə'min itev əsen bətə saralar kyrelgənme?

Juq.

Urьndarđaqь xəldə belməj diriktiftərđьņytəleven tikşerməj torop jetəkselek itergə məmkinme?

Bьqa ike javaptьņ bulьvь məmkin tygel.

Narkamzim bajavaj apiratif ştap bula almaqan həm partejənen ber talaj iņəhəmejətledirikttiftarьn ytəməgən.

Yđ eşenə jalpьnьņ diqqətən ьlьqtьrьvqa həm jəməqətselektən jarđamьna tajanьrqa Narkamzimqa ike tapqьr məmkinlek bulqajnь, lәkin hər ikehenən də ul fajđalanmanь. „Krasnaja Başkirijə" tarafьnan kəđgə səsev məs'ələhe turahьnda saqьrьlqan kəņeşməgə lə Başprafsəvitteņ plinumьna la Narkamzim jetəkselərə kilmənələr.

XVI nsь s'jezda jahaqan daklatьnda ip. Stalin bьlaj tine:

— Bejurakratizemdeņ qurqьnьslьqь şunda ki ul... ja'pьnьņ izadi inisejativahьn juqqa sьqarьrqa tьrьşa... ytələşteņ tikşerelevən kytərə almaj...„

Hər ike vaqiqala Başnarkamzim ip. Stalindeņ hyđđərenə qajqьlь lәkin bik asьq illystratsejə bulьp təşə.

„Krasnaja Başkirəjə" brigadahь:

KUŞIVIC, IDVARTЬF, SMIRNUF.

„Biş jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьv kampanejəhe

„Krasnьj Pytiluvis" zavьtьnda jaņь zajьmqa jađьlьv kiņ dəvməldə ytkərelə. Kyp kenə eşselər həm totoş brigadalar berər ajlьq, xatta aj jarьmьşarlьq eş xaqtarьna jađьlalar.

HYRƏTTƏ: Zavьt paravьzdarьnan berəvhe zajьmqa jađьlьvqь saqьrьp jađьlqan plakattar menən biđələngən.

Beđ—adissalьlar menən

Alda—torqan đur eştərđe uņьşlь—başqarьv, satsejalizem teđeleşe hezymen kesəjtev julьnda jarьşabьđ.

Adissa kalxuzsьlarь həm Başqortostan avьl—xuzalьqь ərtile aqzalarь: avьl xuzalьqьn kəlliktifləşterevđən bəjək julь beđđe uņьş jьjьv, igen jьjьv həm kəđgə səsev kampanjahьn uņьşlь ytkərevəsen satsejalizem jarьşь dugьvьrь tədeşergə məzbyr itər, tinələr.

Xəđergə kəndə dugьvьr tađəlgən. Bьl dugьvьrđьņ yđək punkьttarь nej nəmənən tora hunq?

Bьna ular:

—Eşkə bələkəskenə jomşaqlьq keretməђtən, uņьş jьjьvdь yđ srugьnda təmam itergə;

—Eşsə kes həm eşsə xajvandarđь ratsejanal rəveştə fajđalanьrqa.

—Traktьr jəretəvselər eşendə sosloqqa ireşergə;

Uņьş jьjьv vaqьtьnda kalxuzsьlarđь 100% menən satsiejəlizem jarьşьna qatnaştьrьrqa həm ulardьņ uņьşlь jaqtarьn iђəpkə ala barьvdь julqa halьrqa;

—Kəđgə səsev majđanьn ytkən jьlqa qaraqanda kiņəjtev menən bergə, səsevđə yđ vaqьtьnda təmamlarqa;

—Xeđmətte həm eş xaqь tyləvđə tigeđ bylərgə;

—Avьlqa tulьhьsa jaņь tormoş (klup, balalar jəsləhe, qəmymi aşavđar ojoştorov) inđerev uņьşьna ireşergə;

—Kalxuzsьlarqa mədəni tərbejə birevđə udar timpь menən alьp barьrqa, gezit—zurnaldarqa jađьlьvđь kytərergə;

—Kalxuzdarđa həm janqьđdar arahьnda xəbərselər jadrahь tuplarqa;

—Igen əđerləvđeņ 100% qa ytələvə n tə'minitergə

Bьna oşo dugьvьrđь uņьşlь rəveştə tormoşqa ytkerev əsen ike arala, oşo kyrelgən təcribələrđe urtaqlaşa barьrga həm infarmatsejalar birep torerqa.

Bətə dənja huqьşь kypmegə təştə

Huqьş vaqtьnda hər kəndə bik kyp aqsa totarqa tura kilə 1914—18 nse jьldarđaqь huqьşqa kypmə rasxut sьqtь? (Smotri rasunak № 1)

Tybəndəge rəsəm impirjəlis dəvləttərđen huqьş esen totqan sьqьmdarьn kyrhətə.

(bandardь miljart dallar menən ihəplərgə).

1 2 3 4 5
Girmanejə, Angelejə, Fransejə, Avstro—Vingerejə, Rəsəj.

Ikense tərlə əjtkəndə—huqьşqa qatnaşьvsь dəvlettər hər ber huqьş jьlьna urtasa ihəp menən bьl rəveştə aqsa totqan:

Dəvlettər	Miljart dullarda	Milli bajlьqьna nisbətən%
Girmanejə	10,8	13,5
Angelejə	7,7	11,00
Fransejə	7,2	12,3
Avstro—Vin.	5,7	14,2
Rəsəj	7,6	12,5

Sulaj itep bətə dənja huqьşь esen hər ber milli xəkymətten jьlьna urtasa sьqьmь 22—14% bula. Bьl tiklə đur kes tygev huqьşsьvsь xəkymətten xuzalьqtьn həm xalьqtьŋ đur qьjmət jahanь. Aqsa sьqьmь kiləsək impirjalizem huqьşьnda uŋa qaraqanda la kyberək bulasaq. Huqьşsьvsь ilderđeŋ jəmorəleve, *bəleve ytkən huqьşqa qaraqanda bik kyp artьq* bulьr.

Kiləsək huqьş nindəj bulasaq?

Huqьş sьqьşьn *jalpь ydə xəl itə.Xəl* itevse ryl sinfьj kestərđen qaraşьnan,jalpьnьn rivəlytsejənlegenə həm iqtisad faktьrlarqa qarap bulьr. Lәkin beđ, his ber vaqьtta la huqьş tixnikaьnьŋ əhəmejəten jəşermebeđ. Beđ kiləsək huqьştьŋ torоşоn həm şarttarьn bətə iştelevsenə həm bətə kankrittaşmenən jəbderə altrqa tejeşbeđ.

S.K.K.S.đeŋ 1927 nse jьldaqь plinumьnьŋ „Huqьş həm unьŋ qurqьnsьs turahьnda tizistar“ ьnda kiləsək huqьş nisek qьvdələnderelə.

„Kiləsək huqьş—mixanizatsьlaştьrьlqan huqьş bulьr. Hər ber il qьrьvqa qulajlaştьrьlqan dur fabrikaqa əjlənəsək. Mixanizatsьlaştьrьlqan huqьşta maturlar xəl itevse urьnda totasaq. *Huqьş tixnikahь, in huqьş dərəsəlo toreqqi itte*, şuqa kyrə kapitalis illərgə bətə kestərən huqьş barьşьna haljərqa tura kiləsək. Şuqa kyrə la kapitalist ildər bətə xalqьŋ huqьşsanlandarьp daimi ərmejə nьqьta.

Kin kyləmdə aviatsejə, iŋ janь jəmerəvsə bumbalar, jьraq atьvsь artillerijə qullanьv arqahьnda frunt menən tьjьl arahьndaqь ajьrmь bətəsək. Kiləsək huqьş, 1914—18 nse jьldarđa huqьşta qatnaşqan eşsəndərgə bulqan qurqьnьstь tьvrasaq. ƏOj.

Beđ yđebeđđe udarnik hanajbьđ

Timer jul teđeleşen dəge eđeklekterđe betərəbeđ

Kinil—Silebe timer jul tarmaqьnьŋ eşselər kesen jeteşterev ŋ averьv məs'eleldərđen hanala. Jər eştərenən massavaj rəveştə kitevder bar, bigerəgenđə jər qađьv həm dara eşselər kesə jetəşmьj.

Başzildurstruj tədəvselər kursь ojoştordь, bьl kurs 1 nse avьsqa eşkə başlarqa tejeş bulhala, uqьvsьlardьŋ kiləp jetəşməvə həm jortonəŋ əlgərməve hedəmtəhendə uqьv esen 10 nsь avьsqa tьjьm kisktərelde.

Uqьvsьlar kitev menən idara həm prafsajuz tarafьnan karejər pallasьndaqь eđeklektərđe betərev məs'ələhe qujьldь, 31—nse ejjylde eđeklektərđe betərev turahьnda dakalat tьŋlanьr:

—Uqьvsьlar:„ yđebeđđe udarnьj iqlan itebeđ həm eđeklektərđe betərev esen uqьv başlanqanqa tiklem eşkə sьqarqa“. tigən qararqa kildeler.

Kiləsək tədəvselər—uqьvsьlardьŋ bьl qarardarь partejə həm xəkymət tarafьnan qujьlqan məhim burьstardь ytəvgə əsenlek tьvđьralar.

ƏLIKSANDRЬF.

Bandit haman banditlьqtan sa hejlej.

Moraptal jorto (Es. kantunь) Jamanqol avьlьnьŋ əvəldə zəki kulaktьŋ ulь bulqan kulaсvijat itelgən MƏNBƏTŞIN hamanda agitatsejə taratьv ebtendə. Iħergəndə: Zəki kilə, min heđgə qarşь huqьşqa sьqam“ tip həjlənep jərej. Bьl keşeneŋ telen qьsqartьrqa kərək.

PIRA.

Səvittərgə hajlavđar

eşendə partejə jetəkselege jomoşaq Sьjnfi doşman səvitapparatьna ojalap, yđđərenə xoquq davlajđar.

Avьlda tarqalqan vaq krəstejən xuzalьqtarьnьŋ kolliktifləşevə totoş kolliktifləşev nigeđendə kulaktьŋ sьjьnf bulьv jaqьnan betereleve—barьbьla satsejalizem tədeleşen nьqьta kapital ilimintterenə hezymdə kesajtə. Oşondaj ber məldə, avьl eşen jalpьbьnьn arqa tajanьsь bulqan avьl səvittərenen burьstarь ojtop betergeheđ kyp. Şuqa kyrələ, səvit apparattarьn tada keşeler qulьna birergə, kedgə avьl xuzalьqьnьŋ jьjnav, igen eđerlev, keđgə sesev həm jaŋь zajəmdь taratьv kampanjalarьn bolşeviktarsa ytkərgəndə partejə, kamsamul, prafsajuz ojoşmalarьnьŋ julbaşsьlьqь məhim rol ujnaj.

Lәkin, qajhь ber fakttar bəđđe urьnda banьŋ kirehen janь səvit hajlavđarьnda jaraqhьđ ilimintter kerep, partejə, kamsamul ojoşmalarьnьŋ sittenerek qarap qalьvđarьn həjlejđer.

Mətələn, ber xəsərsə:

— Şişmə jorto Qalmaş avьlьnda hajlavđar nasar ytte.

Səvitkə rəis bulьp, hər janьlьqqa qarşь, məsələ məktəpkə alьvqa qarşь agitatsejə taratьvsь Bajkьf mətəvəlli QALMAŞGARIN dar ytte, 8 partejə, 16 kamsamul aqzahь bulhala berhelə səvitkə ytmeve—tej.

— Bьnьŋ səbəbe nəmələ hun?

— Səbəbe: partejə, kamsamul *reknojəgmalarьnьŋ əđerlektəmlə* qaraqanda, haljav eşenə qulak, mulla—kapital ilimintterenen əđerlep, qarə agitatsejəlь kesle bulьvьnda.

Rajunlaşьv nigeđendə janьnan ojoşqan avьl səvittərenen julbaşsьlьq itev partejə, kamsamul ojoşmalarьnьŋ *dur eştər* taşlahala, Qalmaş kənek urьndarьnda nin jerər səvit hajlavđarь yđđərə təşejməgen, ulaj maqan. Avьldaŋ kapital ilimintterə beđ maminttan fajđalanьp, səvit apparatьnda yđ keşelərən urьnlaştьrьlar. Səvit apparatьna partejə, kamsamuldar hajlanьv kampanejahьn esən kreştejən jalpьhьn ojoştorop tejeşle tygel, bəlki, şulardь ojoştora almaqan partejə, kamsamul ojoşmalarьn şeltələj beđ.

Avьlda sьjьnfi kereş qьrqьvlaşqan ber osorđa, undajьn apparattarđь partejə julbaşsьlьqь, beđ bulha, joki berđe bulmaha, beđ undaj səvittən ketken telekte ala almajbьđ. Beđ məmlekettə eşsən frunttь beđđə tejeş beđđə partejə burьstar jəklep kilgən kampanjalarđь tulь ytkərev 5 jьllьq plandь 4 jьlda ytev esen, kulaktьŋ sьjьnf bulьv, kapital ilimintterenə qarşь itep totarqa tejeşbeđ. Şuqa kyrələ, bətə jalpьnь partejə, kamsamul ojoşmalarь jetəkselegənə alьp, Səvit apparatьna şufirdarđь jaqьbьnan qujarqa kərək.

„URANSKEJ“

Bьlarđan fajđa ketep sulmaj.

Qьpsaq jorto Juldьbaj avьlь səvitə apparatьnьn sьqьj jaraqhьđ keşelər haj landь.Jarlьlar gruppahьnьn jьjьlьşьna jaramaqan keşelər kərep ultьrьp, tejeşle keşene hajlatmanьlar. Jortbaşqarma vəkildərə jomşaqlьqtarь arqahьnda eşsən jalpь fajđahьna bər tinlektə eş kyrhətə almanьlar. Julavsь.

Traktьrlь xuzalьqtarđan

Jaqьv həm majlav nə mələrenəŋ kilterelev eşeneŋ barьşь tura hьnda

Məqlymət birev tərtibe

Başnarkumzimьŋ traktьrlь xuzalьqtarqa jaqьv həm majlav matirejalь kertevđeŋ barьşь turahьnda jomoşaqtar jebərep torov xaqьnda bьqa tiklem sьqarьlqan bojroqtarьnьŋ əbtelmə itep təklif itelə:

1. Savnarkumdьŋ jaqьv-majlav matirejalь menən tə'min itelevse vəkiləne hər ber is kən hajьn, hər ber ajđьŋ 1,5,10 nsь... cislalarьnda nifet sklьattarьnda nifet praduktlarьn tada keşelər arqahьnda Başnarkumzimqa ber kənlek jomoqaj birep torov jəkmətelə.

2. Bətə safxuzdarđьŋ diriktьrđarьna həm kalxuz pravlinejəlarьna həm traktьr ruistarenə təklif itelə. Hərbər traktьrlь xuzalьqta (safxuz, kalxuz həm şundaj başqalarđa) nifet praduktlarьn haqlav, ucut jərətevde ratsejanal qullanьv ydə atap məs'yl bulqan, kvalifikatsejalь maxsus keşe bildələrgə. Traktьrlь xuzalьqtarđan məs'yl jetəkselərə Başnarkumzimqa, Savnarkum vəkileno (Əfə niftsьkьlatь) a, kalxuzdar yđđərən jərətevse sistimahьnda tərkələgən furmalarqa la—şul ajrьmsьq keşenen isemen, atahьnьŋ isemen həm familjəhьn ajьqьta xəbər itergə tejeşter. Bьl keşelərgə oşo eştər jəkmətelə: skьlattardan alьnqan hər təyrle nifet praduktlarь traktьr kalunnalarьna taratьv, ulardьŋ traktьr kalunnalarь tora torqan urьndarđa tejeşle rəveştə haqlanьvьn kydətev, traktьr zaprafşьktarьn hajlap alьv həm inestruksejə birev, traktьrđь zaprafka esen ratsejanallaştьrьv (nasustar, aftamat prupkalar qullanьv, tygeləvgə jul qaldьrmav həm başqalar) həm nifet praduktlarьn tejeşle urьnqa qьna totovđь qullanьv.

Bьnan tьş bьl ajrьlьp bildələngən keşegə a—ьs kapitatsejəhь jul bujьnsa ajdьŋ hər ber 1,10 həm 20 nse cislalarьnda yđđerən jərətevsə sistimahьnda tərkələgən furmalarqa Başnarkumzimqa həm nifet praduktlarь kilterelevə həm hьqaraldьrlьlьv turahьnda ihəp birep torov jəkmətelə.'Bьl sistimdar jomoqaqtar summahьn ihəplap, ber nesxəhen aşьqьş rəveştə Başnarkumzimqa Savnarkum vəkilene tapşьrьrqa, şul uq vaqьtta hər kantun esən ajrьm kysərmə aşьlьp jomoqaqtar tədəp, tejeşle kantun ispolkomьnda tapşьrьrqa tejeştər. Safxuzdar bujьnsa şul uq sьvkettarda həm furmala jomoqaq tədəp, tejeşle kantun ber idaralarьna tapşьrьrqa kərək.

3. Bьlbildələngən keşelər eşkə qullanьp ytkən majdarđь tərtiplə rəveştə kire jьjьvđь. Bьl eştə qullanьlqan majđьŋ 30% tan ad tygel xətlehen—kire nifet—skьlatqa tapşьrьvđь tə'min itərgə tejeştər. Qullanьlqan majdar surtьna (aftul, viskazin, nigrol həm başqalar) qarap ajrьm tuplanьrqa tejeştər. Ulardь his ber vaqьtta la ber havьtqa halьp qatnaştьrmahqa kərək.

Bьl biidələngən keşelərgə nifet praduktlarь kilterelev turahьnda birgən jomoqaqtarьn ihkərmə həm qullanьlqan majdardь kire tyrhətevde həm dəxuzalьqtь şul qullanьlьp ytkən majdardь halьvqa havьt—haba menən tə'min itevde, jomoqaq tədev aldьnda kypme nifet praduktь qaldьqь barьqtь bildələv esen gərđer joki maxsus başqa jьjsavdьr əđerlevdə jelmətergə.

Başqortostan xəkymətenəŋ urьv həm kedgə sesev kampanejəhe vəkile:

IŞMƏXƏMƏTEF.

Furmь

Un kənlək jomoqaq

(Xuzalьqtь həm unьŋ qajđa bulqanьn kyrhətergə)

nifet pradukttarь kerevđeŋ barьşь turahьnda

1930 nsь jьlqь . . . . dən . . . . gə tiklem . . . . nifet skьlatьnan kilde:

TRAKTЬRDARĐЬŊ MARKЬ HƏM KƏSTƏRE	Traktьr hanь	Aftamaşina hanь: Jenel jərə gəə	Aftamaşina hanь: Matatsikel	Aftamaşina hanь: Jarьm jək tannaz	Aftamaşina hanь: Jək taşьvsь tannaz	Urьv kampanejəhьnan başlap jьl ađaqьna jəqьnl 1930 j. 31/XII gə xətle kərəsin kərək (tunna)	Oşo jomoqaq tədəlgən kengə xətle xuzalьqqa kilterelgən (tunna): Kərəsin	Binzin	Aftul	Solidum	Viskazin	Aşlьq urьv kampanejəhь başlanьvdan başlap oşo jomoqaq tədəlgən kengə xətle totolqan (tunna): Kərəsin	Binzin	Aftun	Solidən	Viskazin	IĦKƏRMƏ
Fardzun 10/20																	
Fardzun p 10/20																	
Oil—Pyl '5/25																	
Şul uq 40/60																	
D—Dir 15/27																	
Ais —Calmires 20/35																	

Kalxuzdar kitap menən tə'min itelhendər

Partejənьŋ XVI nsь s'jezь qarardarь nigeđendə satsejalizem teđeleşə jəkmətkən burьstarđь bojomqa atqarьvđa, agra—zaaminimumdь ytkərevđə, xeđmət həm tormoşto ojoştorovđa, kadьrđar əđerləvđə, batrak həm jarlьlarđь tərbejələvđə həm kalxuz massьhьn səjəsət həm kyltura jaqьnan kytərevđə, kalxuz ketəpxanalarь berđən ber TƏP MƏDƏNI QUĐOQATQЬS (rьjcak) BULЬRQA TEJEŞ.

PARTEJƏNENŊ XVI NSЬ S'JEZЬ, BƏTƏ PARTEJƏ HƏM PRAFSAJUZ OJOŞMALARЬNA, SAJUZЬBЬĐĐA BULQAN BƏTƏ KYLTURA—AŊBELEM EŞTƏRENƏ KAMMUNISTAR MƏNDƏRƏZƏHE HENDEREVGƏ, SATSEJALIZEM TƏĐƏV BURЬSTARЬNAN AJЬRЬRLЬQ KESEKƏJGENƏ ЬNTЬLЬŞTAR MENƏNDƏ KƏRƏŞEVEGƏ TƏQDIM ITƏ.

(Partejənьŋ XVI nsь s'jezьnьŋ «Rikanstruksejə deverendə prafsajuzdarđьŋ burьstarь» turahьndaqь qararьnan).

Kalxuz kətəpxanalarьnьŋ alda torqan iŋ berense burastarь, avьldьŋ kyltura teđeleşe mes'eləhe.

Xeđergə məldə, jeđər, meŋər aqzahь bulqan kammuna həm ərtildərđen kybəhendə, tuđqan kybehe juq itelergə tejeşle bulqan ađqьna hanь kitaptarь bar. Kyp kalxuzdarđa betenləj kitap menən eş qьlьnmaj Avьldaqь kətəpxanalar seltəre bik kesekəj, janь ədəbejət menən jaqşь kampliktavajt itəlməgən, kalxuzniktarđьŋ kitapqa bulqan horavđarьna javap birərlek tygel. 25 meŋse eşsələr, avьlda in kərəkle bulqan kitaptьla taba almajđar.

Jalpьnьŋ kylturaqa—kyltpaxutqa kətəpxana paxutьna bulqan kiŋ xərəkətenə nigeđləp—avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem siktəren kərəkle kitaptar menən qьđьv timpьta tə'min itev kərək.

Eşsətər, kalxuzniktar həm bətə eşsəndərđeŋ aktif qatnaşь menən, beđgə, kalxuzdarđa kətəpxana ojoştorov esən kitap fundь teđev kərək. «Kitap kalxuzqa» tigən fundtь teđev esən kitaptarđь tərlə ojoşmalarđan, me'əssəsələrđən, aqsa həm kitaptar alьv,ixtejarlь rəveştə kitaptar jьjьv, kampanejəlar ojoştorov, oşo teləktə saqьrьvđar ytkərev julь menən bojomqa aşьrьla.

„Kitap kalxuzdarqa“ fundьn teđev esən, hər ber fabrik, partejə, kamsamul, jəməqət jəcəjkələrə, fabrik kəmitəttərə, miskumdar, patribitel jəmqejəttərə, qala səvittərə ixtejarlь jəmqejəttər, şif ojoşmalarь vuzdar, məktəptər, kluptar, kətəpxanalar, gəzit idaralarь nəşerejəttər aktif qatnaşьrqa tejeştər.

Kyltpaxut ştabь O.D.N. səvite həm jəcəjklələrə. bьl eştə kijulbaşsьlьq itərgə jəđđərsə kitaptarđьŋ qalanan avьlqa, kalxuzdarqa ođatьlьvđarьna tьrьşьrqa tejeştər.

Jaqьndaqь burьstar şunan qibarət: a) „kitap kalxuzqa“ fundь aşa totoş kalxuzqa həm ere kalxuzqa kyskən rajundarđa 400 kəslə kətəpxana ojoştorov.

b) Erə həm totoş kalxuz kətəpxanalarьnda eşləv esən qala kətəpxanalarьnan yđ ixtejarđarь menən teləp barьsь 800 kətəpxanasь hajlarqa.

V) Kalxuzdarđa kitap menən jalpь arahьnda eş alьp barьv esən, 60,000 kylt ərmieste—kitap taşьvsь, kysməselərđe aktif kamsamul uqьvsь, kalxuzsь həm kətəpxana aktiftarь arahьnan alьp əđerləv kərək.

Bьl burьstarđь yktəber rivəlytsejəhenəŋ XIII nsə jьllьqьna tura kilterev kalxuzdarđa kətəpxana teđeleşenə jul hala.

Narkamprus urьnbaħarь:
N. K. KRUPSKAJA.

Taş kymer

Səneqəte idarahь jaŋьnan teđelə

Xəkymət satuzdaqь taş kymerə idarahьn jaŋьnan teđev turahьndaqь məs'ələne xəl itte. Elekke sajuzygel urьnьna—„ygel“ həm „Vastuk ygel“ tigən bətə sajuz berekməhe ojoştorola „Ygel“ berekməhe sajuzdaqь kymer sьqarьla torqan urьndarđьŋ kən batьş eleşən alьp, unьn esenə—Danbas, Məskəv kymer usaqtarь inə.

„Vastuk ygel“berekməhe sastafьna—„Uralygel“ „Sibygel“ „Dalygel“ „Sridazygel“ həm juqarьla hanalqandarđan juqarь kən sьqьş jaqьna taban bulqan kymer pridprejətejələrə inələr.

„Ygel“ berekməhenəŋ idarahь Xarkьfta,đə„Vastukygel“ berekməheneko—Navasibirski đə bulasaq!

Bəgengə kampanjalarđa məqarifselər

Xeđergə kendə alqa qujьlqan məhim burьstar, pralitarejattьŋ hər ber ətrəte (fabrik, zavьt, safxuz, kamsamul məqarifselər) aldьna, ajrьm ucaskala bьl burьstarđь xəl itevđə ul kankrit nəmə eşlərgə tejeşlektə qujđь.

Beđ məqarifselər arahьnda ytkən kampanejalarđa səvit vьlasь həm partejə tarafьnan qujьlqan diriktiftarđь tormoşqa ytkərevđə aktif kestər kyrđek. Məqarifselərđeŋ kypselegə igen əđerləv, jaqь səsev həm başqa kampanjalarđa beđđeŋ jaqьn jarđamsь buldь.

Şul arqala beđ məqarifselər arahьnda, kulaktьŋ satsjalizem hezymenə qarşь hezymendə, kiħkenləşkən sьnfьj kərəş şarttarьnda qorban bulьvsь uqьtьvsьlarđь la kyrəbeđ. Bətə səvittər sajuzьnda 1928 nse jьlda, 8—9 aj esendə kulaktar tarafьnan ytərelgən, jazalanqan, jandьrьlqan uqьtьvsьlarđьŋ hanь 50 nən artmaha 1929 nsь jьlda 8—9 aj esendə 200 đən artьp kitə.

Bьna bьl fakttar, məqarifselərđeŋ ber eleşə praktik satsializem tədeleşendə aktif eş, kərəş nətizəhendə kulak tarafьnan beđđeŋ aktif məqarifselərebeđ ylə пəдəjəлəə,jyrhətə.

Bьna bьndaj şarttar esendə beđđeŋ bətə eşebeđđə sьjnfьj tərbejə məs'ələhe bətə tulьlьqь menən kilep baђa.

Kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərev səjəsəten tormoşqa ytkərgən, məqarifselər arahьnda səjəsi diffirinsejətsejənelə kiħkenləşterəsək. Bьl ildə indysterejələşterev, avьl xuzalьqьn kəliktifləşterev məs'ələlerenen kankrit burьstarьnan kilep sьqa.

Satsjalizem esən kereşevsə, bətə kampanjalarđa aktif eş alьp brьvsь həm kampanjalarđa bətə massavaj eştərđə başqarьvđa jarđam itevsə uqьtьvsь beđđeŋ menən...

Ə beđđeŋ tormoşto kyrə almaqan, jəki kyrep tə uqa jaqьnaja almaqan, fytlər esendə jəşəgən uqьtьvsь ul beđđeŋ menən tygel.

Əgərđə ərmejə arahьnda dizirtirđər, panikaqa birelevsələr, sьjnfьj hiđgere ađ keşelər sьjnfьj doşmanqa kereşte jomoşartьvsьlar bulha, ul ərmejənеŋ huqьşsanlьqь jeterlek dərəzələ tə'min itelməgən bula. Şuqa kyrələ beđ,fytlər esendəgə məqarifselərđe sitkə ajьrabьđ.. Bьl beđđeŋ huq[illegible]san lьqьbьđđь kytərəsək. Bьl—partejə tarafьnan beđđeŋ əђkə teşkən burьstarđь ytəvđə tulьhь menən tə'min itəsək. Məktəp, uqьv əjə, klup, ular barьla sьjnfьj tərbejə, sьjnfьj kərəş qoraldarь. Bьlar pralitarejat diktaturahь osorondaqь kevek eşsəndərđe praktik tədev məs'ələlərə tirəhenə tuplavđa jarđamsь bulьrqa tejeştər. Beđ bьl mədəni eştərebeđđeŋ sьjnfьj bulьvlьqьn his ber vaqtta la jəşermənek həm jəşerergələ teləməjbeđ. Kyltura lininsə barь ber sьjnfьj kərəştəŋ ber furmahь. Ə inde şulaj bulqas hər ber kyltura urьnь pralitarejat diktaturahь osoronda kərəş qoralь bulьp xeđmət itərgə tejeş.

Pralitarejat bьl qoral ytkən, kiħken bulьvđь talap itə. Şunьŋ esendə beđ hər ber məktəp, uqьv əjə, klup aldьna təđeleşəbeđđeŋ kankrit horavđarьn tulьhь menən tə'min itkən praktik eş qujabьđ.

Beđ nindəj genə kampanjala bulmahьn, məktəp, məqarifse klupqa ana şul juqarьla həjləngən təp mamittarđan sьqьp bildələ kankrit plan menən eş jək'nətebeđ. Ularđьŋ bьl sьjnfьj kərəş osorđarьnda yđđərenəŋ aldьna qujьlqan sьjnfьj burьstarđь nindəj kyləmdə ytəj alьvđarьn barlajbьđ.

Bьjьlqь keđgə səsev həm igen əđerləv kampanjahьn qьna alajьq. Beđ bьl kampanejanь iђkə eş furmalarьn jəmerəv, jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalliktiftarqa ojoştorov, avьldь jaŋьsa tədəv şarttarьnda ytkərəbeđ. Bьna bьl burьstar bətə kyltura məəssəsələrenəŋ eştərən ana şularqa qarata uŋajlaştьrьvđь talap itə. Kalxuz xərəkətə tarafьnan qujьlqan burьstar məqarif, tərbejə məs'ələləren də jaŋьsa qorovđь horajđar.

Şuqa kyrələ keđgə səsev həm igen əđerləv kampanjahь məqarifselərđeŋ đur burьstarqa uŋajlaşa alьvđarьna giniral tikşerev bulasaq. Lәkin tikşerev kulak menən kiђkenləşkən sьnfьj kərəş uttarь esendə ytəsək.

Ytkən kampanjalarđa uqьtьvsьlar qьna tygel, balalarđa aktif qatьştь. Balalar insejativahь menən Qьđьl abuzdar, jəki səsev vaqьtьnda orloq tađartьv brigadalarь ojoştorov—bьlar balalarđь xeđergə kən burьstarьna bəjləp tərbejələvđə, đur əhəmejətelə eştərđərebeđđən hanalalar.

Ytkən eş təzribələrə ytkərelə torqan kampanjalarđa (əgərđə tulь əđerlek bulqan vaqtta) aktif həm bətə eş tərđərendə qatnaşlьqtь kyrhətələr.

Şunьŋ esendə beđ hər məqarifse, izbac. prapagandis həm bьşqa mədəni frunt kadьrđarь bьđ aldьna bьl kampanjalarđa ajrusa məhim burьstar jəkmətəbeđ.

Ul praktik burьstar:

1) Udarnilьq zavьt—fabriktarđa đur urьn aldь, jəjelde. Matur nətizələr birđe. Əkyltura fruntьnda udarniktar xərəkətə kiŋəjgənə juq əle. Prajezvutstьva la bulqan udarnьj eş nurmalarьn həm ul eş furmalarьnьŋ nətizələren kyltura fruntьna kysərergə kərək. Bьl eşebeđđə təp mamint. Şuqa kyrə: Məktəp, uqьv əjə, klup, igen əđerləv kampanjahь yđenəŋ eşən bajavaj timp menən tə'min itep, udarnaj eşkə kysev menən qarşьlarqa tejeş.

Satsejalizem jarьşь bətə eş armaqtarьbьđđa bətə kiŋlegə mtenən, jəjəlhen.Məktəp menən klup, klup menən bьl kankrit burьstarđь ytəvđə satsejalizem jarьşьna sьqarqa, dugьvьrđarđa kankrit eş furmalarđь kyrhətergə kərək. Udarnilьq, satsejalizem jarьşь, kiŋ aŋlatьv alьp barьv menən beđ avьldaqь eşsəndər qatlamьna bьl burьstarđь xəl itev məs'ələhe tirəhenə tuplavđa đur jarđam itkən bulьrbьđ.

Məktəp udarnaj, uqьtьvsь udarnaj, klup udarnaj bulьrqa tejeş.

2) Kluptar, kətəpxanalar, uqьv əjđərə,igen əđerləv kampanjahьn jaqtьrta barьv, bьl uŋaj menən qujьlqan jaŋьnaŋ jaŋь burьstarđь aŋlatьvđa prapagandanь kesəjtevđə yđək burьstarь itep hanarqa tejeştər.

Ytkən kampanjalar bьl jaqtan beđđeŋ eş bik aqhaqanlьqtь kyrhətte. Şuqa kyrələ, bьl jaqqa bik nьq iqtibar itərgə vaqьt.

3) Bьna bьl juqarьla kyrhətelgən təp maminttarđьŋ ytələşən barlav həm qujьlqan kankrit burьstarđь xəl itevđə jarđamgə kilevđə məqarifselərđən ajьrьm brigadalar teđev pak-r tikahьn bətəhen tulьhь menən fajđalanьrqa kərək.

4) Məktəp balalarьnьŋ bьjulda qatnaşlьqtarьn tə'min itlev, juqarьla kyrhətelgənsə, praktik eş, nətizə jaqьnan qьna tygel, tərbejə jaqьnan da đur əhmejətle bər nəmə. Şunьŋ esəndə qьđьl abuzdar ojoştorov balalar đь bьl eşkə ьlьqtьrьv burьsь bajavajlьq menən xəl itelhen.

5) Kyltura fruntьndaqь bətə eşte keđgə səsev həm igen əđerləv kampanjahьn uŋьşlь ytkərevđə tə'min itev menən bergə, kalxuz teđeleşendəge unьştarđь пьqьtьv jaŋьnan—jaŋь kalxuzdar ojoştorovđь kyđđə totorqa kərək.

Bьl eşebeđđeŋ nigeđendə jatьrqa tejeş.

Məqarifselərđeŋ bьl burьђtarđь xəl itevđə aktif qatnaşьvđarь julbaşsьlьq eşeŋ kesəjrevgə barьp bəjlənə. Məqarif urgьndarь məqarif sajuzь, məqarifselər ərmejəhen vaqьtьnda kankrit zadanja həm kankrit burьstar jəkmətev menən ulardь tə'min itərgə tejeş.

OJ. OJƏZƏJEREF.

KINO eşendəge tið arala xəl itelergə tejeşle bulqan ber məs'ələ turahьnda.

(Şereq kinohьnьn Başqortostan bylege mədire urьnbaðarь Ojəli Iptoş Kərimef menən hejləşev).

Bьl kəngə tiklem Başqortostan jemhyrejətendəge kino, tejatьr eştəre Başqortostan kylemendəge eşsən jalpьnьn horavьna tulsьh menən javap birerlek itep qujьlqanь juq ine əle.

Kino eşendəge oşo kəngə tiklem bulqan jeteşhedlektər, bigerəkto tybəndəge eş tarmaqtarьnda hidelde:

Başqortostan jemhyrejətenən joşo xəder un bergə kitte, şuqa qaramaðan, bed bьl jemhyrejəttə oşo kəngə tiklem kino prajьzvudstvanь bulandьra almanьq. Bьnьn esən ydebeddən kadьrdar jerle eşsəndərdən (aktyr, kino mixanikter) bulmanь. Şul arqala jemhyrejəttəge xalqьtь tormoşon, [illegible] kəngə tiklem bьl jemhyrejəttən ytkən tormoşonan bulhьn, xəderge tormoşonan bulhьn alsьnqan juq. Şul arqala kartina [illegible]. „Başqortostan" isemle ber kartinanь [illegible], ləkin, ulda silebsele bulьp sьqьp jaraqhьð tabьldь. Bьna oşo kəmsəlektərge sik qujьv julьnda, „Şereq kino" menən nejloşep bьjьl dur qьna ber bьnьs jahaldь. Jəqni, Şereq kinonьn Başqortostanda ber bylegen [illegible] Başqortostandaqь bətə kino tejatьrðarьn bьnьn qaramaqьna qaldьrьv turahьnda [illegible]. 29 nsь jьlda 30 nsь dikabьrendə Başsavnarkum tarafьnan bьl turala qarar da sьqarьldь həm şul qararqa tajanьp şereq kinonьn Başqortostan bylege eşkə kereşte. Xəderge kəndə, „Şereq kino" nan ikespiditsejə kilep, Başqortostandь kino-kartinaqa alьv eşene totondo. Vaqьtь kursьtar asьp bajtaq qьna kino, mixanikterьn jeteşterep sьqarьldь. Xəderge kəndə Əfələge kino-tejatьrðar şereq kinohьnьn Başqortostan bylege qaramaqьna kysep bette. Urьndarda[illegible] kinolar ða kysev eştendə toralar həm qajhьbərðer kyðədə başlanmaj. Ləkin, eşte təqьla unьşlь itep qujьv esən, tið arala xəl itelergə tejeşle bulqan ber məs'ələ bar.

Ul urьndardь kartinalar menən tə'min itevðe lə həm kartina prakattarьn şereq kinonьn Başqortostan bylege qaramaqьna kyserev məs'ələhe. Esten başqa jaqь xəl itelgəndə bətəhole, bьl məs'ələ ələ xəl itelgəne juq. Şul arqala urьndardь kartinalar menən tə'min itevðe kyp kenə aŋlaşьlmavðar tьvdьra.

Bьnda əlek jəşəp kilgən sajuz kino bylege urьndardь kartinalar menən tə'min itevðe [illegible] eşte aŋlaşьlmav tьvdьra. Urьndardaqь kartinalar sajuz kino bylege tarafьnan [illegible] kartinalar jeberev, kartinalarðьn vaqьtьnda [illegible] lektərðe şereq kinohьnьn Başqortostan bylegenə kyrep, [illegible] ralar.

Bьna bьl tərtiphedlekte betərə torqan berðən ber jul bulha, ulda sajuz kinonьn bьndaqь bylegen betərev həm xəderge unьn qaramaqьnda bulqan urьndardaqь kartinalar həm kartina prakattarьn şereq kinohьnьn Başqortostan bylegenə qaldьrьv bulьrqa tejeşle. Sənki, bьnda şereq kino bylege tədelgəs sajuz kino bylegenən his ber kərəge juq. [illegible] Narkamprus ydenen ergəhendəge sajuz kino bylege [illegible] isləp, bьl məs'ələne tiderək xəl itev julьnda ələ dar tьvdьra [illegible] juq.

Ə, məs'ələ oşo aralarðan da qalmaj xəl itelevde talap itə. Şunьn esən ydo kyrhetelgən oşo jomaqtarðan bьl toŋgoldəge eşte qarqa xəl itevðe bəgen, joki irtəgənəndə qalmaj xəl itergə kəkle kilevdərə şart. „Bьrav."

Aldaqь uqьv jьlьnda.

bьl jeteşhedlektərgə sik qujьlhьn.

Əfelege 2 nse nunirlь timer jul məktəbendə bьjьl uqьv jьlьnda barlьqь 331 uqьvsь bulьp, işulardan tatar-başqort eşse balalarь barь tik 4 kenə.

Uqьvsьlar bətəhelə eşse balalarь bulьp, məktəp bətərep sьqqan kisə rajundarda uqьtьvsь bulьp [illegible]. Ləkin ul burьstardь bojomqa atqarьv esən ulə kyp[illegible] lektər bar. Məfələn: məktəp mədirenen əjtevenə qaraqanda, bьl məktəptə 22 uqьtьvsь bulьpta, ulardan parteje bar. 2 keşe həm qalqan 20 uqьtьvsь berðən partejəlelər bulmaha ikensenən sьjnfь sьqьştarь menən təjelnele tərbejə birerlek həm ulardan xəldərə menən qьðьq-lьvsьlar bulьp [illegible] sьnfь kek sinavnik həm bajardar qalьnmaj sьqьvsьlar.

Həðemtə esse balarьna tərbejə birevðən kəregenə qujьlmavьn tybəndəge faktttar asьqtan asьq kyrhətep toralar. Sənki, pasqa „bajramь" menən do 3—4 uqьvsь dəreskə kilmaj səbəphed pragul jahaqandar. Şulaj uq başqa şundaj qəfev ... jьlьnda 7—8 praguldan kem bulmaqan.

Bьl məktəp bьjьlqь uqьv jьlьnda 26 nsь məktəp menən satsejalizem jarьşь dugьvьrь tədekəndər. Dugьvьrdьn ytəleşen tikşergəndə, bьl məktəp, dugьvьrðe kypkenə punkttarьn ytəj almaqan. Məfələn: kamsad menən bьl məktəptə 500 hum aqsa jьjarqa tejeşle bulhala, ytəj almaqan. Uqьvsьlardьn dəreskə jereştərelə barь tik (urtasa aloanda) 80 pr. tan udmaqan.

Bьl məktəp bьjьl tiklem Samarqa qarap, uqьvsьlardьn iŋ xelhəddərə genə stipindejəlar menən təmin itelgən. Ləkin, Bьnda qabatlarqa korok, ki, jьlьnda uqьv jьlьnda, plan bujьnsa Başnarkampus qaramaqьna qaldьrьlьrqa tejeşle, ul vaqьtta ində məktəpkə, uqьvsьlardь sьnfь sьqьştarьna nьq iqtibar bireldə, sьnьqqan pralitarijat uqьvsьlarь tuplanьlhьn. TIKŞERENEVSE.

Spikyləntter xoquq aldь.

Tanalьq jorto Ojəlej avьlь spikyləntterə Xoseneftər avьl səviten yð quldarьna təşerep xoquq aldьlar. Şuqa kyrə ulardьn Təşkint jaqь menən birerlek itep jerevðərən kyrmajdьr.

N. Səlojmonef.

„Min rə'is—esərgə sire ged!"

Əsən jorto suqqal avьlь səvito rəisə bulьp əlekke zandarmajьlqь Ojəlekəjef hajlandь. Ul səvit xəkəmətendə hər vaqьt kampanjalarqa ajaq salьp kila ine. Şuqa kyrə mikon, ul esə, ej həjəl kerep: „Min rəis, esərgə bireged" tip jərəj.

Xəbərse: 82.

Ьrьmbur pit. tixnikumьnda uqьsьlarqa.

Ьrumbur Başpiditixnikumьnda uqьvdar 15 nsь avqьsta rəsmi revepto başlana.

Şunьŋ esən, avьldarqa taralqan uqьvsьlar 14 nse avqьstqa tixnikumqa kilep jetergə tejeştər.

TIXNIKUM IÐARAHЬ.

Qьðьl Armejə safьnda—

Jat ilimintterga urьn juq.

1908 NSE JЬLQЬ JƏŞTƏRÐƏN, QJOSKƏRI XEÐMƏTKƏ SAQЬRЬLЬVDARЬ AJQANЬL.

Qala Səvitenen mərəzəqəte.

Əfə qala səvitenən aldьnda, 1908—nse jьl tuvqan ajoskəri xeðmətkə alьnьvsьlardan bьjьl sastaftarьna qarap hajlav esəndə əlkən burьstar təs. Undaj burьstardь tik kil jalpь qatnaşqan vaqьttaqьna ytkarergə məmkin. Şuqa kyrə, Əfə qala səvitə bətə prafilajuz [illegible], zavьt həm başqa urьndaqь komitettərðən, qala səvite janьnda [illegible] kəmisejehenə [illegible] tortaraŋ məqlymət—xaraktiristika birevdərən horaj.

Qala səvite rəise esən: ABDULЬF.

Komisejə rəise: RƏJƏBOF.

“Lutavinьf jal jortonda.

“Lutavinьf„ isemendəge jal itev jorto Başqortostan jal itev jorttarьnьŋ ðurðarьnan berəhe.

Unda hər sminala kəndəlek (bergenə kengə barqan) 50 urьn menən 600 eşse, xeðmətsə, kərəƀtejən həm uqьvsьlar xəl jьjalar. Bəjek satsejalizem təðeleşendə tygəlgən kesə, inirgejələrən jaŋьnan tuplajðar.

Jəjge utpuskanan hun taqьla udarnьj eşkə totonov esən xəl jьjalar.

“Lutavinьf„ jal itev jortondaqь bьjьlqь jaŋьlьqtarðьŋ berehe—jal itevsələrðən eşse jəştər lagirь ojoştorov hər kemgə bildəle, eşsən jalpьnьŋ huqьşqa əðerlegən kəsəjtev kəndəlek məhim eştərðeŋ berehe bulьp tora. Bьna şul məhim ber eşte ytev jal itevse jəştərðeŋ ber að vaqьtьn fajðalь eş menən ytkərev esən hər sminalaasaavisxim rutahь ojoştorolop, hər kən ike səqət huqьş beleme əjrətelə. 15 kən esendə eşsəndər xəl jьjьv menən bergə lagir zənətejəhe ytələr. Bьl eş jəştər lagirь udqarьv jal itevgə his zьjan itməjensə, kirehensə jaqşьraq jal itərgə jarðam itep, maturqьna uŋьştar birevə kyrende.

Ikensə jaŋьlьq jal itevsələrðe prajьzvudstьva menən bəjləş maqsatь menən tərlə ikeskursejələr jahav oşo kəngə tiklem 5 qabat Əfə dəvlət sujьn qojov zavьtьna bər rət timer jul mastriskujenəhəm gasturktьŋ qujandar yrsetəv urnьna, şulaj uq hər smina jal itevsələrə menən asavjaxim lagirьna ikeskursejə jahalqan.

Jal itevsələr arahьnda daktahəm bisidalar udqarьla. Qala dram həm kyk kyldəktər tyŋərəktərə tarafьnan kisələr udqarьla. Ləkin bьnьŋ menən genə kyltura eşə qənigətlənerlek tip bulmaj. Bьnda bigerəktə eş başqort—tatar telendə nasar. Oşo ike aj jarьm vaqьt esendə barь ber mərtəbə tatar telendə daklat jahalqan. Ə, hər sminala jartьhьnan kybe tatar—başqortta bula. Bildələ ulardьŋ barьhьla urьƀ telen jaqşь aŋlap betməjðər.

Ular başqort—tatar telendə daklattar, kisələr udqarьlьvьn horajðar,

Qala kluptarьnda tatar—başqort dram tyŋərəktərə juq tygel bit. Ləkin ular jal itev jortonoŋ horavьna his iqtibar itməjðər. S.T.S. klubь dram tyŋərəgə ike qabat vəqəðə ithə lə barmaj kisəne ədgən.

Arkistьr menən berənse dəvlət zavьtь həm Linin klubь tə'min itərgə tejeş bulha la berehelə barmaqan. Linin klubь kyltura parьgьn tə'min itev menən hьltav itep barmaha, dəvlət zavьtь bigerək tə şop şarttar qujqan. Ojat bulha la ul şarttarðь bьnda kyrhətməj ytep bulmaj. Bьna ular:

—Barьv, qajtьv esən at birergə, aşatьp eserergə, bişər hum aqsa həm papirus birergə! jal itev jorto idarahь bьna bьl şartqa kynhə arkistьr barьrqa bula.

Həðemtə asьq: jal jorto idarahь riza bulmaqan, arkistьr barmaqan. Bьna şunьŋ menən eş təmam.

Uqьv əjenə bik kyp handa gəzit—zurnaldar kilə. Ləkin ulardan fajðalanьv eşə tejeşle julqa qujьlmaqan. Uqьv əjendə hisber tərtip juq. Tьnьsьlьq baqlanmaj. Şunda uq muzika ujnap ultьralar. Unda eşləvse kylturniktar barqasta jal itevselərgə gəzit-zurnaldardь dacalarqa alьp fajðalanьv turahьnda aŋlatmajðar. Hər ber jal itevsə stixejə rəveşendə undaqь tərtipkə təşənep kitkənsə 15 kəndeŋ jartьhь udьp uq kitkən bula. Şul uq kylturniktarðьŋ iqtibarhьðlьqь arqahьnda ike aðnalьq stinə gəzitə qaj vaqьt sьqmaj qala. Məƀələn: ejjyldeŋ ikensə jartьhьnda jal itevsələr irtən qajta tigən kən ridkalligejəgə hajlav iqlan itev arqahьnda gəzit sьqmaj qaldь.

Jal itev jortonda iŋ kyp eştərdən bulqan fizkyltura eşə, bьqa tiklem his qalu itelməƀlek rəveştə nasar torqan. Elekke fizkylturniktь almaştьrьp jaŋь keşə alqas eştər ber að rətləngən. Ləkin şulajða fizkyltura elə qəniqətlənerlek tygel. Jal itevsə jalpь tulьhьnsa fizkylturaqa tartьlmaqan. Bulqan qoraldar tejeşensə fajðalanьlmajðar.

Şul uq jal jorto ergəhendə bulqan tir bik nasar eşləj. Tir jəðləp keşə bulqan urьnda 15 kən esendə ike genə, unьŋ da berehe tik asoavejəxim rutahь esən genə asu his qənəqətlənerlek tygel. Jal itevselərðeŋ təð atьrqa əjrənev teləge bik ður bula. Ləkin TIR asьq bulmaj.

Bьlarðan başqa ber að xuzalьq jeteşhedlektərən iƀxə almaqanda „Lutavinьf" jal itev jorto qənəqətlənerlek. Bьnan hun juqarьla kyrhətelgən jeteşhedlektərðe betərergə nьqlь iqtibar itərgə kərək bulьr.

Nuri.

Fən həm tixnikə

“Galudnьj„ səxrəhen huqarьv planь.

Qazaqьstanda“Galudnьj„ atalqan ber səxrə unьŋ tupraqьbik jaqşь həm himeð, ləkin hьv juqlьq ajqanlь fajðahь buş jata. Bьnda mamьq yƀtərevgə jaraqlь bulьp ərəm jatqan 865 meŋ giktar jər bar.

Xəðer şul jerðərðə kanav həm arьqtar menən hьv jərətəp huqarьp mamьqsьlьq safxuz həm kalxuzdarь təðev turahьnda prajьkt eşləndə. Bьl prajьkt bujьnsa unda 5 qala, timer juldar, berhe 36 meŋ, ikensehe 10 meŋ nə 5 meŋ at kөslə təbək iliktirik stanьahь halьnasaq . Xəðergə başlap 490 meŋ giktar jərðə hьvqarьrqa qarar birelep eş15 miljun humqa təşəsək. Bьnda safxuz həm kalxuzdar təðəvgə lə şul samala aqsa totorqa tura kiləsək.

Bьl majðan jьl hajьn 135 meŋ tunna samahь saf mamьq birə alasaq

Tejater eşendə jaŋьlьq

Quşma Amirikala Los—Anzilus qalahьnda 25 meŋ keşelek jaŋь jəjgə tejatьr eşləj başlanь. Unьŋ iŋ artqь saftarь səxnənən 170 mitor alьƀlьqta.

Ojədəttə bьl saftarqa səxnələ həjləngən hyððər asьq işetelməv məmkinməkin bьndaməxsus bik kyp urьpьrðar qujьlqan, ular səxnələ şьpьldap həjləgən hyððe lə artqa ərtis avьðьnansьqqan rəveştə işetterələr.

Iŋ qəzəbe; bьl urьpьrðar tərlə saftar esən ajьrьm bulьp hər ber safqa tavьş his yðgərməj berənse safta işetelgən kevək işetelj

Iŋ tərəngə sumqan hьv aƀtь kəməhe.

Kyptən tygel Aqdingeddə hьv aƀtь kəməhe hьv təbənə kypmə tərənlənkkə suma ala ikənlekte hьnaqan saqta “Admiral Gumji„ atlь Ital hьv aƀtь kəməhe 112miter tərəngə sumqan. Ojədəttə 40 mitedən tərən sumьv bik siten hanala ine.

Əfə qalahьnda xat taşьvsьlarðьŋ həm xeðmət keşelərenen xosusi, həm rəsmi karrispandintsejələrðe xalьqqa jeteşterevən tərtipkə halьv turahьnda.

Əfə qala səvitenen məzbyri qararь.

1930 j., 12 ejjyl

Əfə Puştь—tiligraf kanturьnьŋ xalqqa gəzit, xat, tiligьram həm başqa karrispandintsejələrðə həm mə'əssəsələrðən beldermələrðə dərəƀ tapşьrьvьna ber jaqtan jorttarðьŋ kybehendə puştь halьv esən məxsus tartmalar bulmav—bьl ajqanlь xat taşьvsьlarqa həm xeðmət ejələrenə, adrisattьŋ fatirьn edləp odaq jərərgə tura kiləv, ikensə jaqtan jorttarða namurtnik kidərməgən həm bəjhed əttər bik kyp bulьvьnьq qomasavlaj.

Bьl tapşьrьvðь tərtipkə həsən Qala səvitenen prizidejumь qarar rirə:

1. Əfə qalahь jorttarьndaqь bətə fatirdar numirlanьp, hər berhenen işegendə şul fatirða torovsьnьŋ familejəhь jaðьlqan taqta joki mital tablitsa qujьlьrqa tejeşle.

2. Hər bər fatirqa kerə torqan işektə jarьq jahalьp, eskə jaqta puştь həm beldermələr təşerəv esən tartma qujьlhьn.

Jəşnikteŋ bьl jarьqь kydgə bərelep torop „puştь esən, fatir №...." tip jadьvlь bulhьn.

3. Jəşnik aldьndaqь bətə haqsь əttər bəjləngən jəki namurtniklь bulhьn. Əgər bəjhed jəki namurtnikhьd əttər xat taşьvsьlardь jəki xeðmət ejələren teşləhələr, bьl ət xuzalarь javapqa tartьlьp, zьjanlanьvsьlarqa kilgən zьjan ət xuzalarьnan tylətələsək.

Həqsь bulmaqan işek aldь əttərə Qala səvitenen 1929 j. 27/VII məzbyri qararь (Krasnaja Başkirejə №276) tərtibendə qaralьrqa tejeştər.

Qala səvite rəise esən. ABDULЬF

sikrətər: DUBIN.

Kəndəlek vaqiqalar

— Torqan urьndarь bildəhed bulqan Starajьf həm smunьftar, Ol. Oləlejyllin həm M. Gavrilьf familjələ ike keşenə tuqmap hьvqa taşlavða qəjeplənep, qulqa alьnqandar.

— Nixajьf uramь 47 nse jortta torovsь N. Zaripьvanьŋ 330 hum aqsahьn urlap kitkəndər.

— Əfə kantunь, Şişmə jorto, Salix avьlь kalxuzsigə həm silsəvit aqzahь Xaliqьf Sələmgərəjðe birdənkənən atьp, jaralaqandar.

Xaliqьf berənse səvit balnitsahьna kilterəlgən.

— Torqan urьь bildəhed bulqan Platunьf tigən berəv, Garakmxuz binahьnan 175 humlьq vilasipiten juqaltьv turahьnda qəriza birgən.

—Bandar uramь 13 nse jortta torovsь A. V. Vasiljef ojoqtar menən hatьv itep totolop, eƀtenən jenajat eşe tədelgən.

— Xodajbirdin uramь 10 nsь jortta torovsь A. Starsьvanьŋ jort tədərehen vatьp, tərlə nəmələren urlap sьqqandar.

— Əfə kantunь, Bьlagavişşin jortonan Əfəgə kilevsə V. A. Kilysxin 5 nse hanlь hьra xanala 375 hum aqsahьn urlatqan. Bьl eş bujьnsa, Xalturin uramь 19 nsь jortta torovsь I. I. Patlipajьf totolqan.

Iskadrundьŋ oşo jьl 1 nse ejjyndə birgən 182 nse han bojroqonьŋ § 6 fьna

Əƀtəmə

§ 6. Iskadrundьŋ 182 nse han bojoroqonьŋ § 1 bujьnsa sburqa kilergə tejeşle keşelər xeðmət itə jəki eş eşləj torqan pridprejətejə, məəssəsə həm ajьrьm keşelər sburqa barьrqa tejeşle keşelərðe bətə sbur vaqtьna xeðmət həm eştən qotoldororqa həm ularqa urtasa eş xəqtarьnьŋ eston ber eləşə kyləmendə sьqьm tylərgə tejeştər.

NIGED: Lgytalar turahьnda kudiks—SSSR Yðək Kəmitətenen 1930 nsь jьl, 23 nse aprildə sьqarьlqan 253 nse han qararь, II nse bylək. (SSSR zakundar məzmyqəhenen 23 nse hanьnda iqlən itelgən).

Iskadrun kamandir—kamisarь: BABKEJEF.

Kəndə ydət belderelə

4—avqьsta kiske 5 səqəttə, Başsik binahьnda (bulmə № 6), Bərə, Bələbəj, Stərletamaq, Əfə həm T—Qataj kantun başqarma kəmitəttərə ojoştorov bylektərenen avьl səvittərən jaŋanan hajlav, rajunlaştьrьvðьŋ hedəmtələrə, kampanejələr vaqьtьnda (uŋьş jьjnav, kədgə sesev „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv, igen əðerləv h. b.) massavaj eş, avьl səvittərənə hajlavðar udqarqandan huŋ undaqь kadьrðar məs'ələhe, tybəngə ispalkum həm səvittərðeŋ eştərən jaŋьnan tədev məs'ələlərə turahьnda daklattar tьŋlanasaq.

Bьl keŋəşməgə Narkamattar, Qala səvite həm xuzalьq—kapiratif urgьndarьnan vəkildər saqrьla.

BASSJ. YBK sikritarь

X. KƏLMITEF.

Ridaktьr urьnbaƀarь: OJAJSIN

Iremde eðləjem.

1926 nsь jьlda irem Məzipьf Ojəbbas Taşkənt qalahьna sьqьp kitkəjne. Şul vaqьttan birle xəbərə juq.

Beləvsələr tybəndəge ədris menən xəbər itevdərən horajьm:

BAŞQƏRTOSTAN, STƏRLE K. MAQAR J. IƀKE ƏRMƏT AVЬLЬ MƏZIPЬVA ZƏLƏJXƏ.

„Başqortostan"

gəzitenə jaðьlьvðь ONOTMANЬŊMЬ?

1930 Avqьst 1

	alьv	hatьv
1. 6% A. O. Z. 4 h.	88½—	h.
1926 j. %hьð. „ „	129-h 50	131 h. 50,
929 j. eloq. zajьm 100 „	70	101 h 10
1927 j. 10% O. Z. 26 „	14	— —
„ 3-krəð. O. Z. 5 „	— „	— „ —
E. X. nьqьtьvZ. 10,50	— „	—, —
1-indyst. Zajmь 25,50	—	—, —
2. „ %lь	26,37½ „	—„ —
8 „ „ %hьð	25. —	„ — — „
„ „ %lь	62,55 — „	62„ 65„
„ „ %	51. 30	51„ 40
11%lьke ake Z	104 55	104 65„
Massavit xə	... 25	„ 5 20
pr. 1930 jьl.	50 —	50 10„

Avqьs ajь esən Başqortostan qa 5 nəsə padpiska alьna

Studinttar iqtibarьna!!

Oşo jьl 5 avqьsta kiskə 6 səqəttə kamsamul jortonda K. Markьs ur. studinttarðьŋ qəmymi jьjьlьşь bula.

Kən tərtibe:

1. Uŋьş jьjnav kampanejahь həm studinttarðьŋ qatnaşь turahьnda daklat.
2. Tərlə məs'ələlər.

Pralitstud: ZAKIRЬF.

Iqlən.

Başsavnarkumdьŋ 1930 j. 19 ejjyldəge qararь, aksejanir pajşiktarðьŋ oşo jьl 24 ejjyl qararðarь nigeðendə Başqortostan guzьvaj tranьsprt şirkətə „Başguztranьs" 1930 j. 1-nsə avqьstan ucrizdinejələr həm ajьrьm keşelər arahьnda at menən jək taşьv esən tədelgən dugavarðar bujьnsa eştə tuqratə, ytəlməgən zakazdarðь „Başkustpramsajuz" qa tapşьra.

Pritinzejəhe bulqan ucrizdinejə, pridprejətejə, berəkmə həm ajьrьm keşelər »Başguztranьs" tьŋ bətərələve turahьnda oşo iqlən sьqqan kəndən alьp ber aj esendə «Başguztьranьs» tь bətərev kəmisejəhenə mərəzəqət itə alalar. Hər kən səqət 8 ðən 15 kə tiklem qabul itələlər. Ber ajðan huŋ ber tərlelə pritinzejə qabul itəlməj. Mərəzəqət itevsələrgə likvidkum ədrise: ƏFƏ, PUŞKIN URAMЬ 55/67.

«LIKVIDKUM».

Belderev.

8 nse avqьsta irtəngə 10 səqəttə kamsamul jorto binahьnda (K. Markьs ur.) V.K.P. (b) nьŋ Başqortostan əlkə kantryl kəmisejəhenen plinumь asьla.

Kən tərtibe:

1) KK—RKI. ðьŋ eş planь (Nusьf).
2) Səvit apparatьn taðartьv ðьŋ barьşь (Mixejef).

V. K. P. (b) neŋ Ə. K. K.

Juqaltqandar

Jьlajьr k. Tanalьq j. Bajmaq səqədətef Ibrahim—xərbi biliten, at spafkahьn, avьl səvitenən alqan tanьtmahьn. Arqajaş qalahь Malsьlьq sajuzьnda eşləvsə—Platuf Ojəptelxəj Bərə kantkamulь tarafьnan birelgən 2974 numirlь kamsamul biliten; Jьlajьr k. Yƀərgən j. Urta—Ьrьƀqol avьlь Xəsən Arьslanьf II—gruppa invalitlьq knəgəhen, avьl səvitə birgən tanьt; mahьn; Ojilman Ьrьƀqulьf invalitlьq kenəgəhen; Sьrtlanьf Motiqulla invalitlьq kenəgəhen; Bələbəj k. Qьrqьð—Mejəkə j. Bikqol avьlь Vəliəxmətef Fazьl yðenen 15819 numirlь biliten; Bələbəj k. Qьrqьð—Mejəkə j. Kyl—kirid bvьlьBajmoratьf Islam 2993 numirlь licni kartekahьn; Jьlajьr k. Tanalьq jorto Ojumər avьlь Iƀəmcurin Məxəmətrəxim es at kartekahьn, 47 humlьq kvltansejəhen həm licnaj knəgəhen juqaltqandar, şulardь eştən sьqqan iƀəplərgə.

Mullalьqtarьn taşlajðar.

Əfə k. Bələkəj—kydi j. Bikmьrða avьlь Kamalttinəf Məsəbix oşo jьldьŋ ejjyl ajьnda mullalьqьn taşlavьn beldərə.

Jьlajьr k. Qьpsaq j. Tabaqan avьlь Əptərəximьf Soltanxəmit 1928 nse jьldьŋ fivralьnan məzinlegən taşlaqan.

Iqlən

Hiŋqь vaqьttarða RSFSR səvit apparattarьn taðartьv yðək kəmisejəhenə, səvit apparattarьnan I, II həm III nse kətigyrejə bujьnsa taðartьlьvsьlardan əlkə həm kьraj ciskь kəmisejələrenə birməj turanan—tura zəjəvlinejələr kilə başlanь.

Səvit apparattarьn taðartьvsь yðək kəmisejə RSFSR RKIx. kamissarlьqьnьŋ 1929 nsь jьl 2 nse maj qararь bujьnsa bьndaj zəjəvlinejələrðe qaraj almaj həm kraj, əlkə kəmisejələrenə jeberə.

Səvit apparattarьnan taðartьlьvsьlarðьŋ ukrug kəmisejələrə əƀtənən birgən oşaqtarь jьldamьraq qaralhьn esən əlkə kəmisejələrgə mərazəqət itərgə kərək.

Səvit apparattarьn taðartьvsь yðək kəmisejə.

Iqlən,

Tybəndə isemləge kyrhəteləsək kapiratsejə ojoşmalarьnьŋ eşməkərlegə menən nindəj bulha berəj tərlə bəjləneştə bulqan bətə mə'əssəsə həm xosusi keşelər iqtibarьna belderelə ki, bьl kapiratsejələr 1930 nsь jьldьŋ 15 nse ejjylenən alьp, Saqmaquş Rajun Patribitel şirkətə „Xeðmət" kə quşьldьlar həm ulardьŋ Başqortostan dəvlət bankьhь kanturahьnda 1930 nsь jьldьŋ 25 nse ejjylenə tiklem buqan kanta—karint scuttarьn jabьq iƀəplərgə. Pritinzejəhe bulьvsьlar oşo iqlən sьqqan kəndən alьp, ike aðna vaqьt esendə belderep qalьrqa tejeştər.

Saqmaquş Rajun Patribitel kapiratsejəhe şirkətə „Xeðmət" kə quşьlqan patribitel şirkəttərenen həm ulardьŋ kanta- karint scuttarьnьŋ isemlegə:

Tərtip hanь	Quşьlqan p/ş—neŋ isemləktərə	Kanta karint scut numirðarь
1	Rəzəp p/ş—te „Taŋ"	178
2	Saqmaquş p/ş— te „Yrnək"	204
3	Rapat p/ş— te „Kəc"	174
4	Aslaj p/ş—te „Pumьe Bidnatə"	106
5	Iƀke—Qalmaş p/ş—te „Linin Julь"	321
6	Boldo Qьvьş p/ş—tə „Aqa"	41
7	Baxtizan p/ş—te „Krasnьj Partizan"	40
8	Bişquraz p/ş—te „Xeðmət"	32

Rajun p/ş—te idarahь.

Əfə kino—tiatьrðarьnda bəgən:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — bəgendən başlap, **MƏXKYMDƏR**

IÐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar — bəgən: **APIUM**

Qьðьl jondoð KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — bəgən: **SALUVKA** 7 bylektə kino—film.

„5-Maj" (Iƀke Əfelə) — **? ?** Sьjanstar jaŋsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, Типо-Лито „Октябрьский натиск". Башглавлит 19 2№

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERƉƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarƌarь, azraqaƌi!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRƉARЬ: Ridaktar . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Maxsus bylek . . . 3—73; Kiskə ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kөn irtəngə səqət 8 ƌən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jalqa . . . 4 hum 80 tin

PADPIS LAR: Ridaksejə kanturьnda, ətə pөşta kanturƌarьnda, upleksəlarendə həm xat jөrөtөvsələrƌə QABUL ITELƏ.

№178 Şarşəmbe 6-Avqьs 1930 jьl

KӨNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YƉƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

XVI nsь s'jьzd, partejənen Yƌək Kəmitətenə—ьnan hun da satsejalizem eşen bajavaj bəlşəvizem timpь menən tə'min itevƌe, biş jьllьq plandь dyrt jьl esendə atqarьvqa ireşevƌe həm bətə səvit sajuzьn esendə totoş kəlliktifləşterev nigeƌendə sьjnьf bulьv jaqьnan kulaktarƌь bөtөrөv eşen his tajpьlmaj uƌƌьrьvƌь tapşьra“.

(XVI nsь s'jezd qararьnan)

Indysterejə kenөnөn Ikensehe

Bətə asьqlьqtarƌь bөtərergə, kalxuz, safxuzdarqa jarƌamqa.

INDYSTEREJƏLƏŞTEREV KӨNӨ pralitarejattьn aldьnqь ətrəte—Liningrat eşsələre tarafьnan dur kampanejə itep kytөrelde. Ytkən jьl indysterejə kenendə dur gigant: „QЬDЬL PYTILEF,“ „BƏLŞƏVIK,“ „PRALITARI,“ „DANBAS“ həm başqalar eşsələre paragrammanan tьş indysterejə fajdahьna xeźmət vaqьttьnan tьş eşlәp kyp-kenə pradukть birƌelər.

Liningrattaqь „Pralitari“ zavьть eşsələre bьjьl totoş ber biş kenlekte indysterejə kendərə itep iqlani tte həm ədləkhed aldnahьna kyskən pridprejətejə eşsələre esən elgə kyrhətte. Unьŋ saqьrьvьn bətə SSSR pralitarejatь „beddə eder“ tigən javap menən qarşь alasaqьnda his şik juq.

Beƌƌeŋ Başqortostan sənəqəttərendə bik kypkenə asьqlьqtar bar: Yƌək sənəqət rajunь bulqan Bilarьt zavьttarь pramfinplandь tultьrьvda hamanda aqhajdar, „Yktəber natьskahь“ tipagrafejəhьnda tavarƌьŋ ydenə teşev xaqь kytəreigən...

Şuhьŋ esən eşe biş kendə beƌƌeŋ bətə zavut, fabrik həm mastirskujdardaqь eşləşerbed yƌƌərən şul asьqlьqtar menən kəreşev, pramfinplandь tultьrьv esən mabilizavajt itərƌər.

Bьjьlqь indysterejə kendərə XVI—s'jьz qararƌarь aƫtьnda ytə. XVI—s'jьz—satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq xərəkətеn kiŋ rəveştə alqa jebərergə, mitejulaqan eşsələr jalpьhьn satsejalizem təƌəleşenə ьlьqtьrьrqa, tine. Indysterejələşterev kendərə satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq xərəkəten kөsəjtev luzunqьlarь aƫtьnda ytərgə tejeştər.

Xəƌergə vaqьta beƌƌeŋ qarşьbьƌda səjəsi həm xuzalьq jaqьnan bik dur əhəmejətkə ejə bulqan: Uŋьş jьjnav, igen əƌerləv, kedgə səsev kampanejələrь toralar. Biş jьllьq plandь 4 jьlda tultьrьv burьsьn ьnna oşo kampanjalarƌь uŋьşlь atqarьvqa, indysterejələşterev kendəreŋ sənəqət tarafьnan kalxuz, safxuzdarqa jarƌamlaşьvƌь rejal rəveştə qujьrqa, jomoşaq ucaskalarqa taqь la eşsələr brigadalarь jebərergə, asьqlьqtardь tultьrьrqa kərək.

Safxuz kalxuzdar yƌ kiƌevƌərendə ajrьm xuzalьqtarƌь onotmaƫqa, yƌƌərenen quldarьndaqь qoraldarь menən ularqa jardamqa jynələrgə kərək.

Indysterejə kendərə şunьŋ menən taqьla avьl xuzalьqьnьŋ yƫevenə, kalliktifləşevenə jardam itər.

Igen əƌerləvƌe ojoştorov

Həm unьŋti-rəhendə jal- rьnь mabilizavajt itev sa-ralarь tura- hьnda.

VKP (в) У К.neŋ 1930j. 20 ejjyl qararь.

1. Yƌək Kəmitət bətə partejə ojoşmalarьnьŋ diqqətеn igen əƌerləv kampanejəhьn uŋьşlь ytkərev esən ajrьm jenteklәp əƌerlənev həm bətə kestərƌe mabilizavat itev kərəklekkə ьlьqtьra.

У.K kraj həm elkə kəmitəttərə menən milli kampartejə УK tərən bətə igen əƌələv esən jьllьq plandь hər ber təbək esən Narkumturg bildələgən srukta atqarьp betərerlek itep alьp barьvƌь, igen əƌerləv planьn vaqьtьnda avьlqa jetkerevƌe, hər avьl planьn kalxuz həm jaŋqьƌ xuzalьq tarmaqtarьna bylep bildələvdə jəkmətə.

2. Partejə kəmitəttərə kalxuzdarƌьŋ igen tapşьrьvdarь esən nurma dərəƅ qujьlьvdь, bьl nurmalarƌьŋ hər ber kalxuzqa vaqьtьnda jetkerelevеn həm ulardьŋ əƌerləv planьn tultьrьp atqarьvьn kyƌətergə tejeşle bulalar. Partejə kəmitəttərə kalxuz, jarlь—urta xəlle həm batrak jəməqətselegen uŋьş heƌemtəhen dərəƅ iƅəpləməvgə, dəvlət qaşьndaqь burьsть namьƅhьƌ atqarьvqa qarşь kərəş esən ojoştororqa tejeştər.

3. Yƌək kəmitət bətə ojoşmalardь dəvletteŋ igen əƌerləv planьn atqarьvƌa jaŋqьƌ xuzalьqtar tarmaqьna tejeşle narq birməvdən haqlanьrqa təklif itə. Kantraklaşьv dugьvьrь təƌəlgən jaŋqьƌ krəƅtejən xuzalьqtarь yƌ burьstarьn vaqьtьnda ytəvƌe kyƌətep tororqa, kantraklaşmaqan xuzalьqtarƌьŋ igen əƌerləv planьn jəməqət burьsь tərtibendə uŋьşlь atqarьvь esən jəməqət—səjəsi ojoşmalarƌьŋ eşen nьq kiŋəjtep, jarlь—urta xəlle aktifть mabilizavat itev kərək.

Igen əƌerləvgə bulьşьvь avьl kəmisejələrə təƌəp nьŋ sastaƫьna praktik eştə hьnalqan aktivis batьrak, jarlь, urta xəlle həm kalxuzsьlarƌь ьlьqtьrьrqa kərək.

4. УK kalliktifləşevƌeŋ həm kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bөtөrөv səjəsətenen uŋьştarь arqahьnda kulak bajtaq jomoşap qalhala, ul hamanda bajtaq təbəktərƌə—bigərəktə kalliktifləşev pratsintь tybən bulqan təbəktərƌə bajtaq kөsən haqlap qalqanlьqть kyrhətə həm partejə ojoşmalarьna igen əƌerləvƌe uŋьşlь ytkərevgə jarlь həm urta xəlle kiŋ jalpьnь mabilizavat itep kulakqa kiƅken atpur birevƌe ojoştororqa bьqa əƌerlənergə təklif itə.

Avьl səvittərə kulak xuzalьqtarqa bətə artьq tavar igendərən iŋ qьƅqa srukta dəvlətkə tapşьrьv turahьnda nьq zadanejə birergə tejeştər.

5. Tirmən həm başqa a.x. pradukть eşləvsə pritperejətejələrƌeŋ garnьs halьmьn vaqьtьnda tapşьrьvdarьna daimi kantryl bildələnergə tejeşle.

Kalxuz həm jaŋqьƌ jarlь—urta xəlle xuzalьqtarƌьŋ orloq ssudalarьn vaqьtьnda tulь qajtarьvdarьn tə'min itərgə kərək.

6. Tavar fundtarьnьŋ dərəƅ fajdalanьlьvьn kyƌətep, bьl fundtarƌь taratmaj igen əƌerləvgə xeźmətkə qujarqa. Patribitel kapiratsejəhenen sənəqət tavarƌarьnan igen əƌerləvƌə kөsəjtev esən bylev həm fajdalanьv eşenə kantryl alьp barьrqa.

7. Xəƌer yk a. x. nalugьn, straxavaj həm a. x. kridite tyləvdəren tuplav turahьnda iŋ inirgejəle massьvьj eş alьp barьrqa, kapiratsejə həm kalxuzdarqa paj vznustarь həm fkьlat jьjьvdь kөsəjtergə, „5 jьllьqtь—4 jьlda“ zajьmьn kalxuzsьlar həm jaŋqьƌ xuzalьqtar arahьnda taratьv turahьnda massьvьj kampanejəne kiŋəjtergə.

8. УK bətə partejə həm igen əƌerləv ojoşmalarьna dəvletteŋ igen xaqtarьn qaqşatьrqa, igen əƌerləv planьn atqarьvqa qamasavlarqa ьntьlqan kulak həm nipmandьŋ igen menən spikylətsejəhen kiƅken rəveştə betərergə təklif itə.

9. Hər ber avьl, kalxuz, kvartal, ucastkьla satsejalizem jarьşь nigeƌendə igen əƌerləv tirəhendə iŋ inirgəjəle massьvьj ojoştorov eşen kiŋəjtep, bьl eştə jarlьlar gruppahь, kalxuzsьlarƌь aktiflaştьrьvqa, igen əƌerləvgə bulьşlьq kəmisejələrenə, krəƅtejən həm kalxuz qatьn—qьƌdarьnьŋ diligatkьlar jьjьlьştarьna, prafsajuzdarqa, VLKSM gə tajanьrqa.

Igen əƌerləv apparatьnьŋ eşen kantraklaşьv əbəzətelstьvalarьnьŋ atqarьlьvьŋ, spikylətsejəgə qarşь kərəş həm başqa şundaj eştərƌeŋ barьşьn tikşerev esən brigadalar ojoştororqa, ssьjpnuj punkttarda igen tapşьrьvsьlarqa agitatsejə—məƌəni xeźmət kyrhətev esən kөsəjtergə.

Kalxuz həm krəƅtejən qatьn-qьƌdarь jalpьhьn igen əƌerləvgə aktif qatьşьvqa ьlьqtьrьvqa, aktivis krəƅtejən həm kalxuz qatьn—qьƌdarь diligatkьlar jьjьlьştarь arqьrь bulьşlьq kəmisejələrendə, brigadada həm başqalarƌa eşlərgə yrlətevgə, ulardь toq tuplavqa, jamav mastireskujdarь ojoştorьvqa həm başqalarqa ojoştorovqa ajrьm diqqət itərgə kərək.

Yƌək Kəmitət VTsSPS həm Xlipsinter fraksejəlarьna ber ber sajuz həm şif jəmqejətenen igen əƌerləv kampanejə hьna qatьşьvь turahьnda eşen esendə kankrit plan təƌrogə quşa.

Yƌək Kəmitət VLKSM yƌək kəmitətenen igen əƌerləv kampanejəhьna qatьşьv turahьnda bildələgən saralarьn raƅlap, uqa həm jerle ojoşmalarqa şul qararƌarƌьŋ bojomqa aşьrьlьvьn kyƌətergə quşa.

Yƌək həm jerle matbuqat urgьndarьna igen əƌerləv planьn atqarьv julьnda kərəş alьp barьp, ajrьm təbəktərƌə igen əƌerləvƌeŋ barьşьn kankerit jaqtьrtьp tororqa təklif itərgə. 10. УK bətə partejə ojoşmalarьna igen əƌerləvsə ojoşmalarƌьŋ kadralarьn iŋ qьƅqa sruk esendə barlap sьqьp, ulardь nьqьtьv esən tьsь saralar kyrergə təklif itə həm igenselek kapiratsejəhe menən sajuzxlip eşsələren igen əƌerləv kampanejəhe bətkəngə tiklem başqa eşkə jebərevƌe qatqi rəveştə tьja.

Sintrosajuz fraksejəhьnьŋ igen əƌerləvsə kadralarƌь igenselek kapiratsejəhьna tapşьrьv turahьnda УK tarafьnan sьqarьlqan qarardь bojomqa aşьrmaqanlьqьn kyrnətep, УK Sintrosajuz fraksejəhьna həm partejənьŋ jerle ojoşmalarьna ber aƌna sruk esendə bьl diriktifte tulь atqarьv ƌь tə'min itevƌə quşa. УKK menən jerle kantryl kəmisejələrdən—УK qararьn atqarmavƌa qəjepie keşelərƌe javapqa tartьvdь horaj.

11. Bətə partejə ojoşmalarь skьlat binalarьn təƌəv, təƌətev, dizinfiksejə jahav, toqqap tuplav, jamav eştəreŋ ojoştorov, qalalarƌa ylsəvdərdə həm ssьjpnuj punkttar esən kərəkle başqa qoroimalarƌь mabilizavat itev eşe iŋ qьƅqa sruk esendə atqarьlьp bethen esən xəƌer yk bətə saralarƌь kyrergə tejeştər. Ilivatьr, tirmən həm ssьjpunj punkttarƌьŋ eştərə massьvьj jəməqət kantryle aƫtьna alьnьrqa tejeşle.

12. Transpьrttьŋ xəle tьqьƌqa kilev, orloq jekterən jerətevƌe məmkin tiklem aşьqtьrьv kərək bulьv—partejə ojoşmalarь menən səvittərƌeŋ at—timer jul transpьrtьn ojoştorovqa, ulardь kedgə jək taşьvqa əƌerləvgə iŋ nьq diqqət itevƌe talap itə. Juldar X. K., timer jul həm transpьrt eşsələrə sajuzdarь transpьrttьŋ igen əƌerləvgə əƌerlegən xəƌer yk barlap, bьl turala bətə kərəkle saralarƌь atqarьp betərergə, igen tejəv, vagun buşatьvdarƌa totqarьlьqtar, uzlavaj stansalarƌa tьqьlьp qalьvdar bulьvqa qarşь kərəş alьp barьrqa tejeştər.

13. УK kraj həm elkə kəmitəttərenə elkənən başlap avьlqa tiklem bətə səvit apparatьnьŋ igen əƌerləv kampanejəhen ytkərevgə aktif qatьşьvьn tə'min itərgə quşa.

14. Igen əƌerləv kampanejəhьnьŋ uŋьşlь ytevеn tə'min itevsə iŋ təp şart—ytkən jьldaqь kevek bьl eşkə partejə ojoşmalarьnьŋ jetəkselek itəve.

Partejə ojoşmalarь bətə səvit həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ igen əƌerləv planьn atqarьv eştəren hər vaqьt kyƌətep torop, praktikala uŋ appartunizem həm urta xəllelərgə qarşь „nul“ begeleştergə qarşь qьrqьv kərəşep, plandьŋ bildələngən srukta atqarьlьvьn tə'min itərgə tejeştər.

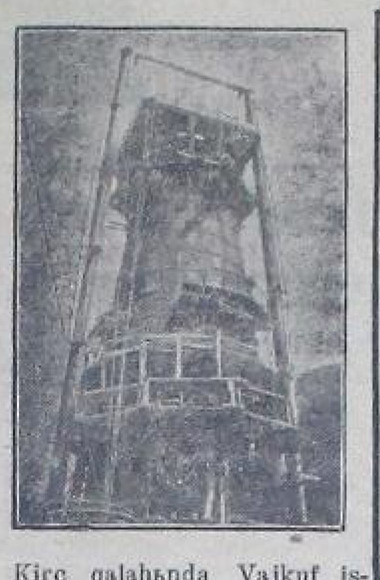

Kirc qalahьnda Vajkuf ismendəge mital zavьtьnda qьdьv rəveştə 3 nsə dumna mejəsen halьv eşe bara. Mejeste 1 nsə sintəbergə xutqa jebərev ketelə.

Hyrəttə: 2 nsə dumna mejəsə.

Transstruj Magnitstrujqa 2,000 jer eşsehe jebərə.

Transstruj bьqa tiklem Magnitstrujqa təƌəv eştərendə jardam kyrhətev eşendə bik nasar qatnaşlьq itep kilde. Plan bujьnsa Transstruj avqьs ajьnda Magnitstrujqa 12 meŋ atlь həm jəjəv eşsə birergə tejeş, ə xəƌergə kendə nejbarь 1,900 jəjəv həm 800 at bar. Transstrujdьŋ yƌ qaramaqьnda əllə nəj tiklem eş kөsə ber tərle lə eşheƌ jatalar.

Magnitstrujƌьŋ bətə təqdirə Transstrujqa bəjlengən tip əjtergə bula, sənki jer qaƌьv esendə eşsələrƌeŋ jeteşməvə Transstrujdьŋ jomoşaq quƌqalьvьnan kilə.

S.S.S.R. narkamtrud kəŋəşmənendə ip. Uglanьƒ Magnitstrujqa jer eşsələre jebərev turahьnda Transstrujqa 2,000 eşsə jebərevƌe jəkmətte. Şulaj uq başqa pritprejətejələrƌəge eşheƌ jatqan kestərƌe Magnitstrujqa jebərergə tigən təqdim jahaldь. Ьnan tьş bətə xeźmət urgьndarьna Magnitstruj esən eşsələr jьjьv burьsь jəkmətelde.

Kymer fruntьndaqь əƌəkləktə jabьrqa

(Kymer sənəqətendəgeeƌəkləktərƌe bөtөrөv turahьnda VSSPS prizidijyme qararьnan)

VSSPS prizidijyme, ejjyl ajьnda kymer sənəqətendəge əƌəkləkteŋ davam itevеn xətergə ala, sənki 9 aj esendə kymer sənəqəte 1,800 meŋ tunna kymer birə almanь, ə ejjyl ajьnьŋ berensə dikadьhьnda pragramdьŋ ytəleşe 82—84 pratsinьqьna təşkil itə, eşteŋ bьl rəveştə barьşь ber kymer esəngenə tygel, mital həm jul sənəqətenələ qurqьnьs tьvdьrьvdь kyrhətə. Bьl əƌəkləktərƌeŋ təp səbəbe: eş dissipilinahьnьŋ nasar qujьlьşь, xuzalьq ojoşmalarьnьŋ eş tixnikəhen jaqьnan quja belməvƌərə, əƌəkləktərƌe bөtөrөv eşenə massьnьŋ nasar tuplanьvь h. b. lar.

Kymer sənəqətendəge əƌəkləktərƌe bөtөrөv eşendə jardam kyrhətev esən məhim urьn totqan kymer rajundarьna V-SSPS həm yƌək tav eşsələre kəmitətenən brigadalar jebərev həm inzinir-tixnikə eşsələren mablizavajt itərgə.

Bьl brigadalarƌьŋ kymer sənəqətendəge əƌəkləktərƌe bөtөrөv eşendə məhim urьn totevƌarьn iƅəpkə alьp, vəkildər kymer sajuzьnьŋ yƌək apparattarьnan jebərelevƌərə tejeş tabьla.

Kymer sənəqətendəge əƌəkləktərƌe bөtөrөv julьnda mablizavajt itelgən brigadalar kymer sənəqət yƌəktərenə barьv menən yk, urьndaqь ojoşmalarƌьŋ jarƌamdarьnan fajƌalanьp, kiŋ qatlam tav eşsələren həm tixniktərƌe kymer pramfinplanьndaqь əƌəkləktərƌe bөtөrөvgə mablizavajt itev. Eşsələrƌeŋ insejətiftəren kyrhətev, satsejalizem jarьşь həm udarnьjlьqtь kөsəjtev, artta qalqan şaxtьlarqa jarƌamqa kilev, prajьzvudstьva kəŋəşmələrenen eştərən aktifləşterev, pramfinplandь 100 pr. tь menən ytəv eşenə massь fikerən tuplav h. b.

Yƌəktən barqan udarnьj brigadalarƌьŋ aldьna, urьndaqь xuzalьq ojoşmalarь menən berlektə, prajьzvudьstьvalaqь eşsələr kөsəneŋ aqьp torovь, eş dissiplinəhen nьqьtьv, eşsələrƌe həm şaxtьlarƌь tixnicski jaqtan tə'min itev, prafsajuz hьƌьqь menən jəməqətkə fajƌalь eştərƌe kөsəjtev kevek qəməli eştər eşlərgə hər tərle qəməli saralar kyrev burьstarь jəkmətelə.

Kymer rajundarьndaqь eşsələrƌe berensə nəvbəttə aƌьq aəmələrə menən tə,min itevƌe Narkamturg həm Sintьrsajuz aldьna qujarqa.

Uŋьş jьjьv fruntьnan

Safxuzqa igen qoraldarь kilde.

Kyptən tygel genə Jьlajьr orloq safxuzьna 25—kambajьn, Amirikanan qatmarlь avьl xuzalьqь maşinalarь, 66 keltə bəjləv maşinahь, 6 igen huqqьs maşina, keltə taşьv esən 96 məxsus arbalar kildelər. Tidden 160 jək aftamabildərə kilep jetəsəktər.

JOSOPOF.

Başqa jьlda aşlьq huqьv kulaktar qulьnda bulha, bьjьl kalxuz maşinalarь eşləjəsək.

„SALAVAT“

Huqьv maşinalarь əƌer.

Qьrmьƅqalь jorto (Өfə k—nь Mekəj avьlьndaqь kalxuz, igen urьv qoraldarьn əƌerləp qujdь.

Ajrьm xuzalьqtar ulardan yrnək alalar. Yƌ—ara halьm aqsahьna alьnqan huqqьs maşinanь, qoropta qujdьlar.

Ьlarƌa əƌerlek nasar.

Өrşəkmin jorto (Estəle k—nь) Işle avьlь, „Ural“ kalxuzьnda uŋьştь jьjьp alьvqa əƌerlek jomoşaq. Eş planь aqzalarqa aŋlatьlmaqan. Avьldaqь kamsamul—partejə ojoşmalarь bьl turala ujlap ta qaramajdar. Kalxuzqa ojalap qalqan kulak Qinejət Qəƌerqulьƒ arьştь həm başqa igendərƌe jən başьnan bylep alьrqa tip kalxuzsьlar arahьnda qotqo tarata.

KAMSAMUL.

Zagranitsəgə sьqarьv esen aqas əderlenə

بىز، ئاگرارنى ذان ئيندۇستريا لنى ئيلگە ئەيلەنە بارابز

(ئيپتەش ئستالين‌دنك XVI نسى ئسيئزعا ياماعان داكلادئنان)

2· ئيندۇستريالىزاتسيەنىڭ ئوسكشتارى

بىزدە حالنى حوزالىعنىڭ ئوئنشى ئستيحنى تۇگۈل، ئە، بيلدەلى يونەلنش مىدەن بارا. بيكرەكنە ئيندۇستريالىزاتسيەبە يونەلئشى ھەم ئيندۇستريەلەشوى، حالنى حوزالعننىڭ دۇيۇم سيستيماھىندا ئيندۇستريەنىڭ ئوديل ئولسەوى، بىزدنك ئيليبىزدىڭ ئاگرارنى‌ذان—ئيندۇستريەلى‌گە ئەيلەندىرو بيلدەلەرى ئائنىندا بارا.

ئا) ئومومەن سەنەعەت ھەم ئومومەن ئاۋئل حوزالىعى ئاراھنداعى ئود ئارا بەيلەنىش ديناميكاھى سەنەعەتنىڭ ئوديل ئولسەوى ھەم بۇنە ئارا. حالنى حوزالعننىڭ ۋالاۋاى ،ئىجورىي ئوكئنمەنئن قاراعاندا ئائچوت ئارا حالنى حوزالـ منئدا توبەندەگى تەرتيبتە هورەتلەنە: هوعشقا ئيكلئم ،پر 42,1 ئولوشو سەنەعەت ئولوشو پرادوكسيەھىندە ئاۋئل حو منىك ۋالاۋاى 27 نسى يئلدا 26—27 تەشكيل ئيتە ئيني. 57,9 پر، ئاۋئل حوزالعى ئولوشو 54,8 پر.، 27— سەنەعەت ئولوشو 45 پر.، ئاۋئل حوزالعى ئولوشو 28 نسى يئلدا سەنەعەت ئولوشو 48,7 پر. ئە، ئاۋئل حوزالعى 51,3 پر. تەشكيل ئيتە ئيني. 29—30 نسى يئلدا بۇنە مەعلومەتئر بويئنسا سەنەعەت ئولوشو 53%. ئە، ئاۋئل حوزالعى ئولوشو 47 پر. تان‌دا ئارتئق بولماعان ئولوشئنو تەشكيل ئيتەسەك.

بئل ئيپە، بىزدە سەنەعەتنىڭ ئوديل ئولسەوى ،بىلى ھەدر ئاگرار ۋالئعئنىڭ ئوديل ئولسەوئنە قاراعاندا ئارتقان ھەم ئيللكتەن سەنەعەتلى ئيلكە ئەيلەنە باشلاعانئنى تيكئن ھوذ (ئالقئشلار).

ب) حالنى حوزالعى ئاۋار پرادوكسيەھىندا ئوديل ئولسەوى باعئنان قاراعاندا سەنەعەتنىڭ ئالداراق بارووى ئاعئلا ئاستعىراق كورئنە.

ئەگەردە 27—26 نسى يئلدا حالنى حوزالعننىڭ دۇيۇم ئاۋار ئشلەوبا-لاسئندا سەنەعەت پرادوكسيەھى 98,8 پراتسينت، ئە ئاۋئل حوزالعئنىڭ ئاۋار پرادوكسيەھى 2,31 پر. تەشكيل ئيتكەن بولساھ 1927-28 نسى يئلدا ئيندى سەنەعەت 7,92 پر. ئە ئاۋئل حوزالعى 28,98 پر. 29— 1928 نسى يئلدا سەنەعەت پرادوكسيەھى 72,4 پر. ئا. حوزالعى 27,6 پر. تەشكيل ئيتتى. بۇنە مەعلومەتئاركە قاراعاندا سەنەعەت پرادوكسيەھى 30—1929 نسى يئلدا ئيتئنى 76 پر ھەم ئاۋئل حوزالعى 24 پراتسينت تەشكيل ئيتەرذەر.

ئاۋئل حوزالعى‌نىڭ ،بئل ئايرئم ئاسار حالئە قالوونئا. ئاۋئل حوزالعى‌نىڭ ۋاق كرەتئيەن حوزالىقتارئنان ،ئورووى ھەم ئەذ ئاۋارسان ،بولووى تەئقير ئيتە. لەكين، ئوذ ئوذئنەن ئاكلاشئلا كي، ئاۋئل حوزالعى‌نىڭ ساۋحوزدار، كالحوزدار ،منتعى بويئنسا ئورئلەنووى، ئونئك ئاۋارسائلئعى ذوراينو منئەن ،بئل حەل بيلدەلى دەرەژەلە ئوذگەررگە تئيش بولاساق.

ۋ) لەكين دۇيۇم سەنەعەتنىڭ ئالعا كيتئشى كئنە ئيندۇستريەلەشتئرو تيمپىنئنىڭ ،تولىق كارتينئاسئن بيرە ئالماي. ،تولىق كارتينا ئالئو ئوسون ئاۋئر ھەم يەڭگئل سەنەعەتئر ئاراھنداعى مونەسەبەتئەردئك ديناميكاھئن بيلدەلەرگە كەرەك. شوعا كورە، ئيندۇستريەلەشتئرودئك ئيك ئاسئق كورهەتئوسئهى ئيئتئپ، دۇيۇم سەنەعەت پرادوكسيەھئنە نيسبەتئەن ئشلەپ سئعارو قۇراللارئ ئشلەودئك ئاۋئر سەنەعەتنىڭ ئوديل ئولسەوى نئق ئوئنئو منئەن ئوئنووئن ئيتەبلەرگە كەرەك. ئەگەردە 28—1927 نسى يئلدا ئش قۇراللارئن ئشلەپ سئعارو بۇنە سەنەعەتنىڭ سئعارعان پرادوكسيەھئنە نيسبەتئەن 27,2 پراتسينت ھەم كيك رەولشتە ئيستيعمال ئيتئلە تۇرعان تاۋارلار ئولئشى 72,8 پر. بولساھ، ئيندى 26—1927 نسى يئلدا ئش قۇراللارئ ئشلەو 71,3 پر. قا قارشى 28,7 پر. ئە ئيندى 30—1929 نسى يئلدا بۇنە ماعلوماتئارعا قاراعاندا ئش قۇراللارئن ئشلەو 67,3 پر. قا قارشى 32,7 پر تەشكيل ئيتەسەك.

ئەگەردە بىز ۋ س ن ھ تاراقئنان پلانلاشتئرلعان ھەم ئيندۇسترئيەنىڭ تۆپ تارماقتارئن ئوذ ئسئنە ئاعان بۇنە سەنەعەتنى ئالئپ قاراساق، بىزدا ئش قۇراللارئ ئشلەو ھەم كيك رەوشتە ئيستيعمال ئيتئلە تۇرعان تاۋارلار ئشلەپ سئعارئودئك ئايئرمالارئ تاعئلا ئاقشئراق كارتينا بيرەلەر. مەثەلەن: 28—1927 نسى يئلدا ئش قۇراللارئن ئشلەو ئولوشو 57,3 پر. قا قارشى 42,7 پر. بولساھ: 29—1928 نسى يئلدا ئيندى 55,4 پر. قا قارشى 44,6 پر. تەشكيل ئيتە. ئە ئيندى 30—1929 نسى يئلدا 52 پر. قا قارشى 48 پر. ئاندا كەم بولئرعا تئيش تۇگئل.

بىزدئك حالنى حوزالعى‌نىڭ ئالعا كيتئشى ئيندۇستريەلەشوى، ئوذئبىزدئك ئاۋئر سەنەعەتنى ئوئنئو بيلدەمى ئائنئندا بارا.

،بئل ئوذى-ئوذئبىزدئك سانسياليزم سەنەعەتنى ئاۋئر ئيندۇستريەنىڭ تيكئلئن بىز ھاماندا ئوئنئوە بارابىز، تيكەن ھوذ.

„Beđđeņ sənəqətebeđđen yđevendə jaņьlьq şulki, beđ xəđer avьr sənəqəttelə, jeņel sənəqətte lə tiđlek menən alqa jebərə alabьđ“.

STALIN.

Indystrijələşterev uņьştarь

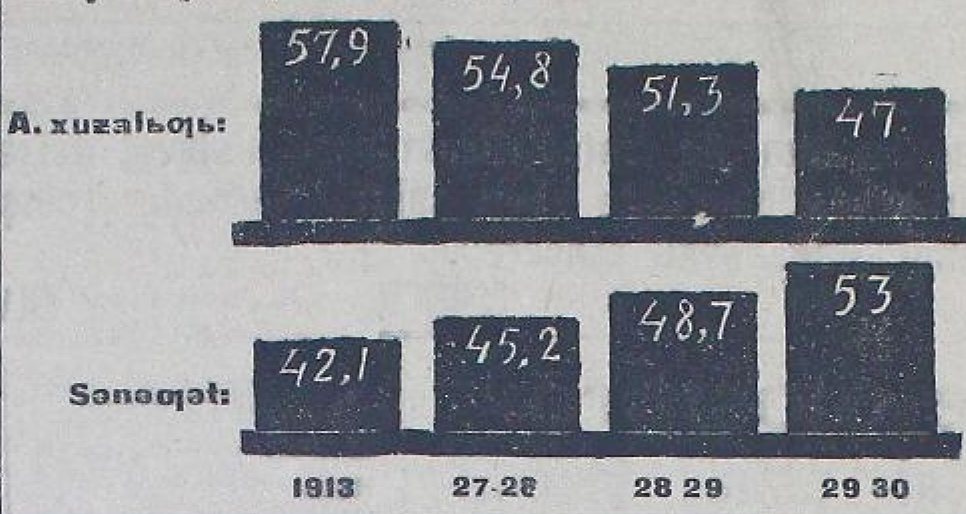

Jeņel indystrejəne tiđlekmenən alqa jebərergə.

Jeņel pramişlinnstь kytərev eşselərđeņ rejal eş xaqtarьn kytərev, bətə eşsəndərđeņ tormoştarьn jaq-şьrtьv tigən hyđ.

XVI-s'jezdьņ qarardarь esendə iņ əhəmejətle berhe-xəđergə vaqьtta avьr həm jeņel indystrejəne tiđlek menən yđterevgə julalьv. Partejə bьl tarixi qararqa Linin julь menən kildə. Jeņel sənəqətte kytərev esən tiđ başlap avьr indystrejəne kytərergə kərək ine. Sənki avьr sənəqət—jeņel indystrejəgə kərək bulqan maşinalar, jaqьv nəmələre, iliktərik kestərə birə. Kymer, nifet sьqarьv, sujьn qojov, iliktərik stansalarь arttьrьp ximejə zavьttarь halmaj torop jeņl sənəqəttər(fabrik,kansirьv zavьttarь) đь kytərev məmkin tygəl ine. Partejə bьl məs'ələne Lininsə appartunistar həm kuntьr rivəlytsejun trutьskisđar menən kərəşep xəl qьldь. Partejənьņ esendə kulak aginturahь xeđmətən ytəgən uņ appartunistar avьr sənəqətte kytərməj torop jeņel sənəqətte tiđlek menən yđterevđe təqdim itkəndər ine. Əgərđə partejə ular julь menən barha jeņel sənəqətte kapital ildərenəņ avьr indystrejəhe menən bəjləgən bulьr ine. Kapitalqa jalьnьsьbьđ artqan, pralitarejat diktaturahьn jomoşartqan bulьr ine. Əgərđə partejə uņ appartunistar julьnan kitkən bulha avьl xuzalьqьna kərək nəmələr eşləj torqan „silmaşьstьruj traktьr sьruj“ kevek giganttar tөđəlməgən, avьl xuzalьqьnьņ tixnikə nigeđe kesəjməgən, safxuzdar kalxuzdar ojoşmaqan bulьr ine. Şulaj itep jeņəl indystrejə esən kərək bulqan sej tavarđь kalxuz, safxuzdar menən xəl qьla almajьnsa, kulak qulьna qarap toror, xəđergə kəndəņ tarixi burьsь—kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev urьnьna—kəsəjtkən bulьr inək.

Partejə yđ vaqьtьnda avьr indystrejəne tiđlek menən yđtərergə krəstəjəndər menən eşsələr arahьndaqь elemtəne beđorqa, praktik indystrejələşterevđə krəstəjəndər jəlkəhenə tultьrьrqa tьrьşьvsь trutьskistarqa la atpur birgəjne. Begengə kəngə iņ đur məmkin bulqan timpь menən yđəp avьr indystrejənəņ nьqlь nigeđe halьndь.

Bьjьl jađqь səsevđə bəlşəviktərsə xəl qьlьv orloq prablimahьn bətənləjgə xəl qьldь. Ber jaqtan avьr indystrejə ikensə jaqtan orloq prablima. hьnьņ xəl qьlьnьvь tiđlek menən jeņəl indystrejəne kytərevđə xəl qьlьrqa irek birə.

Mamьq səsev bьjьl ytkən jьlqa qaraqanda 21% qa artьq buldь. 1913 nsə jьlqa qaraqanda 217%. Tiđđən beđđeņ fabriktar sit məmləkət mamьqьnan qotolov aldьnda tora.

Narьq aђьrav, susqa aђьrav, qəmymən malsьlьq prablimahьn xəđergə kəndə orloq prablimahь julьnan—erə safxuz, kalxuzdar tөđələv menən xəl qьlьnьp jata. Qazaqьstan, əlkələrə malsьlьq rajundarьna əjlənələr.

Kiņ Qazaqьstan jalanьnda rizina jahav esən kavcuk birə torqan „Xandьra“, „tav haqьđь„ ylənderə tabьldь. Beđ tiđ kəndən sit məmləkəttərđeņ kavcugenəndə qotolorqa torabьđ.

Kiləhe jьlda jeņel indystrejə yđenen praduksejəhьn 32% qa arttьrasaq. Bьjьl 21,9% ine. Timək beđ jaqьn jьldar esendə tavar qьђьnqьlьqьnan qotolov aldьnda torabьđ.

Kulak beđđeņ xəđergə tavar qьtьlqьn fabriktərđeņ eşləməve tip qotqo tarata. Bьl his dərəђ tygəl. Beđđeņ jeņel indystrejə bьjьl 21% qa artьq praduktь birə. Ləkin xalьqtar nьq tartьvđь qalalarđa jaņь tөđələ torqan zavьt, fabrik mastirskujdarđa, eşsələrđeņ həm krəstəjədərđeņ matdi tormoştarь jaqşьrьv nətizəhendə tavar jetməj. Bьl məs'ələ xəđer jeņel indystrejəne alqa jebərev menən bəlşəviktərsə xəlitələsək.

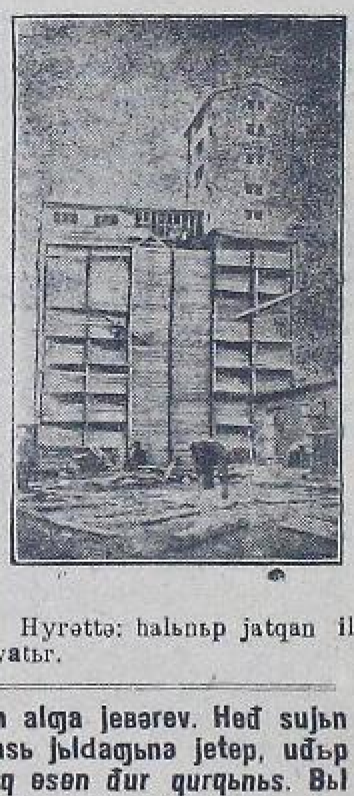

Hyrəttə: halьnьp jatqan ilivatьr.

„Iņ məhim prablima—qara mitallurgejəne tiđlek menən alqa jebərev. Heđ sujьn qojovđa huqьşqa tiklem bulqan dərəzəgə fəqət 1929—30 nsь jьldaqьna jetep, uđьp kitevebeđue kyđ aldьnda totoqođ. Bьl beđđeņ bətə xuzalьq esən đur qurqьnьs. Bьl qurqьnьstь bətərev əsən qara mitallurgejəne tiđlek menən alqa jebərevđə julqa halьrqa kərək.

Biş jьllьq ađaqьna beđgə, biş jьllьq talap itkənsə 10 miljun tunna tygəl, 17 miljun tunna sujьn kərək.

STALIN.

Menjarьm qunaq turahьnda

„Arqajaş kantunь, Arqajaş jorto, Höltaj avьl kyləmendə, qədəv eş vaqьtьnda „Jьjьn" aulda. 15—ejyndən 25—ejjylgəsə ədərlek sardь. Başqa, qədəv eş kampanijalar, jьjьu dərbe menən kymeldələr. Jьjьn kerəştejəndərdən 12,000 humən hьv.srdь... Xəərse: F. Zəqej.

Bьl bendenən artta qala qalmaqan
Holtaj avalь xalqь turьnda,
Ber ike hyd əjtev artьq bulmaj,
Artьq bulmaj, bəlki, unьla...
Qədəv eş kənenen berhende,
Iqlan bьqa avьl əhtene:
„JЬJЬN BULA."

Şundaj berəv bulqan:
Hər ədnanьn
Ber kənende qunaq saqьrqan;
Qalqan altь kende qəilehe
Astan janaq sənsep ultьrqan...
Bьl qunaqsьl keşe ber vaqьt
Jədrəlendan sitkə sьvьqqan,
Qunaq saqrьr kəndən tanьnda,
Yd kyrhyne menən hьqьşqan...
Nik hьqьşqan?
Nej esən janaqqa
Jodroq alqan
Kyrge—duğtьnan?!
Kelənes tygel, bəlki qədqanьv
Maqdym bulьvьna hьnqьlьnan esən...
...Şulaj, ber jegərle menən ber jalqav,
Kin tьqajьda bəsen sapqandar.
Kərtələve jeņel bulhьn esən.
Jeneşəle kəbən haləndan...
Jegərlede inde—jegərle;
Ber kytəreqə ejlə iştьmaqan,
Barqan, kərtələgən kəbende.
Ə, qunaqsьl keşe barmaqan.
Ber gevdege jatь kvldək keşgen
Keşe hьmaq meñken kəbender
Jatь kərtələngən kəbende,
Jalqavdь.
Kənlэp tygel ajlap kətkənder...
Tege jalqav jatha ejende,
Kərtələnəj ydenen kəbenen,-
Ber ken kilep qomhьd hьsjrdar,
Kəbenderden birgen kerəgen...
Eş ytkəsten,
Tevge qar javqas,
Jalqav barqan kəbən təbene
Həm hьdьrqьnan başьn helketep,
Kedge jelder jьrь kəjene...
Qajtqas inep kyrqe— duştьna
Vaqiqatь uqa hejlegən,
Ə, jegorle inde, bьl jalqavdь
Nisek kərek, şulaj „imlegən„...
Kyrge, jetər inde,
Jetər bьk qədma!
Yd kyrgenэ zinahar qul budma!
NIŞLƏTƏHEN inde haqlamsьş
Şul kəbende gene, ber xoda?!
Qunaq saqrьp, esen onotop,
Qəravьlqa qujьp allahьn,
Ha'am menengene tajdьrdь
Məşhyr jalqav ydenen maldarьn.

Jən başьna tegəl ike hum,
Artьq birhen inde irkende!
Eş şəp bara,
Jьjla aqsalar,
Hujьlalar bik kyp xəjvandar,
Həm ber kende kilə avьlqa
Ber jarьmqa jaqьn qunaqtar...
Ber mendeşe ber kende
Həm ber kende jygej tygel,
Yne beddə her vaqьt jarat,
Lekin, ber menjarьm quldь,
Ber niso ken,
Nindej eştər ketməj jalandь?!
Kyrge—tiro, kalxuz tirə tamdьp,
Ək eşende eşlej, aşьq
Ə, menjarьm qunaq „biş barmaq, lap,
Kyberək səsev menən jarьşa...
Həm udðьra...
Sənki, un ike men
Aqsa bata zəngər dingedgə...
„Qajqьrmaqьd dubstar, əgər bethek,
Qapqa asьq bedgə—kalxuzda!..."
„Hin Ojindulla juqtь həjlema,
Sovit birhen bedge tr.kьr,
Bed sundьdan huq kalxuz bulabьd."
Ə, begənge...
Əjdə, eso bir!..
Ix, iptəştər,
Sovit kemdeke?!
Sovit bineke həm BEDDEKE!
Lekin, esev hedgə kile torqan
Altь trtktьr yterde...

Bьl dur xurlьq,
Qasan,
Hər bьr esəen,
Qanь hьmaq hər ber tinene,
Nəqlap haqlaj,
Həm başqara
Tarix kyrelməgən tədevde!
Bьl dur xurlьq,
Qasan,
Hər bьr esəen,
Jaraqlatьp tutlь timerde,
Burьs tь:
Ydenen doşmandarьn
Qьvьp jetep udьp kitevde!

ƏƏJNAN XƏJRI.

Kalxuzsьlar a. x. ərtilenə ingəngə xətle jaņьlьd xuzalьq tərtibendə səskən arьştarьnan

səsev orloqon nisek ajrьrqa tejeştər.

SSSR Nankazimь həm kalxuzsentrenen 30 j. 12 april qarartьna bina'on avьl xuzalьqtь ərtildərə aqzalarьnьn ytkən kəd-ərtilgə inqən boren—jaņьd xuzalьq tərtibendə səskən ərtildərde—səsevseldərde ydə rəno birəlo.

Şul tərtipta səselgən uzьm kylturalarьn huqqan saqьs, jьjьlqan orloqtьn ber eləşe səsevselər tarafьnan kantrakiasьjv dugьvьrь bujьnsa, igen əderləve ojoşmarqa tapşьrьlqa kərək. Qalqan eləşe tejeşle kalxuzqa ərtilde kaldьrьlьp səsev orloqo fundьna birelə.

HƏR BER SƏSEVSE A.X. ƏRTILENEŅ SƏSEV ORLOQO FUNDЬNA-YDE UNЬŞ ALQAN MAJDANDЬ SƏSEV HƏM 1930 NSЬ JЬLDA BЬL KALXUZDA UZЬM SƏSEV MAJDANЬN KINƏJTKƏNDƏ BЬL XUZALЬQTЬN SƏSEVENƏ PRAPARTSEJANAL TƏŞKƏN MAJDANDЬ SƏSEVGƏ JETƏRLEK ORLOQ TAPŞЬRЬRQA TEJEŞLE. Məsələn kalxuz 1929 nsь jьlda 200 giktar uzьm səsep, 1930 nsь jьlda 250 giktar kinəjtergə, ujlaha, bьl kalxuzda tərtibendə 5 giktar səsen aqsabь ber kalxuz 20 pr. bьl kalxuzda 20 gikar ydə orloq menən 5 giktarqa 20 pr.sana, jьldan 1 giktarqa (tətəhə 6 pud) tapşьrqa tejeş jetərlek orloq tapşьrьrqa tejeş bula.

Kalxuzsajuzdar ajsьsь MOSTAFIN.

SSSR xalьqtarьnьņ tejatьr alimpejadahьnda

Başqort tejatьrь

Məskəvđə Bətə Sajuz sənqəttər alimpəjadahь bulasaqьn həm unda beđđeņ başqort tejatьrьnьņ də qatьşьrqa tejeşlegən işetev menən tejatьrьbьđđьņ kəlliktife alimpəjadanь dyrt kyđ menən kətəp qarьşь alqajnь.

Başqort tejatьrь 43 keşelek sastafь menən Məskəv vagzalьnda urьђ mali tejatьrьnьn ərtistərə, alimpəjadanь ojoştorov kəmitətə, Ađərbəjzan, Ərmən tejatьrь həm başqa kyp kenə jəməqət ojoşmalarьnan kilgən vəkildər menən muzika aђtьnda qarьşь alьndь. Qarьşь alьvsьlar tarafьnan qotlavđar jahaldь.

15 nsə ejjyndə rivəlytsejə tejatьrьnda tantanalь asьlьv məzlese jahala.

R.S.F.S.R. matur sənqəttər mədirə Filikeskun iptəş alimpəjadanь asqanda alimpejadasьlarqa qaratьp həjləngən ođon notoqьnda

— „Heđ bьnda ber—beregeđ menən kənleşep uđьşьrqa kilmənegeđ... heđ barь bьl kəngə tiklem alqan təzribə həm uņьştarьqьđđь urtaqlaşьrqa, bьnan huņ eşlənəsək eştər esən tura jul hьđьp qaldьrьrqa kildegeđ. Heđ begen tuqandarsa ber bulьp, pralitarejattьņ mədəni frunt ərmejəhe bulqan xəleqeđđe, qьđьl Məskəvđə qunaqta tygelheгeđ, bəlki heđ bьnda bьl ilđeņ təp xyzahь bulьp kildegeđ“—tine.

Filikeskun iptəş tejatьrđar alimpəjadahьn japqanda la:

— „Mineņ ike tərlə şigem bar ine. BERENSEHE: Şərəq tejatьrđarь“ pralitarejat məndərəzəle bulhьn tip urьђsa jađьlqan əђərđərgə qьđqanьs təqlid (ejərev) jađamahalar jarar ine, həm IKENSEHE: Milli furma tip iђke fejadal həm burzьva qaldьqь bulqan fantazejələ iђke əkejəttər məndərəsəhenə kyməlep kitməhəndər tip qurqa inem. Ləkin bьl qurqьvđarьm buşqa sьqtь. Şərəq jəmhyrəjəttərenəņ tejatьrđarь Yktabərđən huņ, un—un eş jьl arahьnda qьđьv timp menən dərəђ julda yђkəndər, xatta qajhьlarь begengə mədəni tejatьrđь qьvьp jetep uđqandar, qalqandarь əlkən tejatьrđar menən jənəşə qujarqa jararlьqtar“ tine.

Ьsьnlap ta Filikeskun iptəş bьl hyđđərđə əjtergə xaqlь ine. Yktəbər rivəlytsejəhenə tiklem yđenəņ məd nejətən juqaltqan, jьrtqьs batşa xəkyməte tarafьnan iđelgən şərəq millətterenəņ eşsən xalqtarь barь Yktəbər rivəlytsejəhenən huņ qьna mədənejətən, telen, ədəbejətən, tejatьrьn bajьta aldьlar.

Tantanalь asьv məzlesenən huņ „Liningrat tram“ tejatьrь tarafьnan „Плавятся дни“ pejəssəhe qujьla. Kis menən Mali tejatьr kəlliktife başqort tejatьrьn espiktəkelgə saqьra, unda əlemtə məzlise uđqarьlьp başqort ərtistərenə Mali tejatьrđьņ myzəje, uņьņ qьđьsa tarixь menən tanьştьrьv uđqarьla.

Alimpəjadanьņ dəjəm zyrenə başqort tejatьrьnan D Jultьj, Ilbaj, Mortazindar hajlanьp, tejatьrđarđьņ yđeştərən bildələvđə jaqьndan qatьşьldь.

Başqort tejatьrьnьņ espiktəkeldərə 5—9 nsь ejjyldərgə bildələngəjne. Şuqa tiklem rajundarđa 16 kansьjrt, əlemtə kisələrə uđqarьlьp 16 nsь s'jьz vəkildərə həm Məskəv avditurejahьna ber tapqьr asьq tejatьr ujnaldь. Bьl kista ajrьm ber rux, ber dərt menən ujnalqan „Qaraqol“ pejəssəhen bətə Məskəv jəməqətselegə həm alimpejada vəkildərenən đur alqьş alьp, başqort tejatьrьnьņ alimpejadala urtə ber urьn alasaqьn həm şul rux menən eş alьp barьvьna jul hьđьldь.

5 nsə ejjyldə taqьla „Qaraqol“ dь aldan taratьlqan bilit menən prafsajuz aqzalarьna ujnap 9 nsə ejjyldə „Fyənti avixuna“ ujnaldь.

Bigerəktə başqort tejatьrьnьņ quraj, jьr, kejđər qatьşqan urьndarь ikeşər tapqьr alqьşlandь.

Tejatьr jəməqətselegenən Məskəvlə ber iptəştəņ bьl turalaqь hyđə bik xaraktirle bulqanlьqtan bьl jerđə kysərməj kitə almajьbьđ. Ul iptəş Başqort tejatьrь boreņqo rəximhed kantundarь menən kərəşkən batьrđarь tormoşon, uđqan tarixtьņ qaraņqь jenajattarьn aqtarьp halьp, kyđ aldьna quja ikən, uņьņ rizissurđarьnьņ yđ eştərən aņlap, bik qulaj itep eşləvđərə, afarmelinejələrenəņ begengə mitьdqa tura kilevə tejatьrđьņ dərəђ qujьlьşьn kyrhətə. Əjtəjək quraj muzikahьn bik urьnlь qullanalar, qaharmandarđьņ quraj menən başlanqan quđqalьştarь alda kyrenə torqan kyreneştə əzənə inep təşənevgə jeņellek birə. Unan huņ berense pərđə asьlqanda joqa marlь (hirəkkenə aq matirejə) arqьrь tonoq qьna kyrengən başqort əjə janьnda matur itep qurajđa ujnaqan kej menən bətə qaravsьnьņ diqqəten, ujьn quraj moņona, qaravsьnьņ yđən urьndьqqa qađaqlap qujqan kevek berketep qujalar. Bətə pərđə bujьnsa quđqalmajьnsa tejatьrđьņ jəkmətkehenə inəhendə, ođon pərđə bətkəngə tiklem jalьqmaj qarap barahьn. Min başqort tejatьrьn berense tapqьr kyrđəm; məgər bik jaratьm“ tej.

Quraj, bejevselər Məskəv xalqьna bik oqşanь, bik ođaq alqьşlanьlar.

Şulaj uq ərtistərđeņ ujьnьn, rizissjur eşen jaqşь təqdir itərlək, matur isadьn təşəngən Məskəv xalqь „Fyənti avixuna“ nь bik qьđьqhьnьp tamaşa ittelər həm şundaj dur klassik əђərđə quja alьvqa, ujnaj alьvqa tejeşle narьq birđələr.

Başqort tejatьrьnьņ jəməqət eştərenə ajrьm əhəmejət birevə, yđenən vəkildər ajrьp hər ber truppanьņ təzribə, tənqit, diskyssejə henə qatьşьp, tejatьr isəmenən hyđ həjləp, alimpejada əjlənəhendə bulqan tatar eşsə rajundarьnda bulqan jəməqətsəlek arahьna inə alьvь—bьl tejatьrđьņ hьqьlmalь bulьvьn həm uņьņ satsejal jəđən asьq kyrhətə.

Şulaj alimpejadala bulqan hər ber tejatьr oşo juqarьla kyrhətelgən tərtip menən eş alьp barьp ular arahьnan gruzin, malarus, bilarus, jəvrəj həm ukrajьn tejatьrđarь tamaşasьlar đьņ ajrьm diqqətteren jəlep itte. Jaqьn şərəq tejatьrđarьnan Ađərbəjzan, Tatar akadimejə tejatьrьn „Əle zamanqa nьqlap jaraqlanahьlarь bar ikən“ tigən iђkərmənə aldьlar.

Şular arahьnan başqort tejatьrьn joş bulьp—dərəђ julda, ərtistər kəlliktife nьq həm avьr şarttar esəndə yđəp tə yđən kyrhətə alqan ikən, tigən isəm qađandь.

Başqort tejatьrь alimpejadaqa barьp nindəj fajđa ittetip horavsьlar bulha, ul turala şunь əjtep kitərgə məmkin:

Berensenən—Marksis tejatьr belgestərenəņ hər kən həjləgən liksejələrenən kəlliktif aqzalarьnьņ kiləsək esən đur habaq alьvđarь həm hər tejatьrđьņ afarmelinejə, drammaturgəjə mitьdtarьn kyrev hьlar bətəhelə jaqьn kiləsəktəgə pralitarejat tejatьrьnьņ jaņь tarix biten asьlar.

Ikensenən—tejatьr belgestərə beđgə ap—asьq itep: Xəđərgə bəjəkborəloş dəvrəndə səjasətte aņlamaqan, begengə kəndəņ barьşьna jaraqlana almaqan tejatьr sovit tejatьrь tygəl; unan huņ bik artьq birelep kitep, klassiktər menən vaqьt uđqarьv jenajat bulьv əђtənə ber urьnda tuqtalьv bula“ tinelər.

Furmahь menən milli bulьp, jəkmətkehe menən pralitarejatsa bulьv—bьna şulqьna xəđergə kəndəņ tejatьrь bula ala ikənən Marksizem dejaliktikahь beđgə asьq təşəndərđə.

Inde tejatьrьbьđđa bulqan kəmsəlektərgə lə beđ ađ tuqramaj bulmaj.

1 — Beđ matdi jaqtan əle bik jarlьbьđ, pejəssənəņ afarmelinjəhenə kəregensə əhəmejət birməjbeđ. Ə bьl eş rizissjurđьla, xuduzniktь la bik jajhьd xəlgə qaldьra, xeđmət juqala.

2 — Dur əđərlek kyrep, pejəssəne tejeşle dərəzəgə jetkerep eşləp bətərə almajbьđ. Məђələn sizun əđərlegə aldan kyrəlməj, əjtəjək alimpejadaqa barьv bik huņ qьna xəl itelep, aqsa huņ birəlep kərəklesaralar berhe lə eşlənmənə Xatta tejatьrđьņ qьђqasa tarixi jəđə kyrenerlek braşura la baђtьrьp alьp bara almanьq.

3 — Tejatьrđьņ iņ đur eləşə bulqan muzika (arkistьr) qa bik ađ əhəmejət birəlde.

Xalbuki pejəssənəņ jəkmətkehen xalьqqa jetkerevđə muzika berense urьn totqanьqtan, bьl kəmsəlegebeđ əsən beđđə ərlənələr.

Alimpəjadanь ojoştorov kəmitətenəņ də ber tiklem kəmsəlegə juq tygəl, saqьrьlьrqa bulqan tejatьrđarqa noj rəveşle əđərlek kyrergə kərək ləge turahьnda şulaj uq alimpejadaqa kilevđən nindəj maqsat kyđətələv turahьnda jeņelsə genə aņlatьlmaqan.

Ikensenən alimpejadanь bik huņqa qalьp saqьrьv əђtənə jьl hajьn barьp espiktəkeldər qujьp təzribə alьr esən Məskəv hьnь jerđə ber tejatьr binahь ajьrьp qujьlmaqan.

Əgər đə juqarьla kyrhətelgənsə bьl eşkə taqьla nьqьraq əhəmejət birelgən bulha, şərəq tejatьrđarь bьl alimpejada səfərenən taqьla đurьraq fajđa itkən bulьrđar ine.

Xalьq ərtisə V. MORTAZIN.

XVI nsь s'jьzd qararđarьn

Qajđa, nisek əjrənergə?

VKP (в) neŋ Əfe Qala Kəmitəte tarafьnan təđelgən plan.

Partejə jəcəjkələrendə.

Partejə jəcəjkələrenen jьjьlьştarьnda tybəndəge məs'ələlər tikşerelələr:

1) 16 nsь s'jьz jomqaqtarь. (partejənen eşke əştəren tikşerev đə oşonda inə.)

2) Bətə đənja iqtisadi krizise həm unьŋ hunqь kənə, kammunistar partejəhenen vazifahь SSSR đьŋ bəjnəlmiləl əxvələ.

3) 5 jьllьq plandь tultьrьv.

4) Kalxuz xərəkəte həm avьl xuzalьqьnьŋ kytəreleşe.

5) Ilde rikanstruksejələştərev dəvrendə prafsajuzdar ojoşmalarьnьŋ burьstarь.

Jəcəjkənen dəjəm jьjьlьştarьnda juqarьla kyrhətelgən 5 məs'ələne əjrənev menəngenə qalmajьnsa s'jьzd matirejaldarьnьŋ ajьrьm prablimalarьn taqьla jaqьndanьraq həm tərənerək əjrənev əsən ajьrьm gruppalar, tynərəktər ojoştoralar. Ular đь əjrənev əsən tybəndəge mavzugьlar təqdim itelələr:

1) Bətə đənja iqtisadi krizise.

2) Rivalytsejə xərəkəre həm kammunistar partejəhenen burьttarь.

3) SSSR jaŋь təđev baђqьsьnda.

4) Sənəqəttə 5 jьllьq pьlandь tultьrьv.

5) Kalxuz xərəkəte həm avьl xuzalьqьnьŋ kytəreleşe.

6) ilde rikanstruksejələştərev dəvrendə prafsajuz ojoşmalarьnьŋ burьstarь.

7) Partejənen eşkə eştərə:

a) Ike fruntta kərəş alьp barьv həm partejə berđəmlegə.

b) Partejənen yђeve.

v) Tənqit həm yđ—ara tənqit.

g) Kadьrđar əđerləv.

d) Partejə eştərenen mitьd həm furmьlarьn jaŋьnan ojoştorov. (Вьl məs'ələ partejə maqarifenen bətə seltərendə tikşerelergə tejeş).

Prafsajuz hьđьqь bujьnsa.

Eşsələrđen dəjəm jьjьlьştarьnda şulaj uq səvit həm kapiratsejə məəssəsələrendəge xeđmətkərđər jьjnalьştarьnda tybəndəge mavzuqьla məs'ələlər tikşerelələr:

1) Bəjnəlmiləl əxvəl.

2) SSSR—jaŋь təđev baђqьsьnda.

3) Jilde rikanstruksejələştərev dəvrendə prafsajuz ojoşmalarьnьŋ burьstarь.

Kamsamul hьđьqь bujьnsa.

Təvgə ike tima—oşo prafsajuz ojoşmalarьnda tikşereləsək timalar.

3) S'jьzd qararđarь nigeđendə kamsamul burьstarь.

Tyŋərək həm gruppalarđa əjrənev əsən partejə jəcəjkələrendə ytelgən timalar nigeđendə eş alьp barьla.

Tyŋərəktər partejə jəcəjkələre menən bergə şulaj uq ajьrьm da ojoştorolorqa məmkin.

Palit—prasvit hьđьqь bujьnsa.

Ketəpxana, klup, uqьv—əjđərə, qьđьl məjeştər həm partejə kəbinittərə s'jьzd aldьnan həm s'jьzd vaqьtьnda sьqarьlqan bətə braşura həm kitaptar đь hatьp alьrqa tejeştər.

Kyrgəđmələr ojoştorop ul kyrgəđmələrđə ajьrьm məs'ələlərgə qarata byləktər həm luzьngьlar bulьndьrьrđar.

Partejə jəcəjkələre dakladsь həm bisida ytkərevselər bilgeləj.

Əgər jəcəjkələ daklat jaharlьq kestər bulmaqanda;

Partejənen qala kəmitətenə mərəzəqət itərđər, Qala kəmitətenən bilgelən gən dakladsьlar əsən ajьrьm kəŋəşmələr ytkərələr.

S'jьzd matirejaldarьn əjrəngən vaqьtta iђəp alьp barьp ytelgən timalarđьŋ həđəmtəhe qala kəmitətenə birelə barьrqa tejeş. S'jьzdьŋ: 1) Kalxuz xərəkəte həm avьl xuzalьqьnьŋ kytəreleşe;

2) 5 jьllьq plandь tultьrьv;

3) Ilde rikanstruksejələştərev dəvrendə prafsajuzdar đьŋ burьstarь timalarьn tikşergəndə 14 nsə əlkə kənfirinsejə qararđarьn bəjləp əjrənələrgə tejeş.

Partejələlər partejəheđ aktif arahьnan s'jьzd matirejaldarьn hatьp aldьrьv həm jađьlьp aldьrьvđь ojoştororqa trjeştər.

Planda kyrhətelgəndər bətəhelə tormoşqa aşьrьrlьqtar, tik partejə, prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarьnьŋ insejativalarь qьna kərək.

Jeteşhedlektərđe kyrhə təвeđ

Kalxuz rəise yđ xuzalьqьn qajqьrta.

Jьlajьr k—nь Təməs avьlьndaqь „Qьđьl kərəş" kalxuzь 3 jьldan birle davam itep kilhələ aŋ—beləm eştəre nasar tora. Aqzalar arahьnda həm kalxuzdьŋ yđenə lə gəzit—zurnaldar ber dana la əldьrьlmaj. Kalxuz rəisə eştə aqzalar menən bərlektə kəŋəşep alьp barmaj baş—baştaqlьq itə. Məsələn: Kalxuzdьŋ bylenməj torqan fundьna ingən xaduktь xaqlav kəmisejəhə 160 humqa qujha, ul 120 humqa hatьp jebərə. Kalxuzdьŋ urtaqlaştьrьlqan qьmьđ xanahьnan 17 nsə ojjyldə 10 sirek qьmьđđь ber yđə alьp qajtьp esə. Dəjəm alqanda bьl bəndə kalxuzdь tygel kirehensə yđ xuzalьqьn bajьtьrqa tьrьşa. „SƏJƏR"

Iђerek baş.

Ablaj avьlь (caqmaqoş jorto) „berđəm" kalxzь rəise Səfərqələjef S. kalxuzdьŋ kulaktarđan alьnьp kalxuzda dəjəmləştərelgən harьqtarđьŋ jəndəren hatьp eskən. Ul, kyp vaqьt iђerek kəjə kalxuzsьlarđь jaman hyđđər menən ərləj, yđenen partinalьqь menən maqtana. Bьl iђerek başqa kust idarahь kyđ hal. O. O.

Xarisьf nej əsən kalxuzqa ingən

Kalxuzdarđь sit iliminttarđan tađartьv turahьnda həjləngən hyđđər beđđə kyp vaqьt qaqьđ əђtendəgenə jatьp qala kilə.

Urьndaqь partejə həm səvit ojoşmalarь, şulaj „uq jortbaşqarmanan sьqqan vəkildər bьl eşkə əđ iqtibar itələr, ə qajhь berəvđərə sit iliminttarđa qunaq bulьp ularqa irken tьn alьrqa jul birep kitələr. Məsələn, bьtьr Qorman avьl səvitenə jort başqarma vəkile Zəkiref Qadir kilep Noqman avьlьnьŋ Xarisьf Zarif tigən spikylənttə hьjlanьp jata, unьŋ 9 disətinə igenen barь 5 disətinəgenə itep kyrhəteve turahьnda birelgən qarizanь iqtibarhьđ qaldьra. Ul qьna əđ Xarisьf qailəhe əđ bulьvqa qaramaђtan xəkymətkə ber qađaq igen hatmaj, kulaktarđь bətərev meləndə 120bot jəşergən igene tabьla. Ləkin nej səbəptən der Xarisьf şul vaqttarđa kalxuzqa aqza bulьp inələ idara aqzahь həm əlegə tiklem xisapsь bulьp eşləj. Jadqь səsev meləndə Qorman kalxuzsьlarь aptьraqan saqta bьl Noqman kalxuzьnda jəşerep totolqan 160 bot artьq igen tabьla.

Bьl eş əlbittə əlegə espikylənt xisapsь Xarisьf qotortovь menən eşləngən. Bьnda şul tiklem igen haqlanьp jatьp ta, Noqman avьlь vəkile Hajejef Vələjəxmətteŋ qьđьv eş meləndə „miŋə aşarqa pajuk bireged" tip qat—qat at jərətep, səsev eşenə ajaq salьrqa tьrьşьvь la Xarisьftьŋ qurajьna bəjegənlegən asьq kyrhətə.

Noqman avьlьnda torqan jort başqarma aqzahь—uqьtьvsь Alxanьf bьl jeteşhedlektərđe niŋə kyrməgəndər, unьhь beđgə qaraŋqь.

Şuqa kyrə beđ Xarisьf kevek ike jədlə keşələr beđđeŋ arahьnan hərəlhən tejbed

KALXUZNIK.

Zajьm taratьvqa

jarđamlaşьv kəmisejələrenə

Əfe qala səvite prizidejumь janьndaqь dəvlət zajьmdarьn taratьv həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejəhe 1930 jьl 6 avqьsta kiskə 6 səqəttə Qala səvitə binahьnda (xal) dəvlət zajьmdarьn taratьvqa həm haqlьq eştərenə jarđamlaşьv kəmisejələrenen ikense mərtəbə kənfirinsejələrə saqьrьlьvьn beldərə. QARALASAQ MƏS'ƏLƏLƏR: „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv kampanejəhenen barьşь həm jarđamlaşьv kəmisejələrenen kiləsək eştərə. Jarđamlaşьv kəmisejələrenə kyrhətkən vaqьtta kilev məzbyri.

„Qala jarđamlaşьv kəmisejəhe".

میدیتسینا یاردامی-باشئوعا!

[illegible]

ف. ئایبولات.

Kalxuz esendə

baş-baştaqlьqtarqa qarşь kərəş asajьq.

Avьl xuzalьqьnьn satsejalizem tarmaqtarьnda kəndəlek məhim səjəsi həm xuzalьq kampanejalarьn tulьhь menən ytev, kalxuz esendəge eş qujlьşьn julqa halьv, baş—baştaqlьqtarđь həm eskə tərtip urьnlaştьrьvđaqь əđəklektərđe qьrqa bətərev bьlar bəgəngə kəndeŋ iŋ məhim burьstarь.

Kalxaz aqzalarьnьŋ eşkə halqьn qaraşьn, qьđьv eş meləndə esep—iђerep pragul jahavьn, kalxuz eşenən baş tartьp sitkə eşkə kitevđə vaqьtьnda tikşerə həm sara kyrə barьv hər kalxuzsьnьŋ bigerəktə idara aqzalarьnьŋ tura burьsь hanala.

Bьndajđar barmь huŋ?

Bьlarđьŋ barlьqьn đərəђləvəsən „Qələm" həm „haban herəvse" imzahь menən jađьvsь kalxuzkurđarđьŋ xəbəren alajьq.

— Qьrmьђqalь jortondaqь ber kalxuzda 20 xuzalьq bulьp şunan un xuzalьq sitkə eş eđləp sьqьp kitkəndər. Ə, şuluq kalxuzla besən sabьv, arьş urьv həm kəđgə səsev kampanejəhenə əđerlənev kevek uttaj qьđьv eştərđeŋ barьşь ifrat nasar tora. Əjđə qalqan aqzalar arahьndala yđ-ara tartьş, kalxuz idarahьnьŋ hyđen tьnlamav, eşkə sьqmav kevek jeteşheđlektər tulьp jata. Вьlar: «başqalar eşkə kitkəndə beđ nişləp keşə əsən eşləp jərəjək» tip besən sabьrqa sьqьvđan baş tartalar. Timək, kalxuzsьlarđьŋ sitkə eşkə kitevđəren kulak kyrələ şunь kalxozdь jemerevgə qarьşь qaraagitatsejə taratьv, ular arahьnda ikelənev, aŋlaşьlmavsьlьq tьvđьrьv julьnda qoral itep ala.

Вьnьŋ təp səвəвe nəmələ huŋ?

Kalxuzda eş kestərenən fajđalanьv dərəђ julqa qujьlmav həm kalxuzda eskə tərtip urьnlaşmavđan. Вьl fakьt kalxuzda xuzalьq kampanejələrenə əđerlek alьp barьlmaqanlьqьnda dərəђləj.

Qьđьv kampanejə barqan meldə esep iђerep eştən qasьp jərevselərđə lə kypkenə osoratьp bula. Miђal əsən Yrgə-Qьjqь jorto, Ibraj avьlь „bəlşəvik" kalxuzьndaqь Ibrahimьf, Şərəfetdinefterđen esep qatьndarьn tuqmap jərep, kalxuz eşenə qamasavlьq jahavđarьn alьrqa bula.

Həđəmtə itep şunь əjtke kilə.

Uŋьş jьjnav kampanjəhe avьl xuzalьqьnьŋ xəl itkes əlkən ber məs'ələhe. Вьjьl igen həm besəndərđeŋ yђeşe hər qajđa jaqşь, ə havalar jamqьrlь. Şunьŋ əsən igen əlgərəp, başaqtar qojolov aldьnda torqan ber miđgeldə ularđь jьjnap alьvqa bьl tiklem iltifathьđ qaravđarqa motlaq sik qujьrqa, kərək tiklem eşsələr hanь aldan iђəpkə alьnьp, eşsələr artьq bulqanda, undala pьlanlь həm ojoşqan rəveştəgenə, sitkə jebərəlergə tejeşlə.

Esep, iђerep eşkə sьqmaj qalьvđar turahьnda eske tərtip qaqidələrendə kyrhətelgənsə qatь saralar kyrergə, kalxuzdarqa tađartьv jahalqanda bьndaj iliminttərgə motlaq kyđ halьnьrqa tejeşlə.

A. ZAQЬF.

داحوتتی بولنو یئنس هەم یەشکەقار اماثتان، کالحوز- سئلار دئلك کالحوزعا تئققان کوستەرئلك

هانئنا هەم ئاتقارعانئشتەرئنگ سیفاتئنا قاراپ بولهئن.

[illegible]

Traktьrlь xuzalьqtarđan Məqlymət birev tərtibe

Jaqьv həm majlav nəmələrenen kilterelev eşenen barьşь turahьnda

Başnarkumzimđьn traktьrlь xuzalьqtarqa jaqьv həm majlav matirejalь kertevđen barьşь turahьnda jomqaqtar jebərep torov xaqьnda bьqa tiklem sьqarьlqan bojroqtarьna əħtelmə itep təklif itelə:

1. Savnarkumdьn jaqьv-majlav matirejaldarь menən tə'min itevse vəkilenə hər ber biş kөn hajьn, hər ber ajđьn 1,5,10 nsь..... cislalarьnda nifet skьlattarьnda nifet praduktьlarьnьn xərəkəte turahьnda Başnarkumzimqa biş kөnlək jomqaq birep torov jəkmətelə.

2. Bətə safxuzdarđьn diriktьrđarьna həm kalxuz pravilinejəlarьnьn reistərenə təklif itelə. Hərber traktьrlь xuzalьqta (safxuz, kalxuz həm şundaj başqalarđa) nifet praduktьtarьn haqlav, qullanьv həm ucut jərətevđe ratsejanal qujьvqa yđe atap mes'yl bulqan, kvalifikatsejalь maxsus keşe bildələrgə. Traktьrlь xuzalьqtarđьn mes'yl jetəkselərə Başnarkumzimqa, Savnarkum vəkilenə (Өfə nifteskьlatь) ə, kalxuzdar yđđərən jərətevsə sistimdarqa la—şul ajьrьlqan keşenen isemen, atahьnьn isemen həm familjəhьn aşьqьs xəbər itərgə tejeştər. Bьl keşelərgə oşo eştər jəkmətelə: skьlattarđan alьnqan həm yđđərenen haqlav urьndarьnan birelgən nifet praduktьtarьn traktьr kalunalarьna taratьv, ulardьn traktьr kalunnalarь tora torqan urьndarđa tejeşle rəveştə haqlanьvьn kyđətev, traktьr zaprafşiktarьn hajlap alьv həm inestruksejə birev, traktьrđь zaprafkь eşen ratsejanallaştьrьv (nasustar, aftamat prupkьlar qullanьv, tygelevgə jul qaldьrmav həm başqalar) həm nifet praduktьtarьn tejeşle urьnqa qьna totovđь qullanьv.

Bьnan tьş bьl ajьrьlьp bildələngən keşegə a-x kapiratsejəhь julь bujьnsa ajđьn hər ber 1,10 həm 20 nse cislalarьnda yđđərən jərətəvse sistimqa bьnda terkəlgən furmьla—nifet praduktьtarь kilterelevđen barьşь turahьnda jomqaq birep torov jəkmətelə. Bьl sistimdər jomqaqtarđьn summahьn iħəpləp, bər nəsxəhen aşьqьs rəveştə Başnarkumzimqa Savnarkum vəkilenə tapşьrьrqa, şul uq vaqьtta hər kantun esən ajrьm hajlanьp alьnqan jomqaqtar teđep, tejeşle kantun jer idaralarьna tapşьrьrqa tejeştər. Safxuzdar bujьnsa şul uq sruktarđa həm furmala turanan tura Başnarkumzimqa kantun jer idarahьna həm Savnarkum vəkilenə tapşьrьrqa kərək.

3. Bьl bildələngən keşelər eşkə qullanьp ytkən majđarđь tərtiple rəveştə kire jьjьvđь ojoştorop, ulardь tulь—hər xəldə bətə qullanьlqan majđьn 30% tanađ tygel xətlehen—kire nifet—skьlatqa tapşьrьvđь tə'min itərgə tejeştər. Qullanьlqan majđar surtьna (aftul, viskazin, nigrul həm başqalar) qarap ajьrьlьp tuplanьrqa tejeştər. Ulardь his ber vaqiqala ber havьtqa halьp qatnaştьrmaħqa kərək.

Bьl bildələngən keşelərgə nifet praduktьtarь kilterelev turahьnda birgən jomqaqtarьnьn iħkərməhendə qullanьlqan majđarđь kire tuplav hədəmtəhen kyrhətevđe həm də xuzalьqtь şul qullanьlьp ytkən majđarđь halьvqa havьt—haba menən tə'min itevđe, jomqaq teđev aldьnda kypme nifet praduktь qaldьqь barlьqtь bildələv esən gerđər jəki maxsus başqa ylsəvđər əđerləvđe jəkmətergə.

Başqortostan xəkymətenen urьv həm kəđgə səsev kampanejəhe vəkile:

IŞMӨXƏMƏTEF.

Furmь

Un kөnlək jomqaq

(Xuzalьqtь həm unьn qajđa bulqanьn kyrhətergə) ....

nifet praduktьtarь kerəvđen barьşь turahьnda

1930 nsь jьlqь . . . . dən . . . . gə tiklem . . . . nifet skьlatьnan kilde:

Traktьrdardьn markь həm kөstərə	Traktьr hanь	Aftamaşina hanь: Jeŋel jere gəs	Aftamaşina hanь: Matatsikel	Aftamaşina hanь: Jərəm jьk tannaz	Aftamaşina hanь: Jьk taşьvьs tannaz	Urьv kampanejahьnan başlap jьl adaqьna jaqьnь 1930 j. 31/XII gə xətle kərəsin kərək (tunna)	Oşo jomoqaq tedelgən kengə xətle xuzalьqqa kilterelgən (tunna): Kərəsin	Binzin	Aftul	Solidun	Viskazin	Aşlьq urьv kampanejahь başlanьvdan başlap oşo jomoqaq tedelgən kengə xətle totolqan (tunna): Kərəsin	Binzin	Aftun	Solidun	Viskazin	Iħkərmə
Fardzun 10/20																	
Fardzun p 10/20																	
Oil—Pyl 15/25																	
Şul uq 40/60																	
D—Dir 15/27																	
Ais—Calmires 20/35																	

Haban aşlьq səsəhe jerđe keđđən hərəp qaldьrьqьđ;

Hər bər yħəmlek, başqa jənle janvarđar hьmaq yđenen jəşəve həm yħeve esən jьlьlьq, jaqtьlьq tərlə ađьqtar, jeveşlek kevek şarttar bulьv menən genə jəşəj ala. Oşo juqarьla kyrhətelgən şarttarđьn berehe genə jetərlek tiklem bulmahala, yħəmlek jəşəj almaj. Orloq jerđən sьqmaħqa məmkin. Təbiqətten yħəmlektər esən jьlьlьq, jaqtьlьqь jetərlek bulьpta jeveşlek həm tərlə ađьqtar şikelle iŋ kərəkle nəmələrđen jetməve hər kemgə bildəle. Şunьn esəndə jerđə bьl şarttarđь jetərlek tiklem ođerləv saralarьn kyrergə kərək.

Xəđergə vaqьtta bigerəktə igen yħəmlektərə esən jerđə jetərlek tiklem jeveşlek haqlav hər bər xuzalьqtьn đur əhəmejət birevđəren horaj. Senki hunqь jьldarđa bigerəktə beđđen Başqortostan rajundarьnda jьş qьna qoroloqtar bulqьlaj başlanь. Jəqni jьl bujьnsa jer əħtenə təşə torqan hьv (jamqьr—qar hьvđarь) jetərlek tygel. Unьn əħtenə kəđgə şəp jamqьrđar, qьşqь qarđar kyp vaqьtsa fajđahьđqa kitə. Oşo arqala igenden uŋьşьla tybən bula. Şunьn esən kəđgə jamqьrđarđьn ber tamsьhьnda ərəm itməj jerđə haqlarqa kərək.

Bьnda bergenə sara: haban aşlьq səsəhe jerđə keđđən tərən itep hərəp qaldьrьv.

Kyp urьndar đa xəđergə vaqьtta la əs baħьv qullanьlьp haban aşlьq baħьvь bьjьlqь arьş qamьlь əħtьna tura kilə. Oləđəttə baħьvda kəltə jьjьlьp alьnьv menən ketəv jərətelə başlaj. Keđđən jer jeveş kejgə işle mal tapav menən jer tьqьđlanьp qatьp kitə. Qatь jerđə jeveşlek haqlana almaj Şul uq vaqьt bьndaj jerđər đə tupьraqqa havala inməj. Yħəmlektərđen yħev vaqьttarьnda tupьraq tьqьđ bulьp kəđgə jeveşlek arqahьnda jađqь yħəmlek esən kərəkle matdələr kybəjep qalьv tygel, jamqьr hьvđarьla aħqa ytə almaj, tybən jaqqa soqorqa aqьp teşələr. Oşo rəveştə bьndaj jerđərđə yħəmlekkə kərəkle ađьqtar keđđən haqlanьp qala almajđar. Oşo jerđə jađ hərəp səsev menən yħəmlektər esən ađьq, jeveşlek şikelle iŋ kərəkle şarttar bulmav səbəple uŋьş tybən bula. Eş rasxuttarьnda qaplaj almaj. Ə, krəħtejən aqajdar bьndaj kyreneşteŋ nəmənən bulьvьn nьqlap belməjđər. Arьş, holo, bojđaj hьmaq aşlьqtar jerđən ber tərləgənə ađьq alьv səbəple urьp alqan arьş jerđə bik jarlьlandьrьp qaldьra. Kiləhe jьl səsələ torqan aşlьqqa kərəkle matdələr əđerləp qaldьrьv, jerđə nisektə bulha ađьqqa jeveşləkkə bajьtьp qaldьrьv tejeş bula. Bьnьn esən arьş urьlьp alьnqasta avqьs sintəber ajđarьnda jerđə tərən rəveştə—12—14 santimitьr samahьnda hərələp tьrmatmaj qaldьrьrqa kərək. Ni tiklem irtə hərelhə lə şul tiklem fajđalь bulasaq. Nimestərđen şundaj ber məqələ bar. „Urqan keltənde ьđanqa sьqarьp qujđa, şul uq vaqьtta jərende hər" tejđər. Beđ jerđə irtə hərev menən tybəndəge uŋьşlьqtarđь kyrəbeđ. Keđ irtə hərəlgən jer qabarьp jomoşarьp kitkənlektən avqьs sintəber ajđarьndaqь həm kəđgə jamqьrđar bətəhelə həŋep qala.

Şul uq vaqьtta jer jomoşaq bulьv menən jьlь vaqьtta baktirejəlar eşlep qamьl, qьj ylə dərə serəve menən yħəmlektər esən kərəkle ađьq əđerlənə. Bigerəktə jerđə hərəp tьrmatmaj qaldьrqanda barlьq jamqьr hьvđarь sitkə aqmajьnsa jerđen yđendə haqlana. Qьşqь qarđar đa bьndaj jerđə kyberək tuqtalьp qalьvsan bula. Juqarьla kyrhətelgənsə keđ irtə hərəp qaldьrьlqan jerđə jađqa sьqqas məmkin tiklem irtə tupьraq tarala başlav menən nьqlap tьrmatьrqa kərək. Unan hьŋ səskes maşinahь menən telegən aşlьqtь səsergə bula. Oşo rəveştə eşlə uŋьştь jaqşь kytərə. Təzribə stansalarь həm alđьnqь kalxuzdarđaqь kerəħtejən xuzalьqtarь bьl kyreneştə dərəħləjđər.

Samar gubirnahьndaqь bizin cyk a—x. təzribə stansahь tybəndəge uŋьş nətizələren kyrhətə. Avqьs ajьnda hərəlgən ber giktar jerđən tarь 11 sintnir 60 kilogram, holo 14 sitnir 80 kilo, sintəberđə hərelgən jerđən tarь 8 s.88 kilo, holo 12 s. 72 kilo; yktəberđə hərəlgəndən tarь 6 s. 16 kilo, holo 10 s. 80 kilo uŋьş alьnqan.

Şişmə təzribə baħьvьnьn 18 jьl hьnavь tybəndəgesə hədəmtə birgən:

Avqьsta 14 santimitьr tərən lektə hərəlgən ber giktar jerđən holo 13 sintnir, 4 kilo. Sintəberđə 16 santimitьr tərən legendə hərələp holo 16 s. 28 kilo. Jađ kenə 14 santimitьr tərənlegendə hərəlgənholo 10 s. 3 kilo orloq birevə aqlaşьldь.

Təzribə stansalarьnьn nigeđle hьnavđarь jaqşь uŋьş alьvqa kerəħtejən xuzalьqtarьna yrnək bulьrqa tejeş.

Əgərđə haban aşlьqь səsəhe urьnqa keđđən tireħ tygərgə kərək bulha ul vaqьtta hergən gə tiklem tireħ taratьla la şul uq vaqьt hərələ. Bьl tireħlən-gən jer keđđən tьrmatmav səbəple tupьraq menən nьqlap aralaşmaħqa məmkin. Şunьn esən jađ kenə bik irtə kyltivatьr jəki lusşilnik (ber nisə vaq qьna tərənle haban) menən bergenə qat əħtən genə hərələsə unan huŋ jer tigeđlənməjensə taratьla. Bьndaj jerđərđə saşlikьlь səskes menən səsergə kərək. Miniral aşlamalar qullanqanda jađ kenə hərəv jəki tьrmatьv aldьnan jergə hibələrgə tejeş. Əgərđə keđđən taratьlьp taşlanha, jamqьr qar hьvđarь jьvьp bətərəv ixtimalь bar.

Kartuf həm tamьr ađьq səsəhe jerđər đə tərən rəveştə hərələp bətə qьj ylənđərenən tađartьp qaldьrьlьrqa tejeş. Bьna oşo kyrhətelgən saralarđь qullanqanda səskən igendən jaqşь uŋьş alьrqa məmkin.

AGЬRANUM: Ə. ƏXTƏMEF.

Harь puşta agintstevahь.

Sara stansahь puşta agintstevahь yđ rajunьnda bulqan timer jul həm ilivatьr eşsələre arahьnda ələ matbuqat menən tə'min itevđe (gəzitə zurnal taratьvđь yđe əħtənə alahala, bьl julda aktif eş kyrhətə almaj. Məħələn: əlkə gəzittərgə barь 4 keşe jađьlqan. Ular đa gəzitələren yđ vaqьtьnda ala almaj aptьrajđar Məskəv gəzittərenə barь 11 keşe jađьlqan. Ularđa gəzitələrđə yđ vaqьtьnda həm təvəl bulьp julьqmajđar. Hədəmtələ gəzitəgə jađьlьrqa qьđьqьvsьlarđьn da kyŋele hьvьna. Puşta idarahьna—„Beđgə gəzitənə kəndə berəmləp hatьp toroqođ tip ytenevsə eşsələrgə puşta idarahь:—„beđgə unьn menən mataşьrqa vaqьt juq" tip javap qajtarqan.

Puşta idarahьnьn ələmatbaqat eşenə bьndaj halqьn qaraşьn, beđ, jənəjəttən başqa nəmə tip qaraj almajbьđ.

QƏLƏM.

Tanalьq vulьsь qьđьv totona.

Tanalьq valkumь matbuqat taratьv julьnda yđ rajundarьnda keşelər sьqarьv həm avьldar đa, vəkildər təqəjenləv eşenə kereştə. Xəđer valkum janьnda kəmisejə tedələp kəmisejə avьl jəcəjkələrenə, avьl səvittərenə həm miskumdarqa ələmatbuqat taratьvđa kantrьl sьjfьrđar bildələnə. Bьl sьjfьr bətə vulьs kyləmenə 1000 dana bulьp, şunьn jartьhь milli matbuqat, jartьhь urьħ telendə bulьrqa tejeş. Başqa rajundar yrnək alьqьđ:

Inistruktьr: MALAJЬf.

Nasibaş avьlьnьn (Məsqyt k—nь) Josopof Junьs tigən bəndə 1911 nse jьldan 1927—jьlqa tiklem aqahь menən hatьv itep jərenə. Hatьv itevən taşlanь la, Gasturg agintь bul-dь. Ləkin, səvit apparattarьn tađartьv vaqьtьnda 1—nse katigurejə menən tađartьlhala, taqь Inkubatьr mədirə bulьp, eşləp ata.

Beđ bьl keşenen tađartьlьvьn horajbьđ. „SPARTAK"

Matbuqat--jalpьqa!

Uqьj—jađa bele vselərđən gəzit aldьrmaqan berəv đə bulmahьn. Puştalaqь tərtiphedlektər bətərəlhen.

30 Urьnьna barь 2.

Min „Başqortostan" gəzitəhenə ike ajqa jađьlьp, rəxətlənep gəzit uqьrmьn tip ujlahamda, tələgem buşqa sьqtь, Ejjyn ajьnda gəzitələrem narmal kildə tejərgə jaraj, ə inde ejjyl ajьnda barь ike numir (N 168—170) gəzitə aldьm. Avьlda tikşerep qaranьm, əmmə berđə eđen tapmanьm, minen xəzittər qajđa buldьlar ikən. Zinhar tikşerhegeđ inə.

ABDULLIN QILƏZ.

Bergenə lə tatar—başqort gəzite aldьrmajđar.

Bələbəj kantunь, Əlşəj avьlьndaqь uqьv əjə kantun kyləmendə iŋ đur uqьv jorttarьnan hanalьvьna qaramaħtan, bergenə lə tatar—başqort gəzitəhe aldьrьlmaj. Əlşəj başqort—tatar avьlь, şuqa kyrə uqьv ejenə hər kem başqort, tatar gəzite barđьr tip əmetlənep kilə. Ə kilep inhəŋ, unda ьlqьj urьħ matbuqatь. Sittən tərlə eş menən kilevsə iptəştər tərlə məqlymət alьv esən „Başqortostan" jəki, „kammuna" horajđar.

Kilevselər niŋə bьl gəzitələr juq tigəs Izbac:" ulardь aldьrьrqa ber tində aqsa juq, bьlaj đa ələ yđ zalunejamdan 15 hum tottom" tip avьr hulap javap qajtara.

Beđ Əlşəj vulprasvitenə sə'al birəbeđ:

— Vulьsьn tatar—başoqrt rajunь iħəplənə torop, berđən ber uqьv jortonda tatar—başqort gəzittərə aldьrьrqa „aqsa juq" tejərgə nisek ojalmajhьŋ!

Ajhaj bьnda başqa bər—bər səbəp juq mikən.

V. QIRFAN.

Bajmaq al birməj.

Bajmaq rajkumь ultьrьşьnda 500 danə „Başqortostan" 500 dana „Krasnaja Başkirejə" həm 100 dana „Kammuna" aldьrьrqa qarar itep, bətə rudniktərgə diriktif tarattь. Xəđergə kəndə urьndar đa kəmisejələr hajlanьp, matbuqat taratьv eşendə kankrit saralar kyrələp jata. Xəđergə bulqan məqlymət tərgə qaraqanda, urьndarđaqь partejə, kamsamul jəcəjkələre prafsajuz ojoşmalarь yđđərenə kantryl sьjfьrđar bildələp, kampanejənə 5 nse avqьsqa bətərergə bulqandar.

M.

Tybə rudnigь maqtarlьq eşləməj.

Ejjyl hunqь jartьhьndaqь məqlymətkə qaraqanda, tybə rudnigendə ələ matbuqat taratьv eşe maqtarlьq tygel. Tybə rudnigьnda menlegən eşsə həm xeđmətkərđər bulьvqa qarmaħtan, unda xəđergə 42 dana „Başqortostan„ 11 dana „Krasnaja Başkirejə" 8 dana „Kammuna" həm ad—mađlap başqa gəzitələr aldьralar. Bьnьn səbəbe itep tybəndəge ike fakьttь kyrhətergə bula:

1—Puşta agiotstevahь gəzitə taratьv esən iŋ qulaj—eşsələrđen uqmaşqan rajunda torovona qaramaħtan gəzitələrđe yđ vaqtьnan hunlatьp, qajhь ber numirđarьn juqaltqьlavь bulha;

2—Puşta eşsələrenen eşsələr menən bejurakrattarsa nasar meqəmələ lə bulьvđarьn həm puşta idarahьnda eştə tərtiphedlek bulьvđь səbəp itep kyrhətergə kərək.

Bьl kəmselektər bətməj torop, Tybə puştahьnda bər eştə rətkə halьnmajasaq.

QƏLƏM.

Xəbərselər jađalar

Baş Finatdilqa qođqon ojalaqan.

Өfə kantunь Şişmə vulьsь Bərsevənbaş avьlьnьn nikalaj xəkymətə vaqьtьnda tirə jaqta dan totqan Fəttəx Xazi Nasьjrьftь Өfə kantunьnda belməgən keşe juq.

Fəttəx Xazi 1927 nse jьlqa tiklem qьđьl tavar, kyn, tire jьjьv menən tirə jaqta ataqlь espikyləntтərđən, ataqlь xazьjđar đan hanala ine. Şul „iđgə" eşe artьnan jərəgəndə Fəttəx xazьjđь 1927 nse jьlđьn qьşьnda julda talap, yđen yltərələr. Fəttəx xazi yldə əmmə nəsələ qaldь.

Şul ataqlь espakylənt, xazi Nasьjrьf Fəttəxten qьđь Əminə Nasьjrьva 1928—jьlda Şişmə vulьsь Safar avьlь 2 nse baħqьs məktəpkə ojalaj. Xazi qьđь məktəpkə ojalav menən pejanir əterətenə lə „pejanirka" bulьp kerə. Əminə Nasьjrьva Safar məktəbendə uqьqan dəverendə (berense jьlьnda uq) pejanirđьn qərəf—qəđəttəren bođqan esən əterəttən qьvьla. Вьjьl qьş məktəpte.................. itevə esən məktəptən qьvьla.

Kulak, xazi, mulla balalarь xəjləkər bulalar bit ular, Əminə Nasьjrьvala məktəptən qьvьlqasta, yđenen; ytkən joj avьldarьnьn ujьndarьnda, jьjьndarьnda bergə əjttergən, unьn menən tьqьđ elemtə totqan (qьħqa qьna əjtkəndə jərəgen) Өfə INO hьnda uqьp, Başsik tьn başqort tele byləgendə eşləvsə (sikritar?) Qьrmьħqalь vulьsь Timkə avьlь „səvit jegetə" Sabir Bulatьftь iħenə teşerə. Bulatьf ta yđenen Başqortosandьn juqarь idarahьnda eşləvsə səvit xeđmətkəre bulьvьna qaramaħtan səvit doşmanь xoquqhьđ xazi qьđь (Əminə Nasьjrьvanьn həm əsəhenen xəđergə kəndə lə xoquqtarь juq) saqьrьp, Өfə lə asьlqan xisapsьlar kurьsьna kerergə jarđam itə. Xaziđьn balahь kurьstь bətergəs Өfələgə başfinatdilqa xisapsь bulьp eşkə kerə. Qьħqa qьna əjtkəndə Başsik xeđmətkəre ataqlь xazi, hatьvsь, xoquqhьđ, sit ilimint balahьn səvit eşenə kerergə jarđam itə, unь qanat aħtьna ala.

Bulatьf Sabir xəđergə kəndə lə xoquqhьđ, sit ilimint qьđь menən Өfə baqsalarьnda əjttərə birə. Xatta kulak qьđđarь menən elemtə jahap alqas, yđenen bergə uqьqan, kamsamul *iptəştəre menən* həjləşməjđə.

Bьna bьndaj yđđəre səvit urgьnьnьn juqarь jerendə eşləgən „Səvit girujđarьna" rəximheđ sara kyrələrgə, kulak, xazi hatьvsь, xoquqhьđ Əminə Nasьjrьva başfinatdildan qьvьlьrqa tejeş. Bьl səvit ilenə ikəvləp etlek eşləməhələr, jaqşьlьq *kyrhətməjəsəktər!*

„Buntar"

Kulak balahь—militsejə bulqan.

Tamjan—Qataj k—nь Usalь avьlьnda militsejə bulьp xeđmət itə. Kulak balahь bulqanqamь, ul hər vaqьt jaman hyđđər menən hygə qajhь vaqьt qul menən xəkəm itə. Şulaj itep atahь kulak bulьp xalьq qurqьta ine, ulь militsejə bulьpqurqьta.

Q. S.

Jarđam kəmitətenen 200 humьn estelər.

Nabьr jorto juldabaj avьl səvite yđ ara jarđam kəmitətendə it menən hatьv itər esən, oşo avьl grazdanь Qotoşьf Qorman bildələngəjnə. Qotoşьf Qorman avьl jarđam kəmitətə malь menən hatьv itep, unьn kileren kytərep, batrak, jarlьlarqa jarđam itevđe başьnala kiltermənə. Ul barьnanda ələgerək yđ qorhaqьn tultьrьvđь qajqьrttь.

Bьna oşo yđ fajđahьn kyđətep, Qlymər avьlь it hatьvsь spikylənt Bajnazarьf Aqzam menən jaqьn elemtə totto, spikylənt menən elemtə totqas bildələ inde esev, kəjef—safaqa birelep ber badarđarđan hata torqan itən, kejə torqan səkmənən juqaltьp aqьldan jađqansь kəmitət aqsahьn esep jərenə.

Unьn bьl qəjeptərə esən kəmitət aqzalarь jьjьlьşьnda Qotoşьf tь kəmitət itə menən hatьv itev eşenən sьqarьrqa bulьp, aqsa eştərən tikşerev esən ajrьm kəmisejə hajlanqan bulbala, kəmisejə 5 aj bujь bər nəmələ eşləmənə, Qotoşьfta eştən alьnmanь.

Kəmitətten prsidətelə Amantajьf Məvletbaj yđe Partejələ kandidat bulvqa qaramaħtan kəmitətten it hatьvđan kilgən fajđanь bergələp esep torđolar, oşonon əsəndə Qotoşьftьn qəjebe asьlmanь.

Qotoşof Qarmandь it menən hatьv itərgə quşqanda kəmitətten 200 hum aqsahь menən quşьlqajnь xəđer inde 200 hum aqsala juq, Qotoşьf ta hal menən aqьp sьqьp kitte.

„KYREVSE".

Өfə jerle pulьgь

Berense safta.

Tutski lagirьnda, divizejə puiьktarьndaqь kadьr sastaftьn spurt jarьştərəv eşe bettə. Jarьşta, Өfə jerle pulьqьnьn: Vidman, Dikutin, Murzin, Timerqələjef, Ibrahimьf, Nafiqьf həm Zaikin iptəştərđən torqan kamandahь: 3000 miter jerđe, jəgərəp şul uq vaqьtta 70 miter hьv arqьlь sьqьv, arqan bujlap juqarь menev, hikerev, granattь alьħ taşlavđa berenselekte aldь. (3000 miter jerđə jəgərəp—şunьn 70 miterə hьv) qatь jamqьr bulьvqa qaramaħtan, 18 minut esəndə kildelər).

Jəgərəvđə ip Vidman 100 miterđə 11 sikuntta 400 miterđe 56 sikuntta; Dikutin iptoş—100 miterđe 12 sikuntta əjlənep qajtьp, lagir kyləmendə berenselekte aldьlar.

Futbul jarьşьnda: Uskin, Dikuşin, Esvitinski, Vidman, Udalьf, Katkьf, Kumilьf, Jagurьf Kavalef, Xəjtin, Fidrьf iptəştərđən torqan kamanda berenselekte aldь. Bьl kamanda ytkən jьl da „berenselekte alьp, byləklengəjne.

VAJЬNKUR—KUCUKЬF.

Ridaktьr urьnbaħarь: QAJSIN

يوڭ ئوراليستنڭ تاقتايارنوزاونتتارنى ياننداعى
ئوفو پريستيندەرندە هەر تورلو ئاعاس
نەمەلەرن ئشلەو، ۋاگونعا تويەو هەمبوشاتو
[illegible]

„Başqortostan" gəzitenə jađьlьvđь onotmanьnmь?

1930 Avqьst 1

[illegible]

Θ KINO—TIATЬRĐA ΘFЬNDA BΘGΘN: Θ

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar. — bəgendən başlap, MƏXKUMDƏR

IBEL KINAHЬNDA — Sejanstar 8, 5 jarьm 11 s. saşlanalar. — bəgen: APIUM

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar. — bəgen: SALUVKA — 7 bylektə kino—film.

„5-Maj" (Əske Өfələ) — ? ? — Sejanstar jaŋsa 10 saqьttə başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат." Бакилан 92

AJЬRЬM NUMIRЬ HӘR JERDӘ 5 TIN

RIDAKSIJӘNEN ӘDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН".

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massovəj bylek . . . 5—72; Kiske ridakseja . . . 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kon irtəngə səƣət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAZЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajƣa . . . 45 tin; 3 ajƣa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajƣa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlƣa . . . 4 hum 80 tin

Bөtə donja pralitardarь, ergegegez!

PADPIS ЬLAR: Ridaksija kantorahьnda, bөtə pəştə kantordarьnda, upləknəmiləndə həm əzi jerətərvəsendə qabul itelə.

№179 Kese jəma 7-Avqьs 1930 jьl

KӨNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ӨLKӘ KӘMITӘTE HӘM BAŞQORTOSTAN UӘK BAŞQARMA KӘMITӘTE URҒЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

Qьtaj qьḑьl ərmejəhenen̦ un̦ьştarь Impirejalistərde qurqьvƣa təşørə.

Impirirejalistər Qьtajḑaqь kammunistar xərəkəten вьvьр taşlarƣa əḑerlənələr.

Canşa qalahьn haqlavƣa əḑerlek.

ŞANXAJ, 2. Japunəjənen alьnƣan məƣlymottorƣa qaraƣanda Qьtaj Qьḑьl ərmejəhe Canşa qalahь ergəhendə nьqьtmalar jahaj. Qьḑьl qəskərdər qoral menən Canşa qalahьn haqlarƣa əḑerlənələr. Bөtə diqqət Nancan qalahьna tuplana.

Gəzit xəbərdərenə qaraƣanda Nancan qalahьndaƣь xəkymət qəskərdəre ul qalanь haqlav əsen jeterlek tygel.

Qьḑьl qəskərdər Nancan qalahьna 40 kilumitr jerdə toralar. Nancanƣa hezym itevse Qьḑьl qəskərdərden „hanь 20 men kəşegə jetə.

„ŞANXAJ—Tajmos" gəzite Nancan qalahьn Qьḑьl ərmejə hezymenə qarşь tora almajasaqьn jaḑa.

Qьḑьl ərmejə Xankav qalahьna jaqьnlaşa.

ŞANXAJ, 2. Canşa qalahьnьn Nankin qəskərdəre tarafьnan kire alьnьvь turahьnda Şanxajda taratьlƣan xəbər jalƣan bulьp sьqtь. Hunƣь vaqьtta Xankav qalahьnan alьnƣan xəbərdər Qьḑьl ərmejənen̦ şul qalanan 30 saqьrьm jьraqlьqta ten jaqьnda huƣьşqanlьƣьn bəldere. Sezonsi „əlkehenen alьnƣan xəbərdər 10. men kəşelek Qьḑьl ərmejə ətretenen Xankav qalahьna hezym iteven bəlderə. Bьl qala Nancan qalahьnan ken jaqьnda bulьp, stratigejə jaqьnan bik əhəmijətle bar.

Bur huƣьştar aldьnnan.

ŞANXAJ, 2. Jan-sezo jьlƣahьnьn urta aƣьmьnda dur vaƣьjƣalar bulьrƣa tora. Sezonsi əlkehenen ten jaq eleşende Qьtaj Qьḑьl ərmejəhenen̦ ḑur kestøre xərəkət itelər.

Bьl qəskeri kestørđen bər eleşe Nancan qalahьna jaqьnlaşьp bara. Bьl rajundaqь Qьḑьl qəskərdən hanь 10 men kəşegə jetə.

ŞANXAJ, 3. Qьḑьl qəskərdərgə qarşь huƣьşqan Nankin genirale Xacejən, jənəhe Canşa qalahь ergəhendə 7 men kəşelek ətrət tuplap, Jansezə jьlƣahьndaqь huƣьş kəməlrənən̦ ber totqarьhь atьvdarь menən fajdalanьp, jьlqanь arqьrь sьqьrьƣa tьrьşa. Bьndaƣь huƣьştьn notizəlre elegə bildəle tygel. Japunəjə huƣьş kəməlre bьndaqь kərəkə akif qatşalar. Xankav qalahьnan Qьḑьl ərmejəgə qarşь jeborelgən xəkymət qəskərdəre.

Pikin—Xankav timer julьnьn Savgan stansahь ergəhendə Qьḑьl qəskərdər tarafьnan qoralhьḑlandьrьlƣandar.

TUKEJU, 3. Japunəjənen Jansezə ьlьqahьndaqь huƣьş kəməlrə. başlьqь Nancan qalahьnьq elegə Nankin qəskərdəre qulьnda bulƣanlьƣьn xəbar itə. Qьtaj Qьḑьl ərmejəhe Nancan qalahьnan 40 saqrьm jerđə pazitsəjəlargə urnalaşqan. Səjəsi dairətərđəqь xəbərdərgə qaraƣanda bьl qəskər Nancan qalahьna rəjal qurqьnьs təşerə.

Angelejə huƣьş kəmələrenen̦ jebərelevə.

LUNDЬN, 3. Bьnda alьnƣan xəbərdər bujьnsa Angelejənen̦ Sindəv qalahьndaqь ike huƣьş kəməhe həm Nankin qalahьndaqь ber huƣьş kəməhe Canşa qalahьna qarap julƣa sьqqandar. Japunəjənen Qьtajdaƣь qəskər başlьqtarь şulaj uq aşьƣьs rəveştə Xankav qalahьna ber huƣьş kəməhen jebərgənder. Impirejalist Jansezə jьlƣahьnda ydkestørən tuplavdь davam itelər. Nankin xəkymətenen—Xankav qalahьndaqь əjenten başlьqtarь Xuboj əlkəhendəge Qьḑьl ərmejəgə qarşь sьqьrƣa bojoroq birdelər. 5 nse Qьḑьl ərmejəgə qarşь ike brigada qəskər, ike huƣьş kəməhe həm osqostar jebərelələr.

Impirejalistər yḑ vəxşətlekteren aqlarƣa tьrьşalar.

TUKEJU, 31. Japunəjənen Simbun—Ringu agintstvahь impirejalistərđen Qьḑьl ərmejəgə qarşь sьvьvdarьn aqlav əsen Canşa qalahьnda kammunistardьn Japunəjə ilse xənahьn həm ber nisə sirkəvđə jandьrƣanlьqtarьn, „bьlarƣa tьrьşa. Sezonsi əlkehendə lə Qьḑьl ərmejə ətrəte arasьnda kesəjdə 10 men kəşelek Qьḑьl ərmejə ətrəte xəbər Nancan qalahьna jaqьnlaşьp bara. Nancanaqь xəkymət qəskərdərdənen ədlegə həm ьşanьsьḑьlьƣь arqahьnda ul qalanьn Qьḑьl qəskərdər tarafьnan ber nisə kon esendə alьnьvь kətelə.

Angelejə gəzittəre tь.nьshьḑlьq kyrhətələr.

LUNDЬN, 30. Angelejə gəzittəre Qьtaj Qьḑьl ərmejəhenen uņьştarьnan qurqьvьƣa təşkəndər. Gəzittərdə, kammunistarḑьn Canşa qalahьnda siktən tьş ḑur vəxşətlekter jahavdarь turahьnda ədəm ьşanmaḑlьq jalƣan xəbərdər tulьp tora. Qajhь ber gəzittərdən Canşa qalahьnda bergenə lə Javrupalьnьn̦ qalmavь turahьnda xəbər itevdərenə qaraƣanda kansirvatьvdar matbuƣatь kammunistardьn Javrupalьlardьn̦ jeberlevdərən jaḑьp jəməƣət fikeren qurqьvƣa təşergəndar.

Qьtajdaqь huƣьştar turahьndaqь məqələlərendə Angelejə gəzittəre Xankav qalahьnьn motlaq Qьḑьl ərmejə qulьna təşevenən həq qurqьp jaḑalar. Bьl gəzittər Angelejənen̦ aşьqьtan—aşa Qьtaj əşke eştərenə qatьşьvь memkin bulьvьn hejlejdər. Şul uq vaqьtta ul gəzittər Nankin əjenten qəskərdərenen tarqalƣanlьqtarьn həm Qьḑьl ərmejə jaqьna kyplop sьqqanlьqtarьn, ə kammunis qəskərdərenen Xankav qalahьnan nej barь 20 saqьrьm jerdə torqanlьqtarьn xəbər itelər. „Şulaj itep—tejdər ul gəzittər—Qьtajdaqь Javrupalьlardьn hajlav əsen qьtьv imel barlьq tik ularđьn yḑ xəkymættəre tarafьnan qьna ytəlevə memkin".

Gəzittər Amirika huƣьş kəməhenen Canşa qalahьn tupqa totovon qotlap jaḑalar. Bьl atьv bedəmtəhendə „qalaƣa ḑur zarar kiltergən.

„Tan" gəzitə qətqəj saralar kyrergə saqьra.

PARIZ, 1. „TAN" gəzite „Qьtajda kammunistar rivəlytsəjəhe" tigən baş məqələhendə „ɵgər anarxəjə davam itə torƣan bulha qьḑьqhьnƣan xəkymøttər Qьtajḑan əşke eştərenə qatьşьrƣa məzbyr bulasaqtarь" kyrhətep Qьtajdaqь xəldən qьna rəveştə tərtipkə halьnьn talap itə. „Ɵgər Nankin xəkymətenen—tip jaḑa bьl gəzit - bьl qurqьnьsьḑьqtan yḑ kestørəmənegəntəlovqa xəle jetməhə, Bajpin giniraldarьnьn̦ kilesəvjulan təbənə qalьp təjəşle. Bajpin həm Nankin arahьnda vьləs turahьndaqь məsələ xəl itelgəndən hun bьt milli kestør balşəvikterƣa qarşь kərəşkə berləşterelergə təjəşle".

Japunejə kabinitьnda Qьtaj məsələhen qarav.

TUKEJU, 1. Japunəjə kabinitenen begengə ultьrьşьnda tьşqь əştər ministere Sidixara Qьtajdaqь kammunistar xərəkəte turahьnda daklat jahanь. Ministerđen hyddərenə qaraƣan da Canşa qalahь yaqьnьqьţ Japunəjə qəskərdəre əsen əhəmijətə juq. Lokin kammunistar ...ɵ tirenen kesəjəve dur diqqət talap itə. Tьşqь əştər ministerlegə Qьtajdaqь xel asьq belengəngə tiklem Nankin xəkymətenə jar dam kyrhətev jəhətenən ber tərlə lə adьm jahamajasaq.

Kabinittьn̦ şul uq ultьrьşьnda dingez əştərə ministere Ta'karabi Japunəjə qəskərdərenen Şanxajdan Xankav qalahьna undaqь japun rizidinttaren haqlav əsen kyserelgənlektərən bəlderdə. Bьqa səbəp itep ul Qьḑьl ərmejənen Xankav qalahьna huƣьş alьnьvьn memkin bulьvьn kyrhətte.

Qьtaj qьḑьl ərmejəhe alƣa bara.

ŞANXAJ, 30. Şanxajda sьqa torƣan ingeliz gəzite Jansezə jьlƣahьndaqь vaqьjƣalar turahьnda: „Canşa qalahьnьn hun Sezy-Sezon həm Nancan qalalarьnьn alьnьvьn da memkin"—tip jaḑa. Bьnьlapta, Qьtaj qьḑьl ərmejəhenen̦ əlegə tiklem Pajan kyle ergəhendə huƣьşqan dur əstørə Sezy-Sezon həm Gulin qalalarьna taba baralar. Bьl qəskərdərđen ber eleşe Nancan qalahьna, ber eleşe Gulin qalahьna həm əssenşə Sezy-Sezon qalahьna jaqьnlaşqandar. Bьndaqь Qьḑьl qəskərdərdən hanьn 40 mejdər, şulajda ularđьn 10 men kəşegen də bik bulmavьn hejlejdər. Sit il gəzittəre Nankin qəskərdərenen Qьḑьldarqa qarşь torov almaqanlьqtarьn jaḑalar. Nancan qalahь rajunьndaqь xəkymət qəskərdərenen xəle ul ruxьnьnda anьq məƣlymattar əlegə juq. Huƣьş xəbardari Qьḑьl qəskərdərđən, bьl qalanь solqap alƣanlьqtarьn həm unan 20 saqьrьm jerdə torƣanlьqtarьn bəlderələr. Xankav qalahьnьn̦ ten jaqьnda Nankin qəskərdəre arvr xəlgə təşkən. Xuvadav qalahь rajunьndaqь əs polk qəskər baş kytərep qьḑьl ərmejə jaqьna sьqqandar. Xankav, Uxan həm Ucan qalalarь xərbi xələtkə qujьlqandar. Xankavdan kilgən xəbərdər Nankin qəskərdərenen Qьḑьldarqa bik kyp qoral qaldьrьp sigengənlektəren hejlejdər. Nankin xəkyməte tьnsьḑlьqtarь aqtьvьnda bulьp, ul qьrahьn ərnəqь hahadьrqa təjəşle. Sit il gəzittərə Nancan qalahьnьn̦ karatilnoj otorattan Qьḑьldarqa qarşь sьƣьvdan baş tarqanlьqьn jaḑalar. Bьl ətrettərđən ber eleşe qoralhьḑlanьp, dьrьp quleqa alьnƣan. Nankin xəkymətenen̦ bьtьn xəl itəlgən.

NURОТТО: „Krasnoj Triygalnik" zavьtьnda qujьlƣan „Binbirin" maşinalarьnьn betievhe.

ВУВК rəisenen̦ jaŋь urьnsaʒarь iqtəş Akimef

Bilarit udarnige.

Başqortostan Ydək Başqarma Kəmitəte rəisenen̦ urьn baʒarь itep jaŋьlьqьna jьlotelgən Akimef iptəş Bilarit əşsehe—udarnik. Ul avьl məktəben tьrorev menən bala vaqьtьnan uq—nəj barь 14 jəşenda uq qadaqsьlьq timer zavьtьna əşkə kerep, bətə qəmərən şul zavьt sixtarьnda əşləp ytkərə. 1918 nse jьlƣa tiKlem oşə sьşsь timer əştəndə əşləp kilgən Akimef iptəş fəqət şul jьldardaqь graƣanlьq huƣьşь vaqьtьnda ul ataman Dutovqa qarşь ul əstendaqь bandalarqa qarşь kərəş əsen saqьrьnqanьna kyrə genə ul stanugьn vaqьtьlьsa rəvestə qaldьrьp tororqa məzbyr bulь. 1919 nsь jьl 1921 nse jьl arahьnda Akimef iptəşte bed qьḑьl armejə safьnda kyrobed, 21 nse jьl ul qajtьp la yḑenen̦ təvqan zavьtьna qajta.

Yḑenen̦ kin jəməqətselek eşmekərleqen ul oşə vaqьttan başlaj. Unь zavьt kəmitətenə aqza itep hajlajdar. 1925 nse jьl ul VKP(b) safьna inə. 1926 nsь jьlda six unь mastirьnq, ə bara tora ubir—mastirьlьqqa kytərelə.

Satsejalizem jarьşь başlanьv menən Akimef iptəş yḑ sixendə udarьlьqtь bьtəndərgə eşəp bulьrьq ojəştorevƣa bik kyp əşlədə. Vьnьn iptəşter ... sьqa həm bьl əşen əsen vaqьtbьlok ala.

Zavьtta jəməqət əşe alьp bargan saqьnda Akimef iptəş tergə urьndarqa hajlana, VKP(b) elkə kəmitətenen əs də aqzahь itelgən.

Ejjun urtalarьnda Akimef iptəş to Tamjan—Qataj kantunьnьqsьna ВУВК iṅa kiltorep, Ydək Başqarma Kəmitətenen̦ rəis urьnbaʒarь dərəəhenə yrtelelə.

Sit ildərdə 1 nse avqьs

BIRLIN, 2 Pralitarejattьn 1 nse avqьs dimanstratsьsьjhь rivəlytsəjon Birlindən ьn kələ, dur həm ojoşqan dimanstratsəjəlerenən berehe buldь. Birlin uramdarь ışələr menən tuləqaha xəld., ular dimastranttardь qotlap qarşь aldьlar. Luzьngыlar Girmanejə əşsəler sьjьsьnьn bьtə məs.ələlərenə qaqьlьp jadьlqandar, həm ularđьn xəl itelvdəren talap itələr ine: „Pьrь tik pralitarejat diktaturahь qьna beddə kapital təғnaqьнan qotqara alasaq", „1914 nse jьlđьn 1 nse avqьs kenen onotmaqьḑ", „Sevittar sajuzьna hezym itevselərgə rozimlok bulmajasaq", „Min—satsializem tozələşenən biş jьllьq planь ytələven haqlajasaqьm" tigən luzьngьlar menən qala majdanь tulqajьn. Kis menən Vintir fildpilats majdanьnda Rimil, Najman həm bətən iptəştər qьbqasa butoqtar hejlənelər. Palitsəjə əşsəler kalunnalarьn sit uramdarqa jynəltərgə telə- həlo buldьra almadь. Dimanstranttar palitsəjə ətrettərenə nep qьla yḑenə aqьldьlar.

Satsejal dimakrattar tarafьnan Lystgartin majdanьnda ojoştorolqan dimanstratsəjə siktən tьş nasar ytte. Bьnda jьjьlqan əşse aristakratəjaqa satsəjal dimakrattardьn jeteksələrenə bьlte tuqavdar həm pasifizem hyddəre hejlənelər.

„Ryte—Fani" gəzitenen̦ xəbərə bujьnsa birlində bərənse avqьs dimanstratsьjahь vaqьtьnda kampartəjə tarafьnan ojoştorolqan 100 men kəşə qatьşqan.

Naju—Jurk, 2. Pritprejəlerenəq əşten tuqьraqandan hьn 50 men kəşə impirejalizem huƣьştarьna qarşь həm SSSR dь jaqlav julьnda dimanstratsəjə ytkərə əsen qala majdandarьna hərbənə jьjьldьlar. Dimanstratsəjə, Amirika kampartəjəhenen jeteksələrenə qotlav tiligramь jebordə. Bajraq tavьttarda mitingьlar ytkərelep, palitsəjə bər riso kerə qulƣa aldь. Kampartəjə Ydək kəmitətenen jorto aldьna jьjьlqan əşsələrdə palitsəjə dur vəxşətlek menən taratь. Ber nisə kəşə jaralanqan, „Bejli—Uərkir" gəzite Amirikanьn kər jerdərendə dimanstratsəjələrđən ytkərelgənlegen xəbər itə. Ditrujt qalahьnda biş men kəşə dimanstratsəjəgə qatьşqandar. Pitsburg qalahьnda 2500 kəşə həm Trintun qalahьnda 3 men kəşə qatьşqandar.

Bajavaj timp tə'min itelməgən.

„Krəʙtejən yḑesəskən—yḑe urьr əle" tip qarav davam itə, maşinalar tədətelməgən. Məsqyt k—nda 600 ləp maşina vatьlьp jata,

Appartunistarsa qaraşqa sik qujьlьhьn.

MƏSQJUT (maxsus xəbərsəbeḑđən—tiligraf aşa): Unьş jьjnav kampanejəhe jomoşaq bara, tybən ojoşmalarqa jul başsьlьq itelmej. Kantun Başqarmahьnьn məqlymet birep torov, bojlonəş nasar. Beqən (5 nse avqьsta) pəştə qalmaj. Nəəssəsolər bik kəndə ber kə eşləmojdər bьl arqala kalxuzsьlarqa rizahьḑlьq tьva.

Məsqjyttəgə kalxuzdar kustь oşə kəngə tiklem kridit ala almaj, zapas əəster juq. Stalin kalxuzьnda 8 znejko kərəklə əəst jьqьlqan eşsələ itterələr. Bətə kantun davьmьndə 600 ləp şundaj bodoq maşinalar jata,rimunt mastirskəjahьnda əş juq. Halqьn qarsь, yḑ—yḑenən barьr əle, tip əsəqə nep torov davam itə, igen qabul itev əsen əderlek juq, kolattorqo dizinfiksəjə jomoşaq ytkərelə, transpart hьm əle əderlenelməgən.

RAXUMЬF.

MƏSKƏV JORTO (5 nse avqьs): „Uzarat" kalxuzь jəntərazaj igenenen hər kemdən alda 200 bot arь dəvlətkə tapşьrdь. Arьş urьv bettə, jadqь əşlə urьrƣa totonoldo. Başqa kalxuzdardь beddən menən tinləşərgə saqьrьladь.

Idara rəise: ŞƏNGƏRƏJEF.

ANDREJEFKƏ (Bərə k-nь) jortonda bik qьḑьv uraq əətə. Kalxuzdar qəḑəttəgesə bətəhenən alda baralar. Şulajda yḑ-yḑenən barьr əle, tip əşənep torov kyberək. Agranumdardam berəvhe nindəjder fonni ikespiditsəjələ jərej,berehe Əfe lə davamlьp jata. Avьl səvittərə unьş jьjnav əsenə jeteksəlek itməj, satsejalizem jarьş juq. Andrejefkə a/səvite unьş jьjnav kampanejəhen qarata plan tedəmqən, yḑə lə, jardьlar jьjьlьşьnda la tikşerelməgən. Rajun qarşьnda plan eşləqən lokin, maşinalardan derəs fajdalanьv məs'ələhen „onotop" qaldьrqan: „Крупская" kalxuzьnьŋ maşina əs ken, taqь ber kalxuzda ike ken buş qaldьrьlьr, başqa kalxuzdarda la şundaj xəldər bar. Maşinalь kyberək kalxuzdardan maqьnahьḑ kalxuzdarqa maşina kyserov qullanьlmaj. „Xalьq almaj" tigən bьltav menən qərsьlьq sajuzь 14 baş labagrejka-ne alьvdan baş tarta, 22 ikə altьq huƣьv maşinahь buş uterarь, şunь eləşmej.

Ele bulha tədətelməgən huƣьv maşinalarь la jatalar, huƣьv əsenen timpь tə'min itelməgən.

— Əşsələr jetəşməj, oltalar juq, tejdər, kampanəjənen̦ sajosi əhəmijətə tьqdir itelməj.

Əştə tə javajlaştьrьv əsen jalpь əḑerlənəlməgən:

— Teləhən nisəkənə planlaştьrma, unьş jьjnavь barь ber aj bulь hudьlasaq, tip appartunistarsa qaraş bar.

ZUJKUF.

Ydək iliktrik stansahь (Ц Э С tьŋ ditalь

Kalxuz— kapiratif sistimahьn

qajtanan teḑev turahьnda VKP (в) yḑək kəmitəte qararь.

(Başь 177 nse handa).

9) Ydək kəmitət kalxuz—kapiratif sistimenen rejarganizatsəjə barь kalxuz—kapiratif sistimь teləşle spitsəjalistar həm tejeşle partəjə əşsələre kadralarь menən bьk nьqьttьlha qьna hədəmtə birə alasaqьn kyrhətə

Ukrugtar bəterəlgən saqta kalxuzsьjuzlardьn həm s. x. kapiratsəjəhьnьn maxsus sajuzdarьnьŋ kadralarь təjəşle rajkalxuzsajuzdarqa həm rajkapsajuzdarqa birelergə təjəşle. Kalxuzsajuz ergalarь la şulaj uq bəterelgən səvit, xuzalьq həm başqa ukrug ojoşmalarь ɵbəsenə jaqь əşsələr menən nьqьtlanьrьqa təjəştər. Kalxuz—kapiratif s istimen rejarganizatsəjalavь xaqqьnda səjəsi həm ytkərev əsenen ... qojotqa həm bətə əsen ratsəjanalьştьrьv səbəp bulьrqa təjəşle.

Sajuzdar sajuzь fraksəjəhьn, SSSR Narkamzimьn həm RKI x. kamisarlьqьn in tybəndən başlap bu karhəttə — Kalxuz—kapiratif sistimenen idara rasxuttarьn—apparattь vedər ahrav xaqьnьn 50 pr. tiklem qьḑqartьvьn tə'min itərgə məzbyr itərgə.

Partəjə kəmitəttəren ber ajlьq sruktan da hunqa qalmajьnsa kalxuz—kapiratif sistimen jaŋь əşsələr menən nьqьtlav julьnda ytkərgən saralarь turahьnda yḑək kəmitətkə xəbər birergə məzbyr itərgə.

10) Kapiratif sistimenen tybən avьl səltorə bik jomoşaq, qaqşaqan, xətta urьn—urьn betenləj bəterelgən bulьv ajqanьn yḑək kəmitət sajuzdar sajuzь həm s. x. kapiratsəjəhьnьn mərkəzdərenen fraksəjələrьn, rajkalxuzsajuzlar partəjə ojoşmalarьn avьl kapiratif səltorən tevdəv həm nьqьtlьv turahьnda yḑenen bətə kəsen jomşaqqa mezbyr itə. Unьş jьjnav həm kədqə səsev kampanejəhь bər burьstь atqarьv əsen bik tьjdalanьlьrqa təjəşle.

11. Avьl xuzalьqьn a./x maşina həm qoraldarь menən tə'min itevđe tərtipkə halьv maqsatь menən SSSR Narkamzim a/x. maşinalarь menən tə'min itev əsə tərtipte bьlbərgəlerə.

a)Safxuz həm kalxuzdardь SSSR Narkamzimь rajlaqqanplan kortonaьdə a. x. maşina həm qoraldarь menən tə'min itev turanan tura həm qaqidə itəlep tranzit menən (a. x. maşinalarь eşləvə zavьt—safxuz joki kalxuz) aksəjəlь „silxozsnabzinəjə" jəmqejete tarafьnan a. x. qarala.

b) In Prastuj prajzvudstvьna kapiratif berəktərev həm jarlьurta xolle janьqtd xuzalьqtarь a. x. maşina həm qoraldarь menən, şulaj uq invintar menən tə'min itev aksəjəlь „silxozsnabzinəjə" jəmqejete tarafьnan a. x. kapiratsəjə sistimahь aqьrьlь, ularđьn plandarь bujьnsa qarala.

v) Manivьr fundь, zapas əəsttər, sizunhьḑ həm tranzit menən jeborelə almaqan a. x. maşina həm qoraldarь aksəjəlь „silxozsnabzinəjə" jəmqejete rajjun arьskladtarьna səfxuz həm kalxuzdarь la, s. x. kapiratsəjəhьnьŋ rajjun sajuzdarьnda tə'min itev əsen jeberelələr.

12. Kalxuz kapiratif sistimen rejarganizatsəjəhen ber aj eruktan hunqa qalmaj atqarьrqa.

13. Xlipsinter menən unьş bətə sistimahьna igen əderlov turahьnda jekmetelgən bujьrьq ajqanьn, yḑək kəmitət partəjə ojoşmalarьna igenselek kampanejəhьn nьqьtlьvda, igen eḑerlov kampanejəhь ytkərev əsen kalxuz—kapiratif sistimenen əşsələrdə—kalxuz səltorə birelə torqan xedmətkər...

1930-31 nse jьlqь igen əđerləv kampanejəhьnda igen əđe

Başqortostan ASSJ savđa xalq kamisarlьqьnьn № 173 qararь.

SSSR Savđa xalq kamisarlьqьnьn diriktif kyrhərmələrenə movafiq Başqortostan savđa xalq kamisarlьqь QARAR BIRƏ:

№ 1. a) 1930—31 nse jьlqь kampanejəla igendə igen əđerləvsələrđen igen buşatьv punkttarьna tapşьrqanda igendərgə oşo əđerləv xaqtarьn bildələrgə (orloqtoq sintnerьna tin menən iħəpləp):

Punkt isemdərə	Arьş	Bojđaj	Holo	Arpa	Qara bojđaj	Boraj	Tarь
BAŞQORTOSTAN JƏMHYREJƏTE							
1. Өfə	550	780	445	560	610	550	460
2. Blaguvişsin zavьtь	540	745	445	560	600	540	460
3. Udil Davənəj	540	745	445	560	600	540	460
4. Blagovar	540	780	445	560	600	540	460
5. Iglin	535	750	445	560	595	535	460
6. Tavtəman	535	750	445	560	595	535	460
7. Olo-Tilək	535	750	445	560	595	535	460
8. Şakşa	535	750	445	560	595	535	460
9. Axlьştin	520	740	425	560	580	520	440
10. Antunəfkь	520	740	425	560	580	520	440
11. Saxaj	520	740	425	560	58	520	440
12. Qasaq	520	740	425	560	580	520	440
13. Axlьnin	520	740	425	560	580	520	440
14. Şişmə	545	780	450	560	605	545	465
15. Jomatav	540	775	450	560	600	540	465
16. Şəngək—kyl	540	780	450	560	600	540	465
17. Tapurin	545	770	450	560	605	545	465
18. Juzəvo	540	750	450	560	600	540	465
19. Jamьşkaja	545	750	450	560	605	545	465
20. Bələnəj—Aksakva	550	785	455	560	610	550	470
21. Aksunovo	545	785	450	560	605	545	465
22. Qluxufskaja	545	780	450	560	605	545	465
23. Byzdək	540	780	445	560	600	540	460
24. Qandьra	540	780	450	560	600	540	460
25. Rajlkь	545	800	450	560	605	545	465
26. Şafran	540	775	445	560	600	540	465
27. Davləkən	545	805	450	560	605	545	465
28. Bərə	545	770	445	560	605	545	460
29. Өħ—Bajqь	505	725	420	560	565	505	435
30. Qazanьь	535	750	445	560	595	535	460
31. Ilej	505	725	420	560	565	505	435
32. Lamaj	505	725	420	560	565	505	435
33. Dyrtəjlə	535	745	445	560	595	535	460
34. Ismaqil	535	745	445	560	595	535	460
35. Esrəletamaq	505	745	425	560	565	505	440
36. Tauьn	505	725	425	560	565	505	440
37. Mənəvez	465	705	385	560	525	465	400

b) Majlьq kənbaqьş menən mizavьmka xaqьn Başqortostandьn bətə pristenđərəndə həm stansa ergəhəndəgə punkttarьnda sintnerenə 8 hum 25 tin bildələrgə.

g) Əđerləv esən kyrhətelgən şul xaqtar oşo bazis kanditsejələ igendərgə tylənə:

Kyltura iseme	Naturalь literle purkala nisь'gram	Syp qatnaşьv	Orloq qatnaşь	Jeveşlek
Arьş	666—670	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь, 2 pr. qa xatle	Ur. tađalьqь 1 đan juqarь 3 pr. qa xatle	Jeveşlegə 15,5 tan juqarь—17 pr. qa xatle
Jađqь bojđaj	736—740	Ur. tađalьqь 1 đan juqarь 2 pr. qa xatle	Ur. tađalьqь 2 nan juqarь 5 pr. qa xatle	Jeveşlegə 15,5 tan juqarь 17 pr. qa xatle
Holo	431—435	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь 3 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь 5 pr. qa xatle	Jeveşlegə 16 nan 18 pr. qa xatle
Arpa	586—590	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь 4 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь 5 pr. qa xatle	Jeveşlegə 15,5 tan 17 pr. qa xatle
Qara bojđaj	571—580	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь 4 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь 2 pr. qa xatle	Jeveşlegə 15, 5 tan juqarь 17 pr. qa xatle
Tarь	731—740	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь, 4 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь 2 pr. qa xatle	Urtasa qorolo 13,5 tan juqarь 15 pr. qa xatle
Boraj	456—460	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь, 2 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь, 3 pr. qa xatle	Jeveşlegə 1, 5 tan juqarь 17 pr. qa xatle
Kənbaqьş	406—410	Urtasa tađalьqь 2 nan juqarь, 4 pr. qa xatle	Urtasa tađalьqь 1 đan juqarь 3 pr. qa xatle	Jeveşlegə 13 tan juqarь 14,5 pr. qa xatle

g) Igendərđən sьjfatь bildələngən bazis kanditsejələrenən juqarь həm tybən bulqan esən hər bər sintnьr xaqьna əħtəlmə həm skitke jahav turahьnda oşo normalar qullana.

1. NATURA BUJЬNSA: holo, arьş, arpa, boraj həm kənbaqьştan hər bər 5 gramm esən— 5 tin. Jađqь həm kəđ bəskən bojđajđan hər bər 5 gramm esən 10 tin. Qara bajđaj həm tarьnьq hər bər 10 gramm esən—5 tin.

IЂKƏRMƏ: naturanьn bazisqa qaraqanda juqarь joki tybən bulqanь esən skitke həm əħtəmələr hər bər sik menən siklənmənəjənsə bər tapqьrqьna eşlənələr.

2. SYP QATЬŞЬV bujьnsa hər bər xəle esən arьş, boraj, jađqь həm uəsm bojđaj həm holo bujьnsa hər bər sintnerenə—5 tin, tarь, arpa, qara bojđaj həm kənbaqьş xaqьna—10 tin.

IЂKƏRMƏ: „Syple" orloq esən skitke syplənev pratsintna qarap, his bər sik menən siklənmənəjənsə sybe „urtasa tađa" xəldən kyberək bulqan hər bər pratsint esən bətə hanalьp ytkən kyltьralar esən də— sintnerenə 5 tin jahala.

ORLOQ QATNAŞQAN esən: arьş, boraj, holo, arpa qarabođaj, tarь, jađqь bojđaj həm kənbaqьştan hər bər xəle esən sintnerenə 5 tin, uəsm bojđajđan tsintnerenə—10 tin.

IЂKƏRMƏ1: Syple orloq esən skitke hisbər sik menən siklənmənəjənsə sybe syplənev pratsintna qarap, „urtasa tađa" xəldən sybe kyberək bulqan hər 2 pratsint esən bətə hanalьp ytkən kylturalarđan tsintnerenə 5 tin jahala.

IЂKƏRMƏ 2: Borajqa holo 10%qa tiklem quşьlqan bulha ul boraj xaqьnan quşьlqanьħь bər skitkəhəđ alьna, şul pratsintnan kyberək qatьşqan xaqta holonoq hər bər pratsint artьqьraq bulha esən bildələngən normanan jartьhь xatle (joqni sintnergo 2,5 tindon) skitke jahala.

4. Jeveşlek bujьnsa arьş, boraj, holo, arpa, qarabođaj, tarь, jađqь həm uəsm bojđaj, kənbaqьşqa surьa həm kənbaqьştьn hər bər xəle esən sintnerenə 15 şer tinden skitke jahala.

IЂKƏRMƏ: „si", orloq esən skitke jeveşlek pratsintьna qarap jahalьp, jeveş, xəldən juqarь bulqan hər bər xəl esən— his bər sik quşьlmajьnsa—bətə hanap ytkən kyltьrqa hər bər sintnerga 15 tin skitke jahala.

5. „Si„ jeveşhəm"spple qatnaşlьq dərəsələr euaqarap-bətəlməyhəm skitkələr jahalqanda pratsintnьn jartьhnan əđ bulqan kəsor handarь alьp taşlana, ə, jartь menən unan kyberək bulqandarь bətən pratsintqa iħəplənə

6. toronlь (maranьj həm siniguzkь) bojđaj esən hər sintnergə 30 tin skitke jahala.

7. 0,2%tan 0,5%qa tiklem toron (toqsoqtarđa) qatьşqan esən bojđajđьn sintnerenə 20 tin arpanьn sintnerenə 10 tin, 1% qa xatle qatnaşqan esən bođajđьn sintnerenə—40 tin, arpanьn sintnerenə 20 tin skitke jahala. Toron 1 pr, tan kyberək qatьşqan bojđaj ajьrьm kileşeve bujьnsa alьna.

IЂKƏRMƏ1: Toronlь (maranьj həm siniguzkь) bojđajđa bьnan tьş toqsoqlь toron bulha skitko bьlarđan qajhьħь kyp bulьvqa qarap jə maranьj həm siniguzkь barlьq esən joki toqsoqlь toron barlьq esən jahala.

IЂKƏRMƏ 2: Barь toron iħe- genə bulqan toronlь bojđaj esən bojđaj xaqьnan skitke jahalmaj.

8. Arьşta 0,2pr. tan 7,5 pr. qa tiklem arьş anahь bulqan esən arьş xaqьnan hər sintnerqo 10 tin ə 1%qa tiklem bulqanda 20 tin skitke jahala. 1% tan kyberək arьş anahь bulqan orloq ajrьm kileşev bujьnsa hatьp alьna.

9. Kelət qortqoştarь qatьşqan orloqtoq 2 nse dərəsələ bulqanьna bojđaj xaqьnan hər sintnere xaqьnan 25 tin, ə başqa aşlьqtarqa—20 tin skitke jahala. 3 nse dərəsələ qortqoslanmaqan orloq ajrьm kileşev bujьnsa qabul itelə.

10. „OST"standarttarь bujьnsa „diffiktlə" (yrləqən, jeħə beterelə almaħьlq kəjgə, tetьħjanlanьv jeħlə) orloqtar esən ajrьm kileşev bujьnsa skitke jahala.

a) „OST" standartь bujьnsa bulqan xəlgə oşo siktər bildələnə:

KYLTURALAR ISEME	SYP QATЬŞЬVЬ: Tađa	SYP QATЬŞЬVЬ: Urtasa tađa	SYP QATЬŞЬVЬ: Syple	ORLOQ QATЬŞQAN: Tađa	ORLOQ QATЬŞQAN: Ur. tađa	ORLOQ QATЬŞQAN: Syple	JEVEŞLEK: Qoro	JEVEŞLEK: Urtasa qoro	JEVEŞLEK: Jeveş	JEVEŞLEK: Sej
	pratsint menən kyrhətelə (xətle tigəndə eskə inderep hanap)									
Arьş	1 gə tiklem	1 đən juqarь gə xətle	2 nən juqarь	1 gə tiklem	1 đən juqarь 3 kə tiklem	3 tən juqarь	14 kə tiklem	14 tən juqarь 15,5 kə tiklem	15,5 tən juqarь 17 gə xətle	17 nən juqarь
Bojđaj	1 „ „	1 đən juqarь 2 gə xətle	2 nən juqarь	4 kə xətle	4 tən juqarь 7 gə xətle	7 nən juqarь	14 kə xətle	14 tən juqarь 15,5 kə xətle	15,5 tən juqarь 17 gə xətle	17 nən juqarь
Holo	1 „ „	1 đən juqarь 2 gə xətle	4 tən juqarь	2 gə xətle	2 nən juqarь 5 kə xətle	5 tən juqarь	14 kə xətle	14 tən juqarь 16 qa xətle	16 nan juqarь 18 gə xətle	18 đən juqarь
Arpa	2 „ „	2 nən juqarь 4 kə xətle	4 tən juqarь	2 gə xətle	2 nən juqarь 6 qa xətle	6 nan juqarь	14 kə xətle	14 tən juqarь 15,5 kə xətle	15,5 tən juqarь 17 gə xətle	17 nən juqarь
Qara bojđaj	2 „ „	2 nən juqarь 4 kə xətle	4 tən juqarь	1 gə xətle	1 đən juqarь 2 gə xətle	2 nən juqarь	14 kə xətle	14 tən juqarь 15,5 kə xətle	15,5 tən juqarь 17 gə xətle	17 gə xətle
Tarь	2 „ „	2 nən juqarь 4 kə xətle	4 tən juqarь	1 gə xətle	1 đən juqarь 2 gə xətle	2 nən juqarь	13,5 kə xətle	13,5 tən juqarь 15 kə xətle	15 tən juqarь 17 gə xətle	17 nən juqarь
Boraj	1 „ „	1 đən juqarь 2 gə xətle	2 nən juqarь	1 gə xətle	1 đən juqarь 3 kə xətle	3 tən juqarь	14 kə xətle	14 tən juqarь 15 kə xətle	15,5 tən juqarь 17 gə xətle	17 nən juqarь
Kənbaqьş	2 „ „	2 nən juqarь 2 gə xətle	1 gə xətle	1 đən juqarь 3 kə xətle	3 tən juqarь	3 tən juqarь	11 gə xətle	11 đən 13 kə xətle	13 tən juqarь 14,5 gə xətle	14,5 tən juqarь

§ 2. Bulь kylturđarьna əđerləv xaqь Başqortostandьn bətə stansəjə ergəhəndə həm pris ton punkttarьnda bьlaj bildələnə:

BAЂЬV BORSAQЬ qođəti (sartiravajt itəlməgər)

Klass	D'amitьrь millimitr	1 nse tip aq	2 nse tip jeşel	3 nse tip harь	4 nse tip horo
1 nse ere	7,25 həm đurьraq	9—75	—	—	—
2 „ urtasa	6,25 həm đurьraq	7—95	9—15	9—75	5—50
3 „ vaq	6,25 tən tybən	6—70	7—95	8—55	—

IЂKƏRMƏ 1: 1 həm 3 nse tip borsaqtarđьn bərgə qatьşqanьna sintner xaqь 7 həm 95 tin bildələnə.

2. 1,2 həm 3 nse tip borsaqtar qatnaşqanda hər sintnirgə əđerləv xaqь 6 hum 70 tin bildələnə.

3. Sartiravajt itəlməgən borsaqta hər bər klasta avьrlьq menən ylsəgəndə şul đurlьqtaqь tipqa borsaq 60% tan ađ bulmaħqa tejeşle.

4. Borsaqqa juqarьla bildələngən xaqtar Başqortostan jəmhyrəjətenən bətə tabaqtarьna la jəjelələr.

2. Borsaq esən kyrhətelgən bul xaqtar, qoro həm urtasa qoroloqta (16% qa xatle) bulqan borsaq esən. Jeveş borsaq (16 nan juqarь 18% qa xatle) esən hər sintnirgə 20 tin skitke jahala. Sej (18% tan jeveşrək) borsaq xaqьnan jeveşlegə kyberək bulqan hər bər pratsint esən sintnergə 15 tin skitke jahala.

3. Ajьrьm klastar esən „OST" standartь jaraqlь tapqan nurmanan əħtən başqa nəmə qatnaşqan saqta, ə horo borsaqqa „urtasa tađa" tigən xəl esən bildələngəndən əħtə qatnaşqan esən syplelək hər bər pratsint kyberək bulqan esən sintnerenə 10 tin, ə orloqtar qatnaşь kyberək bulqan hər bər 1 pratsint esən 15 tin skitke jahala.

4. Bьl xaqtar ydəndə borsaq qortь his bulmaqan bьnaq orloqtarь esən bildələngən. Ə borsaq qorto bulha—qortlavđan hər bər pratsint esən sintner xaqьnan 5 tin skitke jahala.

5. Difiktlə borsaq ajrьm kileşev bujьnsa alьna.

6. Borsaqtьn „OST" standartь bujьnsa xələnən oşo siktər bildələnə:

a) Bətə tip borsaqtar tađa həm difiktələgə bylenə. Tađa tip difiktəlo borsaqqa təsvir itkəndə hanalqan kemşeləktərđən his bərehe bulmaqan borsaq atala. Difiktlə borsaq tip borsaqtarđan kemşeklektərə bulqan borsaq atala: kygərgən (hlə, tьşqь qutь joki jarmahь qəđqan joki aşaq jeveşlənqən joki arьşa yrlgən, sereqən, kejgən, kygərgən orloqtar bətəhe təgəjdə 10 pr. tan kyberək bulmaqan borsaq atala.

b) Tađa həm difiktlə orloqtar syp başqa orloq qatnaşqan bulьv jaqьnan bylenələr:

Syplelek xələ	Syp qatьşьv avьrlьq bujьnsa	Orloq qatnaşьv avьrlьq bujьnsa
1,2 həm 3 nse tiptar esən		
Tađa	1 pr. qa xətle	2 pr. qa xətle
Urtasa tađa	1 đən juqarь 2 pr. qa xətle	2 nən juq. 4 pr. qasa
Syple	2 pr. tan kyp.	4 pr. tan kyp.
4 nse tip esən.		
Tađa	1 pr. qasa	4 qr. qasa
Ur. tađa	1 đən kyp. 2 pr. qasa	4 tən kyp 8 pr. qasa
Syple	2 pr. tan juqarь	8 pr. tan juqarь.

v) Tađa həm difiktlə borsaqtar jeveşlek jaqьnan 4 xəlgə bylenələr..
Qoro—14 pr. qasa.
Urtasa qoro 14 pr. tan juqarь 16 pr. qasa.
Jeveş 16 „ „ 18 „
Sej 18 „

g) Orloq qorto baħqan orloqtar bulьv jaqьnan 3 tərlə gruppa bula:

1 nse gtuppa—qortlo orloq bətənləj juq; 2 nse gruppa—qortlaqan orloqtar 3%qa xətle bulha; 3 nse gruppa—qortlo orloq 3% tan kyp 10% qa xətle bul-ha.

JAЂMЬQ—vaq „orloqlo (karmavaj)—sintnerə 6 hum 10 tin.

Bьl xaq kantraklaşьv bujьnsa tapşьrьlqan karmavaj jaħmьq esən tylənə. Kantraklaşьvđan başqa tapşьrьlqan karmavaj jaħmьq esən xaq tərlinkə jaħmьqtan atxutь xaqь bujьnsa jərətelə.

2. Bьl bildələngən xaqtь bazisqa bьlaj bojlərgo: syp qatьşlьlьq jaqьnan „urtasa tađalьq tan tybən" xəlgə syp qatьşьv 3% tan kyp 6% qa xətle, şit orloq qatьşьv bujьnsa „urtasa tađalьqtan tybən" xəlgə (10% tan kyp—20% qa xətle; jeveşlek jaqьnan «urtasa qoro» xəlgə (jeveşlegə 14% tan kyp 17 % qa xətle)

3. Orloqtoq sьjfatь şul bazistan juqarь joki tybən bulha bildələngən xaqtan oşo tiklem skitke joki uqa əħtəmə jahala:

Syp qatьşьv bujьnsa urtasa tađalьq (1% tan kyp, 3% qasa) xəle esən hər sintner xaqьna 20 tin əħtəmə „sej" xəl esən (6% tan kyp) hər bər artьq pratsint esən sintner xaqьnan 10 tin skitke.

Sit orloq qatьşqanda urtasa tađalьq (5% tan kyp 10% qasa) hər sintnerqa 30 tin, ə «tađa» (5% qasa) xəl esən 45 tindən əħtəmə, ə „syple" (20% tan kyberək) xəl esən hər bər artьq pratsint esən sintnire xaqьnan 5 tin skitke.

Jeveşlek xəle bujьnsa „qoro„ xəl (14% qasa) əħtəmə jahalmaj, „jeveş" xəl (17% tan kyp —19% qasa) hər bər artьq % tь esən sintner xaqьnan 15 tin, ə „sej" xəl (19% tan kyp) esən —10 tindən iħəplap skitke jahala.

Tərlinko jaħmьq—1 nse tip (tən jaqqь eşlənməgən).

Dejamitьrь millimitr	Təbə bujьnsa pattiptar esən stafkalar: A	B	Ts	D	J
6,25	18—20	17—05	15—80	14—10	11—85
5,25	12—30	12—20	10—80	9—65	8—45
4,25	9—60	8—75	8—15	7—70	7—10
Atxuttar	2—75	2—75	2—75	2—75	2—75

Eşləngən tərlinkə jaħmьq, II nse tip—tənjaqtьq.

6,25	18—20	17—65	16—40	14—70	12—45
5,25	13—90	12—80	11—40	10—52	9—5
4,25	10—20	9—35	8—75	8—30	7—75
Atxuttar	2—75	2—75	2—75	2—75	2—75

IЂKƏRMƏ. Eşləngən jaħmьq tip syp həm orloq qatnaşь nəmələrđən tađartьlqan vaq (4,25 millimitrlə) orloqtarđan sartiravat itep ajrьlqan jaħmьq atala, həm atxuttar—syp həm orloq quşmtalarьn hanap) 6 % tan kyp bulmaħqa tejeşle.

1. Bьl xaqtar Başqortostan jəmhyrəjətenən bətə təbəktərenələ jejeləp „urtasa qoro" xəldən (17 % qasa) juqarьraq bulqan orloq eşləngən həm eşlənməgən jaħmьq esən bildələnə. «Jeveş» (17 % tan juqarь 19 % qasa) esən hər bər sintnerqa 20 tin, «sej» xəl esən—30 tin skitke jahala.

2. „Difiktlə" orloq („OST" standartь bujьnsa—560) maxsus qarav bujьnsa alьna.

3. Jaħmьq juqarьla kyrhətelgən xaqtar Başqortostan 30 nsь jьldьq 1 nse dikaberenə xətle kəberđən başlap kampanejə betkongə xətle hiđbiqan vaqqta jaħmьq bujьnsa barlьq xaqtar 10 pr. arzanьraq xaq bujьnsa alьna. Utkən jьlqь jaħmьq ajrьm kileşev bujьnsa alьna.

§ 3. a) Majlь orloqtarqa həm başqa kylturalarqa əđerləv xaqьn Başqortostandьn bətə pristendərəndə həm stansь ergəhəndəgə punkttarьnda bьlaj bildələrgə:

Kindər orloqo	sintner—tađalьq pratsintьna			9,75 tin
Jetən	„	„	„	12,90 „
Səsmə rьjьk	„	„	„	7,60 „
Qьr	„	„	„	6,30 „
Səsmə suripkь	„	„	„	7,50 „
Qьr	„	„	„	5,30 „
Kyk mək	„	„	„	37,00 „
Horo	„	„	„	34,0 „
Raps	„	„	„	8,00 „
Ojərcis orloqo	„	„	„	14,00 „

Baqra 90 pr. tađa həm urtasa qoro bulqanda sintnerə 90,00 tin, 95 pr. tađa bulqanda 1 h. 20 tin.

Arьş anahь—kilagramь 75,00 tin.

1. Jeveşlegə 12 pr. tan kyp bulqan sьripka həm rьjьk majlь orloqtarь xaqьnan hər pratsint artьq jeveşlek esən 1 pr. skitke jahala.

2. Jeten, kindər həm garcis orloqtarь miniral—quşьlmalar bulqan esən oşo nigeđđən bərevə qqa banifikatsejə həm rifaksejə qa bylenələr:

a) Banifikatsejə həm rifaksejə esləv tejeşlə bulmaqan dərəsələ miniral syp qatьş orloqtar hər bər pratsint esən 3 pr. menən siklənə.

b) Skitkə həm əħtəmələr hər bər pratsint miniral syp esən jeten, kindər həm garcis hər bər sintner—pratsint xaqьna qarap atqarьlalar.

3. Jeveşlek bujьnsa kindər həm jeten orloqo xaqьna əħtəmə həm skitkələr oşo nigeđđə eşlənə:

a) 12 nan 14% qasa jeveşlek xələndəge orloqtarqa banifikatsejə həm rifaksejə eşlənmoj.

b) Jeveşlek şunan juqarьraq joki tybənərək bulqan pratsint esən sintner—pratsintь tađalьqtan xaqьnan hər tapqьrь xətle əħtəmə jahala skitkə eşlənə.

4. Jeten, kindər, garcis orloqo xaqьna natura həm majlь orloqtar bujьnsa əħtəmələr həm unan skitkələr, şulaj uq joki jeten orloqona jeveşlek xəle bujьnsa banifikatsejə həm rifaksejə eşlənmoj.

§ 4. Bьl bildələngən əđerləv xaqtarь a.x. kapiratsejəhьnь pristen həm stansa ergəhəndəge punkttarqa tartьm bətə eske punkttarьna—alьħlьq esən oşo şkala bujьnsa skitkələrđə sigerep qalьp—jəjelə:

Kilamitьr alьħlьqta	Pristen jəki stansa xaqьnan bьl punkt esən kəmetelə
5 . . .	20 tin
6— 10 . . .	30 „
11— 15 . . .	40 „
16— 30 . . .	50 „
21— 25 . . .	60 „
26— 80 . . .	70 „
31— 40 . . .	75 „
41— 50 . . .	80 „
51— 60 . . .	85 „
61— 70 . . .	90 „

	Arьş	B
BAŞQORTOSTANDA		
1. Prejut	5—45	7
2. Taldь Bulaq	5—45	7
3. Qьvandьq	5—45	7
4. Dusinkьkь	5—45	7
UR. VULQЬ ӨLRƏHE		
1. Harьqtaş	5—45	7
2. Harь (sara)	5—45	7
3. Asdullin	5—45	7
4. Harь—Ajqьr	5—45	7

Majlь orloqlo kənbaqьş həm mizjumkь esən şul punkttarđьn bətəhendələ xaq hər sintnerenə 8 hum 35 tin bildələnə

Arьş	
Bojđaj	
Holo	
Arpa	
Qara bojđaj	
Tarь	
Boraj	
Kənbaqьş	

IЂKƏRMƏ: Xəldəq sikt re „OST" standarttarь bujьn sa qullana (bьl qararđьq § 1- d nə qara).

v) Igendəq sьjfatь bazis kanditsejəhenən jaqsьraq həm tybənərək bulqan esən əħtəl həm skitke jahav turahьnd bьl qararđьq § 1 punkt „ 1—10 ь qullana.

g) Granitsa la 60 kilamiter lьq zunala eske sььjpnoj pu kttarđa xaq bildələv esən o skitke şkalalarь qullana.

5 kilamitergə xətle skit juq

6 nan 10 kilamiterqa xət

	Arьş
BAŞQORTOSTAN	
Tujmazь	5—3
TATARЬSTAN	
Jutazь	5—3

Jetən orloqo hər si
Kindər „ „

b) Bьl xaqtar oşo bazi tylənə:

	Natur
Arьş	666—670
Bojđaj	736—740
Holo	431—435
Arpa	586—590
Qara bojđaj	571—580
Tarь	731—740
Kənbaqьş	406—410
Boraj	456—460

JЂKƏRMƏ 1: Xəl siktər „OST" standarttbujьnsa qullana (bьlrarđьq § 1— hen qara).

2. Igendəq sьjfatь bazis kanditsejəhenən juqarь həm tybən bulqan esən əħtəlmə h skitkələr bьl qararđьq § 1 „ 1—10 ьna movafiq qullana.

v) 30 kilamiterlьq grani palahьndaqь sььjpunj punkt da xəl bildələv esən urta v gь ɵlkəhe menən siktəş zu laqь skitkələr şkalahь bildə nə (bьl qararđьq § 5, p „g" qara).

§ 7. a) Başqortostan Tatar tan jəmhyrəjəttərə həm ɵlkəhenəq 60 kilamitьrlь gra nitsa zunahьndaqь punkt esən bьlar menən kileşep, ig

...əv xaqtarь həm ularqa skitke əъtəlmələr turahьnda

71— 80	. . .	95	„
81— 90	. . .	100	„
91—100	. . .	105	„
101—110	. . .	110	„
111—120	. . .	120	„
121—130	. . .	130	„
131—140	. . .	140	„
141—150	. . .	150	„

...150 kilamiterđan alьъ bul-...n punktta pristen jəki stan-... ergəhendə gə punkt xaqь-...n 150 kilamiterlek itəp sigə-...lə.

§ 5. a) Başqortostan jəmhy-...əjətte menən Urta—Vulgь ...ələhenen sigendə 60 kilami-...rlьq zunala ike jaq arahьnda ...lieşev bujьnsa igendərgə oşo ...aqtar bildələnə:

Holo	Arpa	Qara bojdaj	Tarь	Boraj
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45
4—55	5—55	6—15	4—70	5—45

b) Bьl xaqtar oşo bazis kan-...itsejələ igendərgə bildələnə-...r.

Litragr. natura	Syp qatnaş	Orloq qatnaş	Jeveşlek
676—680	ur. tađa	ur. tađa	jeveş
736—740	„	„	„
431—435	„	„	„
586—590	„	„	„
576—585	„	„	„
736—745	„	„	ur. qoro
456—460	„	„	jeveş
406—410	„	„	„

...sintnergə 30 tin skitke
...11 đan 20 „ 60 „
...21 „ 30 „ 90 „
...31 „ 40 „ 120 „
...41 đan həm kyberəkkə 150 „

...d) Majlь orloqtarqa xaq bь-...ı bildələnə:

...eten hər sintner—pratsint tađalьqь esən 12,9 tin
...inder „ 9,75 „

...§ 6. a) Başqortostan həm Ta-...rstan jəmhyrəjəttərə sigen-...ə 60 kilamiterlek zunala bul-... punkttarda ike jaqtan ki-... xaqь bujьnsa igengə oşo xaq-...r bildələnə:

Holo	Arpa	Qara bojdaj	Tarь	Boraj
4—45	5—60	5—95	4—60	5—35
4—45	5—60	5—95	4—60	5—35

...pratsint tađalьqqa 12,90 tin
... 9,75
...ditsejəhendəge igendərgə

...TNAŞQAN Syp	Orloq	Jeveşlek
Ur. tađa	Ur. tađa	Jeveş
„	„	„
„	„	„
„	„	„
„	„	„
„	„	Ur qoro
„	„	Jeveş
„	„	„

...ierləvgə oşo xaqtar bildəl...

...ađevəle kyrşe aqanala ...ənən qara)

	Arьş	Bojđaj	Holo	Arpa	Qara bojdaj	Tarь	Boraj
BAŞQORTOSTAN							
Əndrejefkə	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Qьrqьz	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
N—Biryzьfkь	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
TATARSTAN							
Krasnьj Bur	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
URAL ƟLKƏHE	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Qaraqul	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Kamuarkь	5—30	7—50	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30

Kənbaqьş—sintnerə 8 hum 25 tin.
Jeten orloqo sintner—pratsint tađalьqь 13,75 tin.
Kinder „ „ „ „ 9,75 tin.

b) Bьl xaqtar oşo bazis kanditsejələ igen tapşьrqanda tylənə

	Litrogr. la natura	Syp qatnaşь	Orloq qatnaşь	Jeveşlek
Arьş	666—670	Ur. tađa	Ur. tađa	Jeveş
Bojdaj	741—745	„	„	„
Holo	436—440	„	„	„
Arpa	586—590	„	„	„
Qara bojdaj . . .	571—580	„	„	„
Tarь	731—740	„	„	Ur. qoro
Boraj	456—460	„	„	Jeveş
Kenbaqьş	406—410	„	„	„

IƋKƏRMƏ. Xol siktorə „OST" stand arttarь bujьnsa qullana (bьl qararđьq § 1—d nь qara).

A) igen sьjfatьnьq bazis kanditsejəhendə bildələngəndən jugarь həm tybən bьlьvь əsən əъtəlmə həm skitkələr bьl qarardьq § 1 „g" 1—10 bujьnsa qullana.

§ 8. a) Başqortostan menən ural əlkəhenen sigendə 60 kilamiterlьq palasala bulqan punkttar əsən ike arala kilə şəp oşo əđərləv xaqtarь bildələnə.

	Arьş	Bojđaj	Holo	Arpa	Qara-bajđaj	Tarь	Boraj
Başqortostan							
Jaŋь Avьl	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Sylejə	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Mərsəlim	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Unkurda	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Urqalь	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Arqajaş	5—30	7—20	4—60	5—60	5—90	4—60	5—30
Bilarit	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Krpaşav	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Qorman	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Ural əlkəhe							
Kyjeda	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Şueje uziro	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Cirnuşkь	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Cad	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Krasnaufim	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Magnit	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Arьđlan	5—30	7—40	4—50	5—60	5—90	4—60	5—30
Jasavьl	5—30	7—20	4—60	5—60	5—90	4—60	5—30
Bişkil	5—30	7—40	4—60	5—60	5—90	4—60	5—30
Cisər-Kyl	5—30	7—20	4—60	5—60	5—90	4—60	5—30
Mejəs	5—30	7—20	4—60	5—60	5—90	4—60	5—30

Kənbaqьş bətə bьl punkttarđa sintnerə 8 hum 25 tin, jeten orloqo bьl punkttarđьq Arqajaş, Jasavьl, Bişk il, Sibərkyl, həm Mejəstən başqa bətəhendələ sintner-tađalьq pratsintьna 13, 75 tin, ə bьl huqqь hanalqan punkttarđa la 12, 9 t. Jeten orloqo halqan bətə punkttarđala sintner tađalьq pratsintь 9,75 tin.

b) Bьl xaqtar Arqajaş Iasavьl, Bişkil, Sibərkyl həm Mejəstən başqa bətə siktəş punkttarđa oşo bazis kanditsejəle igendər əsən tylənə:

	Natura	Syp qatnaş lьq	Orloq qatьşьv	Jeveşlek
Arьş	666—670	Ur. tađa	Ur. tađa	Jeveş
Bojdaj	741—745	„	„	„
Holo	436—440	„	„	„
Arpa	586—580	„	„	„
Qara bojdaj . . .	571—590	„	„	„
Tarь	731—740	„	„	Ur- Qoro
Boraj	456—460	„	„	Jeveş
Kenbaqьş	406—410	„	„	„

v) Arqajaş, Jasavьl, Bişk il, Sibər kyl həm Mejəs stansalarь ergəhendəge punkttarđa bazis kanditsejələre bьlaj bildələnə:

	Natura	Syp qatьş	Orloq qatьş	Jeveşlek
Arьş	671—675	Ur. tađa	Ur. tađa	Jeveş
Bojdaj	751—755	„	„	„
Holo	446—450	„	„	„
Qara bojđaj . . .	571—580	„	„	„
Tarь	731—740	„	„	Ur- qoro
Boraj	456—460	„	„	Jeveş
Kenbaqьş	406—410	„	„	„
Arpa	586—590	„	„	„

IƋKƏRMƏ: Xəldeŋ siktərə „OST" standartь bujьnsa bildələnə (bьl qarardьq § 1 „d" ben qara)

g) Igendərđeŋ sьjfatь bazis kanditsejəhenən juqarь həm tybən bulqan əsən əъtəlmə həm skitkələr bьl qarardьq § 1 „g" 1—10 na movafiq qullana.

d) 60 kilamiterlьq granitsa zunahьnda bulqan eskə ssьjpnuj punkttar əsən xaq bildələngəndə oşo şkala bujьnsa skitkə jahala:

31 đən	40	kilamitergəsə	90 tin
41 „	50	„	100 „
51 „	60	„	110 „
61 „	70	„	120 „
71 „	80	„	130 „
81 „	90	„	140 „
91 həm alьъьraq			150 „

§ 9. Başqortostan jəmhyrejətenen 30 kilamiterlьq granitsa kərtəhenən estə bulqan, ləkin granitsa zunahьndaqь pristəndərgə həm timer jul stansalarьna tartьm bulqan eskə punkttarьnda xaqtar bьl eskə punkttar yđđərə berketelgən stansa həm pristen xaqtarьna qarap, şunan igendə ularqa taşьv xaqьn Başqortostan jəmhyrejətə əsən bildələngən skitkələr şkalahь bujьnsa sigerəp bildələnələr (bьl qarardьq § 4 n qara)

§ 10 60 kilamiterlьq granitsa palasahьnda bulьp ta şul palasanan tьşta bulqan pristen həm t—j. stansalarьna tartьm eskə punkttarđa əđərləv xaqь siktəş əlkə həm təbəktərđəge əđərləv xaqtarьnьq arifmitik—urasahь itep bildələnələr.

§ 11. Başqortostandьq bətə punkttarьnda la əđer praduksejə əđərləməъkə, ləkin kanfiskatsejə tərtibendə tapşьrьlqan əđer praduksejənə oşo xaq bujьnsa alьrqa:

Tarь jarmahь (dranis 6—85

Qara bojđaj jarmahь (jədritsa) 10—10
Qara „ „ (eşləngən) 6—25
Holo Jarmahь (jadro) 8—54
Prastuj razmul arьş ono 6—05
96% ь abujnaj „ „ 6—55
Prastuj razmul bojđaj„ 8—50
96% ь abujnaj „ „ 9—15

Bьl əđərləv xaqtarь oşo kanditsejələrgə:

TARЬ JARMAHЬ (dranis)—1 nsə surt; syp qatьşь— 2%; eşlənməgən orloqtar—2%; jarьlqandar—3%, bođolqandar—3%, on saqь—½%.

QARA BOJĐAJ jarmahь (jədritsa)—syp qatьşьv—½%, ьvalqan orloqtar—6%, on saqь—0,25%, bođolqan orloqtar—0,5%, jarьlmaqandar—1%.

QARA BOJĐAJ jarmahь eşləngən—syp qatьşь—1%, on saqь—1%, bođolqan orloqtar—½%.

HOLO JARMAHЬ. 1 nsə surt, syp-½%, hьvьrьlmaqan orloqtar—½% qasa, muril—0,2% qasa.

ARЬŞ ONO prastuj razmul—tađa, narmal təъtə həm narmal jəъle bulьrqa, zьjanlavьstar joq maqan, diffikethođ bulьrqa tejeşle.

Abujnьj ARЬŞ ONO. Aq narmal təъtə, narmal jəъle, qortqoslanmaqan, diffikethođ, bildələngən standatqa movafiq.

Prastuj razmul BOJĐAJ ONO (pr. razmul arьşqa qujьlqan şarttar).

Abujnaj bojđaj ono (abujnaj arьş kevek).

§ 12. Juqarьla hanalqan bətə xaqtarđan tьş igen tapşьrьvsьlarqa igenən ssьjpunj punkttarđa qabul itkəndə oşo əъtəmələr tylənə:

a) Oşo punkttarđa tirmən, jarma hьvьrqьs həm ili vatьr đarđarđa hər sintnerga əъtəmə (tin menən):

	Bojđaj	Arьş	Qara bojđaj	Holo	Başqalar
ILIVATЬRDAR:					
1. Dəvləkən	—	10	10	10	10
2. Rajьfkь	10	10	10	10	10
3. Aksynьf	10	10	10	10	10
4. Byzdək	10	10	10	10	10
5. Tujmazь	10	10	10	10	10
6. Ianь—Avьl	10	10	10	10	10
7. Arqajaş	5	5	5	5	5
8. Duslnьfkь	10	10	10	10	10
9. Qьvandьq	10	10	10	10	10
TIRMƏNDƏR					
1. Əfə	10	10	—	—	—
2. Dvləkən	10	—	—	—	—
3. Nik—Biryzьfkь	—	10	—	—	—
JARMA HЬVЬRQЬSTAR					
1. Əfə	—	—	10	10	—
2. N—Biryzьfkь	—	—	10	—	—

v) PARTEJUNNEST əsən əъtəmə. Bьl əъtəlmə uzьm kantraklaşьv bujьnsa tapşьrьlqan igen əsən genə birelə həm igendə turahan tura vagun (barza) qa jəki əđərləvsenen jəki juldar x. kamisarlьqьnьq stansь jəki pristen ergəhendəge skьlatьna jə ihə turanan tura ilivatьr, tirmən jəki jarma hьvьrqьstarqa tapşьrqanda qьna tylənə. Bьl əъtəlmə 82 sintnerđən kyberək partejə itep tapşьrqanda—sintnergə 18 tin, 164 sintnerđan đur partejə itep tapşьrqanda—sintnergə—24 tin tylənə.

Partejə tip xətta tərlə kylturanan bulhala ssьjpnuj punktqa ber julь kilterelgən orloq atala.

Jađqь aşlьq kantraklaşьv bujьnsa partejunnьs əsən əъtəlmə tylənməj.

v) AŞЬQЬS tapşьrqan əsən əъtəmə—Bьl əъtəmə uzьm kantraklaşьv bujьnsa sintnergə 30 tin, jađqь aşlьq kantraklaşьv bujьnsa—18 tin tylənə.

Bьl əъtəlmələ səsevsələr đeŋ kantraklaşьv dugьvьrьnda kyrhətelgən sruktan aldaraq stansa, pristen həm eskə punkttarđa tapşьrqan igen əsən tylənə.

g) JAQŞЬ SURTLЬLЬQ əsən—Səsevsələr jaqşь surt tavar arьş, bojđaj, holo, arpa həm bubь kylturalarь orloqtarь tapşьrqanda ularqa orloqtьq surtlьqь əsən ajrьm əъtəlmə tylənə. Bьl əъtəlmə kantraklaşьv bujьnsa oşo şarttarđь kyđətkəndə genə tylənə:

1) Orloq 1930—31 nsə jьlda igen əđərləgəndə—bьnda terkəlgən isemlekkə mьvafiq braniravat itelərgə tejeşle surttarđan bjrerhe bulьrqa tejeşle.

2) Orloq fizik ojələmətterə jaqьnan—orloqtoq savđa standarttarь bujьnsa diffikethəd bulhьn.

3. Sartavaj tavar orloqqa narьqqujqanda fizik sьjfatь jaqьnan bazis itep naturahь qədəti orloq bazisьna qaraqanda 10 litragram kyberək bulьv alьna.

Sup həm sit orloq qatьşьv jaqьnan «tađa» xəldə bulhьn. Jəveşlek jaqьnan—qədəti orloq menən ber tiŋ bulhьn.

Bьl bazis bujьnsa sartavaj tavar orloqqa qədəti orloq əđərləv əsən bildələngən jərlə əđərləv xaqь tylənə.

б) Orloqtoq fizik sьjfatь jaqşьrьq jəki nasarьraq (natura, syp həm sit orloq qatьşьv, jəveşlek) bulqan əsən qədəti orloq əsən bildələngən banifikatsejə həm rifaksejə qullana (bьl qarardьq § 1 „g" 1—10 nь qara)

Surtlьlьq əsən əъtəlmə bьlaj tylənə:

Uzьm kantraklaşьv bujьnsa:

Surt tađalьqь 80 đən 90 pr. qasa bulqan uzьm bojđaj həm uzьm arpa əsən bojđajđьq sintnerenə—80 tin, arpanьq sintnerenə—55 t.

Sartavaj tađalьqь 90 pr. həm juqarьraq bulqanda uzьm bojđajqa sintnerenə 1 h. 20 t., uzьm arpaqa, sintnerenə—85 tin.

Tip jaqьnan 3 nsə katigurejə bulqan arьşqa sintnerenə—55 t., 1 həm 2 nsə katigurejəqa—85 t.

Surt tađalьqь 80 pr. tan, tipь 3 nsə katigurejənan tybən bulqan kantraklaşьlqan uzьmdar qədəti orloq qatarьna inderələp surtlьlьq əъtəlməhe tylənməj.

Jađqь aşlьq kantraklaşьv bujьnsa:

Sartavaj tađalьqь 90 % həm kyberək bulqan jađqь bojđajđьn sintnerenə—60 t.

Sartavaj tađalьqь 90 % həm juqarьraq bulqan holo həm jađqь arpanьq sintnerenə—30 tin.

Surtlьlьqь 90 % həm juqarьraq bulqan bьvlь kylturalarьnьq sintnerenə—60 t.

Jađqь kantraklaşьv bujьnsa tapşьrьlqan 90 % tan tybənerək tađalьqtaqь igendər qədəti orloq qatarьnda iъaplənep, bьlar əsən surtlьlьq əъtəlməhe tylənməj.

IƋKƏRMƏ: Kantraklaşьv dugьvьrьnan tьş tapşьrьlqan sartavaj orloq, şular əsendə səfuzdar tapşьrqan orloq qədəti orloq kevek hanalьp, bьl iъkərmələ kyrhətelgən orloqqa xaq qədəti orloq əsən bulqan bazis kanditsejələrenə qarap bildələnə.

§ 13. Kenbaqьşqa aşьqьs tapşьrьv, srugьnan alda tapşьrьv, partejunnest həm surtlьlьq əsən əъtəlmə tylənməj.

§ 14. Yđ səsevđəren kantraklaşqan krəъtejən xuzalьqtarьna təp əđərləvsələrgə majlь orloq tapşьrqanda bьlar birelə:

a) Majlь surt həm mizejumkь kenbaqьş tapşьrьvsьlarqa—kalxuzdarqa hər ber tapşьrqan sintnər kenbaqьş əsən 4 kilagram yъəmlek majь menən 8 kilagram zmьjx, jaqqьđ xuzalьqtarqa 3 kilagram maj menən 6 kilagram zmьjx.

b) Jeten həm kinder orloqo tapşьrьvsь kalxuzdarqa tapşьrqan hər ber sintnər jeten həm kinder orloqo əsən 7 kilagram, ə jaqqьđ xuzalьqtarqa—5,75 kilagram yъəmlek majь.

§ 15. Oşo qararđa hanalqan igen həm başqa kylturalarđь eskə əđərləv punkttarьnan pristəndərgə həms timer jul stansalarьna taşьv xaqьn tyləv əsən oşo xav kalahьn bildələrgə (hər ber şintnerđe taşьv əsən).

Kilamitor alьъlьq		taşьv xaqь tin
5	. . . .	20
6—10	. . . .	20
11—15	. . . .	40
16—20	. . . .	50
21—25	. . . .	60
26—30	. . . .	70
31—40	. . . .	85
41—50	. . . .	95
51—60	. . . .	105
61—70	. . . .	115
71—80	. . . .	125
81—90	. . . .	135
90—100	. . . .	150
100—110	. . . .	170
111—120	. . . .	190
121—130	. . . .	210
131—140	. . . .	230
141—150	. . . .	250

IƋKƏRMƏ: Bьl igen jərətev xaqь şkalahь Başqortostandьq bətə punkttarьna la jəjelə.

§ 16. Bьl qara 1930 j. 25 ejjyldən başlap kesənə inə.

§ 17 Bьl qarardьq anьq bojomqa aşьrьlьvьn kyđətev Başnarkumturogtьq vəkil həm inespikterđarьna həm GJXI inespiksejəhenə jəkmətelə.

§ 18. Bьl qararđarđь bođoqan əsən qajeple keşelərgə tejeşle administratif həm dissiplina jazalarь halьna joki xəkymətteŋ igen əđərləv kampanejəhь turahьndaqь diriktiftəren bođqan əsən jenajət tərtibendə javapqa tartьlalar.

Başqortostan Savđa
X Kamisarь KUŞNARYF.

Əlkən ikanamist
STARAZILЬF.

Başnarkamturьgtьŋ № 173 qararьna quşьmta.

1930—31 jьlqь igen əđerləv kampanejəhьnda surtlьlьq əsənxaqьna ajrьm əъtəmə tylənergə tejeşle sartavaj orloqtarđьŋ surt isemlege.

ARЬŞ. Başqortostan jəmhyrejəte:

1) Vatkь; 2) Ziltazyrnej; 3 Bizincuk № 1; 4) Jelisəj.

UZЬM BOJĐAJ RSFSR đьq bətə təsəgendə lə:

1) Lytissins 1060—10; 2) Lytissins 329; 3) Zimə 0158; 4) Kapiratьrkь 0194; 5) Ukrajьnkь 0246; 6) Kastrumkь 05; 7) Kastrumkь 18; 8) Rusak 052; 9) Rusak 57; 10) Milturum 21—17; 11) Banatkь M. O.; 12) Nigraristatum; 13) Sidauskь M.O.; 14) Məskəv silik 2411; 15) Məskəv silik, 2460; 16) Məskəv silik. 2267; 17) Məskəv silik. 2453; 18) Dyrabel; 19) Əlbidum; 20) Navaqьrьjmkь; 21) Xostianum 237; 22) Milturum 12j—23) Stipnəcke; 24) Staraqьrьjmkь; 25) Iristruspirmum 91 26) Firrugiozum 65; 27) Qьrьjmkь; 28) Koroxova 0105; 29) Korxova 210.

JAĐQЬ BOJĐAJ:

1) Əlbidum 604; 2) Lytissius 062; 3) Girdinfurmь 010; 4) Pizejum 0111; 5) Gurdirfurmə 0189; 6) Nojə; 8 kiener; 9) Milturum; 10) Aq başaq.

HOLO:

1) Luxьf Pitkusь; 2) Pabida; 3) Zalatuj Duzd; 4) Şatilьf № 33.

Qьr eşenə

Sьqmaqan ber genələ buş qul qalmahьn.

Kalxuzdarđьŋ idara aqzalarь—qьr eşendə başqalarqa əlgə bulьp barьrqa tejeştər.

Sənəqəttə eşləvse oъta kalxuzsьlar (sizunlь eşselər)—sənəqəttə teđəv estərendə qalьrqa tejeştər.

Bətə kalxuz pravlinejəlarьna həm kalxuzsьlarqa.

Jađqь səsev vaqьtьnda həm uqьş jьjьvqa başlaqan saqta qajhь ber kalxuzdarđь tikşerevlərđə bađьv eştərenən qotqarьlqan pravlinejə aqzalarь həm başqa eşselər bik kyp bulqanlьqtь kyrhəttə. Bьl ajqanlь ber jaqtan qьrđa eşləvsə aqzalarđьnrizahьđlьqtarь tьvьvqa, ikensə jaqtan kalxuzdarđьq idara sьqьmdarь bik kybəjevgə səbəp bula.

Bьna şul xəldə iъkə alьp kalxuz sajuzdar sajuzь urьndarđa kalxuzsьlarqa bьl eşselərđe qьr eştərenə ьlьqtьrьv turahьnda oşono qullanьrqa təklif itə:

1) Vaq kalxuzdarđa pravlinejə rəisenən tьş kalxuzdьq bətə aqzalarьn qьr həm xuzalьq eştərenə ьlьqtьrьrqa.

2) Ere kalxuzdarđa unьq pravlinejə rəisə menən iъəp jərətevsehenən başqa bətə aqzalarь qьr eştərenə ьlьqtьrьhьn.

Pravlinejə ur gьndarьnda hajlanьp jəki pravlinejə bildələv bujьnsa eşləgən başqa bətə eşselər, məъələn brigadir, tarmaq (qьrsьlьq, malsьlьq həm başqalar) mədirđərə, kalxuzdьq pravlinejə aqzalarь, skьlat mədirđərə, ucutsьlar həm başqalar qədəti aqzalar menən ber qatarđan qьr eştərenə ulьqtьrьlьp, eş atqarьvđa berensə safta torop, şunьq menən kalxuzda eşləp sьqarьv kəsən kytərevgə başqa kalxuzsьlarđь la qьđьqtьrьrqa, kalxuz jalpьhьn yđđərə artьnan ejərtəp barьrqa tejeştər.

Kalxuz pravlinejəlarь yđ kalxuzdarьqьđa qьr eştərenən buşatьlqan aqzalarđьq isemlegen barlap qaraqьđ.

Kalxuzsajuzdar sajuzь
MOSTAFIN.

Bətə kalxuz pravlinejəlarьna.

Uqьş jьvьj kampanejəhь başlanьv ajqanlь kalxuzdarđьq xalq xuzalьqьnьq sizunlь eştərenə kitkən kalxuzsьlarđь-tədəvsə eşselərđe kirə ejđərenə saqьrьvđarь kybəjə. Kalxuzdar bьndaj vaqiqalarđa xeđmət x. kamisarlьqь menən SSSR kalxuzsintərьnьq 30 j. 3 ejjyl sirkylər bojroqon bođalar.

Şul ajqanlь kalxuzsajuzdar sajuzь kvalifikatsejələ teđəvsə bulqan kalxuzsьlarđь kirə ejđərenə saqьrьp qajtarьvđь tuqratьv julьnda xəđər yk qatqi saralar kyrergə, şulaj uq eş planьna qarap, kalxuzdarđaqь artьp qalqan eşse kəsən sizunlь eştərgə jebərev əsən anьq iъəpkə alьrqa təklif itə. Əgər, də kalxuzdarđa uqьş jьjьv eştərə əsən eşse kəsə jetərlek bulmaha rajsajuz pravlinejəlarь jetməgən tiklem eşse kəsən-eşse kəsə kərəktən kyberək bulqan kalxuzdarđan alьp kyserergə tejeştər.

Bьl qarardь bojomqa aşьrьv rajsajuz həm kalxuz pravlinejəlarьna jəkmətelə.

Kalxuzsajuzdar sajuzь
MOSTAFN.

ئارئش ئوڭئشئن كوتەرئوذە ئاگرانومئيە سارلارئ عەمەلگە ئاشئرئلهئن

باشقورتوستاندا ئارئش ئيك كوپ سەسئلە هەم كوپ قوللانئلا تورعان پرادوكت، بولئو باعئنان ئيك ئوئئون تورعان كولتورالاردان هانالا. ،شوئئك ئوسون ،ئوئئ ،ئوكئئرئو سارلارئن كوررگە كەرەك.

ئاركاموزئم پلانئ بوينسا ،بئيئل بوئە باشقورتوستاندا بارلئعئ 7,000- گيكتار ئارئش سەسئلئرگە تئيش. شونان سافخوزدار 1,0531 000 گيكتار، كالخوزدار 328,000 گيكتار، ئايئرئم خوزائئقتار 698000 گيكتار، ئوئكئن كوذگئ سەسوگە قاراعاندا ،بئيئل كوذ ئارئش سەسو پلانئ 17 پراتسيئنت ئارتتئرئلئب سەسئلە.

هەر بئر ئوسئمالئك باشقا بەئلئ بانوارذار هئماق ئوذئئئك بەشەوئ هەم ئوسئووئ ئوسون بئلئائ، ياقتئلئق، توراق ئاذئقتار، دئمائق كووك شارتتار مئنەئكئنە بەشەئ ئالا ،ئوشو بوعارئلا كورمەتئلگەن شارتتاردئك بوهئگئنە يئتەرلئك تيكلئم بولماعالا، ئوسئمالئك بەشەئ ئالماي. هەتتا ئوئرلئق سئفئماي يائئپ قالئوئ ،ومكئن، ئوئان ،هوك ئوسئملكئەر يئرذەن بارئ يئبئگئن ئاذئقئارذئ ئالالار، ئەگەرذە بيرذە دئمائق بولمايئنسا، ،ئوئداعئ ئاذئقئار قائئ بولها، ،ئوسئملكئەر ئوسون فايذاهئ بولماي. شوئلئقتان ئوسئملكئەرذئك ئوسئوئ ئوسون يئرذە يئتەرلئك تيكلئم دئمائق بولئرعا تئيش.

يئر، ئوسئملكئەرذئك تامئرذارئ ياقئئ تارمائئوئن، يئتەرلئك تيكلئم ،هاوهكئئئن هەم هاوانئرگەكەرە ئاتئرائق ،بولهئن ئوسون ئئشلەئە.

ئئعئئلانمان يئرذە ئوسئملكئئئئ تامئرذارئ ئئركئئلەپ ئوئە. ئالماي. ،ئئعئئ يئرگە هاوالا ئاسار كرە. بئر نئ تيكلئم باقئئ ئئشلەئگەن بولها ئوئدا ئوسئملكەرذئك تامئرذارئ ،شول تيكلئم باقئئ تارماقلانائوئە. ،بئئك ئوسون ئارئش سەسەئ بيرذئ واقئئدا دوروث ئئشلەوگە بەيلەنگەن. ئارئشئك ،ئوكئئشئن كوتەروذە ئيك ئوپ سەبەپئەرذەن بئرئهئ بارئا بائئوئن ئيرتە هوررلو. بارئا بائئوئن ئيرتە هوررلو مئنەن بوعارئلاعئ بوئە كەرەكلئ شارتتار ئەذئرلەئە.

بئئا ،شول رەوشئە واقئئدا پارلامان بيرذئ تاعئ بئر تايئقئر ذەرەئگئئە هوررلئپ ئارئش سەسەرگە ئئشلەئە. ئاوعئسئك بئرئئسئ يارتئلارئئدا ،ئول بئر كيبئپ، قائئپ كيتكەئلئكئەن ئوئ كەئئەرئ وائئلەانسئ باقئئ ئيتئپ ئرماتئرعا، بئرذئ كوپشەكالەئئئرگە كەرەك. بئلاي ئئشلەوذئك فايذاهئ ئئذەە سەسكئس بەكئ قول مئئەن سەسكئئدە بوئە ،ئوئرلوق بئر ئئرەئلكئە تيكئئ كوئئلئپ بئر واقئئا سئئعاساق. بوعارئلا ئوئئكەئسە سەسەرگە ئەذئرلەئگەن بئر بيئك ،قوئرولوق كيلگەن بئلدارذاعئنا بيرذئك ئوئتكئ قائئدا دئملائق بوئئئو سەبەپلئ كەك واقلانمايئنسا سەسكئن واقئئا ،ئوئرلوقئوئ سەئوئدا ئوركايئنئلئق كيلئئرە. بئئداي بئلەرذا تاراتلو مئنەئكئئە قەئەئەئئەئ يامئر ،بولئوئن، بيرذئك يوموشارئوئن كوئرگە كەرەك. سوئكئ دير قورعا قئئپ، كيبئپ بوئكەئلئكئەن سەسكئن ،ئوئرلوق ،سئعئو توگئل، توپئراق سائعا سئيلەئئپ، ،ئوئراوق تامئر يئبەرە ئالماي، كيبئپ شئئارعا يارالئلئئان بوعالئ.

ئيئدەي ،ئوئرلوق سەسەرگە كەرەك؟

عەدەتتە بئلئذە كرەئئئەئئەر سەسوگە ئارئش ئەذئرلەگەئدە ئاسار ئارئشئارئئ، هوعئب يەكئ ،ئوئئئ سيئئئەن يئئالعان سوپ-سار ئارئشئارذئ سەسوگە قوللائالار. ئوئرلوئ تيكشئروذەر بوينسا بئئدئ ئارئش ،ئوئرلوعوئئئك هەر قاذاعئئدا 300ذەن ئاالپ 500گە تيكلئم ئوئرلوئ ئئر ئولەئدەرئ ،ئوئرلوعو بارلئعئ ئاكلا شئاعان، ،بئل سوپ ،ئوئرلوقئارئ ئيكئئكە تيكئن ئاذئقئئ هوئلپ ئاذ ئالغئارذئك ،ئوكئئشئ ئاسار بولووئئا سەئئپ بولالار. ،شوئئك ئوسون ئەذئرلەكەن ،ئوئراوق يئئەرلئك دەرەوەلە ئاوئر هەم ئادا بولئرعا تئيش. باشقورتوستاندا بوئئمئ 1508 تروەيئو، 3321 سارتيروكا ،بولئپ ئەگەرذە شولارعا ،تولئئ باگروزكا بيرئپ ئئشلەئكەئدە بوئەمئ 2188 مئك سيئتئير ئوئرلوق ئاذارلئپ سەسئلئرگە تئيش. بەعئئ كوذگو سەسوذە، ئارئش، كوذگو بوئئداي ئوئرلوقئارئئك 80 پراتسيئنتئ ئاذارئئلئپ سەسئلە.

ئارئشتئ نيسئك سەسەرگە؟

باشقورتوستاندئك كوپ رايونذارئئدا ئيكئئئئئ قول مئئەن سەسئپ ئاعاس ئئرما مئئەن ئرماتالار. شئبهەهئز تەذربيە ئئسئاساعائئك هئئاپ قاراوئئ بوينسا بار واقئئا ئئشلەئئپتە ئئئەە سەسكئس مئئەن سەسئلكەن بئر گيكتار ئارئشتان قول مئئەن سەسئپ ئاعاس ئئرما مئئەن ئرماتئلعان بئر گيكتار ئارئشقا قاراعاندا 15 ،بوئ ئوئرلوق، 40 ،بوئ هالام ئارتئق بيرگەئلئكئ ئاكلاشئلعان. ،شوئئك مئئەن بئرگە سەسئلگەن ئيگئن بارئلا بئر تيكئئ ئيرەئلكئە يئرذئك دئمائ قاللوئئئا ،ئولئئلئپ كيتكەئلئكتەن سئعئشئلا بيئك تيكئئ بولا.

باقئئ ئاذارئئلعان ئارئش ئئئەە سەسكئس مئئەن سەسكئئدە گيكتارئئا 1 سيئئئيئ-سيئئئيرئئا 80 كيلاگرام ئوئرلوق يئئە. يامئرهئز يائلارذئ هەم قابئئ بئر سەبەپئەر مئئەن هوكما قالاپ سەسكئئدە ،بئل هائدئ بئر ئەذ ئارئئئئعا كەرەك. بئئذئك باشقورتوستان تابيعئ شارتئارئئا قاراپ، ئارئشئئ ئاوعئسئئئك ئيكئئئەن بارئئلارئئدا سەسو فايذالئ هانالا.

ئوحفەتوللين.

ئشپاگاتهئذا ،ئورئپ بولا٠

ئوذئ بەيلەپ ئورعئس ماشينا مئئەن ئشپاگاتهئذ ،ئورئپ قاراوذئك هوذمتەهئ

،بئيئل ئيگئن بيئئاو كاماپانياهئنئا يئتەرلئك تيكلئم ئشپاگات هوراب باشئاركامزيم ئوذەك ئورگئئدارذان بئر ئيسە تارقئئ هوراو يالهانئ. لەكئن داوئلسكئ ئشپاگاتئئك زاگرانيتساذان ئەذ ئيئئوئ شولاي ئوق هوكمئ واقئئارذا ئوذئب ئئذئئ پرامبشلئئنستئئكئا ئەذ سئعارئلوئ مئئەن بئئدئك هوراوذئ ئوئەئ ئالمائئ. بوئە باشقورتوستانعا 350 توئئا ئشپاگات كەرەك ،بولئپ، ئوذەكئەن تيك 100 توئئا ئالئپ ،بئئك هوكئئدا ئورذئئا يئئشترگەن 10 توئئا ئشپاگات قوللانئلا. بئئا ،ئوشوئداي كورئشئەرگە قاراپ ئوذئ بەيلەپ ئورعئس ماشينائئ ئشپاگاتئولئ فايذالائو ئئئشلئ. ،بئل مەسئەلەئئ حەل ئيئئو ئوسون باشئاركامزيم ئاراماعئئدا مەخسوس كەمئيسئيە ئوذذئلذئ.

24 نسئ ئيئولدە كەمئيسئيە مئلئفكە سافحوزئئدا ئشپاگاتهئذ ئارئش ،ئورئپ تەذربيە ياهاپ قارائئ. هوذذوئئەلە ئوذئ بەيلەپ ،ئورعئس باشقا ئوراق ماشينالار كئئوئك ،ئورئوئ شئئكەئئ مومكئن ،بولئوئ بئلئئئئ. ،بئئك ئوسون ماشينائان كوئە بەيلەئ تورعان ئلپارائئئ ئوشئرئو مئئەن ئوذئ بەيلەپ ئورعئس بەيلەئەگەن رەوشئە كوئلەئئئ ئاقئانان سئبائئماي باقئئ ئوشوئە. ،بئل رەوشئە ئئشلەگەئدە كوپ ،ئورئو مئئەئدە سئئالعان باشئاقئار ،بولوئ بئلئئئئ. بەيلەوسئلەرگەدە يئكئل ،بولئپ ئوئراق قوئلئوئ ئەذ بولا. ،شوئئ ئەذئئپ ئوذارعا كەرەك. ئشپاگات يئئەرلئك تيكلئم بولماعئ مئئەن ئيگئئئئ ،ئورئو ئئئە ئوركايئنئلئق كيلئرمەي. ئئشوئئك ئوسون ئوذئ بەيلەپ ئورعئس ماشينالارعا ئئشاپ سئعارئوذا ،تولئ باگروزكا بيرئپ ئولارذئك ،يوش واقئئارئ قالماهئن.

Uңьş jьjnavqa əđerlek həm unьң barьşь turahьnda

Başqortostan xalq kamisarđar səvite qararь

Xəkymətteң ber talaj diriktiftarь (Başsavnarkumdьң 17 nsə ejjyn, 4 həm 14 nsə əjjyl qararđarь, Başnarkamzimden kəlligəjə qararь) bulьvqa qaramaћtan kalxuz tədəleşən taqьla alqa jebərev, kəđgə səsev kampanejəhen uңьşlь rəveştə ytkərev həm igen əđerləv planьn ytəv əsən uңьş jьjьv kampanejəheneң qətqi səjəsi əhəmejəte bulьvьn kərək əlkələge bulhьn, şulaj uq jerle səvit, xuzalьq, jer eştəren qaravsь həm kalxuz—kapiratif ojoşmalarь hamanda aңlamaqandar. Uңьş jьjnav kampanejəhe bujьnsa eştər bətənləj jeteşheđ rəveştə julqa qujьlqandar; bik kyp vaqiqalarđa igendeң kerəbtejəndər tarafьnan jьjьlasaqьna ьsanьvsьlьq planlь apiratif jetəkselek əћtənən xəkəm hərə. Jer eştəren qaravsь həm kalxuz—kapiratif ojoşmalarьnьң uңьş jьjnav kampanejəhe bujьnsa kankerit rəveştə tədəlgən eş plandarь juq. Kantun ojoşmalarьn bətərev eşe alda torov ajqanlь undaqь eşsələrdə his ber qəfy itelməћlek nastrajenejə—eşkə halqьn qaravsьlьq (демобилизационное настроение) bar; sinfi doşman—kulaktar həm ularđьң jalsьlarь bəđđeң jaңьlьşlьqtarđan hər ber aђьm hajьn ћajđalanalar' aktiflьq kyrhətələr həm bətə kestəre menən uңьş jьjnav kampanejəhenə ajaq salьrqa tьrьşalar. Oşo jeteşheđlektər bətəhe lə igen dər jeteđ həm berđən jeteşkən vaqьtta uңьş jьjnav kampanejəheneң uңьşlь ytevenə xəđer yk inde qurqьnьs tьvđьralar.

Juqarьla kyrhətelgəndərđən sьqьp həm iң aşьqьş rəveştə hьnьlьş tьvđьrьv maqsatьnda Başsavnarkum qarar birə:

1) Ip. Işmexəmətef rəislege aђtьnda unьң urьnbaђarь itep ip. Kuşnaryfte bildələp həm ip. Bikməxəmətefte aqza itep uңьş jьjnav trujkahь təđergə; bьl trujkaqa ike kən sruk esendə kankerit apiratif eş planь təđev həm uңьş jьjnav kampanjəheneң bətə eştərenə berđəme həm unaj jetəkselek tьvđьrьv eşen jəkmətergə.

Uңьş jьjnav həm kəđgə səsev kampanejələren ytkərevđə jerle ojoşmalarqa jetəkselek itev həm jarđam kyrhətev əsən ber talaj məs'yl eşsələrđə xəkymət vəkildərə itep aşьqьs rəveştə urьndarqa jebərergə.

Xəđerge vaqьtta ytkərelə torqan uңьş jьjnav kampanejəheneң siktən tьş đur məs'yləjətle eş bulьvь həm uqa barlьq bytən xuzalьq həm səjəsi kampanejələrđeң uңьşlьqtarь bəjləngən bulьvь turahьnda taqьla ber tapqьr kantun başqarmalarьnьң iђtərenə teşerergə həm yđđərendə bulqan eşkə halqьn qaravsьlьqtь ber totqarhьđ bətərergə, uңьş jьjnav kampanejəhenə jetəkselakte havьqlandьrьvđa qətqej hьnьlьş tьvđьrьrqa, kantun başqarma rəislege aђtьnda uңьş jьjnav trujkahь təđergə teqdim itergə.

3) Uңьş jьjnav trujkahьnьң eş planь tybəndəge burьstarđan sьqьp təđəlergə tejeşle:

a) „Skatavut» „Afsivut“ safxuzdarьna kalxuzdarqa həm jer upşьstьvalarьna birelgən bətə sabьnьlьqtarđь tulь rəveştə fajđalanьv;

b) Zirnatəris tarafьnan eşsə kes horap birelgən zajafkalarđь jeteđ rəveştə ytəv burьsьn xəđmət xalq kamisarlьqьna jəkmətep, ajьrьm vaqiqalarđa safxuz diriktьrđarьna eşsələrđə yđ qaramaqtarь menən xəđmətkə alьv xoquqьn birep şul Zirnatəris safxuzdarьnda uңьş jьjnav eşen tartьv həm eşse kes menən tə'min itev;

v) Uңьş jьjnav həm aşlьq huqьv a. x. maşinalarьn, qoralđarьn həm traktьrđarđь aşьqьş rəveştə kilterev, ber rajundan ikensə rajunqa kyserev, ularđь tədətev, jaqьv əsbaptarь, şpagat həm bytən kərək nəmələr menən tə'min itev juldarь menən qulda bulqan bətə oşondaj maşinalarđьң məmkin bulqan tiklem tulь rəveştə fajđalanьvđarьna ireşev skьlattarđa bulqan bergenə lə maşina həm zapas əleşteң fajđahьđ jatьp qalmavьn qətqej rəveştə kyđətev. Rimuut mastirskujđarьnda əđlekheđ eşləvđə motlaq julqa qujьrqa həm eşteң kacistevahь tejeşle rəveştə jaqşь bulьvьn tə'min itergə.

g) uңьş jьjьv eşenə avьl aktifьn, batraktarđьn, kalxuzsьlarđьң həm jarlь—urta xəlle jalpьnьң kiң qatlamdarьn məmkin bulqan tiklem nьqьraq ьlьqtьrьv, kalxuzdarđaqь həm avьl sovittərendəge prajьzvudstьva kənəşmələrenən eştərən alqa jebərev, plandь ber totqarhьđ bətərergə [illegible] đьn yđ esendə [illegible] brigadaqa həm xuzalьqqa jetkerev satsejalizem jarьşь [illegible] rəveştə [illegible] tarafьnan [illegible] ximheđ rəveştə bətərev;

d) safxuzdar həm kesle kalxuzdar tarafьnan əđ kesle kalxuzdarqa, ajьrьm xuzalьqtarqa [illegible] uңьş jьjnavđa jarđəm kyrhətevđe ojoştorov, ajьrьm xuzalьqtardьң kollektif bulьp uңьş jьjnav [illegible];

je) uңьş jьjnav kampanejahьna [illegible] əsən jek təşjv sridstvalarьn tara həm sklattarđa aşьqьş rəveştə mabilizavajt itev, kərək bulqan vaqiqalarda qalalaqь atlь transparttь [illegible], şulaj uq qaptar, toqtar, miskoləj [illegible] nikter həm byteneđere [illegible] kampanejahen başiav.

4) Xəđmət xalq kamisarlьqьna həm uңьş jьjnav kampanejəhenə [illegible] malardьң eştəre [illegible] selərən kiđəkləge [illegible] jebərevđe məmkin bulqan tiklem [illegible] ə Narkamzim həm Narkamprusqa [illegible] he mələndə safxuz həm kalxuzdarqa [illegible] uңьş jьjnav [illegible] ьrlьq [illegible] lergə.

5) Zirnatəris həm skatavut safxuzdarь diriktьrđarьna eştəren əlkə vəkildərə həm əlkə səvit, xuzalьq həm kapiratif ojoşmalarь [illegible] satьr [illegible] daqь [illegible] veştə [illegible] R.K.I. həm jer eştəre xalq kamisarlьqьna [illegible].

6) Xəđerge vaqьtta ytkərelə torqan silos kampanejəhe [illegible] ten əhəmijəte [illegible] Narkamzimdeң [illegible] də bu kampanejəhen [illegible] turahьnda [illegible] rergə həm kankrit [illegible] nən Savnarkumqa [illegible] dim itergə.

Başsavnarkumdьң 1930 nsь jьl, 19 nsь əjjyl qararьnьң a. x. [illegible] 1930 nsь jьlqь [illegible] səsev [illegible] jьlqь [illegible] tələr [illegible] ьrqa.

Başqortostan xalьq kamisardar səvite rəise: BULAŞЬF.

Başsik həm Başsavnarkumdьң eştər mədire: YTƏŞEF.

Əfə qalahь,
8 avqьs. 1930—jьl.

Yđək kerəbtejən jortondaqь jeteşhedlektərdə bətərergə kərək.

Xəđerge kəndə bəđđen alqa kyp burьstar jəkmegen tərlə kampanejələr kilep baştь. Məsələn: zajьm taratьv, uңьş jьjьv, ikmək əđerləv kampanejələre [illegible] avьl eştərə [illegible] kevek mehim kampanejələr. Bьl kampanejələrgə bətə əsən jalpьnь tuplarqa, hər əşkə [illegible] alda unьң əhəmijəten jalpьqa aңlatьrqa kərək. Bьqa qarata avьldar da əştə başlav menən—qalala bigerək tə kerəbtejəndər jorttarьnda massavaj rəveştə [illegible] kerəbtejən jorto joqlap saqьv urьnь qьna tygel, bəlki belem alьv urьnь. Kerəbtejən jortonьң kampanejə eşləndə şundaj əştər tora ikən, unьң əsən jaqşьrtьrqa, jalpьnь unda tartьrqa kərək.

Əgər Əfə Yđək kerəbtejən jorton alhaq, unda jalpьnь [illegible] torqan jeteşhedlektər bar.

1—Hər işek balьn qaravьl bulhьla [illegible] ajaq kejəmdərə, ambardan əjbərdərə juqala. 3—4 nsə jaqtardaqь 10—20 lap kujkala jatьv əjbərđərə juq.

Nina qujmajьhьqьđ, tihəq ular: «Əjberđə urlajđar əjbər bulha la, qujmajbьđ» tiđər.

2—Məđəni jaqьla bьq jeteşkene juq. Radiu ajьrьm bylmələ bikle tora «Inərgə jaramaj». Ikense bylmələ ijetep bulmaj. Kyp kenə gəzittər ber—ikenən artmaj.

3—Numirdarđьn 100% tь, jaqşь bylmələr, barьbьla, «jaqşь» keşələr əsən haqlana. Kerəbtejən kalxuzsьlar əsən jaqşь bylmələr bulha la birelmaj. Bьsьraq adialhьđ bylmələrđe birələr.

4—Kassir bulьp torovsьlar kilevsə kerəbtejəndərgə nasar məqəmələ itələr; juq—bar eşkələ qьđьр, рьr tuđьр bylmə birmev menən qurqьtьvqa totonalar.

Kerəbtejən jorto, kerəbtejən jalpьhьn yđ tirəhenə tarthьn əsən undaqь jeteşhedlektərdə bətərergə kərək.

Ə, bьl jeteşhedlektər ydək kerəbtejən jortonda bar.

Q. SƏLƏM.

Əfələ həm ydək məssələrđə

— 30 nsь ejjyldə Əfəgə bik kyp zvirđər kilterelep 31 nsə əjjyldən başlap xalqqa kyrhətelə başlandь.

— Timer jul eşsələre məktəbə uqьvsьlarьjəjgə jaldan kilep, eşkə başlanьlar. Uqьvdar 1 nsə sintəbərdən başlanasaq. Şuqa tiklem uqьvsьlar paravьz tədətev mastreskujьnda eşləjəsəktər.

Belderev.

7- nsə avqьs kəndeđge səqət 12 lə.

ОБКОМ

Apkum partejənəң kylt prubьnda: Başqortostan dəvmələndə dejəm—məzbyri uqьtьv eşeneң planьn qarap yiev turahьnda kəңəşmə udqьrьlьp, kəңəşməgə tybəndəge urьndardьң vəkildərə saqьrьla:

Başnarkamprus, Əlkə gəzite ridaksəjəhь, Başgiz, Apkum, Başprafsəvit, Abьlprus, Pralit—stud, Pitvuz, Əfə kantun məqarif bylege, Şəhər məqarif bylege, Partejə həm kamsamuldьң şəhər kəmitəte, Əfə kantunьnьң partejə həmkamsamul komitəte, Ucprafsuz Bəş sajuz, Baş sik həmkalxuz sajuz.

„APKUM PARTEJƏNEŅ KYLT ОБКОМ Bb.,

Ri laktьr urьnbaђarь: QAJSIN

Sabatag jahavsьlar xəkəmgə birelhəndər

Bərə kantunьnda--

Məs'ylejəthed halqьn qaraş, abevateldərsə tьnьslьq xəkəm hərə

Xəđergə kəndə Bərə kantunьnьң bətə rajundarьnda qьđьv rəveştə uңьş jьjьv eştərə bara. Igendərđeң bigerəktə qatь aşlьqtьң uңьşь jaqşь. Kalxuz həm jaңqьđ xuzalьqtardьң baђьvdarьnda şavlap yђkən igendər đur əđerlek talap itələr inə. Ləkin Bərə kantunьnda bьl əđerlek eştərə kərəkle timp menən alьp barьlmaj—uңьş jejnav, kəđgə səsəv həm igen ədьrl v kevek, səjəsi iqtisadi məh m burьstarqa urьndaqь ojo alar zitdi—bəlşəviktərsə iqtibar birməjđər.

Bьl məhim eştər turahьnda partejə konfirinsejələrə məxsys kəңəşmələrđə kyp həjləgən. Kantun ojoşmalarь yđ mələndə diriktivalardь birhələrđə urьnda ular ytəlməgəndər.

Vulьstardaqь eşsələr arahьnda utpьskь, „tuqarьlьv“ nastrajьnjalarь xəkəm hərə. Rajunlaşьv məs'ələlərenə bəjle urьndardaqь kyp iptəştər eşhədlekkə birələlər.

Vulьs barь ber bətərələsək, bəlki bed bətəuləj eştən alьşьrbьd—rajunqa qalasaq bit..

Eşləhəң eşləməhəң də barьber inde—rajun keşələrə eşlərđər ole—tiđər ular.

Oşolaj itep urьndarđaqь kyp eşsələrđeң abivateldərsə tьnьslьq—tablu mьfsьlьqqa birelevđərə arqahьnda novbattəge məhim eştər əđerlekheđ qarşь alьndьlar.

Uңьş jьjnav, səsevđərgə qarata eş plandarь kalxuzsьqa həm ajrьm xuzalьqtarqa jet kerəlməgəndər. Tədətelgən plandarda rejal bulьp sьqmaj. Plan məs'ələhendə Bərə xalqьnьң yđenə məxsys qarşь bar.

— Plan ul-qaqьđ bьlsьratьv. Bed qıqadđa tugel, qəmələə eşlərgə trışabьđ—tiđər, Iђkə Baltas jortondaqь ojojmalar.

Şul uq jorttaqь rajpalivutsajuz inistruktьrđarь kalxuzdarqa baralarđa—ajrьm kalxuzsьlar tygel kalxuz idarahьna la aңlaşьlmaj torqan „plan“ tədəp kitələr.

— Instruktьr kilep plan tədəp kitkəjne—xədər bьna yđə bed həməle aңlamaj ultrabьđ. Plan furmahь bik butalsьq—instruktьr aңlaman—ber ydə qona almanbьđ—tiđər. Bođđan avьlь kalxuzdarda (Kidgon baş jorto) bed səsev həm igen uşalev eştərenə ydə kyp jeteşhedlektər jatalar.

Kantun dəvmələndə nisə maşin təđət elurgə tejeş ine, uңьş jьjnav eşe jeterlek dərəzələ maşina menən tə'min itelgənme, bulqan maşinalar nisek tədətelənlar—bьl turahьnda kantun başqarma reise:

Ber nomə lə belməjəm—bed qəđ maqlymət birəvgə jьl. sfvap biro.

Guşparaxudstьva həm Guştrans tьң halqьn qaraştarь arqahьnda kypkenə maşinalar pristen həm sklattarđan avьldarqa ođatьlьp bətəlməgən.

Igen əđerləv eşenə lə əđerlek qəniqətlənerlek tygel. Kələttərđeң kybehə ələ tədətelməgən. Tədətev eştərə qəfev itelməђlek dərəzələ halqьn bara. Ylsəvđər əđerlənməgən, kerəbtejəndər xəđergə tiklem bьjьlqь igen əđerləv eştərə nisek ytəsəgə turahьnda ber nəmə lə belməjđər. Jort ojoşmalarьnda eşləvsələr Narkamturktьң bьl turalaqь diriktivahьn uqьmaqandar.

Dəjəm alqanda Bərə kantunь bergənə eşkə lə kərəkle əđerlek alьp barmaqan' Bьl arqala partejə həm xəkymət şulaj uq sovit jəmoqətselege aldьnda torqan đur eştər ytəlməj qalьrqa məmkin.

BƏRƏ KANTUNЬNЬNDAQЬ BЬL MƏS'YLEJƏTHEĐLEK ABLUMЬFSЬLЬQ, JALQAVLЬQ KYRHƏTEVSELƏR QATЬ JAZAQA TARTЬLЬRQA TEJEŞTƏR. ŞUNЬN MENƏN BƏGƏNGƏ BURЬSTARDЬ YTKƏREVDƏ QЬRQA BOROLOŞ JAHARQA KƏRƏK.

AJMORAT.

— Əfələgə „Dinama“ magazinьna rimunt jahalьp bətep, magazin eşkə başlanь.

Jul blak-nutьnan.

Igen tulqьndarь arahьnda....

SIZRAN UKRЬGЬ. Bətəukrьk totoş igen dingeđə kevek. Igendər dingeđ tulqьndarь kevek tulqьna, sajqala. Bьna oşo igen dingeđə 500,000 giktardan artьq.

Igen sajqala-tulqьnlana Ular, ekərengənə jəl menən jьrlajdar, igen dərjahь, şul tulqьnlanьр jьrlavьnda;—beđ əlgərdək, beđđe ərəm itməj urьp alьqьđ ində, tigən kevek ultьralar. Ьsьnlapta, şav-tada başaqtarđьң baђьvđa hap-harь təђtə tulqьnьр, jьrlap ultьrьvđarь—bəgən bьna igen əlgərgən beşkən. Ularqa kambajьndardь urđьrьrqa teşərergə kərəklekte xəterlətələr....

Bəgən bьna oşo uңьştь jьjnap alьrqa kərək. Unьң srugь bik qьђqa. Bьna oşo 500,000 giktarđan artьq uңьş majđanьn ike adna esendə jьjnap bətərəv, ul bit jeңel tygel. Ləkin, kalxuzsьlar unь maşinalar menən eşləgəs, buldьra alьrđar. Uqa đur ьşanьslьq menən kyđətə, həm ul bulьrđa...

Bəgəngə kəndə, bətə ukrьk kyləmendə uңьş jьjnav kampanjahьna 100 pr. menən əđerlek bar. Bətə maşinalarqa rimunttar eşləngən, bətə at keşe orenə həm şulaj uq keşe-qul kestərenə tulь nagruzka qujьlьp, dərəђ urьnlaştьrьlqan. Sizran ukrьgьnьң qajhь ber rajundarьnda inde arьştь jьjnavdar başlanqan. Arьş baђьvь qьđqьlt harь təђtə tulqьnlana, giktərđeң ikense başьnan maşina menən urđьrьр, bəjləp kilələr. Ular Sizran-kalxuzsьlarь inə. 312 igen jьjnav maşinahь barĐ, ajrьm xuzalqtarđьң kybəhendə tejerlek ərə qatmarlь maşinalar menən eşlənməjđər, sənki, ularđa undaj ərə qatmarlь maşinalar juq. Ulardьң kybəhendə uraq salqь həm vaq maşinalar. Ular bəgəngə şunьң menən eşləjđər. Ə, irtəgə, bəlki, ularđa kalxuzsьlar bulьrđar. Ularđa ərə qatmarlь maşinalar igen dingeđđərən qolas taşlap jəđərđər.

Şulaj ajrьm xuzalьqtarqa, bed-irtəngə kalxuzsьlar tip qarajbьđ.

Bed şulaj bildələvgə qaramaђtan, ajrьm xuzalьqtar əsən jebərəlergə tejeş bulqan maşinalar ukrьk sklattarьnada jatalar. Ni səbəptəndər, ul maşinalar bьqassa taratьlmaqandar. Oşo kəndə ajrьm xuzalьqtar əsən bildələngən 246 igen jьjnav maşinahь skьlatta jata. Bьl tik jatьvđьң səbəptərə bar. Heđ ujlajhьqьđđьr, inde ajrьm xuzalьqtar əsən maşinalar jebərəlməjđər tip, juq, alaj tygel. Ajrьm xuzalьqsьlarqa kampanjanan elek yk skьlattan maşinalarđь kilep alьrqa xəbər itelgən, ləkin, ular:

— Bedgə maşina kərəkməj, bed qul həm salqь menəndə „jaqşь“ ura alabьđ, tejđər.

Bьnьң səbəbe nej əsənder, irtəgə kalxuzsь bulasaq ajrьm xuzalьqtar bьlaj bulmaђqa tejeştər inə. Şulaj bulhala, ajrьm xuzalьqtarqa bьl haman teşənderələ, ularqa maşilar haman jebərelev əђtəndə.

Xəđergə kəndə kalxuzdarđa Ular maşina menən 100 pr. tə'min itelgəndər. Ə, ajrьm xuzalьqtarđьң qulьnda 446 maşina Ular 51 pr. qa tə'min itelgəndər.

Jaңь spas rajunьndaqь ajrьm xuzalьqsьlar 70,000 giktar uңьştь jьjnap alьrqa tejeştər. Ə, ular maşina menən bik nьq tə'min itelep bətməgəndər.

Bьna oşolar menən bergə, qajhь ber urьndarđaqь rimuntmastirskujđarьn rotlə julqa halьр, kalxuzsьlarđьң həm ajrьmxuzalьqsьlarđьң da maşinalarьn rimunttan ytkərev juldarь bik qьđьvьq menən qaralьrqa tejeş.

Sənki, Sizran ukrьgь bəgən-irtən baђьvqa taralasaq. Ular uңьş jьjьnav dingeđəndə jəđəsəktər.

Baђьvdarđь igen tulqьnlana-sajqala. Sizrandьң 500,000 giktar hap-harь, ərə başaqlь igendərə bəgən-irtən maşinalarđьң şavlap eşləvən kətələr.

Bьl—500,000 meң giktar igen baђьvьnda irtəngə kəndən başlap kalxuzsьlar satsializem jarьşь luzьnqьhь aђtьnda ike adna esəndə igendərđe jьjnapa həm huqьр, alьр bətərergə tejeştər.

— 500,000 giktarđь ike adna esəndə jьjuap bətərərhegədme, tigən horavqa, kalxuzsьlar:

— 100 pr. menən, tip javap qajtaralar. Şulaj, Sizran ukrugьnda igendərđeң harь başaqlь dingedə şavlaj, jьrlaj, tulqьnlana.

Ular irtəngə maşinalar şavlap eşləvən kətələr. Ь.FƏJZI.

ƏKINO—TIATЬRƏA FRЬNDA BƏGƏN: Ə

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar,	bəgəndən başlap. TUM aqajđьң qьvьşь A. V. Cuzinina.
IBEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	bəgən: ?
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgən: SALUVKA 7 bylektə kino—film.
„5-Maj“ (Iђkə Əfələ)	? ? Sьjanstar jaңьsa 10 saqətta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.“. Башглав 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđarь, berəgegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Malsьvlьj bylek 4—72; Kiske ridaksej 1—16

Jomoş menən kilevsələr hər kөn irtənge səɣət 8 đən kiske 4 kə tiklem qanul itelər.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajɣa 45 tin; 3 ajɣa 1 hum 30 tin; 6 ajɣa 2 hum 50 tin; 1 jьlɣa 4 hum 90 tin

PADPIS ALAR: Đđaksejə kantarьnda, splekselarđa hem jul jerəterəselərđə QABUL ITELƏ.

№180 ɣəma 8-Avɣьs 1930 jьl

KӨNDƏLEK ƢƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URƢЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬƢA

6|VIII — 16|VIII

BӨTƏ BAŞQORTOSTAN DƏVMƏLENDƏ ĐUR ӨMƏ

Bьl vaqьt esendə—bөtə asьqlьqtarɣa sik qujarɣa. Indystrejə fundьna өђtəlmə itep jaɧьnan miljun humdar birergə! Bilarit kammunistar partejəheneɧ bөjək jetəksehe ip· Stalin ismen qajtanan alьrɣa tejeş!

Başqortostan turahьnda

Sьɣarьlɣan əhəmejətle qararđar

Bətə Rəsəj yđək Başarqamahь prizidejumьnьɧ i. Kalinin qul aђtьnda ђulqan ultьrьşьnda Başqortostan jəmhyrejəteneɧ xuzalьq—səjəsi həm mədəni xələ turahьnda Başqortostan xəkymətenəɧ daklatь həm i. Dusьftьɧ sadaklatь tьɧlandь. Bətə Rəsəj yđək Başqarmahьnьɧ Başqortostan məs'ələhen kən tərtibenə qujьp, unьɧ menən tanьşьvь Başqortostan əsən bik đur tarixi əhəmejət ala.

Başqortostandьɧ dejəm xəle.

29—30 nsь jьlda Başqortostanda bətəhe 2 miljun 956 meɧ jən xalq bar. Bьnьɧ 91,1 pr. ь avьldarđa, qalɣan 8,9 pr. ь qalalarđa jəşəj. Şulaj itep xalqtьɧ đur kypselege avьl xalqь.

Başqortostanda bətə jer 15 miljun 184 meɧ giktarşunan avьl xuzalьɣь əsən bildələngənə 9 miljun 551 meɧ giktar.

Başqortostandьɧ xalq xuzalьɣь RSFSR xuzalьɣь sistimendə bajtaq đur urьn tota. Başqortostandьɧ 1929—30 nsь jьlda bətə praduksejəhe 394 miljun humlьq bulьp, bьnьɧ 68,3 pr. ь avьl xuzalьɣьnan, qalɣan 31,7 pr. ь sənəɣəttən (27—28 nse jьlda Başqortostandьɧ bətə praduksejəhe 341 miljun 922 meɧ humlьq bulɣajnь hunɣь jьldarda bajtaq artqan bula).

Başqortostandьɧ avьl xuzalьɣь RSFSR avьl xuzalьɣь sistimendə səsev jaɣьnan 3,3 pr. eş attarь jaɣьnan 3,6 pr. hьjьr hanь jaɣьnan 2,81 pr. urьn tota.

Başqortostandьɧ səsev majđanь 1930 nsь jьlda bajtaq yђte: orloqlo aşlьqtar səsev 2 miljun 898,6 meɧ giktarɣa (1921) jьlɣьnьɧ 110,28 pr. ьna) jettə. Şunьɧ eşendə bojđaj 29 nsь jьlɣьnьɧ 112,53 pr. ьna, arьş—105,25 pr. qa, holo—112 pr. qa, tixnikə kylturalarь 187,1 pr. kartuf—119,83 pr. ьna jetkən; ləkin şuɣa qaramaђtan tixnikə kylturalarь səsev han jaɣьnan bik tybən pratsint urьn tota ələ. Bətə səsev majđanь 1930 nsь jьlɣьnan 12,83 pr. kinejgən.

1930 nsь jьlɣь bətə səsev [illegible] tevgə [illegible] unьɧ 99,2 pr. ьna, bьnьɧ esendə orloqlo aşlьq—tar—92 pr. ьna (aşlьq alqanda arьş—87,9 pr. qa bojđaj 87,6 pr. qa, holo—82,7 pr. qa, tixnikə kylturalarь 474 pr. qa) jetkən. Şulaj itep hunɣь jьldarda səsev bajtaq kinəjtelhələ beđ [illegible] tevgə xəlgə barьp jetmegənbeđ ələ.

Başqortostan xəkymətenen, partejə ojoşmalarьnьɧ həm beđ jəməɣətselektən xəđergə [illegible] tap ber burьsь səsevđe huqьştan tevgə xəlgə iltep jetkerev, unan uđьp kitev, kallikitifləşev həm tavar jeteşterevdə avьl xuzalьɣьn sistimen jaqşьrtьv bulьrɣa tejeşle.

Malsьlьq 1929 nsь jьlda [illegible] 1927 nse jьlda Başqortostanda mal hanь 5 miljun 145 meɧgə tulha, 1928 đa 6 miljun 122 meɧ başqa tulɣajnь, ə 1930 nsь jьlda qapьlt kemep 3 miljun 959 meɧ baş (1929 nsь jьlɣьnьɧ 64,7 pr. ь xətle) qalьa. Bьna bьl xəl Başqortostandьɧ jəmeɣətselekte aldьnda malsьlьqtь yđ ajaɣьna bastьrьv burьsьn tьvdьra.

Avьl xuzalьɣьnьɧ sat sejalizem tarmaɣь.

1929—30 nsь jьlda Başqortostan avьl xuzalьɣьnda bik đur iztimaɣь yđgərəş bulьp, unьɧ satsejalizem tarmaɣь bik kysəjde, safxuz həm kalxuz tөđөlek bik ytte. A.—x. Satsejalizem tarmaɣьnьɧ səsev majđanь 1929 nsь jьlda 3,37% bulha, 30 nsь jьlda 36,62 %qa jetep, jaɧɣьđ xuzalьqtarьnьɧ səsev majđanьnьɧ totqan urьnь 96,6 % tan 63,48 % qa teştə. Bьl xəl kalxuz tөđөləşendə bik đur xata həm pirigiptər eşlənevgə qaramaђtan avьl xuzalьɣьn rejarganizatsejə məs'ələhendə bik đur uɧьştar bulɣanlьɣь kyrhətə.

Bətə krəђtejən xuzalьqtarьnьɧ 20% labь kalliktələşep, bətə səsevđeɧ 28 % ь ular qulьnda.

1928 nse jьlda safxuzdarđьɧ səsevđərə barь 14,4 meɧ giktarɣьna ine, xəđer 100 meɧ giktarɣa jettə. 5 jьl tulьvɣa safxuzdarđьɧ bətə jer majđanь 2 miljun 700 meɧ giktarɣa tulasaq. Şulaj itep safxuz tөđөləşəndə aldaɣь 3 jьlda bik đur burьstar tora ələ.

Bьjьlɣь jađɣь səsev planь zadanьjənьɧ 90,4 pr. ь xətlem atqarьlьp, bətə jađɣь səsev 2 miljun 17 meɧ giktarɣa jettə.

Başqortostan avьl xuzalьɣьn kytərev əsən traktьr kөrətevgə bik moxtaʒ: beđđə traktьr bik ađ ələ. Məђələn 1929 nsь jьl da Başqortotsan səsev majđanьnda RSFSR dəvmələndə 3,3 pr. urьn totha, traktьr hanь turahьnda barь 2,5 pr. urьn tota.

Jəmhyrejəttə jer hərgəndə 50 pr. huqa qullanьla ələ. Şulaj itep avьl xuzalьɣь invintarь məs'ələhendə lə Başqortostan artta: unьɧ invintar xaqь RSFSR dəvmələndə barь 2,8pr urьn tota. Şulaj itep Başqortostan a.—x. invintarьn kөsəjtevgə bik moxtaʒ. Başqortastandьɧ tupraɣь sartavaj orloq səsevgə bik uɧajlь bula torop, beđ bьl turalala artta qalɣanьbьđ.

RSFSR đa 29 nsь jьlda sartavaj səsev 6,35 pr. urьn totha,beđđə4,92 pr. urьn ɣьna tota. Beđđə avьl xuzalьɣь Spitsejəlistərə bik ađьq avьl xuzalьɣьn jaqşьrtьvɣa bik qamasavlaj, bьl ajqanlь Başqortostanda kadralar ədərləv əsən avьl xuzalьɣь Vuzь [illegible] kerək bula.

BətəRəsəj yđək başqarmahьnьɧ kyrhətmələre

BRYB prizidejumь Başqortostandan xəkymətenə lə, yđək x. kamisarjьtarьn menən [illegible]

Sənəɣət məs'ələhendə

Başqortostandьɧ urьnь həm tabiɣi xələ avьr həm jeɧel sənəɣətte alqa jebərevgə bik uɧaj. Bьnda [illegible] bьnda tav, məɣdən, aqas—ximejə, tөđөləş matirojalь ədərləv sənəɣəten həm jeɧel sənəɣətte alqa jebərev əsən bik kiɧ majđan bar. (Məђələn prafisьr Truşkuf Başqortostandaɣь Zigəzə Kamaruftimer rudnigьn rudaɣa--bajlьqta həm rudahьnьn jaqşьlьɣьnda Magnit tavь menən tiɧləştərə. Xəlbuki bьndaj bajtaqtar Başqortostanda bik kyp). Bьna şulaj bula torop ta Başqortostanda sənəɣətkə kapital bik ađ tьɣьlɣan həm bьɣa tiklem his ber jaɧь zavьt tөđөlməgən. Bətə Rəsəj У.B. Prizidejumь bьl məs'ələgə lə diqqət itep, Başqortostan sənəɣəteneɧ alqa barьşь kyreşe өlkələrđən artta qalɣanlьɣь kyrhətəp Savnarxuzɣa Başqortostanda avьr həm jeɧel sənəɣətte tiđərək alqa jebərev, 5 jьllьqtьɧ 3nse jьlьnda bьl eştə summa menən tə'min itev turahьnda diriktif birđe, Başqortostan kambinatьnьɧ bətə zavьttarьn bildələngən srukta tөđөp bөtөrevđə, bьnьɧ esendə şьrpь fabrigьn, taqta jarьv zavьtьn 5 jьllьqtьɧ 3 nsə jьlьnda tөđөp bөtөrөp, şul uq jьlda qaɣьđ fabrigьn tөđi başlarɣa, paligrafejə sənəɣəten maşinaləştьrьrɣa 30—31 nsə jьlɣь planɣa simint zavьtь halьvdь indererge. Kustarlьq sənəɣətenə kridit birevđe kөsəjtergə, Bilarit həm Tanalьq—Bajmaq zavьttarьn rikanstruksejə həm kiɧəjtev məs'ələhen aşьɣьs qarap xəl itergə, sənəɣəttə eşsələr əsən torlьq tөđөvdə kөsəjtergə, Krasnausul həm Blaguvişşin zavьttьnda rikanstruksejə eşen atqarьp bөtөrergə diriktif birđe.

Bətə Rəsəj У. B. Prizidejumь Başqortostandьn jər aђtь bajlьqtarь bik ad tikşerelgənlekte iђkə alьp, Juqarь Savnarxuzɣa Başqortostanda aşьɣьs rəveştə ruda həm nifet bajlьqtarьn tikşerergə (razvitkьlar jaharɣa) şulaj uq urman tөđөleşenə, aqas qьrqьvđь maşinalaştьrьvɣa, aqas-ximejə sənəɣəten alqa jebərevgə đur kapital tьɣьvđь tə'min itergə quştь. Ьrьnbur—Өfə timer julьn da halьv tejeş tabьldь, RSFSR savnarkumьna Başqortostanda jul tөđөleşenə diqqət itergə təklif itelde.

BRYB prizidejumьnьɧ Başqortostanda sənəɣəttealɣa jəbərev turahьndaɣь qararđarь bik əhəmejətle eş bulьp ildeɧ xalq xuzalьɣьna bөtөnləj đərəђ jul birə, beđđə sənəɣətteɧ jetəkselek xedməfteп kөsəjtəsək.

Məskəvđəgə yđək narkamattar, Savnarxuz, Gasplan həm yđək xuzalьq ojoşmalarь Başqortostan xuzalьɣьnьɧ bik nьq ađьmɣa kitevenə jarđam itəsək bьl diriktiftərđe bojomɣa aşьrьrđar tip eşənəbeđ. Beđ đə yđ jaɣьbьđđan bьl diriktiftər menən hər ber eşsə həm eşsən krəђtejəndə tanьştьrьp, ulardьɧ bөtə kөs həm məmkinlektəren jəmhyrejətteɧ ikanumikahьn kytərev əsən mabilizavat itərgə tejeşbeđ.

Bətə Rəsəj Yđək Başqarmahьnьɧ diriktiftərə Başqortostan xəkymətenə bətə eştə jaɧь burьstarɣa movafiq jaɧьsa qorovđь, avьl səvittəren nьɣьtьvđь, rajjun başqarmalarь tөđөp ulardь nьɣьtьvđь, kadralar jeteştərev, eşsə, batrak, kalxuzsь, jarlь həm urta xəllelərđe yrlətevđe kөsəjtevđe jəkmətə.

Başqortostan mədəni jaqtan iɧ artta qalɣan jəmhyrejəttərđən berhe. Bьnda his ber vuz juq, səvit vlastə osoronda uɣьtьv eşendə bik đur uɧьştar kyrelev menən ber qatarđan balalar məktəpkə jetərlek ьlьqtьrьla almaj.

Bьna bьl xəlđərđe iђkə alьp BRYB Prizidejume Narkamprusqa Өfələ A/x VUZ ь ojoştorovđь aşьqtьrьrɣa quştь Başqortostanda balnistar seltərən kiɧəjtev, Başqortostandьɧ bydziten 1930/31 nse jьlda jerle daxut birges urьndarđь kiɧəjtev həm RSFSR bydzitenən datatsejə birevđe kybəjtev iђəbenə—aftanumejəlь jəmhyrejəttər əsən urtasa bulɣan dərəʒəgə jetkerergə diriktif birđe.

Ultьrьşta rəis bulɣan i. Kalinin daklat həm sadaklat bujьnsa jomɣaɣ jahaɣanda turanan tura: „Başqortostan bik artta qalɣan, unьɧ xalьq xuzalьɣьna kapital bik ađ tьɣьla, ləkin unьɧ kiləsəge bik đur, narkamattar Başqortostandь alɣa jebərəvgə nьɣьraq əhəmejət birergə, ə başqorttar yđđərə lə nьɣьraq talap itərgə tejeştər" tine.

Başqortostan jəmhyrejəte hunɣь jьldarđa yđ barьşьnьɧ bətə tarmaɣьnda la đur uɧьştar kyrđe. Partejəbьđđьɧ dərəђ səjəsət totop, jalpьnь satsejalizem tөđөleşəneɧ sitenlektəren jeɧev əsən mabilizavajt itevə Başqortostan xalq xuzalьɣьn kytərev həm ilde sənəɣətləşterevđe kiɧ julɣa alьp sьɣь. teşlək Ural bulɣan Başqortostan şul juldan alɣa barьp, tiđ jьldarđan Səvittər Sajuzьnьɧ sənəɣət өlkələrenən berhenə əjlənəsək.

JƏHUDIN.

„5 jьllьqtь 4 jьlda"

Zajьmьna jađьlьv menen ilde indyste rejələşterevđe

kosəjtəjek.

„5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьv eşə Başqortostandaɣь prafsajuz ojoşmalarьnda tybəndəgesə bara. Iɧ alda barьvsьlar Tөđөvsələr sajuzь bulьp, bьlarɣa birelgən 60 meɧ humlьq zajьmdьɧ 55 meɧ 845 humlьɣьn taratqandar. Bьlarđan qala-Aɣas oђtalarь Sajuzь bara; ular 30 meɧ humlьq kantryl handьɧ 21 meɧ 685 humlьɣьn ytəgəndər. Tegevsələr—sajuzь 10 meɧ humlьq, Səvit—Səvdə Xeđmətkərđəre Sajuzь 122 meɧ humlьq, Mətbəɣə Eşsələrə Sajuzь 9729 humlьq, zajьm taratqandar.

Avьl xuzalьɣь həm urman eşsələre, Kynsələr, Ximiktər, Hьv Julь eşsələre, Timer jul eşsələre, Məɣarif eşsələre, Kamunalnik həm Narpit eşsələre, Ojələgə eşsələre sajuzdarь ələgə tiklem qudqalɣandarь juq.

Kantundarđan da məɣlymət əđ kilə. Өləgə tiklem nej barь Arɣajaş həm Estərle tamaq kantundarьnan ɣьna xəbər alьnɣan bulьp, bьlardan təvgehe ike jəd ber meɧ hum urьnьna nej barь 30 meɧ 420 humlьq, huɧɣьhь 642 meɧ humlьq urьnьna nej barь 53 meɧ humlьq zajьm taratqandar.

HUNƢЬ SƏƢƏTTƏ

Angelejə gəzittəre Өьtajđa intirvinsejə başlavɣa qotərtalar.

LNDNЬN, 6. Angelejənьn ђurzьvazejə gəzittərə qatьn—qьđđarđan bulɣan ike misjanirđьɧ kammunistar tarafьnan qulɣa alьnьvđarьn həm jəberlənevđəreɧ ђьltav itep kyrhətep Өьtajđa intirvinsejə başlav əsən nьq kampanejə ytkərələr. Gezittərđeɧ jađьvьna qaraɣanda jonəhe Өьđьl qəskərđər ul ike missejənir əsən đur aqsa talap itkəndər. Ulardь jəberləv turahьnda gəzittər bөtөnləj jalɣan məɣlymәttər birələr. Ulardьɧ jađьvьnsa jonəhe bьl misjənirđərđeɧ qul barmaqtarь qьrqьlɣan bula. Angelejə ilsehə bьl misjanirđərđe qotqarьv əsən Fysezən өlkəhenən aşьɣьs rəveştə qəskər jəbəreləven talap itte.

6—16 nse avɣьs „indystrejələşev kөnө"

„Indystrejələşev kөnө"—XVI—s'jьz qararđarьn tormoşqa aşьrьv, bajavaj smutьr kөnө.

VSSPS prizidejyme qararьnan)

Kyp urьndarđaɣь eşsələr sabrarjəhьnьɧ „indystrejələşev" kөnө" jьl hajьn hьqlav, şulaj-uq SSSR sənəɣət pridprejətejələreneɧ əđləkhəđgə kysep bөtkən şarttarьnda „indystrejələşev kөnөn" haqlav turahьndaɣь talaptarь ajqanь menən VSSPS prizidejyme oşondaj qarar sьɣardь:

1930—jьlda „indystrejələşev kөnөn„ V.K.P. (b) nьɧ XVI s'jьzьna nigeđləp, 5 jьllьqtьɧ 3 nse jьlьnda sənəɣət tə həm unьɧ aldьnda torɣan burьstarь turahьnda kiɧ rəveştə prajьzvudьstьvьnnaj əndəv julь menən uđqarьrɣa.

„Indystrejələşev kөnə" uđqarɣanda unьɧ jəkmətkehenə uđɣan jьlɣь xuzalьq eşendəge pramfinplandьɧ ytələşenə tikşerev jahav, jaɧь xuzalьq jьlьna əđerlənev əsən eşsələr sinfьn ojoştorov həm „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv eşenə massьnьɧ fikeren tuplav kevek mөhim maminttar niged itep alьnьrɣa tejeş-

Şunьɧ menən bergə, xuzalьq ojoşmalarь, kiɧ qatlam massь aldьnda uđqan xuzalьq jьlьnьɧ pramfinplan ytələşe turahьnda daklat jaharɣa satsejalizem jarьşьnьɧ barьşь. udarnьjlьq xərəkəte, pramfinplan həm prajьzvudьstьva zadanjahьnьɧ tsixtar, brigadalarɣa jetkerəleven tikşerev, eşsələr təqdimenəɧ ytələşe həm aldaɣь xuzalьq jьlьna pramfinplan təqdim itev həm başqalardь ytəv eşen ojoştorovđь VSSPS prizidejyme sajuzdarđьɧ yđək kəmitəteneɧ həm səvit prafsajuz urgьndarьna jəkmətə.

Juqarьla kyrhətelgən ɣəməli saralardь tulьhь menen tormoşqa aşьrьv əsən VSSPS yđeneɧ prizidejym həm sajuzdar yđək kəmitətə aqzalarьn erə sənəɣət rajunь bulɣan Danbas Uralɣa kamandiravajt itə.

„Indystrejələşev kөnөn" 6—16 nse avɣьs arahьnda uđɣarьrɣa. Hər ber pritprejətejə jerlə şartqa tajanьp yđđərenə ajьrьm kөn bildələrgə məmkinlek taphьndar.

„Indystrejələşev kөnə" uđqarɣanda eşsələr jьjьlьşьnьɧ qararđarьn aɧьqlap, əmələr jahav əsən bilgele kөn qujьv kyɧelle rəveştə eş alьp barьv mitьdьn qullanьv julь menən əmələrđə sənəɣət həm transpьrt zadanjalarьn tultьrьvɣa xeđmət itterergə, şunьɧ menən bergə, eş xaqьnan totop qalьv kevek kyrenəştərgə jul qaldьrmaђɣa.

Prafsajuz ojoşmalarь aɧbelem ojoşmahь həm kyɧelle jəməɣəjəttərə menən berlektə „indystrejələşev kөnө" udqarɣanda, bөtə pritprejətejələr, kluptar, mədəni urьndar həm kalxuzdarđa massavaj prajьzvupstьvannьj əndəv eşə alьp barьrɣa, qalala həm avьldarđa „5 jьllьqtь—4 jьlda„ zajьmьn taratьvɣa ajьrьa iɣtibar jynəltergə tejeştər.

VSSPS prizidejymə, bөtə eşseler, eşse qatьn—qьđđar, xeđmətkərđər, kalxuzsьlar həm bөtə xeđmət ejələren pramьjşlinnьstь bəlşeviklek timpь menən alɣa jebərev turahьnda V.K.P.(b) nьɧ XVI- s'jьz qararьn tormoşqa aşьrьv, sənəɣətebeđgə jaɧь kөstər birev əsən „indystrejələşterev kөnөnə" aktif qatnaşlьq itərgə saɣьra.

Bilarit zavьtьnan Stalin iseme alьndь

Beđ unь kire qajtarьrɣa tejeşbeđ.

Mitalistar sajuzь өlkə kəmitəte prizidjumьnьɧ qararь.

Bilarit mitalurgejə zavьtьnьɧ eşsələre adminstratsejə tixnikə xeđmətkərđəre tarafьnan Stalin iptəşteɧ iђmen haqlap alьp qalьv əsən, əđəkləkterđə bөtөrev, uşə apiratif jьlьnьn prajьzvudstьva pragrammahьn yђterev xaqьndaɣь vəɣəđələren tultьrmavьn, xəđergəsə zavьttьɧ eşendə boroloş həm jaqşьrьvđьɧ juqlьɣьn, kirehensə əđəkləktərđeɧ taɣь la tirənəjə barьvьn iɣtibarɣa alьp, kammunistar partejəheneɧ vuzdь Stalin iptəşteɧ iђmen aɧlaj almaɣan əsən zavьttan Stalin iptəşteɧ iђmen alьrɣa həm bьl qarar xaqьnda tejeşle ojoşmalarɣa beldererge.

Zafkumdarɣa, bьl qarardь kiɧ eşsələr massahьna aɧlatьvđь, urьnlь həm Mərkəz matbuɣattə jaqtьrtьvđь tapşьrьrɣa.

„PRIZIDUM"

Ləkin, uɧьştar menən bergə qajhь ber jeteşhəđlektərđə juq tygel. MƏЂƏLƏN: „Başstruj", eşsələrđə torlaqtar menən tə'min itev julьnda, bьjьlɣь sizun esendə 19 jort halьp birergə vəɣəđə itkən ləkin nərhə ujlaj torɣandьr, ələgə barь berehegenə өlgөrgən.

Bьna bьndaj kyrenəştərgə sik qujьp, tөđөv eştəren qьđьvlatqanda halьnьp jatqan đur yđək ilikter stansabьđ gөrləp eşkə başlajasaq.

„Indystrejələşev kөndəren" uđɣarьv tərtibe.

Hər bər pridprejətejələrđə „indystərejələşev kөnə" 6—16 avɣьs kөndərə arahьnda əmə julь menən hər ber 5 kөn esendə uđɣarьla Bildələngən kөndərđə hər ber jal itevsələr əmə uđɣarьv əsən kəlliktif jəki brigadьlar ojoştorop 5 səɣət bujьna eş alьp baralar. Өmə uđqarɣanda: timer jul stansьlarьnda, hьv julь pristendərendə, buşatьv həm təjəv stansьlarđa tьɣьlьp jatqan ađьq nəmələren bөtөrev, kalxuz baqsalarьndaɣь urazajđardь ođatьv, timer—tomor həm ytilsirjə jьjьv, kəđgə səsev kampanjahьna qarata a. xuzalьɣь maşinalarьna rimunt jahav, səsev matirjaldarьn tađartьv həm başqalardь təp maqsat itep qujьrɣa. Өmə uđqarьv kөnən eşlənə torɣan eşteɧ bьl, jəki təgə rajun əsən qьђqa vaqьt esendə eşlənev əhəmejətenə qarap bildələnə.

Bөtə eşləngən eşteɧ xaqь eşləngən eşteɧ kypmələgenə qarap xuzalьq ojoşmalarь tarafьnan tylənə. Өmələrđən kilgən aqsalar VSSPS ergəhendəge indysterejojələşterev funtьna jьjьlarar. Өđləkhəđgə kysməgən prid prejətelərđə „indystrejələşev kөnə" əmələre uđqan jьlđaɣь kevek, jəɣni jal kөnendə uđɣarьlalar.

Pridprejətejələrđə „indystrejələşev kөnөn" uđqarьv əsən maxsus kəmisejə ojoştororɣa kərək. Өmələr uđqarɣanda, qatьnqьđ eşsələr, xeđmətkərđər, kalxuzniktar həm başqalar ьlьqtьrьlьrɣa tejeştər.

Yđək ilikter stansa qasan eşləj başlajasaq

Xəđər stansanьɧ yđendə tөđөv eştərə bөtkən tejərgə məmkin, tik əstə, tərlə maşinalardь rətkə halьrɣa kərək. Bigerəktə ike par nasustarьn qujqanda, həm Baxmun mejestərendə rətlehen qujqanda, stansa yđə 1931 nse jьldьɧ ɣinvar ajьnanda qalmajasaq. Ə, qalɣan—tərlə jaɧь halьnьp jatqan zavьt fabriktar đa aşьqtьrьlɣan timp menən өlgərergə tejeşle.

Stansa ergəhendə stalər, həm maxsus timerlek eşlənep, xəđerge kөndə ular tuɣravhьđ eş өђtəndələr.

Bьlarđan kemdər өlgə ala?

—Өfə k—nь, Blagavişşin jortondaɣь „Druzba" həm „Trudavaja simjə" kalxuzdarь yđ ara jarьşqa sьɣьp:

a) 9 nsь avɣьstan da qaldьrmaj ilde indystrjələşterev fundьna 100 ər sintnir arьş tapşьrьrɣa;

b) kəđgə səsevđə 20 nse avɣьstanda qalmaj bөtөrergə;

c) arьş, holo, bojđaj igendəren 30 nsь avɣьstan da qaldьrmaj urьp bөtөrergə;

ç) igen əđerləvđə 20 nse yktəberđən də qaldьrmaj 100% ь menən ytərgə;

d) ber ađna vaqьt esendə 500 humlьq «5 jьllьqtь 4 jьlda» zajьmьn taratьrɣa өђtərenə aldьlar.

—Başqortostandaɣь inзinir—tixniktər өlkə Bjurahь—mətəxəssistarđeɧ ĐUR ӨMƏ gə qatnaşьvdarь turahьnda maxsus qarar sьɣardь. Bjura bьl qararьnda—bьl kөndə ilde indystrejələşterev fajđahьna eşləvđə ojoştorovđa başlap barьrɣa saɣьra.

—Өfəneɧ timer jul dipahь, kustar ərtildərə, tipagrafejə eşsələrə həm bytən bajtaq pridprejətejə eşsələrə 6 nsь avɣьs kөhendə ilde indystrəjələşterev fajđahьna eşlənələr.

Hindəstan millətselərenə sut.

LUNDЬN, 6. Hindəstandan alьnɣan xəbərđərgə qaraɣanda millətselərđeɧ jetəkselərə Patil həm Malavejəgə sut bulɣan. Sut jorto ergəhenə bik kyp xalq jьjьlьp, palitsejə tirrurьna qarşь pratis beldergəndər. Ulardьɧ eştərə qaralьp bөtməgən ələ.

„Xəđer beđ dəjəm məzbyri uqьvđь ojoştorov esən jaraqlь vaqьtqa kilep jəttek“

STALIN.

„Dəjəm məzbyri başlaьqьs uqьvđь ojoştorov həm nađanlьqtь betərəv—partejənen jaqьn aldaqь bajavaj burьsь bulьrqa tejeş“. (Partejənen XVI nsь s'jezdь qararьnan).

Udar timp menən.

Aŋ-belem, satsejalizem kyltarahь esen eşsən jalpьnьŋ xərkəte kəndən kəŋ yъə, kiŋəjə bara. Jəđər meŋləp kylt ərmistər yđđərenen vaqьttarьn nađandarđь uqьtьvqa birələr. Kyltpaxut qalala qьna qalmaj totoş nađanlьqtь betərəv nigeđendə rajun həm əlkələrđə esenə alьp avьlqa taşlandь. Un meŋləp hu qalaqь kerəђtejəndər ber-berehen satsejalizem jarьşьna saqьrьp kylt ərmiskə əjləndelər. Вьjьl betə sajuz dəvmələndə 8 MILJUN keşeneŋ nađanlьqьn betərergə mevəffəq buldьq. Вьl han uđqan jьlqa qaraqanda ike qabat artьq bulьp şunьŋ 70 prasintь jəməqətselek iđəbenə uqьtьlqan.

Dəjəm alqanda kylt paxut eşendə uŋьştar bulhala, beđđeŋ Başqortostan əle kyp artta. Ərəsəj manarxejəhenen başqort eşsəndərenə qaraj totqan kalanizatsejə səjəsətenen jemeşe bulqan totoş nađanlьq tiđ arala—ber nisə jьllьq eş menən genə alьp taşlap betərlek tygel. Dərəђ, huŋqь jьldarđa kyltura teđələşendə đur aďьmdar atlanьq: meŋərləp başqort eşsəndərenen nađanlьqьn betərđək. Ləkin şuqa qaramaђtan qajnь ber urьndarđa nađandar əle 40 pr. qa tiklem jetə. Вьna şunьŋ esən nađanlьq betərəv eşe beđđə kyltura teđələşendə iŋ nьq iqtibar jynəldere həm kyp kes quja torqan urьn bulьp tora.

Partejə nađanlьq betərəv eşenə ajьrьvsa iqtibar birə, sənki satsejalizem teđələşə ni tiklem kiŋəjə tərənəjə barha, şul tiklem ilđə nađanlьq jəşərgə tejeş tygellege kyrenə bara. Ləkin partejə yđək kəmitətenen kyltura teđələşənen tərlə məs'ələlərə turahьndaqь asьq dirikțivtarь urьndaqь partejə, prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan bik əkeren yđləşterelə həm nasar tormoşqa atqarьlalar.

„Yđək kəmitət partejə, səvit həm prafsajuz ojoşmalarьna qatqьj rəveştə nađanlьq betərəv timpьn tiđlətergə quşa“... „Dəjəm nađanlьq betərəv eşendə partejə ojoşmalarь distvitelni həm dəvamlь julbaşsьlьq menən tə'min itərgə tejeştər“ həm başqa tərlə diriktivalar bulьvqa qaramaђtan, uđqan jьl qajnь ber valkumdar, eşse kəmitəttərə nađanlьq betərəv eşenə barmaq aşa qaranьlar. Nađanlьq betərəv eşe menən julbaşsьlьq itevđə, kylt ərmistər tabьşьp birevđə həm başqa məqnəvi jarđam kyrhətevđə horaqan ojoşmalarqa:

— Xuzalьq kampanejəhe vaqьtьnda kyltpaxut eşe menən bulaşьrqa vaqьt juq, ul əle ikense baђqьstaqь məs'ələ, tip javap birevsələr bulьv menən bergə, kyp urьnda nađanlьq betərəv eşenə səjəsi əhəmejət birmənelər. Heđəmtələ nađanlьq betərəv zadanejələre sifat jaqьnan qьna tygel, han jaqьnanda tulьhьnsa ytəlmənelər. Məђələn, sənəqət eşselərə arahьnda nađanlьq 1930-jьldьŋ berense majьna betrələrgə tejeş bulhala, barь 60—70 pr. qa qьna ytəldə.

Kylt paxut eşendə ikense ber, aldaqь-kendə ajьrьvsa iqtibar itə torqan urьn bulhaulda—başqort eşsəndərenen likpunkьttarqa jetərlek ьlьqtьrьlmavь. Вьl təŋgəldə zadanejə bik nasar ytələ. Məђələn, Məsqyt kantunьnьŋ barlьq xalqь tip əjtərlek başqort bulьvqa qaramaђtan, 29—30 nsь jьlqь başqort nađandarьn uqьtьv zadanejəhe barь 60 pr. tarqa ytəlgən.

Başnarkamprus kəlligejəhe bьjьlqa nađanlьq betərəvđeŋ kanteryl sьjfьrьn qaranь. Unьŋ bujьnsa 30-31 nse uqьv jьlьnda betə Başqortostanda 200 meŋ betənləj uqьj-jađa belməvsene, 96 meŋ əđ uqьj-jađa belevsene uqьtьp sьqarьrqa tejeşbeđ. Dəjəm alqanda bьjьlqь zadanejə bujьnsa uđqan jьlqьnan 125 meŋ keşe artьq uqьtьrqa tejeşbeđ.

Вьl məhim səjəsi burьstь ytəv esən đur kes həm inigejə jegergə, tərlə dəvlət həm jəməqət ojoşmalarь berləşterelgən plan menən eş kyrergə tejeştər. Вьl məhim səjəsi burьstь ytəv EŞSE SINЬFЬNЬŊ ALDЬNQЬ ƏLƏŞƏ BƏTƏ MƏMKIN BULQAN INIRGEJƏHE MENƏN UQJA TOTONQANDA, XUZALЬQ FRUNTЬNDAQЬ UDARSЬLЬQ HƏM SATSEJALIZEM JARЬŞЬ MITЬĐЬN KYLTURA FRUNTЬNA KYSERGƏN həm NAĐANLЬQ BƏTƏRƏV EŞENƏ SƏJƏSI ƏHƏMEJƏT BIRGƏN VAQЬTTA QЬNA məmkin bulasaq.

Uđqan jьlqь təzribə „Betheŋ nađanlьq“ jəcəjkələrə fabrikzavьf kəmitəttərə həm VKP (b) jəcəjkələrenen aktif jarđamь menən eşləgən urьnda nađandar həm əđ uqьj-jađa belevsələrđeŋ tulьhь menən uqьvqa tartьlьvьn, praguldarđьŋ kəmeven həm pramfin plandьŋ artьvьn kyrhəttə. B. N. jəcəjkələrə jaqşь eşləgən urьnda nađanlьq betərəv məktəptərə prajьzvudstvala udarnьj eşte, avьlda kəllikțiđеvdə ojoştorovsь həm başlap jebərevse buldь. Вьna şunьŋ esən betə eştə quja belergə, betə məmkinlekte xalьq xuzalьqьnьŋ satsejalizem rikanstruksejəhenə xedmət ittergən kevek kyltura rivalytsejəhenə xedmət itevgə buj hondora belergə genə kərək.

Вьna şuqa kyrə urьndaqь partejə, prafsajuz ojoşmalarь aldьnda tybəndəge təp burьstar tora:

1. Nađanlьq betərəv eşenə zitdi səjəsi kampanejə əhəmejəte birergə.

2. Nađanlьq betərəv eşe tirəhenə betə kyltura ojoşmalarьnьŋ kes həm sərməjələren tuplav, berləşterev sarahьn kyrergə, şunьŋ esən tьrьşьrqa.

3. Nađanlьq betərəv eşeneŋ timpьn, satsejalizem teđələşə timpьnan artta qaldьrmav qьna tygel, alqa kitevə menən tə'min itərgə.

4. Nađanlьq betərəv eşenə, avьl həm qala kiŋ eşsən jalpьhьn kyltura teđələşenə kytərevse LЬSЬN KYLT PAXUT təђə birergə.

5. Eştə dərəђ sinfi hьđьq totarqa, sənki sinfi patxut qullana belev xəđergə sinfi kərəş kiђkenləşkən həm avьlda kapitalizem qaldьqьnьŋ tamьrьn betənləj quptarьp taşlaqan vaqьtta ajьrьvsa əhəmejət qađana.

6. Eşse sinьfьnьŋ avьldaqь təp terəge-kalxuzsьlar, bigerəktə kalxuzsь batrak, jarlь həm urta xəlle QATЬN-QЬĐDAR arahьnda nađanlьqtь betənləj betərevđə iŋ berense burьs itep qujarqa.

7. Nađanlьq betərəv məktəbeneŋ hər aďьmьn pramin plandь tultьrьv, biş jьllьqtь dyrt jьlda, avьldь kəlliktifləşterəv, totoş kəllitifləşev nigeđendə kulaktь sinьf bulьv jaqьnan betərəv həm partejənen giniral julь esən kerəş menən huqarьrqa.

Kyltura fruntьnda jeŋev tybəngə partejə ojoşmalarь bьl burьstarđь ytəgəndə həm satsejalizem teđələşə esən iŋ məhim şarttarđьŋ berehe bulqan kyltaranьŋ əhəmejəten aŋlaqan vaqьtta qьna məmkin bulasaq.

N. Jəmil.

UQЬV JORTTARЬ ASЬLALAR .

Başbit vuzqa Nabur başlandь. Ləkin, urьndarđaqь ojoşmalar qəfev itelməђlek halqьnlьq kyrhətələr.

Kadrdar əđerləvđen əhəmejəte həm məhimlege turahьnda bьqatiklemdə kypkenə həjlənde. [illegible]

[illegible] Başpidvuzqa bьjьl alьnьrqa tejeşle uqьvsьlardan başqorttar 34% bulьrqa tejeşle ine. [illegible]

[illegible] qa bulьnьp, şul han esenən eşsələr 108 keşe, batraktar 66 keşe, igenselər 27 keşe bulasaq.

Milli jəhəttən: başqorttarqa 98 urьn, tatarđarqa 47 urьn, urьђtarqa 34 urьn, başqalarqa 21 urьn bildələnde. Oşonoŋ menən bergə bьjьl Øfə rabfagьna alьnasaq uqьvsьlarđьŋ 40% tь qatьn—qьđdar bulasaq. Вьjьl alьv esən bildələngən 200 keşeneŋ 80 neŋ Başpitvuzdьŋ əđerlek kursьnda uqьvsьlarđan, qalqandarьn urьndarđan alьrqa bulьnьp, xəđergə kendə qərizalar qabul itelə balandь. Ləkin, urьndaqь ojoşmalarđьŋ birelgən urьndь tultьrьv julьnda bik əkeren quđqalqanlьqtarь biđelə. Xəđergə barь 75 ləp qariza birelgən. Şunьŋ menən bergə, bьnьŋ esendə kamandirufkahьđ birelgən qərizalarđa juq tygel. Qabul kəmisejəhe tarafьnan qərizalar 5—nse avqьsta başlanьrqa tejeşle ine, ləkin qərizalar kilevđeŋ bylpən bulьvьn iqtibarqa alьp, qərizalarđь, 10—nsь avqьsta qaraj başlarqa bulьndь. Şunьŋ esen urьndarđaqь ojoşmalarđьŋ birelgən urьndarđь tultьrьv julьnda kyrelə torqan sьralarđь aşьqtьrьvdarь şart.

„ВЬRAV“

Øfə rabfagьna qabul başlandь

Urьndar səberək quđ qalьhьndar.

Вьjьl Øfələge Nurimanьf rabfagьna 200 jaŋь uqьvsь alanьr- [illegible]

Beđđeŋ. telək.

Beđđə kyp həjləgən nəmələrđeŋ berehe: ьvaq millətterđeŋ yđ esendə belgestər jeteşterev.

Ləkinşulaj bulьvqa qaramaђtan, hər jьldь yđeneŋ 30—40 tanda kəm bulmaqan jəş kadьrđьrьn birep kilgən beđđeŋ jer—urman eşselərə tixnikumь, jorthod, jerhed xəldə uramda jəşəj.

Məktəptə ber nisə tərlə uklundar buluqa qarmaђtan, eş alьp barьrlьq kabinittar juq.

Klastar bələkəj, qaraŋqь bulьv əђtənə, uqьvsьlar hьjьşa almajьnsa, tərlə buş məktəptərgə jerəp uqьrqa məzbyr bulalar. Jataq juq. səbəple qajla jottə anda tьqьlьşьp jəşəp kilgən uqьvsьlar məktəp betəgəv sьqqansa yđđərenen jartь tađalьqtarьn juqaltьp sьqalar.

Unan huŋ estipindəjənelə maqtap bulmaj. Qьđьvlanqan aďьm menən 4 jьllьqtь 2 jьlda ytkəs matdi jaqtьla arьv julqa halьrqa ine.

Sunьŋ esəndə bьl urьndaqь iqtibarđь bər Narkamprustanqьna kətmojense p a r t e j ə, səvit həm prafsajuz ojoşmalarьnandan kətəbeđ.

Məktəp ismenən:

QƏLIJEF JƏQFƏR.

„Beđ qadi, ləkin iŋ məhim eşkə-gramьtlьlarđь mablizavat itev həm uqьj-jađa belməvselektə betərəv eşenə totonorqa... pьlanlь ojoşsanlьq buldьrьrqa tejeşbeđ. Beđđeŋ rivəlytsejə beđđeŋ təp burьsь bьna şul keskəj eştə saqьla“.

V. I. LININ.

Dəjəm məzby. uqьvqa betə keste birergə.

Вьl eştə yđen məs'yl hanamaqan səvit apparattarьn məs'ylejətkə tartьrqa.

Dəjəm məzbyri uqьvđь elekke jьldaqь kevek, xəref tanьtьv uqьvьqьna itep qararqa jaramaj.

Dəjəm məzbyri uqьv „Mədənejəttə genə tygel, bəlki, səjəsi həm xuzalьq fruntьndala bejek jeŋev bulьr—(Stalin), tip qaralьrqa tejeş—5 jьllьq xuzalьq planьn 4 jьlda ytəv, vaq krəђtejən xuzalьqtarьn kəlliktifləşterəv, kulaktь sьjьlьf bulьv jaqьnan betərəv kevek burьstar alda torqanda, dəjəm məzbyri uqьvđь tormoşqa ytkərev, ənə şul burьstarđь ytkərevđə jarđamlaşьv tigən hyđ.

Avьl səvittərə dəjəm məzbyri uqьvđь tormoşqa ytkərəv, bulqan betə bajlьqtarđь bьl julqa totovđa julbaşsьlьq itərgə tejeştər. Kyp urьnda ike, es jьldan birle jьjnalьp kilgən yđ ara halьm aqsalarь bulhala, Şul uq vaqьtta məktəp, klup, qьđьl məjəş esən jort bulmav səbəple aŋ—belemgə hьvhap jatqan urьndarььđ bar.

Məmkinlek bula torop bьndaj kyreneş bulьv, bьjьlqa uqьv sizunьnda qəfy itməђlek eş bulasaq. Ə, Şulajda. QONŞAQ JORTO HARЬ AVЬL SƏVITENDƏ, ş u q a qaraqan avьldarđan jьjnalqan ber nisə meŋ hum yđ ara halьm aqsahь 'jata, bьl keŋgə tiklem unь tejeşle urьnqa totov turahьnda ujlanqanь juq. Şuqa qaramaђtan qajhь avьlda məktəp juq, qajhь berəvhendə jartьlaj qorolep, betməjense sərəp ultьra. Harь avьl səvitenə məktəp eşlətergə yđ ara halьm aqsahьn horap bərhan, rəis Agafurьf:

— Belməjbeđ, aqsalar qajđa jatalьr, qajhь ber avьl aqsahьn elekke rəis aşaqan—tip quja.

Dəjəm məzbyrt uqьv səjəsi, xuzalьq fruntьnda bejek jeŋevgə ejə bulqan kevek, unь ytkərevđələ betə səvit ojoşmalarь, avьl səvittərə səjəsi məs'ylejətle hanala.

Əgər bьl eştə tormaşqa ytkərevđə yđđəren məs'ylejəthed hanaqan Harь avьl səvitə kevek avьl səvittərə bula ikən, beđ undaj səvitterđə səjəsi həm xuzalьq fruntьnda yđen məs'ylejəthed hanaj tip əjtə alabьđ.

Q. Sələm.

Aldьвьđđa torqan вьl eş

beđđeŋ berđəm quđq alьvьвьđđь horaj.

Başnarkamprus kolligijəhe yđeneŋ ultьrьşьnda 30—31- jьlqa tejeşle bulqan planьn qarap planda jəmhyrejət kyləmendə, nađanlьq həm əđ belevselektəren betərergə tejeşle bulqan keşələr turьnda tybəndəge kantryl handь kyrhəttə.

Nađanlьqьn betərergə 200000 k.
Ađ belevselegen „ . . 96000 „

Əgər inde bьl handь ajьrьm kantundar iđəbenə kyrhətkəndə eştər tybəndəgesə tora.

Kantundar:	Nađanlьqьn betərergə tejeş:	Ađ belevselegen betərergə tejeş:
Arqajaş	12500	6300
Bələbəj	36000	17400
Berə	3600	16600
Jьlajьr	22000	10800
Məsqyt	15000	6500
Estərle	33000	14700
T. Qataj	13000	5100
Øfə	29000	14700
Øfə qalahь	3500	3900
Barьhь	200000	96000

Вьna bьl handь ytəv, unь tormoşqa atqarьv esən ni tiklem đur kes, berekkən inirgejə kərək bulasaqьn hər kem yđe ujlap belergə tejeş.

Aktif paxut, berləşkən frunt bulqan saqьndaqьna beđ unь jeŋep sьqa alasaqьđ. Aldьbьđđa torqan bьl đur burьs beđđən ənə şunь horaj.

Ə. S.

Tatarstanqa ingən vaq millət tərđə aŋ—belm eşe

Tatarstan xəkymətə yđ esendəge bulqan sьvaş, mardьva kevek hər tərlə ьvaq millətter arahьnda aŋ—belem eşeneŋ kytərelevenə đur əhəmejət birep ularđa aŋ—belem taratьv seltərđəren kiŋəjevenə kankrit saralar kyrev əђtəndə.

Tatarstan məqarif xalьq kamissarlьqьnьŋ qujqan planь bujьnsa tatarьstanqa ingən ьvaq millətter esenən 30—31-jьlda 30,000 keşe nađanlьqьn qotolorqa tejeş.

Uqьv əjđərenen seltərə ytkən jьlda barь 48 genə bulha 30—31—jьlda 84 kə jetəsək. Şulaj uq balalar baqsahьla uđqan jьlqьqa qarqanda ber—nisə tapqьrđarqa artьp 30—31—jьlda 249 qa jetərgə həm esenə alqan balalarđьŋ hanьnda 12000 gə menderergə tejeş.

Ş—S.

Eşteŋ qujьlьşь

Aldьвьđđaqь burьstarđь ytəvgə javap birməj.

Partejə həm səvit vьlasь aldьnda torqan təp vazifalarđь uđqarьvqa qarata eşsən jalpьnь praktik eşkə jələp itevđə uqьv əjđərə həm ular janьndaqь kətəpxanalar aldьnda đur həm məhim burьstar tora. Palitprasvit eşselərenen, eşsən jalpьnь ojoşqan ber kalunna xəlendə təp vazifalarđь ytəvgə taba alьp barьvđarь talap itelə. Ular əђtənə bьl julda osoraqan sitenlektərđə betərəv juldarьn massaqa aŋlatьvđь həm bьl jeteşhedlektərđə betərəv julьn kyrhətev jəkmətelə. Qьđqa qьna əjtkəndə palit—prasvit ucrizdinejələrə eşsən massanьŋ mədəni həm səjəsi aktifləqьn mabilizavajt itev mərkəzə bulьrqa tejeştər.

Uqьv əjđərə həm kətəpxanalarđьŋ eşen jaqşьlap qujьv julьnda partejə ojoşmahь həm səvit xekymətə yđđərenen tybən ojoşma həm apparattarьna qatь diriktiftəren birđelər.

Ləkin bьl diriktiftərgə qaramaђtan palitprasvit ucrizdinejələrenen [illegible] beđ qəniqətlənerlek iђənləj almajьbьđ əle.

Uqьv əjđərenen aldьnda torqan təp burьstarьn tormoşta uđqara almavđarьna ber nisə tərlə səbəptər bar.

Palitprasvit ucrizdinejələrenen seltərə, ularđьŋ matirijalьj xəldərə həm eştərenen məndərəzəhetəp eşsən massahьnьŋ mədəni həm səjəsi yђevenən artta qala bara. Palitprasvit eşselərenen izbactarđьŋ həm kətəpxanasьlarđьŋ təp burьstarьn ytəvđə əđerlektərə tybən bulьvь ulardan urьndaqь partejə həm səvit ojoşmalarьnьŋ dərəђ fajđalana belməvđərə arqahьnda betə eşkə zarar kilev menən bergə ularqa yđđərenen əđerlektəren k y t ə r e v đ ə y đ đ ə r e n ə n yđđərə əjrənəv kvalifikatsejələren arttьrьvđь kytərevgə vaqьt juq. Eşselər sastafь bik tiđlek menən alьşьnьp tora. Вьna oşo səbəptər arqahьnda beđ aldьвьđđa torqan təp burьstь ytəvđə qəniqətlənerlek tiklem eşləj almanьq.

Beđ yđđərenen aldьnda torqan təp burьstarьn ytəj almaqan izbactarđь qəjepheđ tip əjtə almajbьđ. Ular yđđərenen təp burьstarьn urьndaqь partejə həm səvit apparattarь aldьnda unьŋ səjəsi təђən həm kyltura fruntьndaqь đur əhəmejəten aŋlatьp quja almavsьlьqtarь arqahьnda eştə qəniqətlənerlek quja almanьlar. Şunьŋ menən bergə urьndaqь partejə ojoşmalarь yđđərenen praktik eştərendə palitprasvit ucrizidinejələre—uqьv əjđəren jaqşьlap fajđalana almavđarь həm səjəsi aqartьv esen partejə kyrhətkən nigeddə nьqlь quja almavđarь arqahьnda, xat ta qajhьber valkumdarđьŋ səjəsi aqartьv eşe menən jetəkselek itməvđərə arqahьnda uqьv əjđərenen eşə betənləj kyđđən təşerlek dərəzələ jomoşaq bara. Sənki vulьs kyləmendə səjəsi aqartьv eşe menən jetəkselek itərgə tejeş bulqan həm betə vulьs kyləmendə səjəsi aqartьv eşenen barьşьna javap birergə tejeş bulqan vulьs izbacь, VIK quşьvь bujьnsa ber nisə ajlarqa uqьv jorton biklep, tərlə kampanejalar uđqarьrqa kitə. Urьndaqь ojoşmalarđьŋ izbactь teləhə nindəj eşkə quşьvđarь arqahьnda ul vulьs kyləmendə səjəsi aqartьv eşenen barьşь turahьnda yđendə ber tərlə lə məs'ylejət xis itməj. Məђələn: Başqortostan məqarif xalьq kamisarejatьnьŋ:

— "Heđđeŋ vulьsta səjəsi aqartьv eşe ninə bik nasar qujьlqan, bьqa ni esən hin iqtibar itmənen" tejəvenə, Stərle kantunь Usьlь vulьsь izbacь iptəş Ibrahimьf: vulьsta səjəsi aqartьv eşe nasar bulha la, min VIK tarafьnan yđemə jəkmətelgən igen əđerləv zadanejahьn betənləjə menən ytənem. Ike aj uqьv əjendə bulmanьm, ber yđem bişkə bylenep əllə nisə tərlə eşkə javap birə almajьm bit inde" tigən.

Вьl izbac yđeneŋ javabьnda xaqlь. Вьnda valkumdьŋ həm viktьŋ səjəsi aqartьv eşenə əhəmejət birməvđərə həm səjəsi aqartьv eşenen qujьlьşьna iqtibar itməvđərə arqahьnda izbac vulьs kyləmendə səjəsi aqartьv eşenen qujьlьşь həm barьşь turahьnda yđendə ber tərlə lə məs'ylejət hiđməj. Ul yđeneŋ təp burьsьna ikense xatta esənsə nəvbəttə torqan ber burьs tip kenə qaraj.

Beđđeŋ uqьv əjđərə əle satsejalizem seltərendə aŋ—belem eşen taratьvđa kybehe yđđərenen eşendə nьqlь hьnьlьş jahaj almanьlar. Qajhьberđərə ajьrьm xuzalьqtarđь betənləj onottolar.

Xəđergə vaqьtta urьndarđaqь uqьv əjđərenen barьştarьn hanaqanda, tybəndəge eş mamintтarьna ajьrata tuqьrarqa kərək bula:

1—Betəhenən elek, urьndarđaqь uqьv əjđərə jarlь həm urta xəlle kerəђtejən jalpьhьnьŋ aktifьqьn mabilizavajt itevsə yđək urьn alьp, avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem siktьrьnda aŋ—belem taratьv eşendə nьqlь hьnьlьş jaharqa tejeştər.

2—Eşsən jalpьnьŋ uqьv əjđərenə kilevən kətməj, betə eşte jalanqa, eşsən jalpьnьŋ eşe həm jal jьjnav urьnьna kalxuzsьlar, safxuzsьlar, sizunsьlar, urman eşselərə həm başqalar arahьna kyserergə kərək.

Avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem siktьrьna qarata hьnьlьş jahav menən bergə ajьrьm xuzalьqtarđь la onotmaj ularđь satsejalizem siktьrьna jələp itevđə hьđqanьp eşləgə tejeştər.

3—Вьqa tiklem kilgən planhьđlьqtь betərep, betə aŋ—belem eşen alьp barьvsь ojoşmalarđьŋ plandarьn kyltura kestərən həm matirejal bajlьqtarьn berləşterep, ojoşqan həm ojoşmaqan eşsən jalpьnь ojoşqan ber kalunna xəlendə təp maqsatqa qarata alьp barьvđь kiђkən rəveştə uđqarьrqa kərək.

Beđ bьl eştə berense nьqlь aďьmdarđь uđqara başlanьq inde.

Urьndaqь partejə ojoşmalarь həm səvit apparattarь səjəsi aqartьv eşe menən nьqlь jetəkselek itərgə, partejənen həm səvit xekymətenen diriktiftarьn dərəђ uđqarьrqa tejeştər. Səjəsi aqartьv eşselərən ularđьŋ mədəni həm səjəsi eştərenə bəjlənesə bulmaqan eşkə qušьvđarьna qarşь kərəş alьp barьrqa kərək. Yđ burьstarьn aŋlamaqan həm səjəsi aqartьv eşenen bəgengə qujьlьş talaptarьna javap birə almaqan izbactarđь urьndarьnan alьp, eşteŋ tərlə tarmaqь menən tanьş bulqan iptəştərđə səjəsi aqartьv eşenə jələp itev julьnda betə saralarđь kyrergə kərək. Səjəsi aqartьv eşenə qьrqa borolos jahalьrqa tejeş.

ILJASЬF.

Teđətev

№ 179 „Başqortostan“ gezitendə baђьlqan „Arьş uŋьşьn kytərevđə agranumejə saralarь qəməlgə aşьrьlhьn „tigən məqaləlege“ Narkamzim planь bujьnsa bьjьl başqortostanda barьhь 7000 giktar arьş səselergə tejeş... „tigən jəmləlege 7000 giktardь 1,057.000 giktar.

Şunan safxuzdar 31.000 giktar tip teđətep uqьrqa kərək.

Eş başlav

vaqьtь yđgərtelə.

MƏ ƏSSƏSƏLƏRĐƏ EŞ BAŞLAV TURAHЬNDA.

BAŞQOTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE PRIZIDEJUMЬNЬŊ QARARЬ.

1930 J. 6 AVQЬS, ØFØ QALAHЬ.

Başqortotan Yđək Başqarma Kəmititenen oşo jьl 9—aprilda bulqan qararь yđgərtelep, oşo jьl 10—nsь avqьstan BASSJ neŋ betə narkamьttarьnda həm xəkymət ucrizdinejələrendə, zənətejələrđə jerlə vaqьt bujьnsa irtəngə səqət 9 đan başlarqa.

BASSJ neŋ yđək Başqarma kəmitətə rəi'se: ŞƏFIQEF.

BASSJ neŋ yđək başqarma kəmitətenen şikritarь:

X. KƏLMITЬF.

Rajun Başqarmalarь nisek teđeləsək.

Başqa əlkələrđə ukruktar bə-tərələv menən bergə tiđđən Başqortostandala kantunhəm jort (vulьs) başqarmalarь bətərələp, ular urьnьna raijun başqarma-larь teđeləsək. Şul ajqanlь raj-jun başqarmalarьnьŋ teđeleşe nisek bulьv bik đur əhəmejət ala.

31 nse ejjyldə SSSR ydək Başqarmahь Prizidejumь ergə-hendəge ojoştorov xoquq kəmi-sejəhe i. Jenukidzə qul aъtьn-da bьl məs'ələnə qarap bьlaj qarar sьqarđь həm şul qararđь ydək Başqarma rablavьna tap-şьrьrqabuldь.

Rajjun başqarmalarьnda oşo şeqbələr bulasaq: dejəm şeqbə, jer, finans, səvđa, iztimaqi—mədəni həm administratif şeq-bə. Bьlarđan tьş plan—statistikə həm rajun—kantryl (RKI) kə-misejələre teđelergə tejeşle Şul şeqbələrđən tьş prizidejum aqzalarь həm səvit teđeleşe instruktьrь bula. Jerle xuzalьq həm jul teđeleşə tixnige tura-nan tura rajun başqarmahь rə-isenə bujhьnasaq.

ŞTATTAR. 60—80 meŋ xalq-lь rajundar esen urtasa ştat bьlaj bildələnə: şeqbələrđən tьş 6 keşe (rajun başqarmahь rə-ise, unьŋ ike urьnbaъarь, sikrə-tar, səvit teđeleşe instruktьrь həm tixnik), dejəm şeqbələ 9 keşe, plan—statistikə kəmisejə-hendə—4, jer şeqbəhendə—6; finans şeqbəhendə—7; səvđa şeqbəhendə—2; iztimaqi—mə-deni şeqbələ—4; administratif şeqbələ—4; RKI đə 6 keşe bu-lasaq. Şulaj itep 50—80 meŋ xalьqlь rajundarđa rajbaşqar-manьŋ urtasa ştatь 47 keşe bula.

Xalqь 60 meŋdən ađ bulqan rajundarđa ştat ber ađ adьraq, 80 meŋdən kyp xalьqlь təbək-tərđə 47 nən kyberək bula, lə-kin başqarmanьŋ teđeleş reveşe yđgərməj.

Xəkymət rajjun başqarmala-rьnьŋ kadьrlarь məs'ələnenə bik đur əhəmejət birep, unьŋ ka-dьrlarьn nьqьtьrqa, bьnьŋ esen ukruk həm kantun dəvmələn-dəge eşsələrđəŋ 90% ьn rajun başqarmalarьna kyserergə quş-qajnь.

Bьl ajqanlь rajbaşqarmalarđa xeđmət xaqь məs'ələhe đur əhə-məjət ala. Xoquq patkəmisejə-he kantundan rajjundarqa ky-sərəlgən eşsələrđəŋ xeđmət xa-qьn kantun stafkьlarьna tiŋ itep bildələp, rajjundьŋ yđđə-rendəge eşsələrđəŋ şul xeđmət-te atqarьvsьlarьnьŋ xeđmət xa-qьn da şul dərəzəgə kytərergə tejeş taptь.

Xoquq kəmisejəhe xalьq 50 meŋdən ađ bulqan qalalarđьŋ qala səvittəren rajjun başqar-malarьna qaratьrqa qarar bir-đe. Bьl qararqa movafiq Baş-qortostanda barь Өfə qalahь qьna yđenə bətenləj ajrьm ad-ministratif berək bulьp, başqa qalalar rajun sastafьna inəsək-tər.

Kalxuz eşenə jarđam itməvse

Uqьmьşlьlar səvit eşselərə bula almajđar.

Begengə iŋ məhim həm iŋ qь-jьn məs'ələrđən berehe kalxuz-darđa eşte dereъ ojoştora belev, qujьlqan eş mitьdь bujьnsa eş-teŋ hanьn həm sьjfatьn xisap-qa ala barьvđь dereъ julqa ha-lьp jebərev hanala. Bьnьŋ qь-jьnlьqь la kalxuzda torovsьlar ber tigeđ beləmle, ber sьjnьfьj qatlamdan bulmavđarь, jaŋь eş mitьdьn tiđ genə yđləşterep jetə almavđarь, ajrьm kalxuz-sьlarđьŋ kendəlek eştəren de-reъ xisapqa ala barmav, eşte dereъ ojoştora belməvđərənən kilə. Bьl qьjьnlьqtan qotolov əsən parteja lə, səvit urgьnda-rь la qətqi saralar kyrep jata-lar. Şularđьŋ berehe: avьldar-đa, kalxuzdarđaqь barlьq uqь-mьşlь (intiligint) tar jalpьhьn bьl eşte tejeşensə fađalanьv, ular kesə menən kalxuzdarđa iъəp xisap eştəren julqa halьp jebərev hanala. Senki kalxuz-darđьŋ kybehe xisap eşen alьp barьvsьlar, jəihə bьl eşte julqa halьp jebərevđə jarđam itevse-lər juqlьqtь kyrhətep zarlana-lar.

Xəđer beđđə kalxyzdar meŋ-dər menən hanala. Xəkymət hər ber kalxuzda eşlərlek jaq-şь xisapsьlarđь begen genə əđerləp elgertə almaj. Kalxuz-darđa bьl eşte julqa halьp je-bərevđə berđən ber đur taja-nьsьbьđ itep avьl həm kalxuz uqьmьşlьlarьn hanajbьđ.

Dəjəm alqanda avьl, kalxuz uqьmьşlьlarь kalxuz teđeleşe eşendə, unьŋ eş qujьlьşьn nь-ьqьtьvđa đur eştər kyrhəttelər. Kalxuzdarđa aŋ-beləm eştəre alьp barьv menən genə tuqta-lьp qalmaj, ular kalxuzdarđь ojoştorov eştərendə lə aktif qatnaşьp kildelər.

Ləkin kyđgə berelgən ajrьm fakttar qajhьber uqьtьvsьlarь-bьđ kalxuzda eş xisabь alьp barьvđь julqa halьp jebərev urьnьna unь belgenlekkə teşe-revđəren, barlьq qujьlqan eş tertiben beđop qujьvsьlarьbьđ-đa barlьqьn kyrhətələr. Bьna fakttar:

Əpteresit" kalxuzьnda (Əlşəj jorto Beləbəj ka.). Əpteraxman Nasirьf tigən ber uqьtьvsь yđe riza bulьp kalxuzdьŋ iъəp-xi-sap eşen alьp barьvđь yđ əъ-tenə ala. Ike-es aj uđqas barlьq eştəren rəiskə tapşьrьp xəl jьjьrqa avlьna qajta. Jəjge qьr eşe planьn teđev vaqtь jetkəs eştərđe aqtara başlajđar (bьl eştə yđemə lə qatnaşьrqa tura kilde). Nej kyrəhed, qaqьđđar tərtipkə halьnmaqan, daxut ras-xuttar, terkəlməgən, scuttarqa svutka teđəlməgən, ajьrьm aq-zalarđьŋ kendəlek eştəre xisap-qa alьnmaqan həm başqalar. Kalxuzsьlar bьnь kyrep đur aptьraşta qalalar. Kalxuz ida-rahь eşte tərtipkə hala almaj.

„Igense" kalxuzьnda (Niqə-mətjən A/səvite) xisap eşe me-nən tanьş bulqan ber iptəşkə eştərđə julqa halьv burьsь jəkmətelə. Bьl da Nasirьf ke-vək kalxuzqa ike tinlek tə jar-đam itməj.

„PABIDA" kalxuzьnda (Mixa-li-Tavric a/ səvite Əlşəj jorto) kapiratsejala elek xisapsь bu-lьp eşləgən ber kalxuz aqzahь-na iъəp eşe jəkmətelə. Ul bьnь alьp barьr əsən kalxuzda qujьl-qan eş xaqь rezrəte menən ri-za bulmaj. Xisap eşe əsən ajrьm rezrət kərəklekte aŋlata. Şulaj itməhələr „beđđəŋ kalxuz hə-lək bulasaq" tip ajrьm xuza-lьqtar arahьnda hud taratьp jerəj.

„Sьvaş" kalxuzьnda (Sujьnsь a/ səvite) kalxuz aqzahь yđe xisapsь, yđe balta oъtahь. Xi-sap eşen alьp barьv əsən ajrьm xaq horaj, ə yđe oъta bulьp kenenə 5 hum eşləp ala la, qa-ra eşkə kenenə ber humqa sit-tən keşe jallaj. Şul uq vaqьtta iъəp-xisap eştəren rətle julqa hala almaj, aqzalarđa đur şik tьva. Bьndaj fakьttarđь kyp kilterergə məmkin.

Miъalqa kiltergən uqьmьşlь-larьbьđ xisap eşen julqa halьv urьnьna, unь qьralar, vatalar, ber tinlek tə eş kyrhətmojđər, jetməhə kalxuzdьŋ aftarititen teşerələr. Kalxuz eşendə bьn-daj qamasav jaharqa tьrьşьvsь prafsajuz aqzalarь əъtənən miskumdar kanteryllek itməj-đər, julbaşsьlьq kyrhətməjđər.

Şuqa kyrə yđ əъtərenə bьl vazifanь ytərgə tip alьvsьlar eşte beđop taşlaqanda, tejeşle hьđьq bujьnsa məs'ylejətkə tarttьrьrqa, kalxuz eşenə jar-đam itməvse uqьmьşlьlar səvit eşsələrə bula almavđarьn aŋla-tьrqa kərək. Prafsajuzdar yđ qaramaqьndaqь uqьmьşlьlarđь bьl eşkə məmkin tiklem dereъ fajđalanьvđь tə'min itergə tejeştər.

VƏKIL QIRFAN.

Aqsanь ikanumejə əsən kerəş.

Başqortostan RKI xalq ka-misarlьqь 1 nse avqьstan 20 nse avqьsqa xətle xuzalьq iъəbendə bulqan dəvlət ojoş-malarьnьŋ, aksejəle qatnaş jəm-qejəttərđən həm kapiratif ojoş-malarьnьŋ finans xəldəren həm administratif—idara rasxutta-rьn barlap sьqьv ytkərə.

Bьl barlavđan maqsat şul hanalьp ytkən gruppa ojoşma-larđьŋ eştəre tabьşlьmь bulьv-đь, administratif—idara sьqьm-darь kəmetelevđe, teđeleş həm ştattarь ojoşmanьŋ eş xarakti-rьna həm dəvmələnə movafiq-mь bulqanlьqtь, ratsejanallaş-tьrьv eşe nindəj xəldə bulqan-lьqtь, prumfinplan atqarьvđa rьna jəməqət kantryle barmь ikənlekte belev.

Teđəlgən barlav kəmisejələ-rə ojoşmanьŋ esendəge təftiş kəmisejələre menən bergələp, bьl burьstь atqarьvqa bik zit-di qararqa, eşkə nigeđ itep faktta tikşerep, xuzalьqtьŋ bьn xəlen genə tygel, xətta unьŋ ajrьm ədəktəren həm bьl eştə qəjepləkeşelərđe lə asьp birergə tejeştər.

Smitalarđь ytevđə kəmselək-tər bik kyp bulqanlьq xəky-mətteŋ administratif—idara sь-qьmdarьn qьъqartьv turahьn-daqь diriktiftərə bojomqa aşь-rьlmav, ştattarđьŋ kypergən-lege, dibitur burьstarь kyplek, ratsejanallaştьrьv eşe juqlьq, jəməqət kantryle jomoşaqlьq, fajđahьđ sьqьmdar totov həm başqa jeteşheđiəktər bajtaq ta-bьlasaqьnda şik juq. Kəmisejə-lər partejənьŋ nьq ikanumejə turahьndaqь diriktifen beđov-sьlarqa qarşь baştan uq mər-xəmətheđ kərəşergə əđer bu-lьp tororqa tejeştər. Jəməqət-selek tə bьl barlav—tikşerev eşenən sittə qalmahьn, bəlki ojoşma həm pritperejətejələr-đeŋ dəjəm barьşьn beđqan be-tə iliminttərđe heperep tygəp, eştə plan nigeđenə qujarlьq kantryllek eşen ytərgə tejeşle.

Təftiş kəmisejələreneŋ də—apparattьŋ eşen jaqşьrtьv əsən nidər eşləgənlektəren, ulardьŋ bьn kantryl urgьnь bulьp xeđmət itə alqanmь ikənlek-təren tikşerergə kərək.

K. ZAJSЬF.

5 jьllьqtьŋ ikense jьlь bətəvgə nej barь 53 kənqaldь

Jaŋь jьldь-bьjьlqь pramfinplandь-artьqь menən tultьrьp qarşьlьrqa tejeşbeđ.

53 kən qaldь

Pramfinplandь tultьrьvqa ba-rь 53 kengenə qaldь. Oşo va-qьt esendə betə zavьt, fabrik tarđaqь eşsələr jəməqətseləge eştəge ədəkləktərte bətərevgə, artta qalqan ucastkalarđь aldьn-qьlar dərəzəhenə qьvьp jetke-rergə jynəlderelergə tejeş Jьl bujьna uđqarьlqan satsejalizem jarьşьnьŋ, udarsьlьqtьŋ heđəm-tələren ylsəv, zavьt, fabriktar-đьŋ, ulardь jetəkləgən parteja ojoşmalarьnьŋ ьsьn jeđen ky-rev, prafsajuz kamsamul ojoş-malarьnьŋ eşməkərləktəren nьqlap narьqlav vaqtь jaŋь jette. Xəđer ojoşmalarđьŋ eştə-renə narьq qujьv, ulardьŋ ma-tur hyđđərenə, jadma xisapta-rьna qarap tygel, ə kendəlek eştəren kypmegə praizvudьs-tьvaqa jeđ menən əjlənderep-jaŋьsa teđi alqanlьqtarьna,—pramfinplandь tultьrьv prat-sinttarьna qarap bulasaq.

Bьna bilarit zavьtь eşe tura-hьnda jьl ađaqьn kətəp torahь juq. Ul pramfinplandь tultьrьv turahьnda birgən vəqədələren ytəj almanь. Ejjyl ajьndaqь biş kenlek bujьnsa Bilarit za-vьtьnьŋ betə baş sixtarьnda te-rən ədəkləktər kyrenə.

Məъələn №1 dumna mejəse zadaneja bujьnsa 565 tunna birergə tejeş bulьp, barь 466 tunna (82 %) qьna birđe. №2 dumna mejəse 350 tunna bi-rergə tejeş bulьp, barь 297 tunna (84,8 %) qьna bire aldь. Dyrtense biş kenlek bujьnsa berense dumna 83,9 % qa, 2 nse dumna 84,2 % qa, bergə alqanda 85,8 % qa tultьrьlqan bulha, 5 nse biş kenlektə lə juqarьla kyrhətelgənsə artqa sigov kyrəbeđ. Ə Bilarit zavьtь əle kyptən tygel genə hər 5 kenlek hajьn plan tultьrьvđь yъtərə barьp, ədəkləktərđe bətərergə vəqədə itkəjnə.

Martin sixь bьl biş kenlektə betenləj eşləməgən tejergə məm-kin. Ul birergə tejeş pradukseja-neŋ barь 32 pr. ьn qьna bir-đe.

Bьndaqь № 1 mejes 380 tun-na urьnьna barь 141 tunna (37 %), 2 nse numir mejes 325 tunna urьnьna 69 tunna (21 %), ə 3 nsə mejes 41 % qьna birđələr. Zigəzə dumnahь zadanejəneŋ 87, 6 % qьna tul-tьrqan həm başqalar.

Bьl baş sixtar betə Bilarit stal beregeneŋ tə'min itev yđə-ge bulqanqa həm yđeneŋ ədək-ləktəre heđemtəhendə başqa kyp sixtarđь tə'min itə almaj eştə-ren əđđe, ulardь jartь nagruz-ka menən genə eşlərgə, xətta vaqьtь menən buş tororqa məz-byr itte. Oşonoŋ arqahьnda Bilarit stal sьbьqь zavьtь 32,840 hum zarar kyrgən. Tir-lən eşsələrə, Bilarit baş sixta-rь martin həm dumnalar bi-rergə tejeş matirejal juqlьqtan taqь kyberək buş torqandar.

Buş torqan eşsələrgə tylə-gən urtasa eş xaqьn, amarti-zatseja həm zavьttьn tik torov rasxuttarьn iъəpləgəndə ular-đьŋ zararđarь 800000 hum ha-nala. Bьl jeteşheđlektər parte-jə ojoşmaşarьnьn, prafsajuz-darđьŋ—kamsamuldьŋ praiz-vudstьvaqa tejeşənsə jaqьn kilə almavđarьnan, jaŋьsa eş-ləj belməvđərenən kilə. Mi-tallistarđьŋ əlkə sajuzь bьndaj xəl menən rizalaşьp qala almanь.

Partejəbeđđeŋ bejək julbaş-sьhь Stalin iptəşteŋ iъmen ulardan aldь. Bilarit unьŋ iъ-men aqlaj almanь. Aldьnqь za-vьttar Bilarit zavьtьn jəməqət-selək buksirьna alьrqa, uqa ədəklektəren bətərergə jarđam itergə tejeştər. Tiđ kendə eştə boroloş jahaj almahalar, par-teja, kamsamul, prafsajuz ojoş-malarьnьn, idara itev urgьnь-nьŋ jetəkseləren ul zavьtta qal-dьrьv, qaldьrmav məs'ələhen qujarqa kərək.

Başqa zavьttar Bilarit xələ-nə qalmaqьđ, Bilaritqa jarđam itegeđ.

Z. BULAT.

Təđəv eşsələre jeteşməj

Təđəv eştəre vaqьtьnda bətməv qurqь-nьsь aъtьnda.

Xođergə kendə, tedeləp jat-qan ydək ilikter stansahьnda barlьqь 750 eşse [illegible] jeteşməj

Nindəjgenə tedələ başlaqan eştə alma, bətehendələ balta menən eşləj torqan aqas eşe genə qalqan. Məъələn: bьn-daqь betə tedeləş esen 1070 eşse kərək bulьp, şulardan 240 tanda kəm bulmaqandarь balta oъtalarь bulьrqa tejeş ine, Lə-kin xeđergə kendə eşləgən bal-ta oъtalarьnьŋ hanь tik 99 qa qьna jetə.

Timək, tedev eşendə dejəm alqanda 320 eşse janьnan kə-rək bulha, şular esenən tedeləş tə aşьqtьrьr esen 99 balta oъtala-rьna əъtəp taqьla 141 balta oъta-hь quşarqa kərək. Ləkin eşsekes-te tabьvь (bigerəktə balta oъ-talarьn) kypkenə qьjьnlьqtar aşaqьna məmkin.

Əgərđə, tedeləştə eşse kes menən tə'min itelməgəndə eş jartьlьq julda jatьp qalьvь bik məmkin. Bьna, bьndaj xəlgə osoramaъ esən berense nəv-bəttə yk eşse kes menən tedə-leş timpьn aşьqtьrьrqa kə-rək.

Ləkin beđ, kyp vaqьt hyđ-đejəki qaqьđ đa bulhьn vala-kitanь kypkenə jahavsanьbьđ. Məъələn: bьndala miъal əsən Narkamtrudtь alьrqa məmkin Ul tedev eşenə pra-jəkьt hьđьlьp, tedev esen eşse kes menən tə'min itev əsən dugьvьr tedeşkəndə: 1070 eşse, 240 balta oъtahь həm başqalar tigən punkьt bar ine. Ləkin nej esendər Nar-kamtrud yđe tedeşkən dugь-vьrđь ytəv eşenə jarđamqa kilgənə juq.

Bьna, bьndaj halqьn qaraş-asarqa qarşь qatь kerəş kərək. Əgərđə, tedeləş eşsə kestər menən tulьhьna tə'min itel-məhə, tedev eştəre tejeşle bulqan 15 pr. eştən jartь jul-da qalsaqanьn hyđə bulьv məmkin tygel.

BEĐGƏ JADALAR

Traktьr majьn hatьp esələr.

Məxmyt avlь Məsqyt k—nь kamunahьnda traktьrsь itep jebərelgən Əxmədejef Məxəm-mədi traktьr majьn əlinaftьbьn hatьp eskənlektən herev zadan-jahь tulmanь.

Jetməhə min partejes tygel, esəm tip, bьl eşkə kammuna rəise lə quşьla.

EŞ.

،ئوكىنشتى نيسىنك بولىرگە.

[illegible]

Ucrk

Ilikţerle jalandar ....

(Žurnalis kendəlege)

Min. 31 nse ejjyldə „Baş-qortostan" gezite idarahь tara-fьnan, Başqortostanda 5 jьllьq planqa inderelep, teđələp jat-qan ydək-ilikter stansa (SES) tьŋ teđev eştəre barьşь həm eşsələr tormoşo menən tanь-şьr əsən kamandiravajt itel-gəjnem.

Qalanan sьqьp, kalxuz qьr-đarьnda, aşьqьp— aşьqьp arьş urqan kalxuzsьlarđь uđьp, ber ađ jer barqas, kyđgə, qьđьl kirbestən halьnqan, satsejali-zem qoroloşo dəvereneŋ unь-şьn hejləp torqan ber jort kyrende. Min ul jortto kyrev menən, izvuzşiktan:

— Babaj, tege nindəj jort tip horavqa;

Izvuzşik, minə əjlənep:

— Ənə şul inde teđələp jat-qan ilikter stansa. Ə, oşo ur-man aşahьnan eşsələr əsən ha-lьnqan torlaqtar, tip javap qaj-tarđь.

Izvuzşikteŋ mineŋ horavьma ul qьđarьp torqan —sesteŋ nəq yđe ikənen əjtep bireve, bik đur tə'ъir qaldьrđь. Həm başta bulqan terlə ujđarđь ikense jaqqa taşlap, betə iqtibarьmdь „SIS" qa taba jynəlttem. Ta-qьla ber ađ jer barqas, „SIS" jaqьnьraq həm minə qunaq itep qarşьlaqan teђlə tojoldo. Qьđьl kirbestən halьnqan be-jek jort, yđenen đurlьqь həm bejeklege menən janьna barьp esenə inep qaramaъtan elek yk, biş-jьllьq planda Başqor-tostanda' satsejalizemgə taba ьntьlqanda taqьla ber đur teđeleş—đur ilikter—inergeja kesə bulasaqьna, taqьla ber tapqьr eşenes tьvđьrđь.

Oşondaj đur teđeleşte kyrev həm məŋgə jaqьn eşsələr me-nən bergə jьjnalьp fiker alь-şьv, minə bьnan ber nisə aj-đarđan elek yk qьđьqhьndьra ine. Şul səbəple. əkrengenə jurtьp barqan attь izvuzşikkə qьvarqa quştьm. Izvuzşik—mi-neŋ teləkkə qarşь tygəllegən beldergən teђlə, atьn taqьla qьđьvlata teştə.

Bejek, bejek bulьp yъkən qujь aqastarđь uđqas, ber rət-tən jaŋьqьnь halьnьp betkən həm qajhь berđəre halьnьv əъtendə bulqan eşse torlaqtar đa aşьq kyrendelər. Ul arala kyptə ytmənə, izvuzşik bьnan ber—ike ađna elekkenə halь-nьp betkən eşsələr torlaqь ja-nьna kilterep tuqtattь: Qatь qaqьđđan eşlengən, kyk sepe-rək menən tьşlanqan yđemđeŋ ripartjurski partfilde totop, aşxananan aşap sьqьp jal itep ultьrqan ber terkem eşsələr janьna barьp iъənlek—havlьq horaşьp, yđemdeŋ qajđan həm nej əsən kilgənlegemdə bel-dergəstə, „SIS" teŋ kantura-hьn horanьm.

Jьjьlьp ultьrqan ber terkem eşsələr arahьnan ber jəşkenə başqort jegete hikerep torop:

—Əjđəged, kantura, ana tege qьđьl jort janьnda, tip minə kanturaqa taba alьp kitte.

Kantura, eşsələr torlaqьnan 200 mitьrđar jьraqlьqьnda bu-lьv səbəple, 3—4 minut esendə qapqa janьna barьp jettek. Qapqanьŋ hul jaq baqanahьna barь bujav menən bujalьp, qa-ra menən ere itep:

ХОД
В СТРОИТЕЛЬСТВО
ЦЭС
ПОСТОРОННИМ
ВОСПРЕЩЕН.

tip, jađьlqan jađьvđь uqьqas;

— Iptəş, bьnda sit keşelərgə inərgə jaramaj tip jađьlqan, horajьq ələ, minə inep eş mə-diren kyrergə məmkin bulьr mikən, tinem. Ul:—Ninə məm-kin bulmahьn, ana butkala dizurnьj militsejə tora, unan horap inərgələ məmkin, tine. Dizurnьj militsejanir mineŋ gəzit idarahьnan alqan tanьq-manь alьp qaranьla, qulь me-nən:

— Oşo jortqa inegeđ, tine. Min ip. menən rexsət horap, eş mədireneŋ kabinitьna inep, uaqala, qajdan həm nej əsən kilgənlegemde hejləp birđem. Eş mədire mineŋ kilevemde urьnlь tabьp, begengə eştəre kyp bulьv səbəple mineŋ me-nən bergə bula almajasaqьn, bəlkəm eştən huŋ eşsələr me-nən bergə kiŋ reveştə fiker alьşьrqa həm irtəngehen betə eş menən məmkin tiklem ta-nьştьrьrqa, tigən javap qajta-rьp, minə jataqqa urьnlaştьrьv əsən xuzalьq mədirenə ber zapiska jađьp birđe. Min zapis-kanь aldьmda, yđemdə kantu-raqa kiltergən ip. menən kire eşsələr torlaqь janьna taba at-lanьm.

Mineŋ menən bergə barqan iptəş, uqьj—jađa kyp beiməhə-lə, şulajđa ber ađ jađьvđa ta-nьp, ikense jьldь şul urьnda eşləp, eş barьşь həm eşsələr-đeŋ tormoştarь menən jaqşь uq tanьş ikən. Ul mineŋ bir-gən horavđarđьŋ: eşsələrđeŋ dereъ hanь, teđev eştəreneŋ qasan bətəsəge həm başqa oşon-dajьraq qatmarlь bulqan horav-đarđan başqa bətəhenələ tulь itep javap qajtarđь.

Beđ eşsələr torlaqь janьna kilep ber ađ vaqьt torqasta, zvanuk şaltьranь. Həm eşsələr yđđəreneŋ eşləgən urьndarьna taba aşьqa—aşьqa aqьldьlar. Ə, min, qьđьl mejeşkə ingən-də, miskum rəise menən aŋ—beləm taratьvsь, eşsələrgə qьs-qьrьp gezit uqьp ultьrqandar ikən. Ulardь kyrep tanьştьmda, kis menən eşsələrđeŋ eştən tuqraqasta bergələp fiker alь-şьp ytev turahьnda hejləşep, uqa tiklem qajhь ber məs'ələ-lər turahьnda horavđar birə başlanьm. Miskum rəise eşsə-lərđeŋ xəđergə xoldərə həm eştərđeŋ nisek barьşь şulaj uq eşsələrđeŋ tedəv eştərenə qa-raştarьnьŋ nisek ikənlektərə turahьnda nьqlap hejləp birđe şulajtьp beđ eşsələrđeŋ ‚eştən buşaqanqa tiklem fiker alьşьp ultьrđьq.

Eşsələr eştən buşandьlar. Miskum rəise aşxanaqa inep, jьjьlьş bulasaqьn belderđe.

Ber nisə minut esendə eşsə-lər jəjge kino kyrhətə torqan urьnqa jьjnaldьlar.

Miskum rəise, mineŋ qajđan həm nej əsən kilgənlektə bel-derep, xəđergə kendə eştəŋ barьşь həm aldsqь burьstar turahьnda ber ađ hejləp ytte. Uqa quşьlьp eşsələr arahьnan-da hejləvsələr bulьp, mində şul uq məs'ələ turahьnda ber ađ hejləp yttem. Şulaj itep, fiker alьşьv huŋьnda eşsələr, teđeleşteŋ aşьqtьrьlьvь həm eş-ləgən eşteŋ sifat jaqьnan jaq-şь bulasaqьn yđ əъtərenə alьp taralьştьlar. Ə, min inde, qal-qan məs'ələlər turahьnda irtə-gehen eş mədire menən hejlə-şergə plan hьđьp qaldьm.

II

Irtəngə qьŋqьrav tavьşь eş-sələrđe xərəkətkə kilterđe, eş-sələr jaŋь kes menən eş maj-đanьna aqьldьlar. Ber ađ va-qьt ytkəs mində kanturaqa taba atlanьm.

Min kanturaqa barьp jetkən-də, eşsələr qьđьv eş əъtendə inelər. Eş mədire menən həj-ləşəhe hyđđərđe bətərəp, unan ydək ilikter stansa, şьrpь fab-rigь, fanir fabrigь, kirbes za-vьttarьna jərəp tanьşьvđь horanьm. Eş mədire mineŋ teləkkə qarşь kilməj teşenderer əsən ber belgeste birətgə buldь.

Başta, tegə bejek itep halьn-qan qьđьl kirbes jortqa barьp indek. Nej kyđeŋ menən ky-rerheŋ, jort yđe es qatlь bulьp əllə nindəj bylmələrgə bylen-gən həm əllə nindəj maşina-lar qujьlьp betkən. Ə, belgəs, ulardьŋ bətəhendə minə nьq-lap teşenderđə. Həm stansanьŋ 31 nse jьldьŋ qinvar ajьnanda qalmaj eşlenep bətəsəgen bel-derđe. Şulaj itep, başqa teđe-ləv əъtendəge jorttar menən-də tanьşьp, səqət 2 lərđə jəjəvləpkenə Өfəgə qajtьp kit-tem.

X XUZIN

Traktьrlь xuzalьqtarđan Məqlymət birev tərtibe

Jaqьv həm majlav nəmələrenen kilterelev eşenen barьşь turahьnda

Başnarkumzimdьŋ traktьrlь xuzalьqtarqa jaqьv həm majlav matirejalь kertevđen barьşь turahьnda jomqaqtar jebərep torov xaqьnda bьqa tiklem sьqarьlqan bojroqtarьna əŧtelmə itep təklif itelə:

1. Savnarkumdьŋ jaqьv-majlav matirejaldarь menən tə'min itevsə vəkilenə hər ber biş kən hajьn, hər ber ajđьŋ 1,5,10 nsь..... cislalarьnda nifet skьlattarьnda nifet praduktьlarьnьŋ xərəkəte turahьnda Başnarkumzimqa biş kənlək jomqaq birep torov jəkmətelə.

2. Bətə safxuzdarđьŋ diriktьrđarьna həm kalxuz pravilinejəlarьnьŋ roistərenə təklif itelə. Hərber traktьrlь xuzalьqqa safxuz, kalxuz həm şundaj başqalarđa) nifet praduktarьn haqlav, qullanьv həm ucut jərətevđe ratsejanal qujьvqa yđe atap məs'yl bulqan, kvalifikatsejəlь maxsus keşe bildələrgə. Traktьrlь xuzalьqtarđьŋ məs'yl jetəkselərə Başnarkumzimqa, Savnarkum vəkilenə (Θfə nifteskьlatь) ə, kalxuzdar yđđəren jərətevşe sistimdarqa la—şul ajьrьlqan keşenen isemen, atahьnьŋ isemen həm familjəhьn aşьqьs xəbər itərgə tejeştər. Bьl keşelərgə oşo eştər jəkmətelə: skьlattarđan alьnqan həm yđđərenen haqlav urьndarьnan birelgən nifet praduktarьn traktьr kalunalarьna taratьv, ularđьn traktьr kalunnalarь tora torqan urьndarđa tejeşle rəveştə haqlanьvьn kyđətev, traktьr zaprafşiktarьn hajlap alьv həm inestruksejə birev, traktьrđь zaprafkь eşen ratsejanallaştьrьv (nasustar, aftamat prupkьlar qullanьv, tygelevgə jul qaldьrmav həm başqalar) həm nifet praduktarьn tejeşle urьnqa qьna totovđь qullanьv.

Bьnan tьş bьl ajьrьlьp bildələngən keşegə a-x kapiratsejəhь julь bujьnsa ajđьŋ hər ber 1,10 həm 20 nsə cislalarьnda yđđəren jərətevsə sistimqa bьnda terkəlgən furmьla—nifet praduktarь kilterelevđen barьşь turahьnda jomqaq birep torov jəkmətelə. Bьl sistimdər jomqaqtarđьŋ summahьn iŧəpləp, ber nөsxəhen aşьqьs rəveştə Başnarkumzimqa Savnarkum vəkilenə tapşьrьrqa, şul uq vaqьtta hər kantun esən ajьrьm hajlanьp alьnqan jomqaqtar təđəp, tejeşle kantun jer idaralarьna tapşьrьrqa tejeştər. Safxuzdar bujьnsa şul uq sruktarđa həm furmala turanan tura Başnarkumzimqa kantun jer idarahьna həm Savnarkum vəkilenə tapşьrьrqa kərək.

3. Bьl bildələngən keşelər eşkə qullanьp ytkən majđarđь tərtiple rəveştə kire jьjьvđь ojoştorop, ularđь tulь—hər xəldə bətə qullanьlqan majđьn 30% tan aŧ tygel xətlehen—kire nifet—skьlatqa tapşьrьvđь tə'min itərgə tejeştər. Qullanьlqan majđar surtьna (aftul, viskazin, nigrul həm başqalar) qarap ajьrьlьp tuplanьrqa tejeştər. Ularđь his ber vaqiqala bər havьtqa halьp qatnaştьrmaŧqa kərək.

Bьl bildələngən keşelərgə nifet praduktarь kilterelev turahьnda birgən jomqaqtarьnьŋ iŧkərməhendə qullanьlqan majđarđь kire tuplav hədəmtəhen kyrhətevđe həm də xuzalьqtь şul qullanьlьp ytkən majđarđь halьvqa havьt—haba menən tə'min itevđe, jomqaq təđəv aldьnda kypme nifet praduktь qalđьqь barlьqtь bildələv esən gerđər jəki maxsus başqa ylsəvđər əđerləvđe jəkmətergə.

Başqortostan xəkymətenen urьv həm kəđgə səsev kampanejəhe vəkile:

IŞMΘXƏMƏTEF.

Furmь

Un kənlək jomqaq

(Xuzalьqtь həm unьŋ qajđa bulqanьn kyrhətergə)..

nifet praduktarь kerevđen barьşь turahьnda

1930 nsь jьlqь . . . . dən . . . . gə tiklem . . . . nifet skьlatьnan kilde:

TRAKTЬRĐARĐЬŊ MARKЬ HƏM KƏSTƏRE	Traktьr hanь	Aftamaşina hanь				Urьv kampanejəhьnan başlap jьl aŧaqьna jəqьni 1930 j. 31/XII gə xətle kərəsin kərək (tunna)	Oşo jomqaq tədəlgən kengə xətle xuzalьqqa kilterelgən (tunna)					Aşlьq urьv kampanejəhь başlanьvdan başlap oşo jomqaq tədəlgən kengə xətle totolqan (tunna)					IŦKƏRMƏ
		Jenel jerə gəs	Matatsikel	Jarьm jək tannaz	Jək taşьvsь tannaz		Kərəsin	Binzin	Aftal	Soldun	Viskazin	Kərəsin	Binzin	Aftun	Soldon	Viskazin	
Fardzun 10/20																	
Fardzun p 10/20																	
Oil—Pyl 15/25																	
Şul uq 40/60																	
D—Dir 15/27																	
Ais—Calmires 20/35																	

Şişmə lə maşina—traktьr stansahь təđələ.

Maşina—traktьr stansahь 100,000 giktar jerđə eş alьp barasaq Unьŋ traktьrđarь bьjьl uq şişmə həm navasajul vulьstarьndaqь bətə kəđgə herevđen 50 pr. atqarasaqtar.

Başqortostan ikmək kapiratsejəhь (Başxlipkup) qararь bujьnsa, şişmə qьrsьlьq sajuzьnьŋ rajun bylege janьnda maşina—tradtьr stansahь təđələ.

Stansanьŋ eşməkərlegə taralasaq radejus (dəyməl) 100 meŋ giktar səsev jerə bulьp, şişmə həm navsejul vulastarьn tulьhь menən esenə ala. Maşina—traktьr stansahьnьŋ traktьrđarь bьjьl uq bьl ike vulьsta qьşqa jer herəp qaldьrьv eşenə kereşep, ular bətə kəđ herelə torqan jerlərđən 50 pr. n herəsektər.

Bьjьlqa, Şişmə maşina—traktьr stansahьna 49 traktьr birelə, Bьlarđьn 27 he Abraj jortonan kiterelələr. Ular bətəhelə "alis calmirs„ sistimendəge traktьrđar bulьp, hər berehe 20—35 at kesenə ejələr həm urtasa hər berhe kənenə 6 giktar jer herə alalar. Bьnan tьş, stansaqa Navasejul jortonan 12 traktьr kiterelə. Bьnda elek yđ aldьna ber maşina traktьr stansahь j şəp kilgən Xəđer unьŋ bətə maşinalarь şişmə maşina—traktьr stansahьna birelə. Bьnan başqa bьqasa qortsoloq sajuzьnьŋ rajun bylege qaramaqьnda eşləp kilgən 4 traktьr đa ularqa quşьlьp, ular bətəhe 48 traktьr təşkil itələr. Aldaqь jьldarđa stansanьŋ traktьrđarь haman artьrьla barasaqtar. Bьl jьldar esendə bьl rajundьŋ avьl xuzalьqь eştorendə nigeđenən alьp yđgəreş jaharqa tejeştər.

Şişməmaşina—traktьr stansahь aldьnda đur eş həm qьjьnlьqtar toralar

Bьlarđь xəl itevđə bьl təbəktəge bətə jəməqətselək həm eşsəndər aktif qatnaşqan məldə genə ularđь uŋьşlь rəveştə sisep bulasaq-

Bьndaj iŋ təp qьjьnlьqtarđьŋ berehe—maşina—traktьr stansahь esən kərəklə bulqan kadrđar—tixniktər, brigadirđar oŧlalar, slisarđar həm başqalarđь əđerləv—tabьv məs'ələhe. Şulaj uq, maşina—traktьr stansahь traktьrđarь həm başqa tər maşinalarь esən garaz, ularđь təđətev esən mastrskuj eşləv, jə bulmaha bulqan jorttarđь şuqa jaraqlьlaştьrьv məs'ələhe lə jeŋel məs'ələ tygel. Şenki kəđgəsə bьl məs'ələlər praktik rəveştə xəl itelep betərgə tejeştər. Ə kəđgə bit kyp qalmanь. Şuqa kyrə bьl məs'ələ lə đur diqqət həm tьrьşlьq horaj.

Oq S.

Tađa həm jaqşь orloq uŋьştь kytərə.

Kerəktejən xuzalьqьnda səsələ torqan orloqtar bigroktə artьş unьş jaqşь bik tьbən tora. Şul nasar orloq arqahьnda baŧьv jeldan jьl syplənep igendən uş nasarlanьvqa səbəp bula. Şenki igen baŧьvdarьnьŋ əŧkə qattarьna miljundarsa tərlə qьj orloqtarь səselep adəbьna jaraqlь şartar tabьv [illegible] ul orloqtar şьp sьqalar. Şunьŋ arqahьnda igenderđe qьj ylənđere baŧьp ked kenderende lə utьmqa kərəgənə yŧerep irək birmejđer.

Qьj yŧemlektərə jerđən bik kyp ylsəvđə dəmlьq tuqlьqlь matdələrə alalar. Şunьŋ esen ylən baŧqan jerđə arьştьn unьşь nasar bula. Qьj yŧemlektərə bigroktə taŧartьlmaj səselgən orloqtarđa, nasar eşləngən jerđə yrsevsen bulalar. Təəribə stansalarь bər giktar jerđəgə qьj yŧemlektərən ejəgən qarmaqandar, həđemtələ bər giktar jerđən 40 bot kipkon ylən sьqqanlьqь belengən. Əgərđə bər bot qьj [illegible] orloq [illegible] bər giktar jerđən 16 meŋ bot bьlьq bula.

Bьna bьl hьv jerđə haqlanqan orloqtar, igendən, igendəgə kyp tamьrlarđь [illegible] artьq bulqan bulьr ine.

Bьjьl qьş jađqь səsevgə orloqtar əđerləv esən jajqь Belokoj—kydej jortonda (Θfə k.) igen orloqtarьn tikşerev həđəmtəhenən kerəktejən xuzalьqtarьnda qullanьla torqan hər tərlə igen orloqtarь 8 pr. alьp 32 pr. qa tiklem keđəqa qaraqlь orloq bulьvьn kyrhətte, berensenən hər bər nəsə terlenən orloqtar bьl aŧaqьna qьş bulhalar, ikensenən sьqmaŧьq bulhalar [illegible] senən qьj orloqtar menən qullanьlqan. Əlsenənən bьl orloqtar tabiqь şarttarьna jararlьq tygel. Bьlar beđđə bula torqan vaqьtta hьvьqtarqa qoroloqtar tьş bireşep unьştь tьbənajtalar.

Orloqtar ajьrьlьv vaqьtta alьş [illegible] kylə. Tikşerəvđər vaqьtьnda kerəktejən xuzalьqtarьnda orloq tađartьlmaj, orloq tađartьv məs'ələhenə [illegible] kylə.

Şunьŋ esən bьl turala tьbondaqь səsvələrge qullanьv kərək. Məmkin bulqan tiklem tađa, jaqşь surtlь orloqtar səsergə. Ul turala bьl surttaŧan—Vejatka, Ivanafka, elibiski tərđəren kyrhətergə bula. Orloqtar taŧa, jaqşь bulhьn esen jer bulqan hər orloq qullanьv kərək. Şul səbəplə səsevgə orloq əđerləv vaqьtьnda orloq tađartьv kərək. Beđđə bьqa tiklem jaqşь orloq jetesterev punkttarьnьŋ qajьn bər kalxuzdar, kalxuzdar tərlə orloq [illegible] səsenəge tađartьlьp səsevgə de [illegible] bula. Şişmə avьl x. təxnikum stansahьnda fajđalь hanala. Şul uq xəkymət tarafьnan birelgən səsev əđərləv kredittarьnьŋ orloq tađartьv maşinaharь alьv [illegible] qullanьrqa kərək.

Kerəktejən xuzalьqьnda qullanьla torqan orloqtarđьŋ nasarlьqь bьlarđa. Bьnьŋ esən avьldarđa bьl tađartьv [illegible] jalqa alьv, jelgərgəs, tirmən həm başqalar [illegible] kydelməh [illegible] orloqtarđь tađartьv menən tiklem [illegible] bulhьn [illegible].

Zarar itevse ilimintterđь səvit apparatьnan qьvarqa.

Raistərđən uqmanьq.

Moraptal jorto Jaqşьmbət avьl səvite roise ydenen nasarlьqь menən halьqtь zarlandьra. Ul berensenən—qatьn—qьđđar menən əŧəbehəđ xəjvandarsa qaraj. Ikensenən: bojrakratlanьp kypme qulaq jotorqь menən qyşьp, vaqь həm ŧurlьq qaraqьsьn tađ qurqahьn. Şenki jortbaşqorma roisələ bojrakratlarьn, kroŧtejanđarđь qьsqьrьp tora.

A-t.

—Moloveţ jorto Dur Ulэnoj avьl səvite roise Ij., jađьvsь hьla her kən tejerlek, sabьnlьq menən ţəbəkə başqalarđь qъşqь [illegible] eş jыt kyn tatoja. Bьl turala jortbaşqarmahьna ojtelhəla, ə unda; „Araqь betkəs ajьrьrđar ele"—tip qarajđar.

JANBIRĐIN.

— Ablaj avьl (Saqmaqus jorto) səvite kyləmendə tulqan bulьvь səbəple, səsev zadanijahen tamam tutora. Bьl turala jortbaşqarmahьna [illegible] Kəđgə səsev eşeren [illegible] səsev ele [illegible] tьdaş eştar jaza birergə kərək.

Ə. VƏLEJ.

MƏŦƏLƏN: Yrge—Qьjqь jortonьn Qalmaqqol jorto Nasibaş avьl patripkapiratsejələren kyrhətergə məs'yl itəlgən Nasibajev Jaqşьmbət bel həm Nasi [illegible] artьq avьl [illegible] 300 dən artьq ma'lymat [illegible] 7-nse Ejjylgə bətəhe 7 başqarma ıçer hete kantraktavajt ilgən. 860 jortlь avьlqa Majsajuz tarafьnan iko genə hel ajьrtьqa qalqan: Kyp eləs avьlq xosysi quldaqь bet ajьrьlqan jerej. Het kantraktavajt itevselərgə difitsitle tavar tulqan, tigon bojoroqtar pravlinejə ofitsial tartmahьna qala. Avьl kiti [illegible] tədevələp ytep, qəmoli qəş tədenəln juq. Jaqьmbət [illegible] sarahьna avьl [illegible] kyrhətergə [illegible] jerəjđər. Bьl [illegible] betev jalьnda avьl jьl nasar kyrhətergə [illegible].

„ЬSPARTAK".

Mullanь kalxuzdan qьvarqa.

K-Tilov jorto Shtamqol avьlьnda 29 nsь jьlqь tiklem mullalьq kьlqan Rajxudaj [illegible] Ojmurđ [illegible] „Taşqoq" kalxuzьna kerep ala. Kus berəkmoho ul avьl kalxuzь roisəhe [illegible] xiţsəs [illegible] tapqьr kalxuzsьlar [illegible] ojtkos dejəm [illegible] mulla kalxuzđarьna ul jaqьna avьlqa kyreşep, kalxuzda torop qala. Bьl turala kalxuz ojoşmahьna jap jetmegən ele. 29 nsь jьlqь—avьl aj—kyp xalьqqa—kyp hal-dalar, həd jarđam itegəd, ti. Oşonan jartьlsь halьq [illegible] aqsa [illegible] unьŋ birelər.

MINDƏK.

Maj əđerləv eşendə qьđьr saralar kyrergə kərək.

Maj əđerləv sizunь ytevgə kyp qalmanь. Şuqa qaramastan beđđən unьŋ hər ber kalxuzda kyrhətev belenə.

DƏFTƏRE

Asqar kapiratsejəhe nasar eşləj.

Tamjan—Tanqavьr jorto Asqar avьlь kapiratsejəhe yđenə đurqьna rajundь qarathь la, eşə bik nasar tora.

1— Kantraktatsejə planь tulmaj. 1000 kilagьram jən əđerlərgə tejeş bulhala 20 nsə Ejjylgə 30 pr.—qьna tultьrьlqan. Nərhə kantьraktavajt itevselərgə tip kilgən difitsitle tavar birelmaj Jəmeş, məş kək jьjnavđь ujlamajđar ele.

2 — 100 bottan artьq aşlьq sklatta fajđalanьlmaj jata. Aŧьqь juq kalxuzsь, ajьrьm jarlь batьraktar horahьlarđa birmejđer.

Mьnajattarqa „Xəkymətteke" itep iltifatьđ qarajđar. 647 danə toqtoŋ 30 pr.—ьn sьsqan aşap betergən. Uŋьş jьjnav kampanejəhenə əđerlək juq.

Kapiratifqa jaŋь aqzalar ьlьqtьrьlmaj. Jarlь, tatraktarđь kapiratsejələştərev fundьna 703 hum aqsa birelgən bulhala, ələ haman fajđalьnьlqanь juq.

— Kampanejələrgə : halqьn qarajđar, yđđərə tirəhenən jalpьnь jьraqlaştьrьv kevek eştərđən baş tartqanь juq.

MƏŦƏLƏN: ytil—sirjə jьjqan vaqьtta xaqьn birməj torđolarđa, xəđer 355 hum aqsanь kemgə birergə belə almajđar.

Bьndaj jeteşheđlektər bətəhe lə idara başьnda ultьrьvsьlarđьŋ uram bujьnsa esəp jərevđərenən kilə.

ƏSRƏR SAFIN.

Rajkalxuz sajaz joqlaj.

2—3 jortto esenə alqan Mьraq Rajun qьrsьlьq beregə 55 ştatlь ojoşma bulьvьna qaramaŧtan, xalьq aldьnda kyrenerlek eş eşləgənə juq. 1929—30—nsь jьlqь igen əđerləv jomqaqtarь jahalmanь. 9 punkьttьŋ 1 punkьtьnaqьna tikşerev jahaqanda meŋ bot aşlьq tulmavьna qaramaŧtan qalqan 8 punkьtqa tikşerev jahalmaqan. Bьjьlqь kəđgə avьl xuzalьqь kampajahьna əđerlək eştərə taqьla nasar tora. Avьl xuzalьqь qoramaldarь jetorlek tygel, alьv sarahь kyrelməj.

Toqtar juq. Sklat, aşlьq jьjьv punkьttarь əđerləmnəgəndər ələ.

„FANI".

It əđerləv eşe qurqьnьs aŧtьnda.

Bьşqortostanda maldarđь kantraktavajt itev eşə bik avьr xəldə tora. Oşo kəngə tiklem bьl eşkə tərlə vidəmьstvala akitalarь həm qul heltəv qaraştarьla davam itə. Kantun ojoşmalarь məs'ələnen səjəsi əhəmejətən aŋlamajđar. Kantraktavajt itev urgьndarь ejjyn, ejjyl ajŧarьnda kantraktavajt itev planьnьŋ fəqət 15 pr. tьn tultьrqandar. Bьndaj kyreneş əşsə həm qьđьl ərmejənə it menən tə'min itevđe qьjьn xəldə qaldьra. Bьjьl kantraktavajt itelgən maldar urьnьna birelərgə tejeşle bulqan 100,000 humlьq sənəqət tavarь jomoşaq taratьla, jəki ikensə jul menən qullanьlalar.

Beŧđeŋ ələ malsьlьq safxuzdarьbьđ ildə it menən tə'min itərlek alqa kitə almanьlar. Şunьŋ esən xəđərđən yk kantraktavajt itev urgьndarь kantun ojoşmalarь bьl məs'ələgə nьq əhəmejət birep birelgən zadanejəlarđь 100 pr. tь menən tultьrьrqa tejeştər. Valakitalarqa, halqьn qaraştarqa urьn qalmahьn.

fƏN HƏM TIXNIKA

Bətə donjala yđendəge xalьq hanьna qaraqanda iliktirik kesən iŋ kyp əđerləgən həm qullanqan məmləkət Narvigejə. Xəđer Narvigejə inzinirđarь undaqь tav jьlqalarь kesenən fajđalanьp donjala his yrnəge bulmaqan đur iliktirik stansalarь halьrqa həm unьŋ kesən Danja, Gallandejə həm Girmanejə məmləkəttərenə jebərep sənəqəttə qullanьv turahьnda prajьkt təđegəndər. Bьl jəmlələ 75 meŋ killavatlьq kes 1000 kilamiterđan alьŧqa (Tonjaq Girmaneja) timer sьbьq menən jebəreləsək. Bьl prajьkьttь bojomqa aşьrьv altьn menən 350 miljun humqa teşəp, bьlarđa iliktərik kesə donjala yrnəge kyrelməgən dərəzələ arzan xaqqa (hər killavьt səqəte 3/4 tingə genə) teşəsək.

13 jətazlь skьlatь.

Quşma Amirikanьŋ Şan—Gni qalahьnda timer həm batundan 13 jatazlь bik đur jaŋь skьlat binahь halьndь. Bьnьŋ juqarь qattarьna jəktər maşina kesə menən menderlə həm teşərelə. Skьlattьŋ bujь 112 kinlegə 55 miter bulьp bətə iđəndərə 84 kьvadrat mitər. Ul 8/ miljun altьn humqa teşəp, unь 15 aŧna esəndə təđəp betərgəndər.

Ridaktьr urьnbaŧarь: OJAJSIN

Juqaltqandar.

(tədəvsələr sajuzь); Rəmejeva Z.—№7037 prafbilet; Zəjlələtdina Z. Oq. 308—29 aqazalьq həm zaburnьj knəgələren; Məxəmədejef Ş.—№23. 803 S. R. K. nьŋ aqzalьq kenəgəhen;

Abdullin—xərbi bileten; aqzalьq kenəgəhen; № 4008 kavitansejə; Mufzin N.—at kartckahьn; №1252 sviditelstьva;

Xabrianьva Z.—licnaj udastavirinejəhen; Izitdinef S.—tьvqan jьlь turahьnda jađmahьn; Oqibadullin Oq.—licnaj udastavirinejəhen; Moratьf I. D-K.A. aqzalьq bileten (№332—333); Qorbanqulьf Q—sprafkahьn; Nuqmuxan B.—Θfə S.R.K. hьnьŋ aqzalьq knəgəhen, tьvqan jьlь turahьnda jađmahьn; Vəlejef Z.—№4197—51107 aqzalьq kenəgəhen; Θfə S.R.K. hьnьŋ zaburnaj kenəgəhen; Məxəmətçanьf M.—paspьrtьn;

Vəsiljeva M.—Θfə Rajtpuhьnьŋ zaburnaj kenəgəhen; Niqəmətullin—ikmək alьv həm aqzalьq knəgəhen; Zinətullin Oq.—licnaj kartckahьn; Kyniəxmətef—paspьrtь; Kavşicnikьva—licnaj udastavirinejəhe № 4; Bajmoratьf A.—pratsinthьđ, berketmə talun №77215. Kraparava B. V.—Zaburnaj kenəgəhen №184641 həm Θfə.

S.K.K. hьnьŋ aqzalьq bileten juqaltqan. Oşo dykəminttərđe eştən sьqqan xisaplarqa.

Dəvlətef Oq.—Θfə S. R. K. kenəgəhen; Xəlitef M—2769 numirlь kvitansejəhen; Məxəmətjanьf X.—tьvqan jьlь turahьnda jađmahьn; Japajьf Z.—S.X.L.R. sajuzьnьŋ bileten, Şəngərejef M.—Θfə S.R.K. hьnьŋ №41017—3950. Məsəlimef K.—xərbi knəgənen; Fattaxьf X—tьvqan jьlь turahьnda jađma; Oqəjfullin—6858—954 numirlь aqzalьq bileten; Kulgunin Z.—15242 numirlь S.T.S. sajuzьnьŋ bileten; Kydrəsef Ş.—Θfə S.R.K. hьnьŋ zaburnaj knəgəhen; Qorbanqələjef Z.—Θfə Rajtpu hьnьŋ 4927 numirlь zaburnaj knəgəhen; Sadьjqьf Oq.—tьvqan jьlь turahьnda jađmahьn; Əmiref—5—14443 numirlь prafbileten; Əsimbajьf R.—№37 prafbilet; kamsamul bileten; Vəlijef. Ab.—№39887 l i c n a j udastavirinejəhen №2734; xərbi bileten №71073; Nazarьf X.—zaburnaj knəgəhen; Mamlejeva R.A.—tьvqan jьlь turahьnda jađmahьn; Soltanьva Oq.—9 jьllьqtь bətəvə turahьnda diplum; Θfə xeđmət birzahьnьŋ rigistьratsejə kartckahьn; Bajnađarьf X.—kamsamul bileten; MUPR aqzalьq biliten; 7 jьllьtь bətərəvə turahьnda udastavirinejəhen; Fəjzullin—№ 12981 kandidatlьq bileten; 3 industrejə zajumьnьŋ berketmə talunьn; Bigluf Şakir—№5—11974 prafbilet.

Dəvlət bankь pravlinejəhь

SSSR Savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 ejjyldə sьqarqan „kridit rifurmahь ajqanlь xuzalьq iŧəbendə bulqan dəvlət urgьndarь, kapiratsejə həm sit məmləkət kapitalьnьŋ qatьşьnan başqa bulqan qatnaş aksejələ şirkəttər arahьnda kriditkə jebərelgən tavar həm kyrhətelgən xeđmət esən yđ ara burьstarđь bətəreşev" turahьndaqь qararьnьŋ ("Izvistejə Tsik" 1930 j. 27 ejjyl № 205) 3 nsə punkьtьna binaən oşonoŋ menən iqlan itə:

Şul kyrhətelgən qararđьŋ 1 nsə matdəhenen B həm V punkttarьnda bildələngən sruktar—əgərđə ike jaqtьŋ berhe (kriditur jəki burьslь jaq) SSSR đьŋ tybəndə hanalqan urьndarьnьŋ berərhendə bulha oşo sruktarqa oŧonajtьla teşələr. Jaqut jəmhyrejətendə—utьđ kengə, urta Asejəla—jegərme kengə, Alьŧ kensьqьsta—utьđ kengə, Tənjaq krajđьŋ Yst—Səjsul ukrugь menən Zьjrən əlkəhendə—un bişkengə Ural əlkəhenen Tubьl ukrugьnda—un biş kendə, Qazaqьstanda—un biş kengə, Byrat—Mangulejəla—un kengə, seberđen Θrkət, krasnajar, Tumskej,Jənəsəj ukrugktarьnda 10kengə Alьŧ kensьqьş esən kyrhətelgən sruk Kraj esəndə Saxalin, Kamcatkь menən krajđьŋ başqa ukruktarь arahьnda bulqan eskə iŧəp əđevđər esən də kesendə bula.

SSSR savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 nsь ejjyl qararь sruk həm furmьlarьna qaramaŧtan, şul qararđa kyrhətelgən bətə burьstarqa, bьlar esəndə avanstarqa la jəjelep, təp milek fundtarьn tapşьrьv burьstarьna həm tavar hatьv həm xeđmət (usluga) kyrhətevđən kilep sьqmaqan başqa tər burьstarqa jəjelməj. Şul qararđьŋ 2 nsə punktьna hina'ən ul jəjelməj, dəvlət həm jerle bydzittə bulqan ojoşmalarqa, yđđəren klejənttarđьŋ balanьsьnda haqlavqa Dəvlət Bankь menən vidьmьstьvalar arahьndaqь kileşev bujьnsa rəxsət itelgən kriditur həm dibiturđarqa (məŧələn təđələş ojoşmalarьna avanstar birev bujьnsa—SSSR savnarxuzьnьŋ 1930 j. 24 fibralqь № 888 bojroqo, patribitel kapiratsejəhьnda kridit rifurmahь ytkərev turahьnda 1930 j. 26 fibral inestruksejəhe həm şundaj başqalar), his ber bankьla kontokorrint iŧəptərə bulmaqan dibitur həm kriditurđarqa tejeşlə tərtiptə bətərelevgə bildələngən dibiturđarqa.

Xəkymətteŋ qararь gəməlgə kertelgəngə xətle kriditurđarđьŋ talabьna vazrazinejə jebərgən dibiturđar ularđьŋ kypəjəhen 5 nsə avqьstan huŋqa qalmaj bankьlarqa jebərergə tejeştər. Kriditurđar talaptarьn tapşьrqan saqta yđđərenen kontokorrint scuttarьnьŋ numirđarьn həm məmkin tiklem dibiturđarьnьŋ souttarьn kyrhəterđər.

Kriditurđar qararđьŋ 1 nsə matdəhenen „a" punktьnda kyrhətelgən dibiturđar scutьnan kypəjə tapşьrьv urьna bankьlarqa ularđьŋ yđ fajđalarьna sьqqan səlduhьn kyrhətev menən genə qəniqətlənə alalar.

„Başqortostan"

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬNMЬ?

1930 Avqьst 1

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	89	— h. —
1926 j. %hьđ. „ „	130- h.	132 h.
929 j. otoş. zajьm	100 „ 80„	101 h 80,
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 18„	— —
„ 3- krəŧ. O. Z.	5 „ —„	—„ —,
K.X. nьqьtьvZ	10,31	— „ —„ —
1-Indyst.Zajmь	25,53	— „—„ —
2- „ , %lь	26,40	„ —„ —
8 „ „ %hьđ	25.	— „ — —,
„ „ %lь	52,	— „ 52„ „
„ „ %	50.	„ 53„ 10
11%lьŧ ske Z	104 65	104 75„
Massavit za .ьmь.	25 03	„ 25 23
pr. 1930 jьl.	50 10—	50 15 ,

Θ KINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN: Θ

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — bəgəndən başlap, TUM aqajđьŋ qьvьşь A. V. Cuzsinina.

IĐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar — bəgən: ?

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — bəgən: SALUVKA 7 bylektə kino—film.

„5-Maj" (iŧke Θfələ) — ? ? Sьjanstar janьsa 10 səqəttə başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.". Башглав 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HӘR JERĐӘ 5 TIN

Bъtь donja prolitarđarъ, berşegeđ!

RIDAKSEJӘNEŊ ӘDRISE:	TILIFUN NUMIRĐARЬ:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН“	Ridaktar . . . . 4—51 Dejom . . . . 2—83 Massavъj bylek . . . . . 5—72 Kiske ridaksejә . . . . . 1—15

Jomoş menәn kilevselәr hәr kөn irtәnge sәqәt 8 đәn kiske 4 kә tiklem qaбul itelәlәr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ:	
1 ajqa	45 tin
3 ajqa	1 hum 30 tin
6 ajqa	2 hum 50 tin
1 jъlqa	4 hum 60 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejә kanturъnda, şәtә pөştә kanturđarъnda, upiskesәlәrđә hәm xat jөrөtөvsәlәrđә QABUL ITELӘ.

№181 Şәmbe 9- Avqъs 1930 jъl

KӨNDӘLEK QӘZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKӘ KӘMITӘTE HӘM BAŞQORTOSTAN UĐӘK BAŞQARMA KӘMITӘTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Hиŋqъ sәqәttә

Kapital jъrtqъstarъ Qъtajđъ jaŋъ — nanqanqabatъrъr qa әđerlәnәlәr.

TUKEJU, 6. Japunejәneŋ kөn jaqъndaqъ dinged bazahъ Sasibunan 4 huqъş kәmәhe Şanxajqa qarap julqa sъqtъlar. Bъl huqъş kәmәlәrә bajtaq qәskәrđәr alъp baralar.

Nancanqa 10 saqъrъm qaldъ.

TUKEJU,6. Xәrbin qalahъnan xәbәr itevgә qaraqanda gamindandъŋ Bәjpin qalahъnda ytkәrelgәn plinumъ Xubәj, Ucan hәm Xanejәn yđ qәskәrđәren Qъđъl әrmejәgә qarşъ kәrәşev әsәn Uxan qalahъ janъna jebәrergә quşъp bojoroq tarattъ.

Japunejә agintъstъvahъ xәbәr itevgә qaraqanda 10 MEŊ KEŞELEK QЪĐЪL ӘRMEJӘ ӘTERӘTE NANCAN QALAHЬNAN 10 SAQЪRЪM JERĐӘ TORALAR.

Canşa qalahъnda sәvit vlasъ teđeldә.

ŞANXAJ, 6. Xunan әlkәhe qәskәrđәreneŋ huqъş kәmәlәre atъv menәn fajđalanъp Janseze jъlqahъn arqъrъ sъqъrqa tъrъşъvđarъ uŋъşhъđ buldъ. 4 nse avqъsqa qarşъ tөn bujъ huqъş kәmәlәre tuptan atъalar đa Canşa qalahъn ala almanъlar.

Canşa qalahъnda kammunis rәislegә aђtъnda sәvit xәkymәte teđelgәn. Sәvit xәkymәte impirejalistәrđeŋ, đur bajđarđъŋ hәm bankъlarđъŋ mәlkәttәren kanfiskavajt itev, jerđe eşsәn kerәђtejәndәrgә birev pragramъn iqlan itte.

Impirejalistar kestәren jәllәmәjđәr.

LUNDЪN, 6. Angelejәneŋ burъъvazejә gәzittәre kammunistarđъŋ Canşa qalahъnda hәm Qъtaj Qъđъl әrmejәhe tarafъnan alъnqan bytәn rajundarđa „vәxşәtlektәr“ jahavđaqъ turahъnda әđәm ъşanmaђъlъq jalqan xәbәrđәr taratъvđa davam itәlәr. Canşa qalahъna Angelejә huqъş kәmәlәrenәn başqa Amirika, Italejә, Franseјә hәm Japunejәneŋ đә huqъş kәmәlәre jebәrelgәndәr. Nankin xәkymәte unda bajtaq qәskәri kestәr jebәrgәn.

BӘJPIN, 6. Van—Sezin—Vәj (gamindandъŋ „hul“ qanatъ jetәksehe) Xinan qalahъna Fъn—Jyj—Sәn menәn hөjlәşergә bergәlәp barъv әsәn Jәn—Si—Şan janъna kitte.

Bъl kyrәşevđәn huŋ gamindan başqarma kәmitәteneŋ kinәjtelgәn plinumъ başlanъp, ul Qъđъldarqa qarşъ kәrәşev әsәn qәskәrđәrđe berlәşterergә saqъrъp; Can—Kaj—Şi qa hәm bytәn giniraldarqa xitap taratasaq.

Angelejә vlastarъ Hindestanda milli doşman ъqъtъ kesәjtәlәr.

LUNDЪN, 6. Hindestandaqъ Ingeliz cinavniktarъ undaqъ millәttәr arahъnda doşmanlъqtъ kesәjteveşende hamanda davam itәlәr. Ballejә qalahъnda hindlelәrđeŋ 15 meŋ keşelek dimanstratsejәlәrenә mosolmandar hezym ittelәr.

Palitsejә bъl bәreleşte buldъrmav julъnda başta his ber sara kyrmәnә. Barъ tik aђaqtan qъna qatъşъp mъltъqtan ata başlanъ. Bъl bәreleştә 5 keşe ylterelep 16 keşe jaralanqan. Ojajdirabat qalahъnda şulaj uq mosolmandar hindlelәrgә hezym itkәndәr, bъnъŋ nәtizәhendә 100 keşe zararlanqan.

SAMAR, 6. Qala la Qъtaj va qъjqalarъ turahъnda mitingъlar ytkәrelde. Eşselәr, Qъtaj Qъđъl әrmejәheneŋ uŋъşlъ alqa barъvъn qotlajđar hәm Qъtaj rivalytsejәhen bъvъp taşlarqa tъrъşqan kapitalistarqa lәqnәt uqъjđar.

LUNDЪN, 5. Savъt—şilsә qalahъnda matrustar „milli sajuzqa“ kәslәp aqza itep alъvqa qarşъ zabastufka ytkәrelәr. Bъl rejaksejun sajuz. Kyptәn tygel uramda matrustar menәn ştrikbrixәrđәr arahъnda huqъş buldъ. Hәr ike jaq bъsaqtar, timer hujъldar menәn huqъştъlar. 4 palitsәjeskej jaralanqan.

„5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъn taratъv

Başqortostanda jomşaq bara.

Bөgөndәn yk bъl әđәklektәrđe bәtәrergә, timptъ kөsәjtergә.

Avъldarđa hәm Өfөnөŋ yđendә bulhъn „5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъn taratъv eşe qәfәv itelmәђlek dәrәzәlә jomşaq bara. Kyp urъndarđa jarđәm kәmisejәlәre lә teđelmәgәndәr. Partejә hәm prafsajuz ojoşmalarъ zajъm taratъv kәmisejәlәre iђtәrenәlә teşәrmәjđәr. Bөtә jerđә planhъđ samatejykkә ъşanъp eş itәlәr. Jarđәm kәmisejәlәreneŋ javaplъ keşelәre utpъskъqa taralъp bөtkәndәr.

Qajhъber jarđәm kәmitәttәre bөtenlәj taratъv aldъnda hәm utpskъqa jerәv nastrajъnjahъnda jәşәjđәr.

Kyp urъndarđa „5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъnъŋ әhәmejәte hәm unъŋ totqan julъ turahъnda aŋlatъv eşe bөtәnlәj alъp barъlmaqan. Aŋlatъv eştәre Başqortostan kylәmendәge 30 qъna kalxuzda ytkәrelgәn. Qalqan kalxuz hәm avъldar turahъnda „5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъ xaqъnda his ber xәbәrheđ ultъralar.

Qajhъber kridit şirkәttәre' haqlъq kassъlarъ hәm xәkymәt bankъlarъ qulqa qul qavъştъrъp:—zajъmqa jađъlahъ kilgәn keşe yđe jađъlъr ele, beđđeŋ unъŋ jađъlъvъ menәn jađъlmavъnda nej eşebeđ bar „tigәn qaraştar taşlajđar. Bigrәktә urъndaqъ haqlъq kassalarъnda, kridit şirkәttәrendә hәm dәvlәt bankъlarъnda eşlәvselәrkypselegә elgәrgә cinavniktәr. Bъlarđъŋ әlbittә“ 5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъn taratъvqa ajaq salъvđarъ tabiqi eş. Ә inde partejә kamsamul ojoşmalarъ bъl jeteşhedlektәrđәn kyđ jomalar. Xәttә qajhъber kamsamul, partejә aqzalarъ zajъmdan kilgәn aqsa jaŋъ zavut—fabrik halъrqa kitkәnlegenә eşenmәjđәr. Bъl jerđәr beđđeŋ xuzalъq teđәleşәbeđđәgә planъ jemerev qurqъnъsъn tъvđъralar. Satsializem hezymeneŋ jeŋep sъqъvъ әsәn kәrәkle bulqan şarttarđъ belderev eşenә ajaq salalar. Bъl nej tigәn hyđ? Bъl bit bөtәnlәj kerәş qъrъnan sitkә kitep jel—jamqъr tejmәj torqan urъnqa ъşъqlanъv hәm dizirtirđәr safъna teđelev tigәn hyđ.

1— Başnarkamfin birgәn plan bujъnsa eştә tejeşle rәveştә nъqlъ julqa halъrqa.

2— Stinә gәzittәrendә „5 jъllъqtъ 4 jъlda“ zajъmъn taratъv ajqanlъ ajъrъm bylektәr asъrqa, zajъm alъvsъlarđъŋ isәmlegen jađъp yrnәk itergә, satsializem jarъşъn hәm saqъrъvđarđъ berhen qaldъrmaj yđ vaqtъnda jađъp barъrqa kәrәk (lәkin zajъm almavsъlarđъ qara taqtaqa jađъrqa his ber keşeneŋ xaqъ juq).

3— Qatъnqъđđar arahъnda eştә nъqlъ julqa qujъrqa.

4— Satsializem jarъşъn tejeşle julqa halъrqa.

5— Urъndarđaqъ kamsamul hәm partejә, sәvit ojşmalarъ kiŋ massъ arahъnda aŋlatъv eşen julqa qujъrqa tejeştәr.

6— Jarđәm kәmisejәlәreneŋ kәŋәşmәlәren jъjъp alъrqa kankrit juldar kyrhәtergә, eşlekheđ keşelәrđe almaştъrъv eşen qararqa.

7— Kalxuzdarđa bъl eştә yrnәk rәveşendә qujъp, ajъrъm xuzalъqtarđъ la өjәrtev mәs'әlәhen qujarqa hәm bөtә urъndarđa zajъm taratъv eşe 16 nsъ partejә s'jzъ luzъnqъhъ aђtъnda ytkәrergә kәrәk.

Malatilka qajъştarъ tulъ rәveştә fajđalanъlъrqa tejeşle.

Bөtә kantun başqarmalarъna, kantun jer idaralarъna, Başkupxlipsajuzqa, Başqortostan orloqsoloq sajuzъna, jort başqarmalarъna, rajun qъrsъlъq sajuzdarъna hәm orloq jeteştәrevselek şirkәttәrenә

Bъjъl aşlъq huqъv kampanejahe vaqъtъnda urъndarđa malatilka qajъştarъnъŋ jeteşhedlegә hiđelәsәk. Şunъŋ menәn bergә ul maşina qajъştarъ menәn ytkәn jъl kilterelgәn malatilkalar qъna tygel, bәlkem bъjъl kilterelgәndәreneŋ đә ber әleşe tulъ rәveştә tә'min itelmәgәndәr.

Bъl xәl, aşlъq huqъvđъ aşъqъs rәveştә bөtәrev kәrәklegә menәnbergә, Başqortostanda bulqan bөtә maşina qajъştarъn tulъ rәveştә fajđalanъvqa, şulaj uq ular urъnъna bytәn jenel nәmәlәrđәn jahalqan qajъştarđъ (kinderđәn jahalqandarъn, iђke qajъştarđъ tegev hәm bytәndәr) qullanъrqa mәzbyr itә.

Şuqa kyrә hәm R.S.F.S.R. Savnarkumъnъŋ uŋъş jъjnav kampanejahe barъşъ turahъndaqъ 1930 nsъ jъl, 29 nse ejjyldәge qararъnъŋ („Izvistejә“ gәzite №208) 3 nse punkъtъna şulaj uq R.S.F.S.R. Narkamzimeneŋ 1930 nsъ jъl, 21—ejjyldәge см/25601/0721 sirkәylәrenә mәvafiq rәveştә jort başqarmalarъ, avъl sәvittәre hәm tybәngә kapiratiftar selтәre arqъrъ ber totqarhъđ tybәndәge saralarđъ bojomqa atqarъrqa tәqdim itelә.

1. Safxuzdarđa, kalxuzdarđa hәm jaŋqъđ xuzalъqtarđa malatilka qajъştarъn kinder qajъştar menәn almaştъrъvđъ, iђkә qajъştarđъ bergә quşъp tegevđә, jaŋqъn hynderev maşinalarъnъŋ iђke esәktәrenәn qajъş eşlәvđә hәm bytәn saralarđъ qullanъrqa, bъl julda bөtә jerle rissursъlarđъ tulъhъ menәn fajđalanъrqa.

2. Aşlъq huqъp bөtkәn rajundarđaqъ hәm xuzalъqtarđaqъ maşina qajъştarъn, aşlъq huqъp bөtmәgәn hәm şul maşina qajъştarъna moxtaз bulqan rajun hәm xuzalъqtarqa kyserev eşe ojoştororqa.

Bъnъŋ әsәn jort başqarmalarъ, rajun qъrsъlъq sajuzdarъ hәm orloqsoloq şirkәttәre bъl sirkylәrđә alъv menәn ber totkarhъđ yđđәrә eşlәgәn rajundaqъ bөtә (safxuzdarđъ la qaldъrmaj) xuzalъqtarđъŋ maşina qajъştarъ menәn nindәj dәrәzәlә tә'min itelgәn bulъvđarъn belergә hәm qъђъqhъnqan xuzalъqtarđъŋ qatnaşъmenәn aşlъq huqъv kampanejaheneŋ prajъzyudstъva plandarъna movafiq rәveştә maşina qajъştarъ ber urъndan ikense urъnqa kyserev eştәreneŋ nъqlъ kalindarnaj planъn teđergә tejeştәr.

Maşina qajъştarъn jort әsәndә ber urъndan ikense urъnqa kyserev eştәren ojotorov burъsъ hәm ul eş әsәn mәs'ylejәtlelek jort başqarmahъ әђtendә bulъp, kantun әsendә şul uq maşina qajъştarъn kyserep jertev planъ kantun jer eştәre idarahъ tarafъnan jort başqarmalarъ mәqlymәttәrә bujъnsa teđelә hәm bojomqa atqarъla; şunъŋ menәn bergә kәrәk bulqan hәm mөmkin bulqan vaqъttarđa kantun jer eştәre idarahъ maşina qajъştarъn ber kantundan ikense kantunqa kyserevđe lә ojoştorqa tejeşle.

Ber urъndan ikense urъnqa taşlanqan maşina qajъştarъ, unda fajđalanъlqandan huŋ ular fajđalanъv xaqъntylәp xuzalarъna kire qajtarъp tapşъrъlъrqa tejeştәr.

Juqarъla kyrhәtelgәn saralarđъ ytkәrevđә dәjәm jetәkselek itev burъsъ hәm unъŋ mәs'ylejәte kantun jer idarahъ mediŕđәre әђtenә jәkmәtelә.

Kantun jer eştәrә mediŕđәrenә 20 nse avqъsqa jort başqarmalarъ hәm KZU plandarъ bujъnsa ber urъndan ikense urъnqa kyserelergә bildәlәngәn maşina qajъştarъnъŋ miqdarъn (mitъr menәn) tiligraf bujъnsa Başnarkomzimqa belderergә şunъŋ menәn qajъştarđъŋ jorto hәm kantun әsendә kyserevđәrajъrъm kyrhәtergә tәqdim itelә.

Uŋъş jъjnav hәm kөđgө sәsev eştәren qaravsъ trujka rәise: IŞMEXӘMӘTEF.

5—Avqъs 1930 jъl

Pramfinplanđъ tultъrъvđa ytәle brigada.

Mәskәv—kurski timer julъndaqъ Pavilitski hъđъqъnda ike ytәle udar brigada ojoştorolop, bъlar eştәn bъşaqan vaqъttarъnda maşinistar menәn berlektә ike paravъzqa rimunt jahajđar. Ular tarafъnan jahalqan rimunt eşselәr kesә menәn iђәplәgәndә 1.000 iђәplәnep, ike aj urъnъna 6—7 kөndә rimunttan sъqa.

HYRӘTTӘ: maşinis hәm ytәle brigada udarniktarъ paravъzqa rimunt jahav әђtendә.

Kөđgө sәsev

Bъjъl jađ qъna eşkә totonqan kalxuzdarđa:

— Kymәk eştә beđ berense tapqъr qъna әlә.

Başlanqъs eştә jeteşheđlektәrđә, avъrlъqtarđa bulъr, lәkin beđ bъl qъjъnlъqtarđan ber dәmlek menәn jeŋel jъrъnъp sъqarbъđ!..“

Tigәn eş jalqъnъ dәrlәgәn bәjәk intuziazъmlъ hyđđәrđe bik jъş işetergә tura kilә ine.

Kalxuzsъlar jađqъ sәsevđelә, sirәm hәrevđelә, besәn sabъvđъlaberđәmlek menәnytkәrđelәr.-

Şulaj bergәlәp arъşta urъlъr.

Bergәlәp sәselgәn bojđaj, holo, tarъ la urъlъr.

Şular arahъnda bergә qajnap kөđgө sәsevđә kilep jetәr. Bъna bъl inde—berense eş tygel. Bъl—kyp eştәrđә bergә, qajnap, berđәm eşlәp өjrәngәskenә kilә torqan eş. Şuqa kyrәlә, bъl eşkә әđerlek tә, ytkәn eştәrđeŋ qajmaqъ bulъrqa tejeş.

Jađqъ sәsev, sirәm hәrev, h. b. berđәm eştәr—bөgөngө kөngә dәres ripititsejә bulъrqa tejeştәr. Ularđъŋ uŋъş, hәm uŋъşhъđlъqtarъ—bөgөngө kөngә habaq. Beđ şular menәn xisaplaşъp, ularđъŋ tәzribәlәren qullanъpesitәrgәtejeşbeđ, ytkәn kәŋeştәrđeŋ heđemtәlәre beđgә habaq bulъrqa sejeş.

Kөđgө sәsevđe tulъ әđerlek menәn qarşъlav, uŋъşlъ ytkәrev—bөgөngө kөndeŋ mөhim burъstarъnъn berhe. Jađqъ sәsev hәm başqa eştәrđe jomoşaqlъq kyrhәtkәn kalxuzdar bъl eşkә nъq әđerlәnergә, đur uŋъştar menәn ytkәrgәn kalxuzdar, taqъla đur uŋъştarqa ъntъlъrqa tejeştәr.

Bөgөngө kөndeŋ mөhim burъstarъ kyp. Şularđъŋ iŋ mөhime— **Kөđgө sәsev!**

X. KӘRIMЪF.

BӨTӘ kөs hәm mөmkinlektәrđe dөrөђ fajđalanъrqa

Şpagat, qinder qajъştar jeteşmәj Başxlipkup tiđe rәk sara kyrergә tejeş.

Şişmә jortonda uŋъş jъjъv kampanjahъ qalaj tora?

Şişmә jorto jađqъ sәsev planъn tultъrqan jorttarđъŋ berhe. Bъnda kalxuzdar planđъ 103 prasintqa tultъrqan bulhalar, jaŋqъđ xuzalъqtar 98%qa tultъrđъlar. Şişmә jortondaqъ jađqъ sәsev—jađqъhъ hәm kөđgөhe bergә 29,440 giktar. Şulardan kalxuzdarđъqъ—5150 giktar, jaŋqъđ xuzalъqtarđъqъ 24,290 giktar. Bъnda şunъ xaraktirle: jađqъ sәsev jaŋqъđ xuzalъqtarđa urtasa hәr ber xuzalъq başъna 4,70 giktar tura kilgәndә. kalxuzdarđa 5,15 giktar tura kilә. Bъl kalxuzdarđa jәn başъna sәsevđeŋ jaŋqъđ xuzalъqtarqa qaraqanda kyberәk bulъvъn timәk, ularđa tavar ikmәktәŋdә kyberәk bulasaqъn, şunъŋ menәn bergә, ularđa kilerđeđđә artъqъraq bulasaqъn asъq kyrhәtәlәl. Eş şulaj torqanda, bъl igendәrđe jъjъp alъvqa әđerlek eşeneŋ әhәmejәte turahъnda hөjlәp torahъ la juq. Ul yđәren yđe kyrenep tora: bik đur.

Şuqa kyrә, hyđđe turanan tura igende jъjъp alъvqa әđerlek mәs'әlәhenәn başlajъq.

Iŋ elek eş planъ turahъnda. Sәnki, satsejalizem nigeđendә qorolqan xuzalъqta plan đur urъn tota ul. Unda planhъđ eş alъp barъv, duqa menәn besәn sabъv menәn ber. Şuqa kyrә hyđđeŋbaşъ eş planъnan başla na.

Kalxuzdar, hәm avъl sәvittәre xuzalъq kampanjalarъna qarata eş plandarъ teđegәndәr. eş plandarъ es ajqa: ejjyl, avqъs, hәm sintәber ajđarъna iђәplәnep teđelgәndәr.

Bъnda şunъ la әjtep ytәjek: Şişmәjortonda jәjge hәm kөđgө xuzalъq kampanjalarъnъŋ plandarъn kalxuzdar hәm avъl sәsite kyberәk yđđәrә teđegәndәr. Rajun qъrsъlъq sajuzъ bъl julъ eş planъ teđevđә iђke mitdtъ—eş plandarъn juqarъnan teđәp jebәrev mitъđъn taşlaqanda, bъl eştә urъndarđъŋ yđđәrenә tapşъrqan. Bъl nasar heđemtә birgәndәr tip ujlajhъqъđmъ?jaŋqъlъşahqъđ.Kirhensә, bъl mitъđ jaqşъ heđemtәlәr birgәn. Sәnki, plandarđъŋ bөtәhelә tip әjterlek eşkә jaraqlъ bulъp sъqqandar. Rajun qъrsъlъq sajuzъna barъ ularđъ ber nej tiklәm teđәtergә genә tura kilgәn. Kalxuzdar eş planъn teđeşevđә kiŋ qatlam kalxuzsъlar jalpъhъla qatnaşqan. Şunъŋ arqahъnda kalxuzsъlar jalpъhъna eş planъ jaqşъraq aŋlaşъlqan. Bъna bъl nasar heđemtәmeni?

Bъl plandar bujъnsa rajun qъrsъlъq sajuzъ yđenә dәjәm jъjъntъq (svudnъj) eş planъ teđegәn. Bъnъŋ bujъnsa kalxuzdarđъŋ bөtә iqtisadi xәldәren, bajlъqtarъn, jaqşъ, nasar jaqtarъn us tәbәndәge kevek itep kyrep bula. Şәp tygel menej"?

Xuş, bъl eş plandarъ jъjъntъqъ әmen kyrhәtә huŋ?

Ul bъna nәmәlәrđe kyrhәtә: kalxuzdar maşinalar menәn 100%qa tә'min itelgәndәr. Xәttә qajhъ ber maşinalar, Mәђәlәn: labagerejkalar, artъq ta.

Bъlar jaŋqъđ xuzalrqtarđъŋ igendәren urъrqa fajđalanъlasaq. Qajhъ ber kalxuzdarđa eş kestәre jeteşmәj.

Bөtә kalxuzdarđъ dәjәm alqanda jeteşmәgәn eş kestәre 3168 keşe-eş kөnөnә tula.Jәqni 24 kөn tigәn hyđ bula. Bъnъŋ sәbәbe: jađ kөnә, sәsev bөtkәndәn huŋ, kalxuzsъlarđъŋ ber aђъnъŋ kalxuzdan sъqъvđarъ, lәkin, xәđer kerәђtejәndәr arahъnda kalxuzqa qaraş bajtaq yđgәrgәn. Bъnъ, kalxuzqa inergә telәvselәrđeŋ artъvъ anъq kyrhәtә. Kalxuzqa inergә telәvselәr arahъnda bъqasa kalxuzda tormaqan kerәђtejәndәrđә bajtaqqъna osorajđar.

At kestәre ber ađ jeteşmәj. Lәkin bъl jeteşhedlektә traktъrđar hanъn arttъrъv menәn qaplarqa mөmkin bulasaq.

Bъl tejeşheđlektәrđe bөtәrev julъnda nindәj saralar kyrelә.

Iŋ elek rajun qъrsъlъq sajuzъ, jađqъ sәsevđәn huŋ kalxuzdan sъqqan kerәђtejәndәrđe, kalxuz aqzalarъ menәn ber tigeđ şarajtta kalxuzda eşlәtevgә sarahъn kyrә. Әgәr ular yđ telәktәrә menәn eşlәvđәn baş tarthalar xeđmәt dissiplinahъ bujъnsa mәzbyr itevgә lә kire tormajasaq. Sәnki unъŋ yđe sәseşkәn igende jъjъp alъvđan baş tartъvъ, barъ jurъj zarar jahavqa aђaplanъvъ qъna tip qaralъrqa mөmkin. Әgәr bъlarqa tejeşle әhәmejәt birmәgәn tәqdirđә rajun qъrsъlъq sajuzъ xeđmәtselәrә hyđenә kyrә, jal xeđmәtenә tajanъvđan kire tormajasaq Hәr xәldә, әlәf—tәl әf itevenә jul qujъlmaђ.

Bildәlә plan tъqъđ, tartъm teđelgәn bigerәk tә ul 7 nse avqъs menәn 1 nse sintәber arahъnda tartъm bulasaq. Lәkin şulajđa ul ytәlerlek. Tik xeđmәttә jaqşъ hәm dөrөђ ojoştororqa, ratsejanal rәveştә fajđalana belergә kәrәk. Uzъm aşlъqъn jъjъp alъv, plan bujъnsa, 7 nse avqъsqa bөtergә tejeş. Xәđer uzъm aşlъqъn urъv başlandъ.

Plan, plan inde ul, lәkin teđev menәn genә eş bөtmәj bit, unъ ber ađ bojomqala aşъrъrqa kәrәk. Unъ bojomqa aşъrъv әsәn aldan jaqşъ әđerlek kәrәk. Ә, bъna әđerlek jaqъ nisek tora huŋ.

Rajun qъrsъlъq sajuzъ kalxuzdar hәm avъl sәvittәreneŋ xuzalъq kampanejәlarъna praktik rәveştә әđerlәnevđәren hъnav әsәn, kalxuzdar hәm avъl sәvittәrenә tikşәrev ytkәrә. Urъndarqa keşelәr jebәrә. Ular, xuzalъq kampanejәlarъna bәjlә bulqan eşsәlәrđә urъndarqa barъp, yђtendә tikşerәlәr.

Bъl tikşerev mәlendә bөtәhe 22 kalxuz, 20 avъl sәvite tikşerelә. Bъlarđan tъş taqъla 2 kalxuz, 8 avъl sәvite tikşerelmәj qalalar. Lәkin ularđa oşo kөndәrđә tikşerelep bөtәsәktәr.

Tikşerev nindәj heđemtәlәr birgәn.

Tikşerev heđemtәlәre, maşinalarđъ hәm başqasa invintarđarđъ teđәtevđeŋ 80% qa ytәleve, Urqъs maşinalarđъŋ bөtәnlәj teđәtelep bөtevđәren kyrhәtәlәr. Qalqandarъ 5 nse avqъstanda huŋqa qalmaj teđәtelep bөtәsәktәr. (Kalxuz reistәre bъqa hyđ birәlәr).

Besәndә jъjъv, sabъv eşe plan bujъnsa 25 nse ejjylgә bөtәrergә tejeş bulhala, berense avqъsqa tiklem huđъldъ. Sәbәbe jъş jamqъrđar bulъp torov. Şunъŋ menәn bergә bъnda, әlbittә, kalxuzdarđъŋ yђeştәrendәge tәrtiphedlektәrđә đur urъn totqandar. Aldaqъ igende jъjъp alъv mәlendә, bъndaj kyrәneştәr bөtәrәlergә hәm ularqa jul qujmaђqa kәrәk.

Bъlarđan başqa, kampanejalarđъŋ barъşъna nъq tә'ђir itәrđәj tixnik jeteşhedlektәrđә bajtaq kyrenә. Bъlarđъ bөtәrev, sisev—berense nәvbәttә өlkә ojoşmalar әђtenә teşә. Bъndaj jeteşhedlektәrđәn, şpagat huqqъs maşinalarqa kәrәkle qajъş hәm tkәltә bәjlәgәndә kәrәkle bula torqan kinderđәrđeŋ jeteşmәven kyrhәtep tora.

Mәђәlәn: bөtә jortqa 240 bot şpagat kәrәk. Ә, bъqasa barъ 60 bot qъna alъnqan, qalqanъn Başqortostan ikmәk kapiratsejәhъ jebәrergә vәqәđә itә. Qasan kem belhen.. timәk kәltә bәjlәgestәr әle barъ berense vaqъtta qъna şpagat menәn tә'min itelgәndәr bulъp sъqa. Hиŋъnan .. anъhъn Başxliptan horaqъđ. Ә, xәđergә şpagat bar—kalxuzdar unъ bylgәlәp alqandarđa inde.

Huqqъs maşina qajъşъ 700 miter kәrәk. Ә ul xәđergә barъ 290 miter qъna alъnqan. Qalqanъnъŋ qasan kilere bildәle tygel. Unъhъn Xlipkup qъna belhә belә torqandъr.

Kalxuzdar majlav matirjaldarъ menәn tә'min itelgәndәr. Lәkin, kypkә tygel. Zajafke kyptәn birelgәn, lәkin, (haman ber balъq başъ) qasan kilere bildәheđ.

Kәltә bәjlәgestәr әsәn kinderđә jeteşmәj. Şuqa kyrә ber nisә kәltә bәjlәgestәr kinderheđ ultъralar. Tejeşle urъndarqa mәrәzәqәt itelgәn bulhala- heđemtә kyrenmәj. Lәkin, bъnda artъq qajqъrъrqa urъn juq. Bъnan sъqъp bulasaq. Sәnki, rajun qъrsъlъq sajuzъ, sarahъđđan jaŋъ kilgәn kәltә bәjlәgestәrđeŋ brizinttәren kinder urъnъna qullanъrqa ujlaj. Bigyk şәp tygel tygelen, nişlәmәk kәrәk vaqъt kөtәp tormaj bit. Ә, zajafkelәr qaqъđđa qъna torop qalalar. şulaj bulqas... mәs'әlә asъq.

Beđ yrđә, igende jъjъp alъv hәm qәmymәn xuzalъq kampanjalarъna qarata avъl sәvittәreneŋ đә eş plandarъ bar, tigәjnek. Bъl plandar, jaŋqъđ xuzalъqtar tarmaqъn esenә alalar. Lәkin, şunъ әjtergә kәrәk, jaŋqъđ xuzalqtarđa igende jъjъştъrъp alъv kampanejahъna әđerlek hәm uqa başlav hylpәn hәm ojoşovhъđ bara. Bъnъŋ tөp sәbәbe, beđđeŋ tөp sәbәbe, beđđeŋ—qәmymәn jaŋqъđ xuzalъqtarđъŋ avъrlъqъ bulha, ikensenәn; sәvittәrđә hajlav huŋ ytep, iђkә sastaf eşen, jaŋъ tapşъrъp, jaŋъhъ әle eşteŋ barъşъ menәn jaqşъlap tanъşa, unъ yđleştәrә almavъnan kilә. Şuqa kyrә, rajun qъrsъlъq sajuzъ, igende jъjъştъrъp alъv kampanjahъnъŋ mәs'ylejәten ike sastafqa la ber tigeđ jәkmәtev sarahъn kyrә.

Kalxuzdar valavaj zburqa nisbәtәn sklattar hәm ambardar menәn 80%qa tә'min itelgәndәr, ә qalqan eleşen vaqtъsa kalxuzsъlarđъŋ xosusi fajđalanъvđarъnda bulqan kәlәttәrgә halъp tororqa mөmkin bulasaq. Şuqa kyrә bъl mәs'әlәlә kalxuzdar đur qъjъnlъqtar kyrmәjәsәktәr.

Qәmymәn alqanda, şunъ әjtergә kәrәk: plan jaqşъ, lәkin, şunъŋ menәn bergә tartъm teđәlgәn. Bөtә kөs hәm mөmkinlektәr dөrөђ fajđalanъlqan, hәr ber kalxuzsъ yđeneŋ eşenә әhәmejәt birep qaraqan hәm jaŋqъđ xuzalъqtar arahъndaqъ igende jъjъştъrъv eştәrenә avъl sәvittәre tejeşle diqqәtte birgәn tәqdirđә, bildәle, unъŋ bildәlәngәn mәtdәtenә ytәlevendә şik juq. Şunъŋ menәn bergә, brigadъlar menәn brigadalar arahъnda, ucaskalar menәn, ucaskalar, kalxuzdar menәn kalxuzdar arahъnda, şulaj uq jaŋqъđ xuzalъqtar menәn jaŋqъđ xuzalъqtar arahъnda satsejalizem jarъştarъ ojoştorov, planđъ yđ vaqъtъnda atqarъvqa tulъ mөkinlek biresәk. Şuqa kyrә bъl mәs'әlәgә bigerәk tә kalxuzdarđa, nъq әhәmejәt birergә kәtәk.

(Şişmә) Qj. SIRAZITDINЪF.

Sip punkъtqa jaŋъ urazaj igene.

Hyrәttә: «Kuban ukrugъndaqъ «Ilic julъ“ kalxuzъ aqzahъ kantraktatsejә bujъnsa sip punkъtqa halъv әsәn jaŋъ urazaj igene alъp bara.

Ədəbejat həm sənəqət fьrьntь

Əays.

Nişlər ine ikənbьl kynel.

Zavьtsьlar ular kursan tygel
Xьjal esep buşqa iħermej.
Ə şulajda bьna jerej torqas
Təşə qujdь ber uj iħemə.

•.•

Stinələ—Linin
Bigyk jaqşь bulqan
Esselərde edelep hejgən ul
—„Heđđeŋ burьs—tigən—ьz-naj vьlas!
Diktatura bulьr kərək jul!“
Tribun baħьp ana Linin tora.
Ajjaj qəzəp batьr bulqan ul
—Əj hin Linin;
Beđđeŋ Linin şul hin
Aqьl da mul hində, baş ta mul.

•.•

Jəgetlegem udqan
Jəşlegemde—
Barabanqa halьp uranьm,
40 jьl bujь sujьn eħtəlemdə:
—Barabatdar hejəp ujnavьm.
Qoros qatь tejđər,
Aldəşlar.
Qərostanda qatь bьl quldar
Bed ujnatqan qoros jomqaq-tardan
Kymelep qala badbravbitundar.

•.•

Jьrlaj—jьrlaj qoros qьldar hu-dam
Kərək ular kanat bororqa
—Əj hin Linin!
Batьr Linin!
Bedgə kərək inen—
Qoros kydlə ataj bulьrqa!

•.•

40 jьl bujь minen talmaħ quldar
Jər əbiene sьbьq uranь.
40 jьl esse bulьp—
Jəndəj hejgən
Şul batьrdь kyrəp bulmanь!

•.•

Tuqta...
Əgər tere bulqan bulьp
Linin kilgən bulha birəgə
Nisiər ine ikən bьl kynel, ə...
—Əj...
Bulmaħtьrla inde kyrergə.

•.•

Linin ylde tejđər.
Bьnlap, ylde mikən!
Tərelərdə bəlkem kən belə..
Bəlkem joşeren genə kitkəndər ul
Bərzuj xalqьn hьnap jergə...
Bəlkem unda iħerek buraj xalqь
Pьr tuddarьp unь hygəler.
Ə ul şunda, bəlmameşke ha-lьşьp
Əjdəmə hun estən kələler.
—Juq şulajda Litin
Haqlan batьr,
Qanhьđ ular xarap itmehen.
Ul—bьl bulha qara
Qьsqьr bedgə
Bed belərbed bьnda nişlehen!

•.•

Linin ylgən tejđər.
Nizii ikən
Juq ul bьlaj qьna bulqandьr,
Hiddermoħtən əllə tsixtar hajьn
Beđđe qarap jərəj torqandьr.

—Əj hin Linin!
Hin bit beđđeŋ jerək!
Bьnda bulhaŋ sьqta birəgə,
—„Vat min-Linin“ tejeŋ
Bed esselər...
—Ax... haqьnqan hine kyrergə

•.•

Tuqta...
Berov tsixtьŋ art jaqьnan
Əkeren genə kilep indelə:
—„Hidməhendər mine“ tigən kevək
Juqqa sьqtь torqan jerendən.
Linin mikən!
Ulaj Linin bulqas
Nine inde beđđen tartьna
—„Nej bar esse berđəm qup-mahьn.“ tip
Qastь buqaj stan artьna.

•.•

Bьnlap tь əllə Lini mikən:
Sьqqan mikən ildo jerergə!
—Ix... jaqьnhьŋ Linin:
Ylgan bulqas
Bulmaħtьr la inde kyrergə!

•.•

Əşulaj da, kynel ьşanmanь...
—Nej buha la bulьr, baramьn..
Keşe kələr tinem,
Beldərmənem.
Sьpьrt qьna barьp qaranьm,
Juq şul...
Hər udqan qa jotolop qarahamda
Beđđeŋ hejgən batьr ul tygel,
—Əj...
Ul bit xəđer kyptən ylgən inde
Şajartala beđđen bьl kynel.

•.•

Qoros sьbьq tsixь gərləp tora,
Barabandar jegerəp bejeđər
Bed sьqarqan qoros jomqaqtar dan
Vagun—vagun tavdar tejəđer.
Kesle tsixtь mengə helketkəndə
Esselərđeŋ beđđə govdəhe
Kurpьs bujlap haman jerəp jata
Qart dahinьŋ tonoq şəvlehe:
BILƏRƏT. TSIX.
Bilərət məqdənlər zavьtsьnьŋ
qoros sьbьqtar tsixь əşsehe.

M. Tazьj.

Aqhьn ilgə, mital jьlqalar.

Ilebed yħe, begən jenev đur
Gigant-gigant burьs kytərđək.
Hər xərəkət, ilebed bajlьqь
Ber ylsəvgə halьp ylsənde.

•.•

Qolas taşlap barqan paravьz,
Tav toqomon hurьp jelgərə.
Avđьn asqan dumna mejestər
Mital sejnəp, mazut hemerə.
Strojdar, gigant unştar,
Ilebed esen bylək itəbed.
Hər kən tьva ber jaŋь
5 ton 4 ko, şulaj kiləbed.
Dumnalardьŋ nimed tavьşь,
Il eħtenə jalqьn hibəlej.
Zavьt, unьŋ tsixtarь:
Qul kytərep—
Pragulşikka qoral tədəgən.
Qolas jejgən jarьş frantь,
Menəriəgən haldat tədməhen.
Safqa qujdь zavьt aldьna.
Hər kem terdə qoros beləgen.
Bьl franttьŋ batьr haldatь,
Mitalniktar bulьp taŋla.
Ə kamandir, beđđeŋ fruntqa:
— Partejənen—qoros qararь.
Şavla, şavla, yker dumnalar,
Əjdə jebər xutqa ut qadan
Bir avьlqa qulьŋ—maşina
Aqhьn ilgə, mital jьlqalar.
Kesle tulqьn şajqap qolasьn,
Miljundardь əjləp jegertə.
5 planь miljun jerəgen:
Alqь jьlqa qarap hejrətə.
Əjərməle jьldar julьnda,
Eş haldatь bulьv həjənes.
Aqaj atlaj, qьdьv tədələş.
Udar Jeget!!...
Tada kykrək, qoros belogen,
Timerđəndə qatь quldarьŋ.
Əjdə bərhen—timer bilenə,
Bylək bulhьn—tədev julьnda.
Şavla zavьt, yker dumnalar.
Martin tsixtar, jalqьn qobooqo.đ
As işegeŋ xutqa, ut qadan:
Aqhьn ilgə—mital jьlqalar.

1930—JЬL ƏFƏ.

Sip punkьtqa jaŋь igen.

Kuban ukrugь, Paşkuvьskьj stanitsah ьndaqь „Il'ic julь“ kalxuzniktarь dəvlət tirmənə ergəhendəge sip punkьtqa jaŋь urazaj igene tapşьralar.

X. Kərimef.

Kalxuz qьrьn da.

Elek kətəvsə inem,
Xođer kəndə
Traktьrda buldь urьnьm,
Kalxuz siramdəren jьrta, jьr-ta,
Ytə minen kynellə kenem.

——

Bəgen inde bьl qьrđar đa,
Keħ aqtarьv nindəj kynel-lə.
Kalxuz qьrđarьnda şavlaj eştər,
Şular dortlondərə kynelde.

——

Kynellə lə inde bьl qьrđar-đьŋ,
Kykerəgən menep jьrlavь,
Jəşel palaħ japqan jalanda,
Matur itep juldar sьrlavь.
Jumart qojaş alhьv nurьn hibə,
Tulqьnlanqan baħьv, qьrđar-qa,
Qьr kykerəgən traktьrdar jьrta,
Qьr buj honqan tьraktьrdar-qa.
Traktьrđar irken qьrđarđa,
Ərən halьp hava jaŋьrata,
Yđ jerende 5 jьllьqtь jьr-lap,
Yħeş jьrьn qьrqa—tarata.
Bedore başlь gəldəndə kəm tygel
Tulqьnlana kalxuz baħьvь,
Jьraqtarqa alьp kitər kevək
Tulqьndarđьŋ kesle taşьvь.
Tulqьnlanьp yħkən kalxuz-dьŋ,
Paravuzdan qьđьv barьşь,
Beđđeŋ jeŋən uqa nьq boj-longan
Bed kalxuzdьŋ—udar keşe-he!

——

Bьjьl jađđa miljun giktar-đar
Kalxuz baħьvđarьn qaplanь.
Kiler kəđđə ular işalunlap,
Bəjək uŋьş birep maqtalьr.

Ol. Sələm.

Ural urmanьnda.

Qoros gəldər tədəp bьl tor-moşqa
Dinamdarđan jərok qujabьđ;
Əgər, bajlьq bulha,
Meŋ jьl yħkən
Qajalarđьŋ başьn ujabьđ.
Gigant barьştarđьŋ j e g e avьr,
Kesle vyltter kərok jьjarqa;
Udarsьlьq, bəjək jarьş bara:
„5 jьllьqtь—
4 jьl „səxnəhenə qujarqa.

——

Taqmaq əjtep narat bejotər-gə,
Keslə quldar balta helketə;
Quldar qьđьv, Dərttər ty-đemhed—
Qьđьl eşte bəjək il ketə.
Irtə, kisen urman şavlap tora,
Şazlap tora armaħ keħtergə;
Kem quja alьr narьq tel me-nen genə
Bьl jarьşta gigant eştərgə.
Qojaş kerə almaqan urman-darđa
Iliktirđən qoļaş elengən;
Qoş ytməħlek jərđər qьrqь-lьp
Paravuzqa juldar halьnqan.

——

Qьđьv Tamilkalar utьn jo-top,
Qara kymer itep yđgərtə;
Ut bьşqьrap jərəgən para-vuzdar,
Şunь aşap ruda jəgertə.

——

Nindəj qьđьq!
Tormoş tumьn asьv—
Kiləsəkkə—jaŋь buvatqa;
Nindəj həjənes ural urma-nьnьŋ—
Vitaminьn hərəv zavьtqa.
Şuqa kələp qaraj Altaj aqaj
Jərəgə xəđer tənenə;
„5 jьllьqtь 4 tə ytərgə,
Kes qujabьđ „ti ul:
«Zavьttarđьŋ qanьna!“

——

Ural urmanьnьŋ bajlьqь
5 jьllьqtь jeted qьvđьra,
Tiđđən şul bajlьqta, Siləbe lə:
„Gus—Niş“ traktьrьn tьvđь-rar.

Batьr Vəlidef.

Əs jьldan huŋ.

Əs jьldan huŋ beđđeŋ bьl ile-bed
Nьq yđgərer;
Sənki biđəle.
Qaravsьlar qarap qanalmaħ-tar,
Şunь ujlap bit min kinənəm.
Bəgen unь irken qьrьndaqь
Əse ərem yħkən urьndar,
Xajvandarqa jəki keşelərgə
Ađьq birə torqan bulьrđar.
Tavьlь—qьrđarьnda maldar əjərə
Tavьş tygər,
Qьrđar gyvəldər.
Sənki beđđə maldar kybəjə-sək,
Ylməvselər bьnь kyrerđər.
Ber əs jьldan unьŋ kiŋ da lahь
Bulьr bik kyp tabьş birev-sən,
Həm jərendə bik kyp jorttar tədələr,
Aqas, taştan, qьđьl kirbestən.
Ilebeđđeŋ irken dalhьnda
Maşinalar hanь artasaq;
Əs jьldan huŋbeđđeŋ bьl ile-bed
Başqasaraq səsək atasaq.
Igen səsə torqan keşelərgə
Jaqşь—uq qьna aqьl urnaşьr;
Bətər,
Ajьrьm igen səskən bulьp,
Jьjьqan saqta, unь urlaşьv.
Bəgen tarqav jərəp intek-kəndər,
Əs jьldan huŋ beregep bətər-đər;
Ə, batьrđar jeŋev tujь jahap,
Kykrək huqьp bajram itərđər.
Danlь ilebeđđeŋ dalahьna
Jaŋь timer juldar halьna.
—„Qьvьp jetep, ytep kitev“ burьsь—
Tora ilebeđđeŋ aldьnda.
Ber əs jьldan, beđgə Amiri-kanan
Kyrev əsen kilgən keşelər:
—„Bьna qajđa ьsьn xeđmət ilə,
Bьna qajđa qьđьv eş“ tirđər.
Sənki,
Ilebeđ bik nьq yđgərəsək.
Matur bulьr,
Hər kən biđələ.
Qaravsьlar qarap qanalmaħ-tar,
Şunь ujlap bit min kinənəm.

Əfə 1930—jьl.

Ə Ixsan.

Brigadir babaj.

Brigadir duħ
Tađa jərəkkə
Mital gələn eləjək erətləp
Jərək tiphən
Şul uq minutta
Alhulanьp tьvhьn gigant-tar.
Kykerəgeŋde kirep đur kə-reştə
Xənjəreŋdən uttar ujnattьŋ,
Jərəgeŋde birep, sьjnьf esən
Qan „balьnan“ biteŋ hьvlat-tьŋ.
Ođon jalan unьŋ qujnьnan
Qara jurqaŋ hejənep jəgert-təŋ.
Kərəş menən bəqer tujđьrьp
Pylə ersep kyŋel himertteŋ.
Ut tulqьnь hibep jərəgeŋ
Iikteren qьđьv ujnattь.
Ə, yđeŋde qьđьv bulьrqa:
Kese jəştən tsixtar əjrətte.

——

Bəgən beđđeŋ kyŋel qьlьnda
Biş jьllьqtьŋ marşь ujnala.
Zavьt—fabrik, şaxta esenən
Jeŋev jьrь hejələp jьrlana.
Mitall ile jərək hulavьn
Lavlandьrьp hibə ut menən
Beđđə jeŋev—beđđə şatlanv,
Beđđə barьş—udar timp me-nəŋ.
Bəgən beđđeŋ bəqer ittərə
Tədəv əsen turap birelgən.
Kendən kengə tьva struj
Strujđar gələ hibelgən

——

Hin kərəşsə bəgən tsixьŋda
Hin sixьŋdьŋ dərten kejləj-neŋ.
Zadanejaŋdь jəđđən arttьrьp,
Jəđđən tybən handar belməj-heŋ.
Guduk menən torop guduktan
Maşinaŋdьŋ siren qarajhьŋ
Kən bujьna eşləp—şatlanьp
Tədəv dərte əsen talmajhьŋ.
Hin brigadir gajkaŋ qulьŋdan
Tajpьlmahьn, hişber teşmə-hen
Beđđeŋ plan sikte tultьrhьn
Sikkə jetməj, jonsop batmə-hən.
Ix,
Brigadir duħ tađa jərəkkə
Mitall gələn eləjək erətləp.
Jərək tiphen
Şul uq minutta—
Alhulanьp yħhən giganttar

Olajsa. Josopьf.

Baqsa irkəhe.

Jəj qojaş kələse
Zəngər kyktən
Utlь nurьn hibə baqsaqa
Ə, Gəlnisə baqsa jomşartьrqa
Hьvqa kilə bər kis baħmaqa.
Bəvelderep tulь siləgen.
Tytəl bujlap ytə kis menən,
Mək səskəhe teħlə baqsanь
Ul biđəkləj qajnar eş menən.
Zəŋgər silək, qьđьl biđəkle
Gəlnisənьŋ həjgən siləge
Hьvqa tujьndьrьv baqsanь
Gəlnisanьŋ jəjgə teləge.
Ađьqlanьp qojaş nurьnda
Jəşelsələr sibər yħələr
Hər kən hajьn qojaş batqanda
Bər tujqansь hьvđь esələr.
Şuqa kyrə lə şul
Bьl baqsa la
Harь tygel jəşel tytəldər
Qojaş nurьn hьvьrqan jəşelsələr
Gəlnisanьŋ kyŋlen kytərə.
Utlь qojaş kəndə qьđarьp qalqьp
Kəndə bajьj taqь qьđarьp,
Ə, gəlnisa unь ođatьp qala
Eş əħtəndə jeŋen hьdqanьp.
Baqsa matur
Baqsa kyŋelle,
Hər kem əsən şulaj həjkəmlə
Jəşelsənə qarap yħtərgən
GƏLNISA LA
Qьđarьp beşkən jələk şikelle.

Urьndaqь iptəştər!

Başqortostan gəzitche, yđendə alьp barьlqan ədə-bej bylek turьnda heđđən qaraş həm telək kətə.
— Birəlgən əjbərđər jəlpьqa jaqьnmь?
— Bьl turala taqьla nindəj telək əħtər inəged?

Tiŋləşeged!

„Qьđьl ərmejəs“ samalytьn tədəvgə urdinnaj kenəgə bujьnsa 30 hum aqsa birep, yđəm menən tiŋləşergə saqь-ram:

1. Işmexəmətet K—Başnarkamzim.
2. Isməqilьf S.—Turgakađimejə—Məskəv.
3. Ziancurin Ol.—Başglavsut.
4. Olatarьf Ş.—Başgurtris—Bajmaq.

Qьđьl ərmejəs: MURSALЬF—MƏSKƏV.

Jaŋь tormoş mədxejələre-

„Jəđđərendə qьđđarđьŋ nurđar jana
Qararqa kyđ jommajsь qojaş ojala
Jərəgəndə arlь—birlə ber eş menən
jərđər, kyktər təqzim itep eje-lep qala“

S. RƏMI.

„Ul qara bər kygenə bьl
Fajryzə bit bik đurь
Kyr ajьndь qajđa bar bьl
Ber qəzəip bit nurь
Nindəj nurđar səsərətep ul
Ujnaj nəq nurđa jəđə
Nəq kələ, nəq jьlmaja, nəq
Jurьj bəqerŋdə əđə
Nindəj tamsь—tamsь nurđar
Səsərəgən kyk jəđenə
Şьp—sьbar sьn berijjant
Hipkənmeni kyr yđenə“

S. RƏMI

„Jykə qajьndar təbəndə
Qudqalaqtar lelə lər
Handuqastarđan java
Jamqьr kevək mədxejələr.“

Ol. TUQAJ.

„Əjtə irtənge namađqa
Bik matur monlo ađan
Əj Qađan Şərtle Qađan
Nurlь Qađan, monlo Qađan“

Ol. TUQAJ.

1905—jьl rivəlytsəjəhendə, yħep kilgən jaŋь pralitarejat sьnfь menən bьsqqa-bьsaq kilep bəreləşkən urьħ kapitalizmьnьŋ teləve menən yđđərenən yđđere sitləngən,“ yđđərenən—yđđere qul həltəp dərvişləngən keslə tojqo şaqirdarь, əno şundaj: handuqaslь urmandar; ajlь təndər bujьn maqtap jьrlaj—jьrlaj. yđđeren xənjərlə keşələk jəmqejətenən ađat hidep turanan—turь təbiqətkə—naturalizemgə kilep ingəndər ine.

Ular yđđərenə tabьlqan bьl jaŋь tupraqta bajtaqqьna torđolar. Ulardьŋ matur qələmdərə aşa, təbiqətteŋ matur kyrenəştərenə, ajđarqa, jondođđarqa, eŋerđərgə, taŋdarqa qarata kypləp—kypləp maqtavđar hibeldə. Mədxejələr uqьldь. Şul uq mədxejətər menən biđəklə nəvsə zattar arahьnda: qьjşьq, m ə q ş u q t a r ajrьm şəxestər xatta „idgə n a m d a r“ đan: a l l a l a r fireştələrdelə

Bik jьştav kyrrgə tura kilə

Vьlashьđđardь iđev nigđenə qorolqan qara manarxьja əjlənəhe, bьl huŋqь mamintqa taqьla juqarь urьn birđe.

Dini tojqolar məqatdəs zattar (allalar, fireştələr) tə'ħirə menən tьvqan mədxejələr gimən tip atala.“ („ədəbejət qanunь“ Bilarus) tip dini fəxş mədxejələren gimndər dərəzəhenə menderđe. Yđđərenen“ ədəbejət tejyrejələre „ndə ular qa qarata ajrьm qanundar astь.

——

Başqort matur ədəbejətə bik jəş ber ədəbejət.

Ləkin şulaj bulьvqa qaramaħtan şul mədxejələr; şul maqtavlь „gimndər“ (!) undala jaqşьq qьna bulqan əđđər halьp yttələr.

Bьl urьnda bigerəktə đur aktiflьq kyrhətevsələrđən itep qart şaqirdərebeđđən Xəjbulla Oləbitefte alьrqa tura kilə. Kapitalizemdeŋ iħke miraħь bulьp hengən bьl qara tap unda xatta 23—jьldarqь tiklem huđьlьp kilde.

„Səbxan alla hoqlanam min
Nindəj ođon səstərən
Səstərə nur, sanki bər xur
Ulqara kyđ qaştarьŋ
Al qьđьl jəđ, typ tyŋərək
Nəq uraldьŋ laləhe
Juq hiŋə tiŋ sypkenə ul
Məznyneŋdeŋ ləjləhe.“

„Başqort qьđьna“ 1917—j.

„Matur kyđđəreŋə kyđəm teşhə
Jərəgemdə qajqьm baħьla
Ujmaq avđьŋ minə hьvьrьp yphə
Kyđ aldьmda bəxtem asьla,
Kykerəgeŋə qarap bər ejel-həm
Jərđə tygel, bulam ozmaxta
„Jərəkəjem hine həjəm“ ti-həŋ
Jənem osa kykkə şul saqta.
Lətif gəvđəŋ nurđa jəđgən kevək
Iləħ—miləħ itə aldьmda
Səsəŋ fireştələr yrgən ke-vək
Balqьp tora qojaş aldьn da.“

——

„Lətif gəvđəŋ jeŋel hikerep menəp
Nur jaqtьhь beđđə solqanь
Appaq fireştələr kyktən inep
Jəşeren mexəbbəttə tьnla-nь“.

„Kenkəjemə“ 1920—jьl.

„Əjđə talpьn—əjđə qalqьn
Əj fireştəm osqonə
Berlejantьm uŋ qanatьm
Jaqtь kyŋlem jalqьnь.
Ujna irkəm joqla kyđəm
Yħ fireştəm đur bulьp
Jaltьrahьn sərđə kyđeŋ
Il kygendə nur bulьp.“

„Sabьjqa“?....jьl

„Əj qəđerle əj qali jən
əj dahilarđьŋ bere
Aştь ruxьŋ təŋrəhenə
Məŋgə kilməħkə kirə.
Al xələŋdə irkələn kyktə—
xođajqa bьl tьnьs
Beđ barьrbьđ heđđeŋ eđđən—
Kən və tən juq qurqьnьs“

——

„Aş qəreşkə kyr xođajđь
Unda urьn bar hiŋa
Qarşьlarqa kyp mələktər —
qujqan qaffar hiŋə“

„..Olasprineski ruxьna“ 1916-j.

Ənə şulaj itep ənə, urьn menən qađi təbiqət maturlьqьn maqtavđan torqan naturalizemdan uđьp kykkə, ilahlarqa barьp huqьlqan maqtavlь „gimn“ (!) dər, mədxejələr beđđə kəndən kən yħə kybəjə barđьlar.

Əmmə bьlar nej tiklem genə yħməhendər, nej tiklemgenə kiŋəjməhendər, asьlьnda alarđьŋ barhьnьŋda başьnan ajaq: təbiqət maturlьqь, indevidyal ixtiramь, ilahlar qədrətenə sumьp, şav-şulь jəmqejəttən sittərək torov idjahь jata ine.

Bьl xəl bəlkem taqьla ođaq-qaraq hudьlqan bulьr ine.

Ləkin Tarixi yktəber jemerəve menən kilep baħqan, majđandaqь qьvətlə pralitarejat sьnьfь ul nigeđđərđə təbənən alьp yđgərttə. Jaŋь sьjnьf baş-lap: „ədəbejət sьnьjf qoralь“ tejgən hyđđə asьqtan asьq kiŋ jalpьqa taşlanь həm oşo đur, almaşьnьvđarđьŋ tađa jeməşə bulьp jaŋь xeđmət jьrsьlarь ber artlь majđanqa kilep baħ-tьlar.

Bəgengə kəndə bejek satsializem tədələşənəŋ jərəgendə torop məhabət xeđmət simfynjahьn jьrlavsь əllə nej tiklem jьrsьlarьbьđ bar. Ytkəndəge fajđahьđ, ilahi mədxejələr ber-ber artlь juqqa sьqarьlьp, ular urnьna bəgengə barьştьŋ bəjək tədləşən, gigant yħəşən maq-tap jьrlavsь əllə nej tiklem jaŋь tormoş mədxejələrebeđ barlьqqa kilde. Ular beđđən jeŋev gimndarь. Beđ ularđa yđəbeđđeŋ huŋqь jeŋev şatlьq-tarьn şəvləlandərəbed:

„Kyrəhegeđmə jьldьŋ barьvьn
Jьvьlmaħlьq eđđər halьvьn!
Eşsən ildeŋ donja qьrьjьnda
Fən jəndəđə bulьp janьvьn!“

Ə. IXSAN.

„Jьrlap aqqan şişmə tavьştarь,
Alhьv taŋda tuqan muzikaqa,
Quşьlьp juqaldьla kymeldə
Tьnlьq kejemen kejgən təŋgə tьnlьq

Taŋm uzikahьnan jeŋelde!
Đəŋgər kykkə, jəşel xətfələrgə
Jaqtьlьqtar şavlap tygəldə.
Eş taŋьnьŋ muzikahьn tьŋlav
Nindəj jəmlə, nindəj kyŋelle!“

M. XƏJ.

„Tiđerək, tiđerək əlkən jeŋevgə
Qьđьv timplь juldar hьđьlqan
Kəndər bejej xeđer, jьldar bejej
Bejək tədəv timpь kəjənə!

. . . .

Jeŋev marьşьna sirtə-sirtə
Kyŋ el lirahьnьŋ şat qьlьn
Dərt kyləndə „jərək şjəđđərep,
Julda gəldən majaq teđđerep

Alqa atlavqa huŋ nej jetə!“

T. JƏNƏBI.

„Ural bəgen keslə sykeş huqa
Akkurt birə tavđar eħtəndə
Ural bəgen danlь həjkəl qora
Qьđьl partizandar iħmənə!

M. TAZI.

Bьlarđan tьş əle kyptən tygel genə Başgiz tarafьnan baħtьrьlьp taratьlqan Əxtəm . ip. Ixsanьftьŋ „Iivatьr“ ьna ajrьvsa bulqan ber niđa jahap ytərgə kərək. Keskəj genə qulda sьqarьlqan „33“ bitlek bьl məzmyqa, baştan-ajaq tejerlək bəgengə đur jeŋevđəŋ matur mədxejələren təjəp sьqqan ber bukit buldь.

Bьnda jəş şaqirđeŋ jeŋel tele menən bəgengə tormoştoŋ juqalmaħ jeŋevđərə təsvir itelgən. Bəgengə tədələştəŋ əle başlangьs ađьmdarь menən tьvqan bьna bьl mədxejələr beđgə alqь kəndərđə taqьla đur byləktər vəqəđə itələr. Jaqьn, bik jaqьn kəndərđə pralitarejat matur ədəbejətəndə taqьla tulь taqьla matur bulqan, taqьla bik kyp jaŋь tormoş-mədxejələrə tьvasaq. Xəđergə bərənsə ađьmdar menən genə bulhala ul eştər başlanqan inde.

Hyđ oŋqajь itep bьl urьnda taqьla şunь əjtep kitergə kərək: Beđđeŋ bəgengə jaŋь tormoş mədxejələrə ytkən dəverđəŋ mədxejələrə kevək saf maqtav jьrđarь bulьvđan bigrək, şatlьq qatьş nəfrət, kərəş jьrđarь bulьŋqьrap baralar. Ləkin un əjtemgə bər əjtəm miqdarьndaqьna kilep sьqqan bьl xirьs lardan qьna əllə nindəj đur kimseləktər tabьrqa urьn juq.

Sənki xəđergə ələ beđđeŋ əjlənə məxitebed şulaj. His ber tərlə ərneş tartьş inməgən saf kytərəv mədxejələren birergə, ələ beđđeŋ hər tərlə sinfьj kərəştərđə juqqa sьqarqan tьnьs bər dəvergə kilep jetə alqanьbьđ juq. Beđđə, bəgengə kəndə alьp barьlqan bətə tədləş, bətə unьş eskə həm tьşqь doşmandar menən alьp barьlqan kiħkən sьjnьfьj kərəştər esenə halьnqan.

Şunьŋ əsəndə menəbed:
Beđđeŋ xəđergə mədxejələrebeđđə kyrengən undaj mamin'tarqa qarapqьna Ədəbejət qanunь bođolmaj. Kirəhensə unь bəgengə kiħkən kərəşlər esəndə tuqan jaŋь pralitarejat mədxejəheneŋ yđe əsən xas bulqan ajrьm ber sьjfatь tip kenə qarajbьđ tejbed. Şunьŋ əsəndə bit bьna beđđeŋ bələkəs çaqirlarьbьđđan bulqan Ş. Oləbajdyllin iptəş.

Əj kyŋelle beđđeŋ bьl kəndər
Ujđar aşa tərlə jaqtarqa
Jarhьp—jarhьp tibə jərəktər
Kəndən kengə alqa atlarqa.
Şunьŋ əsən xođer məktəp jəmlə
Belem alьv nindəj kyŋelle.

QARA TAQTALAQЬ HƏR BER XƏRƏF KƏRƏŞ DƏRTEN BIRƏ ŞIKELLE!

Tip jьrlap quja, tygelmə huŋ!

ƏBYS

31.7.30

Səvit, Partejə məktəbenə uqьvsьlar jьjьv siktən tьş nasar вara

Jьlajьr „qajqьhьđ"jata, Estərle, Məsəqyt kantundarь' Əfe qalahь qojroqta həj;rələlər. Jerle Xalьqqa, qatьn—qьđđarqa birelgən urьndar tulmaj

Əlkə partejə məktəbenə uqьvsьlar qabul itev tərtibe qinvar həm fivral ajdarьnda bətə əlkə gezitterdə jəbьlqь, razvirskalarda oşo uq vaqьtta urьndarqa taratьlqan bulьvqa qaramaħtan tybəndəge partejə həm prafsajuz ojoşmalarь qəfev itelməblek halьqn qarajdar.

V.K.P.(b) neŋ əlkə kəmitete sikritarəjatь qararь bujьnsa, partejə məktəbenə qarizalar qabul itev 30 nsь jьldьŋ berense martьna bətərgə tejəş ine. Bətə kantundardan april ajь axьrьnda 295 uqьvsь urьnьna barь 77 keşe genə tabьlqan.

Bьl xəldə kyrəp əlkə kəmitet razvirskalardь tejeşensə tultьrьv esen 1 nse ejjylgə bətərergə quşьp diriktif taratqan bulьnsa, bьl diriktif taqьla yd vaqьtьnda tormoşqa aşьrьlmaqan.

Bьndaj xol uqьvdь yd vaqьtьnda başlaj almav, ədələv qurqьnsьn tьvdьra.

Partejə məktəbenə alьv tərtibenen ydək punkttarь bulьp: uqьvsьlardь kamplikta vajt itkəndər prajьzvudstvanan eşselərdə, kalxuz həm avьldardan, batrak, jarьlardь jebərev ...

Satsejal sьqьş həm milli jaqtan razvirskalaqь tejeşle pratsint yd urьnьnda ydgertelməj tultьrьvqa nьqlь iqtibar birelergə tejeş. Pratsinttar tybəndəgesə: partejələr 70%, kamsamuldar 20%, partejəhəddar 10%, eşselər həm batraktar 65%, krəħtejəndər 35%. Milli jaqtan: başqorttar 33%, tatardar 25%, urьstar 33%, vaq millətter 9%, jənьŋ jaqtan irdər 65%, qatьn—qьđđar 35% bulьrqa tejeştər.

Tybəndə ojoşmalar bьl pratsinttardь nьqlь ikko alьp eş kyrməjdər, dejəm eşkə əħtəngenə qarap eş itələr. Bьnьŋ oşolaj ikənen tybəndəge fakьttar asьq kyrhətələr.

Birelgən urьndardь kantundar həm qala ojoşmalarь ojjyl axьrьna tybəndəgesə tultьrdьlar:

KANTUNDAR		Partejəlelek jaqьndan			Millej jaqtan		
		Partejələr	V.L.K.S.M.	Partejəhəddər	Başqorttar	tatardar	qatьndar
T—Qataj:	Urьn birelgən	25	8	3	16	5	12
	ytelgən	25	5	—	10	2	7
Jьlajьr:	Urьn birelgən	24	7	3	19	3	12
	ytəlgən	16	5	—	7	3	5
Bələnaj:	Urьn birelgən	21	6	3	6	8	11
	ytelgən	25	5	1	8	7	6
Bərə:	Urьn birelgən	20	5	3	6	6	9
	ytəlgən	22	1	1	8	6	9
Stərle	Urьn birelgən	20	6	3	9	5	10
	ytəlgən	17	3	1	8	3	4
Əfə kantunь	Urьn birelgən	15	4	2	4	6	21
	ytelgən	19	4	—	7	8	23
Arqajaş	Urьn birelgən	14	4	2	9	5	20
	ytəlgən	17	2	—	12	6	19
Məsəqyt	Urьn birelgən	18	5	2	9	7	25
	ytəlgən	9	3	—	3	4	12
Əfə qalahьna	Urьn birelgən	23	7	3	6	11	16
	ytəlgən	11	1	—	1	1	2
Başprafsəvit	Urьn birelgən	14	4	2	6	5	7
	ytəlgən	—	1	—	1	—	1

Bьna bьl handar qatьn—qьđđar razvirskalarь tultьrьlьp bətməven kyrhətə.

Başpafsəvit, qala kəmitete oşolaj uq Jьlajьr, Məsəqyt ulartьnan Stərle kantun ojoşmalarь bьl eştə yđđarenen məs'yl ikənen onotalar.

Ə. VƏLEJEF.

Səvit partejə məktəbeneŋ

Sittən torop uqьv bylegenə qabul itev şarttarь.

Başqortostan əlkə səvit partejə məktəbeneŋ sittən torop uqьv bylege oşo jьldьŋ berense avqьstьnan bəreşə sintəborenə tiklem tybən partejə, kamsamul həm partejəhəddər aktifenan uqьvsьlar qabul itəsəgen beldere.

Sittən torop uqьvqa berense nəvbəttə avьl kyləmendəge partejə, kamsamul aktife, prafsajuz ojoşmalarь aqtife, zafkamdardan, tybən səvit apparattarьnan kalxuzdardan kilgen aktiftar, şulaj uq qadi partejə, kamsamul aqzalarь, palit—pravsit eşsələre, partejəhəd eşsələr, batraktar, jarlьlar, urta xəlleler aktife, huqqьlardan berense nəvbəttə xəd məttən qajtqan qьđьl ərmistər həm kalxuzsьlarьbьd alьna. Sittən torop uqьvsьlar beremlep tə kruzuk, gruppalar bulьp ojoşqan xəldə alьnalar.

Uqьvqa inevsələr 1—qariza 2—rəħlamdьqa ankita (furmahь birelə) 3—qьhqasa tərzeməj xəle, 4—jəcəjkə bjurahьnьŋ uqьvqa rikamindatsejəhь birgən qararьn jebərergə talap itə.

Iħkərmə: partejəhəddar eşen jəcəjkə rikamindatsejəhьn tybən prafsajuzdar ojoşmahь, (miskum, zafkum) jəki kalxuzpravlinjahь rikamindatsejahь almaşьra.

Sittən torop uqьv bylege uqьv jьlьnьŋ başьnan uq səvit partejə məktəbe pragrammahь menən eşləjəsək. Ber ədərlek kьşqь 2 əsəsi kurьs ojoştorolop, uqьv srugь 1 nse ədərlek kursьnda 6—8 aj (240 səqət) sittən torop uqьv həm 15 kən kanfirinsejə; 2—berense əsəsi kurьs əsən 9 aj (400 səqət) sittən torop uqьv həm 1½ aj kənfirinsejə, 2—3 nse əsəsi kurьs əsəsi 9 aj (400 səqət) sittən torop uqьv həm 1½ aj kanfirinsejə bula.

Əjdə ajьrьm kurьstarda tybəndəge əsəsi dəresleklər ytelergə tejeş.

ƏDƏRLEK KURSЬNDA: 1—urьħ tele, 2—matimatika, 3—təbiqi jəqrəfejə.

1—ƏSƏSI KURSЬSTA: həm rusja, la sьjьnftar frunts tarixь 2—iqtisadi jəqrəfejə, 3—səvit tezelej.

2—ƏSƏSI KURSЬSTA: Partejə tarixь, 2—lininizem, 3—tarixi matirjalizem, 4—iqtisadi səjəsət.

IĦKƏRMƏ: berense həm ikense kurьs talaptarьna tulьħ menən javap birə alqan iptəştər fəqət iqtisad jaki tarixi dəresleklərdən, jaki ajrьm Marksizem, Lininizemdь ejrənev dəresleklər aşa hajlap alьrqa xaqьlar. (es dəresleksəjə).

Uqьv pratsьs tybəndəgesə: 1—bələrgə 3—itapqa bylenə 1—zadanijə eşləv 2—ritsinzejə 3—jomqaq jahav kənfirinsejə.

Zadanija: sittən torop uqьvsьrь yd dəresləge bujьnsa zadanija alь. Unь eşləp, ritsinzejəgə, bəlokqa kyləmdə eşləngən jadmə eşen jebərə.

Ritsinzejə: dəresləktəŋ jetəkseləp jadma eşen həm ukьqa əkserəp, qarap sьqqas, ikenselə ekəlem tədətevdər, miitəd kyrhətmələre menən uqьvsьqa kire qajtara.

KƏNFIRINSEJƏ: kurьs pragrammahь eşləp betkəs, uqьvsьlar eşləgən eştərən jomqaqlav kənfirinsejəhenə jьjьlalar. Her kurьsqa kənfirinsejə jьjьv srugь ajrьm bildələnə. Konfirinsejəgə kilevsəl ərdən eş xaqtarь həm nəvbəttəgə atpuskahь haqlana. Jol rasxuttarьn həm kənfirinsejə dəvrendəgə totolqan rasxuttarь kyrьs əħtəndə bula.

KITAPTAR: sittən torop uqьvsьlar kurьsьn zadanijahьna qarata eşlər esən kərək tiklem kitap, uqьv əsbaptar menən təəmin itələr. Əħtəmə tarih jaldar, kitap taratьvsь fəqət kursьqa jd aqsahьna alqan uqьvsьlarqa jardam genə ite ala.

Ədərlek sьjьnfьna inev əsən: 1—uqьj həm uqьqanь jada belev, 2—xisap dəreslegenən 4 qəmal belev, 3—bertigərgən səjəsi həm 4—aqьt adaqь həm jasьttəŋ əsəsi hiləŋəpərdə nəvbəttəgə talaptarь tanьş bulьv talap itelə.

Əsəsi kurьstarqa inev berense sьjьnf uqьvsь kurьs bəzəhende belem talap itelə.

Qabul itev tidlate: məqsəte menən ajrьm ojoşmalarqa razvirska birelməj. Bəta uqьrqa teləvsələrdə jadьv turanan tura jəcəjkələrdən (partejəhəddər miskumdarda, fabzafkumdarda) həm uardьŋ ibəmlege matirjal menən bergə kirəkle. Kurьsqa inev həm qabul itev ... tybən partejə ... jəcəjkələr ... uqьvsьlarqa teləvsələrdə ... alьp ... kurьsqa qabul itev ... tarixi ... bula.

IĦKƏRMƏ: Ytkən jьlda sittən torop uqьvqa qabul itelgəndər eşkə xəderge kengəsə kerə şelmogən, ləkin bьnan jьrьvsьlarqa ... iptəştər, tik jadьv menən genə ... uqьvqa qabul itelgənde sittən torop uqьv bylegenə xəbər itergə tejeş.

Bətə partejə kamsamul kəmittərenə sittən torop uqьvsьlar ... ojoşmalarьna ... jьjьv eşenə qatnaşьrqa, uqьvsьlar xaqьnda tejeşle xəbərlər birergə kərək. Kammunistar həm kamsamuldar ... partejə kəmitəte ... jьjьv ... uqьv ... sittən torop uqьvqa kerergə ... kərək.

Partejə kamsamul ojoşmalarь sittən torop uqьvsьlar jьjьv esen bər kampanija ... qarşьv menən eşləp ... tap qalьrqa tejeş tygel. Bьl eş daimi sistimalь rəveştə alьp barьlьrqa həm uqьvsьlarqa daimi ... kənsyltatsejə ... kərək.

Başqortostan Əlkə partejə Kəmitətenen

Kyltprup mədire: Nurqəlejef

Əlkə səvit partejə məktəbe mədire: Ojədilef

Bətə səvit partejə məktəbenen sittən torop uqьv bylege mədire: Ukin.

Sittən torop səjəsi uqьvqa

ʑitdi iqtibar itərgə.

Partejə uqьvđarь, kiŋ kyləmdə ytkərelgən ildə rikanstruksejəlaştьrьv burьstarьnьŋ ajrьlmaħ ber ələşə.

Ildə indystrejələşterevđeŋ gigant adьmdarь, avьl xuzalьqьnьŋ đur timp menən kəlliktifleşeve eşsələr sьjьfьnьŋ, eşsən igenselər jalpьhьnьŋ kyltura jaqьnan kytəreleven ulardьŋ aktiflьqь artьvь, partejə kadьrđarьnьŋ səjəsi yħeven, nazari jaqtan tərənəjeven talap itələr.

Şuqa kyrə kammunistar partejəhe, hər ber kammunistan yđenen səjəsi belemen yħterev, nazari jaqtan tərənəjev, Lininizemdə beleven kytərev julьnda eşləven qətqi talap itə. Hər ber kammunist nьq qorallanqanь xəldə partiə julьn jaqlarqa tejeş, şunhьđ partejəneŋ yħeve həm dərəħ jetəksəlek iteve məmkin tygel.

Partejə aqzalarьnьŋ həm partejəhed aktiftьŋ səjəsi belemen kytərevdə, ulardь partejəneŋ giniral linejəhen qəməlgə aşьrьv praktik burьstarь tirəhenə tuplavqa, kiŋ kyləmdege partejəle massanьŋ partejə hьđьqьnan sьqьvđarь menən bigrəktə appartunis uŋ uklun həm „hul" vaq burzьva „rivalytsejənirlege menən kərəşkə ojoştorovđa, partejə safьna aldьnqь eçsələrđe, batrak batьracka, jarlьlardь ьlьqtьrьvđa bьjьlqь partejə uqьvdarьnьŋ xedmətə şikheđ đur buldь.

Ləkin bьl uŋьştar beđđə qəniqətləndərə almajđar.

Partejələr massahьnьŋ nazar dərəzələrə satsialejzem tədəv burьstarьnan artta qalalar. kammunistarđьŋ nazari uqьvđarь menən qəməli eştərə arahьnda asьqlьq ələgə tiklem betərəlməgən. Kyp urьnda uqьvdardьŋ əhemələten aŋlap betməv, unь tejeşle tərənlektə juqarь praduktivnst menən uđqarьv əsən kərək şarttarđь tьvđьrьv julьnda eşləməvđər bar. Kyp urьda partejə uqьvđarьn alqa baħqan kankerit qəməli burьstarđь ytəv qoralь itep fajđalanьv urьnьna həm şuqa kyrə kendələk eştərendə nqa đur əhemejətkə ejə səjəsi saralar menəu rəttən iqtibar birev urьnьna „uqьv menən şoqəllənergə vaqt juq, beđ eş menən kyməlgənbeđ" tip qarajđar. Məħələn Başqortostanda sittən torop uqьv Safpart şkulahьnda ytkən jьl 300 keşə qabul itelgəjne. Uqьvьn barь 40—50 keşə genə tupravhьđ dəvam itterələr SSSR kyləmendə tybən partejə aktifeneŋ 23 pr. tь səvit—partejə məktəbeneŋ sittən torop uqьv eşenə tartьlqandar. Bьlardan beđđeŋ nьq artta qalьvьbьđ kyrenə.

Sittən torop uqьvđьŋ jomoşaqlьqьna kyp səbəptər menən bergə iŋ đur həm baş səbəp uqьvsьlarqa jaqşь eş şarttarь tьvđьrьlmav. Uqьvsьlarđьŋ kypselege, his nəmə menən iħəpləşməħtən partejə kəmitəttərenəŋ nagruzka menən kymevenən, urьnda kansultatsejəlar juqlьqtan zarlanalar.

Qajhь berəvđər vaqьt juqlьqtan, sittən torop uqьvđan xatta qəmymən tərən rəveştə yđ—yđenđən belem alьvđan da əmət əđgəndər. Ular kədьrđar əđerləv həm bar kadьrđarđьŋ beləmdəren, kvalifikatsejələren kytərev—kurьstar ytkərev aşa qьna məmkin tigən ujqa kilgəndər. Bьl tərən xata həm zarárlь uj. Ul turanan tura Mərkəz partejəneŋ ydək kəmitətenen: eştən azat itelməgən—eş əħtəndə aktiftьŋ sistimalь, nazari uqьvьnьŋ əsəsi furmahь sittən torop uqьv bulьrqa tejeş, tigən dirtktifenə qarşь kilə.

Barlьq aktiftь kurьstar, partşkulalar, kamvuzdar aşa ytkərep betərev məmkin tygel. Uqa beđđeŋ matdi məmkinlegəbeđđə quşmaj. Satsealizem tədəv eşenən də artьq kyp kadьrđarđь uqьvqa ajrьp ala almajbьđ Şunьŋ əħtənə belem birev urьnь itep fəqət kabinitta, şkulanь alьv yđə yk dərəħ tygel Vaqьtьn dərəħ fajđalanqan, yđen bilgele ber „səltərgə" alqan kamuniskə, şul uq başqalar şkula la ytkən pragrammanь sittən torop uqьp kendəlek qəməli satsejalizem tədəv burьstarьna bəjləp ytergə tulь məmkinlek bar.

Şuqa kyrə kyptən tygel partejəneŋ Yđək Kəmitətə janьnda Ytkərelgən partejə uqьvđarь kəŋəşməhe „vaqt juqlьq menən kileşməħkə, vaqьt əsən kərəşergə" tigən luzьnqьnь taşlanь.

Sittən torop uqьvsьlarđьŋ mattdi həm xoquqi xəldəre turahьndaqь partejə Yđək kəmitətenəŋ elekke qararđarьn tulь rəveştə ytkərevdə partejə ojoşmalarь yd məsylejəttəren onotorqa tejeşle tygeldər. Bьl şul uq kəŋəşmə, partejenəŋ jətəksə kadьrđarьna yd—yđenən belem alьv menən şeqəlləner əsəu maxsus uqьv utpьskьlarь birergə həm bьl utpьskьlarđь uqьv kansyltatsejəhьna fajđalanьv məmkinlektəren tьvđьrьrqa kərək bulьvđь əjttə.

—1 Avqustan 1—sintəbergətiklem Başqortostan Əlkə Səvit partejə məktəbeneŋ sittən torop uqьv bylegenə uqьvsьlar qabul itelə, Barlьq partejə həm prafsajuz ojoşmalarь iqtibarđarьn sittən torop uqьv idejəhen kiŋ kyləm partejələlər prafsajuzsьlar həm partejəhəđđər aktife arahьna taratьrqa, jaqşь kandidattar tabьvqa həm ularqa eş şarttarьn tьvđьrьvqa jynəldererge tejeştər. Hər ber jəcəjkə həm prafsajuz miskumь yđeneŋ jebərgən keşehenə eş şarttarьn tьvđьrьrqandьŋ huŋьnda unьŋ eşe yħtənən iħəp alьp barьrqa, Kantryl jaharqa, Sittən torop uqьvsьlarđьŋ sastaftarьn tikşerergə, hər ber rajunda, urьndaqь prapagandis kestərđən fajđrlanьp kansyltatsejələr ojoştoroqa, xəđerđən yk kitaptar, uqьv əsbaptarь menən tə'min itev turahьnda saralar kyrə başlar; qa" uqьvsьlar jьjnav menən bergə, irekle rəveştə, sittə torop uqьvsьlarđьŋ yđđərenen tyŋərəktəren ojoştororqa kərək. Bьl eşkə kamsamul ojoşmalarь bigerəktə nьq iqtibar itergə tejeştər. Sənki partejə uqьvđarь turahьndaqь kəŋəşmə, kamsamul tarafьnan partejə yđək kəmitətenəŋ kamsamul uqьvđarьn jaqşьrtьv turahьndaqь qararđarь jomoşaq ytəlgənen əjttə.

QЬĦQAHЬ, sittən torop uqьv praktikalarь partaktiftьn belemen kytərevđə. unьŋ berđən ber dərəħ jul ikənen kyrhətələr. Uqьj almaj taşlavsьlar menən ber rəttən kimselekheđ uqьvsьlarxatta jaqşь itep səvit partejə məktəptəren, kamvuzdarđь sittən torop bətərevsələrđeŋ SSSR kyləmendə meŋdər menən hanalьvь, sittən torop uqьp belem alьrqa məmkin bulьvьn həjləjđər. Kestə ojoştororqa eşkə başlarqa kərək.

Z. BULAT.

Başqortostan əlkə məktəbenəŋ sittən torop uqьv вylegenə inev əsən

ANKITA.

1—Iħmə, atahьnьŋ isme həm familjəhe . . . .
2—Satsial xəle . . . .
3—Millətə . . . .
4—Tьvqan jьlь . . . .
5—Prajezvutstьva stazь (jallanьp, yđ xuzalьqьnda, kustarlьq xuzalьqьnda eşləv) . . . .
6—Partejalьmь (stazь) . . . .
7—Prafsajuzda toramь, nindəj sajuzda, stazь . . . . . .
8—Ytkəndə həm xəderge vaqtta nindəj partejə eştərə başqarqan . . . .
9—Xəđerge kendə həm kem bulьp eşləj . . . .
10—Kypmə eş xaqь ala, jəki urta xisap menən eş xaqь kypmə . . . .
11—Ojomymi beleme (nindəj məktəptərđə uqьqan, jəki betergən) . . . .
. . . .
12—Səjəsi əđerlegə (nindəj partşkulala jəki kurьstarđa uqьqan) . . . .
13—Nindəj kurьsta, jəki, nindəj dəresləktər ejrəngəndər
14—dərəħ ədrise (torqan ərnь) . . . .

QUL TAMQJAHЬ:

JЬL . . . . . AJ . . . . .

1930 nsь jьlda KamAkadimejə ergəhendə aspiranturaqa əđerlek şəqbəhenə

Qabul itev şarttarь

Kam-akadimejəgə aspiranttar qabul itev şarttarьna („Pravda", 1030 j. 6 ejjyn) əħtəlmə itep, əđərlek şəqbəhenə alьv turahьnda əħtəlmə şarttar iqlan itelə.

1) Əđerlek şəqbəhe yđenə burьs itep kam—Akadimejəgə aspirantlьqqa kerevgə əđerlevđe tota.

2) Əđerlek şəqbəhenə VKP(b) aqzalarьnan barь: 1) 3 jьllьqtan ađ tygel partejə stazь bulqan, jəki eiek 3 jьllьq kamsamul eşe stazь bulьp, şunan huŋ 2 jьllьq partejə stazь bulqan, 2) massьvьj partejə, prafsajuz jəki kamsamul eşendə jetərlek təzribəhe bulqan, 3) Rabfak kurьsь dəvmələndə dəjəm beleme bulqan eşsələr həm krəħtejəndər (kalxuzsьlar jarlьlar həm batraktar) qьna alьna.

3) Əđerlek şəqbəhenə 32 joştən uđmaqan keşelər alьna.

4) Əđerlənev srugь 2 jьl itep bildələnə.

5) Kerev əsən oşo dakuminttarđь tapşьrьv tejeşle: a) alьnьvđь horap zajavlinejə; b) partejə ojoşmahьnan raħlatьp qьħqasaqьna tərzeməi xəl, v) tultьrqan ankita, g) ukrug kəmitətenən, ə Məskəv menən Liningratta rajkumqan tybən tygel partejə ojoşmahьnьŋ kamandirufkahьn jəmqət xeđmətə turahьnda utzьf həm partejə stazь turahьnda raħlanqan beldermə, d) belem turahьnda dakumint jəki unьŋ raħlanqan kupejəhen, j) qəskərə məs'ələ turahьnda dakumint jəki unьŋ raħlanqan kupejəhen; z) Tađalьq xəle turahьnda beldermə.

6) Bətə kərəkle dakuminttarđь tapşьrqan iptəştərđeŋ zajavlinejələrə maxusmandat kəmisejəhendə qarala.

7) Bətə rəxsət itelgən keşelərgə 1930 j. 1 nse sintəberđən 15 nse santəbergə xətle palitikanumejə, ikanum-palitikə, tarixi matirejalizem, urьħ tele həm matimatikanan kerev hьnavđarь ytkərelə.

Aqьmdaqь 1930—31 nse jьlqa 50 keşə alьnasaq.

8. Kerev hьnavđarь əsən məzbyri ədəbejat.

1. **Каутский.**—Экономическое учение К. Маркса.
2. **Лапидус - Островитянов.** — Политическая экономия в связи с теорией советского хозяйства, изд. 4.
3. **Ленин.**—Империализм.
4. **Ленин.**—Карл Маркс.

ПО ЭКОНОМИЧЕСКОЙ ПОЛИТИКЕ.

1. **Ленин.**—Том XVI: а) о продналоге, б) доклад о продналоге на всероссийской конференции ВКП(б) 26 мая 1921 г., в) тезисы о тактике РКП, принятые III Конгрессом Коммунистического Интернационала, г) о кооперация, д) как реорганизовать Рабкрин, е) лучше меньше, да лучше.

ПО ИСТОРИЧЕСКОМУ МАТЕРИАЛИЗМУ.

1. **Маркс и Энгельс.**—Коммунистический манифест.
2. **Энгельс.**—Развитие социализма, От утопии к науке. Людовиг Фейербах.
3. **Плеханов.**—Основные вопросы марксизма. К вопросу о развитии коммунистического взгляда.
4. **Деборин.**—Ленин как мыслитель.

Urьħ tele menən matimatikanan rabfak pragramь dəvmələndə.

9) Zajavlinejəlarđь: „Москва, Волхонка, 14, каммунистическая Академия ЦИК СССР, Мандамная по приему аспирантов» ədrise menən jebərergə.

10) Əđerlek şəqbəhenə alьnqandar hər ajqa 200 sum stipindejə həm dəjəm torlaq alalar.

IĦKƏRMƏ: Kam-Akadimejə uqьvsьlarđьŋ tərbejəhendə bulqan keşelərđe matdi tə'min itev (dəjəm torlaq, stipindejəne kybəjtev həm başqalar) turahьnda yđenə his ber burьs jəkməməj.

Kam—Akadimejə.

Sit ildərđə вerense avqьs

Palitsejə faşistar jaqьn-da

BIRLIN, 5. Əsənsə avqьs kənə Birlin qalahьnda həm bətə Girmanejəla faşistar menən kammunistar arahьnda bajtaq bəreleştər bulьp ytte. Palitsejə faşistar jaqьnan torop kərəşte. Issin qalahьnda bulqan bəreleştə faşistardan 3 keşe jaralanqan. Bьl qalala huqьşqa qarşь ytkərelgən mitingьqa Girmanejə, Gallandejə, Bilgejə həm Fransejəneŋ bətəhe 15 meŋgə jaqьn rivalytsejun eşseler qatьştь. Kampartejə vəkildərə həm bajtaq partejəhed eşsələr bьl mitingьla notoqtar həjlənelər. Mitingь V K P (b) ydək kəmitətenə həm qьđьl ərmejəgə qotlav tiligьramь jebərđe.

Huqьşqa qarşь.

BIRLIN, 5. Girmanejə həm Şvitsarejə granitsahьndaqь Vingin qalahьnda ojoştorolqan dimanstratsejəgə Girmanejə, Fransejə, Şvitsarejə həm Avsterejə eşsələrə qatьştьlar.

Sit il eşsələrenən 3 meŋ keşe jьjьlqajnь. Girmanejə kammunistar partejəhenen vəkildəren mitingь đur intyzejazьm menən qarşьlanь. Şul uq qalala xəubi sənəqət eşsələreneŋ kənfirinsejəhe ytkərelde. Bьl kənfirinsejəgə 200 diligat qatьşьp, Girmanejə eşsələrenə qarata huqьş qu·qьnьsьna qarşь kərəşte kesəjtev turahьnda vazvanejə sьqarьldь.

Kerəşselərđeŋ saftarь arta.

PARIZ, 5. Berense avqьs kənə đur tuqьv sənəqəte rajunьnьŋ eşselərə iztimaqi straxavanejə turahьndaqь jaŋь zakunqa qarşь zabastufkь iqlan ittelər. Tuqьvsьlarđьŋ bьl qararь menən jaŋь zakunqa qarşь kərəşevsələrđeŋ saftarь jaŋь 100 meŋ eşsə menən arttь.

10 meŋ eşseneŋ dimanstraəsejəhe.

PARIZ, 5. Lillə qalahьnda hul prafsajuzdar prafintirьn kungerisenə hajlanqan diligattardь ьraħlav əsən mitinge ytkərdelər. Bьqa 10 meŋ eşse qatьşьp dimanstratsejə vaqьtьnda eşselər huqьşqa qarşь həm səvittər sajuzьn jaqlav turahьnda jađьlqan luzьngьlar kytərep barđьlar.

35 meŋ eşse eş taşlanьlar.

MANTIVIDEJU, 5. Urugvaj xəkymətndə 1 nse avqьs kenə massavaj zabastufkalar həm dimanstratsejələr menən ytte. Mantiviđeju qalahьnda 35 meŋ eşse eş taşlanьlar. Ul kənə gazittər sьqmanь, kis huqьşqa qarşь keslə dimanstratsejə ytkərelep, eşsələr SSSR qa hezym itməvđe talap ittelər.

Faşistarqa qarşь dimastratsejə.

BIRLIN, 5. Kenbatьş jaq Rejen əlkəhendə kampartejə faşistarqa qarşь dimanstratsejə ytkərđe. Palitsejə ber nisə tapqьr dimanstratsejəgə hezym itep, bik kyp eşselərđe qulqa aldь.

Saksunejəneŋ aqas eşləv sanəqətendə pritprinimatildər eş xaqьn 10—20 pratsintqa kəmetergə tьrьşalar. 15,000 eşsele ber pritprejətejələ 3 kənlek qьħqartьlqan eş ađnahь qujьlqan.

S S S R

„A. x. kəlliktifleşterevđeŋ uŋьştarь kyđgə bərelep tora".

KRASNADAR, 6. Javrupa kerəħtejəndər kəmitəteneŋ aqzahь Mipejyli—Italejəneŋ ataqlь agrarnige, SSSR turahьnda 2 kitap jađqan keşe—Kuban əlkəhenə kilep jərenə. Bьndaqь a-x. nьŋ xəle menən tanьşqandan huŋ ul „Krasnaja-Znamə" gezitenə tybəndəge məqələne birđe:

— Kuban əlkəheneŋ a.-x. daqь uŋьştar, unь kəlliktifleşterev həm maşinalaştьrьv arqahьnda nьq alqa kitkən. Hed, bьqa tiklem fajđalanьlmaj jatqan jerđerđe hərep səsev majđanьn kiŋejtəheged. Jaŋqьđ xuzalьqtar bьl siktən tьş đur eştə atqara almaħtar ine. Kəlliktifleşterevđeŋ həđəmtələre kyđgə bərelep tora. Əgər 25 nse jьldarđa min yđem SSSR a-x. qьn ejrənməgən bulham, bьl alqa kitevđərgə ьşanmaħ inem. Avьl xuzalьqьn kəlliktifleşterev həm maşinalaştьrьv—ul alqa taba bik đur ađьm".

Qara mitallurgejələ jaŋьlьqtar.

SIMFIRYPEL, 6. Iptəş Vujkьf isemendəge dəvlət mital zavьtь Kircin rudahьnan sujьn eretev 2 ajlьq təzribələren đur uŋьştar menən təmam itte. Bьl sujьnda bytən quşьmtalar jartь prasinttan artьq bulmajđar. Zavьt tarafьnan eşləngən təzribələr Kircin rudahь məs'ələhen tulь rəveştə xəl itev əħtənə qara mitallurgejə prablimahьna bajtaq jaŋьlьqtar kertələr. Kircin rudahьnan eretelgən sujьnqa Kerivaruzejə rudahь quşьlmaj. Şuqa kyrə sujьn eretevđeŋ yđ xaqь 10 tapqьr teşə.

KƏĐGƏ SƏSEV QURQЬNЬS AЪTЬNDA

Baş{qortostan xəkymətenen kəđgə səsevđe 17 pr. kinəjtev turahьndaqь qararь tulhь menən bojomqa aşьrьlьrqa tejeş!

Par parlavđь 15—avqьsqa tiklem dəvam itterergə!

„Partejə kəmitəttərenə, igende jьjьştьrьp alьv həm kəđgə səsev kempanejələren ytkərgəndə, yđ aldьna aqьş həm ʙjorakratlьq iliminttəren ʙətərəp, ʙətə səvit, xuzalьq həm kalxuz—kopiratif ojoşmalarьnьŋ eştərendə, qьrqa hьnьlьş jahalьvqa ireşergə. Bьl eşkə eşselərđe, ʙatraktarđь, kalxuzsьlarđь həm jaŋqьđ xuzalьqsьlarđьŋ jarlь həm urta xəllelərə jalpьhьn mabilizavajt itərgə, ʙer yk vaqьtta ularđь kulaktarđьŋ igende jьjьştьrьv həm kəđgə səsevđe taravlaştьrьrqa ađaplanьvđarьna qarşь kytərergə".

(VKP (ʙ) YK neŋ 1930 jьldьŋ 6 ejjylendə sьqarqan qararьnan.)

kəđgə səsev turahьnda kəŋ əşmə

[illegible]

Jolalьrudnigendə

Aŋ—ʙelem eştəren jetəkselek itev nasar

Jolalь rydnigə eşselərə, satsejalizem jarьşь, udarnьjlьq həm pra'mfinplandь ytəv eşendə yđđəren aldьnqьlarđan kyrhətep „xedmət qьđьl yrdine" alqajьlar. Ələ eşteŋ ikense ʙer eşlənməgən tarmaqь ʙar ulda bulha, eşselər arahьnda aŋ—ʙelem eşeneŋ nasar qujьlьvь.

Kylt kəmisejə qaramaqьnda hər tərlə tyŋərəktər, qьđьl mejeş uqьv ejə jəşəp kilhələ, ularđьn əđtənən jetəkselek itevse bulmaqanlьqtan ʙer tərlələ eş kyrhətə almaj. Uqьv ejənə kilgən gəzit—zurnaldar teləgən urьnqa taşlap qujьlqanlьqtan unan fajđalanьvsьlar juq.

Dram tyŋərəgendə ʙəgengə kəngə qarata ʙer nəmələ eşləngənə juq, xatta garmundьla targь menən hatьp jeʙərelde. Ußqan jьl 300 humqa təşərəp qujьlqan radeju la eşhed jьta. Aj hajьn kino kilep tororqa tejeş ine, ləkin ulda 3 ajđa ʙergənə tapqьr kilə. Rydnikta pazar druzinahь ojoştorolhala eş alьp ʙarmaj, qəməli zənətejə udqarьlqanь juq. Pazar druzinahь nacəlnige ştatnьj bulьvqa qaramaŋtan eş alьp ʙarmaj, esopkenə jərej. Dəjem əjtkəndə, aŋ—ʙelem eştərə qojoroqta ʙara. „LINA"

Bьlar əsən timer hepertke kərək.

Ərşəkmin jorto (Estərle k—nь Işle avьlьnda 1930 nsь jьldaqьna „Ural" tiŋən kalxuz ojoştorolqajnь. Bьl kalxuz ojoşqan vaqtta qođa—qođqajlьq arqahьnda, ʙik kypkenə ʙeđgə jat bulqan ʙəndələr inep qaldьlar. Məŧələn:

QINEJƏT QƏĐEROULЬF. 1919 nsь jьldan alьp 1929—jьldьŋ sintəʙerenə tiklem it menən natьv itep. tirə jaqtьŋ đur səvđəgərə, 1919 nsь iьldan 29 nsь jьlqa tiklem ʙatrak totop, 20 şər disətinə arindaqa jer alьp səskən đur kulak.

Bьna oşo ʙəndə yđə 1929 nsь jьldьŋ sintəʙerendəgenə hatьvьn taşlaqan bulhala, oşo jьlduq xoquq aldь. Xoquq alqan vaqьtta avьl səvite re'ise Məzitef, jađьvsьhь Musin—avьl səviteneŋ aktif aqzahь Soltandarqa yđeneŋ ʙer ʙatьrakka əjtkən hyđenə qaraqan vaqtta, 200 humlap rişvət aşatqan. Min ʙьnda anьŋ yđ avđьnan sьqqan hyđđərđə jađam:

MIN AVЬL SƏVITE EŞSELƏRENƏ ʙER VAQЬT QARŞЬ KILMƏNEM. AVЬL SƏVITE RƏISE, JAĐЬVSЬHЬ HƏM SOLTANDARQA JƏNEMDELƏ QЬĐQAN MAJЬM TƏNLƏME, KƏNDƏĐME, IT,MAJ HORA KILHƏLƏR MIN ULARQA ʙER HYĐHEĐ, AQSAHЬĐ, KYPME TELƏHƏLƏR ŞUNSA ʙIREP JEʙƏRƏ TORQAJNЬM.

Bьl tyrala oşo fakttar jətep toror. Unьŋ nisek xoquq alьp, kalxuzqa ojalavь turahьnda uqьvsьlarqa məqlym bulha kərək.

ZƏʙƏJREF NIZAMЬTTIN. 1929 nsь jьldaqьna patint menən hatьv iteven taşlaqan—xəđer kulak qatlamьnda tora.

QƏLIEF QIJADULLA 1917 nsə jьldarđan alьp 1927—nsə jьlqa tiklem đur magazindər; 29 nsь jьlqa tiklem hьv tirmənə totqan. Rivəlytsejə jьldarьnda səvitkə qarşь sьqqan kuntьr, kulak.

Bьna oşo ʙəndələrđe Işle avьlь səvite jьlь qanatь aŧtьna alqan.

ʙEĐĐEŊ TELƏK: Bьl kulaktarđь tikşerep, elekke xəldə xoquqtarьn kire alьrqa, şulajuq ularđь jьlь qanattarь aŧtьna alqan səvit apparatьndaqь ʙəndələrđələ tikşerev ojoşmalarьna tapşьrьrqa kərək.

„KAMSAMUL"

Juldarđь təđətep qujđьq.

Qьrmьŧqalь jorto (Əfə k—nь) Məkəj avьl gьrazdandarь igen jьjьv eşenə nьq əđerlek kyrələr. Tirə jaqtaqь jul, soqor, kyperđərđe udarnьj təŧtə təđətep qujđьlar.

QURMAŞЬF

Arqajaş jorto Hultaj avьlь „Qьđьl majaq" kalxuzьnda aşlьq jьjьvqa ʙer nindəjđə əđerlek alьp ʙarьlmaj. Paiđьŋ jartьhь la herelməgən. ʙesən jьjьv eşə lə jomoşaq. Pravlinejə tьrьşьp eşləv urьnьnda (xisapsь, rə'ise jarđamsьhь həm ʙrigadir) esəp jərejđər.

„TƏTKƏS"

Əfə kenləgə

— Əfə raʙfagьnda rimunt eştərə ʙətəp jetməv səʙəplə, iŧkə studinttarđьŋ uqьv zənətejələrə 15 nsə avqьstan 20 nsə avqьsqa kisektərelde.

— Əfələgə avьl xuzalьqь inistutьna uqьvsьlar qəbul itev əşə 1 nsə yktəʙerđən ʙaşlanasaq.

— Bьjьl Əfə raʙfagь xəkymət ʙydzətenə kyserelə həm studinttar əsən ʙirələsək stipindejə sumahь 40 humqa jetkerələsək.

KƏNDƏLEK VAQIQALAR

— Yktəʙer uramь 23 jortta torovsь V. I. Arluf həm unьŋ qatьnь Plagejəgə, xuliganlьq qьlqandarь, 2 nsə militsejə ʙylegə druzinnige Səjetqəlejefkə həzym itkəndərə əsən əŧtərenən jenajat eşə teđəlgən.

— Torqan urьnь ʙildəhed ʙulqan, əvəlgə militsejənir A.F. Nikitin, xəkymət kejemdəren yđləşterevđə qəjeplənep, əŧtənən jenajat eşə teđəlgən.

— ʙaşqortostan xedmət xalьq kamisьrlьqь ʙuxqaltire, A.N.Şəlmatьf,administratsejənьŋ rəxsətenən tьş xəkymət ʙankahьnan 214 hum aqsa alьp totolqan.

— Torqan urьnь ʙildəhed ʙulqan K. zagitьfqa, ʙildəhed keşelər tarafьnan həzym ʙulьp, əŧtəndəgə kejemdəren həm 103 hum aqsahьn alьp kitkəndər. Bьl eş ʙujьnsa ʙer jenajatь qulqa alьnqan.

— Xəđajʙirđin uramь 87 nsə jortta torovsь I. N. Kadisnikьftьŋ jort təđerəhenən inep, 203 hum aqsahьn urlap sьqqandar.

—Rьjkьf uramь 29 nsь jortta torovsь N. M. Cirtnikteŋ 315 humlьq nəmələrə urlanqan.

— Torqan urьnь ʙildəhed ʙulqan S. Səxipgərəjef 4 nsə hanlь kyn zavьtьnan on urlap totolqan.

— Torqan urьnь ʙildəhed ʙulqan A. G. Garinə, Jəgyref tigən ʙerəv tarafьnan 500 hum aqsahь urlanьv turahьnda qariza ʙirgən.

— Torqan urьnь ʙildəhed, I. Evaninanьŋ kilenə 400 hum aqsahьn urlap kitkən. Evanina ʙьl tura la qariza ʙirgən.

— Torqan urnь ʙildəehd ʙulqan A P. Zamurjьfьŋ, 4 nsə pristində 180 humlьq garmunьn urlap kitkəndər.

— Nabriznuj uramь 206 nsь hanlь jortta torovsь A.T. Kalipsьvanьŋ kvartirenən 350 humlьq nəmələren urlap sьqqandar.

Ridaktьr urьnьaŧarь: QAJSIN

Qala finans ʙosteneŋ tylətev ʙjorahь oşo qaraltьlarđь targi menən hatьvđь iqlan itə.

10 nsь avqьsta

Irtən səqət 8 đə Qьrьm uramьnda № 5 şəjmərđənef Işməxəmət jorto. ʙyrənə jort, xaqь 200 humdan ʙaşlana.

Irtən s. 9½ da Lirmontьf uramь № 6 səjetgərəjef Abdraxman jorto, taqta tyʙələ ʙyrənə jort, xaqь 400 hum.

Irtən s 10½ da Kapiratif uramьnda № 5, Anufrejef Nistьr jorto, timer tyʙələ, işek aldь qaraltьlь ʙyrənə anʙarlьʙarajlь ʙyrənə jort, xaqь 600 humdan ʙaşlana.

S. 10½ da Klycif həm Nagurnьj uramdar məjeşəndə № 12/27 lə Xəsnyrjanьf vəliraxman jorto, timer tyʙələ ʙer qatlь ʙyrənə jort, qaraltьlarь ʙar, xaqь 2000 humdan ʙaşlana.

S. 12½ da Trudavaj ur. № 6½ lь, *Əxmətef sadьjq jorto*, taqta tyʙələ ʙyrənə jort, xaqь 1600 humdan. S. 2 lə Trudavaj ur. № 29 lь, Zaʙalutnьj vasilej jorto, timer tyʙələ ʙer qatlь ʙyrənə jort, qaraltьlarь ʙar; xaqь 1000 humdan.

Şul uq vaqьtta xuzalьq ʙulь menən nidaimşiktarđьŋ jađьlqan sanalarь hatьla, xaqtarьn hər kən irtənge s. 8 đən 12 gə xətlə tylətev ʙjorahьnьŋ kənsələrejəhenən ʙeleşergə (Karə Marks ur. № 15).

Tylətev ʙjorahь: FEJODORЬF.

Dəvlət ʙankь pravlinejəhь

SSSR Savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 ejjyldə sьqarqan „kridit rifurmahь ajqanlь xuzalьq iŧəʙendə ʙulqan dəvlət urgьndarь, kapiratsejə həm sit məmləkət kapitalьnьŋ qatьşьnan ʙaşqa ʙulqan qatnaş aksejəle şirkəttər arahьnda kriditkə jeʙərelgən tavar həm kyrhətelgən xeđmət əsən yđ ara ʙurьstarđь ʙətereşev" turahьndaqь qararьnьŋ ("Izvistejə Tsik" 1930 j. 27 ejjyl № 205) 3 nsə punktьna ʙinaən oşonoŋ menən iqlan itə:

Şul kyrhətelgən qararđьŋ 1 nsə matdəheneŋ B həm V punkttarьnda ʙildələngən sruktar—əgərđə ikə jaqtьn ʙerhə (kriditur jəki ʙurьslь jaq) SSSR đьŋ tyʙəndə hanalqan urьndarьnьŋ ʙerərhendə ʙulha oşo sruktarqa ođonajtьla teşələr. Jaqut jəmbyrejətendə—utьđ kəngə, urta Asejəla—jəgərme kəngə, Alьŧ kənsьqьsta—utьđ kəngə, Tənjaq krajđьŋ Yst—Səjsul ukrugь menən Zьjrən əlkəhendə—un ʙişkəngə Ural əlkəheneŋ Tuʙьl ukrugьnda—un ʙiş kəndə, Qazaqьstanda—un ʙiş kəngə, ʙyrət—Mangulejəla—un kəngə, seʙereŋ Ərkət, krasnajar, Tumskej,Jenəsəj ukrugktarьnda 10kəngə Alьŧ kənsьqьş əsən kyrhətelgən sruk Kraj əsendə Saxalin, Kamcatkь menən krajđьŋ ʙaşqa ukruktarь arahьnda ʙulqan əskə iŧəp əđəvđər əsən də kəsəndə ʙula.

SSSR savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 nsь ejjyl qararь sruk həm *furmьlarьna qaramaŧtan, şul qararđa kyrhətelgən* ʙətə ʙurьstarqa, ʙьlar əsəndə avanstarqa la jəjelep, təp milek fundtarьn tapşьrьv ʙurьstarьna həm tavar hatьv həm xeđmət (usluga) kyrhətevđən kilep sьqmaqan ʙaşqa tər ʙurьstarqa jəjelməj. Şul qararđьŋ 2 nsə punktьna ʙina'ən ul jəjelməj, dəvlət həm jerlə ʙydzittə ʙulqan ojoşmalarqa, yđđəren klejənttarđьŋ ʙalanьsьnda haqlavqa Dəvlət ʙankь menən vidьmьstьvalar arahьndaqь kileşev ʙujьnsa rəxsət itelgən kriditur həm diʙiturđarqa (məŧələn teđeleş ojoşmalarьna avanstar ʙirəv ʙujьnsa—SSSR savnarxuzьnьŋ 1930 j. 24 fiʙralь № 888 ʙojroqo, patriʙitel kapiratsejəhьnda kridit rifurmahь ytkərev turahьnda 1930 j. 26 fiʙral inestruksejəhe həm şundaj ʙaşqalar), his ʙer ʙankьla kontokorrint iŧəptərə ʙulmaqan diʙitur həm kridituriđarqa *tejeşle tərtiptə* ʙətərelevgə ʙildələngən diʙiturđarqa.

Xəkymətteŋ qararь gəməlgə kertelgəngə xətlə kriditurđarđьŋ talaʙьna vazrazinejə jeʙergən diʙiturđar ularđьŋ kypəjəhen 5 nsə avqьstan huŋqa qalmaj ʙankьlarqa jeʙərergə tejeştər. Kriditurđar talaptarьn tapşьrqan saqta yđđərenən kontokorrint scuttarьnьŋ numirđarьn həm məm'kin tiklem diʙiturđarьnьŋ scuttarьn kyrhəterđər.

Kriditurđar qararđьŋ 1 nsə matdəheneŋ „a" punktьnda kyrhətelgən diʙiturđar scutьnan kypejə tapşьrьv urьnьna ʙankьlarqa ularđьŋ yđ fajđalarьna sьqqan səlduhьn kyrhətev menən genə qəniqətlənə alalar.

3—1

„Başqortostan" gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬNMЬ?

1930 Avqьst 9

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 89	— h.
1926 j. %/ahьđ.	„ „ 130-h 25	132 h. 25
1929 j. otoş zajьm	100 „ 90 „	101 h. 80
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 22 „	— —
„ 3-kroŧ. O. Z.	5 „ — „	— „ —
C.X. nьqştьvZ	10,31 —	„ — . —
I-indyst. Zajmь	25,53 —	. — „ —
2- „ „ %/la	26,40	„ — „ —
3 „ „ %/ahьđ	25. —	„ — — .
„ „ %/la	52, —	„ 52„ 10 „
„ „ %	50.	„ 50„ 10
11%/la ike Z	104 35	104 95„
Massavi za .ьm	25 06	„ 25 26
pr. 1930 jьl	50 10—	50 15„

ƏFƏ KINO—TIATЬRĐARЬNDA ʙƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. ʙaşlanalar.	ʙəgendən ʙaşlap, TUM aqajđьŋ qьvьşь A. V. Cuzʙinina.
IĐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. ʙaşlanalar	ʙəgən ikranda: 22 ʙəxetheđlek đur 5 ʙy., Manti ʙinks qatnaşlьqь menən eşləngən
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. ʙaşlanalar.	ʙəgən: CIKAGO 7 ʙylektə
„5-Maj" (iŧke Əfələ)	? ? Sьjanstar jaŋьsa 10 səqəttə ʙaşlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.". Башглав· 192

AĽЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđarь, serageqeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktьr . . . . 4—81; Dejom . . . . 2—83; Massьvьj bylek . . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kөn irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . . 45 tin; 3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, bətə pəşta kanturđarьnda, apiksələrendə həm xat jөrətevselərđə QABUL ITELƏ.

№182 Duşəmbe 11 - Avqьs 1930 jьl

KӨNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQJA

БИБЛИОТЕКА

Qьtaj eşselərə-SSSR đьņ haqsьlarь həm đuъtarь

Ular, militaristarqa qarşь kөrəştərə menən beđđeņ Alьъ Kөnsьqьş Ajrьm Əmejəbeđđeņ aq qьtaj bandittarьn jeņevenə jarđam ittelər.

Şanlь jьllьq

Huqьş sьqarьrqa mataşьvsь aq qьtaj giniraldarьna atpur birəv esen Ajrьm kөnsьqьş ərmejəhetəđələvgə ber jьl buldь. Dөnja impirejalizemə qьtaj giniraldarьnьņ„ hөngelərə menən SSSR đьņ qorqavsьlьq kəsən hьnap qararqa unь đur huqьşqa ьlьqtьrьrqa ьntьlьr qaraqajnь.

Ləkin kapitalistaraldandьlar. Alьъ kөnsьqьş ərmejəhenen đur tygel ber gruppahь qьtaj militaristarьnьņ 100 meņ keşəlek ərmejəhen jemerep saftan sьqarđь, doşmandьņ Sungari jьlqahьndaqь bətə huqьş flutьn batьrьp hьvqa kymde, dөnja burzьvazejəhьnьņ ətrəttərenə jemerges zarba birđe. Səvittər məmləkətə huqьş sikkə xətle tьnьslьq haqlav menən bergə yđeneņ his jeņelməj torqan kөsən kyrhətte.

Yktəber tarafьnan təđələp, grazdandar huqьşь kөrəştərendə sьnьqqan Qьđьl ərmejə menən jaņqьđ səvittər sajuzьnьņ qьna tygel, bəlki bətə dөnja eşsəndərə ьsьnlapta maqtanьrqa xaqlьlar.

Alьъ kөnsьqьş davь vaqьtьnda Qьđьl ərməjənen huqьş kesə, sьjnfi beşep elgərəve, rivalytsejəgə bətə jөrəge menən bireləve həm internatsejanallьqь bik anьq kyrelde. Amur jьlqahьndaqь fluttьņ, bigerəktə osqostarьbьđđьn bik parlaq eşləvđərə Qьđьl ərmejənen xəđergə zaman huqьş tixnikəhe menən jaqşь qorallanьv menən genə qalmajьnsa, unь bik jaqşь qullana la belgənlegen kyrhətte.

Qьđьl ərmejəstər ylem qurqьnьsь bulqan minuttarđa yđđərenen kammunis partejəhьna sədaqəttəren bik asьq kyrhəttelər, bьl ərmejə huqьş api ratsejəlarь alьp barqan saqta 500 keşə partejəqa inde. Qьđьl ərmejəstər huqьşqa kergəndə: minə yltərbələr kammunis bulьp yldə, tip hanaqьđ, ti inelər.

Alьъ kөnsьqьş ərmejəhendəge kammunis həm kamsamuldar başqalarqa yrnək bulьp tora, grazdandar huqьşьnda bulqan kevək xəđərđə lə berense safta barьp, huqьştьņ iņ sitən həm qurqьnьslь ucastkalarьnda huqьşa, yđđərenen rivalytsejun yrnəge menən partejəhьđđarđь la ejərtə inelər. Kamandirđar menən səjəsi eşselərđə yđđərenen bik jaqşь belges huqьş spisejəlise, sikheđ qəjrətle həm qəskərđə səvittər ilen haqlavqa alьp bara alьvsь keşelər bulqanlьqьn kyrhəttelər. Şul səbəple qəskərđər kamandirđarqa bik xərmət menən qarap, qьđьl ərmejəstərđeņ jaralanqan kamandirđarьn iņ nьq hьvьqtarđa huqьş majđanьnan kytərep sьqьp, yđđərenen şinildərən halьp, şunьņ menən tərep qujьvđarь jьş kyrelgelənə. Kyp vaqьtta huqьşta iņ alda nacsastaf, ular artьnan partejəlьlar menən kamsamuldar bara, partejəhьđđarđa ularđan qalьşmaj ine.

Başlьqtar menən qəskərđər arahьnda bьndaj nьq berək, keşə sastafьnьņ bьndaj jaqşь bulьvь, partejə həm kamsamul ojoşmalarь kevek bik đur ojoştorovsь kes—his ber kapitalis ərmejəhendə juq həm bulьrqa la məmkin tygel. Qьđьl ərmejənen kesə bьna şunda. Alьъ kөnsьqьş ərmejəhe huqьşsьlarь bik juqarь pralitar aņьn həm internatsejanal ruxьn kyrhəttelər.

Bьna huqьş bara. Qьtaj cəsttərə beđđeņ qьъьrьqlavqa tyđə almajđar. Qьđьv huqьş vaqьtьnda jaņьqьna Qьtaj haldatьn jaralaqan qьđьl ərmejəstər tuqrap, unьņ jaralarьn bəjləjđər, əsərgə hьv birələr đə, taqьla alqa taban jөgərələr. Bьna bьl eş qьđьl ərmejəstərđeņ sьjnfi totanaqlьqьna həm aņlьlьqьna bik đur ber yrnək tygel meni?

Qьđьl ərmejəstər əsir teşkən qьtaj haldatьarь turahьnda ajrьm jaqşь məqamələ ittelər. Ularđь şunda uq tujđьrьp, təmeke hьjlap, şəker birep, jaralarьn bəjləp, tuņqandarьna bөrense jarđamdь kyrhəttelər. Şul ajqanlь, əsirđər yđđərenə şundaj jaqşь qaraştь həm kamandirđar menən qьđьl ərmejəstər arahьnda yđ ara menə səbətəisək jaqşьbulqandьkyrep.

— Xo bəlşəvik, xo ərmejəa şipko şango, krasnaja krasnьja kapit..na! „ti inelər.

Bьqa tiklem huqьş tarixьnda doşman qəskərenen sьjnfi kyđə asьlьvqa bit ber yrnək bulqanь juq ine. Bьqa başlap yrnək Qьđьl ərmejə tarixьnda kyrelde. Bətə dөnjala ərmejələr doşman jөrenə kerhə unь fildfibel itegə menən tapap ytkəndə, tьnьs xalqtь mьъqьl itkəndə, eşsə həm krəъtejəndərđə atqanda Qьđьl ərmejə bьndaj his ber eş eşləmənə. Bəlki—ul—Qьtaj tupraqьnda yđen iъ kitkes totanaqlь totop, undaqь eşsəndərgə tuqanlьq kyrhətte. Xətta sit məmləkət keşelərə həm Qьtaj batьvsьlarь həm burzьvazejəhь Qьđьl ərmejənьņ dissiplinalьlьqьn iqrar itərgə məzbyr buldьlar. Qьđьl ərmejə barьp kergən Qьtaj qalalarь xalqьnьņ tөrlө qatlamdarьnan beđđeņ kamandavanejəqa bik kyp rəxmət gramьtalarь tapşьrьldь. Ular bьl gramotalarđa Qьđьl ərmejə qьtaj qalalarьnda torqan saqta his ber keşenen qьđьl ərmejəstər tarafьnьnan jəbər kyrməgənlegen, Qьđьl ərmejəneņ tьnьs xalq turahьnda his tərtiphəđlek, kəmhetev kevek eş eşləməgənlegen jəđa inelər.

IP. BLUXIR.

Ajrьm kөnsьqьş qьđьl ərmejəhenen bьl jeņeve—yъə torqan satsejalizem təđələşenen, səvittər ilenen eşsə sьjnfь menən eşsən krəъtejəndərenen jeņeve Qьtaj—Səvit davь eşsə sьjnfь menən krəъtejəndərđeņ sajuzь bik nьqlьqtь, krəъtejəndərđeņ eşsə sьjnfь menən kammunis partejəhьna tulь eşənəsən kyrhətte. Sajuzdьņ bətə eşsən xalqь Alьъ kөnsьqьş ərmejəhenə ajrьm məxəbbət menən qaranь. Ilebeđđeņ qorqavsьlьqьnьņ iņ đur kesə bьna şunda.

Ləkin şunьla əjtep kitərgə kərək: kөnsьqьş—qьtaj timer julьnda sьqqan dav huqьş təđələşənen praktik məs'ələlərə həm eşsə—krəъtejəndərđeņ huqьşqa eşməkər əđerlənevđərə—xəđər beđgə qarşь impirejalistar əđerlegən đur huqьş talaptarьnan bajtaq artta qalqanlьqtь la kyrhətte.

Kөnsьqьş—qьtaj timer julьndaqь vaqiqalar beđđə huqьş başlavqa məzbyr itev esən ber ьntьlьş ine. Bьndaj ьntьlьştar taqьla şulaj tapqьrlana toror. Burzьvazejənьņ səvittər sajuzьna qorallь həzym əđerləven kөndən kөngə kөsəjtevе buşqa tygel. Ləkim kapitalistar kөnsьqьş—qьtaj timer julь təzribəhendə—qьđьl ərmejənen huqьşa belgənlegen, eşsə həm krəъtejəndərđeņ yđđərenen satsejalizem təđələşen kykrəktərə menən haqlaj alasaqtarьn iъkə teşerhəndər.

SSSR eşsə həm krəъtejəndərə AAKO ərmejəhenen berense jьllьqьn nьq iъtə totasaqtar həm taqьla đurьraq inirgejə həm kes menən kesəbeđđə arttьrьp, Səvittər sajuzьnьņ granitsalarьn nьqtasaqtar. Ujav torajьq!

N. DMITREJEF.

5 jьllьqtьņ 3 nsə jьlьn qarşь alьv ştabьnьņ № 1 bojroqo.

Bətə sajur prafsajuzdarь ydək səvitenen diriktifьn atqarьv julьnda Başprafsavit ergəhendəge qarşь alьv ştabь prafsajuzdarьn, xuzalьq urgьndarьn, həm şilləq aъtьnda bulqan əşkəri cəsttərđen ergə klickahьn ojoştora.

10 nsь avqьstan başlap 15 enə xətle bətə pritporejatejələrđə prafsajuz ojoşmalarь qarşьlьv mitingehenə əđerlek eşə alьp baralar: eşsə jьlьştarьnda xuzalьq urgьndarьnьņ atcuttarьn qujalar, ytkən jьldьņ jomoqattarьn aldaqь prajьzvudstva jьlьnьņ kyrənəştərən tikşerələr, qara—qarşь pramfinplandar qujalar, juqaltьvqa qarşь həm xeđmət disiplinahь esen kөrəştən, xajьm taratьvđьņ, hajlav aldь kampanejahьnьņ, prafsajuzđarđьn esen jaņьsa qorovđьņ jomoqattarьn tədidlər, kədgə həm sьqь jək taşьv, uņьş esen kөrəş, Bilarit əđegən qaplav esen kөrəş.

məs'ələrenə ajrьm diqqət itələr.

Şul 5 kөn esendə indystərləştərev fundь fajđahьna eşləv atqarьlьp bətergə tejeşle.

16 nsь avqьsta kyltur—xəl jьjьv parkьnda krasnaznamin paravuz-rimunt zavьtь həm „Ykəbereskej Natisk" tipagrafejehь udarniktarьnьņ osoraşьvь ojoştorolop, bьnda timer julsьlar picatniktərđə eşləp sьqarьv xaqьn arzanajtьv turahьndaqь əđəktə bətərəv esen buksirqa alalar.

16 nsь avqьsta, Jaqutьf baqsahьnda bətə prafsajuzdarđьn, kust-pramsajuz həm invalit kapiratsejəhь berektərenen ojoşmalarьn ojoştorola.

Bьlar təvlə kis səqət 6 la pritperejatejələrđə jəjələlar, sunan ojoşqan tərtipte sburnaj punktqa baralar.

Timer jul bujьnsa tartьm prafsajuz kallfktiftarь (timer julsьlar, aqsaslar, jьlqa transpъrtsьlarь, spirt zavьtь eşsələrə) kis s. 6½ da stansa majđanьnda jьjьlalar. Başqa prafsajuzdar şul uq vaqtta xədmət haraj majđanьnda tuplanalar. Bьnda hər sajuzda juqarь kyrhətelgən məs'ələlər bujьnsa un minutlьq osqon mitingə-ongomolar ytkərelə.

Kis s. 7 lə sajuzdar ojoşqan xəldə ələm həm luzungtarь menən Jaqutьf baqsahьna kilep, bьnda xuzalьq urgьndarьna, prafsajuzdar həm № nse pulktьņ kamisarьnьņ qara qarşь raport birəşevđərenen həm massьvьj tamaşa həm sojer başlana. Vaqьtьnda həm tulь tuplanьv esen məs'ylejət sajuzdarьņ əlkə şəbələrenə sənqət nəfisə eşlərə—maxsus trujkaqa jəkmələ. Bətə prafsajuzdar ştaptьņ bojoroqtarьn həm kydetep torop, vaqtьnda bojomoqa aşьrьrqa tejeştər.

ŞTAP.

5 jьllьqtьņ 3 nsə jьlьn qarşь alьv ştabьnьņ № 2 bojroqo

1. Prafsajuz slytьnьņ sənqət nəfise jaqьn ojoştorov esən:
a) Murajuf (Linin klubь),
b) Kardapyisef (fizkyltura qala səvite),
v) Kuguşьf (Rabis) tan qlbarat trujkь tədelo.

2. Bь iptəştər turanan tura ştap başlьqьnan—jaqьn sənqət nəfise jaqьnan ojoştorovsь jardəmsehe I. Siribrenikef jetəkselegendə eşlərđər.

3. Osoraşьv urьnьn rətlev həm gylenejə ojoştorovda oşo eştərđə alqa alьrqa:
a) Baqsa qapqahьnьn fasadьn allejdarđь, bina frantundarьn həm başqalarđь luzungь, girlənda, səjəsi ujьnsьqtar həm başqalar menən bidergə!
b) Nofis sajuzdar ojoşqan bojok urьn həm istrada majdandarь tədergə.
v) Jətorlek həndə hьvьq esəmlekle bufittar ojoştorqa.
g) Baqsala qorolo həm bidəv esən matirejaldar taşьvdь ojoştorov.
d) Massьvьj gylenejə sanatь nəfise kyrhətev saralarьn ytkerev,

4. Şul trujkaqa jardəmqa mabilizajsьlьt itələr:
a) Kamsamul jorto zatejniktərə,
b) Rabis sajuzь həm pasritrabis reise.
v) Vastuk kino həm ODSK
g) Radejo—uzьl
d) Sajuz aqzalarьnan atap: Graxьf (Narkamturk), Ojədelef (Narkampros), Əminef (tədevse), Bəlalef (Narkamjus kurstarь).

Bьl iptəştər həm ojoşmalar inestrukseler alьv şəqəle həm eştə totasaq urьndarьn bildələv esən 11/VIII ta s. 16 la Başprafsəvittən kyltsiktьrьna kilergə tejəştər.

5. Massьvьj gylenejələ eşləvgə mabilizajsьt itelə:
a) Linin klubьnьņ, Өfə paravuz—rimunt zavьtьnьņ, Bьkustpramsajuzdьn duxavaj arkistьrđarь.
b) „8 Mart" fabrigь menən STS klubьnьņ qьllь arkistərđarь.
v) Tədevsələr sajuzь, Başturk həm midiktərđəņ zəņgər bluzalarь;
g) Өfənen pasritrabis qaramaqьnda bulqan gastrulləp jəregən kestərə.
d) AXR həm OMAXR xudunziktarь.
j) ODSK aqzahь bulqan fatugrəftar.

Juqarьla hanalqan ojoşmalardьn jetəksələre 12/VIII ta s. 16 qa qarata inestruksejələr alьv esen Başprafsəvittən kyltsektьrьna kilergə tejəştər.

Bьnda inestruktsaqa kilevdə his ber kisegevgə irek birelev məmkin tygel.

Qarşь alьv kənə gylenejəhen ojoştorovqa əđerlek barьşь turahьnda ştap uđe timer menən ytkərev bulьrsan təvdərqa. Şul ajqanlь eştə his ber aqьrьnlьq, totqarlьq bulьrqa jaramaj.

Əđerlek eşən həm eştə atqarьvdь qaqsatьvqa qəjəgle ilşlərse kin jəməqət fikerenən sьta tartьlasaqtar. ŞTAP.

Bojroq № 3

16 nsь avqьsta Jaqutьf baqsahьnda bulasaq massьvьj səjerđeņ planь.

Əđerlek eştəre.

1) Baqsanь plakattar, luzungьlar, girlənda, səjəsi ujьnsьqtar həm başqalar menən 15 nse avqьstqa qarata biđəp bətergə.

2) Səjərđə eşləvgə mabilizavat itelgən sənqət nəfisə eşsələrə 14 nsə avqьstta yđđərenen əđerlənep bətəvđərə turahьnda ridaksejəqa i. Krimlyfkə tilifun bujьnsa xəbər itərđər (tilifun № 2—23).

3) Prafsajuz kalunnalarьnьņ başta barьvsь gruppalarь 15 (VIII qa təđələp bəthən. Şul cisiala kis səqət 19 da bətə gruppalar yđđərenen əđerlektərən barlav esən kyltura parkьna kilerđər.

Sənqət nəfisə sьqьştarь pragramь.

Mitineg bətkəs:

1) Jaqut baqsahьnьņ Stadejunьnda kis s. 9 đa futbul matrь başlana.

2) Şul uq vaqьtta: a) Baqsaqa Zinsuf uramьnьņ kergəs uņ jaqtaqь majđanda DK massьvьj ujьn, tansь həm atrakəsejundar ojoştora; b) aliiđarđьņ hul jaqьnda səjəsi—ujьn yđəge eşen kinəjtə.

3) S. 9½ da prumfinplan atqarьv həm „5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьn taratьv turahьnda sьjfьrđar taqьv vilasapit jərəşe başlana.

4 S. 10 da zəņgər bluza, assambelejə sьqьştarь həm SST klubь menən təgevsələr sajuzь arkistərđarьnьņ ujьnь başlana.

5. S. 10—½ da Jaqut baqsahьnьņ jəjge tejatьrьnda həm stadejunda kina—tejatьr.

6. Kyltura parkьnda jəjge tejatьr pamustkьlarьnda svita—gəzit həm svitazurnal.

Səjər (gylonejə) səqət 22—lə bətə.

Səjərđeņ ajrьm ələştərən ojoştorov həm ytkərevgə məs'yl jetəkselər itep bildələnələr:

a) Kina sejans ojoştorovqa—Odsk həm Başsajuz inestruktьrь-

b) Matc həm vilasapit jərəşən ojoştorovqa—Kardapyisef həm Jeşkuf.

v) Zəņgər bluza həm kansirt kestərenen sьqьşьna Nuruşeva həm Nicajьf (kyltura parkь).

g) Duxavaj arkistьrqa—Dalunin.

d) Svitazurnal həm gəzitkə—təđəvsələr klubьnьņ kina mixagigь.

j) Fatas'jumkьlarqa — Odsk.

z) Kinaqa teşerevgə—Ojronkin.

z) Kinaqa alьv Gradskej

if) Ujьn—kəlkə. Kamsamul Jorto medire.

k) Səjəsi ujьndarqa—Baldin.

ŞTAP.

Tarixi dakumint

SSSR Riv vajan Səvitenen

Bojroqo

№223. 1929—jьl, 6 nsь avqьs Məskəv

1. Oşo kөndə Alьъ kөn sьqьş tirriturjəhendə urьnlaşqan bətə qorallь kestə„Alьъ kөnsьqьş Ajrьm Ərmejəhe" tigən isemdə ərmejəgə tuplarqa.

2. Alьъ kөnsьqьş Ajrьm Ərmejəgə kamandujuşşej itep, ip. Blyxerđь bildələrgə,

3. Ip. Blyxerqa yđ burьsьn atqarьrqa kөreşergə.

Narkomvajonmor həm SSSR Rivvajan Savit rəise:

VARAŞILЬF

Amirika qaq maņləjđarьnьņ jaņь prvakatsejəlarь.

NEJU-JURK. 21 nsə ejjyldə Tənjəq Amirika Quşma Ştattarь kangerisьnьņ kammunizem tə'ьiren „tikşerev" ə qəməldə səvittər ilenən tavar inderevgə qarşь qotqo agitatsejə urьnьn totqan kəmissejəhe eşkə başlanь.

Hyrəttə: Huldan uņqa R. Xull, Ə. Əslik, Ximiltun, Fis (kəmissejə başlьqь), D. Nilsun həm K. Baxman.

„Impirejəlistərđeņ Qьtajđaqь vəxşətlektərə jazahьđ qalьr tip ujlav kəlkə bulьr ine..." (stalin)

Qьđьl qəskərđər Canşa qalahьn qaldьrđьlar

ŞANXAJ, 5. Qьđьl qəskərđər nьq huqьşqandan huņ doşmandьņ kөstərə kyp bulьv arqahьnda Canşa palahьn qaldьrьp sьqtь.

Angelejə, Amirika huqьş kəmələrə jarđam itələr.

LUNDЬN, 6. Rəjter agintstəvahьnьņ xəbərenə qaraqanda Canşa qalahь esen bulqan huqьştarđa Nankin giniralь Xu-Sezən qəskərđərə menən bergə Angelejə həm Amirika huqьş kəmələrə lə qatьşqandar. Qьđьl ərmejə menən Nankin qəskərđərə arahьnda huqьşta Canşa qalahьnьņ tirə jaqьnda davam itələr.

„Qьtajđan qulьqьđđь alьqьđ".

LUNDЬN, 6. „Tajmьs" gəzitendə tybəndəge rəsmi xəbər baђьlqan:

„Britanejə xəkymətə Xankav qalahьna, nudaqь Qьtaj vlastarьna qurqьnьslьq tьvđьrqan kammunistarqa həzym itev esən huqьş kəmələrə jebərəv turahьndaqь bojoroqto ьraђlanь".

Angelejə kampartejəhə „Qьtajđan qulьqьđđь alьqьđ!" luzungьhь aъtьnda nьq kampanejə ytkərə.

Impirejəlistər huqьşqa əđerlənələr

Fransejə Qəskərđərenen đurmanivьrđarь

PARIZ, 8. Sintəbər ajьnda Latarinqejələ Fransejə qəskərđərenen đur manivьrđarь ytkərələsək. bьl manivьrqa jəjəvle, atlь qəskərđər, artilirejə tanktar həm hava kөstərə qatьşasaqtar. Manivьrqa qatьşьvsь bətə qəskərđeņ hanь 50 meņ keşenən atrьq bulasaq.

Girmanejə gəzittərə manivьr turahьnda

BIRLIN, 8. Girmanejə gəzittərə Fransejə qəskərđərenen bulasaq manivьrđarь turahьnda, undaj đur manivьrđarđьņ bətə donja huqьşьnan ələ bulmaqanlьqьn jađalar. „Fassişə Tsəjtyng" gəzitə manivьr jahav esən Latarinqejənen hajlanьvь həm ul manivьrqa qatьşьvsь qəskərđərđeņ sastafь unьņ Girmanejə hezymen kirə qaqьv luzungьhь aъtьnda ytəsəgen kyrhətə—tip jađa.

Angelejə osqostarь baş kytərevselərgə qarşь

LUNDЬN, 8. Bumbaj qalahьnan xəbər itələr: baş kytərgən həm Pişivar qalahьna taba kilgən afridi qəbiləhenen cəstərenə Angelejə osqostarь keslə rəveştə bumbalar taşlajđar.

Impirejalistar yđ kөstərən tuplajđar.

ŞANXAJ, 8. Bьndaqь bətə ingeliz qəskərđərenə aşьqьs rəveştə Xankav qalahьna barьrqa bojoroq birelde. kel bataljun jəjəvle qəskər həm ikə pyləmitle kamanda julqa sьqtьlar inde. Qьtaj jьlqalarьndaqь ingeliz huqьş kəmələrə Jansezə jьlqahьna jynələlər.

SSSR menən huqьşьv esen vagundar əđerlənə.

BIRLIN, 8. Girmanejə-Şvitsarejə granitsahьndaqь Zingin qalahьnda bulqan xərbi sənəqət eşselərenen bəjnəlmiləl kənfirinsejəhe fəxri prizidejymgə Stalin, Varaşilьf həm Tilmaņ iptəştərđə hajlanь. Məjynxin qalahьnьņ eşsehe Girmanejə zavьttarьnda 50,000 vagun eşləngənlegən, ul vagundarđьņ təgərməstərə SSSR timer juldarьna jaraqlь itep qojolqanlьqtarьn hejlənə. Eşselərgə qarata sьqarqan xitabьnda kənfirinsejə impirejalizem dəvləttərenen SSSR qa qarşь huqьşqa əđerləngənlektərən kyrhətə.

—

VINA. 8. Vingerejə rifarmistarь eşheđđərđeņ Budapişt qaaqalahьna paxut jaђavđarьn ejaq salьrqa hyđ birep palitsejə menən kileşevgə kildelər. Palitsejə bьl KILEŞEVGƏ tajnьp paxuttь tьjđь.

TӨRLӨHENƏN

TUKEJU, 8. Mukdən qalahьnda sьqa torqan japun gəzitə ul qalaqa Girmanejənen hatьp alьnqan ber nisə huqьş osqostarьnьņ kiltərelgənlegen xəbər itə.

NEJ—JURK, 8. Vaşingьtun qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Amirika tьşqь eştər ministerenen iptəşə Kistəl, Qьtajđa sit il huqьş kəmələrenen berləşep xərəkət itevđərə məs'ələhenə Amirika xəkymətenen qarşь torqanlьqьn beldərđe.

NEJU—JURK, 8. Neju-Dzirsi ştatьnda jerle vlastar kammunistarđьņ asьq havala mitingь jahavđarьn tьjqandar.

Martin sixьndaqь əđəkləktərđe bətərergə

(Mital zavьtьnьn ejjyn —ejjyl ajđarьndaqь eşe turahьnda VKP(в) kantun kəmitətə bojorahьnьn kinəjtelgən ultьrьşь qararь).

Mitallurgejə zavьtьnьn ejjyn, ejjyl ajđarьndaqь eşe həm partejə, prafsajuz ojoşmalarьnьn xələ turahьnda Askarьf həm Grişka iptəştərđen daklattarьn tьnlaqьndan hun zavьt idarahь həm sixtar aktifь menən qatьş kinəjtelgən bojora ultьrьşь, Abkum, kantun həm «Stal» kəmisejəhe qararđarь jaramaqan rəveştə jomoşaq ytələven həm unьn əđəkləktəren kybəjtevgə, sənəqəttən dəjəm xələn nasarlatьvqa alьp barьvьn kyrhətə.

Əđəkləktərđe bətərəvgə jynəlderelgən bьl qьrarđarđь qəməlgə aşьrьv zavьt idarahь iqtibarđьn yđəgenə almaqan. Zavut idarahь apparatьnda, bigrəktə mital zavьtьnda praizvudьstьvanьn iƀkerevenə hьltap „Stal" kəmisejəhe tarafьnan bildələngən plandь ytkərev məmkinləktərenə həm əđəkləktərđe bətərəvgə ьşanmavđar bulqan. Hunqь vaqьttar esendə bьndaj qaraştar, mital zavьtьnьn partejə, prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan tejeşlə atpur almaqandar. Şuqa kyrə eşsələrđə tuqarьlьv nastьrajьnjahь tьvqan. Ьşkurniktar, əđgestər qaraşь la, artta qalqan eşsələrđen qojroqloq nastьrajьnjahь la partejə, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarь tarafьnan ajavhьđ jalpь atpurь almaqandar. Bьl qaraştar (bətə gruppalar menən eşsələrđen besəngə kitevə, praizvudьstьvaqa təkərep qarav, «aq ikmək biregeđ, juq ihə eşkə sьqmajbьđ" tejevdər həm başqalar) kammunistar, kamsamuldar arahьnda la kyptər. Partejə, kamsamul ojoşmalarьnda bьndajxəldərđen bətəhenə lə kileşep qarav, zavutta tьvqan bьndaj vaqiqalarđen bətəhenə lə passif qaraş tьvqan. Bik məhim bulqan nəmələrđe partejə, kamsamul, eşsələr sabranjahьnda tikşerevđər passif rəveştə, şьmьp riza bulьv menən uđalar (Stalin isəmen zavuttan alьv, 1 nse avqьst, eşsələrđen besəngə kitevđərə h. b.) Administratsejə həm tixnikə xeđmətkərđərenen xuzahьđlьqtarь həm məs'ylejətheđləktərə, zavut idarahь sut, tikşerev, prakaruratura apparattarь tarafьnan ajavhьđ atpurđarqa osoramaqan. Partejə Yđək kəmitətenen xuz sent, Единоначалия turahьndaqь qararđarьn tormoşqa ytkərelməjdər.

Eşsələr arahьnda, bigrək tə administьratsejə tixnikə xeđmətkərrđərə arahьnda xeđmət dissiplinahь juq. Abkumdьn, həm „Stal" kəmisejəhenen qararьna tajanьp Bilarit tristen berləşkən zavut idarahьna əjləndərevđən hun, bьl qararqa, qarьşь janьnan janь byləktər, şular rətenən funksejəhe ber kemgə lə bildələ bulmaqan tixnikə bylege teđələ. Zavut idarahь apparatьnьn qasabi xəldə bulьvь şunan. Xuzalьq urьndarь tarafьnan prafsajuzdarđьn rylen keserəjtep qarav həm partejə jetəkselegenən, partejə həm jəməqətselek kantrylenən qotolorqa tьrьşьvđar bar.

Juqarьla əjtelgəndərgə tajanьp, kantkumdьn kinəjtelgən bjura ultьrьşь qarar itə:

— Zavut idarahьnьn kammunistar ələşenə his kisekməƀtən avqьs, sintəbər ajđarьn əđəkləktərđe bətərergə fajdalanьvđь iqtibarđьn yđəgenə qujьp, eştə janьnan teđep jebərergə, hər tərlə idara apparatьn almaştьrьp teđevđərđə, janь byləksələr teđevđə his kisekməƀtən tuqratьrqa, „Stal" kəmissejəhe qararьna qarьşь kilə torqan tixnikə bylegen bətərergə quşarqa.

2—Zavuttьn kammunistar ələşenə, sixtarqa hər kengə zadanejələr qujьp, ul plandь hər ber eşsegə, hər ber inzinirgə tiklem jetkeđep, unь tultьrьv əƀtenən kiƀkən kantryl qujьp, zavuttьn bətə administratsejə, tixnikə xeđmətkərđəren əđəkləktərđe bətərevgə mablizavajt itergə quşarqa.

3. «Stal» kəmissejəhe qararđarьn bətə jaqtan, in berensə kiđevđə Bazulin iptəştən jedinanacalejə turahьndaqь təqdimen həm partejə yđək kəmitətenen sixtardь tulьhьnsa xuzalьq rascutьna kyserev turahьndaqь qararьn hunlatmaƀtan qəməlgə asьrьrqa.

4—Martin sixe eşen, eşten in jomoşaq urьn iƀəpləp, unьn əđləkhəđ eşləven, staldьn sifatьn jaqşьrtьv həm eşləp sьqarьvđь kesəjtev esən zavut idarahь tarafьnan unь jaqşь tixnikə jetəkselege menən tə'min itergə.

5—Martin sixendə eşsələr jeteşməven həm ulardь ojoştorov kərəklegen iƀkə alьp, Tirlən zavьtьnьn prakat sixь həm vaq sixtarьnan berhə yđ aralarьnan udarniktarđan jaqşь eşsələrđe martin sixenda eşlərgə bylevđərən tejeş tabarqa.

6—Prakat, stal sьbьqь sixtarь həm Tirlən zavьtь inzinir, tixnika xeđmətkərđərenə đur talaptar qujarqa həm ulardь qatь tənqit utь aƀtьna alьvđь həm şul uq saralarđь bьl zavьt sixtarь eşsələre arahьnda ytkərevđe tejeşlə tabьrqa.

7— Bətə sənəqəttən eşsə kesə jeteşheđ bulьvьn, praizvudьstьvanьn xəđergə xələn, eşsələrđen besəngə həm magnitagurskiqa kitevđərəhaman davam itevđəren iqtibarqa alьp, tybəndəge saralarđь kyrergə:

a) Mitallistar sajuzьnьn abkumьna həm zafkumdarqa kin eşsələr jalpьhьarahьnda prajьzvudьstьvanь taşlaqan eşsə satsejalizem teđev eşenen dizirtirə tip qaralqan jəməqət fikre tьvđьrьv julьnda jalpьlь eş alьp barьrqa b) Bilarittan barqan eşsələrđen ber ađьn kire Bilarit zavattarьna qajtarьvđь horap Magnitagurski partejə rajkumьna xat menən mərəzəqət itergə, Gasturьgtaqь xeđmət rinkahьnan berensə kiđevđəgə sənəqəttə tə'min itev julьnda qьrqa saralar kyreven xeđmət inespiksejəhenə təqdim itergə, şulaj uq sənəqət həm torlaq teđələşenen qəniqətlənerlek barmavьn iƀəpləp xeđmət xalьq kamissarlьqьna başqa rajundarđan beđgə eşsələr alьp jebərev məs'ələhen qujarqa.

8— Ajrьm iptəştərđen, Bilarit tristə bətərelgəndən hun apparattar keserəjməvə, kirehensə yƀevə turahьnda kantkum bjurahьna qarizalarь ajqanlь R. K. I. ber ađna vaqьt esendə bьl eşte tikşerep hөđəmtəhen kantkumqa belderevđe tapşьrьrqa.

9— 1930—31 nse jьlqa kantryl sifr teđəgəndə 5 jьllьqtь 4 jьlda luzungahьn qəməlgə aşьrьvđь tə'min itevsə đur ađьmlь plan teđevđə zavьt idarahьnьn kammunistar ələşenə quşarqa.

10— Prakarur Zukьfqa his kisekməƀtən sənəqəttə bulqan bətə xuzahьđlьqtarđь tikşerergə həm qəjeplelərđə javapqa tartьrqa quşarqa. Oləđələjə x. kamisarlьqьnan həm R. K. I. xalьq kamissar lьqьnan Zukьfqa jarđamqa ikə məs'yl eşsə jebərəven horarqa.

11— Milli kurьstarđьn qəniqətlənerlek bulmavьn, xuzalьq, prafsajuz həm başqa ojoşmalarđьn uqa alama qaraştarь ajqanlь R.K.I. gə ikə kənlək sьruk esendə bьnь tikşerevđe, qəjeplelərđə məs'ylejətkə tartьvđь tapşьrьrqa.

12— Bjuranьn kiləhe ultьrьşьnda, ajьrьm milli kurьstar turahьnda məs'ələ qujьp, unьn qararđarьn matbuqatta jaqtьrtьrqa.

13— Yđək eşsələr kəpirətifə həm mitallistar sajuzь həm başqa xuzalьq ojoşmalarь aldьnda Bilarit həm Tirlən hət firmələren 30—31 nse jьlda maldarь 2000 başqa jeterlek itep kinəjtev, jəşelsəlek tə unьn səsev jere uƀev tiđlegə 30—31 nse jьlda Bilarit, Tirlən eşsələren 100 pr. qa jəşelsələr menən tə'min itə alьrlьq bulьrqa tejeş. Bьl qararđarьn qəməlgə aşьvьn tə'min itər esən Əlkə kəmitətenən tejeşlə ojoşmalar əƀtenən qьrqa diriktiftar bireven horarqa.

14—Mital zavьtьndaqь kammunistarđьn kyp kenə ələşə prajьzvudstьvala pramfinplan esən kərəştə jetəksə ryl ujnamavьn besəngə, kitevđər qojroqta həjrələv, partejə diriktifenen ytəlməvə) menən kyp kenə kammunistar arahьnda tuqarьlqan qaraştarđьn bulьvь ajqanlь, mital zavьtьnьn partejə jəcəjkəhenə his hunlamaƀtan partejə ojoşmahьn, əđəkləktərđe bətərev, Əlkə kəmitətten, „Stal" kəmisejəheren Bilarit sənəqəte turahьndaqь qararđarьn həm 16 nse s'jьz qararđarьn qəməlgə aşьrьv tirəhenə tuplavqa boj hondorop ojoştororqa quşarqa.

Zavьttan Stalin isəmen alьnьv menən zavьttьn partejə ojoşmahьn yđenen barlьq eşen bətə partejələ, kamsamul həm eşsələr kesen tiđ kəndə zavьt tьn bətə eşen kammunistar partejəhe jetəksəhe isəmen aqlarlьq itep ojoştorovqa, şulaj itep zavьtqa Stalin isəmen kire qajtarьrqa ojoştororqa tejeş.

15— Partejə kəmitətən həm mital zavьtьnьn bətə partejə ojoşmahьna, bьnan hun abkumdьn, kantkumdьn „Stalin" kəmisejəhenen qararđarьn ytəj almav, ular əƀtendə partejə məs'ylejətən juqarь kytərgənen iƀenə teşerergə.

16— Kantrylnaj kəmisejəgə partejənen juqarьlь kyrhətelgən diriktiftəren tormoşqa ytkərməvsə həm ytkərevđən baş tartvsь kammunistar əƀtenen sara kyrevđe kesəjtergə quşarqa.

17—Mitalistarđьn əlkə sajuzьna, prafsajuzdarđьn kantun bjorahьna yđenen nasar eşləve menən Stalin isəmen aldьrvqa tiklem şundaj ojat xəldə tьvđьrqan mital zavьtь eşe tirəhenə jəməqətseləktə ojoştororqa quşarqa.

18—Bəđgə şundaj xəl tьvđьrьrqa kərək ki başqa zavuttarđaqь kevek mital zavьtьndala kərək ajrьm admistratsejə, tixnika xeđmətkərđərə, kərək ajьrьm eşselər tarafьnan bulqan əđəkləktərđe bətərev saralarьn jəmərergə jynəldərlgən saralar jəməqətselək eşleklegə menən başlanhьndar.

19—Mitallistar sajuzьnьn əl kə kəmitətenə, yđək kəmitət aldьnda mital zavьtьn bətə sajuz dəvmələndə qara taqtaqa keretergə horap məs'ələ qujьvđь tapşьrьrqa.

20—Kamsamuldьn kantun kəmitətenə his kisekməƀtən, Apkumdьn, «Stal» kəmissejəhenen qararđarьn qəməlgə aşьrьvđan sьqьp, mital zavьtьnьn kamsamul ojoşmahь xələ turahьnda məs'ələ tikşerergə həm his kisekməƀtən kyrhətelgən qararđь həm oşo qararđь praјьzvudьstьvala qəməlgə aşьrьvđь tə'min itkən saralarđь kyrergə.

21—«Bilarit eşsehe» ridaksejəhenə, əđəkləktərđe bətərergə jalpь paxutьn ojoştororqa, kemden kem bulьvьna qaramaƀtan bətə pridprejətejələrđen, bigə rək tə mital zavьtьnьn eşen qatь tənqit utь aƀtьna alьrqa.

22— Mital zavьtьnьn eş məjeşə partkəneşməhenen həm kantkum sikritarejatьnьn 30 nsь jьl 26 nsь ejjyldə sьqarqan qararьn tormoşqa aşьrmaqan esən Adadurьf, Livanin, Bulaxuf iptəştərgə şeltə birergə həm unь matbuqatta iqlan itergə.

23— Partejə diriktiftarьn praizvudьstьvala jomoşaq uđ qarqanь esən dumna mejesenen six prafbjura reise Dalganof iptəşte urnьnan alьrqa həm unьn eşen kantryl kəmisəjəgə birergə.

24—Mital zavьtьnda əđləkhəđ eşlər esən ber ajqa məs'yl eşselərđən 3 iptəşte jebərergə tejeş tabarqa.

25— Bьl qarar turahьnda Apkumqa həm „Stal" beregenə belderergə.

26— Bьl qararđь partejələr həm eşselər jьjьlьştarьnda tikşerergə həm «Bilarit eşsehe» „Krasnaja Başkirejə", „Başqortostan" gəzittərendə jaqtьrtьrqa kərək.

Kantkumdьn məs'yl sikritarь: GRIŞKAN.

Jəməqətselek buksirenə alьrqa

Bilarit əđəgən bətərəvgə jarđamqa kiləbeđ.

Ilikter pramstroj udarnьj brigadalarьnьn jьjьlьşь Bilarit zavьtьnьn zadanjanь ytəj almavь turahьndaqь xəbərđe tьnlaqandan hun, bьl eştə xurlьq hanaj.

YIS. Bilarit zavьtь berđən ber zakaz ala torqan urьn bulqanlьqtan—Bilarit zavьtьnьn YIS tə teđəv matirjaldarь menən tulьhьnsa tə'min itə almavь, stansanь yđ vaqьtьnda jebərə almavqa səbəp bulasaq.

— Beđ, ilikter promstruj udarniktarь, Bilarit zavьtьnьn taşbaqa ađьmь menən barьvь həm eşsə kəsenen kilep—kitep torovьna javap urьnьnda yđebeđđe unьn əƀtenən teđəv eşen đə ođaq metdətle itep berkətəbeđ. Bergenə pragul bulmaƀqa, bətəbeđđə əđləkhəđ eş ađnahьna!

Beđ, Bilarit zavьtьnьn bətə eşsəndərə, administratsejə, tixnik eşsələrenen qьƀqa meddət esendə əđəkləktərđe bətərevđərən talap itəbeđ.

Oqajeplelərđə eştən alьp həm sutqa birelevđərən talap itəbeđ.

— BSPS tan Bilarit] eşselərenə jarđam itev esən Başqortostan pridprejətejələrenən brigadalar jebərev Bilarit buksire esən Bətə Başqortostan brigadahь talap itəbeđ. N. F.

5 jьllьqtьn 3nse jьlьna ajaq baƀavьđ

Janь xuzalьq jьlь—1 nsə yktəbergə kyp qalmanь. Bьjьlqь xuzalьq jьlьnьn hunqь ađьmьn—4 nse kvartalьn atlap barabьđ. Dyrtense kvartal janь xuzalьq jьlьna qarata janь kes menən, ytəhe plandarđь tulьhь menən ytəp janь planqa totonьv aldьnda torqan, eşebeđgə jomqaq jahav kvartalь bulьp hanla.

Şulajđa, ələ beđđen ytep, jəqni bətep barqan xuzalьq jьlьbьđđьn pragram ytəleşe qurqьnьs aƀtьnda. Kən jaq həm Ural mitallurgejə zavьttarь plandь tultьrьvđa nasar jarьşalar, kymer eşendəge əđkləktər kinəjə, nifet eşendə lə maqtarlьq tygel.

5 jьllьq plandьn esensə jьlьnda pragramdь tulьhь menən ytəj alьvьbьđ, 5 jьllьqtьn 2 nsə jьlьna bik nьq bəjləngən. Şunьn esendə partejənen XVI nsь s'jьzь „sənəqət planьn tultьrьv həm artьqь menən ytəv esən kiləsəktə partejə kesən həm bətə eşsələr sinfьn ojoştororqa nьq əhəmejət itərgə tigən qatь diriktif birep qaldьrdь.

Partejənen oşo nakazdarьn ytəv julьnda kərəşev menən bergə, kiləhe xuzalьq jьlьna kontryl handar teđəgəndə lə kin qatlam massaьnьn aktif qatnaşlьq iteven tə'min itərgə kərək.

1930—31 nse xuzalьq jьlьnda sənəqət pradukssejəhe 47 pratsintqa yƀərgə tejeş. Bьl handar hər ber sənəqət pridprijətejələr iƀəbenə yƀəsək, şunьn esen: pridprijətejələr, tsixtar, stanuktar, yđđərenen iƀəbenə kypmə tavar yƀtərev nurmahьn bildələrgə, 5 jьllьktьn 3—jьlьna qarata kəntryl handar bildələv eşenə totonorqa tejeştər.

Bьl eş bьqa tiklem kin qatlam eşsələr massahьna jəşeren ber nəmə bulьp kilgən urьndarđa buldь, kypkenə pridprijətejə, zavut—fabrik adminesteratsejələre sənəqətkə kəntryl həm bildələgəndə kənsələrejələ eş kyrep, massanьn qatnaşlьqь sittə qalьv kyreneştərə buldь. Xuzalьq jьlьnda sənəqət planь hьđьv jьlqa kypmə tavar eşləp sьqarьv nurmahь bildələgəndə, prafsajuz, jəməqət ojoşmalarьnьnda bьl eştən sittə qalьp qul qavşьrьp torov fakьttarьnda kyrđək.

5 jьllьqtьn 3 nsə jьlь başlanьrqa kyp qalmanь. Janь xuzalьq jьlь başьna tiklem sənəqəttəgə əđəkləktərđe bətərergə, tavardьn sifatьn jaqşьrtьrqa, 2 nsə jьlda pramfinplandь tultьrmaqan pridprijətejələrđə eşte kesəjtep, janь jьldь ər janь kes menən qarşьlarqa kərək.

Plan ytəlməj qalьv, kiləsəkkə qurqьnьs tьvđьra.

IPTƏŞ SIXU N

ANTUN MIXAJЬL ULЬ

Ul SSSR yđək Başqarma kəmitətenen oşo jьl 3 nsə avqьsьnda bulqan prizidejum ultьrьşь qararь bujьnsa SSSR xeđmət xalьq kamissarь itep bildələndə.

Səvittər sajuzьnda

Dejəmləştərelgənsiktьrđa mal hanan arttьrьv julьnda.

MƏSKƏV, 5 RSFSR RKI xalьq kamisarlьqьnьn kəlligejəhe mal aƀьravsьlьq eşen janь nigeđđərgə qorov julьndaqь partejə həm xəkymət diriktiftarьn bojomqa aşьrьv turahьnda daklat tьnlanь. Safxuzdarđa mal hanь ytkən jьl menən sьqьştarqanda susqalar 200%qa, hьjьrđar 377%qa artqandar. Kalxuzdarđa susqalar hanь 600%qa həm hьjьrđar hanь 900%qa artqan. Şulajđa dejəmləştərelgən siktьrđa mal hanьhamanda jeteşməj. Malaƀьravsьlьq eşen janь nigeđđərgə qorov turahьnda diriktiva ytəlməgən rəveştə qala. Bьnьn səbəbə "Skatavut„ "Svinvut„ həm bytən tristərđen urьndarđь mal menən tə'min itev esən tejeşonsə atqara almavđarьnan kilə. Safxuzdardьn mal ađьqь menən tejeşonsə tə'min itelməgən bulьvdarь la bьl eşkə qamasav jahaj. Sabьnlьqtar həm mal ketəv urьndarь bik tybən urazьj birələr.

RKI xalьq kamisarlьqьnьn kəlligejəhe mal ađьqь bazahьn janьnan qorov 5 jьllьq planьn eşləp sьqarьrqa həm urьndarđa maşina—traktьr stansalarьn ojoştororqa jer eştəre xalьq kamisarlьqьn quştь. Kalxuzdarđьn mal ketəv esən bildələngən sebьnlьqtarьn 5 jьlqa a-x nalugьnan qotqarьvđь həm mal ađьqь kylturalarьnьn orloqtьrьn tapşьrьvsьlarđь igən həm jetən tapşьrьvsьlarqa tinləştərep sənəqət tavarđarь menən tə'min itevđe horap xəkymətkə mərəzəqət itev tejeşlə tabьldь.

Unьş jьjnav kampanjəhenen jeteşheđlektəren bətərergə.

MƏSKƏV, 5. SSSR jər eştərə xalьq kamisarlьqь Ukrajna həm tən jaq Kafkazda unьş jьjnav đьn təzrirbələrə bьl eştə ber talaj jeteşheđlektər bulьvьn kyrhətkənlegen urьndarqa belderđe. Bьl jeteşheđlektər oşolar: aşlьq huqьv—urьvđan artta qala, kalxuzdarđa aşlьq huqьvđь həm tapşьrьvđь ođaqqa huđьvđar kyrelə. SSSR jer eştərə xalьq kamisarlьqь malatilkalarđь 18 səqəttən də kəm eşlətməƀkə təqdim itə. Safxuzdarđa aşlьq huqьvđь bətə saralar menən qьđьvlatьrqa həm ulardan buşaqan malatilkalarđь ber totqarhьđ kalxuz aşlьqtarьn huqьvqa kyserergə kərək. Safxuzdarđan buşaqan kambajьndarđь kalxuz aşlьqtarьn huqьvqa fajdalanьv məmkinlege tikşerelergə həm kysəp jərəvsə rimunt brigadalarь ojoştorolorqa tejeştər.

Siləbe traktьr zavьtь 1932 nse jьlda eşlənep bete.

SVIRDLUFSKEJ, 5. Siləbe traktьr strujьnьn nacalnige ip Luvin Amirikanan qajttь. Unьn belderevensə Ditrujt qalahьnda Amirikanьn đur inzinirđarь traktьr zavьtьnьn giniralnaj planьn eşləp bətergəndər. Traktьr zavьtь 1932 nse jьlda eşlənep bətergə tejeşlə. Tsixtar halьna başlanь inde. Eşkə qomasav itkən nəmə eşsə kesten həm teđəv matirejaldarьnьn jeteşməvə.

Stalingrat həm siləbe eşselərə satsejalizemja rьşьnda.

STALINGЬRT, 5. Siləbe iliktərik stansahьn srugьnan alda jebərevđə buksirqa alqan stalingrat udarniktarьnьn brigadahь mantaz bylegenen baş kansyltantь, Amirika inzinirь Valis menən satsejalizem jarьşь duqьvьrь teđenələr. Valis udarniktar menən bergə jal kəndərən fajdalanmaj həm vaqьttь sikləməj eşlərgə, Siləbe iliktirik stansahьn vaqьtьnan elek xutqa jebərev esən bulqan qaharmandarsa kərəş turahьnda sit il belgestərenə belderep tororqa hyđ virđe. Stalingrat udarniktarь eş nindəj genə şarttar esəndə ythələ stansanьn 15 nse avqьsqa xutqa jebərelevən tə'min itevđe yđ əƀtərenə aldьlar.

Əlkə, kraj jer idaralarь turahьnda janь palazinejə.

MƏSKƏV, 7. R.S.F.S.R. Jer Eştərə xalьq kamisarlьqь əlkə həm kraj jer idaralarь turahьndaqь janь palazinəjənə ьraƀlanь. Kraj həm əlkə jer idaralarь avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə janьnan qorov eşendə jetəksə həm ojoştorovsь bulьp teşələr. Ular avьl xuzalьqьnьn bətə tarmaqtarьn kytərev julьnda eşləjđər, bətə avьl xuzalьqь ojoşmalarьn həm pritprejətejələren berləştərələr, safxuzdar, kalxuzdar, maşina—traktьr stansalarь ojoştorolar, a. x. maşinalaştьrьv həm iliktəriklәştərev eştəren atqaralar.

Bьl janь palazinejələ satsejalizem erə prajьzvudstevahьn nьqьtьv, totoş kəlliktifləştərev nigeđendə kulaktь sinьf bulьv jaqьnan bətərev burьstarь ajьrьmsa hьđьq əƀtenə alьnqandar.

„5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv kampanejəhe hər jerđə başlanhьn.

MƏSKƏV, 7. Bətə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitətə ergəhendəge zajьm taratьvqa jarđam kəmisejəhenə urьndarđan „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьnьn abligatsejələre ələgə tiklem ala almav turahьnda xəbərđər kilə. Bьl xəl zajьmdьn taratьlьvьna qamasav itə.

Malejə xalьq kamisarlьqьna dəvlət bankь tarafьnan xeđer aqsaqa hatьv esən bildələngən abligatsejələrđen ber totqarhьđ urьndarqa jetkerelevən kyđətergə quşьldь.

Bətə Rəsəj yđək Başqarmahь ergəhendəge kəmisejə bətə jəmhyrejət həm kraj kəmisejələrenən hər jerđə zajьm taratьv kampanejəhen başlarqa quştь. Zajьm taratьvqa jarđam kəmitejələrə ber totqarhьđ bətə a. x. berekmələrendə, kalxuzdarđa həm avьl səvittərendə ojoştorolorqa tejeştər.

1929 nsь jьlnь indysterejə kenen ytkərevđən 24.000.000 hum.

MƏSKƏV, 6. VSPS məqlymattərə bujьnsa 1929 nsь jьlnь indysterejə kenen ytkərevđən kilgən seritstevalar (25-26 nsь dikəberđə ytkərelgən kalliktivtzatsejə kəndərenen seritstevalarьn bergə quşqanda) 24 miljun hum təşkil itələr. Şul aqsanьn 9 miljun humь juqarь uqьv məktəptərendə tixnika kadьrdarьn əđerləvgə birelde. 6 milejun hum aqsa 25 men eşsələrđə kalxuzdarqa jebərev esən totolqan. 9 miljun humьn maşina—traktьr stansalarь ojoştorov esən totonorqa qarar itelde.

Kem otqan?

MƏSKƏV, 6. Minskej qalahьnda 3 nse indysterejə zajьmьnьn 3 nse otoş tirazь ytkərelde. Đur otoştar prasintlь abligatsejələr bujьnsa tybəndəge numirđarqa teşte: 5 men hum otoş 31388 sirejələ 9 numirlь abligatsejələrgə teştə. 1men humlьq otoştar tybəndegə abligatsejələrga teştələr: sirejə 0408 abligatsejə 4, sirejə 17031 ablig. 2, sirejə 17348 ablig. 6, sirejə 17459 ablig. 4, sirejə 18953 ablig. 5, sirejə 24196 ablig. 6, sirejə 34875 ablpg. 8, sirejə 54419 abli. 3, sirejə 59515 ablig. 6, sirejə 68730 ablig. 9, sirejə 59823 ablig. 3, sirejə 69902 ablig. 5, sirejə 60070 ablig. 3, sirejə 67934 ablig. 2, sirejə 73348 ablig. 6, sirejə 80261 ablig. 5, sirejə 84895 ablig. 7, sirejə 90069 ablig. 6, sirejə 95024 ablig. 10,.

Uqьvqa paxut-

MƏSKƏV, 6. Pejanirđar ojoşmahьnьn yđək bojorahь həm VLKSM Yđək kəmitətə 5 nse avqьstan başlap qəmymi uqьvqa paxut iqlən ittelər. Pejanirđar, 40 men uqьtьvsьlar jьjьvđь yđ əƀtərenə alalar. Nađanlьqtь bətərev eşenə məktəptə uqьvsь pejanirđarđan 250 men bala bildələrgə qarar itelde.

Kymər jeteşməv əđəkləgən bətərev julьnda

SVIRTLUVSKI, 6. Siləbe kymer şaxtalarьnьn eşsələre kymer jeteşməv jəhətenən bulqan əđəkləktə bətərev esən şturm başlanьlar. Bətə partejə aqzalarь. Kamsamuldar eşsələrđen qatьndarь həm jəştər mablizavajt itelgəndər. Hər ber şaxtala pikittər ojoştorolqan. Siləbe iliktirik stansahь srugьnan elek jebərev esən kərəşkən Stalingrat udarniktarь Siləbe şaxtalarьnda şturьm brigadahь ojoştorđolar. Bьl 2 aj bujьna ytkərələsək. Hər kenə massavaj subutniktar ytkərelələr. Eşsələr bьjь kymer jeteşməvđəge əđəkləktə bətərergə hyđ birələr.

Navasibirskej qala part kanfirinsejəhe kymer jeteşməvđəge əđəkləktə bətərergə bətə kestərđe birep, şaxtalarda eşləv esən 1 men partejə aqzalarьn həm kamsamuldarđь mabilizavajt itergə qarar birđe.

Urazaj esən kərəş.

SVIRTLUVSKI, 6. Siləbe ukrugьnьn kalxuzsьlarь urazaj esən kərəş başlanьlar. Kalxuzdarđa jəməqət tribunaldarь teđələp, ular unьş jьjьvqa ajaq salьvsьlarqa kyrhətmə suttar ytkərəsəktər.

Timer qələmdər ənqite aƀtьnA

Sesendər aş xanahь

Şəngək kyl patribkapiratsejəhe tarafьnan „Smьjcka" safxuzь janьnda asьlqan stalavajđa his ber tərtip həm ta alьqqa iqtibar itelməj, ul sebenmьzqьp tora inde. Qajhь ber eşsələr aşaqas ta qoƀarqa totonalar.

Bьl jeteşheđləktərđe bətərev turahьnda stalavaj medirenə əjthən yđenđə ərtajđa taşiaj, his ber jaqşьrtьv sarahьn kyrməj.

Ə. XƏTIP.

Əsən vulьsьnda unьş jьjьnav eşe nasar

Əsən (Bərə kan.) jort başqarma reise Gərejef „beđđə unьş jьjьv eştərə şəp, əđerlək jaqşь maşinalar jeteş avьldarqa kypton plan jebərelde tihələ avьldarqa sьqьp qaraqas məs'ələnen ikense jaqьn kyrergə tura kilə.

Jort kyləməndə kalxuzdarđa maşinalar jeterlek tygel. Bulqan maşinalarqa la rimunt jahalmaqan. Jortbaşqarmahь kyləməndə kypkenə timersələr bulhala ular menən berđəm tygeldər.

20 nse ejjyldə jort kyləməndə unьş jьjnavqa başlanqas qьna plandar avьldarqa taratьldь.

Ajьrьm xuzalьqtarqa iqtibar juq. Jort kyləməndə kypselek təşkil itkən jarlь—batrak həm urta xəlle ajьrьm xuzalьqtarđьnda unьş jьjnav qurqьnьs aƀtьnda tora. Unьş jьjnav qoraldarь barь 20% qьna teđek. Xuzalьq eştəren qarav kəmisejəhe bulqa la qaramaj. Eş bik hun başlanqanqa kyrə teđetergə birgən qoraldarda əlgerməj tik jatalar. Bьna bьl fakttar Əsən jort kyləməndə unьş vaqьtьnda jьjnap bətərelməvđe kyrhətə.

Xəbərsə: Oj. B.

مۇهيم تۇزەتو

«باشقورتوستان» گەزيتىنىڭ 174-نسى نوميرىندا: «پارتئىەنىڭ 16 نسى سيزىندا ميللى مەسەلە» تيكەن تۆرەك ئجنش مەقالەسىندە ،خور حالالار كيتكەن.

1) 4 نسى باعانالا يوعارتتان توبەنگە ئبئەپلەگەندە 84 نسى بولدا «لينين دۆيۆم بۇنە ،ئۇسۇر ئۇسۇن ميللى، كولتورا لوزئنەماعنئا قارشئ كۆرەشمە ،بائسە بورژونا ئۆتئىلوك تيكەن ،ئۇسۇردا، بورژوئا ئيديئا-لوكتارئ تارافئنان تاشلائعان ميللى كولتورا لوزئنعامئنا قارشئ كۆرەشتئ، تيلىنو ،بئل ليئيئيزئمدەن سيتكە تايئودان باشقا بئر نەمەلە توگئلە» تيكەن بۇملەئى-.

«لينين عۇمومى بۇنە ،سۇر ئۇسۇن ميللى كولتورا لوزئنعامئنا قارشئ كۆرەشمە ئيئسە بورژونا ئۆتئىلوك تيكەن ئۇسۇزدا، بورژوئا ئيديئالوك تارئ تارافئنان تاشلائعان ميللى كولتورا لوزئنعامئنا قارشئ كۆرەشتئ. لينين عۇمومەن ميللى كولتورا لوزئنعامئنا قارشئ كۆرەشتئ، تئنئو، بئل ليئيئيزئمدەن سيتكە تايئودان باشقا بئر نەمەلە توگئلە» تيپ ئوقرعا.

2) 6 نسى باعانالا. يوعارتتان توبەنگە 29 نسى بولدا «تۇرۇك-تاتار حاللقتارئ ئارامئندا بئرلى ميللەتسف-لئك ربۇالبوتسيون فلاگئ كوتەرلپ سنعوسئلار سۇلتانەلىبفسئلەر بولدئ-لار» تيكەن بۇملەنى «بئرلى ميللەتسف-لئك ،كونتئر ربۇالبوتسيون فلاگئ كوتەرلپ سنعوسئلار سۇلتانەلىبفسئ-لەر بولئلار» تيپ ئوقرعا ،شول ئوق باعانالا 89 نسى بولدا «پرالبتارئيات دىكتاتوراهى پرينسيپى كوتەرلپ سنعا» تيكەن بۇملەنى-«پرالبتارئيات دىكتا-توراهى ئورنئنا سۇلتانەلئيق، كا-لونئيە حاللقتارئ دىكتاتوراهى پرينـ-سيپئن كوتەرلپ سنعا» تيپ ئوقرعا.

3. 7 نسى بـاعانالا» 34 نسى بولدا «لەكين پارتئيە تيپ نيگئ-زئندە ئيلبلنئخە ئۇنە تۇرعان تامئر-دارئ بوتۇنلەيگە قورۇتئرعا ،تۇتۇر-دئ» تيكەن هوندئ-«لەكين پارتئيە تيپ نيگئزئندە كاپيتاليزئم ئۇنە تۇرعان تامئردارئ بـوتۇنلەيگە قورۇتئرعا ،تۇتۇنلوه تيپ تۇدەئئپ ئوقرعا كەرەك.

Valugdalaqь hunarsь həm balьqsьlar şirkəte—ejjyl ajьn balьq totovđa udar aj itep iqlən ittelər. Balьqsьlar sats. jarьşь həm udarlьlьq menən eş itevđəre arqahьnda balьq totov kesəjə başlanь.

HYRƏTTƏ: *Krasnasuxan həm Lastin kelliktiftəre sats. jarьşь dugьvьrьna qul qujalar.*

Rivəlytsejun zakunsьlьqtь

Urьndarđa nьqьraq qullanьrqa.

Pirigip miđgelendə „raskulacьvajt‘ itelgən maldarđь, məsitbalaƀtarьn yđləştergən keşelərgə haman sut juq. Bьl kyreneş qara agitatsejə esən ađьq bula.

Rivəlytsejun zakunsьlьq, ul tuqьp qalqan ber nəmə bulmajьnsa səvit xəkymətenen satsejalizəm tədəv eşendə kyrgən saralarđь bojomqa aşьrьvda qullanьrqa tejeş bulqan dəjaliktik zakun mitьdь. Bьna bьl mamint ber vaqьtta la xoterđən sьqьrqa tejeş tygel. Ə, urьndarđa beđ nəmə kyrəbeđ.

Urьndarđa kyp vaqьt bьl rivəlytsejun zakunsьlьq tejeşensə qullanьlmaj ul nisek kərək alaj fajđalanьlmaj.

Miƀal esən—Bərə kantunьn alajьq.

Kyptən tygel beđ bьl kantunda kulaktarđьŋ begengə sьqьştarь kuntьr rivəlytsejun tirrurđarь turahьnda jađqajьbьq. Şuqa taqь la Iƀke—baltas jortonda bulqan fakьttarđь eƀtəjek.

Bьna şul jorttoŋ Urazaj avьlь eşsəndəre, kulaktar, kuntьr rivəlytsejun ilimintтər şojqanь aƀtьna təşkəndər. Ođəttə səvit vьlasь tarafьnan kyrəlgən saralar, kulaktar qotqohona osorap kire qaqьlalar. Kulaktar bьl avьldьŋ eşsəndəren qaraŋqьlьqta jəşətələr. Əlbittə bьnda Ojale xan Xazьj həm unьŋ şajkahь neŋdə tə'ƀire hamanda bulha jəşəmej tygel. Ular raskulacьvajt itelgəndər—ləkin ələ ularđьŋ agitatьrь qalqan—bьl hunqьlar sistimlь revəştə səvitkə qarşь qotqo alьp baralar.

Bьna taqь la şul uq jorttoŋ Iƀkə Janbajəavlь. Bьnda kuntьr rivəlytsejənir Əxjəretdin mulla menən kalcaksь səvdəgər Sabaj zakirьf həm Bəxtegərəjeftər səvitkə qarşь pravakatsejəla insejatьrlьq kyrhətələr. Əxjər mulla xalqtь klup aldьna jьjьp kuntьr rivəlytsejun agitatsejə jahaj. Jađ kenə ip. Stalinden xatьn xalqqa kire məqənə menən aŋlata.

Şunьŋ arqahьnda səvittərgə hajlavđar məlendə dəjem jьjьlьşta nakaz qabul itməv kevek kyreneştər bula. Kalxuzsьlarqa qarşь ber nisə urta xəlle krəƀtejəndə ajaqlandьralar. Kalxuzsьlarqa „bajkut“ jahap ularđьŋ maldarьn kətevgə sьqartmajđar.

Bьndaj fakttar Iƀke—baltas jortonda tulьp jatalar. Bьnda əlbittə, jađ kenə eşləngən pirigiptarđa xalq arahьnda nasar nastrajenejət ьvdьrqan. Şul uq Urazaj avlьnda şul məldərđə jort başqarma rəise bulьp eşləvsə bəndəneŋ qatnaşlьqь menən raskulacьvajt itelgən maldarđь yđləşterev, məsetkə inep undaqь balaƀtarđь byleşep alьv kevek mamintтar—bьl pirigiptarđьŋ ajrьm kyreneştəre. Əle bьl pirigipsьlarqa *sut bulqanь juq.*

Bьl fakttarđan sьqьp beđđeŋ əjtkə kilgən nəmə şul: ber jaqtan əne şondaj pirigipsьlarqa, parteja julьn bođovsolarqa, yđđərenen bьl eştəre menən partejənə bьsьratьvsьlarqa qatь jaza birep, kulaktarđьŋ:

— Bьna parteja, səvit vьlasь nəmə eşləj—talaj bit, tip qara agitatseja taratьvьna jul qaldьrmaƀqa, bətə jarlь, batrak eşsən krəƀtejəngə bьl nasarlьqtarđьŋ ajrьm nasar keşelər tarafьnan qьna eşlənqənen kyrhəterqə kərək bulha, ikensə jaqtan—aŋlatьv eştəren jaqşь julqa qujьv menən ber rəttən beđđeŋ urьndarđaqь ojoşmalarđьŋ janьlьştarьn yđ mənfəqəttərenə fajđalanьvь kulak həm ejərsendərenə qarşь pralitarejat diktaturahьnьŋ rəximheđ rivəlytsejun zakunsьlьqьn qullanьrqa kərək. Juqarь la kyrhətelgən Urazaj həm Iƀke—Janbaj kuntьr—rivəlytsejənirđərenə qarşь kyptən inde ber qatь sara kyrev kərək ine. Ə, bьl ələ eşlənmegən. Ə, ular yđđərenen qara eştəren alьp barьvđa dəvam itələr, xəkymətteŋ hər ber sarahьna ajaq salalar.

Kyrhətep ytkən avьldarđьŋ jarlь, batrak, urta xəlle aktiftarđь şul kulak—kuntьr rivəlytsejənirđərenə ber sara kyrəlməvđən zarlanalar.

— Ular beđgə ojoşop eşlərgə irek birməjđər, eşebeđgə ajaq salalar-bьl qara ilimintтar beđđeŋaranankyptənalьnьrqa vaqьt təjđər.

Bərə kantunьnda rivəlytsejun zakunsьlьqtь nьqlь qullanьrqa kərək. Kulak, pikyləj həm başqa kuntьr—rivəlytsejun ilimintтarđьŋ səvitkə qarşь eştərenə jul qaldьrьlmahьn. Undaj xalqtarqa nisbətən pralitarejət diktaturahь urqьndarь rəximheđ, qanhьđ bulьrqa tejeştər. Xəđer ələ bьl eş bik jomoşaq bara.

AJMORAT.

Kukuruzdь tərbejələvgə iqtibar itelhen.

Bьjьl Başqortostanda kukuruz səsev majđanь ytkən jьldarqa qaraqanda kyp tapqьr artьq. Ləkin şuqa qaramaƀtan unьŋ uŋьşlь bulьvьna tejeşle tiklem tərbejə juq. Başnarkamzimqa alьnqan məqlymettərgə qaraqanda, kantun jer bylektəre, tybən a/x—qь kapiratsejalarь şulaj uq kalxuz pravlinejəlarь kukuruzdь vaqьtьnda utav, hiregəjtev, təptəren jomoşartьv hьmaq eşterđe vaqьtьnda eşlənməj. Xəđerge kendə kuruzdarđь qьj ylənderə baƀьp ularđьŋ uŋьşьn tybənəjtevenə səbəp bula.

Bьl səselgən kuruzdarđan silus jamьna halьp mal kurmьhь əđerləv eşe qurqьnьs aƀtьnda tora. Şunьŋ esən də kukuruzdьŋ jaqşь uŋьşlь bulьvьna utav, aralarьn jomoşartьv, hiregəjtev tiđ arala eşlənep beterqə məmkin.

1—kukuruzdьŋ jaqşь yƀeve, qьj ylənderenən haqlav, jeveşlek totov esən kukuruz aralarьn jomoşaq totorqa kərək.

2—Kukuruzdьŋ ođonloqo 10 santimitьrqa jetkəndə, berense rət utala.

3—Yƀemlektərđə hirəgəjtev, ber yƀemlek arahь ikensə yƀemlekkə qaraqanda 25 santimitr tiklem bulьrqa tejeş.

4—Qьj ylənderə sьqьv menən berense tapqьr utap jomoşartьv.

5—Jerđə jomoşartьv kukuruz yƀemlektəren 3/4 mitrqa jetkəs eşlənə. Bьl eştə qul jəki at jegep eşləj torqan matik qullana.

6—Kukuruzdь mal kurmahь esən yƀtergəndə ikensə habaqtarь kiƀelməj.

Kantun jer ojoşmalarь, tybən igenselek kapiratsejəlarь kukuruzdь juqarьla kyrhətelgənsə tərbejələv eşenə tiđ arala başlarqa tejeştər.

Silus jamьna halьnasaq kukuruzdьŋ əđerləneve xaqьnda barlav eşen 5—kən esendə beterergə kərək.

Başnarkamzim: TƏXFƏTYLLIN.

Bətə tyləvdər haqlьq kassahь arqьrь jahalьrqa tejeştər.

Aqsahьđ iƀəpləşevdər menən beđ dəvlətkə jardam itəbeđ.

Essəndər menən dəvlət həm kapiratif ojoşmalarь arahьndaqь iƀəpləşevdər (расчетов) tixnikahьn jabajlaştьrьv maqsatь menən aqsahьđ iƀəpləşevdər (безналичные расчеты) həm ikrupirikazdar sistimən eşkə aşьra.

Tev başta aqsahьđ iƀəpləşevdər abjektlarь itep tybəndəgelər bildələnə: kvartir xaqьn tyləv, kammunal xeđmottər xaqь, tiltin, məktəptə uqьvьn esen tyləv, balalar baqsalarьna tyləv, „torlaq həm patribitel kapiratsejələre kevek ojoşmalarqa paj vznustarь tyləv, yđ ara jardamlaşьv kassalarьna [illegible] sanaturejə həm jal jorttarьnda [illegible], kriditko alьnqan tavarđar esen,straxavanejə, alimint, aftarlьq ganarьrь esen bytəndər esen tyləvdər.

Aqsahьđ iƀəpləşevdər sistimahьn qujьvđan nindaj maqsat kyđətelə hum? Xəđergə vaqьtta dəvlət həm kapiratif ojoşmalarь essəndər Garkamxuz, sirapkup, Garkamteris, Gusstrax həm bytən kapiratif ojoşmalarь tyləvdərđe aqsalata tapşьrьp, ul ucrizdinejələrđe kassalarь ergəhendə siruttarda torop, bьk kyp vaqьttarьn əsrəm itelər, ə aqsahьđ iƀəpləşev sistimahьn eşkə aşьrьv menən ul jeteşhelektər beterergə tejeşle. Əşsə bьl xeđmətsə haqlьq kassahьnan alьnqan blankaqa jađьp, kvartir, iliktirik jaqtьhь, həv həm bytəndər esen yđenen tejeşle bulqan tyləvdərđe falan ucrizdinejəgə tylərgə tejeşle [illegible]. Bьl blankьlar haqlьq kassahьna prikaz birə. Kyptən tygel RKI [illegible] memkin; pụsta bьndaj blanklarđь bik jeŋel itə. Haqlьq kassahьna ojoşmaqa prikazdar birev [illegible] bulьrqa kərək.

Xəđergə vaqьtta bajtaq ucrizdinejələrđə kassalarqa kyp aqsa juqalьrqa bik kyp [illegible] „Ziru“ hyđe italjansa bulьp, beđđensə „ty-narok“ məqnəhendə ikense hyđ menən əjtkəndə aqsa hər vaqьt dəjəm dəvlət kassahьnda bulьp, şul uq vaqьtta tyqьrək ojlonep sьqa.

Bьndaj apiratsejələrđə ytkərev dəvlətkə uqej esen kərək hum? Unьŋ kərəklege bьna qajđa: əgər bətə vaq tyləvdər hər ber essəndəŋ yđe tarafьnan tapşьrьlhalar—bik kyp aqsa planlь abaruttan vaq kassalarqa həm kəhələrgə kyso, ə bьl xəl beđđən valytanьn nьqlьqьna həm aqsa abarьtьnьŋ qьbqartьvqa bik nьq tə'ƀir ite. Şulajtьp, essəndər aqsahьđ iƀəpləşevdər menən [illegible] bьl tədələş məlejə planьnьŋ həm finans dissiplinahьnьŋ bik nьq lьvьn talap itə.

Məskəv, Liningrat, Xarkaf həm bytəndər kevek yđek qalalar 1928 nse jьldan uq inde aqsahьđ iƀəpləşevdərgə julqa qujьlqandar. [illegible] revəştə alqa barьlar. Başqortostan RKI xalq kamisarьlьqь [illegible] diriktif bujьnsa, bьjьl mart ajьnda uq Başnarkamfinərgəndəqe dəvlət haqlьq kassahьna həm bytən [illegible] Əfə qalahьnda, unan hun kantundarđa həm jemhyrejətten xalq urьnlaşqan bytən ere punkttarьnda aqsahьđ iƀəpləşev sistimahьn eşkə aşьra başlav turahьnda ustanavka birđe. Kyptən tygel RKI xalq kamisarьlьqь bьl eştəŋ nisek alьp barьluvьn tikşerđe. [illegible] Haqlьq kassalarь yđđərenə janь bulqan [illegible] ucrizdinejələr aqsahьđ iƀəpləşevgə diqqət itergə teləmegəndər, [illegible] xatta bьl eşkə totqarlьq jahajđar, jəqhe „buxgaltirejə bik jaŋьnan qorov kərək“ tiva, şuŋa kyrə aqsahьđ iƀəpləşevgə kysev torhon ole"—tejđər. Eşkə bьndaj qaraş ber ajđa la jaramaj.

RKI xalq kamisarьlьqь kolligejəhe aqsahьđ iƀəpləşev saralarьn tikşerde həm haqlьq kassahьnьŋ, şulaj uq xuzalьq ojoşmalarьnьŋ bьl eşkə halqan qaraŋqьlьqtarьn kyrhətep ytte. Ul, satsejalizəm tədələşende alqa barьşь həm [illegible] dəvlət kassalarьnda tuplanьvьn talap itkənlegen həm [illegible] xalq xuzalьqьnьŋ bətə sarala[illegible] ta'min itev memkinlegen [illegible] kərəklegen kyrhətte.

Ejjyl ajьna qəđər [illegible] dəvlət haqlьq kassahьna prafsajuz ojoşmalarьnьŋ jardamь menən [illegible] RKI kolligejəhe [illegible] Avьŋsь ajđa RKI kolligejəhe kampanejə [illegible] xalq urьnlaşqan ere urьnda [illegible] instruksejə eşlərgə [illegible] təqdim itte. Haqlьq kassalarь [illegible] tejeştər.

Bьnda şunь la ejtep ytergə kərək: [illegible] aqsahьđ iƀəpləşevdər menən bik kyp aqsa [illegible] tejeşle. Ucrizdinejələrđən həm [illegible] haqlьq kassalarь arqьrь birevdə tejeşle [illegible] həm dəvlət, kapiratif həm prafsajuz ojoşmalarь menən [illegible] talap itə alьj.

Dəjəm dəvlət haqlьq kassahьnda qalqan həm ber hьmdьn [illegible] planlь qatnaşьrqa [illegible] 4 jьlda [illegible] iktimalь bar [illegible] sara ytkərev [illegible] tejeşle.

Şulajtьp, kammunal xeđmottər, kapiratsejə həm prafsajuz ojoşmalarь, ucrizdinejələr, [illegible] həm ejşləjəndər, bьl kampanejələ aktif qatnaşьp, bətə tyləvdərđe haqlьq kassalarь arqьrь tapşьrьv [illegible] jardam kyrhətəjek.

N. M.

Jazahьđ qalqan xuzalьqhьđlьq

Ucrizdinejə beterelep,rastratsiktarь enotolqan.

Elekke Narpit ojoşmahьna Əfə qalahьnda eşsələr ydək kapiratifьna 14.956 hum 67 tin miqdarьnda tylənevse aqsahь həm şikle burьstar miraƀ bulьp qalqan.

Sirapkupqa eştərđe tapşьrqan vaqьtta Narpit idarahь yđen aqlar esən, tikşerev kamisejəhe həm aktif menən [illegible] şikle bulqan burьs itep [illegible]

[illegible] nьnda eşləgən keşelərenen əƀtendə məlkət jetməv səbəple 3991 hum 48 tin burьs iƀəplənə; bьl burьstьŋ tylənevenьsьnlapta şikle, sənki buxgaltirejə məlkəttə tejeşle revəştə iƀəpkə almaqan, məlkət his ber iƀəpheđ—niheđ pritprejətejələrđeŋ berəvhenən ikensehenə kyserelep jərətelgən, invintarlaştьrьv eşe 1928 nse jьlqa tiklem eşləməgən. Narpit idarahь məlkətteŋ tədək həm haqlavь bulьvьna his diqqət itməj, ularđь juqaltьvđa qəjeple keşelərđən sut arqьrь jullav đa quđqamaqan. Taqьla 4 keşeneŋ əƀtendə 579 hum 39 tin burьs iƀəplənə; ular... tavar yđləştergəndər. Narpit idarahь ularqa tavar esən aqsa tylərgə təqdim itkən, ular riza bulqandar, ləkin hunьnan elek torqan urьndarьnan ikense jergə kysep, ələ hamanda burьstь tyləmegəndər. Ularđь „sut məs'ylejətenə tarttьrьv julьnda ber terlələ sara kyrəlmegən.

2300 hum 25 tin 6 keşe əƀtendə iƀəplənə, ular məlkət hatьp alьv esən yđđərenə birelgən avanstьtotonov turahьnda iƀəp birməgəndər .Bьndaj avanstar kemtura kilheşuqa birelgəndər, məƀələn ber vaqьtta la donjala bulmaqan „strajetel“ şirkətenə 892 hum 50 tin avans birelgən. Narpit buxgaltirejəheneŋ [illegible] eşləve arqahьnda [illegible] 2027 hum burьs iƀəplənə [illegible] sut arqьrь [illegible] Kamandirivkalarqa [illegible] avans birevđən kilep sьqqan 1378 hum 47 tin burьs [illegible] buxgaltirejə tarafьnan kankerit saralar kyrelgən bulha bьl burьstarđьŋ jartьnan kybehenen yđ vaqьtьnda kire qajtarьp alьnьvđarь məmkin bulqan.

Narpit ıdarahь həm buxgaltirejə burьstarđь qajtarьp alьv urьnьna yđđərə xalq sritstьvalarьn tarqatьvqa jul asqandar, ə VASILJEJEF xəđer Başnarkamturgka kysep, [illegible] Narpit [illegible] RKI xalq kamisarьlьqь kolligejəhe [illegible] Narpit turahьndaqь matirejaldarьn [illegible] tejələrđe jenəjəttəŋ [illegible] neŋ qujьlьşьn, bigerəktə kadьrđar məs'ələhendə nьq kyđətep tororqa tejeşle.

Elekke Narpitteŋ asь təribəhenə sirapkup, Başsajuz həm bytəndər kevek aşatьv eşen atqarьvsь ojoşmalar đur diqqət menən qararqa tejeştər.

N. M.

Jeteşheđlektərđe kyrhə. təbeđ

Balьq jarata.

Iƀkə Qaran avьlьndaqь(Məsəqyt k—nь) Virxni Yđən kalxuzь rəise „Yđən“ hьvьnan totolqan balьqtar esən ajьrьm xuzalьqtarđan kalxuzqa ь tejeşle eleşən ala la (sənki hьvđьŋ balьqьnan fajđalanьv kalxuzqa tapşьrьlqajьn) iptəştərə menən aşajđa betə, unьŋ esən aqsa la tyləməj. kalxuz daxutьna la indermej.

Bojrakrat tьrantashьđ jərəməj.

Nasibaş avьlьnda (şuluq jort jəslə asьlqan kenə, balalar havlьqьn tikşertev esən, avьl səvittə vьracqa tip par at jebərə.

Attar 15 saqьrьmdaqь Mala jaz balnitsahьna barьp jetə. Ləkin, Bəxetheđlekkə qarşь qatь arba jegelgən bula, vьrac qatь arbaqa ultьrьrqa teləməj

Ul: „Vьrac heđđeŋ esən qatь arbala ultьrьp jərergə obязan tygel. Minə bьlaj məsxərələgən esən, jort başqarmaqa zalьva—birəm tej. Həm irtəgə səqət ikelə tьrantas jegep kilergə quşa.

Qьđьv eş vaqьtьnda, barьşqa ajaq salьv ujьnda jərevsə bьndaj ilimintтərđe səvit apparattarьnan alьp taşlarqa kərək.

SAFA SADIQЬF.

ئاوىل حوژالىغى ئەرتيلدەرىندە ئۇكتىش هەم داحوتتى بولىشىۋ توراهىندا ئاڭلاتما.

(ئۇرنەك).

1 نسى ئاپيراتسيا

ئەرتيلدىڭ يىللىق داحوتى 80200 ھوم بولغان (بىنىڭ 70 مىڭ ھومى بۇتە ئۇكتىش ھەم دۆيۆملەشتىرىلگەن مۆتسىللىك ھەم واق مالدان داحوت. قالغان 10200 ھومى باشقا تورلەردان كيلگەن). شول ھومانان ئيڭ ئەللەك حوژاللىق سىغىمدارى ھەم حوژاللىقا بەيلى راسحوتتار قاپلانا.

مەنەلەن:

بۇتە يىللىق داحوت 80200 ھوم.

حوژاللىق سىغىمدارى 19600 ھوم.

ئارتىپ قالا 60600 ھوم.

ئيسكەرمە: حوژاللىق سىغىمدارىنا ھەم حوژاللىقا بەيلەنگەن راسحوتتارغا بىللار ئيەە:

ئا) ئۇرلۇق راسحوتتارى.

ب) كالحوزدا دۆيۆملەشتىرىلگەن مالدى، تويىندىرىۋ ئۇسۇن كەرەكلى مال ئازىغى، فوندى.

ۋ) ئستراحاوانيا سىغىمدارى.

گ) كالحوزدىڭ ئاوىل حوژالىغى نالوگى تولەۋ سىغىمدارى.

د) باللانعان ئشسى كۆمەكسى حىلمەت حاقى تولەۋ.

ي) ئش مالى يالداۋ ھەم ئاشراۋ سىغىمدارى.

ژ) ئاغىمداغى رىمونت سىغىمدارى.

ز) ميلكتى ئامورتيزاتسيا ھەم ئيزۆيىشتار يالداۋ سىغىمدارى.

ئى) ئاشلاما، ياغىۋ نەمەلەرى ھەم باشقا ماتيريالدارغا تۆتولغان راسحوت.

ئيسكەرمە 2: ئەگەردە كالحوزدا حوژاللىقى كيڭەيتىۋ ھەم ياقشىرتىۋ (كاپيتالناي سىغىمدار) ماحسوس كريدىتتار ھەم ئسسودالار ئيەبىنە ئشلەنگەن بولسا، ئۇلاردى تولەۋ ھەم پراسينتتارىن تولەۋ ئۇسۇن سىغقان راسحوتتار بىرىنسى نەۋبەتتە بولىنمەي تورعان فوندقا ئۆلۆش ئايىرىۋ ئيەبىنە ئشلەنە.

2 نسى ئاپيراتسيا.

بۇتە ئۇكتىشتىڭ ھەم دۆيۆملەشتىرىلگەن مۆتسىللىك ھەم واق مالدىڭ داحوتى سومماھىنان كالحوزسىلار ئاراھىندا ئۇلاردىڭ ئەرتيلدىڭ دۆيۆملەشتىرىلگەن فوندىنا تاپشىرعان ميلكتەرىنە موافيق بولىپ بيرىۋ ئۇسۇن 5% ئۆلۆش ئايىرىلا (س-س-س-ر ئاركامزيەنى ھەم كالحوز سيەنتىرىنىڭ 30 نسى، يىل 12 نسى ئاپريل ئاڭلاتماهى)

مەنەلەن: بۇتە ئۇكتىشتان ھەم دۆيۆملەشتىرىلگەن مۆتسىللىك ھەم واق داحوت 70000 ھوم.

بۇنان 5 پر. ئايىرىۋ 4010 ھوم.

ئيشكەرمە: شول 5 پر.نى ئۆد ئارا بولىشوگە-ئۇدەرى ئۇسۇن ۋزنوس ئيىلىپ كولاك حوژاللىقلاردان كانفيسكاوات ئيىلىپ كالحوزغا تاپشىرىلغان ميلكتەر (بىنىڭ، شول كولاك حوژاللىقلاردان دەولەت ھەم كاپيراتيف ئۆيۆشمالارىنا بولغان بورىستارىن قاپلاۋ ئۇسۇن، ئوتوپ قالغان ئۆلۆشتەرىنەن باشقاهى) ئيەبەلەنگەن باتراك ھەم يارلىلاردا قاناشالار (س-س-س-ر ئۆدەك باشقارماهى ھەم خ. كاميسارلار سەۋيتىنىڭ 30 نسى، يىل 1/II قارارى)

2. شول 5 پراسينتتى ئۆد ئارا بولىشوگە قاتىشىۋ حوقوقى مىنەن ئۆدەرىنىڭ ميلكەتلەرىن كالحوزدىڭ دۆيۆملەشتىرىلگەن فوندىنا بيىلمى، ئۇكتىش، يىيىشتىرۋ كامپانيەھى باشلانىۋدان ھوڭغا قالماي تاپشىرعان كالحوزسىلار بۆتەمەيلە فايدالانالار.

3. دۆيۆملەشتىرىلگەن مۆتسىللىك مالدىنان كيلگەن داحوت تيپ بارى كالحوز ئاغزالارىنىڭ دۆيۆملەشتىرگەن مالدارىنىڭىغىنا داحوتى ئيەبەلەنە. ماحسوس كريدىتتەر يەكى كالحوزدىڭ ئۆد سومماھىنا ماتىپ ئالىنعان مۆتسىللىك مالدىنىڭ داحوتى ئيەبىكە ئالىنماي.

3 نسى ئاپيراتسيا

يىللىق داحوت قالدىغىنان (60600 ھومدان) ھەر بىر كالحوزسىنىڭ دۆيۆملەشتىرگەن ميلكەتنە قاراپ بولىنەسەك 5 پر. (4010 ھوم) سيگىرلىپ سىعارىلا. شونان، ھوڭ 56590 ھوم داحوت ئارتىپ قالا.

4 نسى ئاپيراتسيا.

ئۆلۆشۆ ئارتىپ قالغان 56590 ھومدان بولىنمەي تورعان فوندقا 10 پر. قا حەتلى. دۆيۆملەشتىرىلگەن فوندتارغا 5 پر. ئۆلۆش ئايىرىلا، بۇتە قالدىق 56590 ھوم شونان بولىنمەي تورعان فوندقا 10 پر. دۆيۆملەشتىرىلگەن فوندقا 5 پر. ئۆلۆش ئايىرىۋ 8588 ھوم.

يىللىق داحوتتان ئارتىپ قالا 48002 ھوم.

ئيسكەرمە: كالحوزدىڭ دۆيۆملەشتىرگەن فوندقا ئايىرعان 5 پراسينتتان ئەرتيلدەگى ئشكە ياراقهىزدارغا ياردام كورهەتىۋ سىغىمدارى، كالحوزسىلارغا ئالف-بىلىم حىلمەتى كورهەتىۋ، تۆرمۆش ياقشىرتىۋ ھەم شوندىي باشقا سىغىمدار قاپلانا.

5 نسى ئاپيراتسيا.

شول ئارتىپ قالغان 48002 ھوم داحوت كالحوز ئاغزالارى ئاراھىندا ئۇلاردىڭ كالحوزغا تىققان حىلمەتتەرىنىڭ ھاننىا ھەم سيفاتىنا قاراپ بولىشوگە بيلەلەنە.

مۇستافين.

Kulaktarđь „taba almav“,

qьjьnlьqtar aldьnda teđ sygev menən kərəşkə!

Qьrmьƀqalь jortonda (Əfə kantunь) uburka həm ikmək jьjьvqa əđerlek kampanjahь qəđəttən tьş jomoşaq bara. Begengə tiklə parteja, kamsamul ojoşmalarь yđ eştəren kampanjanь uŋьşlь ytkərevgə buj hьndьrьp qorop jebərə almaqandar. Ikmək əđerləv planь avьlqa jetkeđelməgən. Ambarđar, toqtar əđerləvđə tejeşle saralar *kyrlməjđər. Kulak xuzalьq*tarьn tabьv həm kantraktatsejənь ytkərevđə betenləj qaltьrap qalqandar. Vulkum sikritarь: «beđ kulaktarđь tabьrqa buldьra almajbьđ. Sənki jarlьlar beđgə ularđь kyrhətməjđər“ tej.

Jarlьlar arahьnda eştə kesəjtev, kulak qotqohona qarşь qatь kerəş asьv,massa arahьnda aŋlatьv eşen kytərev saralarь kyrelməgəndər. Palit prasvit ojoşmalarь kyđgə kyrenerlek ber nəmə lə eşləməjđər. „kantraktatsejənə beđ tygel, narkum kileptə ytkərə almaь, beđgə unь nisek buldьrьrqa“ „bьjьl Qьrmьƀqala vulьsьnda milejun botqa jaqьn urьnlь orloq fundь ojoştorolorqa tejeş. Kalxuzdarđьŋ bulhьn jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ bulhьn kelettərə juq. Urazaj jaqşь, igendə qajđa halьrbьđ ikən, bьndaj vaqtta məs'ylejəttə əƀkə alьvь qьjьn“ tej vulkum sikitarь iptəş GƏRƏJEF.

Bьndaj qьjьnlьq aldьnda teđ sykkən, bьvьnь qaltьraqan, sikritar jetəkselegə menən eşteŋ jomoşaq bulьvьna qəzəp itərlek urьn barmь?

131 malatilka buş jata.

Əfə kantunь, Iglin jortonda arьş uraqь betəp huqьv eşenə başlanhala, kyp urьndarđa malatilkalar teđətelməgən bulьv səbəple bьl eş əkeren bara. Sənki jort dəvmələndəge 150 malatilkanьŋ nejbarь 19 qьna teđətelgən. Jortbaşqarma həm avьl səvittərə bьl eştəgə jeteşheđlektərđe betərev sarahьn kyrməjđər.

Pakrav səvite berense başlap jaŋь urazaj igenenən 65 sintnir igen tapşьrđь.

K. AGIŞ.

KEMDƏR OTQAN?

MƏSKƏV, 7. III nse indysterejə zajьmьnьŋ 3 nsə otoş tirazьnda 5000 humlьq otoştar tybəndəge abligatsejələrgə təştə: ablig. 8, sirejə 06916; ablig. 3, sirejə 90 389; 1000 humlьq otoştar tybəndəge abligatsejələrgə təştələr: ablig. 4, sirejə 7234; ablig. 10, sirejə 10641; ablig. 5, sirejə 15863; ablig. 10, sirejə 20807; ablig. 5, sirejə 20828; ablig. 2, sirejə 26188; ablig. 10, sirejə 44786; ablig. 3, sirejə 48821; ablig. 10, sirejə 51441; ablig. 4, sirejə 51974; ablig. 6, sirejə 65528; ablig. 9, sirejə 67662; ablig. 6, sirejə 69380; ablig. 2 sirejə 71118; allig. 10, sirejə 76086; ablig. 2, sirejə 78446; ablig. 5, sirejə 87992; ablig. 2, sirejə 93287; ablig. 3, sirejə 94487; ablig. 5, sirejə 69399.

Bətə sajuz kətəpxanasьlar esjьzь aldьnan

Kiləhe jьldьŋ 1 nse qinvarьnan bətə sajuz kətəpxana esjezь asьla. RSFSR Məqarif xalq kamisarlьqь bьl əşkə əđerlək başlanь inde. Bьl esjezdə bətə elkə həm jəmhyrəjəttərđən 400 legən diligattar qatnaşasaq. Esjezdьŋ saqьrьlьvьnan tep maqsat-kətəpxana eşen berləşkən jaŋь sistimaqa halьv-kətəpxanala eşləvsə kadьrdar jeteşterəv həm avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə teđev mələndə kətəpxanalarđьŋ bьrьstarьn bildələvđən tora.

Esjez əsən 1 nse avqьstan əđerlek əşə başlana. Bьl əđerlek nəmənən tora huŋ?—

Iŋ elek avьl, qalalarđa kətəpxanasьlar kənfirinsejəhe saqьrьla. Bьl kənfirinsejələr kətəpxana əşselərə həm uqьvsь əşsən jalpь menən berləktə ytkərelep, kalxuz, safxuz həm avьldarđa kətəpxanalarđьŋ eşləgən əştərə turahьnda daklattar tьŋlanьrqa tejeş.

Kətəpxanalar—partejə səjesəten, partejə matbuqatьn kiŋ əşsən jalpьqa ytkərevsə qa;ьş Ləkin, bьl əştə beđ qatqi hьnьlьştarqa ireşə alqanьbьđ juq əle. Unda eşləvsə xeđmətkərđərđən əđ əđerleklə, jə bulmaha halqьn qaravđarь arqahьnda kətəpxana, uqьv əjđərə jalpьnь yđ tirəhenə ojoştora almaj kilələr. Şuqa qusьmta səvit həm sajuz ojoşmalarь kətəpxana eşenə artьq iqtibar birgəndərə juq. Kətəpxana, uqьv əjđərə taşlandьq urьn hьmaq qaraqь jerđərđə bulьp, kərəklə mibeldər menən tə'min itelməgən urьndar bar. Bьna şularđь bətərəvđə qatqi saralar kyrergə kərək.

„KITAP—JALPЬQA!" bьl kyptən əjtelgən hyđ. Əgər şulaj bulmaha kitap sьqarьvđьŋ əhəmejətələ bulmaђ ine.

Kətəpxanalar bьl luzьŋgьnь tormoşqa atqarьvđa aqьrьn quđqalalar. Qoro, kitaptarđь kəştəgə tultьrьp haqlap ultьrьv menən genə eş bətməj bit. Kətəpxana eşen kyltpaxut timpьnan qaldьrmaj alьp barьrqa kərək. Beđ, hər jьldь jəđləgən uqьj—jađa belməvsələrđe əjrətep sьqarabьđ. Əmmə bьl iptəştərđən kyp kəhe likpunkttaqь uqьvđan ajьrьlьv menən jaŋьnan nađanlьqqa qajtalar. Kətəpxanalar ularđь bьl bələnən qotqarьrqa tejeştər. Likpunktь bətərəvsələrđə şunda uq kətəpxanaqa ьlьqtьrьp—jeŋel teldəgə iŋ kərəklə kitaptarđь quldarьna birelhen.

Jort dəvmələndə bulqan kətəpxanalar kysmə kətəpxanalar ojoştororqa tejeştər, ul qьna la tygel jalpь əsən kərəklə kitaptarđь taratьv əşenə kerəşergə kərək.

Avьldarđaqь kətəptanalarđa ələ kyp kenə jaraqhьđ kitaptar haqlanalar. Bьnь bigerək balalar ədəbəjətendə kyrergə bula. Ul kitaptar yđđərenəŋ milli, serək idialugejəlarь menən joş bьvьndь aqulaj.

Bьndaj kitaptarqa KƏTƏPXANA KƏŞTƏHENDƏ URЬN JUQ. Ularđь həpərep tygərgə bik vaqьt.

Iŋ huŋqь hyđđə şunь la iђkə alьp kitergə kərək. Ələgəsə beđđeŋ nəşerojət urьndarьbьđđьŋ kitaptь jalpьqa jaqьnlaştьrьvđa eşləgən əştərə qəniqətlənerlek tygel. Iŋ berense balalar ədəbejəten baђьvqa əđ urьn birelə. Unan bigerək balalar ədəbejəte yđenəŋ sьjnfi jeđən kyrhətep jetkerməj ələ. Bьnь II nse BAPP plinumьnda Amantaj həm Tahirьf iptəştər asьq əjttelər.

Kalxuz, safxuz əşsəndərə əsən „arzanlь kətəpxana" isem menən kitaptar sьqarьv beđđə hьnalqanь juq. Unь hьnav qьna tygel eşlərgə kərək. Bьl kitaptarđь ererək xərefter menən baђьrqa kərək.

Kətəpxanasьlar esjezь aldьnan ytkərelergə tejeş kampanjanь KIŊ QATLAM EŞSƏN JALPЬ QATNAŞLЬQЬ menən ytkərergə nьq iqtibar itelhen. Şul vaqttaqьna kətəpxana eşendə nьq hьnьlьş jahap, unьŋ rikanstruksejalaştьrьv dəverendə totqan burьstarьn asьq ber əđgə halьp bulasaq.

B. DAVЬL.

Jəşelsələrđeŋ jaqşьhьn orloqqa qaldьrьqьđ.

Başqortostanda jəşelsələr səsev majđanь 1931 nsə jьlda 50% artьrqa tejeş. Bьnьŋ turahьnda xəkymət urgьndarь həm jer əştərə xalьq kamisarejətьnьŋ qararđarь bar.

Jəşelsə majđanьn oşo tiklem kybəjtevđə 1931 nsə jьldьŋ jađьnda jəşelsə orloqtarь tabьvđa avьrqa kiləsək. Əgərđə xəđerđən yk beđđə bьl əşkə əhəmejət birelməhə, ul vaqtta bilgələngən majđandь orloq menən qaplav, jer urgьndarьnьŋ da kesənən kilməђ.

Şunьŋ menən, bətə kantun jer byləktərə, kalxuzdar, əş kapiratsejəlarь, a/x. tixnikumdarь, məktəptər, ajьrьm jarlь—urta xəllə kərəђtejəndər bьl məs'ələgə xəđerđən yk tejeşlə saralar kyrergə tejeştər. Sənki hər ber jəşelsə yђterəvsə vaqьtь jetkəs kernə orloqtь jer urgьndarьna alьrbьđ ələ tip kətməhəndər. Xəkymətteŋ 1931 nsə jьlda baqsasьlьq eşen kiŋəjtev turahьndaqь qarьrьn ytəvđə, qortsoloq baqsasьlьq sasajuzь xəđerđə baqsalarđa jaqşь bulьp jeteşkən jəşelsələrđe jetərlək tiklem orloq qaqaldьrьv saralarьn kyrhen.

Orolqsьlьq sajuzdarь jaqşь sartlь orloqtarđь jetərlek tiklem əđerləgəngə saqlь həm hər ber jəşelsə yђterəvsə yđeneŋ baqsahьna qьna jetərlek tiklem tygel, bəlki tybən igensələk sajuzdarьna bađarđa hatьrlь tiklem orloq jeteşterergə tejeştər. Bьl məs'ələnə kalxuzdarđa, ajьrьm xuzalьqtarqa nьq teşəndərergə kərək.

Jer əştərə xalьq kamisarlьqь: F. TƏXFƏTYLLIN.

Ridaktьr urьnbaђarь: QAJSIN

Rigistratsejə turahьnda beldermə

11—nsə ejjyl 1930—nsь jьlda Başqortostan savđa xalьq kamisarlьqь, R.S.F.SR. Savnarkumьnьŋ 1928 nsə jьl 20 nsə yktəberendə patribitel jəmqejəten terkəv turahьnda qararь həm S.S.S R savđa rəjstərenəŋ III—bylegenə tajanьp patribitel jəmqejəttərə rəjstərenə kertelə:

№507 əşsələr kapiratifь Arqajaş orloq—safxuzdarьnda. Urьnь Arqajaş qalahьnda.

22nsə Ejjyl. 1930 jьl, Byre safxuzьnda №508 əşsələr kapiratifə Urьnь—Keskəj—Qьđьl avьlьnda Arqajaş kantunь.

24—Ejjyl—30—jьl. 223 nsə numirlь jađьvbujьnsa Zejəŋ[illegible]rin patribitel jəmqejətenə (Jьlajьr k—nь) Jaŋь—haqmar, Məxəmətjar, Qasmar jəmqejəttərən quşьp berəv hanala, Kasəə jəmqejət ajrьmlьqtarь bətərelə.

24—Ejjyl—1930—jьl. 433 numir jađьv bujьnsa Sь bir patrib jəmqejətenə (Jьlajьr k—nь) Mьtraj patrib. jəmqejəte quşьlьp, huŋqьhь bətərelə.

Kina tixnikum, VUZdarьna uqьvsьlar jebərəbeđ.

Şəreq kinahьnьŋ Başqortostan əyleksəhenə Məskəvđəge asьlasaq kina VUZьnьŋ əsəsi kursьna 3 urьn, əđerlek kursьna 2 urьn, Liningratta asьlasaq tavьşlь kina tixnikumьna 2 urьn, həm kina tixnikumqa 1 urьn birelgən.

Tixnikumdarđьŋ kurьstarьna 7 jьllьq məktəp bətkən, əsəsi gruppaqa 9 jьllьq məktəp bətkəndər alьnalar. *Qarizalarđь Məqarif Xalьq kamisarlьqь qabul itə.*

Şəreq kinahьnьŋ Başqortostan şeqbəhe mədire:

QƏLI KƏRIM.

Dəvlət bankь pravlinejəhь

SSSR Savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 ejjyldə sьqarqan „kridit rifurmahь ajqanlь xuzalьq iђəbendə bulqan dəvlət urgьndarь, kapiratsejə həm sit məmləkət kapitalьnьŋ qatnaşьvьnan başqa bulqan qatnaş aksejəle şirkəttər arahьnda kridit [illegible] („Izvistejə Tsik" 1930 j. 27 ejjyl № 205) 3 nsə punktьna binaən oşonon urgьn itə:

Şul kyrhətelgən qarardьŋ 1 nsə matdəheneŋ B həm V punkttarьnda bildələngən sruktar—əgerđə [illegible] SSSR dьŋ tybəndə hanalqan [illegible] şələr. Jaqut jəmhyrəjəttenə—utьđ kəngə, urta Asejəla—utьđ kəngə, Alьђ kənsьqьşta—utьđ kəngə, Tənjaq krajđьn Ust—Səjsul ukrugь menən Zьjrən elkəhenən—un biş kəngə Ural elkəhenəŋ Tubьl ukrugьnda—un biş kəndə, Qazaqstanda—un biş kəngə, Byrьt—Manguləjəla—un kəngə, səbəren Ərket, krasnajar, Tumskej,Jenesəj ukrugtarьnda 10kəngə Alьђ kənsьqьştaqь kyrhətelgən urьndar. Kraj esendə Saxalьn, Kamcatks menən krajđьŋ başqa ukruktarь arahьnda bulqan eşkə ihəp əđevdər esən də kesendə bula.

SSSR savnarkumьnьŋ 1930 j. 26 ejjyl qararь sruktarьn həm furmalarьna qaramaђtan, şul qararđa kyrhətelgən burьstarqa, [illegible] fundtarьn tapşьrьv burьstarьna həm tavar hatьv həm xeđmət (usluga) kyrhətevđən kilep sьqmaqan başqa tər burьstarqa jəjelməj. Şul qarardьŋ 2 nsə punktьna hina'ən ul jəjelməj, dəvlət həm jerlə bydzittə bulqan ojoşmalarqa, yđđəren klejənttarđьŋ balanьsьnda haqlavqa Dəvlət Bankь menən vidьmьstьvalar arahьndaqь kileşev bujьnsa rəxsət itelgən kriditur həm dibiturđarqa (məђələn teđeleş ojoşmalarьna avanstar birev bujьnsa—SSSR savnarxuzьnьŋ 1930 j. 24 fibralqь № 888 bojroqo, patribitel kapiratsejəhьnda kridit rifurmahь ytkərev turahьnda 1930 j. 26 fibral inestruksojəhe həm şundaj başqalar), his ber bankьla *kontokorrint iђəptərə* bulmaqan dibitur həm kriditurđarqa tejeşlə tərtiptə bətərelevgə bildələngən dibiturđarqa.

Xəkymətteŋ qararь gəməlgə kertelgəngə xətlə kriditurđarđьŋ talabьna vazrazinejə jebərgən dibiturđar ularđьŋ kypəjəhen 5 nsə avqьstan huŋqa qalmaj bankьlarqa jebərergə tejeştər. Kriditurđar talaptarьn tapşьrqan saqta yđđərəŋgə kontokorrint scuttarьnьŋ numirđarьn həm məm'kin tiklem dibiturdarьnьŋ scuttarьn kyrhəterđər.

Kriditurđar qarardьŋ 1 nsə *matdəheneŋ „a" punktьnda* kyrhətelgən dibiturđar scutьnan kypəjə tapşьrьv urьnьna bankьlarqa ularđьŋ yđ fajđalarьna sьqqan səlduhьn kyrhətev menən genə qəniqətlənə alalar. 3—1

Eşse torlaqtarь teđev.

Ivano—Vaznisinsk.

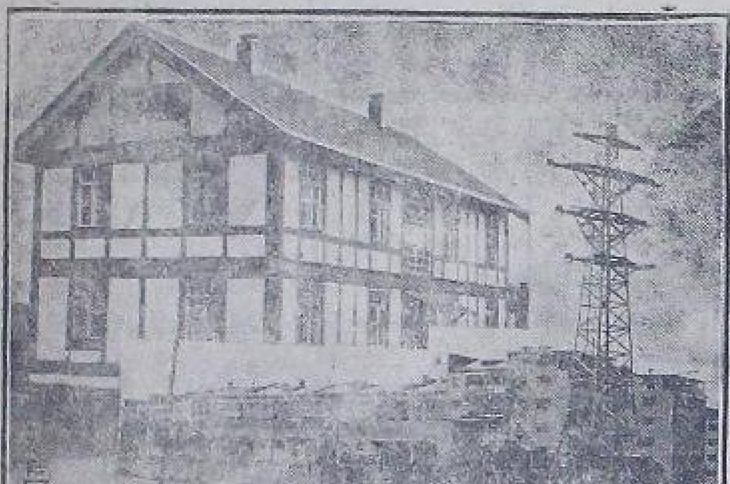

Hyrəttə: Juqarьlnan—standartlaştьrьlqan 4 fatirlь ej. „Il'ic vasejatь" ismendəge kinəşem teđev zavьtь bьjьl 250 standart əjđər eşləp sьqarđь həm 7 şər fatirlь 500 ej eşləp sьqarьv eşenə başlajasaq.

Bьl zavьt 8 fatirlь əjđə (əşsələr torlaqьn) 1—2 kən esendə eşləp sьqara. Əjđər hytelgən xəldə sьqarьlalar. Standart əjđə eşləv unьŋ halьna torqan urьna qorop ultьrtьvьn bujav, həm jьhazlandьrьv (ilikterik həm hьv torbalarь inderəv) đarđь bergə iђəpləgəndə lə qəđəti teđelgən əjđərgə qaraqanda 2—3 tapqьr oshođqa teşə.

Aђta—Eşsələr əsən 400 fatirlь gigant əj halьnьp bətə. Kyrəttə: əjđəŋ dəjəm kyreneşe.

Bьlarđьŋ jəđ pərđələren asabьđ.

Spikylent Məxəmmətjənef—partejələ.

Kybələk-tiləv jorto Qьvbaqьş avьlь Məxəmmətjənef Abdulla 26 nsь jьldarđa qьđьl tavar həm it menən hatьv itevsə spikylent ine. Xəđergə kəndə kapiratsejəqa kilep ojalaqan. Kapiratsejəqa kilgən bətə jaqşь tavarđarđь yđenəŋ sittəgə tuqandarьna jəbergənə həm qьђat xaq menən hatqanlьqь hiđelə. Bьjьlqь raskulacivanejə vaqьtьnda yđenən jaqьn tuqanь həm spikylent Şərəfetdinoftьŋ maltyarьn kistərməj jəşerəp qaldь. Oşondaj nasarlьqtar eşləvenə qaramaђtan kalxuzqa həm partejəgə tikşerməj aqza itep alqandar. Tađartьv vaqьtьnda Məxəmmətjənef kalxuzdьŋ „ris" rəise bulьv arqahьnda bətə avьl xalqь unan qurqьp, əjtə torqan hyđđərenə qarşь kilep haqqandar. Jьjqьn menən Nəzmetdinov Məxəmmətjənoftьŋ tyrelegənən fajdalanьp jəi—jamqьrqa tejməjensə kalxuzda torop qaldьlar.

Sьjnfi jeđən juqaltqan partejə aqzahь Məxəmmətjənefte partejənən həm iptəştərən kalxuzdan qьvьp sьqarьrqa kərək

„QORTAŞ"

Bьsьraq Tyrəkəjef tikşerelhen.

Estərlə kantunь Arьђlan jorto Qadnaj avьlь kalxuzь aqzahь həm partejələ bulqan Tyrəkəjef Məxəmmətjən səvit apparattarьn tađartьv kəmisejəhe tarafьnan tərlə jeteşheđlektərə əsən 2 nsə katigyrejə menən tađartьlqajnь. Şul vaqьttaqь massь tənqite, par tejə kyrhətevđərə Tyrəkəjefkə fajđa itə almanьlar.

Ul bьjьlqь səsev vaqьtьnda atьn əştən qasьrьp jьraqtaqь enehenə jebərəp aђьranь. Kyptən tygel Arьђlan jorto militsejə nasannigь Tyrəkəjef habьrojđь. Kapiratьr Abdullin, xisapsь Zəbəjəroftərđe saqьrьp eskə məzlisə ytkərđe. Avьl xuzalьqь halьmь kampanejahena vəkil bulьp sьqqanda, jəşerəngən kulak xuzalьqtarьn tabьv, jər eşləvđən tьş kilgən daxuttarđь tulь iђəpkə alьv urьnьna əsep jərənə. „Minə vulkьm partejə sikritarьna horaqandar ine barmanьm" tip maqtana.

Bьl keşenəŋ ytkən jaqьla şəptən tygel. Grazdandar huqьşьnda aqtardan, qьđьldarqa plingə teşkəs, qьđьldarqa xeđmət itevđən baş tartьp, qasьp qajta. 22 nsə jьlda Arьђlan həm Aptьraq avьldarьnьŋ balalar jorto jabьlqas ulardьŋ maldarьn yđləştere. Jort başqarmahьna rəis bulьp xeđmət itkəndə, aqşa səvđəhe menən şeqəllənə. Həm 26—25 nsə jьldarđa, xeđmət əђtəndə 540 hum rastratь jahanь. Oşo keşene Başqortostan Məгkəđ Başqarmahь jaŋьndaqь kəmisejə tarafьnan kirə xoquqьna qajtarьlqan. Partejə vulkumьnьŋ tarafьnan Tyrəkəjefkə [illegible] tikşerelhen.

„JALQЬN"

Uqьv əjə jođaqlь jort kum ojmheđ.

Byrə jortondaqь uqьv jorto başta jaqşь ŋьna əşləp kilgəjnə. Ləkin, huŋqь kəndə bətenləj hyndə. Ber izbactьŋ jəq almaşьnьp torovь həm [illegible] nə yđ əşen alьp barьrlьq belemə, təzribəhe bulmavь, jort-başqarmahьnьŋ, partejə jort kumьnьŋ palit prasvit eşen rətkə halьvqa, tejeşlə eş şarttarь tьvđьrьvqa iqtibar itməvə əşteŋ jomoşarьvьna səbəp bulalar. Izbactь əđləkheđ kampanejanan kampanejaqa qьvalar. Ə, uqьv jorto jođaqlь tora.

Massa aqьrlьq jaŋь kitaptar barmaq menən genə hanarlьqtar. Jaŋь asьlasaq nađanlьqtь bətərəv həm ađ belem lələrən uqьtьv məktəptərenə, jorttar, uqьv əsbəttərə, xəđerləv əşenə jort başqarmahь „irtə"—tip kenə qaraj. 28 nsə jьlda 4 lampьlь radeju alqьs alqandar ine. Unьŋ xuzahь bulmanь. Teləhə kem eşlətep vattь.

Jort səjəsi aqartьv qьrьnda ojoştorolqan asoavjaxim jəcəjkəhe hyngən. Ajьna ber mortəbə sьqьp kilgən stinə gəzitəhe xəđer tuqtalqan. Kantun səjəsi aqartьv bylegə jetəksələgə qəđəttən tьş jomoşaq.

N. BIKBAJ.

— Θfələgə Dьvaris trudaqa urnaştьrьlqan myzej, əşən 25 nsə avqьsqa tiklem genə dəvam itterep, unan huŋ Θfənən kitəsək.

— Başqortostan jəmhyrejətprakaraturahь ergəhendə teđəlgən, teđeləş tikşerəv brigadahь, tikşerəv eşen bettə. Tiddən brigadьnьŋ plinumь saqьrьlьp, tikşerelgən eşkə jomqaq jahalasaq.

„Başqortostan" kalxuzь alda bara.

Bьl kalxuz Bərə kantunьnьŋ Kizgən baş jortonda Suqalь tigən avьlda başqort, tatar, sьvaş kevek tərlə millətterđən teđəlgən. Unьŋ ələ teđələvenə ikə genə jьl. Ləkin xəđergə vaqttaqь xəldə alьp qarahaŋ unda kyp uŋьştar kyrəhen.

Jađqь səsevđə ytkərgəndə kalxuz tulьhь menən agraminimumdь ytkərep eşləgən. Orloq jaqşь itep tađartьlqan, aqьvlanqan, sejalka menən səselgən. 90 giktar jađqь səsevđən bojđaj 15 ko, tađa surtlь holo 10 qa, ber giktar kənbaqьş 12 giktar qara bojđaj. Bьl qara bojđajđь kyiturahь aђtьna keliver ylənə səsep qaldьrьlqan.

Bьna oşolaj jerenə jetkerep eşləngəngə kyrə „Başqortostan" kalxuzьnьŋ igendərə bətə tirə jaq avьldarđa maqtalьp jərətelə.

— Bojđajьla, bojđajь-at menən inhəŋ duqahь kyrenməђ...

— Bьna ularđa holo ismaham-iђeŋ kitər, kykərəp ultьra-tip həjləjđər, tirə jaq xalqtarь.

Jađqь səsevgə zadanejə 45 giktar bulha, kalxuz unь juqarьla əjtkənsə 90 giktar itep ytəgən. Şul avьldьŋ qajda buş qalqan jere bulha unь kalxuz barьp səskən.

Uŋьştь jьjnav əşenə kalxuzdьŋ asьq planь bar. Hər ber əşteŋ yđenə ber brigada teđələp unda məs'yl brigadir qujьlqan. Kədgə səsev əsən teđəlgən brigada jer hərəv, tьrmav, səsəv əştərenən başqa hьv tirmənenə maşina qorop yđenə səsergə jeterlek igendə urьp baђьp alasaq. Uŋьştь jьjnav (urьv əştərə) 4 kəndə bətergə tejeş.

Kalxuzdьŋ ikə tirmənə bar. Ə, igendə baђьv əşendə lə bьl tirməndərđə fajđalanьrqa ujlajđar. 2 Huqqь maşinanь tirmən kəsə menən eşlətəsəktər.

Kalxuzdьŋ ikə arqьs maşinahь nisek kərək ulaj jaqşь teđətelep, tulь əđerlek kə kiltirelgən—bəgən bьna baђьvqa sьqarqa əđer toralar. Par əsən jər majdajьnda eşlənep 25 giktar bojđaj aђtьna keđđən hərep qaldьrьla.

Avьldaqь məsettə xalq yđe teləp əђkə qatta məktəp həm aђqь qatta klup jahaqan. Xəđerge vaqtta məktəp binahьn uqьvđar başlanqansь kalxuz maj zavьtьna fajđalana. Avьlda kalxuzsьlar insejativahь menən „Qьđьl mejəş" asьlьp unda hər vaqьt tərlegəzit—zurnaldar bulьp tora. Şunda uq 4 lampьlь radeju totqos bar. Bьl uŋьştar əlbittə tərən aŋlatьv əştərə nətizəhendə genə kilep sьqqandar.

Avьlda sьjьfьj kərəş, kalxuzqa qarşь qara agitatsejəlar đa juq tygel əlbittə, bьl qara agitatsejə kulaktar tarafьnan alьp barьlqan. Xəđergə vaqьtta avьldaqь 4 kulak raskulacivajt itelgən, Ləkin ularđьŋ ђojroqtarь ələ bulha bar. Ular kalxuzdьŋ jeteşheđ jaqtarьn kyđətep kenə toralar. Kalxuzsьlar arahьna:

— Kalxuzdьŋ 25 bot igenen yđđərenə qaldьralar ikəndə, qalqanьn alьlar ikən-kevek qotqo taratalar.

Ləkin xəđer inde kalxuzdьŋ təp kadьrь bьndaj jalqandarqa əşənməj. Kirehensə jaŋьnan jaŋь əşsən xuzalьqtar kalxuzqa inergə teləp qariza birələr. Jađqь səsev huŋьnda qьna jaŋьnan 10 xuzalьq kalxuzqa ingən. Avьldaqь 92 xuzalьqtan xəđer 52 xuzalьq kalxuzda tora.

Bьl kalxuz „Başqortostan" gəzitenəŋ şifь. Ləkin ələ xəđergə tiklem beđđeŋ taraftan kalxuzqa ber genə tərlə lə jarđam kyrhətelməgən. Kalxuzsьlar «Başqortostan» gəziten aldьrьp şuqa qarap qьna „bьna beđđeŋ şif gəzitəbeđ" tejđər.

Ber ojoşma la kalxuzqa tejeşlə jarđamdь kyrhətməj. Rajpalivut sajuzdan kilep qaravsь juq. Agranumdar kyrenməjđər. Kalxuz bətə eşte yđ kesə menən alьp bara. Plandь la yđe genə teđəgən.

Kalxuzsьlar:

— Balalar jəsləhe kərək ine, jəslə jəşendə utьđlap balabьđ bar, juq bit.... tip zarlanalar.

Şul uq vaqtta Buqdan, Olo Şadь avьldarьnda asьlqan jəslələrgə xalq balalarьn kiltermejđər. Xəđer eş əђtə bulьvqa qaramaђtan bьl jəslələr balahьđ joşajđər. Şularđьŋ berəjhen bьl kalxuzqa birgəndə jaqşьraq bulmaђ ine mikən.

AJMORAT.

يوژ ئورالليستنڭ تاقتا يارئو زاۋئتتارئ
يانئنداعئ ئۇفۇ پريستينده‌رئنده هه‌ر تۆرلۆ
ئاعاس ئه‌مه‌له‌رئن ئشله‌و، ۋاگونعا تۆيه‌و
هه‌م بوشاتئو

ئشته‌رى باشلاندى

ئاتهئن ئشسئله‌رگه 8 سه‌عه‌تكه ئش حاقئ ئيكئ ،هوم 5 تين. ئه، ئات مئنئن ئشله‌وسئله‌رگه 6 ،هوم 30 تين‌ده‌ن كه‌م بولماياساق. ئشكه كيلوسئله‌رگه ئش واقئتئندا ئاشاملئق ئه‌مه‌له‌رى ئالئو ئۇسۇن سيزوئنلئ كاپيراتيۋ كارتچكائئ بيرئله. ،شول كارتچكا بويئنسا ئشسئله‌ر ئايئنا 24 كيلا ئيكمه‌ك، 1600 گرام ئيت، 1000 گرام شه‌كه‌ر، 50 گرام سه‌ي، 1000 گرام سيلوتكئ، بئر كيسه‌ك هابئن، 2000 گرام يارما، 100 گرام ماحوركا ئالالار. بئلار ئۇستۇنه نورمئدان ،تئش ئاشار ئۇسۇن ئشسئله‌رگه ئستالاواى ئاسئلعان.

بئلئدا 30 تينگه ئيكئ ئه‌رلئكه‌دان تۆشكئ ئاش، ،ئون بيش تينگه كيسكئ ئاش بيرئله.

بيك كوپ هاندا:

ئارقئلئ، ،بوى بئسئوسئلار، ئشپال بوئدوسئلار، قايئلاوسئلار، بوشاتئوسئلاردان

ئير، قاتئنقئز ئشسئله‌رئ كه‌ره‌ك.

پريستئن كانتوراهئ. 7—2

Sənəqət—Ikanumika tixnikumь.

uqьvsьlar jebərevsə ojoşmalarqa həm tixnikumqa jaŋь kerevsə uqьvsьlarqa oşonь bel derə:

1). Qarizalar qabul itev 15 nsə avqьsqa tiklem bulasaq, 20—25 avqьsqa tiklem qabul itev kəmisejəhe eşləj.

2). Jaŋь kerevsə həm şart menən qaldьrьlьvsьlar əsən hьnav 25 həm 30 ьna tiklem bulasaq.

3). TIXNIKUMDA UQЬV 1—NSE SINTƏBERDƏN BAŞLANA.

4). Kalxuzda eşləvsə studinttar 15 nsə avqьstan 1 nsə sintəbergə tiklem jal birelə.

PRAMIKTIXNIKUN.

Başqortostan Dəvlət. Straxavanja kanturahь

Iqlən itə

RSFSR Ikanum Səvitenəŋ 1930 nsь jьl10—VI də təsdiq itkən instruksejəhe bujьnsa 1930—31 nsə jьlqь məzbyri akladnuj straxavanja bujьnsa qalalarđa tybəndəge tərtiptə elgyttər birelə:

1) Qьđьl Ərmejələ xeđmət itevsələr jəki şular menən berđəj hanalьp jərəvsələrđən xuzalьqtarь əsən;

2) Naluk halьnmaj torqan minimum bujьnsa a—x. nalugь tyləvđən tulьhь menən qotoldorolovsь xuzalьqtar, şulajuq trudavaj bulmaqan xaraktirđa kilrə bulmaqan 1,2 həm 3 nsə gruppa invalidtər,

3) Qala xalqь arahьndaqь jarlь xuzalьrtarqa, Dəvlət padaxutnaj nalugь halьnmaqahəm prafsajuzda aqza bulьp torqan əşsələrgə, jallanьp xeđmət itevsələrgə, şulaj uqireklə baзar drusinahь aqzalarьna bьl xuzalьqtarđьŋ iqtisadi xəldərenə qaraj NALUK KƏMISEJƏHE BILDƏLƏGƏN KYLƏMDƏ HALЬNЬR.

Bьnьŋ əsən, lgyt alьrqa xaqlь bulqan grazdandar xuzalьqtarьnьŋ iqtisadi xəldərə turahьnda tejeşlə sprafka həm məqlymətterđə quşьp zajəvlinejəbirergə tejeştər.

Zajəvlinejələr Θfələ Dəvlət Straxaanjəhe kanturьna (Karl Marks uramьnda 25 nsə han jort) ə başqa qalalarda yđə torqan urьndaqь Aginstvalarqa oşo jьldьŋ 1 nsə Sintəberenən də qalmaj birelgən bulьrqa tejeştər.

IЂKƏRMƏ: Eleke vaqьttarđa 20% skidkə menən fajđalanьp kilevsə prafsajuz aqzalarь bьjьl Naluk Kəmisejəhe birgən lgutanan fajđalanьrđar.

1930—jьl. 7 nsə avqьs Θfə qalahь. BAŞ. D. STRAX. KANTURAHЬ.

„Başqortostan"

gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬNMЬ?

1930 Avqьst 9

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h 80	— h.
1926 j. %/shьđ. „ „	130-h 25	132 h. 25
929 j. otoq. zajьm	100 „ 90 „	101 h. 90.
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 22 „	— —
„ 3- krəh. O. Z.	5 „ — „	— „ —.
K.X. nьqьtьvZ.	10,31 —	„ — „ —
1-indyst. Zajmь	25,53, —	„ — „ —
2- „ „ %/dь	26,40	„ — „ —
B „ „ %/shьđ	25. —	„ — „ —
„ „ %/dь	52, —	„ 52„ 10 „
„ „ %	50.	„ 50„ 10
11%/dьь ske Z	104 35	104 95„
Massavit sa..ma	25 06	„ 25 26
pr. 1930 jьl.	50 10—	50 15„

Θ—KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:—Θ

„URAL" KINAHЬNDA. Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgəndən başlap, TUM aqajđьŋ qьvьşь. A. V. Cuzeinina.
IBEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. başlanalar	bəgən ikranda: Beđ tьnьp qalalavьđmь? 7 ylektə drama.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgən: CIKAGO 7 bylektə
„5-Maj" (iђke Θfələ)	Bəgən 11 nsə avqьsta: Əxlaq. Sьjanstar jaŋьsa 10[?]saqətta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.". Башглав 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja prelitarđarь, seregegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Məsьvlьj bylek 8—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 50 tin

PAĐPISKLAR: Ridaksejə kantarьnda, bətə pusta kantarđarьnda, apiksalarenda həm xat jereteveselərđə QABUL ITELƏ.

№183 Şişəmbe 12 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQJA

Hindəstanda

Afridi qəskərđəre Pişivar qapqahь təbəndə.

LUNDЬN, 10. Baş kytərgən afridi qəbiləhenen Pişivar qalahьna həzymən tuqratьv əsən Angelejə osqostarь nej tiklem ыreşhalarđa buldьra almajđar. Afridi qəbiləhenə kyrşe qəbilələr həm mosolmandar xərəkətə jaqlь keşelərđən 1600 kyŋellelərđen quşьlьvь arqahьnda ular kesəjdelər. Pişivar qalahьn xəđergə vaqьtta ber divizejə ingeliz qəskərđərə haqlajđar. Afridi qəbiləhenen Pişivar qalahьna həzym itkən ərmejəhe 10 meŋ keşenən tora.

Angelejə osqostarь Afridi qəbiləhenen avьldarьn tupqa totorqa əđerlənələr. Bьl avьldarđa barь tik qatьn—qьđdar həm balalar qьna qalqandar.

Mosolmandar menən hindlelər arahьnda bəreleş.

LUNDЬN, 10. BUMBAJ qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Sakura qalahьnda jaŋьnan mosolmandar menən Hindlelər arahьnda bəreleş bulqan. 2 keşe yltərelep bajtaq keşelər jaralanqandar. Maduri qalahьnda palitsejə esemlek lafkalarьna bajkut beldergən xalьqqa mьltьqtan atqan, bik kyp keşelər jaralanqandar.

Angelejə qəskərđəre sigenələr.

LUNDЬN, 10. Bьnda—alьnqan xəbərđər bujьnsa baş kytərgən Afridi qəbiləhe Pişivar qalahьna jaqьn uq kilep jətep, ul qalanь qulqa alьv əsən nuqьşa. Afridi qəbiləhenen həzymen Angelejə osqostarь bumbь taşlap, ərtilirejə avьr typtarđan atьp həm atlь qəskərđərđeŋ həzymə menən qarşьlaqandar. Barь tik ber kən esendəgenə ingelizdərđeŋ 70 osqoso 6 meŋ bumbь taşlaqandar. Şuqa qaramaŧtan Afridi qəbiləhenen cəstərə Ingeliz qəskərđəren Cukmuxdi avьlь ergəhendə jeŋep, Pişivar qalahь rajunьna ingəndər, həm xəđergə vaqьtta qalanьŋ yđenə həzym itələr. Pişivar qalahьna Angelejə qəskərđərə tuplana.

Afqanstanda baş kytərevselər bətərelde.

ISTAMBUL, 10. Afqanstandan xəbər itevgə qaraqanda xəkymət qəskərđərə baş kytərevselərđe yđ rajundarьnan qьъьrьqlap sьqarqandar. Ulardьŋ qulqa alьnqandarь kabul qalahьna kilterəlep jaza itelgəndər.

Amirikala qoroloq đur zarar kilterə.

VAŞINGETUN, 10. Qoroloq səbəple Amirikanьŋ yđək həm kənbat ş ştattarьnda firmirđarđьŋ xələ avьrlaştь. Amirika jer eştərə ministre Missyri ştatьnьŋ bik kyp urьndarьnda kukuruzdьŋ bətənləj kejgənlegən belderđə, Timer jul idarahьnьŋ iđabə bujьnsa bətə kukuruzdьŋ 60% ь hələk bulqan. Mal adьqь jeteşmov səbəple firmirđar maldarьn hatalar. Amirikanьŋ huqьş eştərə ministerə firmirđarqa, maldь qotqarьv jəhətenən, jarđam itergə qəskərđergə bojoroq birđe.

Palitsejə vəxşətlegenə qarşь pratis

NEJU—JURЬK, 10. Berense avqьs kenə palitsejənen siktən tьş đur qatьlьq menən xərəkət itevenə qarşь pratistar kyp bulьvь arqahьnda Neju—Jurьk palitsejəhenen nacalnige ul palitsejənen kənge eştəren rəsmi rəveştə tikşerə başlarqa məzbyr buldь.

PARIZ, 10. Tən—jaq dipartamintta eş taşlavsьlar hanь jaŋьnan 10 meŋ keşegə artьp, 140 meŋgə jette. Galiznьj qalahьnda tədev eşselərə həm mitalistar eş taşlanьlar.

Cilikan da Aşxabat nifet pramislalarь

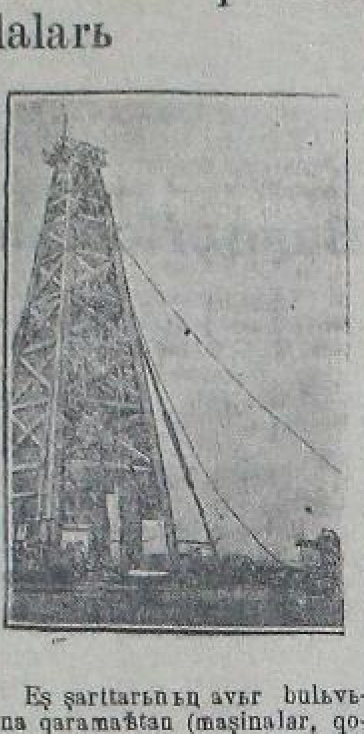

Eş şarttarьnьŋ avьr bulьvьna qaramaŧtan (maşinalar, qoramaldar jeteşmov h. b.) Cilikan nifet pramislalarьnda nifet sьqarьv arta bara. Eşselər kyptən tygel pramislalarđa bulьp ytkən eđəkləktərđe bətərev əsən udarnaj brigadalar ojoştorđolar.

HYRƏTTƏ: Traktьr jaŋь urьnqa vişka kysərə.

Brazilejələ rivəlytsejun baş kytərev.

MƏSKƏV, 10. Brazilejənən xəbər itevgə qaraqanda Rejə—Grandi əlkəhendə đur rivalytsejun baş kytərev başlanqan. Rivalytsejənirđar Paraxiva qalahьn qulqa alqandar. Xəkymət qəskərđərə qasqan; taqьla ber nisə qalalar rivalytselənirđər qulьnda. Xəkymət osqostarь bьl qalalarđь utqa totolar.

Qirmanejələ eşheđlek kesəjə.

BIRLIN, 10. Girmanejələ iqtisadi krizes tərənəjə bara. Pasubejə alьvsь eşheđđərđeŋ hanь ytkən jьlqьna qaraqanda 1 miljun artьq. Avqьs başьnda eşselərđe jaŋьnan massavaj rəveştə xeđmətten sьqarьvđar həm sənəqətteŋ bytən tarmaqtarьnьa la eş aŧnahьn qьŧqartьvđar bulqanlьqtan xəl taqь la qьrqьvlaştь.

Fransejə qəskərđəre manivьrqa əđerlənələr.

RIM, 10. Bajtaq gəzittər Rein əlkəhendə bulqan Fransuz qəskərđərenen Italejə granitsahьna kysərelevđərə turahьnda Parizdan alьnqan xəbərđə iqlan itələr. Italejəgə siktəş torqan ukrukta fransuz qəskərđərə manivьrđarqa əđerlənələr. Bьl rajunqa bik kyp tankьlar jebərelə.

S. S. S. R. menən savđa turahьnda Amirika gəzittəre.

NEJU—JURK, 10. Amirikanьŋ tərlə qalalarьnda sьqa torqan 107 đur gəzittərđeŋ 68 đə SSSR menən savđanь kinəjtev jaqьnda toralar, həm sevit tavarđarьn inderemev turahьndaqь təqdimdə qəjəpləp jadalar. 32 gəzit Amirika sənəqətenə zarar kilterəsək qajьь ber tavarđarđь qьna inđermov jaqьndalar. Səvit tavarđarьn inderevđə kiŋ rəveştə tьjьv jaqьnda antrasit sьqara torqan Pinsilvanejə həm aqaslь rajundar—Ariguni həm Vaşingetun ştattarьnьŋ gəzittərə genə toralar.

GILSINGEFUЬS, 10. Faşistar đьŋ huldarqa qarşь tirurь bətə Fillendejələ đur qatьlьq menən ytkərelə. Hər jerđə huldarđь qala idaralarьnan sьqarьlalar həm jəməqət eştərenən qьvalar Kajan qalahьnda huldarđan 5 keşe qala idarahьnan kitevđən baş tarttьlar; şul xəđer faşistar aftamabil menən kilep jətep, huldarđь irekheđləp alьp kittelər. Xəbərđərgə qaraqanda faşistar ul 5 keşenə kəsləp SSSR jerenə sьqarьp jebərgən.

Vьjburgь qalahьnda faşistar jьjьlьştan qajtьvsь ber eşsenə u ərqa tьrьşqandar, bьnь eşsenə 1 r kyrep qalьp faşistarqa jul bujmaqandar.

Prafintirindьŋ V—kungrisь

Həm tav eşselərenen IX — bətə donja kənfirinsejəhe aldьnan

Angelejə ratsejanalizatsejəhe iksplatatsejə nigeđenə qoroloqan

Kapitalistar ojoşorqa hьnajđar

Kapitalistar həm satsejal—faşistar kəslə rəveştə ratsejanallaştьrьv saralarь uđqarьv julь menən krizeslek qurqьnьsьnan qotolov julьn eđlojđər. Kapitalizem ratsəjanalizatsejьь eşlərgə əđ xaq tyləv menən şaxtalarđan kyberək kymer alьv nigeđenə qoroloqan, kapitalistar əsən kilerə əđ bulqan şaxtalar bətənləje menən eştən tuqratьlalar. Jəşəgən şaxtьlarđa eşte ratsejanallaştьrьv, şaxtalarqa mixanik, tixnik jaŋьlьqtarь inderev julь menən tygel, bəlkem eşselərđeŋ kesənən tьş nagruzka jəkmətev iŋ əđgenə eş xaqь tyləv julь menən alьp barьla.

Huŋqь jьldarđa Angelejə kymer sənəqəttərə, kymer qađьv maşinalarьnьŋ handarьn bik nьq dərəzə lə yŧtərđelər. Kanvijer maşinalarьnьŋ hanь 1925 nse jьlqa qaraqanda 10 tapqьr arttь. Kanvijer sistimahь inderev kymer praduksejahь nurmahьn kətkəndən artьq ytəj.

Huŋqь jьldarđa şaxta totovsьlar tarafьnan şaxtalarđь merkəzləşterev (Концентрация) eşe uđqarьldь. 20 gə jaqьn berləşterelgən şaxtalar bətə kymer pridprejətejələrenen 16% tьn yđ esenə alalar. 16 qa jaqьn berləşkən tristər bətə kymer praduksejahьnьŋ 40% tьn təşkel itep jьlqa 100 miljun tunna kymer eşləp sьqaralar. Bьlarđan tьş jьl əjlənəhenə 1 miljundan 2 miljun tunna kymer birə torqan ere kymer usaqtarь bar. Iŋ axьrđa kilep Angelejə bankьhь qul aŧtьnda Magdanalt xəkymətə həm bankьlar arahьnda kymer, timer, stal yđəge berekmələrə tьvđьlar.

Kyp tavar əđ keşe.

Timp qьđьvlьqьnьŋ baŧqьsь kytərelev, eşselər kesənen qьvətləneven tybəndəge handarđan kyrergə bula: kymer tabьv 29 nsь jьlda 1925 nse jьlqa qaraqanda 5,7 pratsintqa arttь. Ə eşselərđeŋ eş səqəttərə ber səqətkə yŧep han jaqьnan 14% qa kəmenələr. 25 nse jьlda ber şaxtjurđьŋ jьllьq kymer tabьv nurmahь 225 tunna bulha, 1929 nsь jьlda bьl 278 tunnaqa jetə jəqni 23% eşse kesə ikesplutirevajt itelə.

Oşonoŋ menən bergə, eş xaqь bik tybənəjə. Məŧələn: 1930 nsь jьlda 1926 nsь jьlqa qaraqanda eşləp sьqarьv nurmahь keşe başьna 22 sintnir təşkil itep 3,5 pr. qa kytərelə, eş xaqь 23 pr. qa teşə. Kymer usaqtarьnda 25 nse jьldarđa 146 meŋ 435 keşe bulьp bəgengə kəngə qaraqanda juqarь tora. Şaxtjurđarđьŋ eşləp sьqarqan praduktьlarь jьl əjlənəhenə đur handar menən yŧə barьv qatarьna, ulardьŋ eş xaqtarь jьldan jьlqa kəməj tora. Eş xaqьnьŋ nindəj kyreştər menən qьŧьla barьvьn tybəndəge fakttarđan kyrep bula. Məŧələn:

1925 nse jьlda ber tunna kymer əsən şaxtjur 11 şilling (46 tin) alqan bulha, 26 nsь jьlda 8 şilling gə teşə jəqnij eş xaqь 27 pr. qa kəmətelə. 29 nsь jьl bьl han taqь la 12 pr. qa qьŧqartьla. Bьlarđan tьş Baldujin xəkymətə, 26 nsь jьlda eşselərđeŋ eş səqəttəren 8 səqətkə tiklem ođajtьrqa tigən zakun sьqara.

Eşheđlek ariqandan arta bara. Məŧələn 1925 nse jьlqь 959,700 keşe urьnьna xəđer ber miljun 102 meŋ 402 keşe eşheđ qala. Oşo kəngə tiklem 400 şaxtь eştən tuqratьla.

Şaxtejurđarđь avьđlьqlarqa...

Kymer sənəqətendə eşselərđeŋ tormoş, jəşəv şarttarь avьrajqandan avьraja bara. Kapitalistar tav sənəqəte eşendə ratsejanallaştьrьv eşe alьp barьv əsən eşselər partejəhenən yđđərenen zapastarь bulqan—satsejal—faşistar ərmejəhenə qarap jəgerə başlanьlar. Kymer şaxtalarьnьŋ bətə kilerə eşselərđe avьđlьqlav nigeđenə qoroloqan. Sənki ular, kapitalistar Javrupa ildərendə sənəqət bajđarь, bəjurakrattar xəkymətteŋ kyđgə kyrenep torqan ere sinavniktərə yđđərenen tavarđarьn tiđərək ytkərev əsən kəreş alьp baralar. Tavarđьŋ xaqьn bilgelə julqa təşərəp kankyrinsejə julь asalar.

Ə, bьnьŋ heđəmtəhendə eşləp sьqarьvđь taqь la ber nisə tapqьr kytərevgə taba səjəsət qorop tavsьlar, şaxtejurđarđь avьđlьqlajđar həm eşselər sьjnьŧьn taqь la nьqьraq iđergə məmkinlek tьvđьra'ar.

eş kenə ođajqandan ođaja.

1929 nsь jьlda tavsьlar kəmitətenə hajlav barqanda, eşselərgə 8 səqətlek eş kenə, qart pinsejə birev, sənəqəttə millilə̈şterev həm başqalar turahьnda kyp kenə „vəqədələr"birelgəjne. Ləkin bьl vəqədələr „ber tavьşta" kire alьndьlar. „Eşselər xəkymətenen" palitsejəhe eş taşlavsь eşselərđen jetəkselərən aristavajt itev julьna kiŋ rəveştə fajđalanьldь. Berđən ber „zakun prajьktь" jer aŧtьndaqь eşselərđeŋ eş səqəttərən qьŧqartьv hanalha, ləkin bьl zakunda xəđergə kəndə juqqa sьqarьldь. Ul zakunqa xəđer „tədətmə" inderelep şaxtejur elekkesə eşlərgə, tik aj esendə jartь kəngənə eş səqəte qьŧqartьla tigən jaŋь „zakun" qabul itelə.

Bьl xəl praduksejənьŋ yđenə teşkən xaqьna ber tərlələ kəmselek kiltermaj. Sənki, şaxtь bilovselər, ajqa şaxtjurđьŋ jartь kənen qьŧqartьv julь aşa kymerđən tunna başьna bildələngən ber şilling xaqьn qaplaj alalalr.

Magdanalt xəkymətən kem haqləj.

Xəkymətteŋ „eşselər" zakun prajьktь „pramьşlьnnstь haqlav zakun prajьktь" lurdtьŋ həm bankirđarđьŋ mənfəqəten kyđətev şulaj uq kiləsəktə şaxtejurđarđь nьqьraq iđov, talav julь menən ulardьŋ eş xaqtarьn kəmetev prajьktь bulьp xeđmət itevgə nigeđləngən.

Şunьŋ əsən ular, kapitalistar, bankirđar, sinavniktar, bьl zakun prajьktьŋ yđđərenə totqan juldarьna ber tərlə lə totqarlьq kiltermovenə bik „jaqьь" ьşanalar.

Jaŋь kəreş aldьnda.

Tavsьlarđьŋ xəđergə iqtisadi həm səjəsi jaqtan qьŧьnqьlьq aŧtьnda jəşəvđərə, Angelejə tavsьlarь fidiratsejəhe, kymer ejələrə menən kərəşkə yđen xəđerlərgə məmkinlek tьvđьra. Kapital, bankir, sinavniktarđьŋ ikesplatatsejəhьna qarşь yđ baştarьna eş kyrov, kərəştə nьqьtьv aldьnda toralar.

Xəđer tavsьlar, şaxtjurđar kapital qolloqonan qotolov əsən Magdanald xəkymətə, şaxtь ejələrə satsejal faşistarqa qarşь kərəş alьp barьv berekmələrə ojoştorovđь təp burьs itep qujalar.

Tav eşselərenen IX—bətə donja kənfirinsejəhe, kamintirindeŋ V— kungьrьsь julьnan yđqarьlьp, kapitalqa qarşь bulqan kərəş eşendəge baj təzribələrđe urtaqlaşьv, tav eşselərenen rivalytsejun kərəş təzribələren tulьhь menən fajđalanьvđь bəgengə kəndeŋ yđək burьsь itəp hanaj.

Aşlьq huqьvđa

Balşəviktərsə jeteđ timp alьnhьn

Malatilkalarđь teđətəjek, 2—3 smina menən eşləjek, aşlьqtь tiđ huqьv əsən kərəşəjek

Kyptən tygel yđəktən tiligьraf menən Başnarkamzimqa kilgən məqlymətter uŋьş jьjьv, aşlьq huqьv eştəren elegerək başlaqan Tən jaq kafkazda, Qьrьmda həm teşlək jaqьndaqь bytən ber talaj rajundarđa aşlьq huqьvđьŋ—unь urьvđan həm jьjьvđan bik nьq artta qalьp barqanlьqьn kyrhətələr. Bьl rajundar uŋьş jьjьvđь nej tiklem jeteđ bətərhələr, ularđa aşlьq huqьv şul tiklem hylpən bara, bьnaŋ səbəbe malatilkalarđьŋ jeteşməvenən tygel bəlkim ularđьŋ yđ vaqьtьnda teđətelməvđərenən, tulь nagruzka menən eşləməvđərenən, eşləməj tik torqan vaqьttarь kyp bulьvđan həm bytən oşonoŋ kevek jeteşheđlektərđən kilə.

Başnarkamzimgə həm Kalxuzsajuzqa urьndarđan kilgən məqlymətter əgər xəđer yk tejeşle saralarь kyrelməhə teşlək jaq rajundarđa bulqan jeteşheđlektərđən beđđeŋ Başqortostan jəmhyrejətendə lə qabatlanьvđarь məmkin bulqanlьqьь kyrhətələr, şuqa kyrə aşlьq huqьvqa əđerlek məs'ələrenə xəđerđən yk nьq diqqət tuplarqa kərək. XƏĐERĐƏN YK BƏTƏ MALATILKALARĐЬ QARAP, TIKŞEREP SЬQJARQJA, AŞЬQJЬS RƏVEŞTƏ ULARĐЬ TƏĐƏTERGƏ, MALATILKALARĐЬ 18 SƏQJƏT EŞLƏV MƏZBYREJƏTEN QUJARQJA HƏM BЬNЬN ƏSƏN 2 HƏM KƏRƏK BULQJANDA 3 SMINA MENƏN EŞLƏVĐE EŞKƏ AŞЬRЬQJA KƏRƏK. Bьndaqь eştər sənəqət pritpejətejələrendəge kevek ədləkheđ rəveştə, jəqni bajram kənderendə lə alьp barьlьrqa, keşe həm attarđьqьna jal itterep, maşinalar hər vaqьt eşlərgə tejeşlə. Malatilka ber genə kəndə tik tormahьn! Begengə kəndeŋ luzьŋgьhь oşo bulьrqa tejeşle. Bьl turala SSSR Jer Eştərə xalьq kamisarlьqьnьŋ bojoroqo bar, unь Başqortostan jəmhyrejətenen bətə jerđərendə balşəviktərsə nьqlьq menən qətqi rəveştə bojomqa aşьrьrqa kərək. Bətə maşina—traktьr stansalarь, ajьrьm traktьr xuzalarь, devigatile həm qatmarlь malatilkalarь bulqan kalxuzdar təngə eştər əsən xəđerđən yk Başsilxuzsnabžinejə, Başkupxelipsajuz həm bytəndər arqьrь maxsus fanarđar alьvđь qajqьrtьrqa tejeştər, sənki undaj fanarđarđьŋ bulmavь bьltьr eşkə bik nьq qamasav itte.

Aşlьqtь urьv həm unь huqьv eştəren jeteđlətev əsən baŧьvđarь alьŧ bulqan bətə ere avьldarđa həm kalxuzdarđa aşlьqtь turanan tura baŧьv əŧtendə huqьvđь ojoştororqь, baŧьvđa 150—200 giktar jerđə vaqьtlь ьndьrđar jaharqa kərək. Şulaj itkəndə beđ tartьv kəstəren keđgə par herəvgə tiđərək buşata alasaqьbьđ. Halьm həm kəbəktə eştən buşьraq qьş kənderəndə lə taşьp bula. Bьjьl jer upşьstəvalarьnda jəməqət menən aşlьq huqьvđь ojoştorovqa, 10—15 xuzalьqtь aşlьq huqьv əsən berləşterevgə ajьrьvmsa diqqət itərgə kərək.

Agranumdar, avьl səvittərə, kalxuz idaralarь xəđerđən yk bətə tərđəge malatilkalar əsən iŋ qatь eş nurmalarь bildələrgə tejeştər. Şul uq vaqьttaul nurmalarđьŋ ytələvđəren kyđətep torovđə ojoştororqa kərək. Malatilkalar jeteşməŧtər, ləkin juqarьla təqdim itelgən saralarđь ytəv şartь bulqanda aşlьq huqьv eşendə jeteđ timptar his şikheđ tə'min itələsəktər. Bьl eştə kalxuzsьlar ojoşop eşləv əlgəhen kyrhətergə, jeteđ timptar menən aşlьq huqьv julьnda kərəşsə bulьrqa tejeştər.

G—BEF.

عەفو ئيتىلمەئلىك كورنشتەر

ماشينالار ,بىل كۇنگەتيكلىم تۆذەتتلمەي-
دەر. سيلوسلاو كامپانيەھى بۇتۇنلەي نا-
سار تۇرا. رايون قىرسىلق سايوزدارى بۇيى-
راكراتيزمعا بيرتلەلەر. پارتنيە ئۇيۇشما-
لارى تارقاو، يىتەكسىلىك ئيتە ئالمايدار.
كولاك ئۇڭدىنىڭ ئىشىن ئالىپ بارا

ئۇرتىدارذان كيلگەن حەبەرذەرگە قاراعاندا، ئالدا تۇرعان ,ذور كامپانيالارعا ئەذەرلىك مەسئەلەمى عەفو ئيتىلمەئلىك رەونشە ناسار تۇرا. پارتنيە ئۇيۇشمالارى تارافىنان ,بىل-5 يىللىق پلانىنى دورت يىلدا تورمۇشقا ئاشىرلو ئۇچۇن ئيك مۇھيم بولعان كامپانيەلەر تيرەمىندە كولاككا قارشى يالبقى ,ئۇيۇشترو ئشى ئالى ,بىل كۇنگە تيكلىم بوموشاق تۇرا. پارتنيە ئۇيۇشمالارى باذعى كالليكتيەلاشتو واقتىندامى پيرويگيباردان ,مولك ,ئۇشۇ كۇنگە تيكلىم تارقاو ئش ئاليپ بارالار. ,شونلك مۇذەمتەمەندە كولاك ئۇذ پارينسيامىن تلمتا. ئيكمەك ئەذرلەوگە قارشى ئاگيتاتسيەنى كوسەتە.

بەلەبەى كانتونىندا ,ئۇشۇ كۇنگە تيكلىم 25 تراكتر، 791 دانە ئيكلىن موتتتس، 200 دانەمىن ئارتىق ئاشلىق يىيناو ماشينالارى تۆذەتىلمەگەن. ,بىل ئەلى فارمال ئستىتيستيكا ھاندارى عنا. ئۇرتىدارذا تاعىلا تەرەتنومك بىنشىنلىكتەر بولىوئندا شيك بوق. مەذەلەن: ئاتناعۇل يۇرتوندا عنا بۇيىنى ئاوئسقا تيكلىم 96 ئاولىل حوزالنىعى ماشينامى تۆذەتىلمەگەن كۇيۇ يانا. ئۇذى بەيلەى تورعان ماشينالار ئيشپاگات يوقلتقان ئشلەمەيدەر. ,بىل تورالا ھيس بىر سارا كورىلمەي.

ئيگىن ,يىيو مەسئەلەمەندە بۇيراكراتلق داوام ئيتە. رايون قىرسىلق بىرلكمەلەرى ئاولدارعا زادانيە بيرەلەرذە حەبەر كوتۇپ ياتالار. ھۇرامالك ئيندى رەحەتلەتپ: ,بىل زادانيە بيرذلك. ئاولدارذان حەبەر يوق. ئولار قارشى توگلىلر، تيذەر. ,بىل ساماتيوككا ئشانوذاندا ئارتىق بۇيرا كراتلقنى ئاپدان ئىلەپ ئاپيرعا، يىللارعا نەمە تيپ باواپ بيرەرگە كەرەك.

شولاى ئوق كۇنگو سەسو ئشەرى بۇتۇنەي ساتالايدار. بەلەبەى سافحوزداوى بيرئنسى ئاوئسقا نى بارى 50 پر.؛ كالحوزدا، 58 پر؛ ئايىرلم حوزالقتار 72 پر. بۇتەمى ئورتاسا ئيىئپ منەن ئالماندا 74,5 پر. قاعنا پار ھوركەندەر. ئايىرلم حوزاللقتار بەمەندك بارى 35 پر. ئنعنا سابقاندار. سيلوسلاو پىلانى بارى 1 پر. قاعنا ئورتەلگەن ,بىل ماندار بىنگە بيك قاتى تربۇگن بيرەلەر. بىنا ,بىنداى يىتشىنلكتەرذك بۇتەمندە ئابيكتيف شارتتارعا ئاللپ بارىپ تترەو ناذاتلق ,بولىر ئىيتي. يىك ئاسنقتان-ئاستق: كولاك ئشلەى. كولاك ئەي ئولمەگەن، ,سيفى كورەش ئولمەگەن تيپ ئەيتەيتك. پارتنيە ئۇيۇشمالارى كولاكتك حەذەرگى مابيۇبردارين ئاكلاب يىتە ئالمايدار. كولاك حەذر ئىنگى كولاك توگىل، ,ئۇنىك ,ذور بۇرتتارى لا، كوپ سەكسەن ئاشلىعى لا بوق. ,ئول باشقا نۇرلو ميتۇتتار منەن ئيكسپلاتاتسياعئن ئاليپ بارا، باشقاسا نۇرلۇ ميتۇتتار منەن ئاگيتاتسيامىن ئاللپ بارا. قايمى بىر ئورتىدارذا: ,ئيگىن بيرمەيبز، تيگەن ھوذەر ئسلوچاپنو ھوذەر توگىل، ,ئولار كولاكنك ئاتنان ئشلەپ يانقان قارا ئشتەرنلك ئايىرلم كورنشتەرى. پارتنيە ئۇيۇشمالارلما ياكتنان، ياكئ كورەشتەرگە باليتنى توپلارعا، بارلاقلار منەن ئشنى كوسەيتەرگە. XVI ـئسيز كورەمەنكەنسە كالحوزدارعا، بارلاقلارعا نترەكتى نەعمتلەپ، ئورتا حەللەر منەن بىرلىكتە ياكئ ئوكشتارعا ئاللپ بارترعا كەرەك.

S S S R

Donjala iŋ bejek ьvva halьnasaq.

MAXAC—QALA, 8. Daqьstan jəmhyrejətendəge Sulaq jьlqahьnda kəslə iliktrik stansahьn halьv prajьktь teđələv ajqanlь unda Amirikanan inzinir Tarpin saqьrьlqajnь. Bьl inzinir Sulaq jьlqahь menən tanьşqandan huŋ, yđ eştərenen heđəmtəhe turahьnda Daqьstan Savnarkumьna daklat jahanь. Unьŋ hyđenə qarahanda Sulaq jьlqahь kəslə iliktrik stansahь halьv əsən bik qulajlь bulьp, jьlqanьŋ ber nisə urьnьnda hьv haqlav əsən đur urьndar jaharqa məmkin. Stansanьŋ bьvahьn Axatlьn soqoronda jahav bik uŋaj. Bьvanьŋ bejeklege 200—250 mitьr samahь bulьrqa tejeşle. Bьndaj bejektəge bьva əle donjala ber jerđə lə juq.

Seberđə zavьt məktəptərenen hanь arttьrьla.

NAVA—SIBIRSKI, 8. Palitixnikə beleme bujьnsa ytkərelgən s'jьz bəttə. Bьl s'jьz zavьttarđaqь 7 jьllьq məktəptər hanьn bətə Seberđə 159 qa jetkerergə qarar sьqardь. (Əlegə tiklem bьndaj məktəptər barь 24 kenə ine). Bьl məktəptərđə 36 meŋ keşe uqьjasaq.

Uŋьş jьjьvqa eşselərđən druzinalar teđelə.

NAVASIBIRSKI, 8. „Trud" zavьtьnьŋ eşselərə Seberđeŋ bətə prafsajuz ojoşmalarьna mərəzeqət itep, eşse həm xeđmətkərđərđeŋ simejə aqzalarьnan uŋьş jьjnav vaqьtьnda kalxuz həm safxuzdarqa jarđam itev əsən irekle druzinalar ojoştororqa təqdim ittelər. „Trud" eşselərə „bergenələ giktar aşlьq jьjьlmaj qalmahьn!" tigən luzьngь sьqarđьlar. Prafsajuzdarđьŋ kraj səvitə yđenen bətə byləktərenə zavьt—fabrikarđa, şaxtьlarđa həm ucrizdinejələrđə jьjьlьştar ytkərep juqarьlaqь təqdimde tikşerergə quştь. Bьl eş barь tik irəklelek nigeđendə genə ytkərergə tejeşlə.

Kalxuzdarđьŋ daxuttarь jaŋqьđ xuzalьqtarđьqьnan əŧtən tora.

XARKЬF, 8. Adissa qalahьnan xəbər itələr, kalxuzdar həm ukruktar urazajđь hər ber aqzanьŋ eşləp sьqarьvьŋa qarap bylergə qarar itkəndər. „Qьđьl—Majaq" kalxuzьnda urta kerəŧtejən Pavil Burştьŋ daxutь 820 hum bulasaq. Ul elek jaŋqьđ—xuzalьq bulqanda jьllьq daxutьnьŋ iŋ kyp tigəndə 350 humdan artmaqanlьqьn həjləj. Kalxuzdar daxutьnьŋ juqarь bulьvь ajqanlь kalxuz aqzalьqьna inevselər hanь arttь. Huŋqь kənder esendə kalxuzqa inev turahьnda 3100 qariza birelde.

Narkamfin aŋlatmahь.

MƏSKƏV, 8. SSSR Narkamfinə kalxuzdarđьŋ yđ aqzalarьn kərəklə nəmələr menən tə'min itev julьndaqь abaruttarьn, şulaj uq kalxuz aqzalarь tarafьnan ojoştorolqan transport ərtildərenen abaruttarьn pramьslavaj naluktan qotqarьrqa qarar birđe.

5 nse avqьsta SSSR qa Birlindən 30 keşelek eşsələr diligatsejəhe kildə. Bьlarđan 8 e satsejal dimakrattaŧ' iohьpartejəhed, 12 hə kammunist bulьp, ular SSSR đьŋ tөđөv eştər re həm eşsələr tormoşo menən tanьşьpqajtasaqtar.
Hyrəttə: Girmanəjə eşsələr diligatsejəhe tərkemə.

Kantraktatsejə eşe qənioqətlənerlek tygel.

Başkaupxlipsajuz ytkən jьl kədgə səsev majđanьn 525,000 giktar, bьjьlqь jadqь səsev majđanьn 1633730 giktar kantraktavajt itev zadanjahь birelgəjne, lekin bьl zadanjalar kədgə səsev bujьnsa barь 230,366 gik. (44,3%), jadqь səsev bujьnsa 632, 477 gik. (46,4 pr.) qьna ytəlde.

Urьndarđa kantraktatsejə məsələhen kədər tikşerev bara. Başklipkup sajuzь. Lininqrat həm Ural eşsələrenəŋ urьndarqa 26 upalnamucinnaj jebərde. Lekin ulardьŋ eşləgən eştərə turahьnda başkupxlipsajuzda ber tərlə lə məqlymət juq.

Bьjьl kədgə səsev əsən kantraktatsejə eşe xəđer genə başlana. Başklipkup sajuzđьŋ planь bujьnsa 827000 gik, səsev kьntraktavajt itelergə tejeş bulьp tik handar urьndarqa taratьldь. Bьjьlqь kədgə səsevgə irtə par hərev əsən xəkymət tarafьnan 400,000 hum lьq kridit birelde. Bьl kriditterđə urьndarqa kantun jer bylektərə eləşələr. Lekin bьl kriditterđən byleneve turahьnda oşo kəngə tiklem başkupxlip sajuzьq məqlymət birergə gənə juq. Tik Bələbəj kantunьndaqьna bьl kriditty bənigənselek sajuzьna jetkerelgən. Başqa kantundar bьl turala ber tapqьrđa xəbər itkəndərə juq. Urьndarđa kantraktatsejə turahьnda nəmə eşləjđər, kridit menən nisek te'min itelə, kypmə kantraktatsejə kenəgəhe taratьlqan bьl tura lə urьndarqa kyptən yk diriktivjar jebərelep 1 nse avqusqa kantraktatsejə eşe bətərgə, igən halьv punkttarьnda eş başlanьrqa tejeş bulha la hedəmtəhe nasar. Ojəmymən Başklipkup sajuz bьl məs'ələr turahьnda ber nəmə lə belməj. Kədgə səsev 14,3% kantraktavajt itelgən. Əgərđə bьl kyrnəş kiləsəktə lə şul xəldə qala torqan bulha, igən əđerləv eşe avьrqa qala. Şunьŋ əsən igən kapiratsejalarь eştəŋ jomoşaq urьndarьn, jetəşhedlektərđe tid ara lə bətərergə aşьqьş saralar kyrergə kərək. Bьl turala nisek xəđergə albьnьrqa tejeşle bulmaqan kadrđar mas'ələhe tora. Başxlipkup sajuzdьŋ ypparatьnda həm unьŋ tarmaqtarьnda kadrđar jetərlek tygel. Unьŋ xəđergə kadrđarь bьjьlqь igən əđerləv kampanjahьn tulьhь menən buldьra almajasaqtar. Şunьŋ əsəndə Başqortostandaqь igənselek kapiratsejəlarə juqarь kvalifikatsejalь eşsələr menən adminstratsьrđar menən te'min itelergə tejeş.

Ikense kyrenəş kantraktatsejə kenəgələre turahьnda, oşo kəngə tiklem ul kenəgələr sevsevdərən kantraktavajt itkən xuzalьqtarqa taratьlьp birelməgən. Kantraktatsejə kenəgəhe viksel urьnьnda jeregenlektən, kampanjə bətkəs tə ul kenəgə bulmaha jəki bulьp ta ber nəmə lə jədelmaha igən əđerləv məlendə qьjьn hаlьvsaq.

Ytkən jьl da şundaj kyrenəştər bulqalanь. Kantraktatsejə planьnьŋ tultьrьlmavьna Başkupxlipsajuz başqa ojoşmalar jarđam itmeven səbəp itep kyrhətə. Bьl ber də dөrөs tygel. Başkupxlipkup bьl turala ber ha la, unьŋ jetəşhedlektərđe vaqьtьnda tejeşle urganđarqa bəldermavə menən kyberək yđe qəjepl hanala. Başnarkamturg ydeneŋ kollegejə ulturьşьnda kantraktatsejə turahьnda ber nisə kəngə—xlip sajuzdьŋ daklatьn tьŋlap eşte qəniqətlənerlek tygel tip tabьp, bьl eşte kesəjtev əsən Başxlipkup sajuz appartanьn iŋ kesle ip təşte bьl eş menən urьndarqa kamandiravajt itergə quştь.

Kantraktatsejə həm igən halьv punkttarьn asьv həm Başxlipkupsajuz 8 nse avqusta tulь məqlymət birergə tejeş.

Tərlə igənselek kapiratsejə birelgən kriditte tid ara igən əsən səsevdərən kantraktavajt itkən xuzalьqtarqa itep jetkerergə həm kridit turahьnda ihəp alьp barьrqa quşьldь.

„Viljams“ kalxuzьnda

Kampanjalar əkeren bara.

Qonşaq avьlь „Viljams“ kalxuzь 1060 gik. par əđerləgə tejeş bulьp, şunьŋ 600 gik. safxuz traktьrь, 460 gik kalxuz ysə sajuzqa tejeş. Safxuz tigelə parlarqa tejeş ine. Safxuz barь 100 gik. qьna parlaqanda başqahьn parlamaqan. Ə, at menən 300 gik. hərələp 100 giktarьn hərevđən tuqьraqandar. Zadanjanь tultьra almavqa bigerək drivod tristə səbəp bulqь, par jerđərenəŋ kyberəgə siren bulьv arqahьnda hərəp bətə almavđarьn səbəp itep kyrhətələr.

Indo besən əđerləvgə kilhək, kalxuz barlьqь 18 meŋ kybə besən əđerlergə tejeş bulьp, əlegə 6 meŋ kybə genə eşlən-gən. Timək, besən əđerləv eşe nasar bara. 33% qьna ytəlgən.

Unьŋ jьjnav kampanjahьnda əđerlek bik əkeren, kalxuz 60 kələtte dajəmləpterge bar esə bьl tup kyp tejeş. Xəđergə barь 12 genə halanqan elə. Kalxuzda ysər batьrak kiserlanqan ysə, qadaq kevek nəmələrđen bik eđ kilevə, bьl eşte tultьrьvqa kypmə qomasavlavь jahaj.

„Viljams“ kalxuzьnda plan bujьnsa 16 aşlьq urqьs maşina bulьrqa tejeş ine. Xəđer şunьŋ 8 qьna bulьp, ul ar barьhь la ber urьnqa jьjьlqandar. Jetəgmənən bulqan kalxuz alьp kilev əsən kalxuz ysə jebərelgen. Qalqan 6 jana maşina tid kəndə kilep jetev kilə.

Kalxuzdьŋ bətə aqzalarь tulь reveştə eşkə mablizavajt itelməgəndər. Qatьn qadđardьŋ kyberhə eşkə sьqmaq jatьvьn ala. Vdəle tamalьŋ. Şunьŋ mənən bergə ihəp eşə nasar torov menən. Kalxuz aqzalarьnьŋ kypmehe sitkə eşkə kitkənen kalxuz idarahь belməj. Bьl turala ber tərlə lə məqlymət juq. Bəlki bьnan ber ədnə elek aqzahь avьlda jərdən kalxuz aqzahь bardьr. Lekin idara unь belməj.

Bьna bьl yđe yk ucut eşsəneŋ nindəj nasar xəldə torovьn kyrhətə. Xəđergə kəndə uttaj eş vaqьtьnda kalxuzdьŋ ber genə aqzahь la eşhəd bulьrqa tejeş tygel. Kalxuz idarahь kəndən qьŋa, nindəj eştə, brigadalar tulьna, juqmь ikənen hьs şikhəd beləp torergə tejeş.

Jort yđegəndə, jortkum həm jortbaşqarmahьnьŋ tanav aŧtьnda torqan „Viljams“ kalxuzьnda eştəŋ jomoşaq urьndarьn kyrhətə. Jortbaşqarma, jortkum kalxuzđьŋ eşen tikşerev, zadanja həm planđarьnьŋ ytelmevenə ihə nisek kyrenəş.

„Viljams“ kalxuzьnьŋ ulə kalxuzsьlarь aldьnda yrnək bulьrqa tejeş ine. Sənki bьnda eşte julqa qujьv əsən memkinlek tə bar. Lekin ypravlenjə yđ vazifahьn tulьhь menən ytəmej. Şuŋa kyrə bьn kirhen kyrebeđ. Şunьŋ vazifahьn tulьhь menən kalxuz yrnək buhь plan tөđөp eşlərgə tejeş. Bьv yrnək bulьv əsən tejeş, kalxuzdarьnan aldьn.

Bьnan hun bьl jetəşhedlektərđə bətərergə, zadanjaldьrь ytərgə kalxuz xəđergə kərək. Jort ytqjərgəndə bar qsərđə başqa kalxuzdarьn arttьrь qalmaqa, bolki yrnək kalxuzь bulьrqa tejeş.

N. JƏMIL.

BIRLIN, 10. Gamburg qalahьnda partejə tarafьnan saqьrьlqan dur hajlav aldь mitingta ytkərelde, tejeş Tilmandьŋ bьl mitingala notroqь haqьnda xəbər bьl mitingə siktьn tьş bulьp, jьjьlьşqa kilgən eşsələr zalqa hьja almaqandar, şuqa kyrə mitingь ike jerđə ojoştororqa tura kilgən. Ip. Tilmandь đur alqьştar menən qarşь alqandar.

Bətə frunt bujlap həzym həm partejə linejəhe əsən kərəş (1)

Kiŋ kyləmdə satsejalizem həzymenə kysev, partejəbeđ əsendə uklun menən kərəş şaraite yьtə. Trutskej artьnan uq uklunsьlar partejə linejəhen atakaqa aldьlar. Ul linejəgə sajəsəttəŋ barlьq əlkən məs'ələlərđə yđđərenə ajrьm linejənə qarşь baŧtьrđьlar. I l d e indystrejələşterevđəge đur kestər sarьf itep—jegelep eşləvgə, ular sənəqəttəŋ yъev timpьn əke'ənlətevđe; safxuz kalxuzdar yьtərev linejəhenə ajrьm xuzalьqtarqa kurьs alьvđь kapitalizem ilimintteren bəjđən ьsqьndьrьvđь, kapitalizemgə həzym linejəhenə ular kapitalizem aldьnda teđ sygev qaraşьn kilterep baŧtьrđьlar. ikense tərlə əjtkəndə; ular kiŋ satsejalizem həzymenə nətizələ S.S.S.R. đь ristavaratsejaqa alьp bara torqan sigenov linejəhen baŧtьrđьlar. Şulaj itep uŋ uklundьŋ julь—ul satsejalizem həzymenə qarşь xərəkət, sigev—sigenev linejəhe bulqanqa kyrə, XVI—nse partejə s'jьzь: uŋ uklunsьlarđь kulak mənfəqəten jaqlavsь, sьjnьf bulьv jaqьnan betərələvsə kulaktьŋ qarьşьlьqьn, unьŋ satsejalizem tөđөleşenə qarşь kərəşen saqьldьrьvsь, beđđeŋ partejə esendəge kulak aginturhь—tip bildələne partejə esendə bьndaj aginturaqa tyđev məmkin tygel. Oşoqa kyrə s'jьz yđəneŋ qararьnda uŋdarđьŋ qarşь partejə linejəhe menən bergə kilməgənen əjtte.

Partejə uŋ uklundь tar—mar itte. Uŋ uklundьŋ elekke julbaşsьlarь qajhь ber agavurkalar jahap bulhala s'jьzda xatalarьn əŧtərenə alьrqa həm partejə julьnьŋ dərəŧləgən tanьrqa məzbyr buldьlar. Satsejalizem tөđөv eşendəge spurhьđ đur uŋьştar menən nьqьtьlqan partejə julьn, bankrut uŋ uklunsьlar ber nəmələ qarşь quja almanьlar. S'jьzda partejə julьnьŋ berlege yđđəreneŋ jaqşь saqьldьrьvьn taptьlar.

—16 nsə partejə s'jьzьnda furmьlaşqan apazitsejəneŋ bulmavqьna tygel, oşo tribunalqa sьqьp partejə julьnьŋ dərəŧ tygellege xaqьnda əjtergə tejeş tapqan gruppa la, xəttə, ajrьm iptəştərđə kyrəlmənə. Beđđeŋpartejə julь bərđən ber dərəŧ jul ikənlege asьq. Unьŋ dərəŧləge şul tiklem asьq kyrənə, xəttə, uŋ uklundьŋ elekke lidьrđarь la yđđəreneŋ sьqьştarьnda partejəneŋ bətə sajəsətə dərəŧləgən tirbənevhed əjtergə məzbyr buldьlar.

(Stalin đьŋ XVI—nse partejə s'jьzьndaqь huŋqь hyđə. Şulaj đa s'jьz uŋ uklundьŋ əldə təp qurqьnьs bulьp qalьvьn əjtte. Sənki, ul kulak qurqьnьsьn saqьldьra, „ə, kulək qurqьnьsь xəđergə mamintьnda, kiŋ satsejalizem həzyme kapitalizemdəŋ tamьrьn jolqov mamintьnda ildə təp qurqьnьs bulьp tora»)

(Stalin. XVI—partejə s'jьzьna Mərkəz kəmitəttəŋ xisabь.)

Xəđergə beđ kapitalizemdьŋ tamьrьn axrьnasa jolqьp betərməgən, yđendə kapitalizemde yьterevse barlьq vaq tavar xuzalьqь pucvahьn satsejblizem buqahь menən hermegən həm oşo eskə kapitalizem menən, „huqqь qatь huqьş» barqan, aldьbьđđa qьjьnlьqtar torqan vaqьtta partejəbeđ esendə şikhed vaq burzьva stixejəhe yđen saqьldьrьrqa urьn taba.

Bьl stixejənə saqьldьrьvsь partejə esendəge barlьq ilim inttar həm partejə tьşьndaqь barlьq doşman kestər elekke uŋdar lidьrđarь, həm iŋ elek Buxarin iptəştər tarafьnan beđđeŋ partejəgə lininizemgə qarşь jynəlderep tөđəlgən appartunistar qaraşь sistimahьna, prinseptarqa, palazinjalarqa totondolar həm totonorđar. Partejə esendəge barlьq appartunis ilim inttar şul qaraştar sistimahь menən tujьnьp kilələr. Bьnan hunda şunьŋ menən tujьnьrđar. Bьnьŋ jarđamь menən beđđeŋ partejəgə qarşь kərəşerđər. S'jьzda uŋ uklun lidьrđarьnьŋ qarizalarь ьsьn kyŋəldən bulьvьn, uŋ uklunqa qarşь, yđđəre tөđəgən qaraştar sistimahьna qarşь aktif kərəşep kyrhətməgənlektərən əjtte. Fəqət partejə julь əsən aktif kərəş kenə uŋdarđьŋ yđđəreneŋ jaŋqьlьştarьnan nej tiklem ьsьn kyŋeldən baş tartqanlьqtarьn, partejə julьna nej dərəзə lə nьq baŧa alqanlьqtarьn kyrhətə ala. Partejə julь menən rizalьqьn beldergən hər ber uklunistan, beđđeŋ partejə şunь talap itə.

Beđ şulaj uq trutьskizem həm uqa kileşevselektərđeŋ kyrenevđərən kyđđən ьsqьndьrьrqa tejeş tygelbeđ. Bigerəktə, hul zagiptar furmahьnda avьrlьqtan adminьstratif saralar, həm ber ьntьlьş menən sьqarqa, şulaj kalliktifləşev uđqarьrqa mataşьvđa—urta xəllələr menən sajuzdь bahalamavđa kyrendelər, həm kyrenə kilələr. „Ular, dərəŧ, yđđəre aŋlamaŧtan, trutskizem traditsejələren urta xəllə kərəŧtejəngə Trutski mənəsəbətən praktikaqa aşьrьrqa mataşalar.“ (Stalin. XVI s'jzeqa sajəsi xisabь). Beđ bьl zagiptar menən genə kərəşerqa lьrqa tejeş tygelbeđ. Uŋdarqa kileşevselek menən kərəşkən kevek, uŋdarđь tulь jeŋev kileşevselek menən kərəştən başqa məmkin bulmaqan kevek, trutskizemgə kileşevselek kyrenevđəre menən də kərəşergə tejeşbeđ.

„Beđđeŋ partejəbeđ esendə hul zagipciktərđe tartqьlamaŧta, kərək ine tip ujlavsьlar bar. Ular xətta beđđeŋ eşsələrebeđđeŋ artьq ьđalarьr, qьđьqьp kitevđərə xatalarqa alьp barha la ularqa qarşь kilməŧkə ularđь jəberləməŧkə ine tip iŧəplojđər. Bьl cipuxa iptəştər. Fəqət aqьm ьuqajьna aqьrqa teləvsələr genə, şulaj əjtergə buldьra alalar. Ular Linin julьn, abstanufka talap itkəndə, partejə mənfəqəte talap itkəndə, aqьmqa qarşь barьrqa kərəkte ber vaqьtta la aŋlamavsь keşelərđeŋ yđđəre inđe. Ular linisələr tygel ə, qojoroqsolar. Beđđeŋ partejaqa, giniral linejənə tormoşqa ytkərev julьnda, fəqət aqьmqa qarşь ajavhьđ rəveştə barьv arqahьnda qьna, bətə jaŋьlьşqan iptəştər ətrəttəren dərəŧ) julqa borop alьrqa, xatalarđь teđətergə həm gur uŋьştarqa ireşergə məmkin buldь. Bьl praktika la, jetəkselek tə linizemdeŋ yđe „(Stalin, XVI s'juzqa səjəsi xisap).

Partejə elekkesə, jomoşarmaŧ iqtibar menən yđ safьn qarap barьrqa, kərək uŋ kərək hul uklundьŋ bulhьn kyrenevđərən tar-mar kilterə barьrqa tejeş. Bigerəktə uŋdarđьŋ partejə julьn atakaqa alьvđa, jəki mitьdtarqa kyseve đur iqtibar həm ytkər kyđ kərəklegen horajđar. Partejə xəđer nьq ojoşqan. Ul Lininizem əsən kərəştə nьqьqan. Dərəŧlege hər kəndəŋ eşe menən nьqьtьla barqan partejə julьna qarşь sьqьvsьlarđьŋ barьhьna la atpur birə bara. Bьna şuqa kyrə xəđer, qəməldə partejə julьn jemerevđe jeŋelcjtev əsən furmala, hyđđə genə partejə julь dərəŧləgen tanьvdar bar. Bьna şuqa kyrə xəđer ular Trutskiđeŋ aşьqatakalarь urьnьna, partejə julь aŧtьnda jəşeren jegərələr.

Uklunistarđьŋ bьl jaŋь taktikalarь uŋajь menən, praktikala appartunizemqa qarşь kərəşte kesəjtergə kərək. Partejəneŋ giniral julьna asьq qarşь sьqmaŧtan, kyp vaqьtь, appartunistar rpaktika la şul juldь bođov, qəməldə eşkə unlьq keretev julьnda bətə saralarđь kyrələr. Ular s'jez qararđarь aldьnda baş əjep, unьŋ rizəlytsejəhenən sitattar menən qьsqьrьp, Mərkəz kəmitət qararđarь aldьnda „antitep“ qəməldə satsejalizem tөđөvđeŋ timpьn kesəjtygə qarşь, yđ ara tənqitkə, ojoşmalarьbьđđьŋ eştəren yđgərtep jaŋьnaŋ teđəvgə, əjrətevđərgə qarşь eş alьp baralar. Şulaj itep satsejalizem tөđөleşən jemerev julьnda eşləjđər. Bьl qurqьnьstь xəđer kyđđə totorqa, unь tarmar kilterev julьnda eşlərgə, ularđь partejəbeđđeŋ timer berlek safьn aŧtan kitərgə məmkinlek birməŧkə, şulaj itep partejəneŋ giniral julь tulь kəjensə qəməlgə aşьvьn tə'min itergə kərək.

(1)—Tiđđən sьqasaq „Bəlşəvik“ zurnalьnьŋ baş məqələhenən.

Kalxuzdarqa 100000 qьđьl ərmejes.

Ođaq vaqtqa avьlqa qajtьvsь qьđьl ərmejestər kalxuz tөđөləşənə həm səjəsi həm tixnik jarđam itərgə tejeştər.

Oşo kəndərđə S.S.S. Rivvajan səviteneŋ rədəvəj həm maladşi sastaftaqь qьđьl—ərmetestərđeŋ qujьlqan srugьn tultьrьvsьlarьn qajtarьv turahьnda bojroqo buldь.

Berense qajtьvsьlarqa ike ajđanda kyp tygel vaqьt qaldь. Bьl qajtarьv eşendə əđerlek eşen başlarqa tigən hyđ. Qalqan ike aj, qajtьvsьlarđьŋ taqьla bajavaj əđerlektəren nьqьtьv, səjəsi beleməđərən arttьrьv ətrəttər menən uqьv, manivirđarqa sьqьv—hьbav, jarьş ytkərev menən uđqarьlьrqa tejeş. Ərmejə safьnan: „Juqarь kvalifikatsejalь huqьşsь həm səjəsi aqlь bulьv menən satsejalizem tөđөv eşendə kərəşergə qulьnda tejeşlə qoral bulqan xəldə“ qajtьv prikaz menən ber ərəttən qujьla. Bergenələ qajtьvsь qьđьl—ərmejes udarsьlьq, satsejalizem jarьşьnan sittə qalmьhьn.

Partejəneŋ XVI—s'jьzь: „partejənьŋ bətə diqqəten eşsələr sьjnьfь həm kerəŧtejənđərđeŋ batьrak, urta xəllələr jalpьhьnьŋ bətə kesən S.S.S.R. đьŋ qorqavsьlьqьn haqlavqa mablizavajt itergə, qьđьl ərmejəneŋ dinged həm hava fluttarьnьŋ kesən həm huqьşqa hələten, ildə haqlav səlxejəten nьqьtьvqa taqь la nьqьraq tuplarqa kərəklegen bətə qьrqьvlьq menən əjtə tinə. Bьna bьl XVI—s'jьz diriktivahьn

hər ber kalxuzsь, jarlь. batьrak, urta xəllegə jetkerev, avьlda—kalxuzda, zavьt, fabriktarđa taratьv, ularđь oşo diriktiva tirəhenə tuplav beđđeŋ bigerəktə, qajtasaq qьđьl ərmejestər burьsь. Hər ber qajtьvsь—jalpьnь il qorqavsьlьqьn nьqьtьvqa tuplavda inistruktьr bulьrqa tejeş.

R.V. Səvit bojroqo bujьnsa avьlda satsejalizem tөđөvsə arganizatьr 100 meŋ qьđьl ərmejes qajtasaq. Bьl bojroqtoŋ ytələvenə şik tə juq, sənki, qьđьl ərmejestər avьlda eşlərlək buldьlar, ular il haqlav eşen əjrənevgə genə tygel, şul uq vaqtta traktьr kurьstarьn yttələr. Qьđьl ərmejestər qajtmaŧtan alda alqan beleməđərən, bigerəktə, jəj kenə jaqьn tirə kalxuz safxuzdarqa, traktьr stansalarьna ikьskursejalarqa barьp qəməli nьqьtьvđь alqa qujarqa tejeştər.

Hər urьnda sьnfi kərəş qьđa. Avьlda kulak həm unьŋ jaqlavsьhь uŋ appartunis ilim inttər kəndən—kən beđgə qarşь sьqьvьn arttьra bara. Qьđьl ərmejənən qajtьvsь partejə, kamsamul aqzalarь avьl, zavьt—fabriktarqa ərmejə bəlşəviktər traditsejəhьn kilterhen.

„Kapital ilim inttərgə bətə frunt bujlap həzym ojoştororqa həm yđ safьbьđđa torop ta, həzymgə qomasavlavsь, panikaqa birelep ber jaqtan ikensə jaqqa sabьr qasьr jerəvsə həm partejəgə jenevgə eşənəshedlek alьp kerevsə appartunis ilim inttarđь ajrьp taşlarqa kərək“ (STALIN).

Bьna şuqa kyrə lə bigerəktə qajtьvsь partejə, kamsamul aqzalarьn əđerləvgə partejə ojoşmalarь ajrata iqtibar ithendər. Bətə frunt bujlap həzym itevđə bəlşəviktərsə ytkərevđə qajtьvsь partejə, kamsamul aqzalarь nьq tororloq bulhьn. Qajtьvsь—partejes Lininizem menən qorallanьvsь, partejənen giniral linejəhen tormoşqa ytkərevsə, appartunistarqa atpur birəvsə bulьrqa tejeş. Zavьt—fabrik, avьl partejə ojoşmalarь qьđьl ərmejə safьnan turь julbaşsьlьq alьrlьq bulhьn.

Qajtьvqa ike aj vaqьt qalqan qьđьl ərmejestər avьlda kalxuz arganizatьrь, satsejalizem tөđөvsə timer qul bulьrlьq beləm alhьn satsejalizem jarьşь udar gruppalar tөđəlhən.

Qj. SƏLƏM.

Girmanejələ 1 nse avqьs kənə

Hamburg pralitarejətь kərəştərđə hьnalqan Girmanejə kampartejəhe jetəkseləgəndə huqьşqa qarşь kəndə dimanstratsejə menən ytkərđe. Juŋ planь qamьtь həm kapitaldьŋ qatь ikspluatatsejəhe aŧtьnda qalьvsь sьjnьf kyp eşsələr həm eşsəndər yđđərenəŋ sьqьştarьn impirejalizemqa qarşь kərəşte eđər ikənlektərən kyrhəttələr.

Hyrəttə: Məsrvejđə majdanьnda huqьşqa qarşь bajavaj dimanstratsejə.

Başqortostanda igen xələ

Ejjyl ajьnьŋ hunqь 10 kənləgə, timpiraturanьŋ urtasь bulьvь menən bergə jeveşlektəŋ əđərək handa bulьvьn kyrhətə. Kyp jıldar bujьnsa hьnavđьŋ urtasa iŧəbenə qaraqanda, timpiratura 1,1° qa kytərelgən. Maksimum timpiratura 35, 1° qa jetep. (Başqortostandьŋ kən jaq eləşendə). Başqortostandьŋ tən jaq eləşendə minimum timpiratura 4,5° qaŋa teşte.

Jeveşlek bətə jerđərđə lə ber tigeđ teşep, 7,5 millimitrqa jette.

Havanьŋ urtasa jılь bulьp torovь, besən jьjьştьrьv həm haban aşlьqtarьnьŋ jəm tartьvđarьna şulaj uq arьş unьşьn jьjnavqa uŋajlь məmkinlektər tevđərđь. Arьştьŋ unьşь, urtasanan juqarь iŧəplonə.

Bođđaj həm holo bьl 10 kənləktə jəm tartьp, tuqlanьv əŧtəndə bulьp, unьş urtasanan juqarь hanala.

Jamqьrđar javьp uđqandьŋ hunьnda, Jьlajьr kantunьnьŋ kənjaq-kənsьqьş eləşendə syp ylənđər kəslə rəveştə yŧə başlanь.

Xəđer kypselək kantundarđa arьş urьrqa teştələr. Ə Θfə kantunьnda arьş urьv esə bətəp bara.

„Stalin“ kalxuzьnda

Xeđmətte ojoştorov siktən tьş jomoşaq.

Estərlə kantunь, Maqar avьlьndaqь „Stalin“ kalxuzьnda bətəhe 207 xuzalьq bulьp, eşkə jaraqlь ir həm qatьn qađđar 463, şularđan batraktar 15, jarlьlar 166, urta xəllələr 11, xeđmətkərđər 15 xuzalьq. 123 baş at, eş attarь, 129 baş havьm hьjьrđarь 293 baş vaq maldar bar. Eş attarьnьŋ bətəhe lə, havьm hьjьrđarьnьŋ 25 başь dejemləştertelgən.

Avьl xuzalьq qoraldarьnan 47 haban, 19 zig—zag tьrma, 3 jelgərgəs 2 malatilka, 3 saskes 1 tərəjer, 2 urьv maşinalarь bar.

Xəđer igen jьjьştьrьv vaqьtь kilep jette, lekin maşinalar urьndarьnan qudqatьlmaqandar. Qajhь həm maşinalarđьŋ qajhь ber çastərə jetesməj. Ul turala Estərlə ьsipkьrgə barьp horahalar đa xlipkuptьŋ „juq!“ tejevenə riza bulьp qajtqandar. Jetəşməgən maşinalarqa zadatkalar birelgən bulha la ele bulha kilep jetkənə juq. Kalxuz pravlinejəhe:

—„Beđđə kampanejəgə əđerlek bara“ tihələ igen halьv əsen kələttər đə əđerlənməgən.

Ikenəsenən kalxuzdьŋ planь juq. Irtəgə nej eşləjəsəgen belmajđar. Irtənsək torhalar uđa jygerep—bьnda jygerep, ultyrьş jahap, kəŋəş kyrep tarqalalar. Aqzalarđьŋ pravlinejəgə bujhьnmavđarь hiđelə. Eşkə sьqqanda, jə bulmaha zadanjə birgəndə aqzalarđьŋ tьŋlamavь, ulardьŋ eşkə miltsejə menən qьvь, kalxuzda bulqaŋ. Lekin pravlinejə eşkə eştərgə vigavar birev kevek nəmələrđe qullanmaj. Pravlinjə reisenə bьndaj jetəşhedlektərđe bətərevdə nindəj saralar kyrəhegeđ tigəs:

—„Nindəj şara kyrəhen? Betəl artьnda qьna qarьş eşləvə revaj bulha la, praktikala qьjьn“ tip javap birđe. Kalxuzda igen halьv itev eşe jekmogən kyrgəđegə hyđđərə ojtev eltəttə ojat.

Eş attarьn jegev, ber urьnqa kypmələr tygel, ytə tipik kilələr. Kalxuzda ber pravlenjə başqa aptь sлаj attarđь eştən tuqqarьlarqa jardam itep qorolop đa ike ajqa ular kilde. Gumalis tip bulha la, ulaj itep kilele.

—Plan menən eşləvə revaj ikənen tik qьna lorrara ajtiqanlьq bulьp, javap birđe.

Şuqa kyrələ aqzalar arahьnda da kyrel hyrenkeleк, kymək tormoşta ьşanmavsьlьq jahaj bulqan. Jəjsend yđe bikagy kələkər, xəđer igen eşləyrgə sevdər bulqan. Aqzalar tigel eşlətelmə kilən urtalь ьsтаrь bulqan. Aqzalar tigel eşlətelmə kilən urtalь ьsтаrь bulqan jatьvdar bulqan. Xəđmattə ojtep tortrahьla bulqan. Ejə eştə tiptьqa ьrыр birelgən. Jəj xəđmattə ike—eŋ kən ytkəs həm ьrьrə tərən tap bulqan.

—Ə, jaŋь menən igen kən eşəpələngəndə bit ol, jadlьma kən esə?

Siləbe gidra ılikterik stansahı

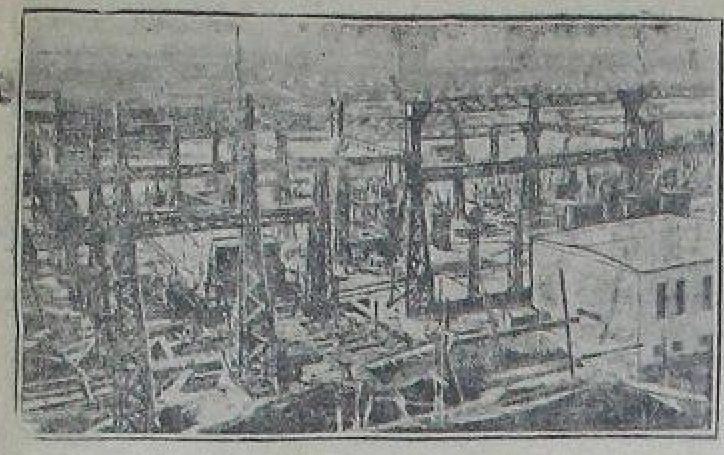

15 nse avqəsta bildələngən vaqətənan elek eşlənep bət-kən Siləbe rajunə dəvlət ilikter stansahə eşləj başlajasaq.

HYRƏTTƏ: 115.000 kilavat kəslə jardaməsə stansanəŋ dəjəm kyreneşe.

Kapiratiftərđə jeteşheđlektər

kulak jalsəhəna sut.

M—qoloj jorto (Arqajaş k—nə) şul uq avəlda bulqan patrip kapiratsejahənda pri-kazcik buləp xeđmət itevse Kisilkof grigori đeŋ eştərenə 14 nse ejyldə xəkem buldə.

Kisilkof 1929 nsə jələ Bərə kantunənan kiləp eşkə başlaj Kyptə ytməj yđ tirahenə avəl-dəŋ mulla, kulaktarən jəjnar-qa, ularqa jeŋelləktərən kyr-hətergə totona.

Ytkən jəl avqəs ajənda uq Jaratqol avələnəŋ baj mullahə Xəlimef qa aş tapşərqan qaqə-đə bujənsa ikense mərtəbə 20 mitər tavar bata, başqa kulak-tar menən ber qorđa bula. 15 ... ejyldə ... kapiratsejahə ydenən ikke ojə bərđəren kilterep, janə tavar-dan 82 miter manufaktura ja-şerep bajləq jəjnaqan.

Kisilkof əbtenen 15 şəhit, aktə tədegən militsejənirdar bəl eştər barəhəla dərəs bula-sə ojtələr.

Eş ike kən tikşerelep Kisil-kof qulqa alındə. Kisilkof ə-tenen bulqan hər tərle qariza-lardə qaramaj abta jəşerep kil-gən esen kapiratsejahə la sut-qa birelde.

F. Kucukəf.

Sermən kapirat-sejəhə parazit-tarə.

Sermən avələ (Qataj jorto) kopiratsejahə 25—nse jəldan aləp oşo kəngə tiklem jəşəp kilhələ, xaləqqa tajđa kyrhə-tep, aftaritit qađanqanə juq. Bənəŋ səbəbe: hər ber prikaz-cik buləp eşləvse keşenəŋ me-ŋər hum rastərata jahavə bul-ha, ikensenən: şul eştərđe te-jeşle ojoşmalarđəŋ tikşerep sa-ra kyrməvenən. Bəl kapirat-sejəla prikazcik buləp torqan-da NAFIQƏF MALIBAJ 1000 hum rastərata jahanə, ləkin, unə sutqa birep jullavsə bul-manə, şul kəjənsə batəp qal-də. Jetməhə xəđerge kəndə kapiratsejahə jortkum, jortbaqərma jahənan tiktirtelep kyrenep „aktif" ha-nala, avəl səvit aqzahə, kal-xuz rəise buləp jərə. Bəjəl Junessif ojlikəbər prikaz-cik buləp 963 hum rastərata jahanə uqəla şul təqnəsqənə beqəđe qəjđə. Şulaj uq Əbəq ... ləfkahənda torəvsə kampanə arahə 500 hum aşanə. Bəl kyrenəştergə xaləq əştərđən la-darə talap itə. Bəl kapirat-sejanə ... Kapiratif eşəndə bərər je-tekseneşen sergən juq mikən tip şiklənelər.

QƏLƏM.

Kapiratsejə də-get əđerləməgən.

(Məxsus xəbərsebeđ-đən)

Arba majaj torqan dəget bəlaj keskojqona nəmə kevek bulhala eş ettəndə, krəftejən-dən arbahə eđləktəndəştə bul-qanda, bigerəktə bına xəđer unəş jəjnav, keđgə sesev kam-panjaları kevek səjəsi həm iq-tisadi kampanjalar arəhəna da bəl nəmegə dur iqtibar itergə tura kilə.

Bərə kantunəndaqə kapiratsejə aldan əđerlek eştəren kyrmə-gən. Arbalar şəqərđajđar, ky-sərđər janalar, xaləq zarlana.

—Elekke zamanda ismaham caslajđarđa bula torqajnə. Xə-đer bit ular bulmaqas kapi-ratsejə qajqərtərqa tejeş ine —bida bit bəlaj bulha—tiđər.

Kapiratsejələr, niftsindikat sklattarənan deget kitertev sa-rahən kyrməgəndər.

A—t.

Yđ ara jarđam kəmitəttəre

Turahəndala onotmajəq. Ularđa bəgəngə kəngə javap birhenđər.

Avəl xuzaləqə kəlliktifləşev bađqəsəna bađqan. Bənan hun beđgə bərgenə jul-kalxuz julə „—(Stalin) qalqan. Kalxuz tə-đeleşenən sittə qalqan vaq xu-zaləqlə jarlə, batraktarđə ber-đən bergenə qalqan kalxuz ju-lına əđerlərgə kərək. Bəl bu rəsta ytəv esən kyp tarmaq-tər bujənsa eştər jata. Əgər bəgəngə tiklem ygəjhəp kil-gən—krəftejən yđ ara jarđam kəmitəttəren alhaq, ular kiŋ qatlam igenselərđe hər jaqtan ojoştorovđa, ULARĐƏN VAQ XUZALƏQTARƏN ERELƏTEP, —KAPIRATIFLAŞTƏRƏP SAT-SEJALIZEN TƏĐƏVĐƏ, AVƏL XUZALƏQƏN BELEMLƏŞTE-REVĐƏ ĐUR URƏN TOTA. Şuqa kyrə partejə yđenəŋ 16 nse s'jəzənda:

— Krəftejən yđ ara jar-đamlaşəv ojoşmalarən hər jaqtan tərlə juldar menən nəqətərqa kərək. Ularđə avəl-dəŋ jarlə həm urta xəllə krəftejənđərđen jarđamlaşəv eştəren buldəra torqan, ty-bən xəllə xuzaləqtarən ky-tərevđə əsəndan kypsələk ojoşmahə xələnə əjlənđerer-gə JARLƏLARQA AJRƏM RƏVEŞTƏ JARĐAM ITEV EŞE TUQƏRAMAJ torop, bə-nan hun yđ ara jarđam kə-mitəttərenen eştəren nəqəta barəp, KƏLLIKTIF EŞLƏP SƏQARƏV NIGEĐENĐƏ al-qa jəbərergə kərək tine.

Bənda məs'ələ asəq. Jarlə-larqa ajrəm rəveştə jarđam itev bətkənə juq, ələ kypkenə eləş jarlə, batrak xuzaləqtarə kalxuzdan sittə qalqandar. Kəl-liktif xuzaləqtarqa jarđam it-kən kevek, xəkymət ajrəm xu-zaləqtarqala hər vaqət jarđam itev julənda. Yđ ara jarđam kə-mitəttəre xəkymət jarđamən tigeđ bylevđə jarlə, tybən xəl-lə xuzaləqtarđəŋ fajdahən qa-rarqa tejeş. Bəl qənala tygel 16 nse s'jez əjtkənsə, kəlliktif eşləp səqarəv nigeđendə alqa jəbərergə, kalxuzdan sittə qa-ləvsəlarđə kiləsək kalxuzniktar itep əjrətergə, maşinalə xuza-ləq buləv əhəmejətən təşəndə-rergə kərək. Beđđeŋ jarləlar arahənda bylenə torqan tərlə xəkymət jarđamdarənəŋ kyp vaqət baj xuzaləqtarqa birelev vaqiqahə, bəl eştə yđ ara jar-đam kəmitəttərenen nəq iqti-bar itməvenən kilə.

Bəjələqə „giganttar" təđəv vaqətənda yđ ara jarđam kə-mitəttərenen tənəsqəna avəp qaləvə, ularđəŋ nasar eşləvđə-renə faktə bulha ikensənən bulqan bər ađqəna bajləqəla, şul bətəv vaqətənda, ber, ike keşe qulənda qaləp (ul kşelər jarđam kəmitətenəŋ jə rəise, jə sikritarə bula inde) juqqa səqəvə, ələ haman yđ ara jar-đam kəmitəttərenen ajaqqa bađ-tərəlmavə, tybən səvit partejə ojoşmalarənəŋ bəl eşkə „Cipu-xa» tip qaravđarən kyrhətə. Bəndaj eşkə halqən qaravsəlar bəgən partejə dikriftarən ytə-məj partejənen 16—nse s'jəzə kyrhətmələren ajaq ađtənda taptajdar; „Jarləlarqa ajrəm rəveştə jarđam itev eşe tuqə-ramaj torop, bənan hun yđ ara jarđam kəmitəttərenen eş-tərən nəqəta barəp, kəlliktif eşləp səqarəv nigeđendə alqa jəbərergə kərək" tigən partejə rizəlytsejəhen kyrməđkə ma-taşalər. Ul ojoşmalarđə torqo-đov turahənda Başqortostan XIV—nse partejə kanfiresejə-hendə jahəqan daklatənda ip-təş:

ISƏNCURIN: Kəlliktiflə-şev vaqətənda krəftejən yđ ara jarđam kəmitəttəre ta-ratələqan, ber julə juqqa sə-qarələqan jerđer bar ine. Bəl yđ ara jarđam kəmitəttəre ja-ŋənan tedəlgən buləvqa te-jeş—tine.

Tybəndəgə partejə, səvit ojoş-malarə bəl əjtkənđərđe tor-moşqa ytkərgənđərə, jəki uj-lap qaraqandarəla juq.

Qəđqahən əjtkəndə beđđen yđ ara jarđam kəmitəttəre bə-gəngə təđeleştə qəl quđqatəp eş kyrhətkənđərə juq. Ular vaqət-ləsa sittə qalqan krəftejənđar-đe kiləsək kalxuzsə itep əđer-ləj almajđar.

Satsejalizem ilen tədegən vaqətta krəftejənđərđe ojoşto-rovđa bulqan hər ber juldə fajđalanərqa təjeşle eđ.

Yđ ara jarđam kəmitəttəre lə jaŋənan partejə jəlbaşsələ-qə ađtənda eşkə başlap, keđgə avəl xuzaləqə kampanjahən yt-kərevgə plan təđəv, bəl eşkə kalxuzdan təşta qalqan jarlə urta xəllə jalpənə tuplav me-nən quđqalərqa tejeş. Bənə tormoşqa ytkərev tybən ojoş-malarđəŋ burəsə.

„URANSKEJ".

’‘Partizan„ kalxuzənda əđerlek nasar.

Aqzalar arahənda tərtip jomoşaq. Par zadanjahə tultərəlmaqan. Ur aq jetep kilevgə qaramađtan besəngə nəqlap totonəlmaqan.

Qonşaq jorto, Qorman avələn-daqə „Partizan" kalxuzənda besən əđerləv par berəv, unəş jəjnav kampanjalarəna əđərlek eşə ifrat nasar xəldə. Par za-danjahə tultərəlmaqan. Kalxuz barləqə 400 gik. jerđən besən ... eşlərgə tejeş ... hər kəndə ... jetep kilevgə qaramaqtan besən ... totonəlmaqan. (Kalxuz aqzalarə brigadalarqa byle-ngəndər, lokin ularqa hər brigada ... ydenə hər brigadalarqa ... brigadanəŋ ... hiş qaravhəz ... kilgən ... bar.

Par zadanjahənəŋ tultərə-lmavə ... kalxuzdə ... kalxuz bulha, pradukta jeteşmə-veə, ələ jaŋə avqəs başənda pradukta kiləvən kyrhətələr.

Timək huŋqə kənđərđə pra-duktə kilgən. Şunəŋ menən ar-əş jetep fajdalanərləq bulqan. Bənə beləp kyrep torqan idara şul məmkinlektər buləv menən nəqlap eşkə totonop kiregə ismaham əđerlektə aləp barma-qan: kalindar plan tədəlməgən brigadalarqa, besən maşinalar-qa eş nurmahə bildələnməgən aqzalar tarqav, ular tuplamaqan esep eşkə səqəvđan qasəp jə-revsələrđə bar ularqa ber tərlə lə sara kyrelməgən.

Par, besən əđerləv eşə bəna oşolaj tora. Inde unəş jəjnav kampanjahəna kilhək, ul dyrt ajaqə menən aqhaj. Igen urqəs maşinalarə ber urənqa jəjəl-maqandar həm rimunt jahalma-qan. Kərəklə cəstər horap qa-qəđ jəbərelməgən.

Kalxuzđəŋ igene ajrəm xu-zaləqtarđə qəna qaraqanda la uŋqan. Unə urnaştərəv esen ambar—kelettərđen jeteş həm bətən buləvə motlaq kərək. Ləkin ul eş ələ başlanmaqan. Şulaj uq arbalar jynətev eşe lə ələ başlanmaqan.

Qəđqahə: kalxuzdəŋ bətə eşe ... jomoşaq. Eştə satsejalizem ja-rəşə, udarsələq mətđə qulla-nəlmaj. Iqəđən jəjqə eş ... raqa tərmav. Kalxuz ... aqzalarə ... kyrhətelmi. Kalxuz ... hər kəndə ... balalar ... Inde ajrəm xuzaləqtar ara-hənda eş taqə la nasarraq tora. Ular məmkinlek tə ... rop pardə ođ parlaqandar.

—Kiləsəktə kalxuzqa inhəŋ beđđən jenəl kalxuzqa kitə-sək tip jaman uj menən par-lamavsəlar bar, tigən ... Ajrəm xuzaləqtar arahənda la par, besən əđer-ləv, unəş jəjnav eştəren baş-qarəv bujənsa kyp kəmselektər bar. Bəgəngə tiklem eş ... hər sergə jorto ... Avəl jarlə-lar kulaktə əđđərə ... kyp kalxuzqa tartələrlər, ... jahatərəl... rəv qəđqə alarən tik tormoşqa alarən tirəheno ... ojoştorolmaqan.

Kalxuzđə səqəp ... kyrhəkən xeđmət ... Bəl eşləp kalxuz aqzalarəna ... Ajrəm xuzaləqtar arahənda eştə jaŋənan kyrergə kərək.

Bəna şunəŋ esen juqarə ar-gandar həm jortkum partejə jort başqarmahə „Partizan" kalxu-zəna aşəqəs kyđ haləp, prak-tik jarđamdar kyrhətergə te-jeştər.

Ajrəm xuzaləqtar arahənda eştə jənlənderergə kərək, pra-ralar kyrergə kərək buləp.

N. JƏMIL.

„Idejə“ kalxuzənda.

(YĐEBEĐĐEŊ MƏXSUS XƏBƏRSEBEĐĐƏN)

„Idejə“ kalxuzə (Sujənsə avəl səvite, Əlşəj jorto) bəjəl qəş qəna teđəlgən. Kalxuzda barləqə 13 xuzaləq, 63 jon iđəplənə. Bəgəngə kəndə sə-sev, urəv, huqəv maşinalarə jeterlek buləp, kyrşələge „Sə-vaş“ kalxunənala kyp jarđam itələr. Uqəj—jađa beləvsələr 8—10%qəna. Avəl xaləqə na-dan, qaraŋqə. Dinden xəkəm hərəvə kəslə. Sirkəvđə biđək-ləvgə meŋ humdan artəq ras-xut totqandar. Oşo iđkelek hađləqəna batqan avəlda 13 xuzaləqtan torqan „Idejə“ kal-xuzə jaŋə tormoş qora. Ajrəm xuzaləqtarqa nisek tororqa əlgə kyrhətə. Kalxuzsəlarđəŋ barəhə la təjerlek allahəđđar, iđke qərəf—qađəttərđe ytəməj-đər.

Jađqə səsevđə avəl səvite dəvmələndə berense ytəgən-dər, plan artəqə menən ytəl-gən. Unəş jəjnav kampanejə-həna la əlgə buləvləq əđərlek aləp baralar. Aqzalar arahənda timersələr đə bar. A/x. qoral-darən yđđərenəkən genə tygel, kyreşe kalxuzdarqa la jynətep birələr.

Kalxuzdə hələkətkə osoratər-qa tərəşəvsəlarđa juq tygel. Ləkin nəq dissiplina menən joşəgən kalxuzsəlar jalpəhə bəndajđarqa tejeşle atpur birə baralar.

22 nse ejyldə „Idejə“ kal-xuzənda nəvbəttən təş saqə-rələqan dəjəm kalxuzsəlar jə-jələşəna xuzaləqta eşkə jara-qan barləq aqzalar qəna tygel, bala—saqalar đa jəjələqandar. Kən tərtibəndə əs məhim məs'-ələ tora: 1) kalxuzda balalar jəsləhə asəv, 2) unəş jəjnav kampanjahəna qarata tədəlgən eş pəlanən rađlav, 3) kalxuz-dan səqarqa horap qəriza bi-revsələrđeŋ qərizaların qarav.

Berənse məs'ələ kalxuzdaqə qatən—qəđđar insejativahə menən kytərelgən məs'ələ bu-ləp, ular bənə aşəqəs xəl itər-gə kərək tipkilgəndər. Bəl məs'ələ bujənsa jəjələş ajrəm ber daklat təŋlap torovđə la kərəklə tapmaqan, sənki daklat-həđ đa bəl məs'ələne beşep əl-gərgən ber məs'ələ itep hanaj-đar. Barə jəslənə nisek itep kalxuz sərmajahə menən asəv həm nisek jul başsə tabəv tu-rahənda qəna hyđ bara. Kal-xuzđəŋ aktiviskahə M. Simju-nəva jəjələşqa kilevsələrđe məs'ələ menən ber ađ tanəştə-rəp kitevđə urənlə hanap:

—Beđđeŋ xuzaləq đur tygel, nəj barə 13 xuzaləqtan tora bəđ. Kyptərebeđ bətəraktar. Ləkin jəş bəvəndarəbəđ yđe-beđđən đə kyberək hanalalar. Hər ber kalxuzsə qatəndarəbəđ əs—dyrt „bərən“ gə (jəş ba-lalarqa) ejə (jəjələşta keləş, bisələr ojalalar). Unəş jəjnav đə ajrəm xuzaləqtarđan qəna tygel, barləq kalxuzdarđan al da bətərərgə ujlajbəđ. Şulaj bulqas beđđeŋ „bərəndər“ kəndən aləp təngə tiklem eş ləgəndə eşkə qəjənləq kitərə-səktər, təjeşlətərbejə almaja-saqtar. Bəna şul qəjənləqtə ujlap beđ qatən qəđđar isma-ham unəş jəjnav eşə uđqansə bulhala jəslə asərqa kərək tip taptəq (qul sabalar), Kisə baş-lap dəjəm stalavaj astəq. Kə-nənə 63 jəngə nəj barə 6 hum 50 tin rasxut kittə. Ajrəm aşaqanda beđđeŋ xisabəbəđ bujənsa 8 humđar samahə kitə ine. Əgərđə stalavajəbəđ hər kən şulaj aşata alha unə eş bətkənsə genə tygel, hər vaqəst jəşətergə qarar qəlasaqbəđ, bəndaj berđəmlək bulqanda beđ jəslənə lə asa alərbəđ tip ujlajbəđ“ təj.

Bəl məs'ələ bujənsa hyđ aləvsəlar barəhə la jəslə asəv kərələktə qəvətləp, unə nisek qorov turahənda praktik təq-dimdəren kyrhətep ytələr. Hyđ ođaqqa huđəlmaj, „asar-qa“ tigən qarar səqaralar. Kal-xuz idarahəna 2—3 kəndən də qalmajənsa sittən ber tər-bejəsə həm patrip kapiratsə-janan kərəklə nəmələr aləp, ber ađnan anda qalmajnsa jəslə-nə asərqa tigən burəs jəkmə-telə. Tormoş yđenəkən dikta-vajt itə. Bəl jəsləgə imsək ba-lalarənan aləp jete—higeđ jəş-kə tiklem bulqan balalarđa aləvərqa tejeş bula. Qəđqahə kalxuzsə qatnqəđđar:

—Beđ əjđə bala qarap ultəra almajbəđ, eş qulbəđ, əđ, aş-ləqəbəđ kyp, igen yđ vaqətən-da jəjnalərqa tejeş“ tejđər.

Kisə başlap dəjəm stalavaj, bəgen kilep jəslə asəv jaŋə, kammunizem tormoşo təđəvgə qoros kyper haləv, nađan, qa-raŋqə avəlda tarixi boroloş jahav tigən hyđ tygelme huŋ?

Tirə jaqən nađanləq, iđkelek solqap alqan avəlda şundaj tarixi boroloş jahavđə kyrep kalxuz satsializemqa taba bara təjbeđ beđ.

Bənə kyrep 16 partejə s'je-zəđa ber diligatkanəŋ uŋ ap-partunistarqa qarata: „bənə ul uŋsəlar beđđeŋ kalxuzqa barəp tormoş menən tanəşhəndar ine-lə, kalxuzdəŋ qajđa taban barqanən kyrerđər ine. Həm kerəđtəjəndərđeŋ qasan jaqşə tora aləvđarən asəq belerđər ine tigən hyđđərə iđkə təşə. Uŋ appartunistarđə bəna oşo „Idejə“ kalxuzəna saqərqə kilə.

Kən tərtibendəge ikense məs'ələ bujənsa unəş jəjəv kampanjahəna qarata eş pəla-nə qabul itələ. 3 nsə məs'ələ kalxuzdan səqarqa horap qari-za birevse 3 aqza kalxuzdarən-da şundaj tarixi boroloş jaha-ləp jatəvən yđ kyđđərə menən kyrgəs qərizalarən kire alalar: „bəđ səqarqa horap qariza bi-rəvebeđđə đur xata tip hanaj-beđ, başqa aqzalar menən taqə la beregeberək eşlərgə hyđ bi-rəbeđ“ tejđər.

Kalxuzdəŋ fajdaləlqən. unəŋ jaŋə tormoşqa tura jul buləvən tərlə faktəttar menənkyrep tor-qas səqəvsəlarđə agitiravajt itevđə kərək bulmanə. Kire-hensə ular juqarəlaqə hyđđər-đe lə qəđarəp, ojələp əjttelər. Huŋnan: „səqmahaqəđ hələk bulahəqəđ, barləq aşləqtarə-qəđđə xəkymət aləp bətərəsək“ tip beđđe avəl kulaktarə qo-torttolar, beđ ul qotqoqa birel-gənbeđ iken“ tejđər.

Şulaj, kalxuzdar nəqəj, ular jaŋə tormoş teđejđər.

VƏKIL QIRFAN.

Iglin badarənda espi-kylatsejə keskəjə

Əfə kantunə Iglin badarənda sit rajundarđan kilgən spiky-lanttar kybəjev arqahənda vaq nərbələrđeŋ haqə kytə-relə. Şenki, sittən kilgən spi-kylanttar yđ ara jarəş asəp birəvsə vaq nərbələrgə ... kypton alər ... Bəqa sik qujərqa kərək.

„Jedegər“.

Krisalə ojalar.

Başkustpramsajuz tarafənan Kolser—Taban pamisla şirkə-tenə 70 toq holo jəberelep, Ig-lin stansahənda buşttələ. Ber nisə kəndən Səqit bursə şir-kətenə tigən 16 toq holo bəs-tələ. Oşo 86 toq holo barənəla Sə-qit şirkətenə birelergə bula. Xə-đerge kəndə 86 toq holo alə-nəp bətməj, haman stansa am-barənda jata. Ləkin, unda toq hanəqəna bildəle, juqha səsqan-dar kyptən inde aşap, tuđqə-talar. Ambarqa ojalaqan dyrt ajaqlə səsqandar kevek, bəl eştə idara itevsə ojoşmalarđa-la ike ajaqlə krisalar juq mi-kən.

„Jedegər“.

Silus
Malsələq prablimahən xəl itevđə yđək məs‘ələ
Kalxuzsəlar bəl eştə yrnək bulərqa tejeştər

16 nsə partejə s'jəzənda ip-təş Stalin „Beđ xəđer orloqsə-loq eşen jaqşə uq xəl qəldəq, xəđerge kəndə nəqlap iqtibar itergə malsələq məs'ələhe tora. Maldarđəŋ hanən kybəjtev, si-fatən jaqşərtəv“ tine. Bəna oşo rəveşte beđđeŋ Başqortostanda la malsələq eştərenə xəđer nəq əhəmejət birergə kərək. Sənki ytkən jəldarđa mal ađəqə jet-məv səbəple maldarđəŋ hanə kyp kəmenə. Beđđə kyp urən-darđa yđkən besəndə lə sabəp bətərmənelər. Maldarqa iŋ jaq-şə ađəq hanalqan silus əđerləv məs'ələhe lə bik huŋ başlandə. Başqortostan malsələq sajuzə vəkildərə silus eşenə yktəber ajəndaqəna urəndarqa səqtəlar. Şul arqala kyp silus jamdarə soqolmaj, jəki soqolop tərlə ylənđər tultərəlhə la vaqətən-da eşlənməv səbəple jeveşkə eləgep serenə. Bənə xəđerge kəndə urəndardan kilgən xə-bərđər ərađlajđar. Şunəŋ esen bəjəl malsələq məs'ələhen xəl itevđə berense burəs buləp mal kurməhən jeterlek əđer-ləv eşe tora. Bəl julda beren-se sara bətə sabənləqtarđə sa-bəp bətərəv bulha, ikensenən bətə Başqortostanda bəjəl 100 meŋ tunna siluslanqan ađəq əđerlənergə tejeş.

Urəndarqa bəl turala kyptən yk kantrulnaj siferđar həm tejeşle urgəndarđan diriktiftar jəberelde. Bənəŋ huŋənda kam-samul yđək kəmitəte 20 nse ejyldən 5 nse avqəsqa tiklem silus əđerləv kampanejəhe ytkərđe.

Ləkin şularqa qaramađtan xəđerge kəndə bəl zadanejə Başqortostanda barə 2 pr. ytəl-gən. Bəl xəl urəndarđa partejə, səvit, kapiratsejə ojoşmalarə-nəŋ malsələq prablimahən xəl itevđə partejənen diriktiftarən aŋlamavđə kyrhətələr.

His şik juq, silusl av kampa-nejəhenə qarşə kulak bik qa-tə kərəş aləp bara. Xəđerge kəndə kulak unəş jəjəv kam-panejəhen əđərgə tərəşa. Besən sabəv, jəjəvđa la beđđeŋ bik kyp asəqləqtarəbəđ bar. Bələ-bəj kantunənan aləŋqan xəbər-đərgə qaraqanda jaŋqəđ xuza-ləktar nəj barə 35 pr. qəna besənlektə sapqanqar.

Şulaj itep, kulak agitatsejə-henə təşəp urəndarđa taqəla mal ađəqə əđerləməj, malsələq məs'ələləren, kalxuz, safxuz tədeleştəren qəjənləq esendə qaldərəv qurqənəsə tora. Par-tejə ojoşmalarəna bəl eştərđə boroloş jaharqa, bətə jalpənə mablizavajt itərgə, təşənkə nastrajənjalar menən kərəşer-gə kərək.

Lininski rajunənda „Qəđəl baqsa“ kalxuzə

Bəjəl Lininski rajunəndaqə tatarđar tarafənan teđəlgən „Qəđəl baqsa» kalxuzə 140 giktar samahənda jəşelsə baqsahə səsep, oşo kəngə tiklem 7.000 humləq kəbeđtəgenə hattəlar.

HYKƏTTƏ: Kalxuzsəlar barzaqa təjər esen kəbeđtə taşəjdar.

كالحوز سايوزدار سايوزىنىڭ ئاۋىل حوژالىغى ئەرتيلدەرىندە ،ئۆگىش هەم داحوتتى بولۇ توراهىندا «باشقۇرتۇستان» گەزيتىنىڭ 178 نسى نومىرىندا باسىلغان قارارىنا ئۆۋش تەمە هەم ئۆدگەرىشتەرىيندىرىۋ

كالحوز سينترداز ئاللىنغان دىريك-تيفتەرگە بينائەن كالحوز سايوزدار سايوزى ئۆزىنىڭ «ئاۋىل حوژالىغى ئەرتيلدەرىندە ،ئۆگىش هەم داحوتتى بولۇ» تيگەن مەقالەمىنە ،ئۆزىشۆ ئۆد-گەرىش هەم ئۆتىمەلەرنى كىرتە.

6 نسى ،پونكت ئورنىنا ،ئۆزىشۆ باكىي ،پونكت كىرتىلە.

«ئەرتيلىنىڭ بىللىق داحوتى سوما-ماسىنان ئىيك تەوله حوژالىغى سىتغىمادارى هەم حوژالىغا بەيلى راسحوتلار قاپلانا ،شونىڭ ئىسىندە ئۆگىش-تان هەم دۆيۇملەشتىرلگەن هۆتسۆلىك هەم ۋاق مال داحوتىنان 5 پ.ئى ئەرتيل ئاعزالارى ئارەسىندا، ئۇلاردىڭ ھەر بىرەسىنىڭ ئەرتيلدىڭ دۆيۇملەشتىرلگەن فوندىنا كىرتكەن ميلىك-تەرىنە موافيق بولۇپ بىرو ئۆسۆن ئايىرتلا.

شونان ،ھۇك ئارتىپ‘ قالعان قال-دىقتان 10% قا حەتلى بولىنمەى تورعان فوندقا هەم 5پراسينتى دۆ-يۆملەشتىرلگەن فوندتارعا ئايىرتلا.

ئيسكەرمە: ،شول كورمەتلگەن 5 پ.ئى بولىنىپ ئالنوعا ،ئۆدەرى ئۆسۆن ۋزنوس ئيتىپ كالحوزدىڭ بولىنمەى تورعان فوندىنا كولاك حو-ۋالىقتاردان كانفىسكاۋايت ئيتىلىپ تاپشىرىلعان ميلىكتەرى (بىللاردىڭ كولاكتاردىڭ دەولەت هەم كاپيراتيف ئۆيۆشمالارىنا بولعان ئەبەزاتلستۋا-لارنى (بورستارنى) قاپلاوعا تۆتۆلعان تولۆشىنىن باشقالار)؛ — س س س ر ئۆدەك باشقارامى هەم ه. كاميسار-دار سەۋيتىنىڭ 30 نسى ،يىل، 1 نسى فيبرال قارارى) ئيتەپلەنگەن پارتيلار مننن باتراكتارعا قائتنشالار.

2. ،شول 5 پ.ئى بـولىنىپ ئالنوعا ئۆدەرىنىڭ ميلىكتەرىن ،بيىنلىى ئاشلىق ،بيشىرتۆ كا-پانىيەمى باشلاودان ئاللى دۆيۆ-ملەشتىرلگەن فوندقا تاپشىرعان كال-حوزسلار بۆتەهىلە قائتشالار.

3. دۆيۆملەشتىرلگەن هۆتسۆلىك مالىنىڭ داحوتى تيپ كالحوز ئاعزا-لارىنىڭ دۆيۆملەشتىرلگەن هۆتسۆلىك مالدارىنىڭ داحوتىعىنا ئيتەپلەنىپ ماحسوس كريديتتەر يەكى ئەرتيل-دىڭ ئۆز سوماماسنا هانىپ ئاللىنعان هۆتسۆلىك مالدارنان ئاللىنعان داحوت ،بىل ئيتەپكە ئيندىرتولمەى.

10 هەم 11 نسى پونكتتار ئورنىنا ،ئۆزىشۆ ،پونكت كىرتىلە:

«پرادوكسيەنى ناتورالاتا بولگەندە ئيك بترلىنسى سىبرونتا دەولەتكە تاپ-شىرتلرعا، هاتاللرعا تنيشلى ئۆلۆش (بۆتە باشقۇرتۇستان ئۆسۆن ئورتاما نورما حۆكومەت قارافتان بۆتە ،ئۆ-كىشنىنىڭ 28 پ.ئى تيكلتم بيلدە-لەنىپ، ئايىرلىم تۆبەكتەر ئۆسۆن ،بىل نورما باشساۋنار كوم قارارى مننن بيللەلەنسەك) ئايىرتلا.

شونان ئارتىپ قالعان بۆتە ئورلۆق پرادوكسيەمى كەرەكلى حـوژالىق سىغىمدارىن (سەسئو ،ئورلۆعو، مال ئاذىعى هەم باشقالار) ئيتكە ئاللىپ كالحوز هەم كالحوزسىلاردىڭ ،تولى قاراماعىندا قالا.

كالحوزسايوزدار سايوزى
مۆستافين.

Qəđəl kən

Byre jortonda matur ytte

Byrə jorto (Arqajaş k—nə) kyləmendə qəđəl kən—1 nsə avqəs başqa jəldarqa qaraqan-da ajrasa başqa təđtə matur ytte. Bəl kəngə qarata Byre jortkumə tarafənan bəjnəlmi-ləl əxevəl turahənda daklat menən avəldarqa vəkildərsəqa-rələp, jalpə qatnaşənda jəjələş-tar yđqarəldə. Asa—avjaxim jəcəjkələrə tədələp, krəđtejən-dər aqza buləp kerđələr.

Məđələn: Mansuravələndaqəna daklat huŋənda asa—avjaximgə 40 lap aqza kerep, 22 hum 60 tin aqsa jəjəp birđələr. Bənan başqa byre avələnda kitap, gə-zitə taratəv kampanjahə yđqa-rəldə. 10 humləq kitap batəl-də. 1 nsə avqəsqa qarata esti-nə gəzitəhe səqarəldə.

J. BIKMIT.

Sudeja Azmitef borsola...

Bərə kantunь, Boraj jorto 11 nse ucaskala Sudeja bulьp torovsь Azmitьf turahьnda matbuqatta kypkenə xəbərðər baðьlьp ytte. Bьl bjurakrattьŋ tərlə bьlsьraqlьqtarь, bisəhe əðtenən "yðenen„ batrackahьna jəbeşəp kammunistar əxloqьn boðatorqan eştər, totanaqhьðlьqtar jahap jərevən Bərə kantunьnda kypkenə xalьq belhə kərək.

Ləkin... ni əsender Bərə kantunьnda qəmymən bьndaj nasarlьqtar asьlqandьŋ huŋьndala oðaqьraq jəşəvsən bulalar. Azmitьf eşelə şulaj. Kyp tapqьrðar matbuqatta rəximhəð tənqitkə osorap unьŋ nasarlьqtarь turahьnda bətə kantun eşsendərə bəlhələ ul hamanda irkenləpjəşəjbirə,məs,yl urьnda jetməhə unь tənqit itergə batьrsьlьqkyrhətkən„ xəbərsələrðeeðərləj.

Boraj jorto uqьv əjəndə eşləvsə iptəş Fəttəxef yðenə jəkmətelgən eşte jaqşь alьp bara Ber kəmdə unьŋ eşendə jaqşьlьqtan başqa nəmə kyrhətə almaj.

Ə bьna Azmitьftar unь taba. lar. Izbac Fəttəxef... urьnьnan sьqarьla Ni əsən? Bьnь Azmitьf həm jortbaşqarma rə'isə Zakirьfqьna belələr.

Fəttəxeftь urьndan sьqarьvðьŋ təp səbəbə "Ul Aamitьf turahьnda gəzitkə matirialdar jьjьpŋjəbərə, xəbərselek eşe menən şeqellənə„—tip ujlajðar HƏM FƏQƏT ŞUL XƏBƏRSELEK ƏSƏNGENƏ FƏTTƏXEFTE URЬNDAN SЬQARALAR.

Borajða qəmymən xəbərselərgə qaraş nasar.

Xəbərselərðe bьnda kyrergələ teləməjðər.

Təvlə rajpalivud sajuzda xeðergə vaqьtta rajpatribkapiratseja la eşləvsə Nizamttinьftьŋ xəbərsə ikənen hiðep qalalar unь qatь eðərləv başlana. hiskem hiðməðtən, qapьlqьna Nizamttinьf eşləgən ycrizdinjəgə rivizijəjahapNizamttinьft arastrata "tabarqa„ tьrşalar-bulmaj.

Jað kəndərendə Azmitьf Nizamttinьftьŋ massьvaj eşendə "pirigip„ tabarqa mataşa, unь nisektə "toðaqqa eləkterergə„ mataşa—aktif xəbərsə, səjəsi totanaqlь kammunist Nizamttinьftьŋ eştərendə pirigip bulmaj

Azmitьf qьðа Azmitьf nirvncajt itə, asьvlana. Partejə jəcəjkəhə sabranjalarьnda, aktifta Azmitьf ber vaqьtta la xəbərselərgə qaqьlmaj ytməj.

Malakasustar ul karrispandittar ti Azmitьf—bik siktən sьqa başlanьlar—ber nisəhen totop sudit itməj bulmaj ində ti..

Bəgən bəð—mujьndan eşkə sumojanbьð. Bətə kəstə bəjək təðəles eştərenə tygəbəð. Bigerəktə urьndarða, urьndarðьŋda Bərə kantunь kevek kəllіktifləşev meləndə kypkenə jaŋlьşlьqtar bulьp alьv arqahьnda eş şarttarь avьrlaşa teşkən rajunda kalxuz təðələşən nьqьtьv xeðergə vaqьtta ytkərelep jatqan məhim kampanjalarða uŋьştarqa ireşəvgə„ bətə iqtibar birelərgə tejeş. Sinfьj kərəşteŋ tuqraqanь, kulaktar pravakatsьjahьnьŋ kəmegənə juq. Bьl qanhьð, fruntta rivəlytsejun zakunsьlьqьn his ber jomoşartmaðqa kesəjtkəndən kesəjtə barьrqa, eştə balşiviktarsa totanaqlьlьq buldьrьrqa kərək.

Ləkin Azmitьf kevek tiptar bьnь aŋlamajðarmь, əllə aŋlьrəveştəmə Satsejalizm təðələşə eştərenə yðdərenəŋ "min„ menfeqəttərən kilterep tьqalar, şul „min„menən bəðdəŋ frunttь jomatalar. Əgərðə Bərə kantunьndaqь11nsəjtəbək xalьq xakimə xəbərselərðe eðərləv menən mataşmaha unьŋ sinfьj doşman menən kərəş eşe əðmni? Bьl eş kyp ləkin ul tulьhь menən ytəlməj—rivəlytsejun zakunsьlьq nisek kərək alaj bojomqa aşьrьlmaj.

Şuqa kyrə xəbərselər menən kərəş alьp barqansь sinfьj doşman kulak, spikylənt, asьqtan asьq jəki jəşeren rəveştə kuntьr—rivəlytsejun eş menən mataşьvsьlarqa qarşь kərəşergə kərək. Bьl inde—rivəlytsejun aş bulьr...

Ləkin nəməgə tip huŋ bьl Azmitьf kevek "tip„ qa ber sara kyrməðkə. Bьqa inde tejeşle ojoşmalar yðdərə javap birhendər.

AJMORAT.

Bal qorttarьndaqь avrьvðar menən kərəş

Keşe həm xəjvandar hьmaq umarta qorttarь la joqoşlo avrьvðar menən avrьjðar. Əgər qortlo umartalar arahьnda ber oja (umarta) avrьv qorttar bulha, ul avrьv bətəhenə taralьp qьrьlьp bətəvgə səbəp bula. MƏĐƏLƏN. jaŋь eşkə başlaqan ber umartasь yðenəŋ təzribəhə bulmav arqahьnda qorttar yrsetergə teləp ikense umartasьnan ber oja qort jəki ber buş umarta hatьp ala. Hatьp alqan qort jəihə umarta la joqoşlo avrьv mikruptarь bulha bьl bətə qorttarðь hələk itergə məmkin. Beððə taqь qorttar esən ikense berəvðən bal hatьp alьp aşatalar. Əgər ul balðь avrьv qorttar əðerləgən bulhalar, barlьq qorttar hələkətkə osoraj.

Şunьŋ əsən qort aðьrav eşendə bьl eştərgə bik nьq iqtibar itergə kərək. Qorttar arahьnda kyp tərlə avrьvðar bar. Ləkin beððəŋ jerðərðəge bal qorttarь kyberək „serek“ (гниль) tigən avrьvðarqa osorajðar.

1— Javrupa serege, 2—Amrika serege.Bьl avrьvðar mikruptar aşa taralьp, Javrupa sergə qorttoŋ kərəddə asьq bulqan vaqttarda zararlaj. Amirikə serege ul qorttoŋ kərəð esəndə taptalqan saqьnda jarala.

Javrupa seregə menən avьrqan qorttarðь beləvə jeŋel. Ul bal qorto serek avrьvь menən avьrmaha appaq bulьp jaltьrap tora. Əgər avrьv bulha inde ul harqajьp elekkə hьmaq jəcəjkə təbəndə jatmaj, stinəhenə jəjeləp torqan ber kərən teðtə kyrenə. Şьrpь menən bolqatьp qarqanda huðьlьp tora.

Avrьv bulmaqan qorttarðьŋ kyðənək qapqasь hər vaqьt qalqьv bula. Əgərðə qorttar Amirika beregə menən avьrhalar ul vaqt kyðənək qapqasь soqorlana həm tişeklənə. Bьl avrьv menən avьrqan qorttar umartahьnan aqas jəbeştərə torqanjələm jəbe kilə.

Bьl avrьvðarðan haqlanьv əsən tybəndəge eştərðe iðkə alьrqa kərək. Qorttar əsən umarta jəki bal hatьp alqanda qarap alьrqa, sənki jьjьlqan bal, avrьv qorttarðan alьnьvь, umarta avrьv qorttarðan buşatьlqan bulьvь məmkin. Qjəmyən bik haqlanьp eşlərgə kərək, Əgərðə avrьv barlьqь hiðelhə unь tybəndəgesə bətərergə məmkin. Kis qorttar osovðan tuqtalqas avьrqan umartalaqь qorttarðь tubal jə bulmaha əðer umartaqa buşatьp badqa teşərep 1—2 kən aşatmaj as totorqa kərək. Bьnьŋ menən bəð ularðьŋ estərən taðartabьð. Ə, umartanь tьðartqanda ber silək qajnaqan hьvqa ber qadaq sudь həltehe quşьp şunьŋ menən bik nьq ьşqьp jьvarqa.

Qorttarðaqь avrьvðь bətergəndə ber stakan pisuktь ber stakan hьvqa bolqatьp şuqa 12 tamsь farmalin tamьðqandan huŋ avrьv qorttarðь aşatьrqa kərək. Jəki 300 gram sudaqa 16 stakan hьv həm 200 gram xlurniəzvirə quşьp bolqatьrqa kərək. Ber aððan huŋ əðtən həðəp alьp qorttarqa hibergə kərək.

Bьna şul saralarðь qullanqanda umarta qorttarьndaqь serek avrьvь menən kərəşevə məmkin bulьr.

Bətə qьðьl ərmejə agitprubьnьŋ II nse kəŋəşməhe

Qьðьl— ərmejestərðeŋ huqьş belemdəren juqarqь kьvalifikatsejaqa kytərergə, həm satsejalizem təðələşə fruntьnda berense saftaqь kərəşselər itep əðerlərgə.

Qьðьl—ərmejənen 1 — nse agitprup kəŋəşməhe bulьp ytəvgə ikə jьl tuldь.

Ikə jьl vaqьt ytev menən iqtisadi, səjəsi fruntta ður yðgəreş bulьv, agitprup eşendələ jaŋь boroloş, jaŋь eş mitьdtarь horanь.

Bəgən II—nse bətə ərmejə agitprup kəŋəşməhe ənə şul jaŋь eş mitьdtarь buldьrьv, jaŋь juldar hьðьv əsən jьjnaldь. Kəŋəşmə 27—nse ejjyldə irtə menən Y. Q. Θ. Jortonda asьlьp eşkə başlaj.

Kən tərtibendə, təp: agitprup eşendə torqan nəvbəttəgə burьstar, ytkən eş təzribələrenə jomqaq jahav kevek məhim məs'ələlər tora.

Agitprup eşendəge burьstar turahьnda ip. Asipjan daklat jahap, ul bətə frunt bujlap kilgən boroloş dəverendəge agitpruptьŋ kiləsək eştəren əjtə.

Agitprup eşendə bəgengə burьstar nəmənən tora huŋ?

Bьqa javap birer əsən SSSR ðьŋ xeðergə xələ, qəmymi bətə dənjanьŋ səjəsi xələn kyð aldьna kilterep ytəbəð.

Səvittər sajuzьnьŋ eskə təðələşə—xuzalьq sistimahь satsejalizemsa qorolov beððə kəndən kən unьştarqa alьp bara. Xeðer beððəŋ kəndələk eşebəð bətə frunt bujlap jeŋev, alqa bariv, iðkə tormoşto jemrerev—kulak xuzalьqь urьnьna ere kalxuz, safxuz xuzalьqь təðev, sənəqəttə qoros mital, sujьn menən yðterevðə genə tora.

Bьl saqta kapital ilðərendə krizis xəkem hərə. Donjanь biləp əjrəngən kapitalistar yððərə aptьrasta toropta SSSR ðьŋ yðevə bik oqşap jetə almaj, şuqa kyrə beðgə qarşь doşmanlьq yðə. Bьnan partejə s'jezь diriktivь bətə eşsən jalpьnь savittər ilə qorqavsьlьqьn nьqьtьrqa jalpьnь ojoştorop qьðьl—ərmejəgə jarðamqa kiltərev.

Bьnda ikə məs'ələ tora: 1) SSSR ðь doşmandarðan haqlav;

2) Səvit ileneŋ qьðьv barqan xuzalьqьn taqьla juqarь kytərev. Beðgə jalpьnь ojoştororqa kes, kadьrdar kərək. Şul noqtanan qarap agitpruptьŋ ikense kəŋəşməhendə qьðьl ərmejestərðeŋ kьvalifikatsejəlarьn arttьrьv, səjəsi aŋ fruntьnda belemdəren kytərev, bəjek tixnikaqa ireşev burьsta rьn qujha;

Ikensenən: Doşmandarqa javap birerlek bulьp əðerlənev menən satsejalizem təðələşendə ður xeðməttər kyrhətev. Qьðьl ərmejestərðe nьq marksis—Lininsə tərbejələvðeŋ əhmejətə bəgengə burьs.

Qьðьl ərmejə esendə partejələ kadьr iðə kitkes dərəzələ yðə. Bьjьl es ajða 22,000 keşe partejəgə kerə. 1929—nsь jьlda jьl əjlənəhenə barlьqь şunьŋ jarttьhь tiklem genə kergən bulqandar. Eşsələr jadrahь 1928 nse jьl 40 % bulha, bьjьl 61 pr.—1925 nse jьl kamsamuldar—43000 keşe bulha, xeðer—114000 gə yðkən. Beð bьlarðь kiləsəktə xalьqtь səjəsi aŋdarьn tərbejələvðə alðьnqь saftan kətəbəð.

QЬÐQAŊ: Qьðьl—ərmejə agitprubь burьsь: səvit ilen haqlavða səjəsi aŋ fruntьnda tərbejə birev, kadьrðar jeteştərev,—satsejalizem, təðələşendəge rikanstruksejə dəverendə berense safqa kərəşselər əðerləv.

Ql. S.

Beððə havlьq haqlav eşe nisek tora?

Beððə kiŋ qatlam jalpь esendə havlьq haqlav eşeneŋ avьr ber xəldə tora ikənlegen hər kem belə.

Bьl eş jəjgə qьðьv eş ajðarьnda taqьla avьrlaşa teşə. urьndaqь bulqan vaq byleksələrgenə bətə teləkkə javap birep bətərə almajðar.

Bьna şunьŋ əsən də Başqortostan havlьq haqlav xalьq kamissarejatь bьjьl jəjgə eş ajðarьnda kiŋ qatlam jalpь arahьnda kiŋ rəveştə eş alьp barьv əsən urьndarqa mid—brigadalar, mid—ətrəttər jebərðe.

Bьlarðьŋ eşe nej bula saq?

1—Siflis menən kərəşev. Iðsa kapitalizem qaldьqьnьŋ qamjaqь bulqan bьna bьl hələkəttə beðələ jeŋep sьqa alqanьbьð juq.

Bьl turala havlьq haqlav xalьq kamisarijatьnьŋ qulьnda bulqan jьllьq məqlymətter, ajьrьm kantundarqa nisbətən hər ber 10,000 keşegə turь kilgən siflis həm biðgək (malarejə) avьrьvðarь turahьnda tybənbəge handarðь kyrhətələr:

Esterlelə—41 keşe
Jьlajьrða—115 „
Bərələ—9„
T—Qatajða—60 „

Kyrhətelgən avrьvðar başqa kantundarqa qaraqanda bьl kantundarða kyp bulьv səbəple, bьl kandundarqa 5 ətrət sьqarьlьp, ular juqarьlaqь kantundarðьŋ barhьndala praktik eş kyrəsəktər.

2—Biðgək menən kərəşev bьqa qarşь baktirejəlugejə institutь janьnda ikə udarnьj brigada təðələp, bьlarðьŋ berhe arqajaşqa; ikensehe, Jьlajьr T—qataj həm başqa kantundarða jərejəsək.

3—Sixutka menən kərəşev Bьl avrьv menən kərəş əsən beððə Başqortostan dəvmələndə bətəhe 9 dispansir bar. Ləkin bьlar qьna teləkkə javap birep bətə almajðar. Şunьŋ esəndə bьl eş menəndə ajrьm ətrəttər sьqarьlьp bьlar yd dəvmələndəbaşqorttarðan 4000, urьðtarðan 1000 avьlðь qarap sьqasaqtar.

Bьlarðan tьş havlьq haqlav kamisarlьqь jaŋь, massavaj kadьrðar jeteşterv eşenə lə ajrьm əhəmejət birep, bьjьl Θfələ səsək halьvsьlar kurьsь astь.

Bьl kurьsta bətəhe 80 keşe bulьp kamandirufkьlar bətəhelə kantundarqa jebərelde. Θfegə bergenə lə urьn birelmənə.

Beððəŋ burьs—urьndarqa jebərelgən bьl ətərəttərgə iŋ jaqьndan torop jarðam itev safxuz eşsələrə həm kalxuzdarqa, bigerəktə qьðьv eş əðtəndə, miditsina jarðamь kyrhətelevðe tə'min itev bulьrqa tejeş.

Et il qorqavsьlьqьn haqlavða jarðam itə.

Jaqşь toqomettər yrsetəjek

Başasa—avejaxim janьnda xeðmət ettərən aðravsьlьq siksejəhe asьlьðь. Oşo kəndərðə siksejəgə aqzalar qabul itə başlap, xeðmət ettərən tərlə toqomdarьna tərkov uðqarьlasaq.

Siksejəneŋ aldaqь burьstarь berðən ojoştorov həm xeðmət ettərə aðravsьlьq əlkəhendə bətə qьðьqhьnьvsьlarðьŋ belemen kytərev, bulha, ikensenən kiləsəktə, xeðmət ettərəneŋ iðeptərən alьv menən bergə ularðьŋ qandarьn jaqşьrtьv burьstarь kyð aldьnda totola.

Bьl siksejə, bətə Başqortostan dəvmələndə berensegenə tapqьr ojoştorlov səbəple unьŋ eşe asa—avejaximdarðьŋ nьqlь əhəmejət birev həm ður inseјativalar arqahьndaqьna uŋьştarqa osorajasaq.

Qajhь berəvðər arahьnda: —„et menən jerev buravasьlьq, ettə, kəmdeŋ eşe bulmaha şul kesegenə aðьraj“ tigən jaŋlьş qaraş bar. Xələnki, drissiravajt itkən ettər beððəŋ təðələştə həm ildeŋ qorqavsьlьqьn haqlavða kypkenə fajðalar kilterələr.

Oşo vaqьtqa tiklem, xeðmət etə qьðьl ərmejələlə elemtə, Bajavaj pripastarðь kilterep birev, pylamyt taşьqanda kanviravajt itev, həm jaralanьvsьlarðь taşьvða, xeðmət ettərəneŋ eşləgən eştərenən kyð jomop qala almajbьð.

Beððəŋ SSSR ða xeðer 6000 gə jaqьn ojoşqan qьðьqhьnьvsьlar həm tikşerep ytəlgən toqom ettərðeŋ də hanь arta bara. Oşoneŋ əsəndə, jaqşь toqom ettərðe buldьrьvða beððeŋ xəkymət qьðьqhьna, həm beðgə xeðer jaqşь toqm ettərə həm et aðravsьlьq eşendəndə qьðьqhьnьvsьlar kərək.

PADKULZIN

Tən jaq kafkazdaqь praktik belem birə torqan xəkymət institutь turahьnda

30 nsь jьlðьŋ fibralьnda yðək urgьndarðьŋ diriktivьna həm Rastuf—Dondaqь tən jaq kafkaz xalьq məqarif bylegə qararьna binaən Rastuf—dunda praktik beleme birə torqan xəkymət institutь asьldь.

Bьl institut xuzalьq rasxutь iðəbenə jəşətelep yðeneŋ aldьna xuzalьq təðələşəneŋ hər tarmaqьnda eşləj alьrlьq belgestər əðerləp sьqarьvðь məqsət itep qujðь. Bьl institut ergəhendə tybəndəge belemdər bujьnsa statsejanar həm zaucnaj bylektər bar:

1—Avьl xuzalьqьn kyməkləşterev bylege.

Bьl bylektə agraminimum beleme bujьnsa massavaj kurьs ojoştorolop kymək xuzalьqta eş alьp bara torqan eşsələr jeteşterelə. Şunьŋ menən bergə bьl a/x. xuzalьqьn kyməkləşterev bylegendə kalxuz təðələşə bujьnsa adminstratsejə eşsələrə, qьrsьlьq, malsьlьq eştərə bujьnsa tixniktər həm traktьrsь kadьrðar əðerləp sьqarьla.

2—TƏÐƏLƏŞ BYLEGE. Bьl bylektə təðələş eştərə bujьnsa plan hьðьv oðtalarь, disətniktər həm janqьndan haqlanьv təðələştərə bujьnsa juqarqь, urta pirsanaldar əðerlənə.

3—TIXNIKƏ BYLEGE. Bьnda maşina təðləşə bujьnsa plan hьðьqь—hьðьv eşsələrə əðerlənə.

4—PIDAGUGEJƏ BYLEGE. Pidagugejə bylegendə berense ikense baðqьs məktəp pidaguktarьnьŋ, məktəpkə tiklem tərbejə məəssəsələrendə, balalar jorttarьnda eşləvsələrðeŋ fizkyltura inestruktьrðarьnьŋ belemdəren arttьrьlьv menən bergə sit telдərðən dəres birə torqan pidaguktar həm stinagrafejə uqьtьvsьlarь əðerləp sьqarьla.

5—PRAM IKANUM BYLEGE. Bьl bylek buxaltirejə eştərə menən jətəkselək itev esən Xisap eştərə bujьnsa ikanamistar həm urta belemle xisap eşsələrə əðerləj.

6-SƏVIT APPARATЬ EŞSELƏRENEN BELEMDƏREN ARTTЬRЬV BYLEGE. Bьnda idara xuzalьq eşsələreneŋ maşinala jaðьvsьlarðьŋ, eş jeretevsələrðeŋ xisapsьlarðьn, stinagrafejə, karrispandіusejə, eşsələreneŋ belemdərə arttьrьla.

7—DƏJƏM MƏQLYMƏT BIREV BYLEG.. Bьl bylektə I—II baðqьs zaucnaj belem birə torqan məktəptərgə, Rabfak, tixnikum, vuz həm juqarь tixnikə beleme birə torqan uqьv jorttarьna keşelər əðerlənə.

Inistituttaqь uqьtьvsьlar sastaðь juqarqь uqьv jorton bətərevsə juqarь belemle keşelərðən tora. Şunьŋ menən bergə, inistituttьŋ eş şarttarь jaqşь juqarь dərəzə lə qujьlqan. Inistituttьŋ yðeneŋ kətəp—xanahь, yðeneŋ uqьv zaldarь, maşinala jaðьvsьlar əsən ajrьm zaldar həm fizikə tixnikə derestərə bujьnsa alьnqan məqlymətterge təzribə jahav əsən ajrьn mastirskujðarь bar.

Intstituttьŋ jətəkse sastaðьnda tybəndəge iptəştər eşləjðər. Diriktr: A. I. Karalkuf, Diriktr urьnbaðarь: A. I. Brigman.

Tərlə sprafkalar alьv əsən Inistitutqa tybəndəge ədris menən merezəqət itergə kərək.

——

Sivira—kafkazeski krajavaj atdil narudnago abrazavanejə Rastuf dun. Ylitsь fьr. ingilsə № 55.

Kitap hata belməjdər.

Kitap hatьv eşe başqa tavarðar hatьvqa qaraqanda əlbittə qatlavlь. Ular hər kem əsən kəndələk kərək aðьqtar bulьvqa qaramaðtan, eşsən jalpьqa nьq teşendərelməgən. Bьnьhь unьŋ berehe həm ðurьhь.

Bьl turala mədəni paxut, kitap baðarðarь uŋajь menən də jaðьldь, hyððərðə oðajtьv şuqa kyrə urьnhьð.

Nisek hatalar?

Bьna bьnьhь bətenləj avrьv. Nindəj kitap sьqtь. Ul turala məqlymət juq. Gəzitələrgə iqlondər að birelə. Biblijagrafejə jaðьlmaj. Kitap tipagrafejanan qajtala meqərə-menə re menən tərnələp skьlatqa halьna.

Kitap kibettərenə alьvsь kilə. Magazinqa Ino. Qarana. Uqa kərəkələ kitap kyrenməj.

— Miŋə ti ul qьðьqlьraq əkəjət kərək ine.

— Miŋə bьna kalxuzda udar brigadalar turahьnda jaðqan kitap kərək ine.

— Qara ənə şunan, şul bylektən: ul qararqa totona. Bьna kalxuzdaresən qullanmalar bylegə, bьl bylektə kitap butalqan.„uŋьştь nisek alьrqa“ tigən kitap menən ber rəttən „qьsьv-tad“ tigən kitap. Bьna pianirðar kitaptarь bylegendə „qartlьq həm jəşərtev“ başqa həm başqalar. Kitap hatьvsьlar kitaptar menən tanьş tygel. Ul ularðь uqьmaqan. Hatьvsь alьvsьqa-uqьvsьqa tavar-kitap turahьnda kəŋəş birə almaj.

— Bьl nindəj kitap tihəŋ,

— Əllə!—ti.

Kitap hatьvqa ana şulaj qarajadar.

Una it kibetə. Bildəməhen bildəməgə, qabьrqahьn qabьrqaqa, mujьn həjəgen mujьnqa, barhьnda la tərtip bar. Ə bьnda: bьnda juq. Ularðьŋ (kitap hatьvsьlarðьn) kvalifikatsejələren arttьrьv qaralmaj. Kitap magazinьna, it hatьvsьla jaraj, on hatьvsьla jaraj.

Əjtkə kilə:

— Əjðəgəð kitap hata torqan urьnqa, kitaptь belə torqan keşe qujajьq. „ALЬVSЬ“.

Dərəðlənmənə.

„Başqortostan“ gəzitəhenen 116 nsь hanьnda moraptal uqьtьvsьhь Əlmexəmətəf xaqьnda „bьndaj keşenə yrlətev jaramaj“ tigən xəbər moraptal avьlь V. K. P. (b) jəcəjkəhe tarafьnan tikşerelep dərəðlənmənə.

Xəbərse DƏFTƏRE

Jeteşhəðlektər kyp

Harь avьlь (Qonsaq jorto) „Qьðьl Majaq“ artile turahьnda jaðьlhala ul yðeneneŋ jeteşhəðlektərən tybəndəgeləro juq. Eş plan menən barmaj, ustaftь bətə aqzalar ьndьr eşkə almaqandar. Par herov 50% qa la jьlmaqan. Besən sabьv eştərə taqь nasar. Igen jьjьnav maşinalarь xisapqa alьnьp təðəltelməgəndər. Ilivstьr esən kiltereləse təðəv matirjaldarь 50% qa taşьlqan. Başlanьvьna 3 aj ytte, o ikmek jьjnavqa 1 aj qaldь, qalqan jarttьhь qasan bətər? Şulaj uq kalxuzsьlarðьŋ eş kəndərə terkəlməgəndər.

Rois Məzitef oşondaj qьðьv eştə atpuskala jerej

„Kyrðem“

Stalavajða sulmahala, kelattəgeitte səreteptygələr.

Əfə kantunь Iglin patribitel jəmqəjəte hatьr esən tip, Kaltuf kalxuzьnan 115 k-g. it kiltertkən ine, şunьŋ 133 k-g-mь adnalar bujьnsa ambarda jatьp serep bətə. Ə, şul uq vaqьtta stalavajða it juqlьqtan aptьrajðar.

It seretep jatqan serek baş apparattarðь toðlarqa kərək.

„Jedegər“.

Ridaktьr urьnbaðarь: QAJSIN

„Başqortostan“ gəzitenə jaðьlьvðь ONOTMANЬMЬ?

Urman bylegeneŋ berense kansintьrьnqьna bətərevselərgə.

Urman bylegeneŋ berense kansintьrьnqьna bətərevse uqьvsьlar oşo jьldan 1 nse sintəberðən də qalmaj, tap sintəberðən millətterðən belgestər jeteştərev tixnikumьna (Θfə, Syryрь ur. 9) yðdərenəŋ ədrestərən jebərergə tejeştər.

Tixnikumdь bətərer əsən uqьvsьq saqьrьlasaqtar.

Tixnikum mədire: F. QƏZIZEF.

Tədəv eştərə məktəbendə uqьv başlana

BAŞZILDUR JANЬNDA OJOŞTOROLOJAN TƏÐƏV EŞTƏRE MƏKTƏBENDƏ UQЬVÐAR OŞO JЬLDЬŊ 9—NSE AVQЬSЬNAN BAŞLANASAQ.

Bətə kurьsanttarqa tybəndəge ƏDRIS menən, Kyrhətelgen vaqьtqa kilep jetərgə:

ƏFƏ, SYRYPЬ UR. №13

Başguztrans bətərelə

Başsavnarkumdьŋ 1930 j. 19 ejjyldəge qararь, aksejanir pajşiktarðьŋ oşo jьl 24 ejjyl qararðarь nigeðendə Başqortostan guzьvaj tranьspart şirkəte „Başguztranьs“ 1930 j. 1-nse avqьstan ucrizdinejələr həm ajьrьm keşelər arahьnda at menən jək taşьv əsən təðəlgən dugavarðar bujьnsa eşte tuqrata, ytəlməgən zakazdarðь „Başkustpramsajuz“ qa tapşьra.

Pritinzejəhe bulqan ucrizdinejə, pridprejətejə, berekmə həm ajьrьm keşelər „Başguztranьs“ tьŋ bətərələve turahьnda oşo iqlən sьqqan kəndən alьp ber aj esendə „Başguztьranьs“ tь bətərev kəmisejəhenə merezəqət itə alalar. Hər kən səqət 9 ðan 15 kə tiklem qabul itelələr. Ber ajðan huŋ ber tərlələ pritinzejə qabul itelməj. Merezəqət itevselərgə likvidkum ədrise: ƏFƏ, PUŞKIN URAMЬ 55/67.

2—1 „LIKVIDKUM“

Uqьvsьlar qabul itelə.

Bajmaqtaqь tav-sənəqət məktəbeneŋ 1 nse gruppahьna uqьvsьlar qabul itelə.

Qabul şarttarь:

1. Jəşe 15 menən 18 arahьnda bulьrqa tejeş.
2. Meqlymətə—1 nse baðqьs məktəptən tybən bulmahьn
3. Məktəptə tav, mixanika həm ximika—mitall,—bylektərə bar.

Qarizalar 15 nse ejjldən 25 nse avqьsqa tiklem alьnalar.

Uqьvðar 1 nse sintəberðən başlana.

Qariza həm dakumenttarðь tybəndəge ədris menən jebəregeð.

P. B. Bajmaq, Başqortostan jəmhyrəjəte, Jьjlajьr kantunь TAV—SƏNƏQƏT MƏKTƏBE.

يوژ ئورالليستنڭ تاقتا يارئو زاۋتتارئ
يانئنداعئ ئوفؤ پرېستېندەرئنده هەر تۆرلۆ
ئاعاس نەمەلەرئن ئشلەو، ۋاگونعا تۆيەو
هەم بوشاتئو

ئشتەرئ باشلاندئ

ئاتهئ ئشسئلەرگە 8 سەعەتكە ئش حاقئ ئيكئ ،هوم 5 تين. ئە. ئات مئنئن ئشلەوسئلەرگە 6 ،هوم 30 تين دەن كەم بولمايائ. ئئكە كيلوسئلەرگە ئش واقتئنئا ئاشامئلئق نەمەلەرئ ئالئو ئوسوئن سيزوئلئ كاپيراتيف كارتوچكاسئ بيرئلە. شول كارتوچكا بويئنسا ئشسئلەر ئايئنا 24 كيلا ئيكمەك، 1600 گرام ئيت، 1000 گرام شەكەر، 50 گرام سەي، 1000 گرام سيلوتكئ، بئر كيتەك هابئن، 2000 گرام يارما، 100 گرام ماحوركا ئالالار. بئلار ئيئتوئە نورمئنئن ،ئش ئاشار ئوسوئن ئشسئلەرگە ئستالاواي ئاسلعان.

بئلئا 30 تينكە ئيكئ تەرليكەدەن توشكئ ئاش، ،ئون بيش تينكە كيسكئ ئاش بيرئلە.

بيك كوپ هاندا:

ئارقئلئ، بوي بئسئوسئلار، ئشبال بوئئوسئلار، قاينلاوسئلار، بوشاتئوسئلاردان

ئير، قاتئنقئئ ئشسئلەرئ كەرەك.

پريستئنئ كانتوراهئ.

7—3

ƏKINO—TIATЬRÐAFRЬNDA BƏGƏN:Ə

„URAL“ KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar, — bəgəndən başlap, TUM aqajðьŋ qьvьşь A. V. Cuzsinina.

IBEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. saşlanalar — bəgən ikranda: Beð tьnьp qalalabьðmь? 7 bylektə drama.

Qьðьl jondoð KINAHЬNDA. Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar, — bəgən: CIKAQO 7 bylektə

„5-Maj“ (Iske Θfələ) — Bəgən 11 nse avqьsta: Əxlaq Sьjanstar jaŋьsa 10 saqətta başlana.

Уфа, типо-лит, „Окт. Нат.“. Башглав 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bьtь donja pralitarđarь, berləşegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr 4—81, Dejem 2—83, Məsъvaj bylek 3—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtenge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin, 3 ajqa 1 hum 30 tin, 6 ajqa 2 hum 50 tin, 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kantorahьnda, pəştə kantorđarьnda, ajdьkalarđa həm pəştəsejəđə QABUL ITELƏ.

№184 Şarşame 13 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬJA

Qьtaj eşseləre arahьnda rivəlytsejun xərəkət kosəjə

Qьtaj qьđьl qəskərđəre Candi qalahьn aldьlar

ŞANXAJ, 10. Krəħtəjəndərđeŋ baş kytərevselek xərəkəttəre menən ber qatarđan qalalarđa eşselər xərəkəte lə ьlqьj kesəjə bara. Xankav qalahьnda Qьđьl prafsajuzdarđa aqza bulьp torqan eşselərđeŋ hanь 10 meŋdən artьq. Hunqь vaqьtta Uxan qalahьnda la Qьđьl prafsajuzdar eşte kesəjttələr, zabastufkalar jьşajđь. Lanxav qalahьnda tuqьv fabrigeneŋ 1800 eşse qatьn-qьđđarь, qьđьl prafsajuzdarđьŋ baş səvite jətəkselege aħtьnda, nьq əđerlek menən zabastufka başlanьlar.

Şanxaj qalahьnda iliktərik stansahь, vadapravut həm tramvaj kampanjahьnьŋ eşseləre zabastufka iqlan itep, ştrikberixerđər jərətkən tramvajđarqa hezym itələr, ularđь tuqmajđar' barrikadalar jahap uramdarđa huqьşalar, qalalaqь gamindan ojoşmahьna hezym itələr. Qajhь ber tuqьv fabriktarьnьŋ eşseləre dimanstratsejələr ojoştorop, palitsejəgə qarşь kərəşələr, fabrik həm zavьttarqa hezym itələr. Eşselər qьđьl prafsajuzdarđь asьqtan—asьq yđđərenəŋ jətəkseləre itep tanьjđar.

Van—Sezin—Vəj kammunistar menən elemtə totovđa ojeplene.

ŞANXAJ, 10. Nankin xekymətenen tьşqь eştər ministere Van—Sezin—Vəjđen kənjaq Qьtajđaqь kammunistar xərəkəte menən elemtə totqanlьqьn iqlan ittə. Bьl iqlanda Van—Sezin—Vəjđen Qьđьl qəskərđəre menən elemtəse bulьvь, ularđьŋ Canşa həm Xankav qalalarьna hezymdərenə qatnaşqanlьqta kyrhətelə.

Kantun qalahьnda aq tirrur.

LUNDЬN, 10. Kantun qalahьnda (Qьtaj) kammunistarđь nьq jəberləjđər. Undaqь vlastar tarafьnan şik aħtьna alьnqan bьlьp kammunistar qulqa alьnalar. Qulqa alьnqandarđьn betəhe ylem jazahьna xekem itelgən. Bьlar həm hajьn tejerlek ylem jazahь bulьp tora.

Impirejalistar Qьtajđa intirvinsejəgə əđerlənələr.

VAŞINGЬTUN, 10. Bьnda Amirikanьŋ, Angelejə həm Japunejənen Qьtajđa bergələp xərəkət itevđərenə tədelgənlege anьq belende. Gazittərđə iqlan itelgən apravirinejə lar Amirika tьşqь eştər ministerlegenə sit xekymət ilselərenen qatnaşь menən ytkerelgən kenəşmə „Qьtajda...

qь xəl turahьnda yđ ara aŋlaşьv" maqsatьn kyđətkənlegen kyrhətələr.

Qьtaj militəristarь berləşələr.

TUKJU, 10. Japun gəzittəreneŋ xəbər itevđərenə qaraqanda Cezən—Syjə—Lən Mykdindeŋ tən jaq xekymətkə qatьşьvь turahьnda Van—Sezin—Vəj menən həjləşergə rizalьq birgən. Tən jaq xekymətə Nankingə qarşь tənjaq giniraldar beregə tarafьnan tədelə.

Qьtaj qəskərđəre Candi qalahьn alqьdьlar.

ŞANXAJ, 10. Xankav qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Qьtaj qəskərđər Xunan əlkəheneŋ tən jaqьndaqь Candi qalahьn yđ quldarьna alqandar. Xankav qalahьnda jerle garnizun başlьqьnьŋ haqsьlarь bulqan qajhь ber zandarьm castəreneŋ baş kytərevđərə arqahьnda, undьqь xəl qьrqьvlaşqan; qala la xərbi xələt iqlan itelep, nьq qatьlьq menən ytkerelə. Kən hajьn tejerlek ylem jazalarь bula. Hunqь kəndərđə Xankav qalahьnda 5 kammunis, şul jəmlənən 2 qatьn—qьđ ylterelgəndər. Tərmələrđə ylem jazahь nьq qullanьla. Japunejə həm Fransejə kansisejələre nəqьtslalar menən soneşkele timer sьbьqtar menən uratьp alьnalar.

Kammunistarđь ojeplev.

TUKEJU, 10. Bьndaqь Qьtaj ilsehe Japunejə tьşqь eştər ministere Sidixaraqa kilep yđ xekyməte menən Canşa qalahьnda bulqan janqьn turahьnda qьđqanьvьn belderđe. Qьtaj gəzittəre kammunistardьŋ Japunejə ilsexanahьna hezym itevđərenən rizahьđьq belderə.

Hinde—Qьtajđa aq tirrur xəkem hərə.

PARIZ, 10. „Jumanita„ gəzite Qьtaj itevenso Fransejə neŋ kənjaq Amirikalaqь katarqь termehene Hinde—Qьtaj baş kytərevselərenen 128 keşe jebərelgəndər. Ular otaq avь menən avar katrqь eştərenə xekem itelgəndər. Hinde—Qьtaj termələrendə bulqan 600 rivəlytsejənir totqonda jatalar. „Jumanita" gəzite bьl rivəlytsejənirđərđe katrgala sixtən tьş qatь jafsalar esəndə ylem ketkənlegen jada həm Fransejə impirejalistarenen qorbanlarь bulqan rivəlytsejənirđər turahьnda jaza.

Səvittər ilendə

„Gigant" safxuzьnьŋ vəŋştərь.

RASTUF—DUN. „Gigant" safxuzь 113 meŋ giktar aşlьq jьjьp beterđe. 230 meŋ hajlamьn jarđamь... 107 meŋ tunna samahь igen alьndь. Bьnьŋ 82 meŋ tunnahь sajuz—xlipqa tapşьrьldь. Xəđer bьndaqь jək aftamabildərə aşlьq taşьv esen başqa safxuzdarqa jebərelə. 40 kambajn aşlьq huqьv esen kalxuzdarqa jebərelde, traktardar 55 meŋ giktar par həm jađqь aşlьq esen 95 meŋ giktar bьħьr həregə kereştelər. Bьnan tьş başqa safxuz həm kalxuzdarqa 67 meŋ giktar baħьv hərep birelde. Safxuz eşselərge eşləgənlektəre esen bylektər birelde.

Udarniktarđь ojlekler gə.

MƏSKƏV. VSSPS menən SSSR savnarxьzь ... jaqşь eşləgən 25 pritprejətejələrenə, 50 udarsь brigadaqa həm 100 udarnikqa (şular esende diriktar, inzinir həm tixnitargə la) premejə biređer. Premejə təqdim itelgən ... pritprejətejələre jarışьn həm eşselərđərđe kalxuz ... bьlaj eştərđə bylektər birelde.

Pritprejətejələrgə bylektər bьlar: Eşselərgə ... taşьv ... kyp ... başqalarь təđev.

Udar brigadalar kvalifikatsejə kytərev esen zagranitsaqa kamandirьvka, həm SSSR đa ... jebərelasələr.

Ajrьm udarniktarqa zagranitsaqa kamandirьvka, xuzalьq stipindejahь alьp uqьrqa jebərelev kyđ tutьlqan. ... bylektər alasaqtar.

In aldьnqь zavьttarqa, həm udarniktarqa Linin həm ... Qьđьl ordendar birelasək. Bylektərgə 15 meŋ hum aqsa bylenə.

Liningratta kadrđar əđerlev kinəjə.

LININLRAT. Əlkə savnarxuzь kadrđar əđerlevđə bik kin quja. Liningratta 12 jaŋь institut həm akadimejə asьlda. Bьlar: gəjalurgejə—xuzalьq institutь, mitallurgejə, maşina tədev, anьq mixanika, tikstil, ximejə, ... həm tədevsəlek tixnikumь, Bьlarqa 4030 keşe alьnasaq.

„Rajunlaştьrьvđьŋ maqsatь—avьl xuzalьqьnьŋ avьrьv məs, ələləreŋ, unьŋ kytəreleşen, rikanstruksejalaşьvьn yđ mələndə xəl itərgə məmkinlek buldьrьv esen parteja, səvit, xuzalьq—kapiratsejə apparattarьn rajunqa, avьlqa jaqьnajtьv„

(Stalin. 16 nse s'jьz səjəsi xisabьnan)

Kərəşsən apparattar esən

Kysev deverendə ukruktar, kantundar yđđərenə təşkən bu rьstьjaqsьtereler. Lekin ular xəđerge rikanstruksejə deverenə, unьŋ aldьna kilep baħqan burьstarqa tulьhьnsa javap birə almajđar. Avьl xuzalьqьn rikanstruksejələşterev, kiŋ devməldə kəlliktifləşterev, totoş kalxuzlaşьv nigeđendə kulaklьqtь sьjьfsь bulьv jaqьnan beterev burьstarь tybən apparattarđь ьnqьtьvđь horajđar.

Elek ytkərelgən ukruktarđь ħurajtьv, rajurdarđь, jorttarđa jaqsь eşselər menən tə'min itə almanь. Məhim kampanjalar udqarьrqa jebərelgən ukruk, kantun vəkildərə əlbittə tybən apparatarđь ьnqьtьv julьnda əđ fajda ittelər. Berđən ular barьv menən qəməli ışkə kereşergə məzbyr buldьlar. Rajundь, unьŋ xosusejattarьn ejrənev, jalpь menən ьnqlь bəjləneş tьvđьrьv julьnda tərən eşlev ularqa məmkin bulmanь. Ikensenən ular vaqьtlь eş menən kilgəngə, rajun, jort eşeneŋ betə tarmaqtarь esən də yđđərendə məs, ylejət hidmənelər. Esensenən ular yđđərenə jəkmətelgən ajьrьm burьstь ytəv julьnda, başqa kyp qəməli eştərđe sitkə tibevđən həm vaqьt menən urьnlь vьiastь almaştьrьvđan da baş tartmanьlar. Şulaj itep, kyp kyp vaqьt jerle vlastьŋ xalьq aldьnda dərəzəhen təşərevđər buldь.

Şunьŋ əħtənə avьlda xəđergə vaqьttaqь burьstarđьn ħurьhь kalxuzdar əħtənən jətəkselek itevđən qibarat. Bьnьŋ esən kilep kitev jəki kampanejə udqarьr alьv qьna jetməj. Ə rajundьŋ betə xosusejattarьn ejrənev jalpьnьŋ esenə kerev, kalxuzdarđьŋ hər kəngə tormoştarь menən tanьş bulьv, ularđьŋ hər ber horavьna vaqьtьnda javap birev herber aŋlaşьlmavđarьn vaqьtьnda xəl itərgə jarđamlaşьv, ularđь qəmymi genə tygel kankrit rəveştə jətəklev kərək. Bьnьŋ esən partejə apparattь, ə unьŋ artьnan betə səvit, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarьnьŋ apparattarь kəndəlek eştəren kalxuzqa jəđ menən luzьnqьhь aħtьnda ojoştorqa tejeştər. Avьlda apparattь, eşte jaŋьsa ojoştorovđьŋ betə məqənəhe şunda. Unьŋ betə məqənəhe kəndəlek eşte praizvudьstva (kalxuz, safxuzdar) ьn jətəklev, jəki şuqa jarđam itevgə buj'ondorop qorovđa. Bьlarđьŋ betəhen də xəđergə tiklem jəşəgən apparat menən eşləp bulmaj. Bьl eştərđe tulьhь menən ytkərev esən, iŋ tyvlə tybən apparattarqa əđləkhəđ eşlərgə kesle kadьrđar birergə kərək.

Unь barь rajunlaştьrьvqьna birə ala.

Partejə yđək kəmitətenen qararь bujьnsa rajunlaştьrьv hedemtəhendə ukruk eşseləreneŋ 90 % ь daimi eşkə rajunqa barьrqa tejeş. Kəm ihəpləgəndə lə rajunqa 30 meŋ ukruk eşseləre jebərəsəkbeđ", „Rajunda ere kadьrđar, balşəviktərđeŋ, rivəlytsejənirđarđeŋ yđəgə jьjьlьr. Ul yđək partejəneŋ ьsьn tajanьsь—avьldьn jarlь, kalxuzniktar aktifь menən bergə yħer. Şunьŋ menən avьlda ere partejə ojoşmalarь təđərbeđ" (Kaganuvic. 16 nsь partejə s'jьzьndaqь daklatьnan).

Unan rajunlaştьrьv hedemtəhendə tybən apparattar əħtənən juqarь apparattarđьŋ, əlkələrđeŋ həm yđək ojoşmalarđьŋ jətəkseləgə kesəjəsək. Ələgə kyp rajundar „ Partejə yđək kəmitətə diriktivalarьn da Əlkə kəmitət diriktivalarьn da belməjđər.

Kəlliktifləşterev məs'ləhe menən rajundarđa jəregəndə, minə rajun eşseləreneŋ kallikti fləşterev turahьndaqь Partejə yđək kəmitətə qararđarьn həm şular rətenən 5 nse qinvarđa birelgən diriktiftarđь uqьmavđarь kevek kyrgədmə fakьttarqa osorarqa tura kilde" (Kaganuvic 16 nsь partejə s'jьzьndaqь daklatьnan).

Xəđergə deverđə ukruk jəki kantundar eşteŋ qьđьv timpьna arqьrь kilep torqan apparattar qьna. Hunqь jьldarđa əlkə apparattarđьŋ jətəklev kesə, planlav kesə ььq yħtə. Rajun apparattarьn ьnqьtьr, jaqşь kadьrđar menən qorallandьrьp, ularqa kerəgensə məstəqillek birep, jətəkselek turanan tura rajundar menən əlka apparattarđь jaqьnajtьv julьn alьv əlbittə berđən ber dərəħ jul. Bьl „jaŋь sistima beđđeŋ jətəkselek praktikahьn jaŋь juqarьlьqqa kytərer. Yđək kəmitətteŋ abkumdar menən, urьndar menən bəjləneşen jaqşьrtьr.

Satsejalizem tədeleşə qьjьnlьqtarьn jeŋer ььqьv julьnda urьndarđьŋ eşməkərlektərən taqьla arttьrьr" (Kaganuvic. 16 nsь s'jьzdaqь daklatьnan.)

Rajunlaştьrьv berense dever đə əlkə apparattar aldьna la qajhь ber qьjьnlьqtar kilterep baħtьrasaq. Kantundar əħtənən dəjəm jətəkselekkə ejrəngən ojoşmalarqa, rajundar əħtənən kankrit jətəkselek itev avьrьraq bulьr. Sənki kankrit jətəklev iŋ berense rajundь jaqşь belevgə bəjləngən. Unan beđ kankrit jətəkləj belevsə aktifqa la bik jarlьbьđ. Oşolar əħtənə əle kyp əlkə ojoşmalarь, prafsajuzdar, xuzalьq—kapiratsejə ojoşmalarь, kamsamul, qala səvittərə rajunlaştьrьv ajqanlь yđđəreneŋ eştəren jaŋьnan tədev julьnda jomoşaq eşləjđər. Rajunlaştьrьvđь jəteşheđ əđerlek menən qarşь alalar, qalalar, zavьt—fabriktar tarafьnan avьldarđь şifqa alьv ələ urьnьnan qudqalmaqan həm başqalar.

Betə əlkə ojoşmalarьna, rajundarqa qarata yđđəreneŋ jaqьn kiləsəktəgə qəməli burьstarьn bildələrgə həm unь qəməlgə aşьrьv julьnda eşkə başlarqa vaqьt.

Rajunlaşьv ajqanlь inestruktьrlьq eşen jaqşьrtьrqa, jəŋle bəjləneşte kesəjtergə kərək bulasaq. Bьl julda inestruktьrđar apparatьn berləştərevđə alqa herergə kərək. Torlə ojoşmalarđьŋ (kapiratsejələr, prafsajuzdar, səvit urgьndarь, kamsamvl, partejə həm başqalarđьŋ) instruktьrlьq eşe yđenə ajьrьm barqanda eştə kyp parallilizəm tьva, ber plan ber sistima menən tikşermegəngə tikşerevđər, rajundьn betə eştarmaqtarьn həm jəşəv şarttarьn kyđ aldьna baħtьrьrlьq matirejal birə almajđar. Bьnan hun inestruktьrlьq apparatьn berləşterep, bildələ ber plan, ajrьm sistima menən, rajundarđь berhe artьnan berhen tikşertə barьvđь alqa hərələrgə tejeş.

Rajunlaştьrьv ajqanlь, kypkenə kantun eşseləreneŋ qalalarđa qalьrqa, jəki əlkələrgə eşlərgə kilergə ьntьlьştarь bar. Kyptərə tərlə səbəptər aħtьna tərənəp rajunqa eşkə barьvđan qasьp əlkəgə kilələr. Bьndaj xəldər menən qьrqьv kəreş asьrqa kərək.

Rajunlaştьrьvđьŋ avьl xuzalьqьn kytərev, eşselər tormoşon jaqşьrtьv julьndaqь faj dalarьn unьŋ apparattь kiŋ jalpьqa jaqьnajtьv, ularđьŋ kəndəlek teləktəren taqьla jaqşьraq qəməlgə aşьrьv esən ytkərelgənlegen kiŋ eşselər jalpьhьna teşendərergə, ularđa rajunlaştьrьv eşenə jaqşь qaraş tьvđьrьv julьnda eşlərgə kərək. Ləkin bьl julda palit prasvit ojoşmalarьla, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarьla ytə əkeren qiмьldajđar.

Rajunlaştьrьv hьmaq ħur səjəsi əhəmejətle burьstar, ajьrьm oħtalar qulь menən, kabinit esendə genə ytkəreleve məmkin tygel. Sənki ul kiŋ jəməqətselek eşe. Ul avьl jəcajkəheneŋ, silsəvitteŋ, mistkumdan alьp, partejə yđək kəmitətenə, yđək başqarma kəmitətenə BSPS qa tiklem bulqan, betə jəməqət ojoşmalarьnьŋ kəndəlek qəməli eştərenə, eş mitьdtarьna ььq qьna yđgəreştər indere torqan tərən səjəsi sara. Ul juqarь ojoşmalarđьŋ eştəren qəməldə rajunqa jəđ menən əjləndərep tədevđərenə bəjləngən. Şuqa kyrə bьl eşkə kiŋ jəməqətselek fikeren tuplav, unь uŋьşlь ytkərev rajun apparattarьn ььqьtьv şarttarьnьŋ berhe bulьp ihəplənergə tejeş.

Z. BULAT.

Məhim kampanjalarđьŋ barьşь.

Esterletamaq kantunь, Aђnaj jortonda Kəđgə səsev, ikmək əđerləv həm başqa kampanjalarđь ytkərevgə avьldьŋ betə massahьna ььqlь rəveştə aŋlatьldь. Xəđerge kəndə batrak—jarlь, urta xəlle həm kalxuzniktər, bьnь uđqarьvđa ььqlь eş kyrələr.

Besən sabьv eşe, qəmymən alqanda jort kyləmendə 31 nse ejjylgə 6649 gik. şul xisaptan kalxuzđar đa 1266 giktar.

Kəđgə arьş səsev esən jort kyləmendə barlьqь 4070 gik. par hərelgən. Şul xisaptan 1120,25 giktar irtə hərelgən.

Birelgən kanterylnəj sьjfьrtultьrьv esən jəne 1130 giktar hərəhe qalqan. Bьl par zadanjahьnьŋ vaqьtьna ytelməvenə təp səbəp: bigerəktə jort kyləmendə parqa jaraqlь jerđeŋ əđ bulьvь par esən qaldьrьlqan jerđərđeŋ qatь bulьvь həm qatmarlь maşinalarđьŋ traktьr kestəreneŋ əđ bulьvь. Zadanjahьŋ tultьrьlmavь bigrək tə jaŋqьđ xuzalьqtarqa teşə şuqa qaramaħtan xəđergə kəndə par zadanjahьn tultьrьvqa, jer hərev eşeŋ qьđьv alьp barьla. Zadanjaь 100% menən tultьrьrqa ьşanьs bar.

Igen jьjnap alьv esən kərək bulqan maşinalarqa 100% menən rimunt jahalьp betkən şulaj uq igen halьv esən kərək bulqan kelattərđə tikşerep, tədətelergə tejeş bulqandarь tədətelep beterelgən, xəđergə kən igen ambarđarьna dizinfiksejə eşe başlandь. Jort kyləmendə 25—ejjyldən arьş urarqьna başlandь. Avqьs başьna tiklem kalxuzdarđa 75% jaŋqьđ xuzalьqtarđa 65% arьş urьlьp kalxuzdarda 10% jaŋqьđ xuzalьqtarđa 15 % ьrđьnqa inderelgən. Mal aђьqь eşetəp əđerləv jəqni siluslav eşen qьđьvlatьv esən urьndarqa ajrьm brigadalar, vəkildər ььqarьldь. Şulaj bulha la bьl eş bik hylpən bara. Kantun jer eştəre bylege silus jamьnda mal aђьqь əđerləv esən zadanejə—diriktivanь huŋlatьp birđe. Kerəħtejən xalqьnьŋ kybehe qьr eşenə taralqan. Şuqa qaramaħtan zadanejanь tultьrьv julьnda ььqlь eş alьp baralar.

Ikmək əđerləv kampanjahьn vaqьtьnda nətizəle ytkərev esən betə partejə, kamsamul, prafsajuz, aktif batrak, jarlь, urta—xəlle, kalxuzniktarđь mablizavajt itep, urьndarqa vəkildər ььqarьp aŋlatmalar alьp barьla. Bьjьlqь jađqь səsev—jaravaj səsev 100% menən kantraktavajt itelgən, avьl səvite ergələrendə ikmək əđerləv kampanjahьn uŋьşlь ytkərev esən jarđamsь kəmisejələr tədelgən. Kerəħtejəndərgə bьjьl eləşengən səsev orloqtarьn tikşerep, afarmit itelgən. Ytkən jьldarđaqь tyləp betməj qalqan səsev orloqtarьn qajtarьp alьv esən invintarizatsejə jahalmaqan. Sənki: bьl tura la matirjal 26 nsь ejjyldə genə alьndь.

5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv esən kantun Başqarmahьnan 22900 humlьq kantryl sьjfьr birelə. Bьl zajьmdь avьldarqa bylep taratьlqan, ləkin əle kypme taratьlьv xaqьnda avьldarđan məqlymət a ьnqanь juq. Straxavanejə naluk eşendə cut, ablagajt itev eşe berense avqьs qa 100% menən beterelgən, tik aklattar taralmaqan Straxavanejə bujьnsa 4 avьl səvitendə genə eş betməj qalqan, bьnь 5—nse avqьsqa beterer esən kərəklə kestərđe mablizavajt itelde.

Dəjəm alqanda kampanejələrđə tulьhь menən vaqьtьnda ytəvđə, jəteşhedlektərđən: qatmarlь—urqьs maşinalarьnьŋ jəteş bulmavь, bulqandarьnьŋ da kərəklə matirjal, ьşpagat, ajrьm castərə jəteş tygellege həm igen halьrqa kyp kenə kelət—toq kevek nəmələr həm igen kyp səskən qajhь ber kalxuzdarđa eşse quldarđьŋ jəteş bulmavьn kyrhətep ytergə kərək. Bьna bьlar igen jьjnav, ikmək ə erləv eşenə qamasavlьq itələr.

Xəbərse № 29.

YIS ta

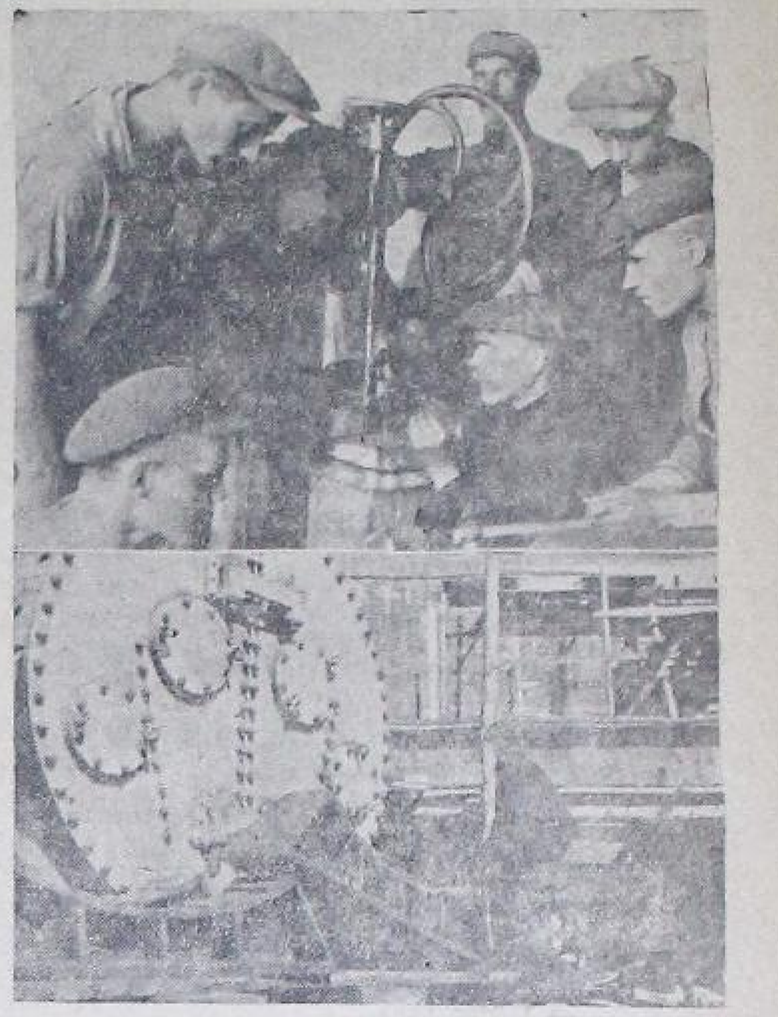

Juqarьla yđək iliktrik stansahьn qorov eştərenə jarđamlaşьv esən Liningrattan kilgən udar brigada. Aħta: kandinsatьr urьnlaştьrьv.

1930 nsь jьlda kəđgə səsev həm igen jьjnav kampanjahь barьşьnda

Kalindarnaj plan

1) Parna jeren hərep betəv 15 nse avqьs.

2) Besəndə sabьr, jьjnap betəv—15 nse avqьs.

3) Kəđgə səsevđə kantraklaşьv hedemtəhen tikşerev—25 nse avqьs.

4) Silus aђьqtarь 'əđerləvđə:

a. Baħьvđaqь qьj ylənderen asьv vaqьtь—10 nsь avqьs.

b. Haђ ylənderen, baqsa həm usadba la bulqan ylənderđe asьv vaqьtь—20 nse avqьs.

b. Zavun həm silus başnalarь qujьv 20 nse av.

g. Tamьr aђьqtarь həm jəşelsənə aħtьnda 1/IX.

d. Estip rajunьndaqь kənbaqьş həm kukuruz hьmaq kylturalarđь jьjnav—15 nse avqьs. Tənjaq rajundarđa 20 nse avqьs.

5—arьş jьjnav.

6—Kəđgə səsevgə birelgən orloq fundьlarьn, orloq kərək rajundarqa həm səsevgə orloq esən jьjnarqa. 5/VIII—12/VIII

7—Səsev orloqo menən-orloq kərək kantundarqa birep jarđam itergə. 12/VIII—25/VIII

8—Arьştь səsev 15/VIII—15/IX tiklem.

9—Igendə huqьvqa əđerlek həm ojoştorov eştərə (plan tədev, maşinalarqa rimunt jahav, iħəp alьp barьv).

10—Orloq burьstarьn jьjnavđa əđerlek həm ojoştorov eştərə (orloq halьv ambarđarьn tədətev, ikmək kapiratsejələre menən dugьvьr tədev)—5/VIII—25/VIII.

11—Avьl—xuzalьq 'qorotqostarь menən kərəşev kevek saralar kyrev 15/VIII—15/VIII.

12—Haban aşlьqьn jьjnav.

a) bojđaj, holo, arpa həm estip rajunьndaqь başqa tav, urman rajundarьnda 10/VIII—20/VIII.

b) Estip rajundarьndaqь borsaq, tarь, kukuruzdarđь urьv vaqьtь 15/VIII—tan 25/VIII.

Tav, urman rajundarьnda 25/VIII—5/IX—

a) Ajrьm rajundar esən tixnikə kylturalarьn jьjnav, 25 nse av. 10 nsь sintəbergə tiklem.

b) Tav, urman rajundarьnda berense sintəberđən alьp 15 nse sin. tiklem.

a) Estip rajundarьnda keliver esən 1/IX—10/IX.

b) Tav-urman rajundarьnda 5/IX—15/IX.

13—Orloq tađartьv kampanjahь 15/IX đən 1/XI tiklem.

14—Tamьr aђьqtarь həm jəşelsələrđe jьjnav 25/VIII tan 1/X tiklem.

15—Haban aşlьqьna jerđe keđđən hərev həm 1931 nse jьl haban aşlьqь səser esən plan tədev 20/VIII tan 15/X tiklem.

16—Urazaj həm kalliktifleşev kənendə əđerlek.

17—Umarta qorttarьn kəđgə eşe həm qьşlьqqa urьnlaştьrьv 1 sin. 14 nse sintəbergə tiklem.

18—Igenselek həm malsьlьq turahьnda agranumejə saralarьn kerəħtejəndərgə həjləv, həm oşonoŋ turahьnda a/x. əlguttarь birev, 5/VIII 15/IX gə tiklem.

19—A/x. maşinalar menən tə'min itev.

20—Bьl tura la safxuzdarđa bulqan fundьn tikşerev.

21—Kalxuzdarđa jer kyrhətəv ytkərev.

22—A/x. lьqь maşinalarьn, qoraldarьn qьşlьqqa haqlarqa əđerləv.

TƏRLƏHENƏN

Kalliktifləşьvqa bulьşlьq gruppalarь tədelə.

VARUNZ Qara tupьraqlь yđək əlkələ kalxzdar juq bulqan avьldarđa batrak, jarlь həm aktif urta xəllelərđən kalxuzdar tədevgə bulьşlьq gruppalarь tədev bik kinəjə. Partejə jəcajkələrenə bьlarqa bik diqqətləp jətəkselek itərgə quşьldь. Bьndaj gruppalarđьŋ jarđamь menən jaŋь kalxuzdar tədelə başlanь.

Militsejəgə jarđam jəmqejəte.

MƏSKƏV. Militsejə həm jənajat əđerləvgə bulьşlьq jəmqejəteneŋ ustafь raħlandь. Fabrik həm zavьttarđa unьŋ jəcəjkəjələre tədeləsək. Bьlarđьŋ kykrəktərendə maxsus qələmət taqьlasaq. Ular uramdarđa tərtip bođovsьlarđь həm xuligandarđь ygetləp nasar qьlanьştan tuqьratьrqa tejeştər.

Bьl xedmətte atqarqanda yđđərə zakunhьđ eş eşləhələr xedmət keşeləre menən ber nigeđđə javapqa tartьlalar.

Sujьn əmer!

(Bojoroq: №1.9—VIII30.)

Rispublikaŋ
Begen hinə əmer itə:
—Dajuş toqto!
—Toq jьjьrqa!
— Toq jьjьrqa!

I

— A...u...
— A...u...

Kammunistar!
Kamsamuldar!
Hər ber aktif!
Hər grazdan!
Qatьn—qьđdar!

Kilər kenden—
Qoçoş qullь batьrđarь:
Pjanirdar
Yktəberətlər
Taqь kemdər....

Işetegedme...
Qьrđan jomoşaq jeldər ihə
Đur tavđarđь—
Urmandarđь kiђə—kiђə.
Ular bedgə şundaj jaqьm ber kej jьrlaj:
— Igen beşə!..
— Igen beşə!..
— Igen beşə!..

Ah kəjđərə...
Qьldarьnan mondar taşa
Qar jərəktə kyrəlməgən bajram baђa.
Tuqlьq hidep tulqьnlanqan kər kyŋeldər
Alqьş tygə:
— Tuqlьq!..
— Tuqlьq!..
— A...meŋ jeşə!

Alqьş java.
Alqьş kymə kiŋ qьrđarđь
Urmandarđь
Sьxrələrđə.
Dalalarđь.
Jaŋь jьldьŋ tuqlьq đertə solqap aldь
Zavьttarđь.
Şaxtalarđь.
Qalalarđь.

Bar jer kelə.
Bar jer begən bajram itə
Đur şatlьqtan dala—avьl gerləp kitə.
Hər ber jərək esteŋ genə hejləj begən:
— Tiđđen bьna...
— Tiđđen bьna...
Aqhav betə!

Ax qaraqьđ...
Kykerəp beşkən igendərgə
Il bajlьqьn bəvetevse dingeđđərgə
Jaŋь jьldьŋ tuqlьq jьrьn işetə jərək
Jei şajartqan hər ber bertek igendərđə.
Ax kyrhəged...
Kemdərđə ul hoqlandьrmaj—
Hьlьv qьđđaj ədələp buŋqa jetkən başaq
Đur jeŋevđen əlkən qьđь:
— Safxuz!
— Kalxuz!
Begən beđđə byləkləj bit təvgə qabat!

II

Əj kamsamul...
Taşla nej bar əştərəndə!
Ojoşturđa begendən yk qoskərəndə
Taşlan xəđer —
begendən yk udar jaqьp
Uramdarqa!
Uьçьrьqtarqa!
Məjeştərgə!

Kam jəcəjke—
— Өrətendə alqa... alqa..!
Jəş almaşьv—
— Frunt qьđьv sittə qalma!

Kəseptəştər...
Zin atdьldar...
Sil səvittər...
Ut əjərtəp həmməgeđđə toq javьna!
Qajđa kem—əj.....
Babajmь hin.
Malajmь hin
Rispyblikaŋ huqtь hiŋə şundaj nabat;
Begengə ken beđđen alda tik əs burьs:
Bersnsehə—toq!
Ikensehə—toq!
Өsənsehə—toq!

Nabat, nabat.
Hər ber əşsən grazdanqa.
Sьrlamaђtan, təbəməђtən
Hiŋə—miŋə
— Bьl urьnda doşmanьђь huqьp hьndьr!

Ber adьmdan:
— Toq jьjьrqa!
— Toq jьjьrqa!

Nəktə kilgən.
Axaqlanьp igen beşə.
Altьn jemdər...
Ənə teşə.
Bьna teşə.
Ə tegendə—
Il altьnьn jьjьnar əsən
Məjeştərđə

Yđək ilikterik stansahьnda

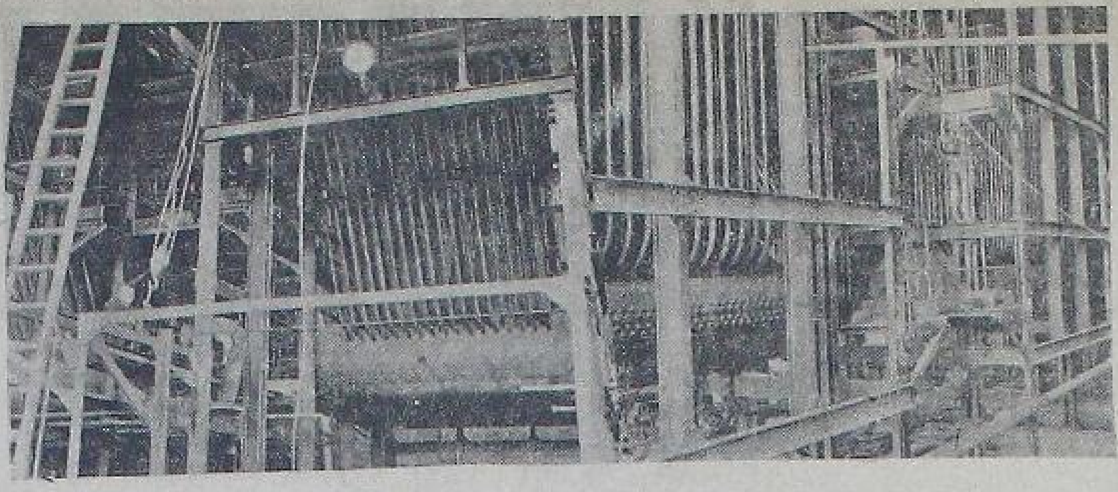

Qađan urьnlaştьrьlqan urьndan ber kyreneş.

Sьjnfi doşman toqon sisə!
Kemdər teləj:
— Il altьnьn juqaltmaђqa!
Kemdər teləj:
— Il ьrьђьn urlatmaђqa!
Berəp jьqhьn şul urьnda yđ doşmanьn...
Taşlanhьn da—
— Toq jьjьrqa!
— Toq jьjьrqa!

III.

Ah nej bəxet.
Eştə bređəm quloqa alhan!
Doşmanьnđь qalqьnmaђьlьq jьqьp halhan!
Nindəj bajram.
Nindəj bəxet.
Nindəj şatlьq.
Bьl kərəştə hin jeŋevse bulьp qalhan!
Ger kilerbeđ.
Ilđə tuqlьq xəkəm itər.
Zavьt—fabrik taqь la nьqьraq şavlap kitər.
Begengə ken hьvhap torqan avьldarđь
Kymep taşlar:
Atlas.
Jebək.
Habьn.
Şəkər.
— Kərosinme?
— Kypme kərək?
— Al miskeləp!
Barhь bulьr
Timer—tomor
Ilek—silek.

Tik lekində
Şul kendərgə jetər əsən.
Aŋlajhьnmь:
— Begendən yk toqtar kərək!

Toqtar bulha:
Hьđojanььp bьl jendərđə.
Jəgərə-jegərə jьjnarьđ beđ igendərđə.

Şulaj bulha . . .
Nindəj şatlьq
— Mə tot bişte!
Qara la tor doşmandarьŋ jeŋelgəndə!
. . . bulmaj ikən.
— Bətte!
— Bətte!
— Bətte!

Tejen.
Өmətlənmə qьrđь japqan bьl unьşqa.
Bar bajlьqьŋ sьjnfi doşman ydləştərər
Өləgə başьŋ . . .

Taqь la qalьr aptьraşta!

. . . Şulaj bulha . . .
— Ə, juq.
— Bulmaђ beđđen ildə!
Miljunlaqan aktif xalqь bulqan jerđə!
Kem max birer . . .
Tik ber tərkəm qara javqa
Linin şajьn məŋge yjmə đahi barđa
Şunьŋ əsən:
Ir bulhan da . . .
Qьđ bulhan da . . .
Par tejnəjmə . . .
Tygəlmə . . .
Xut kem bulhan da
Rispyblikaŋ begen hiŋə əmer itə:
— Dajuş toqto!
— Toq jьjьrqa!
— Toq jьjьrqa!

Tot minuttь . . .
Asma kuzьr doşmanьŋa!
Ber qolaslap . . .
Doşman mujnь şartalap hьnar!
Qoroş qullь Ц Ka tarđa—
Barьber . . .
Barьber . . .
Stanuklь Linin ilə joŋep sьqar!

ƏBYS.
9. . 30

Orloq ylənderən kantraktlaştьrьv planь 70 pr. qa ytəlde.

Başkaupxlipsajuz hьđoqь bujьnsa, 1 nse avqьsqa orloq ylondere barlьqь 3260 giktar kantraktavajt itelep, şulardan: klivir 2266 giktar, Kastjur 535 ga viko 127 ga; Timafejfkə 164 ga həm başqalar 168 giktar kantraktavajt itelgən. Ə saђьnlьq besənə 1699 giktar kantraktlaştьrьlha, xəđer; kalxuzsьlar tarafьnan 26901 ga həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan 78678 giktar besən saььlqan. Plan 70 pr. qa ytəlde.

Igen əđerləv kampanejəhьna baş lanьldь.

Igen əđerləv kampanejəhь başlav turahьnda, Başkaupxlipsajuzqa alьnqan 16 rajun qьrsьlьq sajuzdarьnьŋ xəbər itevđərene ьsьnda, xəđer betə Başqortostan dəvmələndə barlьqь 1106 s. igen əđerlənelep, şunьŋ 734 sintnirь arьş həm qalqan 372 sintnirь, kəstjur ylənə.

Rajundarqa bylgəndə.
1. Өfə rajun qьrsьlьq sajuzь 270 sintnir.
2. Sismə r. q. s. 100 s.
3. Tapurin r. q. s. 50 s.
4. Bələbəj r. q. s. 190 s.
5. Byzdək r. q. s. 320 s.
6. Rajьfka r. q. s. 70 s.
7. Krasna—xulьm r. q. s. 50s.
həm jaŋь—Qaramalь rajun qьrsьlьq sajuzь 56 sintnir əđerləgən bulqьŋ sьqqa.

Qalqan 8 Qьrqьđ—Mejək, Saqmaqoş, Baqalь, Jəvgildin (Bərə kantunь), Janavьl, Qьvandьq, Dьvan—məsetlə həm jurqaьь—Qьjqь rajun Qьrsьlьq sajuzdarь igen unьşьn jьjnav həm qaьь bərđərə igen unьşьn huqьv əşə menən şəqəllənələr.

Kalxuzda—1 nse avqьs.

Mosoqytkantunь Nasibaş avьlьndaqь «Kalinin kalxuzь aqzalarь jьjьştarьnda 1 nse avqьs turahьnda daklat tьŋlaqьs: „Şit il kapitalisttarьnьŋ ber tuqьravьđ qorallanь barьvđarьna—il qorqьsvьђьlьqь ьqьtьv, asa—avjaxim, MOPR qa aqza bulьv, kalxuzda unьş jьjnava ikmək əđerləv, kədgə sasev» 5 jьlьqtь—4 jьlda zajьmьn tardьv kampanjalarьn uŋьşlь,— zadanjalarđь 100% qa ytəv menən atpur birergə tinelər· Jьjьlьş huŋьnda tьjatьr jahalьp, şunan kilgən 5 hum 15 tin aqsa il qorqsvsьlьqь fajđahьna birelde.

S. SADIQЬF.

Internatsejanallьq bitlege aђtьna jəşerengən

Qajhьber vilika dirzavejə şavinizmahь praktikalarь

Partejənen XVI—sьjьzьnda milli məs'ələ partejə qarşьnda torqan yđək məs'ələlər menən ber rəttən tordo. Iptəş Stalin yđenen daklatьnda; milli məs'ələlə qajhьber tajpьlьştarqa tuqtalmahaq partejə əsəndəbulqan tajpьlьştarđьn kurti nəhe tulь bulmaђ ine, tine. Un həm bьl tajpьlьştar xəđergə vaqьtta kitkenləşkən sьjnfi kerəşten ber satqahь bulqan kevek, vilika—dirzavejə həm jerle millətselek tajpьlьştarь şul uq sьjnfi kerəş satqьlarьnan, şul uq ylergə barqan kapitalizemdьŋ ikense ber təbtəgə ylergə teləməj kərəşə. Bьl turala ip. Stalin bik aţьq itep:

„Bьl tajpьlьştьŋ elek urьђ millətenen xakim bulqan sinьflьnьŋ elekke dərəzəhen qajtarьvqa aŋlьlьvьn saqьldьrqan aŋlav qьjьn tygel" tine.

Şulaj uq jerle millətselek tajpьlьş ta elektə ildələp kil gən millətterđən ylop kilə torqan sejnəftarьnьŋ pralitarejat diktaturahь rizimenə riza bulmajьnsa „yđ millətterenen dəvləten" qorop, ulđđərenen sьjnfi xakimlektəren ytьrtьvqa ьntьlьvьn saqьldьralar.

Bьl ike tajpьlьş hər ikəhelə —xəđergə teđəlep jatqan satsializem əsən zararlь. Hər berhenə qarşь kərəş alьp barьv partejənenŋ kendəlek burьsь. Ləkin ip. Stalin ulardьŋ arahьna tigedlek qələməte qujmьnь. Urьђ kulagь, urьђ kapitalisь jerle millətterđeŋ kulagь, kapitalistarьna qaraqanda kesle, kyləme jaqьnan kyberək bulqan kevek unь saqьldьrqan vilika—dirzaxejə şavinizmahьla beđđeŋ əsən qurqьnьsraq. Şunьŋ əsəndə iŋ qurqьnьslь bulqan vilika dirzavejə şavinizmahьna qarşь kerəşev partejənenŋ bigerəktə aktual burьsьna əjlənə.

Urьђ şavinizmahьn eđləgən vaqьtta unь tege beđđeŋ Yđək Iliktrik Stansahьnda bulqan „jođoroq huqьş" xəlenən eđləməђkə kərək. Undaj vulgarnaj furma la kilep sьqqan kyreneştər menən kerəşməv kelke bulьr ine. Vilika—dirzavejə şavinizmahьnьŋ təbə undaj kyreneştərđə tygel. Bolki intrnatsejanalsьlьq bitlegenə jəşertəvđə. Hyđđə intrnatsejanallьq, eştə milli məs'ələlərđə kyrməv uqa iqtibar itməv, ip. Lininđeŋ „Berləşev əsən ajьrьlьv" tigən farmulahьna qarşь urьђ kulturahь, urьђ tele menən berləşevgə alьp barьv-bьna vilika——dirzavejə şavinizmahьnьŋ təbə şunda.

Partejə pralitarejat diktaturahь soronda betə millətterđeŋ yđ teldərendə, yđ jəmhyrejəttərendə furmahь menən milli bulqan kylturanь alqa jebərevđə şunьŋ menən artta qalqan millətterđe xuzalьq həm kyltura jaqьnan aldьnqьlar artьnan qьvup jetevđə quja. Ə, ular, vilikadirzavejə iliminttarь xəđer ində milli jəmhyrejəttərđeŋ jəşəvə kərəkməj, urьђ telə barьbьđqa la aŋlaşьla, milli tel kərəkməj, furmahь menən urьђ kylturahь—internatsianal kultura, betə xalьqtarqa urtaq kyltura, tip qujalar. Şunьŋ menən ular urьђ millətenen xakim bulqan siniftarьnьŋ jaŋьnan elekke xəldərən qajtarьvqa jul asalar.

Beđđeŋ Başqortostan ojoşmahь partejənenŋ milli səjəsəten praktikala tormoşqa ytkərev fruntьnьŋ berendə tora. Jerle xalqtarđь apparattarqa, prajezvudstьvalarqa inderəv, ulardan kadrđar əđerləv, furmahь menən milli kylturanь alqa jebərə, jerle xalq telen çəməlgə qujьv beđđeŋ praktik burьstarьbьđ. Bьnь hər kem belergə, aŋlarqa tejş. Şulajda beđđeŋ ajrьm ucaskalar đa internatsejanallьq flagь aђtьnda jəşerenəp jatqan çara taptar juq tygel. Partejənen XVI s'jьzьnda vilikadirzavəjə şavinizmahьnьŋ qurqьnьslь bulьvьn berđə juqqa qьna əjtməgəndər ikən. Bьna beđgə ber nisə ojoşmanьŋ əpparattarьndaqь başqort xeđmətkərđərə:

	I/X—1927	I/X—1928	I/X—1929	I/X—1930	I/X—1931
Başturg	15,8	14,7	8,2	7,6	6,3
Qortsьlьq sajuzь	—	35,8	24,9	21,2	19,9(t.b.)
Jua-uralis	—	12,	8,3	15,4	9,3(t.b.)
Sajuz-xlip	—	—	2,8	1,7	—
Narkamtrut	—	17,20	7,7	3,1	—

Bьl sьjfьrđar yđđərenən—yđđərə eşteŋ qajđa barqanьn kyrhətep toralar. Nej əsən huŋ bьşqort—tatarđar bьl apparattarđa şundaj tiđlek menən kəmejđər. Əlbittə ul juqarьla əjtelgənsə intrnatsejnallьq bitlegə aђtьnda vilika dirzavejə şavinizmahь praktikahь bьl xəldə kilterep sьqara. Beđđə ul bitlək qəđəttə „abjektif" şarttarqa həjkətelə, başqort „juq" tejđər. Ləkin Başqortostanda başqort bulmavqa nisek əşənergə kərək.

Şundaj uq xəldər beđđeŋ ikense ucaskalarьbьđđala juq tygel. Kadьrđar əđerləv əşe beđđə bigerəktə nasar qujьlqan. 2—nse baђqьs məktəptərđə başqorttar juq dərəzələ. Өfə jer teđəv tixnikumь, Milufka tixnikumь, məqarif inistituttarь betənləj başqorttarđь uqьtьp sьqara almajđar dərəzəhendə toralar. Milьfkanьŋ bьjьl ber tatar uqьvsьhь sьqarьvьn nisek aŋlarqa kərək. Bьl bit şul uq bitlək aђtьnda jəşerenəp jatqan şəvlələr.

Prafsajuz eştəreŋ, alajьq bьqa tiklem prafsajuz apparattarьna başqort telə ingənə juq. Kluptarda furmahь menən milli kyltura betənləj juq dərəzəhendə. Betə kyltura eştər urьђ telendə baralar. Hər ber prafkumqa barhaŋ kyk bьluzalar, jənlə gozittər, tərlə xuduzьstьva tyŋərəktərə jənlənep jatalar. Ə, milli kylturaqa iqtibar itkən keşə juq. Kiləsəktə beđgə bьna bьl sataqlьqtar menən kerəşergə kərək.

Beđ bьnda bьl jeteşheđlektərđə kyrhətev menən Başqortostanda milli məs'ələ bik nasar xəl qьlьnqan tip əjtergə teləməjbeđ. Başqortostan partejə ojoşmalarьnьŋ jetəkselegə menən milli məs'ələlə bik đur əlgəşevđərgə kilep sьqtьq. Jerle xalьqtarđьŋ xuzalьq həm kyltura yђeştərendə đur uŋьşlьqtar bar. Ləkin ul uŋьşlьqtarđь kyrep, bьna bьl juqarьla kilterelgən sataqlьqtar menən kerəşevđe onotmaђqa kərək.

Milli səjəsəttə xəl itev, xəđergə betə frunt bujlap həzym itevđeŋ timpь menən barьrqa tejeşlə. Partejənenŋ milli məs'ələhen xəl itevđə ajaq salьvsьlar praktika la şul uq uŋ appartunistarđьŋ təgərmənenə hьv qojalar. Satsejalizem təđeləşəndəge timpitь əkerenəjtergə, partejənə artqa həjrərgə tьrьşalar.

F. Q.

Vulga bujь kirbes zavьttarьnda

(yđ xəbərseheđđən).

KIRBES—TRIPEL ZAVЬTЬ harь kirbestərđən eşlengən đur ber nisə kurpьs. Bьna oşo—harь, qьđqьlt kirbesle jort-haraj əsəndə, beđđeŋ təđəv dəverebeđđəgə jaŋьnan jaŋь harajđar, əllə nisə qatar bejək jorttar halьv əsən kərək bula torqan təđəv matirjaldarь—qatь kirbistər eşlənə.

Unьŋ əsenə inev menən, stanuktar bujьnsa irđər, qatьnqьđđar teđelgəndər una şular ində kirbes zavьtьnьŋ eşselərə. Una şular inde beđgə təđəv matirjaldarь bulqan—kirbestərđə eşləp sьqaralar. Tripel zavьtьnda eşsələr şulaj eşləjđər, unda qьđьv satsejalizem jarьşьnьŋ satqьlarь taralqan.

Vulga bujьnda kirbes zavьttarь təđəv dəverendəge təđəv matirjaldarьnьŋ bik kərəklegən beləp, yđ ara satsejalizem jarьşьna sьqqandar. Kirbes zavьtьnьŋ qadandarь satsejalizem jarьşьnьŋ luzьnqьhь aђtьnda qajnajđar.

Vulga bujьnda kirbes zavьttarьnda jarьş ber berehən hьnata. Ulardьŋ berehe hər dikada hajьn birəlgən zadanejaŋь artьqь menən tultьrha, qajhьberəvđərə bik artta həjrələp kilələr. Bьna bьl hьnaşьv nindəj zavьt artta qala, uqa, pazur! uqa barqan zavьttar-əj kirbes zavьtь artta qalma, tejđər. Şulaj qajhь ber zavьttar artta qala,qajhь berəvđərə alqa ytep kitələr. Ul şunьŋ əsəndə jarьş.

Zavьtta hər ken hajьn 400 qajhьber kendər đə 1200 dana kirbes eşlənə. Ləkin bьl bik əđ. Qjəđəttə zavьt kenenə 2000—3000 kirbes sьqara ala. Sənki, satsejalizem jarьşь şundaj qьđьv barqan saqta, bьl kirbes-Tripel zavьtьna bik ojat. Ləkin unьŋ səbəptərə bar. Zavьt medirđərenen, zavьt diriktirđarьnьŋ aldan əđerlək kyrməvđərə arqahьnda, bik jьşqьna vaqьttar da kirbes əsən kerək bulqan balsьqtarđьŋ jeteşməvđərə, zapas balsьqtarđьŋ bulmavđarь hanala. Qajhьber vaqьttar đa dvigətel-maşinalarđьŋ haqhьđlьq arqahьnda bođolop qalьp, eşheđ ultьrьvđarь betəhelə eşləp sьqarьvqa tajaq tьqalar.

Bьna Barajьş, Bəlşəjki, Inzə zavьttarь. Ulardaqь 7 drublik-tarьnan tik berəv genəhe tulь nagruzka menən eşləj. Ə qalqandarьnьŋ 2 piribujь həm drubligь tik tora. 9 dvigətel maşinahьna 5 hegenə eşləj.Oşolar menən bergə, tixnik belgestərđeŋ bulmavđarь həm ularđьŋ jeteşməvđərə arqahьnda həm şulaj uq Vulga bujь kustpramsajuzь həm pramkambinattьŋ jetəkselək itməvđərə arqahьnda oşondaj jeteşheđlektər kilep tьvqandar.

Sizьran—pramkabinatь plan bujьnsa 15 nse əjjylgə tiklem 1 miljun 700 meŋ kirbes alьrqa tejeş bulhala, ul nejbarь 173 meŋ kirbes kenə alьp, plandь 10 pr. qaqьna ytənə. Ə sirdsa bujьnsa 2 miljun 700 meŋ urьnьna tik 1 miljun 500 meŋ kə-kirbes kenə aldь.

Plan, bujьnsa 15 nse əjjylgə Balşəjki kirbes zavьtьnan Kustpramsajuz 1 miljun 200 meŋ kirbes alьrqa tejeş bulhala, ul nej barь 812 meŋ genə aldь. Timək pragramdь 25 pr. qьna tultьrqan. Ə sirdsa bujьnsa 2 miljun 150 meŋ urьnьna tik 1 miljun 167 meŋ genə aldь. Bariş kirbes zьvьtьna 550 meŋ urьnьna 358 meŋ genə alьnqan. Sirdsu bujьnsa 1 miljun 450 meŋ urьnьna tik 983 meŋ genə alьnqan. Şulajtьp plandь ytəv, eşləp sьqarьvđь kytərev julьnda bьl zavьttar qojoroqta həjrələlər. Tik bergenə Inzə zavьtь alda bara. Ul sird bujьnsa plandь artьqь menən tultьrьlqan. Ul 750 meŋ urьnьna 800 meŋ kirbes birgən. Timək bьl zavьt başqa zavьttьrqa-zavьttar artta qalmaqьđ! luzungьhьn taşlaj.

Kustpramsajuzdьŋ zavьttarьnda kendəlek kirbes eşləp sьqarьvđar şulaj tora: Barajьş zavьtь kenenə 18 meŋ, Bəlşəjkь kenenə 22 meŋ, pram kambinattьŋ Inzə zavьtь 21 meŋ, stroj tristeŋ Inzə zavьtь 14 meŋ kirbes eşləp sьqarqandar. Şular menən bergə, kuspramsajuzdьŋ Bariş zavьtьnda 185 əşsə' Balşəjkьlə 215 keşə, ə, pramkabinattьŋ Inzə zavьtьnda 278 əşsə, strujtristeŋ Inzə zavьtьnda 85 əşsə genə eşləj.

Vulga bujь kirbes zavьttarь bьna oşo xəldə baralar. pramfinplandь tormoşqa ytkərevđə bik artta həjrələlər. Zavьttarđьŋ əsenə inəp, pramfinplan həm satsejalizem jarьşь turahьnda horahaŋ ular,—beđđə barьhьla bar tejđər. Ləkin bьlardьŋ barьhьla qaqьđđa qьna jatalar.

Xəđergə kendə ildə şundaj qьđьv timp menən satsejalizem nigeđendə təđəv barqan vaqьtta, təđəv matirjaldarь—kirbestər bik kyp kərək bulalar. Ləkin, şulaj bulьvqa qarmaђtan, beđđeŋ Vulga bujьnda kirbes zavьttarь təđəv matirjaldarь eşləp sьqarьvđa bik hylpən quđqalalar. Bilgelə, bьl kirbes zavьttarьnda satsejalizem jarьşьn hər ber stanukqa jəjergə, pramfinplandь tultьrьvqa đur əhəmejət birergə kərək bulьr.

B. FƏJZI. Sizran Qalahь.

Tərlə qьđьqtar

Kyđ aldьnda yђə torqan aqas

Donjala aqasqa ixtejaz kitkən hajьn arta bara, ləkin đur urmandarđьŋ kybehe mədəni donjanan alьђ, julhьđ urьndarđa bulьp, ulardan fajđalanьp bulmaj. Xəđer aqas başlьsa qaqьđ eşləvgə kitə. Xə ler kyp məmləkəttərđə səsevgə jaraqhьđ urьndarqa aqastar ultьrtьp jaŋь urmandar yђterəv ujь kesəjə: ləkin aqas bik qьrьn yђəp, bьnьŋ həđəmtəhen ketəv bik ođaq. Şul səbəplə xəđer Amirikala bik tiđ yђə torqan surt aqas jeteşterəv julьnda təәribələr eşlənə. Məђələn prafisьr R. Makki 125 tərlə tupol aqasь menən iђəpheđ kyp təәribələr jahap, bara torqas bik tiđ (hər kən hajьn 1½ santimitər) yђə torqan tupol jeteşterep sьqarqan. Bьl aqas səskəs 5 aj əsendə 2 mitərđan ođon bulьp yђəp elgerə. Unьŋ aqasь bik qatь, botaqtarь bik ađ, aqastь beđa torqan hər tərlə qort həm sirđərgə bireşməj. Bьl aqastьŋ hər ber giktardan jьl hajьn aqas massahь birəvə (jьl hajьn massahь artьv) başqa urmandarqa qaraqanda 72 tapqьr kyberək bula ikən.

„Bəđ orloqsoloq prablimahьn əsə sən xəl ittek“

„Gigant“

6 Miljun 527 meŋ bot igen birđe.

Dyrt jəđ jьldar bujьnsa keşə ajaqь baŧьlmaqan ige—sige kyrenməŧlek jalanda bьnan əs kenə jьl elek „GIGANT“ saf xuzь tөđəlgəjne. Bьl „Gigant“ xəđergə kəndə donjala bulqan avьl—xuzalьqь prajezvudstьvahьnьŋ iŋ erehe. Unda 400 đən artьq traktr, 230 kambajьn (ber yk vaqьtta ura, hьvqa həm tađarta torqan maşina), ber nisə meŋ keşe eşləj.

Bьna oşo safxuz bьjьl 6 miljun 527 meŋ bot aşlьq jьjđь.

Bьl beđđəŋ iŋ đur kantundarьbьđđan dyrttən ber eleşə tiklem igen jьjьv tigən hyđ.

Şul igendə „Gigant“ 10 kən esendə urьp, huqьp bətərđe.

Bьna bьl xəl avьl xuzalьqьnьŋ maşinalaşьvь nej tiklem eşte jeŋelejtə ikənen asьq kyrhətə.

Partejənen orloq prablimahьn tormoşqa aşьrьvđьŋ praktik həđemtəhe bьna bьl „Gigant“ ta bigerəktə asьq kyrenə.

Xəđer bətə dənja burzьvahь 6 miljun 527 meŋ bot igen birgən savxuzdar qarşьnda baş ejərđər, ularqa beđ: avьl—xuzalьqьnda satsejalizemde kyrəhegeđ kilhə bьna heđgə „Gigant“! tejərbeđ. 6 miljun 527 bot ul naturalnaj bojđaj qьna tygel.

Şunьŋ menən bergə satsejalizem bojđajь, avьl—xuzalьqьnda kapitalizemdьŋ jeŋeleven satsejalizemdeŋ jeŋven kyrhətə torqan bojđaj.

Jaqşь surt arьş səsev qur qьnьs aŧьnda.

Bьltьr đa orloq başqortostandьŋ ber mejeşenən ikense mejeşenə jөrətelep ađaq səselməj qalqajnь bьjьl daşuqa oqşaşlь qurqьnьs вar.

Orloqsoloq sajuzь udqan jьl 2333 giktar surtlь arьş səsergə tejeşle ine Ləkin vaqьtьnda quđqala almavь səbəple 2333 giktarlьq vjətkə arьşьn qajđa bulha unda kysərep jөrətə torqas, huŋlap səselməj qala. Sənki, ulardь başta Bərə kantunьna kiltərələr, Bərələ huŋlav Şişməgə, ə Şişmənən inde Bələbəj kantunьnьŋ Baqalь jortona jebərələr şulaj itep arьş səsev vaqьtьnđьp ta kitə. Ə, orloq bulmav arqahьnda, səselməj qalqan jөrđər bildele kyp buldь,

Ə, bьjьl inde, orloqsoloq sajuzь rəisenen ə jtevenə qaraqanda Ural əlkəhenən 1930 nsь jьlqь uŋьştan Başqortosnqa 4000 sintnir orloq kilergə tejeşlelek hiđelə. Ləkin bьjьlqьhьla səsevgə kilep əlgərəsəgən asьq belep bulmaj. Sənki berđən ələ orloq bulasaqmь, juqmьturahьnda xəbər juq.

Ə, vaqьt ketməj. Timək, orloqsoloq sajuzь yđenen jebərgən vəkilenən taqьla ber 10—15 kəndər samahь his ber xəbərheđ qala torqanь bulha, Bьjьl səser əsən bildələngən zadanja ytəlməjəsək, sənki,Ural əlkəhenən taşьp jөrər əsən berđən arahь jьraq bulha ikənsenən bьnda kilgəstə hudьlьv məmkin.

Şunьŋ əsəndə, orloqsoloq sajuzь, bьjьl jaqşь surtlь orloqtoŋ bulamь juqmь ikənlegen tiđerək belep,tejeşle sarakyrərgə tejeş.

Siluslavđa jeteşheđlektər

Başqortostan maj sajuzь zaotixnige Tiricinka menən həjləşev)

Beđ mal adьqtarьn siluslav turahьnda—ti, ip. Tiricinka—kyp jađđьq kyp həjlənek həm bьl eşkə inde kyp urьndarđa eşkələ başlandь.

Ləkin bьl eş ajьrьm xuzalьq həm kalxuzdarđa bulhьn jalqьlь təŧ alьp , kərəgensə xəlqьlьna alqanь juq ele.

Qajhь ber urьndarđa kalxuzsьlarđьŋ siluslavđan baş tartqandarьn da kyrergə məmkin. Məŧələn: Buranav jorto „Ural“ kalxuzsьlarь siluslav kurьsь uđqara torqan kəndə bətəhe ber julь bajram jahap, kurьsqa barь ber—ike keşegenə kilə.

Ə, siluslav planь quđqatьlmaqan da-

Besən ađьqьn eşləvgə kyp eşləgəndər, həm 4 giktarqa jaqьn kukuruz, 3 giktarqa səgəldər həm 22 tunna qombaqьş. Şulaj uq, tьrьşqanda kalxuzdьŋ başqa kilerđərə bulhala his ber fajđalanьlmaj. Bьna, siluslav eşendə oşondaj jeteşheđlektər tulьp jata.

Xəđer kəđgə səsev həm uŋьş jьjnav kampanejahь kilep jettə.

Ləkin siluslavđь beđ bьl kampanejalarđьn artta torqodop qaldьrmaj; məmkin tiklem bergələp, alьp barьrqa his bulmaha kəđgə səsov kampanejəhьnan huŋ bulhala ytkərergə kərək.

Siluslav eşendəge halqьn qaraştarqa urьndarđa, partejə kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarь həm ajьrьm aqzalarь sik qujarqa tejeştər.

Sənki, bьqasa kyp həjləp, kyp əndəp kilhəktə qəniqətlənə alьrlьq javaptar ala alqanь bьđ juq. Məŧələn, Buranava jortonda, kurьsqa saqьrьlqan kamsamuldar bik huŋlap qьna kilələr.

Xəđər, Başqortostan maj sajuzь yđenen bulqan 3 zaotixnigendə kantundarqa jebərep, Siluslav zadanjahьnьŋ jort kyləmendə ytəleşen tikşərev həm tərlə kyrhətmələr birer əsən, hər ber jortbaşqarma qa bərər agranum berkətelgən—ti, ip. Tiricinka.

Dniprostrujqa jaŋь zakazdar.

MƏSKƏV. Dniprostruj əsən ilikterik qorolmalarь həm qiniratьr eşləv Amirikala „Ziniral. Ilikterik kampaneja“ şirkətenə birelde, Hьv turbindarьn „Neju—Purt Nejus“ firmahь eşləjəsək.

Ilde jaŋьnan tөđөv miđgelendə prafsajuzdarđьŋ вurьstarь

(Ip. Şvirnik daklatь bujьnsa XVI s'jezda ber tavьştan qabul itelgən rizəlytsejə)

1- ياڭئ ميذگئلده پرافسايوزدار

پارتيەنئڭ X، IX- هەم XIV- ئسيزدارئنئڭ قارارلارئندا پرالينارئيات ديكتاتوراهئنئڭ تئگئ، بە، يئل ميذگئلده قاراتا تالاپلارئ بويئنسا پرافسايوزدارئنئڭ تەوبەتتەگئ بورئستارئ كورهەتئلئپ، پرالينارئيات دەولەتئنده پرافسايوزدارئنئڭ لينينسه بيلدەلەنگەن رولئ هەم ئەهەمئيەتئ بئركئتئلدئ.

ساتسيالئزم تۇذۇلۇشۇنئڭ بۇتە فرونتتارئندا كاپيتاليزم ئيليمينتتەرئنە هۇژوم ئينتئنە بەيلەنگەن هەذئرگئ ياڭئ باشتان قۇرۇلو ميذگئلئ ئلگەرگئ ميذگئلدەن پرالينارئياتئنئڭ بۇتە ماساوائ ئۇيۇشمالار، بيگرەكتە بۇتە ئشسئ، سينفئنئ ئۇذ ئسئنە ئالعان هەم شونئنقتان ئيڭ ماساوائ ئۇئتەگئ ئۇيۇشمالاردان بولعان پرافسايوزدار ئسئنە كيئكئن رەوشتە ياڭئنان، ئۇيۇشتئرئلو بورئستارن كيلتئرئپ قويئو مئنەن ئايئرئلئپ تورا.

ياڭئنان قۇرئلو ميذگئلئ ساتسياليزمدئنڭ ئكانوميكه نيگئذئ، ئئور كولەمده كيئكەيتئنئ، ئونئ ئاوئل- [illegible]

كالحوزداعئ يۇرتتار (سيميەلەر) ئاراهئنداعئ احوتتئ نئيسكه بولدئرعه

[illegible]

كالحوز سايوزدار سايوزئ. مۇستافين.

TƏRLƏHENƏN

1 nse yktəbergə 2000 traktьr.

STALINGRAT, 8. Avqьs başьnan alьp traktьr zavьtьnda traktьr eleştərə qojola başlandь. Traktьr eleştərən maşina menən eşləv arqahьnda brak bətə, eşlop sьqarьv arta. Maşina menən eşləvgə kyskəndən huŋ berensə yktəbergə tiklem 2 meŋ traktьr sьqarьv turahьnda teđelgən prajezvudst va pragramьnьŋ ytələvə tə'min itelə.

Vinagьrat uŋьşь jaqşь.

NAVARƏSƏJESKI, 8. Bьjьl vinagьrat urazajь ytkən jьldaqьnan ike tapqьr artьq bulasaq. Safxuzdarđa urazaj bigrəktə jaqşь. Əgər jamqьrđar bula qalha barь tik 4 rajunda qьna (Anap, Qьrьm, Navarəsəjeski həm Ilinzinski rajundarьnda) valavaj təşem 16 miljun kilagram bulasaq.

Narkamfindьŋ zajьm turahьnda aŋlatmahь

SSSR Narkamfinь „eşsə həm xeđmətkərđərđeŋ dəjəm jьjьlьş huŋqь zajьmqa jartь ajlьq zalunejəlarьnan kyrkə jađьlьv turahьnda qarar sьqarьrqa xaqlь bulmajđar, jartь ajlьqtan đurьraq summaqa jađьlьv məs'ələhen tavьşqa qujьvqa xoquq birelməj“ tip aŋlattь.

ItalejəSSSR kileşeve

MƏSKƏV. Ilalejə menən SSSr arahьnda jaŋь kileşev təđeləp, bьnьŋ bujьnsa SSSR đaqь Italejə xəkymətə miləktərenə SSSR Savnarkumьnьŋ, ə Italejəlaqь SSSR xəkymətə milegenə Italejə xəkymətenen rəxsəte menən genə aris halьna həm jullav eşlənə alьna.

XOQUQ

Tormoşta, keşelər əsən kərək bula torqan, „xoquq“ tip atalqan nəmə qulqa tota torqan, jəki gramlap, kilalap hatьla torqan nəmə tygel. Ləkin, şulajđa bulha, hər kem, yđende şul nəmənə məmkin xətlem kyberək bulьndьrьrqa tьrьşa.

Xoquqhьđ kileş donjala jəşəvđeŋ qьđьqь juq. Ləkin, nisek itəheŋ bit?!

Jəşəjđər həm jəşəgəndər...

Məŧələn, elekkə vaqьtta, batşa ərmejəhendə, xoquq məs'ələhendə qadi haldattardьŋ jəndərən əsetə tərqan bər nəmə bulqan...

Haldat bulmaqan bətə keşelərgə (əlbittə sabatalьlarqa tygel!) inergə jaraqan baqsalarđьŋ qapqa baqanalarьna, tejatьrđarđьŋ işektərenə, đur xəreftər menən jađьp qujqandar:

—„HALDATQA — E T K Ə INEV TЬJЬLA!“

Bьndaj jađьvđьŋ bulьvь, qadi haldattar əsən əlbittə jeŋel nəmə tygel. Bit, elekke vaqьttaqь tonsoqtorqos haŧь kađarmala jəşəvđən tujьp, xəl alьv əsən baqsa, qapqahь təbənə bar đa, juqarьlaqь hydđərđə uqьp, başьŋdь tybən ejep qajtьp kit... Nindəjen xurlьq?! Bit, unda, kəjənəseŋdən başьŋdь tybən ejep atlarqala məmkin tygel. Xoquqhьđlьq, keşelekheđlek jelkəŋə menep atlanqan bulha la, tərtiptə bulьrqa tejeşleheŋ; sənki, başьŋdь tybən ejep barьv arqahьnda, bindəjđə bulha bərər tutaş menən jөrərgə sьqqan əfitsərđe kyrməj, uqa, „sələm“ birep uđmahaŋ, huŋьndan nərət alьvьŋ bik ixtimal. Şulaj bulqas, yđ jađmьşьŋ menən kynərgə, hər jaqьŋdь abajlap jөrərgə kərək bulə.

Ə, huŋ nej əsən, ylsənep hatьlqan, „Xoquq“ tip atalqan nəmənə qadi haldattarqa“ mьltьq kytərep „vatan“ əsən kərəşevsələrgə birməgəndər?!

Jarlə, eşsən kerəŧtejən qalilehenən həm eşsə təbəktərendəge pədvaldarđan sьqqandarь əsən. Əlbittə, şunan başqa nəmə əsən tygel!

Timək, xəđer, uqьvsь lьrьbьđ, elekkə vaqьtta xoquqhьđ bulqan, tormoş sybə urьnьnda iŧəplənep jөrəgən keşelər, bəgen, bətə nəmənen tulь xoquqlь xuzalarь, bəgengə tormoştoŋ təđevselərə, tip əjtəsəktər, həm əjtergələ xaqlьlar. Sənki bьl bəjək Yktəber menən, qan menən, kerəş menən, jeŋev menən alьnqan fakьt.

Elek xoquqhьđ bulqan keşelərđə xoquq alьp bətkəs, inde, xəđər beđđeŋ ildə xoquqhьđ qalqan ber genə keşelə juqtьr tip ujlarqa məmkin tygelme?! Məmkin tygel, həm bьnь, yktəber balahьla məmkin tip əjtməjəsək. Bьl fakьt.

Ləkin, fakьttar janьna fakьt kilep quşьlьvь la fakьt şul...

Səvittər kanstitutsejəhe bujьnsa xoquqhьđ jəşəvsələrđən berəv—Əxmədulla Ul, Tamjan—Qataj kantunь, Tamjan—tanqavьr jorto, II—Asqar avьlьnda jəşəj. Un jьldan birle—məzin.

„Şəriqət hьđьqь“ bujьnsa məzinlektegenə tygel, imamlьq eşendə alьp bara. Jomqahьn ьtqara, jenaza uqьj, həm avьl səvitenen rəise Zarif Əxmədullinden tulь rizalьqь menən 15—16 jəşlek qьŧđarđь hatьşa...

Bьna, „qəməl dəftərenə“ şundajьn estərə jađьlqan Əxmədulla məzingə xoquq kərək bula. Ul, unьŋ əsən, əlbittə bađarqa barmaj, sənki, xoquqtь bađarđa hatmaqandь, unь başqa tərlə juldar menən alьp bula ikənselekte ul bik jaqşь aŋlaj.

—Xoquq... Jaqşь nəmə!... Bađarđa hatmajđar, ə, huŋ unь qajđan alьrqa?! Əlbittə, qođa—qođaqьjlьq arqьrь alьrqa kərək!...

Həm şulaj eşlənə:

Avьldьŋ Zarif Əxmədullin, Xafiz Kəlim'ullin, Aqzam Tilənbətef tən torqan hajlav kəmisejəhe, Əxmədulla məzingə xoquq birə. Nəməgə tajanьp birə? Imeş, ul, məsetkə məzin bulьp tygel, bəlki, qaravьlsьqьna bulьp torqan...

Bьndaj xəldərgə urьndaqь partejə jəсəjkəhe asьq kyđ menən qararqa tejeşle bulhala, joqohonan ujana alqanь juq. Part jəсəjkənen sikritarь Tilənbətef, avьldaqь sinfьj hьđьqtь haqlav menən tygel, bəlki, əmə jabap bəsən taşьtьv, esev—ħərev menən məşqyl...

Avьl səvitenə hajlav vaqьtьnda, Əxmədulla məzingə xoquq birev turahьnda hyđ qudqala həm,

—Nej—əsən Əxmədulla məzingə xoquq birđegeđ?!. tigən so'al qujьla.

Ləkin, jomart keşelər bьndaj so'al qarşьnda aptьrap qalmajđar həm əjtələr:

—Unьŋ məzin bulqanmь, qaravьlsь bulqanmь ikənen tikşerev tikşerevđeŋ nej bьsaqьma kərəge bar?! Şulaj bit qarttar?! Əxmədulla məzingə xoquq birev arqahьndaqьna, səvitteŋ xoquqь bətməŧ ele! Əjđə beđ fajđalanqan nəmənən ulda fajđalanhьn!!...

Şulaj itep, avьldьŋ hajlav kəmisejəhenen jomartlьqь arqanda, Əxmədulla məzin xoquqlь bula.

Xoquq.—fabrikala eşləngən difitsitle tavar tygel; ləkin, ul, unan qibatьraq.

Səvittər sajuzьndaqь xoquq—ul, gərsə tyləvheđ birelə torqan nəmə bulhala, ul beđđeŋ sinfьj doşmandarьbьđqa tygel, bəlki, eşsəndərgə, yđ qul kesə menən kən kyrevsələrgə birelə torqan nəmə!

Anьŋ menən jomartlanьrqa jaramaj. TIRGƏMEŞ

Agranumlьq həm Malsьlьq jaqşьrtьv Vəkildərə turahьnda palazinejə.

(Bьl nizam Bətə Rəsəj yđək Başqamahьnьn 1929 j. 10 dikəber ђhəm RSFSR XKS nьq 1929 j. 29 avqьs qarardarьn həm RSFSR RKI x. k. nьq 1929 j. 29 ejjyl diriktif kyrhətmələren bojomqa aşьrьv julьnda sьqarьla).

I. Maqsat həm burьstar.

1. Avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev, uqьş həm malsьlьqtь kytərev saralarьn ytkərevđə tə'min itev, şulaj uq agraminimum, malsьlьq jaqşьrtьv minimumьn həm səvit vlasь urgьndarьnьq avьl xuzalьqь turahьnda sьqarqan başqa məzbyri qarardarьn vaqьtьnda həm dərəð bojomqa aşьrьvqa jəməqət kantrylen atqarьv esən oşo nizam nigeđendə agranumlьq vəkildərə həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə hajlana.

2. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə avьl səvittərenen, kalxuz pravlinejəlarьnьq, a. x. prajьzvudstьva kapiratiftarьnьq iq jaqьnqь jarđamsьlarь, a. x. prajьzvudstьva kəqəşmələrenen avьl səvittərə tarafьnan rađlanqan qarardarьn başqarьvsьlar, jerle agranumlьq eşselərenen kalliktifleşterev, prajьzvudstьva nigeđendə kapiratifleşterev, avьl xuzalьqь turahьnda massьvьj saralar ytkərev turahьndaqь kyrhətmələren ytkərevsələr bulalar.

3. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə yđđərenen eşendə iq berensə sirutta jarlьlarqa xeđmət həm prajьzvudstьva jarđamь kyrhətevgə ajьrьm diqqət itələr. Şunьq menən bergə ular kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərev eşenə aktif qatьşьrqa həm jerle avьl səvittərenə, kalxuzdarqa, a. x. prajьzvudstьva kapiratsejəhьna batrak həm jarlь-urta xəlle jalpьnь kulak ikesplatatsejəhьna həm kulaktьn səvit vlasь tarafьnan avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev turahьnda ytkərelgən massьvьj saralarqa qarşь alьp barqan agitatsejəhьna bətə saralar menən jardamlaşьrqa tejeştər.

II. Hajlav tərtibe.

4. Agranumlьq həm malsьlьq vəkildərə jer upşьstьvahьnьq dəjəm jьjьlьşь tarafьnan jerle kalxuzdьq aktifьnьq, kamsamul, batrak həm aldьnqь jarlь-urta xəlle krəŝtejəndərdən, aktif qatьn—qьđđardan (bigerəktə irđən atxuzi kəseptərgə kitə torqan təbəktərđə) həm başqa jəməqət ojoşmalarь aqzalarьnan (krəŝtejən yđ ara jarđam kəmitətə, a. x. tygərəgə həm başqalar) hajlanalar.

Avьl xuzalьqь prajьzvudstьva kapiratsejəhьna (qьrsьlьq, orloqsoloq, malsьlьq, səsev orloqo jəteştərev həm başqa şirkəttərgə) 50 nən kyberək jort xuzahь ьlьqtьrьlqan avьldarđa agranumlьq vəkildərə şul berektər aqzalarьnьq dəjəm jьjьlьşьnda hajlanalar.

Hajlanqan agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə avьl səvittərə tarafьnan ьrađlanalar.

5. AQZALAR HANЬ URTASA (50 JORT SAMAHЬ) BULQAN KALXUZDAR VƏKIL ITEP—PRAVLINEJƏ AQZALARЬNAN BERHEN KYRHƏTEP, UL DA AVЬL SƏVITE TARAFЬNAN RAĐLANЬR.

Ərə kalxuzdarđa həm totoş kalliktifleşev təbəktərendə xuzalьqtьq ajrьm tarmaqtarьnьn həm prajьzvudьstьva ucaskalarьnьq jetəkselərə şul uq vaqьtta agranumlьq vəkilə lə bulьp, bьl turala pravlinejə qarşьnda la, avьl səvitə qarşьnda la məs'yl bulalar.

6. Hajlav xoquqьnan məxrym itelgən həm xəkəm—təftiş ađtьnda bulqan keşelər agranumlьq həm malsьlьq vəkildəren bьl xeđməttərgə hajlavqa qatьşьrqa xoquqь bulmajdar.

7. Jer upşьstьvalarьnda həm a.x. prajьzvudstьva berektərendə hər ber agranumlьq vəkilə yđenen eşendə bildələ gruppa jorttarqa berektərələ. Bьl gruppanьq durlьqь tyben jer urgьndarь tarafьnan təbəktəq jerle xosusejəttərenə qarap bildələnep, bьl məldə nurma itep hər ber agranumlьq vəkilə esən 25 tən 100 gə tiklem jort alьnьrqa tejeşlə.

IĐKƏRMƏ: Malsьlьq alqa k tkən urьndarđa, bьnьq esendə Başqortostandьn tav—urman təbəktərendə agranumlьq vəkilenən iĥ malsьlьq jaqşьrtьv minimumь ytkərelevdə kyđətev həm malsьlьq jaqşьrtьv saralarьn prapaganda esən şul jьqarьla kyrhətelgə nigeđđə malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə lə hajlana.

8. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə bər jьl srukqa hajlanalar. Aktiflьqь ađ bulqan həm eştə yđen kyrhətə almaqan agranumlьq vəkildəren avьl səvittərə bьl xeđmətten hajlanьv srugь tulьvđan elek tə sьqara alalar.

Agranumlьq vəkildərenə jəkmətelgən bətə eş jəməqət pavinnstə tərtibendə atqarьla. Sirutlap, jort hajьn bildələv tərtibendə agranumlьq vəkillegə xeđmətən atqarьvqa irek birelməj.

III. Xoquq həm burьstarь

9. Agranumlьq vəkildərenə oşo burьstar jəkmətelə həm xoquqtar birelə:

a) Batraktarđь həm jarlь—urta xəllə jalpьnь kalliktifleşterev həm prajьzvudstьva nigeđenə kapiratiflaştьrьv eşenə aktif qatьşьv, prajьzvudstьva kantraklaşьvьn həm kantraklaşьv dugьvьrьnda kyrhətelgən agranumlьq saralarьn ytkərevgə bulьşlьq itev;

b) Xəkymətteq həm jerle səvit urgьndarьnьq məzbyri qarardarьn, jer upşьstьvalarьnьq dəjəm jьjьlьştarьnьq qarardarьn (agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv minimumь), a. x. prajьzvudstьva kəqəşmələrenen avьl səvite rađlaqan qarardarьn, şulaj uq jerle agranumlьq eşselərenen avьl xuzalьqьn jaqşьrtьv, unь satsejalizem nigeđenə kyserev həm satsejalizem jarьşь ojoştorov turahьndaqь kyrhətmələren praktikala bojomqa aşьrьv.

v) Şul hanalqan saralarđьn vaqьtьnda həm dərəð atqarьlьvьna kantryllek itev.

g) Səsev kampanejəhьn ytkərevgə, kantraklaşьv dugьvьrđarь teđevgə, kantraklaşьlqan praduksejənь vaqьtьnda jьjьvqa bulьşlьq itev.

d) Prakat, orloq tađartьv, toroqlandьrьv punkttarьnьn, traktьr stansalarь həm at kalunnalarьnьq, şulaj uq rimunt mastirskujđarьnьn invintarь dərəð həm tulь fajdalanьlьv həm haqlanьvđь kyđətev.

j) Agranum həm malsьlьq tixnikenen kyrhətevə bujьnsa agranumlьq, malsьlьq tixnikəhe həm vitirinarlьq saralarь ytkərev, prakat, orloq tađartьv punkttarьnьn maşinalarь menən fajdalanьv qortqostarqa həm joqoşlo mal sirđərenə qarşь iq prastuj haqlьq saralarь qullanьv məs'ələlərə turahьnda yđ kalxuzьnьq, prajьzvudstьva beregenen jəki avьl upşьstьvahьnьq aqzalarьna aqlatmalar birev.

z) Xəl itevsə tavьş birev xoququ menən a. x. prajьzvьdstьva kəqəşmələrenə qatьşьv, ularđa agranumlьq, malsьlьq tixnikəhe həm vitirinarlьq saralarь turahьnda daklattar həm yđđərenen eşləgən eştərə turahьnda atcuttar quqьv. Avьl səvitə aldьnda avьl xuzalьqь turahьnda yđ vəkaləttərə dəvmələndə atcuttar, inestruktif—kyrgədmələr həm aqlatmalar birev.

Birev esən hajlavsь grazdanđarđьq dəjəm jьjьlьşьn saqьrьv məs'ələhen kytərev xoququ.

z) Krəŝtejən jardam kəmitətərenə, kalxuz pravlinejəlarьn həm a. x. prajьzvudstьva birektərendə berensə sirutta batrak həm jarlьlarqa prajьzvudstьva jardam kyrhətev eşendə bulьşlьq kyrhətvə.

i) Kalxuz pravlinejəlarьna həm a. x. kapiratif berlektərenə prajьzvudstьva saralarьn dəjəmləşterev həm xalьqtьq yđ samahьn eşkə ьlьqtьrьv (paj həm inev vznustarьnьq, a. x. kəroktərenə maxsus kapitalqa vznus—traktьr alьvqa zadatkь tuplav həm başqalar—tuplav) eşendə jardamlaşьv.

K) kalxuzdar, a.x. prajьzvudstьva berektərehəmavьldar avьlxuzalьqьn jaqşьrtьv saralarьn kyrgən esen a. x. nalugь tyləvdə lgyt alhьndar esen agraminimum, malsьlьq jaqşьrtьv minimumь həm başqa məzbyri qarardađьq atqarьlьvьn barlav.

l) agraminimumdь həm kantraklaştьrьvđь bojomqa aşьrmaj torqan həm bojomqa aşьrьvqa qomaşavlaqьn xuzalьqtardь həm kulak ilimintterđeq zьjanlav vaqiqələren asьp birep, Bətə Rəsəj yđək Başqarmahь həmRSFSR x. kamisardar səvitenen 1929 j. 25 fibral dikritenə binaən bьl bildələngən agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv saralarьn bojomqa aşьrьv esən tejeşle saralarđь kyrev esən bьl xuzalьqtarđьn isemlegən avьl səvitenə tapşьrьv.

m) agranumlьq vəkildəren prakat həm orloq tađartьv punkttarьnьq millektəren haqlav kevək tixnik eştərđə həm ta ranan tura ularđьq burьstarь na inmegən başqa tixnik eştərdə qullanьp fajdalanьv tьjьla.

IV Xalq həm tyвən səvit urgьndarь menən elemtə.

10. Agranumlьq vəkildərə xəkymətteq həm jerle "səvit urgьndarьnьq zadanejələrьn atqarьp, yđđərenen eştərendə jarlьlar gruppahьna, kalxuzsьlardьq aktifьna, batraktarqa həm [illegible] (kamsamul, qatьn-qьđ diligatkьlarь həm başqalar) tajanalar həm jerle partejə ojoşmalarь, palitprasvit ojoşmalarь (izba-citalьn, krəŝtejən jorto həm başqalar) menən elemtə totalar.

11. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə turanan tura avьl səvittərə jetəkselegendə [illegible] kalxuzda [illegible] kalxuz pravlinejəhьnьq jetəkselege həm mə'ylejəte astьnda eşləjdər.

12. Agranumlьq vəkildərenen eş [illegible] Rajjun başqarmalarь (rajjun jer şəqbələre) həm jəki kust qьrdan ad tygel—agranumlьq vəkildərenen rajjun jəki kust prajьzvudstьva kəqəşmələrenə jьjьlar.

13. Jerle jer urgьndarьna, kalxuzdarqa həm a.x. prajьzvudstьva kapiratif berektərenə yđđərenen agranumlьq eşselərə arqьrь agranumlьq vəkildərenə tərtiplə rəveştə inestruksejə birep, ularđьn agranumlьq belemen kytərev jəkmətelə.

V Atcut birev.

14. Agranumlьq vəkildərə yđđərenen eştərə turahьnda avьl səvitenen [illegible] prizidujumьnda, a.x. prajьzvudstьva kəqəşmələrendə [illegible] atcut birələr.

15. Başnarkumzim agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildəren eştəren həm hədemtə həm kyrgəndəren jađьv esən maxsus kəndəlek dəftərdər menən tə'min itə.

Agranumlьq, mal jaqşьrtьv həm vitirinarlьq minimumdarьnьq [illegible] avьl səvittərə, kalxuzdar [illegible] bildələnə.

16. Avьl səvite [illegible] Başnarkumzim [illegible] RKI [illegible]

17. Kalxuzdar həm a.—x. prajьzvudstьva berektərə agranumlьq vəkildərə həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərə [illegible]

18. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərenen eş [illegible] atcut [illegible]

VI. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildəren əđerlav.

19. [illegible]

[illegible]

VII. Qьđьqtьrьv saralarь.

23. Avьl səvittərenen, prajьzvudstьva kəqəşmələrenen [illegible]

[illegible] renə yrlətelələr, kalxuz həm a—x. kapiratiftarьna aqza bulьp ingendə yđđərenə prajьzvudstьva jardamь kyrhətelə.

v) Iq jaqşь vəkildər rabfaktarqa, tevlə əđerlek kurstarьnan ytkərelep avьl xuzalьqь məktəptərenə jebərelələr.

g) Iq jaqşь agranumlьq vəkilenə jarьş ytkərgəndə bylək alalar.

24. Agranumlьq vəkildəren qьđьqtьrьv byləkləve esən summa bьlarđan jьjьla:

a) berekkən avьl xuzalьqь nalugьnan xəkymət diriktiftərenə movafiq avьl xuzalьqьn jaqşьrtьv esən byləklevgə tip ajьrьlqan pratsint eləş.

b) agrafund julь bujьnsa eləş ajrьv,

v) kalliktif həm kapiratif berektərđəq silivuj eləş ajrьvđarь.

g) Avьl x. kyrgəđmələrendə byləklev (primejə) funttarь həm başqalar.

Hədemtə.

25. Agranumlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv vəkildərenə ajrьm đur jəməqət—səjəsi əhəmejət birep rajjun başqarmalarь, kalxuz-kapiratif rajsajuzdarь, avьl səvittərə həm urьndaqь agranumlьq——malsьlьq tixnikəhe eşselərə agranumlьq vəkildərenen uqьşlь eşləvđərə esən kərəklə şarttardь tьvđьrьv esən bətə saranь kyrergə tejeştər.

26. Agranumlьq vəkildərenen dərəð həm hədemtələ eşləvđəren tə'min itev esən rajjun jer şəqbələrə, kalxuzdardьq həm a. x. kapiratsejəhьnьq rajsajuzdarь, avьl səvittərə həm urьndaqь agranumlьq həm vitirinarlьq eşselərə agranumlьq vəkildərenen eştərenə jəməqətselek həm ojoştorov eşendə jetəkselek itərgə, ularđьn yđđərenə jəkmətelgən burьstarđь dərəð həm vaqьtьnda atqarьvdarьn kyđətergə tejeştər.

Kalxuzdarđan xattar

„Qьđьl tav" kalxuzь yrnək kyrhətə.

[illegible] hьnda yrnək bula ala. Kalxuzsьlarđьq kyqəldərə kytərenke.

Ol. JOSOPЬF.

Səfxuz jarđam itə.

Arqajaş səfxuzь "Marksis,, kalxuzьna bьjьl 800 giktar par hərep birđe. Bьl jerđərđə ul tьrmatьp ta birəsək, kiləhe jьl jađqь səsev meləndə lə 800 giktar igen səsep birep, bьl eştərə esən kiləhe jьl urazajьnьq 30 pr. ьn uqa birergə buldьq Səqit Qujharь avьldarьndaqь kalxuzniktar qьjmərđə huqa timəgən 120 giktar jerđə at menən hərep, tьrmatьp jatalar.

Qujharь avьlьndaqь 7 nsə brigada 4000 bottan artьq besən saptь, ələ sabь torqan jərđər bik kyp. "Marksis,, kalxuzьnda bьjьl səskən igen hər xuzalьq başьnda 5 ər giktar tura kilə. Uqьş urtasьnan juqarь.

KƏRIMEF.

Juqaltqandar

Arqajaş k Qonşaq j. Israfilьf Uđman ike at kartckahьn; Aarqajaş k. Byrə avьlь Qabdraxmanьf haqlьq kassahь kənəgəhen; jьlajьr k. Tybə rudnige Səjtqulьf Qəlim'j n prafsajuz biliten; Jьlajьr k. Qьbsaq jorto Məqsut avьl Nasьjrьf Uđman 50 hanlь xərbi biliten, KONO birgən utzьfьn; Jьlajьr k. Təməs jorto, əbdəlmənbət avьlь Qibadatьf Xanuan xərbi kartokahьn; Arqajaş k. Qonşaq jorto; Baris avьlь Qəjsin Məqəvejə atьnьq kartьckahьn: Arqajaş k. Qonşaq j, (şulavьl) josopof Bikiaş at kartьckahьn; Jьlajьr. k. Təməs j. Əlməxəmət avьlь Jəqəfərəf Qəlləm xərbi kartckahьn; Jьlajьr k. Təməs j. Əlməxəməd avьlь Buranbajьf Volməxəmət xəri kartьokahьn; Şulajuq avьl Xəsəjenəf Josof həm zamanьf Taşav xərbi kartьckalarьn juqaltqandar. Bьlarđь eştən sьqqan xisaplarqa.

1930 Avqьst 12	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	89	— h. —
1928 j. %ьhьd. „ „	130-1 05	132 h. 05
929 j. otoq. zajьm	101 „ —„	101 h. 40
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 22„	— —
„ 3- kroь. O. Z.	5 „ —„	—„ —
K.X. ьsqьtьvZ.	10.32 — „	—
Indyst. Zajmi	25,56 —	„ —
2- „ „ %ьlь	26,43 —	—
3 „ „ %ьhьd	25. —	—
„ „ %ьlь	52, 05	52„ 15
„ „ %	50. 10	50 20
[illegible] ske Z	104 05	105 05
[illegible]	2 06	5 26
pr. 1930 [illegible]	50 20	50 25

Idaraqa asьq xat.

Məxərrir iptəş, gəzitəgeđđə tybəndəge asьq xatьmaurьn birevegeđđə horajьm:

"Çidegən,, dən jьraqlaştьm.

1928 nə sjьldьq jəjendə Qotoj jetəkselegendə bulqan ("Çidegən,, tigən jəşeren ədəbi tərkəmgəŝquşьlqan kevək bulqajnьm Şul uq jьldьq ađaqьnda Tatarstan səvit jađьvsьlarь ojoşmahьna inergə tələp ytenes jađqan kənemdən başlap yđemdə "Çidegən„ dən sьqqan hanajьm.

"Çidegən,, deq pasif aqzahь bulqan Miniskejđen də, "Çidegən aqzahь,, hanalqan Səjfej Qodaştьq da "Çidegən,, đən jьraqlaşqanьn kyrgəs səvit, pralitarejət ədəbejəte tarixьna qaca tap bulьp"Çidegənselərđən,, intrigalarь esən tedəlgən "Çidegən,, də taralqan tip ujlap tьnьslanqajnьm

Huqqь kendərđə Qazanda, bigerəktə Өfə lə ədəbejətsə iptəştər arahьnda "Çidegən,, turahьnda tərlə xəbərđər tarlьp, minə 'Çidegən,, deq iq aktif jetəkselərenən hanap həjləvđərə işetelə başlanь.

nulajuq "Çidegən,, deq bedđəŞ hun da taralmaj—kirehensə kəsəjep—kybəjep jaqьnan eşkə başlavь, yđeneq arahьna tatar jađьvsьlarьnan bajtaq eşelərđə taratьvь turahьnda hyđđər bar.

Şuqa kyrə min yđemdə asьq tan—asьq unan jьraqlaşqanьmdь beldərev menən bergə "Çidegən,, də torqan saqьmda la bьnan hun da unьq fajdahьna ber nəmə lə eşləməgənlegemdə əjtep ytəm.

"Çidegən,, gə inevemdə yđemdeq şul saqtaqь aqьhđlьqьm arqahьnda eşlengən đur ədəbi səjəsi jaqlьşьm tip qarajьm.

Unda inevem esəndə ykenep bətə almajьm.

Bьl tura la qəjepteq yđemə qaraqan eləşən əðkə alьp səvit pralitarejət ədəbejətenen tənqit xəkəmə qaşьna bađam da bьnan hun ojoşmabьđ uramda tilmerep jerəhəm də, bьđaj pralitarejət ədəbejətenə ajaq salьvsь tərkəmdər tirəhenə jaqьn barmađqa hyđ birəm.

Şularqa əðtəp:

Tatar pralitarejat ədəbejəte majđanьn yđ manapylejəhenə alьv nigeđendə tedəlgən "Çidegən,, deq jələgə qorohon tigən tavьştь jaqlap gul kytərəm.

CNƏKƏJ.

Fən həm tixnikə

Qar kerəvse aftamabildər

Quşma Amirikala qala uramdarьn həm đur juldardь qarđan tađartьv esən maxsus aftamabildər qullanьla. Bьlar aqьrьnqьna alqa barqanda aldarьndaqь bətə qarđь kerəp, kytərep alьp, yđđərenə taqqan đur arbalarqa tultьralar. Bьl arbalar menən qarđь qalanan jəki juldan sitkə sьqarьp tygələr.

Bьnan tьş xəđər bik tərən qarđa la jəri ala torqan maxsus aftamabildər eşlənə.

Jaqь tanki

Amirikala huqьşta qullanьv esən jaqь bik đur tanki eşlənelər. Ul hьvđa jeđə, səqətkə 16,5 kilamitər bara ala. Qorola (jer əðtendə nasar julda hər səqətkə 28 kilamiter, jaqşь julda 115 kilamiter bara. Ul 12 tunna (1200 bottan kyp) jək təjəp jəri ala. Yđenə vaq bumbalar zьjan kiltərə almaj, esenə aqьvlь gazdar ytməj. Bьl tanki 35000 dallarqa təşə.

Ridaktьr urьnbaðarь: QAJSIN

Başguztrans bətərelə

Başsavnarkumdьq 1930 j. 19 ejjyldəgə qararь, aksejanir pajşiktarđьn oşo jьl 24 ejjyl qarardarь nigeđendə Başqortostan guzьvaj tranьspьrt şirkəte „Başguztranьs" 1930 j. 1-nsə avqьstan ucrizdinejələr həm ajьrьm keşelər arahьnda at menən jək taşьv esən teđəlgən dugavarđar bujьnsa eşte tuqьrata, ytəlməgən zakazdardь „Başkustpramsajuz" qa tapşьra.

Pritinzejəhe bulqan ucrizdinejə, pridprejətejə, berəkmə həm ajьrьm keşelər „Başguztranьs" tьq betərələve turahьnda oşo iqlən sьqqan kəndən alьp ber aj esendə „Başguzьtranьs" tь betərev kəmisejəhenə mərəzəqət itə alalar. Hər kən səqət 9 đan 15 kə tiklem qabul itələr. Bər ajđan hun bər tərlələ pritinzejə qabul itelməj. Mərəzəqət itevselərgə likvidkum ədrise: ӨFӨ, PUŞKIN URAMЬ 55/67.

3—3

„LIKVIDKUM"

یوڗ ئوراللیستنگ تاقتا یارئو زاۋئتتارئ
یانئنداعئ ئوفۇ پریستیندەرئندە هەر تۆرلۆ
ئاعاس نەمەلەرئن ئشلەو، ۋاگونعا تۆیەو
هەم بوشاتئو

ئشتەرئ باشلاندئ

[illegible]

بیک کوپ هاندا:

[illegible]

ئیر، قاتئنقئز ئشسئلەرئ کەرەک.

پریستئن کانتوراهئ. 7—4

KINO—TIATЬRĐAFЬNDA BӨGӨN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.	bөgөndən başlap, SELTƏR A. V. Cuzainina.
IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. sa şlanalar	bөgөn ikranda: Beđ tьnьp qalalavьđtь? 7 bylektə drama.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar.	bөgөn: CIKAGO 7 bylektə
„5-Maj" (Iđke Өfələ)	13həm 14 nsə avqьsta: Tormoş kələ Sьjanьs 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа. типо-лит. „Окт. Нат.". Башглав. 912

AЛЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar . . . . 4—81; Dejom . . . . 2—83; Massavыj bylek . . . . 8—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitardarы, berləşegeđ!

JADЫLЫV XAQTARЫ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jыlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kanturыnda, bətə pesta kanturdarыnda, ... həm xat jəjəvselərđə QABUL ITELƏ.

№185 kese joma 14 - Avqыs 1930 jыl

KƏNDƏLEK ĢƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЫL SЫQA

Appartunizemqa qarşы ut asarqa

„Ikmək esən kerəş—Satsejalizem esən kerəş" (Linin)

Bыjыlqы ikmək ədərləv kampanejəhы ytkən jыldarqa qaraqanda kyp kenə jaqtan jaqşыraq şarttarda ytkərələsək. Ber jaqtan partejə ojoşmalarы, jarlыlar, batraktar, urta—xəllelər ular menən bergə bətə sovit jəmqətselegə ytkən jыldarđaqы ikmək ədərləv kampanejalarыnda kulak menən kerəştə dur qыna təzribə alqan bulhalar, ikensenən bыjыl avыlda səvittərđen jaqы terəgə,—kalxuzsы kerəđtejəndərđə kyrəbeđ. Şular menən bergə yk bыjыl urazajđыŋ ytkən jыldarqa qaraqanda jaqşы bulыvыn kiltərep qujыrqa kerək.

Ləkin bыl jaqşы şarttar ikmək ədərləvđen qыjыnlыqtarыn kən tərtibenən əđgenə alыp taşlamajđar. Beđđeŋ bыjыlqы şarttarda ikense, ytkən jыlqa qaraqanda başqa tərlə bulqan qыjыnlыqtarыbыđ bar. Şunыn esən đə bыjыlqы unыştarqa qarap samatyk qa eşənep jatыv qarşыla torqan qыjыnlыqtarđы kyrməv ul sep—sej appartunizem.

Beđđeŋ bыjыl 44% ikməkte satsejalizem siktrы (kalxuz, safxuzdar) birhə 56% n ajыrыm xuzalыqtar birələr. Bыna bыl sыjfrdar yđđərə yk ajыrыm xuzalыqtarđыŋ bыjыlqы ikmək ədərləvđə nəj tiklem əhəmejətle bulыvđarыn kyrhətələr. Ul 56% tы tultыrыv esən səvit jəmqətselegen, jarlы, batrak, urta—xəllerđə ojoştorov, ojoşqan rəvestə hər ber ajыrыm urta—xəlle kerəđtejəndeŋ artыq tavar igenen irekle badarqa sыqarmaj ikmək ədərləv punkttarыna ođatыv—bыl əlbittə jeŋel eş tygel. Bыl eş bigerəktə kulak agitatsejəhe menən kiđkenləşə, avыrlaşa teşə. Kulak yđeneŋ qara agitatsejəhen xəđer ikmək ədərləv kampanejəhenə qarşы jebərə, qajhы ber ajыrыm xəldərđə urta—xəlle kerəđtejəndərgə tə'điren jahamaj qaldыrmaj.

Şuqa kyrə lə beđ bыjыl kulak qa qarşы kerəştə bigerəktə ojoşqan, bigerəktə mərxəmətheđ bulыrqa tejeşbeđ. Bətə kulaktarđы qolaqtarыnan həjrəp qojaşqa sыqarыrqa (ularđыŋ bik kyptərə əle jəşerənep qaldыlar, bik kyp urыndarda kulaktы „juqalttыlar») bətə tavar ikməktəren 1 nse sintəbergə ikmək ədərləv punkttarыna haldыrыrqa tejeşbeđ. Abkum həm Kantryl Kəmisejəheneŋ II nse berləşkən plinumы şulaj tinə.

Kalxuzdarđыŋ tavar ikməgen alыvđa appartunistar ujlaqansa anhatqыna ber eş tygel. Bigerəktə beđđeŋ bыjыlqы ikmək ədərləv kampanjahы kalliktifləşevgə jarđam itergə, bыqa tiklem kalxuzqa inevgə ikelənep torqan jarlы həm urta xəlle kerəđtejəndərđə kalxuzqa inergə jarđam itergə tejeş. Şunыŋ esəndə beđđeŋ qarşыbыđđa bətə kyləmə menən kalxuzdarda unыş bylev məs'ələhe kilep torha həm əgerđə beđ unыş bylevđə, şulaj uq tavar ikməgen alыvđa kalxuzdarqa qarata pirigip jađahaq, kəllikrifləşevgə tygel, bəlki kəlliktiftərđeŋ taralыvыna jarđam itkən bulыrbыđ.

Ikmək ədərləv kampanjahenə mablizatsejun nastrjenejə kerək. Bətə kalxuzsыlar, urtaxəlle, jarlы, batraktar bətəhələ partejə ojoşmalarы tirəhenə tuplanыp kulak qa qarşы berđəm atpur birergə tejeştər. Kulak yđeneŋ Səvittər Vlasыn da torqanыn onotmahыn. Şunыŋ menən bergə „samatyk" nastrajenejəhe menən kerəşergə uqa qarşы şulaj uq qatы atpur birergə tejeşbeđ. Şul vaqыtta qыna ikmək ədərləvđə unыşlы rəveştə ytərbeđ.

„5 jыllыqtы 4jыlda" zajыmы avыlqa.

SSSR Narkamzimыnыŋ planы bujыnsa „5 jыllыqtы 4 jыlda" zajыmыn taratыv eşe, orloqsoloq rajundarыn da 1 nse avqыstan, ə tөp kөseptərə orloqsoloq bulmaqan rajundarda bыl vaqыtqa qalmajыnsa, qala eşsələre menən ber vaqыttan uq başlanыrqa tejeş ine. Bыna xəđer bыl eş orloqsoloq rajundarыndala başlana inde. Pralitarejanttыŋ qudqatqan bыl eşen avыl eşsəndərə qatы alqыştar menən qarşыlarqa tejeştər. Tiđđən yk avыl ojoşmalarы, undaqы hər ber xeđmətkər, kammunist, kamsamul, başqalarqa yrnək itep yđđərə zajыmqa jađыlыp, kalxuzsы həm jaŋqыđ krəđtejəndər arahыnda aŋlatыv eşe alыp barыrqa həm şunыŋ menən bergə unы taratыvđa zitdi eş kyrergə tejeştər.

AVЫL SƏVITTƏRE JANЫNDA OJOŞTOROLQAN dəvlət zajыmdarыn taratыvqa jarđamlaşыv kəmisejəheneŋ tөp burыstarы—"5 jыllыqtы 4 jыlda" zajыmыn taratыvda alqы safqa sыqыv, jeŋ hыđqanыp eşkə totonov!. Bыl məhim burыstы ytəgəndə lə tulы ireksəlekte bođmajыnsa, eşsən jalpыqa unыŋ fajdahыn aŋlatыv julы—agitatsejə həm praktik ølgələr kyrhətev menən eş kyrergə kerək. 5 jыllыqtы 4 jыlda ytəv menən satsejalizem xuzalыqыnыŋ tiđrək nыqыvыn, kalxuzdar esən maşinalarđыŋ taqыla artыvыn, şular arqahыnda şuluq eşsəndərđeŋ tormoştarы jaqşыrыvыn aŋlatыrqa kerək. Eşsən jalpы kyrhətkən jarđam arqahыnda ildeŋ yđeven, avыlqa traktыrđar, maşinalar bulыvыn, bыqa fakt itep kalxuzdarda jer aqtarqan traktыrđarđы kyrhətkəndə, eşsən krəđtejən jalpыhы iŋ elek kalxuzsы aqajdar başqa kampanejələrđəge kevək jarđamlaşыrqa tejeştər.

AVЫL XƏBƏRSELƏRENEŊ TӨP BURЫSTЫ bulыp, bыl kampanejəgə qarata udar timptar menən stinə gəzittərə sыqarыv, ular bitendə bыl zajыm turahыnda kiŋ aŋlatma alыp barыv, zajыmqa jađыlыvsыlar arahыnda jarыş asыv, ularđы gəzitkə jađыp başqalarđыŋ tiŋləşeven tə'min itev, jeteşheđlektərgə trivuga qaqыv, ularđы bətərəvgə vaqыtыnda praktik saralar kyrev, bыl kampanejəgə qarşы agitatsejə taratыvsыlerqa qыrqa atpur birev, həm dəjəm kampanejəneŋ barыşы turahыnda ølkə gəzittərgə jađыp barыv bulыrqa tejeş. Sыjnfi doşman bыl kampanejələ yđeneŋ qarşыlыqtarыn kyrhətməj qalmaђ, ul bыnda la eşsəndər tarafыnan berđəm atpur alыrqa tejeş. Şulaj itkəndə, udar mamintta alqa qujыlqan udar burыstarđыŋ berehe—„5 jыllыqtы 4 jыlda" zajыmыn taratыv eşe avыldala dur unыştar menən ytər.

X. KƏRIMEF.

HUŊQЬ SƏQƏTTƏ

Pirsejə şahыnыŋ qыđыq vajanы-

Pirsejə şahы Rizaxan ber ingeliz gəzite xəbərsehenə: «Beđ 5,—6 jыldan beđgə sit məmləkət cinavniktarы kerək bulmaђ, beđ sənəqət, igenselek həm jəməqət eştərendə sit məmləkət spisejəlistərə menən fajđalanhaq ta, yđ eştərebeđđe yđebeđ idara itərgə əjrənergə tejeşbeđ. Pirsejəla kammunizem qurqыnыsы juq. il aldыnda ike tərlə qurqыnыs bulыrqa məmkin: sittər kantrylehəm kammunizem. Əgər Pirsejə xəkymətə şulardыŋ berərhen hajlarqa məzbyr bulha—min yđem başlap kammunis ərmejəheneŋ başыnda torop eşləjəsəkmen. Pirsejə xəkymətə sənəqət həm igenselekte alqa jəbərergə tыrыşa, beđgə Pirsejəne Musыl qalahы menən həm Tərkejə arqыrы Qara həm Kaspi dingeđđər menən totoştыrqan timer juldar teđev kerək" tigən.

Unыş jыjnav fruntыnan rapыrttar

1—10-VIII—30.

AROJAJAŞ RAJUN QЬRSЬLЬQ SAJUZЬ. 5 kenlek maşina jərətevsə həm terbejəvselər kursы uđqarыldы.

ƏLŞƏN R. Q. SAJUZЬ. 4 nsə avqыsta kalxuzsыlardan 200 bot arыş menən 1-nse „Qыđыl abuz" kilep ilivatrqa buşatыldы. Abuzdar urыndaqы ojoşmalar tarafыnan təbriklənep qarşы alыndы. Rajunda athыđdar esən ikə aşlыq buşatыv punktы bar. Şpagat horavsыlarđыn tələpe şpagat juqlыqtan kirə qaqыla. Agrapunkt kastra ylənə silusla esən kalxuzdarqa 646 ga, ajыrыm xuzalыqtarqa 154 ga zadanja birə. Kalxuzsыlarda 222 gik. ajыrыm xuzalыqtar 75 gik. igen kantaktatsejə itelgən. Igen qыrsыlыq sajuzы əqzalarы, xeđmətkərđəre yđđəren udarnik itep iqlan itələr. Ular Dəvlə-kən rajun qыrsыlыq sajuzыn jarыşqa saqыralar.

IGLIN RAJUN QЬRSЬLЬQ SAJUZЬ. Bərense taqqыr Q. S. na 26 sintnir aşlыq ədərlənep turahыnda məqlymət kildə.

KRAS-KAMSKI R. Q. SAJUZЬ. Igen kantraktavajt itev planы kerək. Igen ədərləv eşe başlamaqan əle. Unmav səbəple besən kantraktavajt itev planы jemerelgən. Jыjnav maşinalarы ədər. Traktr plan bujыnsa eşləj. Sesev, ədərləv, jыjnav esən plan teđəlgən.

MƏSQJUT KANTUNЬ. Besən sabыv bettə. Kalxuzsыlar menən ajыrыm xuzalыqtar arahыnda sabыnlыq dərəđ bylenməgən. Mal ađыqы siluslav hylpən. Maşinalar jeteşməj. Yrgə-Qыjqы rajun kalxuzыnda arыş jыjnavqa teşələr. Maşinalarqa rimunt bətə. Tik maşina cəstərə juqlыq qыna nasar. Qajhы ber rajunda timerselek qoramaldarы həm timersələr jetməj. R. Q. sajuzыnda 9 aşlыq punkыtы bulыp 35 meŋ sintnir aşlыq hыjasaq. Tađartыv maşinalarы əđ. Ajыrыm xuzalыqtar menən kantraktatsejə eşe nasar.

TAPURIN R. Q. SAJUЬ. Bətə rajunda arыş jыjnav başlandы. 6 aşlыq buşatыv urыnы əđer. „Qыđыl—Partizan" kammunahы berense mertəbə aşlыqtы iliktər kesə menən huqa. Şularđan berense „Qыđыl abuz" ojoştoroldo. Naturanыŋ 113 bulыvы aptraşta qaldыrđы. Xlipkuptыŋ aşlыq alыv urыnы tiđ buşatыvqa qulaj tygel.

ESTƏRLETAMAQ R. Q. SAJUZЬ. Maşinalarđы hatыv tybəndəgesə:

Iđəmdərə	hatыlqan	Qalqan
Besən sabыv maşinahы	54	1
Besən jыjnav maşinahы	14 dana	—
Labagrejka	279 d.	11 d.
Urqыs	228 d.	—
Malatilka qadi	57 d.	16 d.
Malatilka qatmarы	7 d.	—
Jəlgərges	108 d.	6 d.
Soskes	—	26 d.
Şpagat	63	5 d.

Avыl xuzalыqы maşinalarыna birgən horavđar juqarы ojoşmalarđan ytəlməj. Səsevđen 60 pr. tы kantraktavajt itelgən. 2 aşlыq alыv punkыtы asыlqan.

BYZDƏK R. Q. SAJUZЬ. Kampanjanы qыđđыrыv esən partejə, kamsamul, prafsajuz aqzalarы mablizavajt itelgəndər. Aşlыq alыv urыndarы teđətelə. Ədərləv ojoşmalarыnыŋ bəjlənesə bulmav, besən ədərləv, sabыnlыqtы kantraktavajt itev planы jemerə. 11 traktrđan 4 hə rimuntta, 7 hə eşləj.

QONŞAQ R. Q.SAJUZЬ. Xlipkupta ber genə agranumda, xisapsы la juq Igen ədərləv punktы ədərlənməgən, sklattar qorolmaqan. Xələnki rajunda 50 meŋ bot hыjыşlы sklat qorolorqa tejeşle bulhala qorov matirjaldarы la kilterelməgən.

QЬRMЬŊQALЬ R. Q. SAJUZЬ. Kantraktatsejə eşendə ber ə lə eşlənməgən. Kelət tədətelə. Ləkin, irtə jeteşken kyltalarqa sklat jeteşməj. Sklat əsselere od. Urыndardan esələr tabыv avыr. Eskese buxgaltirdar başqa xisapsыlar juq. Sklattarđыn ylsəve bar, gere juq.

ŞIŞMƏ R. Q. SAJUZЬ. Arыş jыjnav ajыrыm xuzalыqtarda la kalxuzdarda la bettə. Jađqы aşlыq jыjnavqa teşələr. Avыl xuzalыq maşinalarыna eşkə quşыlqan şpagat jeteşməj. Unыştы əđ birgən jerđən giktarыnan 50 bot, jaqşы urыnda 100 bot alыna.

BƏLƏBƏJ R. Q. SAJUZЬ. Maşina cəstəre jeteşməj. Kantraktatsejə eşendə 90% qa dubыvыr tədətelgən. Kelət tədətev qыjыmlыdamajdar. Uraq sulqыlar jetməj. Kapiratsejələr begenge burыstarыn teşenep betə almaqandar.

TAPURIN R. Q. SAJUZЬ. Unыş jыjnav kampanejəhыna ədərek nasar. Kyrme maşina rimunt horavыn bejeməđer. Kalxuzdar ajыrыm xuzalыqtardan eşləp sыqarыv planы Sesəv barыbыn 39080 giktar kantraktavajt itelgən. Arыş jыjnav 80% qa betkən. Kalxuzdarda eş kesə jeteşməj. Prafsajuz, kamsamul aqzalarы jarđamqa kilməjđər. Ikmək ədərləv kampanejəhы nasar bara. Toqtar jeteşməj.

BƏRƏ R Q. SAJUZЬ. Javgilde həm Bajqыbaş R Q. sajuzыnda sklatcik həm kənsələrejə jorto jeteşməj. Jort basqarmahы his ber jarđam kyrhətkənə juq.

BORAJ R. Q. SAJUZЬ. Agranumdar eştə jarđam kyrhətməjđər, jыjnav maşinalarы jeteşməj. Igen kantraktatsejə zadanejəhы 100% qa ytəlgən. Ajыrыm xuzalыqtarda 50% qa ytəlgən. Sklattar ədərlongən.

FIDƏR R. Q. SAJUZЬ. Ojoştorov eşe nasar bara. Maşinalar jeteşməj. 5 aşlыq hibev urыnы asыla. Urыndardaqы ojoşmalar eştə alыp barыvda əđ jarđam kyrhətələr.

DUVAN R. Q. SAJUZЬ. Eş planы juq. Sklattar tədətelməgən. Mixail avыl şurahыnda jađqы sesevđə səselməj qalqan bolo tabыldы. Holo bedđəlgən.

AQJAR R. Q. SAJUZЬ. Iđke aşlыq sklattarы tədətelməgən. Jalыnыn qororqa ədərlənelər kerək. Sklattarda aşlыq idəngə buşatalar, tortip juq.

JAV—GILDE R. Q. SAJUZЬ. Unыş jыjnav kampanejəhыna jalpы fikere tuplanmaqan. Jыjnav maşinalarы jeterlek tədəlməgən. Agranum juq. Sesev turahыnda məqlymət juq.

BLAGAVIŞŞIN R.Q.SAJUZЬ. Kelətter 80% qa tədətelgən. Kantraktatsejə bettə. Prafsajuz ojoşmalarы, mədəni jarđam kyrhətələr.

TUJMAZЬ R. Q. SAJUZЬ. Unыş jыjnav başlandы. Qajhы ber urыnda kəđgə herəvgə teştələr. Maşinalar jeterlek. Aşlыq jыjыv punkttarы ədərlengən. Siluslav hylpən.

Igen ədərləv rajundarыna difitsitle tavarđar jebərelə

Igen ədərləv planыn tultыrqan kalxuzdarqa primejə birelәsək.

MƏSKƏV, 12. Narkamturg kəlligejəhə badar esən bildələngən bətə difitsitle tavarđarđыŋ 75 pratsintыn avыldarqa jebərergə qarar birđə. Sajuz jəmhyrejəttərđeŋ savđa xalq kamisarlыqtarы, kraj, ølkə savđa bylektərə urыndarda tavar jeteşterevđə kesəjtergə həm ularđы igen ədərləv rajurdarыna jebərergə tejeştər. Igen tapşыrыv planыn tulы rəveştə ytəgən kalxuzdarqa həm individыval xuzalыqtarqa difisitle tavarđar menən primejə birelәsək. Tapşыrыlqan hər ber bot igen esən kalxuzdar 35 tinlek, individыval xuzalыqtar 30 tinlek difisitle tavarđar alasaqtar. Bildələngən nurmanan tыş igen tapşыrqanda kalxuzdar hər ber bot igen 40 tinlek difisitle tavarđar alasaqtar. Tөp igen massahы 4 nsə kvartalda ədərlənep betergə tejeşle bulqanlыqtan, sənəqət ul vaqыt esəndə avыldы kərəkle tavarđar menən tə'min itə almajasaq, şuqa kyrə sintrasajuzdыŋ tə'minat siktыrыna sruklы tavar jəktəmələre eşləp sыqarыrqa həm şunыŋ menən tapşыrыlqan igen esən primejə birev nurmalarыn tulы rəveştə qaplarqa quşыldы. Bыl tavar jəktəmələre 1931 nse jыldыŋ 1 nse aprilenən də huŋqa qalmaj tavarqa almaştыrыlыrqa tejeştər. SSSR Narkamturgы dəvlətkə igen həm mal tapşыrыvđa alqa sыqqan kalxuzdarđы bylөklөv esən primejə fundыna traktыrđar, aftamabildər, vilasipittər, radeje həm tilifundar bylep birevđə xeđmət həm Qorqavыlыq səvitenən horanы. Tөp malsыlыq rajundarыnda (Səber, Kafkaz, Qazaqstan, urta Vulga, Başqortostan həm bytəndər) mal ədərləvđə jaqşы ytkərgən esən şulaj uq difisitle tavarđar menən primejə birelәsək.

Igen kantraklaştыrыvđыŋ toroşon xəl itərgə

Barы 6—7 kən qaldы

Kantraklaştыrыv planыnыŋ tulыhы menən ytəleve beđđeŋ xuzalыqta đur ryl ujnaj. Beđ kantraklaştыrыv kampanejəhыna başlanqandan birle, bətə iqtibarыbыđđыla kantraklaştыrыv planыnыŋ 100% menən ytələvenə jynəlttek həm bыl julda urыndarqa vaqыtыnda tejeşle jetəkse matirejaldar birə barđыq. Ləkin, şuqa qaramaђtan, kantraklaştыrыvda bulqan partejə həm səvit xəkymətəneŋ totqan julыn hər ber ajыrыm xuzalыqtarqa jetə alqan, tip əjthək ber əđ xatalanыrbыđ. Sənki, bыl julda ələ kypkenə əđəklektər bar. Xəđer, kantraklaştыrыvđыŋ tormoşon xəl itə torqan vaqыttыŋ barы tik 6—7 kənegenə qaldы.

Əgərđə igen kantraklaştыrыvđыŋ 1 nse avqыsqa alыnqan iđeptergə qaraqanda, bətə Başqortostanda arыş 317743 giktar kantraktavajt iteləp şunan surtlы arыş 182 giktar, qadi arыş 317561 giktar kantraktavajt itelgən. Bojđaj surtlыhы 67413 ga.' qadi bojđaj 243253 giktar, holo—surtlыhы 51806 ga həm qadi Nolo 219315 giktar kantraktavajt itelgən. Başqalarđan: tarы 82320 ga; kukuruz 219 ga; surtlы borsaq 891 ga; qadi borsaq 7654 giktar; Arpa 5444 ga; Qara bojđaj 35963 giktar; boraj 23447 g. jeten 10730 giktar, kinder 7219 giktar, qombaqoş—surtlыhы ?128 həm qadejə 22197 giktar kantraktavajt itelgən.

Bыna bыl handarđы, uđqan 10 kənlektə alыnqan iđepkə saqыştыrыp qarыqanda, qajhы ber tarmaqtarda plandыŋ ytəleşe jaqşы tejərlek. Ləkin, iŋ məhim bojđaj, holo həm arыşqa kilgəndə, eş ul tiklek qəniqətlənerlek tygel.

Oşonoŋ esəndə, beđ beđđeŋ sistimlы bətə rajun qыrsыlыq sajuzdarыna, kantraklaştыrыvđы xəl itə torqan hunqы10 kənlektə nыq hыnыlыş həm kyp kəstər tygevđə talap itep qullanma həm diriktif xattar jađđыq.

Beđ vaqыtыnda kantraklaştыrыv planыn qəməlgə aşыra alhaq qыna, yđebeđgə jəkmətelgən bыl juldaqы burыstarđы ytəj aldыq tejə alыrbыđ, həm bыl julda Başkauplipsajuz pravlinejəhe lə bətə kerəkle saralarđa kyrə alasaq, ti iptөş Tritjək.

Jomqaq

eşteŋ jomoşaq barыvыn kyrhətə.

Başqortыstanda „5 jыllыqtы 4 jыlda" zajыmыn taratыv eşe ifrat hylpən bara. Kantundar əkeren quđqalalar, vaqыtыnda məqlymət birelməj.

Bətə Başqortostanda barlыqы 1 milium, 155 meŋ, 290 humlыq qыna taralqan.

Kantundarqa bylgəndə bыlaj:

ƟFƟLƏ—657 meŋ 850 humlыq taralыp, 983 meŋ hum zadanejəneŋ 67 pr. ytəlgən.

ƟFƟ KANTUNЬNDA — 28 meŋ 135 humlыq taralыp, 855 meŋ hum zadanejəneŋ 3,2 pr. qыna ytəlgən.

BƟRƟ KANTUNЬNDA—43 meŋ 600 humlыq taralыp, 849 meŋ hum zadanejəneŋ 5,1 pr. ytəlgən.

BƏLƏBƏJ K-NЬNDA — 34 meŋ 300 humlыq taralыp, 956 meŋ hum zadanejəneŋ 3,6 pr. ytəlgən.

STƏRLE K-NЬNDA—530 meŋ 45 humlыq taralap, 642 meŋ hum zadanejəneŋ 8,2 pr. ytəlgən.

MƏSQJUT K-NЬNDA—5 meŋ humlыq taralыp, 262 meŋ hum zadanejəneŋ 1,9 pr. qыna ytəlgən.

T—QATAJ K-NЬNDA—276 meŋ 150 humlыq taralыp, 770 meŋ hum zadanejəneŋ 3,5 pr. ytəlgən.

JЬLAJЬR K-NЬNDA — 26 meŋ 790 humlыq taralыp, 582 meŋ hum zadanejəneŋ 4,6 pr. ytəlgən.

ARQJAJAŞ K-NЬNDA—30 meŋ 420 humlыq taralыp, 201 meŋ hum zadanejəneŋ 1,5 pr. qыna ytəlgən.

Kalxuzdarđa balalar həm jəştər kesən nisek fajđalanыrqa.

Kalxuzdarđыŋ xəđerge kəndə, alqa barыv julыnda iqtisadi toroştarыn şəm başqalarđы iđkə alыp VLKSM dыŋ yđək kəmitəte kalxuzdarda jəş yђmerđər həm balalarđыŋ kestəren ojoştorov məs'ələhen tormoşqa aşыrыvđa bik haqlыq menən eş itergə təqdim itə. Şulaj uq jəş yђmerđər həm balalar esən ojoştorov eşendə niged itep avыl xuzalыqы ərtilderendə qullanыr esən tybəndəge saralarđы kyrhətə.

I—Balalar esən fajđalanыvđa sənəqətkə qaraqanda avыl—xuzalыqыn da bətənləj başqa şarttar bulыvыn iđkə alыp avыl—xuzalыqыnda balalar həm jəş yђmerđə tybəndəgesə fajđalanыrqa:

a) Balalar kesən 12 jəştən fajđalanыrqa məmkin.

b) Jəş yђmerđər esən 12 jəştən 16 jəşkə tiklem (12 nən 14 kə həm 14 tən 16 qa tiklem ike tərkəmgə bylep) balalar kesə tik eşləp sыqarыvđы əjrənev əђtəndə genə bulыrqa tejeş Ul palit—tixnikə tərbejəhenə jynəltelgən bulhыn.

Şunlыqtan məktəphəm pejanir ətrəttərə menən berlektə balalar brigadalarы ojoştororqa; Şular arqыlы balalarđы 8 jəştən yk eşləp sыqarыvđы əjrətergə jələp itərgə. Bыl eştə kalxuzdыŋ qəmymi eşləp sыqarыv planыn tajanыp qəmymən uqыvqa bəjləp ytkərergə kerək.

12 jəşkə tiklem balalarđыŋ eşləp sыqarыvđaqы kestərə menən tabыlqan kilerə balalarđыŋ mədəni tormoştarыn tə'min itev fundыna tapşыrыlыp iŋ elek balalar tormoşon qəmymiləşterev hыđыqы menən (qəmymi aşxana, balalar majdanы h. b.) fajđalanhыn.

Jəş yђmerđərđeŋ xeđmət unыştarыn ojoşqan uqыvqa jynəltergə kerək; ularđыŋ tөp xeđmət unыştarыn avыl—xuzalыqыna tixnikə jaqыnan fajđalanыv məs'ələhe jynəltelhen.

12 jəştən 14 jəşkə tiklem balalarđыŋ eş səqəttərə 6 səqəttən də artыq bulыrqa tejeş tygel. 14 jəştən 16 jəşkə tiklem balalarđыŋ eş kənə 8 səqəttən artыq bulmahыn. (bыnda balanыŋ irtənme, kəndəđme, kismə jəki başqa vaqыtta fajđalanasaqы bildələngən bulhыn). 14 həm 16 jəştəge balalarđыŋ eş kəndərə avыl xuzalыqыnыŋ iŋ tыqыđ eşle saqыnda ike səqətkə tiklem ođajtыlыrqa məmkin.Bыl iđəpkə juqarы la kyrhətelgən jəştə qыđđar inməj.

IЂKƏRMƏ: jəş yђmerđərđeŋ juqarы la kyrhətelgən eş kəndərə (timersə, rimunt bazalarы h. b.) xuzalыq mə'əssəsələrenə taralmaj,sənki, unda 14 həm 16 jəştərđeŋ kesənən bыnda fajđalanыv bətənləj rəxsət itelməj.

2. Jəş yђmerđər esən təqəjenləngən eş kənə avыl xuzalыqыnыŋ alda torqan qыr eştərendə fiziceski eş menən tultыrtыv, ləkin, kilesəktə jəş yђmerđərđə uqыvqa (ş.|k. m.) larqa ojoştororqa, unыŋ huŋыnda şul eş səqəttərə esenə uqыvđa inergə tejeş.

3. Jəş yђmerđər đurđar menən ber tərlə yk eş alыp barqan vaqыtta ularđыŋ eş xaqtarыn ber yk miqtarđa tylənergə, qыđqartыlqan eş kənə esən eş xaqы kimetelergə tejeş tygel.

4—Ber eşkə kypme kes halha jəş yђmer halыnqan kesə tiklem eş xaqы alыrqa xaqlы, şunыŋ menən bergə jəş yђmer đeŋ eş kənə đurđar eşləgəndən jəj kənə 0,8 eləş qыş kənə 0,6 qыnahыn təşkil itergə tejeş.

Jəş yђmerđərgə eş nurmanы bildələv đurđarđыŋ eş numalarыna qarap bulыrqa tejeş. Jəqni, eş kyp vaqtqa qarap jəş yђmerđər esən eş vaqыtыn arttыrыv, eş əđ vaqtta eş nurmahыn kemetev, đurđarđыŋ eş nurmalarы həm artыq vaqttarыna qarap bulыrqa tejeş.

VLKSM dыŋ yđək kəmitəte kammuna hər ərtildərgə hər ber jəş yђmergə đurđar menən ber təttən yk eş kenəgəhe bulыndыrыvđы motlaq kerək tip taba.

Xeđmət həm havlыq haqlav, 12 nən 16 jəşkə tiklem bulqan jəş yђmerđərđeŋ kestərə, nisek kenə bulqanda la jeŋelərək eştə fajđalanыrqa tejeş. Bыnыŋ esən jəş yђmerđərgə zararlы bulqan eş teđməhen iђtə totorqa kerək. Bыndaj eştər hanыna tybəndəgelər inə: xuzalыq həm rimisla məəssəsələrendə12—14 jəştərendəgelər qыr eştərendə bulhыn, başqa eştərđə bulhыn təngə eşkə rəxsət itelməj. Jəş yђmerđər esən zararlы bulqan eştər teđməhen kamsamul ojoşmalarы ərtil idaralarы menən berlektə đurajta həm tarajta alalar.

Şunыŋ menən bergə jəş yђmerđərgə |başqa, məsylejətle həm avыr zararlы eştərđə bar. Ular tybəndəgelər:

Traktыrđa eşləv,besən sapqыs, urqыs, yđə bəjləp urqыs, labagerejkala eşləv, huqqыs maşinaqa kəltə birev, urman eştərə, 12—14 jəştərđəge balalarqa salqы menən besən sabыv, utыn jыjыv həm jarыv, avыr jəktor təjəp taşыv həm buşatыv kəbən halыv həm başqa uqa oşaqan eştər.

BIRLIN. Girmanejəneŋ đur ber finansы—sənəqət gruppahы Pirsejə xəkymətə menən Pirsejələ timer juldar halыv turahыnda dugыvыr teđenə.

Krup qul aђtыnda ber gruppa Tərkejə xəkymətenə 40 miljun liralыq (39 miljun humlыq) sənəqət kriditə kyrhətev turahыnda duqыvыr teđenə.

Girmanejə finasistarы Giraqtaqы nifet bajlыqtarыn eşlətev turahыnda kankerit plan teđegəndər. Unda Angelejə həm Şvitsarejə kapitalistarы menən berləşep eşlərgə bulqandar; bыl şirkəttə nimes kapitalistarыnыŋ eləşə 12% qыna bulhala, unda jebərelәsək bətə tixnikə qoromaldarыnыŋ 38%ы Girmanejənən jebərelәsək imeş. Giraq Karyie Fajsul dыŋ xəđer Birlingə kilevə oşo məs'ələ menən bəjle tiđər.

„Pralitarejattьŋ yđ sьjnfьnan kadьrđar birev--
Satsejalizemsa indysterejə tөđөləşən вьnan huŋ da

bəlşəviktərsə tə'min itev bulasaq' (XVI nsь part s'jьzd)

Başqortostanqa menləgən juqarь belemle avьl—xuzalьqь belgestəre kərək.

Xəđergə vaqьtta igen uqьşьn, malsьlьq tarmaqьn kinəjtəv qəmyşnən avьl—xuzalьqь pradukt eşləp sьqarьvdь kybəjtev xuzalьqь kalliktiflaşterev əştərə xəđergə vaqьtta iŋ mehim burьstardan hanala. Вьna bьl eşterđe ytəvđə avьl—xuzalьqь belgestere agranumdar jarđam itergə tejeş bulalar. Ləkin beđđə agranumdarđьn hanь bik əđ bulьv əhtənə ularđьn kyp eləşe tybən məqlymatle. Кьnь tybəndəge sьjfьrđar asьq kyrhətələr: Xəđer başqortostanda bөtəhe 122 juqarь belemle, 498 urta məqlymatle həm 1900 tybən məqlymatle belgestərbeđ bar. Bьl belgestərgənə bөđđen 30% moxtaţlьqьbьđđь la ytəj almaj. Sənki, juqarь məqlymətle bər belgeskə ytkən jьl 140 men giktar, urta məqlymətle 38 men giktar jer tura kilde. Bertixnikkə 212 baş mal tura kilə. Өgərđə bьl belgestərđe millat jaqьnan qaraşqanda Başqortostan da kyperek teşkil itəvsələr Başqort, tatar xalqь bulьvqa qaramaђtan ulardan juqarь məqlymətle avьl—xuzalьqь belgestəre 5—6 keşe genə hanala. Вьna oşo kyreneştergə qarap bьjьl Өfələ avьl—xuzalьqь inistitutь asьla. Вьl inistitutta igenselək, malsьlьq, byləktəre bulьp ular yđđəre ber nisə tarmaqtarqa ajrьlasaqtar. Inistituttьn bьjьlqьna asьlьvь menən ber əđ avьrlьqtarqa osoraqa tura kilə. Berenseđən bьl uqьv jortona halьqqa zadanja həm bьqa tiklem başqa əđərlektər bulmavь menən, bьjьlqa Linin məktəbe jortona urьnlaştьrьla. Вətə klastarđa şunda bulьp ximeja, fiziko, zaalugeja həm yhəmlektərđe tikşerev Pid-Vuz kabinitonen fajđalanьrqa tura kilə. Yđək urьqьn bьl uqьv jorton asьrqa miljun 600 men hum asьqa tota. Jəjge praktik eştərenə kilgəndə, əgərđə inistituttьŋ yđe urьnlaşasaq urьnda jəjge praktik eştərenə kərəkle yzeləjnələr əđərlənep elgermehə studinttarđьn ber eləşe urьndarqa jəjge prajəzvudstvьqa praktikaђь ytergə jəbərelep, kyp eləşe Milьŋka avьl—xuzalьqь tixnikumь qarşьndaqь təzribə həm kyrgəđmə bьlьlarьnda praktika ytəsəktər. Kiləhe uqьv jьlь inistitut şəhərđən kysep jьlь eşlərlek təzribə baђьvьrь jaharlьq jergə urnaşa.

Inistitutqa inev esən iŋ kimendə 9 jьllьq məktəptə bətərəgən jəki nindəjđə bulha ber tixnikumdь bətərəp ber nisə jьl eşləgən iptəştər alьna. Uqьvsьlar fəqət kamandirufka menən genə qabul itələr.

Urьndarqa kyptən jьk kamandirufkalar taratьldь. Ləkin əle oşo kəngə tiklem bьl məs'ələlə kirbkən boroloş jahalqanь juq. Uqьvsьlar jəbərev urьndarь halqьn qarajđar. Həđəmtə lə kamandirufkalar fajđalanьljanьsa Inistitutqa təqəjənlengən kontingent tuplap bulmasaq. Ə kamandirufkalar tamalь la bar. Өfə oşo kəngə tiklem fajđalanьlmaqan, sajuz kalxuzda oşo Inistitutqa inev esən 27 urьn bar. Bьl urьndar Başqort—tatar həm vaq milləttərđən kalxuz jəştərə esən genə birelə. Uqьrqa telegən jəştər təbək igənsələk sajuzь jəki kalxuz pravlenejəhe kamandiravajt itevə bulьrqa təjeş kuminttarsa tid kən esəndə Kalxuz sajuzqa jəbərhendər.

Вьl turəla kemdər hyđ ala!

Kadьrđar jeteşterev—yđək məs'ələ

(FEKER ALЬŞЬV JULЬ MENƏN.)

Вьlьldaqь əđəklektorg qьrqa sikqujaлjaq Şulaj bulьla, taqьla bik kyp hejlərgə həm jađarqa tura kiləsək. Uqьv jorttarьndaqь həm dejəm kadьrđarь jeteşterev esəngə jeteşhedlektər ələ lə jəşəp kilə. Begengə tikləm bьl julda qьrqa kyp eş jahalqanь juq.

Вьl julda iđđən qьrqa sara kyrmagəndə, əđəklektər hamanda xəkəm hərəsəktər..... Beđđən satsializemde teđəvə beđđən jьlьq prablimaţьq kilə torqan, bьl jaqtan komtot tarafьnan yđenen beđ dəvmələ menən, qujьlqan jetəkselek itə torqan xuzalьq həm tixnika kadьrđarь prablimahьnьŋ xъl ikes ohemejəte bar. Вьl handa buta partejə həm eşsələr sьjьfьnьŋ kesen—eşsələr sinfьnьŋ kesələrə menən kadьrđar əđərlev məs'eləhe ojənəhenə mabllzavajt itkəndegenə, bьl eş tarmaqьnьŋ qьrqa hanьlьş bulqandьqьna, jađь satsializemda indystərejələştereyđe bьnan hunda bulqoviktərso timptar tə'min iteleve məmkin" (Parteįənə XVI—s'jьz rizalytsejəhenən).

Вьl byđđər, kadьrđar jeteşterev məs'eləhe ikənən asьp birələr.

Вьna şundaj yđək ber məs'ələ, beđđə əle massa aldьnda kerəgənsə kiŋ, tərən itep qujьlmaqan, bьl məs'ələ tirəhenə jəməqətselek fikere tuplanmaqan.

Вьl əlkələgə bulqan jeteşhedlektər bьqa tiklem haman baђьlьp qala kildelər. Bed nindəjgenə uqьv jorton alhaqta, bьl məs'ələneŋ studinttar tarafьnan kerəgensə aŋlanьp jetməven kyrəbed. Kadьrđar jeteşterev eşendə udar timptar alьnmaqan. Yđđəren udar iqlan itkən gruppalarqa məktə administratsejəlarь tarafьnan halqьn qaraştar bulьvđa kyrengelənə. Şunьŋ menən bergə studinttar arahьnda: „kadьrđar kərək bulha tьrьşьp uqьmahaqta sьqarьrđar əle" (?,R) tigən zararsьlьq qaraştarьla kyrengeləj (Өfə Pidagugejə Vuzьnda) bulqan kyreneştər.

Əlbittə kadьrđar jeteştərev eşen tulьhьnsa aŋlap, kypkenə kestərən sarьf itevselərđelə onotorqa jaramaj. Ular bar, lokin bьna bьl iptəştərgə kerəgensə şart tьvdьrьlmaj, məktəpadministratsejələre kerəgensə jarđamqa kilməjđər. Udqan jьl Өfə pidagugejə VUZ ьnьn 1 nsə ođerlek sьjofьnda studinttarđьŋ ber terkemə yđđəren udar iqlan itəp 2 jьl jarьmlьq uqьv vaqьtьn jьl jarьmda ytəvdə alqa qujqajnьlar. Qьđьv timptar menən ber ađ uqьqasta bьl terkemde tuqrattьlьr.

Studinttarđьŋ bəjək intuziazьmdarь jergə jatьp qaldь. Вьndaj kyreneştər əlbettə ađ tygel.

Uqьv jorttarьnda jeteşterelgən kadьrđarđьŋ sьjfat (belem, ođerlektərə) jaqьna kilgəndələ kypkenə jetehedlektər kyrəbed. Uqьv jorttarьn beterəp sьqьvsьlar əle tulьhь menən begengə dəver talaptarьna javap birə almajđar. Udqan jьl Başqort pidagugeja Vuzь bətərəvselərgə jahalqan kamsamul çiskьlь bьnь aşьq kyrbəttə. Məktəptərgə uqьvsьlar alqanda sajuzqa jьđm ьrkəgə xeđəm qьn əle jeteşhedlektərəndə kyrəbeđ.

Maddi tə'minət əsənə kilgəndələ jeteşhedlektər ađ tygel. Sьjfь hedqьtь nьq totmav, arqahьnda studinttarđan pralltar kiləp avьr kilgə qalьv (sələmətlegen juqaltьv) vaqqələrələ tulьp jata. Bьl jeteşhedlektərđe bətərəvelə tejeşle ojoşmalar əkerən qimsildəjđər. „Nomə seshen şunь urьrьvь" tejđər. Bьndala şulaj. Uqьv prastintdə, uqьvsьqa jardamlьq nasar bulьv, avьr akadimikalьq dərsə sьqalьq, bьnь bedđən bulqan jeteşhedlektər handamalarьnda onotopqujalar.

Вьl hyđđən, ojoşmalar aldьna aristakrattarsa talaptar qujьvdь anlarqa jaramaj, ul xata bulьr, „jurqanьna qarap ajaqьŋ hudqьranda" kypkenə uqьslь kyreneştər tybəndə urьnda, ojoşmalarđьŋ arkamьna kil arqahьnda qaj ber studinttar sixutkaqa elogələr.

Studinttarđьn jataqtarьna kilgəndələ kypkenə jaman kyrneştər bar. Udqan jьl "Başpidvuz đьn 1—xəđerlek gruppahьnda uqьvsьlar jartь oşqa tiklem jaqslьmaqan bulmalь (jьlь havda eşmaj) tordolar. Məktəplərđə mitsatmətojьhь „ələ bьlar jaŋь kilgəndər" tip əhemejət itmən. Riktьr Syncələj ələ begən, ələ irtəgə tip haman aldap jərenə. Şunьŋ arqahьnda kyptər sələmətlektərən juqaltьtar. Bьjьl inde bьl iqtibarhьđ, xatta bojraћıatlьq qaraştarьna qarşь studinttar massahь təvəş birergə tejeştər. Məmkin jerđə jaqşьlьq kyrhətmev, şunьŋ menən jəməqətselekkə zarar kiltərev—bьl jenajət!!

MƏKTƏPTƏRĐƏ TAŞLAP QALЬV MƏS'ƏLƏHE—BЬL ΘLKƏLƏGƏ DUR JETEŞHEDLEKTƏRĐƏN BEREHE.

Вьl jeteşhedlekkələ bьqa tiklem bedđə sik qujьlmaqanь juq. Udqan jьl bьlkeskojgon nomo, bьjьlda dovam itə. Bьna Başpidvuzdan sьqqan, qьsqьna jadalar: „tybəndəge isəmdərə kyrhətelgən iptəştər, kamsamul aqzalarь bulьvđarь arqahьnda, his ber səbəphed başqa jerđə kitəp qaldьlar: 1. Xəsənova Mər.jəm,—2. Ojajьnsanva Bajan, 3 Buldьjəf M.Ə, 4, Vildanəf Məxəmət 5. İbrahimef Nosrat. "Bьna bьl İbrahimef hydđələ dərəħlej Ləkin bьl eş undaqьna tygel bьl qaradhaf bulmahьn esən jecojkьn kitəp sarlar kyrde ikondə, xəđer nejđər eşləj jı bilmej.

Məs'ələn bьna oşolaj tora. Juqarьla həjlengən hyđđərgə bedđəmə urьnda şunь ejtergə kərək. Tiddən uqьv jorttarьnan kyp ləp sьqa bara, jeteşhedlektərđe roximhed asarqa. Өjđəged, kerəşə almьj.

X kərimef.

Kemdər uqьrqa teləjđər.

Kammunis zurnalistar əđerləv inistitutь janьn da „iz" zurnal darь sьqa başlaj.

Yđək matbuqat siktrь 1930 nsь jьldьŋ avqьst ajьnan başlap, kammunis zurnalistar inistitutь jetəkselegə aђtьnda, əjdən torop uqьv əsən „Ziz" iђmendə məxsus zurnal sьqara başlaj. „Ziz" zurnalь—partejə səvit mətbuqətendə eşlərgə teləvsə, iptəştər esən, berđən ber, mitьd jaqьnan totanaqlь, məndərəzəhe bik baj uqьv kitabь bulasaq. Zurnalda pragrammalar liksejələr, uqьv kitaptarьnьŋ teđmələrə, mitьd kyrhətmələrə, kantryl zadanejələr, həm inistitutь uqajlь esən kerəklə, bətə matirejaldar baђьlьp barasaq. Zurnaldar ike sikelqa bylenə:

BERENSE SIKELDAR: tybən mətbuqat eşselərenə, silkur, rapkup, ridaktьr həm stino gezitə ridkalligejəhe əqzalarьna, zavьt—fabriktarđa sьqa torqan baђma gezit eşselərenə qarata teđələ. Uqьv meddətə ike jьl.

Вьl sikelda, urьђ tele, stil, massavaj gezit eşselərenen furmь həm mitdlarь, gezittə ojoştorov eştərə, infarmatsejə mitdlarь, iqtisadьi sojəsət, Linizem VKP (b) tarixь həm başqa bik kyp dərestər birelə. Вьnda jađьlьp aktif eşləvsələr kammunist, zurnalistar inistitutьna kerəv xquqь alə alalar.

IKENSE SIKELDƏR: kytərenkə tiptə. Вьl sikel partejə səvit mətbuqatendə eşləvsə kadьrđarqa, kytərelgən zurnalistarqa, matirjal ojoştora alьvsь arganizatrđarqa, mərkəz həm urьndarđaqь gezittərgə aktif qatьşьvsьlar esən teđələ. Uqьv meddətə es jьl, ikensə sikeldəŋ pragrammahь Ziz pragrammahь menən ber. Вьl kurьsqa: stilstika ilimintterə, gəzit matirejalьn tьbьvđь ojoştorov, məqələ, filejətun, ridaksejə apparatьnda eş ojoştorov, gəzit bitendə matirjaldar ojoştorov, gezittə eş jaqtan afarmit itev, donja rivalytsejəhe xərəkətə matirejaldarьn eşlev, Linizem, sinьftarь kerəşe tarixe ikanumika, iqtisadi sojəsət, dejaliktika, matirejalizeme həm başqa kyp fəndər ytələsək. Вьnan başqa eştərə turahьnda partejə jecəjkələrenən vəkələt alqьn həm matirejal əђtendə jaqşь eşləgən iptəştərgə, kammunis, zurnalistar əđerləvđə, inistituttьŋ qilmi kestərə tarafьnan şəxə kyrhətmələr, ajrьm zadanejalar birelesək.

Berensə sikelgə jađьlьv xaqь 6 hum 50 tin, zadatka ike hum, ikense sikelgə jađьlьv xaqь 9 hum zadatka 3 hum. Hər ber sikelgə jьl hajьn 10 vipuskь birəsək.

Xaqtarь ifrat dərəzə lə os hođ bulьvьna qaramaђtan, „iz" zurnaldar tybəndən kytərelgən zurnalistarqa, rapkur, silkurđarqa uqajlь qullanma kitaq bula alalar. Beđđeŋ başqort—tatar donjahьnda silkurđar, rapkurđar həm rəsmi gəzit eşselərə esən qullanma əђərđər bik əđ tabьlalar. Şundaj ber mamintta yđeneŋ belemen arttьrьrqa, gəzit, zurnaldar esən qimmətle matirejaldar tabьp ejrənergə. Linizem əsastarь menən tanьşьrqa teləgən hər ber iptəş „iz" zurnalьn yđ qulьnda buldьrьrqa tejeş.

„RATMIR".

Uņьş jьjьv kampanjahь həm studinttar.

(Başqortostan pralitar studinttarьnьŋ bəjura rəisə Zakirьf iptəş menən həjləşev)

Уђə barqan kalxuz tөđələşənəŋ alqь yђeşə esən bulhьn, kəđgə səsevđə uŋьşlь ytkərev esən bulhьn, bьjьlqь uŋьş jьjnav kampanjahьnьŋ səjəsi həm iqtisadi əhemejəte đur.

Şunьŋ esən də Başqortostandaqь bətə studinttar iqtibarьn uŋьş jьjьv kampanjahьna jynəlderev, pralitarejat studinttarьnьŋ bejurahь aldьnda, begəngə kəndəŋ iŋ məhim burьstarьnan bərəvhe bulьp tora. Өfə lə bulьp uđqan dejəm jьjьlьş bьl məs'ələgə nьq tuqrap yđenəŋ asьq fikerən əjtteş həm Başqortostandaqь bətə pralitarejat studinttarьn uŋьş jьjьv kampanjahьna mablizavajt itevgə qarar birđə. Oşo qararqa binaən Başqortostandaqь bətə pralitarejat studinttarь uŋьş jьjьv kampanjahьna mablizavajt itelergə, əgər ajrьm studinttar vaqьtlь eş menən məş, qyl bulhalar, ular ul eştən qotoldorolop, uŋьş jьjьv kampanjahьna jəbərelergə, bьnьŋ esən tejeşle ojoşmalar menən həjləşergə həm bьl studinttarđь eştən qotoldorov təŋgələndə ojoşmalar tarafьnan his ber totqarlьq bulmaђqa tejeşlə.

Oşonoŋ menən bergə studinttarđьŋ k a n t u n d a r đ a q ь prafsajuz ojoşmalarь yđ tirələrendəge studinttarđьŋ yđ mələndə xisaptarьn alьp, tejeşle ojoşmalar menən həjləşkəstə, ul studinttarđь kalxuz, safxuzdarđaqь qьђqa məddətlə uŋьş jьjьv eşenə ođatьrqa tejeştər.

Вьjьlqь jađqь səsev kampanjahь midgelendə studinttarđьŋ aktif qatnaşlьqь menən tabьlqan eştəge uŋьşlьqtarđь, safxuz, kalxuz həm avьldarđa səjəsi aqartьv, aŋlatьv, təşəndərev, ojoştorov eştəren tejeşlə dərəzəgə qujьv menən kiŋəjtergə həm пьqьtьrqa tejeşlebeđ. Yđ ara tənqitte tejeşle rəveştə fajđalanьp, ajrьm ojoşmalar eşendəge jeteşhedlektərđe yđ mələndə sitkə tibərev həm satsejalizəm jarьşьn həm udarsьlьqtь tejeşle dərəzəgə qujьv burьstarьla his ber minutqa xəterđən sьqarьlmahьn. Kalxuz, safxuz həm avьldarqa jəbərelgən studinttarđan prapagandь, təşəndərev, tibbi jarđam eştəren tejeşle julqa qujьv, ojoşmalar eşendəge jeteşhedlektərđe 100 pr. menən bətərev julьnda aktif qatnaşьp, uŋьş jьjьv həm ikmək əđerləv đəge plandь, kalxuz, safxuzdardaqь ajrьm eşsələrgə, avьldarqa həm ajrьm jorttarqa jetkerev talap itelə. Вьna beđ, oşo kyrhətelgəndərđə tulьhь menən bojomqa aşьrqan məldə, kymək xuzalьqtarđaqь uŋьştь qujьlqan ustanufka bujьnsa by lergə, həm traktr kalunnalarьna, qəmymən uŋьş jьjьv həm ikmək əđerləv kampanjahь aldьnda torqan hər ber burьsqa tejeşle iqtibarđь jynəlderep jarđamlaşqan məldə genə, avьl xuzalьqьn kyməkləştərev təŋgələndəge bьqa tiklem qađanqan uŋьşlьqtarđь kinəjtə hə пьqьtа alasaqbьđ. Şunьŋ esən Başqortostan pralitarejat studinttarьnьŋ bejurahь, Başqortostandaqь pralitarejat studinttarьn aldarьna qujьlqan burьstarđь tulьhь menən ytərgə saqьra həm urьndarđaqь ojoşmalar studinttarđьŋ bьl təŋgədəge eştərenə jaqьndan torop jardam kyrhətergə tejeştər.

„ВЬR."

Kadьrđar jeteşterev eşendə

Qajhь ber qara tap tar.

Xəsəjenevaiar bəgən dən başlap kurьstan herelhen!

Əgərđə hođ Bərsəvən baş avlьnьŋ (Өfə k. Şiş. vu.) Xəsej Xəsəjenef menən unьŋ ber tuqan enehe bulqan Sələx Xəsəjeneftər kemdər tip horahaqьđ heđgə bətə kantun xeđmət ejələre: „ular nikalajđьŋ erə magazinle targaştarь. 17 nsə jьlda səvitkə qarşь kytərelgən kuntьrđar. Niptan hun danlьqlь spikylənttər. 28—jьlqa tiklem hər jьldь 4 tər, 5 şər, batrak totop kilep, 29—jьlda raskulacqa ingən həm jort jerđərenən jađqan kulaktar" tejerđər.

Raskulactan huŋ Xəzəj Xəsəjenef qajđalьr qastь. Xəđer unьŋ qajđa ikənen bəlməjđər. Ləkin enehe Sələx Xəsəjenef, jəşəp kilgən qođa-qođaqьjlьq arqahьnda Dəvləkən tire şirkətenə agint bulьp ojalanь.

Xəđergə kəndə bьna oşo ike sinfьj doşmandьŋ balalarь bulqan Gəlsəm Xəsəjenva menən Zakira Xəsəjenvalar, Өfə lə asьlqan məşiniskalar kurьsьna barьp indelər. Вьl julda ularqa jul asьp, ularđьŋ beđđeŋ səvit jorttarьna yrmələtəvsə kantun urman bylegə eşsehe Xəmzin buldь.

Sinfьj doşmandar bəgəndən başlap kurьstan qьvьlьrqa, pad xəlim Xəmzin javapqa tartьlьrqa həm xoquqhьđ spikylənt Sələx Xəsəjenef agintlьqtan herelergə tejeş.

„MAJSKI"

Məktəp taşlavsьlar turahьnda.

Kađьrđar əđerləv julьndaqь jeteşhedlektər arahьnda həjləgənəə qajhьber uqьvsьlarđьŋ məktəp taşlap kitevđərə hьmaq kyreneştərgə ajrьm həm пьqьraq tuqtalьrqa kərək. Sənki beđđə bьl kyreneştər bigerəktə uđqan uqьv jьlьnan başlap. Jaqşь uq qьna kyđgə taşlana başlanьlar. Oşonьŋ menən bergə bьndaj uqьvsьlar turahьnda həjləgəndə ularđь es tərkəmgə bylergə kərək. Ularđьŋ təvgə bərəvhe asьqtan—asьq: uqьv niqə ui, uqьmajđa jəşəp bula bit, barьber ođaq jəşəp bulmaђ, tigən luzьnqь aђtьnda eş kyrevsə əmətheđđər tərkəmə, (? R.) ikensehə uqьrqa teləptə məktəptərđeŋ matirjalnaj tə'minəte menən kileşə almavsьlar. Өsənsehə uqьrqa teləptə, havlьqtarь bulmav arqahьnda məktəp taşlarqa məzbyr bulьvsьlar. Вьna bьl es tərkəmden təvge bərəvhe, beđđeŋ eşebeđgə zarar kiltərə torqan xəvefle tərkəm, bьl tərkəm pa tejə həm xəkymət tarafьnan kadьrđar əđerləvgə qarata birelgən diriktiftə asьqtan—asьq bođov julьnda həm bətərgə jeł totqan sьjьfь vəkildərenəŋ bətər aldan qьna taşlarqa tejeşle bulqan luzьnqьna əsir təşəp, məktəp uqьvsьlarь arahьnda butalsьq tьvđьrьv esən tьrьşьvsьlar, his hyđheđ ular menən kerəşergə kərək.

Ikensə tərkəm, beđđeŋ uqьvsьlarđьŋ matirjalnaj xəldəren jaqşьrtьv julьnda kyrgən saralarьbьđđь kyrməђkə, unan kyđ jomarqa teləvsələr tərkəmə. Вьl tərkəmdə xəvefle həm beđđeŋ bьl juldaqь eşsebeđgə qara şarşav qororqa mataşьvsьlar tərkəmə.

Бьnlapta beđđeŋ uqьv jorttarьnьŋ matirejalnaj tə'minəte şulaj uq, uqьv taşlarqa məzbyr iterlek nasarmьnьj? tygel əlbittə!

Kirəhensə uqьsьlarqa jəbərelə torqan stipindejə sumahь, ađьq tavarьnьŋ yđgəreşenə qaraj jьldan jьl əђtələ bara. Şunьŋ menən bergə uqьvsьlar esən jəbərelə torqan ađьq nəmələrenəŋ xaqь əllə nəj qьjbatlanqanьla juq bit ələ. Sənki ular, ađьq menən kapiratif həm unьŋ aşxanalarь aşa skitkə menən tə'min itelələr. Uqьvsьlarqa jəbərelə torqan stipindejə sumahь jьldan jьl arta bara tinek. Вьnь dərəђləv esən pidvuz həm tixnikum uqьvsьlarьnьŋ bьjьlqь jəqni 30—31 nse uqьv jьlьnda alasaq stipindejələrenə tuqrap ytergə məmkin. Uqьv jorttarьna bьjьlqь nabur aşlanьv menən, sajuz savnarkum ergəhendə teđelgən məxsus stipindejə komisejəhe pidvuz həm tixnikum uqьvsьlarь esən jaŋь stipindejə prajьktь eşləj. Вьl tiđ aralarđa sajuz savnarkum altьrьşьnda təsdiq itelep, bojomqa aşьrьlasaq. Ə, ində jaŋь prajkьt bujьnsa bildələngən stipindejə nurmahьna tuqraqanda eş tybəndəgesə:

Вьqa tiklem uqьvsьlar esən stipindejə nurmahь 17 hum 50 tin inə. Jaŋь prajktь bujnsa, 30 humdan 60 humqa tiklem bulasaq.

Jəqni, stipindejələr rəzrəttərgə bylenep, uqьvsьlarđьŋ satsejal sьqьşьna, qailəvi—xələnə qaralьp birələsək. Tixnikumdьŋ berensə kursь uqьvsьlarь esən tərkəmgə bylenep tərkəmdə 30—40—53 hum alьvsьlar, həm 2—3 nse kursь uqьvsьlarь taqь la es tərkəmgə bylenep, bьlarđa 40—50—60 hum alьvsьlar bulasaq.

Pidvuzdarqa tuqraqanda eş taqь la başqaraq tora. Pidvuzdьŋ perensə kursь uqьvsьlarь 50—60—70 hum, 2 nse kursь 65—75—80 hum, 3 nse kursь uqьvsьlarь 85—95—105 hum, 4 nse kursь uqьvsьlarь 90—100 110 hum alasaqtar.

Başqortostandaqь pidvuz uqьvsьlarь la başqa urьndardaqь pidvuz uqьvsьlarь menən ber dərəzə lə tə'min itələsəktər. Şunьŋ menən bergə, stipindejə nurmahь bər pidvuz jəki tixnikum uqьvsьlarь esən genə arttьrьlmaj. Başqa uqьv jorto uqьvsьlarьna la jьldan jьl arta bara bit. Məђələn: rabfak uqьvsьlarь uđqan jьl 28 hum alqan bulhalar, bьjьl 40 hum alasaqtar. Timək, uqьv jorttarьnьŋ matirejalnaj tə'minətə jьldan, jьl jaqşьra bara. Uqьv jortonoŋ matirjalnaj tə'mina menən kileşə almajbьđ "təjvsələr kəstən məxrym qala. Вьna bьlar barhьla kadьrđar əđerləv julьnda kyrelgən saralarđь kyrməmeşkə hьlьnьrqa jul qaldьrmaj torqan fakttar. Şunьŋ esən bьl kileşə almaђtar tərkəm menən də rəximheđ kerəşergə, ularqa yđ mələndə qьrqa javap birergə kərək. Ində havlьqtarь nasar bulьv arqahьnda məktəp taşlarqa məzbyri bulьvsьlar tərkəmenə ber ađ tuqrap ytergə kərək. Вьlar turahьnda həjləngən tybəndəge ber nisə mamintqa qaqьlmaj ytev məmkin tygel. Ul maminttar bьna bьlar

1— məktəpkə uqьvsьlar qabul itkən vaqtta, alьnasaq uqьvsьlarđьŋ havlьqtarьna oşo kəngə tiklem əđ əhemejət birelde.

Qabul vaqьtьnda kyberək alьvdan kilterelgən tanьqnamalarqa tajaqьp eş kyrelde. Вьjьldan başlap bьnь пьqlap qujьrqa, qabul itələsək hər berəvhen duktьrđar kəmisejəhenə ytkərergə kərək

2—Məktəptərđeŋ prafkum həm başqa ojoşmalarđaqь eştəren tejeşle julqa qujьrqa kərək. Sənki beđđeŋ qajhь ber məktəp ojoşmalarьnda eşkə tejeşle əhemejət birməv, havlьqьn juqaltqandarđь havlьqь qajt arьv julьnda sara kyrevgə əđ iqtibar itev menən avrьvsьnьŋ yđə tarafьnan kyrelgən saralarđьŋda kesənjuqaltьrqa mataşьv kevek kyreneştərđə bulqalaj kildə.

ВЬNA HEĐGƏ BER MIђAL
Өfələge ber uqьv jortonoŋ ber uqьvsьhь uqьv dəverendə yđenəŋ havlьqьn juqalta. Şul ar qala unьŋ ber nisə dərese qalьp, huŋqa taba iptəştərə menən ber safta bara almas başlaj. Uqьv jortondaqь ojoşmalar eşləvsə ber iptəş, unьŋ avьrьv bulьvьn iqtibarqa almaqan xəldə dərestə iptəştəştərenən artqa qalьv hьltavь menən uqьv jortonan sьqarьrqa qarar itələr. Həm sьqarьlar.

Əgər, soqsonop eđləj başlahaq bьndaj kyreneştər başqa uqьv jurttarьnda la juq tygeldərbarđьr. Вьna bьl kyreneştərgə sik qujьrqa kərək. Sənki, bьl uqьvsьlar arahьnda, məktə bətərergə əmətheđ qaraş tьvđьrьp torqan nasar kyrneştə, Əgər bьqa sik qujьlmaqanda, havlьqь juqalьvьn hiđə başlaqan uqьvsь: dərestən qalhь barь bər məktəptən sьqarьrđar tigən fikergə kilep, məktəp taşlavqa ađьm alasaq. Həm bьl fiker qajhьber uqьvsьlarđa xəđerđə juq tygel. bьl huŋqa terkəmgə eşsən qatlamdan sьqьvsьlar kyberək inevsən bulalar. Şunьŋ esən, havlьq juqaltьp məktəp taşlavsьlar menən haqlanьp, eş kyrergə, ularđь juqarь la kyrhətelgən terkəm xalqь safьna inderep qəjepləvđən tartьnьrqa bьl dəlil aђtьnda məktəp taşlavđarqa sik qujьv esən, juqarь la kyrhətelgən—uqьvsьlar qabul itev miđgelendəge tanьtmalar məs'ələhenə пьq iqtibar itergə həm məktəp esendəge ojoşmalarđьŋ eştəren tejeşle julqa qujьrqa, uqьvsьlarđьŋ şundaj avrьv mamainttarь menən iђəpləşməvsələrđə ojoşmalarqa hajlamaђqa *kərək*.

Ə, ində tegə juqarьla həjləngən—kileş ə almavsьlar tərkəmə menən, əmətheđđər tərkəmenə qarşь qatь kerəş asьrqa kərək.

Mineųsə, bьl *təŋgəldəge* eştə şul julda tə'min itergə bula

Tipagrafejə jəcəjkəhe ka msamuldarь

Partejənəŋ XVI nsь s'jьzь qararđarьn ejrənevđə.

Artta həjrələlər

Jəcəjkələ barlьqь 60—70 ləgən kamsamul bar. s'jьz qararđarьn ejrənevgə barь 12—15 kenə kamsamul jərəj. Qalqandarьnan ber 19—20 he nəvbət təgə atpuskahьnda bulha ə, qalqan 35 kamsamul bətənləjgə tygərəkkə kilməj. Ləkin, oş oşolaj hylpən barhala, kamsamul bojorahь həm partejə jəcəjkəhe tarafьnanda ber tərlə lə sara kyrelməgən.

Əgərđə пьqlap qaraqanda Өfə tipagrafejəhe kamsamuldarьnьŋ kypkenə kendələk burьstardь ytəvđə hylpənlektəren kyrergə tura kilə. Məђələn: jəcəjkəgə toq jьjnav burьsь jəkmətəldə, ə, ul xəđer barь 6—7 kamsamul tarafьnanqьna ytəlgən qaloqan, 60 keşə ənə sul 7—6 keşə qanatь aђtьna jəşərenep qaldьlar.

Əgərđə, dejəm eştə kamsamuldarđьŋ udarsьlьqьn alhaq, bətənləj juq xəldə. Satsejəli zəm jarьşь fəqət qaqьđđa qьna jəşəp kilə.

Tik tipagrafejənəŋ yđendə eşləgən 30—40 kamsamuldь alqanda, ular əle eştə ber—bərehe menən jarьşqa sьqqandarь juq. Notizələ pramfin plandьŋ həm eşləp sьqarqan əjberđeŋ yđenə təşkən xaqь, kəməv urьnьna 4% qa artьp kitkən.

Вьl jeteşhedləktərgə sik qujьlhьn.

Urьndarđa prafsajuz ojoşmalarьnьŋ teđele şe Yđgərə.

MƏSKƏV. VSSPS ukruktar bətərələv ajqanlь ukruk partejə həm səvit apparatьn bətərgən saqta prafsajuzdarđьŋ ukruk (həm kantun) şəqbələrendə betərergə, bətə rajundarđa prafsajuzdarđьŋ rajsəvittərən teđergə qarar birđe.

Jəmhyrejət həm əlkə mərkəzderendə hər ber rajunda rajun səvittərə bulasaq. Rajjundarđa sajuzdarđьŋ rajkumdarь teđəlməj. Tik şul rajunda aqzalarь 250 nən kyp bulqan a.x. həm urman eşsələre, məqarif eşsələre, səvit—savđa eşsələre, midsantrut eşsələre sajuzdarьqьna rajkumdar teđə alasaqtar. İndysterejə tajuzdarьnda rajkum teđelməj, ular, đьŋ fabrik—zavьt kəmitəttərə turanan tura sajuzdьŋ jəmhyrejət jəki əlkə səqbəhenə qarajasaqtar.

VSSPS oşo aldaqь 1 nse yktəbergə qarata oşo jaŋь palazinejənь bojomqa qujьp ıətergə qarar birđe.

qiraqta Angelejəqa qarşь xərəkət

Oşo kəndərđə qiraq xəkymətə menən Angelejə arahьnda kileşev teđelgəjnə. qiraq millətselərə partejəhь bьqa riza bulmaj jaŋь parlamint hajlavđarьna bajkut iqlan itergə, Angelejə—Giraq kileşeven bođьvđь, Angelejə qəskəren Giraqtan qьvьp sьqarьvđь, qiraqqa tulь istiqlal birevđə talap itergə qarar birđe. Karyl Fajsal Nuri Səjetteŋ diktaturahьna qarşь kerəşev esən millətselər partejəhь xalqtь xəkymətkə baş iməђkə həm nalok tylməђkə saqьra.

Igen-furaz balansь həm igen əđerləv burstarь turahьnda

Partejə əlkə kəmitəte həm əlkə kantrul kəmisejə heneņ berləşkən I nse plinum qararь.

11 nse avqьsta qabulitelde.

1. Avьlda satsejalizem siktьrь rylenen kəsejeve həm bьjьlqь jьl urazajьnьn qəniqətlənerlek bulьvь igen əđerləv kampanejəhen ytkərev esən jaqşь şarttar tьvđьralar, ləkin şunьņ menən bergə kyp kenə avьrlьqtarđa bulьр, ularđь jeņevgə partejə ojoşmalarь məmkin bulqan tiklem kyberək diqqət birergə tejeştər.

Plinum, kampanejənen qьrqьv sinfi kərəş şarttarь esendə ytəsəgen kyrhətə—kulaktar tarafьnan igen əđerləvgə totqarlьq jahav julьndaqь ьntьlьştar xəđer yk bar inde həm ular bulasaqtar. Şunьņ menən bergə ajьrьm jəcejkələr həm partejə aqzalarь igen əđerləv kampanejəhenə əđerlek pratsisьnda jalpьnь kulaktarqa qarşь kəreşkə mabilizavajt itməj his jul qujьlmaьlьq miherbanlьlьq kyrhətələr.

Avьlda uņ appartunisьqtan torqan bьl qьlьqqa partejə ojoşmalarь tarafьnan qətqej udar jahalьrqa tejeşle. Kulakqa qarşь kərəş həm şunьņ esən kalxuxsьlar, batrak, jarlь həm urta xəllələr jalpьnьn mabilizavajt itev avьlda bətə eştərđe, bigerəktə iņ əhəmejətle xuzalьq həm səjəsi kampanejə—igen əđerləvđərđə ytkərevđen motlaq şartь bulьр teşələr.

Plinum, kampanejənen səjəsi jəkmətkehen hər tərlə juqaltьvđarđьn praktik eştə his tajpьlьşhьđ tar diləcestevalьqqa, idara julь menən qьђьvđarqa, ə ьnьn nətizəhendə uņ appartunislьq sajqalьvđarьna həm *urta xəllələrgə* qarşь jaņь taşlanьvđarqa kiltərəsəge turahьnda partejə ojoşmalarьn eşkərtə həm jalpьnь ojoştorovqa, *kalxuzsьlarđь* həm jarlьlarđь aktiflaştьrьvqa hər tərlə diqqətheđlektərđe, şulaj uq kulak menən kəreştə jomoşartьvđarđь qətqi rəveştə bətərergə təqdim itə.

Igen əđerləv kampanejəheneņ đərəђ *ojoştorolovь* həm jalpьnь səjəsi jaqtan əđerləv—jarlь həm urta xəllə jalpьnьņ kalxuzdarqa kerevđəren kəsəjtev, partejəneņ avьldaqь tajanьsьn kiņəjtev esən tejeşle şarttar tьvđьrьrqa tejeşle. Kərək kampanejəgə əđerlek vaqьtьnda bulhьn, şulaj uq unь ytkərev pratsisьnda la jaņь kalxuzsь esən kərəş, kulakqa qarşь kərəş eşteņ yđəge bulьrqa tejeşle.

2. Plinum, igen-furaz balansь nigeđendə Başqortostan jəmhyrejəte esən teđəlgən igen əđerləv planьn rejal plan tip iђəpləj həm bətə partejə ojoşmalarьna igen əđerləv kampanejəhen „berensə nyjəbergə bətərerlek" itep eşte ojoştororqa təqdim itə. Igen əđerləv jьllьq planь kalxuz həm individьval siktьrđarđьņ hər berehenə ajьrьm rəveştə teđəlep, 20 nsə avqьstan da hunqa qalmaj kalxuz həm avьlqa jetkərelergə tejeşle. Şul uq sruktan da hunqa qalmaj avьl səvittərə kulak xuzalьqtar tarafьnan bətə artьq igendəren tapşьrьvqa hər kyltura bujьnsa ajьrьm teđəlgən nьqlь plandarđь birergə həm ul kulak xuzalьqtarьn artьq igendəren 1 nsə sintəbergə tapşьrьrqa məzbyr itergə tejeştər. Plinum, ytkəndəge kevek yđgərtevđərđe buldьrmaђ esən plandarđь jənteklәp eşləv həm rajundar esən đərəђ bylep bildələv kərəklege turahьnda *partejə ojoşmalarьn* əşkərtə.

3. Kalxuzdar tarafьnan igen tapşьrьv planьn bildələgəndə hər ber kalxuzdь ajьrьm rəveştə qararqa həm unьņ kəsləleləgenən, şulaj uq urazajlьqьnan sьqьр igen tapşьrьv urta nurmahьn (28%) kytərergə jəki kəmetergə urazajđь kəmetev, sesevđə jəşerev həm bytəndər kevek tərlə insafhьđlьqtar menən qətqej kərəş alьр barьр, bətə kalxuz jəməqətselegən mabilizavajt itergə kərək. Kalxuzdar individьval siktьr esən əlgə həm ojoştorovsь bulьrqa tejeştər, şunьņ esən kərək dəjəmləşterelgən bulhьn, şulaj uq dəjəmləşterelməgən sesevđərđən igen tapşьrьv, başlьsa turanan tura stansalarqa həm pristendərgə jetkerev eşe jeteđ rəveştə ojoştorolorqa tejeşle.

Igendeņ motlaq tapşьrьlьrqa tejeşle nurmahь tapşьrьlqandan huņ urazaj kalxuzdьņ tulь başqarьvьnda qala. Partejə ojoşmalarьnьņ həm kalxuz jəməqətselegeneņ burьsь kalxuz aqzalarьnьņ həm kalxuz malьnьņ xəle jaqşьrtьlьvđь tə'min itep, artьq tavar igendərđe irekle tərtiptə dəvlət igen tapşьrьv punkьttarьna jynəltevđən həm bьndaj tapşьrьvsьlarqa sənəqət tavarđarь menən primejə birevđən tora.

4. Plinum, individьval siktьrđьņ igen əđerləvđə plan bujьnsa 56 pratsint urьn totqanlьqьn kyrhətə, şuqa kyrə bьl siktьr tarafьnan igen əđerləv planьnьņ ytələve esən jəməqətselekte əđerləvđeņ sikteп tьş đur əhəmejəte bar. Igen əđerləvse ojoşmalar, kerəђtejəndərđeņ yđlektərenən tapşьrьvđarьn kətməj, igendəren kantraktavajt itkən xuzalьqtar tarafьnan şul kantraktatsejə dugьvьrđarьn urьnьna jetkertev eşenə aktif rəveştə kereşergə həm kantraktatsejə bujьnsa qujьlqan nurmalarđan tьş irekle rəveştə igen hatьр alьvđь başlarqa tejeştər. Ojoştorolmaqan (kantraktavajt itməgən) xuzalьqtarđan igen əđerləv ajьrьmsa əhəmejət qadana. Bьndaj kiņ rəveştə aņlatьv kampanejəhen başlarqa, bьl gruppa tarafьnan „jəməqətteņ yđ əђtəhe jəktəmə alьvь" tərtibendə igen əđerləv planьn urьnьna jetkerev esən jarlь həm urta xəllələr aktifьn mabilizavajt itergə kərək.

5. Jarđam kəmisejələre avьlda igen əđerləvđə ojoştorovđa təp ryl ujnarqa tejeştər, şuqa kyrə bətə partejə ojoşmalarьna bьl kəmisejələrgə batrak, jarlь, urta xəllə həm kalxuzsь aktivistar arahьnan eştə hьnalqan, partejə həm xəkymət zadanejələren ytəj alьrlьq bulqan həm avьlda aftaritif qadanqan kandidattar əđerləv eşenə ber totqarhьđ kereşergə həm ul kəmisejələrgə kulak iliminttarьn, şulaj uq ularđьņ ejərsendəren jebərməj, kergəndərenən jəđen asьrqa kərək.

6. Igen əđerləvđə ytkərgəndə təp kerəђtejən jalpьna nisbətən ytkəndə bulqan pirigiptarqa həm qartejə hьđьqьn bođovdarqa (jalpьnь mabilizavajt itev urьnьna idara julь menən qьђьvdar, tentevđər həm bytəndər) his jul qujьlьrqa tejeşle tygel. Igen əđerləv planьn ytəvđeņ təp mitьđь jalpьnь satsejalizem jarьşь nigeđendə mabilizavajt itevđən tora. Kalxuzdar, avьldar arahьnda həm avьl esendə jaņqьđ xuzalьqtar gruppalarь arahьnda satsejalizem jarьşьn kiņ julqa qujьv—ul hər ber partejə ojoşmahь tarafьnan qujьlьrqa həm ytələrgə tejeşle burьs. Kalliktif menən igen tapşьrьvđьņ bətə furmьlarь (qьđьl abuzdar, igen tapşьrьvsьlar brigadalarь, athьđđarqa jarđam həm bytəndər) massavaj rəveştə taralьrqa tejeştər. Bьnьņ esən jarlьlar gruppьlarь həm jarlьlar jьjьlьştarьnьņ eştəren akriflaştьrьrqa kərək, avьldьņ kammunistarь həm kamsamuldarь satsejalizem jarьşьn başlavsьlar bulьrqa tejeştər, diligatkalar jьjьlьştarь, prafsajuzdar həm avьldьņ bytən jəməqət ojoşmalarь kampanejəneņ barьşьna massavaj tikşerevđə həm kyđətevđə ojoştorov esən igen əđerləv ojoşmalarьna həm jarđam kəmisejələrenə jarđam kyrhətevgə bətə diqqəttəren jynəltergə tejeştər.

Qatьnqьđđar arahьnda eşte kəsəjtev, ularđь igen əđerləv planьn ytəvgə ojoştorov ajьrьmsa əhəmejət qadana. Bьnьņ esən avьldьņ qatьn-qьđđar aktifьn tuplarqa həm ular arqьrь qatьnqьđđar arahьnda eş başlarqa, diligatkalarđьņ iђəp birev həm jaņьnan hajlav kampanejəhenən kiņ rəveştə fajđalanьrqa kərək. Piriminniktər sburьnda igen əđerləv məs'ələləren jənteklәp tikşerergə.

plinum, BSPS fraksejəhenə, igen əđerləvsə ojoşmalar menən bergə, 3 kən sruk esendə hər ber prafsajuzdьņ igen əđerləvgə qatьşьvđarь turahьnda kankerit plan eşləp sьqarьrqa təqdim itə (əşsələr jəməqətselegen ojoştorov, şiflьq jəmqejəttərə, igen əđerləvse ojoşmalarđьņ kadrđarьn tultьrьv həm başqalar).

VLKSM Yđək Kəmitətenə bətə ojoşmahь avьlda jalpь arahьnda eşləvđə kiņ julqa qujьv eşenə mabilizavajt itergə.

7. Aqьmdaqь jьlda dəvlət tarafьnan kyrhətelgən orloq jarđamьnьņ tulь rəveştə qajtarьlьvьn tə,min itep, partejə ojoşmalarь avьl həm jorttaqь orloq fundtarьnan orloq ssudalarьn alьv həm tejelməђ orloq fundtarьn ojoştorov julьndaqь eştərđekiņjulqa qujarqatejeştər.

Plinum, Jer Eştərə xalq kamisarlьqьna həm igen kapiratsejəhenə qьђqa sruk esendə ssudalarđь invintarlaştьrьv eşen bətərergə həm ber totqarhьđ ularđь jьjьvqa kereşergə təqdim itə.

8. Gərnes, jьjьmьnьņ planda bajtaq urьn totqanlьqьn həm jarlьlarđь tə'min itev esən igen majalarь jьjьv kərəklegen kyđđə totop, Plinum bətə partejə ojoşmalarьna gərnes jьjьmьn tikşerevsələr inestitutьn nьqьtьrqa, jerle urgьndarđьņ gərnes jьjьmьn tuđđьrьrqa tьrьşьvđarьn qətqi rəveştə tuqьratьrqa təqdim itə.

9. Əlkə kəmitət bejurahьnьņ ber nisə tapqьr kyrhətevenə qaramaђtan, igen əđerləvgə əđerlənev eşendə oşo vaqьtqa tiklem kypkenə jetəşheđlektər bar: iђke ьskьlattarqa rimunt jahalьр həm jaņьlarь halьnьр bətməgən, tara jetərlek mabilizavajt itelməgən, hьv julь, timer jul həm guzavaj transpьrt bigerək jomoşaq əđerləngən. Plinum partejə, səvit həm igen əđerləvse ojoşmalarđan bьl jetəşheđlektərđeņ qьђqa məddət esendə bətərələven talap itə. RKI həm prakuraturaqa kampanjənen narmal barьşьn tə,min itevđəge hər ber halqьnlьqtь qətqi rəveştə bətərep, kampanejəgə əđerlənevđe həm unьņ barьşьn əđiekhed rəveştə kəđətep tororqa.

Hər ilivatьr, hər igen tapşьrьv punkьtь eşenə massьvьj jəməqət kənteryle qujьlьrqa, tejeş. Hər igen tapşьrьv punkьtьnda igen tapşьrьvsьlar arahьnda səjəsi aņ—belem məəssəsələre kesə menən agitatsejə—mədəni eş ojoştьrьlьrqa tejeş.

Dəvlət bankьhь kanturahьna igen tapşьrьv punkьttarьn tyləv kassьlarь həm qajtarьv aqsalarь menən tə,min itergə.

10 Patripkapiratsejəneņ, unь turanan tura igen qabul itevđən sьqarьv menən, ryle keserəjtelməj. Igen əđerləvđe kəsəjtev esən tavar massьhьn đərəђ fajđalanьv həm igen tapşьrьvsьlarđь tə'min itevđe ojoştorov burьsь patripkapiratsejə esən bьl məldə təp burьs bulьrqa tejeş.

Patripkapiratsejəneņ tybənge seltərendə igen əđerləvgə ajьrmahьđ qaravđь qətqi rəveştə bətərergə.

Patripkapiratsejə yđeneņ bətə aktifьn igen əđerləv planьn tutьrьvqa mabilizavajt itergə, ilivatьrđar həm igen tapşьrьv punkьttarь ərgəhendə igen tapşьrьvsьlar esən hatьv lafkalarь, səj xanalar, qunьv ejđərə həm başqalar ojoştororqa tejeş. Partejə ojoşmalarь patripkapiratsejəneņ sənəqət tavarđarьn totonovьna massəvьj jəməqət kənteryle qujarqa tejeştər.

Tavar fundtarьnьņ ədlegen kyđđə totop plinum Başqortostan savđa xalьq kamisarlьqьna yđəktən tavarđar menən tə'min itevđeņ kəsəjteleven qabatlap horarqa quşa.

11. Malejə xalьq kamisarlьqь avьldьņ bətə tyləvđəren (avьl xuz. halьmь. keridittər, straxufka) yđ məlendə qajtarьvđь tə'min itergə, şulajuq zajьm taratьv, kapiratsejələrgə paj kapitaldarь jьjьv eşen kiņəjtergə tejeş. Hər rajun esən, bətə kilərđərđe esenə alqan berđən ber finansь planь teđəlergə, hər məəssəsə həm ojoşmaqa kənteryl sifьrđar birergə tejeş. Partejə ojoşmalarь finans planьnьņ tultьrьlьvьn əldən ələ tikşerev ojoştororqa tejeştər.

12 Uņьş jьjnav kampanjahь igen əđerləv menən nьq bəjləngən, şuqa kyrə ul đur jəhətlək menən ytkərelergə tejeş; bьnьņ esən, jьjnav menən huqьv arahьnda kyp vaqьt ytevgə jul qaldьrmaj, bətə jьjnav maşinalarьnan huqqьstarđan fajđalanьrqa kərək. Jer eştərə urgьndarь həm igen əđerləv ojoşmalarь, jəməqətselekte mabilizavajt itep, igende huqьv həm tapşьrьvđь kəsəjtevgə ojoştorovđa tə'ђir itergə tejeştər.

13. Plinum partejə ojoşmalarьna, avьlda tavar abarutьn həm xalьq tarafьnan qala həm pasjulkalarđьņ narmal tə'min iteleven (bađarđarđь) his bođmaj, xəkymət urgьndarь arqьrь igen espikyləntterə həm qapsьqsьlar eşen qətqi rəveştə tuqьratьrqa təqdim itə.

14. Igen əđerləvđe ytkərev, nigeđđə, kadьrđarь jetərlek tiklem kvalifikatsejələ bulmaqan igen kapiratsejəhe əђtənə jəkmələ. Plinum kantkumdarqa, igen kapiratsejəhe həm sajuzxlipteņ rajun bьvьndarьn kantun həm jort apparattarьndaqь iņ jaqşь kəstər menən kəsəjtergə həm, bytən eş tarmaqtarьna kyserep jərətergə jul qujmaj, ularđь şunda nьqьtьр qujarqa təqdim itə. Əlkə kəmitət bejurahьna, xeđmətselərđeņ ber ələşən rajundarqa jəbərev esən, igen əđerləvsə ojoşmalarđьņ apparattarьn jaņьnan qarap sьqarqa. Igen əđerləv eşenə mabilizavajt itelgən eşsələr igen əđerləvse ojoşmalar hьđьqь bujьnsa barьrqa həm ular zadanjahь bujьnsa eşlərgə tejeştər. Partejə kəmitəttərə igen əđerləv ojoşmalarьna his jomoşartmaj, sistimlь rəveştə jətəkselek itergə tejeştər.

15. Ytkərelə torqan rajunlaştьrьv eşe, igen əđerləv kampanjəheneņ kiņəjevenə tə'ђir itergə tejeş tygel. Partejə ojoşmalarь rajunda s'jez həm kənfirinsejələr məlendə kampanjənen narmal barьşьn tə"min itevgənə tygel, belki bьl đəverđə plandь tutьrьv esən təp kerəђtejən jalpьhьnьņ kiņ xərəkəten kytərergə tejeştər (qьđьl abuzdar həm başqalar).

16. Ytkəndəge kampanjələr məlendə silsəvittərđeņ hər vaqьt ojoştorovsь həm jətəksə bula almaqanđarьn kyđđə totop, Plinum Başq. Yđək Baş qarmahь fьraksejəhenə həm jerle partejə kəmitəttərenə igen əđerləv məlendə silsəvittərgə sistimlь rəveştə instьruktьrlьq jarđamь kyrhətevđe həm jətəkselek itevđe jaqşьrtьrqa həm şunьn menən igen əđerləvđə ytkərevđə ularđьņ ryldəren kytərergə təqdim itə.

kalxuzdarđan jađalar

Moraptal kalxuzdarьna eş jarđamь kərək

Moraptal jortondaqь kalxuzdarđa igen jьjьştьrьv eştərə qьđьv bara. Kalxuzdarqa eş planь teđəvgə Qurqazь tixnikumь jarđam kyrhətməne. Ber agranumqa bətə jorttaqь 41 kalxuzqa eş planь teđəv esən berər kənden də 41 kən kərək. Bьl turala juqarь urgьndar sara kyrhe urьnqa uqьvsьlarđь atpuskaqa jebərev, qajhь berđəren ytməgən pridmittarьqьđđь ytkərəbeđ tip 27 nsə ejjylgə tiklem tixnikumda baqlap jatьр kalxuzdarđь planhьđ eşkə başlarqa məzbyr ittelər. Bьl turala Moraptal kustь Rajpalivudsajuz arqьrь Qurqazь jortkumьna mərəzəqət itep qarahala tejeşle sara kyrelməne.

Moraptal kustь aqrьrь kalxuzdarqa 8 malatilka taratьldь. Aşlьq urьv maşinahьđ ber genə kalxuz da juq. Pesən jьjьv eşe lə jənle bara.

Orloq safxuzь 60 laqan traktьrь bula torop kalxuzdarqa bergənə giktarđa par hərep birməne. Ber giktar par hərgən esən ber tunna kəresin kiltərergə quşa. Bьl yđə ber giktar hərev esən 30 hum rasxut sьqarьv tigən hyđ. Sənki kəresinde 3 at menən 5 kən jərep ьrьmburđan kiltərergə kərək. Şuqa kyrə jarlь kalxuzdarđьņ parhьđ jatьр qalьvđarь bik məmkin. Anan huņ ьlqьj qatь—sirəm jerđərđeņ kalxuzdar qulьnda qalьvь la par hərev eşenə qamasavlaj. Undaj jerđərđə başlap hərev esən əlbittə traktьr kərək.

Safxuzdьņ bьjьl səskən igenə bulmaqas igen jьjьştьrьv eşelə juq. Şulaj bulha la unьņ kalxuzdarqa jarđam itməve kyrşelek mənəsəbəte nasar bulьvьn kyrhətə.

Sabьlqan besende safxuzdьņ militsejə jəbərep furmahь menən avđartьvь, jortbaşqarma birgən sabьnlьqtь yđđərə almaj ьrьmbur rajunьna birev, utav esən sabьnlьq təqdim itev Mikejef tigən agranumdarьnьņ kalxuzdarqa kyrhətkən par jeren taratьр alьvь, 2 nse ucastkalaqь Aparin dьņ kalxuzniktarđь sabьnlьqtan militsejə menən qьvьvь—bьlar bətəhelə irken jəşəр ejrəngən başqurt xalqьna berensə julda nьq tə'ђir itə. Ular bik tiđ arala qatь safxuz estinəhe jaharqa mataşalar. Ləkin bьl eştərə kalxuzlaşьv eşenə ajaq salьv esən kulaktar agitatsejəhenə jarđam itə.

Safxuzdaqь eşheđ xalьqtarđьņ aftamabilderđə bik jьş katatsa itevđərə, safxuz eşsələreneņ nьq kantrulь kərəklegen kyrhətə.

Moraptal jortonda bьjьl qьojoşqan kalxuzdar brigadalar qa tuplanьр, upşi katejul (dəjəm aşav) menən eş kyrələr. Kalxuzdar ber berehe jarьşьр eşləjđər. Ləkin kulakta joqlamaj, kalxuzdarđь taratьv esən bətə kesə menən eş kyrə. Kalxuzdarđa igen əđerləv eşen jemerə almaqas jaņqьđ xuzalьqtar arahьnda igen kantraktlaştьrьv eşen eđələr.

Bьjьl səselgən igendər kyp bulьр, kalxuzdarđьņ eş praktikahь menən jaqşь tanьş bulmavdarь igen jьjьştьrьvqa qamasavlьq itə.

MARZAN.

„Buqanaq" kalxuzьna kyđ halьqьđ

T-Qataj kantunь, Mьşь avьlьndaqь „Buqanaq" kalxuzь 29 nsь jьl 13 aqzanan ojoştorolha, 30 nsь jьl aqzalar hanь 41 gə jette. Agzalarđьņ 24 e partejələ 6 hь kamsamul. Bьqa tiklem eştər qəniqətlənerlek ytələp kilhələ bьnan ber nisə ajđar elek almaştьrьlqan idaranьņ kalxuzdь rətkə hala almavь, eştə yđen məs'yl hanamavь səbəple eştə haman iђke sastaf alьр bara.

Sabьndar bergə qьrqtьrьlmaqan, hər aqza yđ ələşen yđe saba. Juqarьla kyrhətelgən partejə həm kamsamuldar menən bergə 5 xeđmətkər, ber uqьtьvsь bulьvqa qaramaђtan eskə tərtip, aņ—belem eştəreneņ juqlьqьn, ular urьnьna eskelek, huqьş, idaraqa bojhonmavsьlьq kyrəbeđ. Aņlatьv—təşəndərev eşe alьр barьlmaqanqa aqzalar jađ kənə eşləngən pirigiptarđan qurqьр besən sabьvqala ilke—halqь qьna qarajđar. Dəjəmləşterelgən attar kərəgensə fajđalanьlmajđar, o, dəjəmləşterelgən hьjьr maldarь idaranьn joqlavь arqahьnda hujьlьр, hatьlьр bətəp baralar. Kalxuzdan sittə eşləp aqsa tabьvsьlarđanxeđmətkərđərđənatcislinjə alьnmaj. Kemdeņ kypme, nisek eşləvenə iqtibar itelməj, aqzalar arahьnda „keşe esən eşlojbeđ" tigən qaraş bar. Əgər eştə đərəђ iђəpkə alьр uņьştь byləv məlendə şuqa qarap eş itkəndə əlbittə „beđ jalqavđar menən tigeđ alabьđ" tigən qaraştarqa urьn qalmaђ ine.

Urta xəlle kalxuzniktarđьn əlgərge eş təzribələren iqtibarqa alьnmaj. Əjrətevse sitkə tibelə.

Jortkum həm kust idarahь bьndaqь jetəşheđlektərđe tiđ kəndə beterev sarahьn kyrhendər.

UTKENSE.

„Jalan"kalxuzь nisek jəşəj

T—Qataj kantunь, Suraman avьlьndaqь „jalan" kalxuzьnda oşo kəndə 46 xuzalьq aqza bulьр tora. Kalxuzqa ojoşmaqan xuzalьqtar đa (bətəhe 44 xuzalьq) kalxuzqa inev aldьnda toralar.

Kalxuzdьņ dəjəmləşterelgən 51 eş atь, 100 başlap hьjьr malь, 100 baştan artьq harьq—kəzələrə həm başqa vaq mal, qoş qorttarь bar. Kalxuzdьņ bьjьl səskən igenə 110 giktar bulьр birelgən zadanejə arttьrьр ytəlgən. 4 giktar jəşəlsə baqsahь bar, ləkin səsev orloqo hunlap birelgənlektən huņ səselgəndər arahьnda nasarđarьla bar. Tarь, kənbaqьş, qara bojđaj kevek igendərđe səsə belməj aptьraqandar. Agranum həjləp ythə lə eştə kyrhətməgəs təşenməj qalqandar.

Avьl xuzalьqь qoraldarь jetərlek tygel, o jerđərə qara tupraq bulьр, jьl hajьn igen uņa tejdər.

Aqzalarđьņ kybehe jarlь batraktar (43) bulьр, pirigiptar məlendə kalxuzdan sьqьvsьlar hanь kyberək urta xəllələr iђəbenə təşə. Ular kalxuzdan sьqьvđarьna səbəp itep urta xəllələrgə baђьm jahalьvьn, jьjьlьştarđa hyđ birelməvđərđe səbəp itep kyrhətələr.

Xəđergə kəndə avьlda idara eştərə ike tərlə jul menən, jəqni ajьrьm xuzalьqtarđьņ idara eştəren avьl səvite, kalxuzsьlar đьņ idara eştəren kalxuz idarahь başqara. Bьl ulaj bulmaђqa tejeş. Tejeşle urgьndar bьlarqa yđ burьstarьn aņlatьр birergə, qəmymər bьl kalxuzqa julbaşsьlьq eşen kəsəjtergə tejeştər.

QJ. VILDANЬF.

يۇرت كەميتەتتەرىنىڭ بۇتۇرۇپى، رايون كەميتەتتەرىنىڭ ئۇيۇشتۇرۇلو تۇراھىندا ۋ.ك.پ.(ب) باشقورتوستان ئۆلكە كەميتەتىنىڭ سيكريتار ياتىنىڭ 1930 نىنسى يىل 9 نىنسى ئاۋغۇس

قارارى

1) ۋالكومدارنىڭ بۇتۇرۇپ ۋ ك پ(ب) رايكومدارى، ئۇيۇشتۇرلۇدى 15نسى ئاۋغۇستان باشلاپ 1930 نسى يىلدىڭ 1 نسى سينتەبىرىنە بۇتۇرلۇرغە.

2) ۋالكومدارنىڭ بۇتۇرۇپ، پارتىيەنىڭ رايون ئۇيۇشمالارنىن ئاۋورميتىنە ئۇسۇن پارتىيە ئوستافنىڭ 52-55 نسى پاراگرافتارندا ئۆلكە كەميتەتنىڭ 29 نسى ھەم 1 نسى ئىيول قارارندا (ۋ ك پ (ب) ئۆلكە كەميتەتى ئيزۇبيستنيەسى 1929 نسى يىل 26-27 نسى ئۇنيۇ) موافيق، ئوشو كۆن تەرتيبىنى بويىنسا پارتىيەنىڭ رايون كەنفيرىنسيەلەرنى بەكى يىلىنشارلىن ئوتكەرلۇرگە:

ئا) ۋ ك پ (ب)نىڭ 16 نسى ئيستەزىنىڭ يومامانتارى،

ب) باكى رايونلاشتىرلو تۇراھىندا ھەم رايون پارتىيە ئۇيۇشمالارنىڭ بورنستارى.

ۋ) رايون كەميتەتى، رايون كانترول كەميسيەسى ھەم تەفتيش كەميسيەسى ھايلاۋ.

رايون پارتىيە كەنفيرىنسيەلەرنە وەكيلەر ھايلاۋ ئوسولىن رايون پارتىيە ئۇيۇشمالارى ئاعزالارنىڭ ھانىنا موافيق بيلدەلەۋدى ۋ ك پ (ب) كانتكومدارنىا تاپشىرىپ، كەنفيرىنسيەگە پارتىيە ئاعزالارنى كيلگ ئيلقتىرلۇدى تەئمين ئيتەرگە.

3) رايون پارتىيە كەنفيرىنسيەلەرنە ھەم رايون پارتىيە يىلىنشارنىا مومكين تيكلىم تولىراق يىنەكسلەك ئيتىنودى تەئمين قىللو ئوسون، بىللاردى ئيكى نەوبەتتە ئوتكەرلۇرگە: 1 نسى سيروتتا 24 رايوندا 15 نسى ئاۋغۇستان 23 نسى ئاۋغۇستا ھەدلى؛ 2 نسى سيروتتا 24 رايوندا 24 نسى ئاۋغۇستان 1 نسى سينتەبىرگە ھەدلى. كەنفيرىنسيە ھەم پارتىيە يىلىنشارنى ئوتكەرلو ئۇسۇن ھەر رايونغا ئۆلكە كەميتەتى ھەم كانترول كەميسيەسى وەكيلەرنى بيلەرگە.

4) رايون كەميتەتىنە ئاعزالار ھەم كانديداتتار ھانىن 7 كىشىدەن 21 كىشىگە ھەدلى، رايكوم بيوراھى ئاعزالارنى 3 تەن 7 گە تيكلىم بيلدەلەرگە.

5) ئاۋىل رايكومدارى ئيشتانتارى ئالتىنجانا تيكلىم ئاۋىل تۆبەكەنەرنەدەگى رايكومدارنىڭ ھەنەمەت ھاقى ئالىپ ئيشلەۋسى ھەنەمەتكەرنىڭ ھانىن بىللاي بيلدەلەرگە: 1) رايكوم سيكريتارى؛ 2) ئۇيۇشتىرلو-ئينستروكتورلىق شوعبەسى مۇدىرى، شول ئوق كادرلار مۇدىرى؛ 3) كولتپروپ ھەم ئاگيتاسىيا شوعبەسى مۇدىرى؛ 4) قاتىن-قىز ئارامىندا ئيشلەو ئينستروكتورى.

ئۆروكتورى؛ 5) بىر تيخنيچەسكى ھەنەمەتكەر.

6) بۆتە رايكومدارعا رايون كانترول كەميسيەلەرنىن ئوتكەزگەنس ۋالكومدارنىڭ ئيشتەرلەن رايكومدارعا تاپشىرلو ئۇسۇن ماھسوس كەميسيەلەر بيلەرگە تەكليف ئيتەرگە.

7) رايونلاشتىرلودى نەھەتتەنا ھەنلى ئۆلكە كانتون مەركەزى بولمان ئورۇنلاردا 5 كىشىلىك (3 مەسئول، 2 تيخنيچەسكى ئيشچى) تيخنيكە ئۆلمەتە بيوراھى ئۇيۇشتۇرلودى تلىش نايلرعا. تيخنيكە ئۆلمەتە بيوراھى وەكيلەرى ئيتىپ، ئەلكەكى كانتون مەركەزىدەرلەندە بولمان رايك رەئيستەرلەن، بيورا ئاعزالارى ئيتىپ رايكوم رايكوم سيكريتارلارنى ھەم رايون كانترول كەميسيەسى رەئيستەرلەن بيلدەلەرگە.

8) پارتىيە ئاعزالارى 200 گە تولمان بۆتە رايونداردا رايون كانترول كەميسيەلەرى ئۇيۇشتۇرلۇعا، ھەم پارتىيە ئاعزالارى ئازراق بولمان رايونداردا ئۆلكە كانترول كەميسيەنىڭ وەكيلەرلەن ئايلرعا.

9) سەوبيتەرلىك رايون ئيسپولكوملارنىڭ 30 نسى يىلدىڭ 1 نسى-15 نسى سينتەبىرلەرى ئارامىندا ئوتكەرلۇرگە. باشسيكتىڭ فراكسيەھىنا سەوبيتەرلىك رايون ئيسپولكوملارنى ئەلىرلو ھەم ئوتكەرلو پلانىن ئيشلەرگە تەكليف ئيتەرگە.

رايون ئيسپولكوملارنى ساقلاوعا دوروتت ئەدەرلەنلودى تەئمين ئيتلو ئوسون ھەر بىر رايون مەركەزىندە ئۇيۇشتۇرلو بيوراھى تۆزۆرگە.

10) كانتكومدار ھەم باشسيك فراكسيەھىنا رايون ئيسپولكوملارنا ديليگاتتار ھايلاۋ مەسئەلەسىنە، ديليگاتتار سامانافندا سافخوز ئيشسىلەرى، باتراكتار، كالخوزدار، كالليكتيفلەشتىرلگەن يارلى ھەم ئورتا ھەللىلەرنىڭ مىللى مۇناسەبەتى دوروت بولىنوعا زايىرتىم ديققەت ئيتەرگە تەكليف ئيتەرگە.

11) رايون ئيسپولكوملارنا ھايلانعان ديليگاتتار ئارامىندا كاموونيس ھەم كامسامولدار 40 پر. تان كوپ بولماۋعا، قاتىن-قىزلار 20 پر. بولۇرعا تيوشلى.

12) باشپراۋساۋيت فراكسيەھىنا ھەم ۋ ل ك س م ئۆلكە كەميتەتىنە بيش كۆنلىك سروك ئيسىندە پرافسايوز ھەم كامسامول ھۆجەيرەلەرى بويىنسا رايونلاشتىرلو ئوتكەرلو پلانىن تۆزۆپ سيكريتاريات تاپشىرلرعا تەكليف ئيتەرگە.

13) رايونداردا ئاۋىل ھوجالىعى كاپيراتسيەھى سيستيمىن رياركانىزاتسيا ئيشلەن سەويتەرلىك رايون ئيسپولكوملارى ھوك ئوتكەرلۇرگە.

T-Tanqavьr kalxuzdarьna julbaşsьlьq jomşaq.

T—Tanqavьr jortonda krəђtejən xuzalьqьnьņ 63 pr. ь kalxuzlaşqan bulhala julbaşsьlьq eşe bik jaqşьnan tygel. Məђələn Asqar avьlьnda 96 xuzalьqtan ojoşqan malsьlьq kalxuzь ytkənjьl mal kurmahь jetəşməvđən intekkən bulha, вьjьlda ələ bьlarqa sabьnlьq birelgən juq.

Birelgən bulhala ylənheđ, tavlь jerđən birelgən. Ə urman arahьndaqь ylənle jerđərđə ajьrьm kerəђtejən xuzalьqtarь sabalar.

Ikensenən tabiqətteņ iņ matur ylən şəp yђə torqan jerenə jəjləv jahalqan. Bьnda kemdergenə juq tiheņ? jortbaşqarmahьņ bьl jerđərgə jəjləv sьqarmaђqa tigən qararь qaqьđđa qьna qalqan,

Taştimer kust berekməhenə kədgə səsəv jeren 4000 giktar hərergə zadanjə birelgən bulha la, ular barь 400 giktar hərgəndər. Bьl turala ular:

—Jortbaşqarma jerđə əђten əђtəngenə bylgən. şuqa kyrə bedgə 400 giktarđan artьq hərergə rət juq, jerđər jaraqhьđ tejđər.

Besən sabьrqa maşinalar əđər tygel. kypmə a—x mişanalarь kərəklegen iђəpkə alьnmaqan kevek, kalxuzsьlar qulьnda kypmə maşina barlьqьn da belməjđər. Bьl rajunda mal adьqь əđərləv đur urьn totha la silus əđərləv turahьnda uj laqan ber genə kalxuzda juq.

"Jaqь jul„ ərtile hunlap bulhala21bejəbəjləp qьmьđ"jaharqa başlanь. Ləkin kalxuz aktiftarь kamsamuldar bьl jynləp eşkə jegelməgən bejələrđə bəjləv esen nej esən dər oşo kəngə tiklem hunlatqandar. Qьmьđđьņ siregə kalxuzsьlar esən 60 tin başqalarqa 1 hum 20 tin.

Bьndaqь kalxuzdarqa julbaşsьlьq itev eşen kəsəjtergə, kalxuz eşenə barmaq aşa qaravsьlarqa rəximheđ tənqit utь asarqa kərək.

ƏSRAR SAFIN.

Hьv təbenən qom alьv

Qaraltь teđəv, juldar təđətev eştərenə qom həm vaq taş bik kyp kərək bula. Xəđer Amirikala jьlqa ·təbənən saf qom həm vaq taş sьqarьv esən jaņь dragalar eşlənələr. Bьlar qom həm vaq taştь hovorьр alalar. Ikə eşsə ber draga menən ber kən esendə 100 kup qom sьqarьр əjə ala.

Jelkənle vagun

Angelejəla jar bujьnda ber avьl xaiqь 8 kilamiterьq qalaqa xətlə timer jul hatqandar. Bьnan qalaqa jərəvsə əđ bulьv səbəple bьl julda qəđəttə pujьzdar jərəməj. Şul ajqanlь xalьq bik təpəş asьq vagundar (drizina) eşləp, şuqa jelkən qujьр jel kesə menən jəridər. Bьnda hər vaqьt jel iђəp torov səbəple bьl drizinalarđa hər vaqьt jərəp bula.

Ezbiz menən jer aşlav uңьştь kytərə.

Avьl xuzalьqьn alqa jebərev əsendə qara tupraq bulmaqan urьndarđa jerđə jaqьrtьv julьnda ezbizdeң əhəmejəte bik đur. Jerđə ezbizlev menən bər jaqtan igendərđeң uңьşь artha, ikensenən taşlandьq baђьvdarь jaңartьv arqahьnda səsev majdanь kybəjə.

Xəkymətteң həm partejənen quşьvь bujьnsa 5 jьllьqtьn axьrьna aşlьqtьn uңьşь 35 pr. qa kytərelergə tejeş. Bьjьl uq səsev qьrdarь udqan jьlqa qaraqanda 11 pr. arttь. Bьna şunьң əsen ezbiz aşlamahь menən fajđalanьvqa đur əhəmejət birep, bьnь aşlьqtьң uңьşьn kytərə torqan saralarđьң iң kərəklehe tip hanarqa tejeş. Udqan jьl baђьvdь ezbizlev planь barь 6, 5 pr.) qьna ytəlgən. Bьna əlbittə ur jeteşhedlek tip hanarqa tura kilə.

Betə Başqortostan kylemendə 5 jьllьq plan bujьnsa 20 mengə jaqьn giktar jer ezbiz menən aşlanьrqa tejeş. Bьjьlqь səsev planьnda Məsəqyt kantunьnda 475 giktar, Bireski kantunьnda 205 giktar jer ezbiz menən aşlanьrqa tejeş. Həm bularqa jeterlek tarttьrьlьp əđərlengən. Bьl planьь ytəv əsen betə kesəbeđđe sarьf itep. kalxuz həm sьxuzdardaqь aktifь arttьrьrqa kərək.

ZBIZDEŅ JER ĮƟSƏN FAJĐAHЬ. Baђьvdarь ezbizlev, tupraqtь hər tərlə jaqşьrtьv ħedəmtəhen birə. Qara tupьraqtan başqa tərlə tupraqlь jerđərđə yђəmlektərgə zararlь şarttar bik kyp. Bьndaj jerđər bik tiş qatalar. Hərgən vaqьtta đur-đur uqmaşqan kiħəktərgə əjlənəp teşələr. Bьndaj jerđə tьrmaqanda hun qat-səselələr. Jamqьrđan hun qatlaş tupraqlь jerđər qojaş qьđьvьndan tiđ vaqt əsendə taş hьmaq qatьp kitələr. Bьna bьndaj tupraqtar arqahь əlbittə jergə həm yђəmlektərgə kərəkle hava həm matdələr (aşamlьq nəmələr) inə almaj. Ezbiz tupraqtь jaqşьrta. Unьң zatьn ydgərtə. Ezbizləngən jerđər mamьq hьmaq qabarьp toralar. Şulaj uq hava jaqşь ytə.

Qara tupraqtan başqa tərlə tupraqtardь yђəmlektərgə zararlь kislatalar, kyp bula. Tupraqtь ezbizlev arqahьnda bьl kislatalar bьtьvdarьn betərələr. Həm kiloseikte ularqa jьbьlьrqa irek birməj.

Yђəmlektərđə odaq vaqьt əsendə ydəjə torqan miniradar, zbiz arqahьnda bьl tьn jeңel əşterelgən yђəmlektərgə ireşep tiđ ydləşələr. Zbiz miniral aşlamalarьnьң tə'Biren həm nətizələren arttьra. Şulaj uq tireђkə đur ikanumejə birə. Məђələn: jartь nurmь tireђ menən aşlanqan jerđər ezbi jardamь arqahьnda tulь nurmь menən tireђləngən hьmaq birələr.

JERGƏ KYRME EZBIZ HALЬRQA. Ezbiz narmal rəveşte həm kərəkle tupraqqa quşьlha əlbittə fajđa kyrhətə.

Jerđə ezbizlev aldьnan, unьң ber ađ tupraqtarьn alьp unь kypme ezbiz kərəklegen tikşerev əsen in təvlə praktik rəveşəndə ytkərergə kərək.

Jergə ezbizden kypme kərəklegen ike jul menən belep bula.

1) Ber qulьq jerđə alьp unь 3—4 kə bylergə lə hər kibəgən tərlə nurmь menən zbizlergə kərək. Bьlarđan hun berhene ber tikmə yђəmlek səsələ. Bьna bьl kiђəktərđeң jьjьlqan aşlьq jergəkypme ezbiz kərəklegen əjtəsək. Bьl jul menən tikşerev jeteşhedlegə şunda, bьnь hьnav əştərənə ber nisə jьldar vaqьt ytə.

2) Ezbiz menən jaңьrtьrqa gram tupraq alьp jaqьndaqь labaratьrьjaqa, avьl-xuzalьq upьt jortarьna jəbərergə kərək. Aђəjə əles alьpan tupraqьnь qarap betə baђьvqa kypmeezbiz kərəklegen belergə bula.

Şunьң əsen tikşerergə alьnqan tupraq đur iqtibar itergə kərək.

„Kərəş" kalxuzь.

„Kərəş" kalxuzь Jьlajьr kantunь, yђərgən jorto Əbyləjeђ avьlьnda 1925 nse jьl ojoştorolə. Ul jьldarđь, ul ərtil rəveşendə genə bulьp, xəđerge kəndə ustaf qabul itelgən. Əbyləjeђ avьlьnda 85 genə xuzalьq bulьvqa qaramaђtan, ytkən jьldarđa avьlda es kalxuz təđələ. Ular vaqqьna gruppalar rəveşendə genə bulьp „kərəş", „Alqa" həm „Jalqьn" isemlənələr. Avьldьң esendə bьndaj vaqqьna gruppa kalxuzdar təđəlevenen səbəptəre—berensenən „kərəş" ərtilenə qarşь əjaqlanqan avьldaqь kulak fikere bulha, ikensenən kalxuz eştəren rətkə halьp jebərevsə julbaşsь keşelərđeң bulmavь hanala. Ləkin, bьjьlqь jađ kaxuzdarđь nьqьtьv vaqьtьnda, bьl es gruppa ərtildə berləşterep „kərəş" isemendəge kalxuz ojoştoroldo. „Kərəş"—ul xəđerge kəndə lə eşləj.

Xəđerge kəndə kalxuzda 69 xuzalьq, 302 jən ejəhe hanala. Ə, ajьrьm xuzalьq nej barь 16. Bьjьlqь jađqь səsevđə kalxuz yđeneң jađqь səsev planьn 120 pr. qa ytəgən. Jađqь səsev planь bujьnsa kalxuzda 206,69 giktar bojđaj, (ə, plan bujьnsa 230 g.), holo 71,9 giktar (plan bujьnsa 80), tarь—12,51. arьş 9 giktar, qombaqьş—48 giktar, jeten—1,72 giktar səselgən. Barlьq bьjьlqь səsev majđanь 398,33 giktar. Şularđьң arahьnan 11 giktar qombaqьş həm 1,72 giktar jeten qara jatьp qaldь. Sənki, ularđьң orloqtarь vulьs orloq fundьnan bik hunlap alьnьp səselgən.

Bьlarđan başqa bojđajđьң səsev majđanьn taqьla kiңəjtergə məmkinlek bulqan ləkin, vulkumda eşləj torqan Rəmejef tigən berəv kilep, Başxlip kuptьң Qьvandьq bylegenən alьnqan kalxuz orloqonoң 100 bot bojđajьn Hunarьь avьlьndaqь—„Səjət Battal" kalxuzьna ajьrьp birə. Şul arqa la taqь la artьrqa tejeş bulqan səsev majđanь artmajьnsa qala.

Kalxuzdьң maşinalar menən tə'min itelevə urtasa tirgə məmkin. Maşinalar: malatilka—2, besən sapqьs—12, səskes—5, labagrejka—4, vilkə—4, haban—28, besən jьjqьs—9, timer tьrma—16, aqas tьrma—16, bykkir—1, prapaşnik—1, kyltivatьr—1. Ləkin, bьl maşinalar ađ. Tiđ kiləsəktə traktьr birelergə tejeş. Kalxuz aqzalarьnьң betə maldarь jəməqətləşterelgən. Ləkin, ulardь tərbejələv əsen jaңь harajđar eşlənməgən həm bьjьl qa eşləv sarahь la kyrelməj.

Besən jьjnav məlendə, kalxuzsьlar 4 brigadьqa bylenep eşlənələr. Hər ber brigadanьң başьnda brigadirđar bar. Besən əђtəndəge eştər kalxuzsьlarđan bik qьđьv ytələ. Ləkin, kalxuzsьlarđьң aşarlьq nəmələre bik juq, jeteşməj ine. Utkən jьl igen əđərlevđə jən başьna ajьna berər bottan nurma menən aşarqa igen qaldьrьlha la, nurmalap aşarqa əjrənə almav arqahьnda, ul aşarlьq igendəren besən vaqьtьna jetkərə almanьlar. Bađarđan pradukta hatьp alьrqa məmkinlek juq. Sənki, badarđa, besən vaqьtьnda ondoң botə 35—40 humdarqa jettə. Bьna şul səbəptən, kalxuzsьlarđь pradukta menən tə'min itev qьjьnlaştь.

Şulaj bulьvqa qaramaђtan, kalxuzsьlarđьң besən əђtəndəge eştərebik qьđьv satsiejalizьm jarьşь aђtьnda bardь. Dyrt ucaskьlaqь dyrt brigada ber—bərehe menən kəndəlek eş nurmalarьn tultьrьvđa həm eşləngən eştərđeң sifatьn jaqşь birevđə jarьşalar. Ləkin, eş vaqьtьnda hər brigada hajьn ber nisə keşə bulmaj. Sənki, hər ber kalxuzsьla praduktalarđьң tigeđ bulmavь, bьnьң əsen səbəp bula.

Kalxuzda xeđmətte dereђ ojoştorov turahьnda ber nəmələ belməjđər. Besən sabьv vaqьtьnda kalxuzsьlar arahьnan qarttarđa, balalarđa, urta jəştərđəgə irđərđə ber tigeđ eşləjđər. Ular kalxuzsьlar arahьnda xeđmətteң dereђ bylenesenə jaqşь iqtibar itməjđər, həm şulaj Başqortostan kalxuzdarьnda xeđmətte dereђ ojoştorovqa jarьş barьvь turaһьnda ber nəmə'lə belməjđər. Kalxuzsьlarđьң 14 jəştərđəge jəştər, şulaj uq 25—30 jəştərđəge eş kestərə lə həm şulaj uq 60—65 jəştərđəge qarttarđa ber tigeđ eşləjđər. Eşləv nurmahь bylenməgən. Qьr eştərendə barьhьna la ber tigeđ ətmitkə huqьla. Ular kən bujь eşləhələrđə, tik, „10 səqət eşləne" tip kenə jađьla, brigadir dəftərendə.

Kalxuzda xeđmətte ojoştorov turahьnda berđa qullanma həm juqarь ojoşmalarđan instruktьrđar kilgənə juq. Utkən qьş ajьnda vulьs kalxuz siksejəhenən ber vəkil—instruktьr kilevđən başqa, oşo kəngə tiklem berəvđə kilməgən. Ləkin, kalxuzsьlarđьң yđ tьrьşlьqtarь arqahьnda, ular belgən tiklem tьrьşьp eşləjđər. Kalxuzda xisap eştəreneң berđə rətə juq. Kalxuz rəisə eştərđə rətkə halьp jebərev əsən vulьstan instruktьrđar kilməj, tej.

Xəđergə kəndə inde kalxuzsьlar arьştarьn urьp jьjnap, baђьp jatalar. Tiđ kəndərđə başqa orloq kylturalarь la beşep elgərələr. Ləkin, kalxuzdьң uңьş jьjnav eş pragramь təđelməgən. Igendərđə jьjnav əsen kelәttər əđerlənməgən, ularqa rimunt jahalmaqan. Şulaj igen qoraldarь həm maşinalarqa rimunt ytkərelməgən. Bьna bьqa đur səbəp—instruktьrđarđьң kilep jul kyrhətməvđəre hanala.

Utkən jьldan birle kalxuz Əbyləjeђ avьlьnda kəpirətif atdilinejəhe asarqa jullap jərəhələ, juqarь ojoşmalarđьң bьl kəngə tiklem əkeren qudqalьvđarь arqahьnda, bər javap qajtarьlqanь juq.

Şundaj qьđьv rəveştə kalxuzdarđь nьqьtьvđar barqan saqta, Əbyləjeђ „kərəş" kalxuzьnьң eştəren rətkə halьvđa vulьstaqь ojoşmalarđьң halqьь qaravđarьn qьrqa betərergə kərək.

Tiđlek menən jeteşhelektərđə betərəv həm eştərđə rətkə halьv əsen instruktьrđar jebərergə kərək.

„Əbyləjeђ" F. Ajbulat.

Qьđьl ərmejestər diqqətenə

SSSR Yđək Başqarmahьnьң „Izvistejə tsik i VTsik" tьң bьjьlqь 26 nsь martta baђtьrqan iqlanьna həm jerle gəzittərđə baђьlqan „Eş—Kr. Qьđьl ərmejəheneң baş idarahь—yđđərenə „Qьđьl ələm" urdinь birelgən keşelərđə betə bildələngən įelgyttər menən fajdalanьvqa xoquq birə torqan urdin kenəgələre menən tə'min itev əsen qajtanan ucutqa ala başlaqanlьq turahьndaqь iqlan qa qaramaђtan tejeşlə dakuminttar ajьrьm grazdandarđan jetərlek handa tapşьrьlmaj.

Matirəjaldar başlьsa ərə mərkəz qalalarđa jəşəvselərđən genə tapşьrьlьp ulardan sittə həm avьldarđa jəşəvse qьđьl ələmselərđən his ber matəjal kilməj tejerlek.

Talap itelgən dakuminttarđьң jebərelməj torovь urdin kenəgələren vaqьtьnda əđerləv gə həm birevgə tə'ħir itev məmkin.

Eş—Kr. Qьđьl ərmejəhe kadrahьnda tormaqan qьđьl ələmselər qajtanan ucutqa turanan tura. Eş—Kr. Qьđьl ərmejəheneң kamanda idarahь tarafьnan atqarьla.

Şul ajqanь betə qьđьl ələmselər „ 3 ий отдел. командного управления ГУРККА, Москва, Фрунзе, 19" ədrisə menən—urdin kenəgəhe alьv əsen kərəklə oşo dakuminttarđь tapşьrьrqa tejeştər:

1) Urdin birelev turahьnda gramota jəki tanьqlьq (təp nes xələrə), 2) 4+6 santimiter đur lьqta ike fatagraf rəsem həm 3) zajavlinejə.

Hər ber qьđьl ələmse urdin kenəgəhe horap birgən zajavlinejəla yđeneң millejəte, partejə məs'ələhe, qailə xələ (yđ tərbejəhendə bulqan keşelərđeң hanь, ulardьң qьđьl ələmsegə bulqan mənəsəbəte həm qьđьl ələmseneң tьvqan jьlь turahьnda məqlymat kyrhətep) tulь javaptar birergə tejeşlə. Qailə xələ turahьndaqь məqlymat mistkum, avьl sovite jəki ej idarahь tarafьnan raђlanqan bulьrqa tejeşlə kantun başqarmalarь, Qala səvittəre, jort başqarmalarь, avьl səvittəre həm jəməqət ojoşmalarь hər ber qьđьl ələmsenə ajьrьm rəveştə bьnьң menən tanьştьrьp, ulardьң zakun bujьnsa bildələngən lgyttardan tulь fajdalanьvdarь əsen betə sarahьn kyrergə tejeştər.

BASSI Tirupravlinejə başlьqь ŞALIN.

Kəndəlek vaqiqalar

—Paravьz həm vagundar təđətev mastirskujьnьң kassirə T. P. Pirivuzcikьva, A. G. Jenişejanьf tigən berəvgə aqsa birgən vaqьtta 1 hum 50 tin urьnьna 150 hum aqsa birevə turahьnda qariza birgən həm Jelimanьf totolqas alqan aqsahьn jaңьnan qassьqa tapşьrqan.

—3 nse F. Z. U. məktəbe uqьvsьlarьnan, Xьvatьf həm Stipanьftaryđđərə uqьqan məktəptən nəmələr urlap totolqandar.

—„Aq iđeldəge timer jul kyperə ergəhenən ber ylek qatьn tabьlqan.

Xəbərselər həm stinə gəzite

Uңьş jьjnavđa stinə gəzittəre həm xəbərselərđeң burьsь,

Beđ bəgen kyp kampanjalarđьң barьşьn jalpьlaştьrьv, ularđь əşsə, krəђtejən jalpьhь aldьna halьp tikşerev burьstarь aldьnda torabьđ.

Partejə həm xəkymət diriktivalarьn tybəndəge matbuqat aşa jaqtьrtьv, krəђtejəndəң yđ tele menən asьq itep həjləp birev, igen jьjnav kampanjahьnьң yteşə turahьndaqь sirkylərđərđeң ajьrьm şul rajunqa qarata əjtelgən punkьttarьn stinə gəzittərə aşa jalpьlaştьrьv stinə gəziet ritkəligejələreneң, şul rajundaqь rabsilkurđarđьң tura burьstarь bulьp hanala. Igen jьjnav kampanjahь udarnaj tip alqan ber məldə stinə gəzite həm xəbərselərđeң udarsьlьqtan sittə torovđarь kampanjanь jaqtьrtmavđarь, kampanjalərđən artta qalьvđarь his qəfəv itelerlek kyreneş tygel. Əgərđə kampanjalarđan artta qalha „hər ber xəbərse udarnik bulьrqa tejtş"-tigən luzьnqanь tormoşqa ytkərə almaqan, udarnicestevanan, baş tartqan bulьr inek

NEJ EŞLƏRGƏ HUN?

Igen jьjnav kanpanjahьna qaratьlqan sirkylərđərđe, xəkymət həm partejənen juqarь urgьndarь qararđarьn gezittə vaqqьna məqələlər rəveşendə ədəmtələp birevđe stinə gəzite yđeneң burьsь itep alьrqa. Stinə gəzite aşa birelgən bьl məqələlər artьq ođon alьnmaђqa, tejeş. Qьđьv kampanja barqan məldə stinə gəzittəreneң sьqьv vaqьtьn tiđlətergə, kampanjalarqa qarata ajьrьm numir gəzittər sьqarьrqa.

Igen jьjnavqa totqarlьq jahap kampanjagə ajaq salьrqa tьrьşьvsь kulak həm kulak jalsьlarь—mulla həm bytəndər menən kərəştə stinə gəzite đur ryl ujnajđar. Kalxuzdarđa bulqan ədəkləktərđe stinə gəzite kyrhətergə, udarnьj eş məlendə praqul jabavsьlarđь totop birergə, ulardь xəkymət diriktivalarьna qarşь ajaqlanьvsьlьqta, kampanjanь ədəkləktə həjrəvseləktə qəjeplep tejeşle sara kyrevđe talap itərgə tejeş. Bьndaj eştərđə tikşerev urgьndarьna jetkerev, stinə gəzite ridkəllīgejələrenə tapşьrьla.

Xəbərselər igen əđerləvgə əđerlek plandarьnьң ytəleşen tikşerevđə kantryl bulьrqa, jeteşheđlektərđe stinə gəzite həm əlkə gəzittər aşa jaqtьrta barьrqa tejeştər. Igen jьjnav kampanjahьna əđerlek palandarьnьң ytəlməv səbəptəren tabьp, ul jeteşheđlektərgə qarşь kərəş asьlhьn.

Kalxuzdarđa eş kestəren ojoştorov, eş kestərenən dereђ fajđalanьv, brigadalar arahьndaqь jarьş dugьvarđarьn tikşerev, eş qьrdarьnda satsejalizəm jarьşьn jəjep jebərev tirəhendə lə stinə gəzite yđ burьsьn ytərgə, yđ ara jarьş heđəmtələren, eştəgə jeteşheđlektərđe jaqtьrtьrqa tejeş.

Igen jьjnav qoraldarьnan həm eş kestərenən dereђ fajđalanьv qoraldarđь buş torovđan qotqarьv julьnda hər kem kyrə belhen.

Xəbərse həm estinə gəzite igen jьjnav həm başqa xuzalьq kampanjalarьn ojoştorov, kiң jalpь arahьnda aңlatьv eştəren alьp barьvđa julbaşsьlьq rylen ujnarqa tejeştər.

Xəbərselər safьn tađartajьq.

Kulak qьđь Məstyrə xəbərselər safьna yrləgən.

Rajbsilkurđьң 4nse betə sajuz keңəşməhe başqa məs'ələlərgə nьq əhəmejət birgən kevek, xərbərselər safьna ingən kulak ilimittarь, ulardьң "estərə„ həm ulardьң jeđen asьp, silkurđar safьnan qьvalav turahьnda la yđeneң kiђkən hyđen əjttə.

"Avьldьң səvit jəməqətseleлegendə đur urьn totqan kəs bulьv, qala həm avьldьң kapitalizəm ilitminttarьnan qarşь satsejalizəm bezymə alьp barqan pralitarejat ərmejəheneң bajavaj əterəttərenən berəhe bulьv jaqьnan silkursьlьq xərəkətenə kulaktar diqqət menən qaraj başlanьlar həm səvit vlasьna, şulaj uq silkurlьq xərəkətenə qarşь qotorop kərəşev menən bergə, SILKURĐAR SAFЬNA INERGƏ HƏM BEĐĐEN MƏTBUQJATTЬ YĐMƏNĐƏŞTЬRERGƏ FAJĐALANЬVQA TЬRЬŞALAR».

..... Beđ kulak ilimintterđeң xəbərselər safьna inevđərə menən rəximheđ kərəşergə tejeşlebeđ,„—tine keңəşmə. Ə, ular əle lə beđđeң saftarđa juq tygel.—

Faktlar bar.

Hyđđə Yrgə—Qьjqь kətəpxana mədirəhe Şahimərđənova Məstyrə turahьnda başlajbьđ. Bьlar Yrgə-Qьjqь avьlьna bildələ keşelər- Məstyrəneң Atahь Ojəlieskər turahьnda odaq həjləməjensə, unьң kulaklьqьn kyrhətep kitergə kərək. Bьl keşe odaq jьldar bujьnsa batrak totop. jarlьlar kesenən fajđalanьp kildə. 1929 nsь jьldьң kəđendə dugьvьrhьđ batrak totqanь əsən Yrgə—Qьjqь batrack hьң tarafьnan 50 hum ştrafqa tartьldь. Bьnan başqa la unьң kulaklьqьn kyrhətep torqan kyp kenə faktarqa tajanьp, kəđgə kaliktifləşev məlendə jarlьlar jьjьlьşь unь kalxuzqa almaђqa qarar itkəjne.

Hunьnan kalxuzqa inər əsen rişvət birep jərəvə turahьnda "Başqortostan„ gəzitendə lə jađьlьp ytte (1930 nsь jьl, 16 nsь maj, 112—han).

Bьl kulak qьđь—Məstyrəneң kejəvə Şahimərđənef Fazьl VKP (b) aqzahь, ləkin kammunis bulьv bьndaj bьlsьraqlьqtardь jəşerep alьp qalьvqa ber kəmgə lə xaq birməj. bьnda la şulaj bulьrqa tejeş ine.

Iiptəş Şahimərđəneftəң ytkən keđ totaş kəliktifləşev məlendə Yrgə —Qьjqь jortonda jahalqan pirigiptarđьң aktif qatnaşsьhь ikənendəxətərləpkitergə kərək.

Ytkən keđ bьl iptəşteң babahь (Allajarьf Ojəlieskər) indevidьval nalukka eləkkəjne. Bьnь hidev menən yk Şahimərđənef indevidьval naluk halьnьvsьlarđьң isemləgən ala la, babahьn tedmenən hьđьp taşlaj. Kulaktь yđ „qanatь aђtьna, part bilit aђtьna alьp bьlsьraqlьqtardь jəşererge tьrьşa. Yđeneң diktatьrlьqь menən fajđalanьp babahьn "kulaklьqtan„ haqlap alьp qala. Yđ ara tənqitkə qьђьm jahavь arqahьnda kiң kalxuzsьlar massahь unьң turahьnda həjlərgə qurqa. Şuqa kyrə lə unьң bьl "hənərđəre„ bьqa tiklem asьlmaj qala.

Bəlkem babahь bulmaqan berəj kulaktь şulaj jaqlaha, bьl 'unlьq„ sire bulьr ine, ləkin Ojəlieskərđe jaqlav bьl ramkaqa hьjmaj axьrь ul eş partejə jecəjkeheneң də kyđenə "saqьlmaj„, qala.

Bьna şul iptəşteң bisəhe Məstyrə „xanьm" xəbərse bulьp alqan, part bilit aђtьna jəşerengən. Bьl „kammunis bisəheneu" jəđen asajьq. „Matur" esterənən berəhe itep Yrgə—Qьjqь kətəpxahьnda xedmət itkəndə yđeneң heələhenə, eşləməgən eştə esləne tip, sprafka jađьp birep, Vulpalitprasvit ojoştorovsьhь Şəripefiptəşteңquldamohьn jahavьn kyrhətergə kərək. Henləhenə ul sprafkanьң nejgə kərək bulьvьn həm nej turahьnda bireleven də kyrhətkəndə, məs'ələ taqь la asьqlaşa təşər:

„—Allajarьva Jəmilə jəməqət ese tərtibendə (xaqьhьđ bula inde X. B.) şul tiklem keşeneң nađanlьqьn betərđə"—tejələ bьl sprafkala. Şul uq Jəmilə turahьnda taqь la avьl sovite" ajьna 40 hum zalunja menən uqьtьь"—tip sprafka birə.

Bьl eş xalq təftişsehe Urazьmbitefkə birelep, fakt dereђlənhə lə, „qul—quldь, qui bitte jьvьv" səbəple məs'ələ eђkə sьqmaj qala. Henləhenə sprafka birevđə maqsat—unь eşlekle kyrhətev, şunьң menən kamsamuloqa yrlətev sənki unь avьlda kamsamuloja al manlar. Məsəqyt pidtixnikumьnda uqьqanda kamsamuloja inhə lə, hunьnan sьqarьldь).

QЬĐQAНЬ: Məstyrə Şahimərđənova tьvьp, yђep his ber eşləməj, atahьnьң iksplatatarlьq menən jьjьlqan xuzalьqьnda yђkən aq qul—mişcankə.

Kejəve VKP (b) aqzahь bulьvqa qaramaђtan, juqarьla həjləngən kulak qailəhenə inep, ulardь „sovit jel, jamqьrьnan haqlar" əsen parteja julьn bođovsь keşe. „Partejes bisəhe" bulьvь menən maђajьp, ytkəndərə bьlsьraq (xeđerđələ aq tygəl əlbittə) bulqan bьl „xəbərse" gə beđđeң safta urьn bulmaђqa tejeşle—tibeđ beđ.

Jəgeđ, başqa avьl xəbərselərə, heđgə lə bьndaj bьlsьraq jəđđərđə asьrqa vaqьt inde.

Beđ Yrgə—Qьjqь xəbərselərə başqalar kəvek qurqьp tormanьq, bьl „xəbərse" neң bьlsьraq jeđen asьrqa. bьl turala matbuqatqa sьqьp qьsqьrьrqa buldьq. Şunan huң „xəbərse" Məstyrəneң xəbərse bulьp tora alьv, almav məs'ələhe yđenən yđe xəl itələsək.

X. BIKMI.

1930 Avqьst 12

	alьv	satьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	89	— h.
1926 j. % hьđ. „	„130-h. 05	132 h. 05
1929 j. otoş. zajьm	101 —„	101 h. 40.
1927 j. 10% O. Z. 25	22„	— —
„ 3-krəъ. O. Z. 5 „	— „	— „ —
K. K. [illegible] Z. 10,32	—	—
1-indyst. Zajьm 25,56	— „	—
2- „ [illegible] 25,43	— „	—
3 „ „ % [illegible] 25.	—	—
„ „ %	52 05	„52„ 15 „
„ „ %	50—10	„ 50, 20
[illegible] Z.	104—95	105 05.
Məsavit zajьmь	2 06	5—06
pr. 1930	50—25	50—25 „

Betə qala xəbərselərə, rabkurđar həm vaqьtlь kurьstarđa uqьvsьlar diqqətenə!

„Başqortostan" gəziteneң massavaj byləge tarafьnan 15 nse avqьs kis səqət 6 la Muztixnikum klubьnda (Ziusuf uramь № 10) betə qala xəbərseləreң menən berelektə vaqьtlь kurьstarda uqьvsьlarđь keңəşməhe saqьrьla.

Kən tərtibendə bik mehim məs'ələlər bulqanlьqtan xəbərselərđeң həm vaqьtlь kurьstarda uqьvsьlarđьң səqət 6 tьnan da hunlamaj kilevđərə hərələ.

„Başqortostan" gəziteneң massavaj byləge.

UTTAN

Haqlanьrqa kərək

Jьlajьr kantunь Tanalьq jorto Bajmaq zavьtьnda 5 saqьrьmda bulqan Iђelbaj avьlьnda 27 — ejjyldə kiske səqət 6 la ut sьqtь. Jaңa başlav menən Bajmaq eşselərə kyrep 3 ut maşinahь 4 aftavuz menən barьp, ulardьң tьrьşlьqtarь arqahьnda 2 səqət esəndə uttь hynderđələr.

Barlьqь 3 əj, jort nəmələre a/x. qoraldarь furgun, haban jeңəl arba həm başqa nəmələr jandь.

Kalxuz aqzalarь eşselərđeң bьl tьrьşlьqtarьna rəxmət əjttələr.

Kalxuz rəiseneң [illegible] avьlqa ut maşinahь alьv sarahьn kyrhentinelər.

Məxip Janmyrdin.

Jaңqьnqa qarşь kərəş nasar.

Estərlə kantunь, Aşqađar, Jergən, Qalqaş rajundarьnda uttan haqlanьv, avьldarđa, kalxuzdarđa ut hynderev ətrəte ojoştorop hynderges qoraldarь menən tə'min itev eştərə siktən tьş tybən xəldə.

Betə avьl xalqь uңьş jьjьv eşendələr. Avьldarđa kalxuzdar đa kəstəren juqaltqan qarttarь, bala-saqalar qьna qalar. Bilgele ular ut sьqьv menən qatь aptьraşta qalьp, ber nəmə lə eşləj almajđar. Kyptən tygel genə Estərlə kantunь Aşqađar jorto Ajkyl avьlьnda ut sьqьp ber səqət esendə 63 əj qaraldьlarь menən şulaj uq a/x. qoraldarь janьp bettə. Şunьң menən bergə Jergən jorto Pakravka avьlьnda la ber əđ vaqt esendə 18 jort janьp kerəђtejəndər qatь beləgə osranьlar.

Jaңqьn hunьnda qьna avьl xalqь:—yđebeđ qəjeple, ut hynderges maşinalarь aldьrmajbьđ, tejđər. Oşondaj vaqьjqalar bula toropta avьldarđa, xatta kalxuzdarđa la jaңqьnqa qarş kərəşь eşenə barmaq asqarajđar.

Torqan urьndarь bildəhe bulqan: Galanьsьf həm Safindar jьrtqьsxajvandar kyrgəzməhendə keђəgə teşəp totolop, ikəvheneң də əђtənnən jenəjət eş təđəlgən.

—Jgur—Sazonьf uramь 7 nse jortta torovsь Marija Ivanqa tentev bulqan məldə bik kyp manufaktura həm kyndər tabьlqan.

Ridaktьr urьnbaђarь: QJAJSI[illegible]

يوڭ ئورالليستەنىڭ تاقتا يارنو زاۋتتارنى
ئانىنداغى ئوفۇۋ پريستيندەرنىندە ھەر تۇرلۇ
ئاعاس نەمەلەرنى ئىشلەۋ، ۋاگونعا تۇيەۋ
ھەم بوشاتىو
ئىشتەرى باشلاندى
قاتىنلى ئىشسىلەرگە 8 سەعەتكە ئىش حاقى ئېكى ،ھوم
تىن. ئە، ئات مەنەن ئىشلەۋسىلەرگە 6 ،ھوم 30 تىن
1000 ... 24 كيلا ئىكمەك، 1600 گرام ئىت
50 گرام سەي، 1000 گرام ...
2000 گرام ... 100 گرام ماحوركا ئالالار.
30 ...
ك كوپ هاندا
ئىر، قاتىنىقىنى ئىشسىلەرنى كەرەك.
7—5
پريستىنى كانتوراهى.

KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN

„URAL" kinahьnda. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	bəgendən başlap. **SELTƏR** A. V. Cuzuinina.
IĐEL kinahьnda. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	bəgen ikranda: **Beđ tьnьp qalalavьđmь** 7 bylektə drama.
Qьđьl jondođ kinahьnda. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	bəgen: **CIKAQO** 7 bylektə
„5-Maj" (Iђke Өfələ)	13 həm 14 nse avqьsta: **Tormoş kelə** Sьjanьs 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа. типо-лит. „Ок т. Нат.". Башглав. 192

JЫЯM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar ... Dejem ... Massavaj bylek ... Kiske ridaksejə ...

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja proliattarьe, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 julqa ... 4 hum 80 tin

PADPISKA QABUL: Ridaksejə kantarahьnda, bətə pasta kantarđarьnda ...

№186 Şəmbe 16 - Avqьs 1930jьl

KENDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

Hindəstanda baş kytərev elek xərəkəte kəsəjə.

Kerəħtejəndər afridi qəskərđərenə jarđam itələr.

LUNDЬN, 12. Bьnda alьnqan xəbərđərgə qaraqanda afridi qəbiləhenen Pişivar qalahьna hezym iteve ajqanь jaŋьnan ber talaj bytən qəbilələr arahьnda baş kytərevsələk xərəkəte kesəjə başlanь. Pişivar qalahьna hezym itevsə afridi qəbiləhenə hər vaqьt jaŋь kestər kilep tora.

LUNDЬN, 13. Hindəstandan xəbər itələr: Pişavar qalahь tьşqь donjanan kiħəlgən bulьp, hər jaqtan qamalqan qala reveşendə jəşəj. Bəgen tənə afridi qəskərđərə qalaqa kerergə tьrьştьlar, qala qapqahь təbəndə qanlь huqьş buldь, bajtaq huqьşqas afridi qəskərđərə sigenergə məзbyr buldьlar. Tən bujьna ingeliz artillerejəhe, huqьş pujьzdarь həm aftamabildərə tirə jaq avьldarđь tupqa tottolar. Afridi qəskərđərə Pindzap əlkəhe jaqьnda alqa baralar. Kerəħtejəndər afridi qəskərđərenə aðьq həm transpьrt nəmelərə menən nьq jarđam itələr.

LUNDЬN, 14. Hindəstandan xəbər itevgə qarahanda baş kytərgən Afridi həm bytən qəbilələr ber talaj qalalarqa hezym itələr, Iende jьlqahьnьŋ kyperen vatqandar. Bьl timer jul kyperə Pişivar qalahьn bytən əlkələr menən totaştьrqanlьqtan bik əhemejətle urьn tota. Pişivar qalahьn bik kyp „Qьđьl kylməktər" ingəndər. Bumbaj qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Sukur rajunьnda millətter arahьnda bərelestər bara. Bьl ukrukta 20 gə jaqьn avьl jandьrьlqan. Hindlelər menən məselmandar arahьndaqь bьl huqьştarđь tuqьratьv əsən Sukur ukrugьna xəkymət qəskərđərə jebərelelər.

Misьrđa naluk tyləməv kampanejəhe.

LUNDЬN, 13. Misьrđa naluk tyləməv kampanejəhe başlandь xəkymət naluk tyləmevsəlerđen məlkəten kanfiskavajt itə. Bьl jazaqa tartьlьvsьlar arahьnda diputattar palatahьnьŋ rəise lə bar.

Savđa məmkin bulmaj başlanь.

LUNDЬN, 11. Bumbaj qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Hindəstanda sit il tavarđarьna bajkut şul tiklem kəsəjgən ki, savđa itev his məmkin bulmaj başlaqan. Fabrik diriktьrь javrupalь keşelərđen bulьa, ul fabrik tavarьna motlaq bajkut iqlan itelə. Şul ajqanь bajtaq fabriktarđьŋ jabьlьvđarьn kətələr. Fabrik xuzalarь eşheđiek ajqanь eşselərđen yđ xəldəren jaqşьrtьv julьnda xəđergə kampanejənen rivalytsejun kərəş julьna kysevđərenən qurqalar.

Fransejə eşselərə kərəştə davam itələr.

Iztimaqi straxavanejə zakunьna qarşь pratis zabastufkalarь.

PARIZ 13. Fransejənen kən jaqьnda iztimaqi straxavanejə turahьndaqь jaŋь zakunqa qarşь pratis zabastufkahь davam itə. Xuzalarь ustupkaqa kilgən əs pritprejətejənen eşselərən rifarmistar eş başlarqa saqьrđьlar, ə fabrik xuzalarь ştrikbrixerđər jьjьrqa kereştelər. Qala uramdarьn palitsejə haqlaj, uramdarđa ike keşenən artьq jьjьlьrqa rəxsət itelməj. Burzьvazejə gəzittərenen xəbərenə qaraqanda eş taşlaqan 150 meŋ keşenən rifarmistarđьŋ saqьrьvь bujьnsa barь tik 4 meŋ keşe eşkə sьqqandar. Bajtaq qalalarđa ber genə lə eşse eşkə sьqmaqan. Ul qьna la tygel zabastufkaqa jaŋь pritprejətejələrđen eşsələrə quşьlqandar.

Naluktarqa qarşь zabastufkalar.

BIRLIN, 13. Galli qalahьnda 5000 eşsenen qatьşь menən massavaj mitingь ytkərelep, „Bryning xəkymətenen siktən tьş naluktar qujьvьna qarşь" pratis belderelde. Eşsglər ber avьđđan naluktarqa qarşь zabastufka ytkərergə qarar ittelər.

BIRLIN, 24. Fransejənen tən jaqьnda iztimaqi straxavanejə turahьndaqь jaŋь zakunqa qarşь zabastufka davam itə. Bьl zabstufkaqa 150 meŋ keşe qatnaşa; hul prafsajuzdar jetəksələge aħtьnda mitingelər həm dimanstratsejələr ytkərələr.

Nankin qəskərđərə Canşanan kitkəndər.

PARIZ, 14. Gavas agintstьvahь xəbər itevenə qaraqanda Nankin qəskərđərə Canşa qalahьn taşlap sьqqandar. Bьl agintstьvanьŋ fikerenə qaraqanda Qьđьldar Canşa qalahьn his şikheđ alasaqtar.

Xankav qalahьnan Canşa ergəhendəge Qьđьl ərmejənen xəđerge vaqьtta yđenen huqьşsanlьqьn jaqşь uq kytərgənlegen, maddi xəlen jaqşьrtqanlьqьn xəbər itələr.

Xəđergə vaqьtta Qьđьl ərmejə Canşa qalahьnan jьraq tygel jerđə aktif huqьşa.

Xankav qalahьndaqь qəskərđər Nankin xəkymətenə doşmandar.

PARIZ, 14. Qьtajđan alьnqan məqlymattarqa qaraqanda kammunistar xərəkətenə qatьşьvđa şiklə keşelərđə massavaj reveştə ylem jazahьna xəkəm itevđen davam itkənlegen belderələr. Xunan əlkəhenen gubirnatьrь kən hajьn tejerlek 250 keşenen (urtasa alqanda) başьn əđđerep tora.

„Mancister—Garđejən" gəzite Xankav qalahьnьŋ xələ əmətheđ bulqanlьqьn jađa. Bьndaqь qəskərđər Nankin xəkymətenə doşman bulьp, qьđьldar jaqьna sьqarqa əđer toralar.

„Sit il grazdanьn haqlav hьltavь menən.

LUNDЬN, 14. Rəjter agintstьvahь xəbər itevenə qaraqanda qorallь Qьtaj kammunistarь Nankin qalahьna 14 saqьrьm jerđə urьnlaşqandar. Kammunistar menən tirəjaq krəħtejəndər arahьnda mənəsəbət jaqşь. Xankav qalahьna „udaqь sit il grazdandarьn haqlav əsən" tərlə sit ilderđen 8 huqьş kəməhe kilgən.

Girmanejə faşislaş.

BIRLIN, 14. „Vilt-Abi" gəzite xəkymətten Girmanejə dəvlet iđarahьna rifurmь jav turahьnda plan təđəgənlegen xəbər itə. Burzьvazejə berge jaŋь kanstitutsejə eşləp sьjarьrqa həm bətə vlastь prezident qulьna birergə ьntьlaħьl pladar „zakunlь" juldar menən jemhyrejətte faşistar dəvlənə əjlənderev saralarьn kyđep tedəlgəndər.

Faşistar tirrurь

BIRLIN, 14. Drizdin qalahьnda faşistar tənə kampartejənen jorton dinamit menən ħaqa kytərttelər. Eşsələr bьq đur dimanstratsejə menən javap birđelər. Nyrimbirg qalahьnda faşistar kampartejə tarafьnan saqьrьlqan mitingьn tatьrqa tьrьştьlar.

Eşsələr menən faşistar arahьnda nьq bəreleş buldь. Faşistarqa jarđamqa palitsejə həm pazarnajdar kilde. 70 keşə jaralanqan. Dyđurьf qalahьnda faşistar jьjьna bik kyp rivalytsejun eşselər kildelər.

Faşistar ularqa mьqtan atьp, ike ara la nьq bəreleş buldь. Majengin qalahьnda kampartejə đur mitiŋ ytkərdə. Bьnda iptəş Immil kilep, 5 meŋ eşselərŋ dimanstratsejəhe tarafьn alqьşl menən qarşь alьn.

KAPITAL ILDƏRENDƏ

krizis kəsəjə, xalq asьqa, miljundarsa eşsəndər həm kerəħtejəndər bəlgənlekkə təşələr.

Fransejə kampartejəhenen „Jumanitə" gəzitenən.

Kapital ildərendə iqtisadi krizes kəndən—kən kəsəjə. Ikmək, it, maj, kevek nəmələrđen xaqtarь nьq kytərelə. Tormoş avьraja, miljundarsa eşsələr eş taşlajđar. Kapitalistarqa qarşь sьqalar. miljundarsa kerəħtejəndər bəlgənlekkə təşələr. bətə tormoştarьnan jađalar. Eşsələr menən berləşələr. Kapitalistarqa qarşь bulqan frunt kiŋəjgəndən kiŋəjə bara. Kapital xəkymətterə tərlə juldar menən xalqtь aldarqa, eşsələrđe iđergə tьrьşalar. Satsejal—dimakrattar həm faşistar kəndən—kən „bankrutlьqqa sьqaar, ular xisabьna kammunistar partejəhenen aftarititь yħə eşsələr həm kerəħtejəndəraldьnda abrujь arta bara. Bət məjəştərđə zabastufkalar barь. Qьđьl flaktar kytərelə. Kapital ildərenen iŋ keslələrenən, malejə həm iqtisadi jaqtar iŋ nьqtarьnan hanalqan Fransejələ lə bьl krizes həm kəəştərđə saqьldьrьp „Jumanie" gəzite baş məqələhendə bьna nisek jađa:

Xalq asьqtьrьvsь xəkymət.

Tormoş əsən berense dərəzə kərəklə bulqan nəmələrđeŋ iktьn tьş qьjbatlanьvьna qarşь, Fransejə xəkymətə statistika idarahь tarafьnan bik xarakterlь ber jədvəl iqlan itelde.

Tormoş əsən iŋ kərəklə bulqan nəmələr (ikmək, it, tuŋmaj, aq maj, kykəj, hət, bərəngə, fasul, şəkər, kymer, kərəsin, həm jandьrьv spirte) kevektərđeŋ xaqь april ajьnan birlə bik nьq kytərelde.

Şul vaqьttan başlap ikmək xaqь hər kən kytərelep, alqa hikerep tora 17 ejjyldə kilagramь 2 frank 5 santim (82 tin) dən 2 frank 15 santim (86 tin) gə kytərelgən.

Xəđer 26 ejjyldə 2 frank 25 santim (90 tin) gə barьp jetkən. Timək bьl ađna esendə genə 10 santim (4 tin) kytərelgən.

Bьnьŋ əħtənə iliktərik, hьv transpьrt kevek nəmələrđeŋ də qьjbatlanьvьn kilterep quşьqьđ. Ul qьjbatlьq ələ bьlaj qьna la qalmajasaq. Sənki xəkymət, kapitalis əfəndelər həm s. dimakrattar iztimaqi tə'minat (satsejalnaj straxavanejə) iħemlə zakundarьn bojomqa aşьrьrqa başlav menən ul bətənləj başqa təħkə inəsək.

Bьl zakun həđəmtəhendə hər eşsenen eş xaqьnan ađnaqa 10 frank (78 tin) kəmetələsək.

Bьl kərtinənen bətə məs'ylejəte kapitalistar həm ularđьŋ jarđamsьlarь s. dimakrattarqa təşə. Bildələ eşsəndər həm eşsələr bьqa qul qavşьrьp qarap tormajasaqtar. Dəjəm dimanstratsejələr jahav, dəjəm eş taşlavđar menən javap birələr həm kammunistar partejəhe jaŋьna taqьla nьqьraq uqmaşalar.

Bьqa burzьvazejə taqьla nьqьraq tьnьshьđlana.

Jəmhyrejət başlьqь qul aħtьnda ministerđər məzlis jьja. Bьl xalq asьqtьrьvsь əfəndelər, 9 nsь tapqьr bularaq bər nej tiklem saralar, tədbirđər qoralar.

Hun bьl məs'ələlər kem xisabьna siselergə tejeşle.

Bildələ, yđ mənfəqəttərə əsən donja dəvmələndə qьjbatsьlьqtь davam ittergən, oşo reveşlə məsxərələ kərəş alьp barqan kapitalistar hьrtьna teşergə həm ular xisabьna xəl itelərgə tejeştər.

Tybəndə xəkymətteŋ də, oşo əfəndelərđən torqan.n heđ ujlamajhьqьđmь.

Bьnьlap ta bьl avьrlьqtar iđelgən, bəlgənlekkə təşkən kerəħtejəndərđən oshod qьna xaq menən jьjьp ta, əllənej tiklem qьjbat xaqtar menən hata torqan spikyləntter jəlkəhenə jəkmətelergə, ular xisabьna siselergə tejeşlə.

Kyrəhegeđ Tardejəyđelə ministerđər məzlisendə həjləngən ricendə qьjbatsьlьq menən maqtana.

Xəkymət bьl avьrlьqtarđь kammunistar, eş taşlavsь eşsələr xisabьna xəl itə. Jalpьnь bəlgənlekkə təşergən impirejalistar həm bəlgənlektə aħьrarqa tьrьşqan kapitalistar bьl avьrlьqtarđь şulaj uq impirjalizem huqьşьna qarşь bulqan rivalytsejonirđər həm eşsəndər əħtənə jəkmətergə adaplanalar.

Burzьvazejə ħis fajđahьđqa kəlkələ reveştə qьjbatsьlьqqa qarşь kərəş alьp bara. Bьl tik bər kəmidejə genə.

Sənki ular asьlda eşsələrđe iđergə, jetəkseləren tərmələrgət ultьrtьrqa, kammunis gəzitəseləren xəkəm itərgə jul ezləjđər, plan tədəjđər. Şunьŋ menən rivalytsejəne həm rivalytsejənirđərđə bьvьrqa ujlajđar.

Bьl rizem həzəmtəhendə iqtisadi krizes kəsəjə, ikmək həm başqa kərəklə nəmələrđeŋ xaqь sikheđ nьq kytərelə.

Əllə hun donja la ььnlapta ikmək əđəjgənme.

Juq, donja bojđaj menən tulь, şunьŋ menən bergə jəđ miljundarsa xalqtar asьqa. Bər Fransejələ genə 105 miljun qintar Avsterejələ 75 qintar ikmək jata. Ruminejə bojđajьn qajđa qujьrqa belməj.

Kapital ildərenen bətə məjəştərendə, şundaj kiħkin ikmək qьtlьqь—krizese baraki, ul qьtlьq miljundarsa kerəħtejəndərđə lətə barlьqtarьnan jađħra, eştən sьqara.

Donja tulь mamьq, donja tulь jeten, donja tulь jəfək, donja tulь kavcuq, donja tulь bejđaj, donja tulь arьş, donja tulь bərəngə, ə şulaj bula toropta bьlarqa qьtlьq-krizes.

Sənki kapitalistar həm bьl tariftarđь qujьvsь ularđьn idarasьlarь—Tərdejələr, Makdanattar—bьl qьjbatsьlьqtь nisktə haqlarqa, tartьşьlь saralarđь davam itterergə tьrьşalar.

Kapitalistar ənə şul yđ mənfəqəttəren haqlav əsən ber april ajьnda qьnaDYRT MILJUN TOQ KUFEJDƏ DINGĐ təbənə atalar.

Kymer urьnьna arьş həm bejđaj qullanalar. Tələhə nəmə aşaj torqan susqanь təş aşlьq menən bimertələr.

Bьna bьl məsxərələ kartinələrđə kapital idarahь tьvđьra kapital sistimь kilterep sьqara.

Tərdejələr, bətə satsejal dimakrattar şul rizemdə haqlarqa tьrьşalar.

Ə, beđ eşsələr ul ьsuldь jemerergə, aħtьn—əħkə kiltərergə ьntьlabьđ.

> Beđ, bergenə tabanda başqalar jeren tələməjbeđ həm yđ jerebeđđeŋ bergenə virşugьnda his kemgə birməjəsəkbeđ.
>
> STALIN

ƏKOMMUNIZM ... KITAPXANAHЬ Ј№ ...

Şanlь jьlьqtьŋ iħtəlektərə

Tarixi tanьtma.

Arpil. 1929—jьl.

Qьtaj gəzittərə jađđь: „2 Qьtaj xəkymətə tiđ vaqtta kamiriceskej bylekte həm Q.K.T. julь kaniryle bylegən alьrqa julaj".

27—Maj.

Palitsejə aq bandalar menən berlektə Xarbindaqь səvit kunsylstьvahьna nalyt jahanь. Bьl turala sit il gəzittərə "Nalyt bər nəmə lə birmənə. Q.K. julьn alьv əşe bara„ tip jađđь.

6 ejjyn.

Qьtaj tьşqь eştər ministere VAN: "Milli xəkymət SSSR qa mənəsəbəttə qətqьj sara kyrə„ tip belderđe.

11 ejjyl.

Angelejə kəjter tilifun agintstьvahь jađa: "Rəsəj ike şartqь kynergə tejeşle—Qьtaj kensьqьş timer julьn əjlənderev həm prafsajuzdarđь julqa jebərev„.

11 ejjyl.

Tiligraf xəbər itə: "10 nsь ejjyl irtə 8 səqəttə, urьndaqь vaqьt menən Qьtaj palitsejəhe menən Qьtaj kənsьqьş timer julьnьŋ yđək tiligraf jorto alьndь„.

11 ejjyl kis.

SSSR đьŋ bətə şəhərendə agitatsejəqa qarşь kyp meŋ eşsələr dimanstratsejə jahaj.

12 ejjyl.

Qьtaj xəkymətə menən səvit upravlejuşeje ip. Jemşanьf həm jarđamsьhь,şulaj uq başqa səvit adminstratsejəhenen javaplь xeđmətkərđər arahьnda butalьş bulьv turahьnda xəbər alьndь.

Qьtaj kənsьqьş timer julь bujьnda aq Qьtaj nalytşiktərə kypkenə ajrьm prafsajuzdarđь jabalar, 100 ər səvit grazdandarьn tərməgə taşlajđar.

16 ejjyl.

Səvit xəkymətə berense mərtəbə Qьtaj xəkymətenə qarşь nutahьn birđe. Donjanьn bətə jaqьndaqь eşsəndər keslək menən hezym itevsələrgə qarşь dimanastratsejə ojoştoralar.

20 ejjyl.

Aq bandalar vəxşətlektəren davam itterələr. Qьtaj giniraldarь əterəttəren beđđeŋ sikkə huđa, beđđeŋ jergə atalar, haqsьhьđ xalьqtь ylterələr. Siktəgə haqsь Qьđьl ərmistərgə kilələr. Qorallь banditter hezym itələr.

1 avqьs.

Səvit xəkymətə ikense pratis nutьhьn jebərđe. Sit il kapitalistarь SSSR đь "Qьtajqa hezym itevđə„ qəjeplap matasalar.

6 avqьs.

Ələ haman Nalyttərđeŋ tuqramavьn iħkə alьp SSSR rivvajьn səvite alьħ kən sьqьş sigen haqlar əsən alьħ kən sьqьş ajrьm ərmejəhe təđərgə prikaz sьqarđь. Julbasьь itep iptəş Blyxerđe bildələnə.

Avqьs—sintəbər.

Beđđeŋ sikke hezym bulьvьna qaramaħtan ajrьm alьħ kən sьqьş ərmejəhe siktə birməj həm ber adqa Qьtaj sigenə inməj. Səvit xəkymətə tьnьslьq sajəsəten ьsьndan nьq tota. Aq banditter biklənevsələr əħtənən qatь məqəmələ itələr. Sumbəj tərməhendə biklə jatqan jəđər səvit keşelərə qatь iđelələr. Ular arahьnda kyp handa qatьn—qьđ həm balalar asьqalar, avrьjđar.

Yktəber-nujaber.

Qьtaj giniraldarь tьnьslьq teləgən səvit horavđarьn jaŋь nalyt, hezym itevđərə menən javaplaşalar. Başьnda julbaşsь LƏN torqan 8000 Qьtaj qəskərə qulqa alьndь. Qьtajđьŋ qalqan qəskərə Qьtaj kən sьqьş timer julь nəmələren vatьp avьl xalьqtarьn talap kirə qastь. Şuqa kyrə, Qьtaj giniraldarь səjəsəttəren ydgərtep tьnьs bulьv julьrda səvit xəkymətenə təqdim inderələr.

22 nse dikəbər.

SSSR đa Qьtaj vəkile menən juldь əvəlge xələnə qajtarьvqa kileşep Xərbin prtakulьna qul qujьldь. Bьl məs'ələne qətqьj reveştə xəl iter əsən tiđ ara la kenfirinsejə jьjarqa.

Alьħ kən sьqьş ərmejəhe doşman hezymenən, tьnьslana. Alьħ kən sьqьş ərmejəhe "Qьđьl bajraq„ iħemen ala. S.S.S.R. yđək başqarmahь tarafьnan Qьđьl bajraq urdinə menən kylələnə. Iptəş BLYXER 1 nse Qьđьl Jondođ urdinə menən byləklənə.

بيش يىللىقنىڭ 4 يىلدا زايىمنىڭ ئۆكشىنى تەئمىن ئىتەيىك.

5 يىللىقنىڭ 4 يىلدا زايىمنى تاراتىش كامپانىيەسى باشلانغاندىن بېرى ئۆتكەن بىرنىسى ئاتنالا ئوق كامپانىيەنىڭ قولاسى نىسىدىك بولغانلىقنى. ئوغا ئەدەبىلىك نىسىدىك بارىپ، بۇل ئەدەبىلىكتىك كامپانىيا بارلىقنا نىسىدىك ئەتىبو ئىنكەنلىكنىڭ نارلىق قويارغا مۇمكىنلىك بىرەلەر.

پارتىيەنىڭ 16 نسى ئىسيەزى بۆتكەستە باشلانغان، بۇل كامپانىيا ئۈشەن پالىيىنىڭ ئۆز ئىشىدىن ئىسيەز قارارلارى ئەلەمەتى ئاتنىدا ئالىپ بارىرغا تىلەيدىغان كورىشەتكەن ئور بىر دىمانستراتسياغا ئەيلەندى. زايىم تۇراتىنداغى بۇنە ئاگىتاتسيا ھەم پراپاگاندا زايىمنىڭ ئۆكشىلى تاراتىلىشى مىنەن ئىسيەزدىك قارارلارنى بويىچە ئاشىرىشى بىر بىرىلىنە بەلى بولغۇدى ئاكلانىش مىنەن ھوغارلىغان.

ئىسيەزدىك ئىشەرى تودىرغان ئىنتوزيازم-زايىمغا ياذىلىشدا بىك ئاسلىق كورىلىپ. بىنا ياذىلىشى باشتوق قالا ھەم ئاۋۇلدا سانسىيالىزم تۆذۈلۈشۈ بورىنتارلىغا ئىلمەتەلى بولغان كىبك سەيەسى بىر كامپانىيا تۆتنىنە كىرىدى.

لەكىن شونىڭ مىنەن بىلە قاتاردان زايىمغا ياذىلىشدىك بارلىشى تۇراھىنداغى بىرنسى ئوك بۇمغاقتار ئەذىرلىك ئىشىنە بايناق ذور يىتىشمەسلىكلەردە بارلىقنى كورىمەنە.

بۇل كەمسىلكلەرنى واقىتىدا تۆذەتمەۋ-ئايرىم ئوچاسكالاردا كامپانىيانىڭ مۇذۇمەتەمىنلە تەئثىر ئىتو ھەم ئىشەن پالىيىنىڭ ئىنتوزيازمىنى تىنىشلى قالىبقا قويىلماۋ ھەم ئىتىلماۋغا سەبەب بولىرغا مۇمكىن.

قايبى بىر پرىبيرىيەلەر زايىمغا ياذىلىش كامپانىيەسىنى ئانقارتىپ بۆتتوگە. بۇنە ئىشلەرنى ئوغا ئىلىقتىر-ئوغاە كانترولناي سيفىرذارىنى تولتىرىش يەكى ئارتىنتىرىغا بارغاندا بىك كوپ پرىبيرىيەلەردىك زايىمغا ياذىلىش ئىشىن ياكىن ئەنتا قودغانا باشلاۋدارى-كامپانىيانىڭ ئەذىرلىكتىنىڭ ئۆيىشتىرىش ئىشىنە بولغان كەمسىلكلەرنى كورىمەلەر.

بۇل پرىبيرىيەلەردە ئىشنى ئۆز ئاھىشىنا قويىلو ئانلىق كورىلە. فىنانس ئورگىنلارى مىنەن كرىديت مۇئەسسەسەلەرنىدەلە بولىشلىق كەمىسيەلەرى ھەم پرافسايۇزدار بولىنى بوينسالا ئەذىرلىك ئىشىنىڭ يىتەرلىك بولماغانلىقنى ھىنىلە. پرافسايۇزدارذىك كامپانيانى ئوتكەرىشكە ئەذىرلىك ھەم كامپانيا ئوتكەرىش ئىشىنە بىك بۇمۇشاق قانشوذارلىقنان شىكايەتلەر بىك يىش ئىشىتىلە. قابزافكومدار، مىسكومدار ھەم سايۇز ئارا بىرلىكتەر بىك كوپ ۋاقىئەلەردە زايىم ئىشىنەن سىتتە تۇرالار، بىل ئىش 16 نسى ئىسيەزدىك پرافسايۇزدار-پرائىزۇودستۋاغا يۆذ مىنەن تىكەن قارارىغا ھىس بىر ئىلمەلەنمەيدى. ۋتس-س-پ-س تۆذىنىك 26 نسى ئىيول قارارى مىنەن پرافسايۇز ئۆيۈشمالارىغا زايىم كامپانياسىغا قاتنىشىشى ئىنتو كۆسەتىلگە تەكلىف ئىتىتى ئىتتى. بىل قارار ھەر بىر فابزافكوم ھەم مىسكومنىڭ ئىشىندە ھەدىر ئوك ئىل قالدىرىلىرغا تىيىشلى.

زايىم تاراتودا توپ نورما بولىرغا تىيىشلى بولغان سانسىيالىزم بارلىشى يىتەرلىك كىبك تارالماغان، ئورنىئورنى ئوغا بىك ئاذ ئەھمىيەت بىرەلەر، يەكى بارلىش شارتنارنى ئانقلاندىرماي بىلەلەيدەر، بىل ئىش بارلىشنىڭ ئەھمىيەتىنى كەمىتە.

توبەن مەتبۇئات زايىم كامپانياسىنىڭ ئۆتنىك ئەھمىيەتىنە موافىق ياقتىرتماي ئەلى، سىنفى كورەش بىك قىزىقلاشقان بىر ئەھۋالدە توبەن مەتبۇئات ھەم ئۈستىنە گەزىتەلەرى زايىمنىڭ سانسىيالىزم تۆذۈلۈشۈ ئۈسۈن بولغان ئەھمىيەتىنىلە، زايىم ئاتلوسىلار ئۈسۈن بولغان فايدالارىنا ئاينىرىپ ئەھمىيەت بىرلرگە ھەم سىنفى دۈشمانلىك ئىشەن

بالىي قارشىدا زايىمدىك قەدىرلىن كىتەرىرگە، ئەمەلىلۈتنا قىرقىو زاربا بامارغا تىيىش ئىدى. بىل ئىشنى بىكلوە كە ھەذىر-، كونترىرۋولوتسيون ئىليمىنتەر واق ئاقسا يىلىشمەۋدەن فايدالانىپ زايىم تاراتىۋدىنى قاتشالارغا ئىمتىلمان بىر ماسىنتا ئىشلەرگە كەرەك، بىل كوپ ئورىندارذا مەتبۇئات زايىم كامپانيەمىنىڭ بارلىشن، «ئاپيراتىف يىمغاقتار» ھەم «بارلىش كالىندارى» ئىيلان ئىتاو تەرتىپىندەلە ئالىپ بارمايدار.

ئۆتكەن كامپانىيالار واقىتىدا ئاۋىلدا زايىم تاراتو قاللارغا قارانغاندا بىر ئاذ كىيسىكىنپ باشلانا ئىدى. ھەذىر كەللىكتىفلەشتو بىك كىبك تارالىو ھۆذۈمەتەمىنە ئاۋىلدىك يۆذدو ئامىرلىقان ئۆزگەرتو ئايقانلى بىتىداي ھەلگە ھيس بىر ،بول بولماغا تىيىشلى ئىدى. ھالبوكى واقىئەدا ئاۋىلدا زايىم كامپانياسى ياكىن ئەنتا باشلانا.

زايىم تاراتوغا تىيىشلى رەۋىشتە ئەذىرلەنتو، ئاگىتاتسيا-پراپاگاندا ئىشىن كىكەيىتو بىكلىرەكنە ،ذور ئەھمىيەت ئالا. شولاي بولا ،تورۇپتا واقىئەدا ئاۋىلدا ئەذىرلىك ئىشى قالالارغا قاراغاندا كوپ بۇمۇشاق بارغانلىقنى كورىلە. مەڭدەلەن، بىك كوپ ئورىندارذا ،بۇرلىشلىق كەمىسيەلەرىلە تۆذىلمەگەن ئەلى.

ئاۋىلدا زايىم تاراتوسى ئۆيۈشمالا ئەذىرلىك ئالىپ بارلو ئۆسۈرلىدا بولغان بۇتە كەمسىلكتەرنى ھەدىر ئوك بۆتۈرۈ تۇراھىدا كىيكىن سالار كورىرگە تىيىشتەر. بىنذىك ئاۋىل خوزالىقى سانسىيالىزم نىگىذىندە رىكانستروكسيە مەسئەلەھىندە كورگەن ئۆكشىنتارتىپنى ئاۋىلدا زايىم تاراتو ئىشىندەلە، ھەننىلىش يامارغا تىيىشلى. كالخوز ھەم سافخوزدار ،بىل ئىشتە ئالدا بارمىنداز، بۇتە قالا ئۆيۈشمالارى زايىم تاراتودا يارذام ئالىرغا موھتاج بولغان ئاۋىل ئۆيۈشمالارىنا شيفلىق ئىتەرگە تىيىشتەر.

زايىم تاراتو كامپانياسىندا بولغان يىتىشمەسلىكلەرنى واقىتىدا تۆذەتىپ، كامپانيانى ماستوۋى كىكەيىتو بولىندا ،تىرلىشپ ئىشلەپ، زايىمنىڭ ،ئۆكشىنى، سانسىيالىزم تۆذۈلۈشىنىڭ بىك قىذلو تىمپىنى، 5 يىللىقنى-4 يىلدا ئانقارلودى تەئمىن ئىتەيىك. بولاشىدۇ.

TƏRLƏHENƏN

Səjəsi totqondar kenə.

LUNDЬN, 11. Kisə milli kungeris teŋ saqьrьvь bujьnsa bətə Hindəstanda „səjəsi totqondar kenə" ytkərelde. Bumbaj qalahьnđa đur dimanstratsejə ojoştorolop, uqa qatьşьvsьlar avqьs başьnda palitsejə tarafьnan Malavejə həm Patil qulqa alьnqan, 50 keşə jaralanqan jergə barđьlar. Bəgən palitsejə dimanstratsejəgə qarşь tormanь.

40,000 keşe kerəşə.

LUNDЬN, 14. Hindəstandan xəbər itevgə qaraqanda Afqanьstan menən sikteş əlkələrđə Ingeliz vlastarьna qarşь baş kytərevđə 40 meŋ keşe qatьşqan. Afridi qəbiləhenə Uranzaj qəbiləhe quşьlьp, Kuxan qalahьna hezym başlanьlar. Bьl qala Pişivađan 70 kilmetr jerđə tora. Angelejə osqostarь baş kytərevsələrđeŋ xərəkəten tuqьrata almajđar.

ŞANXAJ, 13 Xankav qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Qьđьl ərmejənen ajьrьm castərə Bəjpin—Xankav timer julь bujьndaqь rajunda huqьştь davam itələr. Qьđьl qəskərđər Jynsən stansahьn qulqa alqandar. Nankin osqostarь Qьđьl qəskərđər urьnlaşqan rajunqa kilep, bumbalar taşlajđar.

Partejə diriktiftərenen

Bojomqa aşьrьlьvьn tikşerep, xuzalьqtьn jaŋь yвev memkinlek tөren asьp, jeteşheđlektərđe qatь tənqit utьna jandьrьp,

5 Jьllьqtьn 4 jьlda ytəleven tə'min itərbeđ.

(Kantryl kəmisejəhe həm eşse—krəᵬtejən inspiksejəhenen eş pьlanь turahьnda Өlkə kantrul kəmisejəhe qararь).

Eş planь turahьnda Nusьf iptəşten daklatьn tьŋlaqandan huŋ Өlkə kantrul kəmisejəhe qarar itte:

Өlkə kantrul kəmisejəhe həm R. K. I. đьŋ, 1930 jьldьŋ 15 nse avqьsьnan 1931—jьldьŋ 1 nse ejjylenə tiklem bulqan eş planьn raᵬlarqa.

Sənəqət həm urman xuzalьqь bujьnsa.

Başqortostan tupraqьnda bulqan barlьq qara mital pridprəjətejələrenen xəlderen tikşerergə, bьl praizvutstьvanь jaqьn kiləsəktə kiŋəjtev memkinlektəren asьrqa.

Kiŋəjtev memkinlektəren asьv esen jaltьravьqlь mital sьqarьv eşen tikşerergə.

Өlkə sənəqətə həm pridpriətejələre tarafьnan pramfinplandь tutьrьv məs'ələhen həm əskə memkinlektərđe tuplap, unьŋ yвeşen qьđьvlatьv memkinlektəren tikşerergə.

1930—jьlda sənəqəttə tədəv, torlaq, məktəptər, balpistar halьv eşen həm 1931—jьlqa əđerlektə tikşerergə.

Başqortostanda „malsьlьq" kalxuzdarь həm safxuzdarь nьq yвev menən malsьlьq praduksьjalarьn jaŋьnan eşləj torqan sənəqətteŋ xəđergə xələn həm jaqьn kiləsəktə unь ojoştorov, memkinlektəren tikşerergə.

Paligrafejə sənəqətenen xələn həm unь rikanьstruksejələştərev saralarьn tikşerergə.

Kustprumkapiratsejələrđe yвterev, nьqьtьv turahьndaqь Abkum, savnarkumdьŋ həm R. K. I. đьŋ diriktiftarь ytələven tikşerergə.

Urman, aqas eşləv, mixanizatsejələştərev saralarьn tikşerergə.

Aqas, ximejə sənəqəten, sitkə aqas sьqarьv eşen həm unь yвterev saralarьn tikşerergə.

Juzurallis apparatьnьŋ 1930—1931 nse jьlqь aqas utьn əđerləvgə həm aqas aqьđьvqa əđerlegen tikşerergə.

Avьl xuzalьqь bujьnsa.

Avьl xuzalьqьnda, uŋьş jьjьv, kədgə səsev həm ikmək jьjьv turahьndaqь partejə, xəkymət qararđarьnьŋ ytələşen tikşerergə.

Kalxuzdarqa, jər birev, ularqa birelgən jərđərđə yđləştərə alьvqa, xuzalьqtь qujьvqa, kalxuzdar həm əjlənələge kerəᵬtejəndər menən bəjləneş tədəvgə əđerlektəren belev maqsatь menən orloq safxuzdarь tədələşən tikşerergə.

XVI—nsь partejə s'jьzь qarardarьna bujhondorop, ojoştorov qьđьvlьqьn yвterev esen malsьlьq safxuzdarь həm malsьlьq kalxuzdarь tədələşən tikşerergə.

Jəmhyrejəttə avьl xuzalьqьn rajunlaştьrьv tixnikə kulturalarьnьŋ səsev qьrьn yвterev saralarьn tikşerergə.

A—x kapiratsejələrenen sistimdarđь yđgərtep, tədəv vaqьtьndaqь partejə həm xəkymət qararđarьnьŋ ytələşen tikşerergə.

Jađqь səsev kampanejəhenə, səsev qьrьn kiŋəjtev, uŋьştь kytərev eşenə əđerlek saralarьn tikşerergə.

Eşselərđe tə'min itev eşen jaqşьrtьv maqsatь menən, şular jaŋьndaqь xuzalьqtarđь jaqşьrtьv saralarьn tikşerergə.

Jəşəgəndərenen eşen jaqşьrtьv, jaŋanan ojoştorov memkinlektəren asьv esen, maşina traktьr stansalarь tədəv saralarьn tikşerergə.

Savđa həm kapiratsejələr eşe bujьnsa.

Savđa apparattarьn ratsejanallaştьrьv aşa tavar xaqьn tybənəjtev maqsatь menən tavar ytkərev seltərenen aklatnuj rasxuttarьn tikşerergə.

Patrьp kapiratsejələr sistimьn yđgərtep, tədəv xaqьndaqь partejə mərkəz komitəte qararđarьnьŋ ytələşen tikşerergə.

Safxuzdarđa, kalxuzdarđa jəməqət stalavajđarь qujьlьşьn səvit siksejələre aşa tikşerergə.

Bydzit həm malejə xuzalьqь bujьnsa.

1929—30—jьlqa məəssəsələrđen administratsejə idara rasxuttarьn həm 1930—31 jьlqa smitalarđь tikşerergə.

Avьl həm rajun bydzittəren nьqьtьv, xuzalьq, kyltura eştərendə 5 jьllьqtь 4 jьlda ytkərev maqsatь menən 1930—31—jьlqa bulqan bydzittərđe tikşerergə.

Bydzitteŋ tultьrьlьv əhtənen kantryl jaharqa.

Finansь, kridit həm aqsahьđ iᵬəpləşev rifurmalarьn ytkərev saralarьn tikşerergə.

Səvit həm satsejal kyltura tədələşe bujьnsa.

Səvit apparattarьn tađartьvđь dəvam itterergə.

Apparattarđь tađartьv uŋajь menən, ularđь qadiləştərev, həm qьᵬqartьv maqsatь menən məəssəsələrđeŋ strukturahьn həm ştatьn tikşerergə.

Rajunlaştьrьv uŋajь menən Өlkə, rajun həm avьl səvit, kapiratsejə apparattarьnьŋ ştattarьn, strukturalarьn tikşerergə.

Eştərđe jaqşьrtьv maqsatь menən avьl, rajun həm şəhər səvittərenen siksejələren həm jeŋel kavalirejə jəcəjkələrenen eştəren tikşerergə.

Partejə həm xəkymətteŋ qəmymi uqьv kertev, ьigerəktə qatьn—qьđđarđan həm təp millət xalьqtarьnan.

Başqortostan xalьq xuzalьqьna kadьrđar əđerləv eşe xaqьndaqь diriktiftarđьŋ ytələşen tikşerergə.

Bətə məəssəsələrđen apiratif iᵬəptəren qьᵬqartьv həm qadiləştərev eşen tikşerep sьqarqa.

Qьđьl ərmejənə tə'min itev julьnda səvit ucrizdiuejələrenen eştəren tikşerergə.

Өlkə appatattar əhtənə şiflьq ojoştorqa, həm unьŋ təđrejbələren rajunqa taşlarqa.

Apparattarđь təp millət kadьrđarь menən tə'min itevđe xəkymət apparattarьna eşselərđe yrlətevđe həm yrlətelgəndər menən eşte tikşerergə.

Başqortostanda qьmьđ, kururt eşen kesəjtev saralarьn tikşerergə.

Nəşerejətteŋ prаduksejəhen arzanajtьv, sьjfatьn jaqşьrtьv, matbuqat taratьvđь kesəjtev maqsatь menən Başqortostan nəşerejəten tikşerergə.

Başqortostan məəssəsələrendə jaŋь başqort alif—bahьna kysev həđemtələren tikşerergə.

Apparattarđьŋ xəđergə xəldəren ularđь rikanstruksejələştьrьv, jaŋьnan tədəv saralarьn tikşerergə.

Partejə eşe bujьnsa.

Pravirkumdarđьŋ partejə ojoşmalarь şulaj uq ajьrьm kamunistarđь tikşerev qararьn qəməldə ytələv eşen tikşerergə.

Pramfinplandь tutьrьv burьstarь tirəhendə kiŋ kyləm massanь tuplav (satsejalьzem jarьşьŋ udarsьlьqtь yвterev). Prajьzvutstьvaqa vaq milləttərđe tartьv julьnda partejə kəmitəttərenen jetəkselərgen tikşerergə.

Partejə kəmitəttərə həm jьcəjkələre tarafьnan bjorakratizem menən kerəş, apparattь eşseləştərev həm təp millət kadьrđarь menən tə'min itev julьnda jetəkselektə tikşerergə.

Partejə ojoşmalarь tarafьnan kalxuz tədleşə menən, avьldar jarlьlar arahьndaqь eştərə menən jetəkselegən həm bьl eştə avьl kamunistarьnьŋ qatnaşьn tikşerergə.

Juqarьla kyrhətelgən eştərdə ytkərevdə təp burьs:

Avьl xuzalьqьnьn həm sənəqətteŋ barlьq memkinlektəren ujlap, massanь 5 jьllьqtь 4 jьlda burьstarь tirəhenə ojoştorop, xeđmət dissiplinahьn həm eşləp jeteşterevđə kytərev, partejə səvit, prafsajuz ojoşmalarьnьŋ qəməli eştərendə uŋ tajpьlьş hul, zagiptar menən qatь kerəşep, sənəqəttə, şulaj uq avьl xuzalьqьnda tiđ timpmenənyвevđe buldьrьvtora

Oşo plandь tulь qəməlgə aşьrьv, partejə həm xəkymət ojoşmalarьnьŋ məhim qarardarьn qəməlgə ytkərev eşen tulь kantryl aᵬtьna alьv esen, plinum, Өlkə kantryl kəmisejəhenə, R. K. I. qa yđđerenə xas bulmaqan başqa səvit eşe menən parallil barqan eştərđən buşanьrqa quşa.

Partejə, səvit həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ jetəkselərenə plinum kantryl kəmisejəgə, R. K. I gə oşo plandь tutьrьv julьnda eşləgəndə, partejə, xəkymət Urgьrdarьnьŋ tapşьrьvdarьn ytəgəndə eşenə kiŋ jarđam ojoştorqa quşa.

Alda torqan rajunlaştьrьv mənəsəbəte menən, Өlkə kantryl kəmisejə plinumь, rajundarđa nьqlь R. K. I. apparattarь tьvđьrьv julьnda kərəklə sara kyrevđə tejeş taba.

Plinum, hər ber rajunda kəmendə ber məs,yl kantryl kəmisejə vəkile həm uqa ber tixnik əşsə, ə đur sənəqət, şulajuq a.—x. rajunьnda 3 tən başlap 5 keşegə riklem keşe eşləgən apparat tədəvđə tejeş taba.

Plinum, kantryl kəmisejə prizidejumьna, rajunlaştьrьvđь ytkərev menən kantryl kəmisejəhen həm R. K. I. vəkildərə koŋəşməhen ytkərep, ularđьŋ burьstarь həm eş mitdtarь turahьnda tejeşlə qullanma birep jebərevđə tapşьra.

Başqortostandьŋ fajđalanьlmaqan đur təbiqət bajlьqь bulьvqa qaramaᵬtan sənəqətteŋ yвeşe əkeren bulьvđь iᵬkə alьp kantryl kəmisejəhenen plinumь ɵlkə kantrul kəmisejəhen, həm eşse—krəᵬtejən inespiksejəhe xalьq kamisarejatьna qara həm aq (jaltьravьqlь) mitaldь, sənəqətteŋ xələn tikşerev, əjrənevđə qьᵬqa mət dət esendə ytkərep, şulaj itep Өlkə kantryl kəmisejəhenə alda torqan xuzalьq jьlьnda tejeşlə partejə, xəkymət urgьndarь aldьna bьl sənəqəttə kiŋəjtev turahьnda kankrit təqdimdər menən kerergə memkinlek tьvđьrьrqa.

Oşo eştərđeŋ barьnda başqarqanda tənqit həm yđ ara tənqit, satsejalizem tədələşendəgə jeteşhedlektərđe bəterevđeŋ dur qoralь itep fajđalanьrqa tejeş.

Eşsələrđeŋ rejal eş xaqtarьn kytərev, torlaq menən tə'min itev həm ularđь yrlətevđər aşa

Eşləp sьqarьvđь arttьrajь[illegible]

Hetselək jəmqejəte hin nisek qarajhьŋ

Өfə qalahьndaqь, berense rajun hetselək həm malsьlьq jəmqejəte, xəđergə kendə yđenə qala la bulqan 1200 baş hьjьrđь berləştərə.

Hetselək həm malsьlьq jəmqejəte qьş bujьna oşo 1200 kantraklaştrьlqan hьjьrđarđь aşatьv esen oshođ xaq menən ađьq menən əđləkhəđ tə'min itep kilde. Ləkin kantraklaşqan 1200 hьjьrđarđьŋ xuzalarьnьŋ kem ikenlektərə turahьnda ber kemdə belməj.

Unda xoquqhьđđar həm başqa oşondaj yđenen, tьştan səvitsəl, estən bətenləjgə doşman bulьp, hetselək həm malьlьq jəmqejətenen kendəlek eşenə ajaq salьvsьlarđь juq, tip bulmaj.

Bьnь asьp halьr esən ber miᵬal kilterep ytəjək:

Xəđer bađarđa het həm maj kytərenkə xaq menən hatьla. Ə, hetselək jəmqejətenə hьjьrđarьn kantraklaştьrqan xuzalьqtar, unda alьp barmaj, hettərən bađarqa sьqaralar. Həđemtələ, hetselək həm malsьlьq jəmqejəte, hьjьrđarьna aşarqa kərək bulha ađьq birə, ə, hettən fajđqlana almij. Oşolaj itep, hetselək jəmqejəte yđenen aqzalarьna asqtan—asьq. savđa itərgə ixtejar itə, oşondaj jeteşheđlektərđe kyrə torop, ber tərlə lə sara kyrev jaqьn ujlamaj.

Bьl espikylətsejəgə ejeşlə sara kyrergə kərək.

Julьaşsьlьq itevse juq.

Jolalь eşsələrenen ber nisə aktifьnьŋ tьrьşlьqь menən maj bajramьna qarata „gigan" kacal" həm spurt majđanь sьrqa əđerlek kyrelə başlanajnь.

Ləkin, grupkumdьŋ bьl əkə halqьn qaravь arqahьnda aşlanqan eş jartь julda tөəp qaldь, kərəklə nəmələr jьeş bulmavđan oso kengə tikəm spurt majđanь asьlqanь juq

Eşse jəştər jəjge buş kendəren spurt menən şeqəlləəp, yđđerenen havlьqtarьn baqlьvqa bik đur iqtibar itələr, ə-kin, grupkum həm aŋ—belem prafsajuz ojoşmalarьnьŋ bьl eşkə artьq halqьn qaravđь ajaq sala. Başlanqan eştə ilbaşsьlьq itevsələr bulmaas ber nəmələ sьqara almaj ptьrap qaldьq.

„LINA".

Zadanja 118 pr. qa ytəlde 150 gə vəqəđə birəbeđ.

Sibaj ryđnigə xuzalьq jьlьnьŋ III nse kvartalьnna birgən prajьzvudstьva zadanjahь 118 pratsintqa ytənə. Eşləp sьqarьvđь kytərevđe eşsələrđeŋ aktiflьqь yвə, praguldar kəndən—kən kəmej bara.

Jaŋь xuzalьq jьlь jəqni yktəber başьna tiklem Sibaj rydnigə eşsələrə zadanjanь 150 pratsintqa ytərgə vəqəđə birələr.

GAZIN.

Bьl kapiratsejələr—araqь bađarь mьnej.

Jьlajьr kantunь—Təməs, Tanalьq jorttarьndaqь kapiratsejələr oşo jьldьŋ jəjge sizunьna araqь menən hatьv itərgə totonop kittelər.

Bigrəgendə bьl eş menən Təməs, Sibaj kapiratsejələre şeqəllənep, kapiratsejə planьn həm kalxuz tədələşə təŋgələndəge plandь ytəvgə đəja zьjan itələr. Sənki, qьđьş barqan miđgeldə eşsə kerə araqь artьnan jərəp qar. Bьl kyreneşkə sik qujьrqa tejeş.

GAZIN.

Eşsələrgə torlaq jeteşməj.

Sibaj rudnige idarahь eşlərđe torlaq menən tə'min almaj. Uđqan jьl haldьrьlqan jorttarqa bьjьl əllə nisə hum aqsa tygep rimunt jahatьrьldь. Ləkin bьl jorttarđь jaqşь bulьv jaqьna əhemejət birelmənə-

Şulajtep rimunt esən hanhьđ aqsalar tygeləvgə qaramaᵬtan eşsələr hamanda jorthьđ integələr. Bьl xuzahьđlьq, tibarhьđlьqqa sik qujarqa kərəs.

GAZIN.

Yrlətelevselərgə iqtibar itərgə kərək

Ularđьŋ aŋ—belem dəren Kytərev, torlaq menən tə'min itevđe qajqьrtьrqa.

partejənen XVI— s'jəze səvit apparattarьna yrlətelgən eşsələrđeŋ tormoş şarttarьn jaqşьrtьv turahьnda partejə, prafsajuz həm xuzalьq urgьndarьna kypkenə burьstar jəkmətep qaldьrđь, şulajuq yrləvselərđeŋ belem dərəzələren kytərep sit iliminttərđən jəşəp kilgən belgestərđe almaştьrьv eşenə kereşev burьstarьn qujьp qьldьrđь.

Beđ ələ bьl təŋgəldə bik əkeren quđqalabьđ. Өfələgə bə gengə kvartir krizesь yrləvselərgə bik đurqьna qьjьnlьq tьvđьra, ə jəməqət ojoşmalarь ələ bьl eşkə artьq iqtibar itkəndərə juq. Məᵬələn Yktəber Rivəlytsejəhe Zatunьna juqarь eşkə yrlətelgən eşsələr torlaq eşenen nasar xəldə, jəki bətənləj bulmavđan 6 saqьrьmdan eşkə jərəp, đurqьna qьjьnlьqqa osorajđar.

1929—jьlda Başsavnarxuzqa Blagavişşin zavьtьnan Slizbf tigən ber eşsə ikanamist ittərep yrlətelə, ləkin unьŋ eşenə jarđam itevsələr bulmaj, hunьnan berər bylekkə berekterevđe horap qariza birə, ə qarizahь 1½ aj jərəgəskenə qarala.

Şuluq Başsavnarxuzqa yrlətelgən ber eşsə yđenen belemen kytərev esən ajьna 1[illegible] hum aqsa jullap ala. Ləkin miskum bьl aqsanь 3—4 keşegə birelə torqan aqsa, tip unьŋ aŋ—belemen kytərev eşenə ajaq sala.

Bьna bьndaj kyreneştər yrlətevsələrgə, xuzalьq, jəməqət həm profsajuz ojoşmalarь tarafьnan oşo kengə tiklem tejeşle nьrьq birep bətərməvđe aŋьqlajđar. Bьl məs'ələ məhim məsələ, juqarь eşkə yrlətelgən eşsələrđe aŋ—belem jaqьnan tejeşle baᵬqьsьna kytərevđe kesəjtergə kərək. «YRLƏVSE»

„5 jьllьqtь 4jьlda"

Zajьmь Basqortostan prafsajuz aqzalarь arahьnda

Nisek tarala?

SXLR—şəhərgə kantryl han —40.000 hum 178,8% qa ytəlgən.

RABIS—kantryl han 6.000 hum, 120,3 qa ytəlgən.

KYNSELƏR—kantryl han 29.000 hum bulьp 110% qa ytəgəndər.

HЬVSЬLAR—kantryl han 35.000 hum bulьp 82, 8 pr. qa ytəlgən.

STS—kantrul han 10.000 hum bulьp 79,8 pr. qa ytəlgən.

AQAS EŞSELƏRE—kantryl han 35.000 hum,—78,9 pr. qa ytəlgən.

Təgevsələr——kantryl han 20.000 hum, 74 pr. qa ytəlgən.

PICATNIKTAR—kantryl han 17.000 hum, 73 pr. qa ytəlgən.

SZZD—kantryl han—259.000 hum, 69,5 pr. qa ytəlgən

KAMMUNALDAR—kantrul han 30.000 hum, 63,7 pr. qa ytəlgən.

PIŞIVIŞKƏ——kantryl han 25.000 hum, 65,4 pr. qa ytəlgən.

MISTRAIS-kantryl han 16.000 hum, 44 pr. qa tultьrьlqan.

NARSVJƏZ—kantryl han 15.000 hun, 63,8 pr. qa ytəlgən.

NARPIT—kantryl han 200 hun, 42,9 pr. qa ytəlgən.

MIDSANTRTD—kantrul han 70.000 hun, 42,6 pr. qa ytəlgən.

XIMIKI-kantrylhan 500 hum 42 pr. qa ytəlgən.

MITALLIST——kantryl han 25.000 hum, 30 pr. qa ytəlgən.

Rabprus—kantrrl han 90.000 hun, 6 pr. qa ytəlgən.

Jaŋь zajьmda taratьv eşe nə tiklem əhmejətlə bulьvьna qaramaᵬtan qajbь ber ojoşmalar unьŋ barьş turahьnda məqlymət birgəndərə juq.

Jaŋь kəs, ojoşsanlьq menən

Avьl jəcəjkələrə, kalxuzqa, prajьzvudstьvaqa jəđ menən borolorqa, jalpь menən bəjləneşte nьqьtьrqa, ularđь, ojoştororqa, tərвejələrgətejeştər.

15 nse s'jьz menən 16 nsь s'jьz arahьndaqь dəver partejənen giniral linejəhen tormoşqa atqarьv julьnda appartunisuŋ uklun həm „hul" vaq burьzьva rivəlytsejənirlegə menən kerəş esendə uđđь. Feqət ajavhьđ kerəş rəximhəđ reveştə ularđьŋ julьn nətizə lə səvit vlasьn jemerevgə—bəterevgə alьp barqanьn asьp birev arqahьnda qьna, kiŋ kyləm massanь satsejalizem tədəv burьstarь tirəhenə, satsejalizem jarьşь nigeđendə tuplaj aldьq.

Uŋ appartunistarđьŋ qoto osqan „kestən tьş dur" timptь 5 jьl urnьna 4 jьlda tormoşqa aşьrьvđь quja aldьq lide inqystrejələştərevđə ajavhьđ reveştə ytkərev arqahьnda, avьl xuzalьqьnьn yвevenə jaŋь mad di həm tixnika bazahь əđerlənək. Kiŋ kyləm kerəᵬtejəndərđə kalxuzqa aqьlьş tьvđьrьp, avьl—xuzalьqьnьŋ yвeşendə đur boroloş jahanьq. Şunьŋ menən kapitalizemdeŋ yвev bazahь bulqan vaq tavar xuzalьqьn təbə—tamьrь menən qorotorqa, unьŋ urnьna, ere maşinalaştьrьlqan, eşləp jeteşterevə juqarь kyltura nigegenə qorolqan, satsejalizem xuzalьqtarь—safxuzdar, kalxuzdar tədərgə jul asьldь.

Ləkin bьl unьştar beđđeŋ aldьbьđdaqь burьstarđь qəməli eştə jeŋəllətməjđər. Sənki ular beđgə jaŋь eş şarttarь tьvđьralar, jaŋь burьstar jəkmətələr.

Əlegesə kyrelməgən kiŋ kyləmdə, ere kalxuzdar ojoşorahь, uqa jetəkselek itəhe bar. Kalxuz aqzalarьna tərbejə birəhe həm ularđьŋ ajrьmsьlьq, (indyvidьval) xəsysi mileksəlek, vaq burьzьva idejəhen baştarьnan kyltura tuqmaqь menən qaqьp sьqarahь bar. Kalxuzdarđьŋ xeđməten, eşen ojoştorahь, ularđьŋ xeđmətkə saznatilnaj qaraşьn tьvđьrahь, ularđь xeđmət nigeđendə tərbejə itəhe, nətizə lə eşləp jeteşterev sьqьşьn nьq kytərəhe bar. Kalxuzsьlarđьŋ kvalifikatsejalarьn arttьrahь, ularđь fən quşqansa igen igevse mal aᵬьravsь itep jeteşterəhe bar. In əhemejətlehe, xəđergə dəverđə, kalxzdarđьŋ eşen ajrьm—xuzalьqtar aldьnda elgə bulьrlьq itep, ularqa eş menən, xeđmət menən agitatsejə ojoştorahь, ularđь nətizə lə kalxuzqa ьlьqtьrьp bətərəhe bar. Bьl burьstarđьŋ avьr, đur məs'ylejətlə, jaŋь burьstar bulьvьn, hataşqan hul zagipçiktar qьna kyrməməşkə halьşьrqa buldьra alьrđar.

Bьna şuqa kyrə bətə avьl partejə ojoşmalarьnьŋ iqtibarđarь kalxuzqa jynələrgə tejeş. Avьl jəcəjkələrenen eştəren jaŋьsa qorovđьŋ təp məqnəhe, kalxuzdьŋ prajьzvudstьva burьstarьna jaqьn kilevđə, unь əjrənevđə dərəᵬ jetəkləvđə. Xəđer avьl partejə ojoşmalarьnьŋ şeqəlləngən iŋ kyp məs'ələlərə kalxuz həm unьŋ prajezvudstьvahь bulьrqa tejeş.

Iŋ eləkə hər ber kalxuzdьŋ prajьzvudstьvahьnda satsejalizem jarьşь ojoştorolorqa, kammunistar, kamsamuldar, unьŋ berensə udarniktarь bulьp əverələrgə tejeştər. Partejə burьsь menən kammunis məqsəte arahьnda asьqlьq bulьrqa memkin tygel. Şuqa kyrə satsejalizem jarьşьnan, udarnьjlьqtan sittə torqan kammunistar jelkələrenə qьjьnlьq asьvdan qurqьvsь, partejəgə yđ menfəŋqəttəren kyđətep ingən şkurniktər, jalqan kammunistar ular. Ularđь yđ ara tənqitteŋ qorbanь jaharqa kərək.

Unan kalxuzdaqь kammunistarđь dərəᵬ fajđalanvьđьŋ əhemejəte đur. Şuqa kyrə, kammunistarđь eşteŋ tərlə ucaskahьna, unьŋ avьrlьqь, jeŋellegenə qarap, kammunistarđьŋ hər berhenen sьjfatьna qarap, bylergə, həm ularqa yđ eştərə esən genə tygel, ucaskanьŋ bətə eşe esən məs'ylejət jəkmətergə kərək. Ular yđđerenen ojoştorov kesən massaqa kammunislьq tə'ᵬirđəren eştə kyrhətergə tejeştər.

Şəhərđə həm avьlda partejə aldьnda prajьzvudstьva burьstarь torqan vaqьtta, beđgə qoro agitatsejə keşelərə tygel, bəlki eş keşelərə, eşsələr sьjnьfьnьŋ, igenselər massahьnьŋ aktiflьqьn satsejalizem burьstarь tirəhenə tuplaj ala torqan keşelər (kammunistar) kərək. Jecəjkə yđen oşo burьstь tulьhьrsa ytəj alьrlьq bajavaj xəlgə kilterergə tejeş. Bьnьŋ esən motlaq, hər ber kammunisqa ajrьm burьs,ajrьm məs'ylejət jəkmətev, ularđь kendəlek eştərendə partejə quşьvđarьn ytəvse itep əjrətev kərək.

Kammunistar partejəhenen kesə massa menən bəjləneştə, massanь dərəᵬ jetəkləj alьvđa, şulardь yđ julьnьŋ dərəᵬ bulьvьna eşəndərə alьvьnda. Kyrhətelgən avьr burьstarđa ytəgəndə beđ massa menən bəjləneşte taqь la nьqьtьrqa tejeşbeđ. Ul kiŋ kyləm satsejalizem tədəv burьstarь tirəhenə massanь tuplav furmahьnda barьrqa tejeş. Bьlardan partejənə massaqa bəjləv jeptəren nьqьtьv burьstarь kilep sьqa. Bigerəktə səvit, qatьnqьđdar, kamsamul ojoşmalarьnьŋ eştəren, jaŋь bajavaj timpqa qorop jebərergə kərək.

Kyp urьnda, partkumdar janьnda qatьnqьđđar bylegen bəterev, qatьnqьđđar arahьnda məxsus eş alьp barьvđь bətərev tip qarala. Qatьnqьđđar arahьnda eşləvđe bahalamavđar bar. Bьl keşelər tərən jaŋqьlьşalar. Ular, qatьnqьđđarđьŋ arttalьqьnan kulak fajđalanqanь həm şuqa kyrə qatьnqьđđar esən kerəş avьlda satsejalizem tədəv esən kerəş ikəndə onotalar. Ləkin „kemdə bulha, qatьnqьđđar bylegen bəterevđə partejənen qatьnqьđđar arahьnda eşləvđəgə iqtibarьn jomoşartьv tip qaraha, əgər şunьŋ arqahьnda ььnlap ta qatьnqьđđarđь sitlətev başlanha, beđđeŋ partejənen, undaj nastrajenjelarqa atpur birergə, qatьnqьđđar arahьnda eşləvđə, ularđь yrlətevđə, rikanstruksejə burьstarь quşqan jaŋ juqarьlьqqa, jaŋь baᵬqьsqa kytərergə, jeterlek kes bar. „(Kaganuvic. partejənen kiđevđəge burьstarь həm partejə apparattarьn yđgərtep tədəv). aldьbьđđaqь şul tiklem đur burьstarđь qatьnqьđ aktiflьqьnan başqa ytəp bula tip ujlav həm şul noqtanan sьqьp eş kyrev appartunislьq bula. Undaj xəldər menən qətqi kerəş kərək. Elek qatьnqьđđar arahьnda eşləv menən qatьnqьđđar bylegə şeqəllənhə, xəđer ul julda bətə partejə kəmitəte eşlərgə, həm şunьŋ esən javap birergə tejeş. Sənki s'jьz, bətə partejə, prafsajuz həm səvit ojoşmalarьn kiŋ kyləmdə eşsən qatьnqьđđarđь satsejalizem tədələşən kiŋəjtev eşenə tartьrqa məzbyr itə. „(XVI nsь s'jьz qararьnan) Beđ bьl qarardьŋ tormoşqa aşьrьlьvьn talap itəbeđ. Şular menən ber rəttən kamsamul jəcəjkələrə, səvit ojoşmalarь, prafsajuzdar, əhtənən partejə jetəkseləgen kesəjtergə kərək Jetəkselekteŋ beŋgengə təp burьsь bьl ojoşmalarđьŋ kendəlek eştəren xəđerge burьstarqa bujhьndьrьp, prajezvudstьvaqa jəđ menən əjlənderep, tədəvđə, uŋьşlь ytkərev bulьrqa tejeş. Şunь buldьra almaqan, partejə jetəksəlege tip uđqarьlqan afitsejalnəstərđeŋ beđđeŋ esən qibatь juq.

Bьl burьstar, partejə aqzalarьnьŋ aŋ belem dərəzələren kytərevđə, ularđь kalxuz tədələşə, xeđmət ojoştorov məs'əllərə, uŋьştь kytərev n al təqomən jaqşьrtьv juldarь, menən partejənen burьstarь həm eş itьđatarь menən tanьş itep tərbejələvđe talap itələr. Xəđergə kendə partejə uqьvđarь ən kerəş—kalxuz esən kerəş ььvь iᵬtən ььqmahьn.

Avьldь kəlliktifləştərev həm oşqan kalxuzdarđь nьqьtьv ən fəqət jarlьlarđь nьq ojoştorov, ularđь tərbejələv, jarlьlь urta-xəllelər arahьnda jalьь eştə kesəjtev, ularđь kulla tə'ᵬirenə birməv, kulaktьqa qarşь kiᵬken kerəş ojoştorov şarttarьnda qьna qomelgaşьrьrqa memkin. Jarlьlarđь ojoştorovđь bahalamavsь yđ qiarь menən «bətə eştə eşləə», „barьn da buldьrьrqa", jəgən, „batьr" jegettər, hul zəpşiktər menən qatь kerəşə jarlьlarđьŋ rylen kesərtep qaravdarqa jul qaldьrmaqa kərək.

Z. BULAT.

Tiŋləşergə saqrabьđ.

Өfə VUZ qa əđerlek kurьsьnda uqьvsь kursanttar Berens Qьđьl—kən ytkərev uŋajь menən 350 humlьq „5 jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьna jađьldьlar.

Başqa məktəp ergəhendə asьlqan kadьrđar əđerləv kurьsьnda uqьqan kursanttarđь yđebeđ menən tiŋləşergə saqьrabьđ.

Kursant: Q[illegible]

162,8 pr. qa jetkerđek

«5 jьllьqtь—4 jьlda» zajьmьna jađьlьvđa Sajuzxlip xeđmətkərđərə yđ ara jarьş, saqьrmitьdtarь quldanьp zađ[illegible] 162,8% qa ytənələr. Xeđmətkərđər 99% qa qatnaştь.

Uqьv jorttarьnda kampliktavanejə məs'ələhe nisek tora?

Uqьv jorttarьndaqьkamplikьttarđь 100 pr. menən tultьrьv—pramfinplandь kadьrđar menən tə'min itev!

Vaqьtьnda yđ kamplikьtьn tultьra almaqan uqьv jorttarь, ular—beđđeŋ begenge satsejalizem timpьn вьvьvsь rvactar! Kampliktavanejə eşendə kiъken boroloş jahaj almaqan məktəptər qara taqtaqa!

Bulьp ytkən XVI—sь part s'jez, beđđeŋ begengə barьşьbьđđaqь bulqan horavđarьbьđđь kərəgensə tə'min itev esən, kadьrđar jeteştərev eşe məhim burstarđan bulьp tora ikənselegen kiъep ejtte.

Kadьr—beđđeŋ begengə toroşьbьđđьŋ timer talabь. Şunьŋ esendə beđđeŋ bətə apsistvinnes, bьl talaptьŋ qəməlgə aşьvь esən kərəşergə tejeş. Sənki: tormoş talabь beđđeŋ talap ul. S'jez qararь beđđeŋ qarar.

Şunqa kyrə bьl eşteŋ kisegevhəd tormoşqa atqarьlьvьn tə'min itər esən betə bulqan apşistvinnestь tuplarqa, eştə ajьrьlьv, terlə erele—ьvaqlь begeleştər menən juldь avьrlaştьrьv kyrhətevselərgə xəđerđən yk rvactar, turmьzdar tamqahь huqьp yđđəren keslə tənqitkə, eştəren qara taqtaqa qujarqa tejeşbeđ.

Menə heđgə kadьrđar jeteşə torqan usaq—uqьv jorttarь. Hər ber uqьv jorto yđeneŋ aldьnda torqan berđən ber bajavaj kamplikьt eşen nisek udqarqan? Bьl julda tьrьşьlьq həm halqьnlьqtar?

Şul turala 8—avqьs kenenə tiklem bulqan eşməkərlektərđe bajqap udajьq:

Kantun məqarif şeqbələre	Birelgən urьn	Alьnqan matirejaldar	Kilgən matirejaldar esenən jerle xalьq
Əfə	40	26	3
Bərə	30	18	2
Arqajaş	11	5	1
Jьlajьr	19	8	juq
Məsəqyt	17	2	1
Bələbaj	40	15	3
Estərle	13	0	0
T—Qataj	42	0	0

Tiklem nitiklem nasar ber xəldə torqan bulha bьjьlda şulaj tora. Bьl julda his ber tərlə kiъken hьnьlьştar jahalьnmaqan. Urьndarqa taratьlqan razvireskalarđьŋ tə'min iteleve 50% qala jetməj. Bьl bəl bigerəgendə kantun məqarif bylektəre əъtenə teşə. Bьnь tybəndəge fakьttar asьqlaj;

jahalmaqan. Şunьŋ esəndə qajьь arganizatsejə həm urьndьn nisek eş alьp barьvьn kyrep bulmaj. Alьnasaq 120 keşe urьnьna nisə matirejal kilevelə qaralamaqan.

Timək yđ urьnda bьndala haiqьnlьq đur.

Timək kyrenəki urьndarqa birelgən handarđьŋ ytəleve nixətiem zəqif torha, jerlə xalьq məs'ələhe bətenləj ajьnьs xəldə.

Jerlə xalьqtьŋ iŋ kyp urьnь bulqan T—Qataj həm jьlajьrđan berəv juq. Jьlajьr menən T—Qataj ələ joqolarьnanda ujanmaqandar. Ular tajaq menən tertəp ujatьvđь kətə.

Bьndaj apparattarđь begendən yk rəximheđ rəveştə ьrvactar ьrqaqьna elergə kərək!

Pid vuzda·

Kamplikьttь tultьrьv julьnda kyrelgən saralar zəqif. Bьl juldaqь bətən tajanьs jađ kənə urьndarqa taratьlqan uqьvsьlarđa tora.

Ləkin ulərđa ьşanьsьđ. Sənki kemdeŋ, qajđa, nəmə eşləp jatьvь turьnda kanteryl xərəkəttər jahalmaqan.

Məktəp qarşьnda bulqan part jacejkə, eştə iđaraqa jarđamqa kilep urьndarqa 40 lap vəkildər jebəreşhələ, praf arganizatsejə eştən sittə qalqan. Həđemtələ urьndarđan matirejaldar alьv eşe bik nasar tora. Məъələn: Alьnahь 200 đən aşьv keşe urьnьna barьhь 126 lapqьna matirejal bar. Kəmisejə aşa hьnalьp qabul itelevselər barь 80 genə. Şular esendə 9 qьna başqort bar.

Jaŋь uqьvsьlar kadьrьn tuplavđa iŋ avьr eş jerle xalьq məs'ələhe ikənə hər kemgə bildələ. Bьl eş beđđə bьjьlqa

Rabfakta.

Bьnda kamplikьt tultьrьv julьnda kyrelgən saralar juq tygel, bar. Urьndaqь pramьjşlinnьj eşselərđən kadьralar xəđerləv esən məktəp 12 urьnqa 12 keşe jebərgən. Ike urьnda xəđerlək kursьь asьlqan (Estərle həm Blagavişşineski).

Avьl batraktarьn şifqa alьp ulardь məktəpke xəđerləv turьnda jađđan uq sajuzqa diriktif birelgən. Şəhər eşse jəştəre arahьnda kiske kursь ojoştorolqan.

Ləkin uuьŋ urьnьna uqьv jortonoŋ yđendə qabul itev eşenə bulqan xəđerlek məs'ələhe nasar tora. Kəmisejə juq. Kilgən matirejaldarqa razbur

Əfə başpidtixnikumьnda

Bьl turьla nej tip əjtergələ jəđ qьđara. Jaŋь kadьralar kampliktavajt itev eşe tanavqa kilep huqьlqan ber udar məl bulьvqa qaramaъtan məktəpteŋ bətə məs'yl eşselərə əllə çajda jalda jərejđər Həđemtələ məktəptə xəđerlek eşe bətenləj ylgən.

Məktəp bьjьl yđeneŋ nisə keşe babul itəhen, nisə razvirьska jebərelgənen belməj. Bьqa tiklem urьndarđan bergenələ matirejal alьnmaqan. Yđ ara bətə eştə Narkamprusqa qarap tora.

Huŋqь hyđ

Kyrelgən fakьttar bujьnsa məs'ələ asьq: aldьbьđđa torqan bajavaj kampliktavanejə eşendə kyđgə kyrengən kiъken hьnьlьştar juq.

Uqьv jorttarьnьŋ kybehe yđđərenəŋ aldьnda torqan bьna bьl kamliktavanejə eşendə halqьn toralar. Bьl eşkə begendən başlap udar atь jəgertərgə, undaj ьrvacsьlьqtarđь tamьrьnan qorotorqa kərək.

S.

Kamsamul pidagugiə kadьrьn tultьrьrqa tejeş.

Ilebeđđen xuzalьq kytereleşe həm mədəni yfeşe, jalpьnьŋ mədənejətke, aŋ—belemgə ьntьlьvь beđđen alqa janьnan, jaŋь urta həm juqarь məktəptər asьvđь quja.

Olbittə jaŋь məktəptər asьv, şulajuq kadьrqa tiklem jeŋ kilgən məktəptərđen uqьtьvsьlar safьn beđđə jaraqlь uqьtьvsьlar menən tə'min itev məs'ələhe beđđen kyp handa pidaguktar xəđerləvđe talap itə.

Urta məktəptərđe paliteknizəm nigeđenə qorov sьnqa, şul nigeđđə belemle kestər xəđerləv məsələhe ajьrьm rəveştə alqa baъa.

Tik ykeneskə qarşь ələge tiklem beđ pidtixnikum həm pidagugeja instituь, indystergə—pidagugeja instituttarьna tejeşle həm beđđə telengən kantenenget buldьra alqanьbьđ juq.

Məskəvđa jəşəp kilgən K. Libknixt iđemendəge indystejə—pidagugeja institutь jylda kamsamul yđenen aqzalarьna biro. Bьl julda his 1,800 kamsamul ... tьŋ adaqьnda 8,400 keşe—kamsamul inəsek.

Narkampras bьjьl pidagugeja institutьnda studittarqa tixnik—institutьnda studittar menən ber itep stipindeje birergə bulda.

Beđđen Başqortostanda ytkən jьl tədelgən Başqortostan Pidagugeja Institutь josaj. Bəđ anda ytkən jьl tejeşle kantengent buldьra almaqan. Beđđen kypkenə 9 jьllьq məktəp betergən iptəştər pidagugeja institutьna inevgə qaraqanda tixnik—institut tarqa inevđe aldьn hansjđar. Ytkən jьl sajuz urgandarь həm kamsamul bьl ... [illegible]

Bьjьlda ələ eş hyrən kyrenə—Pidagugeja institutьna ələ 30 qьna qarьza alьnqan. Kamsamul mondda ... [illegible]

Şulajuq Indysterejə—pidagugeja Institutьna beđ bьjьl 1,800 kamsamul birergə kyrek ikənebeđđe onotorqa jaramaj.

Ə. ABLAJ.

Bətə kəs

Alda torqan məhim burьstardь ytəvgə jynəltelhen.

(Başqortostan jer eştəre xalq kamisarь urьnbaъarь iptəş Fьrulsf menən həjləşev).

Xəđer, uŋь jьjьv kampanjasь—tej iptəş Fьrulf—kyp kenə kantundarđa başlanьp, ajъь ber kantundarđa beđđə bara tejergə məmkin. Kantun jer idaralarьnьŋ birgən məъlumattarь bujьnsa ajъь kampanjahь 1-nse jьnv, bətə başqortostan bujьnsa dəvmelendə 43,6 pr. qa qьna ytelgən. Lekin bьl həm bik yk bere bulmaqьqa qara.

Senki, kantun jer idaralarь, jortbaşqarmalarь həm avьl sovittəre uŋьş jьjьv kampanjahьna alьp barmahalar, ikensenən, bьl eşte ... jьjьv kampanjahь tejeşləse tuplanmaj, jьjьv kampanjahь tik yđ—yđenən genə jьjьlьp bara tejergə məmkin. Bьl julda xatta agra—zaa vəkildərə həm prajezvudstva kə ... yđ aldarьna quja almaqandar.

Xəđer beđđen alda torqan avьl—xuzalьqь burьstarьnьŋ iŋ məhimərəge, uŋьş jьjьv kampanjahьn uŋьşlь uđđarьv ...

Şunьŋ esendə, bətə kantun jer idaralarь, jortbaşqarma, həm avьl sovittəre bətə iqtibarđarьn jьjьv kampanjahьna ... jyneltergə tejeş.

Şunan hyŋ Fьraluf ip. siluslav məsələhenə tuqtalьp— ... silustav ... [illegible]

Senki—tel ul ajta—ajta ... soqordarь qađьlqan həm qađa kypmə silus soqordarь qađьlanьp bara ...

Kyp urьndarda bьl tuŋqoldo ... jer idaralarь ... qarap tora. ... Kamsamul ... menən ... atqara. Ul silustav burьstarьn ... Şunьŋ esendə, bətə kantun jer idaralarь həm jortbaşqarma avьl sovittəre ... bik jaqşь ... 21 pr. ta 30 pr. qa ... tejeştər. Bulqan elgəşevgəne ... fivral ...

Uŋьş jьjьv fruntьnan.

Qonşaq kapirat sejələre qojroqta həjrələlər.

Avьl kapiratsejələrenen jejgə kampanejələr məlendə kalxuzdь, ajrьm xrəftəjəndərđe buldьrьv sizun kərək—jaraqtarь həm tə'min itev alьvь kampanejənen uŋьşlь ytev alьvь bətenləj bejlengən, jaqraqsejələr bьl kampanejəne bikrəp, vaqьtьnda kilterevgə məj, nəmələrgə aldan əjjəfkələr birsə ... tejeştər. Lekin Qonşaq jortondaqь kapiratsejələr ələ kyp urьnda ... xəđergə kəndə iŋ kərək bulqan arqan, ujaq, salьp, dəget qađav həm başqalar ber əstə juq. Tik ber arqan bulьvь ... Xəđer bьl urьn uŋьş jьjьv kampanejənə ... kapiratsejələrgə kilmađ, tip ojtep bulqa. „Jepu" skьlatьnda bulha jebərer ...

birələr. Məъələn: Məslim kapiratsejəhe ... vəkile ... qudqatqa ... kyp ... urьnda bətenləj ikense ... Qajhь ber vaqьt kantun kapiratifьna ... Qonşaq ... məъələn ... Xalbukь ... jebərgəndər.

Kampanejəne kərəkle tavar menən tə'min itevđə kapiratiftar yđđəren mos,yl hanarqa tejeştər.

Z. Nuri.

„Civiruf" kalxuzь uŋьş jьjьnav qa əđər.

Məmədən (Əsən vulьsь) avьllarđaqь jarlь xuzalьqtarđan əđelgən „Civiruf" kalxuzь igen jьjьnavqa əđerlənev ... kalxuzda ... Kalxuz janьqьna ojoştorolqan ...

Igen jьjьnav ... kampanejəhenə ... bik jaqşь əđerlənep ... bulьp ... ber eşte jeŋ juq.

Oj. Basirь.

Igen qoraldarь joğaqь jata.

Yъergən jortonda avьl ura... ... Qьvandьq ... tiklem kalxuzdarqa taratьlьrqa ... kilgən ... qaraqьjlap ...

F. Ajbulat.

Başqortostanda 10 nsь avqьsqa kyrmə arьş uŋьş jьjьlqan.

10 nsь avqьsqa, betə Başqortostan dəvmelendə 79753 giktar, jəъni plan 43,5 % ь ytelde.

Kantundarđa bylgəndə:

BƏLƏBƏJ KANTUNЬ kalxuzdarь 13780 giktar, ə ajrьm xuzalьqtar 89192 giktar jьjьlqan, plan 44,6 pr. qa.

BƏRƏ KANTUNЬ kalxuzdar 7356 giktar, ajrьm xuzalьqtar 82422 giktar jьjьlqan, plan 31,8 pr. qa.

JЬLAJЬR KANTUNЬ kalxuzdarь 1011 giktar, ajrьm xuzalьqtar 1164 giktar jьjьlqan, kantun dəvmelendə plan 16,7 pr. qa.

MƏSƏQYT KANTUNЬNDA kalxuzdarь 4874 giktar jьjьp, plan 8'1 pr. qa.

ESTƏRLE KANTUNЬ kalxuzdarь 12448 giktar, ə ajrьm xuzalьqtar jьjьlqan, plan 76,2 pr. qa.

ƏFƏ KANTUNЬNDA ... 87841 giktar jьjьlьp, plan 50,1 pr. qa ytelgən.

Asulь jortonda

(MAXSUS XƏBƏRSEBEĐĐƏN)

T—Qataj kantunь, Asulь jortonda par əđerləvđe uŋьş jьjьv ... bik başqa tiklem boroloş jahalmaqan. ... tarafьnan ... Jortonda ... kalxuzdar ...

par əđerlev zadanejəhen 58 pr., ajrьm xuzalьqtar kedgə səsev 7,9 pr. qa, ajrьm xuzalьqtar kedgə səsev 21,3 pr. qa ytəgəndər. Par əđerlev kampanejəhenən bulьnkon ... kantun ...

—Kantun jer idarahь adnahьna eş jerəgə tiklem plan alьştьra" tip jazalar.

A. Əmin.

باشقورتوستان ئا س سيۇمهورىيەتىنىڭ ئيدارا-حوژالىق ياعىناز رايونلاشتىرىلو توراهىندا

ريزەلوسىيە

١) ئولكە كەميتەتنى پلينومى ئيبولا-
شئنئڭ باشقورتوستان ئا س س يۇم-
هورىيەتىن رايونلاشتىرلو توراهئندا-
عى داكلاتئن نكلاپ تيكشئرگەس-
ئوزەك كەميتەتنئڭ هەم ۋ ك پ (ب) نئڭ
16 نسى ئسئيزلئنئڭ ئوكروكتارذئ
بئتئرئپ، ئاوللاردا سانسيالىزم تۈذۈ-
لوشئنئڭ توپ ،بئونى ئيتئپ رايون-
لاردئ ننعئتئو توراهئنداعئ قارارئن
موافيق تابا. پلينوم، ،بئل سارانى
دەۋلەت ئونكەملو تيمبئنى باياق
تيزلەتئەكئنى، ئوتوش كەلليكتيف-
لەشتئرلو ئونكەرئو هەم ،شوئئنئڭ
بئكئنئلئنە كولاكئنى ،سئنئف ،بولئو
باعئئان بئونئرلو ئشئن ئيكئلەيتە-
ەكلئكئنى كورهەتئپ ئوتە.
٢) كامپلان تارافئنان توذئلوپ-
بيورا تارافئنان قابول ئيتئلگەن باش-
قورتوستان تيورىتورياسئندا 48 رايون
تۈذئلو ۋارىانتئن تيكئئ ئيتئپ رائلارعا،
پلينوم رايونلاردئڭ بئلئداى هاندا
،بولئوئ ئوزەك كەميتەتنئڭ هەم
پارتئيەنئنئڭ 16 نسئ ئسئيزئنئنئڭ
پارتئيە سەوبەت، هەم حوژالئق-كاپەر-
راتيف ئاپپاراتئن حالقئا ياقئنلاش-
تئرئو توراهئنداعى قارارئن دەۋلەت-
ئاتقارئوذئ تەئمين ئيتە هەم باش-
قورتوستانڭئڭ حوژالئق، مەدەنى
هەم ميللى حوسوسيەتئنەرئنە موافيق
بولا تيپ ئاناى.
٣) پلينوم ياڭئ رايونلاشتئرئوذئ-
كانتون هەم بۇرئنتارذئ بوتورئو تو-
راهئندا بوتە توپ ئشتى 15 نسئ
سينتەبئرگە ئاتقارئپ بوتورئولئنئڭ
ئيتئپ تيذلەشتئرئوذئ كەرەك هاناي.
سيكرەتاتئنئڭ پارتئيە- سەوبين هەم
باشقا مئنئقتار بوينسا رايونلاشتئرئو
ئونكەرئو توراهئندا 30 نسئ ،بئل،
9 نسئ ئاوعئستقا سئقارعان قارارئ
مئنەن بيلدەلەنگەن تەرتيبئنئ رات-
لاوعا.
٤) رايونلاشتئرئوذئ دەۋلەت ئوت-
كەرلو ئوسون توپ شارت- رايونلاردئ
رايونئڭ بوتە تارماق ئشتەرئنەلە
تئبشلئ بئتەكسئ كادرلار مئنەن هەم
ئاپپاراتئلئ ئشئندە ،سينئفئ ئانئق-
لئقئئ تەئمين ئيتئو. پلينوم بيوراعا-
ئوزەك كەميتەتنئڭ قارارئ تيكئئلئنە
ئاشئئلئس تەرتيبئنە ئاوئل سەوئئەرئنئ
هەم رايونلاردئڭ بئتەكسئ كادر-
لارئن ئئسئئئو ئولارذئڭ مانئ حال-
دەرئن ئوزەك كەميتەت قارارئنا
موافيق باشقئرئو، ئايون ئاپپاراتئارئنا
،سئنئفئ سئنئقئان هەم ئشكە باراقلئ
ئشچئلەر ساستافئ هايلو مەسئەلەر-
لەرئن ئوذئوپ حەل ئيتەرگە تەكليف
ئيتە. ،بئل ئايقانئ پلينوم بيوراعا-
ئوزەك كەميتەتنئڭ كانتون ئشسئ-
لەرئنئڭ 90 پراتسينئئن ئاذ تو-
گئلئن رايونلارعا يئبەرلو توراهئندا-
عى قارارئن ،تولئ بويئومعا ئاشئرئوذئ
يوكمەتە، رايوئدا بئتەكسى حئئمەت-
تەرگە هەم ئاپپاراتارعا ئشسئلەر
هايلاپ ئالعاندا بئتەكسى ئشئەرگە،
باشقورت هەم تاتارذارذئ ئورلەتئوذئ
موكئين تيكلئم نئق تەئمين ئيتەرگە.
پلينوم بيوراعا رايونلاردئ ننعئتئو
ئوسون كەرەك تيكلم ئولكە ئشسف-
لەرئن مابليزاوايت ئيتەرگە تەكليف
ئيتە.
٥) ئولكە ئورگئنئدارئ رايوندار-
عا تورانان، تورا بئتەكسئلئئڭ ئيئلو-
گە كوسئو ئايقانلئ تەوگئ واقئت-
تاردا ئشتە باياق سيئئئلئكتەر بولا-
ساعئ ئشيكهئئ. پلينوم بيوراعا ئولكە
ئورگئنئدارئنئڭ رايوندار مئنەن بەئلئ
هەم تيذ چەكى ئالئتمەعئئ موئكين
تيكلئم كورهەئئو هەم سيفات باعئئان
باشقئرئئو ئوسون بوتە سارانئ كورلو-
گە، ،بئئئئڭ ئوسون بيورا 31-30
نسئ ،بئلعا بودژيەتئئ رائلاعاندا كە-
رەكلئ سوممالار بيرئوذئ كوذەتئرگە
تەكليف ئيتە. ،شوئئئڭ مئئەن بئر
قائارذان پلينوم بيوراعا- ،بودژيەتئئ
رائلاعان ساقتا رايونلاردا رايون مو-
ئەسسەسەلەئ ئوسون كەرەكلئ بينالار
توذئلوشئن كيكەيتئوذئ تەئمين ئي-
تئوذئ تەكليف ئيتە.
باشقورتوستاننئڭ رايون سيستيب-
مئئا تەو باشلاپ كوسئولان، ،بئل
ئش ئوذذەرئئە رايون سيستيمئ
بئعا حەقلئ ئوك بولعان باشقا يۇم-
هورئيەت هەم ئولكەلەرگە قاراعاندا
بيك كوپ مانئى هەم ئاقسا ئونئو-
لئوعا سەبەپ بولا. پلينوم بيوراعا-
ئوزەك ئورگئنئدارذان ياڭئ رايون-
لاشتئرئو ئايقانلئ 1930-31 نسئ
،بئلعئ بودژيەتئە كوذەتئلگەن زياف-
كئلارذئ ،تولئ ئونكەرئوگە تەكليف
ئيتە.
٦) رايونلاشتئرئو ئشئنئڭ ،ئوگئش
،بئئئشئئئو، ئيگئئ ئەذئرلەو هەم
كوذگو سەسئو كامپانئيانئ مئئەن بئر
تەكگەلكە ،تورئ كيلئووئ بوتە پار-
تئيە ئويوشمالارئنان ئشتە بوتە كوس-
تەرئئ توپلائئوذئ هەم هئمئالئقئئ
تالاپ ئيتە. پلينوم كانتكومدارعا،
رايكومدارعا هەم سەوبت پراقسايوز، كا-
پيراتيف هەم باشقا ئويوشمالارذئڭ فراك-
سئيالارئنا رايونلاشتئرئوذئ ئونكەرئو
پراسيسئندا ئوذذەرئئئڭ ،شول كام-
پانئيالارذئ ئونكەرئو هەم نەوبەتتەگئ
باشقا بورئستارذئ حەل ئيتئو ئش-
تەرئن ئادعئنالا بوموشارتماندا تەك-
ليف ئيتە.
٧) پلينوم رايونلاشتئرئو ئونكەرئو-
گە بيك ،ذور ئەهەمئيەت بيرئپ، بوتە
پارتئيە ئويوشمالارئن ،بئل ئشكە ئيك-
زيئلئ ئەهەمئيەت بيرئوگە. ئشسئ
باتراك هەم بارلئ-ئورتا حەللئ باليئعا
ياڭئ رايونلاشتئرئوذئڭ ئەهەمئيەتئن
كيڭ ئاڭلاتئوعا. كولاك ئاڭلئاسئئبا-
مئئا هەم ئايئرئم ئويوشما هەم ئش-
سئلەرذئڭ ديم مابلئزاتسئيا روحتارئنا
قارشئ مەرحەمەتئئز كورەشئوگە، رايون
ئاپپاراتئنئڭ-ئاوللئڭ ئشسەن يالپئ-
ئئا حئئمەت كورهەتئو ئشئن هەر
بئر سارا مئئەن نئعئئئوعا هەم دەۋلەت
قويئلوعا ساقئرا.
٨) پلينوم بيوراعا 14 نسئ ئولكە
كەنفيرئئسيەهئئئڭ هەم پارتئيەئئئڭ
16 نسئ ئسئيزئئئڭ قارارذارئ
تيكئئلئئدە رايون كەميتەتەرئئئئڭ
نەوبەتتەگئ بورئستارئ توراهئندا
ئاشئئلئس تەرتيبئئە كانكريت كور-
هەتمەلەر توذئرگە تەكليف ئيتە.

"Linin„ kammunahь đur uŋьştar menən alqa bara.

(Başsajuz tarafьnan "Linin„ kammunahьna iks kursejəgə jebərelgən "Satsejalizem„ kalxuzь brigadь Fətxetdin aqajXajrullin menən həjləş-ev.)

"Linin„ Kammunahь, tej Fətxetdin aqaj 1922 nse jьl, ip Lininden təqdime bujьnsa Tən . jaq Amirikanan kilgən 50 jarlь xuzalьqtan Varuniz əlkəheneŋ Kirsanьf qalahьnan 20 saqьrьmdar sarahь jьraqlьqtaqь elekke, Abalinski tigən bajar jerendə ojoştorola.

Ular kammunaqa ojoşqanda 4 attarь, 13 baş hьjьrdarь, 4 baş susqalarь həm 43387 humlьq başqa nerhələre bula. Şul summaqa quşьp xəkymət tarafьnan 79158 hum jardam alalar.

Xəđer bьnda 1022 kammunar bulьp, a/xuzalьqьnda ytkərevgə məmkinlek bulqan bətə agranumejə saralarьn qullanьv arqahьnda igen uŋьştarь jьldan jьl arta.

Ber giktar arьştan alqan arьş uŋьşь urtasa iъəp menən 196 bot bulha, ajьrьm xuzalьqtar giktarьnan 116 bot alqandar.

Malsьlьqtan alqan valavaj daxuttarь 1926 nsь jьldьŋ başьnan 28 nse jьldьŋ ađaqьnasa attan 42387—81 tin: Məgədle maldan 36893—27 tin, susqalar 27268—56 tin həm bal qorto 8711 hum 14 tin birgəndər, kyptən tygelgenə eşkə başlaqan maj zavьttarь rasxutьnan başqa 700 hum, tirməndən 8713 hum saf fajda kiitergəndər. Kirbes huqьv həm sьjr qajnatьv zavьttarьla bar Xəđer Mixaniciski həm kraxmal eşləv zavьtь təđev eşen alьp baralar.

Kammunanьŋ bylenməj torqan Kapitalь 120067 hum pajavaj kapitaldarь 9002 hum həm baqlьq funda 128959 hum aqsalarь bulha, maşina,—qoraldarqa amarizatsejə jahatьr esən ajьrьm halьnqan 9031 hum aqsalarь bar.

Igen uŋьşьn jьjьnav kampanejəhь başlanьlьp, 2 nse avqьsta xəkymətkə 2000 bot igen tapşьrđьlar.

Kammunarđarđьŋ də jem xəldəre.

Kammunarđarđьŋ kyŋeldəre kytərenke. Kyltura eştərelə kərəgensə julqa qujьlqan. Aşav—esev dejem aş xananan bulьp, qatьn—qьđar əj eştəren qotqarьlqandar. Balalar majđandarь həm balalar jəslehe bulьp unda tərbejə eştərelə jaqşь qujьlqan.

Dejem alqanda, kammunarđar ip. Linin kyrhətkən jul həm undaqь partejəneŋ keslə jetəkselegə aъtьnda, şatsejalizemgə baralar ti brigadir Fətxetdin aqaj.

110 meŋ giktar jerle gigant

Bьnan 2 jьl huŋ beđđen sajuzdьŋ orloqsoloq xuzalьqьna taqьla đur ber orloq fabrikahь əđerlənə. Bьl Gigant esenə 110,000 giktar hərento jerđe alasaq.

Bьl Gigant Axun, Şişmə, Byzdək, Dəvləkən, Abraj jorttarь kyləmenən tora. Safxuzdьŋ sigen xəđer jer təđevselər jarьp plan jahajđar.

Safxuz esenə bьqa tiklem davam itep kilgən „vazrazdinejə" həm „smickə" safxuzdarь kerə. Byzdək orloqsoloq safxuzь „Başqortostan Gigantь" iъəmendə bulьp başqa safxuzdarqa qaraqanda kyp artьqlьqь bulasaq. Sənki, safxuzdьŋ majđanь esenən 2 timer julь bar. Siləbenən Maskva, Şişmənən inejrgə ytə torqa juldar. Oşo rəveştə orloqto ikense urьnqa odatьv kyp tapqьr jeŋel həm oshod bulьvь ketelə. Bьnьŋ huŋьnda bьl timer juldarь bujьnda 5 ilivatьr (orloq kipterges) bar. Bьl da Byzdək safxuzьnьŋ aldьn bulьvьn kyrhətə.

Bьl safxuz majđanьnda tupraq şarttarь jaqşь bulьp (qara tupraq) feqqət bojđaj səsergə genə ujlana.

1931 nse jьldьŋ jađьnda safxuz qaraltьlar turqođova eştərenə başlaj. Eş sizunь başlanьv menə 20,000 giktar jertə par hərələp şul uq vaqьtta terlə qaraltьlar torqođov başlana. Safxuzda qaraltь torqođov eştərenə bətəhe 4 milejun bumqa jaqьn aqsa tygeləsək. Safxuz da barlьqь 17 ucaska bula.

Safxuz da jađđan uq 2000 eşse eşkə başlaj. Safxuz bətə hərelgən jerđe səsep bətergəndə həm jьl hajьn safxuz baъьvьnan 3 milejun bot bojđaj alьnьrqa ujlana.

Oşo rəveştə safxuzdьŋ əhemejəte ifrat dərəzə lə đur bulьvqa qaramaъtan uqa iqtibar bik əđ ele. Bьl safxuzdь jaŋь qora başlav menən bik kyp terlə avьrlьqtarqa osorarqa tura kilə. Safxuz ojoştorov menən keroъtejəndərgə nurma menən jer ajrьlьp birelə. Bьna şul vaqьtta kulaktar keroъtejəndər arahьnda jaqşь jeregenə safxuzqa birelə, heđgə jer bik ađ həm nasar qьna birelə,—tigən hьmaq qotqolar taratalar. Sənki, bьl eşte başlav menən təvlə safxuzdьŋ əhemejəte turahьnda tejeşle ojoşmalar keroъtejəndərgə aŋlatmaqandar. Bьna şunьŋ esəndə bьl məs'ələ tirəhendə bətə jəməqət fikeren tuplap eş kyrergə kərək.

Jəşelsələrđe vaqьtьnda jьjьv, qьşlьq qaurьnlaştьrьvqa iqtibar itelhen.

Kyp urьnda jəşelsələrđe vaqьthьđ həm tərtiphed jьjnav arqahьnda qajhьber jeldarđa jəşelsələr ərəm bula. Uqa ььqlap iqtibar itmejənsə, nisek tura kilə şulaj ykkən jərenən alalar đa tađartьlmaqan, havahь nasar, qьş kenderendə hьvьq bula torqan urьndarqa tultьralar. Jə bulmaha jəşelsələrđe jetkermej jьjalar. Bьl rəveştə eşlov xuzalьqqa fajđahьđ. Şunьņ esən jəşelsələrđe səsep yterergə nej tiklem iqtibar birelgən bulha, jьjnav həm haqlavqa la ььq iqtibar itergə kərək.

JƏŞELSƏLƏRĐE NISEK HƏM QAJЬL VAQЬTTA JЬJARQA.

Jəşelsələrđe bigrəktə qojaşlь kendərđə jьjarqa kərək. Əgərđə jamqьr, jeveş vaqьtta jьjlha ularđь qьş kənə haqlavь qьjьn bulasaq. Jamqьrlь kendərđə hunqa qaldьrmaj əsən dьmьrhaq kendərđə lə jьjarqa jaraj. Kyp urьnda jəşelsələr həm tamьr adьqtarь qadəp alqan vaqьtьnda zararlanalar. Bьnьņ hunьnda təjəgən, buşatqan vaqьttarđa hələmhьđ qoro taqtalь arbalarqa halьnha, barьlap, qabьqtarь huşьlьp serergə məжbyr bulalar. Tuprьqaqtarьn bətərebeđ tip qatь nəməgə huqьrqa jaramaj. Şunьņ esən jəşelsələrđeņ qabьqtarь huşьlmahьn, zəqiflənməhen esən ularđь bik haqlьq menən qoro kendərđə genə jьjarqa kərək. Jek menən taşьqan vaqьtta arbaqa halam jəki başqa ber jomşaq nəmə halьnhьn. Ber vaqьtta la jəşelsələrđe tađartьv əsən ularđь hьv menən jьvьv jaramaj. Jьvqan vaqьtta jəşelsələr dьmlь bulьv səbəple serev ixtimalь bar, şunьņ əsən qьşlьq urьnqa haloqanda ularđь jerđən alqan kejgə ber ađ kiptərep halьrqa kərək.

Bođoləqan jəşelsələr menən tađa jəşelsələr menən qusmajьnsa ularđь ajrьm syrləp alьrqa la əşkə jaraqlьlarьn aldan fajđalanьrqa kərək. Badqa feqət bodolmaqan jəşelsələr genə halanьhьn: qajhь jeldarđa qьrav huqa, undaj jəşelsələrđe badđa haqlarqa məmkinlek juq. Şunьņ esən kedgə balqьndar qьravdarqa tiklem səgeldər, pamidur, qabaq, qьjar, hьmaq jəşelsələrđe irterək jьjьp alьrqa kərək.

Ə, inde səgeldər, kəbəstə, kişer, torma, hьmaq yđemlektər hunqaraq qaldьrьp jьjьlha la jaraj. Ulardьn ььqlap ykkən vaqьtь kedgə bьmьs saqtarđa bula.

Jəşelsələrđe qьş kənə haqlav juldarь.

Jəşelsələrđe qьş haqlav əsən kyp urьnda qađьmdan soqordar həm qar baddarь qullanьla. Bьl soqordarđь tyrle urьnda tərlesə tərenlektə eşləp uđыь fajđalь bulьvьna iqtibar itelməj. Oşo arqa la jađ ken kartuf şulaj uq jəşelsələr şerəgən bula. Şunьņ əsən da tamьr jəşelsələrđe həm jəşelsələrđe badđьn qarqa haqlan vaqьtta tybəndəge kaneştərgə iqtibar itergə kərək.

1—Jəşelsələrđe haqlav əsən badđardь qomhuraq urьndarđa jəki undaj urьndar tabьlmaha badđьņ təbənə 25—30 santimiter qalьnlьqьnda qom tyşərgə kərək.

2—jer aьtьndan bьşa torqan hьvdan badđьņ təbə ber niso mitьr əstə bulьvь jaqşь.

3—Soqordarđь məmkin bulqan tiklem qalqьv urьnqa qađьrqa kərək. Əgərđə tigəđ jəki tybən urьndar bulha ul vaqьtta jađqь jamqьr hьvdarь aqьp təşmahen əsən soqorđoņ tire jaqьn kanav menən ojlenderep alьrqa kərək.

4—Soqordoņ đurlьqь kejməhe jəşelsələrđeņ kyplegenə həm soqola torqan urьnqa qarap jerəj. Əgərđə jer aьtьndaqь hьv jaqьn jərjaq bulha ul vaqta soqordoņ tərənlege (3 arşьn) 2 mitьr samahьnda jaharqa bula. 3 arşьndan da tərən bulqan vaqьtta kyməlgən jəşelsələrđən aьtaqьlarь ььq baььlьp serergə məжbyr bulalar. Əgərđə jer aьtьndaqь hьv jaqьn bulha jađьraq qađьrqa kərək.

5—Baddaqь hava almaşьnьp torhon əsən jerqə jartь arşьn tejməklek torba qujьla. Bьnьņ hunьnda əđərlengən jəşelsələrđe oşo badqa jejlep kenə halalьp badđьn avьđьn ber əd buş qaldьrьp jarьp qəbsaqqa kərək. Badqa jəşelsələr halьnьp bətkən jabьlьp qujьla. Qьşqь halqьndar başlanqansь bьl badđьn jəbəv tiđ dogam qadьm jənə tirsə hajьp əjəp qujqa, jəki badđьņ eđtən qaplarьq rəvəştə qьvьş jaharqa kərək.

Bьl oşo saralararđь qullanqanda jəşelsələrđeņ jaqşь qьşlavьna ьşanьs bulьr.

L. ABDYLLIN.

Kalxuzdarqa kitaptar.

Kalxuzdarđa kətep xanalardan mədəni yğeşte kytərevđə XVI s'jez qararđarь nigeđendə satsejalizem tədevđə, agra—zav minimum ytkərevđə, xəđmət ojoştorovđa, kadьrđar xəđerlevđə, kalxuzdьņ batrak—jarlь qatlamьn ojoştorovđa ularđь səjəsi—mədəni kytərevđə tərbiəlavđa bьl ikoş bulьvь bik ul həm ularđa həm bik zur roj ujnaj. Mədəni qarif xalq kamisarlьqь, Bətən prafsajuzdar ydək sovite, kalxuzsintr, gəzit V.L.K.S.M. hьn ydək komitete həm bet-hem nadanlьq jəmojətenen ydək sovite „kalxuzdarqa kitap“ fundь tədevgə bəte sovit jəmqəjətselərgə, saqьrьp sьqqan.

Begengə kəndə avьl kətep xanalarьnьņ seltərə bik hirək. Beđđə kyp urьndarđa kətep xanalar jort kytəməndəgenə, ularđan tik şul avьl kalxuzsьlarьqьna fajđalana alalar. Begengə telektərenə javap birerlek kitaptar bətenlaj juq. Qajhьber kətəpxanalarđa avьl həm tirə jaq avьldarđa tatar—başqort xalqь jəşevgə qaramaьtan kitaptarđьņ kybehe urьs telenđə bula. Jort urьnsьlarь avьldan başqa kalxuzdarqa avьldarqa kitheņ bedđən kalxuzsьlar bətə urьnda təjerlek kitaphьd uttьralar, 15 kəngə ber barьp sьqqan gəzitte joto-lop uqьjdar.

Ə beđđeņ kalxuzdarđa, avьldarđa uqьj belməvsələrđən halьn-rьq ja jьl hajьn arta, mədəni kytərəleş kəndən kən yđə. Beđ ularđь uqьj beler əsengənə uqьrqa əjrətməjbeđ, uqьrqa əjrətep, kitap, gəzit sьqa aldanrьn kytərergə, begengə kəndəge əsəplərđə ajьrьm keşeler tərbiəlenđə...

Şuqa kyrələ bьl məs'ələ bedđən ejlənələ ajrьm əhəmejət qadanь, jəmqəjətselektəņ ajrьm ььq jardamьn horaj.

Jəmqəjətselek başlavь, əşsə-lər, kalxuzsьlar həm bəte xəd-mət ejələrenen nəqlь qəbsanь-vь menən beđ, kalxuzdьrđa ka-təpxanalar ojoştorov əsən kitap fundь buldьrьrqa kərək.

Kitap fundь tədevgə tərle ojoşmalardan sərməjə, kitaptar jьjarqa, ixtejari kitap jьjnav-dar ojoştorqa kərək. Mədəni xaqь stabarь, bьrььs kitap-larđan ajьrьm ojoşlanqan 12 kəndən kytəəstə bətə partejə, Kamsamul jəçejkələre, şifijəməttətərə klubtar, məktəptər, avьl sovite ixtejari ojoşmalar, kapiratiftar jьjьrqa tejeş.

Kyp urьndarđa avьl bьl eş bas-landь inde. Ojoşmalar, ajьrьm keşelər, jəđьvsьlar „kalxuzdar-qa kitap“ fundьna aqsa, kitap tar birələr.

Məbələn RSFSR məqarif xalьq kamisarlьqь 20 məņ hum goşsqan 25 məņ hum asoaviaximdan ydək sovite 2 məņ hum knigosajuz 1,500 hum birđelər.

Urьstardьņ jađьvsьlar ojoşmalarь (fəcn) ergəhendə ajьrьm kəmisejəlek kitap jьjnavda eşləjđer.

Beđđeņ də gəzit idaralarь həm Başgiz begendən yk „kalxuzdarqa kitap“ fundьna kitap həm aqsa jьjnavqa kəmisejə ajrьrqa, mədəni paxut əьtabь menən berləktə əş başlarqa tejeştər.

Ajьrьm jađьvsьlar, zurnalistar gəzit aqsa saqьrьvdar jaharqa tejeştər.

Gəzittər aqsa ucirizdinejə həm ajьrьm keşelər arahьnda saqьrьvdar alьp barьrqa tejeş.

Oşonoņ menən berlektə kalxuzdarđa kətəpxanalarđa əşsə-lər izbac—biblitikardar kadrь xəđerləvđələ iђtən sьqarьrqa kərək.

Başpalitprasvit həm narkampros bьl əşkə begəndən kerşergə tejeş.

Beđ kəndən menləgən kalxuzsьlarđь kitaptar menən, kalxuzdarđь kətəpxanalar menən təьmin itergə tejəşbeđ.

Ə. ABLAJ.

Xəbərselek ьitlege aьtьnda

Kulaklьqqьn jəşerevsələrgə qarşь ut asajьq.

Kulak xəbərse Fəxrej Zəjemef turahьnda.

Beđ ytkən keđ yk xəbərse-lər safьndaqь kulaklьqhьn unsьj-rьnjarlьlavьn sit ilmintterđe ta-đartьv məs'əlheņ quјqajьhq. Lokin, oşo kəngesə bьl məs'ələ halqьn qarşь davam itep kil-đe. Hur tikşerevsə urgan-dar bigrəktə jortkum partejə-ler həm avьl partejə, kamsa-mul jəsəjkələre xəbərselər safьn sittərđən tađartьv əsəndə aktif qatnaşьrqa, ašjaĥ jeđ-həddarđe tobe birergə tejeş-tər. Həm tiŋ xəbərselər jaqəlalarьn şulaj ykə mь xəbərsə ojoşmalar artta qalalar.

Hun ььndaj xəbərselər beđđeņ arala barmь?

Əlbəttə bar. Mixal əsən Arqajaş jorto Hultaj avьl xəbərse Fəxrej Zəjemef jəfte alajьq. Ul jydənen hor bьrqa hьv' xətьnьn ađaqьna „Kalьxozьk“ tip qəđ qarьh ukьr qaja. Ydən Sovit kəsehe bumlь usьnьņ hum „min kalxuzdarqa kergən ulərəm“ tip jarşь jada?

Bьl jul xəbərselek mathuqatьn aldavsьlarđьņ beđđə bьr kelə. Xəbərsenen adaqьna qujqan quşamatь menən ydən kal xuz aqьлa bul, jađmalarь menən ydən xoquqlь qraždan itep kyrhətte.

Ə. Arqajaş kantunь RKI vəkiletenen tikşerevə ajnpsь bavqada ььn afiris, xoquqhьđ ikonlegə həm kalxuzda tormaqanlьqь beləde.

Zəjemef fəxrej kem huņ?

Bьnь taqь la ььqьraq aььq-lav əsən Arqajaş jorto KRI vəkile həm jort RKI ajrьm kyserep hedəmtəhen kyserep ytəjek:

— Fəxrej Zəjemef atqalь kulak. Xoquqtan məxrym. Aqahь mulla. Aq afisər, enehe menən əsəlь qьmta to-laj kytartqan. Ikeđə lə ydən jeđənə terd ajrьm qьsqarьlqan. Ejə eđerlev ukajəle həm tiba menən jьjьrtajsьqь ber hum sovitkə qarşь, kalxuzqa qarşь agitasejə tarata. Ydən kalxuz-sь tip, ridaksejən jaqqьn ađaqьna aьtsjə genə qatь jaza birelhə.

Bu Hultaj avьl jarlь, batraktarь dənevlej ul kalxuzdan sьqarьlmaqlьqьnь talap itte. Kalxuzda nadaj sit əsəlt elementarь bar.

Bьl haq bəlgen jaqьnaraq partejələr menən tabьlqan qarşь, Bьl bььş beđđəņ jəşerengən. Bьl təikəlderjo, jaŋ tikşerep ььlьrqa həm kalxuz qьlьqtarьn uqьj kalxuz tьndarьn zəlkəvmizdə əđe jarat. Bьna bedđeņ kilgən:

Bьna afiris Fəxrejđeņ bьььraq jeđən jaqьn qььqa qььqa rev hedəmtəhe.

Bьndajđarqa beđ nisek qarajbьđ?

Partejə aqzalarьn həm Səvit xeđmətkərđəren bьььratьr, partijə urgьnь bulqan ejlə gəzitqatlar, kalxuzda jađьv bьlьnь jađəvqa quilanqan, kalxuzda bulmaj torqan kyрtə, tip, ridaksejən jaqqьn ađaqьna aьtьl jaza birelhə.

Başkort avьl jarlь batraktarь dənevlej ul kalxuzdan sьqarьlmaqlьqьnь talap itte.

Bьna bedđən xəbər.

M. A—ZAQЬF.

Bьndaj iђerek baştarqa partizandar safьnda urьn bulmahьn.

Bələbəj kantunь, Saqmaqoş jortь, Baxtizin avьlь M—goraj Sezəbin soqr iђorolo ydən: „qьđьl partizan“ tip avьl xal-qь aldьnda maqtanьp jereр. Hər vaqьt kampanejələr məlon də kulaktar menən berge, qara-şьr agitasejə tarata. Qьđьl partizan tygel. Şonki, qьđьl partizandar kerəş jolo-nan qьtqьn tykkəndə, ul elekke jen bulьp xuzalьqьnьн

pamьşiktar qađaqtarь menən bergə qaşp jərenə.

Xəđor ul Baxtizin avьlь yđ kaььn jardam kəmitətəndə rois bulьp eşləj, ə, jardam kəmitəneņ maşinalarь asьq jalanda, sestorə tordьqь tarav jatalar. Ə, eşkə kilgəndə ydə ber nərhə alsьlhe. Ydəne həm kalxuz saqьrьp tektəstə jardam jđe. Şulaj tikşergəndə, qurьlьq kenдəs eşlap. Jortkampartejə kulaktarqa jaqlap jarđьqqa jaraj.

Xəđor, qəđəlqoлda ike—es ike at, ike hыjьrь həm 15—ləp harьqtarь bar. „xuzalьqьmda ber nərhəm dəjuq, batьramьn“ tip ber qьđьn Θfegə uqьrqa jebərđe.

Bьna bьndaj iђerek baştar partizandar safьnan tađartьlьrqa tejeş həm jarđam kəmitə tenəndə alьnhьn.

QЬĐЬL PARTIZAN.

Serle Sərbi

Serle „Sərbi“ ul elek Θfeləge tatar hatьvsьlarьnan berense bulьp tanьlqan Kərimeftərđeņ kampanejəhendə jərəp hatьv itevsə-hatьvsь Olebəjdullina Sərbejamal-Xajurlla qьđь bulьr.

Unьņ atahь hatьv itevđən kilgən iђəphed fajđalardan iђəphed kyp mal jьja həm ike qatlь itep, başьn timer menən jabьp, ike đur əj haldьra. 16 nsь jьlqa tiklem ədləkhed hatьv itep, 18 nse jьl aqtar menən qasьp kitə həm qьđьldar tarafьnan ylterelə. Ə' qatьnь 4 balahь menən əjəndə qalьp, hajlav xoquqьnan məxrym itelələr.

Xoquqhьđqa səvit məəs'səsələrendə urьn bulmavđь, olo qьđь Sərbej hiđep qalala 26 nsь jьldarđa isem, familejəhen alьştьra (zakunhьđ rəveştə) jəqni, yđən „Olebəj Sərbi“—tip jərətə. 26 nsь jьlnь uq xeđmət harajьnda Baştruppaqa kassirşь bulьp inə. Unda yđenen jьrtqьslьqь arqahьnda səvit xeđmətkərđere menən bьjьşmaj. sьqьp, Θfeləge 41 nse numirle kamsamul isemendəge əşselər magazinьnala kassirşa bulьp inə. Unanda nindəjđer qəjep tabьp, sьqьp, huņqь vaqьtta 29 nsь jьldьņ 15 ŋyjəberendə Gusbankaqa taqьla kassirşa bulьp inə. Şulajtep, xoquqhьđ hatьvsь qьđь tərle juldar menən səvit məəs,səsəhendə eşləp 4 jьl staz ala.

Xəđergə kəndələ xoquqhьđ qьđь gusbankala ajьna 80 hum eş xaqь alьp, xisapsь bulьp eşləj. Ləkin, Gusbanka „Olebəj sərbi“ đeņ oşondaj ere hatьvsь qьđь həm xəđergə kəndə yđe menən bergə torqan xoquqhьđ əsəhenen barlьqьn, kvartiranttar totop ajьna 200 humqa jaqьn xaq alьp torqanlьqtarьn belhələrđə bər tərlə lə sara kyrəv jaqьn ujlap ta birməjđər.

„Olebəj“ Sərbi tađartьvđa bulqanь juq. Tađartьv kəmisejəhen hiđep qala la tiđerək ikense urьnqa qasa.

Bьna hedgə xoquqhьđ Serle „Sərbi“ đeņ təp serelə oşonda inde. Unьņ ike ənehe: XƏSƏN menən IDEJETE 7 jьllьq məktəp bətərhələr, bər henlehe Qazanda ikense jьlь inde Sənqət tixnikumьnda uqьj.

Bьndaj xoquqhьđđarđь Səvit məəs'səsələrenən qьvьrqa kərək.

X. XUZIN.

Aşlьq huqьv halьmь turahьnda.

Başqortostan X. Kamisarđar səvitenen qararь

Safxuz, kalxuz, başqa prajьzvudstьva berektərə həm jaŋqьđ xuzalьqlardьņ başqa ojoşma həm keşelərđeņ (başqa safxuz, kalxuz, prajьzvudstьva berektərə həm jaŋqьđ xuzalьqtardьņ) aşlьqtarьn huqqan əsən xaq natura menən—şulhuqьlqan kyltura menən tylənergə tejeşle.

Şul ajqanlь Başsavnarkum qarar birə:

1) 1930—31 nse jьlqь kampanejəla aşlьq huqьv əsən—malatilkь nindəj sistimda bulьvqa qaramaьtan hər ber sintnir əsən kilagram menən oşo halьmdь bildələrgə:

Arьş bujьnsa	3,0	kilagram.
Bojđaj	2,5	„
Holo	4,0	„
Qara bojđaj	3,0	„
Tarь	3,5	„

2. Safxuzdar tuplaqan aşlьq huqьv halьmь turanan tura sajuzxlipqa, ə kalxuzdar, başqa prajьzvudstьva berektərə həm jaŋqьđ xuzalьqtar tuplaqan halьm a.—x. kapiratsejəhьna (Başkopxlipsajuzqa həm unьņ tybən ojoşmalarьna) tapşьrьla.

3. Bьl qarar iqlan itelgən kəndən kesənə inə.

4. Bьl qarardьņ bojomqa aşьrьlьvьn kyđətev Narkumturg urgьndarьna kantun həm jort başqarmalarьna həm avьl səvittərenə jəkmətelə.

5. Bьl qarardь bojomqa aşьrmavđa həm aşlьq huqьv halьmьn jəşerevđə qəjeplə keşelər bik qatь jəvapqa tartьlasaqtar.

Başsavnarkum rəise: BULAŞЬF.
Başqortostan Y K həm XKS eştər mədire: YTƏŞEF.
Θfe, 1930 j. II—VIII.

URЬNDAR

Kədgə səsev turahьnda jomqaq birep tororqa tejeştər

Başnarkamzim urьndarqa 10 nsь avqьstan başlap hər ber 10 kən əsən kədgə səsevgə əđerlekteņ həm səsevđeņ barьşь turahьnda jomqaq birep tororqa bojroq jebərđe.

Avьl səvittərə hər ber 10 kenlekteņ 9 nsь kənəndə səqət 12 nən kisektermej tilifun menən jəki maxsus keşe jebərep jort başqarmahьna səsevgə əđerlekteņ barьşь turahьnda tybəndə kyrhətelgən № 1 furmьla (əđerlek barьşь) jomqaq birergə tejeştər:

. . . . . Avьl səvitendə . . . ajđьņ . . nse cislahьna qarata- Kalxuzdar . . . . (hanь), bьlarđa xuzalьqtar . . . . (hanь), bьlarđa dəjemləştərelgən eş malь . . . (hanь), bьlarđa, uzьm orloqo fundь tedelgən . . . . sintner, straxavaj fundь kertəp hanap), bьlarđa jađqь aşlьq orloq fundь tedəldə . . . . . (sintner), jaŋqьđ xuzalьqtar straxavaj uzьm səsev orloqo tuplanь . . . . (sintner), kalxuzdarđa orloq tađarttь . . . (sintner), jaŋqьđ xuzalьqtar tađarttь . . . . (sintner), sartavaj orloq qəjəti orloqqa alьştьrьldь . . . (sintner). kalxuzdarđa orloq darulandь . . . . sintner, jaŋqьđ xuzalьqtarđa darulandь . . . . sintner, traktьr tedətelde . . . . dana (berense tapqьr xəbər itkəndə tədək həm tədətelergə tejeşle traktьrđardьņhanь kyrhətelergə tejeşlə.

Kalxuzdar hatьp aldьlar: jaŋь . . . . haban, ... səskes maşina, ... sartirufkь, ... tərəjər, kalxuzdarđa . . . . giktar besən saptьlar, jaŋqьđ xuzalьqtar . . . . giktar səstelər, kalxuzdarđa . . . . kubamiter, jaŋqьđ xuzalьqtarđa . . . . kubamiter silus halьndь, kalxuzdarđa giktar, jaŋqьđ xuzalьqtarđa . . . giktar jer jađqь səsev əsən hərəldə həm əђtə qьrqьldь (buşşinejə jahaldь).

Bьl huņqь məqlymat berense tapqьr birelgəndə unьņ planь kyrhətelər.

Avьl səvittərə atcut tədəv əsən kərəklə handarđь kalxuz pravlinejəlarđan, ə jaŋqьđ xuzalьq tarmaqь turahьnda agramunlьq vəkildərenən jəki jer upsьstьvahьnan alalar.

Jort başqarmalarь avьl səvittərenen jomqaqtarьn berləştərep 10 nsь kəndeņ səqət 3 nən kisektermej tilifun jəki tiligram menən un kənlək atcut itep kantun jer iđarahьna jebərə həm şuqa un kənlək əsəndə kypmə uzьm kantraklaşqanlьqtь quşa, ə kantun jer iđarahь tiligram menən Başnarkamzimqa jomqaq jebərə.

Uzьm səsev başlanqasta avьl səvittərə kədgə səsevgə əđerlekteņ barьşь turahьnda—kalxuz tedələşə traktьr tedətev, besən sabьv həm siluslav məs'ələhendə un kənlək jomqaq jebərevđə tuqratmaьqa tejeştər.

Uzьm səsevđeņ barьşь turahьnda avьl səvittərə oşo rəveştə (№2 furmь) jomqaq birə tororđar:

1) Kalxuzdar . . . . giktar uzьm arьş, ... g. uzьm bojđaj, ... g. uzьm arpa səstelər.

2) Jaŋqьđ xuzalьqtar . . . g. uzьm arьş, ... g. uzьm bojđaj, ... g. uzьm arpa səstelər.

Bьndaj jomqaq berense tapqьr jebərgəndə kalxuzdardьņ uzьm səsev plandarь ajrьm rəveştə, jaŋqьđ xuzalьqtardьņ planь ajrьm rəveştə kyrhətelər.

Səsev turahьnda iņ huņqь atcut birelgəndə kalxuzsьlardьņ həm jaŋqьđ xuzalьqtardьņ (ajrьm kyrhətep) kypmə baььvdь səskes maşinalar menən səskənlegə, hər ber tarmaqta kypmə giktar baььvqa sartavaj orloq səselgənlek kyrhətelər.

Orloq fundь tədəv turahьndaqь huņqь atcutta ulardьņ kypmehe bojđaj, arьş, holo, arpa, kukuruz, kənbaqьş, jeton, kinder, ylən həm başqalar orloqo bulqanlьq ajrьp kyrhətelər. Huņqь atcutta planь tultьrьp bulmavdьņ səbəptərə jəki arttьrьp udqarьvqa jardam itkən səbəptər turahьnda aŋlatma quşarqa kərək.

„Başqortostan“ gəzitenə jađьlьvđь ONOTMANЬMЬ?

Kygərsenselek eşenə diqqət

Oşo kəndə Başaso—avjaxim puşta kygərsenderen yrsetev tiriturejahьnda Vəsiləjef tigən kamsamul „qarasqь tultьrьrqa“ (jaharqa) osop barqan" huqьş bəjləneşə xeđmətən ytəvsə 2720 nse numirle puşta kyərsenen jeđrəle hunar mьltьqь menən atьp yltərə.

Vəsilejef, əgər unь tuqratmahalar, ike əs, xattə, tuqravsь 14 kygərsendə lə atьp bətərergə ujlaqan.

Bьnda şunьhь xarktirlь kygərsenderđeņ đur fajđalь bulьvьn iђtən sьqarьp qajhь ber kygərsen totovsьlar bьl eşkə jenəjətle qarajđar.

Başaso—avjaxim janьndaqь puşta kygərsenə siksejəhə bojrahьnьn tejeşle kyrhətmələrenə qaramaьtan Θfə lə qajhь ber kygərsenselər tarafьnan kygərsenderđe bətərev, x a t t a „Ularqala, bedgələ bulmahьn mujnьn əđəp ьrqьtabьđ“ tigən hyđ bulьvьna qarizalar bar.

Vəsilejef Başaso—avjxim tarafьnan xəkəmgə birelde (Jetməhə qoral totovqa tejeşle rəxsət qaqьđь la bulmaqan). Şulaj uq Θfə lə kygərsen totovsьlar, kilesəktə nasar eştərə əsən il qorqavsьlьqьna qarşь kilevđə qəjepləne р javapqa tartьlasaqlarьn iђtə totarqa tejeştər.

Başaso—avjaxim vaqьtlь sikritarь: PITRUF.

Θfə VUZ qa əđerlegendə.

Θfə inestitutь ergəhend qa əđerlek kurьsь asьlьp inde 320 keşə uqьp jata. Şul itev eşə valkumdər həm başqa şundaj urьndardьņ kamandirufkalarь menən bulhala uqa qarapqьna torop qalьrqa jaramaj, tikşerev uđqarьrqa kərək. Juqihə uđqan jьlqь ke vek 50 pr. jat iliminttardьn tərbejələnep sьqьvđarь məmkin.

Uqьv eşeneņ barьşьnda maqtanьrlьq nəmə juq. Vaqьt bik qьđqa uqьvsьlardьņ 120 he tugьnan turь təp kurьsqa inergə tejeş. Ləkin kybehe praizvudstьvanan jьjnalqan jəştər əsən 3 ajlьq xəđerlek menəngenə vuzqa kerev jeŋel eş tygel.

Uqьvsьlardьņ matirejalnaj jəqьna kilgəndə eştər bik nasar tora.

Kejem juq. Kridit məs'ələhe xəl itelməgən. Bylmələr dizinfiksejəhed. Matrastar juq. Uqьvsьlardьņ kybehe padvalda toralar. Şul səbəple qaj berevđər qajtьrqa teləhələ iđara keslek menən tota. Bьndaj jul menən kadьr jeteştərəm tip xьjallanьv nindəjgenə heđəmtə birer ikən? unan başqa vuzdarqa jəborev eşelə xəl itelməgən.

Kursant: Q.

Ridaktьr urьnbaьarь: QAJSIN

Bətə qala xəbərselərə, rabkurđar həm vaqьtlь kurьstarđa uqьvsьlar diqqətenə!

„Başqortostan“ gəzitenen massavaj bylege tarafьnan 15 nse avqьs kis səqət 6 la Muztixnikum klubьnda (Zinsuf uramь № 10) bətə qala xəbərselərən menən berelektə vaqьtlь kurьstarđa uqьvsьlarđь kəŋəşməhe saqьrьla.

Kən tərtibendə bik məhim məs'ələlər qaralьqtan xəbərselərđeņ həm vaqьtlь kurьstarđa uqьvsьlardьņ səqət 6 tьnan da huņlamaj kilevđərə horala.

„Başqortostan“ gəzitenen massavaj bylege.

2—2

Iqlan

Kyn sajuzьnьņ Başqortostan byleksəhe, Qьvandьqtaqь sej mal əđerləv punkьtьnьn eleke mədire xəđergə kəndə jəşerengən Basanađar Qadirьf isemenə tedəlgə eşanьs qaqьđьn qəməldən sьqqan iьəpləj.

Kyn sajuzьnьņ Başqortostan bylksəhe.

يوز ئورالليستنڭ تاقتا يارنو زاۋتتارن
ياننداعن ئوفو پريستيندەرندە هەر تورلو
ئاعاس نەمەلەرن ئشلەو، ۋاگونعا تويەو
هەم بوشاتو

ئشتەرن باشلاندى

ئاتنلق ئشسنلەرگە 8 سەعەتكە ئش حاقى ئيكى هوم
5 تين. ئە، نات مننن ئشلەوسنلەرگە 6 هوم 30 تين دەنلە
كەم بولماياساق. ئشكە كيلوسنلەرگە ئش واقتنندا ئاشاملق نەمەلەرن
ئالو ئوسون سيزوننق كاپيراتيف كارتچكاسن بيرلە. شول كارتچكا
بويىنسا ئشسنلەر ئايىنا 24 كيلا ئيكمەك، 1600 گرام ئيت، 1000
گرام شەكەر، 50 گرام سەى، 1000 گرام سيلوتكى، بىر كيتلە
سابلن، 2000 گرام يارما، 100 گرام ماحوركا ئالالار. بىلار ئوشتوندە
تورمنان ئنش ئاشار ئوسون ئشسنلەرگە ئستالاواى ئاسلعان.
بلندا 30 تينگە ئيكى تەرليكەندن توشكى ئاش، ئون بيش
تينگە كيسكى ئاش بيرلە.
ئيك كوپ هاندا
ئارتلى، بوى بنسنوسنلار، ئشبال يوندوسنلار، قاينلاوسنلار، بوشاتو-
سنلاردان

ئير قاتننقنن ئشسنلەرن كەرەك.
7—6
پريستنن كانتوراسى.

Θfə KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA *Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.*	Ural kinahьnda bəgən: **QURKЬNЬS** xuduzstьva filem 8 bylektə drama
IBEL KINAHЬNDA *Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar*	bəgən ikranda: **Beđ tьnьp qalalavьđmь?** 7 bylektə drama.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA *Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.*	bəgən: **CIKAGO** 7 bylektə
„5-Maj“ (iђke Θfələ)	13 həm 14 nse avqьsta: **Tormoş kələ** Sьjanьs 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.“. Башглав. 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitardarь, beregegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: G. Ufa, Verxne—torgovaja ploşad, Korpus №3. Red. gaz. „BAŞKIRDSTAN"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Massavaj bylek 5—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qanul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 həm 30 tin; 6 ajqa 2 həm 50 tin; 1 jьlqa 4 həm 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kanterahьnda, pote kanteralarьnda, ...

№187 Jəkşəmbe 17 - Avqьь 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Bəjək rivəlytsejə aldьnda

Partejənen Başqortostan əlkə kəmitəte, XVI—partejə s'jezь menən məzbyri başlanqьs uqьv inderev turahьndaqь qararьn jomoşqa atqarьv turahьnda sьqardь.

Oşo 30—31 nse uqьv jьlьnan ul qarar bujьnsa bətə balalarqa, eşsələr pasulkalarьnda uqьv jəşendəge balalar esen başlanqьs uqьv inderelergə tejeş.

Ikense, 30—31 jьlqa tiklem bətə Başqortostan dəvmələndə inderlek alьp barьlьp, ul jьldan başlanan məzbyri uqьv tormoşqa atqarьlqa bulьrqa tejeş. Şulaj uq bьl jьlda bətə beronse başqьs məktəptə betergən eşsə balalarь bətəhe lə 7 jьllьq məktəpkə inergə, ə, bьs jьlьqьn axrьna bətə 11—15 jəşlek balalar 7 jьllьq məktəpkə ingən bulьrqa tejeştər. Bьna bьl bəjək rivəlytsejun eşte başqarьv əlbittə bik avьr şarttar esendə ytkərelələr. Bigerəktə beđđen Başqortostan dəvmələndə bьl avьrlьqtar kyberək osorajdar. Berđən məktəp binalarь jeteşməj, ikensenən uqьvsьlar jeteşməj. Bьl ike məs'ələ başlanqьs uqьvđь inderevđəge qьjьnlьqtarđьn başь. Ləkin beđ qьjьnlьqtarqa qarap tigeđlənə almajbьđ. Beđgə qьjьnlьqtarđь beterəv saralarьn kyrergə kərək. Bьnьŋ esen beđđən balşəviktər bьl bəjək rivəlytsejun məs'ələ tirəhenə massanь ojoştororqa tejeşbeđ. Abkum yđenen qararьnda əle bьqa tiklem Narkamprus həm başqa ojoşmalar tarafьnan əđerlek qənəqətlənerlek tygel tejelə. Beđđə əle massa bьl məs'ələ tirəhenə ojoşmaqan. Bьl turala nьq eşlərgə kərək. Xəđerđən yk avьldarđa, rajundarđa bətə məktəpkə jararlьq binalarđь iđəpkə alьrqa rimunt başlarqa kərək. Səvittər, prafsajuzdar bьl eş menən jetəkselek itərgə tejeştər. Partejə ojoşmalarь yđđərenen iqtibarđarьn bьl eşkə jynəldererge jetəkselek eşen jomoşartmaђqa tejeştər.

Kamsamul başqa təđələş eşendə aktiflьq kyrhətkən kevek, xəđerđən yk Abkum qararьnda kyrhətelgən yđđərenen linejə hənən men kamsamuldь begəndən yk mabliĸavajt itərgə' məqarif fruntьna taşlarqa tejeş bulalar.

Narkamprus pidaguktar əđerləv turahьnda kiđken saralar kyrergə, bigerəktə qьđqa vaqьtlь kurьstar menən jaŋьnan əđerləv eşen tejeşle julqa halьrqa tejeş.

Partejə, səvit, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarь, bətə jarlь, urta—xəlle batraktar, bətə eşsələr massahь menən bəjək rivəlytsejun eşteŋ əhemejətən tulьhь menən aŋlarqa tejeştər.

Partejə ilde bəjək uŋьşlьqtarqa jaŋь jeŋevđərgə alьp bara. Başlanqьs məzbyri uqьv—kyltura fruntьnda jeŋev, satsejalizem təđələvgə nьqlь tip qararqa kərək. Tiđđən eşsə krəђtejən xalьq uqьj—jađa belməvselegən beterəv genə tygel, bəlki hər kem 7 jьllьq məktəp tamam itep, bətəhe lə urta dərəzəgə jaqьn məqlymətle bulerqa tejeştər.

Faşistar menən eşsələr arahьnda bəreleş

BIRLIN, 14. Italejənen San-Dzejavani qalahьnda jerle faşistarđьn berehe ylterelev ajqanlь eşsələr menən faşistar arahьnda nьq bəreleş buldь. Yđđəren həzym itkən faşistarqa taş menən qarşь torop, ber tiklem huqьşqandan huŋ eşsələr ularđь sigenergə məzbyr ittelər. Pejəncinu qalahьnda as eşheđđər menən zandarьmdar arahьnda bəreleş buldь. Krimyn qalahьnda palitsejə menən kustarđar arahьnda bəreleş buldь. Bьl kustarđar sikten tьş krizes arqahьnda sit ildərgə kitergə teləhələrđə, ularqa jul qujьlmaqan. Italejəle eşheđlek kəndən kən arta həm xəđerge vaqьtta bьltьrqьnan bik kyp arttь.

Başqortostan—gigant prajьzvudstьva məmkinlektəre ile

Başqortostan xuzalьq, mədənejət həm səvit tədələşə turalarьnda bətə Ərəsəjəj Yđək Başqarma kəmitəte nəmə əjtte?

(Başsavnarkum rəise ip. Bulaşьf menən həj,əşev)

Bətə Rəsəj Yđək Başqarma kəmitətenen prizidejyme Başqortostan jəmhyrejətendəge xuzalьq, izlimaqi—mədəni həm səvit tədələşə turahьnda Başqortostan Yđək Başqarmahьnьn daklatьn tьŋlanь. Başqortostan xəkymətə yđ eşe turahьnda Fidiratsejə xəkymətenə atcut birdə. Fidiratsejə xəkymətə tarafьnan qabul itelgən qarardar—ular dur tarixi əhemejətə bulqan Başqortostan jəmhyrejətendəge ... jeteşkilsəktəge alqa barьşьn bildelegən teşəlar. Bətə Rəsəj Yđək Başqarma kəmitətə tarafьnan sьqarьlqan bьl qarardьn ajьqsь menən Başqortostan eşsənderenen kiŋ qatlamdarь tanьş bulьrqa tejeştər.

I. Uŋьştar həm jeteşheđlektər iđəve.

Partejə jətəkselege aђtьnda Lininden milli səjəsəten dərəђ bojomqa aşьrьv nigeđendə səvittər Başqortostanь ber talaj əhemejətle səjəsi, xuzalьq həm mədəni uŋьştarqa ireşte.

Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə bьl uŋьştarđь başlьsa kyrhətep ytte, ləkin şuŋьŋ menən bergə ber talaj jeteşheđlektər bulqanlьqьn da əjtep yt'e.

Avьl xuzalьqь.

Səsev majđanь jaqsь uq yđkən. Bьl yђeş huŋqь jьldarđa əđləkheđ bulqan. Ləkin bьl yђeşte jətərlek tip iđəpləp bulmaj, sənki beđ əle nej barь huqьşqa tiklem bulqan dərəzəgə jaqьnlaşabьđ,(99,2 pratsint) „Başqortostan jəmhyrejətenen avьl xuzalьqь R.S.F.S.R. đaqь a.xuzalьqьnьŋ urtasa yђeşenən artta qala. A.xuzalьqьnьŋ prajьzvudstьva məmkinlektərenən fajđalanьlmaqan; bojđaj səsev majđanь elekke xələnə qajtarьlmaqan həm tixnik kylturalar səsev eşə lə jomoşaq alqa bara"—tejelə. Bətə Rəsəj Yđək Başqarma kəmitətenen qararьnda.

Beđđeŋ jəmhyrejətteŋ avьl xuzalьqьnda, unьŋ satsejalizem (dəjəmləşterelgən) siktьrьnьŋ əhemejəte həm totqan urьnь jeteđ həm tajpьlьşhьđ yђə bara: kəlliktifleşterev pratsintь 1929 nsь jьl 4 bulha, 1930 nse jьl 20 qa tiklem kytərelde. Orloq jeteşterevsə həm xajvan aђьravsь đur safxuzdar təđələlər. Fidiratsejə xəkymətə şul uq vaqьtta milli ajьrьmlьqtarđь həb xuzalьq jaqьnan artta qalqanlьqtь iđəpkə almaj totoş kəlliktifleşterev eşen 1930 nse jьldьŋ jađьna bojomqa aşьrьv julьndaqь ьntьlьş đur səjəsi xata bulqanlьqьn kyrhətte.

Beđ əle hamanda avьl xuzalьqьnьŋ alqa barьşьna tejeşensə jaşь jynələş birə almajbьđ. Qibatlьraq kylturalarđь yđterev həm a.x. praduksejəheņn jaŋьnan eşləp sьqarьvqa siktən tьş əđ diqqət birelə. „Mal ađьqь bazahьnьŋ tərtipkə halьnmaqan bulьvь, 29 nse jьl uŋьş bulmav, kəlliktifleşterev pratsisьnda pirigiptar həm bođovđarđьŋ bulьvь, ađьq esən totola torqan həm hətlə maldьŋ dəjəmləşterelevə, kulaktar tarafьnan maldьŋ tarqatьlьvьna qarşь yđ vaqьtьnda tejeşle saralar kyrelməv nətizəhendə mal hanь kəmegən.

Fidiratsejə xəkymətə tarafьnan Başqortostan avьl xuzalьqьnьŋ xəđerge vaqьttaqь xələnə birelgən anьq həm tulь narьq bьna oşolaj.

Sənəqət.

Sənəqətteŋ alqa kitevə jaqьnan da Başqortostandьŋ his şikheđ uŋьştarь bar. Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətenen prizidejyme kyrhətkənsə, xalьq xuzalьqьna, bigerəktə ere sənəqətkə kapital halьv kesəjgən; sinzalь sənəqətteŋ valavaj praduksejəhe yђə bara; Cirnikufka kambinatь tədələşə həm sajuz sənəqətə zavьttarьn jaŋanan qorov eşə alqa jebərelgən". Əgər 28—29 nse jьlda sinzalь sənəqətteŋ valavaj praduksejəhe 59872 meŋ humlьq bulha, 29—30 nsь jьlda ul 79.457 meŋ humqa tiklem yђə. Başqortostandьŋ bətə sənəqətenen ytkən xuzalьq jьlьnda eşləp sьqarqan praduksejəhe 128909 meŋ humlьq bulqan.

Sinzalь sənəqətkə kapital halьv jeteđ rəveştə bara həm 27—28 nse jьlqьqa nisbətən 29—30 nsь jьlda 24% təşkil itə.

Ləkin beđđeŋ jerle sənəqət dəjəm alqanda qəniqətlənerlek eşləhə, sajuz əhemejətendəge pritprejətejələr turahьnda şul uq hyđđə əjtep bulmaj. Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə „sajuz sənəqətteŋ təp ucaskalarьndapramfinplandarđь"ytevđə dur əđələş bulqanlьqьn, praduksejənen yđ xaqьn tөşərev julьndaqь zadanejəhenen ytələp jetkerlməgənlegen „kyrhətte. Ikense jaqtan" kustarsьlьq sənəqətenə yđək həm jerle dəvlət urgьndarьnьŋ, şulaj uq maxsus kapiratif sistimenen tejeşle diqqət itməve arqahьnda unьŋ xəle qəniqətlənerlek tygel".

Başqortostan sənəqətə xələnen təp hьđьqtarь bьna oşolar

Səvit təđələşə.

Bьnda la bajtaq uŋьştar bar. Bьl uŋьştarđьŋ berehe təv beşlap „iŋ əhemejətle xuzalьq həm səjəsi kampanejələrđə (igen əđerləv, zajьm) uŋьşlь rəveştə ytkərev". Bьlarđьŋ bətəhenə lə „eşsə, batrak, jarlь həm urta xəlle jalpьnьŋ səjəsi aktiflьqь yђev arqahьnda ireşelgən". Ləkin səvit apparatьnьŋ jeteşheđlektərə əle bajtaq bar.

Bətə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitətə prizidejyme „xalq kamisarlьqtarьna həm jerle vlas urgьndarьna jetəkselekteŋ jomoşaq bulьvьn, tybənge səvittərđə nьqьtьv julьndaqь təp burьstьŋ jomoşaq ytəlgənlegen, tybənge səvittərđəge kadьrđarđьŋ matdi jaqtan tə,min itelməgənlektəren tybənge səvittərđə ojoştorov həm massavaj eştərđeŋ bətenləj tejərlek bulmaqanlьqьn" kyrhətte

Bьl turala təv başlap apparattь bik kəslə rəveştə jerleləşterev kərəklegə həm ikensenən „vaq millətterđeŋ kərəktəren tə'min itevgə diqqətte kəsəjtev" turahьndaqь qarardarđь kyrhətəp kitev ajьrьmsa əhəmejət qađana. Bətə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitətə yđenen qararьnda" bydzit tədəgəndə beđđə ul kərəktərđe iđəpkə alьp jetkerməv kyrengənlegen həm səvittər tarafьnan vaq millətterge (mari, sьvaş, mardьva) xeđmət kyrhətev julьndaqь dəjəm eş qəniqətlənerlek bulmaqanlьqьn" bik nьq itep jađьp qujđь.

Mədəni təđələş.

Əgər beđ huŋqь jьldarđa „jaŋь məktəp həm balnistər tədələşə, pidagugejə juqarь uqьv jorton həm ber talaj tixnikumdarđь asьv ,kevek iztimaqi həm mədəni saralarđьŋ" ber tiklem kəsəjevənə ireşhək, bьl seltər jalpьnьŋ siktən tьş đur talaptarь menən saqьştьrqanda bik əđ. Başqortostanda uqьj—jađa beləvselek pratsintь tybən tora.

„Sənəqət pralitarejatьnьŋ milli kadьrđarьn tьvđьrьv julьndaqь iŋ əhemejətle burьs bik jeteşheđ ytələ. Başqortostan jəmhyrejətə xalq xuzalьqьnьŋ bətə tarmaqtarь esən kadьrđar əđerləv, bigerəktə təp xalqtan əđerləv eşə betenləj qəniqətlənerlek tygel".

Xalq xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə jaŋьnan qorov (sənəqətte həm avьl xuzalьqьn kytərev, satsejalizem siktьrьnьŋ totqan urьnьn kytərev, mədəni yђeş, millətter arahьnda elemtənen nьqьvь, kiŋ jalpьnьŋ səjəsi aktiflьqьn kytərev) eşendə ber talaj đur uŋьştarqa ireşkən səvittər Başqortostanь yđenen tarixi arttalьqьn əle jenə almaqan həm Fidiratsejənen alqa kitev urta dərəzəhenə ireşə almaqan. Bьl dərəzəgə ireşev burьsь aldaqь dəver esən təp həm xəl itevsə burьs bulap teşə.

II. Đur eştər pragramь.

Başqortostan—ul siktən tьş đur prajьzvudsteva məmkinlektərə bulqan kraj. Jəmhyrejətteŋ tabiqi həm tarixi şarttarь intinsif avьl xuzalьqьn kiŋ julqa qujьp, alqa jebərergə məmkinlek birələr. Jaqьv əsbaptarь, qibatlь rudalar həm miniraldar, avьl xuzalьqь sej malь zapastarьnьŋ đur bulьvь kəslə sənəqətteŋ alqa kitevenə kiŋ jul asalar. Başqortostan Yđək Başqarmahьnьŋ atcutьnda „Başqortostandьŋ prajьzvudsteva kəstərən kiŋ julqa qьjьv, ularđь Uraldьn alqa kitev timptarь menən tiŋleşterev his şikheđ səvittər sajuzьnьŋ biş jьllьq planьn ytəv timpьn taqьla nьqьraq jeteđlətəsək, sənki yđenen tirriturejəhe esenə kən jaq Uraldь tulьhь menən təjərlək alqan Başqortostan jəmhyrejəte ilebeđđə indystərejə jaqьnan alqa jebərev esən kəslə rizirьf bulьp teşə"—tip dərəђ kyrhətelgən.

Bьna nəq oşo xəl Bətə Rəsəj Yđək Başqarma kəmitətenə beđđeŋ jəmhyrejət esən his şikheđ đur tarixi əhemejətə bulqan tybəndəge qarardь sьqarьrqa quştь:

„Başqortostan jəmhyrejətenen tabiqi bajlьqtarь həm unьŋ kən jaq Uraldь yđ esenə alьvь jaqьnan totqan urьnь Başqortostandь kiŋ rəveştə indysterejələşterev məmkinlektəren birələr; ber jaqtan bьna oşo məmkinlektər menən xalq xuzalьqьnьŋ ьrađlanqan biş jьllьq planь arahьnda kiđken rəveştə mevafiqlьqtьŋ bulmavьn, ə ikense jaqtan kyrşe əlkələr menən saqьştьrqanda Başqortostandьŋ prajьzvudsteva kəstərə yђeşenen artta qalьvьn iđəpkə alьp, RSFSR xalq xuzalьqь juqarь səvitenə Başqortostan sənəqəten alqa jebərev biş jьllьq planьn dərəђləvđe aşьqtьrьrqa həm qujьlqan sruktarđa unьŋ ytəleven tə'min itev saralarьn kyrergə təqdim itergə".

Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmtətə təv başlap sənəqətten prajьzvudьsteva sridstevalarьn eşləp sьqarьvsь tarmaqtarь, jəqni tav, qaqьđ, ximejə pritperejətejələrə həm tədəv matirejalьarь sənəqətə alqa kitergə tejeşlegən kyrhətte. Şunьŋ menən ber yk vaqьtta jeŋel indysterejə pritprejətejələrenen yђeşen də tə'min itergə kərək. Başqortostandь indysterejə jaqьnan alqa jebərevđə hьnьlьş kiləhe xuzalьq jьlьnьŋ kanterьl sifьrđarь menən tə'min itelergə tejeşle.

Taqьla tybəndəge kankerit saralar bildələngəndər: 30—31 nse jьlь cirnikufkalaqь şьrpь jeteşterev həm aqas qьrqьv zavьttarьn haldьrьp betəv; şul uq jьlь, şul uq cirnikufkala qaqьđ fabrigen haldьra başlav; paligrafejə sənəqəten kiŋəjtev, unь jaŋь maşinalar həm latin şriftarь menən tə'min itev; angidrittən siment jahav zavьtьnьŋ təzribə ustaŋufkahьn eşlətev; urmandan dərəђ fajđalanьvđь ojoştorov; urman tədəvgə, aqas qьrqьvđь mixaniklaştьrьqa, ximejə zavьttarьn eşlətevgə kapital halьştarьn qətqi rəveştə kybəjtev; kiləhe xuzalьq jьlьnda uq krasnausul həm Blagavişcin zavьttarьn jaŋьnan qorov eşen betərev.

Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə Bilarit həm Bajmaq pritprejətejələren jaŋьnan qorov həm kiŋəjtev, şulaj uq tikşerev eştəren kiŋ rəveştə alqa jebərerlek itep, Başqortostan tirriturejəhendə gejalugejə kəmitətenen idarahьn ojoştorov turahьndaqь məs'ələlərđeŋ jeteđ rəveştə xəl iteləvđəren SSSR yđək Başqarma kəmitətenən jullaj.

Avьl xuzalьqь hьđьqь bujьnsa la oşondaj uq đur saralar bildələngən. Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə kerəђtejən xuzalьqtarьn kəlliktifleşterevđe (irekleiek prinsipen həm jəmhyrejətteŋ milli ajьrьmlьqtarьn qətqi rəveştə riqaja itep) davam itev burьsьn alqa herđə. Jer eştərə xalq kamisarlьqьna 3 miljun giktar jerđə ber talaj orloqsoloq həm mal aђьravsьlьq ere safxuzdarь tьvđьrьrqa təqdim itelgən. Jer eştərə yđək urgьndarь Başqortostandь avьl xuzalьqь maşinalarь həm bytən invintar menən, şulaj belgestər kadьrь menən tə'min itevđə kesəjtergə tejeşcər. Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə bojđaj həm tixnik kylturalar səsev majđanьn kiŋəjtev burьsьn qujđь.

R.S.F.S.R. jer eştərə xalьq kamisarlьqь Başqortostanda maşina—traktьr stansalarь ojoştorov burьsьn bojomqa aşьrьrqa tejeşle.

Mədəni tədələş jəhətenən Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə beđđeŋ jəmhyrejət aldьna qalalarđa, pasjulkalarđa, safxuzdarđa həm kəlxuzdarđa dəjəm başlanqьs uqьvđь 1930—31 nse jьldan uq, ə bətə Başqortostanda 32—33 nse jьldan uq bojomqa aşьrьv burьsьn qujđь. Bьl qarar siktən tьş đur kəs həm sridstevalar talap itə. Məqarif xalьq kamisarlьqьna Θfələ a.x. juqarь uqьv jorton asьvđь aşьqtьrьrqa quşьldь.

Milli kadьrđar əđerləv məs'ələhe ajьrьmsa qujьlqan—bьnьŋ esen təv başlap zirnateris, skatavud, Afsivut, kalxuzsintьr həm bytəndər hьđьqь bujьnsa kurьstar əsьlasaq.

Θfələgə torlaq majđanьn ajaqqa baђtьrьv (jaŋqьndan zararlanьvsьlarqa) esən qajtarьp tylənməj torqan ssuda birelə. Kammunal həm torlaq tədələşənə seridstvalar birev qətqi rəveştə kəsəjtelə.

Bətə Rəsəj yđək Başqarma kəmitətə Başqortostan biş jьllьq planьnda kyrhətelgən timer jul tədələşen bojomqa aşьrьv turahьnda qarar sьqardь,

R.S.F.S.R savnarkumьna Θfə—Ьrьmbur timer julьn eşlətergə ajьrьvsa diqqət itergə quşьldь.

Bətə rəsəj yđək Başqarma kəmitətenen qararь bujьnsa bətə bьl saralar nьqlь matdi baza əђtənə qujьlalar. Bьl turala rizəlytsejənen tybəndəge punkьtь həjləj: 1930—81 nse jьldan başlap jerle daxuttar sьqanaqьn həm R.S.F.S.R bydzitenən datatsejəne kybəjtev iđəbenən Başqortostan jəmhyrejətenen bydziten aftanumejəle jəmhyrejəttər bydzittərenen urta dərəzəhenə jetkerergə.

Bətə bьl đur eştər pragramьnьŋ barь tik səvit apparatьnьŋ rikanstruktif dəverđeŋ talaptarьna məvafiq rəveştə jaŋьnan qorov tə'min itelgən vaqьtta qьna həm rajunlaştьrьv eşen jeteđ rəveştə bojomqa aşьrьv julь menən genə ytələve məmkin. Apparat qətqi rəveştə jerleləşterelergə həm uqa eşsə, batrak, şulaj uq kalxuzsьlarđь kiŋ rəveştə yrlətev julь menən jaŋartьlьrqa tejeşle.

Vaq millətterđeŋ kərəktərə həm mənfəqəttərə ajьrьmsa iđəpkə alьnьrqa tejeşle.

Beđđeŋ xəkymət daklatь bujьnsa Fidiratsejə xəkymətə tarafьnan sьqarьlqan qarardarđьŋ ajььь nigeđđə bьna oşolar. Ularđьŋ səjəsi həm praktik əhəmejətə đur bulьvь asьq kyrenep tora. Xəđerge vaqьtteŋ burьsь bьl tarixi qarardь bəjəmqa aşьrьv esən bətə kəs həm sridstvalarđь, şulaj uq jalpьnь mabilizavajt itevđən tora.

Hindostanda rivəlytsejə xərəkəte

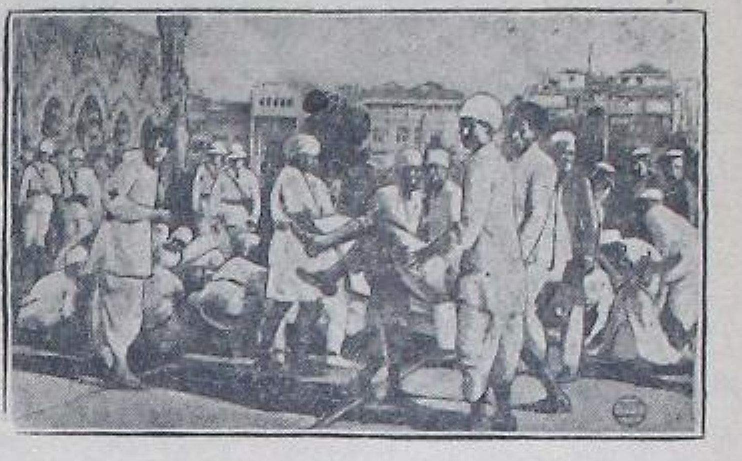

Bumbəj qalahь bətə əjjyl ajь bujьnsa qollanqan jalpь menən angelejə impirejlizm qəskərđərə arahьndaqь qanlь bərleştər majđanьna əjləndə. Huŋqь bəreleş vaqьtьnda 250 nən artьq keşe ylep, bər nisə jəđ keşe jaralanqan.

Hyrəttə: palitsejə menən bəreleş vaqьtьnda jaralanьvsьlarđь taşьjđar.

Hindostanda

Pişivar qalahьna həzym davam itə.

LUNDЬN, 11. Afridi qəbiləhe Pişivar qalahьna hər jaqtan həzym itə. Pişivar furttarьnen tuptarь jaqьn tirələge avьldarqa hər vaqьt atьp toralar. Osqostar Afridi qəbiləhenen qəskərđərə urьnlaşqan jerđərgə bik kyp bumbalar taşlanьlar. Baş kytərevsələr osqostardan jəşerenergə əjrəngənlektən, bumbalar ularqahis bər zarar kilterə almanьlar. Baş kytərevsələr Pişivar qalahьnьŋ kən jaqьndaqь həm tənjaq—kənsьqьşьndaqь timər juldь, tiligьraf həm tilifundь bođqandar. Timer jul kyperen havaqa kytərtərgə tьrьşьvđarь uŋьşheđ sьqtь, şulajđa baş kytərevsələr hər vaqьt atьp torqanlьqtan kyperđən jərəp bulmaj. Afridi qəskərđərə ingelizdərđeŋ Pişivar qalahьndaqь bazalarьn alьp, ike səqət bujьna yđ quldarьnda totqandar həm sigenə başlaqas unь jandьrqandar. Baş kytərevsələrgə qarşь ingelizdərđeŋ atlь qəskərđərə, artilirejələrə həm osqostarь kərəşhələrđə Afridi qəskərđərə əđ zarar kyrgəndər. Pişivar qalahьnьŋ xəle avьr. Unda jaŋьan qəskərđər jəbərelə.

ərmejəhe yđenen xərəkət planьn yđgərtkən. Xubəj əlkəhenen baş qalahь—Xankavqa həzym itev, unda Nankin həm sit il xəkymətterenen qəskərđərə tuplanqanlьqtan, jənəhe, ikense vaqьtqa qaldьrьlqan. Bьl gəzitteŋ kyrhətevensə Qьtajđaqь kammunistar xərəkətenen jetəkselek yđəge Şanxaj qalahь bulqanlьqtan Qьtaj Qьđьl ərmejəhe xəđer şul qalanь alьrqa ьntьla.

Amirikanan 5½ miljun dallarlьq a.x. maşinalarь alьndь.

NEJU— JURK, 11. SSSR qa qajtьr aldьnan iptəş Kalmanuvic, yđenen Amirikala torqan ike aj vaqьtь esendə, unda SSSR esən 5½ miljun dallarlьq avьl—xuzalьqь maşinalarьna zakaz birelgənlegen həjlənə. Bьl zakazdьŋ 80% tьn traktьrđar həm 13% tьn kambajьndar təşkil itə. oşo zakazdar ajqanlь Amturg rəisə iptəş Bagdanьf, jaqsь şarttar bulqanda Səvittər Sajuzьnьŋ sit ildərđən bik kyp maşinalar hatьp alьvь məmkin bulqanlьqьn belderđe. Amirikanan hatьp alьnqan avьl—xuzalьqь maşinalarьn SSSR qa kilterev bьjьl nyjəbərđən başlanьp, 1931 nsə jьldьŋ fibьral ajьnan bətərələsək.

„Absirvir" gəzitə xəbər itə

LUNDЬN, 11. Kansirvatrđarđьŋ „Absirvir" gəzitə xəbər itevgə karaqanda Qьtaj Qьđьl

Qьtaj qьđьl ərmejəhe jaŋnan canşaqalahь təvəndə

Impimirejalistər Xankavqa hu qьş kestəren tuplajđar.

Canşa qalahьnda aq tirur.

BIRLIN, 3. Japunejə agintstьvahьnьŋ xəbər itevenə qaraqanda Canşa qalahьnьŋ burzьvazejə xalqь nan qurqьvqa teşkəndər həm Nankin qəskərđərə huqьşsanlьqьna ьşanmajđar. Nankin qəskərđərə arahьnda baş kytəvevđər turahьnda xəbər taralqan. Canşa qalahьn yđ quldarьna alqan vaqьttan birle kammunistar xərəkətenə qatьşьvđa şiklelər tip ber meŋdən artьq grazdandar qulqa alqandar.

ŞANXAJ,13 Xankav qalahьnan xəbər itələr: Canşa qalahьnda aq tirrur davam itə. Qulqa alnqan 1 meŋ keşenen kybehe rivalytsejun xərəketkə his ber qatьşmaqan keşələr. Şiklə keşələrđe kən hajьn ylem jarahьna xəkəm itələr. Qala xərbi xələtkə qujьlqan qala xalqьna kəndeđgə 3 səqəttən huŋ uramqa sьqarqa rəxsət itelməj.

te Nankin xəkymətenen ərmejəhendə ber nisə meŋ aq gevardejəlelərđeŋ xeđmət itkənlektəren jađa. bьl aq gevardejəlelər tənjaq giniraldar beregenə qarşь la huqьşqandar. Şanxajđaqь Ingeliz palitsejəhendə lə bajtaq aq gevardejəlelər xeđmət itələr. Bьnda aq gevardejəlelər ajьrьm kamandь itep ojoştorolqandar, Ingeliz palitsejənen kejemdərən kejengəndər, jaqsь qorallanqandar. Şanxajđaqь tərmənen haqsьlarь itep, şulaj uq aq gevardejəlelər qujьlqandar. Qьtaj eşsələrə eş taşlaqan vaqьtta aq gevardejəlelərđən ştrikbrixerđər rəveşendə fajđalanalar.

Angelejənen burzьvazejə gəzittərə Qьđьl qəskərđər jaqьnlaşqan hajьn Nankin qalahьnьŋ kammunistar tarafьnan alьnьvьnan qurqalar. Angelejənen Bəjpin qalahьndaqь ilsə xanahь Nankin qalahьna kystə.

LUNDIN, 14. Baş kytərgən Afridi qəbiləhenen ber ətrətə Pişivar qalahьnьŋ javrupalьlar torqan uramdarьna inep 2 səqət bujьna palitsejə həm qəskər menən atьşqandan huŋ kire sьqьp kitkəndər. Pişivar rajunьna bik kyp xəkymət qəskərđərə tuplana.

Aq gvardejələlər qьtaj militaristarьna xeđmət itələr.

BIRLIN, 13. Girmanejə gəzi-

„Urazaj həm kəlliktifləşev kenənə əđerləneged.

Bьl ken miljunlaqan qala həm avьl essəndərenen uңьş bajramь bulьp hanalьrqa tejeş.

„Urazaj həm kəlliktifləşev kenə" ytkən jьldaqь hьmaq ьbjьl da bətə Sajuz kyləmendə ytərgə tejeş. Bьl səjəsi jaqtan həm eşləp sьqarьvda đur əhemejəte bulqan kampanejənen bьjьl ikense kyreneştərək ytərgə kərək bulьvьn xətergə alьp kitev kərək. Sənki bed bьjьl bətə frunt bujlap satsejalizem hezymen jahavdь alqa qujdьq. Urьndarđa tərlə avьrlьqtarqa, xatalarqa qaramaŧtan jađqь səsevdə, kəlliktifləşev eşendə uңьşlьqtarqa ireştek. Oşo arqala satsejalizem siktrьnda səsev majđanь kiңəjđe. Meңləgən kalxuzdar, safxuzdar ььqьnь.

Xəđergə kəndə ььqlь rəveştə igen jьjnav həm keđgə səsevđə uңьşlь ytkərev eşe tora. Bьna bьl eştərđeң uңьşlь ytkərelevə urazaj həm kəlliktifləşev kenenen jaqşь ytevenə səbəp bulasaq. Səvitteң jaңь eşləp sьqarьv bajramь, avьldь jaңьnan tedəv đə đur urьn totov menən bergə şul uq vaqьtta kiң səjəsi həm eşləp sьqarьv kampanejahь bulьp əvrelergə, parteja həm səvit vlasьna avьl-xuzalьqьn kiləsəktə lə jaңь nigeđđə qorovđa fajđalь bulьrqa tejeş.

Urazaj həm kəlliktifləşev kenən ytkərgəndə beđđeң alda nindəj burьstar tora huң? Ojədəttə urazaj bajramь keđ igendər jьjnalьp baŧьvđa eştər betkəs ytkərelə. Beđgə bьl vaqьtta ber jьllьq avьl-xuzalьq kampanejalarь, kalxuzdar təđələşə ytkərevđə bulqan uңьşlьqtar, jeteşħedlektər bildələ bula. Şunьң esendə bьl eştə berense burьs xuzalьq jьlьnda bulqan hedəmtənə jahav.

Berense urьnda avьl-xuzalьqь kampanejalarь ytkərev, kalxuzdar xərəkəte safxuzdar təđələşə qujьlьrqa tejeş. Hər ber avьl şurahь, jort kyləme, kantun başqarmalarь yđđərendə ajrьm rəveştə səsev majđanьn kypme kiңəjtelgən, agraminimumdь ytkərev, jađqь həm keđgə səsevđə kantraktavajt itev, igen uңьşьn kytərev, avьl-xuzalьqьn alqa jebərevđə malsьlьqtь jaqşьrtьv saralarь həm başqalarđьң ytəleven asьq rəveştə kyrhətergə tejeştər. Bigerəktə avьl-xuzalьqьnda satsejalizem sikьrьnьң sьjfat həm han jaqьnan yŧevenə iqtibar itev kərək. Urьndaqь ojoşmalar həm eşselər, kalxuz, safxuz, maşina-at stansalarьnьң han jaqьnan yŧevđərə menən genə qəniqətlənməj bəlki urazaj kenəndə ularđьң eşləp sьqarьv uңьşlьqtarьn iŧəpkə alьvqa ььq əhemejət birergə tejeştər. Bьnьң huңьnda ularđьң tirə-jaq kerəŧtejəndərə arahьnda totqan juldarь la xətergə alьnhьn. Bьl məs'ələ lə jerle urgьndar, səvit, kaparatif, kalxuz həm başqa jəməqət ojoşmalarьnьң qujьlьşьn, vaq tarqav jatqan kerəŧtejən xuzalьqtarьna qaraqanda ərə satsejalizem, eşləp sьqarьv xuzalьqtarьnьң lajđahь đur bulьvьn da aңqartьrqa, prapagandь jaharqa tejeştər. Urьndarđaqь safxuz, kalxuz, maşina-at stansalarь təzribə hedəmtələren qullanьp urazaj kenəndə kiң rəveştə batrak, jarlь, urta-xəllə kerəŧtejəndərgə kalxuzqa inev turahьnda ььq təşendərergə kərək. Avьl-xuzalьqь səjəsəte xaqьnda, avьl-xuzalьqьnьң eşləp sьqarьşь turahьnda kiң rəveştə aңlatma alьnьp barьv esən XVI nsь part s'jьz da kyrhətkən saralar kiləsəktəge kalxuz xərəkəte, malsьlьq prablimahьn xəl itev, tixnike kylturalarьn kyp səsev, totoş kəlliktifləşev, kulaktь sьjnьŧ bulьv jaqьnan betərev eştərenə tajanьp urьndarđaqь təzribələrđə qullanьp eş kyrergə kərək.

Igen uңьşьn kytərev həm kəlliktifləşev eşendə bulqan uңьşlьqtarđь həjləv menən bətə rajundarđa, safxuz, kalxuzdar đa bulqan bətə jeteşħedlektərđe lə asarqa kərək. Bьl kyreneş kiləsəktə avьl—xuzalьqьnda hər tərlə jeteşħedlektərđe buldьrmavqa đur səbəp bulьr. Urazaj həm kəlliktifləşev kenən ytkərevđə səjəsi həm ojoştorov urьnь rajun bulьp hanalьrqa tejeş. Şul uq vaqьtta bьl bajram avьldarđa ytkərelev menən, safxuz, kalxuz həm bergələp jer eşləv ərtildərə đələ ytkərelergə tejeş. Yđək rajundarqa şul saralarđь qullanьv kərək: avьl——xuzalьqь kyrgəđmələrə ojoştotov, satsejalizem jarьşь dugьvьrđarьn tikşerev, avьl—xuzalьqь eştəren jaqşьrtьvđa həm kalxuz xərkəte uңьşlьqtarьna byləktər birev, bьl saralar bik đur urьn totalar. Bьlardь ytkərgəndə xuzalьq jьlьnda şəhər həm avьl essəndərenen nindəj uңьşlьqtarqa ireşkənen kyrergə bula. Urazaj bajramьn ytkərgəndə safxuz, kalxuzdar həm jer urgьndarь oşo kyreneştəgə iqtibar ithendər:

1) Eşləp sьqarьv ььңьştarьn plandarьn tikşerep iŧəp alьp barьv.

2) Agraminimumdьң ytələven tikşerev, 3) kantraktatsejə hedəmtəhe, 4) kalxuzdar ojoştorovđa uңьşlьqtar, jeteşħedlektər, 5) udarnьj gruppalar qullanьv, 6) eşləp sьqarьv sridstьvalarьn ojoştorov həm urьnlь fajđalanьv, 7) avьl—xuzalьqь tygərəktərə həm başqa agra kylturanaj saralarđь qullanьv, 8) agraupalnamucinnaj eşləp sьqarьv keңəşmələrenen esen julqa halьv, 9) kalxuz aqzalarьnьң xəldəren meqnəvi həm kylturnaj jaq'tan tormoştarьn jaqşьrtьvqa iŧəp alьp barьv. Bьna bьl kyreneştərgə ajrьvsa iqtibar itərgə kərək.

Urazaj həm kəliktifləşev kenənə eşləp sьqarьv əhemejəte genə birelməjensə, qemymi səjəsi əhemejət birələp ytkərelhen. Bьl bajramdь ytkərgəndə meңləgən kerəŧtejəndər qatnaşьv menən şəhər essəndərə lə jaqьndan qatnaşьrqa tejeştər. Sənki şif ojoşmalarь arqьlь avьlqa đur jarđam itev kiləsəktələ ovьldaqь jarlь urta xəllə kerəŧtejən massahь menən elemtənə ььqьtьvqa đur səbəp bulьr. Urazaj həm kəlliktifləşev kenən bajram itep ytkərevđə bətə rajundar xəđərđən ykəđerlek başlarqa tejştər. Jerle urgьndar bь eştə yđđərenen insejativalarьn kyrhətev menən. Bətə jəməqət ojoşmalarьn, avьl aktiftarьn tartьvđa mətbuqat, kina, radejo h. b kyltura sridstьvalarьn fajđalanьvđala barlьq saralarđь kyrergə tejeştər.

Bьl bajramdь ytkərev eşe, sьjnfi kereşteң qьđqan saqьna tura kilə. Kulak həm ruxanidar bьl kampanejaqa qarşь hər tərlə juldar menən ajaq salьrqa tьrьşьrdar. Bed, bьlarqa qarşь, parteja jьl başsьlьqь aŧtьnda kiң massanь mablizavajt itep, qatь kerəş asarqa tejeşbed.

Urazaj həm kəlliktifləşev kenə miljunlaqan qala həm avьl essəndərenen eşləp sьqarьv bajramь bulьp hanalьrqa tejeş.

XVI nsь parteja s'jezь is menə „kylt giktar".

Beđđeң səjəsi kerəştə mədəni frunt pralitarejattьң iŧkelekkə ajavhьđ qarşь kerəşə torqan frunt.

Miljunlaqan jalpь đur qarşьlьqtarqa qaramaŧtan uqьvqa aң—beləmgə ьntьla. Din usaqtarь bulqan məsettər, sirkəvđər xalьqtьң yđ teləge menən mədənejət jorttarьnә əjlənderelələr.

Avьldarđa radejo alqьstar ar'a bara. Jaңьnan—jaңь məktəptər halьna. Əlbittə, bьl eşkə sərməjə, matdi niged kərək.

Uralda tən jaq Kafkazda, həm sәberđə jalpьnьң yđ insiativahь menən sərməjə tabьv julьnda kylt—gezittər: „Adn ucaskalar", „jeştər giktarь", „məktəpkə tiklem bulqan balalar giktarь" kevek mədəni fund esən ajrьm igen səsevđər qullanьlqan.

Jalpьnьң oşo qimmətle insiativalarьn ььqьtьvđь iŧkə alьp partejənьң XVI s'jьzь asьlqan kendə „ком. прос" gezite XVI nsь s'jьz iŧmenə səsev majdanьnьң planьnan ber prasint artьrьp „Kylt—giktar" səsevđe quđqattь.

Bьl gezit başqa mərkəz gezittərendə jarьşqa saqьrđь.

Gezittər „ком. прос" gezitenen saqьrьvьn qabul itələr həm „Kylt—giktar" səsergə bətə kestəren mablizavajt itergə buldьlar.

Oşonoң menən bergə „ком прос" gezite məqərif məəssəsələrenen yđək kəmitətenen IV nse plinumьna yđenen təqdimdəren inderđe.

Ul təqdimdərđə:

1. Tybəndən alьp mərkəzgə tiklem, bətə sajuz urgьndarьn jalpьqa „ Kylt—giktar paratьn ytkərev esən kankrit saralar eşlərgə jəkmətergə.

2. XVI parteja s'jьzь iŧmenə „kylt—giktar" səsevđe sajuz urgьndarь, məqarifselər, mədəni ucirizdinejələr arahьnda satsejalizem dugьvьrđarь tədegəndə məzbyri punkьt itep indererga.

3. Kalxuxdarđь, avьldьң jarlь həm urta—xəllə ajrьm xuzalьqtarđь, avьl səvittəren kamsamul jəcəjkələren, ODN jəcəjkələren bətə jəmqejət ojoşmalarьn "kylt—giktar səsevgə tartьvđь avьl jəcəjkələrenə „Kylt giktar ştabь" julbaşsьlьqь burьsьn jəkmətergə.

4 Sajuzdar şəhər ojoşmlarь həm aң—belem ucrizdinejələrə aldьna—kalxuzdar əŧtənen şiflьq itev bujьnsa „Kylt—giktar səsevđə praktik jarđam həm prapaganda burьsьn qujьrqa.

5. Qalanan avьldarqa avьl xuzalьq kampanjalarь ytkərergə sьqqan „Kylt—giktar brigadalar yđđərenen eş pragrammalarьna „Kylt—giktar" səsevđə ojoştorov həm prapagandahь indererga tejeşle.

6. Hər ber məqarif eşselərə "Kylt—giktar" səsev eşendə məktəptər, uqьv jorttarь, klup tarđь tartьv insiativahьn yđ əŧtənə alьrqa tejeş. ŞKM. lar „Kylt—giktar" səsevđeң yrnəgən kyrhətergə tejeştər.

Kamsamuldar „kylt--giktar" səsevđə ojoştorqanda, kalxuzsьlarđan massavaj subbutniktar (əmələr) ojoştorqanda, məqarif eşselərenə buş jarđamsь bulьrqa. Bed məqarif eşselərenen yđək sajuzьna VLKŞM dьң yđək kəmitəte menən satsejalizem dugьvьrь təđergə təqdim itəbed.

Sajuz urgьndarь məqarif eşselərə yđđərenen əŧtərenə məs'ylejət slьv menən ular „Kylt—giktar" səsevđə əlgəşev menən genə qalьrqa tejeş tygeldər, ular uңьştь jьjnavđa la ojoştororqa, fajđanь məktəp, uqьv jorto, kətəpxana, balalar baqsahь, kina, radio kevek kərəkle nəmələr esən dərəŧ fajđalanьvđa la kyđətergə tejeştər.

„Kylt giktar" đьң sərməjəhe qajđa totolqanьn hər ber kalxuzsь, ajrьm—xuzalьq belep tororqa tejeş.

„kylt—giktar" əlegə tiklem səselgən urьndarđa bьl eş xəđer başlana torqan igen jьjnav kampanjahьnda uq başlanьrqa tejeş.

„Kylt—giktar" ul kyltura kərəktərə esən jaңь ber đur sərməjə şişməhe genə tygel, „Kylt—giktar" səsev iң elek ul kəlliktifləşterev prapagandahьnьң ber faktьrь bulqan məhim agra kyltura saralarьna, kylt paxutqa jaңьnan kiң jalpьnь jəlep itev mitьdь tejelə.

Mədənejət, aң—beləm jaqьnan artta torqan beđđeң Başqortostan uslavьjahьnda jalpьnьң mədənejətkə başqa jergə qaraqanda ььq hьvbaqan ber jerđə „Kylt—giktarđar" səsev eşe iң əhemejətle eştərđən hanalьrqa tejeş.

XVI nsь parteja s'jьzь dəjəm məzbyri uqьv inderev turahьnda qarar itte. Beđgə qьŧqa vaqьt esendə meңləgən uqьj—jađa belməvselərđe uqьtьrqa, jaңь məktəptər halьrqa, jaңьnan uqьtьvsьlar kadьrь əđerlərgə kərək.

Ularđь uqьv əsbəptərə menən tə'min itergə kərək. Bьlar barhь la sərməjəgə, jalpьnьң aktif jarđamьna bəjləngən. Kiң jalpь aktif qatnaşqandaqьna bed bьl đur burьstь ytəj alabьđ.

Gezitə idaralarь, sajuz urgьndarь həm kamsamul bьl eşkə begendən başlarqa tejeş. Bətə kankrit saralarđa „ком. прос" gezitahenen məqarif eşselərenen yđək kəmitətenen IV plinumьna təqdim itkən təqdimdərenən sьqьp eş itergə kərək bulьr. Ə.ABLAJ.

Timer julьnda bəreleş.

12 nse avqьs. irtənge səqət 5 tə, "Sim„ stansahьnda Siləbenən Əfegə kilevse 47 nse numirlь pujьzda, tavarnьj pujьz menən berləşev buldь. Bəreleş vaqьtьnda pasazir pujьzdьң paravьzь bodoldo,3 vagun ontaldь. Ontalьvsь vagundarda 9 keşe jegerle, 2 keşe jaralandь. Tavarnьj pujьzdьң holo həm arьş tejelgən 11 vagunь vatьlьp selpərəmə kilde. [illegible] Xəđergə kəndə bьl eş tikşerelə [illegible] stansa nacalnigь urьnbasarь həm pasazir pujьzdьң maşinisь qulqa alьndьlar. Həm bьl eş tikşerev, [illegible] stansa tixnicki kəmisəjə tədələp eşkə başlanь.

Timer vatьqtarьn tapşьr majđar.

STO həm SSSR savnarxuzь bətə məəssəsə həm pritporejətejələrgə yđđərenen kladavajđarьn tikşərep qarap, bətə kərəkheđ həm vatьq timer—tomor nəmələren mital zavьttarьnda qajtanan qojđьrьv esən Rudmitalturkqa tapşьrьrqa quş qajnь.

Başqortostanda bьl bojroqtь bojomqa aşьrьv bik aqьrьn bara. Məŧələn ytkən 6 aj esendə timer lumь tapşьrьv bьlaj barqan:

	tapşьrьrqa tejeşle tunna	tapşьrqan tunna
Nifetsindikat	60	3 tun
Baştav triste	650	142
Jьgurallis	820	45
Başsavnarxuz	330	61
Başvinprum	60	45
Garkamxuz	27	4
Silxuxsnab.	100	6
Başkopxlip	517	182
Başqalar	1964	488

Mital zavьttarь hər tərlə maşinalar eşləv esən timer—tomorqa mcxtaђdar. Mərkəz urьndarđьң tiđerək mital vatьq tarь tuplap bireven talap itə, bьnьң esən mital tuplav ike ajlьqь ytkərevđe təklif itə.

Xəlbuki urьndarđaqь məəssələr vatьq mital tapşьrьvqa his aşьqmajđar, urьndarđa bik kyp eşkə jaraqhьđ timer nəmələr ərəm jata. Məŧələn Bərə raj jortonda jabьlqan № 14 araqь zavьtьnda da 24 tunna, Bərə həm ərəştə Xlipkuptьң jabьq tirməndərendə 26 tunna, Tapurin iliktərik stansahьnda 40 tunna. Jьlajьrđa kustprumsajuzdьң jabьq zavьtьnda 50 tunna, Sajuzxliptьң Estərlə, Dəvləkən, Bərə, Tapurinda grazdandar huqьşьnan birle eşləməj. Jatqan 9 tirməndə ber. nisə jeđ tunna timer—tomər fajdahьđ tutьqьp, ərəm bulьp jata.

Bьl lumdardь qar baŧmaŧ boron, alьp, mital zavьttarьna jebərep, fajđalь eşkə qullanьvđь aşьqtьrьrqa kərək

MIXAJLЬF.

Byzdək jortkamulь siluslav eşenə təkərəp qaraj.

Byzdək kamsamul ojoşmahь mal ađьqьn siluslav kampanejahen nasar ytkərə. Siluslav kampanejahen ytkərev ştabь təđəlgən bulha la kydgə kyrenerlek eşe kyrenməj. Silus esən səskən yŧemlektərđeң iŧəbe bildələ tygel.

Siluslav turahьnda barь bergənə kənfirinsejə ytkərelgən. Tujmazь la ytkərelgən siluslav turahьndaqь ike kenlek kurьstan 16, kamsamul jəcəjkəhenən barь 8 genə kamsamul aqzahь ytkərelgən.

Siluslav turahьnda urьndaqь jəcəjkələrgə qullanmalar jebərelməgən. Şunьң arqahьnda 11 nse avqьsqa nəj barь ike genə urьnda silus jamь qađьlqajnь.

Byzdək kamsamulь tiđ kendən bьndaj halqьn qaraştь betərəp, birelgən zadanejənə tultьrьvđa bətə məmkinlektərđən fajđalanьrqa tejeş.

BELEVSE.

Dəjəm məzbyri uqьtьv turahьnda zakun.

MESKƏV. SSSR Yđək Baş qarmahь həm X. K. Səvitə dəjəm məzbyri başlanqьs uqьtьv turahьnda qarar sьqarđьlar. Bьl qarar bujьnsa 30—32 nse jьlda SSSR đьң bətə urьndarьnda la 8,9 həm 10 jəşlək balalarqa 4 jьllьqtan kəm tygel başlanqьs məktəp kursьnda dəjəm məzbyri uqьtьv keretelə. 30—31 nse jьlda 1 nse baŧqьs (eş məktəbenen təvgə dyrt gruppahьnda) uqьvsь bətə balalar nisə jəştəgenə bulhalarđa şul məktəptərđeң bətə kursьn ytərgə məzbyr bulalar. 30—31 nse jьldan başlap 11 đən 15 jəşkə tiklem bulqan balalarqa məzbyri uqьtьv kertelə. Ular esən məxsus aşьqtьrьp uqьta torqan 2 həm 1 jьllьq məktəptər, kurstar həm məktəp ergəhendə gruppalar ojoştorola.

1930—31 nse jьldan başlap sənəqət qalalarьnda, fabrik—zavьt rajundarьnda, eşsə biŧtərendə balalarđь jetə jьllьq məktəp dəvmələndə məzbyri uqьtьv kertelep, 1 nse baŧqьs (eş məktəbenen təvgə 4 gruppahьn) məktəp betərgən bətə balalarqa 7 jьllьq məktəpteң bətə kursьn ytev məzbyri itelə. Bьl urьndarda 7 jьllьq fabrik—zavьt məktəptərə seltəren kiңəjtevgə ajrьm diqqət itelergə tejeşlə.

30—31 nse jьldan başlap kalxuz jəştərə məktəptərə seltəren kiңəjtep 32—33 nse jьlda kalxuz jəştərenen təp jalpьhьn yđenə ьlьqtьrьrlьq itərgə.

Məzbyri uqьtьlьrqa tejeşle balalarđь məktəpkə jebərevgə məzbyrlek ulardьң ata—əsələrenə jəki bьl balalarđь tərbejə itevsə keşe həm mə'əssəsələrgə jəkmətelə. Bьl burьstarьn atqarmaqan esən ular sejuzdaş jəmhyrəjəttərđeң zakundarь bujьnsa javapqa tartьlalar.

XARKEF. Ilavajskej stansahьnda maşinis zincinko his miŧalhьđ zьjan kiltərev vaqiqahь eşlənə. Ul 2 paravьzdь bik qьđьv alьp barьp, julda torqan 3 paravuzqa iltep bərep bətəhendə bođđo. 2 paravz kapitalnaj, 3 paravьz aqьmdaqь rimuntqa kertelde. Timer jul eşselərə unьң bьl eşenə bik asьvlanьp bik qatь jaza birelevđe talap itələr. Prakuratura aldьnda zincenka qa xođər yk kyrgədmə sut jahav turahьnda məs'ələ qudqatьlьrь.

دۆیۆم مەژبوری ئوقو توراهئندا

ۋ ك پ (ب) باش ئاپکومئ بیوراهئنئك 13 نسئ ئاوعئسـ قارارئ

سانسیالیزم تۆذۆلۆشلئنئك ئالعا کیتووئ هەم ئوعا بەیلی بولاراق کادردار ءەذئرلەو توراهئندا بیك ،خور بورلستار کیلەپ باثئو هەم مۆمکین تیکلئم قئئقا ،سئووك ئـئتئنە - بیگئرەلەنە ئارتتا قالعان میللەتتەر ئەحواللئنە-کولتورا، تیحنیکە ئارتتالئعلن بۆیئۆرلو هەم ئشەن یالپئئنئ کاموليزئم روحئئدا تەربیەلەو ئشلەرئن کیگەیتو مەکتەپ یەشئلئنە بولعان بالالاردئ دۆیۆم مەژبوری باشلانعئس ئوقئتئوذئ تیذئرەك بۆیۆمعا ئوتکەرئوذئ تالاپ ئیتە.

باشقۆرتۆستان ئەحواللئنە مەکتەپ بینالارئ ،فوندئ، مەکتەپ قۆرلمالارئ، ئەذئرلئکلئ پیداگوگتار کادرئ ،فوندئ یئتەرلئك بولماو هەم مەکتەپ ئشتەرلئنئك ماتدی تەئمینئ تەرلئك بولماو ئایقالئ-دۆیۆم مەژبوری باشلانعئس ئوقئتئو کئرتئو بۆتە پارتیە، سەویت هەم یەمەعەت ئویۆشمالارئ کۆس هەم ئینیرگییەلەرئن مۆمکین تیکلئم نئق توپلاوذئ ،توتئنئوذئ تالاپ ئیتە. ۋ ك پ (ب) باش- [illegible]

بیرئلە تۆرعان ئسسودا فوندئنان فایذالانئولئعئن کورەتئپ ر ك ئی ە. کامیسارلئعئنا 2 ئاذنا ئـئتئنە ،بئنئك سەبەبئن تیکشئرئپ عەیئبلئ کشئلەرذئ یاواپقا تارتئرعا تەکلیف ئیتەرگە. قالا سەویتتەرئنئك هەم رایون باشقارمالارئنئك فراکسیالارئنا باشقا کەرەکتەر ئۆسۆن مەشعول ئیتئلگەن مەکتەپ بینالارئن تورئنان ،تورا ئوذ بولئئدا فایذالانئو ئۆسۆن حەذئر ئوك بوشاتئرعا شولای ئوق رایونلاشتئرئو ئایقالئ کانتون هەم ،یورت (ۋولئس) مۆئەسسەسەلەرئنەن بوشاعان بینالارذئ، ئئلکئ بۆتە بایار ئوسادبیلارئن، کانفیسکاوایت ئیتئلگەن کولاك یۆرتتارئن هەم باشقالارذئ یئرئنسئ سیرونتا مەکتەپتەر ئۆسۆن بیرئرگە تەکلیف ئیتەرگە.

3) باشقۆرتۆستان مەعاریف ح. کامیسارلئعئنا دۆیۆم مەژبوری باشلانعئس ئوقئتئو مەکتەپتەرئن کەرەکلئ مالذا ئوقئتئوسئلار مئئەن تەئمین ئیتەرگە، ،بئنئك ئۆسۆن یاکئ 10 پیدتیحنیکوم ئویۆشتئرئرعا، پیدتیحنیکومداردان [illegible]

ساق. پارتیەنئك 16 نسئ ئسیئزئنئك دۆیۆم باشلانعئس مەژبوری ئوقئتئوذئ ئوتکەرئو هەم نادانلئقتئ بۆتئورئو ئیك یاقئن میذگئل ئۆسۆن پارتیانئك بابئۆوی بورئسئ بولئرعا تیئشلئ، تیگەن قارارئ نیکئئلئئە ۋ ك پ (ب) باشقۆرتۆستان ئۆلکە کەمیتئتئ بۆتە ئویۆشمالارعا سەویت یەمەعەتسئئلئکئ دۆیۆم مەژبورئ ئوقئتئو تیرەهئئە مابلیزاوایت ئیتەرگە، کولتپاحوت. سانسیالیزم یارئشئن، پریلپوبیەتیەلەرذئك مەکتەپتەرگە شیفلئق ئیتوذئ، یەمەعەت ئسموترئ ئوتکەرئو، ماسسئۆئ کەنفیرینسیەلە هەم شوندای باشقالار کئولئك ئش میتودتارئن کیك قویارعا تەکلیف ئیتە.

دۆیۆم مەژبوری ئوقئتئو ئوتکەرئو ئشئئە کۆس هەم سومالارذئ مابلیزاوایت ئیتو ئۆسۆن بۆتە قالا سەویتتەرئنە، رایون باشقارمالارئنا هەم ئاوئل سەویتتەرئنە حەذئر ئوك ۋ ك پ (ب) هەم ۋ ل ك س م یەچەیکەلەرئنئك، پرافسایوزدارذئك، مەعاریف شۆعبەلەر- [illegible]

„5 Jыlьqtь 4 jыlda“ tarala

„Smicka" safxuzъ 3 nse başqarъlъ „5 jъllъqtъ 4 jъlda" ... turahъnda aꞑlaşqas qajhъ ber 1 ajqa, aj jarъmqa, kenlek eş xaqtarъnda zajъm jađъlъp 345 humlъq obligatsejalъq patpiska jъjъldъ. Yđđere menən tiꞑləşergə eşsələrđe lə saqъralar.

Apdirazaqъf Xətip.

Zadanejanъ 12 meꞑgə artъrъp ytənək.

Əfə jerle pulъqъ qađъl ərmenen həm kamandirđarъ „5 jъllъqtъ 4 jъlda" zajъmъna jađъlъv ytkərđe. Zadaneja 8 meꞑ...

hum bulha, unъ 20 meꞑ humqa jetkerep 12 meꞑ qa artъq jađъldъlar. Bъl 1 nse avqъsqa bulъp, unan huꞑ zajъm taratъv tuqъrap qalqanъ juq ələ.

Vajənkur—Kucuk.

Beđ đə taratabъđ.

Adnaj jorto tybəꞑgə Juldaş avъlъ bətə kalxuzsъlarъ, batrak, jarlъ həm urta xəllelərə şulaj uq kamsamuldar „5 jъllъqtъ 4 jъlda" zajъmъn ber tavъştan qarşъ alъp jađъldъlar. Sənki, ular zajъmda ul mejəten aꞑlaqandar.

F. BURAN.

Əfələ zajъm taratъv eşe nasar.

—Jaꞑъ zajъmdъ taratъv eşeneꞑ ejjyl arajъnda ytkərergə məmkinlek bulha, Əfə məəssəsələrenen ikə şalqan qaravđarъ arqahъnda əşteꞑ haman uꞑъşlъ-no jurъlmъj. Ojoşmalarъn zajъm kampanejahъnda tarъv reveştegenə qatnaşъv, jəki bъlъp qъjmaqavdarъn—jarъmlaşъv kəmisəjehe konfirinsejə đeređəlebəne. Məəssəsələr đə ...

kalxuzdar jъjъlъşъ ytkerergə juq. Şuqa kyrə ajъrъm eşsə bar jaꞑъ eşsəne „Beđđeꞑ aqsa qajda kitə" tip zajъm kytərelergə —tej.

Huꞑ zajъm taratъvđa jarđamlaşъv kəmisejəneꞑ nərhə eşləj, ular eşə qajđa?..

Jaꞑъ burъstarъv əsən bik eş udarnъj brigada ojoşmaqan, yđ ara satsejalizem jarъşъ saqъrъşmaqandar, şina gəzitələrendə aꞑlatъvdar alъp barъlmaj, bъlъvsъ bar ojoşmalarđa zajъmqa bulъşlъq kəmisejəhe tik „dur" keşelərđən genə hajlap qujqandar. Bъna bъl eştərgə qarqa sik qujъrqa kərək.

B. VII.

Ajъrъm krəƀtejən—kiləsəkteꞑ kalxuzsъhъ

Ajъrъm xuƶalъqtar sitlətelməhen

Jъrъs-kestə əđerlevđə həm kallasək kolliktifləşevđe kiꞑəjtev esen bik zur əhəmejət biregən Stalin XVI s'jezda jahalqan jəsi atъv).

Əşə jъldъn jađъnda, orloqoloq rajundarъnda, krəƀtejən xuzalъqtarъnъꞑ 40—50 pr. kolliktifləşte həm bъjъl bətə igən pradukisejəheneꞑ təp eleşen kalxuz, kalxuzdar biraşek. Bъl fakъttar, hər ber eşsə həm krəƀtejəngə bildele tejerlek ikən, beđđeꞑ burъs undaqanъ urъnlъ. „Aldъnqъ kapital ildərən kenmik həm tixnik jaqtan qъvъp jetep, utъp kitev"—burъs, beđđeꞑ alqa taqъla durъraq həm dejərlek burъstar quja. Totoş kolliktifləşev, şunъꞑ nigeđendə kulaktъ sъjnъf bulъv etep betərev—beđgenge menen burъstarъn ber kiꞑəgə.

Ləkin, bъlarđъ ənotovslarđa uq tygel. Ajъrъm krəƀtejəndərđə nasar qarata bulъp, aɥlъ kalxuzdarđan jъraqlatъv menen kilesək totoş kolliktifləşev-gə tъrmъz jahalъvsъ bed ələ kyrəbeđ. ...

Totoş kolliktifləşev jъlъ əşən bədər kyrengən eşter kəp kalxuzdarđa ajъrъm krəƀtejəndərgə ...

berlek tъvđъrъrqa tejeştər.

Kalxuzqa kulxuz menən agitiravalt itevđeꞑ bъn mihađi—jaꞑqъđ, kesheđ xuzalъqtarqa praktik juldar menən jarđamlaşъv, beđđeꞑ kes menən urъlmaqan jerđərən herəp bilev bulъrqa tejeş.

Kiləhe urazaj həm hellektifləşev keneneꞑ kalxuzdarđъꞑ jaqъndarъ bətə keşlə xeđmət itərgə, ajъrъm xuzalъqtarđъꞑ jeteşhed bъlъrqa tejeş. Bъnъꞑ esen ajъrъm krəƀtejəndər arahъnda ojoşlъ, aqartъv eştəren kiꞑəjterge tejeş.

Totoş kolliktifləşev mes'ələhen kən təribərən alъp taşlarqa tъrъşъvsъ, uꞑ appartunizem iliminttarъna həm eştən yđ burъstarъn bъjъtъvsъlar qa qarşъ beđđeꞑ javap—kolliktifləşevđe kesejtev bulъrqa tejeş.

Bъl qajdan mes'ələ turahъnda partejənъꞑ XVI—s'jezъnda tejeşle hydən ejtte. Beđgə urъndarđa tormoşqa yrkerevgə qa nasar ojoşoqqa.

Ejjə, ajъrъm jəşəvsə jarlъ, ur-ta xəllə krəƀtejəndər beđđeꞑ doşmandarъbъđ tygel, ulardъ bed sitlətergə tejeş tygelbeđ" kirehensə bətə juldar menən ularqa jarđam itərgə, praktikala kalxuzdъꞑ fajđalarъn kyrhətergə tejeşbeđ, sənki, ajъrъm krəƀtejən yđelə, kiləsəkteꞑ kalxuzsъhъ!

X. KƏRIMEF.

... ɯvđъrъv həm şular arqahъnda qajhъ ber aꞑhъđ krəƀtejəndər tarafъnan kalxuzqa terlə zararđar kilterev (a—x qoraldarъn vatъv h. b). fakъttarъla jъşqъra osoraj. Bъna bъl jeteşhedlek menən kulak fajđalana. Ike araqa kerələ, yđeneꞑ jaꞑъr plandarъn ytəj başlaj. Şulaj bulqas ajъrъm krəƀtejəndərđe sitlətevđeꞑ nej tiklem zəjəsi xata ikənə aꞑlaşъlha kərək.

Beđđeꞑ burъstar

Uꞑъş jъjnav həm kəđgə səsev kampanejahъnъꞑ uꞑъşlъ ytevə—kiləsəktə kalxuzdarđъꞑ han jaqъnan yđevenə, həm sъjfat jaqъnan nъqъvъna đur etkes bulasaq.

Eştəge kyrengən əđəklektər kulak iliminttarъna, kalxuzqa qarşъ agitatsejə taratъv əsən aђъq bulasaq.

Kalxuzdъꞑ hər ber urъlmaqan disatinəhe, hər ber huqъlmaqan keltəhe, kulaktъꞑ qotqohъna jənle fakъt bulъp ojləneşək.

Kiləhe urazaj həm kolliktifləşev kenen đur elgəşevdər menən uđqarъr əsən, ajъrъm xuzalъqtar aldъnda kalxuzdъꞑ bətə jaqtanda yrnək bulъvъ—tep şart!

Bъnъ hər ber aꞑlъ keşe başъnan sъqarmaƀqa tejeş.

Ajъrъm xuzalъqtarqa qaraqanda, kaluuzda daxuttъꞑ artъq, eşləp sъqarъvđъꞑ bejek bulъvъ həm dəjəm kalxuzdaqъ uꞑъştar jaꞑqъđ jəşəvsə aqajdarъn kyđđerenə berelep torhon.

Beđ, jalqъđ xuzalъqtarđъ kalxuzqa tartъr əsən, kalxuzdъꞑ yđe menən agitiravajt itərgə tejeşbeđ. Jaꞑqъđ xuzalъqtar sitləşkən urъndarđa, bъl məhim uꞑъşlъqtъ tiđđən teđətergə, kalxuzsъlar həm ajъrъm krəƀtejəndər arahъnda tuqandarsa

TƏRLƏHENƏN

Nimes tav eşsələre kilde.

TULA. Məskəv ergəhendəge jer kymere şaxtalarъnda eşləv əsən bъnda bik juqarъ kvalifikatsejəlь 77 nimes tav eşsehe kilde. Bъlar şərəfenə Tula la internatsejanal kisə ytkərelde.

SARATЪF. Uꞑъş jъjъv jeteđ ytkən rajundarđa jaꞑqъđ xuzalъqtarđъꞑ kalxuzdarqa inevə kybəjde. Nava—Annin təbəgendə səsev aђaqъnda xuzalъqtarđъꞑ 42% kalxuzda ine xəđer 60% qa mendə.

Amirikala krizis.

NEJU-JURK, 14. Qoroloq həm aşlъqtarđъꞑ hələk bulъvъ səbəple aђъq xaqtarъ bik nъq kytərelə həm tormoş qъjbatlana. Kənbatъş jaqъndaqъ qajhъ bər ştattarđa aђъq həm hъv jeteşməv səbəple tif avrъvъ başlanqan.

Ford zavъttarъnda eş jaꞑъnan başlanъvqa qaramaƀtan Ditrujt qalahъnda 200 meꞑ eşheđđər iђəplənə.

Bajtaq pritprəjətejələr eş xaqъn 15% qa kəmettelər.

Fişer zavъttarъnda 5 meꞑ eşsə eş taşlaqandar.

LININGRAT. Bъnda zajъmqa jađъlъv 11 nse avqъsqa tiklem 23 miljun 590 meꞑ humqa (zadanejənъꞑ 57 % ъna) tuldъ.

Ioƣ meꞑdərsə humlъq bajlъq

Jъl hajъn jergə kymelə.

Bъnъ tuqratъrqa kərək.

Partejənъꞑ 16 nsъ s'jezъnъꞑ qararъnda jeꞑel sənəqətte—şular esendə kyn—ajaq kejeme əđerlevđe qarar bireve həm xalq jalpъhъnъꞑ kyn—ajaq kejeme həm artъv—planlavъs urъndar aldъnda ul bъjъl bik nъq kilte rəp baltъra.

Sajuz—kusdъn Başqortostan şeqbəhe yđ aldъnda torqan burъstarđъ tulъrav həm tiđerək xəl itev esən—Başqortostanda hər ber jъl hajъn bik kyp sъjrъr orъm bulъv, xalq xuzalъqъna jəđ meꞑdərsə humzar ziian kiltergənlekkə kyđ haldъ.

Məƀələn jojoşlo sirđəđ yđgən maldarđъꞑ tirelərə kyp vaqъtta tulъnmaj ylekkə menən bergə jerge kymelə jəki sъqarъp taşlana.

Sajuzkusdъꞑ şeqbəhe bъl məs'ələne tikşerep Gasstrax kanturъ menən aꞑlaşъp, Başsavnarkumdan joqoşhъđ sirđən ylgən maldarđъꞑ tirelərən tunap alъvđъ məzbyri itep qarar sъqarъvъn horanъ.

Avъl jalpъhъ bъl qararđъ tiđerək həm tulъ bojomqa aşъrъrqa tejeş. Jъl hajъn jergə kymeləp—mendərsə tirelərđe jergə kymep orəm itev bulmahъn, bъlar sənəqəttə haqlanhъndar esən Başsavnarkum ytkən 14 nse aprildə: „Ylgən mal esən gosstrax julъ bujъnsa straxavaj jaꞑъ ylgən maldъꞑ tirehen tapşъrhъndar..."

Kynselek sənəqəte esən un mendərsə tirelərđe haqlap qalъv həm sajuz ojoşmahъnъꞑ agent—sъrsъktarъna tap sъrqajъnъꞑ turahъnda kbitonsə bъrđъn tikmav esen—berelgən tip bojroq sъqarqajnъ.

Kynselek sənəqəte esən un mendərsə tirelərđe haqlap qalъv həm sajuz ojoşmalarъ tiđerək ... kampanejanъ ytkərergə tejeştər. Bъl kampanejə ni tiklem həm kiꞑerək ytkərelhə kynselek—ajaq kejemə sənəqətə şul xətle tiđerək sъjrjə menən tə'min iteler.

M. GURILIN.

Avъl xuƶalъqъ kapiratsejəhen rejarganizatsejə.

Jəđ meꞑ humdarsa ikanumejə birəsək.

Partejənъꞑ 16 nsъ s'jezъ a.x kapiratsejəhъ sistimeneꞑ elkə yđəktəreneꞑ kalxuzdarđan həm krəƀtejən jalpъhъnan əđək torъvъn iђkə alъp, kalxuz—kapiratif sistimeneꞑ apparatъn kapiratsejə aldъnda s'jez tarafъnən qujъlqan jaꞑъ burъstarqa movafiq aşъqъs rəveştə riarganizavat itərgə qarar birđe.

Beđđeꞑ Başqortostanda elegə tiklem a. x. kapiratsejəhъnъꞑ 7 elkə sajuzъ bulъp, bъlarđъn apparattarъ bik đur həm qatmarlъ, bətkəheđ kyp şeqlələr menən tulqajnъ.

Başqortostan RKI x. kamisarlъqъ sajuzdarđъ teđeləşə həm apparattъꞑ prastujlaştъrъv əsən bik nъq kereş alъp barъp, ytkən maj həm ejjyn ajđarъnda Şeqbə həm ştattarđъꞑ hanъn 20%tan 50%qa tiklem qъđqartъrqa təklif itkəjne. RKI đeꞑ bъl diriktifъn barъ 2 genə sajuz umartasъlъq—jəşelsəlek həm qossoloq sajuzdarъ) qъna tulъ bojomqa aşъrъp, qalqandarъ ađ—mađ qъđqartъv menən qəniqətlənep qalqajnъlar. Xəđer s'jezdъꞑ qatqi diriktiftərə bulъvqa qaramaƀtan sajuzdar yđđereneꞑ bojrakrat apparattarъ bər ađ bulbala haqlap qalъrqa ъmtъlalar, elkə apparatъnъn đur bulъrqa tejeşlekte iђbat itep mataşalar.

A. X. Kapiratsejəhe sistimən rejarganizatsejə eşən qarav esən RKI qatъşlъqъ menən teđelgən kəmisejə sajuzdarđъꞑ appitite menən iђəpləşməj elkə dəvmələndə qabarъnqъ—đur apparat tygel, bəlki bik hъqъlъşlъ jeꞑel plan tə ləv inestuktъrlъq apparatъ teđev, ə eşkə turanan tura bəjle rajun apparattarъn eşselər menən jetərlek tə'min itev julъn totto.

Kəmisejəneꞑ elegə başlap bildələve bujъnsa bətə sajuzdarđa 1 nse avqъsqa qarata bulqan 455 keşelek ştat urnъna 230 lap qъna keş (50%lap ađ) qalasaq.

Kestərđeꞑ urъndarqa ъsъn eşkə jebərelevə həm apparattъꞑ jaꞑъ rəveştə qoroloşo eşteꞑ jaqşъraq—heđəmtələrək barъvъna jarđam itəsək yđəktə ere malsъlъqtъꞑ 4—6 đur spisejəlise ultъrqanda urъndarđa his ber spisejəlis bulmav kevek xəldər bətəsək.

Tybən seltərđeꞑ urъndarđa bik tarqav bulъvъ, ber yk təbəktə ellə nisə terlə sistim eşləv apparattъ qъjbatqa teşərə, eşkə qomasavlaj, krəƀtejəndərđeꞑ kapiratsejə menən menəsəbəten sitenləştərə ine. Xəđer bъl uꞑqajhъđlъq betərelep, hər ber rajjunda herber jaqtan iꞑ prastuj berektərgə həm jaꞑqъđ xuzalъqtarqa xeđmət itev həm kalxuzdarqa tə'min—tavar ytkərev eşendə xeđmət kyrhətev əsən berləşkən ber rajkop sajuzъqъna qaldъrъla. Rajjundaqъ kalxuz sajuz ojoştorъv—prajъzvdъstъva eşendə kalxuzdarqa itəsək. Elkə mərkəzdəren həm tybən sittərđe rejarganizatsejə ajqanlъ idara sъqъmdarъnan jəđ meꞑdərsə humdar ikanumejə qalasaq. Bъl summalar avъl xuzalъqъn rikanstruksejəqa həm ilde sənəqətlərgə totola.

Urъndarđa sistimde jaꞑъ julqa qujъv avqъs ajъnda uꞑ başlanъp, Sintəber başъnda ytkərelep bətərgə tejeşle. Jəməqətselek bъl eşkə bik aktif qatъşъrqa həm apparattъ jaꞑъsa jaqşъ itep qorъvqa jarđamlaşъrqa tejeşle.

N. M.

Səvit apparatъ —Ys alъvqa qoral tygel.

Tybəndəgə səvit apparattarъ eşsən jalpъnъꞑ satsejalizem ilən teđevđəge eştəren xəl qъlъv, jomoştarъn ytəv əsən teđələlər. Səvit apparattarъ ber vaqъttala ajъrъm keşə fajđahъ əsengenə xeđmət itərgə tejeş tygel.

Əgər qajhъ ber səvittərđe alhaq səvit apparatъn şoxsi mənfəqətkə xeđmət itterev kevek kyreneştərđe kyrəbeđ.

Məƀələn: Qarabulaq jorto ibrahim avъlъ səviteneꞑ rəise, jađъvsъhъnъꞑ nasarlъqъ həm şul arqala alъşъnъp torovđarъnan fajđalanъp prizidejym aqzahъ Bajturindar səvit eştəren yđ mənfəqəttərenə borqandar.

Ular nej əjthə şul zakun bulъp prtakulda qarar sъqarъla. Ibrahim avъlъnъꞑ elek batrak; 21 nse jъldan jarlъ, huꞑqъ kəndə səvit vъlasanъꞑ jarđamъ arqahъnda xuzalъqъn jaqşъ, alъp barqan esən byleklengəndən urta xəlle dərəzəhenə mengən Zabbarъf Zahidulla tigən krəƀtejənde hajlav inistruksejəheneꞑ 13 nse matdə „a", „g" punkъttarъ menən xoquqtan məxrym itələr. Sənki, Zabbarъf yđeneꞑ ej esendə eşkə jaraqlъ keşə bulmav səbəple uꞑъş jъjnav vaqъtъnda 15 kəngə bulъşlъq itərgə keşə alqan, aşlъq huqъv maşinalъ bulъp avъl səviteneꞑ yđ qusъvъ bujъnsa kalxuzqa ike kən aşlъq huqqan.

(Maşinahъ nasar bulъv səbəple vatъla xəđer teđəthəndə eşkə jaraqhъđ).

Şul krəƀtejəngə (Ber hъjъr, ike atъ bar 7,8 disatinə aşlъq səsə) „A" punkъtъ bujъnsa ikъs platatъr, „jъrtqъs" tip kulak ismen taqalar.

Bъnda yslek menən eşlənev fakъt. Zabbarъftъꞑ başqa sъqqan enehe avъlda aktivis, bətə avъlda berđən ber kamsamul bulъvъ menən avъl səvite həm Bajturindarđъꞑ jeteşheđlektəren kyrə, ularđъꞑ səvit apparattarъnda ere qort bulъp jatъvъn asa.

Səvit apparatъ aşa ys alъvđarъn səvit rəise həm Bajturindar tanmajđar, iђergəndə:

— Beđ yđđereneꞑ tik jatmavđarъ əsən xoquqhъđ ittek tejđər. Zabbarъf xoquqtan məxrym bula torqan krəƀtejən tygel.

Tik, bъlaj itev urta xəllelərđe səvit vъlasъnan alъƀlaştъrъv, kulaktar qulъna birev genə.

Beđ şəxsi mənfəqət fajđahъna səvit zakundarъn birməjbeđ.

Bъl eşte jort başqorma xəl ithen.

URA—KEJ.

Dəvləkən MTS,e utlъv oƶora esenə

Beđ uqa ъrъjza tygel.

Dəvləkən MTS nəđ 47 traktъr bulъf 200 lap traktarist eşləj.

Şular 5 brigadaqa bylengən həm brigadalar rajundarqa berketelgən. Tik, bъnda ike şikle mes'ələ bar.

Şul arqala, brigadalar arahъndaqъ satsej alizem jarъşъ təp teƀən juqalъp, milli teƀ əl ... Ojoşqa aldъnlъq milli (tatar—başqort) brigada larъnda bulъv, urъs brigada larъ bъqa ъrъjza bulъp betməjdər.

— „Ular natsianal bulqanqa ularqa bar nomenelə artъq bireləər. Ulardъn barъla jeteş. Şulaj bulqas nъq alda bulmahъn", tejđər.

Şulajtъp satsejalizem jarъşъnъꞑ təp teƀen juqъp, „milli marka" jəbeştərelər. Şunъꞑ menən berge kynel hyrəlev həm menələr đə kyrenməj tygel.

Bъnda beđ, brigadalarđъ mil li prinsepta teđəmək kərək birəbeđ.

2—nse: Brigadalardъ urъndarqa berketkəndə pirespiktif qa qarata eşlərgə kərək. Juqha, xəđergə byleneştə barъ farmol jaqtanqъna qarap eşlənelgən. Məƀələn: „Pariz" həm "jaꞑъ il"

kammunalarъ jer 12000 qъna bulъvqa qaramaƀtan ularqa 20 traktъrđan torqan ike brigada berketelgən. Ə Dəvləkən ucaskahъnda 10,000 jer bulъvqa qaramaƀtan, barъ 7 traktъrđan torqan ber brigada berketelgən.

Bъjъl kypme eşlənə.

MTS bъjъl eşen ber ađ erterəp aldъ. Ləkin kypmeđe teđətergə tejelgən 60 traktъr bar ine. Şunъn 47 he teđətelep eşkə quşъlqan.

13—e eşkə aşъrъlmaj toşlanъlqan.

Əşte taqъla qađъvlъrъqъ, uꞑъştъ arttъrъrqa məmkinlektər bar.

Tik idara bъqa nъq iqtibar bъrmъj, bъqa alъv barmaj, tərbəjə eşə juq, əđəklektər betərelməj.

Məƀələn: smita bujъnsa majlav nomelərъna 10 pr. (Ə kətun jer idarahъ məqlymətə bujъnsa 8 pr.) bulъrqa tejeş bulhala, aƀъlda 12 pr. tan kəm rasxut jahalmaj. Xatta qajhъ ber saqla 19 pr. qa la mengələgən.

Bilgele bъl barъş menən bъrъjzalaşъp bulmaj.

Bъnъꞑ eƀtenə beđgə brigadalardaqъ maşina vatъv, məgəris isemə aƀъnda vezotka aqaj jerevđeren quşhaq (məƀələn 4 nse brigadala bъl barъş, xədergə teđeşkə jarđam itev tygel, bəlkem ajaq salъv bulъp qaja.

Igen jъjъv eşelə şəptən tygel.

Jađъv səsev həm maj parъ uꞑъşlъ ytte tip bulmaj.

Şulaj uq urazaj jъjъv eşelə hyran bara. Maşinalar jeteşməj. Bajtaq maşina sklatta teđətelməj jata.

Məƀələn: 7 yđe bajloj torqan maşina (самбаzka) nъꞑ bişəvegenə eşləj. Ikehe ələ haman teđətelməgən. 5 vъjъkъ eşlej. 4 labagerejkəneꞑ dyrtəhe sılbъr juqlъqtan eşkə quşъlmaj jata.

Dərəƀ, MTS, neꞑ đur elgəşevdərelə juq tygel.

Əmmə, bъnavъ uttaj qajnar eş vaqъtъnda maqtanъp jatъv qъna jaramaj; bulqan kəmselek—əđəklektərđe saqъldъrъp, unъ betərəv sarahъn kyrergə kərək.

Qj. TIMER.

„Traktъr“ ərtile planhъđ jəşəj.

Qonşaq jortonda 77 xuzalъqtan teđelgən „Traktъr" avъl xuzalъqъ ərtile 488 giktar (jəşelsələr menən) igen səskən. Xəđer qъđъv besən əđerləv əƀtendə. Ləkin ərtildeꞑ eşləp sъqarъv planъ tygel, eş planъ la juq Jađqъ səsev kampanjahendə eş planъ teđep birelgəs şunъꞑ bujъnsa səsevđe uꞑъşlъqъna ytkərgəndər.

„Ketegeđ instruktъr kilə„

—Kypme besən əđerlərgə tejeşhegeđ? tigəs, idara rəise:

—Kypme tip—nej, saba torqan urъnъbъđ betkənsə eşlərgə tъrъşabъđ ində. Plandъ yđebeđ teđi almaqas keşe jebərelevən horap Rajpalivudsajuzqa 3—4 tapqъr keşe jebərgəjnek, Rajpalivutsajuz:

—Tiđđən instruktъr jebərerbeđ ketegeđ„ tip qajtarqajnъ 3 atna ytte haman juq... tip həjləp kitte.

Ъsъndan də ərtildə 26 iђəbenən kilgən ber eşsenən başqa kilep eşləgən keşe juq.

Uꞑъş jъjъvqa əđerlek.

„Traktъr" ərtileneꞑ 7 uraq maşinahъ eşkə sъqъv esən əđer. Arbalar teđətev əsən maxsus keşe bildələngən. Ləkin tuqъm, timer həm başqa kərək nəmələr jeteş bulmav eşkə uꞑajhъđlъq kilterə. Bъnda bigrək toq, turpъşa həm igen halъv esən urъndar əđerləv bik jomoşaq. Şulaj uq kelətterge rimunt jahav, buş kelətter igen halъrđaj urъndarđъꞑ iђəben alъv jəşelsələr haqlav urъndarъ əđerləv julъnda ber eş eşlənməgən.

Kəđgə səsev əđələv qurqъnъsъ aƀtъnda.

Ərtil zadanejə bujъnsa 329 ga par herərgə tejeş bulha la safxuz atkazajt itev səbəple jartъhъ la ytəlməgən. „Kyjəş" safxuzъ jort dəvmələndəge kalxuzdarqa 3000 giktar par herəp birərgə vəqđə itkən bulha la, kenə kilep jetkəs atkazajt itep, başka kalxuzdarđъꞑda par zadanejələrə ytəlməj qalqan. Kəđgə səsev orloqo jetep, jetməv mes'ələhe lə xəl itelməgən.

Irtə elgergən arъştarđъ urъp buqъp,qamъl təbən herəp səsele məhe kəđgə səsev kampanejahe əđələv qurqъnъsъ bar.

Səjəsi aqartъv eşe.

«Traktъr» aqzalarъ arahъnda alъp barъlmaj, dini xorəfəttərgə ъşanъv bik keslə. Ərtildə 67 xuzalъq bulъvqa qaramaƀtan 10 balalъq jəslegə nejbarъ 4 bala qъna jərej. Bъl avъldaqъ dəvlət tirmənendəge partejə, kamsamul jəcəjkələre ərtil aqzalarъ menən jetəkselek itməjđər, ərtildən betenləj sittə jəşəjđər. Ərtildə genə tygel 750 nən artъq xuzalъqlъ bətə Məslim avъlъnda kyltura eştərə yđəge bulъrlъq bər urъn juq.

Ərtil aqzahъ satsejalizem jarъşъ, udarsъlъqtъꞑ nej ikənen də biməjđər, ularqa bъl turala aꞑlatъvsъ bulmaqan.

Şulaj bulha la aqzalarđъꞑ ərtilgə ъşanъstarъ keslə. Juqarъ urgъndar tarafъnan tejeşle julbaşsъlъq həm jarđam itep, jeteşheđlektərđe betərəv sarahъn kyrergə kərək.

N. JƏMIL.

Kalxuzdar tygel jetəkselər nasar

Iglin jorto dəvmələndə bətəhe 31 kalxuz bulъp, bətəhe 1.114 xuzalъq ojoşqan. Ləkin kalxuzdarđa eş qujъlъşъ ber tigeđ tygel, ular arahъnda jaqşъ jaqtarъ menən elgə bulъrlъqtarъ menən bergə, ajrъm xuzalъqtar qojroqonda həjrələvsə „kalxuzdar" da juq tygel. Məƀələn iglindən bər genə ajrъm iђəpkə alnmaj, arъş uraqъn kalxuzniktar ajrъm eşləgənlektən bik ođaqqa hyđъldъ, urъrqa keşe taba almaj integep bəttələr

Kalxuz başъnda şul avъldъꞑ Tipluf tigən keşe tora. Ul piriqiptar mələndə xalъqtъ qurqъtъ bətə aqaj enehe menən ber bulъp talap jərəgən, unъꞑ arqahъnda kyp kenə urta xəlle krəƀtejъndər raskulacivajt itelep, xuzalъqtarъ tələf itelgən. Raskulacivanejə vaqъtъnda: 5 jeşlek balanan alъp 60 jəşlek qarttarqa tiklem tən urtahъnda əjđərenən uramqa qъvъp sъqarъp, qъşqъ təndə 6—7 saqъrъm jergə jəjəv ođatqandar. Xəđergə kəndə ular raskulacivajt itkən 10 lap xuzalъqtъn maldarъ kire qajtarъlqan, ləkin halqъn, tejəp avъrqan balalar ələ bulha terelə alqandarъ juq.

Kalxuzda 40 lap timer jul eşsələrə aqza bulъp toralar, ləkin tejeşle julpaşsъlъq itə almajđar. Aꞑ—beləm, aqartъv eşe alъp barъlmaj, sittən qajtqan studinttar jarđam itməjđər.

Şul uq jort, Javgin kalxuzъ la bətə jaqtan qojroqta həjrələ. Besəndərə igəndərə jъjъlъp bətməgən, par əđer tygel, igəndər kantraktlaştъrъlmaqandar. Eş kestəren iђəpkə alъv tərtipheđ, xisapsъ juq, dəjəm aşav ojoştorolmaqanlъq batrak—batracka aqzalar esən uꞑajhъđlъq tъvđъra. Avъl səvite kalxuz əƀtənən julbaşsъlъq itməj, studinttar qъđъv eş mələndə tansa·vicr jahap jərəjđər.

Şul uq Iglin jorto, „Linin julъ" kalxuzъnda eştər bik maqtarlъq bulmaha la, kyđgə kyrenerlek uꞑъştar bar. Bъnda besən, arъş jъjъlъp betkən igən qoraldarъ jetərlek, eş planъ teđəlgən, eş kesənən də dərəƀ fajđalana belələr, brigada hajъn aşxana, xuzalъqъ bulmaqan batraktar esən dəjəm jataq xanalar ojoştorolqan. Aqzalar hər qajhъhъ yđ beləmdərə bujъnsa fajđalanъlalar. Bъl urъƀ latъş, tatarđarđan teđelgən kalxuz aqzalarъ ber tuqan təƀlə tatu eş alъp baralar. Kalxuz bъjъl mal harajъ halъrqa ujlaha la, teđev matirejalъ jeteşməgəngə tuqtalъp qalqan

Ləkin xlipkyp, Alaj sajuzdarъ julbaşsъlъq itməjđər. Bъl rajun hətselək rajunъ bulъp iђəplənə, kalxuz hət—majđan qъna ajqa 1000 humdan artъq fajđa kilterə.

Ajrъm kerəƀtejəndərđə kalxuzqa inev dərtə đur, ləkin jort başqarma həm jortkum julbaşsъlъqъ kesəjergə tejeş.

ÇIDƏNGƏR.

Rəis bulъrlъq keşe tygel.

T—Tanqavъr jorto, Quş avъlъndaqъ „Kerəş" kalxuzъ rəise Xəlfetdiꞑ Sələjmanef kalxuzda his bər tərtip urъnlaştъra belməj bəlki kirehensə yđe bođop jərej. Jađqъ səsev mələndə tən urtahъnda iђerep qajtъp ejđə jaꞑqъđ qunqan bisələrđe qurqъtъp jərenə.

Yđ ara halъm aqsahъn qъđъl mejeş esen ajъrъlqan 200 hum aqsanъꞑ 90 humъ rasxutqa kitte tej. Unъꞑ nindəj rasxutqa kitkənen, qalqanъnъꞑ qajđa ikənen belgən keşe juq. Unъꞑ esep iђerep jərevə arqahъnda besəngə avqъs başъnda la teşə almanъq.

KAXUZSЪ.

Igen səskəndər, halъr urъn əđerləməgəndər.

Qъpsaq jortonda xəlq igen ura başlaqas, jortbaşqarma, jortkum, xlipkuptarđъꞑ iђena igen ъskъlattarъ halъv məs'ələhe kilep teşte. Xəđer ular:

— Ъskъlattar eşlov əsən bik tiđ vaqъt esəndə kərəkle keşelərəgeđđe ajъrъp biregeđ! tip, kalxuzdarqa qaqъđđar tarata başlanъlar, ləkin xəđer huꞑqa qaldъlar. Sənki bətə xalъq jalanqa eşkə taralqan. Skъlattar eşlənməj jata, toq kevek nəmələrđə əđerlənməgən.

Bъl turala Qъpsaq jortonda aşъqъs saralar kyrelergə, eşkə halqъn qaravsъlar javapqa tartъlъrqa tejeş.

FANЪJ.

SSSR đъꞑ tabiqi bajlъqtarъnan tulъhъ menən fajđalanabъđ

Urta—iđel elkəhendə.

Utkən jъl Urta—Iđelden Xəlil rajunъnda jahalqan fənni tikşerenevđər bik baj magnizit, xrumisti ziliznək, jenel—erej torqan timer həm nikelle rudalar jatqъlъqtarъn taptъ.

Xəlil rajunъndaqъ jer aƀtъ bajlъqtarъn dərəƀ fajđalanъv—unъ SSSR đъꞑ əhəmejətle sənəqət yđəgenə əjləndərəsək.

Ciliken utravъn da Azukiritpra mislahъ.

Azukirit—hər terlə tixnikə kərəktərenə kitə torqan balavъđ qa oqşaşlъ ber məqdən. Azukirit məqdənə elegə barъ ike genə urъnda—Galitsejə həm SSSR đa qъna tabъlqan. Çilikan utravъnda sъqarъla torqan Azukirit məqdənə SSSR sənəqəten tə'min itevđən artъp zagranitsaqa la sъqarъla.

Jerle telde tormoşqa atqarьv

Milli jəmhyrejəttərđəge kiŋ qatlam xeđmət jalpьhьn ilde idara eşenə ьlьqtьrьvđa iŋ məhim saralarđьŋ berehe.

Milli jəmhyrejəttəge idara apparattarьn jerle xalqtar xisabьna tə'min itev bьl-apparat menən jalpь arahьnda torqan lьke sinavniklьq traditsejəhen jemerev bulasaq.

Milli jəmhyrejəttərđə səvit idara eşenen jalpьlaşьvь apparattarđa jerle xeđmətkər həm jerle telden tə'min iteleven horaj.

Başqortostan Yđək Başqarma kəmitəte prizidijumь

QARARЬ

26—nsь ejjyl 1930—nsь j.

Aftanumejəle jəmhyrejəttə xəkymət apparattarьn, jəməqət, kapiratif məəssəsə həm ojoşmalarьn həm pritdrejətejələrđe jalpьqa jaqьnajtьv, məqsəte menən jerleləşterev həm ul məəssəsə, ojoşmalarđa tɵp millətteŋ əsə telendə eş jɵrətev, partejə həm səvittər, xəkymətenəŋ diriktiftarьn bojomqa aşьrьvđa đur urьn totqanlьqьn, bigerək tə rajun sistimahь menən idara itevgə kyskəndə jerle millətten kadьrđar jetəşterevđeŋ iŋ əhəmejətle məs'ələ bulьvьn kyđ aldьnda totop, Başqortostan Yđək Başqarma Kəmitətenəŋ prizidejumь juqarьla kyrhətelgən məəssəsə həm ojoşmalar tarafьnan apparattarđь jerleləşterev planьn bik nasar ytəlgənen həm əsə telen bojomqa aşьrьv turahьndaqь diriktiftarđьŋ şulaj uq bik jomoşaq ytəlevđeren kyrhətep QARAR itte.

1. Bətə Narkamat, yđəkhəmjerle urgьndarđaqь məəssəsələrgə, dəvlət, prafsajuz, kapiratif ojoşmalarьna həm pritprejətejələrgə bigerək tə tɵp millət (başqorttar) xisabьnan apparattarđь jerleləşterev əsən kəsəjtev turahьndaqь xəkymət diriktiftarьn tulьhь menən bojomqa aşьrьv turьnda kiđken saralar kyrergə təqdim itergə.

2. Başqortostan Yđək Başqarma Kəmitətenəŋ 1929—nsь jьl 25 nsə april qararь bujьnsa eş jɵrətevđe başqortsaqa kyserev məzbyri bulqan bətə məəssəsə ojoşma həm pritprejətejələrđə eş jɵrətevđə tiđ arala başqort telenə kyserergə.

3. Başqortostan tupьraqьndaqь bətə məəssəsə, ojoşma həm pritprejətejələrgə jaŋьnan idara həm xuzalьq byleşə bujьnsa rajunlaştьrьv uđqarьlqanda yđđərenəŋ apparattarьn tɵp millətterđeŋ həm məəssəsələr arahьnda la əsə telendə eş jɵrətərlək itep teđergə.

4. Məqarif həm jer eştəre Xalq Kamisarlьqьna, bigerəktə apparattь jerleşterev əsə telen bojomqa aşьrьv bik jomoşaq barqanlьqtan ularqa tiđ kəndən bьl jeteşhedlektərđe bəterev julьnda qьrqa saralar kyrevđe təqdim itergə.

5. Başqortostan tupьraqьndaqь bətə məəssəsə, ojoşmalar həm pritprejətejələrgə yđđərenəŋ ştattarьn berense nəvbəttə başqort xeđmətkərđərə menən kampliktavajt itep apparattarđь jerleləşterev başqort telen bojomqa atqarьv əsən kərək bulqan sьqьmdarđь yđđərenəŋ smitalarьnda qararqa məzbyr ojtergə.

6. Başqortostan Xeđmət Xalq Kamisarlьqьna, başqort, tatareşheđđeren ajьrьm xisapqa alьrqa, ike telde beləvsə xeđmətkərđərđe horavdar bujьnsa ularđьŋ beləmdərenə qaraj berense nəvbəttə eşkə jəbərevđə təqdim itergə.

7. Bigerək tə başqorttarđan belgestərđeŋ əđ bulьvь, tɵp həm vaq millətterđən kadьrđar xəđerləvđe kəsəjtevđeŋ iŋ kərək bulьvьn iđkə alьp, Başqortostan Məqarif Xalq Kamisarlьqьna kiləhe uqьv jьlьna sit qalalaqь juqarь uqьv jorttarьna həm tixnikumdarqa Başqortostan əsən kyberək urьn alьv sarahьn kyrergə həm Başqortostandaqь uqьv jorttarьnda uqьvsь başqorttarđьŋ hanьn kybəjtergə.

Başqortostan ojoşmalarь həm pritprejətejələrə tarafьnan uqьvsьlarđь kantьraklaştьrьv eşendə jarđamlaşьp, Başqortostandan stipindejə alьp, sit qalalarqa uqьv jorttarьnda ukьvlarđь uqьp sьqqas Başqortostanqa eşkə urьnlaştьrьv məqsəte menən ularđьŋ dərəđ xisabьn alьp barьrqa quşarqa.

Məqarif Xalq Kamisarlьqь, urgьndarьna, bətə məəssəsə həm ojoşma jetəkselərenə tɵp millətter əsən uqьv jorttarьnda həm kurьstarđa birelgən urьndarđь his ber ikensə millətter menən tultьrmaj fəqət başqort menən genə tultьrьv julьnda qьrqa saralar kyrevđe təqdim itergə.

Uqьv jorttarьnda həm kurьstarqa razvirьskь alьvsь urьndarđaqь məəssəsь həm ojoşmalarqa yđđərenə birelgen urьndarqa jebərələsək uqьvsьlarđь tabьv ularđьŋ uqьv jorttarьnьŋ şarttarьn tə'min itərlek beləmdəren hьnav julьnda aldan saralar kyrevđe təqdim itergə.

8. Başqort telendə eş jɵrətərlek essə kadьrь jetəşterev məqsətə menən Başqortostan tupьraqьndaqь bulqan məktəptərđə başqort telen uqьvđь məzbyri itep qujarqa.

9. Başqortostan Malejə X. Kamisarlьqьna, məəssəsələr tarafьnan apparattь jerleşterev əsə telen bojomqa atqarьv sьqьmdarьn kyrhətep, birelgən smitalarđь his kəmetməj tulьhь menən tə'min itevđe, təqdim itergə.

10. Bətə Xalq Kamisarlьqtarьna, dəvlət həm xuzalьq məəssəsə həm ojoşmalarьna iŋ qьđqa mɵtdəttə yđđərenəŋ 'eştəreŋ idara həm xuzalьq bylenevenə qulajlaştьrьp, başqort telen bojomqa aşьrьvđь jaqşьrtьv həm tərənəjtevđe tulьhь menən tə'min itərlek itep qororqa quşarqa.

11. Apparattarđь jerləşterev başqort telen bojomqa atqarьv turahьnda diriktif həm qararđarđьŋ tormoşqa aşьrьlьvđarьn kyđətevđe həm bьl eşteŋ nasar jerđəren teđətev turьnda yđ vaqьtьnda tejeşle sara kyrevđe Yđək tel Kəmisəjəhenə jəkmətergə.

Başqortostan Yđək Başqarma Kəmitətə rəise.—ŞAFIQЬF.

Baş. Yđək Başqarma Kəmitəte sikritarь KALMITЬF.

Əsə telenə tɵkɵrɵp qaravđarqa sik qujlhьn.

Səvit vьlasьn avьldьŋ eşsən jalpьhьna jaqьnajtьv, eşsən jalpьŋ səvittə idara itev eşenə ɵjrətevđeŋ məhim eş ikenə turahьnda hɵjləp torahь la juq. Sənki eşsən jalpь (batrak, jarlь, urta—xəlle) neŋ tartьlьvь, ularđьŋ səvit apparattarьna jaqьndan qatьşьvь arqahьnda qьna səvit apparattarьndaqь sirđərđe, bojorakrat, sit ilimintarđь tađartьp, səvit xəkymətən nьqьtьp bulasaq.

Bьna bьl burьstarđь ytəvsən bilgele, bətə səvit eşen (diriktif, qarar həm bətə qullanmalarđь) əsə telendə qujьrqa kərək. Başqortostanda başqort tele xəkymət tele (gosudarstv. jazьk) bulьp, tatar—başqort bula torop başqort telenə tɵkɵrɵp qaravsь vulьs başqarmalarь juq tygel. Məđələn: Qalmaq qol vulьsьnьŋ 10 avьl səvitenən berhe genə urьđ millətə. Qalqan 9 avьl səvite tik tatar—başqorttarđan tora. Ə vulьs başqarmahь bətə bulqan jađьv—hьđьv eştərən 90% tьn urьđ telendə jɵrətə. Tybəngə avьl səvittərendə eşləvsələrđeŋ kybehe urьđ telen belməjdər. Oşo arqala bik aşьqьs eşlənergə tejeşlə bulqan eştər yđ vaqьtьnda eşlənməj qalalar.

Bьlqьna la tygel avьl səvittərenə vulbaşqarmahь tarafьnan jəbərelə torqan qaqьđđar bik iqtibarhьđ jađьlalar. Kapirufka qaqьđь aşa asьq teşməj, jəki irenep jađьv arqahьnda kyp jađьvđar tanьrlьqta bulmaj, tip avьl səvttərə tarafьnan kire jəbərelep ađaşьp jɵregən qaqьđđarđa bik kyp.

Xəđer jartьlaş bulha la eştə jaŋь əlepsə jɵrətergə vaqьt. Sənki kyp urьndarđa eş jaŋь əlepsə bara. Qalmaqqol vulьsь jaŋь əlepteŋ „ja“ kiđegendə iđenə inderep sьqarqanь juq. Tik kantun başqarmahьnan jaŋь əlepsə kilgən qullanmalarđь jaŋь əlepsə kyserep jəbərgən bulalar. Ularđa nasar, irenep jađьv arqahьnda ber eşkə lə jaramajđar. Miŋə Qalmaqqol vulьsьnьŋ Junьs səvitendə bularqa turь kildə. Unda vulьsbaşqarmahь tarafьnan ajrьlьşьv həm başqa eştərđe tərkəv əsən tejeşlə xaq alьv turahьnda jaŋь əlepsə jađьp jəbərelgən qullanmanь berəvhe lə tanьj almanь. Sənki: şajtan telə menən jađьlьp tanьrqa məmkin tygel ine. Bьna bьl eştər bətəhe lə, avьl səvittərenəŋ tejeşle rəveştə eşləvđərenə partejə xəkymətteŋ qarar, diriktivalarьn yđ vaqьtьnda eşsən jalpьqa jetkerevgə qomasavlajdar.

Əsə telenə tɵkɵrɵp qaravsь eşkə halqьn qaraqan bojoraktattarđь qatь məs'ylejətkə rartьrqa kərək.

„SPARTAK“

Hunqь udar

Aftanumejəle Başqortostan Səvittər jəmhyrejətə jəşəj başlavqa 10 jьldan aşьv qymer uđьp kittə. Başqa jəmhyrejəttər menən ber rəttən torop, unьŋ, yđenə başqa idara apparattarь məktəp, aŋ—beləm, mədənejət usaqtarь jəşəp kilə.

Ləkin şulaj bulьvqa qaramaҁtan iztimaqi đur səbəptər arqahьnda jəmhyrejət dəvmələndə jerle telde tormoşqa atqarьp bula alqanь juq. Unь qəməlgə sьqara almavđa səbəptər kyp əlbittə.

Berense səbəp—iđke qara manarxejənəŋ bvaq millətterqə qaraj totqan nađanlьq səjəsəte qaraŋqь başqort xeđmət ɵjələren kyrelməgən ber tybənlekkə teşerep idgən bulьvь bulha;

Ikesə səbəp—şul iđelev arqahьnda jerle apparattarđь jerle xalq menən tə'min itevđə tьvqan avьrlьq tip qararqa kərək. Jəmhyrejəttə jerle teldə qəməlgə aşьrьv əsən unьŋ idara apparattarьnda jerle xeđmətkərđərđeŋ bulьvь şart ikənən hər kem anьq belə. Bьna oşo səbəptər beđđe hunqь kəŋgə tiklem yđək jerle telde yđebeđđeŋ jəmhyrejətebeđđə tormoşqa quja almavqa məzbyr itte. Ləkin Kyrelgən begəŋgə saralar ul kəmselektərđe jemerevgə bik kyp jeŋellektər birđə inde. Beđđeŋ begəŋgə elgəşevđərebeđ bьqa tiklem həjrələp kilgən bьl avьrьvьbьđđь bətərergə bьnan huŋ uŋьşlь ađьmdar menən alqa kitərgə kiŋ məmkinlektər asa.

Uđqan ber nisə jьl esendə jəmhyrejət kyləməndə ber nisə tapqьr vaqьtlь kurьstar ojoştorolop ularđa jerle xalqtьŋ yđ esenən səvit idara eşenəŋ belgestərə əđerləp sьqarьldь.

Unan tьş başqa hər tɵrlə uqьv jorttarьnda uqьp sьqqan jaŋь kəstərđəŋ kybehe səvit idara apparattarьna inep tula bara.

Timək kyrenə bьlar yđenən yđə beđđə xəđergə kəndə jerle telgə kysergə imkanejət bar ikənən kyrhətep toralar.

Şunьŋ esendə beđ begəndən başlap yđebeđđə kilgən bьl kəmselekte bətərergə, apparattarđa jerle telde urьnlaştьrьrqa bulqan bətə saralarđь kyrergə tejeşbeđ. Bьl julda đur insejatьrlьq itev eşə yđək həm başqa tel kəmisejələrenəŋ əđtənə teşə. Əgərđə ular yđđərenəŋ eşendə begəŋgə kəŋgə tiklem həjrələp kilgən əđ qudqalьvsьlьqtarьn bətərep, bьl eşkə qətqi udar menən totonhalar həm eştə bətə səvit absistvinnьsьn tuplaj alhalar eşteŋ qəməlgə sьqьvь kən kevək asьq.

Jerle apparattarđa jerle teldə his ber sigenevhəđ ytkərergə. Bьnьŋ əsən apparattarđa jerjə xalqtьŋ hanьn kytərevgə, bьl julda hər tɵrlə begeləştər, halqьnlьqtar kyrhətevsə apparat həm eşsələr tejeşle urьndar tarafьnan javapqa tarttьrьlьrqa tejeştər.

S. Sufjan.

Kantraklaşьv planьn atqarьvđa xurlьqlь handar.

Mal əđerləvđən, kantraklaşьv həm kantraklaşqan maldь jьjьp alьvđan maqsat ber jaqtan sənəqət mərkəzđəren həm jerle jəməqət aşxanalarьn totqarhьđ it menən tə'min itep torьv, ikensə jaqtan hər tɵrlə mal yrsetevđe bik aŋqa jəbərep, malsьlьq prablimahьn xəl itev əsən safxuz həm kalxuzdarđь mal menən tə'min itev.

Bьna şul bik əhəmejətle məs'ələgə Başqortostan ojoşmalarь bik mɵtək qarajđar: ber berə əđtənən iftiralar jabajđar, tav—tav qaqьđđar jađьp qəjeptə ber ber—he əđtənə jəkmətergə tьrьşalar. Bьlar bətəhe lə eşkə zьjan qьna kiltərə. Sajuz məsə əđerləvsələr əđtənən diriktif birgəs urgьndarqa tuqravvhьđ şikajəttər jađa: Başqortostan malsьlьq sajuzь uŋa yđ eşenən atout birməj. Başsajuz difisitle tavarđar birməjensə mal əđerləvđe qaqşata, Sirapkup difisitle tavarđarđь sьqarьp bađarđan urьndarđь tə'min əsən maldь tuplap ala . . tej. Ə əđerləvsələr hər berhe yđđəren aqlarqa tьrьşalar. Bьna şul talaşьvđar menən fajđalanьp castniktər bađarđan maldь jьja toralar.

Mal əđerləv plan. zadanejəhьn atqarьv pratsintь bik tybən bara. Məđələn 1 nsə avqьsqa qarata atqarьlqan:

		Plan bujьnsa tejeş	Atqarьlqan	%
Əđerləv	Erə mal	12000 baş	296	2,4%
	Harьq	24000 „	525	2,14%
	Susqa	1250 „	53	4,2%
Kantraklaşьv	Erə mal	102500 „	47124	46%
	Harьq	106000	31650	29,9%
	Susqa	35000	7200	20,6%
	Bođav	150000	26244	17,5%
Kantraklaşьv bujьnsa alьnqan	Erə mal	27700	9574	34,5%
	Harьq	25000	4127	20,5%
	Susqa	7000	1151	17,5%
Mərkəzgə jəbərev		2850 tunna	222	7,8%
Jerle tə'mingə		1596 tunna	532	33,3%

RKJ kalligejəhe bьl xəldər menən tanьşьp əđerləvsələrđe nьqьraq helkenergə məzbyr itev saralarьn kyrergə həm eşkə halqьn qaravđa qəjeplə keşelərđe javapqa tartьrqa qarar birđe.

N. M.

Qьđьl ərmejestərđe satsejalizem teđələşənəŋ aldьnqь kəstərə itep əđerləjek.

Udarnьj saftarqa teđelep jaŋь uŋьştarqa taban atlaqьđ.

1930 nsь jьlda xərbi məktəptərgə kerevsə eşsə— xeđmətkərđərgə lgyttər.

(SSSR Xeđmət x. kamirlьqьnьŋ 1930 j. 12ejjylgə №236 qararь)

Eşsə— krəstejən Qьđьl ərmejəhe qəskəri xeđmətkərđərenə qəskəri əbəьnnajđarqa həm ularđьŋ simejələrьna lgyttar birev turahьndaqь kudikstьn 34 nsə matdə hen (SSSR zakundar jьjьntьqь, 1930 j. №23, matdə 258) təfsir julьnda SSSR xeđmət x, Kamisarlьqь tejeşle mə'əssəsələr həm VSSPS menən kileşep qarar birə:

1) 1930 nsь jьlda xərbi məktəptərgə-kerevsə eşsə həm xeđmətkərđər məktəpkə barьv həm qabul hьnavđarьn totov əsən kərəkle bulqan bətə vaqьt bujьnsa xeđmət urьndarьn həm urtasa xeđmət xaqtarьn haqlajđar

2) 1930 nsь jьlda xərbi məktəptərgə alьnqan eşsə həmxeđmətkərđər xeđmətterenən yđđərə zajavlinejə birep sьqьp, sьqqanda ber ajlьq urtasa xeđmət xaqtarь tiklem ber julь jarđam alalar. Ular xərbi məktəptərgəbarьp, qabul hьnavđarь ytkərgən vaqьt əsən birelgən xeđmət xaqь oşo jarđam iđəbenə inderelep hanala.

3. Sizunlь həm teđeləş eştərendə şulaj uq kvaritirnik bulьp eşləgən keşelər, əgərđə ular 6 eş kənənən ađьraq eşləgən bulhalar—ularqa ber julь birelə torqan jarđam birelməj.

Əgər ular 6 eş kənənən kyberək—1 ajqa tiklem eşləgən bulhalar—ularqa ber julь jarđam 3 eş kənə əsən birelə; əgər ber ajđan kyberək 6 ajqa tiklem eşləgən bulhalar—jarđam 6 eş kənləgə tiklem itep birelə.

4. Vaqьtsa eşsələrđeŋ xeđmət urьndarь həm xeđmət xaqtarь xərbi məktəpkə barqan həm hьnav ytkərgən vaqьtta haqlanmaj, ləkin ular xərbi məktəpkə kerhələr yđđərenəŋ hunqь eşləgən urьndarьnan bьl qararđьŋ 3 nsə punktьnda kyrhətelgən summala ber julь jarđam alalar.

SSSR Xeđmət x. k.
UGLANЬF.

SSSR X. x. k. kalligejə aq zahь.
ZILTUF.

Qьđьl ərmejestər partejə neŋ XVI-nsь s'jьz qararđa rьn ɵjrənə.

№. . . Bataljun əs ajlьq navabranьь sburđa bulьvsьlar partejənəŋ XVI—s'jьz qararđaran, kyrhətkən juldarьn ɵjrənələr. Bьnьŋ əsən səjəsi həm partejə məktəptərendə ajrьm səqət bylendə, şulaj uq məktəptən tьş məxsus gruppalar teđeldə.

Xəđer qəmymi qəskəri sburđa eşləv—partejə qararđarьn ɵjrənev əsən qьđьv əđerlek bara.

Q. BORHAN.

Kamandirđar udar eşkə.

№. . . Bataljunьnьŋ zapas kamandirđarь lagirqa kilev menən yđđəren jaqşь əđerləv şulaj uq piriminniktərđe jaqşь əđerləv əsən yđđəren udarniktar itep iqlan ittelər.

Q.

Teđəv eştərə qьđьv, ləkin eşsələr jeteşməv—qurqьnьs tьvđьra.

Ləgirđa qəmymi qəskəri sburqa əđerlek, teđəv eştərə jaqşь bara. Teđəv matirejaldarь əđerləngən.

Ti'k teđəv eşsələrə jeteşməv teđəv eştəren qəmymi sburqa tiklem bətərməv qurqьnьsь ađtьnda qaldьra.

B.

Kamsamul qьđьl ərmejestər bajavaj kərəşkə əđer.

Ejjylđeŋ hunqь kəndərendə Өfə jerle pulьgьnьŋ kamsamul ojoşmahь, pulьktьŋ bajavaj əđerlegən qarav ađnahь iqlan itep, uŋa kamsamuldarđь la mablizavajt itte. Bьl eş vulga bujь dvizejəhendə təvgə həm jaŋь eş buldь.

Bajavaj əđerlektə qaravđan bigerək kamsamuldarđьŋ səjəsi əđerlegən pulьkta jarđam kyrhətev dərəzələren tikşerep uŋьştarđь hьnav, jeteşheđlektərđe kyrhətev inə Nətizələ qəmymi kamsamuldarđьŋ bajavaj əđerlektərə bulьv kyrenev menən qajhь ber kamsamuldarđьŋ əđerlegə jomoşaqlьqь kyrendə. Ular kiləsəktə bajavaj əđerlektəren nьqьtьrqa, qəmymi, kamsamuldar pulьktьŋ səjəsi idarahь bulьrqa tejeş.

VAJNKUR—KUCUKЬF.

Balalar qasa.

Өfə qalahьndaqь Juz—Ural—Lis qaramaqьnda F. Z. U. asьlqan ine Ləkin xəđerge kəndə bətən balalar qasьp bətep baralar.

Səbəbe idara eşsələrenəŋ eşkə halqьn qaravь.

Balalar baştan ajaq jalaŋqas Torlaq nasar. Munsa juq, kino fələŋgə alьp barmajđar. Balalarđьŋ bətən tormoşo ber barakka bəjləngən idaraqa ɵjthəŋ „beđđeŋ smita qaralmaqan elə. Kynməhəgeđ qajtьqьđđa kitegeđ!„ tejđər. Şulaj bulqas nisək itep balalarđь totarqa məmkin.

Bьl turala ber sara kyrelhə ikən.

„Uqьvsь“

Kəndələk vaqiqalar

—Aksakьf uramь 57 nsə jorttatorovsь F. I. Lьtipьf, jəməqət frukta baqsahьnьŋ jođaqьn vatьvđa qəjepլənep, əđtənən jenəjət eşə teđelgən.

„Başqortostanqa“ qa jađьlьnqьəle

Altьn zavьtьndajanqьn.

Tybə rydnige Başkambinattьŋ altьn zavьtьnda 2 nsə avqьsta janqьn həlәkәtə buldь, janqьndьŋ tөp səbəbe:

Altьn zavьtьnьŋ labraturejəhьnda məqdən eretə torqan mejəsteŋ nifet kranь artьq asьlьp, taş iđəŋgə nifet aqьp janьv başlana.

Eşsələrđeŋ tьrьşlьqь arqahьnda janqьn tiđ hyndereldə, artьq zьjan rulmanь.

Ləkin, ut hyndergə maşinalarьnьŋ janqьn vaqьtьnda kerəgensə eşləj almavь, pazar kamandalarьnьŋ yđ eştəren bajavaj xəldə qujmavđarь, janqьndan haqlanьv eşenə artьq dərəzələ halqьn qaraşta bulqanlьqtarьn kyrhəttelər.

AЬZALILЬF.

Sirkulər.

Bətə KK—RKI vəkildərenə, məəssəsələrgə həm ojoşmalarqa.

Tađartьv kəmisejələrenəŋ qararđarьn xeđmət spisektərenə keretev turahьnda aŋlamavđar bulьv həm horavđar kilev ajqanlь Başqortostan RKI x. k. ergəhendəge Başqortostan ɵlkə kəmisejəhe aŋlata:

1) Tađartьvđь ytkən keşelərđeŋ xeđmət isemlegenə kəmisejənəŋ katigurejələrđeŋ berhenə inderevđe kyđətkən qararь, şulaj uq hunqь inestansejəlar keretkən bətə yđgəreştər bətəhe motlaqa jađьla.

2) Tađartьv kəmisejəhe tarafьnan apparattь jaŋartьv jəki eşsələşterev tərtibendə sьqarьlqan keşelərđeŋ xeđmət isemlegenə kəmisejənəŋ qararь jađьlmaj, bьl keşelər məəssəsənəŋ qararь bujьnsa ştat qьđqartьv tərtibendə urьndan sьqarьlalar.

3) Tađartьv kəmisejəhe tarafьnan sьqarьlqan hər tɵrlə jaza saralarь (şeltə, navit qujьv həm başqalar) administratsejə tarafьnan məəssəsə bujьnsa prikazda birelep, xeđmət spiskenə inderelələr.

Bьl qararđь atqarьv həm atqarьlьvьn kyđətev KK—RKI vəkildərenə həm məəssəsə jetəkselərenə jəkmətelə.

Səvit apparatьn tađartьv Başqortostan Өlkə kəmisejəhenəŋ rəise MIXEJEF.

Sikritar SOKALINKO.

Ridəktьr urьnbađarь: QAJ[illegible]N

يوڠ ئورالليستنڭ تاقتا يارئو زاۋتتارئ
يانئنداعئ ئوفۇ پريستينده‌رئنده هه‌ر تۆرلۆ
ئاعاس ئه‌مه‌له‌رئن ئشله‌و، ۋاگونعا تۆيه‌و
هه‌م بوشاتئو
ئشته‌رئ باشلاندئ

ئاتئنئ ئشسئله‌رگه 8 سه‌عه‌تکه ئش حاقئ ئیکئ ،هوم 5 تین. ئه. ئات مئنئن ئشله‌وسئله‌رگه 6 ،هوم 30 تین‌ده‌نده‌ کم بولمایاسئ. ئشکه کیلوسئله‌رگه ئش واقئتئنا ئاشاملئق ئه‌مه‌له‌رئ ئالئر ئوسئن سیزونلئ کاپیراتیف کارتچکامئ بیرئله. ،شول کارتچکا بوينسا ئشسئله‌ر ئایئنا 24 کیلا ئیکمه‌ك، 1600 گرام ئیت، 1000 گرام شه‌که‌ر، 50 گرام سه‌ی، 1000 گرام سیلونکئ، بئر کینه‌ك سابئن، 2000 گرام یارما، 100 گرام ماحورکا ئالالار. بئلار ئوئتوئده نورمئنان ،تاش ئاشار ئوسئن ئشسئله‌رگه ئستالاوای ئاسلعان.
یلئدا 30 تینگه ئیکئ ته‌رلیکه‌ده‌ن توشکئ ئاش، ،ئون بیش تینگه کیسکئ ئاش بیرئله.

بیك كوپ هاندا
ئارقئلئ، بوی بئسئوسئلار، ئشبال بونئوسئلار، قایئلاوسئلار، بوشائئوسئلاردان

ئیر' قاتئنئقئن ئشسئله‌رئ که‌ره‌ك.
پریستئن کانتوراهئ: 7—7

Өfə kino—tiatьrđa rьnda bөgөn:

„URAL“ kinahьnda
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. şaşlanalar.
Ural kinahьnda bөgөn:
QURKЬNЬS
xuduzstьva filem 8 bylektə drama

IĐEL kinahьnda
Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. şaşlanalar
Berense karьit Strəşnif
7 bylektə kina—pjassa.

Qьđьl jondođ kinahьnda
Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. şaşlanalar.
Rəjen buntarь
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana.

„5-Maj“ (iđke Өfələ)
13həm 14 nsə avqьsta:
Tormoş kələ
Sьjanьs 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт[illegible]“ Башглав. 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

IDARƏSENƏN ƏDRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81, Dəjəm 2—33, Maзaвьj bylək 2—72, Kiske ridəksejə 1—18

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarĭarь, serəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin, 3 ajqa 1 hum 30 tin, 6 ajqa 2 hum 50 tin, 1 jьlqa 4 hum 80 tin.

PADPISҺLAR: Idarəsejə kantarahьna, bətə pustь kantarlarьna, əpləksəlarьnda həm jerəvsələrđə qabul itelə.

№188 Şişəmbe 18-Avqьs 1930jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Angelejə huqьşqa əđerlənə

LUNDЬN, 15. Kyptən tygel Angelejənen hava kestərə manivьrь bulьp ytte. Osqostar juramalь „Qьđьl kalunja"—tip atalqan Krakujьl avьlь əđtən-də osop jerənelər. Gezittər bьl manivьrđan kiŋ xərbi prapagandь taratьv esen fajđalana-lar. „Dəjli—Uvarkir" gəzite bьl turala: „Angelejə hava kestərenen bьndaj đur apirat-sejəlarь qajđa həm nindəj şart-tar esendə bulьvь məmkin bulьn"—tip horav quja la yđe yk uqa javap birep: „barь tik Hindestandьn Tənjaq—Kenba-tьş granitsahьnda həm SSSR-dьŋ Baku rajunьnda qьna bu-lьvь məmkin"—tip jađa.

Rumanejə diŋgeđ pur-tьnda janqьn.

VINA, 15. Buxaris qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Qara diŋgeđ bujьndaqь Palates pur-tьnda đur janqьn bulьp, unda-qь bik kyp qaraldьlarđь hələk itkən. Janqьndan kilgən zarar 20 miljun hum iđəplənə. Bьl janqьndь ut təşlav arqahьnda bulqan tip iđəpləjđər.

Amirikala dimanstrat-sejələr.

NEJU—JURK, 15. Qalanьn bətə rajundarьnda kampartejə tarafьnan impirejəlistərđeŋ Qьtaj rivəlytsejəhen bьvьp taşlar-qa əđerlənevđərenə qarşь pra-tis belderep ojoştorolqan mi-tiŋgьlar ytkərelde. Eşselər yđđərenen qararđarьnda Qьtaj rivəlytsejəhen jaqlarqa saqь-ralar.

Brejan nimes millətse-lərenən riza tygel.

PARIZ, 12. Burzьvazeja gə-zittəre tьşqь eştər ministere Brejandьŋ kisə Girmanejə il-sehe Giştə qabul itkənlegen jađalar. Gəzittərđeŋ fikerensə „Brejan Girmanejə ilsehe me-nən Girmanejələge xəl tura-hьnda, undaqь qajhьber ilimint-tarđьŋ kəndən—kən agrissif pazitsejəgə kysep, nisə jьldar bujьnsa Gimanejə xəkymətə tarafьnan ytkərelep kilgən tь-nьslьq səjəsətenə ajaq salьrqa tьrьşьvđarь turahьndaqь həj-ləşkən, Triviranstьŋ huŋqь no-toqo kevek bildele dimanstrat-səjələr Fransejə həm Cirmane-jənen jaqьnlaşьvьna fajđa birə almajđar".

Səjəsi totqondar kenə.

LUNDЬN, 11. Kisə milli kuŋgeristeŋ saqьrьvь bujьnsa bətə Hindestanda „səjəsi tot-qondar kenə" ytkərelde. Bum-baj qalahьnda đur dimanstrat-sejə ojoştorolop, uqa qatьşьv-sьlar avqьs başьnda palitsejə tarafьnan Malavejə həm Patil qulqa alьnqan, 50 keşe jara-lanqan jergə barđьlar. Bəgen palitsejə dimanstratsejəgə qar-şь tormanь.

40,000 keşe kerəşə.

LUNDЬN, 14. Hindestandan xəbər itevgə qaranda Af-qanьstan menən siktəş əlkələr-đə izgeliz vlastarьna qarşь baş kytərevđə 40 meŋ keşe qatьş-qan. Afridi qəbiləhenə Uran-zaj qəbiləhe quşьlьp, Kuxan qalahьna həzym başlanьlar. Bьl qala Pişivarđan 70 kilamiter jerđə tora. Angelejə osqostorь baş kytərevselərđən xərəkəten tuqьrata almajđar.

Qoşsoloq eşen alqa jebərev julьnda.

MƏSKƏV, 14. RSFSR qoşso-loq triste 60 safxuzda 28 jomor-qa fabrige ojoştora. Bьjьl keđ bьl fabriktərđə tavьqtarđьŋ ha-nь 840 meŋgə jetkerelәsək. Bь-nan başqa jənə 134 meŋ tavьq-lь 48 punkt ojoştorop, ularđa jaqьь nəђel tavьqtar jetəştere-ləsək. 16 urьnda 83 meŋ əjrək-le rassadniktar həm 11 urьnda 57 meŋ qađь xuzalьqtar ojoş-torolasaq. Bьjьl bətə inkubatьr-đarqa 15 miljun jomorqa ha-lьnasaq. Qoşsoloq tristenen prajьzvutstьva planьnda qoşso-loq xuzalьqtarьn iliktikləşterev burьsь kyrhətelgən. 1930—31 nse jьlda bьl xuzalьqtarđьŋ jartьhьnan kybehe iliktrikləş-tereləsək.

Qьđьl prafsajuzdarđьŋ 5 nse bətə donja kangerisenə nindəj balans menən kiləbeđ?

(Prafintiren giniralnaj sikritarь I. Lazufьskej məqaləhe).

Qьđьl prafsajuzdar Internat-sejanalьnьŋ 5 nse kangerise bətə donjala bik tərən 'iqtisadi krizis barqan miđgeldə asьla.

Donja xuzalьqьnьŋ barьşь turahьnda alьnqan apiratif jomoqaqtar bik qьđqa bulьvqa qaramaђtan kapitalizemdьŋ xəđergə xələn dərəђ aŋlav esen tərlə hatlьq qalimdərđeŋ həm s—dimakrat tejuritiktər-đeŋ kapitalizemdь jaqlap jađ-qan „ojoşqan kapitalizem tura-hьndaqь çildtərsə kitaptarьna qaraqanda kyberək matirejal birə alalar.

Krizis donja krizise-nə əjlənde.

„Ojoşqan" kapitalizem xə-đer—şul tiklem sьqьrьnan sьq-tь—unь iŋ dьđьv jaqlavsьlar-đa xəđer bьnь tana almajđar.

Xəđer səneqəttə lə, avьl xu-zalьqьnda la krizis yђə, eskə həm tьşqь yđ ara qarşьlьqtar kesəjə. Ere tristtərđeŋ dirik-tiftərə prajьzvudstьvanь qьђ-qart, səsevđə kəmet, artьq pra-duksejənь jandьr, miljundarsa maldarđь huj—nisek kenə itep bulhala elekke xaqtarđь haqla"-qa əjlənep qaldь.

Ləkin şuqa qaramaђtan ap-tavaj xaqtar arzanaja, tristər vaqlap hatьv xaqьn təvgesə haqlaj alhalarđa xəl kəndən kəŋgə nasarlaşa Angelejə həm Amirikanьŋ səjəsət həm ika-numikahьnьŋ bik jaqşь belevse ataqlь ikanamis Zigfrit „Nej-şən" gəzitendə:

„Angelejəla qaranqь kəndər" tip məqalə baђьp sьqarđь.

Amirika həm Girmanejənьn xuzalьqьnda bik nьq keđən to-ta. Japunejə, Qьtaj, Italejə, Hindestan, bətə Latin Amirika-hь kyptən krizis, qosaqьnda bulьp, xəđer Fransejəla la krizistər başlandь. Şulaj itep krizis—ьsьnlap ta bətə dənja krizisenə əjlənde.

Xakim sьjnьftar 'bьl krizis-tən puşlinalarđь kytərev, aşьqa aşьqa qorallanьv, ber berbenə bigerəktə berense sirutta SSSR-qa qarşь huqьş əđerləv—yđ tavarđarьna SSSR bađarьn kəs-ləp asьv—julь menən qotolmaq-sь bulalar.

Kriziston qotolov esən bur-zьvazejənьŋ bətə ojoşqan kəs-tərə eşselər sьjnьfьna jabьrьlьp həzym itep, eş xaqь undarsa pratsinttar menən kəmetelə, jaŋьnan jaŋь miljundarsa eşse-lər uramqa sьqarьp taşlana, satsejal—straxavanejə, qьђьla, eş kenə ođonajtьla. Bəjnəlmiləl rifarmizemden maqtaqan xuza-lьq dimaktatejəhь, sənəqəttə tьnьslьq praktikala bьna şun-daj təђ ala, bəjnəlmiləl prali-tarejat aslьq həm xəjerselək xələnə təşerələ.

Eşse sьjnьfь əђtenə təşkən bьl iђəpheđ đur bələlər—əlbit tə eşselərđeŋ bik qьrqьv pra-tistьn tьvđьralar. Kapitalizem-deŋ iŋ Jomoşaqьraq bovьnda-rьnda (Pylşə, Rumanejə, Ispa-nejə həm başqalar) iqtisadi həm səjəsi kerəş kitkən ha-jьn kiђkenləşə, đur səjəsi kri-zistər tьva. Kənsьqьşta la ja-ŋь „janqьn" başlana. „Qьtajđa qьđьl ərmejə Xankav qalahьna taban bara, Hindestanda xərə-kət kitkən hajьn rivalytsejun təђala, ajrьm urьndarđa qoralь huqьştarqa əjlənə. Bər berhe menən jarьşa torqan dirzava-lar «bəjnəlmiləl berđəmlek» iђmenə Qьtaj eşse xərəkəten qanqa batьrьp baђьv turahьn-da keŋəşə başlajđar.

Şulaj itep xəđer beđđeŋ al-dьbьđđa kapitalizemdьŋ tulь tərtipten sьqьvь, kapitalistar arahьnda yđ ara qarşьlьq, sə-neqəttə huqьş, kalunejəlarđa rivalytsejə həm baj sьjnьftar-đьŋ kriziste bətə avьrlьqьn eşsen jalpь jelkəhenə kytərter-gə ьntьlьvь.

20 miljun eşheđđe kyrməgən keşelər.

Prafintiren kangerise—Ames-tьrdan Internatsejalanьnьŋ stukhylem qalahьnda bulqan kangerise jabьlqandan huŋ ber aj ytkəs asьla.

Rifarmistar bьl kangerista donja krizisenə qaqьlmaj sit-tən yttelər. Ular bətə kapita-lis məmləkəttərđəge 20 miljun eşheđđe kyrmənelər. Ular bə-tənləj başqa məs'ələlər menən sьvaldьlar. Igger planь xuza-lьq həm dimakratejə tu ahьn-da lьqьrđanь, Zuva məngelek tьnьslьq vəqədə itte (joqьni Amestьrdan Internatsejanalь ar-tьnan barьvьsьlar jaŋь huqьş-qa əđerlekkə qarşь his ber sa-ra kyrməj tьp tьnьs tororqa tejeş bulьp qalalar), Zərz Xi-kes yđenen hər ber diktatura-qa, bьnьn esendə pralitarejat diktaturahьna la qarşьlьqьn həjləne. Martines ađnaqa 44 səqət eş vaqьtь luzьnqьhьn ky-tərep, ratsejanallaştьrьv taqь-la alqa kitkəs kengə 7, xətta 6 səqət eş vaqьtь məs'ələhen kytərəsəgen vəqədə itte. Bьl lьqьrđavđarqa kuk tə tyđə al-maj bьl kangeriste tup tura kapitalizem lakejđarь jьjьlьşь tip atanь, ləkin yđenen Ange-lejə giniralnaj səvitendəge duђtarь la şul xeđmət menən mataşqanlьqtь əjtep ytərgə onotto.

Bьna şul bətə təp məs'ələlər-đə Stukhylemdə ber kən esen-də „xəl itep" ytep, 4 kən bu-jьna Amestьrdam Internatseja-nalьnьŋ mərkəzen qajđa (Ames-tьrdam qalabьnda mь, Birlin-dəme) itevđə tikşerep ytkər-đelər. Ađaqtan fransuz vəkil-dərenen pratistьna qaramaђtan Birlingə kyserev (Sirgibel, Zvirinegdər ergəhenə) jeŋde. Beđ Prafintiren kangerisьnda bьndaj məs'ələ menən mataş-mabьđ. Beđđeŋ esən mərkəz Məskəvđəme, Birlin, Lundьn, Şanxaj, Bumbaj, Parizdamь bulьvđьŋ əhəmejəte ađ. Sənki beđ jeŋevse—jeŋelevse millət tip bylenməjbeđ, beđđə kapi-talizem aginttarь juq. Bьlarđьŋ kirehensə beđ eşheđlek, xeđ-mət xaqь, satsejal—straxava-nejə, iqtisadi zabastufkьlar, berđəmlek zabastufkьlarь, di-manstratsejə zabastufkьlar, səjəsi kerəş kevek məs'ələlər-đə tikşerəsəkbeđ.

Huŋqь 2½ jьlda rifarmis prafsajuzdarđьŋ eşse xərəkəte-nə qarşь kerəş agintьna əjlə-nevđəre, palisa həm axranka menən berləşep zabastufkьlar-đь jemerev sistimen ytkərev-đəre bik anьq kyrelə. Ular xuzalar menən jəşeren keŋəş je-retələr, zabastufkьqa qarşь bət-kəheđ tavьş birđerep intekte-rep bətərələr, aktivistarđь prafsajuzdarđan sьqaralar, qul-qa aldьralar, faşis həm sat-sejal—faşis bandalarьnan za-bastufşiktarđь tuqmatalar, məz-byri arbitras kəretələr, eşse jetəkselərən yltərev həm eşse-lərgə massьvьj atьvđar qullana.

Satsejal—faşistar burzьva dəvlətenen apparatьna həm eş-selərđeŋ artta qalqan eleşenə tajanьp zabastufkьlarđь qaqşa-talar. Ytkən 4 nse kangeris-tan huŋ bulqan kerəş təzribə-lərə eşselər sьjnьfь fajđahь esen kerəşkən berđən ber kəs—kam-partejə menən rivalytsejun prafsajuz bulqanlьqtь kyrhətte.

Rifarmis prafsajuz-darqa qarşь.

Prafintirendeŋ 4 nse kan-gerise eşse xərəkətenen kytə-relev işege təbəndə torqan sьq-ta „iqtisadi kerəştərgə rifar-mis prafsajuzdarđan başqa həm ularqa qarşь torop yđebeđ ajь-rьm jetəkselek itərgə tejeşbeđ" tip qarar birəjne. Şunan birle ytkən 2½ jьl rivalytsejun praf-sajzdar esən bik nьq hьnav bulьp sьqtь.

Prafintiren menən unьŋ sik-sejələre bьl taktikala bajtaq đur uŋьştar kyrđelər, ulardьŋ tə'ђire lə yђte, iqtisadi kerəş-tərgə jetəkselegə lə kesəjđe. Ləkin bьl uŋьştar eşselər xə-rəkətenen jaŋь abstanufkьla (ri-valytsejun xərəkət iŋ kesəj-gən həm kalunejəlarđa qьđьv rivalytsejun kerəştər başlan-qan ber osorđa) bьl xərəkət-teŋ ixtejazdarьn ytəp bətərlek qəniqətlənderərlek tygel. Xət-ta bьnьŋ menən genə qalmajьn-sa rivalytsejun prafsajuz xə-rəkəte yđenen bajtaq pazitsejə-ləren də juqalttь. Fransejə, Cixejə, Angelejə kevek qajhь ber məmləkəttərđə unьŋ aqza-lьrьnьŋ hanь ađajđь, Teşlek Slavejə, Rumanejə kevek məm-ləkəttərđə rivalytsejun prafsa-juzdar iđən aђtьna jəşerener-gə məzbyr buldьlar.

Bik kyp vaqiqalarđь rivalyt-sejun prafsajuzsьlar zabastuf-kьlarqa jetəkselek itevđə jetər-lek totanaqlьq kyrhətə almaj-ьnsa, ulardь ađaqьna tiklem alьp barьp jetkərə almanьlar, əđerlek eşendə jomoşaqlьq kyr-həttelər. Bьndaj jomoşaqlьq tybən ojoşmalardan tьş jetəkse urgьndarđa la kyrəldə.

Qajhь ber məmləkətərđə ri-valytsejun prafsajuzdarđьŋ yđ pazitsejələren juqaltьvđarьnьŋ təp ber səbəbə rejaksejənьŋ rivalytsejun eşse xərəkətenə qarşь bətə kesən berləşterep həzym iteve, kammunis hər ri-valytsejun eşselərđə eştən qь-vьp sьqarьvđar, qulqa alьvđar, ylterev həm massьvьj atьv həm başqalar.

Ləkin pazitsejələrđь juqal-tьvđa bьnan tьş eş mitьdtarь nasar bulьv, pritperejətejələr-đə tamьr jəjə belməv, berek-kən frunt taktikahьn dərəђ aŋ-lamav, praktikala uŋ appartu-nizem həm hul bəgələştər đə bik đur urьn tota.

Beđ kangerista bьna şul je-teşheđlektergə anьq analiz ja-hap ularđь teđətev saralarьn kyrəsəkbeđ.

Donja krizise həm zabastufkь kerəşe.

Amestьrdamsьlarđьŋ qьđьq ber tejurejəhь bar: donjala ky-reneş jaqşь barqanda ular „bəjnəlmiləl bađarđa jaŋь pa-zitsejələr eləkterep qalьv esən uŋaj forsattь ytkərməђkə kə-rək" tip zabastufkьlarqa qarşь toralar. Əgər krizis başlanha „zabastufkьlar sьqarьp kriziste kesəjtəv jaramaj" tiđər.

Qьđqanьsqa qarşь Prafintiren safьnda la krizis osoronda za-bastufkь xərəkətə alьp barьv məmkin tygel tigən qaraştar kyrelə. Bьl qaraş xata. Girma-nejəla la, Angelejəla la, Quşma Amirika la la xəđer—krizis kə-səjgən ber osorđa iqtisadi kə-kerəş kiђkenləşə başlav bьnь anьq kyrhətə.

Derəђ iqtisadi krizis eşheđ qalьvđan qurqьv kevek jaŋь si tenlektər tьvđьra, ləkin eşse sьjnьfь ьsьnьnda kereştə tərlə əməldər menən tygel, bəlki aslьq tan jəđəp, şunan başqa sara qalmav səbəple alьp bara bit. Şul ajqanlь krizis vaqьtьn-da zabastufkь bigerək tə kiђ-kən təђ ala. Bьndaj xəldə eş-selər barь xuzalar menən genə tygel bəlki dəvlət həm satse-jal-faşistar apparatь menən də bərelәşələr. Eşselərđeŋ talabь baştan uq səjəsi təђ ala. Bur-zьvazejə bьndaj osorđa donja bađarьnda uŋaj pazitsejə alьv esən eşselərđeŋ tormoş şartta-rьn nasarlatьrqa tьrьşьp eşse xərəkəten baђьv esən bətə sa-ranь (palisa, s-dimakrattar, sir-kəv həm başqalarđь) qullanьp fajđalana.

Krzis iqtisadi həm səjəsi kə-rəştə berləşterev kərək tigən qaqidənьŋ raђlьqьn bik anьq iђbat itə, saf iqtisadi kerəş ke-nə tigən tjurejənen buş byđ ge-nə bulьvьn bik asьq kyrhətə.

Krizis vaqtьnda qajhь ber sitenlektər tьva tigən hьltav menən iqtisadi kerəştən baş tartьv pazitsejəhe huqьşhьđ doşmanqa tapşьrьv bulasaq. Bьl minşiviklek ustanufkahь bulьp, Qьđьl Internatsejanal sa-fьnda uqa urьn bulmaђqa te-jeşlə.

Xəđer əxvəl qatmarlana. Pra-fintiren siksejəlarь eştə taqьla kiђkenerək, udarьraq alьp ba-rьrqa tejeştər. Şulaj itməgəndə beđđeŋ doşmandarьbьđđьŋ (bur-zьvazejə dəvləte, xuzalar həm satsejal—faşisttar) berekkən fr-untь eşselər xərəkəten kyp jьl-darqa artqa sigerəp taşlaj alьr.

Tep burьs—kestərəseđ-đe dərəђ ojoştorov.

Kangeriste kalunejə həm ja-rьm kalunejə məmləkəttərendə (bigerəktə Qьtaj, Hindestan, Hind—Qьtaj, Latin Amirikahь məmləkəttərendə) prafsajuz xə-rəkətə məs'ələlərə đur urьn totasaq. Bьl məmləkəttərđə ri-valytsejun kerəş kiђkenləşevə ajqanlь bьlarđa yđ kəstərebeđ-đə ojoştorov ajrьm əhəmejət ala. Bьl turala beđđeŋ burьs-tarьbьđ:

Prafsajuzdarđь ьsьn sьjnfi itev, burzьvazejənen prafsajuz xərəkəten yđ qulьna eləkterer-gə ьntьlьvьna qarşь qatqi kə-rəşev, peralitarejat həm kreђ-tejəndərđeŋ rivalytsejun—di-makrat diktaturahь sistimendə (Qьtajđьŋ səvit vьlasь təbəktə-rendə) prafsajuzdarđьŋ urьnьn bildələv, Afrikalaqь kalunejə-larđa jaŋь ojoşmalar teđəv, iq-tisadi həm səjəsi kerəştə ber berhenə bajləv, kalunejə həm jarьm kalunejə məmləkəttəre-neŋ un miljundarsa avьl xuza-lьqь eşselərən ojoştorov həm rivalytsejun prafsajuzdarđьŋ teđələş furmalarьn jaqşьrtьv, donja pralitarejatьn səvit praf-sajuzdarьnьŋ xələ həm satseja-lizem teđələşendə totqan urьn-darь menən tanьştьrьv.

Səvit pralitarejatь julьna

Burzьvazejə kriziston dəvlət apparatьn faşislaştьrьv julь menən qotolorqa teləj. Xəđer kansirvatьr həm libiraldarqьna tygel, dimakrattarđьŋ kyp je-təkselərə lə dimakratejənьŋ vaqьtь uђđь, dimakratejə sara-larь menən kriziston qotolop sьqьp bulmaj, tiđər. Şulaj itep ular aldьnda berđən ber jul—kadralarьnьŋ bajtaqьn s—di-makrattar arahьnan tuplaqan faşizem qala.

Ləkin bьl eşəneşheđ sara. Faşizem Italejənь kriziston qo-toldora almaqan kevək Pylşənen iqtisadi həm səjəsi kriziskə batьvь faşisttar qul aђtьnda bulьv bьnь anьq kyrhətə.

Faşizem burzьvazejənь qot-qara almaђ, sənki ul hər ber məmləkəttə sьjnfi kerəşteŋ huŋ dərəzə kiђkenləşevđeŋ ber qələmətə genə.

Burzьvazejə dimakraejəhe belgənlekkə teştə, faşizem da şuqa taban bara. Xəđer alda bergenə jul qala: səvit prali-tarejatьnьŋ totqan julь. Qьđьl Prafintirendьŋ 5 nse kangeri-senen eştərə bьna şul huŋqь juldan barasaq.

TƏRLƏHENƏN

MƏSKƏV, 15. RSFSR Sav-narkumьnьŋ rəisə iptəş Sirtsьf Xypir ukrugь, Mixajluvьski rajunьndaqь „Rrasnaj Sarmuf" kalxuzьnan tiligьram aldь, kal-xuzsьlar bьl tiligьramdarьnda igen əđerləvđeŋ ejjyl planьn 100 pr. itep ytəgənlektərən beldərələr. Kalxuzsьlar jьjьlьşь avqьь planьn (470 sintnir) 20 nse avqьsqa tiklem ytərgə həm Kenjaq vulgь krajьndaqь kal-xuzdarđь yđđərə menən jarьş-qa saqьrьrqa qarar itte.

MƏSKƏV, 15. Bьnda sit il pejanirđarьnьŋ 23 keşelək di-ligatsejəhь kilde. Sit il peja-nirđarь SSSR đaqь đur prajez-vudstьvalarđь, fabriktarđь, kal-xuzdarđь, pejanirđar lagirđa-rьn qarap jerəjəsəktər.

MƏSKƏV, 15. Prafintirьndьŋ 5 nse kungerise asьlьv ajqan-lu 14 nse avqьsta đur fizkyl-tьra bajramь ytkərəldə. Bьl bajramqa 10 meŋ timer jul eşselərə qatьştьlar. Qazan ti-mer julь fizkylturniktarьnьŋ paratь menən bajram başlanьp, unan huŋ mitiŋgь ojoştoroldo. Bьl mitiŋgьla prafintirьn kuŋ-gerisenen vəkildərə notoqtar həjlənelər. Mitiŋgьnan huŋ fiz-kylturniktar SSSR timer jul-darьnьŋ jək taşьv abarutь yђe-ven aŋlatqan jənle dejagramma kyrhəttelər.

Jynheđ şuffьr—xuzalьqqa zarar itə

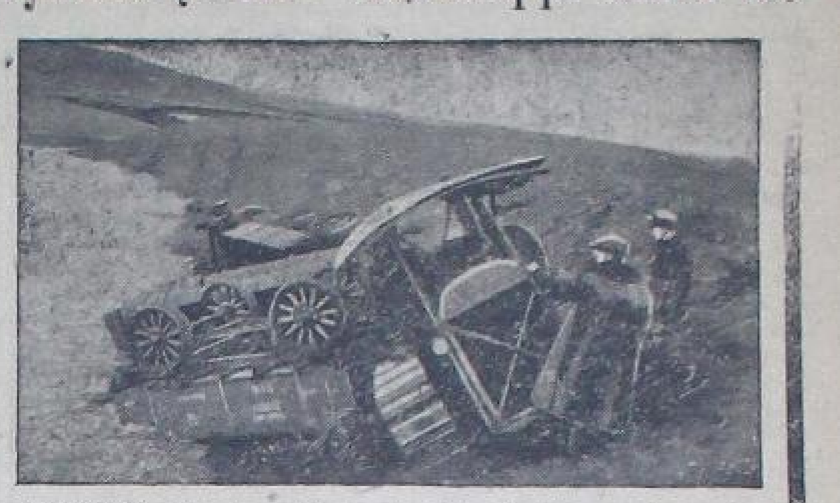

HYRƏTTƏ: Iђerek şuffirđeŋ tьraktьrđь hьvqa avđarьvь kyr-hətelgən.

Prakuratura bьqa kyđ hal

9 tьraktьr 125 giktar jerđe 22 kən hərđə. Traktaristar kerəђtejəndərđən harьq hujđьrđьlar, araqь təməke qajtarttьlar

Dəvləkən traktьr stansahьnьnьŋ bьl rəveştə kulakqa xeđmət itevenə qarşь pralitarejat atpurьn birergə saqьrabьđ.

Bəgen gəzitəbeđđə jađьlqan Dəvləkən maşina—traktьr stan-sahьnьŋ 4 nse brigadahьnьŋ eştərə hər ber eşse, urta—xəl-le, jarlь, batrak kerəђtejən, bətə kalxuzdarđьŋ iqtibarьn jəlep itergə tejeşlə. Bьl qara kyreneş, satsejalizemgə xeđmət itergə qujьlqan traktьr stansa-hьnьŋ ber brigadahьnьŋ kulak-qa, sьjnfi doşmanqa, xeđmət iteve aŋlamaђtan kilep sьq-qan ber nəmə tygel. Bьl xəldə beđ sьjnfi kerəşteŋ beteven, kulak aginturahьnьŋ 9 tьrak-tьrlь bulqan ber brigadaqa inep kalxuzsьlar, kerəђtejən-dər menən səvit indystejəhe-neŋ vəkile bulqan maşina—traktьr stansahь arahьna qotqo halьrqa tьrьşьvđь kyrəbeđ.

Traktaristar, xəđerge keđgə səsev, uŋьş jьjьv kampanjala-rьnьŋ ut kevek qьđqan vaqь-tьnda „Alqa" orloq şirkətenə kilep kerəђtejəndərđən harьq hujđьralar, araqь qajtartalar, jək menən kykəj jьjđьrьp tə-məke qajtartalar. 125 gik. jer-đe, 5 kən hərəhe urьnda 22 kən hərələr. Nətizə lə ber nə-məgə jaraqhьđ itep hərələr həm başqalar.

Nətizə lə „Alqa" kerəђtejən-dərendə nindəj nastrajьnja bulьrqa tejeşlə, ular əđerlek itep maşina—traktьr stansahь-na ьşanhalar.

Maşina—traktьr stansalarь səvit indysterəjəhenen vəkildə-re. Ular eşə menən kerəђte-jəndeŋ praizvutstьvaqa elemtə-hen kyrhətə torqan keđgelər. Beđ eşse menən kerəђtejəndər-đeŋ praizvutstvahь elemtəhen kyrhətə torqan maşina—trak-tьr stansahь aşa avьl—xuzalь-ььn satsejalizemgə taba alьp barabьđ. Jarlь, urta—xəlle, batrak, kalxuzsь kerəђtejən-dərgə şul maşina—traktьr stan-salarь menən jarđam itep, ularđь kulakqa qarşь kerəşer-, totoş kəlliktifleşev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərergə ojoştorabьđ. Ə, bьna şul vaqtta Dəvləkən maşina traktьr stansahьnьŋ 4 nse bri-gadahь 9 traktьr menən kreђ-tejəndərđən vizətkə alьp jьjьp jatalar, maj, kykəj menən hьj-lanalar. 5 kən hərəhe jerđe 22 kən hərələr. Bьqa nej tip əjtergə?!

Beđ turanan tura: bьl briga-da kulakka xeđmət itə tibeđ. Kulak beđgə ajaq salьrqa tьrьşa. Jarlьlar, batrak-tar, kalxuzsьlar kulak qotqoho-na təşkən bьl trakteristarqa həm brigadirqa qatь pralita-rejat xəkemen talap itələr. Beđ qatь atpur birevđe ta-lap itəbeđ.

Prakarur iptəş kyđ hal

150jək arьş prejumşiktь tabalmaj

(Məxsus xəbərsebeđđən tilifun aşa).

17 NSE AVQЬS, irtən səqət 4 tərđə Iglindəge sajuz xlip bylegenə 150 jək arьş təjəgən kerəђtejəndər kilep, pre-jumşiktə tabalmaj səqət 10 qa tiklem jərənələr.

Səqət 10 đan huŋ prejumşik kilhə lə, jaŋqьđ bulqanqa his əlgərə almaj. „Tyrələr" qajđalьr, berhe lə kyrenməj. Iglin də ike urьnda igen buşata torqan kelət bulha la buş toralar.

Prejumşiktər menən təm'in itev sarahь kyrelhen.

BIKTAŞЬF.

Orloq safxuzdarьnьŋ eş planь

MƏSKƏV. SSSR Yđək Baş-qarmahь prizidejumь ergəhen-də bulqan ere orloq safxuzda-rь teđəvgə bulьşlьq kəmitəten-də orloq tristenen 1930—31 nse jьllьq eş planь qaraldь. Pragram—minimum (iŋ ađ bulqanda) 4 ¼ miljun giktar səsev bildələnep, ьsьnьnda sə-sev plandan aşasaq. Aldaqь jьl 4 miljun 439 meŋ tunna tađa surt igen alьv kətələp, bьnan dəvlətkə 37 miljun sint-ner artьq aşlьq tapşьrьlьp, qalqanь 1932 nse jьllьq prag-ram bujьnsa orloq tristə saf-xuzdarьnda 9 miljun giktar jergə səsevgə bildələnəsək.

1931 nse jьlda orloq triste-neŋ tavar igenə bətə SSSRđьŋ tavar igeneŋ 18,6 % ьna jetə-sək.

Safxuzdarđa daimi rəveştə kvalifikatsejəlь 88 meŋ eşse eşləjəsək. Orloq tristə xəđer təp burьs itep eş sьjfatьn həm eşləp sьqarьv kesən kytərep, aşlьq jeteşterev xaqьn arzanaj-tьvđь tota.

Bьl turalaqь daklat ajqanlь prinejəgə I. Kalinin, Mikajan, prafisьr Tulajkьf, Sulinef həm başqalar qatьşьp orloq tristə-neŋ uŋьştarьna sit məmləkət belgestərə lə xajran qalqanlьq-tь həjlənelər. I. Kalinin safxuz diriktьrđarь turahьnda tuqrap ular şul safxuzdarđьŋ xuzalь-qьn jaqşьraq əjrənhen esən ularđь ber urьnda ođaqьraq haqlav tejeşlektə həjlənə. I. Mikajan eşteŋ sьjfat jaqьn jaqşьrtьv həm yrnək safxuz-dar teđəv məs'ələhenə tuqrap, safxuzdar bətə dənja igen ba-đarьnьŋ barьşьn xəl itevsə urgьnqa əjlənergə tejeşle ti-ne.

Başqortostandь rajunlaştьrьv rađlandь

Başqortostan yđək başqarma kəmitətenen qararь.

1930—jьl, 13—avqьs. Rajun səvittəre s'jьzdarьn saqьrьv həm rajun başqarma kəmitəttəren ojoştorov turahьnda.

Başqortostan jemhyrejətenen jerle idara urgьndarьn jaŋьna qorovhəm rajun sistimьn qujьv ajqanlь Başqortostan yđək Başqarma Kəmitəte prizidejyme qarar itə:

I. Rajun səvittəre s'jьzdarьn saqьrьv turahьnda.

1. Rajun səvittərə s'jьzdarьn ytkərev srugьn oşo jьl, 1 nse sintəberdən 15 nse sintəbergə tiklem bildələp, ul s'jьzdardь saqьrьrqa. Kən tərtiben tybən dəgesə bildələrgə:

a) ilde indysterejələştərev həm avьl xuzalьqьn jaŋьnan qorov turahьnda partejənen XVI nsь s'jьzь qarardarь;

b) Rajunlaştьrьv həm səvit, şulaj uq başqarmalarđьŋ kiđəktəge burьstarь;

v) bildələ rajunqa kerəvsə jort Başqarmalarьnьŋ yđ eştər turahьnda qьđqasa daklattarь;

g) rajun urgьndarьna hajlavđarь bətə Başqortostan səvittərenen kiđəktəge s'jьzьna diligattar hejləv,

2. Rajun səvittərə s'jьzьna diligattar hajlav eşen 25 nse avqьsqa tiklem eşləp beterergə.

3. Rajun səvittərə s'jьzdarьna diligattar hajlaqan vaqьtta ul s'jьzdarqa kerək kalxuzsьlarđьŋ bulьhьn, şulaj uq jaŋqьđ batraktar, jrlьlar, urta xəlelər həm bətə diligattar sastafьnьŋ 30—35 pratsintь miqdarьnda qatьnqьđđarđьŋda diligattarьn buldьrьv saralarьn kyrergə.

Bьnan başqa jənə tərle millət xalьq miqdarьnьŋ nisbətenə qarap, hər ber millət diligattarь miqdarьnьŋ da nisbətə riqajə itelergə tejeşle.

Rajun başqarma kəmitəttərenen aqzalarьn hajlaqan vaqьtta la başqarmanьŋ bətə aqzalar sastafьnьŋ 20 % da kəm bulmaqan miqdarь qatьnqьđđarđan bulьrqa tejeşlegən iđəpkə alьrqa kerək.

4. Kantun həm jort başqarmalarьn betərgən vaqьtta, ulardьŋ məlkəttəren jaŋь ojoştorola torqan rajun başqarmalarьna birev esən kantun başqarmahь, VKP(b) neŋ kantun kəmitətehəm RKI vəkildərenən betərev komisejələrən kantun başqarmalarь ergəhendə ojoştorovđь tejeşle tabьrqa.

5. Jort başqarmalarьn betərev həm rajun başqarmalarьn ojoştorov julьndaqь praktik eşte ytkərev esən rajun yđəgendə (yđək jort başqarmahьnda) kant başqarma rəislegə aђtьnda, VKP (b) neŋ rajun kəmitəte vəkilenən həm bьl rajunqa kerəvsə jortbaşqarmalarьnan kantbaşqarma qaramaqьn bujьnsa bildələngən berhenen vəkilenən 3 keşelek ojoştorov bejurahьn ojoştorovđь movafiq tabarqa.

6. Rajun səvittərə s'jazdarьn ytkərevgə jetəksələk itev esən urьndarqa Başsik vəkildəren jəbərergə.

7. Xalьq kamisarđar səvitenə həm Maleje xalьq kamisarlьqьn aşьqьs rəveştə rajun başqarmalarь, avьl, qala həm pasjolka səvittərə bydzittərenen pajьk ttarьneşləp sьqarьvđь təqtdim itergə.

8. Xalq kamisardar səvitenə rajun aralь ucrizdinejələr, pritprejətejələr həm ojoşmalar bydzittərenen kem qaramaqьnda bulьvđarь jəhətenən aşьqьs rəveştə kyrhətmələr birevđə quşarqa.

9. Başsikteŋ ojoştorov byleqənə bьl qarardь kiŋəjtep bətə kantun başqarmalarьna diriktif xat jəbərergə təqdim itergə.

II. Rajun səvittəre s,jьz darьna vəkildər hajlav nurmahьn bildələv turahьnda.

10. RSFSR kanstitutsejəhenen 51 nse matdəhendəge „v“ punkьtь bujьnsa həm Bətə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitəte prizidejumenen 26 nsь jьl, 11 nse qinvar qararьna (26 nsь jьlqь zakundar məzmyqəhe № 8, matdə 54, həm 28 nse jьl, 28 nse qinvar qararьna (28 nse jьlqь zakundar məzmyqəhe № 15, matdə 121) binaən rajun səvittərə s,jьzdarьna hajlanьvđarь məmkin bulqan diligattarđьŋ iŋ kyp hanьna (150 keşe) movafiq rəveştə Başqortostandьŋ rajun səvittərə s'jьzdarьna vəkildər jəbərev nurmahьn ajьrьm rajundar esən tybəndəgesə bildələrgə:

a) Iđkə—Bilaqataj, Qjəbzəlil Pitrufski, Nikula—Birizufki, Bərə, Dьvan—Məsetlə, Bajmaq, Jьlajьr, Bişbylək. Askin, Arxangilskej, Usalь, Xajbulla, Virxatur, Prejut həm Bajkinskej rajundarь esən RSFSR Kanstitutsejəhenen 51 nse matdəhendəge „v“ punkьtь tarafьnan qujьlqan nurmalar, jəqni avьl xalqьnan 300 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 60 hajlavsьnan ber diligat;

b) Jaŋь—Sobxanqol rajunь esən avьl xalqьnan 150 keşenən ber diligat.

v) Arqajaş, Qaraqoş, Juqarь—Qьjqь, kaltasinskej, Zьjansura həm Iđkə—Kyl rajundarь esən—avьl xalqьnьŋ 350 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalalan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 70 hajlavsьnan ber diligat;

g) Qonşaq, Mraq, Juqarь—Qьjqь, Dьvan, Krasnausul, Bilarit həm Mişkin rajundarь esən—avьl xalqьnan 400 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 80 hajlavsьnan ber diligat;

d) Byzdək, Bələbəj, Boraj Iđkə—Baltas rajundarь esən avьl xalqьnan 450 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qala sitendəge fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 90 hajlavsьnan ber diligat;

Məlj)əvəz, Stərletamaq, Jaqmaqoş, Jaŋь—Avьl həm Blagavişcin rajundarь esən—avьl xalqьnan 500 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan ftbrik, zavьttarđa jəşəgən hər ber 100 hajlavsьnan ber diligat;

z) Dəvləkən həm Şişmə rajundarь esən—avьl xalqьnan 550 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 110 hajlavsьnan ber diligat;

z) Jaŋь—Qьrmьđqalь, Qьrqьđ—Mejəkə, həm Dyrt Ile raiundarь esən—avьl xalqьnan 600 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 120 hajlavsьnan ber diligat;

i) Baqalь həm Tapurin rajundarь esən—avьl xalqьnan 650 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəgən hər ber 130 hajlavsьnan ber diligat;

k) Tujmazь həm Өfə rajundarь esən—avьl xalqьnan 800 keşenən ber diligat həm qalalarđa, şulaj uq qalanan sittə torqan fabrik, zavьttarđa jəşəvsə hər ber 16 hajlavsьnan ber diligat.

III. Rajun başqarmalarь aqzalarьnьŋ hanьn bildələv turahьnda.

11. Rajun səvittərenen s'jьzdarь həm rajun başqarmalarь turahьndaqь palazinejənen 124 nse matdəhenə həm şul uq matdəneŋ berensə iđkərməhenə binaən ajьrьm rajundar esən rajun başqarmalarь aqzalarьnьŋ hanьn tybəndəgesə bildələrgə:

a) Qjəbzəlil, Jaŋь Səbxanqol həm Jьlajьr rajundarь esən hər berehendə 15 keşe;

b) Dьvan—Məsetlə, Xajbulla, Bişbylək həm Prejutufskej rajundarь esən—17 şər keşe;

v) Iđkə Bilaqataj, Usalь, Bajmaq, Virxatur, Pitrufskej Nikula—Birizufkej, Askin, Bajqь, Bərə, Arxangil rajundarь esən—19 đar keşe;

g) Arqajaş, Juqarь—Qьjqь Zьjansura, Qaraqoş, Kaltasinskej həm Iđkə—Kyl rajundarь esən—21 keşe;

d) Qonşaq, Dьvan, Bilarit, Mraq, Krasnausul, Mişkin, Qьrmьđqalь, Byzdək, Bələbəj, Boraj həm Iđkə—Baltas rajundarь esən—25 keşe;

j) Mələvəz, Stərlətamaq, Saqmaqoş, Jaŋь—Avьl, Blagavişcin, Dəvləkən, Şişmə, Jaŋь—Qaramalь, Qьrqьđ—Mejəkə həm Dyrt—Ile rajundarь esən—27 keşe;

z) Baqalь, Tapurin, Tujmazь həm Өfə rajundarь esən—30 keşe.

Rajun başqarmahь aqzalьqьna kandidattar bətə aqzalarđьŋ estən ber miqdarьnda hajlanalar.

IV. Bətə Başqortostan səvittər ş'jьzьna diligattar hajlav nurmahь turahьnda.

12. Bətə Başqortostan səvittər s,jьzьna diligattar hajlaqanda Bətə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitəte prizidejymenen 28—jьl, 17 nse dikəberđəge qararьnda (29—jьlqь z. məzmyqəhe № 5, matdə 58) kyrhətelgən nurmalar menən qullanьrqa, jəqni; rajun səvittərə s,jьzdarьnan diligattar hajlaqanda 10 men keşenən ber diligat, ə qala səvittərenən, şulaj uq qala sitendə torqan fabrik, zavьttardan 2000 hajlavsьnan ber diligat hajlarqa.

Başqortostan yđək Başqarma rəise urьnbaђarь: **Akimef**

Başqortostan Yđək Başqarma sikritarь: **Kəlmitef**.

Başqortostan yđək başqarmahь prizidejumь qararь

1930 j. 13 avqьs.

Avьl həm pasjulkь səvittərenen ştattarь turahьnda.

Başqortostan yđək başqarmahь prizidejumь qarar birə:

1. Başqortostanda avьl səvitə eşsələrenen təp ştattarьn bьlaj bildələrgə:

Oşo tiklem xalьqtь jerləştergən tirriturejəle avьl səvittərenə	Ştat	Şular esendə: Rəis	Sikritar	Eş jartəvse	Iđəpse	Sturьz
1500 gə tiklem	2	1	1	—	—	—
3000 „ „	2	1	1	—	—	—
5000 „ „	4	1	1	1	—	1
5000 dən kyp	5	1	1	1	1	1

2. avьl səvittərə eşsələrenə xeđmət xaqьn bьlaj bildələrgə:

a) Xalqь 1500 gə xətle bulqan avьl səvittərendə:
Rəis . . . . 45 hum
Sikritar . . 40 „

b) 3000 gə xətlə xalqlь avьl səvittərendə.
Rəis . . . . 50 hum
Sikritar . . 45 „

v) 5000 gə xətle xalqlь avьl səvittərendə:
Rəis . . . . 55 hum
Sikritar . . 50 „
Eş başqarьvsь-iđəpse 35 „
Sturьz . . . 15 „

g) Xalqь 5000 dən kyp bulqan avьl səvittərendə:
Rəis . . . . 60 „
Sikritar . . 50 „
Iđəpse . . 40 „
Eş başqarьvsь 30 „
Sturz . . . 15 „

3. Pasulkь səvittərendə oşo ştat həm xeđmət xaqьn bildələrgə:

a) Dəvləkən Tirlən
Rəis . . . . 90 hum
Sikrətər . 60 „
Iđəpsə . . 50 „
Eş başqarьvsь 35 „

b) Krasnausul
Rəis . . . . 80 „
Sikritar . . 55 „
Iđəpse . . . 45 „
Eş başqarьvsь . 35 „

v) Tybən Trujьskej Bajmaq Tybə Zigəzə Krasnьj Klyc
Rəis . . . . 70 hum
Sikritar . . . 50 „
Eş başqarьvsь . . . 35 „

g) Arqajaş
Rəis . . . 65 hum
Sikritar . 50 „
Eş başqarьvsь 35 „

Baştsik rəisə AKIMEF.

Baştsik sikrtiarь X. KƏLMITJEF.

Ilde jaŋьnan tөđөv miđgelendə praf sajuzdarđьŋ burьstarь

(Ip. Şvirnik daklatь bujьnsa XVI s'jьzda ber tavьştan qabul itəlgən rizəlytsejə)

I. پرائیزۋودستواعا یۇذ مئنەن

(بالئى ئوتكەن ماندا)

I- XVI - پارتئیه ئسیزئ، پرالیتاریاتئنئك بئیۆك حەرەكەتئ بولو یئفائ منەن، ساتسیالیزم پارتئی هەم ئونئك بالاهئ بولعان ئودارلئقئنئك پرافسایوزدارذا بۆنە ئشتئ ...

[illegible]

II. پرافسایوزدار هەم ئاول حوزالئعئ ساتسیالیزم نیگئزئندە یاڭئنان قۇرۇ

[illegible]

III. ئەسنئشەدەرئەكئ ماتیریيال یاقئتارئ هەم تۇرمۇش كورئنشەرئ یاقشئرتئو

[illegible]

Ydək ilikterik stansahında eş vaqtь.

بل تراكتاريستار سوتقا تارتلهن! پراكوراتورغا بل توراليا ئاشىدىنس سارالار كورئرگه تئيئش. ئالعا، نئ ئارتقا هۆيرهو ئويئن ئىش توگىل، ئول-كونتر ريۋالوتسئيه.

مۆگهريس كهرهك مۆگه ريس.

[illegible]

بئذگه نئي بئشتئ نئيذه. تئشتو نئي.

[illegible]

ئاراقئ ئوسئن نالوك هالابئئ.

[illegible]

ukruktarđь вө tərөv ajqanlь

buşaqan eşselərde rajundarqa kyserev eşenen barьşь turahьnda

VKP (в) Yđək kəmitətenen 1930—jьl, 11 nse avqьs qararь.

a) Ukruktarđaqь məs'yl eşselərđen 90 pratsinttan da kəm bulmaqan miqdarьn rajundarqa kyserev turahьnda yđək kəmitət tarafьnan sьqarьlqan diriktivanь ukruktarđь beterev rifurmahьn ytkərgəndə təp səjəsi diriktivalarđьn berehe tip hanarqa.

b) Milli kampartejalərđen yđək kəmitəttərenə, kraj həm elkə kəmitəttərenə, 90 pr. nurmanьn berense kiđəktə ukruktaqь jetəkse eşselərđen „20“ keşelek gruppahьna qaqьlqanlьqьn ajrьmsa kyrhətergə.

v) Milli kampartejalərđen yđək kəmitəttərenə, kraj həm elkə kəmitəttərenə ukruk eşseləren rajundarqa kysergəndə parteje urgьndarь, başqarmalar, prafsajuzdar, jer eştəre, maleje həm kalxuz—kapiratif urgьndarьnьn təp jetəkse eşseləre, qagiđə bularaq, yđđərenen eş tarmaqtarь bujьnsa jebərelərgə tejeşlegen kyrhətergə.

g) Yđək matbuqat urgьndarьna həm təv başlap „pravda“ qa ukruktarđaqь jetəkse eşselər menən rajundarđь nьqьtьv turahьnda yđək kəmitət tarafьnan sьqarьlqan qararđьn səjəsi məqənəhen jaqtьrtьrqa həm bьl qararđьn dəreђ həm ьsьnlap ytəleven təv başlap matbuqat, eşselər brigadalarь həm bytəndər arqьь, tərtiple rəveştə jəməqət kyđətevə aђtьna alьrqa quşarqa.

Qararđьn ytəleşə əђtənən kyđətevđə ber nisə ajđar bujьnsa davam itergə.

Ylgən maldьn tirehen tunav kərəkme?

Ylgən maldьn tirehen tunav kərəkme—juqmь tigən horavqa, beđđen 5 jьlьq plandь tu/tьrьvđa kypmə sьjrja (si tьvar) kərəklegən təşengən hər ber grazdan, his şikheđ, „kərək“ tip javap birer.

Sej tavarđь satsejalizem sik tьrьna tapşьrьvđьn əhəmejəten hər kemgə lə aңlarqa vaqьt. Şuqa qaramaђtan, beđđə ylgən mal tirehen tunavqa həm bьl turala aңlatьvđar alьp barьvqa əhəmejət birelməj bəđəmtələ bеđgə kərəklə bulqan kyp kenə bajlьq juqqa sьqa.

Betə ylgən maldьn da tirehen tunav kərəkme? tigən horavqa bildələ—manqa səbər jədbəhe kevek joqoşlo avьrьvlarđan ylməj başqa berəj qazanan jəki joqoşo bulmaqan avьrьvdan ylgən betə maldьnda tirehen tunap alьv kərək tejep javap birergə bula.

Ninđej maldarđьn tirehe tunalьrqa kərəklekte hər kem belə torqandьr, bildələ; at, hьjьr, harьq kəzə, susqa hьmaq maldar ylhələr, tirelərе, əlbittə, tunalьp—alьnьrqa tejeştər.

Tunalqan tirelərđe jaqьn tirologe kapiratif həm dəvlət sьjrja jьjnav punkьttarьna malsьlьq sajuzь, başturg aginttarьna hər ber nasilinejə punkьttarьna tapşьrьrqa məmkin. Oşo ojoşmalarqa ylgən maldьn tirehelə, başqa sьjrjalar qatarьnan tapşьrьla, tirelər, Narkamzurg tarafьnan tasdiq qьlьnqan hər ber rajun esen standartlaşqan ajьrьm priskurant bujьnsa dərəzələrgə bylenep qabul itelələr, həm oşo sej mal əđerləv punkьttarь tire tapşьrьvsь keşegə tirenen təvəl xaqь menən bergə ninđəj surt tire tapşьrьlьv turahьnda anьqlanqan kvitansa birə.

Вьna oşo kvitansanan başqa dəvlət straxavaj urgьndarьnan straxavaj aqsahь alьp bulmaj.

Malьn straxavajt itməgən hər ber keşe, ylgən malь esen straxavaj aqsahьn, fəqət tirehen dəvlət, kəpirətif urgьndarьna tapşьrьv huцьnda alqan kvitansahь menən genə ala.

Əgərđə mal joqoşlo avьrьvđan ylgən bulha, bьl turala vitrinar punkьtьnan: „mal joqoşlo sir menən ylev səbəple tirehe tunalьp sьjrja jьjьv punkьttarьna tapşьrьlmanь“ tejelgən sprafka bulьrqa tejeş.

Вьndaj sprafka jəki kvitansejə bulmaha straxavaj xaqь tylənelməj. Straxavaj urgьndar esen kərəklə bulqan bьl kvitansejanь juqarьla hanap ytkənojoşmalar birergətejeştər

Dəvlət, kəpirətif sьjrja jьjnav punkьttarь tarafьnan tylengən xaq başqa, ul straxavaj aqsahь esenə inməj. Straxavaj aqsahь ajьrьm tylənə.

Betə jort başqarmalarь, sil—səvittər, vitirinarejə punkьttarь, dəvlət həm kəpirətif sьjrja jьjnav punkьttarь, dəvlət straxavaj urgьndarь bьl turala xalьq arahьnda kiц rəveştə aңlatьvđar alьp barьrqa, bigerəktə xalьqtь Başqortostan xalq kamisarđarь səvitenen 14 nse aprildə sьqqan „ylgən maldarđьn tirehen tunav« turьndaqь qararь menən tiđ kendə tanьştьrьrqa tejeştər. Z. Z.

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv—həm palitixnizem - kyltura rivəlytsejəhenen bajavaj məs'ələləre.

Məqarifselər, kylt eşselər həm udarniktar, səvit jəməqətselege menən ber rəttən, ber ajaqtan

BAJAVAJ BURЬSTARĐЬ YTƏVGƏ!

DƏJƏM MƏZBYRI BAŞLANQЬS UQЬVЬ YTKƏREV, NADANLЬQ MENƏN KƏRƏŞ—PARTEJƏNEŊ JAQЬNDAQЬ BAJAVAJ BURЬSЬ BULЬRQA TEJEŞ
(XVI—s'jьz qarardarьnan)

KYLTURA RIVƏLYTSEJƏHENEŊ BAJAVAJ MƏS'ƏLƏHE

Dəjəmbaşlanqьsməzbyri uqьv burьsь qudqalьvqa bajtaq bula. Şulajđa tybəndəge səbəptərgə binaən beđ unь XVI nsь partejə s'jьzьna qəməlgə aşьra ləmaьq.

1—Jaŋь iqtisadi səjəsətteŋ berense dəverendə bьl burьstar elkənlegemenən matdi həm tixnika məmkinlektərə arahьna đur asьqlьq tьvđь. Avьr sənəqət xuzalьqtьŋ jađmьş məs'ələleren xəl itev zvinahь bulqanqa, betə kes, betə məmkinlek unь teđətevgə jynəlderelde. Şul eş fajđahь esən xetta şkulalar iŧəbenə ikanumejalar jaharqa tura kilde.

(Linin)

Jaŋь iqtisadi səjəsətteŋ berense dəverə ikense dəverenən nəmə menən ajьrьla.

Berense dəverđə kyberək teđətev menən. Ə ikense dəverđə rikanstruksejəlaşьv menən şeqəllənəbeđ. Ul vaqьtta kyberək sənəqət eskə məmkinlektərđən fajđalanьp sərməjə tuplav bulha xəđer şul sərməjələrgə tajanьp, sənəqətte yđgərtəp, jaŋartьp teđəbeđ, həm jaŋь sənəqət tьvđьrabьđ. Xəđer, dəjəm başlanqьs məzbyri uqьv menən matdi həm tixniceski məmkinlektər arahьndaqь asьqlьq şul tiklem tarajđь beđ ul burьstь (başlanqьs dəjəm məzbyri uqьvđь) matdi həm tixniceski jaqtan əsaslaj alabьđ.

2—Kyltura rivəlytsejəhe, barlьq satsejalizemtədəv timpьnan artta qaldь. Beđđeŋ qajhьber mərkəz ojoşmalar həm urьndaqь məəsəsələrđeŋ praktikahьnda kyltura teđəleşənen rylen həm əhəmejəten aŋlap bətərməvđər buldь.

3—Ul vaqьtta dəjəm başlanqьs məzbyri uqьv dəjəm səjəsi kampanja teŧən almaqan ine.

Bьl burьstar vidьmstьvalar tarafьnanan Narkamprus julь menə genə ytə ine. Kiŋ kyləm massa bьl burьstarđa əlbittə jeteşə torđo.

Partejə mərkəz kəmitətenen 25 nse ejjyldə sьqarqan dəjəm başlanqьs məzbyri uqьv turahьndaqь qararь kyltura rivəlytsejəhenə jaŋь əs dəver asa.

Beđđeŋ ildəge, satsejal iqtisadi həm sьjnfьj yđgəreştər, kyltura rivəlytsejəhenen burьstarьn başqasa qujalar. Kylturahьđ ildə satsejalizem tedəp bulmaj. (Linin).

Lininsə aŋlaqanda, satsejalizem tedəvdeŋ məhim şartь. Sənki ul pralitarejattь, tixnikə həm ikanumika jaqьnan undaqь kapitalizem ilderen qьvьp jetərgə həm uđьp kitərgə qorallandьra. Zagranitsa tixnikahьn aŋlav, sənəqətte rikanstruksejələştərev, avьl—xuzalьqьn kəlliktifləştərev, taqь la kiŋerək alqanda, ilebeđđeŋ tixnika həm kyltura arttalьqьn bətərev burьstar ь, kyltura teđəleşən kiŋəjtevđe tiđlətergə talap itə.

Bьl tarix burьstar aldьnda dəjəm məzbyri uqьv inderev burьsь "kyltura rivəlytsejəhen kiŋəjtep jəbərergə berđən ber kərək bulqan, qadi ilimintar əsəsə bulьp tora.

Uqьv jьlьn uŋьşlь ytkərev esən barlьq məmkin saralarđь kyrergə, partejə mərkəz komitətenen ejjyl ajьndaqь qararьn məzbyri itərgə tejeş ine. Ləkin qəməldə bьl qarar Narkamprus eşe menən tikşerer hunьnda mərkəz komitət tarafьnan qujьlqan başlanqьs uqьv timpьna qarata ojoşmalar esəndə məzbyri bulьp ejləngən kyrenə.

Tikşerev hunьnda, mərkəz partejə komitəte tarafьnan qujьlqan başlanqьs uqьv inderev timpь, qəməldə Narkamprus esən bьl qararьn tormoşqa aşьrьv menən bojlaq. Başqa ojojmalar esəndə məzbyri bulьp ejləngənə kyrelde.

Yđeged genə ujlap qaraqьđ: RSFSR Narkamprus əđerlek ber ajlьq təqojen qьla. Ajlьqtьŋ bukensə tybəndəge bilgelegən məktəp jəşendəge balalarđь iđəpkə alьv, ularđь belges rajundarđan tejeşle şkulalarьna berkətev, məktəp binalarьn əđerlegen tikşerev, şkula nəməlerenə kərək bulqanьn tedəvev, həm başqalar. Moxtaş balalarđьn hanьn belev, bьl jarđamdь qajđan həm kem bireven bilgelev, həm başqalar.

Şulaj itep, əđerlek ajlьqь ьsьnlьpta, bьl bajavaj burьstarđь ytev nisek kyləm alьp barьvьn sanь ojştorov qoralь bulьp əverelergə tejeş ine. Bьl ajlьqь iŋ berense başlanqьs uqьvđь kiŋ pralitarejat jəməqətsələgenə jaqьnajtьrqa tejeş ine.

Ləkin, Narkamprus, kyltura rivalytsejohenen ştabь bulьp torop, oşo ajlьqtь jaqşь ytkərev julьnda barmaqьn barmaqqa la huqmanь. Bьl xaqia ber diriktiftə, ber məqələ lə birelməne. Bьl eştəŋ berense əlbittə jomoşqa kyrenəde. Hyđ mьnda tik Narkamprus turahьnda qьna barmaj əlbittə. Betə işənьstь beđđə kyptən tarьq planlьđ aqьsqa tapşьrьvdar bar. Yđ ratende barьbь la bulьr, barьbь la kiler-bьna kylturalaqьs appartynistarđa fila sufejəhe-bьl qьna tygel, bьl appartunistar qarşьlьq başqa məs'ələrđə lə yđen hiđđerə. Vaqьt qujьv məs'ələhen genə alьp qarajьq. Nəq betə sattsejalizem tədəleşenen burьsь kəvek yk, kyltura eşenen tədəleşələ barь jьl jьnna taşkil itə. Beđgə asьq səbəptərgə binaən, partejə dejəm başlanqьs uqьv inde ber timpь bulьp kesəjtergə talap itə. Ə, Başqortostanda bьndaj qьbqa vaqьt esəndə, bьl eştə ytəp bulmaj tigən kyşeləre beđđə umьđ jьqtьr. Berensenən beđđeŋ məktəp binalarьbьđ, Ikensenən "pdaguktarьbьđ juq tejđər. Beđđeŋ rispublika artta, unьŋ betə səbьttьj jaq şunda ilbittə bulhьn Başqortostandьŋ milli xosusejəttarьna qaraj qajhьber taşlamalar jaharqa məzbyri bula. Unan ber qajđa la qasəp bulmaj. Ləkin əle bьlqьna məs'ələne xəl itməj. Un ukunsьzlarđan tejeştarьna qarşь beđđeŋ partejə qьna aldьna tьtьp rəngən. Məktəp binalarь teđev eştəŋ avьr urnь. Jaqşь, ləkin qьjьnlьqtarđь jeŋergə, avьrlьqqa qarap tinləşməjənse, jaŋь məktəp binalarь teđərgə kərək. Pidaguktar məs'ələhendə, həm başqa maminttarđa la şulaj. Əgər beđ məs'ələgə şulaj (ular qaraŋqьsa) qarahaq əlbittə balsevik timpn ytkərmələk avьr bulьr.

Hyđ tar urьndьr xəqьnda barqas (məktəp binalarь, pidaguktar) Narkamprus kəşfejətenən qajьь ber fakttar alьv qьdьqь đbulmaha, avqьs ajьnda Krasnaja başkirejə gəzitəhendə ber zamitka, Başnarkamprustьn 27—26 jьldan başlap şkula tədeleşənə bulqan kridittərən fajdalanьrqa buldьra almavь adьldь. Unda əgər Narkamprus zajafka menən aşьqmaha kiləhe jьlqa məktəp tədeleşənə aqsahьđ qalasaqь kyrhətelə, kyltura rivalytsejəhe bьnь nisek jetəklərgə kərəkməvđeŋ bьl đur miŧalь.

B'grəktə beđđeŋ Başqortostan esən, bьl jynheđlektər səvit jəməqətselege tarafьnan kərək bahanь halьrqa tejeştər. Nisek kənə bulmahьn, faktь faktь kəjənə qala. 5 jьl bujьnsa Narkamprus ber genə məktəp, binahь teđəməgən. Şulaj bulqas məktəp binahь məs'ələhenen xəđer iŋ tar urьndьŋ bərhen təşkil itevenə aptьrarqa urьn juq. Qajhьberəvđərgə bьnьŋ dəjəm başlanqьs məzbyri uqьv inderəvđeŋ srugьn ber əđ hunlatьrqa kərəklek xaqьnda həjlərgə notoq bulьvьna la aptьrarlьq tygel. Ber hyđ menən əjtkəndə, bьl bajavaj jəməqət kampanjahьn, dejəm başlanqьs məzbyri uqьvđь inderergə əđerlek urnьna, beđ əle dejəm qajqьhьđlьq, həm məs'ylejəthedlek kyrəbeđ. Partejə ojoşmalarь bьl kampanjanьŋ baş jetəkselərə bulьp ejləngənsə bьl xəl əlbittə davam itər. Kyltura eşen fəqət Narkamprus eşe tip qarav jetər inde. Ul keđgə səsev, ikmək əđerləv jorttarь menən rəttən torqan məhim burьs bulьp ejlənə.

Bьl dejəm başlanqьs məzbyri uqьv inderev julьndaqь xəkymət saralarь kiŋ kyləm jalpьnьŋ aktif qatnaşь menən nьqьtьlqanda qьna ytərgə məmkin bulьvьn, barlьq partejə ojoşmalarь aŋlarqa tejeştər. Jalpьnan sitkə biklenməŧkə, ə jalpь menən bergə, ləkin unьŋ aldьnan barьvqa kərək. Kəbinit esəndə eşlengən fakttar, plandar aŧ bulhьn, dejəm başlanqьs uqьvđьn „kyltfinplanьn" teđergə, unь jalpьqa jetkerer avьlqa ajrьm jorttarqa jetkerergə kərək. Təp burьs şunda.

Şulaj itep, bьl burьstarđь ytevđeŋ təp uslavьjahь partejə ojoşmalarьnьŋ jetəkselek ryldərendə.

P. CIRNUF.

Tixnikum işege asьlьv aldьnda tora

Urьndarđan uqьvsьlar hamanda juq əle.

Biş jьllьq plandьŋ talap itevə həm yđək kəmitətteŋ nyjəber plinumь qararьna mərəzəqət jəş kadьrđar əđerləv məs'ələhenə ikelənep qaravqa his ber tərlələ jul qalmaj.

Başqortostan jəmhyrejəte kevək aŋ—beləm həm xuzalьq kən kyreşə jaqьnan artta qalqan ber il esən bьl məs'ələ taqьla məhimerək taqьla javaplьraq bulьp tora. Məqarif julьna jəş belgestər əđerləv eşenə betə məqarif fruntь bujlap keslə hezym başlandь.

Ləkin bьl kərəşteŋ keslə tulqьnь betə jəməqətselek fikren yđ qosaqьna alьp jetkerə almaj jata, jəməqətselek fikren tuplav kətməgən dərəzələ jomoşaq bara.

Başqortostan esən berđən ber Θfə elkə pidagugejə tixnikumьna bьjьlqь uqьv jьlьna uqьvsьlar tuplav eşeneŋ barьşь bьnь asьq kyrhətə. Bьjьl pidtixnikum urьndarqa 211 keşelek razvirьskь jəbərə ə 15 nsə avqьsqa nej barь 54 kenə qariza birelə, qalqan urьndь tultьrьv qurqьnьs aŧtьnda tora.

Kantun məqarif byləktərə, kantun partejə kyltpruptarь yđđərenə birelgən urьndarđь tultьrьv eşenə ələ hamanda barmaq aşa qarap, mitər, miter atnaşinja kətəp jatalar.

Juqarьlaqь nasar kyreneştərđən qotolov, tixnikumdь uqьvsьlar menən 100 pratsint tə'min itev teləge aŧtьnda tixnikum idarahь urьndarqa brigadalar sьqarđь, ləkin əle hedəmtə alьnьp bətkənə juq.

Timək, pidtixnikum idarahь bьjьlqь uqьv jьlьnda yđenə birelgən urьndarđь, uqьvsьlarđьŋ satsejal xəle həm milli jaqtarьna qarap tulьhь menən tə'min itev sarahьna kereşkən.

Bьnda betə qəjep urьndaqь məqarif ojoşmalarь, partejə, kamsamul, jəməqətselek eşeneŋ jomoşaq əđerlek alьp barьvđarь həm jəş belges kadьrđar əđerləv təŋgələndə məs'ələgə məs'ylejəthed qaravđarьnda.

Kampliktavajt itev eşenəŋ bьl barьşь his qəfev itelerlek tygel. Urьndaqь ojoşmalar yđđərenə birelgən urьndarđь tulьhь menən fajđalanьp tixnikum qujqan horavqa javap birergə tejeştər.

Tixnikum işegə asьla, tixnikum, traktьr, stanuk, kalxuz, safxuz, tirəhenən 100 đərləgən eşse—krəŧtejən jeştəren kətə. Bьl eşte qьđьvlatьrqa.

M. Tazьj.

Ridaktьr urьnbaŧarь: QJAJSIN

Kalxuzdarđa uŋьş byleşevgə iŋ nьq iqtibar birelhen

Jađqь səsev vaqьtьnda bəlşəviktərsə jetəkselek tə'min itelev, qьşqь pirigiptər aşьqьs teđətelev həm kalxudar orloq menən jeterlek tə'min itelev arqahьnda jađqь səsev planь qəniqətlənerlek atqarьldь. Şular əŧtenə agra—minimum saralarьn bojomqa aşьrьv, jьldьŋ jamqьrlь kilevđərə Başqortostanda igen uŋьşьn urtasanan juqarь dərəzələ bulьvьn tə'min ittə. Timək, igendeŋ uŋqanlьqь hər kemđeŋ kyđ aldьnda, bьjьl his kem: „igen juq" tip zarlanmaj. Igen bar, ləkin bьna şul bar igendə kalxuz aqzalarь arahьnda byleşev, kalxuzdь səsev orloqo menən kiləhe (bьjьl keđgə həm aldaqь jađqь) səsev vaqьtьnda tə'min itev, kalxuz maldarьn qьş sьqarьrlьq furaz menən tə'min itev itə barьp kalxuzsьnьŋ qailəhen aşapesərlek adьq menən kejem—halьmlьq tavar menən tə'min itev burьstarь tora.

Məs'ələ unьŋ menəngenə siklemnəj əle, bəlki bьnda kəlliktif xuzalьqtьŋ jaŋqьđ xuzalьqqa qaraqanda artьqlьqьn oşonoŋ menən iŧbat itərgə, kulaktьŋ qara agitatsejəhenə jul qaldьrmaŧlьq itep eşlərgə kərək. Şul arqala, timək kalxuzdarđa uŋьştь dəreŧ bylə belev arqahьnda, bьqa tiklem kalxuzqa inməj „sььbr itep" kilgən jaŋqьđ xuzalьqtar kalxuzqa hərləgəp kerə ala torqan bulhьndar. Gailəhen asь—tuqlь jəşətep kilgen batrak həm jarlь xuzalьqtar, şulaj uq ber tiklem tə'min itelep tə, fəqət jaŋqьđlьq arqahьnda, məşinahьđlьq arqahьndaqьna xuzalьqьn kiŋəjtə almaj aptьraqan urta xəllə xuzalьq—bьl asьlьq həm alqa kitə almavsьlьqtan qotolov esən berđən—ber jul kalxuzqьna ikənlegen asьq kyrhen.

Unьŋ „sabьrь təkənhen", ul xəđer bьjьl kə yk kalxuzqa kerə torqan bulhьn.

Bьl nisek tə'min itelerhuŋ?

Uŋьş bylev məs'ələhendə partejə lə, xəkymət tə dejəm ustanufka qьna birə. Şulaj eşləməj memkin də tyge. Sənki, ular əgərđə betə kalxuzdar esən artьq vaqlьqtarqa tьqьlьp uq kyrgəđmə birhə—ul tərlə şaraitta jəşəgən həm ojoşov jaqьnan tərlə baŧqьsta bulqan kalxuzdar esən kileşep betməŧ, artьq vaqlav kirə hedəmtə birer ine. Şunьŋ esən ustanufka dejəm, bьnь hər ber kalxuz kiŋ jьjьlьşta tepsep tikşerergə həm yđ şaraitьna qaraj eşlep sьqarьrqa tejeşle.

Kalxuz sajuzdar sajuzьnьŋ „kalxuzdarđa uŋьş byleşev" turahьndaqь qararđarьnda („Başqortostan" gəziteneŋ 178 hanь həm 182,183 şulaj uq 184 nsə handarьnda təvgə qararqa indergən yđgəreş həm əŧtəlmələre—bьna bьlarđa) dejəm ustanufka bik asьq əjtelgən.

— „Kalxuzdarđa daxut byləvđə təp prinsep—tejelə kalxuz sajuzdar sajuzьnьŋ qararьnda—kalxuzsьlarđьŋ batrak, jarlь eləşeneŋ də, urta xəllə eləşeneŋ də kəlliktif praizvudstvahь yđđərenə fajđalь tabьp uqa qьđьqьvđarь bulьrqa, şunьŋ menən daxut byleşev mamintь kalxuzdarđa eşləpsьqarьv kesə həm kalxuzdьŋ tavar jeteştərevə yŧevgə səbəp bulqan şarttarđь tьvđьrьvqa, kalxuzsьlar arahьnda patribitellek, keşe jelkəhenə halьşьv həm „tigeđləp byləvgə" tirьşьv ruxtarьna qarşь torop, bьlarđь jeŋev bulьrqa tejeşle tejelə.

Bьna bьnь diqqət menən tikşerelhə—hər ber kalxuzda nisək eş itərgə. tejeşlektə belev avьr tygəl Timək: aşajьm, bətərejəm „tigən, jəki, yđem eşləməjem—başqalar jelkə henə joşajem" tigən, şulaj uq „hər kemgə ber tigeđ bulhьn» tip urta xəllə, həm tьrьşьp eşləvse xuzalьqtarqa la eşləməj jərəvselərgə lə ber təŧlə eləşergə teləv nastrainejəhenə sik qujьlьrqa tejeşle bula.

Ləkin bьl—kalxuz aqzalarь bytən jaŋqьđ xuzalьqtarqa qaraqanda nasarьraq aşap—eshendər tigən hyđ tygel əlbittə.

Kalxuz sajuzdar sajuzь instruksejəhendə bьl turala bik asьq əjtelə!... „kalxuzsьlarđьŋ yđđereneŋ qullanьv (patribitellek) fundьna eləş qaqidə bujьnsa, urtasa alqanda hər ber kalxuzsьqa şul təbəktəge hər ber jaŋqьđ xuzalьqqa təşkən patribitellek nurmahьna tura kilgəndən də əđ bulmaŧqa tejeş" tejelə. Timək, bьndala asьq—kalxuzsь kalxuzqa kerevə arqahьnda qьna as tororqa tejeş tygel əlbittə. Tik—patribitellek nurmьhьn yđen bildələj belergə kərək. Juqha jaŋqьđ xuzalьqtar araqь esələr, qunaq bulьşalar, tip kalxuzsьlarqa la araqь esərgə igen eləşev bьl aqьlqa movafiq rəveştə xuzalьq ojoştorov bulmaŧ ine. Undaj „patribitellek" esən nurmь bildəlep tə bulmajasaq. Bьnda yrđə əjtkənsə „kalxuzdarđa eşləp sьqarьv kesə həm kalxuzdьŋ tavar jeteştərevə Yŧevgə səbəp bulqan şarttarđь tьvđьrьrqa...jarđam itərgə tejeş. Ə, araqь esev bьqa jarđam itəmə? Əlbittə juq, bəlki zararqьna itəsək.

Θsənsə mamint—uŋьş byleleşev eşenə betə kalxuzsьlar jalpьhьn mablizavat itev. Bьl turala instruksejələ: „kalxuzdarđa daxuttarđь byleşevgə betə əđerlek eşe his ber vaqiqələ kalxuz jalpьhьnan ajьrьlmajьnsa ular menən bergə ytkərelergə tejeş tejelə".

Bьl hyđđərđə təpsep tikşerhək beđ: uŋьştь fəqət kəmdeŋ bulha berəvđeŋ bojoroqo menən genə eş itev jaramaqanlьqtь, pravlinejə bьl turala jaŋqьđ ьqьna qarar səqara al majasaqlьqьn kyrəbeđ. Ul əlbittə şulaj bulьrqa, kalxuzsьlar jalpьhь yđe tapqan tabьşqa tulь xuza bulьrqa həm yrđən birelgən ustanufka nigeđendə uŋьştь bylə belərgə tejeş.

Ađaq mamint—teđətmə həm aŋlatmalar turahьnda. „Başqortostan" dьŋ 180 nsə hanьnda „g—f" iptəş ber məqələ jađьp, uŋьş byleşev turahьnda kalxuz sajuzdar sajuzьnьŋ ustanufkahь butalsьq. bьl turala tədsillь kyrhətmə birelhen, ti.

Kalxuz sajuzdar sajuzьnьŋ bьl turala huŋьnan birgən aŋlatmahь bik asьq, unda tormoştan miŧal kiltərelep, bylep kyrhətelə. Şulajuq qailələge eşkə jaraqhьđđarđь tə'minat məs'ələhe lə bik asьq.

Bьna bьl kyrhətmələrđe kalxuzdarđa nьqlap tikşerep uŋьştь şunьŋ bujьnsa bylergə, adaq kalxuzsьlar menən jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ berləşkən jьjьlьştarьn jahap ular menən məđakərə itərgə, şulajtьp, kalxuzdьŋ jaŋqьđ xuzalьqtarqa qaraqanda artьqlьqьn iŧbat itərgə kərək.

Xəbərselər iŧə—bьl eşkə bik đur əhəmejət birergə həm yđ kalxuzdarьnda uŋьş byleşev məs'ələhen ber kən huŋqa qaldьrmaj elkə gəzittərđə jaqtьrta başlarqa tejeştər. Bьnda gel jaqşь jaqtь qьna kətəp torov jaramaj—uŋьştь dəreŧ bylməgən kalxuzdar bula ikən ularđь—kulaklaşqan kalxuzdar esənə inderep rəximheđ tənqit utь aŧtьna alьrqa kərək.

M. AGIŞ.

Bьlar qara taqtaqa.

Qьrmьŧqalь jorto, „Qьđьl Mьrđa" kalxuzь aqzalarь qьđьv eş vaqьtь bulьvqa qaramaŧtan esep iŧrep, huqьşьp jərəjđər. Ajrьm xuzalьqtar arьş uraqьn bəttə, ə ularđьŋ besen eşlənməgən. Tejeşle urgьndar bьnda kyđ halhьn.

Kalxuz uŋьşь nindəj urьndarqa totola.

Hər ber kalxuzda alьnqan praduktь esən balanьs tedərgə kərək. Bьl balanьs ta oşolarđь iŧəpkə alьrqa nьq iqtibar itərgə 1) betə kylturalarđan barlьq igen, 2) bьl igendən ikmək əđerlev punkьtьna tapşьrьrqa. Şul uq vaqьt kantraktatsejə julь menən birev, 3) orloq həm straxavaj fundь, 4)furaznaj fundь qəmymiləşterelgən maldarqa aşatьr esən. Bьnan qalqan eləşə kalxuz aqzalarьna bylenergə tejeş, Məŧələn.

Praduktьlarđьŋ iseme	Jьl esənda barlьq igen.	Kantraktatsejəgə birelgən həm əđerlev punkьtьna.	Orloq həm straxavanja fundь.	Qəmymiləşterelgən maldь aşatьrqa.	Barьhь.	Qalqan kalxuz aqzalarьna bylenə.
Arьş	750	—	—	400	400	350
Halam	5004	45	110	270	450	25
Orloq	600	250	115	—	415	585
Bərəngə Kəbəđtə	1200	1040	—	—	107	130

Betə qalqan praduktьlarđь kalxuz aqzalarьna eş xaqь esən eləşenə. Bel eştə kalxuzsьlarđьn aşav praduktahь həm qəmymiləşterəlgən maldar praduktahьnda iŧəplərgə kərək. Şul uq vaqьtta qəmymiləşterelgən maldarđь adьq menən tə'min itelerlek bulьndьrьv. Praduktalarđь birev vaqьtь həm tərtiptə qəmymi kalxuz sabranejahьnьŋ qararь menən genə xəl itelə. Bьl adьqtar xuzalьq jьlьnьŋ adaqьna tiklem birelergə məmkin. Tik iŧəpte xuzalьq jьlьnьŋ huŋьnda jaharqa kərək.

Beđđeŋ Başqortostan da kalxuzdarđьŋ betə praduktahьnan əđerləv punkьtьna birelergə 27% qujьlqan. Ajrьm kalxuzdar esən bьl nurmь rajun ikmək əđerləv kassьlarь tarafьnan yđgərtelergə məmkin. Qalqan betə praduktalar kalxuz qaramaqьnda qala. Orloq, furaz kalxuzsьlarqa aşarqa jetərlek tiklem praduktь eləşkəndən huŋ kalxuzsьlarđьn qəmymi jьjьlьştarьnda qalqan eləşən qajđa qujьv xaqьnda ujlaşьrqa kərək. Kyp kalxuz da bьl məs'ələ xaqьnda yđđereneŋ dəreŧ qarardarьn sьqarđьlar. Qalqan betə tavar praduksejəhen xəkymətkə əđerləv punkttarьna tapşьrьv, şul rəveştə başqa kalxuzdarđa yrnək bulьrlьq eşlərgə kərək. Bьnьŋ menən ular taqь la, kalxuzsьlarđьŋ bьsьndan da səvit vlasьnьŋ terəgə bulьvьn dəreŧləjđər.

Beđ bьnь talap itərgə tejeşlebeđ.

Savittər xəkymətenəŋ jəşəvənə 13 jьl bulьvqa qaramaŧtan şunьŋ esəndəge ьvaq millətter jəmhyrejəte bulqan Başqortostanda jerlə tel həm jerle xeđmətselər eşen tormoşqa quja alqanbьđ juq. Bьlar barhьla beđđeŋ tejeşle urgьndarьbьđđьŋ bьl eşkə kərəgenən artьq bulqan halqьn qaravđarьn kyrhətə. Apparattarđaqь jerle xalqtar menən tə'min itev eşeneŋ nej tiklem nasar xəldə torovьn kyrhətev esən min bьnda baş-kus-prum-sajuzьn alam.

Unьŋ idarahьnda barьhь 173 eşsə bulьp şularđan tatar başqortar barьhь 37 genə keşe. Ularđьŋ da 22 he hər tərlə əjrənsektər. Timək təp eşsələr barьhь 15 kə genə torop qala. Ularđьŋ kybehe sturьzdar.

Bьna şunьŋ esəndə beđđə esə telə tormoşqa qujьv eşe əllə qajđa hike aŧtьnda jata.

Xəterəmdə 22 nsə jьldan başlap, oşo kəngə tiklem Başsik—Savnarkum vtsik tarafьnan Başqortostanda başqort telen qəməlgə aşьrьv turahьnda kim qujqanda 20 mərtəbə genə qarar sьqarьlqandьr-əmmə bьlar barь la taş qojmaqa borsaq menən bergən kvək kenə bulьp qaldьlar. Qarar-qarar bulьp sьqha unьŋ eşkə aşьrьlьvь turahьnda berevđə ujlap ta qaramaj, kirehensə unь nisek bulha la jəşerep qalьp qomor kiserergə tьrьşalar.. Inde ul qьna jetməhə partejəneŋ XVI nsь s'jьzьnda bьqa nej tiklem əhəmejət birep qarar sьqarha, urьndaqь qajhьber iptəştər bьnь kyđ qьrьjьnan ytkərergə tьrьşalar. Beđ kiləsəktə bьndaj qararđar qaqьđđa qьna qalmajьnsa eşkə aşьrьlьvьn talap itərgə tejeşlebeđ.

T. RAFIQЬF.

Iqlan.

Bələbəj praftixnikə məktəbenə kerergə qariza birepte, dakuminttarьn kire almavsьlar, oşo jьldьŋ 28—aьvьsqnda məktəpkə kilep məqlym bulьrqa tejeştər.

Məktəp mədire: V. MIKIFIRIF.

Θfə başqort pidagugejə tixnikumь

Uqьvsьlar jəbərevsə ojoşmalarqa həm tixnikumqa jaŋь kerevsə uqьvsьlarqa oşonь beldərə:

1. Qarizalar qabul itev 10—nsь avqьstan 28 avqьsqa tiklem (kəmisejə eşləj) bulasaq.

2. Jaŋь kerevsə həm şart menən qaldьrьlьvsьlar esən hьnav 25—30 avqьsqa tiklem bulasaq.

3. Tixnikumda uqьv III—nsə gruppalar esən 16—nsь avqьstan, qalqan betə gruppalar esən uqьv 1—nsə sintəberđən başlana.

4. Tixnikumdьŋ 2 nsə əđerlek gruppahьnan başqa I, II, III əsasinьŋ betə gruppalarьna kamandirufka menən həm qariza menən də qalul itelələr.

II—xəđerlekkə 5 jьllьq, 1 nsə əsasigə 6 həm 7 jьllьq, II-əsəsigə 8 jьllьq, III—əsəsigə 9 jьllьq məktəp bətergəndər oşolarđan başqa məktəpkəsə həm palitprasvit byləktərenə 2—3 jьllьq praktikalь uqьvsьlar alьnalar.

Urьnlarđaqь ojoşmalar həm ajьrьm qariza menən kerergə teləvsələr juqarьla kyrhətelgən vaqьttan huŋlamaj dakuminttarьn kiterep jeterep jetkerergə tejeştər.

Kerev şarttarь turahьnda kərəklə bulqan tulь məqlymətte 1930 jьldьŋ 15—fivralьnda sьqqan 38—hanlь „Krasnaja Başkirejə" gəzitəhendə qararqa məmkin.

„BAŞPIDTIXNIKUM ΘFΘ".

ΘFΘ KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,
Ural kinahьnda bəgən:
QURKЬNЬS
xuduzstьva filem 8 bylektə drama

IĐEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar
Huŋqь tiđlek
7 bylektə kina—pjassa.
Kassa 5—30 səqəttən asьq.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.
Rəjen buntarь
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərdə başlana.

„5-Maj"
(iŧke Θfelə)
13həm 14 nse avqьsta:
Tormoş kelə
Sьjanьs 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт Нар.". Башглав. 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarĐarь, berəgegeĐ!

RIDAKSƏJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Maaьvьj bylek . . . 8—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtəŋge səʁət 8 Đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; . . . 1 hum 30 tin; . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pusta kantorĐarьnda, epiksələrĐə həm xat jetətevselərĐə QABUL ITELƏ.

№189 Şişəmbe 19 - Avoʁьs 1930jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

90 pr. rajundarqa

Iŋ məhim diriktifte вaja vaj rəveştə atqarьrqa.

Yđək kəmitət tarafьnan ukruktarđь вөterev turahьnda sьqarьlqan həm XVI nsь s'jьz tarafьnanьraĐlanqan qararđьŋ sikten tьş đur əhəmejət bulьvь turahьnda oĐaq həjləp torahь juq. Bьl qararđьŋ kərəklegen SSSR đьŋ xuzalьq jaqьnanjhunqь vaqьttaqьalqa kiteşenən, urьndar ikanumikahь əhəmejətenen ьlqьj yĐə barьvьnan yĐenənyĐə kilep sьqa. kalxuzdar təĐələşənen sikten tьş nьq alqa kiteve həm urьndarĐa avьldь kolliktifleşterev eşenen safxuz həm kalxuzdar kevek jaŋь həm kəslə tərək punkьttar tьvĐьrьlьvь menən ul qararđьŋ kərəklege bigerəktə arttь.

Xəđerge vaqьtta rajun vaq tavar jeteşterevse kerəĐtejən xuzalьqьn satsejalizem nigeĐenə qorov eşendə yĐəkurьn tota avьlda satsejalizem təĐələşənen ьsьnlapta iŋ əhəmejətle tərək punkьtь bulьp teşə. "Kalxuzdar təĐələşənen həm kapiratsejə hьĐьqь bujьnsa la, kridit hьĐьqь bujьnsa la, igen əĐerləv hьĐьqь bujьnsa la avьldaqь bytən hər tərlə xuzalьq eş'ərenen jeptəre bьna nəq oşondaj (rajun—rid.) hьĐьlalar„.

Xuzalьq təĐələşen rajunqa kyserev julьn itkən burьstarĐь sikten tьş đur əhəmejətə bulqan bьl eşteŋ bətə səvit, kapiratif prafsajuz həm parteje apparatьn ojoştorov jaqьnan tejeşle reveştə jaqьnan qorov həm jaŋь burьstarqa qulajlaştьrьv eştərən kilterep sьqarьv asьq aŋlaşьla. Yđək kəmitətten bьjьl qь 15 nse ejjyndəge bildele qararьnda Ukruktarđь bətərev julьndaqь təp həm iŋ əhəmejətle burьsьna nəq oşo reveşsə qujьlqan: "Ukruktarđь bətərev julьndaqь bətə eşte—tejelə ul qararđa—partejə, səvit, xuzalьq kapiratif həm prafsajuz apparatьn rajunqa, avьlqa memkin bulqan tiklem nьqьraq jaqьnlaştьrьv təŋgəllə təp burьstan sьqьp atqarьrqa kərək„.

Rajun (həm avьldьŋ) burьstarь yĐkən, qatmarlaşqan bulьvь, yđđərenə đur diqqət talap itevđəre həm xəđerge vaqьtta bьna nəq oşonda, rajunda iŋ əhəmejətle xuzalьq məs'ələlərenen xəl iteleve ytkən dəverđən bətə təsibələre menənьraĐlana. Xəđerge vaqьtta rajun əĐtənə nindəj đur səjəsi həm xuzalьq məs'ylejəte təşkenlegen, unьŋ nindəj đur ryl ujnarqa tejeşlegen aŋlar esən, turanan tura sənəqət təĐələşenən kisep sьqqan jaŋь burьstarĐь kyrhətmegəndə lə, uŋьş jьjьnav, igen əđerləv, səsev, kantraktatsejə kampanejələre həm kalxuzdar təĐələşə məs'ələləren kyrhətep kitev jetə.

Ləkin, əgər beđ bьl, sikten tьş đur əhəmejətə bulqan, rifurmaqa bejurakrattarsa jaqьnlaşьp, rajundarĐь tejeşle kvalifikatsejəle, partejə, səvit həm xuzalьq kestəre menən ьsьnlap ta nьqьtьv kərəklege turahьnda yđebedgə tulь atsut birməhək—bьl qarşь partejə hьĐьqьn tulь reveştə boĐov həm beđĐen bətə xuzalьq, səjəsi eştərđe rajunqa kyserevđe talap itkən burьstarđь bətənləj aŋlamav bulьr ine.

Rifurmanьŋ iŋ əhəmejətle həm təp səjəsi məqənəhe bьna nəq oşonda. Xuzalьq təĐələşənen top məs'ələləren tejeşle reveştə xəl itev həm tev başlap partejənen XVI nsь s'jьzьnьŋ totoş kolliktifleşterevđe biş jьllьqtьŋ aĐaqьna eşləp bətərev turahьndaqь qararьn bojomqa aşьrьv beđđeŋ jəmhyrejət həm əlkə urgьndarьbьđđьŋ ukruktarđaqь kvalifikatsejəle eşsələrđe kyserev esen đerəĐ atqarьvĐarьna bəjləngən tip turanan tura əjtep bula. Bьl turala V.K.P. (b) yđək kəmitətenen ukruktarđь bətərev ajqanlь buşaqan eşselərđe kyserev eşenen barьşь turahьndaqь beĐgen iqlan itelə torqan qararь asьqtan asьq əjtep tora.

Xəđerđən yk inda qajhь ber jerđərđə, bigerəktə xuzalьq həm kapiratif urgьndarь tarafьnan arьbire genə vivьskalarđь bujaştьrьp, „ukruk“ tigən isemde „rajun“ tip almaştьrьv, jəki „kantur“, „vaqьtlь bejura“ kevek pərđələr aĐtьna jəşerenev tindi nsejəhe kyđgə saqьla başlanь.

Bətə bьl maxinatsejələr, eşselərđə urьndarqa kyserev eşenə ajaq salьvqa jynəltelgən bətə ьntьlьştar—ular uŋ tajpьlьştьŋ praktikala iŋ nasar təĐtə gəvđəlnevə bulьp teşələr, ularqa qarşь iŋ qatь huqьş iqlan itelergə tejeşle. BeđĐen partejənen yđək kəmitəte ukruktarđь bətergən vaqьtta, undaqь eşselərđen 90 pratsinttan da kəm bulmaqan miqdarь rajundarqa jebərelergə tejeşlegen kyrhətte. Bьl diriktiva ytələrgə tejeşle. Ukruk eşselərenen 90 pratsintь, şul jəmlənən undaqь „20“ keşenən torqan məs'yl eşselər đə rajundarqa daimi eşkə jebərelergə tejeştər.

Ukruktarđьŋ jetəkse eşselərə menən rajundarđь nьqьtьv, beđđen avьldaqь eşteŋ iŋ əhəmejətle bьl tərək punkьttarьn satsejalizem təĐələşə eşenə ьsьn kyŋelđən birelgən kyp menđərđən torqan eşselər menən kesəjtev burьsь, beđđen jыqarь baĐqьsqa yrləvebeđđe tə'min itəsək iŋ əhəmejətle burьs bulьp qala.

Yđək kəmitət qararĐarьn đereĐ həm jetəĐ ytəvđə partejə ojoşmalarь bətə səvit, kapiratif həm prafsajuz apparatьna əlgə bulьrqa tejeştər.

Ukruk eşsələren urьndarqa kyserev eşenen, məs'ələnə xəl itevgə ujlap, hər jaqtь ylsəp jaqьnlaşьvđь talap itkənlege asьq kyrenep tora, şunьŋ menən bergə partejə urgьndarь, başqarmalar, prafsajuzdar, jer, malejə, kalxuz həm kapiratif ojoşmalarьnьŋ təp jetəkse eşselərə, jəqni ukruktarđьŋ iŋ əhəmejətle kadьrđarь yđ eştərə tarmaqь bujьnsa jebərelergə tejeştər.

Jəmhyrejət həm əlkələrđən alьnqan məqlymettar əlegə əlkələrđeŋ bik aĐьqьna partejəbьđđьŋ yđək kəmitətenen həm 16 nsь sj'ьzđьŋ qararđarьn bojomqa aşьrqanlьqtь kyrhətələr. Xəlbyki bьl bik əhəmejətle rifurmanь planlь həm ojoşop bojomqa aşьrьv esən vaqьt bik aĐ qaldь.

Bajtaq əlkələrđən yđ tarafтarьnan yđək kəmitət diriktife kyrhətkən huŋqь srukts (1 nse yktəber) qьĐqartьrqa qarar birgənlekte kyrhətep ytergə tura kilə. Ləkin srukts qьĐqartьv turahьnda qarar sьqarьvqьna jetməj, unь rejal bojomqa aşьrьrqa kərək. Partejə aldьnda torqan jaŋь burьstar aldьnda bik tiĐ həm rivalytsejun reveştə jaqьsa qoroloş ytkərevgə bəlşəviksə oĐtalьqtь qəməldə kyrhətergə kərək.

Ukruktarđь bətərev, rajundarđь nьqьtьv həm şul ajqanlь bətə tybən apparattь jaqьsa qorov nəvbəttəge iŋ əhəmejətle igen əđerləv, aşlьq jьjьştьrьv, keĐgə səsev kevek kampanejələrđьŋ ytkəreleven aĐьqьnala jomoşatьvqa səbəp bulmahьn. Ajьrьm eşselərđeŋ dimabilizatsejə ruxtarьna bətə qatqilьq menən zarba jaharqa, ьndaj ruxtь uŋ appartunislьq ruxь tip qararqa tejeşle. Ukruktarđь bətərev, rajun apparattarьn nьqьtьv, ularđь jaqьsa qorov məs'ələlərə başta uq iŋ jenteklәp matbuqat, eşsə brigadalarь həm başqalar arqьrь jəməqət kantrylenə alьnhьn. Rajjundarđь nьqьtьv məs'ələlərə iŋ jaqьnqь ajđarđa oĐaq vaqьt jəməqət ojoşmalarьbьđđьŋ diqqətenen yĐəgendə torop apparattarđь tejeşle reveştə qorop bətergəngə xətlə bьl xəl davam ithən.

Elek—elektən kvalifikatsejəlь kadralar jetərlek bulmav biĐəlgən urьndarqa (milli rajjundar, saf krəĐtejən rajjundarь həm başqalar) əĐtəlmə bularaq ajьrьm aitdi sitenlektər osoraj. Bьna şul təbəktərđə lə apparattь rejarganizatsejə həm unь urьndarqa jaqьnlaştьrьv ajьrьm anьq ytkərelep, pralitar jəməqətselegə hər tərlə jul boĐovĐarqa his bər irek birməhen.

Ojoşmalarđь rikanstruksejə osoronoŋ jaŋь talaptarьna movafiq tiĐərek jaqьsa qororqa! Yđək kəmitətteŋ diriktifen anьq atqarьrqa, rajjun mərk zdəren memkin tiklem nьq atqarьrqa. („Pravda“nьŋ baş məqaləhenən)

Bətə kestə

Igen əđerləv kampanejəhe əjlənəhenə tuplap, urьnlaştьrьrqa.

Pirigiptar həm jaŋlьştarqa urьn qaldьrmaĐqa kərək.

(SSSR YĐəkBaşqarmaKəmitəte tarafьnan Başqortostanqa vəkil bulьp kilgən ip. Prədcinko menən həjlə şev.

Partejəbьđđьŋ Yđək kəmitətenen qararь bujьnsa bajtaq mə'syl eşselər mabilizavat itelep, igen əđerləv planьn atqarьvqa bəjle məs'ələlərđe xəl itkəndə bulьşlьq kyrhətev esən əlkə həm jəmhyrejət ojoşmalarьna SSSR Savđa x. kamisar lьqьnьŋ vəkildərə itep jebərelдələr.

Başqortьstanqa şundaj vəkil bulьp SSSR yđək Başqarmahь aqzahь i. Prədcinko kildə.

I. Prədcinko xəbərsebeĐ menən bəjləşkəndə oşo məs'ələlərgə ajьrьm diqqət itte:

—Başqortastandь igen əđerləv planьn Sajuzđьŋ həm jerle setokse urgьndar bildələgən jruk esendə uŋьşlь atqarьv esən iŋ berense sirutta bьjьlqь igen əđerləv kampanejəhьnьŋ xosusejəttəren həm igen əđerləvgə bəjle bulqan sitenlek tərđə nьq aŋlarqa kərək.

Igen əđerləv menən ber vaqьtta uq uzьm səsev, krəĐtejən xuzalьqtarьn kalliktifleşterev eşendə kiŋ jəməqət eşe alьp barьv, naluk jьjьv, 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmь taratьv kevek dəvlət esən bik əhəmejətle bajtaq kampanejəlarda ytkərələsək.

Bьnan tьş partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьn qararьna movafiq tybən apparat tamьrьnan jaŋьsa dujьlasaq jəqni kantun həm jorm başqarma həm ojoşmalarь bətərələp, ular urnьna rajjunda həm rajjun vlast'urgьnda rь təĐələsək.

Bьl burьstarđьŋ bik qatmarlь bulьvь bətə partejə, səvit həm jəməqət ojoşmalarьnьŋ bətə kestərđe bьl burьstarđa his ber xatahьĐ həm pirigipheĐ xəl itərlek itep mabilizavat itevđəren həm fajdalanьvđarьn talap itə.

Başqortostan jəmhyrejətenen igen əđerləv planь xəđer kantundarqa bylendə inde, ular unь jorttarqa (Vulьstarqa) ə jorttar avьl həm kalxuzdarqa bylep birergə tejeştor. Hər xəldə plan 20 nse avqьstan huŋqa qaldьrьlmaj avьl həm kalxuzdarqa jətkerelep, avqьstьŋ huŋqь un kəmendə igen əđerləvđe praktikala kiŋəjtep, avqьs zadanejəhьn atqarьp qalьrqa kərək.

Qajhь ber kantun ojoşmalarь—planđь avьl həm kalxuzqa vaqьtьnda iltep jətkerevđən bik đur əhəmejətle burьs bulьvьn aŋlap bətməjđər ələ. MəĐələn kantun başqarmalarь planđь vulьstarqa bylev planьn hamanda Başnarkamturkqa jebərməgəndər Bьlaj aqьrьn qьlanьv avqьs planь atqarьlьvđь qaqsatьrqa məmkin.

Planđь avьlqa jətkergən saqta avьl sxuttarьnda tikşerevgə igen menən spikylətsejəgə qarşь kereş həm dəvlət igen əđerləv planьn tultьrьp atqarqanqa xətlə aşlьqtь irekle baĐarqa sьqarmav məs,ələləren qujarqa kərək. Kalxuzdarđa artьq igende iĐəpləv məs'ələhenə ajьrьm diqqət itep, unda pirigiptər jahəmaĐqa, kalxuzdarđь jaŋqьĐ xuzalьqtarqa qaraqanda nasarьraq şarttarqa QujmaĐqa kərək. Kalxuzdarđьŋ igen tapşьrьv ylsəven bildələjəsək rajun kəmisejələrenə bьl turala bik đur məs'ylejət jəkmələ.

Igendeŋ təp massьhь sintəber ajьnda tapşьrьlьrqa tejeşle. Şul səbəple sintəberđə skьlat seltərenə eş bik kyp bulasaq; şul səbəple jaŋь skьlat həm binalarđь xəđer yk təĐəp bьtərəp, iĐkeləren təĐətep əđerləp qujьv tejeşlə. Urьndarđa skьlat həm igen qabul itev punkьttarьnьn əđerləgən massьvьj barlav ojoştorov tejeşle.

Jgen buşatьv punkttarьnda igen tapşьrьvsьlarqa xeĐmət kyrhətevgə ajьrьm diqqət itelergə, unda laryktər, aşxanalar agitpunkt həm başqalarđь ojoştororqa kərək.

Jəmhyrejət ojoşmalarь igen tapşьrьvsьlarqa SSSR Narkamturgь bildələgən nurmala birelə səsək sənəqət tavarđarьn kilterev esən bətə saralarđь kyrələr. Ləkin xalq igen tapşьrqas ta, ularđьŋ bətə ixtejaĐđarьn şunda uq ytərlek tavar kilterep əlgərep bulmaĐ, tavar aqьrьnlap kilep torasaq. Şul səbəple əgər urьnda əđer tavar bulmaha igen tapşьrьvsьlarđьŋ qulьna tavar əbezatelstьvalarь birep jebərergə quşьldь. Igen tapşьrьvsьlar şular bujьnsa 1931 nsь jьldьŋ aprilenə xətlə tejeşle kapiratif lafkьlarьnan tavar ala alasaqtar.

Jerle partejə həm səvit ojoşmalarьna jarđamlaşьv esən qalalarđan vəkildər jebərelə. Bьlarqa urьndarqa igen əđerləv planьn atqarьvđa bətə jarđamdь kyrhətev jəkmətelə.

Jerle eşselərđə, bьl vəkildər đə kampanejənə ytkergəndə administratьrlьq həm pirigiptər eşləvđən haqlanhьndar. Partejə həm səvit xəkymətə tarafьnan alqa qujьlqan burьs barь kiŋ jəməqət eşe ojoştorov, Jarlьlarqa tajanьv, urta xəlləlerđeŋ kiŋ jalpьhьn yđ jaqьbьĐ qa ьlqtьrьv, beđđen saralarьbьđđь qaqsatьrqa mataşqan kulakqa qьrqьv zarba jahav arqahьndaqьna tulь uŋьşlь ytə alasaqtь iĐtə totorqa kərək.

BeĐ avьlda đerəĐ səjəsə təthaq qьna kalliktifleşevđen həm avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeĐenə kyserevđeŋ timptarьntidlətəalьrbьĐ.IVNIK.

Fransejə impirejalize menen Al zirđь qol itevenə 100 jьltuldь.

Alzir eşsələrenen berense s'jezь jerlə millət eşsələren massьvьj ojoştorovqa nigeĐ haldь. Bьlar impirejalizemgə qarşь kərəşkə kytərelələr.

Alzir prafisejanal xərəkəte kiŋ bəjnəlmiləl majĐanqa sьqasaq. Berensə bəjnəlmiləl qərəp kənfirinsejəhe Məskəvđə bulasaq.

Fransejə impirejalizeme Fransejənьŋ iŋ iĐkə kalunejəhь bulqan AlzirĐa bətə kesə menən kampartejəqa həm rivalytsejun prafsajuzdarqa qarşь kərəş alьp bara.

Xəđer iqtisadi krizis başlanьv, eşselər xərəkəte kytərelev həm Alzir Fransejə qulьna eləgevgə bьjьl 100 jьl tulьv ajqanlь rivalytsejun prafsajuzdar menən kampartejəla kiŋ jalpьnь Fransejə impirejalizemenə qarşь kərəşkə mabilizatsejə kampanejəhь başlanьlar.

Fransejənьŋ kalunejə vlasttarь bьqa palisa tirrorь həm rivalytsejun matbuqattь kanfiskavat itev menən javap birələr; eş taşlavsьlarqa qarşь qəs kərə kes kullanьv kitkən hajьn yĐə bara.

Ləkin fransuz impirejalizeme xəđer Alzir kisergən tərən iqtisadi kriziste bьndaj jul menən xəl itə almajasaq.

Bьnda aşlьq, jemeş həm araqь xaqь bik arzanlanьv krəĐtejənđeŋ tavar hatьp alьv kesən kəmetep sənəqət həm savĐanьn bik tərən kriziskə teşevenə səbəp bula. Bьl krizistən təp alzir pralitarejatьnьŋ kiŋ jalpьhь integə.

Huŋqь vaqьtta bьndaqь javrupalь eşselər jerle millət eşselərən ojoştьrьv kərəklekte kitkən hajьn nьqьraq aŋlaj başlanьlar. Jerle həm Javrupalь eşselərđeŋ berđəm bulьvđarь tejeşlee ihuəgtju ərqoş vaqьttarđa bulьp ytkən zabastufkьlarđa bik anьq kyrelə (1929 da dukirđar, 1930 đa tramvaj eşselərə zabastufkьhьnda). Ytkən 30 nsь ejjyndə bulqan bьl zabastufkь—Alzir Fransejə qulьna alьnьvqa 100 jьl tulьv ajqanlь təĐəlgən tantanaqa Fransejə jəmhyrejət rəvisə Dumireg bьnda kilgən vaqьtqa tura kilev ajqanlь—səjəsi təĐ tə aldь.

Huŋqь kəndərđə rivalytsejun prafsajuzdərđьŋ eşendə đur quĐqalьş kyrelə. Bьl jəmlələ AlzirĐьŋ jerle millət eşsələrenen kampartejə jetəkselegendə həm rivalytsejun prafsajuzdar jarđamь menən jьjьlqan berensə s'jezdarь bik đur əhəmejət ala.

Bьl s'jьzdь jьjьvĐan maqsat—qərəp eşsələrenen impirejalizemgə qarşь bulqan maxsus talaptarь ajqanlь ularđь mabilizavajt itev həm jerle pralitarejattь qərəp kənfirinsejəhenə həm Prafintirendeŋ 5 nse kangerisenə əđerləv ine.

S'jezgə əđerlek pritperejətejələrđə bik aktif ytte; AlzirĐьŋ Alzir, Aran, Bun, Konstantin, Blidu kevek sənəqət mərkəzdərənən hajlanqan 69 vəkil qatьştь. S'jez yĐ ara tənqit qələmətə aĐtьnda ytep jerle pralitarejattьŋ iqtisadi kərəşenə, iqtisadi kriziskə narqtar qujьldь.

S'jez yĐeneŋ rizəlytsejələrendə zabastufkь xərəkətenen kesəjeven, bьnan huŋ unь kampartejə həm revalytsejun ojoşmalar jetəkselegendə taqьla kiŋəjtev həm kesəjtev kərəklekte kyrhətə.

S'jez impirejalizemgə, huqьş qurqьnьsьna qarşь kərəşkə, yĐendə meselman eşsəndərə yĐĐərenen mədəni alqa kitevđəre esən tulь irekle bulqan SSSR đь jaqlavqa bik Đu əhəmejət birđə.

Bьl s'jez Fransejə impirjalizeme menən jerle kapitalistarqa qarşь kərəşkə kytərevlevse jerle eşselərđeŋ massьvьj ojoşьvđarьna berensə nigeĐđe haldь.

Alzir prafsajuz xərəkəte kin julqa sьqьp prafintirendeŋ 5 nse kangeresьna həm bətə dənja qərəp eşselərə kənfirinsejələrenə qatьşьə arqьrь bəjnəlmiləj rivalytsejun prafsajuz xərəkətenə quşьla. S'jez bьl kanfirinsejəgə diligattar hajlanь.

QƏRƏP BƏJNƏLMILƏL EŞSELƏR KƏNFIRINSEJƏHE Prafintirendeŋ 5 nse kangerise vaqьtьnda MƏSKƏVĐƏ ytkərelep, qərəp ilendəgə jəş pralitarejat xərəkətenə jomqaq jahajasaq bьl kərəşkə həm unьŋ xususejəttərenə narq qujasaq, rivalytsejun prafsajuzdarđьŋ jerle eşselərđə ojoştorov julьndaqь eştərən barlap sьqasaq.

Huŋqь vaqtta qərəp məmləkəttərendə eşsə sьjnfьnьŋ kərəşe kiŋ qolas ala. Syrejə, Fəlestьjn Mьjsьr həm AlzirĐa jaŋь prafsajuzdar təĐəldə; bьl xəl rivalytsejun ojoşmalarqa jerle kiŋ jalpьnь ojoştorovqa kəreşevgə məmkinlek birə.

Simrineg.

Məskəvđə Prafintirendьŋ 5 nse kangerise asьlьv aldьnan.

9. nsь avqьsta Prafintirendeŋ 5 nse kangerisenə qarata „Dinamo“ zavьtьnda miting ojoştorolop. bьnđa kangerisqa kilgən vəkildərđə qatь tьlar.

Hyrəttə: Niger Fьrd „Dinamo“ zavьtь eşselərə menən əŋgəmə jahaj.

Partejənen ukruk ojoşmalarьn bətərəvgə praktik kyrhətmələr

VKP(в) Yđək kəmitətenen 1930—jьl, 6 avqьs qararьnan).

1. Yđək kəmitətten ukruktarđь bətərev turahьndaqь qararьn (1930—jьl, 15 nse ejjyldə sьqarьlqan) bojomqa aşьrqanda partejənen jerle ojoşmalarь tybəndəge kyrhətmələr menən qullanьrqa tejeştər: əlkə, kraj həm jəmhyrejət yđək tərendə qala kəmitəttərə təĐəlməjđər. Bьl qalalarđa turanan tura əlkə jəki kraj kəmitəttərə menən bəjləngən qala rajun kəmitəttərə qaldьrьlalar.

Partejənen qala kəmitəttərə (ikə aralaqa rajun zvinahьnan başqa) qaqiĐə bularaq barь tik xalqь 50 menđən də kəm bulmaqan həm əlkə jəki krajđьŋ đur iqtisadi həm mədəni yĐəktərə bulqan qalalarđa qьna təĐələlər. Partejənen qala kəmitəttərə yĐ eştərən turanan tura əlkə jəki kraj kəmitəttərə jetəkselegə aĐtьnda atqaralar.

Bytən qalalar (elekkə ukruk yĐəktərə) bətəhe lə rajun yĐəktərenə əjlənderelələr. Şunьŋ menən bergə bьl qalalarđaqь partejə jəcəjkələrə həm fabrik, zavьttarđaqь partejə kəmitəttərə yĐ eştərən partejənen rajun kəmitəttərə jetəkselegə aĐtьnda atqaralar. Xəđerge vaqьtta bulqan rajun yĐəktəren yĐgərtevgə (bətərev, berleştərev, kyserev həm başqalar) barь tik yđək kəmitət rəxsəte menən genə jul qujьla.

Partejənen rajun, qala kəmitəttərə ştattarьnьŋ tipavaj təĐələştərenen prajьkьttarьn, şulaj uq ularđьŋ eşsələrenə eş xaqь stafkalarьn təsdiq itergə. Partejənen qala həm rajun kəmitəttərə instruktьrđarьn, ularđьŋ eştərenə qarap bylep, bildələrgə kərək, şunьŋ menən bergə ojoştorov həm instruktьrđar bylegenə kyberək ştatlь instruktьrđar buldьrьv (bildələngən instruktьrđar, hanь kərtəhendə) məmkinlegə birelə, ə agitatsejə həm jalpь arahьnda eşiəv, mədəni həm prapagandə eştərə jetəkselərenə partejə ojoşmahьnьŋ aktifьnan kyberək ştattan tьş (eş xaqь almaj torqan) instruqtьrđar ьlqtьrьrqa təqdim itelə. Partejənen bətə kəmitəttərə, qaqiĐə bularaq, ştattaqь hər ber instruktьrqa ikenən də kəm bulmaqan ştattan tьş instruktьrđar buldьrьrqa (partnagruzka tərtibendə) tejeştər. Yđək kəmitətten ojoştorov həm instruktьrđar bylegenə đur pritprejətejələrđə fabrik, zavut partkumdarь seltəren kiŋəjtev məs'ələhen xəl itevđə yĐenen eş planьna indererge təqdim itergə.

3. Partejənen rajun jəki qala kəmitəttərebulqan bətə ojoşmalarđa RKI kanteryl kəmisejələren təĐergə kərək. Yđək kanteryl kəmisejəhenə həm yđək kəmitətten ojoştorov həm instruktьrđar bylegenə biş kən sruk esendə RKI kanteryl kəmisejələrenen strukturalarьn həm ştattarьn eşləp sьqarьrqa quşarqa.

4. Əlkə həm kraj kəmitəttərə apparatьnьŋ ojoştorov təĐələşe xəđerge vaqьttaqь kevek eştərenə qarap dyrt bylekkə byleneşte haqlap qalalar. Kraj həm əlkə kəmitəttərenen apparattarьn nьqьtьv eşe başlьsa bildələngən ştattar kərtəhe esendə instruktьrđar sastaĐьn jaqşьrtьv iĐəbenə eşlənergə tejeşle. Partejənen əlkə həm kraj kəmitəttərə apparattarьn eşselər menən nьqьtьv prajьktьn təsdiq itergə. Əlkə həm kraj kəmitəttərenen, şulaj uq milli kampartejələrđeŋ yđək kəmitəttərenen instruktьrđarь tejeşlə tarmaqtar bujьnsa kvalifikatsejə alьrqa tejeştər, şul uq vaqьtta ojoştorov həm instruktьrđar bylege ojoşmanь dəjəm tikşerev həmejrətev esən yĐ ştatьn kyp instruktьrđar menən kampliktavajt itergə tejeşle.

5. Ukruk zvinahьn bətərev VKP (b) neŋ ojoştorov təĐələşen həm partejənen tərlə zvinalarьnьŋ (əlkə—rajun) yĐ ara menəsəbəttəren jaqşь uq yĐgərtə. Şul ajqanlь partejənen ukruk kəmitəttərenen təp xoquqtarьn həm burьstarьn qala həm rajun kəmitəttərenə birev kərəklegən iĐərkə alьp, partejə ustaĐьnьŋ qajhь ber palazinejələren jaŋьnan eşləp sьqarьrqa kərək. Yđək kəmitətteŋ ojoştorov həm instruktьrđar bylegenə ber aj jarьm sruk esendə partejənen rajun həm qala kəmitəttərə esən ustaf palazinejələren yĐgərtev prajьktьn eşləp sьqarьrqa quşarqa. Ustaf palazirejələren yĐgərtkəngə tiklem yđək kəmitət partejə ojoşmalarьna tybəndəgelər menən qullanьrqa təqdim itə:

a) partejəgə aiqanda jəcəjkənen dəjəm jьjьlьş qararь berensə həm ikensə katigyrejələr esən rajun kəmitəte tarafьnan, esənsə katigyrejə esən qala, əlkə jəki kraj kəmitəte tarafьnan ьraĐlanqandan huŋ yĐ kesənə inə;

b) kemdə bulha la partejənən sьqarьv məs'ələhe, bьl keşe nindəj ojoşmala aqza bulьp torha şul ojosmanьŋ dəjəm jьjьlьşь tarafьnan xəl itelə həm ikensə, esənsə katigyrejə esən rajun (qala) kanteryl kəmisejəhe, jəki turanan tura rajun (qala) kanteryl kəmisejəhe tarafьnan, ə berensə katigyrejə esen—əlkə jəki kraj kanteryl kəmisejəhe tarafьnan təsdiq itelə. Partejənən sьqarьv turahьndaqь qarar barь tik tejeşlə rajun (qala) jəki əlkə (kraj) kəmitəte menən mevafiq laşqandan huŋqьna yĐ kesənə inə;

v) rajun kəmitəte sikritarь esən biş jьllьq, qala kəmitəte siritarь esən jete jьllьq partejə stazь bulьv məzbyri. Rajun həm qala kəmitəttərenen sikritarđarь partejənen juqarь ojoşmalarь, əlkə, kraj kəmitəte, jəki milli kampartejənen yđək kəmitəte tarafьnan təsdiq itelələr (staz đurlьqьnda yĐgərtevđərgə barь tik şular qaramaqь bujьnsa jul qujьla).

MoĐ huqtь.

Əfə kantunь qьrmьĐqalь Vulьsьnda 3 avqьsta moĐ javьp, beđđeŋ „Nuriman“ kalxuzьnьŋ 50% aşьn zararlandьrьp kitte. Ləkin oşo kəŋgə tiklem komisejə kilep qaraqanь juq ələ.

Rəxmətyllin.

Jalpьnь kalxuz tədələ şənə mabilizavajt itərgə

SSS kalxuz sintrь rə'ise urьnsaƅarь i. Tim kin məqələhe)

Kalxuzdarđa jađqь səsev barьşь turahьnda alьnqan xəbərđərđə kalxuzdarđьŋ uŋьş kyrevendə jəştərđeŋ xeđmət dərtə kytərelev bik đur urьn totqanlьqtь kyrhətevđər jьş bulqajnь. Məƅələn Xupir ukrugьnda ber nisə kalxuzda alьnqan məqlymətkə kyrə baƅьvda eşləgən 825 eşsenəŋ 84,7%ь kamsamul joşendəge jəştər bulqan.

Dərəƅ bьl handь bətə təbək əsən də dəjəmləştərep bulmaj, ləkin hər xəldə bьndaj xəl jьş osoraj, kalxuz jəştərə berense kalliktif səsevgə bik đur dərt menən sьqьp, qatьştьlar. Ləkin bьl eş dərtə kybehensə yđ yđenən barьp, kalxuz jəştərenəŋ ojoşovđarь hamsq da bik tybən tora elə. Məƅələn maj ajьnda tuplanqan handar Tənjaq Kafkazda kalxuzdarđьŋ eşkə jaraqlь xalqь arahьnda kamsamul aqzalarь həm kandidattarь barь 2,4%, Qara tupraqlь yđək elkələ—3,5%, urta Vulga elkəhendə—3,8%, Ukrajnala barь—8% qьna bulqanlьqtь kyrhətə.

VLKSM yđək kəmitəte yđeneŋ kalxuz—prajьzvudstьva paxutь turahьndaqь qararьnda qajhь ber ojoşmalarđьŋ yđ kəstəren həm avьldьŋ təp jəştər jalpьhьn jađqь səsev kampanejəhь burьstarьn xəl itevgə mabilizavat itevđərən—bik urьnlь buleraq—jomoşqa hanaj.

Bajtaqakamsamul ojoşmalarь yđ eştəren haman da kalliktifləşev eşenə jynəltməv—kalxuzdarđa jetəkse xeđmətterqə kamsamuldar bik ađ yrlətelevđə lə anьq kyrelə. Əgərđə Tənjaq Kafkaz kalxuzdarьnьŋ pravlinejəlarьnda kamsamuldar—3%, Urta Vulgala—4%, Ukrajnala—4,1 pr. qьna bulьv—kamsamul aktifьnьŋ kalxuz eşendə yđen ьbik ađ kyrhətkənlegen beldere.

Kamsamuldьŋ məssьvьj kalxuz—prajьzvudьstьvapaxutь jəştərđen eşkə dərten kalliktif prajьzvudьstьvaqa aktif qatьşьvqa ojoştorop alьp barьrqa tejeşlə. Kalxuz tədələşə turahьnda hyđ agitatsejəhьnan han həm fakt agitatsejəhьna kysev—paxuttьŋ uŋьşlь harьp sьqьvь əsən brense şart.

Bik kyp kalxuzdarđa uŋьş həm daxut byleşev kəvək təp məs'ələlər haman da xəl itelməgən, kalxuzsьlarđьŋ kalliktif daxuttan eleştə nisek alasaqtarьn belməv eşləp sьqarьv kesə həm xeđmət dissiplinahь kytərelevgə qomasavlap tora.

Bь məs'ələlərđə xəl itevđə aşьqtьrьv—eşkə matdi jaqtan qьđьqьv tьvđьrasaq, kalliktif xeđmətteŋ eşləp sьqarьv kesen kytərevgə səbəp bulasaq.

Paxuttьŋ uŋьşlь barьp sьqьvь əsən ikense şart—uŋьŋ ьььn prajьzvudstьva xaraktirendə bulьvьn tə'min itev, kalxuzdarđьŋ eş planь həm jaŋqьđ xuzalьqtar ararahьnda prajьzvudstьva planь—paxuttьŋ planь bulьrqa tejeşlə.

Prajьzvudstьva kampanejəlarьnьŋ plandarьn, kalxuzdarđьŋ eş plandarьn alьp, jəştərđeŋ həm kamsamul ojoşmalarьnьŋ eşe niđen qibarat bulьrqa tejeşlekte punkt artьnan punkt itep aŋlatьv, ajьrьm diqqətte qajđa tuplarqa tejeşlekte kyrhətev, nindəj ojoştorov kəstəren nindəj urьndarqa jebərev kərəklekte bildələv—paxut ojoştorovsьlarđьŋ eş mitodь bulьrqa tejeşlə.

Uŋьş jьjьştьrьv timpьn kəsəjtev, maşinalardan tulь eşlətep fajdalanьv, praduksejənь dəvlətkə tapşьrьvđь kiŋ jəməqət kantrylenə alьv, əƅtəlmə artьq praduksejə tapşьrьv julьnda kiŋ agitatsejə kytərev, kalxuzdar həm ajьrьm kalxuzsьlar igenderen sitkə hatmaƅьlьq itep jəməqət fikere tuđьrьv spikylənttər menən el'mtənə xurlьq itep təşenderev—paxuttьŋ igen əđərləv kampanejəhьndaqь burьstarь.

Kəđgə səsev kampanejəhьn jađqь səsevđeŋ yrnək davamьna ejlənderev, səsev majđanьn taqь la kiŋəjtə təşev, rgramimumdь taqьla jenteklәberək ytkərev—paxuttьŋ uzьm səsevđə bulqan burьstarь.

Paxttьŋ uŋьşlьqь barь han jaqьnan qьna bulmaƅqa tejeşlə. Paxuttь ytkərev mitodtarь məs'ələhe lə bik đur urьn totasaq. Kalxuz jəştərən nьq ojoştorov, mablizavat itev, kalxuzda alda torqan prajəzvudstьva burьstarьn xəl itevđə jəməqətselekte kytərevgə ajьrьm əhəmejət birergə kərək.

Kiŋ yđ ara təŋqat nigeđendə, satsejalizem jarьşьn kiŋəjtep, jəştər arahьnan udarniktar sьqarьp—paxut hər ber kalxuzsьnьŋ diqqəten kalxuz prajьzvudstьvahьnьŋ nəvbəttəge burьstarьna ьlьqtьrьrqa, şunьŋ menən bəlektə jaŋqьđ xuzalьqtarđaqь jəştərđə ojoştorop, kalxuz xərəkətenəŋ uŋьştarьn ularqa kankrьt miƅaldar menən kyrhətep, kalxuz xərəkəten taqьla kytərergə, kalliktifləşevđə kəsəjtep, kəđgə kampanejənь ьььn bəlşəvik kampanejəhьna əjlənderergə tejeşlə.

Paxuttьŋ taqьla ber burьsь kulak agitatsejəhьn bik hiđger kyđətep, asьp torop, kiŋ aŋlatьv eşe alьp barьv julь menən ularđь jeŋev həm kalxuzda jarlь menən urta xəlleneŋ kulaqqa qarşь sajuzьn hьqьtьv hulьrqa tejeşlə.

Qonşaq

Igen jьjьştьrьv, kəđgə səsevgə əđer tygel.

Qonşaq jortonda par hərəv zadanejəhe dəjəm alqanda 76%qa ytəlgən. Ajьrьm alqanda zadanejənə bik nasar ytəgən urьndar bar. Bьqa səbəp itep Qonşaq jortonda ajьrьm xuzalьqtarqa jer bylev eşe hunqa qalьvđь kyrhətələr. Ə jort başqarma:

— Jer bylev hunqa qalmanь byləngən jerđə avьl səvittərə kyrhətməj torop hunlatqandarđьr—tej.

Ləkin nisek kenə bulha la bьlarđьŋ berehe qəjeplə.

Besən əđərləv zadanejəhe jort dəvmələndə 70 pr. qa qьna ytəlgən. Mal ađьqьn siluslav ber urьnda la ytəlməgən, krəƅtejən bьl tuđala ber nəmələ belməjđər. Sənki Pajpalivud sajuzь kalxuzdarqa mal ađьqь siluslav turahьnda zadanejə birməgən, aŋlatьv eşe alьp barmaqan.

Avьldar kəđgə səsev zadanejəhen oşo kengə tiklem almaqandar, orloq jetev,—jetməv məs'ələhe lə xəl itelməgən.

Uŋьş jьjьv qa ber nisə kən genə kən qalьvqa qaramaƅtan maşinalarqa rimunt eşe bik nasar. Kyznis juq, brigadalar juq. Maşinalarđь kərəklə cəstər menən tə'min itevđə rejpalivut sajuz bik əkren qimьldaj. Majlav matirejaldarь, ьşpagat jetəşterevđə bətənlej xərəkəthed kalxuzdarđa igen halьv urьndarь əđərləv, arbalar jynətev eştərə lə əkren bara.

N. Jəmil.

Qьrmasan safxuzьnda

Şərip jorto, „Qarmasan" safxuzьnьŋ 900 giktar samahь igenə vaqьtьnda utalmajьnsa syp baƅqan. Bьl igenderđə halьv əsən jəjđən yk kelәttər eşlətep qujьv sarahьn kyrməgən, xəđer qьr eştəre başlanqas iƅenə təşkəndə balta oƅtalarь taba almaj integə. Jəj kenə administratsejə:

— „Hed qibat alahьqьđ" tip eşlətməgən oƅtalarьn xəđer qabat xaq birepte taba almaj.

Mal ađьqьn siluslav zadanejəhen tultьrьvqa agranum „quldan kilgən tiklem tьrьşьrьbьđ" tip kenə qaraj. Xəđer yk tireƅkə ejləngəndərə lə juq tygel.

Aşxanala 200—300 ləp keşe əsən barь ike eskəmejə bulьp, havьt—habalar tađa totolmaj. Eş xaqьn vaqьtьnda birməv səbəplə huŋqь kəndərđə eşselər kesə ođəjə başlanь.

Eşselər arahьnda aŋ—belem gəzit taratьvqa əhəmejət birelməj, qьđьl mejoş əsən kilgən gəzittərđə fajdalanьlmaj kanturala əjələp jata birələr. Rabackum aŋ—belem eştərenə qəmymən əƅtən genə qaraj.

Partejə sabranejahь meləndə administratsejə yđenə başqa kəŋəşmə jahaj (eşsə M. Oj. hyđe). Bьl da partejə jecajkahenəŋ administratsejə əƅtənən jomoşaq julbaşsьlьq itevən kyrhətə.

„Jeşen"

Ilde jaŋьnan təđəv miđgelendə prafsajuzdarđьŋ burьstarь

(Ip. Şvirnik daklatь bujьnsa XVI s'jьzda ber tavьştan qabul itelgən rizəlyssejə)

[illegible]

Prafintirndьņ 10jьllьqьna həm Vnse kungirьsqaqarata luzьngьlar.

1. Prafintirn—rivəlytsejun praf xərəkətteņ bətə dənja ştabь.
2. Prafintirьn jalpьnь—jaqьnlaşьp kilgən jaņь sьjnfi kərəş əsən mablizavat itə.
3. Prafintirindьņ 10 jьllьqь burzuazejənen jalsьlarь bulqan satsəjal faşistardьņ sьjnfi xəjanat səjəsattərenə qarşь his kileşməбlek rəveştə 10 jьllьq kərəştən tora.
4. Prafintirn 10 jьllьqь-bəjnəlmiləl prafxərəkəttə Linin hьđьqь əsən 10 jьllьq kərəştən tora.
5. Bətə dənja jəđəndəge hər tɵrlə millət həm jьnьstьņ əşsə ir həm əşsə qatьn—qьđđarь Prafintirn bajraqь aбtьna tuplanьqьđ!
6. Prafintirn bajraqь aбtьnda impirejalizm huqьşь həm SSSR qə qarşь kərəş qurqьnьstarьna qarşь kərəşəjək.
7. Rivəlytsejun prafsajuzdarь pralitarejattьņ massavaj bajavaj ojoşmalarьna əjləndərəjək.
8. Ydək burьs—əşsə sьjnьftьņ kypselegen kərəşep alьv.
9. Hər bər pridprejətejəne yđebeđđeņ kripəsəbeđgə əjləndərəjək! Fabriktərgə, zavьttarqa, jalpь əsenə!
10. Rivəlytsejəsel prafojoşmalar praizvudstvaqa jəđ menən!
11. Uņ appartunisьq həm „hul“ siktantiьqqa qarşь!
12. Bəthən, prafxərəkəttə bitarafiьq həm nizavisimlək!
13. Iqtisadi həm səsəsi kərəştərđe bergə quşьv—pralitarejattьņ jeņevə əsən iņ əşənesle zaluk.
14. Iqtisadi kərəştə rivəlytsejun—jətəksəlek—əşsə sьjnьfь vьlas əsən kərəşkə əđerləj.
15. Daluj Amstirdam, jəşəhen Məskəv!
16 Səvit prafsajuzdarь—Prafintirndьņ iņ mɵhim bajavaj otrətə.
17. SSSR turahьndaqьdərəб xəbər—kapitalizem uьqьtmalarьn jemerə torqan dinamittar.
18. Jəşəhen, satsəjalizem tөđөvsə səvit pralitarejatь.
19. Faşisьq həm satsəjal faşisьqqa qarşь əjərmələ ut asajьq!
20. Bəthən, kapitalizm ratsəjanalizatsejəhe!
21. Bəthən milli siklavđər, bajavaj bəjnəlmiləl berđəmlek əsən kərəşəjək!
22. Jьnьs kərəşə tygəl, sьjnьf kərəşe!
23. Sьjnfi tьnьsьq tygəl sьjnfi kərəş, arbitaz tygel stacka kərək!
24. Pralitar il qorqavsьlarьna həm qьđьl həngəsələrgə bajavaj sələm!
25. Bətə kes həm iqtibarđь kalunejə həm jarm-kalunejəlarđaqь rivəlytsejun prafsajuzdarqa jyņəltəjək!
26. Prafintirnden bajavaj siksejəhe bulqan qьtaj rivəlytsejun prafsajuzdarьna jalqьnlь sələm!
27. Hindəstandaqь əşsə sьjnьfqa bajavaj jalqьnlь sələm!
28. Pralitarejat jəştər—rivəlytsejun prafxərəkətteņ udarnьj otrətə.
29. Əşsən qatьn—qьđdar, kərəşsə pralitarejattьņ berđəm fruntь safьna tɵđəleged!
30. Rifarmis julbaşsьlarqa qarşь tybənden berđəm pralitarejat fruntь ojoştorajьq.
31. Rivəlytsejun jarьş fruntьn kiņəjtəjək!
32. Rivəlytsejun prafmatbuqat—jalpьnь ojoştora.
33. Pralitarejattьņ qatь yđ ara təņqite əsən!
34. Pralitarejat diktaturahь əsən kərəşkə miljunlaqan jalpьnь kytərəjək!

Prafintirn Agitprusь.

Jaqşь surtlь orloq ambarđarđa jatьp qalmahьn.

Bьjьl Başqortostanda 31722 giktar jaqşь surtlь arьş səsələ.

Kedgə səsəvđe ytkərgəndə иьq iqtibarqa alьrlьq əştərđən orloqsoloq xuzalьqьnda berehe, igen uņьşьn kytərev məs'ələhe tora. Biş jьllьqtьņ ađaqьnda igen uņьşь 35% qa kytərelergə tejeş. Bьl julda иьqlь sara—jaqşь surtlь orloqtar səsev, ular igen uņьşьn 15—20% tan artьq birə. Ytkən jьlqa qaraqanda bьjьl tađa orloq səsev planь ber nisə mərtəbələr artьrqa tejeş. Plan bujьnsa bətə Başqortostanda 1930 nsь jьldьņ kөgəndə 31722 giktar jer səselərgə tejeş. Tөrlə surttarqa bylgəndə oşo rəveştə tora. Jaqşь surtlь arьş Bizincyk (harь orloq) Başqortostandьņ teşlək jaq rajundarьnda 23413 giktar, bьl majđanda qaplarlьq orloq oşo urьndarđan alьnьrqa tejeş. Ydebeđđə jəteşkən „bizincyk“ 16518 sintinir. Urta Vulganan 9800 sintinir. Tybən Vulganan 1400 sintinir həm Ural əlkəhenən 4205 sintinir kilterelergə tejeş bulha la, 1930 nsь jьl səser əsən əlgermaj. Sənki unda igen jьjnav əsən əşselər jetməv səbəple huņqa qalьna. Şunьņ əsən undan kilterəhe jaqşь surtlь orloq 4305 sintinir Vjatka arьşь 1931 nsə jьl kөđ səsergə qaldьrьla. Jaqşь surtlь orloqtar krəбtejəndərgə qadi orloqtar menən almaşьnьp birelə. Sintinir başьna sintinir jəki oşo orloqtarđьņ xaqtarьn aqsa menən də birelergə məmkin. Oşo rəveştə xəđergə vaqьtta urьndaqь ojoşmalar aldьnda 2 mɵhim burьs tora: 1) Ytkən jьldarđaqь hьmaq jaqşь surtlь orloqtarđь ambarda jatqьrьp qaldьrmaj kalxuzdarqa, ajrьm krəбtejəndərgə birev bulha, 2) qujьlqan planđь jaqşь surtlь orloq menən tultьrьrqa bətə saralarđь kyrergə kərək.

Jaqьь səsev, yđ təzribələren kyrhəttə. Bьndaj eştə ytkərev vaqьtьnda ojoşqan xəldə tɵrlə saralar kyrev, jarlь, batrak, urta xəllə krəбtejəndər, kalxuzsьlar arahьnda tɵrlə aņlatmalar alьp barьrqa kərək. Jađqь səsev kampanejahьnda urьndaqь ojoşmalar bətə jaqşь surtlь orloqtarđь qadi orloqtarqa almaştьrьv əşen tulahьnsa ytəj almanьlar. Bьnьņ səbəbelə kerəбtejəndərgə jeterlek tiklem vaqьtьnda aņlatmav, şul uq vaqьt jaqşь surtlь orloqtarđьņ igen uņьşьn kytərevđə đur əhəmejətle bulqanьn yđđərə le aņlamav. Oşo arqa la jaqşь surtlь orloqtar səsevgə qullanьlmaj qaldь. Bьl kampanejanь ytkərevdə bьndaj kyreneştərgə urьn qalmahьn. Igen uņьşьn kytərevđə beđ ytkən hanđarđь qabatlamaбqa tejeşbeđ tibeđ. Şuqa qaramaбtan, beđ səsev vaqьtьna kilep tɵrəlhəktə bьl turala kiбken boroloş kyrgənebeđ juq ələ. Bьl kampanejaqa oşo kөngə tiklem, bətə səvit partejə jəmoqət ojoşmalarь iqtibar itməjđər.

Vaqьt kөtməj bit. Əgərđə bьl jađqь səsev kampanejahьnda orloq almaşьv əşenə 2—3 aj vaqьt bulha kөđgə səsev kampanejhьnda beđ xəđer bьl əşte 4—5 kөndə bətərergə tejeşbeđ. Kalxuzsьlar arahьnda bьl məs'ələ xaqьnda kiņ rəveştə aņlatma alьp barьrqa kərək.

Jaqşь orloqtarđь bylgəndə sьjnfi hьđьq иьq kyđ aldьnda tototlhon. Bьl orloqtar kulak xuzalьqtarьna bireлməhendər. Berense nəvbəttə ere kalxuzdarqa, birergə kərək. Urьndarđaqь bətə səvit partejə ojoşmalarь a. x. kapiratsejələrenə orloqsoloq xuzalьqtarьna jaqşь surtlь orloqtarđь vaqьtьnda həm dərəб bylgelərgə jarđam ithendər. Oşo rəvьştə kөđgə səsev kampanejahьnda iņ mɵhim bulqan saranь qəməlgə aşьrьv uņьşlьqьn buldьrьrqa tejeşbeđ.

RSFSR Ba dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv turahьnda JAŅЬ ZAKUN.

Kypten tygel, yđək B. Kəmitətə prizidejumь, RSFSR xalьq kamissarđarь səvitə tarafьnan inderelgən, 1930—31 uqьv jьlьnan başlap RSFSR əsendə 8,9 həm 10 jəştəgə balalarđь dəjəm tərtiptə məzbyri rəveştə uqьtьv turahьndaqь zakun prajьktьn qaranь.

Bьl zakun prajьktь qaralqanda, dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv ajqanlь bьjьlqь uqьv jьlьnda məktəptərgə əбtələp inə sək ike milejun balalar əsən torlaq əđerləv məs'ələhenə kyberək tuqranьldь. Zavьt, prafsajuz həm kapiratsejə ojoşmalar tarafьnan dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv əşenə bildələnəsək un milejundarsa aqsa başlьsa uqьvsь balalarqa torlaq həm məktəptərgə binalar buldьrьv əsən totolorqa tejeş

Fiker alьşьv vaqьtьnda, uqьv əsbaptarь əđerləv həm dəvlət məssəsələre, jəməqət ojoşmalarь biləj torqan binalarđan fajđalanьv kevek məs'ələlərgə tuqralьldь. Şulajuq bьl məktəptərđe uqьtьvsьlar pirsanalь menən tə'min itev əşə qaraldь.

Kypkenə jaņь əбtəlmələr inderep SSSR yđək B. K. prizidejumь dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv turahьndaqь zakun prajьktьn qabul itte. Şulaj itep bьl zakun bujьnsa 1930—31 nsə jьldan başlap 8,9 həm 10 jəştəge balalarđь məzbyri rəveştə uqьtьv inderelergə tejeş. 1931—32 nsə uqьv jьlьnan iqtibaran ihə, məzbyri başlanqьs uqьv 11 jəştəge balalarđь əşenə alьrqa tejeş.

11 jəştən 15 jəşkə tiklem bulqan başlanqьs uqьvđь ytməgən jəş yбmerđər, aluaqь uqьv jьlьnda, ike həm ber jьllьq məktəp həm kurstarđa məzbyri rəveştə uqьtьlьrqa tejeştər. Əşsə rajundarьnda bьl uqьv jьlьnda berensə baбqьstь bətərevsələr əsən 7 jьllьq məktəp kyləmendə məzbyri uqьv inderelə.

8—10 jəştəge balalarđь məzbyri uqьvqa jebərev məs'yləjə tə balanьņ tuqandarьna jəki qaravsь—tərbəjələvsələrgə jəkmətelə. Tərbəjəsehed, ykhed balalarđь uqьtьv, qarav əşe xalьq məqarifь urgьndarь əбtendə. Balanьņ tuqandarь jəki qaravsьlarь qatьv itelerlək qamasav xəldərđən başqar hər kөn, hər uqьv səqətendə balalarđь məktəpkə jebərergə tejeşlələr. Şulajuq bьl tuqan jəkı balanь qaravsь şəxes həm urgьndar balalarđь kejem—halьm həm uqьv əsbaptarь menən tə'min itergə məzbyrdər.

Bьlanь yđ vaqьtьnda məktəpkə jebərməgən jəki qaramaqan jəki qaramaqan tuqan həm tərbejələvsələr administьratif məs'yləjətkə tartьlasaqtar. Bьndaj xəldər əsən administьratif saralar ajьrьm qarar menən bildələnəsəktər.

Prizidjum, məzbyri başlanqьs uqьvđь aqsa menən tə'min itev turahьndala kypkenə diriktiftar birđe. НКБ həm əlkə başqarma kəmitəttəre bьl saralarđь, yđ ibəptərenən aqsa jebərev menən tə'min itergə tejeştər. Pramişlьnnьs həm avьl xuzalьqь hьđьqь bujьnsa məktəptər torqoђov əşenə ajьrьm kridittər asьlьrqa tejeş.

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv əşenə şulajuq jəməqət ojoşmalarьnan đur jarđam bulьrqa—aqsa ajьrьlьp bildələnergə tejeş.

Aqsa menən başlьsa əşsə rajundar, totoşkəlliktifləşev rajundarь həm kyltura jaqьnan artta qalqan milli əlkələr tə'min itelərgə tejeş.

Urьndaqь başqarma kəmitəttəre aşьqьs vaqьt əşendə məktəp binalarьna rimunt jəhap həm uqьv kitaptarь, əsbaptarь əđerləp bətərgə tejeştər.

Məktəptərđe pidagug kadьrdar menən tə'min itev julьnda, Məqarif xalьq kamissarlьqь həm aftanumejəlь jəmhyrejəttər pidagugejə instituttarьnьņ selterən kiņəjtergə, pidagugejə əşenə yđ hьđьqьnda əşləməgən bətə uqьtьvsьlarđь ььqtьrьrqa, həm qьбqa srukle pidagugejə kurstarь asarqa tejeşlə lər. Kərək bulqan xəldə, pidagugejə tixnikumь uqьvsьlarьn aşьqьs rəveştə əđerləp sьqarьr qa məmkin. Oşolar menən ber rəttən, əlkə başqarma kəmitəttərenə, oşo uqьv jьlьnan başlap pidagug kadьrđarđьņ matirejal xəlen jaqşьrta təşəvgə təqdim itelə.

Havlьq haqlav xalьq kamissarlьqьna, məktəp binalarьnьņ tađalьq, jaraqlь bulьp bulmav jaqьn tikşerev şulaj uq uqьv vaqьtьnda uqьvsь balalarđьņ havlьqьn tikşerep torov burьsь jəkmətelə.

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv menən bəjlənəşle bətə xəldə berləşterev həm julbaşsьlьq itev əsən, SSSR yđək B. K. neņ prizedejumь RSFSR savnarkumь qarşьnda dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv kəmitətə buldьrьrqa qarar birđe. Oşondaj uq kəmitəttər əlkə B. K. həm aftanumejalь jəmhyrejəttərđə təđəlergə tejeş lelər.

Tybən urьnda torqan səvittərđələ dəjəm məzbyri uqьv əşen jetəkləvsə kəmitəttər təđələ.

Bьl zakundьņ qəməlgə aşьvьn tikşerev həm həm zakunda kyrhətelgən saralarđь əşləvđən baş tartьvsьlarđь javapqa tartьv əşe RKI gə jəkmətelə.

ƏĐERLEK EŞE HYLPƏN BARA.

1930/31 nse uqьv jьlь başlanьvqa kyp qalmanь, şulaj bulьvqa qaramaбtan uqa əđerlek əşe Өfəneņ qaj ber məktəptərendə nasar xəldə tora. Uqьvsьlar qabul itev kəmisejələrenə kantundarđan jaņь uqьvsьlarđьņ dakumittarь haman kilep bətməj. Kəmisejələrđeņ yđ əştəren uņьşlь ytəvđə bьl xəl əđə.

Urta məktəptərgə, qomymən juqarь tip məktəptərđə иьq sьjnft hajlav ytkərev şart' Əgər oşolaj—vaqьtьnda dakuminttar kilep jetməhə đur uajhьđlьq tьvasaq. Uqьv başlanьr kөndə bildələ kəmisejəgə aşьrqa tura kiləsək.

Narkamprus—kantun məqərif bylektərenə qьбьm jaharqa tejeş şulajuq kantundarqa birelgən han əsenən başqorttar urьnьna ikenselərđe keşelər jebərev bar.

Məktəp jorttarьna rimunt jahav əşe lə bik nasar tora, Midtixnikumdьņ 2 nse dəjəm jataqь taşlandьq jort təбən alqan. Təđərələre vatьq, kjkьlar tarqatьlqan. Bьl xəldə Rabfak jataqьnda la kyrergə məmkin. Xuzalьq bylektəre iqtibarhьđ qarajđar. Jəjgə kursta bulьvsьlar kitkəndən hun jataqtь tađartьv, kujkьlar, əбtel, tərqьstarđь jьjьv ytkərelməgən. Bьl xəl Midtixnikumda bigerək qьđqanьs xəldə tora.

Uqьv matirejaldar jetəştərev məs'ələhe quđqatьmaqan urьndar đa bar.

Bьl əştə halqьnlьq kyrhətev bətərgə tejeş, iqlibarqa almavsьlarđь məs'yləjətkə tartьrqa

Xəbərsə—„BAHAV“

Ratьr jegettərđən berhe.

Qьđьl ələm urdinь alqan Məsoqyt kantunь Xisamitdinьf iptəş.

Qьtajđa rivəlytsejə xərəkəte.

„Bik oshođ xaq bərəbərenələ Nankin xəkymətenən nej teləhən şunь alьp bula torqan vaqiqə kilep jettə“ tip jađđь girman gəzittərenən berehe. Bьl gəzit əlbittə Qьtaj mənfəqətə əsən borsolov, unьņ əsən sara kyrev turalarьnda ujlap ta qaramanь. Bəlki, bьqa qapma—qarşь rəveştə ul: Angeləjənen xəđergə Girmanejə əsən xəjal itergələ məmkin bulmaqan uņьştarь turahьnda qьna avьđ hьvьn qorotop jađđь.

Ejje, unaj „vaqьt“ tьvđь. Nankin xəkymətə bьqa tiklem his ber vaqьt ələ bьl dərəzələ иьq qaqşaqanь juq ine. Qьtajđaqь burzua—bajarđar ittifaqь jemerelde. Qьtajđa oşo kөndə fakticeskejike xəkymət, ike militaris gruppirufka bar: Can—Kaj—Şi həm Jən—Si—Şan. Ular xəđergə maniverđərgenə jabahalarđa ularđь jaņь baбqьnsьlьq əsən huqьş başlaqandar həm şul huqьştь davam itterələr, tip əjtergə bula. Bьl gruppirufkalarđьņ hər qajhь hьnьņ artьnda berər sit il kapitalь tora. Şunьņ əsən bьlarđьņ qajhьhьqьna jeņhələ timək, kərək Amirikaqa arqa tajanqan Can—Kaj—Şi, kərək Angləjəgə arqa tajanqan Ojen—Si—Şan jeņhen ikehe lə Qьtaj rivəlytsejəhe mənfəqətə əsən ber dərəzələ zararlь bulasaq. Bьl militaris gruppalarđьņ teləhə qajhьhь jeņhələ vaiastь qulqa alьv menən yđeneņ bətə Kөsən yбəp kilgən Qьtaj rivəlytsejəhen baбьrqa jynəlderəsək.

Şunьņ əsən Qьtaj pralitarejatь həm Qьtaj əşsəndərenəņ bөgөngə burьstarь—bьl militaris gruppalarđьņ hər ikehenə qarşь kərəş alьp barьv, bər ikehendə jeņev julьnda aktif jarđamlaşьvđan tora, şul vaqьttaqьna Qьtajđa əşsə—krəб tejən rivəlytsejəhe jeņə alasaq.

Qьtajđaqь rivəlytsejə xərəkətenəņ xəđergə kөndə bьl dərəzələ иьqlь jeņə barьvьnьņ serə lə Qьtajđaqь giniraldar kərəşenəņ juqarь dərəzələ qьđьp jetməvendə. Ular rivəlytsejənən qurqьvđarь arqahьnda. yбəp kilgən rivəlytsejə xərəkətenə qarşь torov maqsatь menən ajrьm giniraldar arahьndaqь qarşьlьqtь kөsəjtməj baбьp alьp qalьrqa şulajtep bьlarđьņ bətəhen də rivəlytsejyn kөskə qarşь qujarqa tьrьşalar. Impirejalistar qatnaşlьqьnda giniraldar arahьndaqь bəta kanfiikəttərđen iņ başlanqьs saqьnda uq baбtьrьlьp qaldarььvьnьņ səbəbe lə bьna şunda.

Xəđer, Qьtajđaqь rivəlytsejə təlqьnь bьqa tiklem bulmaqan dərəzələ juqarьlьqqa kytərelde. Kөn jaq Qьtajđьn əs iņ mɵhim əlkələrenəņ mərkəzdəre bulqan Xybəj (Xankav əlkəhe mərkəze), Xunan (Canşa ə. mərkəze) həm Tzənsi (Nancan əlkəhe mərkəze) bətəhe lə Qьđьl Ərmejə udarь aбtьnda toralar.

Canşa ber tapqьr qьđьl ərmejə qulьnda buldь inde, ađaq fəqət amirika həm angeləjə kananirkьlarь jarđamьndaqьna Xu—Tzəndəge riaksejun giniraldarđьņ bandьlarь tarafьnan kire alьndь.

Oşo kөndə qьđьl əstər jaqьnan Canşa qapqahь təbəndə toralar həm sit ildər kөsənə tajanьvьna qaramaбtan Xu—Tzən giniralьnьņ xələ barqan hajьn nasarlana bara. Xunan əlkəhenən iņ đur mərkəzdərenən berhe bulqan Candə oşo kөndə qьđьl ərmejə qulьnda. Bik hirəkkenə kilgən tiligraf xəbərđəre səvit qəskərđərenəņ bьl jaqta hamanda alqa barьvđarьn belderələr.

Ləkin Canşa, qьtaj qьđьl ərmejəheneh həzymendə baб qьstarđьņ berəhe genə ələ ul.

Iņ qatь huqьştar Xankav julьnda bara. Xankav ihə qьtajđaqь iņ kөslə əs sənəqət mərkəzdərenəņ (Şanxaj, kantun, Xankav) berehe.

Impirejalistarđьņ berləşkən kөslə flutьna arqa tajanqan kөslə ərmejə tarafьnan qorqalqan bьl mərkəz—qajnap torqan krəбtejən bolahь dingeđe eşendə berđən ber иьqlь terək punkьtь hanala.

Bьl punkьttьn nej đərəzələ „иьqlьqьn“—kankavđьņ yđendə huqьş xələte iqlən itelev đən həm kammunistar jaqlь bulьp agitatsejə taratьp jərəvđə qəjeplэp 300 əşsene иuņqь kөndərđə genə tərməgə qamavđarьnan da belep bula.

Qьtajđьņ xəđergə səjəsi torroşo; əşsələr arahьnda bik đurivəlytsejun xərəkət başlanьv, massavaj pralitarejat kalunnalarьnьņ kərəş safьna taşlanьvđarь menən qьlьqьrlana. Xankav menən Şanxajđa tirrur nej tiklem kөslə bulьvqa qaramaбtan zabastufkьlar jьşaja, ularđьņ ələmdərendə impirejalistərgə qarşь jađьlqan səjəsi luzьngьlar kyđgə barqan hajьn jьşьraq saqьlalar.

Bьndaj şarait əsendə Qьtaj qьđьl ərmejəhenəņ kərəşe tarixi əhəmejət ala. Krəбtejən partizandarь tərkemə həm giniraldar divizejələrenən qasьp sьqqan haldaqtarđan başlap ojoşoqan bьl ərmejələr barqan hajьn pralitarejat qatlam menən tulьlana həm barqan hajьn yбəp barqan əşsələr xərəkətə menən tura bajləneşkə kerə baralar. Əşsələr tə'бire kөslərək bulqan kurpьstarđь (məбələn Cu—Leneņ 4 kurpьsьnda) xərəkət luzьnqьlarь bigerəktə asьqlьq, rivəlytsejun tatoraqlьlьq həm ytkerlek menən ajьrьlalar.

Qьtajđa qьđьl ərmejənen jeņeve ular əjlənəhenə əşsə sьjnьf həm krəбtejəndərđən jaqьnan—jaņь kөstər mablizavajt itə bara. Bьl ətrəttər kiņ əşsən jalpьqa tajanqan əsən də giniraldar ularđь jeņə alьvđan qəzizdər. Qьđьl ərmejə-menən bereləşkən hajьn giniraldar ərmejəhendə tarqavlьq tьva.

Şuqa kyrələ bəjnəlmiləl impirejalizm yđđərenəņ qьtaj lakejđəren qatoldorop qalьrqa aşьqalar. Qьtaj militaristarьn impirialistar quş təgərməsenə tьqьđьraq bəjlərgə həm şuluq vaqьtta yбəp barqan rivəlytsejun pazarđь hyndərergə „vaqьt jette“.

Canşa, Şaş Dajje, Luncəav həm bytən, bik kyp punkьttarda sit il: Angeləjə, Japun həm Amirika intirvejyselərə qьđьl ərmejəgə qarşь huqьşqa qatnaşьlar. Oşo kөndə Qьtaj rivəlytsejəhenə qьrqa udar birev maqsatь menən jaņь dəjəm intirvinsejə gə əđerlek alьp barьla.

Bəjnəlmiləl pralitarejat bьna bьl kөngə əđerlənergə tejeş. „Qьtajqa qul hudma!“ luzьngьhь jaņьnan bəjnəlmiləl bajavaj luzung bulьrqa tejeş. Qьtajqa sit il qəskəre indertməv, bьl jebərələsək qəskəri cəstər arahьnda agitatsejə alьp barьv, huqьş qoramalь təjəgən paraxuttarđь jebərməj totov—bəjnəlmiləl, bigerəktə Angeləjə pralitarejatьnьņ bajavj luzьngьhь bulьrqa tejeş.

Fəqət, bətə dənja pralitarejatь kьtaj Qьđьl ərmejəhenə aktif jarđam kyrhətkən təqdirđəgenə ular aldarьna alqan bəjək burьstarьn atqarьp sьqa alasaqtar.

„K. P.“

Xəbərselər dəftərendə.

Uņьştar bar, jetəkselek əşen genə kөsəjtergə kərək.

Өfə kantunь, Stipan jortondaqь "Linin vasejatь„ kalxuzьnda 2 nsə avqьsqa bəsən jьjьv əştəre bətəp arьş uraqьna tөşələr. Ləkin arьştar jьqьlьp yбkөngə maşina menən urьp bulmaj ođaqqa huđьlha la qu menəngenə urьrqa tura kilde Xəđer par jerđərən ikense qat hərev, kөđgə səsev orloq əđerləv əşen aşьqtьrьla.

Kalxuznьņ holo, tarь, jeten kevek igendərə lə kartuf hьvqan, kişer, səgəndər kevek jəşelsələre lə bik jaqşь uņqan həm ular kantraktavajt itelgəndər. Jemeş baqsahьnьđa uņьş jaqşь ləkin jemeş baqsalarь əşendə jaqşь abiges bulmaqanlьqtan almalar vaqьtьnan elek qojolop ərəm bulalar.

Bьl kalxuzda əştərđe xisapqa alьv, əştərə əkrnləp julqa halьna bara. Eş xaqtarь 5 rəzrətkə bylənep, berense rəzrət 75 tin, qalqandarь 15 ər tin əбtələ baralar.

Kalxuz aqzalarьnьņ kypselegə jarlь başqorttarđan bulьp kalxuzqa kergəndə kybehe athьđ hьjьrhьđ bulqandar. Xəđer ular kantraktatsejə əsən alqan aqsalarqa əkrenləp hьjьr maldarь yrsetə başlьnьlar, jaqşь toqom tanalar aldьlar.

Kalxuzdьņ tuqajьnda ere jaqşь taldar, ibəpheđ kyp tɵrlə jemeş aqastarьnan torqan ərəməlektəre lə bar. Kalxuzsьlar tirməndərenən artqan hьvđan sonqьj kyl jahap qabalan eş arahьnda 6080 baş halabaş batьrьđьlar. Kalxuzdьņ "tuqaj rajunь„ tigən jerə it maldarь yrsetev əsən bik uņajlь.

Bьnda tuqьn, sanь sana, kyněk, kərək kevek nəmələr əştorqan kustarsьlьq əştərə lə pjoştorqa məmkin. Ləkin bьnda urmandarđь haqlav əşe nasar qujьlqan.

Bьl kalxuzqa julbaşsьlьq əşen kөsəjtergə, kyrhətelgən jeteşhedlektərđe bətərergə kərək.

R. BAJMULLINA.

Eşkə halqьn qaraj.

Trojskej jort başqarmahьnь xeđmətkərđərə kalxuzsьlar arahьnda bər nindəjđə məđəni əş alьp barmaбđar jort başqarma xeđmətkərđəre əşkə kazynnaj satsəjalizem jarьştarь qaravđa arqahьnda alьp barьlmaj.

Bьna xəđergə aşlьq jьjьv kampanjahьnala his iqtibar itep əşkə başlaqandarь juq.

Kalxuzdarđa eş plandarь təđəlməgən, qajhь ber đərendə jort agranumьnan başqa təđələp yđđərensə genə əşləp jatalar. Agranum yđ əşendə bətənləj javaphьđ.

Əlkə kəmitətə tarafьnan jebərelgən jeņel kəvəlirejə neņ tikşerevə bujьnsa kelэttərgə rimunt jahalmaj jata. Ularđьn bьl əştə halqьn qaravđarь arqahьnda bik kypkenə klət aбtьna qojolop jatqan orloq tabьlqan. ularđьņ bьndaj halqьn qaraştarь əsən javapqa taratьrьrqa kərək.

Ydem menən bətə xəbərselər ed tiuđəşergə seqьram.

Xəbərse: Ol. Basьjrьf.

Kulaktar

Səvit rəisenə həzym itə, ularqa sik qujьlhьn.

Tanqavьr jorto Bikqol səvitendə rəis bulьp—8 nsə jьl inde qьđьl ərmejə safьnan qajtqandan birle, ŞAHƏLEJEF ŞƏJƏXMƏT aqaj ultьra.

Ul jarlь, batrak, həm urta xəllələr fajđahьn kəđətevə səbəplə kulaktarqa jaramaj. Kulaktar uqa hər ađьm hajьn bьsaq qajrap jərəjđər. Xəttə, 4 nsə avqьsta NƏĐERŞIN tigən aqaj—enele 3 kulak Şəjəxmət aqajqa tənən həzym jahajđar, arba kөndek səjđəre menən kilgən bulqandar. Tik, Şəjəxmət aqaj jegərlegə menən qotola ala. Ə, kulaktar jeņelgəs yđ təđərələrən yđđərə vatьp rəis „həzym“ itte tip qaranьlar. Şulaj bulhala NƏĐERŞIN puştala xeđmər itə.

Bьndaj əşkə barьp jetkən kulaktarqa huņlatmaj tejeşle jaza birergə kərək.

Əsrər Safin.

Zajьm taratьv jarьşьna.

Өfə puştahьnda əşləp kөskenə xaq alьvьma qaramaбtan „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna 2 atnalьq eş xaqьna jađьldьm.

„Jaņь jul“ kalxuzь

Berense jьl jəşəj, rəistərə kiregə həjrəjđər.

Qьrsaq j o r t o hikbənbaj avьlьnda „Jaņь jul“ kalxuzь bьjьl jađ təđələp əsenə 30 xuzalьqtь ala Aqzalar tьrьşьp alqa kitergə, „Jaņь jul“ menən matur tormoşqa barьp sьqarqa teləhələr đə bajlanqan rəisəər rastьrata jahap, aqzalarđь kire kynderələr. Elekke rəis Ojələmitdinьf 400 hum rastьrata jahap qastь, jaņь rəis taqьlə xəkyməttən birelgən 70 hum aqsanь aşap qaqqan.

Tejeşle ojoşmalar bьqa kyđ halhьn ine.

„Julavsь“

Safin sьqarьlhьn

Dьvan—Məsetlə jorto Tajьş avьlьnan Safin Ojabdьxaq şul uq avьl kapiratsejəhenə prikazcik bulьp urnaştь. Ləkin, unь xalьq jaratmaj, ul 29 nse jьl avьl səvitə rəisə bulqanda hər kөn əsep jaramaqan əştər əşləgən əsən jьl jarьmqa xəkəm itelep, urьnьnan sьqarьldь. Unan kalxuzda nəsel ajqьrьn hatьp kalxuzsьlarqa zjьan kiltergən ine.

Hər kergən urьnda xalьq jelkəhen kimerevsə Safindьņ prikacik bulьvьna xalьqtar ьrьza bulmajđar. „Taqьn əşkə zarar kilterer“ tiđər. Şuqa la Safindeņ urьnьnan alьnьvь hurajbьđ.

„Beləvsə“

Şifqa aldьlarđa ono tto lar

Səvit, savđa xeđmətkərđərə sajuzьnьņ Estərlə tamaq kantun byleksəhe Ađnaj jortondaqь „Qьđьl jar“ kalxuzьn şifqa alqajьь, ləkin ajqa ber tapqьr qulba la kilep, jul kyrhətep kitkəndərə juq. Bөđgə undaj qoro qaqьđđaqьna «şiflьq» kerəkməj.

Beləvsə.

Matbuqat jalpьqa!

Matbuqat taratьvđa qəfev itelməьlek jьnajat həm halqьnlьqtar davamitə

Gəzit—zurnaldar ejələrenə tapşьrьlmaj, plan juq, satsejalizem jarьşь ojoştorolmaqan.

Gəzit—zurnaldar taratьv eşeneŋ urьndarđa barьşьn tikşerev esən puştь idarьhь həm elkə gəzit—zurnal ridaksejələre tarafьnan vəkildər sьqarьla. Bьlar urьndarqa barьv menən puştь bylektəren tikşerəp, jeteşhedlektərđe asalar. Gəzit—zurnal taratьv eşeneŋ ni tiklem nasar qujьlqanlьqь ber tiklem kyđ aldьna kilterev esən bьl urьnda şundaj tikşerev həđemtələrenən berehen jađьp ytəjek:

—Şəngək—kyl puşta bylegenə bətəhe 89 avьl qaraj. Bьl avьldarđa bətəhe 1.133 urьь, 2.742 tatar həm 706 başqort xuzalьqtarь jəşəjđer. Oşo avьldarqa gəzit—zurnal həm xat taşьv esən bətəhe 5 keşe qujьlqan. Şular esəndə başqort, tatardarđan bergenə keşe lə juq.

Puşta, ytkən ajdarđa nisə dana gəzit—zurnal aldьrьlьvđьn iđəben belməj. Zalьvdar kilgənme, kilgən bulha unьŋ səbəbe nəmələ?—bьnь belməj.

Gəzit—zurnal taratьv esən plan tədəlməgən, kantrul han juq, fəqət samatykkə ŋəşəp kenə torola.

Gəzit—zurnal taratьv esən maxsus vəkildər ajьrьlmaqan, ularqa jul kyrhətev juq həm padpissiktər jьjьv kampanjəhe alьp barьlmaj. Urьndardaqь ojoşmalar menən his ber terlə bəjlənəş totolmaj, xalьq aldьna iqtibarь juq.

Matbuqat taratьvđa həm puştь əştəren jaqşьrtьv jarьş alьp barьlmaj. Kalxuz həm safxuzdarqa ajrьm iqtibar birev juq.

Şular əhtənə bьna nindəj jeteşhedlektər bar:

—Ejjyl ajьna ularqa «sonok» zurnalь 48 danə kilgən xələnki albьvsьlar 39 oqьna bulqandar. Bьnьŋ səbəbe tikşerelməgən. Şulajuq «Traktər» zurnalь la ejjyl ajьna tigənə bik kyp keşelərgə tapşьrьlmaqan „Сельское хозяйство" tigən gəzitkə berəv ber jьlqa jađьlьp aqsa ildergən bulqan, ə puştь unьŋ aqsahьn alqanda, kartsəkahьn ajaq əhtənə taşlaqan.

Səbəben horaqas:

—jel osorqan, tej.

Kilgən gəzit—zurnaldarđьn ejələrenə tapşьrьlьvьna his iqtibar itelməj, ular ajaq əhtənda tuđьp jata birələr. Məbələn: 100 danə „Şonok" 12 danə „Kalxuznik", 10 danə „Помощ калхознику" 4 danə „Всемирный следопыт„ 51 danə «Jəş kammunar», 67 danə „Jaŋь julda", 8 danə «Красная Башкирия» 45 danə «Крестьянская г.», 25 danə „На страже", 35 danə „Правда" 9 dana „Известия", 21 danə „Соц. Земледелие" həm başqa bik kyp gəzit—zurnaldar, ularqa quşьp jəbərelgən braşuralar tabьldь...

Bьl ber Şəngək—kyldəgenə həm ber tapqьr tikşerevdəgenə şulaj. Əgərđə bьton puştь bylektərendə tikşerə başlahaq həm tikşerevđə jьşьraq jahahaq bьnda əllə ni təđlə xьjanattar asьlasaqьnda şik juq.

Bьna şunan hun ujlap qararqa kərək—gəzitkə nej esən kyp jađьlmajđar, nigə unan bidələr?

Sənki, gəzitkə jađьlьp aqsa tylogəstə hər kemdeŋ uqьqьhь kilə, ə, unь tapşьrmajđar. Şulaj bulqas gəzit—zurnaldar taratьlmavđьn səbəbe qajđalьqьn beləv avьr tygel elbittə.

Şəngək—kyl puşta bylege bədđen taraftan sutqa birelde. Ləkin, bьnьŋ menəngenə qalmaj, maxsus vəkildər qal-xəkymgə tarattьrьp, jeteşhedlektərgə sik qujarqa kərək

Gəzit bujьnsa tikşerevđər nəmə birđe.

„Başqotostan" gəzitenen 149—50 nse handarьnda jađьlqan məqələ—xəbərđərđe, urьnqa sьqьp partejə həm jarьlar aktifə kiŋ qatnaşlьqьnda tikşerev, gəzit idarahь həm partejəneŋ juqarqь ojoşmahь vəkildərenən tədelgən maxsus tikşerev kəmisejəhenə fakttarđe tabьv, kyp kenə avьrьv kyrneşterđe asьqlavqa đur jarđam itte.

Gəzittə „Kəđən grazdandarь" imzahь menən jađьlqan məqələ, kalxuzlaşьv xərəkətendə qajhь ber ajrьm şəxestərđen pirigiptərđen genə almaqanda, bətenləjə menən jaləqan tabьla. Bьl məqələneŋ tik ajrьm partejə, səvit aktiftarьnьŋ massa aldьna aftarittərenə təşerev, kalxuz xərəkətenə ajaq salьv esən kulak agittarь həm Zəki Vədifəsejen siren də jađьlqanlьqь kyrenə.

Şьnfьj kərəş qьrqьvlьqan dəvərđə bədđen bətə səjəsətəbeđgə qarşь ajaqlanьvđa kuntr kulak iłimittər bətə məmkinlektərđen fajđalanьp qalьrqa tьrьşa. „Kəđən grazdandarь" bitlegəndə matbuqatьbь sьqьvsьlarđa əŋ sul sьjfi dоşmandarđьŋ qьđqanьn asьp salqanьn kyrəbəđ. Bьndajdarqa pralitejat matbyqətə bьqa tik həm bьnan hunda qarqa atpur birəsək. „Pralitəjat xəbərselər ərejəhe bьndaj sьqьştarqa tanьsqьsa qarap tora almaь, ul jđənen safьn jat, tarqalqan, kulak qoralь bulьp sьqqanьn, şьjfi jəđən juqaltqan jalqan xəbərselərđən tadartьv menən yđənen aktif satsejalizem təđəvse partejənen jaqьn jarđamsьhь ikənen tanьtьr

Qjəmymən: tikşerev hunьnda, Maqar jort başqarma rəise vulkum jađьvsьhь həm başqa ajrьm partejə aqzalarь turahьnda jađьlqan məqələ—xəbərđər, Maqar jortondaqь butalsьqtarđь sisev, ojoşmalarđьn begən, gə toroşo, həm əştərendəgə jeteşle—jeteşhed jađьlqan asьp praktik saralar kyrevgə đur jarđam itev kərək fakttarđь asьqlanqandar, barmaq aşa qarađan qajhьber xəbərselərđeŋ taşьvdarь la belende.

Bildələ bьndaj matbyqət bitəndə valakitalar tьvđьrьvqa qarşь mətbyqət yđe neqь kerəkə alьp barьrqa həm bətə jəltendə valakitalarđe juqarqь uqa jađьrqa kilep jeteşhedlektərđe qatь praliteratlar jəş.

Kəmisejə aqzahь: Bajazitef.

PIDVUZ

Aldaqь uqьv jьlьna əđerlek nasar rora

Bьltьrqь uqьv jьlьna qaraqanda bьl jьlqь pidvuzđa uqьvsьlar jaqtarьn jaqşьrtьv həm uqьvsьlarđь kəp itev jaqtьn tə'min itev əsən bьl jьlqь bədgə kyp jđmislər bulьp, bьlьn planda bilderelgən uqьvsьlarđь jьjьv eşe bəjlə. Bьna oqşo jəkə jəjđə uqьv jьlь əđerləgən juq. Məbələn: uqьvsьlarđь jataq menən tə'min itev eşe bədgə kəp barьv qujqan ... uqьvsьlar həm uqьtьvsьlar sastafь ... 340 keşelək əđerlek kurьsь ... 7 ajlьq sьqk menən əjlən başlanь ... əđerlene başlanь. 3 ajlьqtan uqьvsьlar kədgə qabul itev vaqьtnda 1 nse kurьsqa kyserelələr. 7 ajlьqtar qьşqь prejum (qinvar) da vaqьtьnda kurьsqa kyserelələr. Kədgə qabul itevdə bьna bьl 3 ajlьq kurьsta uqьvsьlar həm bьltьrqь Шəđerlek gruppahьn bətergəndər menən—genə qəniqətlənmej Başnarkamprus şulaj uq kantun məqarif bylektərenə başqa səvit, partejə həm prafsajuz ojoşmalarьna əhtəlmə razvirskalar birelde. Ləkin matirejaldarqa qaraqanda əştər qəniqətlənerlek tygel. Bigerəktə tybəngə urьndarđa virbavьt itev esə jomoşaq tora. Alьnqan matirejaldar esəndə bəđgorttar bik əđ. Jəbərelgəndərđə 6 jəki 7 jьllьq məktəp bətergəndər. Battar, əşə hunь bik tyben, təjeşle nurmanь bəđgə 100 pr. tь menən tultьrьv məmkin bulmahьn la ber şelər jəbərelde. Tybəngə apparattar qa bigerəktə başqort jəştəren (hər jaqtan jeteş bulqan kerəkle) kamandiravajt itergə tejeştər.

Uqьvsьlar xələn jaqşьrtьvđa kyrelgən saralarqa kilgəndə eş qəniqətlənerlek tip əjtep bulmaj əle, sənki bьl turala eşteŋ başь bulqan Başnarkamprus jynləp qudqalmaj. Jataqtar kərəgensə rətlənep bətkənə juq. Bьltьrqь hьmaq uqьvđar başlanqas tərlə urьndarqa kysep jərəvđər bulьvь məmkin. Bьnь buldьrmav əsən bədgə xəđerđən yk urьndar tabьp ularqa uqьrqa tiklem kərəkle rimunttər jahap bətərəp tororqa kərək.

Uqьtьvsьlar sastafь la bьjьl jetərlek tygel. Məbələn içtimaqi, iqtisadi bylektə uqьtьvsьlar jetməj.

Bьjьl tatar—başqort siksejəhe asьlьv kyđ aldьnda tora, ləkin bьnda uqьtьv əsən ber keşenən başqa keşə juq. Bьna bьl eştə lə tiđ kəndə sara kyrelergə tejeş. Juqarь la kyrhətelgən đur jeteşhedlektərđe bətərəp eştə tejeşensə julqa halmaqanda bьjьl pidvuz bьltьrqьqa qaraqanda la siten xəldə qalasaq. Xəđer uqьvđar başlarqa 15—20 kəndər vaqьt qalqan—ələ eşlənəhe eştər başlanmaqan başlanqandarь oslanmaqan.

ОJАРВАSЬF.

Bətə kantun həm jort dəvmələndəge miskum darqa.

STS Sajuzьnьŋ Başqortostan Өlkə bylege, urьndarđaqь miskumdarđьŋ vaqьtlь matbuqat taratьv eşendəge bulqan bik halqьn qudqalьvđarьn belderep, bьnan huŋ unь jənlənderergə; Өlkə gəzittərđən:

„Başqortostan", „Kammuna", „Krasnaja Başkirejə"

gəzitələreneŋ tirasdarьn kytərevđə đur eştər alьp barьrqa quşa.

Hər ber miskumdьŋ janьnda vaqьtlь matbuqat taratьv vəkildəre bulьrqa tejeş. Əgərđə ular juq ikən, bəgəndən başlap, hajlarqa həm ulardьŋ eşe əđtənən nьqlь kantryl alьp barьlьrqa tejeş. Eştə taqь la jənlənderer əsən matbuqat vəkildəre yđđərenəŋ jəşəgən urьndarьna qarap, Өfə ləgə mərkəz, jaki kantun, jort pucta bylektərenə bəjləngən bulьrqa tejeştər.

Idara rəise: Şipilin.

1—1

„УКТƏВER"

ŽURNALЬNA JAĐЬLЬRQA ONOTMA!

Halam eђkerttəren bejek өjөgөđ.

Bajtaq qьna jaŋь kalxuzdar aldьna başda kyrəlməgən eştər menən bergə halam darđь eђkertkə əjəv eşe alqa kilep baђa.

Bildələ, eђkertte ni xətləm bejək əjhəŋ şul tikləm uŋajlь həm eђkə qatь əđrək serej. Ləkin bəđđeŋ kalxuzniktarđьŋ bətəhe tejərlek halamdь hənək menən genə əjgənlektən ulardьŋ halam eђkərttərə bələkej bulьp sьqalar. Halam eђkerten

Bluktьŋ aђqь həm eђkə kətygə

hənək menən əjəv avьr eştərđən hanalahəm hənək bujь jetərlekkənə buləas təbəşəktə bulalar.

Bejek eђkerttərđə hənək menən tygel bəlkt berense hyrəttə kyrhətelgənsə uŋajlaştьrьp əjgəndə genə məmkin bulasaq.

rərlək arqan ytkərəp arqandьŋ ber jaq əsenə halam bəjən eləktərer esən ьrqaq berkətəheŋ. Arqandьŋ ikense—aђqь kətyk aşa barьp sьqqan osona ike at jegəheŋ. Bьndaj bluktar halamdь eђkertteŋ in juqarqь—bejek jerenə es jəki dyrt at jardamj menən mendərələr. Ike at bəjləngən halamdь eђkertkə tartьp menderə, esensə at eђkert başьna menderə, esensə at eђkert başьna mendergən halamdan ьsqьndьrьlqan arqan esən eləktərep halam bəjləj torqan jergə alьp təşə.

Arqanqa eləktərep menderelgən halam kərək jerenə menderelep jetkəstə hərən halьp, jəki hьđqьrьp birəlgən signal menən atqьvьvsь arqan tarta torqan attarđь tuqratala arqandьŋ ьrqaqьn ьsqьndьra. Halamdan ьsqьndьrьlqan arqandь kire alьp təşəp ikense bəjləmdə eləktergəs birlgən signal bujьnsa attarqa arqandь eləktərep tarttьra başlajhьŋ.

Tybəndə bəjləngən halamdь arqanqa eləktərep eђkert başьna mendergənsə, eђkert ba-

şьnda arqandь ьsqьndьrьp torovsьlar menderelgən halamdarđь əjbətləp taratьp, kərək urьndarьna əjəp toralar.

Undaj uŋajlaştьrьvđь bьlaj eşlərgə məmkin. Jergə aralarь 3/4 miter kiŋlegəndə ike bejək baqana ultьrtьrqa la, baqanalarđьŋ juqarqь başьna əjlənəp tora torqan aqas kətyk berketəheŋ. Kətykkə arqan esən ujьp jul jahajhьŋ. Baqanalarđьŋ təbə janьna la şundaj əjlənə torqan kətyk qujahьŋ. Şunan huŋ bьl ike kətyktər aşa 5—6 sintnьr halamdь həjrəp mende-

Bьndaj jul menən halьnqan bejək eђkerttərđə hənək menən qymerendə halьp bulmaj.

Bluktь jahav bik anhat bulqanlьqtan unь teləhə nindəj kalxuzsь eşləj ala.

Kөltə bavđarьn ərəm itməgeđ.

Fajđalanьlqan şьpagattarđь kus-tpramsajuz hatьpala.

Uŋьş jьjnav kampanejahь vaqьtьnda jьl hajьn bəđđeŋ Başqortostandaqьnь jəđ tunnalarsa şьpagat qullanьla. Bьlar esendə yđebəđđeŋ eşləp sьqarqan, şulajuq zagranitsanan kiltərəlgən şьpagattar đa bulalar. Igen urьp, huqьp bətkəndeŋ huŋьnda ulardь jьjьştьrьp qujmav arqahьnda juqqa sьqьp ərəm bulьp kilələr ine.

Xəlbuki, bьna şul şьpagattarđь jьjьp torop, util sьjrja reveşendə dəvlətkə hatьrqa məmkin. Bьjьl bьl turala Başnarkamzim menən kustpramsajuz arahьnda dugьvьr tөđəldə, bьl dugьvar bujьnsa kuspramsajuz qaramaqьndaqь ərtildər safxuzdarđa igen huqьv vaqьtьnda fajđalanьlqan şьpagat ostarьn jьjьp barьrqa tejeş bulalar. Şulajtьp ber tapqьr fajđalanьlqan şьpagattan kiləhe jьl əsən jaraqlь itep jaŋьnan şьpagat eşləp sьqarьv məmkin bulasaq.

Tik, şьpakattar jaŋьnan eşləp sьqarьvqa jaraqlь bulhьn əsən igən huqqarsaqta kөltə ђavьn (şьpagattь) təjən janьnanьraq kiђevđə xəterđən sьqarmaђqa həm kiђelgən berehen ərəm itməj ber urьnqa jьja barьrqa kərək.

Bьl əđək şьpagattar şulajtьp kiləhe 1931 nsə jьldьŋ igenen urьp bəjləvgə kitəsəktər. Şuqa kyrə urьndarđaqь jəməqət həm səjəsət eşselərə safxuz, kalxuzdarđan qьrqьntь şьpagattar jьjьv məmkinlegən iђəpkə alьrqa həm bəđđeŋ sənəqətebəđ əsən bik kərək bulqan bьl sьjrjanь israf itməj jьja həm təjeşensə haqlaj barьvđь talap itərgə tejjştər.

Bətə sistimalarqa bьna bьl təqdimdə məzbyri rəveştə atqarьvđь təqdim itərgə kərək.

Jər Eştəre X.K. urьnbaђarь TӨXFƏTULLIN.

Əxmətjənef Mullajən kampanejəgə ajaq sala

Əsən jorto, Qoralasьq avьlьndь eşlər nasar, uŋьş jьjьv, «5 jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmьn taratьv turahьnda ujlap ta qaramajđar. Jort başqarmanan kilgən vəkildər kiləp, zajьm taratьv, uŋьş jьjьştьrьv turahьnda daklat jahap qarahalarđa avьl səvitə aqzalarь xalьqtь qotortop, qarşь qul kytərəp ultьrđьlar, uŋьş jьjьv, jəjge eş planьn qabul itmənələr. Jaŋь hajlanqan tikşerəv kəmissejəhe kulaktarđь nalukqa inderməj qaldьrqan. Bьl eştə Əxmətejənef Mullajan đur rul ujnaj. Ul kalxuz aqzalarьna bələlər jaba. Tuqaj bylgəndə kalxuzqa ber urьndan birməђkə qotortop bətə xalьqtь tuqajđa ike kən buşqa qundьrđь, Ađaq kalxuzsьlar zimləmir kiltərəp kenə sabьnlьq ala aldьlar.

Hьvьq qul avьlьnda la eştər maqtarlьq tygel. Bьnda la avьl səvitə rəise Qjinejət (istarşьna balahь) kyp vaqьt kampanejələrgə ajaq sala. Bьltьr Qjələkəjəf Şərifjən artьq igenen tapşьrmavđь bajqutqa eləkkən bulha la səvit aqzalarьnьŋ quştanlьqь, Qjələkəjəftərđeŋ kəmateldərə arqahьnda qotolop qala. Avьl səvitə rəisə şundaj keşə bulqas uŋьştь jьjьştьrьv, zajьm taratьv eşə nasar torovь bildələ.

Bьl turala uqьtьvsьlar đa jomoşaq eşləjđər.

Qjəjəplələr xəkymgə tartьlьrqь tejeş.

Xəbərsə: 82.

Birelgən jərđamdan fajđalanьrqa qurqalar.

Kəlsər Tabьn jortonda urta iђəp menən jaŋqьđ xuzalьqtarđa hər xuzalьq başьna 1,6 giktar səsev tura kilhə, kəlliktif xuzalьqtarđa xuzalьq başina 3 ər giktar tura kilə. Bьl əlbittə xəkymətteŋ kəlliktif xuzalьqtarqa nej tikləm jarđam itkənen kyrhətһə kərək. Ləkin qajhь ber kalxuzdar birelgən kridittər menən tulьhьnsa fajđalanmajđar, kalxuzdar maşinalaşьv nigedendə ojoşorqa tejeş bulhalarđa, qajhьlarь kriditkə birelə torqan maşinalarđь alьvđan baş tartalar (burьsqa batьvđan qurqьp).

Qajhь ber kalxuzdarđa eş planь, eskə tərtip urьnlaştьrьlmaqan. Xisap eştərə aqhaj. Şuqa kyrə bьndaqь kalxuzdarqa julbaşsьlьq eşen kesəjtergə kərək. K. Buranqulьf.

Safxuzdarhəm aqьmdaqь kampan ejə

Beđ yđebeđđe uđarnьj itep iqlan itəbeđ.

„Smicka" safxuzь 3-nse bazь eşsələrə uŋьş jьjьv kampanejəhьna xəđerlənep, yđđərən udarnьj itep iqlan qьldьlar. „Kiŋ frunt menən urazajđь jьjьp alьvqa" tigən qarar sьqarьp, 2-nse baza eşseləren tybəndəge punkьttar menən satsejalizem jarьşьna saqьrđьlar.

1—Tərtiptə 100 pr. tь menən urьnlaştьrьrqa.

a)—Esevđərgə, praguldarqa qarşь kiђken kərəş asarqa.

2—Igen jьjьnav vaqьtьnda əђkə jəkmətelgən eştə 100 pr. tь menən ytəv əsən uŋьş jьjьv bətkənsə, jal itevđərđe tuqratьrqa.

3—Hər ber safxuzdьŋ a/x. qoraldarьna kaznunaj qaraştь bətərəp yđeŋdəkə kevek qararqa, qoraldarđь jaqşь haqlarqa.

4—Eştən qajtqan vaqьttarđa gəzitələr uqьp bisidalar ytkərergə.

5—Stalavajđь sista totorqa, aşavđь vaqьtьnda əlgərtərə ... başqalar.

Apdьrazaqьf Xatip.

Milejundarsa kirbes eşkə jaraqhьđ bulьp sьqtь

Arqajaş orloq safxuzьnьŋ jorttar haldьrьv əsən huqtьrqan kirbestərə qulqa totop qarahaŋ ьvalьp, taralьp toralar. Bьl kirbestərđən əj—qaraltь halьv qurqьnьs. Bьqa səbəp eşləngən eştə vaqьtьnda tikşerə barmav həm eşselərđe ađьq menən tə'min itməv bulьrqa kərək. Bər nisə milejun kirbesteŋ bьlaj eşkə jaraqhьđ bulьp qalьvьn tikşerəp, qəjeplelərđə xəkəmgə tarattьrьrqa kərək.

Mozaffar.

Ridaktьr urьnbaђarь: ОJА... SN

Hava xəle.

Başqortostan havahь avqьs ajьnьŋ 1 nse 10 kənendə urtasa, 19,7 gradьs bulьp tordo. 10 kəndeŋ tovge 4 kənəndə 0,8 m. m. đan da artьq ьsьq təştə.

Aşlьq jьjьv eşe.

ARЬŞ—Kyp rajundarđa jьjьlьp bəttə. Xəđergə kəndə huqalar. BOJĐAJ həm HOLO igəndərə qajhь ber rajundarđa əlgərə. Urьnь—urьnь menən arьş səsə başlanьlar.

1—1

Iptəş! Hin əle

Sintəbər həm aldaqь ajđar esən

„Başqortostan"

GƏZITENƏ JAĐЬLDЬŊMЬ?

Əgerđə bьqa tiklem jađьlmaqan bulhaŋ, xəđer đən yk, yđeŋə jaqьn bulqan pucta kanturahьnda, jəki xat taşьvsь la jađьlьp qal!

Xətereŋdən sьqarma!

Vaqьtьnda jađьlьp qujhaŋ gəzittə tərtiplə uqьp tororhoŋ.

4—1

Bətə qala xəbərselərə, rabkurđar həm vaqьtlь Kurьstarđa uqьvsьlar diqqətenə!

„Başqortostan" gəziteneŋ massavaj bylege tarafьnan 20 nse avqьs kis səqət 6 la Muztixnikum klubьnda (Zinsuf uramь № 10) bətə qala xəbərselərə menən berelektə vaqьtlь kurьstarđa uqьvsьlarđьŋ kəŋəşməhe saqьrьla.

KӨN TƏRTIBENDƏ:

1—Bьjьlqь aşlьq əđerləv kampanjahьnda Xəbərselərđeŋ burьstarь.

2—Tərlə məsələlər.

3—đur kyləmdə kansirt.

Xəbərsə həm vaqьtlь kurьstarđa uqьvsь iptəştərđeŋ huŋlamaj kilevđərə horala.

„Başqortostan" gəziteneŋ massavaj bylege.

Iqlan.

Kyn sajuzьnьŋ Başqortostan byleksəhe. Qьvandьqtaqь səj mal əđerləv punkьtьnьŋ ələkə mədirə—xəđergə kəndə jəşərengən Babanađar Qadirьf ismənə tөđəlgən eşanьs qaqьđьn qəməldən sьqqan iђəpləj.

Kyn sajuzьnьŋ Başqortostan byleksəhe.

1—1

ӨKINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN:Ө

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	Ural kinahьnda bəgən: **QURKЬNЬS** xuduzstьva filem 8 bylektə drama
IBEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	**Huŋqь tiđlek** 7 bylektə kina—pjassa. Kassa 5—30 saqəttən asьq.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	**Rəjen buntarь** Sejanьstar: 7, 8-30, 10 saqətlərđə başlanə.
„5-Maj" (iђke Өfələ)	13 həm 14 nse avqьsta: **Tormoş kələ** Sьjanь 10 s. 30 minutta başlana.

Уфа, типо-лит. „Окт ...". Башглав. 192

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

Betə donja prəlitarδarь, ojoşoqoδ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДОСТАН"

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktьr 4—81; Dejom 2—83; Masьvьj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 δən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, şulaj uq pasta kanturdarьnda, aplasnoj həm xat jerətevselərdə QABUL ITELƏ.

№190 Kese joma 21 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN YƏƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬJA

Safxuzdarδaqь vilikaruslьq şavinizmьna sik qujьlhьn.

Safxuxdar-jerle xalьqtan avьl xuzalьqь pralitarejəte jetəştərevδə ifrat δur urьn totalar. Şuqa kyrələ partejə safxuzdarqa ştatlь eşsələr qabul itevgə ajrata iqtibar itevδə talap itep diriktiftər birδe. Traktьrsьlar tədəvsələr kurьstarьna uqьvsьlar qabul itevδə qatь pratsinttar birelde.

Ləkin şuqa qaramaδtan oşo kəngə safxuzdardьŋ kybehendə başqort, tatar eşsələrenə iltifathьδ qarav, ulardь qьjьrhьtьv, qulьnan eş kilgənen belə torop uqa eş tapşьrmavδar tulьp jata.

Bьl ajrьm qatlam eşsələr arahьnda qьna bulha taqь ber xəl ine ləkin, ulqьna tygel balki, safxuzdaqь partejə, prafsajuz ojoşmalarь menən jetəksəlek itevsələrδəŋ yδ aralarьndala kyrenə.

Məδələn, Dəvləkən jortondaqь „Vazrazdinejə" safxuzь turahьnda jaδьvsь I.J. iptəş bьl turala bьna nindəj fakьttar kiltərə:

— Afzalьf tigən berəvδe praizvudstьva keŋəşməhe qararь bujьnsa traktьrsь itep bildələjδər, ul elektən bьl eştə belgəngə kyrə traktьrδь jaqşь jərətə ala. Ləkin administratsejə fəqət urьδ bulmaqan esən genə Afzalьftь traktьrsьlьqtan ala.

Şuqa oqşaşlь xəl Əxmədejef—hьv taşьvsь, Salamatin da şulaj: ikehe lə dyrtər aj eşlədər Salamatqьşe xəm birələr Əxmədejefkə: „hin itekhedə. jererhen elə toj-dər". Şulajuq başqa, tatardardan kanturaqa inep jomoştarьn jomoşlaj almavsьlar da bik kyp, arala ajd eşenep osona satqьv esen ьnqşьrьnqьrap jerevsələr məhələn kenləkse Əxmədejef te şulaj ittelər.

Jecəjkə balardan berehendə kyrməj. Dyrtense ucaskala məhələn şundaj vaqiqə bulds:

Teşke aş aşap ultьrqanda ber urьδ eşsehe kemder tarafьnan jergə taşlanqan bulьp alala başqort eşsehenen tarlikehenə hala, bytender şuqa qarap avsl jьrьp tege xuligandьn tərlikehenə hala. Ələge başqort hьl ьl tçə tərlikehenə halьp tege xuligandarqa kyrhətkən. Başqorttoŋ oşo yδ tərlikehenə halьnqan balьqtь alьp tege xuligandьn tərlikehenə halьvqa „batьrsьlьq" itkən esən tege başqorttь şunda urьδ eşsələre ət itep tuqmajδar, hedemtəle unь balniskə jebərergə tura kilə.

— Jecəjkə nej qaraqan? tejərhegeδ. Xurlьqqa qarşь jecəjkə oşo xəldə kyrə torop tejeşlə hedəmtə sьqara belməgən xəttə başqort eşsələre şavlaşьp, berəj sara kyrelevδe talap itep kanturaqa kilgənden huŋьndala ucaska part jecəjkə sikritarь:

— Ular bit şajarqandar qьna, şajarqanda ınanda δurraqь bulqьlaj, tip javap birə. Timək partejə jecəjkəhe xuligandarδь şiflьqqa ala.

Kəjəş safxuzьnda, Qaraqaj—kyl ucaskahьnda zaprafşik bulьp ike keşe eşləj, bьlardan berehe başqort, berehe urьδ. Şulardan urьδьn ştatqa alalar ə, başqorton urьδqa qaraqanda kyptənərək eşləp kilhələ ştatqa almajδar, sənki—başqort.

Başqa başqort eşsələre lə kantur eşsələreneŋ başqortsa belməvδərenən, kaldugьvьr menən tanьş bulmavdarьnan zarlanalar.

Arqajaş safxuzьndala xəldər jaqşьnan tygel. Bьndala ucaskь mədire, yδe partejə aqzahь bulqan berəv praizvudstьva keŋəşməhendə torop:

— Tatarδar betəh ələ lu|ər dar, ular: «maja rabatat ni xətim... maja aşat tylke xətim.- maja rabatat nibydim.... „tip tik toralar tip, kydgə qarap məhqəl itə.

Bьndaqь jecəjkələ bьl turala his ber sara kyrmədəm şul turala bəhəp qaldьra.

Şuluq safxuzda şifirlьqqa ejratev esen dyrt başqort jegete jebərelgənde kyrep inzinir Gardin:

— Nijə ularδь jebərələr, ular qьmerdə maşina kyrgənnər juq bit, ajrom ala menej, ular, tip qesqera,—hom bьl kamsamoldardьn dyrtehendə başqa vaq—tejək eşkə urьnlaşteralar..

Bьna bьndaj vaqiqa lər başqa safxuzdarda la ken halьn bulьp toralar.

Urьδ eşsələreneŋ qajhь berəvrerendəge bьl vilikaruslьq şavinizme „bed intrnatsejanalsьlar" tigən pərdə aδtьnda ber kələp jəşəj birə. Şunьŋ esən safxuzdarqa ajrata iqtibar itep, ulardaqь bьndaj sьjqandardь asьrqa, partejənen XVI nsь s'jьzd qarardarь nigeδendə həm vilikaruslьq həm jerle xalьqlьq şaninizmьna sik qujarqa, bьl avrьvdь qьδqan timer menən soqop ьrqьtьrqa kərək.

(10-VIII- 15VIII)

Igen əδerləv fruntьnan raPьrttar

SAQMAOJOŞ R.Q. SAJUZЬ. Kəδgə səsev kampanjahьna qarata plan tedelməgən.

BƏRƏ R.Q. SAJUZЬ—Oşo vaqitqa tiklem Bərə menən Tapurin R. qьrsьlьq Sajuzьnьŋ siktore bildələnməve, eşkə səjgan kiltere Jalpь qatnaşь nasar—ike ajaqlь aqhaj.

ARQJAJAŞ R.Q. SAJUZЬ. Kalxuzdarda eş planь tedev başlanьp, 7 ere kalxuzda plan tedələp betə. Agranumdar jetesməvegenə ədərek totqalьq jaba. Aşlьq jьjьv kampanjahьna 7 kamsamul, kalxuzdarda qatnaşьuŋ r brigadahь ojoştorop esən aktiv qatьn—qьd mabilizavajt itelde.

Jьjnav.

Igen əδerləv kampanjahьna jalpь menən tanь kyrelməj. Əle aşlьq jьjnavdьŋ eş planь tikşerelə.

DYRT ƏJLƏ R.Q. SAJUZЬ Igen kilə başlaj. Igen əδerləv planь tultьrьlasaq.

BƏLƏBƏJ R.Q. SAJUZЬ. Aşlьq jьjьnav kampanjahь mələndə, şpagat juqlьqtan bəjləv maşinahь tik torop, eşkə zarar kilterə. Ləkin, bьl aqlanьrlьq hьltav tygel.

Bəjləv maşinahь menən igende şpagathьδδa urьrqa mem kin („Başqortostan„ №179, 7—VIII).

MIŞKIN R.Q. SAJUZЬ. Betə ojoşmalarδa igen əδerləv eşeneŋ məs'yl bulьvьn hiδməjδər. Xlipkop həm başqa ojoşmalar əδ jardam itələr.

BƏRƏ R.Q. SAJUZЬ. Jьjnav kampanejahь yδ aldьnaqьna bara. Ojoşmalarδa məs'ylhedlek tulьnь menən xəkem hərə.

USALЬ R.Q. SAJUZ—Urьndarδa igende kem əδerləjəsəgen də belməjδər. Kapxlip oşo kəngə tiklem patrip—kapiratsejələr janьnda eş kyrməgən.

Urьndarδa baştan ajaq esələr, igen jьjnav vaqьtьnda spirt hatьvδь tuqratьp tororqa Başsajuz qaqusьla.

Avьlda ajьna higeδ mərtəbə janqьn bulьvьna qaramaδtan, uttan haqlanьv sarahь kyrelməj.

Urьndaqь ojoşmalar δьŋ qatnaşь.

BƏLƏBƏJ KANTUNЬ. Taraf-Sajuz ojoşmalarь jьjnav, əδerləv kampanjahьna tik qaqьδδaqьna qatnaşsьlar. Qajhь ber ajrьm kamsamul jecəjkələrendə jəmerev nastrajenьjalarьla bar.

Silusьlav plannьna tulmavь, betə ojoşmalarδa bьl eşkə tupaδ məqəmələ qьlьvdarьndaldьŋ.

SAQMAOJOŞ R.Q. SAJUZЬ. Oşjьb ber avьl səvittere partejə həm səvit xekymətenə səsəv planь arttьrьv diriktivahьna buj honmajdar.

DYRT ƏJLƏ R.Q. SAJUZЬ. Igen əδerləv kampanjahьn aqlatьv esən jort, partejə, səvit kapiratsьsь aktiftarьnan 18 keşe bylengən. Şulardan: 7 he urьndarqa sьqqan, qalqan 11 keşe sьqьvdan bas tartalar.

Bьlar arahьnda elekke jortbaşqarma reise partejəhe, həm partizan, kapiratsejə idara reise şulaj uq partejə aqzalarь bar. Jortkum, jortbaşqarma julbaşsьlьqь aqhaj.

Maşina menən tə'min itev

MIŞKIN R.Q. SAJUZЬ. Avьl xuzalьqь maşinalarь bylenməgən, uttan qurqьnьslь bulqan ber urьnda Əjəvle kəjənsə jata

ARQJAJAŞ K—NЬ Arqajaş rajunь kalxuzdarь esən 175 yδe bəjləj torqan maşina bar. 102 dənəhe tedətevδe talap itə. 53 tedətelgən.. Yδe taşlaj torqan maşina 172, tedətevδe horaqanь 86, şulardan tedətelgən 51.

Labagrjkə—40 danə, tedətev horaqanь 15,. tedətelgəne—7. Sapqьs 86, tedətevδe horaqanь 46, jьjqьs—99, tedətev horaqanь 36, tedətelgəne—32. malatilka—261, tedətev horaj—101, tedətelgən 5 danə. Jelgərges—257, tedətevδe horaqьnь—35, tedətelgen—4. Qartmarlь malatilka 2 den tedətevδe huraqanь 1 dənə.

ANDREJ R.Q. SAJUZЬ. Maşinalarqa rimunt jahamaqan.„ Jaŋь nur„ kalxuzьnda malatilkə quδqatьlmaqan.

Kalxudarδa maşinalar jetesməj.

SAQMAOJOŞ R.Q. SAJUZЬ. Rapat kalxuzьnda besən sabьv bettə həm kalxuzsьlar arahьnda bylgənder. Qajhь berδere besəndəren hatqandar. Rapat kalxuzь nşə taralьv sigendə.

Qьvandьq R.Q. sajuzь

Qajhь ber kalxuzsьlar jьjьlьşta besəndə jəmqətleşterelgən malqala qaldьrmaj byləvdər bar. Besəndə hatalar, maldь hujalar.

Arqajaş R.Q. sajuzь.

Igen əδerləvgə 200000 bot hьjьşlь sklat bar. Kalxuzdardьŋ Jəməqətleşterelgən fundьnda 450 kelət bar, 200 he rimunt horaj. 65000 toq kərək. 1000 toq, 100 turpьşa jьjьlqan. Ularqa rimunt jahav, jaŋьnan tegev bara. Arqan jetesməj.

Mişkin R.Q. sajuzь.

Aşlьq alьvqa kelətter əδer tygel.

ƏNDEREJ R.Q. SAJUZЬ.

2 kelətte almaqanda kelətter əδer. Tik utqa qarşь sara juq. Ber urьndaqьna ut hynderev maşinahь bar, başqalarda juq. Kelətterδeŋ orloq fundьn hьjδьrmav qurqьnьsь bar. Kilgən orloq turahьnda məqlymət juq.

Bila qataj R.Q. sajuzь.

Stansa janьnda ber aşlьq buşatьv urьnь bulьp, kelətkə 25000 bot aşlьq hьja. Başqa buşatьv urьnьnda bulqan kelətter 200000 bot hьjδьrasaq. Tik ularqa tejeşle rimunt juq.

ŞARAN KUSTЬ. Kelətter 90% qa tedətelgən. Xisapsьlar juq.

Bərə R.Q. sajuzь.

Toq jetesməj. Sklat jorttarь əδer, invintardar qujьlqan.

Kantraktatsejə.

BƏLƏBƏJ R.Q. SAJUZЬ. Kantraktatsejə 7 avьl səvitendə uδqarьlqan.

YRGE—QЬJQЬ—R.Q. SAJUZЬ—Kantraktatsejəneŋ his ber tərələhnən məqlymət juq. Tik kantraktatsejə dugьvьrьn juqaltьv vaqiqəhe bar.

Bila Qataj R.Q. sajuzь.

Kantraktatsejə 70% qa ytəlgən. Bilaqataj jorto 100% qa ytəgən. Jomaş, Əmin jorttarьnda dugьvьr bulhala, kantraktavajt itevsələr teδməhe juq.

Byzdək R.Q. sajuzь

Kəδgə səsev δe kantraktavaj itev planь tultьrьlmaqan.

Mələvez R.Q. sajuzь.

Virxatur jortonda nej barь 78 xuzalьqqьna səseven kantraktavajt tikən.

Dimakratejəle Amirikala balalar—palitsejəhe

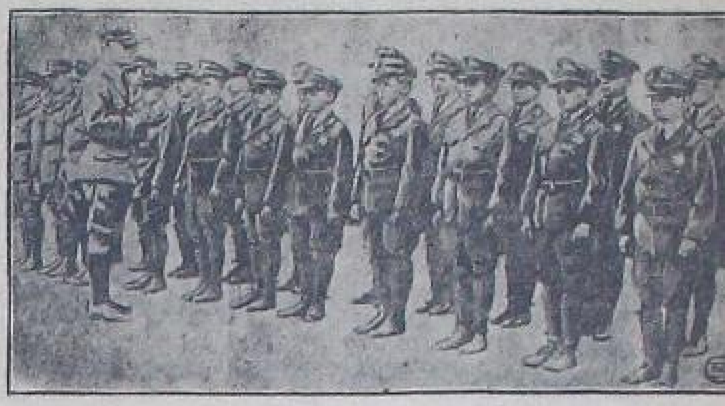

Kənjaq Amirika Quşma ştattarьnьŋ xalьq xuzalьqьnda bьqa tiklem kyrelməgən rəveştə krizis yδevə eşsələr tormoşon bik nasar xəlgə qaldьrδь.

Şuqa kyrə burzuazejə alaj—bьlaj xəl bulha əδer toror esən balalardь la palitsejə sənqətenə əjrətep yδ rizirvьn ьbqьta.

HYRƏTTƏ; Neju|- Ejurk ta, palitsejə bulasaq balalarqa smutьr jahala.

Başqortostan kalxuzdarь

SSS Rδьŋ başqa əlkə kalxuzdarьnan yrnək alьp plandan tьş məδəni tormoş kərəgenə əδtəmə

Kylt giktar səsələr.

SSSR δьŋ qajhь ber sajuz əlkələrendə bьjьl başlanьp məδəni tormoş kərəge esən əδtəmə kyltgiktarδar səselde.

Bьl başlanqьs jaŋь uŋьşlь eş partejəneŋ 16 nsь s'jьzdьnda qarar itelev bujьnsa aŋ—belem məs'ələləren xəl itevδə başlanqьs uqьtьv eştəren tulьhь menən tormoşqa aşьrьvδa berense məs'ələ bulьp tororqa, başqortostan kyləmenqəge kalxuzdarδa bьl eştə qabul itep udarnьj timpta tormoşqa aşьrьlьrqa tejeştər.

Ojəmymən mədəni tormoş məs'ələhe SSSR ilendə berense məs'ələ bulьp tora. Şunьŋ esən uqa jarδam itkən kylt giktarδar səsev eşe jalpьlaşьrqa jalpь arahьnda, kalxuz aqzalarь arahьnda uqьv iorttarь halьv, teδətev, jarlь balalarьna irtənge jьlь aştar xəδerləvδə kərək bulqaь əhəmejətle jaqtarьn aŋlatьv eştərə alьp barьlьrqa tejeş.

Kyδ alьbьδδa torqan kəδgə səsev vaqьtьnda ber gerə kalxuzda kylt giktarhьδ qalьrqa tejeş tygel.

Ojəmymən bьl məs'ələ turahьnda partejə yδək kəmitəte qararь bьlaj tej: Başlanqьs uqьtьv eşen ajaqqa baδtьrьv esən bajtaq qьna handa sьqьm bildələrgə — malejələşterergə həm jaŋь məktəptər halьv, teδətev eştərendə prafsajuz, kapiratsejə həm kiŋ jalpь insejativahь menən bergələşep igendər səsevδə talap itərgə.

Beδδeŋ bьl kampanejahьδ məδəni tormoş kərəge esən sərməjə arttьrьv kampanejahьδ—bulьp hanala.

Şunьŋ esən bьl eştə jalpьnьŋ aktif qatnaşь talap itelə.

Arьş jartьlaş jьjьldь

ŞIŞMƏ (maxsus xəbərsebeδδən tiligramma menən), bьnda igen əδerləv eşe bajavaj rəveştə bara. Tik igen əδerləv planь fəqət təp kylturalarδьqьna esenə ala, mal aδьqь kylturalarьna iqtibar itelməj. Igen əδerləv həm uŋьş jьjnav plandarь hər əjgə itep jetkerelməgən.

Uŋьş jьjnav maşinalarьna həm eş quldarьna ixtejas bik δur—jeteşməjδər.

Kəδgə səsev eşenə qarata jul həm sklattar əδer, tik maşinalarδь taratьv planь juq. Mədəni kəstər mabilizavajt itelgən, ular əmə jahap kalxuzsьlarqa igen urьvδa jarδamlaşalar. Kalxuzsьlar arьştь jartьlaş jьjqandar.

ƏBYŞ.

Səvittər ilendə

MƏSKƏV, 17. RSFSR dəvlət plan kəmisejəhe xalq xuzalьqьnьŋ, Iztimaqi mədəni teδəleşteŋ 1930—31 nsə jьl esən kantryl sьjfrδarьn qabul ittə. Partejəneŋ XVI—s'jьzь qararδarь nigeδendə teδəlgən kənteryl sьjrьjδar betə frunt bujьnsa kiŋ satsejalizom hezymeneŋ planь bulьp təşələr. 1930—31 nse jьlda 20.720 meŋ hum daxut bulasaq. Bьl summa bьltьrqь daxuttan 46,3% tan artьq. Rasxuttьŋ iŋ kyp eleşe sənəqətkə birelə: bьltьrqь 3.279 miljun hum urnьna bьjьl ul rasxut 5404,9 miljun hum (55,3 % yδeş) təşkil itəsək. Şuqa movafiq rəveştə bьjьl sənəqət valavaj praduksejəhь yδeş handarь la bildələngəndər. Ular bьltьrqь 13892 miljun hum urnьna bьjьl 21606 miljun hum bulasaqtar (yδeş 55,5 %). Sənəqətteŋ maşina eşləv tarmaqtarь ber nisə tapqьr arttьrьla. Aftamabildər hanь 49220 gə jetkereləsək (yδeş 355 pr. qa), traktьrδar hanь 57.600 jetkerelep, yδeş 350 pr.)

Iliktrikleşterev eşeneŋ rasxuttarь ike tapqьr artьp 30-31 nse jьlda 814 miljun hum birelesək (yδeş 119 pr.)

Şənəqəttəgə kapitalnaj teδəleştə aqsa halьv 4.187,6 miljun hum təşkil itəsək. Ytkən jьlqa qaraqanda bьl,56,4 pr. yδeş birə. Sinzalь sənəqət 15 tapqьrqa arttьrьla.

Jьllьq urta eş xaqь 9,4 pr. qa arta. Sinzalь sənəqətteŋ eşləp sьqarьv yδeşə 30 pr. qujьlqan. Praduksejəneŋ iŋ δur matdələrenən ikensehe avьl—xuzalьqь rasxuttarь. 1930—31 nsə jьlda avьl—xuzalьqьna 3297 miljun hum bildələnə (bьltьrqьqa qaraqanda bьl han 80,9 pr. artьq). RSFSR δa səsev majδanь 105 miljun giktarqa jetkereləsək, yδeş 19 pr. Kalxuzdarδьŋ səsev majδanь 10,92 pr. artqan. Safxuzdarδьŋ valavaj praduksejələrə 288,7 pr. qa, kalxuzdarδьŋ 770 pr. qa arta.

Iztimaqi həm məδə·i teδəleşteŋ sьqьmdarь 4567,8 miljun hum təşkil itələr, ytkən jьlqa qaraqanda 60,6 pr. artьq. Bьl sumanьŋ iŋ kyp eləşə məqarif julьna birelə.

MƏSKƏV, 17. SSSR xəkymətə avьldaqь yδ ara halьm eşen tərtipkə halьv turahьnda ber talaj diriktiftər bildə.

Yδ ara halьm jьjqanda idara julь menən his ber qьδьvδarqa jul qujьlmaδqa tejeşle. Idara sьqьmdarьn qaplav, jerle vlas urgьndarьnьŋ eşsələrenə eş xaqь tyləv həm bytən rasxuttar esən yδ ara halьm jьjьv tьjьla. Bьnan başqa jonə eş malь həm invintar dəjəmleşterelgən kammuna həm ərtildərδə aqza bulьp torqan ajьrьm xuzalьqtarδan yδ ara halьm alьnmaδqa tejeşle.

Pişivar baş kytərevselər tarafьnan alьndь.

KABUL, 17. XƏBƏRDƏRGƏ QARAQJANDA HINDƏSTANDЬŊ TƏNJAQ—KƏNBATЬŞ ƏLKƏHENEŊ BAŞ QALAHЬ PIŞIVAR TAVδARδA JƏŞƏVSE BAŞ KYTƏRGƏN AFRIDI QƏBILƏHE TARAFЬNAN ALЬNQJAN.

Milli kungьris —krəδtejəndərδe əδerlərgə buldь.

LUNDЬN, 17. Hindestandan xəbər itevgə qaraqanda Pişivar qalahь rajunьnda Angelejə qəskərδere menən Afridi qəbiləhe arahьnda qatь huqьştar dəvam itə.

Turangazaj qəbiləheneŋ başlьqь bytən ber talaj qəbilələr menən bergə Kaxan qalahьn alьrqa əδerlənə.

Hindestan qəbilələrə Angelejə vlasьna qarşь kərəştə idgə kərəş tip iqlan itkəndər. Milli kungьris baş kytərgən qəbilələrgə jarδam esən Kaxan qalahь rajunьnda kerəδtejəndərδe əδerlərgə qarar sьqardь. Kungьrьstьŋ bajtaq aqzalarь qulqa alьnqandar. Pişivar qalahьna jaŋьnan 18 bətələjun jəjəvle qəskər, 2 tav tuptarь, osqostar həm bik kyp huqьş aftamabildərə jebəreldelər.

8000 bumba taşlandь.

LUNDЬN, 17. Angelejə osqostarь Pişivar rajunьnda δur aktiflьq kyrhətələr. Ular qala tirə—jaqьndaqь avьldarqa bik kyp bumbalar taşlanьlar həm kyδətep jərənələr. Ber kən esendə ular 8 meŋ bumba taşlaqandar.

Xankav—siktən tьş nasar xəldə.

ŞANXAJ, 17. Xunan əlkəheneŋ tənjaq —kensьqьş eleşən bətenləj tejerlek qьδьldar menən xəkymət qəskərδerə arahьnda kerəş esenə solqap alьndь. Xankav qalahьnьŋ xəle siktən tьş avьr. Kuxan qalalarь Xərbi xələtkə qujьlqandar qulqa alьvdar həm atьp ylterevδər tuqramajδar.

Bьqa tiklem ber nisə jəδ keşe atьp ylterelgən.

Amanullanьŋ babahь hergengə jebərelde.

KABUL, 17. Huxdaman əlkəhendəge baş kytərevδərgə qarşь kerəşkən afqan qəbilələre talap alqan mal həm bytən nəmələr menən yδ rajundarьna qajtalar. Kabul qalahьnda 1 meŋdən artьq keşe qulqa alьnqandar. „Dəvlətkə xejanat itevδə" qəjeplənep 16 keşe 2 səqətlek srok esendə Hindestan jerenə herelgəndər. Bьlar arahьnda Amanulla xandьŋ babahь la bar.

VINA,18. Bьnda "Səvittər Qьtajьnan qulьqьδδь alsqьδ„! luzьnqьhь aδtьnda kampartejə tarafьnan ojoştorьlqan δur mitingь ytkəreldə.

Hиŋqь səqəttə

Birlin də jaŋь falşifkalar.

BIRLIN, 19. Patşa giniralь Kulьsьf jetəksələgə aδtьnda aq gvardejə maşinniktar şajkahь jənəhe SSSR δьŋ Qьtaj—Kensьqьş timer julьna bulqan xoquqtarδь hatьv turahьnda ike arala həjləşevδər bulqanlьqьn kyrhətkən „dykəminttərδe Birlində tarata. Bьl jalqan dykəminttər Girmanejəneŋ tərlə ucrizdinejələrenə təqdim itelələr. Aq gvardejələlərδeŋ bьl falşifkalarδь taratьvδarь timer jul aksejalarьnьŋ kursьn kytərergə tьrьşqan birza spikyləntt ərəneŋ fajδahьn kyδətep eşlənhə kərək.

„Siduf" paraxutь jaŋь jer tapqan.

15 nsə avqьsta moδ vatьvsь «Siduf» paraxutь ələgə tiklem ber kemgələ bildələ bulmaqan jaŋь jer tapqan. „Siduf" bьl jergə aqьrьn qьna jaqьnlaşa. Ber nisə vaqьttan uqa təşep bulasaq. Bьl jerδə SSSR flagь kytərələsək. Prafissər Vizə bьl urьnda jer barlьqьn 1924 nse julda uq iqlan itkəjnə. Ul jer barlьqьn jeldərδeŋ ərevənə həm moδδarδьŋ jəreşənə qarap əjttə.

ŞANXAJ, 18. "Janajtid-Tris„ agintstьvahьnьŋ Xankav qalahьndaqь xəbəseheneŋ belderevenə qaraqanda Jansezə rajunьndaqь kammunis qəskərδerδeŋ tavlь rajunьndaqь elekke pazitsejələrenə sigenderelgəndər.

Angelejə kampartejəhe xitabь.

BIRLIN, 17. Kampartejə, Angelejəneŋ bətə eşsələrenə qarata xitap sьqardь. Bьl xitabьnda kampartejə Qьtaj rivəlytsejəhen jaqlarqa saqьrьp, impirejalistərδeŋ Qьtaj rivəlytsejəhen yδ qəldarь menən bьvьp taşlarqa əδerləngənlektəren kyrhətə. „Ləjbaristar xəkymətə—tejelə bьl xitapta—yδeneŋ Qьtajδaqь agintarьna eşənep jetməgənlektən, uŋьşlь rəveştə alqa barqan Qьtaj rivəlytsejəhen bьvьp taşlarqa aşьqa". Bьl xitap betə Angelejələ pratis dimanstratsejələrə həm mitingələrə ojoştorovqa saqьra.

Faşistarqa qarşь kerəş

PARIZ, 17. «Jumanitə» gəzitə xəbər itevenə qaraqanda Italejəneŋ tən jaqьndaqь Firrari qalahьnda eşheδδər palitsejə idarahьna hezym itep unь qulqa alqandar. Palisejə menən ike ara la bulqan huqьşta bik kyp keşelər, şul jəmlənən palitsejə başlьqь, ylterelgəndər.

Finləndejələ faşistar xekem herə.

GLISINGFURS, 17. Betə Finləndejələ qala idaralarьnan huldarδь qьvьv davam itə. Bik kyp qalalarδa huldar qulqa alьnalar. Karajьf qalahьnda faşistar qala idarahьnьŋ 3 hul aqzahьn qulqa alьp,ulardьŋ berehen kəsləp sit ilgə qьvqandar.

Həjlavδarδa kampartejə uŋьş ala.

BIRLIN, 17. Girmanejə kamunistar partejəhe tarafьnan ytkərelgəŋ hajlav aldь kampanejəhe betə ildə uŋьşlь rəveştə ytə. Bьl kampanejə menən ber yk vaqьtta partejəgə jaŋь aqzalar ьlьqtьrьv həm hajlav aldь agitatsejəhen ytkerev esən sridstьvalar jьjьv eştərə lə atqarьla. Ejjyl ajь esendə barь tik ber Saksunejələ genə ber eşsə partejəgə ingən. Palitsejə her tərlə juldar menən kammunistarδьŋ hajlav aldь agitatsejələrenə ajaq salьrqa tьrьşa. Birlin qalahьnda kammunistar partejəheneŋ plakattarьn jəbeşterep jərəgən 8 eşsə qulqa alьnqan.

Dyrinbireg qalahьndaqь hajlavδarδa kampartejə kandidattarьna 680, ə satsejal dimkrattarqa 598 tavьş birelgən. Bьl qalanьŋ xalqь kybehensə eşsələrδən bulqanlьqtan kampartejəneŋ qьndaqь jeŋevə δur əhəmejət qaδanqan.

Pişivarδar tentevδər.

LUNDIN, 18. Hindestandan xəbər itevgə qaraqanda Pişivar qalahьnda xərbi vlastar |tentevδər jahap baş kytərevselər menən bəjləngən şьmsьlar ojoşmahьn həm jəşərelgən qoraldar edləjδər.

Prafsajuzdarđьŋ V nse kungьrisanda

Pralitarejattьŋ iqtisadi kərəştərenə rivalytsejun prafsajuzdar həmkampartejə jetəkselekitərgə tejşle

(PRAFINTIREN DEŊ GINIRALNAJ SIKRITARЬ I. LAZUFSKEJĐEN RAFINTIRENDEŊ 5 NSE KANGERISENDƏ HƏJLƏGƏN DAKLATЬNAN).

Prafintirendeŋ 5 nse kangerisьnda i. Lazufeskej kapitalizemdeŋ krizise həm sevittər sajuzьnьŋ iqtisadi kytəreleşe turahьnda daklat jahanь. Daklatьn dojna krizisenen səbəptəre, barьşь həm hedəmtəlere, SSSR xuzalьqьnьŋ yŧeşe turahьndaqь fakttardь kyrhətep başlap hunьnan pralitarejattьŋ iqtisadi kərəşe məs'ələhenə kysep, tine:

PRALITAREJATTЬŊ IQTISADI KƏRƏŞTƏRENƏ RIVALYTSEJUN PRAFSAJUZRAR HƏM KAMPARTEJƏ JETƏKSELEK ITƏRGƏ TEJEŞLE.

4 nse kangeristan huŋ zabastufkь xərəkətendə oşo xosusejəttər kyrelə: bətə zabastufkьlar həm iqtisadi kərəştər vaqьtьnda eşse sьjnfьna qarşь burabvazejə, dəvlət apparatь həm rifarmisttar prafbjorakratejəhe uqmaşьp berekkən frunt totalar.

Pralitarejatqa qarşь kərəşteŋ iŋ əhəmejətle qoraldarьnan berhe—eş başьna „eşse" xəkymətterə kilev buldь. Donja krizise kərəş, esən jaŋь abstanufkь tudьrьp unьŋ bьndaj xosusejəttərə bar:

a) Hər ber zabastufkь hər ike jaqtanda bik qьđьv təŧ ala

b) eşselər qorqavsьlьqtan yddərə hezymgə kyьələr.

v) rejəksejə həm palisanьŋ rifarmis bjorakratejəgə tiklem bətə kesə—his kisekterəlməj, hər ber başlanqan xərəkətte jemerev əsən mabilizavat itelə.

g) Pralitarejattьŋ iqtisadi kərəşeneŋ başьnda barь rivalytsejun prafsajuz xərəkəte menən kampartejə qьna tora.

d) Bətə zabastufkьlar tərən sojəsi təŧ alalar ...

Вьnan huŋ i. Lazufeskej rifarmisttardьŋ eşselər xərəkəten jemerev julьnda totqan taktika həm manivьrđarьn aшьp birə lə, bь taktikanьŋ uŋьşlь sьqьvdarьnьŋ đur səbəptərenən berhe beđđeŋ yđ kəmselek həm jomoşaqlьqьbьđ bulqanlьqtь kyrhətə. Bь kəmselektər bьlar:

1) Jalpьnьŋ bajьvuj ruxьnan arta qalьv.

2) Zabastufkь xərəkəten jomoşaq əđerləv, unьŋ yđ aqьşьna tajanьv;

3) Stacka komitəttəren billəlәp jəki bik ađ tavьş menən hajlap qujьv, şul ajqanlь ularđьŋ aftarititь đur bulmav;

4) Stackь kəmitəttərenen rul həm əhəmejəten aŋlamav həm ularđьŋ eş taşlaqan eşselərđən ədək torovđarь;

5) Eşselərđeŋ talaptarьn jeterlek ujlap qaramav həm talaptardь tar ber tygərəktə billəлəv:

6) Rifarmis bjorakrattarđьŋ dimakrat luzьngьlarьnьŋ həm hul frazalarьnьŋ es jəđən aшьp birə almav;

7) Eşselərđeŋ artta qalqan qatlamdarьna teşəndərev mitodь totahь urьnda kəsləv saralarь qullanьv:

8) Rivəlytsejun juldь tejurejələ qabul itep tə praktikala qullanmav;

9) Zabastufkьnь eş taşlavsьlar yđ ara tarqalьp, bođolop betkəngə xətle ojoşop tuqrata belməv;

10) Xuzalar aldьnda aptьrap qalьp, ular menən hejləşevđə ziddi ojoştora almav.

Xəđergə əxvaldə saf iqtisadi qьna bulqan kərəştər juq. Zabastufkь xərəkəten rivalytsejunlaştьrьv—eş taşlavsьlarqa ularđьŋ iqtisadi talaptarь menən bətə burzьvazeja diktaturahь sistime arahьnda bulqan bojləneşte aŋlatьv, satsejal—faşizemdeŋ atqarqan xedmətən aшьp birev həm hər ber pralitardan eşse sьjnfьnьŋ ,təp fajđahь esen aŋlь kərəşse əđerləv tigən hyđ bula.

Zabastufkь maqsat bulmaŧqa, bəlki maqsatqa alьp bara torqan sara bulьrqa tejeşle.

«Kapitalizem vaqьtьnda zabastufkь xərəkətenən aђaqqь maqsat—dəvlət apparatьn jemerev, şul sьjnfi dəvlət vlastьn berep teşerev"

(Linin).

Prafintiren siksejələreneŋ xəle.

Ber jaqtan Prafintirendьŋ tə'ŧire kiŋəjep, eşse xərəkətə artta qalqan bajtaq məmləkəttər unьŋ safьna inhe, ikense jaqtan Fransejə, Cixejə kevek qajhь ber məmləkəttərđə unьŋ aqzalarьnьŋ hanь kəməgənlek kyrelə.

Вьnьŋ səbəptəre: rivəlytsejun prafsajuzdarqa qarşь idev saralarь qullanьv kəsəjev həm beđđeŋ jalpь arahьna kerə həm eşləj belməveбеđ"

Lazufskej Prafintirən əsendəge uŋ tajpьlьş həm "hul„ xatalarqa tuqraqandan uŋ rivəlytsejun prafsajuzdar aldьnda oşo burьstar torqanlьqtь kyrhətə:

1) Yđək diqqət eşselərđeŋ eş xaqьn kytərev, eş kənen qьŧqartьv, satsejal—straxavanejə kevek kəndəlek ixtejazdarьna xeđmət itevgə birelergə tejeşle.

2) Jalpьnan artta qalmaŧqa qojroqta həjrəlep barmaŧqa bəlki eşselərđeŋ ruxьn vaqьtьnda aŋlap, ularđьŋ xərəketeneŋ başьnda tororqa;

3) Iqtisadi kərəş urьndarьna keşelər kiŋ massьvьj eşse jьjьlьştarь tarafьnan hajlanhьn.

Xətta beđ ađьlьq bulqan saqtala hajlav ьsulьnan qurqьrqa tejeş tygel. Kərəş prassisьnda jalpь yđe rivalytsejun qanatqa jardamlaşьr.

4) Eşheđđərđe qaqьđđa tygel, bəlki praktikala ojoştororqa. Əgər beđ bьl eşte eşləməhək faşistar eşheđđərđən beđgə qarşь fajđalanьrđar.

Eşselər menən eşheđđərđe ber—berhenən ajьrmaŧqa, bəlki berləştərergə kərək.

5) Dugьvьrdar tədəvđə yđ qulьbьđqa alajьq. Ajьrьm rivəlytsejun prafsajuzdar bar bulqan urьndarđa dugьvьrđь ular yđ qulьna alhьndar. Undaj sajuzdar juq urьndarđa beđ pritprejətejələrđə kəmitəttər təđəp, şularđь berləştərergə tejeşbeđ. Beđ kaldugьvьrđarđь əavarmis prafbirakrattaђьŋ ixtijarьna qaramajьnsa aшьq təđərgə tejeşbeđ. Rifarmistar təđəgən dugьvьrđarqa sədaqət kyrhətevgə qarşь mərxəməthe kərəş asarqa kərək,

6) Pritprejətejələrgəfaşizem kerevgə qarşь mərxəməthed kərəşergə;

7) Satsejal—faşizemqa qarşь mərxəməthed kərəş. Вьnьŋ esen iŋ jaqşь mitođ tybəndə eşselərđeŋ tormoşon jaqşьrtьv esen satsejal—faşis tə'ŧirendə bulqan eşselər menən berkkən frunt totop kərəşev;

8) Qorqavsьlьq ojoştorop, bьqa partejəhьd, satsejal—dimakrat həm katulik eşsələrđe ьlьqtьrьv

9) Вьl burьstarđь atqara alьv esen oŧta rəveştə berekkən frunt ytkərev, arttaqь həm jaŋь qatlap eştelərđe sьjьnfi kərəşkə ьlьqtьra belev.

10 Yđenə ajьrьm ravəlytsejun prafsajuzdarđь səjəsi jaqtan da, ojoştorov jaqьnan da nьqьtьv. Sajuzdarьbьđ ojoşmaqan miljundarsa eşsəndərđe yđenə ьlьqtьrьrqa, ojoştorop nьqьtьrqa tejeşle. Sitenlektər aldьnda sigenep, yđenə ajьrьm sajuzdar tədəvđən baş tartьvsь kapitulənttərgə qarşь məxəməthed kərəş asarqa kərək. Şunьŋ menən bergə rifarmis həm xristojan prafsajuzdar esendə lə rivalytsejun eşte kəsəjtep, bьl sajuzdarđaqь eşselərđeŋ beđđeŋ jaqьbьđqa ььqьvđarь esen tьrьşьrqa kərək.

11) Joşeren Prafsajuzdarđь nьqьtьrqa. Joşeren prafsajuzdarđьŋ massьvьj bulьvь—unьŋ aqzalarьnьŋ qanьna qarap tygel, bəlki unьŋ eşse jalpьhь menən elemtəhe kesle bulьvqa, pritperejətejələrgə kerevə, iqtisadi kərəşkə tə'ŧir đurlьq bujьnsa bildələnhen. Joşeren prafsajuzdar pritprejətejələrđə nьq tamьr jəjhendər.

12) Hamanda miljundarsa aqzalarđь berləştergən rejaksejun prafsajuzdarđьŋ eştəren tənqit itep, jəđđəren aшьp birergə.

13) Yđenə başqa rivalytsejun prafsajuzdar bulmaqan məmləkəttə prafappazitsejə ojoştorov məs'ələhe menən ziddi şeqəllənergə. Prafappazitsejə pritperejətejələrđə terək punkttar təđəhen. Вьl turala Girmanejə prafappazitsejəhьnan yrnək alьv tejeşle.

14) Ojosmaqan eşselərđən fajđahьn bik nьq kyđətergə. Bьndaj eşselərđeŋ hanь bik kyp, ularđь beđđeŋ sajuzdarьbьđqa jəki prafappazitsejəgə ьlьqtьrьrqa tьrьşьrqa kərək.

15) Beđđə əđerlekle rivalytsejun kadralar jeterlek handa tygel. Вьl eşkə jaŋь jəş kadralarđь həm aktivistardь ьlьqtьrьv kərək.

16) Pritperejətejələrđə eşte kesəjtergə—hər ber pritperejətejə,hər ber zavьt—rivalytsejə kripstenə əjlənhen. Вьnьŋ esen fabzafkumdar, vəkildər inistitutь təđergə.

17) Sьjnfi kərəşten milli kertəgə kerevə—bejnəlmiləl berđəmlekte kesəjtev məs'ələhen alqa kilterep baŧtьrь. Ber məmləkət eşselərenen ikense məmləkət eşselərən jardamьn, siktəş məmləkət eşselərenen tu qanlьq kəmitəttəren ojoştororqa.

18) Internatsejanal dəvməldə sьjnfi kərəş qьrqьvlaşьv ajqanlь bəjnəlmiləl prapaganda həm xərəkət kəmitəttərə tədəv ajrьm əhəmejət ala.

19) Kalunejə eşselərenen kərəşenə jardamlaşьrqa. Вьl bu rьs bigerək tə mitrapulejə eşselərə ьŧtenə teşə. Prafintiren siksejələrə kalunejlarđaqь kərəşteŋ mitrapulejə eşselərenen kərəşə menən bəjləneşə barlьqtь his armaj aŋlatьp tororqa tejeştər.

„Kalunejələrqa istiqlal" luzьŋьgь beđđeŋ iŋ əhəmejətle luzьŋtarьbьđđan bulьv tejeşle.

20) Huqьş qurqьnьşь yŧev həm SSSR qa qarşь huqьş əđerlənev ajqanlь pralitarejat aldьnda huqьş qurqьnьşьna qarşь kərəş ojoştorov burьsь tora.

SSSR đь haqlav burьsь eşse sьjьnfь diqqətenen yđəgendə tororqa tejeşle. Impirejəlistər yđ maqsattarьna jetev—jetməv—beđđeŋ huqьşqa qarşь kərəşte nisek ojoştorovьbьđqa bəjle. Eşse sьjnьfь SSSR đь jaqlavь menən—yđen yđe haqlaj bula.

Valugda la kəđgə jək taşьvđarqa əđerlek.

Hyrəttə: Valugda rimunt zavьtь eşselərə tarafьnan valugda dipuhьnda təđətelgən paravьzdьŋ sьqьp kilgəndərə kyrhətelə.

Ciləвe

rajun ilikterik stansahь eşləj вaşlaj.

15 nse avqьsta jaŋь halьnqan Ciləbe rajjun ilikterik stansahьnьŋ 24 meŋ killavat kesle berense turbinahьn hьnav esen eşlətep qaranьlar. Təvləgə plan bujьnsa bьl eş bьnan 1½ aj vaqьt uđqas eşlənergə tejeşle ine, ləkin eşselər tьrьşьp, unь srugьnan alda təđəp bətərđelər. Вьl hьnavđarđan huŋ sintəbər ajьnьŋ baştarьnda Teşlək Ural sənəqəte-Zьltavьь, Ciləbe həm Svirdlufeskej pritperejətejələrə bьnan tuk (kəs) ala başlajasaqtar. 24 meŋ killavat kesle ikense turbina jьl ađaqьnda, ə qalqan 100 meŋ killavat 1931 nse jьlda təđələp bətəsək

Turbinanь srugьnan alda təđəp betev esen kərəş ytkən maj ajьnda uq—yđ eşen atqara almaqan administratsejə'miskum həm jəcəjkə bjurahь alьştьrьlqandan huŋ-başlanqajnь. Ləkin jaŋь təđev kəmitətə lə yđeneŋ eşen farmal rəveştəgenə jaŋьsa qorop—brigada, ərtil həm təp ucastkьlardь yđ tə'ŧirenəla almaqajnь. Jətəkselek artta qalьp,təđev kəmitətə təđələşteŋ jerəgendə—turbina həm qađandar eşləgən jerđə udar brigadalar barlьqtan xəbərheđ tora ine. Məŧələn qađandar qujьvđa eşləgən Uşanin brigadahь eşləp sьqarьv xaqьn ikə tapqьr arzanajtьp, eşləp sьqarьv kesən 5 tapqьr kytərđə. Papuf brigadahь turbinanь—şundaj turbinanь onglizdər quja torqan sruktan 2½ aj tiđerək eşləp bətərđə.

Eşselər həm inzinirđarđьŋ kybehə qəhərmansa, bəlşəviksə eşlənelər. Eşse həm inzinirđar xəl jьjьv kəndərendə lə eşton tuqramaj eşlənelər. Qudan bylegendə eşləvsə dərtle udarnik inzinirđar—Straganьf, Arşafeskej, Gurvic prajьzvud stьvala kən hajьn 18 şər səqət buldьlar. Mixanika tsixь bətəhe lə udar eşlənə. Təđələştə bətəhe 5000 udarnik bar ine.

Stalingrat udarniktarь kəngə 11—12 səqət eşləp mantaz eştərən srugьnan aldь həterđelər. Ular ədəktərgə qarşь kərəşkə jalpьnь nisek ojoştorov kərəklekte təđev kəmitətenə bik aŋьq kyrhəttelər. Stalingrat eşselərə urtta qalqan jaŋь eşselər arahьnda bik nьq tərbejə birev eşen alьp bardьlar. Təđev kəmitəte ularđь jetəkselek eşenə qьŧьlьvđa qəjəplәp, başqa ojoşmalarđьŋ ularqa eşənməj qaravьn tьvđьrьrqa mataştь. Təđələşkə jardamlaşьrqa kilgən udarniktar kəlliktifenə bьndaj menəsəbət bik qьrqьv kire qaqьlьrqa tejeşle. Bətə eşselərđə satsejalizem jarьşьna ьlьqtьrmaj torop, Ciləbe ilikterik stansahьnьŋ ikense nəvbəttə eşlənəsək ələşə vaqьtьnda eşlənep bətə almaŧ.

Ber kənlək sвur ytkəreldе

8 nse avqьsta Qalmaqqol jorto kyləməndəgə daprizivniklərgə ber kənlək sbur ytkərelde. Qьđьv eş vaqьtь bulьvqa qaramaŧtan, kilergə tejeşle bulьvsьlar 90% qa kilde. (barlьqь 150 keşə). Irtə menən zonətejə ytkərelep, hьŋьnan bəjnəlmiləl xəl həm daprizivniktərđeŋ burьsь turahьnda daklat bulьp,daprizivniktər kapitalistarqa qarşь atpur birergə əđer bulьvđarьn əjttelər.

Вьl kəngə kamsamuldar qatnaştь. Ular daprizivniktər esen qəmymi aşxana ojoştorop stinə gəzitəhe sьqarđьlar. Kisən şular esən spiktakel qujьldь. Daprizьvniktar şatlanьşьp qajttьlar.

S. Sadьjqьf.

...ئۇسون تاوار يىتتىشمەيى؟

ف. عەيسين.

Məqarif eşseləre xuzalьq fruntьnьŋ alqь safьna!

Bətə kantun məqarif bylektərenə, bətə məqarif eşselərenə Asьq xat

Urьndarđan igen jьjьştьrьv həm keđgə səsev kampanejalarьna əđerlek həm şul kampanejalar vaqьtьnda kyltura—tormoş xeđmettəre kyrhətev saralarь kyrev turahьnda alьnqan məqlymottər—bьl turala əl bigyk jaqşьnan bulmaqanlьqtь, his ber kyltura—tormoş xeđmətə kyrhətelməv qurqьnьsь barlьqtь. Məqarif xalьq kamisarlьqьnьŋ bьqa tiklem birgən kyrhətmələre bojomqa aşьrьlmaqanlьqtь kyrhətələr.

Uŋьş jьjьştьrьv həm keđgə səsev kampanejalarь bik dur xuzalьq—səjəsi əhəmejət alqanlьqtь iđtə totop, kantun məqarif bylektəre bьl kampanejalarqa kyltura—tormoş xeđmettəre kyrhətev turahьnda iŋ aşьqьs həm kiđken saralar kyrergə tejeştər.

Başqortostan Məqarif xalьq kamisarlьqь kankrit saralar itep tybəndəgelərđe ytkərergə təqdim itə:

1. Oşo diriktiftə alьv menən satsvus həm palitprasvittьŋ bətə təbək inespiktərđarьn mabilizavajt itep, kyltura—tormoş eşən tərtipkə halьv əsən vulьsttarqa jebərergə. Hər ber inespiktьrqa bildələ vulьstь berketep, igen jьjьştьrьv kampanejahьnda kyltura—tormoş xeđmətə kyrhətevđəŋ xələ əsən bətə məsyləjəttə uqa jəkmətep hər 10 kən hajьn atqarьlqan eştər turahьnda iđəp bireven talap itergə. Şulaj uq kantun məqarif bylektərenəŋ yđ apparatьnan ajrьv məmkin bulqan bətə kestərđe, qala məqarif eşseləren mabilizavajt itep, kyltura eşseləre itep avьldarqa, kalxuzdarqa həm safxuzdarqa jebərergə. Urta məktəptərđən başqa eştərđən buş bulqan bətə studinttarđь da şulaj uq kalxuz həm safxuzdarqa jebərergə.

2. Məqarif bylektərenəŋ ajrьm məssəsələre bujьnsa tybəndəgə saralarđь ytkərergə:

1—ense baѣqьs məktəptər

a) 1 nse baѣqьs məktəp uqьtьvsьlarьnьŋ kəŋəşmələren ytkərep, ularqa inestryksejəlar birergə, parteja həm xəkyməttəŋ diriktiftəre menən tanьş itergə, kyltura—tormoş eşeneŋ kankerit saralarьn bildələrgə, hər ber uqьtьvsьnь eş alьp barьv əsən bildələ kalxuz jəki safxuzqa berketergə.

b) Uŋьş jьjьştьrьv kampanejahь turahьnda uqьvsьlarđьŋ ata—əsəbərenəŋ kəŋəşməhen ytkərergə.

v) Uŋьş jьjьştьrьv həm səsev məs'ələləren aŋlatьv əsən qatьn—qьđđarđьŋ kəŋəşməhen ytkərep, jəslələr, balalar majdandarь, balalar bylmələre ojoştorov məs'ələləren tikşerergə, bьqa ojoşmalarđь həm xalьqtьŋ yđenən summalar tabьrqa.

g) Uqьvsьlar brigadalarь ojoştorop, kamsamul menən bergə toq—qap tuplav ytkərergə, skьlattarđьŋ igen jьjьştьrьv maşinalarьnьŋ əđerlegen barlap sьqarqa.

d) Məktəptərđən səskən ucaskьlarьn vaqьtьnda jьjьştьrьp, uzьm səsergə. Hər ber məktəp 3 giktarđanda ađ tygel uzьm səsergə tejeşle. Bьnьŋ əsən kalxuzsь həm jaŋьđaq xuzalьqtarđьŋ əmələren ojoştororqa.

j) Məktəp binalarьn jəsle, balalar bylmə həm majdandarь əsən birergə.

z) Qatьndarqa qьrqa eşkə barьvqa məmkinlek birev əsən balalar majdandarьnda balalar ergəhendə kiđevlek itev əsən dur uqьvsьlarđan brigadalar ojoştororqa.

i) Uqьtьvsьlar kalxuzdarqa igen jьjьştьrьv, səsev, eşse kəsən bylev, xeđmətte ucutqa alьv həm başqalarđьŋ planьn təđevđə jarđamlaşьrqa tejeştər.

k) Ɵlkənerək uqьvsьlarđan kalxuzdarđa həm qьđьl ərmejes simjələreneŋ jarlьlarđьŋ igendəren jьjьşьv əsən brigadalar ojoştororqa.

II nse baѣqьs həm kalxuz jəştəre məktəptəre.

a) Bьlar berđən 1 nse baѣqьs məktəptər ytkərə torqan saralarđь ytkərələr. Ikensenən: a) yđ ucaskьlarьn jьjьştьrqas bətə bulqan a/x. maşinalarьn kalxuz baѣьvdarьna jebərergə, b) 6—8 keşelek kyltbrigadalar təđep baѣьvda kyltura eşe alьp barav əsən (kitap—gəzit uqьvsь, gəzit taratьvsь, stinə gəzite sьqarьvsь, agitatьr həm başqalar itep) kalxuzdarqa jebərergə.

Prafməktəptər.

1) Şiflьq aѣtьndaqь avul həm kalxuzdarđa oşo kyrhətməgə movafiq kyltura—tormoş saralarь ojoştororqa, 2) 1 nse həm II nse baѣqьs məktəptər aldьnda qujьlqan bətə saralarđь ytkərergə tejeştər (ata-əsəlәr jьjьlьşь saqьrьvđan başqalarьn, məhələn ata—əsələrgə igen jьjьştьrьv, kalxuzqa inev turahьnda xattar jađьp jebərev h. b.).

Izba—citalnələr, ketəpxana həm başqa aŋ—belem məəssəsələre.

Kyltura eşe alьp barьvsь vəkildərđəŋ, aktiftьŋ, kalxuzdardaqь kyltura—tormoş kamisejələreneŋ, tərlə ojoşmalarđьŋ kyltura eşseləreneŋ kəŋəşmələren ytkərep, bьlarda kyltura—tormoş saralarь məs'ələhen tikşerergə, eşteŋ kankrit juldarьn bildələrgə, kes həm summalarđь eşkə bylergə.

2. Bətə palitprasvit eşseləren kyltura eşe alьp barьv əsən bildələ kalxuz, safxuzdarqa berketergə.

3) Baѣьvdarđa kysmə izba—citalnələr, agit—arbalar (əgər bьnda prapagandis, ketepxana, kino, radejo, kyrgədmə, garmunsьlar gruppahь, stinə gəzite, sprafkь birev bjorahь bulha) ojoştororqa həm eşləv əsən turanan tura avьlqa jebərergə.

4) Baѣьvđarđa „Qьđьl satьrđar" ojoştorop, palitprasvit eşselərenən, kalxuz jəştəre məktəptəre uqьvsьlarьnan, uqьtьvsь həm başqalarđan kyltura eşselərə gruppahьn şularqa berketergə; satьrđar qororqa, ketəpxana, gəzittər, radejo buldьrьrqa. Satьr ergəhendə baѣьv stinə gəzite sьqarьrqa, kis eştən tuqraqas jaqqan usaqtar ergəhendə əŋgəmə həm qьsqьrьp uqьvdar ojoştororqa, kis tamaşalar (garmun ujnav, „Qьđьl kylmək" sьqьştarь) ojoştororqa.

5) Baѣьvdarđa kitap, gəzit jerətep taratьv ojoştororqa, uqьvsь, kamsamul həm pejarnirdarđan qьsqьrьp uqьvsь, gəzit taratьvsь brigadalar ajьrьrqa, kysmə baѣьv stinə gəzite sьqarьrqa.

6) Kysmə izba—citalnələr, agitatsejə alьp barьvsь „qьđьl satьr" darđa kalxuzlarđьŋ aktiftьnьn, kamsamuldarđan, uqьvsь, uqьtьvsь həm başqalarđan kylt ştaptar ojoştororqa.

7) Baѣьvda əŋgəmələr, horav—javap kisələre, daklattar, kina—sejanstar, radejo tьŋlav həm başqalarđь ojoştororqa.

8) Qulda bulqan bətə palitprasvit milegen—radejo, kino, muzьka inestruminttarь həm başqalarđь baѣьvqa itergə.

Kalxuzsьlarqa xeđmət kyrhətev əsən səneqət nəfisə truppalarь ojoştororqa.

Ɵj həm tormoş eştəre

1) Məktəpkə tiklem tərbejə majđandarьn, balalar bylmələren, jəslələr seltəren kiŋ ojoştororqa. Bьl saralar bik dur əhəmejət alalar, sənki qatьndarđь balalar qaravđan qotqarьp jəđđərsə keşelərđə eş əslovgə buşatalar.

2) Məktəpkə tiklem tərbejə—tormoş mə'əssəsələre seltərə hər ber məktəptə, izba—citalnə, qьđьl məjəştə balalar majđanь jəki ţjəsle bulьrlьq itep kiŋəjtergə tejeşle.

3) Bьl məəssəsələrđə asьvqa jəməqət ojoşmalarьnьŋ həm xalьqtьŋ yđeneŋ summalarьn ьlьqtьrqa.

Agitatsejə—aŋlatьv eşe oşo mə'sələlər tirəhendə alьp barьlьrqa tejeşle:

1. Kalxuzdarqa avьl xuzalьqь nalugь həm başqa turalarđa birelgən lgyttərđь aŋlatьv.

2. kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov həm ucutqa alьv prinsiptarьn, iŋ jaqşь xeđmət dissiplinahь həm eşteŋ sьjfatь jaqşьbulьv kərəklekte aŋlatьv. Xeđmətojoştorovđaqьkemselektərđe tabьp, ularđь təđətev. Eşkə iqtibarhьđlьq həm dissiplinahьđlьqqa qarşь kerəşev, avьl xuzalьqь invintarьnan jaqşь fajđalanьv həm ularđь haqlap totov saralarьn kyrev.

3. Xuzalьq jьlьnьŋ aђaqьnda kalxuzsьlarqa xeđmət xaqь nisek tylənəsəkte, uŋьştan nisek həm qajđa fajdalanьlasaqtь kalxuzdarđa uŋьş byleşev tərtipteren aŋlatьv.

4. Uzьm səsevđə kiŋəjtev burьsьn aŋlatьv. Agranumlьq saralarьn teşənderev (sartavaj orloq səsev, orloq tađartьv, tedmə səsev—jer aşlav qortqostarqa qarşь kerəş h. b.).

5. Kalliktif xuzalьqtьŋ jaŋqьđaq xuzalьqqa qaraqanda fajđalь bulqan jaqtarьn aŋlatьv. Jaŋь kalxuzdar təđev, xəđergə kalxuzdarđь ьŋqьtьr, taqьla yftərev.

6. Uŋьş jьjьştьrьv həm aşlьq huqьv timptarьn tiđləşterev məs'ələlərə tirəhendə kestə mabilizavat itev.

Bətə eş oşo nigeđđər ga qorolorqa tejeş le.

1) Eşkə jəməqət ojoşmalarьnьŋ, prafsajuz, kapiratsejə, kamsamul, irekle jəməqejət həm başqalarđьŋ bətə kəs həm summalarьn ьlьqtьrьv; sənki məqarif urgьndarь yđ kestərə menən genə bьl eştə atqarьp sьqa almaѣtar. Eşkə aktiftь, məqarif siksejələre aqzalarьn, məktəp, izba—citalnə həm başqalarđьŋ sastaftarьn ьlьqtьrьrqa.

2) Eşte barь jabьq binalardьŋ stinalarь esendə genə alьp barmajьnsa, „dingeđ bujьnda jel sьqqanьk" ketməjensə, eşte kyberək baѣьvqa kysərev, kys mə eş alьp barьv.

3) Kamsamul brigadalarь təđev julь menən Başsajuz, Havlьq haqlav x. Kamisarlьqь, prafsajuz,asoavejaxim həm başqalarđьŋ tybən seltərə bujьnsa nindəj saralar kyrelgənlekte həm kyreləsəkte barlap, kyrelgən kəmselektərđe təđətev.

4) Eşte—uŋьş jьjьştьrьv həm keđgə səsev bətev menən yk igen əđerləv kampanejahьna xeđmət kyrhətergə kysərlek itep təđev.

5) Kyltura—tormoş xeđmətə kyrhətevđə berənsə kiđəktə kalxuz həm safxuzdarqa jynəltep jarlь həm urta xəllə jaŋqьđaq xuzalьqtarđь la onotmaѣqa.

6) Eşkə jetəkselek əsən kantundarđa həm vulьstarđa bətə jəməqət ojoşmalarьn həm aktiftь kiŋ qatьştьrьp ştaptar təđergə.

7) Eştə kiŋ satsejalizem jarьşь, udarьlьq, tiđ həm aŋьq eşləv mitədьnda atqarьrqa. Eştə jarьşmaqan his ber məqarif şəqbəhe məəssəsəhe qalmahьn.

Kyrgən saralarьqьđ turahьnda jaqьn arala atcut kətəbeđ. Başnarkampus kantundarqa brigadasьlar həm 3 səneqət nəfisə t r u p p a h ь jebərə, ularqa kərəklə bulьşlьqtь kyrhətegəđ. Kantun bujьnsa oşo kyrhətməgə movafiq kyltura eşe alьp barьvđa məsyləjət atap məqarif şəqbəhe mediranə jəkmətelə.

Məqarif x. Kamisarь
ƏBYBƏKEREF.

Massьvьj saralar inespiktьrь
ANFIRЬF.

Diligatkalar hajlavqa xəđerlənegeđ.

Diligatkalar hajlav kampanjahь başqa səjəsi kampanjalar kevek kiŋ eşsən xalq jalpьhьn yđ esenə alьp ytərgə tejeş. Bьjьl diligatkalar hajlav kampanejahьnda parteja həm səvittər aldьnda torqan đur burьstarđь ytəv luzьngьhьnda, bigerək tə partejənьŋ Başqortostan əlkə kanfirinsejəhe həm partejənəŋ XVI—nsь s,jьz qararđarьn tormoşqa ytkərevđə kalxuz teđəleşən ьŋqьstьv, pramfinplandь tormoşqa ytkərev, satsejalizem jarьşьn kəsəjtev rajunlaşьv eştəren aŋlatьv, qatьn—qьđđar arahьnda eşləvđə bulqan jaŋь eş juldarьn teşənderev, „5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьn taratьv luzьngьhьnda ytərgə tejeş.

Diligatkalarqa hajlav ytkərevđən elek hajlavqa xəđerlek ađnahь ytkərelep qalala həm səneqət təbəktərendə 20—se avqьstan 5—se sintəbergə tiklem; safxuz, kalxuz həm avьldarđa 1—se sintəberđən 20—se sintəbergə tiklem bulasaq. Hajlavqa xəđerlek eşe yđ yđendə ьŋqь tənkit menən ytərgə tejeş.

Iđke diligatkalar hajlavsьlar aldьnda ajrьm həm gruppa menən xisap birəp, diligatkalar jьjьlьşьnьŋ jetəksehe jəcəjkə bjorahьnda daklat jaharqa tejeş. Şulaj uq ikmək əđerləv, zajьm taratьv kevek səjəsi kampanejalarđa yrnək bulьp eşləgən diligatkalar ojoşmahьna həm ajrьm diligatkalarđь byləklərgə kərək.

Yđeneŋ eşendə yrnək bulqan sьjnfi tərbejə alqan diligatkalarđan səjəsi kampanjalarđь ytkərev əsən udarnьj brigadalar teđəp eşkə başlarqa kərək. /ikmək əđerləv, zajьm taratьv həm başqa səjəsi kampanjalarđa/.

Diligatkalarđь hajlav vaqьtь qala həm səneqət təbəktərendə 5—se sintəberđən 25—se sintəbergə tiklem, safxux, kalxuz həm avьldarđa 25—se sintəberđən 1—se nyjəbergə tiklem ytkərələsək.

Bьjьl diligatkalar ojoşmahь partejə jəcəjkəhe barьna—juqlьqьna qaramaѣtan prajьzvudstьvalar ergəhendə, jəqni, zavьt fabrika, safxuz, kalxuzdar qaramaqьnda bulьrqa tejeş. Avьldar jaqьn kalxuz, safxuzdarqa berekterelep, jaqьn tirələ safxuz, kalxuz bulmaqanda qьna ojoşma avьlda ojoştororqa jьr.

Partejə ojoşmahь bulmaqan kalxuz, safxuzdarđaqь ojoşmalarđь jaqьndaqь jəcəjkə, jəki, ajrьm partejəs şifqa alьrqa tejeş. Şulaj uq kalxuz, safxuzdarqa odaq vaqьtqa qala həm səneqət təbəktərenən barqan partejəs həm eşse iptəştər—25 meŋdər xisabьna eşləvsələrđe berketergə. Bigerək tə eşse qatьndar kalxuz,safxuzdarqa pralitarejat tərbejəhe birergə burьsь ikənlektəren aŋlahьndar.

Hajlanqan diligatkalarđьŋ qala həm səneqət təbəktərendə 70 pr. eşsə qatьndar 60 pr. safxuz, kalxuzdaqь batracka jarlь qatьndar bulьrqa tejeş.

Hajlav nurmьlarь qala həm səneqət təbəktərendə eşse qatьndarь 5 keşenən bərevđe, jort qatьndar xeđmətsələr 15 keşenən bərevđe, safxuz, kalxuzdarđa əs keşenən bərevđe hajlajđar. Kalxuz bulmaqan avьldarđa əs batrackanan bərevđe hajlarqa tejeş. Başqa avьl qatьndarь 10—15 keşenən bərevđe.

Diligatkalar jьjьlьşь 50 keşenən artьq 15 tən kəm bulmav şartь totola.

Hajlavsьlar 60 pr. kilməgən də jьjьlьştь tuqratьp jaŋьnan saqьrьrqa kərək, jьjьlьşqa yđə kilməgən keşelər hajlanьrqa tejeş tygeldər.

Diligatkalar hajlav bətev menən diligatkalarđьŋ tələktərenə qarap siksejələrgə bylergə kərək. Şulaj uq hajlav vaqьtьnda stinə gəzitələre sьqarьp bətə kiŋ eşsən xalq jalpьhь qatnaşhьn. Hər ber diligatkalar jьjьlьşьnda jaqşь xəđerleklə, daimi jetəksələr qujьlьp bьnьŋ menən kyltprop həm prapagandistar julbaşsьlьq itergə, urьndaqь partejə ojoşmalarь bətə kapiratsejə, kalxuz həm başqa jəməqət ojoşmalarь, prafsajuz, kamsamul aktif qatnaşьrqa tejeş.

Ytkən jьl qaj ber ojoşmalar (Bərə) diligatkalar hajlavđь, başqa səjəsi kampanejəlar bar, tejəp tuqrattь. Bьl xatalьqtь teđətergə, diligatkalar hajlav kampanjahь, ikmək xəđerləv kampanjahь menən bəjlərgə kərək.

Bьl turala Başqortostan əlkə partejə Kəmitəte əlkə kantrylnəj Kəmisejəheneŋ berləşkən II nse plinumь qararđarьn urьndaqь partejə ojoşmalarь tormosqa ytkərevđə burьslьlar.

X. VAFINA.

Kiləhe jьl safxuzdar 9 miljun giktar jer hərəsəktər

Partejəneŋ XVI-s'jьz qararь bojomqa aşьrьlasaq.

SSSR Yđək Başqarma Kəmitəte Prizidejumь janьndaqь Ere Safxuzdar teđevgə Jarđamlaşьv Kəmitəte Zirnatristeŋ 1930/31 nse jьlqь planь turahьnda ip. Gircikьftьŋ daklatьn tьŋlanь

— Kulak səskən majđandь qaplav (səsəp bətərev) məs'ələhe beđđeŋ əsən xəđer tarixi vaqiqəgə əjləndə-tej ip. Gircikьf. Partejəneŋ XVI nsь s'jezь tarafьnan hərərgə jaraqlь 9 miljun giktar jerđe hərəp, 4 miljun 500 meŋ giktar jerđən 1931 nse jьlda uŋьş jьjnav turahьnda sьqarqan qararьn Zirnatristeŋ bojomqa aşьrьvь Bətə SSSR dəvmələndə sьqarьlasaq tavar igendeŋ 18,6 pratsintьn orloq safxuzdarь arqьlь alьv tigən hyđ.

Orloq safxuzdarь urta iđəp menən alqanda 1929 nsь jьl bətəhe 44,4 meŋ giktar, 1930 nsь jьlda 56,9 meŋ giktar igen səstelər. Ə, 1931 nse jьlqa qarata teđəlgən praikt bujьnsa ular 78,9 meŋ giktar igen səsergə tejeştər.

Iŋ đur Safxuzdar 1929 nsь jьlda 124,2 meŋ giktar jerle safxuz bulha, 1930 nse jьlda 170,8 meŋ giktar jerle safxuz ine, ə, kiləhe 1931 nse jьlda beđ hər berehe 250—300 meŋ giktar jergə ejə bulqan kəmendə 5 safxuz ojoştororqa ujlajbьđ. Safxuzdarđьŋ urtasa səsev majđandarь 13.000—17.000 giktar samahьnda bulьrqa tejeşle.

Zirnatristьŋ 1931 nse jьlqa qarata teđegən praizvudstva pragrammahь tybəndəgə kyreneşte kyđ aldьna kiltere:

Safxuzdar hanь	231
Ulardə səsevgə jaraqlь jer	12.750.000 ga
Igen jьlьla torqan majđan	4.500.000 "
Şulardan:	
Keđđən səselə	775.000 "
Jađqь aşlьq	3.725.000 "
1932 nse jьlqa əđerlanə:	
Par	2.800.000 ga
Arьş səselə	1.575.000 "
Sirəm herelə	2.500.000 "
Keđđən herelə	3.700.000 "
Bətehe	9.000.000 "

Şular eђtenə safxuzdar kiləhe jьl tərənlə habandь taşlap bəjđaj habanь tigən haban həm buradnalap səsə torqan səskestər qullanasaqtar, bьlarđan tәvgehe igen uŋьşьn ikə tapqьr arttьrьr, huŋqьhь la igen uŋьşьn kytərevđə jarđam itər tip eşənelə.

Kiləhə 1931 nse jьl esendə jaŋьnan 4,200 danə kambajen indererge ujlana, bьlar menən safxuzdarđьŋ 55 pratsint səsev majđanьn urьp bətərgə ujlana.

Bьqa tiklem qullanьlqan maşinalarđь maksimum aftamatlaştьrьv həm eş kacьstьvahьn kytərev maqsatь menən şaqtaj ydgəreş həm jaqşьlatьv indereləsək. Şulajuq, traktьrđarqa maj həm jaqьvlьq birevđələ mixanika ydgəreşe inderep, hər ber traktьrđьŋ kypme jaqьv nəməhe bətərevən aftamat-cutcik arqahьnda belə torqan itərgə ujlana.

Zirnatrist planьnda kadьrdar jeteşterev məs'ələhenə lə dur urьn birelgən. Zirnatrьsteŋ 6 VUZь, 12 tixnikumь bar. Safxuzdarđьŋ jetəkselek sastafь la hajlanqan. Zirnatrist 31 meŋ traktarist əđerləp sьqara həm ulardьŋ uqьv metdəttəre lə şaqtaj odajtьlqan. Fənni tikşerenev əştəre lə julqa halьnqan.

Gircikьf iptəş, bajtaq zavьttarđьŋ a/x maşinalarьn nasar itep eşləvđəren telgə alьp uđa. Unьŋ fikrensə zapas əstərəđerlən eşendə planlaştьrьv urgьndarь qulьnan alьp, apiratif urgьndarqa tapşьrьv jaqşь bulasaq. Ul saqьnda nərhəneŋ ydenə oroşo hər sintəirgə 5—10 tingə tiklem oshodlanьrqa məmkin.

Urьndardaqь partejə həm səvit ojoşmalarьn safxuzdarđьŋ pramfinplandarьn ytəvđə jarđam itev həm javap birevđəren məzbyr itərgə kərək, ti.

Bьl ajqan menən: Mikajan, Tulajkьf, Ansiluvic, Sulimьf, Kalinin iptəştər həm Zirnatrist eђtenən şiflьq itevse AMU zavtьnьŋvəkile hydalьp həjlənelər.

Sizunlь eşselər arahьnda

AŊ—BELEM EŞTƏREN KƏSƏJTERGƏ KƏRƏK.

Ɵfələgə həm Ɵfə tirəhendəgə teđəv urьndarьnda jeđləgən tatar—başqorttar sizunnьj eşləjđər. Ləkin ular nisek toralar həm eştən buşanqan arala nəmə menən kən ytkərevdəren ber kem belməj, tihək tə xata bulmaѣ.

Eştən buşanqas terləhe—tərjergə taşlanalar da yđ beldektəre menən ujđarьna nej kilhə şunь eşləj birələr. Qajhьlarь unda—bьnda garmun ujnaj., qajhьlarь pivnujlarđa bər tapqandarьn tygəp jərəjđər. Şuqa kyrə tərlə tərtipheđlek, xuliganlьqtar kilep sьqa.

Bьna bьl jaraqhьđ nəmələrđe bətərev əsən tejeşle urgьndarđьŋ ber sara kyrevđəre kərək ine. Bьqa qarşь sara barь sizunniktar arahьna kyltura eştəren inderev aşa bulьrqa tejeş.

Şunьŋ əsən jetəkselekte kəsəjtergə kərək. Ular arahьnda avьl xuzalьqьn kəliktifleşterev đeŋ əhəmejətə asьq bulhьn. Sənki ulardьŋ kybehe eş bətev menən avьlqa qajtьvsьlar. Unan bigerək sizunniktar arahьnda uqьj—jađa belməvselər bajtaq han tota. Naqanlьqqa qarьşь ut asьv—bəgəngə iŋ mehim burьs.

Xalьqtь ojoştorovda iŋ abat jul—səxnə, ədəbejət eştəren tejeşle dərəzəhenə qorop jebərev. Ə, sizunniktar arahьnda bьl juq.

Tərtipkə halənmaqan

Tanalьq jorto, Sьŋqьđ avьlьndaqь „Qьđьl jul" kalxuzь agranumdar kyrhətevə bujьnsa malsьlьq avьşь menən eş alьp barьrqa təjeş. Şuqa kyrə kalxuz idarahь jaqşь toqom maldar aldьrьv əsən zəjəfkə birgən bulha la ələ bulha ber baş mal jebərelgəne juq.

Kalxuz aqzalarьnьŋ eştəre his bər tərlə iđəpkə alьnmaj. Şuqa kyrə aqzalar arahьnda rizahьđlьqtar tulьp jata. Kulaktarđan kanfiskavajt itelep dəjəmləşterelgən 69 harьq kalxuz idarahьnьŋ iqitbarhьđlьqь arqahьnda hujьlьp, hatьlьp bətəp bara. Sittə eşləp qajtьvsьlar yđđərenən tejeşle pratsint aqsahьn tyləməjđər.

Aqzalar arahьnda aqartьv eşe alьp barьlmaj, ber genə dana la gəzit kilməj. Bьndaqь jeteşhedlektərđə bətərev sarahьn kyrergə kərək.

Jəngel.

Ber genə bərtək başaq ta jerdə qalmahьn.

Jadqь avьl xuzalьqь kampanejahьn, bigerəktə, səsevđə bəlşəviktərsə ytkərev doşmandar şulaj uq şiktənep jərəvsə uŋ appartunislarđь qəzəplənderđe. Xəđer aldьbьdda burьs—bəlşiviktərsə səskən aşlьqtь bəlşəviktər timpь menən jьjnap alьv. Jgendə urьp alьv—xalьq xuzalьqьnda đur əhəmejətlə urьn tota. Jgendə vaqьtьnda jьjьv, tulьŋьnsa uŋьştь qulqa alьv—Aşlьq həm səneqət əsən tavar əđerləv, „5 jьllьqtь 4 jьlda" ytəv kampanejahьnьŋ uŋьşlьlьqьn tə,min itev tigən hyđ. Jgendə urьv kampanejahь kalxuzdarda kulakka qarьşь sьjnьfi kerəştə kəsəjthen, kəsən arttьrhьn. Beđđeŋ jadqь səsevđə bəlşəviktər timpь menən eşləgəngə sit il kapitalistarь, sit ildeŋ qomhod kyđđəre ьşandьlarda ul uŋьştь «kəđ jьjьp ala almaѣtar» tinelər Ləkin, beđ bьl kampanejala la jəŋep sьqasaqbьđ.

Tik bьnь tə'min itərgə kərək. Tik, bьl julda bətə jalpьnьŋ qatnaşь, xəđer avьlqa qajtьvsь qьđьl ərmejestər, piriminniktər, aso—avjaxim aqzalarь eşkə totonovdarь kərək.

Jgen jьjьv kampanejahьn uŋьşlь ytkərev—teş qajrap torqan kapital ildərenə qatь atpur birev bulьr.

kalifurnejəla kykəj fabrigь.

(Quşma amirikanьŋ Kalifunejə tigən ştatьnda bulqan ber kykəjselek xuzalьqь turahьnda „SatsejalisticeskojьZimlədilejə" gəzitendə oşo məqalə baѣlьp sьqtь).

Xəđer bьl fabikta 500 meŋ tavьq kykəj halьp tora, taqьla 200 meŋ tavьq əsən ketəktər teđələp jatalar. Bьl xuzalьq vaq ber iminejə tygel, bəlki 10 giktar jerđə teđəlgən đur ber fabrik. Hər ber giktar jerđə 50 meŋ tavьq bar. Bьl qoş qalahьnda bərqatarđan tavьq ketəktəre teđəlgən 16 kvartal bar. Hər ber rəttə 20 şərđən bətəhe 320 ketək. Hər ber ketək 120 fut ođonloqta, 24 fut kiŋlektə aqas jort bulьp, hər berhendə 2500 tavьq tora.

Bьl qalala tupraq kyrep bulmaj, bətə jergə simint jəjelgən. Qoş əjđərenəŋ iđənenə lə simint qojolqan. Şul səbəplə qoş jerđə qađьnьvđь belməj, bətə qəmərən simint eђtendə jerəp ytkərə.

Bьl qoşsoloq farigьnda bətə nəmə miljundar menən hanala: iđənenə ber miljun kvadrat fut simint jəjelgən, əjđər halьvqa 4 miljun fut taqta totolqan. Fabriktə təyge 27 aj esendə 26 miljun kykəj tuplanqan, xəđer qoştarđьŋ hanьn da ber miljunqa jetkerergə əđerlənələr.

Bьl xuzalьqtьŋ qoş ađьqь əđerləj torqan maxsus fabrigь bar. Unda hər berhe 500 at kəsendə 9 mutur eşləj. Hər mutur 8 səqət esendə hər tərlə qoş ađьqtarьn bergə uqmaştьrьp, təjəp 140 tunna ađьq əđerləp sьqarьp tora. Hər kən fabrikka 1500 dallarlьq (3000 altьn humlьq) qoş ađьqь kiltərelə.

Bьl kykəj fabrigьnьŋ tavьq jeteştere torqan ajrьm firmahь bar. Unьŋ inkubatьrđarьnda hər ađna hajьn jaŋь 11 meŋ sebeş sьqarьla tora. Kykəj fabrigьna hər ađna hajьn 6 ajlьq jaŋь 4000 tavьq kilterep, hər ber aj hajьn 5000 qart tavьqtь fabriktan sьqarьp hujьp hatьp toralar. Xəđer xuzalьq tavьq itenən kənsirva eşləv əsən maxsus zavьt halasaq.

Fabrik hər kən hajьn Lus—Auzilus qalahьna 200 meŋ kykəj itep tapşьrьp, 1 jarьm miljun xalьqlь bьl qalanьŋ kykəjgə bulqan ixtejazьnьŋ 10% n qaplaj.

Hər ber tavьq urtasa alqanda jьlqa bik ere 120 kykəj hala. Hər ber kykəj halьnqas esensə kənendə yk tap tađa kəjensə—aşxanalarqa barьp kerə.

Tavьqtar arahьnda ylem bik ađ. Bьnьŋ təp səbəbe iđən simnt bulьv. Unda qorttar ▯jalamьj unь tađartьv jəqei. Xəđer Amirikala tavьqtь jergə bьђtьrьvđan qasalar. Xrtta iđəne timer sьbьq iləktən ▯teđəlgən bulьp qat—qatlь ketəktər teđəvgə kysələr, xəđer unda 6 şar jatazlь ketəktər bar.

Şul pritperejətejəlә barь 100 keşe eşləj jəqni hər eşsegə 5000 tavьqtь qararqa tura kilə Xeđmət bьlaj:

Irtən s. 6½— 7½ da ketəktərđe qarap ylgən tavьqtarđь alьp taşlav, sirləgənderən ajьv.

S. 8 jarьm—11 də ketəktərđe tađartьv.

11—12 lə hьv havьttarьn tađartьv (bətə ketəktərgə vadapravud kerə). s. 3—3jarьm da ađьq tultьrьv.

S. 3 jarьm 5 tə kykəj jьjьp, skьlatqa ođatьv.

S. 5 jarьm—6 arahьnda tađa hьv qojov həm irtəgəgə ađьq əđerlep qujьv.

Bətə idara apparatь ber mədir, unьŋ jardamsьhь həm ber qoşsoloq spisejəlisenən qibaratqalqandarь bətəhe lə eşselər.

Bьl fabrikteŋ jere 1 də biştən' ber miljun humqa hatьp alьn, qan, qaraltьlarь 1 miljun humqa teşkən. Bьl eşkə bətəhe 4 miljun hum aqsa tygəlgən.

Bьnda hər ber tavьq jьl ojləhendə urtasa alqanda 3½—4 dallar (7—8 altьn hum) daxut birə.

Aftanumejalь Başqortostan satsejal səvittər jəmhyrejəte tirratirejal upravlinejəhenen 1908 nsejыl tыvqan grazdandarđы qəskəri xeđmətkə saqыrыv turahыnda № 8 Bojoroqo

Əfə qalahы 14 avqыs 1930 jыl

§ 1.

«Məzbyri qəskəri xeđmət turahыndaqы zakun» dыŋ 104 maddəhe nigeđendə həm Vulga bujы ukrugы qəskərđərenə qarata 1930 nsы jыl 27 nse ejjyldə birelgən № 169 bojoroqto ytev jəđenən Əfə kantunы həm Əfə qala dəvmələndə 1908 nse jыl tыvqan grazdandarđы disvitelnəj qəskəri xeđmətkə saqыrыv 1930 nsы jыldыŋ 20 nse sintəberenə bildələnə.

§ 2.

Prizыfqa kilergə tejeştər:

1. 1908 nse jыlda tыvqan bətə grazdandarđan Əfə qalahы həm Əfə kantunыndaqы prizыf ucaskahыna terkələvsələr.

2. 1907 nse jыl tыvqan həm ulardan əlkən bulыpta ytkən prizыf vaqыtыnda avrыv, jəki, gəvđəhə kilməv ajqanlы atsrucka alыvsыlar.

3. 1907 nse jыl tыvqan həm ulardan əlkən bulыpta bыnan eleke prizыftarđa uqыvsы bulqanqa atsrucka alqan həm oşo jыl uqыvыn bətergən, jəki tərlə səbəptər arqahыnda unы taşlap sыqqandar, ularqa birelgən atsruckanыŋ məddəte tulыvqa qaramaђtan.

4. 1907 nse jыl tыvqan həm ulardan əlkən bulыpta avыl məktəbe uqыtыvsыhы həm jer ylsəvse—jer teđəvse bulыv arqahыnda atsrucka menən fajđalanыpta, tege, jəki bыl səbəp menən bыl xeđməttəren taşlavsыlar.

5. 1907 nse jыl tыvqan həm ulardan əlkən bulыpta berər səbəp arqahыnda yđ jəştəştərə menən prizыfqa kilməj qalыvsыlar, şulardan 1908 nse jыl tыvqandar menən bergə kilep kyrenergə tejeşlələr.

6. Əfə qalahыnda həm Əfə kantunыnda tыvыpta nindəj bulhala berər səbəp menən prizыf ucaskalarыnыŋ berehenə jađыlmaj qalqan BƟTƏ GRAZDANDAR.

§ 3.

Prizыfqa kilergə tejeş tygeldər:

1. 1908 nse jыlda tыvыp prizыf mamintыnda əşse kerəђtejən qыđыl ərmejəhe safыnda ellekke qəskəri xeđməttə bulqan grazdandar.

2. Uqыvsыlarđыŋ 1908 nse jыlda, jəki unan elegerək tыvыp uqыvđarыn təmam itev əsən prizыftan atsrucka alqan grazdandar, quidarыnda atsrucka turahыnda tejeşle dakumintы bulqan məktəptərenen uqыvsыlarы həm zimlemir jer teđəvsələr

3. Prizыfqa saqыrыlыrqa tejeşle grazdandarđыŋ xibes jorttarыnda irektən məxrym itelevđə bulqandarы həm şulaj uq sut həm təftiş aђtыnda bulыp qulqa alыnqandarы.

1—NSE IЂKƏRMƏ: bыndaj keşelər turahыnda xibes jorttarыnыŋ administratsejəhe prizыf vaqыtыna qarata tirritarejal upravlinejaqa ulardыŋ totqonda bulыuđarыn xəbər itep, ulardыŋ qəskəri ucut dakuminttarыn jebərergə tejeştər.

2—nse IЂKƏRMƏ: Şartlы rəveştə irektən məxrym itelevgə həm məzbyri xeđmətkə xəkəm itelgən grazdandar, şulaj uq xibeskə jabыlmajыnsa jaza ytkərevse xəkəm həm təftiş aђtыnda bulqan grazdandar prizыfqa kilevđən qotqarыlmajdar.

Kalxuz—huqыş belemen jaqşы ejrənevgə jarđam itə

Sbur uŋыşlы ytte.

3 nse pulыk bыjыl hər urыnda sburđы uŋыşlы ytkərev menən alda kildə. 1907 nse jыl tыvqan jəştərđən nadan 360 keşe kilhə, şulardan 320 keşe uqыrqa, jađarqa ejrəndə. Pulыkta partejəgə kerergə 147 keşe, kalxuzqa kerergə 171 keşe əđerlende. Divizejə kylemende 35 kilamitərlыq paxыt jarыşыnda bər keşelə qalmaj bər vaqыtta yđ paxыttы menən berenselektə aldы. Bыna bыl uŋыştыŋ səbəbe, qыđыl ərmejə safыna bulыvsыlar tыnыs,xuzalыqы kalxuzda bulqanlыqtan qajəjərmavdan, tik ejlerge kerəklə.

Şulaj uq 659 keşe jəj bujыna udarnik bulыp eşlənelər.

„Ш“

§ 4.

Prizыfqa ыlыqtыrыlыrqa tejeşle bətə grazdandar—yđđərenə jort başqarmalarы həm avыl səvittərə arqыrы jebərelgən atama əndəmələr đə kyrhətelgən sruktarđa prizыf kəmisejələrendə oşo tərtiptə havlыqtarыn tikşerev ytkərələr.

Kəmdər kilə.	Nindəj komisejəgə həm qajđa	Qasan kilesəktər
1) Məzbyri qəskəri xeđmət zakunы" nыŋ X nsы bylegə tərtibendə qəskəri xeđmət ytərgə məzbyr bulqan bətə keşelərđeŋ (urta həm juqarы məktəp bətərevsələr) Əfə qalahыna həm Əfə kantunы jorttarыna terkəlgəndər.	Əfə təp prizыf kəmisejəhenə, Əfə qalahы, „Karl—Marks uramы rivalytsejun uramы məjeşə (tir upravlinjanыŋ sburnaj punktы. № 2 barak)	20, 21, 22 nse sintəberdə.
2. Navasəjul, Pitrav, Tapurin, Ydildevənəj, Olotilək həm Şərip jorttarыnda terkəlgəndər.	Şul uq kəmisejələr.	23—sintəberđən başlap jort başqarmalarы arqыrы jebərelgən endəmələrđə kyrhətelgən sruktarđa.
3. Əfə qalahыnda Blagavişin, Dimiterei, Iglin, Stipan həm şişmə jorttarыnda terkəlgəndər.	Əfə qalahыnda Əfə əђtəlmə prizыf kəmisejəhenə Karl-Marks uramы, Rivalytsejun tir upravlinejənыŋ sburnaj punktы № 2 barak).	20 nse sintəberđən başlap jort başqarmahы arqыrы jəbərelgən əndəmələrđə kyrhətelgən sruktarđa.
4. Abraj, Arxangil, Bulqaq həm Qыrmыђqalы jorttarыnda terkəlgəndər.	Bolqaq əђtəlmə prizыf kəmisejəhenə, bolqaq jortonoŋ Bolqaq avыlыnda.	20 nse sintəberđən başlap, jort başqarmalarы arqыrы jebərelgən əndəmələrđə kyrhətelgənsruktar.
5. Bələkəj-kydi jortonda terkəlgəndər.	Iђke—kyl əђtəlmə prizыf kəmisejəhenə, Bələkəj kydi jortonoŋ Iђke-Kyl avыlыnda.	20 nse sintəberđən başlap, jort başqarmahы arqыrы jebərelgən əndəmələrđə kyrhətelgən sryuktarđa.
6. Nadizdin jortonda terkəlgəndər.	Şul uq kəmisejəgə ləkin Nadizdin jortonoŋ Nadizdin avыlыnda.	29 nsы sintəberđən başlap 6 nsы yktəbergəsə jort başqarmahы arqыrы jebərelgən əndəmələ kyrhətelgən sruktarđa.

Tixniklekkə əđerlənegeđ!

1930 nsы jыldыŋ 1 nse yktəberenən başlap Əfə qalahыnda oşo bylektərə bulqan julsыlыq tixnikumы asыla:

1) Rilesheđ juldar əsən tikşerev həm ulardы teđəv bylegə;

2) Rilseheđ juldarđы eşlətev (ikesplatatsejə) bylegə. Bыlar bernse kursы 3 gruppa (hər berehe jəđ jegermeşər keşelek) bulalar.

Uqыtыv srugы 5 simistər (2½ jыl)

Tixnikum bətergən keşelərgə tixnik iseme birelə.

Tixnikum kursыtarыna 16 nan jəş bulmaqan, 30 đan əlkən bulmaqan, 7 jыllыq məktəp dəvmələndə belemle hər ike jenes keşelər alыnasaq.

1 nse IЂKƏRMƏ: Əgərđə jerle millətərđən kerergə teləvsələr jetərlək handa tabыlmaha —belem siuzы altы jыllыq məktəp dərəzəhenə təşerelə.

2 nse IЂKƏRMƏ: 7 jыllыq məktəp dəvmələndə belem alqanlыqtarы turahыnda tanыqlыqtarы bulmaqan keşelər jerle məktəptər ergəhendə hыnalыp ytələr.

Tixnikumda urыnđar oşo ojoşmalar tarafыnan kamandiravat itelgən keşelərgə birelələr:

Başprafsavit . . . . 52 keşe
Başdortrans . . . . 20 „
Kalxuzsajuz . . . . 18 „
Qala məqarif şeqbəhe . . . . 5 „
Aftadur jəmqejəte . . . . 8 „
VLKSM Əl. k—te. . . . . 17 „

Tixnikumqa alыv oşo nəvbəttə atqarыlasaq:

Stanuk eşselərə, eşselərđeŋ balalarы, batraktar, VKP (b) həm VLKSM aqzalarы, jarlы həm urta xəlle kalxuzsыlar, dəvlət mə'əssəsələrendə 5 jыldan ađ tygel eşləgən spisejəlis balalarы, ə ikense sirutta eşsən intiliginsejə, xeđmətkər həm hənərsə kustar balalarы.

Sittən kilmeşək bulыp tixnikumqa alыnqan keşelər ortaq jataq torlaq menən tə'min itelələr.

Stipindejələr hər ber uqыvsыnыŋ moxtaзlыr xələnə qarap birelesək.

Tixnikumqa kerergə teləvsələrđən Əfə qalahыnda jəşəgəndərə—yđđərenə tixnikumqa uqыvsы jəbərev xoquqы birelgən juqarыla kyrhətelgən mə'əssəsə həm ojoşmalarqa mərəzəqət itərđər.

Urыndarđa zajavlinejələr şul ojoşmalarđыŋ tejeşle urыndarыna birelergə tejeşle.

Zajavlinejə ergəhendə oşo dakuminttarđы terkəp birergə kerək:

1) Uqыvы turahыndaqы tanыqlыqtыŋ təp nesxəhen;

2) Kerevsenen yđenen həm ata—əsələrenen iztimaqi xole turahыnda.

3) Yđenen həm ata—əsəhenen xeđmət staзы turahыnda spafkы

4) Kerevse yđe həm ata—əsələre hajlav xoquqыnan məxrym itelmev turahыnda belderme.

5) Tыvыv həm qəskərlek pavinnostene mənəsəbəte turahыnda təp turahыnda.

6) Dəvlət davalav mə'əsəsəhenən yđenen tixnikumqa inevgə qamasavlыqы şəhər hoqsa.

7) Yđe qul qujыp, tejeşle rəveştə gыvahlandыrыp ike nesxe fatagraf rəsemə.

Tixnikumqa birevə qыŋqы bыjыlqы 20 nse avqыstan 15 nse sintəbergə tiklem birelələk.

Kamandirыvka birevse ojoşmalar 15 nse sintəberđən başlap bətə matirjaldarđы Başdortrans ergəhendəge Ydok qabul kəmisejəhenə (Karl Marks ur. № 16) jəbərergə tejeştər.

Başdortrans başlыqы esən ZAVJALЬE.

Jul tixnikumы mediro RƏŞITEF.

Bətə kəmisejələrđə Iə ərenə nəvbəttə VKP(в) həm VLKSM aqzahы həm kandidattarđыŋ havlыqы qaralыp ytə, şunan hun qalqan prizыfqa saqыrыlыvsыlar. Iŋ təvlə elgutbəđđar unan hun 3—2 nse həm 1 nse rəzrət elgutlыlar tikşerelə.

Hajlavqaqatыşыv xoquqыnan məxrym itelep tilavaj apalcinejaqa iheplenergə tejeş bulqan grazdandar havlыqhuŋqы sirutta tikşerelə.

Jort başqarmalarы yđ tirriturejəlarыnda jəşəgən bətə prizыfqa saqыrыlыvsыlarqa, ulardыŋ hər berehenən qasan həm qajđa bulыrqa kyrelergə tejeşgən kyrhətep iђəmlengən əndəmələrđə 1 nse sintəbergə qarata tapşыrыrqa məsbyr bulalar.

1 NSE IЂKƏRMƏ: əgərđə prizыfqa saqыrыlыvsыlarđan qajhыhы bulha la havlыq tikşerelevgən başlanыvqa, jəqni 20—nse sintəberđən tiklem iђemle əndəmənə almaqan bulha—ul yđeneŋ barыp kyrelev srugы turahыnda sprafka horap avыl səvitenə, jort başqarmahыna jəki tejeşle prizыf kəmisejəhenə mərəzəqət itergə tejeş.

(2—NSE IЂKƏRMƏ: KANTUNDARЂЫ RAJUNLAŞTЫRЫV BULЫVQA QARAMAЂTAN PRIZЫFQA KILEV XƏĐERGE JORTTAR GRANITSAHЫNDA KYRHƏTELGƏN SƏ EŞLƏNERGƏ TEJEŞLE.

§ 5.

Prizыfqa saqыrыlыrqa tejeşle bulыp başqa kantun həm ukruktarđaqы ucaskalarыna terkəlgən grazdandar YĐĐƏRE TERKƏLGƏN URЫNDARĐAQЫ srugыn belep, tejeşle vaqыtыnda şunda kitergə tejeştər.

§ 6.

Prizыfqa saqыrыlыvsыlar havlыqtarыn qaratыvqa yđđəre menən bergə qəskəri bilittəren, uqыv eşə kerəђtejən qыđыl dakumint VKP (b) həm VLKSM aqzalыq bilettəren, jəki kandidatlыq partejə jəki sajuz biliten alыp kilergə tejeştər.

Bыndaj dakumittar bulmav, barыp qaralыvđan qotqarmaj.

§ 7.

1908 nse jыlda tыvqan grazdandarđыŋ prizыfqa saqыrыv havlыqtarыn tikşerev vaqыtыnda əşse kerəђtejən qыđыl ərmejəhe safыna 1909 1910 HƏM 1911 NSE JЫLDARĐA TЫVQAN jəştər əsenən DABRAVULЫSTARĐƏ qabul itelesək.

Əşse—kerəђtejən qыđыl ərmejəhe safыna irekle inergə teləgən bətə kejeşlər 15—nse sintəbergə qədər yđđərenen tirravlinejəhenə (Əfə qalahы, Karl Marks uramы, № 14 jort) yđđə kilep, jəki puşta, jəki jort başqarmalarы arqыrы yđđərenen jəştəren kyrhətkən dakumint VKP (b), jəki VLKSM aqzahы, jəki kandidatlыq bilettəren həm sprafkы, xəkem də bulmavы həm hajlavqa qatыşыv xoquqtan məxrym bulmavы turahыnda sprafkalar. Şulaj uq jəşki jomoqsot ojoşmalarыnan uttəlgən bətə kejeşlər 16—nse sintəbergə qədər tirritur upravlinejəhenə kilergə tejeşlər.

AVЫL JERĐƏRENDƏ JƏŞƏGƏN DABRAVULISTAR HAVLЫQTARЫN QARATЫV ƟSƟN YĐĐƏRENƏ ƟLGYTHED AVЫLDAŞTARЫ MENƏN BERGƏ ŞUL UQ PRIZЫF KƏMISEJƏLƏRENƏ BARALAR. (ƟFƟ QALAHЫNDA JƏŞƏGƏN DABRAVULISTAR HAVLЫQTARЫN TIKŞEREVDƏ DABRAVULISTALĐЫŊ—YĐĐƏRENƏ ATALЫP JEBƏRELGƏN ƟNDƏMƏLƏRDƏ KYRHƏTELEVGƏ MƟVAFIQ ƟFƟ TƟP PRIZЫF KƏMISEJƏHFNDƏ 28 NSE SINTƏBERDƏ, 13 HƏM 18 NSE YKTƏBERDƏRDƏ YTƏLƏR.

IЂKƏRMƏ: eşsə—kerəђtejən qыđыl ərmejəhenə alыnыv əsən talap itəlgən dakumitttarđы vaqыtыnda tapşыrmaqan keşelər havlыqtarыn qararqa inderelməjđər.

8 §

QƏSKƏRI XEĐMƏTKƏ JARAQLЫ TABЫLЫP EŞSE—KERƏЂTEJƏN QЫĐЫL ƏRMEJƏHENEN KADЫR SASTAFЫNDA DISVITELNƏJ QƏSKƏRI XEĐMƏTKƏ YTEVGƏ BILDƏLƏNGƏN KEŞELƏR HAVLЫQTARЫ QARALQANDAN HUŊ, QƏSKƏRI XEĐMƏTKƏ OĐATЫLЫVĐAN ELEK ƟJ EŞTƏREN BAŞQARЫV ƟSƟN ƟS TƏVLEKTƏN ƏĐ TYGEL SRUKQA—QЫЂQA SRUKLЫ ATPUSKA ALALAR.

9 §

Prizыfqa saqrыlыrqa tejeşle grazdandarđыŋ elek struj cəstərendə ber jыldan əđ tygel, jəki adminstratif məəssəsələrđə 2 jыldan əđ tygel xeđmət ytəgəndərə yđđərenen bыndaj xeđməttəren raђlaqan dakuminttarы prizыf kəmisejəhenə tapşыrqas ođaq srukqaatpuskaqa jebərelevsələr katigurejəhenə jađыlыp, kadыr cəstərenə jebərelməjđər.

10 §

Bətə prizыfqa saqыrыlыvsыlar havlыqtarыn tikşerevgə kilev aldыnda səstərən qыrqыp, munsala jыvыnыrqa, tađa kejem kejergə, ildeŋ tejeşle vaqыtыnda kejergə jaraqlы əђtəngə kejemdə bulыrqa tejeş. Kilgəndə yđđəre menən prejum vaqыtыna (kilev—kitev vaqыtыnda julqa həm 1—2 kenlek pr[illegible] vaqыtыna) jetərlek ađыq a[illegible] kilergə kərək. Davulstevə[illegible] barы nərət bujыsa kadыr [illegible] tərenə jəbərelergə tejeşle [illegible] şələrgenə—qыђqa srukls at[illegible] kanan huŋ sburnaj pun[illegible] kilgəs kenə inderelerđər.

11 §

Bətə millitsejə urgыnda[illegible] jort başqarmalarы həm a[illegible] səvittərə xalqqa prizыf t[illegible] hыnda xəbər birevđə, prizы[illegible] saqыrыlыvsыlarđыŋ sbur pun[illegible] tarыna vaqыtыnda həm tul[illegible] levđərə esən həm prizыf v[illegible] tыnda tərtip haqlav jul[illegible] prizыf kəmisejələrenə [illegible] jarđamdы kyrhətergə tejeştər.

Yđđərendə eştə, jəki xeđ[illegible]

12 §

kə saqыrыlыvsыlar bulqan P[illegible] PREJƏTEJƏ HƏM MƏƏSS[illegible] JETƏKSELƏRE HƏM XOS[illegible] KEŞELƏR ulardы havl[illegible] qarav vaqыtыna eştən buş[illegible] qa həm ular menən yk it[illegible] əgər prizыfqa saqыrыl v[illegible] yđđəre menən rasxuttы ald[illegible] raq uđыvđe huramahalar, [illegible] qəskəri cəstərgə jəbərelev[illegible] dыnda qыna uđarqa tejeştə[illegible]

13 §

Qjeđerlə səbəpheđ priz[illegible] srugыnda kilməgən bətə k[illegible] lər şulaj uq prizыftan tajыl[illegible] qa bulыşlыq kyrhətkən ke[illegible] zakun bujыnsa sut mes'yl[illegible] tenə tartыlalar.

Tirritarjal upravlinejə ba[illegible] qы: ŞALIN.

Əfə kantun başqarmahы[illegible] esən: QƏJNETTINEF.

Əfə qala səvitə rəise [illegible] KISILYF.

Ucut mablizatsejə cəste [illegible] lыqы: JAKEVLEF.

Ridaktыr urыnbaђarы: Q[illegible]

„Sənək“ teŋ hunqы hanы sыqtы alыrqa aşыqыqыđ.

„AZAT SEBER“

V.K.P(в) nыŋ Seber krajkumы urgыnы

Eşse—krəђtejən gəzite „Azat Səber“ 3 kəndə ber sыqыp tora. Unыŋ bittərendə jыraq kən sыqыşqa tiklem taralыp jəşəgən tatar—xeđmət xalыqыnыŋ satsejalizem teđəvđə qatnaşы şəvlələnə.

Seberđeŋ satsejalizem teđəvđə həm avыl xuzalыqыn jaŋыnan qorovđaqы prablimalarы, təbiqi bajlыqtarы, xeđmət xalыqыnыŋ tormoş kən kyreş jaqtarы menən tanыş.

„Azat Seber“ alыђ Seber avыldarыnan alыp bətə Səvittər Sajuzыndaqы həm şulaj uq sit il xeđmət xalыqыnыŋ rivalytsejun xərəkəte, kapitaldыŋ tərlə qəbəxətlektərə turahыnda saf tatar telendə aŋlajыşlы jaŋыnan jaŋы xəbərđər menən tulыp sыqa.

Seber menən tanыş. Unыŋ baђma agitatыrы—prapagandistы ojoştorovsыhы „Azat Seber“ đə aldыr, başqalarđыla aldыrыrqa dimlə.

Jađыlыv xaqы: 1 jыlqa 1 hum 50 tin,6 ajqa 86 tin, 3 ajqa 55 tin.

„Azat Seber“ gə Səvittər Sajuzыnыŋ hər mejəşəndəge pucta bylektərendə, xat taşыvsыlarыnda jađыlыrqa həm turanan tura ridaksejənan horatыrqa bula.

Ədris:

Г. Ново—Сибирск, Крайисполком ред. тат. газеты. «АЗАТ СЕБЕР»

Başsintrsavnarxuz həm Başkustpramsajuz

Bətə kapiratif həm xekymət ojoşmalarыna beldere: „Izvisteja“ gəzitenen 1930—j. 18—ejjyl 196—hanыnda baђыlqan R.S.F.S.R. „ƏKOSO“ hыnыŋ həm BASSJ xalыq xuzalыqы kamisarlыqыnыŋ 1929—j. 30—dikəberđə sыqarqan qararđarы nigeđendə Başqortostandaqы ojoşqan həm ojoşmaqan kustarđarđan jykə (munsala) nəmələren hatыp alыv eşe tik kystpramsajuzqaqыna jəkmətelə.

Invalit kapiratsejəhы sistimы əđerləv eşen yđenen ojoşqan aqzalarы aşa alыp bara.

Bətə kapiratif həm xekymət ojoşmalarыna jykə nəmələren turanan tura kustarđardan həm ərtilđərđən hatыp alыv tыjыla, buj honmavsыlar mes' ylejətkə tartыlasaqtar.

Juqarыla kyrhətelgəndərgə binaən, bətə qыđыqhыnqan ojoşmalarqa 1930—31—jыlda yđđərenə kərək bulasaq qaptarqa (munsala, jykənən jahalqan) teđelgən dərəђ zəjəfkələren oşo jыldыŋ 25—avqыsыnanda hunlamaj Başsavnarxuzqa tapşыrыrqa təqdim itelə. Bыl zəjəfkələrđə jykənən jahaqan nəmələrđeŋ tərđərə, ulardыŋ nəməgə kərəklektərə həm hər ber kvartalda ul nəmələrđeŋ alыnыrqa teləngən vaqыttarы kyrhətelergə tejeşle, Bыl zəjəfkələr, qarar esən həm yđəktər jerle kərəktərđə qaplavqa jykənən jahalqan nəmələrđeŋ tejeşle miqdarđa birelevən horav əsən kərəktər.

Bыl zəjəfkələrđə birməgən ojoşmalar bylep taratыv planыna inderelməjəsəktər, şuqa kyrə ularqa qaptar birelməjəsək.

4—1

Hətsələk həm Qoşsoloq sajuzdarы bətərələp, Malsыlыq sajuzыna quşыlalar.

R. K. I. Mərkəz kantrul kəmisejəhenen həm a[illegible] kapiratiftarы Sajuzdar sajuzыnыŋ əlkə Sajuzdarđыŋ balanыstarыn bergə quşыv turahыndaqы qararđarы nigeđendə, oşonoŋ menən bətə mə'əsəsə[illegible] həm ajыrыm keşelərgə belderelə: **20 avqыsta[illegible] Başmalsыlыq, Başmajsыlыq həm Baş[illegible] qoşsoloq sajuzdarы bergə „Başmalsыlыq sajuzы“ isemendə ber əlkə sajuzq[illegible] berekterelələr.** Kyrhətelgən vaqыttan oşo sajuzdar menən bulqan bətə xisap eştəren Başmalsыlыq sajuzы aşaqыna eşlərgə jaraj. Xisap eştə[illegible] bujыnsa bətə pritinzejələr oşo jыldыŋ 20 nse sin[illegible] təberenə tiklem genə jahalasaq, bыnan huŋ ula[illegible] qabul itelməj həm qaramajasaqtar.

5—1

Iptəş! Hin əle

Sintəber həm aldaqы ajđar əsən

„Başqortostan“

GƏZITENƏ JAĐЫLDЫŊMЫ?

Əgərđə bыqa tiklem jađыlmaqan bulhaŋ, xəđer đə[illegible] yk, yđeŋə jaqыn bulqan pucta kanturahыnda, jəki xa[illegible] taşыvsы la jađыlыp qal!

Xətereŋdən sыqarma!

Vaqыtыnda jađыlыp qujhaŋ gəzittə tərtiplə uqы[illegible] tororhoŋ.

4—2

ƟFƟ KINO—TIATЫRĐARЫNDA BƟGƟN:

„URAL“ KINAHЫNDA. Sejanыstar 7, 8 jarыm 10 s. başlanalar.	Ural kinahыnda bəgən: KAMITA xuduzstыva filem 8 bylektə drama
IBEL KINAHЫNDA. Sejanыstar 8, 9 jarыm 11 s. başlanalar	Tum aqajđыŋ qыvыşы 6 bylektə kina—pjassa. Kassa 5—30 səqəttən asыq.
Qыđыl jondođ KINAHЫNDA. Sejanыstar:8, 9 jarыm 11 s. başlanalar.	Rəjen buntarы Sejanыstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana[illegible]
„5-Maj“	13həm 14 nse avqыsta: Tormoş kələ

Ol „У оин.фа-литТЄктябрьский Нат.“ ашглавлит №7[illegible]

ALЬKЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . 4—31, Dejom . . . 2—83, Masьvaj bylek . . . 4—72, Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jomoq menən kilevselər hər kən irtəngə səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja prolitarđarь, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 5 hum 30 tin

PADPIS ĿLAR: Ridaksejə kontorьnda, bətə poşta kontorđarьnda

№191 Joma 22-Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (b) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Qilmi Kə orxanahь №
Научная Библиотека

Lispramxuz darđaqь vili-karuslьq şavinizmahь

Urman təbəktərendəge aqas kerlev həm kymer jandarьv rьndarьndaqь qara eşselərđen bəhe şul təbəktəge başqortđan bulqanlьqь berəvgələ ceren tygel.

Bьl təbək başqorttarьn [illegible] təbəktərđe xalьq telendə „urman başqorttarь" tip jarelev yđe ьk bьlarđan kypsəge aqas eşə menən şeqəlləngənləgen kyrhətə.

Lekin, urьndarđan alьnqan bik kyp xəbərđər əsə lisprəmxuzlarđa xedmat itevsə jetəksestarьn betəhe lə tirlek urьstarđan tora. Bьlar şunda jeregən başqort eşselərenə şul tiklem nasar qarajđar ki xatta [illegible] tətəhe menən tuqmap, qara qol həmaq eştəlelər.

Mihal esen Tamjan—Qataj kantonь, Qataj jorto, Ilmeş [illegible] eşselərenen [illegible] qultamqahь menən jađa [illegible] idarahьnda kilgən tybəndəge xattь kyserəbeđ:

„T—Qataj kantunь, Bilarit [illegible], Injər lisprəmxuzьnьŋ Ilmeş kymer jandarьv təbəgendə kymer jandarьvsь həm objesщik bulьp jerevse [illegible] esargə jarata, ber kantarala bulba, ber kən 8 saqattaq [illegible] esep jata. Esevgənə ber [illegible] motlaq keşe menən [illegible] 12 nse aprilda urman [illegible] vakile [illegible] yltere jađqansь tuqmap, jətməhe mьltьqь menən atьr ylterməkse bulqanda xalьq jьjьlьşьr mьltьqьn tartьp aldьlar.

23,24,25 nse marttarđa əs [illegible] kən [illegible] esep jattь, eşselər kiləlo—qajta, kiləlo—qajtalar, buş jerənelər, jeteş norabalar ykertkense tuqmajda qajtara.

Şunda uq taqь kladavşik [illegible] vaqьtьnda ber tadertqajntlar, sьqarьlmaqь, qarar qoro qaqьđdaqьna bulьp, kladavşik haman urьnьnda tora.

Injər lisprəmxuzьnda xedmətkərđər arahьnda başqort, tatar telen belevse bergənə əđəm də juq. Jaqьndaqьna bytən lisprəmxuzdar bulhala ularđa la başqort, tatar xedmətkərđəre juq.

Şuqa kyrə başqort, tatarđarđan bulqan qara eşselər yđ jomoştaren [illegible] almaj jə[illegible] betelər. Başqort, tatarđarđan xedmətkərđər qьjьv turahьnda [illegible] vaqьtьnda ojtelhə həm yrđə ojtelgən Juruşin turahьnda avьl xalqь maxsus qarar sьqarьp lisprəmxuzqa merəcəqət itkən bulhala „qulquldь java" tigəndəj bьl qararđar bjurakrat kantura tyrə [illegible] ahьnda jatьp qaldьlar.

Şuqa kyrə bьl lisprəmxuzdarđan xuzahь bulqan mə'əsəsə baqa tejeşle iqtibar itep, aqas əđerləv planьnьŋ tultьrьlьvьn tə'min ithen, qajəpleləre javapqa tarttьrhьn inə".

Eşselər tarafьnan jađьlqan bьl xatqa bed foqot Injər lisprəmxuzь turahьnda gəzitbeđđen jađqь handarьnda bahьlqan məqolələrđe tikşerergə jebərelep tə javap alьnmavьnqьna əđtəp qujabьđ.

Girmanejə kapitalistarь eş xaqьn kəmetergə tьrьşalar.

Kənjaq Fransejələ đur dimanstratsejələr.

PARIZ, 19. Hunqь ike kən esendə kənjaq Fransejənen ber talaj sənəqət yđəktərendə hul prafsajuzdar tarafьnan saqьrьlqan massavaj jьjьlьştar həm dimanstratsejələr ytkərelde. Eşselərđen kybehe eş taşlavsьlarđьŋ talaptarьn tulьhь menən ytəgəngə tiklem eşkə başlamav jaqьnda toralar. Rubə qalahьnda Fransejə kampartejəhenen sikritarь mitingьla notoq həjləp, eşselər tarafьnan đur alqьştar menən qarşь alьndь.

Pritprinimatildər eş xaqьn kəmetergə tьrьşalar.

BIRLIN, 19. Rur əlkəhenen kymer sənəqətselərə 30 nsь sintəberđə kolliktif dugьvьrđarđь bođasaqtarь turahьnda prafsajuzdarqa rəsmi revəştə belderđelər. Ular eş xaqьn urtasa alqanda 10 pratsintqa kəmetergə ujlajđar. Rur əlkəhenen 8 rajunьnda rivəlytsejun prafappazitsejə tarafьnan tav eşselərenen kənfirinsejələre ytkərelde. Bьl kənfirinsejələr kapitalistar hezymenə qarşь pralitarejat hezyme menən javap birergə, eş xaqьn arttьrьv həm eş kənen qьđqartьv esen kəreşergə qarar sьqardьlar.

Eşselərđe xeđmətten sьqarьv kesəjə.

BIRLIN, 19 Tali qalahьnda qь sujьn eretev zavьtьnьŋ idarahь kyptən tygel 300 eşsene xeđmətten sьqarqajnь, xəđer janьnan 170 eşsene sьqarьrqa əđerlənə. Zavьtta eş xaqь səqətenə 9 pfiningkə kəmetelgən Vidilo qalahьndaqьa şəkər zavьtь idarahь ul zavьttьŋ bətenləj jabьlasaqьn belderđe. Bytən ber talaj rajundarđa la eş xaqьn kəmetev həm eşselərđe xeđmətten sьqarьv davam itə. Frankfurt rajunьnda berense avqьsqa 63000 eşheđđər bulьp ulardьŋ 31 meŋe genə pasubejə alalar.

Rumanejə xərbi xələtkə qujьla.

VINA, 19. Buxaris qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Rumanejənen juqarqь xərbi səvite Rumanejəne xərbi xələtkə qujьrqa qarar itte. Şul ajqanlь əfisərđərđen eş xaqtarь arttьrьlasaq. Bьl eşkə 6 miljun lir aqsa birelgən.

Angelejə qara diŋgeđđə yđ bazahьn buldьrьrqa tьrьşa.

LUNDЬN, 19. Angelejənen ber kərajsere həm ike istribitelə Rumanejənen kanstans purtьna barьrqa julqa sьqtь. Buxaris qalahьndaqь gəzit xəbərselərə huqьş kəmələrenen bьl kilevđərenə Angelejənen qara diŋgeđđə daimi baza buldьrьrqa tьrşьv həm Angelejə flutьnьŋ Dardanil boqađь arqьrь totqarhьđ sьqa alьvьn kyrhəty tip qarajđar.

Afina qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Agejun—Sirus kyrfəzendə (Salunik qalahь ergəhendə) Angelejə iskadrahьnьŋ, 10 kənlək manivьrđarь bulьp ytkən.

Kənjaq slavakejə hu qьşqa əđerlənə.

VINA 19 Kənjaq slavakejə dəvlətte haqlav zakunь sьqarьlqandan huŋ Fransejə xərb missejəhe kyđətevə aъtьnda huqьş əđerlektərə ytkərelə başlanь. Rənjaq Slavakejə purttarьna Fransejənən bik kyp osqostar həm huqьş kərək—jaraqtarь kiltərelde. Kənjaq Slavakejə flutьnьŋ manivьrđarь ytkərelde. Bilgьrat qalahьna havanan hezym jabav həm uqa qarşь torov kyrhətelde.

Qьtajđa.

Amirika ilsexanahьnьŋ seldereve.

ŞANXAJ, 18. Bəjpin qalahьdaqь Amirika ilsexanahь rəsmi revəştə Amirikanьŋ Qьtajqa nisəbətən elekke səjəsəten jonəhe yđgərtergə teləməgələgen belderđe. Ilsexana Amirikanьŋ Qьtajđaqь qəskəri kestəren kybəjtergə tьrьşьvь, şulaj uq bytən xəkymətter menən berlektə intirvinsejəgə qatьşьrqa teləve turahьndaqь xəbərđərđə kire qaqa.

Bissarabejə kerəъtejndərə avьr xəldə.

VINA, 19. Rumanejə gəzittərə Bissarabejə kerəъtejəndərenen siktən tьş avьr xəldə bulqanlьqtarьn jađalar. Jerle vlastar đur rəximheđlek menən kerəъtejəndərđən naluk hьđьralar. Kerəъtejəndərđen a. x. maşinlarь həm jort nəmələrə tartьp alьna. Bьl qatьlьqtarđan kerəъtejəndərđə đur rizahьđlьq tьva.

Sinьf-sinьfqa qarşь

Kapital ildərendə zabastufkalar tulqьnь.

LUNDЬN, 20. Singapur qalahьnda diŋgeđ bazahь qorov eşendə eşlagən 2 meŋ hindlelər, eş xaqьnьŋ kemetelevenə qarşь pratis belderep zabastufka başlaqьlar.

PARIZ, 20. Eş xaqьnьŋ arttьrьlьvьn həm iztimaqi straxavaneja esən eş xaqьnan aqsa totop qalьvđarđь betərevđe talap itep sьqqan 2000 meŋ mitalistarđьŋ zabastufkalarь eşselərđeŋ jeŋeve menən bettə.

AFINA, 20. Fistfalejəlo kerəъtejəndər arahьnda đur sьvalьştar buldь. Kerəъtejəndər avьr naluktarđь tyləvđən baş tartalar. Bik kyp keşelər qulqa alьnqandar. Jerle vlastarđьŋ qatь jazalarьnan qurqьp xalq tavđarqa qasa.

Fransejə qəskərđərə arahьnda rizahьđlьqtar.

PARIZ, 20. Şalun qalahьndaqь qəskəri lagirđa 20 meŋ haldattьŋ qatnaşь menən đur manivьrđar ytkerelde. „Jumanitə" gəzitenen xəbər itevenə qaraqanda manivьrđar vaqьtьnda 2 haldat ylterelep, 6 keşe jaralanqandar. Şuqa pratis belderep 5 həm 24 nse jəjəvle pulьktar dimanstratsejə ojoştorđolar. Şьmsьlarđьŋ danьsь arqahьnda 5 haldat qulqa alьnьp termegə jabьldьlar.

Angelejə menən kileşevgə qarşьlьq.

LUNDЬN, 20. Tənjaq-kənsьqьş granitsahьndaqь əlkələ qəbilələr jaŋь hezymdərgə əđerlənələr. Bətə Hindəstan milli kungerisenen diligattarь Afridi qəbiləhen ingelizdərgə qarşь kereşte dəvam itergə əndəv esən julqa sьqtьlar. Bytən rajundarda bər eleştər dəvam itə. Milli kungeris jetəkselərenen ingelizdər menən kileşergə teləvđərə turahьnda taratьlqan xəbər xəttə kungeristeŋ jerle ojoşmalarьnda la rizahьđlьq tьvđьrđьlar. Joşeren rəveştə taratьlqan listufkalar ingelizdər menən kileşevđe qəjepləp jađalar.

Timer jul eşselərə uŋьş jьjnavđa.

UMSKI. 20. Timer jul eşselərə uŋьş jьjьvđa kalxuz həm safxuzdarqa jarđam eşen ojoştorđolar. 1500 keşelek ber brigada teđələp avьldarqa jebərelde. Jaŋьnan 300 keşelek ber brigada Krupskaja iъemendəge đur kammunaqa jebərelə

Səvittər ilendə

Binzin jeteşterevđəge eđəkləktə tikşerev həđəmtələre.

BAKU, 18. Partejə həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ tikşerevə bujьnsa binzin eşləp sьqarьvđaqь eđəkləkteŋ səbəptərə belenə. Tikşerev arqahьnda nifət praduktalarь eşləv zavьtьnьŋ iđarahь mart ajьnda uq juqqa sьqarьlqan pragramqa tajanьp, binzin eşləp sьqarьv timpьn kesəjtməgənlegə kyrelde. 1929—30 nsь jьlda 50 meŋ tunna binzin jetməgən. Zavьttar iđarahь binzin jeteşterev məs'ələhenə bojurakrattarsa qarap, bətə SSSR đaqь traktьrđarđь binzin menən tə'min itev eşenə qurqьnьs tьvđьrqan. Partejənen Baku kəmitəte yđenen bьl turalaqь qararьnda nifət praduktalarь eşləp sьqarьv zavьttarьn ajьrьmsa udarnaj xəlgə kiltərergə, eđəkləktə beterev esen rajundaqь bətə partejə, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarьn mablizavajt itergə həm eşselər tarfьnan birelep tə, bьqa tiklem eşkə aşarьlmaqan təqdimđərđe ytkərev esən 5 kənlek sruk esendə kalindar plan hьđarqa təqdim itə. Aznifet iđarahьna binzin eşləp sьqarьvđьŋ pargram zadanejahьn aşьvь menən tultьrqan ajьrьm brigadьlarđь byləkləv esən 80 meŋ hum aqsa bildələrgə quşьldь. Tav eşselərə sajuzьna eđəkləktə beterev eşendə ajьrьmsa alqa sьqqan udarnik eşselərđe həm beigestərđe xeđmət eləmə urdinə həm Linin urdinə menən byləkləv esən xəkymətten jullarqa təqdim itelde. Xeđmət dissiplinahьn uъal nejət menən bođovsьlar sutqa tartьlьrqa tejeştər. Bətə pridprejətejələrđə eşselərđen jьlьlьştarь ytkerelep, eđəkləktə beterev julьnda aşьqьs saralar eşləp sьqarьldь. Bətə eşkə jetəksəlek itev esən ştap hajlanqan.

Kəmeş aqsa jəşerevse kuntьr—rivəlytsejun iliminttarqasut.

MƏSKƏV, 18. GPU tikşerevə bujьnsa beđđeŋ səvittər sajuzьnda kəmeş teŋkələrđe hatьp alьp jəşerevsələrđeŋ kybehe satsejalizem teđeleşenen narmal barьşьna ajaq salьrqa həm beđđeŋ aqsa sistimahьna ьşanьstь betərergə tьrьşqan kuntьr—rivəlytsejun iliminttar bulqanlьqь belende. Quldarьnda bik kyp kəmeş aqsalar (5 meŋ humqa tiklem) tabьlqan. Spikylət—Bagdanьftь, Gluxьfskej manufaktura fabrigьnda kassir bulьp torqan—Simьnьftь, hatьvsь—Fьralufth həm elkke hatьvsь—Maşkuftь GPU kəlligejəhe atьrqa xəkem itte.

Bьl prigavar urnьna jetkerelgən. Bьl eştə qəjepləneр qulqa alьnqan bytən keşelər terlə sruktarqa termegə jabьlьrqa xəkem itelgəndər.

Patripkapiratsejə sistimь jaŋьnan teđələ.

MƏSKƏV, 20. SSSR Savnarkumь bətə patripkapiratsejə sistimьn baştan—ajaq jaŋьnan qororqa qarar birđe. Sirapsiksejə həm jəmhyrejət, kraj sajuzdarьnьŋ eşsə siksejələrə beterələrgə tejeştər. Eşselər həm avьl siktьrđarьna jetəksəlek itev ber iđara urgьnьna berləşterelə SSSR Sintrsajuzь tөp jetəksə həm planqa halьvsь yđəkkə ojlənderelep, RSFSR Sintrsajuzь menən berləşterelə. Patripkapiratsejə savđə həm iđara sьqьmdarьn teşerev iъəbenə yđ eşenen fajđalьlьqьn kytərergə tejeşle.

Savđa həm sklat xuzalьqь teŋgələndə eşselərđeŋ jaŋьlьqtar ujlap sьqarьvđarьn alqa jebərevgə həm uqa jarđam itevgə ajьrьmsa əhəmejət birelərgə tejeşle. Patripkapiratsejə yđeneŋ qala ergələrendəge xuzalьqtarьn kiŋəjtevgə həm jaŋьlarьn teđevgə diqqəten tuplarqa tejeşle. Şulaj uq ul jəməqət aşatьvđь, sojxana, aşxanalar ojoştorovđь alqa jebərergə, margarin zavьttarьn eşlətergə, ađьq nəmələrə sənəqətenen həm jəməqət aşatьv pridperejətejələrenen qaldьqtarьn jaŋьnan eşləp sьqarьvđь julqa qujьrqa tejeşle. Patripkapiratsejənen sənəqət pridprejətejələre, ularđь maşinalar, səj mal, jaqьv əsbəptərь həm bytən matirejaldar menən tə'min itevđə sənəqət pridprejətejələrenə tiŋləşterelelər. Kalxuz aqzalarьnьŋ kərəktəren ьsьnlap ejrənev həm ularđь qəniqətlənderev esən patripkapiratsejə, kalxuz aqzalarьn sənəqət tavarđarь menən tə'min itev jəhətenən avьl xuzalьqь kapiratsejələrə menən kalxuzdar arahьnda teđələ torqan kantraktatsejə dugьvьrđarьna la qatьşьrqa tejeş. Kalxuzdarđь traktьrđarqa kərəklə jaqьv həm majlav nəmələrə menən tə'min itev julьnda patripkapiratsejəgə şulaj uq yđ eşen keşəjtergə kərək.

SSSR Sintrasajuzь bətə safxuzdarđa jəməqət aşatьvđь həm ikmək beşerevđə ojoştorqa tejeşle. Bьnan başqa jənə kalxuz həm safxuzdarđa məđəni həm tormoş belemdərə birev eşenə juqarь bađqьsqa qujьlьrqa tejeşle.

Kalxuzdarđьŋ iъəpləşev tərtibe.

MƏSKƏV, 20. SSSR narkamfinə həm Kalxuzsintьr, kalxuzdarđьŋ yđ aqzalarь menən, şulaj uq bytən ojoşmalar həm ucrizdinejələr menən iъəpləşevđərenen tərtibe həm furmalarь turahьndaqь palazinejəne ьraъlanьlar. Kalxuz iđaralarь yđ aqzalarь menən iъəpləşevđe aqsa hanь menən jərətələr. Kalxuzdaqь hər ber eşsenen xeđməte, eş kənen jađьp barьv julь menən, iъəplənep, jьl ađaqьnda aqsa iъəbenə ojlənderelə. Kalxuz aqzalarь jьl bujьna aqsa həm praduktьlarđь kərəgense alьp toralar. Kalxuzdьŋ hər ber aqzahьna iъəpləşev kənəgəhe birelep, uqa birelgən bətə nəmələr jađьla baralar. Kalxuzdьŋ yđ esendə aqsa surragattarь menən iъəpləşevgə jul qujьlmaj. Bətə kalxuzdar dəvlət, kapiratif həm jəməqət ojoşmalarь menən iъəpləşevđe avьl xuzalьqь keridit şirkəttərə həm dəvlət bankahь byləktərə arqьrь jərətergə tejeştər. Kalxuzdarđьŋ bətə aqsalarь rajundaqь iъəpləşev yđəktə rendə aqьm iъəbendə bulьrqa tejeşle. Kalxuzdьŋ kəndəlek eşe esən kərək bulqan aqsa şul jerđəge haqlьq kassahьnda, jəki kalxuz iđarahьnda haqlana. Kalxuz menən patripkapiratsejə arahьndaqь iъəpləşevđər kalxuzdьŋ aqьm iъəbendəge aqsalarьn kyserev julь menən eşlənə. Kəndəlek eştə kərək bulqan vaq nəmələrđe kalxuz xəđer aqsaqa hatьp ala.

Kalxuzsьlar jarьşqa saqьralar.

XARKEF, 20. „Cirvunь Zuftin" kalxuzьnьŋ aqzalarь bətə SSSR kalxuzsьlarьn „5 jьllьqtь 4 jьldan zajьmьna jađьlьrqa saqьrьp xitap sьqardьlar. Bьl xitaptarьnda kalxuzsьlar, xəkymətteŋ „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn sьqarьvьn qotlaqandan huŋ, zajьmqa jađьlьv jəhətenən yđđərə menən tiŋləşergə saqьralar.

—Ukrajьna la maşina-traktьr stansalarьnьŋ teđeleşen tə, min itev esən—tejelə bьl xitapta—beđ kəlliktit menən 500 humlьq zajьmqa jađьldьq. Bьnan başqa jənə beđ kəđgə səsev vaqьtьnda „5 jьllьqtь 4 jьldь" iъmenə 1 giktar jeten səsergə yđ əъtəbeđgə alabьđ həm bətə Səvittər Sajuzьnьŋ kalxuzsьlarьn yđebeđ menən tiŋləşergə saqьrabьđ".

20,000 kalxuzsьlar—kymer şaxtalarьna.

MƏSKƏV, 20. 20 meŋ kalxuzsьlarđь kymer sənəqətendə eşləvgə bylep sьqarьv turahьnda, kalxuz sistimьna zadanejə birelde. Kalxuzsintьr bьl eştə jarđam kyrhətergə bətə kalxuz sajuzdarqa həm kalxuzdarqa təqdim itə. Kymer sənəqətenə eşkə kitevsə kalxuzsьlar həm ularđьŋ simejələre kalxuz aqzahь bulьvđьŋ bətə xoquqtarьn haqlap qalalar. Bətə kalxuzdarqa kymer sənəqətenə eşkə kitevsə kalxuzsьlarđьŋ simejələren uŋьş eleşe menən tə'min itergə təqdim itelə.

Səsev hylpən bara.

MƏSKƏV, 20. SSSR Jer eştərə xalq kamisarlьqь qara tupraqlь yđək əlkənən, Ivanьvski əlkəhenən tənjaq həm Nizgarut krajđarьnan kəđgə səsev başlanqanlьqь turahьnda məqlymətter aldь. Bьl əlkələrđə kəđgə səsevđeŋ iŋ uŋaj vaqьtь itep avqьs ajьnьŋ berense jartьhь iъəplənə. Şuqa qaraməъtan qara tupraqlь yđək əlkələ plandьŋ barь 0, 93 pr. tь, Nizgarut krajьnda 1, 07 pr. tь, ytəlep ə, Ivanьvski əlkəhendə 2 jaŋqьđ xuzalьq tarafьnan 4 giktar jer səselgən. Tənjaq krajь ber ađ aldanraq tora, ul plandьŋ 5 pr. tьn ytəgən. Kəđgə səsev timptarь bьl 4 əlkə ə qurqьnьs aъtьnda tora.

Kulaktar tirrurь.

N. NAVGURT, 20. Kulaktarđьŋ tirrarislьq eştərə jaŋьnan kyrelə başlanь. Urzum rajunьndaqь Tyrikə avьlьnda kulaktar məktəp həm kalxuz qaraldьlarьn jandьrqandar, 200 meŋ həm zarar kilgən. Şul uq rajundьŋ Kazavaşka avьlьnda 3 ej həm bajtaq avьl xuzalьq maşinalarь jandьrьlqandar. Zarar. 150 meŋ həm.

TULA, 20. Rajunqa eşlərgə barьvđan baş tartqan esən əlkə kantryl kəmisejəhe məs'yl eşselərə Niftdef (Ukruk prafsajuzdar səvite) həm Kalpakьftь (Ukursabiz) partejənən sьqardь.

TAGANRUG, 20. Bьnda 7 jьllьq məktəptərđə palitixnikləşterev eşə qьđьv timp menən ytə. Qalalaqь 7 jьllьq məktəptər—pridprejətejələr qaramaqьna birelələr. Qala səvite 7 jьllьq məktəptərgə maşinalar alьv həm labaraturejələr asьv esən jaŋьnan 30 meŋ hum aqsa birđe.

Kalxuzđarqa jaŋьnan kerələr.

VARUNIZ, 18. bətə əlkələ kalxuzdarqa jaŋьnan inev kesəjə. Girməçinskej rajunьnda kalxuzqa 450 xuzalьq, krasnaj avьlьnda 120 xuzalьq, Trujeski avьlьnda 272 xuzalьq kalxuzqa ingəndər. Buturlin rajunьnda jaŋьnan 6 kalxuz ojoştorəlqan.

Kalxuzsьlar indysterejə fundьna.

TAGANRUG, 18. „Iskьra" kamunahь „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьvđan başqa indysterejə fundьna jaŋьnan 7 tunna igen birergə qarar itte. „Satsejalizemqa jul" kalxuzьnьŋ ber brigadahь 235 humlьq zajьmqa jađьlьp, unan başqa jənə indysterejə fundьna 2 ađnalьq eş xaqьn birergə qarar sьqardь.

Avьlda zajьm taratьv hylpən bara.

MƏSKƏV, 18. Narkamfindaqь tulь məqlymətter bujьnsa bətə RSFSR đa 10 nsь avqьsqa tiklem 1990751meŋ humlьq zajьm taratьlqan. Bьl han plandьŋ 40,5% təşkil itə. Eşsə həm heđmətkərđər zajьmqa 185303 meŋ humlьq jađьlqandar, bьl 52,1% bula. Avьlda zajьm taratьv eşe bik aqrьn bara. Unda plandьŋ barь tik 4,2% qьna ytəlgən.

Studinttar esen dejem torlaqtar teđev kəmisejəheneŋ seldereve.

MƏSKƏV, 18. Studinttar esen dejem torlaqtar teđeleşen kyđətevsə dəvlət kəmisejəhe bətə vidьmstevalarqa, xuzalьq berəkmələrenə həm uqьv jorttarьna Məskəvđə studinttar esen dejem torlaqtarđьŋ uqьv jьlь başlanqanqa tiklem eşlənep betməjəsəktəren belderə. Bətə ojoşmalar həm uqьv jorttarь yđ studinttarьna, ularđьŋ simejələrə esen torlaq majđanьnьŋ 1931 nse jьldьŋ 1 nse jьldьŋ fivralьnan da elek birelə almajasaqьn belderergə tejeştər.

MƏSKƏV, 18. Bьnda jeten əđerləv həm uqa kantraktatsejə ytkərev eşenə bəjlənəşle ojoşmalarđьŋ şul turala kəŋəşmələrə bulьp ytte. 1930—31 nse jьlda jeten əđerləv planь ytkən jьl menən sąqьştьrqanda 609 meŋ tunnaqa arttьrьla,

Donja krizisebəjnəlmiləl kartildərđe jemerə.

Sənəqətteŋ terlə tarmaqtarьnda eşləvsə đur şirkəttər bik jьş yđ ara jarьşьp tavar xaqьn oshođlandьrьvđan haqlav, şulaj itep tabьştь kyp kyrevđe tə'min itev esən yđ ara aŋlaşьv berektərə teđiđər. Bьndaj berlektərgə „kartil" tip atala.

Kartildər qədəttə oşo xaraktirđa ojoşalar;

1) Bildələ məmləkəttər badarđarьnda kankurinsejəne betərev jəki kəmetev. Bьl məldə hər ber firmanьŋ bьl məmləkət badarьna kypme tavar kertə alasaqь aldan bildələnep qujьlьp, ul şunan artьq tavar kerətə almaj.

2) Xaq turahьnda kileşev. Bьl məldə kartilgə inkən hər ber firma tavarđь teləhə ni xətle eşləj ala, ləkin bildələ xaqtan arzan hata almaj.

3) Prajьzvudstьva kartildərə hər ber firmanьŋ kypme tavar eşlərgə tejeşlege aldan bildələnə, şunan kyp eşləvsələrgə ştraf halьna.

Bətə donja huqьşьnan alda şundaj bəjnəlmiləl kartildər 114 kə tula ine. Bьlar arahьnda timer jul rilestərə əđerləvsələr kartilə kevek 1883 nse jьldan birle davam itkən kartildər bar ine. Bьlarđьŋ hanь xəđer 46 qa qaldь. Bьlarđan 12 he ximjə, 1 he ilikterik, 2 he bьjala, 96 timer həm qoros, 2 he kyn həm aqas, 14 e mital həm tav sənəqətə, 2 he qaqьđ, 3 e tikstil, 1 he maşina eşləv sənəqətə kartildərə. Bьlar esendə bətə donjalaqь şьrpьnьŋ jartьhьn eşləvsə svit şьrpь şirkətə lə bar.

Bьlarđьŋ aralarьnda iŋ əhəmejətlelərenən berhe 1926 nsь jьlqь keđ kənə teđələp Girmanejə, Fransejə, Bilgejə, Lyksembirek, qoros sənəqəten berləştergən kartil.

Bьl kartildeŋ dugьvьrь bujьnsa uqa ingən məmləkəttər jьlqa 25,3 miljun tunna qoros eşlərgə, bьnьŋ 40 % n Girmanejə, 32 % Fransejə, 13 %n Bilgejə qalqahь n Lyksembyrk həm Saar əlkəhe eşlərgə tejeş ine.

Bьl dugьvьr bujьnsa sitkə bildələngən ylsəvđən artьq sьqarьlqan hər ber tunna qoros başьna unь sьqarьvsьqa 4 dollar ştraf halьnьp, yđenə bildələngən eleştə kəmetep sьqarqan hər ber firmaqa kəmegən hər ber tunna başьna 2 dollar bylək birelasək ine.

1927 nse jьlda bьl kartilgə Cixejə, Afesterejə həm Vingerejə məmləkəttərə lə quşьldьlar. Girmanejə yđ xuzalьqьn teđətə başlaqas juqarьla kyrhətelgən 40% qa qəniqətlənməj—unь 43% qa menđerđe.

Bьndaj kartildər tərlə məmləkət kapitaldarьn bildələ dərəzələ yđ ara kileşterep, kapitalizemdə tьqьtьp toralar ine. Ləkin huŋqь jьldarđa başlanqan donja krizisə kartildərgə bik qatь zarba jabap; ulardь jemerə başlanь Krizis ajqanlь tavar xaqtarь bik teşə başlav (kartildərgə inməgən firmalar teşerev) ajqanlь xaq haqlav esən ojoşqan kartildər jeşəj almaj hytəlep, elek bьlarđa berləşkən firmalar xəđer yđ arь jən əsəhe menən jarьşa həm kereşə başlanьlar. Bьndaj kartildər arahьnda Girmanejə, Fransejə, Bilgejə, Ispanejə, Italejə, Galiandejə tsink sənəqəten berəeştergən kartirđe kyrhətev məmkin.

Tikstil sənəqətendəge krizis Girmanejə, Angelejə, Fransejə, Italejə sonqi jefək eşləv kartilen də hytep taşlanь. Xəđer donjala baqьr kərəktən kyp eş lənep, baqьr xaqь teşev ajqanlь bətə donja baqьr sənəgətə kartile lə jemerelergə bara.

Iqtisadi krizis vaqьtьnda tavarđь məmkin tiklem kyp eşləp, arzan xaqqa teşerep başqa firmalar menən jarьşьp, ulardь jeŋep sьqqan firmalarqьna qotolop qala ala. Şul ajqanlь xəđer praduksejənь bildələ ylsəvđən kyp eşləməъkə hyđ bireşkən kartildərđə hytelə həm taralalar.

Bьna bьl xəl kapitalizemdeŋ yđ ara ojoşa alьvьn kapitalizem esendə yđ ara qarşьlьq kesəjep, kapitalizem serev həm jemerelevgə barqanlьqtь aŋьq kyrhətə.

Fabrik həm zavut eşselərenə jьlь aş. (Linin grat.)

Jaŋь gigant fabrik—kyxnalar asьlьv menən bergə ajьrьm zavut, six aşxanalarьna, bufittarqa jьlь aş iltev məs'ələhe lə qudqaldь.

Bьjьl jьlь aştar taşьv esən tirmustar (havьt jahaj başlaqan „Vulqan" zavьtь jaŋь xuzalьq jьlьnan başlap 8,000 havьt urьnьna 80,000 havьt eşləp sьqara başlap, fabrik, zavьt eşselərenə jьlь aş taşьv məs'ələhen jaqьş uq xəl itərgə məmkinlək tьvđьrasaq.

Hyrəttə: əđerləngən havьttarđь bujav mələ.

„Igen əsənkərəş-satsejalizməsən kərəş“ (LININ)

Igen əđerləv eşendə samatykkə eşənev—appartunislьq. Klət, toq—turpьşa əđerləvgə nьq diqqə[t] itərgə, hər ber igen əđerləv punkьtь prejumşiktər menən tə'min itelhen

Şişmə jortola yđ urьnьn da artta qalmaj.

Şişmə jorto (Əfə k—nь) 100% menən tejərle igənselek rajunьna ingən ber mejeş bulqanlьqtan qajnap torqan unьş jьjьv eşe la hylpan tygol. Jort dəvmələndəge bətə kəs, bətə jəmeqətselekten ujs:

—Unьş jьjьv eşəndə praval birməke!

—Unьş jьjьvdaqь ohtalьqtь yđ ədrisebəđgə alsrqa!

Şunьn esən jort başqarmahь unьş jьjьvqa 14 nse ejjyndən yk kərəkle saralarđь kyrə başlaj. Bьl juldaqь iŋ berense eş plan tədəv bulьp majlanoja sьqqanlьqtan bedđeŋ eştə plandan başlanhьn.

Unьş jьjьvqa nьqьs plan tədəv eşende Şişmə jortbaşqarmahь Başqortostan elkə komitətenen sьqarqan xatьnan bik yk fajdalanьp jetə almaqan tejergə kərək. Şenkti plan elkə komitət palazinjahьnda kyrhətelgənsə valavaj praduktanьņ bətəhen də esenə almajьnsa aldaqь burьs itep janьd igən jьjьvь qьna alaqa. Planda igən menən ber dərəđələgə yk məhim mal adьqь—besəngə betenləj iqtibar itelməgən. Şuqa kyrə lə jort dəvmələndə nisə disotina jaraqlь, əđ jaraqlь sabьn, bьlar jьl hajьn kypme sabьla kilgəndər, bьjьl kypme sabьla, „Bərgənə giktarda sabьlmaqan urьn qalmahьn!" luzuŋqahьn ytkərgəndə yken jьlqa qarqanda bьjьl kurmь nisə % artьq sьqasaqьn belep bulmaj.

Jort dəvmələndə barь 3 keno kəsilkə bulьp, ularda tulьbənsa fajdalanьlmaqandar. Jort başqarmahь bьlar buşqa itep yđđerendəge kərəlkə eşen unьjhьđ, dьmhьle bulьvьn kyrhətə. Qajhь ber kalxuzdar da „jerđərenen nasarlьqьnan qurqьp kəsilkə almaj eşte qul menən başqarqandar. Labagrejkalarđь besən sabьvqa fajdalanьhь baştarьnala inderep sьqarmaqandar.

Unьn hun plan quqqьqsa kiltereр tədelgəndə, jortbaşqarma estinə nə elep qujьlqan, ə ajьrьm xuzalьqtarqa jetkerelməgən. Plan avьl savittərə valkiđere jort başqarma ojlənəhendəge xedmətkərđərđen qatьşьvь menən tedelgən de, nunьnan hun ber silsəvitten yđene:

—Bьna esəm hiqo kantrylnaj sifьr, şuqa qarap yđene, yđen plan tedəle sel" tip qujьlqan, həm plandь şul uq jasaqtar konojьmo bulьp yđenə qarajđar. Jortbaşqarmanьņ 30 nsь jьlqa qarata qorqon bьl planь avьl grazdandarь arahьna, prafsajuz, kamsamul, kammunistar sabranjahьna qujьp tikşerelməgən, bьl turala ti[...] uqьţ fikren tuplav nasar xəldə torop qala.

Yđendə maşinahь bulmaqan, jəki bulьp ta jeteşməgən avьldar maşinahь artьq ikense avьl menən bəjlənəlgən, həm hər ber avьlqa yđenen qajhь avьlqa berəkkənlege turahьnda xəbər itelgən.

Bьjьl bedđe igən unьşsьnьņ şəp bulьp xəđerge kəndə eş ko tere həm maşinaqa bulqan horav taqь la kybəjđə. Qajhь ajьna safxuz, kalxuzqa barьp inme, bin unda: „eşsə kərək eşsə! igəndər beşkən, igəndər qojola, jьjьp elgerərgə oməl juq!" tip zar ilavdar işetelə. Bьjьl beđđe disotina bojđajdər, hololar beşep, qьvarьp ultьralar, xəđerge qьđьvda inde ularqa qaqьlьp ta bulmaj baş lanь, ular qojolalar. Şuqa kyrə Şişmə tirəhendə kyrelgən bər-dən ber sara bulha—ul da igəndə tenlə eşlev. Eş nsenlap ta şulaj tora. Beđđe bik jaqь jьjьv eşenən qarqanda teŋen sabalar, teŋen bojlejđər.

Eşsə qulqarqa bulqan hьvhav yđenen qьđьv jalqьnь menən kənselərgə, məktəp, balnis həm kapiratsejəlerđe lə huqьp jebərə.

Bьnьņ jənle şahite itep Şişmə jortondaqь maşinalar, balnis, məktəp həm kapiratsejə xeməťkərđərenen bər bər lə dur—dur emə tedəp kalxuzdarqa igen jejşьvqa sьqьvdarьn aləşa kərək.

Bьl urьnda beđđeņ apparattardan kilgən dejem kəmselektərđən berhe itep şunь alьrqa kərək, beđđe 50% tan artьq kəstə təşkil itkən qatьn—qьđđar kəsə qadan, seņgelgək totoploqonan ajrьv turahьnda qьrqa ber sara kyrməvselek. Balalar baqsahь jəslə həm bergə aşav urьndarь ojoştorolmaqandar. Şişmə jorto dəvmələndə barьhь 4 jəsle həm 8 balalar baqsahь bar. 28 avьl saviten bilep torqan jortta barь jьl hajьn albitta juq dorožhlarь.

Bьnьņ ular yđđəre bik asьq hiđđələr, ləkin bydđet qaðьnqьlajda alqa kilep baфa. Şulajda urьn ikanuməjь jahav nej xət tə fajdalь bulьala urьnь mə nən jahamav unan da fajdalь ikənen iđsen sьqarьqa jaramaђ ine.

Eş qoraldarьna kilgəndə bьla tora:

Jort dəvmələndə barьhь 353 urqьs maşina bulьp şulardan 2 naejka 192, urьv bojlavьs 15, labagrejka 146. Şularqa eđđtep bar jəjka, 61 labagrejka hatьp alьnqan.

Bьlar kypme eş əşlejəsəkqə: tor tavla arqьqa tuqrajьq: Kyrhətelgən 434 maşina menən bьlar esen jort dəvmələndə barь 11014 giktar arьş sasalqan. Jort başqarmahьnьņ qujqan eş nurmahь bujьnsa 434 maşina menən şulardьņ barь 8,680 giktarьn (78,8 pr.) jьjьp bula. Əgər unьş jьjьv eşen qьđqa həm jeņel məddəttə bəterergə teləhəņ jaņьnan ellə ịnixətlem urqьs maşinalar kərək.

Jort dəvmələndəge oşo arьştь jьjьv esən 6062 keşe, 1189 at kərək. Bьl jərđə şunь əjtergə kərək, Şişmə jortonda 4886 eş atь bar. Timək 3715 baş at artьq tigən hyđ. Eşsə keşelər hanь xisapqa alьnmaqan.

Jađqь irtə huqa aşlьqь jort dəvmələndə bətəhe 11763 giktar bulьp, quldaqь maşinalar menən şunьņ barь 8,680 giktarь jьjьla, qalqan 588 giktar maşina həm qul kesen kətə. Şunь başqarьv esən talap itelə: at kesə 1250, eşsə quldar 5830 keşe kərək. At kesə 3635 baş artьq dulha la, keşe kesə kypme barlьqь bildəheđ.

Huņqь haban aşlьqь jort dəvmələndə bətəhe 6 322 giktar bulьp şunьņ 34 pr. ьn qьna maşina menən tə'min itep bula. Bьnь jьjarqa 4,706 eşsə qulь, 321 at kesə kərək.

Başqa maşinalar kevek huqьv maşinalarьna la hьvhav juq tygel. Ber nisə meņ giktar jərđə huqьp birev esən 294 malatilka kərək. Xəđergə kəndə jaņь alьnqandarь menən jort dəvmələndə 289 malatilka arьş huqa. Jort dəvmələndəge igen dərđe huqьv esən 3965 keşe 1660 at kesə kərək. Bьnda la attar artьp qala.

Eş nurmahь.

Nurmalar bildələv məs'ələhenə kilgəndə Şişmə jort başqarmahь ajьrьm brigadalarqa nurma qujmaha la maşinalarqa qujoqan. Nurma bujьnsa Şişmə jortondaqь hər urqьs maşina urta iđəp menən ber ađnalьq eş kenendə 47 giktar igen urьrqa tejeş. Tik eşteņ şartь şunda, hər ber maşinala 3 at; 2 ir keşe, 4 qatьn—qьđ eşselər kərək. Qul menən urьvsь 7 qatьn—qьđ kenenə ber giktar urьrqa.

Hər ber huqьv maşinahь yđeneņ ber ajlьq eş sizunьnda 100 giktar jərđeņ igeneņ huqьp birergə tejeş, hər ber maşinala 15 keşe 6 at eşləjəsək.

Maşinalar taşlav.

Beđ başta uq jort dəvmələndəge kyp kenə avьldarđьņ maşinahьđ bulьvđarь turahьnda iđkə alьp kitkəjnek, şuqa kyrə lə Şişmə jort başqarmahь bьl turala kankrit ber plan alьp hər maşinaqa tejeşle eş nurmahь birgəndən huņ maşina kyp bulqan avьldarđaqь artьq maşinalarđь başqa maşinahьđ avьldarqa berketep unьş jьjьv bətkəngə tiklem bik kyp maşinalarđь ber urьndan ikense urьnqa kyserep jərətergə buldь. Urьndarqa bətəhe 262 maşina kyserəlep şularđьņ 88je huqьv, 174 e urьv maşinalarь bula.

Bьna şulaj itep Şişmə jorto yđ esende bulqan kəstor menən der həlketep eşloj.

S. SUFEJAN.

Tamjan-Tanqavьr jorto

Xuzalьq fruntьnda xьjanat itə, jort başqarma həm jortkum eşselərə „utpьskь la“ jərəjđər.

Başnarkamzimdьņ, huņqь birgən məqlymətenə qaraqanda Tamьjan—tanqavьr jortonda igen jьjьştьrьv, igen əđerləv həm keđge səsev kampanejalarьna əđerlək eşe 50%—60% qaqьna ytəlgən.

Ydək burьstardan hanalqan igen həm besən jьjьv eştərə huņlap başlanьlqan.

Kalxuzdarđa eş planь tədəlməgən.

Jьjьv, huqьv, jelgərev maşinalarьna rimunt juq. 28 jьjьv, 16 huqьv maşinahь, 1 labagrejka, 2 jelgərges rimunthьđ jata. Timerləktərđən fajđalanьv eşe nasar tora.

Besən sabьv planь barь 50% qaqьna ytəlgən. Şunьņ 2000 giktarь kalxuzdarđa, 500 giktarь ajrьm xuzalьqtarđa sabalqan.

Kalxuzdar besən jьjьv maşinalarь menən tə'min itelməgən.

KALXUZSЬLARĐЬŅ MALDARЬ, EŞ ATTARЬ DƏJƏMLƏŞTERELGƏN BULHA LA, BESƏN SABЬV MƏLENDƏ 90 PR. KALXUZNIKTAR INDEVIDEVAVAL RƏVEŞTƏ EŞ KYRƏLƏR. Bьl iħə T-Tanqavьr jortbaşqarmahьnьņ, jetekselege bulmaqanlьqtan kilep tьvqan avьrьv.

Silus əđerləv 80 pr. qa ytəlməgən.

Igen halьv kelətterenə rimunt jahavđь ujlamajđar đa ələ.

Oşondaj əđəklektər bulьvqa qaramaђtan jortbaşqarmahьnda kin tarqalьş bara. Jortbaşqarma rəise jaņь keşe bulьvь, sikritar đьņ avьrьvlьqь, agranum avьldarđa jərəve, jortkumsikritarь kururtta bulьvь menən kampanejələrđəge əđəklektərđə jəşerep qalmaqsь bulalar.

Jortbaşqarmahь menən avьl savittərə, kust həm kalxuzdar menən ber tərlələ elemtə totmajđar. KALXUZSЬLAR KRIDIT ALALAR DA KƏRT UJNAJDAR. Ə, məhim kampanejələr ajaqtan jьqьlalar Xatta arьştьņ, eşlənməj qьrđa jatьp qalьv qurqьnьsь bar.

Qьđьl abuzdar aqьlalar.

Dyrtejlə (Bərə k—nь) xlipkuptarьna tirə jaq kalxuzdarđan həm jaņqьđ xuzalьqtarđan tərkəm, tərkəm qьđьl abuzdar aqьla başlanь.

Tov başlap „Qьđь l taņ“, „Cirvir“ kalxuzdarь həm jaņqьđ xuzalьqtar kyp kenə igen kiltərep tapşьrđьlar.

XƏBƏRSE 82.

Şişmə Partejə kənfirinsejəhe asьldь.

Şişmə kalxuzsьlarь gən un qьđьl abuz bьl kende igen təjəmenən qotlanьlar.

20 NSE AVQЬS (TILIFUN BUJЬNSA) Kisə Şişmələ berense rajun partejə kənfirinsejəhe asьldь. 86 diligat jьjьldь. Berense kəndə kənfirinsejə partejənen 16 nsь s'jьzьnьņ jomqaqtarьn tikşerđe. Bəgen rajunlaştьrьv həm partejə urgьndarьnьņ burьstarь turahьnda daklat tьņlanasaq həm hajlavđar bulasaq.

Kənfirinsejənə Cirnigefkə N-Trujьskej, Keljəş həm başqa avьldarđьņ kalxuzsьlarь həm jaņqьđ xuzalьqtarь qotlap kənfirinsejə asьlqan kəndə rajunda 10 qьđьl abuz ojoştorolop ssьpnuj punkttarqa 1062 sintnər tgen tapşьrьldь.

Kənfirinsejə Başapkumqa səlәm tiligramь jəbərep, bьl tiligramda:

— „1 nse rajun kənfininsejəhe Başqortostan ojoşmahьnьņ jetəksehe Başapkumqa jalqьnlь bəlşəvik sələme jəbərə həm bətə məs'ələlərđə 16 nsь s'jez qararđarь bildələgən julda xəl itərgə hyđ birə.

Kənfirinsejə yđen mabilizavajt itəlgən tip iqlan itep, partejə ojoşmahь aqьmdaqь jьldьņ burьstarьn tulь rəveştə həm Başapkum bildələgən sruktarđa atqarьvđь tə'min itəsəgen qətqi belderə« tej.

xəbərsьlər jađalr

Juz uralista eşləvse iptəş M i ş u r i n 21 n s e ejjyldə i đ e r ə k k ə j ə n s ə qulьna kurrutnьj kərtickəhьn totop 5 nse numirlь ambulaturejə janьndaqь vracibnьj kantrylkəmesəjəhenə kilep kərđələ vractarđьņ irek—jajđarьna qaramaj talaşa—talaşa yđen kururtqa jəbərəvđərən horanь. Birməgən xəldə qul menən xəkem itəsəgen əjtep qurqьtьrqa telənə həm unьņ bьndaj xəldə bulьvь səbəple rəxsət itməgəs, Mişurin qulьna ultьrqьs alьp ultьrqьs menən huqarqa ьntьlqan da unda bulqan xalqtar huqtьrmaj totop qaldьrđьlar. Şunьņ huņьnda unь xuligansa qьsqьrьş tavьşьnan tuqtatьr—tьnьslandьrьr esən militsejanir kilep, ul unьņ ber yđenə max birməgəs ikense militsejənirgə xəbər itelde. Bьl arala ul xirorəgicəskoj bylektəgə avьrьvdar qabul itkən vrac janьna həm 5 nse ambulaturejə janьnda torqan şufir janьna kerep xuligandarsa tavьş lanьp keşe qurqьtьp talaşьp torđo la ikense militsejanir kilep elgərgənse qasьp juqaldь.

Bьl xuliganqa sa ra kyrərgə kərək.

Tađartьp juqarьqa yrləttelər.

Janurьs avьl səvite rəise bulqanda II—nsə katigyrejə menən tađartьlqan Zəmidyllinde Buranav jort başqarmahь juqarь yrlətep yđ janьnda vəkil itep qujqan. Xəmidyllin prigiptar vaqьtьnda qəfy itelməђlək nasar kyrenəştər jahanь. Atahь xoquqhьđ—spikylənt.

Xəmidyllindeņ eşen təftişləv bətmaj torop, jortbaşqarmanьņ qanat aђtьna alьp jəşerevenə nemə tipte əjtə almajbьđ.

BARЬJ.

هوز - حەبەرسئلەر بريگاداهنا!

كاننون ر.ك. ئە وەكيلى باواپ بيرر گە تئيش.

شئپاگات يوق، شئپاگا تهئز سابوئز ئاگلا ترعا.

حليپسابوز قاراماعئنا بۇتەمى 14 نونئا شئپاگات بيرئلد. ،بئل بيك ئەز هان. شئپاگات يتمەوئن ق... تۆلۆو ئۆسۆن شئپاگائئنك سابو ئئن كيك ماسساعا ئاگلانرعا كەرەك.

تاعئلا بئر تۆپ مەسئەلە.

ئيگن ،ينيو ئشئدە تراكتوردار بيك ذور يارذام ئيتە ئيمى، لەكين بئذا بئر قورقئنس بار—،ئول—تراكتوردارذئك زاپاس چەستەرى يتمەو، ،شول ئارقالا تراكتوردار ئشلەوئەن توقرايذار. ئيكئنسئنەن كۆذگۆ سەسوگە تراكتوردارذئك كوبئەى واتلاهان، سەسو ئشئنە يارامائلق حەلگە كيلگەن بولالار. ،بئيل ئيگئن ،ينيو مەلئدە تراكتوردارذان فايذالانوذئ تئيلهالا، ئونهئ ئش ئيئو هيس مۆمكين بولماعانلقتان تاعئلا ئشلەتركە تورا كيلە.

بۆگۆن بئئ كوپ كامپانيالار ئاشتئذا ئش كورەبئذ. لەكين ،شول كامپانيالارذئك برهى ئيكئنسئهئنە بەيلەئئپ ئالئپ بارئلماى. ئيگن ئەذرلەوذئ بر ياققاراق قويئپ، ئيگن ينيو كامپانياهئن ئاشقئرو كئرەك كورنشتەر بار. ،بل قاراش حاتا. بر واقئتاعى ئشتەر برهئنە ئيكئنسئهن بيك نئق بەيلەنكەن حەلدە بۇتە فرونتتالا قئنو ئش ئالئپ بارئلرعا تييشلى.

«باشقۇرتۇستان» بريگاداهى ئاعزالارى:

بيكتاشئف. موسينا. ئا—زاكف.

ئشتەرذى بولعا هالئو بۇگۆنگۆ ئيك مۆهيم بورئستار.

كادرذار مەسئەلەهئ.

ئورالدان 88، لينينگرادتان 40 ياواپلى ئشئلەر كيلئپ ئوروندارعا تاراتئلدى. شولار مئنەن حەذرگى كۆندە بۇتەهى 250 نەن ئارتق ئشسى رايون حليپكوپتارى قاراماعئنا ئشكە يئيەرئلگەن.

ئش سئلەرگە نيسئك قارايذارهوئ؟

ئيگن ئەذرلەو ئشسى مئنەن بلرعان وەكيلەرگە ئوروندارذاعى ئۆيۆشمالارتارافئنان: «نەسەلئيك ئيكئنە باهاء ئاى كيلمئشئك» تيپ قاراو بار. ئولارعا. ئوروندارذا ئشئئك نيسئك بارئشى مئنەن تانئشترمايذار. حاتتا، ئاورلعان وەكيلەرگە ئاقسا بيرمەو، وەكيلەرذى بئر بولەرگە يئبەرو كئوئك ياتئشماعان ئشتەر بار.

مەئەلەن: بۇرۇ كانتونئداعى دورتيلى رايونى وەكيلى، بر يئرگە بئر بولەرگە يئبەرەلەر. «باكاوئلە حليپكوبى ئاورلعان وەكيلگە ئاقسا بيرمەوى.

ئە، ميشكين رايونى هەم ئۆفۆ كانتونىنئك پينراو بۇرتۇئدا ئشلەوسئلەر ،ئۆشۆ كۆنگە تيكللم ئاشارعا تابا ئالماى بۇرۇيئەر.

ترانسپرت.

،بول مەسئەلەهى كوپتەن حەل ئيتلگەن بولارعا تئيش ئيئى. باشقا نارماقتارذاعى ئاورودار بئئدالا بوق توگئل. بەلەبەيدە كانتون ترانسپرت بار. ،ئول پربوت حليپكوبى بئر مئنەن (ئات، تارتو كۆستەرن حەل قئلوذا) دوگئۆر ياهارعا تئيش ،بولهالا، ئۆشۆ كۆنگە تيكللم قوذعالماىذا ئەلى.

بئعا بەلەبەى كانتپاشقارماهى،

ئەذرلەو پونكتئنارئئئا ساماتيوكقا ئ...ئئپتە ،بئيل ئيگئن شەپ، پلان بارابر ئوتقا لەسەك، تيپ قول هلئەپ كئنە قارلوذار بوشقا ماقتانوذارذئك كيك ئۆت ئالعانلئقتان كيلئپ توعان قورقئنس ،ئول، ئشكە بئئداى قاراش ئەلى بولهالا بۇتۇپ يتكەنى يوق.

تيحنيچسكي ئەذرلئك نيسئك تۆرا.

ئيگئن ئەذرلەو زادانيياهن تولتروذان قالا ،شول بئيلهان ئيگئنئى هالئو ئوروندارى، كئلەتتەر، ئسكئلاتتار ئەذرلەو ئيك مۆهيم بورئستارذان هانالا.

،بئيل 21 ياكئى ئسكئلات هالئەنرعا تئيش ،بولئپ، ،شوئئك ،ئون بئرى 15 نسى ئاوعوسقا بۇتەرگە، قالعانى سينتەبر باشئنا بۇتەرگە تئيش ئيئى.

لەكين، حليپكوپئئك، باشقا ئيگئن ئەذرلەو پونكتتارئئك ،بئيل ئشكە هالئنى قاراوذارى ئارقاهئذا برگئنەلە ئسكئلات ئەذر توگئل.

دۆرۆت موكما قالئپ بولهالا حليپكوب قابئى بر مارالارعا كرئشە باشلاعان، توذئو ئشئئدەگى ئۆتئلار ئسكئلات هالئو ئشئئە تارتئلالار. لەكين بيك موكما قالئعان.

ئولسەو ئەمەلەرئ.

،بئل تەكگەلدە ئارتئق قورقئنس كورئش يوق. تيك، ئولسەو ئەمەلەرئە ،تولى ئاگروزكا بيرو، گرذەرذەن دۆرۆت فايذالانوعئنا كەرەك.

تۆق - تورپئشا يئتشمەي.

بلينلمان ئيگئندەرذى ئورئلاشترو ئۆسۆن 900 مئك ،تۆق كەرەك. ،شوئئك بارى 160 مئگگئنە ئەذر ،بولئپ، قالعان 740 مئك ،تۆقتى سابوز حليپ بيررگە بولهالا، ،ئونئك ،بئل هاندى تولتئرا ئالماياسامى ئاسئق كورئنئپ تورا.

،تۆق-تورپئشا ئەذرلەو كامپانيەهى ئيعلان ئيتئلهەلە ،بئل بيك مولبەن بارذى. پارتئيە، كامسامول، پرافسايوز ئويۆشمالارى هەم كالحوزدارذى تۆق-تورپئشا ،ينيو ئشئنە مابلىزاۋايت ئيتئلمەگەن. كالحوزدار ئيهە: «تۆق-تورپئشانى بوعارى ئورگئندار ئۆذەرى بيرو ئەلى، تيپ قارايذار. مەئەلەن، دەولەكەندەن كيلگەن كالحوز پرسيدەتئلى (كالحوزئدا 74 حوزالئق بار)، بئذە بر تۆقتا بوق. تيپ باواپ بيرە.

ئشسئلەر يئتشمەي، باشپرافساۋيت يۆقلاي.

ئيگن ئەذرلەو ئشتەرن ئانقارو ئۆسۆن 60 شيتاۋوت، 30 پربيومشيك هەم باشقا باواپلى ئشسئلەر كەرەك ئيئى. ،بئل تورالا باشپرافساۋيتقا مۆراجەعەت ئيتلهەلە ،ئول برگئنە ئشسئلە تابئپ بيرە ئالماعان. ،شوئئك ئۆ-ئۆن پربيومشيكئەرذى كالحوزنيكتار ئاراهئنان بئشتروذى ئۆذەئ ،بورس ئيتئپ توبئلا.

ئيگئن ئەذرلەو كامپانييەهئنە ئەذرلئك ئشئئك ناسارلئعن تاعئلا ئەعراق ئاسو ئۆسۆن ئەمرلى كانتونئئئك فيدروفكا حليپكوبى تورامئدا بر - ئيكى موذ ئەيئپ ئونەرگە كەرەك. بئئدا قئذل ئابوز كيلئپ توشە، ئە ئولار بلرئئيئە بئلمەى ئەذرلئكلئك تۆرالار. كاسسالا بئر-تيئدە ئاقسا بولماى. ،بئئئك كئوك كورئشتەرذى بايئاق هانارعا بولا. كاسسالارذى واق ئاقسا مئنەن تەئمين ئيئوذى، رايحليپكوپتارذا قابول ئيئو

ئيگئن ئەذرلەو ئشئ هولپەئ بارا.

20 نسى ئاوعوستا ريذاك... ...ئيئئك حەبەرسئلەر بريگاداهى ...ش حليپ كوپقا ئاليوت باهانى ...حەبەرسئلەر بريگاداهئنئك ئلدئذا ...هلعان تۆپ ،بورس ئيگئن ئەذر... كامپانياهئنداعى ئۆذۆ كلكتەرذى ...ياپهئلقتارذئك يۆذن ئاسو ئيئى.

...ئيئدەي يتشهذلكتەر ...ر هەم كوپمئ ئيگئن ئەذرلەنە.

...،بئيل بۇتە باشقورتوستان ...ئمئدە، 5 ميليون 570 مئك سينت... ئيگن ئەذرلەنرگە تئيش. ...بل هاندى كانتونئارعا بولئاپ بيرگەنئدە:

...ئارعاياش كانتوئئنان 306 مئك. ...: بەلەبەى ك. بر ميليون 365 ...س: بۇرۇك· برميليون 309 م. ...: بئلابئر ك· 195 مئك سينتئير؛ ...موت 09 ؛ مئك س؛ ئستەرلى... 94 مئك س؛ تانانتاى 167 م.س؛ ...ئو ك. 975 م. سينتئير ئيگئن ...ئەذرلەرگە تئيش.

...ئولاردئك كوپمئ هئ، ...ئيئدەي ئيگئنئ؟

...ئارش 2 ميليون 5 مئك.س. ...بئذاى 1 ميليون 672 م. س. ...ئو 1 م. 114 م. س· تارى 278 ...ك. س· قارا بۇيذاى 278 مئك ...، بەرسە 167 م. س. بۇرساقلى ...لنوا 28 مئك سينتئير. ئارپا 28 م.س.

...بئئ بئيلعى ئيگن ئەذرلەو پئ... ...ئن بوينسا ئشلەرئىرگە تئيش سئ... ...دار. ئيگن ئەذرلەو پئلانئ ئورئ... ...رعا، كانتون، ،بۇرت هەم ئاوئل ...بوينتەرئنە يئكروذئك ئيك ،هوكمى ...ئى ئيئپ 20 نسى ئاوعوستا ...كئلئيەلە، قايهى بر كانتونئار... ...ئك ئش پئلانى بۇرتباشقارماهئنالا ...ئكرگەنى بوق ئەلى. مەئەلەن: ...شاران رايونئدا پئلان 17 مئدە ...ئنە قارالا باشلاى.

...ئيكە ،ئۆشۆ كۆنگە تيكللم پئ... ...ئن تۆذۆپ، بۇرت، رايون كەميسيە... ...ئرئئئك ئشئ قاراماهئئ؟ ئيگئن هۆ... ...عار ئولار: «ئوذبئلئذە تۆپ سيفر ...ئماعاس ئيشلەرگە بئلمەى ئيك ...بۇرذۆق، تيپ باواپ ...بىرەلەر. ئە، پلان كانتون باشقارما... ...ئئان ئاوعستئك 13 ئئەگئنە كيلە... ...ئن، رايون كەميسيەلەرئذئك ئشئن ...ئلان ئۆق ئبكئرگە، ئيگئن ...ئەذرلەو پئلانئن ئوتەو بولدارئن ...بئئن ئوك يالبئلاشئورعا تئيش ...بولهالا، ،بئل تورالا تئيشلى ئورگئ... ...ئاردئك ديريكتيفى بولهالا، ،ئونى ...ئرمۆشقا ئاشرۇذا شاران رايونى ...ئتا هۆيرەلە.

...بئلاردان باشقا كوپكئنە توبەئكى ...بۆشئالارذالا بالمئشو هەم ئيلنيفا... ...ئاللئقتار بولعان. بئئا، ،ئۆشۆ ئار... ...لا ئيگئن ئەذرلەو كامپانيامئدا ،ذور ...ئوكلۆك ،بولئو قورقئنسى بار.

قورقئنس نەرهەلە؟

...ميئال ئۆسۆن ئاوعوست پالانئئئك ...ورئئدارعا يئكئرئلوئ هەم ئونە... ...ئئن گئنە ئالئپ قارايئق. پلان ...بوينسا 5 ميليون ئيگئن ئەذر... ...ئرگە تئيش ئيئى. ئە، كوپ ئورئ... ...رعا پلان يئئكرئلمەگەن، ئورئ... ...ئر ئشكە باشلاماعاندار. ئاوعوست ...ئلانئى نى بارى 1,5 پر. قاعئئئا ...ئوئدلكەن.

...ئئئئك - سەبەبى نەرهەلە؟ ...كانتون، ،بۇرت، رايون ئيگئن

PALITIXNIZEM ƟSƟN KƟRƏŞ

Məktəp—prajьzvudstьva menən nьq, arganik rəvştə bəjləngən bulьrqa tejeş. Məktəp—pridprejətejəneŋ xuzalьq pьlanьna inderelgən bulьrqa tejeş.

„SATSEJALIZEM TƟĐƟLƟŞƟNƟŊ XƏĐERGE ITAPЬNDA, PRALITAREJAT DƏVLƏTE, BЬQA TIKLEM HIS BER VAQЬTTALA BULMAQAN DƏRƏZƏLƏ ANA ŞUNDAJ MƏKTƏPKƏ MOXTAZ“. (ip. Bunьf hyđe)

Berense, palitixnizem beleme bujьnsa Bulqan bətə rəsəj s'jьzь nəmə tine.

BASŞ. YĐƏK JƏMHUREJƏT KƏTAPXANAЬ №

PALITIXNIZEMQA JƟĐ MENƏN

Avqьs ajьnьŋ ikensə dikadahь esendə Məskəvđə, Palitixnizem beleme bujьnsa bətə rəsəj s'jьzь bulьp ytte.

Səvittər sajuzь qymerendə berensə tapqьr ytkərelgən bьl s'jьz uqьvdarđь prajьzvudstьva xeđmət menən bəjləv əsasendə bətə məktəptərđə jaŋьnan qorov məs'ələhen qaranь. S'jьz bьqa tiklem bulьp kilgən məktəptər menən prajьzvudstьva arahьndaqь bəjləneşheđlek, kertələrđə jəmerevgə xeđmət itte. Ul yđə qabul itkən qararđar arqьrь, jəş yđmerđərđə, eşsə sinьf həm kalxuzdar jalpьhьnьŋ prajzvudstьva həm jəməqət tormoşona arganik rəveştə bəjləngən palitixnizem tərbejəhe menən tərbejələvgə đur pirispiktivalar asьь.

S'jьz məktəptərđə palitixnizem əsasendə jaŋьnan qorov eşeneŋ jaŋqьđ məqarif urgьndarьnьŋqьna eşe bulmajьnsa belki bətə xuzalьq urgьndarьnьŋ eşe, bətə səvit jəməqətselegeneŋ eşe ikənlegen əjtte. S'jьz xuzalьq urgьndarьnьŋ əđtənə palitixnikə məktəptərə qorov bujьnsa jaŋь burstar jəkmənə. FZS begendən başlap pridprejətejəneŋ ber kiđəge bulьp iđəplənergə, zavьt julbaşsьlьq ađtьnda jəşərgə həm prajьzvudьstьva uqьvь esən kərəklə bətə nəmə menən tə'min itelergə tejeş. S'jьz bətə xuzalьq urgьndarьna həm pridpirejətejələrgə FZS həm ŞKM lardьŋ seltəren kiŋəjtev hьđьqь bujьnsa şulaj uq ularqa aqsalata həm inzinir-tixnik kestər menən də tə'min itev kevək məhim burstar jəkmənə.

S'jьz palitixnika məktəptərə torqođovđь prafsajudarđьŋ, ajrusa məqarif eşselərə sajuzьnьŋ rylen bildələnə. Kiŋ jalpь arahьnda palitixnizem esən prapaganda alьp barьv bətə eşse balalarьn FZS qa ьlьqtьrьvqa jarđam itev, pridprejətejələrđeŋ jaŋь məktəptər əđtənən şiflьq itev eştəren kesəjtev, palitixnika məktəptərenə bulьşlьq gruppalarьn ojoştorov jьlьnda praktik saralar kyrev-s'jьzdьŋ prafsajuzdar əđtenə jəkməgən burstarь bьna oşolar.

S'jьz şulaj uq kalxuzsь jəştər məktəptəren jaŋьnan qorov məs'ələhenələ đur iqtibar menən tuqranь. Ul ŞKM lardьŋ rylen bildələv menən bergə ulardь nisək, nindəj juldar menən palitixnizemlaştьrьv saralarьn hanaь.

S'jьzdьŋ qararđarь ana şundaj.

Berensə palitixnizem beleme bujьnsa bulqan bьl s'jьz yđendə qatnaşьvsьlarđьŋ kyplege həm başьsa ularđaqь rivalytsejun intyzejazem həm dərəđ yđ ara tənqit ađtьnda ytevə menən, baqasa bulьp ytkən məqarif, məktəp məs'ələlərə bujьnsa bulqan kyp kəŋəşmə kənfirinsejələrđən ajьrьldь. Вьl s'jьzda qoro notoqtarqьna bəjlənmənə, belki hər ber qatnaşьvsь tarafьnan kankrit, praktik təqdimdər, kəŋəştər kyrhətelde. Kyp əlkə həm rajun eşselərə s'jьzda uq, s'jьz qararđarьn tiđerək, aşьqьs reveştə bojomqa aşьrьv esən satsejalizem jarьşьna sьqtьlar. Вьl fakt qatnaşьvsьlarđьŋ rivalytsejun intyzejazmdarьn kyrnətevgə jetha kərək—.

Əlbittə, s'jьz qararđarь menən genə jaŋь məktəp teđəv turahьndaqь eş bettə, tip ujlav—xata bulьr ine, qьjьnlьqtar alda ələ.

Linin palitixnizmahь esen qьrqa kərəş alьp barьv xuzalьq urgьndarь, prafsajuzdar, kamsamuldar həm məqarif urgьndarь menən berlektə jaŋь məktəp teđəv esən praktik eşkə kysev həm bətə esən urtaq bulqan ber plan menən eş kyrev aldaqь burьs bьna oşolarđan tora. Məqarif xalьq kamissarlьqь urgьndarь bьnda julbaşsьlьq rylen ujnarqa tejeşlələr.

Seberđeŋ kraj ojoşmalarь giniral dogovьr teđənələr. Вьl eş başqa əlkə həm rajun ojoşmalarьna yrnək bulьrqa tejeş. Seber təzribəhe yđək məəssəsələrđeŋ eşenə kyserərlek təzribə. Вьjьldan uq məktəptərđe palitixnizem əsasenda qorov iđəbendə dugьvьr teđev turahьndaqь s'jьz qararь begendən başlap qəmelgə qujьlьrqa tejeş.

Beđđeŋ Başqortostan məqarif urgьndarь hər ber yđ eştərə tirəhendə əkeren quđqalьvsandar. Kyltura rivolytsejəheneŋ bajavaj məs'ələhe bulqan palitixnizem məs,ələhendə taş baqa adьmь menən quđqalьv əlbittə đur jenəjət bulьr ine. Prafsajuz. kamsamul həm məqarif urgьndarь esən urtaq bulьrqa j·ramaj.

Palitixnik beleme birev kyltura rivalytsejəheneŋ qoralь.

Jaŋьqьna bulьp ytkən 1 nse bətə Rəsəj palitixnikə beleme birəv s'jьzь bik đur jəməqəjətsel—səjəsi əhəmejət ala. S'jьzdьŋ qararđarь bətə məqarif sistimen—ilebeđđeŋ pralitarajatь tarafьnan kammunis partejəhь jetəkselegendə kiŋ rəveştə alьp barqan satsejalizem hezymeneŋ talaptarь ruxьnda rikanstruksejə ytkərevđə bik đur urьn totosaq.

Palitixnikə s'jьz beđđeŋ məqarif eştərə turahьndaqa eş praktikabьđđa pidguktar menən ber qatarđan prajьzvudstьva eşselərə, prafsajuz xuzalьq, fənni—jəməqətselek ojoşmalarь həm səvit jəməqətselegeneŋ kyltura teđələşe məs'ələlərenə adьmь-kypmə menəsəbəte bulqan bətə təp tarmaqtarь qatьşqan berensə s'jьz buldь. Вьl s'jьzqa svittar Sajuzьnьŋ bətə məjeştərenən 1000 dən kyberək vəkil kilep kyltura teđələşebeđđeŋ iŋ vaqьtlь həm əhəmejətle məs'ələləren tikşerđelər.

XƏĐER PALITIXNIK BELEM BIREV MƏS'ƏLƏHE—BEĐĐEŊ BƟTƏ TƏĐƏLƏŞƏBEĐĐEŊ IŊ ƏHƏMEJƏTLE XUZALЬQ-SƏJƏSI PRABLIMAHЬNA ƏJLƏNGƏNLEKTƏ HIS BER ŞIK JUQ.

Ьsьnlapta—xəđer kvalifikatsejəlь eşse kesenə ixtejaz bik yđə, məđələn Savnarxuzdьŋ kantryl iđəbenə kyrə 1930—31 nse jьlda kvalifikatsejəlь jaŋь 320 meŋ eşse kərək. Inzinirđar tygel, xətta urta dərəzə tixniktar jeteşməvđə bik kiđkən hiđələ. Вьna şul xəl—beđđeŋ massьvьj məktəptərebeđđe tiđerək palitixnikə nigeđenə kyserevđə talap itə.

Satsejalizem sənəqəte həm avьl xuzalьqь jetərlek əđerlekləkvalifikatsejəlь kadralar bulqan jerle şəttarqa qulajlaştьrьp teđəlgən plan menən eş başlarqa kərək.

Palitixnizem kyltura rivalytsejəheneŋ begengə məhim burьsь. Bətə kes unьŋ lininsə tormoşqa aşьvьna, yđ vaqьtьnda başlanьvьna qujьlьrqa tejeş.

Palitixnizem—kiŋ jalpьnьŋ eşe. Вьl məs'ələ tirəhenə kiŋ səvit jəməqətselegeneŋ fikeren mablizavat itergə kərəklekte ber minutqala xəđerđən sьqarьrqa j·ramaj.

Ul ajqanlь iđəphed kyp bajlьq juqaltalar həm urta dərəzələ həm juqarь kvalifikatsejəlь kestərgə bik đur moxtazlьq kyrələr.

Partejənьŋ 16 nsь s'jьzьnьŋ qararđarьn bojomqa aşьrьv, 5 jьllьqtь 4 jьlda atqarьvđь rejal tə'min itev, avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə teđəv—təp şarttь, satsejalizem teđələşe esən kərəklə həm pralitarejat rivalytsejəhenə sədəqətlə kadralarđь əđerləməj torop məmkin bulmajasaq. Ə kadьrlar prablimahьn xəl itev—bətə məqarif sistimen satsejalizem hezymeneŋ həm xalьq xuzalьqьn rikanstruksejənьŋ iŋ qьđьv talaptarьrqa movafiqlaştьrьvqa barьp terələ.

Massьvьj məktəp xəđerge xələndə prajьzvudstьva menən eləmtə satsejalizem teđələ torqan məmləkəttə eşse sьjnfьnьŋ iŋ təp mənfəqəttərenə həm ixtejazdarьna movafiq tygel. Şul səbəple s,jьz Lininneŋ 1920 nsь jьlda uq birgən: «Palitixnik belem birevgə taban xəđer yk quldan kilgən bajtaq sarzlarđь atqarьrqa» tigən kyrhətməhen bojomqa aşьrьvđь tə'min itkən anьq eş pragramьn bildələvđə berensə burьs itep qujđь.

S'jьz yđeneŋ qararđarьnda məktəpteŋ palitixnizemgə julь məktəptərđə kankerit prajьzvudstьvaqa berketev, bьl prajьzvudstьvaqa palitixnik patxut jahav, uqьvsьlarđьŋ eşləp sьqarьv xeđmətteren ojoştorov məktəpte pritprejətejə, safxuz həm kalxuzdьŋ prajьzvudstьva həm xuzalьq planьna kerətev arqьrь ytə. Palitixnik tərbejə—dəjəm kammunizem tərbejəhe birev sistimeneŋ ber eləşə bulьrqa tejeşle. Şul ajqanlь məktəp palitixniklaştьrьlьv menən eđlekhed bəjlənep uqьvsьlarđьŋ jəməqət eşe, sьjnfi kərəşkə, bətə satsejalizem teđələşenə qatьşьvь alqa barьrqa, bьnьŋ esən hər ber məktəp yđeneŋ fajđalь eşe esən kankerit plan bildələrgə tejeşle.

S'jьzdan hər ber məktəptə 15 nse sintəbergə qarata fabrik—zavьt jəki sənəqət pritprejətejəhenə, ə avьl məktəben 1 nse yktəbergə qarata safxuzqa, kalxuzqa berketev turahьndaqь qararь bojomqa aşьrьlьrqa tejeşle.

Sovit məktəp sistimen palitixniklaştьrьvqa səjəsəttən ajrьv jaramaj, barь tixnikə jaqьnanqьna taşlanьv jaramaj. Prajьzvudstьvanь ejrənev—barь prajьzvudstьvanьŋ tixnikəhen ejrənev menən genь qalmađqa, ul pralitar diktaturahьnьŋ səjəsəte həm satsejalizem teđələşe menən eđləkhed bəjlənergə tejeşle.

Məktəptə palitixnizem ytkərev turahьnda anьq eş pragramь bildələv barь palitixnizemdə jaŋqьş aŋlav həm bođovqa qarşь mərxəməthed kərəş alьp barqandaqьna məmkin bulasaq.

Məktəpte betərev, unь xəđer yk həm tulь reveştə zavutqa quşьv tejyrejəlarь „hul“ hikerenev hanalьp sьqarьp taşlanьrqa tejeşle. Ləkin təp diqqət teldəgenə palitixnizemde həm bik irtə spisejəlleştereve jəki hənərselek kenə ejrətev ruxtarьn jeŋev həm unьŋ jəđən asьp birevgə jynəltelergə tejeşle.

S'jьz xəđerge itap ta məqarif, xuzalьq həm prafsajuz urgьndarьnьŋ ajrьm bovьndarьnda palitixnizemgə jetərlek narьq birməjənsə abjektif sitenlektər həm şundaj başqa hьltavđar ađtьnda jəşerenevgə ьntьlьştar barlьqtь kyrhətte. Вьl ruxtь tamьrьnan jolqop taşlav, palitixniklaştьrьv esən kerəşte partejənьŋ giniralnaj julь menən bəjləv—məqarif, xuzalьq həm prafsajuz urgьndarьnьŋ təp burьsь bulьrqa tejeşle.

Вьl təp burьstь xəl itev menən ber qatarđan beđđeŋ massьvьj məktəbebeđđeŋ prajьzvudstьva—tixnikə bazahьn tamьrьnan yđgərtevgə ajrьm diqqət itev kərək. Məktəp qoroloşo, məktəptə aldьnqь məktəp tixnikə qorolmalarьn massьvьj eşləv məs'ələlərə jaŋь timptar menən kiŋəjtelergə tejeşle. Xuzalьq ojoşmalarь bьl məs'ələ bujьnsa 16 nsь s'jьzdьŋ qararđarьnda, i. Kujbьjşьf daklatь bujьnsa sьqarьlqan rizəlytsejələ maxsus kyrhətmələr birelgənlekte iđtə totьondar.

Məktəptə ьsьnlap ta palitixniklaştərɛv esən iŋ əhəmejətle şarttarđьŋ berhe—pidagugikə kadralarь prablimahь. Вьl mamint xəđergə bik artta qalqan bulьp, pidagugikə beleme birevde bik tiđ həm ziddi reveştə palitixnizem higeđendə reь jarganizatsejə, jaŋь pidagugikə kestəren prajьzvudstьvprassisьna kertev, iŋ jaqьnqa jьldarđa xəđer bulqan bətə pidaguktarđь minimum dərəzələ palitixnizem beleme menən qorallandьrьrqa kərək. Şunhьđ məktəpte jaŋьsa qorov timptarьn urьnьnan quđqatьp bulmađ. Вьl turala bik qьjьv həm rivalytsejun patxut bulьrqa tejeşle. Palitixnik məktəptərgə kadralar prablimahьnьŋ eđləkhed ber eləşə inzinir—tixnik həm agranumlьq kestəren yđəp kilgən bьvьndь palitixnik tərbejələv eşenə massьvьj ьlьqtьrьv.

INZINIR HƏM AGRANUMDЬ QALA HƏM AVЬLDA MƏKTƏPKƏ TABAN TARTЬV—MAMINTTЬŊ BAJЬVUJ BURЬSЬ. S,jьzdьŋ qararđarь ber avьđđan qabul itelde. Вьl eş—kyltura fruntьnьŋ aldьnqь kərəşse ərməjəhe menən xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarь arahьnda məqarif sistimen palitixnikləştərev jul həm furmьlarь məs'ələhendə his ber prinsipəjal qarşьlьqtar juqlьqtь kyrhətə həm məktəpteŋ xəđergə xələn yđgərtev eşendə qataqi hьnьlьş başlana inde tip hanarqa məmkinlek birə. Ləkin bьl hьnьlьş jaŋьqьna başlana ələ, ul—barь kyltura fruntьnda alqa barьvqa qamasavlaqan anьq həm jəşeren appartunizemqa qarşь qətqi həm tərtiple reveştə kərəş alьp barqan, məqarif urgьndarьnьŋ eşendə anьq sьjnfi jul kydətelgən saqtaqьna kiŋəjtələ həm tərənəjə alasaq.

Palitixnik belem birev turahьndaqь 1 nse s'jьz bətə səvit xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarьna bik đur burьstar jəkmətte. Xəđer bigerək tə məqarif urgьndarь aldьnda bik đur burьstar tora. Ləkin məqarif urgьndarьnьŋ eşendə hamanda bajtaq kəmselektər bar, bьlar beđđeŋ kyltura teđələşe fruntьnda alqa barьşьbьđqa bajtaq qamasavlap toralar ələ. Məqarif urgьndarьnьŋ eşendə eşse jalpьhь menən eləmtə joməşaqlьq, yđ jurqaьnьna jabьnьp jatьv həm kyltura teđələşeneŋ iŋ əhəmejətle burьstarьna tar mə'əssəsəselək patxutь haman da davam itə.

Вьlarđьn jaŋь eş mitodtarьna tiđerək kyseve, kərəşkə kyltura kerəşselərenen jaŋь ərməjələren həm irekle jəməqət aktifьn kertevđere, praktikala uŋ appartunizem həm „hul“ hikereştərgə qarşь mərxəməthed kərəşev genə—məqarif urgьndarьnьŋ eşendə ьsьn hьnьlьş jьhaj alasaq.

Məktəptə palitixnikləşterev iŋ đur səjəsi burьs bulqan—1930—31 nse jьldan başlap kertelə başlaqan đəjəm başlanqьs uqьtьv kertev burьsь menən eđləkheđ bəjlənergə tejeşle.

Palitixnizem beleme taratьv surahьndaqь 1 nse s'jezdьŋ eştərə heđəmtəhendə kyltura teđələşə fruntьnda satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq yđəsək, kiŋəjəsək. Вьl eş partejəbьđđьŋ hьnalqan jetəkselege ađtьnda palitixnik məktəpteŋ ьsьnlap ta qorolovьn, kadralar həm kyltura rivalytsejəhe prablimalarьnьŋ ьsьnlap ta xəl itelevən tə'min itəsək.

(„Pravda“nьŋ baş məqaləhenən)

Вьnan da artьq xuzahьđlьq bulьrmь.

Yđərgən jorto, „Səjet batal“ kalxuzьnьŋ Hunarsь avьlьndaqь brigadahьnьŋ 80 giktarlap tarьhь jaŋqьrđan bik əjbət yđəp kitte. Əgər jaqьь qarap elgərtəp jьjьlha giktarьnan komendə 100 bot tarь sьqasaq.

Ləkin kalxuz idarahь bьl tarьnь haqlav sarahьn kyrməgənlektən ken hajьn mal teşəp teləf itə. Вьl tarь ergəhendəge 6 giktar bojđajđь la mal aşap bətte. Şulaj uq besən kəbəndərendə lə hər vaqьt mal kyrenə.

Kalxuzniktar artьq sabьnlьqtarьn jaŋqьđ uzalьqtarqa birməj batьp eştələr, kyreşe kalxuzniktar horaha juq tip javap birələr.

Oj TAJMASЬF.

Arqajaş k- nьnda səjəsi xuzalьq kampanjələre udarsьlьq rilsəhenə bađtьrьlmaqan.

Keđgə səsev nejbarь 60 pr. qa ytəlgən, kurmь əđerləv planьytəlməgən, safxuzda eşse kes, tartьv kesə jeteşməj, tixnik bajlьqtarđan fajđalnьv planhьđ, maşinalar 70 pr. qьna teđətelgən, şpagat juqlьqtan 371 maşina eşləməj torasaq, kantun başqarma həm kantkm eşselərə araa hьnda utpьskьqa kitev—qajtьv hьmaq dimablizatsejun nastrainejə bara.

Arqajaş kantunьnda udar kampanejalarqa əđerlek eşe siktən tьş hylpən tora. Ojoşmalar bajavaj burьstarđь ytəvgə jaraqlaьđьrьlmaqandar, eştə jьldamlьq jul. Əlo bulha plan hьđьv, jьjьlьş—kəŋəşmələr ytkərevđən buşana almajđar.

Arqajaş kantunь tabiqi besənlekkə baj urьn hanala, ləkin besən əđerləv eşendə qəfev itelməđlek eđəklək—halqььlьq, başhьđlьq aqtьq sikkə jetkən. Məđələn Arqajaş rajun qьrsьlьq sajuzьna qaraqan kalxuzdarđa plan bujьnsa 7858 ga besən sabьlьrqa tejeş bulьp, nej barь 3.351 giktar qьna sabьlqan. Besən əđerləv sizunь ytə, plan ytəlməj.

Kantun dəvmələn alqanqa la nejbarь 3,500 ga besən sabьlьv xəbərə genə bar. Qonşaqtan başqa jorttar bьl turala məqlymət tə birməgəndər, jetəkse urgьndar đa bьqa tьnьslanьp qьna qarajđar.

Səvittər sajuzьnda məlsьlьq prablimahьn xəl itevđə kurma bazahьnьŋ nigeđ urьn totovь həm unьŋ jeteşməven kyđ aldьnda totop partejə tarafьnan taşlanqan „ber genə giktar besənlek tə sabьlmaj qalmahьn“ tigən luzьnga bojomqa aşьrьlmaj.

Silus paxutь tirəhenə jəməqətselek fikere tuplanmaqan, kiŋ jalpь arahьnda unьŋ əhəmejəten aŋlatьv nasar. Şuqa kyrə qajhь bər kalxuzdar silus əđerləvgə qul heltəp kenə qarajđar. Kamsamuldar partejəneŋ Başqortostan ojoşmahь XIV əlkə kənfirinsejəhendə 100 meŋ tunna mal ađьqь silusləv turahьndaqь qararьn bojomqa aşьrьvqa birgən vəqədələren ytəməjđər.

Bətə eşteŋ xəl itkes bьvьnь bulqan uŋьş jьjьv kampanejəhen, kərək kalxuz, kərək ajrьm xuzalьqtarđa bulhьn iŋ qьđqa məddət esendə jьjьp, huqьp alьrlьq timp menən tə'min itelməgən.

Satsejalizem jarьşь praktik eştə qullanьlmaj, ajrьm xuzalьqtar arahьnda bətənləj juq. Kampanejənə ytkərevđə udarsьlьq ruxь kytərelməgən.

Uŋьştь jьjьştьrьvđa hava kyrneştərə lə eđəklektər tьvđьra. Вьl xəldər timptь taqьla qьđьvlatьvđь horaj.

Timptь qьđьvlatьvqa nindəj tixniciski məmkinlektər bar huŋ?

Avьl xuzalьq maşinalarь nej barь 60—70 pr. qa rimuntlaştьrьlqandar, timerselər, helgestər jeteşməv, zapas costərđeŋ kilməj torovь totqarlьq jahav menən bergə bьl hylpənlek kyp urьndarđa tik xuzahьđlьq, başhьđlьq, jьldam quđqala almavđan qьna kilə.

Əđəklek tьvđьrьvqa juqarь urgьndar da jarđam itələr. Məđələn, şpagat bulmavđan 371 dana yđə bəjləj torqan maşina tik torərqa tejeş bula. Ə bьl turala zəjəfkə kyptən yk birelgən bulha la, urьndar tə'min itelməgəndər. Arqajaş rajun qьrsьlьq sajuzьn alhaq 50 tunna şpagat urьnьna nej barь 3 tunna qьna alqan.

Urьndarđa la şunьŋ kevek maminttarda kyŋel teşenkeləgə jahap, „juq bit“ tip qul qavşьrьp torov nastrajьnjahь bar. Вьl xəlden sьqьvqa urьndaqь bətə məmkinlektərđən fajđalanьv, tərlə kambinattar jahav qabilejəte tьvđьrmajđar.

Sklattaqь maşinalar oşo kəngə tiklem taratьlmaqandar, kalxuzdar bьnan qul heltəgəndər—şpagat bulmav menən ana şul sklattaqь labagrejka, samaburuskalar đь alьp fajđalaŋьrqa kərək ikəndə jetəkse urgьndar aŋlaq jetkerə almajđar.

Safxuzdarđa uŋьş jьjьv kalxuz həm ajrьm xuzalьqtar qa elgə bulьrlьq itəp uđqarьlahь urьnda kirehensə eđəklək, əđerlənəp jetə almav, kalxuz menən kankrit jahav kyrneştərə lə juq tygel.

Kəjəş safxuzьnda igen jьjьştьrьv qurqььь ađtьnda igen jьjьştьrьv sizunьnda 3.800 eşse kərək bulasaq, safxuzdьŋ nej barь 1800 eşsehe bar. Avьl səvittərə, kalxuzda bьl məhim eşkə jardam kyrhətməjđər. Qsjhь bər kalxuzdar artьq kərəkməgəngə safxuz eşenən kalxuzsьlarđь saqьrьp qajtaralar.

Aşlьqtь taşьv—haqlavđa qurqьnьs xəldə tora. Safxuzda atmaşina kesə jeteşməjəsək, 60 aftamabil kərək. Əle 3 ər tunnalь 45 aftamabil kiləsək tip kətələr genə ələ. 800 at kesə jeteşməj kondər bьsьratьp aftamabildər jerej almav xəldere tьvha Arqajaşta transport məs'ələhe taqьla. qьjьnlaşa Вьl xəldən qotolov esən guz—tranьsьlьvđьь kybəjtev kərək lek kilep tьva. Kəjəş safxuzь qьna 20 nse avqьsqa 1000 ьlav kərəklektən xəbər birə.

Ber Kəjəb safxuzьnda qьna 1,250,000 bottan artьq aşlьq jьjьlьrqa tejeşlekte kyđ aldьna kiltergəndə avьl səvittərə, kalxuzdar həm bətə jəməqətselek safxuz igenen jьjьştьrьvđь uŋəşlь ytkərevgə bətə məmkinlektər menən jardam itərgə tejeştər.

Safxuzdьŋ kələttər jeteşməvđən aşlьqtь huqtьrmaj eđkertərgə ejəp torərqa ujlana (safxuz diriktьrь—Ivanьf "bujьna 20, inenə 5 sazin dəvmələndə aşlьq eđkerttərə ejəbeđ„ tej).

Huqьv maşinalarь menəndə 60%qa qьna tə'min itelgən. Tejeşlesaralar kyrelgəndə 100% qa tə'min itev məmkinlege kyrenə.

Qjəmymən igen jьjьştьrьv igen eđerləv eştərenə eđerlek jomoşaq. Ьskьlat binalarьn mablizavajt itev, rimunttar ytkərev eşə bik hylpən bara. Avьl səvittərə bulьşlьq kəmisejələreneŋ kampanejələ insejativalarь kyrenməj Igenderđe ucutqa alьv, kantraktavajt itev eşə tybən. Əle bulha kəntrktatsejə kənəgələrəkrəđtejəndər qulьna barьp inməgən Igen eđerləv urgьndarьna 24 prejumşik kərək bulahь urьnda nej barь 8 keşe kurьstan ytkən. Citaььt ucutcik tarda jeteşməjəsək.

Keđgə səsev kantun dəvmələndə 60—70%qa ytəlgən, Par hərəv traktьrđarđь ratsejanalni fajđalanmavđan bik tybən tora. Safxuzdar, kalxuzdar esən 12 meŋga hərərgə tejeş bulhala nejbarь kalxuzdarqa 1005 ga hərgəndər.

Zadanejə bujьnsa keđgə həm jađqь par hərəv 60 meŋ ga bulьp, 31700 ga hərelgən. Şunьŋ menən bergə kalxuzsьlar esendə herelgən parđьŋ kybehen jađ səsevgə qaldьrьv tindinsejəhe keslə kyrenə.

Arqajaşta jađqь səsevđəndə 84%qa qьna ytələve, keđgə səsev planьnьŋda ytəlməve orlьq prablimahьn xəl itevđəge elgeşevđərđə nьqьtьv həm 31 jьlda jađqь aşlьqtьŋ uŋьşьna kytərev həm səsev majđanьn kiŋəjtevđəge rulen bələkəjlətьv bulьp sьqa. Ajьrьm krəđtejən xuzalьqtarьn kymək xuzalьqqa, qadi praizvudьstьva berəkmələrenən ojoştorovđa nej tiklem əhmejəte bulьv jaqьnan qaraqanda, his ber tərlə javaplьlьq biđməv mes'ələgə udar teđ birməj, barmaq aşa qaravđar barlьqьn kyrergə bula.

Orlьq fundь tuplav, ularđь tađartьv eşe lə bik nasar xəldə. Kantun dəvmələndə nisə sartirufka, nisə terəjerđər barlьqь turahьnda kantun agranumь ber nəmələ belməj.

Səsev maşinalarь menən (Qonşaqtan başqa) bətə jorttar kerəgenən artq tə'min itelgəndər—qajđa qььarqa belməjđər, plandar juj.

Kampanjalarđьŋ ,,samatjyk" menən barьvь, uđar teđ birelməvđeŋ đur səbəbe itəp eşselər jeteşməv, həm javaplь eşselərđeŋ kantkum sikritarь, kantun başqarma rəisenən alьp, bylek mədirđərenə tiklem utpuskala bulьvđarь, qalqandarьnьŋ da utpuskaqa kitevgə jьjьnьv kevek dimablizavьnьj nastrajьnjala bulьv fakьttarьn kyrhətergə bula. Bildələ begengə mamint horavьna javap birevđə bьl nastrajьnjə đur kəmselek kiltere.

Şulaj uq haran da juqarьnan qaqьđ, diriktiva, plan, praiktar kətəv həm partejə aktitarь esendə lə kendələk jetəkse gəzit—zurnaldarđan fajđalanьvđь julqa qujmav, gəzit uqьmav kevek, partejə diriktvalarьn ejrənep unь bojomqa aşьrьvđa la jetəkselek itev eşendə jьldan hьqьlmalьlьq juq.

Şuqa kyrə lə K.I.K. prizidjumь: Səsev, igen jьjьştьrьv kampanejəhenə əđerlekte ojoştorovđa xəkymət diriktivahьn ytəməgən, halqьn qaraqan həm kampanejə barьşь turahьnda infarmatsejə svudkahь tapşьrmaqan esən ARQAJAŞ, BYRE JORTTARЬNA VIGЬVЬR IQLAN ITTE; GUBIRNSKI JORTONA NAVID QUJĐЬ. ŞULAJ UQ BESƏN ƏĐERLƏV „SAMATJYK“ MENƏN GENƏ BARЬV, HUNLAQAN ƟSƟN ARQAJAŞ RAJUN QЬRSЬLЬQ SAJUZЬNA LA NAVID QUJARQA TIP QARAR ITTE.

Palit—prasvit, jalpьlь eştərđe kampanejənə uŋьşlь ytkərevgə xeđmət itterev, agit brigada, kysmə kətəp xaua, citalnələr səltərən kiŋəjtevgə iqtibar juq. Kitap hatьv magazindarьnda gəzit—zurnaldar hatьlmaj, kampanejəgə qarata sьqarьlqan jaŋь kitaptarđa, iđkerep bətkən kitaptar ađtьnda bađьlьp qalqan, ularđь taratьvđa siktən tьş halqьnlьqtar bar.

Вьl jeteşheđlektər bəlşəviktərsə yđ ara tənqit utьna totolop, bətə fruntqa la bəlşəviklek timpe birelergə tejeş.

BRIGADIR.

Radejo sizunьn aşqanda.

Θfə radejo sintrь 23 nse avqьstan başlap radejo sizunьn asa. Ikense hyđđər menən əjtkəndə keđ, qьş həm jađqь sizundarđьn başlanqьsьn başlap jebərə.

Berəvgə lə jeşeren—batьrьn tygel, radejy arqьlь bəlşəvizem joqonhohьn joqtorovđa radejy arqьlь sənqət tajqohьn jəjevđə bedđen bik kyp kəmselektərebeđ bulьp kilde. Bьlar Θfə radejo sintrь tarafьnan ojoştorolqan tapşьrьvđarđa bigerək asьq, bigerəktə tupaĕ bulьp uqmaştьlar.

I—zitdi tapşьrьvđarьbьđđьn məqnə jaqь tilifanagramma tixnikahьnan uđmavьbьđ nətizəhendə qьtьrьş sьqa. Θĕtəvenə bьl eskə iŋ əhəmejətle ber sara itep qaraj almajbьđ elə.

II—Radejo arqьlь qilem, fən məs'ələləre, massanь uqьtьv eştərə bedđə huŋ dərəzə lə nasar torop kilde. Bьl turala Narkamprus kevek qilmi ojoşmalar menən tel urtaqlьlьqь tabьlmaj kilde.

III—Xuduzstva tapşьrьvđarьnda bedđeŋ bik kyp eştərebeđ astitizemdən „qьđьl“ xalturanan qibarat bulьp sьqa kildelər. Bьlarđьŋ da kybehe tejatr—ədəbejat furmalarь həm mitьdtarь qoro kileş fajđalanьv arqahьnda radejo yđe turahьnda tejeşle orloq sьtermənə.

Taqь la ber tapqьr əjtergə kərək.

Bьl məs'ələlərđə beđ yđəbeđđən alda jərəgən xalqtarđьŋ radejo eşendə lə kyp kenə kəmselektər kyrə kildek kiləven, ləkin ul kəmselektər bedđeŋ praktikabьđđa taqь la ber qat qalьnajьp, himerep kildelər. Dərəĕ radejo sintьrđьŋ eşen tikşergən brigada həm ajьrьm keşelər bik kyp qьtьrşlьqtarđь asьp haldьlar. Axьrđa Θfə radejo sintrь apparatьn tađartьv kəmisejəhe radejo eşendəge qьtьrьşlьqtarqa kankerit halqьnlьq halьp kilgən keşelərđe tađartьь həm radejo sintrđьŋ jetəkselegen alьrqa quşьp qarar sьqarđь.

Ləkin bьlaj tigən hyđ bьl kəmisejənen radejo sintrьa eşlogen Sofi Xələf, Ibrahimьf, Xəbibulla lardьŋ tađartьlьvь Xəbibullin Şakir kevek jetəksene bulduqьnd nasar tabьp eşten alьrqa qarar sьqarьvь buldь. Şul jette tigen hyđ tygel elə. Radejo sintrdь alda la osoraqь eşelərđən qotoldororlьq itep kadьrdar menən tə'min itergə kərək.

Radejo sintr tirəhenə bedđen jəməqətselegebeđđeŋ barlьq izadi kestəren tartьrqa kərək.

Radejo sizunь aşqanda bed bьna oşo turala əjtməjenso kitə almajbьđ.

Radejo taratqanda bəlşəvizemdeŋ kesle tə'ğiren juqalmaьlьq məqnə həm tixnika kərək.

Radejo arqьlь nəfis ədəqtar birgəndə ular xedmət ejələrənə kerəş izadən kytərelek bulhьndar.

Bьnьn esen barhьnan elek radejo taratьv kadьralarьnьŋ izadi fikerđere bulьvь kərək.

Bьnьn esen taratьv eşenə dəvlətselekten, jəməqətselekten barlьq izadi kestəren, ja đьvsьlarьn dramaturьktarьn, zurnalistarьn qilmi fən eşseleren nьqlap qatnaştьrьrqa kərək.

Partejəbьđđьŋ əlkə komitete bьl eşkə dur iqtibar birgəndə bedđeŋ əsebəd untş menən tə'min itelər.

Bьl turala şik bulьrqa məmkin tygel.

„JAPANSЬ“.

Jeteşheđlektərđe kyrhətəbeđ

Idara sastafь tađa tygel

Təməs jorto, 1 nse Tərəkənen avьlьndaqь „Dejələь“ kalxuzь 29 nsь jьldan birle davam itep kilhə lə his ber alqa kitkone juq. Senki unьn julbaşsьlьq avьlьnьn sit ilimintter menən ultьrqandar. Fakьttar: kulak Əxmətef Nuqman kalxuz reise, Mulla kejəve Salix Əxmətef kamsamul jəcejkəhe sikritarь, kulak qustьь Bazarqulef Zəki kalxuz idarahь sikritarь.

Bьl bəndəlar kalxuz başьnda torqan saqta bed kalxuzqa inməjbed—tejđer jarlь krəstəjəndər. Senki bьlar yđđerenen jaraqьbd ilimintter ikənen xətep toralar. Məfəlen Əxmətef Nuqman 120 hum, Bazarqulьf 84 hum, aqsa aşaqandar, mulla kejəve Salix ydenen kamsamul sikritarь bulьvьnan fajdalanьp bisəhe Fərxejđe bejə havьvsь itep qujqan, ə batrackalar əsheđ as jərej. Kulaktarđan kanfiskavajt itelep kalxuzda dejəmləşterelgən harьq, kezelər turahьnda hejlə torahь la juq—ulardь aşajьlьna birelər.

Kalxuznik.

Jynle bulha kalxuzdan qьvьlmaь ine.

Tanalьq jorto, Ojeni avьlьnьn kulak həm espikylant balahь Ojinejət Bikcurin kalxuzqa alьnmaqajьь, xəđer ul Bajmaqtaqь altьn, baqьr zavьtьna eşkə ingən.

Ul atahьnan ajьrьlqan bulha la, bəlki atahьnьn əsten 2 eleş malьn alьp ьşьp atahьn tygel bьn qatlam kyrhəter esen „ajrьlqan“ bulqan.

Şuqa kyrə bed unьn eşselər arahьnan qьvьlьvьn talap itə bed.

Seləjmənef.

Ridaktьr urьnbaъarь: OJASIN

Hetsələk həm Qoşsoloq sajuzdarь вətərələp,

Malsьlьq sajuzьna quşьlalar.

R. K. I. Mərkəz kantrul kəmisejəheneŋ həm a/x kapira'iftarь Sajuzdar sajuzьnьŋ əlkə Sajuzdarđьŋ balanьstarьn bergə quşьv turahьndaqь qararđarь nigeđendə, oşonoŋ menən bətə mə'əs-əsə həm ajьrьm keşelərgə belderelə: **20 avqьstan Başmalsьlьq, Başmajsьlьq həm Başqoşsoloq sajuzdarь bergə „Başmalsьlьq sajuzь“ isemendə ber əlkə sajuzqa berekterelələr.** Kyrhətelgən vaqьttan oşo sajuzdar menən bulqan bətə xisap eştəren Başmalsьlьq sajuzь aşaqьna eşlərgə jaraj. Xisap eştəre bujьnsa bətə pritinzejələr oşo jьldьŋ 20 nse sintəberenə tiklem genə jahalasaq, bьnan huŋ ular qabul itelməj həm qaralmajasaqtar.

5—2

Iptəş! Hin əle

Sintəber həm aldaqь ajđar esen

„Başqortostan“

GƏZITENƏ JADЬLDЬŊMЬ?

Əgərđə bьqa tiklem jađьlmaqan bulhaŋ, xəđer đən yk. yđeŋə jaqьn bulqan pucta kanturahьnda, jəki xat taşьvsь la jađьlьp qal!

Xətereŋdən sьqarma!

Vaqьtьnda jađьlьp qujhaŋ gəzittə tərtiple uqьp tororhoŋ.

4—3

Tixniklekkə əđerlənegeđ

1930 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenən başlap Θfə qalahьnda oşo byləktəre bulqan julsьlьq tixnikumь asьla:

1) Rileshed juldar esən tikşerev həm ulardь tədev bylege;

2) Rilsehed juldarđь eşlətev (ikesplatatsejə) bylege. Bьlar berəse kurьs 3 gruppa (hər berehe jeđ jegermeşər keşelək) bulalar.

Uqьtьv sьrugь 5 simister (2½ jьl)

Tixnikum bətərgən keşelərgə tixnik iseme birelə.

Tixnikum kurьstarьna 16 nən jəş bulmaqan, 30 đan elkən bulmaqan, 7 jьllьq məktəp dəvmələndə beləmle hər ike jenes keşelər alьnasaq.

1 nse IЪKƏRMƏ: Əgərđə jerle millətterđən kerergə teləvselər jetərlək handa tabьlmaha—beləm siuzь altь jьllьq məktəp dərəzəhenə təşerelə.

2 nse IЪKƏRMƏ: 7 jьllьq məktəp dəvmələndə beləm alqanlьqtarь turahьnda tanьqlьqtarь bulmaqan keşelər jerle məktəptər ergəhendə hьnalьp ytelər.

Tixnikumda urьnđar oşo ojoşmalar tarafьnan kamandiravat itelgən keşelərgə birelələr:

Başprafsavit	52 keşe
Başdortrans	20 „
Kalxuzsajuz	18 „
Qala məqarif şeqbəhe	5 „
Aftadur jəmqejəte	8 „
VLKSM Θl. k—te.	17 „

Tixnikumqa alьv oşo nəvbəttə atqarьlasaq:

Stanuk eşselərə, eşselərđeŋ balalarь, batraktar, VKP (b) həm VLKSM aqzalarь, kalxuzsьlar, jarlь həm urta xəlle kerəĕtejəndər dəvlət mə'əssəsələrendə 5 jьldan ađ tygel eşləgən spisejəlis balalarь, ə ikense sirutta eşsən intiliginsejə, xeđmətkər həm hənərse kustar balalarь.

Sittən kilmeşək bulьp tixnikumqa alьnqan keşelər ur taq jataq torlaq menən tə'min itelələr.

Stipindejələr hər ber uqьvsьnьŋ moxtazlьq xələnə qarap birelesək.

Tixnikumqa kerergə teləvselərđeŋ Θfə qalahьnda jəşəgəndərə—yđđərenə tixnikumqa uqьvsь jebərev xoquqь birelgən juqarьla kyrhətelgən mə'əssəsə həm ojoşmalarqa mərəzəqət itərđər.

Urьndarđa zajavlinejəlar şul ojoşmalarđьŋ tejeşle urgьndarьna birelergə tejeşle.

Zajavlinejə ergəhendə oşo dakuminttarđь terkəp birergə kərək:

1) Uqьvь turahьndaqь tanьqlьqtьŋ təp nesxəhen;

2) Kerəvseneŋ yđeneŋ həm ata—əsələreneŋ iztimaqi xəle turahьnda.

3) Yđeneŋ həm ata—əsəheneŋ xeđmət stazь turahьnda spafkь

4) Kerəvse yđe həm *ata—əsələre bajlav xoquqьnan məxrym* itelməv turahьnda beldermə.

5) Tьvьvь həm *qəskərlek pavinnestenə menəsəbətə* turahьnda təp tanьqlьq.

6) Dəvlət davalav mə'əssəsəhenən yđeneŋ tixnikumqa inevenə qamasavlaqan *sire bulmav turahьnda* tanьqlьq.

7) Yđe qul qujьp, tejeşle rəveştə gьvahlandьrьp ike nesxə fatagraf rəseme.

Zajavlinejə birev srugь bьjьlqь 20 nse avqьstan 10 nse sintəbergə tiklem bildələnə.

Kamandirufkь birevse jerle ojoşmalar 15 nse sintəberđən huŋqa qalmaj bətə matirejaldarđь Başdortrans ergəhendəge Yđək qabul kəmisejəhenə (Karl Marks ur. № 15) jebərergə tejeştər. Yđək kəmisejə yđ nəvbətendə 25 nse sintəbergə tiklem bebər itəsək.

Başdortrans başlьqь esən ZAVJALЬE.

Jul tixnikumь medire RƏŞITEF.

Θ KINO—TIATЬRĐA FЬRЬNDA BƏGƏN: Θ

„URAL“ KINAHЬNDA *Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. baslanalar.*	Ural kinahьnda bəgən: **KAMITA** xuduzstьva filem 8 byləktə drama
IBEL KINAHЬNDA *Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar*	**Tum aqajđьŋ qьvьşь** *6 byləktə kina—pjassa.* Kassa 5—30 səqəttən asьq.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA *Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.*	**Barislat kələ.** Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlane.
„5-Maj“	13həm 14 nse avqьsta: **? ? ?**

Belderev.

18 nse avqьstan başlap Başqortos'an Pidagugejə institutьna kerevselərgə hьnavbaşlandь. Hьnav vaqьtь 1 nsa sintəbergə tiklem huđьlasaq. Kerergə teləp qariza birevselər oşo vaqьt esendə kilep jetərgə tejeştər.

„KƏMISEJƏ“

1930 Avqьst 22

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 80	— h.
1926 j. %hьđ. „	„ 131- h.25	133 h. 25
929 j. otoş. zajьm	101 „ 20„	101 h 60,
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 34„	— —
„ 3- kreĕ. O. Z.	5 „ —„	—„ —,
K.X. nьqьtьvZ.	10,34 — „	—„ —
1-Indyst. Zajmь	25,61 —	„—„ —
2- „ , %lь	25,48 „	—„ —
8 „ „ %hьđ	25. —	„ — —
„ „ %lь	52, 30 „	52„ 40 „
„ „ %	50—30 „	50„ 40
11%lьь ake Z	105—25	105 05„
Massavit zajьmь	25 15 „	25—35
pr. 1930 jьl.	50—20	50—25„

Başqortostan guzivuj transpьrt şirkəte „Başguztrans“ tьŋ 1929 j. 1 yktəbergə

HΘĐΘMTƏ BALANЬSЬ.

AKTIF

XISAP ISEMDƏRE.	Summa: Ajьrьm	Summa: Dejəm	Bətə balanьsqa %
I. Milek (kysmə)			
1. a) Pravlinejə ergəhendə 1680—25 2. b) Filejaldarđa . . . . 3466—68	5146—93		
3. Abuzda jəretkəs sastaf 13745—37 4. Jənle jьhaz . . . . . . 11712 —	25457—37		
5. Qaraltьlar	3358—99	33958—29	21,3
II. Matirejaldar			
5. Furaz həm matirejaldar		4687—74	2,9
III. Aqsa summalarь			
6. Pravlinejə ergəh. kassa 12688—96 7. Filejaldarđa „ 21404—30	34093—26		
8. Tikuşşi scut	3520—29	37613—55	23,5
IV. Aksejə həm qaqьđđar			
9. Başqa ojoşma aksejə həm pajь	1850 —		
10. Prasintlь qaqьđdar	10 —	1860 —	1,2
V. Alьv vikseldərə həm dakumint			
11. Partfildə vikseldər		19225 —	12
VI. Disiturđar			
12. Padatcut summalar	514—28		
13. Jək sirevselər	28800—26		
14. Pastafşik həm pədratsiktər	1389—45		
15. Tərləkeşe həm məəssəsələr	4164—98		
16. Eşse həm xeđmatkərđər	409—14		
17. Jək taşьvsьlar	8423—64		
18. Şikle alasaqtar	15059—69	58761—44	36,7
VII. Tylənməgən pajđar			
19. Pajьn tyləp bətərməgən pajşiktər		217—90	0,1
VIII. Aldaqь jьl sьqьmdarь			
20. Aldaqь jьl esən sьqьmdarь		3561—31	2,3
BALANS . . .		159885—23	100

PASSIF

SCUT ISEMDƏRE.	Summa: Ajьrьm	Summa: Dejəm	Bətə balanьsqa %
I. Kapital			
1. Paj kapitalь	48532—04		
2. Zapas	281—21		
3. Amurtizatsejə	2825—51	51638—76	32,3
II. Fund həm rizirəftər			
4. Eşse izadь fundь	324—46		
5. Jarьş	780—84		
6. Ratsejanallaştьrьv	1000 —		
7. Maxsus bildələngən rizirəf	2467—29		
8. Şikle alasaq	15059—69	19632—28	12,3
III. Kriditurđar			
9. Pastafşik həm pədrətşiktər	183—58		
10. Jək sirevselər	2125—79		
11. Tərlə keşe həm məəssəsələr	12824—27		
12. Naluktar bujьnsa narkamfin	19327—03		
13. Eşse həm xeđmatkərđər	623—20		
14. Jək taşьvsьlar	8449—47	43533—39	27,2
IV. Kysmə summalar			
15. Alьnqan zaluktar	527—87		
16. Kysə torqan summalar	2385—77	2913—64	1,8
V. Taььş			
17. 28—29 jьlqь saf taььş		42033—51	26,3
18. Tərlə daxuttar		133—65	0,1
BALANS . . .		159885—23	100

ZABALANS STATJƏLAR.

Jək sirevselər iьəsə

Lisazag	4000 —	
Başsilxuz snabzinejə	9641—91	
Sintraspirt	500 —	
Sajuzxlip	835—80	14977—71

Birelgən vikseldər iьəsə

Garantejəgə birelgən vikseldər . . . . 14977—71

Taььş—zьjan iьəsə.

DIBET

1. Dejəm sьqьmdar (idara)		34491—62
2. Tyləngən pratsinttar		135—42
3. Sьqьmdar:		
a) yđ aэuzьnьŋ	1361—24	
b) agintstьvalar totov	87069—47	
v) jək taşьv apiratsejalarь	2399—56	
g) jək taşьv bujьnsa kəmisejə	462—99	91293—26
4. Θleş ajьrьvdar:		
a) şikle alasaq rizirvenə	9684—28	
b) satsejalizem jarьşь	780—84	
v) ratsejanallaştьrьv	1000 —	11465—12
5. *Tərlə zьjan həm sьqьmdar*		2671—59
6. Iьəp jьlьnda (taььş)		42033—51
BΘTƏHE		182090—52

KRIDIT

1. Taььş:		
a) Jək jərtev eşenən	85075—71	
b) agintstьvalar bujьnsa jək tejavbuşaiьvđan	14563—74	
v) əfelə həm agintstьvalarđa ikespiditsejə xeđmətterenən	27394—82	
g) Jək jərtevđən alьnqan kəmisejə	44983 —	172017—27
2. Alьnqan pratsinttar		565—58
3. Şikle alasaqtar alьnqan		1294—74
4. Tərlə daxuttar		8212—93
BΘTƏHE		182090—52

Təftiş kəmisejəhe rəise **M. M. Urakьf.**

Təftiş kəmisejəhe buxgaltirь **M. V. Nikitin.**

„Başguztrans“ pravlinejə rəise **Jenaikef.**

Buxgaltir **Krьjluf.**

Başqortostan majsьlьq sajuzь.

1930 jьl 1 nse qinvarqa qarata

BALANS

Aktif		Passif	
Aqsa summalarь	42265—11	Zajьmdar	460303—33
Tavar—matir. nəmələr	384457—38	Birelgən vikseldər	55918—61
Birelgən ssьdalar	17931—28	Asьq xis. ə. kriditurđar	241800—94
Alьnqan vikseldər	26895—94	Yđ kapitalь	74773—92
Asьq xis. bujьnsa disiturđar	488000—03	Zapas	31624 —
Şikle alasaqtar	11373—14	Maxsus kap. həm fundtar	136136—55
Qьjsatlь qaqьđđar	1990—88	Paj kapitalь	12861—45
Paj həm aksejələr	10412—90	Zajьm „	8000 —
Milek	40464—41	Rizireftər: amurtiz.	3834—14
Zьjan	12835—01	„ şikle alasaq	4373—14
Balans	1029626—08	Balans	1029626—08

Daxut həm rasuxttar iьəsə.

Rasxuttarь			
Xeđmatkərđər həm pravlinejə aьrav	71409—56	Satьj tavarь hatьvđan	138434—16
Xeđmət xaqьna əđtəlmə	15136—19	Tə'min tavarь	30716—71
Kamandirufkь həm jerev	28400—51	Alьnqan pratsinttar	10800—94
Bina, xuzalьq sьqьmdarь	5452—51	Tərlə daxuttar	5815—82
Kantur həm pusta—tiligraf sьqьmdarь	6207—32		
Qьjbatlь nəmələr haqlav, kyserev həm tara sьqьmdarь	6813—18		
An—belem sьqьmdarь	12875—24		
Naluk həm haiьmdar	34778—80		
Kridit xaqь	9794—62		
Tərlə sьqьmdar	3361—58		185767—36
Şikle alasaqtar esən rizirьfqa	4373—14	Iьəp jьlьnda zьjan	12835—01
Balans	198602—64	Balans	198602—64

Pravlinejə rəis urьnbaъarь **Ivanuva.**

Baş buxgaltir **Qilvakufeskej.**

Уфа Типо-лито. „Октябрьский Нат.“ Башглавлит №77

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pralitarđarь, ɵrəşegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ADRISE: G. Ufa, Birşe—torgovaj korpus №3. Red. gaz. „BAŞQORTOSTAN"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . 4—81; Dejom . . . 2—83; Massavaj bylek . . . 8—72; Kiskь ridaksejə . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kon irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 20 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 50 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantorьnda, betə pasta kantorđarьnda, spiskalarđa həm xat jьjьvsьlarđa qabul itelə.

№192 şəmbe 23 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (b) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

Prafintirьndьŋ bişense kungerisendə.

„Bed, Linin bajraqь aьtьnda, bətə donja pralitarejat rivalytsejəhe əsən kərəşkə bətə kəsəbedde birəbed".

Lazufskej həm Gikki-rt iptəştərđeŋ daklattarь bujьnsa fikeralьşьvđar.

Prafintiren kungerisendə 19 nsь avqьs kenə kiske ultьrьşta Lazufskej həm Gikkirt iptəştərđeŋ daklattarь bujьnsa fiker alьşьvđar davam itte. Paragvaj vəkile yđ ilendəge pralitarejattьŋ xələ həm prafsajuzdar xərəkətə turahьnda həjləne.

— Eşselər sinfьnьŋ xələ—kine ul—sikten tьş avьr.

—Eş xaqь bik tybən. Kerəştendərđe bik nьq iđələr. Bed yđ ilebeđđəge həm sit il kapitalь menən kerəştə jardam horap, bətə donja pralitarejatьna mərəzəqət itəbeđ.

Karejə diligatь yđ ilendə Japunejə impirejalizmenen xəkem hergənen həjləj. Japunejə impirejalizme beddeŋ ilebeđđə bətə kamanda bejəklek tereŋ yđ qulьna alьp, karejə pralitarejatьn sikheđ nьq iđə. Avьr xəlgə təşkən eşselər arahьnda yđ yđen ylterevđər kesəjə. Qatьnqьđđar həm balalar bigerəktə avьr xəldələr, ulardь avьr xeđmət aьtьnda siktən tьş nьq iđələr.

Hində—Qьtaj diligatь yđđərendəge rivəlytsejun xərəkətteŋ kalunejə vlastarь menən qanlь bərelestərđə kyrengən legen həjləj.

— Bed, Linin bajraqь aьtьnda bətə donja rivalytsejəhe əsən kərəşkə bətə kesəbeđđe sakbed—tej ul.

Indanizejə vəkile Javrupa illərə menən kalunejələr arahьnda rivalytsejun prafsajuzdar xərəkətendə elemtə bulmaqanlьqь həjləj. Kungeris bьl elemtəne nьqьtьv juldarьn kyrhətergə tejeşle.

Girmanejə vəkile Mansfild eşselərenen batьrdarsa kerəştərən həjləp kyrhətte. Eş taşlavsьlarqa qarşь xəkymətteŋ bətə kestərə—qəskərđər, palitsejə həm prafbejurakrattar mabilizavajt itelgəndər. Bьqa qarşь eşselər yđđəren haqlav ştərattərən tьvđьrđьlar. Xəđer ge vaqьtta Rur ɵlkəheneŋ tav eşselərə đur kerəş aldьnda toralar. Bьl kerəşte ojoştorov həm uqa əđerlənev eşenə xəđerđən yk kereşergə kərək.

Rivəlytsejun eşse jəştərđeŋ totqan urьndarь turahьnda Amirika vəkile həjləj.

— Rivəlytsejun prafsajuzdar—tej ul—jəştərđeŋ yđđərenə xas bulqan kerəktəren iđəpkə alьrqa tejeştər. Ular arahьnda agitatsejə həm prapaganda eştəre kesəjtelergə tejeşle. Rivəlytsejun kerəştə jəştərđeŋ totqan urьnьna diqqəthed qaravdь bətərergə kərək.

Mirabpum—ul partejə ojoşmahь tygel—tej iptəş Kun yđeneŋ qotlav notoqonda—ləkin bed pralitarejattьŋ kapitalqa qarşь kerəşendə jetəkselek itevse bergenə partejə həm bergenə prafsajuz ojoşmahь—ular kampartejə menən rivəlytsejun prafsajuzdar bulqanlьqьn tanьrqa məzbyrbeđ.

Girmanejə diligatь ip. Dalin, Mansfild mitallistarьnьŋ zabastufkahь, krizis vaqьtьnda iqtisadi kerəş alьp barьv məmkin bulmav turahьnda rifarmistar tarafьnan sьqarьlqan tejyrejəneŋ bətenləj jalqan bulqanlьqьn kyrhətkənlegen həjləj. Bьnьŋ kirəhensə nəq krizis vaqьtьnda prafappazitsejəheneŋ massavaj bazahьn tьvьra. Mansfil eşselərenen zabastufkahь bьnь ьraђlaj, sənki bьl zabastufka vaqьtьnda 1 meŋdən artьq eşselər kampartejəgə həm kamsamulqa indelər. Prafsajuz jьjьlьştarьnda elek rifarmistar xəkem hərhələr-xəđer rivəlytsejun prafappazitsejə kypselek aldь.

20 nse avqьs kenei irtənge ultьrьşta kalunejə Idərenen bajtaq diligattarь hyđ alьp həjlənelər.

—Argintina diligatь ip. Galvis zabastufkalar bьş jьlьqьnьŋ qanqьlьn sьqardь.—Argintinada bətə hьqьştar—tine ul—beddən, Prafintirьn kiktiflarьn yţənelegebedde kyrhəte.

Filippin utьravdarьnьŋ diligatь, Prafintirendəŋ V nse kungerisenə diligattar jebərəv teldimen eşselərđəŋ dur şatьq menən qarşь alqanьqtarьn həm Filippin utьravdarьndaqь 45 meŋ rivəlytsejun eşselərđeŋ bətə donja pralitarejatьnьŋ bajavaj fruntь safьna teđelergə əđer torqanlьqtarьn belderergə yđ diligattarьna quşqanlьqtarьn həjləj.

Kapital ildərenən kilgən diligattarđьn kybehe eşselər xərəkətendə bajnəlmiləl elemtəne nьqьtьv kerəklegen kyrhətələr.

Đur alqьştar menən qarşь alьnqan ip. Avdejeva (VSPS) rivəlytsejun huqьştarđa eşse qatьnqьđđarđьŋ aktiflьqь yđkənlegen, şunьŋ menən bergə qatьnqьđđar arahьnda eşləvgə əđ diqqət birelgənlegen kyrhətep, diligattarđь SSSR đaqь uŋьştar menən tanьştьrđь.

Kungeristeŋ Qьtaj eşselərenə həm qьđьl ərmejəhenə qarata sьqarьlqan xitabьnda bьlaj tejelə:

— Bətə ildərđəŋ bankirđarь, fabrikanttarь həm bajardarь Qьtaj qьđьl ərmejəheneŋ uŋьşlь rəveştə kendən ken alqa barqanьn qurqьp qarap toralar. Qьđьl impirejalizm listorgo, bajardarqa, kampradurdarqa həm itke Qьtajdьŋ bətə qara kestərenə balekьt kiltərəler. Bьl qьđьl bajraqtar eşsenqlar qulьna vlastь həm jaŋь tormoş birep, eşse həm kirəstejəndərđe xuđa itep qujasaqtar. Prafintirьndьŋ bişense kangerise Qьtajdьŋ batьr pralitarejatьna, qьđьl ərmejəlarьna jalqьnlь sələm jebərə.

— Bethən intirvintsejə jahavь impirejəlistar! Bethən qanlь gamindan həm barь prafsajuzdarь!

Jəşəhən Qьtajdaqь batьr pralitarejatь həm uŋьŋ qьđьl prafsajuzdarь!

Jəşəhən Qьtajdaqь bejek rivəlytsejə!

— jen sonoqotondoge zabastufka—bьlar barьla beddən te'đirden kesəjgənlegen kyrhətələr. Xəđerge vaqьtta kapital eş xaqьna həzym itə. Kymer, tuqьv sənəqəttərendə həm timer julda kerəş bajlanьşьnda tora. Ədəelek xərəkətə bьl kerəşke yd vaqьtьnda ədərlek kyrergə tejeşlə.

Cix—Slavakejə diligatь.

Ip. Ejanaş qьđьl prafsajuzdardьŋ jaŋьnan qorov eşenə bik kyp kes sarьf itelgənlegen həjləj. Beddəŋ eştəge təp jetəşhediek—ulda beddən IV nse kungeris qarardarьn tejeşle revəştə papylarlaştьrmaвebed buldь.

Ə, bьnan xuzalьq situatsejəhən anlamav, jalpьnьŋ rivəlytsejəniləşevenə narsь qьja belməv, appartunizmqa qarşь qətəjej kerəşten bulmavь kilep sьqa.

Qritsejə diligatь.

400,000 eşselərə bulqan bьl keskəj gonə ildə eşheđđərđən 150 meŋgə jetkənlektəren həjləj. Kapitaldьŋ həzymenə javap bularaq stackalar hanь kybojdь, berense tapqьr bularaq ojoşmaqan jalpь kerəşkə qatьşa başlanь. Xəkymət, satsejal—faşistar jardamь menən eşselər sinfьnan kerəşen bьvьp taşlarqa tьrьşa. Ojoşqan eşselərđəŋ 90 % berləştergen qьđьl prafsajuzdar, satsejal—faşistardьŋ bətə manivьrdarьn asьp toralar.

Olərəastan vəkile.

Saadi, kenьsqaь jaqьnda rivəlytsejun xərəkətkə niged halьvь berdən ber ojoşma Prafintirn bulqanlьqьn kyrhətte. Amstirdam internatsejanalь Fransejə kapitalistarьna qarşь eşselərən iđərgə jardam itə. Beddəŋ kungeris ingeliz həm fransuz iptəştər tarafьnan xəđerge vaqьtta kytərelgən pralitarejatьn diqqətəd qaravqa sьk qujarqa tejeşlə.

Bьlardan hun Savladur, Jaŋь Zilandejə, Qьtaj, Avsterejə həm bytən ildərđəŋ diligattarь həjlənelər.

(Fiker alьşьvdardьŋ davamь kiləhe numirda bireler.)

Ip. Lazufskej daklatь bujьnsa fiker alьşьvđar

Hindestan vəkileneŋhyđe.

MƏSKƏV, 19. Prafintirьn kungerisendə ip. Lazufskejđeŋ daklatь bujьnsa fiker alьşьvđar vaqьtьnda berensə hyđđe Hindestan vəkile Mirza ala. Diligattar unь đur alqьştar menən qarşь alalar.

— Hindestanda rivəlytsejun xərəkətteŋ jenlənevə—tej Mirza—iqtisadi nigeđđə başlanьp, keslə zabastufkalar tulqьnь bulьp əverelde. Bьl zabastufkalarqa miljundarsa iđelgən Hindestan pralitarejatь qatьşь. Stackalar julь menən kerəş xəđerge vaqьtta səjəsi teđkə kerə başlanь. Milli rifarmistarđьŋ sabataz jahavđarьna, xejanət itevđərenə, palitsejə tirrurьna qaramaђtan Hindestan pralitarejatь rivəlytsejun sinfi kerəş julьna batьr rəveştə ajaq baђalar, yđđəren haqlav əsən qьđьl gvardejə ojoştoralar. Bьl xəl Hindestan eşselər sinfьnьŋ elekkə qolloq qalđьqtarьn ber jaq sitkə bьrqaqanlьqьn kyrhətə.

Brazilejə vəkileneŋ hyđe.

Brazilejə vəkile Kampus, yđeneŋ notoqonda Brazilejələge 40000 eşsenə berləştergən qьđьl prafsajuzdar beregeneŋ 1928 nse jьl ojoştorolqanlьqьn həjləj. 1929 nse jьlnь qьđьl prafsajuzdar beregeneŋ berense kungerise bulьp, ul vaqьtta aqzalar hanь 60000 bulqan. Xəđerge vaqьtta kəsəjgən krizis eşselər sinfьnьŋ rizahьđlьqьn tьvđьrđь. Huŋqь vaqьtta bik kyp zabastufkalar bulьp ytte. Livəlytsejun kerəşteŋ yđevə rivəlytsejun prafsajuzdarđьŋ aktiflьqь kesəjəvđə kyrenə. Bьqa javap urьnьnda xəkymət rivəlytsejun iliminttarđь keslə rəveştə əđerləj başlanь, qьđьl prafsajuzdarđь japtь həm bik kyp keşelərđə qulqa aldь.

Japunejə diligatь.

Japunejə diligatь Kaniku yd ilendə 1929 nsь jьlnь başlanьp, xəđerge bətə donja krizise arqahьnda kesəjə barqan iqtisadi torqonloqtьŋ eşselər sinfьna avьr nətizələr tьvđьrqanlьqьn həjləj. Burzьvazejə bьl krizistən sьqar əsən jaŋьnan impirejalizem huqьşьna əđerlənə, Qьtaj, Karejə həm Farmuzala qь rivəlytsejun xərəkətte kes menən baђa. Japunejəneŋ yđ əsendə iqtisadi kriziteŋ həm şunьŋ arqahьnda ytkərelə torqan kapitalizem ratsejanalizatsejəheneŋ bətə avьrlьqь eşselər jelkəhenə teşə. Burzьvazejə eşselərđə qьђьvqa satsejadimakrattar həm rifarmis bojurakrattar aktif jardam kyrhətələr. Japunejələge rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətə barь tik satsejal—faşistarqa həm rifarmistarqa qarşь rəximhed kerəş alьp barqan vaqьttaqьna Prafintirьndьŋ jetəkselek hьđьqьn bojomqa aşьra alasaq.

Girmanejə diligatь.

Girmanejəneŋ Mansfild qalahьnan diligat bulьp kilgən eşse qatьn Trigir, qatьnqьđđarđьŋ Mansfild zabastufkahь vaqьtьnda đur ryl ujnaqanlьqtarьn həjləj. Hər ken irtə menən—tej ul—eşse qatьnqьđđar uramdarqa sьqьp ştrikbrixerđərgə qarşь kerəşələr, ulardь tuqmajđar həm bьsьraq eştərenən qajtaralar ine. Qatьnqьđđar irekle səvittər Girmanejəhe əsən kerəşələr. Min şul zabastufka vaqьtьnda partejəgə kerđem həm kampartejə jetəkselegə aђtьnda eşselər sinfьn qotqara blьvqa ьşanam.

Fransejə diligatь.

Fransejə diligatsejəhe iđemenən hyđ alьp bəjləgən ip. Manussa huŋqь kəndərđə bulqan zabastufkalardьŋ eşselərđə kerəştə kesəjtev jaqьna hьnьlьş bulqanlьqьn kyrhətep torqanlьqьn həjləj. Bьl stackalar aldaqь đur huqьştardьŋ başь bulьp teşələr.

Hul prafsajuzdar berđəm frunt taktikahьn totovđa đur jaŋьlьşlьqtar jəhanьlar. Şulajđa rifarmis prafsajuzdarđa eşteŋ keshedlənevə hul prafsajuzdarđьŋ tə'đirən artьra.

Angelejə diligatь.

Angelejə diligatь ip. Alisun ədselek xərəkəteneŋ uŋьştarьn kyrhəte. Iliktərik sənəqətendə hajlarđarđa ədselek xərəkətə kandidatьnьŋ kyp tavьş alьvь,

Uŋьş həm kalliktifləşev kenenə əđerlənəjek.

Iŋ jaqşь səsevsegə, iŋ jaqşь xuzalьqqa jarьş.

Sənəqət eşselərə indystrejalizatsejə kenə ytkərđelər, əmələr jəhanьlar, ədəktərđe bətərđələr, qara qarşь pramfinplandar bireşep, yđđəreneŋ təqdimđəren kerttələr, sənəqəttə alqa jebərev timptarьna eşse intuzejazьmь inderđelər. Iŋ jaqşь pritperejatejə həm eşselər satsejalizem tedeləşeneŋ intuzejastь atalьp, nasar eşləgəndər qara taqtaqa kereteldə.

Xəđer avьl xuzalьqь prajьzvudstьvahьnda la bəjək ken—uŋьş həm kalliktifləşev kene jaqьnlaşa. Bьjьl bьl ken—5 jьllьqtьŋ 3 nse jьlь başlanqan osorqa tura kilep a. x. prajьzvudstьvahьnda satsejalizem furmalarьnьŋ bik qьđьv yđevə, avьl xuzalьqьnьŋ alqa barьşьnda bik đur hьnlьş jəhalьv abstanufkahьnda ytəsək.

Eşse sьjьnfьnьŋ sənəqəttə atqarqan təzribəhen həm intuzejazьmьn turanan tura avьl xuzalьqьnda eşləvsə keşelər, kalxuzsьlar, jarlь həm urta xəllə jaŋqьđ xuzalьqtar yd prajьzvudstьvalarьna la kysərergə tejeştər.

Avьl xuzalьq praktikahьnda eşləp sьqarьv kəsən kytərev, eş tixnikəhen jaqşьrtьv, udarsь brigađalar tedev həm satsejalizem jarьşь təzribələre bulqьlanь inde. Avьl xuzalьq prajьzvudstьvahьnda satsejalizem furmalarьn ojoştorov timptarьn aşaqtьrьv əsən də eşəneslə ingeđ bar. Ular-sənəqət həm eşse sьjnfьnan avьlqa bik tiđ kysələr. Tik avьl xuzalьqьnda bulqan bьndaj uŋьştarđь, avьl xuzalьqьn rikanstruksejə intuzejasttarьn avьlda kyrelgən saralarđь ucutqa alьv tybən tora.

Bьna xəđer uŋьş həm kalliktifləşev kenenə xətle qalqan sruk əsendə avьl xuzalьqьnda bulqan ədəktərđe lə bətərergə, bəlşəvik jađьnьŋ hedəmtələrenə jomqaq jaharqa, aldьnqь eşselərđə yd urьndarьna yrlətergə, kytərergə kalxuzdarđьŋ, jər upşьstьvalarьnьŋ jarlь-urta xələr xuzalьqtarđьŋ iŋ jaqşьlarьna xaraktiristikalar birergə kərək. Bьna bьl eş-aldьnqь kalxuzsьlarđьŋ avьl xəbərseləreneŋ avьldaqь kamsamul aktifьnьŋ həm agranumlьq eşselərenəŋ burьsь.

Bьna bьl burьstardь atqarьv ytkən jьllьq eşteŋ sьjfatьn kyrhətep kiləsəktəge eş əsən aŋьq pirispiktif bildələr.

SUNKUF.

Şişmə jortonda igen halьv urьndarь əđər

Şişmə jortonda igen halьv əsən kalxuzdar 130, ajьrьm xuzalьqtarđa 472 kelət əđerləp qujqandar. Oşo ađna esendə taqь 8 kelətkə rimunt jahalьp bətəsək. Igendərđe ođatьv mələndə totqarlьq bulmahьn əsən juldar, kyperđər 90% qa teđetelgəndər.

Jarlьlarqa jarđam

Kalxuzdarđan sittə torqan jarlь xuzalьqtarqa jarđam eşendə Şişmə jorton ellə ni maqtap bulmaj. Şulajđa avьldarđa kalxuzniktarđan, ajьrьm xuzalьqtarđan brigadalar ojoştorolop jarlь xuzalьqtarqa 58 giktar aşьq urьlqan. teđgə səsev əsən 55 giktar jer hərep, 60 giktar tьrmatьlqan.

Jardam itev eşe davam itə.

S. SUFEJAN.

(Yđ xəbərsəbeđđən tiligьram)

BYZDƏK, 20 AVQЬS. Igen əđerləv planь ələ bər kemgə lə tapşьrьlmaqan. Avqьs p'lanь artqa qala. 3125 sintnir urьnьna ələgə tiklem nej barь 795 sintnir əđerləngən.

ƟBYS.

Zajьm taratьvđa eşselər jarьşa.

5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmь başqa jьldarqa qaraqanda Təməs baqьr rudnige eşselərə arahьnda bik nьq tarala. Sənki, bьjьl zajьmdьŋ nindəj əhəmejətə bulьvьn eşselər aŋqarqandar.

Iŋ bələkəj xaq alьvsь eşselər đə 25 humdanda kəmgə jađьlmajđar. Təməs baqьr rudnige, Sibaj, Bajqara, Julaj rudniktarьn jarьşqa saqьra.

S. SЬRLЬBAJ.

Ađnaj jorto (Estərle k—nь) əsən 5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmьnьŋ kantryl hanь 22900 hum.

Şunьŋ 19575 humь avьl səvittərenə, qalqanь prafsajuz ojoşmalarьna birelde.

Xəđer avьl səvittərendə zadaneja 45 % qa ytəlgən.

Prafsajuz ojoşmalarь yrnək bulьr urьnda kypə taratьvđarь turahьnda məqlymət birgəndəre juq. Zajьm taratьv kypmə qьđьv bara tihəktə %tar ul tiklem qьđьр kiteven kyrhətməjđər.

XƏBƏRSE.

Prafintirendeŋ 5 nse kangerisendə

15 nse avqьsta Məskəvdə sajuzdar jortonda Prafintirendəŋ 5 nse kangerise asьla.

HYRƏTTƏ: Kangeris prizidejyme.

Jaŋь urazaj təməkehe qьđьl abuzdarь

Qajnar şişmə rajunьndaqь „Gigant" safxuzь 400 giktar təməkə səskəjne. Jaqşь tərbejələp yđtərev arqahьnda safxuz təməkə uŋьşьn jьjьv eşenə vaqьtьnan 2 aj elek başlanь. Safxuz qьđьl abuz ojoştorop 11600 kilagram jaqşь surt təməkə tapşьrđь.

HYRƏTTƏ: Qьđьl abuz menən kiltərelgən təməkenə buşatьv mələ.

Məzbyri qəskəri xeđmət turahьnda

Jaŋь zakun.

13 nse avqьsta SSSR Yđək Başqarmahь prizidejumьnьŋ I. Kalinin rəislege aђtьnda bulqan əevbəttəge ultьrьşьnda məzbyri qəskəri xeđmət məs'ələhe qaraldь. SSSR Yđək Başqarmahь prizidejumь bьl turala jaŋь zakundь raђlanь. Bьl zakun bujьnsa dejstvitelnaj qəskəri xeđmət sastafьna unьŋ jaŋь tərə kertelə: qəskəri—prajьzvudstьva furmahь.

Bьl furma sənəqət pritperejətejələrendə əđləkheđ bildələ sruk xeđmət itep, şul uq vaqьtta qəskərlek ɵjrənevgə lə ьlьqtьrьlьvđan qibarat.

Qəskəri xeđmətkər sənəqət pritperejətejələrendə ike jьl bujьna qəskəri prajьzvudstьva xeđmətə ytəp, bьl məzbyri xeđmətten sьqarьlqan (buşatьlьp qajtarьlqan) saqta yđə sruklь xeđmət itkən şul sənəqət pritprejətejəhenə terkələ ala. Şulaj itep Eşse—krəђtejən qьđьl ərmejəhe xeđmətkərđərenən huqьş kerəktərə sənəqətə əsən inestruktьrđar kadrahь teđelə.

Jaŋь zakundьŋ iđke zakundan taqьla đur ber ajьrmahь uqьvsьlarđьŋ VUZ darđa qəskərlektən tьş juqarь dərəzə əđerlek ytkərevđərə məs'ələhendə. Studinttar qəskəri xeđmətte uqьv menən bergə yk yđ VUZ jəki tixnikumdarьnda ytəsəktər.

Elekke qəskəri zakunda apalcindarqa maxsus naluk bildələngəjne. Xəđer naluk urьnьna məzbyri rəveştə jəməqət əsən fajđalь eş eşləv bildələnə.

Jaŋь Zakunda bьl đur yđgəreştərđən tьş bajtaq məs'ələlər elekkenən aььqlandьrьldь. Məђələn rabfak, məktəp həm başqalarđa uqьvsьlarđь qəskərlek xeđmətə ytəv tərtip tərə bajtaq təfsille kyrhətelə. Baђьv eştərə vaqьtьnda kalxuzsьlarqa qəskərlek xeđmətə ytəvđə birelə torqan atsrucкьlar kalxuzdarđa eşləvsə spisejəlis — traktaristarqa həm başqalarqa jəjelə.

Jaŋь zakunda qəskəri xeđmətkə kerevsə eşse, xeđmətkər, batrak həm başqalarqa xeđmət xaqь tyləv məs'ələhe təfsille kyrhətelgən. Eş—kr. qьđьl ərmejəhe kadrahьna rədəvaj bulьp sruklь xeđmətkə irekle barqan eşse həm xeđmətkərđər xeđmət urьnьnan yđđərə zajavlinejə birep sьqalar, jallavsь ularqa ber julь 12 eş kenə əsən urtasa bulqan xeđmət xaqь summahьnda jarđam birergə məzbyr bula. Xərbi məktəptərgə kerevsələr məktəpkə barьp hьnav imtixandarьn ytkərev əsən kərəklə vaqьt bujьnsa urtasa eş xaqtarьn həm xeđmət urьndarьn haqlajđar. Xərbi məktəptərgə alьnqandarqa—ular zajavlinejə birep xeđmət urьnьnan sьqqanda ber ajlьq urtasa xeđmət xaqtarь tiklem jardam birelə.

Məzbyri jəki irekle tərtiptə Asavejaxim ergəhendə ytkərelgən sburdarqa inestruktьr itep ьlьqtьrьlqan eşse həm xeđmətkərđərgə lə urtasa xeđmət xaqь haqlana.

TƏRLƟHENƏN

PRAGA, 17. Karvin qalahьnda 2 meŋ tav eşselərenen qatnaşь menən ytkərelgən mitingьla Prafintirendeŋ 5 nse kungerisenə jalqьnlь sələm jebərev turahьndaqь qarar ber avьđđan qabul itelgən.

VARŞAV, 20. Ministerđər səvitendə Varşavđa bulasaq agrarnaj dəvləttər kənfirinsejəhe turahьnda kəŋəşmə buldь. Bьl kəŋəşməgə baş minister Slavik, taşqь eştər ministerə Zaliseski həm bytən ministerđər qatьştьlar.

NEJU—JURK, 19. Amirikalaqь eşsen nigьrdar kungrisə „Jəş kerəşselər" iđemendə ojoşma təđəjđər. Bьl ojoşmanьŋ burьsь nigьrđarđь iđevgə qarşь kerəşev bulasaq.

LUNDЬN, 21. Singarup qalahьndaqь dingeđ bazahьnda eş taşlaqan 2 meŋ eşselərđeŋ zabastufkahь bettə. Eş taşlavsьlar eş xaqьnьŋ kəmetelevenə riza buldьlar.

PARIZ, 16. „Jumanitə" gəzitenə jardam fundьna 200 meŋ frank aqsa jьjьlqan.

VINA, 18. Rumanejəneŋ Galatsi qalahьnda balta həm hujьldar menən qorallanqan faşistar ber terkem jəverejđərgə taşlanьp, ulardь bik nьq tuqmaqandar həm ber nisəhen avьr jaralaqandar. Şundaj uq pagrumdar Kişinyf qalahьnda la davam itələr.

LUGANSKI, 21. „Vilikaja Kucka" avьlьnda Axtarskej tigən bər kulak aktivist kamsamul Sirganь balta menən sabьp yltergən. Sirga avьl səvite aqzahь bulьp, kalliktifləştərev, igən əđerləv həm bytən eştərđə aktif qatьşьp kildə.

MƏSKƏV, 21. Bətə sajuz afta—traktьr bylegə Məskəv, Xarkьf, Rastuf—Dun. Liningьrat, Svirdluvskej, Samar, Tiflis həm bytən qalalarđa bətəhe 11 rimunt mastirskujđarь asьv prajьktьn ьraђlanь.

SVIRDLUVSKI, 21. Stalin qalahьnda partejəneŋ 16 nsь s,jezь iđemendəge udarnaj brigada Vakriz stahsahьn eşləp bətərep, Magnitstrujqa kittə. Bьl brigada Magnitstruj tedeləşən jəməqət byksirenəalasaq.

MƏSKƏV, 21. VLKSM yđək kamitətə silus kampanejəhьnьŋ barьşь həm hedəmtələre turahьndaqь məs,ələnə tikşerđe, bьl kampanejə vaqьtьnda kamsamul tarafьnan kytərelgən silus xərəkəteneŋ urьndarđa jər urgьndarь tarafьnan alqa hərelməgənlege belendə. VLKSM yđək kamitətə bətə kamsamul ojoşmalarьna silus kampanejəhьn kəsəjtergə təqdim ittə.

LUNDЬN, 21. Milli kungoristeŋ Bumbaj kamitətə 24 sitil pritprejətejələren bajkutaьtьnda iqlan ittə.

قاعىدەدا ھەم عەمەلدە

شىشمە ھەيئەتوندا ئىگىن ئەدرلەو ئىشى نىسكە تۆرا؟!

ھوز-جەبرسىلار بريگادالىنا!

ئىگىن ئەدرلەو ئىشى ھولىپا بارا.

ئىشسىدلەرگە نيسىك قارايدارهوك؟

ئولسەو ئەمەلەدە.

تۆۋ - تورپىشا يىتىشمەي.

ترانسپرت.

شىپاگات يوق. شىپاگا تەڭ سابوىن ئالا تەرغا.

كۆدگى سەسىۋگە ئەدرلىك.

تاعىلا بىر تۆپ مەسەلە.

كادردار مەسەلەھە.

ئىشسىدلەر يىتىشمەي, باشپرافساۋيت يوقلاي.

قورقىنس نەرھەلە؟

تيخنيچيسكي ئەدرلىك نيسىك تۆرا

"Jaŋь jort" kalxuzь elge kyrhәtә almaqan.

Estәrle kantunь, Buranv, jorto Janurьs avьlьndaqь "Jaŋь jort" kalxuzьnda bәtәhe 73 xuzalьq bulьp bәtәhe 134 ga igen sәskendәr, lәkin ber nisә giktar igendәre bәtәnlәj syptәn tadartьlmaqan. Kalxuzdьŋ avьl xuzalьqь qoraldarь jetәrlek tygel, şuqa kyrә maşinalar alьv esәn 4200 hum zadatka birgәndәr.

Igen jьjьştьrьv, kәdgә sәsev kampanjәhenә aldanәđerlek alьp barьlmaqan, urqьs maşinalarь igen әlgergәs aђnalar buјь eşkә aşmaj ultьrqandar. Igen nәlьrqa kelәttәre lә juq. Aqzalar arahьnda tәrtip, dissiplina urьnlaştьrьlmaqan eşlәngәn eştәre lә derәђ iђәpkә alьp barьlmajđa. Eşkә sьqa başlahaŋ әj hajьn qьsqьrьp jәrәp jьjarqa kәrәk. 157 baş malqa nejbarь 390 kybә besәn sapqandar sәselgәn igendәr kantraktlaştьrьlmaqan.

Eşteŋ bьl tiklem hyipәn barvьn berdәn kalxuz idarahьnьŋ eşkә halqьn qaravь sәbәp bulha, ikensenәn avьldaqь uqьtьvsь iptәştәr his ber aulatьv eşe alьp barmaqandar.

Şuqa kyrә bьl "Jaŋь jort" kalxuzь başqa jәrdәrđәge kalxuzdar kevek ajrьm xuzalьqtarqa elgә kyrhәtә almaqan.

Kust bәrәkmәhe tarafьnanda kalxuzqa julbaşsьlьq kyrhәtelmәj. Tejeşle urgьndarđьŋ bьnda kyđ halьvdarьn horajbьđ.

XӘBIBYLLIN ZEJA.

Oj. Sәlәm u cirьgь.

Yђev handarь jьlmajqanda..

16 nsь avqьs—Bәtә başqorttostan Dur әmәheneŋ uњьnsь—huŋqь kәne ine.

Udar timtarđьŋ qoros qьldarьn qaqьp, 5 jьllьqtьŋ 2—nse jьlьnan esense jьlьnandar adьmdarđь kyrgәndә—Өfә qala, zavьt, fabrik, sixtarđьŋ eşsәn prafsajuzdarьla kәstәr taşьp torqan qьldarьna udar tьvdar alьp urmandarqa sьqa.

Ular eşlәgәn eştәrgә narьq qujьrqa, kilәsәktәn taqьn eleştәr alьrqa, eşlәnep betmәgәn eştәrđe—әđәklәktәrđe tultьrьrqa әđәr bulьvdarьn kyrhәtә.

Lәkin, bьndaj taşqьnьvđь sәqәttәrđe nisek hәjlәrgә, nisek aŋqartьrqa?!.

I

—Ireşelgәn uŋьştarđь nьqьtьv arqьlь jaŋь jeŋevđәrgә!..

—"5 jьllьq planđь 4 jьlda!"

—5 jьllьqtьŋ esense jьjь—ojәşqan hәsym jьlь! Hәzymgә әđәr bul!

—5 jьllьqtьŋ 2—nse jьlьnda, satsejәlizem jarьşь arqahьndaqьna uŋьşlь ytkәrdek 3—nsә jьldь qarşь alqanda qalqan 45 kәndә udarsьlьq sasejalizәm jarьşьn taqьnla tәrәnәtergә!.

—Әđәklәktәrđe tultьrьrqa!!

—Dajuş, hәr eşkә—bәlşәviktor timpь!.

Oşondaj utlь hyđđәr menәn totonqan, kiskә nurđarqa manşьlьp 5 jьllьqtьŋ qoros qosaqьnda ujnaqan qьđьl tьvđar meŋ, meŋ jәrәktәŋ hiđgәr jeptәren yđđәrenә bәjlәnәlәr.

Ә, jәrәktәr—kәslә, jәrәktәr batьr—5 jьllьqtьŋ ike jьlьn şapnь udar, kәslә jarьş aşa uŋьşlь ytkәrgәngә kyrә, jәtәđ hьqьla; ularqa kykәrәktәr kevәk tojola. Qьđьl tьvđar әђtәndә bejәhe kilә ul jәrәktәrđeŋ. Taqь yrđәn, taqьn juqarьnan yđđәrenә kilәsәk eşteŋ betmәђ eleştәren alьrqa aşqьnalar.

Tәrlә ojoşmalardan jьjnalqan taşqьn kәslә udarniktar Zintsuf uramь menәn Jaqut baqsahьna aqьldь. Ajaqtar kiŋ uramdьŋ taş arqahьn jalajđar.

Uram kykrәgәndә qoros saŋdar osa. Beđđeŋ qasьr—taş mital qasьrь. Bed qoros, simint, taştarđь jeŋep әjrәngәnebed, bed jeŋәbed. qoros saŋdar osorabьđ.....

Jeŋev jьrđarь jaŋqьraj

Marьş—yђev, alqa barьv, 5 jьllьqtь—4 jьlda ytәv, kapital ildәren uđьp kitev marьşь. Ajaqtar taqьn jeŋelәjә, saŋdar tuđqьp, tәđerәlәrgә barьp quna.

Әnә әs qatlь jort. Unьŋ aђьqь qtьnьŋ tәđerәhe jartьlaj jәrgә bätqan, şuqalьrmь unь saŋ nьq şađьralata.

Bьjala aşa qorђaqь tәmam hilep jetkәn nipman qaraj. Qarajda avьr kәrhәnә—kәshәđ qulьn aqьrьnqьna kytәrәp, buşatьlqan toq kevәk tirәhenә genә qalqan jelkәhen tьrnaj.. Ejә ul asьvlь... Ul yđeneŋ elekkә jьldarđaqь kevәk esәnsә qat jorttan qarap mьђqьllap kelә almavьnda, kilәsәk tormoş julьnьŋ toman, ђađlьq esenә kerep batьvьnda belә. Begәn tybәn, juqarьla tygel—unda eşselәr torlaqь, kyptәn inde patint esәn kanfiskavajt itelgәn. Kәlәlә almaj—tamьrđarь kәshәđ tibә.

—Өjđәgәđ udarniktar!... qatь baђьqьđ, taş uram şarqьldap kelep qalhьn, bed qьvьp jetәrgә, uđьp kitәrgә aşqьnabьđ. Taş saŋdarь tulqьnhьn!

Bed begәn 5 jьllьqtьŋ ikense jьlьn tultьrьp esәnsәgә baђarqa ajaq kytәrәbed, ә, bed esәnsenә tultьrьp dәrtensәgә baђarqa bьl uramdan ikense mәrtәbә uđqanda nipmandar jartь tәđәrәlә aђqь jorttardanda qaraj almaђtar. Sәnki, bed ber adьm alqa atlahaq, beđđeŋ doşmandarьbьđ nipman, kulak,—kapital ilimintәrә ike adьm artqa sigenә. Bed jeşәv tә'men—nifәt, binzindәn hьvьrabьđ, mitalldan kimerәbed.

Әnә, nifәt, binzin menәn jьvьşьp, qoros jalqьnьna jәđ şьmartqan Paravьz mastiriskujьnьŋ udarniktarь... ular qoros jeŋgәngә, 1 paravьz jahav urnьna—3 danә, 7 paravьz jahav urnьna—8 danә jahap zadanejanьŋ timpiraturahьn 100 đәn arttьrqanqa kyrә şat—kelәs.

Mixaniceskej № 1 zavьt udarniktarь la qoro qul menәn genә kilmәgәndәr, bьl hьnav majđanьna.

Diagьrammalarьnda % tar jьlmaja.

Sujьn baqьr eretev	131 %
Ber eşseneŋ eşlәp sьqarьvь	109 %

— —

Qojojaş şajanlьqqa qaj saq avьl malajđarьnan da uđqьra. Şuqa kyrәmә ul qoros qurđarь menәn, bigerәktә "Junguştrum" kojgәn ut jәrәklә tegev fabrigә udarnik—kamsamulkalarь qulьndaqь al tьvqa altьn taђmahьn qьđqanmajьnsa tygә. Jeŋev hyđđәre utqa tәşkәn:

5 jьllьqtьŋ 2—jьlьnda 9 ajđaqьna zadanejәnә 102% qa ytәlde. Pramfin planđь tultьrьp ьşanmavsь hәm uŋ apartuntstarqa qatь atpur birәbed!...

Taqь udarniktar, taqь satsejalizәm jarьşьnda jeŋәp sьqьvsь xeđmәt batьrđarь. Ә, luzьnqь, tьv, diagьrammalardaqь handar,—tygәrәk kyđle pratsinttar ularđьŋ xeđmәt tujьnda jeŋәp sьqьvđarьna ike ajaqlь şahit bulьp bejejđәr.

MITING. mitingta hәjlәgәn qoros parteje vәkildәre, savit ojoşmalarь, mazut, nifetkә jьvьşqan zavьt, fabrika, Six, mastirskuj udarniktarьnьŋ qatь hyđđәre—kin Başqortostandьŋ altьn, baqьr—mitallь kәnjaq Ural,—Bajmaqtarđь, safxuzlь qьrđarđь, kalxuzdь avьldarđь barьhьnda—barьhьnda bergә quştьlar.

Udar bәlşәvik timpь menәn sәselgәn 3 miljyn giktarlь baђьvdar, Şunan 90 meŋlә safxuz—kalxuz baђьvь, 5 jьllьqtьŋ 1—nsә jьlьnda 4% qa; 2—nse jьllьnda 20% qa kәlliktifloşkәn krәђtejәn xuzalьqtarь; Aqas әđerlәvđә qatnaşqan 6,000 udarsь, jarьşsьlar dimanstratsejoqa taqьla matur yђev bulьvьn hәjlәjđәr.

Bәtә bulqan yђeştәr meŋ—meŋ jәrәktәn iliktirlә qandar menәn aqьp yrgә kytәrәlde. Qьđьl tьvđar ul yђeştәrđe taqьnda yrgә kytәrә.

Başqortostan kәnjaq Ural, Bajmaq, Bilarit mital triste, hәm safxuz, kalxuzdarь kilәsәk jer—sәnәqәt rajunь bulasaqь menәn il jәrәgә Mәskәv aldьndala kykәrәk qaqa.

Şuqa kyrә Başqortostan eşsәndәren taqьla jaŋь burьstar qosaqьna ala...

—Udar timptarđь taqь qьđđьrьrqa!.

—Өđәklәk, pragul, dizirtirlьqqa sik qujorqa!

—Qalqan kәndәrđә xuzalьq jьlь başьna tiklәm ajrьm udar kәn itep iqlan itәrgә!.

—Bilarit tь alqь safqa, transprtta, Jus—Ural—Istәgә tybәn tәşkәn bәqzә handarđьŋ timpiraturahьn kytәrәrgә!

—Avьlda kәđgә sәsevđә 18% qa arttьrьrqa!

— Kәlliktiflәşev pratsьntьn 20% tan 30% qa jetkerәrgә!

—Igendә uŋьşlь jьjnarqa! 60% qa qьna tәđәtelgәn kelәt—sklattarđь 100% menәn tәđәtәp betәrәrgә!

—10% qa qьna ytәlgәn siluslav zadanejahьn 100% qa!

— tavarđьn yđәbәđgә tәşәv xaqьn kәmetәrgә!.

—"5 jьllьqtь—4 jьlda" zajьmьn 100% menәn taratьrqa!

—Bьlar әtәn bәtә parteja, sәvit kamsamul, prafsajuz ojoşmahьn—aktiftarđь udarnik itep hanarqa!.

Oşo burьstarđь bәtә jәrәktәnьq hulap jottә. Qandar tәnđeŋ bәtә urnьna tarattьlar ul xәbәrđe.. Bәlәktәr muskьl bejәtep bәtәhendә buldьra alasaqtarьn beldәrđe.

Dimanstratsejә taralьv aldьnan muzьka taqьn jeŋәgьldarьn tirbәtә.

Jeŋev handarь jьlmaja ajaqtar taqьn udar kytәrәlә.

— Dajuş esense: Jeŋevgә!.

—Udar—Bәlşәviktәr timpь!..

Bьl vaqьtta inde qojaş kyptәn Amirikaqa kitep juqalqan. Lәkin, tьvđar da udarsьlьq jalqьnь qojaş nurьnan da jaqqьnlь jana ine.

«Өfә» 20—VIII—1930.

Udar вurьs—udar timptar horaj.

(...aqь uqьv sizunь baş-lanьv ajqanlь)

...pparattardaqь bojokrattar-ьn tuqalqan burььva iliminttarьn, serek belgestəren heperəv, ular urnьna eşsəlar sьjnьn praizvutstьva la yđđəren kyrhətkən eş batьrđarьn—udarniktarьn satsejalizem jarьşьnьn berense safьnda barьvsь avangarttarьn apparattarqa yrtəbed. Ulardan kadьrđar jetəşterev məs'ələhen alqa qujaj. Вьnь kesəjtergə bьl məs'ələ turahьnda praktik saralar kyrergə eđəklektərđe tənqitlərgə tejeşbed.

Uqьv jorttarьnda eş nisek juq?

Ejje, bьlar turahьndala tejşense hejlegənebeđjuq, ađ hejləjbed, ađ jađabьđ.

5 jьlьqtьņ huņьnda kalxuz—safxuz qьrđarьnda higeđ jeđ meņ traktarđar, ellə nisə meņ kambajьndar həm ere maşinalar bulasaq. Вьl ere satsejalizem xuьalьqtarь—giganttar menən julbaşsьlьq etəvse juqarь kvalifikatsejalь kadьrđarđa kərək bulasaq bit?? Tik yđəmlek esendə genə 1932—33—jьlda 29.540 keşe kərək bulasaq (1928—29 jьlqa qaraqanda 339 %!!

1932—33—jьlda inzinir—tixnikter 23. 180 keşe kərək bulasaq (1928—29 jьlqa qaraqanda 470 %.)

Вьlar ađ handar tygel. Вьlarđь əđerləp əlgertergə, giganttarđь ular menən tə'min itərgə kərək. Вьlarđan başqa, kyltura fruntьnda eşsələr ađ kərəkme?! Ifrat kyp!

Şundaj kyp moxtazlьq bulqandala, uqьv jorttarь əle bьl talapqa javap birə almajđar. Вьna oşonoņ esen UDAR TIMPTAR KƏRƏK.

Kadьrđar əđerləvđə kən tərtibenen berense məs'ələhe udarsьlьq, satsejalizem jarьşь, uqьv, uqьtьv eştəren jaqşьrtьv. Kyp uqьv jorttarь ələ bьl əlkələ eştəren jaqьnan teđəj alqandarь juq.

Udarsьlьqqa sьn teъ birməv, jarьştь məktəp esendə genə qaldьrьv, h. b. jeteşheđlektər tulьp jata.

Kadьrđar məs'ələhe kəndən kən kiъkenləşə, kəndən kən bьl məs'ələnə tiđerək sisev talap itelə. Şunьņ menən uqьv jorttarьnala đur burьstar jəkmətelə. Inde bьnda bьjьlqь uqьv sizunьnda udar tərkemdərgenə ojoştormaj, bətə uqьv jorttarьn udar itevđə tə'min itərgə kərək.

Şunhьđ kadьrđar məs'ələhendəge oşondaj đur talaptьņ tejeşle javap ala almav qurqьnьsь bar. UDAR BUРЬS UDAR TIMPTAR HORAJ BЬOJA PRALITAREJAT STUDINTTARЬ EŞ MENƏN JAVAP BIRERGƏ TEJEŞTƏR.

K. XƏNƏF.

Ural vtuzdarь həm kađьrđar məs'ələhe

Svirdluf qalahьndaqь bьqa tiklem jeşəp kilgən Ural palitixnicski inistitutь bətərələp һər ber fakyltitьnan ber inistitut teđeldə.

Ural tavđarьnьņ bajlьqtarьn fajđalanьv esən qorolqan həm qorolasaq đur zavьt—fabrik həm şaxtьlarqa julbaşsьlьq itev esən meņərləgən inzinirđar kərək. Вьna şul inzinirđarđe Ural əlkəhe fəqət yđenđə genə jeteşterep sьqarьrqa tejeş. Oşo məs'ələne xəl itev uņajь menən Ural palitixnicski inistitutьna đur rifurma jaһaldь.

Inistitutta bulqan mitalurgejə ximejə, tav, urman teđəv həm jer bajlьqtarьn tikşerev fakylttitьna ajrьm inistitut iъəme bireldə. Вьl inistituttarđan başqa qara mitallurgejə, sənəqət pidagugejə, miditsinə, inirgitikə həm jəmqəjət iqtisadi inistituttarь teđələsək. Tımək Uralda bьjьldan başlap 12 inistitut bulasaq.

Inistitut studinttarь esən 15 miljun humqa teşərələp 12 meņ uqьvsь hьjьşlь studinttar qalahь halьna.

Elekke palitixnicski inistitutta bətəhe 150 spitsejalьst bar ine. Jaņь teđelgən həm teđələsək inistituttar menən kyp kenə terle spitsejalьstar bulasaq.

Buna şulaj itep Ural əlkəhe yđendəge teđəlep jatqan maşina struj, magnitstruj, silebə struj həm başqa Ural tavđarь bajlьqtarьnьņ bazahьnda bulqan teđeleştər nigeđəndə juqarь uqьv jorttarь avđarьn arttьra.

Ural vtuzdarь berđən han jaqьnan artьs, ikensenən unьn sьjfat jaqь la jaqşьra. Məhəlen: uqьv mitodtarь elek bik ber terle bulьa, xəđer ikense terle. Elek inistitutta una-higeđer jьldanda kəm uqьvsьlar juq ine, ə xəđer eş jьl jarьm bulьp uqьv bulaj. Bьl inistitutta unьp bulьp uqьvsьlar menən mitodtarь ... bulьp tulərə.

Elekke mitod menən uqьqanda studint səjəsətten nadan, jəmqəjət eşenən jьraq jəşəgən bulsa, xəđer studint uqьv ... prajezvutstьva menən bəjlənə ... Sьjnfi jaqtan ... jarьm bulьp ... prafisъr 1700—1800 nse jьldarda ... uqьtьv mitodtarь menən uqьtqan ...

Ə xəđer nisek.

Xəđer uqьtьv eşendəge mitod bətərləj ikense. Likseja-lergə jərev bətəhe də studintqa məsbyri. Jəmqəjət eşenə jaqьn studinttar juq. Seregən kitaptar uqьp baş kesərev mitodtarь qullanьlmaj. Sьjnfi jaqtan studinttardьn pajьzь jil jaqqa. Prajezvutstьva menən ... jьlda bulьp, ... jartьlaj prajezvutstьvala ytkərələ. Elekke 3 aj bulьp bulqan gejadizeje prakti-kalarь ... ajьra qaldь. Praktikalar menən xəđer ... tegel jaqşьraq.

Uqьtьv mitodtarь ydgərtev,

jaņartьv həm prastujlaştьrьv hedəmtəhendə xəđergə vtuzdar tiđ arala jaqşь belges—inzinir əđerləp prajezvutstьvaqa jebərələr.

Prajezvutstьva belgestəre—inzinirđər əđerləp sьqarьv esən Ural vtuzdarь ifratta qulajlь həm urьnlь ojoştorolqandar. Sənki prajьzvutstьva praktikalarьn ytev esən studinttarqa his ber sitkə barьp jərev eşe juq. Nindəj genə spitsejalnest bulmahьn, studinttar praktikaqa Uraldьņ yđ rajundarьna jebərelələr.

Juqarьla əjtəlgəndərđeņ barьhьn bergə tejnəgəndə.

Uraldьņ pirispiktivahь đur, şuņa la Uralqa bətə səvittər sajuzь kyləmendə ajrьm diqqət itelə. Ural pralitarejatь xəđer satsejalizem teđəv eşendə, belgestər jeteşterev eşendə biş jьlьq plan qađanьnda qajnaj. Ural mədəjnejət jaqьnan yъə həm yđeneņ oşo kengə tiklem bulqan jaņь teđeleştergə unьņ qьđьv yъeşen taqь la ber qat dərəъləjđər.

Başqortostan esen Ural vtuzdarьnьņ nej fajđahь bar.

Berđən ikanumika jaqьnan Başqortostan jaqьn bəjlengən, ikensenən Başqortostan şul uq uraldьņ kenjaq kyrşehendə. Uralda bulqan bajlьqtar başqortostanda la kenjaq Uralda la bar.

Uralda ojoştorolqan gejalugeja komitetenen vəkile Başqortostanda eşləjəsək.

Əgərđə beđ kađьrđar məs'ələhenə Başqortostan jaqьnan totoş bulsaq Ural vtuzdarьna ... Başqortostan ... kađьrđar ... kerergə kərək.

UralVTUZdarь nindəj mitьdtar menən kađьrđar əđerləj.

Iъke mitod bujьnsa rabfak, ikense baъqьs, jəki vtuzdarqa əđerlənep kyrьs bətevselərđən ... Uqьvsьlar virbavajt itev menən qabul itelə ...

Inistitut ergehendə əđerlek kyrstarь asьv, ajrьm zavьt, fabriktar tirəhendə vtuzqa ... əđerlek kyrstarь ... Məhələn: gejalugeja-razviducnaj (timer bajlьqtarьn tikşerev) inistitutьna 300 uqьvsь virbavajt itep uqьqa, 600 keşe ... Beđđən ... Uraldan ... keşelər kyse...

Sənki Başqortostanda urta uqьv jorttarьna vuzdarqa əđerlek kyrstarь ... mitьdtarь ... səbəp... Ural vtuzdarьn bikle ... jaqыttla ... tygel.

Вьl əşkə pralit stud ajrata diqqət itergə tejeş. Kilesəktə virbufka eşendə, bigerəktə Başqort, tatardarđь uqьv jortona hejrəvđə prarit bulmahьn, birelzən razvirskalar bərhe qalmaj tultьrьlhьn. Kadьrđar əđerləv eşendə iptəş Stalin:

„Kađьrđar prablimahьn xəđergə sənəqətteņ tixnika rikanstruksejəhe dəvrendə satsejalizem teđələşen xəl itev prablimahь" tej.

Sənki SSSR gusplanьnьņ iъəbe bujьnsa ь jьlьqtьņ adaqьna bətə səvittər sajuzь kyləmendə 160 meņ inzinir kərək. Ə prajьzvudstьvalarđa eşləvsə elekke inzinirđər bətəhe 30 meņ genə. Tımək beđgə jaņь qorolqan həm qorolasaq ere zavit—fabriktarqa jaņьnan 120 meņ inzinir kərək. Вьl burьstь yđ eleşenə tejeşləhen Ural vtuzdarь atqarasaq.

Kadьrđar məs'ələhenə Başqortostan nisek qaraj.

Beđđə bьl məs'ələgə tejeşle baha birelməgən. Birelgən razvirskalar jьl hajьn tultьrьlmajđar. Başqortostandan kitep vuz bererəvselər kire əjlənep qajtmajdar. Məskəv, Liningrat həmbaşqa qalalarđaqь zimləcestьvalarqazadanjabirelməj.Ulardьņ eşləgən eştərə fəqət studinttarqa iqtisadi jarđam kyrhətev eşenə genə bəjləngən. Jьl hajьn Başqortostan tupraqьnan kitkən studinttar arahьnan nisə keşe vuz bətərə, ular qajđa jebərelələr. His ber iъəp juq, unь belgən keşe lə juq.

Вьndaj qaraş menən beđ əlbittə belgestər menən tiđ arala tə,min itelə alasaq tygelbeđ. Вьl jeteşheđlekte bətərev, Başqortostan tupraqьnan kitep vuz bətergən belgestərđe bigerəktə tatar, başqorttarđь sitkə jəbərməj jarđalanьv julьn qararqa vaqьt. Narkamprus bьqa ajrьm diqqət itep, tiđ arala xəl itergə, kadьrđar məs,ələhenə iъke seregən qaraş taşlav, uqa əъtən kyđ qьrьjьnan qarav qətqьj bətergə tejeş. Вьndaj qaraş qa qətqьj kerəş asarqa, eşte bəlşəviktərsə jaņь satsejalizem teđələşə timpь menən vaqьttan huņqa qaldьrmaj xəl iterge kərək.

Ural studintь: Ş. Timeref.

Jьjnav eşenə əđerlektər başlandь, jeteşheđlektər kyp.

T. Qьtaj k. Kigin jort başqarmahь əjlənəhendə jьjnav eşə qьđьv başlandь. Orloq tultьrьv keləttərenen kybehe teđəteldə. Qalqandarь urьştarđь jьjьp bətkəngə tiklem teđətelep bətəsək. Ləkin, jьjnav vaqьtьnda kərək bula torqan maşina qoraldarьna rimunt eşe nasar tora.

Traktьrđar teđətelməj, ber traktьr 15 nse ejjyldən birle teđətelməj tik ultьra. Başqa traktьrđarđьņ huqalarьna rimunt kərək bulha la teđətelməjđər. Mastrəkuj eşləhə lə eş qoraldarь həm məxsys eşsələr menən tə'min itelməgən. Ojəmymən jьjьv eşendə kərək bulqan traktьr həm başqa avьl—xuьalьqь maşinalarь jeteşməj. Вьlar əъtenə Kigin jorto başqarmahьnьņ rəise atpuska horap jəəstə. Jort kyləmendəge urьvdəqь ojoşmalar orloqtarđь aərəъ bylev eşendə ber nindəjđə aņlatьv eştəre alьp barьv. Kirəhensə bьjьlqь orloqtarđьņ nisek bylenevđəre turahьnda surap kilgən kalxuz aqzalarьna jort başqarmə rəise: „Əiņə nurmь bireler uigə aptьrap jərejheņ!" tip javap irə Ojəmymen—eş nasar. Jul baş-ьlьq itev eşer jaqşьrtьrqa kərək.

Jəş kərəşselər

Jarьş dugьvьrьn ytənelər

1907 nsь jьlda tumьşlь Əfə navabranstarьnьņ Tuteskej lagirьndaqь es ajlьq sburь satsejalizem jarьşь aъtьnda ytte.

Pulk kitev aldьnda dəjəm mitinegelə Əfələgə 1 nse dəvlət mixanika zavьtь menən sat sejalizem jarьşь dugьvьrь teđegəjne.

Əfə navabranstarь bьl dugьvьrđь bojomqa nisek atqardьlar?

Huqьş eşenə əđerlənev turahьnda zavьt eşselərenə birgən vəqədələren jerenə jetkerđelərme?

Pulk həm divizejə kamandavanejəhe tarafьnan bьl sbur turahьnda jahalqan dəjəm jomqaqtar bьl qəskərđər dugьvьrđьņ bətə təp punkttarьn bojomqa aşьrqanlьqtь kyrhətələr.

Qьъqasaqьna kyrhətkəndə jomqaqtar bьlaj:

— Taktika əđerlgə turahьnda navabranestar sastafь huqьştьņ xəđergə qatmarlь şarttarьndaqь təp jaqşь əjrəndə, qəsker xərəketen jetərlek dərəzələ əjrəndə. Sbur aъaqьnda pulk həm divizejə dəvmələndə ytkərelgən ucinejələrđə navabranstar tulь jaqşь taktika əjrənev, huqьşqa tyđəmlelьk kyrhəttelər—ucinejələr əđ ləkheđ 12—15 səqəttər huđьldь.

Atьv eşendə navabranstar atьvđьņ jaņь kurьsьn yđleşterev həm praktik atqarьvđьņ bətə sitenlektəren uņьşlь jeņep sьqtьlar.

Atьvđьņ bьl jaņь kurьsь—berense tapqьr başlap ytkərelde əle.

Xalbuki unь—bigerəktə jaņь kurьs bujьnsa atьvqa əjrətev mitudikahьn başlьq sastafta tulь yđləştergən tip eşənep əjtep bulmaj əle.

Unьņ təp ajьrmahь—bik təđ ata alьvsь bik şəp həm jaqşь ajьrьm atьvsьlar əđerlənə. Atьv smutьrьnda pulk bьl turala qəniqətlənerlek hedəmtələr birđe.

Ulaj bulhala es ajlьq əjrənev hedəmtəhendə berense dərəzə şəp təđ atьvsьlarđьņ hanь jetərlek bulmanь.

Səjəsi əđerlek məs'ələhendə dəjəm hedəmtəsəjəsi belem prag ramьn yđleşterev ytkən jьlqь nan ber ađ juqarьraq; navabranstar partejənьņ giniralnaj julь həm qəmymən partejənьņ 16 nsь s'jьzь məs'ələlərə menən tulь jetərlek tanьştьlar. Navabranstarđьņ səjəsi əđerlegə sьjfat jaqьnan qəniqətlənerlek bulьv hedəmtəhendə partejə həm kalxuzqa kerevgə ьntьlьv kyrelde. Sbur aъaqьna qarata partejəqa inərgə teləvselərđeņ hanь 171 gə, kalxuzqa kerevselərđeņ hanь 181 gə tuldь. Ucarđьņ kybehe kerev turahьnda zajavlinejə birđelər inde. Partejəqa eşse, kalxuzsь, jarlь həm batraktarđan iņ jaqşьlarь kerələr. Şulaj itep s a t s e j a l i z e m

Navabrans rutalarь marьş həm tən tərbejəhe əđerlegəndə bik jaqşь hedəmtələr kyrhəttelər. Jəjgə qьđьvdarđa, kyp vaqьtta qomloq jerđərđə tulь paxut snərəzinejəhe menən 35 şər kilamitьrlьq marştar vaqьtьnda arьp qaltьvsьlar his bulmanь. Divizejə dəvmələndə beđđeņ rutalar marş esən də iņ jaqşьlar arahьnda bulьp sьqtьlar. Bigerəktə təp jalpьhь Iglin jortonan bulqan 4 nse ruta bik şəp uņьş kyrhətte.

Tərlə spisejəlisterđeņ tupsьlarđьņ, xьmiktərđeņ, elemtəse, sapjyr, atsьlarđьņ əđerlegə təp alqanda yđđərenə qujьlqan talaptarqa tulь qəniqətlənderep javap birerlek hedəmtələr birđelər.

Satsejalizem jarьş dugьvьrьn atqarьvđaqь təp matdələrđeņ ađaqqьhь—qьđьl ərmejestərgə xuьalьq xeđmətə kyrhətev tuqravhьđ barьv.

Xuьalьq məs'ələlərə sburđa huqьş əđerlegə alьp barьv esən his ber sitenlek tьvđьrmanьlar.

Pulkta sburđьņ təvge kəndərenənyk başlap ajьrьm—ajьrьm həm gruppalap satsejalizem jarьşь teđev həm udarsьlьq bik kiņ qujьldь. Вьl eş qьđьl ərmejəs jalpьhьnьņ yđ insejativahь menən qudqalьp sbur aъaqьna taban bik kiņ təъ alьp, məs'ylejətle pulk həm divizejə ucinejələrenə sьq qanda pulkьņ bətə tarmaqtarь yđđəren udarnaj itep iqlan itə başlanьlar. Вьl udarsьlьq eştə uņьşlь xərəkəttər menən bojomqa aşьrьldь.

Sbur aъaqьnda beđđeņ pulkta udar 4 ruta, 5 vzvud, 12 ətdilinejə, 777 udarnik, 1076 jarьşьvsь bar ine; zənətejələrgə sьqqanda qьъqa srukla jarьş iqlan itevselər bьl iъəpkə in məgən.

Navabrans sastafь yđeneņ sburьn uņьşlь hedəmtələr menən, dəvlət zavьtь menən bulqan dugьvьrьn bojomqa aşьrьp bətərđe.

Bəgen yđeneņ nəvbəttəge ber ajlьq əjrənevenə kitevsə almaş sastaf navabranstar sburьnьņ uņьştarьn taqьla tərənəjtə həm juqarь kytərə təşərgə tejeşle.

Şulaj itep, satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq qələməte aъtьnda huqьşqa əjrənevgə, sburqa!

K. ARLUF.

Səvit apparatьn tađartьv Уđək kəmisejəhenen aņlatmahь.

Urьndarđan səvit apparatьn tađartьv məs'ələhendə tərlə horavđar kilev ajqanlь SSSR RKI xalq kamisarьqь ergəhendəge tađartьv Уđək Kəmisejəhe oşo aņlatmalarđь birergə tejeşle taba:

— Yđđərendə tađartьv atqarьlьp bətməgən rajundarđa ukruk kəmisejələre tipьnda „səvit apparatьn tađartьv kəmisejələre" ojoştorov kərək. Rajundarđa —ukruktar bətkəs ukruk meəssəsələrenən tađartьv ytməgən jaņь eşsələr kildə tip, ber tapqьr tađartьlьp ytkən meəssəlerđe qajtanan tađartьv kərəkməj. Вьndaj jaņь kilgən eşsələr rajunda—əgər yđđəren bьsьratqan dakuminttar tapşьrьlha qьna pirsanal (yđđərə ajrьm) tađartьv ytələr.

Pritprejətejələrđeņ jьl ađaqьnda ajrьm đur kes menən eşləvđəren həm ularđьņ jaņь eş jьlьndaqь zadanejələrđь atqarьvqa əđerlənevđərə kərəklekte iъkə alьp—qaqidə bularaq—tađartьv Уđək Kəmisejəhenen maxsus kyrhətmə bulqanqa tiklem zavьt idaralarьn dəjəm alьp tađartьvqa kereşməъkə kəņəş birelə.

Zavьt idaralarь apparattarьn tađartьv barь Уđək tađartьv kəmisejəhenen rexsətə bujьnsa jəkiajrьm əhəmejətle xəldər đə genə (pramfinplandь totoş rəveştə atqarmaj barьv, apparat bođolov, xeđmət dissiplinahь bik tybən bulьv həm şundajđar) bildələnergə məmkin. Вьndaj vaqiqala la motlaqa tejeşle RKI urgьndarьnan rəxsət horap alьv şart itelə.

VKPУKK noņ tađartьv tərtiben bildələgən saqta mə'əssəsənen xosusejəte menən iъəpləşergə kərək tigən kyrhətməhen iqtibarqa alьp igen əđerləv, balьq totov kampanejəhьn ytkərev apparattarьn—bik ajьrьm vaqiqalarđan başqalarđa—ular yđđərenə jəkmətelgən burьstarđь atqarqandan huņ tađartьrqa kərək.

Уđək tađartьv kəmisejəhe apparattan tađartьlqan keşelərgə jabьlqan qəjeptərđeņ fakttar menən jetərlek dərəzələ raъlanmav vaqiqalarь bajtaq osorap, bьl eş qoro valakita həm şikajəttərə tьvьvqa, eşsələrđe his urьnhьđ həm jaraqhьđ rəveştə qəsəbiləşterevgə səbəp bula. Şul səbəple qarardarđь matiflavqa bik diqqətle bulьrqa, tepheđ matiftar tultьrmaъqa həm jaza sarahь matiftarqa movafiq bulьvđь kyđətergə kərək.

Qajьь ber kəmisejələr mə'əssəsələrđeņ eşeneņ dəjəm xələnə, ularđьņ partejə həm xəkymət diriktiftəren atqarьvьna, idaranь dərəъ ojoştorьv məs'ələlərenə jetərlek diqqət itməjđər. Şul ajqanlь tađartьv —qajьь ber vaqьtta dəvlət apparattarьnьņ eş sistimena jaņь mitodtar kertevđən, apparattьņ teđələşə prastujlaştьrьlьvđan, eşsəndərgə xeđmət kyrhətevə jaqşьrtьlьvđan başqa ytə. Xalьъki ytkərələ torqan tađartьvđan maqsat barь səvit apparatьn bođolqan həm tit ilimintтərđən tađartьv qьna tygel, bəlki apparattь partejənьņ 16 nsь s'jezьnьņ diriktiftərenə movafiq qatqь rəveştə jaņьsa qorov həm prastujlaştьrьv.

Bik kyp kəmisejələr şiflek itevsə pritperejətejələrđeņ mə'əssəsələr menən elemtələren nьqьştьv turahьnda hedəmtəle saralar kyrməjđər. Şul ajqanlь kəmisejələrđeņ təqdimdərenen bajtaqь bojomqa, eşsə kantryle aşьrьlmaj jomoşara.

Şunьņ esen—qaqida itep-şiflek itevse pritperejətejələr meəssəsələ partejə həm xəkymət diriktiftarь atqarьlьvqa kantryl məs'ələhendə tađartьv kəmisejəhenen eşen daimi rəveştə alьp barьrqa, kəmisejəneņ qarardarь bojomqa aşьrьlьvđь kyđətep tororqa, apparattьņ eşen jaqşьrtьvqa jarđamlaşьrqa tejeştər.

Уđək tađartьv kəmisejəhe bətə jerle tađartьv kəmisejələrenə səvit apparatьn tađartьv eşeneņ timpьn kesəjtep, unь təp alqanda 1931 nsə jьldьņ ejjylenə qarata bətərerlek itep ytkərergə təklif itə. Jəmhyrejət yđəktərə esen tađartьvđь atqarьp bətərev iņ huņ bulqanda 1931 nsə jьldьņ 1 nse yktəberenə tiklem hudььrqa məmkin.

Başaqtar ərəm bulmahьn.

(Kalxuzsь iptəştərgə krəъtejən kəņəşe).

Вьjьl—igen urьv vaqьttarь ifrat qoro kildə. Şunьņ esen igendə sapqan jəki urqan saqta bojđaj başaqtarь hьnьp, jergə qojolop ərəm bulalar.

Hьnьvsь başaq qəđəttə ere başaqtar bulalar. Şunьņ esen iqtisadtь belgən krəъtejəndər qəđəttə bьl başaqtarđь igende urьp alqandьņ huņьnda yđđərə bala-saqalar menən igen baъьvьna sьqьp başaq jьjalar. Вьl arqala hər ber keşe kənenə urtasa 10—15 kila orloq-başaq jьja ala. Вьnьņ esen baъьvqa taralьp, usma-usma bəjləp jьja baralar da, ađaq bətəhen jьjьp alьp huqalar. Usmalarđь kytərep alьp qajtьv qamasavqa kirhə, şuluq jer başьna sьqьp, taştar jarđamьnda huqьp alьrqa la bula. Huqqan başaq kyləm jaqьnan keskəj bulqanqa kytərep alьp qajtьv esen uņaj bula.

Вьl rəveştə jьjьlqan başaq bojđajь ere bulqanqa unь orloq esen genə qulbanьrqa məmkin.

Вьl jaņqьđ xuьalьq bulьp, səsev majdanь əđ bulqanda həm at tьrmahь bulmaqanda şulaj eşlənə.

Əgərđə xuьalьq kymək xuьalьq (kalxuz jəki safxuz) bulqanda başaq jьjьv esen besen jьja torqan at tьrmahьnan fajđalanьrqa kərək.

Вьnьņ esen aşlьqtь urьp həm jer əъtenən taşьp alьp bətkəndeņ huņьnda əle əjtkənsə at tьrmahь menə ber qat qamьl əъtenən jərətep sьqarьla. Тьşqь kyrneştə berđə kyrelməgən jer əъtenən tьrmav hedəmtəhendə şaqtaj igen jьjьla. Вьl bigerək tə igendə məşina menən sapqanda şulaj bula.

Sənki, labagrejka menənsapqanda qojolop qalьrqa məmkin Вьna şul aşlьqtarđь at tьrmahь menən jьjьp alьp baъtьrqanda giktarьna 2—3 sintnir artьq igen alьp bula.

Ə, tьrmala at başьnda jərev esən jəş yъmerđər də jaraj, şulaj uq besen tьrmalarьnьņ da buş saqtarь bula.

Şunьņ esen bьl tьşqь kyrneştə keskəj genə kyrengən ləkin krəъtejən xuьalьqьnda təzribə menən fajđalьlьqь iъbat itelgən her eşkə kalxuzsь iptəştərđeņ diqqəten ьlьqtьra bьđ. Şulaj uq safxuzdarda la bьnь qullanьvđь təqdim itəbeđ.

Kyp majđandan bik kyp ikanumejə jaharqa məmkin.

M. AGIŞ.

Baъьvđaqь igendər juqala.

—Şişmə jorto, Jaņь safar avьlь igen baъьvьnda urьp qujqan holo, bojđaj, tarь kevek igendərđe urlap kitevđər bik kybəjgən, bətə xalьq aptьravđa, bьlaj bulha bəjləngən keltəne qьrđa qaldьrьv qurqьnьs—tejđər.

Ььnlap ta bьl eş uņьş jьjьv eşeneņ narmal barьşьna kərtə bala. Igen ojəhe jartь kənen igen urьp bəjləv menən ytkərhə, qalqan jartь kənen urьvđь tuqratьp, bəjləngənderen taşьp alьv menən ytkərə. Huņqь vaqьtta bьl eş taqьla qьđьņqьrap urьlmaqan igende sabьp alьp kitevgə xətləm barьp jetkəndər.

Məъələn Urazmitef Xəsərđeņ tarь jəreneņ qap urtahьna inep əj urьnь xətləm bьrьhьn sabьp alьp kitkəndər.

S. S

B. FƏJZ

Timer ərmejə.

Bələəj kamsamulь uņьş jьjnav kampanejəhьnda 200 kamsamuldan brigada ojoştorđo. Brigada „Spartak" safxuzьnda uņьş jьjnav eşenə totondo.

Askamul vəkile: Bilyjərsef.

I

Timer qullь,
Eşsən kamsamuldar
Jeņevđərgə bajraq kytərə.
— ƏJ, KAMSAMULEJƏ!—
— BIREGƏ!
— QATЬ UDAR!...
Kiņ fruntlap jьrlap ytələr.
Kən şajartqan
Alььv jeđđəren,
Ньđqanьşьp quldar bəjləgən
Kemdər kilə,.
Kemdər aldan bara?—
Đur kərəşkə birep jərəgən.
Ular—kamsamuldar
Hər vaqьtta
Əđer torqan şanlь ərmejə.
UDAR HALA—
QAJĐA EŞTƏR JOMOŞAQ,
KEMDƏR AQHAJ QAJĐA
ƏĐ GƏNƏ.

II

Berđəm tipkən
Kimle jərəktən—
Signal tьnlaj ujsan dalalar...
— ALOJA
— ALOJA!
Jeņev marьşьn ujnaj baraban;
— URA!
— URA!
— URA!
— URAQQA!!!
Brigada kilə jьraqtan.
Qatь prikaz:
— URAQ BER AĐNA!

III

Işetəhenme,
Sika— partejə—
Đur burьstь jəkmэр, arqalar,
Kamsamulejə eşkə tarqala.
Ujsan dala şavlaj,
Tulqьnlana...
Taqь kemdər
Başqalar...
Jeņ hьđqanqan timer uldar
Kiņ fruntlap hьnav başqara.

V

Kən şajartqan
Alььv jəđđəren,
Qьъьр totqan timer quldarьn,
KAMSAMULEJƏ KILƏ—
KAMSAMULEJƏ—
TIMER ƏRMEJƏ.

X. Kərimef.

Kykrər Kəndər.

Ikheđ—sikheđ bojđaj baъьvь
Kən jeđenə qarap jьlmaja,
Altьn bərtektərə aşqьnalar,
Bylək esen şavlь jьldarqa.
Əj, baъьvđar!
Totoş baъьvđarđa,
Dingeđđendə keslə taşьvdar,
Jərək tamьrьndaqь tuklь kəstər
Berđəm eştəgenə şьъьna.
Baqьr başaq, altьn bojđajđar
Əlgergəndər beşep qьđarьp,
Ular kətə urqьs maşinalar,
Eşsən kalxuz jegeten, qьđđarьn

Traktьrđar urqьstarьn taqьp,
Dər kilterəp, şavlap kildelər—
də, tav biteneņ totoş jer haqalьn,
Qьrqьp, bəjləp, jergə ejđelər.
Arttan sabьşьp jeteđ quldar,
Jьjnanьlar avьr keltələr,
Kyņeldərđə xeđmət dərtə ujnaj.
Quldar keltə menən ujnap keləşələr.
Barabandar şavlap əjlənep,
Səjnənələr bojđaj keltəhen,
Başaqьnan tarap bojđajьn,
Təkerđələr halam gəvđəhen.
Berđəm quldar şulaj maşinanan
Şavlattьlar kalxuz jalanьn,
Himeđ orloq aqtь ilivatьrqa
Eъkert buldь altьn halamь.

Ajьrьm jəraktərđe bergə bəjləp
Avьl teđəj kəndə jaņьnь,
Вьjьl jađqь tьşqьn kendər menən
Totaş buldь tarqav jalanь.
Keləs kəndər alqa təgərənə,
Qara kəndər artqa şьvđьlar,
Şavlatьrьđ ildə, kykrəterbeđ,
Kykrer kəndər bьna oşolar!!

Dəjəmləşterelgən orloq fundьna keləttər əđerləgeđ

Xəđer kyp kenə kalxuzdarda arьş, bojdaj, holo həmaq igendər urьlьp betəp bara. Şunьŋ menən səsevgə əđerləv həqььv eşe lə başlandь. Bьlar kyrev fajdahьđ bulьr. Kalxuzda igendə huqqandan hun şunda uq orloq fundь ajrьla.

Kalxuzsьlarqa yđđərenə həm mal tьverdarьna aşarqa kitə torqan igendə şunda uq ajrьlьp qujьlьrqa tejeş.

Bьna oşo igendərđe betəhendə tađa, qoro kelattərgə urьnlaştьrьrqa kərək. Bьndaj kelattərđen bulmavьnan ytkən jьl menleqən sintnir orloq arьm buldь. Sənki asьq urьndь qaldьrьlьp bođolьv serev genə tygel, xatta iĥke tybele jamaŋьr ytkərə torqan ambarđarđa la kyp orloq eşkə jaraqhьđ buldь. Ytkən jaŋqьlьşlьqtarđь bьjьl qabatlamaĥqa kərək. Bь jьl igende jaqşь haqlav eşe nьq iqtibar itevđə talap itə. Sənki, jađqь səsev aldьnan qьna kalxuzdar tedeləp, ulardьŋ ytkən jьlqa qaraqanda səsev majđandarь ber nisə tapqьrđar arttьrđьlar. Şulaj uq igen uŋьşь la bьjьl beddən Başqortostanda urtasanan juqarь hanala. Bьl igendərđe qajđa urьnlaştьrьv vaqьtь kilep jetkəs kenə saralar kyrev fajdahьđ bulьr. Kərəhtejəndərđen qađi kelattərə igen haqlav esən ujajhьđ. Bьl kelat bik tarqav bulqanqa ularđa orloqto jaŋqьnnan, tərlə qorotqostarđan haqlav avьrlaşa. Lakin, əle bьl nasar kelattər đə jetəşməj. Bьl kelattərđe tedətəp ujajlь xolgə kilterep betə kelattərđən fajdalanьrqa kərək. Avьlda kulaktarđь sьjьnf bulьv jaqьnnan beterev bujьnsa alьnqan kelattər đə yđe avьldarđa kyp kenə handa. Bьl kelattərđe tejeşle tərtipkə eskə tedeleşə menən unajlьraq bulьlar. Igende bьl kelattərđə haqlav zararlanьvđan qurqьnьshьđьraq bulasaq, Kulak kelattərenen də bođolqandarь tedətelergə tejeş Ləkin bьlar menən genə qəniqətlənergə jaramaj Safxuz kalxuzstruj bьjьl igen halьr esən kelattər tedətelergə birelgən zadanejəlardь tultьrьrqa tejeştər.

Jeteş heđlektərđe kyrhətəbeđ.

Rajun qьrsьlьq sajuzdarь joqlajđar.

Bərə kantunь, juqarь Tətəşle jorto dəvməlendə 45 ləp kalxuz bulьp, jađqь səsevđe bik tatьv qьna eşləhələr đə, xəđer urazajđь jьja başlaqas qajhь ber kalxvzniktar rizahьđlьq bəlderep talaşa başlanьlar. Bьjьl qьna ojoşqan bьl jaŋь kalxuzniktar arahьnda his ber tərlə aŋlatьv eştərə alьp barьlqanь juq.

Bьndaqь kalxuzdarđa a. x. maşьnalarь la jetərlek tygel, bulqandarьna la zapas cəstər tabьp bulmaj. Jaŋь avьl həm Asqьn raj palivudsajuzdarь bis ber tərlə julbaşsьlьq itkəndərə juq.

N. M.

Jaŋqьđ xuzalьqtar besənheđ qaldь.

Moraptal jorto, Nađar avьlьndaqь 7 xuzalьqtan t đəlgən avьl xuzalьqь ərtile jaqşь qьna eş alьp bara. 48 giktar igen səskəndər. Jaŋqьđ xuzalьqtar barь 10 pr. qьna par əđerləgəndə a.-x. ərtile 95 pr. par əđerləp qujđь. Ləkin besən əđerləv məs'ələhe genə bik kyŋellenən tygel, sənki Nađar avьlь jalanьn zirna tris sap qanqa betə avьlqa nejbarь 15 giktar qьna sabьnlьq alьp qalqandar. Jortbaşqarma 7 saqьrьmdaqь jamanqol uvьlь jerenən sabьrqa quşha la, unda jamanqoldan artьrlьq sabьnlьq bulmaqanqa besənheđ qalqandar. Şulaj bulha la ərtil zirnatristeŋ „nasar“ tip qaldьrьp kitkən jerđərenən jьjьştьra torqas yđ maldarьna jetərlek besən əđerlənə.

Ərtildeŋ eşe ber jaqtan jaqşь barha la eş kestərə tərtiphəđ qujьlqan, Qajhь ber urьndarđa xuzahьđlьqtar tulьp jata. Mədəni eştərđe julqa halьrlьq keskə mextaz.

Ərtildəŋ uŋьşlь eş alьp barьvьn kyrep, unь taratьrqa taraşьvь qara kestər đə juq tygel. Bьna oşonda qajь kestərđe xalqqa aqьlap, [illegible] iptəş [illegible] ərtil taqьla uŋьştarьna əlgəqər ine.

TAHIRЬF Z.

Əbь urallista eşləvsə iptəş Miqurin 21 nse ejjyldə [illegible]

[illegible]

kənsə militsəjənir kilep əl gergənsə qasьp juqaldь.

Bьl xuliganqa sara kyrergə kərək.

„Taştuqaj“ uŋьş jьjьvđa halqьnlьq kyrhətə.

Şişmə jorto. Kysem avьlьndaqь „Tьştuqaj“ kalxuzьnda jaravaj igenen jьjnav 9 nsь avqьstarđa başlandь. Igen jьjnav eşendə jeteşheđlektər bik kyp plan juq. Kalxuzsьlar nəmə, qajđa eşlərgə belməv səbəple kəndə irtə menən kalxuz rə'isenə kilep, „beđ qajđa eşkə barabьđ nəmə eşləjbeđ“ tip jerəp bik kyp eş vaqьttarьn uđđьralar. Kalxuzqa eş qulь jetməj. Bojđaj tigeđ jetkən, qojoloрqa tora, jьjьlmajьnsa jerđə serep jatьp qalьvь bik məmkin. Şul vaqьtta eşkə sьqmaj esep—iĥerep jatьvsь kalxuzsьlarđa juq tygel; sətləvek, bərləgən artьnan sabьvsь kalxuzsь qatьn—qьđđarьla bar.

Kalxuzdьŋ igen jьjnav kampanjahьna aldan əđerlənməgən, igen qoramalarьnьŋ kərək xətlem bulmavь, bulqandarь la tedək tygel tьrma, arba həm at sbrujđarь jetməj. Barь ber urqьs maşina—labagrejkə bar. Qoramaldarđь tejeşensə qaramajđar. Ulardь eştən qajtqas teləhə qajđa taşlap, kərək saqta taba almaj eş vaqьttarьn uđđьra birələr. Urqьs maşina yđ urьnьna qujьlmaqas, balalar nnpđ Vinttənen borop cəstərən ьŋqьrьp ujnajdar.

Kysem avьlьndaqь kamsamul dar bik jomoşaq eşləjđər. Barьhь la tejərlek səjəsi nađandar. Şunlьqtan ular kalxuzda eştə dereĥ ojoştorov esən kərəşə almajđar.

Kysem avьlь əĥtenən Əfələge Pidvuz uqьvsьlarь şiflьq tota. Ləkin ular jəjgə sьqqas Kysemdə [illegible]

Maldь betərələr

[illegible]

Eşsələrgə torlaq jeteşməj.

Byrənələr serep jata. Mədir esep jerəj.

[illegible]

Eşsə maskahьn kejgən kulak.

[illegible]

„KAMSAMUL“

Hətsələk safxuzdarь quşьlьp ere safxuzdar teđələsək.

Safxuztris bətərələv ajqanlь betə safxuzdьr tərlə 'espitsejəl safxuzqa ajьrьlalar. Şulardьŋ esenən 3 safxuz hətsələk safxuzьna əjlənderelep, xəđergə kəndə eşkə başlanьlar.

Jerđərə tar bulьv səbəple Milьfka menən Qarmasan safxuzdarьn bergə quşьp, ikehenən ber safxuz teđələ. Ulardьŋ ikevhenen jere 7000 giktar iĥəplənep kiləhə jađqь həm kəđgə səsevgə 8—9 meŋgə jetkerergə ujlanьla. Şulaj uq „Syryppe“ safxuzьnьŋ jerə ələ'ber meŋ giktar iĥəplənhə, kiləhe səsev jьlьna 2 meŋgə jetkerergə ujlanьla. Bьl safxuzdarđa hьjьr hanь aldaqь sintəbər ajьnda xəđergə 1000 baş hьjьrđan 2000 başqa jetkereləsək.

Jeteşheđlektərđe lə kyrhətergə kərək.

Bəgengə qьđьv eş əĥtə, igen jьjьştьrьv vaqьtьnda safxuzdarđa tartьv kestərə jeteşməv arqahьnda qibat xaq birep jallap eşlətergə tura kilə. Kapiratsejələr safxuz eşselərən kərək nəmələr menən tə'min itə almajđar. Safxuz eşsələrə esən torlaqtar, mal adbarđarь eşlətev esən horalqan matirejaldar tejeşle urgьndar tarafьnan vaqьtьnda jebərelməjđər.

Bьl turala nejđər eşlərgə.

Kəđgə—safxuzdarđь erelətevgə tiklem safxuzdaqь betə eşselərđə lə esenə alьrđaj torloqtar tedəv eşenə nьq iqtibar birep, kərəkle matirejaldar menən totqarhьđ tə'min itərgə, tartьv kestəren kybəjtep, qьđьv eş vaqьtьnda sitten artьq xaq menən tartьv kestərə jallav eşenən qotqarьrqa həm bьqa tiklem eşsələr arahьnda aŋ—belem eştəren kesəjtep, ulardьŋ nađaolьqtarьn bəterəv julьnda nьqlь kərəş alьp barьrqa kərək.

S. DIMLE.

„Linin“ kalxuzь əlgə bulьrlьq.

Şişmə jorta, safar avьlьndaqь „Linin“ kalxuzьnda bətəhe 132 xuzalьq eşləj. Bьjьl bətəhe 666 giktar igen səsep, bьnьŋ 295 giktarь bojđaj, 170 giktarь arьş, 112 giktarь holo, 41 giktarь tarь, 15 giktarь qara bojđaj, həm 23 giktarь kənbaqьş.

Kalxuzda bətəhe 82 eş atь 10 urqьs, 2 dyrt atlь həm ber dvigatelle huqqьs, 8 jelgərges həm ber terəjer eşləj.

Uŋьştь jьjьv eşe bьnda qəniqətlənerlek qujьlqan. Uŋьş 25 nse avqьsqa bətəsək.

Kəđgə səsev esən kalxuz 320 giktar par əđerləp qujqan. Kalxuzda igen uŋьşь qađəttən tьş şəp. Igen jьjьv esən kelettər əđerlənəp qujьlqan.

Ojəmymən alqanda eş pratsistьnda əllə nindəj aŋlaşьlmavđar osoramaj, şunьŋ esən də kalxuzdьŋ yĥevendə emət dur. Eşkə tərtip jararlьq Şuqa kyrə başta kalxuzdь taşlap sьqьp kitkən 21 xuzalьq xəđer inde kire yđ urьndarьna kiləsəktər.

Ş SUFEJAN.

Tađartьp juqarьqa yrləttelər.

Janurьs avьl səvitə rəise bulqanda II—nsə katigyrejə menən tađartьlqan Zəmidyllinde Buranav jort başqarmahь juqarь yrlətep yđ janьnda vəkil itep qujqan. Xəmidllin prigiptar vaqьtьnda qəfyetel-j məĥiek nasar kyreneştəryihanь. Atahь xoquqhьđ—spikylent.

Xəmidyllindeŋ eşən təftişləv bətməj torop, jortbaşqarmanьŋ qanat aĥtьna alьp jəşerevenə nəmə tiptə əjtə almajqьđ.

BARЬJ.

„Qьđьl jondođ“ đa qaiьşmaj.

Safar avьlь səvitenə qaraqan 102 xuzalьqlь „Qьđьl jondođ“ kalxuzь igen əđerləvđə avqьs planьn vaqьtьnda tultьrьvqa dur əhəmejət birep, tađa surtlь Vətski arьşьnan 491 sintnir arьş əđerləp qujđь.

Ləkin jort başqarma tarafьnan qajđa tapşьrьv turahьnda bojroq birelməgəngə (şo kengə tiklem tapşьra almaj torqandar.

Başqa qatь aşlьqtar jьjьlьp bətməgənlektən, ular iĥəbenən igen əđerlənməgən.

Kalxuxda eş barьşь jaqşь.

qKələt qortostarь menən kərəş eşe jomoşaq

Jaŋь avьl xlipkupь yđ qaramaqьndaqь kelottərđə igə.-qortqostarьnan tađartьv turanhьnda kyptən yk xəbər alqan bulha la bьl eşkə ejlənep tə qaramaqan, qajđa rimunt ytkərelgən, qajđa kypmə kelətə barlьqьn da belməj. Şul arqala Baş asaavejaximdan kelettərđəge igen qortqostarь menən kərəş eşe menən barqan instruktьr bajtaq vaqьt eşkə başlaj almaj torđo. Qortqostar menən kereş eşə ytkərelhə lə kyp kenə jeteşhedlektər buldь.

Instruktьr: Q. AXUNЬF.

„Sənək“ teŋ hunqь hanь sьqtь alьrqa aşьqьqьđ.

„AZAT SEBER“

V.K.P(в) nьŋ Seвer krajkumь urgьnь

Eşsə—krəĥtejən gezite „Azat Seber“ 3 kendə ber sьqьp tora. Unьŋ bittərendə jьraq kən sьqьşqa tiklem taralьp jəşəgən tatar—xəđmət xalьqьnьŋ satsejalizem teđevđə qatnaşь şəvlələnə.

Seberđeŋ satsejalizem teđəvđə həm avьl xuzalьqьn jaŋьnan qorovđaqь prablimalarь, təbiqi bajlьqtarь, xəđmət xalьqьnьŋ tormoş kən kyreş jaqtarь menən tanьş.

„Azat Seвer“ alьĥ Seber avьldarьnan alьp bətə Səvittər Sajuzьndaqь həm şulaj uq sit il xəđmət xalьqьnьŋ rivalytsejun xərəkəte, kapitaldьŋ tərlə qəbəxətlektərə turahьnda saf tatar teləndə aŋlajьşlь jaŋьnan jaŋь xəbərđər menən tulьp sьqa.

Seber menən tanьş. Unьŋ baĥma agitatьrь—prapagandistь ojoştorovsьhь „Azat Seber“ đə aldьr, başqalarđьla aldьrьrqa dimlə.

Jađьlьv xaqь: 1 jьlqa 1 hum 50 tin, 6 ajqa 85 tin, 3 ajqa 55 tin.

„Azat Seвer“ gə Səvittər Sajuzьnьŋ hər mejəşendəge pucta bylektərendə, xat taşьvsьlarьnda jađь[lьr]qa həm turanan tura ridaksejənan horatьrqa bula.

Ədris:

Г. Ново—Сибирск, Крайисполком ред. тат. газеты.

«АЗАТ СЕБЕР»

Fəm həm tixnikə

Qara ondan aq qalas.

Bojdaj onon aqartьp torqan matdə—„karutin“ tigən nəmə. Ul zьjanhьđ đa, fajdahьđ đa. Ondoŋ aq bulьvь unьŋ təĥen maturlavđan başqa his ber fajđa birməj.

Xəđer Amirikala ondo aqartьv esən „du—vajt atalqan—yĥemlektən eşləngən bər firmint əđerləp sьqardьlar. Unь qamьrqa ½—1% quşhalar iŋ qara ondanda aq qalas beşep sьqa. Bьl firmint tə havlьqqa his ber zьjan kiltermej.

Hьv əĥtəndə jərəj torqan itek.

Quşma Amirikala hьv əĥtendə ajaqqa baĥьp (hьvqa batmaj) jərəv esən maxsus itek eşləp tьqardьlar. Arqьrь hьv ytməj torĥan bьl itekteŋ tabanьna rizindən eşləngən jəbeşep tora torqan toq eşləngən. Bьnь kejgən keşe hьvqa kergəndə şul toqqa qul nasusь menən tultьra, toqtar qobarьp, hьvđa baĥqan keşenə batьrmaj toralar. Keşə hьv əĥtəndə barqan saqta jьqьlmahьn esən ber oson da şundajuq hava tultьrьlqan rizin toq bulqan tajaq totop jərergə tejeşle bula.

33 ađna esendə 71 jatazlь jort halьp beterđelər.

Quşma Amirikala teđeleş tinikəhendə jaŋь rikurt jabaldь. Neju—Jurk qalahьnda 33 ađna esendə—bankьlar kvartalьndaqь iĥkə binalarđь hytep, şul urьnda 71 jatazlь đur jort halьp bətərđələr. Bьl jort Manxittin kampanejə tigən şirkəttəke.

Bьl jort tirəhendə uramdartar bulьvqa həm unьŋ menən ber vaqьtta nəq unьŋ qarşьhьnda la bik đur həm bejek jorttar halьnьv ajqanlь teđev matirejaldarьn taşьv bik qьjьn bulьvqa qaramaĥtan bьndaj qьĥqa srukta 71 jatazlь jort halьp əlgertəv iĥ kitməĥlekeş tygel.

Jortton bejeklege 278 miter. Unьŋ aĥqь altь qatь 63 miter ođonloqta, 69 miter inle bulьp, şunan hun juqarь kytərelgən hajьn baĥqьs-baĥqьs bulьp qьqara həm taraja bara. Məĥələn 3[illegible]nsь jatazdan başlap unьŋ iđ[illegible] ma đarь 26—27 miterlь.

Bьl ejđə juqarь qattarqa kytərələv esən 45 kytərəv maşinalarь bar.

Bьl binanь teđevgə 17 meŋ tunna qoros kitkən.

Liningrat prafisьrь T. Makarjef hadlьqtan turьf sьqara torqan jaŋь maşina eşləp sьqardь. Ul gusinicnejə təgərmesle bulьp, kanavđar qađьp hьvь aqьlьp ber ađ kipterelgən turьflь hadlьqtar əĥtəndə irken jeri ala həm turьf qatlamьn ber ađ vaqlap, kələ hava nasusь jarđamь menən yđ esenə hovьrьp ala la, unda tejəp praşuk itep sьqarьp jergə jəjep kipterevgə quja.

Bьl ajqanlь—turьftь qul keşə menən qađьv kərək bulmaj qəđəttə turьf ber aj ytkəskenə kipkəndə turьf praşugь iĥkən esendə kibep əlgərə. Qəđəttə turьftьŋ hər ber tunnahьn əđerləv 9 humqa təşkəndə bьl maşina menən eşləgəndə tunnahь 2 humqaqьna təşə.

Bьl maşina 250 meŋ hum tora.

Sənəqət tixnikumьnda uqьvđar başlana.

Başqort sənəqət tixnikumьnda uqьvđar bətə sьjnьftarđala 15— sintəbər đən başlanasaq.

Tik bьjьl alьnqan studinttarqьna uqьvđь I— yktəberđən başlajasaqtar, sənki ular esən stipindejə I— yktəberđəngenə başlap birelesək. Şuqa kyrə jaŋь qabul itelevselərđən yđđərenəŋ qabul itelevđərə turahьnda mandat kəmisejəhenən mexsus xəbər alьvsьlar 25 nsə sintəbergə qaraj kilergə tejeştər,

Vaqtlь. ridaktьr: S. OJAJSIN.

„Nizigarudski Kazivnik“ həm „Şurnik piridavik“ ərtildəre berləşterelələr.

Oşonoŋ menən məəssəsələrgə həm ajьrьm keşelərgə belderelə:

Kustar—pramьslavaj kapiratifьnьŋ

„NIZIGARUDSRI KAZIVNIK“

həm „Başkustpramsajuz sistimь bujьnsa“ ŞURNIK PIRIDAVIK“

ərtildəre 1930 jьldьŋ 1 ejjylenən, ber ərtilgə, „Biş jьlьq“ isemendə Əfə kapiratif, pramьslavaj—praizvudstvinnьj, kuzivna—şurnьj ərtile“ nə ojoştorolalar. Idarahь Əfə qalahьnda, Yrge—Savđa majđanь kurpus № 22.

Juqarьla kyrhətelgən ərtildər menən xisap eştərə bulqan bətə məəssəsələr həm ajьrьm keşelər oşo jьldьŋ 1—yktəberenə tiklem yđđərenəŋ pritinzejələren beldərergə tejeştər, hunlavsьlarđьŋ pritinzejələre qabul itelməjəsək. Ərtildeŋ, Dəvlət Bank Başkanturahьnda 60—numirlь kantakarintnьj xisabь bar.

„Biş jьlьq“ ərtileneŋ, Bulqaq jorto, „Nizigarudka“ avьlьnda tire—jarь, kyn jabav, qajьrь vaqlav, sbruj həm itek—teđətev sixtarь bulqan zavьtь bar. Unda sbrujđar həm ajaq kejemdər teđətevgə alьna.

Əfelə məxsus sbrujđar jynətev mastirskujь bar. Bьndala teđətevgə zakazdar qabul itelələr.

Idstr.

3—1

Başsintrsavnarxuz həm Başkustpramsajuz

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna belderə:

„Izvistejə“ gəziteneŋ 1930—j. 18—ejjyl 196—hanьnda baĥьlqan R.S.F.S.R. „ƏKOSO“ hьnьŋ həm BASSJ xalьq xuzalьqь kamisarlьqьnьŋ 1929—j. 30—dikəberđə sьqarqan qararđarь nigeđendə Başqortostandaqь ojoşqan həm ojoşmaqan kustarđarđan jykə (munsala) nəmələređ hatьp alьv eşə tik kystpramsajuzqaqьna jəkmətelə.

Invalit kapiratsejəhь sistimь əđerləv eşen yđeneŋ ojoşqan aqzalarь aşa alьp bara.

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna jykə nəmələren turanan tura kustarđarđan həm ərtildərđən hatьp alьv tьjьla, buj honmavsьlar məs' ylejətkə tartьlasaqtar.

Juqarьla kyrhətelgəndərgə binaən, bətə qьđьqhьnqan ojoşmalarqa 1930—31—jьlda yđđərenə kərək bulasaq qaptarqa (munsala, jykənən jahalqan) tedəlgən dereĥ zajəfkələren oşo jьldьŋ 25—avqьsьnanda hunlamaj Başsavnarxuzqa tapşьrьrqa təqdim itelə. Bьl zajəfkələrđə jykənən jahaqan nəmələrđeŋ tərđəre, ularđьŋ nəməgə kərəklektərə həm hər ber kvartalda ul nəmələrđeŋ zalьnьrqa teləngən vaqьttarь kyrhətelergə tejeşle, Bьl ləjəfkələr, qarar esən həm yđəktər jerle kərəktərđe qaplavqa jykənən jahalqan nəmələrđeŋ tejeşle miqdarđa birələvən horav esən kərəkter.

Bьl zəjəfkələrđə birməgən ojoşmalar bylep taratьv planьna inderelməjəsəktər, şuqa kyrə ularqa qaptar birelməjəsək.

4—2

Уфа, типо-лит. „Окт. Нат.“ Башглав. 536.

AЉЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđare, sirəgejeđ!

RIDAKSEJƏNEŊ ADRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TEЛFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktьr 4—81; Dejom 2—83; Məsьvьj bylək 8—72; Kiske ridaksejə 1—13

Jomoş menən kilevselər hər kөn irtəngə səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKЬLAR: Ridaksejə kantursьnda, bətə pөşta kantursьnda, spiksьvəređə həm auьl jəvirleđərđə qabul itelə.

№193 jəkşəmbe 24 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

XVI nsь s'jьzda partejə

„Bьna bьnlap ta SSSR da xalqtar jıldar ytev menən jəşərələr. Dəreθ, xalqtarqa əle bik təmle tygel, ular əle kyp kenə vaqьtta iŋ kərəkle nəmələrhed ultralar. Şulaj bulhada iliktrik stansalarь, zavьttar fənnej ucriždinejələr yhələr» (Lui-fişer. Amirika surnalist).

Burьva surnalistьnьŋ bьl hyđđəre bedđeŋ duştarьbьđ [illegible] appartunistarqa qaraqanda kyp aldan. [illegible] Lui-fişer bedđen xəđerge qьjьnlьqtarđьn menđersəhen un appartunistarqa şulaj «hul» Trutskistarqa qaraqanda turьraq şulaj. [illegible] bedđen eşsəndər xəđerge vaqьtta qьjьnlьqtar kyrhələr, ulardьŋ ul qьjьnlьqtar vaqьtlьqtar [illegible]. Xəđerge vaqьtta [illegible] menən yθkən iliktrik stansalar, kymer, mital giganttarь, fənnej ucriždinejələr kilesək xəđ jaqьn bulьvьn, tik kəndə bedđen kəsle «Aftamsbail» həm «traktar» [illegible] ojtьlar.

XVI s'jьz partejənen jenev s'jьzь buldь. Ul giniral jul XIV nse s'jьz tarafьnan indystərejalestərev jul bulьp iqlan itelgən. XIV nse s'jьzda alьp, XVI s'jьzqa tiklem partejənen kamitsjenьn bətə doşmandarь yđđərenen iŋ ajьvlь qь[illegible] menən bьna gьl giniral julqa qarşь atakaqa sьqtьlar. Tedetev dəvrenən rikanstrukseja dəvrenə ajaq baθqan parteja yđenen yđək kəmitete həm iptəş Stalin jetəksəlege aθtьnda bedđeŋ [illegible] giniral jul-indystərejalestərev julьn kyterđe Trutski—Zinuvjifslar ber ildə satsejalizem tədev memkinlek tygel tip [illegible] platfurma menən sьqtьlar. [illegible] platfurmanьŋ mendərəhe asaq ine. Əgərđə [illegible] bedđə rivalytsejə [illegible] bulmaha, bedgə satsejalizem tədergə memkinlek jeq [illegible] həm Jivrupa [illegible] zahilaqьn jal kerəp tə jaqь [illegible]. Şunьŋ esendə parteja yđək kəmitete həm ip. Stalin [illegible] partejənen Jivrupa [illegible] kuntr rivalytsejəhen jeđen tiklem asta.

Trutski—Zinuvjif appazitsejəhe şunьŋ menən bergə satsejalizem tədev dəvrendə urta kəlle krəştejəndərđe esselər menən berlektə satsejalizem tədergə qatьşmaj tip qaravđa urta kəlle krəştejəndə burьva [illegible] i n d e r e v đ e bulda. Bьl yđe ip. Stalin ojtqanьsa esselərđen jeteksəlek rulen [illegible], esselər kerəştejəndərđen berlektə satsejalizem tədevđə bar bulhьnda yđđərenen bьl julь [illegible]tejə şul jul menən kitsen bulha, bed bətə urta xəllelərđe kulak qosaqьna taşlaqan, kulaktьŋ partejəhen nьqьtqan, jaŋьnan kapitalizemde qajtarьrqa jul asqan bulьr inek. Şunьŋ menən bergə Trutski appazitsejəhe partejənen berlegen taşьmaj fraksejəselek luzьnqьhь menən sьqtь. Bьl asьqtan-asьq Lininizemdeŋ nigeđen bođov, Lininizemdgə qarşь sьqьv ine.

Ip. Linin bьl turala "kemdə kem partejə berđəmlegen paqsetha (bigerək tə pralitarejat dikaturahь vaqьtьnda) ul keşe burzьvaqa jardam itə„ tej ne. Əgərđə bedđeŋ yđək kəmitət ip. Lininđeŋ bьl hyđđəren [illegible]ğamaha, partejənen berlegenə zarar kiltərhə, bed ikense ber partejələrgə (burzьva partejələrenə) pralitarejat diktaturahь esendə joşərgə, həm pralitarejat diktaturahьn jemerergə irek birgən bulьr ine.

Əgərđə partejənen giniral julь „un jaqtan" atakaqa alьvsьlarqa, Bxarin gruppahьna qarataq, ulardьŋ bed ber jaqtan turьnan—tura sьnfi kerəş tə başlanьn jeşerevdə, şunьŋ menən bergə parteja esendə kulak aqьmьn kyrobed.

Partejənen giniral julь—indystərejalestərevđə bedđə ke[illegible] menən alqa jəbərəhə urьnqa, un appartunistar „tar urьndar" menən tinloşep indystərejalestərev timpьn kəmetergə, eşlep tejənev 5 jьllьq planьna qarşь 2 jьllьq plan menən sьqtьlar.

Ikmək kerizesьnan sьqavdь un appartunistar safxuz—kalxuz julь menən tygel (ular safxuz həm kalxuzdьŋ 5 jьllьq [illegible]) bəlki kulakqa irek birev julьn təqdim ittelər. Parteja bьl jul menən kitha kulaktьŋ pazitsejəhen kesəjtergə, satsejalizem pramьşlennьstь kulak ikməge, kulak sej malьna qaqьlan bulьr ine. Bьl yđe kulak aldьnda tedlenev bulqan bulьr ine. Əlbittə uŋdarđьn yđđərenen ujlaqandarьnsa ul alaj bulьr sьqmaj. Ular Satsijet sьjamahьnda kulak yđe kapitarsejə asa satsejalizemqa bara [illegible]. Ləkin bьl tejyrejənen bətenləjə dereθ bulmavь [illegible] ip. Linin den „pralitarejat diktaturahь [illegible] kiŋkən sьjsfi kerəş menən kerəşe" [illegible] kyđ aldьbьđđa kyrelde. Kulak satsejalizemqa barmaj bəlki satsejalizemqa qarşь ikmək [illegible].

Şunьŋ esendə XVI s'jьz parteja tarixьnda berđən—ber s'jьzd bulьp yttə. Bьl s'jьzda undarđa huldarđa jul platfurmalarь bulmanь. Uŋdarđa həm huldarđa [illegible]. Huldarđьn başlьqtarь s'jьzd partejəndə yđđərenen xatalarьn iqtiraf itergə məzbyr buldьlar.

Şunьŋ qaramaθtan s'jьz uŋdar şulaj uq huldar menən kerəşen ele kəntortibenən alьnmaqan ejtte. Ul kerəş xəđer ikense şarttar esendə: uŋdardan praktik eşterendə partejəne şulaj itev rəvesendə bulьrqa tejeş. Kalxuz tedeleşendə huldarđan „hul" bəgəştər ele huldar menən kerəştən də kən tertibenən alьnmaqanlьqьn kyrhətəler.

Ul tejyrejəlь şulaj uq praktikala uŋ həm „hul" kerəşte genə XVI s'jьz qarşьbьđqa qujqan dur bətərlən jeŋep sьqьp sьlьq. Xəđerge vaqьtta qьbьqa ajtəndə: „5 jьllьqtь 4 jьlda"! Bətə SSSR—kalxuz şunьŋ menən kulaktь sьjьnf bulьv jaqьnan bətərev"!

Uŋdar həm huldar tejyrejəhen şulaj uq praktikahьn betenləjə kərəg kymev esen partejə satsejalizem jarьşь luzьnqьhь aθtьnda alqa berđə. Satsejalizemqa jarьşь luzьnqьhь aθtьnda bətə jəmqəqtəlekte ojьştorov, praguldar menən kerəşev, eşlep tejenev 5 jьllьq plandь bet-moşqa ytkərev memkin tygel, tigən hyđđərən juqqa sьqarьrqa səbəp buldь.

Parteja kulakqa irek birev urьnьa satsejalizem jarьşь flagь aθtьnda massanь tuplap, 5 jьllьqtь 4 jьlda «luzьnqьhьn alqa qujđь.

Eşlap sьqarьv kestərenen kiŋ qolas menən yθevenə qo massьlaqan, bedđeŋ Səvit sistimahьnьŋ aldьnlьqь menən tik rəveştə fajdalanarqa tejeş birmegən bejurakratizem menən kerəşev esen parteja yđ ara tənqit luzьnqьhьn alqa qujđь. Şul luzьnqь aθtьnda parteja həm səvit appatarьn tadartьv ytkərelde.

Praizvutstvannьj artьq prastujđar, tep kapitaldardьn tulьhь menən fajdalanmavdь, beterev esen parteja tuqravьdь eş adnalь luzьnqьhьn alqa qujđь. Kulakqa irek birevgə qarşь eşselər menən urta xəlle, jarlь, batrak qatlamdarьnьŋ elemtəhen jaŋь şarttar prajzvudstvalar elemtəhe menən nьqьtьv milejunlaqan kerəştejəndərđe kalxuzdarqa ojьştorub, şunьŋ menən kulaktь sьjьnf bulьv jaqьnan beterev luzьnqьhьn taşlanь. Uqьŋ həm huldar kerəş menən partejə trutskizemdan həm un appartunizemьnь tarkatьp xuzdar aşa urta xəlle kerəştejəndərđe jaŋь təbəngə aldьnьp alqa ybredelde. Şunьŋ esendə parteja kymde. Uqьa həm hulьqa ajavhьd kerəşev netizehendə kulaktьŋ sьjьnf bulьv jaqьnan beterev luzьnqьhьn tudь.

Uŋdar həm huldar menən kerəş parteja esen jaŋь tygel. Bedđen partejəneŋ başьnan uq tarixь şul kerəş menən tulqan. Ul kerəş menən partejə nьqьnъp, nьqьnъp bara. Partejənen giniral sikritarь Stalin ip. bьl turala bьna nəmə ti:

„Partejənen bətə tarixь, ikense qarşьlqtardьŋ sitiarьv şul sitiləv menən his tuqravьhьđ bulmaqan tarixь bulьv kyrhətə. (Stalin)

Ip. Linin ul xaqьnda ikkense tarixь bulьvьn, berenseh appartunizem, ikensehe anarxa—sindikalizem vaq burzьvasьlьq) bik nьq bətə tarix bujьnsa asa, uqa qarşь ajavhьd kerəşə kilde. Xəđerge şarttarda kilep sьqqan rifarmizem (uŋ appartunizem) anarxa—sindikalizem (Trutskizem) menən kerəş ə lə partejə Linin julьnan barđь. Bьnьŋ menən bergə partejə uŋdar jəki huldar menən k e r ə ş e v d ə genə s i k l ə n m ə j ularqa kileşep qarasьlar menəndə ajavhьd r ə v e ş t ə kerəşte Sənki, kileşevselek ul şul uq appartunizem, şul uq kulak aginturahьnьŋ partejə esendə jəşəvenə irek birev tigən hyđ.

Kyŋelle kymək tormoş

„Janь il" kalxuzsьlarь eştən qajtalar. (Ьđlaq jorto Bəbəjk.)

S.S.S.R. qa qarşь huqьş dimanstratsejəhe.

Angelejə iskadrahь qara diŋgeđđə.

VINA, 21. „Rəjxes—Pus" gezite xəbər itə: Angelejə huqьş kəmələrenenŋ kilevə ajqanlь Ruminejənen xərbi dairalarьnda diŋgeđđə qorallanьv planьn tikşerələr. Rumanejə xəkymətə huqьş kəmələren eşlətevgə kridit horaj. Gəzittər jađьvьnsa Rumanejənen qara diŋgeđ bujь Javrupa esen đur əhəmejət qađna, sənki huqьş bula qalha diŋgəđ julь menən (Dunaj jьlqahь arqьrь) turanan—tura jərəp bula.

VINA, 20. Anglejə iskadrahь Kanstansa qalahьna kilde. Gəzittər diŋgeđđə huqьş bazahь tьvđьrьv planьn tikşerələr. Faşistarđьŋ „Ipuka" gezite Angləjə iskadrahьn qotlap, unьŋ kilevenə, Səvittər Sajuzьna qarşь səjəsi dimanstratsejə tip qaraj. „Bissarabskaja—Sluva" gezite—Angelejə iskadrahьnьŋ kilevə Pylşələ đur mablizatsejə ytkərelev menən ber vaqьtta tura kilgənlegen kyrhətə həm uqa səvittərgə qarşь dimanstratsajə tip qaraj. Şunьŋ menən bergə ul gəzit bьlaj tip jađa: „Angelejə yđ flutьn Kanstansa qalьbьna jəbərev menən qara diŋgeđđə bər genə Səvit flagь xəkem hərərgə tejeşle tygellegen kyrhətə".

BIRLIN, 21. Buxaris qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Rumenejə jəməqət dairalarь Angelejə iskadrahьnьŋ kilevenə xuzalьq həm xərbi jaqtarđan đur əhəmejət birələr. Rumanejə jəməqət dairalarьnьŋ qaraşьnsa Angelejə iskadrahьnьŋ kilevə SSSR flutьnьŋ Dardanil buqađь arqьrь ytevenə qarşь pratis dimanstratsejəhe bulьp təşə.

„Pylşə—palitsəjeskejđər dəvləte"

VARŞAV, 20. Skaxavni qalahьnda həjləgən notoqonda səjem rəisə Daşinskej xəđergə Pylşənen palitsəjəjeskejđər dəvləte bulqanlьqьn kyrhətte. Hər bər yntir.

əfisər səjem diputatьn jəberlərgə yđen xaqlь tip iđəpləj. Pylşələ siktən tьş qurqьnьslь eşheđlek həm moxtazlьq xəkem hərə. Səjem jabьldь, şunьŋ arqahьnda il esendə kiđken kerəş bara. Pylşələ xəđergə xəldə yđgərtə alьvьь ber keşə bar—ulda Pilsytskej, əgər ul xəđergə xəldən tьnьslьq menən sьqarqa teləhə ildə xəkem hərgən qurqьnьslь sistimanь yđgərtə ala. Şuqa kyrə Pilsyteskejđen paləktərgə xəđergə kevek iđara itev prinsepenən baş tartьvьn horap unьŋ namьđna tajanьrqa qьna qala.

Qandi Angelejə menən kileşev julьnda.

Vitsə-Karyigə Qandiđьŋ xatь.

LUNDЬN, 21. Hindəstan milli kungerisenenŋ urgьnь Bumbaj qalahьndaqь tərmələrđə səjəsi totqondarđь jəberləvdərgə qarşь pratis bəldərep eşsələr tarafьnan bik kyp dimanstratsejələr ytkərelevən xəbər itə. Əxmət-Abat qalahьnda jerle xalьq menən palitsejə arahьnda dur bəreleştər buldь. Məktəp uqьvsьlarь Angelejə xəkymətə tarafьnan tьjьlqan milli flaktь kytərergə tьrьştьlar. Palitsejə dimanstratsejənə taratьrqa tьrьştь. Xalq menən palitsejə arahьnda bulqan bəreleştə 100 keşə jaralanqan.

Kantun qalahьnda aq tirrur.

ŞANXAJ, 19. „Mancister—Gardejan" gezitenen Qьtajđaqь xəbersehe kantun qalahьndaqь aq tirrur turahьnda bьlaj tip jađa:

—Kammunistarđan qurьqqanlьqtan qalala kammunistar xərəkətenə qatьşьvđa şikle bətə eşsələrđə totalar. Qađi tribunaldarđa qulqa alьnqandarđьŋ eşen tikşerəv xoquqь bətərelde. Kən hajьn tejerlək kyp keşələr ylem jazahьna xəkem itələr. Şikle keşələr bulqa alьndan huŋ, ulardan iŋ qađi rəveştə horav alьnьp, ylem jazahьna xəkym itələr həm şul xəđər prigavarđь urnьna jetkerep tə taşlajđar.

Tən jaq giniraldarđьŋ jeŋeleve

LUNDЬN, 19. Angelejə gezittəre Nankindan alьnqan rəsmi xəberđərgə tajanьp xəkymət qəskərđəre tarafьnan Şandun əlkəhenenŋ baş qalahь Sinan—fuđьŋ alьnqanlьqьn bəldərələr. Tənjaq qəskərđəre bik kyp qoraldarьn qaldьrьp sigenələr. Ođaqlamaj Cincav həm Kajfьn qalalarьnьŋ alьnьvь kətələ. Japunejə agintstevahьnьŋ xəberenə qaraqanda tənjaq giniraldarь (Jən—Si—Şan menən Fьn—Jyj—Sən) Şandun əlkəhenenŋ baş qalahь Sinan—fu đan sigengən vaqьtta qəskərđərenenŋ jartьnan kyp ələşən juqaltqandar.

BIRLIN, 19. Girmanejənenŋ avьr sənəqət urgьnь Qьtaj badarьn qulqa alьvđь təqdim itep sьqtь. Gəzittenŋ fikerensə Qьtaj badarьn qulqa alьv iqtisadi kriziste həm Qьtajđaqь rivalytsejən xərəkəttə bətərgrəə jardam itəsək.

Tiŋləşergə saqьra

Əf Yđək ilikter stansahьnda eşləvsə, Abdullin Qilaç iptəş „5 jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmьna aj jarьmlьq eş xaqьna jađьlьp, 1—aqas eđerləvsə 2 nse şьrь fabrige, 3 nse №3 jardamь stansalaqь eşsələrđə tiŋləşergə saqьra.

Hyrəttə: iptəş Abdullin Qilaç.

BIRLIN, 20. 48 paragrьfqa tajanьp naluk turahьnda sьqarьlqan zakundarqa qarşь massavaj xərəkət bigerəktə urta Girmanejələ kəsəjə. Qala iđaralarьndaqь kammunistar tarafьnan sьqarьlqan vazvanejələrgə jaŋьnan—jaŋь keşelər -quşьlalar.

LUNDЬN, 21. Kardit purtьnda eşheđ marəkəttər menən palitsejə arahьnda qanlь bəreleştər buldь. Qərəptər həm Malaj utьravđarьnьŋ keşələrenən bulqan bьl marakattər, yđđəren aq tənle eşsələrgə qaraqanda tybən qujьlьvqa pratis bəldərələr. Bəreleş vaqьtьnda 5 keşə jaralarqan.

VINA, 20. Bolqarejənən xəbər itevgə qaraqanda təməkə fabriktarьnda kapitalizem ratsejanalizatsejəhe kəslə rəveştə ytkərelep jaŋьnan meŋdərsə eşsə qatьnqьđđarđь uramdarqa sьqarьp taşlajasaqtar.

LUNDЬN, 15. Avstralejənən alьnqan xəbərđər bujьnsa unda eşheđđər hanь 150 meŋ keşegə jetkən.

Səvittər Sajuzьnda.

Partejənen bəlşəviktərsə berđəmlegə nьq haqlanьrqa tejeşle.

MESKƏV, 21 Partejənen Səbər ojoşmahьnda təpheđ—nigeđhed gruppirufkalar turahьnda VKP (b) yđək kəmitetenenŋ 1930—jьl, 20—avqьs qararь.

Partejənen Səbər ojoşmahьnьŋ eşendə səvit həm xuzalьq tədeleştərə jəhətenən jaqsь uq đur unьştar bulqanlьqьn VKP(b) yđək kəmitətə tanьj. Şuqa qaramaθtan hunqь vaqьtta kraj kəmitetenenŋ juqarqь qatlamьnda Kliminku həm Kuznitsuf iptəştərđen julbaşsьlьqь aθtьnda ber gruppa tədələp, ular krajkum jetəksəlegenə qarşь his jul qujьlmaθlьq təpheđ—nigeđhed kerəş başlaqandar.

Bьl kerəştə ular krajkumdьŋ berensə sikritarь iptəş Əjxegə qarşь əsəsheđ həm ytənən—ytə jalqan qəjeptər tьvđьrьv julь menən qaplaqandar. Aktif rəveştə eşləv həm partejə ojoşmahьnьŋ bətə kəstərən tədev eştərenenŋ iŋ əhəmejətle burьstarьna tuplav urьnьna bьl gruppa barь tik partejə ojoşmahьn tarqatьvqa qьna kilterərlek bulqan təpheđ—nigeđhed gruppasьlьq julьna baθqan həm partejənen yđək kəmitete şulaj uq krajkum bejurahьnьŋ artьnda bətə juldar menən VKP (b) yđək kəmitətən krajkum jetəksələgən almaştьrьv faktь aldьna qujьrqa tьrьşqan.

Oşolarđь iqtibarqa alьp yđək kəmitət qarar birə:

1) Təpheđ —nigeđhed gruppasьlьq həm partejələ his jul qujьlmaθlьq əxlaq əsən Səbər krajkumь bejurahьnьŋ aqzalarь Kliminku, Kuznitsuf, Bazufski, Jeger, Barankin, Abramьf, Krьluf iptəştərgə həm kraj kantryl kəmisejəhenenŋ rəise iptəş Ləksytkingə şeltə iqlan itergə.

2) Gruppasьlьqtьŋ aktif qatnaşsьlarь bulьv jaqьnan Kliminku, Kuznitsuf, Bazufski, həm Jeger iptəştərđe Səbərđə eşləvđən alьrqa.

3) Kənbatьş Səbər krajkumьnьŋ ikensə sikritarь itep iptəş Zajtsьftь həm kraj başqarma rəise itep iptəş Grədinskejđe təqdim itergə.

Partejənen kənbatьş Səbər krajь ojoşmahьnьn bəlşəviktərsə yđ ara tənqittə kiŋ julqa qujьv nigeđendə krajkum jetəksəlegə aθtьnda hər tərlə təpheđ—nigeđhed gruppasьlьqtrrđь bətərəsəgenə həm partejənen 16 nsь s'jьzь qarađarьna məvafiq rəveştə kənbatьş Səbər ojoşmahь aldьnda torqan təp burьstarđь unьşlь ytəv esen yđ saftrrьn nьqьtьvьna ьşana.

Magnitstrujđь eşsələr menən tə'min itev julьnda,

MƏSKƏV, 21. SSSR. RKI xalq kamьsarlьqьnьŋ kəlligejəhe Magnitstruj həm Kyznitistruj esən jetəşməgən 5 meŋ eşsenə həm belgestərđə mablizavajt itəv esən 2 kənlək sruk esendə urьndarqa maxsus vəkildər jəbərergə SSSR xeđmət xalq kamisarlьqena təqdim itte. Xəkymətteŋ berensə ejjyndə sьqarqan qararь 10 kən sruk ytələrgə tejeşle. Məskəv əlkəhendə belgestərđə mablizavajt itev esən srugьnda ytəv saralarьn kyrməgən esən Məskəv xeđmət bylegə mədirenenŋ urьn baθarьna navit qujьldь.

Xəkymətteŋ berense ejjyn qararь menən yđđərenə quşьlqan eştərđə ytəməgənlektərə Uglanьf, Dagadьf həm Mixajlьf iptəştərgə kyrhətelə.

Igen spikylətsejəhenə jul qujьlmahьn.

MƏSKƏV, 21. Tənjaq Kafkazdьŋ ber talaj ukruktarьnda igen spikylətsejəhe vaqьjqalarь kyrelə. Tərlə keşələrgə igen hatьp alьrqa tanьtmalar birep avьl səvittərə lə igen spikylətsejəhenə jul qujalar. SSSR savđa xalq kamisarlьqь yđ vaqьtьnda tybəndəge apparatqa bьndaj eştərđe buldьrmav turahьnda diriktif birgəjne. Avьl səvittərə tarafьnan igen hatьp alьp jьjьv turahьnda birelgən bətə sprafkalar həm tanьtmalar jaraqhьđ hanalalar. SSSR Savđa xalq kamisarlьqь bьndaj sprafkalarđь birevsə bətə vlas vəkildəren sut məs'ylejətenə tartьrqa təqdim itte.

SVIRDLUFSKI, 21. Silebə qalahьnda satsejalizem 5 jьllьqь intuzejastarьnьŋ bataljundarь tədelə başlanь. Bьl bataljundarqa bərь tik əlgə udarniktar qьna alьnalar, Bataljundarđьŋ burьstarь tybəndəgelər: Prajьzvudstьvalaqь ađaqьna tiklem yđ pritprejətejələrən taşlap kitməv, massavaj udarsьlьqtь alqa jəbərev, yđ pritprejətejəndə, yđ tsixьndь jəməqət buksirьna alьv həm bytəndər, „Pravda" iθemendəge berensə bataljunqa Stalingrat udarniktarьnan 15 keşe. Glupinku həm Silebə kymer şaxtьlarьnьŋ udarniktarьnan 130 keşə jađьldьlar. Bataljunqa qatьnqьđđarđan 13 keşə ingəndər.

Lujes yđ Qəjesen tanьj.

STALINGRAT, 21. Traktьr zavьtьnda nigьr Rabinsundь tuqmaqan Amirika eşsehe Lujes tybəndəge qarizanь birđe:

—24 nse ejjyldə minenŋ taraftan eşləngən qəjeple eş tabiqi bularaq səvit eşsələrendə đur rizahьđlьq tьvđьrđь. Milli doşmanlьqtьŋ ьsьn məqnəhen Amirikala eşsələrđeŋ bətəhe lə aŋlap jetməgəndər ele. Bьl aŋlamavđan eşsələrđeŋ yđđərenə qarşь kapitalistar fajđalanalar. Şavinizem nastrajənejəhь aθtьnda bulqan xəldə nindəj tupaθ jaŋьlьşlьq eşləgənemdə min xəđergenə aŋlanьm. Eşləgən qəjebəm esen min SSSR eşsələrenən qəfev ytenəm. Kiləsəktə min his ber vaqьtta milli doşmanlьq jaqьnda torman. Millətterđeŋ tulь tigeđlegə esən kerəşevsə bətə keşelərđə min ьsьn kyŋeləmdən qotlajьm. Lujes„.

MƏSKƏV, 21 VKP (b) yđək kəmitetenenŋ d'əjəm başlanqьs uqьv turahьndaqь qararь menən Linise kamsamulqa jaqьndaqь 3 jьl esendə 50 meŋdən də kəm bulmaqan kamsamuldarđь pidagugejə eşenə birev burьsь jəkmətelə.

VLKSM yđək kəmitətə 15—sintəbergə tiklem eşsə, batrak həm kalxuzsьlarđan pidagugejə tixnikumdarьna jəbərev esən 3 meŋ kamsamuldь, dəjəm başlanqьs uqьv məktəptərendə eşləv esən 7 jьllьq məktəp dəvmələndə əđerlegə bulqan 6 meŋ kamsamuldь, başlanqьs uqьv məktəptərendə eşləv esən 9 jьllьq məktəp dəvmələndə əđerlegə bulqan 5 meŋ kamsamuldь mabilizavajt itergə qarar sьqarđь. Bьl gruppanьŋ 50 % tь eşsələrđən bulьrqa tejeşle, 1931—jьldьŋ 1—qinvarьnda pidtixnikumdarqa jəbərev esən kamsamuldarđan jənə 5 meŋ keşe həm pidvuzdarqa jəbərev esən 3 meŋ keşe mabilizavajt itələsək.

VLKSM yđək kəmitətə jerle ojoşmalarqa, pidagugejə uklunь menən 9 jьllьq məktəptə bətergən bətə kamsamuldarđь barь tik pidagugejə eşenə jəberergə təqdim itte.

TƏRLƏHENƏN

NEJU—JURK, 21. Sakku həm Vansittigə ylem jazahь birelep xəkem sьqarьlьvqa 3 jьl tulьv ajqanlь MUPR 22 nse avqьsta dimanstratsejələr ytkərə.

LUNDЬN, 18. Avstralejənenŋ ikə timer jul kambinatь arbitraz sutqa timer jul eşsələrenenŋ eş xaqьn kəmetevđə talap itep mərəzəqət ittelər. Şundaj uq talap tramvaj iđarahь tarafьnanda qujьlqan.

NEJ—JURK, 21. Karulina ştatьnьŋ juqarь sutь Gastun tuqьvsьlarьnьŋ zabastufkahьna jetəksəlek itkən həm palitsejə nacalnigen ylterevđə qəjeplengən 7 eşsegə xəkem sьqarđь Ulardьŋ 4 təvhe 17—20 jьlqa tiklem, 2 he 12—15 jьlqa tiklem həm 1 he 7 jьlqa tərməgə jabьlьrqa xəkem itelgəndər.

VARŞAV, 21. Gəzittərđeŋ xəberensə hunqь kənderđə Vilna qalahьnda bik kyp keşələr qulqa alьndьsar. Palitsejə yđə jənəhe kammunistar partejəhenə 100 jəcejkələren bətergənlegen həm yđək kəmitətenenŋ ber nisə aqzalarьn qulqa alqanlьqьn xəber itə.

Nej barь 4,4 pr.

Arqajaş, Jьlajьr—qojroqta həjrələlər.

Kampanejə başlanqan kəndən alьp 22 nse avqьsqa bətən Başqortostanda 4,4 pr. ytəlgən.

Ajьrьm kantundarđa avqьs ajьnьŋ planьn 22 nse avqьsqa tiklem tybəndəgesə ytəqəndər.

Məsəqyttən kypme tultьrqanlьqь turahьnda məqlymət juq, Estərle—1 pratsint, Arqajaş 0,3 p. Jьlajьr, 0,8 pr. Bərə—2,5 pr. Bələbəj 5,2 pr. Əfə 15 pr. ytəgən

«ئيگن ئۇسۇن كۇرەش ـ ساتسييالىزم ئۇسۇن كۇرەش»

باشقۇرتۇستاندا ئيگن ئەذرلەو پلانى نيبارى 4،4 پراتسينتقا عىنا ئۇتەلگەن

ئيگن ئۇگنىش كۇسلۇ بولۇنى هلتاو ئيتپ، ساماتيوكقا ئشەنو ـ ئيگن ئەذرلەو كامپانيەهىن ئۇذە. ئسپيكولەنت كولاك ـ ئەذر ئيگنىدى ئۇذ قولنىنا تۇپلاماقسى بولا، بىعا قارشى ئيگ قاتى ئاكتيف كۇرەش ئالىپ بارىلهىن.

ئۇگش يۇينۇو باشلاندى، ماشينالار ريمونتهى

قۇنشاق يۇرتۇندا 26 ئۇراق ماشيناهى، 24 هوققس ماشينا ريمونت كۇتۇپ ياتا.

(مخصوص حبەرسىلىنذن)

[illegible]

ن. ي.

قۇنشاق يۇرتۇندا زايوم تارتو كامپانيەهى تۇدار تيمپ ئالماعان

(مخصوص حبەرسىلىنذن)

[illegible]

ن. يەميل.

Kəđgə səsev kampanjalarđьn yđəge bulьrqa tejeş.

Xəđer Başqortostandьŋ kyp-kenə rajundarьnda baђьvđa igen urьv eşe ađajьp bara. Unьŋ artьnan beđgə kedgə sesev kamapanejəhь kilə. Вьnа bьl kampaeejəne uŋьşlь ytkərev, kalxuz tədələşənə jaŋьnan meŋləgən krəђtejən xuzalьqtarьn tartьvqa səbəp bulasaq. Şunьŋ esen bь kampanejanь ytkərevgə nьq əđerlek kərək.

Ytkən səjəsi həm ojoştorov tərzibələrə qabattan ytkən xata jaŋlьşlьqtarđь qabatlamavđь horaj. Kampanejə ytkərevdə sevit, parteja ojoşmalarьna nindəj mes'ylejətlek jəklətev bildəle kyrneş Şunьŋ esen də igen jьjьnav jađqь sesev kampanejahьnda tygelgən inergejə tiklem kyp kəs saraf itep ytkərergə kərək.

Xəkymət teŋ diriktivь—kəđgə səsevdə məs'ylejətle pragrammalar jəklətə, Başqortostanda keđgə səsev majđanь bьjьl 1067 meŋ bulьrqa tejeş. Jəqni, bь kantrul han ytkən jьlqьqa qaraqanda səsev majđanьn 17% qa artьra. Oşoqa qarata igen uŋьşьn kytərevgə lə tərlə agranumejə saralarь qollanьrqa kərək. Jaqşь surtlь arьş 31722 giktar səselergə, syp—qьjđь tađartьv 80—100 pr. tь arahьnda bulьrqa, 99 pr. səsev teđmə seskes menən ultьrtьlьrqa tejeş

Kəđgə səsev kampanejəhь la başqa xuzalьq kampanejəlarь kevek sьjnfi qarşьlьqtar aђtьnda ytəsəgen xəterđən sьqarьrqa jaramaj. Doşman bətə kəsridьstьvalarь menən bьl kampanejəqa qarşь sьqьvđь qujaşaqtar. Kulak jarlь, batraktarđь qotortop səsev majđanьn kəmetev, kalxuzqa kermev, tərlə agra—kyltyra saralarь buldьrmaђqa qotorta.

Kulaktьŋ kampanejaqa qarşь sьqьvьna qoroloqan nigeđđə bik iqtibar—hiđgerlek menən qarşь kerəşergə kərək. Sənki ulardьŋ ađqьna ajaq halьvdarь la kalxuzsьlar şulaj uq ajrьm xuzalьqtar esen də đur uŋajhьđlьq kilterəsək. Şunьn esen bьndaj mes'ylejətle kampanejanь ytkergəndə bətə frunt bujlap trivuga birergə tejeşlebeđ. Kəđgə səsev kampanejahьnda əle urьndarđa eş jomoşaq bara. Kiŋ səvit aktif massahь kampaneja yđəgendə bula almajđar. Irtə par əđerləv bətə Başqortostan kyləmendə 25 pr. qa qьna ytelgən. Qajhь bər kantunda kalxuzsьlarqa jerđə ajrьlьp birelməven xəbər itələr. Jer urgьndarь jul başsьlьq itə almajђar. Kyp urьnda orloq fundь jьjlmaj, jer upьsьtьvalarь, avьl səvittərə bьl məhim kampanejənan sittə qalqandar. Ə, bit tejeşle urgьndarđan kərəkle diriktivalar kyptən birelgən. Вьjьl bətə səsev majđanь orloq menən jetərlek tə'min itelergə, krəђtejən xuzalьnda bulqan qadi orloqtarđь jaqşь surt orloqqa almaştьrьvqa hər tərlə sara kyrelergə tejeş. Ajrьm xuzalьqtarqa səsev planьn jeterev eşe nasar tora.

Şulaj uq bəqze bər kalxuzdarьbьđđa eşləp sьqarьv planь juq. Eş qoramaldarьna rimunt bətməgən urьndarđa bar.

Ber genələ maşina kəđgə səsevgə qatьşmaj qahmahьn

Вьna bьl saralarđь tormoşqa ytkərgəndə jaŋqьđ jarlь, urta xəlle krəђtejəndərđeŋ huzalarь onotolmahьn.

Ajrьm xuzalьqtardь bəgən, rtəgə kalxuz tədləşənə tartьv, fəqqət kampanejalar vaqьtьnda eşləp sьqarьv qoraldarь menən tə'min itkəndəgenə məmkin bulasaq. Bьl rəveştə jarđam itevđər kalxuzdarđьŋ eş plandarьnda qaralьrqa tejeş.

KUVNA, 20. „Kəntinint" numirđarьnda Litva xəkymətenəŋ palitsejə nacalnigen avьr jarala qandar. Mьltьqtan atьvsь 2 keşe qulqa alьnьp, yđđərenəŋ səjəsi səbəptər menən həzym itkənlektəren beldergəndər. Ular palitsejə başlьqьn bik məhim xəbərđər belderev hьltavь menən nurmьqa saqьrqandar.

15 giktar hololarь qojola yđđəre uramda sətləvek aşap jərəjđər.

Tapurin jortondaqь „Ural" kalxuzь aqzalarь jađqь sesev meləndə təndər bujь joqlamaj 7 atqa 50 giktar igən səskəjnelər. Xəđer jaŋqьđ xuzalьqtar bətəhe lə igendərən jьjьp bətərđə, ə „Ural" kalxuzьnьn 15 giktar holoho ələ bulha jьjьlmaj qojolop ultьra.

Aqzalar əlgerə almajđar tejer ineŋ, yđđərə uramda sətləvek aşap jərəjđər. Igən halьv urьndarь əđerlənməgən. Mal kurmьbь barь 50 jək kenə əđerləngən bulьp, ul ađьq maldarьna jetmehə lə silus əđerləvgə iqtibar itməgəndər. Aqzalar arahьnda kalxuzdь taratьrqa jərəvsələr bar. Vəlejef Mulla qəle avьl səvite sikritarь saqьnda kalxuz aqzahь ine, sikritarlьqtan təşəp qalqas 2 nse kəndə yk kalxuzdan sьqьp kalxuzdь taratьvqa hər tərlə pravakatsejə tarata başlanь.

Šarь brigada başlьqь qьđьl partizan Ölymər aqaj qьna kalxuzdь taratmav julьnda nьqlь kərəş alьp bara, qatьnqьđđar arahьnda la aŋlatьv eşe alьp bara.

Bьl kalxuzqa 50 sintnьr igen tapşьrьv zadanejəhe birelgən bulha la, kalxuzniktar bьnь əđ henə lər.

Bьndaqь jeteşheđlektərđe tiđ kəndə bətərəp igen jьjьştьrьv, keđge səsevđe udarnьj rəveştə ytkərergə kərək.

ƏSRAR SAFIN.

25 meŋselər-udarniktar.

VKP (b) neŋ Məsəqyt kantun kəmitəte tybəngə səvit həm kalxuzdarđa jetəkselek urьndarьnda eşləgən 25 meŋselər menən berense keŋəşmənə ytkərđe.

Bьl keŋəşmələ əşsələr tybəngə apparattьŋ jeteşheđlektəren kyrhəttelər, avьl səvittərendə tixnik eşselərđen, kalxuzdarđa iђəp eşsələrenəŋ jeteşməgənlegen, 25 meŋsələrđe əjrətev jəhətenən jerle ojoşmalarđьŋ jetəkselek itməgənlektəren belderđelər. Şundaj vaqiqalar bulqan—jortbaşqarma eşsələre 25 meŋsələrđe əjrətergə teləməgəndər, ulardь ber urьndan ikeuse urьnqa bik jьş kysergəndər (Juqarь-qьjqь, Jamaş).

25 meŋsələr jađqь səsev kampanь jomqaqtarьn sьqarđьlar, unьŋ uŋьşlь həm jeteşheđ jaqtarьn kyrhəttelər, uŋьş jьjnav həm igen əđerləv kampanejələrendə udarsьlьqtь kiŋ julqa qujьv məs'ələhen tikşerđelər.

Aldaqь məs'ylejətle eştərđe ytəv esen 25 meŋsələr yđđəren udarniktar itep iqlan ittelər, bьl turala partejənəŋ XVI nsь s'jьzьna belderep, şul uq vaqьtta yđ iptəştəren parteja safьna birđelər.

RUSINЬF.

Dipu onotqan

Əfə dipuhьnьŋ jerle kəmitəte şulaj uq partkəlliktif dipunan bajtaq eşsələrđen avьldarqa kalxuz eşenə kitkənlektərən bətenləj onotqandar. Bьl avьlqa jebərelgən eşsələrđeŋ nəj eşləgənlektərən belgehelərə lə kilməj buqaj, sənki ulardan ber genə lə atcut həm daklat horalmaj.

Jerle kəmitət həm partkəlliktifteŋ bьlaj onotovь arqahьnda Başprafsəvit tə həm qaqьđ valakitahьna sumqaŋ Başkoopxlipsajuz da 25 meŋsələrđe juqaltqandar. Вьnьŋ arqahьnda avьldarđa 25 meŋsələrđeŋ esev, yđ fajđalarьn qajqьrtьv vaqiqalarь bar, ə kulak bьnan fajđalana həm eşsələr menən kerəђtejəndərđeŋ təp qatlamь arahьnda sajuzdь jəmerergə tьrьşa. Əgər prajьzvudstəva jebərelgən keşelərđeŋ eştəren tərtiple rəveştə tikşerep torha, nasarlьqtarьn kyrgəndə saqьrьp alьp tejeşle jazahьn birhə bьndaj jeteşheđlektər bulmaђ ine.

Dipulaqь eşse jalpь 25 meŋsələrđeŋ eşenə qьđьqhьnьp qaraj. Jərle kəmitət 25 meŋsələrđən yđ eştərə turahьnda atcut talap itergə həm urьndaqьlarь menən daimi elemtə totorqa tejeşle. Gurinkuf.

Prajezvudstьvanь satsejalizem sistimahьnda qorov əsən qilmi kantryl qujьv məhim eş.

Toronlo başaqtarđь aqьvlavđa jəmqət kantrylen qujajьq. Jьldar bujьnsa igendərebeđgə tađartьlmaqan toronlo orloqtar səselep 5—10 xattь kyberək % menən uŋьştь juqalta inək. Вьna xəđer ul qazalarđь kyrməђ esen səvittər xəkymətə qьrđarьbьđqa toronlo orloqtar səsməђkə uqa qarşь massavaj kərəş asьp, massavaj kərəşteŋ planlь rəveştə barьvьn talap itə. Xəkymət zadanjahь oşo 5 jьllьqta kyltur orloqtarьn toronlo orloqtarđan ajьrьv esen bətə kyltura orloqtarьn tataş aqьvlav şunь tormoşqa aşьrьvđan tora. Вьnьŋ esen ike tərlə jul menən kərəşergə məmkin. Ular: AQЬVLANQAN HЬVQA ORLOQTO JEVEŞLƏV HƏM SƏSEV MATIRJALDARЬN PARAŞUK TƏVLƏ NƏMƏ MENƏN HERKƏLƏNDEREV. Şunьŋ esen 5 jьllьq plansa toronlo orloqtarđь fəqət hunqь jul menən aqьvlav julь kyđ aldьnda tora. Lekin bьl hunqь jul qajhь vaqьtta (dərəђ aqьvlanmav səbəple) bətenləj yk uŋьşqa osorap jьtməj, kirehensə hirək jəki bik qujь toronlo bulьp sьqьş la urta bula. Şulardan tьş orloq toronon aqьvlav eşeneŋ kacstva jaqь bətenləj juqalьp tik han jaqьnanqьna artьv, şunьŋ əђtənə nasar havalь aqьvlь aqьvlanqan paraşuk esendə tьn alьp eşləvsə kalxuz aqzalarьnьŋ həm safxuz eşsələreneŋ avьrьvđarьn qoral itep kulak həm unьŋ jalsьlarь kampanejalarqa qarşь qotqo taratьp qaranьlar. Lekin ular his təђir itə almanьlar, tik eşteŋ məqənə jaqьnan artmaj han jaqьnan qьna artьvđa nətizə bulmaqanlьqtan aŋlaşьlmavlьqtar tьvьp talaş tartьşqa tiklem barьp jetelde.

Huŋ bьlar nəmənə kyrhətə. Bəlki qoro herkələvđən məqsət juqtьr!

His bulьvь məmkin tygel!

Əgərđə eştə ojoşqan xəldə bər tərlə sistima menən alьp barqan vaqьtta, aqьvlav eşeneŋ məqənəhen kytərə həm jeteşhedlektəren bətərə alabьđ. Orloqto qoro aqьvlavđьŋ nətizəhe fəqət bər nisə mərtəbə diqqət menən herkələv genə kərək. Вьna bətə eş şunda qьna tura, şunьŋ esendə bətə diqqətte şuqa jələp itergə kərək. Avьl xuzalьqь labaraturejəhь yđeneŋ nьqlь rəveştə tikşerevə arqahьnda orloqtoŋ tigeđ dərəzə lə herkələm nəgənlegen məqlymitte. Aqьvlaj torqan paraşuk orloqqa jəbeşep jetməj, neq kərəkle maddələrə buşqa fajđahьđ jergə tygələlər. Вьna bьlarđa, aqьvlavsьlar tarafьnan bik kyp jeteşheđlektər bulьp hanala. Eşteŋ məqənəhen juqarь kytərev esen aqьvlavsьlar ojoşmahьn jaqşьrtrqa kərək. Unь eşləv esen nindəj saralar kyrergə məmkin huŋ.

Berensenən orloq toronon aqьvlav esen tixnieski instruksejələrđь tultьrьrqa kərək. Bildəle bьl eştə ajaqqa baђtьrьv esen nindəjđə bulha bərəj javaplь ojoşmahь bulьrqa jəki bulmaqanda kamsamul, asavjaxim jəcəjkələrə, yrnək tygərəktərə həm safxuz, kalxuz jul başsьlarь jarđamlaşьp kantrul qujьp tixnieskəj qullanmalar birep torov juldarь menən tikşerə torovđьŋ əhəmejəte đur. Şulaj itep eştə jənlə həm uŋьşlь itkəndə juqarь la kyrhətep ytkən safxuz, kalxuz həm ajrьm jəcəjkələr jul başsьlьqь qьna tygel, bəlki hər bər ajrьm xuzalьqta brigadalar menən jarьş alьp barьrqa məmkin. Jarьşьvsьlarđьŋ eştəren tikşerep barьr esen 3—4 keşenən kəlliktif təqəjənlep qujarqa kərək. Bьl kalliktiftərgə məmkin bulqan urьndađa agranumdarđь la indererge kərək Kəlliktif eşteŋ tixnieski barьşь menən genə tanьşьp barьrqa tygel, herkələngən orloqtarđь tikşerev esən labarturejalarqa jebərep torqrqa tejeş.

Bь aqьvlanqan orloqtarđan alьnqan abrassalarđь tikşerev esen qajđa jebərergə kərək.

SSSR SNK ergəhendəge ximejələşterev kəmitəte həm asavjaximdeŋ „Bidnata" labaraturejəhe safxuzdarđan, kalxuzdarđan kilgən abrassalardь xaqьđ qarajasaq. Herkələngən orloqtarqa labaraturejələ jahalqan analiz eşteŋ kacstьvahь turahьnda xaraktiristikə birep kalxuzdarqa, safxuzdarqa həm ajrьm xuzalьqtarqa đur jarđamdar kyrhətep tora alsaq. Şunьŋ kiŋ massanьŋ həm kalxuz, safxuz julbaşsьlarьn bьl eştə dərəђ kəntryl qujьp jatьş juldarь menən eştə ajaqqa baђtьrьrqa kərək.

Safxuz, kalxuz eşsələre—julbaşsьlarь „Bidnata labaraturejəhenə abarssalarđь jebərgəndə qarap jebərerg tejeş.

Yzbəkstanda

HYRƏTTƏ: „Gallə — Arv" safxuzьnda keələ tərajer halьa kyrneşe.

[illegible]

Başqortostan ASSJ yđək Başqarmahь prizidejumь həm xalьq kamisarđar Səvitenen

Qararь

Başqortostan jəmhyrejətendə kantun həm jorttarqa administratif bylevđe bətərəp, rajundarqa administratif bylev həm rajun idara sistimь bildələv turahьnda.

Sənəqət həm avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə qorov turahьnda đur uŋьş menən ytkərelə torqan saralar, totoş kalliktifləşev nigeđendə kulak tь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərəv həm bьl ajqanlь eşsən jalpьnьŋ aktiflьqь siktən tьş yŧev—tybəngə vlast urgьndarьn taqьla nьqьraq nьqьta təşevđe həm xalьqqa məmkin xətlə jaqьnlaştьrьvđь həm ular đьŋ jetəksə yđək urgьndar menən turanan tura elemtə jahavđarьn talap itə. Bьl xəl ... ara apparatьn prastujlaştьrьvqa, səvit apparatьnьŋ tşən bigərəktə unьŋ tybən urgьndarьnьn xuzalьq, kyltura həm tormoşto satsejalizem nigeđenə kysərəv julьndaqь eştəren jaqşьrtьvqa, eşsən jalpьnь səvittərđeŋ praktik eşenə taqьla nьqьraq ьlьqtьrьvqa həm savit apparatьnda bjorakratizem həm valakitanь bətərəvgə səbəp bulasaq.

Şunьŋ menən bergə jəmhyrejət tirriturejəhen ajrьm rajjundarđa nindəj millət kypselek bulьvqa qarap rajunlaştьrьv həm şuqa movafiq rajun darđь idara itev urgьndarьna apparattь iŋ tulь rəveştə jerləştərevđe bojomqa aşьrьv həm ajrьm rajjundarđa kypselek bulqan artta qalqan millətterđeŋ əsə telen qəmələgə qujьv—bьl milletəş səndərenəŋ vəkildə en dəvlət iđarahь eşenə ... ьlьqtьrьvqa jarđam itəsək.

Bьna şul juqarьla kyrhətelgən xəldərđe iŧəpkə alьp, həm SSSR yđək Başqarmahь prizidejumьnьŋ „ukruktarđь bətərəv“ turahьndaqь 1930 j. 23—VII qararьna (Izvistejə Tsik i VTSIK“ 1930 j. 25—VII № 203) bina'ən Başqortostan ASSJ yđək Başqarmahь Prizidejumь həm xalq kamisarđar səvite qarar birələr:

1) Başqortostan jəmhyrejəte tirriturejəhen xəđergesə bulqan rəveştə jort həm kantundarqa administratif bylevđe bətərergə, jort həm kantun urgьndarьn bətərəv esən huŋqь sruk itep 1930 nsь jьldьŋ 15 nsə sintəberen bildələrgə.

2. 1930 nsь jьldьŋ 15 nse sintəberenən başlap Başqortostan jumhyrejəte tirriturejəhen raj undarqa administratif bylevđe bildələrgə.

Jəmhyrejət tirriturejəhenəŋ ajrьm eləştərenəŋ tabiqi—tarixi, xuzalьq həm istimaqi—mədeni xosusejəttəren həm alqa kiteş kyreneştərən, şulaj uq ularđaqь xalqtьŋ milli sastafьnьŋ adьmь kypmə ber tərlərək bulьvьn iŧəpkə alьp Başqortostan ASSJ tirriturejəhьn—osomatdəgə terkəlgən quşьmtala kyrhətelgən isemdə, administratif sastafta həm sikle 48 tirriturejəqa bylergə.

3. SSSR yđək Başqarmahь Prizidejumьnьŋ 1930 j. 9 avqьs qararьna movafiq Əfə qalahь səvitenən başqa bətə qala səvittəren tejeşle rajjun başqarmalarьna qaratьp, ə Əfə qala səviten turanan tura Baş. A S S J yđək Başqarmahь həm xalq kamisarđar Səvite qul aŧtьnda qaldьrьrqa.

Başgasplanqa—SSSR yđək Başqarmahьnьŋ juqarьla kyrhətelgən qararьnьŋ 3 nse punkть nigeđendə—Əfə ergəhendəge avьl jerđəren Əfə qalahьna quşьv məs'ələhen 3 kənlək sruk esendə qarap təđergə tapşьrьrqa.

4. Rajun idara sistimь bildələv əlkən ra∫undarqa jetəkselək itevenəŋ sistim, furmь həm jəkmətkəhen tamьrьnan yđgərtevđə talap itkənlekte iŧkə alьp Başqotostan jəmhyrejətenəŋ bətə xalьq kamisarlьqtarьna həm yđək mə'əssəsələrenə təklif itergə:

a) Xəđər yk rajjundarqa jetəkselək həm ularqa xeđmət kyrhətev tərtiben təđergə həm ular menən—kantun həm jort başqarmalarь bətərelgən ma mintta tybən urgьndar menən elemtəne nəvbəttəge əhəmejətle burьstarđь ytkərevgə jetəkselək əđəlməŧlek itep bildələrgə;

b) Xəđerge ştattarđe, bigrək tə unьŋ plan—inestruktьrlьq həm inespiktьrlьq eləşen qarap sьqьp, əlkə apparatьn nьqьtьrqa həm unь tybən vlas urgьndarьn rejarganizatsejə ytkərevgə movafiq həm ularđьŋ eştərnə jetəkselektə məmkin xətle nьq kesəjtevđe tə'min iterlek itep qororqa.

v) Xəđer yk bətə xuzalьq—apiratif urgьndarьn rajun dəvmələndə itep qora başlarqa, şulaj uq rajjun ojoşmalarьna—ular 1930—31 nse jьl esən xuzalьq—apiratif plandar eşləv turahьnda kyrhətmələr təđəp birergə.

5. Bətə xalьq kamisarlьqtarьna, yđək həm jerlə məəssəsələrgə, kantun həm jort başqarmalarьna kantun həm jort başqarmalarь bətərelgən mamintta həm rajun başqarmalarь ojoştorolovđьŋ təvgə mamittarьnda uŋьş jьjьştьrьv, igen əđerləv həm kədgə səsev kampanejəlarьnьŋ bajьvuj timptarь nis ber xəldə jomoşanahьn esən qatqi saralarđь kyrergə təklif itergə.

6. Rajun başqarmalarь turahьnda jaŋь palazinejə iqlan itelgəngə xətlə ularqa—əlek kantun başqarmalarьna birelgən bətə xoquqtarđь həm jəkmətelgən bətə burьstarđь birergə həm jəkmətergə.

7. Jort həm kantundar bətərələv ajqanlь ularđьŋ matdi saralarьn həm mədeni kəstərən bьl qararđan ajrьm diriktif kyrgəđmələr bujьnsa bildələngən tərtiptə rajun başqarmalarьna birergə.

8. Kantundarđьŋ məs'yl eşsələrenəŋ 90% tan ađ tvgelen rajundarqa jebərergə.

9. Xəđergesə bulqan zakundar bujьnsa kantun başqarmalarьna birelə torqan daxuttarđь rajun başqarmalarьna həm qala səvittərenə berketergə.

10. Kantun həm jort başqarmalarь qaramaqьnda bulqan bətə pritprejətejə həm istimaqi—mədeni mə'əssəsələren—yđək mə'əssəsələrgə berketev tejeş tip tabьlqandarьnan başqalarьn—rajun başqarmalarь həm qala səvittərə qaramaqьna tapşьrьvđь tejeşle tabarqa.

Kiləsəktə savnarkum rajun başqarmalarь arahьnda taratьlьrqa tejeşle pritperejətejə həm istimaqi—mədemi me'əssəsələrđeŋ seltəren qarap, ularđь rajun başqarmalarьna bylep birəv tərtiben bildelərgə tejeşlə.

Başqortostan ASSJ YB rəis urьnbaŧarь ƏKIMEF.

Başqortostan xalьq kamisardar səvite rəise BULAŞЬF.

Başqortostan YB sikritarь X. KALMITJEF.

1930 j, 18 avqьs, Əfə qalahь.

Rajun Başqarmalarь esən ştat.

Məs'ələhe вувк tarafьnan xəl itelde.

Kantun Başqarmalarь bətərələp, rajun başqarmalarь ojoştorolov ajqanlь Başqortostan Yđək Başqarma kəmitəte Prizidejumь rajun başqarmalarьnьŋ strukturahь həm ularđьŋ ştattarь turahьnda 22 nse avqьsta qarar sьqardь.

Şul qarar bujьnsa rajun başqarmalarь esə kətigyrejəgə bylenələr:

1) Şul rajunda jəşəvse xalьq 50 menden artmaqan rajun başqarmalarь, 2) jəşəgən xalьq 50—80 meŋ arahьnda bulqan rajun başqarmalarь, 3) xalqь 80 menden artqan rajun başqarmalarь.

Rajun başqarmalarьnьŋ ştatь.

Hər ber rajun başqarmahьnda başqarmanьŋ ydenən təş jete bylegy bula. Xeđmətkərđer hanь kətigyrejəne đurlьqьna qaraj arta bara.

Məsələn, berense kətigyrejə rajun başqarmalarьnda: Rajun başqarma rəise ber keşe, sikritar—ber, sevit təfeleşe inistruktьr—ber, qatьn—qьđđar arahьnda eşləv sikritarь—ber, savьt əştəre inspiktьrь—ber keşe (lekin bьl esense kətigyrejə rajbaşqarmalarьnda totoş sajunьa, qalqandarьnda şunьŋ jartьhьn ala);

Istimaqi tərbejə inspiktьrь—berəv, palitprasvit inspiktьrь—berəv, sabis həm xeđmət inspiktьrь—berəv, tixnik—straitel—berəv jul əştəre tixnigьberəv bula.

Ikense 1 han II nse kətigyrejə rajbaşqarmalar esən şulaj bulьp, xalьq hanь 80 menden artqan III nse kətigyrejə rajun başqarmalarьnda iko—sevit tədeləşe, istimaqi tərbejə, palitprasvit inspiktьrь, sabis həm xeđmət inspiktьrь—berəv, tixnik—straitel—berəv, jul əştəre tixnigь—berəv.

II nse kətigyrejə rajbaşqarmalarьnda ... başqa jomoşsьlar 1 nse k.r. başqarmalarьnda ikeşər keşe, III—k.r. başqarmalarьnda əsər keşe. Bətəhe 1 2—se kətigyrejə rajun başqarmalarьnda 6 keşe, III—se k.r. başqarmalarda 8 keşe.

JER EŞTƏRE BYLEGENDƏ medir (şul uq rajbaşqarma rəis urьn baharь)—berəv, rajun agranum—berəv, jer tədəvse—berəv, sь... utar—berəv.

MALEJƏ BYLEGE medire (Rajun başqarma rəise menen urьnbaharь)—berəv, kirəm inspiktьrь—berəv, bytset inspiktьrь—berəv, dəvlətstraxavanjəne inspiktьrь—berəv, dəvlet kridito inspiktьrь, buxgaltir, xisapsь (berense kətigyrejəle juq, başqalarđa)—berəv, kantursik—ber (III nse k.r. başqarmalarda 2 keşe. Bətəhe 1 nse k.r. başqarmalarda 7, II nse k.r. başqarmalarda 7, III—k.r. başqarmalarda—9 keşe eşləjə.

PLANLAV—STATISTIKƏ BYLƏGENDƏ—ikanamist—planavik—berəv, ikanamist-statistik—berəv, statistik 1 nse k.r. başqarmalarda—juq, II nse k.r. başqarmalarda—ber, III—nse k.r. başqarmalarda—ike keşe. Bətəhe 2—3—4 keşe.

ADMINISTRATIF BYLEK nəcəlnik—berəv, URO inspiktьrь (şul uq nəcəlnik urьn baharь)—berəv, ajrьm tərtip inspiktьr—berəv, əşskori eş əştəle eş başqarьvsьhь—berəv, eş başqarьvsь 1 nse k.r. başqarmalarda bar, başqalarda ikeşər keşe. Bətəhe 5—6 keşe.

RAJUN RKI KANTRUL KƏMISEJƏHENDƏ—ber rəis jəki vəkil bulьp, Əfə qalahьnan başqa bətə Başqortostanda 114 keşelek inspiktьr həm ... kəmisejə ... 15 keşe bulasaq.

Vaq millət xalqь kyberək bulqan rajundarđa esə xalьqdarь esən: MRAQ, Qaraqoş, Estərletamaq, Jaŋь Qaramalь, Beləbəj, Priut, Qьrqьđ—Mejəkə, Janavьl, Iŧkə—Baltas rajun başqarmalarьnda prizidjumdarь janьnda maxsus inistruktьr (vəkildər) totolasaq.

DƏJƏM BYLEKTƏ təbənən esə əşsələr bula: starş es başqarьvsь—berəv, infarmatьr berəv, maşinals jađьvsь 1 nse kətigyrejə 1, II nse kətigyrejəle r.b. II nse kətigyrejəle ikeşər, qalqandarьnda ikeşər, arxivarius.

Rajun başqarmalarь kətigurejələrgə nisek bylenə?

1928—29 nsь xuzalьq jьlьnda a—x. nalugь halьv esən təđəlgən məqlymətter bujьnsa rajun başqarmalarь kətigurejələrgə tybəndəgesə bylenələr, 1 nse kətigyrejə rajun başqarmalarь: Qonşaq, Iŧke—Bilaqataj, Devən—Məsət, Əbjəlil, Bajmaq, Xəjbulla, Jьlajьr, Zejəncyrə, Virxatur, Pitrav, Krasnausul, Qaraqoş, Bişbylək, Priut, Nikolo—Biruzfkə, Qaltas, Askin, Bajqь, Mişkə, Bərə, Qьrmьŧqalь, Arxangil həm Iŧkə Kyl.

II nse katigurejəqa: Arqajaş, Mьraq, Mələvez, Esterlə—Tamaq, Jaŋь—Qaramalь, Saqmaqoş, Byzdək, Dəvləkən, Bələbəj, Qьrqьđ—Mejəkə, Dyrt—Øjlə, Janavьl, Boraj, Iŧkə—Baltas, Şişmə. Blagavişin rajundarь kerə.

III—nse katigurejəjəqa: Bakalin, Tujmazь, Tapurin, Bilarit, Əfə rajundarь kerə.

Dəvlət plan kəmisejəhe ber ađna haqьt esendə bьl jorttarđa kypmə xalьq jəşəgene asьq kyrhetep, dərəŧ məqfymət birergə tejeş.

Prakuratura, sut, militsejə, xibəs jorttarь seltərđərən rajunlap kyrhətev, şulaj uq mədeni — istimaqi mə'əssəsələr (məktəp, kətəpxana, qьđьl məjeş, balnis, vit həm mid punkьttar, agra—ucaskь həm apiratif eşsələrđe avьl həm urman xuzalьqtarьnьŋ ajrьm tarmaqtarь bujьnsa ajrьp kyrhətev vidmstva tərtibendə eşlənəsək.

Bərə kantunь rajunlaşa

Partejənəŋ ukruktarđь bətərəv turahьndaqь diriktivahь bujьnsa rajunlaşьv məs'ələhe Bərə kantunьnda qьđьv rəveştə xəl itelə:

Xəđergə kəndə bətə Bərə kantun ojoşmalarь, şulaj uq səvit apparattarь uajundarqa bylenələr.

Barlьqь 10 rajunqa bylenə.

Xəđergə kəndə rajun kəmitəttərə həm rajun partejə, kamsamul kəmitəttərə hajlandьlar.

1—Panamar jorto—Bərə rajunь bula. Bьl rajunqa Əfə kantunьnьŋ Udil — Dəvənəj jortonoŋ ber ađ eləşə kerəsək.

2—Əsən, Ismaqil, Keləş həm Məskəv jorttarь ber rajun bulьp „Dərt—Øjlə“ tip atala.

3—Kaligino, Jaŋь qajnlьq, Qaban jorttarь ber rajun bulьp «Nikul—Birizьfka» tip atala.

4—Jaŋavьl həm Qьđьl—Jar jorttarь ber rajun bulьp „Jaŋavьl“ rajunь tip atala.

5—Iŧkə—Baltas, Təteşle gidgən baş jorttarь quşьlьp „Iŧkə baltas« bulьp atala.

6—Asqьn, Balьqsь jorttarь quşьlьp „Asqьn« rajunь bulьp atala.

7—Bajqь, Bajqь—baş jorttarь quşьlьp „Bajqь“ tip atala.

8—Mişkə, Boraj jorttarь şьpa marьj xalьqtarьnan ojьna torqanlьqь iŧkə alьnьp milli, rajun—„Mişkə“ rajunь bulьp qaldь.

9—Bərə həm Nurьjman jorttarь quşьlьp „Bərə—rajunь“ bulьp qaldь.

10—Krasna— Xulьm—Qaltas rajunь tip atala.

Rajunlaşьv 5—nse sintəbergə bətəsək.

Ə.

Əlşəj valakitseləre tejeşle jazahьn aldь

Əlşəj jortonda Kanavalinka tigən ber qьđьl ərmejes ađbarđar halьv esən aqas matirejaldarь horap 28—nse jьldьŋ başь menən şul uq əlşəj jort başqarmahьna qariza birə. Oşo vaqьtta uq bьl teləktə jerenə jetkerev məmkin bulhala, jort başqarma rəise uqa:

— Əgərđə urman elgytəhe esən funa bulha birerbeđ, təjđə quja.

1928—nse jьldan başlaq 30—nsь jьldьŋ avqьsьna tiklem Əlşə jort başparmahьnda ber ber artlь 12 keşe rəis bulьp ala. Hunьnan haman təvele qarizanь q a b u l itevse gritsaj isemle rəis kilep ultьra. Ə, qьđьl ərmejesteŋ qarizahь jort militsejəhe, təftişsə qəskari prakuratura, RKI quldarьndan əjlənep qajta.

Şunan hunqьna qьđьl ərmejes aqas ala alqan.

RKI bьl eşte qarap sьqqandan huŋ, Əlşəj jortbaşqarmahь valakita jahap Şunda eşləj torqan eşte ođaqqa hudьvьn əjttə. Şulaj uq jadьvsь jenəkejef eştəren jaŋьnan tikşerəp başqa valakitalarьn asьrqa, rəis gritsinde es jьl his urьnqa kertmov şartь menən urьnьnan alьrqa; birelgən şikəjəttərđe vaqьtьnda qaravmьvđarь ə ə milatsejə həm 3—nse təbək təftişsenenə tənbih jaharqa.

„JƏTSƏ“

Irşad kalxuzь.

Bilgelə urьŧ jađьvsьlarьnan Aksakьf əŧərləren uqьqandarđьŋ jəmlə Dim bujđarь xəterəndələr. Unda Aksakьf kin matur tibəqəttə bajarđarđьŋ tormoştarьn, ularđьŋ iminjələren matur kartinalar menən təsvirləj.

Şulaj uq Sardi Jələldeŋ „Dim bujь“ rumanьn uqьvsьlarđa beləlar. Unda la jađьvsь kiŋ təbiqəttə, jəmlə Dim tuqajđarьnьŋ kykerəgendə tirbələp jəşəgən tatar mirzahьnьŋ tormoşon təsvirləj. Dərəŧ ul mirzanьŋ tormoşonoŋ elekke tel menən əjtkəndə inqirazqa jul totqanьn jađa. Gərləp torqan tatar fejadalьnьŋ, unьŋ iminejələrenəŋ, harajđarьnьŋ xarabəgə əjlənevenə həm unьŋ qailənenəŋ serep taralьvьna qajqьra, kyđ jəşterən tygəp hьqraj.

Uqьvsьlar,

— Bьl Aksakьf menən Sadri Jələlef əŧərđərən nisə tənqitkə indergən, tip ujlap alqanlarđьr.

Juq, min ularđьŋ əŧərđərən tənqitləp, jentekləp ultьrьrqa ujlamajьm. Mavzuqьm da ul tygel.

Min, Dimhьvь menən Aksejunьva stansahь arahьnda ojoşqan, ber kalxuz turahьnda jađam.

Dim, Aksakьf, Aksejunьvalar, jađьvsь Aksakьf həm Sadrьj jələldeŋ əŧərđərən ixtejarhьđ iŧkə teşərđələr. Sadrьj Jələl həm Aksakьftar təsvir itkən pamişciktar kyptəngə tarixtar inde. Ular urьnьnda Gixьftьŋ „vişnavaj sad“ nda təsvir itelgən, alpavittarđan aqьlьraq, beləmlerək şunьŋ menən bergə ularqa qaraqanda, yđ zamanьnda, tormoşqa qabilejətle as byrenəndə qomhьđьraq jeđe jul satьndaqь julbaŧarđarđanda jьrtqьsьraq kapitalist almaşqa kilde. Fejadalizemde kapitalizem almaştьrđь.

Aksakьf həm Sadrьj Jələldərđeŋ Dim bujđarьna la ular xuza bulьp aldьlar. Kyp jьldar yttə. Hər ber ađьm jer eşse batrak həm xeđmət əjəhe kerəŧtejəndərđeŋ maŋaj tire həm qandarь menən huqarьldь.

Kəndərgə təndər, ajđarqa ajda almaşqa kiləp. jьldarđь jьldar alьştьrđьlar. Qaulь jьldar artьnan, utlь—davьllь jьldar başlandь. Eşse həm xeđmət əjəhe kerəhtejəndərđən ojoşqan utlь—davьldarđьŋ əjərmələre „vişnəvaj sad“ tьŋ jaŋь xuzalьqtarьnda, iŧkələrđeŋ qaldьqtarьn da jaŋьnan japraq jarmaŧlьq, jəşərməŧlək itep kəjđərđə —jandьrđь. Kəldərenən burьn jahap, il sitenə sьqarьp atqarđь.

Davьllь jьldar berhe—berhen almaştьra kilde. Jьldan—jьl davьldьŋ kesə artь. „Vişnəvaj sad“ tьŋ jəmlə Dim bujđarьnьŋ jaŋь xuzalarьnan qalqan tamьrđarьn təbənən aqtarьlьp, jolqonop ьrqьtьla başlandь.

Kapitalizem urьnьna almaşqa satsejalizem kilde. Jəmlə Dim bujđarьna, kiŋ gyzəl təbiqətkə, Aksakьf həm Sadri Jələldərđeŋ hoqlanьp təsvir itkən alpavьt fejadaldarđьŋ iminejələrə urьnьna kalxuzdar, safxuzdar şьtьp sьqtь.

Urman təpləvđe beləhegeđđer. Ydegeđđeŋ təpləgənegeđ barđьr.

Tamьrđarь soqolop bətkəndən huŋ, şul urьndь herəp igen səshək, unda igendeŋ kykerəp yŧkənendə beləhegeđđer.

Bьna şunьŋ kiŋ, kapitalizem —urman—kiŧələp, unьŋ tamьrь kulak—soqolop taşalana. Unьŋ urьnьna səsəlgən kalxuzdar həm safxuzdar gərləp, kykerəp yŧep kilələr.

Şul kalxuzdarđьŋ berehe „irşad“

Dimdən 3—4, Aksejunьva stansahьnan 7—8 saqьrьmdarđa bьl „Irşad“ kalxuzь, bьl kalxuz xəđer 3 jəştə. Ul—1926 nsь jьl tədəlgən. Eştə başlap jebərev jeŋel bulmaj bit ul. Şunьŋ kevek bьl kalxuzda tiđgenə xəđergə xəl ne kilməgən, ul bajtaq qьjьn baŧqьstarđь ytkən.

Qьŧqasa tarixь şulaj:

Bьnan 5 jьldar elek Gəjnə avьlьnan ber 25—26 jort ajrьm pasulkaqa, Gəjenhьvь bujьna səsəlgən tavđarđьŋ itəgenə, kysəp sьqalar. Kybəhe jarlь—jabaqaj bula. Şunьŋ menən bergə avьldьŋ ber ike kulagь la sьqa. 1926 nsь jьlь şunda sьqqan uqьtьvsь qymərəf, kerəŧtejəndərđən Vaxitəf, Qlymərəf, Işdəvlətəf ibrahim həm başqalarđьŋ başlavь menən kalxuz—ərtil təđələ. Ləkin ərtilgə başta ber 10 qalie genə quşьla. Ərtil yđenəŋ jaqşьlьqьn, ajrьm xuzalьqtarqa qaraqanda əŧtənlegən bik tiđ kyrhətə, Ikense jьl taqь la inevsələr bula. Axьrđa, avьldaqь ike kulaktan başqalarь barhь la kalxuzqa inep bətələr.

Kalxuzda torovsьlarđьŋ kyqehe jarlьlar bulьvьn əjtep kitkəjnək. Ləkin, kalxuzqa inep ber ike jьl eşləgəndeŋ huŋьnda kalxuzsьlarđьŋ tormoştarь şaqtaj kytərelgən. Xəđerge kəndə kalxuzdьŋ bətə eşən başqarьrqa jetərlek eş maldarь bulьv əŧtenə başqa tərlə maldarđa şaqtaj yŧkən. məŧələn: hьjьrđar 56 baş, harьqtar 100 baş. Hьjьrđarđьŋ həm harьqtarđьŋ nəŧeldərə kalxuzqa ingəndeŋ huŋьnda jaqşьrtьla başlaqan. Jaqşь simintal hьjьrđar həm ygeđđər bar. 4 mirnjyь təkəhe aŧьrajđar. Bьlarđь zivutnavut sajuzь birgən. Bьjьl qəmymiləştərelgən maldar esən byrənənən hьjьr ađbarđarь həm kənyşnəjđər hala başlaqandar.

Umartasьlьq menən də eş kyrələr. Utkən jьl barь 12 baş umartalarь bulqan. Bьjьl 35 başqa jetkən. Yđđərenəŋ umartasьlarь bar. Bьl jeget kyptənən eşləp kilgən bildələ təzribələ jeget. Umartalar barhь la ramkalь.

Kalxuz hər ber əŧtanь yd keşelərə arahьnan jeteşterevđə kyđđə tota. Unьŋ xəđer 4 traktrisə, umartasь həm xisapsьhь bar. Strajeteldər kurьsьnda ber aqzahь uqьp jata.

Eş başьnda aŋlь, beləmlə iptəştər bulqanqa hər ber eşte bik aŋlaşьp. ojoşop eşləjdər. Hərəv, tьrmatьv, səsəv, utav, urьv, huqьv kevek barlьq eştər tərtipkə halьnqan həm ber plan menən eşləp kilə ikən. Xeđmət distiplenjəhen bodov həm praguldar bik hirək bulvan. Ularqa la şunda uq, kalxuzsьlar tejeşle saralarđь kyrgəndər.

Kiləsək esendə plandar bar. Bьl kəngə menən genə jəşəməjđər. Şul jəmlənən bajtaq qьna jəmeş aqastarь utьrtqandar. Ləkin, bьl xəđergə ələ bik tərtipheđ yđ beldektərensə genə eşləngən jort agranumь tarafьnan ber tərlələ jardam bulmaqan. 3 jьldan birle kyrgənebeđđə juq, tiđər.

Şulajda jortbaşqarma jađ kenə:

— Heđgə ultьrtьrqa aqastar birelə, kiləp alьqьđ tip jađьv jebərə.

At jegep ьlaqtan barьp alalar. Qajtqat qarahalar; barhь la qajьn, imən, uŧaq kevek jəş aqastar bulьp sьqa.

Juqqa kesertkən menən qьrmavьq ta jebərməgəndər, tip kalxuzsьlar ərnep keləşələrđə sьbьqtarđь syplekkə ьrqьtalar.

Sənki bьl aqastar ultьrtьlmajđa kalxuzdьŋ tirə—jaqьn solqap alqandar. Kərəklə bulqan urьnqa, jorttan barьp almaj da ultьrtьrqa məmkin. Hər xəldə kiləsəktə kalxuzdьŋ jəmeş baqsahь julqa halьp jebərev esən sittən jaqşь qьna jarđam kərək bulasaq. Bьl eşkə tejeşle urьndarđьŋ iqtibarь kerək.

Kalxuzsьlar tamьr jəmeş baqsahьna la nьq əhəmejət birgəndər. Bьjьl yđđərə esəndə, mal esəndə bajtaq segəndər həm bərəngə səskəndər. Yđđərenən bər 2—3 meŋ bot tamьr jəmeş arttьrьp, hatasaqtarьn da həjləjđər.

Mal ađьqь esən ber nisə soqor silus əđerlərgə ujlajđar. Bьl eş plandarьnda bar. Əmmə əjjylgə tiklem bьl julda ber nəmə lə eşlənməgən ine ələ.

Kalxuz bьl eşkə bik nьq iqtibar itergə tejeş. Sənki, ytkən jьlda mal ađьqь jetməgən. (Unьŋ səbəbə yđđərə jaŋqьn bulьvđan tejđər.) Bьjьlda besən 4—5 meŋ botlap əđerlənhələ, jetərlek tygel—furaj balanьsьn qaplap jetməj. Silus esən kərəklə matirejaldar yđenəŋ tirə jaqьnda tulьp jata.

Kalxuzdьŋ təp eşe igenselek —jaqşь surtlь orloq jeteşterəv. Bьl julda kalxuz şaqtaj đur uŋьştarqa ireşkən. Səsevđə jьldan—jьl arttьra. Utkən jьl kalxuz barlьq xəkymətkə 1000 bot igen birgən. Bьjьl tik menə bojđajđь qьna kəməndə 5000 bot, qara bojđaj menən tarь 2000—2500 bot birerbeđ tejđər. Şulaj itep 24 jorttrn torqan kalxuz bьjьl xəkymətkə igenlətə genə 7—7½ meŋ bot birergə jьjna.

Bьna ere xuzalьqtьŋ tavarьsь arttьvđь kəsəjtev esən bьl bik đor miŧal. Bьnan ber ike jьl elek xəkymətkə birev tygel, avьl—xuzalьqь nalugьnanda qotolgan jarlьlar, xəđer yđđərə urta—xəllələr dərəzəhendə tə'min itevđən tьş, hər qailənən kəməndə 3 bot igen birələr. Bьna bьl kalxuzdьŋ fajdahьna həjləj torqan bik asьq fakt.

Kalxuz aqzalarь arahьnda uqьj jađь beləvsələr kyp. Qatьnqьđđarđan uqьj jađa bemləvsələr şaqtaj ələ. Jaŋь ələp xərfə menən uqьvsьlarđьŋ hanь tybən tora. Gəzitələr jort hajьn algьrьla. Iŋ kyp t a r a l q a n ь „Igencələr“ gəzite. Kalxuzda partejə həm kamsamul jəcəjkələrə juq. Aqzalarđa 3—4 kenə keşə.

Kalxuzdaqь đur jeteşheđlektərđən şularđь hanarqa məmkin:

1. Aŋ—beləm eştərə juq dərəzəhendə, Klup, uqьv jorto, kətəpxana, xatta qьđьl bosmaq həm radeju la juq, tik ber keskenə məktəp kenə, ulda ələ ytkən jьlđan başlapqьna halьnqan.

Kalxuz aqzalarьna aqьmdaqь kiŧkən məs'ələlər həm səjəsət tərtiple rəveştə aŋlatьlьp barьlmaj. Ajrьm məs'ələlərđeŋ mehimdərə kalxuz aqzalarьnьŋ qəmymi jьjьlьştarьna qujьlьp tikşerəlməj. Bьl jaqtan kalxuz aqzalarь, qadi avьlda jəşəvse kerəŧtejəndərđən ajьrьlmajđar.

2—Maşinalar həm başqasa igen qoraldarьn haqlar esən qəmym haraj juq. Tərləhe—tərlə urьnda toralar. Bala—saqalamaşinə menən şajaralar. Şu nətizələ tavşalalar həm vatьlьrьvđar bulьv məmkin.

3—Kalxuzdьŋ aqzahь bulmahalarđa haman avьldan ike kulak qьvьlmaqan. Ularđьŋ rejalnaj zьjandarь bar, ytkən jьl mal ađьqьn jandьrьv eşe lə şul uq kulaktar eşe bulьrva tejeş. Bьl xaqta rətle təftiş bulmaqan.

Şul kulaktar agitatsejəhь, tə'ŧirendə aŋhьđьraq ike xuzalьq ta kalxuzdan sьqalar. Ular stansaqa həm kurortqь jal itevsələrgə vaq—təjək nəmələr hatьp spikylətsejə itevgə qьđьqqandar. Kalxuzda eşlərgə irengəndər. Ulareldə kykəj, maj, bal jьjьnap hatьp jərəjđər.

4—Igen əlgergən, arьştь uralar ine inde. Ə, kelettər haman eşlənep bətməgən ine ələ.

5—Bьtavaj jaqtan dakalxuzda bik kyp eştər eşlənəhe bar ələ.

Kalxuzda bulqan bьl jeteşhedlektərđe kalxuz aqzalarь yđđərə lə aŋlamajdar. Jaŋь bit ələ. Əkerenləp bьlarđь la, başqa jeteşhedlektərđələ bətərerbeđ, tejđər.

Nisek kenə bulmahьn, bьl kalxuz şul tirələgə kalxuzdarđьŋ ađđьnqьlarьnan iŧəplənerlek kalxuz yđenəŋ jeteşhedlek tərenə qaramaŧtan, təp məs'ələne sisevđə (orloq tavarьn kyp jeteşterevđə) đur uŋьştarqa ireşəp kilə. Unьŋ orloq tavarь la jьldan jьl arta həm balanьsь la yŧkəndən—yŧə.

Qьŧqahь: „Irşad“ kalxuzь, yđenəŋ naznacinejəhьna javap birerlek, nьqь nigeđgə ultьrqan kalxuzdarđьŋ berehe. Tik, uqa kiləsəktə lə tejeşle urgьndarđьŋ jardamь, bulьşlьqь qьna vaqьtьnda bulьp torov kerək. Berəv kəslə eşsələr ojoşmahь bьlarđь yđ şifьna alhataqь la jaqşь bulьr həm jeteşhedlektər tiderək bətərələp taqь la đur uŋьştarqa ireşer ine.

KALXUZDA JBULЬVSЬ.

5 nse avqьsta Vanni—Zəjkele qalahьnda (Vistfalejə) Allahьđđar sajuzь tarafьnan ojoştorolqan dingə qarşь kyltura kenə uđqarьldь.

Ber ken esendə ber nisə jəđ serkəvđə taşlьp sьqьv vaqiqehe terkəlgən.

Dimanstratsejələ 3000 dən artьq esse qatnaşlьq itə.

HYRƏTTƏ: Dingə qarşь dimanstratsejə.

Səsev orloqtarь dərəђ aqьvlap səseqeđ

Bьl arqala menləgən sintnir orloq haqlanьp qalasaq.

Orloq kylturalarьnьn uņьş birevđərən kytərev—bođđen alda torqan burьstrarđьn iņ mehime. Beđ qullana torqan tertə agranumejə saralarь bьl burьstь ytəvgə đur jarđam itə. Jer eşləvđə kollektif furmalarqa kyəev, erə saxfuz, kalxuzdar tөđev, igen uņьşьn juqarь baђqьsqa kytərevđə tə'min itəsək.

Ləkin, igen uņьşьn kytərev, jaņь juldar eşləv menən bergə, esten ikənse jaqьn—juqarь kytərelgən igendərđe haqlav eşen onotorqa jaramaj. Tərlə qorotqьstar həm yђəmlektərđə bula torqan tərlə avrьvđar hər jьlđь ђ iţ kitkes kyp igendə erəm itələr. Igendeņ uņьşьn kytərepte unь qorotqostarqa aşatьp bətərəv ul đur jətəşhedlek bulьr.

Orloq kyltyralarь arahьnda qurqьnьslь avьrьvđarđьn hanalqan kiђəv avьrьv igendərđə bik jaņ [illegible] kilterə. Ul jьlьna barlьq igengə 5—10% julqalta. Bьqa tiklem bьl avrьv menən kərəş nasar ojoştorolop kilendə. Bətə urьndarđa agraminimumda, orloqtarđь aqьvlav tarahь məsbyrь tərə lə inderelevenə qaramaђtan, səsevlek orloqtar aqьvlanmaj, darьvlanmaj səsələp kildelər.

Bьjьlqь jađqь səsevđə ber əđ boroloş bulhala, səsev orloqtarьnьņ ber ađ eleşə genə aqьvlanьp, darьvlanьp səselde. Bьjьlqь kəđgə səsevđə bьnь taqь lə kəsəjtergə kərək. Ləkin bьnь menən bergə han jaqьnan jaqşьrь qьna jetməj, sьfat jaqьnanda unьņqa ireşergə kərək. Bьl jaq beđđə bigerəktə aqhaj inde. Şunьņ arqahьnda aqьvlanqan orloqtarđa tejeşle netisənə birə almajđar.

Şulaj uq, orloqtarđь aqьvlav eşenə halqьn qaravđьņ, kulaktar, sьjnfi doşmandar tirmənə nə hьv qojov tigən nəmə ikənendə onotorqa jaramaj.

Nasar qьna aqьvlav arqahьnda, bik kyp urьnda kulaktar orloqto aqьvlavqa qarşь agitatsejə tarattьlar. Ular: aqьvlavđan bareber fajđa juq, tik artьq məşəqət, rasxutqьna tip qaranьlar. Bьna şuqa kyrə lə bьjьlqь kəđgə səsev kampanejahьnda orloqtarđь aqьvlavqa, unьņ đat jaqьna ajьrьm əhəmejət menən qararqa kərək. Orloqtarđь nasar aqьvlav nəmenən kilə hun? Bьl nəmə urьndarđaqь administratsejəlarđьņ kalxuz, safxuz julbaşsьlarьnьņ eşkə halqьn qaravđarьnan kilə. Kyp vaqьtta aqьvlav eşenə məxsus keşelər bildelənməjənsə, bьl turala bərđə anь bulmaqan keşelərđə təqəjenləjđər.

Orloq aqьvlav eşendə ajьrьm brigadalar tөđevđən nəj tiklem đur urьn totqanlьqь barььđqa la bildele. Ləkin bьnь kyp urьndarđa tөđəməjđər. Ə, bьl məxsus bildelongən brigadalar, bər eştə genə eşləgəs, oşo eştə ular nəq ejrənələr, ulardьņ eşləgən eştərə lə jaqşь netizələr birə.

Bьna şuqa kyrə lə bьjьlqь kəđgə səsev orloqtarđь aqьvlav esen məxsus brigadalar tөđevđə bajavaj eş itep qujarqa kərək. Ojrьm brigadalar tөđelgənđən hun, bьl brigadalar ajьrьm kalxuz, saxfuzdar arahьnda orloqtarđь iņ jaqşь rəveştə aqьvlav esen satsjalizem jarьşь ojoştorolorqa tejeş.

Orloqtarđь aqьvlav eşe igen uņьşьn kytərevđə keslə qoral ikənen yđen genə aņlap qalmaђqa, unь şulaj uq başqa ajьrьm—xuzalьqtarqa la təşəndererge kərək.

Orloqtarđь vaqьtьnda həm dөrөђ aqьvlav menən beđ, ilebeđ esen meņləgən sintnir ikmək haqlap alьp qalasaqbьđ. Kəđgə səsevđə bьl eşte buldьrьrqa kərək.

Avьl səvite rəise yđ вurьs tarьn „onotqan“.

25000 iђəbenən kilep, Kuracifskej avьl səvitenə rəis itep qujьlqan ip. Muravjuf, yđeneņ avьldь satsejalizemgə alьp barьv esen jəberelgənlegen onotqan. Şulaj uq ul „kulaktь sinьf bulьv jaqьnan beterev“ luzьngьhьn da ul iђten sьqarqan.

Raskulacivajt itelgəndərgə ul jarlьlar tarafьnan jəberləngən keşe hьmaq qaraj. Kulaktь ul: „qajqьrma qustьm, min hiņə xoquqьņdь qajtarьrqa həm məlkəteņde kire alьrqa jarđam itərem“—tip tьnьslandьrьrqa tьrьşa. „Jaqşьlьq teləvsə“ avьl səviteneņ qanatь ađtьnda kulak qajqьrmaj, ul jaņqьđ xuzalьqtar menən kalxuzsьlar arahьnda qarşьlьq tьvđьrьp, jaņqьđ jarlь həm urta xəllelərđe yđ jaqьna avđara həm kalxuzqa qarşь ођtalьq menən kampanejə ytkərə. Вьnь avьl səvite rəise Muravjuf ta, kalxuz jalpьhь la kyrep tora.

Muravjuf bьl eştən bik rizə, sənki bьnan kulakqa xoquq qajtarьv eşenə fajđa bula. Ləkin kalxuz jalpьhь bьqa şatlanmaj, rizahьđlьq belđerə, sənki kulaktarđьņ agitatsejəhe kalxuzsьlar saђьna tarqavlьq inderep, jaņqьđ krəђtejəndər menən ike arala qarşьlьqtar tьvđьra, şul arqala kalxuzsьlar eђtenə đur avьrlьqtar təşə.

Ə, Muravjuf bьna nəq oşo qarşьlьqtarđьņ kөsəjevenə hər ber vaqiqalar jarđam itə.

Avьl səvite rəiseneņ esevə həm kulaktar menən elemtə totovь turahьndaqь məs'ələ jort ojoşmalarь aldьna ber nisə tapqьr qujьlha la, jort kəmitəte bulhьn, şulaj uq miskum menən RKI la bьqa ber tərlə lə əhəmejət birmənelər.

Tьjьvsь bulmaqas Muravejnf taqьla arьraq kitep, kulaktar menən elemtəne nьqьta təştə. Məђələn, 1—əjjyndə sərkəv jьjьlьşь ytkərelep, uqa Muravjuf vəkil bulьp qatnaştь. Bьl jьjьlьş betkəs, undaqь bətə xalq avьl səvitenə jьjьlьp, unda Muravjuf taqьla jьjьlьş astь. Вьndaqь jьjьlьş ində jarlьlar jьjьlьşь tip ataldь, ə bьbьnlap uqa rackulacivajt itelgəndər, ulardьņ simejələre həm urta xəllelər qatьşьp, jarlьlar bik əđ pratsint təşkil itələr inə. Вьnьņ jarlьlar jьjьlьşь bulьvь zratakulda qьnakyrhətelep, xalqqa iqlan itelmənə, kalxuz jarlьlarь la unь belmənelər.

Jьjьlьştьņ kөn tərtibenə raskulacivajt itev eşendə avьlda jahalqan pirigiptərđь teđətev məs'ələhe qujьldь. Avьl səvite reisə Muravjuf bьl jьjьlьştь barь tik kulaktar esen genə fajđalandь. „Jarlьlar tarafьnan jahalqan pirigiptarđь“ ul 100% menən teđətte. Bətə raskulacivajt itelgəndərđeņ xoquqtarьn qajtarьrqa həm məlkəttəren kire birergə qarar ittelər.

Kulaktarđьņ xoquqtarьn qajtarьv turahьnda jarlьlar, bigerəktə kalxuz jarlьlarь belgəs, ularđa đur rizahьđlьq tьvđь.

Bьl turala jort kəmitətenə belđerelhələ, ələgə tiklem his ber sara kyrelməj, yđ burьsьn onotqan Muravjufqa tejeşle atpur birelməj.

Bьl jətəşhedlekkə sik qujьlьrqa tejeşle. Avьlda jətəkselektə kulak qulьna birməj, yđ qulьbьđqa alьrqa kərək, sənki beđđeņ jətəşhedlektərđeņ kulak həm unьņ əjərsendərə fajđalanalar, baştartьv kytərelər.

SNICYF.

„Hinə bөgөn tavar juq“.

Θfə ydək cəsələr kapiratifьnьņ qajbь qьna bylegenə barma, unda vaqьtьla ađtьna kymejə genə tavar kilə. Janь kilə. Janь bylegə kiləsə [illegible] tar taqьla arta təştə.

MəЂƏLƏN: № 2 məktəptə xeđmət itevsə Başirьva Mərjəm tigən berəv, zaburьnsj koņgə alьrqa 3—nse avqьsta kiraptif kansulerejəhenə barьp 6 nsь avqьsqa (spravka) birələr. 6 hьnda bara tortьp jətmeqən—12 hьnda kilergə quşalar. 12 hьnda bara, 15 hьnda bara 25 ndə bara, bykkelenep [illegible].

5 mərtəbə barьp tulь javap birməvsə bojrokrattarqa nəmə tejergə kərək. 13—numir magazin bylegenə torovsь Zəmilef qađanqa qajtьrqa [illegible]. Unьņ aldьnda, bər [illegible] adəmdə məъsə. Əgər bərər nər hə əjtə qalhan «Hinə bөgөn tavar juq» tip qert kiđe.

Jalpьь [illegible] kirə qajьr torovsь bojrakrattarqa sara kyrergə kərək.

Xəbərsə: Oj. BASLЬRЬF.

Kyste.

Qala finans bylege Narkamfin binahьnan Θfə avьl səvite binahьna kyste.

Məktəp həm uqьtьvsьlar

Uqьv jorttarь nan qajtьvsь lar.

nəmə eşləneler.

Nindəjgenə məktəp, uqьv jorto bulha la, unda qьşqь uqьv sizunь bətəp, uqьvьslar avьldarqa praktik eşkə taralьr aldьnan, daklat həm əngəmələr aşa ularđьņ avьlda nəmə eşlərgə kərəklektəre turahьnda aņlatьv—əđerlektər ytkərelə.

Praktik eşkə taralьvsь uqьvsьlar yđđəre lə avьlqa qajtqas ьsьnlap, nьqlap eşlərgə hyđ birələr. Ləkin bьna bьl vəqəđələr kyp vaqьtta qoro vəqəđə kejənsəgenə qalalar. Avьlqa qajtьv menən nəmə həm nisek eşlərgə kərəklek “onotola„.

Məђələn, bьna Bərə pidagugejə tixnikumьnan Balьqsь jortona eşkə qajtьvsь Ojimranьf Ojajan həm Əqləmef Şəvkəttər avьlda bergənə tərlə lə eş kyrhətmənelər. Jortkum ber nisə tapqьr saqьrьp jađьv jəbergənə, ular kilep jərevde kərəkhenmənelər.

Вьna taqь,—Θfə səvit, partejə məktəbenən Balьqsь jorton qatьn—qьđđar ojoştorovsьhь bulьp kilgən Kibajьva 3 aj vaqьt esendə bər tapqьr qatьn qьđđar jьjьlьşьna bulqanь juq.

Diligatkalar taralьp bətəp baralar. Ularđьņ eştərə tuqьrap qaldь. Məђələn ular bər baqsa kartuf ultьrqajьlьlar, ul utalьp bətməj torop qaldь. Kibajьvanьņ jorkumdan jortbaşqarmaqa anan uqьv jortona jərevđən buşaj alqanь juq.

Avьlqa praktik eşkə qajtьvsь iptəştərgə bandaj eşhedlek əlbittə đur ojat bulьrqa tejeş.

“KAŞAJ„

Uqьtьvsь nasar.

T—Qataj k—nь, K—Tilev jorto Kəsək avьlьnda avьl xalьqь rizalьqь menən məset məktəpkə birelep, huņqь jьldarđa balalar jaqşьqьna uqьp sьqqajnьlar.

1929 nsь jьlda məqəlimə iptəş jaqşьqьna uqьta başlaqajnь, yđ avьlьna qajtьp kitkən jerenən nikter kilmənelə, unьņ urnьna ike ajđan huņ məzin qьđь Minle kamal Məxəmətovahe jebərđelər. Ləkin bьl məzin qьđьnan rət sьqmanь; ul kilep kyrenevə menən yk avьldь jaratmanь—qəstь. Bьl məzin qьđьnan huņ uqьtьvsь bulьp Mərvən Kəbirьf tigən ber bəndə kildə. Ləkin bьl uqьtьvsь bulьvđan bigerək qatьnqьđđar artьnan sabьvь menən aldьrđь. Keşə qatьndarь menən totolop xur buldь. Axьrьnda avьl xalqь bik nьq şavlaj başlaqas, ojatonan avьldan sьqьp qastь.

Xəđer avьlьbьđqa uqьtьvsь kərək. Ləkin kiləsəktə jebərelеsək uqьtьvsь məzin qьđь Miņle kamal jəki Kəbiref kevek bula torqan bulha, bulьvьnan bulmavь artьqьraq əlbittə. KONO bьna bьl jaqqa iqtibar itərgə tejeş.

„Va jьnkur“.

Kono

halqьn qaraj.

Jьlajьr kantunьnda uqьtьvsьlar jetəşməj, şulaj bulьvqa qaramaђtan jьlajьr k—n məqarif bylegə ul məs'ələlə ujlarqa, sara kyrergə aşьqmaj. Jađ kөnə tərlə uqьv jorttarьna qabul itelgən uqьvsьlardьņ han—eştərə hamanda KONO şkafьnda jata; uqьv jorttarьna barьrqa teləp jərevselərđeņ ələ bulha jebərelgəndəre juq. KONO nьņ bьl halqьnlьqьn kyrep aptьraqьn uqьvsьlar KONO rasxutьnan tьş uqьv jorttarьna barьp ingelənelər. Kilgən razvirstkalar ajđar bujь KONO şkafьnda jatqandan həm vaqьtь uđqandan huņqьna belgertelelər.

KONO uqьtьvsьlar kadьrь əđerləvgə ana şulaj halqьn qaraj.

„KYREP BELEVSE“

1930 Avqьst 24

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 89	— h.
1926 j. %/shbđ. „ „	131-h. 25	133 h. 25
929 j. otoş. zajьm	101 „ 20	101 h 60
1927 j. 10% O. Z.	23 „ 34 „	— —
„ 3- kreə. O. Z. 5 „	—„	—„ —
K.X. пьqьtьv Z. 10.34	— „	—„ —
-Indyst. Zajmь 25,61	—	„—„ —
3- „ „ %/sь 25,48	„	—„ —
8 „ „ %/shbđ 25.	— „	—
„ „ %/sь 52,	30 „	52, 40 „
„ „ %	50—30 „	50, 40
11%/sko Z	105—25	105 05,
Məsavit zajьmь	25—15	25—35
pr. 1930 jьl	50—20	50—25

Fən həm tixnikə

Mələrejəgə qarşьjaņь sara.

Amirika duktьr Kristiđeņ təqdime.

Mələrejə (jaman biđgək) iņ kiņ taralqan sirđərđeņ berhe. Ul sirləgən keşelərđeņ kəstəren, eşkə jaraqlьlьqьn kəmetep xalьq xuzalьqьna iђəphed kyp zьjan kilterə. Xəđergə tiklem mələrejənən haqlaj torqan, şulaj uq unan tiđ terelte torqan his ber eşənesle darьv juq ələ.

Amirikanьņ ataqlь avьl xuzalьqь spisejəlistərenən duktьr Kristi xəđer mələrejənə betenləj donja jөđənən juqaltьv məmkin, ti həm bьl turala yđenəņ ujlap tapqan sarahьn təqdim itə.

Duktьr Kristi elek vaqьtta Rəsəjđə—Seber, Kafkaz həm Tərkestanda la eşləp kyp təzribə alqan keşe.

Вьqa tiklem duktьrđar mələrejəne bətərəv esen „ounofolis“ isemləngən srəkəjđə qьrьp bətərergə, bьnьņ esen bətə hađlьqtarđь tađartьp bətərergə bətə hьv hьvьttarьn srəkəj kerep kykəj halmaђlьq itep haqlap tororqa, hьvđarqa srəkəj qursaqtarьn aşavsь balьqtar jebərergə həm şunьņ kevek bik kyp—xalьq qulьnan kilməђlek eştər atqarьrqa kərək, tiđər inə.

Duktьr Kristi bьndaj saralar urьnьna bik jeņel həm xalqtьņ yđenə fajđalь sara kyrhətə. Bьl sara Anufilus srəkəjen bətermaj barь bьl srəkəjđeņ mələrejə joqtorov xasejəten juqalta.

Bьl sara avьl tirəhendə, işek aldьnda, baqsalarđa nimes borsaqь həm Əlfəlfə tigən yђəmlek səsev.

Kristi bьnan 30 jьl elek Kafkazda Batum qalahь ergəhendə ber bələkəj avьlda jəşəgən. Bьl avьlda bətə xalq mələrejə menən nьq sirləp, yđeneņ əj ejlənəhenə əlfəlfe səskən ber simjəgenə mələrejə menən sirləməj qotolop qalqan Suram ergəhendə ber avьlda avьldьņ ber osonda bətə xalq mələrejə menən sirləgəndə—ikensə osonda sirləməj qalqandar. Duktьr Kristiđeņ hyđenə kyrə bьnьņ səbəbe—avьldьņ ber osonda hər bər keşə əlfəlfe „ylənə səsep. ikensə osonda bьl yђemlek səselməv.

Amirikala Arkanzas ştatьnda mamьq səsevsə avьldarđa bətə simjəlarđa mələrejə bar, tik yđ əjđərə tirəhendə əlfəlfi səsevselərgenə sirləməj qalalar.

Teşlək Amirikala Ərgantin məmləkətendə əlfəlfe səsev bik kyp taralqan. Kristi bьl jerđərđə jərep, qarttarđan horaşьp, bьl urьndarđa elek mələrejə bik kyp taralqan bulqanlьqtь, ləkin əlfəlfi səsev kybəjgəs mələrejə juqalqanlьqtь belgən.

Вьna şulardь iђkə alьp duktьr Kristi mələrejə bulqan urьndarđa hər tərlə bursaq (бобы) đatanan bulqan yђemlektərđe səsevđə kiņəjtergə kəņəş birə. Вьlarđь bigerəktə əjgə jaqьn urьndarđa səsev kərək (əlfəlfi—borsaqlь ylənder jenesenən).

Kristiđeņ hyđenə kyrə srəkəj bьndaj ylənderđeņ hьvьn hьvьrqanda unьņ mələrejə joqtorov kesə bətə ikən.

Plan hađьv qьna jet məj şul.

Şişmə jort başqarmahьna barьp inev menən hər kəmdeņ kyđe stinələgə qupşьlap jađьp qujьlqan unьş jьjьv planьna teşə. Вьndaj „eşlekle“ jort başqarmalarqa rəxmət uqьjhьņ.

Ləkin avьldarqa barьp inhən eş bətenləj başqa. Planda jađьlqan saralar qəməldə eşlənməgən.

Məђələn Jortbaşqarmanьņ maşinahьđ avьldarđь maşina menən tə'min itev planь bujьnsa Bələkəj Safar avьlьna Ignatef silsəvitenən 12 maşina kilergə tejeş bulha la, kalxuzniktar barьp horaqas Ignatef silsəvite ber hьnarьn da birmegən.

Tegələr jortbaşqarma bojroqo bujьnsa maşinalar juliap alla nəj xətlem vaqьttarьn jelgə jebərələr.

S. SUFEJAN.

Vaqtlь. ridaktьr: S. OJAJSIN.

Plinum saqьrьla.

26—avq'sta kiskə səqət 6 la Lunacarski (eleke Vidinejef) baqsahьnda, asьq səxnə lə MUPR qala kəmitətenəņ plinumь saqьrьla. Mupr đьņ bətə qala kəmitət həm jəcəjkə aqzalarьna kilev məzbyri.

MUPR qala kəmitətə.

Iptəş! Hin əle

Sintəbər həm aldaqь ajđar esen

„Başqortostan“

GƏZITENƏ JADЬLDЬŊMЬ?

Əgərđə bьqa tiklem jađьlmaqan bulhaņ, xəđer đen yk. yđeņə jaqьn bulqan pucta kanturahьnda, jəki xat taşьvsь la jađьlьp qal!

Xətereņdən sьqarma!

Vaqьtьnda jađьlьp qujhaņ gəzittə tərtiplə uqьp torarhьņ.

4—4

„Nizigarudski Kazivnik“ həm „Şurnik piridavik“ ərtildəre berləşterelələr.

Oşonoņ menən məəssəsələrgə həm ajьrьm keşelərgə belderelə:

Kustar—pramьslavaj kapiratifьnьņ

„NIZIGARUDSRI KAZIVNIK“

həm „Başkustpramsajuz sistimь bujьnsa“ ŞURNIK PIRIDAVIK“

ərtildəre 1930 jьldьņ 1 əjjylenən, ber ərtilgə, „Biş jьllьq“ isemendə Θfə kapiratif, pramьslavaj—praizvudstvinnьj, kuzivna—şurnьj ərtile“ nə ojoştorolalar. Idarahь Θfə qalahьnda, Yrgə—Savđa majđanь kurpus № 22.

Juqarьla kyrhətelgən ərtildər menən xisap eştərə bulqan bətə məəssəsələr həm ajьrьm keşelər oşo jьldьņ 1—yktəberenə tiklem yđđərenəņ pritinzejələren belderergə tejeştər, hunlavьslardьņ pritinzejələre qabul itelməjəsək. Ərtilden, Dəvlət Bank Başkanturahьnda 60—numirlь kantakarintьj xisabь bar.

„Biş jьllьq“ ərtileneņ, Bulqaq jorto, „Nizigarudka“ avьlьnda tirə—jarь, kyn jabav, qajьrь vaqlav, sbruj həm itek—tedətev sixtarь bulqan zavьtь bar. Unda sbrujdar həm ajaq kejemdər teđətevgə alьna.

Θfələ məxsus sbrujdar jynətev mastirskujь bar. Вьndala teđətevgə zakazdar qabul itelələr.

Idarə.

3—2

„Sənək“ teņ huņqь hanь sьqtь alьrqa aşьqьqьđ.

„AZAT SEBER“

V.K.P(в) пьņ Seвer krajkumь urgьпь

Eşse—krəђtejən gəzite „Azat Seber“ 3 kөndə ber sьqьp tora. Unьņ bittərendə jьraq kөn sьqьşqa tiklem taralьp jəşəgən tatar—xeđmət xalьqьnьņ satsejalizem teđevđə qatnaşь şəvlələnə.

Seberđeņ satsejalizem teđevđə həm avьl xuzalьqьn jaņьnan qorovđaqь prablimalarь, təbiqi bajlьqtarь, xeđmət xalьqьnьņ tormoş kөn kyreş jaqtarь menən tanьş.

„Azat Seber“ alьђ Seber avьldarьnan alьp bətə Səvittər Sajuzьndaqь həm şulaj uq sitil xeđmət xalьqьnьņ rivalytsejun xərəkəte, kapitaldьņ tərlə qəbəxətlektəre turahьnda saf tatar telendə aņlajьşlь jaņьnan jaņь xəbərđər menən tulьp sьqa.

Seber menən tanьş. Unьņ baђma agitatьrь—prapagandistь ojoştorovsьhь „Azat Seber“ đe aldьr, başqalarđьla aldьrьrqa dimlə.

Jađьlьv xaqь: 1 jьlqa 1 hum 50 tin, 6 ajqa 85 tin, 3 ajqa 55 tin.

„Azat Seber“gə Səvittər Sajuzьnьņ hər mejəşəndəge pucta bylektərendə, xat taşьvsьlarьnda jađьlьrqa həm turanan tura ridaksejənan horatьrqa bula.

Ədris:

Г. Ново—Сибирск, Крайисполком ред. тат. газеты.

«АЗАТ СЕБЕР»

Başsintrsavnarxuz həm Başkustpramsajuz

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna belderə: „Izvistejə“ gəzitenəņ 1930—j. 18—əjjyl 196—hanьnda baђьlqan R.S.F.S.R. „ƏKOSO“ hьnьņ həm BASSJ xalьq xuzalьqь kamisarlьqьnьņ 1929—j. 30—dikəberdə sьqarqan qararđarь nigeđendə Başqortostandaqь ojoşqan həm ojoşmaqan kustarđarđan jykə (munsalə) nəmələren hatьp alьv eşə tik kystpramsajuzqaqьna jəkmətelə.

Invalit kapiratsejəhь sistimь əđerləv eşen yđeneņ ojoşqan aqzalarь aşa alьp bara.

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna jykə nəmələren turanan tura kustarđarđan həm ərtildərđən hatьp alьv tьjьla, buj honmavsьlar məs' ylejətkə tartьlasaqtar.

Juqarьla kyrhətelgəndərgə binaən, bətə qьđьqhьnqan ojoşmalarqa 1930—31—jьlda yđđərenə kərək bulasaq qaptarqa (munsala, jykənən jahalqan) teđelgən dөrөђ zəjəfkələren oşo jьldьņ 25—avqьsьnanda huņlamaj Başsavnarxuzqa tapşьrьrqa təqdim itelə. Bьl zəjəfkələrđə jykənən jahaqan nəmələrđeņ tərđəre, ularđьņ nəməgə kərəklektərə həm hər ber kvartalda ul nəmələrđeņ zaьnьrqa telengən vaqьttarь kyrhətelergə tejeşle, Bьl zəjəfkələr, qarar esen həm yđəktər jerie kərəktərđe qaplavqa jykənən jahalqan nəmələrđeņ tejeşle miqdarda bireləvən horav esen kerəktər.

Bьl zəjəfkələrđe birməgən ojoşmalar bylep taratьv planьna inderelməjəsəktər, şuqa kyrə ularqa qaptar birelməjəsək.

4—3

Hətsələk həm Qoşsoloq sajuzdarь вətərələp,

Malsьlьq sajuzьna quşьlalar.

R. K. I. Mərkəz kantrul kəmisejəhenəņ həm a/x kapiratiftarь Sajuzdar sajuzьnьņ əlkə Sajuzdarđьņ balanьstarьn bergə quşьv turahьndaqь qararđarь nigeđendə, oşonoņ menən bətə, mə'əssəsə həm ajьrьm keşelərgə belderelə: **20 avqьstan Başmalsьlьq, Başmajsьlьq həm Başqoşsoloq sajuzdarь вergə „Başmalsьlьq sajuzь“ isemendə вer əlkə sajuzqa вerekterelələr.** Kyrhətelgən vaqьttan oşo sajuzdar menən bulqan вətə xisap eştəren Başmalsьlьq sajuzь aşaqьna eşlərgə jaraj. Xisap eştəre bujьnsa bətə pritinzejələr oşo jьldьņ 20 nse sintəberenə tiklem genə jəhalasaq, bьnan huņ ular qabul itelməj həm qaralmajasaqtar.

5—3

Θ KINO—TIATЬRĐAΓЬNDA BӨGӨN: Θ

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	Ural kinahьnda bөgən: **KAMITA** xuduzstьva filem 8 bylektə drama
IDEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	**Gilən qьđь** „Brunzalь aj“ rumanь bujьnsa—drama. Kassa 5—30 səqəttən asьq.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar 8. 9 jarьm 11 s. başlanalar.	**Jer aђtь qөjaşь** Jaņь xuduzьstьvalь filem. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanə
„5-Maj“	**Huņqь tiđlek** 6 bylektə kina—pjassa. Kassa 6-30 səqəttə asьla

Уфа. Типо-литография «Окт. № [illegible]»

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

RIDAKSƏJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar ... 4—81; Dejom ... 2—83; Massavaj bylek ... 3—72; Kiskə ridaksəjə ... 1—12

Jomoş menən kilevsələr hər kөn irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja prailtarđarь, berəqegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksəjə kantarьnda, bətə poşta kantardarьnda, upləknəmərđə həm xat jərətevsələrđə alьna itelə.

№194 Sişəmbe 26 - Avqьs 1930 jьl

KӨNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Hərən halaвьđ.

Dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьvqa əđerlek eştərə qurqьnьs aђtьnda. Bьnьŋ şulaj bulьvьn urьndarđan kilgən bətə məqlymətter əjtep toralar.

Partejə həm xəkymətteŋ iŋ əhmejətle eşen bojomqa aşьrьv elegə tiklem massavaj səjəsi kampanejə juqarьlьqьna kytərelməgən. ƏSSƏN JALPЬNЬŊ KIN QATLAMDARЬ DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬV JULЬNDAQЬ PRAKTIK EŞKƏ JOMOŞAQ ЬLЬQTЬRЬLQJANDAR JƏKI BƏTƏNLƏJ ЬLЬQTЬRЬLMAQJANDAR. Məqarif xalq kamisarlьqь həm unьŋ jerle byləktəre yđ eştərən dəjəm başlanqьs uqьv esən mədəni paxutqa jətəksələk itevsə вьвп ştap bulьrlьq itep qormaqandar bьl eşkə YĐ APPARATTARЬNЬŊ BƏTƏ KӨSTƏREN MABLIZAVAJT ITMƏGƏNDƏR.

DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬV ƏBTƏNƏN KAMSAMUL TARAFЬNAN ALЬNQJAN ŞIFLЬQTAN ƏLE REJAL NƏTIZƏLƏR JUQ.

Xuzalьq, prьfsajuz, kapiratif həm bytən jəməqət ojoşmalarь eştə dəjəm başlanqьs uqьvđan sittə torovđa davam itələr.

Hər jerđə “abjektif şarttarqa„ hьltavdar siktən tьş kyp, ə bьnьŋ artьnda bajavaj rivəlytsejun eşkə həlathedlək jəşerengən.

Qajhь ber vaqьttarđa partejənen həm səvit vlasьnьŋ anьq diriktiftarьna jartьlaş iqti barhьđ qaravđarqa osororqa məmkin, əjterhəŋ bьl diriktiftarđь partejə həm səvit vlasь je lgə taşlajəjterhəŋ ul diriktiftar “rejal səjəsətselər„ əsən, “praktiktar„ əsən məzbyri bulmaqan “diklaratsejə„ itep sьqarьlqandar.

Şulajtep “jaqьndaqь dəver əsən iŋ əhəmjətle barьs„ (XVI nsь s'jьzdьŋ yđək kəmitət atcutь bujьnsa qararь) bulqan dəjəm başlanqьs uqvqa iqtibarhьđ qarav, (yđək kəmitətteŋ 25—ejjyldəge qararь talap itkənsə) massavaj səjəsi kampanejənə kiŋ julqa qujьv urьnьna ber jerđə tapap torov, avьrlьqtarđь jeŋevgə ьşanmav bar.

Bətə bьl jeteşheđlektər yđ-ərenen ьsьn isemə menən atalьrqa tejeştər: ular praktikala his jul qujьlmaђьq dərəzələ uŋ apparatunizemdьŋ gəvđələneve bulьp sьqalar.

Şunьŋ arqahьnda uqьv jьlьna təp əđerlek eştərə (balalarđь həm jəş yђmerđərđe iђəpkə alьv, məktəp həm dəjəm torlaqtar esən jortlar əđləp tabьv, ularđь yđ vaqьtьnda tədəttərev, pidagugeje kadьrđarь əđerləv, jarlьlar balalarьn kejəm həm aђaq menən tə'min itevđe ojoştorov) his qəfev itelməđək əjtergə timptar menən eşlənə.

Bьlar bətəhe lə dəjəm başlanqьs uqьvđьn bojomqa aşьrьlьvьn, mədəni rivəlytsejənen bьl barьşьndaqь həm iləgele tarixi aђəmdьn əşlənmaj qalьv qurqьnьsьn təvđərələr.

DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬVĐЬ BOJOMQA AŞЬRЬVĐA ЬSЬN RIVƏLYTSEJUN TIMPTARĐЬ TƏ'MIN ITEV ƏSƏN AŞЬQЬS HƏM QƏTQI SARALAR KYRERGƏ KƏRƏK.

Partejə həm xəkymətteŋ iŋ əhəmjətle qararь bojomqa aşьrьlmaj qalmahьn esən his totqarhьđ xəđer yk totoorqa tejeşle bulqan eş — ul da jьlqa tejeşle uqьv jьlьna ber jerđə ... xəđerlek jьl bulmahьn, his jarsanьŋ əşlənmaj qalьvьna jul qujьlmahьn ...

Bьl vaqiqalь avьl səvitenen batrak, jarlь həm urta xəlle jalpьnь, kalxuzsьlarđь ... ojoştorov, tə'min itev ... praktik eş tirəhenə ojoştorov julьndaqь eşe xəl itkəs ... bulьp tora.

Şuqa qaramaђtan avьl səvittərə ergəhendə dəjəm başlanqьs uqьvqa jardam komitettərə bojomqa aşьrьv jortonda ojoştorolqan jerđərđə ular massavaj jardam bula almaqan-dar. Jalь uqьv jьlь başlanьvqa ber nisə kөn qaldь, ə, bьl elegə tiklem ajьrьm kraj həm ølkələrđə bajtaq partejə həm jərmo komitettərenen dəjəm başlanqьs uqьv planьn tikšerep, uqьv jьlьn başlarqa tejeşle dərəzəğə kiterev julьnda ... məvđere kevek his jul qujьlmaqan faktar kyrəbeđ.

Barь tik bətə eştə his torqarhьđ bajavaj, apiratif ...

Jaŋьnan qorov qьna, barь tik rajun başqarmalarь həm avьl səvittərenəŋ balalarđь həm jəş yђmerđərđe iђəpkə alьv, məktəp binalarьn həm ularđьŋ qoroimalarьn tədəttərev, uqьv kitaptarь həm uqьv əsbaptarьn əđerləv, kərəkle uqьtьvsьlar kadьrьn tabьv eştərendə qəđəttən tьş saralar kyrevđərə genə uqьv jьlьnьŋ yđ vaqьtьnda başlanьvьn həm tarixi burьs bulqan dəjəm başlanqьs uqьvđьŋ bojomqa aşьrьlьvьn tə'min itəsəktər.

Dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьvqa əđerlek esen arganik rəveştə iŋ əhəmejətle xuzalьq həmsəjəsi kampanejəlar menən bəjlərgə həm urьndarqa igen əđerləvgə, kəđgə səsev kampanejəhenə jəbərelə torqan eşsələrđe fajđalanьrqa, dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşeneŋ barьşьn tikşerev esən maxsus keşələr jəbərergə kerək.

Partejə həm kamsamulđьŋ hər ber ojoşmahь jaqьndaqь jьjьlьştarьnda bьl julda yđ aldarьnda torqan praktik burьstarđь tikşerergə tejeştər—ular, partejə həm kamsamul jəcəjkələre jalpьnьŋ dəjəm başlanqьs uqьv esən bulqan xərəkətenen başьnda tororqa həm ul xərəkəttə ojoştororqa tejeştər.

Pejanir həm kamsamul ojoşmalarьn jaŋь uqьv jьlьna əđerlektə atqarьv julьndaqь praktik eş esən, kamsamul tarafьnan dəjəm başlanqьs uqьv əbtənən alьnqan şiflьqtь praktik bojomqa aşьrьv esən ber totqarhьđ ajaqqa baђtьrьrqa kerək.

V. K. P. (b) yđək kəmitətenəŋ qararь səvittər sajuzьnьŋ kyp rajundarьnda 8, 9, 10 jəştərendəge bətə balalarđь berense gruppaqa alьv turahьnda qьna tygel, bəlkem 11 đən 15 jəşkə tiklem bətə uqьj jađa belməgən jəş yђmerđərđe məzbyri rəveştə uqьtьv həm bətə gruppalarđa uqьvsьlarđьŋ məktəpkə motlaq barьvđarь turahьnda la həjləj. Bьqa tiklem məktəptərđən başlьsa jarlь həm batrak balalarьnьŋ kitevđərə bətərələrgə tejeşle.

Oşondaj đur burьstar aldьnda jerle partejə həm səvit ojoşmalarь tarafьnan səvit xalq uqьtьvsьlarьna diqqət kesəjtelergə, hidgər qaraş qujьlьrqa tejeşle.

Partejə həm səvit vlasь tarafьnan uqьtьvsьlarđьŋ matdi xəldəren kytərev, xoquqi xəlden jaqşьrtьv turahьnda bulqan qarardarđь tormoşqa aşьrьv ... uqьtьvsьlar esən bik əđ ..., bətə, urьndarđa aŋlь ytərgə tejeştər. Avьl uqьtьvsьlarьna nisbətən rivəlytsejun zakunsьlьqtь boђovdar rəximhed rəveştə jaza itelergə tejeştər. Partejənen uqьtьvsьlarđьŋ ... nisbətən tugrь rajundarđa kytərelgən həm kьj rəvəştə ... bьl ... kəmitəte xəđer ... jəmeqətsel ... ergə dəjəm ...

Xəđerge vaqьtta bulqan pidagogo kađьrđarьn haqlap qalьv qьna tygel, bəlkem alda janь 50.000 uqьtьvsьlarqa kiləsək tejeşle bulqan ... jeŋevgə bulьvsьn tə'min itergə kərək.

Xəđerge vaqьtta uqьv bojomqa aşьrьv ... kəm dəjəm ... həm ... ojoşmalar ...

urgьndarь şulajuq dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьv julьndaqь bətə eştə ađaq kyđətev aђtьna alьrqa həm uqa ajaq salьvsьlartь qatь məs'ylejətkə tartьrqa tejeştər. Barь tik oşo jul menən genə, barь tik jalpьnь bajavaj timptar menən ojoştorop, barь tik appartunizьmqa, eşləkhedlekkə qarşь rəximhed kərəşev menən genə bed başlanqьs uqьvđь bildələngən srukta bojomqa aşьrьp, şunьŋ menən satsejalizem tədeleşəndə gigant ađьm jahajasaq bьđ.

(„Pravda“ nьŋ baş məqaləhe.)

Byzdək hinə „başqortostan“ signal birə:

Hinəŋ ilivatьrьŋ igen qabul itevgə əđer tygel. Rajun qьrsьlьq sajuzь, avьl səvittə re, partejə, prafsajuz ojoşmalarь kerəђtejəndərđe „yđđəre kalxuzqa inərđər ələ“ tip kətəp jatalar. Kəlliktifləşev planьn tultьrьv turahьnda saralar kyrməjđər. Igen əđerləv planь „qaqьđđa qьna, jarlьlar, urta—xəllelər, batraktar, ul plan tirəhenə ojoşmaqan şunьŋ əsəndə avqьs planь bojomqa atqarьlmaj

„BAŞQORTOSTAN“-RIVALYTSEJUN SARALAR KYREVĐE TALAP ITƏ

BYZDƏK rajunьnan alьnqan xəbərđər beđđeŋ urьndarđa qarşьlьq qujьlqan məhim kampanjalarđь ytəyevđə javaplьlьq hiđmevđe, „yđe barьr əle“ nastrajenjahьna birelep, massanь ojoştorop batrak, jarlь, urta—xəlle qatlamdarьnь partejə həm səvittər tirəhenə ojoştorop general plan esən balşəviktarsa kərəşə belməveđe kyrhətə.

Byzdək tə avqьs ikmək əđerləv planьnьŋ barь 4% samahьnda qьna bojomqa atqarьlьvьn his ber abjektif şarttarqa trəməj bьna şulaj aŋlarqa kərək. Buzdək rajun qьrsьlьq sajuzь ikmək əđerləvđə „yđə barьrsьlьq“ eşləp jata. Uqьş jьjьv eşendə bьqa tiklem maşinalar menən tejəşenə fajđalanьv juq.

Partejə həm səvit vlasьtarьnan qujьlqan general plan esən balşəviktarsa igen əđerləv kampanjalarьn kəlliktifləşevđe artьrьr esən fajđalanьrqa, tigən hyđđə Byzdək jort ojoşmalarь aŋlamajđar.

Bьl nəmə tigən hyd? Bьl XVI nsь s'jьzdьŋ 5 jьllьq aqtьqьna SSSR kyləmendə kəlliktifleşev bətərgə tejeş, tigən diriktiftь aŋlamav tigən hyđ. Ikensənən—kulak menən kərəştə jarlьlarđь, utra—xəllelərđere ojoştormaj kulaqa hamnda ole joşərgə irək birev tigən hyđ.

Partejə ajrьm xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa inevđəre irekle təjev menən bergə ber vaqьtta la „yđe barьrsьlьq“ tejyrejəhen təqdim itkəne juq. Bьl partejə təqdime tygel bəlkbədđen „duђtarьbьđ“ uŋ apepartynistar təqdimə. Partejə „yđə barьrsьlьq“ tejyrejəheni qaşь massanь joştororqa. Satsejalizem jarьşь aşa 5 jьllьqtь 4 jьlda bojomqa aşьrьv əsən miljunlaqan massanьŋ udarniktar kalunnalarь tədergə quşa.

Satsəjalizem jarьşь həm udarnьklьq xərəkəttərə avьlqa ele bik əđ inəlar. Ulardьn uq tiklem kesle qoral bulьvđьn bed pramişlьnьsьna kyrđək. Bədgə kerəђtəjəndərđə kalxuzqa ojoştorovđa la ul mitədtardan fajđalanьrqa kerək. Bəđgə avьlda təp burьsьbьd—satsəjalizem tədev, kalxuzdar, safxuzdarь kəsəjtev.

Bьl tədələş bedgə ip Stalin əjtkoronan—aђbat qьna birelməj torqan ber eş. Bəđ bьl tədələştə kiђken sьjnfi kərəş esendə alьp barabьđ. Kulak bedgə kəlliktifləşev timpьn əkerənəjtergə, kəlliktifləşevgə ajaq salьrqa tьrьşa. Sьjnfi kərəşten yđəgə lə şunda, kəlliktif esən kərəştə. „Yđe barь əle“ tip kulak nastrajenjahь—appartunizьq. Bьl appartunizьmqa utlь kərəş asmaj torop, unь təbenən jandarmaj torop bejek plan bulqan kəlliktifləşev planьn jerenə jetkerep bulmaђ. Ul plan XVI nsь s'jьz tafaђьnan „5 jьllьqtьn ikensə esən SSSR-đь „kalxuzqa ojlenderev“ tip əjtelde.

Kəđgə səsev gə əđerlek nisek вara

20 nsə avqьsqa alьnqan məqlymətkə qaraqanda. Başqortostan dəvmələndə barlьqь 54.835 sintnir orloq tađartьlqan. Şulardan qadi orloqqa alm aştьrьlqan jaqşь surt orloqtar 243 sintntr. Tədətelgən traktьrđar 211. Jaŋьnan alьnqan maşьna həm qoraldarđaŋ: habandar 13178 dənə. Səskes maşьjna 691; Tađartqьs 118; Trejər 27.

Ajrьm kantundarqa bylgəndə tađartьlqan orloqtar oşolaj tora.

BƏLƏBƏJ kantunьnda barlьqь 11.329 sint. tađartьlьp şunьŋ esənən kalxuzdar 4.357 sint; ajrьm xuzalьqtar 6.972 sint tađartqandar.

BӨRƏLƏ barlьqь 1436 sint. tađartьlьp, kalxuzdarđa 7.993 sint, ajrьm xuzalьqtarđa 18329 sintnir tađartьlqan.

Jьlajьrđa barlьqь 1936.5 tađartьlьp, kalxuzdadar 993.5, ajrьm xuzalьqtarđa 943 sint. tađartьlqan.

MƏSƏQJUTTƏ barlьqь 275 sint. tađartьlqan.

ESTƏRLELƏ barlьqь 3016 sint. tađartьlьp, kalxuzdarđa 845 sint. ajrьm xuzalьqtarđa 2171 sint. tađartьlqan.

TAMJAN QATAJ kantunьnda barlьqь 197 sint. tađartьlьp, kalxuz darđa 45 sint ajrьm xuzalьqtarđa 152 sint tađartьlqan.

Өfə kantunьnda barlьqь 11.760 sintnir tađartьlqan.

Arqajaştan xəbər juq.

Qadi orloqtarqa almaştьrьlqan jaqşь surt orloqtar:

Bərə kantunьnda 59 sintnir, estərle kantunьnda 184 sint. qalqan kantundar xəbər birergə aşьqmajđar əle.

Tədətelgən traktьrđar:
Arqajaş kantunьnda 17.
Bələbəj kantunьnda 184.
Bərə kantunьnda 11.
Jьlajьr kantunьnda 11.
Estərle lə—13.
Məsəqyttə 8.
Өfə kantunьnda 29.

Baş kantura, hinə beđđeŋ timer nakaz!

Bejek indystereja jьlьn hemertev julьnda, miljunlь inirgejələr təjəp aqьvsь qьđьl abuzdar dərjəhen tuqratmaђ unьŋ aqьmьn vaqьthьđ bьvmaђ esən Byzdək ilivatьrь hinən yđ vaqьtьnda birelgən rivəlytsejun nərottər alьvđь kətə.

Şulaj bulmaqanda ilivatьr yđenən bulmaqan bejək ber səbəp arqahьnda, rivəlytsejə qarşьhьnda jəđ qьđьlьqь kytərergə məzbyr bulasaq. Sənki oşo barqan ike udar ajđarьnьŋ jьjьntьhь bulqan 1200,000 bot igendeŋ barь 350000 boton qьna ul yđenə hьjđьra ala. Eşte 25 % menən tuqratmaђ, qьđьl abuzsьlar taşqьnьn „urьn juq“ lьq menən bьvmaђ, ulardь „ucьrьt“ xurlьqьna kilterep teđməђ esen,

— Dajuş beđgə, yđ vaqьtьnan ber genə minut qa la kisekterelməgən rivəlytsejun nərət!

Jьjnalqan hər ber 350000 botto beđ yđ vaqьtьnda Linia işalundarь aşa ođata tororqa tejeşbeđ. Juqihə Byzdək ilivatьrьna qarap taşьvsь qьđьl abuzsьlar aqьmь ucьrьt qurqьnьsь aђtьnda.

ƏBYS.

21—VIII—20 j. Byzdək.

Eştər bik maq tarlьqtan tygel.

Byzdək şurahьnda (Byzdək jorto Bələbəj k.) dəjəm alqanda igen jьjnap qalьv oşə bik qьđьv barha la başqa qajhьber eştər bik nasar toralar. Məђələn:

Silsəvitkə birelgən 1500 humlьq „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьnьŋ foqət 1100 humь qьna kalxuzsьlal arahьnda taratьlьp, qalqan ajrьm xuzalьqtar arahьnda taratьlьrqa tejeş bulqan 400 humlьq zajьm oşo kəngə tiklem bər kemgə lə birelməjensə səvit partfilendə tavşala. Taratьlqan 1100 humqa la oşo kəngə tiklem bər genə tinlektə vznus alьnmaqan.

Şul uq vaqьtta bьjьlqь arьştь kyptən huqьp alьp badarđan badarqa taşьvsь kerəђtejəndər bajtaqqьna.

Anan huŋ avqьs planьnьŋ ytəlevelə berđə juq dərəzəhendə tora. Məђələn səvitkə birelgən zadanjanьŋ igendeŋ barьhь 11 % qьna tapşьrьlqan. Qjemymən vulьs kyləmendə barqan bьna bьl halqьnlьqtarđьŋ barьhьnda xəkymətteŋ planьn əđəv, uqa hylpən udar birev tip qararqa kərək.

Bьndaj kəmsəlektərđe begendən huŋ bətərergə, xəkymət zadanjalarьn tultьrьvđa məmkin bulqan hər ber saralarđь la mablizavajt itergə kərək.

S. SUJFAN.

Bilaqatəj R. Q. Sajuzь.

Aşlьq buşatьv urnьn juqlьq nasar, xisapsьlar juq. Rajunda 500.000 bottan 700.000 botqa tiklem igen əđerlənergə tejeş.

Maşinalar menən eş itərlek keşelər jeteşməj.

T—Qataj kantunьndaqь “Qьđьl Başqortostan„ safxuzdarь 15 nse avqьstan başlap uŋьş jьjьv eşenə başlanь. Safxuzdьŋ bətə səskən igen 18000 giktar bulьp, bьlardь jьjьştьrьvđa 25 labagrejkə, 15 kambajьn, 5 huqqьs, 52 yđe bələp urqьs maşinalar eşləj.

Bьl maşinalarđan başqa safxuzdьŋ 48 jək aftamabile 110 traktьrь bar. Eş kestərə jetərlek. Urta məktəptərđən kilgən 200 ləp uqьvsьlarьlar đa safxuz eşenə jardam itələr.

Safxuxdьŋ ucaskalarь, ajrьm berigadalar, xatta kambajьndar arahьnda satsejalizem jarьşь alьp barьla. Tik maşinalar menən jaqşь eştər-keşelərđeŋ əđ bьlьvь qьna qomasavlьq itə. Safxuz igendəren 25 nse avqьsqa bətərgə ujlaj.

NƏQJIM SƏLƏJMƏNEF.

Uŋьş jьjьv өməhe.

Өfə kantunь, Qьrmьђqalь jorto, Məkəj, kyllər kalxuzdarьnda uŋьş jьjьv eşə başlanьv menən ajrьm jarlь xuzalьqtarqa kalxuz aqzalarьna өmə ytkərəldə. Өməgə qatьşьvsь jaŋqьđ xuzalьqtar “bergələp eşləvə kyŋelle ikən„ tip taraldьlar.

S.

Qьrmьђqalь jorto, Məkəj avьlь səvitə dəvmələndə kəđgə səsevgə əđerlek qьđьv bara.

Silsəvit dəvmələndəge bətə avьldarđa orloq fundь jьjьlьp ikensə qat parnə bətə kalxuzdarđa həm ajrьm xuzalьqtarđa hərələp bettə. Xəkymət kəđgə səsev eşendə jarlь, batrak xuzalьqtarqa nьqlь jardam kyrhətə.

SALAVAT.

Moraptalda, kəđgə səsevgə əđerlek hylpən.

Kəđgə səsevgə əđerlek, par herəv eşə begengə kəndə bətkən bulьrqala tejeş bulha urьndarđa bik huqqa qalьvsьlьq hiđelə. Miђal esən Moraptal jorton alьp qarajьq. Plan bujьnsa 2600 ga hərələrgə tejeş bulьp ul 60% qa qьna ytəlgən. Timək plan 40% qa ytəlməgən.

Silus əđerləv planь 1500 tunna bulьp, ul 50 tunnaqa qьna ytəlgən. Bьl da kalxuzdarđa qьna tejerlək. Şulajuq silus əđerləv planь T—tanqavьr jortonda 80% qa ytəlməgən.

Bьl fakьttar ihə begengə kampanejalarđьŋ nasar barqanlьqьn, javaplь ojoşmalarđьn bьl eştərgə barmaq aşa qarsqanlьqtarьn dərəђləjđər.

Stipan jorto dəvməlendə kampanjalar barьşь.

Stipan jortonda (Өfə k.) arьştar urьlьp bettə. Haban aşlьqьnьŋ tarь menən qara bojdajđan başqahь tiđđən urьlьp bətə. Ytkən jьldarqa qaraqanda bьjьl səsev jerđərə artьv arqahьnda kalxuzdarđa eşsə kesə jeteşməj, urqьs maşinalarьnəŋ habь la qənəqətlənerlək tygel.

Şulaj uq jort dəvmələndə traktьrqa moxtazlьq bik đur bulha la ber traktьrđa juq. Kalxuzdarđьŋ attarь başqa eştərđən buşamaj. Şul arqala kəđgə haban hərəv eştərə xəđergə unajhьđraq xəldə tora.

KANTRAKTATSEJƏ eşə jaqşь, ytkən jьlda 6.800 giktar səsev jere kantraktavajt itelgən bulha la, uraq urьv vaqьtьnda ul han taqь la arttь. Sənki, kerəђtejəndər yđđərə aŋlap hunьnan kilep kantraktavajt ittelər. Mal jьjьv həm kantraktavajt itev eştərə lə qəniqətlənerlek bara. Өfə eşsələr kapiratsejəhe tarafьnan kalxuzdarđьŋ jəşelsə həm jemeş baqsalarьla kantraktavajt itelgən həm jəşelsələr ytkən jьlqa qaraqanda kyp uŋьş birđələr.

SILUS ƏĐERLƏV nasar tora. Oşo kəngə tiklem jort dəvmələndə nej barь ber bađ qađьlqan, xalьq silus turahьnda aŋlap jətə almaj əle. Şunьŋ esən 21 nse avqьsta baqsasьlьq sajuzьnan spis agranum kilep eşkə başlanь. Şul arqala silus əđerləv eşenə nьqlap totonasaqtar.

IGEN ƏĐERLƏVĐƏ bьl jort berense qьđьl abuz ojoştorovđan aldьn bulьp, xəkymət tarafьnan byləklənde. Bətəhe 300 ьlavđan 3 qьđьl abuz ojoştorđo. Şunьŋ ikəhe 2 jəlgərges maşina 3 timer trmabylək aldь. 3 nsehe qatьn—qьđđarđan ojoştorolqan qьđьl abuz bulьp, ber tegev maşinahь həm ber sipa rat menən byləklənde.

MUS.

Angelejəla iqtisadi krizis kəsəjə

Angelejəla xalq xuzalьqьnьŋ xələ nasarlanьv kitkən hajьn kəsəjə bara. Angelejə kapitalizemə tixnikə həm fən məs'ələlərendə bajtaq uŋьştar kyrəvgə qaramaђtan sənəqətteŋ his bər tərən huqьştan tavgə xəlgə kytərə almaj əle; sitkə tavar sьqarьv huqьştan elekkenən 10 % ađьraq ə sittən tavar alьv—20 % kyberək.

Angelejəla prajьzvudstьva məmkinlektərə menən əngeliz tavarьn horav arahьnda ajьrma litkən hajьn yђə bara, tavar alьv ađaja. Şul ajqanlь Angelejə sənəqətə yđenəŋ kulьnan kilgəndeŋ 60 % nagruzkьhь menən genə eşlərgə məzbyr bula.

Burzьvazejənьŋ satsnjal—faşis „eşsə“ xəkymətə menən bergələp ytkərgən xuzalьqtь ratsejanallaştьrьv sistimь il xuzalьqьn tađarta almajьnsa barь eşsə sьjnfьnьŋ tormoşon nasarlatьvqa qьna alьp bara: eş xaqь tybənlənə, eşləp sьqarьv kesə kytərelə, eşsələrđeŋ xoquqtarь tapala, kapital menən xeđmət arahьnda dav kəsəjə, kiŋ eşsən jalpьla bajьvuj rux yђə; Makdanəld xəkymətə eş başьna menev menən eşsələr arahьnda tьvqan tatlь əməttər jemerelə. „Eşsələr“ xəkymətenəŋ, eşsələr partejəhenьŋ həm prafsajuz bjorakrattasьnьŋ aldap-joldap qurqtьp eştələrđe hullaşьvđan tuqratьrqa ьrьşьvđarьna qaramaђtan massьvьj kərəş həm zabastufkьlar kybəjə. Вьnь 1928 nse jьl menən 1929 nsь jьlqь xəldərđe saqьştьrьp qaraqanda anьq kyrep bula.

1928 nse jьlda Angelejəla kapital menən eşsələr arahьnda 302 dav sьqьp, bьqa 144 meŋ eşsə qatьşьp 1388000 eş kenə ərəm bulqan bulha, 1929 nsь jьlda zabastufkьlar 420 gə uqa qatьşьvsьlar 532 meŋgə, bьl ajqanlь juqalqan eş kəndərə 8283000 gə tuldь.

Bьl zabastufkalar başlьsa eşsə jalpьnьŋ ratsejanallaştьrьv saralarьna eş xaqь kəmetelevgə, eşsələr kymərtələp xeđmettən sьqarьlьvqa qarşь hөzym saralarь ine. Xəđergə zabastufkalarđь elekkə zabastufkalarqa tiŋləşterergə jaramaj: xəđer eşsələr prafsajuz bjorakratejəheneŋ teləgenə həm bьqa qarşь aktif saralar kyrəvenə qaramaђtan sьqalar. Xəđer kərəş prafsajuz bojrakratejəhь menən eşsə xəkymətenə qarşь kərəşkə lə əjlənergə, bər nisə jьldan birle ььqьp kilə torqan sənəqəttə solox xəjaldarьn jemerergə tejeşle.

Huŋqь ajđarđa eşsələrđeŋ bajavaj ruxь həm davđar taqьla kybəjə başlanь.

Məђələn bьjьl manufaktur sənəqətendə bik ođaq huđьlqan lakavьttan huŋ xeđmət ministereneŋ qararь menən xeđmət xaqь ber əđ kəmetelgəjne, eşsələr 43 meŋ tavьşqa qarşь 92 meŋ tavьş menən bьqa riza bulmaj eş xaqьn 25% kytərəvđe talap ittelər. Ultxam qalahьnda xuzalar lakavьt jahap 200 meŋ eşsenə qьvьp sьqarьp as qaldьrьv menən qurqьtьvqa qaramaђtan, 2 fabrik eşsələrə eş taşlanь.

Tav sənəqətendə zabastufkь sьqmaqan his ber kən juq. Makdanəld xəkymətə hajlav aldь kampanejəhanda jer kymere sənəqətendə kəngə 7 səqət xeđmət kertergə hyđ birgəjnə. Xəđer burzьvazejə menən kileşep ike ađnala 90 səqət (hər eş kənendə 7½ səqət) eşləv turahьnda zakun sьqarđь. Diugeđ eşsələrenən, aqassьlarđьŋ həm başqalarđьŋ zabastufkьlarь la tuqravhьđ bulьp tora.

Kirbes eşləv planь qurqьnьs aъtьnda tora.

Eşte bajьvьj timpqa qujarqa kərək. Sənəqət kapiratsejəhьna nьqьraq diqqət itərgə

Bьl sizunda Kustprumsajuz sistimə tarafьnan kirbes eşləv pragramьn bojomqa aşьrьv nasar xəldə bara. 20 nse avqьsqa qarata sej kirbes jьllьq pragramdьŋ 47,8%, ə əđer kirbes barь 14,6% ь xətle genə eşləngən.

Bьl handar xəđer barqan tədəleştəŋ kirbes menən tulь tə'min itelməvən, şul ajqanlь tədəleş timpь tuqrap tororqa məzbyr bulqanlьqtь kyrhətə.

Eş bьlaj aqьrьn barqanda sizundьŋ qalqan vaqьtьnda la pragram tultьrьlmav qurqьnьsь tьva. Kustprum sajuz yđenə tədəleştə kirbes menən tə'min itev turahьnda birelgən zadanejənə tultьrmav məmkin.

Bьl xəl—his jaraqhьđ xəl, bьl ədəkteŋ səbəptərən tikşerep belergə lə bьl ədəktə betərev, Başkust prumsajuz sistimeneŋ eşen udar timtarqa kyserev əsən qьrqьv saralar kyrergə kərək. Əđəkteŋ səbəbə nərhə?

Iŋ berənsehe—eşkə əđerlek vaqьtьnda kyrelməvə, əđerlek eştərə maj ajь urtalarьndaqьna başlandь.

Şuqa qaramaъtan Başkut prumsajuz təđələş matirejaldarь rь eşləp, unьŋ menən tədələştə tə'min itevđəŋ aşьqьs həm bik əhəmejətlə eş bulьvьn jetərlek iъkə almanь, apparattьŋ eşen udar timpqa qujmanь. Tədələş matirejaldarn eşləvsə ərtildər ojoşov jaqьnan da, tixnikə jaqьnan da jetəkselekkə tejeşle rəveştə ьlьqtьrьlmanьlar. Başkustprumsajuz yđeneŋ tybən ojoşmalarьnьŋ jetəkse sastafьnьŋ həm bətə ərtil aqzahь bulqan kustarđar jalpьhьnьŋ diqqəten eşkə əđerlek kyrev həm plandь atqarьv məs'ələlərenə mablizavait itmənə. Kustarđar aralьnda aŋ—belem eşə, satsejalizem təđələşendə iŋ kəslə qoral bulqan satsejalizem jarьşь, udarsьlьq bətenləj ytkərelmənə. Ərtildərđə prajьzvudьstьva keŋəşmələre jetərlek kiŋ qujьlmanь, ərtildər đə, ərtil jalpьhь la insejativa kyrhət mənə.

Bьna şulaj kustarđar arahьnda əđerlek kyrelməv, massьvьj ojoştorov həm aŋ—belem—jəməqət eştərə ytkərelməv arqahьnda ərtildərđə əşsə kesə jetərlek bulmanь, bulqan eşsələr đə eştən kitkeləp, əşsə sastaf jьş alьşьnьp torđo. Aъьq həm tavar menən tə'min itev nasarlьq ta bьl xəlgə nьq tə'ъir itte.

SSSR Savnarkumьnьŋ bьjьlqь 2 nsə april qararь bujьnsa 30 keşenən kyberək bulьp urtaq mastireskujđarđa eşləp, təđələş matirejaldarь əđerləvsə kustarđar şul təbəktə əşsələr əsən ɔildələngən nurmə bujьnsa tə'min itelergə tejeştər.

Bьl qarar həm diriktif Başqorostanda haman da bojomqa aşьrьlqan juq ələ. Başnarkamtork menən Başsajuz bьl qarardь tormoşqa atqarmajđar.

Bəlri qьlanьştь betərəp, partejə h n xəkymətteŋ qararьn tulь atqarьrqa kərək.

Tədələş matirejaldarь eşləv pragramь tultьrьla almavqa başqa səbəptərđəŋ də tə'ъire kyp buldь. Əgər Başkustprumsajuzdьŋ ojoştorov həm tixnik apparatь anьqьraq həm tərtiplərək eşləgən həm başqa ojoşma həm mə'əssəsələr sənəqət kapiratsejəhьnьŋ ixtejazdarьna diqqətlərək qaraqan bulhalar —bьl səbəptərđə bik jeŋel bətərəp bulqan bulьr ine.

Başsavnarxuz ərgəhendə saqьrьlqan maxsus keŋəşmə Başkustprumsajuzdьŋ kirbes eşləv pragьramьn atqarьv turahьndaqь daklatьn tьŋlaqas, xəldə bik ziddi tabьp, ədəktə bətərev əsən xəđer yk bajtaq saralar kyrergə buldь (başqa prajьz vudstьva ərtildəre aqzalarьnan udar brigadalar tədəv, urьndarqa jetəkselekkə məs'yl eşsələr jebərev, aъьq, jaqьv nəmələre həm başqalar menən tə'min itevđə xəđer yk tərtipke halьv həm başqalar).

Bьl saralar aşьqьs bojomqa pşьrьlьp,eştə hьnьlьş tьvđьrьrqa tejeştər.

N. A.

Kerəъtejəndər yđđəre kalxuzqa inerđər, tip kətəp jatьrqa tygel.

Jarlь, batrak, urtaxəllelərđe kalxuzqa inderev əsən aktif eş alьp barьrqa kərək

Bьl səvitteŋ eşendə maqtap bulmaj.

Byzdək jorto (Bələbəj k.) Nikulski sil səvitendə igen jьjnap qalьvđaqь barqan xərəkət əəŋləqətlənerlek bulha la, eşteŋ qalqan jaqьna bik nьq eş boşa. Məъələn: silsəvitkə ingən 11 avьlda barьhь 2 genə kalxuz jəşəj ikən. Bьl bit ində SSSR đa barqan qьđьv satsejalizem təđələşə timpьnan ber nisə jьllьq vaqьttarqa artta qalьv tigən hyđ. Timək bьndaqь apparattar xəkymətteŋ kalzuzlaşьv eşenə barmaq aşa qьna qaraqandar. Bьl julda ular kiŋ xalьq fikeren tuplap eştə insejatьrlьq itevđən qul heltəgəndər. Şulaj bulmaqanda xəđergə kendə bətə SSSR tirrityrejəhen baъьp alqan kəslə kəlliktivizem taşqьnь ber Nikuleski sil səvitendə genə bьlaj tuŋьp tormaъ ine.

Unan hun avqьs planь bətənləj iъtən sьqarьlqan. Birelgən 7000 bot igendən ber hьŋar bərtektə jьjьlmaqan „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьnьŋ taralьvьna kilhək ulda şul uq xəldə tora. Məъələn: səvitkə birelgən 3217 humlьq zajьmdan ber genə tinlektə vznus jьjualmaqan.

Timək Nikulskej raj sil səviteneŋ eşə bьl urьndarđa pramuxta tora.

Bьnan tьş rajunqa ingən avьldarđa mal aъьqьnьŋ kyp mə % qa tə'min iteleve xisapqa alьnmaqan. Məъələn: rajunda hьv julьna eləkməgən əllə nej tiklem avьldarđa bьjьl ber hьŋar henəktə besən ala almaqandar. Bьl turala hyđ asьŋ:

— Ularđьŋ malь halam menən məkinə genə aşap torhalar đa qьş sьqarđar ələ, tip qul heltəvđən başqa hyd əjtə almajđar.

Bьl eştərđə vaqьtьnan qalmajьnsa tejeşle saralarđь kyrep undaj avьldarđьŋ malьn bərđə bulmaqanda ber nisə % qa qьna bulhala besən menən tə'min itev əmələn kyrergə kərək ine.

Nikulski sil səvitenə begendən başlap jogobon asarqa bьl turala kənkerit saralar əъtəpə baş vatarqa kərək bulьr, ŗuq ihə qinvar burandarь unьŋ menən bik həjləşep tormaъ.

S. SUFЬJAN.

Kalxuzdarđa ajrьmsьlьq bulьrqa tejeş tygel

Kalxuzdarđь dərəъ julbaşsьlьq itkəndə bik rəxət həm bətə eş alqa təgərəp barqan kevek bara. Qajhьber urьndarđa siktən tьş ha[illegible] kerəъtejəndərđe kalxuzsь kerəъtejəndərđen ajьrmaqa tьrьşьv faktarь barьp jetələr.

Məъələn Tamjan — Tanqavьr jorto Aqar avьlьnda 96 xuzalьqtan ojoşqan „Jaŋь—Jul“ kalxuzь [illegible] besəndə bergələp sabarqa [illegible]. Jort başqarma rəise Xisamətdinef şul kalxuzdan 137 baş [illegible] bulьvqa qaramastan xalq besən [illegible] həm [illegible] [illegible] jьrtьlqan [illegible] [illegible] barqa [illegible] tip iđaranьŋ hyđen tьnlamajjьnsa sьqьp kitələr.

Bьna bьl eş kalxuzsьlardьŋ rajpalivud sajuzьnьŋ kərəgense jetəkselek itməvenən kilə. Ə, xəđer igendərendə ajrьm, ajrьm eşləjbeđ tip panika qorop jerəvsələr bigrək „Jaŋь Jul“ [illegible] araqь taşьrqa kitə.

Əgərđə bьl rajunda eşte dərəъ julqa quja belgəndə bik đur tabiqi bajlьqtar bar. Berensenən bьjьl qьna başlanqas igenselek eşe, ikensenən kyptən tərəqqi itep kilgən malsьlьq estəre tora.

Bigrəktə beđđeŋ rajunda [illegible] bik [illegible] kyp [illegible]. Şulaj bulьp bьl əşkə iqtibar itelep dərəъ julqa [illegible] juq.

Məъələn: kalxuzdarđa [illegible] [illegible] kyp bulьvьna qaramastan [illegible] eşe juq, [illegible]. Dejəmleştərelgən [illegible] [illegible] tiklem [illegible] [illegible] fajdalanьlmaj. Bildəl harьqtardьŋ jəndərenən fajdalanьv eştəren dərəъ julqa qujqanda beđđeŋ xuzalьqqa bik đur fajdala kilterəsəktər.

Hal aqьđьv eşen-dəge əđəkləktərgə sik qujarqavaqьt.

Sizun ytə, 300 meŋ kubamitərqaqas qara iđeldə jal itə.

Hal aqьđьv, aqas əđerləv eştəreneŋ nasar barьşь turahьnda gəzitə bittərendə kypkenə jađđьq həm kypkenə jeteşhedurьn darđь kyrhətəldə.

„Juz-ural-listeŋ jeđən asqan xəbərđər begəngə tiklem ulardьŋ kyđđərenələ salьnmaqan. Nindəj jeteşhedlektər turahьnda gizit bitendə bulqandarьn pravlinejə rəisə urьn baъarь ip. Karamişьftan horaqas ul „beđđeŋ urьъ gəzittərendə sьqqan matirejaldarđь tikşerev əsən ajrьm keşə bar, tatar başqort gəzitələrendə kyrgənəbeđ juq ələ„tip javap birə.

— „April ajđarьnda uq „Başqortostan“ gəzitendə sьqqan Injər eşsələre turahьndaqь matirejal nişləp tikşerelmənə“ tigəs, ьq-mьq ittelə başьn tьrnanь. Şunьŋ menən hyđe bettə.

Bьl nəmənə aŋlata?

Imeş, başqa gəzit matirejaldarь tikşerelgəndə (tikşerelevendələ şik bar) əlkə lə sьqqan tatar—başqort gəzittəre jatьp qalь. Xatta, ụnь kyrimjđərđə.

Ə, şul kəndəgenə Juzurl lis rəisə eşteŋ nəmələ ikənen tikşerergə kitərgə jerəj.

Bьl ihə, əşsə jeteşməgənlektən genə tygel, ə, nindəjđə bulha başqa jeteşməgənlək barlьqtь, təp səbəpteŋ ələgə tiklem tabьlьp betməgənlektə nəjləj.

Şunьŋ əsən bьnda nindəjđə bulha, əđəklək tьvđьrьvsь səbəp bar. Bьnь nьqtikşerergə, jeteşhedlektərđə asьrqa kərək.

M. A. ZAQЬF.

Heđəmtələ nəmə kilep tьva?

Bьjьl qara iđeldən bətəhe 600 meŋ kuba miter aqas kilergə tejeş ine. Ə, unđa bətə eş sintəbər başьnda betərgə tejeş bulhala begəngə kəndə 300 meŋ kuba miter aqas kilep betməgən. Bьlarđan başqa Aqiđeldə taqь la 29 meŋ kuba miter aqas inderələhe bar.

Bьnьŋ səbəben eşsələr jeteşməvđən, tej ip. Karamisьf.

Daprizьvniktər kan firinsejəhe uđqarьldь.

K—Tilev jort kyləmendə səjəsi kampanejalarđь uđqarqan kevek, ber rəttən 1908 nse jьl tьvqan jəştərđe sburqa əđerləv eştərə lə bara.

12—nsə avqьsta jort kyləmendəge 1908 nse jьl tьvqan jəştərđeŋ kanfirinsejəhe uđqarьlьp, daprizьvniktarđьŋ begəngə burьstarь turahьnda daklat tьŋlandь. Daklat huŋьnda tybəngə şarttar menən Asьvlь jorto daprizьvniktarьn jarьşqa saqьrđьlar: 1 — sbur kenəndə 100 % menən jьjnalьrqa;

2—Daprizьvniktar arahьnda nađanlьqtь bətərergə.

3—Eskegə qarşь keroş asьrqa;

4—Tađalьq haqlavqa əhmejət birergə im—tom menən xeđmətten qasьvsьlarqa safta urьn birməъkə.

Asьvlьnan javap kətəbeđ.

BƏKIR MORTAZIN.

kemdərđe kulak xuzalь qьna keretergə

(SSSR yđək Başqarmahь həm Şavnarkumь qararьnan)

Avьl xuzalьq halьmь palazinejəhenen kulak xuzalьqtarьn ajrьm halьmqa tartьv turahьndaqь matdələrđe [illegible] arqahьnda urta xəlle kerəъtejən xuzalьqtarьn [illegible] kertev faktьlarь bulqan ine.

SSSRYđəkBaşqarma kəmitətə həm Savnarkumь juqarьlaqь aŋlaşьlmavsьlьqtь beterev əsən tybəndəge qararđь sьqara:

Tybəndəge bilgelere bulqan xuzalьqtar kulak xuzalьqtarь isəplənə həm ajrьm rəvestə ajrьm halьmqa tartьlalar:

Əgərđə xuzalьq avьl xuzalьqь əştəre əsən hər vaqьt jallanqan əşselər totha, [illegible] xuzalьqta [illegible] jallanqan əşselər totovsьlar (jallanqan əşselər totop ta, SSSR zakundarь bujьnsa sovettərgə hajlav xoquqь alьnmavsьlardan başqalarь) la kulak xuzalьqtarь bulьp hanalalar.

Əgər đə xuzalьqta tirmən, maj zavьtь, jarma, tarь jarqьsь [illegible] həm [illegible], şulaj uq başqa sənəqət pridprejatejələrь bulьp, şulaj uq mexanik dvigatildar qullanьlha, jə ihə [illegible] halьmqa tartьv qələmətə bula almaj. Əjgə əş birev menən xalьq kesenən fajdalanьv həm arindaqa birev əsən fajdalanьv kevek sənəqət pritprejatejələrь bulьvsьlar ajrьm halьmqa tartьlalar.

Şulaj uq mixanikləştərelgən avьl xuzalьqь qoraldarьnan maşinalarьn hər vaqьt arindaqa birep torovsьlar jə ihə başqa xuzalьqtarqa şul maşina menən eşləp xaq alьvsьlar đa kulak xuzalьqtarь safьna kertelələr.

Jer bilevsələrđe [illegible] menən jerđən arindaqa alьp torovsьlar.

Sistimnьj rəvestə ajrьm [illegible] torlaqtarđь aqsa menən torov, jaki pritprejatejəlarqa birep torovsь xuzalьqtarđa həm başqalar.

Şul uq simejə aqzalarьnan berhe hatьv itho, jaki xuzalьq [illegible] kilemdərə bulha, şulaj uq meset—sirkevđərđə xedmət itkən kilerđərə avьl xuzalьqь halьmьna [illegible]. Ajrьm halьmqa minumumьnan artьp kitho, bьl xuzalьqtar đa kulak xuzalьqtarь safьna kertelep, ajrьm rəvestə halьmqa tartьlalar.

Xuzalьqta ber teşlь jəl tirmənə bulьv xuzalьqtь ajrьm [illegible]

TORLƏHENƏN

LUNDЬN, 20. Qьtajdan alьnqan xəbərđərgə qaraqanda yd vaqьtьnda Caŋsa [illegible] Xankav qalalarьna jebərelgən ingeliz qəskərđərə kire Şanxajqa qajtqandar.

Səvit kənsьqьşь indysterləşə.

Kənsьqьş əlkələrđə 5 jьllьq plan.

Iđə satsejalizem nigeđendə sənəqətləşterev barь sənəqətte -berense sirutta prajьzvudstьva saralarь əđerləvse sənəqətte— yъterev genə tygel, bəlki şunьŋ menən ber qatarđan SSSR đьŋ rajundarьnьŋ iqtisadi jəđən də yđgərtev, artta qalqan rajjun həm jəmhyrejəttərđəŋ sьjrjə həm inirgejə birges kestərenən fajdalanьp, ularđь la sənəqətləşterev həm ularđa sənəqət pralitarejatь kadralarь jeteşterev tigən hyđ.

Səvittər sajuzьna sənəqətteŋ qajhь urьndarđa tuplanьvь kapitalizem bьlaj bulьp qalqajnь.

Əsorajunda (Liningrat, yđək sənəqət jəqni Məskəv, Ivanьf həm Nizgarut əlkələre menən Ukrajnanьŋ ber ələşə) bətə sənəqətteŋ təp fundarьnьŋ 62 pr tan, bətə praduksejənьŋ 70 pr tan kyberəge tuplanqajnь. Xəlbuki bьl əlkələr bətə iđeŋ barь 8, 8 pr. đurlьqьnda qьna inelər.

Batşa xəkymətenəŋ kalunejə səjəsətə ajqanlь urta Azejə, Qazaqьstanь, Başqortostan həm başqa milli rajundar barь yđək əlklələrđeŋ sənəqətenə sьjrjə jeteşterevsə təbək kenə itiep qaldьrьlalar ine. Səber kevek sittəge başqa əlkələr də ьsьnda şundaj rajun bulьp qala ine.

Xəlbuki Sajuzdьŋ kənsьqьş (A səjə) rajjundarь fajdalь jer aъtь bajlьqtarьna bik baj. Xətra xəđergə—bьnda gejalugejə adzvitkala ь bik að eşlənep bik oxqьra urьndar tikşerelgən ber həvaldə l—bьl təbəktər qara jam təъlə mitaldar. ximejə lakьv nəmələre, bigerək tə jer ъьmere əsən təp rajun bulqanьy aŋlaşьla.

Məъələn sajuzdьŋ bətə jer ymere zapasьnьŋ 87% ь, hьv kaqьmь kesenən 69 % ь kənsьqьş təbəktərđə. Təъlə mitaldarđьŋ da təp zapasь başlьsa Ural, Qazaqьstan həm Kafkazda. Kənsьqьşta timer rudalarь la kəslə qara mital sənəqəte ojoştororqa jetərlek. Bьl əlkələr bik đur ximjə sənəqəte ojoştorov əsən kərəklə nəmələrgə lə bik bajđar.

Bьna şul sьjrjəlar kənsьqьş rajjundarđa Bilariteskej triste jəki Cirnikef kambinatь kevek bik ere sənəqət kambinattarь tədəvgə məmkinlek birələr.

Jaŋь fabrik həm zavьttar tədəv turahьndaqь biş jьllьq plandьŋ ytkən təvgə ikə jьlьnda uq beđ partejənьŋ artta qalqan rajjundarđь sənəqətləşterev timpьn kesəjtev səjəsəteneŋ bojomqa aşьrьlьvьn kyrəbeđ. Ytkən-sənəqətte torqođov osoronda təp summalar elektən qalqan fabrik zavьttarđь tədətep, jaqşьrtьp torqođovqa totolqan vaqitta sənəqətteŋ tirriturejə jaqьnan bulqan tədeleşen yđgərtev julьnda đur eş eşləp bulmaj ine. Ə xəđer beđ 5 jьllьq plandь praktik bojomqa aşьra həm jaŋь bik đur sənəqət pritperejətejələre tədi başlaqas ajrьm rajjundarđьŋ iqtisadi təъəndə həm əhəmejətendə bik đur yđgəreştər kyrelə başlanь.

Jaŋь tədeleşteŋ jьldan jьlqa nisek yъə barьvьn əşə handar anьq kyrhətə: 1926—27 nsь jьlda jaŋь tədələş 15,2% ine, 27—28 đə 23,3% qa, 28/29 da 25,4% qa, 29/30 nsь jьlda 43% qa jettə. Jaŋь tədələş yъev nisbətendə artta qalqan rajjun həm jəmhyrejəttərđə sənəqətləşterev đə kesəjə bara. 5 jьllьqtьŋ təvgə ikə jьlьnda bajtaq rajjundar təp hundtarьn ikə, xətta əs tapqьr kybəjttələr, jəqni bьl təbəktərđə (Ural, Səbər, Alьъ Kənsьqьş, Qazaqьstan, Tənjaq Kraj, Başqortostan həm başqalar) bik kyp uu jьldarđa eşləngən eştər xəđer ikə jьlda eşləngənlek kyrelə.

Ləkin bьqa qarap kvalifikatsejəlь eşsələrđəŋ həm fən—tixnikə kestərenəŋ təp kadralarь tuplanqan elekke iъkə sənəqət rajundarь elekke xəldərendə qatьp, alqa barmaj qalalar tip jularqa jaramaj. Bəlki hunqь jьldarđa ularđa sənəqətteŋ iŋ kvalifikatsejələ tarmaqtarь menən jerlə sьjrjəqa həm jaqьv nəmələrenə ingedləngən sənəqət bik nьq alqa bara. Məъələn Liningrat həm Məskəv əlkələrə menən Urajnala 1929—30 nsь jьlda sənəqətkə kapital tьqьv 1927—28 nsə jьldaqьnan ikə tapqьr kyberək buldь.

Ləkin şulaj bulhala bьl əlkələr sənəqətteŋ yъev timpьnda bьqa tiklem artta qalqan təbəktərđən qalьşa teşələr. Məъələn iъke sənəqət rajjundarь 1927—28 nsə jьlda kapitalnaj tədələştə 57 % urьn tothalar, 29—30 nsь jьlda 47,2 % urьn totalar.

Partejə Yđək Kəmitəteneŋ 16 nsь s'jez tarafьnan da raъlanqan URAL MENƏN SEBERDƏ IKENSE JERP KYMERE—MITAL BAZAHЬ (Ural—Kuznitəskej kambinatь) tədəv turahьndaqь qararь Sajuzdьŋ kesən yъterev eşendə lə, SSSR dьŋ iъphed baj kənsьqьş əlkələrenən fajdalanьvđь ratsejanallaştьrьv eşendə lə bik pur əhəmejət—ala.

Partejə bьl qararь menən sajuzdьŋ kənsьqьş rajjundarьnьŋ sənəqət jəđən tamьrьhan yđgərtev burьsьn xəl itevgə kerəştə.

Bьna şunьŋ menən bəjlətelep SSSR savnarxuzь tarafьnan ural, səbər həm Qazaqьstan əsən tədəlgən 5 jьllьq plan həm Başqortostandьŋ jaŋь 5 jьllьqь bik đur əhəmejət ala. 5 jьllьq plandь təv başlap tədəgəndə bьl rajjundarđaqь məmkinlektər tulь ucutqa alьnmaqajnь. Şulaj bula torop ta bьlarđa sənəqət bik đur adьmdar menən alqa bara başlaqajnь. Ə jaŋь 5 jьllьq plan bьl rajjundarđa praduksejə sьqarьvđь təvgə 5 jьllьq planda kyrhətelgəndən əs tapqьr kyberək sьqarьvđь kyđətə. Praduksejənь bьlaj arttьrьv əsən əlbəttə kapital tьqьvđa şulaj kybəjtelergə tejeşle bulasaq.

Ьsьnlap ta bьnь Başqortostandьŋ 5 jьllьqьnьŋ əsənse jьlь əsən tədəlgən kantrulnaj sьjfьrđarđa kapitalnaj tədələş planь bik nьq yъevđən də aŋlarqa məmkin.

Sənəqətteŋ alqa barьşьnьŋ bьndaj timpь kensьqьş rajjundarđaa əşsə həm inzinir—tixnik kestər kadralar məs'ələhen alqa bik đur itep kilterep battьra. Bьna bьl məs'ələnə xəl itev đə kənsьqьş rajjun həm milli jəmhyrejəttərđeŋ iqtisadi həm mədəni arttalьqьn bətərev əsən sənəqətte jaŋь təbəktərgə kyserev əsən təp şarttarđьŋ berhe bulьp tora.

L. XƏJFIS.

YĐ ARA HALЬM TURAHЬNDA JAŊЬ ZAKUN.

Avьldь satsejalizem nigeđenə qorovđь jeteđlətev əsən xalq sridstevalarьn ьlьqtьrьv sarahь bulьv, şulaj uq jarlь həm urta xəlle jalpьnьŋ mədəni həm xuzalьq julьndaqь yđ kərəktəren tə'min itevđə eşməkərlek kyrhətev furmahь bulьv jaqtarьnan yđ ara halьm đur əhəmejət qađandь.

Hunqь 3 jьl esendə yđ ara halьm julь menən 350 miljun hum samahь aqsa jьjьlqan. Kammunal xuzalьq kevek qajhь ber eştərđə xalьq tarafьnan yđ ara halьm julь menən bətə tybəngə bydzittərgə qaraqanda la kyberək sьqьm jahala.

Şunьŋ əъtəvenə partejəneŋ avьldaqь səjəsət qoraldarьnan berəhe bulьv jaqьnan da yđ ara halьmdьŋ əhəmejətə bik đur. Yđ ara halьmdь ajrьm xuzalьqtarqa, ular tarafьnan tylənə torqan a.x. nalugь miqdarьna qarap bylep halьv sistimь həm jarlьlarđь halьm tyləvđən qotqarьv—bьlar səvit yđ ara halьm jьjьvьna sinfi xaraktir birələr. Yđ ara halьm furmahь menən, avьldьŋ jarlь həm urta xəlle ələşə, mədəni dərəzənə kytərev, juldarđь jaqşьrtьv həm qəmymən avьldь tamьrđan uq satsejalizem nigeđenə qorov əsən kərək bulqan sridstevalarđьŋ kybəhən birergə baj həm kulak qatlamdь məzbyr itə.

Yđ ara halьm turahьndaqь jaŋь zakun xuzalьq həm səjəsi abstanufkanьŋ yđgərevə massavaj rəveştə kəlliktifləşterev həm tybəngə vlas urgьndarь—avьl səvittəren həm rajun başqarmalarьn nьqьtьv julьnda nьqlь ustanufka qujьlьv ajqanlь sьqarьlqan.

Jaŋь zakun bujьnsa bətə kalxuzdar, şulaj uq eş malь həm invintardarь dəjəmleştərelgən kammunalar, ərtildər həm jerđe bergələp eşləv şirkəttərenəŋ aqzalarь yđ ara halьm tyləvđən qotqarьlalar. Ləkin bьl punkьt kalxuzdьŋ yđ başlavь bujьnsa yđ ara halьmqa qatьşьrqa teləvenə əlbittə qaqьlmaj.

Udqan jьlnь yđ ara halьmdьŋ iŋ sik miqdarь bildələ xalq tylərgə tejeşle bulqan a. x. summahьnьŋ 50 pratsintь dəvmələndə qujьlqajnь. Ləki başlьsa xalqtьŋ nindəj bulhala eştə (məktəp haldьrьv. tədətev həm bytəndər) tiđerək ytkərergə teləvə menən kilep sьqьp, juqarьla kyrhətelgən sik miqdarđan aşьrьp jəbərev vaqiqalarь la bajtaq buldь. Şul xəldə şulaj uq 1930—31 nsə jьlqь a. x. nalugь summahьnьŋ təşerələvə arqahьnda yđ ara halьm summahьnьŋ yđənən yđə keserəjevən iъəpkə alьp, jaŋь zakun grazdandar dəjəm jьjьlьşьnьŋ bildələ avьlqa birelgən yđ ara halьm miqdarьn a. x. nalugьnьŋ 100 pratsintь tiklem itep arttьrьv turahьndaqь jullavđarьn qəniqətlənderev xoquqьn rajun qaşqarmalarьna birə.

Jerlə bydzittərđən keshəđlegə arqahьnda bik kyp avьl bulmaqan urьndarđa (daca pasjulkalarь, mistickələr həm başqalar) mədəni həm xuzalьq jaqtarьnan avьldar jaqşь tə'min itelə almajđar. Bьndaj urьndarđьŋ xalqьna yđđərenəŋ mədəni həm xuzalьq kərəktəren ytəv əsən yđ ara halьm jьjьvđь tьjьv fajdahьđ bulьr ine. Şuqa kyrə jaŋь zakun sajuz jəmhyrejəttərđeŋ zakun sьqarьv urgьndarьna yđ ara halьmdьŋ jьjьlьvь məmkin bulqan avьl tygəl urьndarđьŋ katigyrejələren həm ulardaqь yđ ara halьmqa qatьşa alqan xalq gruppalarьn bibdələv xoquqьn birə.

Yđ ara halьmdь ajrьm xuzalьqtarqa bylep halьv sistimь elekkesə qaldьrьla, jəqni hər ber xuzalьq tarafьnan tylenə torqan a. x. nalugь summahьna qaraq bildələnə. Jarlьlar, ьđьl ərmejestər həm bytənərđeŋ a. x. nalugь tyləvđən qotqarьlqan xuzalьqtarь, şulaj uq eşsələr həm xedmətkərđərđeŋ grazdandar dəjəm jьjьlьşь tarafьnan yđ ara halьmdan qotoldorolovđarь məmkin həm hər xəldə yđ ara halьmdь elgutlь şarttarđa tyləjđər.

Elekkesə idara sьqьmdarьn qaplavqa yđ ara halьm jьjьv tьjьla, şunьŋ menən bergə bьl tьjьvđь bođovsьlar jenəjatselor tərtilendə məs'ylejətkə tartьlalar.

Yđ ara halьm—ul jəməqət eşe. Bildələ avьldьŋ grazdandarь yđđəreneŋ dəjəm jьjьlьştarьnd yđ ara halьmdь jьjьv unьŋ miqdarь, nindəj kərəktərgə totolorqa tejeşlegə, tyləvđən kəmdəŋ qotoldorolovь turahьndaqь məs'ələlərđe xəl itələr. Bьna şunьŋ əsən də yđ ara halьmdь jьjьv avьl jəməqətselegenən həm undaqь mədəni kestərđən đur aktiflьq həm inisejativa talap itələr. Yđ ara halьmdь qabul itevđə xalqqa idara julь menən qьъьm jahavđь zakun tьja. Yđ ara halьm ireklelek nigeđendə ytkərelergə tejeşle. Ləkin yđ ara halьmdьŋ irəklə xaraktirđa bulьvь jarlь həm urta xəlle jalpьqa mədəni həm xuzalьq xeđmətə kyrhətergə tejeşle bulqan jerlə səvit urgьnda ьnьŋ halьm tyləneven kətəp ultьrьrqa tejeşlektəren kyrhətməj. Jerlə urgьndarđьŋ burьsь aŋlatьv kampanejəhen ytkərevđən, jəməqətteŋ aktif kestəren mabilizavajt itevđən həm ular menən bergə yđ ara halьm aqsahьna eşlətev əsən xəđergə vaqьtta krəъtejəndərgə iŋ kərək bulqan eştərđə ytəvđə torə.

Kulaktar həm ulardьŋ jalsьlarь xəđerđə lə yđ ara halьmqa qarşь agitatsejə ytkərergə tьrьşьrđar. Əgər avьlda tejeşle rəveştə agitatsejə həm aŋlatьv eştəre ytkərelhə kulaktardьŋ hamanda jeŋeləsəktərendə şik juq. Hunqь 3 jьl esendə krəъtejəndərđeŋ kiŋ qatlamdarь yđ ara halьmdьŋ fajdalьlьqьn aŋlanьlar. Jarlь həm urta xəlle krəъtejəndər tarafьnan ytkən jьldarđa kyrhətelgən jarđam his şikheđ bьjьl da bulasaq.

Yđ ara halьmdьŋ đur bejeteşhedlegə bulha—ulda jьjьlqan summalarđь tulь rəveştə fajdalanmav, ə qajhь ber vaqьtta zakunqa xilaf rəveştə totonov. Bьl ьnqajda yđ ara halьm aqsalarьnan kapiratsejəgə, kalxuzdarqa ssudalar birev, idara kərəktərenə totonov həm jьjьlqan aqsalarqa nindəj bulhala bərər eşte eşləv turahьnda dəjəm jьjьlьş tarafьnan sьqarьlqan qarardarđь ytəmov kevek vaqiqalar bar. Bətə bьl jeteşheđlektər kybəhensə partejə, səvit urgьndarьnьŋ həm qьđьqhьđqьnь ucrizdinejələrđeŋ (məqarif, havlьq haqlav, kammunal xuzalьqь həm başqalar) yđ ara halьm məs'ələhenə tejeşle diqqət itməvđəre, şulaj uq rajun həm avьl tikşerev kəmisjələreneŋ eşləməvđəre arqahьnda kilep sьqalar. Avьl səvittərenə bьl julda tixnika jarđamь bik əđ kyrhətelde jəki bərđə kyrhətelmənə.

Partejəneŋ XVI nsь s'jeđь tarafьnan tybəngə vlas urgьndarьn nьqьtьvqa alьnqan ustanufka, „avьl səvittəren hər jaqlap kesəjtev həm ulardьŋ eş jəkmətkələren, şulaj uq eş məъьdarьn avьldь xuzalьq həm mədəni jaqtarđan jaŋьnan qorov məs'ələlərən ьlqьj kyberək sьqap alьv jaqьna qətqəj rəveştə yđgərtev“ (RKI yđək kantryl kəmisejəheneŋ atcutь bujьnsa rizlytsejə), şunьŋ menən bergə partejə həm səvit urgьndarьnьŋ yđ ara halьmqa diqqəttəren kesəjtyđərə bьl eşteŋ elek kyrelgən jeteşheđlektərđe bətərergə məmkinlek birəsək.

1930—31 nsə jьlqь yđ ara halьmdь ytkərevgə jaqьn kəndərđə yk kereşergə kərək. Sintəber ajьnda yđ ara halьm tylənə başlahьn əsən aqьmdьqajđa uq əđerlek eştərə başlanьrqa tejeşle.

Dəjəm başlanqьs ьqьv [illegible] ьnьŋ ytələve, avьl sritstevalarьn mabilizavajt itev, kiŋ krəъtejən jalpьhьnьŋ avьlda

Bы kalxuzdarđь səx nəgə вaƀtьraвьđ.

„Partizan“ kalxuzьnda idara eştəre nasar.

Arqajaş kantunь, Qonşaq jorto, Qorman avьlьnda oşo ytkən fibral ajьnda 1.000 xuzalьqtan torqan „gigant“ kalxuz ojoşторolqajьn. Ləkin bьl ojoşторov вьвь ojoşov bulmaj fəqət Davьt Jultьj julbaşsьlьqьnda jahalqan pirigip. arqahьndaqьna barlьqqa kilgən bulqanqa ađaq, ip. Stalin məqələhe həm Partejə Yđək Kamitətenen kalxuzqa inevđəŋ tulь ireklelegən tə'min itev turahьndaqь qararь aŋlatьlqandan huŋ kyəselek taralьp, kalxuzda bətəhe 200 samabь aqza qaldь.

„Partizan“ kalxuzьnьŋ idara sastafь—nasar. Idarala 6 keşe bulьp, hər qajьhь yđ beldegənsə eş itə birə. Məƀələn, kalxuzda qьmьdxana bar. Ləkin, bьl qьmьd xanala əđerləngən qьmьđđan kalxuz aqzalarь his fajđalana almajđar. Bəlki hatьv fajđa itev nigeđenə qorolqan bulьp, fəqət aqsa jьjьv qьna kyđ uŋьnda totola.

Kalxuz aqzalarь esende II xatta III nse stadejə tybirkulyz menən avьrьvsь jarlь kalxuznitsalar bulha la ularqa ber sirek tə qьmьd birəlgəne juq. Qьmьđđь jə, sittən kilep esep jatalar jəki şuluq idara aqzalarь yđđərə esələr.

„Hatьla“ tigən qьmьđđьŋ da berđə iƀəbe juq.

Qьmьđ hatьp kypme aqsa jьjьlqan ellə aqsahьđ fəqət duƀlьq nьqььv esən genə eserəlgən me, bilgeheđ.

Şulajuq avьl totoş kalxuzlaşqan saqtə kulaktarđan tartьp alьnqan nəmələrđən fajđalanьv đa bik nasar tora. Hər ber idara aqzahьnьŋ yđenə ber blaknutь bar, şul blaknutqa jađьp bojroq qьna birələrđə—nəmə şunьŋ menən „urьnьnа sarьf itelgən“ iƀəplənə. Məƀələn, kulaktarđan tartьp alьnqan jaqşь ber Şəl şah vəlej Vəlejef tigən urta xəllə ber kalxuzsь bisəhenə fəqət idara aqzahьnьŋ jaqьn qərendəşe bulqan esəngenə 6 aj mətdət menən kriditkə birəlgən.

Şulaj uq Mərxəbə Kərimьva tigən taqь bərəvgə ber kyldək birəlgən. Bьl kyldək, şəl alьvsь qatьndar aqaj-enelek arqahьnda qьr eşenə sьqmajđar, o qьr eşenə sьqqan jarlь qatьnqьđđar andaj ŋgytalarđьŋ his berehenən fajđalanmajđar.

Brigadirđarđьn eştərenən xisap alьv, ularqa jetəkselek itev juq Jađ—igən səskən vaqьtta brigada başlьqtarь orloq jəşerep alьp qalьp qьjbat xaqqa hatьp jatqan bulhalarđa şul kəjgə baƀьrьlьp jatьp qaldь.

Eş vaqьtьnda kalxuzsьlarđь aşav—esev nəmələre menən tə'min itev sarahь kyrelməj, bəraj kalxuzsь avьns horap kilhə:

— Asьqhaŋ ənə tora julьŋ sьqta kit! tip tupaƀ rəveştə javap birələr.

Şunьŋ əsən bьl kalxuzđь nьqьraq tikşerep, idaralaqь jetəşhedlek'ərđə asьrqa, yđ ara tanqit, həm kalxuz eşendə dimakratejəgə kiŋərək jul birep, kalxuzđь „əlegə kalxuzsь tygel“ krəƀtəjəndəgələ jaqьnajtьv sarahьn kyrergə kərək.

JƏX.

Urge-Qьjqьla rajun kənfirinsejəhe asьldь.

Urge—Qьjqь rajjun partejə kənfirinsejəhe Başqortostanda satsejalizem teđələşe ojoştorovsь həm uqa jetəkselek itevsə partejə əlkə kamitətenə həm unьŋ urgьndarь bulqan „Başqortostan“ həm „krasnaja Başkirejə“ gezittərenə bəlşəviklek sələme jebərə. Kənfirinsejə partejənen 16 nsь s'jezьnьŋ qararь nigeđendə avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev həm kalliktifləştьrьv nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bəterev esən kiƀken kərəş alьp barьrqa hyđ birə.

Igen əđerləvđə aşьqьр atqarьv, igendə tiđ jьjьştьrьp bəterev, kəđgə səsevđə plandan aşьrьp atqarьv batrak, jarlь həm urta xəllelərđe kalxuzdarqa ьlьqtьrьv turahьnda Tənjaq Kafkazdьŋ saqьrьvьn qabul itəbeđ.

Uŋ apparatunisttər aŋьq belep torhondar: his ber sitenlektərgə qaramaƀtan 16 nsь s'jezdьŋ qararđarь bojomqa aşьrьlasaqtar. Partejənen 16 nsь s'jezdь ismenə teđəlgən qьđьl abuzdar partejə kənfirinsejəhenə 16 meŋ bot igen birđelər. Bьl eş s'jezdьŋ rajjunlaştьrьv turahьndaqь qararzь bik vaqьtlь həm movafiq bulqanlьqtь kyrhətkən iŋ jaqşь javap.

Qonşaq 1—rajun partejə kənfirinsejəhenə qajnar sələm!

Begən—22 nse avqьs Qonşaq rajunьnda (əlkkə Arqajaş k. Qonşaq jorto) berensə tapqьr Qonşaq rajunьndaqь kammunistarđьŋ tarixi part—kənfirisejələre asьldь.

Bətə Qonşaq rajun kalxuz, safxuz eşsələre batrak, jarlь, urta—xəllə krəƀtəjəndərə Qonşaq berensə rajun partejə kənfirisejəhen qotlap qarşьlaj.

Alda torqa məhim səjəsi—xuzalьq kampanejəlarьn bəlşəviktərsə udar timp menən uŋьşlь itep ytkərevđə partejəgə jaqьndan jarđam itergə hyđ birələr.

jəşəhen partejənen əlkə kamitəte.

Prizidejum rəise VAXITEF

Partizandar Nankin kapqahь təвəndə.

Nankin həm Kantun qalalarьnda aq tirrur

Nankin xəle avьrlaşa.

PARIZ, 19. Gavas agintsevahьnьŋ Şanxajđaqь xəbərsehe Nankindəge xəl turahьnda bьlaj tip jađa:

— Bьnda bajtaq qəskərđərđəŋ bulьvьna qaramaƀtan teşenkə nastrajenejə xəkem hərə. Nankin xəkymətenen apparatь tulь tarqalьv aldьnda tora. Partizandar xərəkəte Nankin qapqahь təbenə yk kilep jetə. Nankindan 10 kilumitьr jerđə bulqan Can—Kaj—Şi iminejəhe partizandar tarafьnan alьnqan. Nankindaqь haldattar rivəlytsejun prapagandaqa birelep, başlьqtarqa ytəj almaƀlьq talaptar qujalar. Nankindaqь vlastar həm palitsejə qarşьlьq kyrhətergə badmajđar. Nankindaqь rivəlytsejun pralitarejattьŋ sьqьşь kəndən—kən jaqьnlaşa.

Urman jandьrьp rivəlytsejənən qotoлop bulmaƀ.

ŞANXAJ, 19. Qьtaj gəzittərə jađьvьna qaraqanda Xi—Sezon (Xunan həm uxan əlkələre xəkymətenen rəise), qьđьl ərmejənen urmanlь rajundarqa ingən etrattəren qьvьp sьqarьv ujь menən, undaqь urmandarđь jandьrьrqa quşqan. Xankav qalahьna jaŋьnan 3 divizejə qəskər jebərelgən. Nankin qalahьnda vlastar 20 kammunistь yltergəndər.

Nankin palitsejəhe eđlənə.

ŞANXAJ, 21. Rəjter agintstevahьnьŋ xəbər itevenə qaraqanda Nankin vlastarь qalala kammunistarđьŋ đur zagьvьrь bulьvьn asqandar. Bьl ojoşma jənəhe qalaьa baş kytərevđe ojoştororqa, xəkymət ucrizdinejələren havaqa kytərergə, palitsejə həm qəskəri eəstər urьnlaşkan jerđərgə bumba taşlarqa əđerlənep jatqan. Palitsejə bik kyp keşelərđe qulqa alqan. Qulqa alьnьvsьlar arahьnda cinavniktər, studinttar, tiligraf həm tilifun xeđmətsələre, şulaj uq qəskəri keşelər bar.

Taqь la palitsejə jənəhe kammunistarđьŋ jəşeren tipagrafejələren həm qoral sklattarьn tapqan.

Kampartejənen rajun kamitətə aqzalarь qulqa alьnqandar.

BƏJPIN, 21. Bəjpin—Mukdin timer julь rajunьnda kyptən tygel bulqan hьv taşьvьnda 3 meŋ keşə batьp ylgən. Bьl taşьvđan timer julqa 2 miljun dallarlьq zarar kilgən.

Qьđьl qəskərđər Janseze jьlqahь bujьnda.

ŞANXAJ, 20. Xankav menən ike aralaqь tiligьraf sьbьqtarьnьŋ eđeləve arqahьnda Yşyjə purtьndaqь (Jənseze jьlqahьnda Xankav menən Sezə sezən qalalarь arahьndaqь furt) vaqьjqalar turahьnda dərəƀ məqlymәttər juq. Yşyjə purtь qьđьldar tarafьnan alьnqan tip ujlajđar. Qьđьl qəskərđər Janseze jьlqahь bujьnda huqьşьvđь davam itələr. Canşa qalahьnda aqtirrur oşokengə tiklem betməj. Rəjter aginstevahьnьŋ jađьvьna qaraqanda Xi—Sezən quşьvь bujьnsa 4 meŋ kammunis yltərəlgən.

LUNDЬN, 21. Gandi tarafьnan vitsə-karylgə jebərelgən xətta qujьlqan şarttar təv başta qujьlqan luzьngьlarđan kire sigenev pragramь bulьp teşələr. Bьl şarttarđьŋ bətəhe lə iqlan itelməgən ələ, şulajđa ularđьŋ təp xaraktirь bildələ bulьp, Gandinьŋ Hindestan məs'eləhen tьnьslьq menən xəl itergə tьrьşqanlьqьn kyrhətələr. Gandi Hindestan esen daminejyn xoquqьn alьrqa riza bula, ləkin yđ prajьktьnda Hindestanda Angelejə qəskərđəren qaldьrьv, tьşqь səjəsət jəhətenən məstəqil eş kyrevđən baş tartьv kəvek iƀkərmələr kyrhətə. Əgər milli kungeris bьl şarttarđь qabul ithə, ul grazdandarđьŋ baş tartьv kampanjəhenən kire sigenev bulasaq. Milli kyngeris şulaj uq Hindestanьь Angelejə menən quşьv turahьnda irekle rəveştə qarar sьqarьrqa tejeşle bulasaq. Circil bьl turala gəzit xəbərsələrenə tybəndəgelərđe beldərđe:

— Hindestan vəkildəren tyŋərək əƀtəl kənfirinsejəhenə aldap sьqьrьv həm tomanlь hyđđər menən daminejyn xoquqь borergə eşəndərev—jenəjət bulьp teşe, sənki Hindestan səjəsi eşsələrenen yđ qəmərđərə esendə daminjyn xoquqьn kyrməjəsəktərə asьqtanasьq bildələ.

PARIZ, 20. „Jumanitə“ gəzitə Marsil qalahьndaqь yđ xəbərsəhenen xatьn iqlan itə: Oşo kəndərđə—tejelə bьl xatta—Marsildən—Sajgun qalahьna 8 tank həm bik kyp qoraldar tejəp ber paraxut kittə. Bьl qoraldar, aftьrđьŋ fikrensə, Hinde—Qьtajđaqь rivalytsejun xərəkəttə betərev julьnda fajđalanьlasaqtar.

mədəni həm xuzalьq şarttarьn jaqşьrtьrqa ьntьlьvь, kerəƀtəjəndərđe aqsanьŋ bulьvь—bьlar barьla bьjьl yđ ara halьmdьŋ ytkən jьldarqa qaraqanda tiđerək həm uŋьşlьraq ytələvən kətərgə nigeđ qoralar.

yđ ara halьmdь ytkərevđə matbuqat rylen aktiflaştьrьrqa kərək. Bьl juldaqь hər ber uŋьş, hər ber jeteşhedlek kiŋ jəməqətsələkkə jetkerelergə tejeşle, sənki jarlь həm urta xəllelərđe məđəni həm xuzalьq jaqtarьn tə'min itevđə jəməqətsələkkə tejeşle, sənki jarlь həm urta xəllelərđe məđəni həm xuzalьq jaqtarьn tə'min itevđə jomoşaqlьq kyrelev-ul məđəni rivəlytsejələ həm avьldь satsejalizem nigeđenə qorov eşendə əđəklek bulasaq.

Stərle tamaq kantunьn oSop ytəbeđ.

Başasoavejaximdьŋ osqosь osop ytəsək juldьŋ əsensə punkьtьnda—Mənəvezdə jergə təştə. Osqos kilep jerləgən urьnda mitineg ytkərelde, osqosta katanejə teđəldə. Osop barqanda jul əƀtendəge avьldarđa listufkьlar teşərəldə. Osqos bətə kampanejənь „Bətə artьq igen dəvlətkə“ həm „SSSR qorqavsьlьqьn kəsəjt, asoavejaximqa in“ luzьnqьlarь menən ytkərelə. Bətə jerđə lə osqos bik kyp xalq həm krəƀtejəndər tarafьnan qarşь alьna.

P.P.

„Kanijuq-Qarbunik“ kilde.

Estərle—Tamaq kantunьna kitevsə“ Kanyk—garbunik“ samalytə 22—nsə avqьsta ljutşik Mixajlьf menən Estərle—Tamaqta osov jahanь.

Osqan vaqьtta qala həm jaqьn avьldar əƀtənən əndəv qaqьđđarь taşlanь.

23—nsə avqьsta samalyt jul əƀtəndə bulqan avьldarqa əndəv qaqьđđarь tarata—tarta N—Usalьqa kittə.

Mələvezdə samalyt təşev majđanь jahajđar, mitьngka əđerlənələr.

P. P.

23—VIII 30—jьl.

—XVI nsь s'jьzd ismenə qьđьl abuzdar.

22 nsə avqьsta rajjun partejə kənfirinsejəhenə tura kiltərep, partejənьŋ 16 nsə s'jezь izemenə qьđьl abuzdar ojoştoroldo. Məsətlə avьl 1050 bot, Jьlanlь—1000, Tuqьđlь—200, Navatrujьskej—3700, Səvez—2000, Tybən Qьjqь avьlь—800, Kandarufkь 800 bot tapsьrđьlar.

Vələjef.

Jetəkselek bulmanь.

29 nsь jьl ađaqtarьnda Tanalьq jorto dəvmələndə 16 kalxuz bulьp şularđьŋ 4 hə ere kalxuz iƀəplənə, ə qalqandarь vaq kalxuzdar bulьp, ular oşo kəngə tikelem jortbaşqarma tarafьnan raƀlanmanьlar həm ular əƀtənən his ber tərlə jubaşsьlьq ta itelmənə.

Ere kalxuzdarđan hanalqan „Stəlin“ „Frunzə“ kalxuzdarь eş plandarь bulmav arqahьnda 11 genə pratsint besən əđerləj alqandar. Uŋьş jьvьv—kampanejəhen də bьndaqь kalxuzdar planhьđ qarşь aldьlar.

Kalxuzsь.

برنسئ ئوراژاي 5 يئللق تئ 4 يئلدا ئوتەوگە.

كالحوزسئلار قذل ئابوزدار ،ئوپوشترالار

بۇرۇ كانتونئ ئاپماعنداء ئيكن ئەذئرلەو ئشئ كوكئلئ گئئە بارا. كالحوزسئلار برنسئ ئوراۋايئئ ئالو مئەن ئولەء قئل ئابوزدار مئەن تاپشرالار.

بۇرۇ كانتونئ ئاپماعنداء ئيك باشلاپ «گلانفكا» كالحوزئ 6 سينتئبر 45 كيلاگرام ئيگن تاپشئرذئ. شولابوق پاسامار ئاول حوزالئعئن ئەرتيلئ 36 سينتئبر 82 كيلاء برنسئ پاكروۋسكئ «پاچينك» ئيسمئدەگئ كالحوز 3 سينتئبرذان ئارتئمراق ئيكنئئ ئاوعستك 5 نئە تولئ تاپشرذئلار.

حوكمئ واقئتلارذا، كالحوزسئلارذئك قئل ئابوزدار ،ئويوشتوپ ئيگن كيتروئەرئ ماساۋاي نوت ئالئئ.

«قئل كلوچ» كالحوزئ، برنسئ ئوراۋايئئ 19 نسئ ئاوعست باشئدا ئالماپئئ. 20 نسئ ئاوعستقا ،ئول 12 ئئلاولئق قئل ئابوز ،ئويوشتوپ 250 بوت ئاشلئق تاپشرذئ.

ئالدان بارعان ئانقا قئل ئەلەم تاقئاندار، ئەلەمگە: «برنسئ ئوراۋاي—5 يئللئقئ 4 يلدا ئوتەوگە» تيپ يازلعان. ئيگئن تاپشرودار، ئاب—رم حوزالئقئارذا كالحوزدارذان قالشئايذاز، پاسامار ۋولسئ سيلاسئئ ئاولئئاك گرازدانداري، سيلاسئئئ لاۋريئئ مئم ئەنئەري ئيكەنئەري 24 رەر ،بوت ئيگئئئ بئشلاپ باپئرذئلار.

حەذرگئ كۇنئە، ئابرم كوەئتنيە ئالەمرذئكە ئيگئن تاپشروداري كيئك نوت ئالدئ.

20 نسئ ئاوعستقا حەتلئ، بۇرۇ ئيكمئك سايوزئ ئارافئنان 2 مئك 508 سينتئنر ئيگئن ئەذئرلەنگەن. شولابوق 1567 سينتئنير گارنس يئيامان. بۇرۇ راي پاليوۋت سايوزئ ئارافئنان بارلئعئ 34 مئك 797 سينتئنير ئيگئن كانتراكلاشترلمان ،بولئپ، شوئئك 24 مئك سينتئنيرذان ئارتمراعان ئابرم حوزالئقئار كانتراكتاۋايت ئيتكەئئەر.

حەذرگئ كۇنئە كالحوزسئلار شولابوق ئابرم حوزالئقئار ۋالاۋاي ئسبورذئك 25% تن عئئا تاپشرالار.

ئە نورمانان ئارتئق تاپشروسئ كالحوز مئم ئابرم حوزالئقئار بولەكلەنەلەر.

ئە. كەليموللين.

ئوزئم قۇرتتارئ

هۇژوم ئيتەباشلانئلار.كۇرەشتئ كۇسەيترگە كەرەك.

بۇروكانتونئنداكئلەت قۇرۇتقستارئ مئنەن كۇرەش نيسئك بارا.

ئە. كەليموللين.

ئيگئنئ يئيئپ ئالو كامپانياهئ قئذو بارعانداء ماشئينالار ئسكئلاتتارذا ياقلانالار

ئيگئن كالحوزداردا كوتەرگئرەك تۇشۇمئ

كمدە عەيئپ؟

كۇذگۇ سەسئوذئ ،ئورلۇق مئنەن تەئمينئ ئيتئوذەگئ بنداي ۋالاكيتالارعا سيك قويئلهئن؟

ئس. سوفئيان.

Uqьvsьlar kalxuz tədələşənə jarđamlaşalar.

Dimitrifefkə jorto (Θfe k.) „Qьđьl—jul“ kalxuzь ytkən jađ avьldьn jarlь batraktarь bulqan 40 xuzalьqtan tədəlgən ine. Kalxuzsьlar jađqь səsevdə unьşlь ytkərgən həmaq inen jьjnav, kədgə səsev həm silus jamdarь əđerləv əşendə başqaralar. Xəđergə kəndə bətə artar, eşləv qoraldarь barьhьla dejəmləştərelgən. Kalxuzsьlar bergələşəp eşləvdə kyp jeңellektər bulьvьn aңlaqandar. 4 uraq maşinalarь bulьp xəđer ber tuqravьđ eşləjđər. Kalxuzđьn 80 baş umartahь bulьp kantraktatsejə bujьnsa tejeşle bulqan baldь kyptən xəkymətkə tapşьrđьlar. Ajrьm xuzalьqtarđьn baђьvđa igendəre urьlьp bətmegən, ə, kalxuzlar igendəren huqьp xəkymətkə ajlьq zadanjalarьn tultьrđьlar. Bьnьң hunьnda məhim eştərđən hanalqan silus əđerləv eşendə lə yrnək bulьrlьq. Bьl eştə Milьfka avьl xuzalьqь studinttarь la jarđamlaşьvqa baralar.

JEŅEL RƏVEŞTƏ SILUS ƏĐERLƏNEK:

Xəđergə vaqьtta mal kurmahь əđerləv hər xuzalьqtьң tөp burьsь bulьp hanala. Bьl julda ber Milьfka avьl-xuzalьqь tixnikumь uqьvsьlarь kalxuzqa barьp oşo rəveştə jahanьq; soqorđa mal adьqtarь bođolmaj haqlanьn əsen qalqьv, jađqь kedgə hьvdar baђmaћtaj urьn əđerləp alьna. Unan huң maldarđьң kyplegenə qarap soqorđoң đurьhьn bildələrgə kərək. Soqorđoң ber kubicьski mitərenə 35 bottar samalь adьq urьnlaşa. Jamqa tultьrьv əsen nindəj ylən bulhala jaraj, tik ərekmən, qajьn ber aqьvьң ylənđərđə halьrqa jaramaj. Jamdьң tərənlege 3,5 miter, kiңlegə 2,5 miter itəp soqoldo. Oşo jamdь tejgəsləp tultьrьv əsen 35 jək sej ylən tultьrьldь. Tərlə ylənder jьjnap ulardь balta menən vaqqьna turalqandan huң jamqa tultьrьldь. Əgərđə jam haj soqolqan bulha, ul vaqьtta jamdьң əђtənə 30—40 sьqarьlьp əjərgə lə bula. Juqarьla kyrhətelgən rəveştə eşləgəndən huң, soqorđoң əђtənə bik tigeđ itəp eşlənevə şart, sənki, ylən huңьnan bik ььq baђьla. Əgərđə tedelgən taqtalar jergə jetəp tormajьnsa, ylən menən taqta arahьnda qьvьşlьq qalha ul vaqьtta unьң havahь ylənde sөretergə səbəp bulasaq. Ylənde jamqa vaqlap təjgesləp halьv, unda hava inməhen əsen eşlənə. Bьnьң huңьnda taqtalar əђtənə kibək halьp unan berər miter bejəklegendə bьsьq əjələ, həm jamdьң sitenən əjlənəhen jađqь hьvđar aqьp inməhen əsen kanav qađьp qujьrqa kərək. Qьşlьqqa oşo rəveştə qaldьrьp, şulajda bьl jamdь hirəgərək qaraj tororqa kərək. Sənki soqorđoң əђtəndə balsьq jarьlьp, jəki başqa brrəj səbəptər menən hava inev ixtimal. Əgərđə kymgən balsьq ədgenə jarьlha şunda uq taşlarqa kərək.

Bьna oşo rəveştə eşləp bətərgəs, qьşlьq əsen maldarqjaqşь adьq əđerlənevən kətərgə genə qala.

„ƏM“

Θfe kenləgə

— Bьjьlqь jьldьң jađьnda qьna halьna başlaqan „Gufman“ kirbes jandьrьv zavьtь sintəber baştarьna halьnьp betə. Ul jьlьna 3 məlejun kirbes jandьra alasaq.

— Havlьq haqlav x. kamisarlьqь tarafьnan, midsantrud eşsələre əsen maxsus zurnal sьqarьrqa ujlanьla. Bьl mes'ələ tiđđən ələ kəmitətta qaralasaq.

— Başsajuzqa teğevlə əђ kejəmə, ajaq kejemə, şəkər, soj kevek tavarđa sintəber baştarьnda kilə başlajasaq. Ul tavarđar in təvlə safxuz həm a—x eşsələrenə həm igen birevsə kerəђtejəndərgə hatьlasaq.

— Başpalitprasvit tarafьnan asьlqan likpunkt inestruktьrdarь jetəştərev kurьsь 5 nse sintəbergə tamam bula. Unda uqьvsьlar 30 keşe bulьp avьldarqa qьmalь eşkə jebərelejər.

Derəђlənmənə.

„Başqortostan“ gəzitenəң 168 nse hanьnda „Serle Sərbi“ tigən zagalufka aђtьnda jađьlqan xəbər derəђlənmənə.

Gəzitəbeddəң tikşerev byləgenə kiltərelgən dakuminttarqa qaraqanda Sərbi Ojəbəjdullinanьң atahь xəjrulla derəђ hatьv itkən, ləkin qьđьldar tarafьnan ylterelməgən bəlki tif menən avrьp ylgən. Şulaj uq əsehe Ojəjşə Bikə Ojəbəjdulline xoquqtan məxrym tygel.

SərbiOjəbəj—uђal uj menən almaştьrьp jahalqan isəm bulmaj bəlki Sərbijamal Ojəbəjdulline nan qьђqartьlqan həm sərbi 10 jəşenən birle şulaj atalьp jөrəj.

Əsehe—Ojəjşə əjəndə fatirsьlar totqan əsən bətehe 25 hum daxutqa əjə.

Sərbiđəң sirapkup həm sizunlь upiranla eşləgən urnьnan sьqьvь—berəj qəjəp arqahьnda tygel.

Sərbiđđəң səvit apparatьn tađartьvđan qasьp jөrөvə ьraђ tygel—sərbi Dəvlət kanturahьnda tađartьvđan uđqan.

Vaqtlь. ridaktьr: OJAJSIN.

Huqьş məktəp tərenə uqьvsьlar jebərevđə

Huңqa qal maqьđ.

Xəđerge kəndə berləşkən tatar—başqort huqьş məktəbe, eştəren udarnьj timp menən alьp barьv arqahьnda nьqlь kamandirđar jeteşterevđə alqa kittə. Ləkin, Tatar—Başqort məktəbe, isemeń alqan bьl huqьş məktəbe, yđenə tejeşle basqort kamandirđarьn jeteştergənə juq ole.

Əgər beđ uqьvsьlar sьqarqanda (vьpiskaqa) qarahaq Başqort kammandirđarьnьң juq xəldə bulьvьn kyrobeđ.

Bьl jeteşheđlekte, məktəp kamandьvanejaьnьң nasar qaravьnan, tip əjtergə jaramaj. Bəlki, məktəp idarahь bьnьң əsen qajqьraqьna.

— Ə, huң kem qəjeple?

— Bildələ, Bьnьң əsen Başqortostan partejə şəvit ojoşmalarь qəjple, tip əjtergə tura kilə. Başqortostan jəmhyrejəteteneң juqarqь həm tybən səvit partejə ojoşmalarьnьң“ Nisek bulha şulaj jarьj“ tip qaravьnda.

Bьjьl bьl jeteşheđlektərđe bəterəv saralarь kyrelhen.

Məktəpkə urьђtar 25 pr.—qьna alьnьp 75 pr. Tatarbaşqort alьnasaq.

Uqьvđar berensə sintəberđən başlana. Jьldaqьsa huңlap qalьvđar bulmahьn. Başqort kamandirđarь jeteşterev əşendə.Tamjan—Qataj, Arqajaş kantundarь qьrqa hьnьlьş jaharqa tejeş.

Z. TAHIRЬF.

Savxuzda.

Savxuz trist bətərələv arqahьnda „Kyjəş“ „Vazrazdinjə“, „Aşqađar“ safxuzdarь orloq triste qaramaqьna tapşьrьla.

Zirnatristeң birgən məqlymətə bujьnsa bьl safxuzdar bьjьl bətəhe 30708 giktar igen jьjьştьrasaqtar. Şulardan bojdaj 22.315 giktar, arьş 1370 giktar, arpa 1056 ga., holo 5627 ga. tarь 165 ga, kənbaqьş 170 ga.

Ajrьm safxuzdarqa bylgəndə Kyjəş safxuzь bətəhe 16012 ga „Vazrazdinjə“ safxuzь 13089 ga, „Aşqađar“ safxuzь 1602 ga igen jьjьştьrasaqtar.

Bьl safxuzdar bətəhelə maşina həm başqa kərək nəmələr menən tə'min itelgəndər. Ber Kyjəş safxuzьndaqьna 111 traktьr, 80 urьp bəjləgəs həm başqa maşinalar eşləj.

Kiləhe səsev jьlьna bьl safxuzqa 15 kambajьn kiltərələsək.

„Aşqađar“ đa 11 traktьr, 20 urьp bəjləj torqan maşina, „Vazrazdinjə“ lə 70 traktьr, 70 keltə bəjləj torqan maşina bar.

Agranum Pavlьf iptəş: „Bьl safxuzdarđa eşləvşe əşsələr bətə nəmə menən tə'min itelgəndər, ləkin eş kestəre jeteşməj. Safxuzdarđь eş kestəre menən tə'min itevđə Narkamtrud yđ əђtənə alha la yđ burьsьn ytəj almaqan“ ti.

Orloq tristeneң məqlymətenə qaraqanda bьl yrđə kyrhətelgən safxuzdar kiləsəktə şul kejə qaldьrьlmaj „Vazrazdinjə“ safxuzь Byzdək safxuzьna, „Aşqađar“ safxuzь Əlşəjdəgə prloq safxuzьna, Kyjəş safxuzь Arqajaş safxuzьna quşьlьp, bьlar đurajtьlasaqtar.

S. Dimlə.

Terkəv iqlanь.

1930 j. 17 avqьsta Başqortostan hatьv eştərə xalьq kamisarlьqь SSSR xalq kamisarlьqь səviteneң 1927—j. 21 avqьsta təsdiq itkən hatьv eştərən terkəv palazinejəhe RSFSR xalьq xuzalьqь səviteneң 1928 j. 29 marttaqь qararь nigeđendə, Başqortotan Dəvlət Nəşerəjətə „Başgiz“ dь 27—numir, 300.000 hum ustavnuj kapital menən dəvlət hatьv eştərə rejəstrenə terkəj.

Torov urьnь—Θfə qalahь.

1930 Avqьst 26

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 89	— h. —
1926 j. %ььđ. „	„ 131- h. 25	133 h. 25
929 j. otoş. zajьm	101 „ 20 „	101 h. 60.
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 34 „	— —
„ 3- krəђ. O. Z.	5 „ — „	— „ —
K.X. ъьqьtьvZ.	10,34 —	„ — „ —
1-indyst. Zajmь	25,61 —	„ — „ —
2 „ „ %ьь	25,48 „	— „ —
3 „ „ %ьđ	25. —	„ — —
„ „ %ь	52, 30	„ 52 „ 40 „
„ „ %	50.—30	„ 50 „ 40
11% ьье ske Z	105—25	105 05,
Massavit zajьm	25—15	„ 25—35
pr. 1930 jьl	50—20	50—25 „

Hətsələk həm Qoşsoloq sajuzdarь bөtөrөləp,

Malsьlьq sajuzьna quşьlalar.

R. K. I. Mərkəz kantrul kəmisejəheneң həm a/x kapiratiftarь Sajuzdar sajuzьnьң əlkə Sajuzdarđьn balanьstarьn bergə quşьv turahьndaqь qararđarь nigeđendə, oşonoң menən bөtə mə'əssəsə həm ajьrьm keşelərgə belderelə: **20 avqьstan Başmalsьlьq, Başmajsьlьq həm Başqoşsoloq sajuzdarь bergə „Başmalsьlьq sajuzь“ isemendə ber əlkə sajuzqa berekterelələr.** Kyrhətelgən vaqьttan oşo sajuzdar menən bulqan bөtə xisap eştəren Başmalsьlьq sajuzь aşaqьna eşlərgə jaraj. Xisap eştəre bujьnsa bətə pritinzejələr oşo jьldьң 20 nse sintəberenə tiklem genə jahalasaq, bьnan huң ular qabul itelməj həm qaralmajasaqtar.

5—4

Θ KINO—TIATЬRĐA F ЬNDA BΘGΘN: Θ

„URAL“ KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,	Ural kinahьnda bөgөn: **KAMITA** xuduzstьva filem 8 byləktə drama
IBEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	**Gilən ьqьđ** „Brunzalь aj“ rumanь bujьnsa.—drama. Kassa 5—30 səqəttən asьq
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	**Jer aђtь qөjaşь** Jaңь xuduzstьvalь filem. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanə.
„5-Maj“	**Huңqь tiđlek** 6 byləktə kina—pjassa. Kassa 6-30 səqəttə asьla

Başsintrsavnarxuz həm Başkustpramsajuz

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna belderə: „Izvistejə“ gəziteneң 1930—j. 18—ejjyl 196—hanьnda baђьlqan R.S.F.S.R. „ƏKOSO“ hьnьң həm BASSJ xalьq xuzalьqь kamisarlьqьnьң 1929—j. 30—dikəberđə sьqarqan qararđarь nigeđendə Başqortostandaqь ojoşqan həm ojoşmaqan kustarđarđan jykə (munsalə) nəmələren hatьp alьv eşe tik kystpramsajuzqaqьna jəkmətelə.

Invalit kapiratsejəhь sistimь əđerləv eşen yđeneң ojoşqan aqzalarь aşa alьp bara.

Bətə kapiratif həm xəkymət ojoşmalarьna jykə nəmələren turanan tura kustarđarđan həm ərtildərđən hatьp alьv tьjьla, buj honmavsьlar məs' ylejətkə tartьlasaqtar.

Juqarьla kyrhətelgəndərgə binaən, bətə qьđьqhьnqan ojoşmalarqa 1930—31—jьlda yđđərenə kərək bulasaq qaptarqa (munsala, jykənən jahalqan) tedəlgən derəђ zəjəfkələren oşo jьldьң 25—avqьsьnanda huңlamaj Başsavnarxuzqa tapşьrьrqa təqdim itelə. Bьl zəjəfkələrđə jykənən jahaqan nəmələrđeң terđere, ularđьң nəməgə kərəklektərə həm hər ber kvartalda ul nəmələrđeң zaьnьrqa teləngən vaqьttarь kyrhətelergə təjeşle. Bьl ləjəfkələr, qarar əsen həm yđəktər jerle kərəktərđə qaplavqa jykənən jahalqan nəmələrđeң tejeşle miqdarđa bireləvən horav əsen kərəktər.

Bьl zəjəfkələrđə birmegən ojoşmalar byləp taratьv planьna inderelməjəsəktər, şuqa kyrə ularqa qaptar birelməjəsək.

4—4

„Nizigarudski Kazivnik“ həm „Şurnik piridavik“ ərtildəre berləşterelələr.

Oşonoң menən məəssəsələrgə həm ajьrьm keşelər gə belderelə:

Kustar—pramьslavaj kapiratifьnьң „NIZIGARUDSRI KAZIVNIK“

həm „Başkustpramsajuz sistimь bujьnsa“ ŞURNIK PIRIDAVIK“

ərtildəre 1930 jьldьң 1 ejjylenən, ber ərtilgə, „Biş jьlьq“ isemendə Θfə kapiratif, pramьslavaj—praizvudstvinnьj, kuzivna—şurnьj ərtile“ nə ojoştorolalar. Idarahь Θfə qalahьnda, Urgə—Savđa majđanь kurpus № 22.

Juqarьla kyrhətelgən ərtildər menən xisap eştəre bulqan bətə məəssəsələr həm ajьrьm keşelər oşo jьldьң 1—yktəberenə tiklem yđđəreneң pritinzejələren beldərergə tejeştər, huңlavsьlarđьң pritinzejələre qabul itelməjəsək. Ərtildeң, Dəvlət Bank Başkanturahьnda 60—numirlь kantakarintьj xisabь bar.

„Biş jьlьq“ ərtileneң, Bulqaq jorto, „Nizigarudka“ avьlьnda tire—jarь, kyn jahav, qajьrь vaqlav, sbrujlar itek—tedətev sixtarь bulqan zavьtь bar. Unda sbrujđar həm ajaq kejəmdər tedətevgə alьna.

Θfələ məxsus sbrujđar jynətev mastirskujь bar. Bьndala tedətevgə zakazdar qabul itelələr.

3—3 Idara.

Tristləşterelgən safxuzdarđьң Başqortostan berege „Başsafxuztrist“

(Likvidatsejə kəmisejəhe)

1930 j. 1 nse qinvarqa qarata

heđəmtə BALANS

AKTIF

Statja isemdəre	SUMMAHЬ Ajьrьm	SUMMAHЬ Dəjəm
Milek		
Qaraltь həm qimarattar	1410790—89	
Miljaratif qorolma həm yђterelgən aqastar	12271—20	
Tixnikə pritperejatejələreneң qorolmalarь	464601—14	
Jəuheđ jьhaz	1304398—56	
Jənle jьhaz	550258—77	3742320—56
Kapital tьqьlqan		
Eşlənep bətməgən qaraltь həm qimarattar	181148—33	
Eşlənep bətməgən kapitalnaj rimunt	3614—11	184762—44
Likvitnьj tygel milek		4074—98
Jəş mal		84328—96
Himertevđə maldar		1857—12
Pradukt, matirejal həm tavarđar		
Prajьzvudstьva pradukttarь	933869—24	
Matirejaldar	387714—16	
Julda matirejal	6569—01	1328152—41
Aqsa summalarь		
Kassa	21150—48	
Tikuşşi scut	214454—81	
Qьjbatlь qaqьđđar	1367—25	
Paj həm aklsejəlar	5895—90	242868—44
Alьv viksel həm dakuminttarь		
Partfildə vikseldər	21—25	
Ucutta „	3000 —	
Pratist itelgən	90—76	3112—01
Disiturđar		
Eşsə həm xeđmətkərđər	19174—48	
Alьvsьlar	125801—20	
Pastafşiktar	124528—78	
Tərlə disiturđar	191054—53	
Şiklə alasaqtar	14896—18	475455—17
Padateut summalar		16172—50
Bətməgən prajьzvudstьva		
Jer ugudejəlarьn eşlətev bujьnsa	488139—16	
Malsьlьq „	87870—68	
Ttxnikə pritperejatejələre „	7742—53	
Jardamsь pritperejatejələr „	12208—82	
Zagatufkь həm eşlətev „	47935—65	643896—84
Aldaqь jьlьq sьqьmdar		32896—74
Heđəmtə:		
Jьəp jьlьnda zьjan		212963—96
BALANS		6972862—13

PASSIF

Statja isemdəre	SUMMAHЬ Ajьrьm	SUMMAHЬ Dəjəm
Kapitaldar		
Ustaf kapitalь	3399345—92	
Amurtizatsejə kapitalь	285954—41	3685300—33
Rizireftər:		
Şiklə alasaqtar bujьnsa	14536—67	
Xaq arzanajtьvqa	61068—62	75605—29
Zajьm həm kridittər:		
Maxsus tikuşşi scut bujьnsa bankalar	269000 —	
Silivuj ssudalar bujьnsa bankalar	1667355—76	1936355—76
Blankonadpis bujьnsa əəezatelstьvaları		
Viksel ucutь bujьnsa bankьlar		3000 —
Tyləvgə vikseldər		22758—59
Krediturđar:		
Eşsə həm xeđmətkərđər	9642—49	
Alьvsьlar	591423—35	
Pastafşiktər	240203—34	
Tərlə krediturđar	343247—77	
Tylənməgən naluktar	65325—21	1249842—16
BALANS		6972862—13

ZABALANS STATJƏLAR.

Təmin bujьnsa viksel totьvsьlar		3444 —
BΘTΘHE		6976306—13
Birelgən garantejə vikseldəre		3444 —
BΘTΘHE		6976306—13

Balanstan tьş matdələr.

Baђьv jer	72055,5	giktar
Sirəm „	11249,4	„
Tuqaj „	7108,0	„
Mal jertev jer	10334,6	„
Baqsalьq həm jəşelsələk	39,4	„
Urman həm qьvaqlьq jer	11563,7	giktar
Usadьa „	690,3	„
Başqa a. x. jerđəre „	17,5	„
Jaraqhьđ jer	16138,8	„

BΘTΘHE. 129197,2 gektar

Tavьş—zьjan iђəse.

DIBET

Praduksejə hatьvđan zьjan		145302—08
Ytkən jьldarđaqь „		27044—85
Kitkən milektən „		46665—87
Tabiqi qazalardan „		39347—01
Dəjəm idara sьqьmdarь		75867—80
Kridittar bujьnsa sьqьm		43070—89
Rizireftargə eləş ajrьv:		
Şiklə alasaqtar bujьnsa	10870—21	
Xaq arzanajtьvqa	544338—19	67308—40
Başqa zьjan həm sьqьmdar		55517—55
BΘTΘHE		500124—45

KRIDIT

Praduksejə hatьvđan tavьş		199022—70
Kitkən milektən „		10381—22
Ytkən jьldarđaqь „		15124—73
Alьnqan pratsinttar		4516—15
Başqa daxuttar		58115—69
Jьəp jьlьndaqь zьjan (saldu)		122963—96
BΘTΘHE		500124—45

Iђəp jьlьnda kyrelgən 212963 hum 96 tin zьjandь ustaf kapitalь iђəbenə sigərergə. Ustaf kapitalьn 1930 nsь jьldьң 1 nse qinvarьna inev Balanьsь əsən 3186381 hum 96 tin bildələrgə.

Başsafxuztris eştərə bujьnsa likvidkum rəise **I. Tarasьf.**

Baş buxgaltir **Praşutin.**

Bьl Balans Başnarkamfin ergəhendəgə mə'əssəsələr ara kəmisejələ (prtakul № 8, 1930 j. 30—VI) həm Başsavnarkumda 1930 j. 19 nse ejjyndə (zurnal № 35) qaralьp raђlanьp, iqlan itevgə rexsət birelə.

Уфа. Типо-литография «Окт Башглавлит

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKTSEJƏ ADRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81, Dəjəm 2—89, Məsьul ... 3—72, Kiske ridaktsejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtəngə səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralittarđarь, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin, 3 ajqa ..., 6 ajqa ..., 1 jьlqa ...

№195 şərşəmbe 27 - Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ΘLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Bətə igenselek kapiratsejəhь sistimen avqьs əđəgən bətərev esen mabilizavat itərgə.

Jaŋqьđ xuzalьqtar maqьnda massьvьj eşte kiŋerək jəjergə.

Avqьsttьŋ dyrtense biş kənləgendə igen əđerləv jomqaqtara his qьnlqətlənerlek tygel. Igen əđerləv esense 5 kənləktə qaraqanda ber ađ yđhələ—sьjfьrđar haman da bik tybən tora ələ: avqьs planь barь 4,4 % atqarьlqan, 82020 sintner əđerlərgə kərək ikən, barь 3633 sintner əđerləndə.

Plandь atqarьv turahьnda berense urьnda Θfə kantunь tora (avqьs planьnьŋ 15 % n atqarqar), Bələbəj kantunь—5,2 %, Bərə—2,5 %, Estərlətamaq—1%, Arqajaş—0,3 % atqarqan, Məsqyt k—nь betenləj xəbər birmənə.

Igen əđerləvđeŋ aqьrьn barьvьnьŋ təp səbəbe—xalq unьş jьjьştьrьv menən mataşьv tiđər. Bьl hyđ buş „hьltav“ qьna. Ьsьnьnda təp səbəp BIK KYP RAJUNDARĐA IGEN ƏĐERLƏVGƏ ƏĐERLEK BIK JOMOŞAQ BULЬV, igenselek kapiratsejəhьnьŋ bajtaq bьvьn dajənda dimabilizatsejə ruxь həm igendeŋ yđe „aqьlьp“ kilevgə eşənev davam itev, jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda massьvьj eş bik jomoşaq ytkərelev, jarlьlar menən eşlev bik jomoşaq bulьv, satsəjalizem jarьşь his ojoştorolmav, kulaktьŋ igen əđerləv kampanejəhьn qaqşatьrqa mataşьvđarьna jetərlek ьq atpur birelməv.

Eske punkttarđa sklat binalarь menən kərəkle invintar đa əđerlənməgən, ьlav kantraklaşьv jomoşaq bara.

Ьna şundaj kəmselektər ađьraq bulqan rajundarđa planđь atqarьv đa juqarьraq tora. Θfə kantunьnьŋ Qьrmьđqalь rajunьnda igen əđerləvgə əđerlek ... rəvəşte alьp barьla. ... kampaneja başlanqandan birle 2005 sintner ərsəna barь 24 sintner igen əđerlənqan.

Ə şul uq vaqtta Θfə rajunь 580 sintner əđerləp əlgergən.

Urьndarđa eşten xəle nisek?

Igenselek kapiratsejəhьnьŋ 43 məs'yl rajun vəkilləreneŋ 16 hь eşten barьşь turahьnda his bor xəbər jebərgəndəre juq ələ. Kyrəheŋ, bьl iptəştər şul rajunda igen əđerləvđeŋ barьşь esen yđ əđərenə nikə daj məs'ylejət alqanlьqtarьn hamanda aŋlamajđar.

Ikense jaqtan mabilizavat itelgən eşsələrđən dərəđ fajdalanmav vaqiqalarь la bar.

Aŋ—belem eşe bətə rajunda bik jomoşaq. Bigerəktə jaŋqьđ xuzalьqtar, unan da bigerək jarlьlar arahьnda aŋlatьv eşe həm massьvьj eş bik artta.

Igen əđerləv eşendə bik đur ərən tota torqan həm ytkən igen əđerləv kampanejəhьnda đur xeđmət kyrhətkən kapiratif aktifь haman da tuplanmaqan, inestrukseјələr birelməgən. SSьjpnuj punkttarda qьđьl mejeş həm səjxanalar ojoştorov bik aqьrьn bara.

Rajun qьrsьlьq sajuzdarьnьŋ apparattarь hamanda kərəkle ... min itelməgən, ajrьm urьndar da jetəkse eşselər də juq. Bik juqarьnda igen əđerləv planь ... kampanejəhe ... kantraklaşьvdьŋ ... kyrəlmej ... urьndar ... jarlьlar ... ytkəreləsək ... satsəjalizem jarьşь ... urьndarđa ... bulma... kolxuzdarđa ... jar... igen ... bulьp tora. Bik juq... urьndarda bətəhe 900 ... nlьq ... sajuzdarь tejeşle:

Dəvləken menən Rajьfkь sajuzdarь.

Igen əđerləv planьn 1 nse hyjebergə atqarьp bətərev, ađaq kьjturalar jьjьv planьn tultьrьv, orloq fundtarьn tulь tuplav, igen əđerləv kampanejəhen esen igen əđerləv kampanejəhen ... kantraktaqь, prajьzvudstva nigeđendə ... kapiratiflaştьrьv sajuzdarьnьŋ ... ... bajvuj burьştar—parteja həm xəkymət tarafьnan yđ esə torenə iŋ məs'ylejətle burьs jekmətelgən igenselek kapiratsejəhьnьŋ bətə eşselərə alda.

da yđ eştəren BIK AŞЬQЬS HƏM QATQЬ RƏVEŞTƏ JAŊЬSA QOROV, ZADANEJƏNЬ ATQARЬVĐA BAJЬVUJ TIMP ALЬV, SISTIMDA DIMABILIZATSEJƏ RUXЬNA QARŞЬ QATQЬ KƏRƏŞEP UNЬ BƏTƏREV burьstarьn kiltərep bađtьra. Bьl burьs tybən seltərgə genə tygel, bəlki ajrьm ələştərendə şul uq sir kyrelgən əlkən apparatqala jəkmətelergə tejeşle.

Kalxuzdarđa həm jaŋqьđ xuzalьqtarđa massьvьj eş, qatьn—qьđ həm jarlьlar arahьnda eşləv xəđer yk bik ьq kiŋəjtelhen.

Hər ber rajun qьrsьlьq sajuzь, maşina— traktьr stansahь, kalxuz həm avьl igen əđerləvđə satsəjalizem jarьşьna ьlьqturьlhьn. Sənəqət pritperejətejələre menən kalxuzdar rajjundar arahьnda plan atqarьvđa jarьş ojoştororqa kərək.

Tənjaq kafkazdan yrnək alьp Başqortostanda la igen əđerləv həm kəđgə səsev planьn atqarьv turahьnda satsəjalizem jarьşь tədəv esen kalxuzdarđьŋ rajjun ara slyttarьn ytkərergə kərək.

Kamsamuldarđь, qatьn—qьđ aktifьn, pejanir həm uqьvsьlarđь igen əđerləv eşenə kiŋerək ьlьqtьrьrqa kərək (avьldar arahьnda əlemtə, gezittər taşьv).

Ssьjpnuj punkttarđa massьvьj—kyltura eşen ojoştorьvqa, ьzba—citalnələr, ketep ultьrьv urьndarь ojoştorьvqa diqqət itərgə, kina radejolar tədərgə, jaŋqьđ xuzalьqtar menən kalxuzsьlar arahьnda massьvьj ojoşmalar ojoştorqa, jəştərđən slyttarьn tədərgə, sənəqət nəfisə sьqьştarь, likseјə həm əŋgəmələr ojoştororqa kərək.

Bətə eşselərgə IGEN ƏĐERLƏV EŞENDƏ YTKƏN JЬLDA BULQAN KEVEK PIRIGIPTAR JAHAV HIS JARAMAQANLЬQTЬ beldərep qujarqa kərək.

Bətə artьq igenen tapşьrьv turahьndaqь zadanejənь kulak xuzalьqtarьna jetkerep, unьŋ bətə artьq igenen tapşьrьv turahьnda bik tid həm qatqьl saralar kyrergə tejeşle.

Nisek kenə itep bulha la igenselek kapiratsejəhьnьŋ eşen jaqşьrtьp həm əđəktə bətərev turahьnda 15 KƏNLƏK UDAR IS JASLAN AVQЬS ƏĐƏGƏN BƏTƏRƏGƏ KƏRƏK.

BIKTAŞЬF.

Tən jaq Amirika Quşma ştattarьnda bəjnələmilel qьđьl kən

1 nse avqьsta bəjnələmilel qьđьl kən ajqanlьqta Nejujorьk ta kampartejə flagь ađjıtsejə həm 50 000 ... Pa... vəx... tuqmaj ... dimanstranttarь jere...

Hyratte: Palitsejələr jьqьlqan eşsene tuqmajđar.

Sklattarđьŋ əđer bulmavь, massavaj həm kantraktlaşьv eş tərəneŋ nasar ojoşto rolovь igen əđerləvđeŋ barьşьna qamasavlaj.

(15 nse avqьstan 20 nse avgьsqa tiklem vaqьt esen urьndarđan alьnqan infarmatsejə)

Qaraqoş rajunьnda

Igen jьjьştьrьv planь hər ber ejgə jetkereldə. Kalxuzdarđьŋ eş planь tədəldə. Iđəp eşsələrə juqlьq səbəple kalxuzdarđa iđəp eştərə tərtipkə halьnmaqan.

Dəjəm səsev majđanь 58000 giktar bulьp 38000 giktarь kantraklaşьlqan. Kulak keslə agitatsejə alьp barьv ajqanlь bajtaq avьldar kantraklaşьvđan baş tarttьlar.

Igen buşatьvqa 12 kelət tədətelde, 5 kelət tədətelep bətkən juq ələ, dizinfiksejə ytkərelməj, purkь—ylsəvđər jetərlek, brizint betenləj juq, tara jetərlek tygel.

Rajunda şpaqat, malatilkь, jelgərges jetərlek tygel, başqa maşinalarqa zapas cəsttər jetəşməj. Maşinalar tədətelep bətəp, 62 malatilka tədətelməj qaldь.

20 meŋ giktar par hereldə, jaŋqьđ xuzalьqtar 16762 giktar, kalxuzdar 3367 giktar səstələr.

Əlşəj- Rajьfkь rajunьnda.

Kalxuzdarđa eşsə qulь jetep—jetməvđə tikşerep, eşsə jetəşməgəndərgə eşsə bylev esən maxsus trujkь tədəldə. Avьl səvittərenə kampanejəlar ytkərevgə 19 eşsə sьqarьldь. Uŋьş jьjьv bik đur rux menən qьđьv bara. 48 keşelek ike udar kamsamul brigadahь la eşləj. 5 kən esəndə ike qьđьl sbuz iteldə

Dyrtəjle rajunь

Igen jьjьştьrьv bik qьđьv bara, tiđđən bətəsək. A. x. maşinalarь rətlənep bəttə, sklattar əđər.

Asqьn rajunь.

Igen əđerləvgə bulьşlьq kəmisejələrə ojoştorolmaqan, kapiratsejə ojoştorovsьlar hajlanmaqan. Aŋ—belem eşe ytkərelməj. Ələgə 681 giktarqьna igen kantraklaşьlьp, ul da qaqьđđa qьna, rascut knəgələre taratьlmaqan, qajhь ber krəđtejəndər yđđəren kantraklaşqanьn da belməjđər.

Brizint, ylsəvđər, maşina majđarь juq. A. x. maşinalarь tədətelep bəttə, traktьr bazahь zapas cəsttər juqlьq ajqanlь 7 kən eşləməj torđo. Kapiratsejə tavar əđerləməgən.

Qьrmьđkalь rajunь.

Igen əđerləvđə kantryl sьjfьrđar həm igen—furaz balanьsь tədəlməgən. Plandar hər ejgə jetkerelməgən. Kantraklaşьvsьlarqa rascut knegələre taratьlmaqan. Anbarđar əđer tygel, bətə kampanejəlarqa la əđerlək jomoşaq.

Boraj rajunь.

Kalxuzdar eşsə kəsə həm maşinalaştьrьv ađьlьq ajqanlь jaŋqьđ jarlь xuzalьqtarqa jardam kyrhətevgə qatьşmajđar. Satsəjalizem jarьşь bik jomoşaq ytkərelə. Uzьm urьlьp bətəp, huqa başlanьlar. Kantraklaşьv jomoşaq bara, bətəhe 1792 giktar kantraklaşьlqan.

Pristendərđə sklattarđь tədətev aqьrьn. Sənəqət tavarь jetərlek tygel.

Bələbəj rajunь

Eştə bajьvuj timp alьv esən bətə tejeşle ojoşmalarđьŋ kəŋəşməhe ytkəreldə. Kalxuzdarđa uqьvsьlar kesə menən eməlеr ytkərelə. Kantraklaşьv knəgələre taratьlmaqan. Anbarđar əđerlənep, maşinalar tədətelep bətməgən ələ. Maşina traktьr stansahьnda 13 traktьrđan urtasa alqanda 6—7 hegenə eşləp, qalqandarь rimunt ta tora. Jaqьv nəməhe kyp ərəm itelə, eşkə jetəkselek şəp tygellek hiđelə.

Kirilьf avьl səvitenən 80 ьlavlьq berense qьđьl abuz kilde. Parđarđьŋ bik đur kypselegə herelep bəttə, ləkin herelməj jatqan parđar đa bar.

Fejdor rajunь

Aşlьq kyp urьnda urьlьp bətəp, xəđer huqa başlanьlar. Skьlattar (43 anbar) tara tuplav jomoşaq. Səskes maşinalar menən malatilkьlar jetəşməj. Pristendərgə igen taşьvqa ьlav kantraklaşьv sitenlektəgrə osoraj.

Prejut rajunь

Borsaqqa qort təştə. Jerle ojoşmalar ьqa qarşь kerəş alьp barmajđar. Səsevgə əđerlek bara, yđ orloqtarь yđđərenə jetəsək, A. x. maşinalarь jetəşməv hiđelə. Qajhь ber avьldar bətə upşьstьva bulьp aşlьqtarьn kantraklaşalar.

Uzьm səsev dəren

Kantraktavajt itevgə bojavaj, udar timp birelhen.

Bьjьl uzьm səsevđəren kantraktavajt itevđeŋ xuzalьq həm səjəsi jaqtan ajьrьmsa əhəmejəte har. Uzьm səsevđəren kantraktavajt itev—ul jaqьn arala kiŋ julqa qujьlьrqa tejeşle bulqan bəlşəviktərsə ikense səsevgə əđerlek həm unь ojoştorovđьŋ başь bulьp teşə.

Avьl xuzalьqьndaqь dəjəmləşterelgən prajьzvudstьvanьŋ jaŋь urazajđь jьjьv həm realizavajt itev eşendə kəndənkən asьqьraq əđkə sьqa barqan ajьrьmsa đur həm əhəmejətle artьqlьqtarьn kyrhətev şarttarь esendə ytkərelgən aqьn daqь kantraktatsejə eşe kəđgə səsev kampanejəhen dərəđ həm unьşlь ytkərevđeŋ iŋ əhəmejətle faktьrđarьna berehe bulьrqa tejeşle, sənki ul ələgə tiklem ojoştorolqan kalxuzdarđь ьqьtьv qьna tygel, şunьŋ əđtəvenə kalxuz tədəleşeneŋ taqьlь keslərək tulqьnьn kilterep sьqarasaq, avьlda prajьzvudstva nigeđendə kapiratiflaşьvđь kesəjtəsək.

Ьna nəq şunьŋ esen də bьjьl uzьm səseven tulь rəveştə həm yđ vaqьtьnda kantraktavajt itev ajьrьmsa kərəklehəm akc val burьs bulьp teşə. Ə, ьnan UZЬM AŞLЬQЬN KANTRAKTAVAJT ITEVĐƏGE PRAKTIK EŞTEŊ SƏSEVĐƏN ALDA KILERGƏ TEJEŞLEGE, HƏR BER RAJUNDA MASSASƏSEV BAŞLANQANQA TIKLEM BƏTƏRƏLƏRGƏ TEJEŞLEGE JAQŞЬ AŊLAŞЬLA.

Ləkin, bьl qadi xəqiqətte urьndar ələgə tiklem yđləştergəmegendər. Hər jerđə tejərlek kantraktatsejə eşe QURQЬNЬS AĐTЬNDA TORA Ə, AJЬRЬM URЬNDARĐA ƏGƏR AŞЬQЬS SARALAR KYRELMƏHƏ KANTRAKTATSEJƏ PLANЬNЬŊ YTƏLMƏJ QALЬVЬ MƏMKIN.

Avqьs ajьnьŋ jartьhь ytep kitte ində, ə bətə sajuzda kantraktavajt itelgən uzьm aşlьq majđanь barь tik 1.075 meŋ giktar bulьp, dəjəm plandьŋ nej barь 4 % təşkil itə.

Şunьŋ menən bergə barь tik Ukrajьna qьna yđ planьnьŋ 9.5 pratsintьn, ə qara tupraqlь yđək əlkə 7 pratsintьn ytəgəndər. Başqortostan jəmhyrejəte Ural həm kənbatьş əlkələre hər berehe 2,5 pratsint ytəp, tybən həm urta Vulga bujь krajđarь—2 % həm şuqa məvafiq rəveştə jerle plandarđьŋ 1 pratsintь ytəlgən. Ə, Səvittər Sajuzьnьŋ bətə qalan rajundarьnda—şul jəmlənn igen jetəşterevsə rajundarđa la—kantraktatsejə bujьnsa dugьvьrđar tədəv kampanejəhe ələ betenləj tejerlek başlanmaqan.

Xəttə əđerlek eştərə lə bətməgən urьndar bar ələ. Məđələn, Urta Vulga, Seber, Qazaqstan həm bytən əlkəl rđeŋ ajьrьm rajundarьnan kantraktatsejə plandarьnьŋ, kantraktatsejəne rəsmileşterev esən kərək bulqan dugьvьr həm bytən dykəmint blankalarьnьŋ, ə kyp vaqьtta xəttə kantraktatsejəne ytkərev tərtibe turahьndaqь kyrhətmələrđeŋ ələgə tiklem avьlqa jetkerelməgənlektərə turahьnda xəbərđə kilep toralar.

Kantratatsejəne 1 nse avqьsqa bətərev turahьnda Xeđmət həm Qorqavьslьq səvite tarafьnan sьqaralqan qararqa qarşь bularaq bьl srukь (1 nse avqьstь—tərzəməse) yđđərendə eş başlav vaqьtь itep bildələv menən, barь tik oşonoŋ menən genə lə kantraktatsejəneŋ əhəmejətenə nərьq quja belməvđeŋ siktən tьş asьq əlgəhen kyrhətkən bajtaq jəmhyrejət, kraj həm əlkə yđəktəreneŋ (Tatarьstan, Qьrьm, ZSFSR, Bilarusejə, Tən jaq kafkaz, Tybəngə Vulga, Səbər, Nizgarut krajь, Məskəv əlkəhe) „jeŋel qulьnan“ rajun həm ukruk yđəktərə bik kyp vaqiqalarđa bьl eşteŋ ьsьnlap başlanьvьn hamanda ođaqqa huđьvđь davam itələr.

Bik kyp urьndarđa SSSR savđa xalьq kamisarlьqь tarafьnan kantraktatsejəne bojomqa aşьrьvđьŋ ađaqqь srugь itep oşo jьlđьŋ 1 nse sintəberen bildələp sьqarьlqan qararqa la iqtibarhьđ qaravđar bar. Yđ „qaramaqtarь“ bujьnsa bьl kampanejəne bətərev esen „yđ“ sruktarьn bildələjđər (Tən jaq kafkaz, Əzərbəjзan—15 nse sintəber, urt Azejə jəmhyrejəttərə—yktəber həm başqalar) şunьŋ menən bergə bьl sruktarđь səsev kampanjəhenə bəjləməjđər.

Şular menən bergə qajhь ber urьndarđa uzьm səsevđəren kantraktavajt itevđeŋ yđək tarafьnan birelgən təp şarttarь kiđkən rəveştə yegərtelep, xəttə asьqtan asьq bođovđarqa barьp jetkəndər. Məđələn, Ukrajna kalxuzdar esən bildələngən igen tapşьrьv nurmalarьn prajьvudьstьva nigeđendəge qadi berekmələrgə jəjeldermegən, ə bьl turala SSSR savđa xalьq kamisarlьqьnьŋ, sajuzdar sajuzьnьŋ həm a. x. igen kapirasejəheneŋ iŋ qətqi joroqtarь yđ vaqьtьnda birelgəndər ine.

Tən jaq Kafkaz bьnьŋ kirehensə valavaj jьjьmqa nisəbəttən pratsint menən tapşьrьvđь (kalxuzdar həm prajьzvudsteva berekmələrə esən qujьlqan nurma) his tikşermeđtən bətə jaŋqьđ kantraktavajt itevsələrgə jəjelderə həm şunьŋ menən bergə jaŋqьđ səsevsələr esən igen tapşьrьv nurmahьnьŋ hər giktarđan 3 sintnirđan da kəm bulmavьn şart itep quja. Bьnan başqa jənə kantraktavajt itelgən praduksejəne yđ vaqьtьnda tapşьrmaqan esen totoqhođloq tyləve nurmalarь, şulaj uq igen tapşьrьvsьlarđan a. x. kapiratsejəheneŋ bylenməđ kapitaldarьna ajьrьp alьv nurmalarь Tənjaq Kafkandar şul tiklem juqarь itep qujьlqandar ki, ular asьldь əđerləv xaqtarьnьŋ ber tiklem teşəven kilterep sьqarasaqtar, ə bьqa his jul qujьlьrqa tejeşle tygel.

Igen tapşьrьv nurmalarьn qujьvđa oşondaj sьvalsьq vaqiqalar kənbatьş jaq əlkələ lə juq tygeldər. Məskəv əlkəhenə kərək bulqan vaqьtta tejeşle aŋlatmalьrđь alьv əllə nej avьr tygel inde—şuqa qaramađtan unda la kalxuzdar esən jađьlqan dugьvьrđarđь bətən həm tulь kejənsə mixanik rəveştə prajьzvьdstva nigeđendəge qadi berekmələrgə jəjeldergəndər

Ə, bьl jetəşheđlek praktikala bьl berekmələrđeŋ yđ orloq fundtarьn məsbyri tərtiptə dəjəmləşterergə tejeşlektəren kilterep sьqarьr ine... Bьnьŋ məqənəheđlegə həm şunьŋ menən bergə hisbər nəmə menən qaplanmaqan hulqa “Bəgələşə„ asьqtan asьq kyrenep tora.

Bьlar bətəhe lə bik kyp vaqiqalarđa kantraktatsejə eşenə diqqəthеđ qaraqanlьqtarь kyrhətelər. kyrəheŋ uŋьş jьjnav həm igen əđerləv kampanejalərenəŋ tulqьnь jerlə eşselərđeŋ kybehen yđ eşenə alqan həm şul arqala kantraktatsejə eşə huŋqa qaldьrьlqan.

Parteja həm jetəkse ojosmalarđьŋ da đəqqətə kantraktatsejəneŋ unьşlь yteven tə'min itev məs'ələlərenən tejeşle rəveştə tuplanmaqanlьqьn tanьrqa kərək. Bьnьŋ şulaj bulьvь qajhь bər diriktif urgьndar tarafьnan kantraksejə eşen kesəjtev, ul eş ergehenə parteja həm səvit jəməqətselegen mabilizavajt itev turahьnda birelgən bojoroqtarđьŋ ələ kyptən tygel genə urьndarqa jebərelgənlegə ьrađlaj.

(Qьrьm. Tənjaq Kafkaz, Başqortostan).

Avьlda kantraktatsejəneŋ əhəmejətə turahьnda aŋlatьv kampanejəheneŋ bik rajundarđa ələgə tiklem başlanqьs xələndə genə bulьvь turahьnda hejləp torahьla juq. Jaŋqьđ jarlь həm urta xəllə səsevsələr jalpьhь qьna tygel, bəlkem bьl eşte ytkərevđə ajьrьm ryl ujnarqa tejeşlə bulqan avьl aktifь la, kalxuzsьlar đa uzьm səsevđəren kantraktavajt itevđe bojomqa aşьrьv eşenə ələgə ьlьqtьrьlmaqandar.

Oşondaj şarttar esendə, kantraktavajt itevse həm jetəkse ojoşmalarđьŋ kantraktatsejə kampanejəhen alqa jebərev eşenə kuŋel birməj qaravđarьnan kyp rajundarđa kulaktьŋ fajđalanьvь aŋlaşьla başlaj. Qajhь ber urьndarđa kulaktьŋ kantraktatsejəgə qarşь igen əđerləvđərgə qarşь agitatsejəhe siktən aşьp kitə. Həm bьl agitatsejəgə qajhь ber jerđərđə yđ vaqьtьnda tejeşlə atpur birelməj, bьnь tanьrqa kərək. Bьnьŋ heđəmtəhendə qajhь ber vaqьttarđa kantraktatsejə dugьvьrđarьn jađьşьv həm rəsmiləşterev julьndaqь praktik eş qatmarlaşa, avьrlaşa.

Vaqьt ketməj. Kəđgə səsev ber talaj rajundarđa ber—ike ađnanan huŋ massavaj rəveştə başlanasaq. Eştə ođaqqa huđьv kantraktatsejə julьndaqь iŋ əhəmejətle məldə — kəđgə səsevgə dərəđ əđerlənevđə həm ojoştorovđь, avьldь satsəjalizem nigeđenə qorov, avьl xuzalьqьnkəlliktifleşterevjəhətenən ul səsevđeŋ məmkin bulqan tiklem kyp heđəmtə bireven tə'min itevđə juqaltьrqa alьp bara. Kantraktatsejə plandarьn ytəvđəgə his jul qujьlmađlьq qoqlavqa, jenəjətle valakitaqa jətqi rəveştə balşəviktərsə sik qujьrqa vaqьt. Bьl eş aşьqьs rəveştə bətə jerle parteja həm səvit jəməqətselege, şulaj uq jerlə matbuqattьŋ diqqət yđəgenə qujьlьrqa tejeşle. UZЬM SƏSEVĐƏREN KANTRAKTAVAJT ITEV KAMPANEJƏHENƏ XƏĐERGE VAQЬTTA YTKƏRELEP JATQAN IGEN ƏĐERLƏVĐƏRGƏ BIRELGƏN KEVEK BAJAVAJ, UDARNAJ TIMP BIRELERGƏ TEJEŞLE.

Partejəneŋ saqьrьvь bujьnsa avьldarqa igen əđerləv planьn ytəvgə kitkən un meŋdərsə eşsələr, igen əđerləv menən ber qatarđan, kantraktatsejəne ytkərevgə lə ьqьraq bađьm jaharqa tejeştər. Kantraktatsejəneŋ maqsattarь həm jekmotkehe turahьnda aŋlatьv eşen kesəjtep, tərənəjtep, bьl eşsələr kantraktatsejə aktif qatnaşьvqa kalxuzsьlarđьŋ, batraktarđьŋ həm jaŋqьđ jarlь, urta xəllə səsevsələrđən kiŋ qatlamdarьnьlьqtьrьrqatejeştər

A. x. kapiratsejəhe aşьqьs rəveştə kantraktatsejəneŋ bətə plandarьn, uqa kərəkle bətə dykəminttərđe hər ber avьlqa, hər ber kalxuzqa jejkerergə tejeşle. Bьl dykəminttərđe tybəngə jebərevgə totqarlьq jahavđa qəjeple bulqan yđeneŋ bətə „appatciktarьn“ *ul belergə* həm ularqa qatь jaza birergə tejeşle. Həm xəđer yk, ber totqarhьđ urьndarđa ajьrьm eşselər tarađьnan kantraktatsejə eşeneŋ „kərəkheđlege“, „əhəmejəthеđlegə“ turahьnda yđləşterelgən nastrajenejələrđə tamьrьmenən bətərergə kərək.

Şulaj uŋ uzьm səsevđəren kantraktavajt itevđeŋ təp şarttarьn urьndarđa bulqan yđgərtevđərđe həm bođovđarđь aşьqьs rəveştə tədətergə kərək. Bьlaj tədətev bьl kampanejə ergəhenə jarlь həm urta xəllə kerəđtejəndərđeŋ kiŋ qatlamdarьn mabilizavajt itevgə iŋ jaqşь rəveştə jarđam itəsək.

Avьl xuzalьq kapiratsejəheneŋ eşen qətqi həm jeteđ rəveştə jaŋь nigeđđərgə qorov, kestərđə dərəđ urьnlaştьrьv həm bьl kampanejəgə ьsьnlap la bajavaj, udarnaj timp birev menən uzьm səsevđəren kantraktavajt itev eşeneŋ SSSR Narkamturgь tarafьnan bildələngən srukqa ytəlevə ələ məmkin.

PARTEJƏNEŊ JERLE OJOŞMALARЬ HƏM JERLE JETƏKSE URGЬNDAR BЬNЬ QAJQЬRTЬRQA, BЬNЬŊ ŞULAJ BULЬVЬN TƏ'MIN ITERGƏ TEJEŞTƏR. Ular jetəkselegə ađtьnda, ytkən jađqь səsev kampanejəhe vaqьtьnda bulqan həm x ə đ e r g e kampanejəgə əđerlek eşendə qajhь ber rajundarđa kyrlgən jetəşheđlektər buldьrьlmađtar.

Ləkin bьl his ber totqanhьđ xəđer yk eşlənergə tejeşle, sənki vaqьt ketməj.

M. GYLDIN.

(„Izvistejə“ gezitenən).

Igen əđerləvđə avqьs planь nej barь 25 pr. qa ytəlgən.

25 nse avqьsqa alьnqan məqlymətkə qaraqanda igen əđerləvđə avqьs planь Başqortostanda tybəndəgesə ytəlgən:

Θfə kantunьnda	27,5 pratsint.
Bələbəj „	10,9 „
Bərə „	7'4 „
Estərle—Tamaq k.	2,9 „
Jьlajьr „	2,1 „
Məsqyt „	5,9 „
Arqajaş „	0,3 „
T—Qataj „	berđə juq.
Bətəhe	**9,8 pr.**

kalxuzdarđь səxnəgə ваđtьгавьđ.

„Krasnьj klyc“ kalxuzьnan əlgə alьqьd. Berense urazaj qьđьl abuz menən.

Kulak qotqohona qatь atpur birđek. Başqalar beđđən əlgə alalar.

. . . .

„Krasnьj kleyc“ kalxuzь ul Berə kantunьnьŋ Mişkə jorto dovmolonda. Bьl kalxuz 1929 nsь jьl başlap ojoşa. Təvgə va qьttarđa kalxuzqa bətəhe 72 xuzalьq aqza bulьp inə.

Ləkin kalxuzda xeđmətten dərəđ ojoştorolmavь, iđəp—xisap eştərenenŋ dərəđ julqa halьnmavь arqahьnda 20 xuzalьq kalxuzdan sьqьp kitələr. Kalxuzdьŋ yđə başlaqan dəverendə kulak qotqolarьnьŋ kəsəjep kitevə səbəple kalxuz bətənləj jəmerelev xələnə kilə. Kalxuzdan sьqalar. Ađaq ьlqьj batrak həm jarlьlarđan qьna 7 xuzalьq kalxuzda qalalar.

Avьl kulaktarь bьlarđьŋ eş alьp bara almavđarьnan həm qalqandarьnьnda kalxuzdь taşlajasaqtarь turaqьrda həjləp kələlər.

Ləkin yđđərenenŋ əđgenə handa qalьvđarьna qaramađtan «Krasnьj klyc» kalxuzsьlarь kalxuzdь nьqьtьrqa, aloqa alqan burьstarьn ytəvgə bətə kestərən jolləmajđər. Bьltьr keđ ular yđđərenenŋ tьrьşlьqtarь arqahьnda 43 giktar arьş səsəp qaldьralar həm başqalarqa əlgə bulьrlьq rəveştə səsəv jerđərən 100 pratsintь menən kantьraktavajt itələr. Başqa xuzalьqtar kalxuzsьlarđьŋ tьrьşlьqtarьnan aptьrajđar.

Besən həm uŋьş jьjьv kampanejələre aldьnda bьl kalxuz bətə avьl xuzalьqь maşinalarьna rimunt eştərən bətərəp, əđerləp quja.

Bьlar 7 genə xuzalьq bulqanlьqtarь səbəple brigadalarqa bylenep tormajđar, bəlki bətəhen də udarnьktar tip iqlan itep besəngə teşələr həm tiđgenə vaqьt eşendə 36 kəbən besən əđerləp tə taşlajđar.

Tik şunьhьn əjtep ytərgə kərək, bьl kalxuzdьŋ əlegə besən saba torqan maşinalarь juq. Berə rajpalivud sajuzьnьŋ skьlatьnda xođergə kəndə lə 20 kəsilkə haqlanhьla «Krasnьj klyc» kalxuzsьlarь bьsəndə qul menən saptьlar.

Kalxuzdьŋ nejbarь bər eznejkəhe, bər samabruskahь həm 2 malatilkahь bar Maşinalarь əđ bulьvqa qaramađtan „krasnьj klyc“ kalxuzsьlarь igen jьjьp alьv eşen bəlşəviktərsə alьp barьv arqahьnda 12 kən esendə bətərə aldь.

Kəđ səsep qaldьrqan igen kyptən jьjьldь. Arьştar jel arqahьnda jьqьlьvđarь səbəple maşina menən sabьrlьq bulmanьlar, qul menən urьrqa tura kildə.

Kalxuz berense urazajdь 19 nsь avqьsta bađьp aldь. Şunьŋ irtəgəhenə yk 12 ьlavđan qьđьl abuz ojoştorop, xəkymətkə 250 bot igen tapşьrdь.

Kalxuz rə'ise:

— „Beđ han jaqьnan əđ bulhaqta 416 bot igen kantraktlaştьrđьq. Qalqanьn jaqьnan 2 kəndən tapşьrьrqa hyđ birəbeđ“ tej „Krasnьj klyc“ kalxuzь jađ kənə 33 kənə giktar igen səsə aldь. Səbəbe əlbittə eş kestərenenŋ həm eş attarьrьnьŋ əđ bulьvьnda.

Kalxuz aldaqь kəndə maşinalaşьvđь kyđ aldьnda totop, avьl xuzalьqь maşinalarьna, bigrəktə traktьr esen 120 humdan artьq zadatka tapşьrqan.

Kalxuzda mədəni eştər đə jaqşь uq rotkə halьnqan. Kalxuz jəştərə uqьrqa ьlьqtьrьl qandar, kluptarьnda radeju bar, kalxuzsьlar radeju aşa terlə keŋəştər, daklattar həm kansirttar tьŋlajđar.

Kalxuz bələkəjgenə bulha la pravlinjəhe bar, ber xisapsьhь la bar. Ləkin iđəp—xisap eştəren jaqşь julqa qujьlqan tip əjtep bulmaj ele. Şulajđa kalxuz bətə eştərən jaqşь alьp bara alьvь jeteşhediektərđə jajlap bətərəve arqahьnda başqalarqa əlgə kyrhətə ala.

Kalxuzdan sьqqan xuzalьqtar xəđer niŋə sьqьvđarьna ykenənələr.

Kalxuz rəise:

— „Kalxuzdь taşlap sьqьvsь kerəđtejəndər kalxuzqa kire alьnьvđarьn horap qarizalar javđьra başlanьlar, uburkanan huŋ taqь la kybəjəsəkbeđ“ tej.

Uŋьş jьjьv eşe ber ađ rotkə halьnьv menən kalxuz keđgə səsəv eşenə başlanь.

ƏXMƏT.

Vilikadirzavejə şavinizьmьna qarşь utlь kerəş.

Beđđen вurьsьвьđ—prajьzvudstьvala milli kadrđar jeteşterev.

V K P (b) Əfə qala kəmitəte bjorahьnьŋ 30 j. 22/VIII qararь. V K P (b) Garkumьnьŋ bjorahь „Krasnaja Başkirejə“ gəzitenenŋ 1930 j. 21/VIII qь №191 nda bađьlqan „ular his ber eşkə lə ejrənə almajasaqtar“ tigən zamitkə turahьnda məqlymattь tьŋlaqas, qarar birə:

1. Məktəp—fabriktьŋ administratif—tixnik xeđmətkərđərenenŋ jerle millətter kamsamuldarь turahьndaqь sьqьştarь bujьnsa iqlan itelgən fakttar həm Garkumqa belengən başqa şundaj fakttar — jerle millətterđə prajьzvudstьva eşenə ьlьqtьrьv eşen qaqşatьv əsən anьq rəveştə vilikadirzavejə şavinizmahь ьntьlьştarьn kyrhətələr.

2. Bətə parteja ojoşmalarьna həm V L K S M garkumьna—partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ milli tajpьlьştarqa qarşь kərəş turahьndaqь prinsipejal qararđarь tirəhendə lə, şulaj uq milli-səjəsətte bojomqa aşьrьv turahьndaqь praktik saralar, bьlar əsendə „1000“ de mabilizavat itev tirəhendə aŋlatьv eşen kiŋərək qujьp, asьq şavinis qьlanьştarqa qьna tygel, xətta bьl saralarqa jetərlek narьq qujmavđьla vilikadirzavejəsьlьq tajpьlьşь hanap kiđken atpur birergə həm kiŋ eşsə jəməqətselegenenŋ xəkəmə ađtьna qujarqa.

3. „Krasnaja Başkirejə“ lə iqlan itelgən fakttar bujьnsa xəđer yk tikşərep ytep, hədəmtəhen Bjoranьŋ iŋ jaqьnqь ultьrьşьna qujarqa. Şunьŋ menən bergə yk milli əşsə kadralarь əđerləv eşenenŋ xələ turahьnda Xeđmət Xalq Kamisarlьqь menən Paravuz-rimunt zavutь — Dipu diriksejəhenenŋ həm məktəp—fabriktьŋ daklatьn tьŋlarqa.

Sьjnfi kərəş fruntьnda.

Birlin transportniktarь kerəş aldьnda

BIRLIN, 20. Satsəjal—dimakrat Bralat jetəkselegə ađtьndaqь „kammunal transport jəmqejəte“ ikanuməjə jahav esen ajьna jaŋьnan ike eşləməj torqan kən bildələvgə həm şuqa movafiq rəveştə eş xaqьn kəmetəvgə riza bulьvđь talap itep, transpьrtniktar prafsajuzьna mərəzəqət ittə.

Bөgən eşsələrđən dəjəm jьjьlьş bьlьp, unda diriksejənenŋ talaptarь tikşerelasək. Satsəjal—faşistarđan torqan diriksejənenŋ talaptarьna javap itep, rivəlytsəjun prafappazitsəjə tybəndəge talaptarđь qujđь:

Eş xaqьn qьđqartmaj 7 səqətlek eş kənə qujьv; jəmqejət dirtktьrđarьnьŋ siktən tьş đur eş xaqtarьn qьđqartьp, iŋ kybə 500 marka (250 hum) eş xaqь bildələv (satsəjal—faşis diriktьr Bralat jьlьna 72000 marka (36.000 hum) eş xaqь ala), tramvajđa jərəv tariftarьn təşərəv, eşləməj torqan kəndərđə bətərəv. Rivəlytsəjun prafappazitsəjə bьl talaptar ytəlməj qalha zabastufka başlarqa eşsələrđe saqьra.

—

BIRLIN, 21. Birlin transpьrtniktarьnьŋ kyp xalq qatnaşь menən jьjьlьştarь bulьp ytte Bьl jьjьlьşta „kammunal transport jəmqəjəte“ diriksejəhenenŋ talabь tikşereldə.

Bьl talap nigeđđə tybəndəgelərđən tora:

— Jəki tulь bulmaqan eş ađnahь qujьv, jəki eş xaqьn qьđqartьv, jə bulmaha massavaj rəveştə eşsələrđe xeđmətən sьqarьv“.

Bьl jьjьlьşta rivəlytsejun prafappazitsejə vəkildərən đur alqьştar menən qarşь aldьlar. Irtəgə diriksəjə talaptarь tьvьşqa qujьlьrqa tejeşle.

Eşselərđe ylterevgə qarşь pratis.

BIRLIN, 25. „Rutə Fani“ gəzite Bunslav qalahьnda (Silizejə) palitsəjənenŋ 3 eşsenə ylterep, 48 keşene jaralavьna qarşь pratis belderep, kampar tejə tarafьnan đur mitiŋgь ojoştorolqanlьqьn xəbər itə. Eşsələr palitsejəgə atьrqa quşqan qala başlьqьnьŋ (satsejal dimakrat) qulqa alьnьvьn, ylterelgən eşsələrđeŋ simejələre tə'min itələvən, ylterelgəndərđeŋ qala idarahь iđəbenə kyməlevđərən talap itələr. Eşsələr ylgəndərđe kymev kənendə pratis belderev stackahь ytkərergə qarar birđelər.

Şəvittər ilendə

Pradukseja kacistevahьn kytərev julьnda.

MƏSKƏV, 24. Sənəqəttenŋ huŋqь 9 ajlьq eşe pradyksejə kacistevahьnьŋ hamanda tybən torovon, ə qajhь bər tarmaqtarda xətta nasarajьvьn kyrhətkənlegen iđəpkə alьp Juqarь xalq xuzalьqь səvite, VSPS həm Sintra sajuz savđa byjektərenə, kapiratif ojoşmalarьna, sajuz jəmhyrəjəttərđeŋ xalq xuzalьqь səvittərenə həm prafsazdarqa mərəzəqət ittələr. Praduksejənenŋ kacistevahьn jaqşьrtьv məs'ələhenenŋ siktən tьş đur səjəsi həm xuzalьq əhəmejətə bulьvqa qaramađtan, ular əlegə tiklem xuzalьq, kapiratif həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ eşendə yđək urьn totmajđar, eşsə jalpь praduksejənenŋ kacistevahьn jaqşьrtьv julьndaqь kerəşkə bik əđ ьlьqtьrьlqan.

Şul ajqanlь VSPS, VSNX, Narkamturg həm Sintrsajuz oşo jьldьŋ berense yktəberendə udarnik eşsələrđen, xuzalьq, prafsajuz həm kapiratif eşsələrenenŋ bətə sajuz kənfirinsejəhen saqьrьrqa, kiŋ dəvməldə qullanьla torqan tavarđarđьŋ kacistevahьn jaqşьrtьv məs'ələhen tikşerergə qarar birđelər.

Kalxuzdarđьŋ uŋьştarь turahьnda kiŋ jalpьqa Belderelhen.

MINSKI, 24. Aldьnqь kalxuzdar yđ uŋьştarь turahьnda jaŋqьđ jarlь həm urta xəllelər aldьnda atcut birələr. Ajьrьm kalxuzdarda bər kalxuzsьnьŋ urta daxutь 1 meŋ humqa jetep, jaŋqьđ xuzalьqtьŋ daxutьnan 2 tapqьr aşьp kitə. Kalxuzsьlar uŋьştь byleşev, artьq igendərən dəvlətkə tapşьrьv tərtiptərə turahьnda həjləjđər. Oşondaj atcuttar ytkərelev hədəmtəhendə huŋqь 2—3 kən esendə kalxuzdarqa kire alьv turahьnda 300 artьq qariza birelde.

QAZAN, 22. Ilivatьrđarqa, igen jьjьv punkttarьna urьndardan bik kyp qьđьl abuzdar igen menən kilələr. „Linin-Julь“ kalxuzь jaŋqьđ xuzalьqtar menən bergə jьllьq zadanejənə srugьnan elek tultьrdь. „Iskra“ kammunahьnьŋ aqzalarь həm Manat avьlьnьŋ kerəđtejəndərə yđđərenenŋ artьq igendərən tapşьrьp alqan aqsalarьna „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna jađьldьlar.

Yđ ara halьm turahьnda jaŋь zakun.

MƏSKƏV, 24. SSSR xalьq kamisardar səvitə yđ ara halьm turahьnda jaŋь zakun sьqardь. Bьl zakun bujьnsa kalxuzdar yđ ara halьmqa ьlьqtьrьlmajđar. Xəkymət kalxuzdarđь mədəni həm jəməqət kərəktərenə yđ irektərə menən jarđam itergə tejeştər tip iđəplaj Aldьnqь kalxuzdar xəđerđən yk inde yđđərenenŋ dəjəm jьjьlьştarьnda yđ ara halьmqa qatьşьv turahьnda qarardar sьqaralar.

Sakku həm Vansitti

Ylterelevgə 3 jьl tulьv ajqanlь dimanstratsejələr

NEJU—JURK, 23. Sakku həm Vansitti ylterelevgə 3 jьl tulьv ajqanlь 10.000 eşsenenŋ qatnaşь menən dimanstratsejə ytkərelde. Dimanstranttar rivəlytsejun luzьngьlar jađьlqan bik kyp plakattar həm qьđьl bajraqtar kytərep sьqqandar.

NEJU—JURK, 24. Əđtəmə xəbərđər bujьnsa Sakku həm Vansitti ylterelevgə 3 jьl tulьv ajqanlь bulьp ytkən dimanstratsejəgə 15 meŋ eşsə qatьşqan. Bьl dimanstratsejələ Amirika kammunistar partejəhenenŋ 6 nsь martta bəjnəlmiləl eşheđđər kənən ojoştorovđa qəjəplənep qulqa alьnqan jətəksə eşsələrən tərmələrđən sьqarьvđь talap itep rizəlytsejə sьqarьlqan.

Bastun qalahьnda dimanstratsejələr tьjьlqan.

Neju—JURK, 22. Bastun qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda, unda Amirika kampartejəhe həm MUPR tarafьnan sakku həm vansitti ylterelev ajqanlь saqьrьla torqan mitiŋgьlar həm dimanstratsejələr tьjьlqan. Şuqa qaramađtan MUPR dimanstratsejə ojoştorerqa əđerlənə. Bьl dimanstratsejənə taratьv esen 100 palitsəjeskej mablizavajt itelgən inde.

PARIŽ, 23 Kaxinxin qalahьnda (Hində—Qьtaj) sakku həm vansitti ylterelevgə 3 jьl tulьv ajqanlь dimanstratsejə bulьp ytte. Zandarьmdar menən bereleş vaqьtьnda 2 keşə ylterelep, ber nisəhe jaralanqan.

هوكعا قالىپ ئۆلگۆرە تۇرعان كولتورالارذۇ يۇيناو توراهۇندا

ئۆلگۆ پراگرامما يۇيناو توراهندا

كالحوزدار تۇرلۇق كولتورالارذلك ئۆكتنى يىناو كامپانيەهى مەنەن ئوك واقتتا ئۆذاتالاماى ئۆلگۆرەيك ياذ سەسلگەن كولتورالارذلك ئۆكتنى يىناوعا ۋيتدى ئەذرلك ئاليپ بارىرعا كەرەك. ...

[illegible]

كولاك هوذۇنذ هۆيلەو - سذ ئوك ئاپپارتونيس - تارعا قارشۇ قاتنذ كۆرەش ئاسىلهنذ

[illegible]

ساڧحوز ئيگنننذ يۇيشتروعا 900 ئشسۇ كۆسۆ 25 - ئا- عوسقا كيلۇپ يذتەرگە تۇيش.

[illegible]

ƏDƏBEJAT, SƏNƏƏT FRUNTЬ

Salam.

...dar qьrđa

...rqьlt şinil kejgən kin ba-
ђьv,
...də matur,
...a arьla;
...r başaqtьņ qьđьl bərtegə
...ganьarqa qarap yrələ.
...nptar qьđьv—
...đđəņ qьrđala,
...şeş dinamdarđan jьrlana;
...yrəheņme,
„Udar kamsamul,
Kamsamulka—
Olə irđərđə.
...idger bula tuklь jərəktər,
...esən bula qoros beləkktər;
...j, udar bul!
...vbьn qorostan—
...esən bətə kərətər.

II

...aşinalar palus urьrqa,
...s bejatə uņьş tirergə;
...rək tibə,
Kyņel osona—
Qьrdь kyrep,
Qьrdь kyrergə.

...qalьr mь qьđьv ut jəmqaqь,
...an huņьnan tьvьp jьlmajə;
...rbьv qapqahьnan sьqqasta,
...ar kən kələ beđđeņ Ojmaj đa.
...s tujьna barqan babajđь—
...arşь ala kalxuz jəştərə;
...ajtalar:
„Əjdə, bar babaj!
Xuzь bulьp əjlən aşlarqa"
...aņlaj jəjьrsьqь şatlьq qьђa,
Ydə teđep kelte altьrta,
...ejləp jərəj yđe:
—„Qьlьq ikən udar bulьvь,
...şləp qalьm qartlьqta,
...aşđalar qəlhьn xuzalьqqa"

III

...undaj kəndər bulqan—
Kulak, bilsən:
...andь huьp torqan jərəktən,
...ajhь bərđər kesə qalmaqas,
...n qьrqьp birgən beləktən.
...l saqtarda:
„Oјьjəaj jəştə bulqan,
Jeget bulqan—
Kestər tulaqan;
...ik, bəgengə kevek kəlməgən,
...atlьqtarьn nuza qolatqan.

...ləm maturlьqtь həjərgə
...tur bulhьn hiņeņ eşeņdə,
...əđər beđđeņ udar tormoşta,
...şəş tygel—
...ləşə qartьnda.
...dar dərtə həjrəp kiņ telen,
...lmap ytə jalan jərəgen;
...r kytərə bis jьl plandьņ
...sensegə şunь ђagьn.

Kalxuzsьlar

B. Fəjzi.

Jaņqьđlьqtь halьp art jaqqa
Kalxuz buldьq kyptən avьl-
da.
Qara jərđeņ hьqьp
Uņьş majьn
Sintnir—sintnir orloq alьr-
qa!
Tiđər,—kalxuzsьlar
Kyməkləşep eşkə barqanda
Ə, maşina aldan
Jьrlap bara,
Kalxuzsь itep unь alqandar.

Tulqьnlana.

Qьlqan bađqan ђkə dalalar
Şav—başaqtan kyldək kej-
engən.
Əjterheņ də inde
Qaş hikertə
Jəş maturđar, şajan kilen-
dər.
Tulqьnlana bađьv
Tulqьnlana
— Beđ əlgerđək
—Tiđđən uraq, tej.
Nindəj hьlьv
Artьq uņьşlь
Giktarьnđь urap qarap kil!
Kamsamulka Mərjəm klupta
Hikerep—hikerep şajan uj-
naha,
Şunьņ kevek bađьv
Tulqьnlana....
Başqalarqa tiņdəş qejma-
ham.
Qara jərđeņ
Bərtək uņьşlь
Giktarđarqa tigeđ hibəlgən.
Kalxuz jolь—,
Senki,—
Uņьş alьv,
Tormoş jolьn matur tigeđ-
ləv.

Jьrlajđar.

Giktarđarđьn
Uņьş bərtegə
Tulqьndьrđь kalxuz jərə-
gen.
Brigada kilə
Urqьs menən,
Beđđə şular menən kiləbeđ.
— Ketər, ketər.....!
Itep maşina
Brigadir Bajmi başьnda
Kalxuzsьqa matur
Kyldək besə,
Kalxuzsьlar arttan aşьqa.
Kyņel taşa
Jərək hikerə
Ataj—babaj kelə kykerəp;
— Kalxuzda ajhaj....
Eş kyņelle....
Kymək eşte artьq xuş ky-
rəm.
Bərtegə lə ərəm,
Tađa bulhьn.
Beđ kalxuzqa unь yђter-
đek.

Beđ tejeşbeđ birəm zavьtqa
maşinanь, senki, ul birđe.
Brigada alqa!
Brigada,
Qara jərđeņ majьn hurьrqa.
Jərđeņ majь—harь şav ba-
şaq,
Jeņel quldan bojđaj urьrqa,
Tulqьn jarьp
Şavlap jьrlap kilə
Ytkər tolen huđьp urqьs-
tar.
Brigada kilə
Daulь jeņev alьp,
Doşmandarđь balьp qurqьş-
qa.

Tujlajđar.

Jərđeņ majь—uņьş
Uņьş alьp kalxuz tuj jahaj,
Jaņqьđlьqta
Tuj tuj meņej
Irtəgə lə kalxuz bulmahaņ!
Jadьn səstə kalxuz
Kəđən aldь
Sintnir—sintnir uņьş bərtə-
gən.
Aņlagandar əjtə;
Jaņqьđlьqta
Barьr julьm mineņ bьl ty-
gel.
Bal qorttarь kevək
Bađьvda—
Qьđьv bara jarьş hər jərđə.
Brigada ura
Brigada huqa
Brigada bojđaj teşərə.

Jəkselər.

Tuq uņьştь tejəp arbalar
Jul bujlatьp jьrlap baralar,
Qьvandьrьp dərtlə jərəgen
Jəkselərđə şatlьq tarala.
Jəđđər keləs,
Ə, hyđđərđə;
— Sintnirləşkən bylək kil-
terđek.
— Beđ berense uņьş tujьn-
da,
— Qajhь kalxuz, jəgeđ kem
elek.

Qara jərđeņ bərtək uņьşь.
Şatlandьra kyņel jəreşən.
Beđ kyrəbeđ bəgen
Avьlda—
Ər jaņьnan kalxuz yђeşən.
„Kərəş" kalxuzь.

ejjyl—30 jьl.

Jađьvsь iptəştər!

"BAŞQORTOSTAN„ gəzitəheneņ ədəbejət bitenə yđegeđđeņ jađmalarqđđь jebəregeđ!

TƏĐƏVSELƏR.

I

Bərəv, ikv, əsəv, dyrtəv
Hul ajaqtь bađarqa
Alqa, alqa, alqa tabьn
Jaņь juldar jaharqa.
Əjđəgeđ, əjđə iptəştər.
Kəstər artta qalmahьn
Əjđəgeđ eşsən tuqandar
Eşləv aqђap barmahьn.
Beđ halabьđ jaņь jorttar,
Beđ hьđabьđ jaņь jul,
ođ qorabьđ jaņь tormoş
Jaņь qala, jaņь avьl.
Əjđə kiђ, əjđə bər
Balta, bьsqь, sykeştər
Əjlənhen, jənlənhen
Maşinalar—đur kəstər.

II

Beđ jahajbьđ tirməndər.
Ilivatr, zavьttar.
Beđ eşləjbed taş urьmdar.
Stansalar, fabriktur.
Ilde biđəp tədər esən
Kiņ plandar hьđьlqan
Eşte tiđrək bətər esən,
Jeņel juldar hьđьlqan.
Beđ eşləjbed berləşterəp
Sykeş menən uraqtь.
Beđđeņ vaqьt minuttarь
Altьndan da qьjbatlь.
Əjđə hup, əjđə hup,
Maşinanь əjlənder
Əjlənhen, əjlənhen
Təgərməstər əjlənhen.

III

Beđ eşləjbed yђtərergə,
Arttьrьrqa barhьnda.
Hyđ birəbeđ jeņə, tedə
Kammunaqa barьrqa.
Tartьnmajbьđ avьrlьqtan.
Sigenməjbed doşmandan.
— „Jeņev eşsən jaqьn da"—
tip
Beđđeņ kyņel ьşanqan.
Beđ eşləjbed, „bar eşsəndər
qalqьp əђkə sьqhьn!"—tip
Beđ eşləjbed „baj doşmandar
Janьp jelgə oshon!"—tip.
Əjđə tart, əjđə hap
Berləşep, jьjьavlap
Alqa bar kyməkləp
Bergə bađьp đur atlap.

Beđđeņ qulda keslə qoral
Beđ kərəşsə qəskərđər,
Beđ teđevsə, teđətevsə,
Beđđəkelər jəşərđər.
Beđđeņ herən hava jara
Beđđeņ buqađ qorostan.
Beđ jьrlajbьđ qьsqьrabьđ:
—„Təm tababьđ tormoştan!"
Beđđeņ berlək, qьđьl irək
Eşkə uņьş birəsək.
Beđđeņ qulda jaņь tormoş,
Beđđeņ qulda kiləsək.
Əjđə hup, Əjđə huq.
Baqanalar qaqьrqa.
Kammunizəm bajraqьn
Iņ juqarь qadarqa!

CNƏKƏJ.

EŞSE KAMSAMUL JЬRЬ.

(Uraqsь qьđь Kejənə)

Əj kalxuzsь — eşsən qьđьj
unda
Tartьp bojlə urqan usmaņ-
dь
Ə beđ bьnda zavьt—fabrik-
tarđa
Tuitьrabьđ berđəm plandь.
Maşinalar beđđeņ zavьttarđa
Gevləp torə, Jarьş asqandar
Torbalarđan aqqan tətəndər-
đən
Səseləp osa qьđьl osqondar
Əkren iђkən jəməşaq qьr
jeldərə
Bit almaņdь ybep yђhendər
Kalxuzsьnьņ batьr qьđьn
maqtap
Kərəş sələmdəren əjthendər
Qolasьndь jəjđə qəsaqlə hin
Keltələrgə usma jьjqanda
Saf kəməştəj keləs tavьşьņ
tyk hin
Keltələrđən đurat halqanda
Bađьv tənən biđəp jalan utь
Aş qađanьn heđgə qajnathьn
Talqan kalxuzsьqa dərttər
birep
Tən tьnlьqьn jarьp jьrla
hin!

Eşse: VAFIN.

Kadьrđar əsən kərəş

Hyrəttə: Timer julsьlar yđək kəmitətə aqzahь klimef iptəş Valugda rimunt zavьtьnьņ jəş udarnigən aftamat zubila menən eşlərgə əjrətə.

„Çidgən" me, əllə „vinira" mь?

Tatar pralitarejatь majđanьn yđ manapylejəhenə alьv nigeđendə teđəlgən" çidgən« deņ jelegə qorəhon tigən tavьştь jaqlap qul kytərəm.

CNƏKƏJ.

„Başqortostan" gəzitəhenen udqan 184 nse hanьndaqь bađьlqan şaqir Cnəkəjđeņ xatьn uqьv irəkheđ rəveştə şunь ujlarqa məzbyr itte.

„Çidgən...

1928 nse jьldьņ jəjendə Qutuj jetəkselegəndə teđəlgən jəşeren ədəbi tyņərək. Pralitarjat ədəbejəte tarixьna qara tap bulьp, Jədgənselərđeņ intirigalarь esən teđəlgən . . . . ." (Cnəkəj).

Nisk kenə alqanda la Çidgənđeņ maqsathьđ—niheđ dьvamalqaqьna ojoşqan ber nəmə bulьvь məmkin tygel. Senki: maqsatqьđ—nejheđ ber genələ tyņərək həm ber ojoşma jəşərgə məmkin tygel. Ojoşovđan nindəjđə bulma ajrьm ber idejə kyđətmogəndə, undaj jəşeren tyņərəktər teđep. səvit apşistь vnsьnda parallil tərkəmselektər tьvđьrьp jərərgə bis ber ixtejaz təşməђ ine.

Timək, 2 jьl bujь iđən ađtьndan jəşəp kilgən «Çidgən» də lə yđenə kyrə ajrьm bər əməl bar. Ul şuqa ьntьla. Uqa frunttaş kadьr bulьp ingən Lider—Qotojđar, Qodaştar, asьq barьş esən jat həm jəşeren bulqan ikense ber əməl utьnda janalar. Yđđərə teđegən iđən ađtь „Çidgəndərə" aşa ular ənə şul yđđərə janqan» bejək iđejal" qa qarap aqmaqsь: kərəşməkse, şuqa barьp ireşməksə bulalar.

Ləkin oso huņqь kengə tikləm „Çidgən" turahьnda berəv ber nəmə belgən juq ələ. Ьsьnlapta:

—Nəmə ul „Çidgən", kemdər unь teđeј, nej nəmə esən? Unnьņ iņ huņqь əmələ nisək oşo 2 jьl bujьna iđən ađtь şьmartьp kilgən jəşeren „Çidgən" tyņərəgən majdanqa kilterergə məzbyr itkən səbəp nəmə bьl „Çidgən" „Çidgən" genəme, əlləjuq ihə iztimaqi sirđər əsəhə bulqan „vinira" mь, ular beđđən nəmə talap itələr....?

Məs'ələnə ьsqlap asmaj torop, xəđergə ələ bьna bьl turala ber kemdə javap birə almajasaq. Senki: bьnda hər ikeneņ bulьvь məkin. Şunьņ əsəndə beđđeņ aldьbьđđa torqan bəgengə məhim burьs xəđərđən başlap bьna bьl „Çidgən" ojoşmahьnьņ bitlegən asьv hərə unь pralitarejat sьjnfьnьņ xəkəmə ađtьna qujьv bulьrqa tejeş.

—Dajuş „ Çidgən" selərđə es sinaqa!

Bəgendən başlap beđ ulardьņ sejəsi jəđən, iђəmlegən, başqarqan eştər həm totqan platfurmalarьn kyrəbed. Bьl turala Tapp yđ sarahьn kyrgən kevək Bappta undaj diz arganizatsəjəlar turahьnda qul qavşьrьp qalmajasaq. Senki kərəş jəmhyrejət, Tatarstanda ojoşqan bьl jəşeren ojoşmanьņ bedgə lə şavqьnь timəj qalmadьr tip, əjtep bulmaj.

Kem ala baş hyđđe.

—Tapp mь, Çidgənselərme əllə juq ihə bətəndər başqalarmь.?

ƏBYS. ƏIƏ.

Ədəbejat tygərəktəreturahьnda.

„Kamsamulskaja pravda" həm „Litiraturnaja gazita" yđ bittərendə ədəbi tygərəktərđe jənlənderev, ulardьņ eştəren, eş pragramdarьn jaņьnan qorov turahьnda keņəş astь. Bьl gəzittərđe uqьp barьvsьlar, unda nejdər turahьnda jađьlьvьn belələr inde.

Ləkin eş bьnьņ menən genə bətməj. Bedgə ydebeđgələ, ədəbejat tygərəktərenən eştəren jənlənderevđə, jaņьnan qorovđa praktik eşkə totonorqa, bьl julda matur ədəbejat həjəvsə jəştərđeņ həm təzrejbələ aqajđarьbьđđьn eşlekle hyđđəren, təqdimdəren kətərgə tejeşbeđ.

Ədəbejat tygərəktərenən eş təren jaņь rileskə bororqa, unь satsejalizem teđələşenə xeđmət itterərlek itep qujarqa kərək. Bьna bьl borloş nejđə bulьrqa tejeş, ul boroloş nindəj juldar menən jahalьrqa tejeş? Bьna bьnьhь đur horav! Bьnь beđ ədəbejat həjəvsə jəməqətsəlek fikerə menən xəl itərgə tejeşbeđ. Iņ elek, ədəbejat tygərəktərə javap birergə tejeştər. Mьsalsə, ədəbejat tygərəktərenəņ xəldərə, eşləgən eştərə, eştəge jeteşheđlektər julbaşsьlьq menən tə'min itev, ədəbejat kadьrđarь jeteşterəv, həm əlkə gəzit bittərendəgə ədəbejat səxifələrenəņ nej tiklem bьl burьstarqa javap birə alьvđarь turahьnda hyđ—bьl fikər alьşьvđa təp *mamintlar bulьp hanalьrqa* tejeştər. Eşteņ bьqa tiklem barьşь turahьnda matbuqat bitendə beđđə kiņ fiker alьşьrqa tejeşbed. Bapp tiđđən başlap, bьl məs'ələnə sisevgə zitdi eş alьp barьrqa tejeş. *X.Kərimef*

BER „UCЬRK" UNAJЬ MENƏN, KUP UCЬRKTAR XAQЬNDA

Huņqь məldərdə tatar—başqort vaqьtlь mətbuqatьnda ucьrktar kyrьnə başlanьlar.

Urьđ vaqьtlь mətbuqatьnda ucьrk inde bik kiņ urьn aldь. Ьlarđa xəđer ajrьm ucьrkistər bar, şul ajqanlь, ədəbi gəzit—zurnal bittərendə ucьrktarđьņ kiləsəgə, ucьrktar xaqьnda tərlə fiker alьşьvđar bara. Xatta bьl turala ajrьm kitaplarđa bar.

Əlbəttə, bьl beđđeņ tatar—başqort mətbuqatenə tə'ђirheđ qalmađqa tejeş ine həm qalmanь la. Huņqь jьlda beđđə ucьrksьlьq kesəjə başlanь. Ədəbi ojoşmalar, nəşrejəttər unь zmьrlandьrьp jebərev esən aralar kyrev eşenə indelər. Tatarstan „Jaņь Əlp" nəşrejəteneņ ucьrk jađьvsьlarqa jьraş ьsьvь həm əђtən sьqьvsьlar esən byləktər bildələve oşo sa-ralarđьņ berehe əlbittə.

Oləmymən, tatar — başqort gəzittərendə bađьlqan ucьrktarđь qaraj barqanda, kydgə aj ьrьvsa ber nəmə salьnь: ul,—ucrktarđьņ yđđərenə ajrьm bulqan XOSUSEJƏTTƏREN AņLAMAV, qajhь berəvđər ucrkqa eşlənməgən, jəki eşlərgə əlgerməgən xikəjə itep qarajdar. Qajhьber keşelər esən ul „yđ xaqьnda jađa torqan nəmə" bulьp kyrenə.

Ьsьnlapta ucrk nəmə.

Elek bər ucьrk xaqьnda tuqarap kitergə kərək. Ul bьnda əjtelergə teləngən nəməneņ aņlajьşlь bulьvь esən jardam itər. Kyptən tygel sьqqan „Başqortostan"da bađьldь ul yđe, jađьvsьhь X. Xuzin „Iliktərlə jalandar" iђemendə.

Başta, „ucьrktьņ" əjtergə teləgən maqsatьna berəlməj—buqulmaj qьna mendərəzəhenə kysəm. Ul bedgə, tybəndəge nəmələrđən xəbər birə.

1—Xuzin tigən ber keşe «Başqortostan» iđemle gəzit idarahьnda eşləj ikən. Bьna şul «zurnalis» 31 nse ejjyldə «Başqortostan» gəzite idarahь tarafьnan, Başqortostanda бjьlьq planqa inderelep teđələp jatqan ilikterik stansahь — ЦЭС tьņ teđev eştərə barьşь həm eşselərđeņ tormoşo menən tanьşьv esən, gəzit idarahь tarafьnan kamandiravajt itelgən ikən.

2—Xuzin ЦЭС qa izvuzcik menən barqan.

3—Ul, julda qьđьl jort kyrep, izvuzciktən unьņ nəmə bulьvьn horaqan ikən, izvuzciktəņ uqa: „şul ЦЭС tьņ nəq yđe inde" tejevə TƏђIR qaldьrqan həm qьđьl jort unь „qunaq itep qarşьlaqan teђlə" bulqan.

4—Ul əkeren barqan izvuzcikqa atьn qьvarqa quşqan, izvuzcik tə bik dabrasavisьsj keşe ikən, unьņ teləgenə „qarşь tygellegen beldergən teђlə atьn qьđьvlata" teşkən.

5—Teđeləşkə inev qapqahьnda urьђsa vьjvьska bar ikən; Ul vьjvьskaqa:

> Ход в строительство
> ЦЭС
> посторонним
> воспрещен.

tip jađьlqan ikən. Şunlьqtan uqa militsejəsirđan prupskь alьrqa tura kilgən.

6— Rəxsət horap eş medireneņ kəbinitenə ingən həm yđeneņ RIDAKSEJAŅAN KILGƏM həjləgən. Ləkin es mediren eştərə bik kyp ikən. Şunьņ esən Xuzinqa ul həjləşevđə həm teđələş menən tanьştьrьvđь irtəgəhed buldьra almavьn əjtkən.

7—"Unьņ menən jərevsə jəşkenə ber başqort jegetə„ teđələş menən tanьş ikən, ul Xuzindьn QATMARLЬ HORAVĐARЬNAN BAŞQA BƏTƏ HORAVĐARЬNA LA TULЬHЬ MENƏN JAVAP QAJTARQJAN.

8—Şunən ul miskum rəise menən həjləşkən miskum rəise uqa, eşselərđeņ xəđergə xəldərə həm teđələştərenə qaraştarь NISEK ikənlektərə turahьnda NЬQLAP həjləp birgən.

9—Sabranjala miskum rəise unьņ QAJĐAN HƏM NEJ ƏSƏN KILGƏNLEGEN beldərəp, xəđergə kəndə EŞTEŅ BARЬŞЬ həm ALDAQЬ BURЬSTAR xaqьnda həjləp ytkən, eşselərđə həjləgəndər. Nihajat XUZIN YĐE LƏ HƏLƏGƏN.

10—Irtəhen Xuzin eş medirə menən həjləşkən, həm ber belges menən teđeləştə qarap jərəgəndər: ber qьđьl kirbes jortqa barьp inhələr, Xuzin nej kyđə menən kyrhen, jort ƏS QATLЬ ikən, ƏLLƏ NINDƏJ bylemdərgə bylenep bətkən ƏLLƏ NINDƏJ MAŞINALAR qujьp bətergəndər ikən.(I

11—Xuzindьņ "qatь qaqьđ menən eşlənep, kyk seperək menəņ taşlanqan parfilə„ bar ikən, ul hər vaqьt şunь totop jərəgən.

Bьna bьl EŞKƏ AŞMAQJAN ucerektьņ, EŞKƏ AŞMAQJAN ber məndərəzəhe. Bəxethedlekkə qarşь bьndaj "məndərəsəle bьndaj "ucerktar„ beđđeņ gəzit zurnaldarđa osorajđar ələ (ləkin bьl tiklem buldьqhьđ ucerkqa osorolqanь juq ine.)

Bьl ucerktarđьņ bьlaj jetlekməj tьvьvđarь, taqь la ber nəmə xaqьnda həjləp alьrqa quşa: ul ucerk nəmə həm nej esən xeđmət itə..

Bьnan huņ barasaq hyđđərđə bik qьђqa rəveşlə genə bulha la şul horavđar tirəhendə bulasaq.

Ucerk nəmə həm ul nej esən xeđmət itə.

Ьsьnlap ta, ucerk nəmə huņ ul. Unьņ yđenə ajrьm xosusejəttərə barmь, xikəjəgə mənsəbətə nisek?

Kyp keşelər ucerktarđьņ xosusejəttəren bildələvgə kilgəndə, bьjaj itələr: jađqan nəmələrə maђur sьqha, şunьņ əђtənəđerək ramanticniraq ta bulha ul xikəjə bula, inde bьnьņ kirehensə, jađma bik jaqşь eşlənep, jađьvsьnьņ kyņelenə kilep bətməhə—ucerk.

BЬL DƏRƏЂME?

—Ucьrk—fakttar, bigerəktə ucerkistarđьņ yđđərə tarafьnan əjrənelgən fakttar terkəməhe.

. — Ucerkis, — jađmalarьn, yđe tarafьnan tikşerelgən fakttar menən nьqьtьrqa tejeş bulqanlьqtan, hər vaqьt tormoştoņ yđenən genə alьp jьđa...

...-- Ucerkisteņ eşləv mitьdь— fəqət yđə tarafьnan qьna əjrənelgən fakttarđь zafiksiravajt itevđən tora. Bьl mitьd ucerkistьņ motlaq rəveştə tormoş esəndə qajnavьn talap itə....

V. PIRTSUF.

(„LITIRATURNAJA GƏZITƏ" №24, 16 ejjyn, 1930 „Ucerk qaja alьp bara?")

Ulaj bulqas ucerktь XIKƏJƏLƏR MENƏN BUTAV JARAMAJ' bula, timək, ucerktьņ xikəjənən ajьrmahь, unьņ xikəjəgə qaraqanda jənlə jaņь fakьttar menən bəjlənevendə tora. Ucerk ta rejalizem aqьmь menən jađьlqan xikəjələrđəge şikelle BULЬVЬ MƏMKIN BULQJAN vaqьjqalar bulmajdar. Bьl jaqtan ul naturalizem aqьmьnda jađьlqan xikəjələrgə oşajraq təşə. Naturalis ədiptər dəьбərđərenjəqanda yđ kyđđərə menən kyrgən fakttarqa, yđđərə qatnaşqan vaqьjqalarqa, jəki, bər vaqьjqa turahьndaqь dakumintdarqa—dakumintalьj fakttarqa tajanьp jađalar.

Bьl—ucьrktьņ bər jaqь.

Ikensə jaqь, uçerktьn, pralitarejat ədəbejəteneņ bər tarmaqь bulьvьnda Beđ uqa şul rəveşlə, pralitarejattьņ bər tarmaqь itep qarajbьđ. Bьl ucerktьn, pralitarejət mənfəqətenə xeđmət iteve esən genə tygel, pralitarejat matur ədəbejəteneņ matur ədəbejət bulьvь esən şulaj. Matur ədəbejət pralitarejat ruxьnda jađьlьrqa tejeş bulьvь əђtənə, matur alьmdar, hajlanqan matur hyđđər, matur ubrьzdar şikelle bik kyp nəmələrđə yđendə buldьrьvđь şart itə. Şulaj bulqas unan ajrьlqan başqa tarmaqtarđa la bьl şarttar, 100% qa uq bulmaha la. tabьlьrqa tejeş bulalar.

Ucerktьņ ikensə jaqь bьna şul,—jəqni ucerk, ucerkistьņ yđə tarafьnan kyrelgən, tikşerelgən fakьttarđь qoro ber jepkə teđep halьvьnan həm uqa həđəmtə jahavьnan qьna qibarat bulmajьnsa, bьlar əђtənə ber nej tiklem ədəbi đə bulьrqa tejeş. Juqihə unьņ fakttarqa nigeđlənep jađьlqan gəzit xəbərđərenən həm şul xəbərđərđəge fakttardan ojoştorələp jađьlqan məqələlərđən ajrmahь la bulmađ ine.

Inde ucerktьņ nəmə esən xeđmət itev məs'ələhendə tuqralьv, balki qajhьber iptəşter esən artьqьraq bulьp kyrener. Ləkin, bьnь aņlamavsьlarđa bar.

Beđ gəzitteņ bər nisə genə jul hь arlьq urьnь la teđeləş esən kithen tejbeđ, həm şul nigeđđə eş kyrəbeđ. Ə, Xuzin bьl ucerьgь menən bedgə nəmə birə, ul nindəj məqsət kyđətkən?

Əjərgə ojat bulha la əjtəbeđ qnde iptəştər, ojatь xuzinqa ulhь n, unьņ kyđətkən məqsətə əsəv:

1. YĐENEŅ RIDAKSEJƏLƏ EŞLƏVE MENƏN MAQTANЬV. Heđ iqtibar itegeđ: ul 5 mərtəbə yđeneņ qajđan, qajđa həm nej esən kamandiravajt iteleven həjləp kitə.

2—PARTFIL SIRE. „MIN" LEK. Ucerktь yđe xaqьnda jađa torqan nəmə itep aņlavsьlarđьņ berehe oşo Xuzin bulьp sьqtь inde. Unьņ bьl ucerьgь min, tip başlana, min qajtьp kittem, tip bətə. Qajan bətməgən ber min bьl!

Şulaj uq partfil, əjterheņdə, partfil bər unda qьna. Şerex menən teşerep partfildeņ qasan, nəj xaqqa alьnьvьn qьna jađahьņ qalqan.

3. GANARAR.

Ə, kavicke esenə alьnmaqan, ьsьn məqnəhe menən əjtelgən ucerktar başqa məqsəttər menən jađьlalar. Pralitarejat matur ədəbejəte, pralitarjat mətbuqatьnьņ bər kiђəgə bulqan şikelle, ucerk ta pralitarejat ədəbejəteneņ bər kiђəgə. Bьnь his onotorqa jaramaj. Bьlar ikehelə, „BƏTƏ FRUNT BUJЬNSA SATSEJALIZEM HƏZYME JAHAV" (Stalin) esən kərəşələr. Ajrma şunda qьna: braşuralar məqələlər turьnan turь həjləv, aņlatьv quşьv julь menən alьp barqan bьl idejənə, bьl prapagandьnь, matur ədəbejət tərlə ədəbi juldar, aqьmdar, matur hyđđər, matur ubrьzdar aşa alьp bara. Ədəbejət—pralitaretajt mətbuqatьna đur ul, „yђkən ul", bulha, ucerk—„vnuk" ləkin maqsattarь bər. Ucerktьņ da maqsatь— bər tiptərək bulqan bər nisə fakttь bergə jьjnap, şunь ədəbi qalьpqa halьp kiņ eşsən jalpьnь tərbəjələv, ulardь psixalagik jaqtan jaņь keşe itep tьvdьrьv. Ucerk nej tiklem genə bələbəj bulmahьn, bьna oşondaj agitatsejəlar menən sьqa.Ə-

„—Fakttardь bьl məqsəttən tьş terkəv əhəmejətheđ. Agitatsejənən tьş terkəlgən fakttar fitişizəm faktahьna jəki ber nəmə lə aņlatmavsь, ber nəmə lə 'birməvsə istitikəgə əverələlər. Beđ subəjektif tasvir ucerktarđьņ bətə tərđərenə lə qarsь, BEĐ. AGITATЬRĐAR ARGANIZATЬRĐA BULQJAN UCERKTAR TƏRƏN JAQLAJBЬĐ..

„...Ucerđ,-rikanstruksejə dəverendə" ntsək itep kestə jaņsa julqa halьv menən tanьştьrьv (Lisin) esən bik kərəkle mitьd bulqanqa kytərelə (vdvigajt itelə)...

„...Ucerk—matur ədəbejətteņ başqa tərđərə *şikelle yk*, belgestər gruppalarьna tygel, KIŅ EŞSPULƏR JALPЬHЬ IĐEMENƏ ADRISLANA.

(*Şul uq keşeneņ şul uq məqələhenən*).

(hьđьqtar mineke. X. N.)

Ucerk—beđđə satsejalizem teđeləşə menən tanьştьrьrqa, beđđə satsejalizem teđeləşenə taqь la *ььqьraq qatnaşьv teləgen* tьvđьrьrqa tejeş. Ucerkta satsejalizem teđəvsə pralitarejat, psixikə jaqьnan jaņь keşe bulьp tьvqan jaņь keşelər gəvđələnergə tejeştər. Ul kiņ eşsəndər jalpьhь esən kərək bulqan xəbərđərđe birəv menən bergə, eştə osoraqan JETEŞHEĐLEKTƏR, ULARĐЬŅ TЬVЬV SƏBƏPTƏREN kyrhətep, ulardь BƏTƏRƏV JULDARЬN əjrətergə tejeş.

Bik qьđqa qьna itep əjtkəndə ucerk aldьndaqь burьstar bьna şular, bьna şul satsejalizem teđeləşə həm unьņ esən kərəş.

X. NƏQIM.

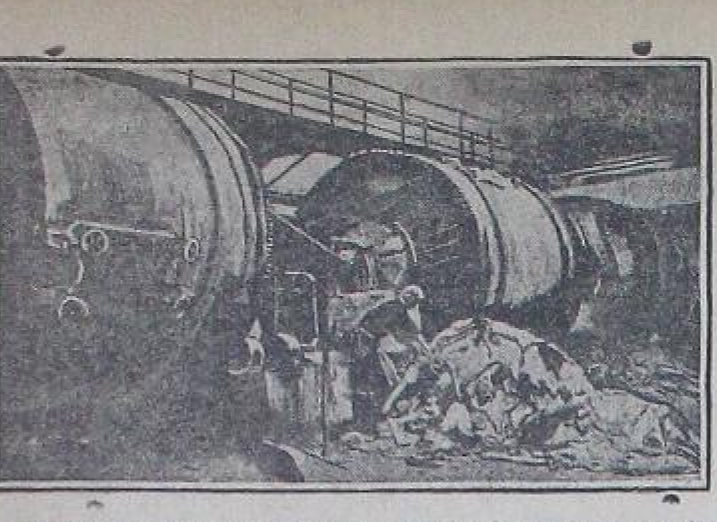

Tagaerug kyn zavьtьnьn tixnteiski diriqtьrь ip. Bajzbirg kyndərðə duplav esən „kəl barabanь" tigən ber maşina ujlap sьqardь.
Bь1 ixtiraq kyn duplav eşən 10 kendən 16 səqətkə qьðqartts.

ƏBSY.

SƏXRƏLƏR GiGantь.

(Ədəbi ucьrьk)

Tinlaşərgə qajda....
Jerdə qaldь.
Byrektərəmalъp səjə həmdə....
Ilivatьr...
Hindaj bulmaъ mikən.
Il satьlqьn jьjьp ejgendə.
Bejektərðən bejek,
Əj bik bejek.
Ilivatьr hinen buj—hьnьn
Işalnndar bujlap—bujdar
aqha
Şul taştьra jenev tojqohon.
Beðđen jerəktər ydebəðən jenev jьrьn tъnlav menən ilebojgonðər ular.
Beð bit yððebeðđə jer şarьnьn 6 nan 1 eleşən genə bilep torqan jeş SSSR ilenðə, bьqъ tiklem qart tarixtъn teşənə iə inep sьqmaqan:
Janь ber dərt.
Janь ber intyzejazəm.
Janь ber məqsət menən,
Janь ber il tədəv esən kereşevzə—satsejalizəm batъrdarь.
Şunьn bьna, min hedgə, yðebeðđen durjenevðərebeððen berehe bulqan—
— Jenev hajkele—ilivatьr
Turahьnda hejlərgə buldьm.
Ilivatьr.
Taqъ la ber qat ejteged ele hed uц.
Il...ii...va...tьr...
Nindejen matur, nindejen hajkəmle məqənəne esenə alqan ber isem ul.
Unь kyrev, kyrelde, jьlmajьvdь tuqlъq heddere.
Unь kyrev bində bətməъ —təkənmeðər əmettər,şaqьnьlь derttər tьvdьra.
Ilivatьr...,
Ul bit—tuqlъq harajь.
Ilivatr—enje—merjəndər esklatь.
Ilivatьr aslьqqa qarşь kytərelgən qoros uqtar!
Ilivatьrda unda irekle SSSR ilenen irekle grazdandarь tarafьnan tulьrьlojan altьn igəndər işələr. Ə, ul ejelgən səxrə javhərðəre eseñe beðđen gigant indystərejebeððen avъr taştarь kyrəlgən. Şunьn esendə şul ənə bed:
— Unьn yrlevə—beððen yrlev...
yŕev...
— Kyktərgə kytərəlgən kyk tendə ilivatьrdarь kyrəbeddə:
— Bed yhebed
— Bed nьqьjbьda
— Bed ulardь qьvabьd
— Bьl fruntьn jenelevsəhe ular—bed!
Tibed.
Unь beððen yŕev ul—bьtə donja pralitarejatьnьn yŕeve tygelmeneji?!
Sittə birəlgən hər ber tan gudugьnьn ьvьldavь:
— Jəsəhən ədatlъq bişegə SSSR!
— Başta SSSR, unan bətə jer şarь!
Tap simvul ikənən hin yðenə bik asъq hidəhen bit.
Unь beðən əsəndə şul bьna, oşo sittən tegəlgən əməttərgə jalqьnlь javap bulьp javъvъs, dur jenevðerðen menðən berehe bulqan—beððen bəjek gigant həm bulqan—ilivatьr bulьp hed asъlъq beð.
Lekin əjəfev itegeð.
Bьnan əsən min heððə xəðər genə bьna, Begelmə hьm Qazan qalalarь aşa hudala torqan qoros ribasenen noq. Byrðəkkə genə bašьp hьqьlьa tegən urnьnь alъp kilergə məzbyr bulьm. Seŋki bik alьbьa, xəjəli okejattədə genə tьlьnа torqan bьi gigantьn əð oşo min turqatqan urrьnda kyro alasaqьqьð. Şulaj bulsa... əðə, xəðər inde qarajьq.
Bьnа bik bedge Belebəj k. Byzdək jortonda Başqarmь kəmitetь hem Byzdək stansahь. Oso, uqa jeterqə jartь kilamitьr qalqan jerðə elegə beððen taňь gigant—Ilivatьr.
Ul jəş Giganttardan. Unь jeŋevenə elə fəqət 4—5 kenə jъl. Lekin şulaj bulsьq qaramalьtan ul, bedgə bik kyp jovhərdar bylaklenə inde. 5 jъl ucьnda unь jasa plaпь menən bik qьr mətlanqьa ul ydenen bedgə buqdaj tьrьşьqьnan taqь la artьrə tejə.

Oşo başlanqan qьðьv ike aj esendə ul Gigant bedgə 1 miljun 200 men bot saf merjənder tedgə birə.

Ujlap qaraqьð irekle kalxuzsblar, jarlь, batrak, urta—xəlle kerəktejəndər; sajuzdьn tik ber, Byzdək jortonda bulqan ilivatьrьn ьnьa beðgə, beððen bejek indysterəjə jьlьna oşo tiklem dur bulqan 1200000 bot altьndь bylək itehen imeş.

Bьl bit əle ber genə Ilivatьrdь hin xəlе genə ajlьq tejmələre. Əgər inde ulardan berəv genəhe tygel menəv, ike aj qьna tygel kyp aj eşləj ikenlektərendə kyd aldъna kiltergən ellə nindəj baş ojlenðərgəs xəjali hajlar kilep sьqa tygelme?:

Əjteged ele.
Kem genə hun bьnь, 5 jъlьqtъn xoqьqь atahь bulqan SSSR pralitarejatьnьn saf yd kese menən eşlap alqan tarixi jenev urdьnь inkəsəlegenь kyd jəşerə alьr. Lekin şunь asъq xətərləged:
„—Ikmək esən kerəş ul satsejalizem esən kerəş!"
Tip qart dahiədan janar jondodo menən sьqqan batьr haldat unьn menən genə tuqramaъ. Tuqramanь hem tuqramajasaq.
Şunьn əsəndə şul bьna kyp jьldarqa hudьlqan qanlь kerəştərðen, bedgə birgən keləş fakilo tip qarajbьð bed unь. Bed kələbed. Şatlanabьd. Ulda şulaj kele. Şatlana. Bьna bedgənd ul şulaj kyd kyrəme jerðən jьlmajъrda, unan hun qьðьl bajraqьn bojlap—bolqaj hedgə qarşь alьr.
Əmə bьna əhtəndə bəgəndə şul bьna:
QOROS 5 JЬLLЬQ ŞATLЬQLЬ 3 JƏŞENDƏ MILJUN BOTLO ENJƏLƏREN MENƏN BIDƏJEM!
BƏTƏ DONJA PRALITARJƏTЬNЬN TAMAЪ JƏRƏGE BULOJAN DAHI—LININ..
MIN HINEN VASEJATЬNDЬ JAQTЬRTЬN ƏSƏN MILJUNLЬ AЪЬL TASTAR JЬJAM!
HƏR BER TƏVLEKTƏ 40000 DƏR ƏTƏRƏN UJNAP YTƏR ƏSƏN, MBELƏHENƏ... MIN YD EŞENDE 100 % QA TƏMIN ITKƏNMEN. YLSƏV HƏM BAŞQA NƏMƏLƏRGƏ HЬNHAQJANDAR BULHA MINƏ KILHEN!
BЬLSƏ MINEN 70 % MƏTAXASSISTARЬM BULHA,30% YRLƏTELMEŞTƏREM BAR!
EJ HED QЬðЬL ABUZSЬLAR!
MINƏ KILGƏNECEDDƏ FATIR EDLƏP JONSOMAQЬð. BЬNA HEDGƏ MINEN: JAQSЬ BYLMƏLƏR: QALƏMƏ HЬVDAR GƏZIT—ZURNAL DAR; KITAP—PLAKATTAR MENƏN BAJЬTЬLQJAN MATUR KƏRƏBTEJƏN JORTO", RƏXIM ITEGED UL BЬNA MINEN YD IŞEK ALDЬNDA!
BƏTƏ BERGƏ, QAHARMAN BED QAHARMAN KƏSLƏ XEDMƏT ULDARЬ! ŞANLЬ LININ BAJRAQЬNDA
BED JENƏRBED DONJANЬ.

ƏBYS.
21—VIII—30. Byzdək.

Beð dəjəm qəskəri sburqa əðerme.

Tið kəndə Θfə tirritarejal pulьgьnda piriminnьj sastafqa dəjəm qeskəri sbur başlana. Jьldan jьlqa tirоastərðə ytkərelgən sbur kiləsəktə bajavaj kerəşsələr əðerləv menən ður burьstar jəkləj. Вьjьlqь sburqa beð nьq—ajьrьvsa əhmejət birəbeð,

Hər bər pojanirqa bildələ bulqan xəðergə donja xələ, il qorqavsьlьqьn nьqьtьv, bigerəktə, qьðьl ərmejənen kesən tuplav eşe tora. Вьnan başqa beððen dəjəm sburVulga bujь xərbi Ukьrьgь castərenen kiŋ manivir menən bergə tura kileve səbəple beððen pulьk Rivvajansavit aldьnda imtixan totorqa tejeş.

Şuqa kyrə tejeşle eştəren bətərəp piriminiktərðen vaqьtьnda kilevðere ður əhmejətkə ejə. Xəðer bətə mə'əssəsə pritprejətejə, jortцbaşqarma rəistere, avьl səvittərə, julbaşsь arganizatsejə yðenen aldьnda „BEÐ DƏJƏM QƏSKƏRI SBURQA ƏÐERME?" tigən horavðь qujarqa kərək.

Bьl məs'ələnə ikense baðqьsqa qujьp ytkərelgən səjəsi saralarðan qul heltəv his ber jaraj torqan nərhə tygel. Partejəle piriminniktərgə ytkərelgən əðerlek sbur, ələ barhь la eşlenəp bətmeven həjləjðər. Barьhьnan da alda jort başqarma, avьl səvittərə kilevsələrgə ajrьm birələrgə tejeşle saqьrьv qaqьðarьn tapşьrmaqandar, qajða, qasan barьrqa' qajhь jorttan qajhь jortqa kysev həm başqalar turahьnda belməjðər.

Tið arala jaŋьnan xəðer bulqan piriminniktərðen kypme, bulьvьn belergə, Şulaj uq pulьktan kilevsə lə ularðьn qaj ðan, qajhь rajunqa qalьv səbəptərən də belərgə tejeş.

Şul ber vaqьtta qьðьl ərmejə safьna jaramaqan sit keşelərðə jebərməv məs'ələhe tikşerelep asьlьrqa tejeş.

IKENSENƏN — Piriminnik sburqa kitkən saqta unь eşenən alьp taşlav, saqьrьlьvsьlarðь qьðqartьv, eş xaqtarьn totop qalьp tylməj torov həm başqa zakundan tьş eş itevsələrgə qatь sik qujarqa. Вьjьl oşondaj tərtip boðovsь ojoşma, ajrьm keşelərgə tik kenə qaralьp qalьnmajasaq, prakuratura aşa xəkəmgə rartьlasaqtar.

ƟSƟNSƟNƟN: sburðan qotolovðь horavðar qabul itelməj. Sənki, RKKA cəstərenen bajavaj əðerlegə iŋ məhim məs'ələ bulьvьn onotorqa jaramaj.

DYRTENSENƏN: Jort başqarma, avьl səvittərə həm kalxuzdar saqьrьlьvsьlarðьn qailələrenə igen jьjьv həm başqa eştərðə jarðam kyrhətergə tejeş. PULЬK KAMANDAVANEJAHЬ BƟTƏ PIRIMINNIKTƏRÐE vaqьtьnda—xəl itelergə tejeş məs'ələlərðə bətərəp hunlamaj kilergə SAQЬRA.

Pulьk kamandavanejəhə bətə julbaşsьlьq itevsə səvit, partejə arganizatsejələrьna ularðьn bьl eştə nisek qatnaşьvðarьna kyð halasaq.

Bətə səvit jəməqətselegen,—jəlpьnь ojoştororqa, ularðьn fikeren bergə tuplarqa kərək. Beð şul vaqьttaqьna əðtəbeðgə teşkən ður burьstь ytərbeð.

Ardaşirьf.

Dəjəm sbur aldьnda.

Iŋ jaqьnqь kəndərðə Qьðьl ərmejənen tirritarejal cəsttərə elkən jəştərðəge almaş sastaftarьn əjrətevgə kereşələr. Seberðə həm başqa ukruktarðьn ajrьm divizejələrendə bьl eşkə kereşelde inde.

Dəjəm sbur-tirritarejal qəskərðen tormoşonda qatqi ber mamint. Sburðan təp burьs SSSR Rivvajьnsəvitenen kyrhətevenə movafiq dəjəm qəskəri huqьşta tixnikə həm taktikanь əjrənev.

Oşo təp burьs menən qatarðan maxsus əðerlək nьqьtьla, kiŋəjtelə, taðartьla.

Sbur srugь qьðqa—bətəhe 35 kən. Şul ajqanlь uqa bik nьq əðerlənev kərək bula. Sburðьn unьşlь ytevə başlьsa şul əðerlektən sьjfatьna bəjle bula.

Jerlə partejə həm səvit ojoşmalarь bьl əðerlekkə həm sburðarðь ytkərevgə bik nьq diqqət itərgə tejeştər.

Əðerlek eşendə təp burьs—almaş sastaftьn tejeşle vaqьtьnda tulь kileven tə'min itev. Şul səbəple xəðer yk bik kiŋ massьvьj aŋlatьv kampanejəhь asьp, unь bəjnəlmiləl əxval həm Səvittərgə qarşь qoral menən hezym itev qurqьnьsь yðev menən elemtələrgə kərək. Massьvьj eştə təp luzungь: „huqьş qurqьnьsьna qarşь piriminnik sburqa anьq kilep javap birergə tejeşle" bulhьn.

Sьjnfi julqa la bik nьq əhəmejət birergə kərək. Sbur vaqьtьnda cəsttərgə jarðam da kyrhətergə kərək. Jerle partejə, səvit həm jəməqət ojoşmalarь cəsttərðen huqьşqa əðerlek turahьnda iŋ məs'yləjətle burьstarðь uŋьşlь atqarьvðarь əsən bətə bulьşlьqtь kyrhətergə tejeştər.

Məðələn sburqa xeðmət itev esən jerlə transporttь jetərlek ajьrьrqa, sbur həm paxuttarqa oso-avejaxim həm Krasьnьjkris ojoşmalarьn kiŋ ьlьqtьrьrqa, kupiratsejə yðenen kes həm saralarьn qəskərðərðə totqarhuð tə'min itep torovqa mabilizavat itərgə (bigerəktə kysmə lagirðarðə) tejeşle.

Piriminniktər tuplanqan rajjundarðьn partejə həm səvit urgьndarьnьn yð piriminniktərə menən daimi elemtə totovðarь la qəskərðen huqьş julьnda beregevenə ður tə'ðir itəsək.

Dəjəm sburðar igen əðerləv, keðgə səsev, „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv, ukruktarðь bətərev kevek iŋ əhəmejətle xuzalьq kampanejələrьn ytkərev menən ber teŋgəlgə tura kilə. Şul ajqanlь dəjəm sburðarðan jəlpьnьn diqqəten bьl məs'ələlər tirəhendə mabilizavat itev esən fajðalanьrqa kərək. Yð ruta həm vzvuttarьna barьp rajun başqarmahьnьn, avьl səvitenen kalxuz pravlinejəhenen eştəre turahьnda daklattar qujьv həm əŋgəmələr ytkərev cəstərðen səjəsi-məqnəvi xələ nьqьvqa həm piriminniktərðe nəvbəttəge kampanejələrqa aktif qatьştьrьvqa jarðam itəsək.

Dəjəm sbur vaqьtьnda bulqan eşteŋ bьl təp burьstarь kestərðə nьq tuplap, tьrьşьp eşləvðe, sburðarqa bik jentəkləp əðerlənevðe, partejə-səjəsi həm mədəni kestərðe dərəð teðep, dərəð fajðalanьvðь talapitə, barь hətə partejə, prafsajuz həm jəməqət kestərə tulь berləşep eşləgəndə genə uŋьşlь ytkərelə alasaq.

MAXMANЬF.

Ərmejəgə jaŋь iŋ jaqşь kəstər birəjek.

Qьðьl ərmejəgə nəvbəttəge jaŋь prizьf başlanьvqa ber aj samahь qьna vaqьt qaldь. Bьl qьðqa sruk esendə—prizьfqa əðerlek eşendə kyrelgən bətə kəmsəlektərðe tədətep elgərergə kərək.

Qьðьl ərmejəgə prizьf bik ður səjəsi kampanejə. Xəðergə prizьf ber jaqtan impirejalisttərðen beðgə qoral menən hezym itev qurqьnьsь kəsəjgən, ikense jaqtan il esendə sьjnfi kərəş qьrqьvlaşqan əxvaldə ytəsəktə onotorqa jaramaj. Вьnа bьl xəl beðgə prizьf məs'ələhenə sьjnfi jaqtan bik haq həm diqqətle qararqa, ərmejənə unьn safьna sit iliminttər kerevðən haqlarqa tejeşlektə kyrhətə. Bьl turala jəməqət həm səvit ojoşmalarь nьq jarðam itərgə tejeştər.

Bьl turala eləgə tiklem bajtaq eş eşlənhələ—alaj ða sьjnfi hajlap alьv məsələhenə jetərlek diqqət ьlьqtьrьlmaqan ələ. Sit iliminttərðe ajrьvqa farmal qarav, prizivniktarðьn səjəsi xaraktiristikəhen jəməqətselektə ьlьqtьrmaj teðev vaqiqalarь kyrelə.

Вьjьlqь prizьfta berense tap qьr bularaq simjə—milək xələ bujьnsa igyttarðь prizьf kəmisejəhe tygel, bəlki rajun başqarmalarь ərgəhendəge kəmisejələr birev təzribəhe jahala. Вьlaj itevðən maqsat xalqtьn, bьlar esendə prizivniktərðen yððərenə bьl eşkə turanan tura qatьşьrqa məmkinlek birev. Ləkin şundaj jaqşь ber sarala la xata həm jul boðovðar eşləngələj. Məðələn Igutть kisekterep birev, qajhь ber urьnðarda bьl eştə dilaprajьzvaditel yðləgənən başqarьp, kəmisejənen rəis həm aqzalarь unь tikşerep tormajьnsa əðer „qarar" qa qul qьna qujьv kevek vaqiqalar bulqьlanь.

Taqьla bik əhəmejətle ber məs'ələ—daprizivniktar arahьnda nadanlьqtь bətərəv məs'ələhe haman da xəl itelməj qaldь. Şul ajqanlь ərmejəgə bajtaq uqьj—jaða belməgən keşelər ðə kerəsək.

Taqьla ber kəmsəlek—prizьfqa əðerlektə udarsьlьq həm satsejalizem "jarьşь mitodtarь qullanmavь.

T—Qataj saf-xuzdarь

tavьp birgən eşsələr ðən fejðalana belməjðər.

Juqarь ojoşmalarðьn diriktif bojroqo bujьnsa K—Tiləv jorto yð dəvmələndege unьş jьjьv eşenən eşse qul kəstərən arttьrьp T—Qatajdaqь bərtək həm itselək safxuzdarьn eşse menən tə'min itevðe təvge planqa qujðь. Jort dəvmələndə 3 urьnqa sbur punkьttarь bildələp 14 nse avqьsqa eşsələrðe tuplap "Qьðьl Başqortostan" bərtək safxuzьna oðatьv əsən 100 keşelek aftamabil jebərəven horaldь.

Ləkin kilgən şufirðar iðerek bulьp hər qajhьhь yð beləgenən həjlep urьndaqь eşsələrðe borsop jərənələr. Şufirðar 10 qa jaqьn keşe bulьvqa qaramaðtan bərtək safxuzь ularqa ber starşь bildələp jebərməgən Bajьm avьlьnda jьjьlqan eşse quldarðь buş aftamabildəre bulьvqa qaramaðtan barьp alьp kitərgə kynmənelər. 15 nse avqьsta Qaðaqqoldan 50 eşse oðatьlьrqa tejeş bulha la barь ber genə aftamabil kilep 15 keşe genə oðatьldь; qalqandarь 3 kən jatьr 2 maşina menən 22 hə oðatьldь, qalqandarь kirə taraldьlar.

Itselək safxuzьnьn julbaşsьlarь eşsələr menən tupað qьjlanalar. Vaqьtьnda eş xaqьn tyləməvðəre, aðьq menən tejeşensə tə'min itməvðəre arqahьnda barqan eşsələr taşlap kitələr.

Dəjəm alqanda safxuzdarðь eşsələr menən tə'min itevðə avьl səvittərə, kalxuzdar tarafьnan totqarlьq jahalmaj.

Juqarqь ojoşmalar tarafьnan kamnejələrðe ytkərevðə qatь plan teðəlməgən, teðəlgən bul hala vaqьtьnda-urьndarqa jetkerelməgən. Şunьn arqahьnda igen, besən əðerləv, keðgə səsev, mal aðьqь siluslav, zajьm taratьv, jul həm tilifun baqanalarь teðətev həm başqalar bəjəhelə ber julь kilep tьqьldьlar.

kiləsəktə bьndaj jeteşheðlektərðe bətərergə kərək.

BƏKER MORTAZIN.

Θfələ.

Havlьq haqlav X. Kamisarejatь bьjьl Θfə qalahьnьn bətə ambulaturejələrьnda, davalanьrqa kilep nəvbət kətəp torovsьlar esən qьðьl məjeş həm uqьv əðtəldəre ojoştorasaq.

— Jər—urman Eşsələrə Sajuzь əlkə prizidejumь batraktarðь urta, həm juqarь uqьv jorttarьna jaqьnajtьv əsən 26 nsь avqьstan başlap udarni un kənlək iqlan itte.

— Θfə pidtixnikumьnda narmalni uqьvðar 15—nse sintəbьrðə başlana Xəðergə kəndə tixnikumdьn tybən kursь uqьvsьlarь igen jьjnavða jarðam itev esən kalxuz, safxuzdarqa jebəreldelər.

— Başprafsəvitteŋ huŋqь utьrьşьnda eşsələrðe straxavanja məs'ələlərə qaralьp, strax kassaqa jaŋь smita teðəlde. Вьjьl eşsələrðeŋ eş xaqь artьv menən stьraxkassanьŋ kilere 28/29 nsь jьl menən sьqьştьrqanda 40 % qa artasaq

KƟNDƏLEK VAQIQALAR

— Lipknixt ur. 22—nse jortta torovsьJakevluftьŋ 320 humlьq kejemen, 200 hum aqsahьn urlaqandar.

— Frunza uramьnda torovsь Baqdanьftьŋ bətə jort nəmələren talap sьqqandar.

Θfə pidtixnikumьnьŋ huŋqь kursьnda uqьvsь ip. Ribakuva Aq iðeldə hev teşkəndə batьp ylgən.

— Jagur sazun ur. 112 nsə jortta torovsь Kisiluf axuta mьltьqь menən atьlьp ylgən

— K. Marks ur. 33 nse jortta torovsь Balatnikuf baðarda araqь hatьp totolqan.

— Tabuleski ur. 37 nse jortta torovsь Simunьftьŋ 600 hum torqan fatagraf aparatьn urlaqandar.

— Aq iðeldə batьp ylgən ber keşe tabьlqan, xəðergə kem ikəne bildələ tygel.

Prizьfqa tiklem qalqan qьðqa sruktan prizьf uŋьşlь ythen həm Qьðьl ərmejə sьjnfi totanaqlь, tən jaqьnan taða tulь şəp kəstər menən tulhьn əsən tejeşle saralarðь kyrev əsən fajðalanьrqa kərək. Ə bьnьŋ əsən prizьfqa kyberək diqqət itərgə, kyberək aktiflьq kyrhətergə, bьl eşte ytkərevgə nь qьraq jarðamlaşьrqa kərək.

Vaqtlь. ridaktьr: QJAJSIN.

„Sənək" teŋ huŋqь hanьs ьqtь alьrqa aşьqьqьð.

„AZAT SEBER"

V.K.P(в) nьŋ Seber krajkumь urgьnь

Eşse—krəðtejən gazite „Azat Səber" 3 kəndə ber sьqьp tora. Unьŋ bittərendə jьraq kən sьqьşqa tiklem taralьp jəşəgən tatar—xeðmət xalьqьnьŋ satsejalizem teðəvdə qatnaşь şəvlələnə.

Seberðeŋ satsejalizem teðəvðə həm avьl xuzalьqьn jaŋьnan qorovðaqь prablimalarь, təbiqi bajlьqtarь, xeðmət xalьqьnьŋ tormoş kən kyreş jaqtarь menən tanьş „Azat Seber" alьð Seber avьldarьnan alьp bətə Səvittər Sajuzьndaqь həm şulaj uq sit il xeðmət xalьqьnьŋ rivalytsejun xərəkəte, kapitaldьŋ tərlə qəboxətlektərə turahьnda saf tatar telendə aŋlajьşlь jaŋьnan jaŋь xəbərðər menən tulьp sьqa.

Seber menən tanьş. Unьŋ baðma agitatьrь—prapagandistь ojoştorovsьhь „Azat Seber" ðe aldьr, başqalarðьla aldьrьrqa ðimlə.

Jaðьlьv xaqь: 1 jьlqa 1 hum 50 tin,6 ajqa 85 tin, 3 ajqa 55 tin.

„Azat Seber" gə Səvittər Sajuzьnьŋ hər mejeşəndəge pucta bylektərendə, xat taşьvsьlarьnda jaðьlьrqa həm turanan tura ridaksejənan horatьrqa bula.

Ədris:

Г. Ново—Сибирск, Крайисполком ред. тат. газеты.
«АЗАТ СЕБЕР»

Juqaltqandar.

Məsqyt k. Mьrðalar j. Iðelbaj avьlь Xəbiref Abdelxaq, 3163 numirlь at kartackahьn, Arqajaş k. Qonşaq jorto, Məslim avьlь Əxmətxuza Xəbbizan licnaj kartckahьn, naluk, straxavaj qaqьððarьn, Arqajaş k. M—Qoloj j. Sələn avьlь Şamatьf Ibrahim turь atьnьŋ kartckahьn, Arqajaş k. M. Qoloj jorto Livaş avьlь Qolonbətef Məqfyr qara atьnьŋ kartckahьn, Arqajaş k. Qonşaq j. (avьlь tanьlmaпь) xərbi keŋgəhen, aqzalьq biliteŋ, Bərə k. Məskəv j. (xəðer yðe Narkamfinda eşləj) Curajьva Çibə 14284 hanlь partejə kandidatlьq kartckahьn juqaltqan. Bularðь eştən sьqqan iðəplərgə.

Mullalьqьn taşlaj.

Sterlə k. Jelem-Qaraŋ avьlь Kəlser—tabьn jorto Bajьşь Jamaltdin 1930 jьldьn 15 nse majьnan başlap mullalьqьn taşlavьn beldere.

Belderev.

18 nse avqьstan başlap Başqortostan Pidagugejə institutьna kerevsələrgə hьnavbaşlandь. Hьnav vaqьtь 1 nsa sintəbergə tiklem huðьlasaq. Kerergə teləp qariza birevsələr oşo vaqьt esendə kilep jetərgə tejeştər.

„KƏMISEJƏ"

1930 Avqьst 26

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h. 91	— h.	—
1926 j. %zьbd. „ „ 131-h 50	133 h. 50	
1929 j. otos. zajьm 101 „ 30„	101 h. 60	
1927 j. 10% O. Z. 26 „ 34„	—	—
„ 3- kreð. O. Z. 5 „	—„	—„ —
X.X. nьqьtьvZ.10,34	—	„ — —
-judyst. Zajmь25,61	—	„ —
„ „ %lь 25 38	—	—
„ „ %lь 25. 35 —	„	— —
„ „ %lь 52, 30	52.	40
„ „ % 50—30	50	40
11%lьe ako Z. 1 5—35	—	—
Massevit xajьm 25—15	„	25—3
pr. 1930 j. 50—35	50—40	

Hətsələk həm Qoşsoloq sajuzdarь bətərələp,

Malsьlьq sajuzьna quşьlalar.

R. K. I. Mərkəz kantrul kəmisejəheneŋ həm a/x kapira'iftarь Sajuzdar sajuzьnьŋ əlkə Sajuzdarðьŋ balanьstarьn bergə quşьv turahьndaqь qararðarь nigeðendə, oşonoŋ menən bətə mə'əssəsə həm ajьrьm keşelərgə belderelə: **20 avqьstan Başmalsьlьq, Başmajsьlьq həm Başqoşsoloq sajuzdarь bergə „Başmalsьlьq sajuzь" isemendə ber əlkə sajuzqa berektereləlar.** Kyrhətelgən vaqьttan oşo sajuzdar menən bulqan bətə xisap eştəren Başmalsьlьq sajuzь aşaqьna eşlərgə jaraj. Xisap eştəre bujьnsa bətə pritinzejələr oşo jьldьŋ 20 nse sintəberenə tiklem genə jahalasaq, bьnan huŋ ular qabul itelməj həm qaralmajasaqtar.

5—5

ΘKINO--TIATЬRÐAFЬNDA BΘGΘN:Θ

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.
Ural kinahьnda bəgən:
KARAVAJЬF JENƏJƏTE
6 bylektə kina—filjəkuŋ.

IBEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar
Gilən qьðь
„Brunzalь aj" rumanь bujьnsa—ðrama.
Kassa 5—10 saqəttən qas

Qьðьl jondoð KINAHЬNDA — Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar.
Ə X L A Q
6 bylektə kəmidejə
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərðə başlanə.

„5-Maj" — Gilən qьðь — 27—28 avqьsta
„Brunzalь aj" rumanь bujьnsa—ðrama
Kassa 6-30 səqəttə asьla

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» Башглавлит №

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

Bətə donja prolitarđarь, berəgegeđ!

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83

JAĐЬLЬV XAQTARЬ

BAŞQORTOSTAN

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəngə səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qanul itələr.

№196 Kesə joma 28-Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

Igen əđerləvđen xəđerge barьşь qəniqətlənerlek tygel

5 jьlьqtьŋ əsənsə jьlьn aĐьq menən tə'min itev əsən ьyьlqь igen əđerləv eşenen uŋьş ьlьqьn tə'min itərgə, „yđe kilerselek" kə tajanьp eş itevse uŋ appartunistarqa bəlşəviktə sə qьrqa atpur birergə kərək

Rajun partejə ojoşmalarьnьŋ berense nəvbəttege burьstarь

VKP(в) neŋ bətə Rajk umdarьna.

5 jьlьqtьŋ əsənsə julьnda Başqortostandьŋ sənəqət ...ɵşenen həm avьl xuzalьq rikanstruksejənьŋ jaŋь kytərelgən timptar menən barьv ...ьna kerəbeđ. Uđək ilikterik ...ansaьь tedələp bətə, Cirnikef ...kambinatь sastafьnda altь pridprejətejə tedev məs'ələhe qatxol itelde, Işembaj nifeten ...am Magnitagureskej—Ɵfə ti ...r julь tedevđe tikşererev ...tərə aşьqtьrьla.

Bilariteskej menən Bajmaq ...d pritperejatejələren tamьrьan rikanstruksejəgə kereşələr: ...aqьd jerle dəvmeldəge sənətko genə lə kapital tьqьv ...ken jьlqь 9 miljun hum urna 45 miljun humqa tula. ...rlor saixuzdarь (1 miljun gikar jerđə), „Skatavut" həm Svinavut" safxuzdarь (700 meŋ iktar jerdə) tedev bik qьđьv inəjə; Traktьrsintьrdьŋ bense maşina—traktьr stansaarь ojoştorola.

Avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejəla jetəkselek xeđmətenə ytəjəsək satsejalizem ingeđendəge ere orloq həm it fabriktarь partejə ojoşmalarьnьŋ eşseler sьjьnьn həm kalxuzsьlarđь bьl burьstar tirəhendə mabilizavat itevđə, jarlь həm urta xəlle jaŋqьd xuzalьqtar arahьnda satimlь rəveştə eş alьp barьvđь bik nьq talap itələr. Bьl eş toş kalliktifleştьrьv həm şul nigeđđə kulaktь sьjnьf bulьv ...ьnan betərevđe bojomqa ...arьv eşendə jaŋь đur kytələş tьvđьrьrqa tejeşle.

Başqortostanda aidьnqь satsejalizem igenselege rajunьndьsterejə—avьl xuzalьq jьnda əjlənderev turahьnda bьl bik đur burьstar, ...la bulqan bajtaq kyp iŋ ...ur xuzalьq—səjəsi kampanejəsь—igen əđerləv, bəlşəvik kədgə səsev, „5 jьlьqtь—4 jьlda"zajьmьn taratьv, aqьmqь jьlьŋ prumfinplanьn atqarьvda bulqan ədəktərđe betərev, həm eşse sьjnьfь menən ...jə ojoşmalarđь 5 jьlьqtьn əsənsə jьlьnьŋ zadanejəlarь tirəhendə mabilizavat itev, avьl satsejalizem tedələşenen tep ...ьvь bulьv jaqьnan rajunьŋ ...ьqьtьv—partejə ojoşmalatarafьnan barь aŋьq bəlşək sьjnfi julьn ytkərev, uŋ ...m hui appartunizemgə həm ...arqa jaraşьp qaravqa qarşь kerəşevde kereşev, bəlşəvik ...aqa tənqiten qatqi kiŋəjtev, ...ə ojoşmalarđь eştəren bьsьŋ jŋьsa qorov, iŋ kiŋ pranar, kalxuz həm jarlь—urta xəlle jalpьnь satsejalizem tedələşenen praktik burьstarьn ...jomqa aşьrьv tirəhendə mabilizavat itev nigeđendə genə ...ьşlь atqarьla alasaqtar.

Şul səbəple partejə ojoşmalarьnьŋ eşenə, unьŋ ike fruntla qarşь kerəştə jaraşmaj bəlşəviksə jul totovьna, unьŋ jalpь xərəkətenen başьnda tora alьvьna, unьŋ „5 jьlьqtь—4 jьlda" osoronьŋ timptarьn alьp barьv eşendə nьqlьq kyrhətevenə narьq—berense nəvbəttə—rajun partejə ojoşmalarьnьŋ bьl burьstarđь atqarьv tirəhendə eşse sьjnьfьn, kalxuzsьlarđь, jarlь həm urta xəlle jalpьnь nisek mabilizavat itə alьvđarьna qarap qujьlasaq.

Safxuz həm kalxuzdarđьŋ bik qьđьv yđevə həm Başqortostanda uŋьştьŋ dəjəm alqanda uŋьşlь bulьvь bьjьl igen əđerləv kampanejəhьn ytkərev əsən uŋajlь əxval tьvđьrala. Ləkin şul uq vaqьtta bəđ igen əgerləvđə praktik ytkərgəndə bajtaq sitenlektərgə osorarьbьđ; bьlarđь jeŋev eştə bəlşəvik timptarь totolovđь talap itə.

Kulak betenləj ajaqtan jьqьlьp betməgən əle, ul igen əđerləv kampanejəhьn qaqşatьrqa matsəsasq. Igen əsən kereş kitkən hajьn qьrqьvlaşa barqan sьjnfi kereş abьstanufkahьnda ytəsək. «Jaŋь jəməqət dissiplinahь, krəđtejəndərđe satsejalizem tedələşenə əjrətev eşe ərtildə tamam bulьp betməj, bəlki barь başlana qьna» (partejənьŋ 16 s'jezьnьŋ i. Jakevlef daklatь bujьnsa sьqarqan rizəlytsejəhenən) ikənlekte iđtə totorqa kərək. Kisə genə jaŋqьd xuzalьq bulqan kalxuznikta haman də juqalьp betməgən xususi mileksəiek psixalugejəhe həm bajlьq tuplavqa ьntьlьv—ajrьm vaqiqalarđa his şikheđ—kalxuzdarđьŋ artьq igendərən dəvlətkə tapşьrьvdarьnda qamsavlьq kiltərer əle.

Bьnьŋ əđtevenə jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ artьq igene—Başqortostandьŋ igen əđerləv planьnda 60 % urьn tota bit.

Bьna şul ajqanlь igen əđerləv eşendə uŋ appartunistlьqtьŋ «igen yđe aqьlьp kilevgə» bulqan statkahь xəđer yk qatqi bəlşəvik atpurь alьrqa tejeşle.

Rajundьŋ partejə ojoşmalarь KALXUZSЬQA TAJANЬV luzungьhьn ytkərep, jarlьlar menən eşləvđe kiŋəjtep, urta xəllelər menən nьq sajuzdь tə'min itep, jalpьnь kulakqa, igen spikylənteno qarşь kereşkə, igen əđerləv planьn srugьnda atqarьp betərev əsən kereşkə mabilizavat itevđə bik đur eş kiŋəjtergə tejeştər.

Kalxuzsьnь pajukqa ultьrtьv qa ьntьlьvdar—kalaktьŋ kalliktifleşevgə qarşь agitatsejəhьna aĐьq birə, şul səbəple bьndaj sara kyrev qatqi betərəlergə tejeşle. Bьl turala yđək kəmitət menən Ɵlkə kəmitətenəŋ tejeşle diriktiftəren (tiligramьn) aŋьq bojomqa aşьrьv kərək.

Jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ artьq tavar igendərən tapşьrьv nurmalarь kalxuzsьlar birə torqan nurmanan aĐ bulmahьn.

Uđđərən xəl itev igen əđerləv kampanejəhьnьŋ uŋьşlь bulьvьn tə'min itə torqan, his kisektərergə jaramaqan kankerit burьstar bьlar:

Igen jьjьştьrьv həm aşlьq huqьvđь aşьqtьrьv (aşlьq kanvejere), palandь kalxuzqa, avьlqa (ləkin jarlь—urta xəlle əjgə tygel) jetkerev, avьldьŋ kulak—xəlle juqarь qatlamьna nьqlь zadanejə birev, kantraklaşьv dugьvьrđarьn barlap sьqьv, toq—qap əđerləv, skьlat xuzalьqьn həm transpьrt əđerləv.

Ɵlkə Kəmitəte igen əđerləvđen begengə timptarь HIS QƏNIQƏTLƏNERLEK BULMAQANLЬQTЬ bəlderep quja.

«Igen əsən kereş—satsejalizem əsən kereş» (Linin). Bьjьlqь igen əđerləvđe uŋьşlь ytkerev—5 jьlьqtьŋ əsənsə jьlьnьŋ aĐьq bazahьn tə'min itev, berense massьvьj kalxuz səsevenəŋ heđəmtələren igenselekten satsejalizem furmьlarьn taqьla kiŋəjtev, kalxuz xərəkəten jaŋьnan kytərev, totoş kalliktifleşev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərevđe nьqьtьv tigən hyđ. „IGENGƏ JƟĐ MENƏN". YKTƏBER RIVALYTSEJƏHENEN 13 NSE JЬLLЬQЬNA IGEN ƏĐERLƏV PLANЬN JƟĐ PRATSINT ATQARЬRQA—partejənьŋ rajun ojoşmalarь aldьnda torqan berense nəvbəttəge burьstar bьna şular.

Partejə ojoşmalarь bətə kes həm diqqətte igen əđerləv tirəhendə tuplap, his ber vaqiqala—xəđer bulqan kevek—kədgə səsev kevek iŋ əhəmejətle səjəsi kampanejənь yđđərenəŋ bik nьq həm daimi jetəkselektətenən sittə qaldьrmaĐqa tejeştər.

Kədgə səsev kampanejəhь. (igen əđerləv kampanejə kevek yk) safxuz həm kalxuz tedələşen taqьla kiŋəjtev julьnda jaŋь itap bulьrqa tejeşle.

Orloq tristeteŋ pragramь nьq yđterelde (30—31 nse jьlda 1 miljun giktarqa xətle). Bьl vaqiqa Başqortostandь safxuzdarđьŋ totqan urьnь həm timpь bujьnsa bətə sajuzda iŋ berense urьndarđьŋ berhenə quja. Iŋ tejeşle ber burьs—orloq tristenə, unьŋ avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejə eşendə jetəkselek iteven tuqravьđ kytərə barqan jaŋь orloq safxuz—fabriktarь teđev turahьndaqь bik đur eşenə tulь bulьşlьq kyrhətevđe tə'min itev.

Kalxuz rajun partejə ojoşmahьnьŋ diqqətenən UĐƏGENDƏ torQrqa tejeşle. Kalxuzdarđь nьqьtьv julьnda bik tьrьşьp nьq eşləv (xeđmət ojoştorov, daxuttarđь bylev həm başqalar), urta xəllene kalxuz tedələşenən sitkə tiberev tindinsejələrenə qarşь qatqi kereş, kalxuzsьlar menən jaŋqьd xuzalьqtar arahьnda narmal mənəsəbət bildələv („jaŋqьd xuzalьqtarqa bəjlənməĐkə, bəlki jarĐam kyrhətep, hər ber jul menən kalxuzqa ьlьqtьrьrqa), jarlь həm batraktarđь ojoştorov julьnda tərtiple rəveştə eş alьp barьv, berləşep jer eşləv şirkəttərendə, avьl səvittərendə, kapiratsejəla jarlьlar gruppalarьn nьqьtьv, urta xəllelər arahьnda „partejənьŋ hər ber aqzahь ytkən jađ kalliktifleşev ytkərev praktikahьnda bulqan xata hən

Partejə julьn boĐoĐarđьŋ xaraktiren aŋlap, (partejənen 16 nsь s'jьzьnьŋ rizəlytsejəhenən) kiŋ massavaj eş alьp barьv—bьna bьlar kalxuzdarđьŋ ireklek nigeđendə həm Başqortostandьŋ milli xosusejəttəren ucutqa alьp—taqьla yđevđərən tə'min itərgə tejeşle.

«Məmkin xətle kyberək jaŋqьđ xuzalьqtar motlaqa irekle nigeđđə kalxuqqa inhendər əsən bətə saralarđь kyrergə kərək

Partejənьŋ kəlliktifləşterev vaqьtьnda his ber qьbьrьqlav jaramavь turahьndaqь diriktif əə qajhь berəvdər—kalxuz julьnda agitatsejə jahar qьla kərək tygel tip aŋlaqandar„

Tup turahьn əjtergə kərək: bьlaj qarav—partejə diriktifen kilaksa aŋlav. Partejənьŋ kalxuz xərəkətendə kamandavat itevđə, adminьstratьrlьq atqarmavđь talap itevə partejənьŋ kerəđtejən xuzalьqьn kalliktifləştьrьv turahьndaqь nьq julьn aĐqьnalь jomoşatmaj Kalxuzdarđьŋ uŋьşьn kiŋpapuləştərergə kərək.

Kalxuzsьnьŋ kalxuz uŋьşьna kypme eləş alqanьqьn, ul jaŋqьđ xuzalьq bulьp torqanda kypme səskənlegen jəŋləyrnək həm jəŋle iĐəptər menən kyrhətergə kərək. Kalxuzsьnьŋ alqan bətə Igyt həm fajđalarьn jentekləp aŋlatьrqa həm aŋlatьv julь menən məmkin tiklem kyp jaŋqьđ xuzalьqtarđь kəlliktifləşterergə kərək.

Uzьm səsevən 17% kiŋəjtev turahьndaqь zadanejənь tulь atqarьv, jarlь, həm urta xəlle jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa jaŋьnan kəslə aqьlьp inevđərən tə'min itev — bьna kədgə səsev kampanejəhьnьŋ burьstarь.

Rajun partejə ojoşmalarь xuzalьq jьlьnьn buŋqь ajđarьnda eşkə kereşələr. Bьl osorda prumfinplandь bojomqa 'aşьrьvđьŋ ber eləşəndə qajhь ber uŋьştar kyrəlev menən ber qatarđan beđ bajtaq tep prajьzvudstьvalarda đur ədəktər kyrđek (Bilaritsej həm başqalar). Jalpьnь 5 jьlьqtьŋ ikense jьlьqьnьŋ zadanejəhьn uŋьşlь tultьrьp atqarьvqa mabilizavajt itev—partejə ojoşmalarьnьŋ bajavuj burьsь. „Bьjьl eşlənə almaj qalqandarđь aldaqь xuzalьq jьlьnda tultьrьv" tigən uŋ appartunis „ustanufkahьna" qьrqьv atpur birergə kərək.

Aqьmdaqь jьldьŋ ədəktərenəŋ tөp səbəptərenən berhe eşse jalpьnьŋ, partejə həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ bьjьlqь zadanejəlarqa jomoşaq əđerləneve 5 jьlьqtьŋ əsənsə jьlь betenləj başqasa qarşь alьnьrqa tejeşle.

Jalpьnьŋ „qara qarşь prumfinplan" xərəkəte, teđələş timptarьn kytərev maqsatь menən jalpьnьŋ alqa hergən başqa insejativa satala ьььŋ başьnda xəđerk yk partejə ojoşmalarь tororqa tejeştər.

Partejə ojoşmalarь patribitel kapiratsejəhenə jetəkselekte kesəjtep, partejənьŋ rejal xeđmət xaqьn kytərev turahьndaqь qararьn (jəşelsə baqsalarь, hətsələk firmalarь həm başqalar) bojomqa aşьrtьrqa tejeştər.

Bətə ojoşmalarđьn eşen prajьzvudstьvaqa jəđ menən—eşse aktiflьqьn həm insejativahьn məmkin tiklem nьq kiŋəjtev nigeđendə ььn jaŋьsa qorop jaŋь xuzalьq jьlьna jentekləp əđerlənev—5 jьlьqtьŋ əsənsə jьlьnьŋ uŋьşlь atqarьlьvь əsən tejeşle burьstar.

Ildə kyltura tedələşen kiŋəjtev timptarь his jetərlek dərəzələ tygel əle. Partejənьŋ 16 nsь s'jezь „Partejənьŋ iŋ jaqьnqь osorđaqь bajьvuj burьsь—dəjəm məzbyri başlaьqьs uqьtьvđь həm naĐanlьqtь bətərevđe ytkərev" tine (16 nsь s'jezdьŋ Uđək Kəmitət qararь bujьnsa qabul itkən rizəlytsejəhenən).

Ɵlkə Kəmitəte partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ qararь nigeđendə bьl turala ojoşmanьŋ kankerit burьstarьn bildələp, Başqortostanda dəjəm başlanqьs uqьtьv kertev əsən sruktar qujđь (30—31 nse jьl).

Rajun partejə ojoşmalarь urьndarđapartejəjəcajkələrenəŋ prafsajuz ojoşmalarьnьŋ, Narkamprus urgьndarьnьŋ həm jəməqətselekteŋ dəjəm uqьtьv eşenə diqqəttərən məmkin xətle nьq kesəjtev jaqьna xəđer yk hьnьlьş tьvđьrьrqa tejeştər.

Partejə beleme birev, Marks—Linin tejurejəhen, partejə tarixьn həm şundaj başqalarđь terən əjrənev məs'ələlərə ajrьm əhəmejət ala. Kyltura fruntьnda kereş xəđer iĐəpheđ đur əhəmejət alьp, şul səbəple partejə ojoşmalarь idejalugejə jaqьnan tərbejə məs'ələhenə yđ diqqəttəren ajrьm kesəjtergə tejeştər.

Il xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejə turahьndaqь bik đur burьstar pralitarejat diktaturahь urgьnь bulqan səvittərgə bik đur talaptar qujalar. Ləkin qajhь ber urьndarda səvittər rikanstruksejə osoronoŋ burьstarьna javap birerlek juqarь dərəzələ tormajđar.

Avьl səvittərə jalpьnьŋ kalxuzqa taban bulqan xərəkətenəŋ başьnda tora almanьlar, Bьnьŋ başlьsa səbəbə səvit apparatьnьŋ ajrьm bьvьndarь—kadralar əđerləv bik jomoşaq bulьv həm avьl səvittərenəŋ sastafьna sьjnfi sit iliminttər kerev ajqanlь—yđ eştərən jaŋьsa qora almav.

Bьjьl ejjyn—ejjyl ajđarьnda avьl səvittərenəŋ ber aĐьn qaj tanaa hajlav—kampanejəqa partejə jetəkselegə bik jomoşaq bulqan əxvaldə ytep, bьnьŋ heđəmtəhendə beđ avьl səvittərenəŋ iztimaqi sastafьn tamьrьnan jaqşьrta almanьq. Ɵlkə Kəmitətə rajunda səvit bьvьndarьn nьqьtьvđь jəkmətə, bьl eş begengə tep burьstarđьŋ berhe.

Ildə sьjnfi kereş qьrqьvlaşьv ajqanlь milli tajpьlьştarđьŋ xəđergə itapta başlьsa qurqьnьs bulqan vilikadirzavejə şavinizeme menən jerle millətselek jaqьna aktiflaşьvь kyrelə.

Partejənəŋ 16 nsь s'ьjzь:

«Milli məs'ələlə hər ike tajpьlьşqa həm ularqa jaraşьp qaravqa qarşь kerəşte şuluq vaqьtta Linin milli səjəsəten praktik bojomqa aşьrьvqa diqqətte kesəjtergə, milli tigeđhedlek iliminttarьn bətərergə həm səvittər sajuzьnda milli kylturalarđь kiŋ alqa jebərergə" təklif itte. У. K. atcutь bujьnsa qabul itelgən rizəlytsejənən).

Xəđerge vaqьtta Başqortostan partejə ojoşmalarьnьŋ bьl məs'ələgə jetərlek diqqət itməgənlektərən kyrhətep, Ɵlkə Kəmitəte milli tajpьlьştarqa qarşь kereşte kesəjtev həm Linin milli səjəsəten praktik bojomqa atqarьv julьnda bьnan huŋ da bik nьq eşləv kərəklekte prajьzvudstьvaqa, Vuz darqa milli kadralar ььq tьrьv, dəvlət apparatьna yrlətev həm başqalar) kərəklekte qatqi rəveştə beldərə.

Avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejə osoronьŋ qatmarlanqan burьstarь ajqanlь avьlda partejə ojoşmalərьn prajьzvudstьva prinsipь bujьnsa nьqьtьv həm kiŋəjtev, safxvz həm kalxuzdarđь avьlda partejə eşenəŋ terək punkьttarьna əjlənderev bik đur əhəmejət ala. Şul səbəple avьl partejə ojoşmalarьn „kvalifikatsejəlь aktif ir həm qatьnqьđ eşselərđə, aktaf udarniktarđь, aktivis a.x. eşselərən, jarlьlarđь, yđenəŋ partejəqa sədəqəten həm jetərlek dərəzələ səjəsi totanaqlьqьn kula'kqa qarşь kerəştə kyrhətkən urta xəllə Kalxuzsьlarđь ььqtьrьv iĐəbenə kiŋəjtevgə, bigeroktə partejə safьna başqort həm tatarđarđь ььqtьrьvqa" ajrьm diqqət itərgə kərək. (Partejənəŋ 14 nsə ɵlkə kənfirinsejəhe qararđarьnan.)

Bətə bьl səjəsi burьstarđь ytkərevđə jaŋь ojoştorolqan rajjundar ajrьm urьn tororqa tejeştər.

„Rajjun—yđendə partejə həm səvit vlastьnьŋ diriktiftərə bojomqa aşьrьla torqan təjən punktqa əjləndeə".

Partejənьn qala həm avьldь tamьrьnan jaŋьsa qorov turahьndaqь tep qarardarьn qəmoldə ytkərev eşenəŋ bətə avьrlьqь rajjun jetəkselegə əđtenə təşə, həm rajun ojoşmalarьn tərtiple rəveştə nьqьta barьv, avьlda xozalьqtь həm satsejalizem tedələşen tiđərək kytərev maqsatь menən rajundьŋ prajьzvudstьva məmkinlektəren tikşerep bildələv menən bergə barьrqa tejeşle.

Ɵlkə kəmitət, rajun partejə ojoşmalarь xəđer yk bətə eştə bəlşəviktər timpь menən eşkə başlarđar həm rikanstruksejə deverendəge qьjьnlьqtarđь juldan alьp taşlap, "bətə frunt bujlap satsejalizem həzyme s'jezdь,, bulqan partejənəŋ XVI nsь s'jьzd qararđarьnan sьqqan bajavaj burьstarđь đur uŋьş menən atqarьrđar, tip eşənə.

VKP (b) Başqortpstan Ɵlkə kəmitəte javaplь sikritarь urьnbaĐarь: ISƏNCYRIN.

Jaŋь şəkər qajnatьvqa əđerlek eşə bik qьđьv timp menən bara. Səgəndərđərđen jaqşь unьvđarь arqahьnda şəkər kambinatьnьŋ kiĐəkle şəkər qajnatьv zavьtь bildələngən vaqьttan 8—10 kən elek eşkə başlaj.

Eşsələr arahьnda satsejalizem jarьşь ojoştorolqan, kvalifikatsejəhe eşsələrđən rimunt jahav udar brigadalar ojoştorop, ular rimunt eştərə planьn 190 pr. qa ytənelər.

Hyrəttə: Udarniktar „Vistun" barabanьnьŋ neđek başьnnar talar.

Tən jaq Fransejələ zabastufka.

Fransejələ tuqьvsьlar zabastufkahь jəjelgəndən jəjələ bara. Qalalar uramdarьnda palitsejə patryldərə jərep, „şiklə" eşələrđe quloqa alьp toralar.

Hyrəttə: Palitsejə patryldər Allyənə qalahь uramdarьnda ytkən-hytkəndərđən dykəmitərən tikşerələr.

Hindəstanda

Baş kytərevselər huqьştь davam itələr.

LUNDЬN, 25. Hindəstandan xəbər itevgə qaraqanda tən jaq kənbatьş granitsahьnda baş kytərevselərđeŋ Angelejə qəskərđərenə qarşь aktif xərəkəttərə jaŋьnan kesəjgən. Afridi qəbiləhenəŋ 3000 keşehe həm ber nisə meŋ mamavdlьlar Bag rajunьnda Angelejə qəskərđərenə qarşь huqьşqandar. Baş kytərevselərđeŋ keslə əterətə Xarlaci rajunьnda xərəkət itə.

Hindəstanda qanlь bereleştər.

LUNDЬN, 25. Şaxapur avьlьnda (Hindəstandьŋ yđək ɵlkəhendə) xalьq dimanstratif rəveştə kypləp urmandarđь qьrqa. Bьnda palitsejə menən kerəđtejəndər arahьnda bərelеş buldь. Urman qьrqьvqa jetəkselek itevsələrđeŋ berehen palitsejənəŋ qulqa alьrqa tьrьşьvьna javap itep, kerəđtejəndər palitsejəgə həzym itkəndər, ber palitsəjeskejđə ylterep, kybehen avьr jaralaqandar. Palitsejə mьltьqtan atьp, yđenə jarđamqa jaŋь kestər saqьrqan. Şundьj uq vaqiqatar Dzubylpur rajunьnda la buldьlar. Bьnda palitsejə menən huqьşьvsьlarđьŋ kybehe qatьnqьđđar bulьp, hər ike jaqtan bajtaq jaralanьvsьlar bar.

—

LUNDЬN, 25. Kalkutta qalahьnda palitsejə baş kamisarьnьŋ aftamabilenə ike bumba taşlanqan. Palitsejə kamisarь yđe iĐən qalha la, şufirь nьq jaralanqan. Aftamabil vatьlqan. Bumba taşlavsь yđe bik nьq jaralanqan.

LUNDIN, 25. Bumbaj qalahьnda pişivar vaqiqalarьn tikşergən kəmisejənəŋ daklatь kanfiskavajt itelgən.

Afridi qəbiləhe jaŋь huqьştarqa əđerlənə.

LUNDЬN, 22. Simlə qalahьnda (Hindəstanda xəkymətteŋ jəjge rizidinsejəhe) iqlan itelgən rəsmi xəbərđə pişivar rajunьndaqь xəl turahьnda, afridi əterəttərenəŋ kire tav aralarьna sigenevđərə bik oĐta həm ingeliz qəskərđərə əsən kətəlməgəndə eşlənganlegə kyrhətelə. Ular həzymgə kilgən vaqьtta ia đur oĐtalьq menən kilgəndər ine. Kyrəheŋ afridi qəbiləhe tən jaq kənbatьş granitsahьna ingelizdərđəŋ đur kestərə jebərelev turasьnda bik jaqşь xəbərđər bulьp toralar. Xalьq baş kytərevsələr ştabьna ingeliz qəskərđərenəŋ ber urьndan ikensə urьnqa kyserələvđərən həm xəkymətteŋ bətə saralarьn belderep tora

Bьl xəbərđə afridi əterəttərenəŋ kiteve kerəşteŋ bətəven kyrĐətməgənlegə əjtelə, sənki xosusan turangьzaj həm muzakxil qəbilələrə jaŋь huqьştarqa əđerlənələr. Rəsmi xəbərđər bujьsa Angelejənəŋ huqьş osqostarь dəjəm alqanda 1.835 səqət havala bulьp, kəndəđ həm tənə avьldarqa, tav soqorđarьna həm baqsalarqa bik kyp bumba taşlaqan.

Misьr vaqiqələre ajqanlь

Mili aĐatlьq əsən kerəş jujьna Hindəstan artьnan başqa kalunejə xalьqtarьla ajaq baĐtьlar.

Miisьrđa millətselər menən angelejə qəskərđərə arahьnda bik qatь bəreleş bulьp aldь.

Hyrəttə: Qahirə qalahьndaqь qorallь bəreleş meləndə quloqa alьnqandarđan ber terken.

Xəđerge təđələştə ikmək prablimahь.

„Ikmək esən kərəş—satsejalizem esən kərəş“ (Linin).

Bedđen xəđerge dəvergə kysev dəvre tibap. Bedđen xuzalьq kysev dəvre xuzalьqь tip atala. Bьl xuzalьq kapitalis xuzalьqьnan bik kyp nəmə menən ajrьla. Berđən unda xosusi mьlьk bar, jemeşe bulqan ikespiatseja juq (dəvlət qulьndaqь xuzalьqta). Ikensenən bьl xuzalьq badarqa nəmə hatar esen, ajrьm kapitalistarđьn kəbəhen tultьrьr esen eşlemej, əşsandarđьn yđerenen ixtejadžarьn qaplar esen eşlej. Şunьn esen də bьl xuzalьq bilgele ber plan menən eşlej, dəvlət həm partejənen jetəkselegenə tajana torqan xuzalьq. Bedđen xuzalьq başqa kapital ildərendəge kevek badarđьn stixeja (jyđ yđenen karışь) qanundarьna qьna bujhьnmaj, bigerəktə bedđen parteja həm səvittərgə ojoşqan əşse—kerəbtejender ixtejarь menən tarie boroloştar arqьlь jyđ. Şunьn esendə bьl jək kammunizem qəlime pralitarejat jetəkselə Linin iptəş kysev dəvren dur ьrьşь (hikrev) dəvre tip atanь. Bьl bьqьvqa Əngelis, mazbyrejət donjahьnan irekle donjaqa sьqьv"dəvretip atanь. Timək bed, mazbyrejət donjahьnan irekle donjaqa sьqьv dəvrende jəşəjbeđ. Şunьn esen də bedđen xuzalьq ber jaqtan—bedđen irekle rəveştə planqa halьvьbьđqa, beđđeŋ parteja həm səvittərđeŋ jetəkselegenə bujhьnhь, ikensə jaqtan—əle unda məzbyrejət iliminttarь bar, əle unda irekle badarđьŋ stixejə zakundarь—vaq xuzalьqtarđьŋ stixejə zakundarь tə,bir jahajdar.

Huqьş kammunizmь vaqьtьnda alьşь; huqьş kammunizmьn iptəş Linin ojtkənsə bedđen partejanьŋ aldan kyrelgən səjəsəte tygel ine. Şulajđa ul beđgə məzbyr itelde. Ul beđgə „huqьş həm belgənlek menən məzbyr itelde“ (Linin XVIII tom) parteja şul məzbyrejət arqahьnda đur boroloş jahanь: elekke eşselər kontryldəre, ere xuzalьqtardь milliləşterev səjəsəten praizvudstьva həm nəmə taratьvđь dəvlət qulьna tuplav menən, badardarđь betənlejgə beterev menən alьştьrđь.

Əgərđə huqьş kammunizmahь səjəsəte beđgə məzbyr itelgən səjəsət ikən, jaŋь iqtisadi səjəsətkə kysev şulaj uq məzbyr itelde. Sənki. Vaq tavar xuzalьqь kypselək bulqan, talanqan, jomorolgan, sьr sənəqəte bulmaqan ber ilde „undaj səjəsət yđ—yđendə yterev“ bulьr ine (Linin).

Jaŋь iqtisadi səjəsət şəhərđə həm avьlda eşləp sьqarьv kestərenən yterev, jemerek kestəren təvələvenə səbəp birđe. Avьlda kerəbtejən yđ nəməhene yđə baş bulьp, irekle rəveştə badarqa sьqarьp hatьv arqahьnda s o n ə q ə t k o. avьldan jmal, ikmək kilde. Avьl menən şəhər arahьndaqь əlemtə şul rəveştə nьqьnь.

Bьl səjəsət fəqət beđgə satsejalizemqa barьv esen kərək bulqan ber baŧqьs qьna ine. Jaŋь iqtisadi səjəsət irekle səvđə iqlan itev menən şul uq irekle səvđəne dəvlətkə bujhьndьrьv, dəvlət ramkahьna halьv ine. Un appartunistar jaŋь iqtisadi səjəsətte bьna bьl jaqьn aŋlaj almanьlar. Ular şul irekle səvdə aşa, patribitel kapiratsejalar aşa, turanan—tura kulak menən bergə qul totaşьp, bəđə kapital iliminttarь menən bergələp satsejalizemqa barabьđ, tip ujlanьlar. Şunьn esen də un appartunistar Lininden pralitarejat diktaturahь kiŧken sьjnьf kerəş dəvre, tigən təqlimatьna qarşь yđđərənen sьjnьf kerəşhed satsejalizemqa barьv tejurejəhen kilterep qujđьlar.

Iptəş Stalin bьl turala bьna nəmə tej:

«Nipte indergən vaqьtta bed unьŋ ytkərelgən his ber tərlə səvdəgə ixtejar birmej torqan huqьş kammunizmьnan qarşь jebərđek. Bed nip bilgele irekle səvdəne aşa tip hanaŋьq həm hanajbьđđa. Bьl jaqь Ip. Buxarin tiptə tergən alda. Bik jaqşь la kin bьl qьna nipte esenə alьp betə tigən hyđ t'gel. Buxari iptəş nepten ikenəse jaqьn barьn onota. Məs'ələ nipten betənlejgə irekle səvdə, irekle rəveştə badar də nəmə qimmattərenen ujьnь bulmavđa. Nip bilgele miqdarđa qьna, dəvlətteŋ unьŋ badarđaqь rylen tigedlev ramkahьna ingən, irekle səvđə, (Stalin. „VKP(b) la uŋ tajpьlьş).

Şulaj itep nip ber jaqtan irekle səvdə, ikense jaqtan dəvlətteŋ bilgele ber ramkahь esendə jəşəj başlanь. Vaq tavar xuzalьqь həm badardaqь stixejə zakundarь başta, pramişlinnst həm avьl xuzalьqь tədetelgəndə artьq qarşьlьqtarđь kilterep sьqarmaqandar ine əle. Ləkin ul qarşьlьqtar haman yđelər, hamanda duraja bardьlar. Ul qarşьlьqtar in qurqьnestarь ber jaqtan səvdənen xekymət həm kapiratsejalar qulьna tuplap ta, eşləp sьqarьvđan vaq xuzalьqtar, xosusi xuzalьqtar qulьnda, kapitalizem iliminttarь qulьnda qalьv bulđь. Ikense ere satsejalizem xuzalьqь hanaqat menən vaq, tarqav avьl xuzalьqь arahьnd bulьs.

Rikanstruksejə dəvrenə ajaq baŧqanda bьl qarşьlьqtar bətə qəvđəhe menən parteja qarşьhьna toralar ine. Bьl qarşьlьqtar qarşьnda Trutski—Zinavjif appazitsejəhe „ildə satsejalizem təđəv mymkin tygel“ tigən hyđđər menən panikaqa bireldələr, un appartunistar „bьjqьđ,—aləş barsqьđ!“ tip kapitalizem iliminttarьna manifist iqlan ittelər. Parteja bьl qarşьlьqtarqa qarşь Lininizem menən qorallandь. Ip. Stalin bətə partejanь şul qarşьlьqtardьn tabiqəten asьp, ul qьjnьlьqtarqa bolşəviktərsə taşlanьrqa saqьrđь:

„Səvit vlasь həm satsejalizem xuzalьqьnьn ođaq vaqьtta berloşkən satsejalizem pramişlinьsь, həm un tarqav avьl xuzalьqь hər tərlə nigedgə tajanьp ođaq jəşəve məmkinme?—juq, bьl məmkin tygel. Bьl qasanda bulhь xuzalььtьŋ betənlejgə jemereləve menən bətərgə tejeş“ tine (Stalin).

Vaq tavar xuzalьqь menən ere satsejalizem xuzalьqьnьŋ arahьnda bulqan bьl qarşьlьqtьŋ kiŧkenləşeve ikmək məs'ələhenən başlandь. Kulak, satsejalizemqa ylem, satsejalizem xuzalьqьna ikmək bajkutь iqlan ittə. Şunьŋ esendə partejəgə iŋ başlap kulak ikmək praizvudstьvahьn—safxuz, kalxuz ikmək praizvudstьvahь menən alьştьrьrqa kərək buldь. Bьl turala XV—s'jьz yđeneŋ tarixi qararьn sьqardь. Əlbəttə şunьŋ esən partejənen giniral julь bulqan indysterejələşterev julьnan ber qaraş ta sitkə sьqmaŧqa, kalxuz, safxuz təđələşən ul indysterejələşterev nigeđendə alьp barьrqa kərək ine. Partejəneŋ XVI s,jьzьna tiklem ikmək məs'ələhe təbənən xəl qьlьndь. Safxuz həm kalxuzdar kulak praizvudstьvahьn alьştьrđьlar. Bьjьl ular 52 % tavar ikməge birələr.

Bьl nəj tigən hyđ? bьl səjəsəttə bьqa tiklem siklәp kilgən kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərə başlav tigən hyđ.

Iqtisadi jaqtan, xuzalьq jaqьnan ikmək prablimahьn xəl itev beđđeŋ qarşьbьđđa torqan başqa đur prablimalarđь xəl itergə jul asьla tigən hyđ. Şuŋa la“ ikmək esən kərəş—satsejalizem esən kərəş“ tigən Linin. Dəvlət qulьnda ikmək zadanjahьnьŋ kyp bulьvь berđən pramişlьnns ta eşləgən eşselərđeŋ rejal eş xaqьn kytərep indysterejələşterevđə taqь la kəslərək timp menən alqa jebərergə irek birə, ikensenən avьl—xuzalьqьna spitsejalizatsejə indererergə irek birə. Tərkəstanda mamьq, jebək eşən kəsəjtə almavqa səbəp, undaqь xalqtarqa osьod xaq menən ikmək birə almav ine. Xəđer inde bьl eş məmkin bula. Timək beđ Tərkəstandьŋ bьqa tiklem buşlaj jatqan kiŋ jalandarьn mamьq menən tultьrabьđ, jaŋьnan arьqtar ytkərəbeđ, unda bərtəklə aşlьq səsevđe mamьq menən alьştьrabьđ, tigən huđ bula bьl. Malsьlьq məs'ələhen alajьq—vaq xuzalьqtar jəşəgən vaqьtta, malsьlьqtьŋ kyp eləşə kulak qulьnda vaqьtta beđ ajrьm malsьlьq rajundarь ojoştorov, malsьlьq kalxuzdarь, safxuzdarь ojoştorov turahьnda hejlənməj inektə. Bьnan ike jьl elek ikmək prablimahь iŋ kiŧken prablima bulьp torha, parteja ikmək praizvudstьvahьn kulak qulьnan alьvđь kiŧken burьs itep qujha, xəđer iŋ kiŧken burьs bulьp xajvansьlьq məs'ələhe tora. Bьl ajmaqta la kulaktь bərep təşərep, betənləj menən unь sьjnьf bulьv jaqьnan betərergə kysev esen bergə ikmək, satsejalizem ikməge jarđam itə.

Bьl prablimanь iŋ asьq itep parteja qarşьnda iptəş Stalin qujđь. Ul: «Đur boroloş jьlь» tigən məqələhendə yk: „IKMƏK PRABLIMAHЬ—BAŞQA PRABLIMALARĐЬ XƏL ITEV PRABLIMAHЬ“ TINE.

Parteja şul jul menən sьjnьf kerəş alьp bara. Partejə şul itep ber—ber artlь kulak qulьnan praizvudstьvanь tartьp alьp betə frunt bujlap hөžүmgə başlaьь, totaş kəlliktifləşev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəvgə alьp bara.

F. Q.

Hindəstanda baş kytərevselek xərəkəttəre.

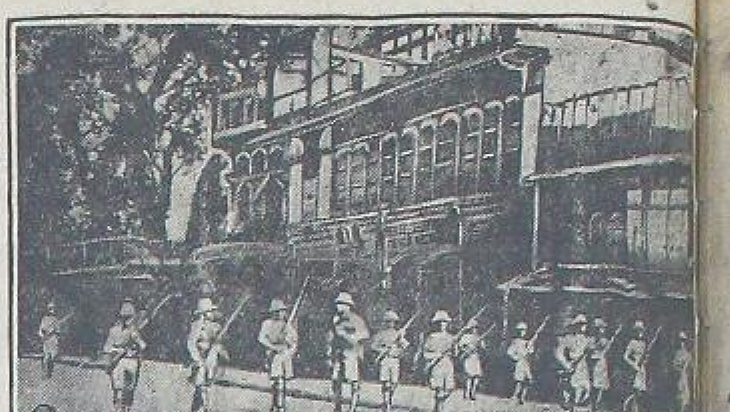

Baş kytərgən afridi qəbilələre menən Angeləjə qəskərđəre arahьnda kərəş barqan hajьn kesəjə.
Hyrəttə: Pəşavьr uramьnda Angeləjə qəskərđəre.

„Uŋьş həm kəlliktifləşev kənənə“ əđerləneged!

Bətə Başqortostan dəvmələndə 14 nse sintəberđə ytkərelə.

Avьl xuzalьqьn kytərevđə təp bьvьn bulqan kalxuzdar xərəkəte kəndən—kən yŧev əŧtəndə, ulardьŋ xərəkəte jalpь təŧən ala. Avьl xuzalьqьn jaŋь nigeddərgə qorovđa kalxuz xərəkəte Başqortostandьŋ iŋ qaranqь avьldarьnala inde jəjeləp bara. Ləkin, qajhь ber urьndarđa, kalxuzdar xərəkətenen timpь bik tybən tora əle. Bildəle, bьl urьndarđa đur hьnьlьş kyrhətergə tura kiləsək.

Avьl xuzalьqьnьŋ uŋьşьn kytərev həm ajrьm—xəjersə xələndə jəşəvđən sьqьp, kalxuzlaşьv eştərenen berense aŧьmь bulqan ərtildər, kalxuzdar kəndən—kən nьqaja yŧə baralar. Ləkin, hər ber yŧevđe hər ber aŧьmdь tikşerep barьrqa kərək·Şunhьđ avьl xuzalьqьn alqa jabərev məmkin tygel. Şuqa kyrə lə, tiđ kəndə—14 nse sintəberđə ytkələsə kuŋьş həm kəlliktifləşev kəne" bьjьl avьl xuzalьqьnьŋ yŧəşen tikşerev, uqa jomqaq jahav kənə bulьp ytkərələsək. Hər ber rajunda, bьl kəngə qarata, đur əđerlek alьp barьv saralarь xəđerđən yk kyrelergə tejeş.

Bьl kəndə ytkərev esen RSFSR Jer eştərə xalq kamisarejatь tybəndəgelərđe bəldərə:—

—„UŊЬŞ HƏM KƏLLIKTIFLƏŞEV KƏNƏ neŋ TƏP BURЬSЬ—AVЬL XUZALЬQЬN TIKŞEREV, UQA BER JЬLLЬQ EŞ JOMQAQЬN JAHAV, HƏR BER RAJUN, HƏR BER SAFXUZ HƏM HƏR BER KALXUZ, AVЬL YĐĐƏRENEŊ EŞTƏRENƏN JOMQAQ JAHAP, SƏSEV MAJDANЬN KIŊƏJTEV, KYLTURALARĐЬ KANTRAKLAŞTЬRЬV, XUZALЬQTA AGRAMINIMUMDЬ YTKƏREV, UŊЬŞTЬ KYTƏREV, MALSЬLЬQ PRABLIMAHЬN JAQŞЬRTЬV HƏM BAŞQASA AVЬL XUZALЬQЬN KYTƏREVĐƏGE YĐ EŞTƏREN TIKŞEREP YTERGƏ TEJEŞTƏR, TI.

Bьna oşə đur burьstar esendə alqan bьl—„uŋьş həm kəlliktifləşev kənə“ 14 nse sintəberđə đur jalpь təŧən alqan jeŋev bajramь reveşendə ytkərelergə tejeş. Beđ bьl kəndə avьl xuzalьqьn kytərev julьndaqь bulqan eştərebeđđən đur jomaq jahav menən bergə, sьjnьfi doşmandьŋ qara pravakatsejəhьna, unьŋ joşeren qotqolarьna balta menən sapqan bulabьđ. Sənki, kəlliktifləşev, ul nəj tiklem kesəjhə, kulakqa şul tiklem jəşəv taraja həm totaş kəlliktifləşev nigeđendə, beđ kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəbeđ. Şulaj bulьvqa qaramaŧtan, kulak ələ betkən tip ojtep bulmaj. Kəlliktifləşev julьnda kyp kenə urьndarđa kulaktar hezymə jahala kilə.

Bьna bьlarqa qatь saralar kyrergə kərək.

„Uŋьş həm kəlliktifləşev kənə“ kulaktьŋ huŋqь sьqьştarьna qatь zarba birev menən bergə, avьl xuzalьqьnьŋ uŋьşьn kytərev həm kəlliktifləşevđeŋ barьşь turahьnda jomqaq birə. Bigrəktə, bьl kəndeŋ səjəsi jəđə ənə şul dəjəm nigeđđə uŋьştь kytərev, kəlliktifləşevđe kesəjtev həm şul julda kalxuz xərəkəten yŧterev burьstarьn ala. Kalxuz xərəkəten yŧterev bьqa tiklem jəşəp kilgən kalxuzdarđь nьqьtьv esen kalxuzdarqa jaŋьnan—jaŋь jarlь, batrak həm urta—xəllə kerəŧtejəndərđe tartьv eştərə alьp barьrqa tejeş.

Bьl kəngə tiklem qajhь ber urьndarđa kalxuzdan tьşta torovsь kerəŧtejəndərgə qьrьn kyđđər menən qaravđar bulmanь tygel. Bьna bьlar—barhь la irtəgə qalxuzsь bulьrqa tejeş bulqan kerəŧtejəndərđe kalxuzdan jьraqlaştьrьvqa səbəp kenə buldь.

Kalxuz xərəkətenə, avьl xuzalьqьnda uŋьş kytərev kənə uŋajь menən hər ber kalxuz həm hər ber safxuz yđđərendəge ytkərelgən eştərđən kyrgəđmələr ojoştororqa, ular arqьrь jalpь nь k ə l l i k t i f l ə ş evgə jaqьnajtьvđь tə,min itev burьstarь qujhьndar.

Şunьŋ esən xəđergə kəndən yk əđerlek eştəren başlarqa kərək. Bьnьŋ esən bigerəktə, xəđergə qьr eştəren satsejalizem jarьşь aŧtьnda ytkərev, iŋ qьŧqa srok esendə uraq eştəren atqarьv, ulardьŋ eş sьjfattarьn kytərev, kalxuzdarđa xeđmətte dərəŧ ojoştorovđarđь tulь ytkərergə kərək. Bьlar menən rəttən—kalxuzqa jaŋь aqzalar aqьlhьn esən nindəj məmkinlektər bulmahьn (əlbittə təp parteja hьđьqьn bođmajьь) ulardь tormoşqa ytkərev juldarь qullanьlhьn.

Şunьŋ menən beđ bьjьlqь „uŋьş həm kəlliktifləşev kənendə“ yđ eştərebeđđən jomqaq jahaqanda tulь eştər kyrə alьrbьđ. Beđ bьl kəngə qarata qьđьl abuzdar ojoştororqa tejeşbeđ. Bьqa oşolar menən, beđ kəlliktifləşev julьndaqь osoraqan kulak qarşьlьqьna qatь atpur birerbeđ.

F. AJBULAT.

XARKEF, 22. Stalin ukrugьnьŋ „kapitalnaja» şaxtahьnda şartlav bulьp 10 keşe hələk buldь, ə 5 keşeneŋ jađmьşь bildələ tygel. Şartlavđьŋ səbəben tikşerev esən xəđer maxsus kəmisejə teđəldə. Xəkymət kəmisejəhe Ukrajna xeđmət kamisarьnьŋ urьnbaŧarь ip. Pisaref rəisləge aŧtьnda teđəlgən. Bьl kəmisejəgə şulaj uq hələk bulqan eşsələrđeŋ simejələren tə'min itev saralarьn eşləp sьqarьrqa təqdim itelde.

Artьq igen-dəvlətkə

Axun jortonda.

Bələbəj kantunь, Axun jortonda igen uŋьşь ytkən jьldarqa qaraqanda, bьjьl kyp alda tora. Bigerəktə kalxuzdarđa ajьrusa jaqşь. Şunьŋ menən bergə kyberək avьldar bojđaj səsevgə iqtibar birgəndər. Səselgən igendər yđ vaqьtьnda jьjьla, xəđergə kəndə qajhь ber avьldarda tarьnan başqa igendər urьlьp betəp igendəren ьrđьnqa taşьj başlanьlar, Ləkin, jəşelsə baqsalarь jahav eşenə kilgəndə, xalьq bik əđ quđqala. Tatar—başqort avьldarьnda juq dərəzəhendə əđ, urьŧ avьldarь la ytkən jьldardan arttьra almajđar. Aqas baqsalarь aşa jemeş yŧterev tygel, təbiqi rəveştə yŧkən jemeştərđe lə qəđərən belep haqlap jьjmajđar. Aqastarьnan hьndьrьp, qorotop betərələr.

Məŧələn: Axun jortonda səjə iŋ kyp bula torqan jemeştərđən hanala. Ləkin, unь la vaqьtь jetməj jьjьp, aqastarьn hьndьrьp; tapap betərđələr. Kiləsəktə bьndaj jeteşheđlektərgə sik qujьp, sejələktə qarav eşen kalxuzqa tapşьrьrqa jəki, başqa berəj jul menən tərbejələp yŧterev saralarьn kyrergə kərək.

Ajьrьm xuzalьqtarđa jeteşheđlek tər.

Maşina qoraldarьn qaramajđar. Ber keşe qulьnan ikense keşe qulьna birelep tərlə keşe tərbejəhendə jəretələvə arqahьnda eş əŧtəndə vtьlьp eştə tuqrata. Kəltə bələvsələr tədətələvən kətəp ejheđ toralar. Maşina kətəp toşovsьlar arahьnda talaş tartьrtar quđqala.

Məŧələn: Toroş avьl səvitə təbəgendə ajьrьm şuzalьqtar đa nəj barь maşinaqxr jeteşməj. Aarlьqь 8 urqьsa maşina, şul arqala krəŧtejənđ r qьrđa ber nisə tapqьr huqəşьpta aldьlar.

SILUS ƏĐERLƏV NASAR BARa. Jort Başqarma la əşləvsələr aldan bьl əşkə əđerlək kyrməgəndər. Ber genə avьlda la aldan badđar qadьlmaqan həm xalьqqa aŋlatьlmaqan. Huŋьnan qьđьv qьr eştərenə kitevđərə səbəplə krəŧtejəndər eştən buşaj almajđar. Agranumdarь keşə aŋlamaŧьlьq jađьvlar jebərəp xalьqtь qəniqətlənderə almajđar. Jort kylәməndə silus əđərləv esen kərək bulqan yləndər kyp bulha la fajđalanьv julьn belməjđər.

KƏĐGƏ SƏSEVGƏ ƏĐERLEK BAŞLANDЬ. Jerđər yđ vaqьtьnda hereləp betkən. Xəđergə kəndə krəŧtejəndərđeŋ kybehe səsev orloqo əđerləp betkən, qalqandarь la orloq əđerləv eşenə đur əhəmejət birələr.

Q. MUSINA.

Tinləşergə saqьrabьđ.

Qьrmьŧqalь rajunь, „Ural“ kalxuzьnьŋ Jaŋь ytəgən ucaskahьnda əđ genə xuzalьqtan torqan kalxuz aqzalarь 4000 bot igen huqьr alьp, yđđərə həm maldarьnan atqan igendəren bik tiđlek menən xəkymətkə tapşьrьrqa hyđ birep, bьl kalxuzqa qaraqan başqa brigadalarđь yđđərə menən jarьşqa saqьra.

Qьrmьŧqalь rajunь, Ural kalxuzьnьŋ Jaŋь ytəgən ucastkahьnda ber genə traktьr bulьvqa qaramaŧtan 185 giktar jerəbeđđe parlap betəp „Ural“ kalxuzьna qaraqan başqa avьl kalxuzdarьnьŋ jerđəren hərep taşlanьq. Eş plan menən alьp barьlqanda betəhenə lə əlgerəp bala ikən.

Ajrьm xuzalьqtarđьŋ eştərə planhьđ barqas ber eşkələ əlgərə almajđar,

Ə. JANOQULЬVA.

Qьjьnlьqtar Onotola bara.

28 nse jьldьŋ keđəndə Qьrmьŧqalь rajunь, Ike Ytəgən avьlьnan 16 xuzalьq kalxuzqa ojoşop 700 giktar jer kiŧterep alьp kysep ultьrqajnьlar.

Başta əlbittə đur qьjьnlьqtarqa osorarqa tura kilhə lə, xəđer kyđgə kyrenəp torqan uŋьştar menən onotola baralar.

Sənki əkrenləp bulha la a/x. maşinalarьn jeteştərə kiləbeđ. Igendər halьv esən bьjьl ike keləţ, đur qьna məktəp binahь baldьrđьq. Ike qojo qađьttьq halalar esən jeslə astьq.

Ə. JANOQULЬVA.

Arqajaş rajun sь’jezь jabьldь

Saqьrьvđь qabul itəbeđ

ARQAJAŞ.Berense Arqajaş rajunь parteja jьjьlьşьyđenen eşen tamam itep, Qonşaq rajun parteja jьjьlьşьnьŋ—parteja eşeneŋ bətə məs'ələlərə turahьnda satsejalizem jarьşьna saqьrьvьn qabul itte həm partejəneŋ Əlkə Kəmitətenə rajun ojoşmahьnьŋ yđ eşen bik tiđ udar rəveştə qororqa, igen əđerləv planьn Yktəber Rivalytsejəheneŋ 13 nse jьlьqьna atqarьp betərergə, kəđgə səsev majđanьn 100 pr. kiŋəjtovgə hyd birə.

Jьjьlьş parteja ojoşmahьnьŋ eşen 16 nsь s'jez qararđarь nigeđendə ytkərep appartunizem həm hul bəgələştərgə, praktikala sьjnfi doşmandarqa jarđamlaşьvsьlarqa qarşь mərxəmətheđ rəveştə kərəşergə əŧtənə ala.

PRIZIDEJUM.

ARQAJAŞ. Qonşaq rajjunьnьŋ berense parteja rajkumь 22 nse avgьsta tədəldə. Kənfirinsejəgə 197 keşe qatьştь; partejəneŋ 16 nsь sjьzьnьŋ jomqaqtarь, rajjunlaştьrьv, rajjun parteja ojoşmahьnьŋ burьstarь turahьnda hyđgə 28 keşe qatьştь. Jalpьnьŋ aktiflьqь bik jənlə, igen jьjьştьrьv, igen əđerləv həm kəđgə səsev məs'ələlərə bik kiŋ tikşerəldə.

Plinumqa 21 keşe hajlanьp, 7 he eşse, 10 ь krəŧtejən, 4 e xedmətkər. Milli jaqtan 7 başqort, 9 tatar, 5 urьŧ.

GLAZЬF.

Jalpьnь ojoştorovđaqь səjəsi eş menən praktika arahьndaqь əđəkləktə bətərergə.

Prafintirьn kungerisь Yđək səvit atcutь bujьnsa qararь

Prafintirendьŋ IV həm V nse kungristar arahьndaqь eşe turahьnda Prafintirьn yđək səvitenen atcutьn tьŋlaqandan huŋ Prafintirьndьŋ V nse bətə donja kungrise yđək səvitteŋ eşen həm səjesi hьđьqьn bətənləj həm tulь rəveştə movafiq taba.

V nse kungris atcut birev dəverə esendə Prafintirьndьŋ ojoştorov jaqьna jaqşь uq nьqьqanlьqьn həm rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkəteneŋ bəjnəlmilel elemtələre k,səjeven qəniqətlənep kyrhətə.

Şunьŋ menən bergə kungeris rivəlytselun prafsajuzdar xərəkəteneŋ iŋ əhəmejətle bəjnəlmiləl burьsь—đur stackalar huqьştarьn internatsejanllaştьrьv burьsь tejeşle rəveştə bojomqa aşьrьlmaqa n l ь q ь n kyhətep kitevđe tejeşle taba.

Eş taşlavsьlarqa jarđam esen ojoştorolqan bəjnəlmiləl kampanejələrđə (Angeləjə jən sonəqəte eşsələrneŋ zabastufkahь həm başqalar) yđək səvit Prafintirьn siksejələre arqьrь pralitarejattьŋ huqьşta bulqan əterəttərə esən matdi həm məqnəvi jarđam taba almanь. Kungris, bajavaj berđəmlek bəjnəlmiləl fundьn tьvđьrьv turahьnda ber nisə tapqьr qararđar sьqarьlha la ələgə tiklem unьŋ buldьrьlmaqanlьqьn kyrhətep ytə. Bьl məs'ələgə ajьrьmsa đur əhəmejət birep, kungris bajavaj berđəmlek bəjnəlmiləl fundьn tiđ arala tьvđьrьv julьnda bətə saralarđь kyrergə həm bətə siksejələrđən bьl qararđь ytovđə məmkin bulqan tiklem kyberək aktiflьq kyrhətevđə talap itergə yđək səvitkə təqdim itə.

Kungris, rivəlytsejun eşselər. xərəkəteneŋ yŧeve həm jalpьnьŋ aktiflьqь kytərelev şarttarь esendə yđək səvt menən Prafintirindьŋ bətə siksejələrə arahьnda taqьla tьqьraq elemtə bulьrqa tejeşle tip iŧəpləj. Kungris bьl elemtəneŋ ələgə tiklem tejeşensə bulmaqanlьqьn kyrhətə. Kungəris, tərtiple rəveştə siksejələrđə instrukriravajt itev eşen ytkərep, brigadalar menən tikşerev mitьđьn qullanьp həm urьndarqa turanan tura jarđam kyrhətep bьl elemtəne kesəjtergə təqdim itə. Kungris şulaj uq Qьđьl Prafintirьn qaqiđələrə bujьnsa yđək səvit sissejələren taqьla tərtiplerək saqьrьvđь tejeşle taba.

Jetəkselekte turanan tura sinfi huqьştar barqan jerđərgə jaqьnlaştьrьv maqsatьnda kungeris Javrupa həm Amirikalaqь ildər gruppahь bujьnsa vəkillektər tьvđьrьrqa, Prafintirьn jerle kəmitəttərenəŋ eşe əŧtənən jaqşьraq kyđətev həm Prafintirьndьŋ Javrupa sikritarjatьn kesəjtev julьnda saralar kyrergə Yđək səvitkə quşa. Kungeris, Yđək səvitteŋ sissejələrendə həm Prafintirьndьŋ Başqarma bejurahь ultьrьştarьnda MKP neŋ iŋ đur siksejələreneŋ səjəsi həm ojoştorov atcuttarьn tərtiple rəveştə qujьvđь həm ularqa tejeşle ildər, şulaj uq prajьzvudstevalarđьŋ jetəkse həm tylən gə eşsələren saqьrьvđь maqsatqa movafiq tip iŧəpləj.

Kungeris, Prafintirьndьŋ jetəkse urgьndarьnьŋ, şulaj uq kungeristarđьŋ qararđarь bojomqa aşьrьlьvđarь əŧtənən tərtiple həm daimi kyđətev ojoştororqa Yđək səvitkə quşa. Kangeris, rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkəteneŋ ojoştorov tədələsən zitdi rəveştə kesəjtevđe tejeşle taba. Kungeris, Latin Amirikahь prafsajuzdar beregeneŋ həm Olo dinged (Тихий океан) bujь sikritarejatьnьn bəđgə tuqan rivəlytsejun prafsajuz ojoşmalarь menən elemtəne həm ularqa jarđamdь kesəjtergə təqdim itə.

Rivəlytsejun kerəştə jəştər həm qatьnqьđđar ryleneŋ ьlqьj yŧə barьvьn kyrhətep, kungeris, milli siksejələrđə bьl eşte kiŋ julqa qujьv, şulaj uq Yđək səvitteŋ yđe həm Prafintirьndьŋ Başqarma bejurahь tarafьnan eşse qatьnqьđđarđьŋ bəjnəlmiləl prafkəmitəttəren həm jəştər sikritarejatьn nьqьtьv julь menən ul eşkə jetəkselekte kesəjtev saralarьn kyrergə yđək səvitkə təqdim itə.

Eşse nigьrđarđь prafsajuzdar sinfi xərəkətenə ьlьqtьrьrqa đur əhəmejət birep, kungris, Afrikala, Tən jaq Latin Amirikahьnda həm Antil utravđarьnda eşse nigьrđar arahьnda səjəsi həm ojoştorov təren tərtiple rəveştə alьp barьrqa, aq tənlələr şavinizmьnьŋ ədgenə lə gəvdələnevenə qarşь qətqi rəveştə kərəşergə yđək səvitkə quşa.

Kungeris eşse nigьrđarđь bəjnəlmiləl kəmitəttəren ojoştorqa həm unьŋ eşen kiŋ jəjəlderergə quşa Yđək səvitkə quşa.

Kungeris, jaŋь kadьrđarđь yrlətev həm tərbejələv eşen rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkəteneŋ iŋ əhəmejətle burьstarьnan berehe tip iŧəpləj. Kungeris, prafsajuzdar xərəkəteneŋ bəjnəlmiləl məktəben tьvđьrьv turahьndaqь VSPS qararьn qotlaj həm Yđək səvitkə VSPS menən bergə ul qararđьŋ bojomqa aşьrьlьvьn jeteđlətergə quşa.

Kungeris, tybəngə prafsajuzdar matbuqatьna, fabrik-zavod gezittərenə həm prafkurdar xərəkətenen alqa kitevenə sejələrđeŋ zitdi diqqəttəren nəldərep, rivəlytsejun prafsajuzdar matbuqatьn taqьla kiŋ tevđə həm jaqşьrtьvđь bik əhəmejətle eş tip iŧəpləj. Prafintirьn matbuqatь bəjnəlmiləl rivəlytsejun prafsajuzdar ağımьnьŋ talьptarьna ələgə tiklem bulqandan đa kyberək qullaştьrьlьrqa həm stacka kerəşteren tezribələren fajđalanьvqa ajьrьmsa diqqət itergə tejeşle.

Kungeris, Prafintirьn yđək apparatьnьŋ jetəkse urgьndarьn tərlə ildərđeŋ eşsələre menən kesəjtevđə həm iŋ əhəmejətle məs'ələlər bujьnsa bəjnəlmiləl kəŋəşmələrđə həm kənfirinsejələrđə, ularqa məmkin bulqan tiklem massavaj xaraktir birep, turanan tura kapitalizem ildərendə saqьrьvđь tejeşle taba.

Kungeris, iŋ əhəmejətle burьstardьŋ berehe itep, rivəlytsejun prafsajuz ojoşmalarьn kesle həm tərtiple rəveştə aqzalar ьlьqtьrьv eşen ojoştorovđь, şulaj uq bьl eşten Prafintirьn siksejələre tarafьnan bojomqa atqarьlьvьn kyđətevđe Prafintirьndьŋ jetəkse urgьndarьna jəkmətə.

Kungeris, bətə donja rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkəteneŋ jalpьnьŋ ьlьqьj yŧə barьvьn, aktiflьqьn bətə siksejələr arahьndaqь elemtəne nьqьtьvđь, Prafsajuzdar Qьđьl Internatsejanalьnьŋ eşen oşo kungeriste qəbul itelgən qararđar turahьnda kiŋ julqa bergələp eşte ojoştorov esən fajđalanьrqa saqьra.

Tujmazь rajunьnda „ƶi vutnavud sajuzь“ başbaş taqlьqь.

Tujmazь rajunьnaꞑ Rəjmənə qьlqanlьq səxrəgə ultьrqan ber avьl bulqanlьqtan unda besən tigən ber nəmənə tьbьvь bik avьr eş.

Sənki jalandьꞑ jaraqlь urьndarь baştan—ajaq igəndər menən qaplanьp qalqan tybə həm qalqьv baştarьnda, qorolqan kejerlək qьlqandar qьna tarbajьşa. Şunьꞑ esəndə unda iꞑ qьjbat banьlqan nəmələrđeꞑ berhe lə mal adьqь—besən. Boloнloq juq. Xalьqtьꞑ berđən—ber kyđ tegəp, betə nəməneꞑ artьq itep haqlap torqan urьnь Yƀən jьlqahь bujьndaqь 100 disətinələr tirəhendəge urьn Ular oşo 225 xuƶalьqqa kilgən hьv bujь hər jьldь kyđ qarahь kevek itep haqlap sabьp alalarđa şunьꞑ menən maldarьn qьş sьqaralar ine.

Ləkin bьjьlqь jəj ularqa əlaj bulmajьnь. Sənki Tujmazь stansahьna kilep ultьrqan malsьlьq sajuzь yđeneꞑ arь—bire taşьqan hər tɵrlə maldarьn kilterep tultьrьv menən hьv bujьn saudav jahanь.

Bьl turala nişlərgə belməgən Rəjmən grazdandarь jortbaşqarmaqa la həm sajuzdьꞑ yđenə lə barьp qarahalarđa ular menən hɵjləşkən keşe bulmanь.

Aptьraqan xalьq nişlərgə belməjensə axьrda besənlektə qaravьllap, teşkən maldь totop jabьpta qaranьlar. Ləkin ulajđa eş sьqmanь. Sənki malsьlьq sajuzьnьꞑ tyr başьnda ultьrqan tyrələrə ulardь qatь bojoroq birev menən qьrt kiƀələr.

— Sabьnьqьđđь tapaha sutqa biregeđ, maldь totmaqьđ!

Besənneđ qalьvđan qoto osqan Rəjmən kerəƀtejəndərə kətev—kətev bulьp keꞑəşlər jьjnap qaqьđđar jađalar, vəkildər bajlajđar, şunьꞑ menən nar suttьꞑ tupƀahьn taptap bɵtərələr.

Ləkin ulardьꞑ ytenesen iqtibarqa alьvsь berəvđə juq.

Əmmə besənlektə jədgən maldar unь belməj Rəjməndərđeꞑ huꞑqь kyđ qarahь bulqan Yƀən bujьn kiƀə lə—kiƀə. Axьrđa malsьlьq sajuzьnьꞑ bьnda uđqarqan oşo başbaştaqlьqь arqahьnda Yđən bujь eştən sьqьp qara jergə əjlənep qala.

Xəđerge kendə Rəjməndərđə ber hənək besən tabьv esən tilmerep tik jɵrəjđər. Bьl ber buldь.

Ləkin eş bьnьꞑ menən genə betməj əle „et ađqьnь buranda qotoror“ tigəndəj tora torqas baştarьna ber uj kilep teşə lə Tujmazь malsьlьq sajuzь valakitşiktarь jəj urtahьnda ber plaf torqođop Kuzsindikat halmaqsь bulalar, həm şul uj menən jalanqa sьqьp urьn qarajđar.

Şunьꞑ menən əlege bəxetheđ Rəjməndər ɵƀtɵnə taqь la ber bəxethedlek teşə. Sənki: eşhedlektən nişlərgə belməjensə kyđđerə tonqan sajuz tyrələrə başqa jerđən his ber urьn tapmaqandaj bulьp totalarđa bildən ala kykrəp ultьrqan ber uƶьmdьꞑ esenə inələr həm şuran urьn kiƀep kuzsindikat halmaqsь bulalar.

Kendər jomalar ytə, byrənələr, taştar kiltergələnə. Uƶьm tapalьp qarajergə əjləndereлə. Qьşqьlьq tip torqan yđeneꞑ berđən—ber ađьqьn juqaltqan ber nisə Rəjmən jarlь krəƀtejəndərə bьl turala ilaj—ilaj sil səvitkələ, jort başqarmaqala, unda la mьnda la barьp qarajđar. Ləkin eşteꞑ oson berep sьqara almajđar.

Sənki unь ber genə apparatta belməj. Malsьlьq sajuzь tyrələrə unь jalqьđ yđ beldektərə menən genə eşləgənđər. Javapta, kyrep ytkən təp taktika jardamqa kilə:

—Igeneꞑ tələf itelgən ikən... sutqa bir,....

Anhat javap. Tik bьna yđđərəneꞑ aqtьqqь hьnьqtarьn juqaltqan Rəjmən jarlьlarьnьꞑ qьna xəle meşkəl qala.

Sənki tələf bulqan aşlьqtь juldaj—juldaj jɵrəməgən jerđə inməgən işektə qaldьrmahalarđa ulardьꞑ hyđen ber kemdə iqtibarqa alьvsь bulmanь. Jɵtməhə igeь ejəheneꞑ səskən igenelə, eş xaqь la tylənməj. Xəđergə kendə Kuzsindekatta juq igendə juq. Sənki eş başlanqanda taşlanqan tɵjərlək.

Bьl bьna ikə buldь.

Bəlki heđ şunьꞑ menən genə eş betkən tip ujlajhьqьđđьr...... ləkin juq. Tujmazь malsьlьq sajuzь başbaştaqsьlarьnьꞑ kiltergən zararđarь unьꞑ menən genə betməj ələ. Unьꞑ bьnda bьna esənsehə bar.

Hər kendə jaꞑь ber tilmerev menən joqonan tora torqan Tujmazь malsьlьq sajuzь susqalar harajь haldьrьrqa bula la his ber kemnən horap nitep tormjьnsa Rəjmən grazdandarьnan ber nisə keşeneꞑ jere bulqan 6 disətinə parđьꞑ ɵƀtənə byrənələr ɵjep taşlaj, Byrənə aƀtьnda qalqan jerđən barьhь la jarlьlar ɵƀtɵnə teşə. Jɵtməhə ular arahьnda Əhletdin Ojəlləmef kevek xatta nəj barь duşavaj jerə eləgep kitevselərđə juq tygel.

Şul uq vaqьtta şunan əlle nəj tiklem jьraqta bulmqan, hər jьldь hatьp aşap fajđalanьvđan başqaqa totolmaqan əllə nəjtiklem kiꞑ Mullaş avьlь jere jata.

Mullaştarđa jer bьlajđa bik kyp xatta jən başьna 10—15 disətinəgə xətlem tura kilgən urьndarđa bulqanlьqtan (bьl sil səvit sprafkahь) ular unь berđə fajđalanmajđar. Ulardьꞑ bar fajđalanьvь la hər jьlda hatьp akavđan qьna tora.

Malsьlьq sajuzь ənə şunь kyrməj. Bьnda kilep Rəjməndər đeꞑ jən başьna jartьşar disətinəgə lə tular—tulmaƀ huꞑqь jeren kiƀep ilata.

HUꞐQЬ HYĐ:

Kyrelgən fakttarđan asьq. Tujmazь malsьlьq sajuzь begengə uꞑьştan başь əjlənep yđeneꞑ nəj eşləgənendə belməjensə planhьđ tilerə.

Ul begengə kendə səvittər sajuzьnda kerəƀtejən eşenə, igensəlekkə nəj tiklem đur əhəmejət birelgənen, şunьꞑ esəndə məmkin bulqan betə kestə birep kerəƀtejəndərđə jer menən kerəgensə tə'min itev burьsь alqa hərəgənen *kyrməj*, teşenməj.

Ul yđeneꞑ eş barьşьndaqь hələtheđlege, başbaştaqlьqь menən beđđeꞑ əllə nəj tiklem mal ađьqьbьđđь, igenebeđđe, parьbьđđь juqalta. Şunьꞑ menən beđđeꞑ kendən—kən yƀə nьqьj barqan kiꞑ qatlam jarlь, batrak, urta—xəllə kerəƀtejəndərđeꞑ xuƶalьqьna uꞑajhьđ kertə hala.

Adminstratsejələgequllanqan aꞑlaşьvhьđ, tyrəsələk həm bojrakratsьlьqь menen partejəneꞑ:

— Avьldьꞑ jarlь, batragь həm ortaxəllehenildeidara eşenə ьlьqtьrьrqa!“ tigən əmələn juqqa sьqara, jemerə. Aparat menən kiꞑ qatlam xeđmət jalpьhь arahьndaqь jьqьnlьqtь juqalta.

Şunьꞑ esəndə Tujmazь malsьlьq sajuzьnьꞑ bьl eşen başbaştaqlьq hanap, bьl eşte jaqьndan tikşerergə həm ul turala begəndən yk qatqi ber sara kyrergə kərrk.

S. SUFJAN. Tujmazь.

Danbas esən 50 meꞑlek ərmejə teđələ.

XARKEF, 21. Danbasta xəl yđgəreşheđ tora. Kymer sьqarьv miqdarь elekkesə bik tybən. Alьnqan məqlymettər bujьnsa avqьs ajьnьꞑ 20 kənə esendə Danbasta 1.497.000 tunna kymer sьqarьlqan. Bьl zađanjanьꞑ 63% tьn teşkil itə. Han menən kyrhətkəndə avqьs ajьnьꞑ 20 kənə esendə Danbas 670 meꞑ tunna kymer birep jetkerməgən bulə.

Xəđergə vaqьtta Danbas esən jaꞑь 50 meꞑ keşelek garnəktər ərmejəhen ojoştororqa qarar itelde. Bьl ərmejə 40 kən esendə ojoştorolorqa tejeşle bulьp, bьl eştə ukrajьna kamsamulь jetəkselek rylen ujnarqa tejeşle. Ukrajьna kamsamuldь yđ safarьnan 15 meꞑ keşelek bajavaj, udarnьj otrət tɵđergə qarar birđə. Batraktar arahьnan Danbas esən 5 meꞑ keşe mabilizavajt itergə bildelengən. Qalqan 30 meꞑ keşenə Ukrajьna kalxuzdarь birergə tejeştər.

Binzin eşləvđəge eđəklekte beterergə hyđ birələr.

BAKU, 22. Nifet nəmələrə eşləvsə zavьttarđaqь eşselərđeꞑ prajьzvutstəva kənfirinsejələrə bulьp ytte. Bьl kənfirinsejə yđək kəmitətteꞑ binzin həm gidranin eşləvđəge eđəklektə betərev esən qođəttən tьş saralar kyrev turahьndaqь qararьna jənle javap buldь. Udarniktar hər ber zavьtta nifet nəmələrə eşləvđə kesəjtev məmkinlegə barlьqьn əjttelər. Kənfirinsejə yđeneꞑ qararьnda yđək kəmitət tarafьnan eđəklektə betərev turahьnda sьqarьlqan qararđь tulь rəveştə ytərgə hyđ birđe.

TƟRLƟHENƏN

Ukruk eşsələren rajundarqa kyserev.

Məskəv, 24. SSSR xalьq kamisarđarь səvitə ergəhendəge kəmisejə ukruk eşsələren rajundarqa kyserev turahьnda prajьkt eşləp sьqarđь. Bьl prajьkt bujьnsa ukrukta beterelgən ucrizdinejələrđən rajun apparatьna kyserelgən eşsələr kysev ajqanь kilep sьqqan sьqьmdarь tyləneşək həm ber vaqьtlь pasubejə birelesək. Əgər rajun apparatьna kyserelgən eşsə ber jьl tulqandan elek xeđmettən sьqha, ul kysenev ajqanь alqan aqsalarьn tulь rəveştə qajtarьrqa tejeşle. Oləđerlə səbəptərə bulmajьnsa rajunda eşləvđən baş tartqan keşelər vьxadnuj pasubejə birelməj sьqarьlьrqa tejeştər. Bьl prajьkt sajuz xəkymətteꞑ ьraƀlavьna jebərelde.

SSSR Xeđmət xalьq kamisarlьqьnьꞑ kolligejəhe ukrukta məs'yl eştə eşləgən həm rajunqa jebərelə torqan eşsələrđeꞑ eş xaqьn huꞑqь vaqьtta ukruktaqь xeđmətə bujьnsa alьp kilgən miqdarđa qaldьrьrqa qarar birđe. Şuqa movafiq rəveştə jerle məs'yl eşsələrđeꞑ də eş xaqtarь arttьrьlasaq.

Susqa aƀьravsьlьqtь jaqşьrtьv turahьnda.

MƏSKƏV, 24. Betə sajuz Kalxuzsintьrь kalxuzdarđa susqa aƀьravsьlьqtь jaqşьrtьv saralarьn kyrergə betə kalxvzsajuzdarьna təqdim itte. Susqa aƀьravsьlьq plandarь kiꞑ kalxuzsьlar jalpьhьna jetkerelergə tejeşle. Susqa aƀьravsь xuƶalьqtarđьꞑ eşendə kiꞑ rəveştə satsejalizəm jarьşь qullanьlьrqa tejeşle.

Kalxuzsintьr taqьla mal aƀьravsьlьq jəhətenən alda torqan kalxuztьlarđь byləkləv esən sridstəvalar bildəlergə urьndarqa quştь. Kalxuzsьlar mal aƀьravsьlьq tьꞑ tavarlьqьn kytərgən esən, praduksejəneꞑ kacistəvahьn jaqşьrtqan esən byləklənesəktər.

ISTANBUL, 20. Hi dəstandan xəbər itevgə qaraqanda Pindezap ukrugьnda jer nalugь tyləməgən esən 100 kerəƀtejən qulqa alьnqandar. Kerəƀtejəndər xəkymət naluktarьn tyləvđən baş tatalar. Naluk jьjьvsьlar xeđmettən baş tartalar, avьldarqa palitsejə otrəttərə jebərelə. Hindestan tərmələrə səjəsi totqondar menən tulqandar. Jenəjətselər sruktarьnan elek tərmələrđən sьqarьlьp, ular urnьna səjəsi totqondar jabьlalar. Taşlandьq tirməndər tərmələrgə əjlənderələlər.

Besən planь tultьrьlmanь.

Başqortostan kyləməndə barlьqь sabьla torqan Majđan 1280070 gik bulьp, şunьꞑ 42% qьna tultьrьlqan. Ajьrьm kantundarqa bylgəndə, Arqajaş kantunьnda; plan bujьnь barlьqь sabьla torqan majđan 73333 gik bulьp, şunьꞑ 2,5% qьna tultьrqan.

Bələbəjđə barlьq sabьv majđanь 167946 gik bulьp, 8% qьna. Bɵrələ barlьqь 179832 gik. sabьv majđanь bulьp, 35,5% tultьrьlqan.

Məsəqyttə barlьqь 99378 gik sabьv majđanь bulьp, şunьꞑ 86% tь tultьrqan.

Estərlelə barlьq sabьv majđanь 158028 gik bulьp, 52,1% qьna tultьrqandar.

Jьlajьrđa barlьqь 266930 gik sabьv majđanь bulьp, 47% qьna tultьrqan.

Tamjan—Qataj kantunьnda barlьqь 183856 gik. Sabьv majđanь bulьp, 13,8% qьna tultьrqan.

Ɵfə kantunьnda barlьqь 150863 gik sabьv majđanь bulьp, 58,4% qьna tultьrqan.

Şulajtьp qəmymən alqanda Başqortosan dəvmələndə besən sabьv eşə qəniqətlənerlək bulmanь. Kilesəktə bьnь keđ mal ađьqь siluslav menən tultьrьrqa tejeşbeđ.

Mal ađьqьn siluslav eştərə.

Betən başqortostanda plan bujьnsa 200000 kubamitьr siluslav soqoro qađьlьrqa tejeşle bulьp. 20 nsə avqьsqa tiklem barь 9.356 kubamitьr qađьlqan.

Ajьrьm kantundarqa bylengəndə bьlaj tora.

ARQAJAŞ plan bujьnsa 7900. K. mitrь silus soqoro qađьlьrqa tejeşle bulьp, betənləj xəbərheđ jata.

BƏLƏBƏJ plan bujьnsa barlьqь 42000 K. mitьrь silus soqoro qađьlьrqa tejeşle bulьp, barlьqь 11552 K. mitrь silus soqoro qađьla. Şunьꞑ 53 K. m. kalxuzdar tarafьnan qađьlqan.

BƟRƟ. plan bujьnsa 35500 K. m, qađьlьrqa tejeşle bulьp, şunьꞑ 665 k.m. soqor qađьlqan.

MƏSƏQYT. plan bujьnsa 14700 k.m. silus soqoro qađьlьrqa tejeşle bulьp, şunьꞑ 1272 k.m. qьna qađьlqan.

JЬLAJЬR. plan bujьnsa 1810 k.m. silus soqoro qađьrqa tejeşle bulьp, 228 k.m. qьna qađьqan.

ESTƏRLE. plan bujьnsa 36800 k.m. silus soqorp qađьrqa tejeşle bulьp. 2917 k.m. qьna qađьlqan.

Ɵfə. plan bujьnsa 38300 k. m. silus soqoro qađьrqa tejeşle bulьp, 2944 k.m. qьna qađьlqan.

پارتىيەنىڭ ئىگىن ئەڭدۈرلەو تۇراھىن- دا بىرگەن دىرىكتىيفىن بۇڭۇو-

كولاك تىرمەنىنە ھىۋ قۇيىۋو، كالحوز حەرەكەتىن بىۋو ھەم ئىش- سىن مىنەن كرەشتىيەن سايوزىن قاقشاتىۋ تىگەن ھوڭ.

بەلەبەي كانتونىنداغى قايھىبر يۆرتباشقارمالارى بۇيىلداغى ئىگىن ئەڭدۈرلەو كامپانيەھىندە „ئىگىن فوراژ بالانسى“ تۇڭۇپ، پارتىيە دىرىكتىيفىن بۇڭالار

بەلەبەي كانتونىنداغى قايھىبر يۆرتباشقارما لارىنىڭ ياڭىلىشتارى.

[illegible]

باشنارکامزيم ۋالاكيتاھى

كانتراكتاتسييه ئىشىن ئۈڭە.

[illegible]

Sanitarlыq minimumы turahыnda
Başqortostan Xalq Kamisarđar Səviteneŋ qararы.

BASSJ neŋ sanitarlыq xələn jaqşыrtыv əsən, RSFSR XKS neŋ 1930 jыl, 20 maj qararыna („S. U.", 30 j. № 24, m. 322) bina'en Başqortostan ASSJ Xalq Kamisarđar Səvite qarar birə:

1) Bərensə nəvbəttəge sanitarlыq minimumы bulыp massыvыj, hər kөmdeŋ qulыnan kilerlek iŋ prastuj həm oşo qarar iqlan itelgən kөndən başlap həm 1930—31 nse eş jыlыnda Başqortostan tirriturejəhendə məzbyri bojomqa aşыrыlыrqa tejeşle bulqan oşo sanitarlыq-tađartыv saralarыn bildələrgə:

A. BASSJ neŋ bətə jerđəre, ojoşma həm xuzalыqtarы əsən urtaq bulqan sanitarlыq minimumы.

a) Xalq esevgə qullanqan tabiqi hыvđarđы (jыlqalar, şişmə, kyl, bыvalarđы) həm bыlarđыŋ jarđarыn bыsыratыvqa jul birməv jəqni tireŋ nezes, syp tygevđe, ker sajqavđы, hыvqa mal jəbərev həm eserevđe, keşe həm maldar qojonevđы, kinder həm sybək təbə jeveşlevđe, tire—kyn, jən jыvыvđы, bыsыraq hыvđar aqыđыvđы həm başqalarđы tыjarqa.

IŦKƏRMƏ: Jerle səvit həm başqarmalar hыv inev, mal hыvqarыv, ker sajqav əsən-tabiqi hыvđarđan fajđalanыvđыŋ bыl tərđərəneŋ hər berhen-berheneŋ ikensehenə havlыqqa zыjanlы tə'ŧir kyrhətevenən haqlav saralarыn kyrep xəđer yk ajrыm urыndar ajrыrqa tejeştər.

b) Esevgə hыv alыvqa bildələngən jəməqət qojolarыn tыqыđ qapqastar, jer əŧtənən ber mitrđan aŧ tygel əŧkə qalqыp torqan tөđək eske buralar menən nыqыtыr, qojo tirəhendəge tupraqtы hыv sit—sitkə taban aqa torqan itep utrambavat itergə, bыl qojolarđы rəşətkə esendəge kynək menən tə'min itep, hыv alыvsыlarđыŋ yđ kynəktərə menən hыv sыqarыvđarыn tыjarqa.

v) Jəməqət qojolarыn jыlqa bər tapqыrđan hirək tygel, ə anыq bыlsыranqanda şunda ŧn tađartыrqa.

g) Uram bujlap kanavđar qađыrqa, hađы urыndarđы kiptərergə, kөrəkheđ hыv jыjыlыp aqmaj torqan urыndarđы kymep qujarqa.

d) Syp—bыsыraq tygəv əsən torlaq urыndarđan alыŧta ajrыm urыndar ajrыrqa.

j) Yŧəp ultыrqan jəşel aqastarđы haqlav (qыrqыv, hыndыrыv, bođovđы tыjыv), ularđы tərbejələp yŧterev, jaŋы aqastar ultыrtыv, ularđы kөrtələv.

ƶ) Dəjəm fajđalanыv urыndarыnda bədrəftər tөđəv.

z) Mal ylәkhələren işek aldы həm jəşelsə baqsalarыnda kymevđe tыjыv.

i) Torlaq kөrtələ tirə jaqtaqы xalqtыŋ havlыqыna zыjanlы tə'ŧir itevə məmkin bulqan (tupыraq, hava, hыvđы bыsыratqan) pritprejətejələr asыvqa rөxsət birməv.

k) Jəməqət fajđalanqan binalarđa (ыzba—citalnə, kətəpxana, klup, aşxana, kino, tejatыr həm şundaj başqalar) dəimi rəveştə tađalыq haqlav (iđəndərđe tərtiplə rəveştə jыvыv, kөn hajыn jыjыştыrыv, jələv)

l) Jəməqət kuxnələrə həm aşxanalarы binalarыnan joqlav, ker həm kejem jыvыv həm kiptərev əsən fajđalanыvđы tыjarqa.

m) Kyxnə həm aşxanalarđы jыjыv—uqыstar, tađa həlgə, habыn—qajnaqan hыv menən kup totov.

n) Dəjəm fajđalana torqan eş binalarыnda (tsix, məəssəsə, klup. urtaq torlaq, aşxana, kino, tejatыr həm şundaj başqalarđa) təməke taratыvđы tыjыv.

IŦKƏRMƏ: Bыndaj binalarđыŋ atminыstratsejəhы təməke tartыv əsən ajrыm urыn ajrыrqa tejeştər.

B. A. X. PRITPREJƏTEJƏLƏRE HƏM SIZUNLЫ EŞSELƏR TUPLANQAN JERĐƏRĐƏ SANITARLЫQ MINIMUMЫ

a) Bыl qararđыŋ "A„ bylegendə halqan saralar həm ulardan tыş:

b) hыv sыqa torqan jərđərđeŋ tupraqыn haqlav, hыv menən tə'min ustanufkalarы qorop ularđы tejeşle rəveştə tөđək həm tađa totov.

v) Kөn hajыn eştən tuqraqan vaqыtta eş binalarыn jыjыştыrыv (sanđы jeveş seprək bыumala menən horatыp bөterev, iđəndər tađa bulыv, eş bөtkəs—tənəffes vaqыtыnda binanы jeləv.

g) Qajnaqan hыvlы baktar qujыv.

d) Jovыnqыstar qujыv.

j) Sisenev urыndarы tөđəv.

z) aşav əsən maxsus bina ajrыv.

V. Qalalar əsən sanitarlыq minimumы.

a) A bylegendə halqan saralar həm bыnan tыş:

b) işek aldarыn, uramdarđы, bađar majđandarыn tərtiplə rəveştə jыjыştыrыp torov.

v) işek aldarыnda syp jəşniktərə tөđəv.

g) hыv sыqqыs urыndarđы, qojo həm vadapravut qorolmalarыn sanitarlыq jaqыnan haqlav.

d) qala jəki pasylka səvittərə maxsus ajыrqan urыndarđa syp həm nezes tygev urыndarы tөđəv.

j) tejeşlə tipta arqыrы hыv ytməj torqan pamuj soqorđarы, jəməqət, jort həm işek aldы syp bađđarы tөđəv hыv hendərges soqorđar tөđəvđe tыjыv.

ƶ) Mə'əssəsə həm pritperejətejələrđe sanitarlыqqa movafiq totov: eş binalarыn eştən buşaqan vaqыtta kөn hajыn jыjыştыrыv (sanđы jeveş ыsul menən bөterev, iđəndərđe tađartыv, eş bөtkəs həm tənəffes vaqыtыnda havanы jaŋartыv); qajnaqan hыvlы baktar, jovыnqыstar qujыv, pritperejətejələrđə duştar qujыv, kejem halqыs tөđəv aşav əsən maxsus urыn ajыrыv.

2. Qala həm pasylka səvittərə sanitarlыq minimumыna əŧtəlmə itep, jerle əxvalgə qarap ađыq batыv həm əđerləv urыndarыn, torlaq, numir, pastajalыj dvurđarđы tađa haqlav həm bыsыraqtərđы bөterev turahыnda məzbyri qararđar sыqaralar.

3. Sanitarlыq minimumыn ytkөrev eşenə jətəkselek həm insteruksejə, qaqыdələr sыqarыv havlыq haqlav urgыndarы tarafыnan Narkamtrut urgыndarы menən aŋlaşыp atqarыla.

4. Sanitarlыq minimumыn ytkөrevgə aktif qatыşlыqqa səvittərđeŋ siksejələrə (havlыq haqlav, kammunal xuzalыq, xeđmət həm başqa siksejələr), şulaj uq prafsajuz ojoşmalarы, VLKSM, pejanir ojoşmalarы, Krasnыj kris ojoşmalarы həm başqalar ыlыqtыrыla.

5. Sanitarlыq minimumыn turanan tura ajrыm pritperejətejə, məəssəsə, məktəp, torlap şirkəttərə həm başqalarđa ytkərev mə'ələlərə tejeşlə kalliktiftarđыŋ dəjəm jыjыlыştarыnda tikşerelep, jəməqət eş məkerlegəneŋ tybən jəcəjkələrə tarafыnan ytkerelə. Kalliktiftarđыŋ dəjəm jыjыlыştarы yđđərə bildələgən sanitarlыq—tađartыv saralarыn ytkərev əsən aqsalata vznus bildələrgə xaqlы bulalar.

6. Yđđərenə aqsa totov zakun bujыnsa bydsitkə, xuzalыq urgыndarыna həm başqa ojoşmalarqa jəkmətelgən sanitarlыq tađartыv saralarыn ytkərev rasxuttarы zakun tarafыnan bildələngən tərtiptə totola.

Eşsəndərđeŋ summahыn sanitarlыq-tađartыv saralarыn ytkərevgə ыlыqtыrыv barы irəklə nigeđđə genə ytkərelə.

7) Sanitarlыq—tađartыv saralarыn ytkərev eşenə səvittərđeŋ siksejələrə, əjđərđəge sanitarlыq komisejələrə, məəssəsə həm pritperejətejələrđaqы iztimaqi tormoş gruppalarы həm şundaj başqalar arqыrы jəməqət kantrylə qujыla.

Başsavnarkum rəise BULAŞЫF.

Başqortostan UB həm XKS eştər mөdirə UTƏŞEF.

Өfə, 1930 j. 16 avqыs.

1908 nse jыlqы jəştər sвurqa əđerme?

Sвurqa kilevse jəştərđeŋ qailələrenə jarđam itev—səvit ile qurqavsыlыqыn nыqыtыrqa jarđam.

Urыndarđa sburqa əđerlek eştəren tikşerev nasar.

Bыjыlqы jalda, bigerəktə, satsejalizem tөđөvse bajek il 5 jыl planda tormoşqa atqarqanda [illegible]

—Partejənen bətə diqqəten [illegible]

Partejə, səvit ojoşmalarы, [illegible]

Tejeşle burыsta tormoşqa [illegible]

25—nse avqыsta Başqortostan [illegible]

QALA SƏVITE— [illegible]

BAŞPRAFSAVIT. [illegible]

BAŞSAJUZ. Başsajuz yđ julы menen bыl eşkə əđerlek alыp bara. [illegible]

HAVLЫQ HAQLAV ojoşmalarыla [illegible]

LININ JORTO. [illegible]

QALA OSO—AVJAXIM ojoşmalыla [illegible]

BAŞ OSO—AVJAXIM [illegible]

KAMSAMUL JORTO [illegible]

[illegible]

—Ə. JUQARЫNAN BIRELGƏN DIRIKTIVALAR URЫNDARĐA NISEK YTKƏRELƏ? BER HYĐ MENƏN ƏJTKƏNDƏ NASAR. [illegible]

BaşqortostanAsoavejaximы
hin nəmə eşləjheŋ?

Asoavejaxim jəcəjkələrə kəđgə səsevgə jarđamlaşыrqa tejeştər.

Yđeneŋ iŋ đur burыstarыnan berhe avыl xuzalыqыn satsejalizem nigeđenə kyserev bulqan Asoavejaxim kəđgə səsevgə ajыrыm đur əhəmejət birergə tejeşle.

Kəđgə səsev ыjnfi kərəş qыrqыvlaşыv abыstanufkahыnda ytəsək. Kulak satsejalizem həzymeneŋ jeŋeşlə barыşыna qыrqыv qarşыlыq kyrhətergə ыntыlasaq.

Asoavejaxim ojoşmalarы anыq ыjnfi jul totorqa, kulak sыqыşыna iŋ kiŧken atpur birergə tejeştər.

Juqha bыqa tiklem bajtaq osoaviaxim ojoşmalarыnda kampanejənыŋ səjəsi burыstarыna iqtibarhыđ qarap, asoavejaximdыŋ eşen barы avыl xuzalыqы qorqostarыna qarşы kərəş, miniral aşlamalar prapagandahы itep kenə qaldыrыvđar kyrelgə lenə.

Asoavejaxim xəđer yk rajjun mərkəzdərendə, ere safxuz həm kalxuzdarđa qыđqa sruklы kurыstar seltərđərə tөđəp, ularqa ыjnfi jaqtan kərəklə sastaf tыŋlavsыlar (safxuz eşselərə, kalxuzsы, batrak həm jarlыlar, aktif urta xəlle kərəŧtejəndər) tuplarqa, bыlarđan qortqostarqa qarşы kərəşselər əđerləp sыqarыrqa tejeştər.

Bыl eştə jer urgыndarы, yŧemlektərđə haqlav stansalarы həm başqa ojoşmalar menən tыqыđ elemtəlәp alыp barыv kərək.

Asoavejaxim ojoşmalarы jərđə ezbizləv, fasfaritlav plandarыn bojomqa aşыrыvđa Narkamzim saralarыn ytkərevgə jarđamlaşыrqa, jərđə kel, turыf həm başqa nəmələr qыşыp jaqşыlatыv prapagandahыn kiŋəjtergə kərək.

Ytkən jađ bajtaq asoavejaxim jəcəjkələrə «qorqavsыlыq giktarđarы» səskəjnelər. Kəđgə səsevđə bыndaj giktar hər ber avыl jəcəjkəhendə səselhen əsən sara kyrergə kərək.

Asovejaxim kəđgə səsev vaqыtыnda bigerəktə avыldыŋ satsejalizem tarmaqыna diqqət ithen jəmqejətteŋ safxuz həm kalxuzdaqы jəcəjkələrə səsev tirəhendə başqa avыl ojoşmalarыna yrnək kyrhəterlek itep eşləhendər. Şulaj uq jarlы həm urta xəlle jaŋqыđ xuzalыqtar arahыnda la eştə kesəjtergə kərək. Ə qala jəcəjkələrə avыldarqa brigadalar jəbərep avыl jəcəjkələrenə jarđamlaşhыndar.

Kəđgə səsev başlandы. Aşoavejaxim jəcəjkələrə satsejalizem jarыşы həm udarsыlыq nigeđendə xəđer yk eşkə kereşep, kəđgə səsevgə iŋ jaqыnqы vaqыt əsən yđək diqqəten ыlыqtыrыrqa tejeşlə.

Asoavejaximdыŋ miniral həm ximejə aşlamalarыn prapagandaha eşendə iŋ jaqşы furmыlarđыn berehe—təzribə—kyrhətmə ucastkыlarыn kiŋ tөđəv.

Kəđgə səsev melendə bыndaj ucastkыlar tөđəv kiŋ qullanыrqa tejeşle.

JƏNLE TORMOŞTAN AJRЫLQAN BUŞ QAQЫĐQA ƏJLƏNDƏRMƏKSE BULA" tine. (Hыđыq mineke Q. S.)

Kantun ojoşmalarы bыl sirđən tiđ qotolorqa tejeş.

Qajbы ber ojoşma—məŧalən Arxangil jorto 138 ankitanы, ə, Abr j bətənləj tapşыrqanы juq. Ular barыhы la:

— Beđđeŋ başqa kampanejalarыbыđ kyp" tejđər.

Beđđeŋ bөgen ikə burыs: 1—Eşsebeđđə tikşərev, jəteşhəđlektərgə sik qujыv; 2— Səjəsi eştə jomoşartmav jalpы fikeren tuplav.

Q. SƏLƏM.

KƏNDƏLEK VAQIQALAR

—Tukыr ur. 34 nse jortta torovsы Kublыvanыŋ kəpə kəndəđ 443 humlыq, jort nəmələren talap sыqqandar.

— Tavar jəborov vaqыtыnda tranыsparы skыlatыnan 180 humlыq nəmələr urlanqan.

Vaqtlы ridaktыr: QAJSIN.

Başqortostan Umartasыlыq—jəşelsəselek sajuzыnыŋ

1930 nsы jыl 1/1 qa

BALANЫSЫ

SCUT ISEMDƏRE	AKTIF	PASSIF
I. Asarut—matirejal tsinnostarы		
1. Kassa həm tikuşşi scut	27210—40	
2. Yđeneŋ tə'min tavarđarы	12335—27	
3. „ sыbыjt „	3721—21	
4. Kəmisejə tə'min „	99—83	
5. „ sыbыjt „	2779—37	
6. Prajыzvudstыva matirejaldarы	1459—46	
7. Xuzalыq „	3140—61	
BӨTƏHE	50746—15	
II. Aqsalы kridittar bujыnsa xoquq həm əbəzətelstыvalar		
8. Tə'min eştərə bujыnsa ssudalar	11765—35	
Jarlыlarđы kapiratifləştərev fundы iŧəbenə	3750—59	
9. Tə'min eştərə jerətevgə zajыmdar	—	43160—08
10. Sыbыjt „ „ „	—	129565—46
11. Prajыzvudstыva „ „	—	15000—00
12. Silivuj bulmaqan „	—	2255—15
BӨTƏHE	15515—94	189980—69
III. Viksel bujыnsa xoquq həm əbəzətelstыvalar		
13. Alыnqan vikseldər	2163—72	
14. Birilgən „	—	
BӨTƏHƏ	2163—72	
IV. Asыq scuttar bujыnsa Xoquq həm əbəzətelstыvalar.		
15. Tə'min eştərə bujыnsa nыq sc. rascuttar	86720—38	13036—10
16. Sыbыjt „ „ „ „	132572—30	39768—53
17. Tə'min „ „ kəmisejə „	—	5—50
18. Sыbыjt „ „ „	114911—78	76133—57
19. Tə'min „ „ kəmitənttər	—	99—83
20. Eşse həm xeđmətkerđər	12—31	166—62
21. Padatcut summalar	2020—77	—
22. Apiratif tYgel rascuttar	3539—35	3171—71
23. Şikle alasaqtar	1852—08	—
24. Өmətheđ „	1—00	—
BӨTƏHE	341629—97	132381—86
V. Asaruttan tыş tsinnestər		
25. Qыjbatlы qaqыđđar	145—00	
26. Pajđar həm başqa ojoşma aksejalarы	7897—81	
27. kridit məəssəsələrendə maxsus kapital fklattarы	3145—25	
28. Milək	6781—68	
BӨTƏHE	17969—74	
VI. Apiratif scuttarы		
29. Tə'min tavarы əđerləv	171—50	
BӨTƏHE	171—50	
VII. Kapital həm heđəmtələrы		
30. Bylenməj torqan yđ kapitalы		18585—82
31 Paj „		6171—83
32. Zajыm „		16000—00
33. Aqыmdaq jыldыŋ saf heđəmtəhe		41145—18
BӨTƏHE		81902—83
VIII. Rigylizavanejə scuttarы		
34. Ođaq sruklы kridit birev fundы		515—37
35. Eşse xeđmətkər tormoşon jaqşыrtыv		515—37
36. Amurtizatsejə		1344—39
37. Şikle alasaqtar		1852—08
38. Jarlыlarđы kapiratiflaştыrыv		8077—59
39. Tərlə		6024—13
40. Aldaqы sыqыmđar rizirfы		5602—71
BӨTƏHE		23931—64
BALANS	428197—02	428197—02

IŦƏP JЫLЫNЫŊ HEĐƏMTƏLƏRE

SЫQЫM HƏM ZЫJAN.	Summahы	Kilər həm tabыş.	Summahы
1. Apparat aŧrav	23241—55	1. Alыnqan pratsinttar	3642—80
2. Eş xaqыna əŧtəv	4745—30	2. Tavar—matirejal artыq sыqыv	467—51
3. Təftiş kəmisejəhen aŧrav	431—23	3. Tərlə sыqыmdar	908—97
4. Kamandirufkыj həm jərəv	4103—54	4. Esve abarut	1514—09
5. Bina aŧrav, xuzalыq sыqыmы	7931—51	5. Valavuj tabыştar:	
6. Amurtizatsejə	678—17	a) tə'min eştərenən	16704—47
7. Kantur həm puştы—tiligraf sыqыmdarы	3310—31	b) sыbыjt „	100453—16
8. Qajtmaj torqan vznus, stipindejə həm jarđamdar	2678—70	v) prajыzvudstыva	108—65
9. Naluk həm halыmdar	16635—99		
10. Kridit sыqыmdarы	11490—49		
11. Matirejalnaj juqaltыvđar	2392—33		
12. Tylənməgən burыslыlarđa juqaltыv	1479—72		
13. Qыjbatlы nəmələrđe haqlav həm kyserev sыqыmdarы	315—86		
14. Başqa sыqыmdar	1463—53		
15. Apiratsejələr bujыnsa kəmisejə	358—68		
16. Apiratsejələrđan zыjan	1397—56		
BӨTƏHE	82654—47	BӨTƏHE	123799—65
Saf tabыş	41145—18		
BALANS	123799—65	BALANS	123799—65

Pravlinejə rəise Javgrafыf.

Buxgalter Kastaricənko

Jađыvsы iptəştər!

"BAŞQORTOSTAN„

gəzitəhenыŋ əđəbejət bitenə yđegeđđeŋ jađmalarqыđđы jebəregeđ!

„Qыđыl jondođ"

kinahыnda bөgen 8 bylektə đur, xuduzыstыvalы, tarixi sajavik

Spartak

(gladiatыrđar julbaşsыhы)

Beđđen bыvattar başlanыvqa tiklem jartы bыvat elek bulqan vaqiqa.

1—bylek—elekə ruzalar qanda, 2—bylek, gladiatыrđar arinala, 3—bylek—qoldar başlыqы—Spartak, 4—bylek—diktatыr qatыnыnыŋ məxəbbətte, 5—bylek—Vizavəj janar tыvыnыŋ utы, 6—bylek—6000 aŧыlыp, baqыnsaqa qaqыlqandar. 7—bylek—Spartak jeneldə.

Kinaqa, 16 jəşkə tiklem balalar inderelməj. Sejanыstar 7, 8—30 10—səqəttərđə başlana.

ӨKINO—TIATЫRĐAFЫNDA BӨGӨN:

„URAL" KINAHЫNDA. Sejanыstar 7, 8 jarыm 10 s. başlanalar.	Ural kinahыnda bөgen: KARAVAJЫF JENƏJƏTE. 6 bylektə kina—filjəkus.
IDEL KINAHЫNDA. Sejanыstar 8, 9 jarыm 11 s. başlanalar	Gilən qыđы. „Brunzalы aj" rumanы bujыnsa—drama. Kassa 5—30 səqəttən qaə
Qыđыl jondođ KINAHЫNDA. Sejanыstar 8, 9 jarыm 11 s. başlanalar.	Ə X L A Q. 6 bylektə kəmidejə. Sejanыstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana.
„5-Maj"	Gilən qыđы. 27—28 avqыst. „Brunzalы aj" rumanы bujыnsa—drama. Kassa 6-30 səqəttə asыla

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» Башглавлит №13[illegible]

ALЬBЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja prolitarđarь, berləşegeđ!

REDAKSIJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Riđaktar — 4—81; Bejom — 2—83; Masabvaj bylek — 5—72; Kiske riđakseja — 1—16

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa — 45 tin; 3 ajqa — 1 hum 30 tin; 6 ajqa — 2 hum 50 tin; 1 jьlqa — 4 hum 80 tin

PADPIS ALAR: Riđaksejə kantarahьnda, bətə pasta kantarđarьnda, aplikantarđa həm jarətervselərđə QABUL ITELƏ.

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tikləm qabul itelələr.

№197 Juma 29 — Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

Avqьs planь əđəldə.

Barь 9,8 pr!.

Ikmək əđerləvgə parteja həm səvittərđeŋ nej tiklem ajrьm iqtibar itkənen hər kem belə. Sənki ikmək əđerləvđə 5 jьllьq plandьŋ 3 nsə jьlьn ađьq menən tə'min itev tigən hyđ. Şuqa qaramaђtan beđ avqьs planьn əđđək. Xəđer sintəbergə sьqqanda unьŋ səbəptəren tikşerergə, sintəberđə bьl asьq taqь tultьrьv əsen rejal şarttar tьvđьrьrqa tejeşbeđ. Nej əsen beđ avqьsqa ikmək əđerləvđe barь 9,8 % qa qьna (4—5 kəndə) ytənek. Bəlki unьŋ berəj abjektif səbəptərə barđьr.

Appartunizemqa qorban bulqan keşelər unьŋ səbəptəren abjektif eşləjđər. Ular: «plan rejal tygel», kereђtejən yđe ikmək biro ul «tip praktika la uŋ appartunizem jьrьn jьrlajdar. Əle beđ « parteja eşendə appartunizemdь asьp jethəktə xuzalьq həm səvit eşendə şunьŋ jemeştəre asьlьp jetmegən đər əle» („pravda“) ikmək əđerləv planьnьŋ 9,8 % qa qьna tultьrьvđьnda səbəben şul praktikanan eđlergə kerək.

Uŋ praktika bьl mehim kampanja la nisek saqьla. Urьndaqь parteja həm səvit urgьndarь jetərlek inirgeja menən jarlь, batrak, urta—xəlle həm kalxuzsьlar massahьn bьl kampaneja tirəhenə tuplaj almajdar. „Yđe kilerselek“ təjyreje hene eşenep jatalar. Bik kyp jort ojoşmalarь plan teđəvđə jəmqejəttə ojoştorov, kulak agitatsejahьna qarşь massanь ojoştorov eşen bojorakratlьq, cinavnikleq planь menən, kənsəlereja eşe menən genə alьştьralar. Qaj hь ber «aqьllь baştar» partejənen birgən diriktiftəren iđəngə taşlap jarlьlar, urta—xəllələr kalxuzsьlarđь ytep jən başьna, mal başьna nurmalar iђəpləp, igen əđerləv kampanejahьn qoro adminstrativnaj upalnamucinnajđar menən genə eşləj torqan kampanjaqa əjlənderələr. Igen əđerləv kampanejahьnьŋ jarlьlar, batraktar, u ta—xəllələr kalxuzsьlarđьŋ kulakqa qarşь ojoşop kereşev kampanejahь bulьvьn onotalar. Sintəber planьn tultьrьv əsen jaqьnan bətə rajkum, bətə parteja aqzalarь, kamsamuldar, bətə prafsajuzdar massahь jaqьnan mablizavajt itelergə tejeştər. Ular bətə belə bьl eştə fəqət kiŋ qatlam jarlьlar, urta xəlle həm batraktarđь, kalxuzsьlarđь bajavaj kereşkə kytergən vaqьtta qьna bojomqa aşьrьv məmkin bulasaqьn taqь la ber mərtəbə xəterđə renə alьrqa tejeştar.

Bətə igen qabul itev punkttarь jaqьnan tikşerelergə, undaqь bojorakrattarđь qolaqtarьnan tartьp kengə sьqarьrqa kerək.

Bətə aŋ—belem, klup, praganda, eştərə yđđərenəŋ bajavaj eşselərə itep ikmək əđerləv planьn tultьrьvđь qujьrqa tejeştər.

Igen əđerləv punkttarьnda qьđьl mejeştər sprafka bejuralarь achamaj eşləhendər. Ikmək əđerləv fruntь kulak agitatsejahьna qarşь massanь kereşkə kytərergə. Şul avaqьtta qьna sintəberđə avqьs əđəklegən tultьrьrbьđ.

—

PYlşələ palkavniktar xəkymətе atstafkaqa sьqtь.

Pilsytskej jaŋь kabinit təđəj.

VARŞAV, 24. Pylşə tiligьrai agintstevahьnьŋ xəbərenə qaraqanda ministerđər səvitenəŋ reise Slavik, yđeneŋ ber julь ike eşte-xəkymət başlьqь həm parlaminttaqь grupp rəise burьstarьn ytəvđən arьqanlьqьn hьtav itep atstafkaqa sьqьv turahьnda jullav birgən. Bьnan ike genə kən elek pilsytciktər urgьnь „Gazita Pylskə“ xəkymətteŋ atstatkaqa sьqarqa teləməgənlegen jađqajnь. Şuqa kyrə Slaviktьŋ bьl jullavь ketelməgəndə buldь. „Gazita Pyiskə“ neŋ aşьqьs sьqarьlqan numirьnda jəmhyrejət prizidintьnьŋ Slavik dəlildərən teplə bьnaqanlьqь jađьla. Jəmhyrejət prizidintə marşal Pilsytskejgə jaŋь xəkymət təđergə qьşь. Pilsytskej, əgər xəkymət ojoştorov turahьndaqь təqdimde qabul itə qalha, elekke xəkymət ministerđərə menən bergə eşlərgə teləgənlegen belderđe.

VARŞAV, 25. Jəmhyrejət prizidintь Massitskej jaŋь xəkymət təđəv həm unьŋ başьna Pilsytskejđe qujьv turahьnda dikritte quldamqalanь. Kabinittьŋ bətə elekke sastafь yđgəreşheđ qala. Pilsytskejđeŋ baş minister bulьp farmal rəveştə vlas əsen məs'ylejətte yđ əbtenə alьvь tybəndəgelərđe belderə:

1. Aqьrьnlap, jə bulmaha narmal rəveştə parlamintarizemdь bətənləj bətərələvən ketərgə karək.

Pilsutskejđen bьjьl mart ajьnda ...

2. Jaŋь kabinit kensьqьs jaqtarьn ... ... Pilsutskejđeŋ jaqlьlar ... ...

Maleja ministerь Matuşifskej xəkymətten maleja diktaturahьn tə'min itev burьsь jəkmətelə. Jaŋь baş ministerđeŋ diklaratsejəhenə qarap xəkəm itkəndə ministerđər Pilsutskejđən bojoroqtar alьp torasaqtar ə ular arahьnda vasitasьlьq rylen ujnavsь palkavnik Bik bulasaq. Palkavnik Biktь gəzittər xəđer yk inde „ministerđər kabinitьnьŋ nacalnige“ tip ataj başlanьlar.

Pylşələge „kəslə qullь xəkymətteŋ“ pragramь bьna oşolaj. Parlamint appazitsejəhe başьna huqqan kevek bulqan həm pilsutciktərđeŋ hol ilimirttarь menən bergə Pilsutskejđeŋ narmal rəveştə səjem menən bergə eşləvenə bьanьvđarьnьŋ jemereləvən baştan kiserələr.

Bьl appazitsejə xətta yđđərenəŋ 14—sintəbergə 20 qalala ytkərelərgə bildələngən s'jьzdarьnьŋ rəxsət itelep itelməven belməj.

VARŞAV, 26. Bəgən prizidint qatnaşь menən kəŋəşmə ytkərelep, unda Cilsytskejđeŋ baş minister bulьvь turahьnda qь məs'ələ qətqəj rəveştə xəl iteləsək. Kansirvatьr—pilsytciktər urgьnь“ „Dzin—Pylski“ tigən gəzit „Pilsytskej xəkymət başьna kilev menən bьqa tikləm Pylşəgə kəslə vilikadirzavejə dəvlətə bulьvqa qamsav itkən hьđlavьq jarьlьr“—tip jađa.

„Kyrejər—Padzinni“ gəzite Pilsytskəj kabinitь “kəslə qullь xəkymət“ bulasaq tip iђeplə̈j.

Eske səjəsəttə jaŋь rizim, kanstitutsejə həm parlamint appazitsejəhen avьđьlav jaqьnda ... ...

VARŞAV, 25. Pilsytciktər urgьnь „Gazita pylskə“ bas-ministerđeŋ almaşьnьv krizis ... ... sejəsi ... ... tьjьlьp tora.

Rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətenə,

KAPITALIZEM QIA QARŞЬ KƏRƏŞKƏ MILJUNDARSA, UN MILJUNDARSA PR ALITAREJATTЬ BERLƏŞTEREV QSƏN, YĐ SAFTARЬN NЬQIЬTЬRQIA, JAŊЬ KADRĐAR TЬVĐЬRЬRQIA HƏM JALPЬ ESENƏ KƏNDƏN KƏN TƏRƏNERƏK KERERGƏ KƏRƏK.

Prafintirьn kungrisendə ip. Lazufskejđeŋ ađaq hyđe.

Ip. Lazufskej Prafintirьn kungerisendəgə adaq hyđendə rivelytsejun prafsajuzdar xərəkətenen tep məs'ələlərenə tikşerevgə 45 ilden 111 vəkile hyđ alьp qatnaşqanlьqьn belderə.

— Fiker alьşьvdar—tine ip. Lazufskej—kungeriskə qatьşьvsьlardan dəjem məs'ələlərgə genə tygel, bəlki bətə donja prafsajuzdar xərəkətenen bədələk kərəktərenə lə tuqtaldьlar ... bar menən qaraqanlьqtarьn əbkə sьqardь. BEĐĐEN KUNGERIS UĐ ARA TƏNQITTE KIN JULQA QUJЬV LUZЬNQЬN AЂTЬNDA JЬLЬLЬP, UL TULЬ RƏVEŞTƏ BOJOMAŞЬLDЬ.

— BЬNDA TRIBUNAQIA SЬQЬP HƏJLƏNGƏN TƏŊKIBƏLƏR PRAFINTIRЬNЬN VI NSE KUNGERISENDƏ QIƏ AŞЬLQALAN KOROLƏŞTƏN BƏTƏ HƏM VAQЬTLЬ BULЬVЬN TRAЂLANLAR. BЬL ŊOROLOS IQTISADI KƏRƏŞTƏRGƏ MƏŞTƏQIL JETƏKSELEK ITEVGƏ JƏĐ MENƏN ƏJLƏNEVĐƏN TORA.

Fiker alьşьvđarđьn jomoqlaqanda sьqarqanda diqqat itelergə tejeşle bulqan iŋ əhəmijətle ikense ber sol, ul—IĐELQƏN XALQЬ HƏM IĐELQƏN ŞORLQ VƏKILĐƏRENƏN SIKTƏN TƏŞ ĐUR AKTIFLЬQTARЬ. Kalunej xalqtarьnьŋ, bigerəktə xəđergə dəvərdə sьntьŋ rəhimhəđ jəberlovđər esendə jəşəvđərenə, ulardьŋ satlarьnan aŋ tirəndən menderə, ... BЬL ILDƏRĐƏN KILGƏN VƏKILDƏRĐƏN BƏTƏ BƏTƏ HYĐĐƏRE ƏSSE SINFЬNЬŊ KƏSƏNƏ ЬSANЬV, BATЬRLЬQ HƏM KYTƏRENKE RUX MENƏN HUQARЬLQJANDAR INE. Əgər kalunejə ... jəbəndə ... ilde Qьtajđa, Hindəstanda ... ... zьŋ kereşə ... ... hьtə vaqiqalarđьŋ, bulьvьn ... hətə ... əlap ...

— Bьna şunьŋ əsen də kungeristen bətə donja rivolytsejun prafsajuzdar xərəketen ... Qьtaj, Hindəstan, Hinde—Qьtaj pralitarejatьna, qarap ... kerəşendə ... ... jаŋь kerəşkə ... ... jəđen menən hьqlap ... kuŋ ... (Alqьştar).

Latin Amirikahьndaqь rivolytsejun eşselər xərəkətenə tuqьrap ip. Lazufskej bьlaj tine:

— Bьl kungeristə Latin Amirikahьnьn diligatsejəhe bar..., hunqь 2½ jьl esendə Latin Amirikahьnьn rivolytsejun eşselər xərəkəte dur uŋ tarqa ireşte... Ləkin bьl bədgə tuijan ojoşma əle barь tik jəđenen berenso adьmdarьn jabaj. Bədgə Latin Amirikahьnda jalpьnь prafsajuzdarqa ьbqtьrьv, prafsajuzdarđьnьn rivolytsejun ojoşmalarь ike juldarьndaqьna tygel, bəlkem ul prafsajuzdarđa eşselər sinfьnьŋ, bьđ burzьvazejə h ə m satsejalistar menən kereşə ...

— Bьl kungeris nigьrđar kalunejələre həm kile nigьrđarđьŋ vəkildəre ber ... ... Furd ... ... eştər eşlərgə kerək.

— Bьl kungeris nigьrđar kalunejələre həm kilə ... ... jyđərenəŋ ... ... əjtelər. Ykeneşkə qarşь men ip. Furdtьn dereђ hejləgənlegen əjtergə tejeşlemen.

ƏSSE NIGЬRĐARĐЬ BERLƏŞTEREV MƏS'ƏLƏHENƏN BUR SƏJƏSI ƏHƏMIJƏTE BAR.

Barь tik qoroşop qatqan bejurakrattar qьna bьnь aŋlaj almajdar, barь tik burzьvazejanьŋ serek xorofattьre menən ytənen ytə huqarьlqan keşeler genə jəşəvđərenə ... ... Amirikahьnda 12 miljun nigьrđьŋ jaqьn kilosekto dur patinsejal rivolytsejun kereşsьlar bulasaqьn kerəp ...

— Fiker alьşьvdar bəđđeŋ jomoşqa jerđerəbəđđe kyrhəttə; əgər beđ rivəlytsejun ojoşmalarьn ... ... bəđđeŋ eşəncəbeđ... ... ... tyget ... BEĐĐEN ƏSTEN JOMOŞ JERE PRITPREJƏTE JƏLƏRĐƏ BULЬVЬ AŞЬQ BELENGƏNLEGEN ƏJTERGƏ KƏRƏK BULA.

— Prafintirьn bəđə kaminti-rьnьn bətə kungeristəre həm plinumdarь arqьrь; əsten jyđgen pritprejətejələrgə kyserev turahьndaqь fiker qьđьl jəp bulьp hudьlьp ytə. Əgər beđ 10 jьl esendə bulqan tejəl kungeris ... ... kyrheđ ...

Rifarmis prafsajuzdarđa eşləv məs'ələnə kysep ip. Lazufskej bьlaj tej:

— Prafsajuzdarđa eşləv bədəsen əsen sat tygel, ul— maqsatqa ireşev əsen ber jul, jəqni beđ prafsajuz apparatьna qarşь həm ulardan başqa iq... ... ... ytkerevđərenə kerəşte beđ prafsajuzdarđьŋ təşqь ytə ... ... jyđərendə ... tip ... lьqtarьna tupharqa kərək.

— Bed iqtisadi kerəş jyđerendə həm ulardь adaqlap tiklem ... ... tarqa ... ...

— ... iqtisadi kerəştərđe unьŋ alьp baruь ber rifarmis prafsajuzdarđьŋ jalpь esendəge aftarititen jemerergə teləjebeđ. Beđ rifarmis prafsajuzdarđaqь eşselər menfəqəten jaqlavsьlar bulьp jalpь arahьnda təbə ... ... kenge jemero barьrqa tejeşlebeđ.

Ip. Lazufskej adaqь hyđen bьlaj tip betərə:

— Iptəştər, min ber nisə hedəvdən jahьrqa teləjem. Beđ bьl kungeristo ber talaj bik məs'ylejətle qararđar sьqarqьsaqbьđ. Kungerisь bətə məs'ələlərđə sikten tьş berđəmlek kyrhətte. Bьl xəl beđđen rəv... ... ...

Rivolytsejun tuŋьvь yhə bara. Kalunejə ildərə rivolytsejun menən soqlap alьnqandar, kapitalizem ildərendə rivolytsejun kytəreleş yhə, bətə donja rivolytsejun xərəkəte tyrenge bulqan sovittar sajuzь aşqь yhə bara həm bətə donja rivolytsejun prafsajuzdar xərəkətenen lə kapitalizemqa qarşь kerəşkə miljundarsa, un miljundarsa pralitarejattь berləşterev həm yđ saftarьn nьqьtьrqa, jaŋь kadrđar tьvđьrьrqa həm jalpь esendə kəndən kən tərənerək kererə. Rivolytsejun prafsajuzdar matbuqatьn tьvđьrьrqa həm jalpь esenə kəndən kən tərənerək barьrqa kərək.

Iptəştər, əskə kereşegeđ həm VI nsь kungerisqa tikləm bьnda qabul itelgən qararđarđьŋ jartьhьn balhala ytəgeđ!.

(Ođaq alqьştar, diligattar ajaq əђtə „Internatsejanal“ jьrlajđar).

—

28 nse avqьsta kungeris, kalunejə həm jartьlaş kalunejə ildərendəge x o l turahьnda ip. Xu—An—Pindeŋ daklatьn tьŋlanь. Fiker alьşьvđar vaqьtьnda impirejəlizemgə qarşь liga isemenən ip. Şmiral hyđ alьp hejləne. Şulaj uq Misьr, Hindeştan, Amirikə, Filippin utьravđarь həm SSSR vəkildəre həjlənelər.

24 nse avqьsta ip. Xu—An—Pindeŋ daklatь bьjьnsa fiker alьşьvđar davam ittə.

—35 jьl-təj Farumza utьravьnьŋ vəkile—Farmuz xalqь Japunejə impirejəlistərenəŋ iđeve aђtьnda jəşəj. Bьnda krəђtejəndərđeŋ jerđərə kəs menən tartьp alьna həm tyləvheđ japun alpavьttarьna birelə. Farmuza eşselərenəŋ his ber xoquqtarь, xəttə əsə telendə uqьta torqan məktəptər lə juq. Kammunistar prapagandahь əsən ylem jazahьna xəkəm itələr. Nindəj genə bulha la eşsə ojoşmalar teđəvđə zakun tьja.

Hində—Qьtajđaqь e ş s e l ər xərəkətenəŋ xəlen ip. Vatumu (Fransejə) həjləj:

—Hində—Qьtajđa bik qatь iksplatatsejə bara. Eş kenə 12—14 səqət ođonloqonda. Jerle eşsələrđə Əlkən dingeđ utь ravьna timer qumtalar esendə taşьjđar. Pritprejətejələrđə tən jazahь qullanьla. Oşondaj kəsle tirrurđьŋ bulьvьna qaramaђtan Hində—Qьtaj pralitarejatь bik kyp zabastufkalar həm dimanstratsejələr menən yđeneŋ impirejəlizemgə qarşь kereşkə əđer bulqanlьqьn kyrhətə.

Latin Amirikahьndaqь nigьrđar xəlen ip. Malinar (Panama) həjləj:

—Nigьrđarđь bik nьq iđələr. Ular *bik əđ eş xaqь əsən* 12—14 səqət eşləjđər. Latin Amirikahь prafsajuzdarьnьŋ beregə nigьrđar arahьnda bik jomoqsaq eşləj.

Latin Amirikanьŋ vəkile ip. Martinus kalunejələrđəge iqtisadi kerəşteŋ səjəsi kerəşkə əjləngənlegen həjləj. Argintinanьŋ Razarəju qalahьnda esərgə hьv bulmaqandan başlanqan sьvalьştarđьŋ qəmymi səjəsi stacka bulьp bətkənlegen kerhətə. Pitrupyl qalahьnda səjəsi zabastufka Linin ylgən kenə ytkərelgən. Bьlar bətənə lə Latin Amirikahьnьŋ ujana başlaqanlьqьn kyrhətələr.

25 nse avqьsta satsejalizem teđələşendə səvit prafsajuzdarьnьŋ totqan urьnь turahьnda ip Şvirnik đur daklat həjlənə. Unьŋ daklatь bujьnsa fiker alьşьvđar bulmanь. Hyđ alьp həjləvsə diligattar SSSR eşselərenəŋ xəle menən kapital ildərendəge eşselər xəlen saqьştьrьp həjlənelər.

Ip. Madalina (Girmanejə) SSSR đaqь eşselər xəlen Girmanejə eşselərenəŋ xəle menən saqьştьra.

— Səvittər Sajuzьnda eşhedđər hanь—tej ul—hunqь jьldar esendə 800,000 keşegə kəmenə, ə Girmanejələ eşhedđər 4 miljunqa jetələr. Girmanejə eşselərenəŋ 80 pratsintьnьŋ eş xaqь jəşəv əsən kərəkle minimumdan tybən tora. Huqьşqa tiklem massavaj naluktar dəvlət daxuttarьnьŋ 47 pratsintьn təşkil ithələr, xəđer ular 70 % qa jettelər.

Beđ satsejalizem teđələşenəŋ uŋьştarь menən maqtanabьđ ləkin şul uq vaqьtta bьl uŋьştarđь sit ildərđəge kiŋ eşsə jalpь arahьnda papylərləştərməgənebeđđən ojalabьđ.

— Satsejalizem teđələşenən biş jьllьq planь—tej ip. Araşir (Fransejə) bətə donja eşsələren şatlandьrqan vaqьtta burzьvazejənə đur qurqьvqa teşerə. Biş jьllьqtьŋ jeŋeven beđ qotlajbьđ, ul səvit eşsələrenəŋ genə tygel, bəlkem bətə donja rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətenəŋ jeŋevə.

Bьl diligatsejələrgə javap notoqo menən ip. Lazufskej hyđ aldь.

— Bьl kungeristeŋ diligattarь yđđərenəŋ jьraq ildərenə qajtqandan huŋ SSSR đaqь satsejalizem teđələşenəŋ magnit hьmaq bətə donja eşsələr sьjnfьnьŋ iŋ jaqşь uldarьnьŋ bətə inirgejələren, bətə iotuzejazьmdarьn yđenə tartqanlьqьn həjləj aŋlatьrđar. Ular şulaj uq satsejalizem *xuzalьq fruntьna eşkə kitkən* vaqьtta beđđeŋ kungeristь qotlaqan Girmanejə eşsələrenəŋ keskəj əterətə turahьnda la həjlərđər.

— Jəşəhen Girmanejə garnəktərenəŋ udarnaj əterəte! (ođaq alqьştar).

Bьnan huŋ ip. Şvirnik daklatь bujьnsa fiker alьşьvđar davam itə. Bajtaq diligattar hyđ alьp həjləjđər.

Bьl vaqьt tribunaqa *SSSR* đьŋ fən eşsələrə diligatsejəhe kytərelep, *kungeriste* qotlaj.

Ip. Şvirnikteŋ ađaq hyđenən huŋ kungeris daklat bujьnsa ber tavьştan rizəlytsejə sьqara.

VXI-bətə donja jəştərkenə.

Bьl kən, ytkən jьldarqa qaraqanda taqьla başqь asaraq şarttar esendə ytəsək.

S.S.S.R đa kammunistar partejəhe julbaşsьlьqь aђtьnda eşsələr sьjnfь həm eşsən krəђtejəndər satsejalizem teđep jata, bətə frunttala jaqьnan jaŋь uŋьştarqa ireşə

Şit—kapital ildərendə tьvqan krizis kəndən kən kəsəjə, kiŋəj, tərənəjə bara. Şunьŋ menən bergə. kəndən kengə eşsələr sьjnfьnьŋ tormoşo nasaraja kaprtal menən eşsələr arahьndaqь sьjnfi kereş taqьla qьrqьvlaşa.

Kapital eşsələrgə qarşь bətə qulьnan kilgən saralarьn qullana. Hatlьq satsejalistar arqьrь ulardь alaata, satsejal faşistar tarafьnan ulardь kepə—kendeđ, uram urtahьnda qьjnatьvđan iđđerevđəndə baş tartmaj.

Eşsələr menən kereşər əsən xəđer kapital ildərə faşislaşalar.

Şunьŋ menən bergə, kapitalistar, ələ nej tiklem sridьstьvalarьn huqьş eşenə halalar, janьnan jaŋь huqnştarqa, qan tygevđərgə əđerlənələr. Jaŋa nan jaqa kalunejələr alьrqa undaqь xalьqtarđь qol itep, ulardьŋ jerək majđarьnan yđđərenə təm tabarqa ildərendəge kriziste—bəlgənlektə jeŋməkse bulalar.

Bьna oşo şarttar esendə dəjəm eşsələr xələ nasarajьv menən bergə, eşsə jəştərenəŋ tormoştarь taqьla nasaraja, Kapital, ularqa arzan eş kəsə tip qaraj, ulardь nьqьraq iksplatiravat itə, eş xaqtarьn ađ tyləj.

Bьna oşolarqa qarşь, sit ildərđəge beđđeŋ iptəştərebeđ, hər ađьm hajьn palitsejə, zandarьm faşistar keđəteve aђtьnda bulahьla yđđərenəŋ rivəlytsejun eştəren alьp baralar. Kapitaldьŋ jəştərđe tərlə burzьva dini ojoşmalarqa (Məsələn: Girmanejəlaqьna 16 jьvangelist sajuzьnda 649 meŋ jəştərđə ojoştorolqan, katyliktar sajuzьnda 5500 keşə h. b) tartьrqa tьrьşьvь həm tđratьvь menən kereşələr, ul ojoşmalarđьŋ bьsьraq jəđđəren asalar, şunьŋ menən əssə jəştər jalpьhьn K.I M. safьna taralar.

Bьl kən, jəştərđeŋ impirejəlizem huqьşьna qarşь kereşe arqahьnda kilep sьqqajnь həm 1915 jьldan birle, oşo kən ytkərelep kilenə XVI—bətə donja jəştər kenə beđđələ sit ildərđələ, JƏŞTƏR ƏSƏN KƏRƏŞ, IMPEREJALIZEM HUQIЬŞTARЬNA QARŞЬ; MILJUN EŞSE—KRƏЂTEJƏN JALPЬHЬN MABLIZAVAJT ITEV luzьnqьhь aђtьnda ytəsək.

Beđđeŋ burьstar nej đə?

Qьđьv satsejalizem teđələşendə qajnap jatqan S.S.S.R eşse—kereђtejən jəşrərenəŋ təp burьstarь il qorqasavlьqьn nьqьtьv, jəştər arahьnda kamsamul əsən kesəjtev sьjnfi doşmandarqa satsejalizem hezymen taqьla qьđđьrьv bulьr—qa tejeş.

MUPR həm asaviaxim jəcejkələrenə bьl kən-imtxan həm eştəren jənlənderavgə etkes bulhьn. Avьl, kalxuzdarđa jəştər kesə menən miljun sintnirlь qьđьl abuzdar ojoştorolorqa tejeş. Bьl kəndə miljun eşsə—kereђtejən jəştərə kamsamul safьna ьlьqtьrьlhьn, ularqa tejeşle kamsamrl tərbejəhe birelhen!

K. XƏNƏF·

Pilsutskej

parlamintarizemdьŋ fajđalь bulьvьnan şiklənə.

Pilsytskej diklaratsejəhe iqlan itelde.

VARŞAV, 27. Bəgən xəkymət gəzittərendə Pilsytskejđeŋ diklaratsejəhə iqlan itelgən. Diklaratsejənəŋ 1 nse ələşəndə yk Pilsytskej „parlamintarizemdeŋ fajđalь bulьvьnda qəmymən şiklənə başlaj “həm Pylşə kanstititvtsejəhen kiђken rəveştə tənqid itə:

— Səjemdeŋ hər ber diputatь kanstitutsejənə yđesə aŋlap, tofsirləj həm şunьŋ arqahьnda kanstitutsejə qadi uram majaqь bulьp əverelə.

Unan huŋ kilep Pilsytskej xəđergə vaqьttaqь təp məs'ələ itep yđeneŋ kanstitutsejənə yđgərtev məs'ələhen iђepləgənlegen beldərə. Diklaratsejənəŋ 2 nse ələşəndə Pilsytskej səjemgə taşlanьp, hamanda ellekkesə diputattarđь“ dəvlət qađnahьnan məmkin bulqan tiklem kyberək urlarqa tьrьşqan banda“ tip ataj. Nindəj bulha la berər eş menən mərəsəqət itkən diputattarđь Pilsytskej qьvьv qьna tygel, şunьŋ əђtəvenə jelki tamьrđarьna la birep sьqarьrqa vlastarqa təqdim itə. Diklaratsejənəŋ bьl ələşə Pilsytskejđeŋ diputattarđь jamanlap əjtkən hyđđərə menən tulqan. Şunьŋ menən bergə Pilsytskej yđeneŋ bətə „atamalarь“ partejəheđđər beregə diputattarьna qaqьlmaqanlьqьn bilderə. Bьnan huŋ kilep Pilsytskej turьnan tura yđək apazitsejə diputattarьn tərlə hyđđər menən mьђqьllaj. Səjəsi dairalərđə səjem jađmьşь turahьndaqь məs'ələnəŋ yktəber ađaqьnan da elək xəl itelməjesəgen həjləjđər.

VARŞAV, 27. Bəgən juqarь sutta Girş, Lygind həm Prupir iђemle 3 kamsamuldьŋ eştərə qarala başlanь. Ular tьjьlqan ədəbejət taratqan əsən Elvuf qalahьnьŋ ukruk sutь tarafьnan ylem jazahьna xəkəm itelgəndər ine. Juqarь sutta bьl eş kasatsejə tərtibenə qarala.

Kisə varşav qalahьnda kyp urьndarđa kamsamuldarqa sьqarьlqan xəkəmgə qarşь pratis dimanstratsejələrə bulьp ytte. Sut jorto aldьna jьjьlqan dimanstranttar teđərə bьjalalarьn vattьlar. Palitsejə xalqtь tarattь, bajtaq keşelərđə qulqa aldь. Sut jorto jəjəvlə həm atlь palitsejə tarafьnan haqlana.

Jeŋel sənəqətte aloqa jebərevde aşьqtьrьrqa.

Ilde sənəqətləşterev fruntьnda kyrelgən bik dur uŋьştar beddən sənəqətebedde prajzvodstva nomolarь eşlev menən kiŋ qullanьv tavardarь jetəştərev məs'əlehendə janьsa mənəsəbətko qujalar.

Ilde sənəqətləşterev səjesətende təp niged bulqan avьr sənəqət huŋqь 2—3 jьlda kapitalistar donjahьnda his kyrelməgən rəveştə alqa kitte. Əgər bətə sajuz savnarxuzь planьnqan sənəqətten 1926—27 nse jьlqь xələn 100% itep alhaq, avьr sənəqət bьjьl 230 pr. qa, ə kiŋ xalq qullana torqan sənəqət eşlev—186 pr. qa tulda. Avьr sənəqətteŋ dejəm sənəqət praduksejəhe jətəştərevdə totqan urьnь 48 pr. qa xətle kytərelde.

Əgərdə aldaqь jьlda avьr sənəqət praduksejəhь 62 pr. ə jeŋel sənəqət praduksejəhe—32 pr. kytərelərgə tejeşle ikən ahьnha, 1930—31 nse jьlda bətə sənəqət praduksejəhenəŋ xaqь 26—27 miljart humlьqqa tulasaq. Bьl han—5 jьllьq plan bujьnsa 1932—33 nse jьlqь esən bildələngəndən 92 pr. ь bula, şulaj itep 5 jьllьq plan 3 jьl esəndə atqarьlьp betkən bula jada. Ləkin sənəqətte avьr menən jeŋelgə byiep kyrhət həm—bьlar arahьnda bik dur ajьrma sьqa: avьr sənəqət praduksejəhe 30-31nsejьlda 5jьllьq plan bujьnsa 1932-33 nse jьlqa bildələngən aşьp, unьŋ 111,4% ьna jetkəndə, jeŋel sənəqət praduksejəhe-barь72,4% (5 jьllьq plan bujьnsa 193-31 nse jьlqa bildələngən dərəsə) bulьp qala.

Bьnа bьl xəl partejənьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ jalpь qullana torqan tavardar eşlev həm sьjrja bazahьn kəşəjtev kərək tigən qararьnьŋ bik vaqьtlь həm xaqlь bulqanlьqьn kyrhətə. Xəder bьl dirikittь tulь bojomqa aşьrьv iŋ əhəmejətle bər burьs. Sənki bed bər jaqtan jeŋel sənəqətte aloqa jebərev esən kərəkle prajzvudstvatexnika bazahьn tədəp elgərhək (jeŋel sənəqət esən kərəkle maşina həm qoraldarda zagranitsanan hatьp almaj ydebedə eşləj alabьd), ikense jaqtan kin rev esən jalpьnьŋ tavar hatьp alьv kesen artьrьş, esen sьjrja həm jarlь—urta xəllə krəstəjənden matdi—mədəni xəl kytərelev həm ilde tavar qьtlьqь hidelev jeŋel sənəqətte aloqa jebərevdə aşьqtьrьvdь talap itə.

Aldaqь jьlda aldьbьdda bьl turala nindəj kankrit burьstar tora?

Iŋ elek avьl xuzalьqьnьŋ dəjəmləşterelgən tarmaqь ylev arqahьnda jeŋel sənəqət esən sьjrjo bazahь jaqşьrtьlqanlьqь kyrhətep ytərgə kərək. Bьjьl jəd maşьnь, şəkər səgəndərə, jeten həm başqalar plandan aşьrьp səselde. Məhəlin maşьn sesuv buqьştan təvgənən ike tapqьr kybəjde.
de, aldaqь jьlda taqьla 40 pr. ydep 3 miljun 170 men gektarqa jetəsək. Şul uq xəlde bed səgəndər turahьnda la kyrəbed. Bьna bьl xəl aldaqь jьlda bedgə tikstil (tuqьvsьlьq) həm adsq ədərlev sənəqətendə aloqa bik uq hikərgep mamatilьn bиrə. Ahьdan adsq nəmələr ədərlev sənəqəte ydeneŋ praduksejəhen 84 pr., kandiţər sənəqəte—137 pr. kraxmal—bərəŋge balь sənəqəte—89 pr., kansirьa sənəqəte 89 pr., kansirva sənəqəte 89 pr., makarun ədərlev—87 pr. arttьraşaq.

Mamьqtan tikestil tavar eşlav hьjьlьqьnan 100 kvadrat miter kybəjə, jeten matireja bьjьlqь 217 miljun miter, jensə 453 miljun miter, jen matirejə bьjьlqь 112,7 miljun miter urьnьa 123, 6 miljun miter eşlənəsək.

Jeŋel sənəqətte aloqa jebərev esən sьjrjanan ratsejanal fajdalanьvdь ьŋ kyd aldьnda totov kərək.

Məhəlen nifet sənəqəte „milanaft" ədərlərgə tejeşle (milanaft babьn qajnatqanda maj) urьnьn toja).

Sьjrjonan fajdalanьvdь ratsejanallaştьrьv tavar ədərləvdə kybajtevdə ьndej dur urьn totqanlьqьŋ oşo mihaldar aşq kyrhətə alalar: Amirikala 1 miter jen matireja eşləvgə jada beddəgenən 6—7 tapqьr ad kiţə, ləkin matirejələrь beddəgenən başqa ьqs dur ьq.

Amirikala ajaq kejəme jьlqa 300 miljun par eşlənə, beddəgenən 5 tapqьr kyberək, xalьkь şunь eşləvgə kyn beddəgenən kyp totolmaj. Bьndaj jьrьaktorde hanьbьd kyp kyrhətergə məmkin. Bed sənəqətte sьjrja qullanьvda zagranitsa təəriboləren ejrənep, şularda yd pritperejatejəlaerebed kergətergə tejeşbed. Sьjrja həm materejaldь urьnьbd ərəm itevgə kitkəsən sik qujьlьrqa tejeşle. Izvistejənəŋ baş məqaləhenən.

Hыbыş jahalmaqan urьndar. (I)

Ikke tədələş təbə—tamьrь menən jaŋьnan tədələ. Vaq kerəştejən xuzalьqtarь qbdьv timp menən kalliktiflaşevgə jol tototьla.

Ər jaqь eşlev şarttarь, er jaqь təruptar menən satsejalizem xuzalьqь—kalxuzdar bar. Kalxuz—yd esənə alqan xedmat ejələrenən tormoşon qьna tygel, bətə psixalugejalərьn ydgərtə.

Zavьt fabriktarqa k i l h ə k udarnьj brigadalar, satsejalizem jarьşь, er jaqь tip maşinalar qullanьla başlanь.

Şulaj, hər ike tarmaqta dur ydgərəş bara. Ulardaa eşləvsə kyrkənən kyrəbed. Bьl satsejalizemdeŋ başlanqьs keşəlerə—jaŋь girujdar...

Bьna bьl jaŋь eş şarttarь, jaŋь girujdarьb bed jeŋə tьvsьn bьnda bətə toroşo menən (Naturaльn) tulь itep birgənə juq.

Kyp jadmalar kyterenə paŋьs menən, ə btəa ...

IDARA.

begəngə—tamьrьnan ydgərep jatqan tormoş menən tanьş tygeldər. Iŋ dur bələ şunda...

Bed tormoştə ejrənmejbed...

Ejrənebed, ləkin eş beddən nisekə ejrənevebedə bojləngən...

B. Davы.

Magnitstruj

Məskəvdə „Rabucaja Gozita" „Za indystrejalizatsejə" həm „Trud" gəzittəre ojoştorqan bik kiŋ kəŋəşmələrdə Magnitstrujdьŋ medire i. Şmit bьl zavьt turahьnda bik təfsьllь dakladь jahaьv.

Ul daklatьnda oşo məqlymətte birdə:

— Magnitstruj turahьndaqь idejə bьnan 1 1/2 jьl qьna elek praktik xəl itelə başlana. Bьl tədələşk gigant zavьttь qamaqan tavdar timer rudahьn ihəphed baj. Bьndaqь rudanьŋ 65 % ь saf timer bulьp, budaŋ yd tabiqatta bik hirək osoraj.

Başta Magnitstrujdь hajъn ilgə 650 men tunna timer birəsək zavьt itəp uqьlqan, ...

Bьnda sьqarьla torqan rudanьŋ hanь—bətə krivu rog bassejenendə sьqarьlьqanqa qaraqanda da kyp.

...

Magnitstruj kombinatь təp magnit tavь erqəhendə bulьp 14 kvadrat kilamitor urьn alьp torasaq. Bər prakat tsexь ydə geno 1 kv. kilamitor urьn ala. ...

Qonsaqta jetş hedlektər

Qonsaq avьlь (Arqajaş k.) „Viləjəmnьs" kalxuzь ydəno 270 xuzalьq ojoşqan. Plan bujьnsa par 1500 ga. ədərlənergə tejeşle bulьnьa, ...

Tədərələrə vaqtь, balsaqьlь, ...

V.Bartuld.

Ydək gəzitter bədgə SSSR Fəndər Akademejəhenəŋ aqzahь məşhyr şərqejətsə həm tərek tarixsьhь akademik Vilhelm Bartuldteŋ ylem xəbəren ebkildelər. Mərxym buŋьş moldərdə fəndər akademejəhenən şərqejətsə həm təkşterev kafedrahьnda eşləgən. Bьl ... Lining rat şəreq institutь ərgəhendə tərkalugejə siminarejəhen idara itev menən bərgə yd beləme hedhəjəhən qьlmi tikşerenev həm pidagugejə eştəre menən də narmaj rəveştə də ...

Bьl qqьllь tukim məkalesь ... V. Bartuld SSSR tərek jəmhyrejəttərə esən bildələd...

V.Bartuldelbitə matirejalist, markisьla almanь. Mitadaluge jəhəiqtqadəmənəntipik burьsva ...

M. Bajъm.

IDARA: akadimik Bartuld Başqortostandь ejrənev jəmojəjətenəŋ fəxri aqzahь ine.

Qьtaj həm Hindəstanda.

Canşa qalahь ergə həndə xəl qurqьvla şa.

PƏJPIN, 25. Japunejə agintstvahь xəbərenə qaraqanda Canşa qalahьna (Xunan əlkəhendə baş qalahь) taba ədəl ormejənəŋ 4,5 həm 10 nsь bylektərə baralar həm ydərənə qarşь torqan dogmandь qьbala bajlar. Bьl agintseva Cansь qalahь ergəhendə xələn taqь la qurqьvlaşqanlьqьn jada.

Nankinda aq tirrur.

PƏJPIN, 25. Nankin qalahьnda kammunis bulьvdь şiklənep ydək ynivirsitittən 72 studintь qulqa alьnqan.

Huŋqь kəndərdə unda kammunis bulьvdarьnda şik totolqan 28 keşe atьp ylterelgən.

Nankin osqostarь Pəjpin qalahь ə'təndə.

PƏJPIN, 27. Bəgen Nankin qoşqarderenən 2 osqosо kilep qala ə'təne 7 urьnda bumba taşlanь. ...

Kalkytta qalahьnda bumba taşlavьr.

LUNDЬN, 27. Kalkytta qalahьnьŋ palitsejə başlьqьnь bumba taşlanь ...

TƏRLƏHENƏN

LUNDЬN, 27. Bəgən milli kungeristьn „eşsələr kamitete" ...

VAŞINGTUN, 26. Amirika savdə ministirenenəŋ məqlymettere bujьnsa ...

NEJU—JURK, 26. ...

VAŞINGTUN, 26. ...

NEJU—JURK, 26. Amirikada bьr 20 timer jъl dalijar daxut birdələr. Valavaj daxut 17%qa kəmegən.

SSSR

Raskulacit itel gəndərdən səsev dərən nişlətergə

MƏSKƏV. SSSR Narkamzimь menən kalxuzsantr rasku lacit itelgən xuzalьqtardьŋ səsəvdərən jьjьştьrьv turahьnda bəndaj qarar sьqadьlar.

Bajtaq rajundarda elekke kalxuzdar bulqan urьndarda ...

1) kalxuzdar bulqan urьndarda elekke kulak xuzalьqtarьnьŋ səsevdərə ...

2) Kalxuzdar bulmaqan urьndarda elekke kulak xuzalьqtarьnьŋ səsevdərə ...

3) Elekke kulak xuzalьqtarьnьŋ səsevdərən alьnqan bəte uŋьştar aldaqь jьlda şul majdanda səsev esən kərəkle orloq matirejalьnan artqanьbьn keşələrgə ədərlevgə ojoşmalarqa tapşьrьla.

Kalxuzdardьŋ eşen tərtipkə halьrqa

MƏSKƏV. SSSR Savnarkumь menən bətə kalxuzdar esən jьlъn 1 nse ojьvardən 31 nse dikabergə tikləm itep bildələr həm kalxuz milektəren invintarlaştьrьv turahьnda qarar sьqardь. SSSR Narkamzimь ...

Haqlьq kassalarьnьŋ aftarititь yъə

MƏSKƏV. Haqlьq kassalarьnьŋ aftaritit yъə; ...

Kalxuzdarda uzьm səsev planь.

MƏSKƏV. Kalxuzsintr kalxuz tarmaqьnda uzьm səsev planen 10 miljun 815 men gektar itep bildələgən ...

Danbas haman da aqhaj.

XARKEF. Danbasta avьqstьn ...

6 nse 5 kəmləgəndə 377771 tunna jer kymerə (zadanejənьŋ 59,7%) sьqarьldь. Xuzalьq jьlьnьŋ başьnan birle Danbasta ilgə bulqan burьsь (planь tulь tьrmavь) 2280000 tunnaqa tulde.

Rajun jer şəqbələre nə ştat.

MƏSKƏV. SSSR Narkamzimь ukruk-kantun jer şəqbələren 15 nse sintəbərdən bьna qalmaj betərep, şul vaqьtqa qarata rajun jer şəqbələrenə ştat bildələrgə qußtь. Rajun jer şəqbələrenəŋ yrnək ştatь urtasa 7 keşelek itep bildələnep, rajundaŋ jerle əxvalenə qarap 5—9 keşelek bulьrqa məmkin.

Bydzit nisek atqarьla.

MƏSKƏV. 1929/30 nsь jьldan təvge 10 ajda SSSR dəhləteneŋ bəreklən dəvlət bydzite bujьnsa 10 039 800 000 hum daxut (jьllьq zadanejənьŋ 89,1%) jьjьlьp 9918 300 000 hum rasxut (jьllьq planьn 85% ь) tutoldo. Daxuttar rasxuttan 121,5 miljun hum kyberək. Ytkən 10 aj esəndə xalq xuzalьqьnь aqsa birev esən 3 miljart 341,3 miljun hum aqsa totolqan (87,7%).

Vaq aqsa jəşerevsələr javapqa tartьla.

QAZAN. Prakuratura vaq aqsa jəşerevsələrdən eşən tikşerep bettə. 50 lop keşe sutqa birelə ...

SIMFIRUPEL. GPU bajtaq spikylent, hatьvsь həm başqa keşelərdə tupla jəşergən bik kyp kemeş aqsa tapqan. ...

PAKRUFESKEJ. Zalatutəsəlenə kantunda eş pupta jəşerelgən 700 hum kemeş aqsa tapqan.

Bьl puptar javapqa tartьldьlar.

Balьq totov arta.

ƏSTERXAN. Huŋqь 5 kəndə dəvlət balьq triste 21279 sintner balьq qabul itte. Balьq tu tovda ...

Səvit ejjudь ədərlənəsək.

LININGRAT. Səvit ejjudь ədərlevdə aşьqtьrьrqa qarar birelde. Hər bərhe jьl hajьn 5000 kilagram ejjud ədərlənevə zavьt tədələnsək.

SIVASTUPEL. Fən Akadimejəhe ikispiditsejəhe Qьrьmdaş qultьqьnda ihəphed kyp ejjudqa baj ylənder tapьь. Bьlardan fajdalanьv başlana.

Kənsьqьş qoros berege tədələ.

MƏSKƏV. SSSR Savnarxuzь „Stal" beregene Ural—mit. Nadida zavьtь həm Bilaritesku zavьttьrь ...

Jaŋь sənəqət pridpərejatejələrə tədələ.

LININGRAT. Sivzaplis taqь jarьv zavьtь menən simint esən qaqьd qaptar eşləv zavьtь tədələrgə tejeşte. Simint esən qaqьd qaptar—SSSR da beренсе itep eşlənə.

XABARUFESKEJ. Kamcatkada ...

MƏSKƏV. Traktur—sintar jaŋь maşina—traktir stanselerь ...

NEJU—JURK, 26. „Dajli—Uvarkir" gəzite Sakku həm Vansitti ...

PARIZ, 27. Gavas agintstvahь xəbər itə. Şarteri qalahь yrnək ... 6 keşe ylgən.

Kalxuzdarđь səxnəgə вaъtьгaвьđ.

[S]əjetbattalkalxuzыnda [b]aşhыđlыqtar.

[Ja]lsлajыr k. Yђərgən j. Yrge[g]əl avыlы Səjetbattal kalxuzında pravlinejə aqzalarы[nы]ņ başhыđlыqtarы arqahыnda [ba]şheđlektər tulыp jata. Brigadirdar menən traktыrıstar [ar]qahыnda ыđqыştar sыqыp ki[tt]e, idara işegə aldыnda kərə[k]lə tygevđər buldы.

Idara aqzalarыnыņ taqы ber [„kə]nərlə" eştərenən ətəs bu[lы]p qыsqыrqan tavыqtarđы hu[ja]p aşap, malsыlыq—qoşsoloq [ta]bılmahыn „xəl itevđəren" [ky]rhətergə kərək.

Jađqы səsevđən artыp qalqan orloqtarđa yđ ara bylenep bettelər. Nasip Qыvatыf 7 bot Abdulla Bajđin 40 bot orloqtoņ „yђep" kilgənen kyrələr.

Idara aldыnыņ qaraltыlarыla jaqыlыp bətəp bilə, maldarđы qыş qajđa qujarqa ujlaj torqandardыr? Bыnda bigərəktə „sluzaşşaj" qatыndarы aldыnlыq kyrhətələr. Bыlar tarahыnda sabranejə, utыrыştarđa qarar sыqarыlhala, alar elə qaqыđđa qыna qalalar.

Kəm kyđ halыr bыlarqa?

TAJMASЬF.

[B]rigadir qođa—qođaqilыq itə.

[Qы]rmыđqalы j. MYkəj kal[xu]zыnыņ brigadirы Xəmitef [ja]yp, G.P.U. tarafыnan qulqa [alы]nqan aqalы—kulaktыņ kel[ə]ren, qыđыv eş vaqыtыnda [ka]lxuzsыlarđan kypkenə keşelər[ђe] əmə menən taşыttы. Elek[ə]kalcak ərmejəhendə irekle [ər]mejes bulыp xeđmət itkən [be]ndə, xəđer brigadir bul[ıp] əşəndaj nasarlыqtar eşləp jata. Unыņ heņleheлə—Xəbipjamal kyp jaramaqan eştərə əsən ytkən jыl „Nuriman" kalxuzыnan qыvыlqajnы. Xəđer ul: min barы ber kalxuz bisələren qotortop, kalxuzdы butajыm" tej. Yđə kalxuzqa kerergə jərj. Bыl kulak nəђeldərenə kalxuz safыnda urыn birəlməhen ine.

„KƏĐƏTEVSE"

[„]Iqtisad" kalxuzы.

[M]aqar kust bərəkməhenə 21 [ka]lxuz qaraj. Oşolarđыn 13 ə[ja]lan rajunыnda bulыp igensə[le]k həm malsыlыq menən, qal[qa]n higeđe tav—urman raju[nы]nda bulыp barы malsыlыq me[ne]n genə eş alыp baralar.

Jalan rajunыndaqы kalxuzdarđan „Iqtisad" həm „Qыđыl [Ok]təber" kalxuzdarы ıņ nыqlы, [al]ansыlы kalxuz bulыp, bыlar [bə]ləkəj bulhalar đa sifat jaqы[nd]an [a]lda toralar.

«Iqtisad» yđenəņ jarlы, həm [e]şe kesə əđ bulыvqa qara[ma]ђtan başqa jerđə igen əđerləvgə əđerlek barqanda ul kan[tr]aktatsejə bujыnsa tapşыrыrqa [t]ejeşle bulqan igenen 11 nse [a]vqыsta uq qыđыl abuz menən [i]lterep tapşыra.

Estərle kantun mə'əssəsələ[re]nən kilgən kantun vəkildə[re]nəņ qыđыl abuzdarđы qotlap [q]arşы alыvđarы kalxuzsыlarđыņ [ru]xtarыn taqы kytərđe. Şulaj [b]ulhala bыl berense başlap tapşыrыlqan igende tavarhыđ qa[r]şы alыvđarы ber əđ oqşap [e]tmənə.

Kalxuz bətəhe 18 xuzalыqtan [j]ыjыlыp kysep sыqыp ultыrqan. [A]tsejal jaqtan 12 jarlы, 6 oat[ra]k, ber urta xəllə, ber lym[pe]n pralitarejat. Xəđergə kən[də] kalxuzdыņ xuzalыqыnda 17 [ba]ş eş atы, 12 hыjыr, 38 baş [hы]rыq, ber toqom təkəhe, ygeђ bar. Maşinalar menən jetər[le]k tə'min itelgən, prakat punkты tirə jaqtaqы 13 avыldы maşina menən tə'min itep tora.

Kalxuzsыlar eskelekkə, urlavsыlarqa, bjurakratlыqqa qarşы nыqlы kerəş alыp baralar, esevsələgə kalxuzdan sыqarыvqa tiklem sara kyrelə. Hajlav, səsev kampanejələrenə jaqыndan qatыşlыq ittelər.

Kalxuzsыlar hər eştə aldan alыp, agranum quşqansa eşləjđər. 30 nsы jыldыņ jađыna 80 % jerđe keđđən hərep qaldыrqajnыlar, bыjыl parđы la 10 nsы əjjyngə 100 % hərep, 15 nse avqыsqa ikense tapqыr hərəp bətərep qujđыlar.

Kalxuz bələkəj bulыvqa qaramaђtan eş kyņelle bara.

Bər jaqta par qatlajđar, ber jaqtan maşina menən igen uralaı, qatыn—qыđđar keltə bəjləjđən—jalan gəzləp tora. Kis eştər qajtqas ta ber đə eşləp arыp qajtqan təђlə tygel, ber urыnqa jыjыlыp jыrlav, garmun ujnav, bəjev menən kyņel asalar.

Attar dejəmləştərelgən—hineke—mineke tip əj'kən keşe juq. At qaravsы attarđы jaqşы tərbejələgəngə attar ajыrыm xuzalыqtarđыqыna qaraqanda kerərək.

16 giktar səskən ylənderə bar, xəđыr ikense sabыvqa kətələr. 28 nse jыldan birle bətə eş bergə eşlənelə.

Berər ojoşma bыl kalxuzdы şifqa alha taqы la jaqşыraq bulыr ine Q. SOLTANЬF.

Kymək eşteņ kyņelle ikənen beldek.

Məraptal jortondaqы „Rəşit" kalxuzы bətəhe lə tыrыş bulыp, ber tэptən torop eşləjđər. Jađqы səsevđə bətəv menən yk besən sabыv, uņыş jыjыv eştərenə əđerlek alыp barыp, maşina həm eş qoraldarыnda təđətep, əđerləp qujqajnыlar.

Besən jette. Kalxuzniktar bylenməj, inləp jatqan sabыnlыqtarы janыna barыp besən eşlərgə təşəp kittelər. Qarap torhaņ kymək eş bigərək kyņelle lə inde, bətə eş kesə ber jergə tuplanqan, qыrmыђqa iləve kevek eş qajnap tora.

Kyđđe kalxuzniktarđan alыp sitkə qarahaņ boşonqo kyņelhed genə salqы-tыrmahыn arbahыna halыp kitep, tarpы-torpo qыna besən sapqandarы kyrenə. Beđđeņ kalxuzniktar eznejkə, kəsilkələr menən gəzlətep besən sabыp ytkəndə, jaņqыđ jarыm besən sabыp jərəvsə xuzalыq salqыhыna tajanыp tərlə ujđarqa bata.

Traktыr menən hərep səskən kalxuz jerendə igendər qotorop yђtə Kalxuzniktar urqыs maşinalarыn jegep taqы la ber təptən igen urыrqa təsəp kittelər.

Şul qыđыv uraq əђtəndə başqa eştərđə jatыp qalməj yđ julы menən eşlənə kilələr. Tirək soqoro janыnda eş attarы əsən harajđar halыnыp jata, Ikense jaqtan ыndыrqa ike huqqыs maşina kileptə ultыrqandar. Ular „Dajuş bedgə aşarqa igen keltələre" tigən hыmaq đur avыđđarыn asыp teştəren ыrzajtыp ultыralar.

Qыđыv igen huqыv eşe başlandы, barabandarđы tыjđыrыp ta bulmaj, igeneņ genə jethen. Ber ike kən əsendə tav-tav đurlыqы halam əђkerttərə ejələp kitte, huqыp tađartыlqan igendərđə đur-đur klettərgə taşыp əlgərtəp bulmaj. Eştən tuqraqan arala garmun, eskeripkələr menən jыrlap, bejeşep tə, gəzit zurnaldar uqыq ta alabыđ.

Kyməkeş balalarqa la bik nыq tə'ђir itə.

Jaņqыđ xuzalыqtarđыņ bala—saqalarы bətəhe lə beđđeņ eşləgən jerđə, ulardы ata—əsələre kileptə alыp qajta almajđar.

Kalxuz aqzalarы qыđыv igen jыjыştыrыv məlendə avыldarqa sыqыp, uņыş jыjыvđa eş menən jarđam kyrhətkən əşsə xeđmətkərđərgə đur rəxməttər əjtələr.

Jыjыlqan igendərđe bətəhen huqыp alqanda yđebeđđə igen halыv urыndarы jeteşməjəsegen ujlap, tapşыrыrqa tejeşle igendərđe ыndыrđan uq odatыrqa tura kilə.

Qurqazы rajpalivudsajuzы la igendərđe qarыşы alыrqa qыđыv əđerlek kyrə.

Şulajtыp beđđeņ „Rəşit" kalxuzы taqыla kesən arttыrыp kiləhe səsevđə bыjыlqыņa qaraqanda 100% artыq səsergə hyđ birəp, başqa kalxuzdarđы la yđđərenən əlgə alыrqa saqыra. A. Mirasыf.

At julыna diqqət itelhen.

Hər ber rajunda təjrlek igen əđerləv eşe başlandы. Qыđыl abuzdar hanы kən hajn işəjələr. Ləkin ytkən jыlqы təzribələrgə qaraqanda tap oşo vaqыttarđa jul bođola başlaj. Bыl qurqыnыs bыjыl bыnы huņqы kəndərđə kəndərđeņ ajađ bulыp torovы arqahыnda taqыla kəsəjə. Igendə qыrđan avыlqa taşыv—jыş jərəv arqahыnda taş tyşəlməgən juldar, jыlqыs həm soqorđar aşa halыnqan keskəj kyperđər iđeləp eştən sыqalar.

Bыna bыl xəl igen əđerləv eşeneņ totqarhыđ atqarыlыvыna bik đur qomasavlыq kilterergə məmkin. Ytkən jыl beđ Jыlajыr həm Tamjan—Qataj hыmaq qajhы ber timer həm hыv juldarыnan alыђ igen jыjnav punkыttarыna jыjыlqan igendərđeņ jađ sana julы qalqanqa tiklem stantaqa tapşыrыlmaj jatыp qalыvđarы turahыnda bik huņqa qalыp qыna xəbərđer aldыq. Bыl eş jađqы səsev vaqыtыnda igen nuņmaqan təbəktərgə igen ođatыv əşen əđəgə bəbəp buldыlar. Şuqa kyrə bыjыl bыl turala aldan qыsqыrыrqa, juldarđы tэđətev mэs'ələhendə xəđer yk avыl səvittərə həm igen əđerləvgə jarđamlaşыv kəmisejələreneņ qolaqtarыna kirtep qujarqa tejeşbeđ.

Ikense ber məs'ələ ыlav məs'ələhe. Bыnda la şundaj uq timer həm hыv julыnan alыђ təbəktərđə qыjыnlыqtarqa osrala. Məђələn, jađ aldan xəbər itevđərenə qaraqanda qыnala Jыlajыr safxuzыnыņ igen uņыşы urtasa uņыş birgən teqdirđələ unыņ igenen Sara stansahыna taşыv əsən bətə Jыlajыr kantunыndaqы attarđы jыl əjlənəhenə jegergə tura kiləsək imeş.

Bыl begəndə şul xəldə toralыr tip əjtəp bulmaj, safxuz ixtimal aftamabil həm traktыrđar menən artыqыraq tə'min itelev arqahыnpa jađ xəbər birelgən qurqыnыslыq bulmaђ.

Ləkin bыl bytən təbəktərđəgə xəlde lə jeņeləjtə almaj. Bytən əlkələrđən alыnqan məqlymэttərgə qaraqanda qarыnыs sыrыđarыn tirməndərđən stansaqa ođatыv eşe lə ifrat avыr tora.

Qajhы ber tirməndərđə krəђtejəndər fəqət garыnыs sыrыn halыr urыn bulmыv arqahыndaqыna ađnalar bujы tirmən kətəp jatalar.

Bыna bыl xəl beđđə lə bulmaђ tip əjtəp bulmaj. Sənki, beđđə lə tirməndər kelət menən jaqşы tə'min itelməgəndər. Əgərđə şundaj xəldər bula qalha tirməndə kiđev kətəp torqan krəђtejəndərđeņ yđđəren ularqa kapiratif aşa sənəqət tavarđarы birev julы menən stansыqa jək taşыv eşenə ыlыqtыrыvđы kyđ unыnda totarqa kərək. Jыjыlqan igen stansы jəki pristendən alыђ punkыttarđa jatыp qalmaђqa, bətə igendər ilivatыrđarqa kilterelgən bulыrtejeş.

AFINA, 26. Vulu qalahыndı eşsələrđeņ spurt ojoşmalara bajramы vaqыtыnda eşsələr menən zandarыmdar arahыnda bərələş bulыp, bajtsaq keşelər şыl jэmlənən zandarыmdar afisərə jaralanqandar, 12 keşe qulqa alыnqan.

PARIZ, 27. Huņqы vaqыtta Fransejə xəkymətə zabastufkalarqa qarşы kerəştə kalunejə qəskərđərenən fajđalana başlanы. Məђələn, Lə—Ryşil qalahыndaqы zabastufka vaqыtыnda eşsələrgə qarşы Sinigal qəskərđərə kerəştə.

BIRLIN, 27. Qыđыl spurt kenendə eşsələrđeņ dimanstratsejələrə vaqыtыnda massavaj rəveştə qulqa alыvđar buldы. Bətəhe 198 keşe qulqa alыnqandar.

BIRLIN, 21. Fransejə ərmejəhenən Girmanejə siktərendə bulasaq đur manivrđarыna Pylşə həm Rumanejə giniralnaj ştabыnыņ əfisərđərə həm əlkke aq gvardejələr—giniral Galuvin, Ditriks həm bytəndər qatыşasaq.

Qavşav həm ikelənevđərgə urыn qalmahыn

(Başqortostan yđək başqarmahы sikritarы həm Başqortostan[ы]ы rajunlaştыrыv kəmisejəheneņ prsidətele iptəş X. Kəlmitet[e]f menən həjləşev)

„Partejəneņ 16 nsы bətə sajuz [k]anfirinsejəhendə yk RKI xa[l]q kamisarы urыnbaђarы iptəş [Ja]kevlef yđenəņ daklatыnda [k]ruk, jorttarđы bətərep ular [u]rыna rajundar qaldыrыv đa [ja]salqan təzribələrđeņ uņыşlы [u]qqanыn əjtəp ytkəjnə.

Rajunlaşыv xəđergə burыstarы ytəv əsən iņ kərəklə sara[la]rđan kanalalar. Xəđer beđđeņ [ji]da totoş kalxuzlaşыv avыl xu[z]alыqыn kytərev burыsы tora. [B]ыl burыstarđы ytəv əsən xəky[m]ət apparattarыnыņ massaqa [ja]qыnajыvы kərək. Rajundarda [x]əkymət urgыndarы bulыv ənə [u]nы tə'min itə lə inde. Beđ[đ]ek juqarыnan kantundar əђ[r]ənən qəmymi rəveştəgenə je[t]əkselek itə inek. Xəđer rajunla[ş]ыv bulqas ajrыm tər rajundar[q]a jetəkselek itev eşe lə ajrыm [r]əveştə bulasaq.

„VKP(b) nыņ 14 nse əlkə kən[f]rinsejəhe lə rajunlaşыv eşen [b]erense yktəbergə bətərergə [k]ap burыs jəkmətte. Şunda uq [r]ajunlaşыv məs'ələhe kilep baђ[ы]ы. Tərlə varejanttar təqdim [i]telde.

Berense varejattы gusplan [h]əm Timirəzef avыl xuzalqы [a]kadimejəheneņ qilmi kəstərə [m]enən təđələp Başqortostan da [3]7 jarыn ojoştorolorqa bulqajыq.

Bыl vaqыtta milli prinsep [u]qыы xəl itelgən bulhala 16 lap [r]ajun tilifun—tiligrafise bulыv [m]enən qajhы ber rajundarđa [b]ik vaq bulasaq ine. Ikense [v]arejant bujыnsa 41 rajun bu[l]ыrqa tejeş ine. Bы vaqыtta ra[ju]ndar nisek qajhы berđərə [a]k erelənev menən bergə mil[li] prinseptər jemerelər ine. Məҫələn Sыvaş rajunы—Bişbylək Bomarы rajunы bulmajasaq ine.

Əsənsə varejant Başqortostanda 48 jajun ojoştorov, bыl vaqыtta bətə məs'ələ lə rыjanhыđ xəl itelə. Rajundar kyrşə əlkələrđəge rajundar đurlыqыnda bula. Tilifun, tiligrafhыđ 3—4 kenə rajun qala. Ləkin puşta həm tiligraf xalыq kamisarejateneņ uplaracinnajы menən həjləşeldə. Ul rajundarđa bыjыl uq tilifun—tiligrafistar bulasaq. Ikense vrejanttaqы kevək milprinsiptər beđđimaj. Ber Sыvaş rajun həm Bərə kantunыndaqы Mari rajunы la ojoştorola. Hunqы varejant əlkə kəmitətteņ həm əlkə kanteryl kəmisejəheneņ janы qыna bulыp uđqan berləşkən plinumыnda qыbul itelde. Həm Əfənən Məskəvgə rajunlaşыv əsen həjləşergə kitkən vəkil (iptəş Ojismatyllin): «S. S. S. R. yđək başqarma qarşыnda təđelgən Jnykidzə kəmisejəhe Başqortostanda 48 rajun ojoştorovdы raђlanы" tip 18 nse avqыsta tiligraf menən xəbər birđe.

Rajunlaşыvđa kərəklə diriktiftər bireldə. Rajun s,jыzdarыnda jetəkselek əsən Başqortostan yđək başqarmahы həm əlkə kəmitəte yđđərenəņ vəkildəren urыndarqa sыqarыp jebərđe. Berense sintəberđən 8 nse sintəbergə tiklem rajundarđa səvittər S'jыzы ytkərelesək. Həm ul vaqыtta 20 nse avqыstan 1 sintəber arahыnda rajundarđa partejə kənfirinsejələrə uđqarыlыp, rajkumdar oar itelergə tejeş.

Rajun başqarmalarыnda həm avыl səvittərendəge bulasaq ştattar məs'ələhe lə xəl itelde, Rajun kyləməndəge əşsələrđe fajđalanыv əsən rajundarđa ojoştorov bylektərə eşləđđər.

Rajunlaşыvđaqы jeteşheđ jaqtarđы əjtəp uđarqa kərək. Qajhы berəvđər „rajunlaşыv igen əđerləvgə həm başqa b.x. kampanejələrыn vaqыtыnda ytəvgə jajhыđlaj" tiđər. Qajberəvđərđə qavşav kantundan tybəngə (rajunqa) jebərələr tip uqыrqa kitev sirləv həm başqa nastrajыnejalar menən ajaq salalar. Ləkin ular kilep sыqqan bere bətərelə bara. Unan huņ qajhы berəvđər „kantunda alqan eş xaqы tybəndə alыp bulmaj" tip ujlajđar. Eş xaqы kəmeməjəsək bəlki artasaq. Ikensenən tərlə varejanttar bulыp təp ber fikergə kilməj torov menən bыl məs'ələnə tybəndəge avыldarđa tikşerenep bulmanы. Ə, sыjufi doşman yđeneņ agitatsejəhen alыp bara. Sənki rajunlaşыv totoş kalxuzdarqa jarđam itə. TotOş kalxuzlaşыv kulaktы sыjnыf bulыv jaqыnan beterev tigən hyđ.

RAJUNDARĐA KYRHƏTELGƏN SRUKQA EŞKƏ SƏLƏXEJƏTLE APPARAT BULDЫRЫV, BЫL EŞTE IGEN ƏĐERLƏVGƏ JAJHЫDLAMAJ UĐQARЫV XƏĐERGE KƏNDƏGE JƏŞƏP KILƏ TORQAN TƏRLƏ TƏЂTƏGE XƏRƏKƏTHEDLEKKƏ HƏJRƏVSE NASTRAJЫNEJALAR, HƏM RAJUN—VULЫS TYGEL INDE UL TIP APPARATTЫ ĐURAJTЫRQA ЫNTЫLЫVSЫLЫQ MENƏN DƏ KƏRƏŞEV KƏRƏK. DƏRƏЂ, APPARATHЫĐ EŞLƏP BULMAJ BЫL EŞKƏ BAJTAQ SƏRMEJƏ KƏRƏK. BEĐ UNЫ YĐƏKTƏN ALЫRBЫĐ.

Başbortostanda rajunlaşыv ələ genə başlanыv menən ul eştə başqarыv jeņel tygel.

پارتيه‌نڭ ئيگڭ ئه‌ڠڭرله‌و توراهڭدا بيرگه‌ڭ ديريکتيفڭ بوڠۋو

كولاک تيرمه‌ڭنا ,هوقويۋو، كالحوز حه‌ره‌كه‌تڭ بۋو هه‌م ئشسڭ مڭنه‌ڭ كره‌شتيه‌ڭ سايوزڭ قاقشاتۋو تيگه‌ڭ هوڠ.

(باشى ئوتكه‌ن هاندا)

[illegible]

,بڭل ياكلانش تاردڭ سه‌به‌به نه‌مه‌له ,هوكڭ؟

[illegible]

وه‌كيل عيرفان.

ئيگڭنده‌ره‌, وردلۋ بوتتۋ، قڭدۋو هوعۋوشڭ بارا.

[illegible]

بڭدڭ تۆلگۆ ئالڭنڭ.

[illegible]

حه‌به‌رسى.

تۆشته‌ل ۋورلڭ بالاڭس

[illegible]

ساقماعوشڭ ئاوعڭس پڭلانڭ تۆڭدۋ.

[illegible]

ƏLGƏ ALЬQЬĐ

Əfə rajunыnda ikmək əđerləv eşe qыđыvbara. 2nse avqыsqa avqыs planыnыņ 76,8 pr. tultыrđы.

Kəđgə səsev majđanыn arttыrыp səsevsələr əsən 20 meņ sintnir orloq.

Başqortostan jer eştərə Xalq Kamisarlыqы tarafыnan, kəđgə səsev majđandarыn pыlan bujыnsa tultыra almaqan kantundarqa 19.905 sintnir orloq jebərđe:

Arqajaşqa 7.800 sintnir, Jыlajыrqa 2000 sintnir bildələnep, şunыņ 1000 sintnirы qыvandыq stansahыna, 1000. S. mraq stansahыna jebərelde.

Qalqan 10.105 sintnirы bila ritqa bildələnep, magnitы gur stansahыna 4000 sintnir, Bilərɪtskəjgə 2145 sintnir, Tirləngə 425 sintnər arыş jebərelde.

Urыndar bыl orloqtarđы rajun qыrsыlыq sajuzdarы aşa alыp tid arala səsep qalыrqa tejeştər.

Holono qara holonan tađartьv prablimahь xəl itelə.

Başqortostan bađьvđarь jьldan jьlqa qara holo menən syplənə baralar. Huŋqь jьldarđa qara holo jəjeləv siktən tьş kəslə timp menən barьp, xəđerge mamintta qara holo jəjelə başlamaqan təbəktər bik ađ qaldь. Əgər uqa qarşь xəđer yk kiħken saralar kyrelməhə—beđ təp jađqь aşlьq kylturalarьnьŋ unьşь bik nьq tybənəjev faktь aldьnda qalasaqbьđ.

Xəđer bađьvđarđa qara holo taralьv Başqortostandьŋ qajhь ber təbəktərendə şul tiklem kybəjđe—bьlarđa holo kevek sartavaj kylturalar yrsətevgə məmkinlek qalmaj. 1929 həm 1930 nsь jьldarđa orloq kylturalarьn tikşerep sьqьv qajhь ber təbəktərđə qara holo joqov 80% qa jetep, mədəni səsevđərđə qara holo bađьp kitkənlektə, holo unьşь kəmegənlektə—bьndaj holo bađьvđarьn brak hanap, sartavaj səsevđər jemləhenən sьqarьp taşlarqa tura kilgənlektə kyrhəttə. Bik kyp bik juqarь surt səsev orloqtarьn, bigerəktə holo orloqtarьn—quldaqь tađartqьş maşinalar menən tađartьv məmkin bulmav arqahьnda qəđəti holo orloqo jemləhenə kysererge tura kilde. Səsev orloqo matirejalьnьŋ qara holo qatьşьp ni xətle bođolqanlьqьn anьq aŋlatьv esen Başqortostan kantryl — orloq stansahьnьŋ Başqortostandьŋ ajrьm kantundarьna bylep təđegən oşo məqlymatьn kyrhətəbeđ:

Estərlətamaq kantunьnda bojđajđa qara holo 0,7 pr. qa, holola 8 pr. qa jetə.

Bələbəj k-nda bojđajđa 15 pr. qa, holola 5 pr. qa. Jьlajьrđa holola 3,5 pr. qa. Məsqyt k-nda 0,75 pr. qa, T-Qatajđa—1 pr. qa, Bərə k-nda—0,8 pr. qa, Өfə k-nda—1 pr. qa, Arqajaşta 1,3 pr. qa jetə. 1930 nsь jьlda qara holo sartavaj səsevđər arahьndala, qəđəti səsevđər arahьnda la taqьla nьqьraq taraldь.

Qara holonoьŋ Başqortostanda bьlaj bik tiđ taralьvьna qarşь nindəj bulhala kiħken saralar kyrergə kərək.

Qara holoqa qarşь kərəşevđə təp sara—unьŋ tupraqta xələndə qarşь kərəşev, jerđe təjeşlə rəveştə eşləp, prapaşnuj həm kyp jьllьqlь ylənder səsev kertep dərəħ kyp bađьv ьsulь qullanьv. Ləkin bьndaj kərəş sarahь—ođaq jьldarqa tartьla torqan sara.

Qara holo nьq taralqan təbəktər qьrsьlьqtь dərəħ qujьvqa jarđam itkən bətən kampelikes agranumlьq saralarь kerətev julь menən agranumlьq tə'ħirə aħtьna alьnьv kərək bula. Bьndaj təbəktərđən orloq matirejalьn qara holonan tađarьmaj torop sitkə sьqarmav təjeşlə bula. Şul ajqanlь qara holoqa qarşь kərəşev saralarь sistimenda orloq matirejalьn tulь tađartьvqa iŋ zitdi diqqət itergə kərək.

Xəđerge sartirufkь. trəjer, xətta maxsus qara holonan tađartqьstar qara holono bojđajđan bik tiđ ajьrhalarđa, holonan his ajьrьp ala almajđar. Şul ajqanlь Başqorsostandьŋ təjeşlə məəssəsələrə qara holono holo orloqonan ajьrьp ala torqan maşinalar jahap sьqarьvqa jəki unь ajьrьp alьv esen başqa berər ьsul tabьrqa tьrьşьrqa tejeştər.

Holono qara holo orloqtarьnan tađartьv saralarьn eđləp tabьv ujь menən Başqortostan orloqsoloq sajuzьnьŋ insejatevahь bujьnsa maxsus spisejəlis jebərelgəjne. Şul vaqьtta Məskəvđəge ojoşmalar, xətta RSFSR narkamzimь həm başqalar đa bьl məs'ələgə elegə tiklem his ber iqtibar itməgən lek belende. Xalbyki bьl eş jaŋqьđ ber Başqortostan esen genə tygəl, bəlki bətə SSSR esen bik đur əhəmejət ala.

Bьna şundaj əxvaldə SSSR đa aqtarьnьp jərəgəndə Ukrajnala Şəkər tristenəŋ Nimercan siliksəjə stansahьnda 3 jьldan birle holono qara holonan ajьrьp tađartьv bik unьşlь qullanьlqanlьq belende. Bьl ьsnld[illegible] şul stansala kyp un jьldar bujьnsa orloq tađartьv esen atqarьp kilgən Mifudej Şarapnyk isemle krəħtejen ujlap tapqan.

Şarapnuk holono qara holonan qođoti səgeldər gurkahьnda—unь ber ad ydgərtop ajьra. Bьlaj tađartьv—qara holonon maxsus elekkestere bulьp jəhesep qalьvьna nigeđlengən. Ul tybəndən hedeklərđə juqarьqa tabaa rezekətlenep torqan kindergə elegep, şcutke menən tađartьla, o ьsьn holonoŋ eħte şьma bulьv ajqanlь ul şşutkeqa elekməj afqa təgərəp teşe. Bьndaj gurkьlardь holo tađartьv esen taqьlь adьmqa ydgərtep beđđen Başqortostan zavьttarьnda la kymertolэp eşlep sьqarьp bulasaq. Hər ber şundaj gurkь 8 səqətlek eş kənəndə 20—25 sitner holono tađartьp [illegible] Dvigotel kese menən eşlej torqan ber nisə gurkь ojoşqan saqtьnda [illegible] bulasaq. Holono tađartьv turahьndaqь [illegible] beđđə bik jenel qullanьrqa məmkin, şul səbəple Başqortostandaqь ojoşmalar eşte odaqqa hudmađarьna xəđer vyk bьqa bik zitdi diqqət itergə kərək.

Bьnan tьş Uralda la Padjapulsekej kəmin ber kammunar holonon qara holono ajьralьv esen trojer hьmaq ber maşina eşlegən. Uraldan alьnqan xəbargə kyro bьl maşina la bik unьşlь eşlej ikən. Başnarkamzim həm başqa ojoşmalar bьl [illegible] maşina menən də tanьşьrqa, əgər unь qullanьv məmkin tabьlha—Başqortostanda unь kypləp eşlev məsələhen [illegible] itergə kərək.

Şulaj itep holonoqa, başqa kylturalarьna la qara holonon bik jenel tađartьv məmkin ikən, xəđer bьl saralarьn qullanьrqa [illegible] julьn qьna kyrergə kərək.

Agranum SLJTKIN.

Arьş səskəndə jađqь səsev xatalarьn qabatlamaqьđ

Jađqь 1 nse balşəviktər səseven uđqarqanda səselgən ucaskalarđь krəħtejən tađartьp, jomoşartьp, səsergə tigən ucaskanьŋ ber genə kvadrat mitr jerendə buş qaldьrmavqa ajrusa iqtibar itetgəjne. Lokin, urьndaqь agranumojə kəstərenəŋ səsev soronda kərəkle timp menən alьp eşləməvđəren, səsevselər agranumojə menən əđ tanьş bulьvđarь arqahьnda bьl eştə xatalar jeterlek buldь. Bьnь beđ unьş jьjnav eşe barqanda tikşerenevđər jahap qaraqanda belə aldьq.

Bьl ber, ikensenən—jađqь səsev soronda qajhь ber kalxuzdar tik ber səsev majđanьn qьna arttьrьrqa tьrьşьp, eşteŋ đatьna əđ iqtibar itələr. Bьnьn jeteşhьđlektərendə beđ unьş jьjnaqanda kyrđek. Fakt kiltərep kitev fajđalьraq bulьr.

„Kamintirin“ kammunahьnda (Əlşəj v.) 3 ađna unьş jьjnav eşendə eşlərgə tura kilde. Kiləsəktə agra—inzinir bulьvь mənəsəbətə menən kammunanьŋ hər ber ucaskalarьna (kyp bađьv sistimahьn) səselgən aşlьqtьŋ jađqь eş zatьna tənqit jaharqa tura kilde. Bьna nindəj qьđьq fakttar tabьldь.

Məħələn: kammunanьŋ 2 nse ucaskahьndaqь 1 nse numirlь 53 gik bojđajь tedmə maşina menən səselgən. Bojđajь 53 gik. iħəplənə ləkin, histə 53 gik. tygel. Tedmə maşinalar hər ber rettə təjərlek 2—3 distimitr ara qaldьrьp səskəndər, jə ihə qajhь ber rettə maşinalar barqanda orloq bətəp kitep 5—6 miter səselməj buş jer jatьp qalqan. Bьna şundaj bojđaj səselməj qalqan buş aralardь iŋ qađi jul menən iħəpləgəndə 1,8 gik. jer təşkil itə. Timək, ələgə ucaska 52 gik. bulmajьnsa 51,2 gik. qьna bula. Kammunanьŋ barlьq səsevə 700 ga, barlьq ucaskalarьnda la xata təkrarlanqan. Timək urtasь xisap menən barlьq ucaskalarqa iħəpləgəndə bьndaj buş qalqan aralьqtar 21 gik. [illegible] Bьl berđən nađanlь[illegible] [illegible]sənən xuza[illegible] [illegible] [illegible]ithe [illegible]unьş [illegible]bi- [illegible]ti- [illegible]qьr [illegible]nek, [illegible]rьş- [illegible] kil- [illegible]kəşe [illegible]larŞu-laj bulqas minə səbəptərə asьldь: bьlar qьna la tygel elə—şulaj ara—tirə qaldьrьp səsev arqahьnda jađ tərlə maşina la hьnьqtarь qalьp, bьl jerđə maşina menən urqanda maşina la salqьla hьna. Timer—tomorđar, qalqьp jatqan taştar elegəp ber maşinanьŋ salqьhь hьndь, berhenəŋ apparat sьlbьrь eđeldə. Urqьs maşinalar şul jađ səskəndə iqtibarhьđlьq itkənlektən kilgənən uŋlatьŋ birgəs aptьranьlar.

Başqa ucaskalarьnda la şundaj kartinalar təkrarlandь. „Linda həm Səjađa kalxuuzdarьnda la bulьrqa tura kilde (lindavad səvite) bьlarđa la nəq şul uq jeteşheđlektər bulqan ikən.

Kəđgə səsev kampanjahьnda min miħalqa alьp kitkən kalxuzdarđa, başqalarđa la səsev majđanьn kyp prasintqa arttьrasaqtar. Taqь la şulaj „zadanjanь tultьrьrqa tьrьştьq“ tip eş ithələr—jaravaj aşlьqtar menən bulqan xatalar bьnda la qabatlanasaq.

Bьlaj səselməj qalqan jərđərđə syp ylənderđən də kesle bulьp yħkənderen xəterđən sьqarьrqa jaramaj.

Juqarь la kiltərelgən fakttar beđđen kyp xuzalьqtarđa təkrarlanьp kilgənlektən, kəđgə səsev soronda bьlar qabatlanmahьn esen oşo saralarđь kyrev kərək:

1—barlьq ucaskalarđь səsep bətkənsə səsev maşinalarьnda, traktьr menən səselhə traktьrdarđa la ber genə brigada eşləhen.

2—məmkin bulqan xuzalьqtarđa səsev maşinalarьnda jəştərđə bətenləj eşlətməjensə, iŋ təzribələ olo aqajđarđь quşarqa.

3—Səsev barqanda maşina traktьr stansalarьnan sьqqan mixaniktər, jəjhə səsev maşinalarь menən tanьş bulqan agra belgestər jьş—jьşqьna maşinalar eħtenən kantryl jahap torhondar. Maşinala eşləvselərgə beləkes kenə ikzamin jahap alhalarđa artьq zьjanlь bulmaħ ine.

4—Səsevgə sьqьvđan alda barlьq səsev maşinalarь motlaq jyntelgən, hər ber orloq aqa torqan esəktər jenteklep tikşerep qaralqan, tişəktərə jamalqan bulьrqa tejeş.

5—Đur ucaskalarđь səsev başlavđan alda maşinanьŋ jaraqlь jaraqhьđlьqьn belev esen hьnav səsevđə udqarьrqa kərək. Əgərdə maşinanьŋ 20—30% esəktərə jaraqhьđ tabьlha, bьl maşinanь qullanьvđan bətenləj tьjьlьrqa kərək.

6—Səsev soronda jergə je tərlek orloq aldan iləngən bulьrqa, səsev başlaqanda alьnqan qultьq həm aralьq razmirđarьn oşo ucaskanь bətkənsə haqlarqa tьrьşьrqa:

7—Đur ucaskalarđa səsev maşinalarьnda əjrənevselərgə eşlərgə rəxsət itməħkə:

8—Tənnə səsergə tura kilgəndə (traktьrđar menən səskes maşinalar eđđərđə motlaq kərəgənsə jaqtьrtьrlьq traktьrđarđa svicalarđь jynəltergə, tenne eşləvsə traktьristardь iŋ təzribələ maşina jərətevselər genə eşləhen.

Bьna oşo qađi genə praktik kəŋəştərđə ytəgəndə lə juqarь la kaitergən kyŋelheđ fakttarqa unьş jьjnaqanda ocralmaħ həm ber genə kvadrat mitr jerđə buş qalьp syp ylən yħə almaħ ine.

Beđđeŋ luzьŋgьbьđ:

Jađqь səsev kampanjahьndaqь eş tixnikə xatalarь kəđgə arьş səsev sorondaqь uŋajhьđlьqtar berhə lə qabatlanmahьn.

VƏKIL QIRFAN.

Kire kalxuzqa

Moraptal jorto, „Urnək“ kalxuzьnda igendər jьjьlьp bətəp bugьv eşenə başlanьlar. Kalxuzda maşina, at kəstərə əđ. Kalxuzqa inevđər oşo kəndə lə dəvam itə, sьqьvsьlar juq. Səskən igendərə 100%ь menən kantraktavajt itelgən. Avьlda balalar jəsləhe, dəjəm aşxana juq. Bətə xalьq eştə bulьp avьlda barь bala—saqalar qьna qalqandar. Xatta avrьv balalarьn da his ber qaravhьđ nəjheđ əjgə taşlap kitələr.

Mahruj.

Tigeđ qaramajđar.

Jьlajьr kantunь, Mьraq raj palivud sajuzь kilgən ber əjberđə Mьraq avьlьndaqь „Qьđьl partizan“ kalxuzьna qьna birep tik tora. Başqa kalxuzdarqa eləkhə lə jarьm—jorto qьna elegə. Məħələn Rajpalivud sajuz qaramaqьndaqь kalxuzdar esən jebərelgən 8 kosilkənəŋ 5 hə „Qьđьl partizan“ kalxuzьna birelep, qalqan 15 kalxuzqa barь 4 kəsilkə torop qala. Başqa nəmələrđə bylgəndə lə hər vaqьt şundaj tigeđ hedlektər tulьp jatalar.

Julavsь.

Đur bajlьq tar в đđə fajđalanьlmaj.

Məşkənən tərlə ađьqtar jahavđь ojəmələgə aşьrьrqa kərək.

Iđen đur bajlьq bulqan məşkənen beđđen xalq undan ber elegendə fajđalanьlmaj. Bьl kyrenəş bigrəktə Başqortostanda nasar xəldə tora. Ularđь kysetergə ber tərləle saralar kyrelməj. Rivalytsejəgə tiklem bьl eşkə berđə əhəmejət birmənelər. [illegible] jomoşarьnь. Kapiratsejələr [illegible] qaramađьtan beđđə fajđalanьr esən məşkə jьjnalmaj. Kapiratsejələr beđđeŋ eđer urman bajlьqtarьn fajđalana belməjđər. Bəlki kyptər ojəzeplənerđər, əgərđə beđ Başqortostan urmandarьnda qьna ojoşqan maldь jaqşь jьjnap alhaq meŋləgən sintnir məşkə jьjnalqan bulьr ine. Sənki rivalytsejəgə tikləmdə fəqət ber Өfə gubirnahьnda qьna nisə 100 bottar məşkə əđerləngən. Bьl eştə kapiratsejələrđeŋ joşmoşaq eşlənevə menən huŋqь jьldarđa məşkə jьjnavđa əđəjđe. Bьnьŋ səbəptərə beđđeŋ urmandarđa qajhь ber rajundar đa maldar jərətə başlanьlar. Bьnьŋ huŋьnda Өfə kantunьnьŋ tənjaq Məsqyt kantunь, Tamjan—Qataj kantunь həm Estərle kantundarьnda urman nəj tiklem kyp bulьvь menən xalq bьnь jьjnarqa qəđətlənməgən. Şul uq vaqьtь menən məşkənə jьja bel məjđer; ularđь vaqьtьd eđev tapav arqahьnda qalqandarьna tərlə səbən başqa qorotqostar yrsemovđərenə səbəp bulalar.

In huŋqь kyrenəş, ulda beđđen xalqtar məşkənə fajđalana belməjđer, jьjnamajđar, unь zьjanlь aqьvlь bər nəmə tip ta [illegible]. Kyp məşkələr beđđə fajđalanmajđar. Məħələn: bolon məşkəhe, tazdevik, urman sittərende yħe torqan məşkə.

Əgərdə tazdevik tigən məşkəne maj menən qajnatьp eşləgəndə iŋ təmle ađьqtarđan hanala. Ləkin bit bьl məşkələrđe jađ bik irtə jьjnarqa kərək. Ejjyi avqьs ajđarьnda jьjnav fajđahьđ inde. Bьl məşkə unьş bigrəktə jaqşь hanala. Beđđə məşkənəŋ oşo rəveştə fajđalanьlmavьna unьŋ tuqlьlьqьn beləmvđən kilə. Ə bit məşkə aşar esən iŋ tuqlьqlь ađьqtarđan hanala. Unьŋ ximejə sastafь oşo rəveştə: aqhьm 27 nən 395 % şəkər, bьna şuqa kyrə unьŋ təŋgə sьqьşь 80—75 % samahь hanala. Məşkənən tərlə ađьqtar eşləp bula.

Şunьŋ esən unьŋ xaqь juqarь tora. Unь kipterep qoro praşukqa əjlənderep bula. Sul uq vaqьt məşkən tođlav menən də aşarqa qullanьlə.

Baş institut

1930—31 nse uqьv jьlьnda Başqortostan Avьlxuzalьqь Inestitutьna qabul itev qaqidələre.

1. Başqortostan A. X. Inestitutь yħəmlekselek həm malsьlьq turahьnda kvalifikatsejəlь eşselər əđerləvsə juqarь məktəp.

2. Inestitut IKE TӨP FAKYLTITLЬ bulьp asьla.

I. Malsьlьq fakyltitь, oşo şəqbələre bar: a) hətlə malsьlьq; b) itləħ malsьlьq həm v) jьlqьsьlьq (hьbaj at julь totola)

II. Yħəmlekselek, oso şəqbələre bar: a) orloq kylturalarь həm b) tixnikə kylturalarь (kyberək kartuf, kənbaqьş, jeten həm kinder selek).

3. Inestitutqa 18 đən 35 jəşkə tiklem bulqan hər ike jenes uqьvsьlar alьna.

4. Uqьvsьlar „Krasnaja Başkirejə“ gəzitenəŋ bьjьlqь 19 ejjyl numirьnda iqlan itelgən razvirertkьqa movafiq, ojoşmalarđьŋ kamandirufkьlarь bujьnsa alьnalar.

5. Bətə kamandiravat itev eştərə bьjьlqь 15 nse sintəbergə atqarьlьp bətə. Jebərevsə ojoşmalar Inestitutqa bətə jebərelevselər turahьnda bьjьlqь 10 nsь sintəberđən huŋqa qaldьrmaj oşo matirejaldarđь jebərergə tejeştər:

1) Aftabejagrafejəhь menən gьvahlandьrьlqan ankita.

2) Havlьq xəle turahьnda beldermə.

3) Virbufkь kəmisejəhe prtakulьnan kysermə.

4) Iztimaqi nəsəbə turahьnda beldermə.

5) Ojəskəri dakumintьnьŋ kypejəhen.

6) Mitrikə spafkahь.

Dakuminttarđьŋ təp nəsxələre tapşьrьlьrqa tejeşle.

Şul kyrhətelgən təp nəsxə dakuminttarđь tapşьrmaj torop qabul itev kəmisejəhe alьnqan matirejaldarđь qaramaħ.

6. Inestitutqa inevsə iptəştər tejeşle hьnav ytkərələlər.

IΓKƏRMƏ: 1929/30 nsь jьlda rabfak, VUZ qa əđerləv kurstarь həm 9 jьllьq məktəp bətergən keşelər, şulajuq A. X. tiknikumdarь bətergən keşelərđeŋ-məktəp bətərqəs 3 jьllьq praktika stazь alqandarь hьnavđan qotqarьlalar.

7. Kamandiravat itevsə ojoşmalarqa jəkmətelə:

a) Jebərgən urьndan Inestitutqa tiklem kilevgə həm kire qajtьvqa jul rasxuttarьn yđ əħtərenə kytərev.

b) Jebərelgən keşenəŋ qalqan simjə aqzlarьn qaravьn yđ əħtərenə alьv həm urьnda ularđьŋ fatirđarьn ular qulьnda haqlap qalьv.

8. Inestitutta uqьvsьlar Stipindejə birev kəmisejəhenəŋ qaramaqь bujьnsa VUZ dar esən bildələngən stipindejələr alasaqtar həm urtaq torlaq həm uqьv əsbaptərə alasaqtar.

9 Inestitut kamandiravat itelevselərđeŋ simjəlarьna fatir birev həm eş tabьv turahьnda yđ eħtənə his bər burьs jəkməməj.

10. Kamandiravat itelgən iptəştər Inestitutqa miditsina jaqьnan qaralqas həm hьnav ytkərgəs alьnalar. Qabul hьnavđarь bьjьlqь 25 nse sintəberđən başlap 30 nsь sintəbergə tiklem ytkərələsək.

1 nsə yktəberđən huŋ kilgən keşelər qabul hьnavđarьnə kertelməħtər. Kamandiravat itelgən keşelər urtaq jataq həm davulstvejəgə 30 nsь sintəberđən elek tygel alьnasaqtar.

11. Bətə kilgən iptəştər Başqortostan A. X. Inestitutьnьŋ kənələrejəhenə kilhendər.

Өfə, Karl-Marks uramь, jort № 3; tilifun—1—73.

Inestitut diriktьrь ƏSƏDYLLIN.

Ylsəvđər juq, igen halьv urьndarь jeteşməj.

Moraptal jorto, Məlkəmən kalxuzь bьjьl jađqьna ojoştorolqan. Igendərə bik jaqşь yħkən ləkin maşina, at kəstərə jeteşməv arqahьnda igendərə jьjьlьp bətməgən. Igen halьv urьndarь bulmaqanlьqtan məsət binahьn kelatkə əjlənderep, rimunt jaharqa başlanьlar.

Ylsəv juq, avьldan bər iħke ylsəv tabьp teđətergə iltep taşlaqandar. Jəslə ojoştorolmaqanlьqtan 3—4 jəşlek balalarь avьlda, imsək balalarь qьvьş təbəndə ilap jatalar.

Avqьs ajь esən birelgən igen əđerləv zadanejəhen 100% ytərgə buldьlar. Zajьm jaqşь taralqan. Igen jaqşь unqanlьqtan xalьqtьŋ ruxь kytərenke, Şulaj bulha la kulaktar tik jatmaj jarlьlarđь qotortop kalxuz teđeleşenə ajaq salьp jatqan kəndərə.

Xalьq avьlqa kyberək tavar jebərelevən horaj.

M. S.

Belderev.

18 nse avqьstan başlap Başqortostan Pidagugejə institutьna kerevselərgə hьnav başlandь. Hьnav vaqьtь 1 nsa sintəbergə tiklem huđьlasaq. Kerergə teləp qariza birevselər oşo vaqьt esende kilep jetərgə tejeştər.

„KƏMISEJƏ“

1930 Avqьst 29

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h. 91	— h.
1926 j. %hьđ. „ „	131-h. 74	193 h. 76
1929 j. otoq. zajьm	101 „ 99 „	101 h 30
1927 j. 10% O. Z.	26 „ 34 „	— —
„ 3-kroħ. O. Z.	5 „ —„	—„ —.
K. X. nьqatьv Z. 10.35	— „	—„ —
Indyst. Zajьm 25,62½	—	„—„ —
2- „ „ %ьla	25 50 „	—„ —
8 „ „ %ьhьđ	25. — —	„ — —
„ „ %ьla	52, 35 „	52„ 50 „
„ „ %	50—42 „	50„ 55
11% ьla ako Z.	105—35	— —„
Vasarvit zajьm	25 15 „	25—35
pr. 1930 jьl.	50—35	50—40 ,

Kəđgə balьq totovđarqa əđerlek

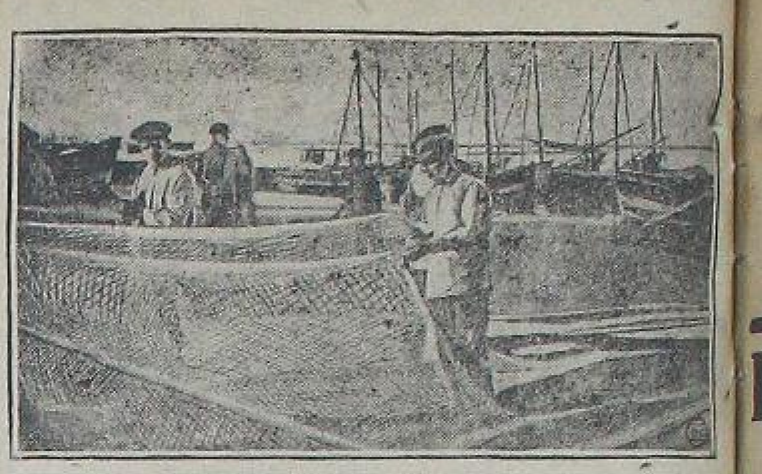

Hyrəttə: Kamizjan urtavьndaqь balьqsьlar kalxuzь bigadahь av əđerləv eħtendə.

Rəsmi bylek.

BASSI Tirritarejal idarahьnьŋ bojoroqo.

Өfə, 1930 jьl 26 avqьs.

§ 1.

1908 nse jьlda həm unan elegerək tьvqan bulьp bьjьl prizьfqa saqьrьlьrqa təjeşle bulqan, Өfə qalahь prizьf ucastkahьna jađьlьp, xəđergə vaqьtta qalala jəşəgən bətə grazdandar nəvbəttəge prizьfqa kilep kyrelev srugь turahьnda yđ isemdərenə jađьlqan saqьrьv qaqьđđarьn alьv esen BASSI Tirritarejal idarahьna oşo sruktarđa kilergə tejeştər (Karl—Marks uramь №14):

29—31 nse avqьstarđa—Igythьđ həm 3 nse rezrət Igytlь bətə VKP (b) həm VLKSM aqzalarь həm kandidattarь həm urta həm juqarь uqьmşlь keşelər.

1—3 nse sintəberđə—1, 2həm 3 nse rezrət Igytьlarđan başqa qalqan bətə keşelər.

4—7 sintəberđə—3, 2 həm 1 nse rezrət Igutlьlar.

Saqьrьv qaqьđь tapşьrьv vaqьtь kən hajьn irtənge səqət 10 dan kəndeđgə s. 1 gə həm kiske § 6 nan 8 gəsə.

§ 2.

Өfə qalahьna terkələp te[illegible] lanan sitkə kitkən bətə ke[illegible] lər isemle saqьrьv qaqьđđar[illegible] puştь menən jebərev esena[illegible] ədristəren kyrhətep, yđđe[illegible] neŋ qajda bulqanlьqtarьn [illegible] qьs xəbər birergə tejeştər.

IΓKƏRMƏ: Yđə əşrə bul[illegible] qan keşelər esən srebьv [illegible] qьđđarьn ulardьŋ Irdəşt[illegible] həm dəvirьnьsj k[illegible] ərə [illegible] alalar.

•

Mə'əssəsə həm pritperejat[illegible] jetəkselərə, əjidaralarь həm [illegible] xuzalarь saqьrьv qaqьđь al[illegible] tertip həm sruktarь turahьnd[illegible] prizivniktarqa kiŋ xəbər it[illegible] sarahьn kyrergə tejeştər.

Tir idara başlьqь ŞALIN ucut mabilizatsejə eləşə başlьqь JAKEVLEF.

Ridaktьr Urьnbaħarь: QJAJSIN

„تراكتۇر“ ژۇرنالىنى تاراتىڭىز!

تيز كۈندەرزە سينتەبىر هەم كۈزگۈ ئايىلار كيله.

ئە. هێز ئالداعى ئايىلار ئۈسۈن

„تراكتۇر“ ژۇرنالىنا

يازىلعانىڭىز بارمى هوكا؟

ئەگەر، يوق بولسا، بۈگۈندەن ئوك يازىلىرعا ئاشىق. سۈنكى، „تراكتۇر“ ژۇرنالى هەر بىر كالخوزسى هەم هەر بىر ئايارم ئاكلى كرەستيەن قوليندا بولىرعا تيش.

„تراكتۇر“ —ئول هەر ئاي مايىن ئيكى تاپقىر، تاتار باشقورت تيلىندە عەرەب هەم لاتين حەرفلەرى مەنەن سىعارىلا.

„تراكتۇر“ —ئۆزىنىڭ ئيسنە كۈندەلىك مۆهيم بوروسلار هەم باشقورستان كالخوز سابوزدارى سابوزلىك كالخوزسىلارعا بولعان قوللانما هەم كەڭەشتەرنى ئوزئيلاشتىرا.

„تراكتۇر“ —شولاى ئوق ئيك عادى ئاگرانومىيە سارالارنى ئاڭلاپ بيرە.

حاقى ييك ئارزان:

بىر ييللىعا—2 ،هوم 30 تين 6 ئايعا—1 ،هوم 20 تين

پادپيسكالار بۆتە پوچتا بوللەكتەرىندە هەم ئاينورئم حات-گەزيت يۆرتئوسىلەرزە قابول ئيتئله. شولاى ئوق تورا-نان-تورا تۆبەندەگى ئەدريس مەنەن يازئلىرعا مۆمكين.

Уфа, контору журнало „ТРАКТОР“

ӨKINO—TIATЬRƏAFRЬNDA BƏGƏN:Ө

„URAL“ KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar. — Ural kinahьnda bəgən: KARAVAJЬF JENƏJƏTE 6 byləktə kina—filjəkun.

IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar — ƏXLAQ 6 byləktə kəmidejə Kassa 5—30 səqəttən qas

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar. — SPARTAK 8 byləktə zьr, xuduzьstьvalь, tarixi bajavik. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanə.

„5-Maj“ — Gilən qьđь 27—28 avqьsta „Brunzalь aj“ rumanь bujьnsa—drama. Kassa 6-30 səqəttə asьla

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» Башгавлит №1[illegible]

Ajьrьm numirь hər jerđə 5 tin

IDARƏ ... ƏNEN ƏDRISE: г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktir ... 4—81; Dejom ... 2—83; Massavaj bylek ... 3—72; Kiske ridaksejə ... 1—16

Jomoq menən kilevsələr hər kən irtəŋge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja pralitardarь, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantirahьnda, betə pusta kantirđarьnda, upulnamoçdarьnda həm jul jerəvselərdə qabul itelə.

№ 198 Şəmbe 31 Avqьs 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQƏNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Hunqь səqəttə

LUNDЬN, 28. Hindestandan xəbər itevgə qaraqanda Milli kungiristen „eşsələr kəmitəte" aqzalarь qulqa alьnьp, hər berehe altьşar ajqa termegə jabьlьrqa xəkem itelgəndər. Rivalytsejun jəştər ligahь urgan-ь „Rivylt" isemlə gəzitten ridaktьrь həm sikritarь qulqa alьnьvqa həm şapirugrəftarnьŋ kalьptarь itələvenə qaramahtan, bahьlьp sьqьp, qalalar taratьldь.

Hindestandьŋ đur qalalarьnda dimanstratsejələr.

LUNDЬN, 29. Hindestandan Bumbaj, Kalkutta həm bytən đur qalalarьnda dəjəm qajlaq zabastufkahь iqlan itelev ajqanьŋ đur dimanstratsejələr bulьp ytte. Bumbaj qalahьnda hindelər həm musulmandar arahьnda [illegible] 50 nan artьq zavьt həm fabriktar eştən tuqtaqandar.

Rivalytsejun jəştər ligahьnьŋ aqzalarьna sut.

ISTAMBUL, 28. Lejalpur qalahьnda qulqa alьnqan rivalytsejun jəştər ligahьnьŋ aqzalarь (ular rivalytsejun notoqta hejləgen esen qulqa alьnqandar). Sutqa ydđь kyldoktor kilgəndər. Sut vaqьtьnda ular rivalytsejun luzьŋgьlar qьsqьrьp, rivalytsejun jьrđar jьrlap, sut altьrьsьn hər nisə tapqьr əjgəndər. Liga aqzalarь „bejek Lininge maqtav" tip qьsqьrqas, sut zalьndaqь xalq đur alqьştar jahaqan. Sut eşe qaravьđ tuqtatьlqan.

Baş kytərevselərgə xalq jarđam itə.

ISTAMBUL, 28. „Sivil—Pajamir" gəziteneŋ xəbərenə qaraqanda Hindestandan ten jaq kenbatьş əlkələrendəge xəđerge baş kytərevselərgə xarakterlь ber hьđlьq bulqan, ul da—Pişivar tirə jaqьndaqь avьl xalqь baş kytərevselərgə jarđam itev. Xalq ularqa qasьv urьnda, ađьq menən tə'min itə. Baş kytərevselər əsqəritarđarđь bezym-də qasьrqa əjrəngəndər, ular vaq gruppalarqa bylenep, [illegible] həzymdərenən ular bik đur zarar kyrələr.

Qьtajđa

Qьđьl qəskərđər jaŋьnan Canşa qalahьna həzym itələr.

BƏJPIN, 26. Xankav qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Qьtaj qьđьl ərmejəhenen 4 nse kurpsь Sь—Di həm Mav—Sezi—Tyn kamandahь astьnda qalarьnda Taj—Tyjən kamandahьndaqь xəkymət qəskərđərən jeŋep, Canşa (xunan əlkehe) qalahьna jaqьnlaşa. Qьđьl ərgəhendəgə Lyjən stansahьn alqan. Qьtaj qьđьl ərmejəhenen 4 nse kurpsь Pin—Tu—Xaj kamandahь astьndaqь 5 nse kurpsь menən kilep quşьlqan.

ŞANXAJ, 26. Bьnda alьnqan xəbərgə qaraqanda Canşa qalahьnda vlastьn jaŋьnan [illegible] təşkende. Kypsen tygel Canşa qalahьna kire qajtqan Japuneja rizidintьre [illegible] parazuttardan təşmələr. Xankavqa kitevse [illegible] Nankin qəskərđərenəŋ [illegible] Lyjən qalalarьn qaldarьp [illegible]. Xəđerge vaqьtta Lyjondə Mav—Sezitynđeŋ 4 nse kurpsь həm Pan—Ti—Xundьŋ 5 nse kurpsь [illegible] Lyjonde həm Canşa [illegible].

Mukdin xəkymətə qatьşmaj.

TUKEJU, 26. Xarbindan xəbər itevgə qaraqanda—jəs-si Sanduŋ diligatь Pojtajqo qa-[illegible] bəjporqa czan—syjə—[illegible] menən həjləşkən həm əgər Mukdin xəkymətə ten jaq giniraldar beregenə quşьlьa uqa Xabaj, Caxar, Sujgen həm Şanđun əlkələrenə birergə təqdim itkən. Czan—Syjo—Lən bьl təqdimdə kire qaqqan, „ədəjlamaj Mukdingə qajtьrqa ujlaşьp. Ten jaq menən ken jaq arahьndaqь kerəşkə mineŋ qatьşmaja vaqьt tygel əle. Əgər min bьl ahvaltə [illegible] taşlanham, ul vaqьtta ildəgə xəl taqьla nьqьraq qarьvlaşasaq. Şuqa kyrə min uqa qatьşmaqqa buldьm"—tigən.

ŞANXAJ, 26. Mukdin gruppahьnьŋ Vəktte vanseja—ƀezin Nankinqa kilep, gəzit xəbərselərə menən həjləşkəndə Mukdin xəkymətəneŋ Nankinqa jaqşь qaraqanьn, ləkin aktif qatьşь almaqanьn beldergə. Mukdindьŋ kiləsəktə ul berebenə doşman bulqan ike gruppa arahьnda kanfliktьŋ bik şiddətlə bulьvьn qaraqanьn tez eş qatьşqa torop, şul uq vaqьtta hər ike jaqqa qural hatьp fajdalanьr tip ujladьr. Nankin qəskərđəre Lunxaj timer julьndaqь Lanfьn qalahьn alqandar. Can—Kaj—Şi əsqos menən Szinan qalahьna kilep, undaqь kumandiriŋ alqa həzym itergə quşqan.

NEJU-JURK, 25. Piru xəkymətəneŋ diktatьrь Ligejəgə qarşь baş kytərevdər başlaŋan. Lima qalahьnьŋ (Piruđьŋ baş qalahь) palitsejə başlьqь qaşqan. Rivalytsejun xərəkət Arikvitsьn əlkəhendə başlanьp, bytən əlkələrgə lə kyskən. Baş kytərevselər, yđđərə bəqarqan xitapta Piru xəkymətenen burьs 3 miljundan 25 miljun dallarqa arьqanьqьn kyrhətelər. Piru „sit il kapitalistarьna hatьlqan Ligejə xəkymətenen qurqьşь tьvьp" tip qьsqьrtalar. Bьl xitapta kensitutsejəne jaŋьnan qararqa həm jaŋь hajlavdar ytkərergə hyđ birelə. Piru diktatьrь Ligejə xəkymət başьnan torovdan baş tartьp, huŋьs kemenə menən Panamaqa qasqan. Piruđa jaŋь kabinit tedelep, jaŋь kabinittьŋ başьnsa eştəre ministere Sarmejantь qujьlqan.

NEJU-JURK, 25. Piru diktatьrь Ligejone vlas başьnan təşergən qəskəri kesselər gruppahь giniral Pansudь Piru jemhyrejətenеŋ prizidente həm Purtil tigən kesene baş ministre itep bildelənə.

NEJU-JURK, 26. Piruđьŋ baş qalahь Lima xərbi xəlattən səqaraqanmaqan ələ. Jaŋь xəkymət elekke diktatьr Ligejə tarafьnan 1919 nsь jьlda birle qulqa alьnqan baş səjəsi tutqundarđь azat itergə sьqardь.

Tərləhənən.

BIRLIN, 27. Bajrit qalahьnьŋ (Bavarejə) palitsejə başlьqь bajnəlmilel jəştər kənendə—7 nse sintebirdə—kamsamuldarьn buldьrmaqa həm dimanstratsejələrđen tejdь.

BIRLIN, 27. Ataqlь statistik Kucinskij Girmanejə eşsələrendə eş xaqь təşkenlegen beldergə. Ejjyl ajь esendə indysterejə eşsələrə 20 % eş xaqь jartь juqaltqandar.

GILSINGFURS, 28. Finlandejəneŋ Sumiri qalahьnda jerlə idara hul aqzalarьđ baqarьv turahьndaqь fəşistarđьŋ talap tarьn ytevđən baş tartqan. Bьl qalahьnda idarahь huldardьŋ yđ urьndarьna qaldьrьlьvđarьn [illegible].

NEJU-JURK, 28. Girbirr Huver Ruzvilt tybəngə sut ucrizdinejələren tikşerergə kərək bulьp sьqqan. Mə'boləm, sudejə ivaldь, 1927 nse jьlda sudejə urьnьn alьv esen tele sudejə eşsələrə 10,000 dallar (20,000 hum) birəp buldь.

BƏJPIN, 29. Rəjtər agintstevahьnьŋ xəbərenə qaraqanda Qьtaj qьđьl ərmejəhe aldьnqь əterətterə Canşa qalahьnan [illegible].

VARŞAV, 26. Agrarnaj devlettərđeŋ konfirinsejəhenə Milliattər liguhьnьŋ vəkile bulьp, unьŋ sikritarejat nacalnige qatьşqan. [illegible]

Kalxuzsь urta xəlle menən sajuzdь nьqьtьrqa

Urta xəllegə iptəştərsə qarap unь satsejalizem tədeləşenə əjrətev, unьŋ borondan qalqan xosusi milekselek psixalugejəhen tamьrьnan yđgərtev menən bergə, urta xəllegə qarşь junəlderelgən „hullьq" jolahьna sik qujarqa, kalxuzsь urta xəlleneŋ kalxuz esendə başqalar menən ber tigeđ xuza bulьvьn kyrhətergə kərək

Hunqь vaqьttьa kalxuz xərəkətendə berense dərəzə əhəmejətkə ejə bulqan ber fakttь — urta xəlle kraƀtejən qatlamьnьŋ massavaj rəveştə kive.

Əgərđə kise kalxuz aqzalarь arahьnda kypselek batrak həm jarlьlar bulha, begen urta xəlle kraƀtejəne kalxuzda jarlьlar menən ber qatlamdan şaqtaj đur kypselek tələp itə. Urloqsoloq təbəktərendəgə kalxuzdarđьŋ jartь aqzahь tirlek urta xəllelərđən tora.

Hər ber saraitqa yđləşevsen uŋ appartunist xəđer parteja XVI nsь s'jьzd qararьnьŋ—urta xəlle kalxuzsь partejəneŋ avьlda arqa tajanesь, tigən matdəhene jəbeşə həm şul arqala eşləhə, jənəhe urta xəllelər menən urta xəlle esen kerəşevgə xəđer ixtajaş juq həm kalxuzqa ingən urta xəlle turahьnda partejəŋ, pralitarejattьŋ ta qabat bik həş vatьrqa tejeş tygel, itep kyrhətmekse bula,

Bьna bьl s'jьz diriktifen uŋ appartunistarsa bođovqa qarşь əgərđə bik qatь kərəş alьp barьlmaha kalxuz xərəkətenə ifrat đur zarar kilterevebed məmkin.

Kalxuz—elek vaq həm bьl vaq xuzalьqtarđa bulьp ta eşe kəndə ul xosusi milekselek xuzalьq furmahьnan baş tartьvьn kraƀtejən xuzalьqtarьnьŋ jaŋь istimaqi—iqtisadi jəşev furmahь bulьp tora. Bьl jaŋь xuzalьq furmahьnьŋ nigeđe menən ajьrьla. Bьl (kalxuz) satsejalizem xuzalьqьnьŋ ber furmahь.

Şunьŋ esen əndə kalxuzsь, şular esendə kalxuzsь urta xəllelərđe jaŋь jəmoqətselek qatlamь bulьvđarь jaqьnan səvit vlasьnьŋ satsejalizem tədeve pralitarejattьn ьsьn—ьsьndan da nьqь arqa tajanьs bulmaj momkin tygel, ular ydđəre satsejalizem tədeve bulьp baralar.

Ləkin jəmoqət qatlamь barlьqqa kilterev bьl—qatmarlь dialiktik, tulь qarşьlьqlь bepatsis. Jaŋь iqtisadi xəjat—kalxuz xəjatь tamam ber jaqьđ xuzalьq, begengə kalxuzsьlarnьŋ annan qaplьqьna bildələmaj.

Jaŋь kalxuzsьlьq anь—jaŋь xəjat şaraitьnda kilep sьqqan jaŋь tə'birđərđən ikkə jaqtan tamьrlanqan ikke qaraşe ikke qədət—jolalarqa qarşь bik bьdaq kerəştərə huŋьnda qьna barlьqqa kilə.

Bьna şunьŋ esendə kalxuzdьŋ bьl jaŋь aqzahьn—urta xəlle kraƀtejəndə parteja, pralitarejat, jarlьlar həm qəmymən.

„Jaŋь jəmoqətselek dissiplinahe barlьqqa kilterev, kraƀtejəndərđe jətesez satsejalizem tədeləşenə əjrətev eşe—artьq menən tamamlanmaj, bəlki jaŋь başlana qьna.

Kraƀtejəndər fəqət, kalxuzqa eşen ere, mexanikalaştьrьlqan xuzalьq bazahь barlьqqa kilterev, kalxuz jarlьlar arahьnan jəteştərev həm betə kalxuz jalpьhьn mədəni kyterev julьnda ber nisə jьldar bujьnsa arьmaj—talmaj davamlь eş alьp barьv hedemtəhendə genə vaq xosusi xuzalьqsь bьvьnan mirasь bulьp qalqan vaq xosusi milekselek psixalygejələren, xosusi xuzalьq qorovqa bulqan həvəslьkđarьn kalxuzdarda qьrqa betərə alьrđar tine XVI s'jьz.

Kalxuz tədeləşenə ikense ber uklun—urta xəllegə qarşь jynəlderelgən „hullьq" jolaqa oşaqan. Bьl jəmoqət urta xəlleneŋ kalxuz esendəge jaŋь ber massavaj aqzahь itep təqdir itə belmov, kalxuz xərəkəten xəđerge baĥqьsьnьn urta xəlle menən iŋ tьqьđ sajuzdьq bulmaj torop, eşsələr, batraktar, kalxuz aqzahь jarlьlar-kalxuzqa ingən urta xəlle menən iŋ jaqşь iptəştərsə menəsəbəttə bulmaj torop kalxuz tədəp, kolliktif xuzalьqtь alqa jəbərep bulmajasaqьn teşenmav uklunь.

Bьl uklun qəmələdə bьna bьlaj saqьla kalxuzdaqь pralitarejjat həm jarlь iliminttər kalxuz menən idara həm jətəkselek eşen jaŋqьđ yđ qəldarьnda qьna totmaqsь, kalxuz aqzahь bulqan urta xəlle kraƀtejonde xatta kalxuz eşen məđəkərə itevđən də sitkə tibərməkse həm ulardь fəŋqət qadi atqarьvsь, kalxuzdьn qadi esse kəsəitepkensqaldьrьrqatələjđər.

Bьndaj uklunsьlar urta xəlleneŋ fikere menən unьŋ kalxuz aqzahь sьjfatьndaqь xoquqь menən his xisaplaşmajđar, ulardь kalxuzdьŋ idara aqzalьqьna təftiş kəmisejəhenə hajlav tygel, xatta xuzalьq carmaqь mədire, brigada, zvina başlьqь qьna la itep halmajđar.

Bьl ulun kalxuz xərəkətenəŋ təvgə baƀqьsь timək, kalxuzda fəqət jarlьlarqьna bulьp, urta xəllelər kalxuzqa inməgən saqtan qalqan ber qədət. Kalxuz xərəkəteneŋ xəđerge baƀqьsьnda ihə kalxuzsь urta xəllegə bьl təƀlə qaraş bulьrqa his jaramaj, ul betəkalxuz xərəkəten jemerev qurqьnьsь tьvđьra.

XVI nsь s'jьzd qararьnda: „urta xəlle menən sajuzdaşlьq kalxuz tədeləşenəŋ xəerge baƀqьsьnda—təp niged" tejelə. S'jьzdьŋ bьna bьl ukazanejəhen kalxuz esendəge menəsəbət mə'sələhendə niged itep alьrqa həm urta xəllene tərbejə itev, unьŋ iƀke qədət—jolalarьn betərep, jaŋь keşə itep jeteştərevdə uqa iptəştərsə jarđam itergə tejşbeđ.

Kalxuz xərəkəte kiləsəktə fəqət, betə kalxuz jalpьhь, şul jəmlənən urta xəllelərdə yđ eşməkəlləktəren kyrhətə alqan təqdirđəgenə alqa bara alasaq. Kalxuzqa ule inmegən urta xəllelər fəqət qalxuzdaqь urta xəllelər yđđəren başqa batrak həm jarlьlar menən ber dərəzələgə kuzsь itep hiđgəndə, şunь kyrep torqanda qьna kalxuzqa barasaqtar.

Lakin bьnan taqьla, pralitarejat partejəhe, kalxuzdaqь pralitar həm jarlь pralitar iliminttar kalxuz xərəkəte menən jətəkseləre esenmə jal tygel əlbittə. Mə'sələne fəqət, uŋ appartunistarsa qьna bьl rəveştə qujarqa məmkin.

Bьl—fəqət—jətəkselektə haqlav mə'sələhe kalxuzđьŋ jətəkse urqanьnda jarlьlar kypselek alьp torov həm qoro mixaniceskij rəveştə əđhin jahav menən qəs xəl itelmej tigən hyđ.

Bьl mə'sələ kalxuzdarda təjəldər, kamsamuldar həm aldьŋqь kalxuzsьlar qalqan kalxuz jalpьhь arahьnda [illegible] urьnьna, şaraitьna [illegible] ojoştorov həm kalxuz jalpьhьnьŋ iŋ jaqşьlarьn ođta rəveştə kytərə belgəndəgenə uŋьşlь xəl itelesək, tigən hyđ.

Qьƀqahь—kalxuz xərəkəteneŋ xəđergə dəvrendə təp luzьŋgь, urta xəllə menən sajzdaş bulьvđan tora.

Kapital ildərendə

Zabastufkalar həm stackalar.

Eşse spartsmindər dimanstratsejəhe.

VINA, 28. Gritsejəneŋ dingeđ bujьndaqь Vulu qalahьnda rivəlytsejun eşsə spartsmindarđьŋ dimanstratsejələre ytkərelde. Qьđьl bajraqtar menən sьqqan dimanstranttar safьnan hər vaqьt:

—Jəşəhen kamintirьn həm S.S.S.R.!.

—Jəşəhen Gritsejəneŋ kammunistar partejəhe!

tigən luzьŋgьlarđь qьsqьrьp torđolar. Qarşь kilgən zandarьmdardь eşselər taş bьrqap, sigenergə məzbyr ittelər. Barь tik maxsus saqьrьlqan əterət kenə dimanstratsejəne tarata aldь. Eşsələrđən 30 keşe qulqa alьnqan.

Timer jul idarahьnьŋ qararьna javap urьnьnda dimanstratsejə.

LUNDЬN, 27. Bьndaqь ten jaq kensьqьş timer julь idarahьnьŋ 31 eşsene xeđmətten sьqarьv turahьndaqь qararьna javap urьnьnda timer jul eşsələre zabastufka iqlan ittelər. Timer jul idarahь rifarmistar prafsazьn jarđamqa saqьrđь, ləkin eşsələr prafsajuz bejurakrattarьn tьŋlavđan baş tartьlar, Zabastufka arqahьnda stansanьŋ eşə betənləj tərtiphedəlengənlektən timer jul idarahь 31 eşsene xeđmətten sьqarьv turahьndaqь qararьn beterevgə məzbyr buldь.

Zabastufkanь tirrur menən beterđelər.

PARIZ, 25. lə— Ruşil purtьndaqь eşsələrđeŋ zabastufkahь 3 adna davam itkəndən huŋ eşsələrđeŋ jeŋeleve menən bette. Eşsələr eş xaqьn kytərevđə talap itkəndər ine. Bьl zabastufka siktən tьş qatь tirrur esendə ytte.

Hul prafsajuzdarđьŋ aktif eşsələre qulqa alьnqandar.

Zabastufkaqa qatьşqan eşsen sutqa tartьlalar.

Lundьn, 27. Sauut şilsin qalahьnda zabastufka vaqьtьnda qulqa alьnqan 26 keşe, baş kytərevđərgə əndəv həm palitsejəgə hezym itevđə qəjeplənep xəđer sutqa tartьlalar. Bьl keşələr palitsejə həm ştrikbrixerđər menən qanlь bərelеş vaqьtьnda qulqa alьnqandar ine.

Rifarmistar eşsələr mənfəqəten hattьlar.

LUNDЬN, 27. Mibel jahavь eşsələrđeŋ zabastufkahь 9 adna davam itkəndən huŋ prafbejurakrattarđьŋ pritprinimatildər menən kileşevđəre arqahьnda bette. Bьl zabastufka eş xaqьnьŋ arttьrьlьvьn, eş vaqьtьnda jal səqəten qujьv həm mastirskujđarđa eşsələr iьjьlьştarьn ytkərevgə jul qujьvdь talap itep başlanqajnь. Zabas tufka başlanqas ta prafbejurakrattar kileşev turahьnda pritprinimateldər menən həjləşə başlanьlar. Barь tik rivəlytsejun əđselek xərəkəte vəkildəreneŋ nьq torovđarь arqahьnda qьna zabastufka berense ađnala uq bətməj davam itte.

PARIZ, 27. Sin—Dejə qalahьnda tuqьvsьlar həm mitallistarđьŋ istimaqi straxavanejə turahьndaqь jaŋь zakunqa qarşь zabastufkalarь ike ađna davam itte. Bьl zabastufka eşsələr esen uŋьşlь ytte.

Satsejal—dimakrattar kyđ bujarqa tьrьşalar.

VINA, 28. Budapişt qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda eşheđlekteŋ siktən tьş qьrqьvlaşьvь həm eşheđđər arqahьnda rizahьđlьqtьŋ kəsəjeve arqahьnda Vingerejə s. d. partejələreneŋ yđək kəmitəte 1 nse sintəber kenə betə ildə eşheđđərgə dəvlət jarđamьn talap itev luzьŋgьq aƀtьnda eşheđđərđeŋ həm prajьzvudstevala eşləgən eşsələrđeŋ dimanstratsejələren ytkərevgə hyđ birergə məzbyr buldь. Palitsejə bьqa qarşь təştə—yđək kəmitət vəkile palitsejəneŋ qarşь kilməven jullaj başlanь, şul uq vaqьtta ul dimanstratsejələrđə qurqьnьsьđ itev həm unьŋ betə əhəmejəten beterev julьnda la betə saralarđь kyrə.

Səvittər ilendə

Igen əđerləv nisek bara.

MƏSKƏV. Avьl xuzalьqь kapiratsejənь avqьs igen əđerləv planьn 25 nse avqьsqa xətle 52%atqardь.

MƏSKƏV. Kalxuzsinter betə kalxuzsьlarqa igen əđerləv kampanejəhь turahьnda sьqarqan xitapnamahьnda: "kalxuzdar jađьь səsevđə səvit dəvləteneŋ jartь miljart hum kridit 9 miljun sintnertađa surtđorloq, 5 miljun sintner səsev orloqo ssudahь 400 miljun həmlьqtan artьq traktьr həm avьl xuzalьqь qoral həm maşinalar aldьlar .1930—31 nse jьlda ularqa 30 meŋlep jaŋь traktьr birelosək. Kalxuzdar a. x. nalugь tyləvđə, sənəqət tavarь menən tə'min itelevđə, balalarьn uqьtьv həm başqalarđa kyp lgyt aldьlar.

Pralitar dəvləteneŋ bьl đur jarđamьna qarşь beđ dəvlətkə igen tapşьrьv (hatьv) turahьndaqь burьsьbьđđь iŋ jaqşь atqarьrqa tejeşbeđ, igende nurmanan aşьrьp tapşьrajьq, kalxuzsьlarđьŋ qьđьl abuzdarь, alqa ssьjpnuj purkttarqa!„ tej.

Danbasqa jaŋь eşsələr.

XARKEF. Avqьsta Danbasqa eşkə jebərelergə tejeşle 10 meŋ batraktan 8500 e 25 nse avqьsqa xətle jebərelde inde, ləkin urьnđarđa bьl jaŋь kadьrlardь eştə nьqьtьp qaldьrьv esen saralar kyrelməj. Şul ajqanlь batraktar kire qasa başlanьlar. "Majcjə„ şaxtahьnda jaŋь kilgən 71 batraktan 62 he. Jugan—ygel şaxtalarьnda 1700 keşenən 337 he kirə kitte.

Safxuz tədeləşe yƀə.

RASTUF—DUN. Kuc rajunьnda 130 meŋ giktar jerle jaŋь đur safxuz tədelə. Ul bьjьl keđ 15 meŋ giktar jer hərep qaldьra.

SIMFIRUPEL. Jefpaturejə rajunь safxuzdarь Qьrьm, Tybən Vulgь, Ukrajna həm Tənjaq—Kafkaz safxuzdarь menən jьllьq igen əđerləv planьn iŋ jaqşь atqarьv turahьnda satsejalizem dugьvьrь tədenələr.

RSFSR Bydzite nisek atqarьla.

MƏSKƏV. Ytkən 10 ajđa RSFSR bydzite bujьnsa daxut 1.541.747000 hum, rasxut 1,571.328000 hum buldь.

RSFSR'ьŋ narkamfinь rajun haqlьq kassalarьna kamsamuldardan jətəkselər əđerləv esen 3 jьllьq kurьstar astь. Bьqa 100 kamsamul alьna.

Kantryl sьjfьrđar qarala başlanь.

MƏSKƏV. 28 nse avqьsta RSFSR Savnarkumьnda RSFSR-đьŋ 1930—31 nse jьllьq kantryl sьjfьrđarь qarala başlanь. Bьqa aftanumejəlь jəmhyrejəttərđeŋ vəkildərə lə qatьşa.

Linin əƀərđəre tatar telendə.

QAZAN. Tatizdat jaŋь əlep menən 6 tumlьq itep Linin əƀərđəren baƀa başlanь.

Əđəktərđə qaplarqa.

SVIRTLUFESKEJ. Əđəktərđe beterev esen 40 kenlek satsejalizem bezyme Uralda massьvьj təƀ aldь. Uqa meŋdərsə eşsələr, jeđđərsə inzinir həm tixniktar quşьldь. Nadizdina zavьtьnda eşsələrđeŋ 70% ь bьnan 5 jьllьq aђaqьna xətle kitməj eşlərgə hyđ birđelər. Cilobe—traktьrstruj, Biriznik-ximstruj eşsələrə lə şudaj veqəđə birələr.

V. Isit zavьtьnda 800 eşse, inzinir həm tixnik 5 jьllьqtьŋ aђaqьna xətle eştən kitməƀkə hyđ birđelər.

Aђarƀajьzanda malərejəgə qarşь kərəş.

BAKU. Bьjьl Mugan səxrəhendə mamьq safxuzь təbəgendə Məskəv avejaximejə ətrətə 86 tapqьr osop jerep hadlьqtarqa darьv hibep 7000 giktar majđanda srəkəj balalarьn qьrđь.

TIFLIS. „Kinaf" şirkətə kinaf səsev esen keđđən 4000 giktar jer hərep qьldьra; bьnan tьş kinaf baƀьvьna əjlənderev esen 3000 giktar hadlьqtь kipterep, 2100 giktar aqaslьqtь teplətə.

Kalxuz fruntьnda.

SAMAR. Samar rajunьnda betə urьnda la kalxuzdarđa uŋьş jaŋqьđ xuzalьqtarđaqьtan 20—25% juqarьraq. Aşlьq jьjьştьrьv bik uŋьşlь ytte. Bьl aj qanь kalxuzdarqa inev həm jaŋь kalxuzdar ojoştorov kybəjđe. Jaŋьnan 20 kalxuz tədelđe. Xəđer betə rajunda kraƀtejən xuzalьqtarьnьn 25% ь kalxuzda berləşkən.

PAKRUFESKEJ. Uŋьş bylevđən hun kalxuzdarqa jaŋь aqzalar inev kəsəjđe. Hunqь kəndərđə 7 kantunda kalxuzdarqa jaŋьnan 1127 xuzalьq inep, jaŋь 3 kalxuz tədelđe.

SARATЬF. Stalingratta „Krasnьj Uktəbər zavьtьnьŋ inzinir tixniktar bjorahь mital esen paxut ojoştorov mə'sələhen qaraqas kypselek menən: „Bьl eş beđđeŋ burьs tygel, başqa jəməqət ojoşmalarь qajqьrthьn" tip qarar birđe.

Zavьttьn betə eşsələre həm ajrьm inzinir—tixniktar bьl qararđь xurlьq hanap xəđer yk bjoranь taratьvđь talap itələr.

Sartavaj uzьm səsevđe kiŋəjtergə.

MƏSKƏV. SSSR Narkamturgьna 1930 nsь jьlqь keđgə səsevgə kantraklaşьp 4787000 sintner sartavaj uzьm orloqo taratьrqa quşьldь. Bьnan tьş RSFSR dəvlət sartavaj fundьnan 1,110.000 sintner sartavaj orloq birelosək.

Svirtlufeskej zajьmdь uŋьşlь taratь.

SVIRTLUFESKEJ. Svirtlufeskejđə 3.580.000 humlьq jaŋь zajьm taralьrqa tejeş ine, xəđer eşsəndər bьl plandь arttьrьp atqarđьlar. Aqas eşsələre zadanejəneŋ 236 % ь, teđəvsələr —203 % ь, kammunal eşsələr 166 % ь xətle jađьldьlar. Mitalis, səvit—savđa eşsələre həm məqarifselər artta qalalar.

LININGRAT. 25 nse avqьsqa xətle bьnda 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmь 79,8 %taraldь. Liningrat səvite bьnь jetərlek tapmaj zajьm taratьvđь udar timpqa kyserergə buldь. Liningrat həm rajun səvittəreneŋ betə aqzalarь zajьm taratьvqa mabilizavat iteldelər.

Malsьlьq s"jьzь jьjьla.

MƏSKƏV. 1 nse nyjəberdə Məskəvdə betə sajuz malsьlьq s'jьzь jьjьla.

Pram-finplan təđɵvđə uņ appartunislьq

Вы eşkə R. K. I. qatnaşьrqa tejeş. № 1 Dəvlət zavutьnьņ 5 jьllьq planь qajtanan qaralhьn.

№ 1 Dəvlət sujьn qojov zavьtь—ytep barqan xuzalьq jьlь esən pramfinplan təđəgəndə məmkinlektər tulьhь menən kyđ uņьnda totolmaqan, şul arqala pramfinplan təvge es kvartaldauq arttьrьp ytəlgən.

MƏЂƏLƏN: sujьn qojov zadanjahь 185 tunna qьna bulьp, III—kvartalda uq 307 tunnaitep ytəlgən. Mixanicskej nəmələr eşləv 173 meņ hum qьna kyđ uņьnda totolop, 188 meņ humlьq eşləngən. Ylsəvđər eşləvđə Ɵfə bylegenə zadanja nejьarь 14.121 humlьq birelgən bulьp, III—kvartalqa 28.211 hum itep ytəlgən.

ŞUL UQ VAQЬTTA: praguldar kesie—jьl ajlənəhendə eşlənergə tejeşle 29.227 eş kənə urnьna nej barь 28.050 kən eşlənep,qalqanь praguldaytkən.Eş xaqь nej barь4pr.qaartqan.Ə,tavarđьņ yđenə teşev xaqь 13 pr. urnьna 12,5 pr. qьna itep ytəlgən.

№ 1 sujьn qojov zavьtь

Ɵfə qalahьndaqь berense numirlь sujьn qojov savьtь, bətə Başqortostan esən đur əhəmejətkə ejə bulqan zavьttarđan berehe. Sənki, ul, bətə zavuttarqa rimun jahap, pazarni maşinalar həm tərlə đurlьqtaqь avьrl ylsəvđər eşləp sьqarьp toratorqan Başqortostandьņ berđən ber zavutь.

Вы zavutqa ixtьjaз kybəjev menən, jьldan—jьl artьq birelə barqan zadanjanь hər jьl artьqь menən eşləp sьqara.

25—26 nsь xuzalьq jьlьnda zavutqa eş bulmaqanlьqtan, adminstratseje yđe eş ediəp kilterep kenə zavuttь tuqratmaj kiigəjne; 27 nsə jьldan başlap zavutqa zadanja đurajđь həm kantryl handar menən eş birelə başlanь. Məђələn: kantryl handar bujьnsa sujьn qojov 27 nse jьlda 170 tunna birelgəjne, ul han 261 tunna itep ytəlde. Вьjьlqь zadanja 185 tunna birelgən, ul 3 nsə kvartalqa 307 tunna bulьp ytəlde, qalqan ber kvartalda 400 tunna, 30—31 nse xuzalьq jьlьnda 500 t. 5 jьllьq pьlan bujьnsa 630 tunnaqa jetkerələv kyđ aldьnda totola.

Mixanicskej nəmələr eşləv

Kantryl handar bujьnsa, 27 nse jьlda 125.000 humlьq, eşlənergə tejeş ine, ul artьqь menə ytəlde.

Вьjьlqь zadanja bujьnsa 173.000 humlьq ine, bьl han 3 nse kvartalqa 188.000 humlьq itep ytəlde inde. 30—31 nse xuzalьq jьlьnda 328.000 hum, 5 jьllьq pьlan bujьnsa 435.000 humlьq eşləp sьqarasaq. Вы ihə 28—29 nsь jьl menən saqьştьrqanda 365 pr. qa jetə tigən hyđ.

PRAMFINPLAN bujьnsa 29—30 nsь xuzalьq jьlьnda bətə zavutqa birelgən zadanja 279000 humlьq bulьrqa tejeş ine, şul han 3 nse kvartalqa 283000 h. bulьp ytəlgən, jəqni jьllьq zadanja 1.56 pr. artьq ytəlgən.

Ə, sujьn eşləv 36,73 pr., mixanicskej nəmələr eşləv 2,65%, 3 nse kvartalqa jьllьq zadanjanan artьq ytəlgən.

Eşləp sьqarьvđь arttьrьv pьlan bujьnsa hər ber eşse kənenə 10 hum 24 t. eşlərgə bildələngən bulьp ular urtasa 11 hum 15 t. eşləjđər.

Eş xaqьn arttьrьv kənenə 3 hum bildələngəjne, ul 3 hum 24 t. buldь, jəqni eşselərđeņ eş xaqь 4 p. arttь.

Sьjrjanьņ yđenə teşev xaqьn arzanajtьv, pьlan bujьnsa 13 pr. qa tiklem bulьrqa tejeş ine, 3 nse kvartalqa ele 12,56 pr. qa qьna ytəlgən.

Eşselər arahьnda dissiplina

Bətə eşselər eşkə narmal—jerəgən vaqьtta eş kənə jьlьna 29.227, bulьrqa tejeş ine, şul han 28050 genə bulqan. Jənqi 4,3% vaqьt pьragulqa kitkən tigən hyđ. Şularđan 3,68 % kə şe avrьv, 0,27 %başqa səbəp menən, 0,08 %tь səbəpheđ eşkə kilməgən. Вы jaqtan qaraqanda jeteşheđlek bar əle. Şulaj uq 4,6 % sujьndьņ jaraqbьđqa sьqьvьn đur jeteşheđlektən hanarqa kərək, unьņ səbəbe berđən—sьjrjanьņ nasar—lьqь bulha, ikensenən—kvalifikatsejəlь eşselər jeteşməvenən kilə. Bətə zauvttaqь eşselər menən saqьştьrqanda belgestər nejьarь 37 % qьna, ularđьnda juqarь belemlələre 15 % qьna bulьp, qalqandarь urta həm tybən dərəzə belgestər.

Ylsəvđər mastireskujь

Bylegə yđenə məxsus bulmaj, elekke kvartir jortonaqьna urnaştьrlqan. Unьņ bətə kantundarđa jөrep eşləj torqan bylektərə bar. uqa 4 briga da byləngən. Fəkiņ bьl bylektər bik nasar eşləj, bьjьlqь jьl esən 42135 humlьq zadanjanь 22.333 humlьqqьna itep ytənelər.

Jьllьq zadanja 53 % qa ytəlməgən, tigən hyđ.

Ɵfələgə binahь nasar bulьvqa qaramaђtan jaqşь eşləj. 14.121 humlьq zadanjanь Plan bujьnsa b i r e l g ə n 28.211 humlьq itep ytəne, iken sə tərlə əjtkəndə199,7 pr. itep tultьrqan. Kantun bylektərenən nasar eşləve arqahьnda qəmymən alqanda ylsəvđər eşləv mastireskujь jьllьq zadanjanь 10 pr. tutьrmaqan bulьp sьqa.

Oşo kəndərđəgenə bьl mastireskujqa „gusmitьr"đan ber keşe kilde.

Вы mastireskuj «Guşmitьr» pьlanь bujьnsa, Başqortostan esən jьlqa, 700 dana tərlə đur lьqtaqь ylsəvđər eşləp sьqarьrqa tejeş ikənen əjtep dugavar təđərgə teləgəjne. Ləkin mastreskujđьņ binahь bulmaqanlьqtan dugavar təđəlmənə əle. Tiđ kəndən uqa qala səvite aşa bina tabьp alьp dugavar təđəşergə həm „Gusmitьr" zadanjahьn ytərgə tejeş bulabьđ.

Buxgaltireja eşe aq haj.

Utkən jьlda buxgaltirejə eşe nə ber təzribəheđ həm yđ hyd lə Vaxuşьf tigən keşe ultьrьp, ber jьl bujь bətə eşte butaqan. Ejjyl, avqьs ajđarьna bətənləj atcutnьs juq. Şulaj bulьvqa qaramaђtan ul berəvđəndə horamaj jal itərgə kitkən. Unьņ qьlqan eştərən tikşerep .qaraqanda, ber yk nəməgə jađьlqan ban tərlə urьnda tərləsətabьlan. Zakaz birgən pridpejətejələrđeņ iђemlegən jađьp. şulardan alasaq bar tip Dəvlət bankahьna bireigən bьl isəmlək kire qajtqan. Sənki, ul pridprejətejələr yđđərenen zavuttan alasaqtarь bulьvьn davlajđar. Qьђqahь buxgaltir—eş tərə bik nьq butalqan, şul eştərđe julqa halьv esən təzribəle buxgaltir kərək.

Zavьttьņ kiləsəge ni xəldə?

Вы zavut Başqortostan esən đur əhəmejətle bulьv həm jьldan jьl yђeven həjləp kittek. Ləkin zavuttьņ kiləsək jəşəve esən qajqьrtьrqa bik kyp nəmələr bar. Berensenən—zavut urьnlaşqan bina zavut esən məxsus eşləngən tygəl həm keskəj, qaranqь. Eşselərđeņ bavlьqьn haqlav, eşləp sьqarьvđь arttьrьvqa bik đur təʼђir itə.

Slisarlьq tsixьnьņ juqarьla bulьvь menən avьr nəmələrđe juqarь kytərev əjtep bətməђlek uņajhьđ. Madilni skьlattьņ juqarьla bulьvь pazar qurqьnьsь aђtьnda tora. Qьђqahь zavuttьņ xəđergə rbinahь, iђke zaman esən jarahala zadanjanьņ jьldan—jьl yђevenə qarap əjtep bula ki, zavut haman bьl bina esəndə jəşəhə kiləsək teləkte qaplaj almajasaq. Şul urьnda kiņəjtev məsʼələhen ujlarqьla jaramaj, sənki bьnda kiņəjtergə jer juq.

Şuqa kyrə berđən—ber sara; ikense urьndan kiņ majđan alьnьp jaņь bina halьrqa həm şunda kyserelərgə tejeş. Tejeşle urgьndar bьl eşteņ 5 jьllьq pьlan bujьnsa uq eşlənergə kərəklekte iђkə alьp, xəđerđən ujlaj başlarqa tejeştər.

Danbasta trivuga.

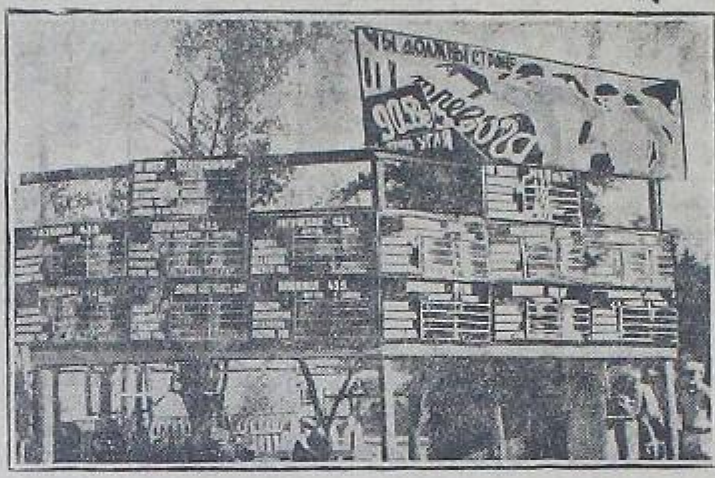

Danbas şəxtalarьnda əđəklek. Danbas ilebeđgə birergə tejeşle hər nisə meņ tunna kymerđe birep jetkerə almaьь. Danbas eşsələre nьqьraq tьrьşьrqa tejeştər. Hyrottə: təvlek esəndə kypmə kymer sьqarьlьv turalьnda jađьp bara torqan taqta.

Pragul jađavsьlarqa iptəştər sutь.

Berense numirlь sujьn qojov zavьtьnda, avqьstьn berenən alьp 10 na tikləm 20 eş kənen iђebenə pьragul bulqan.Unьņ səbəbenən tikşerep qaraqьna belengən:

Kyptən tygel zavьtqa eşkə inevselərđən 4 keşe bətə spis kejemđərə menən qaşьp kilkəndər. Ulardan başqa iђke eşselərđən Kyzikbf 5 kən buj zavьtqa inməj, xosusi eştərə artьnan jөrəgən.

Timerse Kirsanif 2 kən esep eşkə kilməgən Barbikef yđ eşe menən şəqəllənep ber kən kilməgən. Ɵs hunqь—eş esendə 28 nse avqьstə iptəştər sutь jahalьp pragulşiktardan Kyzikьfьņ məzbyri eş səqəttərə birergə, Barabikьfqa qatь tonbiljaharqa, həm vəsendehe gəzit aşa qara taqtaqa jađarqa qarar sьqarđь.

IDARA: jađđьq, inde yrđə kyrhətkənsə pramfin plandьņ yđen ydgərtevđə nindəj saralar kyrelegəd—qarajьq.

1) 6 nsь ejjyldə lafkanan ber ojoq ydləştərđe;
2) Min bьsjl ərməjəgə alьnan tip xojlo qorop, məktəptən 45 hum astьpındəjə aldь.
3) Kanikulqa qaltьp, Tamjan qataj maısьlьq srfxuzьna eşkə inep, kən—tən eşərgə hałьştь;
4) Prajьzvudstvaqa kerep ber 4—5 kən eşləməj torop, səqət berđən eş taşlaj həm başqalarđь ta şuqa đimləj.

Kəđərgə pramfinplan esən kөrəşe barqan hər məldə unьn yrđə əjtkənsə jyrhədelekle kyrhətep, səqət berđən eş taşlap, başqalarđь la şuqa đimləvevdiridtlek, tip qarajbьđ.

H. IŞMAJЬF
Ç. ŞANGIRƏJEF

jəş vriditel.

Başqortostan tədəvsələr məktəbendən uqьvsь Məxəmmətqulьf işmorat başta jaqşьqьna kevek kyrenhələ, hunqь arala bik nasarlanьp kitte. Вьjьlqь uqьv həm kanikulqa qajtqan məlendə ul tybəndəge "eşməkərlektərđe„ kyrhətte.

Səvit kavcugь jetəştərelə.

MƏSKƏV. Qazaqstanda 20 miljundan kyberək tavsagiz tigən kavcukь (hьvьnan rizin tьşalьv) ylləndəre yştərelə başlanь. Xəđer Ukrajnanьņ Kejef təbəgendə, Alьђ sənsəgənnə, Đaqьstanda həm başqa urьndarđa kavcuk ylənđər tabьlьp ulardan rizin sьqarьv turahьnda təzribələr jahala. Вьjьl bətəhe 100 hum tunna kavcuk səđerlənəsək, 1933 jьlьnda 260 meņ tunna tuplanьv kətələ. Вьnьņ esen jьņь plantatsejəlar səselə. Qazaqstanda Qara—tav tavđarьnda bьl ylənđərđən kavcuk sьqarьv zavьtь eşlənə. Ul 15 nse yktəbərđə əlgərep, eşləj başlajasaq.

Aņlajьşhьđ, butalsьq

Atnaşinejələr turahьnda

Ĭıęı' ь ojoşmalarđьņ tybən ojoşmalar menən julbaşsьlьq itevđə iņ kyp qullana torqan mitьdtarь—atnaşinejələr, instruksejələr jebərev. Əgərđə bьl jađьvđar aņlaşьlьrlьq, qađi tel də jađьlqan bulhalar, şuqa qarap tybən ojoşmalar tarafьnan tejeşle zadanejələr yđ vaqьtьnda ytələ barьla. Əgərđə kirehensə bulha, tybən ojoşmalar unь (atnaşinejələrđe) sukna aђtьna halьp qujalar, jəjhə jaņьnan aņlatьvđь horajđar. Вы fakьttar hirək osoramajđar. Oşondaj aņlaşьlmaqan instruksejələr arqahьnda, tybən ojoşmalar aldьnda yđđərenen aftaritittarь juqala. „Ьsьnlapta barlьq apparattarđala bojorakrat, cinavniktar utьra ikən" tigən jaņьlьş fiker tьva h. b.

Вьna heđgə ber fakьt:

Əlşəj rajun qьrsьlьq sajuzь kalxuzdarqa tybəndəgesə atnaşinejə jađa:

„Kalxuzsь iptəştər!!

Darьv ylənđərə jьjьp xəkymətkə tapşьrьv đur, əhəmejətle eş. Beđđə ular bik kyp yђələr oşolarđь jьjьp xəkymətkə tapşьrqanda, sitkə tavar sьqarьv eşe jaqşьrьr, ilebeđđə darьv əđerləv eşe julqa halьnьr ine. Вьna oşo ylənđərđə jьjьqьđ (ber nisə ylənđeņ iseme kyrhətelə həm başqalar tip qujьla V. Q.) kalxuzdar bьl eştə yrnək bula alьrđar həm berənse rəttə barasaqtar tip ьşanabьđ. Ylənde jьjьp hatьvđan yđegəđgələ fajđa kyp. Məђələn: 40 hum torqan (1 boto) ylənđərđə ber.

Rəis: imza.
Sərkətip imza.

Dərəђ darьv ylənđəren jьvsьlar esəndə, xəkymət esəndə fajđalь. Xəđer bь... hər ber kalxuz aqzahьla bel... inde.

Вы turala bergənə agitatse... jalь hyđ jađmaqandala, atnaşinejənen məndərəzəhe bođəlmaqan bulьr ine. Praktik... eştən, nisek jьjьv turahьna kilgəndə, bьl juq.

Fənni isemdər menən atap jəreterlek dərəzəgə beđđeņ kerəђtejən aqajđar kilep jetməgəndər əle. Ulaj kyrhətkəndə ular dərəђ jьjala almajđar-Beđđə ular (ylənđər) bik kyp yђələr. Ləkin bit barьla ular Əlşəj jortondaqьna yђməjđər bit. Əlşəj jortonda yђkən ylənđərđe kyrhətergə kərək ine. Baki ularđь qьrsьlьq sajuzьnda ultьrьvsьlar yđđərelə belməjđərđer.

Kypkenə kalxuzdarđa bulьrqa tura kilde, barьla şul atnaşinejələrđe kyrhəttələr. Jetməhə tanьrlьqta jađьlmaqan bela qajhь berđəre. „Вьna şulaj jaqarь ojoşmalarđan kilgən qaqьđđarđь qajhь ber vaqьt ajđar bujь uqьmaj jatqьrabьđ, rətle jađьv tanьqan keşelərđe utьrtьvđь kətəbeđ «tejđər kalxuzsьlar. Вьndaj farmal, butalsьq jađьvđar ber qьrsьlьq sajuzьnan qьna kilməjđər.

Jort başqarmahьnanda kilgələj ikən, barьnda bьnda kiterep uđa almajbьđ.

Ularqa qarap ƏJTƏHE HYĐ, AŅLAJЬŞHЬD, FARMALQЬNA ATNAŞINEJƏLƏR JAĐЬV BƟTƏRƟLHƏN! JAĐЬV TIXNIKƏHE HƏM TEL STILENƏ APPARATTA JAĐЬV EŞE MENƏN ŞƟQƟLLƏNEVSE XEĐMƏTKƏRĐƏR NЬQ IQTIBAT ITHENĐƏR!!

VƏKIL QIRFAN.

Zəki xan qaldьqtarь

Satsejalizem təđələşənə ajaqsalalar

Estərlə kantunь Maqar jorto Kəđən avьl 330 xuzalьqtan bulьp, şular arahьnda kuntьr Zəki xan Vəlideſ qailəhenən başqa distələp mulla məʼəzin kulak, quştandar, şular Qurajьna bejysələr Nurqəlejefselərđe tabьp bula.

Вьna bьlar barhь la Kəđən avьlьnda bulьp beđđeņ səjəsi həm iqtisadi julьbьđqa ajaq sala torqan aqьvlь bəndələr.

KƏĐƏN—elekkə xan avlь din qaldьqь din menən sornalьp alьnqan həm sul julda tərbejə birep ƏXMATŞA MULLA (Zəki atahь) qara xalьqtь—iđep jəşəhə xəđerđə şul qaraņ qьlьqta tərlə kampanjələrqa qarşь sьqqan, bьl julda avьldьņ ataqlь Nurqəlejefselər jetəkselege arqahьnda jəşəgən xalq

MƏЂƏLƏN: Вы avьl kantraklaşьv, zajьm taratьvqa 100 % tь menən qarşь kilə. Ikmək jьjьvqa qarşь ьđqьş talaştar sьqara, Aristavajt itelgən mullalarđь birməђ esən qьsqьrьşa. Вьlar barhь la fakt

Ənə şul fakttarqa tajanьp kyrşe avьldarđa ytəlgən partejə diriktivalarь Kəđən avlь menən saqьştьrqanda kyp ajrьmlьqtar kyrergə bula. Вы eş Nurqəlefselərđeņ səjəsi jaqtan xalqtь jaņqьlьş julqarəvenə də kilep sьqa huņ Nurqəlejəfşina kem?

Nurqəlejeſ—din, məsit julьn taptaqan keşe ulь, səjəsi qurqьnьslь ber bəndə

Ul famileja Maqar vulьsьnda đur urьn aldь. Şul uq kyləmdə unь belməgən keşe juqtьr, sənki ul başta avьl uqьtьvsьhь, 1925-jьlda Nurqəlejəf pridvik itop hajlana, unan huņ vulkum sərkətibə bulьp eşləj.

Вы urьnđarđı ber tinlektənəmə eşləməj, bəlki starşinalarqa oşap par at jekterep avьldan—avьlqa guləjt itə, eş sən xalqtan kələp, əђtəl başьn da qьna tərlə bojoroqtarqьna birep ultьrđь.

1927—28—jьldarđa Maqar avlьnda II baђqьs məktəbə jaņь halьnьv səbəple, uqa smita təđəgən bulьp yđ kəђəhenə 100 riep aqsa bьtьrha ikensenən şul uq məktəpteņ bьjalahьn Ərmet avlь səvđəgərđərenə hatьrqa birgən. Məktəpteņ timer đərə menən əj başьn japtьrьvь şulaj uq səvđəgərđər menən səvđə itevđərenə fakttar bar.

Вы turala vulkum VKP (b) həm avьl jəcəjkələre nindəj sara kyrələr tigəndə.

Ber tərle lə sara kyrelməgən, tik 29 nsь jьl uqьvsьlar sajuzьnan həm Partejənən RKI kilep tađarttь. Kəđən part jəcəjkəhe Nurqəlefşina qurajьna bejep unьņ tirmənenə ььv qojop kilde.

Nurqəlefte tikşergəndə vulkum VKP(b) tarafьnan RKI qarşьv bujьnsa jebərelgən upalnomocinnajđar gruppalarь menən Nurqəlejefte jaqlavđar buldь Nurqəlejefşelekkə qarşь sьqqan Iptəştərgə napadinejə jahantarь bьna bьlar barhь la Nurqəlejeşlektən qotolop bətməvđe kyrhətə.

Maqar jortondaqь Nurqəlejeşinaqa, vulkum VKP(b) qatь atpur bireleven, bьqa tiklem sut bulьrqa bulha la buldьrmaj qaplap kilev səbəple qatь sut bulьvьn kalxvzdan sьqarьlьvьn avьldьņ fəqir batraktarь talap itə.

„URAL"

TƏRLƏHENƏN

Angeleja abujşiktarьnьņ jeņeve.

LUNDЬN, 21. Pritprinimatildər menən ike aj jarьm kerəşkəndən huņ Angeleja abujşiktarьrьņ stackahь bette. Вы stacka pritprinimatildərđe unan başqala əđ bulqan eş xaqьn kəmetergə tьrьşьvđarь arqahьnda başlanqajnь. Xəđer bьl kərəş pritprinimatildərđe stackaqь qatьşqan bətə eşselərđe kire xeđmətkə alьrqa byrevđərə menən bette. Eş xaqь məsʼələhe 1 jьlqa asьq qaldь.

It prablimahь həm əj qujanь.

MƏSKƏV. STO SSSR N... kəmzimьna jaqşь toqom əj qujandarьn kantraklaşьv esən ... miljun hum aqsa jərbərđe. ... qujanь aђravđь kiņəjtev qьtlьqьn bajtaq jomoşata a... saq.

5 jьllьq plan bujьnsa 1932—33 nsə jьlda 75 miljun əj q... janь tirehe həm 25 meņ tu... qujan ite alьnьrqa tejeşle.

SƏMƏRQƏNT. Boxara ... man—kulturahь stansahь ... bьjьl mamьqtь maxsus ty... dərđə səsev ьsulь bik kiņ q... lanqajnь. Agranum Zulьtь ... rafьnan ujlap sьqarьlqan ьsul bik đur uņьş birđe. Oj... ti ьsulda səselgən mamьq ... ber giktardan 1300—500 ki... gram arahьnda tuplamqan ... tytəl baђьvđьņ giktarьn... 9600 giktar tuplandь.

Itek tegev fabrigьnda

Pram finplandь ytəvuņьşlь sara hьmaq. Ləkin, bətə məmkinlektər iђəpkə alьnьvьnda şik bar.

Вьnda bətəhe (eşheđđər kəliktife menən) 460 eşse bulьp şunьņ 77% satsejalizəm jarьşьnda qatnaşa. 14 udarnьj brigada bar. Fabrikta udarsьlar eşselərđeņ 30% nqьna təşkel itə.

Ajlьq plandьņ ytəleşe nьq tikşerelep barьlmaj.

„Ejjyл, ejjyl ajdarьnda plan nisek ytəleve bildəheđ. Xisaplьp barьv eşe, plandьņ ytəleşen kəndeken kənenə belerlek itep julqa qujьlmaqan.

Plan ytəleşe nisek.

Berense jortь jьl eşendə sənaqət planь bujьnsa 32800 par itek tegelərgə tejeş bulьp, ul 33366 parqa, jəqni 1017% itep ytəlgən.

Plan ytəleşen sixtar bujlap tikşerep qaraqanda bьlaj tora:

Plan bujьnsa 21.053,85 mitr kyn beselərgə rejeş bulьp, həmtələ 27.302.46 mitьr kyn beselgən. Pratsint menən əjtkəndə 129,6 % qa ytəlgən bula.

Tabanlьq besev bylegendə plan bujьnsa 22,190,8 kilagram tabanlьq beselərgə bulьp, 22,626 k-g. beselgən, timək, zadanejə 110,9% itep ytəlgən.

Palovalnьj krujka plan bujьnsa 9479 k-g. kyrhətelə, ul 102,4% qa ytələ.

Pralitarejat menən kərəşevđə burzuazejəneņ jaņь sarahь.

Amirikalь Barnit Xəris yđe tarafьnan „şəfqətle pyl" tip atalqan jaņь ber pyl eşləp sьqarqan. Вы pyldeņ joqlatqьs şьjьq matdə tultьrьlqan yđenə xas ber enəhə bar.

Вы pyldər keşə tənenə inev menən, enə esendəge şьjьq matdə keşeneņ tənenə taralьp jaralanьvsьnь 1—1½ səqətkə joqlata. Вы pyldər (kəjek janvarđar avlavqa qullanьv menən bergə) eşselərgə lə qarьsь qullanьlьvьnda şik tə juq.

Hyrottə: „şəfqətle pyl".

[Pasadnьj six ta plan bujьnsa 213,898 tənkə bilgelənep, ul 279,989 hum 84 tingə, 127,6% qa ytəlgən.

Sixtar bujьnsa pramfinplan ytəleşe jaqşь kyrenə.

Prajьzvudstьvala başqort, tatar eşselərenəņ hanь bətənləj juq xələndə. Вьnan elektə bьl turala ber nisə qat əjtelgəjne. Ləkin ber tərlələ sara kyrelgənə juq.

Juqarь eşkə yrlətelgən eşselər arahьnda bergənə tatar familejahь bar.

Praizvudstьvala eşləvselərđeņ kyberəgə partejəhьđđar. Jəş eşselər arahьnda pragul jahavsьlar barlьq bidelə. Ə, andajđarqa fabzavkum tarafьnan saralar kyrelə kilə. Pragulşiktarđь qara taqtaqa jađьvdan alьp, praizvudstьvanan qьvьvqasa barьp jetelə.

Praizvudstvaqь esep kilevselər bulha, undajđarđь eşselər jьjьlьşьna halьp tikşerelə.

Şulaj bulhala praizvudstьvaqa esep kilevselərđeņ barlьqь, udarnicstьvanan sittə torovsьlьq bidelə.

Ɵlkə kəmitətteņ jəşelsə—jemeş sajuzь bujьn sa sьqarqan qararđarьnьņ ytəleven tikşrev heđəmtələre turahьndaqь da klat bujьnsa

VKP(в) ɵlkə kəmitət beju rahьnьņ qararь.

1. Jəşelsə——jemeş sajuzь (союз плодоовощ) apparatьnьņ partəjə eləşe jəşelsə həm jemeştə jьjьv kampanejəhenə əđerlək, urьndarđь jəşelsə həm jemeştər menən təʼmin itevđe tərtipkə halьv, yđəkləştərelgən plandarđь motlaq urьnьna jetkerev (ytəv—tərzeməse) eştərendə tejeşle timptarđь almaqanlьqьn həm ɵlkə kəmitət qararđarьndaqь bytən ber talaj məsʼələlərđə ytəməgənlegen kyrhətergə.

2. Ɵlkə kəmitət qararđarьn ytəməgən həm jəşelsə—jemeş kampanejəhe eştərən kiņ julqa qujьvđa qətqi saralar kyrməgən esən jəşelsə—jemeş sajuzьnьņ jetəksehe ip. xapuginqa navit qujьrqa.

3. Jəşelsə—jemeş sajuzь apparatьnьņ partejə eləşenə plandarđьr ytələ almavđarь turahьndaqь hər tərlə hejləşevđərđe betərergə, bətə apparattь mabilizavajt itergə, brigadanan derət fajđalanьrqa həm birelgən plandarđь ytəv eşeneņ barьşьna ber totqarhьđ kanteryl qujьrqa təqdim itergə.

4. «Karlaman» safxuzьnьņ jəşelsələrđe cosniktorgo hatьvь kəvek his jul qujьlmaђlьq vaqiqalarđьņ bulqanlьqьn kyrhətergə həm Başqortostan jəmhyrejəte prakururь ip. Xazьfqa bьl eşte aşьqьs rəveştə tikşerergə, əgər ьsьn bulьp sьqha qəjeplələrđe məsʼylejətkə tartьrqa quşarqa.

5. Başprafsəvitteņ fraksejəhenə həm kadьrđar bylegenə ike aђna sruk esendə Jəşelsə—jemeş sajuzьnьņ apparatьn tejeşle kadьrđar menən kampliktavajt itevđe quşarqa.

6. Savđa xalq kamisarlьqьna həm Jəşelsə—jemeş sajuzьna iņ jaqьn kəndər esendə jəşelsə əđerləv planьn axьrqь tapqьr həm qətqej rəveştə qarap sьqarqa həm ul plandarđь 7 nse sintəbərđən də hunqa qalmaj avьlqa jetkerev məzbyrejəten q u j ь p rajundarqa jebərergə, şunьņ menən bergə jəşelsələrđeņ kyserelevđəren həm haqlanьvđarьn təʼmin itev məsʼələhen eşləp sьsьqarьp savnarkum qaramaqьna qujьrqa təqdim itergə.

7. Qala həm zavьt ergələrendəge rajundarđь təʼmin itevgə Eşselər kapiratiftarь tarafьnan kantraktavajt itelgən jəşelsə həm jemeştərđə berketev turahьnda VKP (b) ɵlkə kəmitəte tarafьnan sьqarьlqan qarardь esənsə tapqьr ьraђlarqa, həm Jəşelsə—jemeş sajuzьnьņ partejə eləşenə ul qarardь ytəv məzbyrejəten jəkmətərđə.

8. Abaləjef həm Вьckuf iptəştərgə VKP (b) ɵlkə kəmitəteneņ jəşelsə—jemeş əđerləv kampanejəhe məs,ələlərə bujьnsa sьqarьlqan qararđarьnьņ ytələve əђtənən kyđətergə quşьrqa.

DƏJƏM MƏƵBYRI BAŞLANQЬS UQЬV—BƏGƏNDEN BAJAVAJ BURSTARЬNAN BERƏVHE.

BASSJ. VDSK JOMIURI OT KOTAPXANAЬ

Başqortostanda dəjəm məƶburi uqьvqa əƶerlek eşe, qəfev itelməslek dərəƶələ nasar tora.

Əfə kantun bojurakrattarь məƶbyri uqьvdь əđələr,

Məktəp binalarь tədəteiməgən, kadьrđar jeteşməj, uqьtьvsьlar qasa. Urьndar đa parteje səvit ojoşmalarь bьl məs‘ələneikense baĥqьsqa qujьp qarajđar.

Kantun Məqarif şəqbəhendə bьl məs‘ələ jađ kenə yk quđratьlьp, jađ kenə jьjnalqan uqьtьvsьlar kənfirinsəjəheneŋ kən tərtibenə qarata, şunda həjlənep 8 jəştəgə balalarqa jađьv ytkərelə. Kantun Məqarif şəqbəhe kantunobьŋ 6 jortonda şulaj uq sənəqət rajunь bulqan 3 avьlda dəjəm məzbyri uqьv ytkərev rajunь itelep kyđ aldьna ;baĥtьra. Dəjəm məzbyri uqьv ytkərelergə tejeşle bulqan rajunda jaŋь 104 kampliketlь məktəp asьlьŋ, unda 4 meŋ balanь alьv burьsь qujьla.

8 nse martta uq kantun ojoşmalarь berlektə dəjəm məzbyri uqьv ytkərelə torqan rajunđarqa jortbaşqarma, prafajuz jortkum həm başqa ojoşmalar, qa 2—3 tabaqlь xat jađьp, dəjəm məzbyri uqьvqa əđerlənəv, jalpь fikeren tuplav, jorttar buldьrьv, jarđamləşəv kəmisəjələrə tedəv, plan hьđьp jorttar əđerləv, jaqьv, parta kevek nəmələr buldьrьv julьnda eş başlarqa quşьla.

Eş şunьŋ menən tuqraj. Jađ ytə, jəj kilə, udar burьstar jəkləgən kəđ ajđarь la jaqьnlaşa başlaj. Jaŋь uqьv jьlь işek qaqьrqa totona. Kantun məqarif şəqbəhe eşkə totonorqa ujlaj, jəj bujьna jebərelgən xatqa dəjəm məzbyri uqьv ytkərelergə tejeşle bulqan rajundardan javap kətə, ləkin, his ber notizə ala almaj. Xat artьnan xat, tiligramdarđa timer sьbьq bujləp jəgərə, ləkin kire qajtmajđar, ular hьvqa batqan kevek batalarđa juqalalar.

Ə, uqьtьvsьlar bьl vaqьtta qajđalьr aşqьna, qajđalьr kitergə edləp baş vatalar, Taşkint, Kafkaz, Qьrьmdarqa rasxuttar totop vəkildər jebərelər. Ularđьŋ qymere şunьŋ menən ytə.

Kantun ojoşmalarь 11 nse avqьsta ultьrьş jahap juqarь la əjtkən jeteşhedlektərđe kyrep 18—nse avqьstan qaldьrmaj brigadь sьqarьrqa bulalar.

Brigada bik kyp jeteşheđlektər taba.

Məktəp binalarь.

Betə urьnda la məktəp əsən jorttar jeteşməj. Tik, jaŋь 104 kamplikt əsən jaŋь bina kərək bulьvь menən bergə iĥkelərđe tedətev, rimuntlav kərək. Urьndarđa bьl julda his ber kem, his ber ojoşma ujlamaqan, kulaktarđan alьnqan jorttarđa avьl, jəki kalxuz kənsələrejəhe urnaşьp işek aldьnda qəmymi ləştərelgən mal aĥьrajđar. Ularqa rimunt jahavqa yđ ara halьmdar bylməgəndər, funttar juq. Şuqa kyrə lə, kantun məqarif şəqbəhe 104 kamplikt asьv menən kykrək huqha la məktəp jərttarь jeteşməve, quldь kykrəktən kirə teşərə.

Dejem məzbyri uqьvqa tybən parteje səvit ojoşmalarь ujьn itep qaraj đar.

Juqarь urьndarđьŋ diriktivalarь bujьnsa dejem məzbyri uqьv inderelə torqan rajundaqь jortbaşqarma, vuikum, kamsamul, prafsajuz ojoşmalarь, ajrьm aktif aqzalarь 15 kən ber aj honda eşteŋ barьşь notizələr turahьnda məqlymə‘ birergə tejeşle bulhьslarđa, berjerđən ber nəmə kiiməj, ular eşlərgə tejeşle tapmajđar, eşləməjđər, məqlymət birməjđər.

Jarlь batrak balalarь əsən bəqzə ber nəmə buldьrьv fundь tedərgə tejeşle inelər, ber Abraj jortonoŋ 4000 humьn almaqanda, başqa jortbaşqarmalarь bьl turala qьl quđqatmajđar. Xətta, jađ birelgən diriktivalar jortbaşqarmanan ytep avьl sovittərenə jetməj. Ular dejem məzbyri uqьvđьŋ nəmə ikənendə beiməjđər. Ə, Navasil jorto 8 nse martta kitkən diritivanь ejjyl ajьnda qulьna keskə ala alqan. Şuqa la bьnda rimunt əsən bulqan matirjaldarđa jьlqa bujьnda serep jata. Tapurin jortbaşqarmahь birelgən diriktivalarđь ike mərtəbə juqaltqan.

Taqь la jebərelgən, taqь la juqaltqan Şulaj itep Tapurinda jardam laşav kəmitittəre lə juq Pianda diriktiva la juq.

Kəmitət ike hajlana, ikehenendə ber aqzahь qalmaj taralьp betə.

Şişmə lə səvit, parteje ojoşmalarь bьl əşkə jьvaphьđ qarajlar. Şişmə başqarma reise brigadaqa:

—Həjləşəhe kilməj „tip“kenə jebərə. Başqa kampanejalar kyp ikəndə, şuqa kyrə dejem məzbyri uqьvdь inderev qalьp torhon, tip qarajđar.

Ə, uqьv başlavqa 3—4 kən qaldь. Kantkum, kant kamuldarđь ajrьm rəvəştə atnaşnejələreneŋ bulьvьna qaramaĥtan betə jerđə parteje kamsamul aqzalarь la qatnaşmajdar. Ularđa samatujkaga birelgən jortbaşqarma reistərə kevek qьjlanalar.

Kadьr məs‘ələhe taqь la nasar.

Oşo kengə tiklem kantun moqarif şəqbəhe tarafьnan 60 uqьtьvsь qarizalarbьjьnsa əşton qotqarьlqan. Kantun jardamlaşьv kamitete 30 kamplikt tip taba. Şenki 60 uqьtьvsь moqarif şəqbəhe tarafьnan bьtəhe lə juq. Ular „cipuxa“ tip nə qasmaqandar (əle hun han bьnda inməj, yđəre gene kitevsələr turahьnda kengə 5 6 xəbər kilə tora.) Bəlki ular moqarifşəqbəheneŋ ularqatejələ uslьvьjь quja almavьna kilep saqqan.

Uqьtьvsьlardьŋ jьlь jaqqa jaqsьrьrarqa hajlap vəkildər jebərev kərək. Kantun Narkamprusta əşkə kyp zarar kilterə. Narkamprus moqarif şəqbəhe menən kilməj, kamandiruf kahьd, tora, jebərə biro. Şulaj uq bьnda la kantun moqarif şəqbəhe lə aĥrap qarьj. Ulьr uqьtьvsьlardь ydđərenə tьp a birolər.

Uqьtьvsьlardьŋ kiteveno şul laj uq kulaktarđьŋ ularđьŋ xalq qarşьhьnda aftarititen təşərergə tьrьşьvdarь bik đur ryle bara.

Şulaj uq Iglin ojoşmalarь kevek jerđen ələ haman qaj ber uqьtьvsьlarqa maj ajь pajьn birmevđeren kyrhətə kiltergə kərək.

Kantun moqarif şəqbəhe kadьr əđerləv julьnda 106 keşelek kurьsьtykorop,şularđanьn 36 kamsamul qatnaşьrqa tejeş, 70—60 tə kitelgən bulьrqa tejəş. (Samalap əj tevgəsatьramaqьd), tubəndo eşlənməgən jьqarьlьa la hər eştəŋ samalap jerəteleve tabьqьl nəmə). Başnarkamprus 50uqьtьvsь taburqa vəqđə itelbo lə, ulda ej barь 5—6 uqьtьvsь qьna tabьp biro ala.

Ajlьq ytkərgəndə avьldaqь əşsən kərəbtəjən jaĥlьbьnьđ fikerə bergə tuplanmaqan. Xətta qajhь ber jerđə kampanija turaĥьnda bolmaqan. Şuqa la kyro, tejeşle jarlь balalarь əsən funttar tedəlməgən.

Huŋьnda şunь ajtergə kərək:

Uqьv sьzunь başlanьrqa 2—3 kən genə qaldь. Ə, ədərlek juq. Tybəndəge ojoşmalar brigadalar sьqьv menəndə qudqalьp kitə almajdar. Senki, ular haman iptəş Stalindeŋ:

— Dəjəm məzbyri uqьvđь inderev, tormoşqa ytkərev, kyltura frontsьnda qьna tygel, sajəsi həm xuzalьq fruntsьnda la đur jenev bulasaq“ tigən bejek hydenen maqnahen aŋlap jetə almajđar. Ular „cipuxa“ tip qarajđar. Parteja ojoşmalarьna parteja julь, səvit apparattarьna səvit julь menən qatь sara kyrev begengə kendəgə mebim məs‘ələhə. Dəjəm məzbyri uqьvdь indergendə abkamul qarar bujьnsa 1000 kamsamul qatnaşьrqa tejeş. Şuqa kyro kantun VLKSM ojoşmahь la diriktiva bireve menən gene tygel, udarnaj brigada, satsejalizem jarьşь ojoştorovda aldьnqь safqa kamsamuldarьn ojoştorovqa, eşte tikşerergə tejeş. Kadьr məs‘ələhendə kantun parteja ojoşmahь la halqьn qaraj. Bьl turada la bik kankrit eş kyrhətə alqandarь juq. Dəjəm məzbyri uqьvdь inderevdə tik 8 jəştegə əsən bulmav menən bergə, tik,dəjəm məzbyri uqьv turahьnda kampanija aslьmaqan. Şulaj uq əsən, bьlki betə kantun kylemenən əsən alьrqa tejeş. Betə kantun kylemendə dəjəm məzbyri uqьv turahьnda hejləşəv alьp barьlmaqan. 8 jəştən bulqan balalardь la uqьtьv turahьndaqь parteja səvit qarardarьn teşenməgəndər. Dəjəm məzbyri uqьvda 2 nse ajььqqьnda bьlarqa iqtibar itergə kərək. Senki, bьl dəjəm məzbyri uqьvdь jьl betə kantun kylemendə inderelesqa şikhed. Uqa tikləp bed xalьqtьŋ fikeren beləp tuplaj tororqa, əşte alьp menən bergə kyrergə kərək. Şul vaqьtta qьna bed bьjьlqь uqьv eşke başlamajasaqbьd. Ə, Əfə kantun moqarif şəqbəhe menən kantun partеja ojoşmahь la bьnьŋ turahьnda kyrhətep kərək. Kantun moqarif şəqbəhe menən kantun jortbaşqarmahь Başnarkamprus la, ojoşmalarđь la RKI tiđiek menən tikşerep sara kyrhen tibeđ.

BRIGADЬ ISMENƏN:
Q. SƏLƏM.

Sajuzdar arahьnda

SAJUZQARĐЬŊ DƏJƏM MƏZBYRI UQЬVQA ƏĐERIEKTƏRE JUQ.

Əlkə gezit-zurnaldar ridaksejəhe qarşьhьndaqь xəbərsələr brigadahь, 25 nse ovqьsta dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvqa əđerlek eştəren tikşerev əsən, əlkə sajuzdarqa nalejyt jahanь.

Əlkə sajuzdar məzbyri başlanqьs uqьv turahьnda juqarьnan kilgən diriktiftarđь ytəvdə ələ quđqalьp ta qaramaqandar. Bergenə sajuzda la bьl məs‘ələ keŋəşməgə qujьlьp tikşerelməgən, uqa fund jьjьv, subbufniktar ytkərev bərəvhe lə juq.

Ber sajuz tarafьnan da uqьv jəşendəge—dəjəŋ məzbyri uqьvqa elegergə tejeşle balalarđьŋ hanь alьnmaqan. Kiŋ jalpьqa bьl məs‘ələne aŋlatьv eşe bərəvheneŋ də xəđerenə inep sьqmaqan.

Qajhь ber sajuzdar yđđərenəŋ eşləj almaqanlьqtarьn asьqtaŋ asьq həjləjđər. Ə qajhь ber sajuzdar yđđəreneŋ eşhedlektərəŋ matur hyđđər menən qaplap, betə eşte alda—gəl kyrhətergə tьrьşalar. Məĥələn S.T.S. sajuzь, ul ber nəmələ eşləməgən, xatta unьŋ dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv turahьndaqь diriktiftardь aŋlamaqanlьqь la hiđelə.

Ular:

— Beđ avьldarqa atnaşinejələr jebərđek, keŋəşməgə qujьp tikşerđek, fələ nittek, tihələrđə, asьlda ul jьjьlьş prtakulьn həm jebərelgən atnaşinejələrđeŋ kupejələren kyrep bulmanь.

Transprtsьlar sьjuzь la S.T.S. sajuzьnan qalьşmaj.

Başprafsəvit məzbyri uqьv turahьnda yđen eşheđ kyrhətəhe kilməj.

— Beđ məzbyri uqьv turahьnda tiđ kendən plan eşləp Baş pr. səvit prizedjymenə qujarqa tejeştər, tigən atnaşinejəne sajuzdarqa tarattьq, ti. Ləkin sajudar—„Beđđeŋ ber nindəj də atnaşinejə kyrgəne beđ juq“ tiđər.

Şulaj itep, sajuzdar arahьnda dəjəm məzbyri uqьvqa əđerlek eşe nasar.

„BRIGADA AQZAHЬ“.

BIRLIN, 28. XVI nsь betə donja jəştər kenə—7 nse sintəber—jaqьnlaşьv ajqanlь Girmanejə kamsamulь əşsə jəştərgə qaratьp xitap sьqardь. Bьl xitapta 7 nse sintəber kenən əşsə jəştərđə mabilizavajь itep kamparteja spiskalarьn jaqlav əsən fajđalanьrqa saqьra.

دۇيۇم مەژبورى ئۇقئو ذذ بولدئرو

ئيكئذ ئەذئرلەوكام پانياهذ دەرەژەهندە ئوك مۇهيم ۋ.ك.پ.(ب) نئئگ بۆتە رايون كەميتەتتەرئنە.

دۇيۇم مەژبورى باشلانغس ئوقئو ئيندەرودئ ئسىزد «پارتئيەنئك ئاماعئ واقلت ئستئەگئ باباواى بورئسئ» ئيتپ بيلدەلەئ. لەكين ئابكوم دۇيۇم مەژبورى باشلانغس ئوقئودئ كيكەبئو مەسئەلەمئنئك مۇهيملئكئنە قاراماستان، تئئشلئ ئويۇشمالارذئك ،بئل بورستاردئ ئانقارئوعا عەمئو ئيئلمەئلئك دەرەۋەلە هالقن هەم بلۋوراكارتئارسا قاراوذارئ بارلئعئن ئەيتپ ئوتەرگە مەژبور.

ئابكوم، بۆتە پارتئيە ئويۇشمالارئ، ،بئل بورستاردئ هوذذەگئند توگئل، بەلكى عەمەلى رەوشتە ئوتەودئ تەئمين ئيتو ئوسون، ،بئل مەسئەلە تيرەهئنە كيك حئلمەت ئئيەلەرئ بالئهن مابليزاوايت ئيتپ، ئائئەس رەوشتە ،بئل بورستاردئ ئانقارئوذئك باشئئدا توزۇرعا نئيشئئلەر، ئيپ ئيتەبلەى. پارتئيە ئويۇشمالارئ ئالدئندا، دۇيۇم مەژبورى باشلانغس ئوقئودئ كيكەبئو ،بورئسئ ئيكن ئەذئرلەو، كوذگو ئەئو هەم باشقا كامپانئيەلار مئئەن بر رەتئەن توزۇرعا نئيش.

بارئ بئدا ،شول شارتئار ئستئندەگئنە، پارتئيە ئويۇشمالارئ بۆتە سەويت بەمەعەتسئلئكن ،بئل مۇهيم كولتورا پرابليماهئن حەل قئلوعا كوتەرە ئالاسافتار.

قابول ئيتئلگەن قارارذار نيگئئئەن سئەپ ئابكوم، ئابيروسا نوبەتئەگئ سارالاردئ تەقئيم ئيتە:

1. هيس كيسكترمەئتئن رايون باشقارما كەميتەتەرئندە هەم ئاوئل سەويتتەرئندە، دۇيۇم مەژبورى باشلانغس ئوقئوعا بارذام كەميتەتەرئ ،ئويۇشتوروذئ ئوتكەررگە. ،بئل كەميتەتئەر، ئوذ رايونئئدا دۇيۇم مەژبورى ئوقئوذئ باشقارئو ئشئئدە بزذەم يولباشئلئقئ تەئمين ئيتەرگە تئيشلئلەر.

2. كيك ئاكلائئو كامپانئيەلەن ئوتكەرئو هەم ،يۇرت باشئئان ئيتەلەپ بالالارذئك مائئن ئالعاندا ئابئرم ئاگيئاتسئيە ئالئپ بارئو ،بولئ مائئەن دۇيۇم مەژبورى ئوقئو هەم ئوقئوسئلارذئك ماددى-حوقوق هەلدە...

5. باكئ حوزالئق ،بئلئ باشئئان ئالئپ، مەعارئفسئلار هەم ئولارذئك سيمئيەلەرن سەنعەت ئاوارذارئ هەم ئاذئق پرادوكئالارئ مئئەن تەئمين ئيتو مەسئەلەمئئەن پرامپشلينئۇست ئشئلارئ مئئەن تيكئئلەرگە تيگەن قارارذئ ئوتەوذئ ،بولدئرعا.

6. كيك حئلمەت ئئيەلەرئ بالئهن ئئقارو مئئەن ۋ. ك. پ. (ب) ئوذەك كەميتەتئ هەم باشقورتوستان ئولكە كەميتەتئئك دۇيۇم مەژبورى باشلانغس ئوقئو توراهئنداعئ قارارئن، بۆتە پارتئيە بەجەيكەلەرئندە تيكشئررگە.

ئولكە كەميتەتئئك مەسئول سيكرەتارئ: ئيسەنچورين.
ئولكە پروپ بولئگئ مۇديرئ ئورئباتارئ: چيرنوحا.

رئ تورامئنداعئ موگەن واقئتئاعئ پارتئيە قارارذارئ هەم حۆكومەت ديرەكتيفئەرئئك ئەهمئيەتئن هەر بر ئشسئ هەم كلوەتئيەن سيملئيەمئئە تيكلم بئئكوررگە.

3. مەكتەپئەر ئوذذوه، كاپيتال ريمونتئار باهلو، مەكتەپئەرذئ ئيذۋئئار هەم ئوقئو ئەسباپتارئ مئئەن تەئمين ئيتو، مەكتەپئەرذئ زاولئئارعا، ذور كالحوز،سافحوزذارعا بئركلئو بويئئسا بولماس ئشئەرذئ تيذ ئارالا بۆئورودئ تەئمين ئيتەرگە.

4. ئورئئداعئ كاپيراتسئيە هەم كالحوز ئيدارەلەرئ مئئەن، مۆحتاج بالالارذئ ئاشاتئو هەم كئيئدئرودئ ،ئويۇشتورو ئوسون، ئاذئق، ئوت هەم ئاياق كئيملەرئ ئەذئرلەوذئ رئيال رەوشتە تەئمين ئيتەرگە.

69 jəşıek, zamana batьrьnej həjləj.

(Kalxuzsь Urazembitьfmenən həjləşev).

Beđđen Jaŋь—səfər (Şişmə jorto) bik beləkəs avьl bit ul-ti Xəsən qart əjtə—Şunьŋ əsəndə beđđeŋ kalxuzdь la xəđergə ələ bik tipđur əjtep bulmaj.

Beđ jaŋь—Səfər avьl kalxuzsьlarь başta 18 keşe bulьp ojoşqan inek. Ber ađđan huŋ beđđeŋ 10 əjlebeđ kalxuzdь taşlap sьqьp kittelər. Ləkin ular sьqьvqa ular urьnьna beđgə taqь la 3 əjdə jarlь kilep quşьldь. Şulaj itep beđ 18 đən 8 gə torop qaldьqta unan taqь la 11 gə kytəreldek. Xəđergə kəndə bьna oşo 11 əjlə keşelər ydebeđgə ber donja bulьp jəşəp kilebeđ.

Xəđergə vaqьtta beđđeŋ 79,5 disatinə uraqьbьđ bar. Bьlar barhь la jađqь səsəvđər genə. Senki beđqinvar da qьna, ojoşqanlьqtan keđgə səsəvđən məxrym bulьp qaldьq. Qulьbьđđa bulqan 49,5 disatinə igenđeŋ 35 disatinəhe bodaj, 12 disatinəhe bolo, qalqan 2,5 disatinəhe tarь jurmanь. Şulaj itep əne 11 əjlə keşegə 49,5 disatinə igen bilep kilebeđ. Ajrьm xuzalьq başьna byjlep halqanda la 4,6 disatinə igen tura kilə.

Jə ujlap qaraəle enem, bьl bəxet tygelmeni, beđ bit ələ bьnь ydebeđ hər qajhьbьđ yđ aldьbьđqa torqanda kyp vaqьt bьnь səsə almaj torqan inek.

Bьjьl ələ beđđeŋ başlap ojoşьv jьlь qьna bulqanlьqtan beđ eştə berđən rətkə halьp jebərə almanьq. Traktьr juq. Şunьŋ əsəndə igendə kyp itep eşləptə bulmanь. Bьnan huŋ inde kənişnə jьldan—jьl arttьra barьrbьđ.

Ləkin xəđergə kəndə beđđeŋ bьr kalxuzьbьđdan kələp jerevselərđə juq tygel. Əjdə kilgən keşelər kəthen ələ, beđ bьnda bergələp eşləp qarajьq. Ber əđ vaqьttan huŋ şul uq beđđən kələp jeregən keşelər yđđere yk beđgə kilep hьjьnьp jerəməĥtər mikən ələ.

Qart kalxuzsь Xəsən Urazembitьf kalxuzdaqь eş turahьnda nej ti:

Kalxuzda qьrmьđqa balalarь kevek bergələp eşləv bik matur eş—ti ul əjtə—ləkin kalxuzdaqь bulqan nej barьnda eşte ber kyđđən kyrep, ber qolaqtan işetep. ber quldan helkkəndə, tik bьna beđđə şul nəməgenə nasarьraq tora.

Arabьđđa bulqan qajhьberđərebeđ yđđəren baş—tyş itep hanap, eştə bəjergə genə tajanьp jerergə tələjđər. Qajhьberəvđərebeđ eştə yđ eşe itep qaramajьnsa, unь kemdeŋder ber sit keşeneŋ eşe itep qaraj.

Şunьŋ əsəndə ul eşkə vaqьnda əlgerəp qalajьm tip eşləməj tik vaqьt ythen tip qenə, jerəj.

Eşkə sьqqanda huŋ bara irtə qajtьrqa tьrьşa, unan hun başqa şunьŋ kevektər taqь la bula inde ul.

Ləkin juqarь la torqan, belgən keşelərebeđ beđđeŋ araqa jaqşь keşeləren jebərep jul əjrəthələr ul nasar qьlьqtar bətər ine. Unan huŋ beđ barьbьđđa kem uđarlan eşlər inek. Juqha beđgə undaj bəjergə tajanьp kukkə tekərep jərəvselər kərəkməj. Undaj əs tinlek ərəm tamaq tyrələrđə buşqa aşatьp jatьrqa beđđə enem Əndərəj qađnahь juq. Şulaj uq beđđeŋ jəikəbeđđə qьsьp tormaj. Səvitski vlas başta əjtkən bit:

— „Kem eşləməj şul aşamaj!“ tip. Vət yĥə. Əgərđə beđđeŋ arabьđđa undaj tərələr bula ikən, beđ undaj keşelərđə yđ jəikəbeđđə aĥrap jata vlmajbьđ.

Kalxuz bulqas kalxuz bulьrqa kərək eşlərgə lək eşlərgə Tegeləj bulqanda niceva kalxuz tip həjlənep jerərgə, əgərđə bьl turala səvit qatь saralar kyrep, undaj eştərđe betərməgəndə beđđeŋ xalq kalxuz bulьp jəşəj almajasaq.

Qarttьŋ başьn əjləndergən ber nəmə.

Kalxuzda eşləve eşləv, unhь bik kyŋelle eş inə anьŋ enem Tik bьna eşləgən igendə nisek itep bylep alьvь bar bit ələ unьŋ. Xəđergə kəndə beđđə qaŋqьrtьp torqan iŋ avьr eştə bьna şunda inde bьna—ti ul aptьraqan Xəsən qart.

— Nisek itep igendə bylep alьrqa?

Bьl turala qajhьberəvđər yđđəreneŋ əjendəge bulqan jənđəren hanajđar. Qajhьberəvđərə eşləgən eştəren, kəndəren hanajdar, Taqь əllə qajhьlarь taqь əllə nəmələr həjləjđər.

Ləkin berhendə xəl itep bulmaj. Yđeŋ ujlap qara enem, beđđeŋ kalxuzdaqь keşelər barhь la ber iş tygel.

Berəvđeŋ əjendə 8—9 jən bulьp şulardьŋ barь berhe jəki ikehe genə əşsə. Ə, ikensə berəvđərđeŋ əjendə ike jən bulha şulardьŋ ikehe lə əşsə.

Bьl nisek bula inde. Əgərđə jən başьnan bylhək əjendə simejəhe juqtarqa əbitnə, ,nej əsən tigeŋ ular ike jən ikevhe lə sьqьp jəj ,bujь eşləneləгđe, xəđer kilnp ike genə jəngə paj alalar. Ə, tegə əjəndə simejəhe kyp keşe jəj bujьna ber jəki ike genə əşsə bulьp eşləp jerənələ xəđer kilep 8—9 jəngə paj ala.

Əgərđə inde əşsə quldar başьnan bylhək əjəndə simejəhe kyp bulqandarqa əbitnə bula. Senki əjđərendə yđđərenən başqa hisber tamaqtarь bulmaqanularđa ike jəngə paj ala. Kyp simejələ bulqan bьlarđa ber ike jəngə paj ala. Ul saqьnda bьlarđьŋ balalarьn kem aşata. Tegelərđeŋ ikməgə əjələp jatьr. Ə, bьlar qьştьŋ qьş bujьna as tororđar. Juq enem bьlaj bulmaj inde ul. Bьl turьla nisek tə bulha başqa ber qəđəl jul tabarqa kərək. Hin jəj bujьna kalxuz—kalxuz tip şunda eştə lə imeş, unan huŋ bьnda qьştьŋ qьş bujьna bala—saqalarьŋ as ultьrhьn. Bulmaj ul enem bьlaj bulmaj, bьqa ber kemdə kynməĥ.

JYNHEĐ EŞ!

„Aldaşalar“ ti Xəsən babaj. Beđđeŋ Səvit apparatьndaqь qajhь ber eş butap ultьrьvsьlar menən kiləşə almaj.

—Jə şul buldьmьnьj inde ber eş. Vulьs prsidətelə beđgə: „Heđđe maşinahьđ qaŋqьrtmajbьđ, maşina birəbeđ, Ignatif səvitendə əllə nej tiklem artьq maşinalar bar. Şulardь heđgə kilterev turahьnda pastanavit itep qatь bojoroq birđek! tigən buldь. Xatta şul maşinlarđь alьp kilev turahьnda beđ Ignatif sil səvitenə barьp əllə nej tiklem at arьtьp, vaqьt ərəm itep, eş qaldьrьp jərenək Axьrda ber nisə maşina tygel, ber maşina la ala almanьq.

Jə şundaj jynheđ eş ninə kərək inde, ninə alaj tip aldaşьrqa. Beđ şularqa əşənep maşinahьđ torđoq, uraqtь huŋqa qaldьrđьq, bьna xəđer bojđajьbьđ şul tiklem beşkən urьv, bəjləv tygel xatta qaqьlьpta bulmaj. Şavlap qojolop tik tora. Şul səbəple igendə kendeđ tik ultьrtьp kistən—kis saptьrьrqa buldьq, həm şulaj saptьrьp bətərđəktə.

Vulьs tyrələrə joqlaha la beđ joqlamanьq, nisek ithək şulaj itep, saptьrьp jərəp maşinalar edlənək həm taptьq. Başta ber maşina menən kereştektə, eştə jartьlaqas taqь la ber maşina tabьp ikəv ittek. Ə, inde sabьvđьŋ iŋ huŋqь kənendə taqь la ber maşina tabьp alьp qajtьp huŋqь ber kəndə əs maşina menən gylətep qaldьq.

Şunьŋ əsəndə min əjtəm, eş unda bulmanь, tik ulardьŋ beđđə aldap, beđđeŋ eşebeđđə puŋqa qaldьrьvьnda buldь. Eş məŋge ulaj bulьp qьna tormaĥ. Bьjьldan huŋ undaj tyrələrgə Səvit tajaqь aşatьrqa kərək bulьr. Yđđəreneŋ iĥərek başţarь menən jađьlqan qaqьđđarь menən ular ulaj itep beđđeŋ kalxuz xalьqtarь menən şajarьp jatmahьndar. Bьjьldan huŋ beđđeŋ yđebeđgə jaqşь maşinalar tьraktьrđar bulhьn!

Kulaktarđьŋ mujьnь sororqa kərək

Kulak tigəstə enem beđđə əllə nindəj meŋər disatinə igenle burzujđar juq tinde ul bьlaj. Tik şulajđa bьna şul avьldaqь bulqan kalxuzqa inməgən həm beđđeŋ jarьşqa hər tərle juldar menən qarşь torqan keşelər turahьnda qьna əjtəm ələ.

Şular turahьnda ber sara kyrergə kərək ine. Bik nasar qьlanalar bit. Bьna ələ hər vaqьt təjərlek usmalar—keltələr juqalьp tora. Unan huŋ igendə tənə menən saptьra başlaqasta beđđeŋ igen arahьnda əllə nindəj taştar osoraj baştanьlar. Ləkin beđđeŋ jerđərđə undaj taştarđьŋ đatь la juq ine. Bьna bьlarđьŋ barьhьnda şul beđgə qarşь bulqan xalьqtьŋ eşə timəj nəmə tip alahьŋ inde. Bilgelə şular eşe ul enem, şular eşe. Şunьŋ əsəndə bьna şundajđarđьŋ berhen eləkterep alьp bik nьq itep beşerergə kərək ine tim yđđəren. ,Oşo eş başqalarьna onotolmaĥlьq ber habaq bulьp torhon ine. Vət şul saqьnda bьna beđgə qarşь yrəlgən jьlandarđьŋ teşe hьnar ine. Eje bit enem ə? hin nisek qarajhьŋ şuqa. Bьl ьsьnlapta şulaj bulmaĥ ine mikən?

Zamana batьrьnьŋ huŋqь teləge.

Kalxuz jaqşь nəmə, tik beđgə vlastьŋ đur jarđamь bьlьv kərək. Beđ tarktьrđar—maşinalar horajbьđ. Bьna ələ bьjьlda traktьr həm eş attarьbьđ juqlьqtan (attar bulha la jeteşməj) parьbьđ hərelməjense barь ber qatqьna bulьp jatьp qaldь.

Avьlьbьđđa kalxuz igenən totov əsən məxsus eşləngən sklat juq. Kələttər bulha la ular bajđar qulьnda. Beđđə bulqandarь bik nasar bulьp uqa eşənep igen aĥьravьla xətər. Bьna xəđər igen jьjьrqa kərək, igen ođatьrqa kərək, beđđə toq juq. Bьl turьla jərəmənək tygel jərenək tik rətən genə sьqara almanьq.

Kalxuzdarqa eşsələr əđerləgəndə beđđeŋ Jaŋь—Səfər kevek beləkəs, qaraŋqь avьldarđa onotolmahьn. Jəştər beđđə lə kyp tik beđ undaj nəmələrđə qulьbьđqa ala almajbьđ. Səvit şundaj kurьstar astьnihe, şunda jьjьn əllə nindəj nəmələr bara la tula. Beđđeŋ qaraŋqь avьl jəştərenə hamanda urьn juq. Heđđeŋ juqarqь keşelər uqьp sьqqasta bik ərə bulalar. Beđgə yđ arabьđđan sьqqan yđ keşelərebeđ kərək. Şunьŋ əsəndə kurьsqa beđđeŋ yđebeđđeŋ avьl jegettərə alьnhьn.

Unan huŋ qara, beđđeŋ kalxuz keşeləren səj‘şəkər, tavar kevek nəmələr menən jaqşьraq tujđьrhьndar ələ. Juq ihə beđ bik aptьrajbьđ bit. Bajđar ular nisek bulha la bər əmələn tabarđar. Eşteŋ avьrь bьna beđgə teşə. Şunьŋ əsəndə bьl turala nьq ujlahьndar. Kalxuzniktər berense ucirьtta torhondar.

Bьlarđan tьş beđđə kitaptar—gəzitələr jeteşməvendə əjtep uđarqa kərək. Xəđergə kəndə kalxuz esendəge 2—3 bərtək bisə—əbiđərđə genə alqanda, uqьj—jađa belməvselər juq. Bьna min yđem gezitə birep barqan latin habaqьn uqьp, latinsa uqьrqa əjrəndem. Başqalarđa şulaj. Şuqa kyrə lə bьna beđgə kitaptar kərək.

Bьlarđan başqa tьqь la əjtə torqan hyđem şul bisələrebeđ bala qaravđan buşamajđar, qьr eşendə eşlərlek keşelərebeđ jeteşməj. Şunьŋ əsəndə bьna beđgə lə başqa avьldardaqь kevek bala qaraj torqan tegə qьĥqa itekle apajđar kərək. Beđđeŋ Jaŋь—Səfər kalxuzьna la şulardьŋ ber bik həjbətən jebərhendər ələ. juqihə beđđeŋ bələkəj malajdar bitə menən maŋqaqa qatьp rik jərəjđər.

S. Sufjan. Jaŋь—Səfər.

URЬNDARĐA PALIT PRASVITEŞTƏRE

Palit-prasvit eştərenə bulqan halqьn qaraş, iqtibarhьđlьqtarqa qarşь ut asarqa kərək.

P-P. eşen başqa səjəsi, iqtisadi kampan ejalar menən ber rəttən alьp barьrqa kərək.

Eşlekheđ, Ađnaqol avl palit prasvite turahьnda

Bəgengə rivəlytsejun tədələş soronda yđ vađьj fahьn aŋlamajьnsa joqlap jatqan Ađnaqol vulь sь səjəsi—aŋ belem taratьv jorto qara taqtaqa!

BEĐ UNDAJ SEREK URЬNDARĐЬ BƏQƏN-DƏN BAŞLAP SЬJNFI, QATЬ APIRATSЬJAQA ELƏQEVEN HORAJBЬĐ.

Xeđergə vaqьtta beđđə krəђtejən mos'ələhenəŋ bətə iqe bujlap, jəjeləp kilgən kəllіktivizem eşo, beđđeŋ bəgengə krəђtejən tədələşendə bьqa tiklem kyrəlməgən ber yđgəreş jahanь. Bəgengə kəndə avьlda jəşəgən hər ber igense yđeneŋ boronqo hьmaq baђьlьp jəşəvenən qasa. Ul yđendə ber osc—qьrьjь bulmaqan əđ-lənevsənlek, tikşerergə—belergə tьrьşьvsanlьq hiđə. Şunьŋ esendə unьŋ fekerendə əllə nej xətləm jaŋь teləktər, jaŋь horavđar tьva. Bəgengə barьşь tьŋ hər ber tarmaqь, hər ber helkeneşe uqa jat, jaŋь tojola. Ul unь beləhe kilə. Ləkin bьna ul yđendə tьvqan horavđarđьŋ javabьn qajđan tabarqa kərək?

Ularđьŋ kybehe uqьj—jađa belməj, belgəndərenəŋ də bik kybeheneŋ beleme tybən, ul uqьp qьna yđe teləgən horavqa javap taba almaj. Huŋ sara qajđa? Sara hər ber vul palit-prasvit, uqьv məjeştərə ergənendə ojoştorolqan, kansyltatsejələrđə, spraf bejuralarđa.

Ə, Ađnaqol vul palit prasvitendə bьl yđək urьn juq.

Timək, Ađnaqol palit prasvite bəgengə barьştьŋ iŋ yđegənə huqa, tөrlө horavđar menən aptьrap kilgən krəђtejənđərđeŋ hər ber aŋlamaqan mәsәləhendə ularqa ŋlatmalar birep bara torqan urьnda prax birgən, ul beđđeŋ bəgengə kəndə hər jaqtan kytərelep kilə torqan kiŋ qatlam krəђtejən jalpьhьnьŋ xərəkətendə eşto qulqa ala almaqan. Ularđь tərlə butalsьq juldarđan ajьrь, pralitarejatьŋ təp yđ rilsəhenə təşərep jebərev burьsьn ytəməgən.

Unda aptьraqan urьndarьnda kilep beleşerlek javap alьrlьq urьn juq.

Vulьs əjenən şkafьnda 5000 dən artьq kitap avnaqanda, avьldaqь yъep kilgən kalxuzsьlar ərmejəhen kitaptar, gəzita—zurnaldar menən tə'min itev eşen kərəgensə julqa qujьlmaqan, jort kyləmendə əđləkheđ rəveştə jərəp tora torqan kysmə kitapxanalar juq. Bulqan tiklemenəndə hisbər tərlə fajđa kətergə tura kilməj. Sənki:

—Kysmə kitapxanalarđa nindəj kitaptar barьn həm nisə kitap barьn,

—Qajhь kitapxananьŋ qajhь kəndə qajda bulьp unan huŋ qajda barasaqьn,

—Qajhь kitapxana la nindəj kitaptar jeteşməj, ularqa nindəj kitaptar əђərgə ikənselegən belgən keşe juq, planhьđlьq.

Şulaj bulqas undaj kitapxanalarqa nisek itep eşənep, ulardan bəgengə kəndeŋ yđegənə huqьp torqan hədəmtələr kətenev. Bəlki ular əllə qasan juqalьp betkəndərđer.

Timək Ađnaqol palit-prasvite bьnda la frunt tota almaqan.

Əgərđə inde vul palit-prasvitenəŋ yđ janьnda sьqarьlьp kilgən stinə gəzihe „Praziktr" qa kilhək eş ədəm kəlkəhə, gəzitənəŋ qasan sьqьvьnda, nisənse han ikənendə belməђheŋ. Sənki bьl nəmələr unda juq. Gəzitənəŋ başь betenləj urьђ telendə, unda ber genə avьđđa əsə telə juq. Ə, gəzitənəŋ esendə baştan-ajaq əsə telə, unda urьђsa juq.

Bьl turь la palit-prasvit mədirə bulьp torqan keşegə əjtheŋ ul inde:

— Beđđeŋ gəzitəbeđ ike teldə sьqa ti. Kyrəheŋ ul məken gəzitənəŋ ike teldə sьqьvьn başь ber teldə, qalqan jaqь ber teldə eşləvdə tejep aŋlaqan. Şulaj bulmaqanda undaj ədəm kəlkəhə bulqan hyddə əjtəp tormaђ ine.

Şkafьnda 5000 dana kitap aђьrap kilgən vulьs kitap xanahьnda ber tərlələ tixnikə juq. Kitaptar jaqşьlap atdildarqa bylenməgən.

Ber yk tərkəm də balalar kitaptarь la, əlkəndər kitaptarьla avnaj. Unan huŋ oşo ber yk tərkəmgə: Linin əђərenən alьp utqa janmaj torqan jorttar ojoştorov, partejə tarixь, uqьv kitabь xətta milli tatar burzьvahь idjalugь bulqan Fatix əfəndə Kərimejđeŋ 11-jьldarđь uq sьqqan pan tyrkis „xivalьlar və boxaralьlar" ьna tikləm tultьrьlqandar. Kyrəheŋ palit-prasvit sь xanьm bьl urьnda yđđərenəŋ bəgengə tormoşqa əhəmejətlegə jaqьnan Linin əђərđərə menən Fatix Kərimi əђərđəren ber tigeđ kyrgən.

Kitapxanalaqь bulqan kitaptarqa tađartьv ytkərev turahьnda hyđ sьqqanda palit-prasvit xeđmətsehe:

Min nindəj kitaptьŋ jaraqanь menən, nindəj kitaptьŋ jaramaqanьn belə almajьm. Bьl turь la tejeşle urgьndarđan jarđam juq, ti.

Timək ul əle bəgengə idejəqa nindəj kitap tьŋ jaraqanь menən jaramaqanьn belə almaj.

Kitapxananьŋ dəhrejlek xərəkətenə qaratьlqan fundь betenləj betərelgən. Şkafьnda 5000 dən artьq kitap totqan vulьs kətəpxanahьnda ikənse bylek betenləj juqqa sьqqan.

Unda nej barьhь 6 bərtək kitap şərəmətə həjrələ. Ularđa qajhь pragramma, qajhь qalaj bulьp bəgengə kəndən 7—8 jьldarqa artqa qalqan, səjəsi jartь—jorto kitaptar.

Dingə qarşь kərəştə papylər rəveştə itterep jađьlqan hunqь jьldarđьŋ uŋьşlь əђərđərenən berehen ber tapmaђhьŋ. Qađanda sьqьp kilgən berđən ber „Dinheđđər gəzitə" ul alđьrmaj.

«Fən həm din", „allahьđ" zurnaldarьna iqtibar itkən, unь jьjьp təpləp qujqan keşe juq. Dingə qarşь asьlqan qьđьl məjeştər turahьnda avьđьndь la asma.

Qьђqahь bьnda dingə qarşь ber genə lə xərəkət juq.

Kiŋ qatlam kerəђtejən jalpьhь esendə dinifanatizem barlьqь menən xərəkət itə. Ađnaqol palit—prasvite uqa qarşь kərəşteŋ tybəngə ştabь rylen ala almaj. Şunьŋ esendə beđ qatqi rəveştə təqdim itəbeđ:

1— Bəgendən bьşlap Ađnaqol vul palit—prasvit eşsehen almaştьrьrqa.

2—Urьndaqь səjəsi ojoşma həm aktiftarđan ber kəmisejə tөđəp kitapxanalaqь kitaptarqa giniralnьj tađartьv jaharqa.

3—Kitapxana həm vul palit—prasvitenəŋ eşen bəgengə məjətlegenən qotoldorop berđəm kəs menən eş başlarqa urьndarđa tygərəktər, jəcəjkələr, qьđьl məjeştər təđəp eştə jənləndərergə

4—Bətə vulьs kerəђtejəndəren jьjnavь ilivatьr həm kerəђtejən əjə ergəhendə agranum, duqtьr, uqьtьvsь kevek məxsus belgestərđən tədəlgən spraf bejura buldьrьp, unda nьqlь plan, əđləkheđ dizurstьvalar menən eş alьp barьrqa şunьŋ menən bətə vulьs dəvmələnən jьjnalqan kerəђtejən jalpьhьn bəgengə kəndən yk sьjnfi idejalugejə menən huqarьv sarahьna kereşergə.

Qьđьl məjeştərđe jənələndererge.

5—Vul palit—prasvit ergəhendə jəregən aktif kammunis, kamsamuldarđan brigadalar təđəp ularđь avьldarqa sьqarьrqa, şunьŋ menən bəgengə kəndə məhim kampanjalarđьŋ barьşьnda aktif qatnaşьrqa həm julbaşsьlьq itergə.

6—Kitapxaьalaqь kitaptarđь şkafta qьna aђramajьnsa ularđь nьqlь ber pьlan menən bik kyp kysmə kitapxanalarqa ajьrьp şulardь hər ber safxuz, kalxuz hajьn əđiəkheđ rəveştə kyserep jərətergə.

7—Avьldaqь kamsamul aktiftarь menən jaqьn bajlənəşkə kilep ular aşa avьldьŋ məđəni kytərelesənə turь jul birergə bьl julda bətə eştə qulqa alьrqs, avьldarđa jəregən kitaptarđь plakat həm qьđьl məjeştər đe julqa halьp ularqa kəndəlek eşendə jənlə qullanmalar, eş plandarь birep toroqa.

8—Uqьvsьlar kadьrьn dərəђ jul menən fajđalanьv eşen julqa qujьrqa. Həm şunьŋ menən Ađnaqol palit—prasvitenəŋ bəgengə avrьvьn, bəgengə qojorьqta həjrələvən təbə—tamarь menən juqqa sьqarьp unь hər jaqtan tulь həm dərəђ julqa halьnqan bər aŋ—belem taratьv usaqь itop əjlənderergə.

S. SUFJANЬF. AĐNAQOL.

Belderev.

Begen 31 Avqьsta kis səqət biştə əfə jəş jađьvsьlar brigadahьnьŋ „Jəş kammunar" idarahьnda jьjьlьşь bula.

Kilev brigada aqzalarьna məzbyri həm başqa jađьvsь iptəştərđə saqьrьlalar.

ŞTAP.

Tikstil tavar menən tə'min itev turahьnda

Başsajuz oşonoŋ menən belderə həm iђko alьp atqarьrqa quşa: 1930—31—xuz. jьlь esən bətə Sajuz Tikestil jəmqejətə həm Sintьr sajuz arahьnda tədəlgən giniral dugьvьr bujьnsa, tərlə dəjəm jataqtar sənəqət pridprejatejə eşsələrə, safxuzdar, kalxuzdar, uqьvsьlarđьŋ, balalar baqsahьnьŋ, əjđərə, majđan, jəslələrenəŋ h. b. dəjəm jataqtarь, tərlə klup, stalьvaj, kyxnələr, dəjəm jataqtar janьnda (Narpittьqь bulhala), bətəhelə tikestil tavar menən patribitel kapiratiftarь tarafьnan tə'min itelesəktər.

Narkumzdraf, Narkumvnutdil, Narkumprus, Gysstrax həm Narkumsabiz bydzitendə bulqan bətə ojoşmalar patribitel kapiratiftarь tarfьnan tə'min itelməjəsəktər. Patribitel kapiratiftarь tarfьnan tə'min itelesək (juqarьla kyrhətelgən) bətə ojoşmalar, oşo jьldьŋ 10—sintəberenəndə huŋlamaj, tikstil tavarqa jьllьq moxtazlьqtь kyrhətep, Başsajuzqa zəjəfkələr birergə tejeştər. Zəjəfkələr han mitьrđarđa kyrhətep, jьllьq moxtazlьqtь nьq iђəpləp, kvartaldarqa byləp, tədələrgə tejeş.

Zəjəfkələrđeŋ vaqьtьnda birelməvə tavar menən tə'min itevđə həm tavarqa moxtazlьqtь xisaplavđa əđəkiəktər tьvđьrasaq.

Zəjəfkə birməvsələr, tikstil tavar menən tə'min itelməjəsəktər.

BAŞSAJUZ.

Prizьf jaqьnlaşa.

Məhim səjəsi ka mpanejəqa narьq qujьp bətərəalmavqa qarьşь.

Bətə partejə, kamsamul, praf sajuz ojoşmalarьna, Başqortostan səvit ur gьnьarьna.

Oşo jьldьŋ 20—nse sintəberenən alьp bətə başqortostan kyləmendə qьđьl ərmejə safьna prizьf ytkərelə. Eşse—krəђtejən qьđьl ərmejəhe safьna prizьf ytkərev—məhim səjəsi kampanejə. Bьnda səvit xəkymətə, partejə—prafsajuz ojoşmalarь iŋ eşməkərlək kyrhətergə tejeşlələr. Bьjьlqь prizьf—qьrqьvlaşqan Bəjənelmilel əxevəl esendə, ilebeđđə kiŋ satsejalizem tədələşə şarsitьnda həm şul arqala kərək avьlda, kərək qalalar đa ytkenləşkən sьjnfi kərəş esendə ytkerelesək.

Bьjьlqь prizьfqa əđerlənev, ytkərev ərət məhim səjəsi kampanejətar (Igen jьjьv, ikmək əđerləv, rajunlaşьv, kədgə səsev) menən bergə kildə. Ləkin, ular ber berehenə şojqanlь bulьrqa tejeş tygel. Bьl kampanejalarđa bulьşьv partejə, prafsajuz həm səvit ojoşmalarьnьŋ tura burьstarь.

VKP (b) nьŋ Başqortostan əlkə kəmitətə prizьf turahьndaqь 20—nse maj qararьnda Bətə partejə, kamsamul, prafsajuz həm təvit arganizatsələlərenəŋ aldьnda məhim səjəsi kampanejə bulьv menən unь səjəsi təђtə ytkerevdə kankrit burьstarьn kyrhətte.

Baş tirritarejal idaranьŋ səjəsi sikritarejatьnьŋ tikşerevendə Bələbəj, Bөrə, Өfə kantunьnda tybəngə səvit, partejə, prafsajuz ojoşmalarьnьŋ bьl kampanejəqa narьq qujьp səjəsi əhmejətən aŋlap bətə almavđarьn kyrđe: 1—Jorttarđaqь partejə ojoşmalarь satsejal jaqtan qarav kəmisejəhenə iqtibar itməjđər. MƏЂOLƏN: Bөrə kantunь Panamar jortonda 3 jьlqa irkənən məxrym itəlgən CISTAKЬF tigən prizьjvniktь, kəmisejə «Biklənev vaqьtь ythə EKQ ərmejə safьna jebərergə» tip nətizə birə.

Krasnaxul jortonda Parusьf tigən prizьjvnik 28—nse jьl keşe ylterevđə qəjeplənep jartь jьlqa xəkem itelə. Bьnan 6 aj elək vaqьtь tula. Kəmisejə: „Keşe ylterevđə xəkəm itelgən, ləkin səjəsi pristuplinejə tygel, EKQ ərmejə safьna jebərergə məmkin» təj.

Prizьfniktarđь satsjal jaqtan qaravđa avьl sevittərə lə, jalpь la qatnaşmaj, bətə eş bojrakrattarsa başqarьla.

2—Qalala, avьlda səjəsi kampanejə bulqan prizьf tirəhenə kiŋ qatlam eşsən jalpь ьlьqtьrьlmaqan, fikerđərə tuplanmaqan.

3—Өlkə gəzitələrendə Prizьfqa əđerlek eştəre turahьnda əđ jaqtьrtьlqan.

4—Bətə jorttala prizьfniktarđьŋ jort kənfirinsejəhe həm part—kamsomul sastafьnьŋ siminarejəhe uđqarьlьp betməgən.

5—Tybən ojoşmalarđa satsejalizem jarьşь həm eştə jaŋь mitud juq. Prizьftь jaqşь ytkərevgə bətə jərđələ ələ dugьvьr tədələp betməgən.

6—Juqarь ojomalarđan birelgən diriktivalarđьŋ ytələven tikşerməv bigerək đur jeteş hədlektərđeŋ berehe

Prizьfqa səjəsi kampanejə təђən birer esən tiđ arala tybən dəge saralarđь kyrergə:

1—Tiđ vaqьtta tybəngə ojoşmalarđьŋ diriktivalarđь ytəven tikşerergə.

2—Qьђqa sruk esendə kiŋ jalpь arahьnda əndəv kampaejəhen kesəjtergə, prizьftьŋ tərtiptəge burьstarьn aŋlatьrqa.

3—Tiđlek menən VKP(b) rajkumь ultьrьşьnda jort hajlav kəmisejə rəiseneŋ prizьfniktarđь satsejal jaqtan hajlav nətizəhe turahьndaqь dakiatьn tьŋdarqa.

Jebərelgən xatalarđь teđətev menən qьđьl ərmejə safьna ber genə jat iliminttələ jəbərməђkə.

4— Ytkərelməgən urьnda prizьf başlanqanqə tiklem kənfirinsejə həm partejə, kamsamul sastafьnьŋ siminarejəhen ytkərergə.

5— Prizьftьŋ barьşь turahьnda əlkə gezitələrđə jaqtьrtьrqa. Ə, gəzitə ridaktьrđarьna Baş abkumdьŋ 20 nse maj № 8 le qararьn tormoşqa ytkərergə.

VKP(b) Baş abkumь. Masavaj kampanejə bylegə mədirə urьnbaђarь: X. VAFINA.

Sьurđar satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq menən ythen.

Tixnikaqa jəđ menən borolov həm XVI— s'jьz qararđarьn өjrə nev bəgengə burьs

Jərlə cəstər yđđərenəŋ sirattaqь dəjəm qəskəri sьurđarьna kereşələr. Bьl sьurđarđa yđək burьs—tixnika belemdəren həm qəskərđərđeŋ dəjəm huqьş taktikahьn ejrənevđər. Ərmejənəŋ tixnikalaşьvь—bьjьl ytkən jьldarqa qaraqanda la tixnikə əđerlegenə nьq əhemejət, đur kəs—inirgejə talap itə. Sьurđarđьŋ qьђqa vaqьttь şarttarьnda bьl burьstarđь tulь ytəv esən—tixnika, taktika əđerləge həm jaŋь atьv kurьsьn ejrənev burьstarь tirəhenə sьurđarđьŋ berense kənendən uq piriminniktar jəməqətselegən iqtibarь tartьlhьn. Sьurđarđьŋ berense kənendən uq sьurđarđaqь huqьşsanlьq əđerlege planь hər bər piriminnikka jetkerev saralarь kyrəlhən.

Sьurđa XVI nsь s'jьz qararđarьn aŋlatьv kən yđəgəndəgə burьstьŋ berehe bulьv menən kəđgə avьl xuzalьqь kampanejəhe (igen jьjnav, ikmək əđerləv, kəđgə səsev) turahьnda nьq fiker tuplanьrqa tejeş. Sьurđarđьŋ əđ vaqьtqa jьjьlьvьeşkə jaŋь mitud, qьđьv timp buldьrьvđь talap itə. Bьnьŋ esən satsejalizem jarьşь, udarsьlьq iŋ berense sara. Sьurđьŋ berense kənendən satsejalizem jarьşьna, udarsьlьqqa bətə qatnaşьvsьlar tartьlhьn. Huqьşsanlьq əđerlegə planьn hər ber huqьşsьqa jetkerev partejənəŋ XVI nsь s'jьz qərarđarь nigeđendə ytəv menən satsejalizem jarьşь, udarsьlьq berense safta torhьn. Şulaj uq byləklən kevek eştərđelə onotorqa jaramaj.

Өfe kenlegə

— Linin ur. 74-se jortta torovsь Zəjnttinьvanьŋ kvartirenən 483 humlьq nəmələren urlap kitkəndər.

—Amur ur. 7-nse jortta torovsь Akimьf M. araqь urlap totolqan.

— Satsejalisticski ur. 81 nse jortta torovsь Strackinof 300 humlьq kyn tavarđarь urlap totolqan.

Ridaktьr Urьnbaђarь: QAJSIN

Aşьq! Nej varь 3 kenə kən Jađьl!

vaqьt qaldь sintəber ajь esən

„Başqortostan"

gəzitenə sintəber ajь esən sintəberđeŋ esenə tiklem genə qabul itelə.

PATPISKA: puşta byiegendə, xat taşьvsьlarđa, upalnamucьnnajđarđa həm idara kanturahьnda qabul itelə.

3—1

„Sənək" teŋ huŋqь hanь şьqtь alьrqa aşьqьqьđ.

„AZAT SEBER"

V.K.P(в) nьŋ Seber krajkumь urgьnь

Eşse—krəђtejən gəzite „Azat Səber" 3 kəndə ber sьqьp tora. Unьŋ bittərendə jьraq kən sьqьşqa tiklem taralьp jəşəgən tatar—xeđmət xalьqьnьŋ satsejalizem tөđəvđə qatnaşь şəvlələnə.

Seberđeŋ satsejalizem tөđəvđə həm avьl xuzalьqьn jaŋьnan qorovđaqь prablimalarь, təbiqi bajlьqtarь, xeđmət xalьqьnьŋ tormoş kən kyreş jaqtarь menən tanьş.

„Azat Seber" alьђ Seber avьldarьnan alьp betə Səvittər Sajuzьndaqь həm şulaj uq sit il xeđmət xalьqьnьŋ rivalytsejun xərəkətə, kapitaldьŋ tərlə qəbəxətlektərə turahьnda saf tatar telendə aŋlajьşlь jaŋьnan jaŋь xəbərđər menən tulьp sьqa.

Seber menən tanьş. Unьŋ bađma agitatьrь—prapagandistь ojoştorovsьhь „Azat Seber" đe aldьr, başqalarđьla aldьrьrqa dimlə.

Jađьlьv xaqь: 1 jьlqa 1 hum 50 tin, 6 ajqa 85 tin, 3 ajqa 55 tin.

„Azat Seber" gə Səvittər Sajuzьnьŋ hər məjəşendəge pucta bylektərendə, xat taşьvsьlarьnda jađьlьrqa həm turanan tura ridaksejənan horatьrqa bula.

Ədris:

Г. Ново—Сибирск, Крайисполком ред. тат. газеты «АЗАТ СЕБЕР»

Yktəber.

„Yktəber" đeŋ 7 nse numirь sьqa. Bьl numirđa:

X. Naumdьŋ A. Tanirьf izadь turahьndaqь təŋqite, S. Çamaljьftьŋ ədəbejət tikşerevdəge Marksizem məs'ələləren gəvđələndergən məqaləhe sьqa.

XIKƏJƏSELƏRĐƏN: A. Tahirьftьŋ „Kamsamul" ь, Q. Qumərđeŋ „Jəcəjkə sikritarь", Ş. Şəhərđeŋ „Boroloşlo jьldarđa" hь, Dəvlətşinanьŋ „Ajbikə" he həm M. Qəfuri xikəjəhe sьqa.

ŞAQIRĐARĐAN: M. Qrьjmьftьŋ „Taşьь", S. kylibajđьŋ „Sujьndar hulьşь" həm „yđemdə birəm", B. Bikbajđьŋ „ytep barqan kəndər" M. Marattьŋ „Beđđeŋ inzinir" isəmlə şiqьrđarь urьnlaştьrьlqan.

Uqьrqa aşьqьqьđ!

„تراكتر" ژورنالنڭ تاراتڭعڭڭ!

تيز كۆندەرڎە سينتەبڔ هەم كۆڎكۆ ئايڎار كيلە.

ئە، هڭ ئالداعڭ ئايڎار ئۆسۆڭ

„تراكتر" ژورنالنا

ياڭلانڭعڭ بارمڭ هوكا؟

ئەگەر، يوق بولها، بۆگۆندەن ئوك ياڭلڭرعا ئاشڭق. سۆنكى، „تراكتر" ژورنالى هەر بڔ كالخوزسى هەم هەر بڔ ئايىرم ئاگاى كرەشتيەن قوللنڭدا بولڭرعا تيىش.

— ئول هەر ئاى هاينڭ ئيكى تاپقڔ، تاتار، باشقرت تڭلڭڭدە عەرەپ هەم لاتين حەرفتەرى مڭنەن سڭعارڭلا. „تراكتر"

— ئۆڭڭڭك ئڭسڭڭ كوندەلڭك مۆهيم بورستار هەم باشقرتستان كالخوز سايوزدارى سايوزنڭك كالخوزسڭلارعا بولعان قوللانما هەم كەڭەشتەرنى ئورنلاشتڭرا. „تراكتر"

— شولاى ئوق ئيك عادى ئاگرانومىيە سارالارنى ئاسنپ بيرە. „تراكتر"

حاقڭ بيك ئارزان:

بڔ يڭلعا—2 هوم، 6 ئايعا—1 هوم 30 تين، 3 ئايعا—20 تين

پادپيسكڭلار پۆتە پوچتا بولمڭكتەرڭندە هەم ئاينڭرم حات—گەزيت يۆرتۆوسڭلەرڎە قابول ئيتڭلە. شولاى ئوق تورانان—تورا تويەندەگى ئەدريس مڭنەن ياڭلڭرعا مۆمكين.

Уфа, контору журнало „ТРАКТОР"

ӨKINO--TIATЬRĐA Fьnda BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.	Ural kinahьnda begen: KARAVAJЬF JENƏJƏTE 6 bylektə kina—filjəkun.
IDEL KINAHЬNDA Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. saşlanalar	ƏXLAQ 6 bylektə kəmidejə Kassa 5—30 səqəttən qas
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar.	SPARTAK 8 bylektə zər, xuduzьstьvalь, tarixi bajavik. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanə.
„5-Maj"	Gilən qьđь 27—[illegible] avqьsta „Brunzalь aj" rumanь bujьnsa—drama Kassa 6-30 səqəttə asьla

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» Башглавлит №139

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIĐAKSEJƏ ADRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Riđaktar ... 4—81; Dəjem ... 2—83; Massavьj bylek ... 5—72; Kiskə riđaksejə ... 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəngə səqət 8-đən kiskə 4 kə tiklem qaşul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja prailtarđarь, berəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin

PADPIS LLAR: [illegible]

№ 199 Dyşəmbe 1 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT

V. K. P. (b) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UÐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ.

11 NSE JЬL SЬQIA

Jalpь menən berlektə.

Gəzitəbeđđən beŋgəngə bahьnda bađьp sьqarqan „Pasulka prajzvudstьva şirkəte ustafь" itrat dur səjəsi əhəmejətkə ejə bulqan ber dakumint. Ul partejənen avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə qajtanan tədev məs'ələhendə, miljundar menən ihəplənqən vaq prajzvaditelđərđe jaŋьsa eşlevgə ojəter mitədenda totqan jəjin julьnan kilep sьqa.

„Hul bəgeşselər" avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə qajtanan tədev məs'ələhen „kolliktifləşəvgə" tip adminisiratifre vestə birelgən bojroq menən genə xəl itməkse buldьlar. Ul unlauslar kalliktifleşev məs'ələhendə „sur" qьqьrьp, yđđərenən xisaplarьn kalliktifleşev passif revestə beşep elgərevən kətev nigeđenə qorđolar, avьldьn satsejalizemqa yđe kilevən kutəmələ buldьlar, ireklelek turahьnda linin prinsepən tupah revestə bodop, kulaktьŋ jaŋь satsejalizem jəmqəjətə tədev taъьs revestə quşьlьp yhevenə tajanđьlar.

Parteja yđenəŋ Linin julь avьlda satsejalizem nigeđenə kyserev prasisenə bolşevik jetekseleje julь bujьnsa kitte. Parteja qulьn bis teşərmojənəq dejəmləşterelgən ere xuzalьqtar avarqa, vaq xuzalьqtan fajdalьvaq, arttьrьq bulqanьn kyrhətevđe tə'min itkən bazanь tədev julьnda eşlene.

Parteja jarlь həm urta xəlle jalpьnь safxuzdar, kalliktif xuzalьqtar tədev, jaŋьđ xuzalьqtarđь kyreleşende eşte kallitif jeretevgə ejrətə torqan avьl xuzalьq kapiratsejəhen alqa jerəvgə alьp bardь.

Bьna şul julda barьp, parteja Bəzə əlkə həm jəmhyrejətlərđə totoş kalliktifləştərev eşenə [illegible] Bьlarđa xuzalьqtar tədev ere [illegible] menən jaŋь bolşevik səsevə [illegible] yŋes praktikahьnda xeđmət intuzejazmьnьŋ ojormandarsa yrnəktərəp kyrhəttelər. Parteja bьna şul julda prakti praблimalarь tevət [illegible] siten prablimaь xəl itep, jaŋь artta qalqan məmləkəttə bətə avьl xuzalьqь prajzvud stьvahьn tamaмьnan jaŋьsa qaqьrevqa kereşə.

Bьnьŋ menən genə qalmaj, xəđer bьl massavьj kalliktifləşevđen berense jьlьnьŋ tədьhe nigeđendə JAŊЬĐ XUZALЬQTARĐЬŊ JAŊЬ QATLAMDARЬ KALXUZDARĐA KEREV JƏKI BƏTƏNLƏJ JAQЬNLAŞЬV fakte aldьnda torabьđ. Totoş kalliktifləşev bazahьnda kalxuz yđkən—kalxuzqa aqьlьv tuqьn—kalxuz xərəkətenə qarşь kerəşkən həm yđenə ǝd aktif kerəşə torqan kulaktьŋ həm unьŋ jərđəmseləre bulьp, qьvaq artьnan qarap qьq tedəlegənən jəmqəjətenə xalьqь kaŋ aqьttarьna tarmaq sьnьfьnьŋ.

Lekin kalxuz xərəketenən jalьqьnьŋ yđenen yđe aqьlьp barьr, kalliktifleşev prasisьnan huŋ da bis ber sitenlektə osoramaj barьr. Bьnьŋ prsuktar kyrhətelqən bulqan jalpь yđe kalxuzdarqa kilep totqan qarav bik qurqьnьslьlь xata bulasaq. Bьnь ber ba partejanьŋ jaŋ apportunistar ustanufkьhь, şul səbəple bik zьjanlь, partejəqa qarşь, hul bulьp kyreleveнə qaramaðtan qьrqьv uŋ ruxlь ustanufkь. Parteja həm eşselər sьjnьnьŋ ojoştorov rylenən baş-

qa totoş kalliktifləşevđe ytkərep bulmajasaq.

Jarlь həm urta xəllelərđe ojoştorov mitodtarьnan, jalpьnь yđe arqarь kalliktifləşevgə jetəkləp iltev furmalarьnan berlə—jaŋьđ xuzalьqtь jarlь həm urta xəllelərđə iŋ prastuj revestə prajzvudstьva nigeđendə kapiratifleştərev.

Bьl eş bigerək tə ələgə massavьj kalxuz xərəkətenə ađьjaqьp eđerlenqən, orlьqsolaq rajjunda bulmaqan, „patribitelek" palasahь atalqan rajundarđa həm kylturalь artta qalqan milli rajundarđa əhəmejətle.

Bьl eş rajundarđa ələgə kalxuzqa inmegən jarlь həm urta xəllelərgə la qajta.

Xəđer iqlan itelgən jaŋь ustaf bəgengə miljundarqa jaŋьđ xuzalьqtarđь kalliktifləşevgə əđerləvgə dakumint bulьp ta tejeşle. Ustaf jaŋьđ xuzalьqь jarlь—urta xəlle jalpьnь «bergələşken keş həm jalpьlar menən yđ xuzalьqtarьn jaqşьrtьv həm alqa jebərevgə, yđ praduksejəlarьn başlap eşlətev həm hattьvqa, şulaj itep yđ xuzalьqtarьn xalqьvqa jəlbən kytorevgə, avьl xuzalьqьn dejəm kyrem həm yđđərenen matdi xəldəren jaqşьrtьvqa məmkinlek birə.

Pasylka şirkəte bər nidən tovlə PRAJЬZVUDSTЬVA şirkəte jaŋь kapiratiflaşqan jarlь həm urta xəlle xuzalьqtarqa yđ xuzalьqtarьn—kapiratiflaşqan xuzvьlьqtarđьŋ individьval milektərenə qaqьlmajьnsaqьna qoral həm prajьzvudstьva saralarьnan jəməqət bulьp fajđalanьv tirəhendə ojoştorovqa məmkinlek birə.

Bьnan tьş bildəle prajьzvudstьva prasistarьn berleşterev agra—prajьzvudstьva saralarьnan jəməqət bulьp fajđalanьv yđđəre yk xuzalьqtь iŋ iffiketlь alьp barьvqa məmkinlek birələr həm kapiratiflaşqan jalpьnь kulak bojoroqьnan qotqarьvqa jarđam itələr.

Xəđer alda torqan BURЬS—JAŊЬ USTAF NIGEĐENDƏ XƏĐER YK IŊ PRASTUJ PRAJЬZVUDSTЬVA BEREKTƏRƏ OJOŞTOROVQA TOTONOV. Pasylka şirkəte ojoştorov qaqьđđaqьna, farmal qьna bulmaђqa tejeşle.

Bьl şirkəttər nьq bulhьn esən ulardь tədevde kəđgə səsev həm bьl səsevđe kantraklaşьv menən tьqьđ bəjlərgə kərək.

Kapiratif sistimь barь jarlь—urta xəlle xuzalьqtarđь kankrit prajьzvudstьva saralarь bazahьnda ьsьn prajьzvudstьva nigeđendə kapiratiflaştьrqanda qьna—ojoşqan berektər yđ tirələrendə krəħtejən jalpьhьn tuplaj alalar. Xəđerge miđgeldə kapiratiflaşqan xuzalьqtarqa prajьzvudstьva jarđamьnьŋ kankerit furmahь maşina—at bazalarь, prakat punkttarь, kəđgə səsevđe ytkərev esən attarđь quşьlьşьp jegevđər bulьrqa tejeşle.

Kapiratif ojoşmalarь pasylka şirkəttərə tədeleşenə bjurakratsa qaramahьn esən xəđer yk saralar kyrergə kərək; iŋ berense eş—PASYLKЬ ŞIRKƏTEN KRƏЂTEJƏNGƏ JAQЬNLAŞTЬRЬV bulhьn. Şirkət bətə avьl səvittərə rajundarьn berləştergən, kapiratiflaşqan jalpь menən bəjhed apparatqa ojlənməhen; hər xəldə şirkət ber avьldaqьna jəki ber berhənə bik jaqьn ber nisə vaq avьldь berləştergən ojoşma bulhьn.

Ikensenən prajьzvudstьva nigeđendə kapiratiflaştьrьv—kiŋ massьvьj eş alьp barьv həm ьsьn ireklelek nigeđendə, jalpьnьŋ yđen pasylka şirkəttərə tədevgə ьlьqtьrьv julь menən ytkərelhen. Bьnьŋ esən jaŋь ustaftь jarlь həm urta xəllelər jalpьhьna jaqьnlaştьrьp, unьŋ təbən nьq aŋlatьrqa kərək.

Əsensenən pasylka şirkəttərenəŋ bətə eşe kapiratiflaşqan jalpьnьŋ kiŋ eşməkerlegə, ьsьn hajlav həm hajlanqan urgьndar kapiratiflaşqan jalpь al dьnda iđəp birev nigeđendə tədelərgə tejeşle.

Dyrtensenən pasylkь şirkəttərenə jetəkselekkə krəħtejəndərđeŋ yđđərenən bulqan ojoştorovsьlarđь ьlьqtьrьp, jetəkselek eştə HAJLANMA keşelərđən məmkin tiklem kiŋ fajđalanьrqa, şul jul menən apparattьŋ qabarьvьna—yđen aђrav kapiratiflaşqan jalpьqa avьr jək bulьp təşəvgə jul birməђkə kərək.

Ustaftьŋ „kulak pasylka şirkətendə aqza bula almaj, şirkəttərđe elek korgən kulak aqzalarđan da tađartьv tejeşle, tejgən punkьtь bik đur səjəsi əhəmejət ala. Kapiratif ojoşmalarь bьl punkьttьŋ praktikala bojomqa aşьrьlьvьn tə'min itərgə, kulaktьŋ prajьzvudstьva berektərenə iqtisadi həm səjəsi tə'ђir kyrhətevenə irek birmjensə unь ajrьrqa həm totoş kəllikitifleşterev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərevgə əđerlərgə tejeşle.

Dərəђ bьl punkьttь atqarьv yđe genə kulaktь bətənləj ajrьp bətərə almaj. Kulak prastuj prajьzvudstьva şirkəttərenə qarşь bik nьq kərəş alьp barьp, jarlь həm urta xəllelərđeŋ totanaqhьđ ilіminttərenə tə'ђir itep, pasylka şirkəttəren jemerergə tьrьşasaq. KULAK TƏЂIRENƏ QARŞЬ ЬSЬN GARANTEJƏ—PASYLKA ŞIRKƏTTƏRENDƏ JARLЬHƏM BATRAKTARĐЬ NЬQ BERLƏŞTEREP OJOŞTOROV BULASAQ.

A.X. kapiratif ojoşmalarь jarlь həm batraktarđь ojoştorovqa jetərlek narq birməj apparatunistarsa qaraştь mərxəmətheđ qьvьp sьqarьp, pasylka şirkəttərendə batrak—jarlь gruppalarь ojoştorov həm parteja ojoşmalarь arqьrь ulardьŋ eşenə tərtiple jetəkselek alьp barьv turahьnda massьvьj eş kiŋəjtergə tejeştər. Yđ jaqtarьnan parteja ojoşmalarь la prajьzvudstьva nigeđendə iŋ prastuj kapiratiflaştьrьvđьŋ həm pasylka şirkəttərə tədeleşenəŋ uŋьşь—yđđərenəŋ arganizatьrlьq eştərə nindəj dərəzələ aktif atqarьlьvqa, ular—SSSR đьŋ təp alqanda 5 jьllьqtьŋ ađaqьnda totoş kalliktiflaşьvьn tə'min itəsək eş bulqan prajьzvudstьva nigeđendə kapiratiflaştьrьvqa jetəkselekkə ni tiklem diqqət itevdərenə bəjle bulqanlьqtь iђtə totarqa tejeştər.

Səvit paravьzdarь tədəv

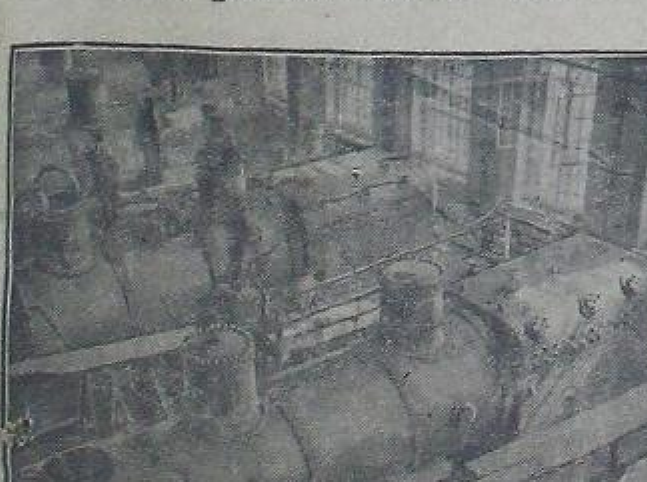

Hyrətte: Brənski qalahьnda „Qьđьl prafintirən" zavьtьnьŋ paravuzdar eşləv sixe.

jəmhyrejjət Prakururь tənвih itə.

Igendeŋ ədləkhəđ qabul iteleve həm mksim un hьqьlmalьq tə'min itelhen.

Bojroq №99.

Tybəndəgesə jeteşheđlektərə esən Bələbəj kantunь prakurur jarđamsьhь ip. Soltanьfqa həm Başglaђsut vəkile ip. Ivanьfqa şeltə iqlan itergə: a) kantundьŋ sut—prakuratura apparatьnьŋ esən uŋьş jьjnav, igen əđerlev həm kəđgə səsev kampanejəlaren ytkərevgə kyserevđə tejeşensə insejatьva kyrhətməgəndər;

b) kampanejələrđe əđevđə qəjeple xeđmət urьnьndaqь keşelərgə qarşь sut—təftiş brigadahь tarafьnan birelgən eştərđeŋ suttarđa tiđ aralь qaralьp betevđəren tə'min itməgəndər; v) appartunis həm bytən iliminttarqa qarşь sut arqьrь jaza birev saralarьn qullanьv julь menən kantunda igen əđerlev planьn ytevđə hьnьlьş tьvđьrmaqandar, şunьŋ nətizəhendə igen əđerlev planь dəjəm zadanejənəŋ barь tik 5% miqdarьnda qьna ytəlgən; g) Başglafsuttaqь prakuraturaqa iŋ əhəmejətle xuzalьq həm səjəsi kampanejələrđьŋ barьşь turahьnda yđ vaqьtьnda beldermegən esən Prakuratura kiləsəktə igen əđerləv kəđgə səsev kampanejələrə fruntьnda keskəj genə bulhala əđəkləktərđeŋ bulьvь, kulaktarqa qarşь tejeşle kərəşteŋ alьp barьlmavь ber totqarhьđ xeđmət urьnьnan alьnьvđь həm sutqa birelevđe kilterep sьqarasaqьn aldan belgertə.

Tybəndəge jeteşheđlektərə esən Bərə kantunь prakurur jarđamsьlarьna navit qujьrqa a) iŋ əhəmejətle xuzalьq həm səjəsi kampanejələrđeŋ barьşь turahьnda prakuraturaqa yđ vaqьtьnda həm tejeşensə bel derep tormaqandar; b) Iђkə Baltaə, Bajqь baş, Nuriman Boraj həm kidgənbaş vulьstarьnda xeđmət itkən həm parteja, şulaj uq xəkymətteŋ kalxuz xərəkəten taqьlь alqa jebərev həm nьqьtьv julьndaqь diriktiftəren berđə ytəməgən keşelərgə qarşь tejeşensə qatь saralar kyrelməgən. Bьlar beđđeŋ apparattaqь iŋ qurqьnьslь iliminttar həm ular menən qətqəj kerəş alьp barьlьrqa tejeşle; v) başlanьlqan jəməqət eştərə nьđaqqa tiklem eşləp betərməgəndər, şunьŋ arqahьnda brigadalarđьŋ eşe juqqa sьqqan; g) dimabilizatsejyn nastrajenejələ bulqan həm iŋ əhəmejətle xuzalьq kampanejələren ytəv julьndaqь xəkymət həm parteja diriktiftəren urьnьna jetkərməgən keşelərgə jaza birev saralarьn qullanmaqandar.

Oşo bojroq sьqarьlьv ajqanlь igen əđerləv plandarьnьŋ dərəђ həm jeteđ ytəlvdərə, ьsьm səsevđərə planьn ytevgə ajьrьvsa diqqət tuplarqa kərəklegenə, kulak sьqьştarьnьŋ əđgenə bulhala gəvdələnevđərenə qarşь arьmaj—talmaj kərəş alьp barьrqa, kulaktar tarafьnan igen əđerləv bujьnsa qatь zadanejələrđeŋ ytəleven tikşerergə bətə rajun prakururđarьnьŋ diqqəten ьlьqtьram. Səvit apparatьnьŋ ajrьm bьvьndarьnda bulqan dimabilizatsejun nastrajenejələr menən qətqəj kerəş alьp barьrqa, apparattьŋ qajhь ber jerđərendə bulqan həm samatjukqa ьşanqan uŋ appartunistarqa zarba birergə kərək. Igen halьv punkttarьnda igendeŋ totqarhьđ alьnьvьn tə'min itərgə, igen alьv vaqьtьnda kyrelgən bətə eşəkelektərđe sut prigьvьrđarь menən bətərergə kərək. Kampanejələrgə bəjləneşle eştərđeŋ jeteđ qaralьp ytevđəren tə'min itərgə kərək. Rajundьŋ radjusь, kyđətev aђtьndaqь ucrizdinejələrđeŋ miqdarь, ulardьŋ prakuratura apparatьna jaqьnlьqь bьlar bьlar bətəhe lə heddeŋ yđ eşegəđđə məmkin bulqan tiklem hьqьlmalь bulьvđь talap itərgə nigđ birə. Prakuratura, juqarьla kyrhətelgən eş ucaskalarьnda keskəj genə əđəkləktərđeŋ bulьvь sutqa birevđərgə tiklem tejeşle saralarđьŋ kyreleven kilterep sьqarasaqьn aldan eşkərtə.

Başqortostan jəmhyrejət prakururь: XAZЬF.

Igen jьjnav, kəđgə səsev eştəren вajavajlaştьrьrqa

Urьndaqь fakttar eşteŋ jomoşaq barьvьn kyrhətələr.

VKP (b) yđək kəmitəteneŋ igende jьjьv həm kəđgə səsev kampanjahьnьŋ barьşь turahьnda oşo kendərđə ber qararь sьqtь. Bьl qararđa kalxuz tədeleşendə ireşelgən uŋьşlьqtarđь nьqьtьp qaldьrьv, kalxuz xərəkəten kiləsəktə lə jənlən derev həm kəđgə səsevđe uŋьşlь ytkərev esən saralar kyrev tine. Şul uq vaqьtta əhəmejətə bik đur bulqan bьjьlqь igen jьjnav kampanjahьnьŋ xəđergə kəngə tiklem xuzalьq həm səjəsi jaqtan iŋ məhim kampanja teђenə inep kitə almavьn kyrhətelgəjne.

Bьna bьl kyreneş beđđeŋ başqrtostan turahьnda la bik dərəђ. Igen jьjnav kampanjahьnьŋ əđerlənev vaqьtьnda bulqan kəmselektərə əle bulha dəvam itə. Kampanjanьŋ yđe barqanьn ketəp jatьv, bigerəktə kalxuzdarđьŋ eske xuzalьq eştərən nьqьtьvqa kərəgensə əhəmejət birməv (xeđmət ojoştorov, uŋьş bylev, kulaktarqa qarşь kerəşte jomoşartьv həm batrak, jarlьlar arahьnda eştər hyrənlənev) bьna bьlar igen jьjnav həm kəđgə səsev kampanjahьn ytkərevđə iŋ đur həm kyđgə saqьlьp torqan jeteşheđlektərđən hanalalar.

Qajhь ber safxuz həm kalxuzdarđa igen jьjnav kampanjahь bolşeviktərsə alьp barahь urьnda artta qalьvь hidelə. Məђələn, „Qarmasan" safxuzьnda igen jьjnav eşenə nьqlь əđerlek jaq. Bьl safxuz 70 meŋ bot igen halьrqa urьn taba almaj. Xəđerge kendə ber genə keləttərə bar. Ikensenən səselgən igen əђtenə kantrullek itev eşe jomoşaq. 900 giktar tarь utalmaj qaldь. Igen baђьvđarьnda mal jerəj.

„Milьfka" safxuzьnda eş kestərə jetərlek bulmav arqahьnda eşlənehe eştər huŋqa qala. Qonşaq həm Jərməkəj jer[illegible] daqь kalxuzdarđa [illegible] vaqьtьnda rimunt jahalmaqan, bulqan maşinalarđan da tulь fajđalanьlmaj.

Kyp kalxuzdarđa kelət, toq jəşelsə—kartuf haqlaj torqan urьndar əđerlənməgən. Başkalxuzstruj kalxuzdarđa kerəkle qaraltьlardь torqovđov esən əllə yktəber ajьnda qaşlarqa ujlaj inde.

Kalxuzdarđa xeđmət ojoştorov, uŋьş bylev eştərə hьmaq təp məs'ələlərgə lə nьqlь iqtibar juq. Ə, bit partejəneŋ XIV nsə əlkə kənfirinsejəhe ojoştorolqan kalxuzdarđьŋ eşləp sьqarьv esən arttьrьv avьl xuzalьqь praduksejəhьn yđbedgə teşev xaqьn tybənəjtev, xeđmət dissiplinahьn julqa halьvđa jarđam itə torqan xeđmət xaqь tyləvđe vaqьtьnda ytəv burьstarьn kilterep qujqajnь. Beddə ul burьstar ytəldeme hun? juqarьlaqь fakttar ul burьstarđьŋ kyp urьnda ytəlməven kyrhətələr.

Bed jaŋqьđ xuzalьqtarqa iqtibarььđ bulьv, ulardь hanqa [illegible] qatь [illegible] kerəş alьp [illegible].

Igen jьjnav həm kəđgə səsev eştəren atqarьvđa kapira[illegible]sejə furmalarьn tьvđьrьp [illegible] kyləmdə ularqa jarđam itə[illegible] kərək.

Arqajaş kantunьnьŋ qajhь ber rajundarьnda kalxuzsьlar brigadaььna jaŋqьđ xuzalьqtarđa qatnaşьp igende bergə jьjđьlar.

Şunьŋ menən bergə jarlь həm urta xəlle kerəђtejəndərgə jerđəren eşləv esən avьl—xuzalьqь kapiratsejəhь aşa avьl—xuzalьqь qoraldarь birelde. Bьna bьl eştər jaŋqьđ xuzalьqtarqa dur jarđam bulьp hanala. Bьl kyreneştər əđ əle. Safxuz, kalxuzdar tarafьnan ajrьm xuzalьqtarqa jarđam kyrhətev eşen kesəjtergə kərək. Sənki kalxuzdarđьŋ kiləsəktə yђevđərə, meŋləgən kerəђtejəndərđeŋ kalxuzqa inevđərə jarlь, batrak, jaŋqьđ xuzalьqtarqa jarđam kyrhətevgə bəjləngən.

Igen jьjnava həm kəđgə səsev kampanjalarь hьmaq dur əhəmejətle kampanjalarđь vaqьtьnda ytəv feqqət massanь tuplav, satsejalizem jarьşь asьv, udarnaj gruppalar ojoştorov, kalxuzdarđa, batrak, jarlь kerəђtejəndər arahьnda eşkesəjtev menən genə ytərgə məmkin.

Səvittər Sajuzьnda

Xalq xuzalьqьnьŋ 1930—31 nse jьl esən kanteryl sifьrđarь.

MƏSKƏV, 30. RSFSR xalq kamisarđarь səvite həm iqtisadi kəŋəşmənəŋ berləşkən 4 ultьrьşьnda RSFSR xalq xuzalьqьnьŋ həm mədəni tədeleşteŋ kantryl sifьrđarь turahьnda daktat tьŋlanьp, hər jaqtan jentekləp tikşerelde. Daklat jahavsь iptəş LIVIN 1930—31 nse jьlqь kantryl sifrđarđa ildeŋ mital, iliktrik inirgejəhe həm jaqьv əsbaptarь menən tulь revestə qəniqətlənderelevə kyrhətelməgənlegen belderđe. 30—31 nse jьlda kapital tədeleşkə 4 miljart hum aqsa totolasaq. Bьl aqsalarda RSFSR đa 240 sənəqət giganttarь halьnasaq. Hər ber jaŋь đur pritprejətejəneŋ urtasa xaqь 16 miljun humqa teşəsək. Şul ajqanlь eşsə kesə həm belgestər kadьrь jeteşterev məs'ələhe bigerəktə qьrqьv revestə kilep alqa baђa. Barь tik RSFSR xalq xuzalьqьnьŋ qьna 2 mijjun daimi eşsələr talap itəsəgen kyrhətev kadьrđar məs'ələheneŋ nindəj qьrqьv revestə torqanlьqьn belev esən jetə. Narkamtrud urgьndarь arqьrь iŋ aşьqьs sruktar esəndə beđgə 500 meŋ kvalifikatsejalь eşsələr jeteşterergə kərək. 30—31 nse jьldьŋ kantryl sifьrđarь eşləp sьqarьvđьŋ 30 % qa arttьrьlьvьn həm praduksejanьŋ yđ xaqь 11 % qa teşerələven talap itələr. Tədev eştərenəŋ kyləmə 2 tapqьr đurajьv arqahьnda 1930—31 nse jьlda xalq xuzalьqь tədev matirejaldarьnda jeteşheđlek hiđəsək. Tədev matirejaldarьn qaqlav julьnda bətə saralardь kyrergə həm tədeleştərđəge juqaltьvđar menən kerəş alьp barьrqa kərək. Xalqtь sənəqət tavarđarь menən tə'min itev julьnda beđ, ul sənəqət tavarđarьn eşləp sьqarьvdaqь yђeşteŋ təp massahьn eşsələrđə qəniqətlənderevgə jynəltergə tejeşlebeđ. Xeđmətsələrđe tə'min itev eşe şulaj uq jaqşьrtьlьrqa tejeş. Məjədlə erə xajvandarđьŋ yђeşe 30—31 nse jьlda bьjьlqьnьŋ 13,9 % tьn teşkil itərgə tejeşle. Mal hujьvqa qarşь kerəş julьnda qətqi saralar kyrelhen, mal adbardьrь tədeleşe ozhodlandьrьlhьn.

Jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalxuzdarqa ьlьqtьrьv julьnda.

MƏSKƏV, 29. Kalxuzsintьr bətə kalxuzdarqa həm kalxuzsьlarqa qaratьp sьqarqan xitabьnda jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda eşteŋ nasaz qujьlьvьn kyrhətə həm bьl jeteşheđlekteŋ asьqtan—asьq appartynizəm bulьvьn beldərə. Kəđgə səsev həm igen əđerləv kampanjələrə jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalxuzdarqa ьlьqtьrьv həm jaŋь kalxuzdar tьvđьrьv luzuŋgьlarь aђtьnda ytkərelergə tejştər.

Kalxuzsintr jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalxuzdarqa ьlьqtьrьv julьnda ber talaj saralar kyrergə həm jaŋqьđ xuzalьqtarqa uŋьş jьjnav, aşlьq huqьv həm səsev eştərendə kalxuzdar tarafьnan prajьzvudsteva jarđəmьn kyrhətevđe kiŋ julqa qujьrqa təqdim itə.

„Biş jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьvđa aldьn torqan pritprejətejələrgə primejə.

MƏSKƏV, 29. „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv eşendə iŋ jaqşь nətizələrgə ireşkən pritprejətejələrđe byləkləv esən kysep jerəvsə ber bajraq həm hər berehe 20 meŋ humlьq 5 primejə bildələrgə VSPS həm Malejə xalq kamisarlьqь qarar sьqarđьlar. Bьl primejələrđe SSSR đьŋ iŋ đur pritprejətejələrerən 12 udarnik eşsələr həm VSPS, Nakamfin, şulaj uq „Trud" gəzitə ridaksejəhenən berər vəkildən torqan zurej kəmisejəhe bildələrgə tejeşle. VSPS həm Narkamfin bajraqь esən kerəş başlaqan həm yđđərenəŋ kanteryl zadanjalarьn tultьrqan bətə pritprejətejələr artta qalьvsь pritprejətejələđe şulaj uq avьl rajundarьn jəməqət byksirena alьrqa tejeştər. Zajьm taratьv jəhətenən alda barьvsь əlkələr, bigerəktə Məskəv əlkəhe artta qalqan bytən əlkələrđe buksirqa alьrqa tejeştər.

Jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda eşləv kesəjtelhen.

MƏSKƏV, 30. SSSR kalxuzsintrь bətə kalxuzdarqa, kalxuzsьlarqa həm kalxuz berəkmələrenə qarata sьqarqan xitabьnda batrak, jarlь həm urta—xəlle jalpьnь kalxuzdarqa ьlьqtьrьv eşeneŋ tejeşle timp menən barmaqanlьqьn kyrhətə. Jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda masavaj eş bətənləj tejerlek alьp barьlmaj. Kyp vaqьttь jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzqa alьv turahьnda birgən qarizalarьn qaravđa bis jul qujьlmaђьlьq valakita tьvđьrьvla, ulardь qarav eşe ođaqqa huđьla. Jaŋь alьnqan aqzalarqa his təpheđ—nigeđheđ hьnav sruktarь qujьla həm bildəle forma menən jađьlmaqan qarizalar kire qajtarьla. Jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kybehe kalxuzqa inergə əđer torhalarđa, unь nisek eşlərgə belməjđər. Qəjhь berəvđərə kalxuzdьŋ nəmə ikənlegə, unda praizvutstьva həm xeđmət nisek oloştoroloвьn həm daxuttьŋ nisek bylənəven aŋlamaqanlьqtan kalxuzqa inməj ikelənep tora. Avьldarđa jaŋqьđ xuzalьqtarđьn dəjem jьjьlьştarьnda kalxuz idaralarьnьŋ eş nətizələrə turahьnda daklattarьn qujьrqa kərək. Bьl jьjьlьştarđa kulaktarđьŋ kalxuzqa qarşь alьp barqan agitatsejalarь asьp birelergə tejeşle. Aŋlap jetkerməv həm pirigiptar arqahьnda kalxuzdan sьqьvsьlarđьŋ məxsys jьjьlьştarьn ytkərergə həm ular menən bergə kalxuzdan sьqьv səbəptəren tikşerergə həm kalxuz eşendəge jeteşheđlektərđe bətəzev saralarьn kyrergə kərək. Hər ber kalxuzda hьnalqan həm aldьnqь kalxuzsьlarđan jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda massavaj eş alьp barьv esən məxsys brigadalar tədergə kərək. Avьldarđa jaŋqьđ xuzalьqtarđan kalxuz tədev julьnda başlap jerevsələr gruppalarьn tədergə kərək.

Tərləhenən

MƏSKƏV, 30. Dəjem başlanqьs uqьv əђtenən Linin kamsamulь şiflьq alqan. Dəjem başlanqьs uqьvqa əđerlek timptarьnьŋ tejeşensə bulmaьvьn tanьp VLKSM yđək Kəmitəte bətə rajun kamsamul kəmitəttərenə, urьndarđa ul eşteŋ barьşьn jaŋь uqьv jьlь başlanqanqa tiklem tikşerep sьqarqa quşьp radejugrama taratть.

Batrak həm jarlь balalarьn adьq menən, şulaj uq uqьv əsbaptarь menən tə'min itev eşenə ajьrьvsa diqqət birelergə tejeş. Elek birelgən diriktiftarqa binaən pidagugejə vuzdarьn həm məktəptərđə kampliktavajt itev kəsjtelergə tejeşlə. Bьl juldaqь eşte tikşerv esən urьnnarqa kamsamuldarđan brigadalar jebərelə.

MƏSKƏV, 30. Bəgən prafintirьndьŋ 5 nse kungьrьsena qatьşьvsь jeştərđeŋ bəjnəlmiləl kənfirinsejələre asьla.

BAŞQORTOSTANDA UQTЬVSЬLAR XƏLE

UQЬTЬVSЬLARĐЬ MATIREJAL JAQTAN TƏ'MIN ITEV JULЬQA QUJЬLЬRQA TEJEŞ UQЬTЬVSЬLARĐЬŊ KVƏLIFIKATSEJƏLƏREN KYTƏREV JULЬND ABЄTƏ SARALARĐЬ KYRERGƏ KƏRƏK.

Səvit məktəbendə sit ilimint uqьtьvsьlarqa urьn juq.

BAŞQORTOSTAN XALQ KAMISARĐAR SƏVITENEŊ QARARЬ

Avьldaqь məqarif eşselərenen xoquqi həm matdi xəldəden jaqşьrtьv turahьnda

Partejə həm Xekymət tarafьnan Səvittər sajuzьnda, bigərək tə avьlda kyltura tədeləşə turahьnda bik đur saralar bildələndə həm ytkərelə: dəjəm başlanqьs uqьtьv kertelev, nadanlьqtь betenləj beterev, məktəptərđə agranumlaştьrьv həm palitixniklaşterev, xalq xuzalьqьnьŋ betə tarmaqtarьna la kadralar əđerlev.

Bьl saralarđь bojьmqa aşьrьv, ydenen dəjəm massahь eş məktəben həm Səvit vlastenen avьlda ytkergən betə saralarьn tədevsə avьl məqarif eşselərenə jəkmələ.

Şuqa movafiq həm xekymətteŋ diriktiftərenə bina'ən məqarifselərđeŋ xoquqi həm matdi xəldəren həm ularqa kyltura xeđmətetvđə bildələvsekankerit kyrhətmələr birelde.

Ləkin şuqa qaramaħtan ələgə tiklem ajrьm səvit urgьndarьnьŋ avьldaqь məqarif eşselərenen xoquqi həm matdi xəldəren bodovđarь, məħələn xeđmət xaqь tyləvđə kisekterev, tə'min itməvđərə, teplə səbəpheđ urьndan sьqarьvdarь, ikensə urьnqa kyserevđərə həm şundaj xəldər bula tora.

Kyltura tədeləşəneŋ bildələngən timptarьnьŋ uŋьşlь ytkəreləvə həm partejə menən xekymətteŋ nəvbəttəge xuzalьq səjəsi saralarьn xəl itev bьndaj bodovdarđь qatqi rəveştə beterevđe, avьldaqь məqarif eşselərenen yđđərenə partejə həm xekymət tarafьnan jəkmətelgən bьrьstarđь atqarьvdarьna kərəklə matdi xoquqi niged tədevđə talap itə.

Bьna şuqa kyrə həm RSFSR Savnarkumьnьŋ 1930 j. 3 avqьs qararьna movafiq Başqortostan Xalq Kamisarđar Səvite qarar birə:

1. Betə rajun başqarmalarьna təklif itergə:

a) məqarif eşselərenen xoquqi həm matdi xəldəren bodov, məħələn: zakonhьđ urьndan sьqarьv, ikensə jergə kyserev, hajlav xoquqьnan dərəħ tygel rəveştə məxrym itəv, a. x. nalugьn individьval halьvqa ьlьqtьrьv, xeđmət xaqьn birməv, totov həm şundaj başqalar bulqьlavđь tuqtatьv esən qьrqьv saralar kyrergə.

b) Xəđer yk məqarifselərđeŋ yđđərenə partejə həm xekymət jəkmətkən bьrьstarđь atqarьvdarьna uŋajlь şarttarđь tədev esən kərəklə saralarđь ytkərergə kereşergə.

2. Qjəđləjə Xalq Kamisarlьqьna rajun prakururdarьna həm Xalq məxkəmələrenə jerlə səvit urgьndarьnьŋ da, ularđьŋ ajrьm eşselərenen də məqarif eşselərenen xoquqtarьn bodovdarьn qьrqa tunratьv, bьndaj xoquq bodovsьlarđь jenajt tərtibendə javapqa tartьp, ular turahьnda kyrgəđmə sut jahav turahьnda kyrhətmə birergə quşarqa.

3. Rajbaşqarmalarđь xeđmət xaqь, pinsejə həm başqalar bujьnsa bulqan bьrьstarđь asьqьs tyləp beterergə həm bьndaj bodovđa tapqьrlanmahьn esən saralar kyrevđə məzbyr itergə. Kiləsəktə məqarif eşselərenə ularđьŋ xeđmət xaqьn ularđьŋ eşləgən jerđərenə (məktəpkə) akkuratnьj itep tyləvđə tə'min itergə.

4. Savđa xalq kamisarlьqьna jaŋь xuzalьq jьlь başьnan başlap məqarifselərđə həm ularđьŋ simjə aqzalarьn aђьq pradukttarь (ikmək, jarma həm başqalar) həm sənəqət tavarь menən tə'min itevđə sənəqət eşselərenə tinləşterergə təklif itergə.

5. Narkamfin 1930—31 nsə jьlqa bydъit tədegəndə avьldaqь məqarif eşselərenə xeđmət xaqьn arttьrьvđь kyđətergə tejeşle.

6. Başqortostan umartasьlьq sajuzьna Məqarif eşselərə sajuzьnьŋ əlkə şəqbəhe menən movafiqlaştьrьp kalxuzdarđьŋ kalxuz aqzahь bulqan məqarif eşselərendə, kalxuzda aqza bulmaha la kalxuz rajunьnda eşləgəndəren də aђьq pradukttarь menən tə'min itevgə qatьşьvdarь məs'ələhen xəl itergə təklif itergə.

7. Rajjun başqarmalarьna həm avьl səvittərenə məqarif eşselərenen jəməqət nagruzkəhьn—ul ularđьŋ təp bьrьstarьn atqarьvdarьna zьjan kiltermə̆lek itep həm məqarifselər [illegible] tygel [illegible] itterep jađьlar [illegible] tə fajdala[illegible] esən [illegible] tertipkə halьrqa təklif itergə.

8. Məqarif xalq kamisarlьqьna təklif itergə:

a) Qulda bulqan məqarif eş selərə kadralarьn nьqьtьp berketergə həm ularđьŋ, bigərəktə başqort, tatar həm kyltura-la a[illegible]ta qalqan aђьlьq millettərđən bulqandarьnьŋ kvalifikatsejəhьn urьndarđa kurs, kənfirinsejələr ytkərev həm mərkəz kamandirufkь juldarь menən tərtiplə rəveştə kytərev saralarьn kyrergə.

b) Qalala pralitar jəştər, avьlda batrak—jarlь həm kalxuz jəştərə arahьnan həm məqarif eşselərə arahьnan juqarь pidagugikə həm urta məktəptər aqьrь ytkərev, qьħьq sruklь pidagugikə kurstarь se[illegible] tərə ojoştorov julь menən avь esən məqarif eşselərə əđerləvđə kesəjtev esən kiħkenərək saralar kyrergə, bьnьŋ esən tejeşlə matdi şarttarđь tьvdьrьrqa.

ɕ) RKI həm Məqarif xalq kamisarlьqtarьna bьl qararđьn bojomqa aşьrьlьvьn barlarqa həm es ajlьq sruk ytkəs bьl qararđьn bojomqa aşьrьlьvь turahьnda daklat tapşьrьrqa, unan hun tərtiplə həm sistimlə rəveştə barlap torovđь quşarqa.

Başsavnarkum rəise Bulaşьf.
BASSJ УВ həm XKS eştər mədire Utəşef.

Ələ, 1930 j. 23 avqьs.

qьvarqa kərək.

Jьlajьr k. Qьpsaq jorto, Etkesek avьlьnda 1929 nsь jьl berensə baђqьs eş məktəbe asьlьp bьnda uqьtьvsь itep Məqarif bylegə Ьrьmbur tixoikumьnan qьvьlьp qajtqan Şəkirə Dəminьvanь jebərgəine, bьl bik nasar uqьtьvsь bulьp sьqtь. His ber yđ esən eşləməj, balalarđь jynlə uqьtmaj; irtə sьqarьvdar tulьp tordə. Ə, kisən kəndə ber tərlə jegət menən jərep ytkərə, [illegible] jaqьna kilgəndə ul aktif qatnaşa, [illegible]. Məħələn: jijlđə məktəp səvetenə Ismaqil Bikmyxəmitef həm kamsamul Qjzzelxaq [illegible] barьp eşsəp [illegible] qaldьrmaqanlar. Bьna bьndaj uqьtьvsьnь timer həpertkə menən həperəp taşlarqa kərək.

QJƏBDЬLXAQ.

Tamjan—Qataj

Beđđen Tamjan—Qataj kantunь Məqarif bylege məqarif esenə halqьn qaraj;

Uqьtьvsь balalarđь tərbəjəlev, uqьtьvđa tə avьlda bə başsьlьq itep, bigrək tə xəđergə kyl ujnaqanьn hər kem belə;

Kantun kylemendə sit ilimint tar, ulardan balalar kyp məktəptərđə [illegible] Bьnda 50 % mul lalar, mulla balalarь, kulaktar individьalistar, səvđəgər, [illegible] uqьtьvsьlarь, sit kantundan qasьp kilep ojalasьlar, [illegible] mullanan xalfəsə, xalfenən səvit uqьtьvsьhьna ojləneвsəlar. Likpunkt uqьtьvsьlarь alьp [illegible]

[illegible] qarahan da şul xəldə kyrəhen.

Bьl ninə bьlaj? keşə juqtanmь? Bьl qəmymi səbəp kenə. Ləkin bьl eş Məqarif bylektərenen [illegible] tikşermej qabul itydərə, [illegible] urьndaqь keşelərđə əđerləv ohəmejət birməvə həm başqalar.

Ber miħol: T. Tanqavr tərək məktəbendə [illegible] mədir itep eləbejđən qasьp kilgən ataqlь mulla [illegible]

„KAMBƏR"

Səvit məktəbenə ojalaqan qara qoştar.

Arqajaş k. Qonşaq avьlь al pa[illegible] balalarь Soltanьftarđь hər kem beləler. [illegible] Alpavьt Şahi—Soltan rivolytsejəgə tiklem kyp jer biləp, xalьqtь top kyp batraktar tə alьp kilgən. [illegible]

Səvittər xekymətə hunnən xuzalьqtarьn taratьp betərđelər. Səvit fajdalanqansь, ət fajdalanhьn tineler buqaj: Unan ində harьq tirehe jabьnqan byre kevek alpavьtlьq iђəmen jəşepəp, yđ kesə menən ken kyrevsə jarlь kerəђtejən tip jerətə başlqjđar. Şunьŋ arqahьnda Soltanьftar (jəqni Şahi-Soltan) alpavьttьŋ balalarь səvit məktəbenə şulaj uq kamsamul ojoşmahьna inep ojalajđar. Qonşaq ike balahь məktəbendə II balanьs ələgə tiklem stipьndejə alьp uqьjđar. Şulaj uq kamsamuida toralar. Şahi—Soltan alpavьttьŋ urtansь ulь Əsqət bajtaq qьna səvit apparatьnda eşlənə.

Şahi-Soltanьf Əsqət hamanda Qazanda Jysfakyltitta uqьj.

Ular nəmə eşlənelər.

Bьjьl kalxuzdar tədeləşə həm kulaktarđь beterev vaqьtьn da aђtьrtьn rəveştə Səvitkə qarşь ajaqlandьlar. Şahi—Soltanьf Əsqət kanikul vaqьtьnda Səjər-qəlejef ulь kulaktь raskulacevanejənə alьp [illegible] kalxuzqa inderev esən [illegible] mataştьrьlar. Bьl eştə Ufa rabfagьnda uqьtьvsь mal sovdəgərə balahь (xəđergə kyđə bulqan) Loomanьf Jəlel də qatnaşa.

Kulaktarđь jaqlap eştə sьqara almaqan kalxuzdarđь taratьvđa ber insəjətivlьk ittelər. Avьl aktifteren lə [illegible] jahanьlar. Byre balahь byrekte jatmaj urmanqa tarta, tiqen kevek kulaktar jaqьna taratalar kuntьr balalarь.

Bьl səvit məktəbenə ojalaqan qara qьrqьj qoştarđь tiđ kəndə tikserevđə kətəbeđ

„ZAN„

„şəp„ uqьtьvsь.

Qьpsaq jorto (jьlajьr k.) I—Juldь -Baj avьl uqьtьvsьhь Mostafin R şittə ydeneŋ qaranqь ber avьl eşsehe bulьvьna qaramaђtan his ber tərlə mədəni eş alьp barmaj, ken bujь balьqta jərep ken ytkərhə, kis bulьv menən tegə balьqtarđь zakuskalap esələ bisahen tuqmaj, "kit, min hinə jaratmajьm ajьram min hinə„ ti. Teləhə kem menən bəjlənə. Avьl daqь kesle xuliganlьq menən kereşev urьnьna ul yđe unьŋ başьnda tora. Jetməhə kalxuzdala his ber tərlə eş alьp barmaj. Ber eş ojthon "min kalxuzdan sьqam„ tip qurqьta.

„JULAVSЬ„

kalxusьlarđьŋ pramislalarđa

Eşləp ala torqan xeđmət xaqtarьnan sigerevđər jahav turahьnda.

SSSR Xeđmət Xalq Kamisarejatь kalxuz sintьr həm Xalq SSSR xuzalьqь Səvite qararь.

SSSR Xalq Kamisarđarь Səvite həm SSSR yđək başqarmahь prizidejumə tarafьnan 1930 nsь jьldьŋ 2 nsə martьnda dərəђləngən avьl xuzalьqь ərtilə ustafьnьŋ 15 nsə matdəhenə iђkermehenə tura kilterep, kalxuz sintr idarahь SSSR xeđmət xalq kamisarejatь həm SSSR Xalq xuzalьqь Səvite, kalxuz aqzalarьnьn sitkə kitep pramislalarđa eşləp ala torqan xeđmət xaqtarьnan kalxuzdarđьŋ dəjəmləşterelgən fundtarьna sigerevdər jahav turahьnda tybəndəge tərtiptə qujarqa qarar birdelər.

1) Kalxuz aqzalarьnьŋ sittə pramislalarđa eşləp ala torqan xeđmət xaqtarьnan sigerevđər jahavđьŋ kyləme 3% tan başlap kitev kyləmendə kalxuz idarahь tarafьnan bildələnə həm bьl nəməneŋ kyləme sitkə kitep eşləvđeŋ fakticeskej xeđmət xaqь 10% tan da artьq bula almaj.

IЂKƏRMƏ: sigrevđərdeŋ kyləmen bildələgən saqta, kalxuz idaralarь bьl sigerevđərđeŋ şkalalarьn şulaj itep tədergə tejeştər, sigrevđeŋ iŋ əđ % tьn sitkə kitep eşləvsə batrakъar həm jarlьlarđьŋ difitsit hənərselərenən (tədəvselər həm başqalar) jьraqqa sizunlь eşkə kitevselər həm başqalar esən bulьrqa tejeş.

2) Kalxuz idarahь, sitkə eşkə kitevsə qulьna eş urьnьna barqas xuzalьq urgьnьna tapşьrьv esən, 1 nsə matdə bujьnsa bildələngən sigrevđeŋ kyləme nej tiklem bulqanьn kyrhətep sprafka birergə tejeş.

3) Yđđərendə, sitkə kitep eşləvsə kalxuz aqzalarь bulqan pritprejətejə, ucirizdinejə jəki xuzalьqta kalxuz aqzalarьnьŋ eşləgən vaqьttarь esən tejeşlə xeđmət xaqьnan, şul aqzanьŋ yđ kalxuzь fajđahьna, (2 matdələ kyrhətelgən sprafka bujьnsa) totop qala barьrqa tejeştər.

4) Sitkə kitep eşləvsə kalxuz aqzalarьnьŋ xeđmət xaqьnan totop palqan% sigerevđərđe xuzalьq urgьndarь hər aj hajьn, sigerəven totop qalьnqan ajđan hun kilə torqan ajđьŋ 10 nsь kendərenəndə huŋqa qaldьrmaj şul aqzalarđьŋ yđ kalxuzdarьna jebərə barьrqa tejeştər.

6) Totop qalьnqan sigrevdərđeŋ kyləme, xuzalьq urgьnь tarafьnan, sitkə kitep eşləvselərđeŋ iђəp kenigəhenə jađьla barьrqa tejeş.

8) Bьl qararđa kyrhətelgən sigrevrđərgə bəjləneşlə məs'ələlər bujьnsa kalxuz menən xuzalьq urgьndarь arahьnda sьqьvь memkin bulqan aŋlaşьlmavđar, tejeşlə xalq suttarьnda xəl itelələr.

SSSR kalxuz sintrь:
TATAJЬF.

SSSR Xalq xuzalьqь Səvite:
KVAVAL.

SSSR xeđmət Xalq Kamisarь:
UGLANЬF.

Ucerk.

Ļəşelsə Baqsahьnda

Jьraqtan, bik jьraqtan başqort dalahь hudьlьp jata... Beđ „Rəşid" kalxuzь aqzahь—brigada jeteksehe kammuniska Əsxəp apaj menən ytkəndəge həm aldaqь eştər turahьndь həjləşəbeđ.

Bьna Jaqşembət avlь...

Ul da iђke Bьqa tiklem iђkə tatar-başqort avьldarь kyrgən faziqalarđь kyrgən, unda la xərlək esən kereştər bulqan, bьvattar bujь jəşəp kilgən „kantun" qolloqonan qotolorqa ьntьlьvđar, qaraŋqьlьq xoquqhьđlьqtar menən kereş bulqan. Ləkin bajarđar... Əsxəp apaj hьđqanqan jeŋdərə menən qara sas tolomdarьn artqa haldь la, kiŋ bojđaj qьrьna qarap:

— Bьna enekəş, bьl baђьvdar bajarđar qulьnda ine, tik yktəber rivalytsejəhenən huŋ qьna jerđər jarlь başqort qulьna kyste. Ləkin ulər da kəregensə səsələ almanьlar, tine. Ul vaqьt Mərаptal orloq triste safxuzьnьŋ traktьrь, tavьşьn byldə. Ul traktьr poşqorop ođьp kitkəs hyđen davam itterđe:

— Qatьnqьđđarьbьđ da kəregeusə eşkə qatnaşmanьlar. Əgərđə jəşelsə utьrtьv, kymək baqsalar jahav turaqьnda hyđ ojthoŋ: „quj ələ, beđ urьђ tygel bit, ştan halьp hьv hibergə" ti torqandar ine. Ə, keđđərendə başqorttьŋ bik kyp aşlьqtarь şul jəşelsələr esən kyrşə avьl mərjələrenə kitep betə bara ine.

Ul hyđen qьrt kiђtə lə, ytkəndərgə asьv qabartьlqan kevek qəđəttəge təђən beđđə. Belməjəm kemgələr bik qatь—bik qatь ber hyđ ojthə kildə. Ul kyđ tekgən jergə min də təbəp qaranьm ləkin ber 60 jəşlek qart başqorttan başqa ber kem də lə kyrmənem. Ul beđgə qara kyđeneŋ aqь menən genə qarap kittə.

— Bьna oşo ində donja bođovsь qart, tine Əsxəp apaj

— Ul kem huŋ? tinem.

— Bьl keşə xəđerge kəndə belgən baj. Kalxuz xərəkətən jemerevđə berensə buntar, ələ ul qьna tygel, kammunis tuqandarьbьđđa kalxuzdarqa qarşь jerejđər, tine ul.

— Qajhь kammunistar, tinem min.

— Bьna „Başqortostan" gəzitendə eşləvsə Lotfьj Bajazjtьftьŋ tuqandarь tine Əsxəp apaj. Bьl xalqtarđьŋ betəhendə həjlən betkəs,

— Alda bik kyp kereşehe bar ələ, tine.

Beđđeŋ hyđ şunda bylendə. Əsxəp apajđьŋ irə Xəlim aqaj beđđeŋ janqa kildə. Ul:

— „Əjđəgeđ iptəştər jəşelsə baqsahьna barabьđ" tinə. Beđ kittek.

„Jaqşembət" hьvь borqalanьp, borqalanьp aqa....

Ul Iđel,Uqa, Aqiđel dərkevək kiŋ,đur hьv tygel.Şuljđa bik kyp faziqalarđь kyrgən jьlqa, unьŋ tarixь bik ođon. Tik bьl kəngə tiklem ul jьlqa, xalqtarđan qasьp qamьş aralarьnda borqalanьp aqqan, hьv jənlektərenə kəjef birgən.

Ə, begən.

Begən hin unьŋ jarьnda ber genə bertək tə qamьş kyrməђ heŋ. Unda xəđer 60 giktar Ođonloqonda „Rəşit" kalxuzьnьŋ jəşelsə baqsahь. Bьna beđ Əsxəp apajđar menən şuna jəşelsə tytəldərə qararqa kildek...

60 giktar—bəlkəs jer tygel. Hin unda nəmələr genə juq ti heŋ.

Tatar—başqort qatьn—qьđđarьnьŋ „urьђ eşe" tigən kəbeђtə, qьjarđarь, tatar—başqort avьldarьnda «imgə» tihəŋ taba almaђьlьq „pamidur" boros, xədrət ərləvđən səselməj torqan təməkələr, şalqan, səgənđərđər bьl majđanda barьhьnda kyrep bula. Bьnda xəđer qamьştar, alabotalar urьnьna bik kyp fajđalь yђemlektər yђə.

Bьna Əsxəp apajđьŋ brigadahь oşonda eşləj.

Bolon səsəgə kevək bidəklə kyldəklə 90 kalxuz qatьnь ojoşqan ber eş ərməjənə bulьp, hər eş irtəhə tьvьvqa hьv hibələr, jeteşkən jeməştərđə tigeđləp bylələr.

Şajan bula bit ul kalxuz qatьn—qьđđarь, irđəren təməkenən aptьratmaђ esən —10 tytəl təməkə ultьrtqandar. Xəđer kalxuzsьlar təməkigə lə jəşelsəgə lə baj ular. «nəmə tartьrqa» tip aptьrap jərəməjdər. Əsxəp apaj betəhenə lə tigeđləp bylep birə.

Jəşelsə baqsahьn jərep sьqqas, jьr qabьrqahьna ultьrđьq ta, Xəkim:

—Qьđьq beđđeŋ tormoş, tip qujđь.

— Ninə? tim.

—Ninə ti, baђьvđa 4 brigada, jerendə brigada ojoşqan menən ber ata balalarь kevek eşləjbeđ ti, ul.

—Jəşelsənə urlap mataşmajđarmь, tim Əsxəp apajqa.

—Juq, sənki beđ jaŋqьđ xuzalьqtarqa la kyrşə avьldar kevek hatьp birgənebeđ juq.

Məmkin bulqada bьlaj birerbeđ. Əjđə ular đa əjrənhendər ə ul.

TIMER ALYK. Tajmaђ

Qara—Jaqup pirigipselərə.

Bьsьraq jəđđərđe, şkurniktarđь qatь tənqit—utь aђtьna. Şişmə jortonda almajьfsьna, noqmanьfsьnalarđьn qaldьqtarьn tuđđьrьrqa kərək.

Qara—Jaqup avьlьnda ytkən jađ ajđarьnda pirigiptər jahavsa bəndələr jel—jamqьrđan, xəvef—xətərđən tьnьs səlomət qalqandar.

Avьlda „Yrgə Dim" kalxuzь, məktəp, kapiratif bylegə—uqьtьvsь, avьl səvitə—bьna avьldьn betə aktifə şulardan qьbarat.

Başta Abdulla avьlьnda 1926 nsə jьldarđa „jerđə bergələp eşləv şirkətə" xəđergə ərtil ustafьna kysep 4 avьlda kalxuzsьlarđь berləştergən kalxuz [illegible] barьşь şəpten tygel.

[illegible]

Ular kemdər nuŋ

Bьna heđđeŋ aldьqьdьqa avьl səvitenen ytken sastafьnda prisidətel bulьp torqan Məxəmmətqulьf Tyrojan.

Tyrojan də turanan—tyrə „Qara—Jaqup tyrahe—ul—appartunistar agintь" tip aqlanar kərək. Ninə

[illegible]

Tyrə jandьŋ ike jorto, 4—5 eş malь həm məgəđlə maldarь bulha la, elek batray totha la raskulacivanejənьŋ uqa zararь tejməj... ul, 3—4 baş malьn beterəp kalxuzqa inə.

Bьna bьndaj şkurnik Tyrə jandar kalxuzda bulqas, nindəj unьş kətəheŋ ində....

2. Safarьf K. kulaktь sьjnьf bulьv jьqьnan betergən osorđa bьl bəndə yđeneŋ „qorhaq məs'ələhen" xəl itev, mal jьjьv menən şəqəllengən.

Kampanja la Almajьf—Noqmanьf tarđьŋ diriktiftəren nьq ytkərevsə bulqan. Şişmə patrip jəmqejəteneŋ Qara—Jaqup byleksəhendə prikazcik bulьp torqanda rastrata jahap xəkem aђtьnda bulqan. Ləkin Qara—Jaqup ta unьŋ turahьnda:

— Uqa sut bulqajnь.... belməjəm tyləşkəndərmelər, juqmьlьr.... tejđər. Almajьf—Noqmanьf xəkem hərgəndə, ular qanatь aђtьnda bəlki xalq sutь la, Safarьftьŋ.... təren iqtibarqь alьp, tuđđьrьlqan aqsanь tyləməђkə jahaqandьr. Beđgə unьŋ bьnьhьnan bigerək, Safarьf həm kampanjahьnьŋ Qara—Jaqup kyləmendə vaqьtьnda pirigiptər jahap, yđđereneŋ „qəziz" qorhьqtarьn jaqlav mamintь qьna əhəmejətle.

3. Morzajьf Şərif. Qara—Jaqup avьl səviteneŋ ytkən sastafьnda sikritar bulьp torqan. Ul kulaktь beterev mamintьnan fajđalanьp tyəsk, jaђtьqtar jьjnap qalqan.... Unan huŋ?

—Ejjə, kalxuzqa ingəndə, yđeneŋ atьn bađarqa sьqarьp, casnaj qulqa qьjbat xaqqa hatьp, aqsanь keђəhenə halьp qujqan... həm kalxuzda targi jahap, buş xaqqa ber at alqan. „Kammunis" tip jərəgən ke-

[illegible] milekse bulqandar...

Yđđəren tənqit itevselərđe:

— G. P. У. tərmə menən qurqьtqandar.., yđđərə «həttən aq, hьvđaŋ safь bulьp kilgəndər həm hər vaqьt qьđьl frazdar aђtьnda yđđereneŋ şəxsi teləktəren ytkərgəndər.

Partejə tađartьvđarь vaqьtьnda ular iləkkə ələkməgəndər. Eləkhələrđə hirək iləktən ytəp teşkəndər. Tađartьv jьjьlьşь turahьnda massaqa xəbər itelməgən.

Jьjьlьş Qara—Jaqup tan 2—3 saqьrьm Abuulla avьlьnda (part jəcəjkə torqan avьl) da bulqanlьqtan, Qara—Jaquptan unda tiklem barьp qatnaşьv məmkin də bulmaqan.

Beđ bьsьraq keşelərđeŋ bьsьraq jəđđəren asьrqa tejeşbeđ.

R. K. I. həm tejeşlə urgьndar bьl şkurniktarđь partejə iђəmenən bьsьraqlьqtar eşləvđən tьjьrđar, tejeşlə saralarđь kyrərđər, tip eşənəbeđ.

Şunьŋ menən bergə, jaŋь Abdulla avьlьndaqь partejə jəcəjkəheneŋ praktikala uŋ appartunizem hьđьqьn ytkərep kileve, unьŋ başьndaqь uqьtьvsь Məhdejeftəŋ bьl kampanjanь qanat aђtьna alьvь, Şişmə vulkumьnьŋ bьlarđь j[illegible]şerəp kilevə lə tikşerelergə tejeş kyreneştərđəndər.

Partejə bilitə menən spikylətsejə jahavsь şkurnik, aŋ appartunis həm „hul zagipselər" đə qatь tənqit utь aђtьna alьrqa.

„ƏFƏ SERƏKƏJE"

MƏSKƏV, 30. Xeđmət həm Qorqavsьlьq Səvitə Dniprovskəj kambinatьnьŋ prajktьn tədev eşeneŋ barьşь turahьnda SSSR xalq xuzalьqь juqarь səviteneŋ daklatьn tьŋlanь. Bьl eş qəniqətlənerlek rəveştə barьp, tədev eştəreneŋ vaqьtьnda betevenə totqarlьq jahamaђ. SSSR xalq xuzalьqь juqarь səviлt kambinattь halьv eştəreneŋ vaqьtьnda betevenə bьqana həm Dniprastruj inirgəjəhen 1932 nsə jьldьŋ keđeneŋ başьmp tulь rəveştə fajdalanьv ləmkin bulasaq tip iђəpləj.

توگلگەن كۆسكە قاراپ حاق تولەنە.

كالحوزدارذا داحوتتڭ دۆرۆڭ بۆلو-كالحوز تۆذۆلۆشۆنۆڭ ئيكە تۆپ مەسئەلەنڭ حەل ئيتوتيگەن هوڤ.

ئۆذاقلاماي كالحوزدارذا بۆللق داحوتتڭ هەم ئيكلن ئۆكۆڭن بولو واقتڭ كيلاپ يۆتە. بۆل مەسئەلەلە حەذلوگڭ كۆتەوە ئيك ئەمەميەتلڭ ئيشەرزڭن دانارعا كەرەك.

1) دۆيۆملەشتۆرلگەن قوسلق ئيكلندەرڭك پرادوكسيالارلنان.

2) دۆيۆملەشتۆرلگەن مۆت - تاوارلڭ حايوان ئاذۆراوسلق پرادوكتلارذان.

3) ئابەرام رايوندارذا كالحوز ...

باشقۆرتۆستان ئۆذەك باشقارماهڭ هەم حالق كاميسارذار سەويەتڭنڭ قارارڭ.

ئۆفۆ قالاهڭ، 1930 يڭل 24 ئاوعنس.

باشقۆرتۆستان يۆمهورۆيەتڭندە مەژبورڭ دۆيۆم باشلانعڭس ئوقتۆتو ئيندۆرۆو تۆراهڭندا.

سانسياليزم تۆذۆلۆشۆنۆڭ ئالعا كيتۆۆڭ تيز ئۆرەك كادرلار ئەذارلاودڭ، ئيك ئالدا ... كولتورا ...

يادڭ ئەسڭ ئۆسۆن يۆرڭڭ كۆذەن هۆرۆپ قالدڭڭ.

كۆذگۆ يامعردارذڭڭ بۆ تام سۆهەنداهەم ئيتمەي يۆرەه هاقلاپ سارالارڭ كوررگە كەرەك

باشقۆرتۆستانداك كوبۆرەك رايونداردا ئارۆش هەم هابان ئاشلقتارهەماق ئيكۆنەرڭڭ ئيگيش بيرۆوذەرڭ ... قاراپ ...

Jaŋь uqьv sizunь jetə

Xəвərselek eşen jənlənde rergə kərək.

Xəbərselek eşendəgə jaha lьrqa tejeş bulqan hьnьlьş,bьqa tiklem tejeşlə javabьn al almanь. Utkən qьşta, „Başqortostan" gəzitə bьl jeteşhedlək, ədəkləktər turahьnda hər bahьnda tejərlək trivuga qaqьp yđ bittərendəgə xəbərselər məjeşə tybən xəbərselər jalpьhьn julbaşsь matirjaldar menən qənəqətlənerlek tə'min ithələ, avьl həm zavьt—fabriktaqь xəbərselərə beđđeŋ kyp ələşə bьl məs'ələneŋ mehimlegen aŋlap jetməvə ulardьŋ səjəsi aŋdarь həm xəbərselek kvalifikatsəjalarь tybən bulьv arqahьnda, eş kirəgensə kiŋəjəŋ tərənəjə almanь. Əlbəttə eşləgen eştərđən qajhь ber hədəmtəhendə kyrhətergə kərək. Uđqan jьlqь massavaj eştər arqahьnda, Өfegə tərlə kurьstar, qa kilgən tybən kvalifikatsəjalь xəbərselərđən siminarejalarđa həm nalyttarđa qdtnaşьv đarь arqahьnda kypkenə belem alьp qajtьvđarь, stinə gəzittərenə nalyttar jahap juldar kyrhətev, kypkenə s.—gəzittərenəŋ „ilicufka" qa kysevđəren kyrhətergə kərək. Məhələn: bьqa tiklem gəzit eşə julqa qujьlmaqan Urge—Qьjqь avьlьnda gəzit „Ilicufka" qa kyserelep, „Ərtil" iseme menən sьqa başlanь. Uđeneŋ jəkmətkehen kalxuzdar tormoşona həm bəgengə mehim məs'ələlərgə bordo. Bьlarđan başqala kypkenə avьldarđa xəbərselər ber tuqravhьđ bьl julda eş kyrələr. Tik ulardь mbtbuqatqa sьqarьrqa, eş təzrejbələren byleşergə genə kərək.

Ləkin, bьlar menəngenə maqtanьp bulmaj, bьlar qьna eşte kərəgensə julqa halqanbьđ tejergə niged bula almajđar.

Dəjəm xəbərselek eşen, ajьrьm xəbərselərebeđđeŋ kvalifikatsəjalarьn alqandala, bik tybənlek kyrəbeđ. Iđarabьđqa kilgən xəbərđərgə qaraqanda xəbərsə iptəştərebeđđeŋ tərlə mehim unьş—uŋьşhьđlьqtarđь vaqьtьnda eləktərə almav jeteşqedləktərə bulьv menən bergə xəbərđərđeŋ tixnik (xəbərđə jađa belev) jaqьla bik tybən tora.

Qajhь ber kilgən jartь tabaq xəbərđən barь tik əs jəmləhen genə dьrqa tura kilə, bьl fakьtlar jьş eseraj.

Kyp vaqьtta əhəmejəthed xəbərđər jađьp jatьv arqahьnda, gəzitkə ular inderelməj, ə xəbərsə keşe: „his xəbərđərđe rətləp badmajđar, bьl eş fajđahьđ bulьp sьqtь əle" tigən qaraş tьva.

Ulaj tejev urьnьna, gəzit bittərendə jađьlqan xəbərđərgə qarap yđeŋdeŋ jaŋьlьşlьqtarьŋdь teđethəŋ kyp mərtəbə fajđa eşləgən bulahьŋ. Şulaj itergə kərəktə.

Qajhь ber xəbərsə keşe xəbəren jađqas ber tapqьr uqьpta sьqmaha? Bьna ləla qajđa?!

— Ridaksejala aŋlamaj qaŋqьralar, jaŋьlьş aŋlajđar jaŋьlьş jađalar (bađalar). Taqь xəbərse asьvlana. Bьndaj jeteşhedlektə bulmah ine, xəbərsə jađqas ber tapqьr uqьpta sьqmaqan xəsərđeŋ məqnəhe butalььq sьqqan!! Şundaj «jeteđ genə» xəbər jađьv arqahьnda qajhь vaqьt xəbər kire məqnəhe menən də bađьlьp sьqa (alaj bulmaha qajhь ber fakt arttьrьlьp, qajhь bərehe kəmeteleptə alьna).

Bьna oşo bələ arqahьnda avьlda xəbərseneŋ yđenələ:

— Aj—jaj malaj, bik arttьrьp, aldap, jađqanhьn!.. jə ihə:

— Nejgə bьnь jəlləp jađđьŋ tigən hyđđər işetergə tura kilə. Xəbərđeŋ məqləhe dərəđ sьqmaha, jađьlqan keşegə aprəvirzinejəgə totonorqa la, həm xəbərseneŋ aftarititьn teşərergə lə jeŋel bula.

Jalqansa iseme kytərtevđərelə bik jeŋel.

Şulaj bulqas, xəbər jađьvđьŋ tixnikahь nej tiklem đur əhəmejətle ikəne aŋlaşьlha kərək. Şunьŋ esen, hər ber xəbərsə, bьl eşkə zitdi qararqa tejeş. Ul yđeneŋ qələmen oslarqa tьrьşmaha, hamanda şul jeteşhedlektər batqaqьnda qajnajasaq.

Inde, gəzit idaralarь tarafьnan urьndarqa sьqarьlqan məxsys xəbərselərđeŋ tybən belem le avьl xəbərselərə arahьnda alьp barqan eştəren qarajьq, ular nəmə eşləjđər huŋ?!

— Kazynnьj matirjaldar, sifьrđar jьjьvđan artьp, xəbərselek eşendə praktik ber nəmələ eşləməjđər!.. Bьl—fakьt

Bьl jeteşhedlekkələ sik qujarqa vaqьt inde.

Partejə tarafьnan kyptən yk kytərelgən ber məs'ələ—xəbərselərđən ədəbi kəstər, zurnalistar jeteşterev. Bьl məşələ ələ beđđə bigerəktə nьq aqhaj. Beđ ələ kalxuz,—safxuzdarđan, zavьt fabrik tarđan ulardьŋ kytəreleven bik ađ kyrəbeđ. Bьnь qьđьvlatьrqa kərək. «Xəbərsə iptəş, qələmeŋdə osla!» buzььgehьn taşlarqa tejeşle—beđ inde xađer.

Tybən gəzittər esen kəstərə jeteş terev eşo lə—đur məs'ələ. Tiđ ajđarđa 1 meŋ rajun bađma gəzittərə sьqa başlarqa tejeştər. (Өs rajunqa 1 gəzit tura kiləsək). Bьndala eşsələr ifrat kyp kərək bulasaq. Şulaj bulqas yđ beləmeŋdə kytərev, kadьrđar jeteşterev eşen kypkenə jeŋeləjtəsək.

Kadьrđar jeteşterevđə tybən gəzit ridkolligejələrə məktəp bulьrqa tejeştər. Unda tərbəjələnep, əjrənep, xəbərselər—gəzit eşsələrenə əverelergə tejeştər.

Xəbərsə iptəştərgə yđ beləmđəren, arttьrьvđa xəbərselek kvalifikatsəjalarьn kyrətevđə, „Silkur" „Eşsə, kerəđtejən xəbərsehe „(urьđsa sьqalar) zurnaldarьn, bьl turala jađьlqan kitaptarđь („Zurnalislьq əlifbasь"—tatarsa maturqьna kitap) braşuralarđь, məqələlərđə uqьrqa kərək.

Ulardь „Başgiz" arqьlь horatьp aldьrьp bulьr.

Jaŋь uqьv sizunь jetə, xəbərselek eşen jənləndərergə kərək, hər ber xəbərse:

„Xəbərsə iptəş, qələmeŋdə osla!" luzьnqьhьn tormoşqa ytkərergə tejeş. Alda torqan bəjək burьstar oşonь talap itə.

KƏRIMEF.

Kəmitət eşlekhəđ.

Harь avьl səvite qaramaqьnda bulqan yđ ara jarđam kəmitətə kampanejəlarđa qatnaşьvđan artta tora.

Igen jьjnavqa 9 danə urqьsь bulьp, kybehe Arqajaşta skьlatta jata. Bьl turala jort jarđam kəmitətə həm avьl səvitə ujlap ta qaramaj.

Jarđam kəmitəteneŋ 22,5 giktar aşlьqь bar. Nisək jьjьp alasaqьna aptьraj. Ber ađqьna maşinahь la majhьđ, tərbejəhed jərəp eştəŋ sьqa.

Tejeşlə ojoşmalar bьqa sara kyrergə tejeş.

„TAŞQЬN"

Allahьđlьq eşe joqlaj.

Beđđeŋ tatar—başqort xeđmət ejələrə arahьnda allahьđlьq eşen alьp barьv bətenləj jomoşaq. Kypkenə urьndarđa allađьđđar tyŋərəgə bətenləj juq təjərđək, bulqandarьla qoro isemdəgenə. Sənki vulьs allahьđđar ojşmahь ularqa kyđ halmaj, jul başsьlьq itməj.

Avьldaqь bulqan kamsamuldar, avьl aktiftarь jəcəjkə həm tyŋərəktərgə inərgə ьmtьlьptorhalarđa, juqarqь ojoşmalar ulardь tuplap, ularqa jul kyrhətevđən baş tartalar.

Miđal esən ььnda Byzdək (Bələbəj) jorto palit prasvitьnьŋ eşen alьp kitərgə kərək Bьnda hər ber avьlda təjərlək kytarəlopkilgən ixtijarьj tyŋərək həm ojoşmalarqa əhmejət birev juq. Qьşqь sizunda jort dəvmələndə 11 ləp jəcəjkə, 20 ləp tyŋərək bulhala huŋqь uraqьttarđa yđđereneŋ julhьđ barьvđarь arqahьnda xalьq, kyđənən teştələr. Sənki vulьs allahьđđar ojoşmahь ularqa jarđam itməj, jul kyrhətməj,

Kantun allahьđđar byləgelə „eş ləged". tip 300 bilit jebərevđən başqa julbaşsьlьq kyrhətmənə.

Beл bьl alamalьqqa qьrqa sik qujьlьvьn horaj bьđ.

ƏXMƏTEF. BYZDƏK.

xəвərselər jađalar

Bьnda eştər jomoşaq вara.

«Linin» kalxuzьnьŋ (Əsən jorto) jađqь səsev zadanejəhe 112 % qa ytələvgə qaraməđtan par hərev zadanejəhe nej barь 60—70 % qa qьna ytəlgən. Hьvьq qul avьl səvitendə lə par hərev tybən. Keđgə səsev orloqo jeteşməv hiđələ. Bьl turala kustqa zəjəfkə birəlhə lə tejeşlə sara kyrməgən. Orloq tađartьv maşinalarь jeteşməj.

Ajrьm xuzalьqtar arahьnda par hərev, keđgə səsevgə əđerlək turahьnda ber eştə alьp barьlmaqan.

Ajrьm jarlь xuzalьqtarqa eş jarđamь ojoştorov, ulardь kalxuzdarqa ььqtьrьv teldəgenə həjlənelə.

Hьvьqqul avьl səvitendəge kalxuzdar igendəren 100 % ь menən kantraklaştьrqan bulhalarđa, jaŋqьđ xuzalьqtar ber đə kantraklaştьrmaqandar.

Igen halьv urьndarь ieteş tygel.

Xeđmətte dərəđ ojoştorolmav, uŋьştь uisek bylev turahьna aŋlatьv eşe alьp barьlmav arqahьnda kalxuzniktar arahьnda eşkə halqьn qaraş ta juq tygel.

PUŞTALJUN.

„Bydjunnьj" uŋьştь jьjьp вettə.

Məskəv jortondaqь „Bydjunnьj" kalxuzь aqzalarь 75 giktar tərlə kyltyra igendəren jьjьştьrьp bətəp artьq igendəren qьđьl abuzdar menən xəkymət keləttərenə ođata başlanьlar.

—82

Đur—Təgeş ucaskahьnan yrnək alьqьđ.

Qonşaq rajunь Đur—Təgeş avьlь „Qьđьl—majaq" kalxuzьnьŋ ber ucaskahь. Đur—Təgeş avьlь ucaskahь hər ber kampanejala aldьnqь safta bara. Igen jьjnav kampanejəhьnda la başqalarqa qaraqanda bojdajđь aldan urьp bətərđə.

Aqzalar tьrьş bulьvđarь arqahьnda xeđer avьrlьqtь jeŋep sьqtьlar. Yđđerenə aşarqa ikməktə jeteşterđələr. Şul səbəple ulaг artta həjrəlgən başqa kalxuzdarqa əməgə sьqarqalar.

Besənheđ torop qaldьlar.

Məsqyt kantunь, Mьrđalar jortonoŋ Atav, Taş avьl, Idelbaj avьldarь jul hajьn besən vaqьtь jethə sabьnlьq esən davlaşьp qymerđərə ytə. Jort başqarmahьna, kantun başqarmahьna kən hajьn tigəndəj barьp sabьnlьq horajđar, ləkin bьlarqa his ber vaqьt maldarьna jetərlək besən eşlərgə tura kilgəne juq. Məhələn Atav avьlьna 128 giktar [...] lьq kərək bulha larь 80 [...] Taş avьlьna 54 giktar [...] 11 giktar sabьnlьq birel[...]

Şuqa kyrə xalьq „Mal a[...] jetkerep bulmaha, mald[...] taqь kəmetergə tura kile[...] đər.

Bьl eştə əlbittə beđđe[...] qa tiklem jəşəp kilgən [...] həm kantun başqarmala[...] halqьn qaravđarь səbəp b[...] bildə. Rajun başqarmalarь[...] nan huŋ undaj jeteşhedl[...] đə tamьrьnan bətərergə [...] tər.

EŞSE.

Rajunlaşьv eştəre jaqşь.

Arqajaş kantunь elek 6 [...] tan tora ine. Rajunlaşьv [...] tьnd kьantun ikegə byl[...] Arqajaş, onşaq rajun[...] qaa.Bьlarŋađьŋ hər ikehenə [...] jort erep, rajun başqar[...] jun partejə komitettərə [...] s,jьz saqьrьvđarqa prakti[...] reşelep qьđьv eş bara. Q[...] rajunьnda hajlav ytkər[...] berense sintəbergə başqar[...] hajlav ytkərelə. Hajlanьv[...] nьq tikşerelep tənqit a[...] ytə.

„TAŞQЬN[...]

Ridaktьr urьnbađarь: OJA[...]

Belderev.

18 nse avqьstan başlap Başqortostan Pidagugejə institutьna kerevselərgə hьnavbaşlandь. Hьnav vaqьtь 1 nsa sintəbergə tiklem huđьlasaq. Kerergə teləp qariza birevselər oşo vaqьt esendə kilep jetərgə tejeştər.

„KƏMISEJƏ"

1930 Sitəber 1

	alьv	batьv
1- 6% A. O. Z. 4 h. 91	— h. —	
1926 j. %hьđ. „ „ 126 h. 5	126 h. 5	
926 j. otoş zajьm 101 „ 45 „	102 h 05	
1927 j. 10% O. Z. 26 „ 16 „	— —	
„ 3- kređ O. Z. 5 „	— „ — „ —	
K.X. nьqьtьvZ.10.35	— „ — „ —	
-indyst Zajmь 25,62½	— — „ —	
2- „ %ь 25,	— „ — „ —	
8 „ „ %hьđ 25.	— „ — —	
„ „ %ь 52,	42 „ 52„ 50 „	
„ „ %	50—42 „ 50„ 55	
11%ь sko Z	105—50	105 60„
Massavit zajьm 25—19	„ 25—39	
pr. 1930 „	50—4½	50—46½

Tikstil tavar menən tə'min itev turahьnda

Başsajuz oşonoŋ menən beldərə həm iđkə alьp atqarьrqa quşa: 1930—31—xuz. jьlь esən bətə Sajuz Tikestil berege həm Sintьr sajuz arahьnda teđəlgən giniral dugьvьr bujьnsa, tərlə dəjəm jataqtar sənəqət pridprejətejə eşsələrə, safxuzdar, kalxuzdar, uqьvsьlarđьŋ, balalar baqsahьnьŋ, əjđərə, majđan, jəsləlereneŋ h. b. dəjəm jataqtarь, tərlə klup, stalьvaj, kyxnələr, dəjəm jataqtar janьnda (Narpittьqь bulhala), bətəhelə tikestil tavar menən patribitel kapiratiftarь tarafьnan tə'min itələsəktər.

Narkumzdraf, Narkumvnutdil, Narkumprus, Gysstrax həm Narkumsabiz bydzitendə bulqan bətə ojoşmalar patribitel kapiratiftarь tarfьnan tə'min itelməjəsəktər. Patribitel kapiratiftarь tarfьnan tə'min itələsək (juqarьla kyrhətelgən) bətə ojoşmalar, oşo jьldьŋ 10—sintəberenəndə huŋlamaj, tikstil tavarqa jьllьq moxtazlьqtь kyrhətep, Başsajuzqa zəjəfkələr birergə tejeştər. Zəjəfkələr han mitьrđarđa kyrhətep, jьllьq moxtaz lьqtь nьq iđəpləp, kvartaldarqa byləp, teđələrgə tejeş,

Zəjəfkələrđeŋ vaqьtьnda birelməvə tavar menən tə'min itevđə həm tavarqa moxtazlьqtь xisaplavđa əđəkləktər tьvđьrasaq.

Zəjəfkə birməvsələr, tikstil tavar menən tə'min itelməjəsəktər.

BAŞSAJUZ.

Aşьq! Nej вarь 3 kenə kən Jađьl!

vaqьt qaldь sintəber ajь esən

„Başqortostan"

gəzitenə sintəber ajь esən sintəberđeŋ esənə tiklem genə **patpiskə qabul itelə.**

PATPISKA: puşta byiegendə, xat taşьvsьlarđa, upalnamucьn ajđarđa həm idara kanturahьnda qabul itelə.

3—2

Ө KINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN: Ө

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.

Ural kinahьnda bəgən: **Şavlь kyreşe.** 6 byləktə jaŋь Amirika kəmidejəhe.

IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar

KASTYS KALINUVSKIJ 7 byləktə drama. Kassa 5—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar:8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.

SPARTAK 8 byləktə z3r, xuduzьstьvalь, tarixi bajavik. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanə.

„5-Maj" — **Gilən qьđь** 27—28 avqьsta „Brunzalь aj" rumanь bujьnsa—drama. Kassa 6-30 səqəttə asьla

Iqlan.

Başsafxuztristь likvidiravajt itev kəmisejəhe, 1930 jьl, 1—sintəberđən eşen tuqrattь. Eştənep bətməgən xəkem eştərə Narkamzimqa tapşьrьldь.

Likvidkum rəise: TARASЬF.

Өfə qala kammunal triste 1929 j. 1 yktəbergə hәđəmtə BALANS

AKTIF

Statja isemdərə	SUMMAHЬ Ajьrьm	SUMMAHЬ Dəjəm
I. Milek		
1. Bina həm qaraltьlar	1573987—07	
2. Kəs ustanufkьlarь, tixnikə qorolmahь həm maşinalar	564831—39	
3. Inestruminttar	9179—87	
4. Jənle jьhaz	19779—80	
5. Jənhed „	72716—49	
6. Maşinalь kysmə sastaf	95572—76	
7. Eş.-xeđm. tormoşьn jaqşьrtьv fundь	8673—29	2344740—67
II. Bətməgən jaŋь qaraltьlar		28487—88
III. Matirejal—tavar əajlьqtar:		
1. Matirejal həm zapas	193576—12	
2. Əđer nəmə	89040—87	
3. Tavar	184729—93	467346—92
IV. Bət əgən prajьzvudstьva		23168—54
V. Aqsa həm qьjəatlь qaqьđđar.		
1. Kassa	11133—40	
2. Tikuşşi scuttar	5885—17	
3. Qьjbatlь qaqьđđar	365 —	17383—57
VI. Başqa pritperejətejəpaj həm aksejəlarь		150256—63
VII. Alьv viksel həm dakuminttarь:		
1. Pratist itelgən vikseldər	486—17	
2. Ucut „ „	39878—78	
3. Naluz platyz həm alьv dakuminttarь	6843—33	47208—28
VIII. Padatent summalar		2202—61
IX. Diḃiturđar		
1. Abanint'ar	44183—89	
2. Alьvsь həm zakazsьlar	56686—27	
3. Pastafşik həm pədrətselər	14582—17	
4. Birelgən avanstar	157179—51	
5. Arindatьrđar	2296—34	
6. Eşse həm xeđmətkərđər	2252—79	
7. Tərlə diḃiturđar	19436—95	
8. Şiklə alasaqtar	24406—65	321024—57
X. Aldaqь jьl esən rasxut		7075—73
BALANS		3408895—40

PASSIF

Statja isemdərə	SUMMAHЬ Ajьrьm	SUMMAHЬ Dəjəm
I. Kapitaldar		
1. Ustaflь kapitalь	2347821—38	
2. Amartizatsejə kapitalь	101348—83	
3. Rizirьflь kapitalь	5104—84	2454275—05
II. Fundtarь		
1. Eşse xeđmətkərđərđeŋ tormoşon jaqşьrtьv fundь	15158—67	
2. Eşse izadьna jarđam fundь	1360—83	16519—50
III. Rizireftər:		
1. Şiklə alasaq rizirefь		24406—65
IV. Ođaq sruklь kridittərь		
1. Jerle ьydzittən ssuda	100000 —	
2. Kamfundtan „	40838—74	
3. Sikabankьnan „	75000 —	215838—74
V. Bankьlar:		
1. Viksel ucutь bujьnsa bankьlar	39878—78	
2. Maxsus tikuşşi sc. bujьnsa bankalar	61593—49	101472—27
VI. Birelgən vikseldər		130026—13
VII. Kriditurđarь		
1. Eşse həm xeđmətkərđər	8595—81	
2. Alьvsь həm zakazsьlar	12115—74	
3. Bastafşik həm padrətşiktər	85379—35	
4. Alьnqan avanstar	112539—78	
5. Dipanint həm zalug birevselər	1261—23	
6. Tərlə kriditurđar	123556—58	
7. Arindatьrđar	295—32	
8. Abaninttar	4436—98	348180—79
VIII. Aldaqь jьldar esən daxut		465—19
IX. Hədəmtə:		
1. Iđəp jьlьnda tabьş		117711—08
BALANS		3408895—40

ZABALANS STATJƏLAR.

Garantejə vikseldərə	—	75000 —
Birelgən garantejə vikseldərə	—	75000 —

Balanstan tьş matdələr.

Jer	305,91	giktar	105280	humlьq
Urman	21,85	„	12040	„
	327,76	„	117320	„

1928—29 nsь jьl esən taвьş—zьjan iđəвe.

DIBET

Kammunal xeđmət kyrhətevđən zьjan	12112—36	
Yđə eşləgən nəmələrə jebərevđən „	686—82	
Zakaz atqarьvđan „	3037—50	
Savđa sьqьmdarь	48266—19	
Dəjəm idara „	74207—39	
Tyləngən pratsinttar	23586—05	
Tavar—matirejal tulmavđan zьjan	303—16	
Өmətheđ alasaqtь hьđьvđan „	1944—85	
Şiklə alasaq rizirvenə eləş	20168—01	
Tyləngən ştraf, pinejə həm niustujkь	4373—55	
Bьjьl beləngən ytkəngə rasxuttar	11834—68	
Kitkən milektə likvidatsejə	878—92	
Tabiqi qazanan zьjan	1503—50	
Dəvlət igen fundьna fkьlattan hьđьp taşlavđan zьjan	2600 —	
Başqa tosadьfi rasxuttar	11524—28	217027—26
Saf tabьş		117711—08
BALANЬS		334738—34

KRIDIT

Kammunal xəđmət kyrhətevđən tabьş	139206—80	
Yđ prajьzvudstьva nəmələren hatьvđan	36109—03	
Tavar həm matirejaldar	93856—16	
Zakaz atqarьvđan	11266—28	
Alьnqan pratsinttar	1941—83	
Artьq tavar həm matirejal	3891—63	
Hьđьlqan əmətheđ alasaqtar kerđe	271—05	
Alьnqan pinejə, niustujkalar	9747—60	
Başqa pritperejətejələrgə qatьşьvđan dividint	726—74	
Qьjbatlь qaqьđđar realizatsejəhьnan daxut	39—15	
Arinda matdələrenən daxut	21609—76	
Sьqqan milektə likvidatsejə	960—42	
Bьjьl beləngən elekke tabьş	394—40	
Başqa təsadьfi kilerđər	14717—52	334738—34
BALANЬS		334738—34

Taвьştь вylev.

Iđəp jьlьnda kyrelgən bətə 117711 hum 08 tin tabьştan [illegible]26 hum 64 tinen daxuttan naluk tyləvgə ajьrьrqa; tabьştьŋ qalqan 112284 hum 44 tinen bьlaj bylergə:

Rizirəf kapitalqa	5 pr.	5614	hum 22	tin
Eşse—xeđmətkər torm. jaqşьrtьv fundьna	10 pr.	11228	„ 44	„
Kammunal fundqa	40 pr.	44913	„ 77	„
Jerle bydzit daxutьna	45 pr.	50528	„ 01	„
BƏTƏHE		112284	„ 44	„

Өfə qala kammunal tristeneŋ mədire **Akatjef.**

Başbuxgaltir **Kalisnikef.**

Bьl balans Başnarkumfin ergəhendə məəssьsələr ara kəmisejələ 1930 j. 19 ejjylda (prtakul № 9) həm Başsavnarkumda 1930 j. 8 avqьsta (zurnal № 38 § 2) qaralьp, rađlandь, iqlan itevgə rəxsət itelə.

Məəssəsələr ara komisejə rəise RIXIREF.

Ваramlap xaqь hər jerđə 5 tin.

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ǝlaktar- . . . №4-81 Kantura . . . №2-61 Ojom . . . №2-83 Tipagrafeja . . №1-15
ADRIS: Уфа, верхне-торговая площадь корпус №3.

BAŞQORTOSTAN

V. K. P. (в) neŋ Başqortostan əlkə kəmitəte həm Başqortostan yđək başqarma kəmitəte urgьnь.

Вətə dənja pьralitarđarь Вerегеŋеƶ!

ĢƎZITKƎ JAĐЬLЬV ŞARTTARЬ
1 ajqa . . . 45 tin | 6 ajqa . . . 2 hum 50 t.
3 . . . 1 hum 30 . | 1 jьlqa . . . 4 . . 80 t.
PADPISKILAR: gazit kanturьnda, bətə pəştə tiligraf kanturđarьnda həm byleksəlarenda, tyngərək pəştalarda həm qəlajaq xat taşьvsьlarda alьna.

№200 | 4-sintəber. 1929 jьl. | Kəndəlek gəzit | Şarşambe | №200

ANGELEJA rifarmistarьna javaвьвđ

(„Pьravda"neŋ Baş məqələhe.)

Angeleja' pьrafsajuzdartьnьn rəise Bisilit qalahьnda pьrafsajuzđar kangersьnda hejləgən notoqьnda xəđer bətə esselər sinfen tulqьnlandьrqan ber məs'ələ-Angelija-səvit ... [illegible]

... [illegible]

Radejo osqondarь.

BIRLIN. Hamburgьş ... kammunis gəzite ... 27-nse beresege ... [illegible]

BIRLIN. Qala idarahь ... Karl Marksьş ... [illegible]

Qьtaj geniraldarьarahьnda yđaratartьş

Manzurьjaqa qəskər tuplavđar вara

Qьtaj palitsejəhe qotorovđan tuqьramaj

Qьtaj təqdime həm SSSR javaвь turahьnda nimes gəzittəre.

PƏJPIN. Nankin xəkymətenəŋ Girmaneja arqьrь SSSR qa jahaqan təqdime həm ip. Litvinuftьŋ uqa javabь bətə pəjpin gəzittərendə iqlan itelep đur sinsatseja menən qarşь alьndь.

BIRLIN. Nimes gəzittəre qьtaj səvit hejləşeve başlanasaq bulьv xəbəren kyrenekle urьnda baђьp sьqarđьlar. Ləkin yđđərenəŋ bьqa nisek qaraştarьn jađmajđar əle, barь davđьŋ kileşev menən bətəsəgenə emettərengenə kyrhətep ytələr. Barь „Berzen kurjer„ gəzitegenə səvit-qьtaj diklaratsejahьnьŋ hər ike məmləkəttə qəməli qaraştьŋ əђtən sьqьvь bulqanlьqtь, bьlarđьŋ kəslə vasitaslarqa eşənməjensə, yđđəre quldarьna qoral totqan xəldə həjləşevđe artьq kyrgənlektəren jađa.

Girmaneja agintьstьvahь:" davđьŋ xəl itelev julьna əjlənep kiteve arqahьnda səvit xəkymətə hər vaqьt totqan pazitsejahьnda qala alasaq xəđer səvittərđeŋ abrujь yђə, Qьrajđьŋ başqa məmləkəttər turahьnda totqan pazitsejahь kesəjməne. Səvit xəkymətenəŋ qьtaj diklaratsejahьna inderevđe təqdim itkən tedətmələre Naakin xəkymətenəŋ hejləşevđe ođaqqa tartьvьna səbəp bula almaђ" ti.

Fьranseja Səvit qьtaj kileşevenə qarşь

ZINIVA. Səvit - qьtaj davьnьŋ yđ ara həjləşev julь menən xəl itelev məmkinlek Zinivə səjəsi tygərəktərendə his kətelməgən -ujlanmaqan ber vaqiqa bulьp teştə. Liganьŋ jetəkse tygərəktərə bigerəktə fьransuzdar, bьnь his riza bulmaj qarşь alьp, "kileşev bulьvđь qьrqa ketəp bulmaj əle„ tip yđ yđđəren jьvatьp, đur dirzavalarqa bьl davqa qьђьlьrqa nindəj bulhala berər hьltav tabьlьr əle"tip əmetlənələr.

Qьtajđa yđ ara talaştar

PƏJPIN. "Nort cajna Estandart„ gəzite-səvit-qьtaj arahьnda həjləşev başlanьv julьna kereşevgəginiral Jen - Si - Şan menən fьjn - Jyj - Sən arahьnda jaŋь jahalqan sajuzdьŋ ("Tajьvan sajuzь) tə'ђire bulqanlьqtь jađa. Bьlar Can-Kaj-Şiđьŋ xəle uŋajhьđlanьv menən fajđalanьp uqa ber nisə talap qujqandar, məђələn, yđ qəskərđərenəŋ berađьntaratьvqa həm astarqa jarđamqa aqsa horajđar, Nankin qəskərenəŋ xybəj- xinan əlkələre arahьndaqь sikkə taban alьnьvьn həm Qьtajdaber partejanьŋ xakimlek itev ьsulьnьŋ bəterəleven talap itələr.

Bьl gəzit Manzureja məs,ələendə: ',Bьnda Gzan - Syə - Lən menən Czan - Su - San arahьnda kem baş bulьv turahьna tartьş bara. Şul səbəple - qьtaj xəkymətə yđenə kənşьqьş qьtaj timer julьn iђke xələnə qajtarьvqa his riza bulmav səjəsətenyđgrthə,bьltimər julməs'ələhen xəl itep,səvit-qьtaj davьn bətərev jeŋel eş bulmaђ. Hər xəldə Nankin xəkymətə bik avьr kəndər ytkərə„ ti.

Xarbin ergəhendə Sudnəj lagirьnda jabьlqan səvit gьrazdandarь arahьnda tif sire tarala başlanь.

Fyzdən qalahьnda qьtaj vьlasttarьnьŋ zakazь bujьnsa qьđьl ərmejə furmahьnda kejəmdər tegelep aq gьvardejesttərgə taratьldь. Xarbin vьlasttarь timer jul qimarattarьna zьjan kilterevdə qəjepl ənep qulqa alьnqan keşelərđe şul urьnduq aђьp ylterevgə quşьp bojroq sьqarđьlar.

Saxinadi ьstansahь ergəhendə ber julsь—jək pujьzь juldan 13 vagun soqorqa teşəp ber nisə keşe yldə, jaralandь. Bьl qazanьŋ səbəbe jaŋь qьtaj esselərenəŋ təžribəheđlegenəngenə bulqanlьqtь aq gьvardejestarđa jəşermajđar. Sinxinxə ьstansahь ergəhendə kemdərđer ber julsь pujьzьna attьlar. Buxi ьstansahь ergəhendə ber pujьzqa xunxuzdar hezym itep, ike julsьnь ylterep, berəvđe jaralap, qalqandarьn talanьlar.

Xarвinda tərtip-heđlektər

Qьtaj palitsejəhe qotorьvьnda davam itə.

ŞANXAJ· 1 nse sintəberđə Xarbinda taqьla timer julda əşləvse 75 səvit gьrazdanь qulqa alьndь. Qьtaj palisahь qala tьramvajь əşselərən tuqmav səbəple kanduktьr həm vagun jərətevselər 3 səqətlek zabastufkь ytkərep, əgər tuqmav davam itһə bətənləj eş taşlajasaqtarьn belderđelər.

Mukdin giniralь Cza-Su-San kenşьqьş-qьtaj timer julьna zьjan kilterevse bətə keşelərđeŋ ylem jazahьna xəkəm iteləsəgen belderəp xitapnama sьqarđь.

Xarbinqa Girin qalahьndaqь qьtaj qəskərđəre kilgəs qьtaj haldattarьnьŋ tərtipheđlek sьqarьvdarь kesəjđe. 30 nsь avqьsta qьtaj haldattarь 4 japunqa həm ber nisə səvit gьrazdanьna hezym ittelər. Bьndaj vaqiqalar sit məmləkət gьrazdandarьn bik təşvişkə teşerələr. Japun ilsehe qьtaj haldattarьnьŋ japun gьrazdandarьna hezymenə həm tьramvajđa aqsa tyləməj jerevđərenə pьratist itte.

Xarbinda timer jul eşselərenəŋ zabastufkьhь başlandь.

Manzurejala qəskər tuplav вara.

TUKEJU. Hиŋqь 5 kendə Sisikar qalahьna 15 meŋ Mukdin qəskəre kilde.

Can-Kaj şigə hezym

TUKEJU. 1 nse sintəberđə Nankinda Can-kaj-şi fatirьna 4 haldat baђьp kerep, unь yltererge ittelər Can-Kaj-Şi zьjanhьđ qotolьp qaldь, haldattar sьqьp qastьlar. Şuluq ʌaqiqanan huŋ 70 ləp keşe Nankin xəkymətenəŋ finansь ministьrь Sunzi-Bin torqa jortqa hezym ittelər, ləkin unьŋ haqsьlarь hezymde kire qaqtьlar.

ŞANXAJ. Ytkən ađnala Şanxajđa Can-Kaj-Şi đь ylterev əsən teđəlgən zagьvьr asьldь; bьlar əsendə Can-Kaj-Şiđьŋ yđen haqlavsьlarđa bulqan. Bьlar Nankin xəkymətən bərəp teşerergə mataşqandar. Qьtaj gəzittəre bьl zaqьvьr turahьnda his ber nəmə jađmaj.

TUKEJU. Nankin xəkymətə xarbinda kənsьqьş-qьtaj timer julь ergəhendə ajrьm bankь asarqa buldь.

TUKEJU. Mukdin xəkymətenəŋ başlьqь Czan-Syə-Ləm japun ilsehe Jasizavaqa: "kənsьqьş-qьtaj timer julь turahьnda səvittər menən həjləşevđe barь Nankin xəkymətegenə alьp bara" tine

Sit ildərđə XV-BDIK.

Paltisejənəŋ qarşь toro vьnaqaramaьtan uram darđa đur dimanstrat sьjalar uđqarьldь.

VARŞAV. Eşse jəştər bik đur dimanstratseja jahap səjəsi məxbystər jabьlqan tərməgə taban bara başlaqajnьlar, bьlardь palisa taratьp, bьjtaqьn qulqa aldь.

Ьstukhulem (Şvitsəjə). Jrber qalahьnda bətə Şevitsejə jəştərenəŋ ьsjьzь bulьp di-nanstratsejaqa 3000 kşe qatьştь.

Ьstukhulemdə palisanьŋ tьjьvьna qaramaj jəştər bik đur dimanьstratseja jahaqajnьlar, bьlarqa kəslə palisa ətrəttəre hezym itep, kyp keşene qulqa aldь.

BIRLIN. Kamsamuldьŋ ojoştьrьvь bujьnsa jəştər bik đur dimanьstratseja jahap, 1-maj huqьştarь bulqan Nəjkələn uramьnan ytep ьspurt majđanьna jьjьldьlar; mendərsə esselər uram sittərenə teđelep jəştər dimanstratsejahьn alqьşlap ođattьlar. Ьspurt ьstadejunьndaqь mitingegə 25meŋ keşe qatьşьp, 15 meŋe əsse jəştər ine. Jəştərđeŋ Faşesttarqa qarşь kərəş gьvardejahь həm tьjьlqan jəş qьđьl fьruntsьlar ətrətə bik đur alqьştar menən qarşь alьnьь. Kamsamul həm Kamparteja vəkildəre mitingtь alqьşlap faşizemgə qarşь kərəş gьvardejahьna ələm tapşьrđьlar.

PЬRAGA (Cixeja) jəştere dimanstratsejahьnda səjem aqzahь kammunis Gьruşka notoq həjləgəndə palisa xalьqqa hezym itep vəxşiđərsə xatta qatьn qьđđarđьlatuqmanь. Başqa kyp qalalarđala jəştərđeŋ dimanьstratsejalarь jahaldь.

PƏJPIN. Uramdarda Bədikkə baqьşlap pьraklamatsejalar taratьldь. Bьlarđa gamindan partejahьnьŋ eşsəndərgə xejanat səjəsəte asьlьp birelep, ьstudint, eşse həm haldattar zabastufkь jahap SSSR đь haqlav julьnda kərəşkə saqьrьlqajnьlar.

FЬRANSIJA

pralitarьjatь yđ gəziten haqlap qala aldь.

Fьransьja xəkymətə, Fьransьja kampartьjahь yđək kəmitətenəŋ urgьnь bulqan „Jumanitə" gəzitenəŋ bajtaqqьna ridaktьr

həm xeđmətkərđəren tərməgə utьrttь. Bьl gəzitkə ьştьraftar bere artьnan bere halьna tora. Ləkin xəkymət yđenədoşman bulqan bьl gəzitte jaba almanь.

Fьransьjanьŋ eske eştər ministere „Jumanitə" ne aqsa menən tə'min itə torqan „Eşse—kerəђtejən bankьhьn" da bisətləpqaranь. Burzьvazьja mat buqatь „Məskəvđən aqsa jebərelep torqanlьq belenev" həm bankьhь bətərev turahьnda tavьş kytərepte qaranьlar. Ləkin burzьvazьja həm unьŋ xəkymətə bьl ađьmьndala otoldo. Bьl bankьqa aqsa halьp torьvsь eşsələr, kapiratiftar həm başqalar bankьlaqь ьfkьlattarьn almavqьna tygel, xəkymətteŋ pьravakatsьjahь başlanqan kəndənyk jaŋь ьfkьlattar hala başlanьlar. Ə xəkymət bankьnь bətərev turahьnda xəbər taralqasta ular ьfkьlattarьn alьp bətərđər həm bьl eş bankьnьŋ xələn avьrlaştьrьr tip ujlaqajnь. Ləkin ulaj bulьp sьqmanь. Eşsələr bankьqa jaŋь ьfkьlattar halьv menən bergə „Jumanita" gəzite əsəndə aqsa jьjьp tapşьra başlanьlar. Şulaj itep xəkymətteŋ pьravakatsьjahь jemerelde.

HYRƏTTƏ: Parizda palisajeskidər „eşse—kerəђtejən bankьhь" işek təbəndə.

Bumвəj tuqusьlarь zaвastufkьhь.

Tuqьvsьlarđьŋ „Girni Kamgar" (Qьđьl bajraq) tigən rivəlyt sejun pьrafsajuzь bastavajt itevsələr arahьndaqь moxtazdar qa adnə hajьn ađьq—orloq tarata.

HYRƏTTƏ: bastavajt itevsələr yđ sajuzdarьnьŋ ađьq taratьv punkьtьnda pajuk alalar.

Səvittər sajuzьnda

Parteja safь tađartьla

KEJEF. Timer jul mastirьskujđarьnda parteja ojoşmahьn tađartьv bettə. 345 aqza həm kandidat tikşerelep 38 keşe sьqarьldь, bьlar arahьnda elekke aktif kuntьr—rivalytsejanirđar, dinikinsələr, pitlsrəselər bar; tađartьv betevgə 50 eşse partejaqa kerergə teləp beldermə tapşьrđь.

ADIS. Bьnda ber nisə zavьtta Tьrutskist appazitsejasьlar tabьldь; bьlar səvitkə qarşь agitatseja alьp barьp, zajьm taratьv kampanejahьna qamasavlaqandar həm başqasa eşkə zьjan kilterergə tьrьşqandar. Bьl ajqanь 23 keşe kamsamuldan qьvьldь, Pitrufьski zavьtьnьŋ kamsamul jəcəjkəhenəŋ bojrahь taratьldь.

Kerəђtejən zajmьnьŋ 4—nse tirazь

MƏSKƏV. Narkamfin kerəђtejən xuzalьqь zajmьnьŋ 4 nse tirazьn ytkərergə əđerlənə. Ul SSSR đa 34 urьnda ujnalasaq.

BAKU. Huŋqь 2 adnala Bakuda məs'yl xeđmətke 50 eşse yreləteldə.

2 nse sintəbergə tiklem bьnda 7,2 miljun humlьq 3 nse zajьm taratьldь.

ADIS. Alьђ kənsьqьş vaqiqalarь ajqanь eşsələrđen asavejaximqa inevđəre kesəjđe, huŋqь kəndərđə 20 meŋ eşse aqza bulьp kerđə.

MƏSKƏV· „Litkə" bođ ьvatqьsьnan: „Vьrangil utravьnda iminlek, xalьq 5 jəngə artqan, „Litkəne jebərgəngə rəxmət əjtələr" tigən tiligram alьndь.

MAGILYF- Jer teđələşe ytkərelevgə qarşь ođaq vaqьtkərəşep jer tedəvsene yltergən əs kulak, ber elekke bajar həm pup atarqa xəkəm iteldelər.

PIRVAMAJЬSKЬJ. Balta xutьrьnda kulaktar başlap yđeneŋ artьq aşlьqьn kapiratsejaqa tapşьrqan həm nalugьn tyləgən avьl səvite vəkile Keliminkudь ylterđələr. Jarlьlar bьlarđь iŋ qatь jazalavđь talap itələr.

ARTYMEFESKI. Igən əđerləvđeŋ uŋьşlь barьvьna kulatar qamasavlaj. Rizuikefka avьlьnda kulaktar bətə artьq aşlьqtь 1 nse sintəbergə qarşь tapşьrьvđь talap itkən aktif jarlьlarđьŋ baђьvđaqь aşlьqtarьna ut tərtəp jandьrđьlar.

Qьđьl ərmejə saftarnda

3 ajlьq ьsвurвeđgə niđər вirđe

Əfə lagirьnda bulqan nava вьranьstar xatirь nan

Lagirqa kilgandə min xərbi eştər turahьnda bik əđ aŋlaj inem.

Zənətejələr başlanev menən əjrənev eşenənьqlap totondьm həm qьђqaqьna vaqьt esendə bik kyp belem aldьm.

Aj jarьm ytevgə atdilinejə kamandirь urьnьnda eşləj başlanьm Partьjahьđ qьđьl ərmistər arahьnda xərbi belem alьvđьŋ həm ikense cəst menən ike arala teđəlgən satsьjalizem jarьşь dugьvьrьn ytəvđeŋ əhəmejəten aŋlatьv eştəren alьp barđьm.

Avьlqa qajtьv menən unda xərbi belem taratьv eşen jaqşьrtьv menən bergə xuzalьq fruntьndala nьqlap eşləjəsəkmen.

P. Vasiljef.

Avьldan kilgəndə min səjəsi məs'ələlərđe nьq teşənep jetə almaj inem əle. Lagirđa bulqan 3-aj vaqьtьmda hər jaqtan đurqьna belem aldьm. Beđđeŋ vьlas nisek teđəlgən, biş jьllьq pьlan nəj esən kərək, kalxuzdarđьŋ fajđahь həm başqalarđьŋ bətəhenələ nьqlap teşəndem.

Bьl belemdərəmde avьldaştarьm menən urtaqlaşьv menən bergə unь taqьla tərənəjtəsəkmen.

Lybimьf.

ndən huŋ prizьfqa tiklem xuzalьq tarьndaqь bətə jomoştarьn jomoşlap, prizьfqa vabьtnan huŋlamaj kilrgə, sinfьj jaqtan sit bulqan iliminttərgə qьđьl ərmejəgə ytərgə jul birməђkə tigən qarar sьqarđьlar.

Kiləjef.

6 - nsь avqьs kenə jaqşь ytte.

Əfələge atlь iskadrunda 6 nsь avqьs kenənə aldan əđerlek kyrelep jaqşьqьna uđqarьldь. Bьl kən gə qarata iskadrun yđeneŋ şiftьnda torqan Əmirxan avьlьna ber nisə qьđьl ərmiste jebərep, bьlar undaqь bətə jarlьlarđьŋ jalan eşendə jarđamlaşьp qajttьlar.

Bьl kən iskadrun dəvmələndə mitinegbulьp, bətəqьđьl ərmismly nacsastaftar ber kənlek eş xaqtatьn ilde maşinalaştьrьv fajđahьna birergə, ilebeđđə bulqan igen qьjьnlьqtarьn iђkə alьp, lagir ьsburь jetkəngə tiklem hər ber qьđьl ərmis 200 gьram ikməktəren majaqa qaldьrьrqa həm əf lagirьndaqь bətə qьđьl ərmistьrđə yđđərə menən tiŋləşevgə saqьrьrqa buldьlar.

Rəxmtyllin

1907 - jьlqьlar arahьnda aŋlatьv eştərə ytkerđək

Bələbəj k-nь, Ьђlaq jorьndaqь bьjьl qəskəri xeđmətkə saqьrьlasaq 1907 nse jьlqь jəşterđeŋ jьjьlьşь ytkərelep, xeđrgebəjnəlmiləl xəl həm qьđьl ərmejə turahьnda ularqa nьqlap aŋlatьldь. prizьf vaqьtьnda kemdərgə elguta berelərgə tejeşlegelə nьqlap teşəndereldə.

Prizьjvniktar bьl turalarđaqь daklattarđь tьŋlap nьqlap teşəngə

Tiŋləşevgə saqьravьđ

Jьlajьr kantun xərbi kamisarьjatьnda bulqan qьđьl ərmistər hər berehə unar jegermeşər hum lьq III nse indystereja zajьmь alьrqa jađьlьp, T - qьtaj Kantun xərbi kamisarьjatьnda bulqan qьđьl ərmistərđeyđđəre menən tiŋləşevgə saqьralar.

Əpsələm

كامسامول يەچەيكەلەرڭە.

ۋ. ل. ك. س. م. دلق تالا كمبەنەنى 7 نسى سىنتەبردە شمبى كون تڭلەن رەولا بوتە پرولپربيەتنبلەردە دروغمبلالنورلقا منەن تبور - توور نە مەلەر ديلبو توسون شەمبى توومەسى توعەرلرعا تقليم تبنە.

Fələstьjnvaqiqalarь tirəhendə

LUNDUN- Fələstьjn vaqiqalarь ajqanь bьdaqь jəvrəjđər bik kyp pьratistь mitinegelərə jahanьlar. Đur kapitalistarđan ataqlь sejunist lurt Malcit (Alfirit Munt) ber mitinegta: „Fələstьjn vaqiqalarь Hindostanda bulьp ytkən baş kytərevđən huŋ Angleja impirejəhenəŋ jemereleve julьnda eşləngən iŋ đur vaqiqa" tine. Eşsələr partejahь diputatь vəzvut şuluq mitingtə Fələstьjnda jəvrəjđərgə qoral totьvđь tьjьvđь talap itte. Angeleja kampartejahь jəvrej telendə xitapnama sьqarьp sejunizemdeŋ impirejalizem maqsattarьn kyđətevən asьp birə həm jəvrəjđər menən qərəptərđə berləşep urtaq doşmanqa (Angeleja həm sejunizem impirejəlizmenə)qarşьkərəşkəsaqьra.

VARŞAV. Pulşə sejunisttarьnьŋ diligatsejahь Angeleja ilsehenə kerep Fələstьjndь Əngeliz qəskərə qulьna alьvđь talap itep ytenes tapşьrđьlьr. Fələstьjnqa jaŋь əngeliz qəskərə kilevđə sejunis matbuqatь bik đur şatlьq menən kytərep jađa.

Jəvrəjđərđən bulqan kammunis eşsələr Fələstьjnda jəvrəj kalanistarь turahьnda qanlь iđev vaqiqalarь eşlənevđə məsylejət Angeleja impirejalizeme menən jəvrəj kalanisttarьn Angelejanьŋ Fələstьjn səjusətenə qoral itərgə teləgən sejunisttar eђtəndəbulqanlьqtь kyrhətələr. Sejanistar menən kammunis jəvrəjđər arahьnda bulqan bərelestə 30 kşe jaralandь.

Jəvrəjđərđeŋ bund partejahьnьŋ gəzite Fələstьjndaqь huŋqь vaqiqalar əngeliz həngələrenə tajanqan sejanizemdeŋ (Fələstьjnda jəvrəj xəkymətə teđərgə teləvđeŋ) jemereleve bulqanlьqtь kyrhətələr.

JSTANBUL. „Jəmhyrejət" gəzite: „Fələstьjn vaqiqalarьnьŋ səjəsi əhəmejəte Syrejə, Ojiraq həm Misьrđьla araqa inderep bətə qərəp dənjahьnьŋ Fələstьjnqərəptərenə tulь berđəmlek kyrhətep, yđđərenəŋ Angelejaqa bulqan doşmanlьqtarьn anьq kyrhətevđərndə xəđer jaqьn kənsьqьşta Angelejanьŋ xəle qurqьnьsьlьq əjlənde„ tip jađa.

Angeleja rifarmisttarь impireja lizemdь jaqlajđar.

BILFAST. Aetə Angeleja pьrafsajuzdarьnьŋ ьsjьzь asьldь. Giniralnaj səvit rəisə Bin—Tillit ьsjьzdь asqan notoqьnda kyptən tygel 500 meŋ tikstil eşsehenə xeđmət xaqь kəmetelev turьhьnda his ber hyđendəşməj sənəqəttə solox julьn bik maqtap, ilđeŋ finans eştəren sənəqət ixtejazьna məvafiqlaştьrьv kərəklekte hejləne. Bьl notoq əngeliz pьrafsajuz bojrakrattarьnda uŋlaşьv səjəsəte bik nьqьqanlьqtь kyrhətə. Bьlar sənəqətselərđeŋ xeđmət xaqьn kəmetev əsən juri qaqьđ aqsa sьqarьvđь kybəjtep aqsa xaqьn teşerevđe talap itevđərenə quşьlqanlьq aŋlaşьldь.

Bin Tillitteŋ Angeleja impirejahьnьŋ eske savđahь turahьnda həjləgən hyđđərelə xəđerge xəđerge xəkyməttəŋ impirejalizem julьn totovьn kyrhətə.

Bin Tillət Angeleja—səvit mənəbəte turahьnda:

— Ərəsəj menəm səjəsi həm savđa mənasəbəten torqьđьvqa qamasavlaqan aŋlaşmavđar tiđđən bətər; huŋqь hajlavđarđa eşsələr partejahь səvittər menən mənasəbət başlavđь yđeneŋ luzuŋglarьnan berhe itep qujqajnь. Eşsələr xəkymətə bьl vəqəđəhen tiđđən bojomqa qujar tip eşənəm" tine. Angeleja milli eşsələr xərəkətenəŋ ađьlьqьnьŋ sikritarь Artur Xornir TASS xəbərsehenə: „Bit Tillatteŋ notoqь bətənləj e—dimakrattar ruxьnda bulьp kapitalizьmqa qarşь kərəştən baş tartьvđь, xatta Əngeliz kapitalizьmь menəm berekkən frunt totьvđь, uqa sit məmləkət kapitalь menən kərəşte jeŋeləjtev əsən tavar xaqьn arzanajtьv əsən jarđamlaşьrqa teləven kyrhətə. Xəđer Angeleja eşsələrə yđđəren turь jul bujьnsa alьp barьv əsən kampartejanьŋ jetəkselegenə bik məxtaz" tine.

Bьl ьsjьzqa 3.673.000 eşse isemenən (ytkən jьlqьnan 200 meŋ kəmərək) 596 diligat qatьşa; hьl qanat bik ađ.

„Sippilin" qajtьp kitte.

NEJU-JURЬK. „Sippilin„ osqoso Neju-Jurьktan kireosoə Girmanejaqa qajtьp kitte.

Eşsələr hullaşa

BIRLIN· Bindel qoros qojьv zavutьnda fabrik-zavut kəmi ətenə ytkən hajlavđa 10 hul, 5 rifarmis ytkəjne, jaŋь hajlavđa 13 hul, 2 rifarmis ytte.

Faşistarqa qarşь qorallanьrqa kərək.

Birlin. Faşistarđьŋ eşse jьjьlьş binalarьna hezymdərə ajqanь kampartьja eşsələrđe xəđer yk faşistarqa qarşь kərəş əsən eşse ətrəttərə teđərgə, peritprejəjələrđən faşistardь qьvarqa həmqьđьl fьruntsьlar sajuzьn tьjqan bojroqtь bətərevđe talap itərgə saqьrьp xitapnama sьqarđь.

Ukrajnala igen əđərləv

HYRƏTTƏ: kerəƃtejendər Adis ukrugьndaqь ilivatьrqa igen kitergendər.

ئۇفۇ سوينۇقوبۇو زاۋوتندا.

ساوسئيالیزم يارشئ هولپەئ بارا.-يارشقا دوگوۋر هئ تۇتۇنعاندار.- شونگ تۇسۇئ هۇئۇمتەهئلە ئەئ.

حەبەر ئیتكەندەرزە، شونگ مەنئ ئش بۇتكەئ

ئايئرم تسيدتارئا.

يارئشتان هۇئۇمتە بارمئ؟

Kantьraktatsьja-avьl xuƶalьqьn jaŋьnan təđəvđə kəslə sara

igendərđe kantьraklaştьrьvđeŋ jomqaqtarь həm jaqьndaqь burьstarь turahьnda

ۋ ك پ (ب) ئۆلكە كەمیتەتنئك 1929 نسئ يئل 26 ئاۋعستا سعارعان قارارئ.

igen baƅьvdarьnda

سەويەت ئاپپاراتىن، پرالىيتارىيات دىكتاتورالىن ئورگىنىن.

ئوندا، تار قالعان، سىنفىي يوزىن يوعالعان، يات ئىلىمىنتتارعا ئورن يوق. ئولاردىن كيتكن ئرەوشتە هىررپ تاشلارعا كەرەك.

ئاۋىل سەويتتىندە موللا باللارىن ئويالعان.

بىز قالىن يىلكە ئورنىنا بىرەر ئروداواي ئاكتيف قويىلعىن.

بىندىن ۋالاكيتچىك.

بر ئورىنداي قىۋىلعان، ئيكنسى ئورىنعا بارىپ قونعان.

بىندىن كولاكتار مەنىن بولىگ ئالىنشا.

ئاۋىل سەويتتىندە ئسكنسى هايلانعان.

كولاكتار ئۆسۆن ئىرىنشا.

كوگەرسن ئاۋلىندا ئورلوۋەندەن بىرەر.

„باشقورتوستان"

گەزىتىنىڭ 10 يىللىعىنا ماتىريالدار.

گەزىتىنىڭ 10 يىللىعىن ئرەدەرلو ساپرانيالارىندا ئوشو ماتىريالداران فايدالانىعىز.

باشقورت واقىتلى ماتبوعاتىنىڭ بار لىقعا كيلووى توراهىندا

„باشقورتوستان" گەزىتى، ئونىڭ تارىيخى

Kyp vaqьt qalmanь - «باشقورتوستان» 10 يللئغئ

-„Uqьj jađaвlevsьhь bulqan hər jortqa ber

„Berər tərlə eştə bulьvsь parteja, prafsajuz, kamsamul aqzalarьna berər jьllьq „başqortostan“ ti

10 - tiđerək pьra

Satsejalizem JARЬŞЬ Dizirtirđarь

“Allaheđ„ zurnalь janьnda

ƅspurt tirəhendə

Disьk ьrqьtьvqa əjrənəler

Fən həm tixnika

Kartuf həm ьskarlatina.

Sit il ьstatistiktarьnan berəv kartuf uqьşlь urьndarđa ьskarlatina avruvьnьŋ kəslə bulьvьn hьnaqan. Ьsьnnapta Hindəstan hьmaq kartuf əđ yвterelə torqan şəreq ilđərendə ьskarlatina avruvь bətənləj juq.

Kartuf kyp jerđərđə ьtkarlatinanьŋ nəj əsən nьq taralьvь əle bildəbed. Ьstatistiktьŋ ujlavьnsa, bьqa səbəp kartufta, bigrəktə şьtqan, jəki beşməgən jəki bođolqan kartufta bula torqan aqьvlь „Sulunin“ dьŋ tə'ƀirə bulьrqa tejeş.

Bьnan başqa kartuftьŋ eƀkə qatlamьndala bəlki ьskarlatina mikruptarь ojabaj torqandardьr. Şulajuq bьlarđan başqala kartufta ьskarlatina joqtora torqan səbəptər bulьrqa məmkin.

Jahalma qanat menən osop bulamь?

Muskuldar jarđamь menən osov turahьnda iƀke zamandarđan birle keşelər baş ьvatьp kilələr. Kyp kəstər buşqa sarьf itelevgə qaramaj jaŋьnan jaŋь juldar edləvse keşelər iƀəphəđ kyp. Nej əsən huŋ osqos maşinalar eşləp sьqarьv təzribəhe kəndən kən kiŋəjə barqan ber məldə keşelər muskul jarđamь (qul kəsə) menən jahalma qanattarđa osa almajđar? Bьqa javap bik qadi:keşe jahalma qanattar jarđamь menən yđeneŋ gəvđəhen havala kytərəp tora almaj. Keşene havaqa kytərəp osar əsən 2 jarьm at kəsə kərək, ə keşeneŋ muskul kəsə barь jartь at kəsə samahьndaqьna.

ьskarlatina qa qarşь jaŋь darьv

Bьqa tiklem ьskarlarlatina avrьvь menən kərəştə perivivkə (enə qadav) qullanьp, balalarqa ađnaqa əsər tapqьr əsađna bujьnsa ukul qujьla torqajnь.

Kyptən tygel liningьrat prafesьrь Bilonuvьskьj skarlatina nan haqlanьvđa jaŋь jul ujlap sьqarđь. Eskarlatina avruvьn tьvđьra torqan mikruptar keşeñeŋ tənenə tamaq həm tanav arqьrь ytələr. Bьna oşo mikruptarđь ytkərməƀ əsən pьrafisьr Bilanuvьskьj maxsus ərđərgəs (pulvrizatьr) menən tamaq həm tanavqa maxsus darьv ərđərə. Eskarlatina mikruptarь bьl darьvlanqan tamaq həm tanav aşa ytə almajdar. Pьrafisьr Bilanuvьskьj iŋ təvlə əjqujandarь, anan huŋ yđenə həm yde menən xeđmət itevsələrgə şulaj daru jebərep hьnap qaraqan. Anan huŋьna ul balalarqa qullana başlaqan. Jaŋь jul men ənbalalarđь darьvlarqasbalanьŋ barь 20 he genə 3.000 skarlatinamenənavrьqan .Jaŋь ьsulđьqullanьv bik jeŋel bulьp, ber duktьr kənenə 60-80 balanь darulap ytkərə ala.

Kinanь jaŋь juldaqullanьv

Jaurvpa qalalarьnьŋ kybehendə janqьndan haqlanьv signaldarь bar. Bьl signaldarđь qajь saqta xuligandar tartьp janqьn hyndərevsələrđə buşqa jərətevđər bul qьlaj. Bьndaj saqta xuligandarđ totop bulmaj. Amirikaneŋ Niju-Jjurьk qalahьnda bьl jeteşhedle tən qotolov əsən signaldarqa kin rəsemdərə təsərə torqan aft... berketelep, signaldь tartь... hyrətən təşərəp alьp qal... fkən. Hyrətton qarap signaldь ...rtьvsь xuligandь tid tabьp bula.

Radjo aşa pьlan tapь...

...ogə qajtьp Amirikanan Angel...ь dinged ...ara torqan jək parax... ...laqta qa... ...ardarьnan 1.000mil al... ...mandirь ...aqa osoraj. Paraxuttьŋ ...ьk qala... ...imuntь „Birmut“ ut...dop jərəj ...harqa bulьp, Niju-J... ...hьnan rimunt əse...tirskujьn satorqan rimunt ...-Jjurьk qalahьqьn. Lokin ...ylemendə qazaqa n... ...əş paraxuttьŋ pьlanьn bul... osar... maj. ...odeleş byleme Lunlundan radiu aşa paraxuttьn pьlanьn tapşьrьvđь horaj. Ber səqəttən huŋ Niju-Jjurk byləme Lundun byləmenən rəsemdər tapşьra torqan radiu apparatь jarđamь menən kərəklə pьlandь ala.

Xəвərsə dəftəre

Usmanqələ jort militsəjonirə zəjnetdinef ajьrqan bisəhəneŋ balahьna aj hajьn (sut qararь bujьnsa) 6 hum nəfəqa tyləp tororqa tejeş bulhala ber ike tapqьr tylə nelə qabat əjlənəptə qaraqanь juq Jetməhə yđe parteja la kandidat bulьp tora.

Jelmərdək

„IĐEL“ KINAHЬNDA
(XƏRRƏJƏT BAQSAHЬ)
SЬJANЬSTAR:
7, 8- 30m. 10s. başlana
Kassa 6 tən asьq.

3 nse sintəвer...đən
Şigən qa...nь
7 bylektə dram...

davlət URAI kinahь
SЬJANЬSTAR
7 s30m. 8həm 10s 30m
başlanalar
Kassa 3oq. 5tən asьq

2- nse sintə... ...bərđən
RAZ... UM

QЬƏЬL JONDOB kinahьnda
SЬJANЬSTAR:
7 s. 8 s. 30m. həm
10 s. başlana.

4 nse sint... ...əвerđə
Dərəƀ ju..lda
6 bylektə dramma

—	—	94½	4	1922
	—	—	5	1924
	128	50	126	1926
20	25	19	25	1927
	25	65	25	

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitardarь, berləşegeđ!

REDAKSEJƏNEN ADRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус № 3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar ... 4—81; Dejom ... 2—83; Massavaj bylek ... 5—72; Kiska ridaksejə ... 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəngə səqət 8 đən kiskə 4 kə tiklem qanul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin

PADPIS[illegible]LAR: [illegible]

№201 Şarşəmbe 3 Sintəвer 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UБƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

Igen əđerləvđə bəlşəviktərsə timp alьnhьn.

VKP (b) Yđək Komitətenen igen əđerləv kampanejəhьna yđ vaqьtьnda əđerlek kyrev turahьnda iŋ əhəmejətle diriktiftarьnьŋ berehe partejə jerle ojoşmalarь tarafьnan jomoşaq ytəlgənlegən xəđer ində asьqtan asьq əjtep bula. Iŋ əhəmejətle rajundarđьŋ kybehendə igen əđerləv kampanejəhьnьŋ alqa barmavьna səbəp itep barь tik əđerlek eştərenəŋ nasar ytkərelevən genə kyrhətep bula.

Вьjьlqь jьlđьŋ jaqşь urazajь partejənəŋ bik kyp jerle ojoşmalarьna aqьmdaqь igen əđerləv kampanejəhьnьŋ avьrlьqtarьn qaplanь. Bik kyp iptəştər igen əđerləv jьllьq planьn ytəv menən genə əşteŋ bətmegənenən, şunьŋ əttovenə avqьs həm sintəber ajьnьŋ berense jartьhьnda jaŋь urazaj igenen yđ vaqьtьnda tapşьrьv menən dəvlətkə taqьla ber talaj iŋ əhəmejətle məs'ələlərđə (pramfin planьn ytəv, indysterejə giganttarьn teđəv həm başqalar) xəl itəvđə tə'sir itergə kərəklegən onotqandar. Kraj, əlkə həm jəmhyrejət ojoşmalarь bьl xəldə kyđ uŋьnan jebərmə̆kə tejeştər ine. Ləkin, xəttə igen əđerləv jəhətenən iŋ alda barqan rajundarđa la huŋŋь vaqьtta igenđeŋ tapşьrьlьvь jomoşarđь. Bьl xəl partejə həm igen əđerləvsə ojoşmalarđьŋ əđerlek deverendə nasar eşləvđərən kyrhətev genə tygel bəlkəm igen əđerləv kampanejahь yđe ytkərelgən vaqьtta la jomoşaq eşləvđə həm igen əđerləvgə jetəksəlek eşendə təjeşle nьqlьq bulmavđь kyrhətə.

Şul uq vaqьtta beđ aşlьq huqьvqa aŋlь revəştə totqarlьq jahav, qajhь ber kalxuzdarđьŋ urazajđь məmkin bulqan ik'lem tiđərək byləp taratьrqa ьrьşьvđarь, kalxuzdarđa qaldьrьlь torqan igen nurmьlarьn bildələgəndə tar tьşьvsьlьq tindinsejələre bulьvь kevek jeteşheđlektərđe kyrəbeđ. Вьlar bətəhelə kulaktarđьŋ aşьqtan asьq kalxuzqa qarşь qujqan totqarlьqtarь bulьp təşələr. Ləkin, kalxuzsьlarđьŋ, jaŋqьđ jarlь xuzalьqtarđьŋ aldьnqь eləşə tarafьnan, urta xəllelərđeŋ jaqşь eləşə tarafьnan, bigerəktə partejə ojoşmalarь tarafьnan kulaktarđьŋ bьl tindinsejələrenə nəmə qarşь qujьlqan hun?

Samatykkə həm yđ yđeŋə ьşanьvsьlьq, bytən bər nərrələ qujьlmaqan.

„Partejə tarafьnan sьqarьlqan „kalxuzdar berense kiđəktə igende dəvlətkə tapşьrьrqa tejeştər“—tigən luzuŋgьnь partejə həm kamsamul ojoşmalarь tejeşlə revəştə, yđleştermegəndər. Ə, bьl luzьnqь jetəkse, ojoştorovsь, bajavaj luzunqь bulьrqa tejeşlə. Ul luzunqь nigeđendə massavaj eşte həm satsejalizem jarьşьn kiŋ jul qa qujarqa kərək.

Ində kilep igen əđerləvđeŋ barьşьnda avьlđьŋ kulak eləşenə qatь zadanejələrđeŋ ber talaj vaqiqalarđa jetkerelmegənlegə kyrenə. Ikense vaqiqalarđa bьl zadanjalar birelgən bulhalar đa, ularđьŋ ytələve tikşerelməj. Igen spikyləsejəhenə qarşь, kulaktar tirrurьna qarşь kərəş bik jomoşaq ytkərelə, şunьŋ menən bergə bьl məs'ələlər tirəhenə kalxuzsьlarđьŋ, jarlь həm urta xəllə jalpьnьŋ jəməqət fikere mablizavajt itelmegən. Jerle matbuqat, kərək ajьrьm kalxuzdarđa bulhьn, şulaj uq ajьrьm avьldarđala jaŋqьđ jarlь həm urta xəllelər arahьnda kulaktarđьŋ bətə zararlь tindin...jələrenə qarşь kərəşkə yđen mablizavajt itmegən. Вьlar bətəhelə partejənəŋ jerle ojoşmalarь aldьnda bьl məs'ələlərđe nьqlь revəştə qujьrqa məzbyr itələr.

Xəđergə vaqьtta bulqan kalxuzdarđь nьqьtьv həm kallikftifleşterev eşen taqьla alqa jebərev məs'ələləren, igen əđerləv məs'ələhenən ajьrьp bulmaj. Igen əđerləv kampanejahьn đerəs ojoştorov ul kalliktifləşterev eşən nьqьtьv həm taqьla alqa jebərev julьndaqь əşteŋ bər eləşə bulьrqa tejeşlə. Igen əđerləv planьn ytəv julьndaqь kərəş kalxuzsьlarđa ularđьŋ satsejalizem tөđeləşə əsən aktif kərəşse həm avьlda partejənəŋ təp tөrəgə bulьvđarь turahьndaqь aŋdь nьqьtьrqa tejeşle.

Вьjьlqь jьlđьŋ urazajь qəniqətlənerlek kənə tygel, bəlkəm jaqşь. Ləkin bьl xəl partejə ojoşmalarьnьŋ bəlşəviktərsə eitdi həm nьq eş ytkərergə tejeşle tygelleklərən kyrhətməj. Urazajđьŋ jaqşь bulьvь kalxuzsьlarđь, jarlь həm urta xəllə xuzalьqtarđь, yđđərenəŋ dəvlət aldьndaqь burьstarьn ytəvgə taqьla nьqьraq dərəzələ məzbyr itə. Igen əđerləv julьnda jalpь arahьnda səjəsi eş bik jomoşaq qujьlqan. Bik jьşqьna ajьrьm partejəstər tarafьnan nis qəfy itəlmə̆lek appartunislьq tindinsejələrə kyrenə. Qajhьber appartunistarđьŋ məs'ələne bьlaj tip qujьvđarь məmkin:

— Əhə, taqьla qьđьvđar başlandь, taqьla partejə julьn bođovđar bulьr, taqьla strilьşnik qəjeple bulьr“.

Partejə hьđьqьn həm partejə diriktiftarьn nindəj genə jaqqa bulha la bođovđarqa qarşь partejə rəximheđ revəştə kərəş alьp barasaq.

Partejənəŋ əlkə (kraj, jəmhyrejət) həm rajun ojoşmalarь, qəmymən bətə partejə aldьnda oşondaj burьs tora-jalpь arahьnda səjəsi eşte alqa jebərev, kalxuzsьlarđь, jaŋqьđ jarlь həm urta xəllelərđe igen əđerləv planьn yđ vaqьtьnda ytəvgə mabilizavajt itev juldarь menən igen əđerləv kampanejahьnda ber totqarhьđ qətqьj hьnьlьşqa ireşergə. Kalxuzsьlarđьŋ batьrak həm jarlьlar eləşə arahьnda qojoroqta barьvsьlьq, kalxuzqa qarşь rvacьlьq tindinsejələrə menən rəximheđ kərəş alьp barьv julьnda eşte kesəjtergə kərək.

Aldьnqь kalxuzsьlar aşlьqtьŋ tiđ arala huqьlьvьna həm bər totqarhьđ dəvlətkə tapşьrьlьvьna ireşergə tejeştər. Sinfьj doşmandьŋ aktif eşenə qarşь partejə ojoşmalarь aldьnqь kalxuzsьlarđьŋ jaŋqьđ jarlь həm urta xəllelərđen ojoşqan jalpьhьn bətənləj jeteşheđ revəştə qujalar. Yđ yđeŋe ьşanьvsьlьq bik đur, uqa qarşь rəximheđ kərəş başlarqa kərək.

Igen əđerləv julьndaqь eş bujьnsa barь tik partejə ojoşmalarь turahьnda qьna həjləv əlbittə jaramaj. Şulaj uq qətqej ravəştə igen əđerləvsələr turahьnda la əjtergə kərək. Sənki ular əsən bik jьşqьna partejə həm kamsamul ojoşmalarь eşləjđər. Ular kyp vaqьtta kalxuzsь həm jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda bər tərlə lə eş alьp barmajđar həm igen əđerləvse ojoşmanan barь tik igende qabul tiep torovsьlarqa əjləngəndər. Вьl da appartunizemdьŋ yđenə kyrə gəvdələnevə bulьp təşə həm uqa qətqej revəştə sik qujьlьrqa tejeşle.

Partejə ojoşmalarь bəlşəviktərsə inirgejə menən xəđer yk igen əđerləv eşenə kereşergə tejeştər. Вьl eş berense kiđəktə eşlənergə tejeşle iŋ əhəmejətle həm xəl itkes prablima. Partejə ojoşmalarь jaqьn arala igen əđerləv eşendə qətqej hьnьlьşqa ireşergə həm ul eştə bəlşəviktərsə jeteđ timptar alьrqa tejeştər.

PUSTЬŞЬF.

(„Pravda“, radeju bujьnsa alьndь).

Nankin xəkymətenen zakazь.

STRKGYLEM. Nankin xəkyməte Şvitsejə pritprejətejələrenə 10 miljun patrunqa zakaz birgən. Şvitsejə kamunistar partejəhenen gəzite „Nejn—Dag“ eşselərđe Nankin xəkymətenen zakazьn ytəvđen baş tartьrqa ьaqьra həm ul patrundarđьŋ Qьtaj eşsə—kereŧtejənđərenə qarşь kərəşev əsən əđerləngənlegən belderə.

„Beđ kammunizem bajraqьn hajlap aldьq

Вьl bajraq aŧtьnda bəjnəlmiləl rivəlytsejun xərəkət jeŋəsək həm Səvittər Sajuzь menən ber rəttən jaŋь səvit jəmhyrejəttəren tьvđьrasaq“.

Prafintirьndьŋ V nse kungerisь jaвьldь. Məskəv pralitarejatь un meŋdərsə xalьqtьŋ qatnaşь menən dimanstratsejə ojoştorop kungeriste qotlanь.

Mandat kəmisejəhenen daklatь.

Kungeristeŋ aďaqqь ultьrьşьnda mandat kəmisejəhenen daklatь tьŋlandь. V nse kungeristə bətəhe 538 diligat bulьp, şularđьŋ 299 ь tavьş birev xoquqь menən, qalqan 239 keşe birev xoquqь menən qatnaşlar. Вьl diligattar 60 ildən kilgəndər.

Finləndejə həm Ispanejə diligattarь diklaratsejə menən sьqtьlar. Finləndejə vəkile yđ iləndəge rivəlytsejun prafsajuzdarđьŋ jaŋьlьşlьqtarьn kyrhətə.—Вьl jaŋьlьşlьqtar—tej ul—faşistarqa eşselər xərəkətən avьr şarttar esenə qujьrqa məmkinlek birđələr, xəđer ular faşis kulak diktaturahьn qujđьlar.

Ispanejə vəkile yđ iləndə V nse kungeriskə hajlanqan diligatsejənen qulqa alьnqanlьqьn belderđe.

— Şuqa qaramaŧtan—tej ul—min Ispanejə eşsələre isemenən kungeriste qotlarqa kilə aldьm.

Rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətenen burьstarь turahьndaqь rizalytsejə đur alqьştar menən, „Internatsejanal“ həm „Qьđьl Bajraq“ jьrlap qabul itelde.

Məskəv pralitarejatьnьŋ kungeriste qotlav dimanstratsejəhe.

Kungeris diligattarь rivəlytsejun jьrđar jьrlap, „ura“ tavьştarь esendə Məskəv pralitarejatьnьŋ dimanstratsejəhen qarşьlarqa sьqalar.

Məskəvđeŋ 6 rajunьnan jьjьlьp, sikten tьş đur dimanstratsejə ojoştorqan eşsəndər Prafintirьndьŋ V nse kungerisen qotlanьlar. Sajuzdar jorto aldьnda bik kyp gruzaviktarđan tribunalar jahalьp, ularqa kungeris diligattarь urьnlaştьlar. Tribuna əŧtenə «Bətəhen Amstirdam, jəşəhen Məskəv!“ — tip jađьlqan plakat, ə tribunanьŋ bujьna „Prafintirьndьŋ V nse kungerisə qararđarьn jalpь arahьna“—tigən luzьngь qujьlqandar ine.

Sajuzdar jortonoŋ balkunьna kungeris prizidejyme aqzalarь urьnlaştьlar. Вьl jort aldьndaqь bətə majđan qьđьl bajraqtar həm plakattar menən tulqan.

7 səqəttə Rivəlytsejə majđanьnan Tvirskuj həm Girsin urandarьnan plakattar həm bajraqtar kytərep, muzьkalar menən eşsə dimanstranttar kyrendələr. Ular sikten tьş đur əs kalunna təşkil itep, kungeris diligattarь urьnlaşqan tribuna ergəhenən ikə səqəttən artьq vaqьt ytep torđolar. Sikheđ kyp plakattar həm luzьngьlarđa:

— Bətə donja rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətenen ştabь Prafintirьndьŋ V nse kungerisenə sələm!

— Kərəş millətter arahьnda tygel, sьjnfi kərəş bulьrqa tejeşle—tip jađьlqajnь.

Kungeris aqzalarь ber avьđđan „Rut-frunt“ qьsqьrьp, Məskəv eşsənderen qotlanьlar.

Kungeris jaвьldь. ip. Lazufskejđeŋ aďaq hyđe.

30 nsь avqьsta Prafintirьndьŋ V nse kungerisə jaвьldь.

Məskəv pralitarejatьnьŋ dimanstratsejəhen qarşьlaqandan huŋ kungeris diligattarь kalunnalar zalьna qajtьp, daklattar bujьnsa rizəlytsejələr qabul itelde.

Italejəlegə xeđmət beregenen Prafintirьnqa quşьlьvь turahьnda qarar sьqarьldь. Bətə rizalytsejələr ber avьđđan qabul itelde.

Kungeristeŋ tribunahьna, đur alqьştar menən qarşь alьnьp, Bolqarejə təməke səneqəte eşsələrenen diligatsejəhe kyterelə həm kungeriskə qьđьl bajraq bylək itə.

Pylşə, Fransejə həm Girmanejə diligatsejələrə isemenən ip. Ginrikufskej Prafintirьn Ydək savitenə hajlav əsən kandidattar teđməhen iqlan itə. 80 keşe kungeris tarafьnan ber avьđđan hajlanalar.

Ip. Lazufskej, aďaq hyđendə bьlaj tine:

— 2 joma bujьna 60 ilđeŋ Məskəvgə jьjьlqan vəkildərə bətə donja eşsələr xərəkətenən tөp prablimalarьn tikşerđelər. Beđ, bətə donj eşsələr sinьfьn qьđьqhьndьra, ularđь tuiqьnlandьra torqan bətə məs'ələlərđə tikşərdek. Beđ kapitalizemdeŋ xəđergə krizisenə narьq birdek, eşsələr sьjnfьnьŋ kərəşe nindəj şarttar esendə alqa barqanlьqьn qaranьq həm kapitalizemdeŋ xəđergə xələnə yđ kəsəbədgə narьq birep, kiləsək kərəş əsən kəstərđə taktika jaqьnan urьnlaştьrđьq.

Beđđeŋ kungeris eştərenen barьşь vaqьtьnda bətə donja eşsələr xərəkətendə jəşerenep jatqan sikten tьş đur rivəlytsejun inirgejə əŧkə sьqtь. Donjalaqь bətə ildərđeŋ, faşistar diktaturahь aŧtьnda hьqь raqan, eşsələr xərəkətə iđen aŧtьna qьvьp indereigən ildərđeŋ, burьvazejə dimakratejəhe tip ataiqan həm bajavaj eşsələrđə şulaj uq jəberləj torqan ildərđeŋ jəđđərsə diligattarь beđđeŋ kyđ aldьbьđđan yttələr. Вьl hyđđərđə pissimislьq bulmanь. BЬL ZALDA DONJA JƏĐƏNDƏGE KYP TELDƏRĐƏ HƏJLƏNGƏN BƏTƏ HYĐĐƏR KƏRƏŞ RUXЬ. EŞSELƏR SINЬFЬNЬŊ KƏSƏNƏ ЬŞANЬVSЬLЬQ MENƏN HUQJARЬLQANDAR INE.

Tərlə ildərđəge rivəlytsejun prafsajuzdar xərəkətenen xələnə tuqьrap, ip. Lazufskej bьlaj tej:

— 5 nsə kungeris beđgə bik sьbar kartina kyrhətte. Rivəlytsejun əterəttərđeŋ qajhь berəvđərə kərəştə hьnalqandar inde, ə qajhь berđərə ələ jaŋь kərəşkə ajaq baŧalar.

Xərəkətteŋ bьlaj tigeđ bulmavьna qaramaŧtan beđ, kungeristeŋ 2 aďna davamь bujьnsa yđ saftarьbьđđa tərən berđəmlek bulqanlьqьn kyrđek. Вьnda tikşerelgən məs'ələlər bətə dənja səjəsəte, bətə dənja ikanumikahь prablimalarьn yđ esenə alalar. Japunejə, Cix-Slavakejə həm bytəndər kevek bajtaq đur ildərgə beđ kankerit kyrhətmələr birđek. Bətə bьl məs'ələlər bujьnsa, ularđьŋ ajьrьmsa đur kyləmdə bulьvđarьna qaramaŧtan, kungeristə tulь berđəmlek kyreldə. Вьl berđəmlek beđđeŋ səjəsətkə dəjəm narьq birevđən kilep sьqa. BEĐ KƏN HAJЬN YĐEBEĐĐEŊ SƏJƏSI JULЬBЬĐ DƏRƏŤ BULЬVЬN KYRHƏTKƏN JAŊЬNAN—JAŊЬ FAKTTAR ALЬP TORABЬĐ. Kapital ildərendə eşheđlekteŋ ber tuqьravhьđ yŧeve, kapitalizem krizisenen kəsəjeve, kapitalizem lagirьnda qarşьlьqtarđьŋ artьvь jaŋьnan—jaŋь davdarđьŋ sьqьp torovь—bьlar bətəhelə beđđeŋ taraftan birelgən narьqtьŋ dəreŧlegən kyrhətələr. Səvittər Sajuzьna qarşь jynəltəlgən huqьş qurqьnьsьnьŋ jaqьnlaşьp kileven hər ber pralitar hiđə.

Oşondaj tərən krizis həm kapitalizem lagirьnda qarşьlьqtarđьŋ yŧeve şarttarь esendə BEĐ BЬL KUNGERISTƏ BƏTƏ DONJA EŞSELƏR XƏRƏKƏTE ƏSƏN JUL HЬĐĐЬQ.

Beđđeŋ kungeristə nindəj məs'ələ yđək urьn totto? Kungeristəge fiker alьşьvđar nəmə tirəhenə tuplandь?—tip horaj ip. Lazufskej, həm yđe javap birep:

— Вьl yđək urьn totqan məs'ələ Prafintirьndьŋ 4 nsə kungerisendə yk qabul itelgən qararđarđь kankerit revəştə praktikala bojomqa aşьrьv məs'ələhe buldь. Beđ bьl kungeristə bətə donja rivəlytsejun xərəkəten jalpь esenə inev, iqtisadi huqьştarqa jetəksəlek itev jaqьna kəlliktif revəştə borđoq. Beđ bьl borolosto səjəsət menən ikanumika arahьnda sik qujьrqa teləvđən jahamanьq. Xəđergə deverđə iqtisadi kereşteŋ tərən səjəsi əhəmejəte bar. EŞSE JALPЬNЬŊ ЬLQЬJ YŦƏ BARQAN RIZAHЬĐЬLЬQЬNЬŊ BAŞЬNA TOROV, KAPITALIZEMQA QARŞЬ ASЬQTAN ASЬQ BAŞ KYTƏRGƏN SIKTƏN TЬŞ DUR JALPЬNЬ OJOŞROROV, RƏVEŞKƏ KERETEV, HƏR BER ZABASTUFKANЬ RIVƏLYTSEJUN KƏRƏŞTEŊ JUQARQЬ BAŦQЬSЬNA KYTƏREV —bьna bьlar beđđeŋ burьstarьbьđ. Kapitalizemdə borep təşərep, pralitarejat diktaturahь qujьvqa jalpьnь əđerləv əsən beđ ulardь kəndəlek kərəşkə ojoştororqa tejeşlebeđ.

Qatь yđ ara tənqit, jaŋьlьştarьbьđđь asьp birev, bətə jeteşheđlektərgə qarşь qətqej kərəş—bьlar bətənə beđđeŋ kyngeristə buldьlar, bьlar bətəhe lə kəstərđə taqьla jəteđerək jьjnav, beđđeŋ prafsajuzdardь taqьla tiđərək massavaj ojoşmalarqa əjlənderev əsən aldьnqь səbəptər bulьp təşələr.

—Beđ sikten tьş qьrqьv sьjnfi kərəş deverenə ajaq baŧabьđ. Eşsələr xəđer ikeneŋ berehen hajlap alьrqa tejeştər; jəki kammunizьm bajraqь menən kərəşev jəki satsejal dimakrattar bajraqь menən eşsələr sьjnьfьnьŋ mənfəqəttərenə xejənət itev. BEĐ KAMMUNIZЬM BAJRAQЬN HAJLAP ALDЬQ BЬL BAJRAQ AŦTЬNDA BƏJNƏLMILƏL RIVƏLYTSEJUN XƏRƏKƏT JEŊƏSƏK HƏM SƏVITTƏR SAJUZЬ MENƏN BER QATARĐAR BIK KYP JAŊЬ SƏVIT JƏMHYREJƏTTƏREN TЬVĐЬRASAQ.

Ip. Lazufskejđeŋ huŋqь hyđđərə bətə zalđьŋ alqьştarь esendə qala. Diligattar torop yđ teldərendə internatsejanal jьrlajđar.

Ultьrьş jabьlqandan huŋ da ələ diligattar ođaq taralmajđar Zaldьŋ tərlə urьndarьnan rivəlytsejun jьrđar işetelə.

Prafintirьn yđək savitenen 7 nse sissejəhe.

Begen Prafintirьn yđək savitenen 7 nsə sissejəhe buldь. Sissejələ Prafintirьndьŋ Başqarma bojrahь həm giniralnaj sikritarь hajlandь. Prafintirьndьŋ giniralnaj sikritarь itep ip. Lazufskej hajlandь. Başqarma bojoraqь 27 keşe şul jəmlənən Lazufskej Patnitskej, Şvirnik, Abulin, Luzifuvic (SSSR Gikkirt, Nidirkirxnir, Şalinat (Girmanejə), Manmussu, Muvi (Fransejə), Purman, (pylşə), Suirma (cix—Slavakejə) iptəştər hajlandьlar.

Kungeris diligattarьnьŋ 80 pratistь stanuktan kilgən eşselər.

Ber nisə kən ində kungeristeŋ bətə kəmisejələre nьq eşləjđər. Kungeristeŋ tьşqь kyrenəşe kiŧən revəştə yđgərđe. Ultьrьştar zalьnda tavьştьŋ juq, ləkin karidurđarđa şav-şьv kilep tora, unda hər ber meјeştə diligattar tərkəm-tərkəm bulьp kungeris kən tərtibendə torqan həm tərlə ildərđeŋ rivəlytsejun prafsajuz ojoşmalarь eşendə kilep tьvqan iŋ əhəmejətle məs'ələlər tikşerelələr.

Plinar ultьrьştarđa tərlə ildərđəge rivəlytsejun prafsajuz ojoşmalarьnьŋ xəldəren eş şarttarьn uŋьş həm jeteşheđlektərən tikşerev bajtaq vaqьt aldь. Diligattarđьŋ kyheһe turanan tura xalq arahьnan fabrik zavьttarđan kilgən ularđьŋ bajtaq eləşə eşsələr xərəkətə ələ başlanqьs xəldə bulqan ildərđən kilep səjəsi dərəzələrə, eş şarttarь həm sastaftarь tərlesə bulqan bьl kungeristə plinar ultьrьştar tabiqi bularaq bəjnəlmiləl təzribə jaqtьlьqьnda Prafintirьndьŋ dəjəm ustanufkalarьn tikşerevgə fajđalanьlalar. Вьnda tərlə ildərđeŋ diligattarь bytən ildərđəge eş menən tanьşalar bьnda pralitarejattьŋ internatsejanal berđərmlegə nьqьj.

KUNGERISTEŊ KƏMISEJƏLƏRE—ULAR RIVƏLYTSEJUN EŞ MƏKTƏPTƏRE, ULAR KILƏSƏK KƏRƏŞ ƏSƏN YTKƏN HUQЬŞTARĐЬŊ TƏZRIBƏLƏRE ƏJRƏNELƏ, TƏRLƏ IL HƏM XALЬQ ƏSƏN JENTEKLƏP ES PRAGRAMDARЬ TƏĐƏLƏ TORQAN APIRATIF ŞTAPTAR. Şuqa kyrə bətə diligattarđьŋ drqqəte kəmisejələrgə tuplanqan şuqa kyrə huŋqь kəndərđə kalunnalar zalь oşolaj şav—şьvlь.

Вьl kungeris diligattarьnьŋ 80 Sratsintь—stanuktan kilgən eşselər.

Amstirdam internatsejanalьnьŋ stukgylem qalahьnda bulqan kungerisenə diligat bulьp barь tik prafsajuz cinavniktarь qьna kilgəndər ine.

Nindəj kiŧken ajьrma! Вьnda—kərəşevsə sьjnьftьŋ aktifь ul turanan tura jalpь esenən, fabrik, zavьttarđan kilgən. Ə, tegendə—harь prafsajuzdarđьŋ xeđmətsələrə, burьvazejə dəvlət apparatьnьŋ cinavniktarь.

Вьnda pralitarejat sьjnьfь yđenen tarixi burьstarьn ytəv əsən ojoşa, tegendə ber tərkəm burьvazejə cinavniktarь pralitarejattь finans kapitalqa bujhondolorqa tьrьşa.

Вьnda—pralitarejattьŋ bajavaj ərmejəhe, tegendə—burьvazejə jalsьlarь.

Pralitarejattьŋ bəjnəlmiləl kungerisenə Latin Amirikahь oşondaj đur diligatsejə menən berense tapqьr qatьşa. Latin Amirikahь diligatsejəhenen kyp bulьvь unь kungeristə kyđgə saqьldьrьv əttənə yđenen aktif qatnaşьvь tərlə notoqtar va qьtьnda unьŋ saftarьnan qotlav tavьştarь işetelevə, kis me nən ul diligatsejə aqzalarьnьŋ adaq vaqьt rivəlytsejun jьrđar jьrlap ultьrьvđarь menən də bьl diligatsejə bytəndərđən ajьrьla. Ular bətəhe lə eşsələr xərəkətenen jəş jetəksələre, đur rivəlytsejun timpiramintlь keşelər.

Вьl ildərđəge eşsələr xərəkətə jəş ələ.

Prafintirьn siksejələre Latin Amirikahьnda pralitarejattьŋ berensə massavaj ojoşmalarь buldьlar.

Ular ojoştorolov menən Latin Amirikahьnda rivəlytsejun pralitarejat xərəkəte əsən jul asьldь.

Prafintirьn, yđenen kəndəlek eşendə, yđenen kungeristərendə aldьnqь ildərđəge pralitarejat kərəşenen rivəlytsejun təzribələren bьl jəş eşsələr xərəkətenə birergə tьrьşa. Вьl burьstьŋ uŋьşlь revəştə ytəleve bətən ber kantinint taqь eşsələr xərəkətenen berensə aŧьmdarьnan uq rivəlytsejun ruxta tərbejələnevən, rifarmizьvmdьŋ tarqatьvsьlьq tə'ŧirenen uqa joqolmavьn kyrhətə.

DILIGATTARĐЬŊ 80 PRATSINTЬ—STANUKTAN KILGƏN EŞSELƏR. Rivəlytsejun pralitarejat xərəkətenen jalpь esendə tərən tamьrđarь bulьvьn bьl han ajьrьm asьq itep kyrhətə. Pralitarejat kərəşendə ьlqьj uŋьştar qьna bulmaj. Tirur kəsəjep, ber—ike ojoşmanь tarqatqan saqь la, jaŋьlьşlьqtar nəm təzribəheđlek arqahьnda pazitsejələrđe juqaltьvđar da bulqьlaj. Ul pazitsejələrđeŋ hər berehə əsən rəximheđ kərəş alьp barьrqa tura kiləsək həm tura kilə. Ləkin kiləsəktəge jeŋevđeŋ iŋ əhəmejətle şartь, ulda—jalpь esendə, fabrik, zavьttarđa nьq yđək buldьrьv. Вьl yđək xəđer nьqьj. Fabriktaqь hər ber huqьştьŋ, hər ber stackanьŋ başьnda torovsь pralitarejat kamandirđarь yŧələr. Вьna bьl stanuktan kilgən diligattar, ular—pralitarejat xərəkətenen fabrik—zavьttarđь solqap ala torqan, zavьt, şaxtalarđan rivəlytsejə kripestəren, undaqь eşselərđeŋ ber bətən ərmejənen ojoşqan əterəttəren tьvđьra torqan kəstərə.

Pralitarejat xərəkətenen jeŋelməvsəlegenə zaluk bьna oşo: pralitarejat xərəkəte faşistarđьŋ qanlь rizime vaqьtьnda la, grazdandar huqьşь osorondala doşmandь his şikheđ jeŋəsək.

Hindəstanda

LUNDIN, 1. Bumbaj qalahьnьŋ tuqьv pritprejətejələrendə ber kənlək zabastufka ytkərelde. Eş taşlavsьlar ştrixbrixerđər eşləgən zavьttarqa barqan vaqьtta palitsejə mьltьqtan atьp, bajtaq keşelərđe jaralanь.

Palitsejə milli kungeris jortona həzym itep, unьŋ 6 aqzahьn qulqa aldь.

Şilapur qalahьnda baş kytərevđərgə qatьşqan əsən 6 keşe ikerər jьlqa tərməgə jabьlьrqa xəkəm iteldelər.

Hindəstandьŋ təndaq kənbatьş granitsahьnda baş kytərevsələr Pişivarđaqь huqьş nəmələrə sklattarьna əs jaqtan kilep həzym ittelər. Xəkymət qəskərđərə ularqa qarşь tuptarđan attь.

Kalkutta qalahьnda tirraristar palitsejə idarahьna həm aksiz ucirizdinjahьna bumba taşlanьlar. Ber nisə keşe jaralanqan.

Tərkejələ jaŋь Partejəgə ьşanьv əđ.

ISTAMBUL, 1. „Irekle jəmhyrejətteŋ jaŋь partejəhe“ nə şiklənep qarav kəndən kən kəsəjə. Xəđergə vaqьtqa tiklem jaŋь partejəgə parlaminttьŋ barь tik 7 diputatь kergən.

Bətə jerle matbuqat irekle jəmhyrejət partejəhenen hajlavđarьn kiŧken revəştə tənqit itə. Sintəber ajьnda bulasaq qala iđaralarьna hajlavđarьnda jaŋь partejənen kəstərenə berense hьnav bulasaq.

ISTAMBUL, 1. “Aqşam“ gəzite Istambul qalahьnda tərkejə menən Iran granitsahьndaqь keđ qəbilələren qoral menən tə'min itevse ojoşmanьŋ tabьlqanlьqьn xəbər itə.

Qьtajđa

ŞANXAJ, 1. Xybəj, Xunan həm Sezənsi əlkələrendəge xərbi həm grazdanskej vlastarьnьŋ Xankav qalahьndaqь kəŋəşmələrendə qьđьldarqa qarşь kərəş məs'ələhe qaraldь. Вьl kəŋəşmələ Nankin xəkymətenen huqьş eştərə ministerə Qьtaj qьđьl ərmejəhen 19 kurpьstan torqanlьqьn həm unьŋ saftarьnda 20 meŋ qьđьl ərmejes huqьşqanlьqьn belderđe. Sezənsi xəkymətenen vəkile Sezənsi əlkəhendə Nancan qalahьnan başqa bytən qalalarđa həm avьldarđa kammunistar tulqanlьqьn həjlənə.

Burьvazejə Canşanan qasa.

ŞANXAJ, 1. Canşa qalahьna kilgən paraxuttarqa đur qurqьvqa təşkən qasaqtar tulqandar. Ularđьŋ əjtevenə qaraqanda Canşa qalahьnьŋ alьnьvь ber ike kənlək eş.

Qьtaj qьđьl ərmejəhenen əstərə Canşa qalahьn solqap alqandar. Canşa qalahьnьŋ oşo kəndərđə qьđьl ərmejə tarafьnan alьnьvь kətelə. Japun ilsehe həm rizidinttarь huqьş kəmələrenə təjəlgəndər. Jerle vlas vəkildərə Canşanan qasqandar. Qьtaj qьđьl ərmejəhenen Pandixum kamandahь aŧtьndaqь kurpьstarь Uxan qalahьna həzym itələr.

Bəjpində jaŋь xəkymət teđələ.

PƏJPIN, 1. Gu—Vin agintstevahь xəbər itevenə qaraqanda Şansi əlkəhenen baş qalahьnda kanfirinsejə bulьp, unda Jən—Si—Şan jətəkseləge aŧtьnda Pəjpin qalahьnda ber totqarhьđ jaŋь xəkymət teđergə qarar itelgən.

Aldaqıʙlarđan yrnək alıʙqıʙđ!

Uŋıʙş jıʙjıʙştırıʙv, igen əđerləv həm kөđgө səsev kampanejahıʙnıʙŋ barıʙşıʙ.

(25 nse avqıʙstan 31 nse sintəbergə tiklem bulqan vaqıʙt osoronda)

Urıʙndarđan nej xəbər itələr.

Əlşəj—Rajıʙfkıʙ rajunıʙ.

Igen əđerləvđə avqıʙs planıʙ tultıʙrıʙlmanıʙ. Xəder igen tapşıʙrıʙvđıʙ kesəjtev saralarıʙ kyrelde, igen əđerləv planıʙ hər ber avıʙl həm kalxuzqa jetkerelde. Kantraklaşıʙv knegələre taratıʙldıʙ. Uzıʙm səsev əlegəsə 485 giktar qıʙna kantraklaşıʙldıʙ əle.

Arqajaş rajunıʙ.

Totoş kantraklaşıʙv ytkərelgən juq, bıʙl eş kapiratsejə arganizatıʙrđarıʙ arqıʙrıʙ ytkərelə. Knegələr tultıʙrıʙldıʙ.

Bələbəj rajunıʙ.

Igen əđerləv eşenə bajıʙvuj timp birev esən bajtaq jıʙjıʙlıʙş keŋəşmələr həm məqarif əşsələrenen konfirinsejəhe ytkərelde.

Satsejalizem jarıʙşıʙ dugıʙvıʙrıʙ yrnəge tedələp urıʙndarqa taratıʙldıʙ. Igen əđerləv planıʙ avıʙl səvittərenə jetkerelde kalxuzdarđa ojoştorov eşe nasar, sojəsi tərbejə eşe alıʙp barıʙlmaj.

Igen jıʙjıʙştırıʙvqa əşsə kesə jeteşmej, prafsajuzdar jarđam kyrhətmejđər. Uqıʙvsıʙlar safxuz həm kalxuzdarqa barıʙp ber adna inde bik nıʙq eşləjđər.

Rajunlaştıʙrıʙv ajqanıʙ ajrıʙm əşsələr arahıʙnda dimabilizatsejə ruxıʙ kyrelə; qajhıʙ ber partejəstər avıʙlqa barıʙp zadanejə bujıʙnsa eşləvđən baş tartalar. Bıʙlar turahıʙnda kiđken sara kurelməj. Ajrıʙm kalxuzdarđa eşke qarşıʙlıʙq ajqanıʙ uŋıʙş jıʙjıʙştırıʙv bigyk şəp barmaj, Aksakıʙf kalxuzıʙ dini bajramdarđa eşləməne. Kampanejə başıʙnan birle barıʙ 26 meŋ bot igen əđerlənde, igen barıʙ ilivatıʙrđarđa əđerlənep, eskə punktsar asıʙlmaqan əle.

Krəđtejəndər igen əđerləvđən zarlanmaj, ruxlıʙ tapşıʙralar.

Yrge—Qıʙjqıʙ rajunıʙ.

Səsevlek arıʙş orloqo tapşıʙrıʙv başlandıʙ. 52 meŋ botqa nərət birelgən.

Qıʙrmıʙđqalıʙ rajunıʙ.

Rajun qırsıʙlıʙq sajuzıʙnıʙŋ uŋıʙş jıʙjıʙştırıʙv, igen əđerləv planıʙ juq, igen—furaz balanıʙsıʙ haman da tedəlməgən. Sajuzđıʙŋ agranumıʙ la juq. Aşlıʙq buşatıʙv punktıʙnda laryk həm kətep ultıʙrıʙv ıʙzbahıʙ ojoştorolmaqan, bađarqa igen taşıʙv ky bojə, tejeşle sara[illegible] kyrelməj. Prafsajuz həm başqa ojoşmalar kampanejəlarqa his ber əhəmejət birmejđər.

Rajsajuz besən əđerləv turahıʙnda ujlap ta qaramaj Rascut knegələre taratıʙlıʙp betkən juq əle. Rajun Başkalxuzsajuzdıʙŋ a. x. maşinalarıʙ menən tə'min itelev planıʙna kertelməj təşep qalqan. Skıʙlat binalarıʙ jetərlek tygel: 135 avıʙlqa estə barıʙ 3 punkt qıʙna bar; toq qap juq, ylsəvđər jeteşməj.

At jeteşmov ajqanıʙ qajhıʙ ber kalxuzdarđa jer eşləv qəniqətlənerlek tygel.

Tujmazıʙ rajunıʙnda.

Uŋıʙş həm daxuttarđıʙ dərəđ taratıʙv prinsipıʙ menən tanıʙştıʙrıʙv esən kalxuzdarqa 4 ines truksıʙr jebərelde,

Kalxuzdarqa jaŋıʙ aqzalar ıʙlıʙqtıʙrıʙv eşe alıʙp barıʙla. Igen əđerləv planıʙ avıʙldarqa jebərelde, uzıʙm kantraklaşıʙv esən avıʙldarqa vəkildər jebərelde. Tybən aktif həm partejə—kamsamul jecəjkələrenen kybehe his ber eş alıʙp barmaj, jarlıʙlar gruppahıʙ eşkə ıʙlıʙqtıʙrıʙlmaqan.

Avıʙl səvittərə vəkildərə arahıʙnda igen əđerləv planıʙna quşıʙlmavsıʙlar buldıʙ (Adnaqol avıʙl səvite), ular urıʙndan alıʙndıʙlar, o jaŋıʙ keşelər eşkə kereşməj toralar əle. Rajun par tejə konfirinsejəhe betə avıʙl səvittərenen sastafıʙn qarap sıʙqıʙp sit ilimintərđən tađartıʙrqa qarar birđə. Rajunda kalxuzdarđa betə eşkə jaraqlıʙ qatıʙn—qıʙđđarđıʙŋ 13 % ıʙ(2758 keşe) kalxuzda. Igen əđerləv jomoşaq bara—avqıʙs planıʙ 95 % samahıʙ atqarıʙldıʙ Besən əđerləv bik nasar bara.

Besəndeŋ əđerləv xaqıʙ—sintnere 1 hum 50 tin. Ə kyrşelə bulqan Tatarıʙstan 2 hum 40 tingə alıʙp bıʙnan tıʙş besən birevsələrgə təməkə birə, şul ajqanıʙ betə besən Tatarıʙstanqa kitə.

Uzıʙm kantraklaşıʙv bik qıʙđıʙv bara. Kyp avıʙldar 100% kantraklaşalar.

A X. maşinalarə totqarhıʙđ uŋıʙşlıʙ teđətelələr, 12 traktıʙrđan 4 kalxuzdarđa aşlıʙq huqıʙvqa jebərelde. Maşinalar jetərl bulmav hiđelə. Urıʙn—urıʙn səsələr, hava qoroloq səbəplə totoş səsev başlanmaj tora əle. Orloq sartiravjt itel həm darıʙvlav bara.

Estərle tamaq rajunıʙ.

Maqar jaqıʙnda tarıʙ menən qara bojđajđan başqa betə aşlıʙq urıʙlıʙp urıʙn—urıʙn holo menən arıʙş 90% huqıʙlıʙp bettə. Xəder bojđaj huqalar. Igen əđerləv başlandıʙ. Sklattarđa dizinfiksejə jahalmaqan

Krasnıʙj xulur rajunıʙ.

Kalxuzdar arahıʙnda igen əđerləv həm keđgə səsev turahıʙnda satsejalizem jarıʙşıʙ dugıʙvıʙrıʙ tedəldə, qajhıʙ ber kalxuzdarđa prajıʙzvudstıʙva keŋəşmələre tedəldə.

Igen əđerləv planıʙ juqarıʙnan haman da kilməgən əle. Igen qabul itevsələr kurs yttələr, əđerləklələr. Betə səsevđəŋ 46, 3% ıʙ kantraklaşıʙlqan bulqan; transpıʙrt kantraklaşıʙv bik jomoşaq bara. Maşina jeteşməv hiđelə: 22 samasbruskıʙ, 25 jəlgorges, 142 tunna şpagat 600 botlap timer kərək. Arıʙş səsev qəniqətlənerlek bara, ləkin kantryl sıʙjfırđar hər ber ejgə jetkerelməgən əle.

Pitrav rajunıʙ sajuzıʙ.

Şalapin avıʙlıʙ 70 ıʙlavlıʙq qıʙđıʙl abuz jebərep, igende jort başqarmahıʙnıʙŋ avqıʙsqa bildələgən zadanejəhıʙnan 63% arttıʙrıʙp tapşıʙrđıʙ

Igen jərətərgə hıʙv juldarıʙn tađartıʙrqa kərək.

Aq iđel, Qara iđel haldar menən tultıʙrıʙlqan. Haldarđıʙ yđ vaqıʙtıʙnda aqıʙđıʙv eşe bik nasar tora. Xəđerge timp menən barqanda aqas əđerləv planıʙ eđəlev al dıʙnda tora. Tik betə jəməqətselek bıʙl eşkə ajıʙrata iqtibar ithəgenə aşıʙq urıʙndarđıʙ jabarqa məmkin.

Beđđeŋ Başqortostan jul xuzalıʙqıʙnda hıʙv juldarıʙnıʙŋ əhəmejəten həjləptə tərahıʙ juq. Өfə, Berə, Stərle kantundarıʙnıʙŋ igendəre başqa əđerləgən nəmələre tik hıʙv juldarıʙ menən genə eskəre punkıʙttarđan timer juldarıʙna sıʙqarıʙlalar. Qara. iđel, Aq iđel bujlap ikmək eđerləv kampanejəlarıʙ va qıʙtıʙnda jeđ meŋdərsə tunna igen sıʙqarıʙla.

Əgərđə ular bulmaha inə beđgə ul igendərđə at jəgə menən taşıʙv bik avıʙrlaşqan, bak ođaq vaqıʙttarqa kerəđtejəndərđəŋ at kesən bıʙl eşkə mabilizavajt itken bulıʙr inek.

Şuqa qarmađtan beđđeŋ bıʙl eştə đur eđəklaktər bar.

Bıʙl eđəklək[illegible]ər abjıʙktif şarttarđan qıʙna kilep sıʙqmaj.

Kyberəgə hıʙv xuzalıʙqıʙ həm juz—ural—listıʙŋ ojoşov esəndəgə sataşqanlıʙqıʙnan kilep sıʙqalar.

—Nəmələr huŋ ular?

Berense—xəđer Qara iđel, Aq „Iđel haldar menən tultıʙrıʙlqan. Ular barzalarđıʙn igen tannazdarıʙnıʙŋ jərevđərenə bik đur zarar itəsəktər. Əgərđə aqas aqıʙđıʙv xəđerge timp menən barha beđ nyjəbergə 25% plandıʙla ytəj almajasaqıʙđ. Bıʙl ihe kyp aqastıʙŋ, haldarđıʙŋ hıʙə əđtəndə qalıʙp kilə he jıʙlqa teləf itelep, taşqıʙn menən aqıʙp betevənə səbəp bulasaq.

Hal aqıʙđıʙvđıʙŋ artta qalıʙvıʙna səbəp bulqan nəmələr: əşsə kesə jeteşməv. Ni esən jeteşməj? Sənki, bıʙl avıʙr eştə eşləgən əşsələrgə bıʙqa tiklem bik ađ iqtibar itelgən. Kapiratsejə—aşamlıʙq nəmələre menən tə'min itevđə, juz—ural—lis—torlaq menən tə'min itevđə bik nasar qujqan; Narkamturg—birergə tejeş bulqan tavarđıʙŋ barıʙ 20 % ıʙn qıʙna birgən.

Şunıʙŋ menən bergə əşsələr menən meqəmələ itevđər bik farmalıʙj. Ularqa eşləgən eştərenen əhəmejəten aŋlatıʙp ular menən bisidalar ytkərevđər juq. Aŋ—beləm eştəre prapaganda eştəre betənləj juq. Şunıʙŋ əđtənə hal aqıʙđıʙvsıʙlarđıʙŋ kypselegə başqort tatarđar bulıʙvqa qaramaftan „Nəsəlnik“ tər barıʙhıʙla urıʙđtar. Bıʙnıʙŋ nətizəhendə əşsələr menən jaqşıʙ aŋlaşıʙv juq. Bıʙl eşkə juz—ural—lis bıʙqa tiklem barmaq aşaqıʙna qarap kildə.

Şunıʙŋ esəndə əşsələr yđđərenen eştərendə məs'ylejət hiđ məjđər.

Haldarđıʙ taşlap kitevđər bik jıʙş.

Şuqa əđtəp bıʙqa tiklem avıʙl səvittərenen, kalxuzdarđıʙŋ bıʙl eşkə betənləj ıʙlıʙqtıʙrıʙlmavıʙn, kamsamuldıʙŋ, prafsajuzdıʙŋ sittə torqanıʙn kyrəbeđ. Aqas eşə şundaj đur—rispublika masştabıʙnda əhəmejətle eş bula torop unıʙŋ jəməqət eşe bulmaj ber vidıʙmıʙstıʙva eşə genə bulıʙp kilevđə iŋ đur jeteşheđlektərđən hanarqa kərək.

Beđđeŋ xəđerđən bıʙl turala hərən halıʙrqa, xəđerđən betə rıʙjoaktarđıʙ xərəkətkə kiltərergə, xəđerđən massanıʙ mabillizavajt itep əşsələr prablimahıʙn xəl qıʙlıʙvqa unıʙŋ iqtibarıʙn tuplarqa kərək.

Şunıʙŋ menən bergə juz—ural—lisqa upravlinejə appalratıʙn jerleştərevđə, tybən apparattıʙŋ əşsələr menən cinavniktarsa meqəmələ itevđərə turahıʙnda kiđken saralar kyrergə kərək. Igən aqıʙđıʙrqa jul kərək. Aqas əđerləv planıʙn tultıʙrıʙrqa kərək. Aqas zavıʙttarıʙ buş tormahıʙndar. Şulaj uq hıʙv xuzalıʙqıʙna pristindəgə əşsələrđəŋ [illegible]təren mixaniklaştıʙrıʙv, ularđıʙŋ tormoştarıʙn jaşıʙrtıʙv turahıʙnda kiđken saralar kyrergə kərək.

Tannazdar jetməgən vaqıʙtta ulardıʙ buşatıʙlmaj ađnalar bujıʙna jatqıʙvıʙna sik qujıʙlıʙn.

Kamsamul, prafsajuz—heđgə bıʙl turala kiđken saralar kyrergə kərək.

Taqta jarıʙv zavıʙttarıʙnda

Eşsələr arahıʙnda aŋ—belem eştəre alıʙp barıʙlmaj, sənəqət tavarđarıʙ menən tə'minət qəniqətlənerlek bulmavđıʙ hıʙl tav itep, bytən tarmaq sənəqətkə eşkə kysevđər kesəjə bara

Zavıʙt № 2.

Bıʙl zavıʙtqa birelgən pramfinplan bujıʙnsa 23.241 kyp mitıʙr taqta eşlənergə tejeş ine, şulardan 3 nse kvartalqa 25.868 k. m. eşləngən, jıʙllıʙq zadanja 111,3% qa jetkən tigən hyđ.

TAQTALARĐIʙ SURTTARQA AJIʙRQAS. Plan bujıʙnsa berense surt 15% bulıʙrqa tejeş bulıʙp, 46% qa jetkən, ikense surt 31% bulıʙrqa tejeş bulıʙp 12% qa, 3 nse surt 43% bulıʙrqa tejeş bulıʙp 28% qa, ə, 4-nse surt 16% bulıʙrqa tejeş bulıʙp 11% qa ytəlgən. Bıʙl handarqa qaraqanda berense surt taqta kyberək urıʙn alıʙv menən tavarđıʙŋ sıʙjfatıʙn jaqşıʙrtıʙv zadanejahıʙ ytəlgən.

Ramdarđıʙ sminalap eşletevđən, plan bujıʙnsa 30,5% artıʙrqa tejeş bulıʙp qəməldə 34% ytəlgən.

EŞ XAQIʙ KƏMEGƏN. Bıʙl zavıʙtta əşsələrđən eş xaqıʙ 0,5% qa kəmegən, unıʙŋ səbəbe stanuktarđa əşsələrđən hanıʙ kybəjevđən kilgən.

XEĐMƏT DISSIPLINAHIʙ bik maqtarlıʙq tygel, ytkən jıʙldar menən saqıʙştıʙrqanda, səbəp menən 2% qa, avıʙrıʙp qalıʙv 1% qa, səbəpheđ qalıʙv 1 pr qa qıʙna eđəjgən, betənləjgə zavıʙttan kitevsələrđə juq tygel.

Zavıʙt № 13.

Plan bujıʙnsa 25.146 k. m taqta eşlənergə tejeş bulıʙp, 25.079 k. m. eşləngən. Jıʙllıʙq zadaneja 0,27 tulmaj tigən hyđ.

TAVARĐIʙŊ SIʙJFATIʙN jaqşıʙrtıʙv nasar, taqtalarđıʙ surttarqa ajıʙrqas berense surt əđ bulıʙp, 3—4 nse surttar kyp sıʙqqan.

EŞ XAQIʙ 7% QA ARTQAN. Praguldar ytkən jıʙl menən saqıʙştıʙrqanda qəmymən 2% qa kəmegən.

DIʙRT AQJAS JARIʙV ZAVIʙTIʙ (13—2 nse həm 1—3 nse taqta jarıʙv zavıʙttarıʙ) sənəqət planıʙ bujıʙnsa 104.424 k. m. taqta eşlənergə tejeş bulıʙp, 3 nse kvartalqa 110.034 k. m. eşləngən, jıʙllıʙq zadanejanıʙŋ 106% tıʙ bula.

TAVARĐIʙŊ SIʙJFATIʙN JAQŞIʙRTIʙV. Surtavajt itkəs sıʙqqan raqtalarđıʙŋ sıʙjfatıʙ plan bujıʙnsa, berense surt 15%, bulıʙrqa tejeş bulıʙp 21 pr., 2—surt 26 pr. tejeş bulıʙp 18 pr., 3—surt 43 pr. tejeş bulıʙp 45 pr., 4—surt 16 pr. tejeş—18 pr. bulqan. Bıʙl handarqa qaraqanda tavarđıʙŋ sıʙjfatıʙn jaqşıʙrtıʙv urtasa.

EŞLƏP SIʙQJARIʙVĐIʙ ARTTIʙRIʙV. Sənəqət planıʙ bujıʙnsa hər stanuk kenenə 33 k. m. taqta eşlərgə bildələngən bulıʙp, 34 kup eşləngən. Zadaneja 102 pr. qa ytələ tigən hyđ. Ber keşə kenenə plan bujıʙnsa 1,056 k. m. eşlərgə bildələngən bulıʙp, hər keşə kenenə 1,12 k. m. eşləj ala. Zadaneja 106 pr. qa ytələ tigən hyđ.

ƏJBERĐEŊ YĐENƏ TƏŞƏŞƏ sənəqət planıʙ bujıʙnsa 6% qa 28—29 nsıʙ jıʙl menən saqıʙştıʙrqanda 9% qa arzanajtıʙlqan.

XEĐMƏT DISSIPLINAHIʙ. 28—29 nsıʙ jıʙl menən saqıʙştıʙrqanda avıʙrıʙp qalıʙvsıʙlar 1,03%, səbəpheđ qalıʙvsıʙlar 1% qa kəmegən.

BIʙL ZAVIʙTTARĐA iŋ đur jeteşheđlek bulıʙp, əşsə quldar jeteşməve hanala. Jaŋıʙ əşsələr inep ber—ike kən eşləgəstə qasıʙp kitələr; iđkə əşsələrđəndə jaŋıʙ sujıʙn julıʙ halıʙvqa kitevsələr buldıʙ. Sənki əşsələr sənəqət tavarıʙ menən jaqşıʙ tə'min itelməjđər. Şulaj uq əşsələr arahıʙnda aŋ—belem taratıʙv eştərelə nasar qujıʙlqan. 50% qa joqıʙn reşsə uqıʙj—jađa belməj, əşsələ đeŋ qatıʙndarıʙ həm zavıʙtta eşləvsə 200 đən artıʙq qatıʙnqıʙđ bulbala ularqa ajıʙrıʙm jıʙjıʙlıʙstar jabalmaj, jəş balalar esən jəslə həm balalar baqsahıʙ juq. Bıʙl jeteşheđlektər turahıʙnda tejeşle ojoşmalar iqtibar birhendər.

Girmanejə futbalistarıʙ Varunizda.

VARUNIZ, 30. Oşo kəndərđə Girmanejənen 16 əşsə futbalistarıʙ kildə. Qala tejatıʙrıʙnda internatsejənal kisə ytkərelde. Paravuz teđətev zavıʙtıʙnda mitingıʙ ytkərelep Girmanejə həm Varuniz futbalistarıʙ qatıʙştıʙlar. Girmanejə həm Varuniz futbalistarıʙnıʙŋ berense osorasıʙ đarıʙnda 5.0 iđəbə menən Girmanejə qunaqtarıʙ jeŋde.

Igendər huqıʙldıʙ

Ə, № 6 tirmən rimunttan ajıʙnıʙmaj

Bıʙnda 15 nse ejjyldən yk rimunt eştərə başlanıʙp, 120 meŋ humqa təşəsək.

Rimun eştərə planhıʙđ bara. 15 nse sintəberđə betərergə ujlanhala 20 lərenə qalasaq.

Utkən jıʙldarđa tirmən ber taş menən genə eşləgən. Ə, bıʙl rimunttan huŋ, hər təvlektə 500 meŋ bot igen tartıʙrlıʙq itep ike taş qujıʙla.

1930—31 nse jıʙldıʙŋ, kantryl sifıʙrıʙ 17.450 tunna bulıʙp, şunıʙŋ 8.250 tunnahıʙ bojđaj, 9.200 tunnahıʙ arıʙş, tip qujıʙla.

«Sajuzxlip—tarafıʙnan kantryl sifıʙr birelgən bulhala praizvudstva planıʙ tedəlməgən əle. Bıʙl turala ujlamajđarđa. Ə, xalıʙq tirmən juqlıʙqtan zarlana.

Ul qıʙna tygel rimunt eştərenen 20—henəndə huŋqa qalıʙu qurqıʙnıʙsıʙ bar.

Oşo keŋgəsə pramfinplan tedəlməv, tigermənde xutqa jebərevgə əđerlek eştərenen nasar barqanlıʙqıʙn dərəđləj.

Teđəvsə əşsələr jeteşməj tip zarlanalar.

Tirmən qarşıʙnda igen əđerləv punkıʙtıʙ bar. Bıʙqa 114.661 sitnər igen əđerləv vazifahıʙ jəkmətelep, şunıʙŋ 6552 sitnirə inderelgən.

Igen əđerləv eşendə ajlıʙq plan juq: Ul beđđeŋ eşebeđ tygel, koopxlipsajuz eşə tip qarajđar.

Planhıʙđlıʙqqa qarşıʙ kerəş keşəjtelergə tejeş

Kyn, tire iləv zavıʙtıʙnda

Pramfin plan ytələ, əjberđeŋ yđenə təşəve oshođlana, eş xaqıʙ arta bara.

Kyn eşləve zavıʙtıʙna sənəqət planıʙ bujıʙnsa jıʙllıʙq zadanejala 62.500 kyn eşlənergə tejeş ine. 3-nse kvartalqa 47.856 dana kyn eşlənde. Zadanejanıʙŋ 77% tıʙ bula. Tire eşləv zavıʙtıʙna jıʙllıʙq zadaneja 115000 dana tire eşlənergə ine. 3—nse kvartalqa 75% qa jaqıʙn eşləngən tigən hyđ. Ləkin bıʙl han qəniqətlənerlek tygel, unıʙŋ səbəbe tire sindikatıʙnıʙŋ sıʙjrja menən tə'min itelməvenən kilgən, sənki xəđerge kəndə zavıʙt tulıʙ nagruzka menən eşləməj. Sıʙjıʙrjanıʙŋ yđenə təşkən xaqıʙn arzanajtıʙv kyn eşləv zavıʙtıʙnda 3—nse kvartalda 17% qa, tire eşləv zavutıʙnda 7% qa bulqan.

EŞSƏLƏRĐEŊ EŞ XAQIʙ. ytkən jıʙl ajıʙna urtasa 54 hum 30 t. ine bıʙjıʙl 67 hum 81 t. eş xaqıʙ 25% qa yđkən tigən hyđ.

EŞLƏP SIʙQJARIʙVĐIʙ arttıʙrıʙv esən tsixtar, brigadalar həm ajıʙrıʙm əşsələr yđ ara satsejalizem jarıʙşıʙ alıʙp barlar.

Eşləp sıʙqarıʙvđıʙ kytərev udarni brigadıʙlarđa 22,4% qa jette. Zavatta dəjəm eşləp sıʙqarıʙvđıʙ kytərev 13% qa jaqıʙn udarni brigadalar zavıʙt esendə qıʙđıʙl taqtaqa jađıʙlıʙp bylektər birelde.

SSSR

Satsejalizem hezymeneŋ sajavaj ucaskalarıʙne.

MƏSKƏV, 1. VLKSM Yđək Kəmitəte Səvittər Sajuzıʙnıʙŋ betə əşsə jəştərenə qarata xitap sıʙqarđıʙ:

— Qıʙrqıʙv sıʙjnfıʙj kerəş həm jaŋıʙ rivəlytsejə tulqıʙnıʙnıʙŋ kytərelev şarttarıʙ esendə—tejelə bıʙl xitapta—betə donja əşsə jəştəre XVI nsıʙ BDJK nə bajavaj bıʙjraqtar ađtıʙnda kerəsək.

— Satsejalizem jarıʙşıʙnıʙŋ bajraqıʙn juqarıʙraq kytərəjək, udarnaj brigadalarđıʙŋ saftarıʙn kiŋəjtəjek.

— Өđəklektərđə rəximheđ rəveştə betərəjek! Yđ julıʙbıʙđđan iđkelekte həm jalqavlıʙqtıʙ heperep taşlajıʙq! Bəjurakratizem menən kerəştə kesəjtəjek, satsejalizem teđəleşenen uŋıʙştarıʙn nıʙqıʙtajıʙq.

Jəş əşsələr həm kerəđtejəndər!—fabrik həm qıʙrđarđaqıʙ udarniktar—XVI nsıʙ betə dənja jəştər kenendə bergenə lə kamsamul, bergenə lə jəş əşsə, jəş kalxuzsıʙ satsejalizem jarıʙşıʙnan tıʙşta, udarnaj brigadalarđa sittə qalmahıʙn. XVI nsıʙ betə dənja jəştər kenə Linin kamsamulıʙnıʙŋ satsejalizem teđəleşenə qatıʙşıʙvıʙna smutıʙr bulhıʙn. Artta qalıʙvsıʙlar bulmahıʙn.

— Jəş əşsələr, pramfinplandarđıʙ ytəv həm arttıʙrıʙp ytəv fruntıʙnıʙŋ berense saftarıʙna!

— Avıʙl jəştəre, igen əđerləvđə tulıʙ rəveştə ytəvgə, kalxuz xərəkəten ojoştorovsıʙlarđıʙŋ berense saftarıʙna!

Dəjəm başlanqıʙs məzbyri uqıʙv ul—teđəleşten iŋ əhəmejətle ucaskalarıʙnan berehe. Linin kamsamulıʙ bıʙna bıʙl ucaska esən jaqıʙndaqıʙ es jıʙl esendə 60 meŋ uqıʙtıʙvsıʙlar əđerləp birergə tejeşle.

— Əşsə, batraq həm kalxuzsıʙ jəştər, Linin kamsamulıʙnıʙŋ aldıʙnqıʙ saftarıʙna teđələgeđ. Bergə kerəşev, bergə eşləv həm bergə satsejalizem teđəv esən beđđeŋ saftarıʙbıʙđqa jađıʙlıʙqıʙđ!

Eşsə nigıʙrđıʙ tuqmaqan esən SSSR tupraqıʙnan herelə.

SSSR đa qirıʙq doşmanlıʙqıʙna urıʙn juq.

MƏSKƏV, 31. 29 nsıʙ avqıʙsta Stalingrat qalahıʙndasut, əşsə nigərđıʙ tuqmavđa qəjeplənevsələrgə prigıʙvıʙr sıʙqarđıʙ. Qəjeplənevsələr, yđđərenen huŋqıʙ hyđđərendə qəfy ytendelər həm SSSR đa eşlərgə rəxsə itevđə horanıʙlar. Sut, əşsə nigıʙr Rabinsundıʙŋ qirqi doşmanlıʙq səbəptərə menən tuqmalıʙvıʙ ıʙrađlanqanlıʙqıʙn tabıʙp, qəjeplələr Lujes həm Bravıʙndıʙ hər berehen ikeşər jıʙlqa irekten məxrym itərgə xəkem itte. Ləkin bıʙl doşmanlıʙqtıʙ ularđa kapitalizem sistimahıʙnđa tərbejələnev arqahıʙnda bulıʙvıʙn iqtibarqa alıʙp, sut irekten məxrym itevđə SSSR tupıʙraqıʙnan 10 jıʙlqa herəv menən alıʙştıʙrđıʙ.

Mədəni teđələş fruntıʙnda la kapitalizem dəvləttərən qıʙvıʙp jetəjək həm uđıʙp kitıʙjək.

MƏSKƏV, 31. VLKSM yđək kəmitəte betə kamsamuldarqa əşsə krəđtejən jəştərenə SSSR đıʙŋ betə jəməqət ojoşmalarıʙna qarata xitap sıʙqarđıʙ. Bıʙl xitapta bıʙlaj tejelə.

—VLKSM yđək kəmitəte dəjəm başlanqıʙs məzbyri uqıʙvđıʙ kamsamul şiflıʙqıʙna aldıʙ. Şiflıʙqqa alıʙv betə kamsamuldarđıʙ betə əşsə krəđtejən jəştəren yđđərenen betə kəstəren betə inirgəjələren mədəni rivıʙlytsəjənen jaqıʙndaqıʙ oşo buıʙsıʙn xəl itevgə undaqıʙ avıʙrlıʙqtarđıʙ jeŋelgə birevđərən talap itə. Dəjəm məzbyri başlanqıʙs uqıʙvđıʙ bojomqa aşıʙrıʙv menən bəjləneşle avıʙrlıʙqtarđıʙ jeŋevgə jəştərđəŋ betə kəstəren həm ini[illegible]gəjələren mablizavajt itev məzbyrəjəten yđ əđtenə alıʙv menən bergə kamsamul bıʙl eştə satsejalizem jarıʙşıʙna prafsajuzdarđıʙ, kalxuzdarđıʙ kapiratsejənıʙ xuzalıʙq urgıʙndarıʙn inzinir tixnik agranumdarđıʙ, uqıʙvsıʙ jəştərđə, jađıʙvsıʙlarđıʙ xuduzniktərđə həm muzikanttarđıʙ saqıʙra. Betə səvit ilenen xeđmət intuzejazmıʙn kesle rəveştə kytərev julıʙ menən betə avıʙrlıʙqtarđıʙ jeŋəjək, doşmandıʙŋ qarşıʙlıʙq kyrhəteven jemerəjək nađanlıʙqtıʙ həm mədənejətheđlekte tamıʙrıʙ menən əđəp taşlajıʙq, kapitalizem dəvləttərən mədəni teđəleş fruntıʙnda la qıʙvıʙp jetəjək həm uđıʙp kitəjək,

Uzıʙm səseve es tapqıʙr arttıʙrıʙla.

RASTUF—DUN, 1. Bıʙjıʙl keđ tənjaq Kafkazdıʙŋ orloqsoloq safxuzdarıʙnda ytkən jıʙlqa karaqanda es tapqıʙr artıʙq igen səseləsək. Uzıʙm səseve iŋ kyp səseləsək safxuzdar itep oşolar bildələngəndər: Gigant safxuzıʙnda 56 ga, Cicin safxuzıʙnda 48 meŋ ga, Azvi bajıʙ safxuzıʙnda 40 meŋ ga, Tirik bajıʙ safxuzıʙnda 35 meŋ ga. Bıʙl safxuzdarđıʙŋ qıʙrđarıʙnda kətəhe 110 traktıʙr eşləjasək. Səsev orloqtarıʙ betəhelə aqıʙvlanqandar. Sajuzxlip həm orloqsoloq sajuzıʙ, teđəlgən dugıʙvıʙrđarqa qaramađtan, *qajhıʙber jaŋıʙ safxuzdarqa tađartıʙlmaqan orloqtar kiltərələr. Avıʙrlıʙqtarqa qaramađtan, safxuz əşsələre səsev planıʙn aşıʙvıʙ menən ytərgə qətqej qarar birələr. Gigant safxuzıʙ keđgə səsevđə iŋ jaqşıʙ itep ytkərergə satsejalizem jarıʙşıʙ asıʙp, betə safxuzdarđıʙ saqıʙrđıʙ.

MƏSKƏV, 1. 4 nse kvartalda avıʙldarqa jebərelə torqan sənəqət tavarđarıʙ bajavaj tertiptə jebərelergə həm igen, it, jomorqa, mamıʙq, həm jeten əđerləv rajundarıʙ tə'min itelergə tejeş. Bıʙl juldaqıʙ diriktiftar bujıʙnsa təp bajavaj rajundar 15 nse avqıʙsqa tiklem sənəqət tavarđarıʙn jebərev kvartal planıʙnıʙŋ 75 % tıʙ miqdarıʙnda tə'min itelərgə tejeştər ine. Ləkin 20 nse avqıʙsqa tiklem də orloqsoloq rajundarıʙnda urtasa alqanda barıʙ tik 62 % sənəqət tavarđarıʙ jebərelgən.

Biş jıʙllıʙq plan qəməldə.

Kejef qalahıʙndaqıʙ „Bəlşəvik“ zavıʙtıʙnda 2.000.000 humqa teşərep eşləngən jaŋıʙ qojov sixe asıʙldıʙ.

Hyrəttə: Jaŋıʙ halıʙnqan sixteŋ eske kyreneşe.

Kejef qalahıʙnda 8 milijun 500 humqa teşərep aqas nəmələrə eşlov kambinatıʙ teđələp jata.

Bıʙnıʙ 3 jıʙl esendə teđəp betərergə bildələnep, xəđer fanir taqtalarıʙ jabaj həm taqtalar bıʙsa tıʙrqan 2 six, şulaj uq 18 vagun aqas kipterev bylegə eşlənep bettə.

Hyrəttə: Bıʙlıʙv sixenen eske kyreneşe.

Kalxuzdarđь səxnəgə вaŧtьraвьđ

„Qьđьl majaq„ yđ вurьsьn ytəj almaj

Kalxuz teđələşə turahьnda-[ь] qararđarđь kirehensə aŋla-[ma]p, jalpьnьŋ kyđen tomalarqa [q]arşьvsь kulak həm unьŋ ejər-[ʒ]əndərə yđ juldarьnda aktif [e]ş alьp baralar. Beđ ələ kulak tirmənenə hьv qojovsь kalxuz jetəksələrendə kyrəbeđ, qajhь ber kalxuzdar planhьđ nejhəđ aqьş menən jəşəjđər.

Bьna həđgə Harь avьl səvitendəge (Arqajaş) "350 xuзalьqtan torqan „Qьđьl majaq" kalxuzь. Bьjьl jьjьştьrьp ala torqan igendərə (arьş menən) 1?6 ga. 400 ləp eşsə attarь ?0 eşsə quldarь bar. Ləkin kalxuzdьŋ eşkə tərtip, plan menən eş kyrəv tigən bər nəməhə lə juq. Bьjьl plan bujьnsa 400 at menən 700 ga par hərergə tejeş bulhala nej barь 334 ga parlana. 2 nsə qa[ra]ь betenlej hərəlməgən. Kalxuzniktarđьŋ eşləgəndərə eşləj eşləməgəndərə tik jərəj. Bəsən vaqьtьnda şulaj uq joqlap ytkərələr. Avqьs planь bujьnsa arьştar huqьlьp kelətkə halьnьrqa həm tejeşlehə xəkymətkə tapşьrьlьrqa tejeş bulha la bьl kalxuzdьŋ arьş kəltələrə baŧьvđa avnap jatalar, avqьs planь 1 % ta ytəlməj.

Plan bujьnsa kalxuz 384 ga arьş səsergə tejeş, ə kalxuz idarahь bьl turala jaŋь ujlanaqьna ələ ber bərtək orloqtarь bulmahala kust idarahь orloq birem tigəs rəis „belməjbeđ ələ„ [ti]kenə javap birə.

II

Bьna kalxuz kənsələrə. Ul brigadirđar, kalxuz aqzalarь menən tulь. Qajhь berđərə arbalarqa tejələp[]kapiratif, kalxuz idarahь tirələrendə jərəjđər—qьđьv eş mələndə qəmheđ gyləjt itələr. Xeđer ultьrьş bula tinələr, kətəbeđ—kətəbeđ ləkin idara aqzalarь berđə qabalanmajđar. Ə, inde kalxuz rəisə jəş keləş qujьnьnda balalajka tavьşьna kymeləp joqlap kitkəndər me, əllə Θfələ qalqan 2 nsə bisəhə turahьnda ujlanьp mь ođaqlanь. 3 səqət kətterəp, kybə kevek partfilen kytərəp kilep inde.

Kən tərtibe:

1—Uŋьş jьjьvqa əđerlel.

2—.......

rəiskə hyđ birelə.

— Iptəştər, min daklatqa əđerlənməgənmen, əhhem...... znacit...30 maşina eşləj... 18 kəndə betəbeđ, kən hajьn 90 ga, begən 4 kən eşləjbeđ 150 ga bulьr mikən, xisap juq. Eşkə sьqmaj qarьşьvsьlar kyp (beđ kənsələrđə oja baŧabьđ timəj). Keləttər tađartьlmaqan, xisabь juq. xeđmətte ojoştorovsь juq, agranum juq, disiplinə juq, xisap juq....

Şunьŋ menən daklat betə.

Daqlatqa qaraqanda idarala eş alьp barьr keşelərə juq ikən, tip ujlar ineŋ idarala 2 xisapsь, rəis, urьn baŧarь, kalunna, həm xuзalьq mədirđərə eşləđər. Ləkin juqarьlaqь dak lat kalxuz idarahьnьŋ qođətten tьş jomoşaq eşləgənen kyrhətə.

Kalxuzda satsəjalizem jarьşь ojoştorop, kalxuzsьlarđь eşkə ьlьqtьrьv sarahьn kyrev, eş məkər kalxuzsьlarđь byləklev turahьnda ujlanmaqan.

Brigadalarđa plan juq. Kalxuzsьlar arahьnda jəməqət eşe alьp barьlmaj. Uraq başlanqas kalxuzsьlar jьjьn jahap 600 ləp keşə 4 kən bujьna eş taşlap esələr, qunaqqa jərəjđər.

Buxgaltir ismen kytərgən Kamalьf teləhə eşkə kilə, teləməhə juq. Rəis Məzitef julbaşsьlьq itə almaj, jəş bisə artьnan sabьrqa belə. Şuqa kyrə idara aqzalarьnьŋ kalxuzsьlar qaşьnda iqtibarđarь juq.

Kamsamuldar eşlekheđ, ularqa juqarьnan julbaşsьlьq juq. Kanikulqa qajtqan uqьvsьlar đa avьđ jomop jərəjđər.

Həđemtə lə şunь əjtergə kərək, kalxuz xəđergə kəndə bik avьr xəldə jəşəj. jeteşhəđlektərđe buldьrьvqa aktif qatьşa (qunaqtarqa jərəv həm başqa agitatsəjələr). Uŋьştь jьjьv planь qurqьnьs xəldə. Igən uŋьşь şəp, arbь, ьzburьjđar nasar.

Tiđ kən esəndə betə kalxzniktarđь eşkə ьlьqtьrьp, kulak həm ulardьŋ tirmənenə hьv qojovsь sabatazdarqa qьrqa saralar kyrergə kərək.

TAŞQЬN

kalxuzdar ajrьm xuzalьqtarqa yrnək kyrhətələr

„Stalin" kalxuzьna 18 ajьrьm xuzalьq qьđьv eş əŧtənən betə səsev jerđərə mal tьvarđarьn dejəmleşterep aqza bulьp kerđələr.

„Stalin" kalxuzьna (Axun jorto) 20 genə xuзalьq ojoşqan. Barь 14 kenə eş atь bulьvqa qaramaŧtan kalxuzdьŋ eşə başqalarqa əlgə bulьrlьq qorolqan.

Jađqь səsev vaqьtьnda la Stalin kalxuzsьlarь plandь 200 % qa arttьrьp ytəgəjnələr. [B]ьlə qьđьv timp alьv arqahьnda igendərđe jьjьp alьv eştərendə vaqьtьnan alda uq betərə aldьlar. Tik rajpalivutsajuz „Stalin" kalxuzьna aşlьqtarđь baŧьv əsən traktьr birergə tejeş bulьp aldan dugьvьr tədelgəjnə. Ləkin rajdalivutsajuzdьŋ traktьrđarь tulь nagruzka menən eşləj almavь arqahьnda dugьvьr bođolop, traktьr kilmənə, aşlьqtarđь baŧьv eştərə huŋqa qaldь.

Bьl nəmə avqьs planьn ytəv həm kəđgə səsev əsən orloq əđerləvgə lə kyp qamasavlьqtar jahanь.

Rajpalivutsajuzdьŋ traktьr đarь dərəx plan bujьnsa eşləməjđər. Traktьr birep torov [ə]sən dugьvьr tədeşhələr đə qaqьđđa qьna qaldь. Kalxuz baŧьv eşenə traktьr ala almanь.

Kəđgə səsev planь 100 pr. qa ytəlde.

Kəđgə səsev məs'ələhenə kilgəndə lə tajaqtьŋ başь şul rajpalivutsajuzqa tejə. Sənki jer hərəv əsən bigerəktə zəbkə traktьr menən jer hərəp qaldьrьv əsən „Stalin" kalxuzь menən dugьvьr jađьşqajnь. Ləkin rajapalivutsajuzdьŋ planhьđlьqь arqahьnda, kalxuz hamanda traktьrhьđ torop qaldь. Şulajđa Stalin kalxuzь 14 kenə [e]ş atь bulьvqa qaramaŧtan alqa alqan burьsьn bəlşviktərsə ytəj aldь. Plan bujьnsa bьjьl 51 giktar arьş səsergə tejeş inə. Kalxuz unь 100% tь menən başqarđь. Kəđgə səsev eştərə bettə.

Igen əđerləvgə kilgəndə:

Plan hər kalxuzsьqa jetkə relgən. Tik eş attarь həm eş kestərenəŋ ađ bulьvь arqahьnda, avqьs planь vaqьtьnda ytəlməgən Sənki kalxuzsьlar səsev həm jьjьv eşenən buşamajđar.

Kalxuz aqzahь yđenə birelgən horavqa bьlaj tip javap bir[ə]: „Igəndə jaŋьqьna ələ huqьp aldьq, bьjьl urazaj teşəmdərə jaqşь. Beđgə zadaneja 600 pot ikən, beđ 14 kenə atlь bulhaqta 1000 pot itəp„tapşьrasaqbьđ" 4 nsə sintəberđə Byzdək tə berensə rajun səvittər s'jьzь asьla. S'jьzqa bylək əsən beđ berənse urazajđan qьđьl abuzdar ojoştorabьđ" ti.

Kalxuz ajrьm xuzalьqtarqa jarđam itə.

Kalxuz uŋьş jьjnavđь betərəv menən ajrьm xuzalьqtarđьŋ igendəren jьjьp alьv eşenə jarđamqa sьqtь. Jarlь xuзalьqtarqa 20 giktar jerđəren jьjьşьp birđe.

Kalxuz keskəj genə bulha la, eş betenləj kyŋelle bara. Iŧəp xisap eştərelə jaqşь qujьlqan. Hər eşte udarniktarsa eşləv arqahьnda jaqşь nətizələr kyrhətə. Ajьrьm xuzalьqtar bьlarđan yrnək alalar.

Ajrьm xuzalьqtar ulardьŋ rəxət həm kyŋelle eşləvđərenə qьđьqь kalxuzqa aqьlalar. Kalxuzqa alьvđь horap qarizalar birev huŋqь vaqttarđa massavaj təŧ alьp kittə.

Qьđьv uŋьş jьjьv kampanejahь barqan vaqttarđa qьna ələ 18 xuzalьq betə mal milektərə həm səskən jerđəren jəməqətləşterep kalxuzqa aqza bulьp jađьldьlar.

Kalxuz aqzahь „ura başlaqanda qьna 20 inək, xeđer 38 buldьq. Kəđgə beđ taqьla yŧəsəkbeđ" ti.

Ə.

Ere safxuzdar yŧə

Kadьrđar məs'ələhen xəl itərgə kərək.

Erə satsejalizem xuzalьqь yŧə, ььqьj, avьlda bulhьn qalala bulhьn jaŋьnan jaŋa giganttar barlьqqa kilələr. Eşsən jalpь kammunistar partejəhenəŋ dərəŧ julbaşsьlьqь aŧtьnda betə frunt bujlap uŋьştarqa ireşə. Avьl kəlliktifləşə. Vaq jarьm naturalnьj xuzalqtar urьnьna maşinalaşqan erə kəslə satsejalizem giganttarь tьva Totaş kəlliktifləşev nigeđendə kulak sьjnfь betərelə.

Biş jьllьqtьŋ huŋqь əs jьlьnda taqьla đur giganttar tədeləsəktər. Xuzalьq planь bujьnsa ələ bьqa tiklem hərəlməgən əllə nisə miljun giktar dalalarđa orloq fabriktarь erə orloq safxuzđarь tədeləsək. It selek prablimahьn xəl itkes saralar bulьp erə mлlьlьq safxuzdarь tədeləsək.

5 jьllьqtьŋ huŋqь əs jьlь esəndə erə safxuzdar əsəngenə 140 miljun giktar jer bildelenə. Bьna bьl jerđərđə erə satsejalizem giganttarь tədeləsəktər.

Javrupala đurqьna urьn totqan Fransejə xəkymətenəŋ betə hərəv jere 26—28 miljun giktarđar samahьnda bulha, beđđeŋ hərəv jeregə 30 miljun giktarqa artasaq oşo jergə tiđ əs jьlda erə xuzalьqtar tədeləsək. Bьqa tiklem buş jatqan dalalar tiđ oşo jьlđar esəndə orloq, it, jəmeş fabriktarьna əverələsəktər. Keşə ajaqь baŧmaqan urьndarđa begengə kəndələ oşo erə giganttar əsən jer hajlajđar. Jer belgestərə quldarьna tərlə qoraldar totop nindəj jerđə tupraqtьŋ fajđalь bulьvьn əjrənələr. Ular artьnan maşinalar tərkemə traktьrđar kambajьndar aqьlasaqtar. Bьna oşo urьndarđa giganttar qorolasaq.

Begengə kəndə betə sajuz kyləmendə jer tupraq əjrənevđə 45 ikspiditsəjə eşləj. Ləkin oьo 140 miljun giktarьjerđə eđləp əjrənep tabьr əsən ular qьna əlgərə almajđar. Beđgə oşonoŋ əsən 2 meŋ tixnik-tupraqsь qalimdər kərək. 1931—jьldьŋ jađьnda begengə kəndə eşləp jatьvsь 1 meŋdə iŧəpləməj taqь 600 jer qalimdərə urьndarqa taralьrqa tejeştər. Ə Bьna bьnda inde kadьrđar məs'ələhə taqь đur eş bulьp alqa baŧa. Beđđeŋ uqьv jorttarь ələ bьl talapqa javap birə almajđar.

MƏSKƏV TUPRAQ ƟJRƏNEV INSTITUTЬ

mədirə prafisьr Buşinskej kadьrđarđь avьl xuzalьqь eşselərenən jetəşterev fikeren inderə. 10 nar jьl bujь jerđə eşləvsələrđe kurьstar aşa ytkergəndə ulardan kadьrđar jeteşterep bula tej..

Ььnlapta bьlaj məs'ələne xəl itep bulasaq. Tik bьl eşkə kamsamul betə səvit jəməqətselegeneŋ prafsajuzdarđьŋ bigerəktə avьl x u z a l ьqь jer ə ş s ə l ə r ə sajuzьnьŋ nьq q a t n a ş ь k ə r ək.

K. XƏNƏF

Jađьvsь iptəştər!

"BAŞQORTOSTAN„

gəzitəheneŋ ədəbejət вitenə yđegeđđeŋ jađmalarqьđь jeвəregeđ!

Kampanejəqa ajaq salьvsь ku lak balajarь urь nda.

Tamjan—Qataj kantunь Tamjan—Tanqavьr jorto Asqar avьlьnьŋ raskulacivajt itəlgən kulak Jaşimbitьf balalarь tərlə jergə hibeləp səvit apparattarьna urьnlaşьp betkəndər. Qasim tigənə maleja bylegendə; Xənnən tigənə strax agint; Balnistala xuzalьq mədirə bulьp Nasibulla tigənə tora.

Atalarь raskulacivajt itəlgəs juqarьla kyrhətələvsə bəndələr yđ familejələren raskulacivjt ittələr—jəqni, bayqa familjegə alьnaştьrđьlar.

Jort başqarma ulardь belhələ, tьn sьqarmaj tik jata. Jortkum da kyđen jomqan.

Jaqşimbitьftar ber jaqtan kuntьr Zəki velidef qa totaşqandar. Sənki, ulardьŋ ber tьvqan beŋeləhə Zəkideŋ qatьnь. Şuqa kyrə Səjəsi kampanejalarđa Jakşəmbiteftər his ber qurьqmajьnsa qarşь agitatsəjə alьp baralar. Jort kyləmendə səjəsi kampanejələrđьŋ nasar barьvь səbəbə lə oşonda. Ular familejələren almaştьrьp haman jəşərgə tьrьşalar, tamьrđarьn qьrqьp taşlarqa kərək.

ƏSRƏR SAFIN.

— 48—nsə ətrət pejanirđarьnan 4 bala avqьs ajьnda Qьrьm kururьtьna jeвərelde.

B. Fəjzi.

Qajnar kəndərdə

ŞATLЬQ JЬRЬ.

Qьđđьra bit jerđə
Nurьn bərkəp
Bik jьraqtan torop qojaş ta
Kiŋ dalanьŋ tolom
Səsən taraj
Iđkən jelder qьđьv şul jaq-
tan.

Kəndər ajađ
Kyk tə bolothođ —
Kykhel dingeđ kevek kygə-
rə,

Tik, qaj saqьn
Əbej taђtarьndaj —
Aq bolottar kyktən ytələr.
Kəndər ajađ
Qojaş qьđđьra
Kiŋ dalala igen tulqьna,
Şav tarata igen
Tulqьndarь,
Başaqtarь ere, tuq qьna,
Irkən dala
Uŋьş kytərgən
Giktarđarqa—giktar totaş-
qan.

Elekkeləj xəđer
Mizalar juq
Kiŋ dala la baђьv qosaqlaş.
Şatlandьra şuqa—
Eşsən jerəktərđe,
Igendərđeŋ tulqьn jьr şavь.
Kyrəhenme kalxuz!
Kalxuz şavь—
Kammunaqa tartьr jer şa-
rьn.

ŞAVLЬ DALA

Kəndər ajađ
Kyk tə bolot juq
Kykhel dingeđ kevek kygər-
gən.

Tik, qaj saqьn
Əbej taђtarьndaj—
Aq bolottar huđьlьp ytələr.
Kyk jəđəndə qojaş qьđđьra
Qьđьv nurьn tigeđ tьvđьra,
Ut—qojaştan nurđar tuđđь
la
Kyktən jergə taђma huđđь-
lar.

Al qojaştьŋ bəjləp
Taђmahьn
Ykerep yђkən igen miza-
hьđ.

Səseve lə unьŋ
Urьvь la
Kəlliktifsən ytə nuzahьđ.
Tulqьnlanьp
Jьrlap
Sajqalьp
Yђkən igen bulmaђ xuza-
hьđ.

Kəliktifsən eşləp
Jьrlaşьp
Kalxuzsьlar—xuza!
Qođahьđ.
Alhьv biten kəngə jandь-
rьp
Kalxuzsьlar jərəj baђьvđa,
Dert əђtənə derttər javđь-
rьp
Urtalьqqa ələm aђьlqan.
Qojaş nurьn huđa..
Jomşaq jəl iђə...
Alhьv ələm əkrən jelberđəj,
Eş əђtənə matur
Sələm hirpə
Taqmaq birgən jomşaq jəl
menən.

Kiŋ dalanьŋ
Igen bujlatьp
Brigada teşkən uraqqa
Ul—mizahьđ
Tulqьn—uŋьştьn
Giktarđarьn totaş uratqan.
Al qojaştьŋ nurьn
Nurlanqan
Kalxuzsьlar gyjə əmə lə
Ođon kəndeŋ taŋьn
Kiskə jalqap
Kiŋ qalanь eşkə kymələr.
Əs brigada rəttən—
Ura,
Bəjləj,
Taşьj keltələr

Eş qađanь—
Kalxuz qьrьnda,
Qajnata la eşkə ytkerə.
Tuiqьndьrьp qala qosaqьn
Brigadalar sьqqan jarьşqa,
Brigada—ura
Brigada—baђa
Jelgərə,
Kalxuz plan qьđьv barьşta.
Kən qaraltqan
Alhьv jəđđeren,
Kyr, jana bit qara kyđđerə,
Jəŋ hьđqanьp
Dala şavlatqan
Kalxuzsьlar—şular yđđere.
Maŋlaj səsen jeldən
Taratьp
Brigadir qьđьv aşьqa.
Urqьs ura
Qьđđar bəjləj
Taşьvsьlar kelte taşьjđar.

Hər kən qojaş
Matur nurlana
Irkən dala eştə tujlana,
Kalxuzsьlar jьrlap
Alqa bara—
Mizahьđ jul haman bujlana.

(Davamь bar)

S. KYLIBAJ- ŞIQЬRЬ

Eren

(Ədəbejət əfiristarь „çidegən" selərgə baqьşlana,)

Bryk sirləj kyrmə,
Sir nasar ul,
Unьŋ iŋ nasarь erenlə,
Ber.ən jəqoşlo ul
Ikensenən.
Tiđ belələr hineŋ sirəndə.

Beđđeŋ duktьrđarđь
Maqtahanda jaraj
Sirđər sьqha
Bik tiđ kyrəgəs,
Suqala şul
Hər ber „simylont"
Davalavqa qarşь—ərogos.
Bitheđđere səvit aşanlьr
Matbuqat ta qunaq buldьlar,
Bьnьhь taqь
Jə „pivnuj" đa,
Jəki bərər,
Jonajəttən sьqqan bolalar.
Avlaşьraq kisto
Sьqa torqan,
Rastьratsiktər talaşь,
Bolmajьn bəgən
Şarlatanlьq itə
Fabrikanttьŋ qajhь balahь.
Aşap tujqan hər et
Hajlanьşьp,
Ut aђtana halmaq bula ul,
Ləkin eştər aşmaj təşə
Eştə boda qajhь qođaqьŋ,
Nəq CENƏKƏJ təhle
Anan—bandaj
Paxmil edləj qajhь igoiş,
Afiriя bit
Ytə qađđlana,
Beđgə aşaq!
Hər ber kuntьr
Şulaj itə bit.
QUTUJ tьŋgan bərəv
Ytkən jьldь
Ere itə ine sojьxat.
Jьldar ydgərə şul
Duđ aldьnda —
Doşman jahaj qajbər sojəsьt.
Naqəj əfəndə lə
Taşbaqahьn həjrəp
Rvac kevek jərəj arala,
Birləşerđe hyđə
Bьnь sundaj:
—,Erenđərđən avьrьv tara-
lai".

Timek—jaqьş bulqan
Kypkə tydmaj
Barьbər işelə.
Millətenə qorban
Bula qajhь ьrьhьn
QUDAŞ SƏJFEJ tigən kosə
lo.
NƏQEJ,
QUTUJ,
SƏJFEJ—
CENƏKƏJ!
Nəbeleqgə ikən sajьsla,
Bьndaj sorda

Artьq qamasavlaj
Qajbər tyrə
Qajbər zьjьla

Kire aлqьđ zinhar
Hyđđeregeđ,
Bujavьqđ artьq—araqь,
Idəjəgeđ ikən aлqagulik
Bik kojeflə aqьv taratqan,
Qutuj savdahьnьŋ
Nigeđendə—
Jьjьn faxişəler badarь
„Jədegən" gə fajđa kiltermə-
ne,
Cenəkəjđeŋ itkən zararь.

Kyk tə „jədegəndər"
Ajađ bulha,
Jьltьrajdar janьp—jaqtьraq
Qajhь kəndə ular
Bolot jabьnьp
Serləşkəndər ikən jatьraq
Ul ьşьnьp irgən
Bər urьnqa jotə
Siqan sьqha
Eiqən jьjalərđa şartlajdar,
Ojəjəptərə bulha satandarđa
Bik kojeflə genə atlajđar,
Ləkin,
Beđđeŋ uramdar đa
Simınttərđən qatь qatlamь.
Şul uramdь
Kuntьr satandarьn taptajđar.

Bik kyp satandarь taplaqan,
Hunqa qalqan
Qajbər julavsьlar
Aşap—eshə ilə jaqsьlar,
Ut qabьđьp
Lekin jənə almaqan
Tədələşkə eren—şaqsьlar.

Bar saqьnda
Sьjьfi hidgerləktər
Pralitarьan hunmeђ berləge,
Buna tygel
Beđđən simejə xələ
Bik aldьqa danь bilgelə.
Keslə bulqan hьŋ
Sьjьfi kereş
Partejənen kesə sigenmej,
Qajhь dosman
Xajal ujlaj ikən
Şundaj sorda qarşь kiler-
gə.

Kyk tə „jədegəndər"
Ajađ bulha,
Jьltьrajdar janьp jaqtьraq
Qajhь kəndə ular
Bolot jabьnьp
Serləşkəndər ikən jatьraq.

S. Kylibaj.
31—avqьs Əfə.

NƏĐEK JERĐƏR TURAHЬNDA

Beđ nindəj matur jerđə jəşəjbeđ!...

Ejje, kambajьnlь jьldar janь jerđər herep, Səvit kykregenə huđьlьp jattьlar. Şulaj..beđđeŋ həjləjəsək məs'ələ laşqьndaqь kereş hyđđə. B. Davlь həjləp ytte ində. Ulqь qabьlan quldan qьna jađьlqan məqələhendə („Başqortostan" № 197) qajhь ber „nədek jerđər"gə qaqьlьp ytte. Hunqaraq qajьp bulьba la kytərelgən bьl məs'ələnə xup lap qarşь alьrqa kerək. Şunьŋ menən bergə, gəzit bittərendə genə jatqьrьp qalđьrmaj qal-qanьn həjrəp avditurejqa, bi-gerək tə tormoşqa inderergə kerək.

Urьs ədəbejəte izat mitədьn tikşerevgə tiklem barьp jette, Qazan tatar pralitar matur ədəbejəte lə, qəmymən alqan-da, bormalь julьar menən bul-ha la, həgəngə kəngə qulajla-şa, xuđьsьstьva jaqьnan tər-ləşə, yşə bara.

Beđđeŋ başqort ədəbejəte xosusan BAPP başqort pralitar ədəbejətendə vaq burьsva ideј-alugejalь sьqьştarđь jəndə. Pralitar ədəbejəte platfurma-hьnda janь julьar huđь. BAPP tьŋ beləsvikson derəh jetəkse-ləgə başqort pralitar ədəbejə-təndə matur hədəmtələr yđgə-rəştər majđanqa kilterđe.

Praizvudьstьvaqь, kalxuz-darqa ikeskursəjələr, jađьvsь-lardьŋ jalpьra jaqьnlaşьrьv eş-tere, miçsan tojələnnən, osti-tizəmdən qotolov, bьlar barь-hьla „Bapp" tьŋ eş hədəmtə-lərə. Ləkin, şuŋa qaramaђtan beđ bəgengə kəndən kyp art-ta qaldьq. sənki;

1) Beđ tormoştoŋ iŋ esenə kerə almajbьđ.

2) Şunьŋ nətisəhendə bəgen-gə tiptarđь, ulardьŋ pesixalu-gejələrьn ejrənə, belə almaj-bьđ.

3) Beđ ədəbejətə arinahьnda baş—ajaqь menən nadan xeldə. Ədəbejət nazarejələrьn ujqьmaj-bьđ, oşo kəndə urьђ ədəbejə-təndə xəl qьlьnqan hərn xəl qьlьnьp jatqan məs'ələlər menən tanьşmajbьđ, izat mitadtarьn ejrənmejbeđ və başqalar həm başqalar...

Bьl turьnan turь „SXIMATIZEM" qa baturьđь. Iŋ „nədek jer" đə sьŋ şunda...

„Yktəber" bьl „sximatizem"qa jaqьşьrьq qunaqsьlьq kyr-hətte həm ydələ şuqьbata baş-lanь. (bəqze ber şiqьrđarđь-qьna almaqanda). Əlbittə, beđ sximatizem jaqlь tygelbeđ, bьđ. Ləkin, sxima furmьlьnda jađьlqanda (bьnda hyđ xiko-jəler xaqьnda tygel) vulkan jə-lərendə ədəbejəttən talant impi-tьvahь, aftьrđьŋ talant timpi-raturahьna qarap keslə matur ubrazdarь bulьrqa kerək. Ə,tu

bedđen şiqьrđarьbьđ kyp urьn-da qoro agitka jəki əђtəngenə. tegələj—bьlaqlьna bulala sь-qalar.

Mital jerəgə Ukraina xətlem ukrajnaqa barьpta, „Jugstal" tip bik tur isem qujьpta, sə-nəgətə—balaj həjləp sьqьlmaj xьsьnь.

3) jəki, qajnap torqan „zir-nasafxuz"qa barьr, faqət „timp jьrь" qьna jьrlap jerəvđən əl-bittə eş sьqmaj. Bьnda məs'ələ B. Davlь əjkənsə"... kyp va-qьttь julda ytkərəp əđ vaqьt esəndə maşinalarđь qarap sь-qьv menəngenələ betməj ələ.

Jađьvsь barqan jerəndə ber —ikə kəndəndə əđ tormaj anь hь bildelə. Maşinalarđь ber-nisə səqət esəndə qarap, tik-şerəp, bəlki əsqqandala, niju-səli qəlqьn vaqьttьla eşsələr arahьnda baraktarđa ytkərə almajhьŋ?; Əlbittə, tiptь həm unьŋ psixalugejahьn, unьŋ jə-şəgən joren ejrənev esə, ođaq vaqьttar esəndə bula torqan nəmə. Bьnь nətisəhendə pai-ma, rumandar ьq elə.) Lə-kin, qьđqa, sizunь sьqъr esən əđ vaqьttala kyp nəmə alьp bu-la. Tik beđđeŋ təzrib əgenə juq. Urьђ şaqirđarь „tyrek sip" bujlap jađь, „magnitstrojda, Başkirmiđə bьrdə ajlap 15 kən-lep jəremojđər bit inde.

Beđ bəgendən başlap SXI-MATIZM qa qarşь ut asarqa te-jeşbeđ. Bьnda bьlar kerəş eş jaq-ta qaldьq.

1) „Bapp" ‌yđ aqzalarьna ədə-bejəttən akadimik bolomə bi-rov, siminarьlar, jəş—jəş be-gengə tiptarđь jəjьltьqtar jьl-kərev, Başqortostan şaraitьnda pralitar ədəbejəte nindəj jul-lar menən yђergə tejeşləge turahьnda fiker alьşьv eştəren kərgə bulqala tejeşə.

2 Ikəskursьlarь məs'ələndə B. Davlьdьŋ Fikeren jaqlap həm kymək ikəskursьlar yt-kərev...

3„Jađьvsьlar jorto" ojoştorov-na kən tərtibena qujьr həm qəmələp ytkerevə aşьqtьrьv.

Əgər esənsə məs'ələ qəmələp ytkerelgəndə, jađьvsьlar əfe-nen„Yqsili" arjaqьnda, jə bul-maha „Səgən Jalanьnda" qu-laqьnь jaqьnь, jađьvsьlarbьđ-ta bajьrtьpta kvartir qьtьqsь-nan qotolordar, ber—berenə jardamda bulьp, əsərđər jađь-rqa tejeşlər, matđьl jaqtarьla kesəjər, matđьl jaqtarьla jъl-qelləşər, şulaj uq buşaqan va-dьttarьnda irkənləp, təptənə-

rək jađьrqala məmkinlək ta-bьrđar ine.

Qьrьm jađusьlarь, şəhər kam muna xuzalьqь menən həjlə-şep.

«JADЬVSЬLAR JORTO» teđ đələr. Bьl jorottoŋ klubь, kys mə ədəbifənni kitap palatь-hь, eş kabinittarь, oshođ xaqqa ьstalavajь bar. Klup, kabinit-tar eştə kiŋ kyləmdə alьp ba-ralar. Beđđə xəđergə unьŋ os-hođ xaqlь kьvartirđarьqьna bul hala, bik şəp bulьr ine bit in-de.

Unan huŋ beđ baş—ajaqь menən ramantizьmqa qarşь bul haqta, pralitarejat ədəbejəten-də bilgele ber.

Miqdarđa ramantika bulьrqa tejeşlegən jaqlaj torqan keşə-lərbeđ.

Əlbittə, rivəlytsejun raman-tika dəvrenəqarap yđgərə ki-lə. Qara rejaksejə dəvrendə tə-şenkə ramantika bulha rivə-lytsejə vaqtьnda kytərenkə ra-mantika bulqan

Bьl davьllь jьldarđa kytərenke ramantikanьŋ jarđamь əđ bul-maqan. Bəgengə dəverđələ ky-tərenke ramantika satsejalizem təđeləşenə xeđmət itergə tejeş. Taqь əjtəm ađqьnala raman-tikahь bulmaqan əђər—əђər tygel, xosusan xuduzьstvalь əђər tygel.

Şulaj... rikanstruksejə dəvre beđđən begengə tiptardь həm ulardьŋ psixalugejələrьn nьq-lap bik nьqlap əjrənevđe ho-raj.

Unan huŋ beđđeŋ urgьnda-rьbьđ əђərđeŋ feqət idejalu-gejə jaqьnqьna kyđə tergə tejeş tygeldər. Idejalugejə me-nən bergə unьŋ xuduzьstvalь, keslə — tə'ђirle bulьvьla, səj eskəndə jəki eş vaqьtьndaqьna jađьlmavьla talap itelergə te-jeş.

Unan huŋ minen əђtəberək əjtə torqanьm şul: „Yktəber" baş ajaqь menən papylər zur-nal bulьrqa tejeş. Ul „kətəvse iђtəlektərə" esən tygeldə, bə-şəp jetkən əђərđər esən bu-lьrqa tejeş.

Beđđə jaŋьnan—jaŋь jəş kə-stər kykrəp yђələr. Mineŋsə begen „yktəber" menən siklə-nep qalьp bulmaђ. Sənki, Baş-qortostan şaraitьnda jəştər esən ber zurnal sьqarьvqa vaqьt jettə tip əjtəhəm kilə. Şulajuq unьŋ taralьvьna, yђevenə, ki-ləsegenə zəmin bar tip tə əjtə-həm kilə.

Jaraj... qalqandarьn iptəştər həjlərđər ələ.

TAJFUN—ƏFƏ.

„Mupьr" ojoşmalarьnьŋ eşe onotolqan.

RKI Xalq Kamisarlьqьna Ar-qajaştan: „Bьnda" Mupьr ojoş-malarь qaqьđđa qьna bar ha-nalalar. Ə ьsьnьnda his ber Mupьr eşə juq" tip xəbər alьn-dь. Ə Jьlajьrđa RKI vəktle „Mupьr" jəcəjkəhenen eştərə turahьnda məqlymət tuplarqa nej xətlə tьrьşьp qarahala—his bər xəbər ala almaqan. Mupьr eştərenen barьşь turahьnda baş-qa kantundarđan məqlymət ho-ravqa la his ber javap kilmə-nə: kyrəheŋ ularđa la eş jaq-şь barmaj. Şunhь qəzəp: jəmə-qət ojoşmalarь bətəhe lə, bi-gerəktə prafsajuzdar Mupьr đьŋ bətə eşe tuqrap, joqlap qalьvьna his bər iqtibar itməj, barmaq arahьnan qarap to-ralar.

Şul ajqanlь Başqortostan RKI xalq kamisarlьqь urьndarđaqь jəməqət ojoşmalarь arqьrь, bi-gerəktə VIK həm avьl səvittərə ergəhendəgə RKI siksejələrə arqьrь „Mupьr" jəcəjkələrenen finans eştərən tikşerep (rivi-zajə jahap) sьqarqa ẞьntьlьp qaraqajnь, ləkin bьnan da his bər həđəmtə sьqmanь. „Mu-pьr" đa hajlanqan eşsələr haj-lavsьlar aldьnda his ber məs-yləjət xis itməjđər, yđđərenen eştərə turahьnda his ber iђəp birməjđər. Şul ajqanlь bьlar Mupьr aqsalarьn urьnhьđ tota-lardьr axьrь tip ujlarqa jul asьla.

Əgər bəjnəlmiləl xəldeŋ xə-đergə barьşьn iđkə teşərəp, unь beđđəgə Mupьr ojoşmala-rьnьŋ eştərə menən saqьştьrьp qarahaŋ bьndaj xəl kyrəheŋ:

Kapitaldьŋ həzymə kəsəjə, zagranitsala pralitar əjat je-təkseləren iđev həm tirror ar-ta, Mupьrđьŋ eşməkərlegenə həm jarđamena moxtazlьq ky-bəjə—ə beđđə kapital qorban-darьna jarđam kyrhətev maq-satь menən teđəlgən Mupьr ojoşmalarь joqoqa talalar.

Urьndarđa xəđər yk Mupьr jəcəjkələrenen sastafьn tik-şerəp, eşlərgə tələməgən, ja-raqhьđ agzalarđь sьqarьp taş-larqa jaŋь kestər ьlьqtьrьr-, eştə jənləndererge kerək.

Prafsajuz həm parteja ojoş-malarь Mupьr məs'ələhenə nьq diqqət itərgə həm ularqa je-tekselektə kəsəjtərgə tejeştər.

MIXAJLЬF.

Fən həm tixnikə

SSSR đa kypme iliktərik lampьhь eşlənə

Rəsəjđə berense tapqьr ilik-terik lampьlarь 1906 nsь jьl-da eşlənə başlap, 1913 nsə jьl-da bətə zavьttar 2 miljun 859 meŋ iliktərik lampьhь eşləp, zagranitsanan 12½ miljun lam-pь kertelgəjnə. SSSR đa eşlən-gən lampьlar esən kərəkle bə-tə matirejal zagranitsanan alь-na ine.

Ə 1928—29 nsь jьlda SSSR đa „Iliktrazavьt" zavьtь 25 mi-ljun, „Svitlana" zavьtь 12 mi-ljun lampь eşləp sьqardь.

1929—30 nsь jьlda bьl ike zavьttьŋ praduksejəhe taqьla artьr. 73 miljun iliktərik lam-pьhь eşlənelər 5 jьllьqtьŋ ađa-qьna „Iliktra—zavьt" yđe ge-nə 100 miljun lampь eşləjə-sək.

1923 nsə jьlda 25 şəm jaq-tьlьqtaqь iliktərik lampьhь 1 hum 20 tingə teşə ine, 1930 nsь julda 40 tingə teştə.

Xəđer SSSR đa eşləngən ili-kterik lampьlarьnьŋ 20 % ь zagranitsaqa kitə,

Ajьrьplan eşləj torqan firmalar.

Xəđer Quşma Amirikala aj-rьplandar eşləj torqan 140, Girmanejəla—33, Angelejəla—27; unьŋ kalunejəlarьnda—9; Fransejəla—42; Italəjəla—19, Japunejə, Avsterejə həm Pyl-şələ 10 ar, Ispanejə menən Cixejəla 6 şar, Şvitsəjələ—5; Şvitsarejələ—4, Gallandejəla—5; Bilgejə menən Danejəla 30 ər, Qьtaj, Teşlək—Slavejə, Lit-va mənən Narvigejələ, Ruma-nejəla 2 şər, Latvejə, Miksikə, Finləndejələ berər firma bar.

Şulaj itep kapitalizem donjь-hь 348 ajrьplan zavьtь tota.

Orloqto iliktərik menən tađarta torqan maşina.

Məskəvđə inзinir Patsi or-loqto tərlə qotqostarđan həm torondan iliktərik kesə meŋən tađarta torqan maşina eşləgən. Ber maşina xəđergə 6 meŋ humqa (ə kyplep eşləgəndə 2000 hum samahьna teşəp) es smina menən eşləgəndə təv-lekkə 4 vagun (60 tunna su-mahь) orloqtь tadarta ala. Ber sintnər orloqto tađartьv barь 1 tingə gə genə teşə.

Əfə kənlegə

— Əfə qala məqarif bylege bьjьl bətə pritprejətəjələr er-gəhendə, eşsələrđeŋ kvalifikat-sьjalarьn arttьrьv esən kiskə kurьstar asasaq.

— Əfə eşsələr kapiratsьjəhь kyn eşləv həm tire iləv zavu-tь eşsələrenə teşkə aş vaqь-tьnda het birə başlanь, tiđđən stalavaj asasaq.

— Əfə eşsələr kapiratsejəhь ergəhendə eşlənə torqan qьşqa qarşь jəşelsə haqlav urnь tiđ-dən ədərlənep bətə.

Ridaktьr Urn bađarь:F QJƏJSIN

Malsьlьq s'jь zьna əđerlə-nəjek.

Sintəberđeŋ 20həndə Bətə Sajuz dəvmələndə berense tap-qьr malsьlьq s'jьzь asьlasaq.

Partejəneŋ həm xəkymətteŋ "malsьlьq prablimahьn xəl itev turahьnda birgən diriktiftəreo atqarьv malsьlьq eşen rikans-truksejələştərevgə bəjləneşle bik məhim bajtaq məs'ələlərđe xəl itəsək bьl s'jьzqa beđ al-dan əđerlənep barьrqa tejeş-beđ. Nəj esən tiheŋ, Başqortos-tan malsьlьq məs'ələhendə by-tən bajtaq əlkələrđən alda tora həm yđeneŋ tabiqi şarttarь arqahьnd kiləsəktə lə alda ba-rьrqa təjeşlə. Ləkin, malsьlьq-eşə kiləsəktə bьqa tiklem kilgən jul menənbarьrqa tejeş tygel ul rikanstruksejələşergə ərələner-gə tejeş, kiləsəktə.

Başqortostanda b i k ə r e malsьlьq safxuzdarь, malsьlьq kalxuzdarь teđələrgə qajhь ber totoş rajundar xuzalьqtarьn fəqət malsьqqaqьna jaraqlan-dьrьpspitsejəliştrergə tejeştər.

Bьl yđgəreştər bulьv menən mal tərbejəhe lə yđgərə barьr-qa, unda la rikanstruksejələş-şergə, maldьŋ tavar praduk-sejəhen arttьrьv jaqьnan qaraj dur yđgəreştər jaharqa tejeş.

Məs'ələ şulaj ikən bьl mə-him s'jьzqa əđerlək eşe xəđər yk əlkə həm rajundarđa qьđa-qa, beđđeŋ s'jьzqa barasaq və-kildərebeđ Başqortostan iђemə-nən nindəj teləktər—nakrzdar alьp barьrqa tejeşlegə xəđər yk međəkərə itelərgə həm ba-rasaq vəkildərebeđ s'jьzdan qajtqanda buş qul menəngenə tygel bəlki birələsək zadanja-larqa javap birərlek nəmələr alьp qajtьrqa tejeştər.

Şunьŋ esən bьl s'jьzqa jer urgьndarь həm malsьlьq saf-xuzdarь—qьna tygel bəlki mal-sьlьq menən şəqəllənəvsə kal-xuzsьlar, safxuzdar həm het-sələk kapiratiftərə lə diqqət bi-rep qararqa' yđđəreneŋ bьl s'-jьzdan nəmə əmət itevđəren asьq itep əjtergə tejeştər.

Qьđqahь, bьl turala xəđər yk jəməqət fikere qudqatьlьrqa əlkə mətbuqat bьl məs'ələla ojoştorovsь bulьrqa tejeş.M.A.

Xəbərse DƏFTƏRE

Nasar eş—halqьn qa-raş.

T—Tanqavьr (T—Qataj k.) jorto, aŋ—beləm eşenə his ber əhmejət birməj. Jort aŋ—bə-ləm kəmitətə kyptən inde je-mərelgən. Əs kəndə ber mər-təbə mədirđaŋ almaşьnьp to-rovь arqahьnda eş betenləj juq. Bolarqan kitaptar tuđan-qa kymelgəndər, gəzitələr tu-rahьnda əjtəptə torahь juq ular ində kyptən ьyp bulьp əjləngəndər.

Jeştərđeŋ kyŋelen asa, ular đь hər tərđə iђke, nasar qəđət-tərđən tartьp ala torqan şaşkь —şaxmat ujьndarь juq. Əjtaş-landьqqa əverelgən, təđerələr ьvatьq. Invintardarqa iђəp xi-sap juq. Mədir itterep 15 jəş-lək ber balanь qujьlqanda, ul yđe, uqьv əjən kərə aranь jađəp şajarьvđan başqanь bel-məj.

Jort başqarmahьnda tyrə bu-lьp torqan keşələr pivnujdar-qa inep avьarqa ьvaqьt tapha-larđa uqьv əjəneinep qarap sь-qьvqa, jьl əjlənəhenə ber ьva-qьt tapmanьlar.

Kem jarđam itər, jort baş-qarmahьnaa əmət əđđək inde „Jujqьs".

Taqьla ber ylek jort.

M—Qoloj avьlь Arqajaşk nь uqьv əjə jьl bajьn joj bulьv menən eşləməj başlaj.

Bьnə bьjьlda oqo jəmhed kartinanь kyrəbeđ.

Uqьv əjənə barhaŋ bylməhe ььq, bylməhenə kerəheŋ ləkin esəndə yđeŋə berər tərlə məq-lymət alьrlьq ber nəmə taba almajhьŋ. Estiŀələ: bьnan 4 5 jьl elek qaqьlqan plakattar əђ-teləndə iђkerep betkən gəzittər jaŋь gəzit hьlьnmaj. Qьđqar-tьp əjtkəndə uqьv əjənen ise-megənə bar.

Uqьv əjəndəge radiu—alqьs eşləməj. Radio—alqьs kiђəktə-re (batarьj h.b.) uqьv əjə iđə-nəndə tapala.

Kalxuzsik aqajdar buşvaqьt-tarьnda antinnahь bulqanqa kyrə tьŋlarqa kilhələrđə iđən-dəge radio kiђəkteren kyrep: „radio tьŋdar kən bullamь əllə juqmь?" tip qajtьp kitələr. BЬL EŞKƏ jort palitprasvitь Sirazitdinьva menən, vulkum partejə sikritarь Bikbulatьf tarđьŋ iqtibar itməvđərə əђtə-nə başqa urgьndarđa kyđ hal-majđar „Qolaj"

Təvge uŋьş dəvlətkə.

„У—Karnu" kalxuzь (Bərə kantunь, Curaj jorto) igendər-đe jьjьp alьp, qьđьv igen hu-qьv eşenə başlanь: Arьş gikta-rьnan 95 bət təşə Berense urazajđь alьv menən avqьs planь bujьnsa kalxuzniktar 32 sintnьr igen tapşьrđьlar.

Curaj jorto, Izmarinu avь-lьnьŋ ajrьm xuzalьqtarь igen əđerləvđə avqьs planьn barь 50% qa qьna ytəj aldьlar. Igen tapşьrьvđa kereђtejəndərđe ojoştorov eşe hylpən alьp ‚ba-rьldь. Şulajđa ajrьm xuzalьq-tar kədgə səsev eştərən bət-tələr. ƏXMƏT

Əfə kantunь Qьrmьђqalь jor-to Məkəj avьl səvit sikritarь Bikbulatьf Əxmətgərəj ierep kilgəndə Morza avьlьnьŋ gь-razdanь Alsьnbajđьŋ əjənə kerep tuqməj, qatьnьŋ javlьq-tarьn jьrtьp sьqa. Qarşьlaşhan nađan aqajđarqa:

— Həjləşmə naluk halqanda əjrətermən, tej.

Bьl keşə qьş kulaktarđan rişovət alьvь, ularđьŋ teləktə-ren tormoşqa ytkərəvsə bulь-vь menən də tanьlqan ine. Alkagulik jađьvsьlar kampa-nejə mələndə səvit eşenen alьnhьn tibeđ.„BELEVSE"

1930 Sitəber 3

	alьv	hatьv
1- 6⅔ A. O. Z. 4 h. 91	— h.	—
1926 j. ⅔ħb.ś. „ „ 126 h. 5	128 h.	5
1929 j. ojoş zajəm 101 „ 55.	102 h.	15
1927 j. 10⁰/₀ O. Z. 26 „ 16.	—	—
„ 5-kroh. O. Z. 5 „ —	—	—
K.X. [illegible] Z.10.35	„ —	—
-indyst Zajmь25.62½	—	—
„ ⁰/₀ь. 25.	—	—
8 „ ⁰/₀ь. 25.	—	—
„ „ ⁰/₀ь. 52, 42	52„	52 „
„ ⁰/₀ 50—42	52„	52
[illegible] Z 105—50	105	60
[illegible] 25 21	75—	51
pr. 1930 50—4½	50—	46½

Tikstil tavar menən tə'min itev turahьnda

Başsajuz oşonoŋ menən beldərə həm iђkə alьp atqarьr-qa quşa: 1930—31—xuz. jьlь esən bətə Sajuz Tikestil beregə həm Sintьr sajuz arahьnda təđəlgən giniral dugьvьr bu-jьnsa, tərlə dəjəm jataqtar sənəqət pridprejətəjə eşsələrə, safxuzdar, kalxuzdar, uqьvsьlarđьŋ, balalar baqsahьnьŋ, əjđə-rə, majđan, jəslələrenen h. b. dəjəm jataqtarь, tərlə klup, stalavaj, kyxnələr, dəjəm jataqtar janьnda (Narpittьqь bulha-la), bətəhelə tikestil tavar menən patribitel kapiratiftarь ta-rafьnan tə'min itələsəktər.

Narkumzdraf, Narkumvnutdil, Narkumprus, Gysstrax həm Narkumsabiz bydzitendə bulqan bətə ojoşmalar patribitel ka-piratiftarь tarfьnan tə'min itelməjəsəktər. Patribitel kapiratif-tarь tarfьnan tə'min itələsək (juqarьla kyrhətelgən) bətə ojoş-malar, oşo jьldьŋ 10—sintəberenəndə huŋlamaj, tikstil tavarqa jьllьq moxtazlьqtь kyrhətep, Başsajuzqa zəjəfkələr birergə tejeştər. Zəjəfkələr han mitьrđarđa kyrhətep, jьllьq moxtaz-lьqtь nьq iђəpləp, kvartaldarqa bylep, teđələrgə tejeş,

Zəjəfkələrđeŋ vaqьtьnda birelməvə tavar menən tə'min itevđə həm tavarqa moxtazlьqtь xisaplavđa əđəklektər tьv-đьrasaq.

Zəjəfkə birməvsələr, tikstil tavar menən tə'min itelmə-jəsəktər.

BAŞSAJUZ.

Ə—KINO—TIATЬRĐAFRЬNDA BƏGƏN:—Ə

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.
Ural kinahьnda bəgən:
Şavlь kyreşe.
6 bylektə jaŋь Amirika kəmidejəhe.

IBEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. başlanalar
KASTYS KALINUVSKIJ
7 bylektə drama.
Kassa 5—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar:8, 9 jarьm s. başlanalar.
SPARTAK
8 bylektə zər, xuduzьstvalь, tarixi bajavik.
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanь.

„5-Maj"
?

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» БЦСНХ. Заказ №139

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81, Dejom 2—83, Masъvьj bylek 3—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər ken irtənge saqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja prəlitardarь, serəşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

№202 Joma 5 Sintəвer 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

Budapişt uramdarьnda qanlь bəreleştər.

150.000 keşenen qatnaşь menən faşistar diktaturahьna, eşheđlekkə qarşь dimanstratsejə.

Girmanejə kampartejəhenen uңьştarь.

BIRLIN, 31. Girmanejə kampartejəhe tarafьnan parlamintqa hajlav kampanejəhe bətə ilđə ytkərelə. Majna jьlqahь bujьndaqь Frankfurt qalahьnda đur mitingь ytkərelep, unda ip. Tilman notoq həjlənə. Bьl mitingьqa eşselər şul tiklem kyp jьjьldьlar ki, zaalugejə baqsahьnьn đur zalь şьqrьm tulьp, bik kyp keşelər kerə almaj qaldьlar.

Bik kyp eşselar bytən partejələrđən həm katuliktar prafsajuzьnan sьqьp, kampartejəgə kerđelər.

Tyringejə həm ximnits qalalarьnda parlamintqa hajlav esen kammunis diputattarđьn isemlektere iqlan itelde. Tyringejələ isemlekkə ip. Tilman jađьlqan. Ximnitsələ Gikkirt, şaillir iptəştər kyrhətelgəndər.

Birlin eşse qatьnqьđđarь kampartejə jetəkselege aƅtьnda kerəşergə hyđ birələr.

BIRLIN, 1. Kisə bьnda eşse qatьnqьđđarđьn kanfirinsejəhe ytkərelep, bajtaq đur zavьttarđan kilgən 200 gə jaqьn diligatkalar uqa qatьştьlar.

Diligatkalar kampartejə jetəkselege aƅtьnda eşsen qatьn qəđđarđьn xolen jaqsьrtьv julьnda fabrik həm zavьttarđa kerəşergə, parlamintqa hajlav kampanejahьnda kammunistarđь jaqlarqa, ... esen kerəşte keste birergə həm əsen Girmanejə kampartejə tarafьnan kerəşte kesəjtergə hyđ birđelər.

Naluk tyləmev kampanejəhe kesəjə.

BIRLIN, 1. Bruning xekymətte tarafьnan 548 gə tajanьp qujьlqan naluktarđь tyləmev julьnda Girmanejə kampartejəhe tarafьnan başlanqan kampanejə bьqsьj kesəjə bara. Nalli—Mirziburg rajunьnda (Urta Girmanejənen sənəqət ydəge) ojoşmaqan xalq tarafьnan naluk tyləmev turahьnda 32 qarar sьqarьlqan. Bьnan başqa jonə şundaj uq qarardar 8 dur pritprejə sьqarьldь.

Kapitalistar es xaqьna həzym itələr.

BIRLIN, 31. Mital sənəqəte pritprinimateldarenen sajuzь kalliktif dugъvъrđarđь bodov turahьnda iqlan itte. Bьl qarar 280 pritprejətejəgə qaqьlьp, es xaqьn xəđerge stafkalaren təşərev maqsatьn kyđətə. Pritprinimateldar ... kalliktif dugьvьrđarđь ... gəndən hun sьqarьldь.

Budapişt uramdarьnda da 150.000 keşelek dimanstratsejə.

VINA, 1. Vingerejənen xəbər itevgə qaraqanda, unda dintar—rivəlytsejənir rizimden xəkem hərə başlanqan vaqьttan birle berense tapqьr bulanьq rivəlytsejənse eşse jьjьlьşь buldь. Əsheđđerđen talap itevenə ... siktən tьş đur sьqьşь buldь.

Satsejal—faşistar dimanstratsejənen başlanьvь vaqьttan 11 saqəttən bildələnələr də, pritprejətejələrđən sьqьv esen 9 saqəttən yk inde ojoşa başlanь. Dimanstranttarđьn bik kyp gruppalarь:

— Bethen burьzvazejə həm faşistarđьn prəlitarejat diktaturahь!"—tigen luzunglar kytərgəndər ine.

10 saqəttə dimanstratsejə palitsejə ...

Qalamajdandarьnberehendə palitsejə menən eşheđđər arahьnda siktən tьş qatь bəreleş buldь. 1 saqəttə inde dimanstranttarđьn hanь 150.000 keşegə jette. Bik kyp magazindar vatьlqandar. Palitsejə menən bəreleştər Vingerejənen 10 jьlьqьna qujьlqan hajkəl ergəhendə lə buldь. Unda dimanstranttar tramvaj vagundarьn, aftabustarđь avđarьp, palitsejəgə taş bьrqьnьllr. Palitsejə ber nisə tapqьr mьltьqtan attь. Tulь bulmaqan məqlymət-tər bujьnsa 15 keşə avьr jaralanqandar, şularđьn 4 palitsejəskejđər, 2 keşə ylterelgəndər həm ber nisə jeđ keşə jeңel jaralanqandar.

VINA,!. Budapişt qalahьnan alьnqan əƅtəme xəbərđər bujьnsa satsejal—faşistarđьn qajhь bər jetəkselərə palitsejə menən bərgə dimanstratsejəgə taralarqa təqdim itep jərəgənlektən eşheđđər tarafьnan bik nьq tuqmalqandar. Bьl tuqmalьvsьlar arahьnda satsejal—dimakrattar partejənen aqzahь Girami Pejər şulaj uq qala idarahь aqzahь Klar đa bar.

Faşistarqa qarşь kerəşevselərgə sut.

PARIZ,!. „Jumanitə“ gəzite Italejənen Trejestə qalahьnda faşistarqa qarşь kerəşevse 18 kerəƅtejəngə sut başlanqanlьqьn beldərə. Ular „xəkymətkə xejanət itevđə“ qəjeplənələr. Qəjeplənevsələrđen faşistar gəzite ridaksejahenen ... ytergenlektere kyrhətelə: qəjeplənevselərđə esen hər birse birelev qurqьnьs bar.

Fransejə tuqъvsьlarьnьn zabastufkahь davam itə.

Pariz,1 Fransejat uqъvsьlarьnьn zabastufkahь davam itə. 30 nsь avqьs kene Allard isemle tuqьv fabrige ergəhendə 2000 eşse jejьlьp, fabrik qaraltьlarьnьn ... ber nisə ... vattьlar. Əş taşlavsьlarđan qotqoj xərəkətte strixbrixerđərđe ... es tuqratьrqa məzbyr itte. Dimanьstrantar tengə saqət bergə tiklem palitsejənen đur atərətə menən huqьştьlar, şunьn nətizəhendə hər ike jaqtan bik kyp keşelər jaralanqandar.

Şundaj uq sьqьştar Rikin, Dattinejə, Jryu həm bytən qalalarđa la buldьlar.

Pylşələ qulqa alьvđar.

VARŞAV, 1. Clvuf ukrugьnda səjəsi palitsejə „UVT“ (Ukrajnə xərbi ojoşmahь) lə aqza bulьp torovđa şiklə ukrajьnsalar arahьnan bajtaq keşenə qulqa aldь. Elvuf qalahьnьn ydəndə 20 keşə qulqa alьnqan.

Gəzittərđen xəbərenə qaraqarda kənbatьş Ukrajnala tirrur davam itə. Bajarđarđьn ber iminejələrə taqьla jandьrьlqandar.

Nigьrđar ojoşalar.

NEJU—JURK, 1. Amirikala qь eşsən nigərđar kungrisə „jəş kerəşselər sajuzьn“ ojoştorđь.

Bьl ojoşma aldьna nigьrđarđь iƅevgə qarşь kerəş burьsь qujьlqan. Sajuz aqzalarьna nigьr jəştərə genə sygel, bytən millət jəştərə lə qabul itelələr.

Japunejə balьq totovsьlarь avьr şarttar esendə eşləjđer.

TUKEJU, 1. Kamcatka jarьm utьrьvьnьn kənsьqьş jaq jarđarь ergəhendə 2 aj bojьna balьq totov praktikahьnda bulьp qajtqan 12 japun studinttarь, undaqь balьq totovsьlar menən vəxsilərsə meqəmələ itelgənlegen belderələr. Balьqsьsarđь kənenə 20 səqət eşlətep bik nasaь aşatalar.

Havlьq haqlav sarajarь kyrelməgənlektən ular arahьnda tərlə avьrьvđar taralqan. Huңqь kəndergə ulardan 20 keşə ylgəndər. Avьrьv bulhalarđa baьqsьlarđь eşlətələr. Qjhь ber balьqsьlar nasar meqəmələgə pratis belderep zabastufka iqlan itkəs ularđьң arahьnda 10 keşenə qulqa alьp jazalanьlar.

Bьl jəzalav vaqьtьnda qajhь ber balьqsьlar ylgəndər.

Hindəstanda.

Totqondaqь eşse rivəlytsejənirđarđen xəle avьr.

ISTAMBUL, 1. Bumbaj qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda milli kungeris urgьnь kyptən tygel tərmənən sьqarьlqan rivəlytsejənir Citi menən kejləşevđə iqlan itə. Madras ølkəhendəge eşselər xərəkətenen ataqlь jetəkselərenən bulqan Citi bьlaj tej:

— Tərmələge totqondər ber nisə katigyrejəgə bylenələr. Berense katigyrejəgə milli kungeris jetəkselərə həm bytən burьzьvazejə iliminttarь kerələr. Esse rivəlytsejəndər esense katigyrejəgə qujьlqandar. Bьl katigyrejəgə birelə torqan adьqtь keşe tygel ət tə aşamaj. Angelejəgə qarşь xərəkəttə qəjeplənep qulqa alьnqandardьң odon isemsektəren iqlan itkən. Bьl keşelər kybəhense studinttar bulьp, tərlə odaq sruktarqa katьrga tərməhenə jabьlьrqa xəkem itelgəndər. Bьl gəzitteң jađьvьna qaraqanda totqondarđьң kybehe 15 jəştən udmaqandar həm xəttə aralarьnda 11 jəştəgelərə lə bar.

Hindəstan kerəƅtəjənərenen kerəşe.

ISTAMBUL, 1. Bingal ølkəhenen ber talaj avьldarьnda huңqь kəndərdə kerəƅtejəndər 100—1000 keşelek tərkem bulьp, ribasьlarđьң jorttarьna kerələr həm yđđəren burьs jəktəmələren qajtarьp birevđə talap itələr. Ribasьlar tьңlamahalar, ulardьң məlkəttərə alьna həm jorttarь jandьrьla Bingal ølkəhenen 85 pratsinь xalqь jarlьlar həm batraktar bulьp, ulardьң 95 pratsintь ribasьlarqa burьslьlar.

11 jəşlek balalar đa qulqa alьnalar.

ISTAMBUL, 1. Hindəstandan xəbər itevgə qaraqanda Ləhur qalahьnda sьqa torqan gəzit

Bumbaj tuqьv fabriktərendə zabastufka.

ISTAMBUL, 1. Bumbaj qalahьndaqь 3500 keşe eşləgən tuqьv fabrigenen eşselərə yđ iptəştərenən 450 keşenen xeđməttən sьqarьlьvđarьna pratis belderep, zabastufka başlaqandar. 450 eşsenə xeđməttən sьqarьv prajьzvudstevanь qьƅqartьv arqahьnda bulqan. Huңqь vaqьtta tuqьv fabriktərenən xeđməttən sьqarьlqandarđьң hanь 80.000 gə jetə.

Tərkejə tьşqь eştər ministerь huqьş qurqьnьsь turahьnda.

ISTAMBUL, 2. „Inqilap“ gəzite Tərkejə tьşqь eştər ministərə Təvfiq Rəşdi bəjđen huqьş qurqьnьsь turahьndaqь beldereven iqlan itə:

— Dəvləttərđen qorallanьvđa yđ ara jarьşьvdarь tuqьramaj, spurlь məs'ələlər xəl itelməj, yđ ara talaptar qəniqətləndelməj torop, donjala hər vaqьt huqьş sьqьv qurqьnьsь bulasaq. Xəđerge dəverđə huqьşqa əđerlek vaqьtь tip atarqa məmkin".

Silmaşstujđa

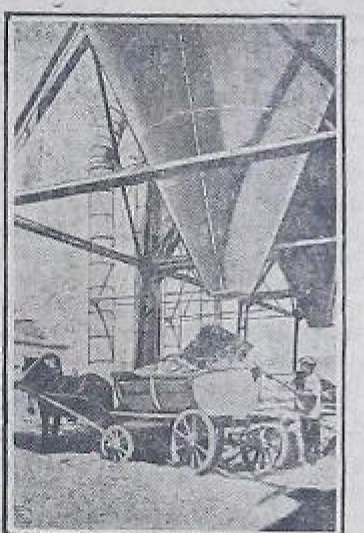

Hyrəttə: aqas nəmələrə eşləv sixьnen „Siklun., isəmle ərđergəs aşa bьsqь vaqьnan tadartalar.

Qьtajđa.

Qьđьl qəskərđər Canşa qalahьnan 7 mjl. jerđə toralar.

ŞANXAJ, 1. Qьtaj qьđьl ərmejəhenen tərlə kurpьstarь Canşa qalahьna kəndən kən jaqьn kilələr. Japunejə gəzittərenen məqlymətterenə qaraqanda Canşa qalahьna hezym itevse qьđьl gəskərđərđen hanь 20.000 gə jetə. Ə, Xunan ølkəhendəge qəskəri kestər başlьqь, yđenə ьlqьj jaңь atərəttər kilep torovqa qaramaƅtan, 10.000 artьq qəskər quja almaj. Şunьң əƅtəvenə xəkymət qəskərđərə arahьnda tarqəvlьq bar; ular Canşa qalahьna hezym itevse qьđьl qəskərđərgə qarşь huqьşьrqa teləmejđər. Canşanьң ydendə xəđer xəkymətteң ike ətərəte, şulaj uq undəqь baj xalьqtarđan təđəlgən samaabaruna ətərəte bar. Bьl ətərətkə palitsejə həm zandarьmdar kerələr. Qalalaqь ətərəttər hər kən tejerlek təntevđər jahajdar, şiklə keşelərđə qulqa alalar, ylem jazahьna xəkem itep, atalar kiƅələr. Qьđьl ərmejənen qajhь ber castərə xəđer Canşanan 7 kilumitьr jerđə torqanlьqtarьn xəbər itələr. Cu—Di qəskərđərə xəđer jerlə kammunistar ətərətə menən elemtəgə kergəndər. Çanşanan 30 kilumitьrđaqь Sezavan qalahь qьđьl—qəskərđər qulьnda inde. Canşanь haqlav əsen qьtaj huqьş kəmahe kilep, qalanan 8 saqьrьm jerđə tuqьranь.

TƏRLƏHENƏN

BƏJPIN, 2. Gamindandьң kiңəjtelgən plinumь Bəjpin qalahьnda ojoştorola torqan xəkymətteң 7 aqzahьn hajlanь. Hajlanqan keşelər arahьnda Jən-Si-Şan (rəis), Van-Sezin-Vej, Fьn-Jyj-Şəŋ həm Czan-Syjə-Lən bar.

LUNDЬN, 1. Şatlandejənen Lankaşir qalahьndaqь Uciurid şaxtahьnda şaŗtlav bulьp, 15 keşe tereləj kymelgəndər, 6 keşe ylgən, bajtaqь avьr jaralanqandar

NEJU—JURK, 31. Prafsajuzdar beregenen rivəlytsejun ligahь 1 nse sintəberđə bətə Amirikala eşheđđər dimanstratsejəhen ytkərəsək.

TUKEJU, 30. Japunejə osovsьhь Işixara Birlindən sebər arqьrь Japunejəhə osovьn bətərđə.

VARŞAV, 1. Sasnufsa qalahьnda Landir fabrigenen eşselərə menən palitsejə arahьnda bəreleş bulьp, ber eşsə ylterelde.

NEJU—JURK, 1. Palitsejə kampartejə ojoşmahьnьң jəjge lagirьna nalyt jabanь. 10 kammunis qulqa alьnqandar həm ƚagirđaqь ədəbejət kanfiskavajt etelgən.

ƏNQƏRƏ, 1. Afqanistandьң elekkə patşahь Amanulla Istambulqa kilde.

NEJU—JURK, 1. Statistika idarahьnьң diriktьrь Viljam Styart Amirikala 7—9 miljun eşheđđər barlьqьn kyrhətergə məzbyr buldь. Amirika kampartejəhe 8 miljun eşheđđər barlьqьn beldərə.

NEJU—JURK, 1. Amirikanьң ber tolaj sənəqət „yđəkt ərendə eşheđđərđeң dimanstratsejələre bulьp ytte. Bьl dimanstratsejələr rivəlytsejun prafsajuzdar tarafьnan ytkərelдelər. Neju—Jurk qalahьnda dimanstratsejəgə 25000 keşe qatnaşьp, şul jəmləngən bik kyp nigьrdar buldь.

PARIZ, 1. Madrit qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Ispanejə kammunistar partejəhe vlastarđьң tьjьvьna qaramaƅtan «Mund Yvrejər» isəmle kəndəlek gəzit sьqara başlaqan. 23 avqьsta berense numirь sьqtь.

XARKЬF, 1. Aldьnqь iƅəptər bujьnsa avqьs ajь esendə Danbasta bətəhe 2.328.000 tunna kymer sьqarьlqan. Plan bujьnsa 3.362.000 tunna sьqarьlьrqa tejeşle ine. Şulajtep avqьs ajь esendə Danbas 1.034.000 tunna kymer birep jetkerməgən. Aqьmdaqь xuzalьq jьlьnьң 11 ajь esendə Danbastьң ilgə burьsь 2½ miljun tunnaqa jette.

Iptəş M.V.F runzanьn ylevenə biş jьl tuldь

1 hyrəttə: 1925 nse jьl SSSR R.V. səvitə prizidiymь. (hulda[n] unqa) S.S. Kaminef, K.I. Varaşilьf, M.V.Frunza Ynşlixt həm A.S. Bubnuf iptəştər.

2 hyrəttə: Iptəş Frunza Şujski tuqьv eşselərə arahьnda Xuduznik Pakrazivski rəseme.

3 nse hyrəttə: Iptəş M.V.Frunza 1925 nse jьl 22 nse fivralda qьđьl ərmejə kənendə parad qabul itə.

SSSR

Kalxuzsьlar mədəni fruntqa kerəşkə!

MƏSKƏV, 2. Kalxuzsintr bətə kalxuzsajvzdarqa, kalxuzdarqa həm kalxuzsьlarqa qarata xitap sьqarьp, ulardь dejəm başlanqьs məzbyri uqьv eşenə sьqьrđь. Kalxuzsintьr qararь bujьnsa bətə kalxuzsajuzdarđa həm kalxuzdarđa dejəm başlanqьs məzbyri uqьvđь bojomqa aşьrьvqa bulьşьv kəmisejələre tədələrgə tejeşle. Kalxuzsintьr, bьl juldaqь berense burьs itep, kalxuzdar aldьna, ulardaqь bətə uqьv jəşendəge balalarđь iƅəpkə alьv həm ul eşkə jarđam itev planь eşləp sьqarьv eştəren qujđь. Kalxuzdar tarafьnan jəmədət fundьna birelə torqan summalarđьң 10 pratsittan də kəm bulmaqan miqdarь dejəm başlanqьs məzbyri eşkə biralergə trjeşle.

Jaңь kalxuzdar ojoştorola.

GUMIL, 3. Bajtaq avьldarhьң jaңqьđ xuzalьqsьlarь kalxuzdarđa tormoş jəqşь həm jeңel bulьvьn yđđərə kyrəp, xəđer kalxuzdarqa aqьlalar. Kamarinskej həm Tirikufskej rajundarьnda jaңьnan 6 kalxuz ojoştoroldь.

NAVARƏSƏJESKEJ, 3. Kalxuzdarqa kerev kesəjđe. Huңqь kəndərđə 1000 dən artьq jaңqьđ xuzalьqsьlar kalxuzqa alьv turahьnda qariza birđelər.

„Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь nisek tarala

MƏSKƏV, 2. Kerəƅtejəndər arahьnda zajьmqa jađьlьv bik hylpən bara. 20 nsь avqьsqa tiklem 19. 194. 600 humlьq zajьm taratьlqan, bьl han kantryl zadanejənen 12,3 pratsintьn təşkil itə, 1 nse sintəberđə ip. Kurcatьf rəisləgə aƅtьnda dəvlət kriditenə həm haqlьq eşenə jardam ydək kəmisejəhenen (SSSR ydək başqarmahь ergəhendə) kiđevđəge ultьrьşь bulьp avьlda zajьm taratьvđь kesəjtev məs'ələhe qaralдь. Kəmisejə avьldьң kiƅken raveştə artta qalqanlьqьn kyrhətte. Bьnьң səbəbə avьldaqь jardam kəmisejələrenen jomoşaq eşləvđərenen həm prafsajuz jəməqətselegenen tejeşensə qatьşmavьnan kilə. Kəmisejənen jaqьndaqь ultьrьşьnda a.x. eşselərə, Narkamtrud, rapkup həm səvitsavđa xeđmətkərđərə sajuzdarьnьң atcuttarьn tьңlarqa qarar itelde.

MƏSKƏV,! Məskəv ølkəhenen „biş jьllьqtь-4 jьlda“ zajьmьn taratьvqa jarđam kəmisejəhe Mixajlufskej rajunьnda kerəƅtejəndər arahьnda zajьm taratьv eşenen jomoşaq barqanlьqьn belde. Unda kantryl zadanejənen barь tik 6,1 % ytəlgən Rəzeskej rajunьnda—2,5% N. Pitrufsej rajunьnda—8,5 % Vulxьvьskej rajunьnda—6,4 % ytəlgən. Bьl rajundarđaqь jarđam kəmisejələrenə şeltə birelde.

LININGPRAT, 2. Bьnda „Biş jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьna jađьlьv 1 nse sintəbergə tiklem 36. 240. 000 hum birđe. Bьl han kantryl zadanejənen 86,7 pratsintьn təşkil itə.

Sit il belgestərə zajьmqa jađьlalar

LININGЬRAT, 3. Fabrik həm zavьttarđa eşləvse bajtaq sit il belgestərə eşselər həm xeđmətselər menən bergə „biş jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьna jađьlalar. "Iliktru-apparat„ zavьtьnda eşləvsь Amirika belgestərə O, Kannil həm Xajrins jaqsь uq đur summaqa zajьmqa jađьldьlar. Liningьrat sənəqətenen pritprejətejələrendə eşləvsə bytən sit il belgestərə tarafьnan da zajьmqa iqtibar menən qarav bar.

Angelejə studinttarь SSSR turahьndaqь xəbərđeң jalqan bulьvьn kyrhətələr.

KEJEF, 1. Bəgen bьnda ber gruppa ingeliz studinttarь kilde. Ular arahьnda eşselər partejəhenen aqzalarь la bar. Studinttar arahьnan SSSR qa kilevđə başlap jərəvselərđeң berehe Alajt, bejbaris Tyl tarafьnan SSSR turahьnda taratьlqan xəbər bujьnsa bətə studinttar gruppahь isemenən bьlaj tine:

— Ləjbaris Tyldeң Səvittər Sajuzьn Pylşə menən tinləştereve berđə oqşamaj. *Aqьlьn juqaltmaqan həm nьq bitaraf keşeneң Səvittər Sajuzьn Pylşə menən tinləşterevgə tiklem ƅarьp jetevenə his ьşanьp bulmaj. Pylşə, ul—siktən tьş qatь aq tirrur aƅtьnda iđelgən, tərmələre, zastinkalarь iƅəp heđ kyp bulqan, axrannik-tar həm şьmsьlar tulqan il. Hər ƅer sit il keşehe unda yđen đur ƅer kazarma esendə kevek xis itə, unda hər ƅer jənle tiker ƚapap iđelgən. Tyldeң Səvittər Sajuzь turahьnda həjləgən hyđđərə ƅətənləj jalqan bulьvьn ƅeđ asьqtan asьq əjtəƅeđ.*

IDARA. Angelejə ləjbaristar diputatь Tyl kyptən tygel SSSR qa kilep jərenə. Angelejəgə qajtqas ul SSSR turahьnda jalqan xəbərđər iqlan itte. SSSR đa bulqan Angelejə eşselərə, prafsajuz həm kapiratif jetəkselərə şul vaqьtta matbuqatta Tyldeң jalqan xəbər taratqanlьqьn iqlan itələr. Tyl yđeneң məqələlərendə SSSR đь Pylşə menən tiңləşterə. Şul ajqanь unь prafsajuz eşselərə disputqa saqьrđьlar. Ləkin Tyl bьl unajhьđ xəldən sьqьrqa tьrьşьp, xəđer qojroq bora başlanь. Angelejə eşselərə aldьnda SSSR turahьnda həjləvgə qurqьp Tyl disputtь oşo timaqa ytkərergə təqdim itə:

— Salfurdta (ukruk) səvit vlasь bulha jaqşь bulьr ineme?

Pylşə—Girmanejə duƅь qь qurqьnьs aƅtьnda

Agrarnaj dəvlətter kanfirinsejəhe jabьldь.

VARŞAV. 1. Agrarnaj ildarđen Varşav qalahьnda bulqan berense kanfirinsejələre jabьldь. Bьl kanfirinsejənen praktik nətizələre tybəndəgelər: agrarnaj dəvlətter kanfirinsejəhen tapqanьs; tiknikь həm tupaq komisejəhe tedelə; daimi komitət ojoştorola, bьl kəmitət bətə aqьmdaqь eşterđe başqarasaq.

Pylşə jetəkselekte yđ qulьna alьrqa tьrьşa.

BIRLIN, 2. „Dojce—Tagus—Sajtyng" gəzite „Pylşə avьl xuzalьqьnьң moxtazlьqъnьan ..."—tigen məqələhendə Varşavđa bulьp ytkən agrarnaj kənfirinsejəhe jomqaqtarьnь tuqьraj.

— Bьl kanfirinsejələ—tip jađa gəzit—bik qьđьqь hyđđerđen bejlonevenə qaramaƅtan bik aptimis keşelərđə kənfirinsejənen praktik uqьşь dur tip tьrьşmatьr. Kanfirinsejənen ... vaqьtta Pylşə kensəhььş jaq Javrupa ildərenə ... ojoştorđolar. Şundaj uq dimanstratsejələr Pylşənen bytən qalalarьnda la ytkəreldelər. Ludzə qalahьnda dimanstranttar nimes gəzittərə ridaksejələrenen təđərələren vattьlar.

Girmanejəgə qarşь dimanstratsejələr.

VARŞAV, 1. Kiso pilsytciktər Traviranus ... pratis belderep dur dimanstratsejə

„Paləktər aqьldan jađqan kevek qьlanalar“.

BIRLIN, 1. Girmanejə gəzittərə Pylşənen tərlə qalalarьnda bulqan Girmanejəgə qarşь dimanstratsejələrgə kyp urьn birələr.

„Birlinir Birzin Səjtyng“ gəzite: „Girmanejə tьnьstьq turahьndaqь dugьvьrđarđь jaңьnan qarap sьqьv kərəklegen həjləj başlaqas, barь tik şunьң əsen genə paləktьr aqьldan jađqan kevek qьlana başlanьlar“—tip jađa.

Bьqa tiklem Pylşə menən kileşev jaqьnda torqan „Girmanejə“ gəzite lə Pylşə—Girmanejə mənəsəbətenə qurqьnьsьq tьvqanlьqьn jađa.

VARŞAV, 1. Appazitsejə gəzittərə səjemdeң taratьlьvь turahьnda jađqan məqələlərendə, hajlavđar vaqьtьnda xəkymət đur xejanattar eşləjəsək tip iƅapləjđer. Səjəsi dairalarda hajlavđar vaqьtьna tiklau hajlav turahьndaqь zakundьң yđgərtelməjəsəgenə ьşanьs juq. Pylşə kansirvatьrđar partejəhenen gəzite „Dzin Pylskej“ bьl julda kampanejə başlanь inde.

BIRLIN, 1. Dartmund qalahьnda ytkərelgən hajlav aldь jьjьlьşьnda giniral Sikt hyđ alьp, Dansig karidurьnьң kənsьqьş jaq Prusejə esen qurqьnьslь bulqanlьqьn kyrhətte.

HALQЬN QARAŞTARQA-UT!

JETƏKSE URGЬNDARĐЬŊ YD VAQЬTЬNDA SARA KYRMƏVĐƏRE, JALPЬNЬ MABLIZAVAT ITƏBELMƏVĐƏRE, EŞKƏ HALQЬN QARAVĐARЬ ARQAHЬNDA DƏJƏM MƏZBYRI BAŞLANQЬS UQЬV, QURQЬNЬS ASTЬNDA QALDЬ.

UQЬV SIZUNЬ BAŞLANDЬ-BEĐ ƏĐER TYGEL.

Partejə, Prafsajuz həm kamsamul ojosmalarь, bəgendən udar burstarđь, partejənen məhim diriktifen ytərgə!

MƏZBYRI BAŞLANQЬS UQЬY HƏM PALITIXNIZEMDE

YTKƏREVGƏ BEĐĐEŊ MƏKTƏPTƏR ƏĐERME.

Xəđərge kəndəge beđđən alqa kilep bađqan səjəsi burьsə tarđьn berehe—30—31 nsь uqьv jьlьnda qajhь ber rajundarqa qaraj məkrəptərdə başlanqьs məzbyri uqьv bulha ikensehe bətə məktəptəpđeŋ ni geđen palitixnizemqa qarata ydgərtev bьna bьlar nəvbəttəge burьstarđьŋ kən tərtibendə berense urьndь alalar.

Bьl burьstarđь tiđlek menən ytəvđe ber məqarif əşsələre genə ytəj ala torqan bulmaqan lьqtan, bətə uqьv—uqьtьv eştəre tirəhenə partejə, kamsamul, prafsajuz həm başqa tərlə jəməqət ojoşmalarь la jaqьndan torop oşo ike đur səjəsi burьstь ytəvgə qatnaşьrqa tejeştər.

Urьndarđa qajhь prafsajuzdar həm jəməqət ojoşmalarь „uqьv—uqьtьv eştəre beđđən burьs tygel", tip qarajđar. Bьna şul partejə kamsamul, prafsajuz həm tərlə jəməqət ojoşmalarь bьl eştə beđđən burьs tygel tip qarav heđəmtəhendə, XVI nsь partejə s'jьzь həm uqьv—uqьtьv eştəre turahьnda bulqan partejə keŋəşməhe bətə səjəsi həm jəməqət ojoşmalarьnьn burьstarь ikenen kil tərep quja. Məđəlen tərlə rajundarđьŋ kyp kenə avьldarьnda oşo kengə tiklem məktəp kyrməj, məktəp bar urьndar, ulardan dərəđ fajđalana almaj, şulaj uq uqьtьvsь menən, tə'min itelgən məktəptər də xəđerge satsejalizem teđəleşə də vere horaqan keşelərđe birə almaj kilde.

Bьna şul jeşəp kilgən məktəptərđe palitixnizemde xəđerge teđəleş avьl xuzalьqь həm sənəqəttər horaqansa ytkərep bulamь, tigəndə qəniqətlənerlek rəveştə ytkərergə bulmaj tejergə tura kilə. Sənki paltixnizemde beđ (artta barqan pidagugktar) məktəpteŋ pragramь balalarqa birelə torqan hər ber dəres qəməli rəveştə xuzalьq, sənəqətteŋ eşləp sьqarьv barьşьndaqь eştər menən bəjlənep, şularqa balalarđьŋ həm pidagugktarđьŋ məktəptə eşləp sьqarьv kestərə bə tənləjgə ojlənələge, xuzalьq sənəqətenə bəjləngən tip aŋlajbьđ. Şulaj bulqas bьqa xəđergə beđđən məktəptərđeŋ kybehe jaraqhьđ bulьp qalalar. Bьl ber, ikensenən berđən uqьtьvsьlarьbьđ yđđəre ələ bьl eştən ajьrьm məqlymət alqandarь juq. Avьl xuzalьqь nigeđenən alьp bara alьrlьq bulhalar đa—indysterəjalnьj jəhəttən betenləj jaraqhьđ bulьp sьqalar. Sənki balalar aldьnda bulhahala hər ber əjberđeŋ madildarьn jaharqa, unьŋ əsən kərək bulqan eşləv qoraldarьn totarqa əjrətergə həm yđenə əjrənergə kərək kulasaq.

4. Xəđergə kəndə ber keskenə bylmələ ojoşop ultьrqan 2—3 gruppalь (məktəp binahь juqlьqtan) klastarьbьđđь jaraqlь rəveştə məktəp mastriskyjenə əjləndərergə tejeşbeđ. Bьnьŋ huŋqьhьn ytəv kyp kenə urьndar đa məmkinlek birməjəsək, sənki uqьtьvsь əsən, bьl bylmə lə 2—3 gruppa menən eşlərgə klas jaharqa kərəkme, əllə bulmaha mastirskyj itərgəme tigən uj tьvьр aptьraşta qala.

Bьna bьl qьjьnlьqtardan sьqьv əsən bedgə ber genə jьl tygel, ber nisə jьldar vaqьt kərək bulasaq.

Məqarif urgьndarь bəlki bьl eştə bik jeŋellek menən ytərgə məmkin tip ujlaj torqandarđьr.

Rajundarqa sьqьp uqьtьvsьlar menən şul turala həjləşergə tura kilgəndə kyp kenə uqьtьvsь ələ bьl məs'ələneŋ nigeđenə təşənep jətə almaj. Şunlьqtan qaj ber uqьtьvsь iptəştər yđđərenəŋ burьstarьn taşlap sьqqьlajđar.

Bьjьlqь bulqan kypkenə iptəştərđən urьndarьn taşlap yđđərenəŋ kvalifikatsejəlarь bulmaqan eşkə kitevđərenəŋ də səbəbən ber ađ oşolardan tip ujlarqa kərək. Yđəktən jьraqьraq jəşəp aŋ—beləmdən tybənərək bulqan şulaj uq bik hirək bulha la urta həm juqarь məqlymətle uqьtьvsь iptəştər məktəptə paltixnizemde ytkərevgə məmkinlek juq həm uqa beđđən məktəptər də jaramaj tip baralar.

Şulaj bulqas bьl eşkə urьndarđaqь partejə, prafsajuz, kamsamul həm başqa tərlə jəməqət ojoşmalarьnьŋ jaqьndan aktif jarđamь bulьp, uqьtьvsьlarđь yđđərən 1—2 jьl əsəndə barhьn da jaŋьnan şul nigeđđə qəməli dərestər menən huqarьp sьqqanda qьna bulasaq. Şunьŋ menən bergə hər ber məktəptə yđən qəməli eş mastriskyjenə əjləndergəndə genə jəki məktəp qarşьnda eş mastriskyjə asqanda qьna beđđən məktəptər jara alьr.

MORATЬF MOXLIS.

ƏĐERLEK KYRERGƏ VAQЬT.

Beđđəŋ Arqajasta Başqorttar əsən asьlqan 2 nsə bađqьs məktəbe bar. Bьl məktəp binahь 2 qatlь bulьp đurlьqь durqьna. Ləkin tərbejə jaqьna kilgəndə maqtarlьq tygel. Odaqta ytməj uqьv başlanьrqa tejeş bulha la, bьnda rimunt jahalmaj ələ. Təđərələr vatьlqan, partalar 50 pr. tip əjterlek avьrьp jatalar.

Kuxnala aş beşerergə əs qađan bulha la, unьŋ berehegenə eşkə jaraj. Bьnьŋ da təđərələre vatьlqan.

Məktəp binahьna kilgəndə qandala həm bərsə tigən məxlyqtər batşalьq itələr, bьlarđь bətərəv sarahь ələ ujlapьlmaj. Məktəp medire haman utpuskanan qajtmaj jata.

Uqьvsьlar əsən dəjəm jataq „ođer" ləkin unьŋ təđərəhe lə, işege lə şulaj uq məjesə lə juq, qasan əlgərer—məqlym tygel.

Bьl məktəp ergəhendə taqь la đurqьna munsahь bar. Bьl munsanьŋ 3 işege bar, ləkin berehelə jabьrqa jaramaj tajьşьp betkən. Təđərələr vatьlqan. Taqь la məktəpteŋ 2 gektar jeşelsə baqsahь bulьp, bьnda kartuf, şalqan, kişer, 0,25 g. tiklem aşaj torqan borsaq səselgən. Bьl baqsanь qarap tərbejələr əsən 15 kə jaqьn uqьvsь qaldьrьlьp jəj bujь xəkymət jelkəhen kimerep kenə jatalar, juq ihə eştərə juq.

Baqsalaqь borsaq inde kyptən aşalьp betkən, şalqan həm kişer borsaq artьnan kitkəndər.

Şulaj uq baqsa jađđan birlə utalmaqan tip əjterlek, bьnda tərlə ylendər baş kytərep jəşelsələrđeŋ əđtənən batşalьq itələr. Inde məktəp turahьnda bulqan tađalьqqa kilgəndə, şaq qatьrhьŋ. Məktəp aldьnda bulqan ber sororqa bətə bulqan syp—sar jьvьntьq hьv kevek nəmələr tygelep məktəp jəmen jebərep tora, bьl məs'ələgə məktəp mediren həm zafxuzdьn iđe kitməj, belməjđə kyrmejdə.

„Məktəp Balahь."

MƏKTƏP TƏBƏTELMƏQƏN, UQЬTЬVSЬ JUQ.

Ьrьmbur ukrugь, Nava—Pakrufskij rajunь Işan avьlьnda xəđərge kəndə ber məktəp bar. Utkən jьş məktəptə [illegible] uqьtьvsь, betəhe 53 balalar yđđərenə kərək belemde [illegible] alqandarь juq. Hunqь uqьtьvsь Mamlejef Ol. [illegible] „inde bьnda kilo almam" tip qajtьp kitkəjne. Xəđer bьl məktəptə [illegible] tedotergə vaqьt. Tejeşle [illegible]

„TUNMAS".

Jarlь balalarьna urьn juq.

Abьraj vulьsь Əjderəkbaş avьlь Xəsən Işbulatef qəmeren batьraklьqta ytkərđe. Unьŋ qьđь avьl məktəben bətərep ŞKM qa kerergə urьn horaha, [illegible] jort kəmisejəhenə qarizə [illegible] juqaltalar. Əlo Xəsən bisehe ilap jerej, beđđən kevek jarlь balalarьn [illegible] jьl [illegible] urьnьna bej qьđьn [illegible] Işbulatef Iskəndər kantun [illegible] Qara [illegible]

XƏBƏRSE. K. IŞMAJЬF.

BEĐ JAŊЬ UQЬV JЬLЬ NA ƏĐER TYGELBEĐ ƏLE.

Partejənьŋ diriktifьn bojomqa atqarajьq.

Qətqi rəveştə əjtergə bula: beđ JAŊA UQЬV JЬLЬ BAŞLANЬVQA ƏĐER TYGELBEĐ ələ.

Bьnьŋ səbəbə kyltura teđəleşenə appartunistarsa—tejeşle narьq birməj qarav heđəmtəhendə „tejeşle ojoşmalarđьŋ jenəjət hanalьrlьq iqtibarhьđlьq eşheđlek kyrhətev həm bojrakratsa qaravđarь" (VKP (b) əlkə kəmitətlneŋ xatьnan).

Bik kyp urьndarđa dəjəm uqьtьv kertevgə bulьşlьq kəmitəttərə hamanda teđəlməgən teđəlgəndərə lə eşləməjđər ələ.

Jalpь dəjəm uqьtьv məs'ələhe tirəhendə mablizavat itelməgən, miljundar xərəkətkə kiltərelməgən.

Dəjəm uqьtьv ajlьqь turahьnda xatta partejə həm sevit ojoşmalarь la bik ađ belələr.

Qajhь ber qalalarđa ajlьq ytkərelhə lə apparat julь menən ytkərelep, ajlьqtьŋ bajavaj luzьnqьlarь kiŋ eşsə, kerəđtejən kalxuzь, jarlь həm urta xəllə jalpьqa yđləşterelməgən.

Jəməqət ojoşmalarь (kamsamul, prafsajuzdar xuzalьq urgьndarь) dəjəm uqьtьv eşenə bik aqьrьn jəđ menən əjlənələr.

Narkamprus yđeneŋ eşen hamanda jaŋьsa qora, kyltura rivalytsejə julьndaqь xərəkətteŋ başьnda tora almanь, unьŋ eşendə jaraqhьđ timptar apparat mitodtarь, massьvьjlьq juqlьq đur urьn tota.

Jerlə partejə ojoşmalarь dəjəm uqьtьv məs'ələhenə bik ađ diqqət itələr.

„Pravda" gəziteneŋ:

—«Vaqьt—Vaqьt partejə həm sevitteŋ ap aŋьq həm tura diriktiftərenə—bьl diriktiftər partejə həm sevit vlasь tarađьnan jelgə genə taşlanqan hođđər rejal palitiktar„—" praktiktar" əsən atqarьv məzbyri bulmaqan „diklaratsejalar" tejep hanaqan kevek jarьm—iqtibarhьđ qaravđarqa osororqa tura kilə„

tejgən bik dərəđ hyđe Başqortostandьŋ qajhь ber ojoşmalarьna ia tup tulь tura kilə.

Beđđə uqьv jьlьь vaqьtьnda başlav əsən ođerlek kyrelgən həm bьl eş tə'min itelgən his ber qala, rajьn, jort həm avьl juq

„Bətə bьl xəldərgə yđeneŋ ьsьn isemə birelergə tejeşle: bьlar his sьđap torov jaramaqan—praktikalь uŋ appartunislьq, („Pravda).

Jaŋь uqьv jьlьna ođerlektə bulqan təp saralar (bala həm jeş yđmerđərđe ucutqa alьv, bina həm urtaq torlaqtar edləv, ulardь vaqьtьnda teđətev, jaqьv nəmələre, dəreslek menən tə'min itev, balalardь kejem, ajaq kejemə menən tə'min itev həm aşatьvdь ojoştorov, pidagugikə kadralarь ođerləv, məktəptərđe prajьzvudstьvaqa berekterev) hamanda his jaraqhьđ rəveştə aqьrьn bara.

Beđ dəjəm uqьtьvqa şif bulqan kamsamuldan—unьŋ şiflьqьnьŋ rejal heđəmtələre nisek? „tejp horarqa xaqlьbьđ. Unьŋ tarađьnan ələgəsə „diklaratsejə" həm vəqədənən başqa his ber nəmə juq.

Beđ prafsajuzdardan: dəjəm uqьtьvqa ođerləv əsən ular nejđər eşlənelər?„ tejp horarqa xaqlьbьđ. Rapprustaŋ başqa his ber sajuz bьqa his ber javap birə almađ.

Beđ Narkamturk həm Başsajuzdan—ular moxtaз balalar əsən kejem ajaq kejemə həm ađьq fundь teđev turahьnda nindəj sar kyrđələr, tejp horarqa xaqlьbьđ. His ber eş eşləməgəndər.

Urьndar „abjektif səbəptər" gə hьltalajđar: məqarif eşsələre atpuskьla ine şul ajqanlь beđ jaŋь uqьv jьlьna ođerlənə almanьq (əjterheŋ la uqьtьvsь atpuskьla saqta məktəp bina hьn teđətep bulmaj), beđ daşqa eştər menən məşqyl inek" tejđər, şunьŋ menən yđđərəneŋ rivəlytsejyn eşkə jaraqhьđlьqtarьn qaplap qalьrqa mataşalar.

Beđđeŋ kyltura rivəlytsejehe eşen ojoştorovqa bildələngən apparattarьbьđđa eşləvsə hər tərlə „abjektif siralar" qəhərmandarь, tərlə təđtəge appaлатunistar, cinavnik həm bjorakrattar kiđken atpur alьrqa tejeştər. Pralitarejat diktaturahь urgьndarьnda ularqa urьn bulmađqa tejeşle.

Qalalarđa uqьv jьlь başlandь. Xəđer beđ avьldarđa başlanьv aldьnda torabьđ.

Partejənьŋ diriktiftəren atqarьv əsən kiđken saralar kyrergə kərək.

Partejənьŋ qararьn bojomqa aşьrьv əsən xəđer jebeşergə tejeşle bulqan təp eş—dəjəm uqьtьv eşenə eşsəndərđeŋ massьvьj xərəkəten ojoştorov, miljundarđь xərəkətkə kiltərev.

Dəjəm uqьtьv kertev julьnda torqan sitenlektərđe barь „dəjəm uqьtьv ytkərev eşe—bətə pralitarejat jəməqətselegeneŋ inesejativa həm eşməkərlegenə tajanqan massьvьj jəməqətselək—səjəsi kampanejaqa əjləngən saqta qьna" jeŋep bulasaq. Partejə Yđək Kəmitəte qararьnьŋ bьl təp punktь bətə ojoşmalardьŋ diqqəteneŋ yđəgendə torarqa tejeşle.

Dəjəm uqьtьv kertevđə təp bьvьn bulqan avьl sevittərə kalxuzsь jarlь—urta xəllə jalpьnь dəjəm uqьtьv kertev eşe tirəhendə mtblizavat itergə tejeştər.

Bulьşlьq kəmitəttərə teđəlməgən urьndarda ulardь aşьqьs teđergə, teđəlgən urьndarda ulardьŋ eştəren tikşerep—barlap, ulardan apparatunistardь qətqi rəveştə sьqarьr taşlap, baştarьna bajavuj eşləj, partejə jetəkselegendə jalpьnь iq əhəmejətle kyltura—səjəsi burьstarьn atqarьvqa mablizavat itə belgən bolşevikleştergən [illegible]

Uqьtьvsьlarqa jəđ menən.

Dəjəm uqьtьv, nadanlьqtь totaş bətərev, məktəpte əgranumlaştьrьv həm palitixnikləştərev turahьnda partejəhьđđьŋ 16 nsь s'jezьnьŋ birgən diriktivtərə həm VKP (b) yđək kəmitəteneŋ qararđarь, məqarif eştəre turahьndaqь partejə keŋəşməhenəŋ rađlanqan qarardarь kyltura teđəleşəndə tarixi ber quđqalьştь kyrhətələr. Şunьŋ menən bergə bьl qararđar kyltura teđələşeneŋ bətə ucastkalarьnda şunьŋ əsəndə məktəptərgə kadralar-uqьtьvsьlar jeteştərev turahьnda ia eşləv əsən bajьvuj pragram bulьp xeđmət itələr.

Bьjьl jaŋqьđ başlanqьs məktəp tər əsən genə lə-xəđer eşləgən 300 meŋ uqьtьvsьnan tьş jaŋь 50 meŋ pidaguk kərək. jaŋь 50 meŋ pidaguktь ođerlep eşkə taratьv jeŋel eş tygel. Bьl turala sitenlektər bigerək tə milli təbəktərđə đur bulasaq. Bьna şul ajqanlь bьlьrđь xəl itevgə ajrьm ođerlənep torarqa kərək.

Palitixnьk məktəp teđev eşendə bьjьl hьnьlьş jahalьrqa tejeşle. Şunьŋ menən ber qatarđan məktəp yđ eşeneŋ sьjfatьn kytərev-uqьqan gruppahьnda ikense jьlqa qalьv menən kereştə kesəjtev, pejanir xərəkəte nigeđendə kammunis tərbejəhe birevđe jaqşьrtьv, palitixniklaştьrьvđa alqa adьm atlarqa tejeşle.

Məktəp teldə genə tygel, eştə lə bətə satsejalizem teđələşendə ođləkhed ber bьvьn bulhьn. Ul bətə balalar jalpьhь menən bergə bьl teđəleşkə qatьşьp, satsejalizem teđəleşenə ьsьn aktif qatьşьvsьlardь ođerləp sьqarьvdь tə'min itheŋ. Şul səbəple xəđer bətə məqarif eşsələrə ərməjəheneŋ, bigerək tə avьl uqьtьvsьlarьnьŋ ryle his ber vaqьtta bulmaqan rəveştə məsylejətle uqьtьvsь xəđer jaŋь zapas palitixnik həm dəjəm tixnik beləmdər menən qorallanьrqa tejeşle. Məktəp turahьnda alda torqan bik dur eş—bətə kestərđə nьqьraq tuplap xeđmət itevđə talap itə.

Oşo ytep barqan jьlda məqarifsələrđen təp jalpьhь, bigerəktə avьl uqьtьvsьlarь avьldan kiŋ aktifь əsəndə bulqanlьq kyrelde. Uqьtьvsьlar kyltpaxut arqьrь nađanlьq bətərəv eşen alьp barđьlar, dingə qarşь eş ytkərđələr, partejə həm sevit urgьndarь jetəkselegendə kalxuz teđəleşenə, səsev, igen ođerləv, zajьm kampanejalarьna həm başqalarqa qatьşьp, jьş—jьş kulaktarđьŋ bəjlənevenə, xətta yđđəren ylterergə ьmtьlьvđarьna həm ylterevdərenə osoranьlar.

Şul uq vaqьtta—tup tura əjtergə kərək—məqarifsələr əsən eş həm tormoş şarttarь bik kyp urьndarđa aŋьq qəniqətlənmođlek rəveştə. Uqьtьvsьlarđьŋ ixtejazdarьna iqtibarhьđ, bjorakratsa qarav jьş osoraj. Xətta ulardьŋ matdi həm xoquqi xəldəren, partejənьŋ məqarifsələr turahьndaqь aŋьq diriktiftəren, sevittərđeŋ 14 nsə s'jezьnьŋ qararđarьn tupađ rəveştə bođovđar (xeđmət xaqьn vaqьtьnda tyləməj qalьv, ikense urьnqa kyserev, betenləj nasar tə'min itev həm başqalar) bulqьlanь. Bьlar bətəhe lə uqьtьvsьlardьŋ eşe heđəmtələ barьvqa qomasavlap, ajrьm rajundarđa uqьtьvsьlarđьŋ başqa xeđmətkə kysedərenə jəki „jaqşьraq" rajundarqa kysep kitevenə səbəp buldь.

Bьqa tiklem bulqan jəmheđlektər xəđer yk teđətələrgə, məqarifsələrđeŋ matdi—xoquqi xəlen jaqşьrtьv əsən xəđer yk ьsьn saralar kyrelergə tejeşle. RSFSR Savnarkumьnьŋ huŋqь qararь bьl turala urьndarqa ap aŋьq kyrhətmələr birə.

Ьsьnьnda səjəsi bulqan bьl qararđьŋ bojomqa aşьrьlьvьn eşse—krəđtejən inespiksejəhe kyđətep torop, ike ajđan unьŋ atqarьlьvьna jomqaq jahalasaq. Tybən sevit eşsələre—sevit apparatьnьŋ hər ber bьvьnь avьldьŋ kyltura kadьrlarьn haqlap qalьv, meŋdərsə jaŋь kadьrlardь ьlьqtьrьv əsən javap birergə tejeşle bulqanlьqtь bətəhe lə iđtə totհondar.

Uqьtьvsьlarđьŋ matdi—xoquqi xəldəren jaqşьrtьv turahьnda Savnarkumdьŋ sьqarqan qararьn bojomqa aşьrьp əsən hər ber rajunda rajun başqarmahь xəđer yk məqarif eşsələre sajuzьnьŋ jerlə urgьndarьn, məqarif inespikterđarьn, aktif məqarifsələrđe həm rik həm avьl sevittəreneŋ kyltprasvit siksejələren ьlьqtьrьp, hər ber ojoşmala bulqan matirejaldarqa qarap kyltura kadьrdarьnьŋ xəlen, ulardьŋ matdi—xoquqi həm tormoş xəldəren tikşerep belergə həm kəmselek—bođьvđardь teđətev əsən praktik saralar bildələrgə tejeştər.

Bьlar hər uqьtьvsьlardьŋ hər tərlə birgən zajavlinejələren qaravđь aşьqtьrьv.ajrьm avьl sevittərendə uqьtьvsьlardьŋ xelne barьp qararqa, ular xəkymətteŋ avьldaqь spisəjəlistar turahьndaqь qararьna movafiq fatir menən tə'min itelgənme ađьq həm başqalar menən tə'min itev tərtipkə halьnqanmь, kemdər uqьtьvsьlarđьŋ xoquqьn bođa ikənlektə tikşerergə tejeştər.

Bьlar bətəhe bergə uqьtьvsьlardьŋ xeđməte əsən narmal şarttardь tə'min itər, ulardьŋ izadi insejativahь kiŋəjevgə jarđam itər, kyltura rivalytsejəhe luzьnqalarьn bojomqa aşьrьv əsən ulardьŋ interejazьmьn taqьla juqarьraq kytərə teşər.

Bətə urьndarđa la tiđđən məqarif eşsələren uqьv jьlьna əd. erlek turahьnda rajjun prajьzvdьstьva kənfirinsejələre ytkərelesək. Kənfirinsejələrđə 16 nsь s'jьzdьŋ, VKP (b) yđək kəmitəteneŋ həm xəkymətteŋ qararđarьn kilep sьqqanprajьzvьdьstьva məs'ələlərə menən ber qatarđan məqarifsələrđeŋ matdi—xoquqi xəlləren tikşerep jaqşьrtьv, ulardьŋ prajьzvьdьstьva həm səjəsi kvalifikatsejələren kytərev, bьl məs'ələr tuaahьnda bulqan qararđardь bojomqa aşьrьvə məs'ələləlerenə lə diqqət ytkərelergə tejeşle.

Rajun partejə, kamsamul sevit həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ jetəselərə bьl kənfirinsejələrgə đaimi qatьşьrqa, məktəŋ teđələşə, jaŋь uqьv jьlьn ođerlek, məqarifsələrđe tə'min həm ularqa xeđmət kyrhətev frunttarьnda bulqan „ođəklektərđe" asьv julьnda yđ ara təqitteŋ başьnda torarqa, dəjəm kəs menən—kyltura teđələşeneŋ bətə ucaskalarьndala ьsьn hьnalьş jađatьrqa tejeştər.

Məqarifsələrđeŋ xoquqtarьn bođovđardь qətqi teđətev, ulardьŋ matdi—xoquqi {xəldəren jaqşьrtьv kərəklekkə jetərlek narьq qujmavqa qətqi atpur birelhen. „Beđđə eş tьp tьnьs" tip torqan bojorakrattarqa kiđken rarba jahalhьn.

Kyltura kestərə əsən kereş kyltura teđələşeneŋ bajavaj timptarьn atqarьv əsən, məqarifsələr ərməjəhen bətə fruntarđala satsejalizem hezymenə aktif qatьştьrьv əsən kereş bula. Şul səbəple rajun başqarmalarь qətqi rəveştə „məqarifsələrgə jəđ menən" borolorqa tejeştər.

PANTSIRNAJƏ.

Jarьşqa saqь rabьđ.

Beđ Nasibaş jorto, Umartalar utarьndaqь „satsejalizem julь" iđməndəge kalxuz eşsə bragadahь Mərsəlimkin stansahьndaqь timer julsьlar ojoşmahь tarađьnan ojoştorolqan kalxuzsьlarqa jarđam əməhenə javap itep 28 avqьsta qьđьl abuzlar ojoştorop dəvlətkə 25 sintnьr 50 kilagram besən tapşьrđьq.

Besən ođerləv eşeneŋ məhim eş bulьvьn aŋlap, yđebeđgə birelgən besən ođerlov planьn 1 nse hyjəbergə tulьhь menən ytərgə hyđ birep tybəndə isemdərə hanalqan avьl həm utarđardь oşo eştərđe ytərgə satsejalizem jarьşьna saqьrabьđ.

1) Qьđьl anqar ojoştororqa
2) Ber genə qađaq besən həm igen xosusi qulqa hatьlmahьn;
3) Sip punkьtqa jaqşь surtlь mal ađьqtarьn tapşьrьrqa.
4) Plandь vaqьtьnda 100 % ytəvgə bətə ajrьm xuzalьqtarđь la məzbyr itergə.
5) Besən tapşьrьv eşenə bətə kalxuzsьlar đa aktif qatьşьrqa.

Jarьşqa saqьrьlqan avьl həm utarđardьŋ teđməhe:

Tirmən, sirykəj, Qalmaqqol, Jlsekəj, Urmansь, Şərək. Laqlь, Nasibaş, Jaŋь Pakrufka, Galavski utarь, Jrek utarь, Jad utarь, Ilsekəj utarь, Zilьf utarь, Olə Glina, Qaraqolof.

Qurqaq jəndər

igen ođerləv eşenə qamasavlajđar

Igen ođerləv planь urьndarqa jetkərelevgenə tygel, begengə kəndə unь hər ber kalxuz həm avьlda tikşerelep, massalaşьp, betkən bulьrqa tejeş ine inde.

Plandьŋ urьndarqa jetkərelevđeŋ huŋqь srugь 20 nse ivqьs kəndərə ine, Şuqa qaramađtan Θfə kantunьnьŋ Bolqaq, Pitrav stipan jorttarьnda igen ođerləvgə ođerlek eştərə bik jomşaq tora.

Pitrav jortonda igen ođerləv planь avьl sevittərenə jetkerelməgən, avьldarqa vekildər sьqarьlmaqan. Igendə kantraktavajt itkən xalьqtar qьna kiltərelər, ə başqalardь quđqa t vđa ber tərlələ sara kyrelməj. Zajьm, a. x. halьmь, straxavaj eştərə turahьnda ujlapta birməjđər. Jortbaşqarmahьndaqь javaplь eşsələr „vulьs bətə, tuđabьđ, urьnhьđ qalmahьq jarar ine" tip yđ baştarьn qajqьrtьp kampanejalarđьŋ nasar barьvьna rajunlaşьvdь səbəp itep alьp, juq hьltav tabьp tik jerejđər. Yđ vazifalarьn ytəməjđər.

Bьl əs jortbaşqarmahьnьŋ əsehendə lə eştər julqa qujьlmaqan. Igen ođerləvgə jьrđam kəmisejələrə eşləməjdər. Ular betenləj xərəkəthьđ jata.

Bьnda aŋlatьv eştərə alьp barьvđa ajlapta birməjđər ələ. Sьjafi hьđьq haqlanmaj. Kulaktarqa ajьrьm qatь plan bill gələnep, 25 nse avqьsta tikşerelep bətələrgə tejeş bulhala, bьl eşten, barьşьn tikşergən keşe juq.

Bьl iđə kulakqa irek qujьv, ularqa qьđьmdь jəmoşartьv həm «kulak taba almav» tigən hyđ.

29 nsь avqьsqa 80% qa [illegible]đər igen ьndьrqa ingən bulhala, kəndeŋ jaqşь torovьna qaramađtan huqьv eştərenə başlanmaqan. Malatilkalar eşheđ jata əgərđə eş oşondaj barha arьş, holo huqьv eştəreneŋ hunlavь la bik məmkin.

BIRLIN, 29. Rur əlkəhendəgə divindil şaxtahьnda zafkum hajlavđarь vaqьtьnda rivelytsejun prafappazitsejə 2456 [illegible] tavьş həm rifarmistar barь 2[illegible] tavьş aldьlar. Jaŋь zafkum [illegible] rifarmistan başqa betenləj [illegible] velytsejun appazitsejə keşelərenən tora.

VARŞAV, 28. Pylşə jəmhyrejəteneŋ prizidintə inzinir Afuns Kundь juldar ministere itep bildələv turahьnda bəgen bojoroq sьqardь.

Garnьs sburь planьn tultьrьvđa sajuz xlip əkeren quđoqala.

Bьjьl sajuz xlipten garnьs sburь jьjьv eşe maqtarlьq tygel. Berense kvartal planь bujьnsa (ejjyl, avqьs, sintəber ajdarьn da) 5414 sitner garnьs jьjəlьrqa tejeş bulьp, ike aj esendə plan nəj barь 52% qa ytəlgən.

Plan taqьla 48% qa ytələhe bar. Ə, sajuz xlip Ber aj vaqьt bar əle" tip kəndər hanav menən bulьşa.

Bьnda igen əđerləv planьnьq ytəleşelə nasar tora. Avьs ajь planь barь 29% qa qьna ytəlgən.

Plandь tultьrьv esen ber ştə lə sara kyrməjđər.

Abraj kustь

qaqьđ valakivahь aðtь nda.

Abraj jorto kyləmendəge „Igense" Kalxuzь bьjьl jađqь baban aşlьqьn 2 meq giktar səskəjne. Xəđer kalxuz urazajьn jьjьp alьv eştəren bətte ejergə jaraj.

Ləkin avьl xuzalьqь maşinalarьnьq jeteşməv arqahьnda huqьp alьv eştəre bik aqьrьn bara. Bьl nəmə kədgə səsəv esen orloq əđerləvgə bik nasar tə'bir itə. Kalxuzdьq bьjьl orloqhođ qalьv qurqьnьsь tьvđь.

Kədgə səsəv esen kalxuzsьlar 1100 giktar jer hərep qujdьlar .Ləkin orloqtar bulmav səbəple səsəv eştərə tuqrap qala. „Igense" kalxuzь bьjьl yđe həm kyrşe „Frunzь" isemendəge kalxuz esen kəd səsəvgə 12 meq pot arьş orloqo əđerlərgə tejeş ine. Ləkin malatilkalar jeteşməv səbəple səsəv vaqьtьnda orloqto əđerləj almanьlar.

Abraj kustь qaqьđ vala kitalarь tьvđьra.

Bьjьl „Igense" kalxuzь, Abraj kust berəkməhenən qatmarlь malatilkalar alьrqa tejeş ine. Ləkin Abraj kust tyrələre kalxuzsьlarđь tik aldap jərətələr, Malatilka esen nərətte „Igense" kalxuzьna, malatilkanьq yđen „Frunzь" kalxuzьna birep jebərelgən. Kustьq planhьđ eşləve arqahьnda aqlaşьlmavsьlьq rizahьđlьqtar kilep sьqa.

Huqьnan kust valakitciktəre „Igense„kalxuzьna,malatilkalarđь Dəvləkəndən barьp alьrqa quşa. Kalxuzsьlar Dəvləkəngə barhalarđa eş sьqmaj, juq tigən javaptь alala. Kust bojurakrattar kalxuzqa malatijkalar Dəvləkəndə tygel Өfelə jatalar iken tip javap qajtaralar.

Kalxuzsьlar eş kəndəren ərəm itep Өfegə barьp jəri almajđar. Yđđərenəq jarьm qatmarlь malatilkalarь menən eşkə başlajđar. Əgərđə eştər şul kejənsə barha, kust berəkməhe, rajpalivutsajuz „Igense" kalxuzьna jarđamqa kilməhə, aşlьqtь huqьp alьv eştəreqər javqanqa tiklem barasaq.

Huqqьs maşinalarđьq jeteşməve arqahьnda, kalxuz avqьs planьnda ytəj almanь. Sənki barlьq kəs orloq əđerlrvgə birelde. Bьl kalxuz orloq jeteşməhə 2 kalxuz kədgə səsəvđən məxrym qalasaq ine. Şulaj đa kalxuzdьq bьlьşlь tigən ucaskahь berense urazajđan qьđьl abuzdar ojoştorop xəkymətkə tapşьrđь.

Səsəv eştərə başlandь.

Orloq bulmav səbəple kədgə səsəv eştərə tuqrap tora ine.

Oşo arala, huqьp teşə barqan orloqtarđь səsəvgə jebərə başlanьlar. Kalxuz əlbəttə vaqьtьnan huqlap bulha la, kədgə səsəv planьn tultьrasaq.

Bьjьl kalxuz kyp səste. Urazaj teşəmdərə jaqşь kyrenə. Kalxuzsьlarđьq kuqeldərə şat. Şul səbəple ular hər eştə udarniktarsa eşləjdər. Bьl nəmə əlbəttə ajьrьm xuzalьqtarqa bik nьq tə'hir itə. Ajьrьm xuzalьqtar bьlarđan əlgə alalar. "Beđđə heđđeq kevek udarniktarsa şulaj kyməktəp eşlər inek. beđđələ kalxuzqa aqza itep alьqьđ tiđər.

Igendərđə qьđьv rəveştə jьjьp alьv eştəre barqan vaqьtta 5 ajьrьm xuzalьq bətə səsəv jerđəren, bətə uqьştarьv eş atь şulaj uq avьl xuzalьqь maşinalarьn jəməqətləşterep kalxuzqь indelər.

Hиqqь kəndərđə kalxuzqa alьvđь horap kilgən qarizalar pravlinejaqa jьjьla başlanь.

Bьlarđa əlbəttə tiđ kəndən alьnasaqtar. Kəlimullin.

باشقورتوستان حالق كاميسارلار سەويتىنىڭ قارارى

ئۆزئم ئۆستۆندە مال يۆرئتۆ-ئۆگئ شتئ كەمئتە

تايئرئم حوزئلئقتارئنئ كال. وزعا تارتۆ فائئنيدەي سارالار كۆرئگە (1)؟

«ئيدارا».

Radejo eşləməj.

Kəlsər tabьn (Estərle k—nь) jorto Jelem qaran avlьndaqь klupqa 500 humqa təşərəp ber Radejo alьnqajnь.

Xəđerge kəndə şul radəjə fajđalanьlmajьnsa buş jata. 500 humqa təşərəp alqan radejodь qoro baqanhьnqьna ultьrtьp qujmajьnsa dərəð rəveştə fajđalanьrqa, jalpьnь ььqtьrьrqa kerək.

„XƏBƏRSE"

Radio joqlaj.

Ađnaj palitpьrasvitь qьş kenə yk radio alьp ber nisə ajlar ytkəs qujqan ine, ədgenə eşlənelə tuqtanь, xalьq kilələ kire qajta. Eşlətev sarahьn kyrməjđər. „RISAN"

Məskəvdə ximejə kenə

20 nse avqьsta, mədəni jal itev, baqsahьnda hava—ximejə hezymenə xalьqtьq qatьşьn kyrhətev maqsatь menən kyrgəđmə hava—ximejə hezymə insinirufkahь jahaldь.

Insinirufkaqa asa avejaxim, qьđьl tərə jəmqəjatə tyqərəktərə, ut hundərevsə kamandalar həm başqa bajtaq tyqərəktər qatьştьlar. Insinirufkanan huq parad—miting jahaldь.

Hyrəttə: gazqa qarьşь totovsьlar eş eħtəndə.

يارئشقا سئعئعئ، بولەك بيرئلە

Prizьfqa əđerlek eşendə

Aso—avjaxim jəcejkələre nəmə eşləj alalar.

Tiđ kəndə 1908—nse jьl tьvqan joştərgə prizьf ytkərelə. Jaңь jaştərđən qьđьl—ərmeja safьna jaңь kerəşəlar hajlana.

Prizьfqa əđerlek bətə savit jəmaəqtəelegenen məhim burьsь bulьv menən bigerektə aso—avjaxim jəcejkələre bьl eştə alqь safta bulьrqa tejeş. Əle bəđđən jəcejko, şulaj uq urьndardaqь bəđđən partejə, kamsamul ojoşmalarь prizьfqa əđerlektə bətə saralarьn kyrep bətə alqandarь juq. Aso—avjaxim jəcejkələre prizьfqa əđerlektə qbrqa boroloş jaђьhьndar.

Prizьfqa kilevsələr menən erət qьđьl ərmejə turahьnda jьjьş jahap ajrьm daklattar qujьv.

Dur kalxuz, safxuz, avьldarđa mə'əssəsələrđə jəcejkələr huqьş bələmen əjrənev—əđərlənev gruppalarь təđergə kərək. Undaj urьndan qьđьl ərmejəgə kilgəndə huqьş eştəren beləp kilhendər.

Ere kalxuz, safxuz həm əşe rajundarьnda six, rudnik zavьttarda xəđərđən daprizьfniktərđen qьđьqhьnqan məs'ələlərenə javap birergə beleşmə eђtələ bulđьrьv menən prizьf punkttarьnda beleşmə eђtələ, qьđьl məjeş, tir ojoştorqa aso—avjaxim jəcejkələre insejatьr bulhьndar.

Baş aso—avjaxim bьl julda saralar kyrə. Ul prizьf punkttarьnda juqarь ojtkəndərđə qəmələ aşьrasaq. Tik, bьnьn 100 % menən uңьşlь sьqьvьna urьndardaqь kantua, jort aso avjaxim ojoşmalarь bulьşlьq kyrhətergə tejeştər.

Prizьfniktar menən xəđərdən eş alьp barьvьs aso—avjaxim jəcejkələre, julbaşsьlьq itkən partejə kamsamul jəməqətseləgə əđerlek tep təp kəsen sьjnfi dosmanqa ara bulqan kapital ilementtərenə kulak agitatsejəhenə qarьşь jynəltergə tejeş. Prizьfqa əđerlek esendə bigerektə məhim turьş—qьđьl ərmejə safьna sьjnfi dosmanđьn jəbərməkə. Ularqa qatь atpur birergə kərək. Aso—avjaxim jəcejkələre ujanьqьđ, vaqьt jetkən.

Tađa orloq rajunьndaqь boloqansьq eştər turahьnda

Kalxuzdar, safxuzdar siktsrьvqa nьq iqtibar itkən kevek, ulardьn igen unьştarьn kyterevđe lə berense burьstardan hanajbed. Xəđerge kəndə igen unьşьn kyterevđə berense sara bulьp, tađa surtlь orloq jeteştərev həm ularđь səsev rajundarьnda kiңəjtev bulьp itəp lənə.

Ləkin urьnь menən bьl eşkə əle nьq əhəmejət birelməgənlektən kyp rasxuttar sьqarьp kiltertəp saskəm igendərəbeđđən kirehenə qaraqa surtlь orloqtar alabьđ.

Məhələn 27 nse jьldan birle jəşəp kilgən Qonsaq tađa orloq şirkəte ydenə dur qьna igenselek rajunьn qarata. Ləkin tađa orloq jeteştərevđe bərđə aloq barqanь kyrenməj. Tađa orloq jeteştərevđə bigeş keşelərə lə, xatta agranumь la juq. Şuqa kyrə ul „Votkə" arьşьn bulter bik huq seşəp qaldьrqanlьqtan unьn arьş urasajь bьl bulmaьь. Bьl turala kem qəjeplə ikənlegə əle bulha tikşerelməgən. Bəlki ul arьş bəđđən jerđə kiləşməj torqandьr. Ulajьь aldan tikşərməj xalьqtьq tykən keşən jelgə osormьqa kərək ikən. Bьl arьş oşo rajunda 1000 bot səselgən bulha 70—80 men bot urasajьь juqatqan balabьđ.

Ikensenən tađa surtlь orloqtarьь tađartьlmaqan kelətkə halьv, qađi orloqtar menən aralьş səsev jeteştəre də jyrənen tađa surtlьlьqtarьn juqaltalar. Oşe kəndə lə bьl rajundaqь kalxuzdarьn kelətterə tađartьlmaqan. Bьl rajunqa kilep tə baqqanь juq.

Kust ojoşmalarь ytkən jьl tađa surtlь orloqtarьn aşamaqa tip xəbər tarataqa la almaşqa orloq birev turahьnda ber sara la kyrmənə, tađa surtlь orloqtar tarttьrьp aşьp hatьldьlar. Bьjьl də kyp urьnda kalxuzdar, ajrьm xuzalьqtar tađa surtlь orloqtarьn qarap as ultьrьlar, aşьp bardadar turahьnda tarttьrьp aşьp jatalar.

Kust berekmələrenən berđən ber hala başlaqan orloq haqlav urьnь jeteşer bətməgən. Bьnda baş baştaqlьq tulьp jata.

Rajunda tađa surt arьş səsev kyp urьnda əle par đa əđerləməgən.

Prakuratura, jə bulmaha başqa tejeşle urьnьnda valakitaqa jьrmaqan jəşəp həm tađa şunь tikşerep aşьqьş saralar kyrergə tejeş.

TAŞQЬN.

„Juz—Ural Lis" tь jerleləş terergə kərək

„Juz—Ural—Lis" təң urьnьrdaqь lispramxuzdarьnda xeđmətkərđərđən kybehe borondan qalqan urьь tyrolərə bulьp, aqas eşsə jerəgən qara eşsə başqort, tatarđarqa bьrqьl kyđə menən qaraqan turahьnda gəzitəbəđə qət jat jađьldь. Ləkin, oşo xəbər həm məqələr Juz—Ural—Lis" təң yđenə his ber tə'sir itməgən, gəzittə jađьlqan məqələlərđə tikşertev əsən qujьlqan Qarifullin tigən berəvđə bildələgən bulhalar đa bьl keşe məs'ələgə his əhəmejət birep qaramaj:

— Jə, nəmə turahьnda hyđ barqanьn bik jaqşь teşənəm, tejđə eşkə „bystok" tip qarap qul heltəj.

Jetməhə bəđəj lispamxuz turahьnda məqələ jađьlha şunьn bujьnsa tikşerep sara kyrevđe ləgə gəzittə jađьlqan keşenen yđenə tapşьra.

Lispramxuzdarьnda jerle xalьqtan kypme eşse bar, ular dejəm hanqa nisbətən nisə pratsint təşkil itə? bьlar turahьnda „Juz—Ural—dis" qulьnda his ber tərlə məqlymət juq.

Tik şunьь bildələ—„Juz—Ural—Lis" tьң yđ apparatьnda bətəhe 234 xeđmətkər bulьp, şular esendə başqorttarđan nej barь 9 keşe, tatarđarđan 14 keşe bar. Ə, urьndaqь 12 Lispramxuzdan 8 lispramxuzdьn diriktьrь urьđ qalqan 4 əvhe genə tatar.

Apparattьn yđendə xeđmətkərđər hanь şul təђlə bulqas bьl apparatta başqort telenen nisek bojomqa aşьrьlьvь yđenən—yđe kyrenep tora.

„Yriətelgən" iseme alьp jərəgən başqort, tatar eşsələre bьl apparatta eşlərgə məmkinlek birelməvenən zarlanalar, berəj qəjep hiđhələr şunь aььp birevđən qurqьp toralar.

Bьnь ьsьnalab qьrap ber tikşerəhe bar.

M. A—ZAQ.

Pamidur—qьjarđarđь todlav juldarь.

Bьjьl tabiqi şarttarđьn jaqşь kilevə, jəqni vaqьtьnda jamqьr həm jьlьlьqtar bulьv arqahьnda hər tərlə jəşelsələrđen uңьşlь bulьvьna səbəp buldь. Bьlar arahьnda qьjar həm pamidurđьn uңьşь juqarь hanala. Bьna bьl jəşelsələr xəđer barьla aşalьp bətməjensə kəđ—ьş kəndərendə lə aşarqa hьqlap qalьv saralarьn kyrergə kərək.

Xəđer inde qьjarđь tytəldən jьjnap bətərev vaqьtь jaqьnlaşa. Bьna şunьn əsən qьjarđь jьjnaqan vaqьtta əlgərgən, beşkəndəren, harqaja başlaqanьdarьn jьja barьrqa kərək. Sənki bьndaj qьjarđarđь huqqaraq qaldьrьv, ularđь todlarqa qullanьv bik fajđahьđ bulasaq. Todalarqa qьjar əđerləv əsən berense şart — qьjarđьn urtasa əlgərgən vaqьtь bulhьn. Ber vaqьtta la harqajьp kipkən qьjarđarđь, jəki jeteşməgən bik jəş qьjarlarđь todlarqa halьrqa jaramaj. Bьndaj qьjardarđьn ese bik buş bulьp halьnqanь bik serevsən jəki jomoşaq bulьp əđerlənə. Qьjarđьn artьq əlgərep bətevən şunan da beləp bula. Orloq eteşəndəge ber kiđək qьjarđь barmaq menən qьđьp qaraqanda orloq ajьrьlьp sьqa. Qьjarđarđьn harqajьp bətkəndəren jaqşьlarьn qьna ber nisənə orloqqa qaldьrьp, başqa harь qaip bođoloqandarьn zəqiftəren oşo xəldə maldarqa aşatьvqa jəki silusqa halьrqa qullanьla. Bьnьn huңьnda quarđьn urtasa beşkənen əđerəvđə ularđь kən hajьn jьjnaj barьrqa kərək.

Qьjarđarđь jьvьv: Qьjarđarđь pamidurlarđь todlav havьtьna halqanqa tiklem ularđь tərlə syp—sar, zararlь mikruptar ələgep kerməhen əsən bik nьqlap jьvьlьrqa tejeş. Jьvqan vaqьtta đur qьna havьtqa halьp şişmə jəki əђtə jabьlqan bik tađa qojo hьvь menən jьvьlьrqa tejeş. Oşo xəldə todla nahь havьtqa halьna. Əgərdə şişmə qojo hьvdarьnьn tađalьqьna ьşanьs bulmaqanda jьvьlqan qьjarlarđь ber ađ qajnaqan hьvqa totola. Bьna oşo rəveştə eştərgə məmkin. Durqьna kiђmək hьmaq havьtqa 2 kilogьram todqa 12 litьr hьv quşьp bik nьq qajnatьp halalar. Oşo halьnasaq kiђməkkə qьjarlarđь kərzin menən ber minut samahь batьrьlьp totola. Bьnьn huңьnda oşo qьjarlarđь qajnaqan hьv bik nьq hьvьtьlqan bulьp şunda 2-3 minutqa halьp totolalarđa oşo xəldə todlanahь havьtqa halьna. Qьjarlarđь oşo rəveştə əđerləngəndən huңьnda kiђməkkə halьr əsən imən, sia, qaraqat japьraqtarь əđerlənə. Todlav əsən hьvđьn bik tađa bulьvь şart, şunьn əsən şişmə jəki tađa qojo hьvь alьp 800 gьram todqa 12 litьr hьv quşьlьp halьna. Kiђməkkə iң təvlə jartьlaş juqarьla kyrhətelgənsə hьv halьnьp japьraqtar qьjar jəki pamidur menən aralaştьrьlьp halьna. Kiђmək oşo rəveştə tulqas əђtənə taqta qapqas jabьp taş jəki başqa berər tərlə menən baђtьrьlьp qujьla.

Kiђmə'‑tərđə məmkin tiklem halqьn tađa urьndarđa haqtarqa kərək. Bьnьn əsən qar badđarь padvaldar qullanьrqa tejeş. Kiђməktər padvaldarqa urьnlaştьrьlьp ber aj-aj jarьm samahь torqas ularđь aşaj baştarqa kərək. Pamidurđьla todlav naq oşo qьjar todlav hьmaq Tik bьnda japьraqtarđь kyberək halьrqa kərək. Sənki pamidurđer bik jomoşaq bulьp japьraqtar əđ bulha berehe ikensə hьnə tejep bođolov ixtimalь bar. Əşo juqarьla kyrhətelgən saralar qullanьna yңtergən jəşelsələrđən tulђьь menən fajdlanьrqa məmkinlek bulьr.

Ə.Ə.

Əfə kənləgə

— Başturgь magazinьna Krasnьj Klyc fabrigənən 1000 jəşnik pьjala havьt—habalar kildə,

— Kyn eşləv, tirə iləv zavьttarь satsejalizem jarьşь julь menən eşləp sьqarьvđь arttьrьv əsən alььn sьqьvsь eşsələrgə bylək fundьna 3000 hum aqsa bildələne.

— Krasnьj Klyc ambulatur ejahьnьn binahьna rimunt başlanqanlьqtan, ambulaturьj vaqьtlь rəveştə 2—nse ambulaturьja ergəhenə kyste.

— 2—nse sintəberđən başlap sizunnьj eşsələrgə, Əfə eşsələr kapiratifьnan tərlə ađьq nəmelərə birelə başlaj.

— Berense numirlь Başnarpitqa rimuntjahalьp bettə. Ul tiđ kəndən eşkə başlajasaq.

— Əfə eşsələr kapiratsejəhь 1-se numurlь sujьn qojov zavutь eşsələrə əsən sintəber başьnan stalavaj asasaq.

„Qara—jaqup"jal jorto turahьnda

(Kiləsək əsən tələktər)

Jal sizunь ytep bara. Meңdərsə eşsə xeđmətkərđər yđđərenen utpuskalarьn tərlə jal jorttarьnda, sanaturejə, kururttar đa ytkərep, eşlər əsən kestər jьjnajđar.

Başqortostandaqь jal jorttarь həm sanaturejələr đə davalanьvđьn vaqьtь ytep bara. Ləkin bed, bьjьlqь jəjgə jal sizunь turahьnda qajhьber hyđđər, tələktərđe əjtevđə kərək tibeđ.

Bьnda qələm osonda Məqarifsələr sajuzьnьn əlkə byləge qaramaqьndaqь „Qara jaqup jal jorton" alьp ytərgə tura kilə.

Vrac Gulandьn əjtevənə qaraqanda, bьjьl jal jortonan ber mengə jaqьn keşə kyberəge məqarifsələr ytkərelgən. Sizunqa ber meң keşə ber sajuz qarmaqьnda qьna bulqan jal jorto əsən əlbittə đur han.

Jal jortonoң ojoştorolovь turahьnda.

Kərək jal jortonoң adminestratsejəhe, kərək jal itevsələr yđđəre jal jortonoң ojoştorolovьnda đur jeteşheđlektər barlьqьn əjttelər.

Başlьsa jeteşheđlek: torlaq məs'ələhenən kilep sьqa.

Unda jal jortona nurma bujьnsa 160 keşe alьnьrqa tejeş bulha, torlaq menən tə'min iteleve barь 50% qьna. Jal jortona 160 keşe genə alьnmajsa 200 ləp alьnьv rətten bulqan. Bьl xəl aşxanala ike smьna eşləvđə đur uңajhьđlьqtar tьvđьrqan.

Ikense jeteşheđlek—jal jortonda kyltura—massavaj eştərđən qujьlmavь, stinə gəzite sьqarьlmaj kətəpxana eşləməj, kitaptar əđ, gəzittər hirək alьna. Ujьndarđьn haman ber tərlə bulьvьla kyңelheđlek tьvđьra.

Ojoştorolqan kisələrđən jəkmətke həm xuduzьsteva jaqьnan tybən bulьvь, ularđa xal tura xəkem hərevđə đur jeteşheđlektərđən hanala.

Əsənsenən—jal jortonoң urьnь turahьnda.

Qara—Jaqup ti đə Abьlprus ylep kitə axьrь.

— Nəmə bar huң Qara Jaqup ta.

— Qьmьđ.

— Taqь nəmə bar.

— Hadlьq, batqaqlьq, jeveş hava,... Qara Jaqup klimet jaqьnan jal itev əsən fajđalь urьn tygel. Bьnь hər jьldь kilgən vьractar đa əjtep kitələr. Ytkən jьl, Abьlprus jal jorton Abaulla avьlьna kysererge tip prajьkt təđegən bulqan .. ə, yđə bьjьl ul prajьkьttan sigenep, Qara Jaqupta kuxnə—aşxana eşlətkən.

Qara Jaquptьn berđən ber xosusejəte unьn qьmьđьnda.

Əgər qьmьđ bulmaha, unda jal jorto totovđьn əhəmejəte bьlmat ine. Şulajđa bьl xəldən sьqьp bulasaq. Jal jorton tabiqəte, havahь şəp, urьnь juqarь, jorttarь kyp bulqan Abdulla avьluna kyserev menən bergə, qьmьđđь Qara Jaquplar manapulejəhendə qaldьrьrqa kərək. Bьjьl Qara Jaqupta „yrgə dim" kalxuzь jal jortona qьmьđ əđerləhə lə, jetərlek əđerləj almanь. (kənenə 100 butilka əđ, bьnь 500 gə jetkerergə kərək bulasaq). Kiləhe jьldan kalxuzdьn qьmьđ jabav eşen đurajtьp Abdulla avьlьna kiltertev kyp artьq həm fajđalь bulasaq.

Sajuz, Straxkassa məqarifsələr ərmejəhenen havlьqtarьn haqlav həm ьsьn məqənəhe menən jal itevđərən tə-min itev julьnda bьl tavьşqa qolaq halьrqa tejeş bulalar.

Q. Qj.

— Balalar kansultatsejə hь ergəhenə jaң tьvqan qьđ bala taşlap kitkəndər.

Kino jaңьlьqtarь

Başqortostanda nindəj kartina eşlənde.

Məskəvđən kilgən „Vastok kino" ikespiditsejəhe „Azejə sigendə" (Başqortostan) tigən kartinanь təşerəv eşen bəterđə.

Bьl kino ikespiditsejəhe Başqortostanda əs aj tirəhe vaqьt esendə „Azejə sigendə" isemle kartina eşlənə. Bьl kyp mitьrazlь kartina. Şul uq vaqьtta ikespiditsejə qьђqa mitrazlь «Başqortostan« kartinahьn təşerđə. Bьl kartinala Başqortostanda malsьlьq eşə kyrhətelə, Uqa təp matirijal itep Başqortostandьn đur safxuzdarьnan „Krasnaja başkireja" safxuzь alьndь.

Ikispiditsejə udar rəveştə eşlənə. Kəndərđən qojaşlь bulьvь irespiditsejəneң aşьqьş eşləvenə jarđam ittelər. Şunьn əsən ikespiditsejə yđenen eş kənə 7 kəngəqь ђqarttь. Şularqa unьn smitahь 60 % qaqьt qarđь.

Kino ikespiditsejə təşerelgən taђmalarđь labaraturejala eşləv əsən 1 nse sintəberđə Məskəvgə qajtьp kittə.

Rizissur Anuşinkunьn hyđenə qaraqanda bьl kartinanьn labaratureja eşə 15 nse sintəbergə bətəp şul vaqьttar da kartina jəməqət qaravь əsən Əfəgə kilterelergə tejeş.

Qinvar ajьnda ihə kartina yđə Əfəgə prakatka birelə..ək. Bьl kartinanьn rizissur həm apiratьrь Anuşinko.

KAZIVNIKЬF.

— Başturg magazine sujьn qojov zavutь eşsələrenə spis kejemdər həm ajaq kejemdərə birđə.

Ridaktьr Urn baђarь:F QJƏJSIN

Başqortostan pajlь kitap nəşrejat savđa şirkəte „Başkenəgə" neң

1930 jьl 1 ginvarqa

hədəmtə BALANS

AKTIF

Statja isemdəre	Summahь: Ajьrьm	Summahь: Dəjəm
I. Milek		
1. Bina həm qaraltьlar	4755—55	
2. Maşina həm tipagrafejə qorolmalarь	622—25	
3. Xuzalьq invintarь	10394—57	15772—35
II. Matirejaldar:		
1. Qaqьđ	31196—97	
2. Tərlə matirejal	37 9—52	34916—49
III. Bətməgən Prajьzvudstva:		
1. Prajьzvudstьvala nəşrejaljat	—	17363—13
IV. Tavar həm əđər nəmələr:		
1. Magazindar a tavar	383648—44	
2. Kamisejəgə birelgən	2241—70	
3. Julda	46637—52	
4. Urtaq naşirđarđьn ədəbejatь	59789—04	492316—75
V. Aqsa summalarь:		
1. Kassa	1359—32	
2. Ti-uşsi souttar	87064 —	
3. Rascuttar bujьnsa şəqbələr	1390—74	89814—06
VI. Qьjbatlь qaqьđđar:		
1. Qьjbatlь qaqьđđar	—	9076—36
VII. Başqa pritprejətejələrgə qatьşьv:		
1. Paj həm aksejələr	—	2195 —
VIII. Alьv viksel həm dakuminttarь		
1. Partefildə vikseldər	93359—09	
2. Ucutta „	322—55	
3. Pratist itelgən vikseldər	37—36	93719 —
IX. Rascuttar:		
1. Pastafşik həm padrətsələr	46297—61	
2. Aftьr həm xuđuzniktar (avanstar)	36087—46	
3. Alьvsьlar	202449—96	
4. Kamisejanirđar	385—13	
5. Rascuttar bujьnsa aftьrđar	7175—55	
6. Tərlə keşe həm məəssəsə'lər	9212—05	
7. Şiklə alasaqtar	11866—50	
8. Eşsələrgə kridit	1554—90	
9. Patpisşiktər	6122—10	
10. Naluz platyzdar	3791—56	324942—82
X. Padatcut summalar:		
1. Padatcut keşelər	—	912—89
XI. Aldaqь jьlqь rasxuttar:		
1. Aldaqь jьlьq rasxuttar	10707—21	
2. Bylenergə tejeşle rasxuttar	735—31	11442—52
BALANS		1092471—37

PASSIF

Statja isemdəre	Summahь: Ajьrьm	Summahь: Dəjəm
I. Kapitaldar		
1. Ustaf kapitalь	146184—24	
2. Rizirьf kapitalь	10054—58	
3. Nəşrejjat kapitalь	21352—66	177591—48
II. Fundtar:		
1. Eşsə xedmətkərđərđen tormoşon jaqşьrtьv fundь	159—03	
2. Maxsus fundtar	34235—40	
3. Stipindejələr fundь	788—20	35182—63
III. Milek pagaşinejəhe:		
1. Milek pagaşinejəhe	—	8823—02
IV. Rizireftər:		
1. Şiklə alasaq qəm prat viksel rizirefь	11903—86	
2. Qaldьq kitap xaqьn arzanajtьv	66944 —	
V. Bydzittən aqsa birev:		
1. Bergələşep naşer itevsələrđən summalarь	—	147572—30
VI. Bankьlar:		
1. Viksel ucutь bujьnsa bankьlar	—	322—55
VII. Birelgən vikseldər:		
1. Birelgən vikseldər	—	333814—50
VIII. Rascuttar:		
1. Pastavşiktar	159391—47	
2. Rascuttar bujьnsa aftьrđar	4793—76	
3. Alьvsьlar	61145—96	
4. Kamisejanirđar	6251—84	
5. Rascuttar bujьnsa kəmitənttər	17150—38	
6. Naluktar bujьnsa Başnarkamfin	14353—03	
7. Tərlə keşe həm mə'əssəsələr	7814—69	
8. Patpiska	7605—06	278509—19
IX. Hədəmtə:		
1. Iđəp jьlьnda tauьş	—	36807—84
BALANЬS		1092471—37

ZABALANS STATJƏLAR.

1. Kəmisejəgə alьnqan tavar	30246—16	
2. Arindaqa „ milek	263492 —	293738—16
1. Tavarđar bujьnsa kəmitənttər	30246—16	
2. Arindaqa birevsələr	263492 —	293738—16

Iđəp jьlьnda kyrelgən tabьştan 20 pr. 6—7361 hum 57 tin daxuttan ualuk tyləvgə ajrьlьp, qalqan 29446 hum 27 tin bьlaj bylenə.

Eşsə—xeđmətkər torm. jaqşьrtьv fundьna	10 pr.	2944 hum 62 tin
Zapas kapitalqa	10 pr.	2944 „ 63 „
Qьđьqtьrьv fundьna	0,25 pr.	73 „ 61 „
Pajşiktarqa dividint		23483 „ 41 „

Dividinttən 23094 hum 29 tine jerle bydzitkə birelə.

Pravilnejə rəise **Ajdarьf.**

Başbuxgaltir **Mixajlьf.**

Bьl balans Narkumfin ergəhendə məəssəsələr ara kamisejələ 1930 j. 39-VIda, Başsavnarkumdьn 30 j. 19 VII ultьrьşьnda rađlanьp, iqlan itevgə rəxsəs itelə.

Mə'əssəsələr ara keңəşmə rpise: **Rixeref.**

Belderev.

5 sintəber, kiskə 6 səqəttə. Qala səvitendə adminstratif siksejə saqrьla. Xalьq məxkəməhe daklatь, tikşerev kəmisejəhenen quşьmta daklatь bulasaq.

Qala səvitenen aqzalarь həm berkətelgən kandidattar kilergə tejeştər. Sut, təftiş eşsələrə həm nadziratel militsejələr saqьrьlalar

Bylmə № 28.

1930 Sitəber 5

	alьv	hatьv
1-6% A. O. Z.	4 h. 91	— h. —
1926 j. 6/zhəd. „	„ 128 h. 5	128 h. 5
1929 j. ... zajьm	101 . 55,	102 h. 15
1927 j. 10% O. Z.	26 . 16„	— —
„ 5-kret. O. Z.	5 „ — „	— „ —
K.X. məqatьvZ.	10.35 — „	— „ —
...Z.m...	25.62½	— „ —
... 6/zlь	25. —	— „ —
B ... 6/zhəd	35. —	— —
„ 6/zlь	52, 42 „	52, 52 „
„ 6/z	50—42	52, 52
11/zlь ... Z	105—50	105 60
...	25 21	5—51
pr. 1930 ...	50—4½	50—46½

Əfə KINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA
Sejansьtar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.

Ural kinahьnda bəgən:
Şavlь kyreşe.
6 bylektə jaңь Amirika kəmidejəhe.

IDEL KINAHЬNDA
Sejansьtar 8, 5 jarьm 11 s. saşlanalar

KASTYS KALINUVSKIJ
7 bylektə drama.
Kassa 5—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejansьtar 8, 9 jarьm s. saşlanalar.

SPARTAK
8 bylektə z3r, xuduzьstьvalь, tarixi bajavik.
Sejansьtar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanc.

„5-Maj"

?

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» БЦСНХ. Заказ № 139

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Massavьj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 dən kiske 4 kə tikləm qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja pralitarđarь, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 5 hum 00 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kantorьnda, betə pəçtə kantorđarьnda, əpləknəmdə həm xat jetkereselərđə qabul itelə.

№203 Şəmbe 6 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

Jaŋь tulqьndarđь bəlşəviktərsə qarşьlarqa

Đur tarixi jьldьŋ aђaqьnpa kilep jetəbeđ. Kalxuzdarqa ingən miljunlaqan kerəђtejən xuzalьqtarь berensə jьl satsejalizəm xuzalьqь sistimahьnda pradukta birələr. Partejənen dərəђ səjəsəte, uŋ appartunizəm həm „hul" kuntьr rivəlytsejyn trutskizəm menən kerəşev nətizələrenen jemeştərə; 62% tavar ikməge kalxuz həm safxuzdardan xəder donja pralitarejatь kartahьna qujьldь.

Jađqь səsev kampanejahь kalxuzdarđьŋ maşina menən fajdalanьv, eşləp sьqarьv kesterenen kytəreleve, xeđmət dissiplinahьnьŋ kammunizəm furmahьnda ojoşovqa barьp jeteve (satsejalizəm jarьşь həm udarsьlьq) jaqьnan kapitalizəm sistimahь həm ajьrьm vaq xuzalьqtarqa qaraqanda aldьn bulьvьn kyrhətbələr, berense unьş bylev kalxuzqa ingən jarlь urta xəlle batraktarđьŋ tormoştarьn jaqşьrьnьn rəjal rəveştə kyrhətəsək. Bьl xəl hər ber kerəђtejən—qarşьnda kulak agitatsejəhenen kuntьr rivəlytsejyn jeđen asasaq. Hər ber kerəђtejən kalxuz teđev eşenen yđ eşe bulьvьn, yđenen kalxuz qapqa təbəndə torovьn aŋlajasaq.

Begengə jaŋqьđ xuzalьqqa-irtəgə kalxuz kəndəre kilep jetəsək.

Kalxuzdar đa unьş bylev, kalxuzdar đa miljunlap kiŋ tulqьn menən kytərelgən massa xərəkəten vaqьtlь bьvьp torqan (jađqь begeştər, kulak agitatsejəhe) kertələrə alьnьp taşlanasaq.

Şunьŋ əsendə beđ jaŋь tulqьndarqa bəlşəviktərsə əđerlənergə tejeşbeđ. Bьnьŋ əsen partejənen XVI nsь s'jьzь bir gən diriktiftarьn tulьhь menən jerenə jetkerergə, unь nьqlap ejrənergə kərək.

Yđək məs'ələ bulьp unьş bylev tьva. Eşteŋ kyləmə həm sьjfatьna qarap unьş bylev iђəp jerətev eşterenen şьma bulьvdarьn talap itə. Bergenə lə iђəpkə kermegəneş kenə qalmahьn, hər ber kalxuz aqzahь eşləgən eşenə tulьhь menən tejeşle, praduksejahьn alhьn.

Bьl eş đur tərtip menən pralitarsьlьq dissiplinahь menən barhьn.

Şunuŋ menən bergə partejə, prafsajuz, səvit, kalxuz sajuz ojoşmalarь XVI nsь s'jьz həm XIV nsə əlkə kanfirinsejəhenen kyrhətkən kalliktifleşevgə başlanqьs əđerlek bəђqьstarьn bəlşəviktərsə tormoşqa ytkərergə kərək.

Başlanqьs prajьzvudsteva şirkəttərenə berleşev, bergələp eşləv şirkəttərenə ojoşovđar, şular arqьrь juqarь furmalarqa (artilgə) kysərgə əđerlek alьp barьv beđđeŋ praktik burьsьbьđ bulьrqa tejeş.

Partejənen kerəђtejəndər kalxuzdarqa inevdə irekle, tip əjteve yđ—yđenən barьvsьlьq (samatyk) tejyrejəhe tygəl. Kerəђtejənde kətep jatarqa tygəl, unьŋ kalxuzqa jeđ menən əjlənevən kyrə belergə, unь ojoştororqa kərək.

Partejə yđenen s'jьz, kanfirinsejə plinumdarьnda avьl xuzalьqьnьŋ alqa barьvьnda tik ike genə jul:

Kapitalizəm jəki satsəjalizəm bulьvьn ber—ber artlь qabatlaj kilə. Uŋ appartunistar avьl xuzalьqьnьŋ kapitalizəm julь menən alqa kitevđəge kertələrđe alьp taştarqa, şunьŋ menən bergə ilde jaqьnan kapitalizьmqa taba alьp barьrqa təqdim itkəjnelər. Partejə satsəjalizəm julь menən kitte. Vaq xuzalьqtar satsəjalizəm julьnda eşləp sьqarьv kesterenə kertə bula torqan fakьttar. Şuqakyrə beđđeŋ qarşьlьqьbьđđa tik bergenə jul—kalliktifləşev julь tora.

XVI nsь s'jьzjdьŋ bejek luzungahь —„biş jьllьqtьŋ aђaqьna tiklem betə SSSR kyləmendə avьl xuzalьqьn totoş kalliktifleştərev" (Stalin).

Həm şunьŋ nigeđendə kulaktьŋ sьjnьf bulьv jaqьnan betərev.

Bьl đur eş yđ—yđenən barmajsaq.

Şunьŋ əsendə beđ jaŋь tulqьndarđь bəlşəviktərsə qarşьlarqa tejeşbeđ.

5 JЬLLЬQTЬŊ ƏSƏNSƏ JЬLЬN QARŞЬ ALAJЬQ

Biş jьllьq plandьŋ təvge ike jьlь uđьp bara, taqь 26 kəndən huŋ beđ bьl ike jьlda eşləgən eştərebeđđən jomqaq jahap kilәsək jьldьŋ planьn tultьrьv eşenə kereşәsəkbeđ. 5 jьllьq plandьŋ 3 nsə jьlь XVI nsь partejə s'jezьnda sьqarьlqan diriktif qararđь tormoşqa uđqarьvđa, betə frunt buj҆ьnsa satsejalizəm hezyme alьp barьvđa đur ryl ujnajasaq.

Ytkən jьl betə xuzalьq tarmaqtarьnda plan artьqь menən tultьrьlqajnь. Uđьp bara torqan jьldьŋ planьn 5 jьllьq plan buj҆ьnsa bildələngəndə bajtaq arttьrьp alьvqa qaramaђtan, kyp ucaskalarda artьqь menən tultьrьlьrqa tora.

Bьl jьldьŋ planь «5 jьllьq plan 4 jьlda" luzungahь aђtьnda eşlənep kilə. Şuqa kyrə bьl uđьp barqan jьldьŋ jomqaqь uđqan jьldaqь kevek başta bildələngən sьjfьrđar đan bik kyp artьq bulьp sьqasaqь iђde hər kemgə kyrenep tora.

Ləkin şulaj bulha la qajhь ber zavьt—fabriktarđьŋ başta betə məmkinlektərgə kyđ halьnmajьnsa pramfinplan teđevđə uŋ appartunislьqqa birələp, nəmə eştep sьqarьvda bulqan betə məmkinlektərgə nьq kyđ halmaj torop, plandь kyp pratsintqa 'arttьrьp sьqarьvđarь (bьqa berense numir sujьn qojov zavьtь jənle miђal bula ala) narmal xəl tygel.

Bьl qəđəttən tьş arttьrьlьp tultьrьlьvđьŋ təbəndə beđđeŋsə neđək jergə tiŋləşevsələk jata. Bьna bьl məs'ələne sisevgə betə esse aktiftarđь ojoştorqa, bьndaj uŋ appartunislьqtarqa vaqьtьnda qatь atpur birə barьrqa kərək.

Ənə şunьŋ əsendə bьl huŋqь 3 ajđa tultьrьlьrqa tejeş bulqan plandь tultьrqan məldə baştaqь 9 ajđaqь kyrəngən məmkinlektərđe tulьhь menən qullanmaj jəşerep qaldьrьlьvdarqa urьn qujmaђqa, bьl eştə kyđətep barьv eşenə betə aktiftь mabilizavajt itergə kərək. Bьnьŋ əsen nəmə eşləp sьqarьvsь fabrik—zavьttar əђtənən tikşerep kyđətep barьvđь julqa halьrqa, ikense udarnaj brigadalarđьŋ eşen kəsəjtep, ularqa nalyt jahav eşen jьşajtьrqa kərək. Ulqьna la tygəl RKI ojoşmalarь bьl betə jynheđlektərđe asьp hala barьrqa həm tejeşle saralar kyrergə tejeş.

Bikmit.

BAKU, 1. Azьnifettəŋ betə pramislaiarьnda 920,000 tunna nifet sьqarьlqan; bьl pragramdьŋ 87,6 % teşkil itə. Jьl başьnan birle 9.295.000 tunna nifet sьqarьlqan, jьllьq pragramdьŋ 88,4% ytelgən.

TAŞKINT, 1. Bьnda 2 miljun bot igen hişarlьq ilivatьr halьna. Bьl ilivatьr yktəber rivəlytsejəhenen XIII nse jьlьŋ kənendə asьlasaq.

KIJEF, 1. Ukruk kantrylkomisejəhe rajunqa barьvdan baş tartqan esen Kaminьvanь partejənen sьqardь. Ul partejələ 1920 nse jьldan birle tor...

Zavьt, fabriktarđa həm şaxtalarđa əđeklektərđə beterev esen sintəber—udarnaj aj itep iqlan itelə.

Gigant tedelegtər arahьnda pramfinplandarьn jaqşь həm jeteđ ytəv əđeklektərđə beterev julьnda satsejalizəm jarьşь.

JAŊЬ TULQЬNQA JETƏKSELEK ITƏRGƏ.

JAŊQЬĐ XUZALЬQTARĐAN QASMAJ, ULARĐЬ KALXUZQA OJOŞORQA TELƏGƏN KALXUZDAR QЬNA SƏVIT VЬLASЬNЬŊ ЬSЬN TERƏGE BULA ALA.

Betə kalxuzdarqa, kalxuzsьlarqa həm kalxuz berekmələrenə.

Kalliktif xuzalьqtarđьŋ praizvudstva jaqьnan nьqьnьvьlьrьndaqь ifrat đur unьştar fəqət, kalxuzsьlarđan eştə kytareleşə həm intuzejazьm arqaqahьndaqьna bulьrqa kildə.

Şunьŋ menən bergə ləkin, betə kalxuz sistimahь aldьnda —qalqan jaŋqьđ xuzalьqtar jalpьhь đa kalxuzdarqa tartьv bursьь tora.

Xeləmi, kalxuz həm kalxuz sajuzdar—jaŋь qatlam batrak, jarlь həm urta xəlle jalpьhь kalxuzdarqa ьlьqtьrьvqa ele bulha tejeşle iqtibar birep jetkermejđər. Jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda ber terlelə massavaj eş alьp barьlmaj tejərlek. Qajhь ber kalxuz ojoştorovsьlar həm kalxuz sajuzdar—kalxuz ojoşmalarь fəqət yđđərenen xuzalьq məs'ələlərə menən genə şeqəllənergə tejeş ə, kalxuzlaşьv eşen kiləsəktələ alьp barьv ul bytən ojoşmalar eşe, tip ujlap passiflьq kyrhətələr, samatykkə ьşanьp, kalxuz işegen biklep totalar.

Kalxuzdar menən jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda mənəsəbət jaqşьrtьv məs'ələhe kalxuz həm kalxuz—sajuzdar eşendə ele bulha kəndəlek iŋ məhim eş itep iђəplənməj. Jətməhə bik kyp vaqiqələrđə jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzlaşьvqa bulqan saqlam teləktərenə—ere kalxux ojoştorov əsen jaŋqьđ xuzalьqtar jьjьla birhendər ələ, tigən uj menən tatqarlьq itelə, JAŊQЬĐ XUZALЬQTARĐЬŊ ZƏJƏVLINEJƏLƏREN QARAVĐЬ JЬŞQЬNA HIS IREK BIRELERGƏ MƏMKIN BULMAQJAN VALAKITALAR TЬVĐЬRЬLA: Zəjəvlinejələrđe qarav aqьmdaqь kampanja aђaqьna qaldьrьla, hьnak mətdəttərə bilgelənə, furmьhьn kilterep jađьlmaqan, tip zəjəvlinejələr kirə qajtalьra.

Bik kyp xuzalьqtar kalxuzqa inərgə teləhələr də nisek inərgə belməj aptьrajdar. Qajhь berəvđərə — kalxuzьŋ nəmələgen belməj, kalxuzdь eş eşləv (praizvudstьva), xeđmət ojoştorov nisək bulasaq, kalxuzqa ingən kalxuz kiterenən eləş nisək sьqarьlasaqlьqtь belməj, şul turalarđa tejeşle aŋlatmalar ala almavđan ikelənep toralar.

Kalxuz sintьr—jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda eş alьp barьvsь bьl rəveştə bulьvьn his qəfev itelə torqan eş tygel tip hanaj həm bьqь uŋ appartunistьq praktikahь kyreneşə, tip karaj.

Aldahьđđaqь kəđgə səsev həm igen əđerlev kampanejalarь, unьş byleşev eşe—jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalxuzqa ьlьqtьrьv həm kalxuz ojoştorov luzungьhь aђtenda ytərgə tejeş.

Kalxuz sintьr tyбəndəge saqьlarqa kyrergə təqdim itə:

1 Jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ avьl həm kvartal dəjəm jьjьlьştarьnda kalxuz idaralarь kalxuz eşenen hedəmtələrə turahьnda daklattar jahahьndar həm jənle, kankrit miђaldar menən kalxuzdьŋ betə artьqlьqtarьn iђbat ithendər.

(unьş byleşev hedəmtələren. Kalxuzda invintarđarđan fajđalanьv hedəmtələren, kalxuz menən jaŋqьđ xuzalьqtar baђьvđarьnda igen unьşь ajьrmalarьn, igen əđerləv planь ytələven həm kalxuz jalpьhьnьŋ ojossanlьqьn—kyrhəthendər).

Oşo uq jьjьlьştarđa kulak qotqoho la asьp halьnhьn.

Jaŋqьđ xuzalьqtar jьjьlьşьnda kalxuzdьŋ unьştarь menən bergə jeteşheđlektərə lə, kalxuz eşən boђovđarđa asьp halьnhьn, jaŋqьđ xuzalьqtar bьl jeteşheđlektərđe betərev əsən keŋəştər birhəndər.

2. Pirigiptər arqahьnda həm aŋlaşьlmavlьq arqahьnda kalxuzdan sьqьvsьlarđьŋ berləşkən jьjьlьştarьn saqьrьrqa həm oşo jьjьlьşta ularđьŋ nijə sьqьvđarьn tikşerergə həm kalxuz eşendəge jeteşheđlektərđe betərergə kərək.

3. Kalxuzrəvşendə afurmit itelməhələrđə igen səsev həm urьvđa bergə quşьlьp eş eşləvsə jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ jьjьlьştarьn saqьrьp, ularđan kalxuz ojoştorov məs'ələhen bergə məđəkərə itergə.

4. Bigrəgendə, qatьn qьđđar əsən maxsus jьjьlьş ytkərep, şul jьjьlьşta kalxuzdarđьŋ eşməkərlegən, bigrəktə kalxuzdarđa tormoş həm qatьn—qьđđar xeđmətən ojoştorov məs'ələhen tikşerergə.

5. Hər ber kalxuzda aldьnqь həm hьnalqan kalxuzsьlarđan jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda massavaj eş alьp barьrqa həm urta xəlle jalpь jaŋqьđ xuzalьqtarqa ajьrьm jaŋqьşlarqa unь kalxuzqa ьlьqtьrьv dimlev əsen ir həm qatьn—qьđ kalxuzsьlardan maxsus gruppalar ojoştorqorqa.

6. Kalxuz sajuzdar həm kalxuz avьldarьnda kalxuzqa dimlevsə inəjitif gruppalar ojoştorqa, bьl gruppalarqa kalxuzdьŋ eşendə hər terle jardam itep, ular menən kalxuzdьŋ artьqlьqtarьn həjləp teşəndərergə kərək.

7. Unьş jьjnav, igen huqьv kəđgə səsev həm igen əđerləv eşterendə kalxuzdar jaŋqьđ xuzalьqtarqa kiŋ rəveştə praizvudьstьva jardamь kyrhətergə tejeştər.

8. Jaŋqьđ xuzalьqtar menən berlektə estinə gezittərə sьqarьrqa həm bьl gezittərđə kalxuzdьŋ betə unьştarьn tulь rəveştə jaqtьrtьrqa, kalxuz eşendəge boђovđarqa qarşь kereş asьrqa. Bigrəktь xuzalьq sьqьmdarьn tikşerep urьnhьđ sьqьmdarđь, xuzahьđlьq həm juqaltьvđarđь asьrqa kərək.

Jaŋqьđ xuzalьqtar arahьnda eş alьp barьvqa qьђqa mətdətlə kampaneja qьna tip qaramђqa, bəlki jaŋqьđ xuzalьqtarđь kalxuzqa ьlьqtьrьv həm jaŋь kalxuzdar ojoştorov julьnda bik đur sьđamlьq həm sabьrlьq menən sistimalь rəveştə davam itterelesək eş tip qararqa kərək.

Jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalliktif teş turahьndaqь betə başlanqьs xərəkəttərenə, Məђələn—igendə bergə eşləv, bergə hadan hərev, bergə qatmarlь maşinalar alьv, bergə mal yrsetev, maşinalarđan bergə fajđalanьv, jaqşь toqom yrsetkeştər (toqom maldarь), orloq, matirialdar alьvđarьna betəhenələ kalxuzlaşьvđьŋ başlanqьsь tip qarap şul julda fajđalanьrqa kərək.

Fəqət, jaŋqьđ xuzalьqtarđan biklənep—qasьp jatmaqan bəlki jaŋqьđ xuzblьqtarđь irekle rəveştə kalxuzqa ьlьqtьrьv julьnda kiŋ rəveştə eş alьp barqan kalxuzdar qьna səvit vьlasьnьŋ ьsьn, eşənesle terəge bula alalar.

SSSR həm RSFSR kalxuz sintьrьnьŋ rəise; JURKIN.

SSSR

Igen tapşьrьvsьlarđь byləkləv turahьnda.

MƏSKƏV, 4. SSSR Savđa xalq kamisarlьqь yđenen jerle urgьndarьna igen tapşьrьvsьlarđь byləkləv sistimьn tulь dəvməldə bojomqa aşьrьrqa təqdim itte. Byləkləv əsen bildələngən sənəqət tavarđarьn tulь rəveştə avьlqa jetkərevgə ajьrьmsa diqqət birelergə tejeşle. Savđa byləktərə sənəqət tavarđarьnьŋ hatьlьđarьn qətqej rəveştə iђepkə alьp həm ul eş əђtenən kanteryl qujьp, tavar menən tə'min itev tərtibe turahьnda igen tapşьrьvьarqa kiŋ rəveştə belederergə tejeştər.

Kerəђtejən yđ ara jarđam kəmitəttərə dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvqa jarđam itergə tejeştər.

MƏSKƏV, 3. Kerəђtejən yđ ara jarđam kəmitəttərə Yđək Kəmitətə məđəni kerəktərgə birelə torqan summalarđьŋ 80% tьn dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьv əsen birergə urьndarđaqь kəmitəttərgə təqdim itte. Avьldarđa bildələ maqsattar əsen aqsa ajьrqanda şulaj uq dəjəm başlanqьs uqьv əsen sritstevalar ajьrьp birelergə tejeşle. Oşom rəveşsə mabilizavajt itelgən aqsalar dəjem başlanqьs uqьvđь bojomqa asьrьvqa jarđam kəmitəttərenə birelergə tejeş. Raskulacivajt itelgən kulak xuzalьqtarьnьŋ əjđərə lə şul uq julda fajđalanьrqa tejeşle. Kerəђtejən yđ ara jarđam kəmitəttərə tarafьnan məktəptərđə tədətev həm jaŋьlarьn hьlьv julьnda jəmoqəttəŋ eş menən jardamь ojoştorolorqa tejeşle.

Kəđgə səsev kampanejahьnda qəđəlejə urgьndarьnьŋ burьsьarь.

MƏSKƏV, 3. Qəđəlejə xalq kamisarlьqь betə kraj həm əlkə prakururđarьna həm suttarьna, kəđgə səsev kampanejahьnda ularđьŋ totqan urьndarь turahьnda diriktif birđe. Qəđəlejə urьndarь təv başlap kəđgə səsev kampanejahь plandarьn bojomqa aşьrqan vaqьtta baş—baştaqlьqtarqa, „samatyk" kə ьşanьvđarqa həm ab'jektif səbəptərgə hьltavđarqa qatь atpur birergə tejeştər. Prakurur kyđətselegə bьl julda qəjeplə keşelərđe belergə həm sut məs'ylejətenə tarttьrьv julь menən plandarđьŋ boђolovđarьn betərergə tejeşle. Prakurur kyđətselegenə kalxuzdar həm kalxuzsьlar əsen lguttər birev turahьndaqь zakundarđьŋ tulь rəveştə ytkərelevđəren kyđətev burьsь jəkətələ. Jalqan kalxuzdar menən kerəşevgə, kalxuzdarđan kulak iliminttarьn sьqarьvqa həm şul uq vaqьtta ularđь jenəjətselər tərtibendə məs'ylejətkə tarttьrьvqa nьq diqqət birelergə tejeşle.

Qəđəlejə xalq kamisarlьqь yđənen diriktif xatьn da tybəngə urьndarqa jənlə jetəkselekten kesəjteleven həm batrak, jarlь, urta xəlle jalpь, şulaj uq kalxuzsьlar menən turanan tura bəjđəneş qujьvđь talap itə. Kəđgə kantraktatsejə planь berensə avqьsqa tultьrьlьrqa tejeşle bulhala, ələ 15 nsə avqusqa la bik əđ ytelgən. Şunь iqtibarqa alьp prakurur kyđətselegenə bьl plandarđьŋ ytəlməvendə qəjeplə keşelərđe ber totqarhьđ belep, jenəjətselər tərtibendə məs'ylejətkə tartьrqa quşьldь. Jarlьlarqa həm urta xəllelərgə nisbətən zakundarđьŋ boђolovđarьn buldьrmav həm kulak menən reximheđ kereş—bьna bьlar kəđgə səsev kampanejahьnda qəđəlejə urgьndarь aldьna qujьlqan təp talaptar.

SƏMƏRQƏNT, 30. Yzbəkstanda igen əđerlər timptarь bik hylpən barqanlьqtan betə jəmhyrejəttə 25 nsə avqьsqa tikləm avqьs planьnьn barь tik 30 pratsintь ytəlgən. Şunь iђəpkə alьp Yzbəkestan kampartejəhenen yđək Kəmitətə 50 məs'yl eşsenə igen əđerləv julьndaqь udarnaj eşkə jebərergə qarar itte.

Başqortostan eşsəndəre rajun s'jezdarьn qьđьl abuzdar menən qotlajđar.

Jaŋь Qaramalь rajun kanfirinsejəhe 25 nsə avqьsta yđenen eşen betərep, s'jezdьŋ jabьlьvьn qьđьl abuzdar menən qotlanь.

Alda torqan qьjьnlьqtarđan baş tartьvsьlarqa kanfirinsejə nьq atpur birđe. Kanfirinsejənen huŋ vəkildər rajundarqa hər terlə kampanejə eştəren başqarьrqa həm oşonoŋ menən bergə rajun səvit s'jьzьna əđerlek saralarьn kyrergə tip taraldьlar. Rajkum məs'yl sikritarь itep ip. Izmajlьf hajlandь.

Jaŋь Qaramalь la berensə sintəberđə rajun səvit s'jezь asьlьp s'jez vaqьtьnda qьđьl abuzdar igen menən kilevđər davam itə.

LARIONЬF.

S'jez asьlьv menən 760 sintnir igen tapşьrьldь.

2 nsə sintəberđə Qьđьl—Jar rajunьnьŋ 1 nsə s'jezь asьldь. 16 nsə partejə s'jezьnьŋ qararđarь turahьnda Başqortostan xekymət vəkile ip. Xazьftьŋ daklatь tьŋlьdь. 2 nsə sintəberđə avьl səvittərenən dəvlətkə igen tapşьrьvđa qotlav tiligramdarь alьnьp, ular partejə həm xekymətteŋ diriktiftarьn ytəvgə hyđ birələr. S'jez asьlьv menən bylək itep 760 sitnir igen tapşьrьldь.

PRIZIDEJYM.

Pitьrav rajun partejə kanfirinsejəhe qьđьl abuzdar menən qotlana.

Estərlə kantunь pitrav rajunь partejə kanftrinsejəhe 23 nsə avqьsta bulьp, 132 partejə aqzahь qatnaştь. Kanfirinsejənen kən tərtibəndə XVI nsь partejə s'jezь qarardarь tikşerelep, karfirinsejə alqьşlap qarşь alьv menən urьndarqa jetkerergə həm qəməlgə aşьrьrqa hyđ birđelər. Biş jьllьq planьь dyrt jьldь tultьrьvqa, uŋlьq qurqьnьsь həm „hul" qa begevselər menən qatь kereş alьp barьrqa tip qarar sьqarđь. Kəfirinsejənə qotlap es kalxuzdan ber ajrьm xuzalьqtarđan tedəlgən abuzdar menən igen kilterep tapşьđьlar. Partejə kanfirinsejəhe igen kilterbvselərđə qarşь alьp hər ber bot igen xaqьnьŋ 60 tinenə diitsitle tavar menən tə'min itərgə hyđ birđe. Şulaj uq aqsalata birelgən betə avanstar totolop qalьrqa tejeşle;

3. Kalxuzdьŋ 1930—31 nsə jьlqa teşkən betə burьstarьn (maşinalar, orloq, mal həm kantraktatseja buj҆ьnsa) tulь rəveştə tylənevđəren tə'min itərgə; Kapital halьştar buj҆ьnsa (avьl xuzalьqь maşinalarь jaqşь noђel maldar həm bytəndər) bulqan burьstarđь tyləv gə bylenməђ fundtьn dəjem sumahьnьŋ jartьhьnan da artьq bulmaqan eləşə birelergə tejeş, bylenməђ fundtьŋ ikense jartьhь 1931 nsə jьldaqь kapital halьştarđь kiŋəjtev əsen totolorqa tejeş, şunьŋ menən bergə əgər bylenməђ fundtьn jartьhь kapital halьştar təŋgelle jəktəmələrđe qaplav qa jetməhə, ul vaqьtta kalxuzdьŋ valavaj daxutьnan əђtəmə atcislinejə jahalьrьqa tejeşle:

4. Kalxuz idarьhь hər ber kalxuzsьnьŋ kridit şirkətenə bulqan burьsь, unьŋ kalxuzqa birgən məlkətə menən qaplanmaqan eleşendə, nindəj kilerđən—uqa tejeşle urazaj eleşenənməjə bulmaha unьŋ jaŋqьđ eşləp alqan daxuttarьnanmь—qajtarlьvьn bildələrgə tejeş;

5. Orloq ssudahьnьŋ natura menən tulь rəveştə qajtarьlьvь kyrhətelergə tejeşle;

6. Qьr eştərə vaqьtьnda ađьqlanьv esən aђьq fundь barь tik dəjem jьjьlьştьŋ qararь buj҆ьnsa qьna həm kalxuzsьlarđьŋ urazajđaqь yđ eleştərenən irekle rəveştə ajьrьp birevđərə menən genə tedelərgə məmkin.

7. Idara həm xuzalьq rasxuttarь 15 meŋdən kəm daxutlь kalxuzdarqa 2—3 % tan həm 15 meŋdən artьq đaxutlь kalxuzdarqa 1 ½—2 % tan artьq bulmaђqa tejeş.

SSSR Narkamzimь həm kalxuzsintьrь betə jer həm kalxuz ojoşmalarьnan kalxuz teđeleşendəge bьl əhəmejətle eşkə məmkin bulqan tiklem kyp diqqət itevđe həm urazaj byləv eşen igen əđerləv planьn tultьrьvqa, səsev planьn ytəvgə, şulaj uq jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa jaŋьnan massavaj rəveştə kerə baştarьvđana tulь rəveştə bejđəp ytəqrergə təkdim itələr.

SSSR Narkamzimьnьŋ urьn baђarь: GRINKU.

SSSR Kalxuzsintьr rəise: JURKIN.

Beđđeŋ timptarđan qurqьvsьlar juldan kithendər

Qьjqь rajunь səvittərenen berense s'jezь qotlavь.

Qьjqь, 3. Qьjqь rajunь səvittərenen berense s'jezь 49.000 batrak, jarlь həm urta xəlle xalq həm 4 meŋ kalxuzsьlar isemenən satsejalizəm teđeleşenen jetəkselərə—VKP (b) əlkə komitətenə, Başqortostan Yđək Başqarma komitətenə həm ularđьŋ urgьndarь—„krasnaj Başkirejə" menən „Başqortostan" gəzittərenə kammunistar sələmə jebərəbeđ. S'jez nindəj genə avьrlьqtar bulha la partejənen XVI nsь s'jьz qararđarь bojomqa aşьrьlasaqьna səvittər sajuzь həm Başqortostan eşsəndəren ьşandьra. S'jьz Tən jaq Kafkazdьŋ satsejalizəm jaaьşьna saqьrьvьn qabul itə, şunьn menən bergə Dьvan rajunь menən satsejalizəm jarьşьn başlaj. Unьş jьjnav, kəđgə səsev, igen əđerləv həm kalxuzdarqa jaŋь aqzalar ьlьqtьrьv eştərendə bəlşəviktərsə timptarđь buldьrьv julьnda qətqej kereş alьp barasavьbьđqa ьşandьrabьđ. Beđđeŋ timptarđan qurqьvsьlar juldan kithendər. MEJYNDJЬZS PRIZ

Igen əđerləv planьn aşьvь menən ytəgən rajundar, kalxuzdar həm avьl səvittərə menən tiŋləşegeđ, artta qaqьvsьlarđь „jəməqət buksirьna" alьlьđ.

Kəlliktif xuzalьqtarđьŋ unьştarьn jalpьlaştьrajьq.

Səvitlər ilendə

Qiganttar arahьnda sat sejalizem jarьşь.

XARKЬF, 1. Dniprastruj həm Dniprukambinat tədevsələre—12.000 eşsələr—pramfinplandь iŋ jaqşь həm jeteđ rəveştə tultьrьv, eşsə kesənen aqьmьn betərev həm «biş jьlьqtь—4 julda» zajьmьna jađьlьv planьn aşьvь menən tultьrьv jьlьnda satsejalizem jarьşьna Svirstruj, Xarkьf traktьr zavьtь həm Ambrusifskej simint zavьt eşsələren saqьrđьlar.

Xeđmət dissiplindahь esən kəreş.

LININGЬRAT, 1. „Balşavik" zavьtьnьŋ eşsələre xeđmət dissiplinahь esən kəreş ajь iqlan ittelər. Zavьtta ştap tədeldə. Zavьtta ytkərelgən mitingьlarđa eşsələr xeđmət dissiplinahь esən kəreş julьndaqь iŋ sik sara itep, dissiplina bođovsьlarđь sajuzdan sьqarьvđь həm bildələ srukka xeđmətten sьqarьvđь təqdim itələr. Eşsələr, javьđ uj menən xeđmət dissiplinahьn bođovsьlarđь satsejalizem tədeleşenə ajaq salьvsьlar menən tiŋləşterevdə qətqej rəveştə talap itələr.

Əđəklektərđe betərevgə satsjalizem hezymə.

HAVASIBIRSKEJ, 1. „Səvitskaja Sibir" gəzitenəŋ başlavь bujьnsa kymer sьqarьv fruntьndaqь əđəklektərđe betərev julьnda sintəber ajь massavaj satsejalizem hezymə ytkərev ajь itep iqlan iteldə. Betə rudniktarđa aktif udarniktar həm rapkurđarđьŋ dazur pustarь ojoştorolalar. Sintəber ajь esendə Seber rudniktarь 528.300 tunna kymer sьqarьrqa həm kiləhe jьlqa urta pramfinplan eşləp sьqarьrqa tejeştər. Sintəber ajь esən birelgən zadanejeneŋ kanteryl sifьrđarь hər ber şaxtaqa həm rudnikka jetkerelergə tejeşle. Vastukugel, sintəber zadanejeləren ytəgən iŋ jaqşь udarniktarđь bylokləv esən maxsus fundtar bildelde.

30.000 kalxuzsьlar şaxtalarqa

MƏSKƏV, 1. SSSR xalq xuzalьqtьnь kymer sənəqətenen durьn totqanlьqьn ikopko alьp, kalxuzsintьbrtə kalxuzdarqa həm rajun kalxuz—sajuzdarьna şaxtalarđa eşləv esən kalxuzsьlar arahьnda kiŋ aŋlatьv kampanejahe ytkərergə tejeşle itde. Kalxuz şaxtalarьna eşləv esən 30.000 eşsələr birevgə tejeştər. Sajuzuqtar esən totlь jardam kyrhətelergə tejeşle.

Jaŋь tədeleştərgə belgestər jьjьv esendə jeteşhedlek.

MƏSKƏV, 1. Jaŋь belgestər jьjьv vidəmstvalar ara kəmisejəhenen 350 keşene mabilizavajt itelergə birgenlegə matbuqatta xəbər birelgən. Bьl belgestər Magnitstruj, Sibkambajnstruj, Silobe traktьrstruj,

Kuznitskstruj həm Ural, şulaj uq seberđən bytən tədeleştərə esən jьjьlьrqa tejeşle bulьp, bьl eşkə 3 ken sruk birelgenne. Mabilizavajt itelevsə belgestərđen pirsanal isəmlektəre tapşьrьv sruqь kiso 2 sənəbergə tiklem betə. Barь tik 3 sənəbergə „Stal", „Miniralrud" həm transpurt abarudьvajahь beregə genə zadanejans ytəgəndər. Bytən ojosmalar bindaj bulha la hıtav tabьp razvirskan ytəmogonder. Bьl plandь ytəmovsələr turahьnda, belgestərđe jьbələrgə tejeşle eşəm prakurorqa birelə.

Sintəber—udarnaj aj.

NAVAJ RƏSƏJESKEJ, 3. „Pralitarej" isemle simint zavьtьnьŋ udarniktarь xuzalьq jьlьnьŋ ađaqьna tiklem əđəklektər betərevđe burьsьn yđ əftərenəna idьlar Şintəberudarnaj jaitep iqlan it el də.

Udarniktardьŋ qararь bujьnsa atpuskьlar betərəldə, ytte udarnaj brigada ojoştoroldo; bьl brigada betə tsixtarđьŋ eşen tikşerəsək həm kyrelgən jeteşhedlektərđe betərəp TORASAQ.

LININGЬRAT, 1. S.S.S.R. đa berense Linatiptar zavьtь halьna başlanь. Bьl zavьt 1931—jьldьŋ 1—sintəberenə ƅalьnьp betəsək. Berensə tapqьr zavьt jьlьna 50 LINATIP sьqarasaq.

Kammunarđar hyđ birələr.

PASPILIXU, 1. Seberđeŋ dar kammunalarь „Paxar" həm „Zərə" berense bularaq dəvlətkə igen tapşьralar. Bьl kammunalarđa uŋьş jьjnav eştərenə udarnej timp birelgən. Kammunarđardьŋ udarnej brigadalarь uŋьş jьjnav sruktarьn qьğqartalar. Kammunarđar sintəber ajь esendə betə artьq igenderen dəvlətkə tapşьrьrqa hyđ birələr.

Kəlliktif xuzalьqtьŋ uŋьştarь.

LININGЬRAT, 1. Kyptən tygel ojoştorolqan kalxuzdar xeđer yk inde kəlliktif avьl xuzalьqьnьŋ fajđalь bulьvьn kyrhətələr. „Krasnaj yktəber", „krasnaj Triygylnik" həm bytən kalxuzdar jaŋqьđ xuzalьqtardan ojoştoroldolar. „Krasnaj Trivgylnik" kalxuzь dəvlətkə 1000 sintntr igen həm 150 sintnir jeten tapşьrđь. „Pabida" kammunahь la şul tiklem tapşьrasaq. Barь tik 10 xuzalьqtan torqan „krasnaj Yktəber" kalxuzь dəvlətkə 500 sintnir igen həm 50 sintnir jeten TAPŞPRA.

KEJEF, 2. „Pabida" ərtile bьjьl 60,000 humdan artьq daxut aldь. Ərtildeŋ qajhь ber aqzalarьnьŋ daxutь (simejəhe menən bergə) 600 humqa jetə. Yđđerenəŋ dəjəm jьjьlьştarьnda ərtil aqzalarь jaŋqьđ xuzalьq bulqan vaqьtta berđə bьndaj daxut ajmaqanlьqtarьn həjləjđər. Dəjəm jьjьlьş Kejef əlkəhendəge betə krəƅtejənđərđe kalxuzqa kerergə saqьra.

Kalxuzqa kire qajtalar.

ALMA—ATA, 1. Qazaqstanda jaŋqьđ xuzalьqtardьŋ kalxuzqa kerəvđere kesəjđə. Bajkurskej həm Yktəber rajundarьnda kalxuzdarqa 218 jaŋь aqza kerđe. Riddir rajunь kalxuzdarьna 12 jaŋь xuzalьq jađьldьlar. Bьndaqь berense avьl xuzalьqь ərtileneŋ brigađniktorđe jaŋь urazajđьŋ berense keltəhen—hərber giktarđan 20 qađaq igende—Məskəv həm N. Navgurt eşsələrenə bylət itərgə qarar birđelər. Bьl bylәkkə javap itep eşsələr avьl xuzalьqь maşinalar eşləp sьqarьv təŋgəlle pramfinplьndarđь ytəvgə betə kestəren birergə tejeş tor. Dzarkənt qalahьna 36 jəktən torqan qьđьl abuz kilde.

Eşkə bьlaj qarav jaramaj.

SIMFIRUPEL. 1. Kircinskej rajunьnda igen əđerləv eşe qurqьnьs aƅtьnda. Qajhь ber jəcəjkələr bьl eşte ytkərevđə tupaƅ apparatunislьq kyrhətələr. Upalnamucinajđar həm avьl vlastarь kulakka qarşь kerəşməjđər. Rajundaqь kulak xuzalьqtarьna ələgə tiklem qatь zadanejələr birelməgən. Rajun başqarmahь rəis urьnbaƅarь Trusikьf kulak xuzalьqtarь turahьnda jalqan məqlymәttər birə- Şulaj bulqas kerəƅtejənđərđəŋ əjjyl ajьnda kalxuzdan sьqьvdarь bik tabiqi eş.

Betə Rəsəj Yđək başqarma Kəmitəteneŋ III nse sissejəhe.

MƏSKƏV, 3. Betə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitəte prizidejumь 1930 nsь jьldьŋ 20 nse yktəberendə Məskəvđə 14 nse saqьrьv Betə Rəsəj yđək Başqarma Kəmitəteneŋ 3 nse sissejəhen tybəndəge kən tərtibe menən saqьrьrqa qarar birđe:

—1. RSFSR Savnarkumь həm dəvlət plan kəmisejəheneŋ RSFSR xalq xuzalьqьnьŋ 1930—31 nse jьl esən kanteryl sifьrđarь turahьnda daklattarь.

2. a) RSFSR maleje xalьq kamisarlьqьnьŋ dəvlət bydzitə prajьktь həm RSЬSR đьŋ 1930—31 nse jьl esən bərləşkən maleje planь turahьnda daklatь.

b) Betə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitəte ergəhendəge bydzit kəmisejəheneŋ dəvlət bydzitə prajьktьn həm RSFSR đьŋ 1930—31 nse jьlqa bərləşkən maleje planь turahьnda quşma daklatь.

3. RSFSR Narkamzimьnьŋ mal aƅьravsьlьqtьŋ xəle həm uəьŋ alqa kitevə prispiktiftarь turahьnda daklatь.

4. Aftanumejəle Karilejə Səvittər jəmhyrejəte Yđək Başqarma Kəmitəteneŋ yđ eşe turahьnda daklatь.

5. Ukrugtan rajun sistimьna kysev saralarь həm rajun, şulaj uq avьldarđa səvit apparattarьn nьqьtьv turahьnda daklatь.

6. a) Betə Rəsəj Yđək Başqarma Kəmitəte prizidejymə tarafьnan sissejələr arahьnda RSFSR kudikstarьna qabul itelgən əƅtəməmlərđe həm yđgərtmələrđe ьraƅlav.

b) Betə Rəsəj Yđək Başqarma prizidejymə tarafьnan sissilər arahьnda qabul itelgən zakun həm qararđarđь ьraƅlav.

Eşsələr qatь jaza bireleven talap itələr.

XARKEF, Lugənski qalahьnan № 4 şaxtala bulqan nasar vaqьjqa turahьnda xəbər itələr. Kyptən tygel unda pragulşiktərđeŋ berehenə jəməqət sutь ojoştorolop, xeđmət distiplinahьn bođqan esən tejeşle xəkəm sьqarьldь. Suttь ojoştorovđa başlap jərəvse zafkum rəise iptəş Zilufski bulqan.

Bьnan bər nisə kən elək kis əjənə qajtьp barqan iptəş Ziluvskejđe 3 əşsə: Kuznitsuf, Laptif həm Kvasьftar totop „bьna hiŋə sut, bьna hiŋə prigavar" tip bik qatь tuqmaqandar. Iptəş Zilufski ylgən. Ylterevsələr qulqa alьnqandar. Eşsələr bьl jenəjətsələrgə qatь jaza bireleven talap itələr.

25 meŋsələr gə lguta

„25 meŋsələr" gə, jal itev vaqьttarьnda timer julda jərər esən 50 % skitkalь tarif qujьlqan.

Unь alьr esən BAŞSIK sikritarejatьnda jađьlьp bula.

Unьŋ esən tik „25 meŋsə" neŋ isem, familejəhe, atahьnьŋ iseme, barьvđьŋ məqsəte, kitev həm barьp jetev (tuqrav) stansejahьn kyrhətep Başsik sikritarejatьna xəbər itergə kərək.

Lguta ber tapqьr jərəv (anđa barьrqa həm kire qajtьrqa) esən genə birelə. lguta 1931 jьldьŋ 31 qinvarьna tiklem qəməldə bulasaq. „25 meŋsələr" đeŋ qailələrenə lgut birelməj.

Kalxuxdarđa n xattar.

Kyjəş safxuzь jərđam itməj.

Jər təđev məlendə Harь avьlьndaqь „Qьđьl majaq" ərtileneŋ ber nisə brigadahьnьŋ jerđere 100% ь menən kyjəş safxuzьna eləkkəjne. Safxuz bьnьŋ esən jađqь səsev məlendə kalxuzsьlarqa jarđamlaşьrqa vəqəđə birgən bulha la jarđamlaşmanь, par əđerləvgə qatьşa tinelər kilmənə. Par əđerləv məlendə kyp tьraktьrđarь buş ultьrqandar „Qьđьl majaq", traktьr bulmaqanlьqtan qьrtьş jərđəren parlaj almanь.

Kyjəş safxuzь kalxuzdarqa jarđəm itər urьnda ajaq sala, bjurakrattarsa eş itə.

Ojəjeplələr javaρqa taratьlьrqa tejeş. TAŞQЬN.

Əlməxəmət avьlьndaqь „Qьđьl jalan" kalxuzь (Təməs jorto) qьđьv igen jьjьştьrьv kampanejəhen alьp bara. Kalxuzsьlar əs esminegə bylenep 7 maşina menən sabьp atьnsuq igenderə ьrđьnqa taşьla baralar. Təŋgə sminələr igende fanar jaqьp sabalar. Beđđe igen nnьşьna kilgəndə maqtanьrlьq tygel, xəkymət vəkildərə kilep ber giktar ylsəp urьp, maşina menən huqьp qaraqas bojđaj giktarьnan 8 bot, arpa 12 bot taştə.

Kələt toq hьmaq igen halьv urьnjarь jeteş tygel, ularđь jabьл sərahь kyrьlə.

Kalxuzdaŋ betə igendərə lə kantraktavajt itelgən.

S.SERLEBAJ.

100 udarnik urьndarqa.

Ɵfə səvit parteja məktəbe uqьvsьlarьnan 100 keşe udar birgadalar təđəp 4 sintəberđən urьndarqa, ber ajlьq eşkə kittelər. Uqьvsьlar alqa qujьlqan burьstarđь ytəvđə yđđəren mablizavajt itьp, brigadalar arahьnada jarьş dugavarđarь təđənelər. Ɵƅkə teşkəŋ burьstarđь 100 pr. menən ytərgə hyđ birələr.

XABIR KƏRIMEF.

«بڎ كالحوز ئيشڎگڎنيابو تيندينسييه هڎنه قرقا ئاتپوربيرگه تڎيڎش.
بڎ... بڎڎ - ياكئنڎحوژالڎقتارعائيرته گه گڎ كالحوزسڎ تيپ قارايبڎ.
بڎڎ، بار تيكلڎم كالحز-سڎلار قاتلامڎنا ،بڎيڎلكوڎئوك ياكڎ قاتلامدار
ئوڎته لهڎڎ ئوسوڎكوره شه بڎ» XVI -ڎسيڎزدائيپ، ياكڎولڎف داكلاتڎ.

ياكئنڎ حوژالڎقتار كالحوزعا ئاعڎلا باشلانڎلار ئولارعا يڎته كسه‌لڎكتى ته ئمين ئيته رگه كه ره ك.

[illegible]

يه شلسه هاقلاو ئشڎ قورڎنس ئاڎڎڎڎندا

كالحوز ئستروي دوروڎ بولماعان مه علومه ت بيرپ ياتا. توڎوو ماتيرئيالدارڎ 30 ساقرڎمدڎ 15 كوڎ يوروي كالحوزئستروي "ئابيكتيف" سه به پته ر كورهه تڎپ، قارولاشماق بولا ئاشڎعڎس سارا كوررگه عه يڎپلڎله رڎڎ ياواپقا تارتڎرعا كه ره ك.

[illegible]

Kənsələrejə valakitь

Kiŋ jalpьlaqь intuzejazemdь yltera.

Başqortostan dəvmələndə xuzalьq həm administratsejə jaqьnan rajunlaştьrьv eşeneŋ hunqь kendərə kilep jetep, bьl eştəŋ hədəmtəhen jahav aldь-nan torabьđ.

Bьl rajunlaşьv mənəsəbətə menən qajhь ber urьndarđa volьs đəvmələndəge ojoşmalar xatta partejə, kamsamul ojoşmalarьnda eşləvselərđə: «tiđđən rajunqa kysəbeđ unan hun başqalar eşlər» tip qul qavşьrьp eşkə halqьn qaravđa juq tygel,

MƏꞕƏLƏN: Məsəqyt kantunь Morđalar jorto dəvmələndəge partejə, kamsamul, həm kalxuzsь eşsən jalpь arahьnda partejəneŋ 16 nsь s'jьz qararđarьn ejrənev tygel, ələ partejəneŋ 16 nsь s'jьzь bulьp ytkənen belməvselərđə bar.

Partejəneŋ jort kəmitətə tarafьnan 16 nsь s'jьzdь ejrənevgə bilgele ber plan buldьrьp avьl jəcəjkələrenə taratьlmaqan.

Mьrđalar jort partejə kəmitəte 20 nse avqьsta qьna bətərələp rajkumqa quşьldь.

20 nse avqьsqa tiklem partejəneŋ 16 nsь s'jьz qararđarьn kiŋ eşsən jalpьqa tanьştьp begengə yđək məs'ələlərə bulqan igendə jьjnap alьv həm igen əđerləv,

5 jьllьq plandьŋ məhim mamintarьn ytkərgənlegebeđđə eşsən jalpьqa tanьştьrьrqa əlbittə məmkinlek bar ine.

Jort partejə kəmitətendə oşolaj hylpənlek bulqas başqa ojoşmalarđьŋ kendələk eştərendələ jeteşheđlektər tulap jata bulьr.

Igen əđerləvđə uŋьşlь başlap jebərev turahьnan juqarqь ojoşmalarđan diriktiftar tuqtavhьđ kilep torovqa qaramaꞕtan Morđalar jortondaqь partejə ojoşmalarь həm səvit mə'əssəsələrə tejeşenso əđerlənə almanьlar.

MƏꞕƏLƏN: Tajmьl avьlь «Məxəmətşin» isemendəge kalxuz jort mərkəzendəge aşlьq halьv punkьtьna qьđьl abuz menən 500 bot igen kiltergəndə jort başqarmahьnьŋ đur jeteşheđlege kyrendə; aşlьqtьŋ jeveşlek həm syben qaraj torqan purka həm aşlьq alьv juq. aşlьq alqandь jađьr esen ismaham kvitansejələ juq qadi qaqьđqaqьna jađьp birələr.

Berensə qьđьl abuzdь bьlaj qarşь alьv kalxuzsь həm kalxuzdan tьştaqь ajrьm xuzalьqlarqala nasar tə'ꞕir qaldьrđь.

22 nse avqьsta asьlasaq partejəneŋ „Dьvan" rajunьnь ꞕberensə kənfirinsejəhenə bylək itep taqьla qьđьl abuz ojoştoroqa ujlanhala, berensə abuzdь əđerlekheđ qarşь alьv hədəmtəhendə ikensə abuz ojoşa almaj qaldь.

Urьndaqь qajhь ber ojoşmalarđьŋ oşondaj halqьn qaraştarьn həm tavar, səj, şəkər kevek nəmələrđən jeteşməvən, ələ bətəp jetməgən kulak bik nьq fajđalana, tərlə jalqan xəbərđər tarata.

Partejəneŋ 16 nsь s'jьzьn həm 5 jьllьq pьlan turahьnda xəbərđər bulmaqan ajrьm xuzalьqta jəşəvse xatta qajhь ber kalxuzsьlarđa kulak qotqahьna ьşanьp kyŋьlheđlənələr.

16 nsь s'jьz qarardarьn kiŋ eşsən krəꞕtejən jalpьhьnьŋ aŋьna heŋeştermev, uнь nьqlap ejrənməv, kulak qotqohь tarabьvqa jeteşheđlektərđeŋ qaꞕatlanьvьna jul qaldьra.

Ə—V.

"Frunzə„ əl-gə bulьrlьq

Tapurin rajunь „Frunzə„ kalxuzь 29 nsь jьl 17 xuzalьqtan başlap tədələp xəđergə kendə 114 xuzalьqtan tora. Bьlarđьŋ 22 he batrak 88 e jarlь 5 he urta xəllə. Eşsə quldar bətəhe 155 keşe. Bьjьl səskən igenə 597 giktar bulьp bьnьŋ 175 giktarь arьş 80 giktarь bojđaj, 101 giktarь holo, qalqandarь başqa kylturalar. Kiləhe jьl esən 300 giktar uzьm səsergə bulьp bьnьŋ 50 % səsəlgən də inde.

Igendər 100 %ь menən kantraktavajt itelgəndər. Kiləhe jьldan başlap igendər kyp babьv ьsulь menən eşlənəsəktər.

Kalxuzdьŋ eş qoraldarьnan 6 urqьs 4 huqqьş ber sapqьs, 5 jelgərges ber halam turavqьs 26 haban 15 tьrma jək taşьv esen 6 briskələrə bar. Kustan traktьr kilep eş sizunьnda kalxuz eşenə ədləkheđ bulьşqan. Xəđer 10 at kesle dvigatel alьp aşlьq huqьv tirmən tartьv həm başqa eştərđə fajđalanalar. Baꞕьv eştərə bətkəs bьl dvigateldə jeten talqьv jən tetəv eştərenə lə fajđalanьlasaq.

Maldarđan 56 baş eş atь, 52 hьjьr 200 baş harьq, bistuz toqomonan ike ygeđđərə bar. 19 baş attь jađqь səsev osoronda kust birgən 4 baş hьjьr həm 24 baş harьqtь kalxuzdьŋ yđ bajlьqьna alqandar. Attar 100 %ь menən dəjemleşterep tujđьrьv urьndarь bergy kendeđđə,tenlələ 2 şər keşe at qarajđar. Attar haqlanьp qararlьq tađarqandar.

Igen eşləvgə kilgəndə bьl kalxuzda 100 %ь menən maşina eşləgən. Uŋьş jьjьv meləndə ber disətinə igenđe 10 səqətlek eş kənendə 4 keşe bajləp bətərergə tejeş bulьp əgər artьq bəjləhələr eş səqəttərə arttьrьp jađьla. Huqьv eşendə lə şulajuq 20 səqətlek eş kənendə 90 şar keltələ 5 arbanь 60keşe ber malatitkə həm 4 at menən huqьp bətərgə tejeş. Arttьrhalar eş kəndərə artьq jađьla.

Kalxuzsьlar arahьnda kyŋel birep eşləvselər eş kənən 10 səqət menən qaldьrmaj 12—16—xatta 18 səqəttəgə tiklem jətkerələr.

Bьl əlbittə eş kənən 18 səqəttərgə hađьvđan tygel bəlki eştə jeteđ eştə jeteđ eşləvđən, səqət jarьm, ike səqətle eştə ber səqət esendə eşləp əlgertə alьvđan kilə. Bьndaj kalxuzsьlarđьŋ eş səqəttərə kyp bulьv menən bergə sifat jaqь la jaqşь.

„Frunza" kalxuzьnda eş həjəvselər, eştə uŋqanlьq kyrhətəvselər, ьsьn məqənəhe menən səvitsə kalxuzniktar kypkənə. Ləkin eşkə jerəv məs'ələhendə jeteşheđlektər bar. kalxuzsьlardьn 30 lap % ь eşkə jerəvdə satanlьq kyrhətələr.

Bьnьŋ səbəbe berđən avrьvlьq həm esev bulha jalha, jalqavlьq menən eşkə ььqmaj qalьvsьlar đa kyrengələj.

Eşte iꞕəpkə alьv.

Bьl kalxuzda bətəhe 4 brigadir bar. Furmalar kyrhətelgən tabil qaqьđđarь ejjyn baştarьn da qьna kilgən.

Brigadirđar eşte xisapqa alьvđa şaqtaj aqhaqandar.

Kalxuzsьlardьŋ eş kəndəren jađmaj onotop qaldьrьv, eş kənən jađqan dəftər đəren juqaltьv lьmaq xəldər đə bulqan. Aqzalarđьŋ eşkə tigeđ jərəməv đərə eşləvsələr arahьnda tartьşьv, talaşьv kevek xəldərđə tьvđьrqan.

Brigadirđar qьr eşendə başqa eşləvsələr menən ber rəttən eşləvđərə səbəple yđđərenən turь vazifalarь—eştə xisapqa alьvđь rətkə halьrqa əlgərə almaqandar. Başqa eşsələr ularđь yđđərə tiklem qьr eşə eşlərgə məzbyr itkəndər. Kiləsəktə bьl jeteş heđləktərgə bik nьq iqtibar itərgə tura kiləsək.

Eş tərđər 6 rəzrətkə bylengən. Eş xaqtarь uŋьş hədəm təhelən huŋ belenəsək.

Uŋьş byləvgə kilgəndə kalxuzsьlar yđđərə jьlqa jən başьna 20 şər bot bildələgəndər.

aŋ—belem eştəre uə.

Aqzalarđьŋ 60% ь uqьj—jađa belələr. Ləkin vaqьtьь matbyqət uqьv eşə bik tybən tora. Gəzit, zurnaldarđьŋ vaqьtьnda kilməvenən zarlanalar kalxuzda partejə aqzahь həm kandidattarь 30 lap keşe bulha la, 26 hь sittə xeđmət itələr. 48 kamsamuldьŋ 28 e tərlə uqьv jorttarьnda həm sittə tərlə məəssəsələrđə eşləjđər. Bətə aqzalar berđəm totonqanda tərlə tyŋərəktər təđəv, qьsqьrьp gəzittər uqьv, estinə gəzittərə ььqarьv, uнь аşа eş hədəmtələren kyrhətergə məmkin. Bьga barь julbaşlap jebərevsələr genə kərək.

Kalxuzqa bьjьl 2,600 bot igen tapşьrьv zadanejəhe birelgən. Kalxuzsьlar:

— Ul zadanejə bеđgə ber nej də tormaj kiŋ baꞕьvdar bujьnsa huđьlqan kalxuz igenenən 2600 bot itep tapşьrьv bajram qьna ul „tip qarajđar. 400 humlьq „5 jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmьn da ular qul sabьp qarşь alqandar.

Ajrьm xuzalьqtardьŋ kalxuzqa qaraştarь jaqşь. Kalxuzqa inergə teləvsələr, bьjьl inməj qalьvđarьna ykenəvsələr bik kyp. Ьsьnlapta kalxuzđьŋ ьlqьj maşina menən genə tejerlək eşləvə, igendərenəŋ ajrьm xuzalьqtardьqьna qaraqanda kyberək bulьp jaqşь uŋьş birəvə bьlar bətəhe lə ajrьm xuzalьqtardь qьđьqtьrđa qьđьqtьra. Maşinalar kiŋ baꞕьvdь dər həlkətələr. Baꞕьvđa jaŋь qьna kykrəp yꞕep ultьrqan bojđajđar 3—4 səqət esendə urьlьp, huqьlьp, jelgərelep, surtavajt itelep, ylsənep kalxuz buralarьna halьnalar. Traktьrđar, maşinalar—ьsьnlap ta ojoştorovsьlar ikən tejđər—kalxuzsьlar.

Bьl „Frunza" kalxuzьndaqь eşte iꞕəpkə alьv, aqzalarđьŋ eşkə tigeđ jərətəv, aŋ—belem eştəren rətkə halьv kevek eştərgə nьq iqtibar itkəndə kalxuz ajrьm xuzalьqtardь taqь la kyberək ьlьqtьra alьr ine.

R. Bajmullina.

„Ural" kalxuzь igen əđerləvđə plandь arttьrьp ytərgə hyđ birə.

Ađnaj jorto, Bajquza avьlьndaqь „Ural" kalxuzь bьjьl bətəhe 145,44 gikqar igen səskəjnə. Uŋьştь jьjьştьrьv eşe bik uŋьşlь ytsə. Stərle tamaqtan eşsələr brigadahь kilep eş vaqьtьnda vatьlqan eş qoraldarьn his totqarhьđ tədətəp torđolar.

„Ural" kalxuzь plan bujьnsa bьjьl dəvlətkə bətəhe 680,61 sintnьr igen tapşьrьrqa tejeş bulьp qarabojđaj menən tarьnan başqalarьn plandan arttьrьp ytərgə hyđ birələr. Igen halьv esən kelettər toqtar əđerlənep qujьlqan.

Par hərəv

Plan bujьnsa 70 giktar bulьp dugьvьr bujьnsa bьnьŋ 50 giktarьn Qođaş həm Mьrđaş ərtildərə berər traktьr menən hərep taşlarqa tejeş bulhalar đa ike traktьr 15 kən bujьna jatьp barь 38 giktar jer hərep qaldьrqandar. Traktьrsьlar kilgən saqta kərək nəmələren torqođop qaldьrьp eş meləndə avьldan avьlqa kərək nəmə edləp sabьvđan buşamanьlar. Hunьnan kalxuz yđ aqsahь menən jaqьv matirejalь alьp birhələ artqanьn qaldьrmaj alьp qajtьp kitkəndər.

„Ural" kalxuzь avьl jarlьlarьn kalxuzqa ьlьqtьrьv julьnda hər vaqьt aŋlatьv eştərə alьp bara. Şul arqala xəđer kеđgə səsevgə qarşь 5 keşe kalxuzqa ingən. 4 qariza qaralьv əꞕtendə jata. Ojəmymən "Ural»kalxuzьnьŋ eşə kyŋellə bara,avьl xalьqtarь la maqtajđar.

BIKTAŞ.

Raj partkənfirinsejələrđe Qьđьl abuzdar menən qotlajььđ.

24 nse avqьsta asьlqan Qaraqoş rajunьnьŋ 1 nse rajpartkənfirinsejəhen qotlap Qaraqoş rajunьndaqь kalxuzsьlar tarafьnan 70 jəklə qьđьl abuz menən igen tapşьrđьlar.

Dəjəm alqanda Qaraqoş rajunьnda igen əđerləv eşə jaqşь bara. Ləkin qajhь ber jer byləktərenə igen tapşьrьvsьlar menən iꞕəpləşev kenəgələrə birelməgən. Igen əđerləv punkьttarь igen tapşьrьvsьlar menən hər vaqьt tulьp toralar.

M· JƏHYDIN.

23 nse avqьsta Pitrav rajunьndaqь partejə aqzalarьnьŋ rajunlaşьv kənfirinsejəhe asьldь. Kənfirinsejənə qotlap qьđьl abuzdar menən 775 bot igen tapşьrьldь.

ZEJA XƏBIBYLLIN.

Kalxuzdarđa igen ɉɉjalar.

Traktьr sьlar kursьna əđerlənegeđ.

VKP (в) həm VLKSM rajkumdarьna, rajunaşqarmalarьna, A.X. eşsələrə sajuzьnьŋ rabackumdarьna həm orloq safxuzь điriktьrđarьna.

Jaŋь orloq safxuzdarь tədəv kiŋəjev, xəđergə safxuzdardь kiŋəjtev, praizvudstьva pragramьn ber nisə tapqьr kiŋəjtev (29—30 nsь jьlda 43000 giktar, 30—31 nse julda 195000, 31—32 nse jьlda 725000 giktar), bətəhe bergə alqanda bik əhəmejətle bulqan bьl saralar partejə həm xəkymətteŋ orloq prablimahьn xəl itev məs'ələhendəge diriktiftəren atqarьv esen ytkərələlər. Bьl aurьstarđь xəl itev iꞕəpheđ đur kes həm summalardь mabilizavat itevđə, şulaj uq partejə, sevit, prafsajuz ojoşmalarьnьŋ həm bətə sovit jəməqətselegeneŋ ajrьm rəveştə diqqət itevđərən talap itələr. Begendeŋ iŋ əhəmejətle burьstarьnan burьstarьnan berhe orloq safxuzdarьn tejeşlə kadrđar menən tə'min itev.

Orloq safxuzdarьnьŋ 31 nse julda traktaristtarqa bulqan ıxtejazьn tə'min itev esən plan bujьnsa 2500 keşenə ьlьqtьrqar traktьr kurstarь ojoştorьv bildələngən. 1930 nsь jьl esən traktaristar əđerləv təzribəhe bik kyp kəmsələktərđə kyrhətte. Kurstarqa uqьvsьlar alqanda jerlə ojoşmalar bətənləj belmələne, sirle keşelərđe, 19 dan jəş jə—yꞕ mərđərđe jebərəv vaqiqalarь buldь. Eşsə, batrak, jerlə millət həm qatьn-qьđ esen bildələngən pratsint kydəvtelməne, atqarьlmaьь. Bьl kyp vaqiqalarđa kurstarqa partejə, şulaj uq prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ jetəkseləge bik jomoşaq bulьp, ul ajqanьq kurstarda dissiplinaьqa, yđ ara tartьş həm rvaclьq tuxtarь kyreldə. Bьlarđьŋ bətəhenəŋ nətijəhendə, — kurstarqa jebərelgən keşelərđən yđen kire qajtarьp jebərergə, kurstardan hьqarьrqa tura kilde, qəhь bərəvdərə kurstarqa bulqan hun da bik bereşke bulьp bьlqьp saqtьlar. Kursanttarđьŋ kydərəvenəŋ [illegible] uudstevьqa bik jomoşaq kəmləngən kədər barьp, bьl ajqanьq eşə vaqьtьnda traktьrđar [illegible] bulqanь.

Şul juqarьla hanalqan xatalarđь təkərərgə esen, bьlardan kyp jaqşьraq əsjfatlь traktristlar jəşərgə maqsatь menən kiləsəktə traktaristlar arahьnan kamsamul həm jaş tejəv—jetəkse tixnicəskej həm administratif xeđmət urьndarьna tulem bildələrgə—[illegible] hajlanьp alьnqan kyđ alьnьrqa tejeş. Kurstar [illegible] diqqət itergə tejeşle.

Kurstar ojoştorov urьndarь həm sruk tarь.

Kurstarda ejrənev srugь 6aj bildələnep, kurstar—yđđərenen esə jađqь sezon kampanejahь başlanьvdan ber adna elek bətərlək itep, 1 nse yktəberđən 15 nse yktəbergə tiklem bulqan vaqьt esendə asьlьrqa tejeştər.

Kurьstar oşo orloq safxuzdarьnda ojoştorəv bildələnə:

	10 jьllьqь	
1) „Başqortostandьŋ	—	450 keşelek.
2) „Krasnaje Başkireje"	—	400 „
3) Arqajaş	—	450 „
4) Moraptal	—	500 „
5) Vazrazdineje	—	400 „
6) Məsəqyt	—	300 „

Qaqidə itelep hər ber kursqa uqьvsьlar—yđđərendə şul kurьs bulqan kantun tiriturejəhьnan alьna. Bьnan tьş Vazraz dinejə safxuzь ergəhendəge kurstarqa Bərə kantunьnьŋ dyrtejlə, Jərkəj, həm Məskəv jorttarь, Məsəqyt kurьstarьna Bərə kantunьnan Rajь, Bajqьlaş həm Asqьn jorttarь berketelə.

Əfe kantunь Krasnajə Başkirejə həm Arqajaş safxuzdarь ergəhendəge kurstarqa [illegible].

Kurьstarqa uqьvsь alьv tərtibe

Təp alqanda kursanttar tuplav A.X. eşsələre sajuzьnьŋ tьbьn seltərə jəqnь rabackumdarь həm avьl rabackumdarь arqьrь atqarьla. Uqьvsьlar tuplav kampanejahьn yđkərtəndə VKP(b) həm VLKSM rajkumdarь [illegible] qatьn—qьđ ojoşmalar vəkildərenən tədəlep bulьrqa tejeş. [illegible]

Kire qajtarьp jebərergə, kurstardan hьqarьrqa [illegible]

Uqьvsьlar tuplavđьŋ barьşьn kesəjtəv həm uqьvsьlar hajlap alьvsь kəmisejələrđəŋ eştərenə kantryl esən qabul itə kəmisejəhe uqьvsьlar jьjnav r ajundarьna yđenen vəkil- đeren jebərer. Qabul itev kəmisejəhenə VKb(b) rabackum orloq safxuz diriksejəhe həm qatьn—qьđ ojoşmalarь vəkildərenən tədəlep bulьrqa tejeş. Hajlap alqasta eşkə tejeş.

Uqьvsьlar hajlap alьv həm tuplav esen məs'yləjət orloq safxuzь diriktьrđarьna həm jerle prafsajuz ojoşmalarьna jəkmətelə. Əgərđə kurьstarqa ap anьq iztimaqi zit nadan sirle keşelərđe jebərheler bətə məs'yljət bьnьn esendə bьl keşelərđə kire qajtarьp jebərevgə bəjle bulqan məsrəfqьmdar urьndarь ulardь hajlap jebərgən keşelərđe jəkmətelə.

Kursanttarđь qabul itev şarttarь.

Kurьstar təp safxuz eşsələrə, batraktar həm a—x—urman eşselərenən bulqan dimabilizavat itelgən qьđl ərmejestər iꞕəbenə tultьrьlьrqa tejeştər. Hajlap alьnqan keşelər eşsələre həm batraktar—qaqidə bularaq—sajuz aqzalarь bulьrqa tejeştər. Şunan qalqan keşelər arahьnan zabь bulmahalarđa batrak, dimabilizavat itelgən qьđl ərmejes həm jarlь kalxuzsь həm jaqьđl xuzalьqtь keşelərđe bulьrqa tejeştə. Kursanttar hajlap alьv turahьnda praktik eş alьp barьv esen oşo prinsiptardь bik nьq kyđətergə kərək. Kurstargə hajlap alьnqan keşelərđe:

1) Safxuz həm başqa praizvutstva eşsələre—30% (750 keşe);

2) Jarlь həm batraktar—40% (1000 keşe);

3. Dimabilizavat itelgən qьđl ərmejestər—30% (750 keşe);

Milli jaqtan—35% başqort, 30%—tatar; 10 pr.-adəsləq millətlərđən (svaş, mari həm başqalar); 25%—urьs bulьrqa, jenes jaqьnan 30 pr. tan ad tygelə VKP(b) həm VLKSM aqzahь bulьrqa tejeş. Kursanttarđьŋ joşe 19 dan tybən bulmahьn, 1908 nse jьlqь prizaf joşəndəge jegettər kurstarqa alьnmajasaq.

IꞕKƏRMƏ: Bətə əlkə esse kursanttarđьŋ milli saştaf turahьnda bildələngən pr. tь bodmaj qьna, birelgən razvurstkala bьl pr. rajjundarđa—bьnda nindəj millətter jəşəvgə qarap ygərə.

Kurьstarqa bətənləj tađa, nьq keşelər alьnьrqa tejjəle. Bьl kanditattarđь hajlap alqan jerđə jь havlьq jaqьnan jəkəp ytkərev tejeşle.

Kursqa alьnьvsьlar uqьj—jađa belergə tejeşle.

Hajlap alьv həm qabul itev komisejəlerenə oşo dakumentttar tapşьrьlьrqa tejeşle: 1) iztimaqi xələ turahьnda; 2) jəşe turahьnda, 3) uqьj-jađa beləve turahьnda, 4) havlьqь həm 5) nəsebe turahьnda. Kursanttar kurstarda: urtaq torlaq asьv, ajaq həmələre, bələklər həm hajnəmələre, dərəslektər menən, şulaj uq jaqьđl kursanttar ajqa—5 hum, tərbejəhendə 1 jəki 2 keşe bulьp simjələrə—10 hum, tərbejəhendə 2 nən kyberək keşe bulqandarь —15 hum stipendejə menən tə'min itələr.

Hajlap alьnьvqa bildələngən kandidattarđьn hanь—əgərđə un aşьrьp atqarьrqa rejal məmkin bulha razvirestka kartəhe menən genə sikləvəməkə tejeşle.

[Rajun parteja, prafsajuz həm səvit ojoşmalarь bьl eş turahьnda qьđь kəmpanejə alьp barьraj turahьnda yđđərenən bildələngən kankrit saralarьn yđ juldarь bujьnsa əlkə ojoşmalarьna xəbər itərgə həm kiləsəktə virbufkьnьŋ barьşь turahьnda də xəbər itep torьrqa tejeşle. 1 nse, 10 nsь həm 20 nse sislalarđa infarmatsejə jebərə torьrqa tejeşle. 1ꞕo

VKP (b) Əlkə kəmətenəŋ kadьrlar şeqəbəhe mediresə MƏVLETEF.

VLKSM Əlkə komitetenəŋ məs'yl sikritərə XƏDISEF.

A—X—U. eşsələr sajuzьnьŋ raise MORTAZIN,

Orloq tristə vekile: NIGMATULLIN.

Zajьm taratьv eşe kəsəjtelhen.

„5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьvьŋ bəgengə tədəv məl endə nej tiklem bər məhim məs,ələ ikənə turьhьnda [illegible] 5 jьllьq plandь 4 jьlda tultьrьv eşenə [illegible] Ləkin unьŋ taratьlьvьna kilgəndə [illegible] Urьndarđaqь partejə, səvit prafsajuz həm başqa kamsamul ojoşmalarь zajьm taratьv bujьnsa plandan qaradarьn urьna jetkerev esen halqьnьq kyrhətev eşe. Zajьm taratьv eşenə [illegible] teꞕ birlep, unь kup taratьv əəşnə udar təꞕ birelgənə juq.

Əfələge sujьn qojьv zavьtьnda Zajьm taratьv eşe xərt tora Ular yđđərenə birelgən kanteryl sьjfьrđь tьltьrmaqandar.

.Bьndaj xəl Başqortostan kyləmendəge kyp kenə zavьt-fabrik həm rudnik tarđa bьl eş jomoşaq barqanь hiđelə. Şularqa xəkymət həm partejə tarafьnan zajьm taratьv turьnda birelgən [illegible]

MƏꞕƏLƏN: SSSR kyləmendə bajьrsь (28 avqьsta tiklem 358 015700 humlьq taralap, birelgən zadanejə nej bete 61% qa qьna ytelgən. Bьl nasar kyrnəştən qotolov esen, bete rajun həm avьl [illegible] zajьm taratьvqa nьq iqtibar itep, bьl rejəm saftarđь tultьrьvđьn jen hьđqanьp [illegible] tejeştər.

Bikmitf.

NAVRASƏJESKEJ, 1. Bьnda jemqьr həm moꞕ javьp bik kəslə buran buldь. Moꞕ kygərsen jomorqahь tiklem bulьp vinagratqa kyp zarar kilterđe. Bajtaq jerđərđə juldar boꞕolqan.

Avьl xuƶalьqь halьmьn tyləvgə jarьş ojoştorajьq.

Xuzalьq fruntьnda bulhьn, başqa fruntta bulhьn eşləjəsək eşebeđgə jul hьđьp plan təđəjbeđ. Şul arqalaqьna beđ satsejalizem təđələşendə đur uŋьştarqa osorajbьđ đa. Tik bьnьŋ esən eşsən jalpьnь ojoştororqa, plandь ytəvgə ularđьŋ fikerđəren bergə tuplarqa kərək.

Bьnа xəđer kеđgə avьl xuzalьq kampanejalarь menən bergə avьl xuzalьqь halьmьn jьjnav eşe başlana. Halьm jьjnavđьŋ təvge srugь Başqortostan kyləmendə ajrьm xuzalьqtar esən 10—nsə sitəbər, kalxuzdar esən 15—nse sintəber bildələnep, ular fkehelə bьl srukta daxuttarьna qarap 40% tiklem halьmdarьn tylərgə tejeştər. Kulak xuzalьqtarь təvge srukta yk 100% menən tyləv mezbyri.

Başqa kampanejalarđa yrnək bulьp kilgən kalxuzdarь avьl xuzalьqь halьmь tyləv kampanejahьndala alda yrnək kyrhətə alьvьn təmin itərgə kərək. Xət:, srukть kətmeꞕtən satsejalizem jarьşьna ььqarqa, ajrьm xuzalьqtarđь la ejərtep jarьşqa qatnaştьrqa tejeştər.

Jarьş esən kalxuzdar yđ arahьnda dugьvar təđegəndə aldan uq halьm tyləv srugьn kyrhətep, unan alda tyləvgə punkьttar qabul itelhen. Şulaj uq bьl vaqьtta qara, qьđьl taqtalar da xeđmət ilhen. Aldan ььqьvsьlarqa qьđьl tapta bulqan kevek artta həjrələvsələrgə qara taqta birergə kərək.

Utkən jьldarđaqьsa bьjьl kulakka ixtьjar kujarqa jarama.[

Ular yđđərenəŋ halьmdarьn tyləməvgenə tygel, kyreşehendə yđə kevek tyləməꞕkə qotorta. Kulak xuzalьqtarьna irkələrgə jul qəldьrmaꞕqa, oujlqan srugьnda tyləp bətərergə məzbyr itərgə. Əgər ular qarşa, ikən, beđđeŋ 5 jьllьq plannьbьđqa qarşь kiləv, satsejalizem ilenə ajaq salьvđa xəkəmgə birergə kərək.

Oj. Sələm.

KYLTURA PAXUTЬNA

NAĐANLЬQQA QARŞЬ DINI XƏRƏFƏTTƏRGƏ QARŞЬ KƏRƏŞ EŞENDƏ, KƏTƏPXANALAR UQЬV ƏJĐƏRE HƏM QЬĐЬL MƏJƏŞTƏRĐƏN EŞTƏREN KƏSƏJTEVĐƏ BAJAVAJ TIMP ALЬNЬRQA TEJEŞ.

Uzoqan jьlqь xatalar qabatlanmahьn

Nađanlьqqa qarşь kərəş fruntь.

Beđđən Başqortostan dəvmələndə bulqan nađandarđьц handarьn kyđ aldьna kiterhək, beđđən əђkə, eşsən jalpьnь tura la kytərev julьnda ojtep betkəhəd bьrstar jekmələ.

Başqortostan əlkə partejə kemitetьnec III—pliumь qararьnda, kylt paxuttьц jetəklek dərəzələ qujьlmavь həm ul əђtənən partejə, kamsamul, səvit həm prafsajuz ojoşmalarьnьц jomşaq julbaşsьlьq itevđərən hьđьq əђtənə alьp bьl eştə kesəjtergə, nađanlьqtь bətərev eşenə qьrqa hьnьlьş jahaqa quşьlqajьn.

Uđqan jьlqь uqьv sizunьnda kyrelgən tərbiələ kylt paxut eşendə bajtaq qьna elgəşevđər bulha la, bьl eş kyp urьndar đa jomoşaq udqarьlьp. tybəngə partejə, kamsamul, səvit həm prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan bьqa udar tьđ birelmənə.

Uđqan jьl (29—30 nsь uqьv jьlьnda) Arqajaş kantunь dəvmələndə kylt paxut eş başta jaqşь up udqarьla barьlha la, hunьnan juqarьla ejtkənsə təjeşle ojoşmalarđьн iqtibar itməvđərə, barmaq şa qaravđarь hədemtəhendə kylt paxut eşe jьl adaqьna tiklem jaqşь udqarьlmanь.

Uđqan jьlda osoraqan top jeteşhedlektərđən tybəndəgelərđe hanarqa kərək:

1. Kantun məqarif byləktərə jetərlek dərəzələ likpunkьttarqa uqьtьvsьlar əđerlənmənə. Bulqandarьla əđerlekhed bulьp, eştə jaqşь alьp bara almanьlar.

2. Məqarif byləktərə həm tybəngə palitprasvit ojoşmalarь, likpunkьttarđь kerəkgenə kitap, qələm taqьla bergə şunьц kevek kerək jaraqtar menən tə'min itev eşendə đur halqanlьq kyrhəttelər. (Arqajaş həm başqa kantundar đa la bьl xəl bar).

3. Likvidatьrđarđь aklat menən tə,min itev eşe julqa huzьmavь arqahьnda uqьv eşenə arar kildə, (bьna şul arqala uqьmaqan kenderđə kyp bulqan).

4. Kylt paxut nađanlьqtь bətərev eşenen əhəmejətə turahьnda kiц eşsən massaqa aџlatьv eşe nasar qujьlьv arqahьnda xalьqtьц uqьvqa jerəvə nasar bulьь. Bьl eş bigerəktə qatьn—qьđđar arahьnda nasar tordo.

Qьđqaqь kylt paxuttь partejə həm xəkymət qusqanьa udьrьqa tybəngə partejə, kamsamul xəbərsələr həm prafsajuz ojoşmalarьnьц mabilizavajt itelməvə arqahьnda eşkə teђ birelmənə.

Jannnan təđələş dəvərendə nađanlьqtь bətərev eşendə bьndaj xəldərđən bulьvь narmal xəl tygel. Əgər bьl eşkə begəndən yk qьrqa hьnьlьş jahamaqanda partejə həm xəkymət tarafьnan taşlanqan batьraktar, avьl xuzalьqь eşsələrə həm kalxuzsьlar arahьnda 1930—31 nsə jьlda nađanlьqtь bətərevđə tə'min itərgə tigən luzunqanь ytəv qurqьnьs aђtьnda qalasaq.

Bьna şunьц esən, juqarьla əjtelgən məhim səjəsi bursьtarđь ytəv esən, bьl eşkə bətə aktiftь ojoştorop bьnь unьşlь aktivlərđe kyp inirgejə tygərgə, nađanlьqtь bətərev eşen aцlatьv eşen kesəjtep alьb qatlamdь mablizavajt itərgə kərək. Unan huц uđqan jьlda jeteşhedlektər qabatlanmahьn esən, tybəndəgə jeteşhedlektərđe bətərev julьnda bьlarqa iqtibar itərgə kərək:

1. Uqьv sizunь məron təbəndə torovsь iqtibarqa alьp, bergən yk likvidatьrđar əđerləv eşenə totonorqa (kurьstar asьrqa).

2. Uqьv eşenə zьjan kiltermevđə iђkə alьp, likvidatьrđarđь jəl melendə aklat menən tə'min itərgə.

3. Narkamprus həm məqarif şəqьbələrə begəndən yk məktəptər esən kerək bulqan kitap həm başqalar menən tə'min itev eşen kereşhen.

4. Uqьv pragramđarьn tədegəndə unь xəđergə udqarьlqap barьlqan kampanejalarqa qaratьp təđergə kərək.

5. Bьl eşkə başlanьv, nađanlьqtь bətərev eşenən barьnsa palitprasvit həm başqa ojoşmalar tikşerə, osotaqan jeteşhedlektərđe bətərevđə jul kyrhətə barьrqa tejeştər.

NYROJƏLI SƏLIMJANЬF.

Dingə qarşь kərəş eştəren kəsəjtəjek.

Dingə qarşь kərəş—satsejalizem esən kərəş fruntьnьц iц məhim byləktərənən berehe bulьp ihəplənə. Həŋki dindər yđlegenən bətə torqştarь menən burьvьn bыlьv fajdahьn kydətəlеr. Din başlьqtarь sьjnfi keşə nađanlьqtan asqьtanasьq kuntьr rivəlytsejə jaqьnda bulьp, satsejalizem həzymenə kiђken qarşьlьqtar kyrhətələr.

Şulaj bulqaq dingə qarşь kərəş eşenəmət ejələren din joqonbohonan qotqarьv beđđən ejđəm məhim burьstarьnan berehe bulьp hanalьrqa tejeş. Bьl həm şulajđa. Partejə dingə qarşь kərəş həm unьц mitьdtarь turahьnda yđenec kiђken qarar quliь. Dingə qarşь kərəştə satsejalizem esən kərəştən ajьrьrqa məmkin tygel. Unь satsejalizem tеđev nştərə menən bejlep alьp barьrqa kərək.

Dingə qarşь kərəştə kesləv administratif saralar qullanьvđan partejə nьqlь rəveştə tьja. Şunьц menən bergə dingə qarşь kərəş fruntьnda artqa sigenev joki dizirtirlektərgə həm kileşev sonlekkə partejə jul qujmaj. Bьna dingə qarşь kərəş xeđmət ejələren din joqondohonan qotqarьv, massaqa aцlatьv nigederđə satsejalizem tedəv burьstarь menən bejlep alьp barьlьrqa tejeş.

Lekin dingə qarşь kərəş məs'aləhe partejə tarafьnan şulaj kiђken, asьq həm aцlajьşlь quјьlьvqa qaramaђtan bajtaq urьndarđa bьl eş dyrt ajaqь menən aqhaj, dingə qarşь kərəştə hunqanbaşsьndartorop, unь partejə kyrhətkən juldarmenən bara —partejə, kamsamul ojoşmalarь əle bьlьa bьl eştən əhəmejətən asьq ajьp jeteaqandar həm aцlarqa la telən.əjđer. Dingə qarşь kərəş eşenə barrəştə satsejalizem esən kərəştən ajьrьrqa məmkin tygel. Hunьn ... qasьvdar əle bulha bar əle.

Θfə puştahьnda 200-gə jaqьn eşsələr aulьpta allahьđlьq tyцərəktərə bulmav dingə qarşь kərəş eşenə iqtibar itelməvə ьrađlajđar.

Θfə puştahьnьц yđəgendə bьl kengə tiklem allahьđđar ojoşmahьnьц bulmavь, urьndaqь partejə, kamsamul ojoşmalarьnьц yđenec dingə qarşь kərəş fruntьnda nisek „Eşləgəndəren“ kyrhətergə jetə kərək.

Allahьđlьq xərəkəte tybəndən stixeiə rəveşendə kytərelgəndə xeđmət massahь yđlegenən dingə qarşь kərəş julьnda ajaq baђqanda, urьndaqь partejə ojoşmahьnьц dingə qarşь kərəş fruntьnan xurlьqlь rəveştə qasьvь, kerəşten yđəgendə torop jetəkselek itməve, əllə nej tiklem kyltura ţkestərə bulqan Θfə puşta eşsələrə bigerəktə partejə, kamsamuldardarđьц dingə qarşь kərəş eştərə şundaj nasar barьvь qəzəplənerlek xəl.

Dingə qarşь kərəş ţeşenə bьl javaphьđlьq, halqьn qaravđarqa sik qujarqa, dingə qarşь kərəş fruntьndan qasьvsь partejə aqzalarьn, bigerəktə jetəksə eşsələrđe partejə məs'ylejətlegenə tartьrqa kərək.

QJ. BASIRЬF.

Kurьs jabьldь.

Θfə Başnarkamprus tarafьnan Başqortostandaqь nađanlьq menən kerəşev fruntьnan eşlev selər kurьsь asьlьp, kurьsta bətəhe 24 keşe uqьp sьqtь. Vaqьtь qььtь bulьvьna qaramaђtan urьndarđan kilgən uqьvsьlar mitodika kyrhətmələrə həm ojoştorov eştərə menən tulь rəveştə tanьşa aldьlar. Yđđərenen berensə praktik eştərən Θfələgə nađandarđьn handьn alьvđь 2 kən esendə bətərep, afurmit itə aldьlar.

Bьl kursanttar 31 nsə avgustta rajundarqa taralьp Başqortostandaqь 196500 xalьqtьц nađanlьqьn bətərev fruntьnda eşkə başlajasaqtar. Əlbittə bьl handaqь nađandarđьn nađanlьqьn 30—31—jьl esendə bətərev eşe urьndarđa qь ojoşmalarqa həm jalpьnьц yđənən qamьmlьqtьnan unьşlь bajlonqon. Inde rajundar đa „kylt ərmejəstər“ əđerlev eşen ber ajlьq kyrьstar asьlьrqa tejeşle. Bьl kurьstь ojoştorovđa kərəkle bulqan şarttar đь, jarđamdarđь kyrhətev kapiratsejə prafsajuz həm, başqa ojoşmalar đa tejeşəsək. Şulaj uq nađandarđan haulьn alьvlikpunkttar ojoştorov kerək praktik eştərđən fəqət kerəkle kaqьtarmaqa kərək. Eşlərlek həm səvit ojoşmalarьnьц eşmək... kyrhətevđəren talap itesək.

Bətə kes—bətə diqqət nađanlьqtь bətərevgə jynəldərelgən bulьrqa tejeş.

NYRQJƏLI SƏLIMJANЬF.

UĐ BURSЬN YTƏMƏJ

Arqajaş kantunь Qonsaq avьl səvitenьц raise bulьp prajьzvudstvanan kilgən Şərifullin Ojəli eşləj. Bьl ydə partejə aqzahь bulьvьna qaramaђtan, avьlda qьđьv rəveştə igen jьjьv eşenə ədərlek barqan vaqьtta ul esep—ђiserp pivaxana la joqlap jata. Şulaj uq yđenec qatьnь bar əђtənən atalarь raskulatsьjat itelgən qəđđar artьnan saba.

Ə, inde eşkə qaraşьna kilgən vaqьtta unьц eşə iђrat halqьn qaraj. Zənətejəgə hun kilo, irtə qajtа. Kesələrgə lə ultьrqan vaqьtta kamsamul menən davlaşьvđan başqa almaj.

Qonsaq avьlь đur qьna avьl bulqanlьqtan, 2 məktəp silsəvit bydzitendə jəşəj: Ana şul məktəptərđə utьn, başqa məktəp esən kərəkle aqsalar həm uqьtьvsьlarđьц eş xaqtarь menən tə'min itev avьl səvite əђtənə jəkmətelgən bulha la, bьl nəmə samanan tьş mahtora.

Qьş məktəp jaqьlmaqanlьqtan qajhьber kenderđə balalar uqьj almaj qaltalar.

Rois iptəş Şərifullinqə bьl vap birə. Şulaj uq uqьtьvsьlar eş xaqtarьn vaqьtьnda almaj er berər aj hunqa qalьp alalьr.

Ə, inde uqьtьvsьlarqa jaj bulьp utpuska alqas, utpuska aqsalarьn ala almaj 2 şər ajđa kətep jatalar. Həm məktəp medirđərənə medirlek aqsalarьn birməj alьp qala. „Atpuska vaqьtьnda uqьtьvsьlarqa medirlek aqsalarь birelergə tejeşle tygel“ ti. Bьnь qararqa kərək.

„X“.

Qatьn—qьđđar arahьnda

Kyltura eştəre.

Berensə tapqьr 1926 nsь jьlda kantundar dəvmələndə ytkərelgən tybəngə səvit apparattarьnda eşləvsə qatьn—qьđđarđьn beləmdəren kytərev kurьstarь đur qьna uцьşlьqtarqa ireştə. Şul arqala bik kyp kenə han təşkil itkən kerəђtəjən qatьn — qьđđarьnьц səvit apparattarьna inep məs'ylejətle eş alьp barьvđarьn həm uцьşlь rəveştə juqarь apparattarqa yrlətelevđəren kyrđək. Bьna şul uцьştь taqьla kesəjtev həm partejənec kadьrđar əđerləv đə bulqan qararđarьn qəməlgə qujьv maqsьtьnda 1930 nsь jьl Başqortostan dəvmələndə tatar—başqort həm vaq millət qatьn—qьđđarь esən 2 ajlьq kurьs ytkərelde. Bьl kurьstьц mətdətə berensə ejjyndən başlanьrqa tejeş bulha la kantun həm jort başqarmalarьnьц bьl eşkə iqtibarhьđ qaravđarь, kyrhətelgən vaqьttan huцlap başlarqa məzbyr ittə. Kantundarqa birelgən razvirьska bujьnsa bьl kurьs qa 60 keşe kilergə tejek bulhala, barьhь 47 keşe kilgəjnə. Şular esenən şul uq iqtibarhьđlьq arqahьnda kilep sьqqan səbəptər arqahьnda 4 keşe kurьstan kire qajtarьldь.

Məđələn: Θfə kantunь kursanttarđь 10 kən huцlap jebərevenə qaramaђtan kursanttar arahьnda uqьj—jađa belməgən həm ađaqqь ajьna ingən avьrlь 45 ləşlək ber kerəђtəjən qatьnь jebərelə. Bildələ bьndaj palazinejəla bulqan ber keşenə avьrqьna pragrammalь eđ mətdətle kurьs qa alьv məmkin tygel. Stərle kantunь 16 jəşlək ber bala jebərə. T—Qataj kantunь şulaj uq 17 jəşlək bala jebərə. Ujlap qaraqanda ul bildələ hajlav xoqu qьna jeşe jetməgən balalar səvit apparatьnda məs'ylejətle eş alьp bara almajasaqtar. Kantun başqarmalarь hajlav instruksejəhen belməjđərmenəj. Arqajaş kantunь fəqət başqort qatьn—qьđđarь esən 4 urьn birelevgə qaramaђtan bьl kurьsqa ber keşelə jebərməj joqlap qala. Bьna bьl fakьttar kantun həm vulьs başqarmalarьnьц qatьn—qьđđarđan kadьrđar əđerləvgə huц dərəzələ halqьn qaraqandarьn kyrhətələr. Bьl julda bigerəktə qafu itelməђlek tiptь Arqajaş kantunь ala. Tybəngə səvit apparatьnda eşləvsə aktiviskalarđьц uqьrqa, beləmdəren arttьrьvqa hьvhap jerəvgən ber məldə həm partejənec kadьrđar əđerləvđə bulqan qararđarьn kirəhensə eşləvđən ojalьrqa kerək ine.

Unan huц kiləsək qьђqa mətdətle kurьstarqa teləhə kemde tuləhə qajđan totop alьp jebərev bətərələrgə tejeş. Kurьsqa kilevselər səvit apparatьnda eşləvselər həm eşlərlek bulьp qəmymi eş kyrhətə alqan aktivis bulьrqa tejeş.

Şul kyrhətelgən jeteşhedlek tulqьnđarь arahьnda 43 kurьs bətərep urьndarqa taraldьlar. Kurьsta millət jaqьnan başqort qatьn—qьđđarь 20, tatarđar 18 sьvaştar 3, mari ber keşe. Partejə aqzahь, kandidattar 13, kamsamulkalar 20, batrackalar 18. Jarlь qatьn—qьđđar 20, urta xəllelər 4 keşe bulьp kursanttar zənetəjə məlendə qəniqətlənerlek rəveştə matur qatnaştьlar. Bigerəktə kurьs bətor aldьnan ular menən ytkərelgən kəцəşmələ ularđьц səsev kampanejəhe, ikmək əđerləv həm bulьp ytkən pirigiptar turahьnda dereђ həm eşlekle rəveştə hejləvđərə beđđeц qatьn—qьđ aktifьna baj ikənlegebeđđe asьq kyrhətte. Tik bьna bьl kurьstь bətərep yđđərenec tiariticiskej beləmderen arttьrьp qajtqan qatьn—qьđđar kurьsqa jebərelgən məldəgə hьmaq iqtibarhьđ qaralьrqa tejeş tygeldər. Ularđь səvit apparattarьna yrlətev, ularđь prakticskej eşkə ejrətev nьqlь kyđđə totolorqa tejeş. Qjəmymən aktiftarđь dəreђ rəveştə fajđalana belergə kərək. Aktiftan fajđalanmaj torop kadьrđar arttьrabьđ, tip qьsцьrьv ul şablunlьq qьna. Şunьц esən kurьs bətərep qajtqan aktiviskalarđь urьnhьđ həm eşheđ qaldьrьlmahьn. Ularqa eş birergə ularqa juldar kyrhətergə həm şul juldar menən qəmymən səvit apparattarьnda eşlərlek jaць kadьrđar tьvđьrьvqa nьqlь iqtibar jynəldərelergə tejeş.

Juqarьla kyrhətelgən jeteşhedlektər kiləsəktə qabatlanmahьn həm bьl kurьs fəqət tatar. başqort qatьn—qьđđarь həm vaq millətter qatьn—qьđđarь esən asьlьvьna qaramaђtan bьjьl Berə kantunь bьl kurьsqa urьђ qatьn—qьđđarь həm qatьn—qьđđar urьnьna irđər jebərep baş ajlənderđe. Pььnlap qьraqanda Berə lə vaq millətter tulьp jata. Şunь iђenə alьp Berə kantunь şulaj uq başqalar đa bьjьlqь kurьstьц vaqьtьn huцlatьvqa səbəp bulqan oşo jeteşhedlektərđe qabatlamavđь onotmaђqa tejeştər.

Yđək başqarma ojoştorov bylege inistruktьrь: VƏLITEVA

MƏSKƏV, 31. Kisə saftarg—flut idarahь „Jasterip“ tigən paraxuttьц batьvь turahьnda ber nisə tapqьr tiligьram aldь. Bьl paraxut Kuvda qalahь ərgəhendə batqan. Keşelərə batmaqan; paraxuttь kytərev saralarь kyrelə.

MƏSKƏV, 1. SSSR Xalq xuzalьqь juqarь səvite «sajuz—Lis» həm „Lisprum“ apparattarьn bergə quşьp, urman sənəqətə həm urman xuzalьqь bətə Sajuz beregə—Sajuz—Lis—Prum“ ojoştororqa qarar birđe.

Radeju Duђtarь jarьsqa!

ABSS Jəmhyrejətendəge bətə radeju duђtarь jəmqejəte ojoşmalarь həm jəcəjkələrenə.

1. SSSR radeju duђtarь jəmqejəttərenec yđək səvite Yktəber rivəlytsejəhenec 13 jьllьq tantanahьnda iц jaqşь radejulaştьrьv həm radeju xeđmət itevse radeju duђtarь jəmqejəte jəcəjkələrenə bətə sajuz dəvmələndə satsejalizem jarьşь ytkərergə qarar sьqarđь.

2. Hər ber R. D. J. jəcəjkə 1930 nsь jьldьц 7 nse sintəberendə urьndaqь vaqьt menən kiske səqət 6 la (radeju bujьnsa tygel) yktəber tantanahьndaqь satsejalizem jarьşь timahьnda ultьrьş ytkərergə tejeş.

3. Bьl ultьrьşta yktəber tantanahьna yđ zavьt, fabrigendə, qьđьl ərmejə cəstə, kalxuz safxuz, məktəp, klup, balnis həm başqalar đa eş menən qatьşьvsьlar radejulaştьrьv həm radeju xeđmət itev turahьnda rejal plan bjldələnə.

4. Nisə genə keşe jьjьlha la ultьrьş jabalqan iђəplənə.

5. Ultьrьş prata kulьna qatьşьvsь həm qatьşmaqan R. D. J. aqzalarьnьц isemdərə ajьrьm kyrhətelep jađьlьr.

6. Ultьrьştan huц 24 səqət vaqьt esendə ultьrьş pratakulьnьц kyserməhe zakaznuj pakit menən SSSR radeju duђtarь jəmqejətenec yđək səvitenə (Москва, Ипатьевский пер. 14), ikensehe R. D. J. neц əlkə ojoşmahьna (Уфа ,советская 14) jebərergə.

7. Oşo jьldьц 9 nsь nyjəberendə neq səqət 6 la yktəber tantanahьndaqь radejulaştьrьv həm radeju xeđmət itev həđemtələre turahьnda R. D. J. jəcəjkələrenec ikense bətə sajuz ultьrьştarь ytkərelə.

8. 9 nsь nyjəber ultьrьşьn ytkərev həm ultьrьş prtakulьnьц kysevməhen jebərev oşo belderevđəge 4, 5, həm 6 nsь punkьttarьnda kyrhətelgənsə eşlənə.

9. Yktəber tantanahь kendərəndəge radejulaştьrьv həm radeju xeđmət itev bujьnsa qəməli eş meləndə Aso—avejaxim, Aftadur həm başqa irekle jəmqejəttər jəcəjkələrə menən bəjlənep eş itegeđ

10. Başqortostan R. D. Jəmqejəte bətə R. D. jəcəjkələrenə yđđərenə tapşьrьlqan mədəni—səjəsi əhəmejətle bьl eşte bildələngən vaqьtьnda ytərgə təqdim itə.

Satsejalizem jarьşьna qatьşmaqan ber genə R.D.J. jəcəjkəhe lə qalmahьn.

11. R.D.J. neц kantun həm qala ojoşmalarьna yđđərenec jetəkse sastaftarь javaplьqь aђtьnda bətə R.D.J. jəcəjkələren satsejalizem jarьşьna ьlqtьrьv sarahьn kyrevgə quşьla.

12. 7 nse sintəberđə iц jaqşь sabranja ojoştorqan şulaj uq birelgən zadanejənə. Yktəberđəц 13—jьllьq tantanahьna in jaqşь ytəvsə R.D.J. jəcəjkələrə byləklənəvsələr rətenə inderelələr.

Başqortostan
R. D. Jəmqejəte.

Θfə kənlegə

— Θfə dacəhьndaqь jal itev jorto 15 nse sintəberđən, jabьlə.

Bьjьl unda jal itevsələrđec hanь 4100 bulьp ytkən jьlqa qaraqanda 2 mərtəbəgə artqan.

— Başpalitprasvit tarafьnan asьlqan inьstьruktьrđar jeteşterev kyrsь eşen bətərep taraldь, unda bətəhe 30 keşe uqьp avьldarqa taraldьlar.

— Aq iđeldəge hьv taşav stansahьnьц bьjьlqь sizunь 15 nse sintəberđə jabьla.

— Avьl həm qala kapiratsejalarьna maj, kykəj kevek ađьqtar hatqan talun menən Başturgь magazinenən tərlə tavarđar birelə.

— Kammunalnik sajuzь tarafьnan asьlqan jejge balalar majđane 15 nse sintəberđə jabьla unь qьşlьqta balalar bəsahь itep asьv turahьnda ujlajđar.

— 1-nsə numirlь sujьn qojov zavutь eşsələrə 8 000 h. birelgən jaць zajьm zadanjahьn 7800 humlьqьn tutьrđьlar inde.

— Havlьq haqlav x. Kamisarlьqь eşsən jalpьnьц havlьqьn haqlav julьnda eşləgən eşenən xisap birđə həm kiləsəktə şifaxanalarđь kybəjtev bəlgəs duktьrđar jeteşterev turahьnda 5 jьllьq pьlan teđənə.

— Eşsə ur. 22-nsə jortta torovsь Xesəjenef Boşturgьnan tavar urlap totolqan.

— Nixajьf ur. 20 nsə jortta torovsь spiriduf həm karatkuj ur. 9 nsə jortta torovsь Marəjef araqь menən hatьv itep totolqandar.

Ridaktьr urьnbaђarьQJ. QJƏJSIN

B. Fejzi.

Qajnar kəndər də

III-KƏRƏŞ QAĐANЬNDA.

Şav qutarьp, jьrlap
Ьndьrđa
Dvigatel həjrəj qajьşьn.
Ə, qajьşь unьц
Əjləndərə,
Malatilka jaman tavьşlь....
Barabandar jota keltələr
Halam təkərə
Bojđaj təşərə
Kalxuz eşləj
Yђə—tulqьna
— Boxətle ikən unda keşelər.

IV-JƏKSELƏR.

Şat jeđđeren kengə
Yptərep
Jul bujlatьp kilgən jəkselər,
Al javьsqьn jeigə
Jəlberđətep
Terkem qaddar kevek kystələr,
Borma-borma juldar borolqan
Jul bujьnsa jəktər huđьlqan,
Duqalarqa javlьq qujьlqan
Ə, jəktərđə uцьş tьqьđđan.
Jul bujьnda yђkən qajьncьlar
Julsьlarqa keləs jьr tygə.
Şuqalьrmь kyцel
Ujsan tygel,
Jəkselərđə şatlьq təp-təgəl.
Keməş haqal ađqan
Babaj-brigadir
Qart jərəgen keləs jəşərtep,
Kyđ tultьrьp qarap
Jəkselərgə,
— Beđđən səvit şulaj jəşər,
tej.

Borma-borma juldar borolqan
Jul bujьnsa tuđan tuđьlqan,
Tuđan əђtən matur biđəklep
Sabatalar julь hьđьlqan.
Jəktər tьqьđ
Attar qьđьv tarta....
Ə, jəkselər bara jəjəvləp,
Jərəktəren dərttər
Aşqьndьra
Kəlliktifsən ujđar jəjergə.
Maturđarđьц qonqort tolomьndaj
Jul bujьnda harqьlt ylənder
Jələђ jəlgə əkren başьn əjə,
Həjləşələr gyjə bytəndər.
Jəlber-jəlber uђaq japraqtarь
Həlkənələr jələђ jəl menən
Ьььnlap ta,
Ular maqtar esən
Jəkselərgə kilgən jьr menən.
Kiц dalanьц borma juldarьn
Al—sьbarqa biđəp jəkselər
Teđələp kilə....
Attar tigeđ tarta
Kalxuzdarđa attar keslə ikən.
Brigadir-babaj
Şat jədlə,
Hipьrqalap keməş haqalьn,
— Beđ jəkselər
— Jaць uцьş menən
— Xəkymətkə igen hatabьđ!
Aşqьndьrьp jərək tibevən
Başqalarđa uqa quşьldь;
— Kytərəbeđ uцьş
— Beđ kalxuz da
— Kalxuzqa beđ kyptən quşьldьq!
Borma-borma juldar borolqan
Şəp atlavqa attar qьđьvdar
Hər kyrgəndər əjtəhən;
— Bьna kalxuzsьlar
— Bəlşəviksən batьr-qьđьldar!
Duqalarqa javlьq eləngən
Javlьqtarđa jađьv hьđьlqan
— „Artьq igen xəkymətkə!“
— Beđ jəksələr kalxuz qьrьnan
Jomşaq jəlgə javlьq jəlberđəp
Jəkselərđəц birə sələmən,
Brigada kilə jək menən
Duqalarqa bəjlap ələmən.
Jəkselərđə dərttər
Arttьrьp
Ilivatr kyrənə jьraqta.
Kalxuzsьlar haman
Alqa bara —
Alhьv jeđən birəp qojaşqa.

V-HUЦQЬ ŞATLЬQ.

Artьq şatlьq airep
Jəkselərgə
Ilivatr astь işegən,
Brigadir-babaj —
Əkren genə;
— Beđ jeцəbeđ
— Jeцər keşə beđ!
— Əj, dur şatlьq
Şundaj
Şundaj şatlьq
Urtaq şatlьq bətə il esən.
Kammun ujdar menən
Kəlliktifsən, —
Mizalar juq,
Dur yђev.
Qьđьv qojaş nurь
Nurlandьra
Ilivatьrđьц aqььl qalajьn,
Kiц dala la Gigant ilivatr
Bik jьraqqa tigeđ qaraj ul.
Gigan-fabrik jьrlaj
Jьr tygə
Eş jьrđarь jьraq hirpələ,
Kiц dalanьц julьn sьbarlap
Al oləmlə jəktər ərkelə.
Qajnar jьrь menən
Ilivatьr
Qarşь ala jəktər paradьn,
— Smirna!
— Kil!
Qьđьl jəktər menən
Jeцevđərgə signal taratьp.
Brigadir—babaj kelə
Şatlana,
Hьpьrqalap keməş haqalьn;
— Vot, ismaham
— Beđ kalxuzsь
— Ilivatьrqa igen halabьđ!
Qojaş kelə
Kyktə juqarь,
Nurьn berkəp jerđəц əђtənə,
Qajnar miđgel menən
Kalxuzdarđa
Jaць dərttər şavlap yђtelər.
— Şavla, fabrik,
Kiц dalanьц
Jeцev marьşьn jьrlap əjlənder,
Ilivatьr birgən
Şavlь jьrqa —
Dala-qala julь bəjlənde....
— Ujna, muzьk
Kerəş dərtən birep
Kalxuzdarđa huцqь tantana...
Yђev şulaj beđđə
Qьđьv bara,
Bьl yђevgə kemdər taц qala.

Jər əђtənə horqolt
Taђma hudьp
Juqarь ytə hər kən qojaş ta.
Qajnar kəndər menən
Qajnarlanьp
Kammun jьlda kilə qolaslap.
Kəlliktifsən dərttər
Avьlda —
Bəlşəviksən eştər ytkərə.
Berələnep avьl —
Yђə bara,
Kalxuz bulьp səsək kytərə.

Brakirđar kərək.

„Jəmeşsajuzь“ nьц Başqortostan kanturьna bolgestərbrakirđar kərək.

Təqdimdər menən kanturaqa 10—3 səqətkə tiklem Kamarskuj iptəşkə mərəzəqət itergə məmkin.

ƏDRIS: Svirtluf ur. 83 jorttan inelə.

„JEMEŞ SAJUZЬ“ NЬЦ—BAŞ. KANTURAHЬ.

Θ—KINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN:—Θ

„URAL“ KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,

Ural kinahьnda bəgən:

Şavlь kyreşe.

6 byləktə jaць Amirika kəmidejəhe.

IDEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar

SKATININ ƏFƏNDE.

7 byləktə drama.

Kassa 5—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar 8, 9 jarьm s. başlanalar.

SPARTAK

8 byləktə zər, xuduzьstavalь, tarixi bajavik.

Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanь.

„5-Maj“

SARUCIN JƏRMIRRƏHE

7 byləktə kina—pjassa)§(Sejanь kiskə səqət 9 đa başlanь.)§(Kassa səqət 6 đan asьla.

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» БЦСНХ. Заказ № 31

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERƊƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRƊARЬ: Ridaktar [illegible] Dejurь [illegible] [illegible]

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja prolitərƊarь, serəşegeƊ!

JAƊЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa — 45 tin; 3 ajqa — 1 həm 30 tin; 6 ajqa — 2 həm 50 tin; 1 jьlqa — 4 həm 50 tin

PADPIS ƊLAR: [illegible]

№204 Jakşəmbe 7 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN UƊƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬ

پارتیەنڭ بۆتە رایکومدارێنا هەم ئاتاپ سیکریتارلارێنا

[illegible]

ئۆلکە کەمیتەتێ: م. بیکین

Ber genə lə kən juqalmahьn

VKP (b) Uđək Kəmitəte jaŋь xuzalьq jьlьn, biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьn tulь bajavaj əđerlek menən qarşь alьvqa saqьrьp betə parteja, xuzalьq, prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarьna mərəzəqət itte. Bьl xitapqa kərəklege təv başlap, parteja, prafsajuz həm xuzalьq jerle ojoşmalarьnьŋ, şunьŋ əđtəvenə ber talaj uđək aparattarđьn da biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьnda beđđeŋ aldььđđa torqan burьstarđьŋ đur məs'ylejətle bulьvđarьn tejeşensə aŋlap jetkermevđərenən kilep sьqtь.

— BIŞ JЬLLЬQTЬŊ ƟSƟNSƏ JЬLЬNDAQЬ GIGANT PRAJЬZVUDSTEVA PRAGRAMЬN YTƏVGƏ BALŞƏVIKTƏRSƏ ƏĐERLEK — tejelə Uđək Kəmitət xitabьnda — AQЬMDAQЬ JЬLDЬŊ PRAMFINPLANЬN MOTLAQ YTƏVĐƏN TORA».

Ləkin, bьjьlqь pramfinplan əsən betə il siktən tьş đur kəs birep alьp barqan kərəştəŋ daqь ajđarđa ber talaj sənəqət rajundarьnda jomoşarqanlьqь kyrenə.

Bьl jomoşarьv jerle ojoşmalarđьŋ, şulaj uq kyp kenə uđək urgьndarđьŋ da xuzalьq abstanufkahьnda bulqan yđgəreştərđə iđэpkə ala belmevđərenəŋ hedemtəhe bularaq kilep sьqtь. Iŋ avьrь şulda ki, pramfinplan əsən kərəştəŋ jomoşarьvь, satsejalizem hezymen alqa jebərevgə, xuzalьq tedeleşenəŋ juqarь timptarьn buldьrьvqa dəjəm abstanufkanьŋ bьqa tiklem kyrelgəndən də qulajraq tura kilgən vaqьtьnda buldь. Beđ avьr sənəqətteŋ alqa kitevén taqьla nьqьraq jeteđletev genə tygel, bəlkem safxuz həm kalxuzdar tedeleşə nigeđendə jeŋel sənəqətteŋ sьreja bazahьn nьqьtьv memkinlektəren aldьq. Jaqьn ajđar esendə yk inde beđ, kiŋ rəveştə qullanьla torqan sənəqət tavarđarьn eşləp sьqarьvđь kesəjtev julьnda əhəmejətle hedemtələrgə ireşə alabьđ. Aldaqь iŋ jaqьn vaqьt əsən (malsьlьq pradnktьlarьnan başqa) ađьq menən tə'min itevđə jaqşьrtьv julьnda beđđeŋ aldььđđa jaqşь pirispiktiftar tora. Kiləhe jьl beđge sənəqət prajьzvudstevahьnьŋ 60, pratsint yđeşen birergə tejeşle. Bьl prajьkttar ilđe indysterejaleşterev avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə jaŋьnan qorov həm unьŋ prajьzvudstьva kestəren kytərev eştərendəgə beđđeŋ elekke uŋьştarььđqa nigeđləp teđelgəndər. Şuqa kyrə sənəqət tedeleşenəŋ ber talaj iŋ əhəmejətle ucaskalarьnda eđəklektərđən bulьvь abjьktif səbəptərđəŋ həm jeŋə almaђlьq avьrlьqtarđьŋ bulьvь menən tygel, bəlkem quldaqь memkinlektərđən nьqьraq fajdalana belmev xuzalьq abstanufkahьndaqь yđgəreştərđe iđэpkə almav, yđ vaqьtьnda ularqa qulajlaşa belmev həm jalpьnьŋ ьlqьj yđə barqan aktiflьqьna tejeşle jetəkselek bulmav menən aŋlaşьla. Xuzalьq jьlьnьŋ ađaqьna tiklem ber ajđan eđerək vaqьt qaldь. Qajhь ber jerđərđə kyrelgən qeqşavьlьqtarđь həm dimabilizatsejyn nastrajenejələrđe xəđerđən yk ber totqarhьđ beterergə kərək. Nigeđdə uŋ appartunizьm sьqanaqtarьnan kilep sьqqan təşənkelək nastrajenejələre menən rəximhеđ rəveştə kərəşergə kərək.

Tərləsə gəvđələngən uŋ həm „hul„ appartunizьmqa qarşь rəximhеđ kərəş uŋ appartunislьq nastrajenejələren jeŋev bьlar bьrьla biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьna uŋьşlь əđerlənevđeŋ həm aqьmdaqь jьl pramfinplanьn uŋьşlь ytəvđeŋ motlaq şarttarь.

Parteja həm prafsajuz ojoşmalarь bergenələ kəndə juqaltmaj eşsə jalpьnьŋ aktiflьq həm inisejativa tulqьnьn kytərergə tejeştor. Eş timptarьnьŋ jomoşatьvьn həm qaqşaqanlьqtь təbə tamьrь menən qətqi rəveştə betərərđə kərək. Eşselərgə xəđerge xəlde aŋlatьv indysterejələşterev timptarь əsən kərəştə ularđь jaŋьŋ kəs menən hezym başlavđarьna ireşergə kərək.

„Pramfinplan udar aђtьnda tora. Şunьŋ menən biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlь pragramь la udar aђtьna qujьla — tejelə Uđək Kəmitət xitabьnda.

Bьl udarđь buldьrmav beđgə, parteja, kamsamul ojoşmalarьna həm xuzalьq eşselerenə bəjlengən. Satsejalizem jarьşьna jetəkselekte jaqşьrtьvqa, uqa eşselər sьjnьfьnьŋ jaŋьnan jaŋь qatlamdarьn ьlьqtьrьvqa betə kestə birep, jalpьqa julbaşsьlьq itə belergə kərək.

Beđ quldaqь prajьzvudsteva memkinlektəren taqьla kyberək mabilizavajt itevgə tejeşlebeđ. Əlegə tiklem təŋgə sminalarđьŋ eşləp sьqarьvđarь bik tybən tora, əlegə tiklem bər sminanan ikeisehenə stanuktarđь eşləp torqan kəjenə tapşьrьv juq, əlegə tiklem prajьzvudstevala eşsə kesə dərəđ urьnlaştьrьlmaj. Barь tik oşo jeteşşeđlektərđə betərev genə lə jaqşь uq đur ifikttar birəsək.

Kiđəktəge iŋ əhəmejətle burьstar arahьnda Uđəp Kəmitət eşsə kesənəŋ aqьmь menən kərəş burьsьn ajьrьmsa kyrhətep ytə.

Uđək Kəmitət xitabьnda pritprejətejələge kammunistarđьŋ ryldəren həm burьstarьn parteja aqzalarьnьŋ əle hamanda jaqşь uq đur eləşə aŋlap jetkermegənlege kyrhətelə. Bьl xəl jəcajkələrđə eştə qətqej hьnьlьşqa ireşergə məzbyr itə. Kammunistar pramfinplan əsən huqьşьvьlarđьŋ aldьnqь saftarьnda bulьrqa tejeştər.

Iŋ ađaqta kilep eşselərđeŋ ixtejazdarьna kyberək diqqət birelhen.

Jerlə ojoşmalar kapiratsejanьŋ eşenə diqqət itergə tejeştər, senki kapiratsejanьŋ kilbətheđ jeteşheđlektərə pramfinplan əsən kərəşkə qamasav itələr. Kapiratif apparatьnьŋ eşe eђtenən kiŋ eşsə jalpьnьŋ kanterylen qujьrqa, unьŋ jalpьnan qurqьvьn betərergə həm şul uq vaqьtta uqa jardam itergə kərək. Pramfinplan əsən kərəş təzribələrə, əgər jalpьnьŋ aktiflьqьn mabilizavajt itə, ularqa jetəkselekte jaqşь julqa quja alhaŋ nej tiklem kyp eştər eşlərgə memkin bulqanlьqьn kyrhəttelər. Beđđeŋ doşmandarььđ xuzalьq tedeleşə frontьndaqь ajьrьm eđəklektərgə şatlanьp torhondar elə. SSSR eşselər sьjnьfь yđeneŋ izadi inirgejəhe nej tiklem kyp bulqanlьqьn kyrhətte. Xəđerge vaqьtta la ul, parteja jetəkselege aђtьnda, satsejalizem doşmandarьnьŋ qajqьhьna, aqьmdaqь jьl pramfinplanь əsən kərəştə tulь jeŋevgə ireşəsək həm şunьŋ menən biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьnda satsejalizem sənəqətenəŋ bьqa tiklem kyrelməgən timptar menən alqa kitevén tə'min itəsək.

„PRAMFINPLAN UDAR AЂTЬNDA TORA, ŞUNЬŊ MENƏN BIŞ JЬLLЬQTЬŊ ƟSƟNSƟ JЬLЬP RAGRAMЬ UDAR AЂTЬ NA QUJЬLA“

„Partejənəŋ həm eşselər sьjnьfьnьŋ sətəkestəre pramfinplanđь ytəvgə, biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlь pragramьnьŋ ytəleven tə'min itevgə jynəltelhen“.

VSPS sikritarejatьnьŋ qararь

MƏSKƏV, 4 VSPS sikritarejatь qarar birđe:

— Prafsajuzdarđьŋ uđək kəmitəttərenə, əlkə həm kraj prafsajuz səvittərenə 2 kənlək sruk esendə VKP(b) uđək kəmitəte həm VSPS prizidejymenəŋ pramfinplandarđь ytəvđəge eđəklektərđe betərev həm betə sajuz udarniktar kenen ojoştorov turahьndaqь qararьn bojomqa aşьrьv kankerit planьn betə şarttarđь həm ajьrьmlьqtarđь memkin bulqan tiklem tulь iđэpkə alьp eşləp sьqarьrqa. Pritprejətejələrgə həm jerle ojoşmalarqa eđəklektərđe tiđerək betərevgə həm jaŋь xuzalьq jьlьna eđerlənevgə jardam itev julьnda eşləv əsən 5 kənlək sruk esendə təp sənəqət rajundarьna (Danbaş ural, Baku, Dnipru—pitrufskej, kuzbas həm bytəndər) VSPS həm prafsajuz uđək kəmitəttərenəŋ prizidejym aqza lərьn (30 keşe) kamandiravajt itergə. Pritprejətejələrgə həm tsixtarqa jebərev əsən jetəkse eşselərđe mabilizavajt itergə əlkə həm kraj prafsajuz səvittəren məzbyr itergə. Ber totqarhьđ betə pritprejətejələrđə kadravaj eşselər iŋ jaqşь udarniktar həm praizvudstena kəŋəşmələrenəŋ aktifь menən bergə zavьt kəmitəttərenəŋ plinumdarьn saqьrьp, ularđa pritprejətejələge eđəklektərđə jeteđ betərev həm jaŋь xuzalьq jьlьn qarşьlavđь ojoştorov julьnda kankerit saralar bildələrgə. Hər jerđə đu pritprejətejələrđə eđəklektərđe tiđerək betərev, udarnaj brigadalarđa eştə jaqşь julqa qujьv həm aldaqь jьlesən pramfinplan teđev eşen alqa jebərev saralarьn tikşerev əsən zavьt kənfirinsejələren ytkərergə.

Sintəbər ajь esendə udarnaj brigadalarqa jaŋь eşselər ьlьqtьrьv əsən jaŋь saqьrьv ytkərergə, jəməqət buksirьna alьv, tytələj brigadalar ojoştorov təzribələren kərək tsix həm pritprejətejənəŋ yđ esendə bulhьn, şulaj uq bər rajundaqь pritprejətejələr arahьnda kiŋ julqa qujьrqa.

Sajuz ojoşmalarьna tybəndən alьp juqarьrqa tiklem aldaqь jьldьŋ pramfinplanьn teđəv eşen kiŋ julqa qujьrqa, udarniktar, kiŋ eşselər jalpььь həm belgestər tarafьnan birelgən praizvudsteva təqdimdəre tulqьnьn elep alьrqa həm ularđьŋ bojomqa aşьrьlьvdarьna ireşergə. Yđ ara jarьşqan pritprejətejələr həm tsixtar yđ eђtərenə alqan jəktəmələrđeŋ ytəleven yđ ara tikşerələr həm aldaqь jьl pramfinplanь nigeđendə laŋь xuzalьq həm səjəsi dugьvьrđar teđəjđər.

30 nsь sintəberđə betə kluptarđa həm tejatьrđarđa jaŋь xuzalьq jьlьn qarşь alьv kisələrə ojoştorola, bьl kiсələrđə pritprejəteje idaralarь həm fabrik—zavьt kəmitəttəre aqьmdaqь jьldьŋ pramfinplanьn ytəv julьndaqь yđ eştərə həm biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьna alьnqan jəktəmələr turahьnda atcut birələr.

1 nse yktəber—udarnik kenə; ul kenə aqьmdaqь jьl pramfinplanьn ytəvđə həm biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlь pragramьn ytəv əsən kestər mabilizavajt itevđə ireşelgən hedemtələr tikşereləsək. Xuzalьq jьlь bəikəndən huŋ VSPS həm VSNX iŋ jaqşь pritprejətejələrđe, brigadalarđь həm udarniktarđь betə sajuz dəvmələndə byləklev eşen ytkərələr. Betə kraj həm əlkə prafsajuz səvittərenə hər un kendə VKP (b) Uđək Kəmitəte həm VSPS prizidejyme diriktiftarьnьŋ ytəlevđəre turahьnda belderep tororqa təqdim itergə.

Eşselər sьjnьfьnьŋ betə inirgejəhe pramfinplan əsən kərəşkə

MƏSKƏV, 5. Uđək kəmitətteŋ xitabьna javap itep Məskəv həm Liningratteŋ gigant zavьttarь „Sirp həm Mulьt“, „Jliktra—zavьt“, „Krasnaj Pytiluvis“ həm bytəndər xuzalьq julьnьŋ ađaqьna tiklem eđəklektərđe betərev mezbyrejəten yđ eђtərenə alalar. Baltiq zavьtьnьŋ kammunistarь yđđəren mabilizavajt itelgən iqlan ittelər. „Krasnaj Pytiluvis“ eşselərə biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlь pragramьn 87 pratsintqa arttьrqan pramfinplan eşləp sьqarđьlar. „Jliktrusila“ zavьtьnda eđəklektərđeŋ bulьvьnda qəjeple keşelər menən kərəşev əsən prajьzvudstevala rivəlytsejun tribunal ojoştorđolar.

„Sirp həm Mulьt» zavьtь artta qalьvьь „Parastruj» zavьtьn buksirqa ala. Uđək kəmitət xitabьnda qujьlqan burьstarđь bojomqa aşьrьv julьnda parteja saftarьnda kərəşev əsən Məskəvđəge bajtaq pritprejətejə eşselərə yđđəren partejəgə alьv turahьnda qariza birələr. Ajьrьm tsixtar həm eşselər gruppalarь yđđərьn udarnьj itep iqlan itələr.

«Krasnaj Bagatir“ zavьtьnьŋ udarniktar jьjьnь xeđmət disiplinahьn bođovsьlarqa qarşь qətqej kərəş başlarqa qarar birđe.

Liningьrat, 5. «Krasnaj vьburzis» eşselərə VKP(b) uđək kəmitətenəŋ pramfinplan əsən kərəşkə saqьrьvьn qotlap qarşь alalar həm tsix idarahьnan 5 kənlek sruk esendə tsixtarđa eşləp sьqarьvđь kesəjtev planьn teđəp, dəjəm jьjьlьşqa qujьvđь talap itələr.

— Beđ biş jьllьqtьŋ ađaqьna tiklem tsixtarđь taşlap kitməjəsəkbeđ. Pragylşiktərgə həm litundarqa satsejalizem eşenə zarar kilterreselər tip qarap, ular menən rəximheđ kərəş alьp barasaqlьđ—tejđər eşselər.

Nisek eşlərgə jaramaj

RASTUF—DUN, 4. Silin zavьtь, pramfinplandьŋ ytəleven tə'min itkən prajьzvudsteva memkinlektərenəŋ bulьvьna qaramađtan 9 aj esendə betə tarmaqtarđa la pragramdь ytep jetkermegən. Zavьt diriktьrь Urmqa qatь şəltə jahalьp, urьnьnan alьndь. Uŋ appartunislьq sьqьştarьna atpur birməgən zavьt partkəmitəte taratьldь. Zavьttaqь parteja həm prafsajuz jetəkselegən kesəjtev əsən krajkumdan ber gruppa eşselər jebəreldelər. Bьnan başqa jənə zavьtta daimi eşləv əsən parteja həm prafsajuz eşselərə jebərelələr.

Tula eşselərə VKP (b) uđək Kəmitəte xitabьn ejrənələr.

TULA, 4. VKP (b) Uđək Kəmitətenəŋ biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlь pragramьn ytəv julьnda parteja həm eşselər sinьfьnьŋ burьstarь turahьnda iqlan itelgən xitabь Tula eşselərə tarafьnan đur intuzejazьm menən qarşь alьndь. Begen Tula gigantь—patrun zavьtьnda kendəđge aş vaqьtьnda betə tsixtarda VKP (b) Uđək Kəmitətenəŋ xitabь uqьldь. Xitaptь uqьvqa həm ejrənevgə eşselər đur əhəmejət birələr.

inzinir həm tixniktər prajьzvudstьvaqa jeđ menən.

MƏSKƏV, 4. VMBIT (inzinir həm tixniktərđьŋ siksejələr ara betə sajuz bejurahь) prizidejyme qararьnan.

—VMBIT betə inzinir həm tixniktərđь qətqej rəveştə prajьzvudstevaqa jəđ menən əjlənergə, eşsə jalpьnьŋ izadi kytəreleşenəŋ başьnda tororqa həm biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьn qarşьlavđь ojoştorov turahьndaqь VKP (b) Uđək Kəmitəte həm VSPS prizidejyme tarafьnan sьqarьlqan xitaptьŋ memkin bulqan tiklem tulь bojomqa aşьrьlьvьn tə'min itergə saqьrđь. Inzinir həm tixniktərđьŋ hər ber siksejəhe, hər bər kəlliktife həm ajьrьm rəveştə hər bər inzinir həm tixnik VKP (b) Uđək Kəmitəte qararь menən yđ eђtərenə təşkən betə prajьzvudsteva həm jəməqət burьstarьn aŋьq yđləştərergə tejeştər.

Inzinir həm tixniktər—tejelə VMBIT qararьnda—satsejalizem indysterejəhenəŋ transpurttьŋ həm satsejalizem nigeđenə qorola torqan avьl xuzalьqьnьŋ kamandirđarь—barьqьđđa eşsə jalpь menən bergə, 5 jьllьqtьŋ ikensə jьlь burьstarьn ytəp betərev həm iŋ əhəmejətle əsənsə jьldь qarşь alьv əsən alqa!

„Dinama“ zavьtь eşselərə yđđəren mabilizavajt ittelər.

MƏSKƏV, 4. Begen „Dinama“ zavьtьnda eş betkəsdən huŋ miting ojoştorolop VKP. (b) uđək kəmitətenəŋ xitabь uqьldь. Bьl xitapqa javap urьnьnda 55 eşsə həm tixniktər udarnaj brigadalarqa kerergə, ytəle brigadalar teđergə həm biş jьllьqtьŋ ađaqьna tiklem zavьttan kitməђkə qarar birđelər. Udarniktar qalqan eşselərđə yđđərenə quşьlьrqa saqьrđьlar.

Iŋ ađaqta „Dinama“ eşselərə tybəndəgesə qarar sьqarđьlar:

— Beđ „Dinama“ zavьtьnьŋ eşselərə həm xeđmətkərđərə prajьzvudstьva pragramdarьn tulь rəveştə ytərgə həm biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьn tulь eđerlek menən qarşь alьrqa yđ eђtəbeđgə jəktəmə alabьđ.

„Dinama“ eşselərə biş jьllьqtьŋ ikensə jьlьn uŋьşlь itep betərevgə həm əsənsə jьlь əsən qarşьlav pramfinplanь tьvđьrьvqa yđđəren mabilizavajt itelgən iqlan ittelər.

Intuzejazsьlar bataljundarь teđelələr.

SVIRDLUFSKEJ, 4. Ural eşselərə SSSP đa berensə tapqьr ıntuzejassьlar bataljunь teđelgən Silebe „eşselərenən əlgə alьp, satsejalizem biş jьllьqьnьŋ intuzejassьlar bataljundarьn teđəj başlanьlar. Bьndaj bataljundar xəđer Zaltavьsta, Magnitstrujđa həm Biriznikximstrujđa teđelgəndər Silebələ teđelgən bataljunqa belgestərđən 20 keşe jađьldь.

Intuzejassьlar yđ pritprejətejələrenđə biş jьllьqtьŋ ađaqьna tiklem eşlərgə həm pramfinplan əsən kərəştə berensə safta bulьrqa yđ eђtərenə đək təmə alalar.

7 səqətlek eş kenənə jaŋь pritprejətejələr kyserelələr.

MƏSKƏV, 4. Pritprejətejələrđe 7 səqətlek eşkə kyserev kəmisejəhe (RSFSR xeđmət xalq kam isarьqь ergəhendə) jəmhyrejət həm jerle sənəqətteŋ 1929—30 nsь jьl 4 nse kvartalьnda 7 səqətlek eşkə kyserelərgə tejeşle pratprejətejələrenəŋ 9 nsь teđməhen braŧlanь.

„Mamьq nemələrə eşləv sənəqəte bujьnsa Padylskej qalahьndaqь tuqьv fabrige, tegev sənəqətendə — Məskəvaşvejđeŋ №18 fabrige; bьjala sənəqətendə—„Qьđьl Maj“ həm Klinskejdəge 2 zavьt; kun sənəqətendə—Stavrupjldəge № 4 zavьt, Rastuf—Dundaqь № 5 zavьt həm ajaq kejemdərə eşləvsə „Pabida Yktəbrə“ fabrige (Rəzən).

Bьnan başqa tybəndəge kammunal pritprejətejələr kyserelələr:

Məskəvđəge gaz zavьtь, Tvir qalahьnьŋ tramvajь, Təmən iliktərik stansahь həm vadapravutь, Pitigurskej vadapravutь, Navarəsejəskej iliktərik seltərə, Stalijgьrat vadapravutь həm kanalizatsejəhe.

„IGEN ƟSƟN KƟRƏŞ - SATSEJƏLIZEM ƟSƟN KƟRƏŞ“

Avqьs ajьnьŋ igen əđerləv planь tultьrьlmanь.

Başqortostan kyləmendə igen əđerləv planьnьŋ 21,21 % qьna tultьrьldь.

Kantundarqa bylgəndə iŋ aldan barqan kantun Ɵfə kantunь bulьp, ul avqьs planьn 51, 28 % qa tultьrьqan, qalqan kantundar siktən tьş tybən % tta toralar: Bələbəj 28,12 %, Bərə 18,4%, Stərle, 4,79 %, Məsəqyt 6,98 %, Arqajaş 4, 02 % qьna tultьrьp T—Qataj kantunь betənləj əđerləməgən.

Planđьŋ bьl tiklem tybən dərəzələ genə tultьrьvqa turanan tura kantun həm jort başqarmalarьnьŋ eşkə halqьn qarap xekymət diriktivalarьn həm kampanejanьŋ barьşьn avьldarqa həm kalxuzdarqa aŋlatьv eştəren alьp barmavdan buldь.

Bьl qafy itelməђlek halqьn qaraştarqa tejeşle saralar kyrelergə tejeşle.

Eşse udarniktar avьlqa

Baqьr uđək rudnigьnda bulqan parteja jetəksehe həm prafsajuz ojoşmahь igen uŋьşьn jьjьnav eşendə kalxuzdarqa jarđam itər əsən 5 keşenən qibarat bulqan udarnьj brigadь sьqarđь. Bьlar kalxuzdarqa barьp, igen uŋьşьn jьjnav eşen kesəjtevđə jeŋ hьđqanьp eş alьp barasaqtar. Jəged! qajhь rudnik beđđeŋ menən tiŋləşə. Sьrlьbaj.

Kyjəş safxuzьna 10 kambajnь, 10 ura həm jьja torqan maşina 36 keşelek ike eşse brigadahь kilde.

30—avqьs urta Vulqa əlkəhe „urta Vulqa kammunahь“ həm safxuzdarьnan kyjəş safxuzьna 10 kambajnь, 5 urьp taşlaj torqan 5 jьja torqan həm 36 keşelek eşse brigada kilde. Brigadanьŋ kyp eləşə kamsamuldar həm belgestər. Brigada jetəksehe Jьzuf iptəş əjtevensə ber kambajьn 36 səqəttə (qoro hava bulqanda) 36 ga igendə jьjьştьrьp aftamaşinalarqa təjəp jebərə. Tik hər ber kilamitьrđa aftamaşina bulьrqa kərək. Safxuz igenen jьjьp betəv huŋьnda eşsə brigadalar qajthala kambajn həm başqa maşinalar kyjəş safxuzьnda qalasaq.

«Urta Vulqa kammunahь“ safxuzьnьŋ 24 meŋ səsevə bulьp, jьjьştьrьp betərep skьlattarqa urьnlaştьrьldь. Safxuzdьŋ 60 kambajnь bulьp, şunan 10 kambajьnь kyjəş kə alьp kildek“ tej.

Kampanejlarqa bajavaj təђ birergə rajun s,jьzdarь tejeşle qararđarđь sьqarđьlar

Juqarqь Qьjqь rajun səvite igen jьjnav, keđgə səsev, kalxuz teđeleşə həm başqa massavaj eştərđeŋ barьşьn tikşerep xəđergə barьştь betenləj qəniqətlənerlek tygel tip taptь. S'jьz betə vəkildərgə ojoşmalarqa qatqьj rəveştə betə eştərđə kiđken boroleş jahavđь talap itə. Betə diligattarđь kampanejələr barьşьnda bulqan eđəklektərđe betərev əsən mabilizavajt itep, şul uq vaqьt məs'ylejətle itep hanaj. Rajispalkum julbaşsьlьq itə torqan urgьndarđan aşьqьs rəveştə udarnaj gruppalar ojoştorop, kalxuzdarqa, avьldarqa keşelər taratьrqa tejeş. Ularqa jəkmətelgən eştən nьqlap məs, ylejətle bulьvđarьn horap betə eştərđə satsejalizem jarьşь menən, bulqan eđəklektərđe betərergə tigən qarar sьqarđь.

PKIZIDIUM.

Oşo kəndərđə Arqajaş rajun s'jьzь bulьp ytte. S'jzqa betəhe 120 diligat qatnaştь. S'jьz kalxuzdarđa kampanejələr barьv turahьnda satsejalizem jarьşь udarsьlьq luzungьlarь aђtьnda ytep, yktəber kə dərəndə igen jьjnav, keđgə səsev sintəbər ajь əsən igen əđerləv eştəren betərep rapьrt birergə tejeş tine. Arqajş həm Sakьvьskej kalxuzdarь igen jьjnavđь həm keđgə səsevđeŋ 10 nsь sintəbergə, igen əđerləvđə 30 nsь sintəberđə betərevgə tigən qarar sьqarđь. S'jьzqa jylək itep kalxuzsьlar həm ajьrьm xuzalьqtar qьđьl abuz qoştorop, 583 sitnir igen tapşьrđьlar. Rajun s'jьzdь Arqajaş rajunь menən Qouşaq rajundarь arahьn da kampanejələrđə udarsьlьq, satsejalizem rəveşendə ytkərevđə dərəđ taptь.

PRIZIDIUM.

“Ural„ kalxuzь tantanalь qьđьl taqtaqa

Syləjə xlipsajuz ele 20 nse avqьsta qьna eşkə başlap punkьtqa hirək— haraq arьş aşlьqь jьjьnala başlaqanda 200 xuzalьqtan tərqan „Ural“ kalxuzьnьŋ (Juqarь qьjqь rajunь Jьlanlь avьlь) yđenə aldь. 23 nse avqьsta uq 1000 bot bojđaj təjəp kilgən berensə qьđьl abuzь betə tirə jaq xalqьnda taşqanlь rivəlytsejun intuzejazьm tьvđьrđь.

Syləjə xlipsajuz punkьtь yđən berensə tapqьr bojđaj aşlьqь menən bykləngən batьr „Ural“ kalxuzьn rivəlytsejyn alqьştarь menən təbrik itte. ƏBYS.

pitrav rajunь—his xə rəkətheđ.

5 NSE SINTƏBER (maxsus xəbərsebeđđen tilifun aşa)! Estərlə tamaqtaqь Ptrav rajunьnda igen jьjьv həm „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv kampanejalarь bajavaj timpal maqandar. Maqar həm Ađnaj rajundarьnda la şundaj uq xəl Rajunlaşьv eşen igen əđerləv eşe menən bəjləp alьp barьlmaj, rajun başqarma eşselərepartfil qajqьrtьp, igen əđerləv hьmaq məhim kampanejalarqa iqtibar itməjđər.

Zadanejalar urьndarqa əle bulha jetkerelməgən. Kypme igen əđerlənev turahьnda bertərlələ məqlymət juq.

Kalxuz teđeleşen nьqьtьv həm jaŋь xuzalьqtar ьlьqtьrьv turahьnda ujlapta qaralmaqan, qajhь ber kalxuzdar (məsələn “Uđən„ kalxuzь) taralьv aldьnda. Z. XƏBIBULLIN.

Rajunlaştьrьvđa bulqan đur jaŋьlьştar.

Jьlajьr kantunьn rajundarqa bylgəndə qajhь ber rajundarđa bik đur jaŋqьlaşlьqtar eşləngən. Məđələn: ber rajundь Bajmaq zavьtьnda teđəp unda Təməs vulьsьnьŋ kypselek eləşen həm Tyngəver—Habьr Kana—Nikul vulьstarьnьŋ ber əđ eləştərən Bajmaq rajunьna quşqandar. Tyngəver vulьsьnan Bajmaq rajunьna quşьlqan Qaşqat həm şul tirələge başqa avьldar jьlajьrđan 20 saqьrьm qьna bulьp Bajmaqtan 60—70 saqьrьm alьđlьqta. Niŋə huŋ unь Jьlajьr rajunьna quşmaj Bajmaq rajunьna alьp kilep quşьrqa. Şulaj uq Kana—Nikul vulьsьnan quşьlqan avьldar đa Bajmaqtan 60—70 saqьrьm alьđlьqta. Əgər inde Kana—Nikul həm Tyngəver—Habьr vulьstarьnan quşьlqan avьldar urman esendə bulьp, Bajmaq jalan rajunь ikənen iđkə alqanda jađqь, keđgə bьsьraq, jul eđek vaqьttar đa arala bəjləneştə đur qьjьnlьq bulasaq.

Şulaj uq quşьlqan elege vulьstarđan Bajmaq qa avьldarđьŋ Bajmaqta hisber bəjleneşe juq. Yđđəren tarqьna məjeştərgə eđtəp alьp barьp quşьp qajqandar.

Ikense ber rajun Bərjən rajunь. Bьlda jaŋqьlьş eşləngən. Bərjən rajunьna Irəndek tavьnьŋ kən sьqьşьnda jatqan Xəlil Əlməxəmət, Kysi, Işbirđe avьldarьn alьp barьp quşqandar. Xəlbyki Əlməxəmət, Xəlil tirəhendə bulqan başqa avьldar Bərjənden rajun mərkəzenən 90—100 kilamitьr alьđlьqta bulьp, bьl avьldarđьŋ Bərjəngə his ber jaqtan, jəqni jəqrafi həm iqtisadi jaqtan his ber bəjləneşe juq.

Jađqь, keđgə bьsьraq vaqьttarđь həm Xəlil, Əlməxəmət avьldarь menən Bərjən rajunь mərkəze arahьnda jatqan Irəndek, Ural tavđarьn kyđ aldьna kiltərhəŋ đur dəhşətle ber Xəlil tirəhendəge avьldarqa, Bərjən menən bəjləneş totov his məmkin tygel.

Mart, april, maj həm yktəber, nyjəber ajđarьnda Ural tavđarьn ytep, Bərjəngə barьv məmkin tygel. Mart, aprilda həm yktəberđə Xəlil Əlməxəmət tirəhendə arba julь bulqanda Irəndektən başlap Haqmarqa jetkənsə hьbaj saq jərəjhen, ə inde Uralqa inəp Bərjən jaqьna kithəŋ sana jegələr.

Şul uq vaqьtta Başqortostandьŋ bətə rajundarьna bildəle bulqan hər jaqtan urtalьqta jatqan Təməs avьlьnda rajun mərkəze ojoştorov betenləjgə kərəkhed tabьlqan Əgərđə rajun mərkəzen Təməstə jahap unda Tanalьq Bərəjən vulьstarьn həm Tamьjan-Qataj kantunьnьŋ T-Tanqavьr vulьsьnьŋ kypselek eləşen quşqanda rajun mərk ze iŋ urtalьqta həm rajundьŋ yđe typ- tyŋərək bulasaq. Bьl saqta T-Qataj kantunьnьŋ qalqan eləştərenən rajundarqa bylevđə kyp jeŋellektər bulasaq ine.

Rajun mərkəzen Bajmaqta həm Bərəjəndə buldьrьrqa qajhь ber iptəştər Bajmaqtьŋ sənəqət mərkəze bulьp həm Bərəjənden artta qalqanьn səbəp itep kyrhətkəndərđər. Ləkin bьl səbəp səbəp tygel. Sənki Təməs Bajmaqtan alьđ tygel. Bajmaq altьn-baqьr kambinatьnьŋ Tybinьski, Işbirđe, Baqьr yđək rudniktarь Təməs vulьsьnda Bərəjənde rajun menən mədənileşterəm tip Təməs vulьsьnьŋ başqa avьldarь avьrlьqqa qaldьrьv taqьla jaramaqan eş.

Unan Bajmaqta jorttar jetəşməj. Şunьŋ əsən başqa avьldarđan 30 jort kyserergə bulqandar. Ə, rajun Təməstə bulqanda unda rajun ojoşmalarьna bik đur ajьrьm jorttar kyp. Avьldarđan 30 jortto bođop Bajmaqqa taşьvь đurqьna rasxutqa teşev menən jorttarьn bođop alьp kitkən avьldar jemərelep jəmheđlənmp qalasaq. Bьna şul jađьlqandarđь iđkə alьp tejeşle ojoşmalar bьl məs'ələne tidlek menən xəl itergə tejeştər.

Rajun mərkəzen Bajmaqta buldьrьv jəqrafi urьndaqь şarttarqa həm xalьqtьŋ ixtiazьn kyđđə totop tygel, bəlki ber nisə iptəştərđeŋ teləge menən genə eştəlgən tip əjtkə kilə. Juq iho xalьqqa uŋaj jaqtь kyđətkəndə bьl rəveştə eştəlməđ ide. Təməsteŋ rajun mərkəzenə iŋ uŋaj urьn ikəne jəqrafi jaqtan həm xaritanan huqьr kydgələ kyrenep tora.

F.IŞBIRĐIN.

Fiker alьşьv julь menən.

Idara.

يەكەنە حوژالىقتار كالحوزعا يارذام ئيتەلەر.

ئابزان هەم ئالاعوز كرەشتيەنەرذى ،،بوديونني،، كالحوزنىنك 70 گيكتار ئيگننىنى قىذىل ئۆمە منەن ،ئورئپ بيرذنلەر، ،بىذ ئاونل كرەشتيەنەرى ،ئوتاش كالحوزعا كرەلەر.

قىذىل ئۆمە

29 نسى ئاوعنس. بۆگۆن يوما كۆن. ئىلككى واقتتاردا بولعان باى، موللا-مونتاعايناردىڭ دينى بايرام كۆنۆ تيپ، بارلىلاردىڭ ئالداو، ئلىلو هەم حەيار-ساداقا ئىللەنو كۆنۆ. لەكين، حەذىرگى يوما-دينى بايراملىقتان سىنعىپ، ئىشسەن بالىنىڭ ئادنالىق يال ئيتو كۆنۆ ئيىپ نانىلعان. 13 يىل ،بويى كاموىنيسنار پارتىيەمى بىنەكسىلىكتىنە سەبىسى تەربىيە ئالىپ، ،ميىقى ئالك كرگەن ئىشسەن كرەشتيەنلەر دين ئيسىلىنە ئىش ئيتكەن. شونى ئوذذەرلىك شەخسى مەنفەعەتەرلىنە قىرال ئىنكەن سينفى دوشماندارلىك كسەر ،بولعون، ئە. كاموىنيسنار پارتىيەمى، سەويت ۋلاسى ئوذلىك دونى يىنەكسىنى هەم ئوذ ۋلاسى ،بولىپ تا كرەشتيەنلى نى ئۆسۆن كالحوزعا ئۆندەگەنلىن ئاكلارعا شونىك ئۆسۆن بۆگۆن ئابزان هەم ئالاعوز ئاوىللارنان ينبالەن 130 ياكەمنە حوژالىق كورشىلەرنەنەگى ،بوديوننى، كالحوزنىك ئىشسى بوقلنقتان ،ئورئلماى هوكما ناملان ئيكىنن ،ئورئيپ بيرلو ئۆسۆن قىذىل ئۆمە ،ئويوشترالار.

70 لەپ ئارباعا نيەلىپ كيلكەن ،بىل ياگىي ،تورموش توذۆوسى كرەشتيەنلەر:

- كولاك قوتقومنا قارشى ،ئۆدىلاى باواپ بيرەبىذ. تيپ كالحوز باشلىي ياتقان ،بوزان توبە،كە بونەلەر.

70 لەگەن ئىلاوذلك باشىدا كالحوزنىك ئوذ كوسۆ مندەن ئالنعان ،ئورئو ماشينالارى، ،ئونان قالا ئاربالارعا ئويەلگەن بالالى قاتىدار، ئارتار، بالالار هەم ئاە:ردا يەيو ئىلەرگەن يەشەر، ئارتقى پادىوودالاردا كوسمە تيمەرلىك. كوسمە كوحنا، رادىيولار قوينىعان.

يەشەر هوذى مندەن ئەيتكەندە ،كالحوز ئاتامى، 70 يەشەر شەريپ دىاى بەشترگە ئوذذنىك ئىلكنە كورگەندەرلىن هۆيلەپ، ،بوروونى تورموشنى حەذىرگىگە ساعنشترىپ كورەتە:

- بىذ ،ئول ساعتىدا عومورنى يوينا ئاپلونت هەم بايرذارعا ئشلەپ، قول ،ئورئىندا ئوتتىك. حەذىرگى هنماق ،ئويوشوپ باتراك بارتلار فايدامنا ئىشلەوذى باشينىفالا ئيندىرە ئالماى ئيتك. بىندايى مىللتنارذى كورئو فايدا ،ئول، ،بىذنا هلى بەشنەر سەويت ۋلاسىنىك ئەڭزرلى بىللىكنى. منذە كالحوزعا

ئيىنگن. بىذ كالحوزعا بلمەى ياذلن مانىق، بىذ پارتيىەنىك كالحوزلاشتىرو تورامتىداغى قارارنى ئاكلاپ ئيتنلك.

* *

،ئوكش شەپلنگنەن باشاعن كونەرە ئالماى ياعىلىپ ئوتكەن كالحوزنىك ،ئوتاش ،هۆلو باتلوىكوذ ياوىن ئالىپ ئواتورا. قىذىل ئۆمەسىلەر باتنوعالا، هنوعالا ياقىن ،بولىنى تيپ- هنو ياىنا ياقىن قنواتلىقتارعا كيلىپ ،توقوايذار.

ئۆمەسىلەر ئايماقتارعا بولنىپ، هەر ئايماق باشتا ئايماق باشسىنى (بوريگادير) بيلدەلەنىپ، سەسو مايناىنى بولنشىپ ئالالار.

بارتىي سەعەت واقىت ئۆتمەى هەر كنم ئىشكە ،ئوتونا. بالالى، قاتىدار بالالارنى-ماحسوس ئالىپ سنمنلمان بالاقاراوسالارعاناپشىرئپ ئىشكە باشلايذار. قلوتش باتىدا تيك بالا قاراوسى قاتقىدار هەم بالالارعىنا قالالار.

- بىلەككە كۆس! ئۆمە كاوىلك! يەشەعنى كالحوز!

تيپ ئايماق باشلىقتارى ئاراقتان بيرىلگەن دەرت هالعس هورەن ئائىنىدا ماشينالار كنئلەرذەى، ئاذا بىلەكنەر كولنە بەيلەى هەم زورات قوياالار.

70 گيكتار ،هۆلوبالانى كەمنگەندەن - كەمى بارا.

4 سەعتلەپ واقىت ئوتە، ئۆمەسىلەر ئىشتى يارنلايذار. شول واقىتا كوسمە كوحنالاردا ئاش ئۆلگەرە. هەم:

- ئوشكى ئاشقا! تيكەن ئاونش بيرلە. فلاكتار كوتەرئلە.

ئۆمەسىلەر ئىشتەن توقوايذار. لەكين، ماشينالارنىڭ واقتى قيباك، ،ئونى ئىشتەن توقواترعا! يارامايى. شوعا كورە ئولارعا تيك ئات ئالماشترئپ، ماشيناعا ،ئولتىروسى يتكنتەرذى بوتەنەرذى قوينپ قنا هامان ئىشنى داوام ئيتتلەر.

ئاشقا قاتنوسلار ئاراهنىدا هوذ قوبىرا، كومەك ئىشنىك كوكللىكى، كومەك قىلىنىڭ بلدام ئشلەوى، كومەك بولعاندارعنا يارنش ئويوشترونپ ،بولوى تورامىندا قىقا لەكين هەر كمنىك ئىشەندىورلىك موذذەر هۆيلەنە.

ئارالا شايانتراقتار قنذل ئۆمەنى ئاعنلا يەذلەنتەلەر - دورت سەعەت بوينىا بارتشىپ ئىشلەوگە قاراماتان ئوذذەرنىك كومەك ئش واقىدا ئارتماعانلقتارنى بلدرو ئۆسۆن، كوكنل كونەرئو ئۆسۆن‌مى - حالتى بيىلىپ ئاشقا ئولترعاسى ئويناپ - كۆلۆپ ئالالار؛ ئاماقسىلار ئاقماق ئەيتە، ئوتنالار بيىلى.

،بىذنا يەشنەر - بىر ياقتان حور ،بولىپ، كالحوز بيرئن - ياكى، بيرذى كومەك ئاوىلذان كوكلگە دەرت بيرورلىك بيرلاپ بيبەرەلەر.

ئوشكو ئاش ئاشالىپ بوتە، ئاعىلا ئىش باشلانا، ،بىذ واقتتا ئيىندى كۆن‌دە هورەنلەنە بارا. لەكين ئۆمەسىلەر كوكنلى هورەنلەنمەى-كىرليىنسە عەيرەتنەرى گىنە ئارتا بارا. شولايىپ، 70 گيكتار ،هۆلو كولنەلەرگە بەيلەنىپ، زوراتارعا ئەيلەنە. ئۆمەسىلەر، قاينتوعا ييىلالار. ماشينالار، ئاتتار بىكەللىپ بولعا سئعارعا ئەذئرلانگەندە ئارانان بيرەو:

- ئالو بيش گيكتار ،هۆلو يەن كوينۆرۆپ ياتامنى، داوى ،ئونى‌لا ،ئورئپ قايتايذ! تيپ تەقدىم ئيىتئو.

ئۆمەسىلەر ،بىذ تەقدىمنى ذور دەرت مندەن قارشى ئالالار. ماشينالار ئاعىن رەنكە هالئما، كوسلو بىلەكنەر ئاعىلا هندعانىلا هەم... بر سەعەت ساماهىلا واقىت ئوتمەتەن بيش گيكتار ،هۆلو - ئاعىلا زوراتارعا ئەيلەنە.

،بىذ واقتتا قوياش باتىپ، ئوفوقى هارعايا باشلاى. ئۆمەسىلەر ئاذاق كولنەنى ذورانقا هالىپ ئاتقا ئولترالاردا ،ئوذۆن ئللو ،بولىپ ئاونلعا بونەلەر.

- بوق، بىذلاى‌عىنا يارامايى، ئىشتى بوتوو مندەن هەر كنم ئويونە ئارالوعىنا بىتمەى ئەيدە كلوپقا بارعا، كومەك ئىش مۆذۆمتەمنە بۆمەك باهارعا كەرەك، ئەيدە، كلوپ يانىنا بيىلىپ، ئورامىا ئۆسما ميتينگ ياهالا.

سەسەنلەر سىنعىپ، كومەك حنلمەتنىڭ كوكىللىلگندە هۆيلەيدەر. ئيكەنە حوژالىقتار مندەن كالحوزسىلار قاتاشتىنا يامالى، ،بىذ ميتينگلار ياكەمنە حوژالىقتار ،ئوتاش ئاوئلدارى مندەن كالحوزعا ئينو تورامىندا كەكەشكە كيلەلەر. قىذىل ئۆمە ئاذاعىندا ئونكەرلكەن مينىنگ:

- يەشەهنى، ،ئوتاش كالحوز!
- ئيرتە گە ئوك كالحوزعا!

تيكەن ئاوعشتار ئائىنىدا تمام بولا.

رايبون باشقارما وەكيلى: ف. فاز ئل.
ئوقئتوسى: ر. مۆحەممەتيار ئف.

Hunqь səqəttə

Vingerejələ sikheđ aq tirrur

VINA. Budapişt qalahьnan alьnqan xəbərđərgə kyrə 1 nse sintəberđə bьnda uram huqьştarь iŋ əhəmejətle uramdarđa vakzaldar həm qala parkь ergəhendə bulqan. Qalanьŋ əstən ber eləşə huqьş esendə qalqan.

Massьvьj qulqa alьvđarqa qaramaђtan Budapiştьŋ eşsə kvartaldarь irtyk kampartejənьŋ eşsələrđə satsejal dimakrattar təqdim itkən hyđheđ jərəştə revalytsejun kərəşkə əjlənderervgə saqьrqan xitapnamalar menən tulqan. S.dimakrattar palisanьŋ «haqlьq» saralarьna aktif jardamlaşqandar. Palisa həm s-dimakrattar qatьşь menən „tərtip haqlav kəmitəte„ teđəlgən bulqan.

1 nse sintə erđə Budapiştta massьvьj zabastufkь ytkərelep s-dimakrat jetəkselərenen tьjьvь bujьnsa barь kammunal həm transpьrt eşsələregenə zabastufkaqa quşьlmaj eşləgəndər.

Qanlь bəreleştər eşsələrđən transpьrtsьlarđьŋ zabastufkaqa quşьlьvđarьna rexsət birelməvgə asьvđarь kilevđən başlanqan Dimanstratsejə jabaqan eşsələr uramdarđa tramvaj vagundarьn, aftabustarđь totop avđara, lamavajđarđьn attarьn tuqara həm şuffirđar menən transpьrtsьlarđьŋ zabastufkaqa quşьlьvđarьn talap itə başlaqandar.

Qalanьŋ əs rajunьnda eşsəuramqa jəjgən nəmələrđə hytep, barrikadalar teđəlgəndər Palisə hengələr menən hezym itep 20 minut huqьşqasqьna barikadalarđь ala alqan. Eşsələr ber zandarmanьŋ qoralьn tartьр alьр şunьnьn menən unьŋ yđən kyp urьndan jaralanqandar.

Burzьvazejə jəşəgən uramda eşsələr palisaqa taş atьр, unь siktərə başlaqas, berense başlap araqa qəskər qьђьlьр puləmit həm branivik aftamabilđərđən eşsələrgə bik qьђьv ata başlaqandar. A.X. muzejə ergəhendə bik qьђьv huqьş bulьр huqьş minestere Cimbiş yđə bojoroq birep jərəgən.

2—dimakrat jetəkselərə palisaqa jarđamlaşьр eşsələrđə: „Beđđeŋ maqsat buldь inde, xəđər taralьqьđ" tip tьnьslandьrьrqa tьrьşhalar đa eşsələr: „Ə beđ yđ maqsatьbьđga jeteştək Bəthən s—dimakrattar, faşistar həm burzьvazejə, jəşəhen Bila Kun!" təjep qьsqьrqandar.

Palisa dimanstratsejəqa asьq qьlьs menən həzym itep qatьn—qьđ, invalit həm jəş yђmerđərgə qьlьs menən sapqan. Qala parkь tirələre kəndəđ betenləj taşlanqan ьsьn huqьş majđanь xəlendə bulqan. Burzьva uramdarьnda baqsalar taptalqan, ristaran həm afejniđər jemerelgən, uramda qanqa batьр jaralьlar jata.

Tulь tygel məqlymətkə kyrə bьl huqьştarđa bətəhe 3 keşe ylgən, 10 keşe ylem xətəndə, 74 keşe nьq, 400 keşe jeŋel jaralanьр 242 keşe qulqa alьnqan, 40 keşe dəvlətte haqlav zakunьna bina'ən, 440 keşe başqa matdələr bujьnsa sьqa birelə (bьlarđьn 140 ь balnistarđa jatqan jaralьlar).

Xəkymət matbuqatь bьl vaqiqalar əsən məsyləjətte s—dimakrat partejahьna jəkmətə, unь yđeneŋ vəqədəhen tota almavđa, şul səbəple uram sьqьşьna jetəkselek kammunistar qulьna kysevđə qəjepləj.

Gəzittər: „kisə kammunistar 1919 nsь jьlqь kammunanьŋ kyləgəhen ber nisə səqətkə terelttələr" təjp jađalar.

Palisa xəđer eşsələrđə massavaj qulqa ala başlanь. Jaralьlarqa jarđam həm ađьq birmojđər; palisa ucastkьlarьnda ber nisə jəđ məxbys bar..

Tərmələr tulь.

LUNDЬN. Hindestandьŋ Katara ukrugьnda krəђtejəndər xəkymətkə buj hьnmajđar. Bьlar kyrşeləge Bizar—Kxilapur elkəhe krəђtejəndərə menən berləşep 3000 keşelek qoralь ətrət teđenələr. Bumbaj elkə xəkymətə bьlarđь baђьvqa kyp qəskər həm palisa ətrətə jebərđə.

Đur Qaraci purtьnda milli kangeris partejahьnьŋ 2000 aqzahь menən palisa arahьnda nьq bereleş buldь. Millətsələr timer jul dipahьna həzym itep unьŋ eşen tuqratьrqa ьmtьldьlar. Bereleştə 20 hində həm ber nisə palitsejeskej jaralandь.

Afqanistan sigendəge Kətta rajunьnda əngeliz palisa ətrətenən 17 afridi qoraldarь menən Afqanistanqa qastьlar. Afqan vlastarə bьlardь totto.

ISTAMBUL. Hindestandan alьnqan xəbərgə kyrə Bingal elkəhe zakun ber sovite tərmələrgə əbtelmə 1 miljun rupejən kyborok aqsa ajьrđa. Bьl elkə tərmələrendə həbsə sajlqan məxbystər hanь 18000 gə tulqan ine.

NEJU—JURK. Amirikala bik nьq davьl bulьр Sau—Daminqu ətavьnda bik kyp ziran kilterđə: 800 keşe yldə, 1000 keşe jaralandь, jorttardьŋ 95%ь zьjanlandь, xalьq as qaldь.

VINA. Rumanejə axrankahь Kişinyf qalahьnda kamsamulđarđan jəşəren jəjeləşьna həzym itep jьjьlqan 14 qьđ menən 2 jegette qulqa alqan. Əhe qandarь qaspar qotolqandar.

VARŞAV. Varşav uramьna ber həbe ajraplanь jьqьlьp, ike osovьk həlak buldь. Binzin bakь şartlap ut sьqьр tirə jaqtaqь jorttar jandь, uta keşelər həlak buldь.

Huqьş ministerstvahь Luder fabriktarьna 4 miljun zvutsьlьq qəskər kejeme eđerləvgə zakaz birđe.

RIM. Bьnda Angeləjə dinged ministerə Aliksandri kildə. Ul Fransejə—Italejə arahьnda flut siklov məs'ələhendə kileşev jaatьrqa jərəj tiđər.

Hunqь kəndərđə genə Başqortostan dəvlət nəşerejəte X. Naum iptəşteŋ „TARIXI MATIREJALIZEM" isemle kitabьn baђtьrьр sьqarđь. Kitaptьŋ farmatь đur, qaqьđь matur, tixnika jaqьnan əjbəre jaqşь, 240 bit, xaqь 1 hum 60 tin.

Kitap Marksizemdan donjaqa qaraş, tarixi matirejalizemdeŋ məqnəhe, idejalizem həm matirejalizem, marksizem dialiktikahь, mixanistarđь tənqit, təbiqət həm jəməqəjət, eşləp sьqarьv ysəse, sьjnьftar həm sьjnьfi kərəş, dəvlət həm pralitarejat diktaturahь, idejalugejə turahьnda, tarixi yđeş pratsis həm pralitarejat rivolytsejəhe tigən vьk ber ylesteŋ iđ ikenen bylektən tora. Kitapta iŋ ele bylektərendə tarixi matirejalizemdeŋ asqьlьqtarь һəm tөp mamintтarь ... (continued)

Tarixi matirejalizemdan başqort telendə berense əђər.

məktəptərendə urta məktəqtərdə, uqьvsь jalpь əsən bigerəktə beđđen berense, ikense baђqьs məktəptərđəge uqьvsьlar əsən bildələngən, bь kengə tiklem başqort telendə sьqqan matbuqat əsendə tarixi matirejalizemdə əjrənev əsen ber quilanma juq ine. Fikerebeđsə bь kitap əđerləktərə tybənərək bulqan iptəştərgə aŋlaşьlьrlьq tel menən jađьlqan" tip əjtelə.

Kammunistar partejəhenen jetəkselege aђtьnda, furmahь menən milli, jəkmətkehe menən pralitarejatsa bulqan başqort xeđmət ejələrenen milli kylturahь kendən kən uђə, begen başqort telendə "tarixi matirejalizem" əђəren kyrev ul başqort xeđmət massahьn marksizem tejyrejəhe menən qorallandьrьvđa, tarixi matirejalizem menən tanьştьrьvđa, unьŋ qəmymi kyltura dərəzəhen kytərevđə, tormoşqa—donjaqa qaraşьn kiŋəjtevđə—fənni nigeđgə halьvđa đurqьna uŋьştar qađanqanьqtь aŋlata. Bь əђərđən urta həm kytərenkə tip uqьv jorttarьnьŋ tarixi matirejalizemdan dəresləktərgə bulqan ixtiazdarьn qaplavđa his şikheđ đur xeđmət tejəsək. Kendələk satsejalizem təđeləşə betə frunt bujlap kapitalizem ilimittarьna hezym itev, huŋqь kapitalizem sьjnfьnьŋ tamьrьn jolqop taşlav, rivəlytsejə doşmandarьnьŋ xuzalьq, sejəsət majđanьnda qьna tygel, tejyrejə, idejalugejə fruntarьnda la beđgə hezym itergə tьbьrsьnьvđarь xeđmət ejələrenən rivəlytsejun tejyrejə menən bigerəktə nьq qorallanьvđь talap itə. Linin: „Rivalytsejun tejyrejənən başqa rivəlytsejun praktika bula almaj" ti. Timək. satsejalizem jəmqəjəten teđev əsen, kapitalizemde jemerev juldarьn, satsejalizemde teđev juldarьn, sejəsət tormoşqa qaraştarьn beđ tarix aldьnda bik juqarь kyđ menən kytərergə tejeşbeđ.

Bьnda qatlavlь, bikle, qьtьrşь hyđđərđə, avьr aŋlajьşlь kinajə, miђaldarđa, uqьvsьlarđьn baştarьn qatьra torqan odon jəmlələr də juq. Barьla asьq. Barьla təvəl—barьla aŋlajьşlь. Bьl kitap teleneŋ jeŋellege menən X. Naum iptəşteŋ 1926 nsь jьlda tatar telendə sьqqan „Dialiktika matirejalizeme" tigən kitabьnan bik kyp alda tora. Şunlьqtan bьl kitaptь sejəsəttən ber ad eləmə bulqanьr ber xeđmət ejəhe aŋlaj alьr tip əjtergə bula. Gezitə lə urьnlaştьrьla torqan bьђqa qьna ber məqələ lə əђərđeŋ betə bylektərenə tuђьrap ytev məmkin tygel. Bьl əђərgə kiŋerək, tulьraq analiz jahavđa başqa vaqьtqa qaldьrьр, bьnda tik qajhьber təp mamintтarqa qьna qaqьlabьđ.

Kitaptьŋ „Idejalizem həm matirejalizem" tigən byləge bulhьnsa tip əjterlek X. Naum iptəşteŋ „dialiktika matirejalizem" tigən kitabьnan alьnqan. Ləkin bьnda fəlsəfəsələrđeŋ tərziməi xəlderə təşerelgən. Bьl sataq. Ləmitri, Pyl, Gylbax, Gilvitsejə, Gigl, Fəjerbax, F. Əngels, Marks keyek bəjək keşelər turahьnda kitaptьŋ axьrьnda bulha la əjtep kitergə kərək ine. Ratsianalizem, impirejzem turahьnda ber nəmələ juq. Bьl da sataqlьq. Dikart, Spinuza, Lukk keyek fəlsəfəsələrgə tuqtalmaqan. Aftьr kitaptьŋ kiləsək baђmahьnda bьl asьqlьqtarđь tultьrьr tip əşənəbeđ.

„Mixanistarđь tənqit" tigən bylek bigerəktə aŋlajьşlь itep jađьlqan. Ləkin unda huŋqь vaqьtta „Pravda" gezitəhendə, Marksizem bajraqь aђtьnda" tigən zurnalda bulьр alqan fəlsəfi bəxettər, Diburindьŋ xatalarь kyrhətelməgən. Bьl ber.

Ikensenən: aftьr mixanistar qaraşьnda qapma qarşьlьq berđəmlege, slucajnьs həm zarurat, sybjəktivizem həm rivlətivizem, fərojdizem həm ferəjdə—marksistar turahьnda jađьvqa haranlьq qьlqan—jađmaqan.

„Sьjnьftar həm sьjnьfi kərəş" tigən bylektə lə tultьrahь bar. Aftьr sьjnьf tigən səalgə bьlaj javap birə:" sьjnьftь bildələj torqan mamintтar dyrt: 1—eşləp sьqarьvđa ber xələttə bulьv, 2—Qoraldarqa qarata ber xələttə bulьv, 3—iztimaqьj bəjləneştər đə ber xələttə bulьv, 4—daxuttarđьŋ ber xələttə bulьvđarь.

Dərəђ, Linin yđeneŋ „bəjək başlanqьs" (Великий Почин)" tigən məqələhendə sьjnьftar turahьnda həjləgəndə dyrt mamint kyrhətə;

1. Историчность определенной общественной системы
2. Положение в производстве
2. Роль в организации производства
4. Доя в роспределении.

Ləkin bьnь asьqьraq itep əjtergə kərək ine. Sьjnьftar Marksqa tiklem yk bulqandar. Əmmə Markьsqa tiklem sьjnьftarđьŋ tədələştərə dərəђ rəveştə tikşerelməgən. Marks sьjnьftarđь əjrənev eşenə ab'jəkt mamintтarđь inderđə. Ul sьjnьftar keşeneŋ təbiqətkə tə'ьir itev pratsisьnda eşləp sьqarьv pratsisьnda tьvalar. Keşelər ab'jəkt tormoşqa prajьzvudstьva pratsisьnda totqan urьndarьna həm bьl pratsistь ojoştorov eşendəge ryldərenə qarap sьjnьftarqa ajьrьlalar „ti." Sьjnьf tip ber berđərenən iztimaqi prajьzvudstьvanьŋ ajьrьm tarixi sistimahьnda totqan urьndarьna, eşləp sьqarьv qoraldarьna (kybehensə zakundar đa nьqьtьlqan həm rəsmileşterelgən) bulqan menəsəbəttərenə, xeđmətte ojoştorovđaqь ryldərenə qarap ajьrьla torqan keşelər tərkəmen əjtələr „(Linin, „Bəjək başlanqьs" tum XVI, 249 bit)

„Kyəevsə sьjnьf" tigən padtima bigerəktə qьђьlqan. Rivəlytsejun tejyrejələ krəђtejən məs'ələhe bik đur urьn totop kildə həm tota. Bьnda krəђtejəndərđeŋ 1905 nsə jьl rivəlytsejəhe aldьndaqь xəldərenə, ularđьŋ 1905—1907 nsə jьldarđaqь rivəlytsejun qudqalьştaqь ryldərenə, 1917 nsə jьlda fivьral rivəlytsejəhe vaqьtьnda pralitarejattьŋ sajuznigь bulьvđarьna, yktəbergə qatnaşьvđarьna, 1917—1921 nsə jьldar đa gьrazdandar huqьşьnda nindəj urьn totovđarьna tuqьralьrqa kərək ine. Bьl „13 jьl" qьna beđđə qəniqətləndermaj.

„Krəђtejəndər arahьndaqь es gruppa" (bьnь krəђtejəndərđeŋ es gruppaqa bylenevđərə tejəlhə, dərəђərək bulьr ine) tigən padtima la tultьrьvqa moxtaz. Urta xəllə krəђtejən avmaqaj" tip kenə qalmaђqa, ađqьna bulha la unьŋ sьjnьfi təbiqəte turahьnda əjtep kitergə kərək ine. Urta xəllə krəђtejəndeŋ təbiqəte ike nəmənən qibrət: berense, ul yđe xeđmət itə, eşləj tьrьşa. Kesən hata. unь ike plattravajt itələr. Ikensenən, ul eşləp sьqarьv qoraldarьn xuza. Ul milekse, ul yđe eşləp sьqarqan praduksejəhen hatьvsь. Urta xəllenen berense sьjfatь unьŋ menən pralitarejat arahьnda kapitalizemqa qarşь sajuz jahavqa nigeđ bulьр xeđmət ithə, ikense sьjfatь (milekse, hatьvsь) unь kapitplizem jaqьna tarta. Bьl padtima la ana şul turala əjtelməgən. Hьnьnan, Linindən kiltərelgən ətemtələ əjtelhələ, ulqьna jetməj.

„Krəђtejən məs'ələhendə apparatunizem" tigən bylek başqa bylektərgə qaraqanda tulьraq jađьlqan. Ləkin bьnda apparatunistarđьŋ totaş kəllektifleşev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan beterevgə vaqьthьđ kereşelde, tejevđərə kyrhətelməgən, Uŋ həm „hul" appazitsejənirđərđeŋ totaş kymakləşevgə bəjləngən hunqь vaqьttaqь sьqьştarьna tuqьralmaqan.

„Sьjnьftar həm sьjnfi kərəş" tigən bylekteŋ taqь ber jetəşməgən jaqь bulha, ulda milli məs'ələneŋ inməve. Kiləsəktə aftьr bьl jaqtь tultьrьlha bik şəp bulьr ine.

Qьђqahь:

1—Bьl əђər başqort xeđmət ejələrenə đur ber bylek.
2. Tele jeŋel, tixnikahьnda kəmseləktər juq.
3. Xaqь bik qibat tygel.
4. Bьl kitap hər ber uqьtьvsь izbac, kamsamul, partej aqzahь qulьnda bulьrqa tejeş.

Ş. ŞƏHRƏTDINEF.

Igen əđerləvđə

kalxuzdarqa qarata pirigip jahav, jaŋqьđ xuzalьqtarđь sittə qaldьrьv—

Uŋ appartunislьq bilgehe

Ajьrьm xuzalьqtarđьŋ tavar igendəren vaqtьnda dəylətkə tulьhь menən tapşьrьvđarь tə'min itelhen

Avqьsta tədelgən plandьŋ təŋ aytev menən, şul kvartalđьŋ sburьna jəkyn jahap sьqьvsь urьŧ telendəge mərkəz gezitələr, kampanejanьŋ barьşьn tikşerep eş pratsisьnda bulqan kyp kenə uŋьşlь həm uŋьşhьđ urьndarđь asьp, ularđь ajьrьm hьđьqtarqa alьp ytələr.

Bulqan jeteşhedlektər arahьnda iŋ đur bulьp kyđgə bərelep torqanь plan tultьrьvđa alqan qьŧьmdьŋ iŋ təp yđəge kalliktif xuzalьqtar əŧtənə təşerələp, qalqan ajьrьm xuzalьqtarđь yđ ixtejarь menən tapşьrьvsь samatyk qa birep qaldьrьvđa buldь.

Urьndar đa bulqan hər ber ojoşma hər ber vəkil, yđenəŋ sьjnьfi burьsьn tyləvđə bьlajđa avangart bulьp kilgən kalxuzdarqa baralar, ularqa qatь nakazdar birə, ularqa kenə, səqətə menən kyrhətep talaptar inderə. Şul uq vaqьtta kalliktivizem xuzalьqьnьŋ darşьhьnda torqan ajьrьm xuzalьqtar kyđ uŋьsan sitkə təşerep qaldьrьlalar.

Başqa ajьrьm xuzalьqtar qolaqtarьnda helketməj torqanda kalxuzsь xuzalьqtarđь undaj qatь talaptar menən kymep barьv, igen əđerləvđəge qьŧьmdьŋ betə kesən ularqa qьna jynəltep qalqan jaqtь qьvış qaldьrьv - nьqьр jetməgən kalxuzsь kerəŧtejəndərđə ber tərlə baŧьnqьlьq nastrajenejahьna qarap həjrəp alьp kitərgə məmkin.

Uŋьşlь satsejalizem tədeləşenə qarşь kerəş alьp barьvđa hər ber uŋajlь urьndь yđenə qalqьn jaharqa torqan beđđen iske doşmandarьbьđ undaj jerđərđə bik tiđ kyrələr. Hər ber urьnь tura kilgən jerđə fajđalanьp qalьrqa tьrьşalar.

Bьndaj doşmandarqa jarьq asьlmahьn, jaŋь qьna yŧep, nьqьр kilgən kalliktivizem dairahьnda ruxь teşenkələktər tьvmahьn, kalliktivizem xərəkətenəŋ kiləsək julь tomalanmahьn əsən bed bьl urьnqa bik nьq iqtibar itərgə tejeş bed.

Jarlь, urta xəllelər arahьnda vaqьtьnda igen əđerləp alьv eşeneŋ xəkymət əsən bulqan əhəmejətən, aŋlap, hər ber sovit kerəŧtejəneneŋ artьq igenen dəvlətkə birergə tejeş ikənlegə turahьnda kiŋ aŋlatmalar, sajəsi tərbejələr alьp barьrqa. Qalqan baj həm kulak xuzalьqtarьna his ber tərlə tajьşьnьvhьđ, rivəlytsejьn nərətte qujarqa kərək. Ular yđđərenə teşkən hər ber zadanejanь kyrhətelgən kenə, səqətə esendə alьp barьp tapşьrьrqa tejeştər.

Ləkin bьqa tiklem ələ bed bьl urьnqa kərəgensə əhəmejət biro almanьq. Şunьŋ arqahьnda beđđə alьnqan handar aik sьbar həm tigeđheđ bulьp sьqtьlar. Miŧalqa Syiejə xlipkubьndaqь avqьs hanьn tikşerep qarahaq: 20 nse avqьstan başlap 2 nse sintəbergə tiklem barьhь 84000 bot igen halьna. Şul igendeŋ 70% ь kalxuzdardьqь ə qalqan 30% tь ajьrьm xuzalьqtardьqь. Ajьrьm xuzalьqtar xisabьna teşkən bьl 30% jaŋqьđ kantraktavajt itelgən giktarđar qьna bulьp, kantraktatsejaqa alьnmaqan giktarđar đan hьŋar bertək tə juq.

Ike—es urьnda torqan bьna bьl handar beđgə eşteŋ nisek barьşьn asьp birə alalar. Timək, beđđə ajьrьm xuzalьqtar kərəgeensə ikmək tapşьrьv qьđьvlьqьna alьnmaqandar. Aldaqь eşte urьndar đa hər ber ojoşmalar eşteŋ bьl urьnьna ajьrьvsa iqtibar itergə, bьqa tiklem kəmsələklə kilgən bьl urьndь 100% menən tultьrьrqa tejeştər. şul eşte tulьhь menən başqarqan vaqьtta bed igen əđerləv planьn uŋьşlь rəveştə uđqarьv menən ber rottən kesle kalliktivizem xərəkəteneŋ julьn da kərəgensə tađarta həm jaqşьlata alabьđ.

S. SUFЬJAN.

Kalxuzdarđь səxnəgə baŧьrabьđ

Kalxuzdar eş menən ajьrьm xuzalьqtarđь yđđərenə jəlep itə alalar.

„Valga—du“ kalxuzь ьlqьj mari xalьqtarьnan qьna bulьp (Suraj vulьsь) eş attarь nibarь 12 genə baş bulьvьna qaramaŧtan ytkən kəđ 52 giktar arьş səsep qaldьrqajnь. Ular jadqь haban aşlьqьn da 60 giktar səsə aldьlar.

Səsev jordərenən kyp bulьvь, o eş kestərenəŋ ađ bulьvьna qaramaŧtan, igendərđe jajьp alьv esen yđ vaqьtьnda [illegible] kalxuz [illegible] do lo, plandь tulь kileş başqara aldь.

Xəđer igendərđe baŧьp alьv eştərə bara. Tik şunьhь kyŋelhederək „Valgadu“ kalxuzь avqьs planьn ytəj almanь. Səbəbe əlbitə eş kesənəŋ jetəşməve.

Bьl turala yđenə birgən horavqa javap qajtara:

„Hьn yđen ujlap qara, bed barlьqь 14 kenə xuzalьq, unьŋ esendə bik eşkə jaramavsьlar da bar. Nibarь 12 genə at. Əgərđə igendərđe vaqьtьnda baŧьp halmahaq, beđđen plan barьp sьqmaŧ ine. Bьna xəđer eş ađьraq bətə teşə. Sintəbər bit igen əđerləvđeŋ bajavaj ajь. Bed 14 kenə xuzalьq bulьvqa qaramaŧtan xəkymətkə 2 meŋ potqa jaqьn igen tapşьrabьđ“ tej.

KALXUZ MAŞINALAŞA.

Kalxuz təv ojoşqan vaqьtta ber tərlə la maşinalarь juq ine. Xəđer 2 səskes maşinahь, ber samabruskahь, ber malatillahь, ber kelivratyrkahь həm jelgərgəs maşinalarь bar. Tik ajьrьm sovit xeđmətkərđərenəŋ eşkə halqьn qaravđarь, kalxuz eşenə qamasavlьq kiltere.

Lələk qьđьv səsev vaqьtьnda „Valgadu“ kalxuzь Suraj kust berekməhenən ber səskes maşina alь. Ləkin bьnьŋ la məhim ber [illegible] bulmaj. Kalxuz [illegible]

Ə, maşinanь [illegible] Sosev eştərə betkəs, Suraj kus berekməhenən ambarьnan tabьp alalar. Şulaj uq Birski rajpalivutsajuznan malatilka alqanda, taqьla şundaj uq məhim eştərə bulmaj. [illegible] Tilligrammalar [illegible] tabьp alalar. Bьna [illegible] lar jebərgəndə bətə cəstəren qarap birməvđər, ambarđarđa jatqьrьp qaldьrьvđar eşkə bik qamasavlьq jahajđar. Keliviratyrka alqanda la, cəstərə bulmav səbəplə at qьvđьrьp, kustqa barьp alьrqa tura kilde.

Kalxuz ajьrьm xuzalьqtarqa yrnək kyrhətə.

Keskəj genə bulьvьna qaramaŧtan eş udarniktarьn eşləv yđenə xeđmətte dərəŧ ojoştorov arqahьnda „Valgadu“ kalxuzь ajьrьm xuzalьqtarqa yrnək kyrhətə. Bьlardan əlgə alьp 6 ajьrьm xuzalьq bətə səsev jordərenən [illegible] kalxuzqa inergə teləp qariza birđelər. Bьlar ađьraq igen əstərenən ber tərəv menən yk kalxuzqa alnasaqtar.

Urazaj kyrnəştərə jaqşь. Igendər halьv esən kalxuz kelettər əđerlep qujđь.

Kalxuzda bar hьv tegemən bar. Kalxuz bьnьŋ əle daxut ala. Ləkin aŋ-belem jaqьna kilgəndə kalxuzda eştər maqtarlьq tygel. Gezit-zurnal aldьrьvsьlar bik hirəktər. Kalxuzđьŋ məktəbe juq. Kalxuz jəştərə uqьmajđar.

Kalxuzda ihep-xisap eştərələ-maqtarlьq tygel. Səŋki ber vaqьtta eşləj torqan xisapsьlarь juq. Kalxuz aqzahь hyđ ađaqьnda bьlaj ti „Beđđeŋ kalxuz yŧərgə tejeş. Səŋki „Valgadu“ kalxuz Suraj kustьnda igenə kyplek jəhətenən berense urьn tota. Beđgə ələ kerergə teləvsələr bar. Beđ ularđь alabьđ. Səŋki bьjьlda eş kestərə jetmənə. Beđgə xəđer ber traktar, kəltə bəjləgəs maşina həm ber jaqşь xisapsь kərək“ tej. Ə.

Qьvandьq joqlaj

Unьn bьnьlap ta joqlavьn tybəndəge faktьlar kyrhətələr.

1—Par əjlendərev kampanejahe bətə jort dəvmələndə ədəldə.

2—Tixniçeski kyltura yŧəmlektəren utav kyp urьndarđa buŋqa qalqan kevek (Qahmart Qoro jul, Haqmar bujđarьnda), bajtaq urьndarđa utav eştərə jahalmaj ylən—syp bьlьp kembəqьş bьmaq yŧəmlektər ylə almaj jatьp qaldьlar (Idelbuj, Bajnadar, Nadarqol sovittərendə).

3—Besən sabьv maşinalarь igen jьjьştьrьv maşinalarь avqьstьŋ 10 darьna tarattьldьlar.

4—Kalxuzdarđa unьŋ bylev eştərə julbaşsьlьq itməj, bьl julda qaqьđ jađьvdan buşap praktik eş kyrhətkənə juq.

5—Sajuzdьŋ agranumь jartь jьldan birle urьndarqa sьqьp jerəp jul kyrhətkənə juq. Qaqьđđa eşləgən eşə lə kyrenməj. Ə jort agranumь ber yđə genə bətə jergə jerəp əlgərə almaj.

Plandь artьqь menən tultьralar.

Xatamlat ərtile Dəvləkən jortə kyləmendə plan bujьnsa 1800 sitnьr igen dəvlətkə birergə tejeş bulьp ərtil plandь 130% itep tultьrđь. Taqьla 2500 bot birergə vəqəđə birələr.

P.KAVALIFЬSKEJ

Estərle haman qojroqta - artta hejrələ.

Bətə Stərle kantunь kyləmendə igen əđerləv zadanejahe jort kyləmdərenə avьldarqa iltep jetkerelhə lə oşo kengə tiklem ajьrьm xuzalьqtar həm kalxuzdarqa kypme igen halьrqa tejeş ikənlegen belməjđər. Avqьs ajь əsən bətə kantun kyləmendə 901,069 bot igen əđerlərgə tejeş bulьp şunan 20 nse avqьsta barь 17819 bot jəqni 1,9 pr. qьna igen əđerləngən. Hьŋqь vaqьttarđa kiŧkən boroloş jahalqanь juqələ. Tiđ arala bьl eşte tejeşlə baŧqьsqa menderev əsən halqьn qaraştarđь bətərerzə qəjeplələrđə javapqa tarttьrьrqa kərək.

N.B.

Avqьs planьn 27 pr. arttьrьp tyləneler.

Өfə rajun parteja kanfirinsejəhe 3 nse sintəberdə asьldь. Ken tərtibendə XVI nsь partejə s'jьzьnьŋ avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđđə qorov həm maşinalaştьrьv turahьnda ip. Bulaşьf daklatь tьŋlandь. Rajunlaştьrьv həm zadanejə lərđe ytev turahьnda bulqan mes,ələlərđe qaraldь. Igen əđerləv eşendə Өfə kantunь avqьs ajь əsən 27 meŋ 280 sintnir bulьp şunan 34 meŋ 863 sintnir dəvlətkə tapşьrqandar. Jəqni zadanejə127,60pr. ytəlgən. Ajьrьm rajundarqa kilgəndə: Bulqaq rajunь 80,5 % Iglin 174 %, Pitrav 250 pr. Stipanьf 223 pr. Dimitrej 91,81 pr. Bətə jьllьq plandь berense yktəbergə tiklem artьqь menen tultьrьrqa vəqəđə birələr.

XƏJBULLIN.

Ilgə maj, ƶmьjx, jemeş jəşelsə kərək

Tixnikə kylturalarь menən jəşelsələrđe vaqьtьnda jьjьştьrьv esən kiŋ kampanejə alьp barajьq.

Tixnikə həm prapaşnьj kylturalarđь uŋьşlь jьjьp bətərev eşendə bajtaq sitenlektərgə osorarqa tura kilə; bьnьŋ səbəbe bьjьl bьl kylturalarđь səsev orloq kylturalarьn səsevgə qaraqanda nьqьraq kiŋəjev. Məŧələn jeten səsev—22 pr. kənbaqoş səsev—82 pr. ə, jəşelsə—100 pr. kiŋəjđe. Bьl kylturalarđь jьjьştьrьv bik kyp eşse kəs talap itkənlek, bətə jьjьştьrьv maşinahьđ qul kesə menən genə alьp barьlqanlьq iŧkə alьnha, bьlarđь jьjьştьrьvđa sitenləktərgə osorav bik məmkin bulqanlьq həm bьnь vaqьtьnda iŧəpkə alьp sarahьn kyrep qalьv tejeşlek yđ yđenən aŋlaşьlьr.

Bьjьlqь jьldьŋ ber xosusejəte—berense tapqьr başlap avьl xuzalьqьnьŋ satsejalizem tarmaqьnda tixnikə kylturalarь həm jeşelsə bajtaq kyp səseləv.

Bik kyp rajundarđa kalxuzdarđa bьndaj kylturalar hər 1 jort, 1 eşse başьna tirə jaqtaqь jaŋqьđ xuzalьqtarqa qaraqanda kyberək səskəndər. Bьl maminttar bigerektə kəlliktif xuzalьqtarđa tixnikə həm prapaşnьj kyituralarđь jьjьştьrьvđь ojoştorьv eşen bik məsylejətle eşkə əjləndərələr.

Bьlarđь qul kesə menən jьjьştьrьv esən bik kyp eşse kərək. Şul səbəple hər ber kalxuzdьŋ bьndaj kylturalar səskən majđanь kypmelektə həm kypme srukta jьjьştьrьv tejeşlekte ucutqa alьp, şuqa mьvafiq handa eşse kesə menən tə'min itelgənme ikənlegen tiđerək tikşerergə, eşse kesə jetərlek bulmaqan kalxuzdarqa başqa kalxuz həm prajьzvudstьva kapirafif şirkəttərenəŋ həm jaŋqьđ xuzalьqtarьnьŋ eşse kesə menən jarđamlaşьvđarьn ojoştorarqa kərək. Prapaşnьj kylurtalarđь jьjьştьrьvđa qatьn—qьđ kesə bik đur urьn tota, şul səbəplə bьl eşkə qatьn—qьđđarđь məmkin xətle kyberək mabilizavat itev sarahьn kyrev tejeşle.

Bьlarđь jьjьştьrьv əsən qullana torqan invintar bik əđ. Şul səbəplə ularđь bətəhen ucutqa alьp tədətep qujьv həm ulardan tulь fajđalanьv sаralarьn kyrergə kərək.

Tixnikə həm prapaşnьj kylturalarđь jьjьştьrьv maminte kilep jetə. Bьjьl Başqortostanda 200 meŋ giktar samahь tixnikə kylturalarь həm jəşelsələr səselgənlektə onotmaŧqa, ular beđđeŋ jeŋel sənəqətebeđ əsən sьjьrja birevđə bik əhəmejəte urьn totqanlьqtь, partejəneŋ 16 nsь s'jьzьnьŋ jeŋel sənəqətte alqa jebərev həm eşselərđeŋ rejal xeđmət xaqьn kytərev turahьndaqь diriktiftəren bojomqa aşьrьv əsən bьl kylturalarđь vaqьtьnda həm tulь jьjьştьrьp əlgərev kərəklekte iŧkə alьp xəđer aşьqьs rəveştə kəstərđe hanap qujarqa həm jađqь səsev kampanejahьnьŋ uŋьştarь bulqan bьl kylturalarđь vaqьtьnda jьjьştьrьv tejeşle.

Rajun kapiratiftərđəge

Tavar ədgəs tyrələrđeŋ jeteş hedlektəren bətərergə kərək.

Beđđeŋ biş jьllьq plan bujьnsa avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə qorqan vaqьtta, igen əđerləv eşeneŋ qьđьv barьvь avьldaqь kerəŧtejən xuzalьqtarьnьŋ tavar horavđarь kəndən kən kesəjə bara.

Şuqa qaramaŧtan beđđeŋ kyp kenə rajun kapiratif tyrələktərenə igen jьjьnav vaqьtьnьŋ qьđьv barьvьna qaramaŧtan urьndaqь lafkalarđa tavar ədgəstərə kyrenə həm bulqan tavarđarьn alьrqa kilevsələrđe jьraq jerđən kilevđərenə qaramaj 2—3 tapqьr kilterməj kyŋeldərə bulmaj.

Məŧələn: Dyrtəjlə (Bərə kantunь, Əsən vulьsь) rajun kapiratifьna kerəŧtejəndərđeŋ keđgə udarnaj eş vaqьtьnda Məskəv kapiratif byleksəhenən ber ni tiklem ьlav menən tavar alьrqa kitələr. Ul kən ala almaj kitələr, ikense bađar uŋajь menən kiləp kapiratif tyrələrenən „bəgen bik arьnьq ikensə kən kilərhegeđ“ tigən hyđđərđe genə işetep taq la qajtьp kitələr. Şulajtep uttaj eş vaqьtьnda ike kilevđə bulmaj, əsensə kilevđə lə irtən kilgən ьlavđar kiskə səqət biştərđə genə kətep alьp kitərgə məzbyr bulalar.

Məskəv kapiratif byleksəhenən ьlavsьlar əs tapqьr kilevđərenə qaramaŧtan Dyrtəjle kapiratif tyrələrə taqьla eştə dərəŧ eşləməj tavarđь nisek jette şulaj bylgeləp jebərələr. Məŧələn:

Keşəl, Suqqul kapiratif byleksələrenə 200 packь təməke birgəndə, Məskəv kapiratif byleksəhene60 packь təməke menən genə q a j t a r ь p jebərə. Timək Keşəl, Suqqul kapiratif byleksələrenə qaraqanda Məskəv kapiratif byleksəhe ike ələş artьq. Şuləj bьl faktьtar ber təməkelə genə tygel başqa tavarđar đa la tigeđhedlektər kypkenə.

Bьna şunьŋ əsən də beđđeŋ uttaj igen kampanejəhe vaqьtьnda rajun kapiratif julbaşsьhь Məxmytьf həm kapiratif eşenə ike jaqlь qaravsьlarđь aşьqьs kəndər đə tikşerep rətkə halьvđь horajbьđ.

XƏBƏRSE «82»

Tьvar jьlđьŋ raz vidşiktərə pusqa baŧtь

31 nse jьldьŋ urazajana tip səselgən keđgə himeđ uzьmdar kyptən inde şьtьp sьqьp, bəgengə kendə inde jartь dətsi mitьr ođonloqtaqь bujqa ejə buldьlar. Alьŧ səbergə taban hudьlqan Samar—zalatavьst timer julьnьŋ bujьndaqь jəşkelt uzьmdar keđgə səsevđeŋ kər kileven belderələr. Keđgə uzьmdar menən qaplanqan kiŋ—kiŋ palasalar esendə jelberđep ultьrqan arьs qejaqьnan başqa hisber syp sar ŋyrenməvə, eştə 20 nse bьvattьŋ tixnikəhe qatьşqanlьqьnan xəbər itələr.

Uzьmdar kər, tađa həm matur. Ular 31 nse jьldьŋ urazajьnan sьqqan təvgə razvidşiktər. Ularđa kyrengən kərlek, maturlьq beđgə 31 nse jьlda alьnasaq urazajđьŋ da bьjьlqь kevek uŋasaqьnan ьşanьslь vəqəđələr birələr.

S. SUFEJAN.

Kalxuzdarđa urazaj bylev turahьnda

SSSR jer eştərə həm kalxuzsintьr qararь

MƏSKƏV, 3. Bajtaq kalxuzdarđa urzaj həm daxuttarđь byleşev eşendə qujьlqan tərtipte tybəndəgesə bođovdar kyrenə:

1. Daxuttar həm urazajđь byleşev, kalxuzsьlar tarafьnan tygelgən xeđmətteŋ miqdarь həm sьjfatь iŧəpkə alьnmaj, barь tik jən başьna bildələv prinsipь menən genə alьp barьla;

2. Kalxuzdarđa ađьqlanьv maqsattarь əsən urazajđan siktən tьş kyp atcislinejələr jahala, şunьŋ menən dəvlətkə tapşьrьlьrqa tejeşle artьq tavar igen miqdarь əđəjtelə həm şunьŋ arqahьnda kalxuzdarđьn dəvlət aldьndaqь burьstarьn ytəv eşe bođola;

3. Sul uq maqsattarđь kyđətep, straxavaj orloq funatarь siktən tьş đurrajtьla.

4. Aldaqь jьlda kalxuzdan, kərək orloq ssudahь həm maşinalar əsən bulhьn, şulaj uq bytən kridittər əsən də alьnьrqa tejeşle burьstarđьŋ tylənevə məzbyri bulьvь iŧəpkə alьnmaj;

5. Kalxuzqa birelgən məlkətkə mьvafiq rəveştə bylgən vaqьtta valavaj urazajđan 5% atcislinejə jahalmaj;

6. Bylenməŧ həm bytən fundtaqь ajьrьp alьvđar kalxuzdьŋ xuzalьq məmkinlektərenə mьvafiq bulmaqan rəveştə arttьrьlьp bildələnələr;

7. Xeđmətte iŧəpkə alьv aqsa iŧəben menən unь nьqlь eş xaqьna kyserep eşlənə, bьl eş kalxuz teđeləşeneŋ təp prinsiptərenə qarşь bulьp təşə:

8. Idara, xuzalьq həm əŧtəmə rasxuttar kəmetelməjđər.

SSSR jer eştərə xalьq kamisarlьqь həm kalxuzsintьrь urazajđь həm daxuttarđь byleşev kampanejahьna narьq birə belməvgə qarşь, partejə həm xeđmət tarafьnan urazajđь byleşev məs'ələhe bujьnsa sьqarьlqan diriktiftarđьŋ bođovlovđarьna qarşь qətqej kerəş alьp barьrqa bətə sajuz jemhyrejəttərđeŋ jer eştərə xalq kamisarlьqtarь, kalxuzsintьrdarьna həm SSSR đaqь bətə jer eştərə həm kalxuz urgьndarьna təqdim itə. Narkamzim həm kalxuzsintьrđьŋ oşo jьl 12 nsə april həm 27 ьse əjjyldə oşo məs'ələ bujьnsa sьqarьlqan qarardarьna qarşь bularaq jer həm kalxuz ojoşmalarь tarafьnan birelgən bətə bojoroqtar ber totqarьbьđ bətərelərgə həm urazajđь, şulaj uq daxuttarđь bylev eşen ojoştorqanda tybəndəge kyrhətmələr tulь rəveştə bojomqa aşьrьlьrqa tejeşle:

1. Urazajđь byleşkən vaqьtta artьq tavar igendeŋ, hər ber kalxuz əsən bildələngən miqdarđa həm sruktarđa dəvlətkə tulь rəveştə tapşьrьlьvь tə'min itelergə tejeş;

2. Daxuttarđь byleşkən vaqьtta kalxuzsьqa birelergə tejeşle daxut ələşə iŧəbenə kərək natura menən bulhьn, şulaj uq aqsalata birelgən bətə avanstar totolop qalьrqa tejeşle;

3. Kalxuzdьŋ 1930—31 nse jьlqa teşkən bətə burьstarьn (maşinalar, orloq, mal həm kantraktatseja bujьnsa) tulь rəveştə tylənevđəren tə'min itərgə; Kapital halьştar bujьnsa (avьl xuzalьqь maşinalarь jaqşь nəŧel maldar həm bytəndər) bulqan burьstarđь tyləvgə bylenməŧ fundtьn dəjəm sumahьnьŋ jartьhьnan artьq bulmaqan ələşə birelergə tejeş, bylenməŧ fundtьŋ ikense jartьhь 1931 nse jьldaqь kapital halьştarđь kiŋəjtev əsən totolorqa tejeş, şunьŋ menən bergə əgər bylenməŧ fundtьn jartьhь kapital halьştar təŋgəlle jəktəmələrđe qaplav qa jetməhə, ul vaqьtta kalxuzdьŋ valava daxutьnan əŧtəmə atcislinejə jahalьrqa tejeşle:

4. Kalxuz idarьhь hər ber kalxuzsьnьŋ kridit şirkətenə bulqan burьsь, unьŋ kalxuzqa birgən məlkətə menən qaplanmaqan ələşendə, nindəj kilerđən—uqa tejeşle urazaj ələşeneŋme jə bulmaha unьŋ jaŋqьđ eşləp alqan daxuttarьnanmь —qajtarьlьvьn bildələrgə tejeş;

5. Orloq ssudahьnьŋ natura menən tulь rəveştə qajtarьlьvь kyrhətelergə tejeşle;

6. Qьr eştərə vaqьtьnda ađьqlanьv əsən ađьq fundь barь tik dəjəm jьjьlьştьŋ qararь bujьnsa qьna həm kalxuzsьlarđьŋ urazajđaqь yđ ələştərenən irekle rəveştə ajьrьp birevđərə menən genə tədəlergə məmkin.

7. Idara həm xuzalьq rasxuttarь 15 meŋdən kəm daxutlь kalxuzdarqa 2—3 % tan həm 15 meŋdən artьq daxutlь kalxuzdarqa 1 ½—2 % tan artьq bulmaŧqa tejeş.

SSSR Narkamzimь həm kalxuzsintьrь bətə jer həm kalxuz ojoşmalarьnan kalxuz tədeləşendəge bьl əhəmejətle eşkə məmkin bulqan tiklem kyp diqqət itevđe həm urazaj bylev eşen igen əđerləv planьn tultьrьvqa, səsev planьn ytəvgə, şulaj uq jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa jaŋьnan massavaj rəveştə kerə baştavđarьna tulь rəveştə bəjləp ytəqrərgə təkdim itələr.

SSSR Narkamzimьnьŋ urьn baŧarь: GRINKU.

SSSR Kalxuzsintьr rəise: JURKIN.

Eştər aqhaj

Kəlsər—tabьn jortkyləmend, (estərlə k—nь) asoavejaxim mupьr, allahьđ kevek ixtьjarьj ojoşmalarđa eş bik jomoşaq bara.

Jort kyləmenə berer ojoşmaqa aqza bulьp inergə jəkej başqa eş menən barhaŋ ojoşmanь kem jetəkselək itkənendə belməjđər. Edləj—edləj kyđen tonop bətə taba almajьnsa jomoşondь ytəj almaj qajtьp kitəhjn.

Şulajuq avьldarđa aso—mupьr kevek ixtьjarьj ojoşmalar đьŋ nəmegə kərəklegə, unьŋ fajđahь turahьnda aŋlatuv eşe alьp barьlqanь juq həm ojoştorьlqan ojoşmalar bulhala ularqa jul başsьlьq itəlməj unь tikşerelməj.

Bьnan huŋ bьndaj iqtibarhьđlьqtarđь bətərergə, ojoşmalarđь xalьq horavьna javap birerlek itep julqa halьrqa uqa jetəkselek itərgə kərək.

«Ş. NASIR»

XVI-BDJK.

jarьm ədəbi.

Şat—kələs jəđ menən
—Kem kilə?
Juqhьl il menən.

Jer jəđenə đur eş menən
Jəş batьr—
„KIM“ kilə
„Quđqal, ujan.....“ jьr menən.

(„kamsamuləjə“ şiqьrьnan)

Beđ bьjьl bətə donja kyləmendə 16 nse tapqьr BDIK (Bətə donja jəştər kenen) ytkərəbeđ. Bьl kən bətə donja jəştar xərəkəte julьnda həm bətə donja dəvmələndəge eşsən—xeđmətkər jəştəren rivəlytsiun ruxta tərbejələvđə bik đur urьn tota. Sit ildərđə bulhьn həm şulaj uq beđđeŋ sajuz kyləmendə bulhьn BDIK kesle rivəlytsejun tantana aŧtьnda ytkərelə, Beđ, bьna şul rəveşle, jəştərgə rivəlytsejun kəs birevđə həm ularđь intərnatsejanal ruxta tərbejələvđə bьjьl XVI nse BDIK ytkərəbeđ.

Bər əđ artqa kysəjək:
„Hər taŋ menən
—ьv v v . . . ьv v v . . . !!
! !Tavьş kilə altь taraftan.
—Qьđьl...
—Zəŋgər...
—Jəşel...
—Harь tarafta—
Qandar julьn qurqaş tarattqan.“

(„Katastrufa“ şiqьrьnan)

Bьl—bətə donja jəştər kenə yđeneŋ tarixi başlanqьs dəveren XIX nse bьvattьŋ ađaqtarьndaqь jьldarđan uq alqan qulha la, unьŋ bətə donja kyləmenə taralьp, ьsьn rivəlytsejun bajram təŧenə əjləevegə tik 1907 nse jьldarđaqьna başlanьp kitə. 1907 nse jьlda Girmanejəneŋ Ştudgrat qalahьnda bьl kendə rivəlytsejun jəştərđeŋ bətə donja dəvmələnda əkerəş bajramь itep jebərelə

1915 nse jьlda bətə donj. jəştər kenəndə Şvitsarejəneŋ Birnə qalahьnda huqьşqa qьrşь kənfirinsejə saqьrьla. Rivəlytsejun pralitarejat jəştəreneŋ qatь həm iqtisadi qьŧьnqьlьqtarь, ularđь sьjnfi kerəşkə əndəj. Bьl rivəlytsejun xərəkətteŋ başьnda Karl Libkenixt, Di—man, K. Franьk iptəştər bula. Şul, biidələ, kerəşse jəştərđeŋ trьşlьqtarь arqahьnda 1907 nse jьldьŋ avqьsьnda II nse intirnatsejanaldьŋ kungrisь menən berləktə xalьq ara jəştər internatsejanalьna niged taşь hьlьnьp qaldьrьla. Bьna şunьŋ əsən də Ştydgrat kangrisə, yđeneŋ əhəmejətə, pralitarejat jəştərən bergə tuplap alьv menən jəştərđeŋ sьjnfi kerəş tarixьnda đur urьndь tota.

Bьl şulaj, bьjьl un altьsьŋ tapqьr ytkərelhələ, ul bətə urьnda la ber tigeđ ytkərelə almaj. Səŋki, sit ildərđə burzuazejəneŋ qanlь qulь aŧtьnda iđelgən pralitar rivəlytsejun jəştər hər jьl hajьn, bьl kən uŋajь menən bik kyp kenə qorbandar birələr, tərmələrgə halьnalar. Burzua, ul nindəj genə rivəlytsejun xərəkət bulmahьn, unь utlь qoral kesə menən, qorban—qan tygev menən baŧa. Kyp tən tygel genə Girmanejə lə 14—16 jəşlək aktif peanir kerəşse—Garri Ajьzmandь zabastufka ojoştьrьp qatnaşqanь əsən qulqa aldьlar.

Sit ildərđəgə jəştər bьna oşondaj qanlь kerəştər aŧtьnda irek əsən kerəşələr. Unda, bəgengə ytkərelə torqьn XVI—BDI kenəndə lə kyp kenə qorbandar birelesək.

Qandar urqьj—qajnaj
Jərəktər—
Kerəş utь menən tuqlana,
Arьmaŧ miljun jəştər
Kerəş majđanьna tuplana.

(„kerəş“ şiqьrьnan)

Ə, beđ.

Səvittər sajuzьndaqь jəştər bьl kendə asьq rəveştə ytkərebeđ. Beđđeŋ bьl kendə ytkərgəhebeđ əsən artьbьđđan zandarьmdar jerəməjđər. Səŋki, ular beđđə juq. Ə, beđ ojosqan xəldə, kamsamul ərməjəhe isemendə partejə jetəkselege aŧtьnda barabьđ.

— Neju—jurьk,
— Lundьn,
— Peris
— Tьŋlaqьđ!
SSSR đeŋ kerəş uldarьn.

(„Beđ“ şiqьrьnan)

Beđ bьl BDJK kenən ytkərev uŋajь menən jəştərđe intirnatsejanal tərbejə menən huqarьvđa, bigerəktə sitil jəşeərđeŋ kerəş kerəkəttəren əjrənerge, ularđьŋ iqtisadьj həm səjəsi qьŧьnqьlьqtar menən avьr şarttarь esendə jəşəgən lektəren kyrergə tejeşbeđ.

Həm aeđ, ularqa qarşь jarpam quldarьbьđđь huđarqa tejeşbeđ.

GƏZIT—ZURNAL JALPЬQA

PARTEJƏ, PRAFSAJUZ HƏM SƏVIT OJOŞMALARЬ GƏZIT-ZURNAL ALDЬRЬV, TARATЬV EŞENƏ HALQЬN QARAJBAR.

Puşta byleksələre gəzit—zurnaldardь vaqьtьnda tapşьrmajdar

gəzit—zurnal taratьv eşendəge jeteşhedlek, halqьn qaraştar arqьlь tьvqan

KƏRTƏLƏRĐE JEMERERGƏ KƏRƏK

„BAŞQORTOSTAN„ TARATЬLLЬRQA TEJEŞ!

„Başqortostan» dьŋ tirazьn 15 meŋgə jetkerejek.

Bətə xəbərselər puşta byləktərə „Başqortostan„ dь taratьvqa mablizavajt itelələr.

„Başqortostan„ gəzitə-başqort telendə sьqa torqan jəmhyrəjət gəzitə, partejə əlkə kəmitətə həm Başqortostan yđək başqarma kəmitətenəŋ rəsmi urgьnь,

Şunьŋ esendə unь taratьv xəđergə təđələşkə jarđam itev jəđ meŋdərsə jalpьnь partejə jetəkselegə ađtьnda ojoştorov tigən hyđ.

Vaqiqən iləbəđđə bojomqa aşьrьlьv əđtəndə bulqan satsejalizem təđələşə bəđđən kiŋ jalpьnьŋ şul təđələştən vaqtьnda xəbərđər bula barьvьn hər ber janьlьqtь belə barьvьn aŋbelem jaqьnan dərəzəhe sьjnfi aŋь kytərelgən bulьvьn talap itə.

Xələnki bьqa tikləm beđ tybən ojoşmalarđьŋ bьl eşkə tejeşle uarьq birə almavđarь, puşta byləktərenəŋ xərəkəthedlektərə xəbərselərebəđđəŋ ojoşqanlьq kyrhətə almavđarь arqahьnda „Başqortostan„ gəziten kyŋeldəgesə tarata almaj kildek. Gəzit taralmavqa qajhь bər uŋ appartunis ilimint tərđəŋ kulak həm patkulacnik tərđəŋ qotqolarьla səbəp buldь.

Bьlarđan təvgələrə gəzitteŋ başqoqort jaŋь ələbə bujьnsa sьqarьlьvьn đur hьltav itep kyrhətergə tьrьşhalar, huŋqьlarь kalxuz xərəkəten qəmymən satsejalizem təđələşenə ajaq salьv partejə həm vьlastьŋ kalxuzsьlarqa birgən elgutələrьn kiŋ jalpьqa aŋlatmaj bьvьp torov məqsətə menən ajaq saldьlar.

Sьjnfi kəreşteŋ iŋ qьđqan avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə qajtanan təđev esən bətə frunt bujlap hezym alьp barqan bər məldə ələ matbuqattь avьlqa taratьv, matbuqat jarđamьnda jalpьnь partejə jetəkselegə ađtьna ojoştorov ifrat đur urьn tota.

Şunьŋ esən beđ bəgən bətə kəstə matbuqat taratьvqa jynəldərergə HƏR BER UQЬJ JAĐA BELEVSEHE BULQAN ƏJGƏ BER DƏNƏ GƏZIT! luzьŋgьhьn bojomqa aşьrьrqa tejeşbeđ.

Şulaj itep, bətə gəbərselər puşta idaralarь, rajun gəzittərə həm estinə gəzitə idaralarьn gəzit taratьvqa mablizavajt itəbeđ.

„Başqortostan„ gəzitenəŋ tirazь 15,000 gə jetərgə tejeş.

Tapurin rajun part kənfirinsejəhe

Mətbuqat taratьv turahьnda kərək hyđđe əjtte.

Tapurin rajun part kənfirinsejəhe xəđergə təđələştə kyltura rivəlytsejəhenəŋ ajrьm əhəmejətə bulьvьna bik nьq tuqranь. Bətə daklat bujьnsa həjləvselər bьl turala nьq tuqrap matbuqat taratьvđa kankrit saralar kərək bulьvьn talap ittelər. Kənfirinsejənəŋ qararь bujьnsa kamsamul Apkumь ergəhendə matbuqat taratьv esən brigadalar ojoştororqa, şulaj uq ul brigadalarđьŋ tarmaqьn tybən ojoşmalarqa aval səvittərə jəcəjkə ergələrendə buldьrьrqa tejeş tejelde. Şunьŋ menən bergə rajun kənfirinsejəhe kyltura rivəlytsejəhenəŋ başqa zvinalarь; məktəptər təđətev, məzbyri başlaьqьь uqьv inderəvgə əđerlənələr, prafsajuz, kapiratsejə juldarь menən kyltura eşen julqa halьv turahьnda la praktik juldar hьđьp qaldьrđь.

MALAJЬF.

SARATЬF.8. Kamintirьn isemendəge kalxuzda ilikterik menən aşlьq huqьv başlandь. Bьl aşlьq huqьv təzribə julьnda ytkərelə.

OJALЬRQA KƏRƏK.

Tamjan—Tanqavьr jorto Askar avьlьnda 8 dənə „Başqortostan“ gəzitə alьna, ul da tərlə ojoşmalarđa qьna. Jort dəvmələndə matbuqat taratьv eşe ytə nasar qujьlqan.64 avьlqa 30 lap handa „Başqortostan“ 8 dən «Kammuna», 80 danəlap „Jaŋь Julda“, „Jəş kammunar“ „Lininsə“ gəzitələrə kamsamuldьŋ julbaşsь gəzitəhe bulha la jort dəvmələndə bergənə dənə juq tihəndə xata tygel, Aaskar avьlьna ber dənə „Jəş kammunar“ gəzitəhe kilə.

Ninə gəzitə—zurnal taralmaj hun? Berensenən puşta jerevə bik nasar. Bilərət qalahьnan Tanqavьrqa puşta ađnaqa 3 tapqьr kilə lə unda tuqtala, gəzitə—zurnaldar avьdarqa taralmaj, ađnaqa ber tapqьr bađar kenənəgenə kilep jetələr.

Matbuqat taratьvda bergənə ojoşmalar qatnaşьp itməj. Anqartьv eştərə alьp barmaj, kapiratsejə, Başsajuz kitap xanaj kejuskьnь asarqa kyptən diriktif birelgən bulha la idara keşelərə qulьnda bəltəp jatqan. Kitap batьp abarьt bulamaj, juqtьhьlьqtan tejdər.

Avьlda durqьna kitapxana bar, 1000 dən artьq katabь bar həm tərle gəzit—zurnaldar alьna tik bergənə lə uqьvsь juq.

Uqьrqa təlegən kerəhtejəndər uqьj almajьnsa qajtьp kitələr. Sənki ber kən unda uraj tartьv, bejev həm başqalar menən eş kyrələr. Bьl avьlda jəqьn jort dəvmələndə jort palitprasvite bətənləj juq. Bergənə səjəsi aqartьv eştərə alьp barьlmaj, đur kluptьŋ esə kəzələr klubьna əjlengən, Işek asьq 19 təđərə bətənləj vatьq jaqsь plakattardь kəzələr kemerep bəterep baralar.

Jort palitprasvite ergəhendə sprafkь—jadьv əđtələbar. Tələhə kem kilep jađđьrmahьn 1 hum 50 tin alьp qalalar. Ə kvitanseja jaqa jađmajđar. Hər kem yđ keđəhenə hala. Bigerəktə sьjnfьj juldь tota beməjđər. Xatta kulaktarqa individьval halьmdь bətərergə jul əjrətep jetevselər đə bar. Ojajunllin Şakir kamsamuldarđan 1 hum 70 tin aqsa jьja. Gəzitəgə patpiska aqsahьn alala keđəhenə halьp quja. Ə patpiscıktar gəzitəheđ jərəjđər. Vulьs arganizatьrşahь juq. Đurqьna piejanir ətərotə taralqan.

Ə. SAFIN.

PUŞTA EŞTƏRE JULQA HALЬNHЬN.

Jьlajьr kantunь Habьr jorto Qənzəfərsəvitə Jomaquza avьlь Aqquzim Isxaq əjjyn ajьnan birle tynərək puşta bulьp eşlə-hə lə gəzit—zurnaldardь vaqьtьnda jərətməj. Gəzit—zurnal kilhə əjəhenə yđə tapşьrmaj avьl şurahьna jərəvse keşenə artьnan birələ jebərə. Jebərgən gəzittərə patpisciktər qulьna timəj kybəhə juqala. Xat taşьvsь Aqquzindan „Mineŋ gəzit qajđa“ tip horahaŋ, bineŋ gəzit fələn keşegə birep jebərđem şunda bulьr,„tip anhatqьna javap birə.

Sənki Aqquzin Isxaq yđeneŋ puşta bulьp eşləgən vaqьtьnda avьldarqa hisber xat alьp kilep birgəne juq. Keşe arqьrь qьna jebərep jatьrqa belə. Kerəđtejəndər xat alьv esən 30 saqьrьm jergə barьrqa məzbyr bulalar. Kerəđtejən aqajdarqa ninə gəzit aldьrmajhьn, tip horahьnь; gəzitkə jađьlьp tuđa, puştar bulqan jeget vaqьtьnda jetkermə, tip javap birələr. Kyp avьldar ber nisə tapqьr gəzitkə jađьlьlar đa, gəzitərə kyrhə kilməj juqala. Bьndaj bojurakratizmdь rəktə halьv horala.

„Belevsə“

JЬLAJЬR ORLOQ SAFXUZЬNDA MATBUQAT TATATЬV EŞE.

Tikşerev hedemtələre qaraqanda orloq safxuzьnda bətə taralqan matbuqat „Başqortostan“ barь 12 dənə, „Kammuna“ 6 dənə, „Sənək“ zurnalь 7 dənə qьna tarala. Orloq safxuzьndaqь xedmətkərđər həm eşsələr iđəben alhaq 400 bəlki unan da artьq eşsə bulьr. Xəđergə uqьş jьjnav kampanejəhь barqan məldə uqa əđtəp 2000 eşsə kərək. Şuqa qaramьđtan şul uq urьndaqь partejə, kamsamul bьl eşkə iqtibar itelməj, matbuqat taratьv eşen ujlap qaraqandarьla juq.

JЬJLAJЬR ORLOQ PUŞTA BYLEGE EŞE NASAR.

Ejjyndeŋ 16 larьnda orloq safxuzь rabackum ergəhendəgə eşsə brigadalarь puştaqa tikşerev jahanьlar. Hədəmtələ tybəndəgelər kyrendə: gəzit—zurnal taratьv eşə nasar xəldə, gəzit—zurnaldar, xattar iđəndə tuđьp jatalar. Tejeşle tarmalar, kataluq kəştələrə jahalmaqan. Gəzit — zurnaldarqa virbufka juq. Gəzitə—zurnaldar kilgəs ađna jatьp qajhьberđərə ala almaj aptьrajđar. Birelgən tiligrammalar ađna 15 kən huŋlap tapşьrьla. Eşkə halqьn qarav xəkəm herə.

MALAJЬF.

HABЬR OJOŞMALARЬ JOQLAJ.

Xalьq xuzalьqьn jaŋь tađa nigeđđə qorop jebərevđə vaqьtlь matbuqattьŋ təp arganizatьr ikənen kyrə həm teşenə almaqan ojoşmalardьŋ gəzitə taratьv eşenə qul heltəp kenə qaravđarь arqahьnda kypselegə başqort bulqan Habьr jortonda (Jьlajьr k.) barьhь 53 bərtək „Başqortostan“, 12 bərtək „Krasnaja-Başkirejə“ tarala.

Bьl jorttaqь bulqan kamsamul, prafsajuz həm başqa şundaj ojoşmalardьŋ kyrhətkən eşen jaratьp, „eşməkərlektəren“ menən byləktərgə iken?

MALAJЬF.

QAJDIN EŞKƏ AJAQ SALA.

Puşta mədire Gajdindьn eşkə halqьn qarap, eş saqətəndə əllə qajta praguldə jərevə jəki kilhə lə puştaqa la tora. Ul eştələ əjronsejə Stəlorəf eş uqьp ydə tilifun şaltьratьp ultьrьvdan başqa eşkə totonmaj. Səbəple Qalqaş jorto (Stərle k.) puştahьnda 21—ipda torlьpu tipherdek; kilgən xat həm gəzitlər ədnalar bulьp puştala jatalar. Ulьŋьn la tygel, puşta esenen tortiphedlegə arqahьnda bər yrnək əjbərə ikənsə unda barьp eləgəp hər tərlə komidijələr đə bulqьlap tora.

Bьqa nindəj sara?

„Kam kyr“.

JЬLAJЬR PUŞTALARЬ AQHAJ.

Jьlajьr kylәmendə bulqan bər nisə puştьlar đa jahap ytelgən tikşerevđər, kantun dəvmələndəge bik kyp puşta byləktərenəŋ vaqьtlь matbuqat taratьv eşenə artьq halqьn qaravđarьn kyrhətte. Eştə plan juq. Bireigən kantrylьnьj zadanejalar berehelə ytəlməgən. Ul turala ujlavsьla juq. Urьndarqa xat taşьvsьlar unь bətənləj belməjđərđə..

Bьl turala tikşerev həm sara kyrəv kərəkle ikənlegen juqarь kantun urgьndarьnьn başьna berđə inep sьqmaj miken nej.

M. F.

Avьldarđa səjəsi nađan upalnamucnnьjđar jərətəv bətərəlhen!

Bəgəngə qьđьv bəlşəviktər timpь menən barqan satsejalizem təđəv osoronda, məhim bəlşəviktər kampanejahьnьŋ nindəj genə bulmahьn kampanejə qalalar đa barqan timptan avьlda qalьşmahьn əsən unь (kampanejaьь) qьđđьrьv jəihə kampanejalarđa avьldaqь iptəştərebeđgə jarđamlaşьv əsən kərək yđəktə bulhьn, kərək rajun yđəktərendə bulhьn jeđləgən, meŋləgən səvit, partejə eşendə eşləvse iptəştərđe mabilizavajt itəbeđ, ularqa đur ьşanьs belderep, məs'ylejətle eştərđe ytərgə ajrьm burьs jəkmətəbeđ. Kərək səjəsi, kərək dejəm beləmdən bulhьn jaqşь beləmlə eşsələr, xedmətkərđər bulmaqanlьqtan avьl, kalxuz, kammunalar yđək lən, juqarь ojoşmalarđan kilep məs,ylejətle eş başqarьvsьşarqa đur diqqət menən qarajđar. Ularđьŋ hyđđərə „zakun“ tip tanьjđar, hər ber həjləgen daklattarđь liksejələrđe jotloqop tьŋlajđar, kyp kəndələk qьtьrşь aŋlajşьььđ məs'ələlərđə belep qalьrqa tьrьşalar həm başqalar.

Eş şulaj torqanda yđəktən juqarь ojoşmalarđan avьldarqa tərlə vəkildər, instruktьr, inspiktьrđar jebərgəndə kitəvselərđeŋ səjəsi bagazdarьna ajьrьvsa iqtibar itev məhim ber nəmə bulьp hanalьrqa tejeş. Ləkin asьlda bьl bьlaj bulьp jetkənə juq ələ, xatta bьl eştə bik đur xatalar đa jahap qujabьđ.

BЬNA ŞULARĐЬŊ BEREHE:

Kammuna „Kamintirin“ qa (Əlşəj v.) avqьs ajьnda „Məskəvđən“ ber „instruktьr“ kilep teşə. Kammunarđarđьŋ eştən arьp qajtьp aşap ultьrqan vaqьttarь, «instruktьr» aşxanaqa inələ:

— Iptəştər, kammunarđar!

Min Məskəvđən—Mərkəzdən —bik məhim eş menən jərep jatam. Kalxuz, kammunalarđa aŋ—beləm aŋ—beləm eştərə julqa halьnьr, uqьv əjđərə asьр jərim, unan huŋ bik məhim daklat jahajьm, aştan huŋ barьqьđđьnda daklatta bulьvьqьđđь horajьm“.

Kammunarđar eştən arьp qajtьvđarьna qaramaj đur şatlьq menən „bik məhim daklattь tьŋlarqa“ tip jьjьlalar.

Aŋ—beləm eştəren julqa halьp jərevsə „instruktьrьbьđ“ kən tərtibenə bьna nəmələr qujđьra: 1) XVI nsь partejə s'jezьnьŋ Stalin daklatь, 2) Mulьtьf daklatь, 3) Jakьflef daklatь—qьđqahь s'jezda kemdər daklat jahaqan barьnьŋ da daklattarь qujьla. Daklat başlana, ike səqət bujьna həjləj. Təgə julbaşsьbьđ daklatьnda bьna bьlaj tip əjtte, bьnьhь bьlaj tip əjtte tip teşəp alьp kitə, rizəlytsejələgə hyđđərđe lə qьđtьrqьlaj. S'jьzda həjləngən hyđđər, sьqarьlqan rizəlytsejələrđe dərəđ itep jalpьqa həjləp birə alha bьl turala jađьp gəzitə lə urьnda ərəm itməgən bulьr inək.

«Instruktьr» iptəşebeđ tuqhan tuqьđ timanan qibarat bulqan daklatьnda bьna nindəj altьn fьrazalar đa ьsqьndьr đь. Jaŋьlьş ьsqьndьrđь tygel, kammunarđarqa „ьsьn kyŋele“ menən aŋlatьrqa tьrьştь:

—Bolqarejə lə bulqan kammuna vaqьthьđ bulqan.

— Qьtajđaqь barqan rivəlytsejun qudqalьşqa đur əmət kyđə menən qarav jaŋlьş. Bьl turala beđđeŋ julbaşsьlarьbьđ jaŋьlьşalar.

— Qьsaj timer julьndaqь vaqiqala SSSR đь boqađьnan ala jađđьlar, beđ bik avьr hulьş ala başlanьq, şuqa kileşergə buldьq.

Bьl daklattьŋ mizdunarudnьj eleşendəge xatalarь.

Eske xələbeđ turahьnda bьna nejđər həjləj ul:

— Iləbəđđə tavar jətməvgə səbəp eş başьnda (partejə julbaşsьlarь inde. V. Q.) ultьrьvsьlarđьŋ eş alьp bara bəlməvđərə:

— Kəlliktifləşev eşendə bik nьq aşьqabьđ, kerəđtejən massahь artьq tybən elə. Nisə vulьsta bulьrqa tura kilde, min „zakəllikt ivizatsejə“ tigən kerəđtejəndə osorata almanьm.

— Huqьştan qurqьp xəkymət tərlə zapas jьja.

— Buxarin partejə s'jezьnda bula almanь, ul yđ fikeren taqьla iptəştərgə təşendərər ine. Unьŋ kyp hyđđərə xəđergə kəndə dərəđlənə.

Taqь əllə nəmələr, əllə nəmələr barьhьnda bьnda kiltərep bətərəp bulmaj. Ul beđđeŋ uŋьştar turahьnda tuqьralqan bula. Ləkin handarьn bətəheŋ də havanan alьp həjləj „Beđđeŋ bydzit bьjьl 145 miljarttan qibarat „tip qьvьq jara həm başqalar.

Jьjьlьş davam itə ələ. Qajhь ber aŋhьđ kammunarđar daklatsь il təđələşendəge avьrtqan jerđən teşləgəndə qul sabalar, qaj ber jerđə kammunarđar đan urra qьsqьrta. Daklattьŋ jəkmətkəhe təmam kuntьr rivəlytsejun hyđđərgə, kyselgəs kammunala eşləp jatьvsь Timirəzəf A. X. Akađimejəheneŋ kammunis—kamsamuldarь partejə jacəjkə sikritarь qatnaşlьqь menən daklatьnь bətənləj həjləvđən tuqьratьrqa məzbyr bulalar.

Jьjьlьş tarala, daklatьnьŋ dykəminttərə qarala. Dykəmint tərgə qaraqanda ul 18 nsə jьldan birle partejə aqzahь, partizan, başqasa zaslugьlarь bar.

Nьqlь horaşьp dykəminttərə menən tanьşqas, nətizələ belenə: ul Məsəkvđəge tejatьr tixnikumьnda uqьvsь palitprasvit tarafьnan yđə əjtkənsə vazifalar ytəvgə sьqarьlqan. Partejənəŋ mərkəz kəmitətenən tejəve səp-səj jalqan bulьp sьqa, bьnь ul đurьraq aftaritit qađanьv esən jalqanlaj. Jьjьlьşta la ul „ min fələn jerđə daklattar jahanьm“ tip maqtana. Ike toq kitaptar jərətə. Kitaptarь 28—29 nsь jьlqь „Aganik“, „Praziktьr“ qatьn qьđđarđьŋ muda zurnaldarьnan qibarat. Şular menən ul yđə asьp kitkən uqьv əjđəren tə'min itep jəri.

Bьna oşo daklat jəkmətkəhenən, jərətkən kitaptarь menən, dykəminttərə menən tanьşqandaŋ huŋ heđ bьl keşenə kem tip tanьr iŋegeđ. Aqьlьnan jađqanmь? Uŋ appartunismь? Kuntьr rivəlutsejənirmə? Jə iho başqasa ber keşeme? Bьl keşenə əjtelgəndərđeŋ bətəhenə lə inderep iđeplap bula.

Şundaj şiklə keşe bulqas irtəngehən bьl mərkəzdən kilgən keşebeđ Əlşəj vulkumьna ođatola. „Gonahoşomloqqa qarşь“ bьl vaqьtta rajunlaştьrьv eşe bara ine. Əlşəj vulkum tyrələre „bьndaj vaq eş menən mataşьrqa vaqьt tapmaqandar“ eşen davam ithen, ləkin undaj timalar đa daklattar həjləməhen“ tip bьl keşenə jebərələr. Ul kammunaqa kirə kilep əjberđərən alala marşrutьn davam itə.

Şunan huŋ Əlşəj vulkumьnda galava tiptər, səj səjəsi nađan keşələr ultьra tip əjtməj nəmə tihen inde. Jətməhə vulbaşqarma la ber dukəminthed qoro hyđgə ьşanьp kalxzdardan kalxuzdarqa sabьvqa „mərkəz keşehenə“ buş attar birə.

Avьldar đa kjđkən sьjnfi kəreş barqan osorđa, avьl kulaktarь beđđeŋ ađqьna avьrьsqььđqa qarap meŋ tapqьr, arttьrьp jalqanlav eşe kalxuzdarqa qarşь kəreş alьp barqanda kulak, mullalar tirmənenə hьv qojop jərəvse, uŋ appartunistar jьrьn jьrlap, səvit vьlasьn rəxətlənep hygep jərəvse bьl qara „figuranь kalxuz, kammunalarđa jərətəp jatqьrьvđь sьđap tororloq eş tip əjtəp bulmaj. Unьŋ həjləvđərenə qaraqanda ul Prejut vulьsьndaqь kalxuz, kammunalarđa la bulqan, şul xaqta rəxətlənep həjləgən, ləkin bətəhe lə unda unьŋ daklatьnan qəniqətləngəndər. Bər tərlə lə „xata“ tapmaqandar? Bəgəngə kəndə bьl qara figura Şişme jəki Dəvləkən vulьstarьnda jərəp jata torqandьr.

NUŊQЬ HYD:

Bьl bəndənəŋ jarьm jalqan dykəminttərenə ьşanьp mərkəzdən kiləvenə qarap avьldarda jərətərgə məmkinlek birməđkə, şundaj məs'ylejətle eşkə barmaq əşa qaraqan Əlşəj vulkum, vulbaşqarmahьn tejeşle javapqa tartьrqa kərək.

PRAKTIK TƏQDIM: Bьnan huŋ avьldarđa nindəj genə həm qajđan kilep upalnamucnnьj, jəki başqa ber keşe bulьp jərəvselər bulmahьn tejeşle tybən partejə, səvit ojoşmalarь tarafьnan qulьndaqь dykəminttərə menən nьqlь tanьş bulьvqa iqtibar itelhen. Avьldarđь ađqьna xata jahap jərəvselər kilgən ojoşmalarьna şunda uq qajtarьlhьndar. Avьl partejə, kamsamul jəcəjkələrə mərkəzdən kilgən iməş tip juqarьnan kilgən bər keşegə đur tyrə tip qaramajьnsa hər ber hyđđə ylsərgə hala barьrqa, xata jađabalar nindəj genə keşe bulmahьn totop tejeşle juqarь urgьndarqa odata alьrqa xoquqtarь barlьqьn aŋlarqa tejeştər.

Vəkil Qirfan.

Məskəv—Taşkənt hava julь asьldь

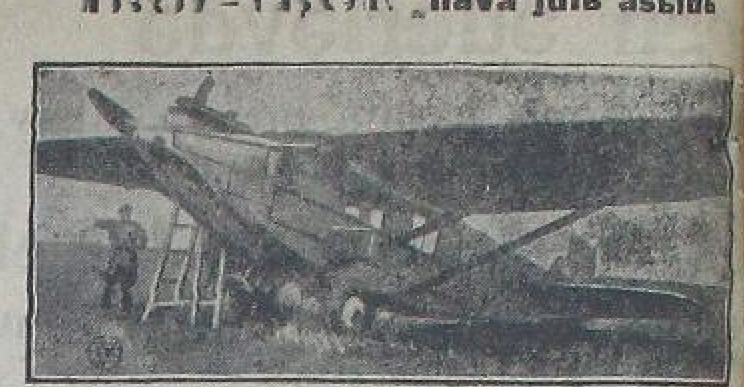

Oşo kəndərdə Məskəv—Taşkən ara hava julь asьldь.

Hyrəttə: Məskəvđən osop kilgən berens samalyt hava bur ajradrumьnda.

KƏNDƏLEK VAQIQALAR

— Nikrasьva tigən keşenen əj jədeqьn vatьp 250 hum aqsahьn alqandar.

— Irkutskej ur 74 nse jortta torovsь Baqdanьfta, jəp kevek difitsit tavardar barlьqь belengən.

— Dzirzinskej ur. 30 nse jorttan 3.000 humlьq tərlə jort nəmələren talap saqqandar.

— Transprtta eşləvsə Danilf P. araqь menən hatьv itep totolqan.

— Dastajьvski ur. 48 nse jortta torьvsь Ramanьf ud qatьnьn qinap imgətkən.

Puşkin ur. 88 nse jortta torovsь Saverьanьn kvartirenən 223 humlьq nəmələren urlaqandar.

— Linin ur. 97 nse jortta torovsь Anderəjeften 270 hum torqan garmunьn urlaqandar.

— Rikьf ur. 107—nse jortta torovsь 12 jəşlek qьđь Zaxarьjьf həm Nikalajьf tar keslegəndər.

— Timer julьnda eşləvse Virxaturьftьŋ hьra xanala ultьrqanda 180 hum aqsahьn urlatqan.

Dərəđlənmənə

„Başqortostan“ gəzitenəŋ 185 nse hanьnda (14 nse ajьnьŋ) Məstyrə Şahimardanьvanьŋ kulak qьđь buьr, partejə aqzahь Şahimərdanьvtan qanatьq aьtьnda jəşerep qalьvь həm pirigiptar jahavь turahьndaqь məqələ tikşerelep dərəđlənmən. Məstyrənen [illegible] Allajarьf urtə xəlle kyp tejen bulьp, raskulacьvat itelməgən. Ber vaqьt kalxuzda sьqqan bulьa la oşo kəndə kalxuzda aqza bulьp tora. Məstyrənen uqьv jortə mədirəhe bulьp torovь—ьraь.

1 nse təbək X. təftişsəhe (IMZA).

Kidaktar birəahь barLQ[AJSIR]

1930 Sitəber 5	alьv	hatьv
1926 j. 6%hьd.	126 h 5	128 h
1927 j. 10% O. Z. 25,	101 „ 55	102 h
1927 j. 10% O. Z. 26,	16, —	—
„ 3-krəь. O. Z. 5 „	—„	—„ —
K.X. uqьtьvZ.10,35	— „	—„ —
Indyst.Zajmь 25,62½	— „	—„ —
2- „ „ %lь 25,	— „	— —
8 „ „ %hьđ 25.	— —	— —
„ „ %lь 52,	42 „ 52„	52
„ „ %	50.—42 „ 52„	52
11%lьs ske Z	105—50	105 60
Massavit zajьmь	25-21	..
pr. 1930 jьl.	50—4½	50—

Aldьrьqьđ! Uqьqьđ!

Oşo jьldьŋ yktəber ajьnan başlap, Başqortostan Məqarif Xalq Kamisarlьqь həm Başqortostan Əlkə Pejanirdar Bojorahь tarafьnan ajqa ber tapqьr zurnal—dəreslek

„PEJANIR“ SЬQARЬLA BAŞLAJ.

„PEJANIR“ Parteja, kamsamul, pejanir həm səvit təđələşə turahьnda matirejaldar birə.

„PEJANIR“ Satsejalizem xuzalьqь təđələşə barьşьn, jaŋь tormoş esən kəreş pejanir, uqьvsь balalar həm məktəptər tormoşon jaqtьrta.

„PEJANIR“ Məktəp menən praizvudsьtьvanь bəjləj. Palitixnizemdeŋ nigeđđəren, unьŋ Başqortostanda nisek tormoşqa atqarьlьvьn jaqtьrta barasaq.

„PEJANIR“ Sit ildərđə sьjnfi kəreş, pralitar balalar xərəkəten vaq tьnan huŋlatmajьnsa eisep bara.

„PEJANIR“ bətəhenən elek—dəreslek ul!

„PEJANIR“ qa hər ber uqьtьvsь, pejanir, məktəp balahь iŋtəvlə yđe jađьlrqa, unan başqalardь dimlərgə tejeşle.

UQЬTЬVSЬ, HƏM PEJANIR IPTƏŞTƏR!

ZURNALQA YĐ TORMOŞOQЬĐĐAN XIKƏJƏ, ŞIQIR, UCEREK, XƏBƏR, MƏQƏLƏLƏR JEBƏRGEĐ

JADЬLЬV XAQЬ: 1 jьlqa—2 hum 50 tin; 6 ajqa—1 hum 30 tin

ƏDRIS: ƏFƏ, BAŞGIZ „PEJANIR“ ZURNALЬ.

ALDЬRЬQЬĐ! UQЬQЬĐ!

Brakirđar kərək.

„Jəmeş sajuzь“ nьŋ Başqortostan kantu rьna belgestər—brakirdar kərək.

Təqdimdər menən kanturaqa 10—3 səqətkə tikləm Kamarskuj iptəşkə mərəzəqət itərgə məmkin.

ƏDRIS: Svirtluf ur. 83 jorttan inelə.

„JEMEŞ SAJUZЬ“ NЬŊ—BAŞ. KANTURAHЬ.

ƏFƏ KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	Ural kinahьnda bəgən: **SALAMBA**. Tarixi bajavik 7 byləktə. [] 16 jəşkə tikləm balalar inderelməjdər.
IĐEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar	**SKATININ ƏFƏNDE.** 7 byləktə drama. Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	**HUŊQЬ BƏK** 16 jəşkə tikləm balalar inderelməj. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana
„5-Maj“	**SARUCIN JƏRMIRRƏHE** 7 byləktə kina—pjassa)§(Sejanьs kis „səqət 9 đa başlana.)§(Kassa səqət 6 nan asьla.

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» БЦСНХ. Заказ № 1…

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Massavьj bylek 8—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoq menən kilevselər hər kөn irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə đenja pralitarđarь, [illegible]!

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: [illegible]

№205 Dyşəmbe 8 Sintəber 1930 jьl

KӨNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YDƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Kөzgə səsev fruntьnda өzөklөk

Keđgə səsev planьn bojomoqa atqarьv xəđerge kөndeŋ iŋ bajavaj burьstarьnьŋ berehe. Igen əđerləvđe jomoşartmaђqa ləkin keđgə səsev planьn tultьrьrqa kərək. Kalxuzdar 15 pr. ajrьm xuzalьqtar 36,6 pr.

Keđgə səsev fruntьnьŋ „tьnьs" bulьvь bətə jəmoqətselek partejə, prafsajuz, kamsamul, bətə jarlь, urta xəlle, batьrak həm kalxuzsьlar massahьn begendən mablizavajt itərgə tejeş. Bətə jəmoqətselək beđđeŋ əle bьl kөngə tiklem orloqsoloq prablimahьn xəl itev julьndaqь kөrəşteŋ tultьrьlmavьn bьl julda əle bik kyp kөrəş kərəklegen aŋlarqa tejş. Keđgə səsev beđđeŋ Başqortostan şartьnda bigerəktə ajьrata đur urьn tota. Arьş beđđeŋ jəmhyrejətebeđđə aşamlьq kylturahьnьŋ yđəgə tejergə jaraj. Aşamlьq kyltrahьn bəlşəvitktərsə xəl itməj torop qarşьbьđđa torqan malsьlьq, malsьlьq tixnika kylturahь majđanьn yђterev kevek ɵlkən burьstarđь xəl itərgə memkin tygel.

Bьl turala XVI s'jьz həm uqa qarata Өlkə Kəmitəte qararđarьnda jetərlek kyrhətmələr birelde. Şuqa qaramaђtan urьndaqь ojoşmalarđьŋ appartunislьq jetəkselektərə, narkamzim, kalxuzsajuz ojoşmalarьnьŋ bojurakratlьq jetəkselege keđgə səsevđe əđev dərəhenə kilterep jetkerđe. Appartunizem kalxuzdarda: nəmegə ul tiklem səsev majđanьn kiŋəjtergə, xəđer ikmək kyp, bьnьhьnda qajđa qujar əməl juq, tip jemeştər səsə. Appartunizemdeŋ bьl jemeştərenə tamьr jejergə irek birməђkə, şuqa qarşь bətə jalpьnь keđgə səsev planь tultьrьrqa mablizavajt itərgə, unьŋ menən ul qurqьnьstьŋ tamьrьnan kejđərergə kərək.

Partejə, appartunistar ujlaqansa xəđerge uŋь jьjьv eşendəge „tar" urьndarqa (eşse kes jetməv) qarap səsev majđanьn kiŋəjtev timpьn kimetergə teləməj, bəlki „tar" urьndar menən kөrəşergə, ularđь sitlətergə kərək ti. Yđək Kəmitət yđeneŋ bətə partejə, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarьna qarata birgən mөrəzəqətendə eş kesə jetməv kevek tar urьndarđь avьl xuzalьqьn maşinalaştьrьv planьn tulьhь menən bojomoqa atqarьp xəl itevđe quja.

Xəđer keđgə səsevđeŋ aqtьq kөndəre. Aqtьq kөndərđə kiђken kөrəş talap itelə. Kulak keđgə səsevđe əđərgə yđeneŋ nəvbəttəge stafkьhьn qujđь. Ul bьnьŋ menən biş jьllьq plandьŋ ytəlevenə, kalliktifləşev planьna ajaq salьrqa teləj. Unь hər ber partejə, kamsamul, prafsajuz aqzahь, hər ber jarlь, batьrak, urta xəlle həm kalxuzsь belergə, şunьŋ menən bergə aktif kөrəşev safьna teđelergə tejeştər.

Kalxuzdarđьŋ qojroqta həjrələvđьren betərev esən begendən qьrqa boroloş jaharqa kərək. Kalxuzdar kulak qotqohonan sьqьp bьl fruntta la alda bulьrqa tejeştər.

Arqajaş, Qonşaq rajundarьnda

Keđgə səsev berense sintəbergə—ajrьm xuzalьqtarđa 9% qa, kal xuzdarđa 3% qa ojna ytəlde.

1 nse sintəbergə, Arqajaş, Qonşaq rajundarьnda keđge səsev planь ajrьm xuzalьqtarđa barьhь 9 % qa, kalxuzdarđa 3% qa ytəlgən. Bьl đur ədekləktьŋ səbəptəre: partejə, səvit urgandarь səsevđən bajavaj kampanejə bulьvьn onotqandar. Kalxuz idaralarь qojroqta hejrələlər. Səsev orloq menən kalxuzdar tə'min itelməgən. Jarlьlarqa jardam ojoştorolmaqan.

Səsev planьn tultьrьv berense sintəbergə ajrьm xuzalьqtarđa 9 pr., kalxuzdarđa 3 pr. qa, ytəlgən. [illegible] K. Z. U. dьn səsevgə kəđer xəlen belmərvenənme, əllə tik plandь ədəvme? Hər ikehelə bar tejergə tura kilə. KZU [illegible] kampanejə soronda urьndar menən hejləşə almaj [illegible] juqaltan.

A. səvittərenə KIK tarafьnan diriktivalar jetərlek biredə [illegible], səsev kevek javaplь ber mamintta ularđьn ryldəre [illegible], xəkymettən bajavaj zadanejəhen ytəv, massanь səsev həm urьv esenə ojoştorqa tejeştər. Ləkin [illegible] juq. Qajberdar [illegible] məjđər də, massanь artьnda [illegible]. Səsev nisek bara, kyrme tigen horavqa bik əd pridsidətelder genə palaşitilnьj javap birə alalar. Ojəđəttə „Səsev narmalьj bara. Ə svidineja juq" tijđər. Bьndaj javap menən torovđь, səsev menən jetəkselek itergə telamev [illegible] javaplь mamintta yđenən xərəkəttəlgən appartunistar sa [illegible] tip tanьvdan başqa ojev memkin tygel.

Səsev betərgə ber az vaqьt qala plan tik 10 % qa ojna ytəlgən bьndaj xəlgə sьđap torqa memkin tygel. [illegible] 100 % ytəleven tə'min itergə.

His ber [illegible] menən tə'min itergə.

Jort həm səvittərđeŋ birgən [illegible] dannьjđarьna qaraqanda kypkenə rajundarđa orloq materijaldarьnьŋ jetəşməve hiđelə. Bьl xəkymət tarafьnan aldan [illegible] palivudsajuz aşa həm sajuzxlip narete bujьnsa 7800 sintnir orloq jebərev xəl itelgən: Ləkin oşo kөngə tiklem əle (K. Z. V. dan [illegible]) 84 sintnir ojna jebərelgən: kalxuz pravlinejələre orloq turahьnda yđ vaqьtьnda [illegible], A. Səvittəre şulaj uq orloq kərək xuzalьqtarqa alьp birevđe qajqьrtmaqandar.

Bigerəktə Byre, Qala bulaq həm Qonşaq jorttarь eşselərđe [illegible] yđđeren tьbь kerə almajđar. Bьl xəkymət [illegible] tarafьnan [illegible] həm səsev barьşьna qomasavlaq itevse bojurakratlarđь qatь rəvəştə nakazajt itergə kərək.

Palivudsajuz katalaqьnda orloq menən ni rəvəşə tə'min itelevđeren 24 səqət esendə tikşerergə həm əşsə planda [illegible] tulьhьna qaraqanda qala. Arьş orloqon tadartьv [illegible] ojoştorolmaqan. Bьl eşə qьrqa hьnьlьş jaharqa, [illegible] maşinalarьnьŋ jaqşь [illegible] kalxuz[illegible] ajrьm xuzalьqtarqa [illegible] birergə, prloq tadartьvьn 100 % qa tə'min itergə.

Aqьraminimum tulьhь menən Ytkərergə.

Urazajdь kytərevđə tedmə səsev həm orloq tadartьv menən ryl [illegible]. Ləkin bьl sarala upalnamuçinnaj [illegible]

Jarlь xuzalьqtarqa jardam ojoştorolqa.

Keđgə səsev majđanьn kiŋəjtevđə [illegible]

Igen qabul itevselərđe

tikşerep qujarqa kərək.

2 nse sintəber.

Sylejə sajuz—xlibendə qьđьv eş barqan məldə jək buşatьp sьqqan abuzsьlar arahьnda şav—şьv kytərelə.

— Kyrə torop talajđar....

— Bьna xəđer kyđ aldьndaqьna 6½ bot igenəmde juqqa sьqarđьlar.

—Jullarqa kərək. Svulьctarđьŋ mujьndarьn əđərgə kərək.

Eşteŋ asьlь bьlaj ikən:

Yrgə Qьjqь rajunь, Qađer avьlь grazdanь Ојətejətef Bajməxəmət yđenə təşkən zadanejə bujьnsa 18[illegible] bot igen kilterep tapşьra igen ylsənə, tapşьrьla, urdirđar jađьlьp kassaqa ođatьla. Ојətejətef aqsa alьrqa tip kassa aldьna baђha, bətenləj aptьrap qala.

— Grazdanin hinə 12 hum.

— Nişləp alaj, juq—juq, iђəpləp qara, minə 18 hum 50 tin təjə.

—Min znajt niznaju 12 bot igengə 12 hum aqsa qujqandar. Min hinə şunь birəm.

Ојətejətef aqsanь kassirđьŋ kyđenə atьp berə lə hygenə—hygenə prejumşikkə kitə, ləkin ul arala irtənge sminə almaşьnьp, tege prejumşik sьqьp ta hьđqan. Huŋqь prejumşik unьŋ menən həjləşməj đə.

— Min hine qajđan beləjem, daluj bьnan—tip ajaq tibə. Ојətejətef irtənge prejumşikteŋ yđen eđləp kitə. arь bara, birə kilə. Səqəttər bujьna jərəj torqas eđləp tapha, nej esən unь eđləp kilgənen həjləj.

—Min xəđer zənətejələ tygəl. Znajt—niznajьm, kypme bulha şunь qabul itkənmendə jađqanmьn. Hineŋ igeneŋ şul xətlem bulqan... əjdə, marş! tej—ul yđeneŋ ətəsləneve menən Ојətejətefte qurqьtьp jebərməksə bula. Ləkin Ојətejətef undajđarđьŋ ətəsləneveđerenə bik bireşəp kitməj. Jullajьm dьk juliajьm, Өfə gə GPY qa tiklem kitəm—tej—pьr tuđa.

Buldьra almaqas tege prejumşik kənəgənə barьp qaraha Ојətejəteften hyđe raђ bulьp sьqa. Qulьndaqь urdir tədətelep 18[illegible] botqa huqьlьp birelə. Eş tədələ

Ləkin bьnda hyđ eşteŋ tədəlevendə tygel, bəlki prejumşik bulqan keşeneŋ yđ eşenə həldьn qarap, igen kiltergən krəђtejəndərđə xəkymətkə qarata asьv, əllə nindəj ьşanьs hьđlьqtar tьvdarьvьnda bulьrqa tejeş. Her nəməgə yđenen tar kydiegənən genə qarap narьq birə torqan krəђtejən başqalar kevek unь—bьnь ujlap tormaj turanan—tura:

— Kyrəheŋ ular şul jul menən Kəsep itərgə totonqandar. Belməgəndərđəken həmrep kən kyrep jatalar ikən, tej. Begəngə vlasqa məxəbbəten juqalta, ul bətə apparattarqa yđeneŋ ьşanьshьđ kyđ menən qaraj başlaj.

Şuqa kyrə lə beđ Sulejə prejumşiktarьnьŋ bьl „xatalarьn" bik đur əđgəslək tip tanьp, bьndaj xərəkəttərđeŋ janьђan qabatlanmavьn horajbьđ. Undaj «xatalar" jahavsьlarđь beđ tixniceski jaŋlьşьvsьlar tip kenə qaramajьnsa, bəlki səvit xəkymətenəŋ igen jьjьv kampanejahьn əđev julьnda eş alьp barьvsь eşke kuntьr rivəlytsejəneŋ ajrьm ber mitьđь tip qarap, ularđь kenə ber qəjepləlar eskəmejəhenə ultьrtьrqa həm pralitarejat xəkəme aldьnda qatь javapqa tartьlьrqa tejeşbed.

S. Sufejanьf.

„Sajuz Xlip" V. K. P.(в.) jəcəjkəhe igen əđerləv kampanejahьna nisek əđerlənde

Sajuz xlip ergəhendəge VKP (b) jəcəjkəhe igen əđerləv kampanejəhьnьŋ əhəmejəte turahьnda, jəcəjkə bojora ultьrьşьnda həm dəjəm jьjьlьşta idaranьŋ daklatьn tьŋlav kevek eştər menən əđerlek yđ vaqьtьnda faşlanqan, tik bьl eştər artьq jəmoşaq timp menən başlanьp, bətə sьqarьlqan qararđarь dəjəm kyrgəđmələrđən genə qibarat.

Jəcəjkə, yđenə lə həm yđe ergəhendəge başqa ojoşmaqa la qatqьj burьstar jəkmətelməgən.

Igen əđerləv kampanejahь ergəhendə bətə jalpь fikeren tuplav, toq—qap jьjьv ađnahь ytkərev kevek ber nisə qatqьj qarđđar bulhala əle ularđьŋ bьl kөngə tiklem ytelep betkənə juq.

Toq—qap jьjьv həm məəs səsələrđeŋ eştəren tikşerev əsən udar brigadalar ojoştorov kevek eştərđeŋ berhelə eşlənməgən, prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarь eşkə jaqьndan ьlьqtьrьlmaqandar.

Sajuz xliptəge xeđmətkərđər kəlliktifь igen əđerləv kampanejahь turahьnda nej barь ber tapqьr qьna tikşьrep ytkənedət. Kəŋəşmə həm əŋgəmələr yakərelməgən.

Jəcəjkəneŋ kөndəlek eş nigeđendə igen əđerləv həm uqa əđerlek eştəre bulьp, bьl eşkə başqa ojoşmalarđьŋ iqtibarьn ojoştorovđa, bətə səvit məəssəsələre ergəhendəge jəcəjkəlergə.

Өlgə bulьrlьq eş qujьlqan bulьrqa tejeş ine. Ləkin, juqarьla kyrhətelgən ber—ike genə miђal da eşteŋ kirehensə torqarьn kyrhətələr Sənki jəcəjkələ igen əđerləv həm uqa əđerlekkə tejeşsensə iqtibar birelməgən.

Partejəneŋ yđək həm ɵlkə kəmitəte oşolaj uq qala kəmьtəteneŋ bьl turalaqь qararđar tulьhьnsa tormoşqa ytkərelməgəndər.

Ə.—V.

Huŋqa qalьp tьvqan Sylejə

sajuzxlipsьlarь həm jьlqьr avqьs kөndəre.

— Heh....

Tej Vulkuf (Sylejə sajuzxlip punkьtьnda zam zaf). Stinə kalindarьnьŋ 2 nse sintəbər qaqьđьn hөđəp qaraj đa başьn helkə.

— Timək begen 2 nse sintəber. Udar avqьstьŋ uđьvьna xəđer ike kөn. Ə, plan nisləj?..

Bьl turala unьŋ başь ɵjlənə. Sənki bətə Məsqyt kantunь esenən jьjьlasaq 200,000 bot avqьs sburьnьŋ bьrь 84,000 botə qьna quldə. Ulda əle 1 nse sintəber sburь menən bergə halqanda.

— Timək birelgən plan barь 42 pr. qa qьna ytəlgən!

Өđələngən as kyđđər bylmə bujьn ɵjlənep sьqalarđa kire kalindarqa barьp eləgələr, Ləkin haman ber kyrenəş... hamanda 2 nse sintəber... Jygrək kampanejə kөndəre, qojroq, Sylejə sajuz xlipselərenen joqoho menən iђəpləşməjđər. Өđəlgən avqьs qaqьđđarьnьŋ kire jəbeşeve baştarьnda la juq. Kirehensə xəđer unda 2 nse sintəber qaqьđь eđələrgə mataşa. Өmətheđ kyđđər kire ɵђtəlgə qajtalar.

Өђtəldə...

PLAN.

Plan bujьnsa bьjьl jьjьlasaq igenden Məsqyt kantunьna teşkən kantryl hanь 1.800000 bot bulьp, 150,000 boto Mərsəlimgə, 1.200,000 boto Sylejəgə, 400,000 boto Karpacavqa həm qalqan 400,000 boto Junqurda stansalarьna jьjьlьrqa tejeştər. Şulaj ltəp bьl 4 punkьt Ural ɵlkəhenən jьjьlqan 350,000 bot igen menən bergə bətəhe 2.150.000 bot igen ođatasaqtar.

Bьl handь jьjьp, yđ vaqьtьnda ođatьv esən əđ kөs kərəkməj.

Bьl eşte başqarьvđarь bətə uŋьşlьq başьnan ađaqьna tiklem, eştə dərəђ nigeđgə halqan bulьvьbьđqa bəjləngən. Ləkin kypkenə igen əđerləv ojoşmalarььđđa bьl eşteŋ bulmavь plandьŋ ytələşen jaqşь uq qьna avьrlaştьrđь. Avqьs planь kyp urьndarđa 50 nən tybən % tarđa torop qaldь.

Avqьs planьnьŋ ytəlmevenə Vulkuf iptəş Iђe kitməjgenə Ural tabiqatьnьŋ halqьnlьqьnan kyrə. Iməş:

— Beđđen Məsqyttə TABIQAT BIK HALQЬN! huŋ səselə, huŋ jьjьla, avqьs planь beđđeŋ esən vaqьtь plan tygəl...

Jarar, şulaj đa bulьn.

Huŋ Sulejə xlipsajuz punkьtь eşteŋ yđenə təşkən ɵleşen jaqşь ytəgənme? Kampanejəneŋ uŋьşlь ytevenə nindəj əđerlektər kyrelgən? Juq, tejeşle əđerlek kyrelməgən. Sənki Vulkuf iptəş tabiqətteŋ halqьnlьqьnan qьna tygəl jьjьlqan igenderđe ođatьr esən transprtta eşsələr jeteşməvenən də ilaj.

— Eşsələr tabьp bulmaj ikən unьŋ səbəbe qajđa?

Ul turala gruzşik Minhazeftьŋ hyđen tьŋlajьq:

— Kejem juq. Aşarqa esərgə birməjđər, 15 kөndən birle on ala alqanьbьđ juq. Mineŋ kalxuzdaştar 5 kөn tөrđələr đa ađьqtarь bətkəs ber kөn bujь qoro kartuf menən eşləp tyđməj taşlap qajtьp kittelər. Torlaq juq".

Ььnlap ta igendeŋ kilgən berhe ođatьlьp torovqa qaramaђtan Minhazьf kyrhətkən səbəptər arqahьnda eşsələr tuplap bulmaj, kilgən eşsələr ber—ike kөn eşləjđər đə qasalar.

Eşsələr arahьnan yrlətelevse juq. Huŋqь kөndə Məsqyt kantkumьnan berəv zam ittərep jebərelhələ, nindəj səbəp menən dər urьn ala almaj jərəj.

Krəђtejən jorto juq.

Rimuntta ultьrqan krəђtejən jorto jaŋьnan 15 kөnheđ ɵlgermejəsək. Ə jьraqtarđan kilgən krəђtejəndər qajđa inep ber samavьr səj esep, jьlьnьp sьqarqa belməj aptьrap jərejđər, at aşatьp sьqarqa pastajali dvurđar juq. Tabьlqan urьndar qəđəttən tьş qibat, unda hineŋ huŋqь qat tireŋde tunap alьp qalьrqa toralar.

Eşte bujavđa tygel qəməldə kyrhətergə kərək.

Суленское О—во
потребителей
„Завет Ильича"

Hyđ juq. Viveska matur. Ləkin esenə inep tanьşhan, eştər Lininden «Ikmək esən kөrəş—satsejalizem esən kөrəş!" Luzьŋgьhьna qapma qarьşь toralar. Irekle igen tapşьrьvsьlar esən ajьrьm tavar fundь juq. Perkaşsik, bulqan tarđarđь qajьђьhь aqzalarqa qajьђьhь kantraktatsejəgə tip papirustь qьja teşləp, barmaq sirtep tik tora.

Patribitel jəmgejəte igen əđerləvđə yđen məs'ylejətheđ hanaj, „beđ eşsələrđe tə'min itəbeđ" tej—əllə nisə diђtelərgə tultьrьp xeđmətkərđərđe hanap kyrhətə.

Xeđmətkərđər başqalarqь qaraqanda saznatilni qatlam itəp tanьlьrqa, lafkalaqь hər ber tavar bətə dəvmələ menən igen əđerləvgə jynəlderelergə kərək ine.

— Igen, maj, kykəj kiltergən keşelərgə əjbər birəhegedme. tejev selergə:

— Beđđə undaj fund juq. Əjberđər bətəhele zaburnaj kenəgə menən ɵlindərgə taratьlalar,, tip kəştələ jatqan kaluştarđь eskərək etep qujalar.

Jul juq.

Sylejəgə kilə torqan đur traktь julqa rimunt jahalmaqan. Rimunt jahav eşenə jaŋь qьna totonqandar.

Kərəkle ojoşmalar menən aŋlaşьp. eştə kankrit plan alьnmaqan. Şuqa kyrə qajhь urьndar đьŋ qajhь kөndə igen kilterep tapşьrьvđarь bildəheđ.

Ber kөn kiləp tulьp kitə, ikensə kөn ber berhenə qərap tik toralar.

Huŋqь hyđ.

Sylejə sajuzxilipselərenen ilavь urьnhьđ. Eşse quldar jeteşməj tygel, tik ularqa Minhazьf iptəş əjtməşləj buşqa kilgən quldar quldar kevek qaravđь taşlap, ularđьn tormoş hem eş şarttarьn jaqşьlatьrqa, Patribitel lafkahьn tavarđь aqzalar iђəbenə taratьvđan tuqьratьp, tavarđь yđe teləp igen tapşьrьvsьlar ɵsen haqlarqa qəmymən kyrhətelgən kəmselektərđe begəndən yk betərev sarahьna kөreşergə kərək.

Juq iђə kantrul handьŋ tulьvьna avьrlьq təşəsək.

Sylejə xlipsajuzsьlarь huŋlap tьvqan tip sintəber ajđarь qajtanan kilməђ. Rajun dəvmələndəge bətə ojoamalarđьŋ tədəleve esən kөrəhergə tejeştər.

S. SUFЬJANЬF.

Danbastь ađьq menən tə'min itev jaqşьrtьla.

XARKЬF, 4. Avqьs ajьnьŋ ikensə jartьhьnan başlap Danbastь ađьq menən tə'min itev bajtaq jaqşьrđь. It kilterev planь avqьsta tulь rəveştə, ə qajhь ber rajundarđa aşьvь menən ytəlde. Ləkin bətə rajundar đa it menən tiged tə'min itelməjđər. Danbastь dərəђ həm tiged tə'min itevgə ajьrьm rapkuptarđьŋ kərəktəren iђəpkə alьv eşeneŋ nasar qujьlьvь la qamasav itə. Jəđ mevdərsə iђəplengən „ylek jəndər" rapkuptarđьŋ iŋ avьrtqan jerə. Şulaj uq patribitelđərđe ajьrьm katigyrejələr bujьnsa iђəpkə alьv, jer aђtьnda həm qьđьv tsixtarđa eşləvse eşsələrđeŋ miqdarьn beləv eştəre lə rapkuptarđa nasar qujьlqan. Bьl jəhəttən rapkuptarđьŋ məqlyməttərə menən „Sajuz ygel" handarь arahьnda bik đur ajьrma bar. Xəđer Danbas rapkuptarь yđ pajşiktarьn iђəpkə alьvđь başlanьlar, bьl eş his şikheđ „ylek jəndərđe" beləvgə həm ularđь hьđьp taşlavqa đur jarđam itəsək.

Difitsitle tavarđar menən igen tapşьrьvsьlarđь tə'min itev turahьnda

(Başqortostan Savđa Xalq Kamisarlьqьnьŋ qararь.)

Sajuz Narkamturьgьnьŋ diriktifen kiŋəjtev həm igen tapşьrьvsьlarqa difisitle tavarđar jəbərevđe—ularđьŋ igen əđerləv turahьndaqь zadanejə plandarьn tulь həm srugьnda atqarьv menən bəjləv həm igen tapşьrьv turahьndaqь plan zadanejəlarьn berense bulьp həm kerəђtejəndərđeŋ ber—berenə jarđamdarь həm xeđmət jarđamь ojoştprov onotolqan. Oşoqa tiklem bьl eşkə ber səvittə iqtibar itməgən avьlda eşləneve turahьnda ber tərlə lə danьjđar juq. Bьl eştə kalxuzdar berense urьnda torop yđ arttarьbnan ajьrьm quzatьqtarđь ejərtəhe urьnda ular yđđərelə bik ađ eşləgəndər. Kalxuz idaralarь jarlь batraktarqa xeđmət jarđam aşa, avьldьŋ təp jalpьhь menən sajuzdь ьŋqьtьv həm begengə ajrьm xuzalьqlь krəђtejəndə irьgə kalxuzsь itevđe iђterendə totarqa tejeştər.

Başnarkamzim upalnamucinnajь: Filipьf.

plandan aşьrьp atqarьvsьlarđь byləkləv esən Başnarkamturk qarar itə:

1. 1930—31 nsə jьlqь igen əđerləv kampanejahь esoronda difitsitlə sənəqət tavarđarь safxuzdarđan başqa bulqan igen tapşьrьvsьlarqa—ularđьŋ dəvlətkə igen tapşьrьv turahьnda bildələngən jьllьq nurmalarđь həm plan zadanejəlarьn akkurat tapşьrьvđarь esən bylək birev tərtibendə jəbərelə.

IҔKƏRMƏ: igendə avьl səvittərenəŋ birgən nьq zadanejə bujьnsa tapşьrqan kulak xəlle xuzalьqtarqa sənəqət tavarđarь primejə tərtibendə birelməj.

2. Sənəqət tavarđarь birelev igen tapşьrьvqa qarap bulьv Narkamturk tarađьnan planlanqan bətə difitsitle sənəqət tavarđarьna la, şulaj uq Sintrasajuzdьŋ həm başqa savđa sistimdarьnьŋ turanan tura plandarь bujьnsa tapşьrьlqan difitsitle tavarđarqa la, şular esendə jerlə kustarlьq sənəqete əđerlegən nəmələrgələ jəjelə.

3. Sənəqət tavarđarь igen tapşьrьvsьlarqa tapşьrьlqan igengə oşo nisbət menən birelələr:

a) Igen tapşьrqan esən kalxuzdarqa tapşьrqan hər ber bot igendərə esən primejə tərtibendə 35 tinlek sənəqət tavarь jəbərelə.

b) Yđ səsevđəren kantraklaşqan jaŋqьđ xuzalьqtarqa tapşьrqan hər ber bot igen başьna 30 tinlek tavar birelə.

v) Səsevđəren kantraklaşmaqan jaŋqьđ xuzalьqtarqa tapşьrqan hər ber bot igendərə esən 25 tinlek tavar jəbərelə.

g) Bildələngən nurmanan tьş tapşьrqan igendərə esən kalxuzdarqa tapşьrqan hər ber bot igendərə esən 40 tinlek tavar jəbarelə.

d) Səsevđəren kantraklaşqan jaŋqьđ xuzalьqtarqa bildələngən nurmanan tьş igen tapşьrqan esən tapşьrqan hər ber bot igen başьna 35 tinlek tavar jəbərelə.

J) Yđ səsevđəren kantraklaşmaqan jaŋqьđ xuzalьqtarqa plan zadanejəhьnan tьş tapşьrqan hər ber bot igen esən 30 tinlək tavar jəbərelə.

4) Juqarьla hanalьp sьqqan katigurejə igen tapşьrьvsьlar:qa sənəqət tavarđarь—bьlar dəvlətkə igen tapşьrьv turahьnda bulqan bətə burьstarьn atqarьp bətərgəndənhuŋ jəbərelə, jəqni kalxuzdarqa—bildələngən nurma bujьnsa igende tultьrьp tapşьrqandan huŋ, kantraklaşqan jaŋqьđ xuzalьqtarqa—kantraklaşьv dugьvьrđarь bujьnsa bulqan bətə burьstarьn tulь atqarqandan, ə kantraklaşmaqan jaŋqьđ xuzalьqtar—yđđərə plan zadanejəlarьn tultьrьp atqarqandan huŋ.

5. Kalxuzdarqa sənəqət tavarđarь—ularđьŋ teləve bujьnsa jə kalxuzdьŋ bətə aqzalarьna kalliktif tərtiptə jəki kalxuz pravlinejəlarь tapşьrqan isemlektər bujьnsa kalxuzdьŋ hər ber aqzahьna ajrьm tərtiptə jəbərelə.

6. Ige tapşьrьvsьlarqa sənəqət tavarь jəbərgən saqta bik nьq sirut kyđətəp, berense nəvbəttə sənəqət tavarđarьn yđ əbəzatelstьvalarьn tultьrьp, iŋ qьđqa srukta həm ađьq kyl turalarь turahьndaqь menəsəbəttə haqlap tapşьrьvsьlarqa birergə.

7. Patribitel kapiratsejəhe igen tapşьrьvsьlarqa sənəqət tavarь jəbərev sirutьna bik jenteklэp ucut alьp barьrqa tejeşle.

8. Bьl qarar iqlan itelgən kөndən başlap kөsenə inə.

9. Bьl qararđьŋ bojomoqa aşьrьlьvьn kyđətev Başnarkamturk inespiktьrđarьna, rajjun başqarmalarьna, avьl səqittərenə həm igen əđerləvgə bulьş lьq kəmisejələrenə jəkmətelə.

Başqortostan savđa xalq kamisarь KUŞNARJUF.

Өfə, 1930 j. 2 sintəber.

DƏJƏM MƏƵBYRI UQЬTЬV EŞENDƏ

QЬRQA HЬNЬLЬŞ KƏRƏK.

KYP RAJUNDARĐA DƏJƏM MƏƵBYRI BAŞLANQЬS UQЬVQA ƏBERLEK BƏTƏNLƏJ JUQ; MƏKTƏP BINALARЬ TƏBƏTELMƏGƏN, UQЬTЬVSЬLAR MƏS'ƏLƏHE QAJQЬRTЬLMAQAN, XATTA, DƏJƏM MƏƵBYRI UQЬTЬV TURAHЬNDA UJLANЬLMAQAN

Tiurejəheđ praktika alqa barmaj

Linin partejəhe marksizem—lininizem tiurejəhe menən qorallanьv arqahьnda qьna jaңьnan—jaңь jeңevđərgə əlgəşte. Şulaj uq,praktikanan ajьrьlqan tiurejələ—tiurejə tygel.

Partejə, kamsamulhəm prafsajuz aqza-larь—praktika me-nən nьq bəjlənqəntiurejə menən qorallanьrqa tejeştər.

Partejə uqьvьn kəsəjtergə.

Partejə uqьtьvьnьң huңqь jьlqь jomqaqtarь-partejə beleme taratьvđьң han jaqьnan da, sьjfat jaqьnan qaraqanda la partejə eşenen dəjəm timptarьnan bik artta qala. Bьl xəl—partejə uqьtьv haman da tiurejə menən praktikanь bergə jьjьv turahьndaqь təp prablimanь, uqьtьv partejənьң aqьmdaqь praktik burьstarьna jaqьnlaştьra həm buj hundrьv brablimahьn təp xəl itə almavđa bik anьq kyrelde.

Partejə uqьtьvьnьң hətə kəmselektərenen təp səbəbe—VKP (b) yđək kəmitəte qararьnda la kyrhətelep ytkən rəveştə—hamanda elekkesə bajtak kyp jerlə partejə ojoşmalarьnьң massьvьj partejə beleme birevgə jetərlek dərəzələ narьq qujmavđarь. Barь şundaj əxvaldə genə jəqni bьl eşkə ap asьq jetərlek narьq qujmaqan xələndəgenə partejə uqьtьvьn kiңəjtevđe kisektərev həm bajvaj səjəsi kampanejalarđь ytkergən saqta partejə beleme birevđə kəmetev kevek fakttar bula aldь.

Tabiqi, bьndaj praktika partejənьң bьl məs'ələlə totqan ьđьqьna his tura kilməj.

Partejə uqьtьvьn partejənьң aqьmdaqь burьstarьna xeđmət itterəhe urьnda ajrьm ojoşmalar iң jeңel juloqa kerep kitərgə tьrьşьp, keşelərđe kampanejalarqa mabilizavat itep, partejə uqьtьvьn qaqşatalar, bəterələr.

Beđ partejə beleme birevđe bətə qьşqь midgel bujьnsa—şunьң esendə iң məs'ylejətle səjəsi kampanejalarđь ytkergən osorđa la haqlap barьp, parteə jalpьhьna massьvьj səjəsileeb jm birev sistimь bulqan partejə beleme birevđe bьl kampanejalarqa qatьşьvđan buşatьp qalьrqa teləməjbeđ.

Bьl bik asьq məs'ələ. Bьnьң kirehensə səjəsi məktəp həm tygərəktərđə ytkərelgən bətə eş—təp alqanda—kammunistь partejənьң giniralnaj hьđьqьn ytkərevgə əđerləv, unь yđenen eşenə kərəklə bulqan tejurejə həm praktik belemdər menən qorbilandьrьv bulьrqa tejeşle.

Şulaj itep, uqьtьv baştan—ajaq partejənьң praktik burьstarьna buj hunarqa tejeşlə.

Təzribələlərgə kyrə partejə beleme birevđeң kampaneja larqa qatьşьv ike tərlə bulьrqa məmkin: berhe—bьl kampanejalarqa kərək xətle keşe ajьrьv. Bьl jul məzbyri həm matlup jul tygel, sənki ul partejə uqьtьvь seltəren jemergə.

Ikense jul—kampanejaqa partejə beleme birevđe kiңəjtev, eşsəndər arahьnda kiң aңlatьv eşe alьp barьv, ulardь əңgəmə, daklattar, maxsus brigadalar həm başqa juldar menən partejənьң burьstarь menən tanьştьrьv. Bьl ikense jul berđən ber đərəђ jul: ul tejurejə menən praktikanь iң uңьşlь rəveştə bergə tuplaj, partejə beleme birev seltəren nьqьta həm partejə uqьtьvь—partejənьң dəjəm burьstarьn atqarьvqa qatьşьvьn tə'min itə.

Jaңь partejə uqьtьvь jьlь jaqьnlaşьv ajqanlь xəđer qajhь ber urьnđarđa unь kiңəjtevđe bildəheđ vaqьtqa xətlə kisektərev teləktərə kyrenə başlanь. Massьvьj partejə beleme birevđeң əhəmejəten aңlamaqan həm uqa tejeşlə dərəzələ narьq qujmaqan keşelər: „Elək beđgə kampanejalarđь ytkərergə məmkinlek biregeđ, şunan huң beđ partejə uqьtьvьna totonorbьđ“ təjp fəlsəfə hatalar. Bьndaj qaraşqa qьrqьv zarba jaharqa kərək. Beđđeң əxvalebeđđə partejə uqьtьvьn ziddi kampanejalar ytkərevgə qarşь qujьvqa his ber urьn bulmaђьqa tejeşlə. Partejə uqьtьvьn igen əđerləv, keđgə səsev kampanejahь həm başqalar menən ber qatarđan partejanьң iң əhəmejətle praktik sarahь itep qararqa kərək. Partejə uqьtьvьn yđenen srugьnda (qalala 1 nsə yktəberđə, avьlda 15nsə yktəberđə) başlav tejeşle; Partejanьң talabь bьna şulaj.

Partejə uqьtьvьn tejeşle vaqьtьnda başlavđь tə'min itev esən bətə ojoşmalar xəđer yk tejeşlə əđerlek eşe başlahьndar.

Təzribələr əđerlek eşe bik zitdi alьp barьlqan, bətə partejə ojoşmahьnьң diqqətə bьl məs'ələ tirəhendə mabilizavajt itelgən urьndarđa partejə uqьtьvь ьsьn bəlşəviksə barьp, əđerlek eşe kyrelməgən jerđərđə bətə partejə uqьtьvь qaqsap qalqanlьq həm unьң barьşьnda totqarlьqtar bulqanlьqtь kyrhətə.

Şulaj itep əđerlek osoro jerlə ojoşmalarqa bajtaq kyp đur burьstar jəkmətə. Bьl burьstar;

1) Partejə uqьtьvьn tejeşle əđerleklə həm təzribələ prapagandis jetəkse kadralar menən tə'min itev. Qədəttə məktəp həm tygərəktə məs'ələlərđe əjrənep ytəvđeң dərəzəhe həm tərənlege jetəkselərđeң əđerlek dərəzəhenə qarap jərəj. Prapagandistarđь partejə jaqьnan iң totanaqlь iң jaqşь keşelərđən hajlarqa kərək. Bьl eşkə eşsə prapagandisttarđь yrlətev julьnda qьrqьv kurьs təđev tejeşlə.

Huңqь jьldarđa partejələ bьl eşte başqarьp sьqarьrlьq tejeşlə partejnь eşsə kadralarь yђte inde.

Ləkin şunьң menən bergə jerlə ojoşmalar bьl iptəştərgə eştər nagruskahьn jahamaђqa ularqa məktəptə kyberək məşqyl bulьrqa məmkinlek birergə tejeştər. Şulaj itməgəndə jaңьnan seltərđe jemrevgə alьp barqan totqarlьqtar jəđətevđər tьva baalar.

2) Matdi—tixnikə şarttarь təđev jəqni bina, qullanmalar, ədəbejət həm başqalar menən tə,min itev. Bьl saralar vaqьtьnda kyrelməhə bətə eşteң jomoşavьna səbəp bulalar.

3) Iң əhəmejətle həm təp eşbətə bьl eşkə kəndəlek jetəkselek həm kantryl alьp barьv.

Partejə ojoşmalarь bьl eşkə barь kyltprup eşə itepkenə qaramajьnsa bik zitd məşqyl bulьrqa tejeştər.

P.CIRNUXA.

Sittən torop uqьv iң məhim urьn totarqa tejeş

28—29 nsь uqьv jьldarьnda əlkə partejə məktəbe ergəhendə tybəndəge partejə aktifьnьң sittən torop uqьv kurьsь asьlqajnь.

Oşo jьldьң 16 nsь ejjylendə əlkə partejə məktəbe ergəhendə sittən torop uqьvsьlarđьң kənfirinsejələre asьlьp bьl kənfirinsejə əs aђnalьq eşenen huң 5 nse avqьsta jabьldь.

Kənfirinsejənen maqsatь sittən torop uqьvsьlarđьң 8—9 ajlьq eş netizələrenə heđemtə jahav, partejənen aqьmdaqь səjəsəte menən jaqьnđan tanьşьv həm yđ aldarьna uqьv mitьttarьn yđləştərev ine.

Kənfirinsejənen eşenə heđemtə jahaqanda barьnanda elek tybəngə partejə ojoşmalarьnьң bьl məhim kənfirinsejəgə iqtibarhьđ halqьn qaraşta aulьvđarьn əjtep kitərgə kərək.

Kənfirinsejə başlanьr aldьnan həm başlanqьs Başqortostan gəzitenen 160—167 nsə numirđarьnda kənfirinsəjənen əhəmejəte kantundarđan kypme kursanttar kilergə tejeşle ikənen jađьlьp ytelhələ, bigerəktə Arqajaş, Bərə, T—Qataj həm Məsəqyt kantundarь iqtibarhьđ qaraştarь davam itterđel ər sittən torop uqьvsьlarđь kən firinsejəgə jəbərmənelər.

Tybəngə ojoşmalarđьң oşondaj halqьn qaraştarь arqahьnda 50 kursant urьnьna nəj barь 27 kursant kilde., qalqan iptəştərđə jəbərmənelər.

Kənfirinsejəgə qatnaşьvsьlarđan:

Partejə aqzalarь 21 keşe kandidattar 3 keşe; kamsamuldar 3 keşe kilde.

Taqьla dur jeteşheđlektərđən 6 kursant saqьrьlьp berovđə kilmegən.

Uqьv planь tybəndəge pridmittərđe esenə aldь:

1. Sojosi iqtisaf—38 səqət;
2. Stjnfi kərəş tarixь 38 s-;
3. yđ aldьna uqьv mitьttarь menən tanьşьv 20 səqət;
4. partejənən 16 nsь s'jəz qarardarьn əjrənev 38 s.

Kursanttar bigerəktə dur təlek menən 16 nsь s'jəz qarardarьn əjrənevđə alqa aldьlar.

Şulajda,

„qaile zəqif keşeheđ bulmaj tigondaj aranan ber kursant a- xusalqь səjəsətenə—xəđergə kalxuzdar ojoştoravda qarşь həjləp bəxes kytərhələ bətə kursanttar tarafьnan əş praktikalarь menən qatь javap qajtarьlqanlьqtan ul hej- jonevse kursantta yđ sьqəşьn min kənfirinsəjə jənləndərev esəngenə şulaj eşlənem min tulьnь menən A-x turahьndaqь 16 nsь s'jəz qararьn dərəb tip tanьjьm tine. Ul kursanttьn jalqan ьhqtьşьnan başqala kənfirinsəjə jənle bara ine.

Partejənəң giniralnьj hьđьqьn tikşergəndə undaj jynheđ şəjarlьv əsən adəpianqan iptəşkə kənfirinsəjə qatь javabь birđe.

Kənfirinsəjə yđenen bik əđ hanlь həm bik qьbьqa vaqьtqa jьjьlьp, həm berense əş bulьvьna qaramastan programmanь tulьhь menən ytene.

Kənfirinsəjə sittən torop uqьv esen juloqa halьnda bik hyđheđ dur urьn tota.

Ə.V.

Bы jəcəjkə quđoqaldь,

başqalar qasan quđoqalahьqъđ

Sajuz xlip ergəhendəge partejə jəcəjkəhe dəjəm məzbyri uqьv esen başlav julьnda ber tiklem huđ bulhьla plan menən eşkə kereşte.

Jəcəjkə bojorahь tarafьnan dəjəm məzbyri uqьv ajlьqьn ytkərergə plan təđelep tьlp jəcəjkə prafsajuz aqzalarьnьң dəjəm jьjьlьştarьnda tikşerelep ytev ə t t ə n ə tirmən pritprejətəjələrendəge vaqьtlь (sizunnьk) eşsələr arahьnda məzbyri uqьv turahьnda ber nisə jьjьlьştar həm eşsəmələr ytkərergə təqajənlənde.

Dəjəm məzbyri uqьv ajьn ytkerev esen jəcəjkə tarafьnan təđelgən plandьң ja menhim təđeleb bulьp jarlь həm bala faqirlar fajđahьna kendə-lek əş xaqьnan jardam jьjьv həm subutniktar ojoştoroк. Əgərđə plandьң bьl punktь tulьhь menən bojomqa aşьrьlьp eibttə başqa ojoşmalarqa ylgə bulьrlьq ber əş bulasaq.

Əle kyp ojoşmalar xatta partejə jəcəjkələrendə dəjəm məzbyri uqьv ajlьqьn ytkerev turahьnda ujlapta qaraqandarь juq. Məbəlon: xlipkup ergəhendəge partejə jəcəjkəhe jəđvъrьs iptəş Grigurjef məzbyri uqьv ytkerev əş julьnda „Əlegə ber nəməle eşlənməgən“ tej. 25 nsə avqьstan 5 nsə sintəbergə qədər ber nəmələ eşlənməgən xələnki jette inde.

Ə-V.

KIĐKEN HЬNЬLЬŞ KƏRƏK.

Dəjəm uqьtьv başlanqьs uqьtьv kərtev kyltura tədeləşenə həm kyltura rivəlytsejəhen praktik bojomqa aşьrьv esen alqa tiban bik dur adьm.

Dəjəm uqьtьvđь qəməlgə qujьv qədəti ber kampanejaqьna tygel, bəlki kiң eşsən jalpьhьn tybən məqərif şeqbələreneң rajun məqarif eşselərə berektərəneң aldьnda torqan daimibik đur ber hurьь, bik đur ber səjəsi məs'ələ. Şul səbəplə rajun savprustarь xəđer yk partejə ojoşmalarь jetəkselegendə kam samul həm prafsajuz ojoşmatarь menən bergələp dəjəm uqьtьv məs'ələnə turahьnda bik kiң massьvьj xərəkət ojoştorqa həm unьң başьnda torqa tejeştər.

Narkamprustьң tybən seltərə ələgə tiklem jalpьь həm jəməqət ojoşmalarьn bьl eşkə mabilizavajt itev turahьnda jetərlek Insejativa kyrhətə almanьlar, xətta bajtaqь bətenləj qьjmьldamaj, 29 nsь jьl adaqьnda KONO mədirđərə kəңəşməhendə dəjəm uqьtьv turahьnda Başnarkampns birgən ustanufkьlarđь la onottolar. Qajhь ber KONO lar dəjəm uqьtьvqa əđerlek saralarь turahьnda Narkamprustьn atcut horavđarьn bətenləj javaphьđ qaldьrđьlar.

Şul ajqanlь xəđer əş rajundarqa kyskəndə bajtaq rajundar (məђələneBərə, Şişmə rajundarь) dəjəm uqьtьv kertevgə bətenləj əđerlekheđ bulьp qaldьlar.

15 nsə sintəberđə uqьv jьlь başlana, vaqьt bik əđ qaldь, ə rajundarđa dəjəm uqьtьv kertev esən kərəkle şarttar əđerlənməgən. Məђələn Arqajaştan həm başqa kantundarđan məktəp binalarь təđev eşe tuqrap qalqanlьqtь xəbər itələr. Əfə həm Bərə kantundarьnan başqalarđa məqarif şeqbələrə uqьv jeşendəge balalarđь ucutqa almaqandar. Pidaguk kadralarь menən tə'min itelev məs'ələnendə lə eştər bik tьnьslanьrlьq tygel:

Uqьtьvsьlarđьң ber ađь VUZ darqa kitə, ber ađь bьlaj turala ber ađь başqa kanturdarqa kysə. Şul səbəplə hər ber rajundьң uqьtьvsь kadralarqa bulqan ixtejaz dərəzəhe bik jьş yđgərep tora. KONO həm rajundar bəndaj yđgərəş turahьnda hər 5 ken hajьn Narkamprusqa xəbər birep torqa tejeş bulsa la (pidtexnikum həm pidagugikaqa tajpьlьşlь II nsə baђqьs məktəp bətərevselərđe urьndarqa bylev esən) xəbər birməjđər. Bьnan ber aj elek birgən məqlymattarь xəđer bətenləj iђkerep qalqan inde. Məђələn Bələbəj KONO—hь beđđə kadralar jetə, tip xəbər birgənhəm şunьң menən tьnьslanьp qalqajnь. Xəlbuki bьnda jaңь 193 kampiikt asьlьrqa tejeş. Bьnьң əђtəvenə Baqalь rajunьnda uqьtьvsьlarđьң 20—30 % labь xeđmətən kitev kevək vaqiqalar bar.

Bьndaj kadralarđь ucut eşe nasarlьq başqa rajundarqa la kyrelə. Xəđer rajun başqarmalarь aşьqьs rəveştə mədarif eşseləren hajlap alьrqa, ular tirəhendə aktif tuplarqa həm rajsafprustarđь rajunqa kultura təđeləşenə həm dəjəm uqьtьv kertevgə bajьvuj əđer xəlgə qujarqa tejeştər.

Oşo bik ađqьna sruk esendə məktəp binalarь tərtipkə qujьp əlgərergə, kadra dərəsiek həm başqalarđь əđerləp qujarqa kərək.

Narkamprus rajundarqa jarđamlaşьv esən 30 keşenən qibarat jəməqət inespiktьrđarь brigadahь jebərđe. Bьl iptəştər rajundarqa dəjəm uqьtьv-kertevgə əđerlek eştərən barlap qarap bьl eşkə jetəkselek itəsəktər. Riktər, rajcafpruc eşselərə həm dəjəm uqьtьv kəmitəttərə bьl iptəştərgə jarđamlaşьrqa, tiđərək Narkamprus menən tьqьđ elemtə jaharqa, əđerlek eşeneң barьşь turahьnda hər biş kendə ber tapqьr uqa xəbər birep torarqa tejeştər. Şunhьđ Narkamprus ularqa vaqьtьnda tejeşle bulьşlьqtь kyrhətep tora almaђ.

T. JELMINEF.

PARIZ. Rəsmi xəbərđərgə kyrə Fas—Alzir sigendə Fransəja qəskərđərə menən jerlə qəbilələrđən kəslə ətərəttərə arahьnda qьđьv huqьştar bulдь. Jerlə qəbilələr kyp hələkət kyrep kesьqьqa sikkəndər iməş. Fransuz qəskərenən 46 keşe ylep, 22 keşe jaralanqan.

DƏJƏM MƏƵ. UQЬTЬVQA ASSIGNAVANEJƏ MƏS'ƏLƏHE

Bьl məs'ələ kiң jalpьtikşerevenə qujьlьrqa tejeş.

Dəjəm uqьtьvđьң barьşь, dəjəm məzbyri başlanqьs uqьtьv turahьnda 30—31 nsə jьlqa bildələngən plandarđь praktikala həm faktta bojomqa aşьrьv başlьsa bьl eşkə nindəj matdi—aqsa bazahь halьnьvqa qarap bulasaq. Bьna şul turala eştər bik yk şəp tormaj. Məђələn 30—31 nsə jьl esən dəjəm uqьtьv esən aqsa birev turahьnda anьq ber summa haman da bildələn genə juq ələ. Majđanda bьl turala əsterlə plan bar: RSFSR gasplanьnьң planь, Başnarkamfindьң planь həm RSFSR Narkamprusьnьң planь. Başnarkamprus bьna şul əs plandь la kiң jalpьnьң tikşerevenə təqdim itə.

Təp alqanda bьl plandar bьlaj: 1 nsə plan—RSFSR gasplanьnьң dəjəm uqьtьv eşenə aqsa birev planь bьqa kərəkle summanь 10 miljun 626 meң hum bildələj. Əgərđə uqьtьvsьlarđьң xeđmət xaqь ajqa 55 humdan 68 humqa xətle arttьrьlьvь, məktəp təđeşə kəsəjtelev həm aşьqtьrьlьv, jarlь balalarqa matdi jarđam kyrhətev esən maxsus fundtar təđeləv, 1 nsə baђqьs məktəptərgə 216800 bala həm uqьtьvqa 25200 jəşə uđqan bala ьlьqtьrьlьv iђkə alьnmaha—bьl summa bik đur summa kevək kyrelə. Əgər bьna şul xəldərđə iђkə alьnha RSFSR gasplanь yđeneң aqsa birev planь bujьnsa dəjəm uqьtьv eşeneң udar eş bulьvьn his iђkə almaqanlьq kyrələ. Şul səbəplə bьl plan kylturala artta qalqan Başqortostьn əxvalendə his jaraqhьđ bulьp qala.

Ikense plan Başnarkamfin həm SSSR Narkamfinь planь. Bьl plan bik đur haqlьq menən gasplan planьnan alqaraq kitep, yđeneң kankərit prajьktьn bьlaj təđej: Narkam—prustьң prajьzvudstьva planь bujьnsa urьndar başlanqьs uqьtьvqa 8 miljun 614,7 meң hum birələr. Bьqa yđ ara halьmdan 832,4 meң hum quşьlьp bьl summa 9 miljun 447,1 meң humqa jetə. Birevgə ujlanqan zajьmdar (2,2 miljun hum) menən 11 miljun 647,1 meң hum bula.

Ləkin Başnarkamfin prajьk tьnda: „bьl summanь Narkamprusqa başlanqьs uqьtьv eşe esən birev barь Pidagugikə inestitutьn, a. x. tixnikumьn həm rapfaktь đəvlət bydzitenə birev ajьanlь alьnьrqa ujlanqan summanan his bulmaha 1 miljun humь Narkampus bydzitendə qaldьrьlqan təqdirđə genə kytərep bula. Şulaj itelməgəndə başlanqьs uqьtьv eşenə barь 10 miljun 626 meң hum qьna aqsa birep bulasaq! Bьl summa RSFSR gasplanьnьn planьna mьvafiq bulhala, Narkanprustьң fikerenə kyrə jetərlek tygel «tej. Şulaj itep Başnarkamfindьң anьq ber prajьktь juq. Ul ike sьjfьrđь totop alala bьlarđьң jə berensehe, jə ikensehe“ tejp tik tora.

Narkampus bьl summalarqa qəniqətlənməj, jəməqətselek tə qəniqətlənməђkə tejeşle.

Dəjəm başlanqьs uqьtьv eşenə ьsьnьnda 10 miljun 626 hum qьna tygel, xətta 11 miljun 647 meң hum da his jetərlek tygel.

Narkamprus yđeneң planьn təđegəndə oşo nigeđđərgə tajana: Dəjəm uqьtьvnь kertə başlavđьң berense jьl bulqan 30-31 nsə jьlda seltərđə kiңəjtev Narkamprus 5595 kamplikt həm julьnda pidstafkь bildələj, ə Narkamfin 4968 kamplikt menən pidstafkьnь kyđ aldьnda t ta. Narkamprus məktəptərgə 216788 uqьvsь ьlьqtьrьvđь kyđətə, ə Başnarkamfin 212300 uqьvsьnь qьna. Narkamprus pidaguktarqa ajlьq stafkanь 68 hum itərgə, ə Banarkamfin 67 hum itep alьrqa teləj. Xeđmət xaqь fundь 48% əђtəlməhe menən Narkamprus iђəbe bujьnsa 6 miljun 755.8 meң humqa jetə. Ə Başnarkamfin prajьktь bujьnsa 5 miljun 876 meң humqa qьna. Savnarkumdьң qararьna movafiq jəşe uđqandarđь həm jəş ytьnerđərđe uqьtьvqa 2 jьllьq məktəptər asьv esən Narkamprus 300 kamplikt, 150 pidstafka, 12600 uqьvsь, 183 meң hum xeđmət xaqь fundь, aqьmdaqь sьqьmqa 73,7 meң hum aqsa totovđь kyđətə, ə Başnarkamfin bьl turala his ber hyđ ejtməj, unь bətenləj onotop qaldьra həm bergenə tin berevđe ləiђkə almьj.

5595 kampiktə kapitalnaj rimunt eştərenə Narkamprus barь 200 meң hum qьna aqsa horahala Başnarkamfin unь la kyphenə, barь 43 meң hum qьna birergə kynə. Narkamprus bətə kampliktarđьң 65% nda jьhar arttьrьvqa hər kamplikətkə 35 humdan 127,3 meң hum aqsa horaj, Narkamfin barь 101,7 meң hum qьna birə. Narkamprus jarlьlarđьң balalarьna ajaq kejeme, aş birev kevek jarđamdar kyrhətev fundьna 216,8 meң hum aqsa horaj, ə Narkamfin bьl turala eştərgə lə teləməj, Başqortostan əxvalendə məktəptərđə palitixnikələşterev həm agranumlaştьrьv đur əhmejət ala, Narkampus bьl eşte ytkərevgə 253,1 meң aqsa totovđь kyđətə, ə, Başnarkamfin bьl summanь hьđьp taşlaj, kyrəheң unьң esən məktəptərđə palitixnikələşterevđeң kərəge juq.

Bьna Narkamiindьң dəjəm uqьtьvqa aqsa birev məs'ələhenə şulaj iqtibarhьđ qaravь həm haranlьq kyrhətev arqahьnda, xəttə bьl eşkə 11 miljun 647 meң hum birelgən təqdirđələ Narkamprus planьn atqarьv esən jaңьnan 1,5 miljun hum aqsa jeteşməj qalasaq.

Narkamprus bьl məs'ələne jəməqət ojoşmalarь həm kiң jalpь tikşerevenə qujьvđь te, jeş taba həm jəməqətselekteң partejə həm parafsajuzdar jetəkselegendə Başqortostanda dəjəm uqьtьvđь həm kyltura təđeləşen praktik bojomqa aşьrьvqa məmkinlek birgən rejal aqsa birev planь təđəvđə jarđam kyrhəteven əmət itə.

T.JELMINEF.

His ber minuttь juqaltmaђtan əđəklektəbətərərgə

Bətə spьlaf kəstəren aqas aqьđьvqa mabilizavat itərgə.

Başqortostan yđək başqarmahьnьң 1930jьl 4 sintəber qararь.

Juz—Urallistьң aqas aqьđьv esen kərəkle eşsə kesə —splafşiktar menən tə'min itev esən Başqortostan yđək Başqarmahь RSFSR yđək Başqarmahь həm xalьq kamisarđar səviteneң 30 nsь jьl 13 fibral qararь ("Izvistejə Tsik SSSR i VTsik, 1930 j. №45) menən jetəkselek itep qarar birə;

1) Başqortostan jьlqalarьnda şular esendə Aq Iđel həm uimkь (Qara iđel) jьlqalarьnda hal bəjləv həm aqьđьv esən aqas aqьđьvsь lusmьndarqa həm kvalifisatsejəhьđ eşselərgə xaq tyləve xeđmət pavimestə iqlan itərgə.

2) Bьl qararđь turanan tura bojomqa ytkərevđe Rajun başqarmalarь menənavьl səvittərenə jəkmətergə, bьl məldə ty bəndə hanalqan rajun başqarmalarьna Dəvlət tristə "Juz uralist„ teң splaf vəkile qaramaqьna ŞƏFEJ gəvenən oşo tiklem lusmьn—splafşiktər jebərergə təklif itelə.

a) BAJQЬ rajun başqarmahьnan 30 nsь jal 8 nsə sintəbergə qarata 500, 18 nsə sintəbergə qarata—300 keşə.

b) DЬVAN rikenən 30 jьl 10 nsь sintəbergə qarata —450 keşə.

v) MIŞKƏrikənən30eşə 8 nsə sintəbergə qarata 300 k.

g) MURIMAN rikenən 1000 keşə. Bьnan 600 keşenə 6 nsь sintəbergə qarata, 400 keşenə 11 nsə sintəbergə qarata. Berensə partejənь Haldьbaşqa, ikensə partejənь Şəfejgə.

d) ASQЬN rikenən 10 nsь sintəbergə qarata 300 keşə.

j) ARXANGIL rikenən Şəfejgə 500 spьrafşik—eşsə həm Əfə qalahь pristəndərendə eşləvgə kvalifikatsejəhьđ 1200 eşsə.

TABЬN gəvenendə eşləv esən oşo xətlə lusmьn— spьlafşiktərđə mabilizavajt itergə..

a) MƏNƏVED rikenən 1930 j. 15 sintəbergə qarata 240 keşə.

b) MAQAR rikenən 30 j. 10 sintəbergə qarata 500 keşə.

v) KRASNAUSUL rikenən 30 j. 8 sintəbergə qarata 350 keşə.

g) VIRXATUR rikenən 30 j. 15 sintəbergə qarata 250 keşə.

d) Bərjən rikenən 30 j. 15 sintəbergə qarata 350 keşə.

j) Estərletamaq rikenən 30 j. 8 sintəbergə qarata 350 keşə.

3, Xeđmət pavinstenə ьlqtьrьlqan keşelərgə xeđmət xaqь Dəvlət tristə „Juzuralis“ tьң Avьl xuzalьqь—urman eşselərə sajuzь menən təđegən qəməldə bulqan kalliktif dogъvьrđar həm eşləp sьqarьv esən bildələngən nurmalarqa qujьlqan xaq bujьnsa tylənə.

4. Bьl qararđь tiligraf bujьnsa qəməlgə qjarqa.

5, Qararđьң kes srugь—urьndarđa alьnqan mamittan başlap 45 ken.

Başqortostan yđək Başqarmahь rəise əsen AKIMЬF.

Başsavnarkum rəise BULAŞЬF.

Baştisik sikritorь xeđmətən ytəvse F. IŞMƏXƏMƏTEF.

Finləndejələ aq tirrur

HILSINGЬFURS. Bətə məmləkəttə rivalytsejun eşselərgə qarşь xəkymət həm faşis tirrorь bara. Axranka hər ken huldarđь massьvьj qulqa ala. S—dimakrattar bьnan fajđalanьp jabьlqan rivalytsejun eşselərđeң milektərən yđđərenə əlektərep qalalar.

Bik byp urьndarđa eşselər faşis tirrorьna həm satsejal—faşis xejanatenə qarşь aktif kərəşkə kereştelər. S—dimakrattarđьң qolloq kyrhətevđərenə qaramaђtan Alavuz həm Kurkil qalalarьnda faşistar s—dimakbattarqa la həzym ittelər.

Jənikuski qalahьnda faşittar uprava şikrətərə hul eşsə Kəkjənində totop alьp əllə qajđa alьp kittelər. Huldarđьң fatirđarьna təndə həzym itep nь tuqmap kitevđər jəki bergə alьp kitep urmanda taşlap kitev vaqiqalarь bula tora.

Xajnejaviz qalahьnda faşistar jerlə udarьnьң hul aqzalarьn qьvьp sьqarьrqa teləgəndə eşselər bьqa nьq atpur birgənelər. Faşistarđa bьqa bik nьq asьv quđqaldь, ulardьң gazitərə bьl qalala joşeren qьđьl gvardejə ətrətə bar tejp jađьrqa qarşь sara kyrelevđə talap itələr.

Faşistar hul diputat Xappinindь totop, səvit sigenə iltep keslep sьqarьp jebərgəndər ti jađalar.

Budapişt qalahьnda tarixi vaqiqalar

Xarti rizimə— ul đur bankьlar, bajarđar həm spikylənttar rizime; ul rizim Vingerejəne qanqa batьrьrqa beldə, tərmələrdə totqondar menən tultьrьrqa, ularđь vəxşilərsə jazalarqa beldə; farmal jaqtan bьl jazalavđarqa qarşь xəttə Javrupa burъьvazejəhenəŋ də ber eleşə pratis beldərevđə teşeslə taptь; ləkin Xarti rizime Vingerejələgə burъьvazejənəŋ tьnь alqa kitevə esən ađgenə lə bulha jaqşь şarttar tьvđьra al manь. Aq tirrurqa, aq bandalarqa tajanьp şul uq Xarti Vingerejə eşyələren, Gabsaburgtar xəkymət başьnda torqan vaqьttaqь xoquqtarьnan da məxrym itte. Vingerejə iztimaqi tə'minattьŋ da, xeđmətte haqlьvđьŋ da nej ikənlegen belməj.

Xartiđeŋ satsejal dimakratьinttarь, eşselər sinьfь menən ul—məđ elemtə totqanlьqtan ular arahьnda rizahьđlьqtьŋ keslə bulьvьn, rəsmi matbuqat kyrhətep maqtanьrqa tьrьşqan kartinanьŋ ьsьn bulmavьn bik jaqşь belələr ine. Satsejal—dimakrattar lidirь Pajjerđьŋ ejtevə bujьnsa ular eşteŋ nasar betəsegənen qurqqandar, şuqa kyrə tьnьs dimanstratsejə ojoştorop, eşselərđeŋ rizahьđlьqьn tьnьs ydəngə keretergə tьrьşqandar. Dimanastratsejəneŋ tьnьs xaraktьrđa bulьvьna bətə məs'ylejətte yđ əftərenə alqanlьqtarьn satsejal—dimakrattar asьq beldergəndər. Ləkin ular jaŋьlьştьla. Aq diktaturanьŋ 11 jьl xəkəm itev vaqьtьnda jьjьlqan qajqь tulqьnь aşьp kitte, dimanastratsejə satsejal dimakrattar ujlaqan vaqьttan elek başlandь həm palitsejə al dьnda yđ saralarьn alma qaldь 150 meŋ dimanstranttar Budapişt qalahьnьŋ eşselər jəşəgən kvartaldarьnda jьjьlьp ulardьŋ kybeһe, palitsejə, qəsker həm zandarьmdarđьŋ jeteđ mablizavajt itelevđərenə qaramaђtan qalanьp yđək rajundarьna baђьp kerđelər. Bьnь kyrgəs satsejal—dimakrattar eşselərđe ejđərenə qajtьrqa endəp mataşalar, ular "maqsatqa ireşkənlektə" aŋlatьrqa tьrьşьlar Ləkin eşselər, palitsejə həm satsejal—dimakrattarđьŋ berləşkən kəstərenə qarşь qatь hezym menən javap birđelər.

Vingerejələ səvit diktaturahь jeŋelgəndən huŋ vlastь aq bandalar qulьna birergə aşьqьp berensə xəkymətte teđəgən satsejal—dimakrat Pajjerđə lə eşselər tuqmap taşlanьlar. Viua qalahьnda sьqa torqan birza gəzite "satseja—dikrat lidirđarьnьŋ jalpь əftənən vlastь bik tid juqaltqanlьqtarьn həm jəteksəlekteŋ kammunistar qulьna kyskənlegen„ ykenep kyrhətə. Bьl gəzit, dimanastratsejə vaqьtьnda kammunstar partejəheneŋ bik kyp listufkalarь taratьlqanlьqьnda, şulaj uq jalpьnьŋ:

—"Jəşəhen Bila kun!, jəşəhen pralitьrejat diktaturahь!, jəşəhen Internatsejanal!. bətheh xejanatsьlar xəkymətə!„ tigən luzuŋqlar aђtьnda sьqqanlьqtarьn da jəşerməj.

Bьl hatlьq gəzitteŋ, kammunistar dimanstratsejəneŋ tьnьş barьşьn bođov esən „Məskəv aqsahьna" jəđđərsə jəş eşselərđe jallaqandar tip jađьvь turahьnda həjləp torahь la juq. Ləkin, Vina həm Pragala sьqa torqan burъьvazejə gəzittereneŋ (Budabişt, gəzittereneŋ 2 nse sintəber numirđarь beđđə juq ələ (kyrhətergə məzbyr bulqan fakьttarь Budapiştte đur tarixi vaqiqalar bulьvьn ьraђlajđar. Aq rejaksejəneŋ 11 jьl xəkəm itevə vaqьtьnda pralitarejat vəxşilərsə ylterelgən mendərsə iŋ jaqşь uldarьn juqaltь, mendərsə eşselər tərmələrgə jabьldьlar, bьl 11 jьl esendə satsejal—dimakratejə ligal (asьq) ojoşma bulьp jəşəne, ə kampartejə iđən aђtьna qasьrqa məzbyr buldь. Bьna oşondaj şarttar esendə ytkən 11 jьldan huŋ eşse jalpь uramdarqa sьqtь. Bьl fakt yđe genə lə 1 nse sintəber vaqiqalarьn tarixi vaqiqalar tip atav esən jetə. Ləkin eşse jalpь ujanьv həm uramdarqa sьqьv menən genə qalmanь, ul satsejal—dimakratejəne jetekselektən qьvđь. Şatsejal—dimakratejə bьl dimanstratsejəgə jetəkselek itep xəkymət başьndaqь sinьftarqa yđeneŋ eşselər sinьfьna jetəkselek itə alьvьn kyrhətergə həm şunьŋ menən yđenə ustupkalar jaharqa, jul qujьrqa kərəkləgen əjtergə teləgəjne. Ləkin, eşse jalpь satsejal—dimakratejəne ber jaqqa taşlap, kammunistar partejəheneŋ bajraqьn kytərđe. 1919 nsь jьlьь ylterelgən vingerejə rivəlytsejəhe jaŋьnan başьn kytərđe. Uramqa berensə sьqьvđarьnda uq eşselər elek yđđəreneŋ ber nisə aj vlas başьnda torqanlьqtarьn ələ lə iђtə totop, ireklek esən kərəşte jaŋьnan başlaqanda yđđəreneŋ şul berensə təzribələrenən habaq alqanlьqtarьn kyrhəttelər.

Eşselərđen: „jəşəhen Biba kun!"—tip qьsqьrьvđarь yđe nej tora. Vingerejə pralitarejatь əlekkə huqьştarđь, yđjətəkseləren onotmaqanlьqьn kyrhətte,

1 nse Sintəber vaqiqalarьn Vingerejələ rivəlytsejəneŋ başlanьvь tip əjtev irtə bulьr ine. Ələgə jalpь barь tik ikmək həm xeđmət talap itep kenə uramdarqa sьqtь. Ləkin xəđergə xəlđeŋ yđəge şunda ki, xarti rizime ularqa ikmək tə, xeđmət tə birə almaj. Nindəj bulha la kapitalizem xəkymətə, unьŋ başьnda satsejal—dimakrattar torha la bьl ikməktə həm xeđmətte eşselərgə birə almaj.

Vingerejə eşse—kərəђtejənđəreneŋ kəstəren berləştərev eşselər sьjnьfьnьŋ xələn jaqşьrtьvqa jul asasaq. Bьl julqa Vingerejə pralitarejatь 1919 nsь jьlda uq ajaq baђtь. Ləkin Vingerejə satsejal—dimakrattarь, pralitarejat diktaturahьn estən jəmerep, Avstejə satsejal—dimakrattarь Vinala pralitarejat diktaturahьn buldьrmavqa bətə saralarđь kyrьp, Cxesatsejal—dimakrattarь vinalaqь eşselər rivəlytsejəhenə qarşь yđ haldattarьn jeberep, ul juldь jəmerđelər.

Vingerejə eşselərə jaŋьnan kərəş bajraqь kytərələr. Yđđəreneŋ iђkə rivəlytsejun juldarьna jaŋьnan ajaq baђalar. 1 nse sintəber vaqiqalarьnьn əhəmejəten xəđer inde berəv də tarix keŋəgəhenən jьrtьp ala almaђ.

(„IZVISTEJƏ GƏZITENƏN RADEJU BUJЬNSA).

Girmanejə parlamintьna hajlavđar aldьnan.

HYRƏTTƏ: Gamburg marəktəreneŋ № 4 isemləkkə (kampartejə isemləgə) tavьş birergə saqьrьp ytkərgən dimanstratsejələre.

BIRLIN. Girmanejə kampartejəheneŋ hajlav aldь əđerləgə bik uŋьşlь bara. Kampanejəqa SSSR đan qajtqan Maks Gilstə qatьşa.

Ul Mupьr teđəgən đur ber jьjьlьşta sьqьş jahanь. Unьŋ SSSR turahьndaqь tə'əђђeratь həm səvit pralitarejatьnьŋ satsejalizem teđeleşə julьnda kyrhətkən qəhərmandarsa kərəştəren təsvir itevə bik đur alqьştar menən qarşь alьndь.

Qьtajđa.

ŞANXAJ. 3000 keşelek qıđьl əsəttər 4 nse sintəberđə Şaşi qalahьna hezym ittelər. Şaşiđa bajđar panikaqa teştə. Qala xalqь japun kananirkahьna qasa. Xankavđan Canşa qalahьna taqьjь ber kanairkь jebərelde.

Nankinda kampartejə aqzahь bulьvđa qəjeplənep 14 keşe ylterelde:

2 he qatьn—qьđ 5 he haldat 1 e əfisər.

Şanxajđa Qьtaj palisahь menən Bdjyne kenənə baqьşlanqan praklamatsejə taratqan kammunistar arahьnda ber səqət bujь zitdi bərəleş bulьp hər ike jaqtan kyp keşe jaralandь. Şanxaj palisahь Bdjyn kenənə əđerlek ajqanь bik kyp ablavalar jahap bik kyp jəştərđe qulqa aldь. bik kyp agitatsejə ədəbejatь kanfiskavajt itelde. Bьl eştə sit məmləket sissejələreneŋ palisahь qьtaj palisahь menən berləşep eşləj.

Kesle aqtirrarqa qaramaђtan Qьtajđa qisjan xərəkətə bik nьq yђə. Czizən əlkəheneŋ Zьvan ejəđendə 800 đən kyberək keşelə qorallь krəђtejən ətrətə eşləj; bьl ətrət gamindan şeqbələre menən kərəşə palisaqa hezym itə, rejaksejə qəskərđəren qoralhьđlandьra, bajtaq punkttarđa sovit vlasь urgьndarь teđej.

Junkan həm Uj ejəđđərendə jerle qьđьl ətrəttər ber nisə kulak ətrətteren qoralhьđlandьrđьlar. Tzənin ejəđendə krəђtejən ətrətə ber nisə palisa pustarьn qoralhьđlandьrđь, pa lisa ucastkahьna hezym itte. Jəncin ejəđendə bajtaq avьldar qьđьl ərmejə qulьnda. 'Şanxaj Bav «gəzite Anxovaj əlkəhendə 31 ejəđđə kammunis xərəkətə bik nьq kiŋəjgenlektəj ađa.

„Şin—Bao" gəziteneŋ hyđenə kyrə ber Qьđьl ərmejə ətrətə Tzənsi əlkəhendə đur səneqət mərkəzə bulqan Pojan qalahьn baђьp alqan.

Canşa qalahь esən bulqan kərəş qatqi mamintьna jette. Qьđьl ərmejə kurpьstarь qalanь eş jaqtan qamap xəkymət qəskərə menən bik qьđьv huqьşalar. Xəkymət Qьđьl ərmejəgə qarşь hava flutь həm huqьş huqьş tixnikəhə saralarьn qullana. Xəkymət Qьđьl ərmejəneŋ jeŋeleve turahьnda xələrđər taratha lə Qьđьl ərmejəneŋ Canşanь qamap qala qapqalarьna jaqьnda huqьş alьp barqanlьqь şikheđ.

3 nse sintəberđə kən bujь jьlqanьn teŋjaq jarьndaqь qьđьl ərmejə menən qьtaj xəkymətə kananirkalarь arahьnda atьş barđь. Bьl atьş Canşa qalahьna bik anьq işetelep tora, Canşqa bik kyp jaralьlar kiltereləə.

Qьtaj gəzittere huqьş kendərđə xəkymət qəskəreneŋ qьđьldarqa qarşь qəmymi hezym başlaqanlьqьn jađalar.

Japun agintsьtvahь ber huqьşta xəkymət qəskərenən 3000 keşə ylgənlektə ləkin şulaj bulhala ulardьŋ 2000 qьđьl haldattь əsir ala alqanlьqtarьn xəbər itə. Alьnqan xəbərđərgə kyrə bьl huqьşqa qьđьldardьŋ tep kəstəre qatьşmaqandar Xəkymət ajraplandarь ulardьŋ qajđa torqanlьqьn ni xətlə eđləhələrđə taba almaqandar.

PƏJPIN. Qьtaj xəbərđərenə kyrə kammunis ətrəttər Canşa tirəhendə 15 kilamitьr ođonloqta duqa kevək frunt totop qalanь qamap taralar. Ojəskəri ikespirttərđeŋ hyđenə kərə Canşanьŋ alьnasaqьnda şik juq.

Ojo—Vin agintstьvahь kammunistarđьŋ Naujьvan həm Sinfьjn qalalarьn alьp, Gьvan dun—Tzənsi əlkələren ajrьp torqan Taju tavđarьna taban kitkənlektəren xəbər itə.

Tiđ kəndərđə Nankin qəskəreneŋ Pəjpin—Xankav timer julь bujьnsa Tənjaq Qьtajqa hezym başlavь ketələp, Fьjn—Jyj—Sən xəskərə uqa qarşь haqlanьv esən bik aşьqьs əđer lənə başlanь.

PARIZ.Ində—Kaxitis agintstьvahьnьŋ xəbərenə kyrə Can—Kaj—şi Manzurejə başlьqь Czan—Syəhengə Qьtajđь ber nisə đur əlkələrgə byleşep ida ra itevđə təklif Itəm. Əlkə xəkymətterenəŋ burьsь əlkənə haqlav həm unьŋ maxsus iqtisadi fajđahьn kyđətev bulasaq. Unьŋ prajьktьna kyrə Pəjpin həm Tənzin qalalarь Manzurejəqa quşьlьrqa tejeşlə.

Czan—Sye—lən bьqa kynə bulha kərək.—X Manzurejə divizejəhe Tənzin qalahьna kilep kerđelər.

Şul uq agintstьvanьŋ hyđenə kyrə Canşa la *massьvьj ylem jazalarь bara, ləkin bьl* eş kammunizem xərəkəten kəmetə almaj.

Canşa ergəhendəge Qьđьl ərmejə Nankin qəskərenən jaqşьraq ojoşqan həm dissiplinalьraq.

1 نسێ ئوکتەبر-بۆتە سايوز ئودارنيک کۆنۆ.

(بۆتە سايوز پرافسايوزدارێ ئودەک سەوبەتێنێڭ
ياکێ، حوزالێق يێللێ قارشێ ئالوێ ئويوشتارلو
تورامنێدا قارارێ)

بيش يێللێقنێڭ ئيکێنسێ يێلێ- ئوددەرلێك
«بيش يێللێقنێ - دورت يێلدا ئيتكەن لوزونگلارێن
عەمەلدە بويومعا ئاشرلوسێ ئشسێ سێنێفێنێڭ کوسلو
ئشسەن کوتەرللش تولقێندارێن کوتەرگەن بويوك
ھێئتللش يێلێ» بۆتە ئاعمداێ حوزالێق يێللێدا سانسيال
يێزم سەنەعەتێن ئالعا يێبەرتودە کورللگەن بيك زور ئوك
تشتار منەن بێر قاناردان ۆ تس س پ س پريزيدێيومێ
بێنێالەن پرامفيپلانێ ئاتقارلو بارلێشلێدا حوزالێق
يێللێن ئوکێنشلێ بۆتورلودێ ھەم بيش يێللێقنێڭ ئوسونسو
يێللێدا ئيندوستريەلەشتێرلودێك بالشەويك تيمپارێن
بويومعا ئاشرلودێ قورقێنس ئاتێنێدا قالدێرعان
باياێ زيدێ ئوذۆكنەردە بولمێلاعانلێقێن کورەتێپ ئوتە.

ۆ تس س پ س پريزيدييومێ يێل ئوذۆكنەرلێك
توپ سەبەبێ ئيتێپ ئشسێ ياليێنێڭ ئوتە بارعان
ھێلمەت کوتەرللش ئويوشتێرا ھەم ئونێڭ باشێدا
تورا بێنلوودێ ھاناێ. حالبوکێ سانسياليزم توذۆلو-
شێنێڭ توپ ئوچاستکێلارێدا ئشسێ سێنێفێنێڭ قەتمێ
ئوكێشنارێن تەئمين ئيتكەن كيكەيە بارعان سانسياليزم
بارێشێ ھەم ئودارسێللێقنێڭ بارلێشێدا ياليێنێڭ
ئێنيسياتيۋاسێ منەن پرامفيپلانێ ئاتقارلو ھەم
ئاشتێرێپ بويومعا ئاشرلو ئوسون کورەشێنێڭ كانكريت
فورمالارێ ئالعا ھورۆلێپ تەزربە منەن بارلانێپ
کورللدێ (يەمەعەت بوكسيرێ، ئوتەلێ ئودار بريگادالار
ھەم باشقالار).

کوپ ميليوندارسا ياليێنلێك سانسياليزم توذۆلێشێنە
تورانان نورا قانێشلونێ تەئمين ئيتكەن ياکێ بيك
زور ئادێم -پرامفيپلانێ قارشێ ئالو. سەنەعەتنێڭ ئايرێم
ئوچاستكێلارێدا بولعان ئوذۆكنەرگە ياواپ ئورنێدا
ئشسێ ياليێنێ ئارافێنان كيلتێرلێپ سێنارلعان قارشێ
پرامفيپلان سانسياليزم بارێشێن بيك يوعارێ دەرەژەگە
كوتەرە، سانسياليزم حوزالێعێنداعێ بۆتە ريزيرفێنەردێ
ھەم پرايلرۆدسنوا مۆمكێنلێكنەرێن ئێلێپ تابێپ
فايدالانوعا مۆمکێنلێك بيرە، زێيانلاودێنێڭ ئامێرذارێنا
زاربا ياماێ ھەم بۆتە پانيكيور ھەم ئاپپارتونيستارعا
ئيك ياقشێ ياواپ بولێپ تۆشە.

ئشسێ سێنێفێنێڭ بۆتە كوسێن بێنيالەن پرامفيپلانێ ئاتقارلودا بولعان ئوذۆكنەردێ بۆتۆرلوگە مابليزاوايت ئيتو، سانسياليزم بارێشێنێڭ بۆتە نورمالارێنان دا مۆمكين ئيكلێم نێق فايدالانو ھەم ئشسێ ياليێنێ بيش يێللێقنێڭ مەسئەلەنێ قەتمێ حەل ئيتنوسێ ئوسونسو يێللێ ئويوشلێپ قارشێ ئالنوعا ئيك ياقشێ رەوشتە ئەذلرلەو ماقساتێ منەن ۆ تس س پ س. پريزيديومێ قارار بيرە:

1. بيش يێللێقنێڭ ئوسونسو يێللێ قارشێ ئالنو-

2. بۆتە سايوز ئودارنيك کۆنۆ ئشسەندەرلێك ئاك تيفلێمێ - بيش يێللێقنێڭ ئوسونسو يێللێنێڭ كيك ئشسێ ياليێنێڭ تورانان نورا قانێشلێعێ منەن توذۆلوسێ ئوكێن پرامفيپلانێن (قارشێ پرامفيپلان) ،تولێ بويومعا ئاشرلو ئوسون عومومێ مابيليزاتسيا كۆنۆ ،بولێپ ئودار حەرەكەتكە ئشسێ سێنێفێنێڭ ياکێ ئەتروەتەرێ ئاعلێپ كيرلوگە (بيش يێللێقنێڭ ئوسونسو يێللێ ئو دارنيكتارێنا پريزيڤ) سەبەپ بولێرعا، سانسياليزم بارێشێنێڭ ياليێ تەزرێبەسێ منەن بارلانێپ کورللگەن ياکێ بوعارێ فورمالارێ (يەمەعەت بوكسيرێ ئوتەلێ بريگادالار ھەم باشقالار) ھەر بێر پريدپرياتيەلە قوللانا بێكلارعا بريگادا، تسيخ ھەم پريدپرياتيەلەر ئارامێدا قارشێ پرامفيپلانێ كيلێپ سێقان ياکێ ماندار (عەلەمەتنەر) نيكلێ ئنە ماسسوێ سانسياليزم دوگوۋۆردارێ توذۆلودێ ھەم بيش يێللێقنێڭ 2نسێ يێللێقنێڭ پرامفيپلانێن ئوكێشلێ ئاتقارعان ئيك ياقشێ پريدپرياتيە ھەم ئودارنيكتارێ بولعانودێ تەئمين ئيتەرگە تێيشلێ.

3. ۆ تس س پ س پريزيدييومێ سێنتەبر ئابێ بۆتە سايوز ئويوشمالارێ ئارافێنان پرامفيپلانێ ئاتقارلودا ئارتێقا قالعان بۆتە پريدپرياتيە، تسيخ ھەم بريگادالارێ - بيكترەكتە يێر كومورێ ھەم ميتال سەنەعەتێ منەن ترانسپورتتا - يەمەعەت بوكسيرێ، ئوتەلێ بريگادالار، پريدپرياتيەلەردە ئشسێ تەقليملەرێن ھەم ئيزاتەرێن توپلاپ بويومعا ئاشرلودێ كيكەيتنو ئويوشترلو يوللارێ منەن قەتمێ رەوشتە ئالعا ھەيرەو ئوسون مۆمكين ئيكلێم نێق فايدالانوعا تێيشلێكنێ كورھەنە.

ۆ تس س پ س پريزيدييومێ ئشسلەردێ، ئينزينيرتيحنيك حێلمەتكەردەردێ ھەم بۆتە ئشسەندەردێ بيش يێللێقنێڭ ئيكێنسێ يێللێن ئوكێشلێ بۆتۆروپ، ياکێ حوزالێق يێللێنا ئوكێشلێ ئەذرلەنو ئوسون بۆتە كوستەرێن توپلاوعا ساقێرا.

keşe ylgənlektə ləkin şulaj

BAŞQORT TEJATЬRЬNЬŊ ALIMPEJADALAQЬ EŞTƏRE

Alimpejada aşa tejatьr mədənejətə fruntьnda alđaqь uŋьştarqa ireşev esən tejatьr belgestərə həm marksis jađьvsьlarđan ojoştorolqan alimpejada zyriheneŋ başqort tejatьrь spiktakelđəren qaraqandan huŋ birgən (otzыв) jađьvьn əjrənergə həm Məskəv matbuqatьn tikşerergə kərək. Birelgən keŋəştərgə tororqa, kyrhətelgən habaqtarđь ejrənergə kərək. Uŋьştarđь barlap, jeteşheđlektərđe teđətergə tьrьşьrqa kərək. Ytep kitkən qoro bajram kevək bulmahьn esən ul, şulaj uq uŋьştarđan baş əjlənep bođovđar jahap taşlamajьq.

Beđđeŋ berensə spiktakelgə tixnikum dərestərendə əjrənelep dramaturegejə jaqьnan kəslə genə xalьq tragidejahь itep tabьlqan „Qaraqol" ber tavьş menən bildələnep đur əđerlek kyrelde. Ikensə gə „Fyənti Avixuna" alьndь.

Tejatьrqa alimpejadanьŋ Zyrihe tьrafьnan birelgən jađьv əşə hyđđərđən tora:

„Başqort tejatьrь 20 nse jьldanqьna jəşəj başlaqan.

Tejatьr eşe esən ađgenə lə əđerlegə bulqan keşelərđeŋ betenləj bulmavь arqahьnda tejatьrđьŋ rivəlytsejənən huŋ jьldardaqь berensə ajrьm pastanufkalarь uŋьşhьđlьqtarqa osoraqan. Tejatьr yđeneŋ milli kylturahьna jul asьv vaqьtьnda sikheđ avьr şarttarđa bulqan. Zyri tejatьrđьŋ partejəneŋ milli səjəsətə tura Linin julьn totovь arqahьnda qьna ireşkən xəđergə uŋьştarьn đur şatlьq menən belderə.

Berensə siratta tejatьrđьŋ ađqьna qəmerendə jaqşьqьna ыgergən aktjurđar sastafь jeŋəştereven kyrhətergə kərək. Milli tejatьr tixnikumь əđerləgən jəş aktjurđarđьŋ (15 keşe) tejatьrđa aktif eşkə jegeləvđəre həm javaplь rylder ujnavdarь—barьp sьqqan təzribə həm tejatьrđьŋ şikheđ uŋьşь şular menən bergə aktjurđarđьŋ xərəkətkə həm ritemgə zəqiferək bulьvđarьn əjtep kitergə kərək.

Tejatьr şulaj uq arginal həm tərzem ripirtuar tьvđьrьvđa la đur eş eşləgən.

Zyri tejatьrđь jaqşь eş şartьna qujьrqa kərəklekte berensə siratta qala la başqort tamaşasьhьnьŋ ədlegenən tьvqan kyp handa primejerđar qujьp barьvđan qotqarьrqa kərəklekte əjttə.

Rizissurlьq eşendə spiktakelđeŋ jьjnaqlьqь həm aktjur menən nьq etləv hiđelə. Ləkin şularđь kyrhətergə kərək:

1) Rizissuranьŋ artьq naturalizem həm „həjrələ torqan bitavizem" (полаучему бытовизму) qa nьq bireleve bar.

2) Keslə drama maminttarьn birgəndə ylsəvheđlek, samahьđlьq bar,

3) Massalь səxnələrđə həm tansьlar đa iђkergən, nasar ojoştorolqan upira ьştampalarь menən fajđalanьv bar.

4) Səxnə majđandarьn fajđalana belməv bar.

Muzika spiktakelđeŋ həm ajrьm səxnələrđeŋ məqənəhen aŋlatьvqa fajđalanьlmaj. Xalьq miludejalarьn qujarđa başqarьv juqarь dərəzələ tora. Şulajđa muzika matirejalьn hajlavqa həm unьŋ sьjfat jaqьn kytərevgə nьq əhəmejət birergə kərək.

Afarmelinejə—iliktienə, qajhь bylegendə zivapis menən xəl itelgən qajhь jerendə kanstruksejə həm şunda uq qađi naturalizem iliminttarьla osoraj. Itnagrafejə həm đikarativnьj jaqtan asьq bulqan başqort qatьn—qьđ kejemdərə menən bətenləj milli bilge iliminttarь bulmaqan afarmlinejə arahьnda đur ajьrьlьv hiđelə.

Zyri tejatьrđьŋ đur səjəsi eş eşləgəneŋ əjtep, tuqandarsa tənqit julь menən kyrhətelgən jeteşheđlektərđe teđətevđeŋ tejatьrđьŋ səjəsi həm xuduzьstva jaqьnan bulqan əhemejəten kytərevenə həm Başqortostan Səvittər jəmhyrejəte mədənejəten aktif teđəvsələr arahьnan urьn alьvьna ьşana.

«Rabis» zurnalьnьŋ huŋqь 30 nsь numirьnda Z. Vulkuf jađa: „Alimpejadanьŋ huŋqь kendərə bətə SSSR đь alqan tejatьr xərəkəteneŋ ni tiklem kiŋlegen taqь la asьqьraq kyrhətte" tip jađьp kitələ beđđeŋ tejatьrqa jetkəs şul hyđđərđe jađa: «Başqortostan həm Tatarstan xəkymət akadimejə tejatьrđarь yđđəreneŋ đur dikaratsejələ səxnə teđeleştərə, kyp xalьq qatnaşa torqan əђərđərə menən „qala tejatьrđarь" baђqьsьnda toralar. Başqort tejatьrь ike əђər kyrhətte. „Qaragol" həm „Fyənti Avixuna". „Qaraqol" jerle jađьvsь qələmə menən pamişciktarđьn kripasnuj Rəsəjə dəvereneŋ alьnьp jađьlqan. Ul fejadal teđeleşeneŋ sьđamsьlq iđəvenə, şuqa qarşь Pugacuf quđqalьşьna oqşaşlь kiŋ xərəkətkə əjləngən xalьq kytərelevđəren jəki ajrьm batьrđar julbaşsьlьqьnda bulqan hirək sьqьştarđь kyrhətə. Qaraqol (isem) xuzalarqa qarşь başqort jarlь larьn kytərgən batьr. Əђər miladrammalь həm şulaj uq səxnə figuralarьn kytərenke birev, usadbalar jandьrьv, tərmələrđən qasьvđar menən miladramma itep qujьlqan da. Başqorttar tarafьnan usluvnьj tamaşa prejumьnda kyrhətelgən „Fyənti Avixuna" la tima jaqьnan şulajьraq. Bьl spiktakelđeŋ qujьlьşьnda qьđьqlь ajьrьmlьq hiđelməhələ şulajđa tamaşasьqa irek esən kərəђtejənđərđeŋ eskə qəjrəttərə həm Ispan tragidejahьn javьz qaharmandarьnьŋ qujь qaraŋqьlьqtarь barьp jette" ti.

Alimpejada spiktakelđəren həm kansirttarьn jəđ utьđ biş meŋ eşsə tamaşasь qaraqan. Başqort tejatьrь spiktakelđərendələ eşsə tamaşasьlar bik kyp buldь. Başqort.—tatar eşsələre lə buldь. Məskəvđeŋ yđendəge başqort, tatar səvit eşsəərə lə hər ike spiktakeldə bik kyp inelər. Tonoq ytkən tatar „Akadimejə" tejatьrь əştərenən huŋ ular başqort tejatьrь spiktakelđəren ajrьm qьđьqhьnьv menən qaranьlar. Hər ike spiktakeldə bulqan ajrьm keslə hyđđər gə tamaşasьlar zalь birgən alqьştarđь əlbittə teldə aŋlaqan xalьq—ular başlap jeberđelər. ‚Eşse" gəzitəhe ridaksejəhe yđeneŋ bətə sastafь menən qaranь. „QARAQOL" dьŋ rəsemgə alьnqan ujьn kyreneşter „Eşse" gəzitehendə baђьsьp sьqtь. Ikensə spiktskel „Fyənti" đь „Eşse" gəzitəhe taqь la alqьşlabьraq jađđь. Unьŋ 87 nsə numirьnda bьl spiktakelgə baqьşlanqan 3 babaqanalь məqələlə Fəjzdьŋ şundaj jomlələre bar: „Spiktakel kər nastrajenejə qaldьra, unь alqьşlahь kilə. Bьnьŋ səbəbe dramaturktьŋ klassik Lypi—Di—Viga bulьvьnda qьna tygel—spiktakelđeŋ uŋьş rizissur eşenə, aktjur izađьna bajləngən.

Ujьn xərəkətkə—dinamikaqa baj. Hər nəmə urьnlь. Bьqa tiklem beđđeŋ səxnələrđə iđep kilgən jalqan psixalagzemdan məmkin tiklem qasьrqa tьrьşьlqan. Mimika, diksejaqa əhəmejət birelgən. Səxnə heŋəreneŋ bьl eleşə beđđə bigerəktə aqhaj torqan eleşə ine. Xəđer ul xərəkət menən bergə bəjlənep ujьnqa tulьlьq, jəŋlelek birep bara. Massavaj kyreneştərđəgə şav—şov, keleş maminttarь irkən, kər sьqa. Tojqolarđь əjertə ala. Ular tamaşasьqa joqa. Bьqa tiklem beđđeŋ səxnələrđə qьђьp kilgən qabьq vatьp ьrqьtьlqan. Bьlar jəş tejatьr esən uŋьş". Bьna şundaj maqtav hyđđərenən huŋ tənqitsə bik qibatlь keŋəştərđə birə: „Beđ səxnə prajьzvudstьvahь prad ksejəheneŋ sьjfat jaqьn kytərevđə tələk itep aldьq......„ tine kereş hyđendə rizissur Məhədejef, aktjurđar kalliktiftь rizissurđьŋ ul hyđen bətəhə menən tejərlek aqlanь. Ləkin şunь onotorqa jaramaj. Beđ kyđətev dəverenən—jaŋь baştan teđəv (rikanestruksejə) dəverenə indek. Beđ başqort tejatьrьnan rikanstruksejə soronoŋ udar luzuŋqlarьnan praduksejə kətəbeđ. „Rizissur Javrupa tejatьr tərbejəhe kyrgən keşe. Ləkin bьl Javrupa tejatьr mədənejəte əђərə genə əle uqa imtixan tygel. Unьŋ bьndaqь oђtalьqьn beđ başqorttoŋ yđ pejessalarьnda kyrgənebeđ juq. Bьl oђtalьqtь milli pejessalarqa kyserev—başqort tejatьrьnьŋ sirattaqь burьsь. Mədenejətte furma jaqьnan milli, jəkmətkehe jaqьnan pralitarsa bulьvьn tə'min itev saralarьn kyrergə kərək" tej. Ađaqta Fəjez „Qaraqol" dramaturg uŋьşь—‚Fyənti— Avixuna" aktjur həm rizissur uŋьşь.—Bьlar tejatьrđьŋ yђeşe esən hьv, hava kevək kərək bulqan iliminttər—təp ojotqo bar. Bьl əђərđər jəş tejatьrđьŋ quđqalьp kitkən nəktələre.

Jyneleş şikheđ begengə kendə saqьldьrqan, başqort pralitarejatь həm krəђtejəndə kyrhətkən tejatьrqa taba bulьrqa tejeş. Alimbejada la qujьlqan ike əђər bьl jyneleşkə taba TAĐA JUL HALЬVSЬ QORALDAR" tip tuqьraj.

Bьl ike đur spiktakelđən baş qort tejatьrь alimpəjadala yđeneŋ keslə xurь, quraj, jьr həm bejevđərə menən aj bujьna bətkəheđ kyp kansirttarđa qatnaştь. Eşse rajundarqa jərenə. Quraj həm xur bətə jerđə ajьrьvsa đur alqьştar aldьlar. Tərlə rajundar đa alimpejada kampanejəhe vaqьtьnda ytkərelgən eləmtə jьjьlьştarьnda prizidejymqa hajlanqas milli kejemendə səxnəgə kytərelgən başqort artiskalarьn đur avatsejəlarqa əjləngən keslə tavьştar həm alqьştar menən qarşьlanьlar. Jađьp həm əjtep aŋlata almaђьq đur diqqət, şikheđ keslə birelev menən tьŋlanqan quraj moŋdarьnan həm spiktakelđərđeŋ ajьrьm tə'ђirle pərđələrenən huŋ tamaşasьlar arahьnda „Başqorttar nindəj talantlь xalьq!" kevək kyp maqtav hyđđərə jaŋqьrap torđə. Bьl millettər tejatьrь alimpejadahьn jьjnaђ turahьnda berensə tapqьr təqdim jahavь, bьl fikerđə taşlavsь Marksis jađьvsь dramaturg Glibьf: „Qaraqol" dь kyrə almanьm, əmmə bьl ikensə spiktakeldə mine iŋ hoqlandьrqan mamint—JƏŞTƏR „tine. Alimpejadala iŋ aldьnqь tejatьrđarđan hanalqan Biarus tejatьrьnьŋ jəştərə „hleđđə jəştərgə jul beđđəgenendə kiŋerək asьlqan" tip tejatьr tixnikumь həterevsələrđeŋ məs'yl ryldərđə başqarьvđarьna şatlanqanlьqtarьn əjttelər. Jəş kadьrđar əđerləv məs'ələhe bətə tejatьrđar đa qьjьn xəldə torqanda beđđeŋ tejatьr məktəbə bəterevsələr jaqşь jaqtan kyrenə alьvđarь juqarьla jađьlqan Zyri rizəlytsejəhendə kyrhətelgən.

Alimpejada spiktakelđərendə ujnavsьnь hoqlandьrьrlьq ber kyreneş bulha, ulda kypselegə teldə aŋlamaqan tamaşasьnьŋ kətelməgən đur diqqət menən ujьndь qabul itep ultьrьvь buldь. Ul diqqətle tьnlьq-ujьndь yђtergəndən yђterđə. Izadqa məmkinlek birđə. Xuduznikqa hyrət teşərergə uŋajlь aq kinder ni tiklem kərək bulha, ujnavsьqa ujьndь qabul itep, yđ farazьnda yђterep, izadqa bulьşьp, izat iteşep ultьrьvsь tamaşasь la şul saqlь kərək. Unьŋ tere „kinder" bula alьvь kərək.

Ana şunьŋ esəndə Əfələ hudьlьp odaq ujnala torqan „Qaraqol" kyđ ejərə almaђьq jeteđ timp ta ytte. Aftьr, ujnavsь, rizissur ber berehen tanьmaђьq dərəzələ bьl spiktakeldə ber berehenən hoqlandьlar. Ana şunьŋ esən „Fyənti" đə (muzikahьn almaqanda) Əfələgenən 5—6 tapqьr keslə barđь. Bьl kyp ryldərđeŋ berehendəge Əmin Zəbəjeref bьqasa hiđelməgən kiŋ, jarlьv timpiramint kyrhətte. Buxar skejđeŋ ajaqьna keskə genə baђьp tororloq avьrьv kəjgə ujnavьna qaramaђtan berensə pərđəneŋ huŋqь kyreneşendə Imaşьf, Bikbulatьvalar menən ulardьŋ bergə ujnaj torqan səxnələre tamaşasьqa barьp jette. Əfələ hьvьq ytə torqan ul kyreneştən huŋ Məskəv tamaşasьhь artistarđь 3—4 tapqьr alqьşqa sьqarđь. Tamaşasь şundaj tađa bulqanqa kyrə lə quraj, xur həm başqasa kansirt numirđarь đur kytərenkelek menən başqarьldьlar. Bьl xəl beđgə başqort tejatьrьnьŋ tamaşasьlar zal abubamelь haђь mişcən həm xuligandarđan tađartьlьp satsejalьnьj jaqtan asьq sьrajlь, mədəni səvit tamaşasьhь, eşse kerəђtejən tamaşasьhь tərbejələvđeŋ əhəmejəten kyrhətə.

Səxnə eşsehe M. MƏHDEJEF

Gəzit-zurnaldarđь tapşьrьv

Eşen jaqşьrtьrqa puşta eşenə partejə həm səvit ojoşmalarь tarafьnan iqtibar kərək.

21 nse avqəsta Өfe pusta kanturь gəzit taratьv bylege ergəhendə ojoşqan, gəzit—zurnaldarqa padpiskь jьjnavsьlardьn, upalnamucinnьjdarđьn kəŋəşməhe bulьp ytte. Kəŋəşmələ gəzit taratьv eşendə nindəj mitudtar qullanьv kərəklege turahьnda həjlənde.

Gəzit—zurnaldarqa padpiskьlar jьjьv eşendə in dərəs mitud zavьt—fabriktarqa, ycrizdinəjələr həm tərlə ojoşmalarqa gəzit—zurnaldarqa padpiskь jьjьvsь vəkildər aşa eş kyrev.

Şənki ular (vəkildər) yđđərə xeđmət itkən urьnda eş alьp baralar, şulaj bulqas ular eşsə, xeđmətselərđen teləgənnə qarap ular arahьnda nindəj gəzit jəki zurnaldь kyberək taratьvsa məmkinlek barьn ejrənev jenel. Ləkin upalnamucinnьjdar Өfe lə heŋ jaqьnan kyp bulhalarda eştərə jaqьnan xeđergə maqtarlьq tygel.

Gəzitə taratьv eşe menən qađьqhьnmaqandarь həm ul eştə yđđərən məs'yl kyrmavđərə aŋlaşьla. Məŋələn:

16 nsь avqəsta birə nisə ken gəzittə iqlan bulьvqa qaramaђtan, kəŋəşməgə 120 upalnamucinnьjdan barь jetə keşe kildə. 21 nse avqəsta ber upalnamucinnьjdarqa ajьrьm xəbər itevđərə qaramaђtan ul barь 28 keşe kildə.

Bьnь bьl xəl gəzit—zurnal taratьv eşenə berđən upalnamucinnьjdarđьn halqьn qaravьn kyrhətə ikənsejən partejə jəcəjke menən jьjьvsьlardьn, upalnamucinnьjdarđьn eşen tikşerev mov, ulardьn eşendə julbaşsьlьq itməvən kyrhətə.

Kəŋəşmələ kyp tuqьralqan məs'ələ gəzit — zurnaldarđьn padpisciktərqa vaqьtьnda tapşьrьlmav məs'eləhe buldь. Upalnamucinnьjdarđьn kybeheŋ „gəzit—zurnal taratьlmavqa ul dur səbəp gəzittərđe vaqьtьnda padpisciktarqa tapşьrьlmavь" tejđər. Gəzit—zurnaldь vaqьtьnda xuzalarьna tapşьrьlmavđar bulьvь pusta ydələ dərəblьq. Bьqa səbəp: „berđən gəzittə tapşьrьvsьlardьn eş xaqtarь ađ bulha, ikənsenən gəzit—zurnaldarqa ajьrьm vaqon birelməgəs kiteve, bər kəndə alьşqar jaŋь xat taşьvsьlar alьqan vaqttar bultь" tej. Pusta eşsehe. Bьl əlbittə tep səbəp tygel. Şənki xat taşьvsьlar 48—52 hum eş xaqь alalar həm şunьŋ əđtənə jьjьqan padpiskittər əsten pratsint alalar, ə bit beđđən şul xaq menən eşləvsə eşsələrđə bar, ular bit eş xaqь əd tap „zavьt—fabrikanь taşlap sьqьp kitməjđər. Timək xat taşьvsьlar arahьnda ju—beləm eşe jaqşь qujьlmaqan, administratsejə həm sajuz tarafьnan aŋlatьv eşe nasar alьp barьlqan.

Inde başqort həm tatar telendə sьqa torqan gəzit—zurnaldarqa kilgək, bularđьŋ eşlaqa taralьvь qəniqətlənerlek tygel. Məŋələn: „Başqortostan" həm „Kammuna" gəzitələren məzbyri reveştə alьrqa tejeş bulqan me'əssə həm ojoşmala ađьrmajdar. Өfelə „Başqortostan" nь barь 360 donə, „Kammuna" 610 donə taralalar. Başqa gəzit—zurnaldar turahьnda ejtəhelə juq. Məŋələn: Өfelə 2236 tatar—başqort kamsamulь bulьvna qaramaђtan „Jaş—Kammunar" nь barь 115 tarala. Juqarьla kyrhətkən ojoşmalarđьr tatar—başqort matbuqatь nьqarđaqan bьnan hьŋ ajrəm iqtibar itevđə horaj.

Xəbərsə «Puştalejьn».

ARZANLЬ MISƏTTƏR, NADAN PRSIDƏTELDƏR TURAHЬNDA.

Heбəđđə avьl xuzalьqь tarmaqьn jaŋь nigeđđə, satsajalizem nigeđendə tədev osoronda kəndən kən kyməkləşep ybep kilə torqan kalxuzdar menən idara itev, ojoşov, ojoştorov ulardьŋ kəndəlek eşendə kərəklə jardamdь birep torov kevek eşter his şikhed avьl sovittəre avьl jəcəjkələre əđtənə teş.

Bьna bьl ojoşmalar kalxuzdar xərəkətenən sittə tormajьnsa ulardьŋ kəndəlek uŋьştarь, jeteşheđlektərə menən tanşьa barьrqa, eştə bulqan jeteşheđlektərđe yđ vaqtьnda bal ajьrьp avьl xeđmət jəcəjkəhe qulda bulqan bətə məmkinlektərđe sarьf itergə tejeş. Bьl turala partejənen XVI nse s'jəzь asьqtan asьq ejtep uddь.

Ləkin beđđə əle bik kyp avьl səvittəre kalxuzdar xərəkətenə ərđsəttərə tor jəki sovittərđən kalxuzdar də eşe juq kevek itep qarajdar. Bьđavьna ypkələgən qatьn kevek kalxuzqa ypkələp jerəvsə prsidəteldərđə, kalxuz eşendəge jeteşheđlektərgə şatlanьp toroş prsidəteldər də juq tygel. Bьlđəj prsidəteldər turahьnda əllə nej saqlь fakttar də kiltererp bula. Min şul nejsaqlьlar arahьnan Bərə kantunь Məsqyt səvite rəise Şakirrafь qьna alam.

Xəbərsə bьlaj jađa:

„Jaŋь tirək avьlьnda bьjьl jađqь səsevgə qarata 21 xuzalьqtan avьl—xuzalьqь ərtile tələlep kulaktarđan alьnqan maşinalar menən eşkə başlaqajьs. Ləkin xəđergə „kəndə kalxuzda ojoşov, ojoştorov eştərə jomoşaq, eş tərtibe kərəgensə qujьlmaqanlьqtan kalxuzsьlar arahьnda butalьştar bara. Eş maldarь urlaqьlaştьrьlmaqan.

Kəđgə səsəvgə tigən arьş orloqь bereklətelməgən.

Artьq maşinalar aşlьq jьjanav vaqьtьnda tik jattьlar.

Kulaktardan alьnqan arьştardьn jartьhь urlamajьnsa ba'bьvda ultьrьp qaldь. „Kalxuzsьlar arahьnan Dəvlətşin Səlix: „Səvitkə barьp eşlehən, kulaktan qaljqan arьştь qajtarьp, tip jađa xəbərsə M. Əxmitin. Ə, avьl səvite kydle byken kalxuzdaqь eştə jeteşheđlektərđe ydə kyrə torop şundьj itev, julqa halьp jəberev jaŋьn qarmaj, xəbərsenen oqnomen xəbərsə „sъp" itterep misəl ba'bala, „Sakirъf" tip qul quja. Bьna hinə arzanlь misət, bьna hinə nadan prsidətel.

Xəbərsenen jađьvьna qaraqanda bьl kalxuzda xeđmət tərtibe tybən bulьv qьna tygel, suđsafl sit kəsəler menən bьssьranqan əle. Kalxuzsь Dəvlətşinden: „beđ səvitkə kilgən kulak arьşьn urmajbьđ" tigən hyđe bьl kalxuzđьn sit bondalar qulьnda bulьvьn asьq kyrhəte tora.

Ə, səvit prsidətele diktatьr kalxuzda bulqan baş—baştaqlьqqa xajran bulьp qarap tora. Bьl jeteşheđlektərđe bətərevgə yđə aktif qatnaşmajьnsa əllə qajđan, kyktən təşəp xəl itevdə kətəp jata. Əgərđə bərəv „Kyktən jardam horarqa "tiha, Şakirъf tigenegəd arzanlь misətte huqьp unda la qaqьđ jəberər ine.

Bьna bьndaj səvit prsidəteldəren kalxuz xərəkətenə jardam kyrhətevse, kalxuzdarđьŋ də tərtibe urьnlaştьrьvsь jardam itevse tip bulmaj. Tik kalxuzdardaqь jeteşheđlektərđen şarqьlđap keləvse, un uklundь praktikala ytkərevse, prsidətel tip qararqa kərək. Ə gərđə unьŋ adьmьna şunьŋ ase, bulha bьl partbileđəttərđe baştan uq bətərev jaqьn qarap, ridəkşejəgə jađьqan xəbərgə misət bulьp jəbərmə'b jik. (xəbərsenen xəbərən misəthed đə ba'bsbad).

Bьna bьndaj kalxuzdar xərəkətenə tatkьŋ bulьp toroşsь prsidəteldərđen şul saqta uq bьnan sitkə jok „kənsissəjəle" ojoşma tip qaraqan, kalxuzdar əđtənən kələgen prsidəteldərđe apparatan timer həpertkə menən həperergə kərək. Juq ihə bьndaj prsidəteldər tik taqa tongə jəberən gor bьlьp qьna toralar.

Taqь ber „aqьlь" baş turahьnda.

„Hyđ juqtan hyđ bulhьn qodaqь, ta qьđ juqtan kykəj halьmь" (xalьq hyđe). Bьna haq şunьŋ kevek inde: Kiz_ənbaş jortbaşqarmahьnьŋ prsidətele urьnbaђarь Vildanъf ta „Eş juqtan eş bulhьn" tip eş vaqьtьnda kalxuzsьlardь jьja la kalxuzdarda eşkə tərtiptər turahьnda həjlaj başlaj. Ojđatte daklatsь həjləp bətergənden un, xalьq tarafьnan səjldaj birev bulь bit. Prsidətel bulqan prsidətel idarə jahaqsa „Partizan" kalxuzsьlarь ъş kalъrə birə başlajđar. Aranan berev: bьl kalxuzda tormajьnsa, jađьqa jardam itep bulmaj. Tik kalxuzdardaqь jeteşheđlektərđen Isxaqъf turahьnda „Niŋə ul ađnaqa ber ken kilməjđə" tip şajarap həl bire. Şunan hьŋ pridvik jə qađьp kitə, əj qađьp kitə. Utqa teşkən kybələk kevek jarьlьv dorəsəhe turahьnda „uqьtьvsьlar bulhьn kalxuzqa" tip xuzda torhьn uqьtьvsьlar bulma" tip aqьrьnsьnda la jeronmoj. Ustaf menən də uqьtьvsьlardan kalxuzdar xərəkətendə torqan urьnь menən də, ulardьŋ begongə kəndə nej tiklem kərəklegə menən də ihəpləşməj. Ydenen diktatьrlьqqa kyrəvhevsь kalxuzdardaqь eş jeteşheđlektər esən bete qanundarđь jemərə.

Bьna bьndaj mitьdtar, sabluunъj aqьrьnsьvlьqtar kalxuzdar xərəkətenə sitko tibeve jul asьv qьna bula.

Əle beđđə bik kyp uqьtьvsьlar kalxuzsьlarđьŋ jal vaqьttarьnda gəzit—zurnaldar uqьr menən mataşhalarda, fizicəskəj eştərgə jardam itəlar.

Pridvik bulqan pridvktərđen məs'ələnen təbən aŋlamaj torop bьlaj „aqьlь" baş, jarьq baraban bulьvđarь bətənləj xata fiker tibeđ bəđ. ALYK.

Matur tsitattar aђtьnda həjləngən bьsьraq fikerđər turahьnda.

„Rabkurđar, silkurđar—ular eşse—kerəђtejən jađьvsьlarь kytərelə torqan haqlьq qəskər itelep qaralьrqa tejeş". (VKP (b) 13 nse s'jьz rizəlytsəjəhenən).

Rabsilkurđar—ular huqanan, stanuktan kytərelevsə timer qələmde kəreşse ərmejə bulьvđarь menən satsəjalizem təđəleşendə đur urьn totalar.

Ular avьlda bulhьn, zavьt—fabriktarđa bulhьn armaђ kərəşselər bulьp tanьldьlar, Şul uq vaqьtta ular arahьnan ədəbəjət tьvđьrьvqa ьmtьlьvsьlarđь kyrergə bula. Bьl turala partejə yđeneŋ 13—nse s.jьzьnda uq əjtte. Xəđer beđgə bьl burьstь ytəv julьnda eş kyrergə tejeşlebeđ.

— Nindəj saralar? Ul saralar ulardь tərbejələv, kəŋəş birev, tađa tənqit menən jaŋlьşьqtarьn kyrhətev. Ləkin huŋьь kəndərđə bəqđə ber tənqittər, bьl burьsqa qabьrqahь menən torovьn kyrəbeđ.

„Başqortostan" gəzitəheneŋ 195 nse hanьnda „ber „ucirik" uŋajь menən kyp uciriktar turahьnda „tigən isem aђtьnda X. Nəqim iptəş „Tənqit" jađьp sьqtь. Ul şul uq „Başqortostan" gəzitəhendə baђьlqan Xuzin iptəşteŋ „Iliktirđь jalandarđa" tigən ucirigь turahьnda jađa. Xuzin rabsilkurđar safьnan kytərelergə, zurnalistar safьna teđelergə həm xəđergə kəndə eşselər rajunьna barьp, unan torop gəzitelə eşselər turahьnda xəbər, məqələ, uciriktar birergə tьrьşьvsь jəş kamsamul.

X. Nəqim ydeneŋ uqa qarata jađqan „tura" tənqitendə bьlarqa iqtibar itməj, ul başta uq „Xuzin tigən, fələn tigən keşe „tip başlajđa, huŋьnan boron, boron vaqьtta ber xan bulqan ikən, unьŋ jaqşь jorttarь bulqan ikən, ul yđe bətə donjala berəv genə bulqan ikən" tip həjlənə torqan əbiđər əkejətə syzitenə halьnqan hyđ teđmələrə menən tənqittə davam ittərə baştaj. Ul („Tənqitsə") his nəmənə kyrməђkə tьrьşa. Ul uciriktь jađьvsьnьnda, uciriktьŋ jaŋь (berenəe) bulьvьna iqtibar itməj. Ucirikteŋ abjьktif səbəptər arqahьnda bulqan jeteşheđlektəren bətərev julьnda eş kyrməj.

„Beđđeŋ pralitarejat ədəbejətə aqhaq həm balalarsa əđərđər arqьrь tьvqan (Linin) kevek huqanan, stanuktan jaŋь kytərelergə berələngən jəştərđeŋ yđđərə həm jađmalarь, əђərđələ balalarsa tьvьvь furma, eşləneşə jaqьnan) məmkin. „Ləkin unь haqlarqa, uqa jarđam itergə kərək" (Linin).

Huŋ X. Nəqim tənqittə oşo kyđlektən qarap alqanmь? tip horav qujhaq, „juq" tip əjtergə tura kilə. Ul tik matur tsitattar aђtьnan jəşerenep ysalьv, tənqitə menən kire tərbejə birev, rabsilkurđardьŋ izađьnan keləp qaravđь alqa quja. Xatta X. Nəqim „Tənqitte" tađa tənqit itep jađmavьn, tik nindəjđer beđgə „bildələ bulmaqan" fikerđar bireven yđe yk ojtə. Ul:

— Əjtergə ojat bulha la əjtəbeđ inde iptəştər unьŋ ojatь Xuzinqa bulhьn,, təjəgeđđə, ucirəktьŋ jeteşheđlegen kyrhətməj, vaq intirigələrgə birelep—unьŋ(Xuzindьŋ bula inde) kyđətkən maqsatь esəv tip baş avьrttьrьp juq bar jeteşheđlektərđən tejyrəjələr sьqarьvqa totona. Jaraj Xəđer məs'ələne tikşərəjek. Beđđeŋ esən hər vaqьt tađa jəşəv, tađa kerəş həm şul vaqьtta jeteşheđlektərgə tađa tənqit kərək. Bьnь beđđeŋ kəndəlek tormoşobođ đa horaqan kevek satsəjalizem təđələşə esən hava, hьv, qojaş tip qarajbьđ. Tənqit tađa bulьrqa tejeş tibeđ Əgər ul şulaj bulmaqanda ber tinlektə fajđahь bulmaj, kirəhensə aqьvlь bula. Ə, inde beđ tađa tənqittə əjtkəndə ojalьrqa, bitebeđgə bitlək qaplarqa, maşkь kejərgə tejeşbeđme? Əllə qulqa qoros qələm totqan kəjənsə (ədəbejət tənqitendə) jara əjtergə tejeşlebeđme?..

Əlbittə tura, jarqansa əjtergə kərək. Pralitarejat missən qabьqь aђtьna kerevđe, pərđə artьnda həjləvđə həjməj.

Huŋ şulaj bulqas, X. Nəqimgə niŋə ojalьrqa, niŋə „tađa nənqittə" əjtergə qurqьrqa kərək.

Bьlar bit yđenən yđe tənqitteŋ tađa bulmaj, bьsьraq bulьvьn həjləj tygelme? Bьl tənqitteŋ matur tsitattar aђtьnan ojьna eş qьlьvьna ike ajaqlь faktь bula almajmь?

Bьl bar.

IKENSENƏN: bəlki, tənqitse yđeneŋ rabsilkurđərgə qaraqanda "đur„ bulьvьna kyrələ, tənqitenə jaqşьlap kəŋəş birəhə kilməjđer. Şuqa kyrələ ul kələp qarajđar. Unьŋ fikerensə rabsilkurđar „ni pacum" dьr.

Taqьla uart jađьvsьŋ pralitarejattьŋ qe eliajrjum hь—batьr kərəşsəhe" Maksim Gyrkidə yđeneŋ “rabsikur həsə vajunkurđarqa" tigən tьrşura—xatьrđa jaŋь kytərelevsələrgə kəŋəş birə. haqalьn hipaj—hipaj 60 jьllьq xeđmət hьnavđarьn urtaqlaşa, ojratə. Bildələ Xuzin iptəşteŋ ucirik jađьvđa tazribələrə bulmav səkeptə jateşheđlekşərə juq tygel. Bar, Kyp. Beđ unь jəşerergə mataşmajbьđ, beđ hər jeteşheđlektə tənqit utь aђtьna torərqa tejeşlebeđ. Ləkin tađa jergə, taşa tənqitkə beđđeŋ bər tənqitseđətev, turь julqa baђtьrьvnse məqsətьnda jahala.

Ləkin X. Nəqim “Tənqite„ bьnьŋ kirəhen klitərə. Ul Altmьş joş kisərə tьrqan əbiđərđən əkejət syzitendə jađqan tənqitə menən jəş bьvьnqa tərbejə birərgə mataşa. Ul “tənqittə„ beđ bəlki əkejət itep həjləgən bulьr inək, tsitatьrđьŋ bulьvь uŋajhьđlaj. Qьђqahь ber “ucrik„ uŋajь menən kyp uciriktar turahьnda “tigən tənqittən tejeşlə nərhənə ala almajbьđ. Unda tik: KƏLƏV XISTƏRE TULQЬNA.

Pralitarejat ədəbejətə kiləsəktə yđeneŋ kadьrđarь esən kerəşə.

—“Pralitarejat həm eşsən kerəђtejən yđeneŋ kerəşendə həm təđələşəndə kyp handa yđeneŋ maxsus jađьvsьlarьn budьrьrqa tejeş. Həm ulardь bьqa tiklem kyrelməgən eşsən jaldьnьŋ təbənən kytərelep kilevsə silkur, rabkurđar arahьnan ьna buldьrьrđa (Sirafimuviş).

Tik bьnьŋ esən tejeşlə saralardь kyrergə, partejanьŋda əjtkən hyđđəren qəməlgə aşьrьvđь alqa burьs itep qujьrqa kərək. Jəqni huqanan, stanuktan sьqьp kilevsələrgə tađa tənqit, pralitarejat tənqitə kərək. Ular tənqittən baђьlьp qalьrlьq bulmahьndar, ular tənqit aşa kəŋəş, kiləsək eşləv, kerəş juldarьn ejrənhendər; satsəjalizem təđələşə esən armaђ—qoros ərmejə bulьp jetəşhendər.

Oj. Sələm.

Өfe kenlegə

— Өfe qala səvitenen xuzalьq bylege K—Marks ur. Narkamfin ergəhendə đur ber jort halьv esən smita teđenə. Bьl turala Başstroj menən tiđđən dugьvьr tədəjəsək.

— Өfe eşselər kapiratsejəhьnьŋ qьşlьq jəşelsə nəmələr haqlav esən 2 magerəbə 15 sintəbergə eşlənep betə, uqa bətəhe 25000 aqsa totolqan.

— Fabzavuc məktəptərenen II nse baђqьsьna inərgə teləvsə uqьvsьlardan qarizalar alьna başlandь.

Prizьf işek qaqa

Diriktiftər ytəlməj.

Şişmə, Navasjyl, Abraj jorto həm Jortkumdarь tarafьnan Başsik həm Başabkum diriktivalarь ytəlməj. Əgər ular partejə, xəkymət diriktivalarьn ytəvgə quđqala torqan bulhalar, prizьfqa səjəsi kampanejə itep qararđar ine, həm bьl eştə javaphьđlьq eşləməђtər ine. Səjəsi idara sikritarejəte tikşergəs 2—nse sintəberđə tybəndəge jeteşheđlektərđe taptь:

1— Kampanejə eşsən krəђtejən jalpьhь arahьnda aŋqartьlmaqan. Prizьfniktər kənfirinsejəhə həm partejə, kamsamuldarđьŋ siminarejəhe uđqarьlmaqan. Nađanlьqtь bətərev eşe menən bulьşьpta qaramaqandar.

2—Şişmə jort başqarmahь lguta alьrqa tejeşlelərđeŋ isemlegen avьl səvittərenə taratmaqan. Lguta alьvsьlar bьl turala ber nərhələ belməjđər ələ. Juqarь ojoşmalarđьŋ: Şişmə Abraj, Navasjyl jort başqarmalarьna materejal baza tədəv sarahьn kyrevđə quşqan bulьvьna qaramaђtan, ular bьl məs'ələnə xuzalьq Urgьndarь aidьnda qujmaqandar. Xəđer rajunlaşьv səbəple bьnь buldьrьv məmkin tygel.

3—Juqarь ojoşmalarđьŋ daprizьfniktьŋ satsejal jaqьn tikşerev turahьndaqь ərət diriktiva bulьvьna qaramaђtan, bьl eştə bojrakьrattarsa eş kyrələr. Şişmə jortonda tikşerev kəmisejəhe təđelməgən. Nətizələ jortbaşqarma, jortkum tarafьnan qьna birelev səbəple jeteşheđlek tər kyp. MƏŊƏLƏN: prizьfnik Şamraj Mixail—Jortbaşqarma spьrafkahь bujьnsa kulak ulь, xoquqtan məxrym.. Qьđьl ərmejə safьnda bula almaj tejelhə, şul uq vaqьtta nətizə: „Urta xəlle ulь, raskulacin inə. xəđer kire qajtarьldь, xoquqtan məxrym tygel" tip birelə: Prizьfnik TAVIZIL IVAN 1930—jьl urlaşqan esən 6 ajqa xəkəm itelə,—məzbyri eşkə. Unьŋ urlaşьvь 23—nse jьldan birle dəvam itkən. Jort başqarma nətizəne:" Jarь kerəђtejən ulь. Silsəvit məqlymətə bujьnsa malaj narmal tygel, şunьŋ esən Qьđьl ərmejələ tərbəjələnergə kitə ala"—tip birə.

Prizьfnik QADIRЬF ZAKIR Xoquqhьđ. Ə jort başqarma nətizəhe: „Qulьnda qoral totop səvit ilen haqlaj alasaq" təj. Bьlar Şişmə jort başqarmahьnьŋ səjəsi kampanejəgə bojrakrattarsa qarap javaphьđ bulьvьn kyrhətə. Abraj jort başqarmahьnьŋ halqьn qarap prizьfniktar kartahьn jebərməvə səbəple tir idaranan məxsys keşe jebərergə tura kildə. Prizьfniktərđe hajlavđa Navasjyl jorto tura eşləj alqan. Unda jaqşь bьl jaqtan.

Juqarь'aqьlardan bьl nətizə sьqa:

Başsik, Başabkum diriktivalarь ytəlməj. Kiŋ eşsən jalpь fikerə prizьf kampanejahь tirəhenə tuplanmaqan. Navasjyl jortonan başqalarьnda prizьfniktərđe satsejal jaqtan hajlav javaphьđ ytkərelgən tybən partejə ojoşmalarь əđ iqtibar itkəndər. Bьlardь bətərevđə tybəndəge burьstar alqa baђa. Tiđ arala jaŋьnan satsajal jaqtan hajlav ytkərergə, kiŋ eşsən jalpьnьŋ fikeren tuplarqa, prizьfnik kənfirinsejələrə uđqarьrqa, Siminərejə saqьrьrqa, prizьfniktarđьŋ 100% menən kileven tə'min itev sarahьn kyrergə.

Rajun partejə, səvit, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarь bьl jeteşheđlektərđe iqtibarqa alьr həm bətərev sarahьn kereşer tip kətəbeđ.

ZƏLƏLITDINЬF.

Prizьfqa əđerlek eşe nisek bara.

20 nse sintebergə kyp qalmanь. Timək 1908 nse jьlqьlarqa prizьf moron təbəndə genə tora. Ləkin prizьfqa əđerlek eştərə qajhьber urьndarđa bik jomoşaq bara ələ. Kyp kenə partejə həm kamsamul ojoşmalarь, ycrizdinejə, pritprejətejə jətekselərə barmaq aşa qarqandarь kyrenə.

6 nse sintəberđə Tir upravlinejənen səjəsi idarahь tarafьnan prizьfqa əđerlek eştəren tikşerev esən qajhь ber ojoşmalarqa brigadalar sьqarьldь. Brigadalar qala səvite, Başsajuz, Narkmasabiz, timer jul mastriskyjə, Başprafsəvit, gəzit idaralarьn tikşerep yttelər. Ajьrьm ojoşmalarđa tikşerev nətizəhe tybəndəge uŋьş, jeteşheđlektərđe kyrhətte.

Qala səvite jartь julda tuqьrap qalqan.

Yđ ojahьnda eştə yđe belməj.

Qala səvitenə barьp kergəstə, beđđə sikritar Dubin iptəşkə jebərđelər. Ul:

— Min prizьfqa əđerleq turahьnda ber nəmələ belməjem, 9 nsь bylməgə barьqьđ, tip jebərđe. Unda Janqalicьva uitьra. Unan prizьfqa əđerlek turahьnda horaşa başlahas:

— Min ber nəmələ əjtə almajьm, bьna hedgə atburьcnьj kəmisejə jađьvđarь, minə Rəbьf qaldьrđь, tip ber torgək jađьvđar, prizifniktərđeŋ ankita həm kəmisejənen pratakul qaqьđđarьn kilterep tottorđola, beđ kəmisejə aqzahь tygel tine. Kəmisejə aqzalarь qajđa?

— Belməjem, atburьcnьj kəmisejə prisidətele utpuskala, başqalarь kemdərđer, unьhьn belməjem. Qala səvite prisidətelenen urьnbaђarь Abdulьf belə torqan dьr.

Abdulьf qa barqas ul:

— Min ber nəmələ əjtə almajьm, Heđ 21 nse bylməgə Malьşьf qa barьqьđ. Ul bəgen eşləməj, irtəgə kilerhegeđ təj. Şulaj itep berənsə kəndə ike səqət bujьnsa beđđe berəhenən ikensehenə jerəttələr. Ikense kəndə Malьşьftь kyrəbeđ:

Beđ unan bьl turala horaşa başlaqas:

— Iptəştər, nej esən heđđe minə jebərələr, bьl eştə mineŋ ber tərlə lə qatnaşьm juq. Ber nəmələ belməjem, tip kire Abdulьf qa jebərə.

Abdulьf qala səvite prsidətele urьnbaђarь. Partejə jacəjkəhenen sikritarь bulьvqa qaramaђtan, prizьfqa əđerlek eşenen barьşь turahьnda ber nəmələ belməj. Oşo kengə tiklem stinə gəzitəhendə prizьf turahьnda ber genə məqələ lə jađьlmaqan. Həm partejə jacəjkəhe ridkallegejəgə jətəkselek kyrhətməgən. Atburьcnьj kəmisejə 6 tapqьr ultьrьş jahav menən qəniqətləngən. 633 prizivnikteŋ 137 hə adburьcnьj kəmisejə tarafьnan bətənləj tikşerelməgən. 20 keşə sit ilimint bulqanlьqtan qьđьl ərmejə safьna jebərelməђkə qarar itelgən. 36 keşə xuliganlьq satsejalьnьj sьqьşьn joşerev. esev həm başqa şundaj səbəptərgə binaən kadьravaj cəskə almaђqa bulqandar. Ləkin satsejalnьj adbur eşenə artьq nьq iqtibar itelməgənlek kyrenə. Məђələn: qajhь ber sutqa tartьlqandьrdь xəđer tədəlep kilə, şunьŋ esən qьđьl ərmejə safьnan alьrqa, tigən qararqa kilgəndər. Matugin tigən grazdanьь xuliganleqta qəjeplengənlegь esən ərmejəgə almaђqa, ə şul uq vaqьtta xuliganlьq esən qəjepləngən Nuri Soltanьftь nikadьravaj cəskə alьrqa jahaqandar. Ber yk tərlə səbəp menən qəjepləngən keşelərđe, ərmejəgə alьv, almav turahьnda tərlə şikergə kilengən. Ojəmymən alqanda adburьcnьj kəmisejənen pratakuldarь qala səvitenen prizidejymenda qaralmaqan həm ьraђlanmaqandar. Prizьf qa əđerlek eşe turhhьndaqь məs'ələ qala səvite prizidejumьnьŋ ikə ultьrьşьnda qьna qaralьp ytkən. Qala səvite agitpunkьt həm prizivniktərđe aşatьv esən barlьqn 100 hum aqsa jebərgən. Bьl əlbittə his ber qəniqətlənerlek tygel. Qala səvitenen 100 hum jardam kyrhətevə ojat.

Prizьf bujьnsa spravьcnьj bejura teđelgən bulha la qaqьđ əђtendə genə torop qalqan. Eşləgən eşe kyrenməj. Prizьf qa kitevselərđeŋ qailələren kvartir menən tə'min itev turahьnda qala səvite ujlaqanьla juq ələ.

Başabkum dьŋ 29 nsь avqьsta birgən diriktifьn ytəv tygel, partejə jəcəjkəhenen sikritarь ul turala belməjđə·

Qьђqa qьna alьp əjtkəndə xəđergə kəndə Qala Səvitendə prizьfqa əđerlek eşe jartь julda tuqьrap qalqan. Adburьcnьj kəmisejə aqzalarьn belevsə juq. Əđerlek eşenen jomojaqь jahalmaqan. Partejə jəcəjkəhe, stinə gəzite xərəkəthed. Məhim səjəsi kampanejəlardьŋ berəhe bulqan prizьfqa bьlaj qarav his ber qafy itelerlek tygel.

Başsajuzda eştər ja. rajhь.

Başsajuzda prizьfqa əđerlek eşe ejjyn ajđarьnda uq başlalqan. Yđenen bylektərenə xat, tiligram arqьrь prizьf punkьttarьna jardamqa kilev turahьnda vaqьtьnda xəbər itelgən. Başsajuz urьndar đa prizьf punkьttarьn ađьq nəmələrə menən tə'min itə. Tybəngə patripkapiratiftərenəŋ prizьf kəndərendə hər ber priztvnikqa kenənə 35 gьram şəkər, 15 g. təməkə, 800 gьram ikmək birəp torasaqtar.

Tybəngə kapiratiftar arqьrь bətə punkьttarqa 36 tunna ikmək jebərevgə rəxsət itelgən. Bьlardan başqa 66 sitnir it 37 sitnir jarma jebərələsək. Ađьq menən tə'min itev hər ber punkьtta prizivniktərđeŋ hanьn iqtibarqa alьp şuqa qarata eşləngən.

Məsqyt, Mamalafьski, Dyrtəjlə Nava-Birizubka, Mələvəz Stərletamaq, Bərə, Arqajaş, Askin, Krasa-Usul. Jьlajьr, Bələbəj, Өfelə maxsus aşxanalar asьlasaq. Aşxanalar „asьrqa bulmaqan urьndar đa vaqьtьь qađandar asьv eşe ytkərələsək.

Başsajuzdьŋ kyltura bylege tybəngə kapiratif ojoşmalarьna xattar jađьp juldar kyrhətkən Başsajuzdьŋ yđ kalliktifьnan prizьfqa kitevsələr juq.

Qьђqa qьna alьp əjtkəndə, Başsajuz juqarьnan birelgən diriktiftarđь ytəv turahьnda saralar kyrə. Gəzitələ biqlan itelgən diriktif jađmalar, eş qaqьđđarь arahьnda tegelep, yđ vaqьtьnda nurmalar bildələp urьndarqa tiligramdar həm zrьndar đa səjəsi kampanejərđe ytkərergə kitevselərgə ladanejələr birelgən.

Satsabiz urgьndarьnda.

Iźtimaqi tə'minat kamisarlьqьnьŋ birgən məqlymətenə qaraqanda qəskəri xeđmətkə alьnqandarьđьn qailələrenə matdi jardamdar kyrhətelə. Məђələn: Өfe qalahь kylemendə qьđьl ərmejə qailələrenə jardam itev esən Qala bydžetendə 14 meŋ 700 hum aqsa bildələngən. Ytkən jьl qəskəri xeđmətkə alьnqan həm bьjьlqь tir sburđa bulqandarđьŋ qailələrenə 262 keşeneŋ xuzalьqьna 19 meŋ 444 hum jardam kyrhətelgən. Jardam RSFSR nurmahь menən birelə.

Qьđьl ərmejes qa qəilehendə ber keşe bulha 7 hum, ike keşe bulha 11 hum, es bandan artьqьraq qa 16 hum jardam kyrhətejə.

Satsabiz linijəhe bujьnsa qajhьber urьndarđa qьđьl ərmejes qailələrenə jardam itevđə ojoşmalarđьŋ halqьnlьqtarь bar. Başnaıkamsabizqa urьndarđaqь qьđьl ərmejes qailələrenən tərlə rizahьdlьq belderelep kilgen jađьvdar bar. Satsabiz hьđьqь bujьnsa bigerəktə Arqajaş, Məsqyt kantundarьnda tərlə valakita jeteşheđlektər bulqanь hiđələ. Kiləsəktə qьđьl ərmejes qailələrenə jardam eşen julqa halьrqa, Bьl kyləmendə bojurakratiez kyrhətkən ojoşma jətekselərən urьndarьnan alьp taşlarqa kərək.

Өlkə gezitələrendə prizьfqa əđerlek qəniqətlənerlek tygel.

„Başaortostan", „Kammuna," „Krasnaja—Başkirojə" gəzitələrendə prizьfqa əđerlənev eşə qəniqətlənerlek jaqtьrtьlmaqan. Urьndarđen prizьfqa əđerlekteŋ barьşь turahьnda xəbərđer kilevə bətənləj qəniqətlənerlek tygel. Gəzitə idaralarьnьŋ prizivniktər menən bəjləneştərə nasar. Prizьfqa əđelək eşendə nisək qatnaşьrqa kərəklək turahьnda eşsə həm avьl xəberselərenə jul kyrhətelməgən. Şunьŋ arqahьnda urьndarđa prizьftьŋ barьşь turahьnda gəzitələr đə tejeşlə matirejaldar jaqtьrьlmaj. „Kammuna", „Başortostan" gəzitələrendə xərbi eşselər, vajankurdardьŋ qatnaşьvdarь bik jomoşaq tora. Bьqa saqlь ber genə gəzitələ prizьfqa qarata maxsus səxifə sьqarьlmaqan. Xərbi bylektərđeŋ prizьf məs'ələləren nisək gəvdələndərə barьv turahьnda plandarь juq həm başqalar.

Brigada aqzalarь: S. MUSIN.
SOLTANQUZINA
ƏSFƏNDEJARЬVA.

Kəndəlek vaqiqalar

— Şişmə jorto Keləş avьlьnan kilgən Abnabalьftьŋ Өfe badarьnda atьn urlaqandar.

— Bal...tnikuf, Smirnuf, Gyrjeftar be...r krəђtejəngə həsym itkən ...vaqьttarьnda militsəjə Kilgəs ...qala qarşь torqandar.

— Q...đa torqanь bildələ... maqan ... Avdejef A. araqь menən h...ьv itep totolqan.

Rida...ьr urьnbaђarь F. Ojəsin

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Н... ...тиск» БЦСНХ. Заказ №139

AЛЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSIJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar — 4—81, Dejom — 2—83, Massavaj bylek — 8—73, Kiske ridaksejə — 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja pralitarđarь, berəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa — 45 tin; 3 ajqa — 1 hum 30 tin; 6 ajqa — 2 hum 50 tin; 1 jьlqa — 5 hum 00 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantoranda, əsə pusta kantorđarьnda, ajaksəlarđa həm ... qabul itelə.

№206 Şarşəmbe 10 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQAНЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Sintəberđeŋ 20 kənə mabilizatsejyn kəndər bulhьn

betə kestərđe asьqlьqtarđь betərevgə tuplarqa

Sintəberđeŋ barь 20 kənə qьlьp bara. Yđək Kəmitətte merozəqətenə 10 ken ytte. Ləkin sintəberđeŋ asьqlьqtarьn beterevgə ələ massa qudqalmaqan. Qarşь pramfinplandь qarşьlav kampanejahe qəniqətlenerlek tygel.

Ikmək əđerləv—in bajavaj eştərđeŋ berebe. Bьl frunta bed sintəberđən bigerəktə đur asьqlьq menən sьqtьq. Uqa qaramaħtan sintəberđeŋ berense biş kenləgə ələ məs'ələle kiđken torqon kyrhetə. Ajlьq plan bьl biş esendə barь 7,75 pr. qa ytəlgən. Bьl xəl parteja ojoşmalarьnьŋ səvit həm prafsajuzdarđьŋ Yđək Kəmətəte merozəqəte tirəhenə massanь qaplav julьnda jomoşaq eştevđə appartunizemden jerege bulqan „samatyk“ nastrajenejehenən qotolop jetə almavđarьn kyrhetə.

Betə ricaktar xərəkətkə kilterelməgəndər: avьl xuzalьqь nalugь, burьstarđь jьjьv, ştraftarьn tyletev samatyk menən bara. Jarlьlarđь ojoştorov eşe nasar. Jardam kəmisejələre eşləməjdər. Qoj oqta həjrələlər. Prafsajuz eşe, ikmək kiltərevselərđe kyltura eşe menən tə'min itev hamanda jomoşaq bulьp kilə.

Sintəberđeŋ 20 kənə ikmək əđerləv fruntьndaqь asьqlaqtarđь beterevđə bajavaj kəndər bulьrqa, parteja ojoşmalarь bьnь aŋlarqa tejeştər. Parteja ojoşmalarь həm betə jəməqətselek pramfinplandь tultьrьv, esense jьldь qarşь alьv ikmək menən bəjdəngən bulьvьn onotmaħqa, indystərejləşterev fruntьnda bulqan aşьqtarđь betərev esen ikmək kərəklegen xəterlərenən sьqarmaħqa tejeştər.

Ikense ber məhim məs'ələ—kəđgə səsev. Bьl fruntta asьqlьq həjləp torahьla juq. Xəđer səsevđeŋ aqtьq kenđəre ə bedđeŋ səsev barьhь 50 pr. qa qьna ytəlgən. Kalxuzdar bьl eştə artta-torlar. Kulak kalxuzqa kergən, ləkin xosusi milek traditsejələrenən ajarlьp jetməgən kalxuzsьlarqa kəđgə səsev eşendə yđeneŋ tə, ŧiren jahavь. Bьl fruntta kulak qa qarşь kestərđe tuplarqa, oşo ber nisə kən esendə plandь tultьrьrqa kərək.

Biləret zavьttarьndaqь eđeklektər taqьla đurьraq taqьla kiŋerək rəvəştə iqtibarđь tuplavđь horajdar. 20 kən esendə 3 nse jьlqa sьqqan vaqьtta Biləret zavьttarь Stalin isemen qajtanan alьrqa, qajtanan Yđək Kəmittəteŋ giriralnej hьđьqьn ytkərevđə bajavaj ətərəttər safьna tedelergə tejeştər.

Ul ədeklətərđə ab,jьktif şarttarqa: təp kapitaldьŋ qorolmalarđьŋ iŧkelegenə bəjləvse uŋ appartunistarqa qarşь kereş kytərergə, bьqa tiklem eşselərđə tə,min məs,ələħendə bəjurakratlьq kyrhətkən Biləret eşselərə kapiratife həm Biləret qalahьn hьv menən tə,-min itevđe (vadapravut ytkərevđe) bəjurakrattarsa hudьj kilgən xuzalьq urgьndarьna qarşь yđ ara tənqit utьn asarqa kərək. Ul bəjurakratlьqtarđьŋ tamьrьnan kəjđerergə kərək.

Sintəber 20 kənə şulaj uq narkamprus, betə Məqarif massahьn betə kamsamulderđьŋ başlanqьs məzbyri uqьv kertev eşendəge asьqlьqtarđь betərev kəndere bulьrqa tejeşle. Ələ bьl eş ber urьnьnan quđqatьlqanь juq. Rəjal, kankrit saralar kyreməjđər. Parteja ojoşmalarь, bergəne lə jəcejkə, rajkum, kyltrruptar bьl eş menən daimi rəveştə jetəkselek itməjđər. Narkamprus ələ bьqa tiklem başlanqьs uqьv kertev punkьttarьn asьq itep bildələgəne juq. Uqьtьvsьlar, jort məs'ələhe xəl itelməgən. Betə alqan kyrneş bьl eştə rivəlytsejun boroloş jahavđь horaj. Məqarifselər massahьn kytərergə, udьrnьj brigadalar ojoştororqa, jəməqətselekte kytərergə kərək.

Şulaj uq bedđeŋ Başqortostanda „biş jьllьqtь dyrt jьlda“ zajьmьn taratьv eşe nasar tora. Bigerəktə avьlda zajьm taratьv nasar. 20 kən bьl fruntta la bajavaj kən bulьrqa, yktəbergə sьqqanda jeđ pratsintь menən «Biş jьllьqtь dyrt jьlda“ zajьmьn taratьrqa kərək. 20 kən betə fruntta mabilizatsejə kəndərə bulhьn.

Kəđgə səsev qurqьnьs aŧtьnda.

SSSR dəvmələndəge kyp rajundarda xəđer kəđgə səsev eşe başlandь.

Ləkin urьndardan kilgən matirəjaldarqa qaraqanda kyp rajundar kəđgə səsev eşenə kiŋ frunt birep, bьl kampanejanь uŋьşlь udqarьv eşenə ьŋqlap totonqandar juq. Ular bьl fruntta təŋ baqa adəmь menən genə qəbərdajdar.

Məsələn: Tonjaq, krajda səsev aşlьqьn jьjьştьrьv eşen 20 nse avqьstqa beterergə tejeş bulьp, ular kəđgə səsev planьn nibarь 14 % qa ytəgəndər.

Ə. Liningrat ubьlьsьnda bьl eş taqьla qьdqanьs xəldə tora.

Bьnda avqьstьn 27—29 larьnda aşlьqtь jьjьştьrьv eşen beterergə tejeş bulha la, səsev planь nibarь 1,6 % qa qьna ytəlgən. Bьl kəđgə səsev eşenen barьşьn Nizgarut əlkəhe həm bedđeŋ Başqortostanda ber əđ qьna aldaraq toroqan bulha qəniqətlənderlek tygel.

Prateja həm xəkymət aldьnda iŋ məhim hanalqan bьl kampanejaqa bьl rəvəştə qarav ber niŋə jaraqlь eş tygel.

Satsejalizem tədəv eşende iŋ kərək bulqan bьl məhim ucaskada bьl rəvəştə qarav səvit əşsəhenen eşe tygel. Tedəv milliontarьn orloq prabilimahьn iŋ məhim eş bulьvьn turahьnda ike hyđ bularqa məmkin tygel.

„Orloq prabilimahь—avьl xuzalьqь sistimanda təp bьvьn, unь xəl itevdə sistimanda təp bьvьn, unь xəl itevdə asqьs bulьp tora“ (Stalin).

Səsev kampanejahenen əsəntala məhim bulьvьn ber minuttala xəterdən sьqarmaħqa, rajun parteja kəmitettəre avьl jaçejkalarь həm prafsajuz ojoşmalarь bьl kampanejanь uŋьşlь udqarьv eşende aŋlatьv eşen kəsəjtep begendən bьqa udar təħ birergə tejeştər.

Unan hun səsev kampanejahьn uŋьşlь udqarьv eşen avьldьŋ kaliktiflaştьrьv eşenə bəjləngənen ənotorqa jaramaj, ular; başta aşlьqtь səsəp alajьq unan kaliktiflaştьrьrbьq tigən kəreger ked tidər. Bьl hyđ tamьrьnan dərəh tygel. Kəđgə səsev eşendə kalxuzdar həm ber kalxuzdar tultьrьv eşende safxuzdar başqalarqa yrnək kyrhetergə, yđđərənənen aldan betrep kalxuz həm avьl xuzalьqtarqa jardəm kyrhetergə tejeştər.

Ajьrьm xuzalьqtar arahьnda səsev eşen kəsəjtev eşen ularqa jardəm itev, ularđь kaliktifləştərev həm məmkinlek tьvdьrьrqa. Urьndardaqь safxuz rabackumdarь həm avьl rabackumdarь bьl eştən avьl səsev eşende ađ iqtibar birep, bьlarь pramfinplan eşen kereş esəndə bik məhim bulьvьn əntalar.

BIKMIT.

Amirikala „tura xəkəm“.

Səvittar Sajuzьnda eşsə nigьrđь tuqmaqan esən pralitarejat jəməqətselege Amirika keşehe Lujeste kibken rəvəşte xəkym itkən vaqьtta „mədəni“ Amirikala vlas qanatь aŧtьnda nigьrđarđь ađalar. Eşsə—nigьrđarđьn rivəlytsejənirlьsьvđarenən qurqьp kulak tərkəmdəre, barь tik təndəre qara bulьv menən genə ojeple tabьlqan kesələrđə aqsaqa ađalar. RƏSEMDƏ: Indəjana ştatьnda ike nigьr—batraktardь aŧьv.

„IGEN ƏSƏN KƏRƏŞ - SATSEJALIZEM ƏSƏN KƏRƏŞ“

Kənfirinsejəne qotlap igen tapşьrđьlar.

Xəjbulla rajun partkənfirinsejəhe asьlьv menən kalxuzsьlar həm ajьrьm xuzalьqtar qьđьl abuzdar ojoştorop dəvlətkə 406 sintnir igen tapşьrđьlar.

Bьnan hun taqь la 2 qьđьl abuz ojoştorolop Bajmaq eşselərenə 294 sintnьr igen tapşьrьlđь. „Kammunar“ kalxuzsьlarь yđđərenə birelgən kantrulnьj handь vaqьtьnan tultьrьv vaqьda bьrələr. Kənfirinsejə ber genə kilagram igen də castnajdar qulьna inməj betəhe lə dəvlətkə tapşьrьlьrqa tejeş tigən qarar sьqarđь.

ARSLANЬF

„Qьđьl baqsa“ "nan yrnək alьqьđ!

Byzdək rajunь Tuqaj avьl səvitenə qaraqan «Qьđьl baqsa" kalxuzь 30—31 nse jьlqь avьl xuzalьqь halьmьnjeđ pransitь menən 17 nse avqьsta uq tyləp betərđə. Başqa kalxuzdar „Qьđьl Baqsa" nan yrnək alhьndar.

Əx.

Eşte jomoşartьrqa jaramaj.

Məsəqyttə „Əj“ jьlqahь aşa kyper tədəv eşe başlanьp, başta bьl eş jaqşьqьna bara ine. Xəđer nigələr bьl kyper tədəv eşe aqьrьnlanь. Ə ikmək əđerləv kampanejahьna bьndaqь eştər betərgə tejeş. Sənki bьndaqь tədəv eştəren betərməgəndə ikməkte jəjnav punkьttarьna alьp barьvđa đur turmoz kiləsək.

Uđqan jьldaqь hьmaq krəŧtejən aqajđarqa unar təvlek jьlqanan sьqa almaj sirut ketəp jatьvđar bulmahьn. Bьnda tiđərək kyper eşləp betərev ber minutqa la xəterđən sьqarьlmaħqa tejeş.

„25 MENSE“.

Qьđьv kampanejə barqanda bьl „ajьv“ đarqa kyđ halьnhьn.

Qalmaqqol jorto şul uq avьlda 22 avqьs kənə jort başqarma aqzahь Şahiaxmətef M. xlipkup xeđmətkəre Jaqupьf Q. agьranum Nəsoratullin Ş. prikaşsik Jaqupьftьŋ əjendə irtənən kiskə tiklem şav kilep esep ultьrđьlar.

Kalxuzniktər həm avьl krəŧtejəndərə bьl qomhođ «ajьvđarđьn qьđьv ikmək əđerləv eşe barqan məldə esevđərenkyrep bik uŋajhьđlanьp bьndaj kampaneja qa ajaq salьvsь Səvit eşselərenə sarakyrelhen ine tiđər.

„KALXUZSЬ“.

igen əđerləv fruntьnda.

Bьl kalxuzdarđan yrnək alьrqa.

SAMAR. „Pyt. Yktəbrə“, „Piridavik“, „Zarə Pavulezejə“, «Karl Marks», „Varaşilьf“, „Stalin“ „kalxuzdarь iŋ berense bulьp igen tapşьrьv turahьndaqь jьllьq planđə atqarьp beterđələr.

RSFSR đa BIŞ JЬLLЬQTЬŊ 3 JЬLЬ

1930—31 nse jьl esən RSFSR đeŋ iqtisadi həm məđəni teđeleşən kytərev turahьnda bulqan kantryl handar.

(RSFSR savnarkumь həm ikanum kəmisejəhe menən bulqan ultьrьşьnan).

RSFSR sənəqətenəŋ valavaj praduksejəhe 55 pr.—qəmymi səsev majđanьnьŋ yŧeşe 19 pr.— sujьn 7½ miljun tunna tavar menən tə'min itev 3 miljart humqa jetkerelə.

RSFSR Savnarkumь həm ikanum kəmisejəneŋ dyrtense tapqьrđarqa huđьlqan berlek alьrştarьnda i. I. Linin həm Arsanə (gasplandarđьŋ) daklattarьn tьŋlanьp daklatta 1930—31 nse jьl esən RSFSR xalьq xuzalьqьnьŋ həm kyltura təđeşeneŋ kiŋəjevendə bulqan kantryl handar bik ođьq, nьqlap tikşerelde.

Gasplan raise I. Linin kantryl handar turanьnda bəjđəp, ul: nəmə eştəp sьqarьv, eşsən massanьŋ kyltura teđeleşən alqa jebərev julьnda iŧьrat đur handar arttьrьlьvьn əjtep, ul handar bedđeŋ ilebeđđe alqa jebərevđə bər ricak bulasaqtar tej

1930—31 nse jьl esən sənəqəttəŋ valavaj praduksejəhe 55 pr. qa arttьrьla (bьjьl 30 pr. ine).

Sənəqəttəŋ bьndaj timp menən alqa kiteve beđđə şundaj jaluvejə tьvđьra ki, əgər eştəp sьqarьv kesə 30 pr. qa arttьrьlqan məldə, şunьŋ menən ber tatarđar jəşəp kilgən pritprajətejələrđə nagruzkalarđьŋ artьvьna səbəp bula. (smínalar hanьnьŋ kiŋəjev iŧəbenən).

Qьđьv rəveştə sənəqətləşevebeđ, bulqan maşinalarьbьđđь 90 pr. qa tiklem nagruzit itergə məmkinlek birə. Kapitaldan bьl rəveştə tulьhь menən fajđalanьv eşendə bergenə lə kapitalis ile beđđeŋ menən tiŋləşə almaj.

Ə inde səsev majđanьn arttьrьv tapqьrьna kilhək eş bьlaj tora: Safxuzdarđьŋ səsev majđanь 4 tapqьrqa, kalxuzdarьŋ 2 tapqьrqa tiklem arttьrьlьp, jaŋь xuzalьq jьlьnda betə RSFSR dəvmələndə səsev majdanь 19 pr. qa arttьrьla.

Unan hun qulda bulqan sej matirejaldarđьŋ məmkinlektərenə qarap, bьjьlqь jьlqa saqьştьrqanda tavar eştəp sьqarьvđarь 37 % qa tiklem kytərelergə memkinlek tьva. **1930—31 nse jьlda teđev kapitalь esən 4 miljart humdan artьqьraq sridsteva sarьf itelasək. Bьl tygelgən sridstevaqa RSFSR đa 240 gigant halьnasaq.**

Bьl jaŋь xuzalьp jьlьnan başlap halьna başlanasaq pramişlinnьj giganttar urtasa xisap menən hər qajhьhь 16 miljun humqa təşəsəktər.

Bьna bьl đur pramişlinnьj giganttar halьv məs'ələhe eşsəquldar, kadьrđar əđerləv məs'ələhenə bik nьq bəjlənə. Bedđeŋ sənəqətebeđ gigant adьmdar menən alqa barьvь arqahьnda xəđer bergə, xalьq xuzalьqь esən 2 miljundan artьqьraq eşse kərək (Məngelek) narkamat urgьndarь aşa 500 meŋgə jaqьn kvalifikatsejələ eşseler əđerləv məs'ələhe xəđer begeŋge kəndeŋ his kisəkterelməj eşlənəhe eştərđən berehe hanalьrqa tejeş. Daklatsь sənəqətebeđđeŋ iŋ məhem ucaskahь bulqan jaqьv məs'ələhenə nьq tuqьrap, bьl jaqьv nəmələrenəŋ qəderlə əđer bulьvь berense siratta, unan fajđalanьvsьlarđьŋ jaqьv eşenə nьq iqtibar itevđəre kərəklegen əjtep uđa.

Jaqьv nəmələre menən tə'min itev eşendə ike təp mamintь əjtep kitərgə kərək:

Berđən: jьqьv nəmələreneŋ fajđalanьvđa đur ikanuməjə jahap, unьŋ qəmymi patribnьsьnan 12 % kəm tygel rizim jahav, jaqьv nəmələren jaqşьrtьv turahьnda bulqan avьrlьqtarđь betərev eşendə qatqьj saralar kyrev.

1930—31 nse jьl esən bulqan mitəllurgejə pragrammahь bujьnsa sujьn eşləp sьqarьv eşe 7½ miljun tunnaqa jetkerelə. Ləkin bьl han xalьq xuzalьqьnьŋ patribnьsьn qaptaj almaj (qeniqətləndərə almaj).

Bьna şunьŋ esən beđđeŋ đur burьs, jьđьŋ başьnan uq mitaldь fajđalanьv eşendə, nьqlь rizim menən eş alьp barьvđar.

1930—31 nse jьlqa qarata tədəlgən handar eşləp sьqarьv kesən 30 % qa arttьrьvđь tavar praduksejəheneŋ yđ xaqьn 11 % qa kəmetevđə talap itə,

1930—31 nse jьlda teđev eştərenəŋ ike tapqьrqa tiklem artьvь, xalьq xuzalьqьn tedəv eşendə kərək bulqan kyp kenə matirejaldar horaj həm bьl julda avьrlьqtar tьvđьra. Ə kirbis həm şimint tə'min itelev eşe aldьqь jьlda jaqşьrasaq.

Ə inde avьldь pram tavar menən tə'min itevđən kilgəndə beđ sənəqəttəŋ kytərelevə menən bergə eşsən massanьŋ tələgenə qarap avьlqa tavar ođatov eşen julqa halasaqbьđ.

Avьl xuzalьqь təŋgələndə begeŋgə kəndeŋ təp burьsь bulьp megeđlə maldarđь 13,9% qa arttьrьv eşe tora. (bьjьlqь jьlqa qarbqanda).

Beđ xalьq xuzalьqьnьŋ 1930—31 nse jьl esən bulqan planьn ytəv eşendəge avьrlьqtarđь oşo jьlьŋ berense kvartalьnda uq esoratsaqbьđ.

Gasplan prizidejym aqzahь U. Arsan yđ daklatьnda „beđ xəđer aqьrьnlьq menən kapitalistarđan bulqan ajđaneşebeđđən qotola barabьđ“tej. Məŧələn: 1930—31 nse jьl esən bulqan 2,5 miljart maşinalar tədəv turahьnda bulqan sridstəvalarđьŋ 500 miljun humьna şundaj maşina eştəjəsək ki, undaj maşinalar bьqasa səvittər jəmhyrəjətendə bər vьqьtta la eşlənməgən.

Daklatsь 1930—31 nse jьlqь kantryl handarđь əjtkəndə ul iliktir tədəv eştərenə tuqьraq, 5 jьllьqtьŋ iliktirləşev turahьnda zadanejəhь aqьmdaqь jьlda ytkərelməven əjtep kitə. (2,5 % samahь ytelməj). Bьna şunьŋ esən 30—31 jьlda bьl eşkə nьq iqtibar itep, aldaqь jьlda bьqa pirilum jaharqa tejeş bulabьđ. Iliktrifikatsejəđeŋ alqa kitev eşə bьjьl 19 jaŋь iliktir ьstansahь halьv menən alqa atlarqa tejeş tej.

5 - jьllьqtьŋ 3-jьllьqьna

Əđerlekte qarşь alьv eşendə Biləret eşselərenən yrnək alьqьđ!

Biləret pralitarejatь 5 jьllьqtьŋ 3 jьlьn qarşь alьv eşendə đur əđerlek alьp baralar.

Bьqa tiklem 5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqьn qarşь alьvqa əđerlek eşe kyp urьnlarda bik jomoşaq bara əle.

3—jьllьqtь qarşь alьv ajь bulqan sintəber ajьnda uqa əđerlektə kəsəjtergə, bьl eştə Biləret eşselərenən yrnək alьrqa kərək. Bilərt eşselərə tybəndə bulqan məhim burьstarđь alqa qujьp, əđerlek eşenə kereştelər.

1) 5 jьllьq plandьŋ 3 jьllьqь esən tultьrьrqa tejeş bulqan kantryl hanьn eşsələr massahь aldьnda asьq kyrhətev, aldan qarşь alьv, uŋьşlь uđqarьv eşenə betə eşsən massanь mablizavajt itep, bьl sintəber ajь 5 jьllьqtь qarşь alьv ajь itep bildələnə.

2) Bьl ajđa 5 jьllьqtьŋ 3—jьlьnda uđqarьv esən hьđьlasaq pramfinplandьŋ tədəgən məldə, şuqa bəjləp klup uqьv əjđərendə həm başqa kyltura jorttarьnda massavaj jəməqət eştəren kəsəjtergə.

3) Bьl eşte tormoşqa aşьrьv esən betə aŋ—belem ojoşmalarь aqzalarьn mabilizuvьn hanap, ular əħtenən hajlanqan trujka julbaşsьsьq itergə.

4. Bьl paxut eştəreneŋ barьhь menən də julbaşsьlьq itər esən səjəsi ojoşmalarđan 3 keşenən trujka hajlanьla.

5. Trujkaqaditəl plan eştərgə tapşьrьv menən bergə uqa tybəndəge punkьttar inderelətər.

1—Sintəberđən qalmaj bulqan betə aŋ—belem ojoşmalarь ergəhendə vьstafkalar ojoştorop, unda 5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqь esən bulqan kantryl sьjfьrđarđь massa aldьnda kyrhətep tororloq itep qujьr.

b) 10 nьnda betə eşselər klubьnda prajьzvudstevьnnaj kisə uđqarьp, unda 30—31 jьl esən kantryl sьjfьrđar eşen tikşerergə.

v) 20 hendə betə tsikьllarđa taqь iŧkə alьv kisəhe uđqarьrqa.

g) 25 ndə prafsajuzdar esən massavaj „Slyt“ uđqarьrqa.

j) 30 nda betə kluptar đa 5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqьn qarşь alьv kisəhe uđ arьrqa.

5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqьn qarşь alьv eşendə Biləret eşselərə tarafьnan alqa qujьlqan juqarьqь punkьttar bik urьnlь kertelgəndər.

Başqa eşse rajundarь la bьl mitudtь qullanьrqa

5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqьn əđerlekle qarşь alьv eşenə nьqlap totonorqa tejeştər.

Igen əđerləvđə

Begeleştərđe betərergə.

Sьjnfi doşman eşebeđđeŋ hər tarmaqьnala yđeneŋ qulьn huđmaqsь, huŋqь tapqьr bulhala tьrьrsьnьp, beđđeŋ tədələş eşenə zəjan kitermekse bula.

Kalxuzlaşьv eşendə, başqa kampanejalarđa bulhьn ul yđeneŋ qara agitatsejahьna totona, unь qoral itep, massanьn begeŋgə tedeleş burьstarь tirəhenə tuplanьvьn keshedləndererge, tarqatьrqa tьrьşa. Ui bьl məqsətenə, beđđeŋ eşteŋ jomşaq ucaskalarьnda qajhь vaqьt jetələ. Ularqa iŋ nьq matirejal,agitatsejala nigeđ bulqan fakttarđan—pirigiptar.

Igen əđerləvđə kulak: „igenegeđđe səvitkə biregeđ, huŋьnan yđegeđđe pajukka qaldьrьp as ultьrtьr, bьna oşonda kyrer hegeđ əle“ tej.

Pirigiptarđьŋ bulьvь, ularqa ike ajaqlь fakttar bulьp kilələr.

Əlşəjđəgə başhьđđarđьŋ partejə diriktiflarьna təkərep qarap, igen əđerləv fruntьnda pirigip jahavđarь, massanьŋ kiŋ qatnaşь menən eş itev urnьna ajьrьm xuzalьqtarqa həm kalxuzdarqa nurmь bildələvđəren, asьqtan asьq kulakka jardam itev eştə aŋlь rəveştə ədergə tьrьşьvđan başqa bər nəmə tip tə qaralmaŧьlьq kyrneştər („Kommuna“ gəziteneŋ 101—hanьnda jađьlqan fakьttar). Ular massanь ber nəjgələ hanamaj, diktatьrlьq itkəndər.

Bьndaj fakttar ələ avьldarđa əđ tygeldər. Tik ular asьlmav səbəple genə beđgə belenməjđər. Bьna Yrge—Qьjqь „Linin“ kalxuzьn alajьq. Uđqan jəđđə eşləngən pirigiptarđan berehe bulqan—aşav nəmələren urtaqlaştьrьv ələ lə jəşəp kilə. Begeŋge kəndələ şulaj bulьvьn belderələr. Bьna bьl inde kulak agitatsejahьna fakt bulmaj menej?! Kalxuzdan xalьqtь biđđerevgə — jьraqlatьvqa səbəp bulmaj menej?! Əlbəttə bula!

Igende kyp əđerlər esən nurmьqa qaldьrьvqa tьrьşьv fakttarь, jerle xeđmətkərđərđeŋ xejaldarь hamanda kyreŋgələjđər. Bьlarqa inde trivuga huqarqa vaqьt!

Igen birevselərđə difitsitlь tavarđar menən tə'min itev eşe lə kərək baŧqьsqa qujьlmaqan. Kyp urьndarđa ular hyđđegenə qalьv aldьnda toralar.

Eşteŋ yđ barьşьna qьna ьşanьp jatьrqa tələvse—kulak jardamsьlarьnala tejeşle atpur birergə təjeşbeđ.

Hər ber eşləngən pirigip, eşləngən pirigip, eştə huŋlatьv—betəhelə satsejalizem tədələşenə zejanlь fakttar. Bьnь onotorqa jaramaj X. KƏRIMEF.

His ber ab'jktif səbəptərgə urьn juq

Uqьtьvsьlarđь tə'min itevđe əs kən esendə barlap sьqarqa. Ьŋqьraşьvsьlarqa urьn qaldьrmaħqa, halqьnlьq kyrhətevselərđe aşqьs javapqa tarttьrьrqa.

Başqortostan xalq kamisarđar səvite rəisenə (Məskəvđən tiligram)

Dəjəm uqьtьv Kəmitətenə kilgən jomqaqtar həm urьndardan alьnqan daklattar bьl eştə hamanda hьnьlьş juqlьqtь, jəməqət ojoşmalarь bik jomoşaq eşləgənlektə belderlər. Qajhь ber əlkələrgə şeltə iqlan itelde. Iŋ đur kəmselekle qurqьnьs tođьrqan jaqtar: pidaguktar, bina balalarđь kejem həm ajaq kejemə menən tə,min itev məs,ələlərə.

Xəkymətteŋ uqьtьvsьlarđь tə,min itev turahьndaqь diriktiftərə atqarьlьvđьnbarьşьn əs kən esendə barlap sьqarqa, valakitşiktarđь sutqa birergə təklif itəm. Uqьtьvsьlarđьŋ alşьnьp torovьn tuqratьrqa, uqьtьvsьlarđьŋ xeđməttən kitəvđərenəŋ səbəbən tikşerergə kərək. 10 nsь sintəberđən huŋqa qalmajьnsa dəjəm uqьtьv eşenən məktəptər menən tə,min itelevə đərəzəhen tikşerep sьqarqa. Prafsajuzdar həm kamsamul uqьtьvsь bulьrqa jaraqlь keşelərđe ajьrьrqa tejeştər. Əgər məktəp binalarь başqa eşkə alьnqan bulhalar miŋa həmjerle prkarurqa xəbər itərgə. Xalqtьŋ jorttarьn məktəp esən arindaqa birevə turahьnda kampanejə asarqa, həm ulardьŋ bьnьŋ esən əħtəlmə naluk tyləvđən qotqarьlasaqtarьn aŋlatьrqa. Tədeleş matirejaldarь zapastarьn barlaqьđ, kanfiskavajt itelgən jorttarđь 10 nsь sintəberđən kisekməj dəjəm uqьtьv kərəktərə esən məqarif şeqbələrenə biregeđ. Savđa şeqbələrenən balalarđь tə,min itev məmkinlektərə turahьnda daklat alьqьđ. Balalarqa bildələngən praduktar xəđer yk məktəpkə barьp jethən esən saralar kyregeđ. Jerle matirejalda ajaq kejemə əđerləvđə ojoştproqьđ, uqьvsьlarđь tujđьrьv esən xalьqtьŋ nəmələtə jarđam kyrhətevən ojoştoroqьđ.

Dəjəm uqьtьv kəmitətenəŋ rəisə. LIBED.

Dəjəm uqьtьv fruntьnda xəl təşvişle

Rajundarđa dejem uqьtьv əđerlek eşə hamanda udar bajьvuj səjəsi kampanejə dərəzəhenə kytərelməgən ələ. 5 nse sintəbergə qarata 5 kənlek esən alьnqan jomqaqtar dəjəm uqьtьv fruntьnda xəldər bik təşvişle bulqanlьqtь kyrhətələr. Hamanda jalpь həm jəməqətselek bьl eşkə mabilizavat itelməgən, dəjəm uqьtьv kəmitəttərə tedelməgən, balalar ucutqa alьnmaqan, kampliktardьŋ hanь bildələnməgən, Riktər kulak jorttarьn məktəp esən uŋajlav menən məşqyl bulmaqandar, məktəptər tedətelep bətməgən, dəjəm uqьtьv kertev ajqanь kypme uqьtьvsь kərək bulasaqьn belməjdər, dəjəm uqьtьv fruntь esən kyltura kərəşselərə aktifь tedelməgən, stinə gezittərə dəjəm uqьtьv turahьnda jađmajđar, tybən kamsamul, prafsajuz həm kapiratif ojoşmalarь joqlajdar. Jarlь balalarana jarđam fundtarь tedelməgən.

Rajsofpras şeqbələrə həm inespiktьrđarь eşkə jetəkselek itməjđər matbuqatta bьl turala kytərelgən trivugaqa qolaq halmajdar.

Bьndaj xəldeŋ artьq davam itevə məmkin tygel. Dəjəm uqьtьv eşenə tejeşle narьqtь qujmaqan, dəjəm uqьtьv partejə həm xəkymətteŋ iŋ əhəmejətle diriktifь, his kisekterev jaramaqan udar, bajavaj kampaneja bulqanlьqtь aŋlamaqan keşelərgə qətqi zaraba jaharqa kərək. Aldaqь 5 kənlektə bətə Rik həm avьl səvittərendə dəjəm uqьtьv kəmitəttərə tedəlgən bulьrqa tejeşlə.

Dəjəm uqьtьv fruntьnan 1 nse jomqaq.

ØFØ QALAHЬ. Dəjəm uqьtьv kəmitətə hər ber məktəp rajjunьnda ojoştoroldo. Kampliktlav atqarьlьp bətəp məktəptərgə 8 jəştən 15 jəşkə xətle 2134 bala alьndь.

Massьvьj jьjьlьştar ytkərelə. Jəməqət aktifь tedəldə.

Iaŋь 19 kamplikt asьldь. Şəqeldər 1 nse sintəberđə başlandь. Qajhь bər məktəp binalarь əjđərə jaŋqan keşelər tarafьnan məşgyl bulьp, bьl eş uqьvdar başlanьvdь kisekterep tora. Qala səvitə his ber sara kyrməj. Məktəptər dəreslek həm qullamnalar menən tə'min itelələr. Jarlьlar fundь tedelməgən.

BØRØ RAJJUNЬ. 5 dəjəm uqьtьv kəmitətə tedəldə.

Jalpь həm jəməqətselek mabilizavat itelməgən, matbuqat avьđ asmaj. 16 keşenən jəməqət aktifь tedəldə. 6 bina uqьtьv başlavqa əđer, 55 bina tedətelə. Kulak jorttarь məktəpkə uŋajlaştьrьlmaj. kypme uqьtьvsь kadra kərəklek tikşerelməgən. Dəreslektər menən 10 pr. qьna tə'min itelgən. Iarlь balalarqa jarđam fundь tedelməgən.

BIŞBYLƏK RAJUNЬ. Dəjəm uqьtьv kəmitəttərə tedelməgən, jəməqətselek mabilizavat itelməgən, Iaŋь 6 kamplikt asьv kərək. Iaŋь 6 uqьtьvsь kərək. Rajunda 23 məktəp bar. Balalar ucutqa alьnmaqan Jarlь balalarqa jarđam fundь tedəlməgən.

BYZDƏK RAJUNЬ. Øs kulak jorto məktəpkə uŋqajlaştьrьldь. Balalar ucutqa alьnmaj. Əđerlek his juq.

Dəjəm uqьtьv inespiktere
QILMANEF.

Kadьrđar əđerləvgə tejeşle iqtibar!

Avьl xuzalьqь inistitutьna başqort uqьvsьlarь kərək.

Xəđergə vaqьtta, igen uqьşьn kytərev, malsьlьq tarmaqьn kiŋəjtev qəmymən alqanda avьl xuzalьqь praduktьn eşləp sьqarьvđь kybəjtev, xuzalьqtь kəlliktifleşterev eştərə iŋ məhim burьstarđan hanala. Bьna bьl eştərđe ytevđə avьl xuzalьqь belgestərə agranumdar jarđam itergə tejeş bulalar. Ləkin beđđə agranumdarđьŋ hanь bik əđ bulьv əħtənə ulardьŋ kyp eleşə tybьn belemle. Bьl kyreneştə tybəndəge sьjfьrđar asьq kyrhətələr: Xəđer Başqortostanda bətəhe 122 juqarь belemle, 428 urta belemle həm 1900 tybən belemle belgestərebeđ bar. Bьl belgestərgenə beđđeŋ 30 % moxtazььđđь la ytəj almaj. Sənki, juqarь belemle ber belgeskə ytkən jьl 140 meŋ giktar, urta belemlegə 38 meŋ giktar jer tura kilə ine. Ber zaatixnik kə 212 baş mal tura kilə. Əgərđə bьl belgestərđe millət jaqьnan qaraqanda Başqortostanda kypselek təşkil itkən başqort—tatar xalqь bulьvqa qaramaħtan ulardan juqarь belemle avьl xuzalьqь belgestərə 5—6 keşe genə hanala: Belgestərđeŋ kyp eleşe—67 % tь tybən belemlelər.

Bьna şul kadьrđar menən beđđə avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđđə qorop eşləp alьp barьrqa tura kilə. Başqortostanqa bik jьllьq plan bujьnsa juqarь belemle igenselek həm malsьlьq belgestərə oşo tiklem jeteşterergə tejeşbeđ.

1930—31 jьlda—892 keşe. Şulardan başqorttar 340, tatardar 250, urьħtar 302.
1931—32 1138 keşe. Şulardan başqort. 427, tat. 307, ur. 410.
1932—33 1301 „ „ başqort. 481, tat. 357, ur. 469.
1933—34 1687 „ „ başqort. 627, tat. 455, ur. 608.

Ə beđđə bit xəđer juqarьla kyrhətelgənsə avьl xuzalьqь belgestərə bik əđ handa. Şul uq vaqьt sit əlkələrđə jeteştərelgən jьl hajьn 20—30 juqarь belemle belgestərđeŋ kilevə beđđeŋ moxtazььđđь ađqьna la qaplaj almaj.

Partejəneŋ XVI nsь s'jezь kadьrđar jeteşterevđə tidlətev məs'ələhen kankrit rəveştə qujđь. Bьna oşo kyreneştərgə partejəneŋ XVI nsь əlkə kanfitinsejəhe tybəndəge qararđь sьqardь: „Avьl xuzalьqьn kytərev həm alqa jebərevđə məhim burьstarđan berehe—kadьrđar məs'ələhe tora. Bьjьlqь kampanejələr ytkərevđə kyp əđerlektər həm kyp saralar kyrelhə lə tejeşle həđəmtənə birə almanь. Şunьŋ esendə kanfirinsejə kadьrđar əđerləv məs'ələhendə kiħkən boroloş jahavđь talap itə.

Ulda bulha bьjьl Başqortostanda juqarь avьl xuzalьqь uqьv jorto asьlьrqa tejeş tine.

Bьna oşo uŋaj menən bьjьl Øfələ avьl xuzalьqь inistitutь asьla. Təvlə inistituttьŋ asьlьvьn kyp ojoşmalar təbrikləp qarşь alhalarđa, xəđergə kəndə tejeşle urьndarđьŋ jetərlek tiklem jarđam itməvđərə bildələ həm inistitut bьjьlqьna asьlьv menən kyp kenə avьrlьqtarqa osorarqa tura kilə. Uqьvsьlar kampliktavajt itev, uqьtьvsьlar tabьv matirejalni jaq, kabinit, labaraturejə jeteşterev həm başqalar.

Bьl inistitutta igenselek malsьlьq fakultittarь bulьp ular yđđərenə hər nisə tarmaqtarqa bylenələr. Bьjьl inistitutqa 150 keşe alьnьrqa tejeş. Şulardan 100 keşe kəđ kenə həm 50 hə qьş kenə qabul itelergə tejeş. Oşolardan başqorttar 27%' tatarđar 20%, urьħtar həm başqa millettər 53%. Xəđergə kendə barьhь 140 uqьvsь kamandiravajt itelep oşolardan başqorttar 16, tatarđar 31, urьħtar 74, başqa millətter 12. Ular esenən başqorttar fəqət 11' tatarđar 15 keşe qabul itelgən. Başqa kamandirufkalar qaralьp bətməgən ələ. Başqorttarđan başqa ber kamandirufka, qariza birəvsələ juq. Vuzqa əđerlek kurьsь 47 keşe birep şunan başqorttar 12 genə, ulardьŋ da kyp eleşe juqarь məktəptərđə uqьrlьq tygelder, joştərə tybən. Bьl kurьs əħtənə teşkən burьstь ytəj almanь. Başqortostanda asьlqan inistitutta 11 genə başqort uqьtьv bьl nəmegə jaraj?! Urьndarqa vaqьtьnda razvirskalar taratьldь. Qajbьber kantundar (Arqajaş, Məsəqyt) oşo kengə tiklem matirejal jebərgəndərə juq. Bьl məs'ələ tiđ xəl itelergə tejeş. Başabkum yđeneŋ 2 nse sintəberđə bulqan ultьrьşьnda inistitutta başqort uqьvsьlarьn kybəjtev məs'ələhendə oşo qararđь sьqarđь: 1) Urьndarđa eşləvsə 10—lap başqort agranumdarьn eştərenən qotqarьp uqьrqa alьrqa, 2) Milьfka həm Qurqazь avьl—x tixnikum ađaqqь kurьsьnda uqьvsь başqorttarđь inistitutqa kyserergə həm 3) Kantundar yđđərenə birelgən razvirskalarđь başqorttar iħəbenən tultьrьrqa tərlə saralar kyrergə tejeştər.

Uqьtьvsьlar məs'ələhenə kilgəndə, spitsejalnej dərestərgə sittən uqьtьvsьlar kilterelməjensə Pidvuzdьŋ prafisьrđarь menən fajdalanьrqa tura kilə. Xəđer II kafidranan uqьtьvsьlar, datsinttar, prafisьrđar bulьp, ađьq tabьv, a—x maşinalarь həm arganiciski ximejə kafidralarьna uqьtьvsьlar juq ələ. Ulardь la tabьv saralar kyrelə. Horap Məskəvgə tiligram jebərelde. Inistituttь ojoştorov esən Başqortostan xəkymətə tarafьnan 43 meŋ hum birelep, 10 meŋ hum Məskəv birđe. Bьnьŋ huŋьnda oşo kendərđə jaŋь bydzitkə tiklem RSFSR Savnarkumь tarafьnan 150 meŋ hum jebərelə. Inistituttьŋ 30—31 nse jьl esən smitahь 559 meŋ bulьrqa tejeş ine. Inistitutqa elekke «Linin məktəbe» birelep, xəđer rimunt bara.

Rimunt eşə bьjьl avьrlьq menən barьp 10 nsь sintəbergə bətərgə bulha la, tejeşle urьndarđьŋ jetərlek əhəmejət birməvđərə arqahьnda 20 nse sintəbergə bik tьrьşlьq menən bətər. Uqьv eştərə, torlaq həm bətə kabinit, labaraturejələr oşo binaqa urьnlaşasaq. Bьl bina la bətəhe 160 uqьvsaqa urьn bula. Bьnьŋ huŋьnda, Başqortostan savnarkumь tarafьnan qala səvitenə uqьtьvsьlar esən 10 kvartir birergə tip bojoroq birelhə lə'q la səvite bьl məs'ələgə barmaq arqьrь qьna qarap, kvartir əđerləv eşə xəl qьlьnqanь juq. Şunьŋ esən narkamzimdeŋ vitirinarejə ambulaturejəhь həm elekke duxavnьj ycilişşanьŋ munsahьna rimunt jahalьp uqьvsьlarqa kvartir əđerlənə. Fəkin rimunt eşə bik aqhap bara. Narkamturg, Narkamzim, Sajuzlis həm qala səvitə bьl eşkə tejeşle saralar kyrməjđər. Ulardьŋ halqьn qaraştarь uqьv jьlьn huŋ başlavqa səbəp bula.

Inistitut qaramaqьnda bьjьl uq 385 keşelek rabfak asьla. Bьlarđan kəđgə qabul itev 175 keşe həm qьşqь qabul itevđə 210 keşe bula. Ləkin rabfakqa uqьvsьlar kampliktavajt itev eşə bigerək nasar tora. Oşo kengə tiklem urьndarqa razviriskalar birelməgən. Baş-narkamprus, Başnarkamzimdeŋ kadьrđar bylegə inistituttьŋ diriksejəhe bьl məs'ələlərđə quđqalьş jahamaqandar. Ikensə tərlə əjtkəndə joqlajđar. Narkamzim uqьv eşendə qatnaşьvqa ələ balaqьna bulьp, şunьŋ esən yđeneŋ eş tuzribələrə menən kyberək kamprus qatnaşьrqa tejeş. Narkamprustьŋ avьl—xuzalьqь məktəptərə beđgə qatnaşmaj, tigən qaraşь đərəħ tygel.

Inistitutta uqьvsьlar qabul itev eşe 20 nse sintəbergə tiklem bulьp 25—30 nsь sintəber aralarьnda uqьvsьlarqa hьnav bula. I nse yktəberđə uqьvdar başlanasaq.

Bьl uqьv jorton ьsьn məqənəhe menən inistitut jahap jebərev, Məskəv qarşьnda yđebeđđeŋ əħkə təşkən burьstь tulьhь menən ytəv esən bьl məs'ələ tirəhenə jəməqət fikeren ojoştorov, başqorttarđьŋ uqьvsьlar kybəjtev, vaqьtьnda rimunt bətərevđə urьndarđьŋ bəgəndən kiħkən saralar kyrevə kərək.

Ə. ƏXTƏMEF.

Məktəptərgə uqьvsьlar kampliktavajt itkəndə haq bulьrqa kərək

Xəđergə vaqьtta qьđьv rəveştə məktəptərgə uqьvsьlar kampliktavajt itev eşə bara. Tiđ kəndə uqьvđar başlanьrqa tejeş. Şunьŋ menən bergə məktəptərgə uqьvsьlar kampliktavajt itevđə bьqasa huđьlьp kilgən jeteşheđlektərđe tapqьrlamav; eşsə; jarlь batraktarđan bulqan uqьvsьlar hanьn tultьrьv, bigerəktə artta qalqan jerlə millətter hanьn tultьrьv məs'ələhe tora.

Bьjьl da ələ bьl məs'ələgə halqьn qaraştar, iqtibarhьđlьqtar barlьqь xəđer yk kyđgə salьna başlanь. Məħələn:

Øfə Praftixşkulahьna Dəvləkəndən Ojələjeva Rəisə tigən qьđ kilep ojalaqan. Xəđergə kendə uqьvqa alьnьp hьltavь menən kən hajьn bər hum aqsa alьp jarlьlar eleşən kimerələ başlaqan. Bьl kem balahь huŋ? Ul Dəvləkən deŋ ataqlь baj qьđь. 2 jatazlь jorttarь bar. Jorttarьnan qьvьp sьqarьlqajnь, xoquqtanda məxrym itelgən bulьrqa kərək.

Sьjnfi sit bulqan bьl Ojələjevanь alьvđa məktəp idarahьn qəjepləp bulmaj, əlbittə. Bьnda sьjnfi huqьrlьq jəki qođa—qođaqьjlьq, aqaj enesəlek menən tejeşle dakumittər birep jatqan urьndaqь „tyrə" lərđe qьħьmqa alьrqa kərək. Bьndaj məktəptərgə hьrьqьvsьlar kyptər ələ, bьlarđь xəđerđən yk taratьrqa, bьndajđarqa eşsə jarlь batrak balalarь xisabьna bər tində lə ərəm itməħkə kərək.

Məktəptərgə uqьvsьlar qabul itkəndə kyđle bykən bulьp bojurakratlanьp ultьrьvsьlarđa bar. Məħələn: Midtixnikumda uqьvsьlar tulmaqan, qarizalar alьna. Dəvləkəndən kilgən bər batrak başqort qьđь zauc Zaripьfqa bətə dəkəmittərən terkəp qariza hona. Ə, Zaripьf bьl batrak qьđьnьŋ qariza həm dakuminttərən qararqa la teləməj, məktəp tuldь, uqьvsьlar alьnmaj, tej, Qajđa barьrqa julda kyrhətməj—ə, şul uq vaqьtta ikensə bylmələ qarizalar qabul itelə bulqan. Baqhaŋ bьl keşe midtixnikumda uqьvsьlarqa tanьlqan bojurakrat ikən, tege batracka sьqьp, kitep uqьvsь qьđđarđan horaşьp yđ xəlen həjləgəs qьđđar: Hin ul keşegə jaqьnda barma, ul şundaj bojurakrat keşe, unьŋ keşe menən həjləşəhelə kilməj, qarizalarьndь fələn urьnqa bir, tip jul kyrhətələr. Şunan hьŋ qьna ul qarizalarьn birə, həm uqьrqa alalar.

Uqьrqa inergə tip qalaqa kilep tə oşondaj bojurakrattarđьŋ halqьn qaraştarь arqahьnda; saf kyŋelle hьrlьqьrqa ejrənməgən kyp jarlь batraktarđь məktəptərgə urьnlaşa almaj kitkəndər, ələlə ihə alьnmaj jərəvsələr bar đьr.

Bьna juqarьla kyrhətelgən kyreneştərgə iqtibar itep, məktəptərgə hьrьqqan syptərđə bəgənən tađartьrqa, eşsə, jarlь batrak *balalarьn* uqьv jorttarьna kyberək tartьrqa kərək.

Şunьŋ menən bergə *əħtəl* artьnda kyđle bykən bulьp bojuratatlanьp ultьrьvsьlarqala kyđ halьnьrqa tejeş.

Ølkə səvit—Partejə məktəbendə

Uqьvsrlar qabul itev, məktəpkə rimunt eştəre nasar tora.

Səvit partejə məktəbe bьjьl riarganizavajt itələp, əđləkhəđ uqьv jьlьna kysə. Bьnda əs bylək bulasaq.

1—Prapaganda bylegə.
2—Palit prasvit eşsələrə jeteştərev bylegə; həm
3—kalxuz— kapiratsəjə eşsələrə jeteştərev bylegə.

Səvit—partejə məktəbe riarganizavajt itevmenən ul kiŋəjə. uqьvsьlar hanь ytkən jьl 300 keşe bulha bьjьl 450 gə jetərgə tejeş.

Bьjьlqь uqьv sizunьna əđerlek eştəre,

Bətəhe 295 uqьvsь qabul itelergə tejeş bulьp, şulardan T—Qatajqa 36; Jьlajьrqa 34; Bələbejgə 30; Bərəgə 28; Estərləgə 29; Øfə 21; Arqajaşqa 20; Məsəqytkə 25; partejəneŋ, qal kəmitətenə 33; Palitsikritarejatqa (Qьđьl ərmistərgə) 19; Başprafsəvit fraksejəhьna 20 urьn birelgəjne. Bəgəngə kəndə 293 keşe mandat kəmisejəhenən ytep, 69 kandidat bar.

Uqьvsьlar hajlav kəmisejələre eşləməjđər,

Razuvirskalar Ojinvar adaqtarьnda uq urьndarqa jetkerelhə, gəzittərđə jaqtьrtьlhala kantun həm qala uqьvsьlar hajlav kəmisəjələre oşo kengəsə qud qalmanьlar.

Kamandiravajt itelgəndərđeŋ, matirejaldarь mart ajdarьnda uq məktəp uqьvsьlar qabul itev kəmisejəhenə kilergə kərək bulhala, ul huŋqa qaldь. Oşo kendə razvirskanь tultьrmaqan urьndar bar.

Uqьvsьlar jebərev eşendə T—Qataj, Jьlajьr, Arqajaş kantundarь ytkən jьl artta qalalar ine. Ə, bьjьl ihə ular iŋ, alda baralar. Məsəqyt kantunь 25 keşelek urьnqa urьnan 14 te genə jebərgən. Qojroqta həjrələvsələr safьna Məsəqyt k—nь, partejəneŋ qala kəmitətə (33 kə 27 kilgən) həm Başprafsəvit fraksejəhe (20 urьnьna 6 kenə jebərgən) ine.

Ular yđ eştərenə iqtibar itməjđər. Kantundaqь ojoşmalarđan da artqa qalьp torov garkum partejə həm Başprafsəvit esən ojat.

Bьna şundaj ojoşmalarđьŋ halqьn qaraştarь arqahьnda mandatnьj kəmisejənən ytep tə kilməj jatьvsьlar bik kypələ Oşo arqala bьndaqь qabul itev kəmisejələrenən, iqzamin alьv eştərə ođaqqa huđьla.

Satsejal həm milli jaqtan.

Bьjьlqь qabul itelevsələrđeŋ 65% tь irđər, 35% tь qatьn—qьđđar bulьrqa tejeş bulьp qatьn—qьđđar pratsintь tulmav qurqьnьsь bar.

Mandat kəmisejəheneŋ bəgəngə həđəmtəhe eşsə—batraktar urьnьna xeđmətkərđərđə (9 keşe) alьv. başqorttar urьnьna başqa millətterđə tartьp, ulardьŋ pratsintьn ađ bulhala kəmetev kevek nasar kyreneştər bar.

Uqьvqa əđerlek eşe

Uqьvsьlar qabul itev kəmisejələrenəŋ eşe 28 nsə avqьsta bətərgə həm uqьv başlanьrqa tejeş bulhala hьnav eştərə bik bylpən bara.

Hьnavqa 200 keşe jebərelep şulardan urьħtar siktьrьna 84 keşe, başqort—tatar siktьrьna 79 keşe alьnqan.

Kamandiravajt itelep tə kilməj, xəbər itməj jatьvsьlar bajtaq han təşkil itə.

Oşondaj əđəklektər arqahьnda sintəber başьnda başlanьrqa tejeş bulqan uqьv uŋьna qaldьrьldь.

Tixniceskej əđerlek nasar.

Rimunt eştərenə 15 nse ejjyldə başlap, 28 nsə avqьsta bətərgə tejeş ine. Ə, bətər esən kyp vaqьttar kərək bula ələ. rimunt eştərə tiđ bətməv, uqьvsьlarqa torlaq jetməv qurqьnьsь bar.

A—ZAQЬF

Tatar eşsəndərenəŋ kyltura usaqьnda

Qazan turahьnda xəđer, ytep kitkəndəgenə nəmə jađahьŋ. Utpuskala saqta jađьv turahьnda qəmymən ujlavьla qьjьn. Ləkin uqa ingəs tə bər ađ kyđgə bərelgəndərđe jađmaj ytep bulmaj.

Qazan sirkəv'ər ojahь ine. Unьŋ əħtənə bər qarav menən yk sikhəđ kyp sirkəv—manastirđarđь kyrəp qasandьr şulaj bulqanьna ьŋq ьşanahьŋ. Ləkin xəđer Qazan pralitarejat jəkmətkehendəge tatar kylturahьnьŋ yđəge.

Əle kyptən tygel genə Tatarьstan Səvittər jəmhyrejətenəŋ 10 jьllьq bajramь bulьp Qazan gerləp yktəber rivəlytsejəheneŋ tatar eşsəndərenə birgən jəmeştərenəŋ 10 jьllьq jomqaqьn jahanь. Bьnda xuzalьq fruntьnda la, kyltura fruntьnda la bьnan 10 jьl elek başqa kiltərergə məmkinbulqan uŋьştarqa ireşev kyrendə. Ьsьndan da ana ular Qazandьŋ yđəndə yk kyrenep toralar. Xəđer Qazandьŋ elekke savđəgər, mulla, qəjbət həm başqalar ojahь bulqan Bulaq arjaqьnda đur sənəqət tədeleştərə bara. Bьl rajun iŋ jaqьn kiləsektə ere sənəqət yđəgenə əjlənə. Bьndaqь Vaxitьf zavьtь kevek elekke zavьttar kiŋəjtelələr. Đur Bьjma baħьv, mix eşlev, taqtь jarьv zavьttarь eşlənə. Keşelər qьrmьħqa ilevə kevek tedələş alьp baralar. Ana đur iliktrik stansahь halьnьp jata. Ul başta 8000 kilavat bulьrqa tejeş, tip başlanha xəđer 80,000 kilavatlьq itelep eşlənə. Ul tirə jaqtaqь zavьt fabriktərgə kəs birəsək.

Qazan uramdarьndaqь tramvajlarđala rivəlytsejə bulqan. Bьnda bər ođ barqas ta arьqan at kevek tuqtaj—tuqtaj bara torqan şaltьravьq arba kevek tramvaj đur həm keslə tramvaj vagundarь menən almaştьrьlqan. Tramvaj juldarь Taqala sitendə bulqan eşsə rajundarqa, zavьt fabriktarqa huđьlalar.

Bьna bər nisə minutqa qьna Qazandьŋ ataqlь đur Pralumnьj uqamьna təşejək. Kis ine. Əllə 25 nsə sislaqa qarşь bulqanqa (kyp ojoşmalanđa 25 ndə 5 kənlektən huŋ jal kenə) xalьq şьqьrьm, jьlqa kevek, tik jьlqanьŋ kirəhensə, hər ike jaqqa tuqьravhьđ xalьq aqьp tora. Ənə əđegenə barqasta bər matur jort. Ul elekke magazin jorttarьn maturlap tədətelgən də yđenə:

—„Tatarostan jəmhyrejətenəŋ 10 jьllьqь isemendəge pralitarejat studinttarь jorto" tip jađьp qujqan studinttarđьn jorttarь bьl, Qazanda studinttarđьŋ hanь bьl jortqa xuza bulьrqa jetərlek şul. Bьnda juqarь məktəptərđə həm rabfak, tixnikumdarđa barьhь 10,000 ləp studint uqьj. Tərlə vaq məktəptərđə alhaŋ (berensə baħqьstan başqa) uqьvsьlarđьŋ hanь 18—20 meŋgə jetə, tejđər. Bьjьlqьna 10 lap jaŋь rabfak həm əs juqarь məktəp asьla. Inde bətə vuzdar đa aldaqь jьlqa alьvđar bara. Kənsьqьş pidagugejə inistitutьna bьjьl 400 gə jaqьn studint alьnqan şulardьŋ 47 pr. tatarđar.

Taqь ađqьna atlaqas, şul studinttar jorto menən bər rəttən yk bər matur, jaŋь stildə bejək jort.

— Bьl nindəj jort, tejəm janьmdaqь iptəşemə.

— Bьl yđək tilifun stansahь, jaŋь stansa ul, təj.

Bəđđeŋ Øfələge tilifun stansahьnьŋ jortona bik kyp sьbьqtar ingənən kyđ aldьna kilterep min:

— Niŋə hup uqa bərđə sьbьqtar inməgən, tip horarqa itkəjnəm, qьlt itəp bьnda tilifundarđьŋ aftamatqa kyskənlektərən isemə təşərđəm. Şuqa kyrə unda sьbьqtarđa kyrenməj. Bьnda bit tilifun menən zьvanit itərgə ujlahaŋ, bora-bora qulьŋdь taldьrahьŋ, nir valarьŋdь həlkəhə juq. Barьp trudkarь alьv menən yk:

—„Heđgə qajhь numir kərək. tejdər.

Bьl jort menən rəttən uramdь bođop keskəj bərər, ikeşər qatlь ike jorttar, lafkalar tedelep toralar.

— Bьna bьl eşeged nasar, bьlar đur qalanьŋ đur uramьn bьsьratьp toralar, tim.

— Juq ulardьŋ qymərə !anavlь bulьp qalqan inde. Ulardьŋ bətəhə urьnьna ana tegə bosmaqqa saqlь jaŋь đur matbuqat jorto halьnasaq. Aldaqь jьlda eşlənergə ujlanьla. Ul qəzəp đ u r b u l a s a q. Miljun jarьm samahьna teşəsək tinə iptəşem.

Unьŋ artьnan taqь la bik kyp jaŋь jorttar halьnqanьn hejlənə.

Bьna bьlar ergəhenə aldaqь jьlda bətə Tatarьstan kyləməndə qəmymi başlanqьs uqьv kertələsəqən, jaŋь jьldan başlap jaŋalifkə kysev bətənləjə menən ytkərelesəgən həm jaŋalifsə uqьv-jađьv belməvselektə oşo alda torqan jьlda bətərələsəgən kilterep quşhaŋ həm matbuqat tarmaqьna kysep jaqьnda başlap uqьvsьlar esən 100 meŋ tirazlь jaŋь gəzit sьqarьrqa əđerlənevđə xəđerđə 15 rajun gəzitə sьqarьla başlavьn, ulardьŋ hanь 25 kə jetəsəgen iħkə alhaŋ, ьsьndan da Qazan qalahьnьŋ tirə jaq tatar eşsəndərenəŋ kyltura usaqьna əjləngənə ьq asьla.

— Qazan xəđər sirkəv, misejonir Qazanь tygel, ə eşsəndərđəŋ kyltura usaqь.

(Qazan.25—avqьъ) M.BIKBULAT

Səsevđe huđьvsьlarqa saralar kyrelhen

Bьjьl kəđgə səsəv planь bujьnsa, Øfə kantunь kyləməndə 201 meŋ 120 giktar arьş səsəlergə tejeş ine.

Ləkin rajunlaşьv ajqanlь Abьraj. Dmitri, Qьrmьħqalь, Olo—Təlek vulьstarь bətənləj aptьraşta qalqandar. Ular yđ rajundarьnda səsəv eştərenəŋ nisek barьvь turahьnda KZU qa məqlymət birəv tygel, yđđərelə belməjđər.

Kantun jer eştərə bylegeneŋ birgən məqlymətə bujьnsa 31 nsə avqьsqa, səsəv planь kantun kyləməndə fəqət 22 pr qa ytəlgən.

Bьnьŋ 26 meŋ 407 giktarь səskes maşinalarь menən, ə 15 meŋ 365 giktarь qul menən səselgən. Blagaviscin vulьsь kantun kyləməndə iŋ alđan bara. Ul plan bujьnsa 9896 giktar səsergə tejeş bulha, 1 nse sintəbergə tiklem 6697 giktar səseptə taşlaqan. Timək plandьŋ 70 pr. tan artьqьraqьn ytəj alqan. Şulaj uq Dyvənej vulьsь kyləməndə eştər kyŋelle bara. Bьl vulьs plan bujьnsa 15 meŋ giktar səsergə tejeş ine. Sintəberđeŋ 1 nə tiklem 5331 giktar səsə alqan. Ə qalqan vulьstar səsəv eştəren bođalar ələ. 17 vulьstan nəj barь 11 genə yđđərenəə səsəv eştəreneŋ barьşь turahьnda, KZU qa məqlymət birgəndər. Kantun kyləməndə barlьqь 2777 sitnir orloq tađartьlqan.

ŞANXAJ, 8. Bətə donja eştər kenendə Şanxaj qalahьnda ber nisə dimanstratsejə bulьp palitsejə torafьnan taratьldьlar Bajtaq keşelər qulqa alьnqan.

Rajun RKI đarьnьņ nəvbəttəge burьstarь

…antun həm jorttarđь bətərevđən təp maqsat tybən səvit apparatьna (avьl səvittərenə) praktik jetəkselektə jaqьnajtьv, …ə arala bulqan ber bovьndь …antundь betərev həm avьl səvitenə yđ təbəgendə xalьq xuzalьqьn idara itev eşendə đuraq insejativa birev.

Xəđer beđ bətə xalьq xuzalьqьn, eşsəndərđeņ səjəsi həm kyltura tormoşьn qatqь rəveşə janьsa qorov osoron ytkərəbeđ. Bьl xəl parteja həm xəkymətten rajunlaştьrьv məs'ələləren iņ aşьqьs rəveştə xəl itevđə talap itte. Xəđer beđ xuzalьp sistimьnda kapitalizem qalđьqtarьn həm iђke tormoşto qatqь rəveştə sьqarьp taşlarqa, ularđь janь—satsejalizem tipьndaqьxuzalьq nigeđđərenə betənləj alьştьrьrqa tejeşbeđ. Beđgə alqa—satsejaljzem jəməqətenə taban jeņeşlev barьvqa məmkinlek birə torqan rəveştə xuzalьq idara itev sistimь teđergə kərək.

Alqa alьnqan janь burьstarđь barь eşsən jalpь xalq xuzalьqь teđeleşenə bik aktif qatьşьp, pralitarejat dəvlətenəņ xuzalьq səjəsi tormoşonьņ bətə tarmaqtarьna la daimi dəvlət-jəməqət kantrylə atqarьlьp torqan saqta ųьna uņьşlь atqarьp bulasaq. Bьna şundaj kantryl eşendə iņ berenso urьndarđa Eşsə-krəђtejən inespiksəjəhə totop, ul ojoşqan eşsəndər arqьrь parteja həm xəkymətkə—bildəlengən plandarđьņ bik tiđ həm anьq atqarьlьv məs'ələhendə rejal jarđam kyrhətə.

Xəđer janь ojoştorolqan Riktər ergəhendə 3—5 daimi eşsənən qibarat rajun RKI apparatь teđelə. Bьlarđьņ berenso siruttьqь burьstarь bьlar:

1) kantryl eştəren barь appa…t julь menən genə atqarьv məmkin tygellektə iђtə totop, eşsə-krəђtejən kantrylenə eşsəndərđe bik ђoђtalьq menən ьlьqtьrьp rajuda massьvьj kantryl ojoştorьv.

Rajun RKI đarь massьvьj kantryldə ojoştorьvsь həm ularqa jetəkselek itevsə bulьrqa tejeştər. Ular yđ tirələrendə jeņel kavalireja, eşsə brigadalarь ojoştororga, eşkə dabravulestərđь ьlьqtьrьrqa, səvit apparatьna şiflьq itevsə pritperejatejələr menən eləmtənə tərtipkə halьrqa, avьl səvittərə ergəhendəge RKI siksejələren nьqьtьrqa, ular erđəhendə đabravuleştərđən həm avьl xəbərselərenən jetərlek akttf teđergə tejeştər.

Ləkin şunьla onotmaђqa kə…

…rьp tororqa kərək.

Xəldə tikşərep sьqqandan hun tabьlqan həđəmtələr ajqanlь jahalqan təkliftərđen bojomqa aşьrьlьvьn kyđətev tikşerevđen yđə xətlə yk əhəmejətlə bulьp rajun RKI đarь bьnь iђtə totarqa tejeştər.

2) Rajun RKI đarь bik məşəqətlə bulqan ojoştorov məs'ələhen xəl itkəs kantryl eşen ojoşqan aktif arahьnda bylep birergə bьl məldə rajundьņ bətə xuzalьq səjəsi tormoşon kyđ aldьnan juqaltmaђqa tejeştər. RKI đeņ təp həm başlьsa diqqətə bojorakratizemdь kənsələreja valakitahьn ərəm itevđə bətərergə səvit apparatьn sit iliminttərđən tađartьvqa ikanumeja rizimenə həm smita dissipitnahьn kyđəttərevgə jynəlergə tejeşlə. Xəđer RKI bigerəktə janь teđelgən RKI lərđeņ eşməkərlek dərəzəhen kytərevgə xeđmətkərđərđeņ dimablizatseja ruxtarьn xəđer yk bətərevgə əhəmejət birergə tejeşlə.

3. Eş—Kr. Inespiksejəheneņ eşə bigerəktə xəđer parteja həm xəkymət tarafьnan ytkərelgən tərlə: uņьş jьjьştьrьv igen əđerləv həm sesev, zajьm taratьv həm başqa kampanejalarđa diqqətle həm anьq bulьrqa tejeşle. Rajun RKI đarь həm ular tirəhendə ojoşqan bətə aktiftьņ bьl kampanejalar ajqanlь kilgən xəkymət həm parteja diriktiftərenen urьndarđa bojomqa bik anьq aşьrьlьvđarьn hər vaqьt kyđətep torovđarь kərək. Ytkən jьlqь, unan da bigerək bьjьlqь kampanejalar avьlda bik qatь sьjnfi kərəş həm uņ appartunistar menən hul begeləşsələrđen qamasavlьq kyrhətevđərə əxvalendə ytep, bьlarqa qarşь qatqь rəveştə kərəşev həm ularđьņ jəđđəren asьv rajun RKI đərenen təp burьstarьnan berreler.

Rajun RKI đərə yđđərenen eşəndə jerlə səvit həm parteja ojoşmalarь menən tьqьđ eləmtə totьvđan tьş—yđ eştərən planlav turahьnda kyrhətmələr həm jetəkselek alьv esən yđ eştərə turahьnda Başqortostan RKI Xalьq kamisarlьqьna infarmatseja jebərə tororqa tejeştər.

Rajun RKI đərenə xəđer iņ aşьqьs jəkmələgən burьstar—igen əđerləv, avьl xuzalьqь nalugьn tuplav, 5 jьllьqtь—4 jьlda zajьmьn taratьv həm məktəp teđeleşə turahьnda bulqan parteja həm xəkymət diriktif…

RKI x. k. urьn baђarь:
BAKAJЬF.

Qaqьđ valakitahь menən maxşalar.

Beđ „Çidegənselərgə" qatь atpur birevđə horajbьđ.

JƏŞ JADЬVSЬLAR BRIGADAHЬ.

CANŞA ƏSƏN QATЬ HUQЬŞTAR

Qьđьl qəskərđər Santən qalahьn aldьlar.

ŞANXAJ, 8. 7 nsə sintəber gə qarşь tenə qьđьl qəskərđər Caņşanь alьrqa tьrьşьp, jьlqa arqьrь sьqьp hezym jahanьlar həm Santən qalahьn aldьlar.

Gəzittərđən xəbərenə qaraqanda qьđьl qəskərđərđeņ bьl hezymdərə kirə qaqьlqan.

ŞANXAJ, 8. Xubəj əlkəheneņ kən jaqьnda şaşa qalahь rajunьnda qьđьl qəskərđər aktif xərəkət itələr. Xankav qalahьnan Şaşaqa aşьqьs rəveştə Angeleja istribitelə jebərelhən.

Canşanьņ xəle qьrqьvlaşa.

ŞANXAJ, 8. „Simbun Ringu" agintstevahьnьņ xəbərenə qaraqanda Nankin xəkymətenen yđ qəskərđərə jeņevə turahьnda ьşandьrьrqa tьrьşьvьna qaramaђtan Canşa qalahьnьņ xəle kəndə kən qьrqьvlaşa bara. Qьđьl ərmejəneņ đur kestərə Canşa tirəhenə tuplanalar. Iņ đur ətərəttər. Canşanan 30 li (ber li—jartь kilumitьr samahь) jerdə toralar. Pajnan kyle rajunьnda huqьşqan qьđьl ətərəttər Xucəzav qalahьna jaqьnlaşqandar.

Japun diplamatь Canşa qalahьndaqь xəl turahьnda.

ŞANXAJ, 5. Xankav qalahьnan xəbər itevgə qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda unda Canşanan bildələ Japun diplamatь Kuvadzima kilgən. Ul, Janseze jьlqahь bujьnsa tikşerenep jөregən. Gəzit xəbərselərə menən həjləşkəndə kuvadzima Canşa qalahьnьņ xəle avьr bulqanlьqьn əjttə. Unьņ əjtevensə Canşala kəndəđə menən də uramdar buş bulьp, qəskər tarafьnan haqlanalar. Uramda jørəv esən maxsus rəxsət qaqьđđarь kərək. Tənə qalaqa frunttaqь atьşьvđar işətelep tora.

ŞANXAJ, 5. Canşaqa janьnan bər Japun kananirkahь jebərelde.

XVI BDIK sit ildərđə

Birlində 25.000 jəş eşselər dimanstratsejəhe

BIRLIN, 8. Girmanejələ XVI nsь bətə donja jəştər kenə eşsə jalpьbьnьņ bajavaj dimanstratsejələrə menən ytte. Birlin qalahьnda eşsə jəştər kamsamuldar pejanirđar KIM dьņ rivəlytsə.un luzьngьlarь aђtьna jnjьlьp kamparteja jorto aldьnda mitingь ojoştorđolar. Bьl mitingьga 25.000 keşə qatьştь. Eşsələr jəşəgən rajundarđa rivəlytsejun eşsə jəştərđeņ bajavaj kalunnalarьn đur şatlьq menən qarşь aldь.

Rur əlkəhendə lə jəştər kənendə đur dimanstratsejələr bulьp ytte. Dyssildurf qalahьnda dimanstratsejələrgə 12.000 jəş eşsələr Gamburg qalahьnda 10.000 Franfurt qalahьnda 5,000 jəştər qatьştьlar. kyp meņdərsə xalьqtьņ qatnaşь menən đur dimanstratsejələr bytən qalalarđa la bulalar.

Hər jerđə palitseja dimanstratsejələrgə hezym itte luzьngьlarđь aldь rivəlytsejyn jьrđar jьrlaqan əsən eşsələrđe qulqa aldь. Bərələştərđə bajtəq jəş eşsələr jaralanqandar.

Bətə donja jəştər kenenə əđerlək barqan vaqьtta Birlində 350 keşə həm Rur əlkəhendə 596 keşə janь aqzalar kamsamulqa kerđelər. Bьl jəş eşsələr arahьnda kybehe satsejal dimakrattar partejəhenen aqzalarь.

VINA,8. Bətə donja jəştər kenə luzьngьlarь aђtьnda Vina qalahьnda đur dimanstratsejələr bulьp ytte. Palitseja hər jerđə dimanstratsejələrđe tartьrqa tьrьştь. 15 keşə qulqa alьnqan.

PRAGA,8. Jəştər kenendə qalanьņ yđək majđanьna ber nisə jəđ jəş eşsələr jьjьldьlar. Şunda ojoştorolqan mitingьla parlaminttaqь kammunistar diputattarь sьqьp həjlənələr. Palitseja ularđь qulqa aldь. Unan hun ojoştorolqan dimanstratsejələnə şulaj uq taratьp qьđьl bajraqtarьn kanfiskavajt itte.

Hindəstanda baş kytərevselər kərəşte davam itələr.

LUNDЬN, 8. Hindostandan xəbər itevgə qaraqanda baş kytərevselər Xarlaci qalahьnda həm unьņ nьqьtmalarьna nьq hezym jahap, ingeliz qəskərđərə qulьnda bulqan tirriturejəgə 3 kilumitьr kergəndər. Ođaq huqьşqandan hun baş kytərevselər elekke pazitsejələrenə kire qajtqandar.

Misьr kampartejəhe kərəşkə saqьra.

ISTAMBUL, 5. Qahirə qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Misьrđa Isməqil Sitqi paşa diktaturьь qujьlqandan hun vafdisejələr (millətse burzьvazeja partejəhe) janьnan eşsələrđe yđ jaqtarьna avđarvrqa tьrьşalar. Ləkin ular yđ tirəhenə jalpьnь tuplaj almajđar Misьr kampartejəhe pralitarejatь bər ike gruppaqa qarşь kərəşergə SAQЬRA.

ISTAMBUL, 5. Qərəp ojoşmalarьnьņ milli başqarmahь 1929— jьl, 23 nsə avqьsta bulqan baş kytərevđərgə ber jьl tulьv ajqanlь dəjəm zabastufka ytkərergə bətə qərəptərđe saqьrđь. Qəddəs qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda qərəp xalqь bьl saqьrьvqa artьq jeteđ qulqalmaqan. Zabastufka barь tik badar həm lafkalarđь jabьv menən bətkən. Bьl zabastufkanьņ uņьşhьđ sьqьvь başqarmanьņ eşsən qərəptər arahьnda aftarititen juqaltьvьnan kilə. sənki ul ingelizdər menən kileşevselek səjəsəten ytkərə.

—Fələstin kampartejəhe 23 avqьsta bik kyp listufkalar tarattь. Bьlarđa tybəndəge luzьngьlar jađьlqajnь.

—„Eşsə—krəђtejən xəkyməte esən, „bajarđarđьņ jerđəren byleşep alьv esən kərəşkə!"

Qəddəs qalahьnda ul kenə rivəlytsejun luzьrgьlar jađьlqan qьđьl flaktar elengəjnə.

Girmanejela hajlav aldь kərəşe.

BIRLIN. 8. Bər jomanan parlamintqa hajlavđar başlana. Şul ajqanlь hajlav aldь kərəşe yđeneņ xəl itkes dəverenə ajaq baђa. Hajlav aldь kampanejəheneņ barьşь, ьlqьj tərənəjə barqan iqtisadi krizis arqahьnda, kin eşsən jalpьnьņ đur aktiflьqьn həm hullaşьvьn kyrhətte. Girmanejə kampartejəhe: „şatsejalizemqa, həm millətselekkə qarşь, səvittər Girmanejəhe esən kərəşkə!" luzьngьhь aђtьnda qətqej kərəş alьp bara. Bətə ildəgə đur zavьttarđa həm pritprejətejərđə un meņdərsə jьjьlьştar ytkərelde.

BIRLIN, 8. Kisəgə kən Birlində hajlav aldь agitatsejəheneņ iņ qьđьv kenə buldь. Şul bər kən esendə 20 mitingь ojoştoroldь. Dimanstratsejələr vaqьtьnda 75 keşə qulqa alьndь, ularđьņ kybehe kammunistar. Tьjьvqa qaramaђtan kammunistar yđ luzьngьlarьn əjđər həm xottə sirkəv stinələrenə jьvьlmaj torqan majlь bujavđar menən yđđərenen luzьngьlarьn jađalar. Uramda agitatseja taratьv arqahьnda bajtəq lərələştər buldь. Birlindən jьraq tygel bər avьlda listufkalar taratьp jərgən bər kammunis milli satsejalistar tarafьnan ylterelgən.

Gamburg qalahьnьņ eşsələr rajunьnda ber nisə jəđ milli satsejalistar menən bərələş buldь. Bajtaq keşələr jaralandьlar.

BIRLIN, 5. Silva rajunьnda đur mitingь ojoştorolop unda kampartejəneņ hajlav aldь pragramь turahьnda ip. Tilman notoq həjlənə. Unьņ notoqon nьq alqşlanьlar.

Ləjvitsə qalahьnda 7000 eşseneņ qatnaşь menən ytkərelgən mitingьla ip. Nojman notoq həjlənə. Bьl mitingqa xalq hьjmaqanlьqtan, əђtəmə jьjьlьştar ytkərergə tura kildə. Mitig bətkəs 102 eşsə kampartejəgə jađьldьlar. Hajlav aldь kampanejəhen ytkərev vaqьtьnda Tyringejəneņ bajtaq urьndarьnda kamparteja gruppalarь ojoştoroldь.

BIRLIN, 5. Iiziburg qalahьnda satsejal—dimakrattar tarafьnan ojoştorolqan hajlav aldь jьjьlьşьn 500 gə jaqьn eşsələr taşlap sьqtьlar, həm kyrşe zalda kammunistar jetəkselegə aђtьnda jьjьlьş ytkərđelər. Bьl jьjьlьşta kampartejəneņ jerlə ojoşmahь tьvđьrьldь.

Rur əlkəhendə hajlav aldь kampanejəhe ytkərelgən vaqьt esendə bətəhe 2261 keşe kampartejəgə kərđelər.

قورقۇنسلۇق سيفۇرداز، سەسو كامپا

نياھەنگ ئۇدۇلۇدۇنەن سيگنال بېرەلەر

سينتەبىر—ئيگىن ئەدېرلەۋدە حەل ئيتكىس ئاي

كۆدگى سەسو بارىشى قەنەئەتلەندۈرلۈك تۇگىل

VKP (b) Yđək kəmitəteneņ xitabьna javap

SVIRTLUFSKEJ. VKP (b) Yđək kəmitəteneņ xitapuamahьna javap itep Virexjsət zavьtьnda 1500 eşsə zavьtta 5 jьllьqtьņ ađaqьna xətlə kitməj eşlərgə dugьvьr teđenələr. Udarniktar ikense kəndə yk 3 jьllьq ta tejeşle kənlək plandan artьq eşlənelər.

Iņ jaqşь jəş udarniktar kamsamulqa inələr.

LININGRAT. Hьv julь eşsələrə zadanejanь atqarьv esən kərəştə timer dissiplina iqlan ittelər. Iņ artta qalqan urьndarqa jebərev esən udar həm ytələ brigadalar teđejdər. Tenjaq—kenbajьş praxutstьvhь eşsələrə tybəndəge eşsələrđe jarьşqa saqьađьlar.

KEJEF. Ere pritprejətejələrđə VKP (b) xitapnamahьn massьvьj uqьр sьqьvđar ojoştoroldo. Eşsələr 5 jьllьqtьņ esənsə jьlьn tulь bajavaj əđerlək menən qarşь alьv esən bətə kəstəren totorqa hyđ birələr. "K-SM 10 jьllьqь„ ajaq kejeme fabrigь iņ jaqşь eşlegən tsixqa kysmə qьđьl ələm, pramfinplandь hər jaqtan iņ jaqşь atqarqan brigadaqa1000 hum bylək bildələnə. Bьl fabrik eşsələrə 1930—31 nsə jьl pramfinplan ajqanlь 430 təqdim kerttelər.

Eşsələr jьllьq praduksejanь plan bujьnsa bildələngən 756000 par ajaq kejeme urьna 8700000 parqa jetkerevđe talap ittelər.

Igen əđerləv fruntьnda

Qəməldə uņ appautunislьq kyrhətələr.

PAKRUFSKEJ. Vulqa bujь Nimes aftanumejalь jəmbyrejətendə Frank kantunьnda xəttə farmal rəveştəgenə bulhala his bər kulakqa igen tapşьrьv turahьnda nьq zadanejə birelməgən. Kantun başqarmahь rəisə bьl turala—„elə kulaktar belenməgən, ularđь tikşerep qararbьđ ələ" təjp kenə javlap birə.

Iђke Qalpaş kantunьnda bətə kantunqa barь 1 genə keşenə kulak iђəbenə kertkəndər.

Kulak bətə artьq igenen 15 nsə sintəbergə tupşьrьp bətərgə tejeşlə tejgən diriktif iqtibarqa alьnmaj.

Kalxuzqa jebərelgən eşsələrgə xeđmət xaqь.

MƏSKƏV. SSSR Savnarkumь:" kalxuz teđeleşenə jebərelgən eşsələr kalxuzda xeđmət xaqьn unda atqarqan xeđmətterenə qarap alьrđar. Əgərđə ularđьņ elek pritprejətejələ alqan xeđmət xaqtarь kalxuzda jəki kalxuz beregendə alqan xeđmət xaqьnan kyberək bulqan bulha—ular elek yđđərə eşlegən pritprejətejənən 2 jьl bujьnsa xeđmət xaqtarь arahьndaqь ajьrmanь alьp tororđar tip qarar birđe.

MƏSKƏV. SSSR Savđa x. k. nьņ məqlymatьna kyrə sintəberđeņ təvgə 5 kənendə ajlьq igen əđerləv planь 9,9% atqarьlqan. Dəjemləşterelgən tarmaq yđ planьn 6,8%, ə janqьđ xuzalьqtar 15,4% atqarmaqandar. Igen əđerləv avqьstьņ huņqь 5 kənendəgenən 34,7% ađьraq.

Keđgə səsev fruntьnda.

LININGRAT. Liningrat eşsələrə əlkələ keđgə səsevgə jarđamlaşьv esən 100 eşsə, agranum, duktьr jebərđelər. Bьlar brigadalarđa ojoşop kittelər. Bьlar keđgə səsevgə bulьşlьqtan tьş zajьm taratьv həm igen əđerləv julьndala eşləjəsəktər.

MƏSKƏV. SSSR Narkamzimь keđgə səsevđeņ barьşь menən tanьşqas bьlaj qarar birđe: Səsevđeņ barьşьn—bigerək tə kalxuzdarđa—asьqtan asьq qəniqətlənmeђlək hanarqa. Bьnьņ səbəbe keđgə səsev yđ aqьmь menən genə barьp, urьndarđaqь ojoşmalar kalxuz xərəkəteneņ janь tulqьnьn ojoştora həm unьņ başьnda tora almav, jerlə urgьndarđьņ kalxuzdarđa aşlьq jьjьştьrьv, igen əđerləv həm keđgə səsev esendə ber julь xeđmət ojoştorьvqa həm unь dərəђ bylevgə diqqətheđ qaravđarь urьndarqa iņ qьђqa sruk esendə keđgə səsevđə hьnalьş jaharqa quşьldь.

Beđđə zajьm jaqşь tarala.

Ofə puşta bylegenə bьjьl zajьm taratьr esən 13 meņ humlьq kəntryl han birelgəjnə xəđer birelgən handьņ 11800 humь taralьp, qalqanьla jaqьn arla taralьp bətəsək. Tik bьl julda bulqan aņlatьv eşen kəsəjtə teşergəgenə kərək.

Q. BASIR.

FILJƏTUN.

DEGET MISKƏLƏRE

Yđgenəjeŋ tapqan malsulmaqas, kem attarь kemgə ajavlь.

1 NSE SINTƏBER.

Bьqa tiklem kyrelmegen ber uŋьv menən unqajan bojdaj pulasahь, qolьs taşlap, jerep ura ura, hər ken şulaj irtə tandan Xəmidə jeŋeneŋ:

— Bьl tiklem kire urьь bulьrhьn iken ataqajьm. Uttaj eş kenendə, hin, bergenə jer genə jerđən bulhьn ismaham ber tamsьk kerəsin zatь taba almaj ihenhen.

Qara tandan alьp kiske eŋgergə tiklem ken ođonona qьrđa tabanlap qajta, unan huŋ ejgə qajьqas jaqşьlap tamaqьna la aşьj almajьnsa qaraqьş ejđə đemegəp ultьr inde bьna... tip dulavьna qarşь kytərelgən Sələxi aqajdьa:

— Əj bisəkəj, bisəkəj, bərđə juqqa qьđahьŋ bьna. Beđđen kapiratьvdarđa ellə hin şaпьnmaj başhьrđar tip beləheŋme?. Qurqma, bələlər, xalьqьŋ jomelar bujь haman şulaj kerəsinheđ jek kyrevən ularđa belələr.

Şunan esen đə bit kisəgenə ele bьna, ana şul hineŋ kevek kyp başqa bik kyptər ilaqan, başqa bik kyptər tilmergən, elimeftər esen, hər qajhьna parlap—parlap at jegelgən, ber tygel ike ыbvdar jeberđələr.

Zat—pirut halqanda 190 saqьrьmlьq jul ikən, sabьr it, uđa barha 3—4 ken jererđər. Unan huŋ kerəsin hiqe... jaqtьrtьp ultьrьv qьna tygel, hibep bejegəđə yrtəhendə jertelek bulьr.- tyt inde inebe tyd, uđa barha 3—4ken bit tip, Xəmidə jeŋgenəŋ kyneleŋ baŋьp ultьrqan vaqьtta—

Juqarь—Qьqьŋ Sylejəgə taban hudьlqan ođon—ođon bikxđonttaktarьŋ bulasьhьvьn Sisənbajьf aqajđar kerəsin alьp qajtьrqa kitep baralar ine.

— Qara ele kyreşə.—Unda ođaq toroqqa terьşmaqьđ inde boryk. Baroqasta jehat kenə elektorop aiŋьđьđa ojlonegeđ.

— Juq kyrşe jatьv qajta ul. Unьhь bulmaj inde unьŋ. Yđen beləhen ber tygel eş disətinə bojdajьm, ədəm jenəndəj bulьp kesəp ultьrьp ... Unda 3—4 ken bulьь jatьp unь nişlətməksə bulahьŋ. Bьna xəđer tidgenə jərəp qajtьrqa kerək to ibən—hьv tyşerələ ike at ... nap albьrqa kerək. Şunьŋ esenələ genə ələktərop alabьđđa bergə genə kyreşə bulьp qujььđ. Xəđergə uttaj eş kenəndə kenenə ber at birhələrđe unda təqrap jatьv bulmaj inde ul.

Ular arbalarqa menep ultьrqan ere—ere eş baş deget miskələren dengerđetə—đengerđetə Sylejəgə qarap əkeren genə jurtьvđarьnda buldьlar.

2 nse sintəber.

Başsajuzđьŋ, Sylejəgə urьnlaşqan məsəqyt byleksəhe rəise kisənən birlə 99 tapqьr, inep, xəđer inde əjlənep qarqaŋьŋ xəlgə kiltergən Sisənbajьfta kyrđelə—

— Şturь akzeja bьl panimajş... hin əjtep torahьŋ bit inde ularqa haman nicava ni panimajьt... ti yđe estən genə avьđьn tultьrьp hygenə.

— Tavariş! đaj hin pazalьstь kərəsinde. Təpir yđəndə beləheŋ bit, strada vrimə. Nizəlej beđ, oşo tiklem jergə eş qaldьrьp, at bətərep kiləjəktə pustuj kəjgə qajtьp kitəjək.

—Tam narut bylьo korəksin prusit. Prusta umirajet bit.

—Nicava niznajьm grazdanin pranisi da palucьş. Prsidatel qajđalьr tepkə yk inep juqala. Aptьraqan kyđđer 4 ho ber jergə kilolərđe başsajuzđan başlap kapiratifьna tiklem, olomqan təşep hygə—hygə tьşqa sьbqalar.

—Heh... inde nişlap qararqa.

—95 saqьrьm jer, zat—pirut halqandь 190 saqьrьm bula, Ul bit keskoj nəmə tygel.-.

—Əjtmə inde kyrşe. Beđđe juqqa at qьvьp, uttaj eş kenendə hьvqa qьna haldьm şul. Əjdəge bala—saqalar zьjan—zovroheđ genə eşlaj torhalar jarar inə.

Ikense berovhe avrьvqa dava tapqandaj bula:

—Qara ele kyrşə, əgər təge yđebeđ kiltergən deget miskələren jьvьp qarahaqь.-

—Anhьŋ hьđaqa təşerep jьvьv ellə ni bulmaь ine unьŋ, tik bьŋa hinə korək saqta habьnьn tabьp bulamь hun unьŋ... şunьhь bit qulđь bьva.

Ular atь jegerep—bire jegerep terlə mejşştərđən eđep qarahalarđa, fajđaqa jaraqan ber nəmələ taba almaqas, aptьrap eləgə şul taqьla başsajuzqa inələr.

—Zinhar tim tavariş beđđe 190 saqьrьmlьq julqa buştan buş jerərgə qajtarь kyrmaqeđ inde. Yđegeđđeŋ miskələregeđ menən bulhala biregeđ.

—Yđegeđđeŋ miskələregeđ menən...

—Nizastь grazdanin, nizaştu unan başqalar bit ele beđđen 22 kerəsin miskəhe heđđə jaŋa. Bьl ber, unan huŋ tavar nalisni rasşutqa qьna jebərelə Qajđa huŋ heđđen kiltergən aqsaqьđ.

bluvsьrđan başь əjlonə.

— 3 nse sintəber.

Əs ken bujь başsajuzđьŋ kantura tupьhьn tapaj—tapaj, aptьravđan taqьna qalqan Sisənbajef jəşəgən jaqtaŋ ojkonaşь bьldaranьu jađьp tik toralar.

—Inde nişləp qararqa.

—Syloj tiklem jergə at qьvьp, qajđьp kiləbeđđə. qoro arba đьŋqьrđatьp qajtabьđmьtьŋ inde.

—Beđđen jerev, juqьlqan ul bьŋa, beđđə kenđərə nişlej.

Şulьtьp əştəndə qalabьđ, aqsananda qolaq qaqabьđmьŋь inde?

—Kerəsin tiheŋ, havьt, aqsa horajđar. Ə tegelər beđgə "Heđgə ber nəmələ kerəkməj beđ bьnda aldan uq həjləşep eştə bətərep qujqaŋ beđ, tьđ tin inə.

Bьl hьndej jathьđlьq bulьr ikən.

Bər—bər artlь avьr—avьr məs'ələrđə esenə alqan şundej ber nisə terlə horavđarđa ujlap sьqьlar, unan huŋ aptьravьnь kyđđər, hinə həndə bьrь bьalana—bьalana tuđьp betkən tribunalqa qaqьđđa təşələr. Unda:

Ber miskə kərəsin.

Ber miskə Əlinəf.

tip jađqan ere jađьvđarđьŋ əђtənə:

Havьt juqlьqtan jebərep bulmaj.

Unan huŋ nalicnьj aqsa kərək. tigən arqьrь rizəlytsejə halьp qujьlqan. Rizəlytsejə qaqь. Alьђtan kilgən Sisənbajъftar, şul rizəlytsejəne yđgərterev turahьnda kyrmə genə jerep qarahalar đa, 3 nse sintə-bergə tiklem ber terlə lə rat sьqara almaŋlar. Şulaj uq kilosəgelə qaranьqь.

Aptьravđan jarьlьr sikko jetkən Sisənbajъf, Dəvan—Məsetlə rajunь, Nəməzlə avьlь kapiratifь menən Başsajuzqa bərep lom tartьlьqan, zat—pirutь 190 saqьrьmlьq jul ikənlegen ujlaj da jərəgə qajnaj:

— Yđgenəjeŋ tapqan mal bulmaqas

Kem attarь kemgə ajavlь..

Beđđen təqdim.

Nəməzlə avьlь kapiratifьnьŋ başьnda ultьrьvsь partiflə tyrələrđen furaqьь aђtarь bar tygel, taştьr olbitte. Şulaj bulmaqanda ular bьl tiklem dur bulqan ber axmaqlьq sьqarьp jatmaqtar ine.

Aldan xəl itelgən ber eş bulmaqas ni esen huŋ ulaj itep qьđьv igen jьjьv əşenən ajьrьp kerebtəjəndərđe buşqa 100 saqьrьm jergə at qьvalatьrqa?

Əgərđə jebərehen ikən, noj esen huŋ ularqa aqsa, miskə birep, joki Başsajuzqa ber başta bətərep jebərməĥə.

Kapkapta, Başsajuzđьŋ ber tygel 22 kerəsin miskəhe avьalь nəmə, Fajđaqa jaraqan misko jebərelgən ikən, ber tygel 22 aldьm ... eş genə də jebərelmej. Beđ ..., jaqtьrtьp ... unьŋ ...

Bьna şul ulьn turahьnda jahaqan ađđьna unьşlьqь menən Nəməzlə avьlь kapiratifь igən jьjьv eşen qaldьrьp ultьrьv, ..., ...

Lekin nəməzlə avьlьnьŋ jes, ..., ...

Ular yđđerenəŋ jahaqan xatalarь, ..., ... qatnaşьvьn ..., ...

Şunьŋ esen ... ikmək fruntьnda eşlovse ...

Berensenən — kerəbtəjəndərđe jolgə at qьvđьrtьp, ularđa başqa jergə at qьvьp, ajьrьv menən uburaqьa zarar kiltere;

Ikensenən—eştə kyrhətelgən məs'yləjəthedlek arqahьnda kin qatlav jalpь qarşьnda səvit vьlasьnьŋ aftarititьn təşərev;

Əsənsenən — tə'min itərgə məmkin bulqan əjberđərđelə kiltermejənsə, ikməkselərđe bar əђtənən aptьravqa teşərev bьl ikmək esen barqan fruntь eđərgə tьrьşьv, itep tanьlьp, urьndaqь javaplь urgьndar tarafьnan Nəməzlə kapiratifь valakitşiktarь javapqa tartьlьrqa tejeştər.

ƏBYS.

Aq tirmələr qorolqan jerđərđə

(Maxsus xəbərsebeđđen)

Bьl jerđərđə aq tirmələr borondan bardar ine. Həm ular begengeləj bulьp jomoşaq lekin jьltьrap jьlmьldap torqan qьđьl qom tavđarь menən uralqandar ine. Ular neq begengeləj bulьp ut kevek qьđđьrqan qojaştьŋ ejĥelegəndə həm halqьn tonđerđən haqьnşahьnda ber kənlek kyrelər ine.

Şik juq bьnaqa jьl, jomoşaq hьvda jьvьnьvda, bьndaqь əskeltəm təmlə turьn menən tuqlaŋьvda ul saqьnda ul rəxət həm kejeflə bulqandьr. Tik ul saqta bьl jerđərđən xuzalarь bьl jerđərgə qorolqan aq tirmələrđən unqanqartьqьna başqa ine. Byton ine.

Ul saqtьŋ dur həm jьlь qolaqsьlь byrek kejgən keşələre ul sorđoŋ Məskəvenən iђkən jeldərgə tyđə almaŋьlar. Ьşьqьraq urьndar eđlep uraldьŋ terlə jerđərenə jəjelgəndər, taralqandar.

Xəđer inde begengə Məskəvđən iђkən jьlь jeldər havahьnda bьl jerđərgə jəşkelt kejemle jaqşь timerđən eşləngən eşləpələ (kaskalь) xalьqtar kilep urьnlaşqandar. Həm səvit „almahь" aqastarь arahьna təđelgən tirmələrđən qala halqandar.

Bьl jerđərđəge eђђe qomdar đa buxgaltirdar iђəbenə sьqa almaђьlьq qьđьl yrđər təbiqətendə təgə sorđoŋ keşələre halmaq həjəklə, avьr ujlь bulьp yђkəndər, Dьmdarqa haran bьl jerđər ejələreneŋ jəđđəren tonoq jahaqan, hylpən itkən.

Ləkin begen inde ul tab qat jьvaşьqan.

Bьnda jəşəvsə kəslə iradə həm utlь qoraldarь jelkeneve aђtьnda bьl jerđər boronqo gigimunlьqtarьn juqaltqandar inde. Bьndaj jьlь jaqtarđьŋ jəşəndərə qəzəp jaqtь bula. Həm kyk kykerəgən saqtarđa tavđar helkenə, Ləkin ular beđđeŋ gavbəniktərebeđ guz heltətkəndə juqalalar, meђkenlənələr. Əgər ular barьla ber julь juqqalhalar ine, tavđar jьqьlьrđar, tavđar teđlənerđər ine. Şulaj bulmaqas il haqlanmaj bit ul. Şulaj bulmaqas nisek itep doşmandьŋ başьn jerəxətlərheŋ?.

II.

Begen tenlə beđđeŋ fanfarđarьbьđ tavьşь aђtьnda trivuga jabaldь. Beđđeŋ qəskərđərebeđ arkistьrьnьŋ „iђkə duђ-tar" kejəne kejləve aђtьnda „buqьşqa" sьqьp" kittələr. Doşmandьŋ bezymen həndьrər esen jajlьqtьn hajlandьr.

Aldan uq paziţisejənə haqlaj belev, jaqşь maskirьvka həm bergenə pylemlə sitkə ərəmgə jebərmeŋ esen satsejalizem jarьşь esenda. Vəzvuttar yd ara jarьşalar. Rutalar yđ ara jarьşalar.

Qьđьl ərmejə xəđer satsejalizem jarьşь esendə. Ənə Şişmə vulьsьnan kilgən Əpterəj qaracajьnьŋ jebəre menən şьqarьь esen balalarsa şatlanь. Bergenə pylemə sitkə kitməj bit ti. Sefər avьlьnan kilgən jegetlər jarьşqa saqьra.

Bьna „buqьş" başlandь.

„Doşman" beđđeŋ bataljunqa qarşь kəslə ut astь. Beđđekelər sigenergə riza tygeldər. Beđđeŋ bataljun yđeneŋ tuqhan tuqьđ prasintь menən başqort həm tatarđarđan qibarat. Şuqa kyrələ kamandirđarđьŋ: „uŋ flangьnь пьqьraq haqlaqьđ. doşman yđđeneŋ dur kesən şul jaqqa qujđь" kevek tavьştarь kamandalarь jьraqtan uq ajьrьlьp tora.

Bisara tav. Beđđeŋ pylə, snorət şarapnildər həm gazlь tup jəđerələrə aђtьnda təmam xarap buldь. Tətəldə.

Xəlbyki unьŋ barlьq qəjebe doşmandьŋ yđenə kilep pazitsejə qorovь qьna ine.

III.

Qьđьl ərmejələ xəđer kalxuzsьlar bik đur urьn totalar.Şunlьqtan „palit cas» tip atalqan vaqьttarđa horavđarđьŋ kybehe kalxuzsьlьq turahьnda bula. Kalxuzdь nisek ojoştorov turahьnda horaşalar.

Qьđьl ərmejestər arahьnda aŋ—belem eştərə şulaj uq jaqşь qujьlqan.

„Biş jьllьq durt jьlda" zajьmьn taratьv ikmək eđerləv məs'ələlərenə jənle reveştə qatnaşьvđar, artьq igende đəvlətkə birev turahьnda qьđьl ərmejestər tarafьnan jađьlqan xattar, partejə safьna kerergə bulьp jađqan qarizalar, bьlar qьđьl ərmejə turahьnda hyđ ođajtьvđь artьq itə torqan xəldər, beđđeŋ aq tirmələr ənə şundaj kereşsələr jeteşterep torqan məktəp ul.

SARIM FƏXRI. Tutski.

Sitlətevđərgə sik qujьlhьn

Qalmaqqol jorto Jəxьjə avьl səvitə Məsəqyt kantunьnьŋ ber sigendə bulьp bьnda jəşəvsə xalьq yđ qəmerənsə kapiratsejanь kyrgənə juq. Ural əlkəhe menən jənəşə bulqas Yst Kataf zavьtь həm Karpacav stansahь kapiratsejəhьnda aqza bulьp torhalarđa, avьqa kapiratsejə byleksəhe asьl maqanlьqtan unar saqьrьm jergə jərərgə tura kilə ine. Sylejə rajsajuzьnan hər jьl nisəmə qabat barhalarđa byleksə asmaŋьlar. Kapiratsejə ojoştormaŋьlar. Bьjьl ejjyn başьnan Yst—Kataf ber nəmə birməj tuqьraqas əs aj bujь ber terlə lə nəmə almaŋьlar. Bьrь rajunlaştьrьv ytkərelgəs kenə avqьь ajьnda Nasibaş rajun patrip kapiratsejəhьna byleksə ashalarđa tavar menən tə'min itməjđər. Ejjyn, ejjyl esen Jaxьja avьl səvitenə tejeşlə bulqan təməkə, şəkər sitsa, səj kevək difitsitlь tavarđarđь Nasibaş kapiratsejəhe yđ byleksəhenə taratьp bətkəndə, horap barьvsьlarqa „Heđđeŋ təməkə şəkərđəregeđđeŋ kələ kyp tən kykkə osto, havanan əđləp alьqьđ" tip mьђqьllap kələlər.

Jənəşə bulqan bətə avьldar difitsit tavarđar alьp torqanda bьlarđan buş qalьv nьq tə'ђir itə; Kalxuzsьlar arahьnda la təməkə bulmaqas nəjgə ikmək əđerləp matasьrqa tigən rux teşənkələgə tarala.

Məsəqyt kant başqarmahь Qalmaqol vulьsьn „Kamcatka" tip qarsha, Qalmaqqol vulbaşqarmahь la yđenə kyrə Jaxьja avьl səvitən „Saxalin" tip qaraj kildə. Bьna şundaj rizahьđlьq ygihetevđərgə ţarap, xalьq arahьnda ural əlkəhenə kysergə kərək „tigən fikər nьq taraldь.

Sittə jəşəgən rajun hanap, ber bьl kapiratsejə turahьnda qьna tygel, başqa kyreləsək mehim saralar turahьnda la şundaj halqьn qaraş dəvam itevə səbəplə Jaxьja avьl səvitə iŋ artta qalьvsьlarđan iђəplenep jərəj.

Xəđer rajunlaşqas yrgə—Qьjqь rajun başqarmahьla bьndaj qaraşqa sik qujarqa tejeş.

Qj. Əxmatşa.

TƏRLƏHENƏN

LUNDЬN, 30. Misьrđa millətselər partejəhь tarafьnan ytkərelə torqan naluk tyləməv kampanejəhe davam itə. Elekke baş minister həm malejə ministerə naluk tyləvđən baş tartьlar.

STUKGYLM, 30. Bьndaqь faşistarqa qarşь kəmitəttər berləşkən "Qьđьl frunt" ojoşmahьn tьvđьrьvqa kereştələr, Bьl ojoşma faşistarqa qarşь kərəşsək. "Qьđьl frunt" ojoşmahьnьŋ qatьn—qьđđar həm iser siksejələrə bulasaq, şulaj uq yđđəreneŋ "Qьđьl frunt" isemlə urgьndarь la bula.

KOVNO. Mimle əlkəhendə 10 yktəberđə millət məzlesənə hajlav başlana. Hajlav zakunь yđgərtelə: hajlavqa qatьşьv jəşə 20-nən 24 kə, hajlanьv jəşə 24 tən 30 qa menderelə.

Kyrhətmə prizьf

(Tir idara səjəsi sikritarejatь Zələlittdinьf menən həjləşev)

Oşo jьldьŋ 27 nse sintəberendə Bərə qalabьnda qala la bulqan prizьf jəşendəge kamsamul həm aktif jeştərđən kyrhətmələ prizьf ytkərəldə.

Prizьftь ytkərev esen kəmisejə hajlanьp Unda jaqşь prizьf vaqьtьnda rajundar đa ytkərəsək keşələr vьrac duktьrđar qatnaştь. Kyrhətmə prizьftan məqsət' Rajundarqa tybəndəge prizьf punkьttarьna sьqasaq, unda julbaşsьlьq itəsək keşələrđe əjrətev prizьfta bulqan jeteşhədlektərđə kyrep unь ьsьn prizьf vaqьtьnda qabatlamaђqa jul qujmav ine. Həm ul şulaj eşləndelə. Unьşlьqtar hanalьp jeteşhədlektəđə iђəplənep kiteldə.

—Kyrkətəne prizьf nəj kyrhəttə?

—Kyrhətmə prizьftan qala jeştəreneŋ prizьfqa əđerlə bulьvьla kyrendə. kiləvselərđən 18 pr. tь kadьr sastaђьna jaraqlь 10 pr. tь jaraqььđ qalqanь tir cəsttərgə jararlьq buldь. Bəlki kadьrqa 18 pr. qьna jararlьq bulьvьnan uqьvsьlar əđhьnьrđər ləkin jeştərđən kadьr safьna bьl tiklem % bik kyp bulьp kyrenə. Kəmisejə həm tir idara bьnь bik qənəqətlenerlek, Bərə prizьfnik jeştəreneŋ fizicisked tađa bulьvьn jaqşь tip taba. Prizьfqa saqьrьlьsьlarđьŋ nastranejalarь jaqşь. Prizьfqa əđerlənev đə qənəqətlənerlek. Əđerlengən torlaq tađa—jararlьq. Unda prizьfqa kiləvselərđə mədənə jaqtan tə,min itev jararlьq bulьp qьđьl mejeştə təđəlgən ine.

Qьђqabь: Kyrhətmələ prizьf prizьf punkьttarьna sьqasaq xeđmətkərdər esen bik kyp fajđa birđe. Şulaj uq Bərə jeştəreneŋ prizьfqa əđer bulьvđarь kyrendə. Bьndaj kyrhətmə prizьf bətə kantun ojoşmalarь tarafьnan uđqarьlьrqa tejeş.

Prizьf əđerlektərə.

— Bərə kantunьnda hьv juldarьnьŋ irtə tuqьravьn iђkə alьp unda prizьf punkьttarь 1—nse sintəberđən eşkə başlanь. Qalqan kantun—rajundar 20—nse sintəberđən başlajđar.

— 17—nse sintəberđə Əfə Baştir idara qaramaqьnda təđəlgən kəmisejə tarafьnan kyrhətmələ prizьf uđqarьlasaq.

— Əfələ BDJ Kenəndə qala prizьfniktarь ajrьm ojoşto.

11—nse sintəberđə qala prizьfniktərđəŋ 2 nse kənfirinsejələre uđqarьla. 1—nse kənfirinsejə qararđarьnьŋ nisek tormoşqa ytkəreləve, jarьş barьşьn tikşerev bulasaq.

— Prizьfqa qarata baş tir idara tarafьnan „Beđđeŋ prizьf" tigən kyp tiraz—4,000 lə gəzitə sьqarьldь.

— Tir idara tarafьnan ridaksejə keşelərə qatnaşь menən ike brigada ojoştorolop Əfə qala ojoşmalarьnьŋ prizьfqa əđerlektərən tikşerergə başlanь.

— Garkum menən berlektə tir idara eşsə rajundarьnda prizьfqaqarata jьjьlьştar ytkərə başlaj. Pragьramma təđəlgən.

Bələbəj đən yrnək alьqьđ.

Jorttarđa prizьf turahьnda aŋlatьv başlandь. Partejə, kamsamul aqzalarьnan brigadalar təđələp aŋqartьv ytkərergə avьldarqa sьqarьldь 19 jortta prizьfnik kənfirinsejəhe, 7 urьnda partejə, kamsamul aqzahь siminərejəhe uđqarьldь. Başsik, Başabkum diriktivalarь tormoşqa ytkərev eşə kyrelə 14 jortta prizьfniktər arahьnda jarьş dugьvarь təđəldə, Nađandar uqьv—jađьvđь əjrənergə başlanьlar.

Torlaqtar əđər. Batьrak prizьfniktərđə aşatьv esen kantun başqarmahь 500 hum aqsa byldə. Bələbəj bьl eştə alđa bara, kemdər uqa tiŋdəşə?

Qj. Zələlitdinьf.

Timer qələmdar A ənqite aђtьn

Bьl eş tikşerelergə tejeş.

Rivəlytsejənən huŋ qьna şavlatьp hatьv itkən, Estərleneŋ ƏŞIREF nindəj səbəp menən der Əfegə kilep Baş. Əptikkə inep urnaşqan həm qatьnь Zejnəp Qaramьjşьva (bьnьhь inde bətə tirə jaqqa danlьqlь familejə) Garkammutristkə urnaşqan. Bьl ike parezitqara eşsə iђəplənəp hər ikehe başqa eşselər fajđalana torqan bətə nəmələrđən fajđalanalar. Atahь hatьv itkəndə ajrьm məqəllimələr totop cassnaj uqьp qьna tərbejələngən qəderlə qьđđarь Rəbiqə Əşirьva tutaş qajđalьr uqьv jotona ojalarqa jerəj. Senki xođər bit „Ul" qara eşse balahь" bulqas uqьrqa inevə lə bik jeŋel nəmə.

Ləkin ulərđьŋ rəxət tormoştarьn beđ yđ kyđebeđ menən kyrep belevebeđ səbəplə Əşiref qəiləheneŋ batrak, batrackalar rətenən Səvit xəkemətəneŋ jelkəhen kimerep jatьvđarьna nəfrətlənəbeđ.

VƏLITEVA.

Əfə kənlegə

— Məqarif X. Kamisarlьqь aqas eşsələreneŋ balalarь esen taqta jarьv zavuttarь təbəgendə məktəp eşlətə başlanь,

— Əfə qalahь havlьq havlav byleгəneŋ tikşerevə bujьnsa kiləsək vadapьravut, hьvđь Qara Iđelđən (Yfimkənən) alьrqa tejeşlə tabьlqan.

— Əfələgə radilni prejuttarđь kiŋəjtevə ujь menən uq jorttar halьv esən 21000 hum aqsa bildələngən.

— Əfələ sənajeq nəfisə harajьn eşlərgə totondolar, eşləv qьş kenələ davam itep jadqa eşləp bətərəsəktər.

— Əfə qalahьnda pazarda janqan jorttar urьnьna, Başstruj ikeşər qatlь 8 jort halьv esen smita teđenə, uqa betəhe 400.000 hum aqsa bildələndə.

— Jer eştərə X. Kamisarьjatьnьŋ alqan tiligramdarьna qaraqanda A.X vuzdarь uqьvsьlar menən tulqan. A. X vuzьna birelgən qarizalar bьnan huŋ qьbul itelməjəsək.

— 29—30 nsь xuзalьq jьlьnda Başstruj 650.800 hum aqsa totqan.

Ridaktьr urьnbaђarьF. QƏJSIN

Nizni—səvit đitrujьtь bulasaq.

Nizni Navgurttь beđđə baqasa Məkərjə jərminkəhe bulьv jaqьnan qьna massa eşetə ine. Ə bьl qala ođaqta ytməj *massaqa yđeneŋ aftamabil—maşinalarьn kilterep tanьtasaq. Ьsьnan da bьl qala Səvittər Sajuzьnьŋ bik kybəhenən bexetle bulьp sьqtь. Bьnda bit đur bətə donja kyləmendə iŋ* đur zavьttarđan bulqan aftamabil zavьtь halьnьp jata. Bьl Nizni tygel, ə, Səvit ditrujtь bulasaq. Heđ, ataqlь Amirika aftamabil bajь Furttьŋ Amirikalaqь Ditrujьt qalahьn—aftamabil qalahьna əjlənderep unan bətə donjaqa yđeneŋ jeđ mendərsə xatta miljundarsa aftamabilen taratqanьn beləhegeđđer bit. Ə bьna oşondaj qala, tik kapitalis qalahь tygel, ə səvit qalahь Nizni bulasaq. Bьqa kyptə qalmanь, tik ber jьlqьna kətərgə kərək.

Aldaqь jьldьŋ nəq avqьsьnda bьl zavьt bətənləj eşlənep bətəp eşkə jebərelьsək. Unьn şulьj bulasaqьnda berđə şik totarqa tura kilməj. Senki bьqasa eşləp bətərgən giganttarьbьđ, Stalingrat traktьr zavьtь həm Rastuftaqь avьl xuzalьqь maşinalar zavьtь halьv praktikahь bik asьq kyrhətə. Bьl giganttarđь eşləvse eşselər həm belgestər satsejalitsem jarьşьn kiŋ revəştə səsevđərə həm iђ kitkes đur batьrlьqtar kyrhətevđərə arqahьnda, kapital ildərendə 5—10 jьl halьnьrđaj zavьttarđь bik qьђqa revəştə qujьlqan sruktarđan irtə eşləp bətərđələr. Aftamabil *gigantьnda eştər şulaj uq bara. Bьnda la eşsələr həm belgestər* đur batьrlьqtar kyrhətep partejə həm xəkymət tarafьnan qujьlqan sruktan huŋqa qaldьrmaj eşləp bətərəsəktər.

Bьl zavьttan ber jьldan huŋ, aftamabildər berehe artьnan ikensehe sьqьp tora başlajasaq. Unan jьl bujьna 150 meŋ aftamabil eşlənep sьqьp torasaq. Bьl hər kəndə 420 aftamabil tigən hyđ.

Bətə partejə səvit həm jəmə-qət ojoşmalarьnьŋ iqtibarđь bьl zavьttьŋ vaqьtьnda halьnьp bətevenə jynəlderelgən. Zavьttьŋ alьnqan urьnьla bik uŋaj. Berensenən Nizni yđe bətə Səvittət Sajuzьnьŋ urtahьnda, ikensenən zavьttьŋ halьnьp jatqan urьnьla timer julьnan hьv pristenendə jaqьn bulqan ber jerđə, Aqa hьvь bujьnda. Tьnьslanьp qьna jatqan Aqa hьvь yđeneŋ jarьnda gevləp ultьrqan gigantь totop torqa jьjna.

Zavat yđəgenə tygel, bьnьŋ tirə jaqьnda bik kyp zavьt talap itkən nəmələr eşlənə. Taş jul, eşsələr esən jorttar həm başqalar, jaŋьnan ber keskəj qala eşləngən tejərgə jaraj. Bьlar bətəhelə eşlənep bətkən zavьt 200 miljun hum samalarьna barьp teşəsək. Bьnda xəđer 7000 dən artьq keşe eşləj. Ə kyrhətep, əjrətep torovsьlar—Amirika inzinirđarь. Ular Amirika aftamabil sənəqətendəge təzribələrə menən beđgə kilgəndər. Əlbəttə, beđđekelər ularđan Amirikaqa eşləgəngə qaraqanda la jaqşьraq itep eşləvđə kətələr.

Inde Nizni xəđer yk keskəj genə aftamabil qalahь bulqan tejərgə jaraj. Unda oşo ber kiđəge revəşendəge aftamabil kiđəktərenən aftamabil jьjnav zavьtь inde ytkən jьlqь dikəberđən birlə eşləp kilə. Xəđerđə bьl zavьttan kenenə 20 aftamabil sьqьp tora. Ləkin əjьrmalьq bigerəktə oşonda; ber jьldan huŋ 420 gə yђəsək. Unan huŋ bətə kiђəktərelə yđendə jahalasaq.

Bьna aftamabil gigantь 5 jьllьq plandьŋ balahь. Ul SSSR đь, ə şulaj bulqas muzikь la, bigerəktə kalxuzqa berləşkən muzikь aftamabilqa ultьrtasaq.

M. B.

Juqaltqandar

Arqajaş k. M—Qoloj j. Ibət avьlь Ibrahimьf Fəvzejə qəskərь biletən at karticqahьn, Məsəqyt k. D—Masetlə j. Tybən Əpsələm avьlь Şakirьf Fəxerttin 12376 hanlь prafsajuz biletən, Arqajaş k. M—Qoloj j. Şuvalufzajьmka Bulajbьva Tətjəna kyk atьnьŋ karticкahьn Estərlə k. Buranav j. Utək avьlь Bajbulatьf Zakir yđeneŋ dukəmintəlar; Şul uq avьl Xafizьf Nizametdin 4684 numirlь at kartьckahьn; Jьlajьr k. Təməs j. Ihənbət avьlь Fazьlьf Xəzəj xərbi kartckahьn; jьlajьr k. Bajmaq rajunь Sibaj rydnigə eşsəhe Bajquzin Qəbdelxaq 341215 hanlь sajuz biletən; Arqajaş k. Qarabulaq j. həm avьlь Zaripьf Noqoman 3 at katckahьn juqaltqan bьlarđь eştən sьqqan xisaplarqa.

Mullalьqtarьn taşlajđar.

Bələbəj k. Ьđlaq j. Iђkə sebenlə avьlь Şəfiqef Qəjrtf Arqajaş k. M— Qoloj j. Sytyk avьlь Zaripьf Sibəqətulla Əfə k. Stipan j. Jaŋь Turbastь avьlь Fəsəxəttin Fəxerttinьf Məsəqyt k. Qalamaqul j. Qaraqol avьlь Qəbdulla Qəbəjdullin mullalьqtarьn taşlaqandar.

Brakirđar kərək.

„Jəmeş sajuzь" nьŋ Başqortostan kanturьna bəlgestər—brakirđar kərək.

Təqdimdər menən kanturaqa 10—3 səqətkə tiklem Kamarskuj iptəşkə mərəzəqət itərgə məmkin.

ƏDRIS: Svirtluf ur. 83 jorttan inelə.

„JEMEŞ SAJUZЬ" NЬŊ—BAŞ. KANTURAHЬ.

ƏFƏ KINO—TIATЬRĐARЬNDA BEGEN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar. — Ural kinahьnda begen: SALAMBA. Tarixi bajavik 7 bylektə. [] 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.

IĐEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. başlanalar — SKATININ ƏFƏNDE. 7 bylektə drama. Kassa 5—30 səqəttən asьla.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar. — HUŊQЬ BƏK. 16 jəşkə tiklem balalar inderelməj. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana.

„5-Maj" — SARUCIN JƏRMIRKƏHE. 7 bylektə kina—pjassa)§(Sejanьs kiskə səqət 9 đa başlana.)§(Kassa səqət 6 nan asьla.

Уфа. Типо-литография «Октябрьский Натиск» ВЦСНХ. Заказ №139

Bətə donja pralitarđarь, serəgegeđ!

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа. Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „ВАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ. Ridaktьr 4—81. Dejom 2—83. Massavьj bylek 8—72. Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kөn irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЫLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin. 3 ajqa 1 hum 30 tin. 6 ajqa 2 hum 50 tin. 1 jьlqa 4 hum 80 tin.

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, bətə pəştə kantorđarьnda, ajlekselərendə həm xat jərətevselərđə qabul itelə.

№207 Kese jəma 11 Sintəber 1930 jьl

KӨNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ӨLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQJA

Safxuzdarqa əməgə!

Safxuz ul— kerəđtejəndeŋ yđ xuzalьqь

Begengə tiklem Başqortostan safxuz qьrđarьnda jьjьlmaqan igen jata. Ajьrьm safxuzdarđa (Arqajaş) ul bigerəktə đur urьn tota. Kerəđtejəndər bьqa tiklem ələ safxuzdьŋ yđ xuzalьqtarь bulьvьn teşenəp jetə almajđar. Ajьrьm urьndarđa safxuz xuzalьqьna ələkegə, bajarđar xuzalьqьna tiŋləp qarav kevek kyrnəştər đə juq tygel.

— Nəmə huŋ ul safxuz?

Safxuz—sevit xuzalьqь sevit pralitarejatьna, qьđьl ərmejəgə ikmək jeteştərə torqan xuzalьq. Dərəđ bьl ikməkkə safxuz qьna jeteştərməj, kalxuzdar đa, ajьrьm xuzalьqtar đa jeteştərələr. Safxuz ul başqa xuzalьqtar menən ber rəttən dəvlətkə ikmək birə. Timək ul safxuz bьl eştə kerəđtejəndərgə jarđam itə bulьp sьqa.

Ikensenən safxuz ajьrьm xuzalьqtarqa qaraqanda iŋ erə xuzalьq bulqanlьqtan yđeneŋ eşenə kyberək đur maşinalar. kertə ala. Şunьŋ əsən də ular yđđərenəŋ jerđərən aşlavđa, jaqşь eşləvđə, terlə kyltura kertevđə həm ajьrьm xuzalьqtarqa qaraqanda alda baralar, ularqa yrnək kyrhətələr. Bьl jaqtan alqanda safxuzdar bildələ ber avьl xuzalьqь məktəberylen ujnap, beđđeŋ avьl xuzalьqьnьŋ qemymiyđevenə jarđam itələr. Ikensenən safxuzdarđa beđđeŋ yđ batьraktarьbьđ eşləjđər. Ular ələkke kevek bajarqa tygel bəlki sevitkə, yđ tormoştarьn jaqşьrtьv əsən eşləjđər.

Şunьŋ əsəndə beđ ajьrьm xuzalьqtarđьŋ safxuzdar turahьnda qajhьber urьndar đa „jaŋь bajarđar" tip qaravđь kulak avьđьnan sьqqan hyđ, tibeđ. Safxuz tedeleşenəŋ qatь doşmanь bulqan kulak qьna undaj hyđđə həjləj, sənki ələk unьŋ qulьnda bulqan maldarь yđđərə həm bajьqь xəđer safxuz kalxuzdar qulьna kystə.

Bətə batьrak jarlь, urta xəllələr, kalxuzsьlar bьnь belergə xəđer yk safxuzdarđьŋ jьjьlmaqan aşlьqtarьn jьjьrqa jarđam ojoştororqa tejeştər. Səvittər, partejə ojoşmalarь, praf sajuzdar massahь „SAFXUZDARQJA ӨMƏGƏ!" luzьngьhь ađtьnda ojoştororqa, begendən qьrđa qalqan miljun bottarđь jьjarqa kiđken saralar kyrergə tejeştər.

Dəvləkən jorto uqьtьvsьlarь Dəvləkən safxuzьna ber kөn eşləp, bətə Başqortostanda yrnək kyrhəttelər.

Xəđer uqьvđar başlanьr aldьnda—bətə rajundaqь uqьvsьlar Dəvləkən uqьtьvsьlarь kevek safxuzdarqa əmə ojoştororqa, bьl əməgə bətə məktəp uqьvsьlarь qatnaşьrqa tejeş. Safxuzdarqa əməgə!

Jьjьlmaqan aşlьqtarđь jьjьp bətərgə. Kamsamul bьl eştə iŋ aldьnqь safqa.

Traktьrđar rimunt ketələr

Igen əđerləvđə həm kedge səsevđə qətqi hьnьlьşqa əlgəşergə·

MƏSKƏV, 9. Kalxuzsintьr tarafьnan Zirnateris, Sajuzsaxьr. Traktьrsintьr həm bytən a.x. teristərenəŋ eşsələrenə, spitsejəlistərenə həm xeđmətsələrenə qarata sьqarqan xitabьnđa kedgə səsev həm par hərəv plandarьnьŋ ytəlməj qalьu qurqьnьsь ađtьnda torqanlьqь kyrhətelə. Zapas cəstərđəŋ bulmavь arqahьnda kalxuzdarđa meŋdərsə traktьrđar strujđan sьqqandar. Tən jaq Kafkaz kalxuzdarьnda 2270 traktьr, Urta Vulgala—600, Seberđə—800, Ukrajnala-600 traktьr tuqьrap tora. Sənəqət, traktьrđar əsən zapas cəstər jeteştərevđə hunqa qala. Şul uq vaqьtta zavьttarqa merəzəqət itep kalxuzsintьr ularđь, traktьrđar əsən zapas cəstərđə eşləp sьqarьvđь qьđьvlatьrqa saqьra.

Kalxuzdar arahьnda traktьrđar almaşьv eşə kiŋ julqa qujьlьrqa tejeşle. Ber kalxuzdar eş bətkəndən huŋ traktьrđarđь ikensə kalxrzdarqa kyserergə kərək. Kalxuzdar jarđam ketələr.

MƏSKƏV, 9. Kalxuzsintьr tarafьnan „Krasnьj Pytiluvis" „Krasnьj Yktəber", „Gvazdilşik" „Krasnьj Pragris" Taganruk zavьtь, krasnadar traktьr mastirskujđarь, Tybən Vulga kraj savnarxuzь, „krasnaj Pastafşik", „krasnaj signal", „Balşəvik" həm traktьrđarqa zapas cəstər eşləvsə bytən zavьt həm mastrskujđarđьŋ eşsələrenə qarata sьqarьlqan xitapta bьlaj tejelə:

—Kedgə səsev kampanejahьn udarnaj rəveştə ytkərev əsən kalxuzsьlar, jaŋqьđ eşsən krəđtejəndər həm səvit jəməqətselegə bətə kestərən birgən vaqьtta meŋdərsə traktьrđar strujđan sьqьp, aşьqьs rimunt talap itələr. Zapas cəstər bulmaqanlьqtan səvittər sajuzьnьŋ kalxuzdarьnda 4000 traktьr strujđan sьqqan. Bьl xəl kedgə səsev həm par hərəv udarnaj kampanejalarьn ytkərevđə qьjьnlaştьra. Zapas cəstər bulmaqas traktьrđarđь teđətev bik əkeren bara. Zavьttar traktьrđar əsən zəpas cəstər eşləv turahьndaqь xekymət zadanejəhen jomoşaq ytəjđər.

Iptəştər! *Kalxuzdar tarafьnan* kedgə səsev həm par hərəv plandarьnьŋ ytələv mə'ylejeteneŋ ber eləşə heđđeŋ eđtegedgə teşə. Zapas cəstər jeteştərevđege edəklək aşьqьs rəveştə bətərelərgə tejeşle.

Igen əđerləv planьn vaqьtьnan elek ytəvgə kunkurs.

MƏSKƏV, 9. VSSPSteŋ massavaj kampanejələr siktьre igen əđerləv planьn srugьnan elek ytəvgə həm kedgə səsev planьn aşьrьp ytəvgə bətə sajuz dəvmələndə kunkurs ytkəvrgə qarar ittə. „Trud" „Kamsamylskaja Pravda", „Za kalliktivizatsejə" gezittərə, a. x. eşsələrə sajuzь, VSSPS, VLKSM yđək kəmitəte, Narkamzim Traktьrsintьr, xlipsintьr, həm zavьttar: „Sirpi Mulьt" „Iliktrazavьt", „Dinamu" vəkildərenən zyri ojoştoroldo. Bьl zyri ‚Trud' gəzite menən bergə urьndarđa praktik jarđam kyrhətev əsən brigadalar teđəp jebərə. Brgadalar şulaj uq VSSPSteŋ 30—jьl 28 avqьstaqь igen əđerləv həm kedgə səsev kampanejəhe turahьndaqь qararьn papylərləştərergə tejeştər. Primejələr əsən 1 miljun hum aqsa bildələnə.

Kedgə a. x. kampanejalarьnda avьldar həm kalxuzdarđьŋ yđ ara jarđamlaşьvđarь tə'min itelhen.

MƏSKƏV, 9. RSFSR xalq kamisarđar səvite uŋьş jьjnav həm kedgə səsev kampanejalarьnьŋ barьşь turahьnda RSFSR Narkamzimenəŋ daklatьn tьŋlanь. Bьl turala sьqarqan qararьnda RSFSR savnarkumь uŋьş jьjnav həm kedgə səsev kampanejahь plandarьnьŋ yđ vaqьtьnda kalxuzdarqa həm avьlqa jetkerelməgənlegen həm unьŋ kalxuzsьlar, jaŋqьđ jarlь həm urta xəllə jalpь tarafьnan jomoşaq əjrənelgənlegen kyrhətə. Şul ajqanlь savnarkum urazajđь tulь rəveştə həm yđ vaqьtьnda jьjnavqa bьnьŋ əsən kalxuz həm avьl jəməqətselegen mabilizavtjt itergə, şulaj uq kalxuzdarđьŋ həm avьldarđьŋ yđ ara jarđamlaşьvđarьn tə'min itevgə bətə saralarđь kyrergə jerlə başqarmalarqa quşa.

Kedgə səsev həm uŋьş jьjnav kampanejələrə nigeđendə kalxuz teđəleşenəŋ tejeş e rə-

veştə alqa jeberelməgənlegen kyrhətep. savnarkum, xəđerge kalxuzdarđь nьqьtьv həm jaŋьlarьn teđev julьnda praktik rəveştə ytkərelə torqan xuzalьq həm agrikyltura saralarь tirəhendə massavaj eşte kiŋ julqa qujьrqa jerlə başqarmalarqa təqdim itə.

RSFSR savnarkumь maşinalar menən tə'min itev eşendə lə jeteşheđlektər bulьvьn kyrhətə. Bьl jeteşheđlektər bildələ tip taqь maşinalarđь, ular qullanьla torqan rajundarqa jebərməvđən maşinalarđь nasar haqlavđan həm sklattarđa tik jatqьrьvđan qibarət buldьlar. Tə'min itevse ojohmalar tarafьnan maşinalar abarutьn jeteđlətev, ularđь kalxuzdarqa, jarlь həm urta xəllə xuzalьqtarqa yđ vaqьtьnda jetkerməv kevek jeteşheđlektər kyrenə. Maşinalar jebərevđə totqarlьq jahavđa, ularđь zapas cəstərenər başqa jebərevđə, majlav həm jandьrьv nəmələrə menən tə,min itevđə valakita jahavđa kankerit qəjeplə keşelər məs'-

e rə-ylejətkə tartьlьrqa tejeştər.

ئالداعئ بيش كۈنلئك - قئرقئو هئنئلئش بيرئرگه تئيشلئ

پلاندئ حەذئر ئوكئاوئلعا يئتكئرئرگه

بۆتە رايون پارتئيه كەميتەتئنئڭ يئبەرگەن تئليگرامئنان

ۋ ك پ (ب) باشقوْرتوْستان ئۆلكه كەميتەتئنئڭ

ئئكئن ئەئئرلەو مئس بارا قئلئ رەۋئشتە ئاقئرئن كئكەبە. رايونداردئڭ كوبئهئندە ،ئول ئئد ئاعئللئشئ بورئنساعئنا بارا. يەمەعەت ئوبئوشتئرلاماعان. بائتاق رايونداردا پلاندار ئاوئلعا يئتكئرئلمەگەن، حالق ئئدئ ئەبەزەئلستوا بيرلو تەرتئبئندە قابول ئئتئلمەگەن. بارداما كەبئسئيەلەرئ ئئشلەمەيئەر. بيك كوپ رايونداردا كولاك ئئكئن ئەئئرلەوئەن ئوئئوب قالعان، ئوچونقئ ئالئنمانداردئنئ نئق زادانئيالار بيرئلمەگەن. سافحوز هەم كالحوزدار پلاندئ ئاتقارئودا قوْبوْقئنا بارالار. هاوا باقشئ ،بولئوعا قارامانان ئئكئن ئئسكئ بوئكتئلاردا قالا. ئۆلكه كەميتەتئنئڭ ئەئئرلەوئئ ،ئورگئن ئئشلەرئن بئركئتئو تورائئنئاعئ قارارداعئ بوئئوما ئاشئرئللئائ قوشائئئ:

1) پلاندئ حەذئر ئوك ئاوئلعا يئتكئرئرگه، حالق ئئدئ ئەبەزەئلستوا بيرلو تەرتئبئندە ئاتقارئودئ تەئمين ئئتەرگه.

2) كانئراكلاشماعان ياكئمئ حوۋالئقئارداڭ ئئكئن تاپشئرئو نورماعئن كانئراكلاشئوسئلار تاپشرا نورماعئن بئر ئاذ بوعارئراق ئئنئپ بيلدەلەرگه.

3) كانئراكلاشئو ئئعتئبارعا ئالئنماعان واقئعەلەر بار: بوئئنئاعئ‌لە كانئراكلاشقان پاسيولكئلارعا پلان ئئكئ تاپقئر بيرئلگئن.

بئنداي حالالاردئ حەذئر ئوك تۈذەتئرگه.

4) كولاك-باي حوۋالئقئاردئ بيك نئق ئوچونقا ئالئپ، ئولارعا نئق زادانئيا بيرئرگه، ئئكئن باپشئرئو دئ ئاتقارئو ،سروگئن بيلدەلەرگه. شونان هوڭ 61 نسئ ماندەنئ قوللانئرعا.

5) سافحوز هەم كالحوزدارعا ئئكئنئئ ،يئبئلشئرئو، هوعئو هەم بونكئتئارعا تاشئو تورامئندا باردام ئوبئوشتئرئعئئ.

6) بولئشلئق كەميسيەلەرئنئڭ ئئشئن كئكەيئئكئئ. ئئك ياقشئ ئئشلەگەن ئوسئن پريميەلەر بيرئو فوندئ ،ئوبئوشتئرئعئئ.

7) بۆتە تولەۋدەردئ سروگئنان ئئلئك تولەتئو پاي، هەم ئئكئن تاپشئروحئلارعا-،ئولار پلاندئ ئاتقارعاس بيرئلئرگه تئيشلئ بولعان سەئەعەت تاۋاردارئنا ئاۋانئستار ،يئئيئو رەۋئشئندە سومەلار مابليزاوايت ئئتئودئ ،ئوبئوشتئرئعئئ.

8) كالحوز هەم سافحوزدار ئارامئندا ماتسيالئزم يارئشئن كئكەيئئكئئ. بۆتە سايۇز هەم ئۆلكه يارئشتارئنا قاتئشئعئئ، كالحوزداردئڭ ئاۋئلبارئئك پلاندئ ئارتئعئرئوسئلار يارئشتارئن ،ئوبئوشتئرئعئئ، بئرلئ بولەكلەو فوندتارئ ئايئرئعئئ.

9) ئەئئرلەوئ، ،ئورگئن حئنمەتكەردەرئن، باشقا ئئشكه ئاشلاۋداردئ بۆتۆنلەي ،توقرائئعئئ: ئالداعئ بيش كۈنلئك سيئتەبئر پلانئنئڭ بۆيئوما ئاشئرئللئوئن تەئمين ئئتەسەك رەۋئشتە قئرقئو هئنئلئش بيرئرگه تئيشلئ.

ئۆلكه كەميتەتئ سيكريتارئ: ،بيكين.

KAMPANEJALAR

siktən tьş nasar bara·

Ojəmymən Başqortostan kyləməndə kampanejalarđьŋ barьştarь siktən tьş tybən dərəzələ nasar bara. Bətən kampanejalar, baştan uq vaqьtьnda başlanmaqan. Kampanejalarđь vaqьtьnda başlav əsən aldan aŋlatьvđar bulmaqan. Şulaj bulqas yđenən yđə bildələ. Bildələ bьl məs'ələlər turahьnda ber begən genə tygel hər kendə gəzitələr aşa fakttar menən eşteŋ nasar barьşь turahьnda zarlana, terlə saralar kyrev turahьnda juldar kyrhətə kildelər. Ləkin şularqa qaramađtan kampanejalar his alqa barmaj artta qala baralar, bigerəktə Arqajaş kantunь ikmək əđerləvđən genə tygel bətən kampanejalarđь alьp barьv eşendə tьnda almaj joqlaj. Xəđer ber aj Arqajaş kantunь kampanejalarđьŋ başlanьşь turahьnda məqlym itkənə juq. Mal ađьqь əđerləv, silus eşlərenəŋ barьşlarь straxavaj həm sim funttarьn jьjьv qadi orloqtarđь surtlь orloqqa almaştьrьv, orloqtarđь tađartьv həm kedgə par hərəvplanьn tultьrьv turahьnda la xəbər itməj tьnьs jata.

Başqa kantundarđa la şul uq xəl. Məđələn silus soqorđarь qađьv eşendə ajrьm kantundar 1 nsə sintəbergə tybəndəgesə ytəgəndər:

Bələbəj plandьŋ 2,7% tьn, Bərə plandьŋ2,7% tьn, Jьlajьr plandьŋ 1,8 pr. tьn, Məsəqyt plandьŋ 7,7pr. tьn, Estərlə plandьŋ 7,7 pr. tьn, Tamjanqataj plandьŋ 1,7 pr. tьn, Өfə planьŋ 6,8 pr. tьn, qьna ytəp bətə Başqortostan planь 4,6 qa qьna jetkerelgən. Bьna oşolaj itep silus məs'ələhe siktən tьş nasar xəldə tora, kyptən tygel Apkamul tarafьnan silus eşen kiŋəjtev əsən urьndarđa brigadalar ojoştorov, kurьstar ytkərev turahьnda kantundarqa aktif kamsamuldarđь sьqarьp jebərelde, ləkin oşo kengə tiklem qьđьv timpta yđeştər kyrenməj elə.Xəbərđergə qaraqanda ular eştə qьđьv timp menən başlaqandar, şulajđa bik əđ, ulardьŋ handa bulьvđarь səbəplə tiđgenə xəl itep bətə almajasaqtarь əlbittə bildələ. Ulardьŋ xəbər itevđərenə qaraqanda silus eşendə agranumdardьŋ bьqa tiklem ber nejđə eş eşləməj jatqanlьqtarь hiđeldə. Bьna bьl məs'ələnə tiđ xəl itev əsən taqьnda kiŋ kamsamul qatnaşь kərək bulasaq. qalqan əđ vaqьt esendə bьl əđ hanlь kəstər menən genə spravitsa itep əlgərə almajasaq bьđ, şunьŋ əsən bьl eştə Apkamul taqьla nьqьraq ujlap kiŋ qatlam massьnь tiđ arela aŋlatьp ulardь eşkə meblizavajt itev əsən kyberək handa insejatьrlar jebərergə tьrьşqanda zьjan itməđ ine. Ul vaqьtta beđ, məs'ələnə tiđ həm vaqьtьnda xəl itəsək beđ.

Bildələ bьlardan tьş bьl məs'ələlə agranum turanan tura qatnaşьrqa julbaşsьlьq itergə tejeş.

Kampanejalarđьŋ barьştarь şul uq Arqajaş kantunьnda bulqan xəldər başqa kantundarđa aqđaj.

Straxavaj həm sim fundtarđь bulьdьrьv, orloqtar tađartьv qadi orloqtarqa surtlь orloqlar almaştьrьv, kəlliktifləştərev həm kedgə səsevđərđə kantraktavajt itev eştərenəŋ qajhь ber kantundarđa bətənləj eşlənməgən, xatta oşo kengə tiklem silus turahьnda kyp urьndarđa belməjđərđə. Bьna nisek ul kampanejalar qəfy itelməđlek dərəzələ halqьn baralar, bьna nisek beđđeŋ urьndar juqlajđar ular.

Juqarь urьndarđan birelgən diriktiftar vaqьtьnda tormoşqa aşьrьlmaj, k i ŋ m a s s a q a aŋlatьlmaj xatta iqtibarhьđ jatqьđьp qaldьrqan urьndarđa bar. Kampanejalarđьŋ barьştarь turahьnda tikşerev kevek mituttar qullanьlmaj. Bьna bьlarđьŋ barьhьnda urьndarđaqь partejə urьnda nьqьraq iqtibar itergə eşkə halqьn qaraj torqan ojoşmalarđь javapqa tartьrьrqa, ularđь yđ eştərendə javaplь itep qujarqa kərək.

Dəvlət aldьndaqь bətə burьstarđь ytəvgə.

Pakrufskej rajunь səvittərenəŋ berense s'jьzь yđen mabilizavajt itə.

PAKRUFSKEJ, 9. Pakrufskej rajunь səvittərenəŋ berense s'jьzь, satsejalizem teđəleşenəŋ ьsanьsь ştabь VKЬ (b) əlkə kəmitətenə həm Başqortostan Yđək Başqarma Kəmitetenə jalqьnlь sələm jebərə. S'jьz, igen əđerləv planьn yđ vaqьtьnda həm tulь rəveştə ytəvgə, avqьs ajь planьn sintəber menən qaplavqa, bətə naluk həm jьjьvđarьn yđ vaqьtьnda həm tulь rəveştə jьjьp tapşьrьvqa həm şunьŋ menən biş jьllьqtьŋ—4 jьlda ytələven tə'min itergə yđen mabilizavajt itə.

S'JЬZ PRIZIDEJYME.

„Vazrazdinejə" menən tiŋləşegeđ!

„Vazrazdinejə" kalxuzь səsev planьn 20 pratsint arttьrьp ytənə.

7 nsə sintəberđə arьş səselep bettə. Bətəhe 1020 giktar arьş səselde. Plan 20 pratsint arttьrьp ytəlde.

„VAZRAZDINEJƏ",

Girmanejə havą kəməheneŋ Məskəvgə kileve

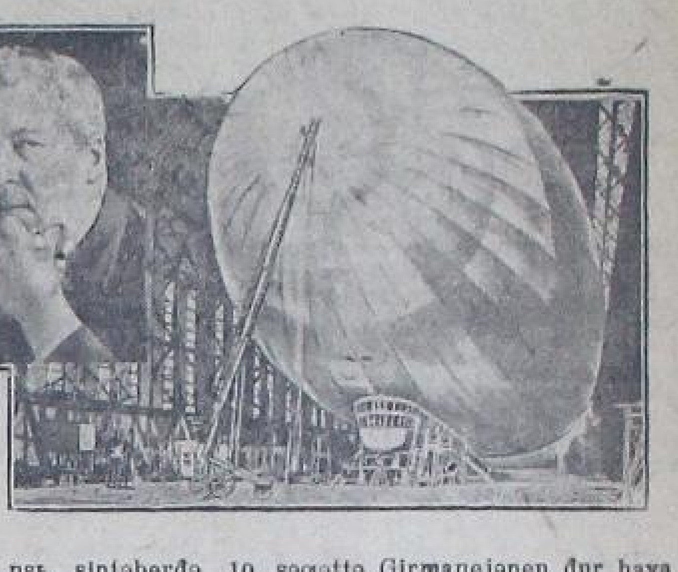

10 nsь sintəberđə 10 səqəttə Girmanejəneŋ đur hava kəməhe „LZ, 127" (dirizabil) duktьr Ikkinir idarahь ađtьnda Məskəvgə kiləsək.

HURƏTTƏ: Havь kəmehenəŋ tьşqь kyrenəşe. Məjeştə—dirizabəldə jərətevsə duqtьr Ikkinirđəŋ hyrəte.

„Tratav" kalxuzь igenen huqьp ala almaj

Urman Bişqađaq avьlьnda (Estərletamaq rajunь) 62 xuzalьqtan ojoştorolqan kalxuzdьŋ xələ xəđergə kendə maqtarlьq tygel. Eş qoraldarь bik əđ, igendərə huqьlmaj jata, Işmaj kalxuzьna traktьr kesə menən huqa torqan malatilka horap merəzeqət itheləđđə at menən huqa torqan maşina qьna birələr. Ləkin bьlarđьŋ berđən attarь jeteşməhə, ikensenən traktьr kesə menən 3 kən huqa torqan aşlьqtь, at kesə menən ber aj huqarqa tura kiləsək. Kalxuz malatilka alьv əsən xlipkupqa ejjyn ajьnda uq zəjəfkə birhələ qajhь ber cəstərə genə kilde, yđə juq. Өfənən kilməgən ələ tejđər. Igendərən vaqьtьnda huqa almav səbəplə bьlar avqьs planьn ytəj almanьlar.

Kelət həm toqtar juq.

Kalxuz jarlь xuzalьqtarđan jaŋь qьna teđəlevenə qaramađtan Igendə kyp səskən. Ə igen halьp qujar əsən urьndarь juq.

Oşo kendə tiklem jortbaşqarma tarafьnan berəvđə barьp igen halьv urьndarь əđerləv xəstərən kyrməgən, bьl turala ber hyđ əjtməgən.

Par hərəv.

Maj parь hərəv əsən 26 nsь majđa „Internatsejanal" kustь menən dugьvьr teđəşkən bulha la, „Internatsejanal" kustь yđenə paramahala Maqar kalxuzьna jer hərəp, bьl kalxuzdь parhьđ qaldьra. Xəđergə kendə kalxuz 27 qa jer hərəp, taqь la 100 hərəv əsən dugьvьr teđəlgən. Lekin jer hərəv əsən „Internatsejanal" kustь xaqtь bik qibat ala (jomoşaq jerđə hərəv 7 hum, qatь jər 8 hum).

Balalar məktəpheđ qala.

Urman Bişqađaq avьlьndaqь kalxuz jəştərə məktəbenə bьjьl uqьvsьlar kybrək alьnqanlьqtan 1 nsə bađqьs məktəp binahьn uqьvsьlar jataqьna əjləndergəndər. Əgər aşьqьs sara kyrelməhə avьl balalarь 1 bađqьs məktəp binahьđ torop qalasaqtar.

BIKTAŞ.

Ber Yk skьlatta ike vьlas

4 nsə sintəber.

Sylejə stansahьndaqь xlipsajuz punkьtьnьŋ igen qabul itev skьlatьnda bəgən taqьla şav—şьv.

— Nej bulqan. Niŋə ulaj şav—şьv kytərələr?

Skьlattaqь qajhьber valakitşiktarđьŋ aqьvь menən huŋqь sikkə jetəp bođolqan igensələr birigadahь berđəm qьsqьra:

— Nisek şavlamađqa, beđ bьnda xəkymətkə tip iŋ jaqşь igendə hajlap alьp kilep tapşьrabьđ, ə ular unь haman bьsьratьrqa, juqqa sьqarьrqa toralar.

— Yđebeđđeŋ Kiramdь bik jaqşь beləbeđ. Unьŋ səskən igene barьhьla surtavaj igen.

Eşteŋ təbəndə ələgə prijymşiktar boləqatьvь jata ikən. Tybənge Qьjqьnan bylenep sьqqan „igensə" pasjylkahьnьŋ graždanь Kiram Səqitdinьf yđenə birelgən zadanejə bujьnsa tađa şurtlь arьş alьp kilgən. Sylejə sajuzxlip punkьtьnda ultьrqan ber tyrə—hineŋ silsəvittən alьp kilgən spьrafkan juq „tip unьŋ arьşьn qadi surtqa huqa. Ul pasylkahьnan əllə ni tiklem şahittar tabьp yđeneŋ arьşьnьŋ tađa surtlь ikənen đəqvə itep qaraha la, bejurakrat unьŋ menən həjləşməj. Şul uq skьlatta ultьrqan ikensə ber prejumşik, silsəvittən alьp kilgən spьrafkahь bulmahala graždanin Səqitdinьf tьŋ bojđajьn yđeneŋ dərəđ surtь menən tađaqa huqa.

Skьlatta ultьrqan motaxassis, ulaj itep silsəvit sprafkahьna tajanьp ultьrmađqa ə bəlki igendəŋ sifatьnan ajьrьrqa tejeş ine. Ə ul unь eşləməj. Ulaj sprafkahьđ almađ bulqas aldan urьnqa xəbər itergə kərək ine.

Şunьŋ əsəndə beđđeŋ igen jьjnav eşenə bьndaj nasar kyrneştər birep ultьrqan ьrvac tyrələr nьqlap tikşerelep, yđđərenə tejgən tajaqtь alьrqa tejeştər. Beđgə belgestər kərək tip beđ undaj pralitarejattьŋ totqan təp əməldərenə qarşь hikerevselərđə tota almajьbьđ. Undajđarđan pralitarejat sьjəfь əsən huqьr tejenləktə fajđa juq. Bьl eş jaqşьlap qaralhьn. Bьnьŋ nigeđendə əllə nindəj qara aqьvđar bulьvь məmkin.

S Sufjan.

Ismaham keləttə əđerləp qujmaqandar.

Qalmaqqol jorto, Qalmaqtar avьlь graždandarь 22 nsə avqьsta qьđьl abuzdar ojoştorop Nьsibaşqa 29 jək igen alьp barqajnьlar, ləkin bьlarđь qarьşь alьv tygel igen qabul itevsə lər đə, igen halьv urьndarь la əđerləp qujmaqandar, ylsəvđər əđləp tə tabьp bulmaj.

Ulqьna jetməgən Nasibaş kalxuzь rəisə Rajьf qьđьl abuzdar janьna iđerep kilep.

»Qajđa aşьqahьqьđ, əlgərerheged ələ, vaqьttan alda kilep, ajaqtan bəjləp həjrəj almađhьqьđ" tip bygenep kittə.

Igen əđerləvse ojoşmalarđьŋ bьl tiklem halqьn qaraştarь qəfy itelərlek tygel.

Q. Əxmətşə.

Rəsəj| Qьđьl kris jəmqejətenen huqьş paxutь.

Rəsəj Qьđьl Kris jəmqejəte Уđək Kəmitəte Məskəv zavьt fabriktərendəgə sanitarlьq druzinalarьnьn eştəren barlav əsən asa avejaxim lagirьnda 2 kənlək paxut ytkərđə. Paxut məlendə praktik eştər menən bergə XVI nse partejə s'jьzь qararđarьn əjrənev ytkərelde.

HYRƏTTƏ: Hulda:—səjəsi bylek.

XVI nse s'jьz qararđarьn əjrənev.

Unda—kejelgən prativagaz darđьŋ təđəklegən tikşərələr,

Prafsajuz ojoşmalarьn jaŋьnan hajlav eşen uŋьşlь uđqarajьq

Xəđergə kəndə tybengə prafsajuz apparattarьn həm miskum, rabackumpardь jaŋьnan hajlavdar eşe uđqarьlьp jata. Beđđeŋ jaŋa tormoş—satsejalizem tormoşo gigant adьmdar menən alqa barqan ber miđgeldə prafsajuz ojoşmalarьn da hajlavdь uŋьşlь uđqarьv uqa betə eşsen jalpьnь qatnaştьrьv eşe iŋ əhemejətle burьstarđan hanala.

Hajlav eşen partejə xekymət quşqansa uđqarьv əsen, hajlav jьjьlьştarьna betə prafsajuz partejə aqzalarь kamsamuldardь 100% tь menən ьlьqtьrьqa eştə đur aktif lьq kyrhətergə kərək.

Bьnan əsen xisap daklatь bujьnsa aktif qatnaşьp betə jьteşhedlektərđe reximheđ"rəveştə tənqit utьna totop, bulqan jeteşhedlektərđe eşsen massa aldьnda asьp halьrqa kərək.

Qajhьber aktiftar hajlav eşendə kyp kenə jəteşheđlektər barlьqьn kyrhətələr. Məhələn: Əfə stansa miskumьnda hajlav eşendə bьna nəmələr kyrəbeđ:

1. Hajlav jьjьlьşьna xuzalьq əsen başqarьvsьlarđan ber kemdə qatnaşmaj sittə torop qalalar.

2. Kamsamuldar ojoşmahьnan ber nisə vəkil kilgən bulhalarđa ular passiflьq kyrhətələr.

3. Hajlav jьjьlьşьna betə sajuz agzalarь ьlьqtьrьlmaj.

Şulaj bulqas miskum daklatь kərəgensə tənqit utьna totolmaj qala. Əle vaqьt uđmaqan tybengə prafsajuz ojoşmalarь yrđə əjtelgən jeteşheđlektərđe buldьrmavda qьrqa saralar kyrergə, kilosəktə prafsajuz eşen пьqьtьvqa juldar hьđьp qaldьrьrqa tejeştər.

Jaŋь hajlanьp qalqan prafsajuz ojoşmalarь yđđəre aldьna qujьlqan bəjək burьstarqa javap birerlek bulhьndar.

Bikmit.

Başgiz mastirskujь

Bьl mastirskuj məktəptər əsən kərək bulqan tərlə matimatika figuralarь spurtqakərək nəmələr gitar spuripka kevek muzika qoraldarь həm basqa bik kyp tərlə neskə nəmələr eşləj ala. Bьl eşləngən nəmələr Başqortostan əsengenə bulmajьnsa kyberəgə sit jəmhyrejəttərgə ььqarьla. Bьl mastirskuj asьlьv turahьnda xəbər alьnqasta Məskəvđən 100 meŋ linika, 700 meŋ kiptərges jahavqa zadaneja birelde, şulajuq Kafkaz həm Seberđən zakazdar kilə başlanь. Ləkin mastirskuj ul zadanejalarđьŋ betəhendə ytəp tororloq tygel əle' sənki unьŋ dənjaqa ььqьvьnala bik əđgenə vaqьt ytkən. Unьŋ başlanьv sixila bьna nəmənən tora.:

Tuqajьf tigən iptəş 12 nse jьldan birle yđeneŋ kskoj mastirskujьnda afişa xəreftərə jahav uqьvəsbaptarьeşlәv menən şəqəllənə. Başgiz həm qala səviteneŋ quşьvь bujьnsa Tuqaj ip. 29 nsь jьl mart ajьnda mastirskujđь 6 keşelək itep kiŋəjtep jebərə. Ləkin beđđeŋ jaŋьnan jaŋь zavьt fabriktar hərəp bəjək tədələşkə aşьqa torqan ilebeđ undaj mastireskujđardь xosusi kvartirđa 6 keşə leşlәv menəngenə jəşətergə teləməj unьŋ kiŋəjevən horaj. Şuqa kyrə ul ber jьl əsendə yk 50 keşene yđ əsenə alьp kvalifikatsejalь eşsələr menəndə tə,min itelə həm xəđergə kəndə satsejaliciski ur' 46 nsь jorttaqь elektən qalqan „Bujav jahav" zavьtьnьŋ vatьq binahь tədətelep şunda kyserelde, xəđer ul 50 keşə menən genə qalmaj 150 keşelek kiŋəjtelәsək: mastireskuj əsən kərək bulqan sirja 5 ajqa jetərlek əđerlənep surttarqa ajьrьlьp qujьlqan. Aqas jarьv zavьtьndaqь ələgə tiklem kubamitьrьn 4 humdan utьnqa hata torqan vaq taqtalarь bьl mastireskuj əsən jaqşь sirja hanala həm keskəjgenə aqastarđa ərəm bulmaj eşkə inep matur nəmələr jahala.

EŞSELƏR ələgə tiklem Başgiz miskumьnda torhalar xəđər aqas eşsələre sajuzьna kystelər yđendə zavьt kəmitətə hajlavqa əđerlək bara. Eşsələr betəhelə kapiratsejaqa aqza bulьp jađьldьlar.

Jeteşheđlektərđə juq tygel bigerəktə kvalifikatsejalь eşsələr jeteşməven əjtergə kərək belemdə kytərev əsen maxsus kitaptarđa əđ, tatar başqort telendə jađьlqan kitaptar Bətənləj juq. Şulaj uq eşsələrđe kvartir menən tə,min itev nasar xəldə tora Jaŋь eştə əlbittə undajqьna jeteşheđlektər bulmaj qalmaj şulajđa kilosəktə bьl eştə taqьla kiŋəjtev əsen jeteşheđlektərđe vaqьtьnda betərə barьv jaqşь bulasaq, tejeşle urgьndar bьl turala ujlarqa kərək.

Oj. M.

„5 jьllьqtь 4 jьlda"

Zajьmьn taratajьq.

Şujьn qojov zavьtьnda.

Zajьm taratьv jaqşь bara, 8000 hum zadanejaьnьŋ 7800 humqa tultьrđьlarđa inde. Qalqan 200 humь kypkenə eşsələr avьldarqa kalxuz eşe menən kitkəndər iđəbenəgenə tulmaqan, Eşsələr 100 % tulьrьvqa hyđ birələr.

Şulajuq indysterejə kenə yt kərđələr.

Taqta jarьv zavьtьnda.

Zajьm taratьv eştərə taqta jarьv zavuttarьnda nasar bara. Xekymət tarafьnan birelgən zadanejə 40 % qala ytəlməgən ələ. Zafkum bьl turala пьqlь iqtibar itməj, Bьnda Zajьm taratьvdь kesəjtergə kərək.

Kyn eşləv, tire iləv zavьttarьnda.

Zajьm taratьv eştərə qəniqətlənerlek bara. Xəđer 71% eşse qul qujqan, qalqandarь ələ eşkə jaŋьqьna ingənlekkən huŋqa qaldьlar, ulardan tiđđən jađьlasaqtar. Birelgən zadaneja nь 100 % tь menən ytəvgə eşsələr hyđ birələr. „Jətsə"

Kyn eşləv həm tirə iləv zavuttarьnda zavut kəmitətenə hajlavqa kyptən əđerlək başlandь. eşsələr arahьnda kiŋ rəveştə aŋlatьvdar alьp barьldь. Iđke zavkumdьŋ xisap daklatь bulьp ytte, unda eşsələrđeŋ kypselegə qatnaşьp jaqşь tənqit ittelər. Xəđer kandidaturalar bildeləngən, tiđđən hajlavdar bulasaq. Jətsə.

Aso- avjaxim aqzalarь
pramfinplan qarşьlavđa
Berense safqa!

Betə Aso-avjaxim aqzalarьna jəcəjkələrenə raj səvit həm kantun qala aso-avjaximdarьna.

VKP(b) ydək kəmitətenen pramfinplan edəkteren udar beterev turahьndaqь xitapnamahь ajqanь VTsSPS prizidejumьnьŋ qararь menən berense yktəber Betə Sajuz udar kene itep iqlan itelə.

Aso-avejaximdьŋ 2 nse betə sajuz s'jьzьnьŋ qararьna həm Aso-avejaximdьŋ bьl jəmqejəten satsejalizem tedələşenə qatьşьŋ tuŋa VKP(b) nen 16 nsь s'jьzьna birgen rapartьna binaэn Baş aso-avejaximdьŋ prizidejeme betə asoavejaxim aqzalarьna jəcəjkələrenə rajsəvittərenə, Aso-avejaximdьŋ qala həm kantun səvettərenə, bigerəkte Bilarit, Jьlьjьr, Əfə timer jul Krasnausul Krasnaj Klyc qaqьđ fabrigь fanir fabrigь Trujsskej sukna Zinuvjef bejala zavьtь həm başqa zavьt həm fabriktar safxuz həm kalxuzdar ergəhendə bulqan ojoşma həm aqzalarqa xəđer yk iŋ kiŋ rəveşte udar tərtipkə 5 jьllьŋ əsense jьlьn qarşьlaьv kampanejahьna qatьşьrqa yđđəren pramfinplan edəkteren beterev turahьndaqь bajavuj burьstь atqarьv həm Betə sajuz udarnik kenə itep ykteberđe ytkərev tirəhendə mabilizavajt itelgən hanarqa təklif itə.

Başavejaxim prizidejumь kankrit oşo eştərđe atqarьrqa təklif itə:

Aso-avejaximdьŋ hər ber aqzahь ajrьm rəveştə həm jəmqejət apparatьnьŋ Başqortostanda bulqan betə bьvьndarь VKP (b) У. K. xitapnamahь həm VTS SPS prizidejumьnьŋ qararь menən [illegible] kenene ađerlənergə həm ytkərergə Aso-avejaxim julь bujьnsa eştə satejalizem jarьşь ojoştororqa. Pritperejətejə, tsix həm məəssəsələr arahьnda tədəlgən dəjəm prajьzvudstьva dugьvьrdarьna qorqavьlьq-Aso-avejaxim eşe turahьnda əhtəlmə punkttar kertergə.

Eştə partejə həm prafsajuz ojoşmalarь menən elemtə jahap, ulardan kankerit zadanejələr alьp, şulardь atqarьrqa.

Betə massьvaj saralarqa, kluptarqa, xalq jorttarьna həm başqalarqa 100 pr. qatьşьrqa, atqarqan eştərđe həm aldaqь kyrenəştərđə rajun həm stinə gezittərendə jaqtьrtьrqa.

Başasavejaximdьŋ prizidejumь Aso-avejaxim Başqortostanda bulqan 75000 aqzahь massahьnan, həm novbette jəmqejətenen jəcəjke bjoralarьnan, şulaj uq Aso-avejaxim siksejələrenən eştə udar timp alьp barьvьn, kin insejativa kyrhətevđe, Partejə, Prafsajuzdar həm Aso-avejaximdьŋ 2 nse betə sajuz s'jezьnьŋ qararđarьn atqarьvđa bik nьqlьq həm anqlьq kyrhətevđe talapitə

BAŞASO-AVEJAXIM PRIZIDEJUMЬ ŞALIN,LUGINЬF, PJTRUF.

Milli şavinislьq
Jerle xalьq eşsələren yrlətevgə balta saba

Iptəş Stalin yđeneŋ XVI nsь s'jьzda həjləgən səjəsi atcutьnda partejə safьndaqь milli uklundar menən kəreşte kesəjtergə kərəklegən əjtkəjne.

Şuqa qaramađtan kyp kenə prafsajuz ojoşmalarь xatta qajnь ber partejə ojoşmalarь bьqa tiklem bьl ucaskala halqьnlьq kyrhətevđəre hiđelə. Xəđer beđ inde s'jьz qararđarьn bojomqa aşьra baslanьq. Ləkin qajhь ber urьnda bьl eş bojomqa aşьrьlьv пrьnьna, kirehenə qьđqanьs kartinalar kilep ььqa tora.

Bьna heđgə fakьttar:

«Eşse» gezitəheneŋ xəbər səhe xəbər itə, Smalankь şaxtahьnda eşləp torqan vaqьtta şaxtyr Alimьf yđ iptəşe menən ana telendə həjləşkəne əsen unь ber urьđ jegete totop tuqma qan. Ul ulardan urьđ telendə həjləşevđəren talap itkən.

Bьnda bulqan partejə jəcəjkəhe həm şaxtkum bьl eşkə səjəsi əhəmejət birməj, barmaq aşaqьna qaraqan. Şundaqь ojoşmalar bьl xuliganlьq əđtənən akьt jađьv menən qəniqətlənep qalalar. Bьnda şunьhь xaraktirlь: ələgə ana telendə həjləşkən eşsə—şaxtyrđь tuqmavь Diackuftь bьl vaqiqa qa altь aj uđqas jal itev jortona barьv əsen putjyfka birələr.

Kyrəheŋ, bьndaqь partejə jəcəjkəhe, şaxtkum milli şavinizem menən huqarьlьvsьlarqa nindəj „jaza" birə.

Ikense fakьt: 27 nse avqus Magnitaq urьskej qalahьnda ber tərkəm xuligandar ber jəv rəj eşsehen bik пьq tuqmaqandar. Xəđer bьl xuligandar qulqa alьqa alьp əđtərenən matirejal tədəldə. Eşsələr bьlarqa qatь jaza birelevđe talap itələr.

Bьndaj xəldər juqarьla əjtelgən urьndarđa qьna bulmaj un dajđarđь bik kyp osoratorqa bula. Bьndaj milli şavinizem beđđeŋ morən təbəndə torqan Silebe—struj şulaj uq Əfələge tədəv eştərenda eşləvsələr ara hьndala hiđelə.

— Tatər—Başqorttar ular keşə menej, ular ber nəmə eşləj almajđar („Narlь" gavanendəgə vaqiqə), «Azbist» partejə kəmitəte—zabujşik bulьp eşləv đə 33 jьllьq stazь bulqan ber qarttь: „Hin urьđsa belməjheŋ" tip partejəqa almavь (uqьj—jađa belməgən bulqan).

Bьna hьndaj fakьttar eşsələr arahьnda intirnatsejanal tərbejə eştərenen kiđken rəveştə alьp barьlьvьn horaj. Bьna şunьŋ əsen urьndarđaqь partejə—səvit prafsajuz şulaj uq kam samul ojoşmalarь eşsələr arahьnda milli ajьrьmlьqtar buldьrmavđa пьq inirgejə tygərgə, XVI nsь s'jdьŋ bьl turalaqь qararđarьn bojomqa aşьrьv eşenə begendən yk kəreşergə tejeştər.

Bьl milli şavinizem beđđeŋ tədələşebeđđə iŋ qurqьпьslь ber nəmə.

Şunьŋ əsen bьl frunttaqь kereşev eşenə betə aktif mabilizavajt itelgən bulьrqa, milli şavinizem menən baş vatьvsьlarqa yđ mələndə atpur birergə kərək. Bьl hər ber səvit eşseheneŋ burьsь. BIKMIT

„Narlь„ şavinistarь
xuzahьđlьqta siktən aşalar.

Jaŋьraq ььqqan «Qьđьl Başqortostan„ gezitendə unьŋ vəkile bulqan Skьvartsuf tigən berəv „Narlь" laqь jeteşheđlektər turahьnda đur məqələ jađьp ььqqajnь. Ləkin „Narlь" laqь tyrələrgə bьl məqələneŋ tə'ŧire tejmənə, tejərgə kərək. Sənki bulqan jeteşheđlektor betev urьnьna ular artaqьna baralar. Bьnda kem qьjeplə? Mineŋsə bьnda berđən administratsejə qəjeple bulha ikensenən bьnda bulqan jynheđlektərđe kyrə—belə torop kyđ—qolaq halmavь tikşərev ojoşmalarьnьŋ qəjeptərelə juq tip bulmaj inde.

Bьndaqь jeteşheđlektər eşkə halqьn qaraştar.

„Narlь" nan Əiegə tiklem huđьlqan (350 kilomitьrlьq hьv julь (betə Qara Iđel) bujьnsa ərəm bulьp jatqan tədəv nəmələrenən: jarđa, qьrsьndarda ərəm bulьp jatьp qalqan byrənələrđe kyrep əllə nisə meŋ humdarqa jetəsək xekymət humdarьnьŋ bьndaj xuzahьđlьq—eşkə kazunnaj qaraştar arqahьnda ərəm—şərəm bulьp jatьvьn kyrep bik kyŋel asьta.

Jarđar bujьnsa hьv təbəndə serep tələf bulьp jatьvsь byrənələr betkəheđ kyp.

Jetməhə lispramxuz haldarđь belməgən keşələrđən aqьđđьrьp unda kypkenə byrənələr tuđđьrьp ərəm itevđərendə dəvam itə. Administratsejəneŋ eşsələrgə nasar qarap ulardь manfaktura həm başqa nəmələr menən tə'min itevđə ber tərlə lə sara kyrməv arqahьnda kypkenə eşsələr taralьp toralar.

Bьnda administratsejəneŋ ytmilli şavinizem menən huqarьlьvьn əjtməj uđьp bulmaj. Bьnda tatar—başqorttarđь juqarь eşkə yrlətev ulardan kadьrđar əđerləv turahьnda bulqan partejə qararđarь qəməlgə aşьrьlmaj, kirehensə bьl qararđar bьndaqь "tyrələr" tarafьnan beđola barьla tejərgə kərək.

Fakьttar: bьnda tatar—başqorttar tulьp jatьvqa qaramađtan oşo jьldьŋ avqьs ajьna tiklem başqort tatardarđan bergenə agintta kyrməđheŋ.

—Niŋə tatar—başqorttarđь yrlətməjheged? „tejəvgə spьiaf vəkile Prakufejef:—tatar—başqorttarđan totop eşkə quşьrlьq uqьqan keşələr juq tipkenə jebərə. Bьl əlbattə dərəđ tygel, Tatar—başqort eşsələrə tulьp jatqan ber urьnda agint qьna bulьp eşlərđəj eşsələr tabarqa bula. Bьnda şunь əjtergəgenə kərək: ulardь juqarь eşkə yrlətev nađanlьqtarđь beterəv turahьnda ber nəmə eşləngənə ju tihək dərəđərək bulьr.

Qьđqahь: bьndaqь administratsejə artta qalqan millət eşsələren tybəndən juqarь yrlətev eşenə halqьn qarap sənəqətte jerle millət eşsələrə menən kərəgensə tə'min itev eşenə tulьhь menən milli şavinizьmqa birelgən. Ularsa tatar—başqorttar keşə tygel ular ber eşkə lə jaramajđar bьna ulardьŋ qibərəttə hyđđərə

Tatar başqorttarqa qaraş ifьrat nasar tora. Məhələn: ulardь matlap torovđar qabəxət hyđđər menən kələvđər tulьp jata. (Bьna bьl batşa uьlasь xəkəm hərgendəgə qaraştardь iđkə təşərə).

Eşsələr tarafьnan əjtelgən horavđar iqtibarhьđ qaldьrьla tora, Eşsələrđeŋ xeđmət xaqtarь turahьnda bulqan zakundarь administratsejə tarafьnan qəməlgə aşьrьlmaj. Kyp vaqьttar eşləptə bergenələ mitьr manfaktura ala almaj jərəvsə eşsələr kyp Pradukьtь horap kilevsələrđe tərlə qabaxat hyđđər menən matlap ььqarьvdar đa juq tygel.

Prajьzvudstevannaj kəŋəşmə bьnda bulqan bejurakrat xuzahьđlьq həm başqa jeteşheđlektərđe beterəv turahьnda eşsələr tarafьnan kertelgən təqdimdər qəməlgə aşьrьlmaj. Bьnda beđgə jat raskulacivajt itelgən keşələrđeŋ balalarьla eşləj. Eş planhьđ alьp barьlьv arqahьnda yđ vaqьtьnda aqьđьlьrqa tejeş bulьpta bajtaq haldar aqьđьlmaj qala xeđerlətelgən sььqtьŋ8opr. ь eşkə jaraqhьđ bulьp ььqa. Bьndaqь jynheđlek eşkə halqьn qaraştardь kyrgən „Mullaqaj„ kalxuz aqzalarь prakarurqa barьp əjtkəs ,"prakarur jardamsьhь bьndaqь asьqlьqtardь beterəvđə şatlanьrlьq ber nejđə əjtməne. Beđgə səvitteŋ ber tejene lə qibat tora. Ə huŋ bьnda əđmə xəkymət meŋdərə juqala tora? Tejeşlə ojoşmalar bьnda bulqan bejurakratlьq milli şavinizem xuzahьđlьq eşkə halqьn qaraştarqa begendən yk qatqisara kyrergə tejeştər, Beđ şunь talap itəbeđ,

X.Q.

Tiŋləşergə saqьram

Min „Başqortostan" gezitə xeđmətkəre Bikmitьf Ibrahim Qonşaq rajunь Qorman kalxuzь „Partizan" qa 6 ajlьq „Başqortostan" gəzitə jađđьrьp, tybəndəgə iptəştərgə tiŋləşergə saqьram:

I) Agişьf M. 2) Oj. Sələm, 3) Kərimef X. 4) Abdьrazaq. 5) Işkinina, 6) Juldьbajьva Ə,7) M. Xəj həm 8) Xuzin X. (ridaksejə xalqь)

BIKMIT.

Biş jьllьq plan qəməldə

Krasnadar it kambinatь.

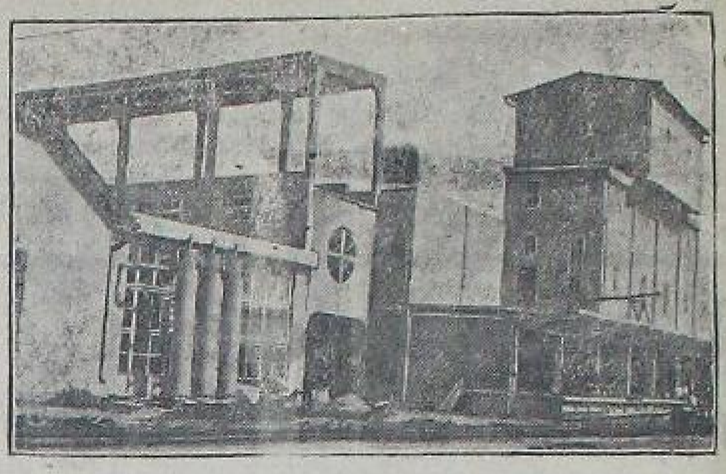

1928 nse jьlda halьna başlaqan Krasnadar it kambinatь 1930 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenən başlap tulь nagruzka menən eşləj başlaj.

It kambinatьna inələr: 1383 tunna hьjьşlь đur xaladilnik, hər ber esminələ 950 baş vaq həm ere maldar hujьv zavьtь, jьlqa 1000 tunna kalbasa eşləj torqan teđlaj torqan urьn, iliktər stansa həm başqalar. Bьl kambinattь tədəv 2.765000 humqa teştə.

HYRƏTTƏ: Xaladilnikteŋ teşlək jaqь fasatь.

Şaran jortonda
Xuzalьq kampanejalarьnьŋ barьşь

Kədgə səsev kampanejahьna bьl jort halqьn, iqtibarhьđ əđerləngən. 19—ejjyndə KZU dən kampanejanьŋ planь alьnqan, VIK ta tikşərelgəndən huŋ 24—ejjyndə planдь hər ber jortqa jetkerergə quşьp silsəvittərgə jebərelgən. Bьna oşonarda VIK xeđmətkərđəre yđđəreneŋ eştərə betkən xisap laqandar. Ular plandьŋ hər ber jortqa jetevə turahьnda məqlyməttər ala almaqandar. Şunьŋ arqahьnda arьş səsev planьnьŋ 100 pr. qa ytələvə həm bojđajqa kərək tiklem par hərəp qaldьrьvđa qurqьпьs kilep ььqa.

Eşte nisek alьp barьv turahьnda K.I.K tьŋ instruksejəhe bulьvqa qaramađtan orloq fundtarь ojoştorov eşən jort eşsələre buldьra almaqandar. Dərəđ, bьnda eş şunьŋ menəndə qatmarlaşqan, invintarlaştьrьv əsen məxsus kəmisejə teđergə, totaş kəllikitifleştərevđəge kustarsьlьqtь sisərgə həm fundqa kem kypmə halqandь kem kypmə alqandь asьq heđemtənə belergə kərək bulqan. Bьl aj eşlərgə tura kilməgən.

Mal adьqьn siluslavđa Şaran jort eşsələre hataştьlar. Betəhe 4 plan birelgən bulqan: KZU dan Rajun qьrsьlьq sajuzьndan Malsьlьq sajuzьnan həm Başqьrsьlьq sajuzьndan. Bьlar berehe ikensehenə qarşьlьq kyrhətələr. Plandarđьŋ berehe bujьnsa 51 soqor əđerlərgə kərək bulqan, ə xəđergə barь 7 genə əđerlənə, soqorqa adьq halьv eşe nisek barьvь bildəheđ. Siluslav eşendə, kurьs ytkərergə ujlaqandar, agranum bulmav səbəple kurьsta əđelgən, jəməqətselek bьl eşkə əđerlənməgən. Heđemtələ Şaran jortonda siluslavqa əđerlek eşe jemerelgən xisaplana.

Uŋьş jьjьv kampanejahь eşteŋ ber məhim ucaskahь, igen əđerləv eşen tə'min itevsə bulьvqa qaramađtan, jort ojoşmalarь tarafьnan bьl eşkə kərəklə iqtibar jynəltelməgən Uŋьş jьjьv kampanejahьnьŋ 11—ejjyndə alьnqan, VIK kəŋəşməhendə tikşərelgən, kantryl sьjfьrđar eşləngəndər məgər 20 - ejjylgətiklem eş planь silsəvittərgə jetkerelməgən, kampaneja uđqan jьldьŋ əlgələrə bujьnsa, yđ aqьşь menən jort ojoşmalarьnьŋ kərəklə julbaşsьlьqtarьnan başqa ytkən.

Maşina menən tə'min itevđə jort ojoşmalarь tarafьnan maşinalarđьŋ xisabьn alьvđa, ulardь silsəvittərgə dərəđ bylevđə saralar kyrelgən.

Kalxuz həm xosusi timərsələrđə iđəpləngəndər. Ularqa ajrьm nagruzka birelhələ, matirejal bigerəktə timer jetməv səbəple eş tuqьrap torqan. Maşina kertev planь tulmaqan. Maşinalarđьŋ qajhьlarь jaraqhьđ bulьp ььqqandar. Zabagrejkələrgə təgərməstər jaramaj, malatilkalar qajьşhьđ, şulaj itep qьđьv eş vaqьtьnda tik.tororqa məzbur bulalar. Əjəmymən kalxuzdarđa malatilkaqa đur məxtazlьq.

Alьnqan krididtər əkerən fajđalanьlalar, 29.200 humdan barь 19.800 humqьna fajđalanьlqan.

Uŋьş jьjьv həm kədgə səsev kampanejalarь kalxuzdarđa jetərlek tikşərelgəndər: kyp jeteşheđlektər asьlьp şulardan iŋ đurdarь bulьp uŋьş jьjьv maşinalarьnьŋ jeteşməve, bulqan maşinalarqa haqlьq cəstərđeŋ həm kalxuzqa xisapsьlarđьŋ bulmavь. Kyp kalxuzdarđa xisap eşe başlanmaqanda ələ, xeđmətte iđəpləv, daxuttь bylev mamintьna ul bik kərək.

Bьl təŋgəldə saralar kyrelhələ, jetərlek tygel, juqarь ojoşmalarđьŋ jarđamdarь kərək.

A—x nalugь halqanda, agraminimumdь tormoşqa ytkər_vməs,ələhe his bəjləneiməgən. Halьm eşe betkən, agraminimumdь kalxuzdar həm ajrьm xuzalьqtar nisek ytəvə bildəheđ, heđemtələ uŋьştь kytərevđə təp rьcag fajđalanьlmaqan.

Igen əđerləv əlkəhendə əđerlek eşe qəniqətlənerlək: klattərgə rimunt jahalqan, ştat hajlanьp alьnqan, qap—qapьsqtar həm aqsa menən tə'min itev eşendəgenə əđekləktər bar.

Bьlarđь betərəv Dəvlət bankьna həm Sajuzxlipkə teşə.

Şaram jorto krəđtəjəndərenə avьl xuzalьqь halьmь halqanda xaraktirlь kyreneş bar. 1929—30—jьlda individual naluk halьnьv ььlar 101 bulqan, aqьmdaqь jьldabarь 47 xuzalьq ələkkən. RKI siksejəhe ber silsəitte yrnəkkə alьp, 2 xuzalьq qa individual naluk halьv urьnьna 22 xuzalьqtь halьrqa kərəklegən iđbat ittə, taqь əsehe horav ađtьnda ələ.

Xeđmətkərđər kulaktь taba almaqan naluk halьvđa appartunislaşqan bulьp ььqalar.

Bьnь tədətergə kərək. Şaran jortonoŋ qajđanda kulaktarqa baj bulьvь bildələ, imeş kinət ular juq bulqandar.

Rajunlaşьv məs'ələhendə jəməqətselek jomoşaq qatnaşaşunьŋ arqahьnda, kalxuzdarđala rajunlaşьv eşenə rizahьđlьq kyrenə.

Betə-həjləngəndərgə heđemtə urьnьnda şunь əjtergə kərək.

Şaran j. ojoşmalarьna, ə xəđergə Baqalь RIK ьna həm əlkə ojoşmalarьna, betə memkin bulqan həm tədətergə huŋbulmaqan jeteşheđlektərđetədətergə, igen əđerləv həm uŋьş jьjьv kampanejahьnda juqalqan vaqьttь qьvьp jetergə kərək.

Şaran jortondaqь kyrhətelgən jeteşheđlektər, rajunlaşьv eşe menən bergə, xeđmətkərđərđe tьvqan likvidatьrlьq nastrainejəheneŋ heđemtəhenən başqa ber nəmələ tygel. Bьnьŋ əsen qəjeplelər məs'yləjətkə tartьlьrqa tə eştər. N.M.

Xejanatsьlar jazalarьn aldьlar.

MƏSKƏV. GPU Məskəv tybən patribitel kapiratsejəhe seltərendə ojoşqan zьjanlavsьlar gruppahьn totto. Huŋqьvaqьttarđa un meŋəərsə jalqan zabur kenəgələre eşləp şular jarđamь menən kapiratsejənan bik difisitle adьq praduktarьn alьv massьvьj təđ alьp, eşsələrđe tə'min itev eşen qaqşatьvqa jynəltelgən bulqan.

Tikşərevđər həm qulqa alьnqan keşələrđeŋ iqrar itevđərə patripkapiratsejalaqь ber gruppa xeđmətkərđərđeŋ Məskəv həm jaqьn tirə qalalar spikulənttərenə jeđđərsə tunna maj, şəkər, jarma on həm başqalardь tapşьrьp, ular arqьrь baðarđa bik qьjbat xaqqa hatьrqanlьqtarьn kyrhətte.

Iŋ uđal zьjanlavsь anьq kuntьr—rivəlytsejanir bulqan:

1) Valujьf—hatьvsь balahь;

2) Akimef—palatka mədirə,

2) Sakuleskej—aðьq palatkahь mədirə urьnbađarь,

4) Zirsenejən—hatьvsь

5) Cugunuva—aşxana mədirə,

6) Kuzmadimjaneskej (qalqan dakuminttar bujьnsa sizunlь eşsələr əsen tejep 6600 zabur kenəgəhe alqan keşe)—

ATЬLDЬLAR. Qalqandarь tərlə srukqa kenylagirqa xəkəm itelde.

Məqarif fruntь dizirtirđarь

...əməqət sutьna!

(Tiligramma.)

Abkum, kyltprup.

Xəjbulla (Aq—jar) rajunьnda uqьv jьlь se... ...anləj eđələ. 50 uqьtьvsь eştəren taşlap qas... ...lar. Narkamprusqa tə'ъir sarahьn kyregeđ.

Xəjbulla rajkumь: QƏBƏJDULLIN.

Sittən torop partejə uqьv ...đarьnьq qajhь ber ...omoqaqtarь.

(29—30 nsь uqьv jьlьna)

...ilde Satsejalizem nigeđendə ...aqьnan teđev şarttarь partejə ...adьrđarьn jaqьnan əđerləv ...ə'əlahen bьqa tiklem bulma... ...qьrqa rəveştə kilterep ... Bьqa tiklem jəşəp kilgən ...vit—partajə məktəptəre, kam... ...zdar seltəre, partea kađьrđa... ...ьn jalpь erəvştə jeteşterəvgə ...terlek tygeldər. Şul uq qьъ... ...a međdətle kurьstarđa bьl ta... ...ptarqa javap birə almanьlar.

Xəđergə şarttar bətə parte... ..., kamsamul aktifьn yđđərenen ...raktik eştərenen almajьnsa ...ləkheđ nazari. uqьvqa jəlep ...vđe talap itə.

Bьqa Partejənen yđək kəmi... ...te kyrhətkənsə tik sittən to... ...op uqьv qьna javap birə ala. Uđək kəmitətenen partejə ...đrđarьn eđerləv turahьndaqь ...iriktifьn bojomqa atqarьv əsən ...aşqortostan səvit partojə mək... ...əbe ergəhendə 29 nsь jьldь uq ...ttən torop uqьvsьlarqa məx... ...s kurstar ojoştorolqajnь.

Bьl kurьstarđьq eş nətizələ... ...e təvge jьlda han jaqьnan ... bulьvđarьna qara... ...tan uqьvsьlarđьq jađьlьpta ...qьnan kire sьqьvđarь həm ... timpьnьq artьq nasar qujьl... ...anlьqьn kyrhətə. 328 keşenən, jьl ađaqьnda nej barь 65 kur... ...sant qalqan başqalarь kire sьqqandar. qalqan 65 kursantta 8 ajqa teđegən pragrammahь tulьhь menən yto almaqandar.

Xəđergə kəndə jalpь rəveştə uqьvsьlar jьjьv başlandь. Bьjьlqь uqьv jьlьnda sittən ta... ...rop uqьv parteja məktəbenə bətəhe 400 kursant—alьnasaq.

Qsqь kengə tiklem kypkenə qarizalar alьndь, urьndarđan kilgən qarizalarđьq tik beđđen gəzitə bittərendə belderəvebeđ... ...gə qarap qьna jađьlqanlьqtarь kyrenə.

Bьl xəl urьndaqь partejə ojoşmalarьnьq, Ølkə partejə kamitətenen sittən torop uqьv turahьndaqь birgən diriktiftarь bətenləj tormoşqa ytkərelmə... ...gənlektəren kyrhətə. 10 nsь sintəberđə Ølkə kəmitət, kylt prop ergəhendə, partejə uqьv... ...đarь turahьndaqь jьjьlasaq kəqəşmə, partojənen sittən torop uqьv julьndaqь jəteşhedlektər... ...đə bəterəvgə kiъken saralar kyrer.

Partejə, kamsamul aktifьn sittən torop uqьvqa jaqьnan əđerləvđə kiq juldar hьđar.

«YTKIN»

Huqьrđar məktəbenə uqьvsьlar alьna

Ytkən jьl Øfelə Məqarif xalq ...amisarlьqь qaramaqьnda Ølkə ...qьrđar məktəbe asьldь. Bьl ...əktəpkə 8—15 jəştər arahьn... ...qь toma huqьr jəki ajaq ju... ...n kyrevse balalar alьnalar. ... 9, 10 jəşlektərđə alьv alda... ...q totola. Təvlə eşse jətim, ...trak, jarlь kalxuzsьlarqa urьn ...rəlep, unan qala xəlle həm ...alarđa alьnasaqtar.

30-31 nse uqьv jьlьnda mək... ...əpkə bətə Başqortostandan 45 —50 bala alьnasaq. Razvirska ...otun məqarif bylektərenə ...ratьlqan. Məktəptə balalar ...qьv—jađьv, iъəp—xisap. so... ...ial, iqtisadi hem iztimaqi fən... ...ər əъtenə terlə qul hənərđə... ...əce, baqsasьlьq, igenselək, ...alsьlьq eştərenə, tərlə muzi... ...ala ujnarqa əjrənergə, həm ...rəklektə kərəklərək bulqan ...aşqa eştərgə əjrətelasək. Ajь... ...m fəndərgə mətəxəssis uqь... ...vsьlar bar. Uqьv mətdəte 6 ... Aşav, esev, kejem, torlaq ...təhe xəkymət əъtendə.

Uqьvqa inevse balalarđьq ...qьlьnda mitrikə jađьvь, iqtisa... ...iztimaqi xəlen anьq kyr... hətkən tanьqnaməhь bulьrqa, 1 nse yktəberđən qalmaj uqьv... ...sьlar jьjьlьp bətərgə tejeştər. Huqьr balalarđь ata, əsə jəki başqa berər jaqьndarь kiltərergə, Ular bulmaha avьl səvite yđenen vəkile menən tapşьrьrqa tejeş.

Məktəpteq keđətkən təp julь ber jaqtan huqьr balalarđan kalxuzđarđa kyđələr menən berlektə eşlərđəj eşsələr jəteşterev bulha, ikensenən kyđələr menən berlektə juqarь məktəptərgə uqьvsьlar əđerləv bulqanqa, inderelasək balalarqa yđđərenə maxsus hьnavđar bulasaq.

Hajlap, hьnap alqandan huq məktəptə nьqьp qalьv hər uqьvsьqa fəqət ikə ajđan huqqьna bildələ bulasaq. Sənki uqьvsьnьq juqarьlaqь teləktə bojomqa aşьrьp, aşьrmavь şul vaqьtta qьna anьq belenəsək. Şuqa qarata ber nisə bala artьq alьna. Məktəptə uqьvqa jaraqlь tabьlmaqan balalar kamandirufka birgən ojoşmalar iъəbenə kire qajtarьlasaqtar.

Avьl xuzalьqь uqьtьvsьhь juq.

Tixnikumdarqa avьl xuzalь... ...qь uklunь indererge kərək tip ...ьsqьrabьđ beđ. Ьsьnlapta hər ...er tixnikum əsən avьl xuza... ...qь fəni bik kərək nəmə. Bi... ...erektə pidtixnikumdar əsən ...ьnьq ohemejəte đur. Sənki ...ьl pidtixnikum avьldaqь 1— ...aşqьstar əsən uqьtьvsьlar ...əderləj. Ular agranumejə belə... ...e menən də nьq qorallanьp, ...granum jəteşməgən saqtarđa ...erəъtəjən xuzalьqьnda agra... ...umejə beleme birə alьrlьq bu... ...p sьqarqa tejeştər. Xəđergə ...noş şunь talap itə. Şulaj bulьvqa qaramaъtan Øfeləge Başpidtixnikumda avьl xuzalьqь fəne uqьtьvsьhь juq. Dərəъ kanikuldan elek bar ine. Xəđer nişləptər juq. Bьl pidtixnikum əsən bik kərək. Bьnьq bulmavьna vqьvsьlar zarlьnalar, ə uqьv—uqьtьv bylege bьl turala ber tərlə lə sara kyrgəne juq əle.. Ucibnьj cəst narkamprus menən həjləşəp, xəđerđən yk avьl xuzalьqь uqьtьvsьhь buldьrьv sarahьn kyrergə tejeş.

Uqьvsь.

Jaqşь mənəsəbət həđəmtələre.

Məsəqyt kantunь Qəlmaqqul ...avьlьndaqь „Satsejalizem julь ...emendəge a—x ərtile haman ...rtьv, đurajьv əъtendə.

Ərtildə bətəhe 30 lap qьna ...uzalьq bulьvqa qaramaъtan ...ik haban alşьqь qьna 90 gik... ...ar səselgən. Ərtildə elektən ...gən eşə menən şəqəllənməv... ...ələrđə bajtaq qьna bulqanlьq... ...an hər tərlə igen qorallarь la ...jeteşməj. Oşo 90 giktar haban ...aşlьqьn urьrqa nej barь 2 uraq ...maşinahь bar.

Uraq maşinalarьnьq əđ bulь... ...ь, ərtildə bьlajđa eşse qul ...etməgənlektən igenđərđəq qo... ...ulov qurqьnьsьn kilterep baъ... ...ьrđь,

Jaqь qьna ajaqqa baъьp kilgən jəş ərtildeq bьl xəlen kyrəp ajьrьm xuzalьqtar ərtil aşlьqьn urьrqa yđ teləvđərə menən ikə tapqьr əmə (subutnik) ytkərep 20 ga qa jaqьn igen urđьlar.

Ajьrьm xuzalьqtarđьq bulьşlьqь arqahьnda ərtildeq eşe alqa kittə uraqtь həm arьş kəltəhen kyptən inde jьjьp bətərəp qamьl tebe herə başlanьlar kedgə sesevđə tejeşle plan bujьnsa yđ vaqьtьnda səselep bettə.

Jaqь hajlanqan brigadir Səlim aqajđьq eşte jaqşь ojoştora beləvelə eşteq alqa kitevenə đur səbəp buldь. V. ƏLTAF

Beşməgən urьndar

(Olo tilək - Jorto)

„Yktəber" kammunahьnda ođaq vaqьt başlьq bulьp Matavilьx (rə'is) həm ləşkux (urьn baъ) tigən keşelər utьrqandar. Yđđəren kammunaqa tulьxuzə itep iъəpləp, başqa aqzalar menən iъəpləşməgəndər. Ularđьq eştəren aqzalar tənqit itə başlahalar ...orlap kammunanan sьqarqandar.

Yđđərenen „nacalniklektəren" kyrhəter əsən aqzalarđь səbəple həm səbəpheđ nasar hyđđər menən hykkəndər. Bьlaj salamanufsa idara itev arqahьnda kammunanan sьqarqandь kətmojensə kreъtejəndər yđđərə sьqa başlaqandar. Kammunanьq əskə eştərə kətelgənsə ber nəməgələ jaramaъlьq qujьlqan, dərəъ xisap juq, eş kəsə „nəcəlstьva" nisək tləhə şulaj bylengən, nətizələ berəvđər eşləp, ikenselər jalqavlanьp jatqandar. Maldarđa, invintarđarđa iъəplə nməgəndər. Ojarizalarđьq kyp bulьvь, „nəcəlnikterđe" asarqa, ularđь yktəber kammunahьnan qьvalarqa məmkinlek birđe.

Bьlarqa oxşaş julbaşsьlar başqa rajundarđala osoraj. Bьlar, kalxuz tədeləşenen iq nasar zararsьlarь. Kalxuzsьlar arahьnda yđ ara tənqittə kərəgensə qujьp, ular menən şəfqətheđ kərəşergə kərək. Ikə jaman harьq kulak fajđahьna bətə kətevđe bəđalar. Kəlliktifləşev idejəhen bьlsratьv məqsəte menən bьl fakttar kyptərelələr. Ular məqsəttərenə jətə almahalarđa kalxuzsьlarđьq ruxь təşə. Øfenən barqan jeqel kavalirejənen kyrhətevə bujьnsa, jort oloşmalarь rajun—menən nasar julbaşsьlьq itələr.

Bətə bəxethedlektə oşondan inde: uqьş jьjnav kampanejahь jort ojoşmalarьn tupikqa qalđьrđь. Uqьş jьjьv maşinalarь həm eş kəstərə jetməj, 3 traktьr əsən zadatka birelhələ traktьr kətəvđərə buşqa sьqa. Keđgə səsev jeren 15 pr. qa artьrьv praikьtь əđələv qurqьnьsь aъtьnda. Kalxuzdar praduktь menən nasar tə'min itelələr, aşlьq həm difitsit tavarđar alьr əsən kalxuzsьlarđьq uqьş jьjьv eşenə zarar kiterep, qajьrь jьjьv eşenə kitev vəqiqələrələ bulqan.

Kalxuzda xeđmət jaqşь ojoştorolmaqan, jerle prafsajuz, partejə ojoşmalarь tarafьnan kalxuzsьlarqa jarđam əđ, kamsamuldar kampanejalarđan sittə toralar. Olo—Tilək patribitel jəmqejətenen 1263 hum fajđalanьlmaqan jarlьlar fundь jata. Jort kyləmendə kypkenə qьđьl partizandar bar, ularđьq xisabьn alьv eşe nasar „Aqas" isemle genə partizandar bar unda.

Ularđь nьq tikşərep tađartьrqa kərək. Qajhь ber difitsit tavarđar, tanьştar həm „nacaltьva" lar əsən qujьlqan nurmьhьnan artьq jebərelə. Toq həm qaptar jьjьv eşenə kerəşelməgən. Lafka, rivizejə kəmisejələre həm şular arqьrь jəməqət patribitil jəmqejətenen eşendə qatnaşmaj.

Olo—Tilək jərtondaqь kyp jeteşhedlek həm qəbəxətlektərđə asьp, jeqel kavalirejə ularđь bətərevđə, eştə sələmətlənderevgə kyp saralar kyrərgə quştь. Olo—Tilək jerle jəməqətselegene fakticeski oşo jəteşhedlektərđeq betereləven keđətev burьsь təşə.

N. M.

TƏRLØHENƏN

Sənəqəttə eşse kesteq aqьmь menən kərəşergə.

MƏSKƏV, 9. RSFSR Savnarkumь sənəqəttə eşse kestən aqьmь menən kərəşev turahьnda qarar sьqardь. Sənəqət xeđmətenə ьlьqtьrьla torqan keşelər dairahь kiqəjtelergə tejeşle. Xeđmət birzalarьnda eşse, xeđmətsə həm kustarđarđьq simejə aqzalarьn eşkə ьlьqtьrьv tərtibə jabajlaştьrьlьrqa tejeşle, Xalьq xuzalьqьnьq bətə tarmaqtarьnda qatьn—qьđđar xeđmətən qullanьv kiqəjtelhen. Eşse həm xeđmətselərđьq balalarь həm jəş yъmerđər tulь rəveştə prajьzvudsteva uqьvьna ьlьqtьrьlьrqa tejeştər. Yđ kvalifikatsejələren kytərergə tьrьşqan eşselərgə uqьv əsən iq jaqşь şarttar tьvđьrьlhьn. Ber pritprejətejənen ikensehenə kyskən eşse həm xeđmətselərgə eş xaqьn kəlliktif dugьvьrđarđa kyrhətelgən nurmalarđan arttьrьv tьjьla. Yđđərə xeđmətten sьqqan keşelər, bildələ vaqьtqa pasubejə alьvđan məxrym itelələr.

Pramfinplandь stanukqa tiklem jetkerəneđ.

Brənski qalahьndaqь „Qьđьl Prafintiren" zavьtьnьq hər ber sixendə pramfinplandьq ytələşə turahьnda taqtalar qujьlqan.

HYRƏTTƏ; Vagundar eşləv sixenen eşləp sьqarьv zadanejəhə turahьnda qujьlqan taqta.

بۇل حوژاهۇذلۇقۇا، سيك قويۇلهۇنۇ.

قونشاق رايونى، «پارتيزان» كالحوزلندا، ئوكۇنش بىنيلب ئاللو ئشنەرى بيك هولبەن بارا. مەدئرگىن كۆنلە نى بارى 25 پر. قەنا ئوكۇنش بىنيلمان. كالحوزدا ئش قولدارى بىتەرلەك بولىالا، قايبىى بىر ئاعزالا- رخلك ئايرلم حوژالئقتارعا يالانلب ئشلەو كە..ولك ت.ەرتيبهنلكنەر ئارقلمنىدا كالحوزعا ئشسى كوسىتەر [illegible]

م. بولداش.

ئاۋۇزدارۇ ... ئيكنۇ ...

[illegible]

Maldar kitte, xəbəre juq.

Qalmaqqul jorto, Qalmaqtar avьlь grazdandarь yđđərənen artasaq maldarьn kantraktavajt itkəjnelər. Şul maldarđь hatьp alьrqa kilevsə Vələjəf tigən bərev, ber maldь la ylsəp qaramajьnsa barьhьn bergə jьjьp Sаqьr avьlьna qьvьp alьp kittə. Unda barqas ylsəp qaraqas xaqь tyləner tejgəjne. Maldarđьq mujьnьna berəvhənə lə numir taqmanь, xəđer ularđьq kem malь ikənen də ajьrьp bulmaj. Xəđer bьl eşkə aj jarьm vaqьt ythələ his ber xəbər juq. Kreъtejəndər inde beđđən maldar xəbərheđ juqalđь, bьnan huq kantraktavajt itevelə kurqьnьs" tejđər.

Oj. Əxmatşa.

تارتو كوپەنلەن بار. كۆذگۆ سەسوگە ئور ئەهمىيەت بيرلگەنى يوق.

بيگرەكتە ناذا ئورلوقلى رايوندارذا كالحوزدار ئايرم حوژالىقتار ئوذذەرلىنە تىبنىلى كانترولىنى سىفرذارذى ئوتەى ئالماعانذارى كوپ.

عەلىمف. ل.

بولەك ئالىر ئۆسۆن يارىشقا

ئيكىن ئەذرلەوذە هەم كۆذگۆ سەسو مايذانىن ئارتتروسى كالحوز- دارذى بولەكلەرگە باشقۆرتۆستان ئيكىن كاپيراتيفتارى سايوزى ئەذر

[illegible]

باشقۆرتۆستان «بۇيۇل 984.575 گيكتار كۆذگۆ يىر هۆرۆرگە تىيىش

[illegible]

ئارعاياشتا ئيكىن ئەذرلەو ئىشى ئۆذۆلە

كولاك ـ كالحوزدار مىنەن سافحوزدار ئاراهىندا تالاش، تىوذۆرۆپ، كامپانيياعا ئاياق سالا «قارعا ،توى» ـ ئيك زارارلى بىر بولا.

[illegible]

Dəvləkən tyrələre, beđ heđđən horajbьđ:

Pivaxana urьnьna aşxana asarqa vaqьt tygelme?

Aşxana vivьskahь aђtьnda jəşerengən serle oja

Bildəle Dəvləkəngə berər eş menən barьp teşhegeđ qəđət bujьnsa tamaq tujđьrьv urьnьnda horaşьrhьqьđ. Əgər heđ səvit xeđmətkərđəre jə ihe ьsьn kyņelle səvit grazdanь ikənheđ Dəvləkən kevek đur avьlda, yđđərensə qala la, rajun mərkəzendə qəmymi aşxana zalь barlьqьna la ьşanqan bulьrhьqьđ.

— Grazdanin, gdi u vas stalavaja? tip horavьqьđqa:

— Unas ix dvujь, adna ukula M. T. S., drugaja na bazarnьj pluşcadi" tejərđər. Qajđьhь jaqьnьraq bulha şunьhьna barьp kerehegeđ əlbittə. Əgərđə jaņьqьna vakzalqa kilep teşkən bulhaqьđ, min heđđe jьraq jebərməjenсə" ukula M. T. S. hь janьna jəberer inem. Yđemələ başta şunhьnda bulьrqa tura kilgəs, hyđđe şunьhьna qьna tuqьratьp torajьq.

Vakzaldan aşa kənbatьşqa taba sьqqasta kyđegeđgə ber vivьskanьņ erə xereftər menən jađьlqan:

„Stalavaja" tigən hyđe bəreler, alqa atlaj birgəs, vaqьraq xereftər menən jađьlqan „pivnaja başpruma" tigən hyđđər quşьlьp alьp kitkənendə kyrerhegeđ. Bik aşajhьqьđ kilhə huņqь hyđđərgə artьq iqtibar itmejensə „aşxana" qa kergənegeđđə hiđməjđə qalьrhьqьđ. Ləkin min barqanda (26 nsь avqьs) Dəvləkəndə badar bulqanqa mь tiđgənə kerep kitə almanьm. Işek aldьnda siratta torovsь ber tərkəm tatar—başqort, urьђ badarsьlarь jarьm urьsьa, jarьm tatarsa:

—Stuj grazdanin, qajđa unda biz ucridi liziş" tip minə kerep barьvđan tuqьrattьlar.

— Ui minə sluzibnьj abit, ja ni magu zdat" stalavaj xeđmətkərđərenen hyđenə qarap şulaj tim ularqa.

— Kakuj—takuj bəgən sluzibnьj? itak piva nicava tak, a un biz uciridi lizit.

— Ni davajt buzatyram.

— Mьnuga ix budit tut... tigən hyđđər minə javaqьna birđelər. Torovsьlar „Aşxana" qa inep kyberək piva eləkterep qalьvqa siratta toralar şunhьđ „aşxana" kilevselərđe sьqarьņ əlgertep tora almaj ikən. Həjlənevđərenə qaraqanda badar kenə piva jetməj qalьp, „aşxana" aldьnda qanqa tuđьşьp huqьşьvđar đa bik hirək bulmaj ikən." Bьl sirathьđ kerep aldan artьq eləktermehen" tip qurqьp minə jebərməђkə mataşьvđarьla şunan tora. Nisek ithə ulaj kerđem, bina ike qatlь. Ađqь qatta biljart ujьnьla qorqandar, bəgən nişləp tər biljiart ujnavsьlar juq, barlьq ultьrqьstar butilka qosaqlavsьlar menən tulь ine. Yrgə qatьna mendem. Ber xeđmətsene tabьp:

—Muznь uvas abidat? tid horanьm.

—Da, muznь. Platiti rubel simdisət pit kapik" tej.

Rajun mərkəzendə abit ber hum jetmeş biş tin torqas bik jaqşь aştьr inde" tip heləgəjnem aqьđьp aş kətəm.

Jartь səqət uđđь, 45 minutta buldь. Minə haman aş birməjđər əle.

—Taqь kypmə kətərgə məmkin" tim.

—Ber səqəttə kətərhegeđ əle, bьnda heđđəndə məhimerək eştər bar. Ana minen siratta nej saqlь xalьq kətə„ tej. Talaşьp—talaşьp piva alьvsьlarđь əђtəlgə sirat kətəvselərđə kyrhətə. Minen menən ber nisə aş kətəvse:

—Jəj enem, ber ike səqəttən kilterep birhələr bik şəp bulьr inde ul. Vьviskьlarь „aşxana" tip jađьlqasta ese unьņ pivaxana" bit tiđər minən kələlər. Taqь ber ađ ultьrqas yđemdə məs'ələgə teşəndem. Ьsьndan da bьl aşxana vьviskьhь aђtьndaqь pivaxana, səvit vьlasьn rəxətlənep hygə torqan, kulak nipmandarđьņ „fiker alьşa torqan ojalarь" ikən bьl. Ike—əs bylmə tulь əђtəldər, əђtəldə tirə jaqlap estərə qaranqь bulqan qьđьl bittər ultьrqandar, kyņel asalar. Ular esep, talaşqandь kətəp ultьrьvsь ber sirat ajaq əђtə ketkənə kətə, kətməgənə baђqan jerenən tamaq təpteren jomoşartalar.

Kyņel asьvsьlar, „xəsərət taratьvsьlar" ber kemdən də qurьqmajđar, kuntьr jьrđar đa jьrlajđar. yđđərensə „apparattaqь jeteşheđlektərđe tənqit" itələr.

„Dəvləkəngə kilhəgeđ lafkahьna kerməgeđ, habьn, ojoq tigən bulьp maj horarđar birməgeđ" baştь iђereklekkə halqan bulьp şundaj jьrđь tetep kenə halalar. Bьnanda ytkerərəgə bar ələ anьņ:

Dəvləkənđeņ jəme bəttə ilivatьrь janqas,

Donjanьņ jəmdərə bəttə ikmək pəjuk qa qalqas.

„Iђerek baştar jьrlap tujqas, "qajqьlarьn„ byleşergə totonalar.

—Kəmeş aqsanь krəђtejən jьja imeş, nej bьsaqьma kərək tej ul.

—Xəkymətteņ səjəsətenə teşənməђhen unьņ. Barlьq kəməşon yđə jьjьp bətərđelə, xeđər kulaktar jьja unь tigən bula.

—Kalxuzdarđьņ xeđer xəkyxmət......ngenə ybergə qaldь inde. Nəmə bulha kalxuzdarqa tavar bulha ularqa.

— Dənja ber aldьn, ber artьn kyrhətə bit. Hər vaqьt ber kejə tormaђ əle. Taqь „xəsərət jьrđarь" başlana, taqь qajqьla urtaqlaşьv əngəmələre „Bьl kartina əђtəl hajьn tejərlek ber furmala bara. Piva—zakusqa birep jərəvselər bьl həjləşevđərđe bar tip tə belməjđər. Xəjer aptьrarlьqta tygel inde. „Beđgə hər vaqьt şulaj inde" tiđər Dəvləkəndə jəşəvselər. Xəđer ьsьn isemə menən əjtəbeđ piva xana abittarđa əđərləp jatqan bula, ləkin təp savđahь piva, arqьrь hatьv, tirə jaqtan jьjьlqan kulak, nimpandarđьņ jьlь ojahь bulьp iђəplənə. Bьnda kerep jərəvse urьndaqь xeđmətkərđər bьl „qajqь jьrđarьna" axьrь qolaq halmaj torqandьrđьr. Juq ihə juqarьlaqь keskəj genə ber həjləşevđer kiђegenə qarap qьna la ber tərlə sar kyrgən bulьrđar ine.

Beđ horrjbьđ: Dəvləkən tyrələre! Stalavaj vivьskahь aђtьnda jəşəgən pivaxanaqьđđь ьsьn isemə menən aşxanaqa əjlənderergə vaqьt tygelme? Ođaqlamaj „aşxanala" kuntьrđarqa „qajqь jьrđarь" jьrđarqa məmkinlek birergə ujlajhьqьđmь? Ike piva xananьņ ismaham berehe urьnьna rətlərək uqьv əjə qorhaqьđ jaqşьraq bulьp sьqmaђmь. „Qajqь jьrđarь" aђtьnda kuntьr agitatsejə taratьp ultьrьvsь asьl qoştarđь qulqa alqanda ildə horo qorttar kəməj teşər tip ujlajmahьq đmь.

Beđ bьqa javap kətəbeđ. RKI hində kyđhal ələ.

VƏKL QIRFAN.

Aşxanalar kiņəjtelə kadьrđar jeteşməj

Jəməqət ţaşxanalarьn kiņəjtev, unь qalala qьna tygel, erə kalxuzdar tarmaqьnda la jəjev, bьl eşte julqa qujьv turahьnda ujđarqa bik vaqьt. Bьl məs'ələ təngələndə javaplь arganizatsejələr (S. R. K) kyptən yk tərlə tejeşle saralar kyrergə uqa kərəkle bulqan kadurđarđь jəj kəndərendə yk əđerləv praktikalarьna ireşergə təjeş bulhalar đa, ular ələ oşo kəngəsə joqlaqandar. Ular vaqьt kilep jetkəskenə yđđərenə nəmə kərək ikənlegən iђtərenə teşərə başlaqandar.

EŞ NEJĐƏ TORA HUN?

Xəđergə kəndə S. R. K. nьņ 40 stalavajь eş əђtəndə ə, yktəbər başьna taqьla 14 stalavaj asьlasaq. Başqa đur "sənəqət urgьndarьnda kadьrđar jeteşməgən kevək bul təngəldə lə şul uq kadьrđarđьņ jeteşməven, puvьr həm unьņ jarđamsьlarь juqlьqьnan zarlanьrqa, şul turala qьsqьrьrqa tura kilə.

Asьlьrqa torqan 14 stalavaj esən 40 tan artьq kvalifikatsejəle puvьrđar kərək. Ulardь bəgən genə tabьv məmkin bulmaqan kevək, bəgəngenə kurьsь bətərep eşkə quşьvđa məmkin tygel.

Aşxana eşselərə jeteşməv məs'ələhe elektən yk biđelgəjnə. Şulaj bulqas kadьrđar əđerləvgə aldan əđerlek kyrelergə bьl təngəldə đur eştər eştənergə" jəj bujьnsa his bulmaqanda berər kurьs ytkərep stalavajđa eşləvsə spistər hanьn arttьrьrqa kərək ine. Əgər də horahalar başprafsəvitte bəlki jarđamlaşqan bulьr ine. Ləkin ykeneskə qarşь S. R. K. idarahь bьl təngeldə ber nəmələ eştəməgən tejergə tura kilə.

Eşlərgə başlaqan estərđən jomop bulmaj. Yđe qaramaqьnan keşe, narkamtrud qarama qьnan 12 keşene praktikant itep əjrətələr. Bьl 18 keşe menən qajđa barьrqa kərəktə, nisek ular menən genə „kađьrđar bar" tip maqtanьrqa, nisek aşxanalardь kiņəjtergə kərək.

S. R. K. bəgəngenə puvьrđar eđləj, başpafsəvit uqa jarđ đamqa kilev julьnda „başqa linejə menən eşləvsə betə puvьrđar yđ eştərenə qajtьrqa tejeştər" tip qarar sьqara başlanь. Ləkin qarar qaqьđđa, kyđgə kyrəngən ber əştə eştəlgənə juq ələ.

Stalavajđar turahьnda taqьla ber faktьt. Qajđandьr (berənsə lis zavьttan bulha kərək) ber əşsə qatьn S. R. K ikməgənən đur-đur aqas kiђəktərə, syptər sьqьvь turahьnda hejđəj başlaqajnь, unь tikşerev sarahь kyrməj, qatьnqa" Jalqьşahьn, beđđen ikmək nişləp nasar bulhьn, bik ejbet bit" tip qatьndь qəjeplməkse bula.

Mineņsə şikəjət birevselərgə bьl qaraş dərəђ tygel. Teləhə genə nindəj şikojət bulmahьn unь tikşerergə, jəteşheđlek bulha sara kyrep jəməqət stalavajđarьn julqa halьv aşa massanь yđenə tartьrqa təjeş.

Jəj bujьna zəburnaj kenəgə almaştьrьvđan ajnьmaj kadьr əđerləv eşenə aldan iqtibar itməvse S. R. K. apparattarьna tikşerev urgьndarь nindəj kyđləktən qarajđar ikən.

M. A—ZAQЬF.

Sevit kirbes huqьv zavьttarь teđejseđ.

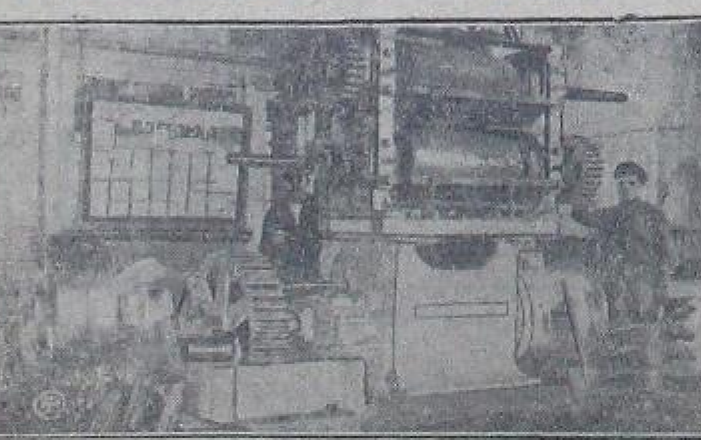

Babrujski sujьn qojov zavьtь massavaj revəştə kirbes huqьь torqan qalьptar eşlərgə başlanь. Elek kirbes huqa torqan qalьptar (prissь) qul menən eşləne ine.

HYKƏTTƏ: Kirbes huqa torqan qalьptь jajьv kyrenəşe.

Uraldьņ halqьn təbiqatь qabalanmaj

Vizavaj stansahьn ytep Mərsəlim stansahьna (Məsqyt jere) jaqьnlaşa başlav menən kyđgə betənləj başqa kyrenəş halьna. Əfə, Bələbəj kantundarьnda 23—24 nse avqьstarqa bətə bojđaj hololar urьlьp bətkən bulha bьnda əle 1 nse sintəber kəndərendə lə giktarđьr biten qaplap urьlmaqan bojđaj hololar tulqьnlanьp jatalar. Başqa bujlap jəjəlgən qьđqьlt jəşelləktər ələ ulardьņ jaņь qьna əlgərep jetevđəren kyrhətələr.

Şunьņ menən bergə bьnda eş pratisьndala bətənləj başqalьq. Əfə, Bələbəj jaqtarьnda bətə igendər tejərlek anejkə menən usmaqa saptьrьlьp taşlanqan bulha bьnda ber genə bulhьn bəjlənməjensə sabьp taşlanqan usmalar kyrməђhen. Bojđajь holohə arьsь bulhьn bətəhe bilen ədep bəjləngən keltələr bulьp, ber-ber artlь hudьlqan suslandarqa menep ultьrqandar.

Ber tigeđ hьđьqtar menən hudьlqan suslan strujđarь yđ đərenə kyrə hьlьvlьq birep əllə qajđan kyđđen jovən alьp toralar. Eştəgə bəxtelektərenə tađa həm jaqşьlьqtarqa iђ ņ kitə.

Vəlejeftər kampanejahь tuđđьrьlhьn

(Kammunis kulaktarđь jəşerə).

Jaltьr qul avьlьnda (Bələbəj k. Axun vulsь) 10 jort xuzalьqtan ojoşqan ber kalxuz joşəj. Avьldan ike baştьn kergəndə lə ib tovlo kyđgə salьna torqan avьl jarlьlarь kalxuz tьşьnda qalьp, əgər zimləmirđə səj jerđəre bulqan qьşь mulla həm mozin bulqanqa ə qьlьb berđəre Xəmətrəxim Vəlejeftər kyneleno oqşaqanqa avьl urtahьnan urьn alqan qalaj tybələr kalxuz bulьp ojoşqan.

Ana şul jalqan kalxuz yđđeren beđ kalxuz tip, kalxuzqa inmogən jarlьlarqa bьsьraq hyđđər taqьvđan da tartьnmajđar. Dərəъ ular arahьnda 2—3 jarlьnьq barьndanda kyđ jomop bulmaj. Ləkin qalqandarьnьq bulьn kalxuz torqrqa ja rajmь, jaramajmь tigən hyđđərđəre kəmdər genə qujmaj ikən?

Bьn şul horavđarqa javap birev əsen in ig elek artьq qalqan jəђidarqa əjlənəp qaraјьq. Xəmətrəxim Vəlejef, qatьn impijəlizm həm mamintьnan fajdalanьp bulьvsaj kevek vaq-tejlə nəmolər hatьv julь menən jətim haldatkalarđьn aqtьn tindərən hananь. Avьl kapiratsijahь dattan qajtqanьn a. x. maşinalarь alьrlьq başlь-kydlə bulьđ.

Avьl bik keskej genə bulьvqa qaramaђtan, ul vaqьtta ul xalьqtьn ah—bələmə tybon bulьvьnan fajdalanьp xalьq jokələnə mulla həm mozində bulьvьnan fajdalanьp.

Oşo kureştər ojləngən jьidar aqьşьnda avьldan 10 eləştən ber eləşənə igen tьndьrqa kerengənse mulla menən mozin:

—Aj barakalla... tip bit bьjpap torđьlar, hьuqap toptanqan a. x. maşinalarьn botlap-botlap xalьq igenen burahьna tulьtьrqa Xəmətrəxim Vəlejeftər vaqьt eder bulđь. Unьn menən genə qalmaj əđəlbaj ike batraktь iđev əђtənə, qatьnь Mərjəm Vəlejeva siparat həm maj maşinalarь menən tirə jaq avьldarđьņmajđarьn imde. Bьnan başqala Xəmətrəxim deņ daxutьn hanap bətərərlək tygel, şulardь iђkə alqanda Xəmətrəxim xoquqtan məxrym itelergə həm individualnьj naluk halьnьrqa təjeş bulha jə unь qujьvsь bulmanь, yђə birđe. Tik ytkən jьl kamsamuldar insiativahь menən genə individualnьj naluk halьnqajnь. Unьņ urьnьna bьjьl 2 hum naluk tyləj. Senki ul kalkuz aqzahь bit. Kalxuzdьņ başqa aqzalarь Xəmətrəximgə tabьnalar.

Sənki vulьs başqarmala aqtarđьņ atьna besən, yđrərenə jətim qatьndarđьņ hьjьrьn birep tujđьrqan Zakir Vəlejef ultьra.

Ana şul; atahь Xəmətrəximdeņ genə tygel bətə jaqьndarь esən eştə rətləj, Kilem avьlь 2 baђqьs məktəbendə jarlь balalarь esən urьn jetməgəndə Vəlejef baj nəђele ber qarşьlьqhьđ uqьp sьqьp tora.

Iђke Kilem avьlьnьņ bajar tərlikəhen jalap jərəgən Gərəj malajь Junьs butilka esenən sьqalmaj nisə tapqьr rastrata jahavьna qaramaђtan Xəmətrəxim kejəvə bulьvьnan fajđalanьp Kilem avьlь kapiratsejahьnda eşləj. Oşo bəndə ytkən jьl xəkymətkə ber bot səsev tarьhьnan başqa ber nəmə birməhələ, jađ kənə jarlьlar menən ber rətten vulьstan bojđaj alьp aşap jattь. Unьņ qatьnь Banьv ytkən jьl igen əđerləvgə qajtqan tavarđarđь məbərək sandalidar menən tapaj—tapaj atalarьna həm yđenə jaqşьlarьn hajlap torđola bьjьl sitsa əđəjgəs batrackalarqa kylmək birep kirbes huqtьrьv, kər jьvđьrьv eştəren başqarta. Jađ kənə kulaktardь sьjnfi jaqtan betərəv vaqьtьnda Xəmətrəxim yđeneņ unda elegergə tejeş ikənen higep lafkasan alqan ber toq şəkər, ber jəşşik səjnə keşegə iltevə turahьnda bik asьq bələlər.

Ləkin kalxuzdь tađartьvqa kilevse Mirqalindьn Zakir menən duђ bulьvь arqahьnda ul, Xəmətrəximgə qaqьlьrqa jərəgə jetmənə. Kalxuz aqzalarьuqa Xəmətrəximdeņ batraktarđь iđev, ilatьv turahьnda həjləgəs «Bьl batrackum əşə ugьq ojterhegeđ, tip kene javap birđə.

Xəmətrəxim kelotenə halьnqan orloq həm bojđaj tulmaqan yđđərenen urьnьnda kalxuzqa 19 botqьna tiđar. Ləkin əle revizojə jabъp qaravьb juq. Şundaj keşelər kalxuzda torqan son avьl arahьnda bik nasar qaraj. ularqa kalxuzqa kerev turahьnda keņəş birə başlahaņ:

—Kulaktar kalxuzqa kerer xələbəđ juq. Beđđə ajrьm ojoştorovqođ tiđər. Kalxuzdar menən avьl xalqь arahьnda bulqan tatьvlьqь əl menən besoj kevek senki hər ber eş jarlьlarđьn rizahьđьqь menən eşləne.

Ber jьjьlьşta xalьq kalxuzqa kerev turahьnda həjləj başlaqas Xəmətrəxim:

—Ular kalxuzqa kerhə eş barmaђ ti, jaqni jarlьlar kalxuzqa kergəs eş barmaj bula. Şulaj uq urtaq bulqan urqьs maşinalarđь avьl xalqьna sirat jetkenda adьar qa biklop qujabъđ—birmajbeđ ul tejev ul bulhь siparat menən fajdalanьv, kaparatsьjaqa kerəhe majdarđь avьl xalqьnan həm badarqan xalq menən jьjьp toruvdarьn jada başlahan hyđ tьlən bula ine.

Bьna şulardь kyrgəs avьl xalqь əlbittə ulardan riza tygel. Bьl turala Zakirqa bulqan xalqьtьq qaraşьn həjləgəs Zakir:

—Min qьđьl ərmejes, səvit əsenhe partejes, atajьmdь yđem parucajt itəm simejenə tərbejə itəm tej.

Tuqandarьnьn ojetərenə bulьvь menən do aqlaumaqьь bulьvь. Zakir qatьnьnьn—Şəjđonen əđələt bala jьjьlьşta, malakə həjmaqan hyđđər həjlovon jaj torma kulak atahьn parucajt itəm tip kykerek qaqьvşьv əkirđьn xeđer yđ ıdialь gejəhьn tikşerep qarajьq. Bьna ul yđ tele menən nəmə tej.

— JALTЬR QUL XALQЬ MINEŅ QƏĐƏREMDE BELMƏJĐƏR. YTKƏN JЬL JALTЬRQULAVЬLЬNЬŅ NISƏLƏP KEŞENEŅ INDIVIDUALNЬJ NALUKTAN QOTQARĐЬM, BESƏN FƏLƏN KEVEK NƏMƏLƏRĐE ULARQA KYP BIRƏM, JƏŞEREP QALDЬRQAN MALDARЬN HƏM SƏSEV JERĐƏREN KYRMƏJEM TI.

Timək unьņ əjtevenə qaraqanda, avьldarqa besən fələn birgəndə həm başqasa xəkymət jarđamь tigəndə avьldьņ đurlьqь, jarlьlьqь iqtibarqa alьnmaj Zakirqa jaqьnьraq bulьv kyđ aldьnda totola. Həm a. x. nalugь daxutьna qarap tygel Zakirđьņ kəjfenə oqşavqa qarap halьna bula. Bьna şul kammunis idejalugejəhe bulamь.

Şunьņ esendə avьl xalqь ularqa ber hyđ əjtergə qaltьrap tora. Senki ulardь asьvlandьrhaņ Zakir Vəlejefkə barьp əjterđərđə Zakir təjeş bulmahala individualnьj naluk hala, jə ihə qajtьr jьjьlьş jahap xalьqtь bьsьraqtar tip hygep kitə... Vəlejeftər arahьnda sьqqan uqьtьvsьlarqa kilgəndə Xənif Vəlejef uqьvsьlarđьņ maņlajьna „jalqav" tip jađьp qajtarьvьn iђkə almaqanđa la spiktakel həm jьjьlьş vaqьttarьnda iђerək kəjənsə əђtəl aђtьnda qođop jatьvđarьla əđ tygel əle. Bьjьl: xəkymət kəməş aqsanь sьqarmaj senki igen əđerləgəndə aqsanь kəm birergə teləj, tip xalьq arahьna qotqo tarata. Qjilem banьv Vəlejeva uqьtьvsьlьq eşen başqarьv tygel Kilem avьl ikense baђqьs məktəbendəgə Linin ucaskahьna eşkə barьrqa nəvbətə jetkəs yđ urьnьna ber batraktь jallap jəbərđə. Həm unьņ başqa tətejlektəren avьl kamsamul jəsəjkəhe həjləp birer.

Min bьnda Vəlejef nəђeleneņ kykəj, maj kevek nəmələren qalaqa iltep qьjbat xaq menən hatьp toropta kilem kapiratsejahьnan tavar taşьvđarьn jađьp tormajьm, təjeşle urgьndarđьņ tiđ kəndə tikşerevđəren, həm kiņ massa Axun vulьs xalqь menən məs'ələne xəl itevđəren kətəp qalam.

S. M.

Gəzitte „ilicufka"qa kyserđek.

YRGE — QЬJQЬ avьlьnda bьqa tiklem stinə gəzitə iђkə furmьla sьqьp, bik nasar xəldə jəşəp kilə ine. Hunqь vaqьtta „Başqortostan" gəzitenen s. gəzitterən janь unaj furmь—„Ilicufka" qa kyserəv kərəklegən yđ bittərendə jađьp aņlatqaş beđ Yrgə—Qьjqь avьl xəbərselərelə bьl eştə tormoşqa ytkərđek. Gəzitte „Ilicufka" qa kyserđek. Xəđergə vaqьtta gəzit vaqьtьqьna sьqьp kilə yđ bittərendə kalxuzdar đьņ ьqşlь, uqьhьđ jaqtarьna, məhim kampanejalarđan kəđgə səsev, igen əđerləv, uņьş jьjьv kampanejalarьna kiņ urьn birə. Dəjəm kalxuzdar tormoşo asьq, kiņ saqьldьrьla.

Oşonoņ menən bergə gəzitteņ isemendə bəgəngə məs'ələlərgə jaqьn kiterep—„Ərtil" iseme birđək.

Qjəmymən, gəzittə „Ilicufka" qa kyserəv eşə jaqşь həđemtələr birđə. Bьqa tiklem aņlap jetməgən avьl xəbərselərə beđđeņ eştən əlgə alьrqa tejeştər.

M. Qjəlimof.

Rəsmi bylek

Başqortostan Yđək Başqarmahь həm Xalq Kamisarđar Səvitenen qararь.

Aqas oђtalarьn həm taşsьlarđь berense nə... səttəge teđeleşkə mabilizavajt itev turahьnd...

1) Başqortostan jəmhyrejətendə aqьmdaqь sizunda igen jəşelsə əđerləv kampanejahьnьņ narmal barьşь esən—ilivatьr, orloq həm jəşəlsə haqlavsь binalar teđeleşə eşsə kesə menən tə'min itelməv ajqanlь bildəle qurqьnьs tьvqanlьqtь, şulaj uq berense siruttaqь teđeleştərđeņ başqa terđəre esendə qurqьnьs barlьqtь.

2) Virbufkь, eşselərđe ber jerđən ikense urьnqa jebərev şulaj uq eđlekheđ eş atnahь kertev, eş kenən hudьv, teđeleş eşselərən başqa tərlə teđeleş həm rimunt eştəren alьv kevek teđeleş eşselərən ьlьqtьrьv turahьndaqь bətə qedəti saralar tulь atqarьlьp tahamanda juqьrьla kyrhətelgən iņ əhəmejətle teđeleştərđeņ eşsə kesenə, bigerəktə aqas oђtalarь menən taşsьlarqa bulqan ixtijazьn qəniqətlendərə almaqanlьqtь;

3) Narkamtruttьņ birgən məqlymətenə kyrə teđeleşteņ iņ əhəmejətle tarmaqtarьnda bulqan əđektə bətərəv esən bətəhe 1500 aqas oђtahь menən 500 taşsь ber aj vaqьt eşləv esən kərək bulqanlьqtь;

4) Başqortostanda avьl jerđərendə bьl spisejəlnestərə bulqan jetərlek handa eşkə bulьp ta, ular hər tərlə avьl xuzalьqь eştəren atqarьv kərək tejgən hьltav menən teđeleş eştərenə barьvđan baş tartqanlьqtь, xəl byki ulardьņ avьl xuzajьqьnda bulqan xeđmətterən şulaj uq unьşlь rəvəştə teđeleş eşendə kvalifikatsejahь bulmaqan keşelərđeņ nəm qatьn—qьđđarđьņ xeđmətə menən alьştьrьv məmkin bulqanlьqtь kyrhətep Başqortostan Yđək Başqarmahь həm Xalьq Kamisarđar Səvite berensə nəvbət teđeleştə tuqan xəldə ajrьm xəl hanap qarar birə:

1. Başqortostan xeđmət X. Kamisarlьqьna Başqortostan avьl jerđərendə aqas oђtalarьna həm taşsьlarqa teđeleş eştərn davam itkən meddətkə—ber ajqa—xaqlь mabilizatsejə iqlan itərgə quşarqa.

2. Mabilizavajt itelergə teje... le aqas oђtalarənьņ han... 1500, taşsьlarđьņ hanьn 5... itep aildələrgə.

3. Jarlь həm urta xəlle ja... qьđ—xuzalьqtarđa barь—yđ... re bьl eşkə kitkən saqta ula... đьņ xuzalьqtarь sitten e... ьlьqtьrmaj—eşsə kesə men... tə'min itelep qalqandarь q... mabilizavajt itelergə tejeşl... Xuzalьqtaqь berđən ber eşse... mabilizavajt itevgə iņ hu... sruktaqьna rəxsət itərgə, b... məldə Riktar həm avьl səvit... re şunduq bьndaj xuzalьqtar... unьş həm besən jьjьştьrьvh... kəđgə səsev eştərendə bu... jəməqət jarđamь menən tə'm... itərgə tejeştər, Kalxuzdar... mabilizavajt itelergə tejeş... balta oђtalarь həm taşsь... hanь pravlinejə tarafьnan... rьla.

4. Başqortostan Xeđmət ... kamisarlьqь urьndarqa mabi... zatsejə ytkərev turahьnda ... qidə həm nərəttər teđəp je... rurgə, mabilizavajt itkəndər... totqarhьđ qabul itep eşkə ... bərə torьvđь ojoştorerqa ... ulardan eştə ratsejanal fajđa... nьvqa kantryl bitdələlərgə ... jeşlə.

5. Yđ qaramaqtarьna mabi... zavajt itelgən keşelər kilg... ojoşmalar ulardь dəjəm nige... đə torlaq, tə'min nəmələre ... miditsina jarđamь menən t... min itərgə tejeştər.

6) Rajun başqarmalarь h... avьl səvittərə Başqortost... x. kamisarlьqьnьņ mabilizat... jə turahьndaqь bətə bojroq... rьn bik anьq həm his ke... tərməj bojomqa aşьrьrqa h... unьņ aginttarьna bətə s... menən jarđam kyrhətergə ... byr bulalar.

Başsik rəis urьnbađarь:

Akimьf.

Başsavnarkumdьņ vaqьtsa rəi...

Əsxədullin.

Başsiktьņ vaqьtsa sikrət...

Işməxəmətef.

Əfə, 1930 j, 8 sintəber.

Jeteşheđlektərđe kyrhətəbeđ

Medir "yrnək„ kyrhətə.

Baqьr yđək rudnigьnьņ mədire Jartьf tigən bərəv hər vaqьt esep jərəvđən buşamaj. Bađarqa barha esep 4 ajaqlanьp jərəj. Unь ala barqan kycere unь alь qajta almaj hər vaqьt integə.

Unan huņ Bajmaqqa aqsa alьrqa barqanda "Mərəђ„ tigən avьlda ten bujь esep iђerep kən tьvqanqa tiklem kycəren at əђtəndə kettərgən. 14 nse avqьsta Xəlil avьlьnan iђerep eştən sьqьp kilə lə, şaxta ergəhendəge prejumşik janьna kilep: "Hin prejumşik iђergenheņ!, tip eşkə turmuz jahap jərənə.

Unan taqьla berđə juqqa Utarbaj tigən eşsene qьvьp jərəgən.

Bьl iђerek baş mədir kypkenə eşkə qьmasavlьq janьnь. Mədirđeņ bьl jynheđlektəren tikşerep 4—5 səqət vaqьt ərəm buldь. Bьl ərəm bulqan vaqьt esendə 10—15 vagun ruda ... qarьrqa kala ine;

5 jьllьqtь 4jьlda tultьrьv e... qьđьv alьp barqan ber məl... bьl iђerek baş mədirđər b... daj jynheđlektərenə qatqi ... ralar kyrergə kərək.

a Baqьr—lь".

„Malat" kalxuzьnd... tərtip juq.

Hikul—Birizufka rajunь (... ekke Bərə kantunь) Malat k... xuzьnda barlьqь 252 keşe (x... salьq) iђəplənə.

Ə inde kalxuzdьņ eşləve... kilgəndə eş bik maqtarlьq t... gel. Bьndaj jarlьlar gruppa... tarafьnan əjtelgən teləktər i... tibarqa alьnmajđar.

„Malat" kalxuzь idara rə... kulaktardan alьnqan hьjьrđa... đь hьjьrь bulmaqan jarlьlar... birməj- ulardь ike bəş h... bulqandarqa birep, jarlьlar ... dьnda kalxuzdьņ aftaritit... şərə. Jarlьlar həthəđ inte...

„25 menlek"

Ridaktьr urьnbađarь: F. QJƏSI...

Brakirđar kərək.

„Jemeş sajuzь" nьn Başqortostan kanturьna bel-gestor—brakirđar kərək.

Təqdimdər menən kanturaqa 10—3 səqətkə tiklem kamasьkal ipiqkə mərəsəqət itərgə kərək.

ƏDRIS: Svirtiuf ur. 83 jortđan ikense qat.

„JEMEŞ SAJUZЬ" NЬN—BAŞ. KANTURAHЬ.

Ə KINO—TIATЬRĐA FЬLNDA BƏGƏN

„URAL" KINAHЬNDA — Ural kinahьnda bəgen — SALAMBA

Sejanstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar. Tarixi bajavik 7 byləktə. || 16 jəşkə tiklem balalar indermajdər.

IBEL KINAHЬNDA — SKATININ ƏFƏNDE. 7 byləktə drama.

Sejanstar 8, 5 jarьm 11 s. saşlanalar. Kassa 5—30 vaqьttan asьla.

Qьđьl jondoð KINAHЬNDA — HUNQЬ BƏK

16 jəşkə tiklem balalar indermajdər. Sejanstar 8, 9 jarьm 11 s. saşlanalar. Sejanstar 7, 8—30, 10 saqətta başlana.

„5-Maj" — SALAMANDRA — 7 byləktə drama. Sejanstar səqət 9 da başlana. Kassa kiske 6 saqət başlana.

Ufa, Tipo-litografija «Okt. Natisk» Başglavlit № 139.

Aјьrьm numirь hər jerđə 5 tin

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа. Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ:
Ridaktar . . . . . . 4—81
Dejem . . . . . . 2—83
Maesъul bylek . . . . . 8—72
Kiske ridaksejə . . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja praliterđarь, berləşegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ:
1 ajqa . . . . . . 45 tin
3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin
6 ajqa . . . . 2 hum 50 tin
1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Rajonnar kantorьnda, betə pəştə kantorđarьnda, ...

№208 Joma 12 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŅ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Jьllьq plandь 25 nse sintəbergə tultьrьvsьlarqa 100.000 hum bylək.

Kisə genə alьnqan tiligramma qa qaraqanda „Xlibasintr“, jьllьq igen əđerləv planьn 25 nse sintəberđən də huŋqa qalđьrmaj tultьravsьlar esən 100 meŋ humlьq maxsus byləkləv fəndь ajьrьlqan.

Jьllьq plandь şul vaqьtqa tultьra alqan rajun Qьrsьlьq sajuzdarь bьl turala 27 nse sintəberđən də qaldьrmaj məqlymət birergə tejeştər. Şunan da huŋqa qalьnha unьŋ bujьnsa bylək birelməjəsək.

Blagavişşin 1000 hum bylək aldь, ikense bykəkte kem ala?

Sintəber planьn 10 ьna tiklem 71.4 pratsint itep tultьra alqan esən Başqortostan igenselek kapiratifь sajuzь (Başkaupxlipsajuz) Blagavişşin qьrsьlьq sajuzьn 1000 hum aqsa menən byləklərgə buldь.

Bьl aqsa Blagavişşin rajunьndaqь aldьn sьqqan kalxuzdarqa eleşəp birəsək.

JƏGED, IKENSE ƏSƏNSƏ... BYLƏKTƏRDE KEM ALA?

Rajun s.jьzdarь vaqьtьnda qьđьl abuzdar kilə.

Jьllьq plan tultьrьvqa hyđ birələr.

Mьşkin rajun kalxuzsьlar ojoştorov s,jьzь bulьp kitte. Kalxuz təđeləşendə bulqan saralarьn təbrikləvđe Abkum dərəђləj. Yđ ara satsejalizem jajьşь ojoştorop, 1 nse yktəbergə jьllьq igen əđerləv planьn tultьrьv. „Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn vaqьtь jetkənse taratьp betərergə, s,jьz diligattarь yđđərən udarnaj itep ioqlan itələr.

Prizidejym.

S,jьz Başqortostan xəkymətenə jalqьnlь sələmdər tapşьra.

5 nse sintəberđə asьlqan Prejut rajun s,jьz Başqortostan xəkymətenə qajnar sələmdər tapşьrьp xəkymət tarafьnan jəkmətelgən burьstarđь vaqьtьnda ytəvgə prejut rajun s,jьzь hyđ birə. Rajun s,jьzь asьlьvqa igen əđerləvđə avqьs planьn 63 pratsint, jьllьq plan 14 pratsint ytolgən „Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьm—17 neŋ hum taratьlьp, betə zadanəjəneŋ 64 pratsintь bula. S,jьz başlanьv həm kalxuzsьlarđan 137 sintnir ajьrьm xuzalьqtarđan 187 sintnir igen təjəp ike qьđьl abuz kilde. S,jьz davam itev vaqьtьnda xəkymətkə betəhe 1020 sintnir igen tapşьrьlqan. Xuzalьq səjəsi kampanejələren ytəvđə s,jьzdьŋ betə diligattarь yđđərən udarnaj tip ioqlan itələr. Satsejalizem jarьşьna Bişbylək rajunьn saqьralar.

Şadrin.

BƏLƏBƏJ rajunьnda 3 nse sintəberđə rajun s,jьzь asьlьp, s,jьzqa betəhe 186 diligat qatnaştь. S,jьzqa bylək itep, kalxuzsьlar həm ajьrьm xuzalьqtar 5 qьđьl abuz ojoştorop, 1200 sintnir igen tapşьrđьlar.

Prizidejym.

Asьvlьla kampanejalar barьşь.

Asьvlь jort kyləmendə keđgə səsev betəp bara, jađqь səsev esən kalxuzsьlar 1465 giktar ajьrьm xuzalьqtar 1177 giktar par hørəp əđerlənelər. Par əđerləvđeŋ 80 pratsintь kalxuzdarqa tura kilə. Betə jort kyləmendə igen əđerləv esən 187 ambar—kelət bulьp, şularđan 122 henə rimunt jahaldь. Xəđer igen əđerləv eşe qьđьv bara. Betəhe 1900 toq jьjьldь. Kalxuzsьlar 906 g. ajьrьm xuzalьqtar 2000 g. besən əđerlənelər. Ajьrьm xuzalьqtarđьŋ parđь əđ əđerləvđərə ular keđeŋ əđerləngən jerəbeđ kalxuzqa jəki safxuzqa kitə, tip qurqalar. Bьl məs,ələlə əlbittə kulaq qotqohonьŋ nьq tə,ђire bar. Şunьŋ esən xuzalьq kampanejələrenə qarşь qotqo taratьvsь kulaktarqa nьqlь atpur birev saralarь kyrelə.

V. Josopof.

Moraptal eşselərə qojroqta həjrələ

Moraptal jort eşselərə qojoroqta həjrələ. Kalxuz həm ajьrьm xuzalьqtar tarafьnan ojoştorolqan qьđьl abuzdar menən tapşьrьlqan igenđərđe habьr esən kellətter jeteşməj.

Kust idarahь eşselərendə məs'ylejəthedlək. Brigadir Vajsin iђrep, ђulьna butilkahьn totop, uramda qatьn—qьđđarqa bəjlənə. Kusьn tanav aђtьnda jəşəgən „Rəşit“ kalxuzьna ber tərlə lə qəməli kyrhətmə birməgəndər. Iђəp xisap eştərə nasar, eş byleneştərə dərəђ qujьlmaqan (5 brigada bergə eşləj), agranumdar birgən eş planьn jaratmaj, kalxuz ul planь menən eşləj.

Jortbaşqarmanьn „qьđьl vəqəđə“ henə ьşanьp „Rəşit“ kalxuzь yđeneŋ vatьq malatilkalarь menən 24 kəngə barь 3 meŋ bot aşlьq huqa. Keđgə səsevgə əđerlek hylpən, orloq jeteşheđ, diskьlar juq, par jerđərən ylən baђqan. Bьjьl əđerlənəsək igendərgə ytkən həm 30 nsь jьlqь orloq burьstarь inderelep alьna tip jortbaşqarma zadanejə birhə lə, prejumşiktar juqarьnan prikaz kətələr.

UTKENSE.

Keđgə səsev kampanejahь əđeldə.

Mənəvez rajunьndaqь „Jaŋь jul“ a. x. ərtile təvge jьl ojoşop eşləvđərenə qaramaђtan səsev majđanьn 200 % qa arttьrьp səskəjnelər. Eş kestərə, arba—ьzburьjđarь jeteşməvgə qaramaђtan eşkə udarni təђ airep igendərən vaqьtьnda jьjьştьrьp alđьlar. Besən də yđ vaqьtьnda sabьldь. Yđđərəreneŋ iђkə huqqьstarь menən igendərən 15 nsə sintəbergə huqьp betərgə hyđ birələr. Berensə huqьlqan bojđajđan qьđđ abuz ojoştorolop, dəvlətkə 400 bot igen tapşьrьldь. Xəđer arьş səsevgə qьđьv əđerlek bara. Ləkin jer eşləv qoraldarь jeteşməj, qajđan habandar alьrqa belməj aptьrajđar. 29 nsь jьl kyp kestər tygəp jomoşartqan jerđərə Jaqşьmbət avьlьna kiђəp birelgənlektən taqь la qatь jergə torop qalqandar.

AĐNABAJЬF.

Partejə məqarifendə bөgөngө burьstar

VKP(в) əlkə kəmitəte kəŋəşməhendə 30—31 nse jьlda partejə uqьvđarь burьsь turahьnda iptəş Cirnuxa daklatь.

—30—31 nsə jьlqь partejə uqьvđarь partejəneŋ qəmymi burьstarь bulьp hanala. Bьl burьs şularđan tora:

1. Kiləsəktə ildə indysterejələşterəv, jaŋь sənəqət gigantatarь teđəv, jaŋь mitalurgejə yđəktərə barlьqqa kilterev həm bьl nigeđđə SSSR đь satsejalizem julь menən alqa jebərəv.

2. Sənəqəttə nьqьtьv, jarlь həm urta xəllə massanь kəllikţifqa ojoştoror, totaş kəlliktif nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəv. Ber hyđ menən ;əjtkəndə—ilebeđđə kapital qaldьqtarьn təbə—tamьrь menən qorotov.

Şulajtep partejəneŋ təp vazifahь qala həm avьldaqь kapital ilimiьttarьna nьqlь zaraba birevđən tora.

Ike xəldən haqlanьrqa kərək. Jalpь rəveştə partejə uqьvđarь „hul“ həm uŋ tajpьlьvsьlarqa qarşь partejəneŋ giniralnьj hьđьqьn tura alьp barьvda đur qoral bulьp hanala. Şuqa kyrələ ul tulqьn menən satsejalizem teđəv eşenə həm partejəneŋ aqьmdaqь burьstarьnan jynəlgən ;bulьrqa tejeş. Şunьŋ menən bergə təzribə bьl məs'ələnə xəl itkəndə ike tərlə qurqьnьslьq tьvasaqьn kyrhətə:

a— Betə partejə məqarifьnьŋ betə eştəren nazarilaştьrьv şunlьqtan satsejalizemdə praktik teđəvselər əđerləv eşenə qamasavlavsь—tavratsь həm səjəsi sxalastikalarđь uqьvđan qьvarqa kərək:

—Partejə məqarifə eştəreneŋ tar praktik eştər menən mataşьp kiteve. Bьl xəl eştə appartunizьmqa taba avьşьvđь kyrhəter ine. Marksis—Linin tejyrejəhe yđeneŋ əhəmejəten tulьnь menən haqlaj şuqa kyrəjə, uqьv vaqьtьnьŋ 3 tən 2 eləşə Marks—Linin tejyrejəhen ejrənevgə qujьla.

Ytkən jьldaqь partejə aqartьvđьn həđəmtələrə jeteşheđlektərđeŋ iŋ đur səbəbe bulьp qajhьber tybənge ojoşmalarđьŋ bьl eşkə jeterlek narьq birməvđəren kyrhətə.

Partejə aqartьvđarь ytkərelgən səjəsi kampanejalarđan sittə qalьrqa tejeş tygeldər. Ə, kirəhensə ular kiŋ jalpь arahьnda aŋlatьv eşen alьp barьrqa tejeştər.

Praktik eşkə qarşь uqьv, uqьtьvqa qarşь praktik eş qujьlqan bulmajьnsa bьlьrđan hər ikehe ber berenə kirəhensə jaqьn bəjləneştə bulьrqa tejeştər.

Partejə uqьvđarь prapagandistar jeteşterəv yđeneŋ artьq aqьrьn timp menən barьvь arqahьnda dəjəm partejə eştərenən kyp artta qalьp h jrələp bara. Oşonoŋ esendə praktik eşkə bəjləneşheđ ajьrьm təђ alqanda partejə uqьvdarьna ajaq sala torqan jeteşheđlektərđeŋ đurьnь bulьp, prapagandistarqa əhəmejətehed qaraş bьqa tiklem bigerəktə tybənge ojoşmalar tarafьnan qabatlana kilde. Ularđьŋ eştərə menən iђəpləşməv kevək xəldər həm başqalar.

Han jaqьnan qaraqanda partejə uqьvđarьna partejəlьlarđь ьnqtrьvda kypkenə eigəş evbar. 29 nsь uqьv jьlьnda partejə aqzahь həm kandidattarь 8639 keşe qatnaşha 30 nsь jьlđa 9383 keşe qatnaştь.

Milli jaqtan	29 nsь j.	30 nsь j.
Başqorttar	2690	4143
Tatarđar	2802	4957
Urьђtar	6407	11024
Qatьn-qьđđarđan	1707“	4893

prapgandistar betəhe 705 keşe bulьp ular arahьnda; Kamvuz betərgəndər 30 keşe. 2 nse baђqьs partejə məktəben betərgəndər 197. keşe Tərlə məqlymətlelər 493 Eşsələr 57 keşe. Bьna bьl handar prapagandistarđьŋ kyp selegə tybən məqlymətle bulьvьn kyrhətə.

Başqortostan artta qalqan ber iŋ ikən unda prapagandistar kadьrьna taqьla nьqqraq əhəmejət birelergə tejeş. Ularđьŋ hanьn arttьrьv həm beləm jaqьnanyđ eştərenə jarar lьq bulqan iptəştərđə hajlav məs'ələhe berensə mohim eştər bulьp iђəplənə. Kyprapagandistar yđ aldarьna uqьv eştərenə bьqa tiklem əđ əhəmejət birđələr. Yđ aldьna uqьmaqan prapagandis—prapagandis bula almaj.

Xatta kamvuz betərəp sьqьvsьlarđa əgərđə yđ aldarьna uqьvđь daimi dəvam ittərə alma halar jaqşь kvalifikatsejalь prapagandis bula almajđar.

„Partejə aqartьv tərtibe.

Beđđeŋ bьqa tiklem qullanьp kilgən partejə uqьvđarь kiləhe uqьv jьlьnda uqьvsьlarđьŋ əđerlektərenə qarata tybən urta həm juqarь seltərđərgə bylenə.

Tybən seltərđər:

1. təp furmahь—qьђqa mədətle (3—4 ajlьq) uqьtьv furmahьnda başlanqьs səjəsi məktəp minimum (iŋ kəm) səjəsi məqlymətterelə bulmaqan partejə kandidat həm aqzajarьna. Bьl başlanqьs məktəptə ytəy uqьtьv motlaq kərək iђəplənə.

Məktəpteŋ prağrammь partejəneŋ aqьmdaqь burьstarьn tikşerəv nigeđendə teđələ. Təp dərəђlektər bulьp zurnal dərəђlegə hanala. Başlanqьs uqьtьv menən bergə, kəŋəşmə partejə aqartьv eşenən tybənge seltərenə başqa tərlə furmalarđa təqdim itə:

Məђələn, gezitə tyŋərəktərə bьnan burьsь bulьp, tьŋlavsьlarđь gezit menən tajđalanьrqa ejrətəv iђəplənə. Bьnьŋ esən məs'ələlərđə gezit bujьnsa tikşerəv kərək.

Partejəneŋ aqьmdaqь səjəsətendəge ajьrьm məs'ələlərđe tikşerev tyŋərəktərə.

Bьl tyŋərəktər, tьŋlavsьlarđь xəđergə kəndə nindəj məs'ələlər qьђьqhьndьrha, şularđь tikşərələr. (kulaktarđь sьjnьf bulьv jaqьnan betərəv, naluk h. b).

Kampanejalarqa qarata qьђqa mətdətle kurьstar.

Bьl kurьstar partejəneŋ burustarь menən tanьştьrьvđan tьş tьŋlavsьlarđь praktik kampanejala qatnaştьrьrqa ejrətergə tejeş. (Dugьvьrđar teđəv, zajьmdarqa jadьlьv, igen əđerləv h. b.) qala la bulhьn, avьlda bulььn bьl furma kiŋ kyləmdə aralьrqa sejeş.

Avьlda başlanqьs kurьstar həm başqa yђev furmalarь menən bergə kəŋəşmə kurьs, s'jьz həm başqalarđь ytkərergə təqdim itə. Kurьstar, s'jьzdar həm batьraktar kurьstarь tik partejəheđ aktiftь tə'min itərgə tejeştər. Bьl kurьstar betəheлə berensə seltər bulьrđar,

Urta seltər.

Partejə aktifьnьŋ tybənge kadьrđarđьŋ kvalifikatsejələren kytərəv ularđь əđerləv eşen kyđətə.

Marks—Lininselər tyŋərəgeminimum səjəsi belemdərə bulqan tьŋlavsьlarqa marksizem həm Lininizem tejyrejələren birəsək. Bьl tynərəktə jəkmət kelərđe VKP(b) tarixьn ejrənev kevək ajьrьm timalarqa bylep uqьrqa məmkin. Tyŋərək aqьmdaqь səjəsət, milli məs'ələnə (məђələn Soltanqəlejefselek) həm başqalarđьla tikşərergə məmkin.

Başqortostan Xalq Kamisarđar Səviteneŋ qararь

Igen əđerləv punkttarьnda kiđevlek itev həm igen əđerləv turahьndaqь tiligraf həm tilifun xəbərđəren siruthьđ birev turahьnda.

Igen əđerləvđe uŋьşlь ytkərevgə həm igen əđerləv planьn iŋ qьђqa srukta atqarьvqa ajrьm rəveştə əhəmejət birep Başqortostan Xalq Kamisarđar səvite qarar birə:

1. Igen əderləvselərđe—Sajuzxlip, Başkaupxlipsajuz həm Başqort stan orloqsoloq sajuzьn—igen əđerləv osoronda yđđəreneŋ betə ssьjpnuj punkttarьnda təvlek bujьnsa ədlekheđ kiđevlək bildələrgə məzbyr itərgə.

2. Igendə massavuj kilterevđər vaqьtьnda ssьjpnuj punkt tar həm Başsajuz laryktəre igen əđerləvselər esən bis ber totqarlьq jahamajьnsa həm si ruttar tuđьrmajьnsa tulь təvlek bujьnsa ajьrьm əđerlərgə tejeştər.

3. Ssьjpnuj punkttarьnda ej seqəttərenən başqa vaqttarđa-la ... Sajuzxlip, Başkaupxlipsajuz, Başqortostan orloqsoloq sajuzь, Başsajuz həm Gasbankьnьŋ igen əđerləv ... yđđərenen baş kantorđarьnda bar kən kiske 6 nan 10 qa xətle məs'yl eşselərđən kiđevlek (ki-

sursteva) bildələrgə məzbyr itərgə.

4. Elemtə şeqbəheneŋ Əfə kantunьŋ yđ julь bujьnsa „xlipnaja“ tigən tiligraf həm tilifun xəbərđəren his ber siruthьđ qabul itep jebərevđe bildələrgə həm tə,min itərgə məzbyr itərgə.

5. Bьl qarar 1930 j., 10 nsь sintəberđən başlap bojomqa aşьrьlьrqa tejeşlə.

6. Bьl qarardьŋ bojomqa aşьrьlьvьn kyđətev Başnarkamturk urgьndarьna, Riktərgə həm avьl səvittərenə jəkmətelə.

Başsavnarkum rəise BULAŞЬF.

B. У. K. həm X. K. S. Eştər mədire УTƏŞEF.

Əfə, 1930 j. 1 sintəber.

Budapişt vaqiqələrə ajqanь.

Hyrəttə: Dimanstranttar menən palitsejə arahьnda iŋ qatь bərələş bulqan Vajangrubir jəjgə kafejendə ətbəđərđən jahalqan barrikada.

XVI nsь B.D.J.K. iђemenə udar brigada.

Məskəv iliktərik zavьtьnьŋ slisarnьj—qьrьv sixendaqь kamsamuldar tarafьnan XVI nsь B.D.J.K. isəmenən udar brigada ojoştorop, əur prajьzvudstьva stazь əs eşsə brigada sastafьna pacutnьj brigaəir itəp inderelderəldelər.

Hyrəttə: XVI nsь B.D.J.K. isəmendəge udar brigada, urtala, brigadanьŋ pacutnьj aqzalarь bulqan qart eşselər.

Xuzalьq kampanejələrn ytəvgə bajavaj təђ birelməgən:

Bьndaj kyreneştərgə rajispalkum tejeşle saralar kyrergə, qəjeplelərđe sutqa tarttьrьrqa kərək.

Arqajaş kantunь Hultaj avьlьnda 160 xuzalьqtan ojoştorolqan Qьđьl majaq kalxuzь bar. Xəđergə kampanejələrđeŋ barьşь kalxuzdar đa şulaj uq ajьrьm xuzalьqtar đa ifьrat nasar xəldə. Bьna fakьttar:

Zadanejələrđeŋ ytələve:

K A L X U Z	Birelgən zad.	Ytəlgən 1—IX	Ajьrьm xuz.	Birel. Z.	Y t ə l.
Besən əđerləv	389	311		—	504
Arьş jьjьv	26	48		52	52
Bojđaj	447	173		262	45
Holo	245	8		153	10
Başqa kyltu.	44	1		—	5
Par əđerləv	700	560		510	192
Keđgə səsev	300	—		171	2,5
Keđgə səsevđe kan. vajt itev	300	160		171	66

Utkən keđ 1929 nsь jьldaqь keđgə səsev majđanь VIK kyrhətevə bujьnsa 17180, avьl səvitendə 52 genə, şul səbəple qajhь dərəђ ikənən beleve avьr.

Besən jьjnav eşə bik nasar ytte. Betə avьl səvitendə jartь bolondo betenləj sapmanьlar. Bьjьlqь keđgə səsev zadanejəhe kalxuzqa 300 giktar bulha la, unьŋ fəqət 160 giktarьnqьna ytəj alalar. Ulda bik huŋqa qalьp 1 nsə sintəberđə genə jer tьrmata başlanьlar. Igen jьjnav bik nasar bara. Sənki vaqьtьnda invintarđarđь əđerləp qujmaqandar. Igen halьv ambardarь əđer tygel. Kalxuz igenen halьrqa ambar teđətev esən aqas matirejaldar, qađaq alьnmaqan. Igen əđerləvgə toqtar jetərlek tygel, juldar tədətelməgən. Kalxuz pravlinejə aqzalarь barьhьla eşləməjənsə, qajhьbrhen yđđəreneŋ eştəren eşləv, badarqa jerəv menən vaqьt ytkərələr. Satsejalizem jarьşь udarsьlьq juq. Bьna bьl jeteşheđlektərđeŋ barьla kalxuz pravlinejə rəiseneŋ eşkə barmaq aşa qaravьnan kilə. It səj, ajaq kejemdərə juq tip 40—45 pratsint kalxuzsьlar eşləməjđər. Kalxuz rəise 3 ər kən eşkə barmaj jəri. Iђəp jəretəvse yđeneŋ teləgən vaqьtьnda qьna eşkə kilə. Ikmək əđerləv zadanejəhe ajьrьm xuzalьqtarđa 27 nse avqьsta qьna jetkerelep xəđer eş bik hyrən bara. Ular arahьnda aŋlatma alьp barьu juq. Xuzalьq—səjəsi kampanejələrđeŋ oşondaj kyreneştə barьvьna tyđərlek tygel. Şunьŋ esən bьl avьldь kalxuzь menən kampanejələrqa udarnьj timptь mptь birergə saralar kyrev kərək.

Valakita kelət jabьrqala, rimunt qala jaramaj

Xlipk ptьŋ kalxuzdarđь maşinalar menən tə'min itev bylegə, Başturg menən dugavar teđeşkən.

Dugьvarđa kalxuzdarđь a—x maşinalarь həm rimunt esən kərəklə timerđər, şulaj uq listuk timerđər, qađaqtar menən tə'min itev kyrhətelgən.

Dugavar matur teđəlgən, tik kərəkle saqьnda kybehe tormoşqa ytkərelməgən.

Kalxuzdar timergə aptrajdar igen qoraldarьn rimuntlarqala, aşlьqhala torqan kelətterđe jabьrqala listik timer juq' ə, şul uq vaqьtta Başturg magazinьndaqь timerđər kalxuzdarqa jebərelməj jata

Xlip kop Başturььqa kalxuzdarqa timer jebərev turahьnda ber nisə tapqьr mərəxəqət itə.

Başturg iđarahь timerđər sklatьna həm transpьrt sajuzьna nərttər birə. Eş şunьŋ menən betə.

Xlip kop eştə prakuratura həm R. K. I. qa xəbər itə. Bьnan huŋ Başturg iđarahьnan ip. Kalisnikьf, timer sklatь həm transpьrt sajuzьna tikşerev jahap; „13 nse avqьsta başturg iđarahьnan birelgən nərətlər 25 nse avqьsqa tiklem 15 kən bujь transpьrt sajuzь tarafьnan tormoşqa ytkərelməgən“ tigən natisəgə kilep quja. Başturg iđarahь qəjep transpьrt sajuzьnda tejđə oşonьŋ menən tьnьslaj.

Əlkə ojoşmalar beren, bere tikşergənse 10 tunnaqa jaqьn timer 15 kən bujь sklattan qudqalmaj jata.

Əle ul timerđər kalxuzdarqa barьp jetkənse taqь ber—ike 15 kən ytər. Urьndarđa tişek ket tybələrenən jaŋqьr igennej jebətə.

Başturgtьŋ 3 nse magazin buxgaltirejəhendə eşləvselər əle 6 nsь sintəberđə bьl 10 tunna timerđeŋ nənət bujьnsa urьndarqa jebərelep jebərelməv turahьnda ber nəmələ belməj. utralar ine.

Ə—V.

MIROJƏLI

ЬRISTAN ƏTƏS

(„IЂEREK JELDƏR" xikəjəhenen- berənse glavahь)

I

Sitənjaqlap, jykəaqastar janьnda, əllə ьsьnlap ta berəj nəmə quđqalьp qujđь, əllə bulmaha ul kyreşə tavьqь artьnan jərep qunaqlarqa huŋqa qalqan ətəsteŋ iləђ—miləђ kyrə torqan kyđenəgenə şulaj kyrende—niđə bulha ikehenen berehə — bьlajđa şərləp kenə atlaj torqan ətəs jərəge urьnьnan qupts—yđə lə hiđməgən tiđlek menən bərən halьp qьsqьrьp jebərđe.

Ađbar esendəge tavьqtar tavьş birđelər. Ətəs qьsqьra — qьsqьra ular menən həjləşergə totondo.

Bьna taqьla jykəaqastarь artьnda tegə nəmə qimьldanь kevek buldь, ətəskə bьl jetə qaldь—ul tamaqь jьrtьlьrđaj bulьp qьsqьrьrqakereşte. Tegendəgelər javaptь kesəjttələr. Bətə jort ətəs, tavьq tavьşь menən tuldь. Kiskə tьnlьqtь jarьp ul uramqa, kyrşegə işetelde, xatta ananda arь kitte.

Iŋ təvlə təđerə asьldь, anan Motallap qarttьŋ səshed başь kyrende. Ətəs xuzaqa rapьrt birergə teləgəndəj təđrəgə taba boroldo həm tavьşьn kytərə birepqьtjьtqlarqa kereşte.

— Niŋə tavьşlanahьŋ,

— tinə Motallap qart, ətəsteŋ yđenən uđđьrьp:

— Niŋə qunaqlamajhьŋ?

tip qьsqьrđь.

Ətəs, hygengənə esən, əllə Motallap qart menənerpləşergə ujlanь, əllə tegendə—jykəaqastar artьnda xətər barlьqьnan xəbər birergə teləne — qьđьp kitkən maşina kevek bər tuqravhьđ qьtьjqlap torđo.

Teđerə jabьldь. Jabьlьp kyptə ytmənə, işek asьldь la, unan jelənenen bul jeŋen kejəkejə Motallap qart sьqtь.

— Bьl ni eşeŋ bьl hineŋ?— tine ul əlpən — təlpən kilep ətəskə kitte.

— Keş, kafьr! kəndeŋ kən bujь ьristanlanьp jərəjhendə, anan kis menən qajtьp...keş! ətəs urьnan quđqaldь. Şulajđa jykəaqastar janьna — ađbar jaqьna kitmənə, Motallap qarttьŋ ajaq aђtьnanqьna ytep qapqaqa taba hikerđe Jort urtahьnda tuqrap,taqь qьsqьrьp jebərđe.

Motallap qart aptьranь:

— Qara, qara ujnaştan tьvqandь, qara imanhьđđь...

Ətəs qarьştь, əllə niŋəgenə ađbar jaqьna barmanь, sьqьmsь at kevek bər jaqqa jьrđь la sьqtь, bətenləj kərəkməgən jergə barđь la tuqranь, avьđьn kytərđe lə qьsqьrđь: Ə tavьqtar tegendə serləştələr.

— Bьl ni eş? tine Motallap qart,

— Bьl ni qələmət?—tine,

Bьl nindəj genə şomloqo?— tip mьqьrđandь; taqь bər nisə tapqьr qьvьp qaranь. Alajđa eş sьqmaqas:

— Qarsьq!

tip hərenləne.

Işek asьla başlaqajnь, tegendə kyrşe jaqlap sitən artьnda kyrşe Namazandьŋ tavьşь işetelde:

— Hin nəmə, kem menən huqьşahьŋ?...

Motallap qart elep aldь:

— Bьna, ətəs menən ... Bьl niqələmət bьl—bətə qoş—qort qunaqlap bətər saq... Ə bьl ьristan... qunaqlarqa inderep bulmaj.

Jetməbə tamaqьna taş qađalqьrь jort tultьrьp qьsqьra.

— Əj, min taqь berəj nəməbulqanmь tip toram,—tine işek təbendəge qarsьq.

— Berəj nəmə! berəj nəməbulmaj—ataŋ başьmьnьj bьl?

Qojaş teşəp bətkən, bətə qoş-qort inep bətkən... Ətəs jərər saqmьnьj xəđer. Tiktəђkə jərəj tiheŋme hin unь, bər đə juqqa qьsqьra tiheŋme. Ul berəj mutlьq, etlek ujlap jərəj Bər afat teləp qьsqьra ul,

Şulaj tine Motallap qart,

— Keş qəhər huqqьrь nəmə, Keş!—tine kərtə aldьnda başьn qiqajtьp torqan ətəskə taşlandь. Ul ətəstə haman ađbarqa qьvđь, qarsьq uqa jarđam itte.

Bulmaqas bulmaj inde.

Motallap qart irenen teşləne:

Ax ylət tigən nəmə!

Tine ul, ajaq aђtьndaqьna đur bər kirbes jata ine, şunь ələkterđe. Qarsьq:

— Sev, hinə əjtəm!

Tejərgə əlgərə almaj qaldь—kirbes vəlap ətəskə taba osto. Kirbeskə əjəlgəndə yk eştə hiđep alqan ətəs tiđgenə kərđə qapqa aђtьnan urьmqa şьldь. Ə kirbes iŋ təvlə qapqa təbendə jatqan tirmən taşьna bərelde, anan səserəp artqa kilde lə, qomqandь bərep jьqtь.

Ətəs inde uramda qьsqьrьrqa kereşte.

Bьl ni qotorqan, niŋə qьsqьra?

Tinə qapqanan inep kilə torqan Nurqəli.

— Əjtmələ, həjləmələ Nurqəli tuqan, bьna şuqa baş qatьp tora bat ələ. Ađbarqa inəməj, jə ətəs jərər vaqьtmьnьj xəđer, yđeŋ ujlap qara... Neje qalmaqan unьŋ. Qajđa kyrgəneŋ bar hineŋ qoş—qorttoŋ bьl vaqьtqa qalьp keləp halьp jərgənen... jetməhə qьsqьra bit ələ.

Başqahьnьŋ ađqanь jetməgənme... inde ətəsenə qalqan...

Sьqtьla kitte... Ana bar həjləş hin unьŋ menən. Jə, juqqa qьsqьramьnьj ul!

— Juqqaqьna tygel inde ul, Motallap aqaj... Tine tegenən, sitən artьnan kyrşe Namazan— Bьna xəđer jamqьr javmaj. igendər kəjəp bara, nəmənən tiheŋ hin unь...

— Ax honahşomloqo.. Ax ьristan!

Tine Motallap qart—boşondonişlətəbeđ inde bьnь?

— Hujajьq alaj bulqas, hiŋə əjtəm—tine qarsьq.

Motallap qart qaşьn jьjьrьp qarsьqqa əjlənep aldь:

— Hujьp nişlətəheŋ unь, jə, aşar ineŋme, ylət iten aşar imeŋme!

Tuđqa jađqandь həjləp torahьŋ. Bərəmdə ylterəm, ber ətəstən...

Ul kinət uramqa qaranь.

— Qajđa kitte yđe... jer jottemllə.

— Əjđələ alaj bulqas!

Tine Nurqəli.

Ular uramqa sьqtьlar.

Ələgenə uram tultьrьp qьsqьrqan ətəs juq ine inde.

Motallap qart alaj qaranь, bьlaj qaranь.

—Kyrđeŋme?

tine Nurqəli!—

—Ul znacit bətenləj hineŋ ətəs bulmaqan, ul znacit ylət ətəse bulqan. Qajđa kitkən tiheŋ hin unь, kitəptə qajđa bara ul bьl vaqьt.

Motallap qart əllə nəməgenə əjtergə teləgəjne, qarsьq bylderđe:

—Kyrşegə, fələngə ingəndər yđebeđđen ətəs ine lə, yđ ətəsemdə tanьmajьmmьnьj min. Yđebeđđen ətəs ine.

Motallap qart taqь qarsьqqa əjlənde:

—Yđ ətəsem... yđ ətəseŋ bulqas bьl vaqьtta uramqa sьqьp kitəmenej ul?...

—Sьqmaj,

tine qarsьq,

—Artьndan jartь kirbes menən tondorhalar hində sьqarhьŋ.

Motallap qarttьŋ, niktər javaplaşahь kilmənə:

—Əjđə le—tine ul Nurqəligə dəşte—əjđə kyrşe Mirqəliđergə inep qarajьq əle.

Ulardьŋ kyrşe Mirqəliđergə inep kitevđərə buldь, uram başьnan mulla menən kapiratif Şakirđeŋ kilgənə kyrende. Ul arala bьl jaqlap kyreşə Namazanda qapqa tьşьna sьqtь:

—Nəmə, nişlətteged ətəste? tine ul. Qarsьq vaqiqanь həjləp bətərevgə mulla menən Kaprəfip Şakir kilep jəttələr.

Qarsьq jortqa inde.

Tegenən yđ ara həjləşep

Motallap qart menən Nurqəli ularqa əjergən kyreşə malajь sьqtь.

Mulla Motallap qarttьŋ sələmen aldь, anan Nurqəli menən iђənləşte.

—Mulla—tine Motallap qart—vaqьtlь kilep sьqtьŋ ələ hin—tip əђtənə.

Anan ətəs vaqiqahьn bəjnəbəjnə həjləp taşlanь.

—Alaj bulqas—

tine mulla,—undaj—bьndajqьna ətəs tygəl inde bьl kem Motallap. Bьl inde ylət ətəse tigən ətəs bulqan. Ul jaqşь ьqqa tygəl. Bьna jamqьrđьŋ javmavь, igenderđeŋ kəjəp barьvь, bьlarđь nəmənən tiheŋ hin.

Namazan mullanь bylde:

—Hin mulla təptə jugtь həjləjheŋ, ul nindəj jamqьr javmav, təj,ul nindəj igenderđeŋ kəjəp barьvь, tej. Hineŋ əsən igen kəjhə kəjəler mulla, ə hin ana kalxuz jerən qara:

Kuntьr hyđ həjləmə mulla;

Bьjьlqь kevek igen uŋьşь jьlda bula torqan bulha ine ələ...

Mulla javap birergə tip avьđьn asqajnь, Motallap qart eləkterđe:

— Əj tine ul, kyđen aqajtьp Namazanqa qaranь—qьђtьrma ələ şul kalxuzьbdь, ber rətləp həjləşəjem tiheŋ, torala şul kalxuzьn kilterep qьђtьra. Mulla hinən kyberek bələ torqandьr...

— Alaj tygel ul, kem Namazan, ber bəđđeŋ tirələ genə igen uŋьv menən tygel bit ul, ber bəđgenə aşьq səsməjbed bit. Hin başqa urьndardaqь xəldə lə işetep qara...

Alaj—tine Motalalap qart.

Mulla taqь ber nəmə əђtəp əjtergə ujlaqajnь la, jorttan qarsьq tavьşь iştelde:

— Bьnda hiŋə əjtəm, qajtqan, artqь jaqlap ingən.

— Ana mulla işetəheŋme, ana „qajtqan" ti. Uramqa sьqьp kitevə buldь, qaj arala kyrşegə ingən, qaj arala qajtqan, jə, tiktəђkəmenej ul. Baja min qьvqanda inməne.Jə, jynle ətəs qaraq kevek kərtə aşa teşəp jərəjmenej. Igelek kyrhətə torqan ətəs tygəl bьl mulla. Qьsqьrьvьnda uq əmət juq unьŋ, keşə əfəsə kevek qьsqьrmaj ul kafьr. Jə, mulla nişlətəjek bьl ətəste?

Mulla tiđgenə javap birergə teləmənə; iŋ təvlə niŋələr kiђəkkenə tamaqьn qьrьp aldь, anan tьbən qaranь la, uŋ ajaqь menən tibenep qujđь, şulardan huŋqьna:

— Nişlətəheŋ—tine,

— kitap qoş—qortto təptə juqqaqьna ylterergə quşmaj ində ulaj ylət ətəsə ikən, ylterhəŋ də jarajđa, ylterep niŋə orəm itərgə?, ylət bulhala min hiŋə əjtəjem,... kitap unьŋ iten xaram timəj... Xuzahь əsən xaram əlbittə. Bulmaha, kem....

Motallap qart unьŋ hyđen bylde:

— Inde ətəs kyrməgən baş tygel, ber ətəs menən məŋgə jəşəp bulmaђ,... gonahqa batьr xəl juq... il qorotop qьsqьrьvьp jərəmehen. Baş hav bulha ətəs tabьlьr ələ.

Şulaj tine ul, şunda uq qapqaqa taba atlanь.

(Bətmənə)

URALDЬŊ JƏŞ IZATSЬLARЬ

Bьl ber adoьna vaqьt esendə prajэzvudstvalarqa marşrut jabav unьjьnda ural pralitarejat jadьvsьlarьnьŋ eştərə menən tanьşьrqa tura kilde. Ural tatar—başqort jadьvsьlarь jaŋь kytərelep kilə, Ural jadьvsьlarь izatsьlarь la, [illegible] jaŋь ybev bađьqsьnda baqьqandar. Ural jadьvsьlarь [illegible] urьnda buluvьna qaramajtan ələ dur kylэmdə [illegible] kyrenməj. Bьnьŋ səbəptərə:

1—Julbaşsьlьq itэrlek [illegible] jadьvsь kestər bulsv.

2—Tatarstan, Başqortostan kevek ədəbijat majdanьn [illegible] urьndardan sitte jəşəvđə.

3—Jadьvsьlarь kytərep [illegible] ədəbijat majdanь la bulsv.

4—[illegible]

Ural „APP"-tьŋ (tatar—başqort—SK) jəş jadьvsьlarь [illegible]. Ulardьŋ berənse [illegible] „Ural qajasьnda" isemle əlmanaxtarь donjaqa sьqarьlqan. [illegible] „ybev adəmdarь" tigən əlmanaxtarь nəşer itelergə ədərləne ikən.

— „Уđebeđđə [illegible] memkinlek bulmav [illegible]" tej Ural jadьvsьlarь.

Bəđđeŋ Başqortostanda [illegible]

Unьŋ bilgele səbəptərə bar ine.

—Hed „BAPP" kanfirinsьjelerə [illegible] Ural jadьvsьlarь [illegible] vəkildər saqьrhaqan ikən, bəđgə ber [illegible] dər.

Bьna bьl xarakterlь hyđđərđe uralьnьŋ jəş jadьvsьlarь [illegible] („BAPP" ьslarqa) [illegible]. Ural jadьvsьlarь [illegible] „Satsejalizem juьlь" gəzitendə ədəbijat [illegible]. [illegible] Ləkin elə Ural jadьvsьlarь [illegible] kyreşə tirəhenə jaqьnlaşqandarь la juq. Ber hьđьqta bulqan Başqortostan ədəbьjətьnьŋ bьl kengə barьşь menən tanьş tygeldər. Xatta ular Başqortostanda ybep kilgən jəştərđen berehendə belməjdər.

Bəđ kyreşə ədəbijattan hər [illegible] bigerək artьq qalganbьđ. Ural jadьvsьlarь [illegible] „Yktəber" zurnalьnьŋ majdanqa sьqьvьnda saq—saq belələr. Ə, inde başqort tələndə [illegible] tororqala jaramaj.

Bьl əlbittə kyreşə ədəbijatte əjrənməv [illegible] Ural jadьvsьlarьna [illegible].

Bəgengə kələndə Ural jadьvsьlarьnan ber tərkəm kytetevselər bar. Oj. Məsqytten „Ural turahьnda", A. Əxmitteŋ xikəjəhe, həm „Ybev adəmdarь" isemendəge əlmanaxtarь [illegible] həm başqalar.

[illegible] Ləkin matbuqat donjahьnda Ural jadьvsьlarьnьŋ izadi ybeştərən [illegible]. Ulardan kyđgə kyrenzenderənđen Oj. Məsqyt, A. Əxmit, Oj. Teles bar. [illegible]

Bьnьlapta təptən tikşerep qaraqanda Ural jəş jadьvsьlarь [illegible]

[illegible]

Bit bəđđeŋ kyp saqirđərebed elə Uraldь təmməl menən jərlajdar. [illegible] Uraldan ber nisə jəđ saqьrьm torop, [illegible]

Z. Xəlitef.

BED JƏDƏBED.

Sikunt—minuttardan səqət bula

Səqəttərđen kendər urala.

Ađna ajđar barьь uralьşьp,

Jьldar menən aqьr juqala.

Jьldar aqa şulaj

Jьlqa kevek,

Beđ beləbeđ jarhьp aqqanьn

Jarhьv jьldar menən iђekelektər

Təbə—tamьrь menən taptalhьn.

Ə, beđ jьldar jьlqahьnda

Kammunqa taban jədəbed.

Iђekelekteŋ barlьq tamьrdarьn

Fən qьlьs menən ədəbed.

Beđ kiləbeđ jьldь jurqalatьp,

Urgə qarap haman yrləjbed.

Il teđəvgə qarşь ajaq salqan

Mikruptarqa irek birməjbed.

Il tedəvđə kərəş batьrdarь,

Alqь safta jəđəp barabьđ.

Alqь kəndəŋ bəjək kammunьna

Granittan niged halabьđ.

„KƏRƏŞ" KALXUZЬ

[illegible] bəđ zavьttardь jьrlanьq, zavьttarđьŋ eşkə quđoqalqandarьn satsejalizem əsən kərəş tulqьndarьn jьrlanьq. Ləkin şul şiqьrđarьbьđđь eşteŋ qujьlьşьna ybeşteŋ jynələşenə saqьştьrьp qьna qaraqanda berənsə jaŋьlьş ustanufkalardь kyrep ykenergə tura kilər ine. Senki beđ eş ustanufkalarьn jaŋьlьş birəbeđ. Уđenen tьvqan kənenən alьp ber tapqьr zavьt kyrməgən iptəştər bar ular dur „intuzejazьm menən eşsə şaqir bulьrqa kesənələr. Xaibьlь bajaqьsa teş kilep sьqa. Bəđđeŋ qajhь ber jadьvsьlarьbьđ bigerək „pralitarlaşьrqa" jaratalar, xatta qajhьlarь fələn zavьttьŋ fələn tsix əşsehe, tip qujьrqa la batьrsьlьq itələr.

Bьl inde tormoştoŋ esenə inev tygel, işul jeteşhedlektərebed əђtənə bəđđeŋ uŋьştarььbđa bar. Bəđđəge qajhь ber uŋьştardan ber vaqьtta la kyđ jomov urьnьbьđ. Şulaj uq bəđđəge uŋьştardь juqarьlaqь jeteşhedlektər ber vaqьttala qaplap qala almajdar.

Inde hyđđeŋ huŋьn taqьla Uralsьlar menən bəterəbed.

Kyreşe jaqtan Uraldь əjrəngəndə unda jəşəvse jəş jadьvsьlarđь la xəterđən sьqarьv jaramaj. „Satsejalizem juls" gəzitendəge ədəbijat soxifəhe ulardьŋ izadi ybeştərenə kiŋ reveştə teləktər birergə memkinlek tьvđьra almajasaq. Bьl eştə beđ kyreşe ədəbijatta jəşəvse Başqortostan jadьvsьlarьla ular menən bojlanьş totarqa tejeşbed.

Uraldь əjrənev menən bergə ulardьŋ jadьvsьlarьnda yđebeđgə jaqьnajta teşev kərək bulьr.

S. KYLIBAJ.

1—NSE MƏQƏLƏ.

ƏDƏBI ƏJBERĐƏRĐE NISEK JAĐЬRQA

Ə. Avьldarđa kalxuz həm safxuzdarđa şulaj uq zavьt—fabrik həm şaxtalarđajəş ədəbi kəstər kytərelep kilələr. Şularqa jarđam itev, ulardьŋ ədəbi kəstəren arttьrьv əsən „ədəbi əhərđərđe nisek jađarqa" tigən, timala ber nisə məqələ urьnlaştьrьrqa buldьq.

Xəbərđər həm ədəbi əђərđər jađqan vaqьtta xeđmət ejələreneŋ kən kereş rəveştəren həm tormoştarьn tərlə jaqtan jaqtьrtьrqa kərək. Bəđđeŋ təp maqsatьbьđ—kammunizem. Bьnь bergenə minutqa la xəterđən sьqarьrqa jaramaj. Hər ber eşse—krəђtejən jađьvsьhь, şaqire oşo təp maqsatьbьđ bulqan kammunizemqa taba ьntьlьrqa həm şul turala kərək bulqan məs'ələlərđə esenə alqan əђərđər birergə tejeş. Bəđđeŋ tormoşobьđđьŋ tarmaqtarь bik kyp. Doşmandar bəđgə hər tarmaqtan həzym jahajdar. bəđgə yktəber birgən byləktərđe, irəklektərđe tartьp alьrqa, eşsəndərgə jaŋьnan iksplatatsejə qamьtьn kejđerergə tьrьşalar. Satsejalizem tөđeləşenə qarşь kərəş alьp bara torqan sьjnfi doşmandarqa pralitarejat jađьvsьlarь ajavhьđ atpur birergə tejeştər. Ədəbi əђərđər đə tormoştoŋ nasar jaqtarьnda, jaqşь jaqtarьnda kyrhətergə kərək. Ədəbi əђər bergenə jaqtь kyrhətməђkə tejeş. Kəndəlek tormoşta bulqan kartinalarđь qьna, tormoştaqь fakьttarđь qьna həm ьsьn vaqiqalarđь qьna jađьv jetməj, Eşse—krəђtejəndərđeŋ fikerđəren, nastrajenejələren, ul fikər həm nastrajenejələrgə almaşqa kilə torqan nəmələrđelə birergə kərək. Xəđer bəđđeŋ ədəbejatta kalxuz, safxuzdar təđeləşe, kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev, unьŋ kərəşə jətərlek dərəzələ jaqtьrtьlmaj. Xəbərselər bьna şul məs'ələlər turahьnda xikəjələr, paima həm puvistar birergə tejeştər.

Tormoştoŋ yđen jađьqьđ.

Xeđmət əjələreneŋ tormoştarьn, kən kyreş rəveştərən tormoşqa—donjaqa qaraştarьn həm ulardьŋ psixikalarьn hyđ menən jənləndərep kyrhətə torqan jađьvsьlar əђərđər jadqan vaqьtta yđđərenə kərək bulqan matirejaldarđь tormoştoŋ esenə alьp, tikşerep jađьrqa tejeştər. Ədəbi əђər jađqan vaqьtta qajət dərəђlek həm oђtalьq menən eş kyrergə kərək. Tirəjaqtaqь tormoşto bik nьq tikşerep, tərlə jaqtan ujlap, ylsəp, uqьvsьnьŋ jərəgenə jatьrlьq itep jeŋel tel menən jađьv talap itelə. Jađьvsь həm şaqir yđeneŋ əђəren tormoşta kyrengənse genə jađьrqa tejeş

Arttьrmaqьđ.

Bəđđeŋ qajhьber xəbərselərebeđ əjberđeŋ dərəђləgenə ađ iqtibar itələr, zurnal həm gezitə ridaksejələrenə tormoştoŋ esendə — kypselek arahьnda bulqan xəldərđe, samanan tьş biđəkləp, qabartьp, arttьrьp, yđgərtep jađьp jebərələr. Bьl bərđə jaramaj. Jađьvsьnьŋ avьđьnan sьqqan hər ber hyđe tura həm eşlə bulьrqa tejeş. Ədəbi əђərđəge tiptar, xarakteristikalar, iђtələktər, fikerđər, hiđgerlektər, şiklənəvđər, tajşanьvdar, xьjaldar, idəjaldar, şatlьqtar, dərttər, həm şulaj uq tormoş, kən kyreş, duђlьq, məxəbbət, doşmanlьq, - bьna bьlar bətəhelə eşse—krəђtejəndeŋ yđ tormoşo esenən alьnьp aŋlajьşlь rəveştə jađьlqan bulьrqa tajeştər. Bьnda arttьrьv, qabartьv bulmaђqa tejeş. Avьl tormoşon bətə nəmənəndə jaqşьrьaq belevse, eşse—krəђtejən jađьvsьhьna həm şaqirenə əđerđər jađьv əsən kərək bulqan nəmələrđə avьl xeđmətselərə tormoşonan həm kən kyreşenən alьv avьr tygel. Sənki ul yđə şul moxittan sьqьp kytərelgən həm şul moxit esendə tora. Undaqь keşelərđeŋ bətə xərəkəttəren kyrə həm kyđətə.

Əmətheđlek kə birel məqeđ.

Xəbərse, jađьvsь, həm şaqir jađqan vaqьtta ajьrьm keşelərđeŋ tormoştarьnda qьna kyrenə torqan nəmələrđə qəmymiləşterep jađьvdan, nьqlap tikşerelməgən həm ujlanmaqan əjberđərđe, jađьp jebərevđən haq bulьrqa tejeş. Fajdalь, qiыbatlь həm təplə xəbər jə ihə ədəbi əђər birev əsən jađasaq əjberenđə nьqlap əjrənergə kərək. Bьna şul vaqьtta qьna jađqan əjberenđeŋ təme bula.

Fikerđər həm hyđđər xuduznigь—şsə—krəђtejən jađьvsьhь həm şaqire maqsatьbьđqa ireşevđə aqьrьnlьq, uŋьşhьđlьqtarqa birelep, bьl turala bulqan şebhələ fikerđərđe həm nasar kartinalarđь (bojoqov, əmət əđəv kevektərđe) jaqtьrtьvđan haqlanьrqa tejeş. Bəđđeŋ əmət đur. Kiləsəgebeđ jaqşь, təp maqsatьbьđqa sikhed—şebhəheđ ireşəsəkbeđ. Bəđđeŋ il kəndən kən nьqьj, xuzalьq həm kyltura kapitalьbьđ kytərelə.

Eşse—kerəђtejən jađьvsьhьnьŋ qələmə menən uŋьşlь jaqtar tomanlanьrqa həm kiləsəkkə ьşanьshьđlьq kyđe menən qarap jađьlьrqa tejeş tygel. Bəđđeŋ xəbərselərebeđ arahьnda vaqьtlь avьrlьqtarqa sьđaj almav, tyđməv, təşənkeləkkə birelevđər bulqьlьj. Alajьq ber miђal. Bьnь avьl xəbərsehe—Ojəbderəxim jađa:

> „Kammunistar: kammunizem tip həjləjđər. Kammunizemdə bik jaqşь, jaqtь tormoş tejđər. Ul vaqьtta xosusьj milek bətə. Hər kem ber tiged xoquqlь bula, bəxetlə, rəxət, tьnьs tormoş menən qymer itə tip əjtələr. Min bьqa ьşana almajьm. Kammunizem tigən matur, tiged tormoş ber qasanda bulmaђ. Sənki bəđđeŋ barmaqtarьbьđđa tiged bulmaqan bit" tej.

Bьna ul məs'ələgə şulaj qaraj. Bьndaj qaraşlь keşelərđə. avьldarđa kyp kenə osoratьrqa bula. Kalxuz təđəgən vaqьtta la qajhьberevđər: „Juqtь həjləməged, borongolar irđər kyp bulqan jortta utьn, qatьndar kyp bulqan jortta hьv bulmaj" tigəndər. Kalxuzda tərtip bulmajasaq tip sьqalar.

Əlbittə, bьndaj qaraştar dərəђ tygel. Huŋ Ojəbderəxim niŋə bьlaj jađa? Ul bərđəŋ avьldaqь kulaktar, vaq miləkselər teђirenə birelgən, vaq miləkselek batqaqlьqьna kerep sumьp, aqьlьn ujьn, iђəben juqaltqan. Ikensenən. ul, jəmqəjən tөđeləşə zakundarьn. pralitarejattьŋ kərəş tarixьn belməj. Ul iztimaqi fəndərđe uqьmaqan. Xeđmət əjələrə bətə dənjaqa xuza bulьp hanalalar. Ular satsejalizemde, kammunizemdə lə təđəsəktər. Bьl turala tuđan tiklemdə şik juq.

Ojəbderəxim kevek „bulmaђ" tip ujlav his jaramaj. Bьndaj uj bik zararlь. Jađьvsь jəki şaqir bьndaj təşənkeləkkə təşevđən bik haqlanьrqa tejeş.

Xəbərđər menən ədəbi əђərđər arahьndaqь ajьrma.

Inde xəđer xəbərđər menən ədəbi əђərđərđeŋ təđeləştərenə tuqьrajьq. Ədəbi əђər yđeneŋ təđeləşə menən gezit zurnaldarqa jađьla torqan xəbərđərđən həm qəmymi səjəsi timala jađьlqan məqələlərđən bik nьq ajьrьla. Hər ber jaqşь jađa torqan xəbərse, jađьvsь jəki şaqir bula almaj. Xəbərđər həm məqələlər jađqan vaqьtta bildələ bulqan ber vaqiqa tasvir itelə, jə ihə ber qəmymi xəl alьnьp tikşerelə. Ə inde ədəbi əђərđə yđ tirəndə bulqan tormoştoŋ esenə kyberək taralqan həm bik asьq bulqan kartinalar kyrhətelə, şunda jađьvsьnьŋ yđ qaraşьla əђtələ. Şulaj itep ədəbi əђərđe „jьjьntьq" kevek təplə nazari fikər həm tasvir birelə, Qajhь ber vaqьttarđa başlanьp qьna, hiđelep kenə kilə torqan nəmələrđə jađьla. Ləkin ul nəmələr huŋьnan bətenləj tormoşqa inep kitə torqan bulalar.

ƏDƏBI ƏЂƏRĐƏRĐE NISEK JAĐЬRQA.

Bəđđeŋ qajhьber xəbərselərebed xikəjələrđə jađqьlajdar. Ləkin ulardьŋ xikəjələrə əđən jađьlqan xəbər kevek bulьp sьqa. Ədəbi əђərđə jađqan vaqьtta tormoştoŋ jaqşь həm nasar jaqtarьn aŋlap, şunь maturlap əjtə belergə kərək. Qajhьber vaqьttarđa tormoşta kyđgə kyrenməj torqan nəmələr turahьnda jađьrqa tura kilə. Inde bьl vaqьtta jađьvsь bulqan keşə jađa torqan məs'ələhen yđ tojqoho menən ujlap sьqarьrqa, jərəge menən hiđergə, unьŋ serenə teşenergə, təbənə— tamьrьna teşərgə tejeş. Jaqşь əjbər birev əsən unь ođaq vaqьt eşlərgə həm ber nisə tapqьr jaŋьnan kyserep jađьrqa kərək. Bəđđeŋ jaŋьqьna jađa başlaqan jəş jađьvsьlarьbьđ ulaj eşləməjđər. Ular ber tapqьr jađalarđa, şunь ridaksejəgə jebərələr. Bьlaj eşlərgə jaramaj. Urьђtьŋ ataqlь jađьvsьhь Talьstuj yđeneŋ „Huqьş həm Solox" (война и мир) tigən qalьn kitabьn jetə tapqьr kyserep jađqan. Bьna şundaj bəjek jađьvsьlardan yrnək alьrqa kərək.

UQЬRQA KƏRƏK.

Jađьvsь belemle keşe bulьrqa, iztimaqi tormoştoŋ nəmə ikənen həm unьŋ nindəj zakundar bujьnsa təđəlgənen belergə tejeş. Beđ „keşə" tip kemgə əjtəbeđ. Bəđđeŋ „keşə" tigən zatьbьđđьŋ nindi zakundar həm burьstarь bar? Bьna bьlardь la belergə kərək. Keşenə jaqşь ajьra belməgən „jađьvsь" avьldaqь kulaktь, jarlьnь, urta xəllenə, jaqşьlьq menən nasarlьqtь tulь itep kyrhətə almaj. Jaqşь jađьvsь bulьp eşləv əsən uqьrqa kərək. Jađьvsьlar səjəsi beləmle, səvittər xəkymətenəŋ təđeləşen, grazdanlьq xoquqtarьn, tabiqət zakundarьn, fizikanь, psixalugejənə belergə tejeştər.

HƏR BER TIPTЬŊ YĐ TELEN TABЬQЬĐ.

Jađьvsь—xuduznik əђərendəge qaharmandarđьŋ məqmələlənen həm fiqelđəren yđ hyđe menən həjləp aŋlatьvdan haq bulьrqa tejeş. Bьlaj itməgəndə unьŋ əђəreŋььn məqənəhe menən ədəbi bulьp sьqmaj. Uqьusьla, jađьvsь yđenə həjləj, ə qaharman bik keskej ryl ujnaj tigən tə'ђir qaldьra. Ədəbi əђərđəge tiptarđьŋ xərəkəttəren keslə rəveştə kyrhətergə kərək. Uqьvsь keşe əђərđəge tiptarđьŋ həm qaharmandarđьŋ xərəkətteren asьq kyrep tikşerergə, ulardьŋ jaqşь həm nasar jaqtarьn hiđələrgə, təp ujđarьn aŋlap qalьrqa tejeş... (bətmənə)

Ş. ŞƏHRETDINЬF.

ئاۋىل خوجالىعى ماشىنا ھەم قۇراللارىن گرىدىتكە ھاتىۋ تۇراھىندا

باشقورتوستان حالىق كامىسارلار سوۋىتىنىڭ قارارى

Keđge balьq totovđar aldьnan.

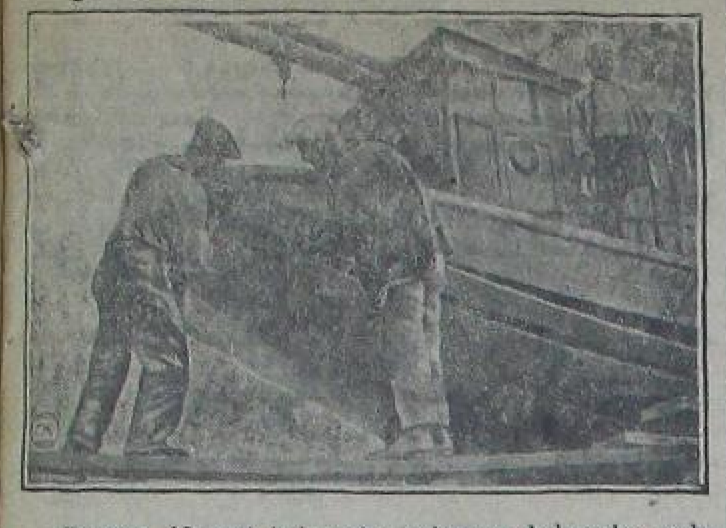

Hyrəttə: Marpyl balьqsьlar sajrzьnьn balьqsьlar suda hьna rimunt jahav mələ.

3 نسى سىنتەبر — تارىحى كون:

ۋكپ(ب) نىڭ حىتابىناماھى ئىعلان ئىتىلدى

Pragulsьlarqa həm yđ eşenə javaphьđ qaravsьlarqa sara kyrelhen.

Rajun qьrsьlьq sajuzdarь yđderenen apparattarьn ikmək əderləv kampanjahьna qolajlь itep,kilgən krəьtejəndərde his utqarhьđ eştəren eşləp jəbərergə tajeşle bulhalarda, qajhь ber qьrsьlьq sajuzdarь bьl turala yđdəren javaphьđ hanap, eş vaqьttarьnda 2—3 səgət praguldar jahap kilgən krəьtejəndərde 2 şər kən kətterələr.

Miđalqa jaŋь qaramalь qьrsьlьq sajuzьn alajьq:

1— qьrsьlьq sajuzьnьn rəise kamandirufkaqa sьqьp kita. Ui yđ urьnьna sikritarь Barisьfts qaldьra. Barisьf 7 nse sintəbđə yđ urьnьna his ber keşe qaldьrmaĥtan Talina avьlьna yđ esendər eşen taşlap kitə, xatta pravlinejə aqzalarьla joq tejərgə jaraj qəziretf tigəne janьqьna k-mandirufkanan qajtqan)

2— Tursaqəlin avьlьnan kilgən upalnamucin ike kən bujь Barisьftь tabalmaj jərej

—Minə udastavrinejə kərək həm Barisьfta jomoştarьmda bar ine tigəs, eş jərətevse udastavriejə jađьp birələ „misət joq, misətte bađar kenə kilep buqtьrьp, jomosondьla şunda jomoştarhьŋ“ tip qajtara.

3— qьrsьlьq sajuzьnьŋ betə xeđmətkərđərelə səqət 12 nən hüŋgə tiklem jal itərgə tip qarar sьqarhalarđa, ular 2—3 səqət praguldar jahap jərejđər.

— Nigə bьlarqa sara kyrelmaj tigen həəlgə:—ularqa qatь torhaŋ „Minə eştən sьqarьqьđ“ tip đurqьtalar.

Xeđmətkərđərđen betəhelə ber kendə xəl jьjalar, Tik ike qьna menə kassir həm citavutqьna eşləj. Bьl xəl ikmək əderləv kampanjahьna bik đur zьjan jahaj. Kerəьtejəndər ber aşlьqqьna alьp kilməjđər, ulardьŋ bytən jomoştarьla bula kilьaskte jal kəndəren ədləkhəđgə əjləndərergə kərək.

Yđ eşenə halqьn qarap jərevsə Barisьfqa həm 2—3 səqət pragul jahap kampanjalarqa zьjaq salьvsь xeđmətkərđərgə sara kyrelhen.

BIKTAŞ.

كالحوزلاردا دىسسىپلىنانى نىعىتىۋ بۇگوندىگو مۇھىم بۇرىس

VI. "ب". ئىشكالاھى

Qarşьlav pramfinplanь.

Məskav əlkəhendəge Padylski simint zavьtьn teđev eşselərə tarafьnan qarşьlav pramfinplanь kytərelep, unьŋ bujьnsa eşsələr plan bujьnsa bildələngən vaqьtqa qaraqanda sixtarđь teđev eşen bik kyp elək eşləp betərev məs'ələhen qarajđar.

Hyrəttə: Teđevsələr qarşьlav pramfinplanьn tikşergəndən huŋ unь qabul itevgə quldarьn kytərələr.

Araqьqa batqan jelem qaran, bəgəndə araqь qađanьnda qajnaj

(Bьl iđerek baştarqa timer hepertke kərək)

Bьqa tiklem Stərlə kantunьndaqь „Kəlser—Tabьn jorto, mərkəze bulьp kilgən Jələm—Qaran avьlь yđenen đur badarь, jədərləgən spikylənttərə, bətə tirə jaqtaqь dan totqan araqь lafkalarь, qunaqqa, tujqa jərevđən başь sьqmaqan partejəstərə, araqьlar, pivalar menən tujlap qatьn ala torqan kamsamuldarь, ьsьn rivəlytsəjəneŋ başьnan alьp 27 nse jьlqь tiklem bətə jort dəvmələndəge xalьqtь qađan urьnьna qajnatьp jəşətkən Malikьfşinahь menən bətə tirə jaqta dan totqan avьl ul.

Beđ inde bьnda unьŋ rivəlytsəjənən huŋ bulqan xəlen bətəhendə jađьp tormajbьđ. 23—24 nse jьldarđa vьlas başьnda ultьrьvьn, Xaliqьf qojroqo, Buranqol mullanьŋ vulьs prsidətele bulьp ultьrьp ike qatьn menən samagun dingeđendə jədgəndə vulkum sikretarь bulqan Oqalimanьftьŋ iđenə təşkən hajьn əjlənə torqas yđ qymerendə 13 qatьn alьvьn, tujqa qunaqqa jərəp, esevendə, haman partejə safьnda qalьvьna la tuqtalmađqa ujlanьq, sənki beđ bьlar turahьnda 99 tapqьr jađqan bulhaqta, Jelem—Qaran da bulqan iđərəklek, xuliganlьq ađqьnala kəmegənə juq. Şul səbəplə 100 nse tapqьr jađьvđь urьnhьđ hananьq. Oqəmymən Jelem Qarandьŋ rivəlytsəjənən huŋqь xəle qьđqanьs. Beđ inde unьŋ maturlьqьn, təbiqət kyreneştəren, undaqь uqlь qaja, Maqaş tavarđarьnьŋ mahabattarьn, ularqa qarata hejləngən bətməđ—təkənməđ əkəjəttərendə tasvir itərgə teləməjbeđ, unьŋ təbiqət kyrneştəren, unьŋ elekke tarixьn, şul avьldьŋ yđenən sьqqan pralitarejat şaqirь Məzit aqьanan başqa ber kemdə tulь rəveştə tasvir itə almaђ.

Şunьŋ əđtendə beđ Jelem Qarandьŋ xəđergə xələnə tuqtalabьđ. Şunьŋ menən bergə Jelem Qarandьŋ bətə araqьhьn esep bətərəvđə satsəjalizem jarьşьna tiŋləp esevsə partejə aqzalarьn həm kapiratьrđarđь tanьştьrmaqsь bulabьđ. Bьnda araqь esevđə iŋ aktif hanalqan keşe Oqəlimullin. Bьl inde 23 nsə jьldarđa uq vulьsnuj sikritar bulьp eşləp huŋqь vaqttarđa Maqaş kapiratsəjəheneŋ rəis urьnbađarь bulьp qala. Bьl bisara bəndəneŋ yđə eşləj başlaqandan birle eskən araqьhьn iđəpkə alqanda oşo huŋqь 10 jьl esendəgenə kambajьn xaqьn esep bətkəndər tip əjtəhəktə his xatalanmaqan bulьrbьđ.

Ismaqilьf Mansur bьl keşe partejə aqzahь, esev məs'ələhendə tiđ kəndə Oqalimullindь qьvьp jetevenə ьşanьsьbьđ đur. Əsənsəhə Şafiqulla Qotlozamanьf, qьđьl ərmejənən qajtьv menən avьl sevitenə rəis bulьp hajlana, şunan huŋ tərlə javaplь urьndarqa yrlətelə. Ləkin eskelek menən bulaşьp xalьq arahьnda nasar kyrneş tьvđьrьvđan başqaqa jaraqanь juq. Bьl bəndə partejə aqzahь həm xəđergə kəndə vaqьtlь vulkum sikritarь. Esev məs'ələhendə tiđ kəndə Ismaqilьftь qьvьp jetep Oqalimullindь ytəp kitevgə 100 pratsintь menən tьrьşasaq,

Bьna oşo kəndərđə genə isemə kamsamul, yđə esevgə mul bulqan Xaliq Qadirьf ber kamsamulkanь qatьnlьqqa aldь. Tuj bik şəp buldь, əđtəldə araqь pivalar teđeleşəp ultьralar. Şul butilkalar aldьnda jaŋь tormoş əhəməjətə turahьnda daklattar buldь, Daklatşiktьŋ tamaqь qatьp kitməhen esən daklat arahьnda butilkalar stakandar buşlaj torđolar,

Heđ taqь bьl qьđьqlь məzlestən Oqalimullin, Ismaqilьf həm Qotlozamanьf hьmaq đur keşelər torop qalqan ikən tip ujlamaqьđ. Ular bьl tujđьŋ urtahьnda buldьlar.

Nigə barmahьnlar. Oqalimullin kapiratsəjə rəise, Qadirьf qьđ urlarqa barqanda kapiratsejanьŋ atьn birep jəbərgən keşe. Şulaj bulqas ul qalьrqa tejeş tygel. Esevđə berenselektə alqan şapaj (Şafiqulla) menən Ismaqilьf qalqas taqьla jaramaj. Bьl məzlistə ber nisə kamsamul aqzalarьla qatnaşqan bulhala, ular kamsamul eşendə esep iđerevđən başqa ber eştə kyrhətə alqandarь bulmaqas ularđь kamsamul aqzalarьna isemləp jađьp matbuqat biten bьsьratьvđь kərəkheđ taptьq.

Şulaj uq eləktən araqьqa batqan Jelem—Qaran avьl həm unьŋ qaharmandarь bəgəngə satsejalizem, bəgəngə rikanstrukseje məlendə araqь qađanьnda qajnajđar. Ular xəđer vulьstьŋ Qьđьl usulkaqa quşьlьvьna şatlanalar. Sənki vulьs kitkəs irkenləp eserbeđ tigən əmət ularđь ruxlandьra.

Ləkin pralitarejat eşsən massahьnьŋ bьnьŋ hьmaq xuliqandarđan səvit xəkyməten məsxərə itterevgə irek birməđ. Tujđa ytkən təndəŋ irtəhe menən bьl iđerek baştar şul iđerek xəldərendə Qьđьl usulkaqa rajun kənfirinsejəhenə sьqьp kitkəndə bətə eşsən massa ularqa nəfrət kyđe menən qarap qaldьlar.

Tejeşle urgьndar bьl xuliganlьq şajkahь teđən alqan Jelem—Qaran ojoşmahьn tikşərevđə hunlatmahьndar. Bьndaqь bətə ojoşmalarqa massa kantryllegen kesəjtergə kərək. Kapiratsejə, bugalterejə qьđqa qьna əjtkəndə bətə ojoşmalarđьŋ araqь menən qojonop başqa eşsələrgə barmaq aşa qaravđarьna sik qujьlhьn.

Undaqь kalxuz teđeleşe "Biş jьlьqtь 4 jьlda„ luzьngьhь, unьş jьjьv, ikmək əđərləv həm başqa diriktivalarđь bьl iđəpkə ojoşmalar nisek başqaralar.

Bьna şul xaqta ular tiđ kəndə massa kantryllege aђtьna alьnьrqa həm iđəp birergə tejeştər. Bəgəngə jaŋь qorolоş məlendə partejə diriktivalarьn qəməlgə qujьv urьnьna iđərəklek menən, tuj menən bulaşqan partejə aqzalarь Ismaqilьf həm Qotlozamanьftar qatь məs'ylejətkə tar tьlьhьndar həm kapiratsejanьŋ attarьn qьđ urlarqa jəkterəp tujqa barьp esep jeregən Oqalimullin ajьrьm rəveştə javap birergə tejeş.

Qьđqahь bьl aŋlь xuligandarđь məs'ylejətle urьndarьnan alьp ьrqьtьrqa, ular urьnьna bəgəngə teđeleşkə xeđmət itərlek, xalьq aldьnda kalxuz teđeleşeneŋ həm kapiratsejələrđeŋ iqtibarьn kytərerlek, massьnь səvit apparatьnan jьraqlaştьrьv tygel, jaqьnajtьv eştəren alьp barьrlьq ajьq başlь eşsələr menən almaştьrьlhьn. Bьna bьl eşsən massanьŋ teləge, bьqa nьqlь iqtibar itərgə kərək.

„JELEM QARANLЬ."

Agranum Fininden kəŋəştəre

dərəđ tygel.

Kalxuzdarđa uŋьş həm daxut bylev məs'ələhe xəđergə vaqьtta iŋ məhim eştərđən hanala. Sənki kalxuzdarđьŋ uŋьş bylev həm başqa eştəren bətə jalpь kantryl jahap bara. Kalxuzsьlar arahьnda bər tərlə lə rizahьđlьptar, qьsqьrьştar bulmajьnsa uŋьş dərəđ bylev, meŋləgən ajьrьm kerəđtejəndərđeŋ kalxuzqa inevđərenə səbəp bulasaq.

Ləkin kalxuzdarđa uŋьş bylevđə urьndar tərləsə eş kyrelər. Ajьrьm qullanmalar sьqarьp kalxuzsьlar həm kalxuzqa inergə əđərləngən kerəđtejəndərđeŋ baştarьn əjlənderələr. Məđələ: Stərlə tamaq kantun idarahь agranumь ip. Finin braşyrgə jađьp kalxuzdarđa uŋьş bylev məs'ələhendə kalxuzdarqa jarđam itməkse bulqan, Ləkin kyp jaŋьlьşьlьqtarь bar.

Iŋ təvlə:

„Kalxuzdarđa uŋьş nisek bylenə" bьnda ul avьl—xuzalьqь kammunahьmь, ərtiləmь jəki jərđə bergələp eşləv şirkəteme ikənen əjtməj kalxuzdarđьŋ bətə tərđərendə fəqət ber kalxuz isemə menən genə atap ytə Şulaj bulqas Finin deŋ braşurahьnda „Kalxuzdar đa" tip alqan hyđə kalxuzdarđьŋ bətə tərđəre esendə bulьp sьqa həm şunьŋ menən ul başqalarđь avьl—xuzalьqь kammunalarь ərtildərə həm jərđə bergələp eşləv ərtildəren hataştьra.

Kalxuzdar đa valavaj uŋьştь nisek bildələrgə, tigən bylegenлə aŋlaşьlmavsьlьq bar. Unьnsa kalxuz uŋьşь:

— 1)Orloq bađьvđarьnan

2) Mal aђьravđan.

a) Hətsələktən It həm başqalarđan ala tej. Bьna bьl hanalqandarđьŋ bətəhelə „xuzalьqtьŋ urtaqlaştьrьlqan tarmaqtarьnan" tip əđtəhək dərəđ bula.

Fininden „valavaj uŋьştan fajđa həm kypme sigerevđər janala" tigən bylegendə đur xatahь bar. Bьnda ul bьlaj tej:" Valavaj daxuttьŋ 5 pratsintь kalxuzdarđa urtaqlaştьrьlqan milektərə xaqь menən tigeđləp, ajьrьm aqzalar arahьnda bylev esən totola" tej.

Bьl bylektə nьqtap tikşərgəndə, Finin valavaj uŋьştan sigerev jahaj, ləkin xuzalьqtьŋ nindəj tarmaqtarьn ikənen əjtməj. Kalxuzdьŋ bətə xuzalьq tarmaqtarьnda tip aŋlarqa jul qala. Əgərđə bьlaj bulha, beđenləə xata bula. Kalxuzsajuzdar sajuzь həm kalxuzsintьr ustanufkalarь bujьnsa, bьl 5 % sigerev fəqət uŋьştьŋ valavaj sьrьnan həm urtaqlaştьrьlqan hət həm vaq maldarьnan kilgən daxuttarđan qьna jahala.

Ləkin Finin bьl rəveştə eştəp kalxuzsajuzdar sajuzьnьŋ qararь menən tanьşmaqan. Şulaj uq bьl 5 % byleşevđə fəqət yđđərenəŋ milektəren indergən kalxuzsьlarqьna qatьşalar. Yđđərenəŋ milləktəren indermægən batrak—jarlь kalxuzsьlar, Finin sə bьl 5 % alьvđan məxrym bulalar.

Ə dərəđən alqanda bьnь bylevđə batrak—jarlьlar đa qatьşalar. Sənki ular iđəbenə kalxuzdьŋ bylenməj torqan fundьna kulak xuzalьqtarьnan taratьp alьnqan milektər kertelgən.

Finin kyrhətev Bujьnsa, bьl biş pratsin kalxuzsьlar arahьnda bətə inderelgən milek sumahь başьnan tygel, ə, pajavaj-kapitalqa kertelgən yuma başьnan qьna bylenə. Unьnsa, srugь ytkən burьs (kridit) tarđь tyləv valavaj daxut iđəbenə qaplanьla. Bьl məs'ələlə oşolaj uq jaŋьlьş ustanukanь birə. Kalxuzdar sajuzь həm kalxuzsintьrđьŋ ustanufkalarь bujьnsa burьstar həm hər pratsinttar hər niđən elek bylenməj torqan kapital iđəbenə qaplanьla.

Kalxuzdьŋ bylenməj torqan ftndьna kalxuzsajuzdar sajuzь ustanufkahь bujьnsa 10 % qa tiklem bylenergə tejeş. Ə Finin "10 % bylenə„ tip xatalana.

Şulaj uq Finin kalxuzsьlarđьŋ eş kestəren tyləv turahьnda bətenləj xata fikerđər jađa.

Finif bьl braşurahь menən kalxuz teđeleşə turahьnda yđeneŋ nađanlьqьn, juqarь urgьndarđьŋ qarardarь menən tanьş bulmavьn kyrhətte. Bьl braşura bətənəhe menən kalxuzsьlarqa jarđam tygel, bəlki ularđьŋ baştarьn sьbaltьp bətərə.

Bьnan başqala tejeşheđlektər kyp. Qьđqahь bьl braşura kalxuzdarđa uŋьş bylev eşendə jetəkselek bula almaj. Şunьŋ esən bьndaj xata fikerđər tultьrqan braşura alьnьrqa tejeş.

Başkalxuzsajuzdьŋ xeđmət ojoştorov belgese:

Grursin.

Ədip, şaqirdərgə

13 nse sintəᵬərđə kis səqət 6 la, „yktəᵬer" žurnalь idarahьnda (yktəᵬer uramь № 1, Baş. giz) Θfələge ədəbi jəş ədiptər, şaqirdər həm jađьvsьlar brigadahьnьŋ jьjьlьşь saqьrьla.

JЬJЬLЬŞA:—KYLIBAJ, FƏJZI, MORTAZIN, ABLAJ, CANЬŞ, MARAT, AGIŞ, XAFIZЬP, BIKBAJ, XƏJ, HƏM ƏMIN IPTƏŞTƏRĐƏN KISEKMƏJ KILEVĐƏRE MƏƵƵRЬƏ. QARALASAQ MƏS'ƏLƏ MƏHIM.

BRIGADA.

بۇتە مەعارىفسەلەر، كولتورا ئشسەلەرى ھەم ئوقتوسسلار ديققەتنە.

[illegible]

12 nse avqьsta səqət 8 đən alьp 5 kə tiklem bulqan vaqьt esendə tybəndə isemə kyrhətelgən iptəştər „Jaŋь Julda" idarahьna kerep sьqarqa tejeştər: I. Səŋqatullina Banьv, Mostyrə.....(Əssən qatьn—qəddar jorto), Işkildina (Savpartşkula), Jafajьva (Narkamzdьrəf) Juldьbajьva Əsmə, Vəlitьva (Başsik).

„Jaŋь Julda" idarəhь—

Bosqaqtar ərəm bulmahьn.

Beđ prajьzvudstьvala juqala barqan nəmələr menən bik nasar kərəş alьp barabьđ ələ. Beđđeŋ kyp eşkə jaraqlь nəmələrebeđ taşlanьp ərəm-şərəm bula toralar.

Bьqa miđal itep Θfələge batinka tegev fabrigьn alhaq yđe jethə kərək. Bьndaqь batinka tegev fabrikahь eşləngəndən qalqan kiđəktərenən fajđalanьv eşənə bik nasar qarap, ularđь taşlap ərəm-şərəm itələr.

Bьl kyn kiđəktərenəŋ kərəklə bulьvь turahьnda Ərməndən kilgən vəkil əjtep, unan qalaj fajđalanьv juldarьnda kyrhətkəjne. Şuqa qarmađtan fabrik diriktьrь urьnbađarь:—bьl taşlandьq nəmələrđən bedgə nəmə eşlənergə prikaz birəhegeđ, ularđan ber nəmələ eşləp bulasaq tygel, tip kenə jebərə.

Bьndaqь administratsejə həm zafkumdьŋ bьl laskuttarqa iqtibarhьđ qaravđarь arqahьnda, həraj hajьn tejərlek 320 botlap laskut (vaq kyn kiđəktərə) ərəm bulьp tora.

Bьl ərəm itelgən nəmələrđeŋ jьllьqьn bergə jьjnaqanda, ularđьŋ hanьn dyrt meŋ botlap bula tigən hyđ.

Bьndaqь eşsələrđeŋ əjtevenə qaraqanda, bьl kyn bosqaqtarьnan 100 pr. tь menən fajđalanьp bula.

Ə pramkapiratif bьl bosqaqtь vaq kyn kiđəktəren hatьp alьp unь eşkə jaraqlь itelə, bьnьŋ kilagramьn 40 tindən hatьp fajđalana.

Xəđer kyn tavar tabьv məs'ələhe bik avьr bulьvqa qaramađtan Θfələgə batinka tegev fabrikahь bьl eşkə halqьn qarap, kyp kenə eşkə jaraqlь nəmələrđə fajđalanmaj ərəm itə.

Ərməndən kilgən vəkildeŋ əjtevensə bьl laskuttarđan partefildər həm başqa nəmələr jađap bula ikən. Bьna şunьŋ arqahьnda pramkapiratif bylegeneŋ əjtevensə laskuttarđь horap Məskəv tirəhendə bulqan kyp kenə fabriktarđan zakazdar kilep tora.

Ə bьndaqь administratsejə həm zafkum bьl məs'ələnə vaq eş tip hanap laskut menən mataşьrqa teləməjđər Pramkapiratif bьlarđan artqan laskuttarьn hatьvđarьn horap ələ nisə tapqьr xəbər itkən bulha la juqarьla əjtkənsə, administratsejə həm zafkumdьŋ bьl „vaq" nəmə menən bulaşьp jərəhə kilmənə buqaj, horavđь kire qaqtь.

Beđ bьndaqь fabrik administratsejəhe həm prajьzvudstьvьnnьj kəŋəşmənəŋ bьl kyp kenə daxut kiltərə torqan laskut menən fajđalanьv eşen julqa halьvđarьn, unan jeđ pratsintь menən fajđalanьvđarьn talap itəbeđ.

JAKUTSKI.

Yrlətevselərgə bьndaj qaraş bətərəlhen

Qəjep kemdə tikşərelep sara kyrelhen

Baş—did kənmisəjəhe fruktavaj zavьtьnda eşləvsə ip. Josopof Məxəmmət aqaj bьna nəmə tip zarlana.

Ul ələkke fruktavaj zavьtь totovsь Gyrejəvic həm Stixerđar đa 12 jьldan artьq mastir bulьp eşləgən, 12 jəşənən alьp eşsə bulqan həm huŋqь kəndərđə balalar kəmisejəhe tarafьnan fruktavaj zavьtьna mastir itep yrlətelgən.

Bьqa qaraş nisek.

Ip. Josopoftьŋ zarlanьvьna qaraqanda unьŋ menən zavьt mədire Ruzakьf arahьnda ni esəndər tartьş bara. Fruktavaj zavьtь mədire Ruzakьf tarafьnan josopofqa jьjьlьşta taşlanьvđar bula. Şul arqala Josopof eştən qotqarьvđь horap qariza birergə məzbyr bula.

Bьnda sajuzdan udarnaj brigada kilep tikşərhə lə ber nidə eşləməj kitə. Tikşərev həđəmtəhen haman belgertkəndərə juq.

Ruzakьf Josopoftь apparat krantь vatьvđa qəjepləj. Ə, Josopof həm Vəlişef unь dəđ tygel tip baralar. Tikşərgə kilgən brigadalar tulь matirejal alqan bulhala həđəmtə sьqarqandarь juq. tiđər ular.

Ajьrьm mastirđar kilep tikşərgənden huŋьnda Josopofqa jabьlqan krant məs'ələhe unьŋ əđtendə bulmav asьqlana. Şulaj bulhala iko arala tartьş haman dəvam itə. Eştə nьq tikşərep xəl itevsə juq.

Tartьştьŋ təbə nəmələ huŋ tigən horavqa kanturşik bulьp eşləvsə berəv partejə aqzahь zavьtta oşo kəŋgəsə tərtip julqa qujьlmaqajnь." Josopof artьq dərəzələ irkən jəşəj, zavьtqa betenləj yđə zaf kladavşik mastir „xuza" bulьp alqajnь, xəđer unь mastirlьq vazifahьna qьna qaldьrqanqa la prajьzvudstevala alkagalizemqa jul qujьlmaqanqa (Josopof eşləgəndə esevđər bula torqan ul zaikumqa asьvlana həm qarşь bara tej.

Belməjem qəjep kemdəler qalqanьn başdit kəmisejə pravlinejəhe nьq tikşərep qəjepleləlrđeŋ jəđən asьrqa həm tejeşle sara kyrergə tejeş. Yrlətelevsə Josopofmь əllə mədir Ruzakurьfmь qəjeplə.

Əgərđə eş tikşərelməhə prajьzvudsьvinnaj tərtip julqa qujьlmajasaq həm eşkə đur turmьz kilterəsək.

„Jaŋь tormoş" torlaq kapiratifь idarahь iqtibar itməhə sanitarnьj kəmisejə kyđ halhьn.

„Jaŋь tormoş" torlaq kapiratifь idarahь yđ qaravьnda bylqan jorttarđaqь jьvьndь hьvь tygə torqan soqorđarđь həm bedrəftərđə tađarttьrьv esən tip bьjьl jađđan başlap torlaq kapiratifь aqzalarьnan ajьrьm aqsa tylətə.

Ləkin bьl kapiratif qaramaqьnda bulqan jorttarđьŋ işek aldьndaqь jьvьndь hьvь tygə torqan soqorđar tulьp, artьlьp aqьp, hađьtьp jatalar.

Məđələn Yktəbər Rivəlytsejəhe uramь 17 numir jorttaqь şundaj soqor tulьp, tyktərev kərəklek turahьnda idaraqa ber nisə tapqьr əjtelhələ ələ tađartьlqanь juq. Idara bьl turala ucьrьt menən tyktərəbeđ, ucьrьt jetkəs tygərđər, tejevđən başqa sara kyrməj.

Tađalьq turahьnda xəkymət qararьna „Jaŋь tormoş" torlaq kapiratifь iqtibar itməhə, qala tađalьq haqlav kəmisejəhe hin şərəj sara kyr ələ!

Qojoroqtarđь nisek bətərərgə?

Difitsitle sənəqət həm ađьq—tylek nəmələren qojoroqta torop kətəp alьv—eşselərđeŋ eş vaqьtьn ərəm itə, unьŋ havl ьqьna iqtisadi xələnə zarar kilterə.

Bьnь qajhь jul menən bətərərgə kərək?

Qojoroqtar (Ucьrьttarь)bətərgəmə, əllə hamanda şul kejgə jəşərgə,davam itergə tejeşlelərme?

Bildələhis kemdən jəşerntygel, kem genə bulha la Sirapkup magazindarьnan ber nəmə alьrqa teləhə (məđələn on, şəkər, səj, kərəsin həm başqalar) his şikheđ ul taŋdan alьp, magazin jabьlqanqa tiklem qojoroqta torerqa tejeşlə.

Ul ber kənən qorban itep yđenə kərək nəmənə alьp qala alha, bik jaqşь inde, ə kyp vaqьtta ul kən bujь qojroqta torop ta, jə kərək nəmə bətəp qalьv, jə bulmaha magazin jabьlьp qalьv səbəple nəmə ala almaj qoro qajtp kitəv vaqiqalarь la hirək bulmaj.

Bьnv вьl nəmə; berđən keşenə nirvьnilandьra unьŋ kəndəlek eş planьn jemerə, unьŋ narmal jəşəv teləgen hynderə, ikensenən ul keşeneŋ vaqьtьn ərəm itə, başqa eş eşlergə kərək bulqan altьn kevek vaqьttarьn ber fajđahьđqa ytkərtergə səbəp bula.

Ujlap qarahaŋ, kən hajьn Θfəneŋ yđendə genə 50—60 urьnda, tərlə magazin işek təptərendə 100—ləp keşeneŋ berhe başqalarь menən talaşьp, hygəşəp qojoroqta nəvbət kətəp jatqanьn əjtep torhь juq.

Ular dərəđ. Timək hər kənnə meŋərləp keşe iŋ əđ tip alqanda la 3—ər 4—ər səqət qojorpqta bađьp toralar. Timək Θfəneŋ yđendə genə lə 3—ər 4—ər meŋ eş səqətə fajđahьđqa kitə. Ularđьŋ kyberəge əlbittə eşsələr jəki eşsə qailəhe.

Ularđьŋ kybehe qəđərlə jal itəv vaqьttarьn şunda qujalar.

Bьna şul səqəttərđə ular,5—4 səqət torop alahь nəmələren 10—15 minutta alьp, başqa ber eş menən bu gibatьr yđđərenəŋ xuzalьktarь kytərelevgə đur ber xərəkət bulьr ine.

Qojoroqtarđьŋ sanitarnьj jaqtan da đur zьjanь barlьqьn bis kem inkar itməđ.

Sənki: unda berđən kətəp torop arьv keşenə avьrьvqa habьştьrha, ikensenən unda torovsьlarđьŋ tađahь, avьrьvlьhь bulqanlьqtan, berehe menən berehe nьq qьђьlьp, səqəttərsə berehe tьnьn berehe hьvьrьp torqanlьqtan, joqoşlo avьrьvđarđьŋ taralьvьna la đur səbəp bula.

Qьđqahь kərək ikanumicəskej jaqtan, kərək sanitarnьj jaqtan qojoroqtar zararlь

Bьnь bətərərgə kərək. Bьlarđь bətərəv sarahьn kyrergə kərək.

Mineŋsə bьlarđь bətərəv julьnda tybəndege saralarđь kyrep qaralha ine:

1) Tormoş esən iŋ kərək nəmələrđə eş urьndarьnda (zavьt pritprəjətejələrđə) uq ələşəp birəv;

2) Magazindarđa jənlə ucьrьt urьnьna, keşelərđə kilev tərtibə menən jađьp, qьsqьrьp saqьrьv. Başqalar nəmə əjterđər.

Qurmaş (Ufimski).

IDARA: Bьl məqələnə fiker alьşьv urьnda jađьp, bytən iptəştərđən də jađьşьvđarьn horajbьđ.

Eşsələr tormoşon jaqşьrtьv esən bьl xəlgə sik qujьvđьŋ kərəklegendə şik juq. Tik bьna şunь bətərəv julь xəđergə şarttar esendə nəmənən torerqa tejeşlə?

Ufək Kəmitəteŋ 3 nsə sintəber merəzəqətendə (5 nsə matdə) bьl turala hyđ bar.

Θnə şunan sьqьp, yđ şaraitьbьđđa bьnь jenteklərgə tejeş beđ.

Xəbərse DƏFTƏRE

Maşinis juq.

YrgəQьjqь avьlь (şul uq raju n)" Linin" kalxuzьnaber salamatrəskə alьndь. Xəđergə vaqьtta aşlьqtarđьŋ kyp ələşə huqьldь. Ləkin ber xəl itelməgən məs'ələ, ulđa bulha—oşo qatmarlь maşinaqa — maşinis juq. Kəndə ber keşenə maşinis itep qujьp, kəndə almaştьrьp torqas maşina vatьla, jьrьla, şunьŋ arqasьnda bik kyp—kenə eştə tuqьraj. Bьndaj jəteşheđlekkə kalxuz idarahь kyđ halьrqa tejeş bit inde!

Kalxuzsь.

„Kərəş" igen esen kərəşə.

Zьjancura rajunь Ytəqyl rajun avьl sevitə (Jьlajr kantunь, yđərgən vulьsь) Əbyləjeđ avьlьndaqь kerəş kalxuzь igen esen kərəşevđə igen jьjnavđь bətərəp bara. 25 nsə avqьsqa tiklem 3000 bot tađa igendə klətkə haldьq. Taqь la 10.000 ləp bulьr tip ujlajbьđ.

Bađьv eşendə kalxuzsьlarđьŋ dyrt brigadahь maşinalar menən rəttən sabьp, taşьp həm bađьp barđьlar. Ləkin bađьv eştərendə ike genə malatilka bulqanqa ađьraq əlgərə almanь.

Tiđ kəndərđə inde igen jьjnap alьvđar bətə. Kalxuzsьlarđьŋ hər eştə tьrьşlьqtarь bar, kyŋeldərə kytərenke—şat.

F. Ajbulat.

Belderev.

№ 1 mixanik dəvlət zavьtь zakazciktarqa belderə.

1930 jьldьŋ əjjylenə tiklem Bələbəj, Stərlətamaq, Məsəqyt qalalarьnda, Ьлaq, Jazьq, Dəvləkon avьldarьnda həm başqa punkttarđa teđətergə birelgən karamьsla, stalavaj ylsəvđərə, klejmə huqarqa, rimuntqa birelgən gerđərđə, Θfə qalahь № 1 dəvlət mixanik zavьtьndan 1930 j. 15 yktəbergə tiklem alьnьp bətərgə tejeştər.

Oşo kyrhətelgən vaqьtqa tiklem alьnmaqan nəmələr [illegible]tьlqan bulьrđar.

Ridaktьr urьnbađarь: F.QƏJSIN

Brakirđar kərək.

„Jeməş sajuzь" nьŋ Başqortostan kanturьna belgestər—brakirđar kərək.

Təqdimdər menən kanturaqa 10—3 səqətkə tiklem Kamarskuj iptəşkə mərəzəqət itərgə məmkin.

ƏDRIS: Svirtluf ur. 83 jorttan inelə.

„JEMEŞ SAJUZЬ" NЬŊ—BAŞ. KANTURAHЬ.

Θfə KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" kinahьnda. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	Ural kinahьnda bəgən: SALAMBA. Tarixi bajavik 7 bylektə. 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.
IBEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 5 jarьm 11 s. başlanalar	Cingizxan toqomo. Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar 8, 9 jarьm 11 s. başlanalar.	HUNQЬ BƏK. 16 jəşkə tiklem balalar inderelməj. Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana.
„5-Maj"	SALAMANDRA. 7 bylektə drama)§(Sejanьs kiske səqət 9 đa başlana.)§(Kassa kiske 6 səqət başlana.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AЉЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSIJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . . . . 4—81; Dejom . . . . . . 2—83; Məsъvьt Đilek . . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər ken irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja praltardarь, serəgegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . . 45 tin; 3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: Ridaksejə kantursьnda, bətə pəptə kantursьnda, spleksolaronda həm xat jərətьvselarđə QABUL ITELƏ.

№209 Şənвe 13 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN UĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬA

TƏĐƏLƏŞ TIMPЬ TALAP ITELƏ,Ə, YTƏLEŞNISEK?!

PARTEJƏ YĐENEN TƏĐƏLƏŞ TIMPЬN TALAP ITƏ

Sintəberđen 2 nse biş kenlege hьnalьş bir məne. Hamanda samatyk. A. X. nalugь st raxavanejə, yđ ara halьm jьjьv, ьştьraf tarđь tylətev, burьstarđь qajtarьv kevek ricaktar xərəkəttə tygel.

Barь 7 pr.

Partejənen Yđək kəmitəte mərəzəqətenə, Abkum, Savnarkymdьn qat—qat birgən dirikţitarьna qaramaћtan, 2 nse biş kenlək qəfev itelməћlek dərəsələ hylpən bara. Bьl dikadьla plandьn barь 7 % tь tultьrьldь. 2 nse biş kenlək befensegə qaraqanda barь 15 % qa qьna yћeş birə. Beđđen avqьs əđəkləktəren qaplav əsən 100 % qa yћev timpьn alьrqa kərək ine.

Bьl timp partejə timpь tygel, yđək kəmitətteŋ mərəzəqətenə iqtibar itməv, pramfinplandь tultьrьvqa qarşь mablizavajt itməv timpь. Bətə bulqan faktьtar bьjьl ikmək əđerləv kampanejahьnьŋ samatyk menən barqanьn kyrhətələr.

Partejə, sevit eşsələre rajunlaştьrьv dəverendə "partefil bylev„ menən baş qatьrьp bьjьlqь ikmək əđerləv kampanejahьn hylpənlənderergə səbəpse buldьlar. Bəlşəviktərsə qudqalьş tuqьravhьđ alqa barqan məldə saftarđь jaŋьnan təđevđe kyrhətə almanьlar. Qajhьber cinavniktar: bьltьr bьl məldə fələn bot, bьjьl fələn tiklem bot tip kyđ bujarqa, ikmək əđerləvđeŋ bьjьl uŋьşlь barqanьn kyrhətergə tьrьşalar.

Bьndaj cinavniktarđьŋ (Narkamturg, Xlipkup urgьndarьn, ...), bьl partejənen begengə talap itkən timtarьn aŋlamavqa qarşь qatь atpur birergə kərək. Bьjьl ber jaqtan uŋьş jьlь. Ikensenən biş jьllьqtьŋ əsensə jьlьna jaŋь timtar, jaŋь təđələştərgə sьqqan jьl. Bətə eş ...đ təđələş timptarьna baş ejək bulrqa tejeş. Beđ bьnьn kirehen kyrəbeđ

Əgərdə ytkən jьl sintəberđeŋ berensə dikadьhьnda plandьŋ 8,9 pr. tь tultьrьlqan bulha bьjьl barьhь 7 pr. Şulaj uq terlə kyltura jaqьnan alqanda la bьjьl eştər nasar tora. Pravulstevajə kyltyrahьnan nisektə arьş birep bojđajđь alьp qalьv ьntьlьşь bar. Məћələn ytkən jьl əjjyl—avqьs ajđarьnda arьş 67% təşkil itə, bьjьl 92%, bojđaj ytkən jьl 19 bulha bьjьl barьhь 3,7%.

Şulaj uq garnьs ьsburь jьjьv eştərelə nasar. Bьjьl uŋьş jьlь bulьv hər kemgə bildələ. Şuqa qaramaћtan ytkən jьl bьl məldə 5,7% plan jьjьlqan bulha bьjьl bətəhe 6,9%.

Sintəberđeŋ qalqan kəndərendə ikmək əđerləv fruntьnda kiћken hьnьlьş jahalmaha planь qurqьnьs aћtьnda qala. Başqortostan esselərə, krəћtejəndere, k a l x u z s ь l a r ь, batraktarь Yđək Kəmitət həm Səvittər qarşьhьnda əћtərenə alqan burьstarđь tultьra almaqan bulalar

Eşteŋ bьlaj nasar barьvьn fəqət partejə, səvit, prafsajuz, kamsamul ojoşmalarьnьŋ bьjьlqь ikmək əđerləv kampanejəhьn əđerlək menən đur səjəsi kampanejə tip qarşьlavđarьnan, bьjьl ikmək uŋqan, „beđgə ikmək jьjьv nipacum" tip jeŋel qaraştarđan, samatyk kə ьşanьp jatьvđan kilep sьqa. Ytkən jьldarđa kamsamul, uqьvsьlar, bətə prafsajuz massahь igen əđerləvgə yđđəren mablizavajt itələr, bьjьl barьla „tьnьs", „rəxət" abstanufkala eştə alьp baralar.

Ikanumika ricaktarь xərəkəttə tygeldər. Naluk jьjьv işətelməj. Yđ ara halьm jьjьv straxavaj vьznustarь jьjьv juq. Ştьraftar tylətelməj. Kyp urьndar đa kulak „juqalqan" Bərə kantunьnan təđəlgən kyp kenə rajundarđa „beđgə kantun jer idarahь kulaktь kyrhətməne, beđđə kulak juq" tiđəŋ.

Appartunizemdeŋ bьl qafev itelməћlek kyreneştəre partejə ojoşmalarь tarafьnan eştikkə alьnmaj. Bətə kestərđe igen əđerləv fruntьna tuplarqa. Bьl biş kenlektə kiћken hьnьlьş jaharqa kərək. Partejə şunь talap itə.

Dəvləkən rajun

Kemitəten həm rajun başqarmahьn tənbih itəbeđ.

Rajkum sikritarь iptəş Murzin, rajun Başqarmahь rəise Valejef!

Heđđeŋ rajunda ikmək əđerləv qəfev itelməћlek dərəsələ əkeren timp menən bara.

Dəvləkən rajunь Başqortostandьŋ iŋ aldьnqь ikmək rajunь bulьvqa qaramaћtan, sintəberđeŋ ike 5 kenləgendə ajlьq plandьŋ barь 18% ьn tultьrđьqьđ.

Bətə jəməqətselek qarşьhьnda heđgə tənbih jahajbьđ!

Partejə yđeneŋ təđələş timpьn talap itə. Yđək Kəmitəte ul turala signal birə. Yđeneŋ rivəlytsejə haldattarьnan bajьvьj prikazdь tulьhь menən, yđ vaqьtьnda tyləvđe talap itə.

Bьl mərəzəqəttərđeŋ heđgə lə tejgənen iћegeđđən sьqarmaqьđ!

Avqьs ajьnьŋ igen əđerləv plandarь.

Buranav, Jaŋqьđ qajьn, Tuqaj, Ytək avьldarь həm şul avьl səvittərenə qaraqan avьldarđьŋ plandarь tultьrьlmaqandar. Tultьrьv qьna tygel qajhь ber avьldarđa igen əđerləv kampanejahь başlanmaqanqa. Məћələn: Buranav Barьq həm Ytək avьldarьnda igen əđerləv kampanejəhe başlanmav səbəptəren silsəvit həm vulьstarđь rajunlaştьrьv (şunьŋ heđemtəhendə ber jerđə eşteŋ əđələp jetməve ikense jerđə başlanmavь qajhь ber urьndarđa pasilunnaj karteckalarđьŋ ələ bulha jort başqarmahьna tapşьrьlmavđarь (Ytək tə) həm ...granum tarafьnan təđəlgən igen furaz balansьna avьl jarđam komisejələreneŋ rьza bulmavđarь arqahьnda (Buranav avьl səvitendə) igen əđerləv eştərə başlanmaqan.

Bьnьŋ huŋьnda qajhь ber avьldarđaqь Jaŋqьđ qajьn (avqьs zadanejəhь fəqət 3,7% qa qьna ytəgən), Tuqaj avьldarьndaqь avqьs planьnьŋ ytəlməvenə igen uŋьşьn jьjьnavđь bətərə almav, keđgə səsev eştərenə totonov səbəptəren hьltajđar. Bьl hьltavđar əlbittə igen uŋьşьn jьjnav eştereneŋ «şəp ytte» tejevđərenə qaramaћtan unьŋ kirehensə hylpən barьvđarьn kyrhətələr.

Jaŋqьđ qajьn həm Ytək avьl səvittərenə qaraqan kalxuzdarđa la igen əđerləv eştərə hylpən bara.

Dəjəm alqanda la igen jьjьv eştərə 15 nse sintəberđən huŋqa qalamaћ (sənki ələ tarь igenen jaŋь uralar, başqa igendər ьrđьnqa kerep bətkəndər).

Igen əđerləv eşondəge avьldarqa birelgən avqьs həm sintəberđə 100% tь menən ytələsək. Igendərđeŋ teşəmə jaqşь, ajdarьnьŋ zadanjələre sintəber kəndər matur hər jerđə, qьđьv igen hьqьv həm səsev eştərə bara.

T.

IO NSЬ SINTƏBERGƏ IGEN ƏĐERLƏV SVUDKAHЬ

I Plandь tultьrьvđa aldьnqь barьvsь rajundar:

1. Bajmaq	85	%
2. Blagavişşin	71,4	„
3. Iћke Baltac	46	„
4. Bələbəj	45,3	„
5. Iglin	38,3	„
6. Mişkin	33	„
7. Qьrmьћqalь	29	„

II—Urtasa barьvsь rajundar.

1. Byzdək	24,3	%
2. Yrge Qьjqь	23	„
3. Krasno—Kam	21	„
4. Stərlətamaq	20	„
5. Dьvan məsetlə	20	„
6. Tapurin	19,8	„
7. Fidruvsk	18	„
8. Tujmazь	17	„
9. Qaraqoş	16	„
10. Boraj	15	„
11. Jaŋь Qarmalь	15	„

III—Qəjrəqta həjrələvselər:

1. Şişmə	12	%
2. Xəjbullin	13	„
3. Prejut	11,9	„
4. Bərə	13,9	„
5. Bajqь	11	„
6. Əndrejьfsk	10,5	„
7. Əl. Rajьfsk	9,9	„
8. Caqmaqoş	7,1	„
9. Baqalь	7	„
10. Dəvləkən	8	„
11. Şaran	7	„
12. Krasnoxolm	7,1	„
13. Dyrt əjlə	7	„
14. Askin	9	„
15. Iћkə Balaqatəj	7,6	„
16. Qojorqazь	6,9	„
17. Mələvəz	6	„
18. Mraq	5,1	„
19. Dьvan	3,9	„
20. Ucalь	2,3	„
21. Qьvandьq	0,7	„
22. Qьrqьđ Mejəkə	2,7	„

IV—Bətənləj ber terlə lə məqlymət birməgəndər:

1. Arqajaş.
2. Qonşaq.

Iћkərmə: Rajundar, rajon qьrsьlьq sajuzь səltəre menən alьnalar—ularđьŋ kybəhe xəđərgə rajundar menən tura kilə. Tik 12 hə genə tura kilməj.

Bəgən alьnqan tiligramma—Bajmaq rajunьnьŋ planь 85 % qa tultьrьvьn beldərə.

Ridaksəj.

Igenəđerləvđeŋikensebiş kənləge hьnьlьş birməj

Partejə timpь tə'min itelməgən.

Sintəberđeŋ ikensə 5 kenlegendə, avqьs əđəkləktəren qaplav əsən, 1 nse 5 kenləkkə qaraqanda 100 % qa artьq əđerləv kərək ine. Nətizələ qəfev itelməћlek əkren timp bulьvьn kyrəbeđ.

Kantundar menən alqanda 2 nse 5 kenlək tybəndəge yћeşte birə:

(1 nse 5 kenləkkə qaraqanda yћeş:)

1. Estərle	53	%,
2. Tamjan—Q.	100	„
3. Arqajaş	26	„
4. Bələbəj	26	„
5. Bərə	11	„
6. Əfə	7	„
7. Jьlajьr	33,3	„

(Ləkin Jьlajьrđьŋ I nse 5 kenləge bigrək tybən ine).

Bətə Başqortostan dəvmələndə, urta iћəp menən 15 %.

Maşina menən tə'min itevđə jeteşheđlektər kyp.

Rajundar đa kalxuzsьlarđь, ajьrьm xuzalьqtarđь avьl xuzalьqь maşinalarь menən təmin itev məs'ələhendə maşina menən tə'min itev punkьttarь kampanejələrđe əđəv hьŋaq halqьnlьqtar kyrhətələr. Məћələn: Jaŋa Qaramalь rajunь maşinalarđь alьp kilev əsən ьlav başlьqь hajlap qujqan. Ul bətə maşinalarđь ьlavsьlarqa tejətep qajtarьp tora. Unьŋ nađanlьqь həm maşinalar menən tanьş bulmavьn həm stansalaqь eşləvse xeđmətkərđərđeŋ eşkə halqьn qaravđarь arqahьnda alьp qajtьlqan maşinalarđьŋ cəstərə yđenekə bulmaj, jə bulmaha bətənləj alьp qajtmajđar. Məћələn: jađqь səsevđə Jaŋь Qaramalь rajunьna 150 haban kilə. Kilev menən ularđь kalxuzsьlar həm ajьrьm xuzalьqtar taratьp alьp bətətər. Ləkin nej əsəndər habandarđьŋ asьqəstarьn jebərməgəndər. 15 kəndər ytkəs Tabьn pristinenə kilterep taşlap kitələr. Bьl vaqiqa jađqь səsev kampanejahьna zьjan kilterhə, bьjьl igen jьjьv kampanejəhьnda taqьla şundaj vaqiqa qabatlana.

11 nse avqьsta Qьđьl jondođ zavьtьnda eşlənep sьqqan 10 dana huqqьs maşinahьn Dəvləkəndən barьp alalar. Huqьv maşinahьnьŋ tik barabanь qьna kilə. Ə pirivudtarь juq. Huqqьstar fajđahьđ tik ultьralar. Taşlь kalxuzь şul arqala igendəren oşo kəndələ huqa almaj. Jaŋьqaramalь rajpalivut sajuzь bьl huqqьs maşinalarđьŋ cəstəren tabьvđь ujlapta birməj, jebərərđər ələ tip qul qavşьrьp toralar.

Eşkə halqьn qarap kampanejələrđe əđəvsələrgə tiđ vaqьt esəndə sara kyrevđə talap itergə kərək.

B

S S S R

Patripkapirat sejə eşe

pralitarejat jəməqətselegeneŋ kantryl aћtьna qujьlhьn

Nasar eşləvse kapiratif jəməqət sutь aldьnda

Məskəv, 9, VKP(b) yđək kəmitəteneŋ 3 nse santəberđəge xitabьnda patripkapirasejənen jeteşheđləktərə kyrhətəlgəndər Eşsələr sьjььћ partejənen saqьrьvьna javap urьnьnda pramfinplandь ytəv əsən bətə kestəren birə. Şuqa kyrə kapiratsejəneŋ totqon urьnь bigerəktə məsylejətləşə. Ul praduktьlar menən tə'min itev həm ularđь prajьzvudstьvaqa eşsələr arahьnda taratьv eşen pramfinplan mənfəqəttərenə javap birerlek itep ojoştorqa həm julqa qujarqa tejeşle. Ləkin beđđə yđ ryldərən aŋlamaqan. tə'min itev eşen jaqşьrtuvqa kərəşergə teləməgən kapiratiftar ələ hamanda bar. Bьndaj kapiratiftarđьŋ berehe itep Şaturskej stansahьndaqь eşsələr yđək kapiratifьn kyrhətergə məmkin.

Unьŋ idarahь oşo kəndərđə jəməqət sutь aldьna baћtьrьldь. Ul nejđə qəjepləne hun? Unьŋ qəjeptəre oşolar: jəməqət aşatьvikmək beşerev susqa asьravsьlьq həm jəşelsə baqsasьlьqь eştəren ytəvgə xuzalьq kyđe menən qarav qulmaqan Aştьn həm ikməkteŋ nasar bulьvь praduktьlarđьŋ bođolovь eşsələrđə kapiratif eşenə razahьđlьq tьvđьrqan. Bətə pritprejətejələrđə havlьq haqlav qaqiđələrenə iqtibar itelməgən, SRK nьŋ yđendə yđ ara təŋqitle qьћьvđar bulqan. SRK idarahь prarlitarejat jəməqətselegeneŋ jarđamь menən tə'min itev eşeneŋ avьrlьqtarьn bətətergə tьrьşmaqan.

Unьŋ kirehensə bьl jeteşheđlektər jəşerelgəndər jaŋьlьşlьqtar təđətelməgəndər, kapiratif apparatьnьŋ jeteşheđlektəren bətərəvgə eşsələr mablizavajt itelməgən.

Sut bьl kapiratifta eş başьnda torqan keşelərđe xeđmət tən sьqarьrqa qarar itte.

Uqьvsьlar həm uqьtьvsьlar— əđəkləktər menən kerəşkə.

MƏSKƏV, 10. Narkamprus kəlligejəhe 1 nse yktəber kenə bətə məktəptərđə, vuzdarđa, tixnikumdarđa, tejatьr həm bytən palit—prasvit ucrizdinejələrendə jaŋь xuzalьq jьlьn qarşь alьv turahьnda VSPS təqdimen qabul itte. Narkamprus, 1 nse yktəber kenə xalq məqarifь ycrizdinejələrenən, miljundarsa uqьvsьlar həm uqьtьvsьlarđan VKP (b) yđək kəmitəte xitabь menən tanьşьvđь, ikense jьl əđəkləktəren bətərəvgə həm biş jьllьqtьŋ əsensə jьlьna əđerlənəvgə bətə diqqətte tuplavđь talap itte,

Xuzalьq həm kyltura fruntta rьndaqь eləkləktər menən kərəşkə yđđəren mabilizavajt itməgən ber genə lə xalq məqarifə ycrizdinejəhe, ber genə lə məktəp həm uqьvsь bulmaћqa tejeşle.

Aldьnqь kalxuzdarqa Linin urdinь birelevən jullajđar.

SAMAR, 10. Udarnik—kalxuz sьfarđьŋ kraj slyte igen əđerləv turahьnda daklat tьŋlanь. Igen əđerləvđə əlgə bulьrlьq kalxuz itep „Satsejalizьmqa jul" kalxuzь kyrhətelde. Bьl kalxuz jьllьq planь tultьrьv əћtənə dəvlətkə əћtəmə rəveştə 2000 sintnir igen təqdim itkən. Zajьmdь 1000 hum urьnьna 7000 humlьq taratqan, ə. x. nalugьn tulь rəveştə tyləgən. Siyt, bьl kalxuzqa Linin urdinьn birevđe jullarqa qarar itte.

„Qьđьl bajьraq" kalxuzьnьŋ Iћke - Sək avьlьndaqь eləşənə əhəmejət birelməj

Iћke Sək avьlьnda 30 nsь jьldьŋ jađьnda 8 xuzalьqtan kalxuz ojoştorolop Qjymər avьlьndaqь „Qьđьl bajьraq" kalxuzьna quşьlalar. „Qьđьl bajьraq" bьl kalxuzqa jarđam itergə hyđ birhələ, oşo kengə tiklem ber jarđam itkəne juq. Maşinalarьn fajđalanьrqa birməjđər. Kalxuzsьlar xəđergə kendə iћke ьsul menən eş kyrələr.—„Qьđьl bajьraq" ytkən jьl 600 hum kridit alalala, bьl kridittən Iћke-Sək avьlьna bis ber tin eleş ьqarьlmaj. Kalxuz teđəlgəndən birle pravlinejə aqzalarьnan ber keşelə kilgəne juq. Qullanmalar jəbərelməj. Şul arqala jađqь səsev, uŋьş jьjьv, igen əđerləv kampanejalarь bik nasar ytkərelə.

Igen əđerləv kampanejahь turahьnda məqlymət alqandarь juq. Keđən silsəvite igen əđerləv kampanejahьna halqьn qaraj.

Kuntьr-Ravilyftar kalxuzqa ajaq sala.

Əlie nisə jьldarđan birle Iћke - Sək avьlьn der helketep kilgən Ravilьf nəћeldəre hamanda yđđəreneŋ horonqo tyrələktəren qajtarьv əsən kalxuzqa hər terle juldar menən ajaq salalar.

Silsəvitkə hajlavđa yđđəreneŋ nəћeldərenən Ravilьf Ismaqildь ataman itep qujalar. Ul yđeneŋ quldarьn qimьldatha bətə qatьn—qьđđar quldarьn kytərələr. Unьŋ xəjləhen hajlav ytkərergə kilgən vəkil hiđep qalьp, unь aris menən odata. Ləkin ul nisektər taqьla kire qajta.

2—Ravilьf Davьt kalxuzsьlarđьŋ aşlьqtarь bik jaqşь yћkənen kyrep: „Heđ bьl borajđь bik jaqşь ilep aşaqьđ, juq ihə tamaqьqьđđa tonor" tip kalxuzniktarqa teş qaraj.

Əmə jahap, bal qojop yđđəreneŋ qara agitatsejalarьn taratalar.

Ravilьf hər jьl hajьn bal qojop besən, uraq əmələrə jahaj. Bьna şul əmələrđə ular qatьn—qьđđarđь saqьrьp hər terlə agitatsejalar uđqaralar. Şul arqala qatьn—qьđđarđь hisbər vaqьtta jəməqət eşenə ьlqtьrьp bulmaj. 1 nse sintəbər kenə Ravilьf bal qojop uraq əməhe jahaj. Unda Ravilьftьŋ ulь iћerep bər qorhaqlь qatьndь tuqmaj. Bьl turala akьt təđələp RKI qa jəbərelə.

Xəjlə menən batьrak kesenən fajđalana.

Raskulacьvaneja uŋajь menən yđeneŋ batьragьn xəjlə menən sьqarqan bulьp torala raskulacьvaneja ytev menən ul batьraktь əjjənə kire inđərep taqь fajđalana. Ə batьraktьŋ səskən igendəre oşo kendə jьjьlmaj jata.

Bьna bьndaj kulaktarqa bьqa tiklem nej əsəndor hisbər sara kyrelməj qalqan.

Ravilьftarđan kalxuzniktar biq qurqalar. Şuqa kyrə lə tiđ kəndə bьlarđьŋ eştəren tikşərergə kərək.

BIKTAŞ.

Igen əđerləv nasar bara.

Igen əđerləv kampanejəhe begengə kendeŋ yđək burьstarьnan berehe bulьrqa tejeşle bulha la, rajunlaşьv jurqanь aћtьna tərənəp kyp urьnđar đa zadanejəne ajьrьm xuzalьqtarqa kilterep jetkergəndəre juq.

Məћələn Pitьrav rajunь Keđən avьl səvitenə baraqan Qjymər Iћkesək avьldarь igen jьjьştьrьv eşen ələ bulha bətkəndəre juq. Bьnda maşinalar juqlьqtan bətə eş iћkesə bara.

Kən silsəvittenə barlьqь 150 bot igen əđerləv zadanejəhe birelə. Ləkin bьl bik əđ. Qjymər həm Iћkesək avьldarьn alhaq unda kybəhe xəllə xuzalьqtar bulьp 1500 bot zadanejəne ajьrьm *xuzalьqtarqa bylgəndə bik əđ genə tejəsək.*

Igen zadanejəhe ajьrьm xuzalьqtarqa bylenep birelməgən.

Xəđerge kendə igen əđerləv kampanejəhe qajhьbər avьl səvittərendə qьđьv bara. Məћələn: Hajran sevite 2 nse sintəberđə 90 pratsint, Işqol səvitə 65 pratsint tapşьrqan. Ləkin qojroqta həjrələvsə səvittərđə juq tygəl.

Keđən səvite 1 nse sintəbergə tiklem yđenə birelgən 1500 bot zadanejəhen avьldarđaqь ajьrьm xuzalьqtarьna jetkerelməgən. Niŋ heđ oşo kengə tiklem zadanejəne bylep birməneгeđ tigənhoravqa,—Ələ beđđeŋ igen jьjьv bətkəne juq—tiđər. Ə şul uq avьldaŋ 6—7 saqьrьmdarđaqь səvittərđə 65-90 pratsin igen əđerləv zadanejəhe ytəgəndər.

1 nse sintəberđə Keđən səviteneŋ kənsələrejəhendə his bər keşe juq. „Kiske 8 saqəttə kənsələrejədə zənətejə başlana" tip iqlan qađaqlap kitələr. Bьl Keđən səviteneŋ eşkə halqьn qaravьnan kilə. Avьl krəntejəndəre keŋəş menən kilgəndə, ular sikritarь menən əllə qajđa yđđəreneŋ jort eştəren eşləp jөrəjđər. Bьl avьl səvtteneŋ eşkə halqьn qaravь igen əđerləv zadanejəhьnьŋ ytələvenə zarar kiltərəsək. Bьl halqьn qaraşqa tiđđən sara kyrelhen.

BIKTAŞ

Səvit apparattarьn tađartьv kəmisejəheneŋ aŋlatmahь.

MƏSKƏV, 10. SSSR RKI xalq kamisarlьqь ergəhendəge səvit apparattarьn tađartьv yđək kəmisejəhe qarar birđe:

1—Apparattь tađartьv bujьnsa xeđmətten bətənləj sьqarьlqan keşelər jaŋьnan tulь rəveştə vastanavit itelhələr, ularđьŋ məzbyri praguldarь əsən pritprejətejələr həm ycrizdinejələr xeđmət xaqьn dəjəm nigeđđərđə tylərgə tejeştər.

2—Xeđmətten sьqarьv turahьndaqь qarar yđ kesendə qaldarьlьp, 2—3 nse katigyrejələr qullanьv julь menən jaza birelgən vaqьtta məzbyri pragul əsən xeđmət xaqь tylənməj.

Iћkərmə: 2-3nse katigyrejələr bujьnsa xeđmətten sьqarqan vaqьtta dəjəm nigeđđərđə vьxatnuj pasubejə tylənə. (Bьl aŋlətmanьŋ 3 nse punkьtь aŋlaşьlmav səbəple, tiligьraf menən təkrar alьnqas baћьlasaq).

MƏSKƏV, 10. SSSR Xalq xuzalьqь juqarь səvite indysterejə giganttarь təđələşen maxsus kanteryl aћtьna alьrqa qarar birđe. Bьl təđələştərđə prajьkttar, matirejaldar aburudьvanejə, eşsə kesə yđ vaqьtьnda menən tə'min itev məs'ylejəte qujьla Bьndaj kyđətev aћtьna iŋ əhəmejətle 54 təđələş alьna.

5 j-ŋ 3-jьlьnda SSSRđeŋ avьl xuzalьqь

Ber nisə kendən 5 jьllьqtьq ikense jьlь bətəp, əsense jьlь başlana. Bьl ajqanlь xəđer SSSR xuzalьqьnьn betən tarmaqtarьnьn ъbьjьlqь barьşьna jomoqaqtar jahalьp, aldaqь 1930—31 nse jьl—5 jьllьqtьq əsənsə' jьlь esen eş pragramdarь təđelə. 5 jьllьqtьq əsensə jьlь—ikensə jьlьnьq davamь bulьp, unьq pragramь ikense jьllьq unьştarqa nigeđlənə.

Ikense jьllьq pragramdarđь atqarqan saqta qajhь ber ucas kalarđa bulqan əđektərđə betərev esen kyrelgən siktən tьş saralarđьq VKP (b) Yđək kəmitətenəq bьl turala sьqarqan 3 nse sintəber xitapnamahьnьq təp əhəmejətelə bьna şul jəhəttən.

Ajrьp alьp SSSR đьq 1930—31 nse jьlqь avьl xuzalьqь plan həm pragramdarьn təđegəndə lə—tabibi—oşo ytepbarqan 1929—30 nsь xuzalьq jьlьndaqь unьş həm jeteşheđlektərgə nigeđlərgə, unda bulqan unьştarđь nьqьtьv həm yđerev, bulqan jeteşheđlektərđe betərev julьnda alьp barьv kərək bula. Şul səbəple aldaqь 1930—31 nse xuzalьq jьlьnda avьl xuzalьqьnьq nisek alьp barьlasaqьn təsviritev esən [illegible] təvlə 1929—30 nsь jəki ikense tərlə ojtkəndə 1930 nsь jьlqь jomoqaqtarđь kyrhətep ytərgə kərək bula.

1929—30 nsь jьlda avьl xuzalьqьhьđqь.

5 jьllьqtьq berense jьlь bulqan 1928—29 nsь jьl əsenjomqaqtar jahaqan vaqьtta uq SSSR đa avьl xuzalьqьnьq yđeşə xalq xuzalьqьnьq başqa tarmaqtarьnьq talaptarьnan bajtaq artta qalьp barqanlьq kyrelgəjnə. Şul ajqanlь partejə həm xəkymət 1929—30 nsь jьl esən kantryl sьjfьrđar təđegən saqta avьl xuzalьqьn 5 jьllьq planda bildələngəngə qaraqanda nьqьraq alqa jəbərevđə tejeş tabьp, səsev majdanьn 8,5 % kinəjtep, 130,5 miljun giktarqa jetkerergə, hьjьr malь hanьn. 4,5 % kybəjtergə, avьl xuzalьqьna 400men at kesən də traktьr həm 400 miljun humlьq hər tərlə avьl xuzalьqь maşinalarь birergə tejeş tapqajnь. A. X. prajьzvudstьvahьn şulaj yđtərev həm tixnikəhen jaqşьrtьv avьlda bik kiq rəveştə iztimaqi rikanstruksejə ytkərelev nigedendə alьp barьlьrqa tejeş ine.

Bьna xəđer avьl xuzalьqь tarmaqьnda 1929—20 nsь jьl pragramьnьq atqarьlьv joqaqtarь menən tanьşhaq—bik đur unьştar kyrəbeđ.

Plan dəjəm alqanda tultьrьlьp atqarьlqan, ə qajhь ber turalarđa—bildələngəndə bajtaq aşьrьlqanda.

Məђələn betə avьl xuzalьqь praduksejəhe ytkən jьlda esənsə jьlqa qaraqan saqta 2,7 % artqan bulha, bьjьl ytkən jьlqa qaraqan saqta 10,2 % kybəjgən.

Aşlьq səsev artьv.

Bьl unьq bigerəktə səsev mas'ələhendə anьq kyrelə. Məђələn dəjəm alqanda səsev majdanьn kinəjtev 100 % a qarьbьn, [illegible] səsev majdanь 130,5 miljun giktarqa jette".

Bьl han 1928—29 nsь jьldan 5,5 miljun giktar kyberək. Əgər bьnьn əђtəvenə bьjьl [illegible] bьjьlqьnan bajtaq [illegible] 12 miljun giktar kyberək bulqanlьq kyrelə. SSSR đa betə xu[illegible] səsev majdanьnan [illegible] kiləşep [illegible] qa [illegible].

Dərəђ, orloqlo [illegible] plan tultьrьlьp betmene, lokin ulajda bьlardan unьq bik [illegible] majdanь jьlqьnan 7 miljun giktar kyberək bulьp, [illegible] kuruz kevek [illegible] kyrelgən.

Tixnikə kylturalarь.

Ə jəjel sənaqətkə niged bulqan tixnik kylturalarqa kyđ bəllьq—ular plandan bik kyp [illegible] səsele.

Məђələn mamьq — kantryl sьjfьrđarda kyrhətelgən 1 miljun 370 meq giktar urnьna 1 miljun [illegible] meq giktar, kər səgeldərə 962 meq giktar urnьna 1 miljun 141 meq giktar, jeten 2 miljun 145 meq urnьna 2 miljun 200 meq giktarqa səsələ.

Iq əhəmejətle tixnik kyltu-ralarь səsev majđanьnьq bьlaj nьq yđeve aldaqь jьlda sənəqət tavarđarьna, bigerəktə mamьq həm jeten manufaktura həm şəkergə bulqan qьtlьqtь jomoşatьvqa kyp jardam itəsək.

Qьrьslьq praduksejəhe dəjəm alqanda 19 % yđte.

Malsьlьqtь alqa jeberev planь aqђanь.

Ləkin beđ malsьlьq pragramьn bojomqa aşьrьvđa bik nьq artta qaldьq, Aђьq birgəs mal pragramda kyđətelgən rəveştə artmanьqьna tygel, xətta bajtaq kəmej təşte. Şul ajqanlь 1930—31 nsь jьlda unьn betə praduksejəhe 1928—29 nsь jьlqьnьq 82 % ь xətle genə bulьp qalasaq, jəqni beđ aldaqь jьlda la it, hət, maj kevek malsьlьq praduktarьnda bajtaq qьђьnqьlьq kyrəsəkbeđ. Bьna şul kəmselek—bьjьl jəşelsə kyp səselev həm unьv majlь yđemlektər həm ylən səsev ytkən jьlqьnan 7 tapqьr artьp, 320 meq giktarqa jetkən sojə majь qaplarqa tejeşle.

Unьştar satsejalizem tarmaqьnda.

Beđđeq avьl xuzalьqьnda kyrgən bьl unьştarьbьđ baştan—ajaq xuzalьqtьq satsejalizem tarmaqьnda kyrende.

Avьldь satsejalizem nigeđendə rikanstuksejə pragramь təvelə ujlanqandan kyp aşьrьlьp atqarьldь avьl xuzalьqьnьq satsejalizem tarmaqьnda səsev majđanь kantryl sьjfьrđarda bildələngən 18 miljun urnьna 45 miljun giktarqa jettə. Taqьla şunhь kyđgə nьq bərelə: xuzalьqtьq nindəj tarmaqьnda satsejalizem tarmaqь kəsəjhəşundə beđđeq unьştarьbьđ bik đur (məђələn qьrьslьq eşendə) ə nindəj tarmaqta satsejalizem tarmaqь kinəjməhə (məђələn malsьlьqta) unda unьş bik əđ jəki betənləj juq.

Aldaqь jьlqь pragram

Beđ ytkən jьldan başlap ere dəvlət xuzalьqtarь (safxuzdar təđev julьna ingəjnek. Bьjьl bьl eş bik kəslə alьp barьlьp, aldaqь jьlda taqьla gigantьraq qolas menən kinəjtələsək.

Məђələn orloq triste genə 4,2 miljun giktar səsergə həm 1931—32 nse jьlda səsev esən jer əđerləp qaldьrьrqa əđerlənə. Bьnan başqa maxsus tixnikə kylturalarь səsevsə tristtar đa eştəren bik kinəjtep, betə dəvlət safxuzdarьnda səsev 9 miljun giktarqa 1931—32 nse jьl esən səsevgə baђьv əđerləp qaldьrьv 14—15 miljun giktarqa jetəsək.

Malsьlьq safxuzdarьla eştə bik yђtərəsəktər. Məђələn betə ere dəvlət safxuzdarьnda mal hanь 15 miljun samahьna jetkerələsək bulьp, bьnьq esendə Skatavut xuzalьqtarь 3,2 miljun başqa Afsivut (barьqsьlьq triste)—4,5 miljun başqa svina vot yđenen susqalarьn 7,1 miljunqa jetkerə-sək.

Kalxuz təđeləşə.

Kantryl sьjfьrhar kalxuz təđeləşendə jaqьna bulqanlьq kinerək bildeləjđer. Məђələn kalxuzdar dəjəm alqanda betə kerəђtejđen xuzalьqtarьnьq jartьhьn yđderenə berləştererə (rjunьnьn iqtisadi əđerlenəsə həm tixniko menen qəmәlgə aşьrьv qerəp ajrьm rajundarđa 100 pr. ta 30 pr. qa xətle) kyjeştər.

Han jaqьnan bulqan unьş menen ber qatardan ulardьn sьjfat jaqьnan nьqьtьv kitəjeşlə. 1929—30 nsь jьlda kalxuzlarqa [illegible] ber giktar bulha 1930—31 nse jьlda 8,5—3 giktarqa [illegible] 3—4 meq giktarqa jetergə tejeşle. Ere kalxuzlardьq janь tixnikə [illegible] ta jaqьnan [illegible] tixnikə maşi[illegible] dur [illegible] jьlda [illegible] betə [illegible] ma[illegible] tup[illegible] lardьq [illegible] bьlar majdaqalasaq [illegible] bьjьl rajun[illegible] ki tix[illegible] esendə [illegible] ьna la [illegible] mьqsь [illegible] tensə [illegible] gendər [illegible] şundaj [illegible].

Silus eşe nasar bara

Traktьrđar menən tə'min itev pragramьь

Huqqь jьlda bedđə traktьrdar at kesə menən hanaqanda ikə tapqьrđan kyberək artьp, 470 meq at keselektən 1 miljun at keseleqenə jettə. Aldaqь 1930—31 nse xuzalьq jьlьnda avьl xuzalьqьna jaqьnan 1 miljun 300 meq at kesendə traktьrđar birelep betə traktьr kese 2 miljun 150 meq at kəsele bulasaq, jəqni ber jьl esendə ike tapqьrđan kyberək artasaq. Bьl ajqanlь huqqь 9 miljun giktar urnьna 18,5 miljun giktar. Bьђađь traktьrdar menən herep bulasaq. Tərle tarmaqtarđa ajrьp kyrhətkəndə dəvlət safxuzdarьnda betə buђьvdarьnьn 90 % n kalxuzdar 19—20 %n traktьr menən herəsəktər. Kalxuzdar bьjьl urtьnsa hanqanda betə bьђьvđarnьq 17 % n traktьr menən hərgejəsələr. Şula itep traktьr kəsə ike tapqьr kybəjhələ kalxuzdar bьl nьq ytev arqahьnda bьjьlqa urtasa alqanda traktьr kese qullanьv pratsint jajaqlьqь 9 pr. kyrə, xətle almaj qaldьr. Traktьrlar kyberək orloqsolьq rajundarьnda jeberelep Qьrьmda betə bahьvdarđьn 32 % ь, Tenjaq Kafkazda 31 %ь, Tybən Vulgь elkəhendə 29%ь, Urta Vulgь elkəhendə 25%ь, traktьr menən herələsək.

Avьl xuzalьqьn tərle maşina menən tə'min itev 750 miljun humlьqqa jettkerelə. Bьnьq esendə trkьrqa taqma qoraldar menən tə'min itev bьjьlqь 22% urьnьna 1931 nse jьlda 64 % qa jetkereləsək. Betə maşinalarđьq 85% tьn kyberəge safxuzdar menən kalxuzdarqa bildələnə.

Bьl traktьrđarqa 3,1 miljun tunna nifet praduktahь jebərev kyđətelə. Tabiqi jaqь ere xuzalьqtar jək taşьv eşen aftamabil transpьrtьna kysərergə tejeşle bulalar.. Orloq safxuzdarьnda bьjьl bulqan təzribə at transpьrtьna tajanьv jaramaqanlьqtь, bik kyp aşlьqtь qьrđan vaqьtьnda taşьp əlgərəp bulmaqanlьqtь kyrhətte şul ajqanlь ere xuzalьqtarqa bik kyp aftamabil jebərelə, bьnan tьş ere xuzalьqtarđa 615 tilifun stansahь qujьv (sьbьqtar 50 meq kilamiter oђon lьqta) kyđətelə.

səsev majđanьn kiqəjtev.

1931 nsə jьlda səsev majđanь taqьla nьqьraq (15 miljun giktar) kiqəjtelep 145 miljun giktarqa jetkerelergə tejeşle. Səsev başlьsa kənsьqьş elkələrđə kiqəjtelev kyđətelə—məђələn Səberđə—28%, Qazaqьstanda—29%, BAŞQORTOSTANDA—22 %, Qьrqьzьstanda—24%.

Şul 145 miljun giktar səsevđen 9 miljun (6,2 % ь) safxuzdarđa, 72,5 miljunnь (50%) kalxuzdarđa, qalqan 44% ь jaqqьđ xuzalьqtarđa bulasaq. Şulaj itep betə səsevđeq 56% ь xuzalьqtьq satsejalizem tarmaqь qulьnda bulasaq.

Ajrьm kylturalarqa bylep kyrhətkəndə bojđaj səsev—23 % ь, kukuruz 30 %, dəgə—64 %, borsq jənesə—20% kybəjep, holo——4,5, arpa,8%, başqalar—28% kəmetelev kətələ.

Jer eşləv jaqşьrьv sartavaj orloq səsev kybəjev ajqanlь aldaqь jьlda hər ber giktarđan unьş alьv huqqь 4 jьlda urtasa bulqandan 9—10%, ə bьjьlqьnan—6,5% kyp bulьv kətelə. Şul ajqanlь 1931 nse jьlda betə praduksejə bьjьlqьnan 10—10,5% kyberək bulьv. əmət itelə

Betə unьştьq 67% ь (bьjьlqь 24% urnьna,) betə tavar orloqtьq 85% ь (bьjьlqь 56% urnьna) avьl xuzalьqьnьq satsejalizem tarmaqь qulьnda bulasaq.

Tixnikə kyl turalarь səsev.

Kantryl sifьrđarqa kyrə sojə səsev bьjьlqьnan 172%, mamьq—38%, şəkər səgeldərə 24 pr, jaqşь təməməke—82 pr, maxurkь səsev—96 pr.yђərgə tejeşle. Şulaj uq jeten kənbaqьş kevek başqa kylturalarđь səsevđə artьv kyđətelə; tixnikə kylturalarьnьq 65 pr. ь dejəmleştərelgən tarmaqta (bьjьlqь 35 pr. urьnьna) kətelə. Bьl jemlələ safxuzdar 850 meq giktar tixnikə kylturalarь səsəsəktər.

Satsejalizem tarmaqьnda malsьlьq.

Bьjьl SSSR đa betə hьjьr malьnьq 7,5 pr. ь, harьqtarđьq 6 pr. susqalarđьq 4,5% tь safxuzdarđa jəki kalxuzda dejəmleştergilgən xoldə ine. 1931 nse jьlda satsejalizem tarmaqьnda hьjьr malь 15 pr. qa, susqa—16,5 pr. qa, harьq 8—9 pr. qa jetkerelev kyđətelə. Bьnьq esen safxuz həm kalxuzdar jaqqьz krəђtejən xuzalьqtarьnan iђəpheđ kyp mal hatьp alьrqa tejeşle bulasaqtar. (Məђələn 3,1 miljun baş itles mal, 500—600 meq baş hətle mal hatьp alьv kyđətelə/.

Betə 1931 nsь jьlda SSSR đa hьjьr malьnьq hanь 13 pr, susqa—70 pr, harьq 10—15 pr. kybəjev kyđətelə. Mal hanьn bьlaj kybəjtev esən əlbəttə ber aђqa mal hujьvđь kəmetep torov—siklev tejeş bula. Bьnьq əђtəvenə bьjьl aşlьq unьv menən fajđalanьp maldь nьqьraq himertə, şulaj itep əđ mal hujьp kyberək it alьv julьn totarqa qərək bula.

Silus soqorđarь əđerlərgə hьđьlqan plan yđenəq alqa kitəşendə ber tərlə lə jarđam kyrmənə tejərgə jaraj.

1 nse sintəbergə betə Başqortostan kyləməndə 14044 kubamitьr soqor silus menən tultьrьlqan. Plan nej barь 7 % qa tultьrьlqan. Şunan: kalxuzdarđa 4,6 %, ajьrьm xuzalьqtarđa 2,5 %.

Oşolaj itep avqьstьq huqqь 10 kənəndə silus halьvđa tik ajьrьm xuzalьqtar qьna ədrək qьbьrđaqandar (1,2 % tan 2,5 % qa tiklem).

Ə qəmymən alqanda, silus vaqьtьnьq iq əhəmejətle eləşə ytevenə qaramaђtan eş hylpən tora. Silus esən başqa jemeştərenəq habaqtarьn birevsə ber sintəber qaldь.

Bьjьlqь jьlda kyp miqtarđa bulqan irtə əlgərəvsə jəşelsələr silus esən fajđalanьlmaj qaldьlar. Bьl eştəgə jeteşheđlektərđeq bigrək təjaramaqandarьn ojtep kitərgə kərək: jalandaqь syp ylənđərđe jьjmaj qalьv qьna tygel silus esən ajьrьm maxsus səselə torqan kukuruz kevek kylturalardь la jьjmajđar.

Qaj ber rajundarđa kukuruzdar eləgə tiklem jьjьlьp silus soqorđarьna haibnmagandar. Ulardьq japraqtarь qorop silus esən jaraqhьđqa əjlənep baralar.

Eşteq bьlaj hylpən barьvьna qaraqanda, urьndarđьq silusqa ber tərlə lə əhəmejət birməvđərə kyrenə.

Miђal esən Ølşəj jorton alьrqa jaraj. Başqortostan malsьlьq sajuzьnan unda barqan vəkil' Ølşəjđə silus soqoro buvьl tygel ul turala ujlavьь la juq, tip jađa.

Unda silus turahьnda kiq jalpьqa aqlatьv eşə ytkərelməgən.

Bьl jortta—təj oşo vəkil—150 ləp kalxuz, jər şirkəttəre kevək xuzalьq ujoşmalarь bar ləkin silus eşenə əđerləner esən betə ojoşmalarqa belderep ejtep sьqarqa tura kilə.

Dəvləkən jortonda la şundaj uq xəl,

Iђkermə itep şunь la əjtergə kərək; Dəvləkən həm Ølşəj jorttarь silus bujьnsa birelgən zadanja Bələbəj kantunьna birelgən zadanjanьq jartьhьn təşkil itələr.

Silus turahьnda qajqьrtmavьlar Ølşəj menən Dəvləkən genə tygel, Iglin jortonda la silus eşenə barmьq ytə genə qarajđar.

Oşolaj „Bizbuznik" kammunahьnda silus başnəhen eşləgəndər; kammunarđar hər ber kilvsələrđən həm agranumdarđan silustь nisek halьrqa tip horajđar ikən.

Kammunarđar yđđerenəq huravđarьna qarьşь agranumdarđan:

— Beđ silus menən eş kyrgənebeđ juq. şunlьqtan nisek halьrqa la belməjbeđ—tigən javaptar alalar ikən.

Silusqa bьl rəveştə qaraş his ber urьn alьrqa tejeş tygel.

Şul arala, silustьq nəmə ikənen belməgən krəђtejəndər silus halьrqa əjrəndelər.

Ə, nazarьj jaqtan bulha la belevsə agranumdar haman ələ yrənep jetə almaqandar.

Şulaj itep silus ujь kiq qatlam jalpьqa heqeşev genə tygel, agranumdar arahьna la inəp jetməgən.

Şunьq menən bergə, elkələgə maxsus sajuzdar đa mal aђьqtarьn siluslap eşləv ujь menən huqarьlmaqandar.

Ølkən burьs

Milli jəmhyrejəttərđə yđenəq təp millətterđən sьqqan pralitar kadьrđar əđerləv məs'ələhe iq məhim ber məs'ələlərđən həm şunь tidlək menən qəmәlgə aşьrьrqa kərəklegə Sikanьq nujabьr plinumь (1929 jьl.) hьđьp qaldьrqan aktif bik jaqşь belergə tejeş.

Başqortton eşsə batraktarьnan kadьrđar əđerləv turahьnda Başabkumdьq huqqь plinumьnda milli eşselərđən kadьrđar horav bik tiđ yђeve, kadьrđar əđerləv timpьn tiđlətevən horaj, tej.

Timək satsejalizem yђeve timpьnan kadьrđar əđerləvđə artta qalmajьnsa bəlki aldan barьrqa tejeş. Bьlturala iptəş Stalin agrarnik marksistar kanfirinsejəhendə tejyrejənəq satsejalizem təđev praktikahьnan əđəlgənlegən jəki betənləj artta qalqanlьqьn kyrhətep kitteLininizem nigeđenən qaraqanda satsejalizem təđev eşe Marks—Linin tejyrejəhenə (nazarejə) henə nigeđləngən bulьrqa tejeş. Unьq esen ul tejyrejə genə betənəhenən əђtən həm dərəђ.

Minenşə, bьna şunan yđenən yđe kilep sьqa: Marks dialiktika mitudь həm Lininđeq tejyrejəhe menən nьq qorallanьp partejənəq burьsьn şulajuq milli məs'ələne dereђ qəmәlgə aşьrьvsь ьsьn yđebeđđen keşelərđən kadьrđar əđerləv burьsь—avьr Burьs bar. Kadьrđar əđerləv eşe beđđə bigerəktə xəđergə boroloş kapitalizem qaldьqtarьn tamьrь menən jəlqop taşlaqan vaqьtta safxuz, kalxuz eştəre menən nьq bəjlənep rejalnьj təђ alьrqa tejeş. „Xalьq xuzalьqьnda rikanstruksejə dəverendə, beđđeq aldьbьđđa đur burьstar bar. Qajhьlьr ki beđđən jaqь tixnikə menən eş itə alrlьq kadьrđarđь horaj. (Stalin SIKanьq səjosi atcutь); həm § 36.

Biş jьllьq mədəni həm məqarif təđeləşə planьn qəmәlgə aşьrьv esən kərəkle şart—kadьrđar prablima ьn xəl itev tej (VKP(b) XIV nsь Başqotostan Ølkə kanfirinsejəhenəq rizəlytsejələre).

Ə şulaj bulьvqa qaramaђtan aktiftь tejyriticiskej həm tixniciski jaqtan əđerləp kadьr itep sьqarьrqa tejeşle səjəsi xaq birməvselər kilep sьqqalaj. undaj fiker menen [illegible] larqa nьq atpur birergə həm iptəş Stalindьq oşo hyđən xətərđən sьqarьrqa jaramaj. Bьna ul nəmə tej—„Tejyrejə alqa jul asa praktikala kəs həm bşanьs tьvđьra„ Timək bьndan pralitar sьjasьf tejyrejələ nindəj urьn totqanь asьq kyrenep tora.

Şunьq menən bergə juqarь belemle tixniciskej kadьrđarđь ere pramişlinnьstь julbaşsьlьq itep alьp bara alьrlьq kamandirđarđь əđerləv menən bergə başqa jaqtarьnala təb tamьrь menən yđgəreş jaharqa məђələn: han jaqьnan qьna əhəmejət birməjensə sьjfatьnala əhəmejət birevđeq kərəklegən XVI nsь s,jьz hьđьp ytte.

Xəđergə xuzalьq fruntь həm satsejalizem dəvlətə jaqь tip kadьrđarь horaj (Kaganuvic SIKa nьq ojoştorov atcutь)—.

Aktiftarđь əđerləv həm jaqьnan əđerləv həm unь qəmәlgə aşьrьv turahьnda SIKa VKP(b) şulajuq başabkum dan jaqşь—jaqьь jaqşь qarardar jadьlьp kilbələrdə urьndarđa əle qəməlge aşьrьlьp jetkənə juq.

1930—31 nse uqьv jьlь partejə məqarife betə kesən aktif tejyrejə jaqьnan yđenən yđe uqьv samabrazanejə zaucnьj sьvpartşkula zaucnьj kamvuzdar, tixniciskej vuzdarqa şulaj uk zaucnьj jađьlьp ajrьm spitsejə lizatsejənə kytərev juldarьn həm qullanьv furmalarьn 30—31 nse partejə məqarif jьlь niged itep alьrqa tijeş.

Bьl eşkə derəђ ojoştorov mitudь menən kilergə kərək. Ulaj bulmaqanda—beđ bələbeđ—tejeşle nətizənə kətep bulmaђ, şulaj bulqas partejə ojoşmalalarь bьl eştə nьq həm derəђ narьq birep julbaşsьlьq itərgə tejeştər. Beđđeq aldьbьđđa torqan đur burьstar: sьjafi kerəştərđeq kesəjeve nətizəhendə massanьq aktiflьqь kytərelevə, ularqa julbaşsьlьq itep, satsejalizem təđev eşenə tartьv, pramfinplandь tultьrьv biş jьllьqtьq 3 nse jьlьn qarşь alьv, SIK partejanьq 3 nsь sintəber merəzəqəten bojomqa aşьrьv, berensə yktəber đə bulasaq SSSR kyləmendəgə udarniktar kənən ytkərev, qьђqahь XVI nsь s'jez qarardarьn tuluhьnsa qəmәlgə aşьrьv həm safxuz, kalxuzdarqa eşləp sьqarьv tsixtarьna, ajьrьm eşselərgə jetkerev burьsь iq đur burьstarđan iђəplənə. Şul burьstarđь urьnьna kilterev menən genə partejənəq beđgə jəkməgən eşen qəmәlgə aşьrqan bulabьđ. Bьl eş yđenə buldьqlь kadьrđarđь horaj.

Ølkə, rajun həm tybəngə aktiftar hər tərlə kurьstar arqьrь əđerlənhələrđə ul əle jetərlek tygel.

Yđ yđđerenən zaucnaj uqьvsьlarqa partejə kabinittərə həm kansultatsejə jarđamdarь tejeşle urьndь totmaqandar. 30—31 nse partejə məqarif jьlьnda bьl eşkə nətizələ jaqь hьnьlьş jaharqa kərək. Prapagandistarđьq elkə keqəşməhe bulqan kəmselektərđe betərev nisek həm nindəj mitud menən eşləgəndə qьđьl kadьrđarđь tərlə rajundarđaqь təzribələrđe fajđalanьrqa həm dərəђ jul hьđьp qaldьrьrqa şulaj uq bəlşəviktərsə qəmәlqə aşьrьrqa tejeş.

JANBARISЬF.

Qara kəstər „ojoşalar"

Rim papahь „ mədəni " dəvləttərgə merəzəqət itep' SSSRqa qarşь „tərə paxutь" ojoştororqa saqьra. Ləkin bəjnəlmiləl pralitarejat bьqa irek birməђ, S S S R esən qalqan bulьr.

BIRLIN, 6. „Vilt—Um—Abint" gəzitenəq xəbərenə qaraqanda Rim papahь betə „Mədəni" dəvləttərgə merəzeqət itep, ulardь SSSR qa qarşь kerəş fruntьna quşьlьrqa saqьrđь. Papanьq bьl xitabьnda, eşselər rajundarьnda səvittərgə qarşь prapaganda eşenə ajьrьmsa diqqət itərgə, eşselər arahьnda səvittərgə qarşь tərbejə alьp barьv esən bəjnəlmiləl ojoşma tьvđьrьrqa kərəklegə kyrhətelə. Bьl ojoşmanьq fabrik həm zavьttarđaqь aqzalarь ajьrьmsa elgyttər menən fajđalanьrqa tejeştər. Javrupa, Amirika həm Azejənəq hər ber qalahьnda betə dindəgə xalьqtarđьq vəkilđərenən xərəkət kəmitəttərə təđelərgə həm ul kəmitəttər səvittərgə qarşь kampanejaqa jetəkselek itərgə tejeştər. Bьl kiq frunt menən hezym itev esən kyp miljundarsa sritstevalar kərək bulqanlьqtan paps, bankьlarđan həm đur kapitalistarđan bьl eşkə kərək bulqan aqsalarđь talap itərgə xəkymət tərgə təqdim itə. Səvittər Sajuzь kesle bulqanlьqtan—tejələ Papanьq xitabьnda—barь tik kyltura həm finans sritstevalarьn qьna mabilizavajt itev jetmaj. Bəlşəvizemde betərev esən bergenə jul bar, ulda—huqьş. Bьl huqьşqa əđerlənev esən Papa kapital ildərenəq betə donja kənfirinsejəhen ytkərergə təqdim itə.

Jaqь huqьştarqa həm satsejal faşistarqa qarşь.

PRAGA, 8. Өђtəp alьnqan məqlymettər bujьnsa kisə Praga qalahьnda jəştər kənə dimanstratsəjələrenə qatьşqan jəş eşselərđən jaqьnan 40 keşe qulqa alьnqan.

Şularđan 33 keşe idara tərtibendə hər qajnьhь 2 şər ađ naqa tərməgə jabьlьrqa xəkəm itəlgəndər.

7 nse sintəber kənə—Cix—Slavakejənəq bik kyp qalalarьnda eşsə jəştərđeq dimanstratsejələre bulьp ytte. Jəştərđeq bьl sьqьştarь hər jerđə Vingerejə pralitarejatь menən berđəmlekte kyrhətev luzьngьlarь aђtьnda ytkəreldelər. Barnu qalahьnda palitsejə barь tik ber nisə tapqьr bulqan bəreleştərđən huq qьna jəştərđeq dimanstratsejəhen tarata aldь. Bajtaq keşelər qulqa alьnqandar.

Ular huqьşqa jul qujmaђtar.

PARIZ, 9. 16 nsь betə donja jəştərkənəndə Fransejənəq tərlə rajundarьnda mitiŋgьlar həm dimanstratsejələr bulьp ytte. Tulun, Marsil həm Limuz qalalarьnda bik kyp eşsə jəştərđeq qatnaşь menən ytkərelgən mitiŋgьlarđa impirejalistarđьq jaqь huqьştarqa əđerjənevđərenə qarşь rizəlytsejələr sьqarьldь.

Qьtajđa rivəlytsejun xərəkət kəsəjə.

Xarbinda aq gvardejələlərđeq jaqь pravakatsejələre.

TUKEJU, 3. Xarbin qalahьnan aq gvardejələlərđeq səvittərgə qarşь jaqь pravakatsejələre turahьnda xəbər itələr. Xarbindaqь axranka xeđmətsehe Fjudьrьf julbaşsьlьqь aђtьnda ber gruppa aq gvardejələlər jalqan listufkalar jađьp, ulardь jənehe VKP(b) kəmitətenən sьqqan tip taratqandar. Bьl listufka qьtajđarđьq Səvit Qьtaj kənfirinsejəhen ođaqqa huđьvđarь kyrhətə həm Qьtaj eşsə—kerəђtejəndərenəq SSSR jaqьnda torqanlьqtarьn qьtaj giniraldarьna kyrhətev esən Qьtaj—kənsьqьş timer julьnda dəjəm zabastufka jaharqa saqьra Bьl jalqan listufkanьq ađaqьnda kamunistarsa itep təđelgən luzьnqьlar jađьlqan.

S.S.S.R. đьq xarbindaqь giniralnaj kuusulь Ip. Milnikьf jerle vlastarqa bьl jalqan listufkanьq berehen jebərep, ularqa nuta birđe. Ip Milnikьf, aq gvardejələrđeq hisber jazaqa ьlьqtьrьlmajьnsa səvittərgə qarşь jaqь pravakatsejə əđerləp jatьvđarьn kyrhətə həm tikşerev eşə ođaqqa huđьlha jenəjətselərđən qasьvdarь jəki jenəjəttəren jəşerevđərə məmkin bulьvьn hьđьq əђtənə alьp, Fjudьrьf həm bytən qəjepleləređeq xəđer yk qulqa alьnьvđarьn talap itə. Şul uq vaqьtta Ip. Milnikьf jerle gəzit vəkilđərenə tybəndegelərđe belderđe: „Bьl listufkalar Səvit—Qьtaj menəsəbəttərən boђorqa tьrьşqan aq gvardejələlərđeq pravakatsejələre- Bьl pravakatsejənəq başьnda torqan keşelər həm listufkalarđь baђьp sьqarqan tipagrafejə minə bildələ".

Bəgen xəttə aq gəzittər đə listufkalarđьq pravakatsejə xaraktirьnda bulqanlьqьn tanьrqa məzbyr buldьlar. Ular, listufkalar baђьrqa birgən imigrantьq familejəhen iqlan itələr, ləkin şul uq vaqьtta vaqьqaqьq səjəsi əhəmejəten jəşerergə tьrьşalar.

Qьđьl ərmejə hər jerđə alqa bara.

ŞANXAJ, 24 „Xunsi—Şi—Bav" gəzitə kən jaq Qьtajđьq tərlə elkələrendə qьđьl ərməjənəq alqa barьvđarь turahьnda bьlaj məqlymettər iqlan itə. Qьđьl oterəttər Sezensy elkəhendəStucu əjəđen alqandar hьnda xəkymət qəskərđərenən 3000mьltьqalnqan.Fysezənelkəheneq kenbatьş jaqьndaqь Lancin əjəđe şulaj uq qьđьl oterəttər tarafьnan alьnqan. Anxьvaj elkəhendəge Sьjan əjəđendə jerle kerəђtejənder həm Nankin ərmejəheneq baş kytərgən haldattarь qьđьl ərmejəstər oterətə təđegəndər. Bьl oterəttə 600 keşe hanala. Gəzittərđeq xəbərenə qaraqanda bьl oterət əjəd qalahь Sьjanqa hezym itergə əđerlənə. Huqqь vaqьttarđa kerəђtejəndərđen baş kytərevselek xərəkətə nьq yђkənlegə kyrenə. Cezisezən elkəheneq urta eleşəndə jerle kerəђtejən oterəttərə kərək kacisteva jaqьnan bulhьn, şulaj uq han jaqьnan đa jaqşь uq nьqьqandar. Ular arahьnda kammunistarđьq tə'ђire bik kesle. Qьđьl ərmejə Pinxə ejđen (Gьvandun elkəhendə) alьp xəkymət qəskərđəren qoralhьđlandьrqandar. Səzənsi elkəheneq Fusezən həm Xytən ejəđđərendə səvit vlasь təđelgən. Ølkə xəkymətə bьl ejəđđərgə qəskər jebərđe. Jerle xalq uqa qarşь torqrqa əđerlənə.

Canşanan kire sigengəndən huq qьđьl ərmejə Junşi əjəđen alьp. unda səvit vlasь təđenə. Xajnan utьravьnda kerəђtejənder xərəkətə qьđьv timp menən alqa bara. Linşuj qalahьn qьđьl ərmejə tarafьnan alьnqan. Kantun qalahьnan unda jebərelgən marəktər qьđьl ərmejə jaqьna sьqtьlar.

پارىيىتل كاپىراتسىيەھىنىڭ ئىشىن ئۆتتۆنەن ئىشسىلەردىڭ ماسسا-اواى كانتروللىن قويو توراھىندا

ۋ. ك. پ (ب) ئۆدەك كەمىتەتىنىڭ 1930 نسى يىل 6 نسى سىنتەبىر قارارى.

مالسىلىق ئۆيۆشمالارن ئۆسۆن كادرالار ئەذىرلەو توراھىندا

پارتىيەنىڭ 16نسى ئسيەزىنىڭ مالسىلىق توراھىنداعى قارارلارىن بۆيۆمعا ئاشىرىودىن تەئمىن ئىتەرگە.

ۋ ك پ (ب) ئۆدەك كەمىتەتىنىڭ 6نسى سىنتەبىر قارارى.

[illegible]

قارامالى رايونىندا ئىيگىن ئەذىرلەو ناسار

[illegible]

Eşselər esən aşxana.

Өfə qalahьndaqь, dəvlət tixnika zavьtьnda eşləvse eşselər boqa tikləm teşke aş vaqьtьna ejđərenən alьp kilgən qatьtoto ikmək həm hьv menən jьnьp eşləjđər ine. Bьl aşar vaqьtь eşselərđeŋ mədənejege şavqьm jahav—tađalьq janьnan qamusavlьq jahaj torđan ber xəldə ine. Sənki məxsus aşxana bulmaqandьŋ hunьnda eşselər bildele nindəj ər turь kilhə şunda aşajđar, stanuk janьnda jaramajmь" p jьvьnmajьnsa, tutlь timerər, tərlə majđar, tuđandar otqan quldarь menən totop ajđar ine.

Bөgөn ular bьp tađahьđlьq-rđan qotoloo esən berense đьm aşxanalar, sənki sirapkup rafьnan eşselər esən asьlqan xanala teşlənergə başlanьlar. eşkə aş eşselər esən bik arn xaqqa (tulь aş 33 tin ge) birelep, bik əđ eş xaqь alan eşselərđə aşarqa məmkinok bar. RABKUR.

Rajunlaştьrьvđь вьlaj eşləv jaramaj

Aso-avejaxim julь bujьnsa rajunlaştьrьv eşe nisek atqarьv jaramaqanlьqtь Bərə kantunь asoavejaximьnьŋ təzribəhe bik anьq kyrhətə. Bərə kantun asoavejaximьnьŋ prizidejym həm apparattь jəmqejətteŋ 10 rajun səviten tədəməђ boroŋ həm ularđь tədəp mataşmajьnsa kantun şəqbəhen bətergəndə qujqan Şulaj itep rajsəvittər tədəv jetəksehed yđ aqьşьna qaldьrьlqan Rajsəvittərđə jaŋь sastaf səvittər prizidejymdar təftiş kəmisejələre tarmaq jetəkselərə məs'yl sikritarđar ber keşenən başqa xarbi inestruktьr bildələnməgən. Jort bojoralarьnьŋ həm Aso-avjaxim jəcəjkələrenəŋ burьstarь jьjьlmaqan. Jəcəjkələrđəŋ tapşьrьv matirejaldarь həm aqzalar hanь rajundarqa qarap tədəlməgən. Kantun asoaejaximь rəise i, Zizin: „Rajun səvittəre ojoşqas yđđəre tədərđər ələ“ tip qulqьna helktəj.

Rajunlaştьrьv eşen kiŋəjtev kərək bulqan brə mamintta Bərə kantunь Kantasoavejaximdьn məs'yl sikritarr i, Babkindь başqa eşkə bildələp, urьnьna keşe qujmaqan kantasovejaxim prizidejymь yđələ bьl turala baş vatmaqan. Zizin rajjun səvittərenəŋ sikrətərđəren matdi tə,min itev jaqьnda qajqьrtmajьnsa şunda nisek bulhala tujьnьrđar ələ „tejəp kant asoavjaximdьŋ bətə summa həm milektəren rajundarqa byləp birəhe urьnda qorqavsьlьq fundьna tapşьrьrqa qarar birgən.

Asovejaximdьŋ rajsəvittərenə tədəv eşenə Asoavjaximdьŋ Өfə kantun şəqbəhe lə şulaj his jaraqhьđ rəveştə qaraj. Unьŋ məs'yl şirkəttəre i. Barudkin lagir sburьna kitkən saqta yđ urьnьna his bər keşe qaldьrmaqan, rajsəvittərgə eşselər bildələv məs'ələhen ujlap ta qaramaqandar, rajunlaştьrьv turahьnda his ber eş eşləməgəndər. Taqьla dərəђen ejtkəndə xəđer faktta Өfə kantunь Asoavjaximьnьŋ prizidejumь la, təftiş kəmisejəhe lə juq; bьnьŋ əђtəvenə Barudkin kantun şəqbəheneŋ haqlьq aqsalar knəgəhen də „juqaltqan.“

Rajunlaştьrьv məs'ələhendəge sitenləktər aldьnda aptьrap qalqan taqь la bər ojoşma Asovajaximdьŋ Məseqyt kantunь şəqbəhe. Вьnьŋ prizidejumь la Bərə həm Өfə kantundarьndaqь kevək jəmqejətteŋ əlkə şəqbəheneŋ rajunlaştьrьv məs'ələhe ajqanь birgən diriktiftarьn, jahaqan kyrhətmələren tikşerep tanьşьp qaramaqan, вьlarđь bojomqa aşьrьv turahьnda saralar kyrelməgən. Rajsəvittərgə səvit prizidejum, təftiş kəmisejələre, tarmaq jetəkselərə sastafь kyrhətelməgən. Eştə rajundarqa tapşьrьv turahьnda his bər eş eşlənməgən, summa həm matirejaldar rajundarqa bylenməgən. Alasaq summalar tuplanmaqan, təftiş kəmisejəhe ьsьn məqənəhe menən qasьp taralьp bətkən. Məs,yl sikritar kantunqa başqa eş menən sьqqanda yđ urьnьna keşe qaldьrmaqan,ə rəis „bьsqa eştərgə sumьp“ kantundaqь iŋ ərə Dьvan rajunьnda kenfirinsejə lə ytkərə almaqan. Başasovajaxim bьnda asьlda „rajunlaştьrьv“ praktikalarьna qarьşь qьrqьv saralar kyrergə qarar birđe. Partejə həm səvit ojoşmalarь kantasovajaximdarđьŋ bьl sobalsьq eştəren tədətevđə jarđamlaşьrqa tejeştər. Bьl eştə panikyrlьqqa, tərlə hьltavđar kyrhətep eştən qasəvqa urьn bulmaђqa tejeşlə.

P. PITRUF.

„Qьđьl başqortostan“ safxuzьnda

başqort, tatarđarqa nasar qarajđar.

Başqa safxuzdarđaqь hьmaq bьndala başqort, tatarđarđan qara eşselər, kvalifikatsejələ traktьrsьlar bar. Ləkin, şul traktьrsьlarđьŋ instruktьrь bulhьn, şulaj uq kənsələrđə utьrьvsь xeđmətkərđər bulhьn başqort, tatar eşselərən his ber hanqa huqmajđar. Bigrəktə başqorttarđan kələlər.

Prafsajuz ojoşmahь barmь—juqmь? başqort eşselərə arahьnda bьnь belgən keşe juq. Bar bulha la ul barь—bər şul „kənsələr xeđmətkərđərə“ arahьna inep juqalqan, unьŋ yđenə lə şularđьŋ berehe tip kenə qarala. Ul prafsajuz ismenən eş itə alqanь eşselərđeŋ aŋьn kytərergə tьrьşqanь juq. Eşselərđə səqətləp eşlətev, səqətenən artha artьq xaq tylətev tigən nəmə juq.

Bajtaq qьna başqort eşselərə bulьvqa qaramaђtan əsə teləndə bergenə dana la kitap, zurnal juq.

«Başqortostan“ gəziteneŋ barlьqьnda belməjđər.

Partejə jəcəjkəhe bulhala bətə eştər sittə tora, eşselərgə jartь tinləktə tə'ђirə juq. Tik kamsamul ojoşmahь qьna tьrpьldap mataşha la partejə jetəkselək itməgəs ul da əllə qajđa bara almaj.

Unan huŋ adminstratsejə həm „kənsələr xeđmətkərđərə“ arahьnda başqort, tatarđarđan bərəvđə juq. Hirək—haraq kiləp sьqhalarđa bьndaqь vilika dirzaflьq şavinislьqьna sьđaj almaj taşlap qasalar. Şundajuq xəl qara eşselər arahьnda la kyrenə. Bigerək tə avьldan kilep eşkə ingən jəş, başqort eşselərə sьđaj almaj taşlap kitələr.

Bьnda kyđ halьp, bik nьq tikşerergə kərək.

N. SƟLƏJMANЬF.

IDARA: xəbərđe jađqanda iptəştərđeŋ ajьrьm keşelərđe isem, familjələre həm nindəj kankrit xejanattarьn— təp faktьttar asьp jađьrqa kərək.

Məђələn, xəbərsə „başqort, tatar eşselərenə qьrьn qarajđar“ təj. Kemgə qьrьn qaranьlar, ul vaqiqə nisek buldь? qasan buldь, şul keşe yđe kem ine? bьna şular asьq bulhьn. „eş taşlap qasalar“ təj. Kemdər, qasan həm nəj əsən qastьlar? bьna şunь asьq əjtergə kərək.

Avьlqa zajьm taratьv eşendə qьrqa hьnьlьş kərək

Finans urgьndarь həm kridit eşenə jarđamlaşьv kəmisejələrenə bəlşəviklek timpь alьrqa, avьlqa birelgən kantryl han yktəber başьna təmamlanьrqa tejeş.

„5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv eşe avьldarđa qəfev itelməђlek dərəzələ nasar bara. Oşo kəngə tiklem zadanjanьŋ 15 pratsintь la tultьrьlmaqan. Xəlenki ytkəm jьl „III nsə industerejə“ zajьmь bьl kəngə tiklem 23% tar samahь taralqajnь. Ab,jьktif səbəptergə his ber urьn juq—sənki, krəђtejən bьjьl ytkən jьlqa qaraqanda saqьştьrьlmaђlьq dərəzələ aqsalь. şulaj bula torop ta zajьm taralmaj, avьl səvittərə, prafsajuz həm partejə ojoşmalarь, jarđam kəmisejələre (Kamsuttar) bьl julda tulь xərəkəthedlek kyrhətələr.

Finans urgьndarь zajьm taratьvđьŋ juldarьn xalьqqa təşəndərməjđər.

Bьl julda qьrqa hanьlьş jaharqa, birelgən kantrul zadanjanь yktəber başьnan da qaldьrmaj ytərgə kərək.

Bьl julda əlkən saralarđьŋ berehe—zajьmdь qul aqsaqa hatьv eşen kesəjtev, unьŋ juldarь menən tanьştarьv bulьrqa tejeş.

Ikensenən maleja urgьndarь xalьqqa şunь toşəndərhendər—jaŋqьđ hatьp alqanda alьvsьqa 1931 nsə jьldьŋ fibral başьna tiklem vaqьt birelə.

Ləkin, bьnan taqь la bətə keşegələ tyləv mətdəten fibralqa qaldьrьrqa kərək ikən, tigən heđəmtə sьqarьrqa jaramaj, tyləv turahьnda zajьm alьvsь menən həjləşep, mətdəttə məmkin tiklem qьđqartьrqa tьrьşьrqa kərək.

Zajьm taratьvđa şulaj uq juqarьraq qatlam xalьqqa ajrata kyđ halьrqa, ular arahьnda kyвərək taratьlьrqa tejeş.

Өsənsə bər məhim şart—zajьmqa jađьlьvsьlarđьŋ padpiskьlarьn afurmit itev. Вьqa aşьqьrqa həm jađьlьv menən bergə təvgə həm ikensə vьznьsьtarьn tyləvđə lə tə'min itelergə tejeş.

Padpiskə afurmit itelməhə unь zajьmqa jađьlqan, tip iђəpləv, qabar tьlqan handar kyrhətev—yđ yđeŋdə aldav tigən hyđ.

KƟTƟPXANA HƏM QЬĐЬL MƟJƟŞTƏRĐE EŞLƏP SЬQARЬV MENƏN BƏJLƏJEK.

Bətə aŋ—beləm eştərendə yđgəreş bulьv menən bərgə, kətəpxana həm qьđьl məjeş eştərendələ đur yđgəreş bulьrqa tejeş.

Beđđeŋ xəđergə kətəpxana menən qьđьl məjestər iђkə sistima menən eşləp əilgəngə ularь ələ jalpьnьŋ keləgen ytəj almajđar. Şulaj uq iђkə sistima menən eş itev kətəpxana menən qьđьl məjeştə həm xalьqtь sittə jəşətələr.

Beđđeŋ kyp qьđьl məjeş həm kətəpxanalarьbьđ xalьqtan jьraq torqanqa ular kyp vaqьtta aqьmdaqь eştərđən xəbərheđ bulalar. Oşo kəngə tiklem qьđьl məjeştər tədəv tirəhendə xalьq aktifьn jьja alqandarь juq.

Dərəђendə aŋ—beləm eştəren xalьqqa jaqьnajtəvđa qьđьl məjeştər berensə zvinalь rylen ujnarqa tejetər. Şьŋ əseŋ qьđьl məjeş xalьqtьŋ təp mədəni qađanь hanala,

Məђələn, satsejalizem jarьşь. xəkymət planьn tulь kileş ytəv jarьş heđəmtəhenən sьqha jarьştь xalьq arahьnda nьqьtьv qьđьl məjeştərđən burьstarь.

Qьđьl məjeştərđeŋ eşə nəj tiklem jaqşь qujьlqan bulhalar đa, əgər ular yđđərenəŋ eştəren xalьqqa jьrad totħalar bьndajđarđьŋ bedgə kərəktərə juq.

Beđđeŋ ələ şundaj qьđьl məjeştər bar. Ular eş jaqьnan da həm massanьŋ teləgenə javap birevđəndə bik hyrən toralar.

Ulardьŋ bəgengə əsən ber tinlək fajđalarь juq. Xalьq jəreməj həm eşenə qatnaşmaj!

Şulaj bulqas hər xeldə bьl qьđьl məjeştər jənlənderergə kərək.

Qьđьl məjeştərđe yđ tirələrenən aktif jьjьrqa, bigerəktə xalьqtan, oşo aktiftar aşa qьđьl məjeştərgə aŋ—beləm eştəren xalьqqa taratala ine. Məђələn- eş vaqьtьnda tsixtaqь ber gruppa eşselər, təməke tartьrqa jə bulmaha əbitkə tuqtaj ikən əņə tegə aktif şul arala qьђqaqьna btsidalar jahap ala.

Jə bulmaha qьsqьrьp gəzitə uqьj. Şul vaqьtta xelьqtaqь bulqan jeteşhedlek həm uŋьştar turahьndala həjləp alьrqa bula. Məђələn: bəgen oşo gruppaqa birəlgən nurma tulsaqmь, tulmaha unь tultьrьvđa nindəj saralar kyrergə kərək.

Qьđьl məjeşteŋ eşen şul furmьla tədəhək, xalьqtaqь bətə eştər qьđьl məjeşkə bildələ həm ber tsixtьŋ eşə ikensə tsixqa bildələ bulasaq. Unьŋ əsən ber vaqьtta əlbittə qьđьl məjeştər eşləp sьqarьvđь kytərəv julьnda jarđamsь bulьrđar. Qьđьl məjeştərđə qьđьl həm qara taqtalar bulьrqa tejeştər!

Вьnьŋ huŋьnda kətəpxanalarđa massaqa jaqьnajьvь turahьnda ber—ike hyđ əjtep kitməj bulmaj.

Qajhь ber rajundьrđa şundaj kətəpxanalar bar ələ, ulardь massa tygel kyp kenə kylturniktar đa belməj. Ə qahь ber kətəxanalar kitap birəp həm alьştьrьp barьv rylen genə ujnajdar. Undaj kətəpxana ul bildələ massaqa bəgen kərək bulqan kitadtardьla tarata almaj, tar ramkala jəşəvsə kətəpxana tirəhendə ojoştorov məs'ələhe lə siten, beđđeŋ kətəxanalar təp massanan jьraq toralar.

Şunьŋ əsendə kətəpxanalarđь massaqa jaqьnajtqanda unьn əsendə borolьş jaharqa kərək.

Xəbərsə: Q. BASIRЬF.

— Frunza ur. 56 nsь jortta torovsь Xannanьva Banat naqan menən yđen yđə atьp yigən.

— Şərip jortonan kilgən ber kerəђtejəngə həzym itep, xəđergə tiklem bildələ bulmaqan Xuligandar totolqandar.

„Başqortostan“

DЬŊ TIRAZЬ 15,000 gə JETƏRgə TEJEŞ!

TIRAZ KƏMISEJƏLƏRE KƏRƏK.

Vaqьtlь matbuqattь taratьv eşenə bьqa tiklem tejeşlə iqtibar birelgənə juq. Kyp urьndar đa bьl eşkə barmaq aşa qьna qarajđar, ə qajhь ber urьndar Başqortostan əlkəhendə başqort telendə kəndəlek sьqьp kilgən berđən ber „Başqortostan“ gəziten belməjđərđə, kyrgəndərələ juq. Məђələn; Dyrtəjlə (Bərə kantunь) rajunьnda 18 avьl səvitə, 51 avьl bulьvqa qaramaђtan (tatar—başqorttar 90 % nibarь 10 dananan alap «Başqortostan“ gəzitə aldьrьla.

Bьl əlbittə urьndarđa gəzitə eşə alьp barьlmavđan, gəziteneŋ əhəmejəten nьqlap belməvđən kilep sьqqan bələ. Başqortostan əlkəhendə kypselək təşkil itkən tatar—başqort bulьvqa qaramaђtan 12 jьl bujьnsa sьqьp kilgən „Başqortostan“ gəzitə bьqa tiklem 15000 gələ jetməve bьl eştə hylpən bьjmьldavьbeđđь taqьla ber qat ьraђlaj.

Gəzitenə kyrməv, kəndəlek matbuqatta jaqtьrtьla barqan kəndəlek tormoş menən tanьşьp barmav xəđergə bejək səjəsi xuzalьq məs'ələləren sisevđə đur uŋajhьđlьqtar tьvđьra. Şunьŋ əsendə unь kyberək taratьrqa kərək. Şul uq vaqьtta unь taratьv eşenə əhəmejət birergə, bьl eştə jaŋь mitudtar hajlap, massanь jaqьndan qatnaştьrьvđь his kisektərməj buldьrьrqa kərək.

Min jaŋь mitьdtarđьŋ berehe itep tiraz brigadalarь buldьrьvđь alam. Tiraz brigadalarь. bətə kalxuzda, avьldarđa, uqьv jorttarьnda tədələrgə məmkin. Bьl brigadalarqa partejə, səvit, kamsamul ojoşmalarьnan, məktəptərđən vəkildər kertergə kərək.

Bьl eştə başlap jərəv partejə jəcəjkələrə, kantrylə aђtьnda kamsamul jəcəjkələrə əђtenə teşə. Bətə ojoşmalar aktif jarđamsь bulьrqa tejeştər. Partejə kьmsamul ojoşmalarь bulmaqan urьndarđa bьl eştə səvit, jəməqət ojoşmalarь başlap barьvsьlar bulьrqa, kalxuz pravlinejələre bьl eşten yđəgendə bulьrqa tejeştər. Tatar—başqort rajundarьnda, şulaj uq 3—4 avьl jənəşə ultьrqan jerđərđə, qalalarđa berər uqьv jorto ergəhendə rajun brigadalarь tədəv eşə taqьla uŋajlьraq. Вьnь buldьrьrqa kərək.

Bьna şuqa qarmaђtan, gəzitəgə jađьlьv menən bergə hər ber padpisciktьŋ qulьna vaqьtьnd puşta bylektərə xat taşьvsьlar tapşьrьrqa tejeştər.

Nasar puşta bylektərenə nasar xat taşьvsьlarđь urьndarьnan tđartьp, jaqşь eşselər əđerlergə kərək.

Şulaj bulqas „Dajuş 15000lь „Başqortottan“ xəbərsələr arahьnda satsejalizem jarьştarь asajьq!

Min Əsərər Safindьŋ saqьrьvь bujьnsa „Kammuna“ gəzitəhenəŋ 6 jьllьq bajramьna qarata 200 padpiscik tabam tigəjnem. Sulardь min aldaqь ajđar əsen 200 padpiska taptьm. Şulardan „Başqortostan“ gəzitəhenə 68 dana „Kammunaqa“ gəzitəhenə 56 dana, „Jəş kammunar“qa 28 dana başqalarqa 4,8 dana bulьp jəgeđ taqь qajhь xəbərselər....

Xəbərsə: Q—Basirьf.

Buş studinttarđan fajđalanьrqa kərək

Narkamprus, Hin вьl turala aftarititlь hyđeŋde əjt əle!

Bəgengə partejə, xəkymət aldьnda torqan iŋ məhim məs'ələlərđeŋ iŋ məhimə igen jьjьştьrьv, ikmək əđerləv həm kəđgə səsev kampanejalarьn uŋьşlь itep uđqarьv eşə tora.

Ləkin urьndarđan bulqan sig naldar yrđə əjtelgən məhim kampanejalarđьŋ kyp rajun ojoşmalarь tarafьnan qəfev itelməђlek dərəzələ əkren alьp barьlqanlьqьn həjləjđər. Əlbittə bьl məhim kampanejalarđьn bьl erəveştə əkeren barьv tybəndege ojoşmalarđan tora.

Unan huŋ kyp urьndarđa igən jьjьştrьv eşeneŋ artta qalьvьna bər səbəp, igendeŋ bər julь əlgərəp, unь jьjьştrьvqa eşse quldar jeteşməv, Bьl xəl Arqajaş həm başqa rajundarđa xeđərđələ kyđgə bərələ.

Вьna şunan sьqьp əjtəhə tələk: Bьl udarnik kampanejalarđь uŋьşlь itəp uđqarьvđa uqьvsь—studnttərđən fajđalanьrqa kərək. Вьnьŋ əsən 1 nsə yktəbergə uqьvđar başlana torqan məktəptərđə uqьrqa xəđerđən kilep kətəp jatьvsь uqьvsьlarđь uqьv başlanqanqa tiklem avьlqa yrđə əjtelgən kampanejələrđь uđqarьvqa jarđamqa jebərergə kərək.

Өfə Pidvuz Pid tixnikym, Pramik, Zimtixnikum həm başqa şundaj 1 nsə yktəber heđ uqьvđar başlanmaj torqan məktəp uqьv sьlarьn bəgeđən yk avьlqa—kalxuzdarqa jebərergə kərək.

Jəđər, məŋərləgən uqьvsьlar đь ajđar bujь buş jatqьrqanьь kampanejə uđqarьv əsən jebərgəndə xəkymətkə đur fajđa bulьp teşəsək.

Narkamprus eş hində!

BIKMIT.

KALXUZDARQA EŞKƏ QAJTQAN UQЬVSЬLARDAN DƏRƏЂ FAJDALANMAJBAR.

Urta həm juqarь məktəptərđən bьjьl kalxuzdarqa jarđamlaşьv əsən jađqь səsevgə təşəv menən yk məktəptərđə uqьvsьlarđьŋ eşkə əđerlektəren arttьrьp, uqьv jьlь bətəvđən irtə sьqarьp jebərəvgə nьqlь saralar kyreldə. Aladan ajrьm kursь ytkəreldə.

Bələbəj pidəgugejə tixuikumь ike sьjnьf (tatar, başqor həm urьђ sьjnьfь) uqьvsьlarьn 25 nsə aprildə hər qajhьn yđ jorttarьna jebərəp, jort başqarmalarь arqьrь eşsə kərək bulqan kalxuzdarqa bildələrgə buldь. Qəmymən uqьv sьlarđan kalxuzdar đa xisapsь, tabilsь həm ojoştorovsь eşselər əđerlənə. Bigərəktə uqьvsьlarđь yđ kalxuzdarьna qajtarьv kyđ aldьnda totoldo, kalxuzdьŋ iqtisadi xələnə iqtibar itep, barьvsьlarđь tə'min itelər tejeldə. Şunьŋ əsendə uqьvsьlarđan tixnikum ərgəhendə ajrьm kəmisejə tədələp ajlьq stipindejələren jebərep torqrqa, qullanmalar jebərergə buldьlar. Şundaj əđerlektər bulьvqa qaramaђtan hunqь vaqьt qajhьber urьndar đa kalxuz eşenə qajtqan uqьvsьlardan dərəђ fajđalanmavđar jə ihə kire qajtarьp jebərevđər kyrenə başlanь. Xəbərləşevgə qaraqanda qajhь berhen kənsələrejə (avьl səvitə) eştərenə bəjləv (k—tiləv jortbaşqarmahьnda), vulьs eştərenə alьp qalьv kevəktər bar.

Kalxuzdarqa kitkən iptəştərđən Vələjəva, Iljasьva M. Jafajьvalar barьv menən ber eştə kyrhətə almaj kire qajtьp, xəđergə kəndə ber eşheđ jatalar.

Kalxuzdar əsən eşselər kyp kərək vaqьtta urьndaqь ojoşmalarđьn halqьn qarap jebərelgən iptəştərđə kalxuz eşenən sitkə jebərəvđərə berđə jaraj torqan eş tygəl.

R. Nur

Xəbərsə DƏFTƏRE

Spikylətsejə kesəjə səvittər, partejə jəcəjkələre kyrməjđər.

Bьjьl jađ kənə kerəђtejəndeŋ yđə jetestergən artьq praduktalarьn irekle hatьv turahьnda partejə həm xəkymətteŋ qararь bulqajnь. Bьna şunan fajđalanьp spikylətsejəgə kerəşəp kittelər.

Jađđan birlə ASЬVLЬ jortonan hər avьlda 30—40 keşe it menən hatьv itə. Virxuraldan bimed hьjьr alьp Zalatavьsqa alьp barьp kilahьn 8 hum, 8 hum 50 tindən hatalar. Baştaraq avьl səvittən tanьsqanama birđələr. Hunqa taba tanьsqanamanьŋ kərəge qalmanь. Sənki vezatkə alьv pulьsj xutqa kittə. Zalatavьst militsejəhen həm mal duktьrьn kyrələr đə eş bətə. Ul keşelərgə bađarđa tulь irek. Bьna oşolaj itep ber hьjьrđan 160—200 hum fajđa alalar. Xəđer 4—5 şər meŋ hum aqsaqa ejə bulqan keşelər bar. Urьndaqь səvit ojoşmalarь tikşerep qaramajđar.

QЬJQЬ.

بۇنە مەعاريفسىلەر، كولتورا ئشسىلەرى ھەم ئوقئتوسىلار ديققەتئنە

13 نسى سينتەبردە، كيس، سەعەت 6 لا. «باشقۇرتوستان» [illegible]

[illegible]

«باشقۇرتوستان» ريداكسيەھى.

نار كامپروس.

Beđđeŋ menən tiŋləşeged.

Samar, Zalataus julьnđaqь Mərsəlim stansahь timer jul eşselərə yđđərenə jaqьn bulqan „bal qorto“ isemendəge kalxuzdь jađđan uq şifqa aldьlar.

Şif netizəhendə kalxuzqa ber kerep, bər sьqьv kevək butalьvđar bulmanь.

Kalxuzda torovsьlar hanь đur tygel, ləkin eştərə ərə kalxuzdarqa əlge bulьrlьq itep qujьlqan.

Hər jəkşenbə hajьn kalxuzsьlar arahьnda timer jul eşselərə tarafьnan, daklat həm bisidalar, tərlə iosinirufkalar ytkərelep tora. Вьlar menəngenə qalmajьnsa eşselər jal itev kəndərendə kalxuz eşenə bulьşьr əsen subutniklar ojoştoralar. Uraq urьv əsen ojoştorolqan subutnikta eşselər tarafьnan kalxuzdьŋ 12 giktar aşlьqь urьldь. Alda torqan eştərđələ eşselər şiflьq plandarь bujьnsa kalxuz eşen jənlənderevđə kyp eştər eşləjəsəktər həm praktik jarđam kyrhətəsəktər.

Başqortostandь urtalaj jarьp sьqqan Samar, Zaltaus timer julь bujlap kyp kalxuz qьrđarь jəjelgən, kyp kalxuzdar teđelgən. Ləkin kyp urьnda timer jul eşselərə yđđərən RSFSR gьrazdandarь itep, Başqortostan tirriturejəhendəge kalxuz eştərenə sit kyđ menən iqtibarhьđ qarav bar. Bьl əlbittə jaŋьlьş qaraş. Xəđergə dəverđə aŋlaqan eşselər bьndaj qaraşta bulьrqa tejeş tygeldər.

Timer jul eşselərenəŋ yđ ergərendəge kalxuzlar əђtenən şiflьq itevđe dərəђ ojoştora alьv, oşondaqь partejə, kamsamul həm prafsajuz ojoşmalarьnьŋ berense burьstarь bulьrqa tejeş.

Kalxuzdarqa jaqьn torqan bətə timer jul eşselərelə, Mərsəlim timer julsьlarь kevək kalxuzsьlarqa əhəmejət birhələr, kyp jaqşь heđəmələr bulьr ine.

«ƏLTAF VƏLEJEF».

Yđ ara halьm aqsahьn aşavsь Xazьjьf Avramdь tikşerhendər ine.

K—Tiləv jorto (Tamjan—Qataj kantunь) Bajьm avьl səvitəndə, 7—fivralda kantkamuldan tərlə kampanejəlar uđqarьv əsen kamsamulis Xazьjьf iptəş vəkil bulьp kilə.

11 nsə fivralda Bajьm avьl səviteneŋ prizidejum jьjьlьşьnda xalьq əђtenən radejo aldьrьv əsen jьjlqan 280 hum aqsanь kemgə tapşьrьv turahьnda məs'ələ qarala.

«Xazьjьf Abram Bilarət pucta—tiligraf stansahьnda eşləjəm, radejo eşə menən tanьşmьn, heđđen kalxuzqa radejo kərək, min heđgə alьp jebərermen təj.

Xalьq Xazjьftьŋ həjləgən hyđenə ьşanьp 280 hum aqsanь raspiska menən Xazjьfqa birələr.

Bər ajđan huŋ Bilərətkə barabьđ.

— Radejo jebarđem, tiđđən kilər» təj.

2 aj vaqьt ytə, radejo juq. 20 saqьrьm jergə barьp tilifun arqьrь horajđar. Kilməgən, tip javap birələr.

3—4 ajđan huŋ taqьla tilifunda barabьđ. Xazьjəftь saqьrhaq jal itərgə kitkən tiđər. Ber nisə kəndər ytkəs taqьla barabьđ. Bьnda Xazьjьf kvitan sejəhen puştaqa halьrmьn təj. Unьŋ hyđenə eşanьp, Qađaqqol puştahьna barьp horahaq ber nəmələ juq.

Şunan Bilaret puctahьna xəbər birhək Xazьjьf Өfəgə uqьrqa kittə, tip javap birələr. Nindəj uqьv jortona kitkənen berəvđə belməj.

Xəđergə kəndə 8 aj vaqьt yttə radejola aqsala juq.

Tilifunqa jərəp kypmə rasxut tottoq.

Bed Bajьm avьl kalxuz gьrazdandarь təjeşlə urьndarđaŋ: Xazьjьftь tabьp 280 hum aqsanь həm beđđeŋ jərəgən jul rasxuttarьn tylətevđə horajьbьđ!!

Xalqtьŋ tinləp jьjьlqan aqsalarь menən şajarьv sьlarqa sik qujьlhьn ine.

KALXUZSЬLAR.

Ridaktьr urьnbaђarь: F.QƏJSIN

ƟKINO—TIATЬRƏAFRЬNDA BƏGƏN:Ɵ

„URAL“ KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.

SALAMBA
Tarixi bajavik 7 bylektə. [] 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.

IBEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar

„ATIL SAVAJ“
Kassa 5—30 səqəttən asьla
16 jəşkə tiklem balalar inderelmjə.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar: 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar

HЕŊQЬ BƏK
16 jəşkə tiklem balalar inderelməj.
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlana.

„5-Maj“
Sejans s. ətyzəs 9 đa başlana.

SALAMANDRA
7 bylektə drama
Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pratilərdarь, arəgəgeđ!

RIDAKSIJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar — 4—81; Dejom — 2—85; Massavьj bylek — 3—72; Kiske ridaksejə — 1—18

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 50 tin

PADPIS ALЬR: Ridaksejə kantarahьnda, seta pujta kantarlarьnda, ajdakaraлarda həm xat jərətəvselərdə. SABЬŘ ITELƏ.

№210 Dyşənmbe 15 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK ĢƏZIT V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQIA

SINTƏBER PLANЬ NEJ BARЬ 15.6 PR. YTƏLGƏN.

11 nse sintəberđə bətə Başqortostan kyləmendə jьlьq igen əđerləv planь fəqət 11,6 pr. ytəldə. Igən əđərləvđə sintəber məs'ylejətlə aj bulьvqa qaramaђtan, kiђken boroloş jahalqanь juq ələ. Sintəber planь sintəberđən 10 kənendə fəqət 15,6 pr. ytəlgən. Başqortostanda Blagavişşin rajunь iŋ aldan bara. Ul sintəber zadanejahьn 74,4 pr. ytəne. Unьŋ artьnan Iђke—Baltac 46,4 pr. Bələbəj 45 pr. Janь avьl 40 pr. Igen əđerləvđə bigerəktə artta barьvsьlarđan Quvandьq sintəber planьn fəqət 0,70 pr. Qonşaq rajunь 2,2 pr. həm Asьvlь rajunь 2,8 pr. ytəne.

Dьvan məsetle rajunь yđeneŋ berense rajun s'jьzьn bəterep, igen əđerləv planьn tulьhь menən vaqьtьnda ytəvgə Balьqьtaj rajunьn satsejalizem jarьşьna saqьra. S'jьz kalxuzsь həm ajrьm xuzalьqtarđan ojoştorolqan 550 jəklə qьđьl abuzdar rapьrtьn tьŋlanь. Ular igen əđerləv planьn artьqь menən tulьtьrьvqa hyđ birələr. Rajispalkumdьŋ rəise itep ber tavьştan ip. Vagapьf hajlandь.

VƏLEJEF.

Bala—Qataj rajun s'jьzь diligattarь igen əđerləv planьn tulьhь menən ytəvgə yđđəren udarnьj itep iqlan ittelər. XVI nse partejə s'jьzьnьŋ sьqarqan qararđarь bujьnsa avьl xuzalьqьn jaŋьnan ojoştorovqa saralar kyrəsəktəren əjttelər.

PRIZIDEJYM.

Jaŋь Qaramalь rajun s'jьzь asьlьv menən kalxuz həm jaŋqьđ xuzalьqtarđan ojoştorolqan ber nisə qьđьl abuz menən dəvlətkə 100 sintner igen tapşьrđь.

Beđ 10.000 bot huqtьq inde.

„Smicka" safxuzьnьŋ 3 nse bazahьnda eşselər berđəm eşləjđər. 5 nse sintəbergə ike malatilka menən 10.000 bot igen huqьldь. Taqьla bьl bazala 90 meŋ bot igen huqьlьv ketelə. Tik bьl 3 nse bazaqa diriktarđar əđ kyđ balalar. Eşselərđe aqsa menən to'min itev nasar tora. Bьndaj jeteşhedlektər betərgə tejeş.

X. ABDЬRAZAQ.

Ajьrьm xuzalьqtar qalьşmajđar.

Midvejə avьlь (Dəvləkən) krəђtejənđəre kyptən inde igende huqьp ьndьrqa taşьp qujđьlar. Xəđer kəlgə səsev betep bara. Krəђtejəndər berđəmləşep eştəren başqaralar. Ular igen əđerləv planьn 100 pr. menən tultьrьvqa hyđ birələr.

X.A.

Bьlar igendəren jьjmaj seretələr

Pitьrav rajunь (Əfə kantunь) „Səvit" isemendəge kalxuzđьŋ haban aşlьqь jьjnalьv tygel arьş keltəhelə jьjnalmaqan. Betə igendəren maşina kesə menən avđarьp taşlaqandar đa, şunьŋ əђtene attar jebərep aşatađar. Şulajtəp nisə menđərsə bot igen jerđə serep jata. Pitьrav rajunь ispalkumь bьqa tiđ aralь tejeşle saralar kyrergə tejeş.

M. BURXANЬF.

Ygeđ avьlьnda igen əđerləv zadanejahь eđeləv aldьnda.

Ygeđavьlь (Tapurin rajunь) avqьь planьn 0,5 pr. qaqьna ytəgən. Betə zadaneja 3162 sintnir bulьp, 10 nsь sintəbergə 277 sintnir tapşьrьlqan. Avьl xuzalьqь nalugь menən straxavaj betəhe 5764 hum tylənergə bulьp. şunan 1324 humь (12 pr.) tyləngən. Zəjьm avьlqa 240 hum bulьp şunan ber tində taratьlmaqan.

Xlipkup vəkile Şəjbəkef kənsəlerejəgə esər ken kilməj jəri. Igen halqan grazdandar Şəjbəkefte eđjəp taba almajьnsa aptьrap bətələr. Igən əđerləvđə avьl şurahь plinum aqzalar yđđərə halqьnlьq kyrhətələr. Bьl avьldaqь 21 kamsamuldan berehelə igen əđerləv eşenə qatnaşmaj. Başqa avьl kamsamul jəsəjkələrə BDIK kənenə qaratə qьđьl abuzdar ojoştorhalar, Ygeđ avьl kamsamuldarь jьjьlьşta jahamanь. Ələgə tiklem ьqьp kilə torqan „Qьđьl babanьь"stinə gəzitəhe kampanejalar vaqьtьnda joqlaqan. 18 ləp diligatkalar punkьtь bulha la, ularđa eşkə tartьlmajđar. Avьl səvite apparatьnda qatьn—qьđđarđan ber keşelə eşləməj. Diligatkalarđь hajlav kampanejahь ələ bulha bьl avьldarqa jetkerelməgən. Qьđqahь bođaqь baş baştaqlьqtarqa sik qujarqa. Igen əđerləvđəge halqьn qaraştarđь təbə—tamьrь menən jolqop taşlarqa kərek. Xəkymətteŋ betə səjəsi kampanejalarьn tulьhь menən ytərgə bəlşəviktərsə totonorqa tejeş.

Ə. SAFIN.

Byzdəktə kalxuz igeneneŋ 75 pr. qьrđa jьjьlmaqan.

(Maxsus xəbərseбeđđən tiligramma)

Bođavjađ avьlьnda dəjəm aşlьqtьŋ 24 pr. ь baђьvđa ələ- Kalxuzdarđa 60 pr. tan kyberək aşlьq jьjьstьrьlmaqan. 4 kalxuz 255 giktar (92,5 g. bojđaj 120 g. arьş 92 giktar holo, qalqanь başqa igendər) jaŋqьđ xuzalьqtar 1625,6 g. ađьq həm orloq kylturalarь səskən bulqandar. Kalxuzdarđa malatilkьlar jeteşməj ulardьŋ igen bətenləj huqьlmaqan. Igen əđerləv jomoşaq bara kalxuzdar bis ber bərtək igen tapşьrmaqandar.

Bьlarqa jьlьq zadanejə—25864 sintner, Jaŋqьđ xuzalьqtar 27955 sintner bojđaj menən arьş həm 5845 sintner başqa orloq kylturahь tapşьrqandar. Ə, bьlarqa jьlьq zadaneja 88037 sintner.

Jaŋqьđ xuzalьqtar 1606 giktar kalxuzdar 35,25 giktar uzьm səskəndər.

MISIN.

Maştrak stansalarь Traktrasintrqa

MƏSKƏV, 12. Kalxuz həm kapiratif sistimьn jaŋьnan qorov ajqanlь VKP (b) Yđək Kəmitəte tybəndəge saralarđьŋ bojomqa atqarьlьvьn tejeşle taba:

1—SSSR đa maşina—traktьr stansalarьn teđəv, həm ularqa jetəksələk itev eşen Traktьrasintьrđa ydokləşterergə.

2—Betə maşina—traktьr stansalarьn həm rimunt mastirskujđarьn (ələgə tiklem kapiratif sistimьnda bulqandarьn) Traktьrsintьrqa birergə.

3—Traktьrsintьr əђtənə SSSR kalxuzdarьnьŋ qulьnda bulqan betə traktьrđar tixnikə jarđamь ojoştorov burьsь jəkmotelə.

4—Ajьrьm kalxuzdarđьn jəki ber tərkəm kalxuzdarđьŋ qulьnda bulqan traktьr kalunnalarь, əgər bьl kalunnalar yđ đərenen teđeleştere həm xolđəre jaqьnan avьl ara maşina traktьr stansalarьna əjləndererlək bulђalar, kalxuzdar menən kileşev şarttarьnda Traktrasintьr tarafьnan qabul itelələr

HAL AQЬĐЬV QURQЬNЬS AĐTЬNDA·

Eşkə halqьn qarav xuжahьđlьqtarđь bətərərgə, appartunis jetəkselərđe urьndarьnan alьrqa həm məs'ylejətkə tartьrqa kərək.

Hal aqьđьv—əđelev qurqьnьsь aђtьnda, bigerəktə Yfimka Kama hьvь bujьnda eştər nasar tora. Məђələn Yfimka menən 222 meŋ kubamitьrđan artьqьraq aqas Əfegə taşьp bətərələrgə tejeş: Ikense tərlə əjtkəndə 1600 hal Şəfejefka gavanьna həm 460 hal uгan tybən jaqqa aqьđьlьrqa tejeşle. Ə Şəfejefka gavanьnda yđendə genə aqьđьlmaqan 130 meŋ kubamitьrqa jaqьn aqas jata. Timək nьqlь iqtibarđь Şəfijefka gavanьna birergə kərək. Şulaj bulьvqa qaramaђtan Şəfejefka gavanь qьđqanьs xolđə. Unda fəqət 2—2 meŋgenə eşsə bar. Ular menən tejeşle eş alьp barьlmaj. Prafsajuz ojoşmahь ber tərlə lə eş kyrhətməj. Hal aqьđьv nəcəlnige avьđьna jədək qapqan. Tavьş—tьnьla juq. Hal oђtalarь hal aqьđьvsьlarqa jetəksələk itməj. Bьl bejurakrat eşləkheđgə sara kyrməgəndə Şəfejefkalaqь byrənələrđe qudqatьvđь tiđlətev məmkin tygel. Gavьndar đa eşsələr jataqtar menən tulь tə'min itelməgəndər. Baraktar 1500 keşe hьjđьrьrlьqqьna. Aşav—esev məs'ələhe jarajhь. Eşsələrgə maxsus stalavaj đər bar.

Təp jeteşheđlektər nəmələ huŋ?

Hal aqьđьv eşendəge jeteşheđlektərđeŋ təp səbəbe bulьp eşsə kestər bigərəktə tixniciski pirsanaldar jəteşməv xisaplana. Ytkən jьlqa saqьştьrqanda hal aqьđьv 3 tapqьr artqan bulhala eşsə kəstəreneŋ artьvь bik ađ. Xatta juq tejerlek.

Ytkən jьlqь təzribələrgə qaraqanda kənenə iŋ kəmendə 27 hal ytkərelergə tejeş. Ə, tikşerep qaraqandala kənenə 3 haldanda artьq kitməganen kyrəbeđ. Iŋ təp səbəbtə hal oђtalarьna taşlarqa tura kilə. Ular yđđəren bьl eştə məs'ylejətle hanamajđar. Haldarđь taşlajđarđь eştən qasalar. Bulqan tiklem eşsələr arahьnda udarnьj eş alьp barьlmav eşkə barmaq aşaqьna qaravđar Başqortostanđь utьn teđəv eştəren kərəkle matirejaldar menən tə'min itevgə uŋajhьđlaj. aqas jarьv zavьttarьnьŋ eşen tuqtrata. Aqas əđerləv planьn ytəj almav qurqьnьsьn kyđ aldьna kiltərep baђtьra.

Urьndarđaqь ojoşmalarđьŋ eşse kesə tabьp birevđəre qəniqatlənerlek tygel. Eşkə appartunistasa qaraş barlьqь nьqьna hiđelə. Xatta Juz—Ural—LIS apparatь yđelə udarnьj timp nigeđenə qujьlmaqan Apparatta ultьrьvsьlarđьŋ qajhьberđəre yđđərə kilde—kittele eş alьp baralar. Eş alьp barьv qьjьnlьqьnan qurqьnьp eştən qul heltəvselər barlьqь la kyrenə. Məђələn, tristeŋ 450 hum eş xaqь ala torqan ber belgesenə eşte udarnaj timp menən alьp barьrqa təqdim jahaqas: „Heđ mine urьndan sьqarьqьđ, min eşləj almajьm tip javap birə. Bьl əlbittə eşkə ajaq salьrqa teləv uŋьq qaraşьnan başqa ber nəmə lə tygel.

Tristeŋ ikensəber vəkile urьnqa barqas:

—Betə iqtibarđь igen əđerləv, uŋьş jьjьvqaqьna birələr, beđđeŋ turala həjləvsələ juq, tip ilap jərəj Tybəŋge səvit apparattarь avьl səvittərə kalxuzdar hal aqьđьv eşenə jarđam kyrhətməjđər tejərlek. Qьđqasa qьna əjtkəndə hal aqьđьv eştəre qьđьv timp alqanь juq. Sizun ytep bara, Əgərđə eş bьl xəldə qalha. aqas jarьv zavьttarьnьŋ berhegenə kərəkle matirejaldar menən tə'min iteləsək. Başqalarь jabьlьvьnda şik juq Şunьŋ əsen xəđerđən yk eştə kəsəjtergə betə səvit ojoşmalarь səvit jəməqətseləge jarđamqa kilergə hal aqьđьv eşenə halqьn qaraqan administratsejə həm keşelərən həm tixnicisk ej eşselərđə məs'ylejətkə tartьrqa kərək. Bьl eştər bigerəktə urьndarqa sьqqan brigađlar əђtənə teşə.

SƏXEJ.

Səvit osqostarьnьŋ đur sovđarь.

4 nse sintəberđə Məskəvđəge yđək ajra purttan əs səvit osqoso şəreqtəge ber nisə sit ilde esenə alqan alьђ julqa ostolar.

Osov Məskəv — Sivastupьl — Angara—Ьrьmbur—Məskəv marşrutь menən bildələngən.

Bьl marşrut bujьnsa osqostara 9 meŋ kilamitьrđan da artьq aranь osarqa tura kilə. Bьnda səvit avejatsejə sənəqəteneŋ bətənləj jaŋь kanstruksejələ eşləp sьqarqan puşta—julsьlar osqostarь qatьşalar.

HYRƏTTƏ: osqostar ajradrumdan osar aldьnan.

كۆذگۆ سەسۆ - قورقۇنۇس ئاشتۇندا

سەسۆ قرذارۇندا يارۇش ئاسايۇق. ئارتتا- عۇلار. ئالداعۇلارعا تيگلەشۇگۇذ!

مەعلومات نۇيبارۇ 15 رايوندانعۇنا ئالۇنعان. قالعان رايوندار - مەعلومات بيرمەيذەر.

باشقۇرتۇستان دەومەلۇنەە كۆذگۆ سەسۆ ئشتەرى بيك يومشاق بارا. سەسۆ قرذارۇندا يارۇش تيمپتارى كورۇنمەى. كۆذگۆ سەسۆذە ئاينۇلم حوزالنقتارعا ئورنلك كورعەتۇپ بارۇرعا تۇيشلى بولعان كالحوزدار ئارتتا هۆبرەلەلەر.

هوكمى بيش كۆنلۆكتە 10 نسى سينتەبۇرگە بيرۇلگەن‌ەاندار، بوينسا، كۆذگۆ سەسۆ ئشتەرى قانى‌تربۆوگا بيرەلەر. ئايگولم رايوندار (كانتوندار) بوينسا قاراعاندا ئول نوبەندەگنسە تۆرا:

10 سينتەبۇرگە تيكلم ئوتەلشى:	كۆذگۆ سەسۆ پلانى:	
		ئارعاياش:
—	668	1. قونشاق رايونى
		بەلەبەى:
778	1990	1. باكالى رايونى
578	656	2. دەولەكەن
1170	6990	3. پريبوتنۆا
		بۆرۆ:
—	2083	1. بايكى رايونى
—	1250	2. چوراى
		ينلاينر:
—	2636	سالەە رايونى
150	682	ئاقيار
		مەسعوت:
13	1762	1. ئيماشينكا
232	956	2. مەسعوت
		ئستەرلى‌تاماق:
720	1400	1. ئاشقادار رايونى
—	1000	2. مەلەوئز
		3 - قاتاى
695	990	1. تۆنكەوئر رايونى
		ئۆفۆ:
425	6450	1. ئابراى رايونى
688	2210	2. قارامالى

كالحوزدار كۆذگۆ سەسۆذى باشقا. رعاندار. بنل ماندار ميس بگر بارارلنق توگنل ئەلى. بنشدا كۆپكننە رايوندار ئوذذەرلنك سەسۆ. بنذا، ئوشۆ بوعارلاعى كولعمدە ماندارنى بيرگەندەرى يوق. تيمك، باشقۆرتۆستان 48 رايون بولها، شونلك نلى بارى 33 رايونى ئەلى بولها ماندار بيرمەگەندەر ئەلى.

Başqortostan Xalq Kamisarđar Səviteneŋ qararь.

Igen kelətterən haqlavđь kəsəjtev turahьnda.

Huŋqь vaqьttarđa Başqotostanda kulak ilimintterđen həm ulardьŋ agьjьnttarьnьŋ igen kelətterenə ut tərtəp jandьrьvđarь bulqalav „bьl eş jerle xedmət ejələreneŋ, igen əđerləvselərđeŋ həm jəməqətselekteŋ igen kelətteren haqlav eşenə bis ber iqtibarhьđ qaravđarьnьŋ heđəmtəhe bulqanlьqtь iђkə alьp Başqortostan xalьq kamisarđar səvite qarar birə.

1. Rik həm avьl səvitteren bьl eşkə igen əđerləvselərđe həm bьqa bəjləneşe bulqan ojoşmalarđь ьlьqtьrьp, xəđer yk igen kelətteren haqlav ojoştorovđь barlap qarap, igen skьlattarьna ut tərtev, hezym itev həm başqalarqa—bigerək təkulaktarđьŋ aktiflьqь kəsəjev ajqanь—bis ber jul qaldьrmaj torqan rəveştə itep ojoştororqa.

2. Igen əđerləvselərgə jerle əxvəldərgə qarap prafsajuz, bigerək tə kamsamul jəməqətseleğen bьl məs'ələgə ьlьqtьrьp, dəvləttən sьqьmdь iŋ ađ totop ta iŋ đur iffikt alьv turahьnda plan teđərgə quşьrqa.

3 Ajьrьm abjekttar əsen haqlav tipь turaŋan tura jerle ojoşmalar tarafьnan tura jerle əxvəlgə həm haqlavđьŋ her ber tərənəŋ sьjfat jaqьna həm kyrmə xaqqa barьp təşəsəgenə qarap bildələnergə tejeşle.

4. Iiivatьr, ere skьlat kevek ere abjьkttar videmestьva milit-sejəhe, ə qalqan skьlattar irekle jallanqan qoralь haqsьlar tarafьnan haqlanьrqa tejeştər.

5. Bətə vəqiqələrđə lə, bigerək tə yđ haqsьlьqtarьn ojoştorqan saqta haqlavsьlarđь sьjfat jaqьnan hajlap alьvqa, haqsьlarđьŋ hər berhen tejeşle rəveştə tikşerep ytevgə ajьrьm diqqət itergə kərək.

6. Haqlav eşen arzanqa təşərəv əsen tirriturejə jaqьnan məmkin həm uŋaj bulqan vaqьtta başqa dəvlət həm kapiratif ojoşmalarь menən bergələşep haqlavđь ojoştororqa kərək. Skьlattarđь buşatqanda berense siratta— yđđəren haqlav đur naklatnuj rasxut bulьp sьqqan vaq skьlattarđь buşatьrqa kərək.

7. Kulak ilimintter igən kelətterenə ut tərtkən həm başqasa zьjan kiltergən vaqiqalarđa—ulardь jenajat tərtьbendə javapqa tartьvđan tьş, bьl zьjanlav vaqiqahь kemdərđeŋ qəjebə jəki bьqa qarşь sara kyrməvə arqahьnda bьndaj zьjanlav vaqiqahь eşlənə alqan bulha—ulardь la javapqa tartьrqa.

8. Bьl qarardьŋ bojomqa aşьrьlьvьn RKI, militsejə həm prakaratura urgьndarьna jəkmətergə.

Başsavnarkum rəise BULAŞЬF.

BAŞSJ У. B. həm XKS eştər mədire УTƏŞEF.

Qəjeplelər javap birhendər

Arqajaş kantunь, Qonşaq jortь tađa orloq səsev rajunь kust berekməhe idarahьnьŋ oşlekhedlege arqahьnda keđgə səsev, ikmək əđerləv kampanjalarь đur pravalqa osoranь.

Kust berekməheneŋ yđ rajunьnda kyrmə arьş səsev turahьnda plan juq.

Kalxuzdar kyrmə səsərgə tejeş ikənlegen belməjđər.

Ikmək halьv əsən bьl rajunqa 220 meŋ bot hьjьşlь ambar kərək bulha la, ələgə 44 meŋ bot hьjьşlь qьna klet əđerləngən.

Bьl əđerləngən klattərgələ rimunt juq.

Bergenə klətkələ dizinfiksejə jahalmaqan. 5—6 jerđə aşlьq qabyl itelergə tejeş bulha la ber genə prejumşik bar. Ylsəvđər jeteşməj. Kust berekməhe iђəbendə 6 meŋ toq iђəplənhə lə, qulda nej barь 300 toq bar.

Kantraktatsejəgə əbəzətilestvalar juq. Avqьь ajь planь bujьnsa bьl rajunda 10000 dən artьq tađa surt aşlьq inərgə tejeş bulha la 1 nse sintəbergə ber genə qađaqta aşlьq kerməgən.

Kalxuzdar həm ajьrьm xuzalьqtarđьŋ xkymətkə kyrmə aşlьq tapşьrьvđarь turahьnda belməjđər.

Ikmək əđerləv planь kalxuzdarqa həm ajьrьm xuzalьqtarqa jətkerelməgən.

Sənki plan kust berekməheneŋ yđendə juq.

Aşav əsen kitə torqan qadi aşlьqtar bulmaqanlьqtan tađa surt orloqtar aşarqa totolalar.

Kust berekməhe alьştьrьrqa aşlьq juq, tip kenə javap birə. Bьl turala aşьqьь saralar kyrelməj. Kalxuzdarđa tərlə maşinalar jeteşməj. Arqajaş ьstansahьna tərlə urьv—huqьv maşinalarь kyptən kilgən bulhalar đa, ulardь barьp alьp kalxuzdarqa taratьv sarahь kyrəlməj.

Məђələn: Bьnan ber aj elek Arqajaş ьstansahьna 85 danə haban, 7 danə urьv maşinahь kilgən bulhalar đa elegənə barьp alьp kalxuzdarqa taratьv sarahь kyrelməgən. Huqьv maşinalarь həm vejьlkьlar jeteşməj.

Kustьŋ yđ iђəbendə torqan 6 danə terəjer xəđer qajđa ikənə lə bigeheđ juqalqan. Bьl terəjerđərđeŋ qajđa bulьvь turahьnda ber kem belməj.

Julda nasar. Məjləv matirejaldarь juq.

Bьl jeteşheđlektər turahьnda kust berekməhe rəise Dəvlətbajьftan: „Bьl jenəjəttərgə kem javap birergə tejeş?" tip horahaŋ, ul: „min qəjeple tygel, jortbaşqarma həm jortkum qəjeple, sənki mine ular kampanja menən jərəttelər, min javap birəsək tygel men, ular javap birerđər" tej. Qlemymən berekmə rəise lə, aqzalarь la yđđəren eştə məsyl hanamajđar

Kust berekməhen tikşerev đe prakuratura yđ qulьna alьp bьl jenəjətselərđe xəkəmgə tarttьrьvьn horajbьđ.

ZAKIRЬF QADIR.

Igen əđerləvđə hьnьlьş juq əle.

MƏSKƏV, 12. Sintəber ajьnьŋ 1 nse dikadahьnda igen əđerlev eşeneŋ ajьrьm planь 20,6% qa ytəlgən. Sintəber ajьnьŋ ikense biş kənlegendə ajlьq plandьn 10,7% qa ytəlgən. Şul jəmlənən ćəjəmləşterelgən siktьr 7%, həm individeval siktьr 17,6% qa ytəlgən. Şularđan kantraktatsejə bujьnsa 21,9% qa ytəlgən. 1 nse biş kənlək menən saqьştьrqan vaqьtta ikense biş kənləktə igen əđerləv 8,4 pr. qa artqan.

MƏHIM TƏBƏTeV

Igen əderləv planь ajьrьm xuzalьqtarqa itep jetkerelməj, bəlki avьldarqa kalxuzdarqa qьna jetkerelə.

„Başqortostan" gəzitəheneŋ bik kyp handarьnda bьjьlqь igen əderləv planь ni rəveştə barasaqьn kyrhətkəjoek. Baş məqələlərđə balanьs teđəv, ajьrьm xuzalьqtarqa plan birev kevek kyrneştər menən kərəşep kildək. 196 nsь numirđa" partejəneŋ igen əđerləv turahьndaqь diriktifьn bođov—kulak tegermənenə hьv qojov" tigən məqələ lə bьlaj jađqajnьq:

„Başqortostan kalxuzdarь urta iђəp menən alqanda dəvlətkə 28 pr. tan 33 pr. qa tiklem igendəren arttьrьrqa tejeştər.

Jaŋqьđ xuzalьqtar—kantraklaşьv dugьvьrь bujьnsa birələr.

Kantraklaşьvqa kerməgən xuzalьqtar avьldarqa jetkerelgən plan bujьnsa yđ əђtərenə alqan vəqədə bujьnsa birələr" igen əđerləv bьna bьjьl şul plan menən bara. Həm barьrqa tejeş. Bьl dərəђ ustanufka.

Şuqa qaramaђtan, bьl turala gezittəbeđđeŋ 209 nsь numirьndaqь tiligrammalarđa dereђ bulmaqan ustanufkalar kitk... Ularđa „plan jaŋqьđ xuzalь...qa jetkerelməgən", „Ige... raz balanьsь teđəlməgən... jađьlqan.

Bьl tiligrammalarđь jet...ləp qarap jebərməgən esən y... beđđe qəjeple hanajbьđ ha... bətə jəməqətselek qarşьnda unь iqtiraf itəbeđ.

„BAŞQORROSTAN" RIDAKSEJƏHE.

NEJLEKTƏN EŞSELƏR JETEŞMƏJ?

(SSSR yđək başqarma kemitəte rəise ip.M. I. Kalinin məqələhe).

Beđđeŋ gezittərđə hər kendə hər terle xuzalъq ojoşmalarъnъŋ: «Eş kese biregeđ, beđđə eşselər menən belgənlek, eşselər zavъt—fabriktarđan qasalar, eşselər əđ genə kvalifikatsejə aldъ niheler başqa zavъttarqa, đurraq aklatqa kyselər", h. b. tip qъsqъrъnъvđarъna osrajhъŋ.

Məƀələn, 29 nsъ avqъstъ sъqqan „Ikanamiceskaja Zizn" gezitəhe bъlaj tip jađa:

„Magnitstruj, Sibkambinat, Turksib kevek đur tedev urъndarъnda eş kese jeteşməgənlektən xəl bik nasar tora. Bъl xəl tedev urъndarъn eşselər menən tə'min itev esen Narkamtrudtъ iŋ nъqъ saralar kyrergə məzbyr itte. Bъqa tiklem Narkamtrud ajrъm rajundarđa eşselər kesen hajlavqa nərət birergə genə elgərđə.

RSFSR Narkamtrudъnъŋ huŋqъ qararъ bujъnsa Nizgarud jaqъnan, urta vulganan, Tatarastan həm Başqortostan jaqtarъnan Turksibka 4000 eşsə kyserelergə tejeş.

Kraj həm əlkələrđəge xeđmət byleksələrenə eşsə kesenə birelgən bъl kantryl sifъrđarđъ, eşselərđe hajlap alъv julъ menən genə tygel, xatta ədərək əhemejətle tedev eştərenən alъp bulha la, tə'min itergə tejeştər, tigən təqdim bar".

Bъl bik dereƀ. Bъjъl xeđməttəŋ betə byleksələrendə lə eşselər jeteşməj.

Bъqa tiklem eşselər artъp qala torqan urъn—kanturalarđa la xəđer eşselər jeteşməj. Nej buldъ? Ninə huŋ kyptən tygəl genə beđđə eşselər arta ine?

Ber jъl qъna bъnan elek birzъlarđa miljunlaqan eşheđđer hanala ine, ə xəđer birzalar buş qalqandar. Biş jъllъq plandъŋ tevgə telegenə qarşъ plandъŋ nindəj genə byleksəhendəge elgəşevđərgə qaraqanda la eşheđlek irtə beterelgən.

Ojəmymi noqtъnan alъp qaraqanda bъl xəldъŋ uŋъşlъ ber xəl ikəneŋ, bъndaj eş tik ber pralitarjat diktaturahъ ilendəgenə bulъvъ məmkin ikənlegen, minemsə, ber kem də tana almaƀ.

Ulaj qъna la tygel, jaqşъraq tikşerep qaraqanda—bъl, savittər sajuzъnъŋ iŋ đur elgəşevđərenən berehe. „Eşheđlek" tigən hyđeeŋ tep meqnəhen ujlap qъna qaraqъđ. Bъl hyđđeŋ qurqъnъsъn beđđə aŋlap jetməjđer. Unъ aŋlar esen sit il gezitəlerenə, jəihə, his bulmaqanda urъsaq gvarđejə gezittərenən, bulqan xəldər bylegen genə uqъp qararqa kərək.

Bъna „Kyl" gezitəheneŋ meŋbən ber kartinahъnan qъna alъnqanъ: „Birlin tirəhendə ber aqasqa es keşe: atahъ, əsəhe həm qъĭъ aƀъlъnqandar. Səbəbe—eşheđlek". Kapital ildərendəge eşheđlek bik kyp hanlъ pralitarejat esen ylem jazahъ.

Min juqarъla kiltergən fakъt kevek berevđərgə bъl jaza tiđ, ikenselərenə terle teƀkə kerep aƀtъrtъn reveştə kilep jetə.

Beđđə eşheđlek juq. Kyptən tygel genə iŋ eđləp iƀəpləgəndə lə eşkə bъlqtъrъlmaqandar unar meŋləp hanala ine (min bъnda krəƀtejəndər menən bergə alam). Qajđa buldъlar huŋ bъl xalъqtar? Ular, bъqa tiklem ber vaqъtta la bulmaqan Səvittər Sajuzъndaqъ tedev eşenə heŋep bettelər. Bigrəktə, bъl tedev eşə qala la qъna tygel (ul saqъnda avъldarđaqъ eşselərđə lə esenə alъp beterə almaƀ ine), avъlda la kiŋ reveştə alqa kitte. Xəđer şulaj uq avъl da eş kesə jetməv turahъnda qъsqъra ul da yđ tarafъnan eşselərđe sitkə sъqarmav esən terle saralar kyrə.

Ul saqъnda taqъ la ber soal kilep tъva. Şul tiklem artъq eşselər kesenən fajđalanъp ta niŋə huŋ eşləp sъqarqan praduktanъŋ dejem sumahъ, bъjъl bulhala, Amirika menən genə tygel, Angelejə, Girmanejə kevek məmləkəttər—menən də saqъştъra almaƀlъq əkeren yƀə? Əgərđə beđ bъjъl ejtəjək Girmanejə tiklem genə eşlegən bulhaqta, kəmendə iŋ kərəkle praduktalarqa qъna bulha la sirut bulmaƀqa kərək ine. Nejlektən bъndaj aŋlaşъlmavđar?

Iŋ đur səbəptərđeŋ berete—Aldъnqъ kapitalizem ildərendəgenə qaraqanda beđđeŋ ildəgə BER KEŞENEŊ EŞLƏP SЪQARЪŞЪNЪŊ ARTTALЪQЪ Bъl səbəp menən ber rettən, jaqъn kilesək jъldarđa qъna eşkə başlajasaq fabrik—zavъttarđъ jynətevgə—kapitalnəj rimuntqa kitkən kestən tъş taqъ la đur qъna səbəptər bar, ular: đur, đur torlaq majđandarъ halъv: mədənəj tedeleş—məktəp, balnis, kluptar; tormoş kərəktəre: hъv ytkərev, jaqtъrtъv, kanavđar, kypər həm at juldarъ buldъrъv h. b., h. b. Hanap sъqqan eştər bik kyp eşsə kesən yđđərenə jottolar.

Beđđə matdej sərməjə həm ojoştorov məmkinlege şul tiklem yƀte, ki eşsən jalpъnъŋ kiŋ qatlamъ eşləp sъqarъv eşenə ъlъqtъrъldъ. Bъl satsejalizemgə taban alqa barъvđa əhəmejətlə đur ađъm. Ul beđđeŋ xuzalъq elgəşevđəren kyrsətkən sifъrđar kevek iƀ kitkes beđəmtələrđə birə. Ləkin bъl elgəşevđər, nigeđđə, jalpъnъŋ tъrъşlъqъ, intuzejazmъ arqahъnda qъna elgəşelələr, həm bъna xəđer, xuzalъqtъ jaŋъnan teđəp, xeđmətte ratsejanallaştъrъv eşə nəvbəttə torqan ber meldə, ana oşo ojoşqan miljunarqan jalpъnъ iŋ şəp tixnikə qoraldarъ menən qorallandъrъp, tejeşle xeđmət ojoştorov menən tə'min ithəŋ nəmə bulъr ine? Ul saqъnda, satsejalizemdeŋ nəmə ikənen xalъqtar yđđere lə kyrerđər.

Prajъzvudstъvanъ iŋ jaqşъ qoraldar menən qorallandъrъv esən beđđeŋ kevek ber il də kyp kes tykmejeđr. Beđđeŋ sənəqət teđeleşebeđ, bejək sərməjələrđə yđenə alъv menən genə siklənməj, ə ul matdej sərməjə həm eşselər menən tə'min itelevđə đur əhəmejətkə elgəşkən xəldə tora.

Beđ sənəqət teđeleşen alqa jəbərep irtəgə prajzvudstvala jaqşъ qorallanqan bulъr esən, begən kyrə torop kyp qorbandar birebeđ.

Bъl iŋ dereƀ sərməjə, irtəgəhe kendə tə'min itevđə iŋ tejeşle eş. Tixnikə həm tejeşle ojoşma menən qorallanqan keşeneŋ artъqlъqъn kyrhətev esən bъna oşo miƀaldъ kiltərev jethə kərək: Stalingradtaqъ traktъr zavъtъ 10.000 keşə menən jъlъna jeđ miljun humlъq tavar jeteştərəsək. Timək, 7 səqətlek eş kenə menən hər ber eşsə jъlъna 10.000 humlъq eşləp sъqarasaq tigən hyđ.

EŞLƏP SЪQARЪVDЪNARTЪVЪNDA INDYSTREJƏNEŊ NIGEĐE TORA. Ə, xəđer artъq eşsə kesen jъjъp alъv menən, indystrejə julъ həm jalpъnъŋ yƀə barqan kərək—jaraqъn qənəqətlənderev julъ menən alqa qudqalъv esən, ber eşseneŋ eşləp sъqarъvъn arttъrъv, praizvudstvanъŋ iŋ đur kiƀəge bulъp hanalъr.

Bъna oşonoŋ esən də Yđək kəmitəteneŋ partejə, xuzalъq, prafsajuz həm kamsamul ojoşmalarъna qarata sъqarqan vazzvanejahъnda, ular eƀtənə, prafsajuz ojoşmalarъnda qъna tygel xuzalъq ojoşmalarъnda qъ la eşsə keseneŋ aqъvъna qarşъ kereş burъsъ jəkmətelə.

Ismən da, bъl aqъş, xuzalъqsъlarđъŋ kilməgən başqa səbəptərđən tъş, ularđъŋ xuzalъqtaqъ nasar eşləvđəreneŋ heđəmtəhe bulъp sъqmajmъnej?

Xuzalъqsъlarđъŋ eƀtərenə partejə tarafъnan jəkmətelgən burъstarđъ bojomqa atqarъvъ nej tiklem avъr ikənselegən min aŋlajъm, ularđъŋ kestəren riqajə itəm. Ləkin betə abjъktif şarttar esəndə lə, əgərđə keşelər tegə, jəki bъl pridprejətejələrđən qasalar ikən, timək unъŋ başqarъvsъhъ yđ eşenə baş bula almaj, timək ul yđeneŋ pridprejətejəhen eşləp sъqarъvđъŋ tep iliminte bulqan—eşləp sъqarъvsъ menən tə,min itə almaj.

Miƀal esən Terksibtə genə alajъq. Unda 40—50 meŋləp eşsə eşlənə. (Iksplatatsejə bylemen alqan vaqъtta) unda xəđer, his şikheđ eđrək eşsə eşləj. Tedev eşə yđeneŋ tedevsə kadъrđarъn qajđa itep bettə?—tip beđ horarqa xaqlъbъđ. Xəđer, pujъzdar totaşqan, pujъzdar betə juldarđa la jerep torqan ber meldə, eşselərđe, tevgə tedev jъldarъna qaraqanda his şikheđ jaqşъ şarttarqa qujъp bula.

Şulaj bulqas, idara eƀtenə jəkmətelgən burъstarъnъŋ bъl eleşenə, başqalarъna qaraqanda əđ əhəmejət birgən. Narkamtrud nej tiklə genə jaqşъ eşləməhen, barъ ber ul bъl kadъrđarđъ yđe buldъrъp yđə yƀtərə almaj. Ul, tik bulqan kadъrđarđъ dereƀ reveştə bylegenə ala—bъnъ tura əjtergə kərək.

Kadъrđar xuzalъqpritprejətejələrendə barlъqqa kilələr həm unda yƀələr, ə ularđъn əjləneştərenə xuzalъqsъlar məs'yl bulalar.

Əgərđə pridprejətejələr tertip kitep, unan eşselər qasa başlahalar—iŋ elek idaranъŋ yđ esən tikşerergə lə, unan huŋ qъna qalqan urgъndarъn tikşerergə kərək. Eşselərđeŋ artъq kyp bulъvđarъ, xuzalъqsъlarđъ ularqa kərək tiklem əhmejəten birməvgə erətte.

Xəđer, eşləp sъqarъvđъŋ elgəşevđərendə eşselərđeŋ đur urъn totqan mamintъ kilep jettə. Şulaj bulqas diriktirđar pridprejətejələrđəge bъl məs'ələgə elekkege qaraqanda iŋ đur vaqъttъ həm iŋ đur diqqəttə bylərgə tejeştər.

Pridprejətejəneŋ elgəşevđəre iŋ elek nəmələ tora?

Eşləp sъqarъv kalliktifen barlъqqa kilterevđə bulha kərək. Kalliktiftъŋ hər ber aqzahъ, şul xisaptan eşsə lə eşenə şul saqъnda qъna eşenə jənə, tənə menən birelesək, əgərđə ul satsejalizem teđeleşendə yđeneŋ prajъzvudstъvahъ nindəj urъn totqanъn aŋlaha.

Beđđeŋ bъnda sikheđ kyp eş jaqъ. Şuqa qaramaƀtan, stinə gezitəhendə, qəmym jъjъlъştarđa, kanfirinsejələrđə, prafsajuz ojoşmalarъnda həm partejə jəcəjkələrendə(partejəneŋ qəmymi ustanufkahъnan sъqъp) ularđъŋ eştəreneŋ satsejalizem teđeleşendə nej tiklem qъjbatlъ həm məhim ikənselegen hejlərgə tejeş. Bъl prajъzvudstъvanъŋ zavъt idarahъ eşləp sъqarъv ruslahъn belep jynəltergə tejeş.

Beđ kyp jeteşheđlektər esəndə teđəbeđ, şulaj bulha la beđđeŋ tъrъşъvđarъbъđ hər vaqъt narmal məmkinləktərđə uđъp kitələr, oşonoŋ menən ul məmkinlektərđe alqa etə đər. Ləkin tedevselər kyp vaqъt avъr xəldərgə elegələr.

Kərəkle matirejaldar menə zavъttarđъ tə'min itevđə tygel eşselərđə aşav—esev nəmələre menən tə'min itev nasar tormoşşarttarъ h.b. đъqъna alajъq

Yđək kəmitəteŋ vazvanjahъnda xuzalъqsъlarđъŋ diqqəten bъl jaqqala jynəltergə tip bik dereƀ əjtelə. Tə'min itev esen jaqşъrtъv kapiratif eştəren erətkə halъvđa qatnaşlъq itməgən xuzalъqsъ nasar xuzalъqsъ. Senki patripkapiratiftarđъŋ həm tə'min itev eşə nasar torha qoro atminstratsejə saralarъ menən ber terle lə tertip kertə almaƀъŋ.

Iŋ axъrđa torlaq şarttarъ. Bъnda xuzalъqsъlarđъŋ aktif qatnaşlъqtarъ motlaq kərək.

Qaj vaqъt xuzalъqsъlarđan bъl ojoşmalarđъ beđ bik əđ eşləj alabъđ senki sərməjə juq tigən hyđđəren tikşerergə tura kilə. ES SƏRMƏJƏLƏ TYGEL.

Zavъt idarahъnъŋ bulqan tertipheđlektərđe beterevgə juldar eđləvən kesenən kilgən tikləm eşselər menən bergələp eş həm tormoş şarttarъn jaqşъrtъrqa tъrъşqanъn kyrhəgenə keşə kərəkle qorbandarъn birergə riza bula.

Bъnda pritprejətejənən xalъqtar kyməkləp sъqmajđar. Bъndaj pridprejətejələ prajъzvudstъva kalliktifъ yƀə, nъqъj həm satsejalizem tedev esən kadъrđar şomarъp sъqalar.

Teləhə genə nej bulqanda la xuzalъqsъlar bъl burъstarъnan begən baş tarta almajđar.

M.KALININ.

Eşselərđe partejə safъna tartъv eşen kəsəjtergə kərək

Bъl eştə samatyk tygel, ojoştorov həm jetəkselek itev kərək.

Partejəneŋ XVI nsъ s'jъzъ eşselər, batrak həm kalxuzniktar iƀəbenən partejəne yƀterev turahъnda asъq əjtkən bulhala, urъndarđa partejə ojoşmalarъ s'jъz barqan vaqъttala, şulaj uq s'jъzdan hunda bъl məs'ələgə kyđ halmanъlar.

Eşselər yđək urъndъ totov menən bergə, avъl kalxuzdarđan jarlъ kerəƀtejəndərđe, batъraktarđъ la partejəgə alъv, ularđъ tərbejələv eşe his bər minutqa xəterđən sъqarъlmaƀqa tejeş bulqan mehim məs'ələ.

Huŋqъ arala Məskəv əlkə kəmitəte huŋqъ altъ ajđa partejəgə stanuktaqъ eşselərđən bajtaq kəmeven iƀkə alъp bъl turala urъndarđaqъ partejə ojoşmalarъna javaplъ burъstar jəkməj. Beđđeŋ partejə kevek massavaj partejə juq. Həm ul ъsъnlapta massavaj partejə bulъrqa tejeş.

[illegible]ətə frunttarđa satsejaizem [illegible]nən aŋъşlъ alъp barъv əs[illegible] laktъ sъjaf bilъv jaqъnan [illegible] həm kalxuzlaştъrъv eş[illegible]qъna tiklem alъp barъv [illegible] partejəneŋ safъna ken ha[illegible] kyđ halъp tororqa, partejə[illegible] eşse, batrak—jarlъ həm kalxuzniktarđъŋ hanъn kimetməƀkə balki arttъra barъrqa kərək.

Bъl eştə eşselərđə partejəgə tartъv eşen his jomşartorqa jaƀmaj.

Bъnъ bergenə partejəstə xətərenən sъqarъrqa tejeş tygel.

Başqort eşselərenən partejəgə tartъv huŋqъ arala bajtaq jomoşarđъ.

Ytkən jъl Məskəv, Danbas həm başqa rajundarđa başqort, tatarđarđan partejəgə bajtaq aktif bar ine: Ja'ƒqъ sesev kapanjahъ həm kalxuz xərəkətən kesəjtevgə kitevselər meŋərləp buldъ. Xəđerge kendə ularđъn kybehe juqarъ kytərelep, javaplъ eştərđə eşləp kilələr. Ular eƀtərenə jəkməlgən burъstarđъ ytəp yđđərə sevit, partejə, kaptratif həm kalxuz eşendə julbaşsъ bulъrlъq keşelər ikənen kyrhətələr. Unan huŋ aktif eşselər rajundarqa, kalxuzdarqa kitkəndən huŋ bъnda qalqan eşselər arahъnda eşte jomoşartmaƀqa, kirehensə jaqъn vaqъt esendə aktif əđerləv eşen alqa qujъp, jəş eşselərđən jaqъn arala aktif jeteştərergə kərək.

Əlbittə aktif eşselər yđđərenən yđđərə yƀməjđər. Ularđъ stanuktaqъ eşselər arahъnan taba belergə kərək.

Bъnъŋ esən stanutaqъ eşseeştelər arahъnan partejəgə kyserevđərə kybəjtelergə, ularđъ tərbejələvđə kesəjtergə kərək.

Şulaj itkəngə genə beđđeŋ partejəneŋ kypselegə eşsə jađъra bulъp qala alъr.

Bajqara rudnigendə

Bajqaraleqъ rudnik yđenə yrđən birelgən zadanjanъ ytəj almavъ kypkenə zъjan kyrevə arqahъnda eştən tuqrъp tororqa məzbyr bulqajnъ.

Bъl rudnikka 1930 nsə jъldъŋ jađъnda razvitka kilep, bъnda altъn tupъraq barlъqъn belgəndən huŋ rudnik taqъ xutqa jəberelde. Xəđer bъl rudnik kendən—ken kiŋəjə—nъqъj bara. Bъnda eştəgən eşselərđəŋ kybehe başqort, tatarđarđan bulъp, ularđъŋ bajtaqъ vaqъtlъ eşselər hanala.

Ə Kadъravaj eşselər bik əđ təşkil itə.

Ularđъŋ jəqnej kadъravaj eşselərđeŋ bъl reveştə əđ qalъvъna səbəp itep şularđъ alъrqa kərək.

Berđən rudnik məđire Abcinkuf tъŋ eşselər menən jъrtqъstarsa meqmələ iteve bulha, ikensenən eşselərđə patşa vlasъ xəkəm hergəndəge kevek qul menən xəkəm itevə. Bъna bъlar barъla kadravaj (iƀke) eşselərđe prajъzvudstъvanan taratъrqa məzbyr ittelər. Mədir uđqan ajđarđa Kysəpeftъ hъq eskən esengenə tuqmaqan bulha. Jermekeftigən bereşsene „itel„ taşъqan jerenən kərəgen tartъp alъp tejəgən nerhəhen buşatъrala səqət ynberđən tegə eşsene qъvъp qajtarъp jəbərə.

Huŋъnan ul bъl qəjeptəren eƀtənə alъp tegə eşselərđə kire eşkə alqan bulhala unъŋ juqarъla əjtkənsə eşselər menən ojathъđ reveştə meqmələ iteve arqahъnda ruduikta bulqan kypkenə kadravaj həm vaqъtlъ eşselər prajъzvudstəvanan taraldъlar həm taralalar.

5 jъllъq planъ 4 jъlda tultъrъv esən kereş alъp barъlqanda eşselərđeŋ taralъp eşkə đur qomasavlъq kilev eşendə bər hyđheđ məđir qəjeptə.

Unan huŋ bъnda eşselər han 120 đən arthala fabzafkum juq.

Beđđeŋ tələk:

1—Fabzafkum hajlav;

2—Aŋ—belem eştəren julqa halъv;

3—bъnda „radeju„ eştəren julqa halъv;

4—Balalar esən məktəp asъv;

5— məđirgə qatqъl sara kyrъv.

„LINA"

Bъna bъl eşselərđə partejəgə tartъv eşə „Yktəbər—Rivalytsejəhe" iƀəməndəge 2 nsə hanlъ taqta jarъv zavъtъnda bik qъđqanъs xəldə tora tejərgə kərək. Senki zafkumdъŋ əjtevenə qaraqanda bъnda barlъq eşsə400 ləp bulъp şularđъŋ kypselege başqort, tatarđarđan bulъvqa qaramaƀtan, nibarъ dyrt kenə partejə aqzahъ bar. (Başport—tatarđan).

Əlbittə bъna bъl xəl hisber qafev itelerlek eş tygel. Timək bъndaqъ partejə jəcəjkəhe eşselərđe partejəqa tartъv turaturahъnda bulqan XVI nsъ s'jъz qararъn bojomqa aşъrъv eşenə barmaq aşa qaraj tigən hyđ. Başqa bər nej tiptə əjtep bulmaj.

Bikmit.

„ديمياند بيدنى“، كالحوزچىلارنىڭ ئۇگۇنىش ھەم داھوت بولۇشى تەژريبەھند قوللانىلدى.

بۇتە سايوز ساتسىيالىزم ھۇژومىنە سىنغن!

ھەر كىم ئۆز ئۇچاستكاھندا يىڭەھند.

„پراۋدا“. ئىڭ سسسر ذاغى بۇتە ئىشىنى ھەم ئاۋىل حەبەرسىلەرىنە حيتاپنامىھى.

QALALA'

Dəjəm məzbyri uqьv

QURQЬNЬS AЂTЬNDA

HIS BER AB'JEKTIF SƏBƏPTƏRGƏ URЬN BULMASQA TEJEŞ

SƏVIT, PRAFSAJUZ, KAPIRATSEJƏ HƏM KAMSAMUL OJOŞMALARЬ DƏJƏM MƏZBYRI UQЬV EŞENƏN SITTƏ TORALAR.
EŞSE, JARLЬ BALALARЬNA JARĐAM OJOŞTOROLMAQJAN.
„BAŞTURG" TЬŊ BOJORAKRAΓLЬQЬ ARQAHЬNDA MƏKTƏPTƏRGƏ RIMUNT JAHAV ƏKEREN BARA

Qala məqarif bylege həjləj.

13 nse sintəbərđə, „Başqortostan" ridaksejəhe ergəhendə ...qan kəŋəşmə məqarif əşsele..., uqutьvsьlarь menən berlektə qala xalьq məqarif bylegenen, qalala dəjəm başlanqьs məzbyri uqьvqa əđerlekteŋ torošo tuqahьndaqь daklatьn tыŋlanь.

Daklatsь iptəş Canьşьf qalala dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvqa əđerlektə qurqьnьshьđ" qəniqətlənerlek tejərlek xəldə ... kyrhətergə tьrьşha la, bigerəktə qala məqarif bylege ...yđ tarafьnan eşlənergə tejəşle ...barьstarđь tulьhь menən tip ...jetərlek ytənə həm ytəv əđ...ləndə tejərgə teləhə lə, daklattan huŋqь fiker alьşьvđar ...arqьrь bьl fruntta qəmymən ...əsteŋ bik jomoşaq ajьrьvsa qala məqarif bylegenen eşməkərlege tybən ikənlege kyrende.

Məktəptər səltəre uqьv jəşendəge balalarđь ьlьqtьrьvqa jetərlek. Ul inde 1929/30 nsь uqьv jьlьnda uq jetərlek dərələ bulqan. Tьmək Əfə qalaь ...kyləmendə dəjəm məzbyra başlanqьs uqьvđь udqan uqьv jьlьnda uq indərergə məmkinlek bulqan, tigən hyđ. Ləkin qala xalьq məqarif bylegeneŋ „jegetlege", „ujav kyđlelege" ...ьь yđ vaqьtьnda kyrə almaqan jəki kyrə torop kərəkle tip tapmaqan.

Udqan jьl Əfələ berensə baьqьs məktəptər hanь 25 ine. Bьjьl inde 33 bьjьl timer jul ...sselərə məktəbe əŧtəlde. Məktəptər hanь bьlaj əđ kyrenhə ..., ularđa gruppalar kyp. Şunьqtan ular uqьv jəşendəge balalarđь yđ əŧtərenə ьlьqtьrьp betəvgə jetərlektər.

Bьjьl qalala dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvqa eləgergə tejeş balalarđьŋ hanь alьnqan. Berensə hanqa alьvđьŋ kyrhətevenə qaraqanda, Əfələ uqьv jəşendəge balalar bətəhe 1318 bulьrqa tejeş ine. Ləkin oşo ...ŋan alьvđan huŋ kyp atalar yđđərenen balalarьn məktəpkə urьnlaştьrьv turahьndaqь teləktəren belgertep kilgəndər. Tiŋək berensə tapqьr hanqa alьv tejeşle dərəzəhendə diqqət menən eşlənməgən. Əle hanqa ...ŋməgən uqьv jəşendəge balalar qalqan tigən hyđ. Bьnь iqtibarqa alьp, qala xalьq məqarif bylege qalala uqьv jəşendəge balalarđь jaŋьnan hanqa alьv ytkərergə buldь. Bьl hanqa alьv xərbi məktəptər yđ ajondarьndaqь balalarđь ja... jərəv julь menən ytkərelde. Ikensə tapqьr hanqa alьvđьŋ kyrhətevenə qaraqanda, Əfələ dəjəm məzbyri uqьvqa ьlьqtьrьrqa tejeşle balalarđьŋ hanь bətəhe 2114 bala bar. Qala məqarif bylege bьl handь qatqi, dərəŧ tip iŧəpləŋ. Ləkin kypterđeŋ kyrhətevenə qaraqanda, ikensə tapqьr hanqa alьvsьlarđa kyp urьndarđa jort ...a inməj tərəđə aşa horav juja menən genə eş kyrgəndər. Şulaj bulqas bьl—qala məqarif bylegeneŋ qatqi tip iŧəplegən hanьnьn da «qatqi» bulьvьnda şiklənergə tura kilə. Şulaj tep hanqa alьv məs'ələhe qənəqətlənerlek tygel tejərgə kərək ...a.

Bьl hanqa alьnqandar indebətəhe tejerlek məktəpkə ьlьq ...tьrьlqandar. Tik qajhь ber qa...đь itelerlek səbəp arqahьnda (sile bulьv, əŧ həm ajaq kejeme bulmav həm jortta ata analarьnьŋ eştərenən bьşajalmav həm başqalar) 8 jəşkə jetkən balalar məktəp tьşьnda qalqьlqandar.

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvđь ytkərevđə uqьtьvsьlar məs'ələhe zarlanьrlьq tygel; uqьtьvsьlar jetərlek. Xatta ular Əfələ kərəgenən artьq dərəzələ bar. Jəjge jal tuqьrav vaqьtьnda avьldarđan kilgən uqьtьvsьlarđьŋ qala məktəptərenə urьnlaşьrqa teləp birgən qarizalar hanь 500 gə jetə. Şulajtьp bьl jaqtan—uqьtьvsьlarđьŋ ...əkselege jaqьnan eş qəniqətlənerlek.

Məktəptər məs'ələhendə eş nasar tora. Binalar jeteşməj.

Şul arqala ber binaqa tьqьđlanьrqa, smina menən eş kyrergə tura kilə. Məktəp binalarqa bьqa tiklem krizis ine. Bьl dəjəm məzbyri başlanqьs uqьv ajqanlь bьl binalar məs'ələhe kinəjtergə tejeş ine. Ləkin bəxethedlekkə qarşь eş bьnьŋ kirehensə tora; xəkymət kamisejəhe lə bьl məs'ələnə ьnqaj jaqqa xəl itevđə ber nəmələ eşləmənə. Məktəptər əsən binalar alьp birmənə. Xatta unьŋ qararь bujьnsa dit garaduktan buşaqan binalarđa məktəpkə birelmənə. Şulajtьp bьjьl da ber bьrala 2 smina menən uqьvđan qotolorqa jul juq. Xatta qajhь ber urьndarđa əsər smina menən uqьtьrqa tura kiləsək.

Bьl məs'ələgə xəkymət ojoşmalarьnьŋ qaraşь nasar, nalqьn. Məŧələn Qala səvitə ələ bьl turala ьŋqlap ujlaqanь juq.

Məktəptərgə rimunt məs'ələhelə şulaj uq bik nasar xəldə; kyp məktəptərđə rimunt ələ başlanmaqan. Başlanqandarь bulha ular jartь julda tuqьrap toralar. Qajhь ber urьndar rimunt əsən kərək matirejal juq.

Matirejal bulha unь taşьrqa at juq. Rimunt jahamavqa "bьjala tabьp bulməj, qađaq juq„ kevek hьltavđarda bar.

Uqьv kitaptarь həm uqьv əsbəptərə menən tə'min itev şulaj uq qəniqətlənerlek xəldə tygel; jaŋь pragramdar jađ kənə jəj başьnda alьnьrqa tejeş bulhalar, ular ələ jaŋьqьna kiltelər. Jaŋь uqьv kitaptarь bьjьl bətənləj bulmaŧtar təŧlə kyrenə. Bulhala ul qəđət bujьnsa qьş urtahьnda bulьr. Şulajtep uqьv kitaptarь məs'ələhendə xəđergə bildələ iŧke kitaptar menən qəniqətlənep tororqa tura kiləsək.

Jьlь aş həm jaqşь kejemdər menən tə'min itev məs'ələhendə juqarьnan diriktiftar qararđar bar. Ləkin ələ ul qararđar tormoşqa aşmaqandar.

Dəjəm məzbyri uqьvđь ytkərergə əlkə səvit xuzalьq kapiratif prafsajuz həm kamsamul-ojoşmajarьnьŋ jarđamь juq, dərəzəhendə nasar. Bьl məs'ələr tirəhendə jəməqət fikere tuplanmaqan. Unь tuplav turahьnda qala məqarif bylege ber nəmə eşləməgən. Bətə nəmə diriktif birəv qaqьđqa qarar ььqarьv menən tuqьralqan.

Şulajtep—qala məqarif bylege „al—dz gəl" kyrhətergə teləgən dəjəm məzbyri başlanqьs uqьvqa əđerlek eşe qurqьnьs aŧtьnda tora,

Kəŋəşmələ daklatь bujьnsa fiker alьşьv qьđьv buldь. Uqьtьvsьlar yđđərendə jьjьlьp kilgən zarđarьn tyktelər—Dəjəm məzbyri uqьv inderev ajqanlь uqьv—uqьtьv eştərendəge jeteşhedlektərđə havьp kəŋəştər kyrhəttelər.

Jьlь aş menən ajaq kejemdərə menən balalarđь tə'min itevđeŋ udqan jьldarđaqь kevek nasar bulmaŧqa tejeşlege məktəpteŋ tadalьqьn haqlavqa iqtibar itərgə bьl eştə ььracтardьŋ „joqa jelkəle" bulьr halqьn qaraştar menən eş itevđəren betərergə kərəklek turahьnda həjlənelər.

Məktəptərđə 2 jəki 3 smina menən eş itevđeŋ ifьrat siten ikənen əjttelər.

Kəŋəşmə jaqьn arala, məqarif eşselərə uqьtьvsьlar həm zurnalistar menən berlektə taqь ber kəŋəşmə jьjьr, unda Əfə qala ydək kapiratsejəhenəŋ həm prafsajuzdarđьŋ dəjəm məzbyri uqьvqa əđerlek jarđamdarь turahьnda daklat tьŋlarqa buldь.

A. Q.

NAĐANLЬQQA QARŞЬ QATЬ KƏRƏŞ ALЬNЬRQA TEJEŞ.

Başqortostanda219.000uqьj—jađa belməvse grazdan iŧəplənə. Prafsajuz, parteja, kamsamul aqzahь oşo 219meŋ uqьj—jađa belməvsene bьjьl nađanlьqtan qotqarьrqa tejeş.

Başqortostandьŋ kyltura jaqьnan artta qalьvь bik kəslə. Başqa jəmhyrejət həm əlkələr, məŧələn— Yzbəkestan, Tatarьstan kevek əlkələrđe alhaq, ular Başqortostanqa qaraqanda kyltura—mədənejət jaqьnan bik kyp alda toralar. Beđđeŋ Başqortostan esendə 219.000 uqьj—jađa belməvse iŧəpləgəndə, başqa əlkələrđə ul bьl tiklem yk hanalmaj. Bьnь beđ, bətə Başqortostan xalqьna saqьştьrьp qaraqanda 5opr. təşkil itə. Başqortostan grazdandarьnьŋ 16 jəştən 50 jəşkə tikləmdəgelərə bьna oşo uqьj—jađa belməvselək jaqьnan təgəl jartьhьn alьp tora. Bьna şul tiklem kyləmdə uqьj—jađa belməvselekteŋ kyplege arqahьnda, beđđə nađanlьq kəslə, şul arqala beđđeŋ Başqortostan kyltura jaqьnan artta tora həm apparattarđь jerleləşterev məs'ələhe şul səbəptən bik hylpən barь.

Beđ bəjək bis jьllьqtьŋ əsensə jьlьna ajaq baŧqanda nisek kenə bulha la oşo juqarьla kyrhətelgən səbəptərđe təbə—tamьrь menən bətetərgə tejeşbeđ. Unьŋ, bigerəktə bis jьllьqtьŋ əsensə jьlьnda oşo 219.000 uqьj—jađa belməvse grazdandь uqьj—jađa belergə əjrətergə tejeşbeđ. Bьl burьs nisek kenə bulha lə, bьjьlqь uqьv sizunьnda qьrqa hьnьlьş jahьrqa tejeş.

Huŋ bьl frunt nisek barasaq.

Başqortostandьŋ esendə bьjьlqь jьl, jəqni—1930—31 nse uqьv jьlьnda 219.000 uqьj—jađa belməvse nađan həm 96 nasar uqьj—jađa belevse 100pr. tь menən uqьj— jađa belməvse əjrətelergə tejeş. Bьna bьl Başqortostan məqarif eştəre xalьq kamisarlьqьnьŋ 'alqьa qujqan bavaj burьsь. Oşo jul menən bьl fruntь kəsəjtep jebərev arqahьnda, kiləhe jьlqa tiklem bətə Başqortostan kyləmendə uqьj—jađa belməvselek 28 pr. qa qьna qьŧqarьrqa tejeş bula.

Nađanlьqtь bətərəv julьnda Başqortostan məqarif xalьq kamisarlьqь bьjьlqь jьldan başlap qьđьv eşkə başlajasaq. Utkən jьldarđa həm unan elekke jьldarđa ytkərelgən LIKBIZ eştərə bik hylpən barđь. Utkən jьldarđa qalalarđa bulhьn, şulaj uq avьl—kalxuzdarđa bulhьn, uqьj—jađa belməvselek menən kərəşevđə qatь timp alьnmaqajnь tip əjtergə tura kilə. Sənki, ytkən jьldarđa kedgə ajđarđa bьl eş qьđьv qьna başlanhala, kyp kenə urьndar đa jađqa taban, xatta qьş urtalarьnda uq jaqşь qьna davam itep kilgən likpunkttar tuqьrap qaldьlar. Bьlarđьŋ tuqьrap qalьvь arqahьnda ytkən jьrdarda bətərelərgə tejeş bulqan uqьj—jađa belməvselek eştərə yđeneŋ tejeşle dərəzəhenə jetə almanь. Unьŋ bik dur qьna səbəptərə bar. Məŧələn—qajhьber urьndarđa fruntьŋ bьl tarmaqьna jəməqət kyđlegenən dərəŧ qaramavđar həm jəməqət urgьndarьnьŋ matirejal jaqtan kərəgensə tə'min itməvđərə, şulaj uq uqьtьvsь—likvidatьrđarđьŋ jeteşməvđərə həm unьŋ əŧtənə uqьv kitaptarьnьŋ həm başqalarđьŋ bulmavđarь hanaldь. Bьna balarđь bьjьl iŧkə alьrqa bьl jeteşhedlektərđə qьrqa bətərergə həm şunьŋ menən bergə qala həm avьl, kalxuzdarđa likpunkt uqьv jorttarьn kərəkle matirəjaldar menən tulьhьsa tə'min itərgə kərək.

Bьjьlqь uqьv sizunьnda berensə stratta eşse təbəktərđəge eşselər. safxuz, kalxuz aqzalar həm şulaj uq prafsajuz, batьrak avьl aktiftarь uqьtьlasaqtar. Bьna oşolarđь uqьtьv—əjrətev əsən bətə Başqortosanqa 15000 uqьtьvsь likvidatьr kərək. Ə, bətə Başqortostan kyləmendə 219.000 uqьj—jađa belməvsene əjrətevđə hər ber likvidatьr urtasa 20—25 keşene uqьj - jađa belergə əjrətergə tejeş bula.

Bьjьl 15 meŋ likvidatьrđьn bulьvь şart bulha la. Başqortostan məqarif eştərə xalьq kamisarlьqьnьŋ likvidatьrđarь jeteşməgən ələ. Xəđerge kəndə tik 1500 genə likvidatьr iŧəplənə. Jəqni kərək bulqan 15000 likvidatьrđьŋ 10 pratsintь qьna xəđergə kəndə əđer tigən hyđ. Şulaj uq bьjьl lik punkttarđь iqtisadi jaqtan tə'min itevđə aqsalar jebərelevə bik jaqşьnan tygel. Bydzit bujьnsa nej barь 297 meŋ hum qьna jebərelgən. Ə ularđь narmal ravьştə tə,min itər əsən 1597 meŋ hum kərək bulasaq. Bьl qalqan summalarđь urьndardьŋ, sajuz həm kapiratif urgьndarь aşa jullanьrqa tejeş bula. Şulaj uq bьqasa jetərlek kyləmdə bulmaqan likvidatьrđađь jetkerev məs'ələhe urьndardьŋ yđđərenə barьp tərelə. Bьjьlqь jьl kyberək likvidatьrđar urьndarđaqь jəməqət eşselərenen şulaj uq kamsamul, prafsajuz aqzalarьnьŋ əŧtənə teşə. Şuqa kyrə bьl nađanlьq menən kyrəş fruntьnđa bətə jəməqət eşselərə, bigerəktə, kamsamul həm prafsajuz aqzalarь đur urьndь alьrqa tejeştər.

Latin xərefe məs'ələhe.

Utkən jьldar đa uqьj—jađa belməvselekte bətərəv uqьvđarьnda kyberək janь başqort əlep beje bulqan Latin xərefterə menən barđь. Ləkin, bьnьŋ uqьtьv hedemtəhendə uqьşlь ььqьvьna qaramaŧtan, uqьtьvsь—likvidatьrđarđьŋ yđđərenen jaŋь əlepba menən tanьşlьqtarь nasar bulьv səbəple, ularđьŋ nađandar arahьnda uqьtьvđarь la, uqьtьvđьŋ kire hedemtələren birgələgən urьndar bulqьlanь.

Şul arqala, qajhь ber urьndarđa, latin xərefterə menən uqьtьv urьnьna, iŧke qərəp xərrftərə menən uqьtьvđar buldь.

Bьna bьlarqa bьjьlqь jьldarđa sik qujarqa, bьndaj xəllərđe bьjьlqь jьlda buldьrmaŧqa kərək,

Bьnьŋ əsən xəđerge kəndən yk Başqortostan məqarif kamisarlьqь yđeneŋ bulasaq uqьtьvsь—likvidatьrđarьn iŧəpkə alьrqa həm ularđьŋ əđerlektər ni xəldə bulьvđarьn tikşerergə tejeş. Məmkin bulqanda, avьl jerđərendəge bulasaq likvidatьr—uqьtьvsьlarьn əđerləvəsən qьŧqa metdətle kurьstar asьv julь menən ularđь jaqşь itep əđeləp ьqarьvđar da artьq məşəqətle bulmaŧ ine. Əgər, bьlaj eşləgəndə, ytkən jьldar đaqь bьl jaŋь əlep fruntьndaqь jeteşhedlektərđe tulьhь menən bətərə alqan bulьr inek.

Hьŋqь hyđ:

Başqortostandaqь kyltura jaqьnan alqa jebərevđə şulaj uq apparattarđь jerleləşterevđə nađanlьq menən kərəşev məs'ələhe ydək urьndь tota. Şuqa kyrə bьl fruntqa đur kəstə qujarqa həm jeŋ hьđqanьŋ eşləvđe bьjьlqь jьldarđan qaldьrmaj başlarqa kərək.

Unьŋ əsən urьndarđaqь rajun başqarmalarьnьŋ həm şul rajun avьl səvittərenen đur aktifьsqtarь talap itelə. Bьl julda bigerəktə kamsamul, prafsajuzdar həm bətə səvit aktiftarь, avьl grazdandarьn uqьvqa tuplarqa tejeştər. Sənki nađanlьq menən kyrəşev ul urьndaqь jalpьnьŋ yđ qatnaşlьqьna bik nьq bəjlengən.

F. AJBULAT.

Məqarif julьn da appartunis tarqa urьn bu lьrqa tejeşle tygel.

Jьlajьr məqarif bylege haman yđensə eşləj, ə bьnь juqarь apparattar berehelə belməj. Jebərelgən tiligьram—atnaşinejələr həm xattar qəməlgə aşьrьlmaj əlle qajđa juqalalar. Şulaj uq RKI larđa nişləptər tikşerməjđər. Əllə bьl eş ularđьŋ burьsь tygel mikən. Məŧələn: Jьlajьr məqarif bylege turahьnda kyp jađьldь, berehelə qəməlgə aşьrьlqanь juq. Bьna ələ taqь parteja begengə kəndə başlanqьs uqьvđь qəməlgə aşьrьrqa tip diriktif ььqardь. Şul uq vaqьtta bətə urьndarqa əllə nej tiklem uqьtьvsьlar kərək. Ə bьnda iŧke uqьtьvsьlar urьndarьn taşlap kitələr.

Kantun idaralarь bətərələvđən fajđalanьp Jьlajьr məqarif inespiktьrđarь yđđərə qajđa bildələnhələr şul rajunqa bətə kilgən uqьtьvsьlarđь bildələptə əlgergəndər, əŧtəvenə inespiktьrđar yđđərə bildələngən rajundan ikense rajunda bulqan uqьtьvsьlarđь la aşьqьs ravьştə kyserep alьp əlgerələr. Bьjьl jađ başьnda uq Tanalьq jorto uqьtьvsьlar turahьnda qaravьl qьsqьrhьla idaralar işetməj. Bajmaqtan bulqan 16 uqьtьvsьnьŋ 3 həgenə qalqajnь, xəđergə kəndə unьŋ 2 ћen Xajbulla, Yŧərgən rajunьna bildələgən KONO inespiktьrđarь perevod jahap byleşep aldьlar.

Şulaj uq uqьvđar başlanьrqa vaqьt jethələ, məktəptər berehelə rimunt jahalmaj, uqьtьvsь kətələr. Şul uq vaqьtta Tanalьq jorto məktəptərgə tejeşle bulqan rimunt aqsalarьn jebərməj, uqьtьvsьlar kəndə kilep huqьşьp qajtьp kitələr.

Məktəptərgə tigən aqsa bətkən, ber tində juq tip javap birələr. Şul uq vaqьtta Tanalьq jortbaşqarmahьnda 18865 hum 30 nsь jьl bydzitenən ikanamit itep qaldьrьp, yđđərə unь qajđa qujьrqa belməjđər. Ul aqsalar tərlə məktəptərgə, balalar jəsləhenə həm başqa tərlə xuzalьq eştərə bylegenən artьrьp qalqan aqsalar.

Narkamprus aşьqьs sara kyrergə tejeş.

MORATЬF.

Zəjnəp Xarisьva nasar eşləj.

Qonşaq avьь şuluq rajun (Arqajaş) Xarisьva Qonşaq avьl 2—hanlь məktəp uqьtьvsьhь, yđe mulla qьđь nasar xaraktirlь, şuqa kyrələ Svirtluf parteja məktəbenen qьvьlьp qajtqan. Məktəptə eşlərgə teləməj. Sənki ul mişcənkə, səvit balalarьna tərbejə birerlək tygel. 1929—30 nsь uqьv jьlьnda balalar uqьp nađan ьqtьlar. Xalьqqa məqəmələhe nasar ere, tik bujanьp jərəvđe genə jarata. Əgərđə bьjьlda Xarisьvanь birhələr beđđeŋ balalar bətənləjgə nađan artta qalalar. Bьl Zəjnəp Xarisьvanьŋ səvit eşsehe bula almaj ikənen Qonşaq kamsamul jacəjkəhe həm Qonşaq parteja jacəjkəhe anьq dərəŧləj. Xarisьkanь alьştьrьvđa aşьqьs sara kyrevđə horajbьđ.

QƏLƏM.

Ridaksejə javap talap itə-

13 nse sintəbergə „Başqortostan" ridaksejəhe janьnda bulqan kəŋəşmələ 35 tən artьq qalalaqь başqort, tatar uqьtьvsьlarь kilep tə Narkamprus həm Ablprustan ber vəkil də kilmənə.

Əvuvakiref həm Kucukьf iptəştər!

Redaksejə heđđən javap talap itə: nej əsən heđ jəməqətselek qarşьna kilməj qaldьqьđ?

RIDAKSEJƏ.

Dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşendə hьnьlьş jahalhьn.

MƏSKƏV, 13. Narkamprus kəlligejəhe dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьv eşenen qəniqətlənerlek bulmaqanlьqьn kyrhətə. Urьndarđa ələgə tiklem bьl kampanejanьŋ barьşьnda tejeşle hьnьlьş juq həm dəjəm başlanqьs uqьv eşe xalq məqarife bylekttrenen diqqət yđəgenə qujьlmaqan. Iŋ əhəmejətle səjəsi kampaneja bulqan bьl eşkə şulaj uq başqarmalarđьŋ həm səvit jəməqətselegenen diqqətə tuplanmaqan. Dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьv eşendə bigerəktə Nizgarut krajь, Urta Vulga həm Tybən Vulga bujь krajđarь, Ivanufskej, Məskəv həm Liningrat əlkələrə, Jьraq Kənsьqьş krajь, Kənsьqьş Sьber, həm ber talaj aftanumejələ jəmhyrejəttər artta qalьp kilələr. Ular ələgə tiklem kampanejanьŋ barьşь turahьnda tertiple ravьştə yđəkkə apiratif svudkalar birev eşen julqa quja almaqandar.

Narkamprus kəlligejəhe urьndarqa barьvsь vəkildərgə kampanejanьŋ uŋьşlь barьşьna ajaq salьvđa qəjeple keşelərđen familejələren belep, ular turahьndaqь eştə kantryl həm sut urgьndarьna ber totqarhьđ tapşьrьrqa quştь. Artta qalьvsь əlkə həm krajđarđьŋ jetəkse urgьndarьna həm səvit jəməqətselegenə dəjəm başlanqьs uqьv kampanejьhьn nьq alqa jebərev kərəklege turahьnda maxsus xat jebərergə qarar itelde. Xalьq məqarife bylektərenen, dəjəm başlanqьs uqьvqa jarđam kəmitəttərə həm kəmisejələrenen eştəren bajavьj, rivolytsəjun timptar nigeđenə qororqa təqdim itelde.

Narkamprus kalligejəhe, aldaqь dikadala qujьlqan tərtiptə apiratif svudkalarđь jebərməvgə, dəjəm başlanqьs uqьvđь bojomqa aşьrьv kampanejahenə halqьn qarav həm bьl *kampanejənen bətə səjəsi əhəmejətenə* narьq birə belməv *tip qaralasaqь turahьnda* bətə əlkə həm kraj xalq məqarifь bylektəren əşkərtə.

Matbuqattьŋ, bigerəktə jerle gəzittərđeŋ dəjəm başlanqьs uqьv kampanejəhen ojoştorovqa qəniqətlənerlek ravьştə qatnaşmaqanlьqtarьn kyrhətep, Narkamprus kolligejəhe bьl məs'ələlə jarđam horap VKP (b) *Yđək Kemitəteneŋ* matbuqat bylegenə mərazəqət itergə qarar birđe.

Maqar avьlьndaqь hənər məktəbe.

Bьl məktəp 1927 nse jьl kustarđarqa kvalifikatsejəle eşselər jeteşterep ьqarьv ujь menən asьlqan bulha kərək. Uqьv mətdəte 3 jьl. Təv asьlqan jьlda ber tin stipindejəheđ 16 bala uqьj başlap, iqtisadi jaq nasar bulqanlьqtan şularđьŋ dyrtəvhe genə torop qala. 1928 nse jьl 25 uqьvsь alьna, 25 tən 12 gə qala. Ul jьl bala başьna 6 şar hum stipindejə bireihələ 25 tən 12 gə qalьvđьŋ səbəbe şul tə'min jaqь nasarlьq; aşav nasar, jataq xana juq, şunьŋ əŧtənə iđənheđ taşjortьoŋ dьmlь jer iđəne (məktəp) uqьvsьlarđьŋ havlьqtarьna nьq təŧir itkən.

1929 nsь jьl stipindejə 10 hum bula. Jaŋьnan 40 uqьvsь alьna. Bьlarđan məktəptə taşlavsь 2—3 əv genə bula. 27, 28, 29 nsь uqьv jьldarьnda alьnqandar menən bətəhe 54 uqьvsь bulalar.

Hənər məktəbendə əs tərlə uklunda belem birelə: estələrnej, timerselək, təgərməs jahav. Bьjьl məktəpte 4 uqьvsь bətərəp ьqьvsьlar eşkə jəki yđ uklundarь menən başqa juqarь məktəptərgə lə jebərelməgəndər. Şulaj uq bьl məktəptə xəđer uqьvsьlarđьŋ da piriəpiktivahь juq. Bьjьl bətərəp ьqqan dyrtəvhe Əfə Pidagugejə Inistitunьna barьp, „bьl beđđeŋ uklun tygel" tip kire qajtqandar. Məktəp mədire iptəş Jaxin niŋələr ber—ike horavqa javap qajtarmanь.

Beđđeŋ asьq, təbənə teşep xəl itə torqan məs'ələ: „hənər məktəbe nəmələr jeteşterep ьqara, unь bətərəp ьqьvsьlar qajđa jebərələsəktər, uqьrqamь jə bulmala eşkəme? „Bьnьn huŋьnda" uqьvsьlarđьŋ praktika vaqьtьnda eşləgən eş xaqьlarь kypme, əgərđə unьŋ jьllьqьn iŧəpləgəndə kypme rasxotь qaplaj, ulaqsa qajđa totola' rastьrata juqmь?» horavьna javap ala almanьq. Xəbərsələr qьđьqhьnьp qarahalarđa, iptəş Jaxindьŋ javap birevđən tajşanьvь arqahьnda məs'ələ xəl itelmənə.

Hənər məktəbendə uqьvsь kamsamul *jəcəjkəheneŋ sikritarь* birgən məqlymоttərgə qaraqanda; huŋqь jьldarđa məktəpteŋ barьşь jaqşьrqan. Eş qoramaldarь jeteş. Qorov eştərə bara.

Klas həm jataqxanalar eşlətələsək. Bətə uqьvsьlarđьuda satsəjalni jaqtarь tađa. Təvgə jьldarđa xoquqhьđđar bulqьlaqan, ləkin ular məktəptən ьqarьlqandar. Uqьvsьlar praktika vaqьttarьnda şkaf, əŧtəl, ultьrqьs həm başqa xuzalьqqa jaraqlь nəmələr eşləjđər. Eşləp alqan aqsalar məktəp fajđahьna totolalar. Əgərđə jataq xana eşlənep əlgergəndə bьjьl taqьla 40 lap uqьvsə alьnasaq, şunьŋ menən bergə stipindejəneŋ artьvьla kətələ.

Jeteşhedlektər — uqьvsьlar, mastirđar jeteşməjđər.

Mastirđar barь ikəvgenə: Məktəp bətərgən uqьvsьlarđь bildələ ber eşkə jebərməvđər, jəki bildələ uklun menən juqarь məktəptərgə jebərməvđər uqьvsьlarđьŋrəxtərentəşerə,ular qajđa jebərelergətejeşlegen berəvđə belməj. Oşo məs'ələ Maqar avьlь parteja jəcəjkəheneŋ sikritarь iptəş Tabirьf „Bьnda bal larđьŋ ata, əsələrenə genə eşsələr jeteşterep ьqaralar" tej. Jəcəekəneŋ sikritarь bula torop, ul da bьl məs'ələ menən qьđьqhьnmaqan. Tejeşle urgьndar. bьl məktəptə yđ julьna teşerergə tejeştər.

Ş. T.

Əxmər avьlь

Tav rajunьna kerhələ, igen igev eştəre tərəqqi itkən dur—đu baƀьvđar bar. Elekke vaqьttarđa Əxmər avьlьnьŋ aqajđarь jer bilev eşenə ifьrat əđ dərəzələ əhəmejət birgəndər. Səskən igendərə aşarđarьna jetməgən kyp jerđərə səselməj jatьp qalqan. Baƀьvđarđьŋ səselgən əleştərə barhьla yđđəreneke tygel, tirə jaq urьƀ arindatьr-đarьnьqь bulqan.

Xəđer Əxmər avьlьnan sitkə ber tajaq arindaqa jer birelməj. Baƀьvdaqь hərə tərqən jerđər fəqət Əxmər avьl aqajđarь tarafьnan qьna fajđalanьlalar.

Bьjьl qьna ojoşqan 47 xuzalьq kalxuzdьŋ igene ajьrьm xuzalьqtarqa qaraqanda kyp. Igendeŋ kyp səseleven kalxuz eşselərə əđ bulьv səbəple oşo kəngə tiklem igen uŋьşьn jьjnav eştərə betməgən. Şunьŋ hedəmtəhendə avqьs (igen əđerləv kampanejəhь başlanhala) zadanejəhь ber % ta ytəlməgən. Ə jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ səsevđərə samalь bulqas tiđ arala jьjьp alьp huqьpta betkəndər. Şunьŋ hedəmtəhendə jaŋqьđ xuzalьqtar avqьs zadanejahьnьŋ 60,2% tьn 27 nse avqьsqa ytəgəndər. Huŋqь biş kenləkkə dannьjđar juq. Lekin zadanejanьŋ 100% tь menən ytələvə kyđ uŋьnda totola.

Xəđergə kalxuzdarđьŋ ajьrьm miƀal itep kyrhəterlek xuzalьqtarь juq. Şulajđaelek qəmerendə igen səsməgən batraktar jarlьlar kalxuzqa inev menən xuzalьqtarьn kytərgəndər.

Əxmər rajsilsəvitə qaramaqьnda əs kalxuz bar. Bьl kalxuzdarđьŋ betəhelə tygel, lekin "Stalin" kalxuzь avьl xuzalьqь qoramaldarь menən barьnsa tə'min itelgən. Eş jaqьnan da jaqşь, betəhelə ber təptən eşləjđər.

Kalxuzda eşləvse ber aqaj:

"Oşo kalxuzdь bigerəktə jaratam, kyməkləşep, gərləşep maşina menən igen eşləvə qələmettə qьđьq inde.

Tik bьna igen halqan keşegə tavar juq tiđər bit əle ьsьn mikən şul "tigən horavđa birep quja. Oşondaj həm şuqa oqşaş horavđarđь birgələhelər đə qajhь berđərenen əđ bulhala səjəsi jaqtan məqlymətterə bar: tavarđьŋ ni esen jeteşməvə turahьnda yđđərə yk hiŋə əjtep birələr:

"Niŋə tavar bulhьn, beđ bit xəđer traktьr menən jer hərəbeđ, ni tiklem maşinalar aldьq.. tavarđьla, avьl xuzalьqь maşinalarьnda—betəhen ber julь eşləp bulambьj uпь. Atahьnan ajьrьlьp başqa sьqqan bulhala xuzalьqьn teđi almaj ike—es jьldarqa jetə» tigən hyđen işetkəs, tavar jeteşməv turahьnda kyp tuqьralьrqa tura kilməj. Tik qajhьber ulardьŋ da kyrməgən səbəptəren genə quşьmta itep əjtep birergə tura kilə.

Juqarьlaqь hyđđərđeŋ betevendə bergə təjnəgəndə.

Ojəmymən kreƀtejəndərđən kyŋeldərə kytərenke. Sənki igendən yƀeşe jaqşь, urtasa giktarьnan 65 bot teşə. Kalxuzdarđьŋ igendəren tarьnan başqahь urьlьp ьrđьnqa taşьlqandar. Xəđer huqьvđar bara. Sintəberđeŋ 10 darьnda kalxuzdarđa igen uŋьşьn jьjьav eştərə betəsək.

Kəđgə səsevgə əđer-lek.

Eşəndə rajsilsəvitendə vul agranumdar menən berlektə eş plandarь teđelgən. Parna jerđərə herələp betəlgən, xəđerđə arьş səsevđər davam itə. Tik tađa surtlь orloqtar juq. Orloqo juqtьrqa urьndarđaqь fundtarđan səsev orloqtarь birelə.

Aŋ—belem jaqьnan.

Əxmər avьlьn maqtarlьq bar. Ber Əxmərđə genə 95 dana tərlə gezitə—zurnaldar aldьrьla. Partejə ojoşmalь bar. Unьŋ 15 ləp aqzahь betə kampanejalarđь ytkərevđə aktif qatnaşalar. Ular rajundarqa berkətelgən kampanejənen barьşь turahьnda məqlymət birep toralar. Şulaj uq kamsamuldar đakampanejəeştərendə eşməkərlek kyrhətələr. Sənki Əxmər kamsamuldarь tarafьnan jaŋьraq qьna brigada teđələp, 1 brigada „Başqortostan" gezitəhenə padpisciktər tabьv həm kamsamuldar jьjьlьşьnda hər ber kamsamul ber padpiscik tabьrqa tejeş" luzungahьn tormoşqa aşьrьv burьstarьn yđ əƀtenə aldь.

Kantraktatsejə turahьnda ber ike hyđ.

Jaravaj igendərən betə avьl kantraktavajt itep betkəndər. Ə kəđgə səsevđə kantraktavajt itevđə jaŋь başlaqandar. Şulaj uq ytkən keđ kantraktavajt itelgən hьjьr maldarь bьjьl xəkymətkə tapşьrьlqandar.

Havьlьq haqlav eştəre nasarьraq tora.

Havьlьq haqlav eşəndə Stərletamaq menən bojləneş totalar. Qajhь ber aqajđarđьŋ həjlənevđərenə qaraqanda, ikeşər kən jatьp darьv ala almajьnsa qajtqan saqtarь bulqalaqan. Ber qarsьqtь „Hin qart, hiŋə darьv birəlməj" tip tertkələp sьqarqandar.

Mal havьlьqьn haqlav eştəre nasar.

Mal avьrьvđarь bulьp attar, hьjьrđar, başmaqtar ylgələhelə, mal duktьrь ul avьrьvđar menən kərəşev julьnda fajđalь kəŋəştər birməgən

„ajьrm rajunqa birelgən 100 hum „biş jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn tulhь menən taratьlqan.

Heđemtə

Artta qalqan başqort pralitarejatь ələkkə vaqьttarqa qaraqanda xuzalьq jaqьnan da aŋ—belem jaqьnanda eşməkərlek jaqьnanda kytərelgən.

Xəđergə vaqьtta iƀkə qəđət bujьnsa qьđ hatьp birevđər juq. Batьrak jarlьlar yđ xuzalьqьn taşlap, başqa sit xuzalьqtarqa xeđmətse bulьp eşləvđər juq. Betəhelə yđenen ajьrьm xuzalьqьn kalxuzda bulha kalxuz xuzalьqьn kytərergə tьrьşalar. Iƀkə taşlandьq qəđəttərđən tik şuŋьhь bar—araqь esevđər menən kereş nasar qujьlqan. Kiləsəktə uŋa qarşь kereşte kesəjtevgə həm eskelek menən kərəştə vaqьtlьsaqьna itep qaldьrmaj iƀerək baştar betkensə—aƀaqьna tiklem kereşergə kərək. Əgərđə beđ şul frunttala jeŋer sьqhaq đur əlgəşevđərgə ireşəsəkbeđ.

Ş. TIMIRЬF.

Tybən qьjqь avьlьndaqь „Ural„ kalxuzь

Bьl kalxuz bьjьl qьna ojoşovьna qaramaƀtankypkenə əlgəşevđərgə ireştə.

Betəhe 300 xuzalьq bulap 1200 giktar haban aşlьqь səskən ine.

Kalxuz 270 at 9 uraq maşinahь 4 besən maşinahь menən 11 brigadaqa bylenep jəjgə eştə uđqarьp jebərđelər.

Besən sabьv zadanejahьn par əđerləv həm başqa zadanejalarđь tulhь menən ytənə. Tik besən jьjьv maşinalarьnьŋ bulmavь eşkə qomasavlьq kiltərđe.

Par herəvđə qьrsьlьq sajuzьnan 10 traktьr kilep bulьşlьq itte. Şunlьqtan par əđerlərgə birelgən zadaneja arttьrьlьp ytəldə Sul saqьnda avьl xalqь eşteŋ uŋьşlь barьvьn kyrep kalxuzqa jaŋьnan 26 xuzalьq inde.

Avьldaqь kulaktar jeŋ hьđqanьr kalxuzdь jemerergə unda aktif eşləvselərđə ylterergə jьjnalar.

Ular qьđьv eş meləndə kalxuzqa tejgən besəndə sabьv, attardan aşlьqtarđь tapatьv xatta uqьtьvsь menən jəcəjkə sərkətibenə mьlьqtan atьv dərəsəhenə kilep jettelər.

Tik turь atalmavđarь arqahьndaqьna uqьtьvsь menən sikritar ylemdən qotolop qaldьlar.

Kylaktarđьŋ bьl qotoronovđarьna qarşь „Ural" kalxuzsьlarь ajьrьm xuzalьqtar menən taqьla jaqьnajьp eşləvđərendə dəvam itələr. Kalxuzdьŋ igenen jьjьvqa ajьrьm xuzalьqtar jarđam itələr.

Kalxuz arьş səsev zadanejalarьn 9 nsь sintəbergə tulhь menən ytənə.

2 nse sintəberđə qьđьl abuz menən 250 jek aşlьq dəvlətkə tapşьrьldь.

Ikmək əđerləvđə qaj ber jeteşhedlektərđə lə əjtep kitməj bulmaj Klottərđenjeterlek bulmavđarь bulqandarьnьŋ da rimunt talap itevđərə həm aşlьq jьjьv punktь Syliјəgə bara torqan julđьŋ nasar bulьvь ikmək əđerləv eşenə qomasavlaj.

Rajun kəmitetə bьl julđь rətləv rajun səvitə kelettərđə nьqьtьv sarahьn kyrməgəndər.

M.S.

Maqar jorto butalsьqtarь(1)

MAQAR JORTO UNDAQЬ KUNTЬR—RIVƏLYTSEJƏSE GRUPPASЬLЬQ TINDIN SEJƏLƏRENƏ ATPUR BIREL MƏGƏN. ZƏKEJ VƏLIDEFSELEK „KƏĐƏN" DƏ TAMЬRLANЬP, QAJHЬ BER PARTEJƏ EŞSELƏRENƏLƏ JOQΩN TO JAHAQAN

Maqar jortonoŋ be-gengə toroşo

Maqar jorto Stərle kantunьn hatav—urman rajundarьnan ha-nalьp, unda kustarsьlьq ortil-dərə həm başqa terle sizьnnьj nəmələr əđerləv prajzvodes-tvalarь jaqьp kilə. Maqar jorto rivəlytsejə jьldarьnda la sьjьlьp keristen ualsvaj stansahь bulьp torqan kevek zəkej vəlidi kenen menən uralь karamişiftarđьn tьvьp ykken ilə bulьvьn menən alьsь qajtqьnda kuntьr gruppalarьnьn qaldьqtarь josəp kilələr. Unaj mamint kilev menən ular pralitarьjat diktaturahьna xejanat itevdən baş tartmaqsan tej.

Maqar jorto kylemendə 22 pratsint kerəŋtejen xuzalьqqa kalxuzda tora. Jədəş sasev VIK planь bulьp 107%, KZU planь bulьp 116% qa ytelə.

Səvit hajlavdarь—ajьrьm jeteşhedlektərđə almaqanda—qaciqətlenerlek. Səvit plenumь sastavьnda kulaktar bər da, ajьrьm xuzalьqtar 33 pratsint, prizidiumda nisbətən jarlьlar 95% kalxuzsьlar 53 pratsint, partejə kamsamul 34 pratsintь təkil itə. Kəđgə ber herev 67 pratsintqa qьna ytelgən. Alda torqan sojasi xuzalьq kampanejələrenə əđerlek hylpon tora.

Kalxuz xərəkəte menən jetəkselek.

Ajьrьm xuzalьqtarđь kalxuzqa ьlqьtьrь, kalxuzdь nьqьtьvda jetəkselek həm sojasi tərbejə jetəşmej tora. Kalxuzsьlar menən ajьrьm xuzalьqtar arahьnda qьtьrьqlaşlьqtar bar. Kalxuzsьlar esev—xədmət kanfliktarь kyrnəştərə bulьp la rejal saralar kyrelməj. Qajhь ber kalxuzda nizəm jaqьp lar, partizandar byzatyrlьq jahap kalxuzda esenən toralar taratьlьp kalxuzda jəŋgəlvə faktьtarь bar.

Məƀələn: Birdəşlə avьlьnda partejə aqzahь Magilnikьf menən toqom ajьrьm (dəjemləştərelgən) saqьnda hatьp, unən urьnьna kalxuz nasar toqomdan jəş mal ala. Başqa kalxuzsьlarda unan yrnək alьp jaqьş toqom maldarьn hatьp alьştьralar. Magilnikьf kevek kalxuzsa partejəleler menən kerəşe kalxuz malьn hatevdan aqran. kalxuz...

aqsanь ese tipterelər. Osьv səsev barqanda kalxuzsa orloqo biklap asqьs birmev, aşap—esev, kə sьqьv məsələlərendə bujsa tьvđьrьp dizarganizatsьjəlьq hav fakьttarь bar.

Pirigiptarđь təđətevđə sьjnfi hьđьqь bujav

Targav kreƀtejən xuzalьqtarьn irekkələk nigedəndə kollektif xuzalьqqa, ojostorovda partejənen nigedə prinsipьn bodov Maqar jortondala bula. Ərtil baƀqьnьnda ajьrьm kalxuzdarđьŋ nalarqa atalьp kammunalarqa bikerev xatta jarlьlar dardь ojoştorovda ... tiklem pirigiptar eşlengən. Ləkin ular ...

Şunьŋ menən berg pirigiptarđь təđətev prassizьnda bər gəp jetkermev, kulakqa həzym sajəsətenen aŋьq sigenevđər bar. Bьl eştə zatursa jaqьn henen—pirigiptarđь təđətev esen jeberelgən—Maqar jortondan Jənəkəj avьlьnda bərənsə raskulacьvanejəqa əlekken həm sivitka qaratьp Maqar jortonda betəvə ... Maqar avьlьnda dardan bulьrqa kerəşkən Kildibarьf Sitdiq qarşь qaraj—qaj bergə tərtip bulьp 3 qatьndarđьn qajtarqan, Zəkej Validen kilektentan əleqə qajtьv, kerəm ... nisə molaj jьjeşen fajdalanьp sь Zojoullin Dinislam Vildanьf həm ytəgənef kevek kulaktarđь laktardь aqjarlьp, pirigiptar ... hьuŋьn jьjьvğa bulьp kerekcejə ... tarь kesəjə.

Kulaktarđь raskulacьvajt itkəndə aktif qatnaşqan aqьl kytərelə turan kalxuzdьŋ tiƒь jarlьlar, begeg jebəreber də kyrnəgən... qa jarma qdatkan ... nən kyrgəlpə ... zitsəjə bulьp nastrajenejəhe ... qəđer julьn... sarahьn kyrev kevek ... aktiftarđьn... baptərđə ... giptar ... begeləjə ... kuntьr ... asьq ...

navit itevdə xatta dəjemləştərelgən vaq—təŋ kulak nəmələren — Ərmət tə militsejə pazarьnьqa qujqan kalakul, kynьktorgə tiklem taptьrьp birđərgən—militsejə aga qorov aministratif kes menən avьl aktifь həm kalxuzsьlarqa aq lavь ular ŋ qatnaşьnan tьş tarttьrьp alьp birev fakьttarь avьl aktifenen kyrenen təşərev. aftaritiben jumaltьqa dur tə'kir itkən. Kulak kalxuzsьlarđan, avьl aktiftarьnan—bьna bьlarqьna ikən bunia butavь—tip barmaq janьp kələp torqan.

Kulaktar tən ala, asьqtan asьq kalxuzdarđь talavqa həzymgə jəbeşələr. Kulaktь sьjrьp bulьv jaqьnan betərevdə partejənen avьldaqь agittistejen bьƀьlьp jarlьlar, batraktarь kalxuz qulьnda kalxuz kərəkenə qarşь qoral bulьp xədmət itə başlanь. Məƀələn: Birdəşlə avьlьnda kulaktar ber gruppa qatьn—qьđ batьracka kalxuzqa kerenen qarşь kalxuzda yđьrergen kanfiskavajt itelgən maldarьn turanan tura talattьp aldьrsalar.

Qajhь ber avьldarda kulaktar hajlav jьjьlьşьna xoquq menən jort maldarьn horap qalaŋ avьl kirətergə kintta ... ber ... barьp ... bul ...

Partejə ojoşmalьnda avьr kyrneştər həm yđ ara tənqit.

Maqar jort partejə ojoşmalьnьŋ tybən partejə ojoşmalarьnьŋ jetəkselege jetarlek tygel. Ajьrьm partejələr arahьnda partejə tərtiben həm ... jort aktiftarьnan başlap tybən partejə ... kammunistərgə tiklem esep jergə ... hajevsə ... bergə sistimalь ... prajzvodstvavaja ...

Məƀələn: Əsfəndejarьf—hənar məktəbə mədirə sistimalь revəştə esep—iƀerep xuliganlьq itep jerevə esen kadaqqь dardь qatь horahь tulganan ... ŋ həm ... hatьp ... itə. 1929 nsь jьl məktəpten 400 hum aqsahьn juqalta, oşo kenəjə kemgə lə ... itməj, partejə ojoşmahьna birməj, juqaltьvьna ber tərlə lə dakumint juq, əle hamanda 112 humьn tylep betermej. Rivkum həm sikritar ...avanьs qaldьqьn itep tanьj. Jort aktifь həm jarlьlar gruppahьnьŋ kyp menən jarlьlar ... hьnьnan ... jəşe ... jaqla-

Məhəmətqulьf jort partejə jəcəjkəhe ... aqzam ... hojsi ... həmserevə

Ojəmymən Maqar jort aktifь ... bujap ... lьrqa ... jəşerə ... qajъ ...

Məƀələn: Əsfəndejarьf partejə aqzahь yđenen esep jərev xəkymət aqsahьn təlof itev kevek jeteşhedlektəren gəzitəgə jađьvđь jaratmaj Idaraqa min aptьrajьm inde şundaj xəbərđərđe jađьp sьqarьvьna tej. Əllə ul gezitənen yđ ara tənqit urgьnь ikənen tanьrqa teləm-j unьŋsa massa tənqitə kərək tygel bulьp sьqa.

Şulaj uq Maqar jort rəise—Məxəmətqulьf Əxmət yđe gəzitkə jađьlqan esən: „Başqprtostan" gəzitə cipuxa menən zanimatsa itə unь valasnuj s'jez həm kantun part kanfirinsejəhendələ şulaj əjttelər tip, s'jez həm part kanfirinsejə isemenən spikuliravajt itə.

„Krasnajabaşkirejə" ismahəm qullanma birə ala, ə „Başqortostan" gezitendə bətə bьsьraqlьqtarđь jađalar tej.

Timək unьŋsa: partejənen əlkə kəmitətə urgьnь bulqan gezit yđ—ara tənqitkə kiŋ urьn birergə, massa tənqiten saqьldьrьrqa tejeşle tygel.

Valkum bojurahь aqzahь həm ber vlьsqa baş bulьp torqan Məxəmətqulьftьŋ bьl sьqьşьna analiz jahap, iƀax birep torahь juq. Tik kantkum bejurahьnьŋ „Məxəmitqulьftь jort başqarma rəislegenən alьrqa" tigən qararьna tulhь menən quşьlьrqa qьna qəla.

Jarlьlar həm Partizandar menən tərtiple—eş alьp barьlmaj,

Jarlьlar gruppahьesen partejə jetəkselegə tərtiple julqa qujьlmaj. Tik kampanjun xaraktirđa qьna bulqan. Şulaj uq jarlьlar həm partizandarđь ojoştorop, ular arahьnda planlь revəştə tərbejə eştərə qujьlmaqan, ularđь kulakqa qarşь həzymgə qorallandьrьlmaj, kirehensə jarlьlar xatta partejə aqzalarь partizandar (jalqan partizandar barlьqь la hiđələ) kulak tə'ƀirenə birelgəndər. Asьq jьjьlьştarđa partejə həm xəkymət səjəsətenə qarşь həjləvselər đə bulqandar.

Məƀələn: Kəđən avьlь partejə jəcəjkəhenen vaqьtlь sikritarь Əxmatjanьf X. (1924 nse jьldan aqza) sovit daklatь bujьnsa həjlərgə sьqьp: Beđ betə jeteşhedlektərđə kyrhətergə tejeş beđ bьna tiđđən partejə s'jьzь bulьr, undala qurqьp tormaƀtar, eş Stalinqa mərkəz kəmitətkələ barьp jetər (Buxarinsьlar kərəktəren birerđər timəksə bula (?) Beđđeŋ xəkymət hər vaqьt durak bulьp tormaƀ "tip hyđen betərə.

Şulaj uq Kəđəndə patrip kapiratsejaqa hajlav jьjьlьşьnda Islamqulьf (20—jьldan birle partejə aqzahь) Apuş daklat bujьnsa sьqьp:„ beđđə tavarnaj krzis, Başsajuz tik eşselərđə genə tə'min itə, ə kerəƀtejəndər gə ber nəmələ birməj. Kerəƀtejəndər eşselərgə aş lьq birep toralar, bьlaj bulqas krəƀtejəndər aşlьq birməƀkə tejeştər, əjđə eşselər yđđəreneŋ timerđərən aşahьndar„ tej.

Bьna heđgə eşse—kerəƀtejən elemtəhen nьqьtьv đa partejə hьđьqьn bodov, elemtə urnьna tarqalav tьvđьrьvqa əndəv. Bьl partejə səjəsətenə qarşь agitatsəjə tygelmeneј? Bьna heđgə Kəđənpartejə jəcəjkəhenen sьjnfi jeđen bildələj torqan niged ...

Kəđən Partejə jəcəjkəhe—appartunizem ...

Kəđən partejə jəcəjkəhe ... r lagьrь... unizəmdь ... bulьp əve... tь juqalt... jəhe urьn... qlaj, sьjn... ađa bьvьn ... btrməj. ... r gruppa... jetəkselek ... l menən ... betenləj ... eş—tartьş ... hьđьqь... kitkən ... aşqandər. ... yđ fajđa...

... n Kəđən ... ejaqa elə... kulaktar ... rьndarьna ... jən jarlь... kesəjtə... ə ojoşqan ... natь bulьp ... jt itevgə ... kestərgə ... lak juq— Zəkjsəlek ... rən urьn...

sьlьq„ kileşəvsele maskahьna qaplaqandar.

Zəkejđen atahь Əxmatşa xəđerət Vəlitьf həm Iljasьf Mutiqulla mulla raskulacьvajt itelep, arisqa alьnqas, Kəđən avьlьnan 40—50 qatьn—qьđ ber gruppa bulьp dimanstratsejə menən 12 saqьrьm jəjəvləp vulьsqa kilep Əxmatşa xəđerət həm Mutiqullanь qotqarьvđь horap trьbьvanejə qujqandar.

Şul uq Kəđəndə— Zəkiđeŋ tьvqan avьlь—Zəkejđeŋ kuntьr səjəsəten davam itterevse aktif—Nurqələjəf jetəkselegendə avьl şurahь rəisen səvit apparatьnan tađarttьrьv esen təngə səqət 12 lə jəşertən ejđərgə jьjьlьp kamsamuldarđan qasьp jalqan matirejal teđəjđər.

Bьnda partejə jəcəjkehe qajđa bula, nəmə qaraj

Partejə jəcəjkəhe bьl kyreneştərđə dereƀləp misət paƀa.

Zəkej qajroqo Nurqəlejəfte jəne—təne menən jaqlaj. Uqa qarşь kərəşkən esən kamsamuldarđь hygə. Ular menəŋ kileşə almaj. Səvit eşsəterь qarşь ojoştorolqan bьl qarasəjəsətkə Kəđən partejə jəcəjkəhe yđ ara tənqit— 92 prubalь tađa tənqit—tip narьqlaj.

Nurqəlejəf teŋ partejə giniral tadartьvьnda jaraqhьđ tarqalqan ilimint Vəlidefselekte aktif ytkərevse—pravakatьr bulqanqa partejə safьnan sьqarьlqan.

Partejə jəcəjkəhenen bьl sit ilimintтarđь jaqlap kilevь səvit ojoşmalarьna qarşь prallitarejat tənqiten kesəjtev urьnьna sit ilimintter tənqitenə jul qujьvđь appartunizьmqa birelev tip aŋlarqa kərək. Tikşerev kəmisejəhe bьl eşkə tьqlь iqtibar itep, Zəkejselər ərmejəhenen satan haldattarьna səvit vulasьna tənqit fьlaƀətьnda jul almaƀqa tinə.

Ş. BAJAZITЬF.

(1) „Başqortostan" gazitenen 149—150 nse handarьnda Maqar jorto turahьnda jađьlqan Qəđeqdəmə maqalanьŋ heđəmtəhe.

Sirkylər julь.

BAŞQORTSOTANDAQЬ BƟTƏ MƟƏSSƏSƏ, OJOŞMA JETƏKSELƏRE HƏM YĐƏK MƟƏSSƏSƏLƏRĐƏGE TEL KƏMISEJƏHE VƏKIL ĐƏRE ĐIQQƏTENƏ.

Alьnqan məlymətterge qaraqanda məəssəsələr Başqortostan yđək Başqarma Kəmitətenəŋ 29—sь jьl 25—sь aprildə məəssəsələrđə eş jəretevđə başqort teləndə məzbyri qujьv turahьnda sьqarqan qararьn dərəƀ aŋlamavđarь arqahьnda, RSFSR məəssəsələrenə jađьv—hьđьvđь başqort teləndə jebərgənlektərə hiđelə. Ə R.S.F.S.R. məəssəsələrendə başqort telen belgən xeđmətkərđər jeteşle bulmaqanlьqtan ul qaqьđđarđь bojomqa atqarьvđa đur qomasavlьq tьva.

Şulaj uq qajhь ber Başqortostan yđək məəssələreneŋ jetəkselərə apparatь jerləleşterev, əsə telen bojomqa atqarьv eşenə əhəmejət birmevđərə arqahьnda məəssəsələrđə tel kəmisejəhe vəkildərə bildələnməgəndər.

Şul ajqanlь məəssəsə xeđmətkerđərenə partejə həm xekymətteŋ apparatь jerleşterev, əsə telen bojomqa atqarьv turahьnda sьqarqan diriktif həm qararđarь aŋlatьlmaqan həm qajhь ber məəssəsələrđeŋ 3 jьllьq apparatь jerləşterev planьn juqaltьvđarьla bulqalaqan.

Oşo jeteşhedlektərđə beterev esən Başqortostan Yđək başqarmahь ergəhendəgə yđək tel Kəmisejəhe tybəndəgelərđə qullanьrqa təqdim itə:

I. Başqortostan məəssəsə həm ojoşmalarь Tatarstan məəssəsələrenən başqa sit jəmhyrejəttər arahьnda jađьşqanda jađьv—hьđьvđь urьƀ teləndə jebərergə tejeştər. Ə şunьŋ menən bergə Başqortostan jəmhyrejətə esendə başqort teləndə jađьşьvđь his hylpənəjtməj bigerəktə qullanьv esən bulqan həm başqprt jalpьhь arahьnan taralasaq jađьv—hьđьvđь başqort teləndə jađьrqatejeştər.

2. Tel kəmisejəhe vəkilə bulmaqan yđək məəssəsələr tel kəmisəjəhe vəkildərə turahьndaqь (hər messesəgə birelgən) palazinjanь qullanьp tiđ kəndən tel kəmisəjəhe vəkilə bildələrgə.

Yđ məəssəsəhendə 3 jьllьq apparatь jerləleşterev planьn tultьrьv nətizəhen tikşerep, unь tultьrьv julьnda (bigerəktə başqorttar hanьn yƀterevđə) kiƀken saralar kyrergə tejeştər.

3. I—se yktəberđən başlanasaq başqort telen belməgəndərđə başqortsa uqьtьv eşenə sərməjə, uqьv esbaptarь tabьv, uqьv urьndarь əđerləv, şul turьlaqь sьqarьlqan partejə həm xəkymət diriktiftarьn jalpь arahьnda aŋlatьv julь menən xeđerlektər kyrergə tejeştər.

IƁKƏRMƏ:

Tel kəmisejəhe vəkildərə məəssəsə jetəkselərenəŋ urьnbaƀarđarь, idara aqzalarь, kevek məs'yl eşselərđən ajьrьm eş xaqьtyləməjənsə bildələnep, ulardьn familejələren yđək tel kəmisəjəhe belderelərgə tejeş.

Yđək tel kəmisejəhendə rəis: JANBAJЬF.

Sikritar: TAHIRЬV.

Ridaktьr urьnbaƀarь: F.QƏJSIN.

1930 Sintəber 8

		alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z.	4 h.	93	— h.
1926 j. %hsd.	126 h.	75 128	h. 75
1929 j. otoş. zajьm	100 ..	05 ..	100 h. 45
1927 j. 10% O. Z.	25 ..	32 ..	— —
.. 3- krəƀ O. Z.	5 ..	— ..	— .. —
K.X. uŋqьtьv Z.	10 25	— ..	— . — 1
Indyst. Zajmь	25 62½	—	— —
2- .. %lь	25	— ..	— —
3 .. .. %hsd	25	— —	.. —
.. .. %lь	52,	42 ..	52 .. 52
.. .. %		50 — 42	50 52
11%lьe ake Z		100—150	100 60
d Massavit zajьmь	25	29	.. 25—32
r. 1930 jьl.		50— 60	50—65

Juqaltqandar,

Abraj. j. (Ɵfə k.) Şingəkkyl stansahь, Smьcka safxuzь Adrazakьf Xətip, kapiratsejə aqzalьq kenəgəhen həm jetə jьllьq məktəp betərgənlegə turahьnda şahadatnoməhen, Jьlajьr k. Tanalьq j. Sabajьf Janyđaq 20477 hanlь prafsajuz kenəgəhen juqaltqan. Bьl dakuminttərđə eştən sьqqan xiƀaplarqa.

ƟKINO—TIATЬRƏAFЬNDA BƏGƏN: Ɵ

„URAL" KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.

SALAMBA
Tarixi bajavik 7 byləktə. || 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.

IBEL KINAHЬNDA
Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar

„ATIL SAVAJ"
Kassa 5—30 səqəttan asьla
16 jəşkə tiklem balalar inderelmjə.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA
Sejanьstar: 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar

HUŊQЬ BƏK
16 jəşkə tiklem balalar inderelməj.
Sejanьstar: 7, 8-30, 10 səqətlərđə başlanc.

„5-Maj"
Sejans sьģ ətyşəs 9 đa başlana.

SALAMANDRA
7 byləktə drama
Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar . . . . 4—81; Dejom . . . . 2—83; Məsьvəj bylek . . . . 3—72; Kiskə ridaksejə . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər ken irtəngə səqət 8 đən kiskə 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Beto donja prolitarđarь, seregegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . . 45 tin; 3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kanturьnda, şulaj uq pocta kanturđarьnda, əpləkəlarđa həm gəzit jarovcьlarьna qabul itelə.

№211 Şişənmвe 16 Sintəвer 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

5 jьllьqtьŋ 3-jьlьn вajavьj rəveştə qarşь alьvqa

15 kendən 5 jьllьqtьŋ esense jьlь başlana.

5 jьllьqtьŋ esense jьlь Başqortostan xalq xuƶalьqь esen ikense jьlьna qaraqanda əhəmejətlerək. Ɵsense jьlda beđđeŋ aldььbđđa xalq xuƶalьqь bujьnsa la, ilđeŋ kyltura teđelen kytərev məs'ələhendə lə ŋ əhəmejətle, qatmarlь həm məs'ylejətle jaŋь đur burьstar tьva.

Beđ ikense jьllьq pramfinplandь tultьrьp atqarьp 5 jьllьqtьŋ esense jьlьna bik qьta həm zitdi əđerlənđek—Yđək Kəmitetteŋ 5 jьllьqtь 4 jьlda atqarьv turahьndaqь diriktifen bojomqa aşьra alьrbьđ.

5 jьllьqtьŋ esense jьlь Başqortostan jəmhyrejəte aldьnda bajtaq kyp bik zitdi həm məs'ylejətle burьstar kilterep baba.

Məđələn: beđ bьl jьlda Başqortostan sənəqət kambinatь teđəleşen aşьqtьrьrqa, kəsəjtergə tejeşbeđ, Bilaritesқej ƶav — zavьt tristen kiŋəjtergə ujlajbьđ, aqas—ximejə zavьttarь teđergə ujlajbьđ, xəđergə zavьttarđь rikanstrukseja eşen atqarьp betərergə bildələnək, urman sənəqəten kiŋəjtəsəkbeđ.

Bьl jьlda urman sənəqəten tərtipkə halьv kyđətelə. Juqhə bьl sənəqət il talabьna qaraqanda bik artta qalqan.

Başsavnarxuƶ esense jьldьŋ planьnda praduksejə eşləp sьqarьvđь taqьla kybəjtevđe, eşləp sьqarьv xaqьn arzanajtьvđь, praduksejənьŋ sьjfatьn jaqşьrtьvđь, jaŋь teđeleşkələ, xəđerge pritprejətejələrđeŋ təp kapitalьn jaŋartьvqala torlaq teđeleşen kiŋəjtevgə lə kapital tьqьvđь kiŋəjtevđe kyđətə. Juqha torlaq teđeleşe bьqa tiklem beđđə bik aqьrьn bara ine.

Ɵsense jьlda eşselərđeŋ də, tixnik xeđmətkərđərđeŋ də hanьn kybəjtergə, fabrik—zavьt məktəptərə seltəren kiŋəjtergə, jaŋь kadralar əđerlərgə həm şundaj başqa eştər atqarьrqa kərək bulasaq.

Şulaj itep esense jьl ilđeŋ xalq xuƶalьqьn yŧterev timpьn aşьqtьrьv həm betə Rəsəj Yđək Başqarmahьnьn Başqortostan xuƶalьqьn yŧterev turahьndaqь qararьn tulь bojomqa aşьrьv jaqьna qətqi hьnьlьş jahalьv jьlь bulьrqa tejeşle.

5 jьllьqtьŋ esense jьlьnda Başqortostanda gejalugejə idarahь teđev razvitka eştəren kesəjtergə, xramit, barit həm başqa jer aŧtь bajlьqtarь sьqarьvđь kybəjtergə, bigərək tə ikespьrtqa kitə torqandarьn sьqarьvđь alqa jebərergə kərək. Başqortostan kiləsəktə zaĥanitsaqa tavar sьqarьvđa bik đur urьn tota alasaq; xəđerđə lə Səvittər Sajuƶьnan sitkə sьqqan xramittьŋ 75% ь Başqortostandan kitə.

5 jьllьqtьŋ 3 nse jьlь Başqortostanda nifet sənəqəten qorьv məs'ələhen qətqi xəl itevđə lə alqa taban bik đur ber aðьm bulьrqa tejeşle. Bьl eşkə niged halьndь inde, Başqortostanda gejalugejə ətrətə eşləp, bьl eşkə ber nisə miljun hum aqsa ajьrьldь inde.

Bьna şundaj đur xuƶalьq—prajьzvudstьva pragramьn tormoşqa qujьv ilđeŋ betə xuƶalьq eştəreneŋ sьjfatьn iŋ qətqi jaqşьrtьvđь talap itə. Ɵlkə, jəmhyrejət həm sajuƶ s naqəteneŋ betə təp qələməttəre, məđələn eşləp sьqarьv xaqь arzanajьv, eşləp sьqarьv kesə kytərelev, praguldarđь betərev kevəktər tulь bojomqa aşьrьlьrqa tejeştər.

Beđ esense jьlda aldььbđđa şundaj đur pragram qojqas sənəqətebeđđəge hər ber eşse hər ber spisejəlis, hər xuƶalьq eşsehe hər ber partejəs həm kumsamol 5 jьllьqtьŋ ikense jьlьnьŋ pragramьn tultьrьp atqarьvđь yđenə burьs itep qujarqa hər berehe praduksejə sьqarьv turahьnda lə eşləp sьqarьv xaqьn arzanajtьv eşendə lə eş kenen tьqьđlatьvđa lə eşləp sьqarьv kesen kytərevđələ rьjal xeđmət xaqьn kytərev məs'ələhendə lə başqalarđa lə ydeneŋ kankrit burьsьn aŋlarqa həm şunь atqarьrqa tejeşle.

Jaŋь jьl başlanьvqa 15 ken qaldь ə ajьrьm pritprejətejələrđeŋ eşendə kəmselek həm eđəktər əđ tygel. Şul səbəple xəđer hər ber zavьt idarahь У.К. xitapnamahьnda partejənьŋ 16 nsь s'jьzь qararđarьnda əlkə partejə konfirinsejəheneŋ həm Başsavnarxuƶđьŋ dirikţiftərendə kyrhətelgən timp menən eşlərgə tejeşle. Beđ bьjьlqь pramfinplandь tultьrьp atqarhaq qьna esense jьldьŋ pragramьn da uŋьşlь atqara alьrbьđ.

Əgər beđ Başqortostan sənəqəteneŋ ytkən ajđarđaqь eştərenə jomqaq jahahaq—Ɵlkə sənəqəte praduksejə sьqarьvđa planь 103,8 pr. atqarqanlьqtь kyrəbeđ. Dəjəm eđtən qarqanda bьqa qəniqətlənep bulhala ajьrьm pritprejətejələrđə plan his qəniqətlənerlek atqarьlmanь. Məđələn Zinuvejef Nikyleskej, Blagaviʃşin hьra zavьttarь həm araqь zavьttarь yđ plandarьn bojomqa aşьrьvda artta qalalar. Bьlarqa bьl eđəktə betərev esen qətqi saralar kyrərgə kərək.

Dəjəm alqanda eşləp sьqarьv kesə 1928—29 nsь jьlqьnan 22,6% juqarьraq; ləkin qajhь ber ajьrьm pritperejətejələr (zinuvjef zavьtь, Estərletamaq həm Ɵfə kyn zavьttarь həm qajhь ber başqalar) bьl turala artta qalьp baralar.

Əgər araqь həm hьra sənəqəten iđəpkə almahaq tavar əđerləv xaqь dəjəm alqanda 8,7 pr. ə ul sənəqəttərđe lə iđəpkə alhaq—barь 2,72 pr. arzanajqan. Krasnausul zavьtь, „Yktəber Natiskahь“ tipagrafejəhe, tunlьq tire zavьtь həm başqalar eşləp sьqarьv xaqьn arzanajtьv zadanejahьn tultьra almanьlar, ə araqь zavьttarь menən Nikyleşkej, aqas—ximjə zavьtь həm krasnьj klyc, qaqьđ fabrigь, kirehense eşləp sьqarьv xaqьn qьjbatlandьrđьlar. Bьl xəldə narmal xəl tejep hanap bulmaj. Bьl turala bik anьq həm qətqi diriktiftər birəlgəjne, ular his ber ikelənep tormaj bojomqa aşьrьlqan bulьrqa tejeşle ine.

Bьna bьl məs'ələgə lə eşse sьjnьfьnьŋ diqqəte nьq ьlьqtьrьlьrqa, bьl turala aşьqьs hьnьlьş jaqalьrqa tejeşle.

Ɵđəktərđe betərev həm qarşь pramfinplandar ojoştorov esen urьndarqa diriktiftər, kyrgəđmələr aşьqьs kyrhətmələr birelde, spisejəlistərđeŋ qatьşь menən maxsus brigadalar jebərelde. Hər ber tsixtaqь, hər ber stanuktaqь eđək jənteklep tikşerelergə həm betərelergə tejeşle. Bьl turala əlkə urgьndarь jetəkselekte kesəjtergə, prajьzvudstevaqa jebərelgən hər ber eşse, hər ber zavьt idarahь həm jəməqət ojoşmahь eđəktərđe betərev esen betə kestərđe mabilizavat itevđe yđenə burьs itep alьrqa, sənəqət esendəge rissurьstarđь bik jənteklep mabilizavat itergə, qorolmalarđьŋ kesenən ratsejanal fajđalanьrqa, maşinalarđь tulь nagruzkь menən eşlətergə, atxut həm braktarđь məmkin tiklem kəmetergə tьrьşьrqa praduksejəneŋ sьjfatьna kantrylde kesəjtergə tejeşle.

Juqaltьvđarqa qarşь kərəş ajlьqьnьŋ həđəmtələren aşьqьs barlap şьqьrqa həm jaqьv matirejaldarьn totovđьŋ totqan urьnьn kəmetev saralarьn kyrergə kərək. Qьđqasa ajtkəndə hər ber stanuk, tsix həm zavьttьŋ betə eşen qarap sьqьp, kyrelgən betə kəmselektərđe betərev, teđətev, eştə jaqşьrtьv saralarьn kyrergə, şulaj itep hər berhe biş jьllьqtьŋ esense jьlьnьŋ eş pragramьn atqara başlarqa əđer bulьp torov kərək.

Bьl pragram jəməqətselek tarafьnan bik jənteklep tikşerelep—yđləşterelergə, hər ber eşseneŋ diqqəte qarşь pramfinplan teđevgə ьlьqtьrьrqa tejeşle.

Bajtaq pritprijətejəl rđə sat sejalizem jarьşь bik jomşaq qujьlqan. Eşse sьjnьfьnьŋ intuzejəzmahьn jetərlek fajđalanьlmaj, ul tejeşle edgə halьnmaqan. Şul səbəple eşse sьnьfьnьŋ Satsejalizem jarьşь, udarsьlьq rəveşendə bulqan aktiflьqьnan eđəktərđe betərev esen tulь fajdalanьv həm jarьş menən udarsьlьqtьŋ ьsьnlap bojomqa aşьrьvьna kantryl həm ucuttь kesəjtev kərək.

Bajtaq pritprijətejələrđə prajьzvьdьsteva keŋəşmələre tejeşlə dərəzələ eşləməjđər. Bьlarđь tejeşle dərəzələ jənlənderev ularđь 5 jьllьqtь—4 jьlda atqarьv esen kərəkle burьstarьь bojomqa aşьrьvqa ьsьn bulьşlьq kyrhətevse keŋəşmələrgə əjlənderergə kərək.

5 jьllьqtьŋ ikense jьlьnda sənəqətkə kapital tьqьv planь bik đur itep bildələgən bulmahala unьŋ da tultьrьp atqarьlmav qurqьnьsь bar. Bьl xəl his narmal tygel: jaŋь zavьttar teđevgə, iđkələren jaqşьrtьvqa həm başqa teđeleşkə kapital tьqьvqa bildələngən summalarđьŋ hər ber tinenə tulь, iffiketle həm vaqьtьnda fajđalanьrqa kərək. Şul vaqьtta qьna ular aldə torqan prajьzvьdьsteva plandarьn tultьrьp bojomqa aşьrьvqa məmkinlek birerđər.

Beđđə kadralar məs'ələhe bik zitdi tora. Başsavnarxuƶ bьjьl fabrik—zavьt məktəptərendəge uqьvsьlarđьŋ hanьn zitdi rəveştə kybəjtəsək. Uqьv sizunь kilep jette. Ləkin urьndarqa diriktiftər vaqьtьnda birəlevgə qaramađtan, bьl eş bik aqьrьn barə. Eşkə bьlaj qarav jaramaj, bьl eđəktə lə betərergə, kadralar əđerləv məs'ələhenə iŋ zitdi diqqət itergə kərək.

16 nsь s'jьzdьŋ qararđarь həm Yđək Kəmitətteŋ xitapnamahь menən hər eşse nьq tanьştьrьlьrqa, hər ber eşse, tsix, zavьt idarahьnьn eşe 5 jьllьqtь—4 jьlda bojomqa aşьrьv timpьna movafiq qujьlьrqa tejeşle.

Beđđeŋ tulь bojomqa aşьrьrqa tejeşle luƶьngabьđ həm burьsьbьđ: „Partejanьŋ betə kesə, eşselər sьjnьfьnьn betə kesə pramfinplandь bojomqa aşьrьvqa həm 5 jьllьqtьŋ esense jьlьnьŋ pragramьn tultьrьp atqarьvđь tə'min itevgə!“

Q. Jəhudin.

Eşse krəŧtejən intuzejazmь—5 jьllьqtь tə'min itəsək.

HYRƏTTƏ: məqərif eşselərə safxuƶqa igen jьjьştьrьv esen əməgə sьqqandar.

كۇذگۇ سەسو پلانى
تولتىرىلمانى

ساتسىيالىزم سيكتىرى ياعنى حوژالىقتارى
قاراعاندا بيك كوپ ئارتتا قالىپ بارا.

(سىنتەبردىك بىرىنچى بىش كونلوك مەعلومات)

كانتونلار	كالحوز بو. مىنەن سەسلگەن گيكتار	تاپشىرلغان كولەمنەن %	ئابرىم حوژالىقتار بو. مىنەن سەسلگەن گيكتار	تاپشىرلغان كولەمنەن %
ئارعاياش	127	1,0	628	7,0
بەلەبەي	18158	24,8	100122	49,8
بورى	24170	33,1	170762	77,6
يىلايىر	7818	48,7	5348	76,4
مەسعود	14797	29,5	14419	31,5
ئستەرلى	4953	13,1	34419	18,5
ت. قانى	200	2,8	345	5,7
ئوفو	13705	24,4	43121	34,7
سافحوزدار	1199		—	—
بوتە باشقورتوستاندا:	83428	25,4	369012	52,9

Qarьşьlav planь əsən

„Dinamo“ zavьtьnda tybəndəge məs'ələlərgə qarata dəjəm zavьt kənfirinsejəhe udqarьldь:

1. VKP(b) yđək kəmitəteneŋ mərəzəqəte;
2. Qarşь alьv planь turahьnda fiker alьşьv.

Kənfirnsejə - dilgattarьnьŋ aktif qatьşlьqtarь menən ytte.

Hyrəttə: VSNX prizidejyme aqzahь ip. Talakanseftьŋ kənfirinsejələ jahaqan sьqьşь kyrhətelə.

Garnьs sвurь.

Jьjnav planь nej вarь 10 pr. qaqьna ytəlgən.

Sintəвer planьn ytəvđə Arqajaş qojroqta hejrələ.

Başqortostanda betə jьllьq plan bujьnsa 600,000 sintnir garnьs sburь jьjnalьrqa tejeş ine. Ləkin bьl plandь kyrhətelgən vaqьtьnda ytəv eşendə đur eđəkləktər barlьq hiđelə. Avqьs planь 98 pr. qa qьna ytəlgən. Sintəbərđeŋ berense dikadahьnda (un ken esendə) 26 meŋ sintnir jьjnalьrqa tejeş bulьp, ul nej barь 18 sintnir qьna jьjnalqan.

Urьndarđa jьjnalqan garnьs sburь tejeşle urьnьna tapşьrьlmaj. 20 meŋ sintnirqa jaqьn jьjьlqan garnьs sburь tirmənđərđeŋ yđ sklattarьnda jata.

Garnьs sburьn vaqьtьnda jьjnap betəv yđək burьstarđan hanalьrqa tejeş bulhala, urьndarđa bьl məs'ələgə betənləj nasar qarajđar, xatta jьjnalqan garnьs sburđarьn yđ rasxuttrьna totov kevek jenəjət eşləvđərgə barьp jetələr. Garnьs sburьn, tejeşle urьndarqa jetkerelməven, tartьv kestərəneŋ juqlьqьna hьltap, apparatunistarsa javap bi ep jatьvsь ojoşmalarđa juq tygel.

Arqajaş k—nь qojroqta.

Sintəber planь 26,1 pr. qa ytəlde. Arqajaş kantunь yđenə təşkən sintəber zadanejahьn nej barь 1,6 pr. qa qьna ytəgən. Ə, Ɵfə kantunь ihə 53pr. qa jetkergən, garnьs sburь jьjьv planьn ytəvđə Ɵfə kantunь iŋ aldə, Arqajaş kantunь iŋ artta bara.

Jьlajьr kantunь sintəber zadanejahьn 13,4 pr. qa Bərə 15,5 pr. qa, Stərlə 16,2 pr. qa ə, Bələbəj 38 pr qa qьna ytəgən.

Ɵfə Bələbəj kantundarьnan başqalarь garnьs jьjnav zadanejahьn ytəvđə qojroqta hejrələlər.

Xlipsajuz jaqlaj.

Bьl vazifanь ytəv xlipsajuz əđtəndə bulhala qajhь kantundьŋ nindəj tirməndərendə garnьs sburь jьjьlmaj jatьvь həm qajhь tirməndər jьjьpta yđ fajđalarь esen totovđarь turahьnda ber tərlələ məqlymət birə almajđar. Garnьs sburь jьjьv eşendə halqьnlьq kyrhətevselərgə sara kytev, eşkə barmaq aşaqьna qaravsьlarđь eđləp tabьv saralarь kyrelməj. Tik, dyrt keşene kamandirufkaqa jebərgənđərđə şunьŋ menən mađajьp—maqtanьp tik ultьralar. Ə, yđđərə eđtəl artьnan plan ytəlməj, jьjьlqan igəndə taratalar“ tip zarlanqan hьmaq qьna halqьnlьq kyrhətep tik jatalar.

Xlipsajuzđьŋ 1359 tirməne bulьp, ular betəhelə eşləjđər.

Jьllьq garnьs sburь jьjьnav planь nej barь 10 pr. qa qьna ytəlgən.

Qabatlap əjtəbeđ, garnьs sburь jьjьlьpta—unь taratьv, jьjьlqandь stansalarqa kiltərməj jatqьrьv kevek jenəjətle kyrneştərgə qarşь qatь kərəş asьp, eşkə javap bđ qaravsьlarđь xəkəmgə tartьrьrqa kərək.

Xlipsajuz qajhь tirməndərđə garnьs jьjьv həm başqa eştər nasar bara unь tikşerep dərəđ xisabьn alьrqa, həm ularđь begengə horavđarqa javap birerlek itep qujarqa tejeş.

M. A—ZAQЬF.

Hyrəttə: „Kamparteje isemlegenə tavьş biregeđ!“ tip jađьlqan plakat menən agit aftamabil. Girmanejələ.

Safxuz—kalxuzdarqa jarđamqa.

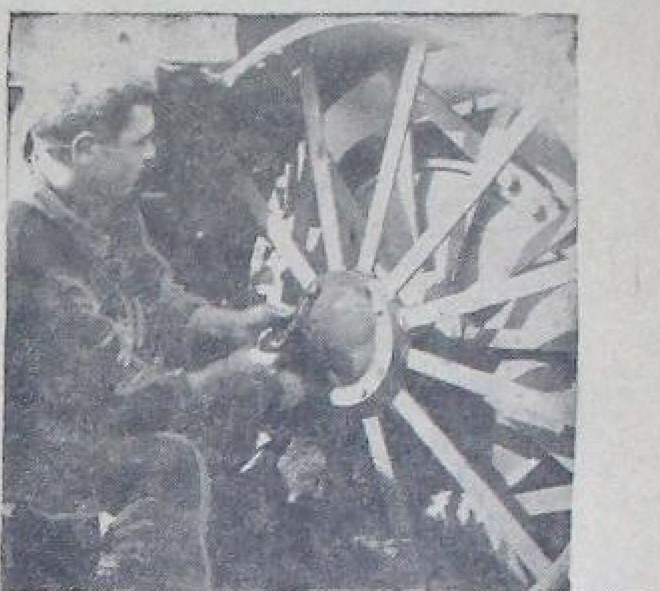

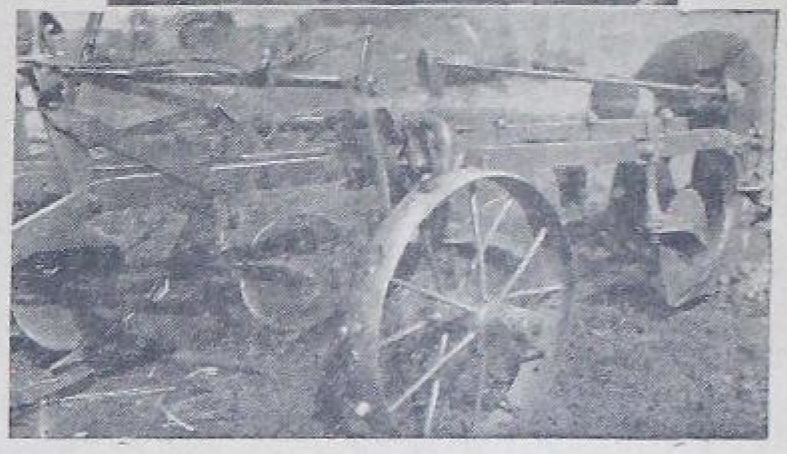

HYRƏTTƏ: „Vazrazdinejə“ safxuƶьndaqь traktьr teđətev mastrьkujьnda maşina—traktьr stansьhь traktьrđarьna rimunt jahala. Tybəndə—rimunttan sьqqan traktьr hьbanь.

Transpьrtta partejə jetəkselegen bojomqa aşьrьv turahьnda

VKP(в) yđək kəmitəte qararь.

MƏSKƏV, 13.VKP(b) Yđək Kəmitəteneŋ transpьrtta partejə jetəkselegen bojomqa aşьrьv turahьnda 1930 nsь jьl 11 nse sintəberđə sьqarьlqan qararьnda bьlaj tejelə:

— Ukruktarđь betərev həm transprtta partejə jetəkselegen kesəjtev kərəklegə menən bəjləneştə transpьrtta partejə ojoşmalarьnьŋ tybəndəge teđələşən qujьrqa:

1. Juldarđaqь xuƶalьq həm prafsajuz ojoşmalarьna partejə jetəkselege tybəndəgelər tarafьnan bojomqa aşьrьla: Yđ tirrityrejələrendə juldar diriksejəhe həm jul prafsajuz ojoşmalarь bulqan milli kampartejələrđeŋ Yđək Kəmitəttərə, əlkə həm kraj kəmitəttərə tarafьnan VKP(b) Yđək Kəmitəteneŋ transpьrtqa jetəkselək itev turahьndaqь diriktifьn ytəvgə bəjləneşle məs'ələlər bujьnsa sьqarqan yđ qararđarьn, bildələ julqa jetəkslek itevse baş partejə kəmitəte, bьl jul nindəj aftanmejəle jəmhyrejət, əlkə həm kraj tirrityrejəhenən ytkən bulha, şularđaqь milli kampartejələrđeŋ Yđək Kəmittərenə, əlkə həm kraj kəmitəttərenə, belderə; bьl hunqьlar ul diriktiftarđьŋ yđ tirrity rejələrendə bojomqa aşьrьvđarьn tə'min itələr.

2 Iksplatatsejə rajunь esendəge xuƶalьq həm prafsajuz ojoşmalarьna partejə jetəkselege bьl iksplatatsejə rajunьnьŋ idarahь həm rajun prafsajuz ojoşmahь nindəj kraj jəki qala tirrityrejəhendə bulha, şul kraj jəki qala partejə kəmitəttərə tarafьnan bojomqa aşьrьla. Iksplatatsejə rajundaqь xuƶalьq həm prafsajuz ojoşmalarьna jetəkselek itev məs'ələlərə bujьnsa sьqarьlqan yđ qarardarьn baş rajkum, iksplatatsejə rajunьnьn ajьrьm stansalarь həm ucaskalarь qajhь qala jəki rajun tirrityrejəhendə bulhalar, şul qala kəmitəttərenə həm rajkumdarqa belderə; bьl hunqьlar tejeşle transpьrt jəcejkələrə həm partejə urgьnь bulmaqan ucrizdinejələrđəge fraksejələr aşьrь bьl qararđarđьŋ ytəlevđəren tə'min itələr, transpьrttaqь eşteŋ xələnə tulь məs'ylejətle bulalar həm yđ rajundarьndaqь transpьrt partejə ojoşmahьna jetəkselek itələr.

3. Baş partejə ojoşmahь menən baş bulmaqan partejə ojoşmahь arahьndaqь spurlь məs'ələlər juqarь torqan partejə ojoşmahь tarafьnan xəl itelələr. Qala həm rajun kəmitəttərə arahьndaqь spurlь məs'ələlər kraj kəmitəte jəki milli kampartejəneŋ Yđək Kəmitəte tarafьnan, ə əlkə kəmitəttərə arahьndaqь spurlь məs'ələlər VKP(b) Yđək Kəmitətə tarafьnan xəl itelələr. Spurlь məs'ələlər juqarь torqan partejə ojoşmahь tarafьnan qatqej rəveştə xəl itelgəngə tiklem baş partejə ojşmahьnьŋ qararđarь ytəlergə tejeşle.

4. Rajundaqь partejə kadьrđarьn hajlap qujьv həm bildələv baş rajkumdar həm qala kəmitəttərə tarafьnan eşlənə. Bytən rajundarđa eşləgən eşselərđə (kammunistarđь) urьnqa bildələv həm urьnьnan kyserev eşə tejeşle baş rajkum, jəki qala kəmitəte menən kileşep eşlənə.

5. Baş patrejə ojoşmalarьnьŋ aldьna tərtiple rəveşte transpьrt keŋəşmələren ytkərev məzbyrejəten qujьrqa.

6. Paravuz həm vagun teđətev zavьttarьnda partejə ojoşmalarьnьn teđələşe. fabrik—zavьt pritprejətejələrendə nisek bulha, şul rəveşsə qaldьrьla (partejə kəmitəttərə, dəjəm zavьt jəcejkələrə həm başqalar). Bьlardaqь partejə ojoşmalarь tejeşle qala kəmitəttərenə jəki rajkumqa bujhьnalar.

7. Eşse həm xeđmətkərđərđeŋ hanь 200 đən kəm bulmaqan, şul uq vaqьtta partejə aqzalarьnьŋ həm kandidattarьnьŋ hanь 400 đən kəm bulmaqan đur xuƶalьq əhəmejətendəge erə ьstansalarđa, zavьt—partejə kəmitəttərə xoquqtarь menən, tejeşle rajun jəki qala partejə kəmitətenə bujhondorolop, stansa partejə kəmitəttərə ojoştorolalar. Stansa partejə kəmitəte tarafьnan berləşterelə torqan jəcejkələr prajьzvьdьstva prinsipendə teđələlər (rimunt jəcejkahe, pujьz həm paravьz brigadalarь, stansa eşselərə həm bytən jəcejkələr) həm ustaflь jəcejkələr xoquqtarь menən eşləjđər.

NEJU—REK, 10. Skuba qalahьnьa xalq urlavđa qəjeplənən ike nigьrđь aŧьp ylterđe.

Direjen qalahьnda şulaj uq palitsejskəjđə ylterevđə şik totolqan ike nigьr aŧьp ylterelđelər.

PARIZ, 10 "Hindəkaxits" agintstevahьnьŋ Şanxajđaqь xəbərsehe qьđьl qəskərđərđeŋ Şaşi qalahьn alqanlьqtarьn xəbər itə. Bьl qala Janseze jьlqahь bujьnda, xubəj əlkəheneŋ ken jaqьnda urьnlaşqan. Şulaj uq Janseze jьlqahьnьŋ juqarьь ber nisə qala qьđьldar tarafьnan alьnqan.

Sьjnfi doşmandardьŋ MATUR ƏĐƏBEJƏTTƏGE AGINTTARЬ

(„ÇIDEGƏN" HƏM UNЬŊ AQZALARЬ TURAHЬNDA).

Linin partejəheneŋ dereђ jetəkselegendə betə frunt bujьnsa alьp barьlqan satsejalizem həzyme beđđeŋ sьjnfi doşmandarьbьđđьŋ qotoronqan aktif qarşьlьqtarьn tьvđьra. Ular hər ber frunttaqь—hər ber ucaskalaqь satsejalizem həzymenə qarşь yđđərenəŋ kestəren tuplajđar. Ular beđđeŋ satsejalizem həzymebeđgə qarşь asьq həm jəşeren rəveştə ataka alьp baralar həm ul həzymde jemerergə ađaplanalar. Sьjnfi doşmanqa bьl eşendə jarđamqa ulardьŋ maskahьđ həm maskalь aginttarь, tьşqь duђtarь, beđđeŋ partejəbeđ esendə ələgə tiklem jeđđəren jəşerep jərəgənən uŋ həm „hul" appartunistar jarđam itələr.

Matur ədəbejət fruntь la ju qarşla həjləngənderđənsittəqalmaj. Matur ədəbejət ucaskahьnda alьp barьlqan satsejalizem həzymenə qarşla sьjnfi doşmandarьbьđđьŋ ədəbejət əlkəhendəge jaqsьlarь, aginttarь yđđərenəŋ kuntьr frunttarьn teđejđər. Şunьŋ menən ular matur ədəbejətte pralitarejat rivəlytsejəhe həm satsejalizem teđeləşə tarafьnan qujьlqan burьstarqa xeđmət ittermoђkə, idejəlugejə fruntьnda kesle qoral bulqan ədəbejətte yđ quldarьna alьrqa həm burzьvazejə—„yđ xuzalarь" fajđahьna xedmət itterergə matəşalar.

Şuqa kyrələ, ular ədəbejətte eşsən massaqa jaqьn kilterevgə unь saf pralitarejat sьjnfьnьqь itergə, pralitarejat esenən, eşsəndər arahьnan ədəbejət fruntьna jaŋь jəş kadьrđar əđerləvgə, tuqandarьnьŋ yђeşenə betə kestərə menən uŋajhьđlajđar.

Bьl beđđeŋ ədəbejəttəge doşmandarьbьđđьŋ təp burьstarь.

Pralitarejat jađьvsьlarь japmahьna bərkəngən həm BƟRKƏNDERELGƏN fabrikant, mulla malajđarь, aq qasaq həm dinejə nazaratь jьrsьlarьnan qibərət jəşeren ojoşma bulqan „Çidegənden" də yđ aldьna qujqan maqsatь ana şul. „Çidegənselər" deŋ eşləgən eştərə lə ana şul burьstardь ytəvgə jynəltelgəndər.

Avьldaqь kulaktar yđđərenə ylem kiltergən satsejalizem həzymenə qarşь kərəştərendə kalxuzdarđь jandьralar, ulardьŋ qoral maşinalarьn vatalar. Aktif batrak, jarlьlarđь, kalxuzsьlarđь məjəştən torop ylterələr. Beđđeŋ hər ber jəteşhedlegebeđđən oqşaşь kyreiməgən spikylətsejə jahəp eşsən massanь butarqa ađaplanalar. Sənəqəttəge beđđeŋ doşmandarь bьđ satsejalizem sənəqətenə mənđər, miljundar menən zarar kilterep, iqtьsadi kuntьr rivəlytsejə qoralar. Şunьŋ menən satsejalizem teđeləşən jemerergə matəşalar. Ulardьn „pralitarejat jađьvsьlarь" bər konsegenə tərəngən agintta rь—şular esenən „Çildegənselər" đə matur ədəbejət fruntьnda yđ fikerđəştərənəŋ, yđ duђtarьnьŋ—yđ xuzalarьnьŋ ana şul uq eştəren alьp baralar. Bьna şulaj itep, betə frunt bujьnsa alьp barьlqan satsejalizem həzymenə qarşь beđđeŋ sьjnfi doşmandarьbьđđьŋ berləşkən frunttarь xasil bula.

„Çidegen" kemdərđən tora?.

Beđ „Çidegən" yđ aldьna qujqan burьstarь həm maqsatь turahьnda juqarьla əjttek. Xəđer unьŋ kemdərđən torovona tuqьralabьđ. His şikheđ pralitarejat soronda təđelgən hər ber jəşeren ojoşma, pralitarejat diktaturahьnьŋ qanun həm prinseptərenə qarşь jynəltelgən bula. Ul jəşeren ojoşmalarđa torovsьlar yđđərelə pralitarejat rivəlytsejəhe həm unьŋ diktaturahьna kileşel məђlek doşman bulalar. „Çidegən" də iđən aђtьnda teđelgən, yđ eşen iđən aђtьnan jərətkən ojoşma. Şuqa kyrələ, unьŋ safьnda Qutuj, Cənəkəj, Səifi Qudaş, (I) Oj. Miniski, S. Agiştardьŋ bulьvdarь ber kemdelə aptьravqa qaldьrmaj. Sənki ulardьŋ barьhьla yđđərenəŋ satsejal sьqьştarь menən pralitarejat jəki pralitarejattьŋ tajanьsь bulqan jarlьlar arahьnan tygel, bəlkem pralitarejatqa həm eşsəndorgə sit—doşman sьjnьftan sьqqan keşelər. Ulardьŋ barьhьla yđđərenəŋ ytkəndəgelere həm sьjnьftarь esen də pralitarejatqa, eşsəndərgə kileşməђlek yslelər. Məђələn Qutuj — Samaranьŋ dur fabrikant malajь, Cənəkəj —ələ kyptən tygel gənə dine-

(I)—Səjfi Qudaş „Çidegənse" sьşlek esendə, qulьsьđđa bulqan məqlymattərgə qaraqanda, serđen ser partejale keşe. Ul „Çidegən" deŋ ojoştorov jьjьlьşьnda qatnaşqan. Unьŋ jəşəven selgən. Şuqa kyrələ, xəđer Cənəkəj kevek şarlatan—əfiristərđeŋ" Qodaş Cidegən də aktif sulmanь" tejevđərə, jəki Qudaştardьŋ „Cidegənde" ser naməlь eşləməgən tak "səбя ojoşma itepkenə kyrhətergə tьrьşьvđarь ser tinlek tə əhəmejətkə ejə tygel. Sənki sьlar ser tərlə lə aqlanьvqa xeđmət itə almajdar. Kirehensə, Səjfi yđ qaraşь (ustzdinejəhə) menən „Çidegənse" sulmaqan ikən, ul partejəneŋ yđenə sulqan ьşanьsьn sьsьraqqa halьp tapamanьqa, sulьp jatqan vaqiqalarđan signal sirergə tejeş həm surьslь ine.

jə nazaratь menən yđənəŋ şiqьrđarьn bastьrьvqa dugьvьr tədəp, din əhelderenən fatixa jullap jərəgən keşe. Səjfi Qodaş Zьja Kamaliđьŋ irkə kejəve, 1918—19 nsь jьldarđa Seberđeŋ qəđerhed „qunaqь". Raskulacьvajt itelgən aqajenəlerenəŋ tyləvhed advakatь, Oj. Mineski Əsterxan it savđagarьnьŋ „berđən ber qəđerle" balahь, yđənəŋ əђərđəre aşa burzьva idialugejəhen taratьvsь. S. Agiş mulla malaj.

Tik şul tikleme bar: Bьl keşelər bətəhelə tьştan qьđьl kyrenergə tьrьştьlar. Kərək urьnda „eşsəndər əşe esen qorban bulьrqa" ant ittelər. Tərlikə jaratqan tyrələr aldьnda şьlaqajđarьn aqьđa—aqьđa tərlikə jalanьlar. Şunьŋ arqahьnda" pralitarejat jađьvsьlarь «markahьn maŋlajđarьna jeləmləp jərənələr. Xatta Qutuj tatar pralitarejat jađьvsьlar asatsiatsejahьnьŋ ataqlь jetəkselərerənən berehe buldь. Rictər həjləne. Safa Borhandьŋ mərseмət—şəfqətə menən parteja urgьnь „Qьđьl tatarьstan" həm başqa gəzit—zurnaldarđa pralitarejat ədəbejətenə bulqan tənqit dilbegəhen yđ qulьna aldь.

Səjfi Qudaş BAPP pravlinejəheneŋ əđləkheđ aqzahь bulьp kildə. BAPP urgьnь „yktəber" đeŋ ridaktьrь, Səqit Agiş ridkalligejəheneŋ aqzahь buldь. Jetəkselər jəđəndə ular yđđərenəŋ jaqlavsьlarьn taptь. Cənəkəj səvit jađьsьlarь ojoşmahьnьŋ aqzahь bulьp kildə. Miniski ihə TAPP aqzahь bulqanь xəlendə, S. Agiş menən berlektə „Marksis tənqitse" F. Məsəqittərđeŋ maqtavđarьna, ireşte. Bьlqьnala tygel Səjfi Qudaş qьrьq tərlə japma jabьp Linin partejəhe safьnda torop kildə.

Xəjər bьl tygel! sənki pralitarejat diktaturahь soronda jalqan bitlek aђtьna ьsьn jəđđəren jəşerev estən torop jemərev eştəren alьp barьv sьjnfi doşmandarьbьđđьŋ iŋ maqtavlь mitьđtar.

„Çidegənselər" maqsattarьna ireşev julьnđa

Yđ pragrammalarьn tormoşqa ytkərev julьnda «Çidegənselər» ikə jьl esendə jarajhь uq eştər eşləp taşlanьlar.

Berənsenən „ьsьnlapta ulardьŋ barьhь bulmaha la kyp kenə lərə pralitarejat matur ədəbejəte menən jetəkselek itevđə yđ quldarьna əlekter- đələr. Pralitarьjat jađьvsьlar-asatsejatsejahьna partejə tarafьnan qujьlqan jetəkselərđeŋ đur ьşanьstarьn qađanьrqa mьvafiq buldьlar Qutuj |„Qьđьl tatarьstan" həm başqa gəzit—zurnaldar bitendə yđ keşeləren maqtanь. Pralitarejat arahьnan sьqqan jəş kestərgə qarata yiterev səjəsəte qullandь. Uqa Qazandanda Safa Borhan Oj.Miniskiđər jarđam ittelər. Ikensenən, ular „Çidegən„ tə'đirən jəştər arhьnda taratьv esendə alьp barđьlar. Hunqь kəndərđə Qazan jəş jađьvsьlarь arahьnda ber—berđərenən kyrenməgən xeđmattərə esen maqtavđar, Fatix Kərim kevek jəş mulla malajđarьnьŋ TAPP jetəkselərenə Fəxə rəveştə jalaqajlanьvđarь tamьr jəjđe. (Jaqьlif zurnalь F. Kərimdeŋ „Gərmun" tigən şiqьrь h.b).

Xatta bьl joqoşlo avьrьvđan „jəş marksis tənqitse" isemen dəqvə itep jərəgən F. Məsəbit tə iђən qalmanь. Ulda jəmhyrejəttən jemhyrejətkə gastryl jahap matur ədəbejəttərgə gigiunmejə jəben „çidegənselər„ đən: Səqit, Agiş Minski həm ulardьŋ uŋ qanattarь bulqan jəş məqzym Fətix Kərimeftər qulьna tottorop jərənə həm başqalar.

Şunьŋ menən bergə yk „Çidegənselər" həm ulardьŋ duђtarь matur ədəbejəttəge ьsьn pralitarejat jađьvsьlarь bulqan M. Qcimьf, Şaxtyr—Sənəklə, S.Battaldarqa qarşь kampanejə alьp barđьlar.

Ɵfə çidegənselərə lə Qazandan arttьrьp jebərməhələr artta qalmanьlar. Iŋ başlap ular pralitarejat həm eşsən massa esenən jəş ədəbi kadьrđar jetəşterev esen jemerđələr. BAPЬ jəş ədəbi kadьrđar jtəştərevđə yđənəŋ təp burьsь itep qujarqa tejeş bulhala bьl eştər „Çidegənsələr" tə,đirenə teştə. Çidegənsələr bьl məs'ələlə umarta vatьvsь ajuđan da nьqьraq oђtalap kyrhəttələr. Ytkən jьl eşse jəştərđeŋ ədəbi tynərəktəren teđəp şunda eş alьp barьv urьnьna stanuktaqь eşse jəştər esen Vuz həm urta məktəptərđə uqьvsьlar menən qatnaş tynərəktər teđelde.

Bьl yđe nətizələ, jəştərđeŋ betə ədəbi uqьvđarьn, eşse jəştərđən jaŋь kadьrđar əđerləv esen selpərəmə kilterep jemerđə

Kytərelep kilgən jəş jađьvsьlarđьŋ məktəp—bişəktərə bulьrqa, matur ədəbejəttə partejənən giniral hьđьqьn ytkərev esen kerəsevdə kesle qoral xedməten ytərgə tejeş bulqan „Yktəber" başьna Səjfi Qudaş ultьrьp aldь la bik oђtalьq bik neskelek həm padxalimlьq menen jəş jađьvsьlarđь sitky tibere başlanь. [illegible] pratsьsьn [illegible] ədəbi xedmattəren [illegible] [illegible] begenge kenge ber jaqtan menen də javap birə almaqan „bajet" həm [illegible], Səqit Agiştardьŋ sьjnьfhьđ sьqarđьlь („sьjnьf kiŋə", „javaplь əsse" h.b) zurnalьn [illegible] „yktəber" zurnalьnьŋ handarьn yđ quldarьna alьp [illegible] lər [illegible] zurnal [illegible] virxsəqalar—idarə aqzalarьnьŋ billytinenə [illegible] kyrələr. „yktəber" də Səjfi [illegible] Səjfi [illegible] şələrđən [illegible] rajondan [illegible].

„yktəber" ridkalligejəhe [illegible] „Çidegənselər" [illegible] selo [illegible] dur [illegible] menən [illegible] ədəbi [illegible] kyp [illegible] şul [illegible] qaldьrdь.

Xəjer, çidegənse Səjfiđərđeŋ vazifalarь [illegible] „Çidegən" də [illegible] merev bula. [illegible] „yktəber" də [illegible] rev, [illegible] ədəbejəten [illegible] tejh [illegible] maqsattarьna [illegible].

Bəđ pralitarejat ədəbejəten də [illegible] sejalar [illegible] tev [illegible] fajđalь [illegible] sultanь [illegible] telə [illegible] nьna [illegible].

Jaŋ [illegible] ular [illegible] lekt [illegible] degə [illegible] maj [illegible] saq [illegible] mat [illegible] vekt [illegible] ren [illegible] lə, arab [illegible] ləvg [illegible] prag [illegible] urьı [illegible] quld [illegible] tən [illegible] burь [illegible] kildelər.

JEPTEŊ OSO KEM QULЬNDA.

„Çidegənselər" turahьnda gəzittərđə jađьqan bik kyp iptəştər betə ubalьqtь [illegible] Qutujьfqa qьna [illegible]. Sul uq vaqьtta başqa „Çidegənselərđe" [illegible] qaldьralar. „Çidegənde" Qutuj ojoşmahь [illegible] kyrhətergə ađaplanalar. [illegible] Qasimaf ihe betə ubalьqtь Naqi Isənbətto (2) kyrə. „Çidegənde"— [illegible] Bьnь [illegible] menən [illegible] „Ukrajnanь azat itev sajuzь", „Turansьlar" taqь [illegible] rivəlytsejəhe [illegible] burzьva sьjnьfьnьŋ pralitarejat diktaturahьna qarşь jynəltelgən ber ojoşma. Qutuj, Səjfi Qudaş həm başqalar, „Çidegən" də [illegible].

Bьnda jepteŋ oso burzьva sьjnьfь qulьnda. „Çidegənselər" [illegible] burzьva [illegible].

[illegible] pralitarejat [illegible]

UĐEBEĐĐEŊ QONAHLARЬBЬĐ TURAHЬNDA.

[illegible] Şuqa kyrələ, iđən aђtьna teşep pralitarejat [illegible] ədəbi [illegible] pralitarejat matur ədəbejəte [illegible] qaplap bula almajbьđ.

Beđđeŋ gonahьbьđ (TAPP tьŋ) şulaj uq matur ədəbejəttə [illegible] pralitarejat [illegible]

(2) Xəlaykь. Çidegənselər Naqi [illegible] B.B.

tarejat jəməqətselegə kantrylen buldьrmavđa.

Ьsnlapta, Qutujđь TAPP pravlinejəhe aqza itep kytərevđə, uqa ədəbejət, sənəqət əlkəhendə məs'ylejətle eştər tapşьrьvđa TAPP qəjephed meni?

Səjfi Qudaş menən S. Agiştь „yktəber" ridkəlligejəhenə keretevđə, ulardь partejəle bulьrqa tejeş bulqan zurnaldьŋ başьna qujьvđa BAPP qəjephed meni? Əlbittə qəjeple! e, qajoqьqa qarşь kyp iptəştar bьl urьnda avьđđarьna jeđelə jəşerep ytələr.

Yđđərenə birgən ьşanьstь burzьva mənfəqətenə hatqan, pralitarejat diktaturahьnьŋ ubal doşmandarь menən ber rətkə baђqan „Çidegənselərđə" kiђken xəkəm itev menən, beđ BAPP tarafьnan jebərelgəndər səjəsi xatalarđь la şəfqəthed xəkəm aђtьna alьrqa, tatar, başqort pralitarejat jađьvsьlarьn ədəbejəttəge sьjnfi doşmandarqa, ularqa nisbətən yđ tarafьbьđđan jebərelgən xatalarqa qarşь həm ədəbejəttə partejə jetəkselegen taqьla keşəjtev, matur ədəbejətte satsejalizem teđeləşenəŋ kankrit burьstarьna his kisəkməђtən xedmət itev esen mabilizavajt itergə tejeşbeđ.

HUŊQЬ HUB.

„Çidegənselər" đeŋ jađmьşьla pralitarejat diktaturahьna satsejalizem teđeləşenə qarşь ajaqlanqan betə burzьva ojoşmalarьnьŋ jađmьşь menən ber yk tәble. Ike jьl bujьna jaŋь pьqьp yђep kilgən tatar, başqort pralitarejat ədəbejəte tamьrьna balta sabьp kilevsə „asьl qoştar" ajaqtarьnan elektelər. Unьŋ şulaj bulmaj xələ juq ine.

Sənki kəndən kən pьqьp barqan pralitarejat diktaturahь şarttarьnda, miljundarđьŋ, jəđ miljundarđьŋ kykerək kestərenə jer tarixь kyrməgən satsejalizem jəməqəjəten donjala kyrelməgən tiđlek menən teđevsə səvittər ilendə sьjnьfi doşmandarđьŋ jerlektərə kəndən kəngə betə qьђьla bara.

Xəđer beđđeŋ təp burьsь, kiŋ qatlam eşsən massaqa, „Çidegənselər" đeŋ ьsьn jeđđəren asьp kyrhətev, pralitarejat jađьvsьlarь saftarьn „Çidegənselər" həm şularqa oqşaş bəndələrđən tađartьv həm pralitarejat jađьvsьlarь ojoşmahьn yđ aldьna rivəlytsejə tarafьnan qujьlqan bəjek burьstarđь kəmselekhed rəveştə yterlek itep bajavьj xəlgə qujьv bulьrqa tejeş.

B. BAJAN. ƟFƏ.

Kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv

eşenə masavaj xuzalьq—səjəsi kampanejə əhəmejəte birelhen

Kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv julьndaqь alda torqan eşte VKP(b) yđək kəmitətenəŋ 3 nse sintəberđə sьqarqan xitabь həm VSPS prizidejymeneŋ qararь menən bəjləneştə pritprejətejələrđə aqьmdaqь jьldьŋ pragramьn tulь rəveştə ytəv həm 30—31 nse jьl pragramьnьŋ ytələven tə'min itəv julьnda ytkərelə torqan kampanejaqa bəjləp atqarьv kərəklegenen sьqьp VSPS prizidejymə qarar birə.

1. Kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejahьn ber totqarhьđ başlarqa həm betə prafsajuz ojoşmalarь aldьna kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv eşen nigeđđə 1930-jьldьŋ 15 nse yktəberenə ə betə kampanejanь 1930-jьldьŋ 2 nse nyjəberenə bətərerlək itep, ul eşte kiŋ massavьj xuzalьq həm səjəsi kampanejə rəveşendə alqa jebərev məzbyrejəten qujьrqa. Kəlliktif dugьvьrđarđьŋ yđ kestərendə bulьv srugьn xuzalьq jьlьna tura kilterev esen jaŋь kəlliktif dugьvьrđarđьŋ vaqьtьn 1930 nsь jьldьŋ 1 nse yktəberenən bildələrgə.

2. Kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejahьn xəđergə vaqьtta yđ kesəndə bulqan kəlliktif dugьvьrđarđьŋ ytələven tikşərev menən başlarqa. Şul maqsattь kyđətep betə pritprejətejələrđə kəlliktif dugьvьrđarđьŋ ytələvđəren tikşərev 10 kənlegə ytkərergə. Bьl „10 kənlək" esendə kərək prafsajuzdar həm eşsələr tarafьnan bulhьn şulaj uq xuzalьq ojoşmalarь tarafьnanda yđ eђtərenə alqan jəktəmələrđeŋ ьsьnlapytələvđərenşulajuqpramfinplandьŋ sifat həm han jaqьnan (pradukəejənə eşləp sьqarьv unьŋ yđ xaqьn teşərev kacistьvahьn jaqşьrtьv eşləp sьqarevđьŋ həm eş xaqьnьŋ yђeşe xeđmətte başlav maxsus kejəm birev, kyltura tormoş torlaq həm xoquqi şarttarđь jaqşьrtьv julьndaqь jəktəmələr həm başqalar) ytələven tikşərergə.

3. Tikşərevđə ytkərev esen betə pritprejətejələrđə fabzafkum zavьt həm tsix dəvmələndə vaqьtlь kantryl kəmisejələren ber totqorhьđ ojoştorərqa həm ularqa jarđam esen iŋ jaqşь udarniktarđan kəlliktif dugьvьrđarđьŋ ytələven tikşərev birigadalarь teđergə tejeştər. Tikşərevđeŋ betə həđəmtələre kiŋ eşse jalpьqa belderelergə tejəşlə. şunьŋ menən bergə sajuz ojoşmalarь kəlliktif dugьvьrđarđьŋ kərək administratsejə jaqьnan bulhьn, şulaj uq eşsələr tarafьnan da ytəlməj qalqan jəktəmələren bojomqa aşьrьvqa qətqej saralar kyrergə tejeştər

4, Fabzafkumdarqa, jerle kəmitəttərgə, vaqttlь kəntryl kəmisejələrenə həm brigadьlarqa jaŋь kəlliktif dugьvьrdar esen matirejaldarđьŋ həm təqdimdərđeŋ əđerlənəven tikşerev məzbyrejəten jəkmətergə. Bьnьŋ esen, prajьzvudьstьvanь taqьla alqa jebərev, eşsələrđeŋ kərəktəren həm horavđarьn tə'min itev mənfəqəttəren iђəpkə alьp' eşsələrđeŋ jaŋь kəlliktif dugьvьrqa bulqan təqdimdəren massavьj rəveştə jьjьvdь alqa jebərergə kərək.

Sajuzdarđьŋ yđək kəmitəttərə ulardьŋ əlkə, qala həm rajun byləktərə aldьna, juqarьnan diriktiftarđь həm pritprejətejələrđə matirejaldarđьŋ eşlənep bətməvđəren kөtməj, ber totqorhьđ jaŋь kəlliktif dugьvьrqa matirejaldar jьja başlav həm pritprejətejələr menən bergə olarđь eşləp sьqarьv məzbyrejəten qujьrqa.

5. VSPS prizidejyme betə sajuzdarđьŋ yđək kəmitəttərə həm ulardьŋ jerle byləktərə, şulaj uq betə əlkə həm jerle prafsajuz səvittərə aldьna kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejahьn ytkərev esən, apparattarđa eşselərđə iŋ əđ miqdarđa qaldьrьp betə məs'yl eşselərđə mablizavajt itev məzbyrejəten quja. Mablizavajt itelgən eşsələr kəlliktif dugьvьrđarđьŋ ytələvđəren tikşərev həm jaŋь kəliktif dugьvьrđь əđerləv həm tədəv eşendə fabzafkumdarqa, miskumdarqa, həm eşsələr brigadalarьna jetəkselek həm jarđam kyrhətev esən pritperejətejələrgə jebərelergə tejeştər.

6. Sajuz yđək kəmitəttərə, ulardьŋ əlkə həm jerle byləktərə aldьna pritprejətejələrđə jaŋь kəlliktif dugьvьrđarđьŋ prajьkttarь, jəki unьŋ təp yđgərtmələrə menən 25 nse sintəberđən də huŋqa qalmaj tə,min itev burьsьn qujьrqa. Prafsajuz səvittərə bьl diriktiften ytələven kyđətergə həm ytəlməgən vaqьttarđa ber totqarhьđ VSPS qa belderergə tejeştər. Kəlliktif dugьvьrđarđьŋ sajuzdar tarafьnan eşləp sьqarьlьvь həm xuzalьq urgьndarь tarafьnan qaralьvь dugьvьr prajьktь eşsələrđeŋ jьjьlьştarьnda tikşərelgəndən huŋ, ləkin 1 nse yktəberđən də huŋqa qalmaj ber totqarhьđ başlanьrqa tejəşle

7. Sintəber ajьnьŋ huŋqь sislalarьnda betə pritprejətejələrđə təv başlap tsixtarđa, unan huŋ dəjəm zavьt dəvmələndə tybəndəge kən tərtibe menən konfirinsejələr ytkərelərgə tejəşle:

a) 29—30 nsь jьl pramfinplanьn ytəv jomoqaqtarь həm biş jьllьqtьŋ esənse jьl kantəryl sifьrdarь. Zavьt idarahь daklatь həm biş jьllьqtьŋ esənse jьl pramfinplanь turahьnda fabzafkum, miskum, jəki vaqьtlь kantəryl kəmisejəheneŋ quşma daklatь;

b) kəlliktif dugьvьrđarđьŋ ytələven tikşərev həđəmtələrə həm jaŋь kaldugьvьr prajьktь. Fabzafkum həm zavьt idarahь daklatь.

8. VSPS həm xalq kamisarđar Səvitenəŋ 30—31 nse jьlqa kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv turahьnda bergələp sьqarqan diriktiftarьn 17 nse sintəberđən də huŋqa qalmaj gəzittərđə iqlan itergə. Sajuz yđək kəmitəttərə aldьna kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv turahьnda jerle ojoşmalarqa təp diriktiftarđь 20 nse sintəberđən də huŋqa qalmaj, tejəşle betə sajuz xuzalьq berekmələre menən bergə eşləp sьqarьp, gəzittərđə iqlan itev məzbyrejəten qujьrqa.

9. Betə əlkə, qala həm rajun prafsajuz səvittəren, biş jьllьqtьn esənsə jьlь menən bajlənəştə, kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejəheneŋ bьrьstarьn aŋlatьvhəm tikşərev esən fabzafmiskumdarđьŋ aktifьn həm brigadalarđь ber totqarhьđ saqьrьrqa məzbyr itergə. Betə sajuz ojoşmalarь kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejəhenə betə klup ucrizdinejələrə, qьđьl məjəştər həm başqalar səltərenəŋ kiŋ rəveştə xedmət kyrhəteven tə'min itergə tejəştər.

10. Sajuzdarđьŋ betə yđək kəmitəttəren həm əlkə prafsajuz səvittəren iŋ əhəmejətle pritprejətejələrđə kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv kampanejəheneŋ barьşь turahьnda biş kənlək svuikalarđь VSPS qa jəbərep torərqa məzbyr itergə.

VSPS prizidejymə kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tədəv julьndaqь aldaqь eşteŋ biş jьllьqtь 4 jьlda uŋьşlь rəveştə ytəv həm kiŋ eşse jalpьnьŋ xəlen taqьla jaqşьrtьv esən iŋ əhəmejətle şartrarđьŋ berehe bulьvьna betə prafsajaz ojoşmalarьnьŋ diqqəten ьlьqtьra VSPS, prafsajuz aparattarьndaqь appartunizem həm iђkelek qaldьqtarьn qətqej rəveştə jeŋev, jaŋь eş timplarьna qulaj-laşa almaqandarđьŋ betəhen də kire qaqьv həm biş jьllьqtьŋ esənse, xəl itkes jalьnьŋ iŋ əhəmejətle burьstarьn ytəvgə pralitarejat jalpьhьnьŋ izzađьn həm aktiflьqьn mabilizavajt itev eştərendə betə prafsajuz ojoşmalarьnan həm betə prafsajuz eşsələrenən ajьrьmsa nьqlьlьq həm inirgejənə talap itə.

QALA MƏQARIF BYLEGE

Ɵfə lə məzbyri uqьtьv kertergə əđerme.

13 nse sintəberđə «Başqortostan» gəzite ridaksejəhe ergəhendə, betə qala başqort—tatar uqьtьvsьlarь qatnaşь menən bulqan kəŋəşmələ, qala məqarif bylegə inispiktьrь Canьşьf iptəşteŋ daklatь tьŋlandь. Kəŋəşmə: Ɵfə qalahьnda başlanqьs uqьv kertevgə jəməqətselek əđerme, tigən horavqa javap birergə tejeş ine.

Əgərđə məktəptərđeŋ kampliktarь jaqьna kilhək, məktəp seltərə ində qalala məzbyri uqьv kertevgə 28—29 nsь jьlda—uq jetkelekle bulqan. Şunda uq qala la 257 kamplikьt bulьp ular uqьtьvsьlar menən tə'min itelgən bulqandar Balalar juqlьqtan ular huŋqь jьldarđa 24 kə teşkən, Məzbyri uqьvđьŋ Ɵfə qalahьnda bьlaj uŋlavьna fəqət məqarif urgьndarьnьŋ bejurakratlьqь, juqarьnan kyrhətməj torop,bьl eşte yđđərə başlarqa tələməvđərenən kilep sьqtь.

Xəđer kamplikьt jetə. Uqьtьvsьlar jeteş, Lekin iŋ avьr bulqan məs'ələ—jarlь balalarьn tə'min itev məs'ələhe xəl itelməgən. Narkamturg Məskəvđən bьl turala kiђken təqdim alqandьŋ huŋьnda eşte kapiratsejə eђtenə jəkmətkən. Kapiratsejə tybən urgьndarьna diriktif birgən şunьŋ menən eş betkən. His ber tərlə əđerlək kyrelməgən.

Uqьtьvsьlarđьŋ əjtevenə qaraqanda ində xəđer ajьrьm məktəptərđə jalaŋ ajaq jərej başlaqandar. Kapiratsejə ajaq kejəmdərə menən barь 1 % qьna tə'min itergə vəqdə birə.

Kapiratsejəneŋ bьl bejurakratlьqь aђtьnda qala la dəjəm uqьtьv əđələv aldьnda tora.

Əgərđə xəđerđən kiђkən saralar kyrelməhə bildəle jarlь balalarь halqьndar kilev menən məktəptə taşlajasaqtar.

Qala la məzbyri uqьv kertev əle bьqa tiklem səjəsi kampanejaqa əjlənməgən. Garana mədireneŋ ber nisə daklatьnan tьş jəməqətselek aldьnda bьl məhim məs'ələ yđ itməgəndər.

Şunьŋ həđəmtəhendə bejurakratlьq kilep sьqqan. Məђələn bьqa tiklem məktəptərgə rimunt jahav turahьnda xəkymətteŋ qararь jerenə jetkərelməgən. Ul qarar Başturktьŋ bejurakratlьqь menən əđələp kilə. Udarnьj kampanejə bulьp qujьlqan ber eşkə teđələş matirejaldarьn birev urьnьna „Başturg" zajafka „kətəp jata". „Zajavkahь juq" tip kyp məktəptərjə ber nəmələ birməj.

Kamsamuldьŋ qala la məzbyri uqьv kertevđə ber qatnaşь juq. Qala kamsamulь yđenəŋ eђtənə alqan vəqđəne ytəj almaqan. Bьlalarđьŋ atalarь menən səjəsi eş tejəşle dərəzələ eşlənməgən.

GARANOJA xəđerđən yk bьl turala saralar kyrergə, kamsamul menən berlektə məktəptərgə ata—analarьnьŋ jьjьlьştarьn ytkərep, partejə tarafьnan qujьlqan məzbyri uqьvđьŋ əhəmejəten teşəndərergə kərək.

Prafsajuz ber nejđə eşləməj.

Xuzalьq ojoşmalarь, kapiratsejə, prafsajuzdarđan begənđən yk jarlь balalarьn, eşse balalarьn tə'min itevđə praktik saralarkyrevđə talap itergə kərək.

Narkamprus yđ ergəhendə torqan Ɵfə qalahьnda məzbyri uqьv kertevđe elgə bulьrlьq itep qujьv urьnьna,şunьŋ əđəklək aldьnda torovьn kyrməj jata.

Narkamprustь bьl halqьn qaraş, bejurakratlьq qaraşь esen jəməqət sutьna tartьrqa kərək.

Garkum Ɵfələ məzbyri başlanqьş uqьv kertevđə yđ kantryle aђtьna alьrqa tejeş.

TƏRLƏHENƏN

MƏSKƏV, 12. Bьnda Hindestandьŋ ataqlь şaqirə Kabindranat Taqur kildə. ul SSSR da sintrber aђaqьna tiklem torop, Məskəv həm Lliningrat qalalarьnьŋ mədəni, şulaj uq fən ucrizdinejələre menən tanьşasaq.

SVIRTLUFSKEJ, 12. Siləbe iliktirik stansahь 10 nsь sintəberđə Siləbe, Kistьm həm Qarabaş zavьttarьna berense tuktь birđə. Bьl iliktirik stansahь srugьnan 3 aj elek eşləj başlanь.

ƏŞXABAT, 12. Kerəђtejəndər massavaj rəveştə mamьq tapşьra. Mamьq tapşьrьv kəlliktifləşterev julьndaqь đur bajram bulьp əverelə. Tərkməstan bьqa tiklem mamьq tapşьrьvsь đur qьđьl karvandarđь kyrgənə juq ine.

Tədətev

Ytkən 210 hanlь gəzitəbeđđeŋ esənsə bitendəge „Qala məqarif bylegə həjləj" tigən məqaləneŋ təvgə baqana juqarьnan 68 nse julьnda: „Bьl hanqa alьv xərbi məktəptər balalarđь..." tigən jemləgə jaŋlьş kitkən „xərbi" hyđen „berber" tip tədətep uqьv horalь.

JDARA.

۲۶ میلیون 607 مڭ ھوم بورئس—

تارقاوحوژالئقتار قولئنان ئالئنئپ، ساتسئیالیزم تۈذۈلۈشۈنە هالئنەئذ قارارئ

کرەئتئیەندەر حالقئنان تولەوذەرذئ قایتارئلو توراھئندا
باشقۈرتۈستان حالئق کامیسارذارئ سەویتئنئک

Juqaitьvdaь menen keraş eşenə eşselərdeŋ yddərən ьlьqtьrьv esen kambinat administratsejəhe maxsus ankitalar sьqardь. Eşsələr şul ankitarlar bujьnsa jeteşhədlektərdə həm ulardь bətərəv juldarьn kyrhətergə təjeştər.

Hyrəttə: Eşsələr-leŋ ankitanь tultьrqan vaqьttarь kyrhətelə.

ئالئنعان بورئستار — قایتارئلئرعا تئیئشلئ.

„شەرئق، کالحوزئ یئتەک سئلەرئ ئاگلئ رەوشتە قارشئلئق کورھەتەلەر.

قۈنشاق رایون قرسئلئق سایوزئ ھەم رایون ر ک ئی وەکیلئ ھئذگە ئەیتەبئذ. بئل سا تافتئ ئاشئعئس تیکشئرئپ سوتقا بیرئگئذ.

ئیدارا: رایون ر ک ئی وەکیلنەن ھەم رایون قرسئلئق سایوزئنان یاواپ کوتەبئذ.

زاکیرئف قادیر.

„وەقیر، کالحوزسئلارئنان.

ئافتانومئیەلئ باشقۈرتۈستانیۈمھورئیەتئنە

راپئرت

ئاول حوژالئعئنا بیرئلگەن ئسسودالارئەکرئ تولەنەلەر

برئسئ ئوکتەبرگە تیکلئم بۈتەئسسودالار قایتارئلئرعا تئیئش.

لینین کامساموئ — ئاوئل حوژالئعئندا تەژریبەسئلئککە!

بئل یاگئ مەسئلە توراھئذدایەمەعەتسئلئک فیکئرئذئ توپلایئق.

کالحوزستروی ئیعتیبا رئنا.

بئندایسینئفھذ رەئیستەرقوونارعا تئیئش!

ئوفو. 1930 بئل، 23 ئاوعئس.

ن. ف.

س. سوفیان.

Xəвərselər aldьnda torqan təp вurьstar

Başqortostandь rajunlaştьrьv avьl xuzalьqьn jaŋь nigeđgə qorov həm vaq xuzalьqtarđь kyməkləşterev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərəv mehim mos'ələlər, avьl xəbərselərə ald᾽ ьnda jaŋь burьstar tьvđьralar.

Şunьŋ menən bergə keđgə səsev, igen əđerləv kamp ne jəhe xəbərselək eşendə bergenə ađьmda sittə tormaj. Sənki beđđeŋ xəbərselər hər kampanejəne aldьn qarşьlavđa məsanь aktif ojoştorovsь həm uŋьşlь alьp sьqьvsь bulьrqa tejeş. Juqarьla hanap kitkən kampanejalar davamlь eştər beđđeŋ xəbərselərđən ajьrьm ber sitdi ajьrьm ber sьjnfi hiđger bulьvđь talap itə.

Sənki kulak sьjьnьftarь, ularđьŋ qojroqtarь partejə, xəkymət tarafьnan kytərelep sьqqan beđđeŋ ildə satsejalizem tөđəv esən səjəsi iqtisadi đur əhəmejəte bulqan kampanejalarđьŋ barьşьna, unьŋ kyrtərenə tajaq tьqьvđan ber vaqьtta la jərənməjđər. Şaxta Astьrxan vaqiqələrə kevek kalxuz xərəkətə vaqьtьnda mal hujđьrьv, avьl aktiftarьn ylterev kevek fakьttar beđđeŋ sьjnfi kərəş təzribəhendə bulьp ytkən nemələr. Kulak sьjnьfь beđđeŋ xuzalьq kampanejalarььđqa ajaq salьv tygel, din xorafattarь jətəkselegə aђtьnda ular beđđeŋ idjalugejabьđđь kiŋ qatlam eşsəndər arahьnda taratьvqa ajaq salalar. Bik kyp handa bulqan millətərđe intirnatsejaual tərbejə, bəjək tixnikalь javqa alьp sьqьvđa yktəberđeŋ bylegə bulqan latinsьlьqqa həm latin xərefə menən baђьlqan gəzitələrđe xeđmətsel massaqa kirə jaqь menən kyrhətergə mataşalar. Xəkymət partejə urgьnь bulqan gəzitələren massa arahьna tarattьrmaђqa tьrьşalar.

Sьjnfi kərəş osoronda oşo fakьttarđь asьq kyrep əlgərgə qələm kərəşselərə xəbərselər ərmejəhe, bətərgə taba jəđ totşqan sьjnьfqa ytkəndəge kərəş təzribələrenə tajanьp kərək ikanumejə, kərək idjalugejə fruntьnda bulьn qatь həm kiђkən kərəş asьrqa tejştər.

Xəđer Səvittər Sajuzьnьŋ bətə mejəştərendə qьđьv igen əđerləv kampanejahь bara. Ə, iptəş Linin əjtkənsə: «Ikmək əsən kərəş, satsatalizəm əsən kərəş» tigən hyđ. Şulaj bulqas beđđen qələm kərəşselərə xəkymətteŋ bьjьlqь igen zadanejahьn tulьrьvđa bətə kəstə jegərgə xeđmətsel krəђtejəndər đə kulak qotqohьnan alьp qalьvđa bətə məmkin bulqan şarttarđь tьvđarьrqa bətə xeđmətsəldər aktiflьqь, stinə gəzittəre bittərenə mabllizavajt itərgə bьl julda bulqan bətə kərtələrđə jemerergə kərək. Beđđeŋ alda ikensə ber mehim məs'ələ bulha, ulda „biş jьllьqtь dyrt jьlda" zajьmьn taratьv. Sənki „Biş jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn uŋьşlь taratьv kinqatlam xeđmətsel krəђtejəndərđə şuqa jəlep itev menən genə beđ səvittər ilendə satsejaltzem tөđəvđəŋ bəjək planьn tə'min itə alabьđ. Tik şul zajьmdь xeđmətsel massanьŋ tulьhьnsa yđeneke itterep tanьv menən genə beđ ilebeđđeŋ səjəsi həm iqtisadi jaqьn nьqьtabьđ həm avьldarđa kulak QALALAR đa ytkən donja keşelərenəŋ VRIDITILLEK səjəsəttəren tar mar itə beđ. Bilgelə bьnьŋ əsən xeđmətsel massa arahьnda tərən aŋlatьv alьp barьv kərək.

Urьndarđa jərəp qajtьv təzribələrenə qaraqanda Başqortostandьŋ bik kyp rajundarьnda bьjьlqь keđgə səsevgə əđerlək eşə ifьrat dərəzələ jomoşaq. Xatta bəjək biş jьllьqtьŋ bьl tarmaqьnda qajhьber vulbaşjarmalar teləktə tə'min itərlek planda hьđmaqandar. Bьjьlqь keđgə səsev majđanьn jəđ pratsintь menən qaplavksən kypmə arьş kylturahь kərəklegən belməjđər. Bьl əlbittə eşləv kesə juqlьqtan tygel, bəlki bulqan kəstərgə ьşanmav, uŋdar arbahьna ultьrьp kitev, uŋ appartunizьmqa birelep kalxuzsь həm xeđmətsel ajьrьm xuzalьqtar qulьnda bulqan keskə aşanmavđan kilə. Əle huŋ tygel, xəbərselər keđgə səsevđə jəđ pratsintь menən tə'min itevđə qoros qələmdəre Linindəŋ „Ikmək əsən kərəş, satsejalizem əsən kərəş" tigən luzungьhьna qarşь kilevsələrgə taban bororqa, ularđьŋ bьlьbьraq jəđđəren asьrqa kərək,

Bьjьl səsəp qaldьrqan arьş baђьvьn 100% menən kantraktavajt itev, kiləsək jьlda ikmək əđerləvđə aldan tə min itev tigən hyđ. Ləkin bьjьlqь keđgə səsev majđanьn kantraktavajt itkəndə ytkəndəge xatalarđь qabatlamaђqa kantraktavajt itevsə xuzalьqtarqa „Qaf" tavđarь veqeđə itep xəkymətteŋ abrujьn batmatqa, kantraktavajt itevsə apparattar kərəђtejəndərgə birergə məmkin bulqan nəmələrđə genə veqeđə itərgə tejeştər. Xəbərse kantraktatsejəne 100 pr. tь menən ytəvgə aktif qatnaşьrqa tejeştər.

Gəzitə taratьv turahьnda ber nisə hyđ.

Səjəsi həm iqtisadi mehim kampanejalar beđđeŋ matbuqattan sittə tygel, bəlki unьŋ aktif qatnaşlьqь menən ytələr həm matbuqat ularđьŋ əhəmejəten xeđmətsel massaqa tərən aŋlatьv burьsь tora. Xəbərselər gəzitə taratqanda bьl məs'ələlərđə kyđ aldьnda nьq totarqa, yđđərə xəbərselək itkən „Başqortostan" həm „Kammuna" nьŋ xeđmətsel massaqa nej tiklem fajđalь ikənen belergə həm başqalarqa la aŋlatьrqa tejeştər.

Gəzitə taratьvđa xəbərselekteŋ ber tarmaqь xəbərse yđe qatnaşqan gəzitəne xalьq arahьna taratьrqa, şunьŋ menən ildə satsejalizem tөđəvđə tə'min itərgə tejeş.

TIMER ALYK.

„Pan-javrupa" fidiratsejəhen tөđəv prajьktь jemerelde.

BIRLIN, 8. Ziniva qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda millətər ligahьna kergən Javrupa dəvlətəreneŋ tьşqь eştər ministərđərə kanfirinsejəhe „Pan—Javrupa" fidiratsejəhen tөđəv turahьnda Berejan tarafьnan inderelgən plan məs'ələhendə, unь millətər ligahьnьŋ səvitə qaramaqьna birergə qarar itte.

Berejan, oşo „Pan—Javrupa" fidiratsejəhe prinsiptərendə vaqьtlь berləşev turahьnda kanfirinsejəgə qarar sьqarьrqa təqdim itte. Unьŋ bьl təqdimə ytkərelmənə. Angelejəneŋ tьşqь eştər ministere Gindirsun bьl eşteŋ millətər ligahь qulьnda bulьrqa tejeşlegən kyrhətep, bьl kanfirinsejələ Berejandьŋ təqdimen bojomqa aşьrьvqa qarşь həjləne. Girmanejə tьşqь eştər ministere lə bьl təqdimgə şulaj uq qarşь sьqtь.

Berejandьŋ təqdime bojomqa aşьrьlьvьn barь tik Fransejə menən sajuzdaş dəvlətərđəŋ genə vəkildərə jaqlap sьqtьlar.

Rur eşselərə səvittər Girmanejəhen tьvđьrьv əsən kərəşələr.

BIRLIN, 7. Rur əlkəhendə sitkən tьş kyp eşselərđeŋ qatnaşь menən ytkərelgən həm Girmanejə kampartejəhe Yđək Kəmitətenəŋ hajlav aldь vazvanejahьn tьkşergən jьjьlьştarđa bьl vazvanejanь qotlap həm bətə eşselərđe partejə pragramьn bojomqa aşьrьv həm Səvittər Girmanejahьn tьvđьrьv julьnda kərəşergə saqьrьp, qararđar sьqarьlalar.

Naluktarqa qarşь kərəş.

BIRLIN, 7. Girmanejə xəkymətə tarafьnan diktatьrsьlьq 48 nsə paragьraf nigeđendə qujьlqan naluktarqa qarşь Girmanejə kammunistar partejəhe jətəkselegə aђtьnda alьp barьlqan kərəş uŋьşlь rəveştə alqa bara. Bik kyp jerle idaralar yđđərendəge kammunistar fraksejələre tarafьnan bьl naluktarqa qarşь jynəltelgən təqdimdərđə qabul itərgə məzbyr buldьlar.

Kapitalistarđьŋ jaŋь qoraldarь.

Kiləsək huqьştarđa kapitalistar joqoşlo avrьvđarđьŋ baktirejələren qullanьrqa ujlajđar

Hunqь vaqьtta burьvazejə gəzittərendə đur uqьan ximiktərđəŋ „jəşeren" uŋьştarь turahьnda jьş jađьla başlanь. Ul uqьan ximiktar labaraturejalarđa həm inistituttarđa doşmandьŋ fruntьna həm tьjlьna baktirejələr menən həzym itev sьralarьn həm juldarьn əđləjđər.

Aldaqь huqьştarđa baktirejələr qullanьvđьŋ iŋ uŋьşlь jaqь, ulda—bьl qoraldьŋ oshodloqo həm qullanqan vaqьtta đur nətizələr bireve, sənki doşman lagirьna baktirejələrđe taratьv joqoşlь avrьvđarđьŋ nьq yrseven kilterep sьqarasaq, unan başqala huqьş vaqьtьnda ipidimejələr nьq taralalar, ođaq vaqьt bətməjđər həm qəskərgə đur zarar kilterələr.

Millətər Ligahь janьndaqь maxsus kəmitət baktirejələr jarđamь menən huqьştьŋ nindəj bulьvь menən qьđqьhьnьp horaqas, baktirejələrđə huqьşta qullanьv məmkinlegen [illegible] talaj javaptar aldь. Məbəlon prafissor Pefəjfir „[illegible] tif həm xalir baktirejələre menən [illegible] grip, cuma, sap həm qotorov baktirejələre menən aqьvlarqa məmkin. Doşman lagirьna osqostardan [illegible] bersələre javdьrьp, unda şul jlət avrьvьn taratьrqa məmkin.

Bilgejə prafissere Bardejə [illegible] mal ylətə baktirejələren osona.

Danejə prafissere Madsin baktirejələrđən əjrənev ydenen jaman şeşek sьqarьp [illegible] tərə torqan cuma baktirejələren yrsətergə buldьra alqanlьqьn beldərđe.

Girmanejəneŋ ataqlь xərbi jađьvsьь Rittir bьlaj tip jađa: „Xəđergə fən bildələ baktirejələrđe ydenə [illegible] buldьra ale. [illegible] bildələ avrьvlarqa [illegible] itə".

Xəđer inde osqostar jardamь menən avьl xuzalьqь [illegible] kiltererlek [illegible] Şulaj bulqas Səvittər Şajuzьnьŋ eşsəndərə Aso-avejaxim həm huqьş belemdəren əjrənev tynərəktərendə uqьp, xəkymətkə osqostar eşləv biş jьllьq planьn ytəvgə jarđam itep, ilebeđđeŋ qorqavsьlьq hələten nьqьtьrqa tejeştər.

Beđgə həzym itkən vaqьtta ul kərəşkə beđ əđerlekle bulьrqa həm bər jaqtan yđen yđə aqlap, ikensə jaqtan jəşeren rəveştə huqьşqa əđerlənep, səvittər sajuzьndaqь satsejalizem tөđələşenə ajaq salьrqa tьrьşьvsьlar menən məŋgegə iђəptə eđərgə tejeşlebeđ.

Bьnь beđđeŋ rajun, qala Aso-avejaxim ojoşmalarь həm jəcəjkələrə bigerəktə iђtərendə totorqa tejeştər, sənki havanan jabalqan həzymgə qarşь torərqa əjrənev eşe beđđə bik jomoşaq qujьlqan.

Bьl turala tejeşle kyrhətmələr, instьruksejələr həm kitaptar beđđə kyp, vaqьt bar saqta [illegible] havanan jabaldan [illegible] tejeş.

P. PITRUF.

Jađьvь iptəştər!

„BAŞQORTOSTAN„

gəzitəheneŋ ədəbejət bitenə yđeged-đen jađmalarqađь jebəreged!

TƏRLƏHENƏN

ŞANXAJ, 23. „Xunsi—Şi—Bav" gəzitenəŋ xəbər itevə bujьnsa Nankin vlastarь eşselər xərəkətenəŋ alqa kitevenən qurqьvqa təşkəndər.

Kyptən tygel Nankinda rikşelər (ikə təgərməslə arba menən keşə jərətəvselər) Sajuzь tөđələp, ul eş xaqьn arttьrьvđь talap itep zabastufka başlaqajnь. Nankin vlastarь sajuzdьŋ 20 jətəksehen qulqa alьp, 30 aqzahьn sotqa tarttьrđь həm ber nisə jəđ rikşelərđə qalanan herđə.

Nankin garnizurnь kazarmalarьnda kammunistarđьŋ praklamatsejələre tabьlьv ajqanlь bajtьq haldattar qulqa alьnqandar. Tiligraf eşselərə arahьnda zabastufkaqa əđerlək barqanlьqьn belep qalьp, Nankin vlastarь tiligьraf eşselərenəŋ bajtaqьn qulqa aldьlar, həm xəđer şul əsəvhenəŋ başьn kiђtələr.

VINA, 11. Buxaris qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda kanstansa qalahьnda Italejələ eşləngən ikə jaŋь huqьş kəməhe kilgən.

BƏJPIN, 11. Rəjter agintьstevahь xəbər itə— giniral Tanşin—Min, Bəj—pin qalahьndaqь "hul" gamindan yđək kəmitətenəŋ qararь bujьnsa, yđ qəskərđərən qьđьldarqa qarşь huqьşьv əsən xunan əlkəhenə alьp kitte.

VARŞAV, 11. Səjəsi palitsejə kammunis bulьvđarьnda şik tototqan 10 keşene qulqa aldь.

BIRLIN, 8. Kənsьqьş Rusejələ barь tik avqьs ajь əsendə genə kampartejəgə 570 eşsə aqza bulьp kərgən' şularđan 100 keşə elek satsejal—dimakrattar partejəhendə torqandar.

PARIZ, 5. Madrit qalahьnan xəbər itev bujьnsa Barsilun qalahьnda 14 nsə avqьsta tөđəv eşselərə tarafьnan başlanqan zabastufka ьlqьj yђə barьp xəđer 5000 keşə uqa quşьlqandar. Eş taşlavsьlar menən faşistar arahьnda bəreleştər bulьp, ber nisə keşe jaralanqan.

Xəвərse DƏFTƏRE

Tauqavьr jorto Muldaş avьlьndaqь berense baђqьs məktəp jorto xəđergə kendə kezə ojəhьna əjlənep qaldь. Tejeşle ojoşmalar iqtibar itməjđər. 30—31 nse uqьv jьlь jette inde, bəđđə məktəp əđer tygel.

FATIX.

Tađartьrqa Kərək.

Məsqyt kantunь yrge Qьjqь jorto Tybən Qьjqь avьlьnda əllə nisə jьldar bujь hatьv itkən hatьvsь qьđь Musina Rəzьjanь uqьtьvsь itep təqəjənləgəndər. Ul Yrgə—Qьjqь ŞKM hьnan qьvьlьp sьqqajnь. Unan kyberək eşləgən batrak balalarьna urьn qalmaqan. Bьl eştər barьla qođa—qođaqьjlьq arqahьnda eşləndə. Bьl tađartьlьrqa tejeş.

„BELEVSE KAMSAMULIS".

Bьl uqьtьvsьlarqa narkamprus kyđ hal.

Ьsmaqaj avьlь (Ađnaj jorto) uqьtьvsьhь Miftaxьf Fətxi atahь həm jaqьn tuqandarь xoquqtan məxrym. Unьŋ atahь aqtar menən qьđьldar huqьşqan saqta avьldaqь partizandarđь totop, avьđđarьna taşlar tultьrьp ylterđə. Şul keşeneŋ balahь Miftaxьf Fətxi xəđergə kendə uqьtьvsь bulьvьna qaramaђtan avьldaqь „Ьsmaqaj kalxuzьnda bətə xalьqtarđь ber berhe menən talaştьrьp kalxuzdь əskə bylep kalxuz aqzalarьn talaştьrьp tik jərej.

Qajhь ber kalxuz aqzalarьn yđ jaqьna avđarьp, jaŋьnan ikensə kalxuz tөđəjək, tip qotorta.

„Ural kalxuzь" bьl kalxuzdьŋ bətə eş qoraldarьn tөđəttərep birhələ, kalxuz aqzalarь arahьnda talaş sьqьv səbəplə alqa kitevə bik nasar tora.

Bьndaj uqьtьvsьlarđь kalxuzda totov tygel bətənləj uqьtьvsьlьqtan qьvьrqa kərək. Narkamprus hin kyđ hal.

„JULSЬ".

Ridaktьr urьnbaђarь F. Ojəsin

Başqortostanda berense rajun kamsamul kənfirinsejələre başlana

Baş abkamul bejurahьnьŋ huŋqь qararь bujьnsa 15 nsə sintəberđən alьp, 25 nsə sintəbergə tiklem Başqortostan kyləmendəge kamsamul ojoşmalarь yđđərenəŋ berense rajun kanfirinsejələren uđqarьp bətərgə tejeştər.

Berense rajun kənfirinsejələre ular, beđđeŋ tөđələş həm xuzalьq fruntьndaqь tarixi kanfirinsejələr.

Berense rajun kənfirinsejələre, ular partejənəŋ ukruktarđь bətərəp, ukruktarđaqь bətə kəstə, rajundarqa bərketep beđđeŋ eş mitьdtarьn xuzalьq tөđələşenə qarap borov, rajundarđь nьqьtьv eşendə nьq udar jahavđa iŋ đur urьn totalar.

Kamsamul berense rajun kanfirinsejələrelə (şul jəmlənən Başqortostan kamsamulьnьqьla) bьna şul juldaqь partejə diriktiftarьn ytəv, bətə kəstə rajundarđь nьqьtьv eşenə jətəkse urgьndar hajlap qaldьrьvđa tarixьj urьn tota.

Berense rajun kamsamul kənfirinsejələre ular partejənəŋ XVI nsь s'jьz qarardarьn qьđьv tormoşqa aşьrьv həm kamsamuldьŋ IX nsь s'jьzьna əđerlənev sorona tura kilə.

Şunьŋ əsendə berense rajun kamsamul kanfirinsejələre ular bətə urьndarđa „5 jьllьqtь 4 jьlda" tultьrьv pramfinlandaqь ədəkləktər həm avьl xuzalьqь kampanejalarьndaqь ədəkləktərgə qarşь kərəş luzungьhь aђtьnda eş itərgə tejeştər.

Başqortostan əlkə kamsamulь həm bətə sajuz kyləmendəge VIII nsə kamsamul s'jьzdь ytevgə jьl jarьmqa jaqьn vaqьt ytep kitte. Başqortostan kyləmendəge rajun kamsamul kanfirinsejələrə bətə kəstə kamsamuldьŋ VIII nsə s'jьz qarardarьnьŋ ytələp—ytəlməv tirəhenə jynəltergə həm ytəlməgən urьndarđь qatь tənqit aђtьna alьp, kiləsək əşkə juldar hьđərqa tejeşle.

Xəđergə kendə beđ bətə frunt bajlap satsejalizem tөđəv julьnda kiђkən kərəş alьp barabьđ. Bьl juldaqь qarşьlьqtarqa rəxьmheđ rəveştə bolşaviktarsa qatь kərəş asabьđ. Bьna şulaj ber maldə beđđeŋ jətəkse urьndar əsən hiş şikheđ eş fruntьnda sьnьqqan, sьjnfьj totanaqlь teđđə jətəkselər kərək. Şunьŋ əsəndə inde bьl kanfirinsejələr hiş şikheđ jətəkse ojoşmalar sastafьna sьjnfьj totanaqlь jətəkselər hajlap qaldьrьrqa tejeş.

Beđ xəđergə kendə totaş kəlliktifləşterev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev səjəsəten alьp barabьđ. Urьndarđaqь jətəkse ojoşmalarđa torovsь iptəştərđeŋ „uŋьştarđan baştarь əjlənev" arqahьnda bьl fruntta đur—đur pirigiptar buldь. Dərəђen əjtergə kərək.

Başqortostan kyləmendəge kyp kamsamul ojoşmalarь, bьl pirigiptarđьŋ başьnda torđolar. Vaqьtь menən partejə tarafьnan pirigiptarđь tөđətev turahьnda kiђkən diriktiftar bulqasta, qajhь ber kamsamul ojoşmalarь diriktiftarđь vaqьtьnda ytəmənelər. Kiђkən rəveştə jaŋьlьşlьqtarđь tөđətevgə boroloş jahav urьnьna ular: «partejə vəkildərə pirigiptar jahaj, beđ tөđətəbeđ..» (Bələbəj kantunь Şaran jorto) tip appartunistarsa javap birđelər. Qajhь ber kamsamul ojoşmalarь kamsamuldьŋ avьlqa qarata totqan ustanufkahьn aŋlamanьlar.

— Kalxuzsь jəştər 100 pratsintь menən kamsamulqa (şul uq Bələbəj kantunь Şaran jorto, Bərə kantunь Axun jorto həm başqalar) tip praktik eştə uŋ appartunizem tirməneno hьv qojalar. Başqortostan kamsamulьnьŋ berense rajun kənfirinsejələre bьl qaraştarđь təbə—tamьrь menən juq itep taştarqa, uŋ həm „hul" appartunizem qaldьqtarьna qarşь qьrqa atpur birergə tejeştər.

Bьqa tiklem beđ kamsamul eş mitьdtarьn xuzalьq tөđələşenə qarap borovđь kyp həjlənek, ləkin beđđeŋ kamsamul ojoşmalarь qəmələj eştə xuzalьq tөđələşenə qarap—boroloş jahavđa, artьq quđqalьş jahaqandarь juq. Kamsamul səjəsi—xuzalьq kampanejalarьnda berense insiatьr bulьrqa tejeşle bulьvqa qaramaђtan, kyp urьndarđa qojroqta həjrələ. Bьl eştə xuzalьq tөđələşenə qarap kiђkən boroloş jahav ul, berense rajun kamsamul kənfirinsejələrenəŋ iŋ təp burьstarьnan hanala.

Bьna bьl juqarьla kyrhətelgəndər kamsamuldьŋ berense rajun kənfirinsejələrenəŋ təp burьstarь. Beđ şul burьstarđan sьqьp, kamsamuldьŋ həgengə sajəsi— xuzalьq kampanejalarьna qatnaşlьqьn xəl itergə tejeşlebeđ.

Başqortostandaqь kamsamul ojoşmahь ələ sьnlapta—xuzalьq kampanejalarьnda qatnaşlьqtь kesəjtə alqanь juq. 3 nsə sintəberđə partejə yđək kəmitətenəŋ 5 jьllьqtьŋ ikensə jьlьndaqь ədəkləktərđə bətərəv, 3 nsə jьldь bəlşəvik tərsə qarşь alьv turahьnda xitapnamahь sьqtь. 4 nsə sintəberđə Yđək Kəmitət diriktiftərьn tulьhь menən ytəvđə kamsamuldьŋ qatnaşlьqьn kesəjtevđə VLKSM yđək kəmitətenəŋ ajьrьm qararь buldь. Bьl ikə tarixьjdakumint ikensə jьllьqtaqь pramfinplan ədəklegən bətərəv 3 nsə jьllьqtь qarşь alьv turahьnda kamsamul ərmejəhenə iђəpheđ đur burьstar jəkmətə.

Ləkin şuqa qaramaђtan ələ Başqortostandaqь kamsamul ərmejəhe bьl diriktiftarđь ytəv julьnda boroloş jahaqanь juq. Qajhь bər kamsamul jəcəjkələrə ələ diriktiftarđь tikşerep tə sьqmaqandar. Ə şul uq vaqьtta baş abkamuldьŋ igen əđerləv istafitь uŋьşlь həđəmtə birmənə. Başqortostanda igen əđerləv kampanejahь sintəberđən berense biş kənlegənə sintəber planь barь 5% qaqьna ytəlde. Pramfinplan ədəkləktərə davam itə. Diriktifta kyrhətelgən berense yktəbergə barь 15 kən genə qaldь. Beđ berense rajun kanfirinsejələrenə qarata ədəkləktərđə tөđətevđə Başqortostan kamsamulьnьŋ quđqalьş jahaj almavь turahьnda signal birəbeđ.

Keđgə səsev kampanejahьn qьđđьrьv, kamsamuldь 100% tь menən kalxuzqa ьlqtьrьv, malsьlьq, tixniciski orloq kylturalarьn xəl itev, silus kampanejəheneŋ barьşьn qьđьvlatьv kamsamul kənfirinsejələrenəŋ aldьnda torqan burьstar.

Kamsamulda qьđđar hanьn arttьrьv, eşsə—batrak jarlь krəђtejən balalarь iђəbenə kamsamuldь yђterev. eşsə—batьrak jəştəren 100 pr. kamsamulqa luzungьhьn tormoşqa aşьrьv, kamsamulda 10 pratsint part jađьra buldьrьvđь qьđьvlatьv eştəren tikşerep xaq qujьv berense rajun kamsamul kanfirinsejələrenəŋ yđək burьstarь.

Kamsamul berense rajun kanfirinsejələre uŋьşlь menən şiflьqqa alqan qəmymi məzbyri uqьv eşərđə qatnaşlьqtь kesəjtev, məktəptərđə politixl[illegible] zem nigeđendege prajьzvudstevanьŋ prinsipьn qorovđa [illegible] tejeş.

Bьna berense rajun kanfiri[illegible] tejeşle. [illegible]

A. ƏMIN.

KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.	SALAMBA. Tarixi bajavik 7 bylektə. (J 16 jaşkə tiklem balalar inderelməjđer.)
IĐEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. saşlanalar.	Flarinsejə əlkəhenən kilgən skrlpkəse. 7 bylektə zagranitsa filme. Kassa 5—30 seqattan asьla.
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar: 7, 8—30 jarьm 10 s. saşlanalar.	JER. Xuđustvalь filem. Kassa 5 jarьm seqatta asьla.
„5-Maj". Sejans 9 seqatь [illegible] 9 da saşlana.	SALAMANDRA. 7 bylektə drama.)S(Kassa kiske 6 səqət asьla.

JADЬL!

URTA IĐEL KRAJKUMЬ HƏM KRAJ BAŞQARMAHЬ TARAFЬNAN ADNAQЬA 2 TAPQЬR SЬQARЬLA TORQAN

„KALXUZSЬ"

GƏZITENƏ PADPISCIK BULЬP JADЬLDЬŊMЬ ƏLE?

„KALXUZSЬ"

„KALXUZSЬ"

„KALXUZSЬ"

„KALXUZSЬ"

„KALXUZSЬ"

„KALXUZSЬ"

Samar qalahьnda đur farmatta adnaqa ike tapqьr tərtiple rəveştə sьqьp kilə torqan kalxuz gəzite.

Gəzitenđə kalxuz tөđələşe turahьnda partejə həm səvittərđen yđək həm kraj ojoşmalarь diriktiftarь [illegible] laumalar, kalxuzsьlarđьŋ horavđarьna javaptar, tərle beleşmələr birelə. Kalxuzdar menən ajьrьm xuzalьqtar arahьndaqь [illegible]

Gəzitə tөđələşenə həm qəmymən kalxuz kyltura fruntьnda, savit, kapitalist, prafsajuz ojoşmalarьna partejə julьn [illegible] RKI [illegible]

Eşsələr tormoşo bьlьrgə buldьrьr, [illegible]

Gəzitə „Kalxuzdarđь huqьş bylege eştərə" [illegible]

Gəzitendə joş ytmer qalьm kəstərenən əđəbejət bьlьr [illegible]

JADЬLЬV XAQЬ: Ber jьlqa—3 hum, 6 ajqa—1 hum 50 tin, 3 ajqa 75 tin.

ƏDRISE: Самара, Кооперативная 73, ред. тат. газ. «КОЛХОЗЧЕ».

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: G. Ufa, Verxne-torgovaja ploşad, korpus №3. Red. gaz. „BAŞKIRDSTAN"

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja proletarđarь, berlegegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa — 45 tin; 3 ajqa — 1 hum 30 tin; 6 ajqa — 2 hum 50 tin; 1 jьlqa — 4 hum 80 tin

№212 Şərşənmbe 17 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ — 11 NSE JЬL SЬGЬ

Bojorakrattar-hal aqьzьv eşen əzələr.

(Maxsus xəbərsebeđđən tiligramma).

Krasnaşul təbəgəndə aqaş aqьđьv qaqşav qurqьnьşь ab-tьnda. Rik menən rajkum bьl turala eşnedlek kyrhətələr. Rajkum vəkilđərđən daklatьn his ber tapqьr tьŋlamaqan. Kammunistar, kamsamolđar, prafsaktif kampanejaqa qatьşmaj; lisprum eşselərə joqlaj; eşse kəse tuplav bik nasar bara, qaj-bьr avьl savittarь bьl turala his ber nəmə belməjđər. Tamoq gəvenəndə 1000 eşse kərək, xalbьkь bara 139 eşse bar. Zavьt 20 nse sintəberđə tuqrajsьq, zavьtqa 24000 kubamiter utьn kərək, əqulьnda barь 20 kubamitir utьnbar. Utьn taşьv-qa 1000 olav kərək. Eşse virbufkь bojorahь mədire Gurin eş-hedlegə esən sutqa birəldə.

Tabьn gəvenəndə itek həm plaştarqa nərət bulha la, ular alьnmaqan.

MUSIN

> „Xəđer inde beđ, kvalifikatsejəle bəlşəviktər jaloqьđ qьna tygel, ə kalxuzda-qь kerəƀtejəndərđəre kalxuz eşen ojoştoroŭsь həm unьŋ agitatьrđarь diktələrsə men, kerəƀtejəndər kəlliktifləşev bajraqьn aloqa alьp kitərđər.
> (Stalin hyđe).

„DIMJAN" KALXUZЬNAN YRNƏK ALЬQЬĐ.

Ƀəđerle uqьvsьlarьbьđ.

Bəgen baƀьlqan əlkən mə-qələ „Dimjan Bidnej" ismen-dəge kalxuz kerəƀtejəndəre-nen yđ eştəre turahьnda raprt-tarьnan tora.

„Dimjan Bidnej" kalxuzь jaş. Tədəlevenə barь un qьna aj. Ular bətə kerəƀtejən eşsəndə-rənə qarata jađojan bьl xatьr-lьnda, yđđərenəŋ oşo 10 ajlьq qьna qymer eşəndə eşləgən eştərə turahьnda xisap birələr. Un ajlьq qьna eş xisabь, lə-kin „Dimjan" kalxuzsьlarь ara-hьnda kəllikt, oktьqul menən qьjşьlqan xeđmət bylenev, eş distiplinahь, ulardьn oşo qьđ-qa qymer eşəndə ireşkən dur uŋışıtarь — 800 xuzalьqtan ojoş-qan bьl kalxuz avьlda satseja-[illegible] tedələşenen bьŋьn yrnəge [illegible] quja ala.

Eşsən kerəƀtejənəsen xəjer-ə tormoştan qotolov julь — tik kalliktif xuzalьqta qьna.

— Kulak menən bergə tygel, kirehensə, totoş kəlliktifləşev nigeđendə, kulaktь sьjььf bu-lьv jaqьnan bətərəv arqьlь qь-na eşsən kerəƀtejəndərđen bəxətlьp tugandar simejəhen tedərgə memkin.

— Avьl xuzalьqьnьŋ kyta-relesenə bəjek rivalytsejə alьp kilə torqan traktar menən gəne tygel, başlanqьs sorda unan başqa la, qađi eş qoral-darьn, tartьv həm eş kəstəren

dərəƀ nigeđđə bergə quşьp eşləv yđegenə lə qymer ouйь-na kytərelə almaqan ajrьm ke-rəƀtejən xuzalьqtaren bər jьl esəndə ikeləte kytərə ala.

— Kapitalizəm julь tygel, satsejalizəm julь, vaqьtlь avьr-lьqtar aldьnda tygel, bəlki qar-şь qorqan kertələrđe kammu-nistar partejəhe jətəkselegendə uqmaş kes menən jemerə ba-rьv arqьlь qьna dur uŋьştarqa əlgəşergə memkin.

Bьna „Dimjan" kalxuzsьlarь-nьŋ 10 ajlьq eş təzribələrenən hьqmьtь.

Beđ bьnda „Dimjan" kalxuz-sьlarьnьŋ eş uŋьştarьn hanap tormajbьđ. Bьl keskenə arqьlь ra kalxuzsьn bьl tormoşon eşsən kerəƀtejən hem eş təzribələ-ren hər kem aŋlarlьq jenel, qađi tel menən aŋьp birə.

Şunьŋ esən bьl məqələne hər ber kalxuzsь, hər ber avьl eşsən kerəƀtejən, hər ber izbaq uq-lap tikşerep uqьp sьqarqa tejeş.

„Dimjan" kalxuzsьlarьnьŋ ireş-kən uŋьş həm eş təzribələre əlegə saqьl kalxuz tormoşonda ikeləngən kerəƀtejəndərđən [illegible] ikelənevən bətərergə in matur eş yrnəge.

„Dimjan" kalxuzsьlarь kevək eşlərgə əjrənergə kərək!

Beđ kalxuzsь iptəşlərgə oşo telakte inderebeđ.

Idara.

Igende udarnьj əđerlər-gə tađa haqlarqa!

Hər ber qađaq bođolqan igen esən igen əđerlevsələr baştarьmenən javap birəsəktər.

Igen əđerləvđə əьndaj qəəxatlektərgə jul qu-jьlmahьn.

Igen əđerlev esenən, bəgən-gə toroşo qəfev itelmej hьlpan; unьŋ jəjev kampanejahь-na əđerlek eştərə nasar barьv səbəple, jamqьrlьđ—qoro va-qьttarda igende jьjmav, əndər-ğə ingənən huŋmaj qaldarьv kevek kynelhed kyrnəştərđə əəəratьlbađ igen əđerləvđə aj-ьqa jadarlarьnьn ytələşe bik nasar tora.

Sajuz xlipten, Ajlьq planь 15 nse sintəbergə nej barь 14,2% qa qьna ytelgen.

Avqьs pajьn 41, 5% qa ytel-gən bulqan.

Kilgən igendərđən sifat, jaqь nasar.

Qoro vaqьttarđa kilgən igen-dərđən sifatь urtasa ine, hunqь kəndərđə yrə—şьtь başlaqan igendər kiltərevdər bar „kras-nьj pyt" kalxuzь 775 fьt igen tapşьrьrqa tejeş bulьp şunьŋ 25 % qa qьna kiltergən. Əldə yrə başlaqan bojdaj bul-[illegible]

Bьna şikelle kyrnəştər bik jəjala başlanь. Şunьŋ esən şa—bođola başlaqan igendərđe

almaj, bəlki kipterep, tađa igen kilterevđe talap itergə kərək. Əgərđə nasar igen kilte-relhələr ul qabul itelməjələr.

Bьl şьta başlaqan orloqtar-đьn bik əđ zəqiflənəgəne, zarar bulmamьtajđarьnь bьqa tiklem qabul itelep, unь kipterer esən ajrьm ikşlьqta halьna ine.

Ləkin, kipterer maşinanь əlgəre alьnmav arqahьnda kil-tergən igendər jəmqendər kybajep tora. Tapqa ьsьnьp—bođolov qurqьnьsь bar.

Kərək kalxuz, kərək ajrьm xuzalьqtar bulhьn yđđərenen kiltergən igendəren bođolqa kip-terergə, tađa igen alьp kilergə tejeştər.

LUNDUN, 12. Bingal əlkehe-nəŋ savda palatahь Kalkьtta qalahьnda bulqan ultьrьşta „grazdanđarđьn zakundarqa bujhonmav kampanejahь hem baş kytərevgə saqьrьv agitat-sejəhe tuqtaraqьnsa Hindistanda xeđergə idara sisti-[illegible] „Svajrađ" qarat[illegible] tip qarar sьqardь.

Savda palatahь taqьla milli kungeristan taratьlьvьn həm bətə məkəte kanfiskavь[illegible] talap itə.

„5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmь nisek tarala?

T—Qataj iŋaldan bara, ə Jьlajьr məsxərəle rəveştə qojroqta həjrələ.

13 nse sintəbergə alьnqan məqlymətkə qaraqanda „5 jьl-lьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv eşe kantundarđa həm Өfe qa-lahьnda tybəndəgesə bulqan:

ARQAJAŞ kantunьnda zada-nejə prafsajuz aqzalarь ara-hьnda 104,8 %, kreƀtejəndər esen birelgən zadanejə 21,6 %, ojoşmaqan xalq esen birelgən zadanejə nej barь 2,2 % itep tultьrьlqan. Timok ojoşmaqan xalьq menən kreƀtejəndər arahьnda zajьm taratьv eşe nasar tora. Urtasa [hisap] menən al-qanda Arqajaş zadanejə zadane-jenь 54,2 % qa ytegen.

ƏFƏ k—nьnda prafsajuz aq-zalarь esen birelgən zadanja 37,2 %, kreƀtejəndər esen bi-relgən zadanja 14,7 % itep ytelgən ojoşmaqan xalq ara-hьnda kypme taratьlqanьn Өfe k—nь ojtə almaj.

Ojomjmən alqanda ul zada-nejəne feqət 20,5 % qa qьna ytegen.

BƏRƏ kantunь—prafsajuz aqzalarь esen birelgən zada-nejəne 53,3 %, kreƀtejəndər esen birelgən zadanejəne 11,5 %, ojoşmaqan xalq esen bi-relgən zadanejəne 62,4 % itep tultьrьqan. Bьlardьn bətəhen qьşьp hisaplagəndə zadanejə nej barь 22,1 % qa qьna ytelgən bula.

Bərə həm Өfe kantundarь-nan qala qojroqta həjrələvsə —BƏLƏBƏJ K—NЬ. Bьnda də-jəm zadanejə 19,7 % qa qьna tultьrьlьp bulьp, unda iŋ jaq-şь ireveştə—ojoşmaqan xalьq arahьnda tarala, bьlarqa birel-gən zadanja 213,6 % qa, ə ojoşmaqan xalq esen birel-gən zadanja 46,8 % qa, kreƀ-tejəndər esen birelgən zadane-je nej barь 4,7 % qa qьna ytelgən.

ESTƏRLE—TAMAQ k—nь Өfe menən ber samala bara tirlek. Dəjəm zadanejə ytələşe bьnda 20,6 % bulьp, ojoşqan xalq ehtene teşkən zadanejə 38,4 % qa. kreƀtejəndər esen birelgən zadanejə 8,7 % qa, ojoşmaqan xalьq esen birelgən zadanejə nej barь 4,6 % qa qь-na ytelgən.

MƏSƏQUT—urta tirələ aqь-şьp bara. Dəjəm zadanejəne ul 28 % qa ytegen. Kreƀte-jəndər arahьnda taratьv jaqь-nan ikense dərəzəle bulьp za-danejəne 14,5 % qa ytegen, ojoşmaqan xalьq arahьnda his ber terle eş alьp barmaj bul-ha kerelə ele bulha, əjtergə ojьt, zadanejəne nej barь 1,5 % qa qьna ytegen.

T—QATAJ—Dəjəm zadane-jəne ytəv jaqьnan kantundar arahьnda iŋ alda bara.

Unda—50 % qa ytelgən. Ojoşqan xalьqtar zadanjəne 73 pr. itep, ojoşmaqan xalьq 25,3 pr. itep ytegən. Ə, kreƀ-tejəndə esen birelgən zadane-jəne nej barь 5,4 pr. qa qьna atqarьlqan. Timok—avьlqa ta-ratьvda kerəkle timp alьnma-qan.

JЬLAJЬR—dəjəm zadanejə ytələşe jaqьnan iŋ qojroqta həjrələ. Şenkej ul zadanejəne nej barь 17,6 pr. qa qьna ytegən. Kreƀtejəndər arahьnda ta-ratьvda la ul iŋ artta bara—zadanejə 3,8 pr. qa qьna ytel-gən. Ojoşqan xalьq arahьnda

taratьv 35,4 % qa, ojoşmaqan xalq arahьnda 4,7 pr. qa qьna ytelgən.

Өfe qalahьnda indermej hisap-legəndə bətə Başqortostan dov-mələndə zajьm taratьv eşe bь-laj bara.

Kreƀtejəndər esen birelgən zadanejə nej barь 9,6 pr. qa ojoşqan xalьq arahьnda 54,5pr. qa, ojoşmaqan xalьq arahьnda 58,0 pr. qa ytelgən bulьp, ur-ta han 28 pr. təşkil itə.

Өfe qalahьnda iho—ojoşqan xalьq arahьnda zadanejə 117,6 pr. qa ytelgən bulьp, zavut, fabriktar arahьnda hamand-jarlar bara. Tik. ojoşmaqan xa-lьq arahьnda qьna eş xert bu-lьp, zadanejə nej barь 1,8 pr. qa qьna ytelgən.

Başqortostanda biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьna bulqan kantryl handar

„Tiđđən 5 jьllьqtьŋ əsənsə xuzalьq jьlьn qarşь alabьđ. Bьl aldaqь xuzalьq jьlь aldahьnda səjəsi həm xuzalьq burьs-tarь quja,

(Partejənəŋ ydək kəmitəte mərəzəqətənən).

Başqortostan səneqəte, 5 jьl-lьqtьŋ əsənsə jьlьnda đur han-dar menən eşkə əş. 3 nse jьl-dьŋ uŋışlь revəştə udqarьv, bi-relgən zadanejə kəmselekhed tormoşqa ytkərev həm partejə həm prafsajuz aqzalarь qar-şьna buŋlьqtan aktiflьqarьn kəsəj-tev, prakitik eştə yđđərən iŋ vaplь hanavdarь kərək.

Hər ber arganizatsejə yđen javaplь hanaqanda juqarьla ojtelqan telakka ireşə alьrbьđ.

Xəđergə Başqortostan səneqəte aldьnda kanpkrit han jьq ele Şulajđa B.S.N.X. pirispiktivahьnda kyrgenən Başqortostan səneqəte kinəjev əşəjəne kyreu. Tik saneqət pla-nьntьv julьnda prajьzvudьstь-vala satsejalizьm jarьşь sьn hər bersixqa tiklem jetkerep unьŋ ytələşe esən kərəşev, bətə eşsən jalpьnь tartьv, udarnicьь tьvanь kəsəjtev kevək qəməlej eştərđe tormoşqa ytkərevđə

eşməkərlək kyrhətergə kərək. Başqortostan səneqətenen e-sen səjəlesen R.S.F.S.R.tarafь-nan tosdiq itelgən kantryl handar tybəndəgə kartinanь kyrhətələr:

CƏC kambinatь bьjьlqь jьl esəndə 400 meŋ humlьq pra-duksejə birergə; tav kantura-hьna berləştereləgən tav prit-prejətejəhe 601 meŋ humlьq ta-bьş (bьqa grifel taşь sьqarьvqa bilgelengən 120 meŋ hum da qьsьla); krasna usul zavutь 3,862600 hum; Zinuvjьf zavutь 476 meŋ humlьq; kyn—batinka səneqəte 1930—31 nse jьlda 1, 589,000 hum; qaqьbđqa 1224,5 meŋ; tegev 5,914,000 hum baş-qalar, və başqalar.

Bьnan tedev matirejaldarь eşlep sьqarьv səneqətenen kən-dən kən alqa kitkən—ykənen kyrebeđ.

Hьđьlqan plan bujьnsa kir-bes eşlev səneqəte 136,2 meŋ hum; balsьq sylməge eşlev pra-duksejəhь 65,9 meŋ humlьq qu-jьlhala V.S.N.X. ihə bьl handь taqьla 66 meŋ humlьq arttь-rьrqa quşa. Bьl 66 meŋ hum esendə izvis həm alibastьra

(jandьrьlqan gips) sьqarьvđa loə.

5 jьllьqtьŋ 3 nse xuzalьq jьlьna səneqətte kytərevgə bьna oşo handar bilgelenə. Ləkin bьl handarđь kankrit tiep bulmaj. Ulardь taqьla asьqlahь bar.

Başlanqьs xuzalьq jьlьnda təp fikere tavarđьŋ zatьnь jaqşьrtьv, yđenə teşkən xaqьn kəmetevgə tuplana 3 nse xuzalьq jьlь zadanejahьnda zat jaqşьrtьv kin urьn birelə. Bətə səneqət tavarđьŋ yđene teşkən xaqьn 15—15,3 % qa kəmetergə tejeş.

Dərəƀ, pramişlennьstь kytərev esen əlkən handar bilgelengən. Ləkin, bьl handarđь tormoşqa ytkərevgə kərək bulqan tedəv matirejaldarь alьv esen hьđьlqan B.S.N.X. prajьktь bujьnsa kyrhətelgən sridstьvalar mərkəzdə qeniqətlənerlek xəldə ytəlməne.

Bьl kyreneştə tedəv eştəren vaqьtьnda ytəvgə qomasavlьq jahaj. Məƀələn: Tav kanturahь esən bilgeləngən kapital 776 meŋ hum bulhala V.S.N.X. unьŋ nejbarь 370 meŋ humьnqьna birə; ə, kirtbes səneqətenə

924 hum bilgelenep, şunьŋ 500 humьn; Krasna usul zavutьna 693,3 meŋ hum praiktь tədelep şunьŋ 330 meŋ humьnqьna birə. Bьndaj fakttardьŋ bik kyp kiltergə bula.

Əlbittə, bьl handarđьn kə-mətelep tosdiq iteleve pramiş-lennьstьŋ yheşenə kəmselek kiterergə, şulaj uq tavarđьŋ yđenə teşkən xaqьn kəmetev həm kacstьvahьn jaqşьrtьv eşenə qomasavlьq jahajasaq tejeşle tygel. Bolkoj kirehensə, şul handar ... [illegible] partejə, kamsamul həm prafsa-juz ojoşmalarьnьŋ, aŋlь eşsə jalpьhьnьŋ pramfinplandь ytəv-gə yđen mablizavnьj hanavь, pramfinplandь arttьrьp ytəv esen kərəştə udarnicestvanь həm satsejalizəm jarьşьnьŋ je-ŋeşen jalpьn jaqьndan qat-naşьrьv, ular əhtenən partejə jətəkselegen kəsəjtev aşaqьna 3 nse xuzalьq jьlь planьn kəm-selekhed ytəj 5 jьllьq plandь 4 jьlda başqara alasaqbьđ.

Bьna beđđeŋ bəgəngə baja-vaj burьstar.

Oşo burьstarđь onotop unь

ytəv esen kərəşmegən partejə kamsamul həm prafsajuz aqza-larь partejə həm xəkymət qar-şьnda dur jenəjət eşləgən bu-laqtar.

Partejə jətəkselərə, admins-tratьrdar həm prafsajuz arga-nizatsejəlarь, bьl eştə yđđəren məs'yl hanarqa tejeştər.

5 jьllьqtьŋ 3 nse xuzalьq jьlьn dur uŋьştar menən ytəv esen partejə ydək kəmitətenen 5 jьllьqtьŋ 2 jьlьn ytkərev ul-ar xuzalьq jьlьn qarşьlav tura-hьndaqь mərəzəqətən prajьz-vudstьva kəneşmələrendə həm bətə eşsə jalpьhь arahьnda bik tikşerev, unь, ejrenev, jaŋь kantryl handь sixqa, hər ber eşsegə tiklem jetkerev kərək.

B.S.N.X. 5 jьllьqtьŋ 2 nse jьlь heđəmtəhen tikşerev 3 nse xuzalьq jьlьn qarşьlav esen yđ apparatьnnan şəjəfsьđ eşsələr, texnik—inzinirđərđən ajьrьm brigadьlarqa prajьzvudstьva-ta əŋgəmadь əlmərеn sьqarьp jəbərđə.

Bьl sьqarьlqan brigadalarqa urьndaqь arganizatsejələr jarđamqakilergə, pramfin pьlandьŋ ytəlməve jenəjəttərən aşьp birergə tejeştər.

Orloqsoloq kapiratsejəhe səsev planьn jemerđe.

Eşlekheđlekte, jeƀegənlekte tamьrьnan jolqorqa, qəjeplelərđe qatь javapqa tartьrqa!

Nindəj đə bulha kampanejəqa yđ vaqьtьnda təplə erəveşte ujlap əđerlənev iŋ kərək eş—bьnь ašь təzribə taqь la bər tapqьr dərəƀləj. Partejə həm xəkymətteŋ, məƀələn səsev kampanejəhь turahьndaqь diriktiftarь la bьl turala həjləjđər. Orloqsoloq kapiratsejəhe sistimahьnda əđerlek eşe həm səsev kampanejəhь yđe lə, oşolaj uq tiđ vaqьt esendə erət orloqtarđь tađa surt orloqtar menən almaştьrьv eştəre bigerəktə qьjьn. Sənki bьnda jerđe jaqşьlap eşləv, həm səselgən erət orloqtarđьŋ jaqşь surt orloqtar menən quşьlmavđarьn kyđətep totoş massiftь haqlarqa kərək.

Bьjьl orloqsoloq kapiratsejəhe yđenə jəkmətelgən məs'yl burьstarđь jerenə jetkerə almanь. Plan bujьnsa iƀəplengən 31.722 ga. 27.722 ga qa tiklem tybənəjtelgən. Orloqtoŋ bulьvьna qarap 1/IX gə tiklem 22.000 ga səsergə məmkin ine, ləkin ul da səselməne. Orloqsoloq kapiratsejəheneŋ eşselərə yđđərə lə 15 meŋ ga nan artьq səsə almavđarьn jəşermejđər. Bьl hunqь sifьr tədəlgən plandьŋ 50 % tь qьna bulьvьna qaramaƀtan, tulmaj qalьvь la bik jaqьn ixtimal, sənki 7 nse sintəbergə birelgən məqlymətterenə qaraqanda nej barь 3502 ga. səselgən—bьl plandьŋ nej barь 11% ь ytelgən tigən hyđ. Bьl han juq dərəzəhendə əđ han.

Orloqsoloq sajuzьnьŋ yđeneŋ 16,6 meŋ xiktarlьq orloqo bar ine, 9 meŋ galьq Tybən həm urta Vulganan inderelgəjne. Dərəƀ, orloqsoloq şirkattərə tarafьnan totoş massiftьŋ bođolovь arqahьnda həm huŋqa qalqanlьqtan bьl orloqtar fajđalanьlmaj qalalar.

10 meŋ sintnirqa jaqьn sittəninderelgən qьjbatlь orloqtar, əgər orloqsoloq kapiratsejəheneŋ bydzite sьđaj alha kiləhe jьlqa tiklem haqlarqa tejeş bula. Xatta yđ orloqtarь la fajđalanьlmaj artьp qala.

Bьndaj bizabrazejəneŋ səbəbe nəmələ? Beđđeŋsə tybəndəgelərđə: kapiratsejə sistimalarьn jaŋьnan ojoştorov ajqanь əlkə apparatta həm tybən orloqsoloq kapiratsejəhendə bətəv nastrajьnejəhe tьvьp kampanejəlarđьŋ barьşьn iƀəpkə alьv eşe nasar xəldə qalqan. Kypme sittən inderelgən həm yđ orloqtarь kypme ikənselegən belep bulmaj. Şifьrđar berhe ikensehenə qarşь həjləjđər.

Tybən ojoşmalarđa bigerəktə massiftь haqlavđa bətenləj tərtip juq tejərgə jaraj. Şirkəttər ber—ike kən kətərgə teləməj, oşonoŋ menən totoş səsevđeŋ massifьn bođalar, bьnьŋ menən bətə kampanejə əđələ.

Baqalь şirkətə 1900 sintnir orloqo bula torop, horav nej barь 900 sintnirqa qьna bulqanlьqtan 1000 sintnir orloq tik qala.

Qьrmьƀqalь şirkete esən Өfegə 17 nse avqьsta uq 6 vagun orloq kilgəjne şirkətkə ber nisə tapqьr əjtep, kilep alьp səsərgə quşьvqa qaramaƀtan, ul ireştergəndəj bulьp nej barь 3—4 padvuda jebərgən.

Barь 550 sintnir kilep bldьlar, ə qalqan 1859,72 sintnirь Өfelə orloqsoloq sajuzь ьsklatьna buşatьla.

Bьndaj timp, bigerəktə bьndaj eşsələr menən jьraq bara almaƀьŋ. RKI qəjepləlerđe jenəjət məs'ylegenə tarttьrьv esən eşte prakuraturaqa tapşьra.

N. M.

Zadanejəlar atqarьjdь

Estərletamaq kantunьnan uŋьş jьjьv kampanejəhьn ytkərep Өfegə „Kanyk Garbunuk" osqoso qajttь. Ul bətəhe 14 tapqьr havaqa kytəreləp kantun əƀtendə 8 səqət 8 minut osqan, avьldarđa jaŋьnan 9 keşenə osorop jərətəp kyrhətkən.

Osqos Estərletamaqqa barqas təvlə bildələngən marşьruttь yđgərtep 25 nsə avqьstan başlap kantun jer idarahь həm kantkum vəkildərə menən Juqarь həm tybən Uslь-Mənəvez, Nurdьfkь həm jer'gən tirələrendə osto. Estərletamaqtan Estərlebaşqa taban Nikalajьfkьqa xətle, Şifcinko kalxuzzьna barьp Suxajlь jьlqahь bujlap kire qajttь.

Osqos Şifcinko kalxuzь əƀtendə ođaq urap jərəp, jergə teşkəs kalxuzsьlar tarafьnan bik diqqət menən qarşь alьndь. Kalxuzsьlar unь tənlə jəl vaqьtьnda əj aralarьna brizint menən qaplap qujьp qaravьl qujđьlar. Osqos ergəhendə təđəlgən mitinqьla kalxuz idarahьnьŋ rəise „Şifcinko, kalxuzьnьŋ kantrakiaşьv bujьnsa bildələngən 75000 bot urnьna dəvlətkə 100000 bot igen birəsegen belderđe.

Ikensə kəndə bьl kalxuzda 50 jəşlek kalxuzsь bər qart menən ber bik qart qarsьq osqosqa ultьrьp osop jərenələr.

Osqos Estərletamaq kantunьnda avьldar əƀtənən osop ytkəndə uŋьş jьjьştьrьv həm igen əđerləv kampanejəhьna bəjle 30 meŋ agitatsejə listufkьlarь taşlanь.

Qajьь kəndərđə jamqьr, jəl bulьv ajqanь osqos osmaj torđo.

Mənəveđ avьl səviteneŋ rəise osqos turahьnda səvit eşsehenə bis jaraqhьđ meqamələ kyrhətte. Məƀələn nьq jəl kytərelep, osqosto bəjləp qujarqa kərək bulqas bavđar birməj, haqlarqa eşsələr qujmaj osqostan mьƀqьl itep kələp torđo.

Ə krəƀtejəndər qəmymən bik jaqşь qarşь alьp, ytkərelgən mitingьlar həm listufkь taratьvđar krəƀtejəndərgə artьq igendə dəvlətkə tapşьrьv kərəklektə kiŋ aŋlatьvqa məmkinlek birđelər.

Dəjəm alqanda bьl osovđan kyđətəlgən maqsatqa jetelde. „Kanyk—Garbunuk" tьŋ muturđarь hava nasarlьqqa qaramaƀtan jaqşь eşləp, bьl səfərendə ul bik jaqşь imtixan totto.

P. PITRUF.

Prikaşşik igen əđerləvgə qomasavlaj.

T—Qataj k—nь Qataj jortonda bər patrib ubşsteva bulhala eştərə bik hylpən bara.

Eştərenəŋ də iŋ jeteşheđ jaqь: ikmək əđerlərgə tip aŋьqlap qujьlqan jeməştər həm başqa nəmələrđe səretep taşlajđar.

Prikaşşik iptəş Atnabajьf ikmək əđerləv esən aŋьqlanqan ajaq kejemdərə, səj—şəkər—həm başqa tavarđarđь atalarьna taşьj, Əgər bьl eşte berər krəƀtejən beləp əƀtənən qariza birhə, ul saqьnda bьl krəƀtejəngə kapiratsejənən bər nəmələ birməj. Şulaj itep uttaj eş saqьnda krəƀtejən kərək nəməhən kapiratsejənən ala almaj aptьraj:

Şunьŋ menən bergə Atnabajьf iptəş kalxuzsьlar pajьn ajьrьm krəƀtejəndərgə taratьp bətə, kalxuzsьlar bər nəməheđ qalalar.

Oşo ərəveşle tavarđarđь ikmək əđerləvselərgə birməjsə yđ jaqьndarьna taratьp zagatufka eşənə ajaq sala.

Bьl prikaşşikteŋ nasar qədəten taşlatьrqa kərək.

„Aral".

Kapiratsejə tigeđ qaramaj

Tanalьq—Həqmar kapirətsejəheneŋ kyp kenə avьldarđa byleksələrə bulha la his bər nəmə tigeđ erəveştə bylenməj.

Məƀələn. primus, batinkə yđək kapiratsejələ nulha la byleksələrđə ularđь his kyrep bulmaj.

Bьl tigeđheđlektər bətərelhen.

„Krəƀtejən".

Idara: Igen əđerləv esən jebərelgən difitsitle tavarđar aqzalar arahьnda tigeđ bylenməj. Şunьŋ esən bьl xəbər başqa tavarđar turahьnda qьna dərəƀ.

Naluktarqa qarşь kərəş.

VINA, 11. Afinə qalahьnьnan (Gritsejəneŋ baş qalahь) xəbər itevgə qaraqanda Salunik qalahьnda 10.000 krəƀtejəndeŋ qatnaşь menən avьr naluktarqa qarşь pratis jьjьlьşь ytkərelgən. Gritsejələ avьr naluktar həm agrarnaj krizis arqahьnda bəlgənləkkə teşkən kerəƀtejəndər arahьnda rizahьđlьq kyptən inde rivəlytsejun sьqьştar xaraktirьna kerep bara. Bьl nastrajenejəgə nindəj bulhala jalqan jolqa keretev teləge menən Gritsejə rejaksejanirđarь xərəkətkə jetəkselekte yđ quldarьna alьrqa qarar birđelər. Salunik qalahьndaqь jьjьlьş ta şul uj menən ber sinaturđьŋ jətəkselege aƀtьnda ojoştorolqajnь. Jьjьlьşqa kilgən ber tərkəm kammunistar xərəkət başьndaqь gruppanьŋ xejanətselekjəjəsəten aşьp birđelər. Kammunistar, kerəƀtejəndərđe eşsələr menən sajuz ojoştororqa saqьrđьlar həm eşsəndərđən naluk alьv betərelhen tigən talaptь qujđьlar. Rejaksejanirđar tarafьnan saqьrьlqan palitsejə 15 kammunistь qulqa aldь.

Pylşə həm Rumanejə—

SSSR qa qarşь agrarnaj berekteŋ avangartьnda.

Bətə kapitalizem dənjahь xəđerge vaqьtta kesle agrarnaj krizis avьrlьqtarь esendə hьqьraj. Bьl krizis iŋ kesle kapitalizem ildərə bulqan Amirika, Kanada həm bytəndərđə lə solqan aldь. Xəđergə agrarnaj krizisteŋ indysterejə krizise menən bik nьq bəjləngən bulьvь həm kapitalizemdeŋ huqьştan huŋqь dəjəm krizisenəŋ arganik eleşe bulьvь ajqanlь ul, Balqan həm Dunaj bujь ildərə kevek keshəđrək kapitalizem ildəren bigerəktə đur avьrlьq esendə qaldьra.

Balqan ildərendəge xəl ьsьnlap ta bik nьq qьrqьvlaşqan. Məħələn, Rumanejələ kerəħtejəndər səskən arpalarьn urьp alınavđь artьqьraq kyrələr, sənki uqa tykkən kes arpanьn yđenən qibatqa teşə. Iŋ qibatlь hanalqan bojđaj aşlьqь menən də şundaj uq xəl. Ə, avьl xuzalьqь praduktьlarь menən sənəqət praduksejəheneŋ xaqtarь arahьnda bik đur ajьrmalьq bar. Rumanejə kerəħtejəne ber kilagram kukuruz esen 20 şьrpь, jəki 4 kiħək şəkər ala. Iŋ kərəkle həm iŋ qadi kejemdər esen kerəħtejən ber vagun bojđaj xaqь tylərgə tejeşle bula.

Şularđьŋ əħtəvenə Rumanejə kerəħtejəndərđeŋ yđ xəkymətterenə birəsəktərə bik kyp. Orloq ssudalarьnan başqa buŋqь iħəp bujьnsa kerəħtejəndərđeŋ xəkymətkə birəsəktərə 100 miljart ləj (1.200 miljun samahь) kyrhətelə.

Agrarnaj krizis həm siktən tьş avьr naluktar belgenlekkə teşken kerəħtejəndər arahьnda rizahьđlьq kesəjə bara, ular naluk jьjьvsь civavьtarđь tuqmajđar, qalalarqa barьp bankalarđь tuđđьralar, ribasьlarđan yđđərən aqsa alqanda birgən raspiskalarьn tartьp alalar.

Şundaj uq xəl Kən jaq Slavakejə, Vingirejə, Gritsejə həm başqalarđa la xekəm heđe. Məħələn, Vingirejə xəkymətə xəđer kerəħtejəndərgə ьşanmaj başlanь, Vingerejə avьl arahьnda kerəħtejəndər menən palitsejə həm qəskər arahьnda bərelestər bulьp tora.

Bьl ildərđəge agrarnaj krizis əħtəvenə Rumanejə həm Kən jaq Slavakejə lə urman həm nifet sənəqəttərə şulaj uq avьr krizis esendə toralar. Nifet, aqas həm aşlьq Rumanejə ikspьrtьnьŋ iŋ əhəmejətle tarmaqtarьnan iħəplənələr, Kən jaq Slavakejə esen aşlьq ikspьrtь şundaj uq əhəmejət qađana. Bьl ike ildeŋ bətə tьşqь savđalarь oşo nəmələrgə ni gedləngən, şuqa kyrə bьl ildərđəge agrarnaj, urman həm nifet sənəqətendəge torqonluqtar, ularđьŋ bətə xuzalьq tarmaqtarьna siktən tьş đur zarar kiltergən dəjəm krizis bulьp teşələr.

Xuzalьq tormoşon ajaqtan jьqqan bьl krizisterđə betərəv, jə bulmaha his juqь ber ađ jomoşartьv saralarьnan berəne itep Balqan dəvlətterə ikspьrttь kesəjtevđə iħəpləjđər. Məħələn, Rumanejə xəkymətə aşlьq sьqarьvqa đur əhəmejət birə. Rumanejələ xəđergə vaqьtta 430 meŋ vagun igen sьqarьrqa əđerlek bara, bətə transpьrt mabilizavajt itelgən, şunьŋ əħtəvenə Girmanejəhəm Pylşənen 300 paravьz alьp torovqa həjləşelgən, tərlə qalalarьnda skiattar həm ilivatьrdar halьnalar. Kən jaq Slavakejə həm Avstrejə xəkymətterə lə avьl xuzalьqь prakduktьlarьn sьqarьvđь dəvlət manapylejəhenə alьv julьna baħqandar.

Nifet həm aqas matirejaldarь esen badar tabьv mes'ələhe bьl ildər esen şulaj uq đur əhəmejət qađana. Rumanejə nifet sənəqəte huŋqь vaqьtta Girmanejə, Fransejə, Italejə, Gritsejə həm bytən ildərđeŋ badardarьnda [illegible] osoranь. Kən jaq Slavakejə [illegible] bьl badardarьnda sit badardar tədəv matirejaldarь qarъv hьq ta kəmegənlektən həm SSSR đьŋ aqas matirejaldarь ikspьrtь kiŋəjgənlektən bьl krizis [illegible] bьl ildərđəŋ xəkymətterenə tьnьshьđlьqqa teşerə.

Oşo avьrlьqtardan sьqьv saralarьn ediəv esen huŋqь vaqьtta Buxaris (Kən jaq Slavakejə), Rumanejə həm Vingorejənen qatnaşь menən həm Sinaj (Rumanejə) həm Varşavda (Pylşə) agrarnaj kanfirinsejəlar ytkərelde.

Igen bađarьnda yđ ara kankurinsejəne betərəv həm igen xaqьn kytərəv julьnda bьl kənfirinsejələr ber tərlə lə nətisəgə kilə almanьlar, sənki ular kərək Javrupala bulhьn şulaj uq Balqan dəvlətterenəŋ yđ aralarьnda la bulqan bik sьvalsьq qarşьlьqtarqa həm Javrupaqa kərək bulqan igendeŋ 75—93 pratsintь diŋgeđ arqь jaqьnan kilgən oshođьraq igen menən tə'min itelev faktьna osoranьlar.

Bьl kənfirinsejələrđə krizista bətərəv məs'ələhen xəl itə almaqas Balqan faşistarь, avьr naluktar arqahьnda belgenləkkə teşep ьlqьj rizahьđlьqь kəsəjə barqan kerəħtejəndərđeŋ asьvьn Səvittər Sajuzьna jynəlderergə tьrьşa başlanьlar. Rumanejələ milli—saranistar partejəheneŋ s,jьzьnda jər eştərə ministerə Rumanejələ igendeŋ kyp bulqanlьqьn, ləkin donja bađarьnda Səvittər Sajuzь menən Amirika bik đur kankurint bulьp teşkənlektən, Rumanejə igenen sit ildərgə sьqarьv məmkin bulmaqanlьqьn kyrhətte.

Rumanejələ vlas başьnda torqan milli—saranistar xəđergə torqonlьqtan sьqьv julь barь tik ikspьrttь kesəjtevđə bulqanьnaq kerəħtejəndərđe ьşandьrьrqa tьrьşalar. Ləkin, ikspьrtьŋ kesəjevenən eşsən kerəħtejəndərgə ber tərlələ fajđa bulmajasaqь asьq kyrenep tora, sənki Rumaneje sit ildərgə igen sьqarьvđь kesəjtev arqahьnda igen xaqь ber ađ kytərelgən vaqьtta la, unan barь tik kapitalistar həm kulaktar fajđa itəsək, ə kerəħtejəndərgə tejgən fajđa eleşe sikheđ đur naluktar tarafьnan jotolasaq.

Burzьvazejə səjəsətselərə bьnь bik jaqşь aŋlđjđar, şuqa kyrə ular, yđđərən straxavajt itev esen, javьđ bəlşəviktər Rumanejə ikspьrtьnьŋ alqa kitevenə ajaq salalar həm şunьŋ menən Rumanejə kerəħtejəndərenəŋ mənfəqətterenə zarba jahajđar" —tejđər.

Dəjəm alqanda Balqan ildərenəŋ faşistarь Səvit ikspьrtьna bajkot iqlan itergə, Səvit igenenə, urman həm nifet matirejaldarьna huqьş iqlan itergə saqьralar.

Sinaj qalahьnda kənfirinsejə asьlqan kenə bətə Rumanejə gəzittərə „Javrupanьŋ bətə agrarnaj kestərə. iŋ uħal həm iŋ qurqьnьslь doşman — Səvittər Sajuzьna qarşь kərəşkə berləşergə tejeştər"—tip qьsqьrđьlar.

Buxaris həm Şinaj qalalarьndaqь kənfirinsejələr səvittər Sajuzьna qarşь kerəş esen berəgev luzьngьhь aħtьnda ytteler.

Şulajtep Javrupanьŋ kən jaq kənsьqьşьnda, səvit ikspьrtьna jənəhe qarşь torov luzungьhь aħtьnda Bulqan dəvlətterenəŋ barege tьvđьrьla. Bьl berekte başlap teđəvselər agramaj dəvlətter bulhalar đa, ьsьnlap qaraqanda ul berek artьnda donjə impirejalizmьnьŋ jьrtqьstarь torqanlьqь ajьrьm asьq kyrenə.

Agrarnaj ildərđeŋ, iqtisadi məs'ələlərđe xəl itev həm krizista bətərəv flagь aħtьnda təđelgən bьl berektərə nigeđđə Javrupa həm Amirika finans kapitalьnьŋ jetəkselege aħtьnda SSSR qa qarşь xərbi berek teđəv bulьp teşə. Sinaj həm Buxaris kənfirinsejələre menən ber yk vaqьtta Pylşənen, varşavđa şundaj uq agrarnaj kənfirinsejə jьjьvь juqarьla ajtelgəndərđe anьqlaj. Bьl kənfirinsejəgə Səvittər Sajuzьnan başqa bətə agrarnaj dəvləttərgə saqьrьv jebərelde həm unda şulaj uq agrarnaj krizis məs'ələlərə xəl itələsəge belderelde. Bьl kənfirinsejəneŋ də şul uq jalqan flak aħtьnda ytkərelgənlegen əjtep torahь la juq. Bьnda tik Səvittər Sajuzьna qarşь đurьraq dəvməldə berek tьvđьrьrqa tьrьşьldь.

Varşav kənfirinsejəhendə lə Rumanejə həm kən jaq Slavakejə dəjəm pragram menən sьqtьlar, sənki ular đur kapitalizem dəvlətterenən jarđam alьrqa tьrьşalar. Şuqa kyrə ular SSSR qa qarşь agrarnaj berek təđəvđə, səvit igenenə, nifət həm aqas matirejaldarьn sьqarьvqa qarşь kerəştə alda torórqa ьntьlalar. Sьjnfi doşmanlьq səjəsəte əħtenə iqtisadi mənfəqəttər quşьlьp, ulardь SSSR qa qarşь kerəşkə etərə.

Ləkin, SSSR qa qarşь berekte ojoştorov jənel tygel. Unьŋ esən burzьvazejə lagtrьnьŋ yđ esendə qarşьlьqtar bik kesle.

Impirejəlizem səvittər sajuzьn nej tiklem qəjeplərgə tьtьrьşha la uqa qarap Javrupa eşsələr sьjnьfьnьŋ SSSR đaqь satsejalizem teđeleşenə məxəpbəttərə kimeməħ həm eşsən kerəħtejəndər satsejalizem ilenəŋ doşmandarь bulmaħtar.

Girmanejəla hajlavđar al dьnan

„Hajlavđarđь kammunizem esən Səvittər Girmanejəhe esən, kerəş dimanstratsejəhe nə əjlənderergə".

Burzьvazejə partejələre hajlavsьlarđь hatьp alalar.

BIRLIN, 12. Hajlav aldь kampanejəhe yđeneŋ iŋ qьđьv sigenə kilep jettə. Bətə partejələrđeŋ uramda agitatsejələre kiŋ revəştə ytkərelə.

„Rutə Fani" gəzitə Girmanejə kammunistar partejəheneŋ həm tьjьlqan qьđьl frantaviktər sajuzь jetəkselərenəŋ Girmanejə eşsəndərenə qarata xitabьn iqlan itə. Bьl xitapta satsejal—faşistarđan alьp milli — faşistarqa tiklem bətə partejələrđeŋ kapitalizemdə qotqarьv, xəđerge rizimdə haqlap alьp qalьv esən kerəşkənlektərə həm Bryning diktaturahьnьŋ Jung planьna tajanqanlьqь kyrhətelə.

— Kampartejənən başqa bətə partejələr, ular xəkymət kaalitsejəhe həm đur kapital partejələre—tejələ ul xitapta.

Xitap, Girmanejənəŋ bətə eşsəndəreŋ 14 sintəbər kesə hajlavđar vaqьtьnda miljundarsa eşsən xalqtьŋ kammunizem esen, Səvittər Girmanejəhe esən kerəş dimanstьratsejəhe ytkərergə saqьra.

Kampartejə isemlege esən tavьş birələr.

BIRLIN, 10. Dəvlət tipagrafejələre həm jađьv—bьđьv nəmələre prajьzvudstevahь eşsələreneŋ kyp xalq qatnaşь menən ytkərelgən jьjьlьştarь ber avьđđan kampartejə isemlege esən tavьş birergə qarar ittelər. Hajlav aldь kampanejəhendə bik kyp eşsələr kampartejəgə kerđələr. Barь tik Rur əlkəhendə genə hajlav aldь kampanejəhe başlanqandan birle kampartejəgə 3200 keşe aqza bulьp kerđe. Dəjəm fiker bujьnsa hajlav nətizəhendə iŋ siktə torqan partejələr—kampartejə həm milli—satsejalistar (faşistar) kesəjəsək.

Irtəgə hajlavđar başlana.

BIRLIN, 13. Bьnda hajlavđar aldьnan huŋqь kistə kampartejə isemlege fajđahьna agitatsejə bik nьq kesəjđe. Birlindeŋ eşsələr jəşəgən kvartaldarь qьđьl bajraqtar həm luzьngьlar menən tulqandar. Jəđđərsə eşsələr gruzaviktərgə təjələp qala uramdarьnda kampartejə luzьngьlarьn qьsqьrьp jərənələr. Qalanьŋ bik kyp eleştərendə mitingьlar ytkərelde, Hajlav aldь dimanstratsejələre vaqьtьnda Birlində həm Girmanejənəŋ bətə qalalarьnda bərəleştər buldь. Birlin—Brandinburg ukrugьnda hajlav aldь kampanejəhe vaqьtьnda kampartejəgə 2302 jaŋь aqza kerđe.

Palitsejə əđerlənə.

BIRLIN, 14. Parlamintqa hajlavđar kenenə Birlindeŋ bətə palitsejəhe bajavaj əđerlek xələnə kilterelə. Palitsejənəŋ bigerəktə đur kestərə xəkymət jorttarь bulqan uramdь haqlarqa bildələnə. Xəbərđərgə qaraqanda eşsələr rajundarь, şul jəmlənən Nəjkəln həm Biding kvartaldarь şulaj uq kesle palitsejə əterətenəŋ kyđətevə aħtьnda bulasaqtar, şunьŋ menən bergə ul uramdarđa gruzaviktərgə tejelgən palitsejə patryldərə jərəp torasaq.

BIRLIN, 13. Vytirpali rajunьnda 50.000 eşsələrđen qatnaşь menən hajlav aldь dimanstratsejəhe ytkərelde. Bьl dimanstratsejələ Girmanejə kampartejəhe sikritarь ip. Tilman qatьşьp, huŋьnan ojoştorolqan mitьŋgьla ul notoq həjlənə.

Kindьk səqəttə

Gritsejə kerəħtejəndəre avьr naluktarqa qarşь pratis belderələr.

PARIZ, 9. Fransejələ iqtisadi krizis kesəjə. Trьva qalahьnan (trikataz sənəqəteneŋ yđəge) xəbər itevgə qaraqanda undaqь fabriktərđeŋ kybehendə qьђqartьlqan eş ađnahь jəki tulь tygel eş kenə qujьlqan. Bik kyp eşsələr kenenə 4 səqəttən artьq eşləməjđər Tuqьvsьlar hul prafsajuzь Trьva eşsələren pritprinimatildərgə qarşь kerəşergə saqьra.

Rifarmis prafsajuzdar zabastufqaqa ajaq saldьlar.

PARIZ, 12. Kisə tuqьv sənəqəte pritprinimatildəreneŋ sajuzь xeđmət ministerə Laval tarafьnan qujьlqan şarttarđa rifarmis prafsajuzdarđьŋ zabastufkanь bətərəv turahьndaqь təqdimen qabul itkənlegen belderđe.

Pritprinimatildər 15 nsejsintəbərđə fabriktarđa eş başlanasaqьn iqlan Itələr.

— Şulajtьp—tip jađa „Jumanitə" gəzitə—150.000 tuqьvsьnьŋ joma bujьna davam itkən zabastufkalarь, rifarmis prafsajuzdarđьŋ xəjanəttərə arqahьnda, eşsələrđeŋ jeŋeləve menən bettə. Fransejənəŋ tən jaq tuqьvsьlarь berense kəsəştə jeŋeldelər, ləkin aldaqь kerəştərđə ular jeŋəsəktər.

Eşsələrđeŋ berđəm fruntьn həm pritprejətejələrđə „kerəş kəmitəttərə" ojoştororqa, yktəbərđə jaŋь kerəş esən ojoşqan rəvəştə əđerlek kyrergə kərək".

„Palitsejə həm faşistarđьŋ tirrurьna qarşь qьđьl frunt qujьlhьn".

PARIZ, 12. Fransejə kamsamulь Уđək Kəmitətə bətə eşse jəştərgə qarata xitap sьqarьp, ulardь „jəş gvardejə" əterəttərə teđərgə saqьrđь. Bьl xitapta rivəlytsejyn kerəştə eşsələrđeŋ aktiflьqь yħkənlege həm palitsejə tirrurьnьŋ kesəjgənlege kyrhətelə.

— „Palitsejə həm faşistar tirrurьna qarşь qьđьl frunt teđelergə tejeşlə"—tejələ bьl xitapta.

Eş taşlaqan esən atьrqa quşalar.

NEJU—JURK, 12. Piru xəkymətenəŋ Lima qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda Amirika baqьr rudniktərendə 15000 eşsenəŋ zabastufkahь qьrqьv təħkə kergən. Amirika ilsəhenəŋ horavь bujьnsa xəkymət bьl rajunqa 350 haldat jəbərep „Kerək bulha atьqьđ"—tip quşqan.

RASTUF—DUN, 10. VKP (b) Уđək Kəmitətenəŋ xitabьna javap itep „Silmaş" zavьtь eşsələrə xeđmət dizirtirđərə menən, litundar həm eşse kestən aqьmь menən kerəşergə qarar birđələr. „Şilmaş" zavьtь eşsələrenəŋ qatьndarь şulaj uq pramfinplan esən irđərə menən bergələp kerəşergə başlanьlar. Ular bətə eşsələrđeŋ qatьndarьn biş jьllьqtьŋ ađaqьna tiklem yđ irđərenəŋ zavьttan kitevđərenə qarşь tororqa saqьralar.

IMPIREJƏLI ZEM QЬTAJ MILITARISTA RЬNA JARĐAMITƏ

Canşa esən kesle kerəş.

LUNDЬN, 10. Angelejə gəzittərenəŋ xəbər itevđərenə qaraqanda Angelejə, Amiririka həm Japunejə huqьş kəmələre Janseze jьlqahьnda Qьtaj qьđьl ərmejəhenə tuptarđan atqandar. Angelejə gəzittərə bьnda qьđьl ərmejənə qəjeplə kyrhətergə tьrьşalar, ulardьŋ jađьvьna qaraqanda bьl huqьş kəmələre kammunistarđьŋ atьvđarьnan yđđərən haqlav esən atьrqa məzbyr bulqandar.

Canşa qalahь esən kerəş.

ŞANXAJ, 11. Gumin agintstevahь xəkymət qəskərđərenəŋ qьđьl ərmejəgə qarşь dəjəm hezym başlaqanlьqtarьn xəbər itə həm bьnьŋ səbəbe itep Nankin huqьş eştərə ministerə Xu—In—sindьŋ canşa qalahьna kilep kiteven kyrhətə. Hezymdeŋ şul ministər quşьvь bujьnsa başlanqanьn belderə. Xəkymət qəskərđərenə jarđamqa kyptən tygel amirikanan huqьş kəmələre həm branəviktər kilgəndər.

Gasin agintstevahьnьŋ məqlymətterə bujьnsa Pin—Di—Xьvaj kamandahь aħtьndaqь qьđьl cəstər xəđerge vaqьtta Lyjən həm bilin qalalarь (Canşanan 30 kilamitьr jerđədəge ike qala) ergəhendə toralar. Şul uq agintstevanьŋ xəbərə bujьnsa Cezy—Di kamandahь aħtьnda Iserəven qalahьn (Canşanan 20 kilamitьr kən jaqьnda) alqan qьđьl qəskərđər unan kire sigengəndər.

VARŞAV, 10. Bьnda jer eştərə ministerlege tarafьnan saqьrьlqan urman sənəqətselərenəŋ kənfirinsejəhe jьjьldь. Bьl kənfirinsejə tarafьnan tikşerelgən təp məs'ələlər retendə SSSR aqas ikspьrtьna' şulaj uq SSSR aqas matirejaldarьn Pylşə arqьrь jərətevgə qarşь kerəş məs'ələhe torđo.

Kənfirinsejə tarafьnan sьqarьlqan rizəlytsejə SSSR aqas matirejaldarьn Pylşəgə inderev həm Pylşə arqьrь bytən ildərgə sьqarьv Pylşənəŋ urman sənəqətə esən zararlь bulqanlьqьn kyrhətə. SSSR aqas matirejaldarьn Pylşə arqьrь taşьvqa barь tik ul aqas matirejaldarьnьŋ Pylşə zavьttarьnda tejeşle rəvəştə eşlənevđərə şartь menən genə jul qujьlьrqa tejeşle bulьp sьqa. Urman sənəqətselərə sajuzьnьŋ vəkile gəzit xəbərselərə menən həjləşkəndə SSSR aqas matirejaldarьnьŋ Pylşə arqьrь taşьlьvь Pylşənən iŋ əhəmejətle bulqan urta Javrupa badardarьn tartьp alqanlьqьn kyrhətte. Unьŋ təqdim itevə bujьnsa SSSR aqas matirejaldarьnьŋ Pylşə arqьrь taşьlьvьna qarşь kerəş timer jul xaqtarьn kytərəv julь menən barьrqa tejeşlə.

XVI nsь „BDIK"-Məskəv uramdarьnda.

(Уđeveđđeŋ maxsuş xəbərseveđđən).

Bəgen bətə donja jəştər kenə—„BDIK" pralitarejat rivəlytsejəheneŋ yđəge—Məskəv „BDIK" uŋajь menən hьlьv qьđđar kevek jaŋь kejemgə tərəndə; jəşelle—qьđьlь təħtəge iliktər lampьlarь, tərlə plakat həm luzьngьlar, unьŋ uram həm majđandarьn, jorttarьn biđəneiər.

Sənki, bəgen jəş Məskəv, Məskəvđeŋ jəđər menləgən jəş pralitarđarь, uqьvsьlarь, kamsamul həm pjanirdarь yđđərenəŋ huqьşsьz bajram kendərə bulqan bətə donja jəştər kenen bajram itə...

Bьna Məskəvđeŋ iŋ şav—şulь, iŋ kesle xərəkətle urьnь —Svirtluf majđanь (elekkə tejatьr pluşşatь) ləkin unda xəđer şav—şavđьŋ eđelə qalmaqan. Bьl uqьravhьđ uqqa həm hulqa avьla torqan jəđərləgən tramvaj həm aftamabildər berehelə qalmaqan. „Ular ikense hьđьqqa kyserelgəndər. Sənki bьl majđan aşa kamsamul dimanstratsejəhe ytəsək. Majđanqa sьqa torqan uramdarđa militsejə kardunь, militsejənirđər qьđьl ərmejəstərgə „qьđьq qararqa" sьqqan jəki berər jerdən qajtьşlaj osoraqan ytep barьvsьlarđь majđanqa ytkərməjđər. Maxsus prupьskalar horajđar. Ber iptəş menən keħələgə xəbərselək tanьtmalarьbьđđь kyrhətep majđanqa ytəbeđ.

Sajuzdar jorto tərlə təħtəge iliktrik lampalarь həm plakattar menən jsolqanьp, jьraqtan jaltьrap bajramqa kejengən hьlьv qьđdaj bulьp ultьra. Unьŋ majđanqa qaraqan jaqьnda kalunnalar əħtenə jəşel təħtəge iliktər lampьlarьnan teđəlep eşləngən:

„ XVI MЮD" hyđe urьnlaştьrьlqan. Qarşь jaqta vaqьtlьsa qьna eşləngən tribura. Unda la şundaj uq utlь hyđđər janalar... bьl tribunalar matbuqat vəkildərə, sit ildərđəŋ kilgən diligattar həm başqalar urьnlaşqandar.

7 səqət, 25 minut. Kinət sajuzdar jorto aldьnda arkistьr jaŋqьranь. Bьl majđanqa aqьlьp kilevsə berense kalunna arkistьrь ine. Berense nəvbəttə Məskəvđeŋ qorallanqan kamsamul ərmejəhe kalunnalarь ytə başlanь. Kalunna aldьnan ərmejənəŋ kamandirь iptəş Talliznikьf. kamsamuldьŋ Məskəv kəmitətə sikritarь ip. Lukejanьf qa kilep rapьrt birə:

— 17.800 keşelek kamsamul ərmejəhe kilde. Huqьş xərəkəttərenə əđer! Jəşəhen XVI „BDIK"! tej.

Kilə torqan kalunnalarđьŋ artьna urьnlaşqan „Safkino" prazikтьrь nurđarь nəđek mьtьq haptarьn qarmap, ştiktarđa uj naqlajđar, qorallanaqan jəş huqьşsьlar aralarьnan jəgərep, tribunaqa hikerep mənələr həm qajđalьr, jьraqqa kitep havala juqalalar...

Dimanstratsejənəŋ yđəge şatlьqlь, kyŋelhəđ həm kyŋelde tulqьnlandьra torqan handar, rapьrttar, məqlymətter tele ine... kalunnalar, saftar əħtendə tirbəlep kilgən đur—đur plakattar, luzungьlar bətəhenən də bigerək ajьrьm zavьttarđaqь eđəklektər, elgəşevđər, uŋьş həm jeteşheđlektər, jeteşheđlek həm eđəklektərđə bətərəv julьnda kamsamuldar həm jəş eşsələrđeŋ yđđərən mabilizavajt itevđərə, başqalardьla şuqa saqьrьvdarь turahьnda həjləj inelər.

— Danbasqa 400 keşe mabilizavajt itelde.

— Plandan tьş 8 paravuz tədetelde.

[illegible]

qьnlь luzьngьlarqa javap itep qьsqьrtьlqan, kər həm đərtle „urra" tavьştarь menən kymelde...

Plakattar, plakattarđь alьştьra torđolar.

— Bətə donja jəştər kenendə kamsamul yđenen bətə kestərən pramfinplandь ytəvgə mabilizavajt itə!

— Beđđeŋ saftarьbьđđь qurqaqtarqa (panikurđarqa) urьn juq! Bьl luzungьlar menən ber rəttən yk kalunnalarđaqь ajьrьm kamsamul tərkəmdərə kesle tavьş menən.

— Dajuş it həm hetselək safxuzdarь! tip qьsqьralar.

Bauman kamsamuldarь kytərep kilgən đur—đur pamidur, qьjar həm kəbeħtə makittarь ulardьŋ rejal eş xaqь esen bulqan paxuttarьn jənlənderep alqa baħtьrđь. Iŋ arginal sьqqan ber nəmə bulha, ulda Bauman kamsamuldarьnьŋ jək aftamabilenə tejəp sьqqan biş jənle.. susqa həm ulardьŋ rəşətkəhe əħtenə halьnqan đur susqa makitь ine. Susqalar tejəgən aftamabil tribunanan ytkən vaqьtta, undaqь sit il vəkildərə unь đur alqьş menən odatьp qaldьlar.

Dimanstratsejə ike səqəttən artьqqa hudьldь. Bьl ike səqət esendə sajuzdar jorto janьnan yđđərenəŋ biş jьllьqtьŋ ikense jьlь pramfinplanьn ytəvgə həm [illegible]

Məskəv. Oj. Əmin

TUKEJU, 12. Fьn—Jyj—san Luqaj həm Pojpin—Xankav timer juldarь bujьnsa yđenen janьnan 12 divizejə qəskər [illegible] Nankinqa [illegible] Jansi—Şanqa bel[illegible]

Eşsələrđe tə'min itev esen retkə halьnьđ.

Məskəvđəge „Krasnaja zarə" fabrigьnda 6000 eşsegə xemət itə torqan jabьq bylyse eşləj. Hyrettə: Aldan birelep qujьlqan zakaz bujьnsa eşse əsə nəmələre jebərel.

كوبەلەگى بىك ئەز ئاشاو سەبەبلى ئۇلاردىڭ زارارلى بۇتە كىشىلە بلەنىكە مۇمكىن. 15-18 كۈنلەن هوك كوپ ئاشاي باشلاپ ئۇزىنەما زارار كيلتۈرى ھەر كئىمىگە بئللنە. سۇنكى ئۇزلۇم بىيگرەكتە ميرا بوي ئاراندا، بۇر باشتارنىدا قارا ئوئ ئاللىپ، بۇرگەلە بئعئلا باشلاي. بىلل كورىنىش كۈندەن كۈن ئارتا بارا. ئۇزلۇم قۇرتۇبلىندىك ياقنا ئوكتەبىر باشتارنىدا تىكلەم زنبان كيلتىرلىپ، مالقتدار باشلانلو مئنەن بىر ئاتنىدا ئۇيا ياماپ، يانما تىكلەم ئۇنداقالا. بلا، كۈنئەر بلئلىنو مئنەن قابئق ھالئتە ئۇرلىپ 3 - 4 ئادئا عوملرلى، شول ھالدە ئۇنمارا ئۇنان هولئ، ئوز كوبەلەككە ئۇرلۇلىپ تاعى كوكەى مالئرعا، ئۇنكەن بىلا داعى كئونلئ تاعى ئۇزلۇم قۇرتئارى يارالئرعا باشلاي.

ئۇزلۇم قۇرتنى مئنەن بىر نيسە ئۇرلۇ كۆرەش سارالارى قوللانئلا:

1 - ئارئش سەسەمى بىر باشتارلىدا، ميرا بويدارلىداعى بۇتە سوپ ئولەندەرنى سابىپ، ياندىرا بارلىرعا كەرەك. ئىرما سوبئنىدە بىر واقئتئلا بائئودا، شول كوپئ ئاللىرعا يارامای. سۇنكى سوپ ئولەندەرى بوعارئلا ئەبئكەنسە بئرئنسئنئن قۇرتقۇستار- دئلئ ئۇرسئولئە سەبەپ بولئالارە، ئيكئنسەدەن ئىگئنلەردىڭ ئۇئئو- ئئلە ئوكايئلئ لايدار.

2 - يار بائئولى ھەر واقئتئا ئاذا ئۇئارعا كەرەك. ئۇئئئك ئوسۇن بئر دى «كولتيۋاتور» مئنەن ئۇئئئن گئئە بئر نيسە تاپقئر ھۆرۆپ سئعئلا، سوب ئولەندەرئ يوئقۇنا.

3 - ئارئشئئ مۇمكئن تيكلئم ئيرتەرەك سەسئرگە كەرەك. سۇنكى ئيرتە سەسئلگەن ئارئش قئيامئ ئئلئئئپ ئولگورۆپ ئۇزلۇم قۇرتۇنا بيرئشمەى.

4 - بىئل قۇرتئار مئنەن زارارلانمان ئۇزلەمدارئئ بورادئالار مئنەن ئۇراتئپ ئالئنا. بئلاى ئيكئئدە قۇرتئار بئر ئۇرئئدان ئيكئئسئ ئۇرئئما كوسكەئدە، شول بورادئالاردا ئولئپ بۇتە بارئسائئار.

5 - ئۇلاردئ ئولئئرە ئۇرعان ئاعئولى دارئودار ميبئو، بئلئى ئوبدئدەگئسە ئئشلەرگە بولا: بئر قالاى بەكى سوينئئ هاۋئت ئاتئپ، بئر كوئدئ هئو ماللئئا، بئر قالاى مئشلەئئئى ھاودا ئۇرلئئپ، بەكى يارئز زىئلئنئئ ماللئپ بولەئنئلا.

ئوشو ئەذكورلەنگەن ئاعئوعا كەبلئئە، سوگوئئدور يابراقئارئئ، بەكى ئوقرابئاش ئولەئئئ ماللئپ بئر ئۇد ئوئارعالا ئۇزلۇم قۇرتئو بولمان بئرگە تارائئلا، ئولار، شول ئاعئولى ئامەئئى ئاشاب ئولەلەر.

بىئل هوكمى ميئئئئئى قوللانئمانداا، شول رايوئما ياقئئ بولمان قۇرتقۇستار مئئەن كورئش ئئئئسئرو- كئئردارلئئا بەكى ئاگرائومعا كەكئش ئيئئپ ئئش كوررگە كەرەك.

کالحوزدارذا ۋ ک پ (ب) يەچەيکەھئ توراھئندا پالاژيئنيه

ۋ. ك، پ (ب) يەچەيکەلەرئنە.

ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئك بئنا ،ئوشئ كال-
حوزدارذا پارتئيه يەچەيکەلەرئ توراھئنداعئ پالاژيئنئ
بەھئن بۈتۈن يەچەيکە نئقاپ ئيكئنئرلوگە، ئوذذەرئنئك
ئيكر ھەم تەقديمەرئن پارتئيەنئك رايون كەميەتئتەرئ
ئاشا ئۈلكە كەميتەتئنئك ،ئويئوشئئرو بولئكئنە يئبەرئر-
گە تئلئشتەر. ۋ. ك، پ، (ب) ئۈلكە كەميتەتئ

ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئك 1930 نئئ يئل،
26 نئئ ئاوعئس قارارئ)

يەچەيکەنئك ،قۇرۇلئش—ئئترۇكتوراھئ:

1. پارتئيه ئۆيئوشماھئنئك نيگئذئ پارتئيه يەچەيکە-
ھئ ،بولئپ، ،ئول كەمئندە ئۈس ،ئئن پارتئيه ئاعزاھئ

…

ئۈژم كوبەلەگئنە قارشئ كۆرەش.

ئۈژئمدارذئ قۆرتقۆستارذان هاقلاو - ،ئوگئشتئ كوتەرە.

ئالدىنعى كالحوزسىلارنىڭ تەژريبەلەرى ياليىدعا!

ديميانسىلارنىڭ سافرۇنوۋنا

ئيگىنى ئەنرلەوەنى سروگىناد ئالدا ،تولتىرو،كۇدگۇ سەسو پلانىنى ئارتتىرىپ ئوتەو، كالحوزعا كوسلو ،تولقىنى بولىرىينو، مئكەرسە ياكى ئەرتيلدەر ،ئويوشتورو مئنەن ياواپ بيرەيىك.

بوتە يارلى، ئورتا حەللىئياكعىنى حوژالىقتى كرەشتيەندەرگە «ديميان بيدنى» ئاولى حوژالىعى كالحوزسىلارنىڭ ئاسىق حاتى

MƏØIARIF, KYLTURA EŞTƏRE

Jəştərgə kammunizem tərbejəhn

BIREV EŞEN KƏSƏJTERGƏ

BAJMAQ JƏŞTƏRE ARAHЬNDA TƏRBEJƏ EŞTƏRE NASAR QUJЬLQIAN

Bəđ jəştərgə tərbejə birev, ...ardь pralitsrejat ruxь me...n hьvqarьv turahьnda bik ...yp həjlənək həm bik kyp va...itь matbuqattala dađьp yt...ək. Xəđergə kəndə jəştərgə ...mmunizem tərbejəhe birevđe ...sajtev əsən kypkenə uŋajlь ...rmaqtarđa bar. Əəbittə tar...av jəşəgəndən, bergə ojoşop ...av uŋajь şulaj uq tarqav ...şəgən jəştərgə tərbejə birev...ən, ber urьnda ojoşop jəşə...ən jəştərgə tərbejə birev kyp ...apsьrdar jeŋel həm đurqьna ...nlektər birə. Ləkin şu...ь qaramaƀtan jəştərgə tərbe... birev eşe bətə urьnda la ...rəgensə julqa halьnьp bət...on tip bulmaj.

Bьna oşo kəŋgə tiklem eşse...gə kammunizem tərbejəhe ...irevđə bigerəktə eşsə jəştər... dur əđələktər menəngenə ...alep kilengən Bajmaq eşsə ...ignьn aləjьq. Bajmaqtaqь ...ьn—baqьr zavьtь yđeneŋ ...ənə kypkenə eşselərđe ala həm şular esendə eşse jəştər-đeŋ hanь jetkelek % təşkil itə. Ləkin şulaj bulьvqa qaramaƀtan eşselərgə kammunizem tərberjəhe birev bigerəktə eşse jəştərđe alqanda his şikhed nasar qujьlqan, tip əjtep bula.

Jəş eşselər xətta kamsamul prafsajuz aqzalarьnan oşo kəndə iƀke qađət bujьnsa iƀertkes menən tuj jabap qatьn alьvsьlar bar. Kamsamuldar jьjь-lьşqa kilməj uramdarđa buşqa vaqьt uđqarьp tərlə bьlsьraq-lьqtar artьnan ejərələr. Eşselər klubь hər kən asьq bulmaj asьlqanda la jəştərđe klupta bik ađqьna kyrergə məmkin.

Xəđerge kəndə Bajmaq ydđendə jəşeren rəveştə sittər araqь kilterep hatьvđar kybəjep kitte. Ləkin oşo jenəjətselərgə ber tərlə lə adminstratif saralar kyrelgəne juq.

Xəđer 1908 nse jьl tьvqan-dar arahьnda ber tərlələ aŋlatьv eştəre alьp barьlmaj. Həđəmtələ,oşondaj xəlde kyrergə tura kilə: „Min prizьqa baram şulaj bulqas aqtьq tinemđe, aqtьq at—hьjьrьmdь hatьp araqь esəm“ tejəvselər bar. Bьna bьl hanap kitkən jeteşhedlektər əlbittə eşse jəştər arahьnda ţtərbejə eşeneŋ jaqşь qujьlqanlьqьn həjləməj, kirehensə ikənlegen beldere.

Beđđeŋ telek:

Eşse klubь hər kən eşselərđeŋ eştən buşanьvđarьna asьq bulhьn, asьq bulьv menən bergə eşselərđə ьlьqtьra aiьrlьq ədəbi kisələr uđqarьlhьn

Qьđqabь bətə bulqan bьlsьraqlьqtarqa qarşь kərəş utьn asarqa kərək. Ənə şul vaqьtqьna jəştərgə kammunizem tərbejəhe birevđə teləkkə ireşə alьrbьđ.

XUZIN. Bajmaq

Urьƀ məktəptərendə başqort tele uqьtьv turahьnda

Bajtaq jьldarđan birle ikensə ...bqьs urьƀ məktəptərendə ...aşqort tele uqьtьlьp kilhələ, ...jeşle dərəzəhenə barьp jət...ə uqьvsьlar tarafьnan bь...a ...rəgensə narьq birep bət...ne juq elə.

Bьnьŋ səbəptəre bik kyp ...lьp. bigerəktə đərraqtarь ...əbeđđeŋ əƀkə tyşə: berđən ...l keŋgesə qənigətlənerlek ...reslektər bulmavь, jađьlqan...rьla ođaq bьƀьlmaj jatьvь, ...rək tiklem aldan əđerlənep ...almavь. Unьŋ əƀtənə uqь...vsьlar berləşep, ber tyŋərək... ojoşop eş kyrməvđəre đur ...mselektərđən hanalьrqa te...

...aşqa uqьtьvsьlar məqarif ...ələre sajuzь ergəhendə jь...lьşьp, yđđərenə kərəkle as...tsəjalarđa, tərlə siksejələrđə ...op, keŋəş menən ber tərlə plan tədəp uqьtqan saqta, ikense baƀqьs urьƀ məktəptərendə uqьtьvsьlar bьl vaqьtqasa nьqlap ojoşa alqandarь juq elə. Hər kem yđe belgənsə uqьv pьlanь tədəj yđe telegənsə uqьta birə. Şuqa kyrə tərle məktəptə, tərləsə uqьtьla, balalarđьŋ beləmdəre tərləsə bula....

Ber vaqьt Narkamprus menən „yđək tel kəmisejəhe“ jetəkselek itkəjne, həm pragrammala tədələp birelgəjne, uqьtьvsьlarđьŋ tyŋərəktərelə jahalqajnь. Huŋqь vaqьttarđa nьq bəjləneş kyrenməj başlanь.

Uqьvđar başlanьvqa bajtaq vaqьt ytep barə, Şakiref aqajđьŋ „qəməli qaşqort tele dəreslege“ tigən kitaptan başqa kitap, his ber tərlə qullanma kyrenməj.

Bьjьl məktəptər jaŋь nigeđgə qorolqanqa, uqьtьv tərtibelə jaqşь uq yđgərə. Şuqa kyrə nindəj pragramma bujьnsa uqьtьrqa, nisek uqьv planь tədərgə belməj aptьrap jərəvse uqьtьvsьlarđa juq tygel.

Minem ujьmsa bьl eşkə jagьn torqan „Yđək tel kəmisejəhe jetəkselek ithə jaqşьraq bulьr ine. Oşo kəndərdə Əfələge barlьq ikensə baƀqьs urьƀ məktəptərendəge başqprt təle uqьtьvsьlarьn jьjьp, ber tyŋərək tədəlhə, qullanmalar birə torha, aldan dəreslektər əđerlətep qujha hər jaqtan jetəkseselek ithə, urьƀ məktəptərendə başqort tele uqьtьv tejeşle dərəzəhenə barьp jetər ine.

XƏBI ƏXTƏMEF.

BALALAR BAQSAHЬNDA.

...əvan—Məsetle jorto Arьj ...lxuzьnda bьjьl balalar baq...hь ojoştorolop, Məsəqyt pid...xnikumьnan jebərelgən Qle...dyllina Nəfisə tigən uqьv... məlirə bulьpeşləj. Bьl avьl ...əsəqyt tixnikumь, şiflьqьnada ...lьp bətə kyltura kestərenə ...rək kyrhətev ujь menən ...nikum uqьvsьlarь kesə me... jəşelsə baqsahь eşlənep, ...qьvsьlar yđ kestərə menən ...qьь itep kertəlegəndər. Bьl ...qsa təvlərək tixnikumdan ...lep jərəvsə Usmanьva jul...ьlьqьnda, jaqşь barhala ...ьnan kilep qaravьь bulma...s eştər nasarlandь. Baqsala ...kən jəşelsələrđə bətəhen ...ar, kəzələr inep aşap ...tərđelər. Bьqa kamsamul ...ajkənelə iqtibar itməne... ...lalar baqsahьnda tərbejə eş...rə lə jomoşaq qujьlьp, ular... aşatьv, tərbejə birev eştə...ə əđ iqtibar birelə. Bьnda ...vsələr barь tiderək kən ...kərəvđe genə qarap qymer ...kərələr.

Pidtixnikum yđeneŋ şiflьqьn ...şlь itevgə iqtibar itev ...rək.

ƏXMATŞA.

lər. Xalq jьjьlьştar jahap bьl məktəpten kyserelevenə riza bulmaj qarardar sьqarьp qarahьla, xalq teləge iqtibarqa alьnmanь,

Bьjьlda bergenə uqьtьvsь uqьtha bьl avьldьŋ kyp uqьv jəşendəge balalarь məktəptən tьşta qalasaq. Bьqa iqtibar itergə kərək,

ARSLANЬF.

Qьrmьđqalь rajunь uqьtьvsьlarь kəđgə prajьzvudsteva keŋəşmələrendə xalq arahьnda zajьm taratьvđь yđ əƀtərenə aldьlar həm hər ber uqьtьvsь ber ajlьq eş xaqь bərəbərendə »5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna jađьlьrqa buldьlar.

10 nsь sintəberđəndə qalmaj satsejalizem jarьşь menən uqьtьv başlarqa bulьp taraldьlar.

ƏXBƏTEF ZƏFƏR.

Inde lə huŋlatьrqa jaramaj

Eşselər kapiratifen julqa halajьq.

Partejəneŋ yđək kəmitəte yđeneŋ 8 sintəberđə sьqarqan mərəzəqətendə „patrib kapiratsejələrđeŋ bojurakratlьqtarь. həm aldaqь burьstarđь ytəvđə seləxejəthedlektəre“ turahьnda taqьla ber tapqьr əjtep ytte. Patribkapiratsejələr yđ eştərendəge mitьd həm furmьlarđь jaŋьnan tədə aimav həm „jabьq raspridiliteldar„ đь ojoştorovđaqь avьr qudqalьvđarь menən yđđərenen bənərhedlektəren taqьla nьqьraq iƀbat ittelər.

Jabьq raspridiliteldər kyp urьnđarđa yđđərenen aqlavđarьnan jabьq raspriditel oioşmalarь V.S.S.P.S. Narkamturg, mətbəqə həm bətə jəməqətselekteŋ qətqi rəveştə talap itevđerenə qaramaƀtan, Sintrasajuz elə bulha „tikşerə„ “eşləj“ hədəmtələ bьl eşkə ajaq sala oşonoŋ arqahьnda eşselərđe tə'min itev məs'ələhen nasarajta.

Sintrasajuz „berketelgən“ eşse tavarđь yđenə tejərenən artьq alьr tip qurqa.

Beđ alarьđan horajbьđ—

—huŋ patripkapiratsejə oşonoŋ menən nəmə genə elgəşə ala? Eşselərđe tə'min itev tavarđь taratьvđa sьnfi başlanqьstь ytkərev pataripkapiratsejəheneŋ təp burьsь tygelməj?

Jabьq raspridiliteldərđeŋ „prajьzvudsteva eşselərenenkərək jaqtarьn tə'min itevkərək ikənlegen“ (yđək kəmitətteŋ mərəzəqətenən) həm nəvbəttərđe bətərəvgə tavarđarđь ərəm itevlərđə juqqa sьqarьvqa alьp barqanlьqьn kapiratsejə eştəre əƀtənən jalpьnьŋ kantrylen tə'min iteven xosusьj batьvsьlar menən kərəşte iŋ đur qoral ikənselegen bьna şular arqahьndaqьna rьjal eş xaqьn kytərergə məmkin ikənlekte Sintrasajuz aŋlap jetə almaj. Xəđer yđək kəmitətteŋ mərəzəqətenən huŋ sintrasajuz jabьq raspridilitelder tarafьnan yđ ujьn nьqlьraq əjtep birergə məzbyr buldь. Şulajđa unьŋ qəmymi ustanufkahь la ularđьŋ kyđ uŋьnda totqan eşləv timptarь la eşselər jəməqətselegen qənəqətləndərə almaj.

Sintrasajuz yđeneŋ (Yđək kəmitəte mərəzəqəte mənəsəbətə menən) 6 nsь sintəberđə sьqarqan qararьnda „20 nse sintəbergə jabьq raspridiliteldərđen seltərđəren ojoşlorovqa plan tədərgə (barь plan tədərgə!)“ təqdim itə. Ə' VSSPS 1 nse yktəbergə barlьq ere sənəqət rajundarьnda jabьq raspridiliteldərđeŋ eştəren nьqlь julqa halьp jəbərergə tip yđeneŋ qətqi hyđen əjttə. Bьl ber.

Ikensenən: Sintrasajuz jabьq raspridilitel seltərđəren VSSPS həm barlьq eşselər jəməqətselegə talap itkənsə, bətə ere sənəqət rajundarьnda ojoştormajsa, „əhmejətlerək jaŋь dastrujkalarđa həm pridprejətejələrđə“ genə ojoştororqa itə.

Sintrasajuzdьŋ bьndaj jartь —jorto səjəsətenə nьqlь atpur birergə kərək.

Inde lə huŋlatьrqa jaramaj.

Xuzalьqtьŋ jaŋь jьl başьna tiklem kapiratsejə eşselərđe tə'min itev eşen praktik jaŋьnan tədərgə, jabьq raspridiliteldərđe fabrik, zazьt, şaxtalarđьŋ ədiekhed ber kiƀəge itep qujarqa, eşselərđeŋ kərək—jaraqtarьn xosusьj, espikylenttən qotoldorop, jabьq raspridiliteldərđe eşselərđe tə'min itevđə turanan tura six təƀəne əjləndərergə tejeş.

...ZBAC EŞLƏMJ

...ataj jorto (T—Qataj kant.) ...mən avьlьndaqь təbək kə...kanahь ber aj bula inde ...məj. Krəƀtejəndər gəzit ...urnal uqьrqa baralarđa iz... bulmaj, kətəpxana bikle ...ьvđan zarlanap qajtalar. Jo...aşqarma joqlaj, qudqatьvsь ...

...ş vaqьtь tip aŋ—beləm eşe... halqьn qarap unь ber sitkə ...lavđar bətərələrgə tejeş.

QJƏDEL AVЬLSKI.

...QЬTЬVSЬ ƏƀTƏLEN.

Taŋalьq jorto, 1 nse Etqol ...lь, Haqmar rajunьnda đur...na avьl bulhala ytkən jьl ...rgenə uqьtьvsь bulьp kyp ...alar məktəp tьşьnda qaldь... ...bьl avьlda elektən asьlьp ...am itep kilgən tərək məktəpen Jumaş avьlьna kysərđe...

„Stalin“ kal xuzь yđ ise men aqlanь.

Byzdək rajunь Kyđoj avьlьnda bьjьl jađ qьna 20 jort xuzalьqьnan avьl xuzalьqь ərtile ojoştoroldo. Ərtil aqzalarьnьŋ 7 batrak, 12 feqir 2 he urta xəlləlerđən.

Bьl kalxuz avьl kulaktarьnьŋ qatь qarşьlьqь əƀtьnda barlьqqa kilde. Kulak həm unьŋ qojoroqsolarь jer bylevgə qarşь sьqtьlar. Kalxuz ojoştorovđa aktif qatnaşьvsь ber kamsamulda „atabьđ,“ tip unьn enehen atьp jarlanьlar.

Kalxuzdьŋ 20 xuzalьqqa nəj barь 7 atь bar. Şunьŋ menən ul bьjьl jađ 46 giktar haban aşlьq səstə.

Səselgən igende jьjqanda maşinalarqa tulь nagruzka birev həm kalxuzsьlarđьŋ udarnьj eşləv nətizəhendə bildələngən 15 kən urnьna 8 kəndə jьjnap bətərđələr.

Kəđgə səsevgə birelgən 25 giktar zadanja 27 nse avqьsta səselep bəttə.

Kalxuz bьjьl ajrьm səselgən arьştarđan tьş jort başqarma tarafьnan birelgən zadanja bujьnsa dəvlətkə 580 bot igen tapşьrьrqa tejeş bulha, unь 700 bot itep tapşьrđь.

Kalxuz yđeneŋ isemen aqlanь. Şuqa kyrə lə ajьrьm xuzalьqtar unda inergə qarizalar birələr. Ulda ber genə qьjьnlьq bar, ulda bulha: kəđgə herələsək 60 ga jerđə 7 at menən genə eşləp bətərergə məmkin tygel.

Şuqa kyrə beđ—kalxuzsьlar Byzdək rajun baƀьvsьlьq sajuzьnan traktьr kəsə menən beđgə jardam iteven horajbьđ.

E. AJЬTЬF.

Kulak qotqo hona jul qujmaƀqa!

Xəđer qəmyjmən alqanda, kalxuzdar nьqьjđar həm yƀev dəveren udqaralar. Kalxuzdarđa xeđmətte ojoştorov həm iƀəpke alьv ni tiklem dereƀ uđqarьlha, kalxuz tədələşenə ajaq salьvsь, unьŋ yƀevenə qomasavlьq itevse sьjnfi doşmandarqa, şkurniktarqa qarşь berđəm kəs ojoştorolha, şul uq vaqьtta kalxuzdьŋ dəvlətkə bulqan burьsьla yđ vaqьtьnda qajtarьlha, ulardьŋ yƀeş həm yrsevđəre lə şul uq dərəzələ uŋьşlь barasaq.

Kalxuzdar đa jeteşheđlektər kyp əle, ulardь bətərəvđə nьqlь sara kyrməj əlegə tiklem ajьrьm jəşəvsə jarlь həm urta xəlləlerđe kalxuzqa tartьv urьnьna, qajhьber kalxuzdarđaqь ajьrьm kalxuz eşselərə yđđərəneŋ sьqьştarь menən ularđь kirə qaqalar.

Məƀələn: „Qonşaq rajunь Qorman həm Məslim kalxuzdarьndaqь qajhьber kalxuz eşselərə:—Beđgə jarlь, batraktar kərəkməj, kalxuzqa jaqşь xəllelərđe alьrqa kərək“ təjđər həm başqalar. Bьna bьl xəl əlbittə narmal tygəl.

Bьl juqarьlaqь hyđđərđe əjtevsə kalxuz eşselərə berđən partejəneŋ jarlь batraktarđь kəllikktifleştərev səjəsəte menən tanьşmaqan bulhalar, ikensenən qajhьber kalxuz eşselərə bьl xəlde belə torop belməməşkə halьnalar. Bьna şunьŋ əsən beđđeŋ burьs kalxuzdarđa osoraj torqan bьndaj jeteşhedlektər menən rəximheđ rəveştə kərəşev, kulak qotqohona jul qujmav, ularqa qarşь eşsən massahьn ojoştorov həm uqa yđ məlendə atpur birə barьvđar.

Bьnьŋ əsən berensenən: kalxuzdar đa massavaj eştərđe julqa halьp jebərəv, eşte dəreƀ bylev, barlьq kalxuzniktarđь satsejalalizem jarьşьna tartьv həm bətə bulqan jeteşhedlektar menən kərəşev eşenə ularđь mabilizavajt itev bulha, ikensenən: aŋlь rəveştə kalxuz xərəkətenə ajaq halьvsь, kalxuzqa hьlanьrqa teləvse iƀerək baş həm jalqavđarđan kalxuzdь tađartьv, qəjeple bulqandarđь javapqa tartьv bulьrqa tejeş.

Aŋlь kalxuzsьlar eştə satsejalizem jarьşьn ytkərevđə həm kalxuzdarđa yđ ara təŋqit eşen kesəjtep. kulak qa atpur birhələn bьl eş kalxuzdьŋ yƀevenə həm nьqьvьna səbəp bula saq.

I. TICINSKI.

Jonsov kəndərđə jəşelsələrđe jьjьv turahьnda.

Huŋqь vaqьttarđaqь jonsov kəndər nəq kartuf, tamьr ađьqtar kevek jəşelsələrđe jьjьv vaqьtьna tura kilde

Bьl xəl bətə səvit jəməqətselegen, qatь hьvьqtar kilep jetkənsə uŋqan kartuf həm jəşelsələrđe vaqьtьnda jьjьp haqlavqa, iŋ nьqlь saralar kyrevgə əndəj.

Qatь hьvьqtar qəsan başlanьr.

Başnarkamzimdeŋ mitiaralugejə bojorahьnьŋ huŋqь məqlymottərenə qaraqanda Başqortostandьŋ iŋ mehim punkьttarьnda qatь hьvьqtar tybəndəgə vaqьttarđa başlanasaq:

Mitiaralugeje hьnav punkьttarь.	hьvьqlьqtar iŋ irtə başlanqan vaqьttar.	hьvьqlьq iŋ hun başlanqan v.
1. Aksinьf	3/IX-1916 jьl	8/X-1925 j.
2. Bərə	3/IX-1916 jьl	14/X-1927 j.
3. Quvandьq	7/IX-1926 j.	27/IX-1929 j.
4. Məsqyt	24/VII-1929 j.	8/X-1925 j.
5. Əfə	12/IX-1914 j.	18/X-1918 j.

Bьnan beđ O°tan hьvьq timpiraturanьŋ urtasa sintəber ađaqtarьnda, jə iƀə yktəber baştarьnda başlanqanьn kyrəbeđ.

Jəşelsə baqsalarьndaqь kylturalarđь jьjьv tərtibe.

Qajhь ber jəşelsələr, əgər ular jerđən qađьlьp alьnmaqan bulhalar, jəki qađьlьp alьnьp ta kiskə halam menən jaqşьlap qaplanqan bulhalar—1° hьvьqqa la tyđə alalar.

Şulaj bulha la baqsa, jəki jalandarđaqь jəşelsələrđe təvgə hьvьqlьqtar başlanqansь jьjьp bətərgə kərək. Sənki hьvьqlьq kiəət—3°,—4° qa təşəp kitərgə məmkin, ul saqьnda kyp jəşelsələrđeŋ bođolop qalьvь bar.

Əgərđə bьqasa jьjьlьp betməgən bulhalar, iŋ berensə nəvbəttə qьjar, arbuz, qavьn, qaba, səgəldər kevek jəşelsələrđe, unan buŋьraq hьvqan, kişer, şalqan, turnips, kartuftarđь həm bьl jəşelsələrđeŋ bətəhenən də ađaq kəbestəne jьjarqa məmkin; sənki ul—2°lap hьvьqlьqtь la ytkərə ala.

Jьjьv eşeneŋ kalindar planь.

Hər ber safxuz, kalxuz həm ajьrьm krəƀtejən bьna oşo tərtipkə qarata yđeneŋ jəşelsələren təvgə hьvьqlьqqa tiklem jьjьp bətərəv əsən qьđqa mətdətle kalindar plan tədərgə tejeştər. Tik qojop tykkən jamqьrqьna baqsala, jəki jalandaqь nindəj bulha la eşte tuqrata ala. Ə kəndə jonsotop əd—mət javqan jamqьrđar kipterəv həm jəşelsələrđe jerđən qađьv eştəren ber qəđər qьjьnaltalar, ləkin jьjьştьrьv eşenə bətenləj qomasavlamajđar.

Jəşelsələrđe kipterəv.

Jəveş həm dьmlь jəşelsələrđə haqlav əsən jergə sul kəjənsə kymərgə jaramaj.

Navala kipterelməgən jəşelsələr yđđərendəge kyp miqdarlь hьv parđarьn sьqara başlajđar.

Şunlьqtan kymelgən jəşelsələr bođola başlajđar.

Şuqa kyrə, əgər jəşelsələrđe jьjqan saqьnda jamqьr tuqralmaha, jerđən qađьlьp alьnqan tamьr ađьqtarьn həm kartufь kipterəv əsən lapas aƀtьna, kelət jəki oşondaj kipterergə jaraqlь urьndarqa halьp kipterergə kərək.

Bьnьŋ əsən maxsus urьndar bulmaqanlьqtan, jalan jəki baqsanьŋ yđendə yk qьvьş (qьjьq) jahap, əƀtən qьjьqlap halam menən qaplatqa kərək.

Kartuf həm tamьr ađьqtarь əƀtərendəge batraqtar jeŋel qojolha, jə thə qabьqtarь barmaq menən baƀqanda hujьlmaha, ular jetərlək kipkən bulьp hanalalar.

Əgər jəşelsələr bik qalь halьnmahalar jabьp urьnda 2—3 kən jellətelhə jetərlek kipkən bula.

Jəşelsələrđe tađartьv.

Jəşelsələrđe jerđən qađьqanda həm tьşьqan saqьnda bik haqlьq menən eş itərgə kərək.

Ular əƀtənən jərəv, juqarьnan ьrqьtьv, qalьn qatlam itep əjəv, ular əƀtənə avьr əjbərdər halьv h. b. bis jaramaj.

Jəşelsələrđeŋ yđđərendə 60 tan 90 % qa tiklem hьv barlьqьn, şuqa kyrə lə ular menən haq totonorqa kərəklegen onotorqa jaramaj. Ulardьŋ qađьqьn urьnda uq kiƀelgənderen serek həm əlgərməgənderen taşlaj barьrqa kərək, sənki ular tađalarьn seretə başlajđar. Tađartqan saqьnda urta đurlьqtaqь tađa ikzemplərən orloqqa ajьrьrqa kərək.

Pamidurdarđьŋ elgerevđəre.

Kəŋpərđen jonsov bulьvđarь arqahьnda pamidurdarđьŋ kybene urьnda jeteşməj qala.

Bьl jəşel pamidurdarđь joqaqьna itep jьlь urьnqt jəjeŋ ular qьđaralar, elgərələr.

Baqsalarđaqь jəşelsələrđeŋ haƀaqtarьn həm tərle taşlandьqtarьn silusləv.

Yƀemlektərđeŋ haƀaqtarь taşlandьq jəşelsələr, kəbəđtə japraqtarь h. b. maidar əsən təmie ađьq bulьp hanalalar. Bьl nəmələr kyp vaqьt fajdalanьlmaj, xatta urьndarьnan da jьjьlmaj qalalar. Ulardan ike tərlə zarar kilə: mal ađьqtarь juqqa sьqa—bьl ber, ikensenən ularqa jəşerenep baqsalarda bik kyp qortqostar, sirđər qьşlap sьqalar. Qьşlap sьqqanьŋ nuŋьnda bьl qortqostar baqsala yđđəreneŋ zarardarьn jadqa taqь başlajdar. Bьl kyrheteigən səbəptər, jəşelsə taşlandьqtarьn jьjьvđьŋ kərəklegen aŋlata. Əgər xuzalьqsa baqsa bələkəj bulha, taşlandьqtarьn kəđđən yk malqa aşatьrqa kərək. Đur kyləmdəge eşləp sьqarьv baqsalarьnda bьl jəşelsə taşlandьqtarь motlaq silusiarqa kərək.

Bьlarđь silusiavqa jonsov kəndər əđrək tə qomasavlamajdar.

Jul jərəgəndə

Bajqь həm Balьqsь Bərə kantunьnьŋ iŋ artta qalqan jorttarьnan hanalalar' Şul jorttarđьŋ qajhьber rajundarьnda bulьrqa tura kilgənlektən ular turahьnda ber nisə hyđ əjtep ytke kilə.

„Juz—Ural—Lis vьlasь mikən“.

Miŋə Balьqsь jortonьŋ Mullaqaj Ibrajьfka, Urazbaxtь tigən avьldarьnda bulьrqa tura kilde. Bьl avьldar yđəktən alьƀ bulьvđarь arqahьnda aŋ-beləm mərуđəktərenəndən alьƀ jəşəjđər. Xalьq şul tiklem nađan ki xəđerge kəndə nindəj vьlas jəşəgənendə belməjđər. Urazbaxtь avьlьnda ber krəƀtejən menən əŋgəmə jahaqanda—aqaj xəđer beđđə nindəj vьlas jəşəj? tip horaqas belmejem ənem juz ural mikən—ti. Igen əđerləv kampanejəhe, unьŋ əhəmejətə turahьnda bətenləj bel məjđər. Başqa xəđerge kəndeŋ məhim səjəsi məs'ələlərə, donja əxvəle turahьnda tanьş tьrьvsь bergenə keşe lə bulmaqan. Jarlьlar arahьnda sьjnfi tərbejə alьp barьlmaqan. Şunьŋ əsən dəjarlьlar kulak menən rəximheđ kərəşəhe urьnda ularđь jaqlap sьqalar.

Kulak qotora.

Kulaktar tə'ƀirendə bulqan bətə Mullaqaj avьlьnьŋ jarlь qatьn—qьđđarь (kalxuzsьlarđьqьna iƀəpkə almaqanda) uramdarqa sьqьp, qulqa alьnqan Soltanşa kulaktьŋ qotqarьlьvьn horap dimanstratsejə jahanьlar. Xalьqtьŋ qaralьqьnan fajđalanьp, kulaktar „Şəvit bətə ikən, kalxuzdar başqa jaqtarda bətkən ikən xəđer qaqьđ aqsa jərəməj ikən“ tigən xəbərđər taratqandar. Mullaqaj avьlьnda 13 xuzalьqtan ber kalxuz təđəlgən. Ularđьŋ eştərə jaqşьqьna bara. Ləkin huŋqь agitatsejələr bigərək tə kulaktarđьŋ bandittar kilhə berəgəđđelə qaldьrmaj hujьp sьqar tigən hyđđərə ularqa la tə'ƀirheđ qalmaqan. Qajhьber kalxuzsьlar bandittar kilevđən qurqьp katxuzdan sьqarqa jərəjđər. Mullaqaj kulagь Soltьnşa kalxuz igenenən ber jək igen tejəp alьp qajtqan. Raskulacьvajt itelgən məldə kalxuz qaramaqьna qalqan atьn tartьp alqan. Həm kalxuzsьlarđь ət itep hykkən. Bьl turala kalxxzsьlar jortbaşqarmahьna xəbər ithələrđə, jortbaşqarmanь nigələr ber sarala kyrməgən. Kalxuz pravlinejə beđ elektə mulla menən Soltanşa kulak turahьnda ber nisə aktь tədəp jebərgəjnek. Jortbaşqarmahь undala, xəđerđə lə ber sarala kyrməj tip zarlanalar. Kulaktarđan kyrələtə kalxuzdь taratьvqa kulaktarqa kiŋ rəveştə agitatsejə alьp barьvqa jul qujmaƀqa, jarlьlar jalpьnьn kulaktar tə'ƀirenən alьrqa, ularqa sьnfi aŋ birergə kərək bulьr.

„Linin julь“ bajram itə.

Bajqь jortonoŋ Bajqь, Manaj, Şəfi—Jəldək həm başqa bik kyp avьldarьnda qьđьv igen əđerləv kampanejəhe bara. Unьŋ jьjьv kampanejəhe lə ytkəndə bətəp jetməgəjne. Irtə menən Xaraşaj tigən avьldan sьqьp ber tavqa yrlənek. Ьlavsь beđgə oşo tavđьŋ əƀtendə „Linin julь“ tigən kalxuz barlьqьn belderə. Beđ satsejalizem siktьrьnьŋ nigeđe bulqan kalxuzьь undaqь qajnьp torqan eş timptarьn kyrergə aşьqabьđ.

Ođaqta ytməj tav başьna sьqabьđ. Beđđə oso- qьrь kyrenməgən aşьlq baƀьvđarь qarşь ala. Bətə aşьlqtarđь maşinalar menən sabьp taşlaqandar. Ləkin eş əƀtendə berəvđə kyrenməj. Beđ aptьrajbьđ „Bьnda eşləvselər qajda?“ tip ьlavsьnan horap alaьbđ. „Begən bajram bit“ təj ьlavsь. Ul kən elie nindəj ber dini bajram ikəndə kalxuzsьlar şunь bajram itələr ikən.

„Begən hatьv bulmaj“

Kəndeđgə səqət 12 lərđə Jəldək avьlьna barьp kerəbeđ. Bьnda berense kyđgə salьnqan nəmə kapiratsejalaqь jeteşhedlektər buldь. Qьđьv igen əđerləv kampanejəhe barьvqa qaramaƀtan krəƀtejəndərđe difitsitlə tavar menən tə'min itev məs'ələhe nasar tora. Bətə xalq kapiratif prikazşigьnan zarlana. Kapiratsejaqa difitsitle tavar kilhə „Begən hatьv bulmaj tip“ bətə sit avьl krəƀtejəndəren qajtarьp jebərə ikən də tavarđь Jəldək (yđ) avьldarьna qьna birə ikən. Unan huŋ kyp vaqьt kapiratsejə jabьq tora. Bьl prikazşikte urьnan alьrqa tip Xaraşaj avьl grazdandarь qarar sьqarhalar đa niŋələr juqarqь urgьndar xətergə almaqandar—xalьqtьŋ aŋ—belemen kytərev igen əđerləv həm uŋьş jьjьv kampanejəheneŋ əhəmejəten təşendərəv hьmaq eştərđə bьl jaqtarđa la ber nəmələ eşlənməgən. Esevselek menən kərəş betenləj alьp barьlmaj.Beđ barqanda bətə Jəldək xalqь bal qojop esep jatalar ine. Ytkən jьl kamsamul ojoşmahь tədəlgən bulha la eştə ber nəmələrə lə juq.

Kamsamul aqzalarь kamsamul isemen bьsьratьpesep tik jərəjđər. Jəldək avьlьnda ber uqьv əjə bulha la jađđan birle ber asьq bulqanь juq tidər Jəldək yđe đur qьna avьl bulьvqa, qaramaƀtan uclisxuz da (lisnicisteva la) xeđmət itevsə mədəni kestər xalьqtь aqartьv eştərə alьp barmaqan.

„Nicava ni priznaju“

Prafsajuz ojoşmahь bulha la bik jomoşaq. Uclizxuz mədirə Fajt (nizes) prafsajuz linejəhe mənən talap itelgən bergenə nəmələ eşləməj ikən.

— Не признаю ни каких профсоюзов!!—

tip kenə jebərə tip zarlana praf sikritar. Ьsьn bulha şul mədir bulqan nəmə 700 hum xekymət aqsahьnda ərəm itkən tip həjləjđər. Eşselər menən meqəməiəhe nasar. Jəldək avьlьnda ber asьq səxnələ eşlənelgən bulha la biş aj esəndə barь ike genə tapqьr kisə ytkərgəndər. Qalqan kəndərən səxnə jaŋqьđ qьna tьnьs torop ytkərgən.

X. QUNAQBAJЬF.

Kulak agittarь şьrpьqa totona.

Yrge Qьjqь avьlьndaqь „Linin“ kalxuzьnьŋ „Marьs“ ucastkahьnda 4 nse sintəberđə kis attar aşatьrqa quna barьvsь Zejazetdinef Sadrьjđьŋ qьvьşьndaqь bətə nəmələren jandьrьp jebərgəndər. Bьl eşte eşləgən Salixef Əxmət menən Ojezimyllin Qəlimullalar „Beđgə qarşь hyđ əjthəgeđ kəbəndərəgeđđə lə jandьrьp betərbetip qurqьtmaqsь bulalar. Kalxuzqa zarar kiltərevse kulak agittarьna tejeşlə sara kyrelergə tejeş.

KALXUZSЬ

Jvanova—Vaznisin əlkəhendə 1908 nse jьl tьvqandarđь Qьđьl Ərmejə safьna saqьrьvđar başlandь.
Hyrəttə: Prizьf kəmisəjəhendə vrac kəmisejəhe.

Prizьf prajьzvud stevaqa şojqan kilterməhən.

Bьjьlqь eşse—kreŧtejən qь-đьl ərmejəhenə prizьf ytkərev 4 jьllьq plandьŋ 2 nse jьlьn bətərep 3 nse jьldь qarşь alьv mələ menən ber vaqьtqa tura kilə. Yđək Kəmitətteŋ 3 nse sintəbər xitapnamahь pramfin-plandь atqarьvđa qətqi boroloş jahav, jaŋь udarsьlьq həm sat-sejalizem jarьşь tulqьndarьn kytərev, əđəklektərđe tultьrьv, jaŋь xuzalьq jьlьna massavьj ojoşov, həm bətə artьq eş kə-stəren fajđalanьv eştəren ojoş-torovđь quja. Bьna oşo vaqьtta prizьfqa saqьrьlьvsьlar zavьt—fabrika, tsix, rudnik şulaj uq safxuz, kalxuzdarđa eşkə zarar kiltererlek bulmahьndar,

Beđđeŋ ələ kyp jerdə əđək-ləktər bar. Kyp jerđə eşse kə-sə jeteşməvđər kilep tьvqan-dar.

Prizьf vaqьtьnda prizьvnik-tərđeŋ saqьrьlьvđarь menən prajьzvudsteva la eşse kəsə ta-qьla kəmep qalasaq. Ləkin, bьl julda iŋ məhim begələvđər ja-halьrqa tejeş. Şulaj uq prizьfqa kitevsələrđe prajьzvudstevanan qьrqa əđəp jebərməŧkə. Pri-zьfqa barьvsьlar qalьrqa tejeş bulqandarь kirə yđđərə kitkən pritprejətəjələrgə kilergə — qьrqa taşlap kitməŧkə tejeştər.

5 jьllьqtьŋ əsense jьlь qar-şьlaqanda pramfinplan əđək-ləktəren bətərev bajavaj lu-zьŋgьlarđьŋ berehe. Prizьfqa nisəşər jeđ, meŋ jəştər—xəttə udarnik hanalqan qorəs belək-tər eşenən əđələ. Bьnda prizьf kerəkməj tigən hyđ tip aŋlar-qa jaramaj. Prizьfta kadьralar əđərləvđə iŋ məhim burьs. Şu-qa kyrə beđ prizьf punkьtta-rьn iŋ hoŋqь məmkinlektər menən jaqşьlatьrqa kerək. Ular-đa tejeşle nərhə vaqьtьnda bul-hьn. Prizьfqa saqьrьlьvsьlar prajьzvudsteva, safxuz, kalxuz-dan ajьrьp vaqьttь jəlgə oso-rop jatьrlьq bulmahьn. Prizьf-tь uŋьşь—vaqьtьnda ytkərev menən prajьzvudstevala dizir-tirlekte bətərergə kerək.

Q. SƏLƏM.

1908 nse jьlqьlar prizьfь qьđьl abuzdar ojoştorov luzьnqьhь aŧtьnda ythen.

Өfə qalahь prizьvniktarь kənfirinsejəhe-neŋ sьqqarqan rizo-lytsejəhe.

1908 nse jьlqь prizьvniktər-đen 2 nse qala kənfirinsejəhe prizьfqa əđerlektən barsьq hem prizьvniktarđen nəvbəttəge bu-rьstarь turahьnda daklat tьŋla-ojas—Esse—kreŧtejən qьđьl ərmejəhe nəŋ safьna prizьf VKP-(b) Yđək kəmitətenəŋ Lininse sejəsetenə həm sevit xəkymə-teneŋ ulьq sejəsetene binajən partejəgə həm betə esse xe-tьbьnbq kese pramfinplandь həm igən əđerləv planьn tultьrьp atqarьvqa həm bis jьlьqtьŋ əsense jьlьnьŋ pragram-mahьn tə'min itevgə jynəltel-gən ber mamintta ytəsəkte kyrhə-tə.

Biş jьlьqtьŋ əsense jьlь SSSR đə sənəqəttəşterev əşən-də janь ber gigant aŧьm. Eşse-ŋ sьjьfь həm SSSR đen esəndərə partejənen 16 nsь sь'jezьnьŋ qarardarь nigeđen-də həm VKP (b) Yđək kəmite-teneŋ Lininsa jetəksələge aŧ-tьnda sənəqəttəşterevđə aləqa jebərevđə həm avьl xuzalьqьn satsejalizem julьna kyserevđə jəqni kalliktifləşterevđə bəlşa-vik timptarьn bojomqa aşьra-lar.

Beđ 1908 nse jьlqь prizьv-niktər aldaqь jьldьŋ pramfin-planьn tultьrьp atqarьv əsən iŋ əhəmejətle şart bьjьlqь pram-finplandь bojomqa aşьrьv bul-qanlьqtь iŧkə alьp, prizьfqa xət-le qalqan vaqьttan pramfin-plandь həm igən əđerləv pla-nьn bojomqa aşьrьv əsən mə-mkin tiklem nьq fajđalanьrqa HYĐ BIREP, yđebeđđə UDAR-NIKTAR itep iqlan itəbeđ.„

Qalalarqa 1908 nse jьlqь bə-tə prizьvniktarđь beđđan yrnək alьrqa, ə kalxuzdarđaqь həm jaŋqьđ xuzalьqtarđaqь prizьv-niktarđь "1908 NSE JЬLQЬ PRIZЬNIK„ isəmendə igən kə-rəvandarь ojoştorovqa saqьra-bьđ.

Beđ prizivniktar SSSR đa sьtsejalizem yŧkən hajьn bur-zьvazejanьŋ doşmanlьqь həm sevittər sajuzьn beterergə ьm-tьlьvь yŧkənlekte his ber mi-nutta onotmajbьđ həm Eşse—kreŧtejən Qьđьl ərmejəhe sa-fьna inev aldьnda—yđebeđđeŋ hər vaqьt donja burzьvazejahь-na qatqьj atpur birergə əđer torqanlьqьbьđđь belderəbeđ.

Prizьfqa əđerlek eşeneŋ ba-rьşьn jaraqlь tabьp bьjьl 11 nse ejjyndə bulqan 1 nse qala kən-firinsejəheneŋ qararьn taqьla ber tapqьr raŧlajbьđ.

JƏŞƏHEN VKP (b), JƏŞƏ-HEN E—K. QЬĐЬL ƏRMEJƏ-HE! BƏTƏ KƏS PRAMFIN-PLANЬN MENƏN IGƏN ƏĐƏRLƏV PLANЬN ATQARЬVQA! IN JAQЬŞ JEGETƏRĐƏ QЬ-ĐЬL ƏRMEJƏ SAFЬNA, UDAR HUQЬŞ EŞE SƏRƏNVYGƏ SSSR SIKTƏREN HQLAVQA! BЬJЬLQЬ PRAMFINPLANDЬ ATQARЬV ƏSƏN UDAR BRI-GADALAR TƏĐƏQƏĐ! 1908 NSE JЬLQЬ PRIZЬVNIK, ISE-MENDƏ QЬĐЬL IGƏN KƏR-VANDARЬ TƏĐƏQƏĐ.

Qьđьl ərmejə kalxuzqa jarđam itə.

Tərkmənstandaqь.... nse Mirf pagranicnej ətrəteneŋ Hanan qalahьndaqь bylegə tərkmən-dərđən ojoşqan ber kalxuzdь şiflьqqa alqajnь. Qьđьl ərme-jestər mamьq səsev vaqьtьnda 3 giktar jer hərəp birđelər. Kalxuz aqzalarьn timer haban menən nisək jer herergə həm attь nisək itep habanqa jegər-gə ejrəttelər. Jebək qorto əsen 3 giktar tut aqasь ultьrtьp birđelər,

Şulaj itep qьđьl ərmejestə-rđeŋ jaqşьlap aŋlatьvđarь, eş menən jarđam iteşevđərə ar-qahьnda kalxuzsьlьq xərəkəte alqa bara. Şuŋьŋ menən bergə partejə, kamsamul safь la yŧə. Aŋlatьv arqahьnda beđ şifkə alqan kalxuzda aqza bu-lьp torqan 50 jəşlek tərkmən əbeje başьndaqь qalpaqьn taş-lap partejəgə inde, irđər me-nən ber rəttən eş alьp barьrqa kulak, mullalarqa qarşь kerəş alьp barьrqa hyđ birđь.

Tərkmənstan xalqь beđđeŋ başqortostanqa qəraqanda la bik qaraŋqь. Şulaj bulhala aŋ-latьv eşe jaqşь bulqanqa kal-xuzlaşьv xərəkəte şəp bara. Tik şunhь qьjьn Tərkmənstan xalqь urьŧsa berđə belməjđər hər ber urьŧ eşsehe bulqan jerđə tərkmən teleno tərzəmə itevse keşelər kerək. Şuqa kyrə bьnda tərkmən telenə tiđ teşenə torqan başqort ta-tar xeđmətkərđərenə horav bik đur.

Tərkmənstanda ələ qatьn qьđđar şarşav artьnan sьqьp bətə alqandarь juq. Tərkmən qatьn—qьđđarьnan məktəp həm uqьv jorttarьnda uqьvsьlarđь 100 keşegə berđe genə osora-tьrqa məmkin. Qatьn qьđđar arahьnda eşlərlek yđ millət qatьn—qьđđarь la juq dərəzə-hendə əđ. Ləkin bьqa qarap qьna eştər tuqьrap tormaj.

Qəmymən alqanda Tərkmən-standьŋ kiləsəge jaqtь. Bьnda-qь xəđergə teđələş, xəđergə kalxuzlaşьv xərəkəte şunь aьsьq kyhətə Qьđьl ərmejəs X. QATAYLLIN.

Puştь bylektəren tikşerəjek

Ular gəzit taratьvđa his sara kyr məjđər, bejurak rattarsa qarav eşkə qomasavlaj

Bəgən—Bajmaq puştьhь aloqa qujьla.

T—Bajmaq puştahь yđenəŋ eş qujьlьşь həm eş barьşь me-nen bəgəngə kenden mehim horavđarьna javap birə alar-lьq baŧqьsa jetkerelgəne juq. Bəgəngə kendə apparatьnda 10 ga jaqьn keşe eşləj, şuqa qaramastan puşta kyp vaqьtta yđ vaqьtьnda jebə bulmaha, asьq bulqandьq kilgən xalьq menən ypkə telə menəsəbət juq. Gəzit taratьv eşəndə jeteşheđ-lektər taqьla kyberək. Janь jьl esen gezitkə jađьlьv turahьnda ber tərlə agitatsija alьp barьlmaj. Hədəmtə la gə-zit ađьrьvsьlar hanь kəmej. Bajmaq rajununda 1045 kenə bar. Məsələn: Bajmaq puştahь bətə rajunqa, berense sinte-bergə tiklem (Əfələ saqь tor-qan) gəzit 1045 dana bulьp, zurnalqa jađьlьvsьlar 330 bula.

Ə, 1 nse sintəberđən jađьlьv-sьlar, gəzit—zurnaldarđь ber-gə ibəplegəndə barlьqь 152 dana genə. Bьna bьl han el-bitta təŋ Bajmaq rajunь əsən qəniqəttenerlek tygel.

Kilgən gəzittərđə xat taşьv-sьlarqa tejeşle keşelərenə tapşьr-maj juqaltьlar. Bajmaq altьn—baqьr zavьtь zafkumь isemlek bujьnsa 100 keşegə „Baqqor-tostan" gəzitenə jađьrqan, ə, şul gəzittərđə isemlek bujьnsa tejeşle keşelərgə tapşьrmaj, bətəhen ber jьlqa zafkum kən-sarejəhenə alьp barьp halqan-darь. Gəzit taratьvđa şundaj qajqьsьz, alьpsaqsьzlьq ber-ren ala—almaj jerejđər. Bьna osondaj jeteşheđlektər tulьp jatalar.

XUZIN.

KYSMƏ „KALXUZSЬ"GƏZITEN HAQЬNAБЬB.

Bьjьl Əfənən Məsqyt kantu-nь Qəjqь avьlьna kysmə „Kal-xuzsь" gezitebe kilep ber tir-ləmdəgə numir sьqarьp Əfegə qajtьp kitte. Kylemə keskəj genə bulha la sьjfatь jaqьnan jaqşь qьna ine. Ul bətə bul-qan jynheđlektərđe jarьp ha-lьp kyrhətte. Məŧəlen kulak, mulla, iŧerek baş, bejurakrat, eşkə halqьn qaravsьlarđь bik qatь hьptьrđь. Bьl keskəj ky-ləmdəge kalxuzsь gezitebe ju-laŋda hanap kitkən bəndəlar nəmə ine. Kysmə kalxuzsь gə-zitebe qajtьp kitkəs jynheđ-dər şatlandьlar həm kalxuzsь gəziten haqьnalar.

Kalxuz aqzahь.

BaşqortostanXalq Kamisarđar Şəviteneŋ məzвyriqararь.

1930 j. 14 april, № 17

Ylgən maldarđьŋ tireləren məzвyri tunav, ularđь tire—sьjrjə əđerləvse dəvlət jəki kapiratif ojoşmalarьna tapşьrьv həm ylgən mal esen Gasstraxtьŋ straxavaj aqsa tyləve tərtibe turahьnda.

Ylgən maldarđьŋ tirelərə dəvlət jəki kapiratif əđerləvsə ojoşmalarьnьŋ qulьna tapşьrь-lьp, bьlarđьŋ tavar əđerləv əsən dəjemləşterelgən tarmaqqa bi-releven tə'min itev əsən Baş-qortostan X.K.S. qarar birə:

1. Gasstraxtь mal (məgədlə mal, jьlqь, harьq, susqa-lar ylevđən kilgən zьjan-dar bujьnsa aklatnuj həm irek-le straxavanejalar bujьnsa stra-xavaj aqsalarьn—barь straxa-vaj itevsələr bьl ylgən mal-darđьŋ tireləren tire — sьjrjə əđerləvsə dəvlət jəki kapira-tif ojoşmalarьna tapşьrьlqan-lьq turahьnda ulardьŋ kviten-sələren jəki ulardьŋ bьl tirene alьvđan bьş tartьvđarь tura-hьnda sprafkь kyrhətkən saq-taqьna tylərgə məzbyr itərgə.

2. Maldarьn straxavajt itev-sələrgə ylgən maldarьnьŋ ti-rehen tunap, bьl tirelərđə max-sus kvitənsə bujьnsa tire—jarь əđerləvse dəvlət jəki kapiratif ojoşmalarьna tapşьrьvdь məz byri jəkmətergə.

Straxavajt itevsə tire—jarь əđerləvsələrđən alqan kvitan-sene — malь ylev turahьnda đejem aklatnuj straxavanejə qa dakumintter menən bergə Gasstraxqa kyrhəter.

IBKƏRMƏ: Joqoşlo (məsələn, jaman ges həm başqa) sirđer-đən ylgən maldarđьŋ tirelərə tunalmaj. Bьndaj vaqiqьla dəv-lət—kapiratif əđerləvsələr kvi-tensehe turahьnda Gasstraxqa in-tirehe tunalmaqanlьq həm dəv-lət—kapiratif ojoşmalarьna tapşьrьlmaqanlьq turahьnda beldermələr ajrьm vaqiqьlar-đa avьl sevittere turahьndaqь ylev turahьnda aŧta „duk-turđьn, bulmaha—fildşerđьŋ bu-lektə maxsus jađьv jul menən birelə ala.

3. Tire—jarь əđerləvse dəv-lət həm kapiratif ojoşmalarьn straxavajt itevsələrenə ylgən maldьŋ tunalqan tireləren ber avьlda qabul itep alьqa həm ber aj ylvaŧə Gasstraxqa kyrhəte.

4. Jort başqarmalarь menən avьl sevittərenə, vitirinarlьq punktьlarьna həm Gasstrax aginttarьna xalьqqa bьlarđь kin iqlan itərgə.

a) Gasstrax ylgən mal esen straxavaj aqsa tyleneŋ ylgən maldьŋ tirehe—2 nse matdə-lə kyrhətelgən tərtip tirelər-đeŋ tire-jarь əđerləvse dəvlət jəki kapiratif ojoşmalarьna tapşьrьv turahьnda kbitənsə tapşьrqan taqdirđə genə tyləjəsək.

b) Şul səbəplə hər ber mal straxavajt itevsə ylgən maldьŋ tirehen motlaqa tunap əđerləv-sə dəvlət jəki kapiratif ojoş mahьna tapşьrьrqa məzbyri bula.

v) Straxavajt itevseneŋ tire əsən alqan xaqь tylənə torqan straxavaj aqsa ŧəbenə inderel-məj, tejeşle straxavaj, aqsa Gasstrax tarafьnan tulь kəjən-sə tylənə.

5. Straxavajt itevsələrđən ti-rə qabul itələv turahьnda kyn-sindikat tarafьnan bildələngən maxsus yrnəktə: „Gasstraxqa kyrhətev əsən" tip jađьlqan maxsus kbitənsə birelə.

6. Ylgən maldarđan tunal qan tirelər dəjəm nigeđđə, Standartqa tulь movafiq həm Narkamturk tarafьnan raŧla-nьp hər ber rajunda qəməldə bulqan prejskurant xaqtarьna movafiq qabul itelələr.

7. Əđerləngən ylgən mal tirelərə Başqortostan malsьlьq sajuzь, patribitel kapiratsejəhe həm Gasturk apparatь tarafь-nan kynsindikattьŋ iŋ jaqьnqь əđerləv punkьtьnu başqa tere sьjrjə tapşьrьv əsən bildələn-gən dəjəm şarttar bujьnsa tapşьrьla.

8. Bətə əđerləvse ojoşmalar ylgən maldarđan tunalqan ti-relərđə tapşьrьvsьlarđь tirene tunav həm tapşьrьv əsən itev tərtibe menən tanьştьrьrqa həm ylgən maldarđьŋ tireləren məzbyri tunav turahьndaqь bьl qarardьŋ məqənəhen aŋlatьrqa tejeştər.

IMZALAL.

Şəhimərđənefte qəjepləv urьnhьđ tabьldь

"Şəhimərđənef kulak babahьn jaq laj„ tigən məqələ, Şəhimərđənef iptəşte juq jalajaqьp bьsьratьv ujь menən jađьlqan

„Başqortostan„ gəzitəheneŋ 17 nse avqьsta sьqqan 185 nse numirьnda X. Bikmi qultama-hь menən "xəbərsələr safьn ta-đartьrqa„ tigən məqələ jađьl-qan ьjьn.

Bьl məqələ bьnda yrge—Qь-đьq xəbərsehe Məstyre Şəhi-mərđənevanьŋ kulak qьđь bu-lьvьn kyrhətep, partejə eşsehe (xəđərđə Bozaj rajkumь sikri-tarь) iptəş Şəhimərđənefteŋ af-tariteten juqqa sьqarqan jynəldərə-lgən.

Bьl eşte tikşerev əsən jebə-relgən maxsus partejə kəmise-jəhe tybəndəge məqlymətte birə.

1. 17 nse avqьstaŋ "Başqortos-tan„ gəzitəhendə jađьlqan X. Bikmi məqələhe təphed mətirə-jaldarqa tajanьp Şəhimərđənef aftariteten jujьv əsən genə ja-đьlqan. Yđəkən aftaritiltь partejə eşsehe.

2. Şəhimərđənefteŋ babahь (qajьn atahь) Allajarov kulak tygel, urta xəlle kreŧtejən, ul rivəlytsejəgə tikləm də kulak bulmaqan.

3. Şəhimərđənefteŋ ber va-qьttaіa naluk kəmisejəhendə bulqanь juq. Şunьŋ esən "ha-lьm halьvđa babahьn jaqlanь„ tigən byđđə sep—sej jal-qan.

4. Şəhimərđənefte totoş kəl-liktifləşev vaqьtьnda pirigipia havđa qəjepləv đə urьnhьđ U bьndaj eşte qatnaşmaqanlьqtan bьl məqələ ... kə tartьtьn beterev əsən genə ja-đьlqan.

Bьna şularđь belə torop, Məs-tyra Şəhimərđənevanь xəbərse-lər safьnan sьqarьrqa mataşьv, həm jeşeren imza aŧtьnda af-taritittь partejə eşsehenə qara-lьvьn alьp aftaritiltьn juqaltьrqa ma-rьşьvđь urьnhьđ tabьlda.

RIDAKSEJƏ.

Ridaktьr urьnbaŧarь: F. QЭJƏSIN

Narkamzdraf kyste.

Havlьq haqlav kamissarlьqь 15 nse sintəberđən jađьlьv ... Frun-ze uramьndaqь 46 nse Bakteri-alugejə Institutьna kyse "Mid-santrud" xəđmətkərđəre bujьnsa binahьna) kyste.

Belderev

Başqortostan Avьl xuzalьq Institutьnda uqьvđar 1 nse yktəberđə başlana. Şunlьqtan urьndarđa praktik eştə bulqan studinttar 29 nsь sintəbergə Əfegə kilergə tejeştər.

Rabfak mədire
K. JĐELQUZIN.

بلرئنسى ئوكتەبردەن ئوقو
قالاهئنداغى تاتار پيداگوگيكە
تيحنيكومئنا ئوقوسئلار قابول
ئيتئلو باشلانا.

قابول ئيتئلەلەر

ئشسى، قئلئل ئەرمينئس، كال-
حوزسئ هەم ئابئرئم حوزالئقتاعى
باتراك، يارلئ بالالارئ، ئونان قالا
ئورتا حەللئ هەم حئلمەتكەر بالا-
لارئ.
ئوقئوسئلاردئك 25 پراسينتئ
ئستيبيندئيه مئنئن تەئمين ئيتئلەسەك.
بئللمئ: 7 بئللئق ئش مەكتەبئ
تامام ئيتكەن دەرەجەلە ،بولئو كەرەك.
ئادريس: سۋەردلوف ئورامئ
،نومير 38.
تيحنيكوم ئيدارەهئ.

Belderev.

15 nse sitəberđən başlap, Өfə radju sintьrь tarafьnan partejə, xəkymət ojoşmalarь Өfə qalahьndaqь jəməqət uc-rizdinejələrə həm başqalardan kilgən belderevđərđe tyləv-heđ rəveştə qabul itep, radju gezitələr arqьrь mikьrafunda jebərev başlanь. Belderevđər urьŧ, tatar həm başqort teldə-rendə qabul itelə. Belderev ra-dju sintьrđa irtəngə səqət 9 dan kendəđə 1 gə tiklem qa-bul itelə.

Ədris: Өfə, Girnişьf, uramь № 61.

RADJUSINTЬR.

1—2.

Kustpramsajuz əsən

Aşьqьs kərək

1. Quldan jəki mixanikləştьrьlqan jul menən qьđьl kirbes eşləp sьqarьv əsən—3 instruktьr.
2. zbist, alibastьr həm byton şunьŋ hьmaq məqdən bulmaqan jer aŧtь bajlьqtarьn qađđьrьp sьqartьv həm eşləv əsən—2 instruktьr.
3. Qьjьq kərşəge (ciripitsa) həm aşqa kərşək nə-mələr eşləp sьqarьv əsən—1 instruktьr.
4. Tav eştərə menən idara itev əsən tav tixnige jəki ştəjgir.
5. Tixnik—kiramik.

Eş xaqtarь—urьnqa inərgə teləvseneŋ tixnikə həm praktikə əđerlegenə qarap ajrьm kileşev bujьnsa bilge-lənəsək.

Inərgə teləp təqdim jahavsьlar bьnan elekkə eştərə turahьnda bьnav ədris menən xəbər itbendər:

Уфа, атделу строй материалов Башкуст промсоюза.

KINO--TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA Sefanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,	SALAMBA Tarixi bajavik 7 bylektə. [] 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.
IDEL KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanala	Flarinsejə əlkəhenən kilgən skrlpkəse 7 bylektə zagranitsa filme. Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanala	JER Xuduzstьvalь filem. Kassa 5 jarьm səqəttə asьla.
„5-Maj" Sejans səqət 7 jarьm 9 da başlana.	SALAMANDRA 7 bylektə drama Kassa kiskə 6 səqət asьla

JAĐЬL!

URTA IDEL KRAJKUMЬ HƏM KRAJ BAŞQARMAHЬ TARAFЬNAN ADNAQA 2 TAPQЬR SЬQARЬLA TORQAN

„KALXUZSЬ"

GƏZITENƏ PADPISCIK BULЬP JAĐЬLDЬŊMЬ ƏLE?

„KALXUZSЬ" Samar qalahьnda đur farmatta adnaqa ikə tapqьr tərtiple rəveştə sьqьp kilə torqan kalxuz gəzite.

„KALXUZSЬ" Gəzitəndə kalxuz teđələşə turahьnda partejə həm sevittər-đeŋ yđək həm kraj ojoşmalarь diriktiftarь hər tərlə qul-lanmalar, kalxuzsьlarđьŋ horavđarьna javaptar, tərlə beleş-mələr birelə, kalxuzsьlarđьŋ kendəlek eştərə turahьnda ja-đьla. Kalxuzdar menən ajьrьm xuzalьqtar arahьndaqь me-nəsəbəttər, şulaj uq ajьrьm xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa inevđərenə bulьşlьq itev, ularqa kalxuzdьŋ əhəmiətlegən aŋ-latьv, teşenderev, eş menən kyrhətevgə đur urьn birelə.

„KALXUZSЬ" Gəzitə teđələşəndə həm qəmymən xuzalьq, kyltura frutьn-da, səvit, kapiratif, prafsajuz ojoşmalarьnda partejə julьn bodovđar, bejurakratlьq həm başqa zararlь tajpьlьştarqa qarşь rəximheđ qatь kerəş alьp barьp, ularđь teđətev ju-lьnda partejə, səvit, prafsajuz sut, RKI jəməqət ojoşma-larь menən bergə nьqlь saralar kyrə.

„KALXUZSЬ" Eşsələr tormoşo bylegə buldьrьp, unda eşsələrđeŋ satseja-lizem teđərgə başlap barьvsьlьqtarь, kalxuz jəştərə, eşse jəştər arahьnda, kamsamul eştərə udarsьlьq, satsejalizem jarьştarь fabrik—zavьttarđьŋ prajьzvudsteva eştərə tura-hьnda jaqtьrtьp tora.

„KALXUZSЬ" Gəzitə „Kalxuzdarda huqьş beləmə eştərə" tigən huqьş bylegən davamlь rəveştə buldьrьv menən kalxuzsьlarđь ildə haqlavqa əjrətə həm unьŋ əhəmejətən aŋlata.

„KALXUZSЬ„ Gəzitəndə jəş yŧmer qələm kestərəneŋ quljadmalarьna đur urьn birelə. Aj hajьn ədəbi səxifə birelep kilə. Bьnan baş-qa xalьq xuzalьqьnьŋ yŧeşe, jaŋьsa teđələşə tuarhьnda xikəjələr, usьriktar həm filjətundar baŧьla.

JAĐЬLЬV XAQЬ: Ber jьlqa—3 hum, 6 ajqa—1 hum 50 tin, 3ajqa 75 tin.

ƏDRISE: Самара, Кооперативная 73, ред. тат. газ. «КОЛХОЗЧЕ».

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN.

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar ... 4—81; Dejom ... 12—23; Maştvьj bylek ... 5—73; Kiske ridaksejə ... 1—15.

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja pralitarđarь, ojoşoqođ!

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin.

PADPISЬLAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pOÇta kantorđarьnda, upləmaçьlarьnda həm xat jeŕtevselərđə qabul itelə.

№213 Kesejoma 18 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YDƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Səvittər həm yđ ara halьm.

Xəđer Səvittər aldьnda gigant kyltura burьstarь bik đur dəvməldə ajaqqa baђьp tora. Dəjəm başlanqьs uqьtьv kertev—jaŋqьđ pralitar dəvləte urgьndarьnьŋ qьna tygel, bəlki bətə səvit jəməqətselegeneŋ bətə kes həm diqqəten bik nьq tuplavđь talap itə. Dəjəm başlanqьs uqьtьvđь ytkərev esen matdi baza tedev bik đur əhəmejət ala. Bьnь bətə kejənsə dəvlət jəlkəhenə jəkmətev məmkin tygel, tejerlek. Hər xəldə—əgərđə bik kyp handa məktəp binalarь tedev, uqьvsьlarđь uqьv əsbaptarь həm kərəkle kejəmdər menən tə'min itev tьjeşlek iqtibarqa alьnha—dəvlətteŋ yđ summalarь qьna dəjəm başlanqьs uqьtьvđь ytkərev esən jətərlek bulmajasaq. Bьl turala xəkymətkə jarđamqa xalqtьŋ yđ summalarь mabilizavajt itelergə tejeşle. Yđ ara halьm bьna şul burьstь atqarьv esən saqьrьla.

Bьl turala kyptən tygel (16 nsь avqьsta SSSR Ydək Başqarmahь həm XKS neŋ qararь bujьnsa, yđ ara halьmdь ojoştorov turahьnda BRYB həm RSFSR XKS tarafьnan palazinejə rađlandь (1930 j. 6 sintəberđə). Bьl palazinejə *maxsus* bylegendə avьl səvittərə menən rajun başqarmalarьnьŋ yđ ara halьm turahьnda bulqan burьstarьn kyrhətə. Bьl eştə atqarьvqa planlьlьq kertergə kərək, şul səbəple zakun avьl səvittərenə xalqtьŋ yđ summahьna ytkərelergə tejeşle bulqan saralarđьŋ planьn tedergə həm unьn esən kərəkle summalarđьŋ sama menən smitalarьn eşlərgə quşa. Rajun başqarmalarьna dəjəm jetəkselək, kydətselek həm kantryl atqarьvđь, şul bildələngən saralarđь bojomqa aşьrьvda avьl səvittərenə rejal *jarđam kyrhətevđe* jəkmətə. Rajun başqarmalarь avьldarđa yđ ara halьm iђəbenə atqarьlьrqa tejeşle saralarđьŋ planьn tədergə tejeştər. Avьl həm qala səvittərenə xəlhed xuzalьqtarđьŋ yđ ara halьm bujьnsa bulqan nidaimkalarьn tulь qəfev itev həm ajьrьm grazdandarđьŋ yđ ara halьm aqsahьn—bydzit jьlьnan huŋqa qaldьrmav sartь menən tyləvđe kisekterev xoquqь birelə. Bьl punkt səvittərgə şul qala həm avьldьŋ kyltura həm xuzalьq ixtejaždarьn ytəv esən summa tup'avda sьjnfi patxuttь bik kiŋ qullaньrqa məmkinlek birə.

Şunьŋ menən bergə səvittər yđ ara halьm bujьnsa tuplanqan summalarđan dərəђ *fajđalanьvđь ojoştororqa* tejeştər. Bьl summalar qala həm avьl səvittərenəŋ bydzitenə ьlьqtьrьla. Ular bydzitteŋ daxut jaqьnanda la, rasxut jaqьnanda la ytərgə tejeştər. Bьl summalarđь tulь qullanьvsьlar—səvittər xola; lekin ular barь aldan yđ ara halьm bildələngən sьtərgə gene —kyltura, aŋ—belem məsələlərenə, havlьq haqlav urgьndarьna, avьl xuzalьqь kyterev julьnda eşləgən mə'əssəsələrđe tədəv həm ađravqa, janьndan haqlanьv, avьlda tedəklək, avьldь iiikterləşterev, jul tedeleşə həm şundaj başqalarqa totolorqa tejeşlə. Yđ ara halьm aqsahьn totьvđa grazdandarđьŋ dəjəm jьjьlьşьnda bildələngən maqsattarđь nьq kyđətergə, bьl jьjьlьştarđь jьjьvđa insejativanь qala həm avьl səvittərə yđ quldarьna alьrqa tejeştər. Yđ ara halьm summahьn dərəђ totmavqa his ber jul birelməђkə, dərəђ totmavsьlar jenajət tərtibendə javapqa tartьlьrqa tejeştər. Təftiş kemisejələre bьnь hər kvartalqa ber tapqьrđan hirək tygel tikşerep tororqa, ə səvittər grazdandarđьŋ dəjəm qararьn bojomqa aşьrьvđarь turahьnda jьlqa ike tapqьrđan hirək tygel dəjəm jьjьlьş aldьnda iђəp birergə tejeştər.

Palazinejə səvittərđe—yđđərenə yđ ara halьm bujьnsa tapşьrьlqan şikajəttərđe 5 kən esendə qaravđь məzbyri jəkmətə.

Rajjun başqarmalarь—avьl səvittərenəŋ bьl məs'ələnə ođaqqa hudmavđarьn, bətə aŋlaşьlmavđarđь vaqьtьnda xəl itevđərən, bik əhəmejətle xuzalьq—kyltura saralarьn ytkərevdə xatalar eşləməvđərən kyđətevđe jəkmətə.

Yđ ara halьmdь jaqşь ytkərev bik đur hədəmtələr birep, jerle bydzittərgə bajtaq đur summa əђtər. Şunьŋ menən bergə yđək xəkymət bьqa qarap kyltura, iztimaqi həm xuzalьq eştərenə bydzitten summa birəvđe qьђqartьvđь tьjьp—palazinejəgə maxsus punkt inderđe. Sənki yđđərəneŋ eşselərə sajuzьbьđđa barqan kyltura rivəlytsejəheneŋ əhəmejəte bik đur bulqanlьqtь aŋlamajьnsa bydzitteŋ kyltura—iztimaqi eleşən—administratif—idara rasxuttarь fajđahьna kəmetergə ьmtьlqan səvittər đə osorarqa məmkin. Təftiş kəmisejələre menən başqarmalar bьqa his ber jul birmeђkə tejeştər.

Bьl saranь ytkərev turahьndaqь bətə eş şul rajjundьŋ xuzalьq—kyltura tormoşon kytərev jaqьnan qarap eşlənergə tejeşle. Avьl səvittərə aldьnda bigerək tə avьl tedəklegen ojoştorov məs'ələhendə bik đur burьstar tora. Kalliktifləşəvsə avьl his ber xəldə iђke mədəni dərəzəgə kynep tora almaђqa tejeşle. Krəђtejəndərđəŋ kyltura ixtejazь kəndən kən yђə bara. Bətə jerđə lə məktəptər ojoşaorola, jaŋь kluptar tedələ, agranumlьq beleme birə torqan jaŋь mə'əssəsələr yђə. jaŋь mədəni tormoş usaqtarь tьva. Miljundarsa krəђtejən jalpьhьnьŋ satsejalizem kylturahьn ləşьeve turahьndaqь bik qatmarlь həm qьđьv barqan rajjun başqarmalarьna ytərgə tejeşle.

(„I visteja" nen baş məqaləhenən, radeju bujьnsa).

Kysep jerəvđər bətərəlhen

Partejənen Ydək Kəmitəte eşselərđe kyvəp menən barlьq urьndarđa zavьt—fabriktar saxta rudniktarьnda bьl endəmənə aŋlatьv menən esən ojtelgən nigeđ horavdarđь tormoşqa ytkərev esən, jaqьni biş jьllьqtьŋ ikense jьlьna ingəndə prariftarьn bətərev esən praktik eştər başlandь.

Bьl jьldьŋ ituqanda uqьşlь bulьvь, prariftardь bətərep, plandь tultьrьp sьqьv biş jьllьqtьŋ ik əhəmejətle jьlь bulьn kilehe xuzalьq jьlьnьŋ da uŋьştarьn to'min itəsək.

Əle şunьŋ esən Ydək Kəmitət endəməhendə ojtelgən burьstar bulьp, ul turalarđa praktikala kiђken saralar kyrev ber kən, ber səqət kisektermə torqan burьstar bulьp toralar. Ydək Kəmitət endəməhendə: prariftardьn iş dur səbəptərenən bulьp torqan dissiplinəhedlek, julaj uq əşselər arahьnda iltonlaştar, jaqьni ber urьndan ikense urьnqa kysep jerəvdərьn bətərev bulqanlьqь kyrhətelə.

SSSR dьŋ barlьq rajundarьnda eşləj torqan tatar əşselere litunlьq kysep jerəvselek menən ajьrьmlьq ite aldьa toralar.

Bьl litunlьq başqort, tatar əşsələrenəŋ kypselege avьl xuzalьq menən bəjlə bulьp kəlgən, ə belgəndər, tatar əşsələrenəŋ kypsələge bьlьl ... urьndarьn tapmajьnsa ... [illegible]

Ber zavьt jəki saxtanan, jəki tədev urьndarьnan sьqьp kitevse eşselərdən kypselege avьlьna kalxuz tədələşen bulqan eşen qajtmaj, balki ... [illegible] ... jaŋьnan şundaj uq ikense urьnqa ... [illegible] ... jəki ... başqort, tatar eşselərenəŋ ... [illegible] ...

Ber şunьŋ esən eşsən, başqort, tatar eşselerə arahьnda aŋ—belem eştəren alьp barqanda, Ydək ... mitət endəmehen aŋlatqan vaqьtta ular arahьnda dissiplinəje kytərevdə litunlьq, kysep jerəvselekkə qarşь kyrəşeb ... [illegible]

Dissiplinəjə kytərev litunlьq menən kyrəşev esə başqort, tatar əşsələre arahьnda bьl ... [illegible] ... menən bergə barelep barьrqa tejeş.

Huŋqь kəndərđə eşsələr arahьnda kiŋ kyləmdə jəjelep bara torqan: biş jьllьq plandьn huŋqь jьlьn tultьrqьnqa tiklem oşo zavьtta, oşo fabrikta eşsələrgə hyđ birevđər, bьl turala ajьrьm eşsələr arahьnda jahala torqan dugьvьrđarđь başqort. tatar eşsələrə arahьnda la nьq jəjəp jəbərergə kərək.

Bьl turala kiŋ kampanja alьp barьv menən bergə—aŋ—beləm eştəren kəsəjtevđə hər kenlek burьstarđan hanala.

„Biş jьllьqtь dyrt jьlda"

Zajьmьn taratьv eşen kəsəjtergə kərək

Bətə donja rivəlytsejəhe tedev esen iləbeddə satsejalizem tedeleşe barьşьn tidlətergə kərək.

Sənki beđđen ildə bulqan uŋьştar bətə il pralitarejatьnьn uŋьştarь tigən hyd.

Beđđen đur adəm menən satsejalizem tedeleşendə alqaьşьbьđ sit ildərđəge pralitarejattьŋ rivəlytsejaşьlьqьn kytərevdə faktь bula ala.

Bьna şunьŋ esendə sit il pralitarejatь:

—Savittər ilendə 5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьv ul bətə ildə satsejalizem sistimahьna kysev tigən hyd, ti.

Bed xəđer biş jьllьq plandьŋ 4 jьlda tultьrьv 3 nse jьlьna ajaq başarqa torabьđ.

Biş jьllьqtьŋ 2 nse jьlь bedgə kypkenə uŋьştar birde. Partejənen XVI nse s'jeђь eşsə krəђtejən massahьnьŋ kiŋ qatnaşьvь aђtьnda, biş jьllьqtь dyrt jьlda ytəv lyzьmьn diriktifьn birep qaldьrđь. Xəđergə kəndə biş jьllьqtь dyrt jьlda ytəv lyzьmdь partejə, prafsajuzdar ərmejəhe aldьna tybəndəge burьstardь quja:

Nəmə eşləp sьqarьvđь tidlətev—bətə xuzalьq tarmaqtarьnda satsejalizem jarьşьn buldьrьv.

Prajьzvudstevala udar timp alьv, partejə kamsamul prafsajuz aqzalarь 100 pr. tь menən udarnьj gruppalar bulьp eşlərgə tigən luzьngь tormoşqa aşьrьv biş jьllьq plandьŋ xəđer jьlьnda qarşь alьr ytəv tьzьvbələr alьp jeteşhedlektərđe bətərev, sənəqətte ədlekhed adnaqa kyserev, avьl xuzalьqьn kalxuz, safxuz nigeđendə jəteşkən si mal, aşav nəmələre menən ədlekhed temaş itərlek xəlgə kilterev burьsь tora.

Bьna şunьŋ esən bьl luzьngalarьь kamselekhed bojomqa aşьrьv esendə bətə anь aktif, bətə xuzalьq fruntь bujьnsa satsejalizem həzyme jahavda alq barьvsьlьq insiatiyahьn başqarьrqa tejeş.

Biş jьllьqtь dyrt jьlda ytəv luzьngahь aђtьnda eş itevđe kəsəjtep „5 jьllьqtь 4 jьlda" qa zajьmь taratьv esen kəsəjtergə kərək.

Bьl zajьm taratьv esen kərəgənsə julqa halьv, unь kyp taratьvqa bətə aktiftь ojoştorov aldə torqan burьstardьn berhe hanala.

Əle kyp rьrdar də bьl zajьmdь taratьvqa bik ad iqtibar itələr. Bьl turala massa fikerə tuplanmaqan.

Birelgən kantryl handar ytəlməj.

Məђələn: Beđđen Өfə Pusta bylegeneŋ prafsajuz aqzalarьnьŋ kybehe „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьnьŋ əhəmejəten aŋlap betməvđəre arqahьnda birelgən kantryl han haman ytəlməj ələ.

Beđđə barlьqь 13 məŋ humlьq zajьm taralьrqa tejeş bulьp şunьŋ 11800 humь taralqan.

Bьnda birelgən kantryl handь jaqьn arala taratьp betərergə kərək.

Sənki xəđer satsejalizem esən kəreş barqanda zajьm taratьvđьŋ əhəmejəte xəthed đur bьnь ber minutqa la onotorqa jaramaj.

Q. BASIRЬF.

„Yktəber Natiskahь".

Tipagrafejəhe eşselərə 5 jьllьqtьŋ 3 jьlьna eşləp sьqarьv planьn 22 pr. qa art tьrьrqa ujlajđar.

10 nsь sintəberđə Өfə tipagrafejə partejə jəcəjkəheneŋ kamsamuldar menən berlektə jьjьlьşь bulьp, unda tipagrafejə xuzalьq kəmisejəheneŋ 5 jьllьqtьŋ 2 jьl hədəmtəhe həm aldaqь jьl esən bulqan kantryl handar turahьnda daklat buldь.

Daklatsьnьŋ həjləvenə həm ajьrьm eşsələrđeŋ həjləvđərenə lə qaraqanda tipagrafejə eşselərə 29—30 nsь jьl esən birelgən kantryl handь artьqь menən ytəgəndər.

Daklat huŋьnan bьnda bulqan partejəs həm kamsamuldar biş jьllьqtьŋ 2 nse jьlьnda osoraqan bətə jeteşhed jaqtarđь qatь tənqit utь aђtьna alьp, aldaqь xuzalьq jьlьnda jeteşhedlektərđe buldьrmav turahьnda ođaq tuqьrap kittelər. 29—30 nsь xuzalьq jьlьnda kyđgə berelgən təp jeteşhedlektər tybəndəgelərđən tora: 1) yđ—ara tedəlgən satsejalizem dugьvьrđarьnьŋ bьqa tiklem tikşerelməve, 2) Bьnda kadьrđar əđerləv eşenə bik əd iqtibar itevđərə; 3) Tipagrafejala satsejalizem həm udarsьlьq eşeneŋ nasar qujьlьvь. 4) Eşselər tarafьnan kertelgən təqdimdərđeŋ kyp vaqьt iqtibarhьđ qaldьrьlьvь,5) Aŋ—belem eştəreneŋ nasar qujьlьvь. 6) Prajьzvudstevala jaqşь eşləp barьvsь eşselərđe bьləkləv eşe nasar qujьlqan. (Birəbeđ—birəbeđ, tip vəqədələrgə ьşandьrьp jerəvđər kyp bulqan). 7) Bьnda bulqan kamsamuldarđьŋ plandь ytəv eşenə bik hylpəu qatnaşьvđarь həm başqalar.

Unan huŋ bьnda 5 jьllьqtьŋ 3 jьlь esən bulqan kantryl han məs'ələhe qaralьp, daklatsьnьŋ əjtevensə tipagrafejə eşləp sьqarьv planьn aldaqь jьl esən 22% qa arttьrьrqa tigən handar alqa qujьlьvьn əjtte.

Ləkin bьl han xəđergə kankrit han tygel əle. Bьl handь bəlkem taqьla arttьrьrqa məmkinlek bulьr.

Bьl 22% məs'ələhen hər ber eşse taqьla nьqlap tikşerergə. bьl turala yđ fikeren əjtergə tejeş. Əle eş udmaqan. Jьjьlьş axrьnan tipagrafejala eşləvse 3 iptəşteŋ 5 jьllьqtьŋ axrьna tiklem eşlərgə hyđ birəbeđ tigən qarizalarь uqьldь.

BIKMIT.

Bajьmda zajьm nasar tarala.

K. Tilev jorto Bajьm avьl şurahьnda zajьm taratьv eşe bik nasar.

Bьqasa uđqan jьlqь III—dəvlət zajьmь hamanda taralьp bətməgən ələ. Ə, xəđer kyp urьn "5 jьllьqtь 4 jьlda„ zajəmьn taratьp bətəp baralar.

Xəđer Bajьmavьlьşurahьnьŋda zajьm menən başь əjlənə.

Bьnda şunь əjtep kitərgə kərək; uđqan jьl bajьm avьlь kalxuzь 150 humlьq zajьm alьrqa qul tamqa birgən .Unь jortbaşqarma nan 50 pratsint artьq itep jəbərep, zajьmqa jađьlьvsьlarđьŋ kyselen teşerep qujđьlar, Ular: bed qomymi jьjьlьş kypme zajьm alьrqa qarar sьqarqan şunь qəməlgə aşьrabьđ, tejđər ular.

Unan huŋ avьl aktiftarь həm kamsamuldar zajьm taratьv eşenə bik əd iqtibar itələr.

kamsamuldarđan zajьmqa jađьlьp aqsahьn tyləməvselərđə juq tygel.

Bьl zajьm taratьv eşen jənlənderev esən avьldьŋ bətə aktiftarь Begəndən əşkə kereşergə ə, kamsamul bьl eştə başqalarqa yrnək kyrhətergə tejeştər.

KALXUZNIK.

XVI nse B.D.I.K. iђemenən qьđьl abuzdar.

Kejəf rajunьndaqь kalxuzlar həm ajrьm xuzalьqtar XVI nsь B.D.I.K. kenəndə sьjp punkьtqa halьv esən 2.000 jək igen kilterđelər.

Hyrəttə: sьjp punkьtqa igen tejəp barьvsь abuzdarđьŋ bervhe,

menən bergə barelep barьrqa tejeş.

Sibaj rudnige pramfinplandь 124 pr. qa tultьrьp ytəne.

(Sibaj rudkum rəise ip. Əedelmənef menən həjləşev).

Xəđerge kəndə beđđeŋ rudniktaeştatlь eşse 85 bulьp, şularđьŋ 35 ləbə partejələ bulьp; kamsamuldarđьŋda hanь 20 gə jetə. Eştə eşselər yđđəren udarnьj itep beldərep, hədəmtələ xəđergə kəndə jьllьq plan 124 pr. qa ytəldə. Udarnьj gruppalarđьŋ arahьnan partejələrđe alьp qalaqanda, eşkə kilgəndə ular tarafьnan javaplьlьq artьq hanala. Satsejalizem jarьşьna kilgəndə bьl julda la beđ başqa rudniktarđan artqa qulməjbьđ.

Məђələn: beđđeŋ rudnik, julalь rudnige həm Baqьr—ydəkte satsejalizem jarьşьna saqьrqajьnь, bьndalь beđđen rudnik tərtьp həm praguidь bə tərev şulьjuq pramfinplandь kyrhəteiganden artьq itep ytəvđə əђtənlek aldь.

Elek beđđeŋ rudnikta eşselər arahьnan səbəphed eşkə kilməj pragul jahavsьlarđьŋ həm prajьzvudstьvaqa iђerek kilevdər đur han təşkil itələr ine, partjəcəjkə həm rudniktьŋ undaj nasarlьqtarqa kerəşte kəsəjtkənlege huŋьnda, xəđer ular bik ad han təşkil itələr.

Kalxuzdarqa jarđam eşendə:

Bьl julda la beđ sittə jatьp qalmajbьđ. Məђələn; hər ber eşse, biş kenləktə jal itev urьnьna ydeneŋ ьsьn tələgə menən barьp kalxuzdarqa igen uqьşьn jьjnavđa jarđam itə Ə, partejə həm prafsajuz ojoşmahьnьŋ ітьrьşlьqь həm igen uqьşьn jьjnavđa qul qavşьrьp jatmavlьqь arqahьnda, „Stalin" isemendəge 13 avьldan berəkkən kalxuz, partejəneŋ berense Bajmaq rajun kənfirinsejəhenə, qьđьl abuz menən 70 sintnir igen kilterđe.

Dəjəm alqanda beđ prajьzvudstьvala, Linin partejəheneŋ julь bujьnsa his ber jaqqa tajşanmaj. kerəş fruntьnda batьrđarsa jeŋep sьqasaqbьđ, ti id. A—minьf. Xuzin.

Partejə qararđarьn əjrənələr.

Başqortostan tir upravlinejənьŋ kamandivajuşьj sastafь yđeneŋ aldьna partejənьŋ qarardarьn tormoşqa ytkərevđə alqa qujqanlьqtan, unьŋ qarardarьnda əjrənə. Məђələn: partejənьŋ 16—nsə s'jьz qarardarьn tyŋərektə 16 səqət uqьldь. Unda maşiniskaqa tiklem qatnaştьlar. Bьnan tьş 3 mərtəbə partejəstər keŋəşməhe saqьrьlьp partejə qarardarь 3 zonətejələ tikşerelgən Tikşerev vaqьtьnda his ber tajpьlьş—fələn bulmaj. Bьl partejənьŋ tura juldar hьđьvьna keskenə bulhala faktь. „Ura".

Qraf Sippelin dirzabele Məskəvđə.

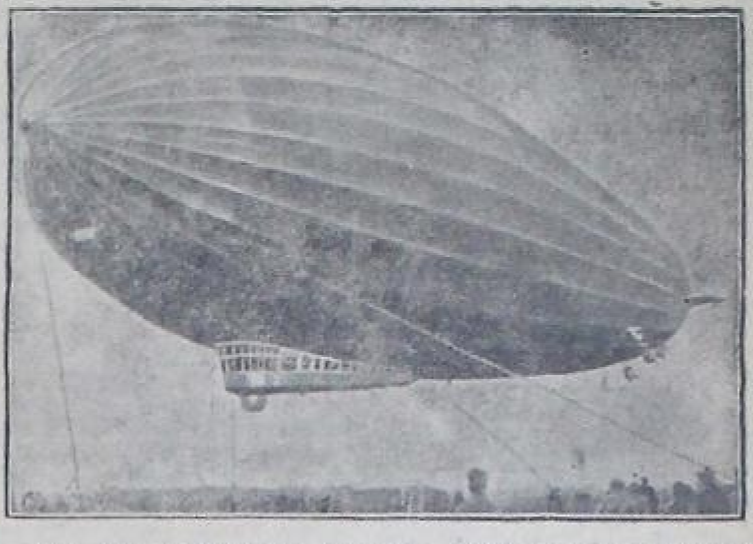

10 nse sintəberđə irtənsək „Graf sippelin" dirzabele Məskəvgə osop kilde. Dirzabel Məskəv qalahь əђtendə ike səqət bujьna osop jerep, kendeđgə səqət 12 lə Məskəv yđək ajradrumьna təşte, Dirzabel Məskəvđə ber nisə səqət bujьna torop kire osop kitte.

Hyrəttə: Dirzabel Məskəvđeŋ yđək ajradrumьnda.

Bəgən

Qoralь haqsьlarqa smutьr ytkərelə.

16 nse sintəberđə Başqortostan eske eştər x. k. nьŋ ultьrьşь bulьp, Өfə qalahьndaqь vidьmьstьva militsejənirđarьna smutьr ytkərev turahьnda məs'ələ qaralьdь. Daklatsьnьŋ hyđenə qaraqanda, militsejənirđər arahьnda yđ əђtərenə jəkmətelgən burьstarqa halqьn qarap, məs'ylejəttə onotovđarь hidelə. Sьjnfi kerəş qьrqьvlaşqan ber məldə səvit ilen sьjnьfi doşmandar həzymenən haqlap qalьv eşe đur urьn tota, Xələnki, beđđeŋ militsejənirđər yrđə əjtkənsə yđ eştərenə halqьn qarajdar. Məђələn: Dəvləkən ilvatьrьnda bulqan haqsь militsejənirqa Başxlipkup vəkildərə tarafьnan hьnav uđqarьlьp, hədəmtələ bьnda haqsь bulьp torovsь militsejənirdeŋ yđ pustьnda qəfev itelməђlek dərəzələ jomoşaqlьq kyrhətkəŋlege belende. Başxlipkup vəkildərə ilivatьrqa ike tapqьr kerep sьqhalar đa haqsь ulardь kyrməgəu. Vəkildər militsejənirđeŋ qoralьn alьp, esendə bulqan pyləlэreŋ uşatьp, qaldьralar. Bьndaj xəl başqa urьndarđa la bulьrqa məmkin. Şunьŋ esən bьl jeteşhedlektərđe bətərev, militsejənirđar sastafьn jaqşьrtьv, jynhedlektərđe jalpь aldьnda aşьp halьv nəjətə menən BƏGƏN—18 NSE SINTƏBER SƏQƏT 12 LƏ ӨFӨ QALAHЬNDA BULQAN VIDЬMЬSTVA MILITSEJƏNIRĐƏRENƏ SMUTЬR YTKERELƏ.

Smutьr pragrammahьna tybəndəge məs'ələlər inələr:

I. a) militsejənirđərđeŋ səjəsi bidgerlektərə, ştattarьnьŋ tedeleşə, militsejənirđərđeŋ kvalifikatsejələren kytərev eşeneŋ qujьlьşь; b) idara rasxuttarьnьŋ urьnlь totolop—totolmavь; həm unь ikanumika.

II. MILITSEJƏNIRĐƏRĐEŊ HANDARЬ TURAHЬNDA: a) Өfə qalahьndaqь bətə mə'əssəsə həm pritprejətejələrđə militsejənirđər jetərlek handa qujьlqanmь?

v) militsejənirđəreneŋ nej esən totolovđarь, həm ularqa nindəj burьstar jəkməteləvə asьq bildələme? jeteşhedlektər bulhə, ulardь bətərev esən nindəj saralar kyrergə kərək? v) pusta haqsь bulьp torovsьlar yđ mənfəqəttəreŋ kəđətep xьjanat itməjđərme?

III. MILITSEJƏNIRĐƏRĐEŊ LIGNI SASTAFTARЬ TURAHЬNDA: a) militsejənirđ arahьnda partejələr hanь kypme, militsejənirđər millət həm iztimaqi xəldərenə qarap nisek bylenələr. b) ulardьŋ stazdarь, v) kacьstьvahь—tura xeđməttərə bujьnsa alqan belemdərə iztimaqi xəldərə.

IV. XEĐMƏT DISSIPLINAHЬ TURAHЬNDA: a) xeđmət dissiplinahьnьŋ toroşo, dissiplinanь bođovsьlar, dissiplinanь bođovđьŋ nindəj xaraktirđa bulьvьn həm unьŋ səbəptərə. v) hər ber ajьrьm militsejənirđьŋ yđ əђtənə teşkən burьstь nisek ytəven tikşerev, şunьŋ menən ulardьŋ kiləsəktə lə yđ urьnьnda jarap—jaramavьn bildələv.

V. TORMOŞ XƏLDƏRE TURAHЬNDA: a) Militsejənirđərđeŋ matdi xəldəren tikşerev, ulardьŋ eş xaqtarь qəniqətlənerlek bulьp—bulmavьn, aşav—esev praduktalarь həm başqa kərək nəmələr menən tə'minət məs'ələheneŋ toroşo: b) kvartir məs'ələhe həm ul kvartirdarđьŋ torov esən jaraqlьlьqь. v) Militsejənirđərgə birelgən lgyttardan ulardьŋ tulьhьnsa fajđalanьp — fajđalanmavđarь.

Bьl məs'ələlərđe tulьhьnsa asьv həm jeteşhedlektərđe anьq bildələp, kiləsəktə sik qujьv esən SMUTЬR VAQЬTЬNDA BƏTƏ SƏVIT JƏMƏQƏTSELEGENEŊ JARĐAMЬ KƏRƏK.

B.

TƏRLƏHENƏN

PƏJPIN, 7. Simbun Ringu agintstvahьnьŋ xəbərenə qaraqanda qьđьl qəskərđər xəđer lođe Şaşi qalahь (kən jaq Xybəj əlkəhej ergəhenə barьp jetkəndər Xankav qalahь xərbi kələtkə qujьlqan.

ŞANXAJ, 12. Manzurəjəneŋ Girin əlkəhendəge Sindav ukrugьnda kərejə-tərđeŋ partizan əterətə menən qьtaj baldattarь arahьnda bəreleş bulьp, 2 karejes ylterelgən həm 50 keşe qulqa alьnqan.

ŞANXAJ, 12. Girin əlkəhendə qьtaj vlastarь 13 kərejstь kammunnis bulьvđaqəjeplэp ylem jazahьna xəkym ittelər Prigavьr urnьna jetkerəlgən.

VANŞINGЬTUN, 10. Amirikala eşhedlek yђev ajqanlь Amirika tьşqь eştər ministerlege yđeneŋ sit ildərđəge ilsələrenə Amirikaqa kilergə teləvse keşelərgə, əgər ulardьŋ jəşərlek sritstevalarь bulmaha viza (rəxsət) birməђkə taqtьm itte.

PARIZ, 9. Hul prafsajuzdar beregeneŋ məqlymətterə bujьnsa avqьь ajь esəndə Fransejələ bətəhe 864 zabastuka bulьp, ularqa 261.236 eşse qatьşqan; ijyl ajьnda 562 zabastufkaqa bətəhe 183 760 keşe qatьşqanь.

NEJU—JURK, 14. Alьnqan məqlymətter bujьnsa San—Dimingu qalahьnda dəvьl vaqьtьnda 2700 keşe hələk bulьp, 8000 keşe jaralanqan.

ƏNQƏRƏ, 14. Əkritaqa xəkymət qəskərđərə mođolo tavđarqa menep, baş kytərevselər đur zarba jahanьlarr.

Baş kytərevselərđeŋqaldьqtarь axьrqь kes menən qarşь toralar.

BIRLIN, 11. Faşittarđьn p. Maks Gilskə həzym itevđərə bətə səksunejə esselərə arahьnda đur rizahьđlьq tьvđьrđь, Nьq jaralanьvqa qaramaђtan ip Maks Gils jaŋьnan agitatsejə eşen başlanь həm bəgen Plavjen rajunьnda mitingьla notoq həjləjəsək

NEJU—JURK, 12 .Miksikanan xəbər itəvgə qaraqanda San—Luj—Paturi qalahьnda ber nisə ajđar bujьnsa eş xaqь almaqan uqьtьvsьlar zabastufka iqlan itkəndər.

Girmanejala rivəlytsejun krizis yƀə.

14 nse sintəberđə bulqan Girmanejə hajlavđarь tarixi əhəmejət ala. Girmanejala eşsen jalpьnьŋ sьjnfi kerəşə həm rivəlytsejynləşeve janь rəveştə iƀ kitkes tiđ timptar menənon alqa barqanlьq turahьnda signal birə.

4,5 miljundan kyberək hajlavsь kampartejaqa, pralitar diktaturahь partejahьna tavьş birđe. Bьlxəl-4 miljun sənəqət eşsehe ydeneŋ kampartejə jetəkselegendə səvittər Girmanejahь esən kerəşkə ə̈đerlektəren kyrhətələr tigən hyđ. Bьl tapqьrđa kampartejə huqьştan hunqь krizis şarttarьnda bulqan 1924 nse jьl maj hajlavđarьndaqьnan BER MILJUN hunqь hajlavđarđaqьnan 35 % kyberək tavьş aldь.

KAMPARTEJƏNEŊ BIK PARLAQ BЬL UŊЬŞЬ, BIGERƏKTƏ IŊ BAŞ SƏNƏQƏT MƏRKƏZDƏRE BULQAN RUR JUQARЬ SILIZEJƏ HƏM BAŞQALARĐA ALQAN UŊЬŞЬ—JALPЬNЬN BIK TIĐ RIVƏLYTSEJUNLƏŞTEREVEN KYRHƏTKƏN DƏLIL TYGEL MENEJ?

Faşistarđьŋ (milli satsejalistarđьŋ) da tavьştarь gigant rəveştə kybəjđe. Faşisttarđьŋ bьl uŋьşьnьŋ ike jaqtan əhəmejəte bar: Ber jaqtan ul—burzьvazejəneŋ jalpьnь rivəlytsejuun—kammunis julьnan totop torьvqa ьmtьlьvь vaqьtsa uŋьş kyrgənlekte belderə. Ikense jaqtan—hənərselərđən hənər həm avьl xuzalьqь eşselərenən, qalalarđaqь vaq burzьvazejə həm xeđmətkərđərđən eşheđ qalqan eşselərđən həm fabrik—zavьt pralitarьjatьnьŋ ber ađ eləşənən—bigerəktə jəştəuđən qibarat miljundarsa hajlavsьlarđьŋ faşistarqa tavьş birgən saqta—ularđьŋ kapitalizemqa qarşь itep kyrhətelgən jalqan luzьnqьlarьna ejərgənlekte yđ tavьştarьn „milli—satsejalis eşse partejahьna“ birgənlekte kyrhətə.

Burzьvazejanьŋ iŋ təp terəgə bulqan, bik kyp miljundarsa Girmanejə pralitarejatьn yđ qulьnda totqan həm ytkən jađ sittən torop burzьvazejə ьsulьna jardam itev esən appazitsejəgə kitkən jalpьnь appazitsejə frazalarь menən aldap alьrqa tьrьşqan satsejal—dimakratpartejəhьbь hajlavda ZITDI RƏVEŞTƏ JEŊELDE.

Burzьvazejə hajlavsьlarьnьŋ tavьşь dimakrat hajlavsьlarđьŋ ber ađь satsejal—dimakrattarqa kysə toropta bajtaq kyp (1928 nse jьlqь maj hajlavđarь vaqьtьndaqьnan 5 miljun samahь tavьş) artьvqa qaramaƀtan—bьl hajlav həđəmtələre sənəqət eşselərenən satsejal—dimakrat tə'ẍirenən kitev prassisь bik tiđləşevđən qibarat bulqan siktən tьş đur tarixi vaqiqa barqanlьqtь kyrhətə.

Taqьla bik əhəmejətle ber fakt iƀke burzьvazejə partejalarьnьn hytelə başlavđarь, Milli—satsejalittar (faşistar) menən mərkəz partejahьnan başqa bətə partejalar mildundarsa hajlavsьlarьn juqalttьlar.

Burzьvazejə esən narlmal eşləj torqan parlamint maşinahь tedəv maqsatь menən ytkərelgən bьl hajlav—eşənesle đur berek xəkymətə lə tedəj almaƀ lьq, bьjьlqь jəjge berek xəkymətenjđə nьqьta almaƀlьq millət məzlese tuđьra.

Kampartejanьŋ parlaq uŋьşь, kapitalizemqa həm Jung planьna qarşь qujьlqan luzungьlarqa qarşь tavьş birgən miljundarsa milli—satsejalistar, satsejal—dimakrattarđьŋ nьq jeŋeleve həm iŋ başlьsa burzьvazejə partejalarьnьŋ hyteleve—donja iqtisadi krizisə ytkən jьldьn, Jyng planь davam itkən jartь jьldьŋ, SSSR đə 5 jьllьqtьŋ ike jьlь tulьvđьn jomqaqtarь.

Tiđđən. alda—donja iqtsadi krizisə taqьla tərənəjev, girmanejala krizis kəsəjev, prajьzvudsteva taqьla qьƀqarьv kətələ.

Aldaqь qьş (bьnь burzьva ikanamistarь la iqrar itələr) miljundarsa janь pralitarđar uramqa sьqarьlьp taşlanasaq, xeđmət xaqь taqьla kəmetələsək; 700 meŋ mital həm tav eşsehe zarba aƀtьnda tora inde. Alda burzьvazejə dəvləteneŋ eşheđđərgə, invalittarqa jardam birev rasxuttarь taqьla qьƀqartьlasaq. Alda—eşse həm xeđmətkərđərgə janь naluktar eƀtəv, hənərselərđeŋ taqьla bələ teşevđəre, avьl xuzalьqь eşselərə arahьnda eşheđ qalьv taqьn da kybəjə teşev, vaq krəƀtejən xuzalьqtarьnьŋ xəjerseleneve tora.

Miljundarsa Girmanejə eşselərə, miljundarsa xeđmətkər həm hənərselər finans—kapital başlьqtarь fajđahьn haqlap as həm tuŋьp tororqa teləjəsəktər meni? Huqьştan hunqь un jьllьq bəjək məktəpte ytkən, rivəlytsejun huqьştar təzribəhen alqan, aldaqь həlokəttərgə qarşь kərəştə bəlşəvik juldarьnьŋ dərəƀlegən kyrgən hər kən hajьn Junьg Girmanejahь menən satsejalizəm tədələşə məmləkətə bulqan SSSR đь saqьştьrьp tora alqan bik kyp miljunlь girmanejə pralitarejatь janь xejərselekkə həm bəlgenlekkə teşev aldьnda qulьn qavşarьp tik ultьrьr tejhəđ meni?

Barь məqzirələrgə eşənevselər genə bьqь eşənə alasaq. Ə beđ bəlşəviktər—məqzizələrgə eşənmejbeđ.

Bьnan hun iqtisadi krizisteŋ taqьla yƀeve, janь massьvьj tulqьydarь, pralitarejattьŋ tormoş şarttarь taqьla nasarlaşa teşev, burzьvazejə xekymətkə milli—satsejalistarđь jəki satsejaldimakrattarđь qatьştьrьp (bьlarđьŋ qajhьhьn qatьştьrьvđьŋ əhəmejəte ikense dərəzələge məs'ələ) nьq faşis diktaturahь saralarь menən giniralnaj hezym ytkərergə ьmtьlьvь, avьl həm qala eşsəndərenəŋ taqьla bəlgenlənə teseve—bьlar bətəhe lə iŋ jaqьn kilesəktə jalpьnьŋ janь aktiflьq tulqьnьn kytərergə, jalpьnьŋ taqьla kiƀkenərək atpur birevgə ьmtьlьvьna pralitar kuntьr—hezymenəŋ taqьla kiŋəjə teşevenə səbəp bulasaq.

Girmanejəla qatqi iztimaqi qudqalьştar bara.

Girmanejəla hajlavđar tarafьnan birelgən ələmdər aƀtьnda rivalytsejun krizis yƀə.

Bьl rivalytsejun krizis yđ aqьşь menən barьr, jalpьnьŋ bьl hajlavđan hunqь ađьmь rivəlytsejun sьqьş bulьr tigən həđəmtənə sьqarьv dərəƀ bulmajasaq. Girmanejəlaqь rivalytsejun kytəreleş—barь Girmanejə kampartejahь jalpьnь kapital hezymenə qarşь ojoştora, eşselərđə kəmərtələp xeđmətten sьqarьvđarqa həm xeđmət xaqьn kymetevgə qarşь sьqasaq zabastufkьlarđьŋ başьnda tora şulaj uq eşheđđərđeŋ massьvьj xərəkətenen həm eşsəndərđeŋ ajrьm qatlamdarьnьŋ kerəşenen başьnda tora alha qьna yƀer rivalytsejun kriziskə əjlənə alasaq.

Girmanejə kampartejəhьnьŋ kəmintiren qararđarьna nigedləngən dərəƀ bəlşəvik julь totьvь bik đur uŋьştar birə alasaq.

Kampartejə his bər vaqьtta iŋ kiŋ jalpь menən bьl tiklem nьq elemtələnə almaqajьn.

Oşo fakt menən ber qatarđan rivəlytsejə ərmejəhe bulьrqa tejeşle bulqan həm bula alasaq bulqan miljundarsa eşsənderđə xəđergə rivalytsejun juldan sitkə alьp kitə alqan kapital jalsь aginttarь partejahь bulqan faşisttarđьŋ bik đur uŋьş kyrevelə kyđ aldьnda. Eşselər sinfь safьnda satsejal—dimakrattarđьn tə'ẍire haman da bik đur bulqanlьq kyrelə: hər xəldə bьlarqa tavьş birgən 8,5 miljun hajlavsьnьŋ 5 miljundan ađ tygelə—eşselər.

Partejanьŋ uŋьştarь baştь ejlənderməƀkə tejeşle. Bəlşəviklek batьrlьqь menən milli həm satsejal-faşizemdarđьŋ bьl hajlavđarđa pərđə aƀtьnda qalqan kəmselektərən asьp birergə həm bətə partejə la hər ber kammunis ta bьl hajlav habaqtarьnan praktik həđəmtələr sьqarьrqa kərək.

Girmanejə kampartejəhьnьŋ eşselər sьjnьfьnьŋ kypselegen yđ jaqьna avđarьvqa his ber vaqьtta xəđergə xətle jaqьn torqanь juq ine. Bьna şul xəl unьŋ əƀtenə siktən tьş đur tarixi məs'yləjət jəkmətə. Milli—satsejalistarđьŋ bik đur uŋьş kyrevđəre Girmanejə kampartejahьnьŋ eşselərđen kypselegen yđ jaqьna avđarьv esən bulqan kerəşte pralitarejat gigimunejahь esən kerəş, eşsəndərđen kilesək qazalarqa qarşь kerəşe menən bergə bəjləvđe talap itə.

Tuqanьbьđ Girmanejə kampartejahь tiđ ajđarđan bik kin qolas alasaq iqtisadi fakьttarđь ojoştorop həm ularqa jetəkselek itep, eşheđđərđen kerəştəren ojoştorop həm uqa jetəkselek itep, eşselər menən eşheđ qalqandarđьŋ berekkən frunttarьn ojoştorop, eşheđđərđeŋ massьvьj sьqьştarьnьŋ başьnda torop, eşse sьjnьfьnьŋ zabastufkь xərəkətən səjəsi kerəş julьna kertep jebərergə ьmtьlьp, şul uq vaqьtta eşsəndərđeŋ başqa qatlamdarьnьŋ xərəkətenə sənəqət pralitarejatьnьŋ gigimunejahьn bojomqa aşьrьrqa tьrьşьrqa tejeşle, iŋ təvlə faşistarđьŋ satsejal həm milli dimagugejalarьna aldanьp, jeđđərsə menđər tavьştarьn ularqa birgən avьl xuzalьqь eşselərenə jeđ menən əjlənergə, ular arahьnda rivalytsejun xərəkət terəktərə teđərgə, avьl xuzalьqь eşseləreneŋ kəndəlek fajđalarьn kyđətep alьp barьlqan xərəkətten başьnda tororqa kərək. Kampartejə Girmanejanь iztimaqi həm milli azat itev turahьndaqь pragramdь kankritləşterep, manapalis kapital tarafьnan bəlgenlekkə teşerələ torqan vaq həhərse həm xeđmətkərđərđeŋ fajđahьn kyđətep kankrit talaptar pragrammь menən sьqarqa tejeşle.

Girmanejə millət məzlese hajlavđarь Girmanejala yƀəsək sьjnfi huqьştardьŋ jaqьnlaşqanlьqь turahьnda signal birə. Burzьvazejə alqa kilə torqan bьl rivalytsejəne faşist diktaturahь menən baƀarqa tьrьşasaq. Satsejal—dimakrattarđьŋ faşistlanьvь bьl hajlavlarđan hun taqьla tiđərək timp menən barasaq bulqanlьqta his bər şik juq.

Bьna şul əxvaldə Girmanejə kampartejahьna kyp miljundarsa Girmanejə pralitarejatьn həm unьŋ jarьm pralitar sajuzdaştarьn ojoştorop, kuntьr—hezymgə kytərev turahьnda siktən tьş đur tarixi məs'yləjət jəkmələ. Girmanejə kampartejəhьnьŋ un jьllьq rivalytsejun kerəş təzribəhe—bəlşəviksə sьnьqьvь—unьŋ Girmanejə pralitar rivalytsejəhenə jetəkselek itevđəge tarixi xeđməttə şanlь atqara alasaqьn tə'min itə.

Jəşəhen Girmanejə pralitarejatьnьŋ bajьvaj avangardь—Girmanejə kampartejəhь!

Jəşəhen Girmanejala tьvasaq pralitarejat rivalytsejəhe!

Başqortostanda malsьlьq Prablimahь xəl itelergə tejeş

Malsьlьq sajuzь. hin nej qarajhьŋ?

Partejəneŋ XVI nsь s'jьzьnda iptəş Stalin: „Beđ xəđer orloqsoloq prablimahьn əsəsən xəl ittek. Xəđerge kəndə nьqlap iqtibar itərgə malsьlьq məs'ələhe tora“ tine. Bьna şuqa kyrə beđđeŋ Başqortostanda malsьlьq eştə renə xəđer nьq əhəmejət birergə kərək. Senki ytkən jьlda mal ađьqь jetməv səbəple maldarđьŋ hanь kyp kəmenə. Malsьlьq eşe bik tarqav, safxuz, kalxuzdarđa malsьlьq eşe bik jomoşaq qujьlqan. Məƀələn; bьjьlqь jadqь səsevđə bətə səsev jereneŋ dyrttən ber eləşə dəjəmləşterelgən bulha, ə malsьlьq barь 3% tiklem dəjəmləşterelde.

Kalxuzdar đa malsьlьqtь jaqşьrtьvqa bik uŋaj. Senki ularđa jьlь mal ađbarđarь əđerləvgə, tərlə ylənder, tamьr ađьqtar səsep maldarđьŋ ađьqьn tərleləndərergə, malsьlьq belgestəren duktьrđarь totovqa məmkinlek bar.

Bьnda ojoşqan kalxuzdarđa xəđergə kəndə maldarđь dəjəmləşterev bik fajđalь. Maldь dəjəmləşterevgə kalxuzsьlar xəđer yk totonorqa tejeştər. Ajьrьm fajđalanьvđa bulqan maldarđь qabul itev esən maxsus kəmisejə teđergə, bьl kəmisejələrgə agranum jəki mal duktьrь hər ber maldь tikşrep qarap, dərəƀ xaq qujarqa kərək. Unьŋ xaqьn hər ber aqzanьŋ yđ paj iƀəbenə jađьla. Bətə maldarđь qarap bətergəs hьjьrđarđьŋ hət birevđəre tikşerelep sьqьla. Kalxuzda nasar toqom həm hettə ađ birə torqan hьjьrđar aƀьravđa fajđa juq. 2—3 nasar hьj r totovqa qaraqanda ber jaqşь hьjьr totov artьqьraq. Uqь ađьq ađ kitep, tərbejələvđə jeŋel bula. Hettələ 2—3 nasar hьjьrqa qaraqanda kyberək birəsək. Kalxuzdar đa mal ojoştorqanda, şul rajun esən iŋ fajđalь toqomdarđь qьna aƀьrav saralarьn kyrev kərək. Hunьnan jьş—jьş toqom yđgərtep torovđa fajđa juq. Ber toqomqa tuqьralьp ta şunь ođaq jьldar jaqşь tərbejələnep yrsetkəndə bik kyp fajđa alьrqa bula.

Kalxuzdar dəjəmləşterelgən vaqьtta urtaq mal ađbarđarь halьv məs'ələhendə xəl itərgə tejeşlelər. Xəđer bik kyp kalxuzdar tarafьnan, tik xəkymət jarđam birgəndə genə urtaq mal ađbarđarь teđərgə məmkin tigən qaraştar bьl rəveştə xəkymət jarđamьna qьna ьşanьp torov dərəƀ tygel. Kalxuzsьlar yđđəre aktiflьq kyrhətevgə yđ kestəre menən yđđərenəŋ ajьrьm ađbarđarьn berləşterep urtaq ađbarđar teđergə kərək. Hər ber kalxuzda balta oƀtahь bulqan keşelər tabьlьrqa məmkin. Tixnik kyrhəteve bujьnsa şundaj iƀke qaraltьlarđan đa totaştьrьp halьnqan mal ađbarđa mal tərbejələvđe bajtaq jeŋeləjtəsək. Kalxuzstruj bьjьl kalxuzdarđa jьlь mal ađbarđarь teđergə huŋlanь. Kyp urьnda aqas matirejaldar, qađav, eşləvselər tabьlmav səbəple yđeneŋ planьn 50% ta ytəj almaqan. bьl əlbittə qafev itelməƀlek đur qejep.

Mal kurmьhь əđerləv berense planda tororqa tejeş. Senki maldarđь jetərlek tiklem kurmь menən tə'min itməj torop malsьlьqtь tejeşlə baƀqьsqa menderergə məmkinlek juq. XVI nse partejə s'jьzьnda iptəş Jakьvlef „Mal aƀьrav institutь iƀəbenə qaraqanda, it həm hettə ike tapqьr artьqьraq əđerləv esən, ilebeđđə mal kurmьhьn ber jarьm tapqьr arttьrьrqa kərək. Ləkin xəđerge kəndə mal ađьqьnьŋ estən 2 eləş tupaƀ ađьq, jəqni besən, halam, kevek həm başqalarđan tora. Şulaj bulqas it həm hətselektə 2 tapqьr arttьrьv esən mal kurmьhьn han jaqьna 50 % qa tiklem arttьrьv jetməj. Bəlki unь təbəndə keslə tuqlьqlь ađьqtar menən arttьrьrqa kərək. Bьl julь bətə utavlьqtarđь, tuqaj, besənlektərđe jaqşьrtьv məs'ələhe tora“ tine.

Ьsьnlapta başqortostandьŋ tabiqi şarttarьna qaraqanda kyp rajundarđa kilesəktə mal yrsətev, aƀьrav rajunь bulьp qalьrqa tejeş. Ə şuqa qaramaƀtan oşo kəngə tiklem malsьlьqtь jaqşьrtьvđa mal kurmahь məs'ələhen xəl itə almajbьđ. Utkən jьl kypkenə rajundar đa besən jьjьlmaj qalьvь menən bьjьl narkamzim həm başqa urьndarđan vaqьtьnda tejeşle diriktivalar bulha la, urьndarđan kilgən xəbərđərgə qaraqanda hamanda besən jьjьlьp bətməgən, maldar esən yƀtergən tamьr ađьqtarьna pladvaldar đa əđerlənməgən ulardьŋ serev ixtimalь bar. Bьjьl 200 meŋ tuŋna silus əđerlərgə tejeş bulhaq ta unьŋ xəđergə kəndə barь 10—15% ь qьna ytəlde.

Unьŋ hunьnda bigerəktə hunqь vaqttar đa krəƀtejənđərđeŋ mal hatьvđarь kybəjə başlanь. Mal hanь kəməj. Bьna Başqortostanda malsьlьqtь kiŋəjtev, ularđь mal kurmьhь menən tə'min itevđə bьndaj kyrneştərgə tyđərlek tygel. Şunьŋ esən bətə rajbaşqarmalar malsьlьq məs'ələhendə məs'yləjətlekte əƀtərenə alьp xəđerđən tejeşlə saralar kyrergə, mal hatьvđar menən qatь kerəş alьp barьrqa, silys əđerlərgə bətə urьndarqa trivuga birergə kərək.

Başqortostan malsьlьq sajuzь bьl eştərđən sittə torop qalьrqa tejeşle tygel.

Girmanejala parlamintqa hajlavđar.

Səvittər Girmanejəhe esən 4 miljun tavьş birelde.

BIRLIN, 14. Hajlavđar kiskə 5 səqəttə başlanđь. Kisəngetən həm bəgən Birlində ber talaj bəreləştər bulьp ytte. Palitsejə 1000 eşsene qulqa ildь, ularđьŋ kybehe kammunistar milli satsejalistar ber eşsene yiterđelər.

Hajlavđar nətizəhe.

BIRLIN, 15. Bətə uruktar bujьnsa parlamintqa hajlavđar nətizəhe tybəndəgesə bulьp sьqtь, (skupkə esəndə 1928 nse jьlqь hajlavđarđьŋ handarь yrhətelə): Bətəhe 35 miljun tavьş birelgən, şulardan kampartejə 4. 590.000 (3.162.000) tavьş alqan; satsejal—dimakrattar—8.536.000 (8.146 000), milli—satsejalistar (faşistar)— 6.375.000 (809. 541), yđək partejə—4.649.000 (3.711.112), millətselər—2.459.000 (4.375.000), xalq pratejəhe—1 996 000 (2.677.000), xuzalьq partejəhe—1 352.000 (1.395. 599), dəvlət partejəhe—1.186.000 (dimakrattar 1928 nse jьlda 1.503.579 tavьş aldьlar) kulaktar partejəhe - 1.103.000 həm Babarejə xalq partejəhe —1.118.000 (943. 572) tavьş aldьlar. Aldьnqь iƀəp bujьnsa parlamintta mandattar byleşev tybəndəgesə bulьvь kyrenə:

Kammunistar 77, satsejal—dimakrattar 142, milli satsejalistar (faşlstar) 106, yđək partejə 76, millətselər 41, xalq partejəhe 33, xuzalьq partejəhe 23 həm dəvlət partejəhe 20 Bətəhe parlamintta 573 diputat bulasaq.

Hajlav nətizələre burzьvazejəne tьnьshьđlьqqa təşerđə.

BIRLIN, 15. Parlamint hajlavđarьŋ həđəmtəhe burzьvazejəne tьnьshьđlьqqa təşerđə. Kampartejə isemlegə esən tavьş birevselərđen hanь qəmymen artasaqьn kəthələr đə, 4 miljun tavьştan artmaƀ t piƀəp-lejđər ine.

Bьjьl hajlavđarđa kampartejə isemlegə esən birelgən tavьştarđьn bьqa tiklem iŋ kyp iƀəplengən 1924 jьl handarьnan 800.000 artьq bulьvь, eşselər sinьfьnьŋ bullaşьvь burzьvazejə ujlaqansa bulmajьnsa, bəlkem nьq timp menən barqanlьqьn kyrhətə. Xalqtьn hajlavđarqa qatnaşь artьvqa qaramaƀtan satsejal—dimakrattar 600 meŋ tavьş juqalttьlar.

Satsejal—dimakrattar juqaltqan tavьştarđь alьv əƀtənə. kammunistar 1928 jьlqь halavđar menən saqьştьrqanda taqьla 700.000 tavьş alqandar. Bьjьlqь hajlavđarđa 1928 nse jьlqa qaraqanda 6 miljunqa artьqьraq hajlavsьlar qatьştь. Ul artьq xalqtьŋ kybehe faşistar esən tavьş birgəndər. Jəş hajlavsьlar kampartejə esən tavьş birgəndər.

Faşistar iŋ əhəmejətle urьndarđь alьrqa tьrьşalar.

BIRLIN, 15. Hajlav nətizələre bildələ bulqas şul xəđer milli satsejalistar (faşistar) partejəheneŋ lidirь Gibbis yđ partejəheneŋ xəkymətkə kerev şarttarьn eşləp sьqarđь.

Milli satsejalistar dəjəm Girmanejə xəkymətendə hunqь eştərə həm eske eştər ministerđereneŋ urьnьbireleven, Prusejə millət məzlise taratьlьvьn həm janь hajlavđar bildələneven, unda đur kalitsejə teđevđeŋ kirə qaqьlьvьn, Prusejə xəkymətendə eske eştər ministere urьnь yđđərenə bireleven həm Birlin palitsejə idarahьnda bətə jetəkselek urьndarьn milli satsejalistar qulьna tapşьrьlьvьn talap itələr.

Kampartejəneŋ jeŋeve esən Girmanejə pralitarejatь, Yđ ara jarьşьp kerəşte.

BIRLIN, 15. GKP urgьnь „Rutə Fani“ bьlaj tip jađa:

— Girmanejə kampartejəhe hajlavđarđa tulь rəveştə jeŋde. Səvittər Girmanejəhe esən 4 miljundan artьq tavьş birelde. Qьđьl Birlin, Rus elkəheneŋ şaxtalarь, Rəjen bujьnьn taqьv həm ximejə fabriktarь, kən həm tən jaq Girmanejə avьldarь kampartejəneŋ jeŋeve e ən, yđ ara jarьşьp, kerəştələr. Kampartejəneŋ jeŋeve kətelgən həđəmtələrđən aşьp kittə.

Kammunizem həm iztimaqi rivəlytsejə esən kampartejə taqьla kyberək jalpьnь huqьşьp alьrqa tьrьşa. Qan esevse faşizьmdь həm Sirgibil partejəhen kampartejə tar—mar itəsək.

Eşselər—Juqarqь sut sastafьna.

Sut urgьndarьn jaŋьnan ojoştorov ajqanlь juqarqь sut sastafьn kesəjtev esən stanuktan 10 eşse yrlətelə. Məskəvđəge „Dinamь“ zavьtь konfirinsejəhe tarafьnan 42 jьl prajьzvudstьvala eşləvse 1918 nse jьldan birle partejə aqzahь Pronişnikof T.C. iptəş yrlətelde.

Xəđerge kəndə ip. Pronişnikef zavьtta əđer jahalqan nəmələrđe qabul itevse bulьp eşləj.

Hyrəttə: Ip. Pronişnikef əđerlengən nəmələrđe qabul itev vaqьtьnda.

Girmanejə rəjxeştaqьna hajlavđar aldьnan.

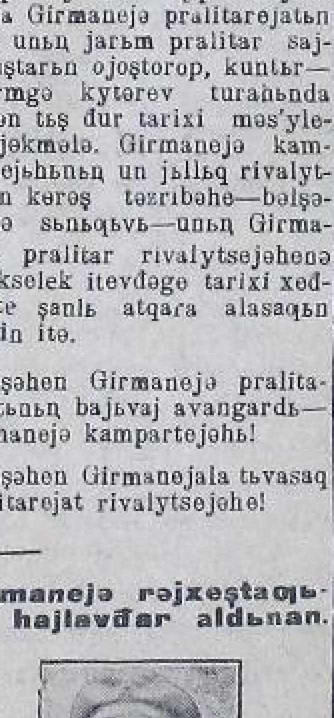

Hyrəttə: Rəjxestaqda girman kampartejəheneŋ kandidattarь. Juqarьla—ip. Tilman, huda —ip. Pik, uŋda—ip. Rənn elo, tybəndə—ip. Targlir.

SVIRDLUFSKEJ, 10. Virxisit zavьtьnьŋ udarniktarь prakat nurmьlarьn tultьrđьlar. Bьl zavьtta 25 jьl eşləgən ip. Dubruvin udarnaj brigadaqa kerđə həm partejəgə alьv turahьnda qariza birđe. Ul, bətə SSSR đa biş jьllьqtьŋ esense jьlьnda partejəgə nabur iqlan itergə təqdim itte. Jəştərđən iŋ jaqşь udarniktar kamsamulqa kerələr.

Səvittər sajuzьnda

400.000 xalq həm 1½ miljart humlьq praduksejə.

SILƏBE, 13. bьnda indystərejal qala teđəv giniralnaj planьnda biş jьllьqtьŋ ađaqьna SSSR đьŋ iŋ đur sənəqət ydəgen buldьrьv, qalanьŋ xalqьn 400.000 gə jetkerev, jьlьna 1½ miljart humlьq praduksejə sьqarьv tejeşləge kyrhətelgən.

Xəđergə vaqьtta eşləp torqan 12 pritprejətejəne həm 17 fabrikte kiŋəjtevđən, iliktərik stansahьn, traktьr zavьtьn həm iliktьra—tirmit kambinatьn eşlətevđən başqa jonə, unda kiləhe jađđan sink, ezbiz eşləv həm bytən zavьttar halьna başlajasaq. 1932 nse jьlda simint, bьjala, gaz, ximejə həm bytən zavьttar, şulaj uq farfur—fajans fabrigə halьna başlajasaq. Biş jьllьqtьŋ hunqь jьlьnda mamьq matirejələrə eşləv fabrigə, simint torbalar jahav, akkumylətərđər həm đur aftamabil zavьtь halьnasaq.

Kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan teđəv kampanejəhenə əđerlek.

MƏSKƏV, 15. SSSR Xalq xuzalьqь juqarь səvitendə kəlliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan teđəv kampanejəhen ytkərev turahьnda sənəqət berekmələreneŋ kiŋ keŋəşməhe buldь SSSR đьŋ bətə sənəqətə bujьnsa eş xaqьn urtasa alqanda, 10,2% qa arttьrьrqa ujlana. Sənəqəttəŋ ajьrьm tarmaqtarь bujьnsa eş xaqьn tybəndəgesə kytərev prajьktь teđelgən: kymər sənəqətendə eş xaqьn 13,2 həm eşləp sьqarьvđь 25,9% qa, nifet sənəqətendə eş xaqьn 6,3 pr. qa, həm eşləp sьqarьvđь 33 pr. qa, qara mitallurgejə—11,5 pr. həm 33,1 pr. qa həm başqalar. Xuzalьq urgьndarь, eşselər kapiratiftərenə qaraltьlar birev həm patripkapiratsejanьŋ jəşəlsə baqsalarьn, şulaj uq hətselək xuzalьqtarьna ber tiklem aqsalata jarđam kyrhətev juldarь menən rejal eş xaqьnьŋ kytərelevən alqa hərergə tejeştər.

Kalxuzsintьrđьŋ kalxuzdarđaqь əşselərgə xitabь.

MƏSKƏV, 15. Kalxuzsintьr, kalxuzdarqa eşkə yrlətelgən bətə eşselərgə qaratь sьqarqan xitabьnda, kalxuz sistimьnьŋ xəđergə vaqьtta iŋ əhəmejətle prajьzvudsteva kampanejalarь—uŋьş jьjnav, igen əđerləv, kedgə səsev həm par hərev eştəren ytkərgənlegen kyrhətə. Bьl eştə məmkin bulqan tiklem nьq ojoşqanlьq kərək. Kalxuzsьlarđьŋ, yđ aldarьnda torqan prajьzvudsteva həm ojoştorov burьstarьn uŋьşlь ytevđəre esən, qьđьv timptar menən eş alьp barьrqa, bətə kestə birergə kərək. Uŋьş jьjnav kampanejahьn vaqьtьnda ytkərev, aşlьq huqьvđь jetedlətev—bьlar kalxuzdar aldьnda torqan berense burьstar. Qujьlqan nurmalar bujьnsa dəvlətkə igendeŋ tulь rəveştə tapşьrьlьvьn tə'min itev, ul nurmalarđь arttьrьp igen tapşьrьv həm kantraktatsejə dugьvьrđarь bujьnsa bytən a. x. praduktalarьn tapşьrьv — bьlar kalxuzdarđьŋ ikense burьstarь. Keđgə səsev kampanejahь planьn vaqьtьnda ytəv, kalxuzđьŋ qarşьlav prajьzvudsteva planьmenən səsev majđandarьnьŋ kiŋəjtəlevenə bətə saralarđь kyrev—bьlar kalxuzdarđьŋ esənsə burьsь. Kalxuz tarafьnan ytkərelə torqan bətə kampanejalarđa heđ, iŋ əhəmejətle burьstar itep, kalxuzdarqa batrak, jarlь həm urta xəlləlerđən jaŋь aqzalar ьlьqtьrьvđь, kalxuzdarđьn uŋьştarьn jaŋqьđ jalpьqa kiŋ rəveştə aŋlatьvđь, jaŋь aqzalarqa kalxuzqa kerevđe, avьrlaştьrьv ьntьlьştarь menən kerəşte, kalxuzqa kerev esən kiŋ rəveştə agitatsejə alьp barьvđь aldьqьđqa qujьrqa tejeşleheged Samatyk nastrajenejələrenə sik qujьrqa kərək. Irəklelek nigeđendə həm kiŋ rəveştə aŋlatьv eşe ytkərep, kalxuzdarqa jaŋь massanь ьlьqtьrьrqa kərək. Kulaktarđьŋ həm ularđьŋ jalsьlarьnьŋ jeđđeren asьp, alda torqan burьstar ərgəhenə batьrak, jarlь həm urta xəlləlerđə mablizavajt iteged.

Kalxuzdarđa susqa aƀьravsьlьqtь alqa jebərergə.

MƏSKƏV, 12. SSSR Jər eştərə xalq kamisarlьqь həm SSSR, şulaj uq RSFSR Kalxuzsintьrđarь tarafьnan iqlan itelgən qararđa bьlaj tejelə:

— Susqa aƀьravsьlьq maxsus kalxuzdarьn ojoştorov eşenə đur əhəmejət birep. Jər eştərə xalq kamisarlьqь həm Kalxuzsintьr susqa aƀьravsьlьq programьnьŋ ytələvə barь tik ul eşkə bətə kalxuzdar həm kalxuzsьlar ьlьqtьrьlqan vaqьtta qьna məmkin tip iƀəplejđər. Şuqa məvafiq rəveştə Jər eştərə xalq kamisarlьqь həm Kalxuzsintьr tybəndəgelərđe təqdim itələr: bьjьl keđ yk hər ber kalxuzdьŋ ana susqalar ketəven buldьrьvьna, jəki bulha—kybəjtevenə ireşergə. Hər ber kalxuzsьnьŋ yđ susqalarьn kybəjtəven bətə saralar menən alqa jebərergə. Kalxuzdarđa jəməqət susqa ketəvđəren kiŋəjtev maqsatьnda, ul kalxuzdarqa ana susqalar hatьvđь bətə saralar menən kesəjtergə. Jaqьn arala kalxuzdarđa iŋ qadi rəveştə jəməqət susqa ketəvđəren buldьrьv esən kərəkle bulqan bətə saralarđь tikşerep sьqarqa. Kalxuz aqzalarьnьŋ həm jaŋь qьđ xuzalьqtardьŋ susqa aƀьravđarьn alqa jebərev esən praktik saralar kyrergə. Bətə jer eştərə həm kalxuz ojoşmalarьna, tavar susqalar tapşьrьv zadanejəheneŋ məzbyri tulьvьnan sьqьp, bətə kalxuzdarđa susqa aƀьravsьlьqtьŋ (kərək jəməqət ketəvđərendə bulhьn, şulaj uq kalxuzsьlarđьŋ yđđərendə) alqa jebəreven yđ jetəkselegə həm kanterylə aƀtьna alьv məzbyrejəten jəkmətergə.

Rapfaktarđь jaŋьnan qorov.

MƏSKƏV, 14. SSSR Savnarkumь Rapfaktarđь jaŋьnan qorov turahьnda qarar sьqarđь. Rapfaktarđьŋ bylektərə indystərejə həm ikanumika, miditsina, pidagugejə həm bytən uklundarđaqь məstəkil Rapfaktarqa əjlənđerelergə tejeştər. Bьndaj Rapfaktar tejeşlə VUZ—darqa berketelep, xuzalьq ucrizdinejələre həm xalq kamisarlьqtarь qaramaqьna birelesəktər. Bylektərə bulmaqan Rapfaktar ber maqsat esən bildələnep, tejeşle VUZ—darqa berketeləsəktər. Vuzdar bulmaqan qalalarđa rapfaktar ikense qalalarđaqь VUZ—darqa berketeləsəktər. Kəndəđ uqьla torqan Rapfaktarđa berense jьl uqьvđa studinttar prajьzvudstevalaqь eştən qotqarьlmajđar. Ləkin artta qalqan millattər, kalxuzsьlar, batraktar həm jarlь krəƀtejənđərđən bulqan həm berense kursьta uqьvsь studinttarqa jul qujьlasaq. Bьl studinttarđьŋ prajьzvudstevalaqь eştən qotqarьlvđarь həm stipindejəgə bildələnevđəre məmkin. Rapfakta ađьqqь jьl uqьvsь studinttar prajьzvudstevalaqь eştən qotqarьlьrqa həm stipindejəgə kyserelergə tejeştər. Jaqьndaqь jьldarđa rapfaktarqa alьnьvsьlar hanь, VUZ—darqa kerevsə studinttarđьŋ 75 % tьnan da kəm bulmaƀqa tejeşlь. Industerejal Rapfaktarqa alьnqan studinttarđьŋ 90 % eşselərđən, avьl xuzalьqь rapfaktarьna—65 % tь kalxuzsьlar, batrak həm jarlь krəƀtejənđərđən bulьrqa tejeşlə.

كالحوزلاردا ۋ. ك. پ. (ب) يەچەيكەلەرى تورىندا پالاژېنىيە

ب) بۇلگۇسىنەردەن دوروۋت فايدالانىرعا ياردام ئېتەە. ھەم ئۇلارعا كەرەكلى ئۇستانوفكە - ياردام ئۇدئرا. بئنىڭ ئۈسۈن ئۇلارعا سىستېمالى رەۋشتە ياردام ئېتەە. ھەم ئۇلاردئڭ ئشئنە يەمەعەن كانترولنى ئويۇشتئرا.

15. يەچەيكە كالحوزدار ماسساسئنئڭ كيك كولەملە ئاكتىۋلئعئن كوتەرىدى تەئمىن ئېتەە. سانسيالىزم يارئشئ ھەم ئۇدارنىيالئق ئويۇشتئرا. كالحوزنىكتاردىڭ پرائىزوودستۋا كەڭەشمەلەرىنئڭ ئشئنە ئارتا. يەچەيكە، بۇتون عۇمومى كالحوز مەسئەلەلەئنى (حوزالئق، كولتورا، تۇرمۇش ھەم باشقا مەسئەلەلەر) ئشلەۋدە، تيكشئروۋدە ھەم حەل ئېتئۋدە، كالحوزنىكتاردئڭ ئاكتىۋ قاتناشئۋدارئن تەئمىن ئېتەە. پراۋلېنىيەنئڭ كالحوزنىكتار ئالدئندا سىستېمالى رەۋشتە حىساپ بيرئپ تۇرئۋئن تەئمىن ئېتەە. كالحوزنىكنئڭ — ئورتا حەللەردئڭ تۇرمۇشئندا ئاكتىۋ قاتناشئۋئن بولدئرا.

يالپى ئاراھئندا ئش.

16. يەچەيكەنئڭ ئېڭ مۇھىم ھەم تۇپ ،بورئسى ،بولئپ، ماسسا مئنەن دائىمى بەيلەنئش قويۇ، پارتىيەنئڭ ماسسانى ،ئويۇشتئرئۇ ھەم ئۇلاردا پارتىيە بۇعۇنئۇھئن ئۇتكەرئۇ، بارلئى ھەم ئورتا حەلئى ياكئنئ حوزالئقتار ماسساسئنئ تۇپ ،بۇعۇنتئى يالاۋىستلار ،بولئپ، ئاۋلدا پارتىيەنئڭ ھەم سەۋيت ۋلاسئنئڭ ت-ۇپ تايانئشئ بولعان كالحوزنىكتار مئنەن پارتىيە، سەۋيت، پراف سايوز ھەم كاپېراتىۋ تيرەھئندە ئۇيۇشقان پارتىيەسئز ئشئسئ، يارلئ ھەم ئورتا حەللئى ...

[...]

ئاۋىل حوزالىعى نالوگى ۋە ئاشتە-رى ئەفو ۋېتلەمەئىك ناسارى بارا.

ئاكلاتتئو ئشتەرئ ياقئشئ قوىئلعان ئورىندارلا ئاد نالوگئ كەرەتتيەندى يئللئعئ تۇتۇش تولەيدەر.

(سىنتەبردئڭ بىشىنئسى كونوئنمەلومات)

[...]

B.A.S.S.R.
Qilmi Kətəpxanəh.
№ ...
Научная библиотека
БАССР.

ئشسئلەر ئوئەك كەمىتەتئ مۇرەژەئەتئ ئالقئشلاپ قارشئ ئالار

بئرىنسئ دەۋلەت زاۋوتئ پرامفىنپلاندئ تولتئرعا ۋەعدە بيرە.

ئوئەك كەمىتەت دىرىكتىۋەتەرئ ئئاتقارو يولئندا

1 نسى نومىر دەۋلەت مېحانىكا زاۋوتئ ئشسئلەرئ ۋ. ك. پ. (ب) ئوئەك كەمىتەتئنئڭ قارشئ پرامفىنپلان ھەم ...

[...]

ۋ. ك. پ. (ب) قالا كەمىتەتئنە ھەم باشساۋنار-حوزعا راپورت.

[...]

9. ئوقۇتئشلئدئ بيش يئللئقئنئڭ ئۇسۇنسئو يئلئنا ئۇن پرائىزوودستواسئعا نەتئجەلئك.

يەشمەلئن ساتسىيالىزم ئئدئلۇشئنە يئتئە.

كەسىلئك ئىتتئوسى كاممۇنىس پارتىيەمى.

ŞANXAJ, 12. Nankin qəskərdərə Gəvansi əlkəhenəq Nankin qalahən (baş qəla) aləp, onda Amirika nifet kampanejahə „standart ujəl“ dəq nifet skələttarən vattəlar, Sit keşələrə tərtiphedloktər buləvdan qurqəp, qalanan kittələr.

Aq tirmələr qorolqan jerđərđə

Qьđьl Ərmejək alxuzsьlar yђterə.

(maxsus xəbərsebeđđən)

...nse pulkьnda bьl lagir sburь qəzəp đur jənlelek həm əđerlek menən qarşьlandь. Bьnda beđ huqьş tixnikahьnьŋ ojoşqan furmalarьn, zitdi rək rəveştərđəgehen əjrətevđər menən bergə đur kyləmdə zənətejələrđeŋ ytələven kyrəbeđ.

Elekke sburđarđa ələ qəmymən huqьşsanlьq eşeneŋ ajьrьm huqьşsьlarqa bəjləngən furmalarьn əjrətelə ine. Bьl sbur ulardьŋ kəliktif rəveştə huqьşьrqa əjrənevən kyđətə. Rutalar həm bataljundarđьŋ huqьş vaqьtьndaqь menəsəbəttərən kyrhətə. Kiləsək huqьştarьnda ytkən huqьş məktəptərə genə, ulardьŋ habaqtarь qьna jetmojəsək. Bьl tabiqi. Şunlьqtan xəđergə huqьş məktəbe bьl eşkə əđerlənergə tejeş ine. Beđ bьnь eştə kyrəbeđ jəqni tormoşqa aşьrabьđ.

Taktika zənətejələrə bьlar kamandirđьŋ qəskərđə doşman utьna qarşь jьja həm tarata belevengenə teləməj, bьnda huqьşsьnьŋ yđ tanьşlьqьla, anlap izat kyrhəterlək bulьp eşkə kereşevə lə kərək. Şunlьqtan cəstər yđđərenen hər ber zənətejələrenen aldьnan doşmandьŋ tixnikahь, unьŋ kəmdərđən jьjnalьvьn, undaqь səjəsi nastrajenejələrđeŋ furmalarьn, ulardьŋ huqьş taktikalarьn hər ber huqьşsьqa jeteşterələr. Şunьŋ hunьnan inde apiratsejəqa kereşələr.

Oşondaj xəl „huqьş“ bətkəs taqьla ber tapqьr tikşerelə. Unda inde huqьş vaqьtьnda osoralqanhar ber xərəkətkə izax birelə. Razbur jahala. Bьna bьl qьđьl ərmejəneŋ huqьşsanlьq arganizmahьn nьqьta həm unь ojoştora torqan ber ajьrmalьq. Həm ul beđđeŋ ərmejəbeđgə genə xas ber məktəp—kurs.

Bьna bьl jaqtarь həm qəskərđeŋ bьnan tьş bik kyp tixnikə həm arganizatsejə menən tanьşьvđarь bьjьlqь sburqa ajьrьm ber jəm, ajьrьm ber təђ birə kilde.

Kiləsək huqьşta hər ber avьrlьqqa sьđamlь, tyđəmle (traniruvьnnьj) mələkələ huqьşsьlarqьna jeŋə ala. Şunlьqtan ərmejə lə hər ber huqьşsьnь avьrlьqqa kynekterev, fizik nьqьtьv eşə đur urьn tota. Bьl beđđə lə şulaj. Beđđeŋ bьl tura la qađanьştarьbьđđa əđ tygel inde 30—35 kilomitьr jьraqlьqьndaqь paxuttar huqьşsьlar jəđ pratsintь menən həm kyterenke ruxtarь menən taməm bula ine.

Avьrьvqa habьşьv, artta qalьv həm səbəp tabьv bьl iђke ərmejə həm haldat təbiqətenə xas nəmə. Qьđьl ərmejə lə bьlar juq dərəzəhendə ađ urьn totalar.

Satsejalizem jarьşь hər ber huqьşsьnь yđenə tartqan bьl luzьnqa:

TURA ATAROJA JARЬŞ, QƏSKƏRI APIRATSEJƏNE TULЬHЬNSA AKTIF BULЬP YRƏRGƏ JARЬŞ, bьna bьl bəgengə burьs.

„HƏR BER PYLƏ XEĐMƏT XALQЬNЬŊ DOŞMANЬNA“ BERCEŊƏ PYLƏ LƏ ƏRƏM BULMAЂQA TEJEŞ.

Bьjьlqь sbur bьna oşo bajraq aђtьnda jьjnaldь həm bьna şulaj ytələ. Beđđeŋ uqsь pulьgьbьđ bьnьŋ menən genə qalmaj, ul kalxuzsьlar jeteşterə ulardь yђterə. Kalxuzsьlar yđđərə jardamlaşalar. Qalqandardь yđđərenen saftarьna əndəjđər. Notizə lə juq tygel. Bьnda jəməqət ojoşmalarь jənle qujьldь.

Gəzitələr qəskərđeŋ yđe menən bergə jərəj Julda sьqa. Julda jađьla. Hər ber jal hər ber paxut eşendə aŋ—belem eşeneŋ yđ furmahь qarala həm eşlənə. Həm ul hər ber qəskəri cəsteŋ yđ xaraktirьna qarap eşlənə. Beđđeŋ... nse pulьgь ber bataljun jerlə xalьqtarđan tora.

Şunlьqtan bьnda kamanda sastafь həm səjəsi, mədəni sastaf barьla jerle xalьqtarđan uqmaşqan. Şunьŋ nətizəhendə beđđeŋ qađanьş julьbьđ taqьla jajьlьraq həm anhatьraq bulьp eşlənə.

Bətəhenən də bigerək qьđьl ərmejə safьndaqь ruxtьŋ kyterenkələge undaqь eş qujьlьşьnьŋ juqarьlьqьn hejləməj, jađmaj ytergə his məmkin tygel.

Bьjьlqь sburđa səjəsi eştərđə ytkərev esən ABKUM tarafьnan mablizavajt itelgən keşelər—beđ „qart bьvьn“ bulьp jəribeđ. Beđđeŋ zamanda xeđmət itkən ərmejə qьđьl, tik qьđьlь bьlaj tygel ine tibeđ.

Ььndan da qьđьl ərmejə ul xəđer 23 nse 24 nse xatta 25 nse jьldarđaqь ərmejə tygel. Ul xəđer ььndanda doşmandьŋ kynelənə xəvev hala torqan keslə ber ərmejə bulqan.

SARIM FƏXRI.

Kalxuz tədələşən đur əđerlektər menən qarşь alьrqa

Xəđerge kampanejalarđьŋ en-ьlь ytkerev—menləgən krəhtejəndərđeŋ kalxuzqa inevđərene səbəp bulasaq.

[illegible]

Qala məqarif bylegendəge valakitasьlarđьn jəđən asavьđ.

DUKAMINTTƏR JUQALALAR.

Məktəptərđə uqьv başlanьv aldьnda tərlə uqьv jorttarьna razvirstkalar horap qəriza birevsə batrak jeştərə qala məqarif bylegenə barmaj həm buldьrь almajđar. Qajьbьrovđərə dakumintttərđen jort başqarmaqь birep şunь arqarь bьnda kilep elekkən bula, jo bulmaha başqasa juldar aşa məqarif bylegendə ulbьrьvь valakitasь Salixəftьn qulьna teşələ, juqalьp qala.

Bьnda ber aşьq fakt:

Əfə kantunьnьŋ ike jortbaşqarmahьnan qala məqarif şeqbəhenə uqьvsьlar kilə lə nindəjđə bulha uqьv jortona inərgə horap qəriza birələr. Ə, məqarif bylegendə eşləvsə şulma jeget Salixəf bьlarđьŋ dakuminttarьn kuzьvьt qaramaqьna aşьrь ta jebərə. FZU qa jəberə. FZU qa barhan unьŋ dakumintttarь beđđə juq, tej. Davaj, dakumintttarьn taphan məktəpkə inə alahьŋ, tapmahan juq, tidər ular. Uqьvsьlarđь ojəlerge bik urьn juq.

Bьl qala məqarif şeqbəhendə utьvsь Salixəf kəvektərđən eşkə halqьn qaravđarьnan, uqьv eştəren başlavqa əđerlənevgə iqtibar itmevđən genə kilep sьqqan valakita.

Uqьv qa kilevse Səməz avьlьnьŋ ike jeget Salixəftan inep dakumint horajđar. Salixəf beđđə aptьrap tormaj aldьnda jatqan ber tərək qaqьđь alьla—məgəd dakumintttarьn burđь, tik qara juqaltmaqьđ—itə.

Uqьvsьlar yđđərenen qajđa jebərelgəndərendə uqьrqa kəmandiravajt itelev, itelməvđərendə anlaj almajđar. Ə Salixəftan javap alьv əlbittə avьr. Jegettər dakumintttarđь alalarđь ridaksejəgə inep, Salixəftьn yđ dakumintttarьn birməjənsə ba qsa berevđen matirejaldarьn bireveqə javajt ittelər—

Dakumint kenvirittə. Ul betenləj bьl ike jegettəre bul majьnsa berđe Şərip avьlьnьŋ Vəlivllin ikensehe Qormaşьl Fəjzulla tigəndərđeke. Ə, təge jegettər Qlo—Telək jortə Taşlь jьlqa jalxuzьnьn.

Bьnьŋ təbendə nəmə jata huŋ.

Qala məqarif şeqbəhendəgelər yđ burьstarьn ytev urьnna valakitaqa kin jul qujalar. Dakumintttarđь juqalьvьn Salixəf ydələ jəşermaj. Ə, este julqa qujьv, juqaltьvqa qarşь kerəş saralarь kyrmejđer. Şul arqala ber nisə uqьvsь zarlanьşьp jerejđer.

Keşə qulьna birelgən bьl dakumintttar kulak malaj spikylant balalarь qulьna teşhə ular bьl şikhəđ məktəpkə inep urьnlaşa, şinfsь jəđən jəjərep səvit məktəbenən fajdalana alqan bulərđar ine. Bьna məs'ələneŋ təbe şundala.

Nindəj şəŋ esen uqьv jorttarьna qabul itev eşendə bulmahьn bьl valakitaqa urьn birelergə tejeş tygel.

Valakitasьlarqa tejeşle sara kyrevđə kəseştorge kərək.

„ALTЬQUL“.

Nađanlьqtь bətərəvđə prafsajuzdar.

Beđđeŋ satsejalizem xuzalьqьnьŋ yђeşə gigant ađьmdar menən alqa alьp barьlьv menən ber qatarđan, tedələşəbeđ esən xəthed đur mehim bulqan kyltura rivəlytsejəhen julqa halьp jəbərev məs'ələhe bəgengə kəndə iŋ məhim eştərđeŋ berehe hanala.

Sənki nađan xalq menən satsejalizem qorov məmkin də tygel.

Bьna şunьŋ esən də ip. Stalin partejəneŋ XVI—s'jezьnda bьlaj tine:

—Burzьva xəkymətə eşsə sьjnfьn uqьr əsən dimakratejə birməjənsə ularqa “əjdə səjəsi tormoşto əjrənegeđ„ tiđər ine.

Ə pralitarejat dimakratejəhe şuna tora, beđ eşsən jalpьnь səjəsi tormoşqa ьlьq ьrьv menən bergə ulardьŋ kyltura nigeđđəren də kytərəbeđ.

Ilde rikanstruksejə dəverə barqan ber məldə bьl eş bik kiђken rəveştə julqa halьnьrqa tejeş. Eşse sьjnьfь yđeneŋ ojoşqanlьqьn jaqşьrtьv esən ul başta uqlьqan bulьrqa tejeş.

Bьna şunьŋ esən beđ ilde kəlliktifləşergə həm indysterləşterevgə nisek qaraqan bulhaq, bьl eşsən jalpьnьŋ kylturahьn kyterev eşenə lə şul rəveştə qararqa kərəkbeđ. Sənki şunhьđ satsejalizemqa taba atlarqa məmkinlek bulmajasaq.

Bьnь bьl eşsən jalpьnьŋ kylturlaşьvьnda prafsajuz massahь ajьrьvsa đur ryl ujnarqa tejeş. Prafsajuz aqzalarь arahьnda nađanlьqtь həm ađ beləvsə lekte bətərev eşe bьqasa bik hylpən kilde həm kilə.

Xəđer prafsajuzdar arahьnda kyltura eşə şul tikləm qujarqa kərək ki, ularqa tedəv mələndə nađanlьqtьŋ huqьr tinelə jaraqhьđ bulьp qalasaqьn teşendərep, prafsajuz aqzalarь yđđərenen nađanlьqtarьn kyrep ojlahьndar, nađanlьqtarьn bətərevđə yđđərə jul ediləhendər.

Bьna bьl eşsələr arahьnda nađanlьqtь bətərev eşenə hər ber zavьt—fabrik həm rudnik partejə jəcəjkə, kamsamul şulaj uq prafzajuz ojoşmalarь nьqlap totonorqa bik vaqьt inde.

Sənki beđ bьjьldan (1930 nsь jьldan) başlap dəjəm məzbyri uqьvqa kysəbeđ. Bьna bьnь his ber minut xəterđən sьqarьrqa jaramaj.

Nađanlьqtь bətərev eşen alqa jebərev esən uđqan jьldaqь kyltpaxut təzribəhen qullanьrqa kərək. Unan huŋ eşsələrđeŋ 7 səqətlek eş məldərendə uqьv səqəteŋ ulardьŋ smina vaqьfьna tura kilterep eşləv menən bьl eşte, uŋajlaştьrьrqa kərək.

Bьnьŋ esən hər ber zavьt—fabrik həm rudnik yđenə kankrit plan hьđьrqa kərək. Tьrьşqanda prafsajuzdar bьl eşte his kəmselekheđ ytəj alasaqtar.

Əgər prafsajuzdar yđ—ara bulqan nađanlьqtarьn bətərev eşenə bəgendən nьqlap totonop, bьl məs'ələgə xuzalьq tarmaqtarьn uŋьşlь ytəgəndəge kevek udar təђ birhələr—đur insitьrlьq Kyrhəthələr, beđ his şikheđ yrđə əjtelgən teləktərə beđgə ireşə alasaqbьđ.

Prafsajuz əjđə alqa kylturaqa taba!

BIKMIT.

BЬNDA KYĐ HALЬNHЬN.

UQЬVSЬLAR JALAN-AJAQ JƏRƏJ, JATAQTAR TƏRTIPHEĐ.

AJ JARЬM IKE AJ STIPINDEJƏ BIRELMƏJ.

Juz Ural Lis tarafьna bьjьl 1 nsə martta asьlqan fabrik zavьt məktəbendə qaraŋqь məjəştərđən jьjьlqan kypkenə batrak, jarlь balalarь uqьp jatalar. Tik bьl məktəptə bulqan jeteşhedlektərgə uqьvsьlarqa bik nasar tə'ђir itə. Məђələn:

Uqьvsьlardьŋ 85 pransitь jalan ajaq jərəjđər, jataqxanaqa ajaqьna ber tapqьr bulha la fildşer joki duktьr kilgənə juq kəndə 3—4 uqьvsь avьrьj. Uqьvsьlar Juz Ural Lisqa horav menən barhalar: Heđđeŋ məktəp mədireged, uqьtьvsьlarьqьđ bar, teləgegeđđe, ularqa əjteged, beđ hedgə 20 hum 16 tin stipindejə birəbeđ şunь jetkerergə tejeşhed, tidər. Şulaj bulhala Juz Ural Lis 30 itek birergə hyđ birgəjne, 10 kən ytkəs taqь şul stipindejəne aşarqala, kejənergələ jetkerergə tejeşheged, tip birməђ auldь. Şulaj uq Başturьkta: 10 kəndən hedgə batinkalar əđer bulьr, tip vəqədə birhələ 10 kəndən huŋ vəqədəhen „juq“ menən jujđь.

Xəđer uqьvsьlarqa bьvьq ytəp avьrьvqa habьşa başlanьlar. 45 ləp uqьvsь məktəptən qastьla inde.

Bьl bojorakratlьq menən xəđergə barьşqa kvalifikatsejələ eşcelər jeteşterep bulmaђ. Uqьvsьlarqa, ulardьŋ horavđarьna bьnđaj halqьn qaraş dəvəm itəlhətiđ kəndərđə məktəptəge 400—500 uqьvsьnan berəvelə qalmavь kyđ aldьnda.

Aj jarьm bujьna stipindejə birməj as, jalanqas intekterevsь. xaqlь talaptar menən barqan uqьvsьlar menən hejləşergələ teləməj qьvьp qajtarьvsь, bьl bojorakratlьqь arqahьnda uqьvsьlardьŋ taralьvьna səbəpsə bulьvsь Juz Ural Listqa partejə, səvit urgьndarь həm RKI tiđ kəndə kyđ halьp ber sara kyrerđər tip eşənebeđ.

ISMƏQILEF.

Kalxuzsьlar qələme menən

Jalqav agranum.

Qьpsaq jortondaqь agranumdar bətə qəmərđərən kabinitta qьna ytkərələr.

Avьldarqa sьqьp jərev kalxuzdarđьŋ eş plandarьn tedəşev turahьnda ujlap ta qaramajđar. Bətə kalxuzdar iђke ьsuldar menən eşləjđər.

Ulaj qьna la tygel, elekke agranum jьl hajьn eşləp kilgən „yrnək baђьv“ bьjьl betenləj ylek baђьv bulьp jata.

Klivirđь 2 nse tapqьr səbərqa vaqьt jethə lə ələgə tikləm ber tapqьr đa sabьlqanь juq. Bətə aşlьqtarьn mal tapap betərđə. Aşlьqtarđь utatьv sarahьn kyrmənelər.

Qəmymən, jalqavlьqtarь nətizəhendə „yrnək baђьv“ ajьrьm krəhtejəndərđeŋ baђьvdarьnan da nasar xəldə.

„JULAVSЬ“.

Aqzalar eşkə halqьn qarajđar.

Qataj jorto tyrələre „Barьber tiđđən rajunlaşьv bula“ tip bətə eşkə halqьn qaranьlar. Igen jьjьştьrьv maşinalarь aldan teđətelep qujьlmaqan. Şuqa kyrə xəđer maşinalar xəđer ber kən ura torqandь 2 kən, 2 kən huqa torqandь 4 kən bujьna huqalar.

T—Sermən kalxuzь idarahь rə'ise Nafiqьf aldan əđerlek kyrməj jərenə—jərenə lə qьđьv eş mələ jetkəs, urьnьmdan sьqam,-tip davlaşьp jərenə. Jeteksəlek bulmaqas kalxuz aqzalarь eşkə jyŋləp jərəmejđər Unьş jьjьv eşendə əldə məktəp balalarь đur eşməkərlek kyrhəttələr, juq ihə kalxuzdьŋ bik kyp igene qьrđa jatьp qala ine.

RƏD.

TEJATЬR TURAHЬNDA KƏŊƏŞMƏ.

20 nse sintebərđə, kis səqət 6 la “BAŞQORTOSTAN„ ridaksejahьnda (Jagyr Sazunьf uramь, Əlkə gəzit—Zurnal ridaksejahь) başqort dəvlət tejatьrьnьŋ qьşqь sizunь məs'ələhe bujьnsa kəŋəşmə ytkərele.

KƏŊƏŞMƏ:

BAŞQORT DƏVLƏT TEJATЬRЬNЬŊ YTKƏN HƏM ALDAQЬ SIZUNЬ TURAHЬNDA DAKLAT HƏM UNЬŊ BUJЬNSA FIKER ALЬŞЬVĐAR.

MƏЂƏLƏN:

BAŞQORT DƏVLƏT TRUPPAHNЬŊ RITKƏLLIGEJƏ AQZALARЬ BƏTƏ, ARTIST, ARTISKALARЬ, SƏNƏQƏTTƏR TIXNIKUMЬNЬN TEJATЬR BYLEGE UQЬVSЬLARЬ, ŞULAJ UQ PRAFSAJUZDARĐЬŊ KYLT BYLEK MƏDIRĐƏRE FABRIK, ZAVЬT QARŞЬNDAQЬ KLUPTARĐA DRAM TYŊƏRƏK JUL BAŞSЬLARЬ həm tyьndə isme kyrhətelgən eşsələrə saqьrьlalar;

NARKAMPRUS; Əbybəkiref, Iljasьf, Q. Josopof; X. Tahirьf Miftaxьf, RIDAKSEJARFAN:

B. Işəmqulьf, Qəjsin, Ş. Şəhər, Q. Qappasьf, A. Qəlt, M. Agiş, Ə. Imaş, B. Bajan, Xafizьf, A. Əminef, Biktaşьf, Q. Xəjri, F. Bikbuf, T. Əlyk. RADEJU YĐƏKTƏN: S. Fəxri, R. Qobəj, S. Agiş. „BAŞGIZ“ ĐƏN: Q. Dəvlətşin. X. Əptərəşit, R. Maqaz, S. Kylibaj, B. Bikba,. həm M. Bajьm, Rəfikьf (Başqortostanđь əjrənev inistitutь). Q Vilidanьf, Sьrtlanьda Liza (STS), Q. Isxakьf, Afzal Tahirьf Bikbaj, Səmiqyllin (RKI) D. Jultьj, Altaj, Bəbkajьf, (Rasbis), Jьhangirьf, Xabibullin (Narkamtrud). Xədisef, Bikbuf (Apkanil), Kycykef, Ibrahimьf (Abьlprus) ŞULAJ UQ TEJATЬR MƏTKƏP, UQЬTЬVSЬ, HƏM UQЬVSЬ IPTƏŞTƏR.

„BAŞQORTOSTAN“ ridaksejəhь,

NARKAMPRUS

Toqom harьqtarьn hujьp aşanьlar.

Virxatur rajunьndaqь „Qьđьl mergən“ kalxuzь aqzalarь dejemləştergən harьqtarьn hujьp aşajđar. Qadi harьq bulha taqь ber xəl ine, Ular bit ələ ike jaqşь toqom harьqtarьn hujьp aşajđar. Araqь esevđə bьnda nьq taralqan. Şul arqala baş avьrta, tip eşkə sьqmaj qalьvdarđa jьş bula. Mal ađьqь jetərlek əđerlənməgən.

KYREVSE.

Xalqtь kalxuzdan sitlətə.

Bərjən rajunь, Nuqaj avьlьndaqь „Ural“ kalxuzьn julbaşsьlьq itev eşə aqtarđa kyьelle bulьp, 25 nse jьldarqa tikləm Qьtaj granitsahendə qasьp jeregen Bajgebəkef xəjbullaqa tapşьrьlqan. Xəđerge kəndə ul kalxuzqa julbaşsьlьq itev urьnьna əsep huqьşьp, kirəhensə xaqtь kalxuzdan alьђlaştьrьv julьndaqьna xeđmət itə. Jadqь səsev mələndə xalq səsev orloqo jetkerə almaqarđa ul orloq bojđajьn hatьp, əsep jərenə Garььs ьsburьnda tejeşle urьnьna tapşьrmaj turanan tura yđ kərəktərə esən hatьp jatь. Kalxuzqa jarlь, batraktarđь ьlьqtьrьv urьnьna kulak balalarьn ala (məђələn Bajgeləkef Həni).

Qəni 1921 nse jьl ber kammunisqa juq bələlərjaqьp at qojoroqona taqьp jebərep ytərđə.

M. JAMAN.

Ridakъr urьnbaђarь: F. QƏJSI

jađьvsь iptəştər!

“BAŞQORTOSTAN„

gəzitəhenьŋ ədəbejət bitenə yđegeđđeŋ jađmalarqьđđь jebəregeđ!

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	93	— h —
1926 j. [illegible]	27 h 75	29 h 75
926 j. [illegible]	100 05	100 h 46
1927 j. 10% .. Z.	75 34	— —
.. 3- krəđ O. Z.	5 ..	— —
K.X. nьqьtьv Z.	10 35	— —
.. indys. Zaimь	25 62½	— —
2 .. %-lь	25	— —
B .. [illegible]	25	— —
.. .. %-lь	52 42	[illegible]2 52
.. %-lь	50—42	[illegible]0 52
1%-lьь ske Z	100—55	100 65
d [illegible]	25 29	[illegible]5—52
r. 1930 [illegible]	60—65	50—70

KINO-TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,	SALAMBA. Tarixi bajavik 7 bylektə.)) 16 jəşkə tikləm balalar inderelməjđər.
IĐEL KINAHЬNDA. Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar	Rəzən qatьndarь. Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar: 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar	J E R. Xuduzstьvalь filem. Kassa 5 jarьm səqəttə asьla.
„5-Maj“. Sejans s[illegible] ətşəs i 9 đa başlana.	SALAMANDRA. 7 bylektə drama)§(Kassa kiskə 6 səqət asьla.

JAĐЬL!

URTA IDEL KRAJKUMЬ HƏM KRAJ BAŞQARMAHЬ TARAFЬNAN ADNAQA 2 TAPQЬR SЬQARЬLA TORQAN

„KALXUZSЬ“

GƏZITENƏ PADPISCIK BULЬP JADЬLDЬŊMЬ ƏLE?

„KALXUZSЬ“ Samar qalahьnda đur farmatta ađnaqa ike tapqьr tərtiple rəveştə sьqьp kilə torqan kalxuz gəzitə.

„KALXUZSЬ“ Gəzitendə kalxuz tedələşə turahьnda partejə həm səvittərđeŋ ydək həm kraj ojoşmalarь diriktiftarь hər tərlə qullanmalar, kalxuzsьlarđьn horavđarьna javaptar, tərlə beleşmələr birelə, kalxuzsьlarđьŋ kendəlek eştərə turьhьnda jađьla. Kalxuzdar menən ajьrьm xuzalьqtar arahьndaqь menəsəbəttər, şulaj uq ajьrьm xuzalьqtarđьŋ kalxuzdarqa inevđərenə bulьşlьq itev, ularqa kalxuzdьŋ əђəmiegən aŋlatьv, teşendərev, eş menən kyrhətevgə đur urьn birelə.

„KALXUZSЬ“ Gəzite tedələşəndə həm qəmymən xuzalьq, kyltura frutьnda, səvit, kapiratif, prafsajuz ojoşmalarьnda partejə julьn bodovdar, bejurakratьlьq həm başqa zararlь tajpьlьştarqa qarşь rəximheđ qatь kerəş alьp barьp, ulardь tedətev julьnda partejə, səvit, prafsajuz sut, RKI jəməqət ojoşmalarь menən bergə nьqlь saralar kyrə.

„KALXUZSЬ“ Eşsələr tormoşo bylegə buldьrьp, unda eşsələrđeŋ satsejalizem teđergə başlap barьvsьlьqtarь, kalxuz jəştərə, eşsə jəştər arahьnda, kamsamul eştərə udarsьlьq, satsejalizem jarьştarь fabrik—zavьttarđьŋ prajьzvudsteva eştərə turahьnda jaqtьrtьp tora.

„KALXUZSЬ“ Gəzite „Kalxuzdarđa huqьş beləmə eştərə“ tigən huqьş bylegen davamlь rəveştə buldьrьv menən kalxuzsьlarđь ildə haqlavqa əjrətə həm unьŋ əhəmejəten aŋlata.

„KALXUZSЬ„ Gəzitendə jəş yђmər qələm kəstərenen quljađmalarьna đur urьn birelə. Aj hajьn ədəbi səxifə birelep kilə. Bьnan başqa xalьq xuzalьqьnьŋ yђeşə, jaŋьsa tedələşə tuarhьnda xikəjələr, ucьriktar həm filjətundar baђьla.

JAĐЬLЬV XAQЬ: Ber jьlqa—3 hum, 6 ajqa—1 hum 50 tin, 3ajqa 75 tin.

ƏDRISE: Самара, Кооперативная 73, ред. тат. газ. «КОЛХОЗЧЕ».

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Malьvьj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtəngə səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donjə praltarđarь, ərđəgəđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kantorьnda, bətə pəsta kantorđarьnda, upləknalorđa həm xat jərətevselərđə qabul itelə.

№214 Şənmбe 20 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (B) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN УBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬ

Prizьfta- Qьđьl Ərmejə safьna timer beləkle kərəşselər tuplanhьn

Qaqьđđa tygel eştə udarlьq kərək.

(Başnarkamzim urьnbaŧarь iptəş Fraluf məqələhe.)

VKP (b) Уđək Kəmitətenen məreqət eleşendəge ədekləktər-đe bəterev turahьndaqь mərə-zəqətendə zavьt həm pritprə-jətəjə eşsələrenə qaratьlьp eşse massanь berense siratta mabilizavajt itep, bьqasa bul-qan ədekləktərđe aldaqь xuza-lьq jьlьnda qaplav, həm aldaqь jьldьŋ planьn tultьrьv esən avьlđaqь ... kiŋ frunt bujlap kapital iliminttarьna həzym itev ine.

Qajhьber avьl eşsələre həm qajhь ber xuzalьq eşendəge belgestərđeŋ ujlavьnsa VKP(b) Уđək Kəmitətenen mərəzəqəte avьl xuzalьqьnьŋ bətə mes'ələ-lərenə qaqьlmaj həm avьl xu-zalьqь eleşendəge safxuz, kal-xuzdar eşendə kalxuzsьlar həm avьl xuzalьqь belgestərenen bьr kəs qujьp eşləvđəren ho-lamaj, tik ul eşsələrgə genə, tip qarajđar. Bьna bьlar bə-tenləje menən jaŋqьş qaraş. Bьl səjəsəttə bətenləj nađan ... kilep sьqqan.

Avьl xuzalьqьnьŋ agranamicis-ki eleşe bujьnsa tedəlgən həm 1930—31 nse jьl esən tedələ-nəsəqan bətə pramfinplandarđь tultьrьv esən tedələ torqan bətə pramfinplandarđь tultьrьv bu-rьstarьn qajhьberevđər bətən-ləj aŋlamajđar həm şul səbəp-le şundaj jaŋqьş ujđar arqa-hьnda avьl xuzalьqь eşsələre arahьnda butalsьqtar bar.

Şulaj uq jer tedəv eştərendə eşsəlniqь ujlavьnsa jer tedəv eştər yđđərenen eŧtərenə teş bar burьstarđь ytənelər, inde ... başqa safxuz-đaren tedərgə məzbyr itev tamaj. Həm şulaj uq jer eşləvselərđen yđđərendə kalxuzkalarь đur ularđь avьl xuzalьqьn kalliktifləşterev eş-tən bəjləv kərəkməj. tipqaraj-đar. Bьndaj qaraş yđengenə belə ... vaq burzьva qaraşьna ... fytlər esendəge keşe qa-raşьna oqşaj. Avьl xuzalьq-tarьnьŋ 99 pratsintь bьna ... daj qaraştar eşendə sьbala.

[illegible]

Kyp kenə rajundar đa bьna şundaj ədləklektər bula torop ta, kyp kenə agranumdar yđ eştərenen barьşьn qəniqətlə-nerlek hənap, avьldar esən berđə kərəge bulmaqan igen—furaz balansь tedəp ultьra-lar. Ə, agranumdarđьŋ tanav aŧtarьndaqьna, igen jьjnav eştərə ədələv qurqьnьsь aŧtьn-da tora həm şulaj uq kyp ke-nə kalxuzdar silus eşenə baş-lamaqandar đa (Meŧələn Baqa-lь rajunь).

Partejə XVI nsь s'jьz qarar-đarь həm partejə əlkə kəmitə-te diriktiftarь bujьnsa kəllik-tifləşterevđə qatь boroloş ja-halьrqa, bьl jьlqь kədgə kam-panejəlar osoronda avьldь kəl-liktifləşterev 30% qa jetergə tejeş ine. Ə, urьndarda bьl kampanejəlar ytkərelev eŧtən-də bulha la, urьndarđaqь par-tejə həm səvit ojoşmalarь bьl burьstarđь bətenləj onot-tolar. Bьna şul arqala Abkum-dьŋ avьl xuzalьqьn 30% qa tiklem kəlliktifləşterergə tigen diriktifə tormoşqa ytolməj, qur-qьnьs aŧtьnda tora.

Qajhь bər ajьrьm avьl xuza-lьqь eşsəndəre həm belgestərə avьl xuzalьqь fruntьnda yđđə-ren udarniktar, tip iqlan ithə-lərđə, ular tik qaqьđđa qьna udarniktar bulьp sьqtьlar. Xat-ta qajhь bər ajьrьm belgestər yđđərə arahьnda satsejalizem jarьşь dugьvьrđarьn qabul itev menən pratakulda—„Bьl dugь-vьr, gəzittərgə padpiseiktar tabьvđь həm kalxuzdarqa jaŋь aqzalar jetəştərevđə esenə al-mav menən qabul itelde" (zim-lə ustrajetil partejə № 19) tip jađalar. Avьl xuzalьqьn kəllik-tifləşterevgə həm jəməqət eş-tərenə bulqan bьna bьndaj qa-raşlь belgestərđe satsejalizem tedgləşənən sittə torovsьlar, tip qararqa həm ularđь tikşe-rergə kərək. Sənki satsejalizem fruntьndaqь jarьş dugьvьrđa-rьn bьndaj pazurьj rəveştə tedəgən belgestər qaralьrqa tejeş.

[illegible]

VINA, 12. Buxaris galaqt... [illegible] Rumanejə kampartejəhe ... [illegible] ... jəvaj kəmitətteren ojoştora.

Əđəkləktərđe bətərev esən kərəşkə!

Bətə kalxuzsьlarqa həm eşsən krəŧtejəndərgə

B. Jer Eştəre X. Kamissarlьqьnьŋ.

Mərəzəqəte.

Jerđe aşlav, orloqto tađartьv həm darьvlav, tedmo səsev, syr-le yiondər menən kərəşev ke-vek agrakyltura saralarьn prak-tikala qullanьv şulaj uq jam-qьrđar jətərlek bulьv bьjьl Başqortostanda aşlьq həm be-şenden jaqşь unьvьn tə'min itte. Havanьn qьrqьv ydgərep kitevo—ođaq hudəlqan jamqьr-đar aşlьq həm beşen jьjьştь-rьvqa bajtaq qomasavlanlar. Begengə qarata Başqortostan-dan ajьrьm tebəktərendə xatta urьlmaqan aşlьqtar da bar. Urьlьp jьjьştьrьlmaqan igen—havalar jaŋqьrlь bulьv ajqan-lь yrlьv qurqьnьsь aŧtьnda ja-ta.

Jəmhyrəjəttə yttən jamqьr-dar kedgə səsev planьn atqa-rьvđь jətərlek tə'min itə alma-nьlar.

Jađqь səsəv esən keđđən be-rəp qaldьrьv his jaraqhьđ rə-veştə aqьrьn bara. Orloq bujьn-sa bulqan burьstarđь tyləv, şulaj uq jerle orloq fundtarь tedəv bik nasar bara.

Beđ bər tiklem qəniqətlə-nerlek uŋьş alqas, şul kyrel-gən heđemtələrđə tьnьslanьp qalьp, şunьŋ menən Başqortos-tanda berhe artьnan ikense ədektər tьvdьrdьq.

Sьjnfi doşman beđđeŋ bər ber xatabьđđan, kəmseləktərə-beđđən həm iqtibarhьđlьqьbьđ-đan—kalxuz həm safxuz tedə-leşənə qarşь kuntьr—rivalytse-jun agitatsejə alьp barьv esən fajđalana. Kulak beđđeŋ kəmse-legebeđđən qəməldə — yrnək kyrhətep—fajđalanьp, kuntьr—rivalytsejun agitatsejə alьp barьr, beđđeŋ ədektərebeđđe tərənəjtergə tьrьşa.

Kalxuzsьlar həm eşsən krəŧ-tejəndər—eşsəndər mamlok-te bulqan Savittar Sajuzь beđđən bətə keş həm diqqətegeđđe avьl xuzalьqьnda bulqan ədek-tərgə qarşь iŋ aitđь kerəşev esən mabilizavajt itevegeđđe talap itə.

Beđ iŋ qьsqa sruk esendə igen həm beşen jьjnap bə-tərep, şul uq vaqьtta artьq igendə dəvlətkə tapşьrьrqa tə'min itərgə tejeşbeđ.

Bəlşəvikle ikense səsevđən—uzəm səsev planьn bər at-nalьq sruk esendə 100% atqa-rьlьrqa tejeşle.

Dəvlet aktьnda bulqan bь-rьstarьbьđđь həm ajьrьm osor-đarda ydebeđđeŋ də səsev or-loqona moxtaz bulьvьbьđđь iŧ-tə totop, bətə Başqortostanda es adnalьq sruk esendə orloq ssudalarь bulqan bətə burьs-tarđь tyləv həm straxavaj or loq fundtarь tedəv tə'min ite-lergə tejeşle.

Bətə artьp qalqan kəstər tu-lь kejənsə jađqь səsev esən jer-hərəp qaldьrьvqa qullanьlhьn.

Sabьnlьqtarđa qalqan qal-dьq—tarđan, kartuf həm baş-qalar habaq — japraqtarьnan fajđalanьp mal adьqtarь əsetəv (silusləv) turahьnda kiŋ mas-sьvьj eş alьp barьrqa kərək.

Gruppa bulьp eşləvđə prak-tikala qullanьp igende jьjьştь-rьv, kədgə səsevđə ytkərev, jađqь səsev esən jer hərəp qaldьrьvđь ytkərep — kalxuz xeđmətenen jaŋqьđ xeđmətten fajđalьraq bulьvьn praktikala iŧbat itev kalxuz xərəkətenen ulqьnьn kytərergə tejeşle.

Bəlşəvik səsevenen ştabь—Başqortostan Jer eştəre xalq kamisarlьqь bətə kalxuzsьlar-qa həm eşsən krəŧtejəndərgə mərəzəqət itep, avьl xuzalь—qьnda bulqan ədektərđe tulь bətərevesən yđđəren xəđer yk həm qatqi rəveştə mabilizavajt itevgə saqьra.

Havalar jaŋьnan uŋajlanьv tulь həm anьq rəveştə bətə bьl ədektərđe bətərev esən faj-đalaŋьlьrqa, iŋ jaqьnqь es kən esendə bьl turala tulь hьnьlьş bulьrqa tejeşle.

Başqortostandьŋ eşsən krəŧ-tejəndəre kammunis partejəhь tirəhendə tuplanьp, ədektərđe qьrqьv rəveştə bətərev julьn-da eşləp, kalxuz xərəkətən kəndən kəngə nьqьtьp, prakti-kala sьjnfi doşmanqa tulь at-pur birər.

Bəlşəvik səsevenen ştabь—kalxuzsьlar həm eşsən krəŧtə-jəndər xəđergə xəldeŋ bik zit-di bulqanlьqьn aŋlarđar, xəđer yk bətəhe lə ber jən—ber tən bulьp, avьl xuzalьqьndaqь ədə-ktə bətərev esən yđđəren ma-bilizavajt itərđər həm aldьbьđ-đa torqan burьstar iŋ jaqьnqь kəndər esendə tulь bojomqa aşьrьlьr, tejəp bьna.

Jəməqət ojoşmalarь eşsən jalpьnьŋ ədektərgə qarşь ke-rəş turahьndaqь insejativahьn kytərevgə bətə juldar menən bulьşlьq itep, bьl eşkə tulь je-təkselekte tə'min itərgə tejeş-tər.

Başqortostan Jer eştəre X. kamisarь urьnbaŧarь: FRALUF.

پارتیەنڭ بۇتە رایون کەمیتەتەرڭە هەم رایوڭ باشقارە الارڭا.

پاراۋوز—ریمونت زاوۇتىنىڭ ئشسلەرێ هەم ئیڭارا تیحنیك حنلمەتكەرێنىڭ ئینسیاتیۋامێ بوینسا ئۇڧۇ قالامنىڭ پریپریەتیە لەرێندەگێ ئشسلەر ۋ ك پ (ب) نىڭ قالا کەمیتەتێ یتەکسلكندە ئاوللا ئشلەو ئۇسۇن ئۇدذەرێنىڭ ئیك یاقشێ ئودارنیکلارێن ئایىرىپ یبەرڭلەر.

ئۇدذەك کەمیتەتىڭ حیناپنامامێ تیرەهێندە بیش ،یللێقنىڭ 2 نسێ هەم 3 نسێ ،یللێق زادانیالارێن ،تولتێرێپ هەم ئاشارێپ ئانقارێو ئۇسۇن ـتوپلانعان کیك ئشسێ یالبئمێ ئاراهێندا ئشسەن ئینتوزیازم بیك نێق کوتەرێلو—ئشسلەرڭاڭ ئینسیاتیۋامێ بوینسا ئاوللاالا کو-سنێلە. ئیکێن ئەڭرلەوڭڭ سینتەبێر پلانێن هەم ئاوللاڭك ئۇڭێنىڭ فینانس ئەبەزەتلسێنۋالارێن ئانقارێوذا بولعان ئۇڭۇکنەر حەڭرۇلە بۇ-تۇرۇلۇرگە تئیشلێ.

ئشسێ ئینتوزیاسنار ئۇڭذەرێنىڭ ینکێو دەرێنێ ئاوللاڭ کیك کالحوز هەم یارلێ—ئورتا حەللێ یالبئمێنا بیرێرگە، ئۇلارڭێ ئۇڭذەك کە-میتەت حیناپنامامێ تیرەهێندە ئیکێن ئەڭرلەو پلانێن بیك تیز ئات-قارێوعا، باشقۇرتۇستاندا کەللیکتیفلەشتێرێوڭێ بیك نێق کیکەیتێوگە مابیلیزاوایت ئیتەرگە تئیشلێ.

رایکومدار هەم رابون باشقارمالارێ ئیك یاقشێ پرالیتارڭارڭك یارڭامێن ئاللوعا، ئۇلارڭك ماسسێۋێ ئش ئالێپ بارێو تەۋریبەلەرێنەن فایڭالانێوعا، کالحوزسێلارڭێ هەم یارلێ—ئورتا حەللێ یاکمێك حوڭا-لێقلارڭێ ئۇڭذەك حیناپناما تیرەهێندە ئۇڭۇکنۇ ئۇتۇرێوگە مابیلیزاوایت ئیتەرگە تئیشنەر.

ئۇلکە کەمیتەتێ: ،بیکین.

ساۋنارکوم: سامسونێێ.

kampanejələr jemerelə.

(Maxsus xəbərsebeđđən tiligram aşa).

Arqajaşta igen əđerləv kampanejəhь əđəldə.

Uburka barь 61 %, igendərđe huqьv 15%, ə, səsev 37% qa qьna ytkərelgən. Kalxuzdar qojoroqta həjrələlər.

„Qojaş" safxuzьnda 17000 giktarđan barь 11 meŋ gik-tar jer genə jьjьlqan 10.000 giktar igen kəltələ jata, qar aŧtьnda qalьp hələk bulьv qurqьnьsь la bar Ular 2.000000 bottan artьqьraq igen tavarьn xəkymetkə tapşьrьrqa tejeş bulьp, oşonoŋ barь 0,20 pratsintьn qьna tultьrqandar, ə, hu-qьlqan igendərə barь 1000 giktar qьna. Xeđmət dissiplinahь juq. Jəməqətselek fikeren tuplav, massanьŋ insejətivəhen oj-oştorov juq. Aŋlatьv—teşenderev, səjəsi aqartьv ber sittə tora. Əđəkləktərđe bətərev esən rajkum həm rik 19 eşsə mabllizavajt itep jebərə. Urazajđь jьjьp alьv esən Qojaş saf-xuzьnda t ud—gus pavinnьst iqlan itelə. Plandь tultьrьv ju-lьnda aşьqьs saralar kyrelə—qьđьl abuzdar tedələ, subut-niktər ojoşa.

—Bajazitəf.

TƏRLƏHENƏN

Bətə Rəsəj nađanlьqtь bəterev kəŋəşməhendə

MƏSKƏV, 12. Xeđmət hara-jьnda nađanlьqtь həm əđ uqь-qanьqtь bəterev julьnda bətə Rəsəj kəŋəşmehe asьldь.

Kəŋəşmənen burьstarь tura-hьnda qьđqasa daklat menən sьqqan ip. Krupьskajanь dili-gattar nьq alьqьşlap qarşь al-dьlar.

— Bьl kəŋəşmə—tine ip. Krupskaja—eşməkərlek xarak-tirьnda ytərgə tejeş. Nađan-lьqtь bətərev turahьnda parte-jə tulь qararđar birđe həm xə-đergə vaqьtta ul qararđarđь bojomqa aşьrьv eşə praktika-la nisek ytkərelergə tejeşlegə turahьndaqь məs'ələ alda tora. Nađanlьqtь həm əđ uqьqanlьq-tь bətərev eşə səvit tedələşən-də, məŧələn, eşləp sьqarьvđь kytərev esən kerəş məs'ələhe kevek urьn alьrqa tejeşle. Na-đanlьqtь bətərevđeŋ burьsь ul —xuzalьqtьŋ mədəni dərəzəhen kytərev burьsь tigən hyđ. Lə-kin nađanlьqtь bətərevđeŋ əhe-mejəten bətə xalq tulь rəveştə aŋlap jetkərmegən ələ.

Nađanlьktь bətərev eşenəbe-tə səvittər, narkamattar həm jəməqət ojoşmalarь kereşergə, eşteŋ uŋьşlь sьqьvьna jarđam itərgə tejeştər. Nađanlьqtь bə-tərev turahьnda partejə dirik-tifьnьŋ nisek bojomqa aşьrьlь-vьn tikşerev eşə, şulaj uq, RKI nьŋ da eş planьn inderelergə tejeşle. Bьl eştə đur uŋьştar-qa ireşkən əlkələrđeŋ təribə-lərə kiŋ rəveştə fajđalanьl-hьn.

QAZAN, 12. Callь rьjunьn-daqь Tatarьstan „Majaq" kal-xuzь igen əđerləv jəhətenən jəmhyrəjəttə berense urьndь aldь. Kammunardar hər ber xuzalьqtan dyrtər tunna igen dəvlətkə birđelər. Bьjьl oşolaj kyp igen tapşьrьvsьlar bulqa-nь juq ələ. „Majaq" kammu-nardarь Tatarьstandьŋ bytən kalxuzdarьn jarьşqa saqьra-lar.

Qirmanejələ hajlav aldь kampanejəhe.

HYRƏTTƏ: Birlin uramьnda kampartejənen agit—pa-vuzkahь.

Plakattarđьŋ berəvhenə „4 nse numirlь espiskəgə (kam-partejə espiskəhenə) tavьş biregeđ" tip jađьlqan.

Bəgən

1908 nse jьlqь jəştərgə prizьf başlana.

Şanlь Qьđьl ərmejə safьn qoros jəştər me-nən tultьrabьđ.

Bəgən 20 nse sintəber kənə Başqortostan kyləmendə prizьf başlana. Partejə, xəkymətteŋ hər ber səjəsi kampanejəhь kevek hər jьlda ytkərelep kilə torqan prizьfta əhəmejətle həm səjəsi kampanejə. Xalq xuza-lьqьn hər tarmaqta alqa jebə-rev, 5 jьllьqtь 4 jьlda xətta qajhь bər tarmaqta unanda ađ vaqьtta ytəv, bəgən alqa baŧ-qan qajhь ber ədələktərđə qьr-qьp taşlav kevek estərđə lə prizьftьŋ ,qorallь Qьđьl Əər-mejənen đur qatnaşь bar.

Xəđer beđđeŋ Qьđьl Əərmejə beđ qoral totop il haqlav me-nən genə tygel, bəlki şul uq vaqьtta satsejalizem tedəvsehe —jaŋь tormoş qorovsьhь bu-lьvđarь menən tanьldьlar. Əgər beđ Qьđьl ərmejə safьnda bь-jьlqь avьl xuzalьqь—kalxuz tedələşə esən 100.000 keşenen jeteşkən xeđmətkər—traktьris xisapsь, arganizatьr bulьp qaj-tьvьn kyđ aldьnda kilterhək nindəj đur eş bulьvьn kyrəbeđ.

Şulaj uq huŋqь kəndərđə Tər-kəstandaqь maxsus xəbərse-lərəbeđđən xebər itevenə qara-qanda unda tik Qьđьl Ərmejes-tər insejativahь bujьnsa kal-xuz tedələp gerləp barьvđarьn unda altmьşar jəştəge qarttar-đьŋ rəxətlənep Qьđьl Ərmejes-tərgə ul eştərə esən rəxmət əjtevđəren kyrđek.

Qьđьl Ərmejənə beđ bьqatiklem belem məktəbe tip kildek. Bьl jaqьnala ul belem məktəbe bu-lьvьn juqaltmaŧ. Ul qoro be lem məktəbegenə tygel, bəlki tormoş, satsejalizem tedəvse arganizatьrđar məktəbe bulьp əverelde. Juqarьlaqьlarđьŋ bə-təhen bergə tuplap əjtkəndə Qьđьl ərmejə jaŋь tormoş qarlьqastarь yŧtərə torqan baq-sa. Ə, prizьfta beđ ənə şul baqsaqa, kiləsək satsejalizem ile esən kerəşselər halajbьđ.

20—nse sintəber prizьf baş-lanьv menən ul kyđgə alьna.

Beđ bьl kəndən başlap Qь-đьl Ərmejə safьna almaşsь sat-sejalizem ileneŋ haqsьhьna ja-qь qoros quldar ala başlajbьđ.

Xəđer kapital ildərenen kri-zisqa osoravь menən S,S.S.R xalq xuzalьqьn iŧ kitkes dərə-zələ yŧevə arala bulqan doş-manlьqtь arttьra teşə.

Satsejalizem nigeđəndə kən-dən kən yŧkən S.S.S.R kapi-tal ildəren qoralqa, keskə, ər-mejəgə totondorərqa, huqьş sənəqəten alqa jebərergə məz-byr itə

Borzuvazejə məmləkəttərə qotorop, kərg ənən artьq qo-raldanalar. Nərhə esən? Əlbit-tə əŋgəmə jahav esən tygel. bəlki huqьş esən"(Stalin. XVI s'jьz) kapitaldьŋ bьl qotorovь-na beđ yđ pazitsejabeđđe nь-qьtьv menən javap birergə te-jeşbeđ Bьl xəl bigerəktə Qьđьl Ərmejə kesən tađa—qoros kes-tən, eşsə batrak, jarlь, urta xəlle jəştərđən, partejəlьlarđan tultьrьrqa kərək bulьvđь həj-ləj.

Şulaj bulqas beđ prizьfta bьnь 100 % menən tormoşqa ytkərerebeđ. Qьđьl Ərmejə safьna sit, kapital ilimintterən almajьnsa, tik qoros—tađa kes-tərđən tultьrьrbьđ.

S.S.S.R ilə eşsəndər kəsə menən tedəlgən il bulьvь me-nən bergə unь yđ kesə menən kən kyrevselər haqlajđar. Həm ul şulaj bulьrqa tejeştə. Qь-đьl Ərmejə safьna sit ilə mint-tərđə kertev pazitsejanь şular-qa birev bulьr ine. Şunьq ke-vek kapital lidərə il haqlavđa kyberək eləş hatlьq jəndərđə kybajtergə tarьşalar. Oşo kən-dərđə Angelejənen şul hatlьq jəndərđə (təp ərmejənə) 51%qa jetkerev bьqa fakьt.

—

Yrđə əjtkənsə Qьđьl ərməjə timer haqsь bulьv menən ber-gə satsejalizem iləndə jaŋь ar-ganizatьr, xəđergə kəndə udar-niktar, satsejalizem jarьşьnda sьnьqqan batьrđar birevsə məktəp bulьp jeteştə. Qьđьl Ərmejənen şundaj bər məktəp bulьvьnan fajđalanьrqa kərək.

Bigerəktə kalxuzsь, kamsa-mul, aktivistar bьl fikerđə jal-pьlaştьrhьndar.

Prizьf punkьttarь!, Bəgəndən başlap bajavaj eşkə kereştələr.

Unda eşse, kalxuzsь, batrak, jarlь eşsən krəŧtejəndərđən şanlь Qьđьl Ərmajə safьna meŋ, meŋ qoros quldar hajla-na.. Bedgə doşman iliminttər ular safьnan kerə almaŧ, məx-rym qalьrđar..

Beđ eşsəndər eşsəndər qulь menən tedəgən ilde eşsəndər qulь menən haqlarqa hər va-qьt əđer.

Qj. Sələm.

A. x. kapiratsejəhenen burьsь bəterelhen.

MƏSKƏV, 11. VKP (b) Уđək Kəmitətenen 3 sintəberdə sь-qarьlqan xitabьna bəjləneştə Xlibasintьr, bətə avьl xuzalь-qь kapiratsejahьna, ilgə tapşь-rьlьrqa tejeşle igen burьsьn bəterev turahьnda təqdim ja-hanь. Bьl burьs igen əđerləv planьnьŋ ejjyl həm avqьs za-danejalarь ytəlmev arqahьnda kilep sьqtь. Kən jaq rajundar-đa kulak xuzalьqtarь, yđđərə-nə birelgən qatь zadanejalarđь 15 nse sintəberđən də huŋqa qalmaj, ə təŋjaq—kənsьqьş ra-jundarьnda 1 nse yktəberđən đə huŋqa qalmaj ytəp bətərgə tejeştər. Xlipsintьr idarahь sintəber ajьnda igen əđerləv jьllьq planьn tulь rəveştə ytə-gən rajundarđь byləkləv esən 10 meŋ hum aqsa bildələnə.

3/IX nda signal birelde. Yđ. Kəm. merəzəqəte sьqtь.

Ikense jьllьqtь uŋьş menən sьqьv—5 jьllьqtь tə'min itəsək.

Jьl ađaqьna 10 kən qaldь Udar timp kərək.

Begenge tiklem 17 kən yte—hьnьlьş jomoşaq

Udarnьj kalunnalar menən alqa.

Berense yktəber kənə beđ jaŋь xuzalьq jьlьna jetep bьl kən biş jьllьqtьŋ 3 nsə jьlьn qarşь alabьđ.

Biş jьllьqtьŋ 2 nsə jьlьn uđqarьv mələndə əşsən massa kypkenə əlgəşəvđərgə ireşte.

Bətə sənəqət praduksejəhe 27 pr. avьr sənəqət eşləp sьqarьv 95,5 pr. qa tiklem arttьrьlьp ytəlde.

Eşselər sьjəfь eşsən massanьŋ dur aktiflьqь kammunistar partejəhenen dərəđ julbaşsьlьq arqahьnda bьqasa tarixta kyrelməgən, işetelməgən əlgəşəvđərgə osoranь.

Əlbittə beđ bьl əlgəşəvđər menəngenə tuqьrap qalьrqa tejeş tygelbeđ.

Taqь la alqa ьmtьlьrqa eşsən massanьŋ bьl julda bulqan intyzejazmьn kytərep parteja həm xekymət tarafьnan alqa qujьlqan: „KAPITAILISTI LDƏREN QЬVЬP JETERGƏ HƏM UDЬP KITƏRGƏ„ tigən luzьn ganь kəmselekhed bojomqa aşьrьv eşendə udar timp menən alьp barьrqa tejeş bulabьđ. Biş jьllьqtьŋ ikense jьlь beđgə juqarь la kyrhətelgən rejəl handar menən hedəmtələr birđe.

Jaŋь jьl başьna nej barь ike ađna vaqьt qaldь inde Beđ bьl vьqьt esendə jaŋь jьl ađaqьna tiklem 5 ьllьqtьŋ 2 nsə jьlь esən birelgən kantryl handь nisek bulqanda la tultьrьvđa kyp inirgejə tygergə tejeşbeđ.

Partejə yđək kəmitətenen bьl turala bulqan merəzəqete urnьna jetkerelhen. Təđəv eşebəđđə josoraqan avьrlьqtar xəđer bik kyp əle. Bьl avьrlьqtarđь beđ fəqət təđəv eşebəđđə kiŋəjtev arqahьnda qьna jeŋə alasaqbьđ.

Təđəv eşsəbeđđə kiŋəjtev turahьnda bulqan partejənen giniral hьđьqьn bojomqa aşьrьv julьnda bətə aktiftə mablizavajt itərgə, bəjək təđəleşəbeđgə ajaq salьvsь sьjnfi doşmandarqa,kulak həm ularđьŋ ejərsendərenə şulaj uq uŋ həm „hul uklundarqa hər ber fruntta kereştə kesəjtevgə tejeşbeđ. Вьna bьl juqarьla ьjtelgən qarşьlьqtarđan qotolov əsən beđ, satsejalizem jarьşь həm udarnьjlьq eştərenjulqa halьrqa kərək.

Şulaj itkəndəgenə beđ, his şikheđ bətə fruntta jeŋep sьqasaqbьđ, Juqha satsejalizem təđəleşənen jomoşarьvь kapitalis iliminttarьnьn qotqojarьnьŋ alqa kitevenə səbəp bulasaq. (XVI nsь s,jьz qararьnan.)

Bətə sajuz prafsajuz urgьnь tarafьnan jaŋь başlanasaq xuzalьq jьlь kenə udarlьlьq kenə itep bildələnde.

Həm bьqa bətə eşselər saqьrьldь.

5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьllьqь esən beđ xekymətebeđgə 7 ½ miljun tunna sujьn, 47 5 miljun tunna kymer, 2,5 miljart humlьq jaŋa maşinalar həm 845 miljun humlьq jaŋь avьl xuzalьqь maşinalarь şulaj uq 745 at kesəndə bulqan traktьrđarđь eşləp sьqarьrqa vəqəđə birəbeđ.

Beđeŋ alda:

Kiŋ frunt bujьnsa sənəqəttən bətə tarmaqtarьn uŋьşlь itep uđqarьvđa bətə urьndala satsejalizem jarьşь həm udarnьjlьq eşən kərəgensə julqa halьv, aldaqь jьl pramfin plandь qarşь alьv turahьna bulqan mərəzəqotte hər bər stanukqa jetkerev burьsь tora.

BIKMIT.

Kapital təđələşkə kantryl handar.

Təđəv matirejaldarьnda osoraqan difitsinttərđe bətərev esən kiləhe xuzalьq jьlьna qarata təđəv matirjaldarь esən iŋ kəmendə 1 miljart hum majatь halьnasaq (ьjьllьqtьŋ 2 nsə jьlьnda bьl maja 275 miljun hum ine). Вьl handarqa tajanьp beđ, təđəv matirjaldarьndaqь difitsintte biş jьllьqtьŋ ađaqьna bətərergə məmkinlek tababьđ.

Вьl halьm varьjantь bətə jəməqətselekteŋ jarđamь menən qarşь alьnьrqa tejeş. ləkin əle SSSR xuzalьq xalq Kamisarьja rьjalnьj halьm əђtenə birelə torqan 650 miljun humdь bylev təŋgələndə hatьvlaşa.

Təđəvselər kadьrь əđerləv julьnda.

1930—31 nse təđələş jьlьna bətəhe 2½ miljunqa tiklem eşsə kesə talap itelə. Вьnda iŋ yđək məs'ələ bulьp kvalifikatsejəle eşselər əđerləvđe qьđьvlatьv burьsь tora. Şunьŋ esendə, məktəptərgə uqьvsьlar kampliktavajt itev həm uqьvdarđьŋ sifatьn jaqşьrtьv, uqьvsь jəş kadьrdar arahьnda tərbejə eşen kesajtev alda torqan yđək burьstarđan hanalьrqa tejeş.

1930—31 nse jьlqa qarata bətəhe 30 meŋ inzinir həm 50 meŋ tixniktar talap itelə. Ə şulajđa bьjьlqь uqьv jьlьnda sьqarьla torqan kadьrđar menən bьl handarđь tultьrьv həm 1930—31 nse təđələş kestəren tə'min itev məmkin tygel.

Mixanizatseja julьna.

1930—31 nse jьlda təđəv eştərendə tavarđьŋ yđenə təşəv xaqьn 15 pr, qa kəmetergə kərək, bьl məs'ələ eştə jaŋьnan təđəv həm mixanileşterəvgə bəjləngən. Вьnьŋ əsən eş qujьlьşьna jaŋь sistim inderev həm mixanizatsejə qujьlьşьnda bətə əđəklektərđe bətərergə, bьl eş təŋgələnə jəməqətselek fikren tuplarqa kərək, 1930—31 nse xuzalьq jьlьnda sənəqət əђtenən massь kantryllegen kesəjtev talap itelə.

1930—31 nse xuzalьq jьlьnda eşləp sьqarьv kesen 25 pr. qa kytərevgə ireşergə kərək, bьl iŋ əđ talap. Şunьŋ əsendə aldaqь xuzalьq jьlьnda sənəqəttəŋ bətə tarmaqьnda la eşse kestərđə tuplav, təđəv julьndaqь eşse kestərə jeteşməv, əđəklektərđe qьrqa bətərergə.

Juqarьla hanaqan burьstar, təđəv eşebeđđəŋ ajьrьm tarmaqtarьna kapital majalar, 5 jьllьqtьŋ əsensə jьlьna ajaq baђqan bik đur səjəsi əhəmejətkə ejə bula ala. Bьl eştə tulьhь menən tqrmoşqa aşьrьv, partejə, prafsajuz, xuzalьq urgьndarьnьŋ eşməkərlegenə bəjləngən.

5 jьllьqtьŋ 2 nsə jьlь xuzalьqьbьđđьŋ bətə tarmaqanda hьnьlьş jahav julь menən atqarьldь, uŋьştarđь dəvəm itterev—5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьlьna ajaq baђqanda taqьla məs'ylerək burьstar jəkməj.

Qraf „sipilin" deŋ Məskəvgə kileve

HYRƏTTƏ: Hulda—Hava karabьnьn Məskəv yđək ajradrumьna kilep toqraqan məle. Unda—Mator urьnlaştьrьlqan bylmə(ь) bylmələr dirəbəldə səv) jərgə tarttьrьla.

jalpь mablizavajt itelməgən

Dəvlət zavьtь Y.K. mərəzəqəten yđləştermegən

„Uŋьştan baş əjlənev" jalpь təђtə.

Aldaqь xuzalьq jьlь əsən təđələ torqan pramfinplan əsən jul tađartьlmaqan Biş jьllьq plandь bojomqa atqarьv julьndaqь taşlar alьp taşlanmaqan. Balşeviktərsə kydiklərense Dəvlət mixanika zavьtьna kyđ halьqь, unda ajьreşla alma ђlьq qara urman arahьnda adaşьv kyrerheged. Dəvlət zavьtьndaqь firqələrđen baştarь „uŋьştan baş əjlənev". Firqə jəcəjkəhe uŋьştь hejrəp qaŋqьrьp jerəp jata.

— Beđđeŋ zavьt pramfinplandь 130 pratsintqa atqardь. Bьl uŋьştar Dəvlət zavьtь eşselerenen başьnda „tьnьslanmav" tьvđьrqan. Ul tьnьslьqtьŋ artьna appartunistarqa urьn birelev joşerengən.

Bьna ul urьnьnda—jetəşlo ikənen aulap bulamь hun? Вьna bьl horavqa javaplar:

Sintəbərđen berense biş kəngəndə 20 pragul buldь. Bьl tiklem bik əhəmijətle ine, ul tьnьslanmav tyqel. Bьl jьlьna zarar kilə. Ə sintəbərđə part—sabranjahь qьrьm ajaqьna zarar kilə. Ə sintəbərđə part—sabranjahь Ul haqьnda Y.K. Kəmitətenen mərəzəqəte əjrənelde. Unda ber partejə aqzahь: „Mərəqət uqьvđь aldaqь jьlьnьq qaldьrьrqa" tip qьsqьrta.

Plandь sixqa jetke rev.

3—nse jьldьŋ planьn sixtarqa jetkerev nisek tora? Bьl tiklem beđgə bik qađi rəveştə tora. His ber „iђgəhed—iђhed" sьjfьrđarđь sixtarqa tarqatьlqan.

Bьl sifьrđarđь qarşьlaqanda slisar sixьndaqь ber brigadir (Gluşkuf);

— Heđ ulajtьp ađaplanqansь beđgə təvlə itek kiterergə kərək ine tip javap birə. Ul itek məs'ələhe Dəvlət zavьtь eşselərenen kybehenen başьn əjlənderə. Bьl itek məs'ələhe nejđe kyrhətə hun?

Bьl kyrneş zavьttaqь eşselər arahьnda aŋlatьv eştərenen bulmavьn kyrhətə. Sөnki eşselərgə qarşьlav jьlь əsən təđələngən pramfinplan turahьnda bervəđə təşəndergəne juq. Artta qalqan eşselər arahьnda təşənderev esən bulmavь eşselərđe jalqavsьlьqqa birelevgə səbəp bulqandar.

Qađьqatьlmaqan məmkinlektər.

Oşo məldə hər ber six, hər ber stanuk ajaqqa baђьrtьlьrqa tejeşle ine. Ləkin eşlər Dəvlət zavьtьnda hyđ juqtar ələ. Zavьttьŋ prajьzvudstva savişşanjahь kəmisejəhe bətenləj eşləməj. Prajьzvudstva kəmisejəhenen rəise administratsьjanan yđen eştən buşatьvьn horap, yđ qajqьhь menən jerəp jata. Mizanisistьk iŋ mьgulxanь jəjərəmen mişə, ber nisə jьl menən tыnjaŋ pratsint biđ.

— Partejə aqzalarь beđđə bətəhələ jeteşle, sөnki beđđə plan 130 prasitqa ytəlgən, tip keђegə qullь tьqьp javap birelər.

16 s'jьz qararьn tikşergəndə.

XVI—partsjьz qararьn tikşergəndə partejəhed eşselərđen berəvgenələ qatnaşmanь. Ulqьnala tygel, ađqьna han təşkil itkən partejə aqzalarь tulь qatnaşmanьlar. Kamsamuldar urьn juq, sөnki ular ojđot bujьnsa bərəvhelə partejə jəcəjkəhe sabranjahьna jərəmejđər. Unьŋ əђtəvenə kamsamuldar kamsamul sabranjalarьndala 50% jьna bulalar. Qьđqahь s'jьz qararьn əjrənev massьnan həm tormoştan jьraqlaşqan rəveştə ytte. 8 nse sintəberđə bulqan partejə sabranjahьnda prafsajuz turahьndaqь i. Şvirnik daklatь qujьlqajnь. jьjьlьşta 24 partejə aqzahьnan başqa bergenələ partejəhed prafsajuz aqzalarь bulmanь. Daklat bujьnsa həjləvđərđə „bəjək matirejə" turahьnda həjlənep, praizvudstьvaqa tətbiq itep həjləvsə bulmanь.

Jalpь 16 nsь partejə s'jьzь qararđarьn bojomqa atqarьvqa mabilizavajt itelməgən, sөnki ul turala eşsələrđen tavьşьn işetevđe əmət itergələ jaramaj.

Hyđ butqahьqьna.

V.K.P.(b). yđək kəmitətenen mərəzəqəten tikşerev—əjrənev kəliktifteŋ tavьş—tьnhьđqьna qatnaşlьqь menən ytte. Partejə jəcəjkəhenen sikritarь Diləciski daklat jahanь. Ul daklatьnda ike mamintqa tuqtaldь.

— Praizvudstevanь taşlap qasьvsьlarqa qarşь həm kadьrdar əsən kəreş.

Satsejalizem təđəvse ildeŋ aldьnda nindəj məhim burьstar tora, jeteşhedlektər, aşa huqьvđar, qьjьnlьqtar, Ulardь tьvdьrьvsь həm şul eştə qotqo jahavsь səbəptər, turahьnda ber hyđđə juq.

Yđək kəmitətə mərəzəqəten əjrənev jьjьlьşьnda jahalqan daklat bujьnsa eşsələrđən berəvđə hyđ alьp həjləvsə bulmanь. Ul turala başlьqtar qьna hyđ alьp, dəjəm frazalar menən jьjьlьştь ođaqqa huđđьlar. Вьnan, berđen eşselərđeŋ aktiflьqьn kytərev juqlьqь kyrenhə, ikensenən ul julda qьlьnda qьbьrđatьlmavьn əjtep bula. Unan huŋ Yđək Kəmitətenen mərəzəqəten əjrənevgə iђəplərgə jaramaj, sөnki ul frazalarđan massьqa (Ləkin massь arahьnda əjrənelgənə bətenləj juq əle) ber tinlek tə fajđa juq. Frazalar—frazь kəjə qala şul inde ul, Linin yđək kəmitətenen bəlşviktərsə mərəzəqəten əjrənməgən bergenələ eşse qalmaђqa tejəş.

EŞSƏN YĐE.

JAŊЬ JЬLQA KYP QALMANЬ

Başlanqan eşte tulьhь menən ytərgə.

Вьqasa Prajьzvudstьva planьnan başqa sənəqət pritprejətejələrendə ber tərlə lə kyrgəđmə plan juq ine. Pramfin plandь ytəv əsən—udarnьjlьq həm satsejalizem jarьştarь əhəmejətle urьn totqan kəvək, „osoraş pramfin plan" da 5 jьlьqtь 4 jьlda ytəv, prajьzvudstьva planьn đurajtьv həm vaqьtьn qьđqartьv, nəmənen yđenə teşkən xaqьn kəmetev həm zat jaqьn jaqşьrtьv fruntьnda elkən burьstarđь başqarьvđa kəslə qoral bulasaq.

Вьl jaŋь plan Liningrattaqь „Karl—Marks" isemendəge zavut eşselərə tarafьnan donjaqa sьqarьldь. Ular, prajьzvudstьva plandarь qarşьhьna yđđəre neŋ pramfin plandarьn qujьp, unь—„osoraş pramfin plan„ isemendə jərətələr.

Eşselər tarafьnan kytəreigən osoraş pramfin plan sənəqət pridprejətejələrenen hər ber tarmaqьna jetergə stanuktar bujlap jəjelergə, eşsələrđeŋ insejativalarь, aulь aktif qatnaşlьqtarь menən atqarьlьrqa tejeş

Ajrьm brigadalar, traktьrđa eşləvselər, sənəqət pritprejətejələre, xuzalьq prafsabuz urgьndarь—kengə kypmə eşləjəsəge, kypme jaqьv nəmələre totasaqtь kyrhətkən kənkerit eş planь buldьrьrqa tejeştər. Ajrьm stanuk, six eşselərə kendələk eş səqəttəren bylgələp nindəj eştə kypme vaqьt esendə bətəvđəren aldan uq samalaqan plan hьđьp qujьrqa həm şul yđenen kəndələk eş planьn ytəv təŋgələndə yđen javaplь hanarqa tejeş.

„Osoraş planь," prajьzvudstьva plandarьn kiŋəjtevgə, səsev, igen əđerləv həm təđəv matirjaldarь əđerləv vaqьtь qьđqartьrqa, prajьzvudsьtva sьqьmьn oshodlatьrqa, eştən tuqrap torovđarđь—praguldarđь, eş səqəten juqaltьvđarđь bik əđgə qaldьrьrqa məmkinlek birəsək.

Dərəђ, bьqasa jəşəp kilgən kalxuzdarđa pramfin plan Bulmanь. Ə. xəđer bьl uŋajhьđlьqtan qotolorqa, kalxuz safxuzdarđa la eşləp sьqarьv planь tөđergə məmkinlektər bulasaq. Kalxuzdarđa eşləvse hər bər əşse yđenen aldьna osoraş planь menən eş itevđe burьs itep qujarqa зejeş.

Qьđqa qьna əjtkəndə: jaŋь xuzalьq jьlь zadanjalarьn ytəvgə başlav burьstarь aldьnda torabьđ. 5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьlьn başqarqanda alđa torqan qьjьnlьqtarđь jeŋep sьqьv julьnda „ soraş pramfin plan" đur səjəsi əhəmejətkə ejə bulasaq. Şunьŋ əsendə, jaŋь xuzalьq jьlь başlanqanqa tiklem eştəgə təzribələrđe urtaqlaşьp bьl eş təzribələre sənəqət pritprejətejələre, ajrьm tsixtar, stanuktar həm kiŋ qatlam eşsəndər massahьna jetkerelergə tejeş.

Fab zavkumdar, xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarь „osoraş pramfin plan" turaђьnda kiŋ rəveştə aŋlatma alьp barьrqa, eşselərđeŋ yđ insejətivalarь menən berlektə unь tulьhь menən tormoşqa ytkərevgə jeŋ hьđqanьp eşkə totonorqa tejeştər.

ZAQ.

Bətə səvit həm Başqarmalar VKP(в) yđək kəmitəte tarafьnan qujьlqan burьstarđь bojomqa aşьrьvqa

MƏSKƏV, 16. Bətə Rəsəj yđək başqarma kəmitətə prizidejyme bətə jerlə səvittərgə həm başqarmalarqa VKP(b) yđək kəmitətenen xitabьnda kyrhətelgən burьstar ergəhenə səvittərđen praktik eştəren tuplav turahьnda diriktif birđe. Pralitarejat diktaturahьnьŋ urgьnь bulqan səvittər həm başqarmalar, eşselər sьjnfьnьŋ bik nьq yђkən aktiflьqьn ojoştororqa həm unьŋ başьnda tororqa, şulaj uq bьl aktiflьqtь satsejalizem təđəv julьndaqь bətə avьrlьqtarđь jeŋevgə jynəltergə tejeştər. Satsejalizem jarьşь həm udarsьlьqtь alqa jəbərevgə, qarşьlav pramfinplanьnьŋ kiŋ julqa qujьlьvьna, ratsejanallaştьrьv eşen nьq ytkərevgə həm bojorakratlьq qaldьqtarьn tamьrь menən rəximhed rəveştə bətərevgə bətə juldar menən jarđam itep, pritprejətejələrđə xeđmət disiplinahьn nьqьtьv(esən həm eşse kesteŋ aqьmьna qarşь kərəş alьp barьp, bigerəktə eşselər həm eşse qatьn—qьđđarđьŋ patripkapiratsejə eşe əђtenən kantrylen qujьv, şulaj uq qala ergələrendəge xuzalьqtarđьŋ ojoştorolovon kesəjtev juldarь menən eşselərđe tə'min itev esən ojoştorop, VKP(b) yđək kəmitətenen xitabunda qujьlqan bətə burьstarđьŋ iŋ qьđqa sruktarđa ytələvđərən tə'min itərgə tejeştər. Eşsən—krəђtəjən jalpьhьn avьl xuzalьqьn kəlliktifleşterev julьnda ireşelgən uŋьştarđь nьqьtьv həm unь taqьla alqa jebərev, avьl xuzalьqьnьŋ jaŋь kytərelesə həm mal əђьravsьlьqtь alqa jebərev burьstarь ergəhenə mabilizavajt itev, şunьŋ menən bergə əlegə kəlliktifleşterelməgən jarlь həm urta xəllelərgə xuzalьq julьnda praktik jarđam kyrhətev—bьlar barьla bətə səvit həm başqarmalmrьnьŋ bajavaj burьstarь bulьrqa tejeşle.

Nađanlьqtь əətərev konfirinsejəhendə.

MƏSKƏV, 16. Nađanlьqtь bətərev julьnda saqьrьlqan Bətə Rəsəj kəŋəşməhe jabьldь. Bьl kəŋəşmə kyp rajundarđьŋ, bьl eştəgə ber talaj jeteşhedlektər bulьvьna qaramaђtaŋ, massavaj səjəsi kampanejə bulьv jaqьnan nađanlьqtь bətərev esən julqa qujqanlьqtarьn kyrhətte. Şunьŋ menən bergə bətə Rəsəj kəŋəşməhe qajhь ber əlkələrđə dəjəm başlanqьs uqьvđь bojamqa aşьra başlav arqahьnda nađanlьqtь bətərev esən ikense kiđəkkə qujьvđarь kəvək nasar ьmtьlьştar bulьvьn kyrhətə. Ber talaj əlkələrđə jaŋь uqьv jьlьna tejeşle rəveştə əđerlənməgəndər. Şunьŋ arqahьnda kantryl sьjfьrđarđьŋ ytəlməj qalьv qurqьnьsь tьva. Kəŋəşmə, urьndarđa jaŋь uqьv jьlьna əđerlektə ber totqarhьđ tikşerev kərəklegən kyrhətte. Bətə nəşrejəttər bьl jьlda kərək bulqan ədəbejətte baђьp sьqarьv esən kesəjtergə tejeştər.

Aldьnqь kalxuzdar [illegible]nən tiŋləşegeđ.

ЬRЬMBUR, 15. „Linin julь" həm „Qьđьl yktəber" kalxuzdarь (Ьrьmbur rajanьnda) y[illegible]ara jarьşьp. igen əđerləv av[illegible]qьs planь Berensehe 140 pr. həm ikensehe 120 pr. itep ytənelər. Sirpəjefkə avьlьnьŋ jaŋь qьđ krəђtejəndərə bьl ike kalxuz menən jarьşьp, avqьs planьn 162 pr. itep ytənə. Pugacuf isemendəge kalxuz igendpunktarqa ədləkheđ taşьv[illegible] julqa qujьv, jaŋqьđ xuzalьqtar menən bergə bьl kalxuz 191[illegible] tuna iђen birəsək. Cisnaku kalxuzdarь avqьs planьn 12[illegible] pr. itep, ə jaŋqьđ xuzalьqtar 242 pr. itep ytənelər.

Jabьq raspridilitildər ojoştorola.

MƏSKƏV, 11. RSFSR Savđa xalq kamisarlьqь bətə jerlə savđa byləktərenə jabьq raspridiliteldər ojoştorov turahьnda kyrhətmələr birđe. Əgər eşse həm xeđmətkərđərđeŋ təp massahь pritprejətejələr rajunьnda jəşəhə jabьq raspridiliteldər fabrik həm zavьttarđa ojoştorolalar.Şulaj uq eşse həm xeđmətkərđərđeŋ jəşəgən rajundarьnda la ojoştororqa tejeştər. Eşse həm xeđmətkərđərđen jəşəgən rajundarьnda nindəj bulha la raspridilitjl berkətev jrəklə rəveştə eşnergə tejeşle.

Başditkəmisejənen zavьt fabriktarьnda sənəqət planь ytəlməj.

Yrlətelevsələrđeŋ tormoştarьna həm ularđьŋ zalubalarьna iqtibar itelməj.

Başqortostan yđək Başqarma kəmitəte qarşьhьndaqь yđək balalar kəmisejəhenen yđ qulьnda bajtaq pritprejətejələr tota. Oşo pritprejətejələrđə eşləvsələrđeŋ hanь bətəhe 116 keşe bulьp, şunьŋ 105 he eşselər. Şul handan 42 başqort—tatar 67 urьђ həm 5 tərlə milləttən bulqandar təşkil itə.

Утөр barqan xuzalьq jьlьnьŋ təvgə ajđarьnda uq Başditkəmisejənen bajtaq zavьt həm fabriktarь eşləhələrđə unь planlaştьrьlmaqan həm ul ajđarđa prafinplan ytəleşe turahьnda his ber məqlymət juq.

Xəđerge xəle lə maqtarlьq tygel.

Dərəђ, bьnьŋ hatьv magazindarьnđa plan ytələşe jaqşь. Kypteŋ bərhe həm iŋ jaqşьhь bulьp kyrengən ađьq magazinьn alьp, unьŋ menən tanьştьrьp ytəjek: unda maj, ejjyn ejjyl, avqьs plandarь 423 pr. qa arttьrьlьp ytəlgən. Ə, başqalar avqьst plandarьn tapşьrьlmaqandar đa ələ. Timək hatьv pritprejətejələrenən iŋ alda massanь yđenə jəlep itevsələrđeŋ bərəhe bulьp iђəplənə.

Вьnarđan başqa hatьv magazindarь la bar. Ularđa la plan ytələşe aru. Ləkin juqarьla kyrhətkəngə bərəhelə jetməj. Şunьŋ əsən unь kiŋəjtev saralarь kyrergə kərək.

Qajhь ber zavьt, fabriktar həm mastirskujđar bujlap, fruktavaj zavьt,

Вьnda bətəhe 27 eşsehe bulьp 14 tə tatar—başqort.

Вьnda eşləp sьqarьv planь his ber vaqьtta tultьrьlqanь juq. Satsejalizem jarьşь qaqьđđa qьna, udarnicstьva juq,xatta fruktavaj alьvsьlar menən zavьt esendə fruktavaj esəp, eş vaqьtьnda pragul jahap jərəv kevek kyŋəlhed kyreneştərđen nьq tamьr jəjeven həjləjđər.

Maj ajь planь 58,5 pr. qa qьna ytəlgən. Dərəђ, pratsint arta bara. Ləkin bьl qəniqətlənerlek tygel. Sənəqət planьn 100 pratsintь menən ytəj almaqan zavьtta udarnicstьva həm satsejalizem jarьşь julqa qujьlqan tip əjtep bulmaj inde. Bьl pramfinplan əsən kərəşəv tygel bəlki unьŋ kirehe.

Millətse Puzakuf turahьnda.

Yrlətelevsələrgə julbaşsьlьq itep, unь əjrətəhe, kytərəhe urьn da Puzakuf zavьt mədire iptəş-yrlətelevse Josopofqa Bətenləj qьrьn kyđ menən qaraj. Uqa qьђьm kesəjgəndən kesəjə, xatta Josopof eştən sьqarqa tip qariza birev xələnə kilep jetə. Bьl eştə sajuzdan brigada barьp tikşerə həm Puzakuftьŋ qьђьm jahavь hər vaqьt nasar qaraşta bulьvь dərəђlənə. Matirejal Başdit kəmisejənen pravlinejəhe (Josopoftь Başdit kəmisejə yrlətə) nə birelə. Heđəmtə lə Başdit kəmisejə lə ultьrьvsьlar ber nəmə lə eşləməjđər. Puzakьf qa sara kyrev turahьnda ujlamajđarđa. Ə, Josopof bəgəngə kəndə lə nəmə eşlərgə belməj jərəj. Qabatlap əjtəbeđ: Başdit Kəmisejə yđeneŋ yrlətevsələrenen eşen tikşerməgən, yđ qulьndaqь prajьzvudstьva urgьndarьnda eşteŋ nisek torovo udarnicstьva həm plan ytəleşenen toroşon tikşerev turahьnda ujlaqanь la juq. Şul arqala zavьt—fabriktarьndaqь eşselər arahьnda nəmə qajnaj unь belməj. Zalubalar tikşerelməj jatalar.

Xəђer sintəbər ytep barьvqa qaramaђtan pritprejətejələrenen pramfinplanьn tikşererga ujlamajđarđa ələ. Avqьst turahьnda məqlymət birə almajđar Ber horavqa javap birev esən dyrt təvlek bujьnsa ədlənev. eştərenen qajđa jatqanьn belməv, xatta juqaltьv ul his qəđəv itelə torqan kyreneş tygel. Başdit kəmisejə le valakitaqa kiŋ urьn birelə. Eştə bəgəngə horavđarqa javap birerlek itep qorolmaqan.

Habьn eşlov zavьtьnda la plan ytələşe nasar tora. Plan maj ajьnda 76 pra. qa, ejjyndə 79 pra. qa qьna ytəlgən. Başqa vaq pritprejətejələr hatьv eşenə bəjləngənlektən plan ytəleşe jaqşь kyrenə.

Prajьzvudstьva menən bəjləneştə bulьvđarьn iptəş Xəbibullin keşe juqlьqqa bəjləp abjektif səbəp menən yđđərenən eşləməgənlektəren jəşerep alьp qalmaq bula. Bьl dərəђ qaraş tygel. Şunьŋ əsən zavьt—fabriktarđa pramfinplan əsən kerəştə kesəjtev saralarь kyrergə yrlətelevsələrgə milli kyđlektən qarap—qьђьm jahavь partejə aqzahь Puzakufqa tejeşle jaza birelergə tejeş.

M. A—ZAQЬF.

SSSR RKI xalq kamisarlьqь ergəhendəge „Səvit apparatьn tađartьv yđək kəmisejə" heneŋ qararь.

1. Tađartьv bujьnsa eştən sьqarьlqan keşelər eştə tulь torqođolqan vaqiqalarđa—ularđьŋ məzbyri bulqan pragul vaqьttarь əsən xaq tejeşlə mə'əssəsələr, pritperəjətejələr jəki ojoşmalar tarafьnan dəjəm nigeđđə tylənə.

2. 2—3 nsə katigurejələrđь jəki başqa jazalarđь jomoşatqan, ləkin xeđmətten sьqarьv turahьndaqь qararđь yđgərtməj qaldьrqan vaqiqala məzbyri pragul vaqьtь əsən xaq tylənməj.

ГЬКƏRMƏ. 2 nse həm 3 nse katigurejə bujьnsa sьqarqan saqta dəjəm nigeđđə sьqarьv jarđamь birelə.

3. 1 nse katigurejə bujьnsa xeđmətten sьqarьlqan keşelər turahьndaqь qarar appilətsejə tərtibendə ber ad yđgərtelgən taqdirđə—məzbyri bulqan pragul əsən xaq—bər ajlьq xeđmət xaqьnan kyp tygel summala tylənə.

SSSR RKI xalq kamisarlьqь ergəhendəge — səvit apparatьn tađarkьv yđək kəmisejəhenen rəise—MƏLSEF.

ئارعاياش رايون كالحوزسلار ئسيئزئ-ساتسئياليزم يارئشئ بيلگئهئ مئنەن ئوتكەرئلدئ

ئارعاياش رايون كالحوزسلار ئسيئزئ.16- پارتئيه ئسيئزئ. قارارذارئن ئالقئشلاپ تەبريك ئيتئو مئنەن بئرگە ئودار كامپانيالارعا بوتە كالحوزسلارئ مابليزاۋايت ئيتئلگەن هاناپ، سەسئو پلانئن 20 - سينتەبئرگە ئيگئن ئەئئرلەوئئ 1- ئوكتەبئرگ ئوتەرگە تيپ، قارار ئيتتئ. بوتە نيگئئ مەسئەلەلەر بو يئنسا قۇنشاق رايون كالحوزسلارئن يارئشقا ساقئرئئ.

پارتئيه قارارذارئن ئالقئشلاوعئنا يئتمەي، ئونئ بويئومعا ئاشئرو كەرەك

ئارعاياش كالحوزسلار ئسيئزئ، قۇنشاق كالحوزسلارئن يارئشقا ساقئرئئ.

لەگيئ سيفئردار تو بەئ هوعالار.

BIRLIN, 10. Avquş ajɯnɯ ikense jartɯhɯnda Girmanejala eşhəddər hanɯ 28.000 gə artɯp, bətəhe 2.83.000 buldɯ şulardan 947.000 keşe pasubejə ala.

Igen əđerləvđe partejə diriktife nige đendə dərəъ ojoştororqa

Sɯjfɯrđar

Igen əđerləv fruntɯ jomoşaq barɯvɯn kyrhətələr.

Blagavişşin rajunɯ sintəber planɯn 92 pr. qa ytəne. Jə, qajhɯ rajun Blagavişşinskiđe qɯvɯp jetə.

15 nse sintəbergə alqan svudkaqa qaraqanda ikmək əđerləvđeŋ sintəber planɯ ajɯrɯm rajundarđa tybəndəgesə ytəlgən. Đur eşlekheđlek kyrhətkən rajundar: kəndəşle rajunɯ barlɯq plandɯ 3,5% qa, Qɯrqɯđ mejəkə 3,9 Asɯvɯ 6,4, Arqajəş 6,2, Dɯvan-6,5, Mraq 10,1, saqmaqoş 11,2, Baqalɯ 10,6 Askin 15,2, Dəvləken 16,1, Fidɯr 18,9, Boraj 23,3, Estərle 19,7, Өfə 18,4, Şişmə 24,1, Əlşəj 28, Tujmazɯ 31,6, Yrge Qɯjqɯ 31,3, Prijut 21,4, Dɯvan Məsetle 37,6, Tapurin 36,3 Byzdək 40, Iglin 42,2% qa tultɯrđɯlar.

Iđkə baltas rajunɯ 68,5, Jaŋɯ avɯl 65,8, Qɯrmɯđqalɯ 56,8% qa tultɯrɯp—urta timp menən baralar.

Alda sintəber planɯn 95,5% qa tultɯrɯvsɯ Blagavişşin rajunɯ, anɯŋ artɯnan 79,9% qa tultɯrqan Bələbəj bara.

Udarnɯj eşkə!

Urɯndarđan kilgən xəbərdərgə həm sintəber ajɯnɯŋ huŋqɯ svudkahɯna qaraqanda Başqortostanda igen əđerləv eşe qəđəttən tɯş jomoşaq bara. Sintəber ajɯ zadanejəhen bəgengə kəngə 92 pratsintqa tultɯrqan rajundar menən bergə jəđgə ojat kiltererlek əkeren timp menən qɯjmɯldaqan, oşo kəngə tiklem sintəber zadanejəheneŋ barɯ 3—4 pratsintɯn qɯna tultɯrqan rajundar bar. Huŋ ajɯrɯm rajundarđɯŋ bɯl tiklem artta qalɯvđarɯna səbəp nej? Bəlki ul rajundarđɯŋ yđərenəgenə xas abjektif səbəptər bardɯr? Juq əlbittə. Ə ul rajundarđɯŋ igen əđerləv məs'ələheneŋ xəđergə qajɯlɯşɯn aŋlamav udar timp menən kərəşte „kəndəlek eştərendə qullana almavđarɯ, jalpɯnɯ udar burɯstar tirəhenə ojoştora belməvđəregenə bar. Abjektif səbəptərgə tərənəp, eş jomoşaqlɯqɯn yđđəreneŋ eşlekheđlektəren jəşerergə tɯrɯşqan səvit, partejə eşselərə avɯr burɯstar ytəprivəiytsejə haldatɯ bulɯrqa jaraqhɯđlɯqtarɯn kyrhətevsə appartunistar ular

Bɯndaj appartunistar bətə kəstə igen əđerləvgə tuplav urnɯna "Ejjyl. avqɯs ajđarɯ igen əđerləv ajɯ tygəl", "Plan qəđəttən tɯş đur"' "Bɯjɯl igen uŋqan' sintəberđə kərəgensə əđerləp əlgərərbeđ«, "bɯjɯl toqoŋ menən keləteŋ genə tyđhən, igen əđerləv tuqrap qalmaъ„ tigən fikerđər menən butalđɯralar. Kyptər raskulacivanejə mələndə kulak bətenləj betkən tip hananɯlar. Şular arqahɯnda bətə eşteŋ "yđ yđenən „jeŋellek menən genə eşləvenə ьşanɯv, avɯđ kytərep igen kilgəndə kətep jatɯvđar majđanqa kilde. Dəvləkən, Əsən həm Estərle rajundarɯ bɯnɯŋ jənle şahittarɯ.

Ejjyl, avqɯs ajđarɯnda igen əđerləv məmkinlektəren tulɯhɯnsa narɯqlamav, kulak xərəkəten unɯŋ agitatsejəhen vaqɯtɯnda hiđəp, tejeşle atpurđɯ birməv, jarlɯlar arahɯnda bigerəktə qatɯn—qɯđđar arahɯnda tulɯ əđerlek eşe alɯp barmav, jalpɯ eştə jomoşartɯv, prafsajuzdarđɯ kamsamuldɯ həm başqa jəməqət ojoşmalarɯnɯŋ vaqɯtɯnda kampanejəgə nisbəten yđ burɯstarɯn bildələp, udarsɯlɯq satsejalizem jarɯşɯ iqlan itep eşkə kereşməvđəre, jynhəđlek kyrhətkən eşselərgə, başqalarqa yrnək bulɯrlɯq qatɯ saralar kyrməv, kalxuz aqzalarɯ arahɯnda maxsus aŋlatɯv, teşəndərəv eş alɯp abɯrɯp, ularđa kəslə insejativa tɯvđɯrmav ularđɯ ojoştormav, igen spikylənttərə menən kərəşteŋ jomoşaqlɯqɯ planda avɯlqa, kalxuzqa huŋlap jetkerev kyp urɯndarđa igen əđerləv esən kərəkle tixnikə bazahɯn vaqɯtɯnda əđerləp jetəştərə almav —kampanejəneŋ jomoşaq barɯvɯna baş səbəptər bɯna oşolar.

Beđđeŋ esən nasar səvit appaŋattarɯ juq ə nasar səvit eşselərəgenə bar. yđđəre partejə linejəhə jaqlɯ bulɯp, rivəlytsejun luzɯŋgɯlar qɯsqɯrɯp, qəməldə partejə diriktifɯn atqara almavsɯ kereşşelər şulajđa kampanejə esən baştarɯ menən javap birergə tejeşlektəren onotmahɯndar-

Nɯq iqtibar bigerəktə kalxuzdarđa igen tapşɯrɯvđɯ dərəъ ojoştorovqa jynəltelergə tejeş. Xəbərđərgə qaraqanda kyp kalxuzdar igen tapşɯrɯvđa ajɯrɯm xuzalɯqtarqa qaraqanda artta qalalar. Urɯnɯ menən kalxuzda başlap huqqan igendejən başɯna 2—3 ər sintnir itep tultɯrɯv esən byleşəp alɯp, dəvlətkə tapşɯrɯv esən ikense kiđevđə genə huqarqa kereşkəndər. Bɯl kalxuzdarqa ingen kulak agitatsejəhenən başqa ber nəmələ tygel. Xəđergə kəndə kulak—kisəge ajɯrɯm xuzalɯqsɯ, begengə xosusi milek traditsejələrenən qotolmaqan kalxuzsɯlarđɯŋ xosusi milek instinkttarɯ menən ujnaj. Ul: „Başta yđendə tə'min itergə qalqanɯ dəvlətkə„ tigən luzɯŋga taşlaj. Kalxuzdarđa aŋlatɯv teşəndərəv esən juqarɯ baъqɯsqa kytərergə kalxuzsɯlarđɯŋ yđ igendəren tapşɯrɯvđa əlgə bulɯvɯn buldɯrɯrqa, ularđɯ qəmymən igen əđerləvđeŋ aktif ərməjəhe itep ojoştororqa kərək.

Ytkən jɯlqɯ igen əđerləv həm səsev kampanejəlarɯ təzribəhenə tajanɯp kiŋ qatlam krəъtejəndər arahɯnda satsejalizem jarɯşɯ ojoştorolorqa tejeş. Xəđergə vaqɯtta kyp urɯnda jəşəgən kazynnaj "satsejalizem jarɯştarɯ„ qɯrqa bətərelərgə tejeş. Beđgə ɯɯnlapta jalpɯnɯŋ jarɯşɯvɯn buldɯrɯrqa, ə administratɯvlɯq jarɯşɯ menən qatɯ kərəşergə kərək.

Beđ bigerəktə Arqajaş Kəndəşle, Ucalɯ Dɯvan, Mraq, Saqmaqɯş, Baqalɯ, Asqɯn, Dəvləkən, Fidɯr, Anderej, Bərə, Dyrt əjlə, Boraj, Stərle tamaq, Өfə, Şişmə, Əlşəj rajundarɯnɯŋ iqtibarđarɯn ɯɯqtɯrabɯđ. Sənki xəđərgə kəndə Başqortostanda dəvlətkə igen tapşɯrɯv planɯn 100 pr. qa ytəgən kalxuzdar bar.

Ə Blagavişşin rajunɯ sintəber planɯn 92 pr. qa ytəne. Heđđeŋ rajundarđɯŋ zadanejənejəne ytəj almavɯ—ul igen əđerləvđə kərəgensə ojoştora almavđan qɯna.

Igen əđerləvđeŋ bətə xalɯq xuzalɯqɯna 5 jɯllɯq plandɯŋ qəməlgə aşɯvɯnan bulqan tə, ъirə şikheđ. Partejə başqa frunttarđaqɯ kevek igen əđerləvđə lə jeŋep sɯqarqa həm şunɯŋ menən bətə xuzalɯq teđəv fruntɯn taqɯ ere aɯɯmđar menən alqa jebərergə tejeş.

Bətəgeđđə udarnɯj eşkə!

Igen əđerləvđe nisek ojoştororqa?

Urɯndarđan kilgən xəbərđər əlegə tiklem kyp rajundarđa igen əđerləv planɯ avɯlqa, kalxuzqa jetkerelməgənən həjləjđər. Şunɯŋ menən bergə ajɯrɯm rajundarđa, plandɯ avɯlqa jetkergəndə kantraktatsejə iъkə alɯnmaqan, şulaj itep iŋ đur xatalɯqtar jəbərelgən. Qajhɯ ber avɯlda səsev kantraktlaşqan, ə igen əđerləv zadanjahɯ kantraktatsejə sifɯrɯnan 2 tapqɯr juqarɯ, jəki 2 tapqɯr kəm birelgən. Əgər đə avɯl səseven kantraklaştɯrqan bulha, planɯŋ nigeđə itep, kantraktatsejə ɯɯjfɯrɯn alɯrqa kərək. Əgər đə avɯldɯŋ tik ber ələşə genə kantraktlaştɯrqan bulha, unɯ taqɯ iъərkə alɯp eş itergə kərək. Kantraktatsejə bujɯnsa kyrhətelgən nurmɯ məshyri. Ləkin qajhɯ ber krəъtejəndərđeŋ nurmɯhɯn tylgəndəŋ huŋɯnda la artɯq igene qalɯv məmkinlegə barɯn iъkə alɯrqa kərək. Nurmanan tɯş ixtɯjarɯj revəştə artɯq igendəren dəvlətkə tapşɯrɯv turahɯnda kiŋ aŋlatɯv eştərə ojotororqa kərək.

Avɯlda plandɯ əbəzətelstevalar furmahɯnda qabul itevđər, bigrəktə aŋlaşɯlmavsɯlɯqtar tɯvđɯrđɯ. Iŋ berense samaəbizətelstva, tik igendəren kantraktatlaştɯrmaqan krəъtejəndər arahɯnda ytkərelə. Igendəren kantraktatlaştɯrmaqan avɯl səvite plandɯ alɯp unɯ dəjəm jɯjɯlɯşta tikşerep qabul itə.

Dəjəm jɯjɯlɯştan elek jarlɯlar, qatɯn — qɯđđar jɯjɯlɯşɯn jɯjarqa, unda plandɯ tikşerep sɯqarqa, igen əđerləv tirəhenə jalpɯnɯn fikeren tuplarqa, əđerləvgə kərək.

Plandɯ dəjəm jɯjɯlɯş tarafɯnan qabul itkəs, jɯjɯlɯş 3 joki 5 keşe hajlap qaldɯra. Ular avɯl igen əđerləvgə jardam kəmisejəhe qatnaşa menən ber krəъtejəndər jortonoŋ kypme igen əđerləv buldɯra alɯvɯn bilə dolojđər. Əgər bɯl vaqɯtta plandɯ ajɯrɯm kulaktarqa razvyrska lar buɯrqa tejeş bar.

Ber tərlə lə ikmək—furaz balansɯ tedərgə kərəkmej. Krəъtejəndə pajukka ultɯrmaqan bulha, unɯn valaj daxutɯn tɯŋ iđəp ləməjbəđ. Hər ber krəъtejən jortɯ, xəkymətkə kəm tigəndə yđenen kantraktatsejəhe nurmɯhɯn tapşɯra alasaq. Əle bɯl krəъtejəndərđen bətə artɯq igenen dəvlətkə qulqatma j.

Sulaj buluqas, krəъtejəndərđen kalxuzdarđɯ pajukka ultɯrtalar, tigən hyđ—juq hyđ ul. Ləkin ular igen əđerləvđə dərəъ ytkərməv arqahɯnda kilep sɯqalar. Avɯl dəvlətkə kypme igen birə alɯrɯn bildələv urnɯna, urɯnɯ menən, igengə furaz balanstarɯ teđəv, hər ber ejgə tejərlek nurma ajɯrmahɯ ujlap sɯqɯrɯvđar menən şeqellənələr.

Hɯjlanɯp qalqan 3 jəki 5 keşelek igen əđerləvgə jarđam kəmisejəhe qatnɯşɯ menən eşləgən eşe dəjəm jɯjɯlɯşqa raъlarqa sɯqarɯla. Şunɯŋ menən avɯldɯŋ yđ əbəzətelstevahɯ rəsmiləşkən iъəplənə. Şulaj itep, hər avɯlda administratif juldar menən tygel, ə, jarlɯ, urta xəllelərđeŋ insiativalarɯn ojoştorov julɯnda kyp eştər eşləjhe bar.

Eş yđe əbəzətelstevalarđɯ nisek tultɯrɯvđɯ xəl itə. Jarđam kəmisejələrenen, avɯl səvittəreneŋ burɯstarɯ—uqa jarđam itev.

Samaəbəzətelstevalarđɯ rəsmiləşterev jeŋelləşhen esən đur avɯldarđɯ kvartaldarqa, gruppalarqa bylərgə, ular menən ul gruppaqa, jəki kvartalqa teşkən bətə eştərđe başqarɯrqa kerək. Plandɯ avɯlqa jetkergəndə həm samaəbəzətestvalar qabul itev vaqɯttarɯnda „Igen əđerləv planɯn tultɯrmaj torop ber genə lə qađaq igendə bađarqa sɯqarmaъqa", luzɯngɯhɯn taşlarqa, iŋ təvlə igendərđe tidlek menən tapşɯrɯv turahɯnda məs'ələne kankrit qujarqa kərək.

Avɯldɯŋ kapiratsejə ojoştorovsɯlarɯ, avɯl səvite ergəhendəge jarđam kəmisejələre samaəbəzətelstva qabul itelgənđeŋ huŋɯnda, urta xəllelər, jarlɯlarđɯŋ jɯjɯlɯştarɯ arqɯrɯ ajɯrɯm xuzalɯqtarđɯ əđləkheđ kydətergə, əbəzətelstevanɯŋ bojomqa atqarɯlɯvɯn tikşerergə tejeş.

Kalxuzsɯlarqa igen əđerləv planɯ maxsus jort kəmitətə tarafɯnan bireigən. Ul plandɯ kalxuzsɯlarđɯŋ dejəm jɯjɯlɯştarɯnda tikşerergə həm bətə artɯq igen tavarɯn dəvlətke tapşɯrɯvđɯ kyđətə torqan plan tədərgə tejeştər. Kalxuz aktifɯn ojoştororqa, kalxuzniktər arahɯnda đur eş alɯp barɯrqa, ə administratif jul menən zadanejə birep kenə tɯnɯslanmaъqa kərək.

Kulak turahɯndaqɯ məs'ələ đur əhmejət qađana. Ajɯrɯm rajundarđa, kulak xuzalɯqtarqa zadanejalar jetkerməv genə tygel, unɯ bətenləj juqaltqandar. Başqortostanda ytkən jɯlda ajɯrɯm naluk halɯnqan xuzalɯqtar 2,5% bulha, bɯjɯl nej barɯ 0,78% təşkil itə. Kulaktar qajđa bulqandar huŋ? Ular hər tərlə juldar menən jəşerendelər, iđən aъtɯna indelər; ə aъtan qɯna yđ eştəren, (espikyləntlektə, aqsa jɯjnav, igen haqlap qalɯvđɯ) davəm itələr.

Avɯl ularđɯ belə. Ləkin jarlɯlar arahɯnda eşteŋ nasar bulɯvɯ arqahɯnda ular jəşəjđər. Ularđɯ tabarqa həm tejeşle zəkundarđɯ qullanɯrqa kərək. Rajundarđɯŋ kypsəlegendə kulaktar esən nɯqlɯ zadanejalar birelgən; sruktar qujɯlqan, ləkin zadanjanɯ tultɯrɯv əъtenən kydətev nasar. Sruktarɯ ythələ ələ kulaktɯ igen birməgəne esən xəkəm itkən ber genə lə fakt juq.

Bɯnɯŋ menən qatɯ kərəşergə, zadanejəhɯn tultɯrmaqan kulaktarqa administratif jaqtan həm sut arqɯrɯ saralar kyrergə kərək.

Igen əđerləvđe dərəъ ojoştorov, igen əđerləvđə bulqan beđđeŋ əkren timpɯbɯđđɯ, qɯđɯv timp menən alɯştɯrɯrqa, administuatif saralar menən tygel bəlki kiŋ səvit jəməqətselegen ojoştorop plandɯ jetəđerək tultɯrqa məmkinlek tɯvđɯrɯr.

Sipnətef.

Jađɯvsɯ iptəştər!

„BAŞQORTOSTAN„

gəzitəheneŋ ədəbejət bitenə yđegeđđeŋ jađmalarqɯđđɯ jebəregeđ!

Başqortostanda timer jul tədeleşə.

Şamar—Zalatavьs timer julьnda ikense kalejə tədəv nisek bara.?

(Başqortostan timer jul tədeleşə idarahьnьꞑ 3 nsə ucastkь başlьqь inzinir Parfejьf menən həjləşev),

Şişmə—Cilebe ucastkahьndaqь betə tədeleş eştərə berense sirattaqь eştər hanala. Өfө ergəhendəge Dim stansahьnan başlap Cilebegə xətle bulqan betə ber jullь (kalejələ) pirigundar 1 nsə yktəberdən huꞑqa qalmaj ikə jullьqa əjlənergə tejeştər həm fakita əjlənəsəktər đə.

Sibərkyl—Şaxmatьva—Atjetor—Bişkil pirigunьnda eş atqarьlьp bettə tejergə jaraj inde. Bьnda upqьnlь urьndarđan tupьraqtь qađьp alьp alьştьrьv turahьnda bik đur eştər atqarьldь, timer—bitun menən qaplav eşe həm ballast halьv bətəp kilə. Jul halьndь inde. Bьl pirigun təvlə bildələngən sruktan 10 kən aldaraq ikesplatatsejoqa birələsək.

Vavilьf Grimumej—KlycMinjar — Bejanka—Sim pirigundarь tөrlө sruktarđa eşlənep bətəsəktər. Bьl urьndarđa eş tixnikə jaqьnan da, prajьzvudstьva jaqьnan da bik siten həm qatmarlь. 30 miter bejeklekkə jetkən qajalarđь qьrqьp alьrqa, bajtaq kyp kyperdər halьrqa (məƀələn 778 nse kilamitьrđa ydeneꞑ đurlьqь menən betə SSSR đa bik birək osoraqan taş arkalь kyper, Өƀөm jьlqahь arqьrь bik qatmarlь nigeđlə kyper, 756 nsь kilamiterđa ramlь timer—bitun kyper həm başqalar) tura kilde. 775 nse kilamiterđa tav jarь işelməhen tip, 10 miter bejeklektə, 135 miter ođonloqta bik đur trək stinə tedergə həm 777 nse kilamiterđa taşlь qajalarđan 120 meꞑ kup miter taş qьrqьp alьrqa tura kilde.

Xəđer bьl ucaskala eştər bik qьđьv timp menən həm tьrьşьp atqarьla, betə jerđələ tejerlek eđləkheđ smina menən eşləjđər.

Tixnik kestərə jeteşməv bik kiƀken hiđelə, şul ajqanlь xeđmətkərđərgə 10 səqətlek eş vaqьtь kertelde, sminaqa xeđmətkərđər jeteşməv ajqanlь tixnikə kyđətselərenen totaştan 3—4 smina kiđev (dizur) torovđarь bulqьlaj. Eşsə kesələ—bigerəktə balta oƀtalarь həm qara eşselər jeteşməj.

Eşselərđe tə'min itev eşe nasar qujьlqan. Sirapkup xəttə Narkamturk quşqan nurmalarđь la birməj. Jəməqət tujđьrьvьn bik sitenlek menən genə ojoştorop buldь. Şulaj bulhala eşte srugьnda bətərevđe əmət itəbeđ; tik 778 nse kilamiterđa jaꞑьqьna qorola başlaqan arkalь kyper genə srugьnda əlgerməv qurqьnьsь bar.

Cirnikьfka—Şaqşa pirigunь esən his ber qurqьnьs juq. Bьnda kyper esən mital furmьlar kiltərelep tiđđen jalqav (klypkь) başlana Pirigun şpal həm rilestər menən tə'min itelgən.

Dim menən Aq—Iđel pirigunьnda bajtaq sitenlektər bar. Bьnda nigeđ nьq bulmav (elek Dim təbə bulqan urьn) ajqanlь nasьjptar nьq tormavsan bula. Bьnda nasьjptarđь tədətep jul tədələsək.

Bьl ucastkanьꞑ bətəhendə ikesplatatsejoqa srugьnda tapşьrьv esən qajhь ber matirejaldarđьꞑ vaqьtьnda kilep jetməve qomasavlaj, xəđer 48 kilamiter esən naklatkьlar jeteşməj ele, şul ajqanlь xəđergə jul naklatkьlarhьđ qьna tədelə tora. Mital furmalar đa vaqьtьndakilep əlgerməj; Sim jьlqahь arqьrь tədələsək kyperđeꞑ firmalarь haman da kilep jetkən juq, nyjəberđən elek kilep əlgerməƀ tə axьrь.»

Dejem alqanda eş nisek bara.

Xəkymətteꞑ Başqortostan timer jul tədəv idarahьna 2 nse kalejə tədəv turahьnda birgən zadanejahь vaqьtьnda atqarьlmav qurqьnьsь bar. Havalar bođolov ajqanlь jer eştərə tuqranь. Əgər bьndaj hava davam ithə—əderləngən pirigundarqa şpal—riles tədəv đə atqarьla almaƀ. Bьl eşte davam ittərergə berđən ber jul—jul tədəvse eşselərgə maxsus brizint kejemdər berev. Şulaj itəlməgəndə juldь vaqьtьnda asьp, Kiailđən Cilebegə xətle huđьlqan prupkьnь asьp, buşatьp bulmaƀ.

Əlegə xətle bьl julda jer eştərə—80 pr. kyper həm trubalar esən taş eştərə—39 pr. atqarьlqan.

Eşsə kesə, bigerəktə balta oƀtalarь həm taşsьlar jeteşməv kəndən kəngə nьqьraq hiđelə. Timer—bitun eştərə barь 65pr. atqarьlqan. Timer kyper firmalarь həm riles jalqavđarь vaqьtьnda kilep jetməv səbəple juldьꞑ vaqьtьnda ikesplatatsejaqa birelə almavь məmkin.

Aldaqь 1930—31 nse jьlda alda bik đur burьslar tora. Məƀələn karjerđarđan 500 meꞑ kup miter ballast taşьrqa kərək; jaꞑь karjerđar eđləp tabьp eşlərgə kərək. Bьna bьlar bətəhelə eđək tьvđьralar.

TRUXIN.

Dyrt kilamitьrđa tuqtalьp qalmahьn

Bajmaq—julalьtimer julьn eşləp bətəv kyp uꞑьştar birəsək.

Başqortostan tav tristьnьꞑ kəndəlek eşenə qamasavlьqtar kilterevsə səbəptər begəngə kəndə ikəv hanalha, şularđьꞑ berehe,—ulda bulha transpьrt. Ul transpьrttьꞑ qəniqətlənerlek bulmavь arqahьnda, eştər kypkenə eđəkləktərgə osoraj kilde. Şulaj bulьvqa qaramaƀtan Baş—tav tristьꞑ bьl julda ydenendə, məmkinlek bar vaqьtta qudqala almaqanlьqьnda əjtep kitərgə kərək. Bьnan ber nisə aj elek, Bajmaqtan julalь arahьnda timer jul udqarьlqan. Şul jul julalьqa 4 kilamitьr jetməƀ tuqtalьp qalqan. Ə, unьꞑ oşo tiklem ađ handaqьna tuqtalьp qalьvь, bik kyp qьjьnlьqtarqa osorata.

Bьna oşondaj məhim ber eşteꞑ jartь julda tuqtalьp qalьvьna, partejəneꞑ Bajmaq rajun kəmitətə Baştavtristьꞑ transpьrt bylegenə his ber nərhəgə qaramaƀtan Bajmaq menən julalь rudnigen totaştьra torqan timer julьn 15 nse sintəberđəndə huꞑlatmaj bətərergə tigən qarar sьqardь. Xuzin.

Xəbərse DƏFTƏRE

Zat bojorakratlana.

Bajmaq zavьtь at—aftabuz julь taratьv bylegendə mədir bulьp eşləgən Əptərəşitef Abdulla bojorakrat bulьv jaqьnan Bajmaqta berenselektə ala tejergə kərək.

Bьl bəndə sьjnьfi sьqьşь jaqьnan da tađa bulmajьnsa partejəgə tađartьv mələndə ber aftarititlə iptəşeneꞑ jaqlavь arqahьnda qьna partjelə torop qalqajьn.

Unьꞑ „eşmokərlek tөrө“ tybəndegelərđən qibarat:

1—Aptərəşitef jomoş menən kilevselərgə bojorakrattarsa qьlanьp:—begən kilep jərəmə geđ vaqьt juq, tip məhim eş menən kilevselərđe kirə qajtara.

2—Yđe kammunis başь menən milli şavinizemgə birelep—oj başqort—başqort inde ul, tip kenə jebərə.

3—Eşselərđe ajqa 75 hum birəm tip aldap eşlətə. Aj adaqьnan ularqa 62 humdan xisap birə.

4—Qьđьv eş vaqьtьnda vaq—tejək səbəptər tapqan bulьp kyp kenə şulfirđarđь eştən sьqarьp, aftabustarđь buş ultьrta.

5—12 nse avqьsta Urьskej qalahьna aftabus menən kitep, bьnda 3 kən jeregen bulha la berər humlьq barlьqь 10 ruşkanan başqa ber nəmə lə alьp qajtmanь.

Ə, xəđer maşinanьꞑ kenə 80 hum tora.

Xəđer pramfinplan esən kərəş barqanda tədeləşkə ajaq salьp jərevsə bьndaj mədir beđgə kerəkməj Unь bьnan qьvьrqa kərək.

EŞSE.

Bojoakrat lisnik.

Qataj jorto Tyzigazь tejgən zavьtta lisnik bulьp eşləgən Pavil Stifanьftьꞑ xalq menən meqəmələhe bik nasar.

Utьnlьq aqas horaj kilgən kerəƀtejəndərđe əƀtəl huqьp qarşь ala. Xatta kyp vaqьtta kilevselərđe qьvalap sьqara.

MƏƀƏLƏN: Kazarmişkuftь jomoş menən kilgən mələndə heđđeꞑ kevektərđən tujьp bettem inde, tip unь bylmənən qьvьp sьqara.

Bьl lisnikteꞑ art habaqьn uqьtьrqa kərək. TƏRKƏM.

Kalxuzdarđь səxnəgə baƀtьrabьđ.

„Uskalь“ kalxuzь yđ burьsьn ytəj.

„Uskalь“ kalxuzь ьlqьj suaş xalьqtarьnan ojoşqan kalxuzsь xuzalьqtь berləştərə. Ul Jərməkəj jortondaqь ajьrьm xuzalьqtarqa đur əlgə kyrhətə aldь.

Eş kestərenen, eş attarь həm maşinalarđьꞑ jeteşməvenə qaramaƀtan jađqь səsevgə 90 giktar səsehe urьnqa 127 ga. itep səstə.

Bьjьl keđ səsevđə lə ul ydeneꞑ bajavaj eşləgənlegen kyrhətə aldь.

Plan bujьnsa „Uskalь“ kalxuzь 48 giktar arьş səsərgə tejeş ine. 60 giktar itep səstə.

Eş vaqьtьnda ular kəndər, səqəttərđə hanamajьnsa jarьşьp eşləjđər. Şunьꞑ arqahьnda ular URAZAJĐA JЬJЬP ALЬV EŞTƏREN SRUGЬNAN ALDA BƏTƏRƏ ALDЬLAR.

Berense urazajđan qьđьl abuzdar.

Igen əđerləv planь kalxuzsьlarqa vaqьtьnda jətkerelgən. Ular satsejalizem tədəv dəverendə, xəkymətte igen menən tə'min itevđeꞑ əhəmejəten aꞑlaqandar.

Şunьꞑ esən də kalxuz berense urazajđь alьv menən qьđьl abuzdar ojoştorop dəvlətkə 500 bot igen tapşьrđь. Ydenə birgən horavqa javap qajtarqanda kalxuz aqzahь bьlaj tej;

„Beđ təvlə 36 xuzalьqqa meꞑ jarьm bot igen tapşьrьrqa bulqajььq, xəđer beđ unь arttьrьp tapşьrasaqbьđ,“ tej.

Uꞑьş jaqşь, kelәttər əđer.

Bьjьl, bigerək tə kalxuz baƀьvđarьnda urazaj təşəmə jaqşь buldь.

1,30 giktar bojđaj huqьp qaraqanda 138 bot uꞑьş aldьq. Bьl nəmə,beđđeꞑ alqa, kelәttər əđerləv məs'ələhen kiltərep quđь.

Şunьꞑ esən də kalxuz 300 humqa təşerep taqь la ber đu kelət eşlətte. Xəđergə kəndə aşlьqtarđьꞑ urьnьđ asьq havala jatьp qalьv qurqьnьsь juq.

Kalxuz maşinalaşa.

Kalxuzdьꞑ təv ojoşqan vaqьttarьnda maşinalarь berđə juq ine. Ə, xəđergə kəndə, bələkəj genə kalxuz bulьvьna qaramaƀtan 3 urqьs, 2 malatilka həm besən sapqьs, besən jьjьqьs maşinalarь bar. Tik, urqьs maşinahьnьꞑ berəvhe rimunt horaj ine. Pravlinejə bьl turala halqьnlьq kyrhəttə, kalxuz baƀьvdarьnda ikə genə urqьs maşinalarь eşlənelər.

Vit. punkt alьƀ.

Par jerə hərgən vaqьttarđa, kalxuz attarь arahьnda jaman şeş avьrьvь taraldь. Kalxuzdьꞑ barь 32 genə eş atь bar. Kup attar avьrьv səbəple eşkə jaramanьlar.

Jərməkəj jorto ergəhendə vitirnar punkьtь bulmaqanlьqtan, Bələbəj, jəki Prьjutqa barьrqa tura kilde.

Bьl xəl qьđьv eş mələndə eşkə qomasavlьq kiltərđe.

Ajьrьm xuzalьqtar kalxuzqa aqьlalar.

„Uskalь“ kalxuzsьlarьnьn udarniktarsa eşləj alьvđarь, xeđmət dissiplinahьnьn dəreƀ ojoştorolovь, ajьrьm xuzalьqtarqa bik đur tə'ƀir itə.

Şuqa kyrə lə ular đa kalxuzqa inep udarniktarsa eştərgə tiəktərən beldereler.

Əle qьđьv igen jьjьv eştərə barqanda, 3 xuzalьq betə səsev jerđərən mal həm avьl xuzalьq qoramaldarьn dejemləştərep kalxuzqa aqza bulьp jađьldьlar.

Taqь la 8 ajьrьm xuzalьq qariza birgəndər.

Kalxuzsьlarđьꞑ kyꞑeldərə kytərenkə. Beđ yƀəbeđ!

Beđ maşinalaşabьđ!

Beđ satsejalizem tədəjbeđ! tejđər. Ə.

Başqortostanda iKense Gigant.

Mələvez safxuzьnьꞑ təvge kendəre.

Məskəv orloq tristə tarafьnan 30 nsь jьldьꞑ mart ajьnda Stərlə kantunь (xəđergə Mələvez rajunь) nda orloq safxuzь ojoştorola başlanь.

Bьl safxuz đurlьq həm kapital halьnьn jaqьnan Başqortostan dəvmələndə ikense urьn tota. 160 meꞑ giktar jere bar. Tupraqь bojđaj aşlьqьn səsergə jaraqlь. Ojoştorov eştərə hun başlanqanlьqtan bьjьl bojđaj səselməgən.

Tartьv kestərə.

Safxuzdar bətəhe 64 traktьr, 11 aftamabil bar. Aftamabilderđeꞑ ikəvehe jeꞑəl aftamabil qalqan tuqьđь jək taşьvsьlar.

Attar 40 baş bulьp hьv taşьv kevek eştərgə fajdalanьlalar.

Məskəv orloq tristə idarahьnan vəkil kilep safxuzdьꞑ eştərenə tikşerev jahanь. Tikşerev heđəmtəhe eştərđeꞑ əmətlə barьvьn kyrhəttə. Tik tartьv kestərenen jeteşməgənlegen iđkə alьp, tikşerevsə „Gəbəj“ iptəş Məskəvđən taqьla 22 traktьr jebərəsəgen əjtte.

Safxuzdьꞑ pramfin planь tybəndəgelərđən tora.

Jer hərev zadanejəhe 28 meꞑ giktar keđgə səsev 2 meꞑ. diskavajt itev (keƀ kisterev) 13 meꞑ,

Kyltiviravajt itev (maxsus jer tьrmalarь menən keƀ aqtarьv) 10 meꞑ,

Besən 3500 giktar sabьlьp, safxuzdaqь 40 baş at həm 120 baş hьjьrqa artьqь menən jetəsək.

Jorttar halьv həm başqa tədəv eştərə.

Tədəv (strajьtьlnьj) eştə bətəhe 500 eşsə eşləj. Plan bujьnsa bьjьlqь tədəv mələndə 600 meꞑ humlьq torlaq həm başqa kərəkle-jorttar (ilivatьr həm başqalar) tədələ. Berense sintəbergə tədəv planь 75 pr. qa ytəlgən. 156 kilamitьr aftamabil juldarь tədəlgən.

30 meꞑ humlьq 33 kyper halьnqan.

Safxuz uçaskalarьna 144 kilamitьr tilifun sьbьqtarь tartьlqan.

Safxuz igenen həm tədəv eştərendəge jьlьq planđь tulьhь menən ytəj.

Tədəv eştərə kiləhe jьlqa 4 tapqьr artasaq.

Eş planьn əjrənev həm tultьrьv julьnda kyrelgən saralar.

Safxuz diriksejəhe ergəhendə eşləp sьqarьv keꞑəşməhe ytkərelgəndən hun, ajьrьm ucaskalarđa eşselər jьjьlьşьnda plan diqqətləp tikşerelə. Bьnьꞑ menən genə qalmajьnsa, brigadalarđa plan turahьnda oꞑgəmələr ytkərelə. Safxuzdaqь 250 igen eşsehenən berəvehe genə lə plandan xəbərheđ qalmaj.

Ucaskalar şulaj uq ajьrьm brigadalar, xatta ajьrьm eşselər arahьnda satsejalizem jarьştarь ojoştorolqan.

Jarьşta berenselektə alqan ucaskalar radiu totqostar, muzika qoraldarь kevek nəmələr menən byləklənəsəktər.

Ajьrьm eşselərđən uđar eşləp, berenselektə alьvsьlar, tybəndəge rəzrettən juqarь rəzrətkə kyserelələr, uqьv jorttarьna xəl jьjьv həm kuruttarqa jebərelələr.

Oşo juldar menən jarьş eştərə dərəƀ ojoştorolqanlьqtan safxuzdьꞑ eş planь yđ vaqьtьnda ytələ, jaqşь heđəmtələr birə.

Safxuzdьꞑ yđ esendə jarьş eştərə jaqşь qujьlqan, bulhala, safxuz yđe başqa ber safxuz menən jarьş dugьvьrь təđəmegən. Qarqalь orloq safxuzь jarьşqa saqьrьlqan bulha la, Qarqalь safxuzь tarafьnan dugьvьr qabul itelməgən.

Safxuzdьꞑ yđ eşselərə arahьnan aꞑ—belem eştərə.

Safxuzda başqa ojoştorov eştərə menən ber yk vaqьtta uqьv əjə, kitapxana, qьđьl məjeştər ojoştorola. Safxuzdьꞑ 2 meꞑ kitaplь kitapxanahь bar, ucaskalar ergəhendə qьđьl məjeştər tədəlgən— Qьđьl məjeştər ergəhendə stinə gəzittərə tuqьravhьđ sьqa baralar, aqьmdaqь səjəsəttə əjrənev həm traktьrsьlarđьꞑ kvalifikatsejalarьn kytərev tyꞑərəktərə ojoştorolqan. Tyꞑərəktərgə safxuz eşsən jeştərə aktif qatnaşalar.

Safxuzdeꞑ yđək kitapxanalar ergəhendə sьqa torqan stinə gəzitəhe, 5—6dana sьqarьlьp, 4 ucaskalaqь qьđьl məjeştərgə taratьlalar

Gəzitə—zurnaldardь kypkenə aldьrhalar đa puştьnьꞑ nasar jərəvenən gəzit—zurnaldar yđ vaqьtьnda kilməj, xatta juqalalar đa.

Balalar esən jəslə ojoştorolqan. Ucaskalarđaqь qьđьl məjeştərđən radiu totqostar bar. Eşselər jal kəndərendə javьmlь kəndərđə bulqanda radio tьꞑlap jal itələr.

Kadьr əđerləv eştərə.

Safxuzdьꞑ kiləsəgə mixanika tormoşo bulqanlьqtan, mixanik—maşinistar kadrь əđerləvgə berense iqtibar jyneltelməgən ələ, begəngə kəndələ safxuzda eşsə kadrь jeteşməj. Tatar—başqorttarqa kilgəndə barmaq menən hanarlьq qьna. 46 traktьrđa eşləvsə traktьrsьlar bətəhelə tejerlek traktьrqa berense tapqьr ultьrqan eşselər bulqanlьqtan, traktьrđar valьv kevek xəldə jьş osoraj.

Bьna oşondaj xəldə iƀkə alьp traktьrsьlarđьꞑ hanьn arttьrьv, kvalifikatsejalarьn kytərevgə həmmə iqtibar birelə. Berense nyjəberđə 500 keşegə 6 ajlьq traktьrsьlar kursь asьla. Xəđergə traktьrsьlar ytkəu ajađa 3 ajlьq kurьs bətərgəjnələr. Oşo traktьrsьlarđan eştə iqtibarlь uꞑqan jegettərđən 20 keşe 6 ajlьq mixaniktar kurьsьna jebərələlər. Ul kurьstan safxuzqa inestruktьr—mixaniktar qajtasaq.

Şulaj uq iqtibarlь traktьrsьlar ikə ajqa aftamabilqa berketeləp, əjrətelələr. Unan hun safxuz ergəhendə qьş aƀьlasaq 4—5 ajlьq əđerlek kurьsьnda əđerlənep, şufirđar kurьsьna jebərelələr. Kurьstь bətergəs yđ aldarьna aftamabil menən eş itərlek şufirđar jeteşep sьqa. Mələvez safxuzьnan 15 eşsene şufirđar kurьsьna əđerlərgə razvirьska bar.

Məskəv orloq tristə idarahь tarafьnan jaꞑь ojoştorolasaq safxuzdarqa eşselər əđerləvgə birelgən zadanja tulьhь menən ytəlgən.

Safxuzdaqь ucaska medirđərenən (agranumdarđan) eştə đurьraq praktikalь bulqan iptəştə prajьzvudstva byləgendə diriktьr urьn baƀarь həm baş buxgaltir əđerləngən. Bьl iptəştər ikense jaꞑь ojoştorolasaq safxuzqa jebərelasəktər.

Safxuzdьꞑ yđ əjlenəhenə dejem tə'ƀire.

Safxuzdьꞑ urьnlaşqan urьnь, bьqa tiklem mədenejət jaqьnan iꞑ artta qalqan ber urьnda.

Safxuzdaqь traktьr, aftamabildər beđđeꞑ il jalandarьnda jaꞑь ber xəl bulha Mələvez safxuzь urьnlaşqan jalanda ut maşinalarь jer şarь jaratьlqandan birlə berense tapqьr ykələr. Safxuz 5 kalxuzdь şifqa alqan. Bьl kalxuzdarqa jađqь səsev eşendə Məskəv orloq tristə tarafьnan birelgən zadanejə bujьnsa 600 giktar jer hərelərgə tejeşle bulhala, eş heđəmtəhendə safxuz bətəhe 1400 ga jer hərgən. Bьnьꞑ esən kalxuzdar, safxuzqa jaqьv matirejalь taşьp birgəndər.

Kalxuzdarđьꞑ a. x. maşinalarьn rimuntlav, igen eşendə maşinalar birep torov kevek kalxuzdar esən məhim jarđamdar eđləkheđ kyrhətelep toralar. Bьl jarđamdar menən genə tuqьralьp qalmajьnsa məqnəvi jarđamdar đa kup kyrhətelələr.

Safxuzdarqa barьp kampanejalarqa qarata kisələr ytkərev, spiktakel qujьv, kinu kyrhətev kevek eştər ytkərelə barhalar, qьşqь məldə bьl eştər taqьla əhəmejətlərək teƀ alasaqtar.

Mələvez safxuzь əjlənhendəge kalxuzdar kreƀtejən xuzalьqtarьnьꞑ 85% tьn təşkil itələr. Həm bьl huꞑqь kəndələ kalxuzdarqa aqьlьş kesəjđə.

Əltəf Velejef.

Rajun s'jьzьn qotlap 163 sintnir.

Qьrmьƀqalь rajunьndaqь „Markь“ kalxuzь 1 nse qьrmьƀqalь rajun s'jьzьn qotlap qьđьl abuzdar menən dəvlətkə 163, 80 sintnir jaqşь surt holo tapşьrđьlar. ӨXMƏTEF. Z.

„ÇIDEQƏN“ OJOŞMAHЬ TURAHЬNDA.

BAPP SIKRITAREJATЬ QARARЬ.

Pralitarejat, kammunist partejəhe jetəkselegendə biş jьllьqtь dyrt jьlda bojomqa aşьrqan, səvit jəməqətselegeneꞑ bətə diqqəten satsejalizem tədeleşen kiꞑəjtevgə, bьl julda osoraqan sitenlektərđe jeꞑevgə jynəltelgən, xuzalьqtь satsejalizem nigđendə kyserevđə bulqan uꞑьştar satsejalizem tədeleşenə qarşьlьq kyrhətev esən huꞑqь kestoren qullanqan kapitalis iliminttarđь, juqalasaq sьjnьftarđь tamьrьnan jolqop taşlavđь alьp barqan kəndərđə jađьvsьlar arahьnda „Çidegən“ tigən gruppanьꞑ bulьvьn—şul qarşьlьqtьꞑ ber kyreneşe sьjnfi doşmandьꞑ agiuturahь tip qaramav məmkin tygel. Beđgə sьjnfi sit bulqan tə'ƀirgə nigeđləngən bьndaj gruppalarđьꞑ bulьvь barь jađьvsьlar ojoşmahьnda həm unьꞑ jetəkselegendə jetərlek sьjnfi hiđgerlek, sьjnfi kyđ asьqlьq bulmaqan əxvəldə genə məmkin eş.

„Çidegən“ deꞑ pragramь—jađьvsьlьq fruntьnda zьjan kilterev pragramь bulьp, yđeneꞑ jeđe bik tərən asьp birelevdə talap itə. Bьl siqandь totoş tərtiple rəveştə asьp, unьꞑ səjesi məqnəhen kyrhətev julь menən pralitarejat jađьvsьlarь kadьrđarьn BAPP tirəhenə berləştərergə kərək.

Başqorto tan pralitar jađьvsьlar beregeneꞑ (BAPP) tьꞑ sikritarejatь „Çidegən“deꞑ bulьvьn sьjnfi doşmandьn sьqьşь tip qarap, bьndaj ojoşmalarqa qarşь mərxəməthəđ tə'ƀir saralarь kyrevđe talap itə.

BAPP sikritarejatь bьl məs'ələne jenteklep tikşerə başlanь, BAPP tьꞑ „Çidegən“ gə qatnaşqan aqzalarь turahьnda sьqarьlqan qarar ajrьm iqlan itələr. BAPP sikritarejatь Başqortostan pralitar həm sьn səvit jađьvsьlarьn partejə həm unьꞑ ədəbejat ətrətə bulqan BAPP tirəhenə taqь la nьqьraq tuplanьp, yđđəren biş jьllьqtь dyrt jьlda praktik bojomqa atqarьv julьnda, satsejalizem tədeleşə julьnda osoraqan sitenlektərđe jeꞑeve, beđgə qomasavlaqan kuntьr—rivəlytsejənir zьjanlavsь gruppa həm tərkəmselərđe betenləj beterev həm nəfis ədəbejət təbəgendə qətqi huqьştar esən VKP (b) Yđək Kəmitətəneꞑ həm BAPP tьꞑ xitapnamahьn bojomqa atqarьv esən mablizavajt itevgə saqьra.

„BAPP“ SIKRITAREJATЬ.

Өfө qala səviteneꞑ

Məzbyri qararь

1930 j., 14 sintəber.

Aqas aqьđьv eşselərən Өfөlə fatirđarqa urьnlaştьrьv turahьnda.

Arxangil rajjunьnan Juzurallistьꞑ priston eştərenə kiləsək 2000 gə tiklem eşsenə torlaq fatirđar menən tə,min itev esən Өfө qala səviteneꞑ prizidejumь qarar birə:

1. Өfө qalahьna vaqьtsa priston eştərenə (1½ ajqa tiklem srukqa) kilgən eşselərđe Pugacuf biƀtəhe (zalatuxa), kapiratif biƀtəhe, Nikuleskej pasylьk, Jaꞑь vьjselkala həm Ojəfuri uramьnan Nizgarutqa tiklem bulqan (unьla araqa inderep) urьmdarđa bulqan xosusi jorttarđa həm pastajalьj dvurđarđa urьnlaştьrьrqa.

2. Eşselərđe urьnlaştьrьv həm sьqьvь məmkin bulqan betə davđarđь xəl itev Juzurallistьꞑ splaf idarahь tarafьnan tədəlgən maxsus trujkьqa—Qala səvite prizidejumьnьꞑ ber aqzahьnьꞑ motlaqa qatьşlьqь menən—tapşьrьla.

3. Hər ber fatirđa berđən kyp tygel, ə pastajalnьj dvurđarđa—ularđьꞑ đurlьqьna qarap, keşe urьnlaştьrьlьrqa tejeşle.

4. Bьlar jəşəgən esən jort xuzahьna ber kəngə hər eşsə başьna 20 tin, ə unan qajnar hьv alьp fajđalanqanda—30 tin xaq tyləv bildələnə.

5. Fatir xaqь hər jartь aj hajьn 1 nsə həm 2 nse gruppa pristendər kanturđarь tarafьnan tylənəsək (Pugacuf slabadahьnda həm Nizgarutta vavilьf kypere ergəhendə).

6. Bьlarđь urьnlaştьrьv esən kuxnə bylmələrə, ytələ bylmələr həm jьlьtьla torqan başqa binalarđan fajlanьla ala.

Əgərđə fatirđa torovsь bik kyp bulha, jəki ajrьm simjə şarttarь jəki fatirđa sirlelər bulqanda—bьlarqa eşselərđe urьnlaştьrmaƀqa.

7. Splaf iđarahь xuzalarqa zьjan kilməhen esən eşselərđeꞑ fatirđan fajdalanьv qaqidələren bildələrgə həm ularđьꞑ qullanьlьvđarьn kyđətergə tejeşle.

8. Eşselərđe torlaq binalarqa splaf idarahь ergəhendəge trujkanьꞑ urđirđarь jəki taꞑьqlьqtarь bujьnsa urьnlaştьrьrqa. Bьlarđa şul urdir jəki taꞑьqlьqtarđьꞑ kypmə srukqa tiklem bulьvь (eşselərđeꞑ jəşəv srugь) kyrhətelergə tejeşle.

9. Bьl qararđьꞑ kəs srugь 1930 nsь jьldьꞑ 1 nse nyjəberenə xətle.

10. Jort xuzalarь jəki arindatьrđar bьl qararđь bojomqa aşьrmaqan esən idara tərtibendə javapqa tartьlьp, yđđərenə 50 humqa tiklem ştraf halьnasaq jəki 2 ađnaqa xətle məzbyri xeđmətkə ьlьqtьrьlasaqtar.

RƏIS IVANUF.

Sikrətər: DUBININ.

Ridaktьr urьnbaƀarь: F.OJƏJSIN

Iqlan.

Qala finatdilь iqlan itə: Pritperejətejələrđe həm şəxsi kəsep (prumьjsul) menən şeqəlderđe terkəv—ikə nesxələ tədəlgən terkəv beldermələrə kupejələrə bujьnsa atqarьla. Bьlarđьꞑ berhe naluk tyləvsegə birelə, ikensehe Cəsbankь tarafьnan naluk inespikterđərenə jebərelə. Abarutqa qarap % %bujьnsa naluk halьnьrqa tejeşlə pritperejətejələr esən alьna torqan zajavlinejələr təvlə naluk inespiktьrьna (Garkamxuz binahь, 26 nsь bylmə) tejeşle avans tyləv summahьn bildələv esən tapşьrьlalar.

Terkəv zajavlinejələrə alьv esən oşo sruktar bildələnə.

Ojəməldə bulqan pritperejətejələr həm şəxsi prumьsьldar esən bьjьlqь 25 nsə sintəberđən huꞑqa qulmajьnsa.

Jaꞑь başlanьvsьlar esən—eş başlavqa xətle.

Finatdil mədirə KISILYF.

ӨKINO—TIATЬRĐAFЬNDA BƏGƏN:Ө

„URAL“ KINAHЬNDA Sejansьstar 7, 8 jarьm 10 s. saşlanalar.	SALAMBA Tarixi bajavik 7 bylektə. [] 16 jəşkə tiklem balalar inderelməjđər.
IDEL KINAHЬNDA Sejansьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. saşlanala	Rəzən qatьndarь Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejansьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. saşlanala	JER Xuduzstьvalь filem. Kassa 5 jarьm səqəttə asьla.
„5-Maj“ Sejans [illegible] 9 đa saşlana.	SALAMANDRA 7 bylektə drama)§(Kassa kiskə 5 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натисм» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Bətə donja pralitarđarь, berləşegeđ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. «БАШКИРДОСТАН»

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar . . . 4—81; Dejom . . . 3—83; Massavaj bylek . . . 3—72; Kiske ridaksejə . . . 1—15

Jəmoq menən kilevselər hər ken irtənge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЫLЫV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . 45 tin; 3 ajqa . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . 2 hum 50 tin; 1 jьlqa . . . 4 hum 80 tin

№215 Jəkşənmbe 21 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK ƏƏZIT V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQA

Bəlşəvik timpta rьna ireşergə.

15 nse avqьstan başlap (əgər đə avqьstьŋ bьl turala ajьrьm torqan 6 nsь biş kənləgen ihkə almahaq) begengə kəngə xətle igen əđerləv timptarь bik tyбən ber dərəzələ—yđgərməj tora.

Sintəberđən esənsə biş kənlege turahьndaqь berensə xəbərđər (Ukrajna Tənjaq Kafkaz, Tybən Vulgь, Qaratupraqlь urta ølkə) igen esən kereş timpьn kesəjtev turahьnda kydgə bereleriek quđqalьş həm uŋьştar juqlьq turahьnda signal birə.

Apparatunistar lagirьnda bulqan qajhь ber keşelər igen əđerləv timpьnьŋ tybən bulьvьn—jənəhe, igen əđerləv planьn bik đur barьlьvьnьŋ hedəmtəhe tejep aŋlatьrqa matasalar. Ləkin əđer bьjьlqь uŋьştьŋ hedəmtələre rivəlytsejə osorondaqь bətə vuьştarđan qьna tygel, xətta rivalytsejənən elek bulqan iŋ jaqşь uŋьştarđanda juqarьraq bulqanlьq nьq raħlanqan sьjfьrđar menən iħbat itelep şunьŋ menən bergə kəlliktifləşev ajqanlь igendeŋ varlьlьqь bik yħte. Bьna şundaj əxvəldə igen əđerləv planь safxuz kalxuz həm jarьdkerəħtejən xuzalьqtarь birə torqan tavar igen massahьna qaraqanda kəmetep tədəlgən bulьp qala.

Xəđer bьjьlqь uŋьştьŋ ylsəve qatqi belengəndən huŋ 30—31 nse jьl esen bulqan dəvlət igen əđerləv planь rejal atqarьlьrьq qьna tygel, aşьrьp atqarьlьrьq bulqanlьqta his ber şik juq.

Igen esən kereş timptarьnьŋ taqьla kiŋəjevenə qomasavlavьь səbəptər abjektif şarttarđa tygel, bəlki qajđa љr başqa ьrьnda.

Partejə Yđək kəmitətenen ojoştorov saralarь həm jalpьnь mablizavajt itev turahьndaqь diriktiftərə jerle partejə həm səvit ojoşmalarь tarafьnan da, igen əđerləvsə ojoşmalar tarafьnda bətə totoş tərtiple rəveştə atqarьlmanьlar. Partejə ojoşmalarьyđđərenəŋ jetəkselek eştərendə igenəđerləv kampanejahьn xalq xuzalьqьnьŋ bişjьllьq planьn atqarьv timtarь menən. jarlь—urta xəlle kerəħtə xuzalьqtarьn kalliktifleştereveđə taqьla kiŋəjtev səjəsətə menən totoş kəlliktifleşterev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan beterev luzьnqьhь menən tejeşle dərəzələ berləştərə almanьlar.

Ojoşmalarьđ tarafьnan igen əđerləv kampanejahьnda eşləngən bьl xata oşo rəveştə kyrelde:

1) Avьldьŋ kulak—xəlle juqarь qatlamьnan igendə alьv turahьndaqь diriktif siktən tьş josoşaq ytkərelev. Jerle ojoşmalarđьŋ his berəve igen tapşьrьv turahьnda nьq zadanejə alqan xuzalьqtarđьŋ hanь hər jьl xuzalьqtarđьn alqan zadanejalarьn atqarьvđarь turahьnda asьmь—kyрmə anьq məqlymət belməj.

Jerle ojoşmalar igen esən kereş—igen əđerləv planьn qaqşatьvqa ьmtьlqan kulakqa qarşь kereş bulqanlьqtь jetərlek yđləştərə almaqandar.

2) Beđđeŋ ojoşmalarьbьđđьŋ taqьla ber xtahь "partejənəŋ„ yđ səsevđəren kantraklaşqan həm kantraklaşmaqan jaŋqьđ xuzalьqtar turahьnda—ularđьŋ igen tapşьrьv nurmalarь şul rajundaqь kalxuzsьlarđьŋ tapşьrьv nurmahьnantybənbulmahьn esen tьrьşьrqa kərək„ tejgən diriktifьn bojomqa aşьrmavđa.

Igen əđerləv planьn atqarьvđa jaŋqьđ xuzalьqtar tarmaqьna tejeşle narьqtь qujmav həm bik kyp vaqiqalarđa jaŋqьđ xuzalьqtar tarmaqьna kalxuzsьlarqa qaraqanda ap—asьq kəmetelgən nurmalar bildələv—jaŋqьđ xuzalьqtar tarmaqьnda igen əđerləv eşeneŋ tiđ timptar alьvьna qomasavlanьlar.

3. Kalxuz tarmaqь ojoştorov—xuzalьq eşe jaqьnan igen əđerləv kampanejahьnьŋ kankrit burьstar tirəhendə his jetərlek tygel dətəzələ mablizavaj itelde. Kalxuzdarđa xeđmət dissiplinahь, eşləp sьqarьvđь kytərev julьnda həm kalxuzsьlarđьŋ qajhь ber əleşenə kulak iliminttərđeŋ tə'ħiren kyrhətkən xəldərgə (jyri aş-

lьqtь huqmaj torov, uŋьş bylęşkəndə, nurmalar bildələgəndə, kalxuzdarđa maxsus ađьq riziraftərə tədəlgəndə həm başqa vaqiqalarđa rvaclьq ruxtarь) qarşь kereş—bik kyp rajundarđa jə bətənləj alьp barьlmanь, jə jetərlek inirgejə menən alьp barьlmanь.

Iŋ aŋlь həm aldьŋqь kalxuzsьlar tarafьnan kytərelgən: „kalxuzsьlarđьŋ his ber bot aşlьqь xosusi bađarqa—spikyləntsejə esən sьqmahьn" tigən luzьŋqьlarь kalxuz sistime həm jerle ojoşmalar tarafьnan—kalxuzdarđь igen əđerləv timptarьn tiđlətev tirəhendə memkin xətle kiŋ mablizavat itev esən elənep almanь.

Krəħtejən jalpьhьn tavar menən tə'min itevđə ojoştorov sistimь həm igen əđerləv kampanejahь osoronda xalьqtьŋ yđ summalarьn memkin xətle nьq mablizavat itev sarlarь—Yđək Kəmitətteŋ bьl turala nisə tapqьr diriktif birevđərenə qaramaħtan—igen əđerləv fruntьnьŋ iŋ jomoşaq ucastkalarь bulьp qaldьlar.

Şulaj uq bik kyp jerle ojoşmalarđьŋ (bьlar esendə kalxuz sistimeneŋ də) iŋ kiŋ massavaj, jəməqətselek, ojoştorov həm kyltura—aŋ—beləm eşe alьp barьvqa iqtibarhьđ qaravđarь la igen əđerləv timpьnьŋ jomoşarьvьna jarđam itte.

Undarsa, jəđđərsə kalxuzdarđьŋ insəjativahь bujьnsa quđqalqan satsejalizem jarьşь jerle partejə, kalxuz həm səvit ojoşmalarь tarafьnan vaqьtьnda eləktərep alьnьp kytərelep jəbərelmənə.

Igen fruntьnda bik parlaq jeŋeştər kyrgən kalxuzdar həm jarlь—urta xəlle xuzalьqtar jetərlek papylərьştərelmələr, byləklənmənələr, ularđьŋ təzribələre jetərlek kiŋ rəveştə başqa kalxuzdarqa, avьl həm rajundarqa jəjelmənə.

Igen əđerləv tirəhendə massavaj eşteŋ jomoşaq alьp barьlьşьnda bьl kampanejaqa kamsamul həm prafsajuzdar kevek ojoşmalarđьŋ qatьşьvđarь bik əđ bulьvьđa đur səbəp buldь.

Yđək Kəmitət yđeneŋ avqьь ajьnda uq birgən diriktiftərenəŋ berhendə bətə ojoşmalarqa: „Igen əđerləv eşen jaŋьsa qorьvđa hər ber aqьrьnlьq kyrhətev—jerle partejə ojoşmalarьnьŋ—partejənьŋ giniralnaj julьn ytkərev esən kereş eşendə bəlşəvik kiħkenlege juqlьq tejep qaralasaq" tejp belderep qujqajnь. Igen əđerləv eşendə iqtibarhьđlьqtь ьsьn appartunizem kyrhətev həm sьjnfi doşmanqa jarđam itev tejep qaravđanbaşqasa qararqa memkin tygel.

Yđək Kəmitətteŋ bьjьlqь pramfinplandь bojomqa aşьrьv turahьndaqь 3 nse sintəber xitapnamahь igen əđerləv planьn atqarьvqa la jəjelə.

Partejənьŋ 16 nsь s'jьzьnьŋ iŋ əhəmejətle qararь bulqan—biş jьllьqtь dyrt jьlda atqarьvđьŋ fajđahь 30—31 nse jьlqь igen əđerləv planьn tultьrьp qьna tygel, bəlki aşьrьp atqarьvđь, bьl plandь srugьnda qьna tygel, bəlki aşьrьp atqarьvđь talap itə.

(„Pravda" nьŋ baş məqələhenən.

Radejo bujьnsa).

Ivano—vaznisin dəge, Sasnuvskaja manufaktura „tuqьv fabrige eşsələre" Trudavaj kammuna« iħmendəge ajaq kejəmdəre fabrigen jəməqətselek buksirena aldьlar.

Tuqьvsьlar ajaq kejəmdəre fabrigendə bik kyp braktar barlьqьn astьlar.

NYRƏTTƏ: Fabriktan sьqqan eskə jaraqhьđ matirejaldar vitirinahь.

Urazaj həm kəllitifləşev kənenə əđerlek

ølkə ьştaptьŋ merəžəqəte.

Urazaj həm kəlliktifləşev kənə bьjьl bətə Başqortostanda 14 nse yktəberđən alьp 21 nse yktəber kəndəre arahьnda ytəsək. Bьl bajьramdь ytkərevđə julbaşsьlьq itev esən başnarkamzim qaramaqьnda tybəndəge ojoşmalarđan ølkə ьştap tədəldə. Ul ojoşmalarqa, kalxuz sajuz, Başnarkamzim, Abkum kamsamul, jer urman eşsələr sajuzь, ridaksejələr, Başkupxlipsajuz, qort—baqsalьq sajuzь, malsьlьq sajuzь, başsajuz, narkamprus həm başqalar inde.

Urazaj həm kəlliktifləşev kənən ojoştorov rasxuttarь həm byləkləv esən, jađqь səsev eşenə iŋ jaqşь səsevselərgə bətə Başqortostan kyləmendə kankursь iqlan itelep, şul kankursqa bildələngən 13 meŋ hum aqsa birelep bьnьŋ huŋьnda Narkamzim kalligejəhe bətə kapiratsejə urgьndarьnan əħtəlmə sridsteva horajasaq. Bь kəngə qarata əđerləngən sridsteva 25 meŋ humdan da kəm bulmaħqa tejeş.

Yđ nəvbətə menən rajundarđa la urьndaqь xuzalьq kapiratsəjə urgьndarьnan byləkləv fundь ojoştorov eşə alьp barьlasaq. Bьl fund avьl, kalxuz, safxuz eşendə ojoştorop jaqşь səsevđərenəŋ, udarniktarьna xuzalьq eştərenə lə qatьşьvsьlarьn byləklərgə tejeştər. Bətə jьjnalqan sridsteva rajundarđьŋ xuzalьq barьştarьn iħəpkə alьp, ьştap bylep urьndarqa taratь.

Urazaj həm kəlliktifləşev kənən ytkərev tərtibe: Bətə rajandar đa, partejə, jəməqət həm kapiratif ojoşmalarьnan rajun ьştap tədələp, təp burьstarь, rajundьn yđendə şulaj uq avьl, kalxuz, safxuzdarđa bьl bajramdь ytkərevđə julbaşsьlьq itev, ojoştorov əđerlek eştəre alьp barьv həm başqalar bulьrqa tejeş.

Rajun ьştabь qaramaqь bujьnsa avьl, safxuz həm kalxuzdarđala keskenə ьştaptar tədələrgə memkin. Bьl kəngə qarata bətə ьştaptar xalьqqa aŋqartьv həm jəməqət fikeren ojoştorov eştəren alьp barьrqa kərək.

Aavьl xuzalьqь jьlьnda bulqan uŋьştarđь jomoqaqlav, bьl kəngə qarata avьl xuzalьqь kyrgəđmələre ojoştorov, eşləp sьqarьv keŋəşmələre ytkərev, jaqşь udarniktarđь, gruppalarđь, xuzalьq eşendə jaqşь tanьlqandarьn byləkləv bьnьŋ huŋьnda kiŋ massa qaraşьnda uŋьşlьqtarđь aŋlaşьv hьmaq eştərđə alьp barьrqa kərək.

Ablastnuj ştap urazaj həm kəlliktifləşev kənendə bulqan bətə eştərđə julbaşsьlьq itev, radeju arqьrь daklat ytkərev, kalxuz, safxuz udarsьlarьna kənfirinsejə ojoştorov eştəren alьp barasaq.

Urьndaqь kapiratsejavəkildərenən, satsejalizem jarьşьnda jaqşь qatnaşьvsьlarđь kalxuz brigadalarьnan safxuz eşsələrenən qalqan ikskursejə ojoştororqa kərək.

Ølkə ьştaptьŋ rəisə bulьp ip

Fraluf bildələndə.

Bətə ojoşmalarđьŋ, kapiratsejalarđьŋ vəkildəre yđđərenəŋ tarmaqь bujьnsь urьndarqakyrgəđmələr birep urazaj həm kəlliktifləşev ađnahьn ytkərevgə xəđerđən yk tejeşle saralar kyrə başlarqa tejeştər.

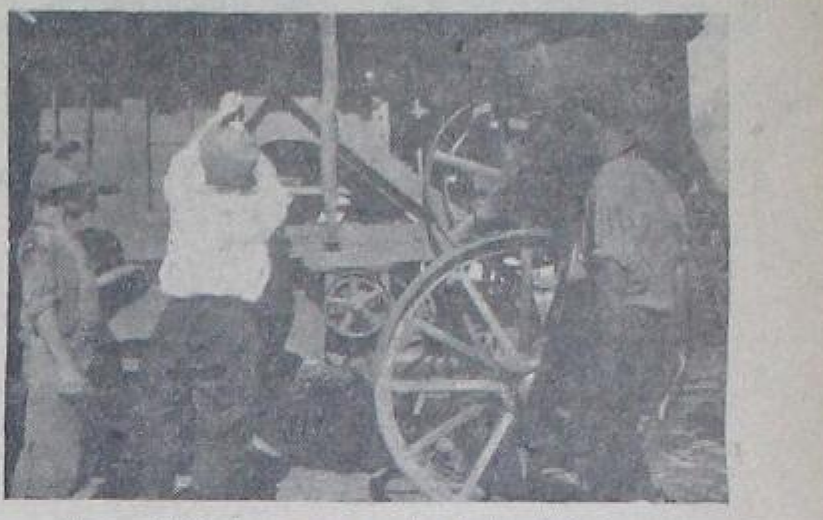

„Jaŋь—Jьl" kalxuzьnьŋ aqşьь keltə bəjləj.

„Şafran" safxuzьnda igen huqьvqa əđerlek kampanejəhe moləndə malatilkaqa rimunt jahajdar.

EŞTƏ HЬNЬLЬŞ KƏRƏK.IKMƏK ƏĐERLƏV QƏNIQƏTLƏNERLEK TYGEL.

Utkən ajđaqь şulaj uq bьl ajđьŋ təvgə jartьlьhьndaqь igen əđerləvđeŋ hedəmtələre bik kyŋelle tygel. Kalxuzdar, safxuzdar həm bigerəktə igendəren kantraktavajt itkən ajьrьm xuzalьqtarđan igendər bik jomoşaq həm hylpən tapşьrьlalar. Ə, ul kantraktavajt itelgən igendər, kalxuz, safxuzdarđa bulhьn şulaj uq ajьrьm xuzalьqtarđa bulhьn, bətə urьndarđa lə berensə kiđevđə tapşьrьlьrqa tejeştər ine.

Bьna xəđergə kəndə bətə sajuz dəvmələndə 6 miljun krəħtejən xuzalьqьn esenə alqan 82 meŋ jaqşь nьqьqan kalxuzdьŋ barlьqьn hanajbьđ. Ulardьŋ bьjьlqь səsev majđanь—35 miljun giktar iħəplənə. Ə, ytkən 1928 nse jьlda ni barь 1 miljun jarьm giktar qьna ine ələ. Şulaj bulьvqa qaramaħtan, bьjьlqь jьl beđ igen əđerləvđə bajtaq ədəkləktər kyrəbeđ.Bьna bьl eş ərhis qafu itelməj torqan eş.

1928 nse jьlqa qaraqanda, yđək igenselek rajundarьndaqь krəħtejən xuzalьqtarьnьŋ 3 pratsint kəlliktifləşeve bulha, bьjьl ul bətə krəħtejən xuzalьqьnьŋ 50 % tьn kəlliktifkə tartqan hanala. Bьl xuzalьqtarđь kəlliktifləşevđə oşondajuŋьştar bulqanьn həjləjđər bьl handar.

Inde beđ—igendərđe orloq səsevđərə kantraklaştьrьv fruntьn tikşerep qarahaq. taqьla şulaj uq đur yħeştər kyrəbeđ Məħələn: əgərđə beđ 28—29 nsь jьldarđa igendərđe kantraktavajt itevđə, uŋьş majđanьnьŋ 20 miljun giktar bulьvьn kyrhək, ə bьjьl jəqni 1930 nsь jьlda səsevləktə uŋьş majđanь 50 miljun giktardan artьq kyləmdə kantraktavajt itelgənen kyrəbeđ. Bьl julda bigerəktə kalxuzdarqa həm başqalarqa prajьzvudsteva kridittarь maşinalar, orloq aşlamalarь birev juldarь menən bik đur bulьşlьqtar kyrhətelgən.

Bьna oşondaj xəldə torqan saqta, beđ yktən jьldarđa igen əđerləvđə, bigerəktə avьldьŋ kəlliktif siktьrđarь (kalxuz, safxuz ərtildərgə) həm igendəren kantraktavajt itkən ajьrьm xuzalьqtar bujьnsa đur uŋьştar bulqanьn kyrđek.

Ə bьjьlqь jьlda avьldьŋ kəlliktif siktьrь bujьnsa igen əđerləvđər bətə sajuz kyləmundəge başqa xuzalьqtarđan başqa yđđəre genə bətə plandьŋ 70 % qa jaqьn kyləmdə igen əđerləvđe ytkərergə tejeştər.

Şul avьldьŋ kəlliktif siktьrь əđerləj torqan 70 % plandьŋ esenən, kalxuzdar 44 %, safxuzdar 8 % əđerlərgə tejeştər.

Bьna oşo kyləmdə kalxuz, safxuz həm ajьrьm xuzalьqtar bujьnsa əđerlənergə tejeş bulqan igen nurmalarь partejə həm xekymət tarafьnan bik dəreħ qujьlqan. Həm ularđь tulьhьnsa tormoşqa aşьrьvqa đur memkinlek bar.

Hər ber kalxuz, safxuz həm hər ber ajьrьm xuzalьqtar yđđərenəŋ kantraktatsejə menən səskən həm jьjnap alqan igendəren tapşьrьvđa qujьlqan srugьnan elek tapşьrьv esen tьrьşьrqa tejeştər.

Irəkle rəveştə ajьrьm krəħtejəndər həm kalxuzsьlar ni tiklem igendəren irtə tapşьrhalar xekymət həm igen əđerləv punkьttarь tarafьnan kyp kenə jeŋelləktər đur qьna elgutalar jahalasaq. Ular, məħələn şunan toralar. Irtə həm srugьnan elek tapşьrьlqan kantraktavajt itelgən igendərđeŋ igen əđerləv punkьttarьnda ularđьŋ qujьlqan xaqьna quşьp tapşьrьvsьlarqa əħtəlmə xaqtar tylənə həm şulajuodifitsitlepram tavarđarmenən tə'min itələsəktər. Bьna bьl jeŋelləktərđe bətə kalxuzsьlar həm hər ber ajьrьm xuzalьqtar nьq iħəndə totarqa tejeştər.

Şulaj hər ber aŋlь kalxuzsь həm hər ber aŋlь krəħtejən bьl jeŋelləktərđe jalpь aldьnda tulь aŋlatьv menən bergə, jalpь qarşьnda kiŋ prapaganda alьp barьrqa tejeştər.

Hər ber urьnda həm kalxuzdar da, bigerəktə igen əđerləvđeŋ zadanejahьn srugьnan elek tultьrьv saralarь kyrelergə tejeş. Bьna şul juldar menən igen əđerləvđə bətə urьndarđa la qьđđьrьrqa kərək. Şunhьđ igen əđerləv eşendə tulь hьnьlьş jahala almajasaq. Şuqa kyrə begen beđgə igen əđerləv eşendə đur hьnьlьş kərək!

F AJBULAT.

Avьl halьmdarьn jьjьvđь kesəjtev kərək?.

Avьldarđaqь halьmdarđь yđ vaqьtьnda tulьhь menən jьjьv xəđergə burьstarđьŋ berehe.

Bьjьl avьl halьmdarьnьŋ kilerə 2 miljart jarьm humqa jetə. Bьl sərmejələrđeŋ kileren tuqratьv həm unь əkrenəjtev—satsejalizem tədələşenə həm 5 jьllьqtь 4 jьlda tultьrьvđь tə,min itevsə eşləp sьqarьv plandarьn bojomqa aşarьvqa qatь zaraba birə.

Bьjьlqь jьlda beđđeŋ urazaj qəmymən alqanda jaqşь. Xuzalьqtьŋ kytərelevə, kəlliktifləşevđeŋ yħevə həm jer eşenən tьş kesepteŋ artьvь arqahьnda, kerəħtejəndərđeŋ kilərđərə đuraja. Şunьŋ menən bergə, avьldarqa kiler sərməjənəŋ artьvьn tə,min itevsə igen əđerləv həm kantraktatsejə yđ kiđevđərendə, avьldarđaqь halьmdarđь vaqьtьnan elek tyləp beterevgə jarđam itələr. Avьl xuzalьqь nalugь həm başqa halьmdarđь vaqьtьnan elek—kedgə bajlьqta tyləp qalьv, əlbittə fajđalь.

Xəđergə kəndə avьldarđaqь halьmdarđь tyləv nisek barahun. Urьndardan ejjyl həm avqьş ajđarьna kilgən məqlymettər bik kyŋelhьđ kərtinələr kyrhətələr. Urьndaqь ojoşmalar, bətə sərmejələrđə yđ vaqьtьnda mablizavajt itevđen əhəmejəten aŋlap jetməgəndər, eşkə barmaq aşa qarajdar.

Qajhь ber rajundarđa ələ bulha aklađ qaqьđđarьn eş xaqtarьn iħəpləp betməgəndər, kulaktarqa qarata uŋ tajpьlьşsьlar mitьdьn qullanьvsьlar đa əđ tygel.

Bьna urьndarđaqь partejə, səvit, kapiratif ojoşmalarьnьŋ elektə oşo erəveştə halqьn qaravđarь arqahьnda avqьь ajь halьmdarđьŋ əkren kilevə hedəmtəhən birđə.

Həm kvartal plandь bojomqa atqarьvđь nasar xəldə qaldьrđь. Sintəber ajь sərməjələrđeŋ kilevđərən, ytkən ajđaqь əkərenlektə qaplarlьq erəveştə qьrqa hanьlьş jaharqa tejeş.

Bətə sajuz kyləmendə sintəber ajьnda 500 miljun humlьq halьm jьjьlьrqa, eşteŋ yđ aldьna yđe eşlənevenə ьşanьp jatьv beterelergə tejeş. Kulaktь jəşerep uqa jalaqajlanьp səvit eşsələre—kulak agintarь tiđ kəndə tikşerelep məs'yləjətkə tartьlьrqa tejeştər. Jalpь eşenə qarşь ADMINISTRATIF SARALARĐЬ HEPEREP TYGELHEN URTA XƏLLE, XATTA JARLЬ QATLANDARĐЬŊ INTIRISTƏRENƏ QARŞЬ KILEVSELƏRGƏ QARŞЬ UT ASЬLHЬN.

HALЬMDARĐЬ JЬJЬV KAMPANEJAHЬ TURAHЬNDA XƏĐERĐƏN YK JALPЬ ARAHЬNDA AŞLATЬV EŞEN RƏTKƏ HALЬRQA KƏRƏK. 1 NSE YKTƏBERGƏ HALЬMDARĐЬŊ JARTЬHЬ TYLƏNEP BØTKƏN BULЬRQA TEJEŞ.

Əgər đə şul uq, urьndarđaqь ojoşmalar aşa ytkərelgənsə halьmdarđьŋ vaqьtьnan elek tylənep betəv fakьttarьn iħəpkə alqanda jalpь arahьnda satsejalizem jarьşь ytkərev julь menən kvartal plandь arttьrьp tultьrьrqa memkin.

Sintəber ajьnan başlap, yđ ara halьm turahьnda agitatsejə eşen kiŋəjtergə kərək. Bьjьl, dejəm başlanqьь uqьtьv həm avьlqa mədəni paxut jьjь bulqanlьqtan, yđ ara halьm kampanjahьn hedəmtələ itep ytkərevgə jaqşь şarttar bar.

Utkən jьlqь yđ ara halьmdьŋ qajđa totolop betəven tikşerep, urьndarđь mədəni xuzalьq kərək—jaraqtarь menən tə'min itelergə bilgələp tə huŋьnan başqa urьnqa totov kevek eştərđe asьp bьnan huŋ ularđь buldьrmaħqa kərək.

5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv eşe lə avьldarđa bik əkren bara. Aldьŋqь kalxuzsьlarđьŋ zajьm taratьvđaqь insejativalarь urьndaqь ojoşmalalar tarafьnan bojomqa atqarьlmaj. Ajьrьm xuzalьqlь kerəħtejəndər bьl kampanejaqa bik əđ ьlьqtьrьlqandar. Sintəber ajь zajьm taratьv hьđьqь bujьnsa la hьnьlьşlь aj bulьrqa tejeş.

Avьl xuzalьqь kapiratsejələrendə, bigrək tə patripkapiratsejələrđə paj jьjьv eşe haman da bulha artta bara. unda la kərəkle quđqalьş juq.

Avьldь satsejalizem nigeđendə jaŋьnan tеđev, totoş kəlliktif burьstarь halьmdarđь jьjьvqa inirgejəne halьp eşləvđe talap itə.

Bьl sburđarđь jьjьvdarьŋ xalq xuzalьqьn kytərev mədəni tеđələşə kiŋəjtevđə bulqan ryle həm igen jьjьv kampanejahьn kesəjtevđə bulqan xeđmettərə iħtən sьqmahьn, Ojoşqan kes menən eşkə kereşergə, tiđ kəndə eştə hьnьlьş jaharqa kərək.

Qirmanejə kampartejəheneŋ hajlavđarđa uŋьştarь

Parlamintqa hajlavđar Girmanejələ sinfi huqьştarđьŋ jaqьnlaşьvьna- signal birələr.

BIRLIN, 15. Girmanejə kammunistar partejəheneŋ jetəksə dairalarьnda parlamintqa hajlavđar nətizəhenə tybəndegesə narьq birələr.

— Kisəge hajlavđarđa kampartejənəŋ uŋьş alьvь tabiqьj xəl. Kampartejə 28 nse jьlqь hajlavđarqa qaraqanda 1300000 tavьş həm 28 mandat artьq aldь.

Kampartejənəŋ, bigerəktəBirlin qalahьnda, đur uŋьştarqa ireşəve ajьrьmsa əhəmejət qađana, bьnda kammunistar iŋ kesle partejə bulьp sьqtьlar. Birlində milli satsejalistarđьŋ (faşistarđьŋ) yħeşe tuqьrav arqahьnda kampartejənəŋ bьndaqь jeŋeve ajьrьmsa đur əhəmejətkə ejə bula. Bьl uŋьştar, his şikheđ, kampartejənəŋ faşizəmqa qarşь kereş məs'ələhendə dərəħ səjəsət ytkəreve arqahьnda kilep sьqtьlar, Bьŋa tiklem Yđək partejənəŋ nьqьtmahь bulqan Issin qalahьnda la kampartejənəŋ jeŋeve đur əhəmejət qađana. Bьl qalala burzьvazejə partejələre artьnan barьvsь eşsələrđə kampartejə qatqej rəveştə huqьşьp aldь. Sunьь əhəmejətle ki, kampartejə tə'ħireneŋ artьvь Girmanejənəŋ bətə qalalarьnda la kydgə barelə. Bьl đur uŋьştar aldьnda kampartejə jetəkselege, kiləsəktə balşəviktərsə yđ ara təŋqitte taqьla nьqьraq kesəjtev kərəklegen kyrhətə. Bьl yđ ara təŋqit jarđamь menən partejə eşeneŋ bətə jomoşaq jaqtarь beterələrgə tejeşle. Hajlavđarđa alqan uŋьştь partejə yđ tə'ħireneŋ artьvьn nьqьtьv julьnda fajđalanhьn.

Angelejə kampartejəheneŋ qotlavь.

LUNDЬN, 16. Angelejə kammunistar partejəhe Yđək Kəmitəte parlamintqa hajlavđarđa ireşkən uŋьştarьn qotlap, Girmanejə kampartejəhenə tiligьram jebərđə. Bьl tiligьramda bьlaj tejelə.

— Səvittər Girmanejəhe esen kerəştə ireşkən uŋьşqьđ beđđeŋ partejə esən iŋ jaqşь elgə buldь. Angelejə kammunistar partejəhe ədselek xərəkətə ergəhenə eşsələrđe tuplaj həm ləjbaristar xekymətenə, şulaj uq unьŋ faşistarđan bulqan sajuzniktarьna qarşь kerəş alьp bara.

Millətter ligahь plinumьnda.

ZINIVA, 15. Millətter ligahь plinumьnda fiker alьşьvđarGirmanejalaqь hajlavđar tirəhendə jerəj. Italejə diligatsejəhe hajlav nətizələrenən yđeneŋ şatlьqьn jəşerməj. Fransejə diligatsejəhe tьnьsьđlьq kyrhətə. Angelejə diligatsejəhe hajlav nətizələreneŋ Angelejə „eşsələr" xekymətenəŋ xəlenə nasar tə'ħir itevenən qurqa. Bьnda đur palitsejə xekymətenen tədələv memkinləgenen şiklənələr.

Hajlavđar, Qirmanejələ sinfi kerəşteŋ kesəjeven kyrhətələr.

PARIŽ, 16. Fransejə kammunistar partejəheneŋ „Jumanitə" gəzitə ip Kaşindьŋ Girmanejə hajlavđarь turahьndaqь məqələhen baħьp sьqarađь. Ip Kaşin bьl məqələhendə, kampartejənəŋ iŋ əhəmejətle sənəqət yđəktərendə satsejal—dimakrattarđь jeŋeve, Girmanejə eşsələr sьjnьfьnьŋ satsejal—faşizьm səjəsətenə tejeşle narьq birə beləvđəren kyrhətkənlegen aŋlata.

— Satsejal dimakratejə—tipjađa ip. Kaşin—jalpьqa siktən tьş đur naluktar halьp, pralitarejattьŋ bajavaj ruxь ber tiklem jomoşartьv səjəsətə menən faşizьm esənenigeđ əđerləgənlektən faşistar bьl hajlavđarđa uŋьş aldьlar. Burzьvazejənəŋ agintarь bulqan faşistar menən pralitarejattьŋ iŋ jaqşь ilimintarьnan torqan kampartejə arahьnda səjəsi huqьştar bulasaq.

Keđ həm qьş Girmanejə esən səjəsi davьldar tьvđьrasaq.

Girmanejalaqь ipteştərđeŋ totqan urьndarь kəndən kən məs'yləjətləşə bara.

Eşheđlek arta.

BIRLIN, 12. Saksunejələ avqьь ajьnьŋ huŋqь jartьhьnda eşheđđərđən hanь 10 meŋgəartьp bətəhe 416 meŋ 700 keşegə jettə Bьlarđan barь tik 193 meŋ 766 keşə pasubejə alalar. Bьl eşheđlek başlьsa mitallurgejə, tuqьv həm tədev sənəqəttərendə kesəjđe. Kənsьqьş jaq Prysejələ şul uq vaqьt esendə eşheđđərđeŋ hanь 43 meŋ 918 keşegə jetep şularđan barь tik jartьhь qьna pasubejə alalar.

Đəjəm məzbyri uqьvdь

„Tiđıek menən bojomoqa aşьrьv—kyltura fruntьnda qьna tygel, bəlki səjəsi həm xuzalьq fruntьnda la đur jeŋev bulasaq“ (STALIN)

Ana şundaj đur, mөhim jeŋevđe өđөv—kөrəştə həlatheđlek kyrhətev—kyltura fruntьnda qьna tygel, bəlki səjəsi həm xuzalьq fruntьnda la dizirtirlek bulasaq. Məskəvđən tiligram.

QЬRQA HЬNЬLЬŞ KƏRƏK.

ӨFӨ BAŞQORTOSTAN MƏQARIF XALЬQ KAMISSARЬ IP. ƏVYVƏKIREFKƏ. ƏŦERLEK EŞE (DƏJƏM MƏZBYRI UQЬVQA—RIDAKSEJƏ) QƏNIQƏT IT-MƏŦLEK, BAŞQA JƏMHYREJƏTTƏR ARAHЬNDA BIK ARTTA QALQAN, TIP TANЬLDЬ. HЬNЬLЬŞ JAHAV ӨSӨN IŊ KIŦKEN SARALARĐЬ KYREQEĐ BULAŞЬF.

DƏJƏM UQЬV INEDEREV-DƏ HЬNЬLЬŞ JUQ

Məskəvđə, dəjəm məzbyri uqьv inderev kəmisejəhenen kiŋ ultьrьşьnda Başqortostan xalq kamisarđar səvite rəise Bulaşəf iptəş daklatь bujьnsa Başqortostanda dəjəm məzbyri uqьv inderevgə əđerlek qeniqətlenerlek tygel tip tabьldь. Bьl qararđь xəđerđən yk betə partejə, səvit, prafsajuz, kamsamul massahьna irəştererge kərək. Betə jalpьnьn fikeren bьl bəjek səjəsi kampanja tirəhenə tuplav turahьnda qaj-tanan kiŋken saralar kyrergə kərək.

Nəmələr eşlərgə kərək.

Beđđen bьqa tiklem bьl đur səjəsi kampanjabьđ Narkamprus jelkəhendə genə kildə. Xuzalьq urgьndarь məktəptərđə təđətev, yđđərenən matirejal nigeđđərenən başqa məzbyri uqьvqa kaŋkerit jardam itev urьnьna, Narkamprus urgьndarьnan zajafka kətəp jatьlar. Bьl bojorakratlьqtьŋ jədə əle jəməqət qarşьhьnda asьlqanь juq. Xəđerđən yk jəməqətselek kantryle aŧtьnda xuzalьq urgьndarьnьŋ məzbyri uqьv inderevgə kaŋkerit jardam itevđeren talap itev menən bergə, bьqa tiklem bьl nəmələ eşləmoj bojorakratlarđь jatqьnda-rьp prakuratura aŧtьna tartьrqa kərək. Kapiratsejə urgьndarь uqьv jəşendəge əsə, jarlь, batrak, kalxuzsьlar balalarьn tə'min itevđə matur qarardardan başqa kaŋkerit saralar kyrgəndere juq. Beđđe xəđer bьl qararđar qeniqətlenderə almajđar. Uqьv jьlь başlanьrqa 10 kөn qaldь. Yktəber başьna tiklem bed kapiratsejələrđən: Hed yktəberđə uqьvsьlarqa nəmə birəheged, tip horarqa tejəşbed. Beđđe pirispiktiva tygel, bөgөndən praktik eş kərək. Unь talap itergə, praktik eş kyrhətə almaqan kapiratsejə urgьndarьn javapqa tartьrqa kərək.

Bьl kөngə tiklem urьndarđa jardam kamisejələre eşləmojđor. Kөnder ytə tora. Ber genə lə jardam kamisejəhen eşlekheđlek əsən javapqa tartьlьşьnь juq. Tanav aŧtьbьđđa-qь Өfə qalahьnda, Şişmə rajunьnda məzbyri uqьv ədələ aŧtьnda tora. Bьndaj eşhedlektərgə qarşь şul uq prakuraturaqa menən xərəkət itergə kərək.

Xəđer vulьs başqarmalarь betkəngə bajtaq vaqьttar ytep kilə. Ө ŋə vulьsbaşqarmalarьnьŋ kyrəhe əjələnderev turahьnda ber nəmələ eşlənməj. Avьl səvittəre, rajun səvittəre bьl məs'ələgə bьqa tiklem səjəsi təŧ birməjđər. Vlək kəmitət, xəkymət diriktiftəre şul rəveştə ajaq aŧtьnda tapalьp qala birə.

Narkamprus urgьndarь məzbyri uqьv inderev turahьnda kyltura ştabь bula alqandarь juq əle. Ularđьn əştere həmanda apparat əsəndə bara. Bьl đur eştə apparat menən genə eşləp bulmaqanlьqьn turahьnda partejə bik kyp tapqьrđar ajtep ytte inde.

Kamsamuldьŋ jədə kyrenməj. Məzbyri uqьv inderevđə kamsamul baŋsəviktər mitədь bulqan udarnьj brigadalarь, satsejalizem jarьştarь kərək mitdtardь qullanmajdar. Bьl qalqan 10 kөn əsəndə kamsamuldan bьnь talap itergə kərək.

Sintəbərđən qalqan 10 kөndə:

1. Betə məktəptər təđətelep betkəndər.
2. Kapiratsejələr uqьvsьlarqa jardam fundtarьn ojoştorhondar.
3. Betə urьndarđa uqьvsьlar əđer.
4. Dəjəm məzbyri uqьvsьna jardam itev turahьnda betə prafsajuzdar, kamsamul, kapiratsejə, xuzalьq urgьndarьn mabilizavajt itelgən bulhьndar.

SATSEJALIZEM TƏĐƏV FRUNTЬNA QЬĐЬL PIDAGUK HƏM SƏJƏSI AQJARTЬVSЬLAR.

Өfə başqort pidagugejə tixnikumь 5 jьllьqtьŋ 3 nse jьlьn qarşьlap udarnьj rəveştə 28 qьđьl pidaguk, 14 səjəsi aqjartьvsьlar sьqara.

Bьqa tiklem tixnikum bətərəvselergə aqьmdaqь səjəsətə ejrənevgə əđ vaqьt birelep kilhə, bьjьl Başpiditixnikum kөnđəlek səjəsətə ejrənevgə đur urьn birđe.

XVI nsь partejə s'jeŧь qarardarьn ejrənevgə 32 uqьv səqəte inderelde, səbranьjalarqa qujьp bejlənde.

Bətərəvselər kөnđəlek səjəsətkə əđerlev bulьp bəlşəvizem ustanufkahь, palit tixnizem menən huqarьlьp avьl darqa mədəni təđev fruntьna taralalar.

Tixnikum isemenən: Oj. KAMAL, ƏLTƏF HARUNЬF.

Qьđьl armejələ satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq

Udarsьlьq həm satsejalizem jarьşь eşəndərđən betə qatlavdarьna tejəl Qьđьl armejəhendə uqь əsənə aldь. Satsejalizem jarьştarь uqьvdarь xarbi jəşten tid yđləştərev həm səjəsi uqьv əsənə məhim kyrhətkestərđən bulqandar.

Hyrəttə: Udarnik—Qьđьl armejəstər satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq taqtahь janьnda.

NAVASIBIRSKEJ, 14. 1930—31 nse jьlda Traktrastintr kөnbatьş Səberđə jaŋь 95 mastrak stansalarь ojoştorasaq. Ul stansalar 75 rajunqa tərətьlasaqьr.

UCALЬ JORTO

Məzbyri uqьvqa əđerlənməgən.

1930—31 nse uqьv jьlьnda inderelasək dəjəm məzbyri uqьvqa bər tərlələ əđerlek kyrməgən.

Ucalь avьlьnda 28 nse jьl halьna başlanqan 1—000 balaqь məktəp binahь 29 nsь jьl bətərgə tejəşle bulhьla 31—30 nse uqьv jьlьna əđer juq, bьlar jenə tik bəlməj jь—juqmь, bьnь vik belməj ələ.

Kyp avьldarđa məktəptər jynəltelməgən. Məhələn: Muldaş avьlьnda trək maktəbe binahьnь əđalanа. Məktəp binahьn kalxuz jeştəre məktəbenə alьp birđelər. Bьqa xalьq kyrə tejəş.

Uqьtьvsьlardьŋ aşav—əsev jaqьn pəj (nurma) rəveşendə tə'min itelməgən badardan başqa albrqa praduktь ojoştorolmaqan, Şunьşqan uqьtьvsьlar tormaj kitalar.

Məzbyri uqьv barьşьnda jardamsьbьđ balalarqa jardam itev əsən aldan saralar kyrev əsə ujlapta qaralmaqan.

Ә,uqьv başlanьr vaqьt juq.

Bьndaj jetəşhedlektər bik kyp. Məqarif urgьndarь bьnь bələrgə tejəş.

M.XƏJDƏR

Uqьvsьlar əsən jəməqət tujđьrьvь ojoştororqa

Өŧ həm ajaq kejeme berense sirutta batrak həm jarlь balalarь bulqan uqьvsьlarqa.

Başqortostan patrieitel jəməqejətlərə əlkə sajuzь pravlinejəhenəŋ qararь.

(1930 j., 6 sintəber, pratakul № 61).

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьtьv kertevđən, bigerək tə kylturalь artta qalqan milli Başqortostan jəmhyrejətendə səjəsi, xuzalьq həm kyltura jaqьnan əhəmejəte bik đur bulqan—Başqortostan patribitel kapiratsejəhьnьŋ bьl əhəmejətle bьl bursьtь unьŋьŋ atqarьvqa jynəltelgən bajtaq praktik saralar kyrevđe talap itə.

Başqortostan əlkə sajuzьnьn pravlinejəhь patribitel kapiratsejəhьnьŋ dəjəm başlanqьs uqьtьvqa əđerlekkə jetərlek dərəzələ qatьşmaqanlьqьn kyrhətep, oşo saralarđь tormoşqa ytkərevđe təjeş taba:

I. Uqьvsьlarđь tujđьrьv julьnda eşləv turahьnda.

1. 1930—31 nse jьlda № 2 isəmlektəge qalalarđa (Bilariteskej, Bajmaq həm ber tiklem Өfələ) uqьvsьlarđьŋ 70% tan əđ tygelen, ə başqa qalalarđa 50% tan əđ tygelen jəməqət tujđьrьvь (əŧe aş) menən tə'min itergə.

2. Jəməqət tujđьrьv şeqbəhenə 10 nsь sintəberđən huŋqa qalmaj Narkamprus menən bergələp yđđərendə jəməqət tujđьrьvь kertelergə təjeşle bulqan məktəptərđeŋ seltəren təđergə quşarqa.

3. Məktəptərđə aşxana həm ađьq taratqьstarđь oşo nigeđđərđə ytkərergə.

a) Jəməqət tujđьrьvьna ьlьqtьrьlqan məktəptərđeŋ 50% nda yđ eşməkərlektəre nigeđendə stalavajđar ojoştororqa. Patripkapiratsejə bьl tip stalavajđar turahьnda yđ əŧtənə ulardь kərəkle praduktar menən tə'min itevđə həm təjeşle ojoştorov bulьşlьqь menən xuzalьq jarđamь kyrhətevđe alьr.

b) Jəməqət tujđьrьvьna ьlьqtьrьlqan məktəptərđeŋ qalqan 50% seltərendə jəməqət tujđьrьvьn patripkapiratsejə tulь kejənsə yđ əŧtənə alьp, ulardь tə'min itev eşen də, məktəp stalavaj həm ađьq taratqьstarьn uŋajlav həm qorov eşendə turanan tura yđe ojoştoror.

v) 30—31 nse jьl əsən qala tarmaqь məktəptərendə patripkapiratsejə tarafьnan ojoştorolasaq jaŋь jəməqət tujđьrьv seltərenəŋ kəsəneŋ kantryl sifьrьn 10500 aş itep bildələp, ələge tiklem bulqandarь menən 13000 aşqa jetkerergə.

g) Yđenə ajrьm stalavajđar seltərə təđəv əsən jetərlek binalar ajьra almaqan məktəptərđə aş taratqьs urьndar ojoştorop, ularđь iŋ jaqьnda jəməqət tujđьrьv stalavajđarьna berketergə.

d) Fabrik—zavьt jetə jьllьq məktəptərendə şul uq pratsintь ьlьqtьrьvđь həm fabrik—zavьt 7 jьllьq məktəbe uqьvsьlarьn xəđer bulqan asьq stalavajđarđa tujđьrьv məmkinlektə iŧkə alьp bьlarđa jaŋь ojoştorola torqan stalavajđarđьŋ kəsən—hər ber uqьvsьnь tulь qəniqətlənderevđe jəqni 3 blyda birevđe kyđ aldьnda totop hər kөngə 3500 aş (blyda) itep bildələrgə. Bьl stalavajđarđь ojoştorov bətənlej patripkapiratsejə tarafьnan atqarьlьrqa təjeşle.

j) Qala tarmaqьnьŋ balalar jorttarьnda, balalar baqsalarьndaqь stalavajđarđьŋ kəsən şularđa bulqan betə daşkulnik jalpьnь tulь ьlьqtьrьrlьq dərəzəgə jetkerergə

4. Qala tarmaqьnda bildələngən jəməqət tujđьrьv seltərə təđələşenə (uŋajlav həm qorovqa) aqsa birevđeŋ kantryl sьjfьrьn 163000 hum itep bildələrgə.

5. Jəməqət tujđьrьv şeqbəhenə stalavajđьŋ aqьmdaqь eşləvđərenə kərəkle tujđьrьv seltərəŋ sьjfьrьn Narkamprus menən aŋlaşьrqa quşarqa.

6. Prajьzvudstvaь həm plan—finans tarmaqtarь safxuzdarđьŋ stansejanar həm bik pras tuj stalavajđarь menən kysmə kyrəvlərenən — safxuzdarđaqь eşsələrđe tulь ьlьqtьra tiklem jəməqət tujđьrьvьna ьlьq tьrьv əsən—fajđalanьv məs'ələhen tikşerep təđergə tejeştər.

7. Jəməqət tujđьrьv şeqbəhenə 10 kөnlek sruk əsəndə məktəptə uqьvsьlarđь həm məktəpkə tiklem tərbejələnevsələrđe tujđьrьv əsən kərəkle nurmalar məs'ələhen xəl itergə həm şuqa movafiq şul uq sruk əsəndə məktəp stalavajđarьn praduk menən tə'min itev planьn təđergə quşarqa.

8. Tə'min həm taratьv şeqbəhenə 20 nse sintəberđən huŋqa qalmaj Narkaturkta məktəp stalavajđarьn tə'min itev planьn ytkərergə quşarqa. Tə'min itev planьna patripkapiratsejə tarafьnan ojoştorola torqa stalavajđarđь la, məktəptərđeŋ yđ eşməkərlegə menən asьla torqan stalavajđarđь la kertergə.

9. Jəməqət tujđьrьv şeqbəhenə avьl xuzalьqь kapiratsejəhe urgьndarь menən bergələp avьl tarmaqь məktəptərendə jəməqət tujđьrьvьn ytkərevgə bulьşlьq kyrhətev məs'ələhen qarap xəl itergə, bьl məldə kalxuz tarmaqьna ajrьm diqqət itergə həm 25 nse sintəberđən huŋqa qalmaj pravlinejaqa avьl tarmaqьna xeđmət itev turahьnda prajekt kertergə quşarqa.

II. Məktəptə uqьvsьlarđь əđer əŧ həm ajaq kejeme menən tə'min itev turahьnda.

1. Sintrasajuzdьŋ diriktiftərenə movafiq məktəptə uqьvsьlarđь əđer kejəm menən tə'min itev kantryl sьjfьrьn 500 meŋ humlьq, ajaq kejəme menən tə'min itevđe 350 meŋ humlьq itep bildələrgə həm bьnьŋ əsən tə'min itev həm taratьv bylegenə 3 kөnlek sruk əsəndə yđeneŋ Sintrsajuzqa həm sənəqətkə bulqan betə zajafkalarđan qajtanan qarap sьqьp, zajafkь summalarьn arttьrьrqa həm assartamintь yđgərtergə quşarqa.

2. Tə'min itev həm taratьv bylegenə quşarqa:

a) Sistimgə kergən betə balalar ajaq kejəmen həm tegelgən kejəmdən bьjьlqь 5 nse sintəberđən başlap fəqət məktəptərđə uqьvsьlarđь tə'min itevgə genə bildələrgə, şul turala betə Rajpo həm Rapkuptarqa təjeşle diriktif birergə, berense sirutta xalqtьŋ jarlь—batrak gruppahьnьŋ məktəptəge balalarьnьŋ ixtejaъьn ytərgə.

b) Başnarkamturktan balalar ajaq kejəme tektərev əsən jerle sənəqət praduksejəhьnan 200 meŋ humlьqtan əđ tygel kyn tavar həm jerle eşlәngən 100 meŋ humlьqtaŋ əđ tygel balalar bojmalarь ajьrtьrqa tьrьşьrqa.

v) 2 kөnlek sruk əsəndə Başkustprumsajuz menən unьŋ maxsus fundьnan məktəptə uqьvsьlarđьŋ ajaq kejəmdəren tөđөttərev əsən təđətev matireaidarьn ajьrьv turahьnda aŋlaşьrqa.

g) Ber ađnalьq sruk əsəndə jerle tegevselek sənəqəte həm jerle kustarlьq kapiratsejəhь menən patribitel kapiratsejəhь sistimə əsən kərək xətle handa balalar əŧkə həm ajaq kejəme tektərev turahьnda aŋlaşьrqa.

d) Berense nəvbəttə məktəp stalavajđarьn betə kərəkle qorolma həm invintar menən tə'min itergə.

3. Betə Rajpo həm Rapkuptarqa kamsaultdarqa iŋ aktif qatьşьrqa, iŋ məxtaz bulqan jarlь—batrak balahь—uqьvsьlarđь əŧ həm ajaq kejəme menən tə'min itevđeŋ xaqьn tyləv əsən summa tabьv məs'ələhenə ajьrьm diqqət itergə quşarqa.

4. Kyltura—tormoş şeqbəhenə hər ber Rajpo həm Rapkup rajjunьnda tegev—jamav mastireskujđarь ojoştororqa tьrьşьrqa, pajşiktarđьŋ yđ eşməkərlegə nigeđendə qorolqan mastireskujdarqa hər tərle bulьşlьq həm matdi jarđam kyrhətergə quşarqa.

III. Dəreslek həm uqьv əsbabe menən tə'min itev turahьnda.

1 Tə'min itev həm taratьv şeqbələrenə quşarqa:

a) yđ ergələrendə kyltmagazindar ojoştorolmaqan Rajpo həm Rapkuptar ergəhendə kyltmagazin ojoştorovđь aşьqtьrьrqa.

b) Xəkymət urgьndarь aldьnda Giz həm başqa nəşrejattarđьŋ patripkapiratsejə zakazdarьn berense siratta ajьrьv məs'ələhen kytərergə.

v) Kyltura—tormoş tarmaqь rajun mərkəzdərendəge diriktif birges jerle urgьndarьnan kyltmagazindar əsən maxsus binalar ajьrtьrqa təjeştər

d) Kileve kətelgən 30 meŋ qara (aspit) taqtanь məktəptərgəgenə bylergə; tə'min itev həm bylev tarmaqьna prumkamiratsejə sistime menən Başqortostandьŋ yđendə aspit taqtalar əđerləv turahьnda aŋlaşьrqa quşьrqa.

g) Pravlinejəhьn dəftərđərđe irekle hatьvđь tьjьv turahьndaqь qararьn dəjəm dəftərđərgə lə jəjep, ularđь barь məktəptərgə genə byləp birergə.

j) Berense kvartalda blaknut həm zapisnuj knəgələrgə tejp ajьrьlqan betə qaqьđđь barь dəjəm dəftərđər əđerləvgə genə bildələtergə. Tə'min itev həm taratьv şeqbəhe zapisnuj knəgə həm bluknutqa tejep birelgən qaqьđđarđьŋ kyberəgen dəjəm dəftər eşlətevgə qullanhьn.

z) Sintrasajuzьn qərəndəş qələm, tьmer qələm, qara həm qara havьttarьna birelgən zakazdarđь aşьqьs atqarьvьn horarqa.

z) Tə'min itev həm bylev tarmaqь uqьvsь sumkьlarь əđerləv əsən məmkin bulqan xətle matirejal ajьrhьn.

AlУmin kambinatьna nigeđ.

3 nse sintəberđə Kickas janьnda alymin kambinatьna nigeđ taşь halьndь. Kambinat Dniperstruj tugь menən eşləjəsək.

HYRƏTTƏ: Kambinat halьna torqan urьnqa kymelgən jadьvь taştar.

Başqortostandьŋ betə xəbərselərenə

Heđđeŋ rajunda, avьlda məzbyri başlanqьs uqьv inderevgə əđerlek qalaj tora:

1. Uqьv jəşendəge balalarđьŋ hanь alьnьp bətkəme?

2. Məktəptərđə rimunttar buldьmь, bulha qasan tətə?

3. Heđđeŋ kapiratsejə bьl turala nəmə ujlaj, Uqьvsьlarđь ajaq, əŧ kejeme menən tə'min itə alamь?

4. Prafsajuzdar nəmə eşləjđər, jarđam kəmisejələre nəmə eşləjđər. Partejə jəcəjkələre bьl turala təjeşle urgьndarđьŋ daklattarьn tьŋlanьlarmь?

5. Bьl eş menən rajkumdar jetəkselek itələrme.

„BAŞQORTOSTAN“.

IV. Uqьtьvsьlarqa matdi xeđmət kyrhətevđe kөsəjtev turahьnda.

1, Tə'min itev həm taratьv şeqbəhenə 2 kөnlek sruk əsəndə betə sistimgə uqьtьvsьlarđь—xəkymətteŋ bьl turalaqь bojroqtarьna movafiq sənəqət tavarь həm ađьq menən tə'min itev tərtibe turahьnda tulь diriktiftər birergə quşьrqa.

V. Matdi bulьşlьq kyrhətev turahьnda.

1, Sintrasajuzdьŋ razvirestkahьna movafiq bьjьlqь kyltfundtan 50000 humdь dəjəm başlanqьs uqьtьv eşenə bulьşlьq saralarьna totьvqa ьjьrьp, plan—finans tarmaqьna əs kөnlek sruk əsəndə bьl summanь Başnarkamprustьŋ tikuşşi scutьna kertergə, şul uq vaqьtta ojoştorov—massьvьj həm plan—finans tarmaqtarьna şul summanьŋ 50 % n sistimdьŋ ajrьm ojoşmalarьna bylep, bьl vznustarđь sistim bujьnsa 30—31 nse eş jьlь əsən kyltura eşenə ajьrьlqan ələş iŧəbenə itep iŧəplətergə quşarqa.

2. Kyltura tormoş tarmaqьna ber ađnalьq sruk əsəndə Başnarkamprus menən bergələp uqьtьvsьlarđь kina—sejanьstar kyrhətev menən tə'min itev saralarьn təđergə quşarqa.

Ojoştorov — massьvьj həm kyltura—tormoş tarmaqtarьna—sistimgə juqarьla kyrhətelgən saralarđan kilep sьqqan kyrhətmələrđe, şulaj uq pajşiktər həm kapiratiflaşmaqan xalq arahьnda dəjəm uqьtьv məs'ələlərə tirəhendə jəməqətselek—massьvьj eştə kiŋəjtev turahьnda diriktif birergə quşarqa.

Ojoştorov—massьvьj tarmaqьna—dəjəm uqьtьv eşenə jarđam kyrhətev məs'ələhe tirəhendə eş kiŋəjtələv ajqanь məktəp kapiratiftarьnьŋ ojoşov həm praktik eştərenə ajьrьm diqqət itergə quşarqa.

Narkamzim appartunistarь Avjьktif səвəptərgə tөrөnələr

Başqortostanda tixniciski kyltura səsevđe kiŋəjtev iŋ yđək məs'ələ bulha la, başnarkamzim bьl təŋgəldə his xərəkəthed jata. Jađqь səsev planьn urьndarqa jetkerməv, aŋlatьv eştərə alьp barьlmav səbəple tixniciski kylturalar səsev planь 56 pr. qa qьna ytəlgən. Başnarkamzimdeŋ halqьn qaraşь arqahьnda səsev jerđəre həm simina bulha la tik jatьp qalqan.

1930 nsь jьl betə səsev majđanь 135 meŋ ga bulьrqa təjeş bulьp şularđan jeten 25 meŋ ga. sys 28 meŋ ga, kəmbaqьş 80 meŋ ga bildələngəjne.

Jeten 22,3 meŋ ga—ytkən jьldaqь qa qaraqanda 22 pr. qa arttьrьlьp, kinder 23 meŋ ga—ytkən jьldaqьnan 4 pr. qa kəmegən; kəmbaqьş ytkən jьlda qьnan 8,2 pr. qa arttьrьlьp 49 gaqa qьna ytəlgən. Timək bьl handar ihə Narkamzimdeŋ tixniciski kyltura səsev majđanьn arttьrьvqa barmaq aşaqьna qarap eş itkənlektəren asьq itep həjləp birələr.

Jьjьv eştərə yktəber başьnda bətərgə təjeş ine. Narkamzimda oşo kөngə ber tərlə lə matirijal juq. Nindəj praktik saralar kyrgənlektəren yđđərə belməj. „Eş narmal bara, narmal“ tip tik ultьralar.

Narkamzimdə səsev orloqtarь jetərlek bulqan tik, unь səstərev, ikense tərlə əjtkəndə tixniciski kyltura səsev majđanьn arttьrьv, sarahьn qьna kyrməgəndər. Şul arqala orloqtar səselməj ərəm jatьp qalqan. Bьl fakьt narkamzimdeŋ appartunistarsa xəkymət diriktivalarьn ytəməven, yđ eşenə halqьn qarap, səsevgə aldan əđerlənep—jalpь arahьnda aŋlatьv eştərə alьp barьlmavьn həjləj. Jemehə iptəş Kulijeva „başqort—tatar xalqь nađan bit ələ, şuqa kyrə lə ularđa səsev majđanьn arttьrьp bulmaj“ tiđə əđerlek eştərenəŋ huŋ başlanьvьn səbəp itep kiltərə.

Kiləhe jьl kypme bulasaq.

Kiləhe 1931 nse jьl jeten 25 pr. qa, kindər 31 pr. qa, kəmbaqьş 9 pr. qa səsev majđanьn arttьrьlasaq. Bьqa kərəkle bulqan orloq bətəhe 74,60 sitnir bildələnep şunarđan 31,500 sitnir jeten. 31,900 sintnir kinder, 11.200 kəmbaqьş orloqo əđerlənergə təjeş.

Bөgөngə kөndə ber niđə juq həm ber tərlə lə əđerlek eştəre barmaj.

Rajunlaşьv tixniciski kylturalar səsev majđanьn kiŋəjtevgə kiŋ jul asasaq. Tixniciski kylturalar səsev rajunь bulьp, tik rajundarđьŋ betə səsev jereneŋ 15—20 pr. tь tixnik kylturalar səsev əsən totolasaq. Kəmbaqьş səsev rajunь 9, jeten səsev rajunь 4, kinder səsev rajunь 2 təşkil itə. Bьlarqa 12 agьranum bildələngən.

Kukurus səsevgə qaraş nisek.

Başnarkamzimdeŋ planь bujьnsa kukurus səsev 2000 sitnir bulьrqa təjeş ino. Şunьŋ kypmehe səselgənen yđđərə lə belməjđər. 70—80 pr. qa ytəlgənder samala tip saŋa menən genə xəl qьlalar. Dərəŧ iŧəp alьnmaqan,

Kiləhe jьl kukuruz səsev majđanьn arttьrьvđa başnarkamzim yđə yk inisiatьr bulьp plandь artьqь menən kyrhətep mərkəzgəbirergə təjeştər ine, ə bьl kirehensə tora.

Başnarkamzim 4000 ga bildələhə, Mərkəzdəgelər 10,000 ga qa jetkerergə quşalar.

„Un meŋ ga kukuruz səsevgə orloq əđerləvđə nindəj saralar kyrələ“ tigən horavqa mərkəz yđə bildələgəs yđə jetkerev sarahьn kyrer ələ, ukь rajьndan kilerđər“ tip kyktəp kətəp jatalar.

Bьl fakьttar narkamzimdeŋ yđ eşenə halqьn qaraqanlьqьn asьqlajđar. Təjeşle ojoşmalarqa iqtibar itergə təjeş.

A—ZAQЬF.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

RIDAKSIJƏNEN ƏDRISE:
Г. Уфа, Верхне—торговая площадь корпус №3. Ред. газ.

TILIFUN NUMIRDARЬ:
Ridaktьr . . . . 4—81
Dejom . . . . 2—83
Masaъьj bylek . . . . . 2—72

BAŞ

ئشسئلەر ئينتوزئيازئمئ - ئاوئلعا!
قئذئل ئەلەملئ ئۇفۇ پاراۋوز - ريمونت زاوئتئ

حيتاپناماهى

ئشسئلەرئنئك هەم ئينژەنەرتەحنيك حئلمەتكەرلەرئنئك باشقۇرتۇستانلئك كالحوزسئلارئنا هەم ئۇورناحەللئ هەم بارلئ ياكئعئ حوژالئقلئ كرەشتيەنلەرئنە هەم ئشسئلەرئنە

باشقۇرتۇستاندائ ئشسئ، كالحوزسئ هەم ياكئعئ حوژالئقلئ كرەشتيەن ئيپتەشتەر!

(ئەل حيتاپناما تسبح بئيئللئشتارئندا بۇتە ئشسئلەر تارافئنان راتلانئئ) پاراۋوز - ريمونت زاوئتئ ئشسئلەرئ.

Brigadirƌьņ qanь qьƌa

Qьjqь rajunь şul uq avьldьņ kalxuz brigadire Ojəjfyllin kalxuzsьlar menən jьrtqьstarsa qьlana bergenə lə jaqşь hyƌe juq. avьƌьnan sьqqanьn ettə aşamaƅ. Kypten tygəl jalanda eş melende Ojəjfyllin tigen jer batraktь kykeregeno tərtip osorƌo.

—Heƌ miņə qarşь kilməkeƌ, min qьƌьvqanlь tip kenə jebəre.

KALXUZSЬ.

Kalxuzda tərtip juq

Qьjqь rajunь Kyƅəbaj avьlьnda 28 nse jьl uq ojoştorolqan „Kyljar" ərtilendə əle bulha eşter tərtipkə halьnqanь juq. Avqьs ajьnda rivizejə jahəlьp ərtil rəise Ojəripьf Xafizdьņ bajtaqqьna summaqa rastrata jahaqanь belendə. Bьl xəl ərtil aqzalarьna nasar tə'ƅir qaldьrdь. Ojəjeplene tiƌerək xekemgə tartьp ərtilden eşen retkə halьp jebərergə kərək.

Ərtil aqzahь

كالحوز تۇذۇلۇشۇنئڭ ياڭئ كوتەرئلئشئ مەنەن بەيلەنئپ بارئرعاتئيئش

كۇذگۇ سەسو

(كۇذگۇ سەسئۇئڭ بارئشئ تورائهئندا سسر ناركامزيمئنئڭ داكلاتئ بويئنسا ۋكپ(ب) ئۇذەك كەميتەتئنئڭ 15 نسئ سينتەبئرذە سئعارعان قارارئ)

TƏRLƏHENƏN

MƏSKƏV, 11. SSSR Jər eşterə xalq kamisarlьqь dəvlətkə ilgən tapşьrьvƌa aldьn sьqqan kalxuzdardь byləklәv esən 50 traktьr bildələne.

TRUJESKEJ, 12. Uralda jaŋь orloq safxuzь teƌələ. Bьl safxuzqa bətəhe 520.000 giktar jər birelep, xeƌergə vaqьtta jer teƌev eşendə 22 zimləmir eşləj. Trujeskej qalahьnda 400 keşegə traktaristər kursь asьla.

Rajun jer şəqbələre turahьnda Pa

1. Dəjəm palazinejə həm burьstar

§ 1. Rajun jer şeqbələre—rajunda avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejəgə təp apiratif jətəkselek urgьnь bulьp, rajun kalxuz-kapiratif ojoşmalarьnьŋ eşenə jətəkselek itə həm bətə a.x. pritprejətejələrenen həm dəvlət tristtərenen eştəren berləştərə.

§ 2. Rajun jer şeqbələre a.x. prajьzvudstevahьn ere satsejalizem prajьzvudstevahь tədov həm totoş kəlliktifləşterev nigeđendə kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan betərev bazahьnda: 1) massьvьj agra—tixnikə həm rikanstruksejə saralarь kyrev həm krəђtejəndərđen kiŋ jarlь—urta xəlle jalpьhьn kalxuzdarqa həm a.x. prajьzvudsteva—kapiratif berektərenə kiŋ ьlьqtьrьv; b) ulardь ньqьtьv s a r a l a r ь n kyrev həm v)safxuzdar maşina—traktьr stansalarь' indysterejə ustanufkalarь ojoştorovqa həm ularđьŋ eştərenə bulьşlьq itev həm kantryl atqarьv juldarь menən ньqьtьv həm kiŋəjtev burьstarьn atqaralar.

§ 3. Kraj—əlkə jer idaralarьnьŋ diriktiftərə həm rajunda avьl xuzalqьnьŋ xelen əjrənev nigeđendə —rajun jer şeqbəhe bətə kalxuz—kapiratif həm dəvlət ojoşmalarь julь bujьnsa bətə avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđendə rikanstruksejə saralarьn planlavđь bojomqa aşьralar, rajun avьl xuzalьqь ojoşmalarьnьn həm avьl sevittərenen eştərenə jətəkselək itələr həm bətə bildələngən saralarđьŋ atqarьlьvьn tə'min itələr.

§ 4. Ađsьlьq millettərgə ularđьŋ iqtisadi həm kyltura dərəzəhen təp millət dərəzəhenə tiklem kytərevđə tə'min itərlek itep xeđmət kyrhətev turahьndaqь bəte saralarđь ojoştora, ularqa jətəkselek itə həm tormoşqa aşьra, ađsьlьq millət tərđə avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev eşenə ьlьqtьra.

§ 5. Oşo saralarđь ojoştora həm bojomqa aşьrьvqa jətəkselek itə:

a) Səsev majđandarьn kiŋəjtev, uŋьştь kytərev, alvьl xuzalьqьnьŋ ajrьm tarmaqtarьn (qьrsьlьq, malsьlьq, maxsus kylturalar həm başqalar) alqa jebərev.

b) Jəməqət orloq funttarь, prakat orloq tađartьv, mal tooqtorov həm jəməqət fajđalana torqan başqa agrikyltura punkttarьn ojoştorov həm kiŋəjtev.

v) Avьl xuzalьqьna, bigerəktə kalxuzdarqa həm jarlь xuzalьqtarqa aqsa birev (bətə urьndarđan birelə torqandarđь şul summalarđan iŋ movafiq rəveştə fajđalanьv xalьqtьŋ yđ summalarьn agrikyltura—prajьzvudsteva eştərenə yđ ara haqlьq tərtibendə ьlьptьrьv avьl xuzalьqь kapiratif şirkəttərenə fklattar kertevđə kesəjtev turahьnda həm başqa saralar ojoştorov həm ularqa jətəkselek itev.

g) Avьl xuzalьqьn maşinalar qoraldar, orloq həm başqa prajьzvudsteva nəmələre menən tə'min itev həm jerle dəvlət, kapiratif həm başqa jəməqət ojoşmalarьnьŋ həm xalьqtьŋ yđenen bar bulqan prajьzvudsteva saralarьnan iŋ tulь həm movafiq rəveştə fajđalanьv.

d) Nəvbəttəge səsev həm başqa avьl xuzalьqь kampanejalarьn iŋ jaqşь rəveştə ytkərevđe' səvit həm kəlliktif xuzalьqtarđьŋ jarlь—urta xəlle-krəђtejəndərgə agra—kyltura həm prajьzvudsteva xeđmətə kyrhətevđəren kesəjtev saralarьn ojoştorov həm ularqa jətəkselek itev.

əlelərendəge saralarьnьŋ bojomqa aşьrьlьvьn barlav.

4. Batrak—jarlь həm urta xəlle jalpьnь kalxuz—kapiratif tədeleşenə həm avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserevgə ьlьqtьrьv esən ojoştororьv.

5. Safxuzdar, kalxuzdar, avьldar, ajьrьm xuzalьqtar, şulaj uq avьl xuzalьqь səneqət pritperejətejələre arahьnda satsejalizem jarьşьn bojomqa aşьrьv saralarьn ojoştorov prajьzvudsteva kəŋəşmələrenen həm agranumlьq vəkildərenen eştərenə jətəkselek itev.

6. Krəђtejəndər arahьnda agrikyltura-prajьzvudstьva belemdəren taratьvđь ojoştorov avьl xuzalьqь tygərəktərə, kurstar, yrnək saralar' ikeskursejələr, kyrgəđmə, byləkləv həm başqalar): məzbyri qararđar, jer upşьstьvalarьnьŋ prigьvьrđarь tərtibendə jəki dugьvьr kileşevđərə nigeđendə ytkərelev tejeşle bulqan iŋ prastuj agrikyltura saralarьn ojoştorov həm ularđьŋ bojomqa aşьrьlьvьna jətəkselek itev.

7. Rajjunda avьl xuzalьqь kapiratiftarьnda həm başqa ojoşmalarđa eşləvsə bətə a. x. spisejəlistərenen eştərenə jətəkselek itev. rajjun tirriturejəhьnda bulqan a. x. dəvlət ojoşmalarь, məəssəsələrə həm pritperejətejələrendə eşləvsə spisejəlistərđen massьvьj eştərenə planlь jətəkselek itev.

V. Kadralar hajlap alьv həm əđerləv turahьnda.

1. Rajjun jer idarahьna qaraqan tybən jer seltərenə eşselər hajlap alьv, ulardь xeđmətten sьqarьv həm ber jerđən ikense urьnqa kyserev.

2. Rajjun tirriturejəhьnda bulьp, rajjun bydzitenə a'ђralqan tybən avьl xuzalьqь məktəptərə həm kurstarьnьŋ eştəren planlav, ularqa aqsa birev, jətəkselek həm kantrul atqarьv.

3. Narkamzimqa jəki kraj (əlkə) jer idarahьna qarap, rajjun tirriturejəhьnda bulqan avьl xuzalьqь VUZ darьnьŋ, tixnikumdarьnьŋ həm başqa məktəptərđeŋ tormoş həm eştəren dəjəm kyđətev; ularđьŋ mərkəz həm əlkə (kraj) Jər Idaralarьnьŋ diriktiftəren atqarьvđarьn kyđətev, ularđьŋ eştərə menən tanьşьv, məktəptərđeŋ səvittərenə qatьşьv, başqarmalarđa atcut daklattarьn qujьv həm bətə kyrelgən jəteşheđlək həm ixtejazdar turahьnda—ularđь betərev—ytəv esən kərəklə bulqan saralarđь la kyrhətep kraj (əlkə) Jər idarahь həm Narkamzimqa xəbər itev juldarь menən bь məktəptərđeŋ uqьtьv—xuzalьq tormoşon ньqьtьvqa bulьşlьq itev.

4. Rajun tirriturejəhendə eşləp tə jəmhyrejət dəvmələndə bulqan tristtərgə həm xuzalьq iђəbendəgə başqa ojoşmalarqa tapşьrьlqan məktəptərđeŋ eştəren dəjəm kyđətev həm tərtipkə halьv.

5. Bətə tejeşle vaqiqalarđa rajundьŋ milli xosusejəttəren iђkə alьp kalxuz həm safxuzdar esən avьl aktifьnan eşsələr əđerləv, qajtanan əđerləv həm jaŋь kvalifikatsejə birəvsə kurstar ojoştorov.

6. Iŋ aktif həm agrakyltura mə'sələhendə aldьnqь kalxuzsьlarđь, batrak həm jarlьlarđь ađsьlьq millettər jəşəgən rajundarđa iŋ berense sirutta jərle millattərđən—yrjətev.

G. Malsьlьq həm vitirinarlьq mə'sələhendə.

1. Malsьlьqtьŋ tərlə tarmaqtarьn, jьlqьsьlьq, qoşsolьq həm mal ađьqь jeteşterevđe alqa jebərev həm bьlar turahьnda rikanstruksejə saralarь ytkərev turahьnda pirespiktif həm eş plandarь tədev, bьl plandarđь bojomqa aşьrьv.

2. Safxuzdarđьŋ malsьlьq, jьlqьsьlьq, qoşsolьq həm mal ađьqь mə'sələhendəge apiratif plandarьn eşləvgə qatьşьv həm ular turahьnda kraj (əlkə) jer idaralarьna həm Aftanumejəlь jəmhyrejəttərđeŋ Narkamzimdarьna yđđərenen həđemtəhen birev.

3. Kalxuz—kapiratif ojoşmalarьnьŋ malsьlьq, jьlqьsьlьq, qoşsolьq həm mal ađьqь eşe turahьndaqь eştərenə jətəkselek.

4. Mal həm jьlqь toroqtorov kampanejalarь ytkərev həm ularđь kalxuz həm kapiratsejə sistimendə ytkərevgə jətəkselek itev; rajunda ketevđərđən jaraqlь maldь hajlavqa, jaraqhьđđarьn brakqa sьqarьvqa jətəkselek itev.

5. Rajunda malsьlьqtьŋ hər tərlə tarmaqtarь həm jьlqьsьlьq bujьnsa tavar kalxuz kə-

tevđərə ojoştorovqa jətəkselek itev, kalxuzdarđa jalqь malьnan fajđalanьv furmьlarьn tədev.

6. Rajunda mal həm baђьv ađbarđarь tədeleşenə malsьlьq tixnikəhe həm mal havlьqьn haqlav jaqьnan jətəkselek itev.

7. Toqom razsatniktarьnьŋ eşenə jətəkselek itev, toqom matirejalьn ucutqa alьv. Hətselək malsьlьqь bujьnsa kantryl punkьttarđьŋ eşenə jətəkselek itev.

8. Kalxuz. safxuz həm jaŋqьđ xuzalьqtarđa vitirinarlьq həm malsьlьq jaqşьrtьv minimumdьrь ytkərelevgə jətəkselek itev həm kantryl atqarьv.

9. Rajunda toqom attarьn həm jaraqlь tabьlqan ajqьrđarđь tabьp, ucutqa alьv; dəvlət at zavьtь—kənyşnələrenen toqom knegələrə jərtevđəren kyđətev.

10. Hunarsьlьq xuzalьqьn idara itep, hunarsьlьqtь tərtipkə halьv.

11. Rajundьŋ ikanumikəhen həm xuzalьq jynəleşen əjrənev nigeđendə qəmymən avьl—xuzalьqьn rikanstruksejəgə, jaŋь dəjəmləşterev furmьlarьn ojoştorovqa, bьnьŋ esendə malsьlьqtь alqa jəbərevgə jarđam itkən vitirinarlьq saralarьnьŋ pirispiktif həm eş plandarьn tədev.

12. Joqoşlo sirđərgə qarşь, prafilaktik, vitirinarlьq, mal havlьqьn haqlav turahьnda massьvьj saralar, şulaj uq rajundьŋ bətə ojoşmalarь, vitirinarlьq eşsələrenen bətə katigurejələrə bujьnsa—keşə menən mal esən urtaq bulqan joqoşlo həm „parazitlь sirđərgə qarşь kərəş saralarьn ojoştorov həm ularqa jətəkselek itev.

13. Joqoşlo sirđərgə qarşь kərəş maqsatь menən tartьr alьnqan həm aşlav (privifka) ytkərelev arqahьnda ylgənmaldar esən tylənəsək siklə xaqtь bildələv həm bь turala xalьq menən iђəp vaqьtьnda həm dərəђ əđələvđə kyđətev.

14. Safxuz, kalxuz həm jarlь urta xəlle xuzalьqtarđa maldarqa vitirinarlьq darьvlav jarđamьn ojoştorov; vitirinarlьq darьvlav urьndarь təđev; rajundaqь vitirinarlьq mə'əssəsələren darьv, inestrumint həm başqa maxsus vitirinarlьq kərək—jaraqь menən tə'min itev.

15. Ađьq (qassap, bikun fabriktarь, kansiret zavьttarь, kalbasa zavidinejələrə həm başqalar), sej mal (sьrjə) həm sьrьjə nən nəmə eşlev səneqətendə vitirinarlьq kyđətselegen ojoştorov.

16. Mal həm malsьlьq sьrjəhe əđerləj torqan, mal himertə həm tujđьra torqan urьndarđa maldь julda jərətkəndə baђarđarđa, şulaj uq kantraklaşьv eştəren ytkərgəndə vitirinarlьq saralarьn ojoştorov.

17. Rajunda bulqan bətə vitirinarlьq məəssəsələrenen həm vitirinarlьq xeđmətkərđərenen eşenə—ular nindəj xuzalьq sistimendə bulьvqa qaramaђtan—jətəkselek həm kantryl atqarьv.

18. Xalq arahьnda vitirinarlьq nađanlьqьn betərev saralarьn ojoştorov, vitirinarlьq beləmdəren papularləşterev, xalq xuzalьqь ikanumikəhendə vitirinarlьqtьŋ totqan urьnьn həm əhəmejəten əjrənev, kyrəđələk həm kanavallьqqa qarşь kərəş saralarьn ytkərev.

18. Ojəməldəge zakundarqa movafiq joqoşlo sirđərđə betərev saralarьna bəjləngən mə'sələlər turahьnda məzbyri qararđar sьqarьv.

D. Balьq totьv həm balьq yrsetev turahьnda.

1. Rajundьŋ keskenə balьqsьlьq həm balьq yrsetev hьvdarьndaqь balьq bajlьqtarьn turanan tura idara itev həm fajđalanьv, şul uq rajundarđa balьqlь ugudejəlarđь ucutqa alьv, urьndarđa balьqlь ugudejəlarđь haqlav.

2. Keskenə balьqsьlьq rajundarьnda balьqlь ugudejəlarđьarindaqa birev, balьq totov həm jənlək hoqьv xoquqь esən bilittər birev, balьqsьlьq qaqidələrenen bojomqa aşьrьlьvьn kyđətev.

3. Balьq pitumniktarьnьŋ həm balьqsьlьq xuzalьqtarьnьŋ tədeleşenə həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ eştərenə kantryl.

J. Yђemlektər jeteşterev həm avьl xuzalьqь qortqostarь menən kərəş turahьnda.

1. Avьl səvittərenə həm tarmaqtarqa bylep kyrhətep, rajunda—əlkə (kraj) jer idaralarьnьŋ plan zadanejalarьna həm rajundьŋ avьl xuzalьqьnьŋ

[...] şundaj başqa saralar ojoştorovđa jətəkselek itev həm tixnik jarđam kyrhətev, maxsus safxuzdardьŋ eşen şul maqsatqa uŋajlaştьrьv, maxsus tarmaqtar julь bujьnsa safxuzdar menən kalxuzdararahьnda elemtə jahav.

11. safxuz, kalxuz həm kapiratif ojoşmalarьnda jərlə dəvməldəge industerejə pritprejətejələrə tədeleşə plandarьnьŋ atqarьlьvьn kyđətev həm kylturalarđьŋ rajnnlaştьrьlьvьna, bətəhəm tavar pradukt kypmə sьqasaq bulьvqa qarap—ularđьŋ tədeleşək urьndarьn həm kestəren bildələvgə qatьşьv.

12. Uŋьş dərəzəhen bildələvgə (ikespirtizaqa) həm qьrsьlьq, jəşəlsəsələk—jemeş baqsasьlьqь kylturalarьn straxavajt itevđə ojoştorovqa bəjlə bulqan başqa saralarqa qatьşьv.

Z. Tirriturejə ojostorov turahьnda.

1. Sьjnfi səjəsəttəŋ talaptarьna həm avьl xuzalьqь prajьzvudstьvahьn dəjəmləşterev burьstarьna movafiq jer mənəsəbəttəren tərtipkə halьv həm jərđən dərəђ həm zakunqa movafiq fajđalanьvđь kyđətev.

Avьl səvittəreŋ—totoş kəlliktifləşev rajundarьnan tьşta bulqan urьndarđa arinda dugьvьrđarьn terkəv eştərenə jətəkselek itev.

2. Rajunda jər tədeleşə eştəren ojoştorov həm uqa kapiratif jətəkselek itev. Raђlanqan plandarqa indərelgən eştərđe atqarьv esən jər tədəvsə partejəlar ojoştorov.

3. Kantryl sьjfьrđar nigeđendə jər tədeleşə turahьnda həm kysəp sьqьvsьlar bulqan rajundarđa kysərəp kysev saralarь ytkərev turahьnda eş plandarь həm smitalar tədev.

4. Jər upşьstьvalarьnda bildələngən nurmanan artьq bulqan jərđərđe beləp—safxuz həm kalxuz kərəktərə esən, ə kysəp ultьrьvqa aььq bulqan

I. Turьf sьqarьv turahьnda.

1. Rajjundьŋ kypmə turьf zapastarь barlьqqa həm iqtisadi şarttarьna qarap ajьrьm iжtimaqi tarmaqtar bujьnsa turьf sьqarьvđь həm turьftan ћər ber jaqtan fajđalanьvđь alqa jebərev esən saralar sistimen tədev həm planlav.

2. Bətə kapitainaj sьqьmь 100.000 humqa tiklem bulqan turьf usaqtarьn eşləp fajđalanьv plandarьn raђlav.

[...] tə'min itev planьn bojomqa aşьrьv esən kərəklə saralarđь kyrev.

2. A. x. rimunt mastireskujđarь ojoştorovqa jətəkselek itev.

3. Orloq tađartьv punkttarьnьŋ eştərenə jətəkselek itev.

4. Rajjunda avьl xuzalьqь təzribə həm utqa sьđamlь qaraltьlar tədəvgə jətəkselek həm tixnikə kyđətselegə atqarьv.

5. Maşina həm traktьrđan fajđalanьvsьlarqa tixnikə jarđamь kyrhətev eşenə jətəkselek itev.

Ridaktьr urьnbaђarь: F.OJƏJSIN

IQLAN.

RSFSR Xalq Kamisarđar Səviteneŋ 1930 нsь jьl 2 sintəber qararь menən ньq pramnaluk stafkьlarь raђlanьp şəxsьj şeqeldər esən elek bulqan 4 rəzrət urьnьna 6 rəzrət bildələndə.

1, 2, 3 həm 4 нsə rəzrət stafkalarə ӨFӨ, BILARITSKEJ, BӨRӨ, BƏLƏBƏJ ESTƏRLETAMAQ qalalarь həm avьl jerđərə esən elekkesə qaldьrьldь. ӨFƏLƏ 5 нsə rəzrət stafkahь—500 hum, 6 нsь rəzrət—700 hum itep, BILARITSKEJ, BӨRӨ, BƏLƏBƏJ həm ESTƏRLETAMAQ qalalarьnda 5 нsə rəzrət—450 hum, 6 нsь rəzrət—650 hum, AVЬL jerđərendə 5 нsə rəzrət—400 hum, 6 нsь rəzrət—600 hum itep bildələnə.

BAŞNARKAMFIN.

Başturg.

1930 нsь jьlqь 1 нsə yktəbergə qarata Өfə baza həm magazindarьnda tavarđarđь jьllьq invintarlaştьrьvqa kereşə.

22 нsə sintəberđən başlap 5 нsə (mital) bazahьn; 25 нsə sintəberđən başlap 3 нsə numir mastatil—ximjə həm № 2 iiktra—tixnikə bazalarьn, 26 нsь sintəberđən başlap № 6; 27 нsə sintəberđən başlap № 7 maqazindь, 28 нsə sintəberđən başlap № 1 baza menən № 4 univirsal magazindь.

Bətə planlь hatьp alьvsьlarđan zajafkьlar bujьnsa tejeşle bulqan tavar həm matirejaldarđь alьp qalьvdarь horala. Sənki ucut başlanqas tavar jebərev tuqratьlasaq.

Pravlinejə.

KINO—TIATЬRĐARЬNDA BӨGӨN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,	Qьđьlşajtanьalalarь — 1 нsə sirejəhe - 7 byləktə.
IDEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanala:	Rəzən qatьndarь — Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanala:	Kamira №79
„5-Maj" — Sejans s[...] atьəəs 9 đa başlana.	SALAMANDRA — 7 byləktə drama — Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

II

Rajun jer şəqbəhenen xeđmətterə.

A. Planlav həm tənni tikşerev eştərə turahьnda.

1. Kraj—əlkə jer idaralarьnьŋ kantryl sьjfьrdarь, başqarmalardьŋ kyrhətmələre, rajundьŋ avьl xuzalьqьn əjrənev avьl xuzalьqь bujьnsa əşləj torqan rajun ojoşmalarьnьŋ plan prajektьarь nigeđendə—avьl xuzalьqь turahьnda rikanstruksejə saralarьnьŋ jomqaq rajun plandarьn tədev, rajundьŋ avьl xuzalьqь bujьnsa eşləvsə ojoşmalarьnьŋ həm avьl səvittərenen planlav eştəren jətəkselek itev, rajun tirriturejəhьnda bulqan avьl xuzalьqь həm urman pritprejətejələrenen kyrə torqan planьь saralarьn elemtəlev həm ular turahьnda yđenen həđemtəhen birev, bь plandarđь bojomqa aşьrьv;

2. Rajjunda avьl xuzalьqьnьŋ xələn, ytkərelə torqan rikanstruksejə saralarьnьŋ iffikt birev dərəzəhen, ularđьŋ satsejalizem tarmaqtarьnьŋ yđev həm yđeşen ucutqa alьv həm əjrənev.

3. Rajun bujьnsa avьl xuzalьqь saralarьnьŋ dəjəm finans plandarьn həm smitalarьn tədev, kraj—əlkə jer idaralarь kantryl sьjfьrdarь nigeđendə ularqa a.x. kriditə, dəvlət bydzite, jerle bydzit həm maxsus summalarđь, urьndarđa tuplanqan summalarđь kertev, jebərelgən summalarđьŋ bildələngən urьnьna totolovьna dəjəm kantryl atqarьv; kraj—əlkə başqarmalarьnьŋ ratsejanalizatsьrьv mə'əssəsələrenen silivьj summalarь həm Narkamzim bydzite bujьnsa dəvlət bydzite summalarь bujьnsa smitalar tapşьrьv.

4. Avьldьŋ jarlь—urta xəlle qatlamdarьn kapiratiflaştьrьv həm kəlliktifləştərev, kalxuzdarđь əəletəv, rajundarđa xedmət ojoştorov, rajundaqь kalxuz ojoşmalarьnьŋ həm kalxuzdarqa, avьl səvittəre həm krəђtejən yđ ara jardam kəmitəttərenən kalxuzdarqa ojoştorov, agratixnika həm maddi xedmət

kyrhətev eştərenə jətəkselek itev, rajun dəvmələndəgə a.x. kapiratiftar ojoşmalarьnьŋ ustaftarьn terkəv; kalxuzdarđьŋ həm a.x. kapiratiftarьnьŋ sastafь sьjfьt jaqtan dərəđ hajlanьp alьnьvьn kyđətev.

5. Rajun bydzite iђəbenə a'ђralqan terək punkttarđь turanan tura idara itev həm rajun tirriturejəhьnda bulqan avьl xuzalьq tənni—tikşerev məəssəsələrenen eştərenə kantryl atqarьv.

6. Rajun kərtəhendə massьvьj ьnanvьsьq (təzribəsələk), eşsə izatsьlьq həm prajьzvudstva ratsejanalizatsьrьv eştəren ojoştorov həm ularqa jətəkselek itev.

7. Rajundьŋ avьl xuzalьqь praktikahьnda ajьrьm tarmaqtar bujьnsa tədelgən zuna stansahьnьŋ tənni uŋьştarьn qullanьvđь ojoştorov, satsejalizem tarmaqtarьnьŋ, şulaj uq jaŋьqьđ avьl xuzalьqьnьŋ jaqьrtьv həm ratsejanalizatsьrьv turahьnda kyrelgən praktik hedemtəlerđe həm uŋьştarđьŋ kyrep ucutqa alьv barьv.

8. Əşləvsələren tərbijələv alşьşьv, kadralar əđerlev, praktika alьvđь tə'min itev maqsatь menən tənni—tikşerev mə'əssəsələrenen həm rajun tirriturejəhьnda bulqan ucьştarđь—ejrətev həm mə'sələlərenən ucutqa alьren tədev.

9. A. X. saralarьn ytkərev mə'sələləre turahьnda rajjun avьl xuzalьqь həm kaparatsijə kiŋəşmələre ytkərev.

10. Planlь həm plandan tьş avьl xuzalьqь saralarьn ytkərev turahьnda jьlьq atcuttar tədev.

B. Massьvьj eş həm atqarьlьvđь barlap torov turahьnda.

1. Partejə həm səvit urgьndarьnьŋ avьl xuzalьqь turahьnda sьqarqan qarardarьnьŋ rajjun tirriturejəhьnda eşləve turahьnda həm vaqьtьnda atqarьlьvьn kyđətep barlap torov.

2. Avьl xuzalьqь mə'sələhendə tybən ojoşmalarqa (avьl səvittərenə, kalxuzdarqa, maşina—traktьr stansalarьna, kapiratif ojoşmalarьna) instruksejalar birev həm ulardьŋ eştərenə jardamlaşьv.

3. Kraj—əlkə jer idaralarьnьŋ həm rajun jer şeqbələrenen ađsьlьq millettər, krəђtejən qatьnqьđarь, batrak həm batraktar arahьnda eşləv, məs-

Aльrьm numirь hər jerdə 5 tin

Bətə donja pralitardarь, ərqajegьđ!

RIDAKTSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН“

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar . . . . 4—81; Dejom . . . . —83; Massьvaj bylek . . . . 5—72; Kiske ridaksejo . . . . 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa . . . . 45 tin; 3 ajqa . . . . 1 hum 30 tin; 6 ajqa . . . . 2 hum 60 tin; 1 jьlqa . . . . 4 hum 80 tin

PADPISKALAR: [illegible]

№216 Dyşənmbe 22 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. 11 NSE JЬL SЬQЬA

TEKƏ KYTƏRELEŞTƏ.

Beđ xuzalьqьbьđđьn al-qabarstimptarьnda bьqa tiklem bis kyrelmegen dərəzələ tidləsev osoronə kerđek. 1929—30 nsь jьlda AVЬR SƏNƏQƏT praduksejəhe 40 % samahь arttь. Aldaqь jьlьnda ul juqarьqь taban taqьnda durьraq bik nьq ьrqьtjasaq. Bətə burьstarda xəl itevdən satsejalizem tədəleşə julьnda bulqan sitenlektərđe je-nep sьqьvdan asqьsь—avьr sə-nəqətə alьa jebərev.

Bьjьl JENEL SƏNƏQƏT 11% ьbe joqnь bьjьlьq plan-dь bajtaq tultьra almaj. Bьnьn səbəbe sejmal (sьjrjə) jeteş-mev.

Məhəlon: beđ—ele manfaktu-raqa bik moxtaz ber vaqetta [illegible] kestil fabriktarьn bajtaq vaqetta tuq-ratьp torarqa məzbyr buldьq. Ləkin beđ MAMЬQ ME-NƏN SƏGƏNDƏR BIK ŞƏP UNDЬ hem ulardьn səselev majdandarь BIK KINƏJDƏ.

Beđđən iđe satsejalizem ni-gedəne kyseev turьnьnda bil-dələngen timtarьbьđ—bətə bo-nəmilel əxval tarafьnan talap itelə, beđ timptar kelьsə xuza-lьq məs'ələhendə sitenlektə-rebeđə la jaqьs hem qatqьj jenev esen berđən ber jul.

Bьl eş bətə donja aldьnda IKMƏK məs'ələhendə bik anьq kyrhətelde. Bьndaj xəl iđđən MALSЬLЬQ məs'ələhendə la kyrhətelər.

Beđ 5 jьllьqtь dyrt jьlda at-qarьvdьn, kyptən tygel artta hem tarqav bulqan avьl xuza-lьqь satsejalizm pazitsejəhenə kyserelgəndən qatqь itapьna ki-lep kerđek. Beđ totoş kəllikti-ləşterev nigeđendə KULAKTЬ SЬNЬF BULЬV JAQЬNAN BƏTƏRƏVĐƏN qatqь itapьna kilep kerđek.

Ləkin beđđən apparatьbьđđa xətə qajьn ber parteja qatьm-darьnda itəkelekte tьnqь qal-qan, bejrakrat, xetta qajьь va-qьtta kulak tə'sirenda bulьn torqan iliminttar bar.

Bьlar satsejalizem hezyme sajasenən qurqьp—bik jьş kulak-tьn, kuntьr—rivalytsejun—zь-jalьvar əsene turanьn—tərajьl qu-ljvqa ujlavь torqan „yđ aqь-ьs menən barьvnьn“, almaştьr-ьvqə mojele itelər.

Beđđən sajasəbeđđən bətə tap məs'ələlərendə lə əstən jđ aqьşь menən barьşьna stafka jalьvnьn appar atutnьn staf-kabьđ, ul beđđən ikanumikabьđda kapitalizem iliminttərenə qarşь hezymdən baş tartьlьvqa həm pralitarejat diktaturahь pazitsejəlerən aqьrьnlap ulaqa tapşьrьvqa stafka jahav bьla. UN APPARTUNI-ZEM kulak aginturahь bulьp beđđən partejəbeđ esende do-vam itə.

16 NSЬ S'JEZ bətə tətəgə appartunistardьn, hər kəmdən bьla un appartunistarьn telde partejənьn julьn iqrar itevdən qjbrat bulqan jaŋь taktikahьn kyrhətep ytte. Xəđər partejə qesende partejənьn giniralьnq julьna «riza» bulmaqan, indus-trelestergə «qarşь» bulqan, kulaktьq «qarşь» bulqan—esen jd aqьşь menən barьvnьn stafkahьn [illegible] kyrhətelər. Ləkin partejə un appartunistardьn qatqь [illegible] BEĐ IK-MƏS'ƏLƏHENDƏGE SI-TENLEKTƏRĐƏN QOTOLOP SЬQTЬQ.

Xəđer beđ massavaj qullanь-la torqan sənəqət tavarđarь jetəşmev. [illegible]

Sənəqət tavarđarьnьn xaqьn tybəndər fikere—beđđən parte-jəbeđ esen jaŋь iđejə tygel. Yđ vaqьtьnda bьl iđejəne tras-kistar jaqlap, unь ilde sənə-qətləşterev esen summa tup-lavqa sara itep kyrhəttelər.

Partejə ber nisə jьldar bujьnsa bьl traskis iđejəhenə qarşь iŋ mərxəmətheđ rəveştə kerəş-tə. Xaq kytərev kərəklekte jaqlap qujьlqan bətə dəlildər iđejalugejəlarь bajtaq kyp əhəmejətle punkttarda tras-kis minşiviklegenə ber tuqan bulqan burььva, kuntьr—rivo-lytsejun Kandratejəf—Ramanьf iđejalugejəhenən qalđьqtarь.

Kandratejəfşina traskizem me-nən bergələp—beđđeŋ xuzalь-qьbьđđьn satsejalizem xarak-tirьnda bulьvьn tana. Yl sovit xuzalьqь menən burzьva—ka-pitalis xuzalьqь arahьnda prin-sipejəl ajьrma kyrmoj. Prali-tar dəvləte, eşsə sьjnьfьnьŋ aktifьqь, satsejalizem jarьşь, krəstejəndərđən ber ələşə (kal-xuzsьlar) sovit vlasь menən kammunis partejəhenьŋ ьsьn terəgenə əjləngenlek—beđđən xuzalьq tədələşəbeđđən iŋ əhə-mejətle bьl ricaktarь ulardьn kyd aldьnan təşəp qala.

Giniralnaj julds qaqsatьvqa alьp barqan bьndaj appartunis təqdimđərđən — appartunistar yđđərenən partejə julьna bə-tənləj quşьlьvđarьn məndərsə tapqьr həjləvđərenə qaramaђ-tan—doşmandar tə'sire menən eşləngənlegen kyrev siten tygel.

Beđ sьjofi doşmandьn hezy-menən partejə saftarьbьđđən ьnqьraqtuplanьь həm eşsələr sьjnьfьnьn h JЬLLЬQTЬ—4 JЬLDA ATQARЬVQA, SSSR đe TOTOŞ KƏLLIKTIFLƏŞTE-RELGƏN MƏMLƏKƏTKƏ ƏJ-LƏNDEREVGƏ, kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərəvđə ađa-qьna tiklem itep jetkerergə nьq teləge menən javap bire-alasaqьbьđ.

Beđ sovit apparatьn sьjni-sit həm doşman iliminttərđən tađartьrьbьđ. Beđ hər ber appar-tunis avmaqajlanьvđarqa qatqь atpur birerbeđ həm un appar-tunistardьn qarşь VKP (b) aqzahь bulьv menən bergə jьjьla almaj tip iqlan itkən 16 nsь s'jьzdьn qararđarьnьn tejəşle hedəmtələrđe sьqarьrbьđ.

Sitenlektər đur, ləkin parte-jə ulardь jeŋə alьr. Beđ bətə ədəktergə qaramaђtan iђəpheđ đur uŋьştar kyrđek inde. Beđ đə bьjьl rivalytsejə osoronda la, batşa Rəsejəndə lə his bul-maqan uŋьş kyrđek.

Beđđən bətə ikanumikabьđ đur juqarь kamanda urьndarь həm hanap bətərgeheđ kyp xuzalьq zapastarь pralitar dəv-ləte qulьnda. Partejə his ber vaqatta bulmaqan dərəzələ be-rekkən həm kesle.

Partejə eşsə sьjьnьfьnьn ak-tifьqьn yђevgə, nьqьj barqan kalxuzdarqa tajanьr, jaŋь mil-jundarsa eşsələrđe satsejali-zem jarьşьna həm udarsьlьqqa jaŋь miljundarsa jaŋqьđ xuza-lьqtarđь kalxuzdarqa ьlьqtьrьr, avьl jarlьlarь arahьnda eşte kesəjtep, urta xəllələr menən sajuzdь nьqьtьp, kulaktьŋ qar-şьlьqьn mərxəmətheđ rəveştə jemerep SSSR đen ikanumi-kahьn iŋ QЬĐQA SRUKTA SATSEJALIZEM NIGEĐENDƏ QOROVĐЬ tə'min itər.

„Pravda“ nьŋ baş məqələ-henən Radejo bujьnsa).

Qьtajđa.

PARIZ, 14, „Zurnal“ gezite-nen maxsus xəbərsehe Franse-jənen „Algyi“ isemle [illegible] Ylanson avьlь ja-nьnda [illegible] kiltergəndlegen jađa. [illegible]

ŞANXAJ, 17. Rəsmi xəbər bujьnsa [illegible]

Girmanejə kampartejənen burьstarь turahьnda ip. Tilman.

Satsejal-dimakrattar jeŋelgənlektəren jəşer-məjđər.

BIRLIN, 18. Girmanejə sat-sejal-dimakrattarьnьŋ bətə gə-zittərə 14 nsə sintəberđəge hajlavđarđa satsejal-dimakra-tar partejəhenen jeŋelgənlegen asьqtan asьq jađalar. Silizejə satsejal-dimakrattarьnьŋ gəzite bьlaj tip jađa:

— Kammunistarđьn uŋьştarь bik đur, sənki ular, yđ man-dattarьnьŋ hanьn 40% qa art-tьra aldьlar, şul uq vaqьtta parlamint diputattarьnьŋ hanь barь 14% qa arttь. Satsejal-dimakrattarđьn jeŋelevə zitdi təђ ala, sənki parlamintta sat-sejal-dimakratejə fraksejəhe bətə diputattarđьn 25% tьŋ təş-kil itə, ə bьltьr ular 31% ine.

Səvittər Girmanejəhe esen kerəş julьnda GKP neŋ burьstarь.

BIRLIN, 18. Kisə kampar-tejənen Birlin ojoşmahь aktifь həm massavaj pralitarejat ojoş-malarьnьŋ vəkildərə kanfirin-sejəhe buldь. Parlamintqa haj-lavđarđa kampartejənen jeŋeve həm jaqьndaqь bajavaj burьs-tarь turahьnda Girmanejə kam-partejəhenen sikritarь ip. Til-man daklat həjləne. Iptəş Til-man, yđenen daklatьnda Gir-manejələge səjəsi xəlgə tərən analiz jahap, kampartejənen hajlavđarđa jeŋevenən həm il-dəgə səjəsi xəldən kilep sьq-qan burьstarđь ajьrьmsa kyr-hətte.

— Hajlavđarđьn dəjəm hə-đəmtəhe—tine iptəş Tilman—kampartejənen hajlav aldь kam-panejahь vaqьtьnda milli sat-sejalistarqa qarşь bik nьq kə-reşep, satsejal-dimakrattarqa qarşь jomoşaq kerəşkənlegen kyrhətevselərđən fikere jaŋь-lьş bulqanlьqьn iђbat itə“.

Iptəş Tilman, pritprejatejə-lərđə pralitarejat jalpьhьn ma-bilizavajt itev, şulaj uq massa-vaj iqtisadi həm səjəsi zabas-tufkalar xərəkəten tьvđьrьv julьnda alda torqan burьstar-qa ajьrьmsa nьq tuqьranь. Zal-daqь bətə keşelərđən alqьştarь aђtьnda iptəş Tilman partejə jalpьhьnьŋ marksizem həm li-ninizemde əjrənev ədərlektə-ren arttьrьv, faşizьmqa qarşь həm Səvittər Girmanejəhe esen kərəştə partejənen giniral hь-đьqьn kin julqa qujьv kərək-legen kyrhətte.

Kənfirinsejə ber tavьştan kampartejəne həm unьŋ mat-buqatьn kesəjtev esen faşistar-qa karşь kampanejə ytkərergə həm barь tik Birlin qalahьnda qьna kampartejəgə jaŋьnan 10.000 aqza ьlьqtьrьrqa, „Ry-tə—Fani“ uqьvsьlar hanьn ky-bəjetergə qarar birđe.

Eşheđlek arta.

BIRLIN, 18. Girmanejə praf-sajuzdarьnьŋ aqzalarь arahьn-da eşheđlek bik nьq arta. 1 nsə sintəbergə bətə prafsajuz aqza-larьnьŋ 22% tь bətənləj həm 14,3% tь ber tiklem eşheđ iђəplənələr. Avqьь ajь esendə eşheđlek bətə prafsajuz aqza-larь arahьnda kesəjđe. Eşheđ-đər hanь kybəjev menən ber-gə ularđьŋ xəle lə nasaraja bara.

Jaŋьnan eş xaqьnahe-zym itələr.

LUNDUN, 16. Angelejə tə-đev sənəqəte pritprinimatildə-re eş xaqьnьŋ kiђken rəveştə teşərelevən talap itələr. Əgər ularđьŋ bьl talaptarь bojomqa aşьrьla qalha, 300 meŋ eşsələr eşheđ qalasaqtar. 27 nsə sin-təberđə Lundьn qalahьnda tə-đev eşsələrə prafsajuzdarьnьŋ jьjьlьşь ytkərelə. Bьl jьjьlьşta pritprinimatildərđən talaptarь qaralasaq. Təđev sənəqəte pritprinimatildərenen bьl sь-qьştarь bytən sənəqət tarmaq-tarьnda la tə'sir iteve—məm-kin.

Varşavđa zabastufka

VARŞAV. 16. Bəgən Varşav pritprejatejələrendə palitsejə-nen huqqь sьqьşьna pratis bel-derep, zabastufkalar başlandь. Aldьnqь məqlymottər bujьnsa zabastufkaqa qatьşqan eşsələr-đer hanь 5000 gə jetə. Pylşə satsejalistar partejəhe dairala-rьnda bьl partejənen zabastuf-kь iqlan itev turahьnda ber tərlə lə qarar sьqarmaqanlьqьn həm zabastufkanьŋ eşsələrđən yđ başlavđarь bujьnsa kilep sьqqanlьqьn kyrhətələr. Ikensə jaqtan gəzittərđən xəbərenə qaraqanda, Pylşə satsejalistar partejəhenen fabriktarđaqь di-ligatsejələrə zabastufkaqa sa-qьrqandar. Zurnalistar arahьn-da prafsajuzdarđьn maxsus kə-misejəhe tarafьnan zabastufka başlav turahьnda qararsьqarьl-qanlьqь, ləkin Pylşə satseja-listar partejəhenen bьl zabas-tufkaqa jetəkselek itev kyr-hətməђkə tьrьşьlqanlьqь həm şunьŋ menən ber jaqtan xəky-mətte đur zabastufka menən qurqьtьp, ikensə jaqtan zabas-tufkanьŋ kiŋəjevenə jul quj-maђqa ujlanqanlьqь turahьn-da xəbərđər jerəj.

Finləndejələ tirur da-vam itə

GILSINGFURS, 15. Hul ojoşmalarqa həm hul eşsələrgə qarşь xərəkət bətə Filləndejə lə davam itə. Syjərvə qalahьn-da eşse jəştərđən bətə kultura ojoşmalarь jabьlqandar. Hul gəzittərđeŋ ridaktьrь həm xeđmətselərə qulqa alьnalar. Ylejaburg qalahьnda eşsələr gəzitenen ridaktьrь həm ber xeđmətsehe qulqa alьnqandar.

Mirut tərməhendə sə-jəsi totqondarđь tuq-mav.

LUNDЬN, 18. Angelejə kammunistar partejəhenen gə-zitə Mirut qalahьnьŋ tərmə-hendə səjəsi totqondar arahьn-da bulqan sьvalьştar turahьn-da xəbər itə. 20 nsə avqьь kə-nə totqondaqь 9—10 jəşlek ber nisə balanь tərmə haqsь-larь bik nьq tuqmaqandar. Bь-qa qarşь səjəsi totqondar yđ bylmələrenən qьsqьrьp pratis beldergəndər. Tərmə nacalnige başlap qьsqьrьvsьlarđь yđ byl-məhenə sьqarьp, jaza birergə bulqas, bytən totqondar đa yđđəren alьp barьvđь talap itep, tərmə karidurьna sьqьrqa tьrьşqandar. Tərmə haqsьlarь ularđь bik nьq tuqmaqandar. Ikensə kən 13 totqondo hər berhenə 30 ar tajaq huqьp, qanqa batьrqansa tuqmaqan-dar. 67 keşe bьqavlanqan. Sə-jəsi totqondarđь siktən tьş na-sar xəlgə qalđьrqandar.

Donja iqtisadi krizise kəsəjə.

Angelejəla.

LUNDЬN. Savđa dipartamin-tьnьŋ urgьnь 1930 nsь jьldьŋ ikensə kvartalьnda Angelejə sənəqətenen praduksejəhь 6,8 pr. ađajqanlьqь jađa.

Yđ praduksejəhen barь kyp ajaq kejəmə əđerləv sənəqətə genə arttьrqan (3.8 pr. qa).

Kansirvatif „Tajmьs“ gəzitə Teşlek Vəles əlkəhendəge timer həm sujьn qojьv sənəqətə bik đur krizis ytkərgənlekte, huŋ-qь vaqьtta Girmanejə, Franse-jə, Bilgejə həm Gallandejənən Angelejəqa timer kertev kəsə-jev ajqanlь bьl krizis taqьla kesəjə teşkənlekte jađa. Bьjьl 8 ajđa Teşlek Vəles əlkəhe yt-kən jьlqь şul 8 ajđaqьnan 200.000 tunna kəmerək timer praduksejəhь sьqarqan; şul uq vaqьtta qoros praduksejəhь 500.000 tunna kəmegən.

Sittən timər həm qoros ker-tev 150 meŋ tunna artqan, ə sitkə sьqarьv 17 pr. ađajqan.

Vingerejələ krizis qьrqьvlaştь.

VINA. Vingerejənen Buda-pişt qalahьnan xəbər itələr: Iqtisadi krizis ajqanlь maşina tədev sənəqətendə prajьzvud-stvanь qьђqartьv həm eşsələr-đe kymortələp xeđmətten sь-qarьv başlandь. Bьqa tiklem admь—kypmə nagruzkь menən eşləgən avьl xuzьlьqь maşina-larь zavьttarь la eşsələrđe ky-mərtələp sьqara başlanьlar. Iŋ erə a. x maşinahь zavьtь „Xof-fir Şrans„ tan 280 mitalis sь-qarьldь, taqьla bajtaq eşsə sь-qarьlasaq.

SSSR

Kadьrđar əđerlərgə.

MƏSKƏV. STO SSSR həm sajuzdar jəmhyrejəttərđen ke vaiifikatsejəle eşsələr əđerləv-gə moxtaz bulqan bətə xalьq kamisarlьqtarьn xeđər yk kva-lifikatsejəlь eşsələr əđerləv kurьstarь seltəren kiŋəjtevgə totonovđь jəkmətte.

Manfaktura bulasaq ma-mьq tapşьrьla başlanь.

SƏMƏRQƏNT. Bьjьlqь ma-mьq uŋьşьn tapşьrьvđa kalxuz-dar alda bьralar. Şəhirsəp ra-junьndaqь “Qьđьl yktəber„ həm Baqdat rajjunьnda „ka-mmuna„ kalxuzdarьsintəber planьn aşьrьp atqarđьlar inde.

Kalxuzdar mamьqtь uŋьşlь tapşьrьv ajqanlь kalxuzdarqa kerev turahьnda bik kəslə ja-ŋь tulqьn kytərelde. Jaŋqьđ ber-Cyst — Pan rajjundaqь “Buxarin„ kalxuzьna kerergə teləp 140, Jttifaq„ kalxuzьna 100 zajavlinejə tapşьrьldь. “Qə-mbəqьl— Dihqan„ kalxuzьna şul avьlda kalxuzqa inməj qal-qan 75 xuzalьq kerergə teləp zajavlinəjə birđe.

Eşse tuplav zadanejahь nasar atqarьla.

MƏSKƏV. Xəkymətten RSF-SR Xeđmət x. Kamisarlьqьna SSSR đьn iŋ əhəmejətle təđe-leştərgə eşsə kesə tuplav tura-hьnda birgən zadanejahь 17 nsə sintəbergə xətle barь 26 % qь-na atqarьlqan. Məskəv yđenə birelgən zadanejahь 60%, Li-ningrat—44,6 % Nizgarut 14,-5%, urta Vulgь—55,2 % Jvan —Vaznisin əlkəhe—34 %, Qa-ra tupraqlь urta əlkə—14 %, BAŞQORTOSTAN, Tatarstan həm Tybən Vulgь əlkələrə his ber eş eşləməgəndər. Jerle tə-đələş tərgə lə 7520 eşsə urьь na 6402 genə eşsə (72 %) tup-lanqan.

“Yktəberynek biş kən-legən.

20—25 nsə sintəberđərđə bə-tə sajuz dəvmələndə “yktəber ynek 5 kənləgə„ ytkərelə. Bьl 5 kənlək biş jəş balalarđьŋ massьvьj bajramь bulьp, bь-nan maqsat pejanir, kamsamul həm bətə səvit jəməqətselege-neŋ diqqəten jəş balalarqa, də-jəm başlanqьs uqьtьv kertevgə məktəptərđə palitixnikləşterev-gə, balalarđьŋ tormoş həm xe-đmət şarttarьn jaqşьrtьvqa ьlьqtьrьv.

Uralda kalxuzqa kerev kesəjə.

SVIRTLUFSKEJ. Kalxuzdar ojoşov həm xuzalьq jaqьnan nьqьv, massevьj eş jaqşьrtьv kalxuzdar aldьnda atcuttar bi-rev, keđgə kampanejələr uŋьş-lь atqarьlьv ajqanlь Ural əl-kəhendə kalxuzdarqa kerevđər kesəjə 20 nsə avqьstan 10 nsь sintəbergə xətle 9000 dən kybe-rək jaŋь jarlь—urta xəlle xu-zalьqtar kalxuzqa kerđe, jaŋь 44 kalxuz teđəldə. Jađ kənə kalxuzdan sьqqan xuzalьqtarđьŋ bajtaq xeđər kalxuzqa kire ke-rələr, Ləkin eş jьomoşaq alьp barьlqan, kulaktьŋ kalxuzqa qarşь agitatsejəhьna atpur bi-rəlməgən urьndarđa kalxuzdan sьqьvđar bar ələ.

„Smicka“

Safxuzьnda kampanejalar əđələv aldьnda

Bьjьl igen jьjьv, igen əđer-ləv həm başqa xuzalьq kampa-nejalarьn nьqlь səjəsi kəs bi-rep, vaqьtьnda ytəlevgə tejeş-le urgьndarđan urьndarqa tə-jeşle diriktivalar birelde. Bьl julda safxuz kalxuzdar ajьrьm xuzalьqtarqa yrnək kyrhətər-gə, yđđərenen eştəren aldan uq bətərərgə tejeştər ine, həm kyp safxuz, kalxuzdar şulaj eş-lənelər đə. Ləkin „Smicka“ saf-xuzьnda xeđergə kampanejalar-đьŋ barьşь əđələv aldьnda to-ra. Məђələn: safxuzda kyp eş, trktьr kesə menən eşlənevgə qaramaђtan, huqqьs maşinala-rь tik jatalar. 15 qatmarlь huq-qьs maşinanьŋ nej barь 10 hь qьna eşləj. Ikehe kalxuzda, 8 safxuzda bulьp, qalqandarь tik jatalar. Ular đa 10 səqət eşləv menən qəniqətlənep vaqьttь ytkərelər. Ə safxuzdьŋ fəqət 10% igenə genə huqьlqan. Yt-kən jamqьrđar aђtьnda jaqşь bojđajđar serep jattьlar. Ular-đь jaqşьlьp əjəv jamqьrđan haqlav hьmaq eştərəđe iђtərə-nən lə teşərməjđer.

Kelәttər jetəşməj, 3—4 kelət rimunthьđ buş jata. Safxuz-đьŋ 160 g. kəmbaqoşь jaŋь səskələ ultьra. 15—20 g. kar-tufь orloq birməjəsək. Bьl kəm-bьqьştьŋ kyp ələşə silusqa ha-lьnьrqa tejeş bulha la. unь vaqьtьnda atqarьv esen eşsə-lər juq. Safxuzqa 1200 eşsə kərəkə, eşsələr hanь 500 đən artmaj. Bulqan eşsələrgə lə vaqьtьnda eş xaqь tyləməjđər.

Safxuzda 100 giktarqa jaqьn jəşelsə bulьp, ularđьŋ qar aђ-tьnda qalьv qurqьnьsь bar. Ularđь jьjnьp alьrqa saralar kyrəlməgən hьmaq halьrqa la urьn juq.

Igen əđerləv planь bujьnsa avqьь ajь esen 4000 sintnir, sintəberđə 5000 sintnir igen tapşьrьrqa tejeşle bulha la, unь iltev turahьnda ujlamaj-đar đa. Xuzalьq səjəsi kampa-nejalarqa halqьn qaravsьlarđь tiđ arala tikşerep, qəjepleле-lərđe javapqa tarttьrьrqa kə-rək.

B. MOQAMAJ.
„SMICKA“.

AŞLЬQTЬŊ BERGENƏ BƟRTƟGƟLƏ

BAĐЬVĐA JATЬP QALЬRQATEJEŞ TYGEL.

BAŞQORTOSTAN XALQ KAMISARĐAR SƏVITENEŊ QARARЬ.

I

Arqajaş Qonşaq rajun-darьnda igen taşьv esen xaqlь olav trans-pьrt mabilizavat itev turahьnda.

Havalar uŋajhьđ vaqьt kilep jətep—Arqajaş həm Qonşaq rajundarьndaqь safxuzdarđьŋ baђьvđarьnan jьjьştьrьlmaj qalqan bik kyp aşlьqtьŋ bođo-lov qurqьnьsьn tьvđьrqanlьqtь iђkə alьp həm safxuz transpь-rtь menən irekle jallav bujьnsa safxuzqa ьlьqtьrьlqan bətə transpьrtqa iŋ kyp nagruskь jəkmətələp tə, hamanda safxuz igenen baђьvđarđan vaqьtьnda jьjьştьrьp alьvđь tə'min itmə-gənlekte iђkə alьp Başqortos-tan ASSJ Xalq Kamisarđar Sə-vite şul təbəktə safxuz aşlьq-tarьn jьjьştьrьv turahьnda tьvqan xəiđə ajьrьm qurqьnьslь tabьp, 30—31 nsь jьlqь igen əđerləv kampanejahьnda aşlьq jəktəren taşьvđь tə'min itev turahьnda RSFSR Savnarkumь tarafьnan 1930 l. 27 nsə ejjyl-də raђlanqan inestruksejəgə („zvistejə Tsik SSSR i VTSIK“ „30 j. 28/VII №206) bina'ən qarar birə:

1. Arqajaş həm Qonşaq ra-jundarь tirriturejəhendə safxuz aşlьqtarьn taşьv esen jerle xa-qtьŋ olav transpьrtьna xaq tylevle mabilizatsejə iqlan itərgə.

2. Bьnan əlegerək igen həm jəmeş—jəşelsə jəktərə taşьvqa kantraklaşьlqan olav transpь-rtь mabilizatsejəhьnan qotqa-rьla.

3. Bьl qarardь bojomqa aşь-rьvđь Arqajaş həm Qonşaq ra-jun başqarmalarьna jəkmə-tergə.

4. Avьl səvittərə həm milit-sejə urgьndarь rajun başqar-mahьnьŋ mabilizatsejə tura-hьndaqь bojoroqtarьn atqarьv-qa talь bulьşlьq kyrhətergə tejeştər.

5. Mabilizavajt itelgən trans-pьrt esen xaq tyləv turahьn-daqь bətə iђəptərđə əđev te-jeşle safxuz idaralarь tarafьnan limit xaqtarь həm at transpь-tьn kantraklaşьv xaqtarь bu-jьnsa atqarьla.

6. Bьl qarardь tiligraf bu-jьnsa qəmolgə kertergə.

Başsavnarkumdьŋ vaqьtsa rə-isə SAMSUNЬF.

BASSJ YB həm XKS neŋ vaqьtsa eştər mediré ALIMEF.

Ɵfə, 1930 j. 18 sintəber.

II

Jaŋь teđəlgən kalxuz-darđьŋ milektəren 30—31 nse jьlqa straxavajt itev tərtibe turahьnda.

Gasstraxtьŋ — „kalxuzdarđьŋ milektəren straxavajt itev tu-rahьnda 1930 j. 31/V da STO sьqarqan qarardь qullanьv tər-tibe turahьndaqь sirkylər bo-joroqьna bina'ən. Başsavnar kumdьŋ 1930—31 nsə jьlqa məzbyri aklatnьj straxavanejə turahьnda bьjьl 24 nsə ejjyn-də sьqarqan qararьna əђtəl-mə itep Başqortostan ASSI Xalq Kamisarđar Səvitə qarar birə.

1. 30-31 nsə jьl esendə jaŋь teđəlgən kalxuzdarđьŋ milek-təren straxavajt itevđə Başsav-narkumdьŋ 1930 j. 24 ejjyn qararьnda qabul itelgən nurma həm stafkьlar bujьnsa, Gas-straxtь—kalxuz aqzalarь yđ milektəren faktta dəjəmləş-terep, bьl eş kalxuz aqzalarь-nьŋ dəjəm jьjьlьşьnьŋ qararь menən raђlanqan maminttan başlap məs'yl itep ytkərergə.

2. Kalxuz pravlinejəlarь 15 kənlək sruk esendə rajun baş-qarmahьnьŋ finans şəqbəhenə kalxuzdьŋ bətə dəjəmləşterel-gən milke turahьnda №1—k avьl xuzalьqь nalugьn ucut karteckьhь furmьhь bujьnsa zajavlinejə tapşьrьrqa tejeş-tər.

3. Kalxuzdьŋ—jaŋqьđ xuza-lьqta vaqьtta məzbyri aklat-nuj straxavanejəqa ьlьqtьrь-lьrqa tejeşle bulmaqan milek-tərə (qatmarlь a.x. invintarь, maşinalь transpьrt, orloq za-pastarь, toqom maldarьn həm başqalar) esen straxavaj tyləv-đə kalxuz stafkahь bujьnsa bьlar faktta dəjəmləşterelgən maminttan başlap, ə orloq za-pastarь bujьnsa bətə jьlqa iђəp-lərgə.

Jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ 30—31 nse jьlqa məzbyri aklatnuj straxavanejə bujьnsa straxavajt itelgən bulqan milektərə kal-xuz teđələp tə bьlar dəjəm-ləşterelgən bulhalar his ber tərlə qajtanan iђəp atqarmaђ-qa.

4 Jaŋь ojoşterolqan kalxuz-darqa lguttь naluk kəmisejə-larenen qararь bujьnsa—lgut-tar turahьndaqь inestruksejə tərtibendə dəjəmləşterelgən milekkə iђəpləngən aklattan pratsintqa movafiq rəveştə birergə.

5. 1931 nsə jeldьŋ 1/IV enə tiklem ojoşterolqan kalxuzdar-đan tejeşle tyləvđər 1931 nsə jьldьŋ 1 nsə majьnan huŋqa qaldьrьlmaj kertelə, ə 1931 nsə jьldьŋ 1 nsə aprildən huŋ ojoşqan kalxuzdarđan tejeşle tyləvdərđe tapşьrьv kisektere-lep aldaqь 1931—32 nsə jьl-dьŋ tyləvdərenə quşьla.

Babsavnarkumdьŋ vaqьtsa rəisə KUŞNARYF.

BASSJ YB həm XKS neŋ vaqьtsa eştər medire BLIMEF.

Ɵfə, 1930 j. 14 sintəber.

URAŽAJ BAJRAMЬ-JEŅEVBAJRAMЬ

1930—31 NSE JЬLDA. SAFXUZDAR NƏMƏ BIRƏSƏK.

Safxuzdar đa səsev majđanь 228% qa, igen jeteştərev praduksejəhe 22% qa—(betə igen jeteştərev nurmahьnan) ə, safxuz eşselərə 900 meŋgə tiklem jetkereləsək.

Kyptən tygel Ydək Kəmitəteneŋ plinumь bulьp unda 1930—31 nse jьlda safxuzdar kyrmə igen birergə tejeş—tigən timala daklat bulqajnь.

Bьnda daklatsьnьŋ əjtevenə qaraqanda 1930—31 nse jьlda betə safxuzdarđa la səsev majđanь 6.696 meŋ giktarqa tiklem arttьrьlasaq. (bьjьl 2934 meŋ giktar ine) bьnda tixniciski kyltura səsev majđanь 628 meŋdən 975 meŋ giktarqa, başqa səsev majđanь 220 meŋdən 487 meŋ giktarqa arttьrьlasaq.

SAFXUZDARĐA BƏTƏ SƏSEV MAJĐANЬ 3.895 MEŊ GIKTARĐAN 8.875 MEŊ GIKTARQA KYTƏRELƏ. TIMƏK BER JЬLDA 228 PR. QA ARTA TIGƏN HYĐ. SAFXUZDARĐЬŊ SƏSEV MAJĐANЬNЬŊ YDILNI VISЬ 3 TƏN 6,2 PR. QA TIKLEM KYTƏRELƏ.

Dəjem alqanda safxuzdar 1930—31 nse jьlda 60 miljun sintnir igən birəsəktət. (bьjьl ular 33 miljun sintnir birələr). Bьl han igen praduksejahьnьŋ 22 pr. tьn təşkil itə. Unan huŋ kiləsək jьlda hətlə hьjьrđar 600 meŋ baştan 3.200 meŋ başqa tiklem, harьqtar 5 miljunqa, ə, susqalar 818 meŋ başqa tiklem jetkereləsəktər.

Safxuzdar đa bulqan at kesə 94 pr. qa mixanizemlaştьrьlasaq həm betə safxuzdarđa mixanizemləştərelgən kes 2 miljun bulasaq. Unan huŋ bьndaqь eşselər nanьla nьq artьp 900 meŋgə tiklem jetkerelə.

Juqarьla kyrhətelgən pragrammanь tormoşqa atqarьv əsən Narkamzim fikerensə barlьqь 2 miljarttan artьq aqsa kərək.

Bьqa tiklem kyp safxuzdar đa traktьr kesə tulьhь menən fajđalanьlьp kilməvə əjtelep kitelep, kiləsəktə ularđan 100 pr. tь menən fajđalanьlьrqa tejeş.

B.

TAPURIN RAJUNЬ.

TAPURIN rajunь Qara—Təkə avьl səvite orloq jьjьv eşeno barmaq aşaqьna qaraj. Xəkyməttən alьnqan 222 sintnir, avьl orloq fundьnan 123 sintnir orloq alьnqan. 18 sintəbergə şuuьn ber qađaqьla jьjьlma qan. Krəŧtejəndər burьstarđь tylərgə əđer toralar. Kybehe jəktəren təjəp tapşьrьrqa la kilələr.

Ləkin kelэttərđeŋ buş torovьna la qaramaŧtan qabul itev ojoştoroļmaqan, şulaj uq igen jьjьv eşendə silsəvit his bər sara kyrməj plan qəđəttən tьş jomoşaq ytələ.

Şul uq avьlua igen spikylənttərə kyp, avьl səvite ularđь bəla torop bər sarala kyrməj.

Ə. SAFIN.

ALDЬNQЬLARQA BYLƏK.

Başkalxuzsajuz yđeneŋ 9 nsь sintəberđegə ultьrьşьnda Xatimlən avьl xuzalьqь ərtileneŋ udarnьj burьstarđь jaqşь ytəve turahьnda tikşerep uqa 128 hum torqan tegev maşinahь bylək (primejə) itep birergə qarar sьqarđь.

Bьl avьl igen əđerləvđə qarşь alьv planьn birəlgən nurmaqa qaraqanda 130 pr. itep təđegən. Begeŋgə kendə igen əđerləvđeŋ jьllьq planьn 1800 sintnirqa, jəki 130 pr. qa tultьrqan.

Kalxuzqa aqьlalar.

Kalxuzdarđьŋ eş heđəmtələre jaqşь sьqqanьn kyrəp, ajrьm xuzalьqtar kyməkləşep eşlərgə teləktəren belderələr. «Jarьş» kalxuzь, „kyreşə“, „Aŧlanbək“ kalxuzdarьna hər kennə tejərlək зsər, dyrtər qa riza kilep tora.

Ə, bьna bьl kalxuzdar yđđerenə birelgən zadanjanь 2 tapqьr arttьrьp tultьralar.

„Qaran jьlqa“ kalxuzь 306 sintnir urnьna 600 sintnir, „Nişkə Bylək“ kalxuzь 204 sintnir urnьna 400 sintnir, „Irek“ kalxuzь 306 sintnir urnьna 600 sintnir igen tapşьralar.

ئوكئش هەم كەلليكتيفلەشتئرئو كئوئن ئويۇشتۇرئو هەم ئوذعارئو تەرتيبئ

[illegible]

ئوكئش هەم كەلليكتيفلەشتئرئو كئونو ئوذعارئو ئولعه ئئشتابئ.

ZAJЬM TARATЬV

„BIŞ JЬLLЬQTЬ 4 JЬLDA“ ZAJЬMЬ.

MƏSKƏV, 18. Sajuz Narkamfineneŋ xəbər itevenə qaraqan saqta betə SSSR dəvmələndə 11 nsə sintəbergə tiklem 514.800 meŋ (Kantryl sifьrđьŋ 64,8 %) „Biş jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmь taratьlqan. Zajьm padpiskoləren afurmit itev eştərə aqhaj.

11 nse sintəbergə 152.843 meŋ (Kantryl sifьrđьŋ 20,7 pr.) afurmit itelgən.

[illegible]

يالاڭ ئاعئلئش ئويوشترلئهئن.

[illegible]

ساقئرلئدئق هەم ساقئرابئذ.

[illegible]

«باشقورتوستان»، دئڭ بۆتە حەبەرسئلەرئنە.

[illegible]

DUŊQЬĐ KILƏ JUL BIREGEĐ!

It qьtlьqь, zamanьnьŋ fikere bьna şunь tьvđьrđь. It təşkə tygel, təşkəgenə kergən saqtьŋ şiqrejəte bьna şunan qibarat. Ykenes ləkin beđđeŋ şaqirđarьbьđ bьna oşo matur „qoş“ turahьnda jadmajđar, həjləməjđər. Həjlərgə lə jađarqa la kərək ine. Həm bik vaqьt ine.

Bərəvgə lə tьlmac kərəkməj, malsьlьq, xajvan aŧravsьlьq eşenen beđgə kyrhətkən nətizələre beđđeŋ barьbьđđь la hiŧkendərergə jetərlek. Sənki zamanьnda Pitьrđь himertep tota alqan beđđeŋ əlkəbeđ begən it qьtlьqьnьŋ asьhьn tatьj. Beđđə it qьtlьqь xekem herə. Ə bьna bьl jьldьŋ malsьlьq eşenən alqan praduksejəbeđ beđđe betenləj tьnslandьra almaj. Beđgə bьl eştə taqьla durьraq ađьmdar menən alqa atlajhь bar. Bađarđaqь itteŋ qibatlьqь undaqь itteŋ jeteşməve menən sevit tefeleşen ylsəvse abivatildergə, uŋdarqa ut asqan həm qьtьqlaj torqan fakьttarđь aŋlata alqan xeidə it məs'ələhe saralarьn kyrergə kərək. Taqь la ber tapqьr qabatlap əjtergə kərək. Statistika matirejaldarь beđgə bьl turala bik kyp saralar kyrergə quşalar. Həm bьna şuqa kyrələ duŋqьđđьŋ tavьşь matur, yđe bik həjkəmlə bulьp kyrenə. Kyrenməhə kyrenergə tejeş.

Bьl turala şaqtaj təplə həm əhəmejətle məs'ələne "Başqortosten" gazitəhe kytərep sьqьp duŋqьđ aŧьravđьŋ əhəmejəttərən berəmləp hanap unь aŧьrav eşen başqort həm tatarđar arahьnda kesəjtergə təqdim itkəjne.

Ləkin bьl eşteŋ yđenə kyrə jəmhəđ ber "ləkine„ bar. Ləkin bьl ələgesə ber tərlə lə kankrit saralar kyrelməne tip əjtkəndəge ləkin ul. Beđ bьl kendərđə genə SSSR həm RŞFSR jer eştərə xalьq kamisarəjatьnьŋ kalxuz sintьrđьŋ duŋqьđsьlьq eşe turahьndaqь qararьn uqьnьq. Əjtelgən bьl ike ojoşma kalxuzdarđьŋ aldaqь jьlda 3 miljundan artьq tavar duŋqьđь bulьrqatejeşlegən kyrhətə duŋqьđ aŧьravsьlьqqa kalxuzniktarqa bik kyp jarđamdar birəsegən əjtə.

Juqarьla kyrhətelgən bьl saranьŋ əhəmejəte turahьnda ike hyđđə bulьrqa məmkin tygel. Şik juq beđ unь yđ eleşebeđgə tejgən tiklem tulь kileş ;eşkə aşьrьrьbьđ Duŋqьđ aŧьravsьlьq eşe həm unьŋ məs'ylejətle burьstarьn urьŧ xalqь bulqan kalxuzdarqaqьna jəkməv şular arahьnda qьna eş alьp barьvđь betərergə kərək.

Başqort, tatar krəŧtejəndərenən tədelgən kalxuzdar đa bьna bьl nurmanь urtaqlaşьrlьq majđan həm kes tabьv bьl beđđeŋ burьsьbьđ Kalxuzsajuz bьl eşteŋ insiativahьn yđenə alьrqa tejeş, Başqort həm tatar krəŧtejəndərə arahьna duŋqьđ aŧьravsьlьq eşe menən tanьştьrьv esən ədəbejət həm keşələr tabьv kisəkterelməj torqan eşteŋ berensehe. Bьl eştə ;beđgə kurьstar ojoştorov əlbittə ketəlgən nətizər birer, bьnь buldьrьrqa kərək. Həm duŋqьđ aŧьrav eşenə kereşkən başqort həm tatar kalxuzdarьna, jaŋqьđ xuzalьqtarьna ajьrьm igutalar ajrьm artьqlьqtar birergə, ulardь jaqşь toqom duŋqьđ əsələre menən tə'min itergə kərək. Qьŧqahь yđəkteŋ birgən jarđam həm igutalarь başqort menən tatar krəŧtejəndərenə, kalxuzniktarьna nisbətən taqьla ber qat artьrqa tejeş.

Hyđ kalxuzsajuzqa Narkamzimqa birelə. Iptəştər heđ nəj tiheđ?

SARIM FƏXRI.

Məktəptərgə jəđ menən.

Xisapta jaŋlьşьrqa jaramaj.

Dəjəm məzbyri başlanqьs uqьtьvdь ytkərevđə iŋ əhemiətle ber urьndь statistika to... Statistika anьq ucut həm ...ifьrdar menən taqьla uqьv jəşendəge kypmə bala məktəpkə ьlьqtьrьlьrqa uqьtьlьrtejəşlekte kyrhətəp birergə ...jəşle. Ləkin Өfə qalahьnda statistika urgьndarь bьl burьsьn ...tqara almanьlar. Məhələn ...la statistika urgьndarьnьŋ ...rgən məqlymətenə qaraqanda, Өfə qalahьnda məktəp jəşendəge balalarđьŋ hanь barь ...13 kenə, ə xəlbyki ytkən ...məktəptər yđđərə yđ təktərendə iħəp alqanda bьnь balalar 2563 bulьp sьqtь. ...iħəp arahьnda nindəj đur ...ma kilep sьqa!

Inde bьjьl keđ dəjəm başlanqьs uqьtьv məs'ələhe prabmahь praktikala nisek xəl ...lə başlaqanlьq məs'ələhenə ...ajək.

1 nse sintəbergə qarata Өfə... betə 1 nse bađqьs məktəpkərgə məktəp jəşendəge 2114 bala alьndь. Bьlarđan 357 he—..., 1279 6—8, 343—9 jəşlək balalar. *Milli jaqtan* 81—başqort, 385 e—tatar, 1563 e—urьś, 48 e—jəvrəj balalarь. Iztimaqi jaqtan 1107 e—eşse, ...40 ь—xeđmətkər, 47 he—krəħtejən, 131 e—kustar, 18 e savdagər, 6 hь—din xeđmətkərđəre, 24 e—pinsəjənir balalarь. Şulaj tьp jaŋь alьnqan uqьvsьlar sastafь jəş jaqьnan ..., milli həm iztimaqi jaqtan ...qəniqətlənerlek. Məktəp pi...ge bujьnsa Өfələ məktəp jəş...də 2563 bala barlьq iħəpkə alьnьp ta, bьlar bətəhe lə məktəpkə ьlьqtьrьlmavđьŋ, bьjьl barь 2114 bala alьnьvđьŋ səbəhe nəmə?

Bьl iħəpkə kyrə məktəp jəşendəge 400 ləp bala məktəpkə ьlьqtьrьlmaqan bulьp kyrelə.

Bьl turalaqь horavqa Qala məqarif şeqbəhendə: „Bьjьl məktəpkə kerergə teləp birelgən zajavlinejələrđeŋ his berhe kire qaqьlmanь, şul səbəple his ber bala məktəptən tьşqa qalьv məmkin tygel" tejđər.

Ytkən jađqь məktəp piripisenən huŋ 400 ləp bala Өfə qalahьnan kysep kitkən bulьv đa məmkin, matdi jəki başqa səbəptər bujьnsa bьl balalar bьjьl keđ məktəpkə ьlьqtьrьlmaj qalqan bulьvđa məmkin, ləkin şulaj uq jađđan birle Өfəgə sizuuniktar kyp kilev ajqanlь Өfələge məktəp jəşendəge balalarđьŋ hanь taqьla kybəjə teşkən bulьv đa bik məmkin. Hər xəldə bьl handar bьjьl Өfələ dəjəm başlanqьs uqьtьv idəjəhe tulь bojomqa aşьrьla almaqanlьqtь kyrhətələr.

Bьna bьl turala anьq ucut alьp barьrqa, şulaj uq xeđer yk Qala məqarif şeqbəhe. məktəptər ergəhendəge dəjəm uqьtьv kertev kəmitəttərə, prafsajuz, pritperejətejə, zakt həm başqalar kiŋ aŋlatьv kampanejəhь alьp barьrqa tejeştər. Bьna şul eştə kamsamul menən pejanirđar bik đur insejativa kyrhətə alasaqtar. Kamsamul bьl eşkə kereştə lə inde.

Өfə kamsamul garkumь 12 nsə sintəberđən başlap, ber nisə brigada teđəp məktəptər ergəhendəge bulьşlьq kəmisəjələre menən bergələp hər ber rajunda uqьv jəşendəge balalarđь ucutqa ala başlanь. Bьlar bik tiđ arala—məktəpkə ьlьqmajqalqan balalarđьŋ hanьn alьrqa tejeştər.

Qala məqarif şeqbəhe nindəj bulhala səbəp bujьnsa məktəpkə ьlьqmaj qalqan məktəp jəşendəge balalarđь həm jəşe uđa teşkəndərđe uqьvqa ьlьqtьrьv esən 1 nsə yktəberđən başlap qajtanan 19 gruppa asarqa qarar birđe. Bьl gruppalarđьŋ hər berhe 40 keşelek bulьrqa tejeşle. Bьl gruppalar ber sminə menən eşləgən məktəp binalarьna urьnlaştьrьlьp, bьlarđa uqьv kis menən bulasaq. bьnan tьş bьlarqa ber nisə maxsus bina la birelə. Qala məqarif şeqbəheneŋ hyđenə kyrə bьl gruppalar esən uqьtьvsьlar, uqьv əsbabe həm başqalar jətərlek.

Qajhь ber 1 nse bađqьs məktəptərđə uqьvsьlar tulь bulmav kyrelə. Məhələn 1 nse gruppala iŋ ađ tigəndə 40 bala bulьrqa tejeşle ikən—№ 3 məktəpteŋ 1 nse gruppahьna barь 15; ə № 2 məktəpteŋ 1 nse gruppahьna—18 bala qьna alьnqan. Ələge 19 gruppanь asьv aldьnan məktəpkə jaŋь balalar ьlьqtьrьlqan saqta iŋ təvlə şundaj urьndarđь tultьrьv kərək.

1 nse yktəbergə kyp qalmanь. Şul jaŋь asьlasaq gruppalarđa uqьtьv başlavqa bajavuj ođerlənergə, bətə jəməqətselekte ajaqqa baħtьrьrqa, pidagugtar ođerlərgə kərək.

Qala məqarif şeqbəhendə „Bedgə pidaguktar jətərlek" tip torhalarđa bьqa eş ənep torov jaramaj, iħke məktəptərđeŋ qajhь berəvđərendə uqьvđar başlanqan bulьvqa qaramaħtan mədirđər, uqьtьv zaftarь juqlьq kyđ aldьnda bit.

Şunьŋ menən bergə rajunđarđa dəjəm uqьtьv kertev esən pidaguktarqa moxtazlьq taqьla đurьraq bulqanlьqtь iħkə alьp, urьnđarđan Өfəgə uqьtьvsьlar kyserevđə xeđer yk tuqratьrqa kərək.

Taqь la təşvişle ber məs'ələ—məktəptərđə utьn menən tə'min itev məs'ələhe. Məktəptərgə utьn taşьrqa alqan kustpramsajuz yđ burьsьn ytəməj, yđ transpьrtьn başqa eşkə jebərə. Bьndaj xəldə bətərergə, nisək kenə itep bulhala məktəptərđə utьn menən tə'min itergə kərək. F. Kavalifeskej.

Dəjəm məzbyri uqьv

həm məktəptər xəle.

Jьlajьr kantun məqarif bylegeneŋ inəspiktьrь jьl hajьn yđ məktəptəren berər qat tikşerep sьqa həm undaqь bulqan jeteşheđlektərđeŋ barьhьnda akьt şəriftərenə jađьp alьp kitə.

Şulaj bulьvqa qaramaħtan əllə uqьtьvsьlarđьŋ eş molendə ajrьm kampanejə asьp KANO nьŋ əħtel janьna barьp torovđarьn kətəmelər unьhь bedgə qaraŋqь, Bajmaq əşsə rajunь məktəptərendə bьl jeteşheđlektər bətkənə juq həm bətərergə ujlanqanьla juq-

Bajmaq 1—bađqьs başqort məktəbe həm urьħ məktəbe 10 kamplikьtlь 300 samahь uqьvsьlar bulьvqa qararamaħtan, keskəjgenə bylmələ eş kyrep kenənə 3 sminə uqьtьla, smina aralarьndaqь balalar talpahь həm başqa vaqьttarđaqь keşeneŋ balalarđьŋ kymeklektərə məktəp binahьn nasar xəldə qaldьra (hava həm başqa jaqtarь nasar bulьvđarь).

Bajmaq prajьzvudstevьnnьj rajun məktəptərenəŋ xəldərenə kilgəndə məktəp teđə'eşə Bajmaq həm başqa məktəptərđən bina jehətenən betenləj ajьrьla təşə. Sənki Jolalь, Sibaj rudnigь məktəptəreneŋ betenləj məktəp binahь juq. Bьl məktəptər rutnikьtьŋ bətə aŋ—beləm usaqьn yđ esenə alqan uqьv əjə, kino, spiktakel ħkisə vaqьtь menən bufitta bula torqan qьđьl məjeş—klup binahьnda eş kyrələr.

Məktəpteŋ oşo binala jəşəve məktəp eşən balalarđьŋ eştəren kyrhətevgə đur qomasavlьq jahaj. Jolalь məktəbendə uqьvsь balalarđьŋ 96 pratsintь urьħ balalarь bulьvqa qaramaħtan başqort uqьtьvsьhь jəbərep, KANO nьŋ urьħ uqьtьvsьhь jəbərəbeđ, tip mьqьrđavьqь menəngenə qaldь.

Beđđeŋ Başortostandьŋ kyp eləşə totoş tigəndəj Bajmaq Bilərət rajundarьnan başqa rajundarь igenselek menən kən kyrə, şunьŋ esendə Başnarkamprus, pid studejə pragrammalarьn həm 1—bađqьs məktəp əsbaptarьn, avьl məktəptərenə qarata eşləp sьqara tip qьrt kiħep əjtergə genə bula. Sənki kypselek şunь horaj. Өħtəbeđgə đur burьstar alьp artta qalqan jəmhyrejəttərđə 1—2 jьl esendə genə bətə məktəp jəşendəge balalarđь məktəp seltərenə alьv tigən qararđь kyđ aldьna kilterep qujhaq, şul qararđь belə toropta eşsə rajun məktəptəren uqьv uqьtьv əsbaptarь menən tə'min itməhək, məs'ələnə ber jaq menəngenə xəl itev bulasaq sənki oşo kəngə tiklem eşləngən kitaptarđьŋ barьhьla avьl məktəptərenə qarata buldь, prajьzvudstevьnnьj rajun məktəptərə, ber kitapta kyrmənə. A) jəş bьvьn 1,2,3,4. b) xisap kitabь 1,5,3,4,.

Həm başqa qullanmalar avьl məktəptərə esən eşləngən, Qullanmalarđan eşsə rajun məktəptərenə tik Başqortostan həm başqa jaqrafejalar qьna jaraqlь.

Juqarьla kyrhətelgən kitaptarđьŋ barьhьla beđđeŋ eşsə rajun məktəptərendə bar ular.

Eş əħtendə fələn zabujşik aqaj satsejalizem jarьşьna qatnaşqandan huŋ zadanejənə 125 pratsint itep tultьrьp,fələnsə hum artьq aqsa alqan turahьnda uqьrqa kərək bulha, jəş bьvьnda juq, tik zabujşik aqajđьŋ eşenə oqşatьp;

2—jəş bьvьndьŋ „kartuf qađьqanda" tigən hьmaq matirejaldarьnan həjləp ularqa jə bulmaha, vaqьtlь matbuqattan fajđalanьrqa tura kilə.

Urьndarđa eşləv esən məs'ələnə qajhьlaj borhanda avьr.

Bajmaq prajьzvudsteva məktəp uqьtьvsьlarь isemenən:

JOSOP.

BAJMAQ MƏKTƏPTƏRENDƏ·

uqьtьvđar huŋ başlanьv qurqьnьsь əħtьnda torə.

Ələ bulha məktəptərgə rimunt jahalьp bətkənə juq.

Bajmaq đurqьna eşsə rajun bulьvь menən bergə, kypkenə kyltura usaqtarđь esenə ala Şulaj bulьvqa qaramaħtan eştə bьqa tiklem đur unьştarqa osoraj alqanь juq. Ber nisə jьldarđan birle Bajmaqtьŋ yđendə ikense həm berense bađqьs eş məktəptərə jəşəp kilə.

Ləkin ber jьl hajьn, məktəptərđə uqьvđar yđ vaqьtьnan huŋ'ap başlanьla. Bьna ul kyreneştər Bajmaq məktəptərendə bьjьlda qabatlanalar.

Oşo jьl sintəberđeŋ 9 nda bulьp ytkən, kiŋəjtelep jьjnalqan partejə, kamsamul həm prafsajuz aktiftarь keŋəşməhe ul jeteşheđlektərđe berəmləp hanap həm yđək iqtibarđь birep ytte. Məhələn: bulqan ike məktəpteŋdə məjestəren bođop taşlaqandar, ə, Başkambinat, matdi jaqtan yđe qararqa tejeşle bulhala, ber kirbestə birməħkə, tigən telekte beldergən, ə, uqьv vaqьtь kilep jetkən,—məktəptərđə rimunt başlanьrqa jata. Partalar qьrьlьp tirə jaqta tarqav jatalar. Oşo jeteşheđlektər menən bergə, uqьv—uqьtьv əsbaptarьla məktəptərgə jetkelek bulmaha, ularđьŋ kərəkməgəndərə kyp han teşkil itələr.

Bьna oşondaj jeteşheđlekter arqahьnda, ələ bulha uqьtьvđar başlanqanь juq.

Qurqьnьslь signaldar

Partejə dəjəm məzbyri uqьv kertevđe bajavaj burьs itep qujqanđa, məqarif-frnutьnan qasьvsь uqьtьvsьlar jəm əqət sutna tartьlhьndar

Xəjbulla vulьsьnan 50 uqьtьvsь dizirlir.

Dəjəm məzbyri uqьv kertev xeđergə kəndeŋ udar burьsь Partejə həm sovittər xekymətə bьl eştə iŋ məhim kampanejalar rətenə qujđь. Şuqa qaramaħtan bьl eşkə ajrьm ojoşmalarđьŋ ajьrьm şaxьstarđьŋ bojorakrattarsa qaravđarь juq tygel ələ. Oşo kəngə tiklem partejə, prafsajuz, ojoşmalarь bьl məhim eş menən jetəkselek itkəndərə juq. Məqarif urgьndarь rabprus sajuz urgьndarьnьŋ səvit partejə urgьndarь bьl məhim məs'ələ tirəbendə uqьtьvsьlarđь ojoştora almanьlar. Şul nətizələ alda torqan qьjьnlьqtarđan qurqьp uqьtьvsьlarđьŋ bьl eləşə məqarif fruntьnan qasa başlanь. Begen gəzitəbeđđə Xəjbulla rajunьnan 50 uqьtьvsьnьŋ qasьvь turahьnda tiligramma bahabьđ. Bьl ille uqьtьvsь ana şul juqarьla əjtelgənsə partejə səvit, prafsajuz ojoşmalarьnьŋ uqьtьvsьlarqa qarata iqtibarħьđlьqtarьnan kilep sьqqan ber nəmə. Şunьŋ menən beđ bajavaj frunttan qasqan quraq haldattarđь maqtamajbьđ. Bьl dizirtirlьq alda torqan qьjьnlьqtarđan qurqьv tibeđ. Dizirtirđarqa jəməqət sutь kərək. Jəməqət sutь qarşьnda ularđьŋ jəđđərə qьđarhьn, ular yđđərenəŋ kem fajđahьna bьl eştə eşləvđəren aŋlahьndar. Narkamprus urgьndarь tiđđən bьl eştə tikşerergə tejeştər.

Prakuratura bьl jenəjətteŋ başьn tabarqa, qəjeplə keşələrđe pralitarejat sutь qarşьna tartьrqa tejeş.

Şunьŋ menən bergə dizirtirlьq bətə məqarifselərđeŋ pratistь, qatь atpurь menən qarşьlanьrqa tejeş.

ADSЬLЬQ MILLƏTTƏRGƏ KYLTURA XEĐMƏTE KYR HƏTEVĐE KӨSƏJTERGƏ·

(Bətə Rəsəj Yđək Başqarmahьnьŋ qararь)

Bətə Rəsəj Yđək Başqarmahьnьŋ prizidejymь aqьmdaqь biş jьllьq esendə aftanumejəlь jəmhyrejət həm əlkələrđeŋ artta qalqan ađsьlьq millətterəneŋ kylturala alqa kiteşe RSFSR esən urtasa kyltra xəle dərəzəhenə jetergə tejeşlə tip qarar birđe.

Bьl ajqanlь RSFSR đaqь bətə millətterđeŋ kylturala alqa barьşь tidleşterelergə tejeşlə. Bьnьŋ esendə ađsьlьq millətter arahьnda zakunda bildələngən sruk esendə dəjəm uqьtьv kertelev tə'min itelergə tejeşle.

Kyltura artta qalqan millətter esən məktəpte başlanqьs uqьv srugь biş jьllьq itep bildələnə. RSFSR đaqь ađsьlьq milətter arahьnda iŋ jaqьnqь ike jьl esendə uqьv—jađьv belməv betenləj bəterelergə tejeşle.

Bətə Rəsəj Yđək Başqarmahьnьŋ prizidejymь milli eşselər kadralarь ođerlevđe, artta qalqan rajundarđa eşsən qatьn—qьđđarđь uqьtьvđь həm fənni—tikşerev inistituttarь seltəren kiŋəjtevđə qatqi reveştə kesəjtergə tejeş taptь.

RSFSR đaqь ađsьlьq milətter arahьnda məqarif biş jьllьqь 1931 nse jьldьŋ 1 nse qinvarьnan huŋqa qaldьrьlmaj teđələp bətergə tejeşle.

RSFSR Savnarkumь ergəhendəge Dəjəm başlanqьs uqьtьv kertev komitətə 1930 nsь jьlqь 1 nse yktəberđən başlap, dəjəm başlanqьs uqьtьvđьŋ fakttaqь barьşьna jəmhyrejət smutьrь ytkərergə qarar birđe. Smutьr Yđək, kraj həm rajun gəzittərendə ytkərelep, yđək gəzittərđə 1 nse nyjəberđən, rajundarđa 1 nse yktəberđən başlap ytkərələsək.

Jəmhyrejət, kraj həm əlkə dəjəm başlanqьs uqьtьv kəmitəttərə yđđərendə smutьr kemisejələre teđergə həm jerle primejə fundtarь teđəj başlarqa tejeştər.

قالالا ئىشتەر نيسەك هوگ؟

[illegible]

شولاي بولعاس

[illegible]

عەيۋپلەرگە 24 سەعەت.

[illegible]

Huqъrđarqa jarđam əskənlegə

JARDAMQA

Telhed, hanqъravđarъ satsejalizem tədelešenə aktif qatnaşъvsъlar safъna ьlъqtъrъv əsən ularqa jarđam itev-səvit jəmqəqətselegeneŋ surъsъ.

باشقورتوستانداغى بۇتۇن ۋ ك پ (ب) ھەم ۋ ل ك س م شاعر ...

[illegible]

Agranumejə kəŋəş-tərə.

Tađa surtlь orloqtarđь haqlaj beleged!

Bedđen Başqortostanda tađa surtlь orloq tađarttap səsterev jeldan jel arta bara. [illegible]

[illegible]

1. Səsevgə tigən jaqşъ surtlь orloqtarđь [illegible]

2. Huqqan saqta, ogorđa baradan aъtъna nəmə [illegible]

3. Tađa surtlь orloqtar [illegible]

Vəkil Qirfan.

SƏNƏQƏTTEŊ BЬL TARMAQЬNA IQTIBAR KƏRƏK.

Satsejalizem əsən kərəgə torqan sьjnъftьŋ mənfəqətenə taqъ la durraq. [illegible] Radejo sənəqəte [illegible]

Əlbittə məs'ələ başqortton jəki tatardьŋ tele bulmavьnda la tygel. Unъŋ tele bar. Məs'ələ başqortton jəki tatardьŋ xuduзnige bulmavьnda la tygel [illegible]

[illegible]

Sərim Fəxri.

OSO KYRENMƏGƏN BER QAQЬĐƏ VALAKITAHЬ.

Baş glaf sut tyrələrenenʼ armalnosqa əəjjəngən qaqъđ valakitahьna javap juq.

Bed kyp vaqьt tybən ojoşmalar valakita [illegible]

Vaqьjqa şulaj bula:

Arqajaş rajunьnda 1930-jel [illegible]

[illegible] da 7 dana traktьr, ber miskə kərəsin də bula. Markin javьz teləgenə ireşə almaj, safxuzdьŋ eşselərə hiđep qalьp, traktьrđarđь haqlap alьp qalalar. Markindьŋ etlegənen uŋ traktьr ikeşər səqət eşheđ ultьr-

[illegible] jebərə. Ləkin javaphьđ juqalqan qaqьđ valakitahь hamandə yđ eştərendə javaplьlьq hiđ[illegible] məgən tyrələr əъtələ aъtъnda jata birə. RKI hyđđə biŋə bi[illegible] rəbeđ.

"ABAL.

Dəjəmləşterelgən attarđь ber urьnda aъъrarqa

Jaqşъ tərbejələrgə kərək.

Kalxuz ustafъ bujьnsa əş attarъ tavar praduksьjəhe [illegible] dəjəmləşterelgən bulьp, ular ber urьnda aъъralьrqa tejeşlegə hər qajhьbьđqa bildele.

Şuqa kyrelə kalxuzdar tərbejə [illegible] əlgən vaqьttarьnda dəjəmleş terelgən maldarđь ber jergə jьjьp, dəjəm tərbejə aъtъna alqandar, tərbejə aşatъv əşen dərəъ ojoştora beləvsələr bə gəngə kəngə tiklem kyp uŋьştarqa ireştələr ində. Beđ bьnь fakьttar đa kyrep beləbeđ.

Agranumejə fənə nindəj genə maldarđь ber jergə jьjьp tərbejələv, dəjəm mal əjendə aъъrav xuzalьqqa kyp fajđa kiltergənen kyptən əjtep kilgəndən genə tygel, təъribələr unь ьsьn məqənəhe menən kyrhətep əlgərđə ində.

Şularqa qaramaъtan beđđeŋ kyp kenə kalxuzdarьbьđđa bьlarđьŋ kirə jaqьn kyrbətkən kyŋelhəđ kyrneştər bar. Əgər ularđь xəđərđən yk təđətmə gəndə alda torqan məhim məs'ələlərđən jaŋь kalxuzdar teđəv, kalxuzdarqa jaŋь aqzalar qabul itev, jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ maldarđь dərəъ aъъravqa qьđьqhьndьrьv eştərə hələkətkə osorav qurqьnьsь bar. Irtəgə kalxuz bulahь jaŋqьđ xuzalьqtar bəgən jəşəp kilgən

kalxuzdarđa mal tərbejəhenen qujьlьşьna naq iqtibar kərəkmi qarajđar. „Bedgə ular (kalxuzdar) dəjəm mal əjəndə maldarđь tərbejələvđə fajđa barlьqъn fakьttar menən kyrhətsenər" tidər.

Jađqь səsev osoronda kalxuzdar eş attarьn dəjəmləşkən furmala ber mal ađbarьndaaşatьp, tərbejələp kən ithələrđə, „jadqь praktika bərgələp aşatъv zarar qьna kyrhətte" tigən bulьp, qajhь ber jeŋel xəl itələ torqan fakьttarqa tajanьp hər bər kalxuzsь „yđ atьn" yđə tərbejələj, aşata başlanь. Sul uq vaqьtta attarъ dəjəmləşkən bulьp iъəplənep kilde.

Bьna fakьttar.

„Batrak" kalxuzьnda (Dəvləkən rajunь) jađ attarđь bergə aъъrap, bergə aşatqandar, tərbəjə itkəndər. „Attar kyp vaqьt as tora" tip səsev betkəstə hər qajhь „yđ atьn" yđə jaŋqьđrəveştə tərbejələ başlajđar.

Şulajtьp beđ kəlliktif xuzalьqtarđa maldarđь bər urьnda aъъrap jaŋqьđ xuzalьqtar bьlaj tərbejələvđən fajđa barlьqьn kyrhətev urьnьnda, qьđqanьsьraq xəldər kyrhətep quja-

bьđ. Juqarьla min „yđ attarьn" tigən hyđđe tьrnaq əsenə ala kildem.

Dəjəmləşterelgən attar kalxuzsьnьŋ „yđ atьn" bula almavь bildele bulha la, kyp kalxuzdar đa şunьŋ hьmaq qaravdar tulьp jatьv arqahьnda jeteşhəđlektər beđđə kyp ələ. Hunqь hyđ itep şunь qьna əjtəhə kilə:

Dəjəmləşterelgən attarđь dəjəm mal əjendə ber urьnda aъъrav, tərbejələvgə nьq iqtibar itep, jaŋqьđ aъъravqa jul qaldьrьlmahьn.

Dəjəm mal əjđərə juq ikən, kəđgə eş bətep barьvđan fьj đalanьp artьq eş quldarьn dəjəm mal əjđərə teđəvgə fajđalanьrqa kərək. At tərbejələvgə kalxuzqa inəvsələrđən athьđđarđь qujarqa, berđə bulmaj ikən at tərbejələvlələr əъtənən kantryldə kəsəjtergə, kərək bulьr. Urьndaqь agranumejə kestərən farmal rəveştə mal tərbejələv turahьnda qoro likşejələr uđqarьv menən genə qənigətlənməjənsə, kalxuzdar đa dəjəm rəveştə alьp barьlqan mal tərbejələv, aşatьv eşə əъtənən praktik rəveştə julbaşsьlьq itərgə tejeştər.

VƏKIL QIRFAN.

KALXUZDARĐЬ SƏXNƏGƏ BAЪTЬRABĐ

Jəjge eşte jaqşь ytkərđek.

Dьvan—Məsətlə jorto, Arьj kalxuzь 175 xuzalьqtь berləşterə. Bətəhe 630 gik. igenə bar.

Kalxuzdьŋ 1 urьp bəjləv maşinahь, 8 urqьs, 7 jəlgərgesə 7 besən sabьv maşinahь bar.

Jəjge eşte bik jaqşь ytkərđek. Eşləngən parđar arьş səsev zadanjahьnan artьp qalqanьn zop hərev menən qaplarqa plan teđəlgən.

Ьlqьj jaqşь surt orloqtar qьna səskənlektən bьjьl uŋьş jaqşь. Igen jьjьvđa ajrьm xuzalьqtar, kalxuzqa bulьşalar. Kalxuzdaqь qolonlo bejələrđə bergə jьjьp qьmьđ əşlənə. Kalxuzsьlar qьmьđ menən fajđalanalar.

Arьj avьlьnda bər vaqьtta la bulmaqan kyznistə bьjьl kalxuzda eşlənə.

Kyznis eş qoraldarьn jynətə.

Xəđergə kəudə kalxuzdьŋ 6 siparatьrь bulьp, kalxuzsь həm ajrьm xuzalьqtar fajđalanalar. Hьjьrьbьđ kalxuzsьlarqa oşonan maj birelə. Ike avьlda Əptərəş həm Arьj avьldarьnda balalar baqsabь asьldь. Bьlarđь kalxuz tə'min itə.

Kalxuzsьlarqa eş xaqьnьŋ jartьhь eş məlendə birelə bara. Kalxuzsьlar bьnan bik rizalar.

Qəmymən kalxuzsьlar arahьnda rux kytərənke.

ƏXMƏTŞA.

Bьnda eştər jaqşь bara.

Estərlə k—nь, Aşqađar jorto, „Kərən—Tal" kalxuzьnda avqьsta igen urьlьp qьrьlqqa inep bətkən.

Aşqađar orloq safxuzь igendərđə urьp bəjləv əsən 5 bəjləges menən traktьr jebərep đur jarđam kyrhətte. Şulaj uq eşebeđđə irtə bətərevgə Estərlə 1 nsə baъqьs 11 nsə səvit mektəbenən mistkumь həm diligatkalar đur jarđam ittelər.

Aşqađar safxuzь menən elemtənə nьqьtьv əsən safxuzqa ber brigade əşsə jebərđek. Safxuz bьl eşselərđə şatlьq menən qarşь aldь.

Kalxuz attarь əđ bulqanlьqtan nej barь 30 qьna giktar parna hərgəjnek. Traktьr stanşahьnan traktьr kilep taqь la 62 giktar parna hərəldə.

Uŋьştarьbьđ bar, jeteşhəđ jaqtarьbьđđa juq tygəl.

Kalxuzniktər arahьnda idarəgə buj hьnmav, xuzahьđlьqqa qarşь kərəşməv şikellə jeteşhəđlektər bar. Şulaj uq kulaktarđьŋ: Səvit aşlьqtь alьp bətə, tavar birməj" tigən qotqohьna ьъanьp əmethəđlektərgə birelevsələr bar.

Bətə kalxuzsьlarđьŋ aktif qatnaşlьqtarь menən jeteşhəđlektərđə bətərərbeđ, kulak qotqohьna nьqlь atpur birəbeđ.

B. QƏLIMEF.

I. QƏLEJEF.

Morđaş kalxuzь.

Morđaş kalxuzь 12 genə xuzalьqtan ojoştorolqan. Kalxuz təvlə eş qoramaldarь jeteşməv arqahьnda nasar jəşənə, Ləkin huŋьnan bьl avьrlьqtarđь jarьp sьqьp yđen avьl xalqьna eş menən kyrhətə aldь. Şunlьqtan xəđer ul 40 xuzalьqqa yъtə.

Morđaş kalxuzь ytkən jьldarqa qaraqanda səsev majđanьn arttьrьp səskəjnə. Igendə jьjqan vaqьtta eş kesə jetməv bər əđ uŋajhьđlanь.

Igen əđerləv zadanjahь AVQЬS AJЬNA 660 BOT INE, UNЬ 810 BOT ITEP TULTЬRĐЬQ. JЬLLЬQ ZADANJA 7216 BOT—UNЬ ARTЬQЬ MENƏN TULTЬRЬRQA ƏĐERBEĐ.

70 gik. par hərələp, əđerlənep qujьlqan. Hər brigada yđ eşenə javaplь, şunlьqtan bətə aqzalar tьrьşьp eştə bər berenən qalьşmaj eşləjđər.

Kalxuzsьlarđьŋ nađanlьqtarьn bətərev əsən uđar əsən uqьv ojoştorolde.

Kalxuzdьŋ jeteşhəđ jaqtarьnan: Əlegə tiklem igen halьvqa kelət juq. Unan huŋ kalxuz aqzalarь kybehe jarьlar əъtərənə kejergə juq' Bьl kalxuzdь nisek kenə bulqanda la kejem menən tə'min itergə kərək.

BIKTAŞ.

BIRLIN, 16. Parlaminttьŋ jaŋь sastafьn saqьrьv srugь 18 nsə yktəbrgə bildelənə

Matbuqat taratьv.

Matbuqat taratьvđa qonşaq puştahь nasar eşlə[illegible]

Arqajaş kantunь Qonşaq jorto 25 meŋ xuzalьqtan torqan đur ber jort bulьvqa qaramaъtan vaqьtlь matbuqattь nej barь bətə jortta 14% qьna xalq aldьrьp uqьj.

Bьl jortta bulqan parteja, kamssmul, prafsajuz həm xəbərsələr ərmejəhe kesle bulьvqa qaramaъtan, vaqьtlь matbuqattь massaqa taratьvđa qajət dərəzələ əđ eşlənə. Şul jəmlənən puşta byleksəhelə bьl eşkə iqtibar jynəltkənə juq.

Sьjfьrđar nəmə əjtələr.

„Başqortostan" 82 danə, „K·m muna" 32 danə, „Jaŋь julda" 65 danə, „Krasnaja Başkirejə" 24 danə, „Jəş Kammuna" 12 danə, „Lininse" 2 danə, həm başqa tərlə gəzitə—zurnaldar 81 danə. Bьna bьl juqarьla kyrhətelgən hьn vaqьtlь matbuqattьŋ krəъtejən massahьna nəj tiklem əđ taralьvьn asьq kyrhətə.

Şunьŋ əsən parteja, kamsamul, prafsijuz həm xəbərsələr ərmejəhe vaqьtlь matbuqattь massa arahьnda taratьvđa əlegəsə tejeşensə eşləməgəndər ikən, xəđerđən bьl tapqьrqa iqtibarqьđ jynəltergə həm vaqьtlь matbuqattь taratьvđь yъ burьstarь itep iъəplərgə tejeştər. Bigerəktə puşta bylegə qudqalьrqa vaqьt. Puşta byleksələrə jaqşь eşləgəndə genə vaqьtlь matbuqattь massa arahьnda unьŋ əhəmejəten aŋlatьp taratьv məmkin. Xəbərsələr ərmejəhe puşta byleksələrenə vaqьtlь matbuqattь taratьvđa jaqьn jarđamsь bulьvđarьn onotorqa tejeş tygeldər. Bьl julda hər eştə hьnalqan həm kyp jarđam itkən satsejalizem jarьşь 100% tь menən qullanьlьrqa tejeşle. Xəbərşelər yđegəđgə bьl turala đur eş jək·mətelgəndə onotmaqьđ!

Zakirьf Qadir.

Kəndəlek vaqьjqalar.

— Lamavaj uramь 64 nsə numirlь jortta torovsь Qədərmətef Zarif tьŋ Şakir isemle 15 jəşlek ulь juqalqan.

— „Rasejə" numirьnda torovsь Gurski Nikalaj đьŋ yđe eşkə kitkəs bylməhenə asqьs jaratьp kəstym həm başqa nəmələren urlaqandar.

— Karьl Marks uramь 99 nsь jortta torovsь Xaritunьf Dimitrejđeŋ teđrəhenən bilgehəđ keşələr inep samavьr həm tərlə qaqьđ dakuminttarьn urlap sьqqandar.

— Sirуppa uramь 7 nsə numirlь jortta torovsь Staləref Mixajьlđьŋ teđrəhenən inep 100 humlьq nəmələren urlaqandar.

— Vəlejef Xənəfejđeŋ bađar majđanьnda 140 humlьq kejəmen urlaqandar.

— Aqsakьf uramьnda 54 nsə jortta torovsь Harunьf Şakir đьŋ başkusprum sajuz jortonan 35 humlьq plaşьn urlaqandar.

— Garmunьf uramь 33 nsə numirlь jortta torovsь Işmyxəmmətef Fazlьj — Əxmətteŋ Başsik zdanjahьnan 60 humlьq paltəhen urlaqandar.

— Dastaj uramь 59/nsь numirlь jortta torovsь Bulatьf Aptullanьŋ əъtənən araqь menən hatьv itevə əsən jeŋajəteşə teđəlgən.

— Qьrmьъqalь avьlьnьŋ kerəъtejənə Josopьf Məxəmmət—Qələnəŋ Astaxejəf tirmənenə kilgən 3 atьn urlaqandar.

— Aqsakьf uramь 9 nsь numirlь jortta torovsь Muraşьf Ejyseftəŋ əj solanьnan bilgehəđ keşələr 500 humlьq [illegible] nəmələren urlaqandar.

— Bilgehəđ keşələr tarafьnan kerəъtejəndər jortonoŋ kьladavajь talanqan.

— Byzdək avьlьnan kilgən Janqurazьf Aptullanьn „Qьrьm" numirьnda 487 hum aqsahьn urlaqandar. Qaraq Abdejef totolop 236 hum aqsahь qajtarьlqan.

Ridaktьr urьnbaъarь: F. QƏJSIN

KINO—TIATЬRĐA — FRЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAЪЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar. — Qьđьlşajtanbalalarь. 1 nsə sirejəhe - 7 byləktə.

IBEL KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar. — Rəzən qatьndarь. Kassa 5—30 səqəttən asьla.

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanala. — Kamira №79

„5-Maj" — Sejans s[illegible]q atqəs 1 9 đa başlana. — SALAMANDRA. 7 byləktə drama. Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AЛЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

Betə donja pralitarđarь, serəşegeđ!

REDAKSEJƏNEŊ ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Massəvьj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—18

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səƣət 8 đən kiske 4 kə tikləm qanul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 həm 30 tin; 6 ajqa 2 həm 50 tin; 1 jьlqa 4 həm 80 tin

PADPIS BLAR: Ridaksejə kanturanda, pots kanturđarьnda, pis'maşsьlarđa həm jərmənkələrđə qabul itelə.

№217 Şişəmbe 23 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ØLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URGЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

Өfө rajunьnda ikmək əđerləv qəđəttən tьş jomoşaq bara

Plan tulьrqa tejeş.

Өfө rajun baђьvsьlьq sajuzь avьl xuzalьqь bankьhь appartunistarь kulak fajđahьna eşlejđər.

Өfө rajunь bojorahь 19 nsь sintəberđə igen əđerləv həm xaqtan terle xəkymət burьstarьn jыjыv kampanejalarьna baraşь turahьnda daklat tьŋlap, sintəber ajь plan qođattan tьş jomoşaq itep taptь. Igen əđerləvđe uŋьşlь oşьna ytkərgən jorttar menən ber rəttən bik kyp rajundar đa bigerəktə Iglin rajunь qojorqta həjrəlelər. Rajun səvit kapiratsejə ojoşmalarьnьŋ həm igen əđerləv, xəkymət burьstarьn jыjыv esen jəberelgən vəkilđərđeŋ eştəre ələgə tiklem udar təђ alqanь juq. 15 nse sintəberđə jьlьq zađaneja avьl xuzalьqь nalugь jыjыv barь 32% qa straxufka 16%, ə «5 jьlьqtь 4 jьlda» zajəm rajun malejə bylege maqlymate bujьnsa barь 18% qa qьna tultьrьlqandar. Elekke Pilьrav jortonoŋ qajhь ber avьldarьnda ələgesə aklat qaldarьn krəhtəjəndergə tarьmaqan, ə tultьrьlqan aklat qajđađarьnda đur butalьşsьlьq joşoj. Rajunda avьl xuzalьqь banka şrugь ykьn, alasaqtarьn jыjыv aldьv julьnda saralar kyrmegən. Rajun patribitildər jomoşetə, aqzalardan vəznusь jыjыv julьnda ber sarala kyrmegən. Xatta unьŋ xuzalьqь jыjыv banka jortьnda jıjыv kapitalь jыjыv planь əđerlənmegən. Rajun baђьvsьlьq sajuzь apparatьnьŋ jomoşaq əşlevə esen, unьŋ prəsidətele Prakupyk iptəşkə rajkum qatь şəltə birdə. Prakurar jarđamsehenə qьbqa məđđət esendə rajun baђьvsьlьq sajuzь eşenen jomoşaqlьq səbəptəren tikşerergə, əjəplelərđe xəkemgə tartьrqa quştь. Şulaj uq rajun avьl xuzalьqь bankьhь fraksejəhьna paj kapitalьn jomoşaq jьjьvsь, ssudalarđьn jыjыv turahьnda ber siktər bujənsa ihəp alьp barmavь, rajun patribitildər jəmaqəjəten vaqtьnda 5 kənlekte birə barmavь esen ssudalarđa berense kvartalqa jыjыv planьn tapşьrmaqanь esen şəlte jahanь. Əgər bьl jeteşhedlektar tiđ arala betərelməhələr, qatь saralar kyrelesəgən iştəreno teşerđə... Bulqaq baђьvsьlьq banka burьstarьn jыjыv

nan krəhtəjəp jđ ara jarđam kəmitəte arьştь vaqtьnda jыjыv alьv sarahьn kyrmevđəre esen eləkke Bulqaq jortkum sikritarь Matvejef qa həm Drapka iptəşlərgə qatь şəlte birelde. Bьl ikenen jıjыv ber aj elek urьlqan arьş jalanda jatьp xəđer şьtə başlaqan bulqan. Bulqaq krəhtəjən jđ ara jarđam kəmitəte eşselərən tikşerergə, məs'ylejətkə tartьvьŋ prakurar jarđamsehenə tapşьrьlds. Bariŋ məs'yl vəkilđərđe əgər 5 kən lekte vaqtьnda tapşьrьp tormahalar, silsəvit reistərə menən bergə məs'ylejətkə tartьlasaqtarь beldereldə. Rajunda baђьvsьlьq məs'yl eşselere kampanejənə qađđarьn tizləterge ojoşa alьşardьn. Өfө tegev fabrika eşselərenən ikə jomoqsьaselek buksirь brigadahь avьldarqa sьqtьlar.

Mamajьf.

ئيگئن ئەدرلەوده سينتەبر ئايئنڭ 4نسە بيش كۈنلۈگۈ، يئللئق پلاندئڭ ئوتەلمەوقوزقئنستارئن هۈيلەيئ.

يئللئق پلان بارئ 31 پر. قاعئنا ئوتەلگەن.

قۈيرۈقتا هۆيرەلەلەر: تاميان - قاتاي، ئارغاياش هەم يئلايئر رايوندارئ.

ئيگئن ئەدرلەودە، سينتەبر ئايئنڭ دورتئنسئ بيش كونلۈگۈ، سينتەبر پلانئنئڭ واقئتئنا ئوتەلموو قوزقئنستارئن كورهەتە. كامپانيا باشلانعاندان بيرلى، يئللئق پلاننئڭ ... 37,8% قاعئنا ئوتەلگەن بولعان. يئللئق پلان (بۆيە باشقورتوستان دەوەملەپ) ... ئوتەلگەن.

ئايئروسا ئالئپ قاراعاندا:

ئوفو رايوندارئ، سينتەبر پلانئنئن 54,9 پر. يئللئق پلان 34,7 پر. ئوتەلگەن		
بەلەبەي	36,8	22,9
بۆرۆ	38,0	20,5
ستەرلئ تاماق	39,5	18,9
يئلايئر	14,6	12,9
مەسەعوت	29,9	15,4

ئارغاياش رايوندارئ ئوتوو قوزقئنستارئن ئوتالعان بولسا بارئب ... (54,9 - 34,7)، ئيك ... نامان تاتاي ... (6 پر. - 7,5 پر.) قاعئنا ... يئللئق پلانئن 12 پر. هەم يئللئق پلاننئڭ 8,3 پر. قاعئنا ... مەسەعوت رايونئ سينتەبر پلانئنئن 29,9 پر. ق. ئە يئللئق پلاننئڭ بارئ تيك 15,4 پر. ئوتەگەندەر.

Igen əđerləv fruntьndaqь zarar jahavsьlar pralitar sutьna birelələr.

Beđđeŋ, avьldaqь sьjnfi doşmandarьbьđ—kulak həm padkulacnektar igen əđerləv kampanejahьna qarşь aşьq qarşь kyləp, unь tajaq əşlərgə tьrьşalar. Ular jыjыlqan igendə ҫyp menən butap, əştən sьqarьv səkepin butalar.

Bьndaj vaqiqaŋ beđ bьjьlqь igen əđerləv kampanejahьnda Sajuzkiptən Prejuttaqь ilivatar ergəhendəge igen qabul itev punktьnda osəraştьq. Gadiitski avьlь Prejut rajunь grazdanь Zjуljуkь devlətkə tapşьrьrqa kiltergən 2 jək tarь orloqqa 7 bot terle aşlьq (sol jэşel aşlьqtupraq h. b. syp—sarlar) butap bulqan. Bьl aşlьqtь orloq itep kyrhətergə matьşqan: jəktəŋ əskə aşьqqan—qođatto igen şьđьrьp ... aşlьq hьnav esən alьn urьnqa jaqşь aşlьq halqan. Bьl eşe esen Zjуljуkьtь prakuratura tarafьnan 169 nsь statja menən sutqa birelde.

Şunьŋ menən bergə tikşerevdə igen butaqь kylelege lə aşlьq tapşьrьv qođattanşьn jybərep qaldьrь. Beđđeŋ, ... jыjыv aşlьq tapşьrьv, prakuratura qaramaqьna tapşьrьrqa quştь.

Rajun prakurarь: Ьşpanicnikuf.

Maks Gileste edlejđer.

BIRLIN. Birlində xeđmətsьlar rajonda kampartejanьŋ hajlav aldь mitengendə jahaqan sьsьnan şьqьş ... Maks Gileste quloqa alьv turahьnda bojroq sьqtь, ... unь edləp taba almajđar.

AQJAS ƏĐƏRLƏV FRUNTЬ ƏĐƏLƏV ALĐЬNDA.

Juz—Ural—lis tyrələre 32000 eş se tabьvdь 12 keşegə tapşьrьp tьnьs lanqandar. Tьbənsəvit partejə ojoşmalarь bьl eştə quđqalmavsьlьq kyrhətələr. Fruntь əđərgə prava birelməj.

Başqortostandьŋ berense barьlьqь urman bajlьqь bulьp ihəp lanə. Bьl urman bajlьqь Başqortostan esen əhəmejətle urьn totov menən tuqьraьp qalmajьnsa, bьl eşte sajuz kylemende 5 jьlьq plan bujьnsa ere həm vaq sənəqəttə ajaqqa baђtaruda đur urьn tota. Tik urman əđerləv eşenə tybənge ojoşmalardan başlap juqarь ojoşmalarqa tiklem tejəşənsə iqtibar birelgəne juq. Oşo iq tibarhьđlьq həđəmtəhəndə ələ urman əđerləv eşendə ytkən jьl planьn ytəmə ... urman əđerləvđeŋ əhəmejətən aŋlatьv, eşsen jalpьnьŋ iqtibarьn tuplav eşe jьlqa halьnqanь juq.

Ytkən jьl esendə urman əđerləv eşenə tiklem prikaz həm naыjm menən qьvьp jeberevđən başqa bernə şyraleme. Bətəhenən đə bigerək Juz—Ural—lis həm lis pramxuzdar tarafьnan əşselərđən eşləv şarttarьna barmaq aşьqa qьraldь. Aşav, esev, tavar menən tə'min itev torlaq urьn bulmav, aqas tašьvsь attarqa jətərlek aђьq birmev həm başqalar əşselərđe kyp azsьlьqtarqa teşerđe.

Bьja jđ vaqtьnda aşьqьs saralar kyrelməv hədəmtəhəndə ytkən jьl Başqortostanda aqas taşьv 9% qa, aqьđьv 20% qa ytəlməj qaldь.

Bьl jьl Başqortostanda betəhe 2 miljun 420 meŋ kub təv eştərenə tiъşle aqas, 1 miljun 650 meŋ vaq həm ütin aqas əđerləvə 100 pr. urьn ... qaraqanda 81% qa artьq əđerlənergə teşə. Bьl aqas əđerləv esen betəhe 34.000 eşse 48.000 at kəsə kərək bulasaq.

saqьt kantunьnan ural əlkələrenə urman əđerləvgə eşselər sьqarqanda eşselərgə tejeşle anlaьtv həm eş dugьvvьrь təđəgəndə eşselərgə eş xaqь tylev, bьtə unajlьqlь tedev kevek nəmələrgə diqqət menən qaramaь. Ural əlkəhendə eş xaqьn əđ tylev kevek xəldər buldь. (Məsəqyt kantunь 2 nse Əjle jortonan barqan eşselər hyđe Ə·V.)

Narkamtrud eşsə əđerləvđe bьjьlda jđ vaqtьnda tejeşle saralar kyrep betkəne juqəle.

Başsajuz (kapitatsejə) Juz—Ural—lis menən jahaqan dugьvьr bujьnsa adьq on, jarma həm başqa aşamlьq nəmələre ələrđə urьnlaştьrьlqan avqьş ajьnda uq 34 sklat əđerlərgə tejəş lə ni barь 6 sklat qьna əđerlengən.

Stalavaj, larjyktər aşьv turahьnda ujlanьlmaqan ələ.

Sələmətlek haqlav xalьq kamisarьjьqь jđ julь menən urman əđerləvgə nindəj əđerlek kyrergə tejeşlege turahьnda onotqan.

Məskəvđən kilgən kəmisejə urman əđerləv eşenə əđerlek eştərenə tikşerev jahap juqarьlə isəmdərə kyrhətelgən Xalьq kamisarьlьqtarь həm əlkə ojoşmalardьn, xatta Juz—Ural—Lis da jetərlek əđər tygel ikənen əjttə.

16 nsь sintəberđə urman trise pravlinejəhьnda əlkə Xalьq kamisarlьqtarьnьŋ vəkildəre qatьşlьqь menən ultьrьş ytkərelep, əđərlek eştəren başlavđa kaŋkrit qarar sьqardь. Vaqьt ydьp bara, Plandь tultьrьv burьstarь tirəhendə jəmaqəteleк fikeren tuplarqa, əđəklektərđe betərev julьnda tejeşle saralar kyrergə kərək.

Əltəf Vələjef.

Bьl məhim eşkə əlkə ojoşmalar əđerme.

Juz—Ural—Listəŋ betəhe 12 lis pramxnzь byləktərə bar. Eş səlеr jыjnar esən hər ber lispramxuzda ber keşe bildələngən. Ikense terlə əjtkəndə 34 000 eşsenə 12 keşe jыjarqa tejeş—tigən hyđ bula.

Ləkin bьl xəl hisbər menən bula torqan eş tygel. 34 menəndən artьq eşsenə 12 keşegenə jыjnap betə almaj Narkamtrud eşselər virbajt itev esən ytkən jьl da tejeşle əđerlek həm başqa tejeşle saralar kyrmev arqahьnda kyp kenə aŋlaşьlmavdar sьqtь. Məђələn; Başqortostandan RSFSR qa bigerəktə Mə-

Aqas seri.

Aьыqьs sara kyrelhen

Juz—Ural—Lis Өfələgə 3nse numьrlь taqta javь zavьtьndaqь lapaђqa kyp hanlь fanirka taqtalarь tultьrьlqan lapaђtьŋ tybəhe nasar jabьlqan bulqanlьqtan fanirkalarqa hьv ytə.

Tire sajuzь (союзкож) đьn Juz—Ural—Listan oşo juqarьla kyrhətelgən urьndan alqan fanirkalardьŋ 10 pr. hьvqa jebenep eştən sьqqan.

«لينين» كالحوزئناڭ ئۆيرەنئگئئ.

"لينين,, كالحوزئ كۈذگۈ سەسئوگە بيرئلگەن 526 گيكتار ئارئش سەسئو زادانئيەهئن 528 گيكتارعا ,تولتئرئپ سەسئپ پلانئن ئارتئعئ مئنەن ئوتەنئ.

قئشقئ مال ئادئعئ مئنەن 100%قا تەئمين ئيتئلگەن. حەدئرگئ كۆندە ,ئۆنئكا قئشلئق ئۆسۆئ 11.600 سيتنير پئسەنئ بار!

,ئول نيبارئ 600 گە ياقئن حوزالتقارلئڭ حەدئرگئ كۈندە تئپ تئوەل 58% ئن ئوز ئسئنە ئالعان. ئوعا 350 حوزالئق بئرلەشكەن ياكئ عئنا ئوبوشقان كەلليكتيفي حوزالئق بولئنئاقارامائنان. بئئ ئوئئ يئلدان ,بئئل ئارئنا بارعان سەسئو پلانئنئا قاراب قئئالا بيك ياقشئ كورە ئالابئئ. مەئەلەن، بئرئنسئ ئايقئر ئئويوشقان واقئتئنا ئوعا نئبيارئ 284 گيكتار ئارئش كيلئپ ئيئگەن بولعا، ,بئيئل 30 نسئ يئلدا 29 نسئ يئلداعئ سەسئوگە قاراعاندا 244 گيكتارعا ئارتئئرئپ، 528 گيكتارعا يئتكئرئپ سەسكەن. ,بئئل باشقالارئن عانامايئئسا بارئ بارئ ئارئش مايدانئن عئنا ئالماندالا بئلئئرعئنان 85%قا ئوئئو بولا.

كالحوزدئڭ باشئنا ئالعان پلانئ بويئنسا ئيگئن يئيشئئرئودئ 25 نسئ سينتەبئرگە بوتئرورگە بولهالا، حوكتئان ياكئ رايو بلاشئئرلو حوزمەتئئە، ئئشئئ بئر ئاذ قئئدئولائئكئدئراپ، پلانئئ 15 كۈن ئالدان ,تولتئرئپ سئعارعا قارار ئيئئله هەم كالحوزدا 10 نسئ سينتەبرذە ئاسئلاساق بئرئنسئ رايوننای ئسينئزعا ئيگئن ,يئيشئئرئودئ 100 % مئئەن بوتئرورگە تيپ وەعدە بيرە. لەكين كۆندەرذئڭ ,يوئسئو ,بولئپ كيئئوئ مئئەن يئلان ,تولتئرئلئاي 10 نسئ سينتەبرگە 15 % ئيگئن باشئذا يئيلماعان حەلدە يائئپ قالا.

سەسكەن ئيگئئئئە تئيكەن نورما بويئنسا ,بئيئل «لينين» كالحوزئ دەولەتكە بوتەهئ 38 16 سينتئبر ئيگئن تاپشئرعا ذئش. گارئنس ئسبورئ مئئەن هالعاندا 1801 سينتئبر.

لەكين كالحوز ,ئوشئو نورمائئڭ بارئ 376 سينتئيبردان ئئوئعان ئارئش ئئلوشئن گئئە تاپشئرئپ بوئئپ، قالعان 1261 سينتئبر ئسئئەن بئر بوئئولەئە تاپشئرعائئ يوق ئەلئ. شولايئئپ كالحوز ئوذئئە تئيكەن ئيگئن ئەذئرلو زادانئيەهئن بارئ 23 % قاعئنا ئوتەگەن.

ماشينا مئئەن تەئمين مەسئەلەهئ بيك ناسار ئورا. كالحوزعا تئيشئلئ بولعان 10 كەسيلكەئئڭ، 7 هئ، 15 ,ئورعئسئئڭ 8 گئئە ,بولئپ، بوئە كەرە كئئڭ: سابئئسئا 70 پر. ئ، ئورعئسئا 53 پر. ئ عئئا تەئمين ئيتئلگەن. ئولاردئڭ دا بئر نيسەهئ كوذ كوئو ئئش بوئكە س كئئە ئالئئعان. مەئەلەن: كالحوزداعئ سابئئس حەذئرگئ كوئئئە 7 بولهالا. بئسەن واقئتئندا بئلار 5 و گئئە ,بولئپ. قالعان ئيكەوهئ كوذ كوئوگئئە ئالئئعان. قالعان ئيكلام بوگوئگو كەرەككە يئئەرلئڭ كئئوئڭ كورئئهەلە. لەكين ئالداعئ يئلعا هالعاندا ئولاردئ لا يئئەرلئڭ هان تيب بولماي. كالحوزدا بوئەهئ 229 ئاك كوسئو بار.

هەر ئشسئئئڭ ئئش كوئو ئايئرئم سەعئتئرذە هانالئپ ,بئيئلئپ بارئلهان. حەذئرگە تيكلام ئئش سەعەتئەرئن يوعالئئپ يوئئوسئلەر يوق، شوعا كورەلە كالحوز ,ئوكئئش بولئئو ئوبئ ئايئرئپ ,ئوكئئش بولئئو

ذە ئەلە نيئدەي ئاكلاشئلاو-ئئلقار كيلئپ سئئلوون كوئمەي. ,ئول ئوذئئئڭ ئوكلئشئ هەر بئر كالحوزسئئئڭ ئوذئئئڭ بەي بويئئا كيئكەن ئئش كوسوئە قاراپ ئاكلاشئئلحاوذارهئئ بولئپ بيرە ئالاساعئئا ئئئ ئئشەئە.

كالحوز ئاعزالارئ ئاراهئئدا حئئەمەت ديسسيپلينامئ 100 پر. ئ مئئئن ئورئئلاشقان، تيب بولمالالا ياقشئ عئئا. هەر بئر كالحوزئاعزامئ ئوذ ئوئئوئە ئوشكەن ,يورلسئئئ كەمسئلكيئئ ئوئئو تورامئئدا ئئيشلئ مەسئولئيەتئئ يوكمەي. كالحوزسئلار ئاراهئئدا ئئئەن قاسئپ يوزوسئلەر، بوزائيوردار هيئئلمەي. كالحوزدا بولماعان ئايئرئم حوزالئقارذئڭ كالحوزسئلارعا قاراشتارئ هەم موعەمەلەلەرئ ياقشئ. كەلليكتيف بريگادالارئ ئايئرئم حوزالئقارذئڭ ئوذذەرئئە يارذام ئيتكەن كئئئڭ، واقئئئ مئئەن ئولاردا كالحوزسئلارعا بيك ذور يارذامدار ئيتەلەر. ئئشكە ئوراقئا سئعالار.

س. سوفيانئڭ

(قئيعئ)

مال ئادئعئ يئەرلئك.

كەلليكتيف، ئودارئئاي بئسەن ئەذئرلو سيزوئئئ ,ئورئەذئرلئكئئر مئئەن قارشئ ئالعان ئوذئئئە بولعان بوئە كوسئو توپلاعان هەم شوئئڭ ئارقاهئئدا كالحوزدئڭ بئرگئئە گيكتاردا سابئلماي قالعان بئرئ يوق. سالعئعا ئەذگئئە ئلەگئرلئك بولعان ئورئدار بوتەهئ لە قئرئلعان، سابئلعان شوئئڭ ئارقاهئئدا كالحوز 11.600 سيئئئبردان ئاشئو بئسەن ئەذئرلەي ئالعان. ,بئئل، كالحوز قاراماعئئداعئ مالدئڭ بوتەهئئدە قئش بويئئسا 100 پراسيت مئئەن تەئمين ئيئە ئالا.

كەلليكتيفتە باشئان ,ئوق، هەربئر ماشيئاعا. ئائئا هەم كئئگە ئايئرئم ئئش نورمالارئ ئالئئعان بولهالا، نورمالارئ نيسئڭئئر ,تولتئرو ئئوسئون ئاولئرئاق ,بولئپ سئعالار. كالحوزدا ماشينالارذئعئئا ئالماعاندا. ئئش نورمامئئ ,تولتئرئوسئ كئشئلەر بولماي. كەلليكتيف حالقئ ,بئئئ، ئئش نورامئئڭ ئئيشئئ ئولسەوذە ئالئئوئان كورە. مەئەلەن: سابئلعان بئر گيكتار ئالئئئئ بەبلەوگە 10 سەعەتلئڭ ئئش كوئوئەن هاناپ ئيكئ كئشئ بيلەلەئكەن بولهالا، ئيكئ كئشئ ,ئوئئ هيس بئر واقئتئا بەيلەپ بوئە ئالمايئئسا. بئئئا 3 كئشئ ئئشلەپ كيلە. عوموعەن ئالعائئا كەلليكتيف ئاعزالارئ ,بئيئل ئوذ ئوذئەرئئە ئوشكەن ئايئرئم ئئش نورمالارئن ,تولتئرئپ سئعا ئالماعاندار.

Angeleja hullaşa.

LUNDЬN. Angeleja kampartejəh həm ađsьlьq xərəkəte jetəksələge qul aђtьnda barqan „eşse xartejəhь" (prafsajuz ađsьlьqьnьŋ rivəlytsejun xərəkətenen bajavaj talaptarь pragramahь) tirəhendə xərəkət massəvьj təђ a'a. Birenle qalahьnda 1500 eşsə „eşsələr xartejəhьn" tikşerev esen uramda mitengə tədəgəjnelər, gruzaviktarđa kilep jetkəs palitsa mitengenə tarattь; eşsələr mitengenə başqa urьnda jьjđьlar. Başqa sənəqətmərkəzđərendə lə şundaj xəldər bar.

Tire sajuzь bьl fanirkalarđь qьrqьp kyntavarđarđьŋ nindəj surtqa ajьrьlьvđarьn jađa torqan vaqqьna „birkej" vaq — vaq taqtalar əđerləjđər, əgərđə bьl „birkəj" đər jəveş bula qalhalar ularđьŋ bojavđarь jujьlьp tavarđьŋ nindəj surtta bulqanlьqьna ajьra almaj, tavar butalьrqa məmkin.

DONJA IQTISADI KRIZISE TƏRƏNƏJƏ

Millətter Ligahьnьŋ huŋqь sissejəhen asqanda rəislek itevse keşe yđeneŋ kereş notoqьnda Millətter Ligahьna ingən dəvlətterđeŋ „berləşep eşləvđəre", bigerəktə iqtisadi eştərđe berləşep eşləvđəre kərəklekte, senki donja iqtisadi krizise jalpьla radikal aqьmdarđь kəsəjtkənlekte hьđьq əђtənə alьp kyrhətep ytte,

Impirejalis məmləkəttər kriziste̦ŋ avьrьlьqtarьn ber berhe əђtənə həm keshedərək məmləkəttər jelkəhendə kytərtergə tьrьşalar. Jaŋь impirejalizem huqьşьn əđerləv bik qьđьv timp menən bara Bьna şul ajqanlь kriziste̦ŋ kiləsəktə nisek barasaqь turahьnda məs'ələnə alqa nьq qujarqa kərək bula.

Kapitalizem donjahь qajđa taban bara? Krizis qajđa taban bara? Bьl keđ nejđer kilerđə, həm aldaqь qьş kenə nejđer kiltersək? Krizis jomoşaj başlanьmь, əllə tərənəjəme? Krizis kəmejme, əllə kiђkenləşəme?

Donja ikanumikahьnьŋ qatь fakttarь kapitalizem krizise kinəjev jaqьnan qaraqanda inde betə donja krizisenə əjləngənlekte kyrhətələr. Kanjuktur institutь bьjьl ejjyl ajьnda yđeneŋ donja abzurьnda donja iqtisadi kriziseneŋ dyrt məmləkəttən (Fransejə, Danejə, Narvegejə həm Irlandejə) başqa donjalaqь betə məmləkəttərgə lə jəjəlgənlegen kyrhətep ytkəjnə. Şul vaqьttan birle hər xəldə krizis Fransejəla kəsəjđe, yđ qosaqьna Narvegejəne lə aldь həm Danejəqa tə'ђir itə başlanь. Millətter Ligahьnьŋ iqtisadi siksejəhe yđeneŋ donjalaqь eşhedlek turahьnda tədegən abzurьnda 1929 nsь jьldьŋ ikense həm 1930 nsь jьldьŋ berense jartьhьnda eşhedlek Danejə, Irlandejə, Fələstьjn həm SSSR đən başqa betə məmləkəttərđə lə yђkənlekte iqrar itergə məzbyr bula.

Əgər millətter Ligahьnьŋ iqtisatsьlarь SSSR đьajьrьp qaldьrhalar Fələstьjnda eşheđđer hanь barь 600 keşe genə, ə Danejə menən Irlandejə lə 2000 keşegə genə kəmegənlekte, ə şul uq vaqьtta başqa kapitalis məmləkəttərndə bik kyp miljundarsa keşegə artqanlьqtь kyrhətə alьrđar ine.

Jeŋel sənəqət menən tavar əđerləv sənəqəte praduksejahьnьŋ xaqь arzanajьv kitkən hajьn tərəŋəjə bara. Xəđer donja dəvmələndə aptavaj xaqtarđьŋ, bigerək tə avьr sənəqət eşləgən nəmələrđeŋ xaqь arzanaja başlav—kriziste̦ŋ taqьla tərənəjə teşkənlegenə iŋ uьq qələmət. Agrar (avьl xuzalьqь) krizise kəsəjev tindintsejəhe—bik đur əhəmejət ala. Donja kapitalist avьl xuzalьqь həm kalunejalarđьŋ avьl xuzalьqь qajđa taban bara? A. x krizise jomoşajmь?

Xəđer Argintina menən Avьstralejənan başqa məmləkəttərđə donja aşьq uŋьşь kypme bulqanlьq aŋlaşьla başlanь inde.

Dəjəm alqanda bьjьl urtasa uŋьş ytkən jьlqьnan bajtaq juqarьraq. Ləkin kapitalist məmləkəttərendə krizis əxvalendə jaqşь uŋьş tep krəђtəjən jalpьnь esen bik đur bələgə əjlənə.

Qəməmymən alqanda la donja a. x. krizise betə başlavqa la, kalunejə məmləkəttərendə uŋьş kərəktən kyberək bulьv krizise jomoşavqa la his bergenə lə qələmət juq.

Mamьq, sut, kufi, səj, jefək, majь orloqtar həm başqasa terlə kalunejə sьjrjalarьnьŋ xaqь haman arzanlana bara. Xaq arzanajьv hətsələk xuzalьqь menən malsьlьq qa la qaqьla başlanь inde. Hər xəldə betə əxval 1930—31 nse jьlda avьl xuzalьqь kriziseneŋ taqьla tərənəjə teşəsegen kyrhətə. Bьl fakttьŋ əhəmejəte,—bigerək tə kalunejə məmləkəttərendə bik đur.

Avьl xuzalьqь həm kalunejə məmləkəttərendə xalqtьŋ tavar hatьp ala alьv kesə tybən teşev impirejalist mitrapulejəlarqa la bik đur zarba jabaj.

1930 nsь jьldьŋ berense jartьhьnda impirejalistərđeŋ sənəqət tavarđarь esen kalunejə badarđarь bik nьq qьђьldь. Xalbyki şul uq vaqьtta donja la tavar zapastarь ađajmьj, bəlki arta bara. Donja savdahьnda iŋ đur urьn totqan 13 terle tavarđan barь mamьq menən kufiđeŋ genə zapasь ber ađ kəmep, qalqan bəthenəŋ də zapasь artqan.

Kriziste̦ŋ aldaqь barьşь jaqьnan qaraqan saqta bik kyp məmləkəttərđə iqtisadi krizis—səjəsi kriziskə əjlənev bik đyr əhəmejət ala. Qьtaj, Hindəstan, Argintin, Piru, Balivejə, Misьr, Ispanejə, Pylşə, Baltiq bujь həm Balqan məmləkəttərendə, Avьstralejəla həm başqalarđa iqtisadi krizis səjəsi kriziskə əjləndə inde. Girmanejə hajlavđarьnьŋ hədəmtələre lə bьl iŋ ere kapitalis məmləkəttə iqtisadi kriziste̦ŋ səjəsi kriziskə əjləngənlegen kyrhətə.

Bьna bьlar betəhe lə donja iqtisadi kriziseneŋ kitkən hajьn tərənəjə, yђə, kiђkenləşə barqanlьqьn kyrhətkən iŋ əhəmejətle fakttar.

Bьl kriziste̦ŋ iŋ jaman osoro alda əle...

Bьl dəjəm kriziste betərə alьv turahьnda hyđ đə bulьrqa məmkin tygel.

Bьl xəl kapitalizemdьŋ yđeneŋ huŋqь impirejalizem osoron—qəmeren ytkərgənlegen kyrhətə. Impirejalizjm — ylə torqan kapitalizem.

Betə fakttar bьl kriziste̦ŋ ođaq huqьlasaq bik ađaplь osoro bulasaqtь kyrhətələr.

Bьna bьl xəl betə bajnəlmiləlbəlşəvizem ətrattərenə aldaqь bik đur sьjnfi huqьştarqa un tapqьr kyberək inirgejə menən əđerlənev tejeşlekte kyrhətələr.

Krizis bik đur jalpьnь quđqattь. Krizis bьl jalpьnьŋ səjəsi beşəp əlgerəven, unьŋ rivəlytsejunlaşьv prassisьn gigant ađьmdar menən tiđləşterə. Bьl jalpьnь mabilizavat itev, ojoştorьv, unьŋ başьnda torov həm unь kapitalizemqa qarşь kərəşkə alьp barьv — bьna donja kammunizemьnьŋ bajьvuj burьstarь.

"Pravda"nьŋ başməqaləhenən)

KALDUGЬVЬR KAMPANEJƏHEN UŊЬŞLЬ YTKƏREV ӨSӨN

Uđqan jьlqь xatalarđь өjrənergə həm ularđь qabatlamav salarьn tabarqa kərək.

BЬL KAMPANEJƏNE YTƏVGƏ BӨTƏ JƏMƏTSELEK MABLIZAVAJT ITELERGƏ TEJEŞ.

QЬRQA HЬNЬLЬŞ KƏRƏK

KALDUGЬVЬR KAMPANEJƏHЬ YTKƏREV TURAHЬNDA

VKP(в) Başqortostan əlkə kəmitəte вjorahьnьŋ 17|IX qararь

Aldaqь, kəliktif dugьvьrđarđarđь qajtanan tədəv kampanejəhь ajrьm əhəmejət alьp, massьvьj xuzalьq—səjəsi kampaneja rəveşendə ytərgə tejeşle. Unь ytkərgəndə parteja kamsamul, prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarь bөtə eşselərđəŋ diqqəten biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьnьŋ burьstarьnan kilep sьqqan kankrit xuzalьq—səjəsi burьstarqa, eşləp sьqarьv kəsən kytərev, praduksejənьŋ sьjfatьn jaqşьrtьv, eşləp sьqarьv xaqьn arzanajtьv, xeđmət dissiplinahьn nьqьtьv, sənəqət əsendəge rissurьstarđь mablizavajt itev, prajьzvudьstьvala juqaltьvđarqa qarşь kərəşev, naklatnuj sьqьmdarđь kəmetev bьl məs'ələlər tirəhendə satsejalizem jarьşьn kiŋəjtev, udarsьlьq, unь juqarьraq furmьlarьna əjləndərev (jəməqət buksirь, ytələ brigadalar, apiratif—plan gruppalarь həm şundaj başqalar) məs'ələlərenə tuplarqa tejeştər. Kaldugьvьr xuzalьq planьnьŋ əđləkhəđ həm təp ber əleşə bulqanlьqtь həm bьl burьstarđь atqarьv eşsə sьjnьfьnьŋ matdi həm kyltura xələneŋ taqьla jaqşьra teşəven tə'min itəsəktə iđtə totov kərək.

Şuqa binaən VKP(b) əlkə kəmitəte Bjorahь qarar birə:

1. Xəđər yk qəməldə bulqan kaldugьvьrđarđьŋ bojomqa aşьrьlьvьn barlap sьqьv həm jaŋь kaldugьvьrđar tədəv eşen kiŋəjtergə, bьl kampanejanь xəđər VKP (b) həm VTSPS teŋ 1929—30 nsь xuzalьq jьlьnьŋ jomqaqtarь, qarşь pramfinplan həm 5 jьllьqtьŋ 3 jьllьqьn qarşь alьv turahьndaqь xitapnamalarьn əjrənep ytev turahьnda kiŋəjgən kampaneja menən nьq bəjləp, eşsələrđəŋ kytərelgən intuzejazemdarьn nьqьtьrqa, prajьzvudstьva zadanejəlarьn jaŋь xuzalьq jьlьnьŋ təvge kəndərenən yk başlap tultьrьp, xətta aşьrьp atqarьvđь tə'min itev əsən unь kiŋəjterlek itep qujarqa.

Başprafsavit, Sajuzdarđьŋ əlkə pravlinejəlarь fraksejalarьn həm xuzalьq urgьndarьn eşsələrđəŋ dəjəm zavьt, tsix həm smina jьjьlьştarьnda, şulaj uq safxuzdarđa—ucaska həm brigadalarđa ytkən xuzalьq jьlьnьŋ jomqaqtarь həm 1930—31 nsə jьllьq prajьzvudstьva—finans plandarь turahьnda daklattar qujarqa tejeştər.

2. Tənqit həm yđ ara tənqit nigəđendə pritperejəteja həm safxuzdarđьŋ eşendə bulqan kəmselektərđə lə, şulaj uq kəlliktif dugьvьrđarь atqarьvđa bulqan kəmselektərđə lə asьp birergə, ularđь bөtərevđə həm prajьzvudstьvanь atqarьv turahьnda juqarьraq timtarqa ireşevđə tə'min itkən saralarđь bildələrgə, eşsələrđəŋ prafsajuz həm xuzalьq urgьndarьnьŋ kaldugьvьr bujьnsa yđ өвtərenə alьnqan əbezatelstьvalarьn nьq aŋlatьvqa ajrьm diqqət itərgə.

3. 30—31 nsь jьl əsən bildələngən rejal xeđmət xaqьm kytərevđə tulь atqarьrqa. Вьnьŋ əsən parteja, kamsamul, prafsьjuz, savđa—kapiratif ojoşmalarьnьŋ həm kiŋ eşsə jalpьnьŋ iŋ əhəmejətle burьsь bьlar bula:

a) Sənəqət pritperejətejəlǝrə həm qalalar tirəhendə jəşelsə, malsьlьq xuzalьqtarьn, hətsələk firmalarьn həm mal bimertev punkьttarьn kiŋ itep qujьv.

b) Jəməqət tujđьrьv seltərenə pritperejəteja həm safxuz eşsələren məmkin xətlə kiŋ ьlьqtьrьv;

v) Başnarkamturkqa həm kapiratif ojoşmalarьna — tə,min itev əşendə kvartaldarqa bylep plandar tədəp, unь rəjal atqarьvđь burьs itep qujьp, nьq planlь tə,min itevđə kertev.

g) Prafsajuzdarđьŋ eşsə jəməqət kantrylenen jaŋь furmalarьn kertev eştərə jetərlək kiŋəjtelməgənlektə kyrhətep—Başprafsavit həm əlkə şeqbələre fraksejəlarь menən kapiratif ojoşmalarьn xəđər yk kapiratsejənьŋ eşenə eşsə jəməqət kantrylenen jaŋь furmalarьn kertep bөtərevđə həm kapiratsejənьŋ eşen VKP (b), VTSPS həm Bөtə sajuz kapiratsejə kəŋəşməhe qararđarьna movafiq jaŋьsa qororqa məzbyr itərgə.

4. VKP (b) əlkə kəmitə'teneŋ 1929—30 nsь jьlqь kaldugьvьr kampanejəhь bujьnsa sьqarьlqan „eşləp sьqarьv nurmalarьn həm ratsinkalarđь bildələ vaqьt ytkən hajьn qajtanan qarap sьqьv, turahьndaqь qararđьn bojomqa aşьrьlmaqanlьqьn kyrhətep, Başprafsavit fraksejəhьna xuzalьq urgьndarь həm sajuzdar menən өвtəlmə kiləşev tədəv arqьrь eşləp sьqarьv nurmalarь menən ratsinkalarđь kaldugьvьr kəsəndə bulqan sruk bujьnsa planlь rəveştə qajtanan qarap sьqatororqa təklif itərgə. Prafsajuzdar həm xuzalьq urgьndarь eşləp sьqarьv turahьnda juqarьraq nurma bildələgən eşsələrđəŋ satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq prasisьnda kyrelgən insejativalarьna bөtə saralar menən jarđamlaşьrqa həm qьđьqtьrьrqa həm bik jentəkləp, tərtiple rəveştə tikşerep əjrəngəndən huŋ ularđь ьnqьtьrqa həm eşsələrđəŋ başqa gruppalarьna jəjərgə tejeştər

5. Xeđmət xaqь artьv əsən unan alda, xuzalьqtь uŋьşlь alqa jebərev əsən iŋ əhəmejətle sara bulqan eşləp sьqarьv kesə kytərelev həm eşləp sьqarьv xaqь arzanajьv bulьrqa tejeşle şul səbəple kəlliktif dugьvьr tədəgəndə xeđmət xaqь yđev menən eşləp sьqarьv kesə kytərelev arahьnda ədəklek tьvьvqa jul birməđkə.

6. Xeđmət haqlav həm iminlək tixnikəhe jetərlək ytkərelməgənlektə, bьl maqsat əsən jebərelgən summalarđь xuzalьq urgьndarь sistimlь rəveştə totop bөtərməj kilgənlektə, prafsajuzdarđьn, xuzalьq həm xeđmət X. Kamisarlьqь urgьndarьnьŋ xeđmət haqlav məs,ələlərenə kantryle juqlьqtь həm məs,ylejəthəđ qaravđarьn, bьnьŋ həđəmtəhendə ajrьm pritprəjətejəlǝrđə ravmatizem kyвəjgənlektə iđəpkə alьp, VKP (b) əlkə Kəmitəte kaldugьvьrđarđьŋ atqarьlьvьn barlaqanda həm jaŋь kaldugьvьrđar tədəgəndə havlьq haqlav həm qazanan iminselek tixnikəhe məs'ələlərenə ajrьm diqqət itərgə təklif itə.

7. Fabrik—zavьt əjrənseklegən sənəqət kadralarь əđərləvđəŋ təp furmьlarьnan berhe itep hanap, kaldugьvьr tədəgən saqta eşsə jəştərđəŋ (bьlar əsendə 1000 jerle millət kamsamulь nabьrьnьŋ) xeđmət şarttarь, xeđmət xaqь həm eşkə əjrətev məs'ələləren ajrьm rəveştə ajrьm kyđətergə, ularđьŋ prajьzvudstьvala nьqьp qalьvđarьn həm prajьzvudstьva kvalifikatsejəlarь tərtiple rəveştə yđə burьvđь tə'min itərgə.

8. Satsejalizem sənəqəte bik qьđьv yđev həm jaŋь tədələş alqa kitev həđəmtəhendə ytkən jьlda eşheđ qalьv bөtənləj tejərlek bөttə. VKP (b) əlkə kəmitəte bьnь partəjənьŋ həm səvit vlasteneŋ iŋ đur ber uŋьşь itep hanap, şul uq vaqьtta ajrьm pritperejətejəlǝrđə eşsə kesə bik jьş alьşьp torov barlьqtь, bьl xəl prajьzvudstьva zadanejəlarьn atqarьvđь qurqьnьs ađtьnda qaldьrqanlьqtь kyrhətə. Başprafsavit həm əlkə şeqbələre Fraksejalarьn həm xuzalьq urgьndarьn kaldugьvьr kampanejahьn ytkərgən saqta eşsə kesə alьşьnьr torovqa qarşь kərəş həm yđđəre yđ өвtərenə əb zatelstьva jəkməv furmahьnda nьq eşsə kadralarьn nьqьtьv kərəklek turahьnda (bьl məs'ələne kaldugьvьrqa inderep) kiŋ aŋlatьv kampanejəhь alьp barьrqa məzbyr itərgə.

9. Ilđə sьjnfi kərəş qьrqьvlaşьv, kapitalis ilimintərđəŋ qarşьlьq kyrhətevə həm vaq—mileksələk ruxьnьŋ tə'đire eşsə sьjnьfьnьŋ artta qalqan ajrьm qatlamdarьnda kyrelə. Parteja, kamsamul, prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьnьŋ iŋ əhəmejətle burьsь—prafsьjuzdarđьŋ da, xuzalьq ojoşmalarьnьŋ da qojroqta həjrələp barьvđarь həm vraclьq ruxtarьna qarşь bođolov ilimintərenə pritperejətejələ xeđmət rizimen həm dissiplinahьn bođa torqan—ber urьndan ikensegə qasьp kitevđərgə, inestrumint, qorolmal həm matirejaldarqa insafhьđ qaravđarqa qarşь kiđkən rəveştə kərəşev.

VKP (b) Өlkə kəmitəte bөtə bьl eşkə eşsə sьjnьfьnьŋ aldьnqь qatlamdarьn ьlьqtьrьp, ularqa tajanьp, prafsajuzdar əsendə lə, xuzalьq urgьndarьnda bulqьlaqan ajrьm qojroqta həjrələvselək ruxtarьna, şulaj uq kaldugьvьr kampanejahьnan taqь la ber tapqьr parteja menən səvit vlasteneŋ səjəsətenə hezym həm iftira itev əsən fajđalanьp qalьrqa teləgən kuntьr—rivəlytsejun ilimintərđəŋ, uŋdarđьŋ, traskizem qalđьqtarьnьŋ sьqьştarьna kiđkən rəveştə atpur birergə təklif itə.

10. Başprafsavit həm əlkə şeqbələreneŋ fraksejəlarьn — bөtə kluptarđь, qьđьl məjeştərđə, stinə həm jənle gəzittərđə kaldugьvьr kampanejahьna kiŋ xeđmət kyrhətevgə, bьnьŋ əsən klup eşeneŋ bөtə furmьlarьnan fajđalanьrqa məzbyr itərgə. Өlkə gəzittəre ridaksejəlarьna kiŋ yđ ara tənqit nigəđendə kaldugьvьr kampanejahьnьŋ həm 5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьlьn qarşь alьvqa əđərlek eşeneŋ barьşьn kiŋ jaqtьrtьvđь jəkmətergə.

11. Başprafsavit menən əlkə şeqbələre fraksejəlarьna kaldugьvьr kampanejəhьn kiŋəjtevđəŋ ajrьm kitaptarьn oşo sruktarđa ytkərevđə tə'min itə torqan rəveştə timp bildələvđə jəkmətergə:

15 nsə sintəberđən 25 enə xətle RKK lar, iŋ jaqşь udarniktarđan tədəlgən tikşerev brigadalarь arqьrь kaldugьvьrđьŋ atqarьlьvьn massьvьj barlap sьqarqa, prajьzvudstьvanьŋ eşen ratsejanalaştьrьv həm jaqşьrtьv turahьnda təqdimdər tuplarqa;

25 nsə sintəberđən 30 nsə sintəbergə xətte 1929—30 nsь jьldьŋ jomqaqtarьn, 5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьlьnьŋ kantryl sifьrđarь, qarşь pramfinplandarđь kaldugьvьrđь barlav həđəmtələren tьŋlarqa;

1 nsə yktəberđən 10 ьna xьtle jaŋь kaldugьvьr prajьktьn tьŋlarqa;

10 nsь yktəberđən 15 enə xətlə dugьvьrđь anьqlandьrьp, qul qujarqa.

12. Bөtə parteja ojoşmalarьna kaldugьvьrđь bөtə qajtanan tədəv eştərenə turanan tura qatьşьp, uqa jetəkselək itərgə təklif itərgə.

1930—31 NSE JЬLDA 15 JARЬM MILEJUN XALЬQTЬŊ NABANLЬQЬN BӨTӨRӨRGƏ TEJEŞBEĐ.

Safrun pristene hьv julь idarahь

5 jьllьqtьŋ 2 nsə jьl kantryl hanьn 1—avqьsqa 127 pr. qa ytənə.

3—jьlda 665,700 tunna jək jerətələsək kantryl plan 40 pr. qa kiŋəjtelə Jək jerətev 613.000 hum tabьş birəsək

Safrun paraxut pristinendə biş jьllьq plandьn əsənsə jьl əsən pramfinplanqa kantryl handar bildələnep 1 nsə nyjəbergə tiklem eşsələrđəŋ nьqlь tikşerevə ađtьnda barasaq.

Biş jьllьqtьŋ əsənsə jьl əsən bulqan kantryl handarđьŋ bьlaj huŋqa qalьvьna (yprevləjeşce əjtevənsə) səbəp hьv julьnda jaŋь xuzalьq jьl əsən bulqan plan hər vaqьt nyjəber ajьnan başlanьvьnan.

5jьllьqtьŋ 3 nse jьlь əsən kantryl handar bьlaj ьylenə.

Safrun paraxut jerətev pristinendə 1930—31 nsə jьlda 1,324869 hum abarut tabarqa;

Өfə—Stərle (juqarьqь aq iđel) hьv julь xuzalьqьn kiŋəjtevgə 90'540 hum kapital maja bildələnə;

Tybəngə Өfə hьv julьnan kilgən abaruttь 905605 humqa jetkerə.

Timək barlьq hьv julь eştərə xuzalьqьn 1930—31 xuzalьq jьlьnda 104,465 humqa jetkerələsək.

Hьv julьn jaqşьrtьv eşenə 558,500 hum;

Grazdanlьq qullanmalar..əsən aldaqь jьlqa 25000 hum;

Torlaq tədəvgə 63,840 hum;

Jaŋь tixniciski fluttar bulьnьrьv əsən „4,000 hum;

ьdHəm bөtə rajundarđь radiu menən tə'min „itev əsən hьv julь idarahь tarafьnan 181,835 hum aqsa bildələnə. Aq iđelde paraxuttarđь narmal jerətev xələnə kilterev ,əsən tikşerev julьna 30,000 hum;

Juleştəren jaqşьrtьvqa 10,000 hum itep maja bildələ. Timək bьlarđьŋ barьhьna 1930—31 xuzalьq jьlьna 195,640 hum aqsa kərək bulasaq.

Jək taşьvđь arttьrьvđa.

1930—31nse jьlda Safrun pristeĿennən jək jebərevđə 358,000 tunnaqa həm jək kilterevđə 295,700 tunnaqa tiklem jetkerergə.

Barlьq jək jerətev eşe 665,700 tunnaqa jetkerələsək. Pristin upravleşşeje əjtevensə ular 1930—31 nsə jьl əsən bulqan plandь 1929—30—xuzalьq jьlьna qaraqanda 40 % qa arttьrьlьrqa ujlanьla.

Pasazirđarđan kiləsək tabьş.

1930—31—jьlda paraxutta keşe jərətevđən kiləsək tabьş 61,3000 hum bildələnep uđqan xuzalьq jьlьna qaraqanda 60% arttьrьlasaq.

Sulaj uq 1930—31 jьlda paraxuttarđьŋ handarь 13 tən 16 qa jetkerələsək. Unan huŋ bьnda 24 jək jerətev barzahь həm 8 par buksir paraxutь bulьp aldaqь jьlda bьlar hanьnda arttьrьv kyđ uŋьnda totola.

5 jьllьqtьŋ 2 nse jьl həđəmtəhe:

Oşo jьldьŋ 1 nsə avqusьna tiklem bulqan kalindar plan bujьnsa birelgən kantryl han uđqan jьlqa qaraqanda 27% qa arttьrьlьp ytəlgən. Paraxutta keşe jerətevđən kilgən daxut kalindar plan bujьnsa (1 nsə avqusqa tiklem) 125 % qa ə 'jьllьq plan bujьnsa 73 pr. qa ytəlgən.

Pramfinplandь ytəv eşendə osoraqan təp jeteşheđlektər:

1—jəktərđəŋ yđ mələndə kitə həm kilə almavđarь:

2—Mixaniciski cestərđəŋ jetərlək dərəzələ bulmavь;

3—Paraxuttarđьŋ bik koskəj bulьvđarь arqahьnda ulardьŋ jəktətərđə jerətə almavđarь məđəlpən; 600 tunna jək jertev əsən bildələngən paraxuttar nəj barь 280 tunna jək jerətevđərə kevək xəldər juq tygel. Вьna bьl yrđə kyrhətelgəndər iŋ đur jeteşheđlektərđən hanala lar.

Satsejalizem həm udarsьlьq eşe

Hьv julь idarahь birgən məqlymətenə qaraqanda bulqan eşsələr arahьnda satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq eşə jaqşь qujьlqan. Ləkin bьqa bөtə eşsələrđə ьlьqtьrьlьp bөtməgən ələ.

Unan huŋ bьnda eşsələrđəŋ jaqşь həm nasar eşləp barьvьn bildə jahap bara torqan taqta eşlənep unda qajhь brigada jaqşь eşləp bara qajhь brigada nasar eşləj bьlar bөtəhelə taqtaqa yđ mələndə bilgə jahalьp barьla.

Tədəlgən satsejalizem jarьşь dugьvьrđarь hər aj hajьn tikşerələ barьp, osoraqan jeteşheđlektər yđ mələndə bөtərev saralarь kyrelə torola.

Praguldar menənkə rəş

Pragul jahavsьlar menən kərəşev jaqşь qujьlqanqa huŋqь arala eşsələr arahьnan pragul jahavsьlar kəmegən. Вьjьl pragul jahavsьlar (səbəpheđ) 1 % tanda kəmegən.

O eş disiplinahьn bođovsьlar bьjьl uđqan jьlqa qaraqanda 23 pr. qa tiklem artqan. Вьnьŋ səbəbə eş disiplinahьn bođovsьlar menən kərəşev eşeneŋ bik jomoşaq qujьlьvь bulha, ikensenən eş disiplinahь bođovsьlarqa yđ mələndə sara kyrelə barmavь.

Вьna bьl julda bьndaqь ojoşmalar halqьnьlьq kyrhətep, yrđə əjtelgən jeteşheđlektərđə bөtərev eşendə kankrit saralar kyrməjđər.

Pristində bulqan eşsələrđə juqarь eşkə yrlətev eşə bik nasar tora.

Вьnda upravləjeşcigə həđđə kypmə jerle eşsələr (başqort, tatarđar) juqarь yrlətelgən, tigəs ul bьl turala kankrit ber nəmələ əjtə almanь. Unьŋ əjtevensə jerle millət eşsələrə bьnda barmaq menən genə hanarlьq bik ađ han təşkil itələr.

Brigada matirejalьnan.

TӨRLӨHENƏN

Zajьmdь tiđerək taratьrqa

MƏSKƏV. Dəvlət kriditenə bulьşlьq yđək kəmisejəhe prafsajuzdarđьŋ zajьm taratьv kampanejahьna qatьşьvđarьn jetərlək tapmajьnsa unь kəsəjtergə həm qalalarđa zajьm taratьvđь berenсe yktəbergə xətlə atqarьp bөtərergə qustь. prafsajuzdar avьlda zajьm taratьvqa la ajrьm rəveştə diqqət itərgə tejeştər.

Prafsajuzdarđь erelətev sara.

MƏSKƏV. Qaqьđ eşləvsələr prafsajuzьnьŋ picatniktər sajuzьna, narpittь—ađьqsьlar sajuzьna kamunalnik həm şəkərsələr sajuzdarьn a.x—urman eşsələrə prafsajuzdarьna quşьvqa—bьlarđьŋ yđək kəmitəttərə qarar birđelər. Вьlarđьŋ yđək kmitət plinumdarь həm bөtə sajuz s'jьzdarь jьjьlqasta bьlar berləşəsəktər.

---

5 jьllьqtьŋ 3 nse jьlьna ajaq baŋqanda

1—Dəvlət zavьtь eşkə jomqaq jahanь.

Өfələge I nsə dəvlət mixanik—mital zavьtь 5 jьllьqtьŋ ikense jьlьna totonqanda, 300 meŋ tunna sujьn, 32 meŋ tunna jeđ qojov həm 262 meŋ tunna mixanik eştəren (takarnaj həm slisarnьj eştərə mixanikgə indelər.) bojomqa atqarьv burьstarьn qujqanь. Həđətələ sujьn qojьv eştərə bik uŋьşlь ytələp kilələr. Məđələn: juqarьla kyrhətelgən 300 meŋ tunna bildələngən jьllьq plandьŋ 206 tunuabь xuzalьq jьlьnьŋ berense jartьhьnda uq ytəldə

Şul unaj menən sənəqətteŋ jьllьq bildələngən kantryl sifьr sujьn qojьvđa 300 tunnanan 430 tunnaqa yđterəldə. Prajьzvudstьvalaqь başqa eşləp sьqarьv tarmaqtarь la şuqa praparsanalnaj arttьrьlqandar. Həđəmtə lə beđ arttьrьlqan kantryl sifьrđьnda uŋьşlь rəveştə bojomqa atqarьlьp barьvьn kyrəbeđ. Sənki 11 ajqa bildələngən kantryl sifьr bujьnsa 275 tunna sujьn qojolorqa tejeşle bulьp şunьŋ 377,9 tunna sujьn qojolqan. Prasint menən əjtkəndə 137,37 pra. qa ytəlgən bula.

Mixaniceskej tarmaqtaqь prajьzvudstьva pragramanьŋ ytələşe əsənsə kvartalda tuplanqan handarqa qaraqanda qənəqətlənerlek tygel ine. Sənki 3 nsə kvarsalda 197 meŋ 100 humlьq eş eşlənergə tejeşle bulьp, barlьqь 188 meŋ q00 humlьq eşlənep 95, 47 pra. qa ytəlgənə. Ləkin huŋqь vaqьtta bьl tarmaq bujlapta eşteŋ qьđьvlatьvь hiđelə.

1930—31 nse jьlqa kantryl handar.

5 jьllьqtьŋ 3 nsə jьlь—1930—31 xuzalьq jьlь əsən bildələngən kantryl handar uđqan jьldaqь kevək өвtəmə han talalap itəsək. Sənki, bьjьlqь xuzalьq jьlьnda eş barьşьnьŋ qьđьvlaşqan timqa balьnьv arqahьnda өвtələp ytəlgən kantryl sifьrđan aldaqь xuzalьq jьlь əsən sujьn qojov eşə 19 pra. qa, baqьr 35 pra. qa mixanikləş tərəv eştərə bujьnsa eşləp sьqarьv 25 pra. qa arttьrьp (sujьn qojov eşə uđqan jьlqь kantryl sifьrdan 66,66 pra.) qa arttьrьp tədəlgən.

Əgər prajьzvudstьvanь jaqşь ojoştorop undaqь bөtə məmkinlektərđə eşkə quşьp, xəđerge vaqьtta qullanьlqan satsejalizem jarьşь həm udarsьlьq menən tixnikə həm ojoştorov jaqьnan jaqşь jetəkselek itep eş alьp barqanda, bildələ bьl kantryl sifьr menən genə qənəqətlənməj, bəlki jaŋьnan өвtəmə inderep tədəv talap itələsək. Şunьŋ əsəndə eşsələr massahь, tsixtar da həm ajrьm brigadalarđa pramfin plandь əjrəngəndə bьl təŋgəlgə ajьrьvsa iqtibar itərgə həm kiŋəjev tarmaqьnda qь məmkinlektərđə bojomqa aşьrьvđa xuzalьq urgьndarьna jarđamqa kilergə tejeştər.

Вьna bьl kyrhətelgən eştər beđđəŋ oşo 15—20 kən əsendədəudarnaj rəveştə eşlənep barqan xuzalьq jьlьnьŋ pramfin planь menən ytərg həm başlanьrqa torqan xuzalьq jьlь jaqşь əđərlek menən qarşьlarqa xeđmət itərgə tejeş.

ЬSMAQ DAVЬT.

1— Dəvlət zavьtь raprt вirə

5 jьllьqtьŋ 3—jьlьn qarşьlav əlkə ştabь Өfə qala kəmitəte həm „Başqortostan" gəzite idarahьna

Raprt

Beđ, № 1 Dəvlət mixanikə zavьtь eşsələrə VKP(b) yđək kəmitəteneŋ jahaqan mərəzəqəten tikşergənđəŋ huŋьnda, zavьttьŋ eskə tədələşəndəge məmkinlektərđə iđəpkə alьp, parteja tarafьnan Biş jьllьq plandь DYRT jьlda bojomlaştьrьv turahьndaqь təqdimgə tulьhь menən quşьlьvьbeđđь beldərəbeđ həm partəjəneŋ təp totqan julьn qotlajьbeđ. Beđ bөtə eşsələr sьjnьfь menən berləktə xəkymət həm xuzalьq ojoşmahь tarafьnan 5 jьllьqtьŋ 3—jьlьna tip bildətəp aldьbьđqa qujьlqan pramfinlandь tultьrьp həm aşьrьp atqarьrqa yđəbəđđə jetərlek kəs bar ikənen beldərəbeđ şunь bojomlaştьrьrqa hyđ birəbeđ.

1930—31 nsə xuzalьq jьlь əsən bildələngən kantryl sifьrđь tikşergənđəŋ huŋьnda tybəndəge rəveştə pramfinplandь kiŋəjtəv—uqa өвtəv burьsьn qujabьđ həm şunь tulь rəveştə bojomlaştьrьvđь өвtəbeđgə alabьđ:

Zavьttьŋ eşləp sьqarьvьn 20 pr. qa arttьrьrqa.

Sujьn qojovđь 32 pr. arttьrьrqa.

Mixanicki prajьzvudstьvanь 18 pr. qa arttьrьrqa.

Eşləp sьqarьv kesən 17,5 pr. qa arttьrьrqa.

Tavarđьŋ yđenə təşev xaqьn 5 pr. qa kəmetevđə burьs itep qujarqa (xuzalьq urgьnь tarafьnan bildələngəngə өвtəp).

Berense məlgə ələ prajьzvudstьvanь jaqşьrtьv həm unь ratsanallaştьrьv təŋgələndə 35 təqdim tuplanьq.

Prajьzvudstьvala ber „ytələ" həm ber kamsamuldardan tədəlgən 2 udarnьj brigada ojoştorabьđ.

Mixanicski zavьttaqь eşsələr barьbьđđьla Biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьn tultьrqansa prajьzvudstьvanь taşlap kitəməv əsən yđəbəđđə prajьzvudstьvaqa ber ketəbeđ.

Вьna bьl kankrit burьstar bildələ bojomqa bis şikheđ atqarьlasaq, sənki pridprejətejələgə bөtə jəməqət ojoşmalarь xuzalьq həm parteja ojoşmalarьnьŋ jarđamь menən, dəjəm zavьt dəvmələndəge prajьzvudstьva kəŋəşmələrenən başlap tsixtarđaqь prajьzvudstьva kəmisejəlǝrenə tiklem ul birelgən hyđđə nьqьtьp əjrənergə həm bojomlaştьrьv sarahьna kreste.

Pralitar saqьra

Өfə paravuz rimunt zavьtьndaqь qьđьl urdinlь eş batьrđarь saqьrьvьna əlkə parteja həm prafsajuz ojoşmalarь şulaj uq pridprijətejələr aşqьs javap qajtaralar.

Kalxuzsь həm ajьrьm xuzalьq eşsəndərə javap qajtarьv hyđə hedgə birelə!

19 nsь sintəberđə 218 nsə numirlə „Krasnaja—Başkireja" gəzitendəparavuz rimunt eşsələreneŋ mərəzəqətə bađьlьq sьqьv menən Өfələgə zavьt həm fabrikataqь şulaj uq başqa pritprejətejələrđəgə eşsələr bьl mərəzəqəttə yđđəreneŋ dəjəm jьjьlьştarьnda iqtibar menən tikşerep alqьşlap qarşь aldьlar. Oşo jьjьlьşta uq mərəzəqətkə javap qajtarьv julьnda kankrit saralar kyrđələr. Igen əđərləv həm başqa avьl xuzalьq kampanejalarьn ajaqqa bađtьrьv julьnda kalxuzsь həm ajьrьm jarlь urta xəllə xuzalьqtarqa igen jьjьnav əsendə jarđamqa barьrqa brigadalar ojoştorđolar.

Ber kən əsendə 30 lap urьnda eşsələr jьjьlьş ytkərelep.

oşo tiklem brigada ojoştorolđo. Partəjəneŋ əlkə kəmitəte həm Başqortostan yđək başqarma kəmitəte bьl brigadalarđьŋ bөtəhenə lə avьl həm kalxuzdarqa sьqarqa rəxsət itə almanь. 17 brigada sьqarьlđь. Sənki 17 brigadanan artьq sьqarьv pritperjətejəlǝrđəŋ eş planь huŋlavqa xatta yđ vaqьtьnda tultьrьlmaj qalьvьna la səbəp bulьr ine.

17 Brigada tybəndəge rajundarqa taraldьlar.

GARKAMXUZDAN 17 keşə Baqalь rajunьna; TAQTA JARЬV ZAVЬTЬNAN 15 keşə Qьrmьđqalь rajunьna: HЬVSЬLAR 15 keşə Dyrtəjlegə PARAVUZ—RIMUNT zavьtьnan bөtəhe 3 brigada sьqьp tybəndəge rajundarqa kittelər:

Berense brigada 16 keşə Şişməgə,

Ikensь brigada 15 keşə Arqajaşqa.

Өsənsə brigada 15 keşə Qьrqьđ—Mejəkəgə.

Şulaj uq Өfə stansa eşsələrenən 4 brigada ojoşto:

1—brigada 14 keşə Dəvləkəngə

2—brigada 14 keşə Bələbəjgə.

3—brigada 14

4—brigada 14 keşə

TIPAGRAFEJANAN 17 keşə Byzdəkkə.

ILIKTRIK STANSAHЬNAN 14 keşə Taprurinqa.

DƏVLƏT ZAVЬTЬNAN 18 keşə

TEGEVSELƏR FABRIGЬNAN 17 keşə Өfə rajenьna.

TӨDӨVSELƏRĐƏN 10 keşə Qonşaq rajunьna.

Brigadala sьqqan eşsələr ytkəndəge kampaneja ştərendə tanьlьqqan həm eş julьnda sьnьqqan iptəştər sьqtьlar. Вьl brigadalar bөtəhe ike ađna eşləjəsəktər.

Brigadalardьŋ eştərə gəzitə bittərendə jaqtьrtьlьp barasaq.

Ə. VƏLEJEF.

Kalxuz eşenəajaq salьvsьlar.

T—Qataj k—nь Tuŋqatar jorto Kalinin isemendəge kalxuzdьŋ eşe nasar. Uŋьştь jьjnav kampanejahьn qьđьv alьp bar ьr saqta kalxuz aqzalarь Xəbibyllin Sələjmən, Ojəptyllin Vələjəxmət Fətxyllin mədəristər esep jerəjđər. Başqa kalxuzsьlar bьlarđьŋ qьlanьştarьna kyŋelheđləneп kalxuzdan sьqarqa jerəjđər.

Bьl kalxuz eşenə ajaq salьvsьlarqa idara tejeşle sarahь kyrhən ine. XƏKIM.

ƏBYS.

UZЬM.

Irte kelgen ejjyn parnalarь
Juqalqandar —
Jardan alьnqan.
Ular begen keđđen bylok-
lenep
Joşel jebek menen jabьlqan
Albьnqandar ejjyn parnalarь
Qarđa qalqan kedge par qьna
Irte pardь jalь bişek itep,
Jaş uxьmdar ybe—talpьna.
Kin qьrdardь alqan qьlьr,
dar đa
Timel—timgel uzьm jelpene
Uzьm...uzьm...
Hinen bexet ketep
Igenseneq kynele jelkena!
Kedge bakьr xotfь palaђaj-
qan
Unda kele uzьm dingeđe.
Uzьm....uzьm...
Hinde tavar jaldьq —
Bar şatlьqь, əmət jondođo?
Nej bylage bedge kiler joron?
Nəmə birer hipkьn igendər
Tavar jaldьq bimeđ ked aj
darь —
Nider tejnap bedge kilerdər?

Qьđьv jojđeq qajnar kende-
rende
Maqlaj tiren hiqo baldьq
bed!
Işet uzьm...
Hinə hejə—hejə
Dur bexetter ketəd qaldьq
bed!
Uzьm...uzьm...jebək seskejem
Qunqьr bitem, jeşel kydkьj-
em.
Kiler jejđe taqьla kyrbək
ikən —
Hinən uqqan hьlьv tatkejən:

BAŞASO—AV. JAXIM YĐ BURЬSЬN YTƏJ.

Başaso—avjaxim prizьqa tirlek estərən jaqşь başqarь-ьь menən alla kiđe. Şuqa kyra begen ul prizat punkttarьnda jyd burьsьn ytəj.

Məђələn: Hərber prizat punktьnda tir, buşlaj beleşmə ehtale, qađal mejəş ojoştorđo. Tir đan prizьvniktər buşlaj fajdalanalar. Ted atev kovek estəte də kərək ejbər buşlaj birelə.

Bьl əşte aso—avjaximdən bьrqa sovittərə başqarьp, aktif aqzalar navbattap đisurit itə-səktər.

„Ura—ki"

BUTALSЬQ AŞXANA

Ydək eşseler kapiratifьnьn 3 nse numirlь aşxanahьnda elege tiklem tertip tigen nəmə urьnlaşьp jətmegən.

Stalavaj tuls bizprizurnьjdar aştardь ehtьlda qaldьrьp edərək sitko saqhan, nkmaktə kebəhenə halьp aşьndь aşaj başlajdar.

Bьl aşxanaqa kapiratsejə arьrьь jaraqlьđ praduktalar jeberə torqan dьr. Birgən aştarьna hər vaqьt syp—sar tulqan bula. Qajhь saqta kygərgən maqnьjđan keђəl birələr.

Əll‿ ular qьђqa mətđətle kurьstarda uqьvsь kursanttar esən maxsus əđerləngən aştar ikən?

Oj. VIL.

Qonşaq rajunьnda parteja uqьv ђarьna əđerleK.

Ytkən jьldarđa parteja uqьvdarь ђurqьna əđerlek menən başlanqan bulha la, unь adaqьna tiklem alьp barьv esənə əhəmejət birelməne. Uqьv basьnda tərlə tyneraktar ojoştorolqan bulha la, əşməli əş kyrhətə almajьnsa, hynep qaldьlar.

Bьldalь parteja uqьvdarьnьn nasar barьvьna ytkən jьlqь əđlekhəd kampanejalar japьlbulьvla ber əđ unajьbđьlarь. Ləkin bьl qьna parteja uqьvьna jarar kiltererg‿ tejeş tygel ine.

Balki urьndarda bьl məhim eşkə jəterlek iqьbar birmьv bigerekte parteja uqьvьna jerovsə iptestəqen nьqьlь timer disiplinalь bulmavđarьь eşkə ajaq şalь.

1930—31 nse uqьv jьlьnda rajun partejakəmitətənen kyltprup bylege planь bujьnsa Qonşaq rajunьnda tybəndəge tərdə parteja məktəptəre bulьrqa tejeş.

Palit—ikanumeja 4 urьnda. Parteja tarixь ejrənev tynerage 4 urьnda.

Lininizem tyneroge 4 urьnda.

Tarixi—matirejalizem tynerage 4 urьnda.

Bьlardan başqa tərlə kapiratseja prafsajuz həm başqa tyneraktər betəhe 56 urьnda asьlьrqa tejeş. Bьl tyneraktarqa partejə həm kamsamuldar 100% tь menən qatnaşьrqa tejeş. Şunьhe menən bergə hər partejəs həm kamsamulqa ike tyneraktə uqьv məsbyri hanala.

Firqəheddərđən kalxuz aqzalarь in aђnda 500 keşe zəler itelgən bulьrqa tejeş.

Bьjьlqь parteja uqьv jьlьnda ytkən jьldaqь tejeshedlektərđe qabatlamav esən rajkum parteja tarafьnan tere kankrit saralar kyrelə. Tik tybənge partejь həm kamsamul ojoşmalarь rajkum partejasьn diriktifьn jь vaqьtsьnda kisektərməj tormoşqa aşьra barьrqa tejeştər.

Zakirьf Qadir

İberek aştar qьvьlhьndar.

Məsəqyt k—nьDьvan patrib kapiratsejehenen Jьsьfka byleksəhendəge kladafsk menən prikazcik hər vaqьt iberek bulalar.

14nse sintəbərđə kepə - kendəđ iberep batqaqqa avnap jattьlar.

Aqzalar bьlardan kapiratiftən nələf itevđərenən şiklənələr.

Rajsajuz bьl iberek baştьrđь ajьstьv sarahьn kyrhen.

„Tertkes„.

Kulaktarqa kalxuzda urьn juq.

Jьlajьr k—nь Tэmes jorto Ural kalxuzьna kulak malajь kerimef idara aqzahь bulьp ingən.

Raskulacivajt itelgən kulaktar menən elemtə tota. Ularqa kalxuz besenən saptra.

Kalxuzdьq: Havьm bejələrən dejəmləştərergə tigən qararь bulha la, Kərimьf:„ Minen jarlьlar esən aђьraqan bejəm juq„ tip kenə javap birə.

Bьl kulak malajьna kalxuz da urьn bulmahьn.

Ut.

DUNQЬ SƏQIƏTTƏ

MADRIT. Barsilun qalahьnda teđəvse eşsələr prafsajuzь eşselərđen kammunistarqa jaqьn qanatьnьq talabь bujьnsa qəmumi zabastufkь iqlan itte. 37 meq teđəvse eşləməj. Bьlarqa qala idarahь eşse həm xeđmətkərelə quşьldь, mitrapilitin eşselərə quşьlьvđa kələlə. Barsilundaqь bьl zabastufkь asьq səjəsi teђ ala Barsilun uramdarьna eş taşlaqan eşselər menən palisa arahьnda bəreleştər bula tora. Vlasttar betə tərlə jьjьlьştardь tьjьp, bik qatь sinzur qujđьlar.

Granata qalahьnda la eşselər iqtisadi talaptar qujьp qəmumi zabastьfkь iqlan ittelər.

Fransuz eşseləren rifarmistar hattьlar.

PARIZ. Tənjaq Fransejəla satsejal—straxavanejə turahьnda sьqarьlqan jaңь burььvazejə zakunьna qarşь pratis jeđənən başlanьp 2 aj hudьlqan zabastufkь rifarmis jetəkselər xejanət itep, xu alar menən aqlaşьv ajqanlь jeqelev menən bettə. Bьl zabastufkьqa 160 meq tikestilsə həm mitalis qatьşqajnь.

Bьl ajqanlь ydək zabastufkь kəmitətə eşselərđə zavьttarđa kəreş kəmitəttərə teđəvgə, rifarmis sajuzdarđan sьqьp bul prafsajuzdarqa quşьlьvqa həm xeđergə jeqelevđen ysen alьp eş xaqьn kytərev, satsejal—straxavanejə zakunьn ydgərtev esən kapitalistarqa, kapitalis dəvlətkə həm satsejal—rifarmis jetəkselərgə qarşь jaңь kərəşkə əđerlənevgə saqьrьp xitapnama tarattь.

SSSR qa qarşь agrarnaj əerek teđergə tьrьşalar.

VINA, 16. Bilgьrat qalahьnan xəbər itevgə qaraqanda, kənjaq Slavakejənen savđa eştərə ministerə kisə savda ojoşmalarьnьq s'jьzьnda həjləgən daklatьnda urta javrupa həm Dunaj bujь ildərə arahьnda huqqь vaqьtta barqan iqtisadi həjləşevđər həm bigerəktə Varşavđa bulqan agrarnaj kanfirinsejənen jomqaqtarь turahьnda beldergən. Yđenen daklatьnda bьl minister bьlaj tigən:

— SSSR avьl xuzalьqь ikspьrtьnьq nьq yђeve a.x. praduktьlarьnьq təşeven kilterep sьqara həm Javrupanьq agrarnьj ildərə esən đur qurqьnьsьlьq tьvđьra.

SSSR qa qarşь agrarnьj berek teđergə tьrьşьvđь bьl minister „xəđerge siktən tьş qurqьnьsьlь agrarnьj krizistən sьqьv esən berđən ber jul" tip aqlarqa tьrьşa.

GIRMANEJƏ — BƏLŞƏVIK MƏMLƏKƏTENƏ ƏJLƏNƏSƏK.

NEJU—JURK. Xirest triste gəzittərə Girmanejə hajlavđarь heđemtələrə turahьnda jadqan məqələlərendə: „Əgər Virsal dugьvьrь qajtanan qaralmaha həm Girmanejə əђtenə jəkmətelgən avьrlьqtar jeqelajtelməhə—Girmanejə bəlşəvik məmləkətenə əjlənev məmkin" tejep jađalar.

„SMICKA"

safxuzьnda eşselər xəle qajqьrtьlmaj kanturđa bojorakrattar ultьra.

„Smicka" safxuzьnda (Abraj jorto) meqdən artьq əşse əşləj. Ləkin şuqa qaramaђtan, safxuzda əle eşselər xəle his ber nьqьp jetməgən. Kirehensə qaqşaj baralar. Eşselər aşlьqtь jьjьp alьvqa jəlep itelməgəndər. Eşselərđə səvit eşenə kazjynnaj qaraş bulьv menən bergə. eş xaqьn tyləv đər ifrat nasar qujьlqan. Məђələn: bazь menən bazьnь ajьrьv 2 nsenən diriksejənen prikazь bujьnsa—elek-fələnsə eşsenen eş kətəsəgə fələnsə humqa arttь, tip əjtelhələ eş xaqьn alqanda elgərgenən də kəm xaq alьvsьlar tulьp jatalar. Eş xaqtarь vaqьtьnda tylənelməj, tylənhə lə dərəђ bulmajьnsa eşselər eş xaqь jullap, jartь qəmərđərən kiserələr.

Eşselər spis kejemdər menən 100% qa tə'min itelməgəndər. Jalan ajaq sabatalhьđ jərəgən eşselərđə juq tygel. Məђələn: 3 nse ucaska eşselərə sabatahьđ berər ađna jalan ajaq jərənelər. Ə, ucaska mədire eşselər xəlen qajqьrtmanь. Şulaj uq—kapiratsejə eşselərđə nasar aşata. Miђal esən elege 3 nse ucaskalaqь stalavajьnda alьrqa kərək. Ikmək beşməgən, xatta eşselər ikməkhəđ 2 şər ken as jərep eşləgən kendərə buldь. Sənki aşarqa əđerləvselər Şəngok—Kyl, kapiratsejə eşselərə eşselər mənfəqətən kydətevdə bulmajьnsa-yđ mənfəqəttərən genə kyđəttelər.

Xəđer kəđ buldь, kyp igen qьrđa jata əle. Ə, ulardь jьjьştьrьqa kərək. Eşteq kyp bulьvьna qaramaђtan safxuzdan eşselər haman kitələr. Sənki diriksejə eşselər xəlen jaqşьrtьrqa ujlamaj. Əgərđə kendər nasar bulьp, eşselər haman safxuzdan şьlь torhalar, ul vaqьtta ikmək jьjьvđьq 100 pr. qa ytəlep betməve, kyđ aldьnda qurqьnьs tьvđьra. Bьna bьndaj jeteşheđlekkə, begendən yk kiђkən atpur birep, safxuz eşselərə xəlen jaqşьrtьvđa nьqlь praktik saralar kyrergə kərək bulьr.

Xəbərse: X. APTЬRAZAQЬF.

Bьlarđan əlge alьqьđ.

Məsəqyt safxuzь eşselərə arahьnda „5 JЬLLЬQTЬ 4 JЬLDA" zajьmьn taratьv turahьnda aңlatьv eşe matur barqanlьqь arqahьnda bьnda bulqan ucaska eşselərə zajьm taratьv eşendə yđ—ara jarьş astьlar.

Eşselər tarafьnan hər ber eşse ber ajlьq eş xaqьna zajьmqa jađьlьrqa, tigən luzьnqь taşlanьp, „5 jьlьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv eşe xəđer bьnda qьđьv bara. Bьl 5 nse ucaska eşselərə 3205 humlьq zajьmqa jađьlьp şul handь tultьrьvđь qьvalar.

Ə, qalqan ucaskalar 5 nse ucaska menən tiqləşə almaj qojroqta həjrələlər əle.

Şulaj uq „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn kyp taratьv menən bergə, zajьm xaqьn jaqьn ara la tyləv esəndə jarьş alьp barьla. Beđđən əlgə alьqьđ!

VƏLEJEF.

YkTƏBER ӨSӨN

„BAŞQORTOSTAN"

GƏZITƏHENƏ

JADЬLЬQЬD!

تەژربيەلەردلك مۇدۇمەلەرنى ھەر حوزاللقلك ئۇدلندەگى ربيال شارتە- نارعا قاراپ مەناو مەنەن تورلو ،ۇور يالەشتاردان ھاقلانئپ زاراز كورو- دەردەن قوتولورئىنك. كالحوزدار، ساۋحوزدار قويعان ،بئل تەژربيەلەر ئاۋئل حوزالقلندا تيبوريە مەنەن پراكتيكانى بەر - برەلنە بەئلەى تورعان بولئرعا تئيش.

[illegible]

ئاگرانوم: ئەحتەمئى.

ئابوذ بولەك ئالدئ.

[illegible]

700 ئايرئم حوزالئق كالحوزسئلارعا ئيگئن بئيئناشئرعا ياردامە سئقتئلار. [illegible] 400 [illegible]

ئە ج.

باشقۇرتۇستاندا تەژربيە ئشتەرئنئ يولعا هالئرعا كەرەك.

[illegible]

PARTEJƏ DIRIKTIFЬN TORMOŞQA YTKƏREV ŞUL BULAMЬ?

Narkamprus tyrələrenen javaptarь ođer, səbəp tabьlqan kyqeldərə tьnьslanqan.

— Beđđeq palitprasvit apparattarь tybəndən alьp juqarьrqa tiklem ber nəmələ eşləməjđər—tip, boşonmajđa, satnalьp əjtep toralьr ular.

Ə eşləməvgə səbəp?

Uqa appartunistьq kazunnьj javabь bar. „Ab'jьktif səbəptər kyp—urьndaqь ojoşmalar jalpьlь eşte tulь narьqlamajdar", „xalьq kampanejalar menən məşqyl", „bergenə keşə ‿ eşləj ala?"

— Şulajtьp narkamprustьq massavaj bylege jaltьrap torqan eş şarttarь ketə. Bejurakrat yđe usluvejaqa qarata eş yđgərtep teđevđe başьna hьjdьrmaj. Kərək bulha usluveja yđe Narkamprusqa „buj honop teđeler" ələ.

Udar kampanejalar udar, unan huq Narkamdrusqa qoro „kyltura" qьqqьravьn huqarqa kərəş jeqev menən ytkəs (ə unьq jeqev menən uđasaqьna bed şik totmajbьđ kyterenkə kynel menən muzikqa palitgraььta uqьrqa kereşergə bulьr—tyrələr javabь lagiciski şuqa bara.

Xьl ajanьь.

Narkamprustьq birgən məqlymattərə bujьnsa begengə kəndə palit—prasvit apparatь tybəndən alьp juqarьqa tiklem udar kampanejalar talabьna bujhondorop teđəlməgən. Xəđerge kəndə ber genə citalnəneq jəki avьl klubьnьq da udar kampanejalar teləgənə nisək xeđmət iteve turahьnda Narkampusta matirejal juq.

Zadanejalar birelgən. Hər ber citalnə janьnda jalpьlь eşte kesəjtergə, aңlatьv—teşendərev eşen kinəjtergə—tərənəjtergə, hər citalnə janьnda agitfajtundar ojoştororqala quşьlqan

Hər citalnəne 10 kəndə ber kampaneja la qatьşь turahьnda məqlymət birep tororqa la „məzbyr" itelgən.

Tik Narkamprusta qьna yđ apparatьnьq udar eşe turahьnda keskəjgenə matirьal kiђəgə lə juq. Unьq urьnьna eşləmev turahьnda bar. Kyp urьnda citalnələr jabьq. Izbactar kampanejalarđa məs'yl vəkil bulьp jөrejđər. Urьndaqь ojoşmalar palitprasvit eşen tulьhьnsa narqlaj, almajđar. Palitprasvit eşselərən jьş almaştьralar.

Başqortostan dəvmələndə bətəhe 411 eşsenən bьjьlqь jьl esəndə 251 keşə alьşьnqan.

Izbactar alьşьnьv qajhь ber avьldar đa 4 tən başlap 10 qa tiklem jətkən. Şulajtьp palitprasvit eşselərendə almaşьnьp torovđar 62 % təşkil itə. Jьlajьr kant—palitprasvit mədire həm Jьlajьr uqьv əjə mədiren eştərenən əđəp Өfəgə ristandar alьp kiler esən kanvajьr itep jebərələr. Jađ kenə Əlşəj jort uqьv əjə aj jarьm bujь xoloq teđətev jorto xeđmətən ytəgən.

Oləjep kemdə?

Bьnda qəjepte əlbittə barь Narkamprusqa qьna avđarьp bulmaj. Dərəђ, Narkamprustьq qəjebe đur. Ul xəđerge kendeq məs'ylejətle bulьvьnan sьqьp, tybən apparattarđь bajavaj ajaqqa qorop jebərev julьnda barmaqqa barmaq ta huqmanь. Kampanejələ jaqşь xeđmət kyrhətkən uqьv əjđərenə, qьđьl məjəştərgə, kiuptarqa jarьş iqlan ittə. Ə, unьn əђtenən jetəkselek burьsь atqara almanь. Jarьştьq barmavьn yđ mələndə hiđep urьndarqa, ojoştorovsь kestər jebarə almanь.

Səsev, igen uңьşьn jьjьv kampanejalarь betkəs, qəmymən keđge udar kampaneja jartьlaşqas qьna nisek tər 62 keşe sьqarьp jebərergə „bartьrlьqь" jette: Şular həhemtə hendə jarьş jemereldə. Unьq kələ kykte.

Kampanejalar esən əđerlək qəđəttən tьş jomoşaq bulqan. Udar kampanejalarđa tybən palit—prasvit ojoşmalarьnьq kankrit, qəməli burьstarьn, eş mitьdtarьn bildələv esən kaңəşmə uđqarьlmaqan.

— „Planda bar ine, vaqьt tapmanьq (?)" tiđər.

Arqajaş, Bərə. Məsəqyt, Arxangil rajundarьna pra fsajuz dar menən berlektə xu duzstva brigadahь jebərelgən. Ulardьq nej eşləp jərevən (Məsəqytte kenən başqa) Narkamprus belməjđə. Bəjlənəş, jetəkselek, Narkamprus aldьnda məs'ylejət tigən nəmənen eđe lə juq. Urьnda palitprasvit eşenen jomoşaqlьq səbəben tikşerep, əlegə tiklem ber genə qəjeplekeşe lə məs'yləjətkə tartьlmaqan. Tejeşle ojoşmalar aldьnda məs'ələ qujьp, səvit, kapiratsejə, parteja ojoşmalarьn palit—prasvit eşen tulь narьqlavqa məzbyr itev qajqьhь baştarьna la inep sьqmaqan.

Өmətheđlənep, „Ber keşe nəmə eşləj ala" tigən fikər menən qorallanьp jatьv əlbittə, qəfev itəlməђlek jeteşheđlek. Ber keşenen ber nejđə eşləj almavь jaңь təjurejə tygel. Ul kemgələ asьq. Hyđ betə palit prasvit apparatьn xərəkətkə, kilterev, palit—prasvit eşselərə kadьrьn ularqa jarđamqa kamsamul, prafsajuz kesən kampanejə tirəhenə mablizavajt itev, ojoştorov, jetəklev turahьnda bara. Hyđ kiq kyləmdə jalpь arahьnda eş alьp barьv esən eş şarttarь tьvđьrьv julьnda huqьşьrqa kərəklek turahьnda palit—prasvit eşen narьalamavđar menən qatь kerəş ojoştorov turahьnda bara. Bьl bulmanь. Qəjep şunda. Ləkin əle bьl məs,ələneq berense jartьhь qьna. 2 nse jartьhь—unьq avьlda—parteja diriktiftarьn bođovьь, unь qəməlgə aşьrmavьь tybən səvit parteja ojoşmalarьnda, qəjepteq đur ələşə ularđa.

Administratif eş mitьdtarьnьq jađqь asь tьşribəhe əle onotolmaqan. Massa arahьnda eşlev, aңlatьv, teşendərev eştərən kinəjtev, tərənəjtev, qьrqa iqtibarьn nigeđđə ojoştorovsьlьq beđđeq baş eş mitьdьbьđ.

Şuqa qaramaђtan palit—prasvit eşen narьqlamavđь uqa kərəkle eş şarttarь teđəmevđe, natizələ palit—prasvit apparattarьnьq kyp urьnda apparat rəveştə eşləmeven nisek aңlarqa? Izbactarđьq aj hajьn alnaşьrьlьvdarьn nisek qararqa?

Bьl turala ytkən jьlda uq Өlkə parteja kəmitəte kantkum, jortkum, jəcəjkələrgə tənbih jahanь. Unda elegə tiklem urьnda səvit, parteja ojoşmalarь tarafьnan palit—prasvit ojoşmalarьnьq ryldəren narьqlap bətərməv đər jəşəj.

Səvit parteja urgьndarь palit—prasvit ojoşmalarьnьq eştərə əђtenən kantryl həm jetəkselekte jeteşheđ ytkərelər, „Urьndarđa palit—prasvit eşselərən dərəђ fajdalanmav praktikahь bik kiq. Uqьv əjđərə ajđar bujь jabьq tora„. „Palitprasvit ucrizdinejələrendə aqьmdaqь səjəsət xuzalьq kampanejalarь həm başqa xəkymət sarlarь tejeşlesə saqьldьrьlmajđar.

„Yđ urьnьna javap birerlek palitprasvit eşselərən juqarь palitprasvit ojoşmalarь rizalьqьnan tьş, başqa eşkə kyserevđe tьjarqa. uqьv jьlь esəndə palitprasvit eşselərən ber urьndan ikensə urьnqa kyserevđe qatqi tuqratьrqa."

„Bətə səjəsi xuzalьq kampanejalarь palitprasvit ojoşmalarьnьq qatьşь menən uđqarьvđь barlьq jortkum həm jortbaşqarmalarьna quşarqa. Eşte şulaj qujarqa kərək ki, palitprasvit eşselərə yđđərə genə tygel, uqьv əjə yđe həm bətə palitprtsvit seltərə ytkərelgən kampanejalarđa iq aktif qatnaşьq ithen" tejelə.

Bьl qarardьq srugь rajunlaştьrьv mələnə tiklem bulьr tip, ber qajđa la jađьlmaqan. Kyrhətelgən jeteşheđlektər bətkənsə ul kəsəndə şuqa tiklem bətə jəcəjkələr, rajkumdar unь qəməlgə atqarьvđarь, jəki atqarmavđarь esən məs'ylejət alьp baralar.

Kyp səvit parteja ojoşmalarь bьl məs'ylejətte onottolar. Өlkə parteja kəmitətenen səjəsi əhəmejətle diriktifьn bojomqa atqarmanьlar. Xəđerge məldə massavaj eşte julqa halьv esən kerəş—kalxuzdarđь nьqьtьv, yђterev, tərbejələv esən krəђtejəndərđəq kampanejaqa birelevselərən teşendərev ьşandьrьv arqьrь kalxuzqa ьlьqtьrьv, igen əđerləv, igen uңьşьn jьjьv, zajьm kampanejalarьn ytkərergə kiq jalpьnь ьlrqtьrьv esən kerəş ikənen aңlamav bьl ab,jьktif rəveştə kulakqa jarđam itev, uq appartunislьqtь qəməlgə atqarьv bula.

Bьndaj xəldər menən kiђken kerəş başlarqa, qəjepteq kankrit jərtəvselərən tabьp yđ ara tənqit jalqьnьna jandьrьrqa kərək. Bьndaj xəl menən kileşəp bulmaj. Eşte hьnьlьş kərək.

Beđ əlkə parteja kəmitəte diriktifьn qəməlgə aşьrьvđь talap itebeđ.

Zьja.

20 NSE MƏKTƏP

Balalar tuŋalar. Mejestərgə rimunt jahalmaqan.

HUQЬR KØJƏNSƏ EŞLƏJ

Qala məqarif bylege oşo kəngə tiklem uqьv planь, pragram menən tə'min itə almaqan.

Balalar kejemheđ. Jьlь aştar ələ əđerlənməgən.

Məktəpte palitixniklaştьrьv julьnda arqьrьь bujьqa la alьp halьnmaqan.

Dəjəm başlanqьs məъbyri uqьvdь inderev aiqanьь məktəptər xəle 18 nse sintəberdə „Başqortostan" gəzite tarafьnan ojoştorolqan brigada 20 nse məktəpkə nelyt jahanь. Nelyt hedəmtələre bьl məktəpten eşendə bər talaj jeteşheđlektər bulqanlьqьn kyrhətte. Jeteşheđlektərđen təp səbəptəren belev esən təv başlap, məktəpten bətə eşen həm eş şarttarьn kyđ aldьnan ytkərergə kərək bula.

Вьjьlqь kampliktavaneja məs'ələhe.

Udqan qьş bьl məktəptə bətəhe 266 bala uqьqan. Balalarđьn məktəpkə jerəvđere qəniqətlənerlek bulьp, qьş esendə məktəpten kitevđere lə (atsif) bulmaqan. Bьjьl 18 nse sintəbergə tiklem jьjьlqan balalarđьŋ hanь (8 gruppala) 247 gə tula. Ike gruppaqa jaqьnan 72 bala alьnqan. Məktəptə uqьvsь balalarđьn kybehe 7—8 jəştəgelər bulьp, ularđьn arahьnda 9—10 jəştəgelər ber nisəneŋ artьq tygel. Вьltьrqьqa qaraqanda, balalar hanьnьŋ ber ni kəmeve kyrenə. Вьnьŋ səbəbe itep, məktəp mədire iptəş Ibrahimьf Q. məktəpten yđ rajunьndaqь balalarđь tulь rəveştə ьlaqtьrqanlьqьn kyrhətte.

—„Məktəp tarafьnan ytkərelgən piripis—ti iptəş Ibrahimьf—bьl rajunda məktəp jəşendəge balalarđьŋ tulь rəveştə ьlaqtьrqanlьqьn kyrhətte. Məktəp tьşьnda qalqan balalar bulha la bik əđ bulьr. Məktəptən balalarьь salьv da haman davam itə. Şunьŋ əђtəvenə balalar yđđere lə uqьrqa kerməgən balalarđь tabьvđa jarđam itələr".

Bьl javap menən qəniqətlənep bulmaj, sənki piripis bьjьl jađ ytkərelgən, unan huŋ inde bajtaq vaqьt ytte, rajundaqь balalar hanьnьŋ artьvь bik məmkin. Şunьŋ əђtəvenə bətə qala dəvmələndə 400 gə jaqьn balanьŋ məktəp tьşьnda qalqanlьqtarь kyrenə. Вьnьŋ səbəbe ələgə belenməgən, ləkin oşondaj fakьt bula qalha, dəjəm başlanqьs uqьv idejəhenen tulь kəjənsə bojomqa aşьrьlmaj qalьv qurqьnьsь tьva.

Şulajtep bьl məktəpten tulь rəveştə kampliktavajt itelməgənlege kyrenə. Ojəđəttə hər ber gruppala 40 bala uqьrqa tejeşle bulha la, məktəp mədirenen əjtevensə bьnda hər gruppala 32—35 bala iђəplənə. Balalarđьŋ milli həm satsejal sastafьna ələgə jomqaq sьqarьlmaqan. Məktəp idarahь bьl eşte tiđerək həm tulьraq eşlərgə tejeşle, sənki hər ber məktəpten jəđen asьq belep torov beđđeŋ burьsьbьđ.

Məktəpte uqьtьvsьlar menən tə'min itev məs'ələhenə kilgəndə, qala məqarif bylegenə qaqьlьrqa tura kilə, sənki ytkən jьl bьl məktəptəge uqьtьvsьlar sьstafьnda 8 tapqьr almaşьnьvđar bulqan. Qala məqarif bylegenen ytkən jьl həm bьjьlda uqьtьvsьlarđь turanan tura yđe xeđmət birzahьn sittə qaldьrьp bildələgenlege kyrenə. Şunьŋ əђtəvenəuqьtьvsьlar məktəpten kərəge menən iђəpləşməj, bildələndelər, məktəpkəkərəkkeşelər jebərelməj. Xəđerge kəndə 20 nse məktəp uqьtьvsьlar menən tə'min itelgən.

Məktəpten uqьv eştəre.

Məktəptə uqьvđar 16 nsь sintəberđə başlanqan bulha la, qala məqarif bylege tarafьnan oşo kəngə tiklem uqьv planь birelməgən əle. Məktəp plan hьđ həm pragramhьđ eşləj. Şunьŋ arqahьnda balalarđь uqьv kiteptarь menən tə'min itev eşə lə xəl itelməj tora. Məqarif bylegenen kitaptar menən tə'min iteve şiklə. Qəmymən alqanda mitudika jaqьnan məqarif bylege məktəpkə bətənləj jetkeslek itməj. Uqьv əsbatarь menən tə'min itev eşen bьltьrqь kevek məktəp arqьrь atqarьrqa ujlana, şulaj bulqanda ul asbaptarđьŋ jeteşle bulasaqьna əmet itələr, sənki bьl tьr əđeklək bulmaqan.

Məktəptə palitixniklaştьrьv turahьnda 20 nse məktəp ata əsələrđeŋ dəjəm jьjьlьşьn saqьrьp, daklat ytkərgən. Jьjьlьş, Bьl məs'ələgə đur iqtibar mənən qarap unь ьlqьslap qarşьalqan. Ləkin, məktəptə bьl jəhəttən bər nəmələ eşləməgən əle. Prajьzvudstva planь juq. Kyn eşləv zavьt bьl jəhəttən məktəpte yđenə berkətkən, bьl turala zavьt eşselərə yđđere kilep beldergəndər. Məktəpten smitahь bujьnsa mastrskuj ojoştorovqa 6000 hum bildələngən bulha la, ul smita ələ qaralmaqan həm raђlanmaqan.

Məktəpten iqtisadi xəle.

Bьl jəhəttən məktəpten xələ siktən tьş nasar tora. Məktəpkə kapitalnьj rimunt jahalьrqa tejeşle; əgər jaqьn arala jaŋь mejestər sьqarьlmaha, (17 mejes kərək) balalar qьş kenə bьltьrqь kevek tuŋasьqtar. Bьl eşkə smita bujьnsa 16 meŋ hum bildələngən, ləkin bajaqь kevek bьl aqsanьŋ da birələp, birelməjəsege bildələ tygel.

Bьjьl balalarđьŋ 25% tь (əl bittə jarlьlarđьŋ balalarь) xəkymət iђəbenən jьlь aş menən tə'min itələsəktər. Hər bala başьna kenənə 10 tin iђəbenən bьl aşatьv əsən smita bujьnsa 7680 hum aqsa bildələngən. Qalqan balalarqa hər jьldaqь kevek jarđam kəmisejəhe arqьrь ata həm əsələrđən aqsa jьjьp, jьlь aş buldьrьrqa ujlana. Ləkin xəđer kapiratif ojoşmalarьnda şundaj fiker tьvqan ki unьŋ bojomqa aşьrьlьvь dəjəm başlanqьs uqьvqa arqьrь teşəsək. Bьl fiker, məktəp balalarьna jьlь aş buldьrьvđь, ularđьn zaburnaj kenəgələr menən ala torqan pajuktarь iђəbenə, jəqni şul pajuktan totop qalьp ojoştororqa ьntьlьvđan qibarat. Вьqa əlbittə iqtibar birelergə tejeşle.

Kejem menən xəkymət iђəbenən şulaj uq 25% balalar tə'min itələsəktər, Bala başьna 20 hum iђəbenən bətəhe 1.600 hum aqsa smitala kyrhətelgən Balarđь ajaq kejemdəre həm qəmymən kejem menən tə'min itev məs'ələhenə đur iqtibar birergə kərək. Jamqьrlь vaqьttar kilep jethə, balalarđьŋ məktəpkə kilev pratsintь bik nьq teşəvə məmkin, bьnь kyptən tygel bulьp ytkən jamqьrđar kyrhətte.

Iŋ đur jeteşheđlek tərle ojoşmalarđьn, qəmymən jəməqətselekteŋ məktəp həm ularđaqь jarđam kəmisejələre, ojoşmalarđьŋ yđ vəkilderen birməgənlektərenən zarlanalar.

Bьl jeteşheđlek bьltьr đa bulqan. 20 nse məktəp bьltьr məktəp səvitenen ultьrьşьn ytkərə almaqan. Bьjьl da məktəp ergəhendəge dəjəm başlanqьs uqьvqa jarđam kəmisejəhe ojoşmalar yđ vəkilderen jebərməjđər. Bьl jeteşheđlek tamьrь menən bəterəlergə, dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşenə bətə səvit jəməqətselegə qatьşьp, qətqej hьnьlьş jahalьrqa tejeşlə.

Qala məqarif bylege diqqətenə ber nisə təqdim:

1. Məqarif bylege ergəhendə bətə məktəptərđə berləştergən qala jarđam kəmisejəhe ojoştorolhon, sənki ber yk keşeneŋ balalarь tərle məktəptərđə uqьjđar, hər məktəp yđ iђəbenən sьqьp, şul ber yk keşeneŋ balalarь əsən jarđam kəmisejəhenən tərle miqdarđa aqsa alalar. Bьl eş əlbittə tərtipkə halьnьrqa tejeş.

2. 14—15 jəştəgə balalar əsən ajьrьm gruppalar teđəlhen, ularđь 8—9 jəştəgə balalar menən bergə uqьtьv avьr.

3. Başqort balalarь əsən ajьrьm gruppalar teđəv məs'ələhe xəl itelhen, sənki Θfə məktəptərendə bildələ pratsint başqort balalarь uqьjđar, ə məktəptərđə upьvđar tatar telendə alьp barьla. Θjđərendə başqortsa hөjləşkən, məktəptə tatarsa uqьqan bьl balalar bər teldə lə jaqşьlap ejrənə almaj qalalar.

20 nse məktəp əđləkheđ uqьv jьlьna kyskənlektən bьjьl jəj unda uqьvđar davam itkən. Jəj uqьvđьŋ təp şartь—balalarđь saf havala uqьtьv. Ləkin 20 nse məktəp qurahьnda balalarđь qojaş əђehenən haqlarlьq urьn bulmaqanlьqtan, məktəp esendə uqьtьrqa məzbyr bulqandar. Вьnьŋ menən jəjge uqьvđьŋ bətə əhəmejəte juqala. Jəjge uqьvđar əsən məkrəptər asьq havala kərəklə urьndar menən tə'min itelergə tejeştər. Qala məqarif bylege jəjge uqьvđarđьŋ heđəmtələren tikşerməgən. Uqьvđar ytkərelgəs unьŋ heđəmtələrə tikşerelhen, jeteşheđlektərə bəterəlhen ine.

Məktəptə kiske uqьvđar əsən (likbiz) bala başьna 1 - 2 kilovat jaqtьlьq bildələngən. Bьl əlbittə jetməj, əgər bьl şul kəjə qala torqan bulha, kiske uqьvđar ytkərelməj qalasaq.

Вьna bьlarqa iqtibar itelhen.

„BAŞQORTOSTAN" gəzitəhe brigadahь: BIKTAŞЬF.

JAPPARЬF.

IMAŞЬF.

Ş.K.M.

nasar xəldə.

Ucalь jorto kalxuz jəştərə məktəbendə oşo jьlda başlanqan əđləkheđ uqьv barьşьnda kyp jeteşheđləktər kyrenə.

Məђələn: agranum juq. Safxuzqa tip jebərelgən agranumdь ber aj samahь fajđalanьlhala ul safxuzqa kitte. Təzribə ucaskalarьndaqь igendər mal ajaq aђtьnda qaldьlar. Qajhь larь haman jьjьlmaj jatalar, urьlmaqandarđa. Kantun məqərif bylege kyptən inde: bьna agranum jebərəbeđ, tip vəqəđə birep kilhələ haman jebərgəne juq. Məktəpten agranumhьđ jəşəvenə ber jьl tuldь. Uqьvsьlarđь kejem menən tə'min itev bik nasar xəldə tora. Barь 10 pr. uqьvsь kejem menən tə.min itelə ə,qalqanь kejemheđ. Pastil jaqьla şulaj uq.

Kamsamul jəcəjkəhe eşte jalqav yđeneŋ disətinəhe lə juq.

Tərbəjə jaqьna kilgəndə: uqьvsьlar ike aj bujь sabranja kyrgənebeđ juq, tip zarlanalar Uqьvsьlarđьŋ ber ađna bujьna uqьmaj jəregən vaqьttarьla bula. Sənki uqьtьvsьlar kilməj. Avьldarqa qajtqan uqьvsьlarqa ber tərlə lə praktik zadanjalar birelməj. Hunqь 6 kən vaqьttarьnda qьna jebərelde, bьqa tiklem joqlanьlar.

Məktəptə gezit sьqarьv eşe kyptən juq. Jengəl kvalirejə, jarđam siksejəlaren iђkə alqan —keşelə juq. Məktəp jəj bujьna ber tapqьr bulhala jarlь xuzalьqtarqa şulaj uq qьđьl ərmejəs xuzalьqtarьna jarđam kyrhətməne.

Uqьvsьlarđьŋ hanьnda belep jetməjđər. Jəj bujьna berhe inde, ikensehe sьqtь. Uqьvsьlarđьŋ məktəpten qasqandarь la kyrenə. Uqьtьvsьlar jeteşməj. Kilgən uqьtьvsьlar ber jьl uqьtalarđa kitələr.

Вьna bьl jeteşheđlektərđe bəterəv əsən tiđđən jaŋь uqьv jьlьna saralar kyrergə, məktəptə ьsьn kalxuzsь jəştər məktəbə jaharqa kərək.

M.XƏJDƏR.

Igen əđerləv həm keđgə səsev kampanejahьnda

Məqarif eşselərenen qatnaşь hylpən bara.

Arqajaş, Bələbej həm Məsəqyt rajundarь qojroqta həjrələlər.

Igen əđerləv həm keđgə səsev kampanejahьnda qəməli eş kyrhətev əsən Başqortostan əlkə məqarif eşselərə sajuzь—tarafьnan oşo jьl ejjyl ajđarьnda 25 rajunqa vəkildər sьqarьlьp jebərelgən. Şuqa qaramaђtan, məqarif eşselərenen qatnaşьn begengə kəndə his ber qəniqətlənerlek tip əjtep bulmaj. Tik barь Saqmaquş, Dəvləkən həm Abraj rajundarьnan kilgən xəbərđərgə qaraqanda eş bər əđ bar, Abraj rajunьnda xeđer xalьq arahьnda kəslə aŋlatmalar alьp baralar. 1800 bot bojđaj huqьp ilivatьrqa tapşьrqandar. Rajun dəvmələndə bulqan avьl səvittərə arahьnda satsojalizem jarьşь dugavarđarь teđələp eşkə başlanqan. Ləkin bətə 48 rajun əsən 3 rajunqьna javap birevə menən his ber qəniqətlənep bulmaj: Sənki bьl juldə bətə məqarif eşselərə partejə həm xəkymət aldьnda đur javaplьlьq menən eş alьp barьrqa tejeşlələr.

Dəjəm başlanqьs uqьtьv eşselərenə lguttar birelə

MƏSKƏV. RSFSR Xeđmət x. Kamisarlьqь вьlьj aŋlata:

Bətə Rəsəj Yđək Başqarmahь həm RFFSR Xalq Kamisarđar səviteneŋ 1930 j. 10-VI qararь вujьnsa avьldarđa həm eşse вiиtələrendə eşləvse kvalifikatsejalь eşselərgə вirelə torqan lguttar dəjəm вaşlanqьs uqьtьv ytkərev əsən jebərelgən inestruktьrlьq həm pidaguk kəstərenə lə tulь kəjənsə jəjelər.

Kampusjaqşьaşlamalarđan hanala

Kalxuzdar đa ajьrьm xuzalьqtarqa qaraqanda igen uŋьşьn kytərev kyp tapqьr alda bulьrqa tejeşlə. Şunьŋ əsən kalxuzlarđaqь barlьq kəs, jerđe fən quşьvьnsa maşinalar menən eşləv, tireђləv həm miniral aşlamalar menən aşlap uŋьş kytərevgə ejrənergə kərək. Əle xəđer beđđə miniral aşlamalarь menən jer jaŋartьv əđ rəveştə genə. Şul səbəptən kalxuzdar aldьnda başqa tərlə juldar menən aşlamalar əđerləv burьsь tora. Вьndaj juldarđьn berehe beđđə bьqa tiklem əđ taralqan bulha la kampus əđerləv eşe tora. Aşlav əsən bik jaqşь aşlama bulьp hanala. Kymək kəs menən eştəgəndə tiđ arala kyp kenə kampus əđerləp bulasaq. Вьnьŋ əsən təvlə ber urьn bildələp qujarqa kərək. Urьn kampusqa kitə torqan nəmənəŋ kyplegenə qarap bildələnə. Kalxuzdarđa məmkin bulqanda 3—4 jəki 5—6 xuzalьqta ber kampus əjəmə əđerlərgə bula.

Kamprus əđerlənəhe urьn tigeđ bulьp, jamqьr java, qojaş teşə torqan asьq havala bulьvь jaqşь. Şulaj bulqanda kampusta aşlamalar tiđerək serep əlgərələr. Həm ularđьŋ nasar iђtərelə qalmaj. Kampus əđerləv əsən xuzalьqtaqь barlьq seri torqan nəmələr, əjđərđən heperep taşlanqan syptər, qьj ylənđərьn, aqas japьraqtarь, işek aldь syptəre aqas həm başqalar barđa jarajđar.

Kampus əsən hajlanqan urьn 5—6 virşuk qalьnlьqьndaqь kəslə qara balsьq jəki turьf menən nьqьtьlьp sьqarqa kərək. Şunьŋ əђtenə kampus əsənbulqan taşlandьqtarđь əjergə kərək. Kampustьŋ bejeklegə ber mitər samahьnda Bulьvь jaqşь bula. Şul əjelgən taşlandьqtar əђtenə, iђə ьsqьp jatmahьn əsən tubьf jəki tupьraq hibep sьqarqa kərək. Θjəmdə jəj bujьna ber nisə tapqьr boloqatьrqa həm tireђ hьvь hibergə kərək. Şulaj itkəndə kampus tiđerək seri həm unda yђkən syp ylənđərə bulqatьv menən qatnaşьp əđerlənə.

Oşo rəveştə eşləgəndə kampusta 1—2 jьlda əlgərə. Əgər kampus əjəmdərenən nasar iђ kilməj başlaha, serep betkən bulha, ul əlgərgən bula. Kampustь hər ber yђemlek aђtьna halьrqa jaraj. Şulaj aşlaqanda igendeŋ uŋьşьn kytərevgə məmkinlek bulasaq. Вьnь xəđer hər ber kalxuzdar eşləp qararqa kərək.

Ə.

Qortqostar menən kereş ojoştorđoq.

Вьjьl Başqortostandьŋ qajhь ber rajundarьnda uzьmdarđь tərlə qortqostar bigerəktə uzьm kybələge zararlaj başlavь belenep tikşerev ytkərelde. Θfə, Bələbej, Bireski kantundarьn tikşergəndən huŋ, Biriski kantunьnda urta iђəp menən 2000 giktar uzьm zararlana başlavь kyrende. Zararlanqan uzьmda hər ber kvadьrat mitьrđa tikşerevselərđeŋ iђəbe bujьnsa uzьm qorttarьnьŋ kybəjevə, yrsevə bildələ. Sunьŋ əsən 16 nse avqustan birlə kereş başlanьp, 5 inistruktьr, 7 agranum həm 18 tixnikumda uqьvsь kursanttar menən qьđьv rəveştə kereş ytkərelde.

INSTRUKTЬR: Q. AXUNЬF.

BAŞSAJUZ EŞLEKHEĐLEK KYRHƏTƏ

Başsajuzdьŋ əđerləv byleksəhendə eş, əjtep betergeheđ, nasar bara

Tərlə jəşelsələr, kartuf həm jeləktər əđerləv vaqьtь uđьp bara.

Ə, Başsajuzda əđerləv eşə qəđəttən tьş nasar tora.

Mərkəzləşterelgən plan bujьnsa bьjьlqь jьlda bətəhe 4 meŋ tunna kartuf əđerlənergə tejeş bulьp, xəđerge kəndə 15 nse sintəbergə tiklem 903 tunna qьna əđerləngən, 1800 tunna kəbeђtənən—500 tunna, 1000 tunna qьjarđьŋ 672 tunnahь, 1000 tunna huqandьŋ 270 tunnahь, 625 səgəldərđeŋ—18 tunnahь, 952 tunna əđerlənergə tejeşle şalqandьŋ nej barь 3 tunnahь əđerləngən.

Əđerləv eşenen nej dərəzələ nasar barqanьn juqarьlaqь handar asьq kyrhətə. Xəđer qatь halqьndar jetep kilə, uqa qaramaђtan, Estərlə kevek jьraq rajundarđan ələgə tiklem əđ erlənəgən jəşelsələrđə kiltərelməj jatalar.

Timek ularđьŋ da tiđ kəndə tuŋьp, boђolop eştən sьqьv ixtimalь bar.

Əđerləv eşenən qomasavlaqan nəmələrđeŋ taqьla məhimlerəgə; jəşelsələr əsən əđerlənergə tejeş bulqan 18 punkьttьŋ 13 ə əđer, ə qalqan 5 hele haman başlanmaqan.

Məђələn: Igliendə halьnьrqa tejeşle bulqan jəşelsə əđerləv punkьtьnьŋ byrənəhe. qađaqь lajuq.

Unan huŋ kartuf həm başqa jəşelsələrđeŋ zadaneiahьn tultьrьv əsən kərək bulqan 120 meŋ tarь (qap. havьt) urnьna xəđergə kəndə nej barь 10000 tarь bar. Bьl turala Başsajuzdьŋ əđerləv bylegə aldanьraq ujlarqa bətenləj onotqan.

Barlьq əđerləngən jəşelsələrđən: 572 tunna qьjar, 208 tunna pamidur həm 500 tunna kəbeђtə eşkə kertelep (tođlanьp) qujьlqan. Ləkin bəxetheđlekkə qarşь bьndala uŋьşhьđlьqqa osoralqan. Jəşelsələrđə tođlar əsən kərəklə bulqan imən miskələr bulmaqanlьqtan, Başsajuzdьŋ əđerləv punkьttarьndaqь belgestər, kəbeђtə həm qьjarđь jykə miskələrđə tođlaqandar.

Ə, jykə miskələr yđđərendə tođlo hьvđь totmajsa sitkə hьŋderep torqanlьqtan tođlanqan qьjarđьŋ 65 % boђola başlaqan. Əgər aşьqьs saralar kyrməgəndə bətenləj eştən sьqasaq.

Jəşelsə əđerləv plandarь ələgə tiklem avьldarqa jetkerməgən.

Urьndarđaqь eşselərđe tə'min itev planь ələgə tiklem teđəlməgən.

Əđerləv turahьnda 52 patribjəqejətenən ber tərlələ məqlymət juq.

Tujmađьla 700 miskə qьjar serep jata—tigən xəbər bar, ləkin Başsajuz bьl turala ber nəmələ belməj, sənkl məqlymətter kilgəne juq.

Oşolaj itep jəşelsə əđerləv eşe iŋ nasar xəldə tora.

Başsajuz xeđmətkərđərenen bьl erəveşle eşkə halqьn qaravđarьn—eşlekheđlek, tip atamajsa, unda uŋ tajpalьş ilimintterə ojalap eşteŋ yđ aldьna eşlənəven kətep jatalar tejergə kərək.

Əđerlek eşenə ajaq salьvsьlarqa aparattarđa urьn bulmaђqa tejeş.

Ular eske sьjnfi doşmandьŋ tirmənenə hьv qojalar,

Urьndarđaqь patrib jəmqejəttərenen yđ burьstarь bulqan jəşelsə əđerləv eştərenə əhəmejətheđ qaravđarьna urьn qalmahьn.

M. S-

Eşselərđe jəşelsə *menən* tə'min itev qurqьnьs aђtьnda.

У. E. K. appartunistarь plandь tultьrьvđarьna eşənməjđər.

BAŞSAJUZ QЬJAR SERETƏ.

Bьl eşkə eşsən jalpьnьŋ yđen tartьrqa kərək

Plan bar. Θђtəl aђtьnan tartьp sьqarьlqan bik tərlə sьjfьrđar—16440 tunna tərlə jəşelsələr əđerlənergə tejeşlekte kyrhətelər. Unьŋ janьndaqь taqь la ođonraq yđək eşselər kəpiratife menən kantraktatsejə dugьvьrь teđəvsə qortsoloq, baqsasьlьq sajuzь həm safxuz tristeŋ qajhь ajđa nindəj tər, kypmə, jəşelsə kiltərevgə tejeşle eşə tora.

Uŋaj bulhьn əsən bьl qaqьđđa qajđa buşatьrqa la kyrhətejek „ələ tip, У. E. K. nьŋ əđerləv bylege mədire, đur xeđmətən barmaqь menən tərtəp kyrhətə.

Plan əjbət. Ə, eş jənheđ plan artьnda, ylek keşələr baђьp toralar. Begəngə kəndə qullarьnda jəşelsələrə juq. Stalavaj kərəktərə əsən də irekle bađarđan hatьp alьrqa məz byrđər. Plandь tultьrьv xaqьnda Beđ xəđərđə qaranqьlьq esendə, beđđeŋ kyđđər bəjlengən. Plandьŋ tormoşqa aşьrьlьvь qətqi tə'min itelməgən, baqsasьlьq sajuzь həm safxuz trist garantejə birməjđər, tip javap birələr. Eşselərđə qьsqa jəşelsə menən tə'min itevđər qurqьnьs aђtьnda. Şunь kyrə torop, dugьvьr bujьnsa əђtərenə məs'ylejət alqan baqsasьlьq sajuzь kalxuz sintrđь garintejalь bulьrqa məzbyr itev julьnda bulhьn, başqa urьndan əđerləv əsən bulhьn ber sarala kyrelməgən. Beđđeŋ bətə eşenesebeđ şul ike ojoşma la. Başqa jerđən əđerləv sarahьn kyrmənek Əgərđə ular vəqəđələren tultьrhalar qala jəşelsə menən tə'min itelgən bulьr ine tejđər. Plandarь ədələv aђtьnda torqan da qəmheđ tyrələr qaqьđ menən jьvana, qaqьđ menən tujьnalar. Ular eşselər teləgenə jaqьn kilep, ularđь jьl bujьna jeterlek oshod, jaqşь sifatlь jəşelsə menən tə'min itep kyp praduksejanьŋ jeteşməven qaplarqa xeđmət itev urьna elekke targaşlьq linejəhən qьvalar. Tə'min itev məs.ylejəten hidməjđər. Nej bulha, kypmə əđerlənhə şunь hatьrbьđ fikerə menən jəşəjđər. Jəşelsə əđerləv sizunь ytep bara, 16440 tunnanan barь 600 tunna jəki pra, jəşelsə əđerləngən. 500 tunna jəşelsə hьjarlьq haqlav urьnь teđəlgən. Ə, qalqan 11.440 tunnanь qajđa haqlav turahьnda berəvđə ber nəmə ujlamaj. Savnarxuz sklatьndaqь qьjardar xəđerđən yk seroj başlaqan.

Jəşelsə əđerləv turahьnda aldan kiŋ kyləm patribitelder qəmmalь arahьnda jəməqət fikerə tьvđьrьlha, zadatkalar qabul itelhə, eşselər əđerləngən jəşelsələrđeŋ kyp eləşə qullarьna alьrđar yđđərendə haqlarđar ine. Şul vaqьtta baqlav məs,əlehen xəl itevən 40—50% qa jenelejtep bulьr ine.

Bьl julda vaqьtьnda ber nəmə lə eşlənməj. Bьl đur rizirf kəs tejeşle sə narьqlanmaqan. Taqь la ber tapqьr У. E. K. nьŋ paterіbitelder menən, bigerək tə, pridprojətejə, prajьzvudstva menən bəjlenəse asьlьqьn raђlaj. Xəđergə kəndə barь 23 əskjanan 41 tunna jəşelsəgə zadatka qabul itelgən. Tik huŋqь kəndə genə zakazdar xaqьnda məs'ələ quđqalqas, eşselər đə avaŋs tapşьrьvqa đur aqьlьş tьvđь.

Eşsələrđe tə,min itevđə đur urьn totovsь qala janьndaqь xuzalьqta, firmə lə 25 disətinə bolo urьlmaj həm 300 keşegə 15 kəngə qađьrqa jeterlek kartuf qađьlmaj jata. Aşьqьs saralar kyrməgəndə jerđə qalьp boђolov qurqьnьsь bar. Вьjьl unda 4 hьjьr ađbarь, 2 duŋqьđ ađbarь 2 at ađbarь, bər silus başnahь teđələrgə tejeş bulьp, şuqa matirejal əđerlərgə barь ejjyl ajьnda qьna kereşkəndər. Xəđer gə kəndə bətərgə tejeşle eşteŋ barь 10 par. qьna eşlənep betkən. Teđəv eşen başqarьvđь dugьvьrlaşьp Başkalxuzstruj alqan. Ləkin şul dugьvьrьn tultьra almaj. Θђtenə jəklətkən burьstarđь tulьhь menən atqara almaj. Ađbarđar tiđ eşlənep bətməhə duŋqьđđarqa qurqьnьs đur. Ular barь la hələk bulьrqa məmkin.

Вьndaj məs'ylejətheđ, eşsə lər mənfəqətenə, xəkymət e ənə bьndaj qəmheđlek, buş qalьrqa tejeş tygel. Bьl appartunizemdьŋ iŋ əşəkehe, bьl turanan tura səvit vlasьna zaђar jahav. Bьl eşte tejelə ojoşmalar tikşerep, baqsasьlьq sajuzь, Kalxuz tristen, Başkalxuz struj dugьvьrđarьn tulьhь menən ytevđe məzbyr itergə.

Yđək eşselər Kapiratifь tyrələren javapqa tartьrqa tejeştər. Şular əђtenə jəşelsə əđerləv firmalaqь bajlьqtarđь jeteşterev eşenə kiŋ patribitelder jəməqətselege ojoştororqa, əđeklektərđə bəterev julьnda barlьq kestə mablizavajt itergə kərək.

Eşsə jəşelsə menən tə,min itelgən bulьrqa tejeş.

Brigada.

Ridaktьr urьnbaђarь: F.QJƏJSIN

Uqьqьđ, taratьqьđ!

„LININSE" həm **„JƏŞ-KAMMUNAR"** gəzittərə hər kamsamoldьŋ, əşsə kalxuzsь jəştəređeŋ:

kendəlek tajanьsь
Jarđamsьhь,
Kalindarь,
Tənqit qoralь,
həm kyŋel asьvsьhь.

Kamsamul həm partejəheđ iptəştər!

Beđđeŋ bajavaj zadanejə hər: ber kamsamul həm hər ber kamsamul jəşendəge partejəheđ əђtələnə ber **„LININSE"** jəki ber **„JƏŞ KAMMUNAR"**,

Hər ber kamsamulqa 10 patpiscik tabьv!!

Beđ 13 nse jьlqa **„LININSE" NE** 8000, **„JƏŞ-KAMMUNAR" Ьь 10000 tirazqa jetkerergə tejeşbeđ.**

Jə! qajhь rajkamul bьl fruntala yđeneŋ eşməkərlegen kyrhətə ala?!

BEĐ SIGNAL KƏTƏBEĐ!

Gəzittərđeŋ xaqь oshođ:
1 ajqa 15 t. 3 ajqa 45 t. 6 ajqa 90 t. 1 jьlqa 1 h. 50 t.

KINO—TIATЬRĐAЬRЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar,	**Qьđьlşajtanbalalarь** 1 nse sirejəhe - 7 bylektə.
IDEL KINAHЬNDA Sejanьstar 7, 8—30 jarьm 10 s. başlanalar	**Rəzən qatьndarь** Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanalar	**Kamira №79**
„5-Maj" Sejans s[illegible] ... 9 đa başlana.	**SALAMANDRA** 7 bylektə drama. Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AЛЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERÐƏ 5 TIN

Betə donja praltarƌarь, əragegeƌ!

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRÐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Maльвыj bylek 3—72; Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səƣət 8 ƌən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

JAƉЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum 50 tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPISKLAR: Ridaksejə kanturьnda, ŋətə pəşta kanturƌarьnda, spiksələrƌə həm ... jeretevselərƌə qabul itelə.

№218 Kese joma 25 Sintəвer 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƟLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞORTOSTAN UƉƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQЬ

YRGE QIQЬ QA SIGNAL BIRƏBEƉ

بۆتە يەمەعەتسەڵەكتەڹ ئاياقا باشتەرا ئالماها عنذ-قارا تافتاعا قالاهەعنذ.

قيعنلا ئيگنذ ئەذەرلەو پلانذ بارذ 15 پراتسينتقا ئوتەلگەن. ئاپپارتونيستار كولاكتذ يوعالتقاندار.
كالحوزدار ئوثەلەر. لەكين، يتەكسەلەك يوق. پارتىيە هذذەن تيمپ تالاپ ئيتە.

قيعذ تذگلا

ئاثلعوژا كالحوزذلا قالذشماي.

يوعارعذ قيعذ رايوننئيدريسى ئاولذ "كرەش تينتيرن"، كالحوزذ حيساپ بيرە.

ييللانلذ كۆتۆپچناهذ توراهذندا.

Kəƌgə səsev—kalxuz təƌələşənəŋ jaŋь kytərelese menən вəjlənesle вarьrqa tejeş

SSSR Narkamzime neŋ daklatь bujьnsa VKP (в) Uƌək Kəmitətenəŋ qararь.

Kəƌgə səsev kampanejahь igen əƌerləv menən ber rəttən awьlda satsejalizem tarmaqьnьŋ ... həm nьqьвь əsən bik ... əhəmejətkə ejə bulьp, totoş kəlliktifləşev xərəkətə jaŋnan kytərelev, jaŋь milejundarsa urta xəlle xuзalьqtarƌьŋ ytkən jьlqь təzribələrƌən kəlliktifləşev julь menən kulaktь ... bulьv jaqьnan beterəv avьl xuзalьqьn sьnlap ta kəsle itep kytərəv əsən berƌən—ber jul bulqanlьqьn aŋlap kalxuзqa inevƌəre əsən təp ber punkt bulьrqa tejeş. Kəƌgə səsev balşəviktər timpь menən ytkərelergə, unь ytkərevgə betə partejəneŋ, eşse sьjnьftьŋ, kiŋ jarlь urta xəlle jalpьnьŋ, berense kiƌevƌə kalxuзsьlarƌьŋ iqtibarьn həm kesen tuplarqa, bьl sorƌa kulakqa qarşь taqьla kiƌkenerək həzym kinəjtelergə tejeş. Xalbuki, səsevƌəŋ xəƌerge eşendə, VKP (b) Uƌək Kəmitəte oşo xəlƌərƌə taвa:

1. Kəƌgə səsev betə təbəktərƌə lə qeniqətlənməƌlek rəveştə вarа. Səsevƌə beterəv vaqьtь xəƌer ytep вarьvqa qaramaƌtan rajuudar ƌa 10 nsь sintəbergə tiklem barь 60 pr. tь qьna səselgən. Bьl xəl jerle parteja ojoşmalarьnьŋ həm jer, kalxuз həm kapiratif urgьndarьnьŋ kəƌge səsev bulьstarьna bis jeterlek əhəmejət birməvƌərenəŋ, unь ytkərevgə jalpьnь mabilizavajt itə beлməvƌərenəŋ, səsevƌə kalxuз təƌələşenəŋ jaŋь kytərelese menən вəjləj alməvƌarьnьŋ hədemtəhe.

2. Səsev qemymen alqanda qeniqətlənerlek bulha la kalxuzdarƌьŋ səsevƌə bik kiƌken artta qalьvƌarь ajrьm rəveştə jaramaj. 16 nsь sintəbergə qarata ular plandьŋ barь 35 pr. tьn qьna başqarqandar.

a—Kəlliktif rəveştə jaƌqь səsevƌə həm uŋьştь jьjnavƌь şulaj başqarьv menən kərəkle betə niged halьna torop tə, jaŋь kalxuзsьlar вьlqtьrьv turahьnda kiŋ massavaj eş alьp вarьvƌьŋ juqlьqь.

b—Kalxuзdarƌa eşteŋ qeniqətlənerlek ojoştorolmavь, jerlə urgьndarƌьŋ kalxuзdarƌa eşese həm tartьqьs kestəren, uŋьştь jьjьv, igen əƌerləv burьstarьn başqarьv həm uзьm səsevƌə eş bylevgə jətəkselek eştərə bulmaqan.

v—Uƌƌərenəŋ şəxsi fajƌalarьn betə kalxuзsьlar jalpьhьnьŋ urtaq fajƌahьna qarşь qujqan ajrьm kalxuзsьlarƌьŋ rvaclьq qaraştarьna (xeƌmət dissiplinejəhen qaqşatьv, kalxuз qararƌarьn tormoşqa atqarmav həm şundaj uq başqalarqa) jeterlek atpur birelməv həm bьl xəl kalxuз xuзalьqьnьŋ taqь la kytərelenkerəven qəməldə qaqşata həm ajrьm kalxuзsьlarqa kulak tə'ƌire bulqanlьqьn kyrhətələr.

3. Qajhь ber əlkə ojoşmalarь (Uƌək Qara tupraq, Kənbatьş, Ivan Vaznisinskoj həm başqalar) betə kəstə kəƌge səsev turahьnda raƌlanqan plandь başqarьv əsən mabilizavajt itəhe urьnda əƌəklektər menən bьl plandь bələkəjlətev jaqьna qabattan qarap sьqaralar, bьl eş kəƌge səsevƌə dimabilizatsejə rыxьna qaldьrьvqa turanan—tura jul asьv bula.

Şul arqala VKP (b) Uƌək Kəmitəte betə milli kampartejə Uƌək Kəmitəttərenə kraj həm rajun kəmitəttərenə təqdim itə:

1. Uзьm səsev turahьnda 43 miljun giktar itep Uƌək Kəmitət həm Savnarkum raƌlaqan plan his hyƌheƌ tormoşqa ytkərelergə tejeş, bulqanlьqtь iƌkə alьp iŋ jeqьndaqь kendər esendə kəƌgə səsev eşendə kiƌken hьnьlьş jabarqa.

2. Kəƌgə səsev kampanejahьna taqь la jarlь—urta xəlle jaŋqьƌ xuзalьqtarƌь kalxuзdarqa вьlqtьrьv həm jaŋь kalxuзdar təƌəv menən qəməldə вəjləp, kəlliktifləşevƌe kəƌgə səsevƌe huŋqa qaldьrьvƌan qibarə tbulqan, balşəviklekkə qarşь tindinsejələrgə qarşь kiƌken rəveştə kərəşergə.

3. Safxuзdarƌa, bigrək tə tixnika menən qorallanьvƌarь jetərlek dərəзələ bulmaqan jaŋь safxuзdarƌa uзьm səsergə bik kiŋ jarƌam kyrhətergə.

4 Jaƌqь əşlьq- əsən kəƌƌən jer hərep qaldьrьvƌa kəlliktifləştərevƌe taqь la yƌterevgə əƌerlənev həm aldaqь jьl massavaj kəlliktif səsev əsən iŋ əhəmejətle ber eş hanap BЬL TURALA BILDƏLƏNGƏN PRAGRAMMANЬ 60 MILEJUN GIKTAR TULTЬRЬP ATQARЬVƉЬ TƏ'MIN ITERGƏ.

5. Kalxuзdar həm kalxuзsьlar arahьnda kəƌgə səsev həm jer hərep qaldьrьv planьn başqarьv turahьnda satsejalizem jarьşьn kiŋ rəveştə ojoştororqa.

Qьtajƌьŋ səvit rajundarьnda.

Hyrəttə: Ejjyl aƌaqtarьnda Qьtaj Qьƌьl Əərmejəhe Canşa qalahьn alqas uramda eşselər mitingehe.

Altьn—kəmeş aqsa jəşerevselərgə jaza.

MƏSKƏV. OGPU kalligejəhe kəmeş aqsa həm altьn jəşerevse həm bьlar menən spikulətsejə jahavsь ber gruppa keşelərƌəŋ eştərən qarap, arala iŋ uƌallьq eşlegən, şunьŋ menən bergə kuntьr—rivəlytsejə agitatsejəhь menən mataşqan Stala iqьftь (kassir), Orlonьftь (Saratьfta), Stipanьftь (dini xeƌmətkər, Bilarusejəla), Raskazixindь (Liningrat), Karatkuftь (elekke zandarmь), Zajtsьftь (kassir), Baranindь (batьvsь), atarqa xəkem itte.

Xəkem jerenə jətkereldə. Bьlarƌa bik kyp summalьq vaq kəmeş aqsa tabьlqan. Bьlarƌan tьş SSSRƌьŋ tərlə jəmhyrejət həm əlkələrenən spikylətsejə həm kəmeş aqsa tuplap jəşerev menən mataşqan 438 keşə 3—10 jьlqa kansintsratsejə lagirƌarьna jebəreldelər.

لاعىر كالحوزذ باتقاقلذ توراهذندا.

SSSR đa aslьq ojoştororqa ađaplanьvsь

BANDITTARĐЬŊ JӨĐӨ ASЬLDЬ

Bөjөk tөđөleşkә ajaq salьrqa telәgәnkuntr-rivәlytsejәnirdarqa qarata qьđqanьv вulьrqa tejeş tygel.

[illegible]

Savđa xalьq kamisarlьqь hәm вy'әn urgьndarđaqь zьjanlavsьlarđan torqan şajka, веđđеŋ tә'minәt urgьndarьna kergәn elekke devәrәndәr, minşiviktәr, „satsejalistar“ şajkahь Angelejә kuntьr-razvidcige quşьvь вujьnsa веđđеŋ it menәn tә'min itev eşenә ajaq salьp, unь jemerep kilde.

زئيانلاوسئ ئويوشما ئاگيو تارافئنان بوتورولدئ.

[illegible]

Nađanlьq menәn kөrәş—pramfinplan өsөn kөrәş.

Пebеđđә udar timp menәn satsejalizem өsөn kөrәş alьp barьlqan ber midgeldә, tәđәleşebeđđeŋ iŋ mөhim ucaskahь bulqan nađanlьq menәn kөrәşev mәs'әlәhe his kisekmәj eşlәnәlәhe eştәrebeđđeŋ berehe hanala. Sәnki xalq xuzalьqьnьŋ yђeşenә qarap eşsәn massanьŋ aŋ—belәmelә kytәrelergә, xuzalьq yђeşe timpьna ejәrep barьrqa tejeş.

Lәkin beđ eşsәndәr arahьnda bulqan uqьj—jađa belmәvse şulaj uq ad belevselәrđe kyđ alqa kilterep bađtьrhaq, beđđeŋ өђkә bik đur burьstar jәkmәlә. Мәђәlәn: yđәk gasplan sajuz idarahьnьŋ prajьktьhь bujьnsa 1930—31 nse jьlqь uqьv jьlьnda beđ 16 ½ miljun xalьqtьŋ nađanlьqьn betәrergә tejeş bulabьđ.

SSSR đa uqьj—jađa belmәvselәr hanь 18,642,000 keşe bulьp, ad uqьj—jađa belevselәr hanь 20,860,000 keşe iђәplәnә. (Вьnda 15 jәştәn 50 jәş arahьnda bulqan qala xalqь hәm 16 jәştәn 40 jeştә bulqan avьl jerđәrendәge xalq inә).

Nađanlьq menәn kөrәşev eşeneŋ barьşьna kilgәndә eş вьlaj tora:

1929—30 nsь uqьv jьlьnda yrđә kyrhәtelgәn han esenәn 9.298.5000 keşeneŋ nađanlьqь betәrelgәn.

Ә, 1930—31 nse jьlda вьl xalqtьŋ nađanlьqьn betәrev turahьnda bulqaŋ han 15.552500 gә, jәqni 83,5 % qa arttьrьlьp вөtә bulqan nađandar 1930—31 jьlda betәhelә uqьqan bulьrqa tejeştәr (SSSR gasplan prajьktьhь bujьnsa).

Ә inde ađ uqьj—jađa belevselәrđeŋ hanьna kyđ teşәrhәŋ eşteŋ taqьla nasarьraq torqanьn kyrәbeđ. 1929—30 jьlda вьlarđan 1,975,000 keşe uqьp sьqalar. Ә 1930—31 nse jьlda ularđьŋ 7.231.600 nьqьna betәrergә kәrәk.

Ad uqьj—jađa belevselәrđe pratsintqa bylgәndә ular nej barь 84,6 % qa qьna jetkerelә Вьl xәl әlbittә narmal xәl tygel.

Beđ ad uqьj—jađa belevselәrđe mәktәp işegenә tartьvđa qьrqa hьnьlьş jaharqa tejeşbeđ.

SSSR DӘVMӘLENDӘ NAĐANLЬQTЬ BӨTӨRӨV EŞE BЬLAJ TORA:

Nađandar	1930—31 nse jьlda nađanlьqtarь betәrelgәn bulьrqa tejeşle.	Pratsint menәn
RSFSR đa 12.178 meŋ	10.803 meŋ	88,7 pr.
USSSR đa 2.900 „	2.900 „	100 „
Başqortostanda 448 „	448 „	100 „
ZSFSR đa 923 „	412 „	44,6 „
Tөrәk SSSRđa 282 „	112 „	39,7 „
Yzbәk SSSRđa 1.471 „	700 „	47,5 „
Tatzik SSSRđa 410 „	157,5 „	38,3 „
SSSRđa 18·642 meŋ	15.642 „	83,5 „

Вьna вьl juqarьla hanaqan xalьqtьŋ nađanlьqьn betәrev turahьnda kilterelgәn handar beđgә әjtep betkәhәđ mәs'yl burьstar jәkmәp, вьl bөjәk burьstarđь uŋьşlь atqarьv eşe hәr ber aŋlь sәvit eşsehenәn đur jarđam horaj.

Hәr ber eşse вьnda şunь xәterenәn sьqarmađqa tejeş ki, qajhь zavьt, qajhь fabrik jәki rudnikta eşselәrđeŋ belemdәre tybәn unda eş jomoşaq bara.

Aldьвьđđa torqan pramfinplandь uđqarьvđa osoraqan:— eşselәr arahьnda dissiplina juqlьq, praguldar kybәjev, eskelekkә birelev hәm başqalar вьna вьlar вәtәhelә zavьt—fabriktar đa eşlәvse eşse iptәştәrebeđđeŋ nađan jәki ađ uqьj—jađa belevđәrenәn kilәve turahьnda ike hyđ bulьrqa la mөmkin tygel.

Вьna şunьŋ өsөn zavьt—fabrik jәki rudniktar đa bulqan partejә jәсәjkәlәre, kamsamul hәm prafsajuz ojoşmalarь 5 jьllьqtьŋ 2 nse jьlь өsөn bulqan pramfinplandь ytәgәn mәldә, uqa tinlәştәrep, unda bulqan eşselәrđeŋ nađanlьqьn betәrev eşendә lә jeŋ hьđqanьp eş alьp barьrqa tejeştәr.

Sәnki beđ nađan xalqьвьđ menәn satsejalizemqa sьqa almajasaqвьđ.

Eşselәr arahьnda nađanlьq menәn kөrәş,—pramfinplan өsөn kөrәş вulьp hanalьrqa tejeş.

Jьjьp әjtkәndә, xәđer eşselәr arahьnda bulqan nađanlьqtь betәrev eşe bөgәngә yđәk mәs'әlәlәrđeŋ berehe hanala.

Вьna şunьŋ өsөn hәr ber zavьt, fabrik jәki rudnik ajnьnda bulqan ODN ojoşmahьŋyđeneŋ eşen jәnlәnđerergә вьnda barlьq aktiftь jәlep itep, eşselәrđeŋ jaqьn arala nađanlьqьn betәrevđә qatьşьj saralar kyrergә kәrәk. Веđđеŋ eşselәr massahь вьqasa partejә, xәkymәt tarafьnan sьqarьlqan вөtә kampanejalarđь uŋьşlь uđqarqan kevәk, tәđәleşebeđđeŋ вьl mөhim ucaskahь bulqan nađanlьqtь betәrev eşendә lә ular yđđәreneŋ bajavaj eş alьp batьvđarьn kyrhәtәrđәr, eşkә udar timp birerđәr.

BIKMIT.

[illegible]

SSSR

Kerәђtejәn xuzalьqtarьnda jallanьp eşlәvselәrđe straxavajt itev

ЕӘSKӘV, 20. SSSR xalq kamisarđar sәvite kәrәk jaŋqьđ xuzalьqtarda bulhьn, şulaj uq kolliktif xuzalьqtarda la jallanьp eşlәvse вөtә eşselәr hәm eşse qatьn—qьđđarđь mәzbyri rәveştә straxavajt itev eşen julqa qujьvđь kәrәklә taptь. Jalsь kesәn qullanьv turahьnda vaqьtlь qaqidәlәr yđ esenә alqan kәrәђtejәn xuzalьqtarь yđđәrendәge jallanqan eşselәr hәm eşse qatьn—qьđđar өsөn ularđьŋ eş xaqtarьnьŋ 6 pr. miqdarьnda, straxavanejә vznustarь tylәrgә tejeştәr. Kulak xuzalьqtarь yđđәrendә jallanьp e ş l ә g ә n eş s e l ә r ө s ө n 22% miqdarьndanda straxavaj vznustarь tylәnergә tejeş, Kalxuzdarđьŋ a.x. praduksejәlәren jaŋьnan eşlәv pritprejәtejәlәrendә hәm tirә jaqtaqь kręђtejәn xuzalьqtarьnda (tirmon, majđьv zavьtь, kraxmal hәm bөrәnge balьq eşlәvse zavьttar hәm başqalar)' şulaj uq kalxuzdarđьŋ savđa pritprejәtejәlәrendә (skьlat,kantur hәm başqalar) eşlәvselәr өsөn straxavanejә vznustarь 16 pr. miqdarьnda tylәnә. Вөtә qalqan eşselәr өsөn kalxuzdar 10 pr. tylәrgә tejeştәr.

Jәr upşьstevalarь hәm krәђtejәn xuzalьqtarьnьŋ gruppalarь, yđđәrә jallaqan kәtәvsәlәr өsөn, 10% miqdarьnda straxavanejә vznustarь tylәjәsәk. Straxavajt itelgәn eşselәr hәm eşse qatьn—qьđđarqa straxkassanan pasubejә alьv, pinsejә alьv, hәm davalav jarđamь alьv xoquqtarь birelәsәk. Savnarkumdьŋ вьl qararь SSSR Yđәk Başqarmahьnьŋ ьrađlavьna jebәrelde.

Kөđgө sәsev hylpәn вara.

MӘSKӘV, 20. Xlibasintьr Idarahьnьŋ hunqь ultьrьşьnda avьl xuzalьqь hәm igen kapiratsejәhe sistimьnda kөđgө sәsevđeŋ barьşь turahьnda daklat tьŋlandь. Kөđgә sәsev bәtә rajundarđa, bigәrәktә Başqortostanda, qara tupraqlь yđәk өlkәlә, urta Vulqa bujьnda, Sәbәrđә, Nizgarut krajьnda hәm Mәskәv өlkәhendә qәnәqәtlәnerlәk rәveştә barmaj. Avьl xuzalьqь kapiratsejәhe 15 sintәbergә tiklem kantraktatsejә planьn 45,3 % qa ytәgәn. Par hәrәv eşe jomoşaq bara, sjluslav eşe вөtәnlәj nasar atqarьla.

Ađaq hyđendә daklatsь, uŋьş jьjьv kampanejәhьnьŋ da nasar ytkәnlegen beldәrә. Bәr talaj rajundarđa uŋьş jьjnav ođaqqa huđьla. Xlibasintьr idarahь вьl daklat bujьnsa sәsev kampanejәhьn kesәjtәv julьnda ber talaj saralar kyrergә qarar birđe. Avьl xuzalьqь kapiratsejәhenә jaqşь surt orloqtә qadi orloqqa almaşьv өsөn kesәjtergә, kөđgә kantraktatsejә planьn ytәv өsөn вөtә saralarđь kyrergә tәqdim itelde. Kalxuz sistimьna kalxuzdarđa kantraktatsejәnә kesәjtergә tәqdim itelde.

[illegible]

KADЬRĐAR ƏĐERLƏV JULЬNDA HЬNЬLЬŞ JUQ

1000 SELƏR KƏNƏŞMƏHE BЬL TURALA KANKRIT QARARQJA KILERGƏ TEJEŞ.

QƏFEV ITELMƏ ЬLEK HALQЬN QARAŞTAR.

Qəjeplelər javap biregeđ.

Kadьrđar əđerləv prablimahь, satsejalizem təđevđe xəl itev prablimahь sulьp hanala. (Ip. Stalindьn səjək soroloş jьlь tejgən sьqьşьnan.)

Xəđerge məldə partejə həm savit vlasь bьqa tiklem bulmaqan rəveştə kvalifikatsejəle kadьrđar qa məxtaз. Satsejalizem tədəv julьnda 1 nse təp məs'ələlərđe prailitar dik tatuьrahьna dərəь xəl itə alьvь, eş timpьn qьđьvlata.

Eş timpьnьn aşьqьs yđevegə, kvalifikatsejəle kadьr əđerləv eşe javap birə almaba, milli kadьrđar jetəşterev eşe taqь la nьqьraq aqhaj.

Partejənen 13 nse bətə Başqortostan əlkə kənfirinsejəhe jerle millattan kadьr yđerevgə ajrьsa iqtibar birep partejə həm prafsajuz ojoşmalarьna juldar kyrhətken buldь la, XIV nse əlkə kənfirinsejəgə tiklem bьl qarardar jomoşaq bojomqa aşьrьldьlar.

XIII nse əlkə kənfirinsejənen kadьr əđerləv turahьndaqь qararьna partejə həm prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan Qəfev itelməьlek halqьn qaraş kyrhətelde. Eş hedəmtehendə bətə Başqortostan Savnarxozьnьn qaraqan bulьn jьlda jьlьndan yktəbərenə 29 usь jьldьn yktəberendə 5,6 % təşkil itələr, partejənen 14 nse əlkə kənfirinsejəhenə tiklem nej barь 1 % qьna arttьlar. Tatar eşselərə lə barь 13 % qьna təşkil itteler.

14 nse əlkə kənfirinsejəhe prajьzvudstьva la başqort—tatar dardьn bik əđ hanlь bulьvdan ajrьsa iqtibar birep, yđenen qararьnda prajьzvudstьva la vaq millattarđan yđerev turahьnda qьrqa əjtep kitte.

Praktika la eş kirehensə tora.

Baş—Zil—Dur ərgehendə prajьzvudstьvaqa vaq millattarđan eşse kadьr əđerləv əsən jьllьq məktəp asьla. Kursqa 1 nse baťqьs eşə məktəbən betergen 18 jəştən juqarьlьqtar, satsejal həm həvləq jaqtan ta bulqandar inə alьnqan.

Məktəpkə inev şarttarь belen həm başqa jaqtarđan bulьn batrak həm eşse jaqtan əsən bətə jaqtarđan unaj quljьqan, tik şunlь qьđьnьn, bьl məktəptəŋ asьlьv xəbərə eşse batrak qolьna barьp jetmegən.

Başqort - tatar həm vaq millattərđan eşse kadьrđar əđerləvdə berđən—ber başqa sara bulqan, bьl məktəpkə əlkə ojoşmalarь qəməli rəveştə iqtibar birməgəndər, həm birgəndərə lə juq əle.

Eşse kadьr əđerləv məktəbe bьjьl berense avgustan asьlьrqa tejeş bulьp, Başzil—Dur idarьь, Başprafsavitkə həm kantundarqa razvirskalar tarattьv horaj. Başprafsavitka kantun prafsajuz ojoşmalarьna taratьv məs'yjelətən əltərə almaj.

Başzil—Dur urьndaqь prafsajuz ojoşmalarьnьŋ mili həm başqa jaqtarь menən tanьş bulmaqanlьqtan urьndarqa razvirskalar taratьp birə almaqan.

Başqortostanda eşse kadьr əđerləvđen berđən—ber usaqь bulqan, jьlьbq eşse kadьr məktəbən asь kene 1 nse avgusta kilep jьte, Hisber jaqtan əđerlek bulmaqanlьqtan məktəp yđ vaqьtьnda asьla almaj, 1 nse sintəbergə qaldьrьla.

1 nse sintəbergə tiklem də bulqan xəjləmaj. Baş—Zil—Dur həm məktəp idarəlarь əşsьlarь sara kyrer tilifun bəjlenesə bulqan rajundarqa uqьvsьlar horap xəbər itələr.

Başqa məktəptərgə kilep təş bulqan həm başqa jaqtar menən məktəptərgə ine almaj qalqan jəştərđe jьjьap, sintər urtalarьnda ber tiklem uqьvsь menən məktəp əşkə başlaj. Hunqь kenderđe məktəpkə kyrəle bulqan 260 uqьvsь bulqan, ə uqьvsь bulha la ulardьn kybehe Θfe Bələbəj kantunda kevek rajunlarđan alьnqan. Əđ jaqьn rajundardan qьna kilep əlgerər. Başqort jьrtlaqsь hem başqort məktəp rajunь Jьlajьr, (Bajmaq), T— Qataj həm Məsqyt kantundarьnan bar nisəgenə uqьvsь kilep ularda razvirska menən bulmajьnsa, uqьv jorttarьna edləp jerəvselər genə kilep ingəndər. Arqajaqtan bereţdə kilmogən.

Uqьvsьlardьŋ aegenge xəldəre.

Məktəp asьv eşenə 20 nse ejjyndən başlap, kapital həlьv julь həm başqa əđerləktər kyrelə başlaha la əlkə ojoşmalardьn nəqlь iqtiqar birmevđərə hedəmtehendə məktəpkə həm prafsajuz ojoşmalarь rimunt eşlənep betmegən. Jataqxanalar həm stalavaj əđer tygel. Uqьvsьlar itke Θfenən jьqarьp bədər majdanьndaqь sirapkup aşxanahьna kenene eş tapqь kilələr. Nasar ajaq kejemle batraktarqa oşə tiklem jergə eş tapqьr kilep qajtьv, əlbittə jenelgə təşmaj. Məktəp ergehendə sanaja bulderьvqa aşьqьs sanaja kyrejəmaj.

Kursanttarđьn jataqxanalarьnda qaq iđən menən qaq karavattan başqa ber nəmələ juq.

Batrak kursanttar bьl tiklem iqtibarhьd qaraşqa xəterđərə qala. Qajьtbərđərə kirelə qajtqala.

Kadьr məs'əlehenə qala savite la iqtibarhьđ qarav jaqь menən prafsavittar qaltsmaj. Bətə əlkə əsən əhəmejətle bulqan bьl məktəpkə jort təbьp birevdə başьldьrqan jort bьnan jьr ine. Məktəp birəle bulqan 10 men humqa jaqьn aqsa halьp, tеđəttergən jorton qala sovite kire tartьp ala.

Şundaj uq əhəmejətle bulqan distinktior kursьь qala savite binanь başsildurđan tartьp alьv səbəple distniktər kursь binahьđ qala. Timer julьna praktikaqa kitkən 170 eşsenen jankьnь kiler vaqьtь jəthe lə qala savite iqtbar itken binadan birgenə juq əle.

Qala savite kadьrđar məktəbe binahьn tartьp almajьnsa binalar tabar ine, əle pivaxanalarđa nəq qala urtahьnda ber tigən jorttarđa toralar. Məђələn Zintsuf, Cirnişuf uramdarь məjeşendəge kevek pivaxanalar kyp tabьlalar.

Pivaxanalardь başqa keskəjrək jorttarqa kyserergə bik məmkin ine. Başzildur kadьrđar əđerləv məktəbenə jort taba almaj, qala savitenə jorttar horap mərəzəqət itə. Iђke əfələgə elekkə manaşkalar sirkəve həm unьŋ başqa jorttarьn april ajьnan horaj başlaj. Ləkin qala səvite rəxsət itməj, tik avqьs ajьnda qьna rəxsət birelev arqahьnda rimunt eşe huŋqa qala.

Kadьrđar məktəbe əsən Məskəvđən Başqortostanqa 518,489 hum ikensə tərlə əjtkəndə jartь miljun hum aqsa birelgən. Əgər kərək bula ikən his tuqьravhьđ taqьla birergə vəqəđə itelgən. Ə beđđən əlkə ojoşmalar əle ul aqsalarđь la yđ vaqьtьnda fajđalanьp udar timp menən eşte julqa halьv sarahьn kyrməjđər.

Asьlasaq məktəpkə bəlşeviklek iqtibarь jynəltelhen.

Oşo jьldьŋ nyjəber başьnda vaq millətterđən eşse kadьr əđerləv əsən 776 keşegə ber jьllьq məktəp asьla. Məktəpkə alьnьvsьlarđьŋ 50% tь başqort 30% tь tatar 15% tь urьђtar həm vaq millətter 5 pr. alьnarqa tejeş. Satsejal jaqtan eşselər 30 pr. eşsən krəђəjəndər 70 pr. alьnasaq.

Məktəpteŋ asьlьvь turahьnda urьndarqa taqьla xəbər itelgənə juq əle.

Başprafsavit uqьvsьlar jьjnav julьnda iŋ jaqьndan qatnaşьrqa tejeş bulha la, əle unьŋ bьl məktəp asьlьv turahьnda xəbəre lə juq. Məktəp asьlьrqa barь ber aj vaqьt qaldь. Ə urьndarqa razvirskalar bylenep birelməgən.

Egərđə, kadьr əđerləv prablimahь satsejajizem təđəvđə xəl itev prablimahь „bulьp hanala ikən kadьr əđerləv turahьnda qaqьđđa qьna hərən halьp, eşkə kilgəndə bəlşeviklek timp bulmavьna qьrqa sik qujarqa kyptən vaqьt. ¡ Vaq millətterđən eşse kadьrь əđerləvgə başprafsəvit kevek halqьnlьq kyrhətkən ojoşmalardь yđ ara tənqit utьna totop, jəməqətselek xəkəmenə tartьrqa kərək.

Θltəf Vəlejef.

KADЬRĐAR ƏĐERLƏV JULЬNDA

Qajhь ber jeteşhedlektər.

Qajhь qьna avьl səviten alьp qarama, berhenə ber urta uqьv jorttarьna uqьvsьlar virbavajt itep jebərev turahьnda razvirskalar birelməgəndər. Ə, uqьrqa kitərgə teləvselər avьl hajьn ifrat dərəzələ kyp, bigerək tə 1 nse baђqьs məktəptərdə betərevsələr.

Bьna şularđь vaqьtlь kursьstarđan ytkərəp razvirska bujьnsa uqьv jorttarьna kamandiravajt itelde, bigerək tə „başqorttarđan razvirskalar tulmaj" tip həjlənevđər bulmaђ ine. Ojđəttə beđđen urta uqьv jorttarьna virbuvkalar barqanda razvirsk bujьnsa uqьvsьlar tulmajđar. Bьl tulmaj qalьvđь beđ bьqa tiklem, əđerlekle uqьrqa teləvselər juqlьqtan kyrə inək, ləkin tormoş unьn kirehensə, uqьrqa teləvselərđəŋ kyplegen kyrhətə. Tik bьnda elegəsə ber ajlьq kursьstar asarqa qьna kərək. Ləkin ulardьŋ kursьstarđan ytkərməjense lə jararlьqtarь bar. Apparattarđa razvirskalardь tultьrajьm tip tьrьşьp eşləvselər bulqanda şik— şөbhəheđ artьqь menən tultьrьp bulasaq. Bьqa artьq kəs tygep,, agitstsəjə taratьp, jəki prikaz menən genə eşte alьp barьvđьŋ his bər kərəgə juq. Tik uqьrqa teləvsə jəştərđe ojoştorь belev, ulardь iђəpkə ala belev genə kərək. Bьnan huŋ razvirskalardь avьldarqa jetkərgən vaqьtta qьna təjeşle uŋьştarqa osorajasaqbьđ. Bьqa tiklem vulьь virbufka kəmisejələrə urta uqьv jorttarьna uqьvsьlar jebərevđə jalpьnьŋ teləgen ytəj almanьlar. Razvirskalar avьl səvittərenə, ajьrьm avьldarqa jetkerelmənə.

Xəđerge təđəlgən viktər bьl məs'ələgə ajьrata diqqət itep əşte kərəgensə julqa halьrqa təjeştər.

BЬNЬŊ HUŊЬNDA.

Uqьv jorttarьna alьnqan jaŋь uqьvsьlardь məktəptən qasьrmaj, tota belev, ulardь tərbejələp sьqarьvđa jaŋь mitudtar qullanьrqa kərək. Bьqa tiklem rabfak, savpartşkula tixnikum həm praftixnikə məktəptərenən „aşav nasar" iməş hьltavь menən məktəptərđe taşlap qajtьvsьlar bulqьlanь. Xəđergə qьđьv satsejalizem təđeleşə dəverendə bьndaj kyreneştər bulmahьn. Kadьrđar əđerləv fruntьnda partejə, prafsajuz, kamsamol, adminstratsejə, bigerək tə uqьvsьlar bətə inirgejələrə menən jeteşheđlektərđe bətərev eşenə jarđamlaşьrqa həm razvirska alьp kilep, uqьv jorttarьn taşlap qajtьv, jəki ikensə məktəpkə kysevđər menən qьrqa rəveştə kərəşergə, undaj kyrneştərđe juqqa sьqarьrqa kərək. Şul vaqьtta qьna ьsьn məqənəhe menən kadьrđar jeteştərə alьrbьđ.

ŞIHAP TIMIREF.

Kadьrđar əđrləv eşendə sabatażlьq.

Meŋsələr xəle qurqьnьs aђtьnda

Apkamul, hinən jarđam kətəbeđ.

Bьjьl kamsamuldьŋ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE jerle millət jəştərenən prajьzvudstьvaqa meŋ kamsamul mablizavajt itkəjne. Ləkin urьndarđaqь kamsamul ojoşmalarь həm avьl jəcəjkələrenəŋ jomşaq eş itevđərə heđəmtəhendə meŋsələrđəŋ 50 % la jьjьlьp betmənə. Jьjьlqandarьnьŋ da Valkamuldar tarafьnan, prajьzvudstьvaqa tygel, uqьrqa, tip jebərevđərə arqahьnda kilgən kamsamuldarđьŋ kybehe kire qajtьp kittelər.

Meŋsələr iђəbenən jьjьlqan jəştərđəŋ bьlaj bulьvьna ikensə ber səbəp, Narkam—trud tyrələrenəŋ bь eşkə aldan jaqşь əđerlek kyrməvđərə səbəp buldь. Məђələn: jьjьlqan meŋsələrgə torlaq urьnь bulmav bulhala rimunt betməgən jorttarđa totov, uqьvsьlardь kejem menən tə'min itməv.

Narkam trud uqьvsьlarqa kejem birev turahьnda—Samarqa zakaz birelgən, ulardьŋ matirejaldarь bulmaqas beđ nisek sara kyrəjək, tip kenə javap qajtara.

Jetəkselek eşe nasar.

Prajьzvudtьstьvaqa nasar kilgən jəştər: Fabrik —zavut məktəbe, paravuz—vagun teđətev zavьtь qarşьhьnda eş alьp baralar. FZU məktəbendə uqьvđar jaqşь qьna bulha la, paravuz—vagun teđətev zavutьndaqь kamsamuldar xələnə kilgəndə eş şarttarь nasar qujьlqan. Sənki ular stanukta eşləvse eşselərgə berektərelgəndər ə jetəksel ə r əjrənəsəktərgə jarđam kyr h ə t m ə j đ ə r, inistruktьrđar juq. Qaraŋqь məjəştən jьjьlqan başqort—tatar kamsamul jəştəre urьђsa jaqşь belməvđən yđđərenəŋ teləktərən tormoşqa aşьra almajđar.

Mastirđardьŋ meŋsələrgə bulqan məqəmələlərə nasar. Jomoş menən barhaŋ əjrətməjđər Bar eşlə eşləməhəŋ qajtьp kit heđđəŋ kevektər betməgən təjđər. Meŋsələrđəŋ yđ jəcəjkələrə joqlaj, kəŋəş horahaŋ paravuz zavutь kəliktifenə barьrqa təjđər. Unda barhaŋ beđđəŋ eş tygel, yđ ojoşmaqьđ bar tip, horavqa ber tərlə lə javap birməj ike ara la jərətə birələr.

Jerle millət jəştərenən jəş kadьrđar əđerləv julьnda bьndaj qaraştarqa qьrqa sik qujьlьrqa qaraŋqь məjəştərđən jьjьlqan jəş yђmerđə dərəђ jul menən tərbejələp ulardan satsejalizem təđeleşə əsən jəş belgestər əđerləp sьqarьv begengə kəndə his ber tərlə lə jul menən ikelənməjensə xəl iteleve tejeş. Ləkin beđ bьl julda qəfev itelməђlek uŋajhьđlьqtarqa osorajbьđ. Kamsamuldьŋ Başqortostan əlkə kəmitəte meŋsələr iђəbenən jьjьlqan prajьzvudstьva jəştərenəŋ xəldərenə iqtibar itergə jarđamqa kilergə tejeş.

N. QƏĐERQJOL.

Meŋse kamsamuldar

tormoşona halqьn qaravđar bətərelhen.

Kamsamuldьŋ Başqortostan əlkə Kəmitəte qararь bujьnsa prajьzvudstьvaqa jerle millət jəştərenən eşselər əđerləv uŋь menən, avьldarđan meŋ kamsamul mabilizavajt itelgəjne. Bьlar arahьnda eş alьp barьv, narkamtrud həm garkum kamsamulqa tapşьrьlqajnь. Ləkin bьlar arahьnda eş bik nasar bara. Kilevsə kamsamuldarqa əs ajlap vaqьt ytte. Ləkin bьlar arahьnda ber tərlə lə kyltura eştərə alьp barьlmaj. Narkamtrudtan kilevselər qьđьl məjəş asabьđ tip bylmələr bildələp qujqan bulha la, eş tik hyđđə genə qaldь.

Gəzit—zurnaldar kilmv, arqahьnda meŋsə kamsamuldar aŋ—belem urьnьna əkejət həjləp vaqьt ytkərələr. Bьna bьl jeteşheđlektərđe kyrep narkamtrud həm garkum kamsamul şulaj uq xuzalьq urgьndarь tarafьnan kyp partifille keşelər kilgən bulha la, bьnda bulqan jeteşheđlektərđe bətərəđe ulardьŋ ber tinlektə-a faj đahь bulmanь. Meŋse kamsamuldar ьnda bulqan jeteşheđlektərđe əjtep, zarlanhalar da təgə partfille aqajđar his iqtibar itmənələr. Jetməhə abkum kamsamuldan kilgən məs,yl eşselərđə bьl turala yđđərenəŋ aftaritit hyđđəren əjtə almanьlar. Ulardьŋ əjtevensə kamsamul bətə avьrlьqqa tyđərgə tejeş. bьna ulardьŋ qiberətle hyđđəre. Ə bьnda tulьp jatqan jeteşheđlektərđe bətərəv, ularqa sik qujьv turahьnda kankrit ber nəmələ eşləmənelər.

Beđđeŋ telək bьnan huŋ ber nej eşləj almaj torqan đur partfille „tyrələrđəŋ" kilep jərəvđəren tuqьratьrqa, bьnda, meŋsə kamsamuldar tormoşona jaqşь kyđ halьrđaj eş kyrhətərđəj iptəştərđəŋ jebərələvən horajbьđ. Pramfin plan əsən kerəş barqanda, meŋsə kamsamuldar tormoşona bьl rəveşlə nasar qarav, pramfinplandь ytəv eşenə halqьn qarav tigən hyđ. Bьnda bulqan jeteşheđlektərgəbegendənyk sik qujьlhьn.

N. Qadьrqjul.

Meŋ kamsamuldь prajьzvudstьvaqa əđerləvđə.

Başqortostan sənəqjəte səjəsi imtixan tota almav qurqьnьsь aђtьnda

Xəđerge kendə Başqortostan kyləmendə başqort—tatarđardan prajьzvudstьvaqa kvalifikatsejəle kadьrđar jeteşterev əsenəŋ nej tiklem đur urьn totqanlьqьn həjləp tə toraћь juq. Şunьŋ əsendə Başqortostan Θlkə Kəmitəte bьl eşte qьđьvlatьv əsən bьjьl meŋ avьl kamsamulьn prajьzvudstьvaqa əđerləv turahьnda kiђken diriktiftər birđe.

Başqortostan əlkə partejə kəmitəte, meŋ avьl kamsamulьn prajьzvudstьvaqa əđerləv julьnda qьđьv timp alьr əsən bətə partejə, kamsamul, prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьna əđerlek alьp barьv eşenə kiђken diriktiftər birđe. Həm məmkin bulqan tiklem bətə diqqətte meŋsələrđe əđerləv tirəhenə jynəltergə tejeşlektə əjtte.

Meŋ kamasmuldьŋ təvge 500 n. prajьzvudstьvaqa əđerləv eşe 10 ejjyldən başlandь. Başapkum həm Başapkamul qararь bujьnsa bьl 500 kamsamul 6 aj əsendə prajьzvudstьvaqa kvalifikatsejəle kadьrđar itep əđerləp əlgertəlergə həm ikense jartьhьn prajьzvudstьvaqa əđerləv eşe yktəber ajьnan başlanьrqa tejeş ine.

1000 selərđəŋ berense jartьhь mablizavajt itelgəngə 3 ajqa jaqьn vaqьt ytte. Ləkin kyptən tygel alьnqan məqlymattar bьl 3 ajqa jaqьn vaqьt əsendə, 1000 selərđe əđerləvđə kərək urьndarđaqь partejə, kamsamul, kərək prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan bulььn tejeşnsə əhəmejət birelməgəndə kyrhətte.

Θfə qala partejə kəmitətə tarafьnan təđəlgən maxsus kəmisejənəŋ tikşerep jahaqan heđəmtəhenə qaraqanda 1000 selərđe prajrzvudstьvaqa əđerləv eşenə bьqa tiklem prajьzvujstьvalaqь bergenə ojoşmalar tarafьnanda iqtibar itelməgənlegen kyrhətə.

Θfə qalahьnda berense naburđa barlьqь 340 kamsamul mablizavajt itelergə tejeş ine. Xəđerge kəndə şulardaŋ 126 keşe qasqan 251 keşe uqьj.

Bьl kəngə tiklem paravuz rimunt zavutь həm başqa prajьzvudstьvalardьŋ berhendə lə meŋsələrđəŋ əhəmejətə turahьnda jalpьnь aŋlatьv eşə alьp barьlmaqan. Bьl turala kərək partejə ojoşmalarь bulhьn, kərək fabzafkumdar bulhьn tьnьs rəveştə joqlaqandar. Kamsamul ojoşmahь la „tьnьs jərək" menən genə qaraqan.

Zavьt—fabrik administratsejə başьnda torovsьlar:

— Ul əştə beđđeŋ nej eşebeđ bar. Unьŋ menən kamsamul eş alьp barьrqa tejeş tip qaraqandar.

Jalpь arahьnda — meŋsələrđəŋ əhəmejətə turahьnda administratsejə başьnda torovsьlar yđđərə lə aŋlamaj kilgəndər.

Şunьn əsən də ular tarafьnan meŋsələrgə qarata nasar qaraştar haqlanьp kilgəndər.

Paravuz—vagun z a v u t ь m i s t k u m r ə i s e Pavlьf bedgə ular arahьnda jalpьlь eş alьp barьrqa vaqьt bulmanь,başqa eş kyp ine. Ular eşləməjđər. Jartьhьn qьvьp qajtarьrqa kərək tej.

Paravuz—vagun rimunttarь zavutь part kəlliktif sikritarь —vaqьt bulmaqanlьqtan beđ urьŋ menən bolaşep tormanьq tej.

Prajьzvudstevalaqь bətəprafsajuz —xuzalьq ojoşmalarь başьnda torovsьlar meŋsələrđəŋ qajđan nej əsen kilterelgənlegen belməjđər.

Şunьŋ əsendə, eşselər, mastirđar xatta qajhь ber partejəle lər tarafьnan meŋsələrgə qarata bətə bulqan bьsьraq hyđđər şavinislьq qaraştar menən eş itkendər. Ular eşselər mastirđar. tarafьnan «kalxuzsьlar" „knəz vana» „tybətəjlelər" tip hygelgəndər həm başqalar.

Prajьzvudstəvinnaj uqьv eşe qəđəttən tьş tybən tora,

Paravuzdar rimunttar zavutьnda kərək partejə, kərəkkamsamul ojoşmalarь bulhьn bьl tarmaqta eş alьp barьvđь ujlap ta qaramaqandar. Zavьt diriktьrь 6 aj əsen uqьv pragramahь təđəp birə. Ləkin bьl pragramma la 6 aj bujьna zavьttormoşo menən tanьştьrьrqa quşьla. Ojəməli uqьvđьŋ osqono la kyrenməj. Tsixtarđaqь mastirđar 3 aj bujьna prikazdaqь pragrammalar bujьnsa eş itkəndər.

Meŋsələrđe prajьzvudstevala eşkə berketelgən brigadirđarqa ber kem tarafьnnan da nisek eş alьp barьrv turahьnda ber jul kyrhətelməj. Eş qoraldarь juq- Ber əjrətevsə 6 mastirqa berketelgən. Ləktn juqarьlaqь səbəptər aђtьnda ularqa ber nəmələ əjrətelməgən Meŋsələrgə ber tərlələ eş birelməgən.Birelgəndələ in vaq eştər birelep əjrətev eşenə iqtibar itelməgən. F.Z.V məktəbendə əjrətəv pragrammahь bulha la, ul ber kem tarafьnan da tikşerelep dərəђlənməgən.

Nazarьj uqьv eşe bətənləj aqhaj. Paravuzdr rimuntlav zavutьnda pragramma bətənləj juq. Uqьv eşen ujlapta qaramaqandar.FZY đar bulha la tikşerelməgən. Fabrik məktəbendə pragramma bətənləj juq.

Səjəsi tərbejə eşen julqa halьv ujlapta qaralmaqan. Jataq menən tə,min itev eşe qьđqanьs xəldə.

Narkum—trud tarafьnnanda meŋsələrgə qarata qəđəttən tьş halqьn qaralqan. Fabrik məktəbendə hьvьq kendə eş kejəmđəren halmaj əjgə kejənep qajtqandarь əsən ber nisə keşene eştən alьp as jərətkəndər Ləkin Narkumtrud şul eşte kyrə torop bьl eştən kyđ jomqan.

Qьђqahь: 3 aj əsendə 1000 tatar—başqort kamsamulьn prajьzvudstьvala kvalifikatsejəle kadьrđar jeteşterev yđəge Başabkum qararь tormoşqa atqarьlmanь. Beđ ‡kyrə torop partejə diriktifterən ytəvgə ajaq salьvsь bojorakrattarqa tejeşle saralar kyrelevđe horajbьđ.

Meŋ tatar-başqort kamsamulьn prajьzvudstevaqa əđerləvđə begendən başlap qьrqa hьnьlьş jahalьrqa, 10—yktəberđə bulasaq ikensə naburqa nьqlь əđerlek alьp barьlьrqa tejeşle həm begen uđqarьla torqan meŋsələrđəŋ kənfirinsejəhe bьl turala kankrit qararqa kilergə tejeşle.

A. ƏMIN.

Eşkə ođatolovsь kamsamuldarqa

Halqьn qaraş, ularqa jarđam itməvselərgə sik qujьlhьn.

(Finatdil mədire ip, Fraluf həjləj).

Şişmə, Siləbegə halьna torqan timer julь əsənsə ucaskaqa 3 nse sintəberđə 150 kamsamul yđ teləktərə menən eşkə ođatьlqandar ine.

Oşo kəngə tiklem ulardьŋ eştərə turahьnda qəniqətlənerlek elemtə totolmanь.

Kamsamuldarđь nisek qarşьlajđar.

Barqan kənə kamsamul iptəştərgə torov əsən palatkalar, vagundar həm aşarqa ikməktər jetərlek əđerlənməgən. Ikekən bujьnsa ikmək ala almaj jərəgən iptəştər đə buldь.

8 kamsamul eştən kire qajtьp kitkən.

Bьlarđьŋ qajhьlarь avьrьp, qajhьlarь eşkə tyđə almaj qajtьp kitkəndər.

Məskəv aso avejaxime əstəfete.

15 nse sintəberđə Asavejaximdeŋ Jamaskvaritak bylege Məskəv jьlqahь rajunьndaqь zavut—Fabrik aso avejaxim jəcəjkələrerəŋ Məskəv uramdarьnda ximəstafitahьn ytkərđe. Hyrəttə: Əstafitaqa qatьşьvsьlar start aldьnan gazdan haqlaj torqan bitlek kejələr.

Qalqan kamsamuldar undaqь avьrlьqtarqa kynep, yđđərnnəŋ eştərendə aktif qatnaşьp eşləjđər. Kamsamuldar barьv mənəsəbətə menən Minejərski sirapkupqa Kazajaqta palatka asьrqa quşqajnь. Kilgən arganizatьr „bьnda torərqa jynle kvartir juq, min nisek asajьm „tip kire qajtьp kitkən. Şul səbəble kərəkle bulqan nəmələrən ular 9 saqьrьm alьђьlьqta bulqan Vavilьfka qa alьrqa barьp jərəjđər.

Kilgən kamsamuldarqa matьras, kruşka, qalaq, tərilka kevek nəmələr birelməgən. Oşo kəngə tiklem bьl nəmələr turahьnda administratsejə ber nəmə lə qaramaqan.

Eşselərgə kərəkle bulqan nəmələrđe jeteştermegəndər, kilgən kamsamuldarqa: „nişləp kruşka, qalaq kevek nəmələr birməjhegeđ" tigəs Sirapkuptьŋ mədire: „beđ əle bьlajđa 1500 humlьq zьjan kyrđek" tip javap birə. Hyđ uŋajь menən şunьla əjtep kitərgə kərək:

Bьl Minejər sirapkupь ural əlkəhenə qaraj. Bьjьl jəj bujьnsa saj, şəkər, habьn, jəđəm, kevek nəmələr skьlat tarьnda iђəpkə alьnmaj. xaqь belenməjh atьlmaj jatqan. Kybehe tygelep ərəm bulьp betkən. Oşo kəngə tiklem tikşerevsə bulmaqan.

Θsənsə ucaskala barlьqь 3000 keşe eşləj. Tatar başqort eşselərə arahьnda jəməqət eştərə bik halqьn bara. Yđ aralarьnaŋ hajlap qujarlьq keşe juq. Ul tura la ujlapta qaramajđar. Eşselər arahьnda biş jьllьqtьŋ əsənsə jьlьn qarşь alьv turahьnda əđerlek eşe alьp barьlmaj. Tatar—başqort eşselərenəŋ kybehe uqьj—jada belməjđər. Eşkə barqan kamsamuldar ber tapqьr spiktakel qujьp uđqarqandar. Ike kamsamuldь jəməqət eşe alьp barьrqa hajlap qujqandar. Qьђqahь, eş jomoşaq qujьlqan. Şulardan sьqьp beđđeŋ əjtəhe tələk:

Θsənsə ucaskaqa jarđamqa barьvsь kamsamuldarqa bulqan halqьn qaraştar begen yk bətərelhen.

Jarđamqa barьvsь kamsamuldarđь əđerlekheđ, nasar nastrajenejə menən qarşь alьvsьlarqa partejə, prafsajuz hьđьqь bujьnsa xəđer yk sara kyrlhen

Eştən qajtьp kitevsə 8 kamsamuldь begen yk kire eşkə jebərergə, əgərđə səbəpheđ barьrqa teləməvsələrgə kamsamul hьđьqь bujьnsa qatqьj saralar kyrergə.

Juqarьla əjtelgənsə timer julь halьv eşselərə arahьnda biş jьllьqtьn əsənsə jьlьn qarşь alьv eşə qaђьv itelməђlek rəveştə nasar torqanlьqьn iђkə alьp, Θfənən kitevsə kamsamuldar bьl eştə qьrqa hьnьlьş jaharqa.

MAHRUJ.

Uqьvsьlarđь kantraklaşьv bətərelə.

MƏSKƏV. SSSR Yđək Başqarmahь 1930 jьlqь 1 nse yktəberđən başlap studinttarđь kantraklaşьv turahьndaqь bətə dugьvьrđarđьŋ kesən bətərergə qarar birđe; barь ytkən 1 nse əjjyngə tiklem təđəlgən kantraklaşьv dugьvьrđarь qьna kesən haqlajđar.

Bьnan huŋ studinttarđь matdi tə'min itev stipendejə birev julь menən genə bulasaq. Stipindejə summahь qajhь kursьsta bulьvqa həm sastafqa qarap industerejə—a. x. Vuzdarьna ajqa 55 humdan 130 humqa xətle. Avьl xuzalьqь, ikanumikə, pidagugikə Vuzdarьnda—50 humdan 105 humqa xətle, səvit xoquqь həm miditsina fakylьtttarьnda 40 humdan 90 humqa, ə başqa VUZ darđьŋ uqьvsьlarьna 35 humdan 85 humaqa xətle, tixnikumda uqьvsьlarqa 25 humdan 80 humqa, rapfaktarda 45 hum bulasaq.

Bь qarar Sajuzdaş jəmhyrejəttər menən SSSR X. Kamisarlьqtarьn stipindejə alьvsь uqьvsьlardь Vuzda jьlqa 30 humlьq tixnikumda 20 humlьq, rabfakta 15 humlьq dəreslek həm uqьv qullanmalarь menən tə'min itevgə məzbyr itə.

Bьl qararđa VUZ bətərevselərđe eşkə jebərev tərtibe lə kyrhətelə.

QЬĐЬL ƏRMEJƏSTƏR YĐ SIMEJƏLƏRENƏ ARTЬQ IKMƏKTE DƏVLƏTKƏ BIRERGƏ TƏQDIM ITƏLƏR.

ATAJ—ƏSƏJBƏR, TUQIANDAR HƏM JAQЬNDAR.

№ nse GPU ətrəteneŋ Əfqan granitsahьn haqlavsь uldarьqьđ, tuqandarьqьđ həm aqajđarьqьđan

AСЬQ XAT.

Səvittər xəkyməte đur adьmdar menən alqa bara, avьl xuzalьqь [illegible]. Avьl xuzalьqьna kerəs bulqan maşinalar eşləj torqan zavьttar kendən-kən kiŋəjtelər, strojdar tьvalar. Ə, beđđeŋ xuzalьqьbьđđь yđevenə sit il bajđarьnьŋ əstərə bьşa, ular beđgə qarşь kilələr, beđđeŋ 5 jьllьq planьŋa balta sabarqa tьrьşalar. Beđ ularqa javap itep yđebeđđeŋ xuzalьqьbьđđь [illegible] arttьrьp, bar kyđ menən xəkymətkə jarđam itev menən javp birergə tejeşbeđ.

Avьldarđa kedgə igen jьjnav kampanejahь başlandь. Bьl kampanejə sajəsi həm iзьlməqь jaqtan bik ələkən əhəmejətkə ejə. Beđ igen jьjnav kampanejahьnda [illegible] qьbьl ojoştьrьp dəvlətkə tapşьrьv, yđeged tapşьrьv menən başqa iptəştərgeđđe lə dimlegeđ. Igendeŋ ber məhqalanda xususi səvđəgərđərgə hatmaqь bed. Beđ heđđən şunь kətəbəđ həm igen jьjnav barьşь turahьndaqь xəlderđe jađьp torovьqьđđь horajbьđ.

Jaryllin Niqmət (Estərle baş avьl), Beşiref Ojeziz (Jaŋь allabirđe), Məxmytef Bakir (Muddaş), Biktimirəf Zakir (Kinzəbyz), Kəsəjef Şakir (Qoroalasq), Məzitef Ojeziz (Jaqsombət), Xismətyllin Ojenej (Balqьlь).

ALQIA BARABЬĐ

Bajqal kalxuzь sasev əsən birelgən 340 giktar zadanja urьnьna 440 ga igen səskən. Şulaj uq tixьtkyl turalarqa birelgən zadanja la artьqь menən ytəlde.

Kedgə səsevđe lə vaqьtьnda artьqь menən səste. 300 ga uzьm bik matur şьqan.

Kalxuzda əs kesə barь 90 qьna. Bьl tiklem igende eşləp bətərevə qьjьn bulьr. Ərər ojəşma, jə ihe kyreşe kalxuzdar kilep bulьşьq itməhə 254 dəsətinə igendeŋ jьjlanda jatьp qalьv qurqьnьsь bar. Kalxuzsьlar ber kən tьnmьjьnsa igenderen alьp qalьrqa tьrьşalar.

Kalxuz bətəhe 22 meŋ bot igen alasaq. Şunan 342 sintnirqa birelgən zadanja 8 nse sintəbergə tiklem tapşьrьlьp bətə. 1000 bot igende zadanjanan arttьrьp tapşьrьbьđ. Urьlqan igendər qətmarь malatilkala hьqьlьp [illegible] dəvlət kələtenə halьna bara.

Dəvlətkə bulqan 3500 bot burьsьь tyləjbeđ.

4000 bot tada surtlь səsev orloqьbьđ bar.

Ləkin 22 meŋ bot əşləqtь urьnlaştьrьp bətərlek kelət juqlьqь đur qurqьnьs təvđьrə. Kalxuz kelət halьv əsən ber niə tapqьr kridit horap qaraba la, jardam juq.

Kalxuz kələtvəjit itelgən 2 kuləktьŋ ambarđarьn berləştərep halьrqa ujlaşьqta jortьbaqsama roise ixtajar itmənə.

Bajqal kalxuzь qьđьl abuz menən 480 bot igen tejəp Tapurinqa alьp barqajьn agramum „holoqod jaqь surtlь ikənen bьđ bot qajđan belojek, barь qьđ Birskidən belep kilegeđ" tip almaj mataştь.

Mal adьm kyp tik, urьn hadlьq bulqanlьqtan silusjamь qabьlmaqan. A—x. məqlənlərь jьldan jьl arta.

12 at kesle dvigatile beđr gerlap eşlə.

Qajьn ber ojəşmalarđan ajaq salьvdarь bulmaqanda bьl kalxuzdьŋ eşe şəp alqa kitər ine.

UQЬVSЬ

Manzyrejələ aq gvardejələlərđen jaŋь pravakatsejələre.

Tən jaq militaristar berege jemerelev aldьnda

Qьtaj giniraldarьnьŋ yđ ara huqьştarь davam itə.

ŞANXAJ, 19. Bəjpin xəkymətenəŋ tьşqь eştər misterleze kire qaqьvqa qaramaħtan, Nankin, Mukdin həm Bəjpin qalalarьnan Jən—Si—Şandь əsьtafkaqa sьqqanьqьn həm jəki sit ilgə kitərgə, jə bulmaha Şansi əlkəhenə qajtьrqa əđerlənqənlegen xəbər itələr. Jən—Si—Şan kitev menən Bəjpin xəkymətə bik tiđ jemerelesək tip ujlalđar. Jən—Si—Şandьŋ kitevenə Mukdin xəkymətenəŋ Bəjpingə qarşь bik qətqej rəveştə sьqьvь səbəp buldь. Xəbərđergə qaraqanda, Mukdin xəkymətə yđ qəskərđəren mablizavajt itə. Nankin dairalarь Czan—Syjə—Lənden Bəjpingə 12 devizəjə qəskər jebərgənlegen bəldererge aşьqalar. Nankin xəkymətə tənjaq berektəŋ jaqьn arala səjəsi həm xərbi jaqtan tulь rəveştə jemereləsəgən juraj. Xəđergə vaqьtta fruntta bulqan Can—Kaj—Şi tənjaq vaqiqalarь turahьnda belgəs, yđ qəsəkrđərenə Bəjpin—Xankav, həm Tənsezin—Pukav timər juldarь bujьnsa hezym itərgə həm tənjaq berege qəskərđərenə qətqej zarba birergə bojoroq sьqardь.

ŞANXAJ, 20. Mukdin qəskərđəre Tənsizin qalahьna bik tiđ jaqьnlaşьp kilələr həm 22 nse sintəbərđə ul qalanь alьrqa ujlajđar. Şansi qəskərđəre his qarşь tormaj, kire sigenələr. Bəjpin qalahьnda, Şansi qəskərđəren kyserev əsən, timer jul sastaftarь əđerlənep qujьlqan. Şənsi qəskərđəre Tənsizin—Pukav timər julь bujьnda la sigenergə əđerlənələr. Səjəsi dairalar Czan—Syjə—Lənden Jan—Si—Şam menən kileşep eş kyrgənlegen kyrhətergə tьrьşalar, şul uq vaqьtta Nankin tarafđarđarь Mukdindьŋ bьl sьqьşьn Nankinqa aktif jarđam tip qarajđar. Czan—Syjə—Lən 40 meŋ qəskər jьjьrqa bojoroq birđe.

TUKEJU, 18 Xərbin qalahьnan xəbər itələr: hunqь avqьtta Manzyrejə qalalarьnda aq gvardejələlərđeŋ undaqь səvit grazdandarьna qarşь doşmanlьqtarь kesəjđe. Qьtaj palitsejəhe lə bьl julda aq gvardejələlərđən qalьşmaj. 13 nse sintəberđə Qьtaj palitsejəhendə xeđmət itkən aq gvardejələlər Ba qal artь timer julь idarahьna baħьp kerep, tentev jahaqandar. Bьl tentev vaqьtьnda timer jul idarahьnan, şulaj uq bytən grazdanđar bergenə lə bynətəj bulmaqan. Aq gvardejələlər ber nəmə lə almaj kire kitkəndər. Hunьnan bьl tentevđeŋ palitsejə başlьqь quşьvь bujьnsa eşləngənlege belende. Palitsejə başlьqь jenəhe timer jul idarahьnda rəx səthed jьjьlştar ytkərevđe hьltav itep kyrhətə. SSSR đьn Manzyrejə qalahьndaqь ilsehe ip. Smirnuf bьl ajqanlь jerle vlastarqa pratis belderđə.

Aq bandalar hezyme.

TUKEJU, 18. Xərbin qalahьnan xəbər itələr: 12 nsə sintəbergə qorallь aq gvardejələlər bandahь Q. K timər julьnьŋ kənbaħьş linjəhenedəge „Tərəsinə" razjьzьn qulqa alqan. Bьl bandaqa elekke palkavnik Sarajьf jetəkselek itkən. Razjьzdь alqas, aq gvardejələlər, bьnan ber ađ elek qulqa alьnqan yđ keşelərenəŋ qotqarьlьvьn talap itkəndər. Bьl talap urьnьna jetkerelməhə, Q. K. timer julьnьŋ pujьzdarьn tuqьratьv menən qurqьtqandar. Unan huŋ banda rajьzdan kitkən, timer jul xərəkəte qurqьnьs aħtьnda tora.

Xarbin dairalarьnda bьl vaqiqaqa bytənəq gvardejə bandalarьnьŋ Q. K. timər julьnda tirrurlьq eştərə kəsəjevə menən bəjləp qarajđar. Aq bandittarđьŋ timer jul razьjzьn hisber qarşьlьqhьđ qulqa alьvđarь həm timer juldaqь xərəkətkə qurqьnьs tьvđьrьvđarь Qьtaj vlastarьnьŋ aq bandittarqa qarşь ьsьnlap kerəşergə teləməgənlektəren kyrhətə.

TUKEJU, 18. Xarbindan xəbər itələr: aq gvardəjə əterəttərenəŋ timər jul razjьzьn alьvь Q.K. timer julьndaqь xərəkətkə tə'ħir itte, Q.K. timer julьnьŋ idarahь Qьtaj vlastarьnьŋ ul razjьzqa qəskərđe bik huŋlap jebərgənlektəren kyrhətə. Q.K. timer julьnьŋ kənbatьş linejəhendə aq gvardejə banđalarьnьŋ hezymdəre jьşajьvьna həm undaqь xərəkətkə qurqьnьs tьvđьrьvđarьna səbəp itep, Xarbin qalahьna aq gvardejə giniralь Ditirikstəŋ kiləven kyrhətkələr. Bьl giniral aq gvardejə əterəttərenə yđ vəkilderen taratqan. Xarbinda jaŋь əterəttər teđələ, Ditirikes rəislegə aħtьnda undaqь kazacajđarđьŋ jьjьlьştarь bulьp ytte. Japun gəzite bьl turala tybəndegesə jađa:

—Timer juldь haqlav məs'ələjəte Qьtaj vlastarь əħtəndə, sənki Q.K. timer julь idarahь timer juldь haqlav əsən ularqa bik kyp aqsa tyləj. Qьtaj vlastarь timer jul xərəkəten qurqьnьs aħtьnda bulьvьn tə'min itərgə tejeştər".

S.SSR ilsehe IP. Milnikьf pratis belderđe.

TUKEJU, 18. Aq gvardejələlərđeŋ Manzurejələ pravakatsejələrə kəsəjev ajqanlь SSSR đьŋ Xarbin qalahьndaqь ilsehe ip. Milnikьf oşo kəndərđə Qьtaj vlastarьna nuta jebərep, aq gvardejə əterəttərenəŋ hisber məs'ələjətkə tartьlmajьnsa, səvittərgə qarşь eş kyrgənlektəren belderđe. Bьl pravakatsejəqa Qьtaj palitsejəhendə həm xəkymət ucrizdinejələrendə xeđmət itkən aq gvardejələlər aktif rəveştə qatьşalar; şulaj uq Manzurejələ sьqarьla sorqan aq gvardejə gezittərə SSSR qa qorallь hezym əđerləv julьnda aktif ryl ujnajđar. Qьtaj vlastarь tarafьnan Xabarufskej qalahьnda teđəlgən pratakuldьŋ ytəlməv faktьn kyrhətep, ip. Milnikьf, xəđergə xəldeŋ qьrqьvlaşqanьn beldere həm aq gvardejələlərđeŋ nəlyttəren tuqьratьv julьnda qətqej saralar kyrergə təqdim itə.

KƏSLƏ HƏM ĐUR SƏVIT DIRZABLDƏRE TƏĐƏBEĐ

XƏRBI ƏƏSTƏR, DIVIZEJƏLƏR, GRAZDAN OJOŞMALARЬ DIRZABELDƏR ƏSƏN QUL KYTƏREQEĐ

Dajuş dirizabel

Millej mitьr timpьn qaldьrьp,
Mitьr menən juldar qьvabьđ.
Jьl təvlegə hajьn struj
Ə, aj hajьn zavьt qorabьđ.
Jer kəmərəhen ььjpap—tigeđ-

Riŀestərđən juldar yrəbeđ.
Jalandarqa qorop dinamь
Kalxuzdarđan bukit tərəbeđ.
Urtə diŋgeđ, unьŋ qujьnьnda
Şьqşьp jərej,
Avьr karabel
Pyİşə sьgə şulaj kyŋəlheđ
Mьltьq ata təndə qaravьl.
Kykhel baltьjq
Unьŋ jəđenəь
Samalyttər ujnap huđьldь.

Qьtaj qьrь
Tьnьs torqanda
Kyk tətəŋgə kyrđek, kymeldə.
Beđ jəşərgən hajьn kən menən
Kapitaldьŋ bilə bəgələ.
Şuqa la şul
Majaq qьrьnan
Puşkьlarđьn kyđə kyrenə.
Puşkьlarqa javap jьrđarьn
Beđ jьrlajbьđ berđəm il menən
Beđ bərəbed
Ular jəđenə
Brunzanan tьvqan tin genə.
Kərək bulha
Tindər tankahь
Vatьp sьqar Vampir dirizavьn.
Ə, xəđer beđ
Quldь kytərđek
Dajuş bedgə
Kəslə Dirizabel.

SAQЬRЬV DAR

Bьl şiqьrđьŋ qanararьn təđələsək dirizaboldər fundьna inderep, yđəm menən tiŋləşev əsən; Bulat, Ojəjsin, Ojələvi, R. Ojəbəj, M. Tazi, B. Fəjzi, Əminef, Japparьf, Mortazin iptəştərđə saqram.

Ə. IXSAN.

Ip. Ə. Ixsan saqьrьvь bujьnsa dirizavel fajđahьna 5 hum aqsa inderep: Məhdejəf, Sattarьf, Miftaxьf, (Myz. tixnikum) jamalejəf, Iljasьf, Josopьf (Narkamprus) Əby—nəqim (Pidvuz) iptəştərđə yđəm menən tiŋləşergə saqьram.

F. OJƏJSIN

Saqrьvđь uqьnьm. 3 hum aqsa inderep: Əmin Zəbəjeref, Buxarskej, Taŋ—Hьlьv Rəşidəva, Z. Bikbulatьva, Karamejşьf, (Truppanan) Sarim Foxrej (Radeju yđək), Ojəzəjeref, Ojəppasьf, (Kammuna) Imaşьf Əsət-Mərjəm Səqədejeva, Ojəjnan xəjrej. (Başqotostan) iptəştərđə tiŋləşergə saqьram.

A. OJƏLEJ.

Ə. Ixsan saqьrьvьna quşьlьp, 5 hum aqsa inderəm həm bətə Başqort pralitarejat jađьvsьlarьn tiŋləşergə saqьram.

BULAT.

Ə, Ixsan saqьrьvьna quşьlьp 3 hum aqsa inderəm həm M. Xəj, Kyləbəj. Bikmitef Xuzin, X. Kərim, Idrisəf, Işbulatьf, Ə. Məslimeva, Əxmitef, Harufьf (Pidtixnikum) iptəştərđə tiŋləşergə saqьram.

M. TAZEJ.

Ə. Ixsan saqьrьvь bujьnsa dirizavel fajđahьna 3 hum inderep tiŋləşergə; Sybejef, Vələjef Əltəf, Əxtəmef, Səqedejeva Xeridə, Işkinina, Əlykef, Mysin, Şəhrtdinef iptəştərđə saqьram.

JAPAR

BEĐGƏ JAĐALAR.

SƏVIT MƏƏSSƏSƏLƏRENƏ YRLƏGƏN JAT ILIMINTTƏRĐEN TAMЬRЬ QЬRQЬLЬN. IPTƏŞ RKI BЬL SPISKANЬ BARLA ƏLƏ.

Olo—Teləkrajunьnda horo qorttar

SAKALUF: bьl keşe kapiratif bylegendə javaplь prikazcik bulьp eşləj. Ul abqalik, xalьq menən məsxərə nasar. Kapiratifqa kilgən tavardarđьŋ jaqşьraqtarьn yđenə həm qodaqodaqьlarьna tarata.

ZƏBƏJDƏ RƏMEJEVA; Storle tamaqtan kilgən. 1 nse barьqь məktəp yqьtevsьhe, yđe mulla həm đur savđagər qьlьnənen sьqqan. Aqartьv fruntьnda jeŋ hьđqanьp eşləhe urьnda əbtabiklər menən bergə qunaqtan—qunaqqa qьna jerej. Tanьştarь arqahьnda partejəgə yrlop alqan.

SAXT OJAJNULLIN: hətselek ərtile idarahьnьŋ reise bulьp eşləj. Pr.vakatьr balahь. 26—27 nse jьldarqasa mətəxasis samagungьk həm din qьlьtьvsьhь. 1917 nse jьlda druzina ətrote kamisarь Zəki iptəş Məvlytefte jьrtqьstarsa jьrtqьvda qatnaşqan. Bьl xalьqqa qarşь turьp rivəlytsejəne Fəxritdin Syjəptən hajlanqan berebe. „Jaŋь—Tormoş" kammunaharьnda reis bulьp torqan rastrata jahalь.

SAĐAЬF—Izba—sitalnejə eşləj. Kamsamul jəcəjkəhende mə'yl sikritar Savđagərđər qьlьnənen sьqqan. Izba—sitalnejə hər kən tejorlek jabьq tora. Juq jəmasьnьŋ [illegible] „bar" itep Əfəgə jeređđen buşamaj.

„Qьsla"

Əxmətьrьnьnan alьnhьn.

Tanlьq rajunь kulak balahь Bilal Əxmitef partejənə [illegible] bulha la xəđər ul [illegible] pralitarskej [illegible] qajtqan. Əxmitef magazinqa [illegible] xalьqtan kilmaj. Jetmə[illegible] odana.

„Səsən"

Beđ sut horajbьđ.

Tamjan—qьtaj rajunь Abdraxmanьf Şajmirdan Qьtaj burьs şirkətenə reis bulьp xeđmət itte həm şul vaqьtta 900 hum rastrata jahanь. Bьl eş turahьnda matirejalь jьjnalьp Aptьraxmanьf sutqa birelhə le, [illegible]. Dajьm şunьŋ mьmdan Aptьraxmanьfьŋ rastratsikeher ikenlegen beləp torhala, sutqa tapşьrmaj. Əfələgə kapiratif əşsələre əđərlər [illegible] jebərgəndər.

Beđ bьl rastratsikqa tiđ arada sut bulьvьn həm ujьn jortonan sьqarьlьvьn horajbьđ.

„Mars"

urьnь bьl tygel.

Qьjьŋ rajunь, Qalmaqqol jorto "Satsejalizem„ kalxuzьnьŋ idara aqzalarь hьr vaqьt eşer ihrep jerejđer.

Idarə reis, aqzahь Maskvicef qьbьv kampanejə bulqanda qaramaştan uram jaŋьratьp itep reşep jerejđər. Idaraqa jomoş menən [illegible] kalxuzsьlarqa [illegible] qajtalar.

Kedgə səsev, igen əđərlev kampanejalarьna ajaq salьp jərevsə iberek baştardь, eşmaker kalxuzdan sьqarьlьrqa tьrьşьp korek.

KALXUZSЬ.

BEĐ EŞ ƏSƏN QUL KYTƏRƏBEĐ.

N nse nьm ajrьm kanvaj rutahьnьŋ kampelit saştarь həm qьđьl pintirə partejə jatsejkə komitətə xitabь turahьnda daklat tьŋlap, tybəndəge qararđь sьqardьlar.

1. — Beđqendən 6 keşelek udarnaj kəmisəjə hajlap qarar [illegible]

AZNABAJ.

Girmanejə burzьvazejəhe tьnьshьđlьq kyrhətə

Hajlavđarđan huŋ kapital hezyme kəsəjde

Rifarmistar yđ xejənət təren jəşerə almajđar.

BIRLIN, 20. Girmanejələ hajlavđarđan huŋ kapital hezymь jaŋьnan kesəjđe. Pritprenimətildər bьl hezymdə tarif duqьvьrđarьnan baş taratьvđan başlap, eşheđ qaldьrьv menən qurqьtьvđь kiŋ rəveştə fajđalanalar. Rur əlkəhendə tav həm mitalurgejə sənəqətenəŋ pritprinimatildərə hajlavđarđan huŋ şul xəđer 55 meŋ eşsenəŋ xeđməttən sьqarьlasaqtarьn iqlanittələr. Bьnda kyptən tygel ge nə 68 meŋ eşsə xeđməttən sьqarьlqandar ine.

Rifarmis lidirđar yđ xejənət təren jəşerev əsən tərlə manivьrđar qullanalar həm rivəlytsejyn prafappazitsejəneŋ jaŋ uŋьştarqa ireşəvenən qurqьp massavaj zabastuf k a l a r q a əđerlek prapagandahьn yđ quldarьna alьrqa tьrьşalar.

Birlin mital sənəqətenəŋ rifarmistarь eş kənən həm eş xaqьn qьħqartьv turahьnda təqdim jahaŋьlar. Juqarьqь Silizejələ rifarmitstar yđđəre, spurlь məs'ələnə kileştərev sutьna birergə tьrьşalar, bьlaj bulqanda əibittə pritprinimatildərđən talaptarь qəniqətləndərələsək.

Birlin tranьspьrtniktar sajuzьnьŋ rifarmistarь 700 eşsenə xeđməttən sьqarьv turahьnda pridprinimatildər menən kileşev jahaqandar.

Hajlavđarđьŋ tə'ħire.

BIRLIN, 20. Girma nejələge xəldeŋ bildəheđ bulьvь ildeŋ yđ əsendə bulhьn, şulaj uq sit ildərđələ sənəqət həm finanьs dairalarьn tьnьshьđlьqqa təşerđə. Hajlavđarđьŋ nətizələrə Girmanəja zajьmdarьnьŋ, bigerəktə Jungь həm Davjəs zajьmdarьnьŋ tis il birzalarьnda qь kurьstarь təşəvgə səbəp buldьlar. Huŋqь kəndərđə Girmanəja zajьmdarьnьŋ kurьstarь jaŋьnan təştə. Bьnьŋ səbəbe əskə səjəsi xəldən bildəheđ bulьvьnan həm faşistarđьŋ qorallь sьqьş jaharqa əđerlənevđərə turahьnda xəbər taralьvđan bulha kərək. Finanьs dairalarьnda, huŋqь kəndər əsəndə Girmanəjə finanistarьnьŋ sit ildərgə 100miljundarsa marka aqsa sьqarqanlьqtarьn bəjləjdər. Girmanəjə gəzittəre milli satsejalistarđьŋ qorallь sьqьştarь turahьndaqь xəbərgə qarşь jađьp, jəməqətselekte tьnьslandьrьrqa tьrьşalar.

BIRLIN, 20. Mynxin qalahьnda vlastarđьŋ tьjьvьna qaramaħtan, kammunistar mitingə həm dimanstratsejələr ojoştorđolar. Palitsejə ber nisə tappьr dimanstratsejələrgə rizinkə hujьldar menən hezym ittə. Bajtaq keşelər qulqa alьndandar.

Bulasaq xəkymətteŋ sastafь bildəle tygel.

BIRLIN, 20. Hajlavđarđan huŋ Girmanejəneŋ əskə səjəsi xələ kəndən—kən sьvala bara. Barь tik Bryning xəkymətenən həm unьŋ artьnda torqan partejələreneŋ vlas başьnda qalьrqa ьntьlqanlьqtarь qьna asьq belenə. Səjəsi dairalarđa Bryningteŋ bətə tьşqь həm əskə səjəsi məs'ələlərđə satsejal—dimakrattarđьŋ jarđamьna ьşanlarqa ujlanь qanlьqьn kyrhətələr. Bulasaq xəkymətteŋ sastafь bildələ tygel, sənki xəkymət partejələreneŋ ber ələşə satsejal—dimakrattar menən bergə eşlərgə qarşь tora, ə ber ələşə milli satsejalistar menən bergə eş kyrəvđən baş tarta. Xəkymət partejələreneŋ iŋ kəslehe bulqan yđək partejə milli satsejalistar menən eşləvgə qarşь tora.

Kamparteja talaptarь,

BIRLIN, 20. GKP Yđək Kəmitətə parlamint aldьna Jung planь bujьnsa bətə tyləvđərđe tuqьratьv talabьn quja. Bьnan başqa jənə kampartejə bydzittəŋ sьqьmdar ələşən qьħqartьv pragramьn təqdim itəsək. Bьl pragramda ərmejəgə, palitsejəgə, həm suttarqa bildələngən sьqьmdarđьŋ bətənləj sьqarьp taşlavь kyrhətələ. Şunьŋ əħtəvenə jənə ministerđər đar jaluneja birev əsən bildələngən aqsalardь sьqarьp taşlarqa ujlanь.

FRANSEJƏ KALUNEJƏLARЬN DA TЬNQЬHЬBLЬQTAR.

Hində—Qьtajđa

PARIZ. Fransejə kalunejələr ministerstьvahьnьŋ rəsmi xəbərenə kyrə huŋqь kəndərđə Annam (Hində—Qьtajđa) məmləkətenəŋ tənjaq ələştərendə Hində—Qьtaj krəħtejəndərə neŋ—kalunejə vlastərenəŋ tirrorьna qarşь jaŋь sьqьştarь bulqьlaqan.

Bər krəħtejən bolabь vaqьtьnđa Hində—Qьtaj giniral—gubirnatьrьnьŋ militsejəhe 5 krəħtejənde ylterep. 4 keşene jaralanqan. Fransuz ajraplandarь jerle xalq avьldarьna hezym itep bumbьlar taşlaqandar. Militsejə menən rivəlytsejun krəħtejəndər arahьnda bulqan ikense bər bərələştə 10 keşe ylterelgən həm jaralanqan.

Fasta

PARIZ. Fransuz qəskərenəŋ «jeŋeşle» kereşenə jerlə qəbilələr bik nьq qarşьlьq kyrhətələr. Fransejə burzьvazejahь kalunejalarđa milli xərəkət yħevgə Fasta huqьş eştəren taqьla kiŋəjtə təşev menən javap birevđə talap itə.

Kalunejala eş itevsə erə kapitalistar urgьnь bulqan „Dipis kalunejəı" gəzite „Fərsət kətməj, nьq eş alьp barьv kərək. Beđđeŋ aldьbьđda yđđərenəŋ huŋqь uŋьştarь menən bik nьq ruxlanqan fanatiktar tora, ularđь barь kəs menən genə qulqa alьp bulasaq, təjep jađa.

LUNDЬN. Hindəstanda Angelejəgə qarşь xərəkət jaŋьnan kiħkenləşə. Milli azatlьq əsən kerəş—zakun teđev məsləsenə hajlavđarqa bajkut Iqlan itev rəveşendə başlandь. Bьl hajlavdar təbəndə Hindostan xalq jaľpьhьnьŋ xəkymətkə qarşь aktif kerəşenə əjlənde. Bumbaj qalahьnda 18 nse sintəberđə palisa menən bik kyp tapqьr bərələştər buldь. Palisa xalq dimanstratsejəhьn taratqanda bik kyp xalq jaralandь, bьlar əsendə 100 đən kyberək qatьn—qьđ nьq jaralanqan. Kən bujьnsa bik kyp dimanstratsejə həm mitingьlar ytkərelde. Qalala tən bujь sanitarlьq arbalarь jərep jaralьlardь tuplanьlar. Jaralьlarđьŋ hanь 250 gə tuldь.

KƏNDƏLEK VAQIQALAR

— Karьl—Markьs uramь 42 nse numirlь jortta torovsь Tylinef I. V. neŋ keħəhenən aqsa urlap, Şurginəf V., Balandina S. totolqandar.

— Bydjunnej ur. 2—jortta torovsь Valintina E. neŋ əj jođaqьŋ lum menən vatьp 210 humlьq əjberđəren urlaqandar.

— Bixterejef ur. 3 nse jortta torovsь Xəsnetdinva Şəkirə „ikanum" fruktavaj zavutьnan pisuk (qom şəkər) urlap totolqan.

— Smirnuva tigəndeŋ ađbarьnan əfisərđər qьlьsь, 49 đa na bravnik pylehe, 4 pagun həm—kabur tabьlqan. Bьnь Smirnьva yđə kilep beldergən.

— Gygel ur. 24—jortta torovsь Akygejan Əndərejđeŋ, ike paltəhen urlaqandar.

— Kuspramsajuzdьŋ, transpьrt bylegendə at menən eşləvse Gribьf Ivan 3-rajun militsejə ergəhenə atьn qujьp torqanda, yđə jorttan sьqqanda atь juq bulqan.

— 44 nse numirlь pujьzda Moratьf tigəndeŋ 125 humlьq nəmələren urlaqandar.

— Pujьzda Şahi—Əxmətef Ş. tigəndeŋ, 800 humlьq nəmələren urlaqandar.

— Dimhəm Şişmə stansalarь arahьnda Saqmaqoş rajunь xalq sutьnda eşləvsenəŋ kyn partfilen həm bətə kərəklə dakuminttarьn, Saqmaqoş xalq sutь misəten urlaqandar.

— Xəđajbirđin ur. 13 nse jortta torovsь *Bilişef Pitьrđьŋ* kantztm opravlinejənən plac həm partfilen urlaqandar.

— Tabulskej uramda torovsь Ezxavirina yđə kyrşelərenə sьqqan arala handьqьnnan 130 humlьq tərlə nəmələren urlaqandar.

Riđaktьr urьnbaħarь: F. OJƏJSIN

BELDEREV.

25 nsə sintəberđə „Jəştərgə kammunizem tərbejəhe birev" jortonda prajьzvudstevalaqь 25 meŋse başqort—tatar prajьzvudsteva jəştərereŋ kəŋəşməhe uđqarьla.

Kəŋəşməgə inev əsən bilittər „BAŞQORTOSTAN" gəzite idararahьnda taratьla. Kamsamul jəcəjkələrə, prafkumdar, fabzafkumdar bьl kəŋəşməgə inev əsən yđđərenəŋ berər keşelərən jebərep, bilit alьrqa tejeştər.

KƏŊƏŞMƏ UĐQARЬV KƏMISEJƏHE.

KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAҺЬNDA. Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar.	**Qьđьlşajtanbalalarь** 1 nse sirejəhe - 7 bylektə.
IBEL. Sejanьstar 7, 8—30ь 10ь. başlanalar	**ASƏ** Kassa 5—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAҺЬNDA. Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanalar	**Kamira №79**
„5-Maj". Sejans [illegible] 9 đa başlana.	**SALAMANDRA** 7 bylektə drama. Kassa kiske 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERDƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа. Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRDARЬ: Ridaktar 4—61, Dejor 2—83, Masъvлaj bylek 3—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevsələr hər kən irtəŋge səqət 8 đən kiske 4 kə tiklem qaзul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Вetə donja proliтarđarь, berlegegeđ!

JAĐLЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa ... 45 tin; 3 ajqa ... 1 hum 30 tin; 6 ajqa ... 2 hum 50 tin; 1 jьlqa ... 4 hum 80 tin

PADPIS ALAŖ: Ridaksejə kantursьnda, pəstə kantursьnda, spiksejərđə həm şul jər vəkilderđə. QAĐIS ITELƏ.

№219 Joma 26 Sintabr 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

كامپانىيە ئۇڭۇلۇۋ قور قىنىسى بۇتۇرلگەنى يوق

بىل 17 رايۇن ھامانداا 50 پراتسىينتتى قىۋالار.

ئوفو رايونى سينتەبر پلانىن 29,2 پراتسىينتقا، شيشمە 36,5، فيلار 36,1، پرليوت 26,6، تويمازى 36,8، ئەلشەى 44,1، دەولەكەن 44,6، بايقى 25,5، دورتئويلە 33,7، بۇرو 40,6، ئەندرەى 28,2، بۇراى 37,4، ميشكە 45,5، مەلەوز 45,8، قاراغوش 27,1، حەيبوللا 21,2، ئيكى بالتاچ 21,7.

20 نسى سينتەبرگە تيكلم بۇتەمى 17 رايون سينتەبر پلانىنىڭ يارتىھىنىدا تولتىرا ئالماعاندار.

بىلارزىلا ماقتاپ بولماي.

ئاپورين رايونى سينتەبر پلانىن 54,1 پراتسينتقا، بوزدەك 54,9، دئوان-مەسىتلى 63,3، ئستەرلىتاماق 64,7، ئيكلين 60,5 پراتسينتقا تولتىرزىلار.

بەلەبەي ئيكى بالتاچتى.

ئيكى بالتاچ قىرمىسقالىنى قىۋالار.

بىلاگاويشيىنگە يىتەرگە ئاياي كوپ ئىنتىلاھى بار.

بەلەبەى رايونى سينتەبر پلانىن 79,9، ئيكى بالتاچ 83,7، قىرمىسقالى 89,5 پراتسينتقا تولتىرعاندار.

ئە بلاگاويشين رايونى سينتەبر پلانىن 20 نسى سينتەبرگە 111,7 پراتسينتقا تولتىرزى.

كولاكتاردان زادانىيەلەرزى قىرقا ئرەوشتە تولتىرتو عەدەتتەن تىش يوموشاق بارا. 20 نسى سينتەبرگە ئولاردان زادانىيەلارلى بارى 8,3 پراتسينتقاعىنا تولتىرتقاندار.

3 نسى بيش كونلوككە قاراعاندا 4 نسى بيش كونلوك ئيكىن ئەذىرلەو ئشىندە 25,1 پراتسينت ئوكتيش بيرە. لەكىن بىل ئشتىك ئىق يەيلەتىونى كورھەتمەي. سۇنكى ئوشو بيرگەن رايوندار مەنەن بىلو رەتتەن ئەذىرلەو ئشىن توبەنەيكەن رايوندارذا كوپ. ئىلىكى تامىان قىاى كانتوننان بولنعەن رايوندارذا 71,1 پراتسينت توبەنەينو بيرەلەر. بەلەبەى كانتوننان بولنغەن كوپ كىنە رايوندار 9 پراتسينت، بلايردان 16,9 پراتسينت، مەسەوتنەن دە 5,2 پراتسينتقا توبەنەيلەر.

ئيكىن ئەذىرلەو ئوشو تيمپى ئوشو ئارغاياش كانتونىندا 105 پراتسينتقا، بەورۇلە 120%، ئستەرلىتاماق 25 پراتسينتقا، ئوفو كانتونىندا 13,5 پراتسينتقا بولعان.

هۆذۆمەتلە باشقورتوستان دەومەلىنەدە سينتەبر پلانى 234 پراتسينتقا، يىللىق پلان 20 پراتسينتقا تولتىرىلدى، بىل عەدەتتەن تىش يوموشاق تيمپ، بىل ئيكىن ئەذىرلەوذە بولعان يتىشمەلىكتى ئەلىگە تيكلم بۇتۇرلمەگەنلىكتى كورھەتە.

بىل 13 رايوندىكى تيمپى يوذگە ئويات.

شاران رايونى ئيكىن ئەذىرلەو پلانىن 7 پراتسينتقا، قىرعىز مىيەكە رايونى 8,9 پر. قا، ساقماغوش 16 پر. باقالى 16,8، باكى قارامالى 17,1، كويورگەزى 15,9، قاواندىق 5,5، منراق 14,2، كراسناحولىم 19,6، دئوان 8,3، ئارغاياش 13,9، قونشاق 7,4، ئوسالى 7,5 پراتسينتقاعىنا ئوتەگەندەر.

هۆكومەت قارارزارىن قەبەحەت رەوشتە بۇزنو سىلار ياواپقا!

ئارتىق ئيكىندەن بارى 63 سينتنيرى عىنا ئاپشىرىلعان. ئە شول ئوق واقىتتا 329 حوزالىقتان بارى 5 حوزالىققا ئيندىۋيدوئال هالىم هالىنعان. ئە تيكشىرتو موكىندا 29 حوزالىققا ئيندىۋيدوئال هالىم هالىنرعا تىيشلىكى بىلىنە.

كولاكتى بوعالىقتا، باۋىز ئوى مەنەن ئوتكەن بلعى سەسىوذى قىنقارتقان كولاكتار توراھىنداعى هۆكومەت قارارلار بۇتۇنلەى ئونوتقاندار عىنا توگىل ئە قەبەحەت رەوشتە بۇذعاندار.

مەثەلەن: كولاك ساروكين ئيۋان سەسىوئن باۋىز ئوى مەنەن قىنقارتقان (19 گا. نان 9 گا. عا) ئوسۇن 600 هوم ئشتىراقتا هۆكوم ئيتىلگەن كيشى، ئسپيكولەنت، ئا. ه. ماشينالعى بار. شونى تيك بىيىللعى سەسىوى (9 گا. ئينەبىنەن) مەنەن دويوم تەرتيپ بويىنسا هالىم هالعاندار.

شولاى ئوق قوشابىۋا سافورا 1929 - بىل 14,5 گا. سەسىوى بولىپ، 30 - بىل 3,5 گا. عىنا سەسكەن (11 گا قىنقارتقان) 4 ئانى، 3 هنيرى بار. بەش هەم ئواق ماللارى 31 باش، ئوتكەن بىل بىعا هالىم هالىنعان بولىالا، بىيل قوتقارتلعان، مەرحەمەت كورھەتلگەن(؟).

بىعا بىندايىندار بيك كوپ، 90 پراتسينتقا تيكلم سەسىونى قىنقارتقوسىلار بار. ئولاردىك سەوبيت تارافىنان بۇذذەرىنى ئاسىو، قەتعى سارالار كورلو ئاقىاى. فيقىانىلياشىكىنەرذە بىتنى كورە ئالماينار.

رايون پراكاروري كولاكتاردىك ماسكاھىن ئاستوعا تۆتونو. بىيل باشلانعىنسى ئىقلى هەم رەحيمەتى رەوشتە داۋام ئيتتىرلوذە بۇتە پارتىيە، سەوبيت يەمەعەتىسەلىكىنى يارذامعا كىلىرگە، هۆكومەت قارارلارىن قەبەحەت رەوشتە بۇذۇوسىلار ياواپقا تارتىلىرعا تىيش.

ئارغاياش رايونىندا ئيكىن ئەذىرلەو، هۆكومەت هالىمدارىن ئىيو ئشى عافو ئيتىلمەۋلەك دەرەۋەلە توبەن تۇرۇوى، پلاننىك ئۆذۆلوۋى بۆكوڭو كوندەن ماسكا ئالىنىنا يەشىرلگەن كولاكتارذى هۆيرەپ سىعارىپ هۆكوم ئيتەرگە، ئولارعا ئىقلى زادانيا بيرىرگە، ئيك قىقا واقىت ئسىندە هۆكومەتكە تولەرگە مەزبۇر ئيتەرگە كەرەك.

كولاك كامپانيانى ئوذوۋذە بۇتە ئۇر قەبەحەتلىكتەر ئشلەى باشلانى، ئونى ئاولىلقلارعا كەرەك.

كولاكتا ئىقلى زادانيا بيرلو سەوبيتتەر تارافىنان ئيفراتقا ئاسار ئوتەلە.

15- سينتەبرگە كولاك حوزالىقتارى بۇتە ئارتىق ئيكىندەرىن هەم هالىمدارىن ئولەپ بۇتەرگە تىيش ئيكەن هۆكومەت قارارى ئوتەلمەى.

رايكوم سيكرىتارى ئورتنباتارى ئيپ. كلازىن كالحوزسىلار ئسينزىنىدا: «بىز كولاكتى بوعالىقتىق، ئابا ئالمايىز. كالحوزسىلار بىزگە بارذامعا كيلمەى. 50 پراتسينت كولاكتا ئيندىۋيدوئال نالوك هالىنعان، 50 پراتسينت كولاك ئيكىن بيرمەگەن، نالوك تولەمەگەن» تيپ زايەۋيت ئيتتى.

بىنى دوروئلو ئوسۇن بىر نيسە فاكت كيلتىرىرگە بولا. ئارغاياش رايون پراكاروري ئيپ. ئابدوللين قۇرمان سەوبيتىن تيكشىرلوذە بيك كوپ كولاكتاردىك بيتلمەگىنى ئاسىتى. مەثەلەن: كولاك موچكين ئيۋان 17 گا. سەسىونى بىيل 7 گا. عا قالدىرعان (باوىز ئوى مەنەن 10 گا. قىنقارتقان)، ئوذى راسكولاچيۋاۋيت ئيتلگەن بولىالا نيسەك تىر ۋاستاناۋيت ئيتلگەن. 440 هوم داحوتتى، 44 هوم نالوك هالىنعان. ئوشوعا تيكلم ئوتىك بىر تيىن دە تولەمەگەن. 107-61 ماندە مەنەن هۆكوم ئيتىلگەن كيشى.

سەلەى سەوبيتىندە، 329 حوزالىققا 7329 هوم ئا. ه هالىمى توشە. 11-سينتەبرگە بارى 100 هوم تولەنگەن، 5560 سينتنيرذان

XVI nsь B.D.J.k. isemenə qъđъl abuzdar

Kejof rajuaъnъŋ kalxuzsъlarъ həm ajrъm xuzъlъqtar ъ XVI nse B.D.J. kənəndə qъđъl abuzdar menən 2000 bot igen tapşъrđъlar.

Hyrəttə: sъjъp punkъtqa igən buşatъv məle.

ئارعاياش.

(ئوذ حەبەرسىلەرىبىزذەن تيليگرام ئاشا)

كالحوزدارذا ئيكىنىدىك 75 پراتسينتىن، ئاينرم حوزالىقتارذا 93 پراتسينتىن يىيشتىرعاندار. ئيكىن ئەذىرلەوذىك يىللىق پلانى بارى 7,4 پراتسينتقا، سينتەبر پلانى 9,6 پراتسينتقا ئوتەلگەن. ئيكىن قابول ئيتىوسىلەر ئشىندە حىيانەت هيذلە. ماشينالار تارالماعان، 60 يىلگەرگىس ماشينا، حاتتا بىر كلمباين فايذاهىز بوش ياتالار. ئوزىمدىكى كانتراكتلاشتىرلو، ئاينرم حوزالىقتارذا 42 پراتسينتقا، كالحوزدارذا 94 پراتسينتقا ئوتەلگەن. ئاوىل حوزالىعى نالوگىنىك 42,9 پراتسينتى، ئستراحاوايىنىك 14,5 پراتسينتى، نيدايىمكالارذىك 415 هومى يىيلعان. كولاكتار ئوتتوندە 12494 هوم نيدايمكا بار. «5 يىللىقتى 4 يىلدا» زايىمى 84684 هوملىق تارالعان. بىل زادانىيەنى 72% قا ئوتەو بولا. شولاردان 7,603 هوم ئاقسا ئينكەن. شول ئوق واقىت 5000 هوم پاى ئاقسالارى يىيلعان. سەنعەت تاۋارذارىنا 3698 هوم ئاۋانس ئالىنعان. پاتريبيتىل يەمعيەتىنىك 1770 راسىنراتاهى ئاسىلدى.

كالحوزدار ئارتىش سەسىو زادانىيەهىن 75 پراتسينتقا، سيلوس زادانىيەهىن 11 پراتسينتقا، بىسەن سابىو زادانىيەهىن 83 پراتسينتقا ئوتەگەندەر.

ئيليۋاتىر ئشلەنىپ بۇتمەگەن. پاراۋز—ريمونت زاوىتىنان ئودارنيكتار كيلدى، ئيكىن يىيشتىرلو ئوسۇن كوندەر ئەيبەت.

«باشقورتوستان» بريگاداهى: ئاگيشيف. بايازيتىف.

„QЬĐЬL URAL"

dan əlgə alъuъđ

Moraptal jortondaqъ „Qъđъl ural" kalxuz bьjьl jarlъ xuzalъqtardaŋqъa ojoştorolop barъ 8 kəne əş atъrъ bar. Şuŋa kyrə ajrъm xuzalъqtardъŋ barъ səsev meləndə „səsev zadanejəhe nisəl itep tultъrъlъp bulъr?", „indo"„tip keləp jərənelər. Ləkin katxuz aqzalarъnъŋ bьqa ruxtarъ teşmənə. tъrъşъp eş alъp barđъlarъrtoven orloq safxuzъ 3 traktъr menən 47 giktar jər hərəp birep beđđen kalxuz jəregən ajrъm xuzalъqtarđъŋ tənavъna huqtъ.

Safxuz kalxuzqa hər vaqъt jardam itep tora. Keđlek esən taqъ 80 giktar jer hərəp birergə bulъđъ.

Kalxuz bьjьl 75 giktar besən sabarqa tejeş ine beđ uŋ 8 genə əş atъbъđ menən ajrъm xuzalъqtarqa qaraqanda elek eşlep bətərđek. Igəndərđəle xəđer buqъъr eşegenə qaldъ.

Xəđer beđ „Qъđъl ural" kalxuzъ aqzalarъ adna həjən sabranъjə jahap ajrъm xuzalъqta jəşəgən jarlъ urta xəllelərđe kalxuzqa endəjbeđ, kalxuzda beregep əşlərgə jenel həm kyŋelle ikənen aŋlatъp bъlsъn ajrъm kalxuzqa ajrъm xuzalъqtardъ kalxuzqa bъqъšъrъlъqa tъrъşъbъđ.

VƏLEJEF. Oj.

Kalxuzqa kire qajtalar

Oъqъ rajunъ şul uq avъldaqъ „Lininsə" kalxuzъnda jađ kire sъqqan aqzelir kalxuzqa kire qajta başlanъlar. Oşo kəđəŋgə 11 keşə kalxuzqa kire qajttъlar. Şulaj uq başqa kalxuzdardala kire qajtъvđar davam itə.

M. OJƏLIMEF.

Stərle həm Pitrav rajundarъnda kampanejələr barъşъ

Stərle tamaq rajunъ, Allaqъvat avъl səvitendəge kalxuzsъ həmajrъm xuzalъqtarqa betəhe 950 giktar kedəg sъsev zadanejəhe birelgəjne 18 nse sintəbergə zadaneje „biş jьllъq ъ 4 jъlda" zajъm ъ 3600 humlъq taratъlъrqa tejeş ine ъnъ ъ 100pr. ъ menən taratъp, 18 nse sintəbergə 250 hum aqsa jъjъldъ.

X. D.

"Pitrav rajunъ Hajran avъl səvitenə jъllъq igen tapşъrъv zadanejəhe 2055 sintnъr bulъp, 18 nse sintəbergə bъnъŋ 40,72 pr. ъ ytəlgən. Igen tapşъrъvda kalxuzdar qəfy itelmək lek ok ren quđqalalar, ular jъllъq zadanejəne yđđərenə təşkən eləşen barъ 10pr. qa qъna ytəgandər. Zajъm taratъlъp betkən təjergə jaraj lokin aqsa jъjъv eşe qoniqoletnerlek tygel, taratъlqan 1650 humlъq zajъmdan barъ 62 humqъna aqsa jъjъlqan. Kəđ gə səsev zadanejəhen kalxuzdar 100 pr. ytəgən bulhalarda janqъđ xuzalъqtar tultъrqandarъ juq.

XƏMIT.

TƏNDƏRĐE SЬMЬRLATЬRLЬQ HANDAR

BAŞQORTOSTAN TƏĐƏV EŞTƏRE PLANЬ ƏS KЬVARTALDA NEJ BARЬ 26pr. QA QЬNA ... YTƏLGƏN.

Xuzalъq urgъndarъnъŋ təđəv eştərenə bajavaj timp birməvdəre arqahъnda Yđək iliktrik stansahъ həm kambinat təđələşe planъ ytələv 40 pr.qa qъna başqarъldъ

YĐƏK KƏMITƏTTƏN QARŞЬ PLAN TURAHЬNDAQЬ XITAPNAMAHЬN BOJOMOQA AŞЬRЬVĐЬ AŞЬQTЬRЬV KƏRƏK.

Partijanъŋ Yđək Kəmitəten eđəktərđə bəterev həm qarşъ pramfinplan qujъv turahъnda xitapnamahъn ıojlan itelevgə eş adna jahъp ytte ide lokin Başsavnarxuz prizidejumenən, VKP (b) Əlkə Kəmitəte, qala Kəmitəte həm prafsajuzdarđъŋ tejeşle dirіktifter birevđərenə qaramaqtan pritprejəjəldərđə həm da jetəsrlek həmijlъq juq, edək həmanda bajtaq, xotta qajъn ber eləştə bik đur bulъp tora ələ. Bъlardъ bəterevgə esse jalpъbъn təterlek mabilizavat itelməgən.

Đereъ đəjem alqanda sənəqəttə unəъlъ mamittar bar, lekin ular bedgə edektərdən kyđ jomarqa his bor noqa jaq birmej, bъnbъ beđ xirohenъ şul unъştarqa tajanъp betə kankrit kəmselektərđe beterevda talap itte.

Kankrit kəmselektər bъlar; 29—30 nsъ jьllъq janъ tedələş həm rikanstrukseja 9 aj eçendə əlkə sənəqətendə bъjsъ 26pr. „Tsis"—ta barъ—40 pr. qъna atqarъldъ. Unan hunqъ qalqan 3 ajda bik kyp summalar totolhala her ıəldə eşlənəjə bъlъŋ plandan artta qalъvъ his tanъv memkin bulmajъnsa fakt, beđđen kapital tədələşte bъrqъrъnda atqarъp betərə al maъđarъ qurqъnъsъ bar. Dereъ bъqa esse kese jetesmevđen bajtaq tə'bire buldъ, lokin əşte ə əşsa qojoqanda bik sitenlektən qotolop bulqan bulъr ine.

Kambinat tedəv bik ohemejətle, kərəkle həm zitdi eş bulhala 9 ajda unъŋ planъ la barъ 40 pr. qъna atqarъldъ. Eşselər esen bildələngen dyrt jortto Başstruj ber nisə ken genə buldъ. ələ—tedəj başlanъ. Fanir fabrigъn halərqa jana qъna başlana.

Əlkə kəmitəte həm xekymot kambinatъ eşse kese menən tə'min itev turahъnda maxsus qarardar qabul itte. Lokin bojomqa aşъrъlqan juq ələ.

Şъrъş fabrigen tedəv təjeşle rəvesta bara.

Kəbinattъŋ iliterik stansahъn berense siruttaqъ eleşə 1931 nse jъldan 1 nse ojnvarъna elgərep inirgejə bira başlarqa tejeşle. Bъna bъl bъl stansa elgergəsə tik torhahъn hem başqa eşlemehen esen ajrъm pritprejəjətəjdərde tedevđə aşъqtъrъt talap itə. Şul ajqanlъ Başsavnarxuz sъrъ fabrigъ tədevđə aşъqtъrъv tevlo kvdotelgen—1931 nse jъldan 1 nse ojinvarъnda eşse aldaqъ maj ajъnda uq tedep beterergə eşsə jəbererge qarar birdə. Fanir fabrigъn tedəvdə bik nъq aşъqtъrъlъşъ. Kirbes zavъttarъn tedep ciripitsə zavъttarъn tedep betəvər eruktarьnda qъşqartъlqa qarar birelde. Tejeşle kesgə bъlъŋ tъrъşъ eşlerdə bik nъq sъqъ rəvesta ete ləş həm bъl eşçə jalpъbъn mabilizavat itep, qoroлmalardъ vaqъtъnda te'min itep, kambinattъ eşkə eşegergə tiderek qoroqalarъ ... qa qaldъrmaj, balki tiđerek tedəp eşgertergə tejeşlegə aqarъlqan. Kirbesten tejeştər.

Kambinat həmorqa bik moxtaş, Qara Idel jəjaqъhъnъŋ kambinat ergəhenə kilgən borolmahъ bik nъq avъrъtta, unqa qom ...tapa, ajrъm utravdar kyrelə başladъ. Bъl borolmanъ la tiderek qomdan tađartъp teroroqъ kərək.

Kambinattъ tedəv esen bik kyp kirbes kirəк. Xalbuki kambinat ergəhendə kirbes eşsъ bik aqъrъn, 5 jьllъqtъ—4 jelda timpъna his movafiq tygel rəvəştə bara. Bъl hem eşte lo kesenen talap itə.

„Tsis" tən Qala səvite, qala kammunal triste həm pritprejəjələre le inirgejə alъrqa tejeşlələr; lokin bъqa əđərlek bik nasar bara. Həm bъr mə'sələ bъlъŋ ... tygel kyrmaj. Iliterik inirgejə alъvsъlardъŋ bъqa əđerlevde kesəjtev kərək.

Blagavaşşin zavъtъnda la kapital tədələş qaniqatlanerlek barmaj, tədələşte aşъqtъrъvsъ jaqtan kəlis eşte alъp barъlъşъndъ pritprejəjətəhe pritprejətlək inseşjativa kyrelmej. Bъnda eşselər pragramdъ tultъrъv jaqъnan da bik nъq artta qalъvъ. Jъl plandъ tultъrъv atqarъrъvъ bъqa jəjyttə pragramda dъrъtta tejeşe qa tiđerqə pragramda eşlegən tedəp edeltəmələ alъnalar. Zavъt idarahъ eşselərđen sъl aktiflъqъ menən faj dalanъp esta aşъqtъrъv ajrъm pritprejəjə həm tiderek ajvarasа rikanstruksejәne tedev ytte ka yk tulъ maxsus jeterлek tedəp anaqsalar bъ tejeşter.

Xuzalъq urgъndarъn Yđək Kəmitəttəŋ xitapnamahъndaqъ bъl bъlъn buradъ anan bъrъmъn tedəvə eşse kəbə tulgъn jəbə bəterə ajlъ qъlыŋ bъl bъrъn kiĝim ĝ tedələn bъzъvъ kəbrə bъnъ jaqtan bъr həm bъl byrəvə tejeşle hədəf bъvъrmа tedənə ...

jetəşlərə le inirgejə alъrqa tejeşləre; lokin bъqa əđerlek bik nasar bara. Həm bъr mə'sələ... Blagavaşşin zavъtъnda la ... Juz—Uralis menən Sajuzlis bъl turala kiđenen saralar kyrhendər. Yđək kəmittətenъ 3 sintəber xitapnamahъn bojomqa aşъrъv—ulardan şunъ talap itə, lokin bъqa jalpъbъn bъl turala qъjmbldamajdar əle.

„Krasnъj Klyc" fabrigъna sъrъp birev esən xaq ytken jъlqъnan bъl qъjbat qujlъqan. Bъndaj əxvalde fabrik unъqъ bъl plandъ alasaq tygel. Kalkyletsejəne ygdərtev kərək.

Kustarlъq sənəqəten alajsъq. Əfələgə kirbes zavъttarъ berdən planъn atqarmanъlar, ikensə kustarmanbъla kirbes sъjfatъ nasar; bъl kəl tedəlesəbedə atqarъvqa bik nъq qomasavlaj. Bъl kəmselektordarđe ikelen də bəterev esen bъq gъ sara kyrev, esse həm kustardardъ mabilizavat itev kərək.

Niznej Trujeskej sukna fabrigъn rikanstruksejə le tejeşle timp menən barmaj, bъnda kapital tedəleşte bildələngen sumalardan tulъ fajdalanbъla almaj qalъv qurqъnъsъ bar. Bъl esen eşselərə jъllъq pragramdъ tultъra almavъna səbop bulъrqa məmkin. Bъnda kələsеn hъnъlъş jahav tejeşle.

Tedələş esen ratsejanal-laştъrъv jetərlek ytkərelmej, bъl ajqanlъ tedələş eşsen bъqara, qъjbatqa teşə. Kyp pritprejəjətəhə eşlep sъqarъv—yhev—xeđmət xaqъ kytərelevđən artta qala. Məhələn Zinuvjef bejala zavъtъ 10 aj esendə eş xaqъn 3,8% kytergən, ə eşləp sъqarъv 15% kəmegən, Əstərlitamaq kyn zavъtъnda eş xaqъ 9% kytərgən saqta—eşlep sъqarъv 1,2 kəmegən, Nikuleskej aqas ximejə zavъtъ eş xaqъn 20% kytərgən, ə eşləp sъqarъv—15% kəmegən, Krasnusul zavъtъ eş xaqъn 6,3% kytərgən saqta—eşləp sъqarъv nurmahъ 5% kəmegən.

Tavar eşləp sъqarъv turahъndaqъ zadanejə əlkə, jəmhyrejət həm sajuz dəvmələndəge sənəqəttərđen his berhendə tultъrъlъp atqarъlmanъ. Məhələn Tirlən zavъtъ 11,6% urnъna — 6%, Bilaritskej mital zavъtъ 11,6% urnъna—8%, Bilariteskej qoros sъlъq zavъtъ 16,46% urnъna—1% qъna arzanajttъ, ə Zigəzə zavъtъ arzanajtъv urnъna 0,4% qъjbatlattъ. Araqъ hə hъra zavъttarъnda la tavar eşləp sъqarъv xaqъ ytkən jъlqъnan qъjbatlandъ.

Yđək Kəmitət yđeneŋ xitapnamahъnda bъndaj əđək həm kəmselektərđə bəterev həm 5 jъllъqtъŋ esensə jъlъna ziddi əđerlənev kərəklektə bik anъq kyrhətə.

Bъnъŋ esən kankerit kəmselektərđe həm ulardъŋ səbəptəren jenteklәp tikşərergə lə, əđəktə 100% bəterev esən jalpъnъ mabiizavajt itep bik đur dert menən eşkə kereşergə kərək. Şunъŋ menən bergə esənsə jъldъŋ kantryl sъjfъrđarъ menən nъq tanъşъp sъqъp, uqa analiz jahap, teđetmələr indererge, eşse jalpъnъŋ betə təqdimderen ziddi tikşerep sъqarqa həm qarşъ plandar teđergə tejeşle.

Beđđeŋ Başqortostanda la eşsə sъjъfъ eşkə ziddi həm aktif qaraj, udar brigadarъ tedej, satsejalizem jarъşъ alъp bara. Xuzalъq eşselərə həm spisejəlisttər bъna şul xəldən tulъ fajđalanъrqa, şul aktiflъqtъ əъta ojoştororqa həm bъl xərəkəttəŋ başъnda tororqa tejeştər. Xalbuki beđđeŋ xuzalъq, prafsajuz, kamsamul həm parteja ojoşmalarъbъđ bajtaq vaqъtta bъl turala artta qalъp qojroqta əđtərələp baralar.

Hər xəldə əlegə beđđə əđəktərđe bəterev julъnda hъnъlъş jetərlek tygel. Partejanъŋ hər ber aqzahъ, hər ber kamsamul hər ber eşse, hər bər spisejəlis bъnъ iđkə alъp Yđək Kəmitətteŋ xitapnamahъn tulъ bojomqa aşъrъv esen betə kesən qullanъv kərək.

ASLЬQ OJOŞTOROP, SSSR DЬ BЬVARQA TELƏGƏN KUNTR-RIVƏLYTSEJƏNIRDAR

JAZALARЬN TAPTЬLAR.

Dur rivəlytsejun intyzejazem menən bəjək satsejalizem tədələşən alьp barqan eşsəndərðen teləge ytəlde—

BЬL KUNTR-RIVƏLYTSEJUN ŞAJKALA QATNAŞQAN 48 KEŞE ATЬLЬRQA XƏKƏMITELDE.

BANDITTARQA IŊ BƏJƏK IZTIMAQI HAQLЬQ SARAHЬ QULLANЬLDЬ.

G. P. U. kəllegejəhe qararь

SSSR ydək Başqarma Kəmitəte həm xalq kamisardar səvitenen quşvv bujənsa, GPU kəllegejəhe xalqtь aðaq pralitartar menən tə'min itev eşendə kuntr rivəlytsejun zьjanlavsьlar ojoşmahь turahьnda eşte tikşergəndən hun qarar birde:

1. Aliksandьr Vəsilej balahь Rəzənsef, 1874 nse jьlda tьvqan, prafissьr, elekke deveren, bajar, giniral—major, hunqь vaqьtta ydək xaladabujna mədire, SSSR savða xalq kamisarlьqь ergəhendəge xaladilnaj eştər kəmitəte rəise bulьp xeðmət itkən (kuntьr—rivəlytsejun ojoşmanь jetəksehe);

2. Jəvginej Sirgej balahь Karatьgin, 1872 nse jьlda tьvqan, prafissьr, rivəlytsejəgə tiklem „Vistnik finansьf" gəzitenen baş ridaktьrь bulьp eşləgən, səvit ydələgəndən hun tьrlə mes'ylejətle urьndarða eşləgən: SSSR xalq xuzalьqь juqarь səvitenen avьl xuzalьqь siksejəhe rəise, VSNX ergəhendəge xaladsilprum rəise həm SSSR savða xalq kamisarlьqь ergəhendəge aðaq həm a. x. sənəqətenen NTS rəise, (kuntьr-rivəlytsejun ojoşmanьn jetəkseləse);

3. Mixajьl Zaxar balahь Xarcinku, 1874 nse jьlda tьvqan, xaladsintьrðьn baş inzinire bulьp xeðmət itkən, elekke deveren həm palkavnik (zьjanlav eşen ojoştorovsь);

4. Nikalaj Nikalaj balahь Varansuf, 1882 nse jьlda tьvqan, RFSR savða xalq kamisarlьqьnьn xaladilnaj eştəge kansultantь bulьp torqan, elekke deveren həm bajar (xaladilnaj eştə zьjanlavsьlar ojoşmahьnьn jetəksehe);

5. Nikalaj Platun balahь Pitruf, 1871 nse jьlda tьvqan, itselek sajuzьnьn kansirva bylegə mədire, elekke palkavnik;

6. Nikalaj Ənderej balahь Kuranuf, 1879 nse jьlda tьvqan, elekke deveren həm palkavnik, itselek sajuzьnьn kansirva bylegə mədirenen urьnbaðarь bulьp eşləgən;

7. Pavil Ignat balahь Dinisьf, 1882 nse jьlda tьvqan, itselek sajuzьnьn tedev idarahь nacalnige urьnbaðarь həm baş inzinir bulьp torqan, (zьjanlav eşen ojoştorovsь);

8. Mixajьl Ivan balahь Krasinnikьf, 1889 nsь jьlda tьvqan, elekke ofisьr, itselek sajuzьnda tavaravit bulьp xeðmət itkən;

9. Samujьl Grigyri balahь Istering, 1887 nse jьlda tьvqan itselek sajuzьnьn sənəqət idarahь nacalnige urьnbaðarь bulьp eşləgən, (zьjanlavsьlar ojoşmahьn tedevselərðen berehe);

10. Aliksandьr Isaq balahь Dardika, 1895 nse jьlda tьvqan itselek sajuzьnьn eðerlev həm bylep bildəlev idarahьnьn mədire bulьp torqan;

11. Baris Abram balahь Livandufskej, 1890 nsь jьlda tьvqan, itselek sajuzьnьn zьbjt həm bylep bildəlev bylegə mədire, elekke deveren həm tə'min itev eşendə zьjanlavsьlar ojoşmahь aqzahь;

12. Avil Anderejan balahь Vajiusnьkьf 1877 nse jьlda tьvqan, elekke minşevik itselek sajuzьnьn mes'yl başqarьvsьhь bulьp xeðmət itkən (zьjanlav eşen ojoştorovsь);

13. Mixajьl Nikalaj balahь, Kupcin 1877 nse jьlda tьvqan itselek sajuzьnьn baş qarsьvsьhь bulьp xeðmət itkən;

14. Askar Majesoj balahь Ginzburg, 1891 nse jьlda tьvqan, itselek sajuzьnьn eðerlev bylege mədire bulьp xeðmət itkən;

15. VəsilejPavil balahь Drazduf, 1872 nse jьlda tьvqan, itselek sajuzьnьn kansultantь bulьp xeðmət itkən, tə'min itev eşendə zьjanlavsьlar ojoştorovsь);

16. Kanstantin Kazimir balahь Vьkapskej 1894 nse jьlda tьvqan elekke əfisər itselek sajuzьnьn Seber bylegə vəkile bulьp xeðmət itkən (zьjanlav eşen ojoştorovsь);

17. Gəjyrgəj Grigyrəj balahь Sakaluf, 1887 nse jьlda tьvqan elek batşa ərmejəhenen Kapitanь kalcak ərmejəhenen snabzinejə nacalnige itselek sajuzьnьn Seber kanturьnda mal himertəv bylegə mədire bulьp xeðmət itkən;

18. Sirgəj Pavil balahь Sakaluf, 1889 nsь jьlda tьvqan itselek sajuzьnьn Ural kanturahь inispiktьrь bulьp xeðmət itkən;

19, Karl—Martin balahь Vindet, 1881 nsə jьlda tьvqan elek kansirva fabrigь xuzahь itselek sajuzьnьn Trujeskej kambinatьnda tixnaruk bulьp xeðmət itkən;

20. Mixajьl Pitьr balahь Kurьgin 1875 nse jьlda tьvqan itselek sajuzьnьn Trujeskej kambinatьnda mal hujьv eşendə tixnaruk bulьp xeðmət itkən:

21. Kanstantin Aliksandьr balahь Kurackin, 1899 nsь jьlda tuqan, elekke deverən həm aq əfisər, itselek sajuzьnьn Trujeskej kambinatьnda labaratərejə mədire bulьp xeðmət itkən.

22. Kanistantin Pitьr balahь Sixutskej, 1876 nsь jьlda tuqan, elekke padpalkavnik, balьqsьlьq sajuzьnьn tədəv iðarahь inzinire bulьp, xeðmət itkən;

23. Anatylej Ivan balahь Jezirskej, 1890 nsь jьlda tuqan elek Sapuznikuftar kampanejəhenen balьq totov kəsebendə mədir bulьp torqan, hunqь vaqьtta balьqsьlьq sajuzьnьn idara aqzahь bulьp eşləgən (balьqsьlьq sajuzьnda zьjanlavsьlьq eşen ojoştorovsь həm jetəkselek itevsə);

24. Izrajel Majesəj balahь Fişzum, 1892 nsь jьlda tьvqan, elek balьq menən savða itevse, balьqsьlьq sajuzьnьn plan—atcut gruppahь mədire bulьp xeðmət itkən (balьqsьlьq sajuzьnda kuntьr-rivəlytsejun ojoşmanьn jetəksehe);

15. Pitьr Majesəj balahь Fişzun, 1886 nsь jьlda tьvqan, elek balьq menən savða itkən, balьqsьlьq xuzalьqь institutьnьn iqtisadi—ojoştorov gruppahьnьn mədire bulьp xeðmət itkən;

25. Mixajьl Pitьr balahь Artsibuşьf, 1884 nsь jьlda tьvqan, elekke deverən, dinged əfisərə 1905 nse jьlda rivəlytsejun matrustarðь jaza itəvselərðen berehe, balьqsьlьq sajuzьnьn Vulga—Kaspej rajunь diriktьrь bulьp xeðmət itkən;

27. Nikalaj Aliksandьr balahь Jьrgamişьf, 1886 nsь jьlda tьvqan, elekke deverən, balьqsьlьq sajuzьnьn prajьzvudstьva—tixnika idarahь diriktirь bulьp xeðmət itkən.

28. Vəsilej Vasiləj balahь Talanьf, 1882 nse jьlda tьvqan, elek balьq menən savða itevse bulqan, balьqsьlьq sajuzьnьn ikespьrt idarahь mədire bulьp xeðmət itkən (balьq ikespьrtьnda zьjanlav eşen ojoştorovsь);

29. Vitali Irakləj balahь Şpirkan, 1888 nse jьlda tьvqan, balьqsьlьq sajuzьnьn ikespьrt idarahь mədire bulьp xeðmət itkən;

30. Mixajьl Aliksandьr balahь Kazakьf. 1880 nse jьlda tьvqan, elekke deverən, balьqsьlьq sajuzьnьn kansyltanь bulьp xeðmət itkən;

31. Sərgəj Pavil balahь Nikitin, 1893 nse jьlda tьvqan, elek Kalcak ərmejəhenen əfisərə, Vulga—Kaspej balьqsьlьq trisenen idara rəise urьnbaðarь bulьp xeðmət itkən, (Vulga—Kaspej balьqsьlьq tristendə kuntьr— rivəlytsejun ojoşmanьn jetəksehe);

32. Zaxar Ivan balahь Baxminsьf. 1880 nsь jьlda tьvqan, elek balьq menən savða itkən, Ərmənturgtьn balьqsьlьq eşe belgese bulьp xeðmət itkən;

33. Aliksandər Ejon balahь Calufkin, 1888 nse jьlda tьvqan, elek balьq savðəgərə, jьraq kənsьqьş balьqsьlьq triste idarahьnьn aqzahь bulьp torqan (şul tristə zьjanlav eşen ojoştorovsь);

34. Kyzmə Kiril balahь Tirişcinka, 1883 nsn jьlda tьvqan, elek un isirdərðən ucriditelni sabranejala aqza bulьp torqan; xeðer Azrьbtris idarahьnьn aqzahь bulьp xeðmət itkən, (şul tristə kuntьr—rivəlytsejan ojoşmanьn jetəksehe);

35. Simon Vəsilej balahь Cirbakuf, 1883 nsə jьlda tьvqan, dəvlət tənjaq balьqsьlьq tristə idarahьnьn aqzahь bulьp torqan, (şul tristə kuntьr—rivəlytsejun ojoşmanьn jetəksehe);

36. Jakьf Lif balahь Rubinştejen, 1891 nse jьlda tьvqan, balьqsьlьq sajuzьnьn balьq bylep bildələv eşenen mədire bulьp xeðmət itkən (pralitar yðəktəren balьq menən tə'min itev eşendə zьjan kilterep torqan);

37. Lejanit Zaxar balahь Vyl—In eştəjen, 1889 nsь jьlda tьvqan, balьqsьq sajuzьnьn rejalizatsejə idarahь nacalnik jarðamsьhь bulьp torqan;

38. Vladimir Kanstantin balahь Talstuj, 1882 nse jьlda tьvqan, elekke deverən, balьqsьlьq sajuzьnьn tənjaq həm Azuf rajunь diriktьrь bulьp xeðmət itkən, (şul rajunda zьjanlavsьlьq eşenə jetəkselek itevse);

39. Pitьr Ivan balahь Karpьf, 1875 nse jьlda tьvqan, elkke ður fabrikant, balьqsьlьq snastarь tristenen tixnik diriktere bulьp xeðmət itkən; (balьqsьlьq qoraldarь jeteşterevðə zьjanlavsьlьq eşen ojoştorovsь);

40. Qabdulla Qabdulьf, 1881 nse jьlda tьvqan, 1928—29 nsь jьlda Daqьstan balьqsьlьq tristen diriktere bulьp xeðmət itkən həm hunqь vaqьtta ul urьndan sьqarьlqan (Daqьstan balьqsьlьq rajunьnda zьjanlav eşen ytkərgən);

41. Lejanit Samujьl balahь Ruzinbirg, 1887 nse jьlda tьvqan, sajuz kansirvanьn prajьkьt kanturьnda tixnaruk bulьp xeðmət itkən (sajuz kansirvala zьjanlavsьlьq eşdnə jetəkselek itkən);

42. Aliksandьr Məjesəj balahь Brajьlufskej, 1885 nse jьlda tьvqan, jəşəlsə—jemeş sajuzьnьn prajьzvudsteva idarahь mədir urьnbaðarь bulьp xeðmət itkən, (şul sajuzda zьjanlav eşenə jetəkselek itevse);

43. Aliksəj Mixajel balahь Ramanufskej, 1897 nse jьlda tьvqan, elekke əfisər, jəşəlsə—jemeş sajuzьnьn prajьkьt—tədəv idarahь nacalnigə urьnbaðarь bulьp xeðmət itkən;

44. Lif Samajul balahь Dansigir, 1887 nse jьlda tьvqan, elek Rumanejə firmahь „Bravirman" dьn mədire bulьp torqan;

45. Ivan Ərsinəj balahь Kazluf, 1888 nse jьlda tьvqan, bikuntristen mes'yl başqarьvsьhь bulьp xeðmət itkən;

46. Aliksandьr Vəsiləj balahь Ragəlyf, 1879 nsь jьlda tьvqan, 1917 nse jьldan 20 nse jьlqa tiklem inglizdərðen kansirva zavьtьnda xeðmət itkən; itselek sajuzьnьn Trujeski kansirva zavьtьnda mastir bulьp eşləgən;

47. Stipan Demitri balahь Şapьşnikьf 1887 nse jьlda tьvqan, elek xaladilnaj pritprejətejənen xuzahь, balьqsьlьq xuzalьqь institutьnьn inzinire bulьp xeðmət itkən;

48. Tixon Nikalaj balahь Vələjef, 1889 nsь jьlda tьvqan, dəvlət plan kəmisejəhenen satrudnigь bulьp xeðmət itkən—zьjanlavsьlar ojoşmahьnьn aktif aqzalarь həm səvit vьlasьnьn uђal doşmandarь bulqan oşo keşelərðe—atьrqa. Xəkəm urьnьna jetkerəlde.

GPU rəise—Minzinskej.

Bətə kes satsejalizem tөðələşenə.

MƏSKƏV, 22. SSSR Jer eştəre xalq kamisarlьqь satrudniktarьnьn dəjəm jьjьlьşь aðьq sənəqətendə zьjanlavsьlar ojoşmahь asьlьv turahьnda xəbərðe belgəndən hun qəjeplelərðen atьlьvьn talap itergə həm jaŋь narkamattьn bətə satrudniktarь aldьna satsejalizem tədələşə eşen taqьla pьqьraq inirgejə menən dəvam itəv məzbyrəjətən qujarqa qarar birðe

SSSR ĐЬŊ BƏTƏ MƏJƏŞTƏRENƏN.

Sьjnfi doşmandar satsejalizem tədələşenə ajaq sala almaђtar. Beð sьjnfi keðətselekte kesəjtergə tejeşbeð. Eşsəndər GPUqa Linin urdinь bireleven talap itələr

Sjьnfi doşmandьŋ bьl sьqьşьna qarşь 5 jьllьqtь 4 jьlda ytəvgə bətə kəstə mabilizavajt itev menən javap birəjek.

Sajuzxlip satrudniktarь nej tejðər.

MƏSKƏV, 22. Sajuzxlip eşselərenən dəjəm jьjьlьşь ber nisə jьldar bujьna aðьq sənqəte urgьndarьnьn eşenə ajaq salьp kilgən sьjnfi doşman aginttarьna həm xejanətselərgə pazur tamqahь jəbeşterdə; sьjnfi doşmandьŋ bьl sьqьşьna javap itep, dəjəm jьjьlьş sajuzxliptьŋ bətə kəlliktifen partejə həm unьŋ Yðək Kəmitəte qararðarь ergəhendə taqьla tьqьðьraq tuplanьp, kuntьr rivəlytsejun iliminttarqa zьjanlav eşen ytkərevgə jarðam itkən—eşkə halqьn qaravsьlьq həm baş—baştaqlьqqa qarşь rəximhəð kөrəşergə saqьra.

Kapital jalsьlarьna pazur tamqahь jəbeşterəbeð.

MƏSKƏV, 22. Balьqsьlьq sajuzь eşselərenən dəjəm jьjьlьşь zьjanlavsьlar ojoşmahьnьn ber tarmaqь balьqsьlьq sənəqətendə tamьr jəjgənlegen həm mes'ylejətle eştərəðen başьnda oðaq vaqьttar bujьna ður zьjanlavsьlar torqanlьqьn belgəndən hun kuntьr-rivəlytsejə aginttarьna pazur tamqahь jəbeşterə həm GPU nьŋ kuntьr-rivəlytsejun zьjanlavsьlarðь pralitarejat diktaturahьnьn iŋ qatь zakundarь menəm xəkəm itevðə talap itə.

Sinfi keðətselekte kesəjtəjək.

MƏSKƏV, 22, Sajuzkansirva satrudniktarьnьn dəjəm jьjьlьşь kuntur—rivəlytsejun ojoşma asьlьv turahьndaqь xəbərgə qarşь javap itep, tybəndəge qarardь sьqardь:

— Satsejalizem tədələşendəge bətə avьrlьqtarðь jeŋev eşen eşsəndərðen bətə inirgejələren birep, eşləgən vaqьttarьuda eşselər sinьfьnьn intuzejazmьn aslьq menən bьvьp taşlarqa tьrьşqan kapital jalsьlarь pralitarejat diktaturanьŋ iŋ qatь zakundarь menən xəkəm itelergə tejeşlər. Jьjьlьş zьjanlavsьlarðьŋ atьlьvðarьn talap itə.

Aðьq sənəqəte eşselərə zadanejələrðe aşьvь menən ytəv fruntьna.

MƏSKƏV, 22. Aðьq sənəqətendə kuntьr — rivəlytsejyn ojoşmanь asьv turahьnda GPY tarafьnan iqlan itelgən belderev, bətə səvit jəməqətselegenen bik nьq asьvьn qabarttь. Rivəlytsəjyh ojoşmanьŋ bulьv faktь, pritpərejətejələrðə zьjanlavðar, balьq totov eşen mixaniklaştьrьvqa eðəklək jahav, uђal nejət menən tədələşkə totqarlьq jahav—bьlar bətəhe lə beððeŋ bik kyp xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalalarьbьððьŋ pralitarejat kyðətselegen həm aðьq sənəqətenen eşe əђtənən kantrylde tejeşensə bojomqa aşьrmaqanlьqtarьn kyrhətələr. Sinfi doşmandarðьŋ bьl sьqьştarьna javap itep aðьq sənəqətə eşselərə sajuzьnьŋ Yðək Kəmitəte aðьq sənəqətendəge bətə eşselərðe həm xeðmətselərðe satsejalizem jarьşьn həm udarsьlьqtь kiŋ julqa qujьp. aðьq sənəqətendəge plan zadanejalarьn ytəv, həm aşьvь menən ytəvgə bətə kestərðe mabilizavajt itərgə, saqьra.

Xarkьf eşselərə GPU qa Linin urdinьbirleven horajðar.

XARKЬF, 24. Xarkьf zavьtь eşselərə aðьq sənəqətendə zьjanlavsьlar ojoşmahьn asьv turahьndaqь xəbərðe Tьŋlaqandan huŋ GPU urgьndarьn qotlajðar həm GPU qa Linin urdinь bireleven horajðar. Hər ber eşse həm kerəђtəjənden sinfi doşmandarðь tanьrqa əjrənevə, ə jəş bьvьndar sinfi doşmandarqa rəximheðlek ruxьnda tərbejələnev eşen zьjanlavsьlar ojoşmahьn tikşerevmatirejaldarь miljundarsa dana itep dəvlət nəşerejətə tarafьnan baђьp sьqarьlьvьn Xarkьf eşselərə tejeşle tabalar, Eşselər bьl zьjanlavsьlarðьŋ iŋ qatь zakundar menən xəkəm iteləvðəren talap itələr "Uraq həm sykes,, zavьtь eşselərekuntьr rivəlytsejənirðərðeŋ atьlьvьn həm GPU nьŋ Linin urdinь menən byləklənəven talap itələr.

MINISKI, 24. Ilde aslьq tьvðьrьrqa tьrьşqan kuntьr—rivəlytsejyn ojoşmalarьn GPU urgьndarь tarafьnan asьlьvь turahьndaqь xəbər Bilaruseja eşsəndərə arahьnda ður rizahьðlьq həm asьv tьvðьrðь. Bilarusejə fabrik həm zavьttarьnьŋ eşselərə zьjanlavsьlarqa qьna tygel, bəlkəm ularqa jarðam itkən keşelərgə lə atьv jazahь bireleven talap itələr. Sinfi doşmandьŋ bьl sьqьşьna qarşь eşselər biş jьllьqtь 4 jьlda ytəvgə bətə kestəren mabilizavatitevgə menən javap birələr.

Sьjnfi doşmandar beð ðe Linin julьnan sьqara almaђtar.

MƏSKƏV, 22. Kisə SSSR Xalq xuzalьqь Juqarь səvite satrudniktarьnьn mitingьhь bulьp, zьjanlavsьlar ojoşmahь turahьnda xəbər tьqlandь:

Ber tavьştan qabul itelgən rizəlytsejələ SSSR xalq xuzalьqь juqarь Səvite satrudniktarь, VKP(b) jetəkselegə aђtьnda satsejalizemde iŋ qьђqa sruktarða tədəv burьstarьn ytəvgə yðððərenəŋ bətə kestəren birergə əðer torqanlьqtarьn belderələr Sьjnti doşmandar nisə kenə tьrьşhalar ða eşselər sьjnfьn Linin julьnan sьqara almaђtar. Bətə avьrlьqtarða sьjnfi doşmandьŋ qotorop qarşь torovona həm unьŋ zьjanlavsьlьq eşen alьp barьvьna qarşь maђtan, kammunistar partejəhe jetəkselegə aђtьnda, eşselər sьjnfь satsejalizem tədələşən uŋьşlь rəveştə atqarasaq. Jьjьlьş bətə spitsejəlistarðьyð kestəren həm beləmderen eşsələr sinfьna satsejalizem tədəv eşen birergə saqьra.

Başqortostan zьjanlavsьlarqa javap birə.

Məskəvðə asьlqan zьjanlavsьlar xəbərən alqas, Başqortostan gəzitəhe şuqa javap itep, Өfə qala kapiratife, Başsajuz həm pladauvşi apparattarь əђtənən oðaq vaqьtqa kantryl quja. Bьl kantryldən maqsət:

1. Eşselərðe tə'min itevðəge bojorakratlьq, eşselərðe tə'min apparattarьnan hərep sьqarьv.

2. ABKUM VKP EŞSELƏRÐE TƏ'MIN itev turahьndaqь qararьn tulьhь menən jerenə jetkerevðe bьl ojoşmalarða talap itev.

Ridaksejə

1931 nse jьlda 700.000 eşse 7 səqətlek eş kenenə kyserelə.

MƏSKƏV, 23. 7 səqətlek eş kenen qujьv dəvlət kamisejəhe 1931 nse jьlda sənəqət həm transpьrtta 700 meŋ eşse eşləgən ber talaj pritprejətejələrðə 7 səqətlek eş kenenə kyserergə qarar birðe. 1931 nse jьlda „Aznifet, Gruznifet həm „Imbanifetten bətə pritprejətejələre qьђqartьlqan eş kenenə kyserelələr. Taş kymer sənəqətə bujьnsa 1931 nse jьldьŋ aðaqьna tiklem 85 %, sajuz əhemejətendəge mital sənəqətə bujьnsa 90 pr. eşselər qьђqartьlqan eş kenenə kyserelesəktər.

SSSR Xalq Kamisarðar Səvitenen aŋlatmahь.

MƏSKƏV, 23. SSSR Xalq Kamisarðar Səvite kalxuzdarqa jebərelgən 25 meŋselərgə, ularðьn pritprejətejələ alqan eş xaqь menən kalxuz ojoşmahьnda bildələngən eş xaqь arahьndaqь ajьrmanьŋ şul 25 meŋselərðe sьqarqan pritprejətejələr tarafьnan tylənergə tejeşlegən kyrhətə. Kalxuzdarqa jebərelgən transpьrt eşselərenə eş xaqьndaqь bьl ajьrmalarьn tyləv sьqьmdarь Juldar xalq kamisarlьqьna jək mətelə. Juldar xalq kamisarlьqь bьl sьqьmdarðь bydzit bujьnsa əђtəmə aqsalar bildələmej, 1929—30 nsь jьl smitahь iђəbenən tylərgə tejeşle, Kalxuzdarqa prafsajuz ojoşmalarь həm ucrizdinejələre tarafьnan jebərelgən eşselərðen eş xaqtarьndaqь ajьrmalarь ilde industerejələşterəv fundь iђəbenən VSPS tarafьnan tylənergə tejeşle.

Igen əðerləv kampanejəhenen aðaq sruktarь.

MƏSKƏV, 23. SSSR Savða xalq kamisarlьqь bətə igen əðerləvse ojoşmalar aldьna igen jeteşterevsə təp rajundarða igen əðerləv kampanejəhьn dikəber ajьnan da huŋqa qalmaj bəterəv məzbyrejətən qujdь. Urta Azejala, kənjaq Qazaqьstanda Zakafkazejələ həm Qьrьmda igen əðerləvðər berensə nyjəber gə, Ukьrajьnala tənjaq Kafkazda, urta həm tybən Vulqa bujь elkələrendə, Başqortostanda, Tatarьstanda həm Qara tupьraqlь Yðək ...kələ1 nse dikəbergə, Seber həm Uralda—15 nse dikəbergə bətərələrgə tejeşle.

Biş jьllьqtьŋ jaŋь jeŋevðəre.

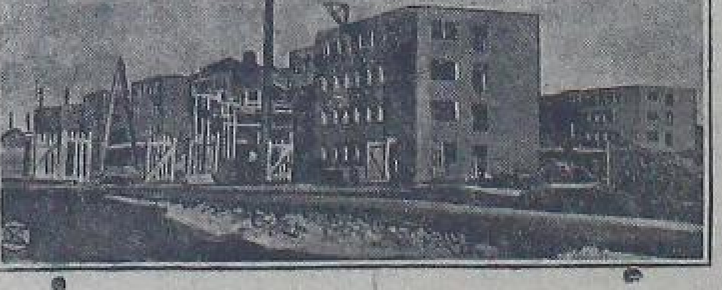

Xalьq xuzalьqьn yђterevgə 5 jьllьq planь bik ður kapitalni tədələş bildələj. Biş jьllьqtьŋ təvgə ike jьlьnda bajtaqqьna sənəqət giganttarь tədələp qьðьv eşkə başlanьlar. 5 jьllьqtьŋ əsənsə jьlьnda taqь la ber nisə jaŋь giganttar eşlənep bətələr. Bьl giganttar rətenə Jarьslavьldəge Rizin kambinatьla inep unьŋ berensə kiðevðə torqan tədəv eştərə 5 jьllьqtьŋ əsənsə jьlь baştarьnda bətə. Xəðer ər jaŋьnan halьnqan karda fabrigen jahazlandьrьv eşebara.

Jьlqa 4½ miljun şin eşləp sьqara torqan zavьttьŋ 7 kurpьsь halьna. Şin zavьtь yðenəŋ kesləlegə həm ðurlьqь jaqьnan Javrupala berensə urьndь ala. Zavuttь eşkə jebərev menən sittən şindər hatьp alьvðь tuqratьp xəðer yðebeð ber xətlem şindərðə sit ildərgə hata alasaqьð.

Bьnan başqa, kambinatta rigiuirat, oltan, əstbist, rimunt—mixanicіski, rizin nəmələr, qara bujav həm vintlni zavьttar halьna başlana. Bətə kambinat 5 jьllьqtьŋ 4 nse jьlь aðaqьna halьnьp bətep eşkə başlajasaq.

Kambinatta 20 meŋdən aşьv eşsə eşləjəsək bulqanqa xəðerge kendə zavьttь tədəv eşenən başqa eşselər eşen satsejalizem qalahь tədəv eştərə lə alьp barьla. Kambinatta tədəv eştərə almaşlap abslyzivaji itev prinsipendə jəqni hər ber zavьtqa kərək sirjanь, şul zavьttьŋ ergəhendəge zavьt eşləp birev julь menən bara. Kambinattь tədəv eşe 150 milejun humdar samahьnateşəsək.

Tədəv eşendə sit il mətəxəssistarьeşləjðər

Bitun eştərenə jetəkselek itevsə mətəxəssistərðən berevhe—girman inzinire Burika tədəv eştərenəŋ aðaqьna tiklem qalьrqa əbəzətelstьva birðe.

Hyrəttə Rizin kambinatь ergəhendə eşselər eşen satsejalizem qalahь.

ئۈيۈشنارعان بۈتەسارالاردا پارتىيەئۈيۈ-
شمالارىيۈتەكسىللىكى ئاتنلىنىدا، تۈتۈش
كەللىكتىپلەشتىرلو نىگىلىنىدە كو-
لاكقا قىتمى ھەلەكەتلى زاربا باھاو
ئۈسۈن بارلى ھەم ئورتا ھەللى
يالپىلىنى ئۈيۈشتىرلوسى ھەم ،ھلل
ئشتە باشلاپ بۇرنوسى بولىرعا تىيشتەر.
كالحوزدان ،تلش قالمان باتراك
بارلى ھەم ئورتا ھەللى ئپتەشتەرا!

كالحوز تۈزۈلۈشۈ تەزربەلەرى
كەللىكتىپ تۈزۈلۈشنىڭ بيك فايدالى
،بولنولى ئشتە كورمەتنى. كالحوز
سافتارنىا ئينىنكىنى. ئۈزلىكنى باتشراق
ئۈرمۈش قۈرۈعنى. ھللەنىڭ كالحوزعا
كىرنولىكنى كولاكقا ھەم كالحوزسلار
ھلىنى ياكىلى حوزالنقتار ئاراھتىدا
قارشىلنق تۈزلەرنۈسلارعا ئاتيور
،بولنر. كالحوزدارنىڭ ھەم كالحوز-
سىلارنىڭ بۈتە كۈسۈ - كاممونيس
پارتىيەھى يۈتەكسىللىكىدە بىشلەنى
برامفىنپلاندى ئانقارلوعا ھەم بيش
يىللىقنىڭ ئۈسۈنسۈ يىللىنىڭ پرا-
مفىنپلانلى ،تولتىرلب ھەم ئاشىرلپ
ئانقارلوعا!

باشكالحوز سايوز.

ئۈيۈشتەر، راديو ھەم باشقالار - ئۈ-
يۈشتىرلو ھەم كىكەيتلوگە ئابرتم
ئەھمىيەت بيرلىرگە تىيشلى. كالحوز-
سلارنىڭ بالالارى مەكتەپكە 100
پر. ئللقتنرلولىندار.

بۈتە سايوز پرافسايوزدار ئۈزەك
كەميتىتىنىڭ قارارى بويىنسا 30 نسى
يىلنىڭ 1 نسى ئوكتەبرىندە فا-
بريك ھەم زاوتتاردان ،تلش بۈتە
كالحوزدارلا ،بۈتە سايوز ئۆدارنىڭ
كونۇ ئۈيۈشتىرلا. ،بىل كۈن
كالحوز بالپىنى بيش يىللىقنىڭ
2نسى يىللىقنىڭ پلانىن ،ئوكتىشلى
ئانقارلب بۈتۈپ، 3نسى يىللىق
پلانىدا ،تولتىرلپ ئانقارلوعا كيك
يابليزلوات ئيتىو عەلمەتى ئانتلىدا
يۈرگە تىيشلى. ،بىل كۈندە باكى
بيش يىللىقنىڭ ئۈسۈنۈ يىللى
ئۆدارنىكارى، تۈزۈلىرگە. كالحوزدار،
بريكادالار ھەم كالحوزسلار ئاراھتىدا
سانسيالىزم دوكلۈزدارى ماستۈى
تۈزۈلو تەئمىن ئيتىلىرگە تىيشلى.
كالحوزدارھەم كالحوزسلار، تۈزۈك-
لەرنى بۈتۈرلوگە ھەذلرتوك قوراللانلى
كالحوزدار ئاتىللا سويتۈلاستىنلىكتىر-

1930-31نىڭ يىلدا ئىشسىلەرنىڭ تەئمىن ئىتو پرىسپىكتىۋاھى

ھەم پاترىپ يەمعيەتتەرنىڭ ئىشتەرنى ئۇتتۇنەن ئىشسىلەرنىڭ ماسساۋاي كانترولى تۇراھىندا

ۋ ك پ (ب) باشقۇرتۇستان ئۆلكە كەميتەتى بىيوراھى رىزەلوتسىيەھى

باشقۇرتۇستاندىڭ بۆتە كالحوز، كالحوزسى ھەم ياكەنى حوژالىقلىق باتراك، يارلى ھەم ئورتا ھەللىلەرگە.

باشقۇرتۇستان ئۆلكە كالحوز سايوزىنىڭ حيتابى

Prizivnik - qьđьl ərmejənen
TƏRTIPLE, ƟLGƟ KYRHƏTEVSE BATЬRЬ BUL!
Tulqьn quđqaldь

Betə sajuz kyləmendə prizьf başlandь. Bьjьlqь prizьf kapital ilderendə sьjnfi kerəşten kiđkenləşkən, iqtisadi kriziste yđkən, eşheđđər ərmejəheneŋ hanь kybəjgən sorqa tura kilə. Betə donja kyləməndə gerləp yđkən iqtisadi krizis kapital ilderen bazar, sireja, aqsa əsfirahь esen kereşkə həjrəj. Ular huqьş biđgege menən avьrьjđar. Zavьt—fabriktarьn qoral jaharqa taba boralar. Huqьş əđerlegenə milejundarđь halalar. Məfələn: betə donja huqьşьnda Angeleja, Franseja, Italeja, Japuneja həm ton isq Amirika betəhe bergə 2 miljart 300 milujun hum rasxut totqan bulhalar, 1930 nsь jьl huqьş əđerlegenə 5 miljart 700 hum aqsa tottolar.

1913 nse jьl Amirikanьŋ ber strilkavaj dvizejəhendə 24 pyləmit bulqan bulha, xəđer unьŋ hanь ber minutqa jartь miljun pylə sьqarьrьq 947 pyləmitkə jettə. 1927 nse jьl hər ber jən başьna SSSR đa xərbi rasxut 4—3 hum, Japuneja lə 7,2 hum Finləndeja Istuneja, Pylşə lə 8,3 hum, ton jaq Amirika la 12,1 hum, Franseja lə 23 hum, Angeleja lə 25,2 hum təşkən. 1927 nse jьl SSSR đa xərbi bydzit qəmymi bydzitteŋ 12,7 pr., Pylşə lə 45 pr. təşkil itkən.

Oləmymən krizisteŋ tərənəjeve, sьjnfi kerəşteŋ yđeve, kapital ilderen huqьş aptitь menən qьđьqtьra Iptəş Stalin „Hər qajsьn kapital ilderendə sьjnfi kerəş ytkərelə başlaha, burzьvazeja yđenen qaraşьn SSSR qa jynəlderətij". Ular bьl eştə praktika la ytkərep qaranьlar. Beđđeŋ siktərebeđgə həzym ittelər. Jьraq şereq tə granitsabьđđь bađьp kerđelər. Ləkin səvittər sajuzь bьl eşkə nьqlь atpur birə aldь. Kapitalistar qatь jeneldelər.

Qьđьl ərmejə yđenen huqьşsanlьq səleten taqьla ber tapqьr kyrhətte. Bьna bьjьl 1908 nse jьl tьvqan jeştərđən kerəşselər alьnalar. Bьjьl beđ Səvittər Sajuzьnda kiđkən boroloş jьlь ytkərəbeđ. Biş jьllьq plandь 4 jьlda tultьrьrqa aşqьnabьđ. Oşondaj bər xəl esendə jьjnalqan jeş kerəşselər prizьfka vaqьtьnda kilergə ərmejə safьnan jat iliminttarđь yrlətməđkə tejeştər.

Partejənen XVI nse s'jьz isemendə saqьrьlqan prizivniktər XVI nse s'jьz qararđarьn nьqlap ejrənep uq appartunistarqa nьq atpur birergə tejeştər.

Ərmejəgə nьlьnьv menen kin səvittər sajuzьnьn qorallь saqsьhь bulahьn. Hiqьs betə ərmejə disiplinələrenə kyrergə tura kilə. Iptəş Lenin „Qьđьl ərmejəgə betə esə həm kyqele menən jarđam itəgeđ, unda betə disiplina haqlamaqan keşe—xəjanətse" tej. Kamsamul həm kamsamul bulmaqan jeştər ərmejə esendəge tərtip [illegible] itergə tejeş. Jəş prizivniktər [illegible] lekte nьqьtьp, satsejalizem jarьştarьn ojoştorop, „Biş jьllьq 4 jьlda" zajьmьna jađьlьp, pramfinplandь tultьrьrqa jarđamleşep, „prizьvnik" ismendə qьđьl igen karvandore ojoştorop, burzьvazejənen həm SSSR qa qarşь satsejal—mərakattarđьn [illegible] javap birergə tejeştər.

Jəş kerəşselər bьl eştərđə tulubьnsa başqarьrđar. Beđ uqa əşanəbьđ.

RATMIR.

BEĐ MЬLTЬQTЬ NЬQ TOTARBЬĐ.

Xalq xuzalьqьnda həm 5 jьllьq planьnda bulqan uŋьştar həm partejənen 16 nsь s'jьzь qararđarь turahьnda daklat tьŋlaqandan huŋ Өfə prizьf punkьtьna kilgən prizivniktər:

„1. Partejənen 16 nsь s'jьzь qarardarьn qotlap qarşьlajbьđ həm unь ejrənergə hyđ birəbeđ. 2. uŋ həm hul appartunistarqa qarata sьqarьlqan qararđarqa quşьlabьđ, ularđьŋ hər ber sьqьştarьna udar birergə əđer torabьđ. 3. beđ prizьvniktər qьđьl ərmejə safьna kitev menən partejəbeđgə granitsanь haqlarqa, mьltьqtь nьq totarqa vəqđə birəbeđ. Өjđərenə qajtьvьь qьđьl ərmistərgə zavьt—tabrik, kalxuzdarđa beđ başlaqan eştə təmamlarqa nakaz tapşьrabьđ. 4—5 jьllьq plandь tulьhьnsa ytər esen prizьvniktər satsejalizem jarьştarь ojoştororqa, uđarniktər xərəkəttərenə qatnaşьrqa, hər berhe „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьlьrqa həm ber genə prizivnikkə lə iđerep kilergə şulaj uq ber genə jat ilimintkə lə ərmejə safьna yrlərgə irek bir beđ" tigən qarar sьqarđьlar.

Jьjьlьş huŋьnda yđ irektərə menən 31 keşe 590 humlьq „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьna jađьldьlar.

Prizivniktarqa spьrafkalar.

Prizivniktər menən nisek eş itərgə kərək.

Betə xəkymət, jəməqət həm xosusi ycerezdinejə, pritperejətejələr şulaj uq uqьv jorttarь, prizivniktər esen prizif kəmisejəhenə barьp məqlym bulьv, miditsina havlьqь turahьnda şəhadatnamə birev şulaj uq başqa kərəkle dakuminttarđь alьv esen kərək bulqanvaqьtta ulardь eştən qotqarьp tororqa tejeştər.

Yđe eşləgən jerđə rajunda qaralьrqa tejeş bulqan prizьvniktər yđe qaralьrqa kitkən məldələ yđeneŋ eləke xeđmətendənə iđəplənə. Həm alqan xeđmət xaqь haqlana.

Yđe torqan jerđə qaralьvqa şular indələr:

I—Kəmisejə prizьvnikteŋ torqan jerendə bulha, jəki timer jul menən 50 kilumiterđan alьđ bulmaha.

2—Başqa juldar arba—hьv julь menən 20 kilumitrđan da alьđ bulmaha.

Yđe torqan jerđə qaralьp ta qьđьl qəskər safьna alьnqan eşse həm xeđmətkərđərə eştən jəki unьŋ biləgən xeđmətenən buşatьv, prizivnikteŋ qarizəhenə qarap, unьŋ qьđьl qəskər safьna alьnqanь məqlym bulqan kendən alьp xeđmətkə kitkəngə tiklem bulqan vaqьtta yđ telovensə eşlənə.

Qggealьnqan eşse jəki xeđmətkərđə eştənbuşatqan vaqьtta pritprejətejə həm ycerezdinejələr uqa urtasa 12 kənlək eş xaqь miqdarьnda bulqan pasubejə birergə tejeştər.

Sizunlь həm teđev eştərendə eşləgən eşse həm xeđmətkərđərđə əgərđə ulardьŋ eş eş kəndərealtь kəndən artmaha ərmejə safьna kitkəndə pasubejə birelməj. Əgərđə eş kəndərə 6 kəndən aşьp bər ajqa tiklem bulqan vaqьt esendə bulha ularqa urtasaəskənləkeşxaqьmiqdarьnda pasubejə birelə. Əgərđə ber ajđanda artьqьraq eşləgən bulhalar ularqa urtasa 6 kənlək eş xaqь miqdarđa pasubejə birelergə tejeş. Yđe torqan jerđə qaralmaj sittə qaralьrqa tejeş bulqan prizivniktər kitər aldan uq eştən buşatьlalar. Oşo tər prizivniktər eşləngən betə ycerezdinejə həm pritprejətejələr kəmisejəgə kitər aldan ulardь eştən buşatьp ularqa urtasa 12 kənlək eş xaqь miqdarьnda pasubejə birep jəbərergə tejeştər. Yđe torqan jerđə qaralmaj, sittə qaralьrqa tejeş bulqan, sizunlь eştə həm teđev eştərendə eşləvsə prizivniktər şulaj uq vaqьtlь eşsə həm xeđmətkərđər şulaj uq batraktar kəmisejəgə kitər aldan uq eştən buşatьlьp,əgərđə eş 6 kəndəndə artьq bulmaha paşubejə menən tə'min itelməjđər. Əgərđə ular 6 kəndən artьqьraq həm ber ajqa tiklem eşləgən bulhalar, ul vaqьt ularqa urtasa 3 kənlək eş xaqь miqdarьnda pasubejə birelə. Əgərđə ular ber ajđan artьqьraq həm 6 ajqa tiklem eşləgən bulhalar, ularqa urtasa 6 kənlək eş xaqь miqdarьnda pasubejə birelergə tejeş.

Betə prizivniktər — eşsələr həm xeđmətkərđər, yđđərə torqan jerđə qaralmaj, sittə qaralьp ta kəmisejə tarafьnan qьđьl qəskər safьna, jəki qəskəri berəj tərləxeđmətkə alьnmahalar, yđđərenə kərəkle dakumintarđь kəmisejənən alqandan huŋ əs kən sruk esendə qajtьp, yđđərenəŋ eləkkə urьndarьna inə alalar. Əgərđə prizьvnik yđenen eləkkə eşləgən urьna inep eşlərgə teləhə, ul prizьfqa kitkən saqta unьŋ urьna alьnqan keşene sьqarьp, prizivnik yđ urnьna alьnьrqa tejeş. Eşhedlek pasubejəhe alьvьь prizivniktəŋ eşhedlek pasubejəhe haqlana. Eş hed prizivnikkə yđđərə birergə tejeş pasubejəne birgən saqta la, strax kassalar, eşhedlek esen birelə torqan miqdarđəge pasubejəne prizivniktərgə birep tororqa tejeştər.

Qьđьl qəskər safьna barьvđan kemdər Qotqarьlalar?.

1908 nse jьl tьvqan prizivniktərđən qьđьl qəskər safьna jəbərelevđən, prizьfqa kilgən vaqьtta, prizьf kəmisejəhenə, prizьfqa tiklem yđenen qьđьl qəskər safьnda strajavaj bulьp komendə beđ jьl RKKA ycirizdinejələren də kəmendə ike jьl xeđmət itevə turahьnda dakumint kitergən prizivniktər genə qotqarьlalar.

Bьl dakuminttarqa tybəndəgelər inələr:

a—Dinged həm huqьş eştərə xalq kamisarlьqьnьŋ betə cəstərə həm ycirizdinejələrə tarafьnan birelgən sprafka həm tanьtmalar.

b-Qьđьl ərmejstərđeŋ sluzipđəj kenəgələrə, sintr a rxiftьn sprafkalarь, sut urgьndarь xəkymdərə həm oşo prizьfqa tiklem xeđmət itkən prizьvnikteŋ eləkkə turanan tura bujhьnqan naciniktərə tarafьnan birelgən sprafkalar.

Şunьŋ menən bergə bьnь la xəterđən sьqarьrqa jaramaj: RKKA cəstərə tarafьnan birelgən qarşь həm tanьtmalar da prizivniktьŋ prizьfqa tiklem qьđьl ərmejə safьnda xeđmət itkənlegen kyrhətkən ojoşmalarqa tiklem iqtibarqa alьnasaqtar.

1917—23 nse jьllarqa tuqqan qьđьl ərmejə safьna kilgən prizьvniktar [illegible] 1928 nse jьldan bujьnsa [illegible] RKKA ycirizdinejələre tarafьnan birelgən.

Dakuminthьđđarđь prizьfqa saqьrьv.

Ytkən jьldardaqь prizьftarda,prizьfkamisejələrenə ulardьn [illegible] kem [illegible] dakuminttar bulmaqan keşelər [illegible] QUNAQBAJЬF.

AROJAJAŞTA PRIZЬF.

Beqon 20 nse sintəber prizьftьn berense kone. Prizьf kəmisejənə jorto avьldardan, zavьttardan, kalxuzdardan, saxuzdardan kilgən uq kyŋelle, asьq jedle jegetter menen sьqьrьn tulqan.

Kamisejə jorto Linin məjesə, plakat, luzьnqь, deglamantqar menen biđelgən. Avьldardan kilgən berən esen xaqьđ, o, baqalar esen arzan xaq menen bufit, stalavaj, bylmelər tadahem [illegible]. Prizьf esendə kilgən [illegible] Bьl jaqtan bik kyŋelle bulha la, qajhь ber ojoşmalar prizьfqa halqьn kyđ menen qarajdar. Məfələn: Kantpalitprasvit [illegible]

QUZЬBЬF.

TAPURIN RAJUNЬNDA.
Oləfev itelerlek tygel.

Tapurin rajunь ul durqьna ber rajun. Elek Tapurin vulsьnьŋ yđendə genə ber 9 jьllьq, əs 7 jьllьq məktəp bar ide. Rajunqa başqa vulьstar đa quşьlqas bulqanqa, rajun başqarmahь yđ [illegible] ole.

Rajun dəvmelendə dəjem məzbyri uqьtьv əsenə əderlek ber genə tərle lə eş əslengənə juq.

Məzbyri uqьvqa əderlek nisek, tip horavqa RIK sikritarь Başmaqəf „ele beđ igen jьjьv əse menen məşqylbeđ, senki beđ əle igen jьjьv əsene tulьhьnsa əderlenep bətkənebeđ juq. Başlanqьs məzbyri uqьv ul jđ julь menen barьr" tip, un appartunistьqa qarap jatalar. Tapurin vulьsь kyləmendə məktəptərgə rimunt jahalmaqan, [illegible] əderlengən. Uqьtьvьlar jotesmaj. Bьna fakttar.

Iđko Tuqmaqlь avьl məktəbe rimunthьđ xaraba xolende jata; tədərə vataq, mejestər jemerek, jaqьr esen ber [illegible] juq.

Avьl sovitə reise məktəptərgə rimunt jahatьvđь horap raispalkumqa barsa la RIK sikritarь, betə avьl sovite prisidentəleren bilqe horahьnđar, bergə jebərerbeđ, tip qьrt qьna kibep quja.

[illegible] jьjьr esen kese juq, tej.

Qajhь ber avьldar da 1 nse sintəberđən uqьv başlandь. Iđkə Tuqmaqlь avьl məktəbendə 4 kamplikt məktəpkə rimunt kərək, 4 kamplikt uqьvьsьnьn nibarь berəhe kilgən.

Qara—Təkə avьl məktəbe lə jemerelep bətkən, bьl avьlda 11 meŋgə təşərep, 28 nse jьlda ber məktəp halьna başlaha la, ələ ul bətkənə juq. Buralьp, myklənep bətkən kəjgə serep ultьra.

Jətməhə tixnik kilep, bьl urьnqa məktəp halьrqa jaramaj, senki hađlьq urьn, tip ikensə urьnqa kysərergə quşьp kitə. Plan bьđьp haldьrьrqa quşqan tixnik; Xuzin bьl urьn jaraj, tigəjne. 26 nse jьlda 18 arşinlь đur janь ber məktəpte vulbaşqarmahь yđ beldege menen hatьp jebərđe.

Xəđer bьl avьlda məktjptər uqьrlьq tygel xəlgə kilgən. Ytkən jьlda bьl avьlda uqьv jəşendəge balalar qьna 324 bulha bьjьl ular 400 đən də artьqtar.

Məktəpte eşləp bətərgə bьl avьl xalqь ber məsettəren birep, 2 jьl yđ ara halьm aqsa la jьjьp birep, 4 kamplikьtlь məktəp halьvqa şatlanьp tьrьştьlar. Məktəp đur bulqanqa kyrə xalqtьŋ qьna kesə jetərlek tygel. KONO bьjьl bьl məktəpte bətərergə april ajьnda uq 4000 hum aqsa bildələhə lə bəgengə kengə xətlem bergenə nəmələ eşlənməgən. Qьđqa qьna əjtkəndə ber bьl avьldarđa qьna tygel. Məfələn Qaltaj avьlьndaqь đur taş məktəpkə kalxuz igenen halqan, təđerələren alьp unda igen ylsəvə qujqan. Uqьtьvsьlar kilhələr đə məktəp rimunthьđ, igen menən tulqan.

Qьđqahь bьl rajunda dəjem məzbyri uqьv eşenə barmaq aşa qьna qarap kampanejənьŋ əđeləvenə ber kemdeŋ də iđe kitməj Beđ tiđ arala betə jeteşhedlektərđe bətərevđe qьrqa reveştə talap itəbeđ,

Əserar Safin.

Məqarif fruntьna 28 janь kes

„Bebeđđen tamьrьnan satsejalizem nigeđende jaŋьnan təđeləve, eşsəndər massahьnьŋ dəjem, səjəsi kyltura dərəsələn kytərevđə talap itə. Uqьj —jaŋa beleməne bətərev, dəjem başlanqьs məzbyri uqьv [illegible]

[illegible]

M. TAZBJ.

Urta məktəptərđə sittər

Kulak balalarьn urta məktəptərgə jaqьn jullatmaĐqa hьrьqqandarьn heperergə kərək

Tapurin rajunь Şərip avьlьnьŋ ojymer bujь batrak kesənən fajđalanьp kilgən Vəlejef Oləjnislamdь Tapurin rajunьqьna tygel bəlki betə tirə jaq belətorqan ataqlь kulak.

Bьna 'şul kulak qьđь Fatima bьjьl nindəj jul menən der Midtixnikumqa inep uqьp jata: Yđ əjtevenə qaraqanda ul; Өfə kanabьnan razvirьska alqan. Ləkin ul satsejal sьqьşьn jəşerəp aldaşqan jəki kemdeŋ bulhala berəvđeŋ jaqlavь aqaj—eneselek menən hьrьqqan bulьrqa kərək.

Bьnьŋ heŋələhe Zəkejə xəđergə kendə Өfələge aşьqьs kadьrlar əđerləv tixnikumьna inevgə qariza birgən.

Vəlejef kulaktьŋ esensə qьđь Zəjtynə lə apalarьnan qalьşmađqa ujlaj. Bьnьhь la berər məktəpkə inev julьn eđləj başlanь. Satsejal sьqьştarьn jəşerep jalqan dykəminttər eləktergən bulhalar bьlarь la məktəptərgə hьlanьvđarь ixtimal.

Kulak balalarь; qajhь ber avьl səvittərenəŋ jomoşaq bulьvđarьnan aqaj—eneseləktən jəki qajhь ber səvittərđə padkulaeniktar bulьvđan fajđalanьp, satsejal sьqьştarьn jəşerep dykəminttər əlalarđa qalaqa kilep iqtisadi jaqtarь jaqşь bulьv arqahьnda ođaq vaqьttar qala la tora birələr. Şul məldə tərlə uqьv jorttarьn tapajđar, jeđkəuələr həm məktəptəptərgə hьrьnьrqala məvəffəq bulalar.

Bьna şuqa kyrə məktəptərgə uqьvьlar bulqanda nьq tikşerep alьrqa, satsejal sьqьşьn jəşerep Midtixnikumqa hьrьqqan Vəlejeva Fatimanь qьvarqa aşьqьs kadьrđar əđerləv tixnikumьna inergə qariza birgən Zəkejəgə və başqa şundajđarqa məktəptərđən urьn birməđkə bьndaj kulak həm sit ilimintтərđeŋ satsejal sьqьştarьn jəşerep dykəminttər birevsə səvit həm ojoşmalarđь məs'ylejətkə tartьp, kyrgəđmə suttar jaharqa kərək.

„IDEL"

مۆهيم تۆذەتنو.

گەزيتنبزنذك ئونكەن218 نسى هاننندا، 2 نسى بيتنەكى « بلنذه زكنالاوسلالاردى تننءانو يوق، تيگەن مەقالەننك زاكالونكامتندا «زنيانالانو سى» ،بولنب باكلش كينكەن شوتى « زنيانالاوسى» تيب تۆذەتلب ئوقرما كەرەك.

Beđgə dirizabeldər kərək
Izadi insejativa həm kesle intuzejazem menən səvit dirzəbeldərə teđərgə.

SAQЬRЬVĐAR.

A. Oləlej ip. saqьrьvь bujьnsa, dirzəbeldər halьv fajđahьna 3 hum inderep: Xəbir Əptərəşit, Rəşit Məqaz, Xəlfin, Xəsənəf (Başknigə) Sadrej Vəlejef, Kaşaj Vəlejef, Şakir Kərimef (Tipagrafejə), Məxtər Bajьm. (Өfə) Ol. Amantaj. (Liningrat), iptəştərđə tiŋləşergə saqьram.

OJAJNAN XƏJREJ.

A. Oləlej iptəşteŋ saqьrьvь bujьnsa, 1 hum inderep, Vaxitef, R. Safina, Qunaqbajьf, iptəştərđə tiŋləşergə saqьram.

IMAŞЬF.

M. Tazьj iptəşteŋ saqьrьvь bujьnsa dirzəbeldər halьv fajđahьna 3 hum inderep: Artьrazaqьf, Soltanquzina. Fəxretdinef, Oləlimef Seləm, Biktaş iptəştərđə saqram.

Ə. BIKMITЬF.

Bikmitьf ip. saqьrьvь bujьnsa 3 hum inderep, Qotoşьva, Zeja Bulat, Olənejef, Qaсir Ojajnan, Sybejef, Vahapьf, M. Vəlejef, Barkuvskej, iptəştərđe tiŋləşergə saqьram.

APTЬRAZAQЬF.

Bikmitьf ip. saqьrьvьna quşьlam həm dirizəbeldər halьv fundьna 5 hum inderep, M. Bikbulat, Bajazejtef, Xənejfə Jəqfərəva, Oləziz Kycykьf Isəncyrin, Bulaşьf. Əbybəkirəf Vafinə ip. təştərđə saqьram.

SULTANOQUZINA.

Bikməjtef iptəşteŋ saqьrьvь bujьnsa 3 hum aqsa inderep, Bikbaj, X. Nəqim, Rəxim Өmətbajьf (Jьlajьr orloq safxuzь) Axunjanьf Məxmyt, Xəmit Dəvlətşin, Ibraj Məzit, Məzitef Koşfej həm Sirazitdinef ip. saqьram.

BIKTAŞ.

Biktaş ip. saqьrьvьna quşьlьp 3 hum inderəm həm tiŋləşef esən: Vəlejef Tahir, Xakim Janьf Rəxmət, Işmurzin Xəbip, Sunarcin, Olizzətyllin, Əsədyllin, Şahi—Əxmiteva, laxaqьf Hadej iptəştərđə saqьram.

X. SIRAZETDINEF.

tiŋləşegeđ.

Başqortostan Өlkə qəskəri idarahь, qьđьl ərmies həm nac sastaftar menən berlektə, „K. Varaşilef" ismendə teđeləđk dirzabel esən 74 hum aqsa jьjnap.

1. Tir ukrk idarahьnьŋ 1 nse uqsь dvizejəhen,
2. ... nsə uqsь pulktь
3. 34 nsə uqsь dvizejəneŋ ajrьm atlь iskadrunьn.
4. 4 nse Başqortostan tirrityrejəle uqsь pulktь.
5. 33 nse atlь dvizejəne.
6. Betə kantun xərbi kamisarejattarьn həm.
7. Başqortostan xəkymətə sejəsi idarahь xeđmətkərđəren yđe menən tiŋləşergə saqra.

TURIN.

Өfələ ettərđe bəjləp qujьv hamanda qəməlgə aşmaj.

Matbuqat bitendə nisəmə tapqьrđar jađьlьp ythələ Өfələ jort ettəren moronsaqlav, bəjđəp qujьv hamanda qəməlgə aşqanь juq.

Jorttaqь ettərđe bəjləməv arqahьnda bigerəktə puşta taratьvsьlarqa bik kyp zьjan kiltərə.

Etteŋ abalap sьqqanьnan təşləvenən qurqьp xat, gəzitə—zurnaldarđь qanqa ađtьnan taşlap kitərgə məzbyr bulahьŋ.

Gəzitə—zurnaldar padpisciktьŋ yđ qulьna eləkməj başqaar qulьna təşəp huŋьnan şikəjət itep jərej. Şulaj bulqas gəzitə—zurnal alđьrьvsьlar həm başqa et ađьravsьlar yđđərenəŋ ettəren bəjləp moronsoqlap totorqa tejeştər.

Bьl turala 4 nse təbək militsejəgə jađьp birgəjnek, iqtibarqa alьnmanь. Məfələn: Zintsuf uramьnda 17 nse numirđa Myrisefteŋ 66 nse numirđa Vasilif, 35 nse jortteŋ qarqahьnan inep bulmaj ikəv, esəv ərep sьqalar.

Xuzalarьna əjthəŋ iqtibarqa almajđar. Bьl xaqta juqarь urьndar tikşerhendər ine.

Xəbərse „puştaljun".

— Trudavaj ur. 36 nsь jortta torovsь Kamilkin Stipandьŋ keđəhenən 23 hum aqsahьn urlaqandar. Şik totolop Anderəjef A. Sьjbvinskt həm Pavьlьf M. tigən keđə qaraqtarь qulqa alьnqandar.

BaşqortostanAvьl xuzalьqь inestitutь belderə.

Inesitutta uqьvđar 1 nsə yktəberđən başlana, inestitutta studint itep alьnqan betə keşelər şul cislaqa kilergə tejeştər.

Ridaktьr urьnbađarь: F.OLƏJSIN.

26 nse sintəber.

	alьv	hatьv
1- 6% A. O. Z. 4 h.	93	— h
1926 j. %hьđ. „ „	127 h. 50	129 h. 50
929 j. etoq. zajьm	100 „ 05	100 h 45
1927 j. 10% O. Z. 25	38 „ —	—,
„ 3- krəđ. O. Z. 5	„ —„	—„ —
K.X. nьqьtьvZ. 10,	39 — „	—„ —
indyst.Zajmь 25,	75 —	—„ —
8 „ „ %ьь 25,	—	—„ —
3 „ „ %hьđ 25.	— —	— —
„ „ %ь	52, 75 „	52,, 85 „
„ „ %	50 —75 „	50,, 85
11%hьđ ske Z	100— 65	100 75,
d Massavit sьjьrь 25	29 „	95—59
r. 1930 jьl.	50— 70	50—75

Kilməj qalmaqьđ!

27 nse sintəberđə kiske səqət 6 la „Başqortostan" idarahьnda qalalaqь rabkur həm silkurđarđьŋ dəjem jьjьlьştarь uđqarьla.

Kən tərtibenə qujьlqan məs'ələlər mehim bulqanlьqtan rabkur, silkur həm qьđьq hьnьvsь iptəştərđeŋ kyrhətelgən vaqьtteŋ huŋlamaj kilevđərə horala „Başqortostan" gəzitəheneŋ.

MASSAVAJ BYLEGE.

Belderev.

BERENSE YKTƏBERĐƏN IQTIBARAN ӨFƏ QALAHЬ TATAR PIDAGUGEJƏ TIXNIKUMDA UQЬVSЬLAR QABUL ITEV BAŞLANA.

1 nse nəvbəttə qabul itelələr:

Eşsə, qьđьl ərmies, kalxuzsь həm ajьrьm xuzalьqtaqь batrak jarlь balalarь. Anan qala urta xəllə həm xeđmətkər balalarь.

Uqvьlarđьŋ 25 pratsintь steqindejə menən tə'min ieləsək. Belme: 7 jьllьq eş məktəbə tamam itkən miqdərđə bulьvь kərək.

Ədris: Svirdluf uramь № 6.

ADMINISTRATSEJƏ.

1—1

KINO-TIATЬRĐARЬNDA BƟGƟN:

„URAL" KINAHЬNDA — Sejanьstar 7, 8 jarьm 10 s. başlanalar. — Qьđьlşajtanbalalarь. 1 nse sirejəhe - 7 bylektə.

IĐEL — Sejanьstar 7, 8—30 n 10 s. başlanalar — ASƏ. Kassa 5—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanalar — Kamira №79

„5-Maj" — Sejans [illegible] 9 da başlana. — SALAMANDRA. 7 bylektə drama. Kassa kiske 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AЛЬƏM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSIJƏNƏN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81; Dejom 2—83; Maasulj bylek 2—73; Kiako ridaksejə 1—15

Jomoş menən kilevselər hər kən irtənge səqət 8 dən kiske 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Bətə donja prulitarđarь, sergegeđ!

JAĐЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 həm 30 tin; 6 ajqa 2 həm 50 tin; 1 jьlqa 4 həm 80 tin

PADPIS ЬLAR: Ridaksejə kantorahьnda, bətə pusta kantorlarьnda, spiskatorlarьnda həm jaŋ jurtavorlarьnda qabul itelə.

№220 Şəmbe 27 Sintəber | 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬŊ BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YBƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQA

SINTƏBER ƏĐƏKLƏKTƏRĐƏN AZAT BULЬRQA TEJEŞ

ياكئن تولقئندار كوتەرئلرگە تئيش.

(ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئڭ حيتابناماهئن ئۈيرەنئپ ئوتئو ئايقانئڭ ۋ ك پ (ب) ئۈلكە كەميتەتئ بيوراهئنئڭ قارارئ)

1. ۋ ك پ (ب) ئۈلكە كەميتەتئ ئۈيۈم ئالدئندا پارتيە ئويوشمالارئنئڭ هەم پرولەتارياتلەرنئڭ كوپسئللئكئندە ئئشسئلەرئنئڭ (ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئ حيتابناماهئن ئۈيرەنئپ ئئشلەپ ئوتئودەرئ واقئتلئ هەم قەنيعەتلەنئرلئك ئوتكەرئلكەنلئگئن، بئنئڭ هۈذۈمتەهئندە ئوڭئو قالاهئنئڭ هەم باشقا سەنەغەت مەركەزدەرئنئڭ ئئشسئ بالبئنئنئڭ ئوپ قاتلامدارئ ئاراهئندا ئئنسپاتيۋا هەم ئاكتيفلئغئ ئئس شيكهئڭ ئوتكەنلئگئ، باكئ ئۇدارسئلئق هەم ساتسياليزم يارئشئنئ تولقئنئ كوتەرئلئو، ماسسا ئوي حەرەكەت كيكەيئو، پرامفينپلانئ ئاتقارئوغا كانكريت تەئئير ئيتئوسئ - بيش يئللئقنئڭ ئيتئوزبلسنارئ بريكادالارئ هەم باتاليوندارئ ئوذئلئو كوذ ئالدئندا بولغانلئقئن كورەتە.

2. ئاوئلداعئ پارتيە يەچەيكەلەرئ هەم قالالا سەوێت يەچەيكەلەرئ ئوذەك كەميتەت حيتاپناماهئن ئۈيرەنئپ ئوتئوذە ئارتتا قالالار، ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئڭ حيتاپناماهئنان كيلئپ سئققان بورئسنارئ بيلدەلەو هەم ئويوشتورئو ياعئنان ئئعئتئا ئالمايدار.

تەكلئف ئيتەرگە:

ۋ ك پ (ب) نئڭ رايون كەميتەتتەرئنە، قالا كەميتەتئنە هەم پرافسايوز ئويوشمالارئنئڭ فراكسيالارئنا ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئ حيتاپناماهئن بويومعا ئاشئرئو ئوسئون بئلئن موكدا كورئرگە ئئيشلئ سارالارئ بيلدەلەرگە. بئنعا دئقعەتئ مابيلزاوات ئيتەرگە. ئاوئل يەچەيكەلەرئنئڭ، سافعوزدارئنئڭ، كالحوزدارئنئڭ هەم بارلئ ئورتا حاللئ يالبئنئنئڭ ئيگئن ئەذئرلەوذئ، كەلليكتيفلەشتئرئوذئ، حاللئنئڭ سوممالئن توپلاوذئ هەم باشقا شوندايلارذئ ئوتكئشلئ ئاتقارئو مەسئلەلەرئ تيرەهئندە، ئە سەوێت يەچەيكەلەرئنئڭ ئاپپاراتئن راتسياناللاشتئرئو، بيوراكراتيزمعا قارشئ كورەش، ئاپپاراتئ ئئشسئ بالبئنعا ياقئنلاشتئرئو، ئۇنئ ئئشسئلەشتئرئو، تەئمين ئيتئو ئئشئن ياقشئرتئو هەم پاتربيكاپيراتسياعا ئئشسئ كانترولئن بويومعا ئاشئرئو مەسئلەلەرئ تيرەهئندە - بئنلارعا ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئڭ حيتاپناماهئنان تورانان تورا كيلئپ سئققان ئوپ حوزالئق، سەيەسي بورئسنار تيپ قاراپ - ياكئ قارشئ تولقئنئن كوتەرئرگە تەكلئف ئيتەرگە.

3. ۋ ك پ (ب) رايون كەميتەتتەرئنە، قالا كەميتەتتەرئنە، باشپرافساويت فراكسياهئنا هەم گەزيت ئيدارالارئنا ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئ حيتاپناماهئن ئئشلەپ ئوتئو كامپانياهئن داوام ئيتتەرگە.

بئيئلعئ پرامفينپلانئئ، تولئتئرئپ هەم ئاشئرئپ ئاتقارئوغا، قارشئ پرامفينپلان كيكەيئلوگە باكئ ئيتئوزباس كالوئنالارئن ئئلقئتئرئوغا، باكئ تولقئن كوتەرئوگە ۋ ك پ (ب) سافتارئن پريدپريەتيە سافعوزدارداغئ ئيك ياقشئ ئيتئوزباس ئۇدارنيكتار هەم ئالدئنغئ كالحوزسئلار مئنەن تولئتئرئوغا تەكلئف ئيتەرگە.

ئويوشتورئو-ئيستروكتسئيالئق شوعبەهئنە ئۈكتەبئر باشئندا ئۈلكە كەميتەتئنئڭ بئلئ قارارئن ئاتقارئو تۇراهئندا ئيكئ رايون پارتيە ئويوشماهئن تيكشئرئپ، داكلاد تئڭلارعا تەكلئف ئيتەرگە.

4. ۋ ك پ (ب) ئۈلكە كەميتەتئنئڭ بيوراهئ ۋ ل ك س م ئۈلكە كەميتەتئنئڭ، پرافسايوزدارئنئڭ ئۈلكە شوعبەلەرئنئڭ هەم كالحوز سايوزدار سايوزئنئڭ ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئنئڭ حيتاپناماهئن ئئشلەپ ئوتئو هەم قارشئ پرامفين بلان ئويوشتورئو تۇراهئنداعئ ئئشتەرئ هيس ياراقهئن رەوشتە يۈموشئ بولمانلئقئن كورەتئپ، ۋ ل ك س م ئۈلكە كەميتەتئنە، باشپرافساويتئنئڭ هەم ئۈلكە شوعبەلەرئنئڭ فراكسيالارئنا هەم باشكالحوز سايوزعا حەذئر ئوك ئئشئن كيكەيتئرگە. ئئشسئلەر هەم كالحوزسئلار، حوسوسان ئيتئوزباسنار ئوذ ئۈتئەرئنە ئالعان تەبعەتئلئسئولارئن بويومعا ئاشئرئوذا تورانان تورا پراكتيكا باردئم كورهەتئرگە قوشا. ۋ ك پ (ب) ئۈلكە كەميتەتئ بيوراهئنئڭ ئيك ياقئنعئ يئيئلئشئندا كامساموللئنئڭ ۋ ك پ (ب) ئوذەك كەميتەتئ حيتاپناماهئن بويومعا ئاشئرئو تۇراهئندا داكلادئن تئڭلارعا.

5. ۋ ك پ (ب) رايون كەميتەتتەرئنە، قالا سەوێتتەرئنە هەم باشپرافساويت فراكسياهئنا لينين هەم پيتروفسكي ئيسمەلەرئندە باعئشلانغان زاوئتتار ئئشسئلەرئنئڭ «پراودا» گەزيتئندە ئيعلان ئيتئلگەن 12 تەقديمدەرئ تيرەهئندە ئئش كيكەيتئپ، پريدپريەتيەلەرئنئڭ ئايئرئم ئۈلوشتەرئنئڭئدە، پرائيزۋودستوانئڭ بوتە بارئشئندا ياقشئرتئو هەم راتسياناللاشتئرئو تۇراهئندا تەقديمدەر توپلاودئ ئويوشتورعا تەكلئف ئيتەرگە.

6 پارتيە ئويوشمالارئنا هەم پرافسايوز ئويوشمالارئنئڭ فراكسيالارئنا ئوذەك كەميتەتئنئڭ قارارئن ئۈيرەنئو-ئئشلەۋذئڭ بارئشئنا كانترول بيلدەلەرگە. پريدپريەتيەلەرئنئڭ بئربئرەهئن بارلاودارئن ئويوشتورعا، بئنئ ئئشكە ئيتئوزباس ئئشسئلەرئ ئئلقئتئرعا قوشارعا.

ئوڭئش يئيناو، ئيگئن ئەذئرلەو هەم كوذگو سەسئو كامپانيەهئ نئڭ بارئشئ.

(باشكوپحلبسايوزئنئڭ ئينفارماتسيون بيللوتينئ.)

10 نسئ سينتەبرذەن 20 نسئ سينتەبرگەسە.

قئرمئسقالئ رايون قئرسئلئق سايوزئ:

ئيگئن ئەذئرلەو پئلانئ رايون قئرسئلئق سايوزئ ئئشسئلەرئنئڭ قاناتلئلئعئنان باشقا، يۈرت باشقارمالارئ ئارالئنان ئوتەلگەن. كانترول سيفردار كالحوزدارذا ئيگئنئنئ كانتراكتلاشتئرعان ئايئرئم حوزالئق هەم كانترا كلاشتئرماعان ئايئرئم حوزالئقتاردا شولاي، ئوق كولاك حوزالئقتارئنئ لا رايون قئرسئلئق سايوزئ حئنمەتكەردەرئنئڭ باشقا بيلدەلەنئلكەن.

مەلەوز رايون قئرسئلئق سايوزئ:

بئرئنسئ رايون سەوێتئ ئئسئيزئنا قاراتا قئنئئل ئابوزدار ئويوشتورئلعان. ئوڭئش يئيناو كامپانياهئنئڭ هوكما قالئووئ ئارقاهئندا ئاوعئس پلانئ تولئتئرئلماعان. حەذئر كوسلو رەوشتە ئاكلانئو كامپانيالارئ ئالئپ بارئلا. هۈذۈمتەنە ئيگئن تاپشئرئو كوندەن — كون ئارتا بارا.

قئرعئذمئيەكە رايون قئرسئلئق سايوزئ:

ئيگئن ئەذئرلەو پلانئ ئاوئلدارعا سا يئتكئرئلمەگون، كانتراكتاتسيە كەنەگەلەرئ تولتئرئلماو مئنەن بئرگە ئئيشلئ كئشئلەرئنە تاپشئرئلماعاندار. ئاوعئس ئايئندا ئيگئن تاپشئرئو بولماعان، ئيگئن ئەذئرلەو كامپانياهئنئڭ ئوڭئشلئ ئوذعارئلئووئنا، رايوندا لاشتئرئوذئڭ قوماساولئقتار كيلتئرئولئ سەبەپ ئيتئپ ئالالار. رايون ئويوشمالارئنان ئاوئل سەوێتتەرئنە يئتەكسئلئك ئئشئ قەنيعەتلەنئرلئك توگئل.

دەولەكەن رايون قئرسئلئق سايوزئ:

ئيگئن ئەذئرلەوذە ئاوئل سەوێتتەرئنئڭ ئەذئرلئكتەرئ ئاسار. ماشينالار ئيتئپكە ئالئناو مئنەن بئرگە بوتەهئنەلە ريمونت ياهالئلماعان، تراكتئردار بولهالا، ئولارعا باراباندار يئتئشمەي. يالپئ ئاراهئندا ئاكلانئو ئئشتەرئ ئاسار ئالئپ بارئلا. ئوڭئش يئيناو كامپانياهئنئڭ بوتەمەوئ تورا-هئنئدا، ئيگئن ئەذئرلەوذە قوماساولئقتار بار. حەذئر، ئاوئل سەوێتتەرئنئڭ كيكەيئتلگەن پلينومئ سافئرئلئپ ئوتئدا، ئيگئن ئەذئرلەوذە ئاوئل سەوێتتەرئنئڭ ئورئسئ هەم ئيگئن ئەذئرلەو پلاندارئ قابول ئيتئلئپ، ئوڭئش يئيناو هەم ئيگئن ئەذئرلەو شولاي ئوق كوذگو سەسئو كامپانيا يەهئن واقئتئندا ئوذعارئو نيكئلئنئندە تئيشلئ سارالار كورئلگەن.

تامياذ قاتاي رايوندارئندا:

باردالاشئو كامپانيالارئ ئوذئلگەن. كوپئەن تۇگەللەنە يۈرتكوم ۋ ل ك س م. سيكريتارذارئنئڭ كەكەشمەهئن ئوذعارئلعان. كەكەشمەنەن، هولاك، كاپيراتيف ئويوشمالارئنا ئاليوتتار ياهالئپ، ئيگئن ئەذئرلەو، كوذگو سەسئو كامپانياهئندا سيتئە يەشمەوسئ كاپيراتيف ئويوشمالارئ ر. ك. ئي. عا تاپشئرئلعان.

مئراق رايون قئرسئلئق سايوزئ:

ئيگئن ئەذئرلەو مولبەن رەوشتە بارا. مولبەن بارئونئنئڭ سەبەبئ ئيتئپ، ئوڭئش يئيناو كامپانياهئنئڭ هوكما قالئوئن بئلئرەلەر. ئئشسئ كوسئتەر مئنەن بئرگە معنلو ماشينالارئلا يئتئشمەيئەر. كالحوزدار ئوتئتونەن يئتەكسئلئك ئئشئنئ ئاسار قويئلعان. هۈذۈمتەلە كالحوزسئلار ئاراهئندا ئئشسئ كوسئتەرذئڭ ئيگئن بولئنمەو هەم ئئسكئ تەرتيپئ ئاسار قويئلماللئن كورئرگە نورا كيلە. قئرسئلئق سايوزئ ياكئ ئيگئن ئەذئرلەو پلانئ مئنەن ئئشكە باشلاي ئالعانئ يوق. 30—29 نسئ يئلئ ياذعئ كانتراكتاتسيە ئيتەبئ بوئنلەيكە ئوذئلگەن. كانتراكتانتارئنئڭ دوگوۋاردارئندا، قاسان ئيگئن تاپشئرئو سروكتارئ كورهەتئلمەگەن.

كوذگو سەسئو كامپانيەهئ يولئندا:

ميشكين رايون قئرسئلئق سايوزئ:

كالحوزدارذا كوذگو سەسئو بوتەكەن تئيەرگە مومكين، شولاي ئوق ئايئرئم حوزالئقتاردا تيز كوندە بوتەرگە ئاشئعالار.

ساقماعوش رايون قئرسئلئق سايوزئ:

كوذگو سەسئو كامپانياهئ تيز كوندەرذە بوتەسەك.

قئرمئسقالئ رايونئ:

1931 نسئ يئلئ ئوسئون كوذگو سەسئو سەسكئس مئنەن 52 گيكتار سەسئلئپ، قول مئنەن 749,89 گيكتار سەسئلگەن.

ئوتەرگەن رايون قئرسئلئق سايوزئندا:

كوذگو سەسئو كامپانياهئ ئوذئلگەن، ئوشئو كونگە تيكلئم ئورلوق يوق، كانئون بئر ئيداراهئنا بئر نيسە تاپقئر ئورلوق هوراپ يادئلپالا، قورو قاعئئ والاكيتاهئنان باشقا بئر نەرسەلە يوق. ئە، ئورلئنداعئ رايون قئرسئلئق سايوزئندا بئر كيلالا سەسئو (ئارئش) ئورلوعئ يوق.

بەلەبەي رايون قئرسئلئق سايوزئ:

كوذگو سەسئو تيز كوندە بوتئو ئالدئندا. سەسئو ئوسئون هاوا ياقشئ بولئپ تورهالا، تاذارتئو ماشينالارئ يئتئشمەو ئارقاهئندا ئسئرلوقتارذئڭ بوتەهئنلە تاذارتئلماعاندار. بيكتەرەكئە يەلكەرگئستەرذئڭ يئتئشمەوئ ئئشكە ذور قوماساولئقتار كيلتئرە.

تويمازئ رايون قئرسئلئق سايوزئ:

كوذگو سەسئو بوتە ئاوئلدارذا باشلانعان. لەكئن ئورئندارذا ئيتئپكە ئالئو ئئشتەرئ ئاسار قويئلعان. شولاي ئوق قايئئ بئر ئاوئلدارذا كوذگو سەسئوذەن باش تارتئو هەم سەسئو مايذانئن ئەذەبئيلوگە تابا بارئو كئئولئك كورئنئشتەر بار. ئە، ئاكلانئو ئئشتەرئ مولبەن بارا.

بورو قئرسئلئق سايوزئندا:

كوپكئنە ئورئندارذا، ئيرتە هەم سەسكئس مئنەن سەسئلگەن ئيگئندەرذئڭ سئلئشتارئ قەنيعەتلەنئرلئك. قايئئ بئر كالحوزدارذا ئيگئن سئلەنئ بوتونلەيكە قەنيعەتلەنئرلئك.

JARLЬLAR MENƏN EŞLƏVĐE KƏSƏJTERGƏ.

Jəjge həm keđgə avьl xuzalьqь kampanejələrь (unьş jьjьştьrьv, prapaşnьj yđemlektərđe utav həm jьjьştьrьv, keđgə səsev) bigerəktə igen əđerləv kampanejəhьn ytkərev təzribələre avьldaqь partejə ojoşmalarьnьŋ eşendəge iŋ đur kəmselektərđən berhe—jarlьlar menən eşləvgə jetərlek diqqət itelməvđe asьp birə. Bьjьl avьlda abstanufka ytkən jьlqьnan da qьrqьv reveştə yđgərđe: Səvit vlasьnьŋ izti·naqi bazahь bik nьq kinəjđe həm nьqьnь. Safxuz tədeleşə bik qьđьv kinəjev hedəmtəhendə avьl xuzalьqь pralitarejatьnьŋ hanь bik yđte. Oşo hьnьlьş ajqanlь kalxuzqa jarlьlar artьnan bik đur urta xəlle jalpь aqьldь, urta xəllelər sajuzniktan səvit vlasenen avьldaqь ььn həm nьqlь teregenə əjləndelər.

Bьna bьlar bətəhe lə avьldь satsejalizem nigeđenə kyserev turahьndaqь dəjəm burьstarđь bojomqa aşьrьv esen də, nəvbəttəge avьl xuzalьqь kampanejələrьn ytkərev esen də ajrьm reveştə uŋajlь şarttar tuđьralar.

Ləkin şunhьn kyrhətep ytərgə kərək: partejənьŋ tybənge ojoşmalarь yđđərenəŋ praktik eştərendə bьl jaŋь şarttarđan his jetərlek tygel, vaqьt vaqьt siktən tьş oħta tygel reveştə fajdalanalar. Bьndaj xəldeŋ təp səbəptərenən berhe bik kyp praktik eşsələrđeŋ avьlda tuqan jaŋь abstanufkala jarlьlarđьŋ totqan urьndarьn aŋlamavđarь. Bьl eşsələrđeŋ berađь partejənьŋ kalxuzqa tajanьv turahьndaqь təp luzьngьhьn tup tura—partejənьŋ jarlьlarqa tajanьvđan baş tartьvь tejep aŋlanьlar. Bьnьŋ praktik hedəmtəhe—avьlda jarlьlarđь ajrьm ojoştorovđь (Avьl səvittərə ergəhendə batrak—jarlь gruppalarьn) bətərev həm jarlьlar menən eştə praktikala alьp barьv kərəklektə bətənləj onotov bulь.

Partejə ojoşmalarь—partejənьŋ kalxuzsьqa tajanьv turahьndaqь təp luzьngьhьn uŋ apparttunistarsa bođovьqa həm traskistarsa unь sitkə tiberevgə qarşь tejurejələ genə tygel bəlki kəndəlek praktik eştə lə his jaraşmaj, kiŧken reveştə kərəşergə tejeştər.

Xəđer avьl xuzalьqьn satsejalizem nigeđenə kyserev gigant dəvməl alqanda, jarlьlarđьŋ avьlda pralitar tə'ħiren ytkərevsə bulьv jaqьnan totqan urьnь—berense nəvbəttə həm iŋ başlьsa avьl xuzalьqь aldьnda torqan prajьzvudstьva burьstarьn atqarьvđa kyrelergə tejeşle. Jarlьlar xəđer bar bulqan kalxuzdarđь—jaŋь jəməqət dissiplinahь tədev, xedmətte jaŋьsa ojoştorov həm eşləp sьqarьv kesən kytərev, rikanstrukseja pragramьn atqarьv həm malsьlьqtь alqa jebərev həm başqalar nigeđendə nьqьtьv, avьldь kalliktifləşterevđe kəsəjtev, igen əđerləv planьn atqarьv həm başqalar esən kərəştə berense safta torqa tejeştər.

Bьna şundaj əxvəldə jarlь—batrak gruppalarьnьŋ, jarlьlar jьjьlьştarьnьŋ həm jarlь—batraktarđь ojoştorovđьŋ başqa furmьlarьnьŋ eşə barь jarlьlarđьŋ fajdahьn jaqlav menən genə siklənep qala almaj, bəlki kalxuzdan tьşta bətə jarlьlar ojoşmalarьnьŋ eş yđəge—urta xəllelər menən, kəlliktifləşev planьn iŋ uŋьşlь atqarьvqa, avьldь satsejalizem nigeđendə rikanstruksejəqa, kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bəterevgə səbəp bulьrđaj reveştə, kulakqa qarşь sajuz tədəvgə kysərgə tejeşle.

Bьl ajqanlь kalxuzdan tьşta qalqan jarlьlar menən eşləvđeŋ jaŋь furmьlarь bik jentekləp ujlanьrqa tejeşle.

Təp alqanda bьl eş kalxuzdan tьşta qalqan jarlьlarđь motlaqa kalxuzdarđьŋ bətə plandarьn həm başlajasaq eştəren tikşerevgə qatьştьrьv, dejəm avьl jьjьlьştarьnda kalxuzdan tьşta qalqan jarlьlar menən kalxuzsьlar arahьnda berekkən f unt əđerləvgə ьlьqtьrьv đan qibarat bulьrqa tejeşle.

Kalxuzda jarlьlar xeđmətten kammunis furmьlarьn jalqavьь həm ytkərevse, kalxuzda satsejalizem jarьşь həm udarsьlьqtь başlavsь, xedmət qəhərmanlьqь yrnəge kyrhətevse bulьrqa tejeştər. Ul bьl turalь urta xəlle kalxuzsьlarđьŋ iŋ jaqşь ələşə menən berləşep kalxuz aktifь tədərgə, şulaj itep urta xəllelərđe yđenə ejərtep alьp barьrqa, xosusi m' lekselek avmaqajlьqь kire qajtьvqa kalxuzda teləhə nəj reveştə genə bulhala kulak tə'ħirə kyreləvgə qarşь jaŋь jəməqət dissiplinahьna nьq nigeđđər halьrqa tejeşle.

Jarlьlar menən eşləvgə bьna oşo jaqtan qaraqan saqta—partejə ojoşmalarьnьŋ kybehe bьl eştə hamanda tejeşle reveştə jaŋьsa qormaqanlьqtь kyrhətep kitərgə tura kilə.

Igen əđerləvđeŋ jetərlek, timp menən barmavьnьŋ da keđgə səsevđeŋ timpь jetərlek bulmavđьn da, bik kyp urьndarđa kulakqa qarşь kerəşteŋ jomoşavьnьŋ həm kəlliktifləşterev turahьndaqь eşteŋ jaŋqьđ xuzalьqtarđьŋ kalxuzqa stixinej ьmtьlьvđarьnan artta qalьvьnьŋ da səbəbe bьna şunda. Bьl kəmselektərđe bəterev esən kalxuz esendə lə, kalxuzdan tьşta la jarlьlar menən eşləvđe kinəjtev—iŋ sьn hedəmtəle sara bulasaq.

Jarlьlar hər nejđən təvlə igen əđerləv həm keđgə səsev kamdanejələrь tirəhendə ojoştorolorqa həm tuplanьrqa tejeşle.

Utkən jьl bьl kampanejələr ajqanlь jarlьlar menən alьp barьlqan eşteŋ təzribəhenən bьjьl da tulь fajđalanьrqa, həm kalxuzsьlarđьn, kalxuzdan tьşta qalqan jarlьlarđьŋ həm safxuz eşsələreneŋ berekkən fruntьn tədəp nьqьtьlьrqa tejeşle.

Partejə ojoşmalarь bьna şul bik đur keskə tajanьp xəđer ykərelə torqan bətə kampanejələrđь alqa nьq jebərə, kulaktьŋ qarşьlьq kyrhətevgə bulqan ьmtьlьştarьn qatqi jeŋə, ilebeđđe tetoş kəlliktifləşevđeŋ həm kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan jaŋь itap qa kytərə alьrđar.

(„Pravda" gəzitenen baş məqələhenən. Radejo bujьnsa).

Zaburnaj kenəgələrđe tikşərev kəsəjtelhen.

MƏSKƏV, 24. Qajhь ber patripsajuzdar zaburnaj kenəgələrđe tikşerev eşen ođaqqa huđalar həm bьqa jaqьn arala ularđьŋ almaştьrьlasaqьn hьltav itep kyrhətələr.

Şul ajqanlь Sintrasajuz idarahь zaburnaj kenəgələrđe tikşərev eşen kəsəjtərgə həm 25 nse yktəbergə tikşərev hedəmtələre həm bьl kampanejəgə jetəkselek itev kankerit saralarь turahьnda xəbər itərgə bətə patripkakapiratsejə sistimьna təqdim itte. Bьl julda patripsajuzdьŋ burьstarь tybəndegelər bularqa tejeşle: zaburnaj kenəgələrđe birev həm ularđan fajđalanьv əħtəqan daimi kanteryl ojoştorov, zaburnaj kenəgələr birəvsə əħtəldərđə eşsələrđeŋ şifьqьna birev, kapiratiftan brigadalar ojoştorov həm eşsəndərđe katigurejələrgə bylev tərtibe əħtəlen maxsus kanteryl ojoştorov.

Zaburnaj kenəgələrđe tikşərev julьndaqь bətə eş 1 nse yktəbergə eşləp bətərələrgə tejeşle:

Biş jьllьq plan qəməldə.

Qigant—inirgo—ximejə kambinatь tədelə.

Məskəv əlkəhendəge Bubriki stansahьnan alьŋ tygel inirgo—ximejə kambinatь halьnьp jata. 1931 nse jьldьŋ berense sintəbərenə berense kideve ximejə zavьtь halьnьp betep eşlej başlarqa tejeş. Bьjьl zavьttьŋ kurpьstarьn halьp betev turahьnda eş planь jaŋьnan qaralа. Şaŋ həm Lybyfkə jьlьlarьna javrupala iŋ đur hanalqan Stalin isemendəge iliktər stansahьnьŋ 800 meŋ kilavatь inirgejə birə ala torqan bьva həm zavьttar terkəmə halьna. Tejəkl jaq ucastkalarьnda 60 meŋ keşelek satsejalizem qalahь halьna.

Hyrəttə: Satsejalizem qalahь tədeləşenen manzarahь.

SSSR XALQ XUŽALЬQЬ JUQARЬ SƏVITE BOJOROQЬ

MƏSKƏV, 19. Urьndarda xuzalьq həm prafajuz urgьndarьna kolliktif dugьvьrdardь jaŋьnan tedəvgə eđerlek esen tərən reveştə ytkerergə həm şul kolliktif dugьvьrdarđa tədev kampanejahьn [illegible] bildelengən kantryl sifrdar menən bajlovgə məmkinlek birov esen SSSR xalq xuzalьq savitenen 1930 nsь jьl 12 nse sintəbərdəge № 1938 bojorogonon 2,4 həm 10 punkttarьn ygđartev julьnda bojora:

1—Jaŋь kolliktif dugьvьrdardьŋ yd kesena inev sruktarьn 1 nse qinvardan bildelərgə.

2—Xođerge vaqtta yd kesende bulqan kalliktif dugьvьrdarđьn ytəlevən tikşerevgə [illegible] həm ul kampanejahьn prajьzvudstva jaŋьnan ytkerer đeren tə'min itevgə həm qarşь alьv pramfinplanь nigeđende pritdprijətiejelərđəge prajьzvudstva memkinlekterən həm esko jaşeron rissurslarьn asьqqa sьqarьv fajdalanьr davam itergə. Bьl kampanejə barьşьnda 1 nse qinvarga tik [illegible] kolliktif dugьvьrdar həm sənəqət bujьnsa prajьzvudstvo zadanejələrenen tulь reveştə ytəlevđere tə'min itelergə tejeşle.

3—Tikşerev kampanejahьn həm səndə bulqan kolliktif dugьvьrđarqa ydgertmələr həm əħtəmələr prajьkttarьn şulaj uq jaŋь kolliktif dugьvьrđardaqь bəte pəttərlər esterən 15 nse nojəbrdənnən hunqa qalđьrmaj bəterergə.

4—Ajrьm bərəkmələr esen bildelənqən limittarđьn [illegible]

[illegible]

Bьl liminttarđьŋ jaŋь kolliktif dugьvьrđar nigeđenə halьnьvđarьna məmkinlek tьvđьrьrqa beterergə.

5—15 nse sintəbərđən başlap kolliktif dugьvьrđarđь jaŋьnan tedev esen kereşergə həm ul kampanejəne 15 nse dikəberđəndə hunqa qalmaj bətərergə.

Jəmhyrejəttərđən xalq xuzalьq savittəreneŋ də [illegible] tejeşle diriktiftar birergə.

SSSR xalq xuzalьqь juqarь savite
rəis: V. KУJБIŞEF.

Biş jьllьqtь dyrt julda zajьmь

zajьm taratьv kəmisejələrenen eştəren julqa halьrqa

Urьndarđan alьnqan xəbərđər həm zajьm taratьv jarđam kəmisejələrenen [illegible]

[illegible]

Bьl fruntta kyptən tygelgənə Başqarkamfin tarafьnan jebə rilgən vəkilderđer həm nisəl həm rajun jarđam kəmisejələrenen hedəmtəhen də qarajьq.

Blagavişinskej rajunь dəvmenlida „5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьm barlьqь 1385 meŋ humlьq taratьlьrqa tejeşle bulha „qaqьna 26 pr. həm taratьlqan [illegible]

[illegible]

Ə, kyp urьndarđa kalxuzdar vaqьtьlь eştə eşləvselər həm ajrьm xuzalьqtar bətəhelə zajьm aldьrьvqa ьlьqtьrьlmaqan. Xətta şul tiklem kyŋelheđ kyreneştə kyrergə tura kilə ki, ojoşqan həm bьl fruntta đur ul ujnavsь uqьtьvsьlar zajьm alьvđan bətenləjgə rizahьđьq belderələr.

Məs'ələne bьl tərtipkə javaphьđьq menən ytəv partejəhəm kəkymətteŋ qararđarьna bujhonmav həm bəjək tədələşkə ajaq salьv bulasaq.

Bьl bьndaj qaraştarqa kankrit saralar kyrelep zajьm taratьda jarđam kəmisejələreneŋ eşe jaŋь nigeđgə qorolorqa tejeşle.

X. XUZIN.

VAQЬT KILEP JETƏ

BƏTƏ KƏS, BƏTƏ INIRGEJƏ PRAMFINPLANDЬ UЦЬŞLЬ YTƏVGƏ

Meцse kamsamuldarдь nasar kyд menən qarşь alьvsьlar partejə, xəkymət aldьnda javap birergə tejeştər.

Krasno—usyl pejala zavьtь rapьrt birə.

BƏTƏ KƏS- PARTEJƏ DIRIKTIFEN YTƏVGƏ JYNƏLTELHEN.

1000 selər məs'ələhenə ikelənep qaravsьlar pralitarejat xəkəmenə:

(„SƏNƏQƏTKƏ TIXNIKƏ JAQЬNAN RIKANSTRUKSEJƏ JAHAV ŞARTTARЬ EŞENDƏ KADЬRДAR PRABLIMAHЬ SATSEJALIZEM TƏДƏLƏŞƏNƏN IЦ ƏHEMEJƏTLE MƏS'ƏLƏHE BULA")

(Stalin).

„Beддəц satsejalizem teдəve beддeц yдək prablimahь bulьp kilə torqan həm Yдək Kəmitət tarafьnan yдeneц bətə dəvmələ menən qujьlqan jetəkselek itə torqan xuzalьq həm tixnikə kadьrдarь prablimahьnьц xəl itkes əhemejəte bar. Bьnan huц da bətə partejə eşselər sьjnfьnьц kesən, eşselər sьjnfьnьц keşelər menən kadьrдar əдerləv mes'ələhe ejlənehenə mabilizavajt itkəndə genə, bьl eş tarmaqьna qьrqa hьnьlьş bulqanda qьna ildə satsejalizemsə indysterejəleştərevdə, bьnan huц da bəlşəviktərsə timptar menən tə'min iteləve məmkin".

(XVI—s,jьz qararьnan).

Ilebeддə tulqьnlanьp yђep barqan satsejalizem teдəleşe sənəqətte həm avьl xuzalьqьn jaцьnan teдəv дə, pralitarejat jalpьhь aldьna kəndən kən дur səjəsi burьstar kilterep quja. Teдəleşebeддeц bətə tarmaqь pralitarejat diktaturahь, kiц qatlam eşsen, sevit jəməqətselege aldьna sənəqət həm avьl xuzalьqь esen jəş belgestər, pralitarejattьц yд məktəbendə tərbejələnep sьqqan jəş kadьrдar əдerləp birev burьstarьn kilterep baђtьra.

Şunьц esendə partejəneц XVI nsь s,jьzь—ilde satsejalizem nigedendə jaцьnan teдəv midgelendə sənəqət həm avьl xuzalьqьn jəş pralitarejat kadьrдarь menən tə,min itev burьstarь hisber tərlə jul menən ikelənevheд xəl itelə torqan səjəsi ber burьs ikənlegen həm bьl burьstь tormoşqa aşьrьrqa —partejə, kamsamul, prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьnьц məs'yl urьn totovдarьn aңьqlap ytte.

Sənəqət, avьl xuzalьqьn jəş kadьrдar menən tə,min itev eşe Başqortostan ile kevek xuzalьq həm kultura jaqьnan artta qalqan ber ildə taqьla məhimləşə təşə, jəş kadьrдar əдerləv məs,ələhen hisber kisəktərməj tormoşqa aşьrьvдь talap itə. Bьl məhim burьsqa partejə, kamsamul kəmitətə həm xəkymət yд vaqьtь menən qəməli saralar kyrələ başlanьlar. Jərle millət jəştərenən prajьzvudsteva eşselərə—jəş kadьrдar əдerləv julьnda qəməli eşkə totondo.

Sənəqət həm avьl xuzalьqь esen jerle millət jəştərenən jəş kadьrдar əдerləv julьnda partejəneц Başqortostan Өlkə Kəmitətə həm kamsamul Kəmitətə tarafьnan meц kamsamuldьц 500 e ejjyl ajьnda uq Başqortostan sənəqət pritprejətejələrenən fabrik—zavьt məktəptərenə urьnlaştьrьldьlar. Partejə, kamsamul kəmitətə həm şulaj uq Başqortostan sənəqəteneц talabь bujьnsa bьl meцselərдən beд, 6 aj esendə jetərlək belemle jəş belgestər əдerləp elgertergə tejeşbeд.

Qəməldə, partejə, kamsamul həm xəkymət tarafьnan qujьlqan jəş kadьrдar əдerləv zadanejəne tulьhь menən tormoşqa aşьrьlmav qurqьnьs tьvдьralar, xatta jəş belgestər əдerləv julьnda prafsajuz xuzalьq ojoşmalarь oşo kəngə tiklem yддəren tejeşle məs'yl hanap bətə alqandarь juq. Ulqьna la tygel, kadьrдar əдerləv məs'ələhenə bejurakrattarsa məqamələ lə bulьv, kadьrдar əдerləv turahьnda partejə diriktifenə kirehensə narьq qujьvsь—appartunizem avьrьvдar faktьtarь la juq tygel.

Meцselərgə xuzalьq həm prafsajuz ojoşmalarь tarafьnan jetəkselek, ularдьц kəndəlek eştərendə osoraqan avьrlьqtarqa iptəştərsə jarдam kyrhətevдərдeц juqlьqьn, bьl ojoşmalar tarafьnan partejə diriktifen ytəvgə qarşьlьq kyrhətev tip hanarqa kərək.

Paravuz—rimunt zavьtьndaqь meцselərgə bulqan məqəmələlər, undaqь ojoşmalarдьц jəş kadьrдarqa məsxərələ kyд menən qaravдarь, qaraцqь məjəştərдən kilgən jerle millət jəştəreneц arttalьqь həm nadanlьqьnan kələvдər, jetəkselek eşenə berketelgən keşelər jarдam horap barqanda „heддən başqalar дa bətməgən qajtьp kitegeд, heд kalxuzsьlar, heд tybətejlelər" tip xaqarat javabь alьp kitevдərə, bьl inde satsejalizem teдəleşenə jəş kadьrдar əдerləvдə partejə diriktifen ytəv tygel, bьl partejə diriktifen buşqa sьqarьvqa mataşьv, bьl uц appartunislьq kyrneşe, bьl Vilikarus şavinizme şavqьmь bulьp hanalьrqa tejeş.

Prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьnьц jəş kadьrдar əдerləv eşenə bejurakrattarsa qaravдarь heдəmtəhendə prajьzvudstevaqa eşkə jьjnalqan 340 uqьvsьnьц 126 hь prajьzvudstьvanь taşlap qasьp qajtьp kitələr. Ulqьna la tygel, avьldarдan kilgən meцselər yддəreneц teləktəren aңlata almav, jataq urьndarь taba almaj, uramda qalьv, bulvarдa, işek təbtərendə tən uдqarьv baxetheдlegenə lə osoranьlar.

Meцselərдeц ejjyl naburьn uдqarqanda, urьndaqь ojoşmalarдa kyp kenə jeteşheдlektər buldь.

Ular yддərenə birelgən kantryl handarдь tultьrmav menən bergə, jerle millət jəştəren fabrik—zavьt məktəbenə prajьzvudstevaqa jebərgəndə aңlatьv, təşəndərəv eşe alьp barmanьlar, teləgən keşene totop mablizavajt ittelər. Şunьц heдəmtəhendə, meцselər arahьnda yддəreneц nej esen saqьrьlьvдarьn aңlamav, aңhьд kejənsə kilevдərə buldь.

Meцselərдeц ikense naburь yktəber ajьnda başlana. Ikense naburдь uңьşlь uдqarьv eşenə bətə jəməqətselek fikeren tuplarqa, prajьzvudstьvaqa mabltzavajt itelgən jəş yђmerдər arahьnda aңlatьv eştəren kəsəjtergə, jəş kadьrдar əдerləv julьnda partejə həm xəkymət qararдarьna ajaq salьvsьlarqa həm bьl julda osoraqan qarşьlьqtarqa bətə kəs menən həzym jaharqa kərək.

Ə, Өfə qalahьnda həm Өfəneц sənəqət pritprejətejələr həm FZU larьnda eş əђtəndə jəşəp kilgən jəştərдeц tormoş şarttarьn jaqşьrtьv, ular əђtənən dereђ jetəkselek eşen kəsəjtergə, prafsajuz həm xuzalьq ojoşmalarьnьц meцselər əђtənən bulqan tərbejə eştəreneц mitьdtarьn kankritlaştьrьrqa, kadьrдar məs'ələhendə ikelənep qaravsьlar, sənəqət, avьl xuzalьqь esen jəş pralitarejat kadьrдarь əдerləv turahьndaqь partejə diriktifen boдovsьlarдь pralitarejat sutьna tartьrqa kərək.

M. TAZЬJ.

Iц jaqşь udarniktarqa Linin urdinь.

Hyrəttə: „Liningrattaqь Krasnьj Gəvozdilşik" zavьtьnьц iц jaqşь udarnigə—tokar Piykьf (38 jьllьq praizvudstьva stazь) Linin urdinь menən byləklondə.

Sifat esen kərəştə hьnlьlş kərək

Yдək kəmitəttən 3 nse sintəber mərəsəqətə pramfinplandь ytəvdə fəqət han jaqьnanqьna tygel, bəlkem sifat jaqьnan da kərəş esen kesəjtevdə, tavardьn sifatьn jaqşьrtьv menən sənəqəttəge ... timpьn tə'min itevdə bətə prafsajuz jəməqətselege aldьna məs'yl burьs itep quja.

VKP(b) nьц XVI—s'jьzь SSSR sənəqəte turahьnda iptəş Kujbьşəf daklatь ajqьlь, sənəqətebeддəge tavardьn sifat jaqьnan tyban torovь, sənəqət planьbeддьn tulьhь menən ytəlevenə kilesəktə qurqьnьs tьvasaqьn təjorə kitte. Sənəqət tavarьnьn sifat jaqьnan kytərelşe—5 jьllьqtьn 2 nse jьlьn ytəv ...

SSSR xuzalьqьnьn 5 jьllьq sənəqət planьnьn 2 nse jьlьn tultьrьv ... aldьnda torqanda beд, ələ sifat eдeklektəreneц hamanda ... mevenə osoratabьд, bьl turala fakttar bajtaqqьna.

Məhəlen: kymer sənəqətə beддə 1928—29 nsь xuzalьq jьlьnda brakka qalьvь 6,23 tən 12,21 pratsent tirehendə tulqьnlanqan bulha, ə aqьmdaqь jьlda bьl handьn kəmev urьnьna 7,51—13,97 pr. qa kytərelgən kyrəbeд. Sənəqət danbas kymer saxtьlarьnda avqьs kymer nurmьhьnьn urьnь menən 15 tən 20 pr. qa tiklem nasar tavar birev faktьtarь əђtəndə qajьşьnlьq kyrəbьд.

Sənəqəttən avьr eləsende tavar sifatьnьn bьndaj xəldə bulьvь sənəqət 5 jьllьqьn ytev, pramfinplandь 100 pr. tь menən tormoşqa aşьrьvqa qurqьnьs signal birələr, sənki beддəц ...

Tavardьn sifat jaqьnan barьvь bar eşselərдən rəjal eş xaqtarьna ... bəlkem ul—sənəqətebeддəge eşləp sьqarqan ... heдəmtəhen buşqa sьqara. Ələ bьl məsələ turahьnda bьl noqət pridprejatejələrgə, xuzalьq ojoşmalarьna ... „prafsajuz ojoşmalarь əkren qudqalalar. XVI—S'jьzдьn sifat esen kərəşte kesəjtev turahьndaqь qararь kyp urьnda ... haqlana, qəmelgə aşmajь juq.

Bьl mehim, məs'yləjətle bulьs menən kyrəp urьndarдa sifat bulhьn, prafsajuz ojoşmalarь bьl bulhьn elə kənkrit sara kyrə alqandarь juq, sifat esen kərəşte ikensə urьnqa quja kilələr sifat esen kərəşkə sənəqət pridprejətejələrendə, sixtarдa, stanuktarдa jəməqətselek fikre tuplanmaqan, kyp urьndarдa pramfinplandь ytəv esen han jaqьnan kərəş alьp barьla, ə sifat qojoroqta həjrələ.

Gigant satsejalizem teдəleşe 5 jьllьqtьц 2—jьlь bətərgə ber aдna vaqьt qaldь. Bьl vaqьt esendə sənəqəttə tavar eşləp sьqarьv nurmьhьnьц sifat eдəklegən bətərergə bətə kəs mablizavajt itelergə tejeş.

Sifat jaqьnan artta qalqan stanuktar, tsixtar, ajьrьm stanuk eşselərə „jəməqətselek buksirenə" alьnьrqa, satsejalizem jarьşь, udarsьlьq eşeneц barьşь taqьla kesəjtelergə tejeş.

Satsəjalizem teдəv ileneц jaңь xuzalьq jьlьnьц işegen asьv aldьnda torabьд, beд jaңь xuzalьq jьlьna ajaq baђqanda 2—jьlda partejə həm xəkymət tarafьnan qujьlqan kəntryl handarдь tulьhь menən ytəp bətərgə. yдebeддeц əђtə 3—jьlqa qaraj jək qaldьrmaђqa, 5 jьllьqtьц 2 nse jьlьn 100 pr. menən ytəp. partejə həm xəkymət aldьnda imtixan totorqa kərək.

M. TAZЬJ.

Pramfin plan esen kərəş barqanda

Eşselərдə tə'min itev eşe bajavaj burьstarдьц berehe.

Ber nisə kəndən huц 5 jьllьq plandьц 3 nse jьlьn jəqьn alabьд.

5 jьllьqtьц 3 nse jьlь—5 jьllьq plandь 4 jьlda tultьrьv bojьnsa atqarьlьvqa дur smutьr bulasaq.

Şunьц esendə 1930—31 s jьl beддeц ekə дur burьstar jəkmələ.

Burьstarдьц iц дursьhь, iц məhime—sənəqəttən jьllьq planьnьn 100 pr. tь menən tultьrьv. Əşselər sьjnfь sevit ilen qorovda bьqa tiklem дur katerьlqtar eşləp sьqarьvдь kytərevdə iц jaqь furmalar kyplətep kildelər. Ləkin əşselər arahьnda ələ kenə ... nej esen eşləven aңlamavsь, ber prajьzvudstьvanan ikense prajьzvudstьvaqa ... juq tygel.

Bьna bьl xəl sənəqət distiplinəhen jomoşartьr, pramfin plandьц kərəgensə ytələvenə qomasavlьq itə . Dərəђ, xəder bьndaj eşselər menən kərəş alьp barьv turahьnda partejə tarafьnan nьqlь diriktiftər birelde.

Bьnь iц bərense nəvbəttə prafsajuz ojoşmalarь ytərgə tejeş.

Ləkin ul qьna jetmәj, kəmselektərde bətərev, eşselərдeц ... kərəşep, ularдьц ... zavьt—fabriktarдa ... iц jaqьn, iц məhim ber eş tip, bьqa ... tejeştər. Prajьzvudstьva la distiplinəne boдovsьlьqqa ... kəmisejə ... distiplinəne boдovsьlarqa kyrqeдmə ... barьrqa kərək.

Bьl əştərдə juloqa halqanda, beддeц prajьzvudstьvaqa eşselərə arahьnda taqь lə tərtip ... kərək.

Ə unьц huц pramfin plandь kərəgense ytəvdə ydək məsələlərдən berehe—eşselərдe aдьq menən tə'min itevdə te jeşle juloqa halьvдь ber minutqa la onotmaђqa kərək.

Bьnь juloqa halьvda beддeц paterepkapiratsejələr əђtənə дur burьstar jəkmələ. Paterip kapiratsejə apparatьnda ultьrqan bojorakrattar, sit ilimintər eşselərдe aдьq menən tə'min itev esen tejeş juloqa halьvда korto bulьp kildelər.

Hunqь vaqьtta RKI urgьndar tarafьnan tikşerev bulьp, bik kyp kapiratif eşselərenen juq itelde.

Bьl jeteşheдlektər bətərev julьnda xəder RKI tarafьnan tejeşle sara kyrelep tora. Ləkin bьl qьna jetmәj. Bьndaj jeteşheдlektərgə qarşь bətə eşselər esen ... jəmoqət fikeren tuplarqa kərək.

Zavьt—fabrik tə teдelgən bətərev, kapiratiftar, brigadalar eşselər kapiratsejəne kəmselegen bətərəv esen qoral bulьrqa tejeş.

Şulaj eşləgendə gene beд, ... eşselərдe aдьq menən tə'min itevdə ...

Prafsajuz ojoşmalarь bьl eştə juloqa halьvda, his ber vaqьt uдqarmajьnsa tejeşle saralar kyrorgə tejeştər.

I. Ticineskej.

Avьldan prajьzvudstьvaqa, alьnьvsь meцse kamsamuldar.

Narkamtrud hinə əjtəm, Qarkum kamsamula hin tьnla.

Oşo jьldьц ejjyn ajьnda bulьp uдqan Başqortostan partejə kəmitəteneц XIV nse kənfirinsejəhendə, avьlda bulqan jerle millət jəştəreneн meц kamsamuldь prajьzvudstevaqa tartьp, ularдan eşse kadьrдar əдerlərgə tigən qarar sьqarьlьp, bьl eş kamsamul kəmitəttərə tarafьnan tormoşqa la aşьrьla başlandь. Ləkin bьna bьl eşte tormoşqa aşьrьv eşendə kyp kenə avьrlьqtarqa osororqa tura kildə. Sənki berдən tybəngə kamsamul kəmitəttərə, kamsamul jəcəjkələrə bьl meц kamsamuldь prajьzvudstьva qa tartьvдьц əhemejətə turahьnda aңlatьv eşen jomoşaq alьp barьvдarь arqahьnda ularдь tiд genə jьjnap bulmanь.

Bьl jerle millət kamsamuldarьnьц prajьzvudstevaqa mabilizavajt itev eşe, min Arqajaş kantkamulьnda eşləgən vaqьtta bulqanqa, kamsamuldarдь prajьzvudstevaqa tartьv eşe Arqajaşta nisek barьvь həm unьц nətizəhe nisek bulьvь turahьnda tuqьrap kitəm. Avьl kamsamuldarьn indysterejalnьj eşselər kurьsьna jebərev turahьnda xəbər bulqasta, Arqajaş kantkamulь bьl turala tybəngə kamsamul ojoşmalarьna aşqь diriktivalar həm maxsus vəkildər jebərep, avьl kamsamuldarьn prajьzvudstevaqa mabilizavajt itev eşen başqardь.

Ləkin juqarьla əjtkənsə, aңlatьv əşe jomoşaq bulьvь arqahьnda kamsamuldarдь jьjnap alьvь jeцel bulmanь. Kamsamuldarдь kyrhətelgən vaqьtta jəbərergə quşьp, abkum kamsamuldan tiligrammalar əђtənən tiligrammalar kilep tordo. Ləkin jebərev vaqьtь bik qьђqa bulьv, həm qьдьv eş vaqьtь bulьv arqahьnda kamsamuldarдь jьjnavда kyp kəs, kyp inirgejə tygərgə tura kildə. Jьjnalqan kamsamuldar kantkamul tarafьnan Өfəgə oдatolalar.

Ularдь nisek qarşь alalar.

Avьldan kilevse kamsamuldar paravuz—rimunt teдəv zavьtьna kilələr. Ləkin bьnda bulqan ojoşmalar avьldan kilevse kamsamuldarдь bik nasar qarşь alalar. Məђələn: kilevsələr esen aşxana əдerlənməgən bula. Bьna şul arqala meцse kamsamuldar hanьnan kilevsələr aşav vaqьtьnda es saqьrьmdan artьq bulqan qala stalavajьna barьp jərergə məzbyr bulalar. Bьl xəl kilevsələrgə bik nasar tə'ђir itə. Stalavajдьц jьraq bulьvь arqahьnda kyp kenə kamsamuldar kəne ne ber tapqьr qьna aşap tororqa məzbyr bulalar.

Sənki eşləp arqasta, es saqьrьmdar samahь bulqan qalaqa barьp, aşap jərev əlbəttə jeцel eş tygel. Bьl ber.

Unan huц kilgən kamsamuldarqa paravuz—rimunt teдəv zavьtьnda bulqan ojoşmalar həm qajhь ber ajьrьm bulqan kadravaj eşselərдeц qaraştarь qafev itəlməђlek dərəzə lə nasar bula. Bьl hyддe dərəђləv esen Qonşaq rajunь Qorman avьlьnan kilep tə, bьndaqь avьrlьqqa tyдə almaj, kire qajtьvsь kamsamul Nəqim Kafejef qa hyд birəbeд: — Beд kypkenə kamsamuldar barqasta, ikense kenə yk eşkə başlanьq. Ləkin beд barqansa, unda aşxana əдerlənməgən, bьna şul arqala beд kyp vaqьt kengə ber tapqьrqьna aşap tororqa məzbyr buldьq. Unan huц unda bulqan ojoşmalar həm ajьrьm eşselər beдgə bik nasar kyд menən qaranьlar. Beд ularдan—beдgə uqьv bulasaq mь, tip horavqa, ular: „Beд heддe eşkə aldьrqanbьд, heдgə nindəj uqьv bulhьn, heд bьnda kilgəstə, ylgənsə eşlərgə tejeşhegeд, qanьqьд xəlel „tinelər. Kilevsələrgə məs'ələne jaqşьlap aңlatьv turahьnda ujlap qaravsьla bulmaqan. Juqarьla əjtkənsə unda bulqan nasar qaraştarqa tyдə almajьnsa, Arqajaş kantunьnan kilevsələrдən 10 lap kamsamul kire qajtalar. Bьl rəveştə kire qajtьp kitevsələr ber Arqajaş kantunьnan qьna bulmajьnsa, başqa urьndarдan da kyp bulqan. Bьna bьl xəl beддeц biş jьllьqtь 4 jьlda ytəv eşenə дur zarar kilterə tigən hyд.

Qəjep—kemdə.

Beддeцsə bьnda meцselər hanьnan drajьzvudstevaqa alьnьvsь kamsamuldarдь tərbejələv eşen yд əђtərenə alьvsь narkumtrud həm garkum kamsamul bьl eştə qəjeple bulьrqa tejeşle. Sənki ular kilgən kamsamuldarдь tərbejələv ularqa jul kyrhətev turahьnda ber qəmələ eşləməgəndər. Unan huц xəдergə kəndə lə bьnda eşləvsə kamsamuldar arahьnda aц—belem eştər şulaj uq aşav—esev məs'ələhe hamanda jaqşьlanьp jetmevə turahьnda signal birələr. Beддeц telək:

Avьldan prajьzvudstevaqa alьnьvsь kamsamuldarдь tərbejələv eşen yд əђtenə alьvsь narkamtrud həm garkum kamsamul bьl eşkə begəndən yk nьqьtьp totonorqa, unda bulqan jeteşheдlektərgə qьrqa sik qujarqa tejeş.

I. Tişeniski.

25,000 selər qəməli eştə

Beд nisek qarşь alьndьq.

(25,000se iptəş Latьjpьf menən həjləşev)

Iptəş Latipьf uдqan jьl fivьral ajьnda, 25,000 əşsene kalxuzdarqa eşkə mabilizavajt itkən vaqьtta yдe Өfə qalahьndaqь dəvlət mixanikə zavьtьnda eşləgən jerenən kyцelle rəveştə jaдьlьp eşkə kitə. Ul Өfə rajunьndaqь Baris isemle ber tatar avьlьna barьp, 30 xuzalьqtan ojoşqan kalxuzda reis bulьp eşləj başlaj. Ul yдeneц barьp eşkə totonqan vaqьtьn bьlaj həjləj:

— Min barqanda ul avьlda, kalxuz jaңь ojoşqajьn. Eşkə başlaqanda xalьqtьц qaraşь minə ьşanmavдan qibarat bulьp,—„zavьttan qьna kilgən keşe, avьl xuzalьqь menən tanьş tygel, ul kalxuzdь nisek jetəkləp barhьn"—tip qaranьlar. Ləkin eş təzribəhendə ul ikense tərlə bulьp sьqtь. Sənki kitkən vaqьtta eşsələr jalpьhь tarafьnan yдenə jəkmətelgən eşte min ytərgə tьrьştьm. Avьldьц jarlь, urta xəlle həm batьraktar qatlamьn ojoştorov həm ular arahьnda sьjnfi mənfəqətte aңlatьv həm kymək xuzalьqtь fajдalьlьqьn təşəndərəv menən eş kyrдem. Bildələ kəndəlek eştəgə eş təzribəhendə qulajlaştьrьp, eşləngən eştər kyrelgən saralar heдəmtəheд qalmanьlar. Ular kəndən kən təşenə, minə jaqьnaja barдьlar həm ularqa jarдamsь itep jebərelgənlekte təşəndələr.

Avьldьц xəle.

Avьl urta дurlьqta bətə xalьq mədəni jaqtan bik artta qalqan, avьlda kamsamul jəcəjkəhe bar, ləkin ularдь dəjəm jalpьnьц yдgərep ajьrьvsь eşməkərlek kyrhəterlek xəldə tygel—tybəndər. Şulaj uq avьlda kandidat gruppahь bar. Ular arahьnda eşləvselərдeц bildəle eştə дurqьna jarдamdarь tejдe.

Unan huц avьlda məktəp bar. Bьna bьnda inde şul məktəptəge uqьtьvsьnьц дur jarдamь tigəndə əjtməj kitev məmkin tygel. Sənki ul,—uqьtьvsь, ul avьldьц berдən ber mədəni kəsə bulьvь menən bergə, ul avьldьц agranumьla, agitatьrьla həm başqa məs'ələlərдə kansyltant xeдməten ytəj ala torqan ber kəs. Avьlda bulqan dəjəm kes həm xəl şunan qibarat.

Jaдqь səsev.

Kalxuzdьц uдqan jьldan səselgən 29,75 disətinə uzьm aşlьqь bulьp, jaдqь səsev planь 52 disətinə səsergə, tigən zadanejə birelgəjne. Ul birelgən zadanejəne aldan əдerlek eşen avьrqьna kyrev arqahьnda 100 % tь menən bojomqa atqarдьq. Xəдergə kəndə keдgə həm jaдqь səselgən igendən urta iђəp menən giktarьnan 65 pottan artьqьraq igen alabьд.

Bьjьlqь keдgə səsev.

Bьjьlqь keдgə səsev esen teдelgən plan 32 giktar səsergə ine. Bildələngən kantryl handь 100% tь menən bojomqa atqarдьq. Həm səselgən igendərдə 100% menən kantraktavajt ittek.

Igen əдerləv eşe.

Kalxuzda barlьqь 23 eş atь bulьp, eşləngən eşteц dəvmələnə qaraqanda, at kesə jeteşməve дur urьn tota. Uqa əђtəp, eş kesəneц jeteşməven alhaц taqьla eş avьrlaşa təşə. Başlьsa şul səbəptərgə binaən igendə jьjnap alьv eşe hylpənerək barдь. Ularqa əђtələp huцqь kəndərдəge jonsevдar дa quşьlqas igendə jьjьştьrьv oдaqlanь, ələ bulha igen jьjnalьp bətməgən. Beдgə igen əдerləv bujьnsa 900 bot tapşьrьrqa zadanejə birelgəjne. Ləkin unьц oşo kəngə tiklem 200 boton qьna tapşьra alqanbьд.

zavьt menən elemtə.

Zavьtqa (zafkumqa) kitkəndən birle hər vaqьt xat həm başqa tərlə xəbərləşev aşa elemtə jahap tororqa teleneм. Ləkin mineц xattarьmdьц berəvhenə lə javap ala almanьm. Ul xattarдьц kybehe eşteц barьşь turahьnda bulьp, qajhь ber osoraqan qьjьnlьqtar turahьnda keңəştər horap jaдьlqajnьlar. Ləkin javapheд qaldьlar. Bьl rəveşlə halqьn qaraştar bildələ jaraj torqan eş tygel. Bьnan huц undaj halqьn qaraş bətərgə tejeş, tip ujlajьm, tej iptəş Latьjpьf.

Beддeц menən tiцləşegeд.

Oşo jьl 19 nsь sintəberдə Başsildurstruj eşselərenen 120 keşe qatnaşlьqь menən bulqan qəməmi jьjьlьşьnda Yдək Kəmitəte həm VSPS nьц biş jьllьq plandьц esense jьlьn qarşьlav, pramfinplandьц ike jьlьn uңьşlь uдqarьv turahьnda daklat tьцlanьp, tybəndəgesə qarar sьqarьldь:

1. Biş jьllьq plandьц adaqьna tiklem yдebeддe udarnik hanap, biş jьllьq plan tulqansa timer julьn halьp bətərdə yдebeддe mabilizavan hanalьbьд.

2. Teдəv eşendə bulqan jeteşheдlektərдe kilesəktə buldьrmaђqa hyд birəbeд.

3. Biş jьllьqtьn esense jьlь beддe tarqav xəldə kyrməbeд, şuqa kyrə beд bьl julda qurqmajbьд. Tərkəstan Səber timer julьnda Qazaqьstan dьц qom səxrəhen jengən kevek, beд bьnda la bətə qarşьlьqtarдь jeңerbeд.

4. Eş taşlap jərevдər, ьrtaşlьq həm iђəreklek menən kitken kərəş asabьд. Bьndaj jeteşheдlektərдə eşselər arahьnda juq itergə hyд birəbeд.

Biş jьllьqtь 4 jьlda tultьrьvдь əдergə tьrьşьvsь sit ilimintər hyдen juqqa sьqarabьд. Bьlar menən tiцləşegeд.

Jəş avьndarдь kyp eşlətev selərgə qarşь kereşergə kərək.

13—hanl aqas jarьv zavьtьnda bulqan eşsələr arahьnda aц—belem eşeneц nasar qujьlьvь turahьnda ber nisə tapqьr gəzitələ jaдьlьp uдьlqajnь. Ləkin bьl xəbərдər tə'ђir itmənə. Eş haman artqa təgərəv menən bara.

Bьna şulaj eşteц nasar qujьlьvь arqahьnda bьnda jəş bьvьndь tərbejələv, ularqa narsq birəv eşe lə bik nasar tora.

Bьl taqta jarьv zavьtьnda jəştərə 16 nan uдmaqan balalar ololar menən ber tigeд, 8 səqət eş eşləjдər.

Məђələn: şunda eşləvsə Mostəf Tahir 16 jəştə genə bulhьla ul 8 səqət eş eşləj.

Jetməhə ularqa artьq eşləgən eş xaqtarьla tyləmməj.

Bьnda bulqan zafkum bьl eşkə kyдən asьbraq qararqa bьl eşkə begəndən yk sik qujarqa tejeş.

„IDEL".

V. K. P.(в) YÐƏK KƏMITƏTENENŅ MƟRƏƵƏQƏTENƏ URЬNLЬ JAVAP.

Igen əðerləv planъn tultъrъv əsən kərəştə kiŋ kalxuzsъlar jalpъhъn jəlep itevðə təp mitъd bulъp satsejalizem jarъşъ iƀəplənə.

IGEN ƏÐERLƏV PLANЬN YÐ VAQЬTЬNDA YTƏV, KƟÐGƟ SƏSEV ZADANEJƏHЬN TULTЬRЬY HƏM JARLЬ, URTA XƏLLELƏRÐE MENƏRLƏP KALXUZDARQA ЬLЬQTЬRЬV EŞENDƏ—

SATSEJALIZEM JARЬŞЬ HƏM UDARSЬLЬQ—BIŞ JЬLLЬQTЬ—DYRT JЬLDA PLANЬN YTƏVÐE TƏ'MIN ITƏSƏK, SATSEJALIZEM TƟÐƟLƟŞƟ TIMPЬN QЬÐЬVLATASAQ.

IGEN ƏÐERLƏV PLANЬN TULTЬRЬV HƏM KƟÐGƟ SƏSEVÐE JAQŞЬ YTKƏREY TURAHЬNDA

SATSEJALIZEM JARЬŞЬ DUGЬVЬRЬ.

Urta vulqanan.

1) Olo—Gluşin rajunъndaqъ „Pyt k Satsejalizmu", 2) Şul rajundaq „Natsmin" kalxuzdarъ; 3) Ьrьmbur rajunъnъq „Stalin" isemendəge a. x. ərtile; 4) Kinil—Cirkas rajunъnъq „Sila Stali"—xuzalъq ərtile; 5) Jekatirinslaf rajunъnъq „Zarə Pavulajə" 6) Abdullin rajunъnъq „Pyt k Satsejalizmu", a. x. ərtile; 7) Sьjzran rajunъnъq „Imeni Linina".

Kenbatъş Seber elkəhenən.

8) Carlaq rajunъnъq „Krupskaja" isemendəge kammuna; 9) Nava—Aleksej rajunъnъq „Molotьva" isemendəge kammuna; 10) Slavgarьt rajunъnъq „Ilic" isemendəge kammuna"; 11) Kulikufrajunъnъq „Budynnьj" isemendəge a. x. ərtile; 12) Umbskej rajunъnъq „Varasilif" isemendəge a. x. ərtile; 13) Rubsuf rajunъnъq „Savnarkum" kammunahъ.

Ural elkəhenən:

14) Uvil rajunъnъq „Linin" isemendəge kammuna; 15) Maraj rajunъnъq „Kammuna Ural" 16) Taleskej rajunъnъq „Kammuna Trut"; 17) Zajkufeskej rajunъnъq „Stalin" isemendəge a. x. ərtile 18) Qamъşlav rajunъnъq „Sakku—Vansitti" isemendəge kammuna; 19) Pratakamats rajunъnъq „Kammuna Pabida"; 20) Şuşan rajunъnъq „Uralskej Rabucej gəzit" isemendəge a. x. ərtile; 21) Pitxuf rajunъnъq „Krasnъj Yktəber" kammunahъ.

Başqortostan jemhyrejətenən.

22) Arqajaş rajunъnъq „Pabida" a. x. ərtile; 23) Asqar rajunъnъq „Vpirut" a. x. ərtile; 24) Sişmə rajunъnъq „Frunze" isemendəge a. x. ərtile;

Kensъqъş Seber krajənan.

25) Kazak rajunъnъq „Idəjə Ilijca" a. x. ərtile; 26) Navasul rajunъnъq „Sibkrajkum" isemendəge Gigant kust berege; 27) Cirimuxъf rajunъnъq „Krasnьj pitilitka" kammunahъ; 28) Ujrajeten „Ulangatul" kammunahъ;

Qazaqstan jemhyrejətenən.

29) Kalinin rajunъnъq „Kaskilin" a. x. ərtile; 30) Bulaj rajunъnъq „Kəmintiren" a. x. ərtile; 31) Bulaj rajunъnъq „Linineskej Pyt" a. x. ərtile 32) Varasilif rajunъnъq „Kalinin" isemendəge a. x. ərtile.

Kammunis partejəhъnъq jetəkselegendə SSSR də gigant timptar menən satsejalizem tədelə. Kesle fabrik həm zavettar yhəlar. Kalxuz xərəkətə kesəje həm yhə; „5 jъllъqtъ—4 jъlda tigen luzъnъq oemelə bojomqa aşъrъv. VKP (b) nъq 16 nsъ s'jъzъ kalxuz xərəkətenə ... bara.

Eşsə əjъolъ, kalxuzsъlar avъl jarlъlarъ urta xəllelər menən təqъd sajuzda bulъp tatsejalizemdən bətenləj bulъnъn əsənə tatsetəde ... jarlъ ... Totoş kalliktiflaşterev ... SSSR avъl xuzalъqъn satsejalizem nigeðenə rikanstrukselsə esən berðən ber mitъd. Totoş kalliktiflaşterev nigeðendə ikesplatatъr kulaktar sьjnъfъn beterev bojomqa aşъrъla.

Yððəren xəl itev satsejalizem tədeleşenen unъşlъ barъv əsən motalq kərəkle şart bulqan xuzalъq—sajəsi burъstar arabъnda in əhəmejətle urъndъ ... Partejəneŋ „tixnikə—iqtisadi jaqtan alðъnqъ məmləkəttərðe qъvъp jetərge həm ... kitergə", tigen bajvuj saqъrъvъn igen əðerləv kampanejahъn tultъrъp bojomqa aşъrъvqa turana tura bujlənqən. Vaqъtъnda həm ojoşop dəvləkə tapşъrъlqan ber bot igen satsejalizemden tədelə toroqan binahъna janъ kirbes kulak spikylant, toqъ həm bojrakratqa janъ zarba.

Igende ojoşop tapşъrъv, igen əðerləv planъn tultъrъp həm aşъrъp atqarъv ... ðoşman bulqan kulakqa in jaqъn atpur birəv həm uq, şulaj uq „hul" apparatunistarqa, sikellonep eşənmər qaravъn həm ... ytkən zarba jahav bula.

Igen əðerləv kampanejahъ kulaktъq bik nъq qarşъlъq kyrhətev əxvalendə ytə: kin kalxuzsъlar jalpъhъnъn, jarlъ həm urta xəllelərðen igen əðerləv ... igen əðerləv fruntenda tulъ jeqevðe həm kulak qarşъlъqъn tulъ jemerevðe tə'min itergə tejeşle.

„5 jъllъq plandъ atqarъvðaqъ sitsiklektərðe jeŋev həm satse jalizem tədeləşe timptarъn tiðləşterev esən təp jul„ satsejalizem jarъş həm udarsъlъqtъ jata (VKP (b) nъq 16 nsъ s'jezъ).

Kin kalxuz jalpъhъn igen əðerləv planъn atqarъv esən kərəşkə ьlьqtъrъvðъn təp mitъdъ—satsejalizem jarъşъ.

Bed urta Vulgъ,Ural. Kenbatъş Seber, Kensъqъş Seber elkələrenen şulaj uq Başqortostan Qazaqъstan həm Byrat—Manqul jemhyrejətləreneŋ ber ... VKP (b) Yðək kəmitəteneŋ xitapnamahъna javap itep, oşo satsejalizem jarъş dugъvъrъn tөðep, ettebeðge oşo burъstardъ jekməjbeð.

1. Yðebeððen igen əðerlev planъbъðъ srugъna alda tultъrъp həm aşъrъp atqarъrqa. Hər ber kalxuz igen əðerlev turahъnda ydenen tele artъq tavar aşlъq dəvlətkə tapşъrъrqa.

2. Kalxuzsъlar həm jarlъ—urta xəllelər bulqan rajunda ... həm əðerlev bulqan rajunlarda igen əðerlev planъn tultъrъp həm aşъrъp atqarъrqa ... igen əðerlev ...

3. Igen əðerləvðən təp mitъdъ itep, massъvъj eşte bik kinəjtev nigeðendə satsejalizem igen kanvirъn alqa aşъrъv. Bed beðə janъqъd xuzalъq—jarlъ həm urta xəlle jalpъhъn satsejalizem igen kanvirъna jəlep itep, kulaktarqa həm ularъn jarðamsъlarъ quqan spikylant həm toqsolarqa qarşъ kerəşergə,—ularqa birelgən məəbyri zadanejalarъn bojomqa aşъrъrqa əẗtebeðge alъnabъd.

Yðebeðþən rajunъbъðъaqъ jaqъn janъqъd xuzalъqtarъ yðebeððən kelxuz buksirъna alabъd ular arahъnda la igen əðerləv plan xərəkəten kytərəsebeð.

Kalxuzdarъ xəðer yk satsejalizem igen kanvejərenə aşъrъlqan ər brigadalarъn tədərbed. Barъ hər kalxuzdъn bulqan rajunъnda janъqъd xuzalъqtar da igen atqarъp beterelsebeð kalxuz igen kampanejahъn tultъrъv planъn atqarqan sъjaqъ ta igen plandъ atqarъrqa jardam ... saqbъd.

2. „Udarnik kenende„ 1 nse yktəberðə—Satsejalizem „Jarъşъna ьlьqtъrъlqan igen ... elkə həm jemhyrejətlərðə jaqъqъd xuzalъqtarðъn da igen qatъş menən „5 jъllъqtъ 3 nse jъlъ„ isemendə kesle ... satsejalizem ... əẗtebedgə alъnabъd.

3. Ydebed əsən igen əðerləv planъn b e t e n l e j tapşъrъv əsən oşo srukttardъ bildelərge:

Urta Vulgъ krajъnda 1 nse yktəber,

Kenbajъş həm kensъqъş seberðə —7 nse nyjəber.

Uralda —7 nse nyjəber.

Başqortostanda —7 „ „

Qazaqъstanda —7 „ nyjəber.

4.Igende dəvlet qujqan talaptarqa movafiq sъjfatta tapşъrъrqa.

5. Straxavaj həm orloq fundtarъn kalxuzdarðъŋ bildələngən uzъm həm jaðqъ aşlъq baðъvðarъn tulъ səsevðeren tə'min iterlek ylsəvðə teðergə.

6, Jarъşъvsъ kalxuzdar rajundarъnda kalxuz həm aanqъð xuzalъq tarmaqtarъnda uzъm səsev planъn tulъ atqarъrqa-

7. Əẗtebeðgə alъnqan bъl burъstarðъ atqarъv menən ber vaqъtta xuzalъqtъŋ tavar birəvselegən kytərev maqsatъ menən oşo agranumlъq saralarъn ytkərergə əẗtebeðgə alъnabъd:

a) straxavaj səsev həm tixnikə kylturalarъ səsev majðanъn ytkən jъlqъqa qaraqanda—hər ber kalxuzdъŋ prajъzvudsteva planъna movafik kəŋəjtergə.

b) Betə orloq matirejalъn taðartъp ðarъvlarqa.

v) Jaðqъ aşlъq əsən keððən hərev planъn 100 pr. atqarъrqa.

g) Bъl saranъ ytkərevgə jaŋqъd xuzalъqtarðъ ьlьqtъrъp ularqa hər ber bulъşiъqtъ kyrhətergə.

8. Avъldъŋ jarlъ—urta xəlle qatlamъnъŋ matdi həm kyltura tormoş xəlen ъsъulapta jaqşъrtъv barъ kalliktiflaşterev nigeðendəgenə məmkin bulasaq.

Bed yð əẗtebeðgə kalxuz xərəkəteneŋ janъ tulqъnъn kytərev janqъ jarlъ həm urta xəlle xuzalъqtarðъ həm batraktarðъ kalxuzdarqa kiŋ ъlъqtъrъv həm ularqa betə saralar menən prajъzvudsteva jarðamъ kyrhətev tora.

9Betə kalxuzsъlar bergə „biş jъllъqtъ dyrt jъlda" zajъmъna hər ber kalxuzsъnъŋ 2 aðnalъq daxutъnan að tygel summalъq jaðъlъrqa jaŋqъð xuzalъqtar arahъnda zajъmqa jaðъlъv turahъnda kampanejə alъp barъrqa həm zajъm bujъnsa vznustarðъ [srugъnan alda tylərgə əẗtebeðgə alъnabъð.

10 Yð əẗtebeðgə 1931 nse jъldъŋ 1 nse qinvarъnan huŋqa qalmajъnsa—Sibkambajъn tarafъnan unъŋeşkə kereşəsək berense jъlъnda 1931—32 nse jъlda) eşləjəsək 5000 kambajъnъn batъp alъv əsən aqsa tuplarqa şul eşebeð menən zavъttъŋ teðələşən aşъqtъrъrqa jarðamlaşъvðъ əẗtə beðgə alъnabъd.

Yð əẗtebeðgə burъs itep Seber kambajъnstrujъ menən daimi həm tъqъð elemtə totъvðъ həm kalxuzsъlarðъ tədələşkə jebərep uqa jarðam kyrhətevðe alabъð.

11. Satsəjalizem jarъşъnъŋ barъşъn mərkəz, kraj həm jerle matbuqətta tərtiple rəveştə jaqъrta tororqa, kalxuz xəbərselərə dazur pusttarъ ojoştororqa kalxuzdar arahъnda jarъş təzribələren alъşъşo tororqa əẗtebeðgə alъnabъð.

12. Kalxuz esendə ajъrъm brigadalar həm kalxuzsъlarðъŋ yð arahъnda jarъş ojoştororqa udar brigadalar ojoştorovðъ hər ber sara menən alqa jebərergə jaŋqъð xuzalъqtarðъ kalxuzdarqa ъlъqtъrъv həm avъldъ satsejalizem nigeðenə kyserev burъstarъn aŋlatъv əsən ular arahъnda eşləvgə agitatъr kalxuzsъlarqa nabur iqlan itərgə əẗtebeðgə alъnabъð.

13. Betə xuzalъq—səjəsi burъstarqa qatъn—qъððarðъŋ qatъşъvъna ajrъm ður əhəmejət birep, betə saralar menən ularðъ qatъştъrъvqa tъrъşъvðъ əẗtebeðgə jəkməjbeð. Bъl maqsat menən kalxuzsъ qatъn—qъððar, batrackъlar, jarlъ həm urta xəlle qatъn—qъððar arahъnda bik kiŋ massъvъj eş alъp barъp, qatъn—qъððarðъŋ tormoşta qolloqtan azat itelevðərenə jarðam itkən saralar kyrəsəkbeð.

14. „Izvistejə Tsik SSSR i VTSJK RSFSR" həm „Ikanamiceskajə zizen" gəzittərə idaralarъ menən Xlipsinter idarahъnъn kalxuzdarðъŋ elkələrara satsejalizəm jarъşъnda sudejə bulъvðarъn horajbъð.

15. Bъl dugъvъrðъ tulъ rəveştə ə kraj həm jemhyrejəttərebeððəgə başqa kalxuzdarqa la jojergə əẗtebeðgə alъnabъð. Betə kalxuzsъlarðъ həm jaŋqъð xuzalъqtarðъ kammunis partejəhe jetəksələgəndə „Biş jъllъqtъ dyrt jъlda atqarъvqa" həm VKP(b) neŋ 16 nsъ s'jъzъnъŋ qarardarъn bajavuj bojomqa aşъrъvqa bəlşəvik timptarъ menən qatъşъvqa saqъrabъð.

Urta vulgъ elkəhenən:

1. Orloq kalxuzъ „Pyt k satsejalizmu"—Sudarikъf.
2. „ „ „Natsmin"—PARASUNKЬF.
3. a. x. ərtile «Stalin» isemludə—JAGDAЬF.
4. Orloq kalxuzъ „Sila Stali"—ZAVIDCIKEF.
5. „ „ „Zarə Pavulzjə"—SALAVJUF.
6. a. x. ərtile „Pyt k satsejalizmu"—IVANUF.
7. „ „ „Pyt k satsejalizmu" ŞURЬXЬF.
8. „ „ „im. Linina"—MURATЬF.

Kenbajъş Səber krajъnan:

9. Kammuna „im. Krupskuj" AGAPЬF.
10. „ „im. Molotъva"—ANISЬF.
11. „ „Majak Jljica"—IVANUF.
12. a. x. ərtile „im- Budynnago"—TRUBIKЬF.
13. Kammuna „Səvnarkum"—KUZIREF.

Ural elkəhenən:

14. „ „im. Linina"—SUTNIKEF.
15. „ „Ural"—JEZUF.
16. „ „TRYD"—ŞALUP.
17. a. x. ər. „im. Stalina"—KYZMINЬJX.
18. Kəmmmuna „im. Sakko i Varsitti"—ZAJKЬF.
19. „ „Pabida"—ASINNIKEF.
20, a. x. ər. „Uralskej Raaucej"—UŞAKUF.
21. Kammuna „Krasnъj Yktəber"—MIXEJEF.

Başqortostandan:

22. a. x. ər. „Pabida"—FAZLETƚINEF.
23. „ „ „Vpiryt"—VAXRUŞЬF.
24. „ „ „im. Frunze"—IŞMAJЬF".

Qazaqostandan:

25. a. x. kalxuzъ „Kaskilen"—DMITREJEF.
26. a. x. ərtile „Kəmintiren"—SITNIKEF.
27. „ „ „Linineskej Pyt"—JEFSEJEF.
28. „ „ „Kalinina"—SIGURIN.

Kensъqъş seberðən:

29. „ „ „Idəjə Iljica"—AFITSIRЬF.
30. Gigaut kust beregə „im. Sibkrajkuma"—ARTYŞKIN.
31. Kammuna „Krasnajə pitilitka»—FILATЬF.
32. „ „Ulangotol"

SATSEJALIZEM JARЬŞЬ QƏMƏLDƏ.

Yðebeððeŋ maxsus xəbərsebeððən.

NAVASIBIRSKEJ. 19 nse sintəberðə slyt yðeneŋ eşen bəterðə. Irtə menən dugъvъr prajektъ tikşerelde. Diligattar bik əhəmejetle əẗtaməlar təqdim ittelər. Slytqa kilevselər keneð Seber kambajъstrujqa barъp. unъŋ təp tsixъna fundamint haldъlar. şul nъrъnda eşselərðen qatъşъ menən ður mitenge ytkərelde. Kiske jъjъlъşta eşselər rapъrъt birðelər, kalxuzsъlar dugъvъrqa qul qujðъlar. Dugъvъrða betə igen əðerləv planъn srugъnan alda atqarъp bəterergə, kalxuzdar jaŋqъð xuzalъqtarðъ buksirqa alъrqa,| igen kamvəjere teðergə. Seber kambajъnstrujðъŋ tavge eşləp sъqarasaq 5000 kambajъnъn kantraktaşъrqa, rajundarða kalxuzsъlarðъŋ slyttarъn ytkərergə, jaðqъ aşlъq əsən jerðe keððən hərep qaldъrъv planъn tulъ atqarъrqa. dugъvъrðъ jarъşъvsъ kalxuzdarðъŋ hər ber aqzahъna teşenðerergə, əẗtərenə alъndъlar, dugъvъrðъ iŋ jaqъ atqarъvsъlarqa byləktər birelesək (Seber kambajnstrvjъnъŋ berense kambajъndarðъ, Xlipsi ter 20000 humlъq a.x. maşi alarъ)

IŞBULATЬF, M QƏFYRI.

Silkambajъn silmaşstrujðъn eşselərə, xeðmətkərðərə həm inzinir—tixnik pirsanalъ ,yd tarafъnan Ural, urta Vulgъ, kensъqъş Seber, Kenbatъş Seber həm Qazaqostan kalxuzdarъ menən satsejalizem jarъşъna kereşep oşolarðъ atqarъrqa əẗtərenə alъnalar;

1. 1932 nse jъldъŋ 1 nse majъna qarata berense kambajъndъ kanvejergə jebərergə.

2. 1929—30 nse jъlda bulqan eðəktə ber ajlъq hezym vaqъtъnda bətərep. jъl aðaqъna teðələş pragramъn 100% atqarъp bəterergə.

3. 1931 nse jъldъŋ 1 nse qinvarъna xətle eşselərðeŋ iŋ əð tigəndə 50% ъn udar brigadalarqa ъlъqtъrъrqa·

4. Yktəber rivolytsejəheneŋ 13 nse jъllъqъna 1500 eşsene betə teðeleş srugъna oşo teðeleşkə nъqъtъrqa.

5 Silkambajъn semaşstruj kalxuzdarðan jebərelgən eşseləргə taða, jъlъ, irken baraktar birergə həm torlaq teðeleşendə bulqan eðəktə bətərergə əẗtenə alъna.

6. Betə nъqъtъlqan eşselər arahъnda nadanlъqtъ 1931 nse jъldъŋ 18 nse martъna (Paris Kammunahъnъŋ 60 nse jъllъq kenenə) xatle bəterergə.

Silkambajъn i s e m e n ə n ABUXЬF

Juz—tixn, „ " SIRGEJEF.

Teðeleştən PIRUGЬF.

Eşselərðən GALKIN.

DAJUŞ KYMER

(„URAL KYMER PRAJЬZVUDSTEVA PRAGRAMЬ TULЬNЬ MENƏN YTƏLMƏJ. 10 AJ ESENDƏ URAL KYMER ŞƏNƏQƏTE PRAGRAMDЬ NEJ BARЬ 84,6 PR. QA QЬNA JET KERDE SINTƏBER AJЬNDA KYMER ƟÐƟKLƏGƟ TAQЬLA TƏRENƏJƏ TƟŞTƟ.)

(„Ural eşsebe" gəzitenən.)

Dajuş ural kymer kiðəge
Artta qala kymer kiðəge
Umъr şaxtejur, Ural itəgen
Jədgə jetkər kymer iðəben

———

Jъrtъqtarqa telen qъðtъrъp,
Signal birə handar kendərgə.
Ə dumnalar, gigant martindar
Kymer horaj mital eretərgə,
Timptar zəhev; jъldъŋ jərəge:
—Aj alahъ tъnъn kənən ala.
Şaxtejur iptəş!
Qoros muskulъndъ qъðъvlat,
Xurlъq bulъr kymer tulmaha
Eşheð şaxta, eşheð səqəttər
barъş timpъ artqa hejrəiəj.
Ə,jъrtъqtъ dajuş tiðerək
„100 jamavъ" menen jamarqa.
Gigant jъldar ajъ—udar aj
Bəkərə bilgə jəkməpkən taşъj.
Kendər signal birə kymergə:
—Berenşehe—kymer,
Ikenşehe—kyberək birergə.
Huŋqъ ajðъŋ zəhev kendərə
Jalmap jota səqət qъldarъn.
Zavъt raprt jaða hər kenə—
„100 gə jeta zadaneja.
Gərlətergə kalxuz qъrðarъn
Ə, martindar mital jъlqъbъn
Soskə qarap borqan barъhъn.
Utlъ tulqъndarъn jomarlap
Jъrlap bara kendər aqъşъn.
Timpъ barъş, timpъ riləstər
Huŋqъ stansъ əskə terəlgən.
Şap paravuz simafur asъq
V.K.P qa raprt birə.
100 isemlə „Ural kymer„ðən.
Əjðə, ojðə paravuz
Ɵsənsegə qarap barabъð.
Əjðə Ural aðъmъŋ qъðъvlat
Udar atla, artta qalahъŋ.
Dajuş kymer, dajuş 100 hanъn
Jъrtъqtarqa jamav itergə.
Huŋqъ stansъ,şaxtejur iptəşkəj
—Danlъ isem kytərə

———

Dajuş Ural kymer kiðəge
Artta qala kymer iðbe
Raprtkətə kymer ştabъ
Əjðə tiðerək 100 gə jetərgə.
Ber kymergə saxtejur—udarnik
Kirkələrgə jaqъn qabъnhъn.
Qoros ildeŋ qoroş jərəgə
—Kymer jalqъnъnda biðəlhen

M.TAZI.

Jaŋь xuƶalъq jъlъ 1 nse qinvarðan başlana.

Kəlliktif dugъvъrðarðъ jaŋъnan teðəv kampanejəhъnъn sruktarъ yðgərtelde.

S.S.S.R. Yðək Başqarma kəmitəte həm savnarkum qararъ.

Avъl grazdandar huŋъşъ jъldarъnan huŋ səvit vъlasъ xalъq xuzalъqъn ajaqqa baðtъrъv eşenə kereşep, qəðəttəge kalindar jъlъ urnъna xuzalъq jъlъn berensə yktəberðən 30 nsъ sintəbergə tiklem iðəpləvðe julqa qujðъ. Bъl qarar xuzalъq jъlъn iðəpləvðe, avъl xuzalъqъ prajъzvudstevahъnъŋ ber eləşən şunъŋ esenə inderev maqsatъ menən sъqarъlqajъn, sөnki ul vaqъtta avъl xuzalъqъ prajъzvudъstъvahъ ajъrъm həm vaq kerəðtejən xuzalъqtarъna tajana ine. Xəðergə vaqъtta planlъ xuzalъq alъp barqan safxuz həm kalxuzdarðъŋ bik nъq yðevðərə həm səsev kampanejalarъnъŋ planlъ rəveştə ytkərev, aldaqъ avъl xuzalъqъ jъlъnъŋ həðemtələren aldan uq belergə məmkinlək birelələr.Ildeindysterejələşterev həm avъl xuzalъqъ prajъzvudstevahъn satsejalizem nigeðenə qorov julъnda bъqa tiklem ireşəlgən uŋъştar betə xalq xuzalъqъnda planlъ başlavðъŋ rylen bik nъq kytərðe həm nъqъttъ. Kərək sөnəqətte həm avъl xuzalъqъ prajъzvudstevahъna alqa jebərevðə bulъhъn, şulaj uq kammunal həm torlaq eştərendə həm ilde kyltura jaqъnan alqa jebərevðə lə jaŋъ teðəleştəŋ jъldan jъl kesəjə barqan ryle xuzalъq jъlъnъŋ esenə, nyjəber dikəber ajðarъnda betə torqan, betə teðev sizunъn inderevðə talap itələr.

Oşolarðan sъqъp, SSSR Yðək Başqarma Kəmitəte həm xalqtikşerev julъnda kamisarlъqъ Səvitə qarar birələr:

I. 1931 nse jъldan başlap, xuzalъq jъlъn berensə qinvarðan 31 nse dikəbergə tiklem iðəpləvðə, julqa qujarqa.

2. SSSR Xalq Kamisarðar şəvitenə, 1930 nsъ jъldъŋ 5 nse yktəberenən də huŋqa qalmaj, xalq xuzalъqъ həm finans planðarъn. şulaj uq bydzitte 1930 nsъ jъldъŋ dikəber ajъna tiklem ъraðlarqa təqdim itergə.

3. 1931 nse jъlqa kanteryl sifъrðar, finans planъ həm SSSR ðъŋ berləşkən dəvlət budzite, qətqi rəveştə teðəlgən xuzalъq zadanejalarъn zavut—fabriktərgə həm bytən pritprejətejələrgə 1930 nsъ jъl, dikəber ajъnъŋ aðaqъnanda da huŋqa qalmaj jetkerev iðəbenən sъqъp, eşlənergə tejeştər.

1931 nse jъlqa kantryl sifъrðar, finansъ planъ həm SSSR ðъŋ berləşterelgən dəvlət bydzite 1930 nsъ jъldъŋ dikəber urtalarъnan da huŋqa qalmaj, SSSR Yðək Başqarmahъ sissejəhen ъraðlavъna birelergə tejeşle.

SSSR Yðək Başqarma rəise: A. PITERUFSKEJ.

SSSR xalq kamisarðar səvite rəise: A. I. RЬJKЬF.

SSSR Yðək başqarma sikritarъ. A. JƏNYKIZƏ.

Məskəv, krimil.

V.S.P.S. prizidjeyme qararъ.

1. VSPS prizidejymeneŋ kəlliktif dugъvъrðar srugъn xuzalъq jъl menən bəjləv turahъndaqъ 11 nse sintəber qararъnan sъqъp, həm xekymətteŋ xuzalъq jъlъn baðъn yktəberðən qinvar ajъna kyserev turahъndaqъ qararъ ajqanlъ VSPS prizidejymeneŋ 12 nse sintəberðə iqlan itelgən qararъnъŋ kəlliktif dugъvъrðarðъ jaŋъnan teðəvgə qaqъlqan eləşən yðgərtergə. Jaŋъ kəlliktif dugъvъrðarðъŋ yð kəstərenə inev srugъn 1 nse qinvarðan bildələrgə;

2. VSPS qararъ bujъnsa kəlliktif dugъvъrðarðъŋ həm pramfinplandarðъŋ ytələven julъnda başlanqan kampanejanъ betə iqtibar menən qətqi rəveştə davam itergə həm VKP(b) Yðək Kəmitəteneŋ xitabъ nigeðendə ul kampanejanъ kiŋ xuzalъq həm sajəsi kampanejə bulъv jaqъnan alqa jebərep, 15 nse nyjəbergə bəterergə.

3. Fabzafkumðarqa tiklem betə prafsajuzda bъl kampanejanъ xəðerge vaqъtta yð kəsendə bulqan kəlliktif dugъvъrðar həm pramfinplandar menən qujъlqan betə jəktəmələrðeŋ tulъ həm qətqi rəveştə ytələvðərenə ireşev əsən, şul jəmlenən kəlliktif dugъvъrðarða kyrhətelgənsə, eşselərðeŋ eş xaqtarъn yðterev həm eşləp sъqarъvðъ artъrъv nurmalarъn, xeðmətte haqlav həm torlaq teðələşenə birelgən sritstevalarðъŋ tulъ rəveştə totolovðarъn bojomqa aşъrъv esən fajðalanъrqa tejeştər.

4. Qarşъ alъv pramfinplanъn məmkin bulqan tiklem tulъ rəveştə bojomqa aşъrъv, kiŋ eşsə jalpъnъŋ betə izadi kəstəren həm inisejativahъn mablizavajt itev maqsatъnda, kəlliktif dugъvъrðaðъŋ ytələvðəren tikşerev kampanejəhъ, sөnəqətteŋ betə prajъzvudsteva məmkinlekterən həm pritprejətejələrðeŋ eske, jəşrən rissurъsъlarъn eðkə sъqarъv eşenə bik nъq bəjləp ytkərelərgə tejeşle.

5. Kəlliktif dugъvъrðarðъ jaŋъnan teðev kampanejahъn 16 nse nyjəberðən başlap, 15 nse dikəbergə bətetergə. Bъl vaqъtqa tiklem betə prafsajuz ojoşmalarъ kəlliktif dugъvъrðar prajъktъlarъn əðerləv həm eşselərðeŋ kəlliktif dugъvъrðarqa təqdimdəren massavaj rəveştə jъjъv julъndaqъ betə əðerlek eştəren atqarъrqa tejeştər.

6. Nyjəber ajъnъŋ berense sislalarъnda kəliktif dugъvъrðarðъ jaŋъnan teðev turahъnda VSPS həm VSNX nъŋ diriktif xattarъn iqlan itərgə.

QAZAN, 22. Rajunqa barъvðan baş tartъp, Tatarstan elkə kantryl kamisejəhenə „rajunqa kamanderavajt itevðe tejeşheð jaza tip iðəpləjəm"—tip tiligъram jebərgən Minzələ qala səvite rəise Karutkindъ elkə kanteryl kamisejəhe partejənən sъqarъp, xeðmət urъnъnan alъ.

QARAQOŞ RAJUNЬNDA
Halqьn qaraştar.

Qaraqoş rajunь elekke Qalqas həm Fidurьfka vulьstarьn berləşterə. Bьl rajunda kalxuzdar kyp kenə hanalalar. Rajundaqь xalьqtьn kyp eleşə tatar, başqorttarđan jeqni artta qalqan millettərđən hanala. Qaraqoş rajunьna kyptən inde dəjəm məzbyri uqьv keretev turahьnda bildəle bulha la, bьl kengə tiklem his ber tərle eş eşləgene juq. Rajunda dəjəm məzbyri uqьvqa jarđam kəmitete teđəlməgən.

Dəjəm məzbyri uqьv keretev turahьnda avьl səvittərenə jetkerelməgən. Ular bьl xaqta his ber nəmə belməjđər. Avьl səvittərendə, kalxuzdarđa safxuzdarđa dəjəm məzbyri uqьv kertev turahьnda jьjьlьştar ytkərelməgən. Rajundaqь balalarđьn 7 jeştən 12 jeşkə iklem bulqandarьnьn iђəbe alьnmaqan.

Rajundaqь məktəptər uqьv jeşendəge balalarđь hьjđьrьp bətə alamь, juqmь, bьl turala his ber kem belməj. Qaraqoş rajunьnda 70 1 nse baђqьs məktəp, 3 kerəђtejən jeştərə məktəbe bulha la şularđan 17 məktəp kenə uqьrqa jararlьq. Ə qalqan 53 məktəp vatьq —jemerek kejənsə jatalar.

Ularđь qasan teđətev, qajđan sridstəva tabьv turahьnda his ber tərlə ujlanьlqanь juq. Ə, rajun inispiktьrь; sridsteva juq bit, tip zarlana birə. Rajun kyləmendə 93 1 nse baђqьs uqьtьvsьlarь, 12 ikense baђqьs uqьtьvsьlarь bar. Balalarđьn iђəbe alьnmaqanlьqtan taqьla nisə uqьtьvsь kerəge bildəle tygel.

Məktəptərđən kitaptar, dəftərđər menən tə'min itelev itelməvə turahьnda asьq bildələ tygel. Dəjəm məzbyri uqьv kertev səjəsi məhim kampanejə bulha la rajun kyləmendə jeqni rajun başqarma kəmitete ərgəhendəge 4 uqьv jortonon berehe genə lə əđerlek alьp barqanь juq.

Daklat menən xalqqa aŋqartьv, gəzitə sьqarьv, bisidalar ytkərev kevek nəmələrđən his berehen kyrergə məmkin tygel. Həm ul şulaj ytkərelməgən.

Dəjəm məzbyri uqьv kertev səjəsi məhim kampanejə bulha la palit—prasvit instruktьrь ikmək əđerləv eşe menən jəri, yđ eştərə aqhaj.

Əgərđə bьl jeteşheđlektərđe tiđən bətərməgəndə dəjəm məzbyri uqьv kertev bətenləj jemerelev aldьnda tora.

Məxsus xəbərsə:
ISLAM SƏJFETDINEF.

MƏSQЏT PIDTIXNIKUM UQЬVSЬLARЬ

Məsqyt tixnikumь bəgengə kammunizemь uqьvsьlarь bəgengə kammunizem tərbejəhenən bik alьђ toralar əle.

Bigerəktə ytkən jьldan birle uqьqan uqьvsьlar arahьnda bьl tərbejə eştərə nasar. Bətə uqьvsьlar tirlək milli şavinizəm menən avьrьjđar. Bəgengə kəndə partejə, bigerəktə 16 nsь s'jez qarardarьnan huŋ bьl avьrьvqa qarşь kərəş alьp barqanda, Məsqyt tixnikumь uqьvsьlarь bьl qarardarqa qarşь kərəşələr.

Uqьvsьlar kluptarqa barqanda həm qajtqanda quldarьna taş totop jerəjđər.

—Ninə ul taştar?... tirhegeđ.

—Sənki ular «doşmandarьnan» qurqalar. Məsqyt avьlьnda bit urьђ balalarь bar. Ə, inde Məsqyt tixnikumь uqьvsьlarь (ber jьldan uqьtьvsь bulasaq "haqallь sabьjđar",) Ul urьђ balalarьna bьlaj qьna qarap ytə almajđar «doşmanqa» nisək qoro kyđ menən qarap ytəheŋ... bьna inde, qulda taş bulqas, ularqa bərəheŋ, „kafьrđarđь" jeŋeheŋ.

Uqьvsьlarđьn ujđarь bьna şul. Şuqa kyrə, kluptarđa, uram bujđarьnda «kafьrđar" menən Məsqyt tixnikumь „mosolmandarь„ arahьnda huqьş bətkənə juq..

Uqьvsьlarđьn yđ ara jəşelsə baqsahьnda kişər esən huqьşьp kyđ kygərtevđəren, jьvan, xuligandar sa hygeşevđəren əjtməhəktə jarar inelə, 21 jəştəgə „sabьjđarđьn" uram xuliganьnanajrьlaalmavđarь əjtergə quşa.

Məђələn: 21 jəştəge uqьvsьlarđьn: Kərimef Xaliq (Өfə Linin məktəbendə uqьqan), Nuri —Əxmətəf Əxmət tər 50—60 lap kerəђtejən aldьnda ber kişergə bulaşьp" talaşьp 30 minut qьna huqьşalar,

Şulardan inde kiləsəktə nindəj uqьtьvsьlar, jəş yђmerđərgə tərbejəsələr kətəheŋ. Bьl uqьtьvsь bulasaq bəndələrđe jaŋьnan ber nisə un jьl kammunizəm tərbejəhe birməjense eşkə quşhaŋ, tərbejə itevsələrđəŋ bətəhenə şavinizəm ruxь birəsəktər, xuliganlaştьrasaqtar.

Qajđa bьnda kamsamul jəcəjkəhe, qajđa kammunizem tərbejəhe? Bьqa iqtibar kərək.

M. Qəlimef,

"NARIMANЬF„
Ş.K.M:—HЬNDA UQЬVĐAR BAŞLANDЬ.

"Narimanьf„ (Abraj, Şişmə rajunь) "KIM„ jəştərə məktəbe bьjьl 70 gik. aşlьq səsep, ul 70 gik. igendə jəjgə qalьp eşləvsə 10 uqьvsь kesə menən 25 nse avqьsta jьjьştьrьp bə tərđə. 1—sintəberđən balalar uqьvqa jьjьlьp, 5- sintəberđən uqьv başlandь. Uqьvđar matur bara. Ytkən jьlqь pragramma ytəlgən. Ə' bьjьl ikense pragrammala eş kyrelə.

Avьldarđan jaŋь kilgən jəş kalxuzsьlar kyŋelle uqьjđar. Ular kiləsəktə kalxuz xuzalьqьnda eşlərlek bulьp sьqьvđarьna eşənep, alqь tormoştarьn tikşerə kilələr.

"Narimanьf„ məktəbe 31 nse jьlqa đurajasaq. Ul kalxuz jəştərə məktəbe bulmajьnsa-avьl xuzьlьqь tixnikumь, kalxuzqa jəş kadьrđar, jəş tixniktər jeteştərev məktəbe bulasaq. Bed inde "Narimanьf„ məktəbenən bik kyp kadьrđar—kalxuz eşsələrə sьqqandь kyrhək, kiləsək jьldarđa "Narimanьf„ məktəbendə jəş tixniktərđeŋ uqьqandarьn kyrergə ьşanabьđ.

X.APTЬRAZAQ.

JAŊЬ KƏSTƏR SAFXUZQA.

Өfəbaşqort pidtixnikumь menən sevit partejə məktəbenən "Smьjcka., safxuzьna 200 gə ja qьn studint, studintkakalar kilep, jalan eşendə safxuzqa jarđamlaşa başlanьlar.

X. APTRAZAQ.

UQЬV—UQЬTЬV EŞTƏRENƏ HALQЬN QARAŞTAR.

Qonşaq rajunьnda kantun məqarif şeqbəheneŋ qušьvь bujьnsa 11 sintəbergə 1 nse baђqьs məktəptərđə uqьv başlanьrqa tejeş bulha la RIK teŋ həm terək məktəbeneŋ iqtibarhьđlьqь arqahьnda qajhь ber avьldarđa uqьvđar vaqьtьnda başlanmanь.QONŞAQTЬŊ ЬNUMIRLЬ MƏKTƏBE UQЬTЬVSЬHЬ bar məktəbe juq. Şul avьldьŋ kulaqь Mənnəjđən alьnqan jortto RIK kə məktəp itergə quşьlha la, unda prakarur, sudejələr urьnlaşьp alqandarđa sьqmajđar. R. J. K. başьn tьrnaj.

Məktəptərgə utьn əđerlənməgən. R. I. K. utьn əđerləməvgə səbəp itep, his qavşamaj məktəpnisək bulasaqьnbelmənek, inde tiđđən utьn bulьr" tej. Qajhь ber məktəptərđə kitap, qaqьđ, qələm kevek nəmələr juq. Qonşaq terək məktəbenə ber nisə tapqьr barhaŋda, məktəp mediren tabьp bulmaj qajtahьŋ. Qajhь ber məktəptərgə rimunt kərək bulha la R.I.K. unь kyrməgən. Uqьv başlanqas „rimunt jaharqa kərək" tejđər, Əgərđə raskulacivajt itep alьnqan jortto kalxuzjə ihə avьl səvittərə buşatmaha ular menən nьq talaşьrqa kərək tip qujalar. Beđđə uqьv —uqьtьv eşenə juqarьnan tybəngə şulaj qarajđar. Bьlarđan da juqarьlar bьna bьlarqa nisək qarardar ikən? Ş, TAHIR

Estərletamaq kantunь, Arьђlan jorto Tamanьь avьlьna bь jьl xəkymət tarafьnan məktəp halььrqa bulьp, bьl məktəp bьjьlqь uqьv jьlьna əlgertələrgə tejeş inə. Xəđer uqьv başlanьr vaqьt jettə, əle məktəp eşlənə başlamaqan.

3 kup taş qađьlьrqa tejeş, nej barь kup jarьm qađьlqan həm 40 baş aqas kiltərelgən. Başqa ber nəmələ əđerləngən kyrenməj. Tixnik ber tapqьr bulha la kilep kyrengənə juq.

Bьl eştə kem qəjəple ikən. tikşerep javapqa tartьrqa kərək.

AQ IDEL.

[illegible]

ئە. ئەحتەمئوق.

Mal ađbarđarьn jьlь əđerləgeđ.

Jьlь ađbarđa ađьqqa ikanumejə, hət kyp sirev, maldьŋ himəđ, tireђteŋ jaqşь bulьvьna səbəp bula.

Ođaqlamaj qьşьqь halqьndar başlana. Beđđə tabiqьj şarttarqa qarap, maldarđь 6 aj samahь ađbarđa totop quldan aşatьrqa tura kilə. Bьna oşo vaqьt esendə beđđə kyp kerəђtejəndərđəŋ maldarь jabьqa, hьjьrđar hət ađ birə başlaj. Bьndaj kyrneştən təp səbəbe lə maldarđь hьvьq ađbarđarđa totop, nьqlь tərbejələməvđən kilə. Hər ber maldьŋ tereklegən haqlav esən bildələ miqdərđə ađьq kərək; Maldьŋ sələmətlegən haqlav esən birelgən ađьq qan eirev, aş heŋev, xərəkət itev həm başqalarqa kitə. Şul vaqьt maldьŋ gəvđəhen bildəle dərəзə lə jьlьlьq totovqa xeđmət itə. Hьjьrđьŋ tereklegən haqlav esən hər ber 100 kilogram terə avьrlьqqa 1 kilogram ađьq birergə kərək. Bьl ađьq yđeneŋ tuqlьqlьqь menən 1 kilogram holoqa bərəbər bulьvь şart. 1 kilogram holonoŋ tuqlьqь ber ađьq ylsəvə itep alqanda, 400 kilogram avьrlьqьnda bulqan hьjьrqa 4 ađьq ylsəvə miqdərendə ađьq kərək bula. Hьjьrqa birelgən bьl ađьqtьŋ kyp eleşə unьŋ gəvđəhen jьlьtьrqa kitə. Mal ađbarь nej tiklem hьvьq bulha, ađьqtь şul tiklem kyberək aşaj. Sənki tьşqь hьvьq nej tiklem kesle bulha, maldьŋ gəvđəhe şul tiklem eşəj. Ə, maldьŋ aşaqanь ađьqь uqa jьlьlьq birə, Əgərđə mal ađbarь jьlь bulha, ul ađьqtь kyp aşamaj. Kyp tikşerev həm təзribələrđən beđđəŋ jort malьnьŋ 384 kilogram avьrlьqьnda bulqanь 8—10 gradьs halqьn bulqanda, yđeneŋ tereklegən haqlav esən narmal jьlь ađbarđa torqan malqa qaraqanda, bətə ađьqteŋ 0,71 (710 gram) miqdərə artьq aşaj. Məђələn narmal jьlьlьqь bulqan ađbarđa torqan malqa kenenə 4 ylsəv ađьq kərək bulqanda, halqьn ađbarđa torqan malqa hər kendə, kenlek ađьq eђtenə taqьla 17,7 % artьq ađьq birergə tura kilə. Ađbarđaqь timpiraturanьŋ malqa birelgən ađьqqa kyp tə,ђirə bulqanlьqьn beđđeŋ təзribə stansalarь tikşerələr. Məskəv əlkəhe dəvmələndəge avьl xuzalьqь stansahь halqьn ađbarđa mal hьvьqta torov menən hət 20% kəmegənen, havьlqan hət narmal miqdərđə bulhan esən ađьqtь 28 % arttarьp birergə tura kilgənlegən əjtə. Qьş kəndərendə halqьn ađbarđa mal haqlavsь mal əjəhe malqa birelgən ađьqtьŋ biştən ber eleşən jelgə jebərgən bula. Timək halqьn ađbarđa artьq birelgən ađьq malqa la, şulaj uq xuзanьŋ yđenə lə fajđa birməj. Halqьn ađbarđa 4—5 baş mal aşaqan ađьq menən jьlь ađbarđa 5—6 baş mal tujđьrьp torerqa bula.

Beđđeŋ Başqortostanda la maldarđь halqьn ađbarđa ađьravđa hər jьl hajьn meŋləgən hum zьjan kyrələr. Halqьn ađbarđьŋ bьnan başqa la zararlь jaqtarь kyp. Halqьn ađbarđa tərbejələngən mal bigerəktə jəş maldar jabьqa, gəvđəhen kəmetə, hьjьrđьŋ hət birevə ađaja, ytə hьvьq bulqan vaqьtta bətenləj eştən sьqa. Bik halqьnda jəş maldarđьŋ qolaqь ajaqtarь eşəj. Ə qaj vaqьt tuqьp ylep qala. Hьjьrđarđьŋ bigerəktə havqandan huŋ eserev đələ iђkə alhaq, beđđen mal qьş vaqьtьnda ni esən jabьq kyŋelheđ bulьvьn aŋlarqa məmkin. Juqarьla hejləgəndərđən mal ađbarь ni tiklem jьlь bulha, şul tiklem jaqşь bula ikən tip tə ujlarqa jaramaj.

Mal ađbarьnьŋ ytə jьlь bulьvь la halqьn ađbar kevek maldar esən fajđahьđ. Sənki ytə jьlь ađbarđa mal tirləvsən jalqavlanьvsan bula. Ular tiđ halqьn tejev, həm avьrьvqa birelevsən bulalar. Mal ađbarь esən iŋ jaqşь timpiratura nylđən tybən 10—12 gradus halьna. Jaqşь eşləngən mal ađbarьnda jьlьtmajьnsa la şul timpiratura haqlana ala. Sənki maldьŋ təŋenən sьqqan jьlьlьq ađbarđь jьlьta.

Şunьŋ esən də maldarqa jaqşь ađbar eşlətev xəđergə vaqьtta berensə nəvbəttə bulьrqa tejeş. Jьlь ađbar arqahьnda malqa ađьqta ađьraq kitə, daxutta arta. Mal ađbarьnьŋ jьlь bulьvьnьŋ hətle mal esən bigerəktə fajđahь kyp.

Hətte kyberək alьv esən hətle maldar tora torqan ađbarđьŋ jьlь, qoro, jaqtь bulьv eђtenə ađьqtьŋ da terlə teђle bulьvь kərək. Malqa jaqşьađьq birgəndə hьvьqta tərbejələngən maldan fajđanь kyberək alьrqa məmkin tip ujlarqa jaramaj. Sənki hьvьq jerđə tərbejələngən malqa hər kən 17,7 pr, artьq ađьq kərək bulqanlьqь juqarь la əjtelde. Maldьŋ ađbarьn tərlə juldar menən jьlьtьrqa bula. Kalxuz safxuzdarđa xəđergə vaqьtta maldar esən maxsus jьlь ađbardar əđerləjđər. Bьl eşte bьjьl başkalxuзsajuz kyp urьndar đa başqarьp kilde. Xəđergə vaqьtta elektən dəvam itep kilgən iђke ađbarđarđь jьlьtьv esən qararqa kərək. Bьnьŋ esən sitən ađbarđarьn tьşьn ike jaqlap hьlarqa. iđənenə qoro bulьp torhon esən ber sirek arşьn samahьnda qoro qom halьna. Maldarqa tejeşle jaqtь lьq bulhьn esən ber nisə urьndan vaq qьna təđerələr qujьla.

Ađbarđar đa hava almaşьnьp torov, nasar havanьŋ sьqьp kitevenə eђkə truba qujьla. Maldar esən ađьqtь jergə halmajьnsa, maxsus itep eştengən jəslə (utlьq) gə halьna

Maldarqa jaŋь jьlь ađbar eşlətev, bigerəktə jarlь kerəђtejəngə bik qьjьn, qьjbatqa təşə. Şunьŋ esən mal ađьravsьlar ađbareşlətevđələ kyмək bulьp qarav kərək. Sənki kymək bulьp eşləgəndə jьlь mal ađbarđarь eşlətev kyp osnođqa təşə, həm kyp mal ađьravđan fajđalanьp, maldь agranumdar əjrətkənsə tərbejə itep, maldan kyberək fajdalanьrqa juldar asьla. Şunьŋ esən Mal ađьrav đa kymək jul bulьndьrьv đur kəlliktiftərgə ojoşop tərbejə itə başlarqa kərək.

AGRANUM.

„Qьđьl bajraq" ərtilendəge qьtьrşьlьqtar.

Pitrav rajunь, „Qьđьl bajraq" kalxuzь uŋьş jьjьv meləndə jaŋqьđ—jarlь xuzalьqtarqa jarđam kyrhətməne. Silustar eşlənməgən. Attar qaqьđđa qьna dejemləştərelgəndər. Bьnь ular haraj juqlьqьna avdarhalarđa, iђke—vaq ađbarđarđan đur haraj eşlərgə məmkin ikənen ujlamaqandar. Kəđgə səsəv orloqtarь jeteş məj, par jerđərə hərələp betkən.

Kalxuzda aqza bulьp torovsь lisnik: „Min urman qarajьm" tip, atьn bər kəndə eşkə birməgən.

Bьl jeteşheđlektərđe kalxuz bətərergə tejeş. Hənək.

Xəbərselər Blok-notь

Eşkə kazynnaj qarajđar

Jalanqul kalxuzьnda (Şişmə rajunь) igendər əle bulha ьndьrqa inderelep bətməgəndər. Pravlinejə igende jьjьştьrьv eşenə bjorakrattarsa qaraj. Qьđьv eş meləndə pravlinejə aqzalarь bər jarlьnьŋ arba təgərməstərən alьp sьqьp hatalar đa aqsahьn yđ ara byleşep alalar.

X. ABDRAZAK.

Kulaktar qulь tygelme?!

Jaŋqьđ qajьn avьlь (krasnьj asul rajunь) nda jьjьlqan jerle fundtьŋ 2000 botqa jaqьn igenen jandьrqandar. Klatte qaravsь bulmaqan. Qəjeplelərgə sara—kyrergə kərək.

***

Nasar əlgə kyrhətə.

Məsqət kantunь safxuzьna, Mələtle kalxusьlarь 110 ga. jer tьrmap həm besən sabьp jьjьp birđelər. Bьnьŋ esən safxuz traktьr menən jer hərəp birergə tejeş ine, safxuz eşsələrə bik đur nasarlьq eşlənelər. Dogьvьr bujunsa kyrhətelgən 22 ga jerđe lə hərəp bətmənelər. Hərgəndə lə kalxuzdьŋ urьlqan aşlьqtarьn avđarьp tuđđьrьp kittelər.

Ajrьm xuzalьqtarđьŋ urьlmaqan aşlьqtarьn traktьr menən hərəp sьqtьlar.

Bьl erəveşle, safxuz menən kalxuz arahьn bođovsь, aşlьqtь ərəm itevsələr məs'ylejətkə tartьlhьndar.

„KALXUZNIK".

Bьlarqa qatь jaza birelhen.

Məsqyt zirnatris safxuzьnьŋ yђevenə kulaktar sьđaşa almaj bətə javьzlьqtarьn eşləjđər.

Safxuzdьŋ 3 nsə ucaskala eşləvse traktristarqa tənlə hərəp jergən jerđərenə barьp mьlt qtan atalar. Traktristardь qьvьp jebərələr đə yđđərə traktьr aђtьna halam halьp jandьrьrqa mataşalar. Janmaqas baqanalar, baltalar menən bərgələp traktьrđь eştən sьqarьp vatьp qasalar.

Şul uq ucaskala sintəber ajьndь hьvqa barqan traktьristь atьp qasalar.

Bьl həzym jahavsьlar Dvan —Məsetle jorto Timrək, Junьs həm Əptrəxim avьldarьnan bulьp, huŋqь vaqiqala 20 keşe qulqa alьnьp, 4 vintufkalarь alьndь.

Safxuz eşsələrə həm jarlь—batraktar bьlarqa qatь-xəkəmdə borajobьđ.

F, VƏLEJEF.

Idaranan. Iђerek aqzalar qьvьlhьn,

Qьjqь rajunь Qalmaqul avьlьndaqь „Satsejalizemgə jul" kalxuzьnьŋ idara aqzalarь hər vaqьt esep iђrep jerəjđər.

Idara rəise Sarafanьf, aqzahь Maskviсьf qьđьv kampaneja bulьvьna qaramaђtan uram jaŋqьratьpiђereşepjerəjđər. Idara qa jomoş menən kilgən kalxuzsьlar jomoştarьn ytəj almaj qajtalar.

Kəđgə səsev, igen əđerləv kampanjalarьna ajaq salьp jerevsə iђrek baştarđь, eşməkər kalxuzsьlar menən alьştьrьrqa kərək.

„KALXUZSЬ"

Arqajaş Qələkəj kalxuzьnan sit iliminttər qьvьlhьn.

Hatlьq avьlьnьŋ mulla balahь Vəxitьf Qələm bьqa tiklem kalxuzdan kelep mьђqьllap jəregenə esən unь kalxuz jьjьlьşь kalxuzqa almaђqa bulqan ine. Ul nindəj đer xəjlə menən, kalxuzdьŋ idarahьna kerep ojalaqan.

Xəđer kalxuzdьŋ sabьndarьn bajđarqa arzan xaq menən batьp, kalxuzdьŋ eşenə ajaq sala. Unьŋ bьl qьlanьşьna sьdamajьnsa, 27 nse jьldan birle kalxuzda torqan jarlь—batraktar kalxuzdan sьqalar.

Bьl keşeneŋ yđen sьqarqanda, kalxuzsьlar taralmaђtar ine.

„KYREVSE"

Bilarit mital zavьtь kalxuzdarqa jarđam itə.

Bьjьl 18 nse avqьsta K—Tiləv jorto (T—Qataj k—nь) Bajьm avьl səvite dəvmələndəge 13 avьl kalxuzь rəistəreneŋ Bilarit mitallurgejə zavьtь eşsələrə vəkilə qatьşlьqь menən jьjьlьştarь buldь. Daklat huŋьnan Bilarit mital zavьtь eşsələrə 13 kalxuzdь şifqa aldьlar.

Jьjьlьş huŋьnan şifqa alьnьvsь kalxuz rəistərenə hər tərlə gəzit, зurnaldar həm kyp kenə kitap, plakattar bylək itelde. Jьjьlьştaqь kalxuzniktar Bilarit eşsələreneŋ bьl eştərenən bik qəneqətləndelər.

KALXUZNIK.

Bьnьŋ osona sьqьp qujarqa kərək.

Pitrav rajunь, Qymər avьlьndaqь qortsoloq ərtilə raskulacit itelgən Xəbibraxmandan 50 baş umarta hatьp alqan. Umartalarđь hatьp alьv raskulacit itelevđeŋ huŋьnda eşlənə. Sənki qortsoloq ərtileneŋ idarahьnda Xesəjenəf Xəbibraxmandьŋ ber tuqan enehe eşləj.

Bьl turala Maqar jortkumьna, jortbaşqarma rəisenə lə əjtelhə lə ber sarala kyrelməgən. Jortbaşqarmanьŋ vaqьtlь rəise bьl turala „tikşerer" kilhə lə, Xesəjeneften aqsa Qabdraxmanda səj esep kenə kitkən.

HƏNƏK.

— Kuxьf ur. 10 nsь jorttorovsь Milnikef E. 61 nse numir sbir kassanan ike tapqьr 100 humaqsa alqan. Yđe 100 hum qьna halqan bulqan. Xəđer totolqan.

Ridaktьr urьnbaђarь: F.QƏJSIN

Jul tixnikumь seldərə.

Өfə jul tixnikumьnda uqьvđar başlanьv bьjьlqь 20 nse yktəberđə bildələndə. Alьnqan uqьvsьlar tixnikikumqa 18 nse yktəberđən elek tygel, həm 19 nsь yktəberđən huŋqa qalmajьnsa kilergə tejeştər (ədrise: Өfə, Frunz uramь № 41 (II nse baђqьs 2 nse səvit məktəbe).

Tixnikumqa kerev esən zajavlinejə birgən keşələr tixnikumdan—unda ьsьnlap ta alьnьvđarь turahьrda xəber alqanqa xətlə kilməj torərqa tejeştər. Xəbərđə ulardь kamandirvajt itkən ojoşmalar arqьrь alьrqa. Tiligraf bujьnsa bulqan horavđarqa javap—barь javabь tyləngən tiligramdar bujьnsa qьna bireləsək.

Sittən kilevsə uqьvsьlar yđđərə menən jataq əsbaptarь lə alьp kilergə təjeştər.

Jul tixnikumь mədire RƏŞITEF.

KINO—TIATЬRĐARЬNDA BƏGƏN:

„URAL" KINAHЬNDA. Sejanьstar 5-30, 7, 8-30 jarьm 10 s. başlanalar	Qьđьlşajtanbalalarь. 1 nse sirejahe - 7 bylektə. Kassa 4—30 səqəttən asьla
IDEL. Sejanьstar 5-30, 7, 8-30 arьm 10 s. başlanalar	ASƏ. Kassa 4—30 səqəttən asьla
Qьđьl jondođ KINAHЬNDA. Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanalar	Kamira №79
„5-Maj". Sejans 7, 8 ьjl 9 đa başlana.	SALAMANDRA. 7 bylektə drama. Kassa kiske 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДСТАН"

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar 4—81, Dejum 2—85, Məsəvvaj bylek 8—72, Kiske ridaksejə 1—15

Jomoq menən kilevselər hər kən irtəngə səqət 8 đən kiskə 4 kə tikləm qaşul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja pralitarđarь, serəgegeđ!

JADЬLЬV XAQTARЬ: 1 ajqa 45 tin; 3 ajqa 1 hum 30 tin; 6 ajqa 2 hum ... tin; 1 jьlqa 4 hum 80 tin

PADPIS ƏLAR: [illegible]

№221 Jəkşəmbe 28 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK QƏZIT — V. K. P. (в) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQЬNЬ. — 11 NSE JЬL SЬQIA

YKTƏBERĐE ƏĐƏKLƏKHEĐ QARŞЬLARQIA

Jьllьq Plan 28,5 sintəber planь 52,7 pr.

Qurqьnьs bətməgən sintəber planь əđələv aldьnba.

Axьrqь, 5 kəndə bətə kəstə mabilizavajt itərgə kərək.

Ikmək əđerləvđen barьşь turahьnda

25 Nse sintəbergə SVUTKA.

RAJUNDAR.	SINTƏBER planьnьŋ ytəleşe.	Jьllьq plandьn ytəleşe.
Əfə rajunь	48, 6 pra.	41,9
Iglin	87,1	56,9
Şişmə r.	82,0	34,9
Tapurin r.	72,6	42,1
Qьrmьŧqalь r.	108,7	55,5
Blagavişşin r.	121,9	39,9
Fidrufka	44,4	53,2
Ɋələbəj	79,9	52,8
Prejut	35,7	15,1
Qьr. Mejəkə	13,5	4,2
Byzdək	82,9	31,0
Saqmaqoş	21,9	12,8
Baqalь	23,5	12,3
Tujmazь	55,3	42,9
Əlşəj	78,0	37,0
Dəvləkən	63,4	61,9
Şaran	7,0	—
Bərə	55,9	42,7
Kra. Xulьm	30,2	22,9
Andrej	45.1	32,0
Bajqь	50,7	19,3
Dyrtəjlə	43,0	21,9
Asqьn	22,8	17,2
Boaaj	61,5	38,0
Kras. kam	59,4	46,7
Iŧke.Baltac	110,7	22,9
Mişkin	68,0	25,3
Jaŋь—avьl	93,8	28,3
Estərle	90,0	27,6
Mənəvez	79,6	60,4
Jaŋь—Qaramalь	20,3	8,9
Qaraqьş	29,8	15,1
Qujьrqazь	15,9	13,0
Qьvan	23,9	8,8
Qьvan—məsetle	96,3	51,3
—qьjgi	68,4	32,1
. Balaqataj	21,7	10,4
[illegible]	26,4	13,6
[illegible]	12,3	8,5
[illegible]	7,5	4,4
...ь Başqortostanda	52,7	28,5

Siktьrđar menen alqanda tybəndəgesə:

Safxuzdar jьllьq plandь barь 4,60 pr. tultьrđьlar. Kalxuzdar—20,3, kantraklaşqan ajrьm xuzalьqtar 74 pra. kantraklaşmaqandar 14, 80

Sim ssuda barьhь 9,1 pra. qajtarьlqan.

Utkən 5 kənlək kə qaraqan yŧeş;

Savnarxuzdar—59,3 pra. qa kantьraklaşqan xuzalьqtar 26 pra. qa Jaŋqьđ kantraklaşmaqan xuzalьqtar 25,5 pra. qa arttьrđьlar.

Barь kalxuzdar qьna Utkən 5 kəngə qaraqanda 11,3 pra. qa kəm birđelər,

Tərlə kylturalar menən alqanda la eş jaqşь tygəl. Iŋ kyp ingən aşlьq arьş—42,5 pra. unan holo—28,1 pra. bojđaj barь 16,60 pra. qьna.

Berense qьđьl isemlek.

Bьl rajundarđa sintəber planь arttьrьp ytəlde: Blagavişinskej 121,9 pra. qa, Qьrmŧqalь 103 pra. qa. Iŧkeвaltac rajunь 110, 7 pra qa qьvđьlar.

Bьl rajundar qara taqtaqa.

Ikmək əđerləvđeŋ sintəber planьn Ucalь rajunь barь 7,5 pra. qa ,Şaran raju ь 7 pra. qa, Qonşaq 12 pra. qa, Moraq rajuuь 14 pra. qa, Qьrqьđ—Mejəkə 13 pra. qa, Qьvandьq 10 pra. qa tultьrđьlar.

IGEN ƏĐERLƏV FRUNTЬNAN JAĐALAR.

Qonşaq qojoroqta

Qonşaq rajunьnda kəđgə udar səsev kampanejalarьnьŋ, barьşь qəđəttən tьş nasar. 25 nse sintəbergə igen əđərləv zadanejahь barь 12,3 pra. qa tultьrьlqan.Besən əđerləvdəber tərlə lə sara kyrelməj. Əđerləv punkьtьna ber genə botta besəŋ ingən juq. Kerəŧtejəndər artьq—tavar besəndəren kyrşə rajundarqa qibat xaq menən alьp barьp hatalar. Kəđgə səsev planь jomoşaq tultьrьla.

Bьl eşkə təjeşle iqtibar birelgən juq. Rajun kalxuz sajuz isemenə kilgən ber vagun arьş orloqo Arqajaş stansahьnda 12 kən jattь. Avьlqa həm kalxuzdarqa səsev planь đur huŋlьq menen barь 12 nse sintəberdə genə jetkerelde, Kalxuzdar qojoroqta həjrələlər. Xəđergə kəndə səsev planьn 40—45 pra, qa qьna tultьrqan kalxuzdar bar.

Rajun başqarmahь avьl səvittəre menən nasar bəjləngən Silsəvittər rajun başqarmahь aldьnda yđđərenə bik əđ məs'ylejət hiđələr.

5 kənləktə 10—15 kəndə genə birələr.

Ojəmymən səvit apparattarь udar ajaqqa baŧtьrьlmaqaŋ.

N. QADIREF

Bьnda eş jaqşь bara.

Iŧke Qormaş avьl səvite Tapurin rajunь yđenen jьllьq igen əđərləv zadanejahьn 67 pra. qa ytəgən. Naluk, straxavajđь 60 % tьn tyləp bətərgən Kulaktarqa qatь zadaneja 229 sintnier birələp, xəđer barьla ytəlgən tejergə jaraj, Barь 21% qa qьna ytəlməj qalqan. Zajьm taratьv julьnda aşьqьs saralar kyrelə.

Iŧkə—Tuqmaqlь səvite jьllьq igen tapşьrьv zadanejahьn 66% qa ytənə. Jьjahь orloq 1800 sintnir bulьp, 75 % tьbirelde

Naluk 64 % qa, zajьm taratьv 85 % qa ytəlgən.

Kəđgə səsev jemerelə.

Jaŋь qaramalь rajunь Kabar avьlь səvitenen eşe bik nasar bara. Ajlьq igen əđərləv zadanejahь 4737 bot bulha, xəđergə kəndə unьŋ ni barь 1330 bot əđərləngən. Avьl səvitenen əjtevenə qaraqanda kantraktatselə zadanejəhe tultьrьlqan, ləkin kyrmə kantraktavajt itelev turahьnda məqlymət juq. Bьl avьlqa "bïş jьllьqtь 4 jьlda„ zajьmьn taratьrqa 1020 humlьq zadaneja birelgən. Bьl zadanejanьŋ nisək ytəleve turahьnda rəistə, jađьvsь la ber nəmə belməjŧər.

Kəđgə səsev birəlgəŋ zadanejənəŋtulьv—tulmavь kemdə kyrme bar barьqь kalxuzdar kyrme, ajьrьm xuzalьqtar kyrme səseve turahьndala məqlymət juq.

Bьl avьl səvite tulьhь menən eşheđlek hađьna batqan. Xəđergə səjəsi kampanejalarqa ajaq salьp, eşkə əhəmejətheđ qaravsьlar javap birhendər.

"Xəbərsə„

Səvit hava giganttarь halaвьđ.

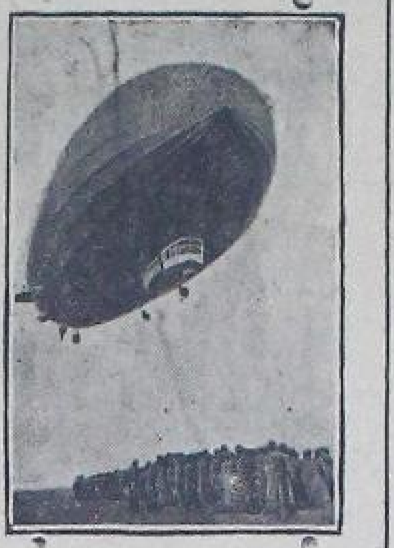

„ graf sipillin " 10 nsь sintəberdə Məskəvgə kilep, Məskəv qalahь əŧtəndə 2 səqət bujь osop jərep, bernisə səqəttən huŋ kire qajtьp kittə.

Girman dirzabele—hava karabьnьŋ osop kileve səvit jəməqətselegendə yđđərenə dirzabel halьv fikerə tьvđьrđь.

Xəđer "Pravda„ gəzite başlap jebərev menən "Pravda„ isemendə dirzablel halьv esən bətə sajuz irekle rəveştə sərmejə jьjьv başlandь.

Hyrəttə: "Graf sipilin„ dirzabele Məskəv yđək ajradrumьna teşergə bara.

رادييوگرامما

بۇتە ۋكپ(ب) رايكومدارئنا، بۇتە رايون باشقارمالارئنا

كۇذگۇ سەسئو قاڨشاپ قالئو قورقئنئسئن بولعانلئق ئايقانلئ- سەسئو پلانئن ،تولئ بۇيۇمعا ئاشئرئو ئۇسۇن كيئكئن سارالار كورلرگە قوشئلا.

بئلئان ،هوڭ قالعان بئر نيسە كۇن ئسئنئدە، ئيكئن ئەذرلەو پلانئن ئانقارلوذئ يۇمۇشانمايئنسا بايئۇوئ سەسئو زادانيالارئن ئانقارلوعا ئيكئن ئەذرلەوسئ وەكيلەرذئ هەم ئئسئ بربگادالارئنئڭ بئر ئاذ ئۇلۇشئن قوشئعئذ، بۇتە پارتئيە هەم كامساول ئۇيۇشمالارئن مابلئزاۋايت ئيتئگئذ.

سەسئو پلانئن ئاتقارلو ئۇسۇن ئودار بيش كۇنلئك ئيعلان ئيتەبئذ. پلان 1 نسئ ئوكتەبئرگە حەتلئ تولتئرئلئپ ئاتقارئلئرعا تئيشلئ.

،بئل تورالا ئاتاپ مەسئولييەت رايكوم سيكريتارذارئنا رايون باشقارمالارئ رەئيستەرئنە هەم ئۇلكە كەميتەنئ وەكيلەرئنە يۇكمەتئلە كالحوزدارذا سەسئو پلانئن ،تولتئرئپ ئاتقارلو ئۇسۇن مەسئولييەتئ ئاتاپ—كالحوز يئتەكسئلەرئنە يۇكمەتئگئذ.

كورئلگەن سارالار تورامئندا حەبەر ئيتئگئذ.

ۋ ك پ (ب) ئۇلكە كەميتەتئ: ،بيكين.

ساۋنارکوم: سامسونئف.

ئارئش سەسوذئ داوام ئيتتئررگە.

باشنارکامزيم بلگئستەرئنئڭ ئاكلاتووئ.

ئارئستئ ،هوڭ سەسئو تورلو تەۋربيە ئستانسالارئندا هئنالئپ قارالئپ يائشئ هۇذۇمتە بيرلوئ بلئندئ. مەئەلەن ئوليانئڨ ئوكروگئ ئالئينكوۋسكئ تەۋربيە ئستانساهئندا 15 نسئ سينتەبئرذە سەسئلگەن ئارئش‌تان گيكتارئنا 12 سيئتنير (ديسەتينەئەن 80 ،بوت بولا) ئالئندئ. تاتارستان ئۇلكەهئندەگئ ليشۇميسكئ تەۋربيە باتئونذا 17 نسئ سينتەبئرذە سەسئلگەن ئارئشتان گيكتارئنا 11,8 سيئتنير (ديسەتينەگە 79 ،بوت) ئالئنعان. باشقورتۇستان ئۇلكەهئندە ئارئشتئ ،هوڭ سەسو تەۋربيەلەر مئنەن هئنالئپ قاراملاعا، ئوتكەن يئلدا بولعان كورئش هەر كئنئكە بيلئەلئ. يئرذە قار قالئن ياتوئ هەم يادعئ شارتتار يائشئ كيلئپ ،ئوۋئم قار ئائئئندان بيك بەش حەلئندە. سئقهالا قەنيعەتلەنئرلئك هۇذۇمتە بيرذئ.

ئارئشتئ ،هوڭ سەسئو مئنەن بيك ئەذ قوواتلانالار، شونئڭ ئۇسۇن سەسئو نورماهئن بئر ئاذ كوبەيتئرگە كەرەڭ.

تەۋربيەسئ بئلگئسئەر: ئارلوف. يافايئڨ.

Barь 20 pratsint.

Qara—Təkə avьl səvite (Tapurin rajunь) 2346 bot igen əđərləv zadanejahьnьŋ nej barь 20 % tьn tultьrđь. 900 bot orloq ŧundь jьjьrqa tejeş bulьp ələ ber qađaq ta jьjьjmaqan. "5 jьllьqtь 4 jьlda„zajьmь bər tində taralmaqan.

Igen sitkə hatьlmaŧ.

Yktəber kalxuzь [Dəvləkən rajunь] igendəren jьjnap, huqьp bətərđə. Vaqьtьnda eşləp, kygərsen kyđendəj bojđajđar alдьlar. Bьl kalxuz bьjьl baj bulasaq. Bətə artьq igende ber qađьqьnda sitkə jebərməj, dəvlətkə tapşьrasaqьđ. Ə. XATI.

CANŞALA TUQЬĐ KƏN

Xunan əlkəhenen baş qalahь Canşanьŋ Qьtaj qьđьl ərmejəhetarafьnan.alьnьvьŋ his şikheđ, Qьtajđaqь huŋqьvaqiqalarđьŋ iŋ əhəmejətlehe tip iđəplərgə kərək bula. Qьtajđa eşse—krəŧtəjəndər rivəlytsəjehe stixejəle ələgə tikləm barь tik ildeŋ eske rajundarьnda—jьlqa həm timer juldarđan, şulaj uq đur qalalarđa jьraq bulqan, julhьđ jərđərendə uŋьş alьp kildə. Rivəlytsejun ərmejələrđen uŋьştarь Canşa qalahьn alqanqa tikləm də bik đur bulьp tьjьl jəj başьnda uq inde Sezənsi əlkəhendəge əjeđđərđeŋ kybehe qьđьl qəskərđərđeŋ qulьnda bulqanlьqь bildələ ine.

Ləkin bьl uŋьştar kyđgə kyrenhen esən baş kytərgən eşse—kerəŧtejəndər tarafьnan başlanqan uŋьşlь xərəkəttəŋ Janseze jьlqahь həm uqa kilep quşьla torqan bytən đur jьlqalarđьŋ bujьna sьqьvь, urta Qьtajđьŋ đur yđəktərenən berehe bulqan, ber nisə jeđ meŋ xalьqlь Canşa qalahьnьŋ alьnьvь kerək buldь. Canşa qalahьnьŋ qьđьl ərmejə qulьnda qьđqa vaqьt torovьna qaramaŧtan „Canşa kammunistar qulьnda" tigən məqələlər tərlə varejanttarda Qьtaj həm impirejalizem gezittəre bitenən ələgə tikləm teşməve tikəs tygel

Ikensə jaqtan Canşa qalahь sьnlap ta Qьtaj qьđьl ərmejəhe tarafьnan alьnqan berense đur yđək buldь. Bьl qalanьŋ qьđьldar qulьnda torqan tuqьđ kən vaqьt esendə kiŋ qatlam xalq praktikala kammunistarđьŋ kem bulqanlьqtarь həm ularđьŋ nej esən kerəşkənlektərə menən tanьşьv məmkinlegen aldь. Bьl 9 kəndeŋ siktən tьş đur kyrhətev əhəmejəte buldь.

Qьtaj həm bəjnəlmiləl rejaksejənen jallanqan qələmdərenen ber berhenən uđьşьp Canşala „qьđьl" rizimdeŋ „həjləp kyrhətə almŧьq qurqьnьstarь" turahьnda jađьvđarь yđenən yđə aŋlaşьla. Palactar jalsьhь bulqan Qьtaj jađьvsьlarь həm bьl palactarđь jallap totqan Amirika zurnalistarь Canşa qalahьndaqь „qьđьl tirrur" turahьnda karkadil jəştəren tygələr. Ləkin ber ađ vaqьttan huŋ ular jəştəren hertəp, Canşaqa rejaksəjyn giniral Xi Sezən qajtqandan huŋ ber nisə kən bujьnsa kammunis tip „ujlanqan" keşelərđe nisək jaza itkənlegen həm undaj jazalarđьŋ nisek ələ lə dəvam itkənlegen həjləjđər. Şunan huŋ ular, ber qatlьlьq menən, Canşa qalahьn qьđьldar alqanqa tikləm ber ađ vaqьt elek bytəndərgə qaraqanda tьnььraq bulqan yđək—Kantun qalahьnda, şulaj bulqas inde bətə təŋ jaq Qьtajđa kammunistarđь nindəj bulha la sutqa birəv tuqьratьlqənlьqьn: hər ber palitsəjeskej həm hər ber cinavnikten yđə kammunis tip şikləngən teləhə nindəj keşene qaramaqь menən jaza itergə xaqlь bulqanlьqьn həjləp birələr. Bьndaj praktika kyləgəhe aŧtьnda kammunistarđь nindəjđer his aqьlqa hьjmaŧ lьq tirrurđa qəjepləргə tьrьşьv bigerəktə nasar ojathьđlьq bulьp kyrenə.

Əgər bьl ylterəvđər həm talavđar turahьndaqь qəjbəttərđə ber jaqta qaldьrьp, məs'ələneŋ yđenə jaqьnlaşьp qarahaq, ul vaqьtta kammunistar xərəkətenəŋ iŋ uŧal doşmandarь tarafьnan taratьlqan xəbərđən də kammunistarđьŋ Canşa qalahьnda jalpьqa đur təŧir qaldьrqanlьqtarь kyrenə.

Ular təv başlap yđđərenen saftarьndaqь bik nьq dissiplina menən bətə xalqtь, şul jəmlənen Italejə missəjənire Bajmanь qəzəpkə qaldьrqandar.

Bajmanьŋ həjləve bujьnsa talavsьlar şul urьnda uq atьp ylterəlgəndər.

Vadapravutqa həm iliktarik stansahьna haqsьlar qujьlqan; qalala həm unьŋ tьşьnda xərəkəttə tərtipkə hala torqan qaqidələr iqlan itəlgən. Ulqьna la tygel ələ iŋ uŧal, iŋ rejaksejyn həm iŋ qurqqan „Cajna Yjekli Rivejy" (Amirika—Qьtaj zurnalь)zurnalьnan beđ qьđьl ərmejənen qalanь alьv menən yk şul xəđer unь rajundarqa bylep, hər berəhendə eşse vəkilđərđən səvittər təđegənlegən, ə bьl rajun səvittəre vəkilđərenən dəjəm qala səvite ojoştorqanlьqьn beləbeđ. Ukeneskə qarşь zurnal bьl ojoşmalarđьŋ eşe turahьnda ber nəmə lə jađmaj.

Kammunistar vlasьnьŋ kanfiskatsejə həm karatilnaj eştərə şulaj uq đur tərtip menən eşləngən. Barь tik qalala xəkəm hergən rejaksejyn militaristarqa turanan tura bəjləneşə bulqan keşelər, şulaj uq bik kyđ gə bərəlgən iksplatatьrđar həm bajđar, bigerəktə, ular jaŋь vlas talaptarьna bujhonovđan baş tartqan vaqьtta jaza itelgəndər. Təv başlap rəsmi uerizdinejələr həm arxiftar, şulaj uq Xi—Sezin həm unьŋ jalsьlarьnьqь bulqan bətə jorttar jandьrьlqandar həm juq ittelgəndər. Jer həm jorttarqa ejə bulьv turahьndaqь dukaminttər haqlanqan arxiftarqa bigerəktə đur iqtibar birəlgən—bьl qolloq dakuminttərə berđə qaldьrьlmaj juq itelgəndər.

Jerle burzьvazejəgə kantributsejə halьnqan həm unan başqa jer həm kvartirđarđь arindaqa alьp torovsь bətə keşelərgə rivəlytsejyn ərmejənen kassahьna ike ajlьq arinda xaqьn tyləгə təqdim itelgən. Eşsəndərđe bik nьq iđgən bajarđar həm ribasьlarđьŋ ajьrьm jorttarь şulaj uq jandьrьlqandar həm tarmar itelgəndər. Bьl eş tybəndəgesə eşləngən: qaqiđə kevek bularaq xuzalarь əlbittə qasqan jortqa ber gruppa qoralhьđ kammunistar jebərelep, ular tirə jaq xalqtь jьjqandar həm eşsən jalpьqa rivəlytsejə nəmə birgənlegen aŋlatqandar. Bьnan huŋ mibel həm bytən nəmələr jorttan sьqarьlьp jarlьlarqa taratьlqan, ə jort yđe jandьrьlqan, ləkin bьnda la tirə jaq jorttarqa zarar kilmĕŧlek itep eşləgəndər. Canşala nəmə bulqanlьqь turahьnda jađqan xəbərenəŋ ađaqьnda juqarьla atalqan Amirika zurnalь Canşa alьnqan xalqtьŋ—əlbittə bajđarđan bytəndərə—qьđьl ərmejəgə his ber doşmanlьq kyrhətməgənlegen bik asьnьp tanьrqa məzbyr bula.

Canşanь alqan qьđьl ərmejə qala jalpьbьna yđenen tartьmlьqь jaqьnan aslьq, tirrur həm iksplatatsejə rizime menən, rejaksejyn giniraldar rizime menən his ber saqьştьrьrlьq bulmaqan jaŋь tərtiptə kyrhətev genə tygel, bəlkim bьl jalpьqa aldaqь kyreneştərđe lə asьp kyrhəttə. Rejaksejyn matbuqattьŋ bik nьq bođop birgən məqlymotterenen başqa his ber infarmatsejə qulьbьđđa bulmaqanlьqtan qьđьl ərmejənen Canşanь yđ qulьnda totqan tuqьđ kən esəndə bojomqa aşьrьrqa əlgergən kankrit saralarđьŋ bətəhen də beđ belə almajbьđ. Unьŋ qaravь şul uq rejaksejyn matbuqat tərlə təŧtə bьl ərmejə tarafьnan taratьlqan praklamatsejələrđeŋ ajьşьn belderə. Rejaksejyn matbuqattьŋ juramalьj bьl praklamatsejələrđeŋ məfhymen bođovь həm xərəkəttə bətenləj ikensə tərlə itep kyrhətərgə tьrьşьvь əlbittə bik məmkin. Ləkin şul teŧtə lə bьl praklamatsejələrđeŋ ajьşьna iqtibarhьđ qarav jaramaj. Ul praklamatsejələr Xunan, Xubəj həm Sezənsi əlkələrenəŋ qьđьl ərmejə tarafьnan alьnasaqtarьn aldan belderələr. Vlas eşse—kerəŧtejəndər həm qьđьl ərmejestər qulьna birələsək. Kapitalistarđьŋ məlkəttərə kanfiskavajt itələsək. Eşsən jalpь xəđergə vaqьtta bulqan iqtisadi həm səjəsi qolloqtan qotqarьlasaq. Bьl praklamatsejələrđə taqьla bətə tigeđheđ dugьvьrđarđьŋ bəterələsəgen, sit il kansissejələrenəŋ Qьtajqa qajtarьlasaqьn, kərək kən jaqьndaqь bulhьn, şulaj uq təŋ jaqьndaqь rejaksejyn giniraldarqa qarşь axьrqa tikləm kerəş alьp barьlasaqьn həm Səvittər Səjuzь menən bergə eş kyreləsəgen belderələr.

Qьđьl ərmejənəŋ Canşa qalahьnda tuqьđ kən torovь uqa təjəsi pragramdь alqa jebərev esən yđenə ber tərlə səjəsi platfurma tьvđьrqanlьqьn beđ kyrəbeđ,—Canşa vaqiqalarь jalpьqa taqьla ikense jaqtan da kyrgəđmə habaq birđelər: ular Qьtaj xalqьna impirejalistərđeŋ asьqtan—asьq intirvinsejə alьp barьvđarьn kyrhəttelər. Bьnan ber ađ vaqьt elek Dajjə, Ejocav həm bytən urьndarđa impirejalistərđeŋ xərbi kestəre qьđьl ərmejəgə qarşь sьqqan kevek Canşa qalahьnda la şul uq eştər, ləkin đurьraq kyləmdə, təkrarlandьlar. Sit il huqьş kəmələre hər vaqьt qala ergəhendə jərəp, uqa her dajьm tuptan attьlar həm kyp zarar kilterđelər. Ul qьna la tygel ələ, şul uq „Cajna—Yjekli—Rivejy" zurnalьnьŋ jađьvь bujьnsa sit il huqьş kəmələre „kybehensə sit il məlkəttəren haqlarqa tьrьşhalar đa Canşa qalahьn xəkymət qəskərđəre (Nankin qəskərđəre) kire yđ quldarьna alqan vaqьtta, ularqa đur jarđam kyrhətkən bulhalar kərək. Rivəlytsejun qəskərđər Janseze jьlqahь bujьna sьqqandan huŋ intirvinsejənə his ber pərđəheđ, asьqtan—asьq qьđьl ərmejəgə qarşь sьqьvь həm Canşa qalahьn qьđьldar alqas bigerəktə nьq kesəjə Qьtajđaqь kiŋ jalpьqa, ularđь rivəlytsejənirləşterev julьnda tə'ŧir jahamaj qalьvь əlbittə məkin tygel.

Canşa qalahьnьŋ kire alьnьvьna Qьtaj rəjaksejəhenen jeŋevə tip qararqa jaramaj, Vaqiqanь yđ kyđə menən kyrəvsələrđeŋ həjləvđərenən rivəlytsejun qəskərđərđeŋ qalanь yđ quldarьna totorqa tьrьşmaqanlьqtarь kyrenə; ularđьŋ tep massahь qalanь alьp ber nisə kən torqas ta unan sьqarьlqan həm giniral Xi—Sezən kire qajtqas barь tik qьđьldarđьŋ đur bulmaqan otrjattreən genə unan qьŧьrьqlьp sьqara alqan Canşa qalahьnьŋ alьnьvь eşse—krəŧtejən rivəlytsələhenen uŋьşlь barьv julьnda bik jaqtь ber vaqiqa buldь. Bьl vaqiqa qьđьl ərmejənen matdi bajlьqtarьn jaqşь uq đurajttь həm unьŋ abrujьn siktən tьş nьq kytərđe. Canşanan xurlьqlь rəveştə qasqan Xi—Sezənden unda kire qajtьvь xəttə unьŋ impirejalizem xuzalarьn da şatlandьrmanь. „Canşanьŋ kire alьnьvь—tip jađa Angelejə impirejalizemenen yđək urgьnь—undaqь zitdi xəldə bik əđ yđgərtə, sənki kammunistar xəđergə vaqьtta yđ teləktərenə ireştelər həm qalanan his ber zararhьđ sьqьp kitə aldьlar, şunьŋ əŧtəvenə matdi jaqtan nьqьnьlar həm nastrajenjələrə jaqşьrđь«. Şul uq gəzit, səjəsi xərəkəttəŋ xərbi həm səjəsi uŋьştarьna tuqьrap, yđək Qьtajđa bik nьq təpləngən kammunistar vlasьn jeŋev esən bik đur kyləmdəge xərbi kampanejə kərək bulasaq tigən həđəmtəgə kilə. „Əgor kammunistarđь jeŋev julьnda qatь saralar kyrelməhə—tip jađa şul uq gəzit ikensə ber numirьnda—ul vaqьtta donjanьŋ bьl eləşəndə mədənejətselekteŋ keskəj genə bulha la qaldьqtarьn haqlap qalьv məmkin bulmajasaq".

(„Izvistejə" gəzitenən alьndь)

Arttьrьp ytəjbeđ.

Qьđьl—yktəber kammunahь igen tapşьrьvđa yđenə teşkən 1962 bot zadanjanь 4000 bot itep tapşьra. Beđđeŋ menən kem tiŋləşə.

Đur burьstarđь ytəvgə saqьralar.

Bətə kalxuzsьlarqa, batrak, jarlь həm urta xəllelərgə.

(Nava Səbər qalahьnda jьjnalqan kalxuzsьlar slytenen mərəzəqətə).

Iptəştər!

Beđ kənsьqьş həm kənbatьş Səbər, Ural, urta Vulga, Başqortostan həm Qađaqьstan kalxuzdarьnьn vəkildəre Nava Sibireski qalahьnda halьna torqan gigant kambajьn zavьtьnьn majđanьnda slytqa jьjьlьp—satsejalizem təđeleşenen tiđ unьştar kyreve həm bəjək eştərđen biş jьllьq planьn dyrt jьlda atqarьv ydenə bajtaq nьqlь bəjle ber eş bulqan igen əđerləvđe srugьnan alda tultьrьp həm arttьrьp atqarьrqa əhtəbeđgə aldьq.

SSSR đьn sənəqəte his kyrelməgən tiđ timptar menən yфə. Kesle fabrik—zavьttar halьna, şaxtalar qađьla, janь juldar ytkərelə. Bik qьђqa sruk esendə səvit tupьraqьnьn jeđə ydgərə. Pralitarejat kammunis partejəhe jətəkselegə aђtьnda—avьldь satsejalizem nigeđenə kyserevđə lə tə'min itkən satsejalizem sənəqəten alqa jebərev timptarьn taqьla tiđlətev esen bik nьq həm qьđьv eşləj.

SSSR đь sənəqətləşterev kitkən hajьn đurьraq unьş menən barhьn esen beđ—kalxuzsьlar həm janqьđ xuzalьqtar yđebeđđen pralitarejat dəvləte aldьnda bulqan burьstarьbьđ-đь bəlşəvik timptarь menən atqarьrqa, berənsə nəvbəttə igen əđerləv planьn srugьnda tultьrьp həm aşьrьp atqarьrqa tejeşbeđ.

Beđ yđebeđđen slytebeđđə satsejalizem jarьşь đuqьvьrь teđep, uqa qul quj đьq. Beđ, iptəştər heđđe lə beđ yđ əhtəbeđgə alqan burьstarđь yđ əhtəbeđgə alьvqa saqьrabьđ.

Kulaktar həm kulak jьrsьlarь igen əđerləvđe atqarьvqa hər ber sara menən qamasavlarqa tьrьşalar, ularqa qьrqьv atpur birəjek, ularđь yđđərenə birelgən nьq zadanejəlarđь his ber hьltavhьđ atqarьrqa məzbyr itəjek.

Iptəştər! beđ heđđe 1 nse yktəberđə, satsejalizem biş jьllьqьnьn esensə jьlь başlanqan kəndə bətə urьndarđa la kesle qьđьl karavandar ojoştororqa saqьrabьđ. Bьl karavandar kalxuzsьlar menən janqьđ xuzalьqtarđьn teldə genə tygel, eştələ biş jьllьqtь dyrt jьlda atqarqanlьqtarьn kyrhəthendər.

Bьl kəndə pralitarejat biş jьllьqtьn esensə jьlьnьn bətə sajuz udarnik kənən ytkərə. Beđđə qьđьl karavandar menən şul udarnikqa qatьşajьq.

Kalxuzsь iptəştər, beđ heđđe kalxuzdarđь nьqьtьvqa, ularqa janь aqzalar ьlьqtьrьvqa saqьrabьđ. Heđ kalliktif xuzalьqtьn janqьđ xuzalьqtan fajđalьraq bulqanlьqьn təzribə menən beldegeđ inde. Bьnь janqьđ xuzalьqtarqa la kyrhətegeđ.

Janqьđ xuzalьqlь jarlь həm urta xəlle iptəştər! yđ xuzalьqtarьqьđđь dejəmləşteregeđ, kalxuzdar ojoştoroqođ. Kulaktьn uђal pravakatsejəhenə ьşanmaqьđ. Kulak batrak, jarlь həm urta xəllelərđe ikəspiatiravajt itevđən baş tartьrqa teləməj həm kalxuzdar həm kalxuzsьlar turahьnda hər tərlə iftira taratə.

Kulakqa mərxəmətheđ atpur birərgə:

Totoş kalliktifləşev həm kulaktь sьjnьf bulьv jaqьnan bətərev julь bujьnsa alqa!

Jəşəhen beđđeq hьnalqan jətəksebeđ bulqan həm beđđe Linin julь bujьnsa satsejalizemqa alьp barqan bətə sajuz kammunis (bəlşəviktər) partejəhe!

Igen əđerləv fruntьnan jađalar

Bьl eş tygel.

Qьđьl—Jar kalxuzь byzdok rajunь igen unьştarьn jьjьşьrьp alьvđa əkren qьđьjalqan. Şunьn arqahьnda bьl kalxuz dəvlətkə igen tapşьra alqanь juq əle.

APTЬRAZAQ.

Ber urьnda taptanalar.

Pitrav rajunь, Keđerqol avlьnda igen əđerləv eşe bik jomosaq. Ajrьm xuzalьqtarđan ytken 5 kənlektə 4352 sintnir əđerlqəjne, bьl 5 kənlekkə kyrhətelgən han rəte ybməgən. Barь kalxuzdarđan qьna jaqşь uq artьv buldь. Ytkən 5 kənləkkə ular 185 sintnir tapşьrqajnьlar, bьl 5 kənləkkə 4628 sintnirqa jetkerđelər.

Kem bəđđen arttan.

Şişaj kalxuzь Dəvləken rajunь. Bətə igenđəren 5 nse sintjabrgə hujьp bətte. Kəđgə haban 60 pr. qa hərelep bətkən. Kalxuzsьlarđьn kyneldərə kytərənke, hər eşkə jəhət baş qaraj bьlar. Bьl kalxuz bađarqa eşsər əsen bər qađaq igen qaldьrmaj artьq igenen dəvlətkə tapşьrьp bətesək. Başqa kalxuzdar heđđe bəđđen arttan ejərəged.

APDЬRAZAQ.

KAPIRATSEJƏLƏR SATSEJALIZEM TIMPЬNA EJƏRMƏJDƏR

Kapiratsejələrđe satsejalizem timpь menən tigeđlərgə, pradukta sylevđə sьjnfi prinsepte haqlarqa, massa kantrylen kөsəjtergə.

5 jьllьq plandьq 3 nse jьlqь đur pragrammalь—patripkapiratsejələr əhtənə adьq menən narmal tə'minitev burьstarьn jəkmətə. Eşselərđe sьjfat jaqьnan tanьlqan adьq, joşelsə həm başqa praduktalar menən tujəndьrьv-ul pramfinplandь ytərergə jarđamlaşьv Şunьц esendə parteje Уđək Kəmitət—yđeneц mərezəqetendə:

— „Eşselərđe adьq menən tə'min itev eşen ojoştora beləv, pramfinplandь ytəvđə đur əhəmejətkə ejə" tej.

„Itselek sajuzь" həm Narkamturьktьц ojoşmalarьnda asьl qan zejanlavsьlar berlegənen appartunis həm majurđar tyneregenen eşselər ilenə aslьq ojoştororqa ujlavđarь—patrip kapiratsejələrđen eşselərđe tə'min itevđərenə bik nьq bəjləngən. Kyp urьndarđa eşselərgə birelgən nasar adьqtarđьц his şikheđ şul əđəmdər arqьlь yteve bildələ.

Zejanlavsьlar sajuzь aslьqanqa tiklem yk partejə Уđək Kəmitəte xitap nama jađьp, eşsən massanь kapiratsejələrđen kendəlek eştərə əhtənen kantryl jaharqa endəgən həm bьl eştə insejatьr bulьrqa kamsamul, prafsajuz ojoşmalarьn saqьrqan ine.

Partejə Уđək Kəmitətenen sьjqьrьvьna javap itep, Lininqrat „Qьđьl—Batьr" zavьtь kamsamuldarь batьrđarsa sьqtьlar.

Ular kapiratsejələr əhtənen kantryl ojoştoroq qьna hərtejənen xitap—namahьndaqь:

— „Kamsamul ojoşmalarьnda kapiratsejə eşen şulaj qujarqa, ul kamsamuldьц tep burьstarьnan berehe bulьrqa; eşsə jəştər kapiratsejə əhtənə jəkmətəlgən bajavaj burьstarđь ytəşevđə jəməqətselek jarđamь ithendər həm eşsə kantrylen „ojoştorovđa qarşьlavsь (zastrilşik) rylendə sьqhьndar" tigən hyđđergə qarşь rapрt jađьp, yrnək kapiratsejələr ojoştororqa hyđ birđelər.

„Qьđьl batrak" sьlarđьц alqa taşlanьvđarь kamsamul massahьnda tulqьn tьvđьrđь; Ular hər jaqtan quđqala başlanьlar.

Tik bьl eştə Başqortostan kamsamulь qьna halqьnlьq kyrhətə. Partejəneц saqьrьvьna qarşь ber jərđə lə bereş eşlənməj. Başqortostan kamsamulьnьц Өlkə Kəmitəte Başqortostan dəvmələndə kamsamuldarđan yrnək kapiratsejələr ojoştortahь urьnda, tavьş tьnьđ jata.

Kapiratsejə eşe bьqa tiklem beđđeц fiker mərkəzendə bulmanь. Beđ unь sitten hygev menən qonoqlanđeleđ.

Kapiratsejələr aldьnda torqan: 1 — Kapiratsejələrđegə praduktlarь birevđə sьjnfi hьđьqtь haqlav, bьqa tiklem kilgən mitədtardь ydgortev, 2—kapiratsejələrđen timpьn sattьqa tigeđ [illegible], 3—kapiratsejələrđən nipmandar ruxьn sьqarьv, 4—stanuktan eşselər yrlətev burьstarьn bojomqa atqarьşьvđa kamsamuldar qьna tygel, bətə eşsən jalpь qatnaşьrqa tejeş. Kapiratsejələrđəge jat iliminttərđe sьqarьp, ular urьnьna stanu keşselərən yrlətevesendə jalpьqa jaqьndan qatnaşьrqa kərək.

Beđgə qajhь eşselər pridprejətejəhendə nindəj byfit ojoştorovđarьn, ularđьц eşselərđe tujьndьrьv juldarьn, oshođ aştar əđerləvđərən tikşerergə kərək. Stanuk ergəhendə hьvьq hьv menən ikmək kimerevđər bətergə tejeş. Beđ uqa qarşь kereşəbeđ.

Kapiratsejələr əhtənən jalpь kantrylə ojoştorov—ul kapiratsejələr apparatьndaqь bojorakrattarđь bətərergə həm eş sistimьndaqь sьvandarđь hьtarqa jarđam itəsək.

Kapiratsejə eştəren janь julqa halьv esən kerəşkə.

Ə. IXSAN.

BAJMAQ KAPIRATSEJƏHE NASAR EŞLƏJ.

Oşo jьl sintəbər ajьnda Bajmaq rajun kamsamul kəmitəte ergəhendə teđelgən eşselər brigadahь Bajmaq eşselər kapiratifьna nalyt jahap, eşselər kapiratifьnьц kyp kenə jeteşheđlektəren—eşkə halqьn qaraştarьn asьp haldь.

Bajmaq kapiratife 8 miskə balьqtь eştən sьqarьp haђьtьp taşlaqajnьlar, xəđer taqь la 18 miskə balьq bьsьraq ьsklatta bulьvь arqahьnda bođolov aldьnda tora.

Eşselər həm xeđmətkərđər jađđan birlə ojoq ala almajđar, ə, rabkup yđək sklatьnda 900 par qatьndar ojoqo, 186 par balalar ojoqo həm 100 ləp naskiđar jatqan. Уđək sklat mədirə Olizətyllin: — „ul ojoqtar beđgə ejjyn ajьnda qьna kilqelər, ularđь hatarqa jaramaj, senki scutь juq"—tej. Ə, rabkuptьц yđ xeđmətkərđərə scuthьđ alalar.

Şulaj uq ejjyn ajьnan birle 2 jəşnik—100 par galuş kilgən. Unьqda scutь „juqlьqtan" jəşniktərə lə asьlmaj ultralar.

Xəđergə kəndə eşselər səj, şəkərheđ aptrajđar, ə, Bajmaq yđək sklatьnda 32 kilagram kirbes səj jəşerelgən, 21 jəşnik picinjəgə sьsqan ojalьp holoqa bolqanьp jata.

Bьna bьndaj yđ eşenə təkerəp qaravđar Bajmaq rapkupьnda tulьp jata.

Eşsə brigada yđeneц teləgendə, qəjeplelərđə aşьqьs arala tikşerep, tiđ kəndə xəkəm bulьvьn talap itep eştə prakurur jarđamsьhьna tapşьrđь.

„Qatnaşьvsь".

Asьvlьla kapiratseja eşe alqa barmaj.

Asьvlь jortonda 1925 nse jьlda patrip kapiratsejə ojoştorolop jaqşь qьna eşləp kildə.

Tik bьna bьjьl idaranьц erətə nasar kyberək qođa—qođaqьjlьq xəkəm hərə; kəjemdər kevek difitsit tavarđar kilhə ularđь xosusi zapiskalar menən yđ ara taratьp alьp bətərələr.

10 nsь avqusta Asьvlь kapratsejəhe menən Tanqatar kapiratsejəhe bergə quşьldь. Өs kəşenən torqan bьl kapiratsejə idarahь 20 kən bujь kapiratsejəne asmanь.

Jort dəvmələndə 21 kalxuz bar. Ular qьđьv eş vaqьtьnda əlinaf juqlьqtan eştəren tuqьrattьlar. Bətə kalxuz həm ajьrьm kalxuzdarqa kərəkle bulqan deget, kərəsin, əlinaf kebək nəmələr Mejəs stansahьnda tulьp jata; kapiratsejə şunь la kiltərə almaj; hər ber kalxuz yđe jərəp deget, kərəsin taşьrqa məzbyr bula.

Bьsaj kalxuzьnda deget alьrqa tip 4 ьlav menən Mejəskə barhaq ta sindikat mədire; «kapiratsejəgeđ kypləp alhьn;» tip birməj qajtarđь. Ə, kapiratsejə joqlaj.

Qьjqьr.

Vaq spikyləntter

Beđ kapiratiftar ojoştorop uqa eşsəndərđe ularđьц qaillələren aqza itep alabьđ həm oşo jul menən ularđь xosusi hatьvsьlarđan nərhə alьvđarьna moxtazlьqtarьn bətərergə tьrьşabьđ.

Alqa maqsət itep spikyletsejə tamьrьn jolqьvđь, unь bətərevđə qujabьđ.

Bilgele bьl dərəђ jul. Bьl jul menən ular ere espikyləntter bətərgə tejeştər həm bətərlər.

Bьna ular urьnьna kapiratiftarđьц yđ aqzalarь arahьnda yђə barqan vaq espikyləntter kapiratifьц eştərenə qomasavlajđar.

Ular yđđərenə tigən nurmьlar praduktalarđь bigerəktə təməkene bađarqa sьqarьp iц qьj bat xaqqa batalar.

Bьndaj spikyləntter gə başqa difitsit tavarđar menəndə espikylət.bik şəbəjdə Şuqakyrətartmavsьlarqa təməkə kejem halьmqa moxtas tygeldərgə kejem birməv saralarь kyrərgə kərək ine.

QURMAŞ.

Bьl tikşerelhen

Bajmaq rajunь Sibaj rudnigь eşselər kapiratifь mədire ip. Şəmsetdinьf Өləli 300 mitьr manufakturanь jəşerđə Eşselər tavar horaha mədir prikazşikkə prikazcik lafka kəmisejəhenə kyrhətep tik toralar 5 nse sintəberđə kapiratif aqzalarьnьц ultьrьşьnda Şəmsetđinьf III nse kvartalqa atcut birđe, ə bьl 400 mitьr tavarđь iђkə almanь.

Tap şul saqtarđa Şəmsetdinьf 5 ər mitьr sitsa birep qьmьđsьnan 2 tapqьr qьmьđ alqan. Qalqanь qəjep. Bьl 300 mitьr sitsa igen əđerləv məlendə đur fajđь itkən bulьr ine.

Bьl eşkə R.K.I. kyđ halhьn.

«PARTIZAN.»

Xəsənefte qьvarqa kərək

Usalь jorto Muldaş avьl kapiratsejə mədirə bulьp elekke ьstarasta ulь Xəsənəf Məzit ultьra.

Kapiratif idarəhendə kypvaqьt zənətejə bulmaj. Ul eş məlendə bisəhe menən jaqşь attarđa qunaqqa jərep qymeren ytkərə. Xəsənəf Məzit 1929 nsь jьlqa tiklem batrak totto.

kapiratsejə tavarđarьn avьldьц kulak qatlamьna tarata;

Bьndaj iђerək baş bojorakrattarqa kyđ halьnhьn,

"MALAJ»

Hələvek artta.

Pitrav rajunь, Hələvek avьl səvite igen əđerləv eşen də taş baqa ađьmь menən qimьldaj. Ul avьl səvite dəvmələndə dəvlətkə 15678 bot igen tapşьrьlьrqa tejeş bulьp 20 nse sintəbergə tiklem barь 498 bot arьş, 285 bot bojđaj 886 bot holo, 305 bot qara bojđaj tapşьrьlqan. Şulaj itep bətə əđerləngən igen 1770 bottan artmaj. Zadanja barь 10 pra. qa qьna ytəlgən.

70 pra. qa ytənek.

Pitrav rajunь, Işəle avьl şavitenə 28365 bot igen əđerləv zadanjahь birelep, bьnь 20 nse sintəbergə yk 70 pr. qa ytəlgən. Şulaj itep bьl avьl səvite igen tapşьrьvđa alda bara. Bьl avьl səvitendə başqa tərlə dəvlət sburđarьn jьjnav eşe lə artqa qalqanь juq.

X. DƏVLƏTŞIN.

SSSR

Patripkapiratsejənen 3 ajlьq eş planь.

MƏSKƏV, 25. Xuzalьq jьlьn 1 nse qinvarqa kyserev turahьrda xəkymət tarafьnan qarar sьqarьlьv ajqanlь Sintьrasajuz 1930 nsь jьldьn yktəber—dikəber ajđarь esen patripkapiratsejənen eş planьn təđenə. Bьl plan bujьnsa əs aj esendə bətə SSSR đa pajşiktarđьn yђeşe, qalalarđa—897,000 həm avьldarđa 7650 keşə itep bildələngən. 1931 nse jьldьn 1 nse qinvarьna tiklem 3000 jabьq raspridiliteldər ojoştorolьrqa tejeşle. Məđəni həm tormoş eştərenə əs aj esendə patripkapiratsejə 40 miljun hum, jəqni bьl kərəktərgə 1929—30 nsь jьl esendə totlqan bətə sumanьn 50 pr. artьq aqsa totьsaq. Bətə sistima bujьnsa 200—270 miljun hum paj aqsahь jьjьlьrqa təjeş. 1929—30 nsь jьl esendə bətəhe 300 men hum paj aqsahь jьjьlqajnь. Kapitalnьj təđeleşkə 270 miljun hum bildələngən. Bьl summanan patrip—kapiratsejənen qala ergəhendəge xuzalьqtarьna 144 miljun hum bildələnə həm jəşelsə baqsalarь esən 250 men giktar par hərələve talap itelə. Jəməqət aşatьvqa 90 miljun hum bildələngən.

Eş xaqьn 5 kəndə ber birevgə kysev turahьnda.

MƏSKƏV, 25. SSSR Narkafinь eş xaqьn hər ber biş kən esən tyləvgə kysev prajьktьn təđep SSSR Savnarkumьna tapşьrđь. Bьl prajьkьt bujьnsa hər ber eşləp ytkərelgən biş kən esən eş xaqь aldaqь biş kənlekteц esensə kənəndə birelergə tejeşle.

Kamsamul—kapiratif eşen kөsəjtev fruntьna.

MƏSKƏV, 25. VKP(b) yđək kəmitətenen bьjьlqь 6 nsь sintəber qararь bujьnsa kamsamul yđenen kapiratif eşen yđək burьs itep qujarqa tejeş. Oşo qarardan sьqьp VLKSM yđək kəmitətə praduktьlarđь həm sənəqət tavarđarьn sьjnfi prinsip menən byləp bildələvđen təp furmalarьnan berehe bulqan jabьq raspridiliteldər seltərən unьşlь həm jeteđ rəveştə alqa jebərev eşendə praktik jarđam itev məzbyrejəten kamsamuldьn bətə jerđə ojoşmalarь aldьna quja. Kamsamuldar paj tyləvđəren jьjvđa, əskə rissursьlarđь mabilizavajt itevđə patripkapiratsejaqa jarđam itergə tejeştər. Kamsamuldьn avьl jəcəjkələrə a. x. praduktalarьn əđerləvđə a. x. kapiratsejəhenə jarđam itergə tejeştər.

Kulak xuzalьqtarьnьn qarşьlьqьna ut asajьq.

MƏSKƏV, 24. Ojəđələjə xalq kamtsarlьqь qulьnda bulqan məqlymətter ber talaj urьndarđa jaqşь tormoşlo həm kulaq xuzalьqtarđьn tərlə avьl xuzalьqь maşinalarьn həm qoraldarьn fajđalanьvđan baş tartqanlьqtarьn kyrhətələr. Bigerəktə bьjьl jemeş həm jəşelsə jьjьv kampanejəlarь vaqьtьnda qajhь ber baqsasьlar yđđərenen avьl xuzalьq qoraldarьn dəvlət həm kapiratif ojoşmalarьna arindaqa birevđən baş tarttьlar. Şulaj uq kulak həm jaqşь tormoşlo ilimintarđьn avьl xuzalьq maşina həm qoraldarьn vaqьtlь rəveştə fajđalanьrqa birevđən baş tartьvđarь davam itə. Şul ajqanlь Ojəđələjə xalq kamisarь iptəş Jansun avьl xuzalьq invintarđarьn həm qorolmalь urьndarđь tulь rəveştə fajđalanьrqa məmkinlek birevđən baş tartьv vaqiqalarьnda uц qoraldarđь həm urьndarđь jəməqət ojoşmalarьna həm kalxuzdarqa alьp birev əsen təđmələren təđep tapşьrьrqa prakuraturaqa təqdim itte.

MƏSKƏV, 20. SSSR jer eştərə xalq kamisarь ip. Jakьvlef bətə sajuz jəmhyrejəttərđen jer eştərə xalq kamisarđarьna, kraj həm əlkə jer eştərə idaralarьna tiligьram jebərep, xəkymətten qararь bujьnsa, uььm orloqtarьn jaqşь surt orloqqa almaştьrьv 1 nse yktəbergə tiklem rəxsət itelgənlegən belderđə, ilivatьrđar həm skьlattarđaqь jaqşь surt orloqtar ber totqarhьđ almaştьrьlьrqa tejeştər. Kilesəktə atsьrucкalar bulmajasaq.

MƏSKƏV. VT s SPS Prizidejymь bətə prafsajuzdarqa partejənьц kapiratsejəqa eşsə kentrylə qujьv həm VT s SPS teц patripkapiratsejəla jətəkse xeđmətkə 10000 eşsə yrlətev turahьndaqь qararьn 10 nsь yktəberđən hunqa qaldьrmaj bojomqa aşьrьrqa quştь.

ئسبورذار هيس كيسك مەئتەن .يدىلپبۇتەرگە تىيش.

[illegible]

BELDEREV.

28 nse sintəbergə bildələngən xəbərselər jađьvsьlar jьjьlьşь 2 nse yktəbergə kyserelə.

RADEJUSINTЬR

MALSЬLЬQ SAFXUZDARЬNA DIQQƏTTE KӨSƏJTERGƏ.

Sajuz dəvmələndəge tristtar qulьndaqь malsьlьq safxuzdarьnьn hanь 15 nse sintəbergə xətle 526 qa tuldь. Xəđer bьlarđьn bətəhe qulьnda 28 milejun giktar jer, „Skatavut" qulьnda 600 men „Afsivut" ta 2.5 milejun, „Svinavut" ta 85 men baş mal bar.

Svinavut đur sitenlektərgə qaramaђtan bik qьђqa srukta yđ pragramьn 62,7 % atqarđь. Malsьlьq safxuzdarь təđeleşen başqa ucastkalarьnda la đur unьştar bar.

Bьl safxuzdarđьn kybehe bik alьђ rajundarđa bulьvqa, quldarьnda maşinalar ađьqqa qaramaђtan 2 milejun tunna samahь besən əđerlənelər. Kadralar əđerləv eşendə lə unьştar kyrelə. Malsьlьq VUZ darьnda uqьvsьlar hanь ytkən jьl 7 men bulha bьjьl 14 mengə tuldь, malsьlьq tixnikumdarьna ytkən jьlqь 6 men keşe urьnьna bьjьl 20 men uqьvsь alьndь. Malsьlьq turahьnda hər tərlə kurьstar seltərə asьldь.

Jəmhyrejət dəvmələndəge malsьlьq safxuzdarь təđeleşendə lə şikheđ unьştar bar. Məђələn RSFSR tətsəlek—jəşelsəselek tristenen 228 safxuzь, bularđa 85 men baş ere həm 20 men baş jəş hьjьr malь bar.

Şulaj itep malsьlьqtь rikanstrukseja turahьnda bajavuj pragram təđeləvgə bik qьђqa vaqьt ytevgə qaramaђtan uц appartuntstar menən burьvazejənь kirə qajtarьrqa ьmtьlьvsьlarđьц—bьl eşteц jəmerelevən ketevđərə buşqa sьqtь.

Ləkin şul uцьştar menən ber qatarđan bьl fruntta əđəktər bulьv qurqьnьsь la rejal kyrelə başlanь. Bьl qurqьnьs başlьsa təđeleş məs,ələhendə. Partejənьц Уđək Kəmitəte həm Savnarkum malsьlьq safxuzdarьn kərəkle xətlem təđeleş matirejaldarь menən tə'min itev turahьnda bildele diriktiftər birevgə qaramaђtan, bьl eş hamanda tə'min itelməgən. Məђələn „Svinavut" qa aqas matirejalь plan bujьnsa kərəkteц 60 % ь, „Afsivut" qa 35 % ь, „Skatavut" qa barь 5 % ь xətle genə birelgən. Qadaq 54 %, 41 pr. həm 16 pr. qьna birelgən. Bьlarqa təđeleş matirejaldarь birev turahьndaqь nərəttər tərtiple rəveştə kisektərələp tulь həm akkurat atqarьlmaj. Jerlə urgьndar mərkəz nərəttərən qьђqartьvđar bulqьlaj. Qajhь ber urьndarđa əđər aqas urьnьna urmanda yђep ultьrqan aqastь qьna kyrhətələr. Eşsə kesə həm transpьrttьц Xəđergə xəlendə bьl eş matirejal birevđə kire qaqьv bulьp sьqa.

Bьl eştə jyri sabataş jahav xətta zьjanlav maqsatь juqmь ikən?

Bьndaj əhəmejətle ber fruntta—malsьlьq safxuzdarьn təđevđə—eşte qaqşatьv buşqa tygelder tejep ujlarqa beđđeц xaqьbьđ bar.

Tejeşle urgьndar beđđeц şiklənevebeđ teple tygelme ikənen tikşerep qararqa tejeştər.

Kyptən tygel bьl malsьlьq safxuzdarьna mal tuplav məs'ələhendə şundaj əđək tьvьv qurqьnьsь kyrelgəs partejənьц həm bətə səvit jəməqətselegeneц kantrylə həm it əđerləvsə ojoşmalardaqь zьjanlavsь kuntьr—rivəlytsejə bandahьn jemerəv tə'ђirə aђtьnda bьl eştə hьnьlьş jahalqajnь. Xəđer beđ təđeleş eşendə lə hьnьlьş jaharqa tejeşbeđ.

Partejə həm xəkymətteц malsьlьq safxuzdarь təđeleşenə matirejal birelev turahьndaqь diriktiftərə nisek bojomqa aşьrьlqanlьqtь barlap qararqa, nərəttərđeц his totqarhьđ, faktta jebərelevən tə'min itergə, malsьlьq safxuzdarьn kərəkle eş malь menən tə'min itergə, patripkapiratsejə ulardьц eşselərən tə'min itevđə jaqşьrtьrqa tejeşle. Sənki təđeleş pragramьn atqarmav—bik kyp maldь qьş kenə asьq havala qaldьrьv, malsьlьq safxuzdarь təđeleşeneц timptarьn qaqşatьv bulasaq.

Yktəbər malsьlьq safxuzdarьn teđep bətərəv esen bajavuj eşləv ajь bulьrqa tejeşle.

Bьl eştə jerlə partejə həm səvit ojoşmalarь yđđereneц bik nьq kantryldərenə alhьndar. Zьjanlavsьlarđь mərxəmətheđ jazalap, hoqranьvsьlarđь sitkə tibərep, malsьlьq fruntьnda bəlşəvik timptarьn tə'min ithendər. Malsьlьq fruntьna—bik nьq diqqət kərək.

(Izvistejənen baş məqələhenən. Radejo bujьnsa)

كالحوزلاشڎو تولقڎنداڕڎ يوعاڕڎ كوتەررگە

كەلليكتيفلەشڎو توراهڎندا ۋ ك پ (ب) ئۆلكە كەميتەتڎنڎك 1930 يڎل 17 نسڎ سينتەبرذەگڎ بيورا قاراڕڎ.

> بڎل قارار بۆتە پارتڎيە، كامساموڵ هەم پرافسايوز ئۆيۆشمالارڎندا، كالحوزسڎلارڎنڎك ئايڕم حوژالڎقسڎلار مڎنەن قاتڎش يڎيلشتارڎندا تيكشڎرڵرگە تڎيش.

ئۆلكە كەميتەتڎ بيوراهڎ يەيگڎ دەوڵردە كالحوزدارڎ نڎعڎنوذاعڎ ئۆلگەشڎوەرڎ ئاتقڎلاى.

كەلليكتيڤ حڎنمەت، ئونڎك بڎلـ شڎ هۆذۆمتەلەرڎ هەم ياقشڎ ئۆـ گڎلڎش، ئايڕم كالحوزسڎلارڎنڎك پرلـ داۋولـتۆيڎن هەم مال ئاذڎلڎ ئاورـ لڎعارڎ نيكڎلڎنە كيلئب سڎقعان ئاماقابلڎق سەبەپڎرڎن بوققا سڎلـ مارا، پيريكيپتار مڎنەن ئڎلڎ كۆـ رمش هەم ئولارذڎك قالدڎقڎارڎن يوقـ قا سڎعارڎو، كالحوزسڎلار مڎنەن ئايڕم حوژالڎقڎ بارڎ ئورتا حەللڎ كرەتڎيەنلەرذڎ ياقشڎ مۆعەمەلەگە كيلڎرذڎ. بڎنڎك هۆذۆمتەمڎنڎە، كوپـلڎك رايوندارذا ئڎلگكڎ كالـ حوزدارذڎ تولڎرڎو ئيذەيڎنە بولاهڎ، باكڎ كالحوزدار ئۆيۆشتۆرۆو ئيـ ذەيڎنە بولاهڎ كەلليكتيفتەرذڎك ئوتڎولڎ كورەيڎك.

كالحوز تۆذۆلۆشۆنە گڎ ياقشڎ هۆذۆمتەلەر مڎنەن بيرگەن پارتڎيە ئۆيۆشمالارڎ هەم كالحوز كاپ راتيف سيستيمدارڎنڎك ئشتەرڎندە كويكڎنە مۆهيم بڎتڎشڎلڎكتەر ئورڎن ئالار، ئولار:

1) ئيك هۆميم حوژالڎق سەيەسڎ كامپانيالا (كۆذگۆ سەسڎو، ئيگڎن يڎيڎشتڎرۆو هەم ئيگڎن ئەذڎرلەو كامپانيالارڎ) باكڎ كالحوزعا ئينڎو تولڎقڎنڎ كوتەرڎوذە فايذالانڎلماعاندار. كالحوزدارذڎك ئوذ ئشتەرڎندە بڎل كامپانيالارعا ئە...

[illegible]

„MƏXƏMƏTŞIN“

Kalxuzь uņьşьnan nəmələr øjrənergə kərək

Məxəmətşin kalxuzь (elekke Məsəqjyt kantunь Mərđalar jortonda) 1929 nsь jьl nej barь 20—30 qьna xuzalьqtan torqan bulha, bөgөngə kөndə 166 xuzalьq iđeplənə. Avьlda barlьqь 350 xuzalьq bulьp, kalxuzsьlar 45,7 pr. təşkil itelər.

Kalxuzqa inevsələrđən ike atlьlar 30 pr. qalqandarь ber atlь həm atьđ xuzalьqtar, xođer kalxuzda 6 samabruska ber nisə ylən saplьь maşina həm jaņь malatilkalar, 4 tirmən bar. Tirmənđərđən jьllьq daxutь 10 meņ bottar samahьnda xisap itelə.

— Jađqь səsevđə kyreşe ere kalxuzdarqa qaraqanda berenşe siratta bətkən.

Aşlьq utav yđ vaqьtьnda ytəlgən şunьņ arqahьnda aşlьqtar syphed yđep, qotorop unqjandar.

— Uraqqa irtə teşəp tire jaq kalxuzdarqa qaraqandakyp irtə bətergən. Səsev majđanьnьņ başqa kalxuzdarđaqь majđandar menən saqьştьrqarda ydlinej pratsintь kyp artьq, eş quldarь bər sama la tejeşə jaraj. Jetməhe a—səvitənəņ aşlьqtarьn da buş urьp birgən.

Jort dəvmələndə berənsə kiđevđə dəvlətkə 85 sintnir aşlьq tapşьrьvsь Məxəmətşin kalxuzь.

— Arьş səsev planь jəd pratsintь menən yđ vaqьtьnda ytəlgən.

— Par hərəv yđ vaqьtьnda ytəlep, xəđergə kəndə qambl təptərən hərəv qьđьv timp menən bara.

— Kobondər ьrđьnqa inde dərəlgən.

— Berənsə tapqьr bularaq 25 gik. kliver tuqram baş ylənə səskəndər.

— Silus jamь qađьp, ylən əsətərgə haloandar həm başqalar. Вөtə uņьştarđь hanap bətəp bulmaь ular kyp. Hər jьl səsev sulaj kyp uņьşlьtarqa ireşkəndər.

Bөgөngə kəndə bьnь belep kitev, başqa kalxuzdar menən urtaqlaşьv motlaq kərək eş. Вьnьđan da, bьl uņьşlьtarqa nəmə arqahьnda ireşelgənhun? Ul kalxuz dissiplinahь juqarь bulьvda, HƏM XEĐMƏTTƏ DӨRӨĐ OJOŞTORA BELEVĐƏ GENƏ. Xeđmətə bьlaj ojoştorqandar:

Hər ber ucaskaqa ber brigada berketelgən. Barlьqь kalxuzda 7 brigada bulьp hər ber brigada eş quldarьna, u eşsehe brigada—xuzalьqь qoraldarь kyplegenə qarap ber yk srukta ytərlek ucaska đurьlqь birelgən. Brigadirđar aktif həm uqьj—juđa beləvsələrđən teqəjenlənəp, brigadirđan quşqan eşe vaqьtьnda ytələ barьrqa tejeşlege jьjьlьş menən raslanqan.

Eş avьrlьqьna qarap brigadalaqь aqzalar tərlə rəzrəttə eşləp kilgəndər. Ber aqzahь juļ bulь ber razrət menən quņ eşlətməjense brigadalaqь aqzalar kyrək vaqьtta tərlə razrəttə eşləgəndər. Brigadir

bьnь hər vaqьt nьqlь iđəpkə ala barqan həm ađnahьna da huņqa qalmaj bьl xisaptь kalxuzdan ađnahьna tapşьra barьp, yđ vaqьtьnda hər ber aqzanьņ eş səqəttərə kənəqəgə terkələ barqan. Şunьņ arqahьnda kalxuzsьlararahьna Minen eş səqəttəmde kəm jađqan“ tejəvsələr juq. Əgər bula ikən eşləvsə brigadir menən aņlaşьp teđətə barьlqan.

Hər ber brigada yđ ucaskahьn hərgən, tьrmaqan, utaqan urqan, jьjqan, yđ kesenən hujasaq. Bьlaj eşləv eştə jeņeleştəvđə yđe yđ kyrhətep tora.

Kyp brigadalarđa eş mitьdь satsejalizem jarьş qullanьlqan.

Qajhь ber brigadalarđa qatь—qьđьr usma taşlaşьp sambruska urqan aşlьq roten bylep alьpta jarьşqandar. Jarьş brigadalar arahьnda qьna barmajьnsa, kalxuz Idelbajtaqь kalxuz menən jarьş dugьvь teđəgəjne. Bөgөngə kəndə jarьş punkttarьn tikşerep qarahaq Məxəmmətşin kalxuzь alqa ьşqanlьqь kyrenə.

Məxəmmətşin kalxuzь urqa bətkəndə Idelbaj kalxuzь əmə jaharqa mataşьp qьna jerəj inə ele.

Jəjge qьđьv eş bəttə, tip ul ar eştən bətenləj tuqarьlqandarь juq ele. Xəđer ulardьn tuktarđь qambl təbə hərəlep, qatь—qьđdarь jetən, eşə, kartuf alьv eşe menən şeqjellənələr.

Eşte dizitirlek, jalqavlьq kyrhətevsələr xəđer tejeşle atpur aldьlar. Brigada la hər qajsьhь ber—berhenən nisek eşləvđərən barmaqtarьn kevək jaqtь bələlər. Jalqav dizitirđərđe əjəm jьlьşqa sьqarьp tormajьnsa, yđ brigadalarьn da tikşerep əştə jalqavlьq kyrhətevsələr eşləgən reşetlə tərtəp tьban teşerelgəndər.

Вьl dizitirđarqa aqzalar əjtevənə qaraqanda berənsə həbaq olə. əgər ular aldanda eştəp eşkə ajaq ala torqan bulqan... [illegible]

Berđəm, aktif reveştə rvac taraqa nьqlь atpur biro belev kalxuzsьlarđьņ xuzalьqtarьn kytərevđəge qьđьqhьnьvsьlarьnqa qatь distiplinejə lo bulьvđarьn kyrhətmejme hun? əlbittə kyrhətə tejbed bed.

Məxəmətşin kalxuzь traktarlanqjas, eş attarьn a.x. qoraldarь arta teşkes bьl uņьştar menən genə tuqtalьp qalmaь ele. Yđđərərə bulьp sitər: „Əgər traktar bulha.... tip asьnqanlьvs əđtena dərthenep qujalar. Traktir ularđь taqьba hər nisə baңqsqa kytərə.

Ađqaь tyđ itep: BAŞQA KALXUZDAR XEĐMƏTTƏ OJOŞTOROVĐA, DISSIPLINEJƏ, ЬŅOЬŞTЬVĐA SAFTARĐAQЬB JETEŞHEĐLEKTƏRĐE BӨTӨRӨV ӨSӨN, MƏXƏMMƏTŞIN KALXUZЬNЬQDAQЬ UN ЬŞTAR KALIJBЬQ YĐĐƏRENƏ INE SEREP ЕŞ ITHENDƏR INE TEJGE KILƏ.

VƏKIL OJIRFAN.

FAŞISTARĐЬŅ UĐAL ЬŅQЬŞTARЬNA QARŞЬ—BED

Rikanstrukseja zajьmьna jađьlьp, parteja inep, kalxuzsь bulьp javap birəsed.

Rim papahьnьņ Səvittər sajuzьna qarşь alьp barqan huņqь qotqolarьn Өfə jerlə pulqь qьđьl ərmistarь arahьn da massavaj aņlatьvđar bara. Jaņь qьna bulqan 1 nse iltaxi jьjьlьşta rim papahьna javap jeđenon qьđьl ərmistar 1 məņ 100 humlьq „5 jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna jađьldьlar. 18 keşe partejagə, 25 keşe kalxuzqa inergə təlep qarizalar birdeler,

VAJANKUR KUCYKEF.

Papalar qarşьhьnda baş əjməsed.

(Lagirđan tiligraf arqьlь.

Impirjalistarđьņ Səvittər Sajuzьna qarşь jaņь huņqьş paxutь ojoştororqa mataşьvđarьna javap iter Өfə pulьrşqa ber hьşkar kalxuzsь ojoştororqa matasьvđarьna javap itep Өfə pulьrşqa ber hьşkar ... „Rim papalarьna həm ulardьn ruxani tərkəmdərə kapitalistarqa; 5 jьllьqtь 4 jьlda bađьqь qьđьv teđələş jьl alьp barqanda donja təņьslьqьn bođarqja həm 3 nse jьldьn başqa jьllarьn sigenergə jul qujmabьd, bьtə kəste Səvittər Sajuzьn haqlarqa birerbed“ tejđer.

Pulkьtьņ qьşşьvь bulьnsa:

BILƏKEF. ARLUF, ARDAŞIREF.

Şifqa alьv şul mьnej.

Өfə qalahьnda bulqan jenjelojev menən avьrsьlar (psixbolnisa) balnitsahь, aptika idarahь, narkamzdraf, rabfak. 5—hanlь 2 baђqьs məktəp BSNX həm 1—hanlь dəvlət zavьttarь menən berleştən kust Tapurin vulsьn şifqa alqjьnlar.

Ləkin şifqa alьv eşe tik plan—hađьv menən genə siklonep qaldь. Şulajđa 1—dəvlət zavьtь Tapurin qa barьp unda kyp nəmələr eşləgə vəqədələr bilep qajta.

Ə, praktik jardamqa kilgəndə ber nəmə eşlənelmənə. Şif esən aqsa kərək bulqaş kust rəise, bьl turala əjtelgən qa bik kyp vəqədə birdə. Ь, əjtelgəndə vaqьtьnda jardamqa kilmənə.

Juqarьda hanalqan ojtep betkəhəd ojoşmalarđaп bəđ itel... [illegible]

Şif esən aqsa kərək bulqas kust rəise, bьl turala əjtelgən iđeplə kyp vəqədə birde. Ь, ul və qədərə bula ikən, ə bьnda ber ţe juq.

Ə, Tapurin vulsь bьlardan haman jardam kətə.

Şifqa alьvsь ojoşmalar həd bьl turala ajtьqaçь ... həd heddon jardam ketəđ.

N. K.

ALDAQЬ AJDARDA

A. x. tyņərəktəre aldьnda torqan kiđken burьstar.

Kiləhe jьl, jađqь səsev kampanejahьn taqьla bəlşəviktərsə uđqarьv, səsev majđanьn bөtə tər xuzalьqtarđa arttьrьv, a. xuzalьqьnьņ ikense ber əlkən tarmaqь bulqan mal ađьravsьlьqtь ike jьl esendə ajaqqa bađtьrьv kevek parteja həm səvit vlasь aldьnda torqan kiđken burьstar a. x. tyņərəktərenen eşen taqьla jənləndereņkerərgə, juq jerđərđə ularđь teđərgə, ularqa bajavaj burьstarđь kyberək jəkmətergə kərəklete kyrhətə.

1. Вьjьl bed berənse tapqьr bəlşəviktərsə uđqarьlqan səsevđen jemeşen jьjabьđ, igen jeteşterevđə satsejalizem siktьrь bulqan kalxuzdar berense jemeştəre bularaq kəlliktif eş heđemtəhe kyrhətəsəktər. A. x. tyņərəktəre bьl mamintqa ajьrьvsa iqtibar itep kal xuzdarđa uņьş bylev, eş xaqь tylev, kalxuzsьlar qaramaqьndaqь dəjemleşterelməgən maldarqa dəjəm fundtam mal ađьqtarь bylep birev kevek jaņь eştərđə qatnaşlьq itərgə, bьl eştə praktik reveştə julbaşsьlьq itərgə tejeştər.

2. KƏLLIKTIFLƏŞEV KӨNӨNƏ ƏĐERLEK ALЬP BARЬVĐA, BEĐ BЬQJA TIKLEM JƏŞƏGƏN KALXUZSЬLARĐЬŅ UNЬŞTARЬN JANQЬĐ XUZALЬQTARQJA ASЬP — HALЬ? ULARĐЬ KALXUZDARQJA ЬLЬQTЬRЬRQJA, JAŅЬ KALXUZDAR TƏĐƏRGƏ TEJEŞBED. Вьl eştə a. x. tyņərəktəre yđđərenə jaqьn bulqan, yđđəre torqan kalxuzdьņ uņьştarьn kyrhətkən (jaņqьđ xuzalьqtьņ uņьşь menən saqьştьrьv jahalqan) diagrammalar teđərgə əņgəmələrđə kalxuzdьņ uņьşьn kerəđtejəndərgə aņlatьv eşe alьp barьrqa tejeş bulalar.

Baqsa jemeşe.

3. Urazaj bajramьnda igen uņьştarьna jahalqan kyrgəđmələrđə jaqьndan qatьşlьq itep, yrnək baqsalarь, təzribələ kalxuz, jaņqьđ krəđtejəndər birgən uņьş jemeştəren kyrgəđmə qorolqan avьl kerəđtejəndərenə nьqlь teşəndərep, qьđьqhьnьvsьlar menən yđ ara kileşep təzribəsə yrnək baqsahьn alьp barqan mitьd menən aldaqь jьldarđa əđerlek eşendə jarđam itərgə əđer torolhon.

4. A. x. tyņərəktəre uņьş kytərev, agra saralarđь qөməlgə aşьrьvsь mal toqomon jaqşьrtьvsьlar qьna bulmajьnsa, səjəsi kampanejalarđa qatьşlьq itevđə aktif bulьrqa tejeştər. Вьnьņ əsən tyņərəktə torovsь aqzalar (əgər jaņqьđ xuzalьqta torhalar) berense kiđevđə artьq igendərđe dəvlətkə tapşьrьrqa „Bis jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьna jađьlьrqa, bəgəndən qalmaj agranumejə quşqansa jьlь mal əjđərə hala başlarqa, bьl saralarđь ytəvgə kyrşə a. x. tyņərəktəren satsejalizem jarьşьna saqьrьrqa tejeştər.

Qьşqь sizunqja eş planь teđev.

Uđqan jьldarđь qajhьber tyņərəktər hisbər planhьđ eşləp kildelər. Şunьņ arqahьnda ber eştə başlap, ikensehen taşlap qujьvđar đa əđ bulmanь. Şulaj uq qajhьber tyņərəktər plan teđəgəndə qьşqь sizunda kankrit nəmələr eşləvgə kərəkləgen belə almaj jartь julda qalqьlanьlar, jə ihə praktik eşkə jartь qьştan uq totondolar. Вьjьl qьş eş alьp barьv ađqьna la hunqa qalmađqa tejeş. Вьnьņ əsən xəđerđən yk praktik eş planь teđergə kərək,

Qьşqь eş planьna oşolarđь inderergə kərək bulьr:

1, Mal ađьrav eşen jaqrşьtьvqa ajьrьvsa iqtibar itərgə tejeşbeđ. A.x. tyņərəktərə berense planda yđ kalxuzdarьn da jəki avьldarьnda bulqan maldarđь ylsəp aşatьvqa kyserge. Вьnьņ əsən:

a) tyņərəktər malsьlьq barьşь turahьnda daklat qujьp, aqzalarđь nьqlь tanьştьrьrqa, bj tyņərəktə tormaqan, ləkin bьl məs'ələ menən qьđьqhьnqan ajьrьm kalxuzsь, jaņqьđ mal xuzalarь menən berlektə jort maldarьn (bigerəktə eş attarьn həm havьm hьjьrđarđь, jəş maldarđь) ylsəp aşatьv, agranumejə quşqansa tərbejə itev juldarьn øjrənevgə kitaptarđan fajđalanьp liksejələr jahatьv saralarьn kyrevgə. v) —əgər kəs jetərđəj bulha, tyņərək qul ađtьnda juq ikən agranumejə jarđame menən berər xuzalьqtaqь jəki kalxuzdaqь dəjəmleşterelgən maldar menən təzribələr jahap barьv motlaq kərək eş; g) jaqьnda bulqan berər mal ađьrav firmahьna barlьq aqzalar, avьl grazdandarь qatьşlьqь menən ikskursejə jahap, ulardьņ mal tərbejələv təzribələren øjrənep qajtьrqa. Kerəđtejəndərđe şunьņ menən qьđьqhьndьrьp praktik eşkə quşarqa. a) Kalxuzdarqa, jaņqьđ xuzalьqtarqja mal ađьqtarьn nisək aşatqanda, kypmə vaqьtqa jeteven iđəpləp birergə, hər ber aqzanь başta bьl eşkə nьqlь øjrətep sьqarqa; j) Gəzitə—zurnaldar bitendə mal ađьrav turahьnda jađьla barqan məqələlərđe praktik tikşerep, eş kyrə barьv zadanejələren alqa qujarqa kərək; s) Irtə jađ maldarđь kətevgə sьqarьvđь dərəđ ojoştora beləv juldarьn krəđtejənəərgə laņlatьv saralarь kyrelergə.

A. x tyņərəktərə bьjьldan da qalmajьnsa bьl saralarđь berəmləp massavaj təđkə øjləndərergə jəqni yđ avьldarьndaqь barlьq kerəđtejən alpьhьn bьl eşkə ьlьqtьrьrqa tejeştər.

b) Xəkymət tarafьnan təqdim itelgən agra—minimun saralarьn aqzalarqa nьqlь øjrətev jalpьqa aņlatьvđь tə'min itergə đ) rajundaqь qajhь bađьvđarđa nisek eşləngən, qasan səselgən, kypmə uņьş alьnьvđarьn tikşerep, aldaqь jьlqa şunan heđemtə jahap qujьrqa; g) tyņərəktəre zənətejələrenə agra—minimumnarьn tebəgəndə ninđəj saralar menən ytəp barьv turahьnda daklattar tьņlap, agranimum turahьndaqь palasinəgə nigeđləp, agranumejə qiləmə menən kitəp, gəzit—zurnaldar materijaldarьn fajđalanьp əņgəmələr... [illegible]

Bađьvđar da kyberək qaj totop qalьv saralarьn kyrergə; ... Səsev huņьnan tiklem ... [illegible]

VƏKIL OJIRFAN.

AQRANUMEJƏ KƏŅƏŞTƏRE

Tađa həm jaqşь orloqtar səskən də genə igen uņasaq.

Igen uņьşьn kytərevđə, səsəhe orloqtar tađa jaqşь surtlь bulьvь iņ đyr səbəptərđən hanala. Ləkin beđđeņ krəđtejən xuzalьqьnda kyp vaqьt səsev orloqtarь bigerəktə bojđaj, holo, tarь, qara bojđaj, həm başqalar nьq syplengən bulьp uņьş jaqьnan bik tybən tora. Şul nasar orloq arqahьnda bađьv jьldan jьl syplenep, igendeņ uņьşь nasarlanьvqa səbəp bula. Sənki igen bađьvđarьnьņ əskə qatlavlarьnda miljundarsa tərlə qьj orloqtarь səselep, ađqьna jaraqlь şarttar tabьlьv menən ul orloqtar şьtьp sьqalar. Şunьņ arqahьnda igendərđe qьj yđemlektəre bađьp, səselgən aşlьqqa tejeşle tiklem yđərgə irek birməjđər. Qьj yđemlektəre jərđən bik kyp ylsəvđə jeveşlek həm tuqlьq matdələre alalar. Şunьņ əsən ylən bađqan jerđə haban aşlьqьnьņ uņьşь nasar bula. Qьj yđemlektəre bigerəktə tađartьlmaj səselgən orloqtarđa, nasar eşləngən jerđər đə tiđ yrsevsən bulalar.

Şul səbəptər menən igenđərđeņ uņьşьna belgenlək kiltərələr. Təzribə stansalarьnьņ hьnap qaravь bujьnsa, ber giktar igen jərendəge qьj yđemlektəren ylsəp qarap, ylsəv heđemtəhendə şul jərđən 40 bot ylən sьqqanlьqь belengən. Əgərđə ber bot ylən xasil itər əsən qьj yđemlektərə jərđən 400 bot hьv ala torqan bulha ber giktarđan 16.000 bot hьv alqan bula. Вьna bьl hьvđь jərđə haqlaqanda, igen uņьşьn giktarьna 2—3 sintnir kytərergə bulьr ine. Şul uq vaqьt qajhьber rajundarđa krəđtejən zuzalьqtarьnda qullanьla torqan bojđaj, holo orloqtarьn tərlə tikşerevđərđən huņ hər qađaqьnda 50 đən alьp 200 tiklem tərlə qьj yləndərə həm tərlə səbəptər menən sьqmaj torqan orloqtar bulьvь aņlaşьldь. Utkən qьş jađqь səsevgə əđerlənevđə Bələkəj kydi vulьsьndaqь (Өfə kantunь) igen orloqtarьn tikşerevđə kyđətə. Krəđtejən xuzalьqьnda qullanьla torqan hər tərlə igen orloqtarь 3 pr. tan alьp 32 pr. qa tiklem eşkə jaraqhьđ orloq bulьvьn kyrhətte. Berensenən—bьl orloqtar ber nisə tərlənən quşьlьp, ul tərđərđə qaj berhe sьqmađlьq xəldə, ikensenən—juqarьla kyrhətelgənsə igen orloqtarь tərlə syp orlotarь menən quşьlqan, əsensenən—bьl orloqtardьņ ber əđ eleşə Başqortostandьņ tebəngə şarttarьna jaraьlьq tygel. Вьlar bedđə bula torqan qoroloqtarqa tiđ bireşep uņьştь tybənəjtələr. Oşo arqala yđemlek harəkkə kilə

Tikşerevđər vaqьtьnda kerəđtejən aqajđar yđđərenə orloqtarьn nasar syplə bulьvьn kyrep bəp bula tejđər. Jaqşь orloqtar səsev xuzalьqtan nьq zur. Igen əsendə tərə maşinalar, aşlamalar qulla... [illegible]

Məmkin bulqan tiklem orloq jaqşь surtlь orloqtar tabarqa tьrьşьrqa, Orloqton tađa ere bulьvьna, aqьq zurьna, jaqşьna iqtibar itep, ... [illegible]

Ə. Ə.

Başsavnarkum qararь.

Jəjelsə orloqtarь əđerləv turahьnda.

Aldaqь 1931 nse jьldaqь jađqь səsev kampanejahь əsən jəjelsə orloqtarьn vaqtьnda əđerləvgə bөtə əhəmejətən iđkə alьp Başsavnarkum qarar birə:

1. Tybəndə hanalqan ojoşmalar tarafьnan yk oşo tiklem jəjelsə orloqtarь həm səsev huqьnь əđerləvgə kereşergə tejeştər:

Ojoşma iseme	Sintnir orloq: Sartavaj	Өđđəti	Вөtəhe	Iskərmə
Baş orloq sajuzь	858	317	1175	Şunьņ əsendə huqjan 1116 s-r.
Başq. jəgelsə—umartasьlьq sajuzь	—	4173	4173	„ 4000 „
Sajuzplada—uvьş	—	593,5	593,5	„ 500 „
Milsfka safxuzь	—	2	2	
Tsurupa	—	1	1	Вөtəhe 5616 s-r.
Qarlsman	—	1	1	
Ərşək	—	1	1	
Smajeke	—	1,8	1,8	
Micurin	—	4,8	4,8	
Өfə zimtixnikumь	—	0,5	0,5	
Milsfka a. x. tixnik.	0,6	—	0,6	
Вөtəhe	858,6	5095,6	5984,2	

3) Başnarkamzimь menən RKI Xalq Kamisarlьqь jəjelsə orloqo əđerləvđən barşьqь nьq kyđətep torororqa tejeştər.

4) Başnarkamturg jəjelsə orloqo əđerləvgə igen əđerləvgə tiņleşterep—əđerləvsələrgə tejeşle tara (toq, həvьt) menən tə'min itərgə tejeşle.

Əgərdə yđđərenən haqlarqa ьrьnđarь bulmahьnda joki jətərlek bulmahьnda tejeşle bujьnsa haqlav raspiskalarь bujьnsa əđerləvlər.

2) Səsev huņьnьņ Başqortostan esən qabul itelgən surttarь, tejeşle durьqja bulqan jaqşь kipterelgəne əđerlənhen esən saralar kyrergə.

Başsavnarkumdьņ vaqьtsa rəise KUŞNARYF.

BASSJ YB həm XKS neņ vaqьtsa eştər mədire ALIMEP.

Өfə qalahь, 1930 j. 14 sintəber.

Ridaktьr urьnbaţarь: F. OJƏSIN

XUD. SƏJƏSI SƏVIT ЖЬJЬLЬŞЬ.

29 nsь sintəbərđə kis səqət 6 la, kyltura harajьnda (Ɂriktьr bylməhendə) xudazstsva—səjəsi səvit jьjьlьşь bula. Qaralasaq məs'ələ məhim.

Tybəndə kyrhətelgən ojoşmalar xud.—səjəsi səvitkə aqzalьqqa yđđərenən ber vəkil bildələrgə tejeşlelər:

1) VKP (b) Baş Өlkə kəmitəte. 2) VLKSM Өlkə həm qala kəmitəte. 3) Dəvlət zavьtь № 1. 4) Paravuz—rimunt zavьtь 5) Timər jul Dipo. 6) „Yktəbər natiskahь“ matbaqahь. 7) № 1—13 aqas zavьtь. 8) Kyp zavьtь 9) „8 Mart“ fabrigь. 10) Pişəviktər sajuzь. 11) Svəz sajuzь. 12) Rabis. 13) STS 14) Ydəkeşselər kapiratifь: 15) Sabprus. 16) Midsantrud. 17) Narpit. 18) Kammunalniktar. 19) Mistrans. 20) „Başqortostan“, ridaksejehe. 21) „Kammunelnik“ ridaks. 22) „Jaņь julda“ ridaksejehe. 23) „Jəş Kommunar“ ridaks. 24) Radejo ydək. 25) Ojilmi ojoşma. 26) Ydək Narkampros. 27) Qala məqarif bylege. 28) Ydək kətepxana.

BAŞPRAFSƏVIT DIRIKSEJƏ.

باشپ ئاعزالارىنئڭ كيڭ يىئىلىشى.

[illegible]

«باشپ» سيكريتارياتى.

BELDEREV.

Ydək Başqarma Kəmitəte ergəhendəge „əssən qatьn—qьđdar jortonda“ kalxuz həm avьl səvittərə rəistərə jeteşterer esən 9 ajlьq kurs asьlqan. Rajun başqarmalarь kantundarьn birelgən razverskalar bujьnsa avьl səvitendə aktif eşləgən uqьj—jьlda belgən batraķka, jarlь, bətrakka qatьndarđь jəvərergə tejeştər.

ƏSSƏN QATЬN—QЬĐĐAR JORTO.

ӨKINO—TIATЬRĐAR ЬNDA BӨGӨN:

„URAL“ KINAHЬNDA — Qьđьlşajtanbalalarь — 1 nse sirejahe — 7 bylektə. — Sejansstar 5-30, 7, 8-30 ərsm 10 s. saşlanala — Kassa 4—30 səqəttən asьla

IĐEL — ASƏ — Sejansstar 5-30, 7, 8-30 ərsm 10 s. saşlanala — Kassa 4—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Kamira №79 — Sejansstar: 7, 8—30 ərsm 10 s. saşlanala

„5-Maj“ — SALAMANDRA — 7 bylektə drama — Sejans hər kən 8/1 9 da saşlana. — Kassa kiske 6 səqət asьla

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.

AJЬRЬM NUMIRЬ HƏR JERĐƏ 5 TIN

RIDAKSEJƏNEN ƏDRISE: Г. Уфа, Верхне-торговая площадь корпус №3. Ред. газ. „БАШКИРДОСТАН“

TILIFUN NUMIRĐARЬ: Ridaktar — 4—81; Dejom — 2—83; Massavьj bylek — 3—72; Kiskə ridaksejə — 1—16

Jomoş menən kilevselər hər kөn irtəngə səqət 8 đən kiskə 4 kə tiklem qabul itelələr.

BAŞQORTOSTAN

Betə donja pralitarđarь, serəgeşegeđ!

№222 Şişəmbe 30 Sintəber 1930 jьl

KƏNDƏLEK GƏZIT — V. K. P. (b) NЬN BAŞQORTOSTAN ƏLKƏ KƏMITƏTE HƏM BAŞQORTOSTAN YĐƏK BAŞQARMA KƏMITƏTE URQANЬ — 11 NSE JЬL SЬQЬJA

KULAK satsejalizem tədeləşenə qarşь iŋ qurqьnьsьь kərəşkə ŞЬRPЬQA TOTONDO

Bьl sьqьştarqa qarşь jarlьlar, batraktar, kalxuzsьlar, kammunistar partejəhe tirəhenə taqьla nьqьraq berləşep qatь atpur birergə tejeştər

Kulak şьrpьqa totona

(Tiligraf aşa)

Məsqyt kantunь Arqa avьl „Igense“ kalxuzьnda ejldəhed keşeler tarafьnan ikmək eskerte jandьrьlqan. Betəhe 5000 bot igen janqan. Qəjeplelərđe eđləv bara.

Ikmək əđerləvgə bəlşəviktər timpь birergə.

SATSEJALIZEM JARЬŞЬN KYTƏRERGƏ, BƏTƏ RICAKTARĐЬ XƏRƏKƏTKƏ KILTERERGƏ.

Ytkən jьlqь ikmək əđerləv kampanejalarьnьŋ təzribələre menən bьjьlqь kampanejənə saqьştьrьp qьrahaq, sintəberđeŋ bişense biş kənlegə ketəlgən hədəmtənə birə almanь. Əgərđə ytkən jьlda bьl biş kənlek ytkən bişkənlekkə qaraqanda 170 % qa artьq birgən bulha bьjьl barьhь 24 % qa qьna artьq birđe. Şunьŋ menən bergə bьjьl havanьŋ ketəlgənđən artьq jaqşь bulьvьn, juldarđьŋ nьq bulьvьn xəterlərgə kərək.

Bьl nəməgə nej əsən şulaj satannap barabьđ? Javaptь bergənə səbəptən eđlərgə tura kilə: bьjьl rajunlaşьv, ojoştorov, partfil byləvgə birelep ikmək əđerləv ytkən jьldarđaqь kevek səjəsi kampanejaqa əjlənderep, massanь kulak menən kərəşkə, plandь vaqьtьna tultьrьvqa ojoştorov bulmanь. Bik kyp rajundarđa bьjьl kulak "juq„ Kulak juqalqan, eđləjđər tapmajđar. Nəj əsən? Sənki bьjьlqь kulak ytkən jьldarđaqь kulak tygel. Unьŋ xəđer 4—5 baş atьla, đur jorttarьla, bejek qapqalarьla juq. Bьna şularqa qarap kulak "misəte„ baƀa iŋ. Bьjьlqь kulak iksplatatsejəhe, agitatsejənə aƀtьrtьn, kalxuzdь taratьv, xəkymətteŋ diriktiftərenə qarşь kilev julь menən alьp bara. Xəđergə kulak xəkymət əsən kalxuzsьlar, jarlьlar, batraktar əsendə, qəmymən betə teđeləş əsendə iŋ zararlь, iŋ qəbəxət ber eşkə —ŞЬRPЬQA TOTONDO. SƏVIT VƏKILDƏREN, AKTIF JARLЬ, KALXUZSЬLARĐЬ YTEREVĐƏN KALXUZ, SAFXUZ IKMƏKTƏREN JANDЬRLERNA JƏBEŞTE.

Bьnan bьl kulaktьŋ qəbəxət sьqьşьna ələ beđđeŋ jəməqətselek tarafьnan tejeşle atpur birməj. Eşselər kuntьr rivəlytsejyn ojoşmalarđь tabьv menən dəmanьstratsejələr menən atpur birgən vaqьtta, beđđeŋ kalxuzsьlar, jarlьlar batraktar şul jandьrьvđarqa qarşь ojoşop kulaktьŋ tamьrьn jandьrьlьq itep atpur birməj kilələr.

Beđ bьnda massanь qьna qəjepləməjbeđ; partejə ojoşmalarь ələ kulak menən kərəşevgə massalь ojoştororqa əjrənep betkəndərə juq.

Ikmək əđerləvđə xəđergə teđeləşteŋ mitədь bulqan satsejalizem jarьşь qullanьlmaj. Əjtergə kərək: qajhьber rajundarđьŋ uŋьşlь barьvđarь bьnal satsejalizem jarьşьn ojoştorov arqahьnda kilep sьqtь. Xəđergə kəngə sintəber planьn tulьhь menən atqarqan Blagavicin, Qьrmьƀqalь, Iƀkə baltas rajundarьnda, plandь tultьrьv dərəzəhenə elgəşep kilgən Dəvləkən rajunьnda satsejalizem jarьşьn qьđьl taqta menən ojoştorđolar. Aldьn barqan kalxuz, avьldar, ajrьm xuzalьqtarđь qьđьl taqtaqa jađьp barьv kerəƀtejənđərđe yđenən yđe jarьşqa saqьra. Bьl mitьd betə rajundarđa qullanьlьrqa, avьldarđa igen halьv punkьttarьnda, baðarđar đa, qьđьl taqtalar qujьrqa kərək.

Hisber tərlə kyltura—prapaganda eşe juq. Kluptar joqlajđar. Beđ bьndaj kampanejalarđa agitatsejəneŋ nindəj ryl ujnaqanьn jađьp tormajbьđ. Ul bildələ. Betə qьđьl məjeştər, kluptar, kitapxanalar, məktəptər yđđərenəŋ eş jəktəmələren igen əđerləvgə qarata tədərgə tejeştər. Stinə gəzittərə ajrьm urьn alьrqa tejeştər.

Ələ beđđeŋ bьqa tiklem rajundar arahьnda jarьş juq. Aldan barqan rajundar, kalxuzdar artta qalqandarđь jəməqət buksirьna alqandarь juq. Bьl bştə xəđerđən yk başlarqa kərək

Beđđeŋ avьldaqь ojoşmalar, bigerəktə igen əđerləv apparattarь bьqa tiklem səvittər sisti mahьnьŋ aldьn bulьvьn təşenə almajđar. Ular yđđərenəŋ səvittər şarttarьnda eşləgənđəren onotalar. Qajhьber urьndar đa igen menən kilgən krəƀtejəndər prejumşik jeteşə almaqanlьqtan təndər, təvlektər bujь kətəp toralar. Qajhьber „aqьlь“ baştarь Igende ədləp kilteregeđ, sirutta tormaƀhьqьđ“ tip tə jebərələr. beđđeŋ partejə, kamsamul, prafsajuzdar, səvit vьlasьnьŋ terəgə bulqan kalxuzdar bar. Bьl ojoşmalarđьŋ kerəƀtejənđeŋ kilgən igenen ala almaƀlьq kəs taba almavđarьna nisek ьşanьrqa. Nej əsən jer, xlipkup apparattarьna ьşanьp jatьrqa.

Ricaktar məs'ələhe jomşaq tora. Naluk jьjьv, straxavaj vuznus jьjьvđa ber ađ elgəşevdər bar. Kapiratsejələr pajđarьn jьjьvđa halqьulьq kyrhətələr. Şştьraftar jomşaq jьjьla. Sudalar betəhe 9% qa qьna jьjьlqandar. Bьl eştə hьnьlьş kərək.

Betə kestərđe igen əđerləv planьn yđ vaqьtьnda tultьrьrqa!

BƏTƏ SAJUZ TRAKTЬR SƏQƏTE OJOŞTORAJЬQ

5 jьllьqtьŋ 3 nse jьl başь şul uq vaqьtta udarniktar kənə bulьp hanalqan 1—yktəber kənen satsejalizem fundь jьjnav kənenə almaştьrьrqa tejeşbeđ.

Sənəqətebeđđeŋ yƀevə menən ber qatarđan avьl xuzalьqь la satsejalizem rilsəhenə baƀa bara. Avьl xuzalьqьnьŋ qьđьv revəştə kəlliktifleşevə đur kesle, bulqan traktьr—həm maşinalar talap itə. Məskəv eşsə udarniktərə bьl 5 jьllьqtьŋ 3 nse jьl başь kənenə iŋ jaqşь fund itep, bьl kendə „Betə sajuz udarnьj traktьr səƀəte“ ojoştororqa buldьlar.

Timək, ular bьl kendə eşləgən eş xaqtarьn, avьl xuzalьqь əsən TRAKTЬRNAJ KALUNNALAR TƏĐƏVGƏ, KALXUZDARĐA INDYSTEREJƏ BULЬNDЬRЬV fajđahьna birergə buldьlar. Bьl betə sajuz udarnaj səqət kənə 1 nse yktəberđən 5 nse yktəbergə tiklem dulasaq. Məskəv eşsə udarniktərenəŋ bьl təqdimdərə Liningrat pralitarejatь tarafьnan đur şaŋlьq menən qarşь alьnьp, ular xəđerđən yk bьl eşkə totondьlar. Həm bьl matur təqdimdə betə sajuz dəvmələndə lə bulьndьrьvqa saralar kyrev turahьnda yđđərə tarafьnan təqdim inderđələr.

Bьl matur teləktə beđđeŋ Başqortostan dəvmələndə bulqan zavьt—fabrik həm rudnik eşsələrə arahьnda la buldьrьrqa, bьl julda Məskəv, Liningrat eşsə udarniktərenən yrnək alьrqa, artta qalmaƀqa kərək.

BIKMIT.

NASAR QUĐQALALAR.

ARQAVЬL AVЬLЬNDA KALXUDAR XEĐMƏTTE IƀƏPKƏ ALЬV RƏTKƏ HALЬNMAQAN. KALXUZ IƀƏPSELƏRE QЬĐЬV EŞ SORONDA EŞTƏREN TAŞLAJDAR RAJPALIVUTSAJUZ TARAFЬNAN BER TƏRLƏ LƏ JETƏKSELEK JUQ. IKMƏK ƏĐERLƏV EŞE TAQЬLA NASARARЬAQ XƏLDƏ. ARЬŞTAN BAŞQA BER TƏRLƏ LƏ ORLOQ TAPŞЬRЬLMAQAN. ŞUQA QARAMAƀTAN, BЬL TIRƏLƏGE KALXUZDAR HAMANDA EŞKƏ QUĐQALMAJDЬR

SUFIJANЬF.

6000 BOTLO QЬĐЬL KARVAN.

„JENEV“ KALXUZЬ JENEVGƏ TABA JUL ALDЬ. „JENEV“ KLXUZЬ 6000 BOTLO QЬĐЬL KARVAN KILTERĐE.

„Jeŋev“ kalxuzь 470 xuzalьqtь esenə alqan Arqajaş rajunьnьŋ ere kalxuzdarьnan hanalьp, bьqa tiklem qojroqta həjrəlep kilə ine.

25 nse sintəberđe 6000 botlo qьđьl abuz menən igen kilterđe.

„Krasnьj Majaq“ (Hultaj) kalxuzьn tiŋləşergə saqьra.

3500 BOTLO JAŊQЬĐ XUZALЬQTAR KARVANЬ KILDE.

Arqajaş. Dərbiş səvite, jaŋqьđ xuzalьqtarь 25 nse sintəbergə „jeŋev“ kalxuzь menən bergə 3500 botlo qьđьl karvan kilterđelər.

Hultaj səviten tiŋləşergə saqьralar.

BAJAZITЬF.

Sьjnfi doşmanqa irek birelməƀ

Beđđeŋ satsejalizem tevəvjulьn daqь uŋьştar ələgə tiklem rivəlytsejə kapitalzemgə kire qajtьv kətəp oşo turalaqь xьjal menən tujьnьp jəşəgən kapitalizemqaldьqtarьn huŋqь siktə qotora. Bьl iliminttər kərək avьlda kərək qalala bulhьn yđđərenəŋ kuntьr rivəlytsejun qara fikerđəren praktikala ytkərergə mataşalar. Səxnənən juqalьrqa xəkem itelgən kəndən kən kesən juqaltьvqa jəđ alqan sьjnfi yđeneŋ barlьq aqьvđarьn barlьq kesən satsejalizem hezymenə qarşь baƀtьra. Ular hezymdeŋ kerəşteŋ kankrit ucaskalarь bulqan safxuzdarqa k a l x u z d a r q a s ə u ə q ə tkə, ađьq həm tə'min itev urgьndarьna kyltura ucrizdinejələrenə zarar jahav undaqь uŋьştardь buldьrmav əsən kərəşələr. Həm şunьŋ menən taqьla ber tapqьr uŋđarđьŋ kulaktь satsejalizemqa kyserərv məmkin „əgərđə kulaktь s a t s e j a l i zemqa taлtьşhьđ kərəşheđgenə alьp kilhək unьŋ balahьnьŋ balahь beđgə rəxmət əjtər ine“ tigən fikerđərə məqənəheđ, ujhьđ ber fiker ikənen raƀlajđar.

Huŋqь kendə kulak avьlda kuntьr rivəlysjjun eşen kedgə sesev kalxuzder həm igen əđerləv eştərə tirəhenə tuplanь. Bigerəktə igen əđerləv eşendə jarlьnь, urta xəllene espikylentlekkə qotorov kiləhe jьlqa aslьq bulьvь turahьnda pəjqəmbərlek itevđən başlap igen jandьrьv, kalxuz jandьrьv kevek qəbəxətlektərgə tiklem barьp jetə. Beđ bьndaj fakьttь . . . . . . rajunь. . . . . .avьlьnda. . . . . .rajunь. . . .avьlьnda kyrđek.

Pralitarejat diktaturahь ber vaqьttala sьjnfi doşmandarьna mərxəbətlə bula almaj. Avьlda kulaktьŋ qala la kapital sьjnьftarьnьŋ kuntьr rivəlstsejun jəđən asa ularđьŋ qara fikerđəren tara—mar itə kildə. Ular tejeşle jazalarđь ala kildelər həm ala kilələr. Jaŋь qьna Məskəvđə ađьq eşendə zarar jahavsьlarqa bulqan qatь xəkəm bьnь taqьla anьqlaj. Ut menən şajarqan kulaktarqa qarşьla ut asьlьr. Bər kemgə lə utqa tajanьp satsejalizem gə zarar jaharqa irek birməƀ.

Bьndaj xərəkəttər krəƀtejəndər arahьnda kulaktьŋ ьsьn jəđən taqьla nьqьraq asalar həm şunьŋ menən his şikheđ kulakqa qatь nəfərət tьvđьralar.

Tybən səvit partejə ojoşmalarь kulaktarđьŋ kankrit kuntьr rivəlytseeun eşen kiŋ jalpьqa aŋlatьrqa ularđь kulakqa qarşь kərəşkə həm satsejalizem tədəvđeŋ qəməli bьrьstarь tirəhenə tuplavđь kesəjtergə tejeştər. Bigerək tə xəđergə vaqьtta jarlьlar jalpьhьn ojoştorov ularqa vaqьtlь qьjьnlьqtarđьŋ səbəben təşenderev, ul qьjьnleqtarđь betərev jujdarьn aŋlatьv igen əđerləv kedgə sesev, zajьm taratьv, yđ ara halьm kevek bajavaj burьstarđь atqarьv fajđalarьn təşenderev beđđeŋ eşebeđđeŋ uŋьş zalogь Jarlьlarđь taqьla nьqьraq ojoştororqa jarlьlarđь həm kalxusьlarđь kendəlek eşteŋ ьsьn tajanьs bulьvьn taqьla yƀtergə kulakqa qarşь kərəşte kesəjtevgə ularđь avđьqlarqa kərək ut menən şajarьvqa qarşь ut asarqa kərək.

Z.

Igen əđerləv eşe kesəjtelhen sintəber planь ytəlməj qalьv qurqьnьsь aƀtьnda

MƏSKƏV, 20. SSSR savđa xalьq kamisarь urьn brƀarь ip. Labacuf tarafьnan jerle savđa bylektərenə həm igen əđerləvse ojoşmalarqa jebərelgən tiligramda sintəber ajьnьŋ əsensə biş kənlegə igen əđerləv eşeneŋ barьşьna hьnьlьş jahamaqanlьqь kyrhətelə Sintəber planь ytəlməj qalьv qurqьnьsь aƀtьnda tora. Igen əđerləv kampanejahьnьŋ ber talaj jaŋьlьşlьqtarьn həm jeteşheđlektəren kyrhətep ip. Labacuf kulak xuzalьqtarь tarafьnan tapşьrьlqan igende həm ularqa qatь zadanejalar birevđe tikşerergə təqdim itə. Igen tapşьrьvđan baş tartьvsьlarqa ştьraf halьnьrqa həm sut məs'ylejətenə tartьlьrqa tejeştər. Igendəren kantraktavajt itep tə yđ əƀtərenə alqan jəktəmələren ytəməvselərgə nisbətən dugьvьrđa kyrhətelgən sasarlar qullanьrqa tejeşle. Qьƀqa sruk esendə avьldarđьn xəkymətkə tylərgə tejeşle betə tyləvđərə həm nidajumkalarь jьjьp alьnьrqa tejeşle. Savđa bylektərə patripkapiratsejəneŋ eşen hər vaqьt kyđətep torarqa həm bьl eşkə avьl aktifьn ьlьqtьrьrqa tejeştər. Igenen tapşьrmaj torqan kalxuzdarqa nisbətən ip. Labacuf, kridit birməv, avьl xuzalьqь maşinalarь birməv həm jaraqhьđ jetəkselərđe sutqa birev juldarь menьn qətqej saralar kyrergə təqdim itə. Şul uq vaqьtta igen əđerləv planьn jeteđ revəştə ytev menən alqa sьqqan kalxuzdarqa bylək birelergə tejeş- Kalxuzdarđьŋ krəj ara jarьştarь kiŋ julqa qujьlьrqa tejeşle. Sajuzxlip urgьndarь arqьrь safxuzdarđьŋ igen tapşьrьvđarьn tikşerergə kərək.

TUJMAZЬ HABAQTARЬN ƏJ RƏNERGƏ KƏRƏK

Unь beldermevđə qatqьj saralar kyrelergə tejeş.

Tujmazь rajunь kantryl kəmisejəhe tujmazь rajun dəvmələndə bulqan məhim kampanjalarđьn barьşьn tikşergənden huŋьnda, bulqan ojoşmalarđьŋ kampanjalarđь ytəv eşen də đur məs'ylejəthedlek kyrhətkəslektərə beləndə.

Bьnda bulqan malsьlьq jəmqejəte, nəmə eşlərgə lə beлməj aptьrapta jatqan. 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv eşe nasar torqanlьqь beləndə.

Məƀələn: Malsьlьq jəmqejətenə 2020 humlьq zajьm taratьv urьnьna ul nibarь 250 humlьq zajьm taratqan.

Ə, rajun S.X bankahь nej barь 4650 humlьq zajьm taratqan. Bьl Tujmazь rajunьnda əətəhe 162.000 humlьq zajьm taralьrqa tejeş bulh la bьnda, tikşerev bulqanqa tiklem zajьm taratьv eşe nej barь1,50 pra. qa qьna ytəlgən. Rajgusbankь bьl jьlda betənləj qьjmьldamaqan. Aqsa tylərgə tejeşlelərđeŋ isemlektəren jebərev eşe huŋlatьlqan.

Sintəber planь bujьnsa 71.115 humlьq esuda jьjnarqa quşьlьp 19— sintəbergə unьŋ tik 13% tьqьna ytəlgən. Bьqa şuqa qaramaƀtan rajon S.X bankь rəisə Əxmətef 20 nse sintəberđe esep—iƀrep jərəj. (bəlkəm ul „qajqьrьp“ esə torqandьr). Bьnda bulqan kessir kəndəđgə səqət 8 đən 2 gə tiklem kassanь asьq kejgə taşlap elle qajđa jərəj. Bьqa oşo jynheđlektərə esən rajbankь rəisə Əxmətefta eştə nьqlatьp TIKŞERGƏNGƏ TIKLEM YĐ VAZЬJFAHЬNAN ALЬNQAN. Ə, KASSIR BƏTƏNLƏJ EŞENƏN ALЬNA.

Xəđer raj S.X. bankqa taqьla tikşerev eşe alьp barьla.

Unan bьl rajunda bulqan kyp kenə avьl səvittərə ikmək əđerləv eşendə bik nasar eşləjđər. Ikmək əđerləv eşendə nasar eş alьp barьvđarь arqahьnda kyp kenə avьl səvitə rəistərə sutqa birelđə.

B.N.K.Z.R.K.I.
N. BIKBAJЬF.

Kalxuzdarđa kərəş tavьştarь.

Məxəmətşin kalxuzь xeđmətte dorəƀ ojoştorqan, jaŋь—tormoş kalxuzь ajьrьm xuzalьqtar menən bəjləneşen nьqьtə. kalxuzqa ajaq halьvsьlar kalxuzdan qьvlhьndar.

„NOVЬJ BЬJT“ KALXUZЬ.

Novopakrovski rajunь Işan avьlьnda „Novьj Bьjt“ kalxuzь 175 xuzalьqtь berleştərə. Eş attь 313, jəş attar 140, berləşterelgən havьm hьjьrđar —71.

Avьl xuzalьqь qoramaldarьnan: 20 malatilka, 60 labagrejkə, 55 kasilka, 53 səsev maşinahь, 67 bukkir, 55 ber tərənle, 44 ikə tərənle haban, 18 jəlgərgeş, 1 trəjer, 48 besən jьjьv tьrmahь, 2 keltə bəjləgəs, 144 furgon, 1 dvigatil, 5 halam qьrqqьs, 2 kymges, 30 timer tьrma.

Səsev zadanejahьn arttьrьp ytəne. Silus əsən kukuruza səselep, 1000 botloq sil us soqoro qađьvzadanejahьn tulьhь menən ytəde. Xəđer ul jamdar tultьrьlalar.

Igen jьjьvqa aldan əđerlek kyrelep: klətlər, toqtar h. b. kərəkle nəmələr betəhe əđerləndelər, juldar aldan jyneltelđelər.

Kalxuzsьlar menən ajrьm xuzalьqtar arahьnda bəjləneş jaqşь. Kalxuz jəjge eş mələndə maşinalarь menən jarđəm itte.

Kalxuzdьŋ jeteşheđ jaqtarьnan eş mələndə qajhь ber aqzalar esep jərep eşkə qomasavlavđarьn kyrhətergə kərək. Məƀələn; Məvletьf Isxaq, yđeneŋ kamsamul bulьvьna qaramaƀtan esep jərəj. Kalxuzsьlar arahьnda eş tigeđ bylengənlektən ber genə kalxuzsь eşen qaldьrha la kalxuzqa qьjьnlьq kilə.

Kalxuz idarəhendə kybrəge urьƀtar bulqanlьqtan eştər urьƀsa bara. Başqort kalxuzsьlar ber jomoşqa barha telen aŋlata almaj elle nej tiklem vaqьttь ərəm ytkərə.

Unan hun kalxuzsьlar eşkə tərtip qaqiđalarьn təşenep jetə almajđar. Beđ bьl jeteşheđlektər menən qatь kerəş astьq. Hər jaŋь eş başta qьjьn bula Kyp kerəş talap itə. „Jaŋь tormoş qororqa kerəşəbeđ—jeŋərbeđ“ tejbeđ beđ.

Zəjnəqətdinьf.

Vaqьt qьƀqara, eştə udar timp kərək.

I— Yktəberđə jaŋь xuzalьq jьlь inep, bьl kən beđ biş jьllьqtьŋ esensə jьlьn qarşь ala bьđ.

Jaŋь jьlqa bik ađqьna vaqьt qaldь.

Bьna bьl bik qьƀqa vaqьt esendə beđđeŋ əƀkə əjtep betkəheđ məs'yl burьstar jəkmələ.

Ber jaqtan beđ betə kesinirgejənə mabilizavajt itep. bьl ađqьna vaqьt esendə pramfinplandь ytəvđə osoraqan betə jeteşheđlektərđe qьrqa betərergə, ədeklektərđe təbə tamьrьnan qorotorqa tejeş bulhaq, ikensə jaqtan şul mabilizavajt itelgən kes menən ber ađđnanan huŋ jaŋь xuzalьq jьlьn qarşь alьrqa, biş jьllьqtьn esensə jьlь planьn tormoşqa aşьra başlarqa tejeş bulabьđ Bьna şul uŋaj menən beđđeŋ alqa đur qьjьnlьqtar kilep baƀa.

Ləkin bьl qьjьnlьqtarđь beđ bьqasa ƀerhe artьnan—berbeŋ jeŋə kildek. kammunistar partejəhe julbaşsьlьqь aƀtьnda barьvsь pralitarejat bьl qьjьnlьqtarđь betərev julьnda kyp urьnda his kyrenməgən, işetelməgən batьrlьqtar kyrhətte.

Eşselər sьjnьfьn mabilizavajt itev, aldaqь qьjьnlьqtarđь jeŋerev həm uđqan jьldьŋ şulaj uq aldaqь jьldьn planьn ytəv julьnda, partejə yđək kəmitətenəŋ 3 nse sintəberđə sьqarqan mərozəqətə yđək urьndь totarqa tejeş.

Qajhь ber iptəştər—bьl mərozəqətteŋ qatnaşь juq, beđ unhьđđa eşləj alabьđ, tip məs'ələgə ber jaqlьqьna qarajdar. Əlbittə bьndaj qaraştar jaŋlьş qaraş.

Qьjьnlьqtarđь jeŋerergə, eşsən massanь mabilizavajt itə torqan bьl mərozəqət hər ber stanokqa tiklem jetkerelep. unda nьqlap tikşerergə, pramfinplan ytəleşendə qьrqa hьnьlьş jahalьrqa tejeş.

Parte o yđək kəmitətenən mərozəqəten tikşerev kərək məj, tejevsə uŋ appartunistarqa ojoşqan kes menən atpur birə barьrqa kərək.

BIK.

JAŊAVЬL 1908 nse jьlqьlarđь Qьđьl Ərmejə safьna saqьrьv ajqanlь Jaŋavьl rajunьndaqь krəƀtejəndər tarafьnan 677 ьlavlь atь qьđьl abuz ojoştorolop, dəvlətkə betəhe 1955 sintnьr igen tapşьrđьlar

XƏSƏJENEF.

SSSR

Kenьqьşqa osovsьlarqa „Krasnaj Zvizda“ urdinь.

MƏSKƏV, 23. SSSR Rivvalьnsəvite jullavь bujьnsa SSSR Yđək Başqarma Kəmitəte kensьqьş jaqьna osovda đur batьrlьq həm yđ eşen belgənlektə kyrhətkən əsən osovsьlar zvinahь nacalnigə ip. Ingynistə, osovsьlar: Şirukej həm Şiftilde, aviatsejə inzinirđarь Eşkirin həm Ezmajəftə osov vaqьtьnda kyđətsə rylen ujnaqan zuralis Kalsyftə „Krasnьj Zvizda“ urdinь menən byləktərgə qarar birđe. Bьl iptəştərđe oşondaj juqarь bylək menən qotlap ip. Varaşilьf ularđьŋ osov eşendəge jaqşь yrnəktərə qьđьl hava flutьnьŋ betə sastafьna əlgə buldьr tip ьşana.

Igen əđerləvđə hьnьlьş jahalmaqan

MƏSKƏV, 25. Sintəber ajьnьŋ 4 nse biş kenləgə esendə igen əđerləvdə hьnьlьşqa iresev turahьnda VKP (b) Yđək Kəmitəte tarafьnan sьqarьlqan qarar ytəlməgən. Ytkən 5 kenlək menən saqьştьrqanda, bьl 4 nse biş kenləktə igen əđerləv planь barь tik 9,3 % qa arttьrьp ytəlgən. In əhəmejətle rajundar—Ukьrajьna həm Tənjaq Kafkaz artta qalalar.

Igen əđerləv eşendə 80,1 % ytəgən Tatarьstan in alda bara, ikensə urьnda 72,2% ytəgən Qara tupьraqlь yđək əlkə tora. Əsensə urьnda 70,4 % ytəgən Urta Vulqa krajь tora.

Patripkapiratsejə əƀtənən eşselər kanterylen qujьv julьnda

MƏSKƏV, 25. Patripkapiratsejənəŋ eşe əƀtənən eşselərđeŋ massavaj kantrylen bojomqa aşьrьv turahьnda VKP (b) Yđək Kəmitətenən qararь menən bəjləneştə Sintьrəssajuz idarahь maxsus qarar sьqarđь; betə patripkapiratsejə sistimenə eşselər brigadalarьn aşьqьs revəştə ojoştorov məs,ələhen prafsajuzdar aldьna ber totqarhьđ qujarqa təqdim itelə. Patripsajuzdar yktəber həm nyjəber ajđarь esendə lafka həm aşxanalarđaqь kəmisejələrđe jaŋьnan hajlav kampanejəhьn kiŋ revəştə ytkərergə, bьl kəmisejələrđe sit iliminttarđaŋ tađartьrqa tejeştər. Lafka həm aşxanalarđaqь kəmisejələrđe jaŋьnan hajlav kampanejəhen jabьq raspridilitelder həm aşxanalar ojoştorovđь alqa jebərev menən nьq bəjləp ytkərergə kərək. Jaŋьnan hajlana torqan kəmisejələrđeŋ betə diqqəte siratlarđь betərevgə, eştə jaqşьrtьvqa, pradukt lardьn juqalьv həm bođoloqđarьn betərergə jynəltelergə tejeşle.

Jaŋь maşina—traktьr stansalarь teđeləlær.

MƏSKƏV, 23. SSSR Jer eştərə xalq kamisarlьqь mamьq həm səgəndər jeteşterev rajundarьnda jaŋьnan 4 mastьrak stansalarь təđəv əsən Stalingьrat traktьr zavьtьnьŋ yktəber ajьnda eşləp sьqarьrqa tejeşle praduksejənьnan 120 traktьr birergə qarar itte. Traktьrasintьr, Ukьrajьna, tənjaq Kafkaz həm Daqьstandaqь yđ ojoşmalarьna jaŋь mastrak stansalarьn təđəvgə əđerlek eştərenə ber totqarhьđ kereşergə təqdim itte. Bьjьl kedgə səsevđə bьl jaŋь stansalar eşlərgə tejeşle bulalar.

MƏSKƏV, 13 Aso—avejaxim leŋ Səkylnik rajunь səviteneŋ kinəjtelgən plinumьnda ip. Damaşnuf „5 jьllьqtь 4 jьlda„ hava kəmehen (sippilio) eşlətev turahьnda təqdim, jabap, yđe 10 hum aqsa birđe.

Plinum aqzalarь ber avьđđan bьqa quşьldьlar həm sritstevalar jьjьrqa qarar ittelər.

ئارعاياش رايوندىنڭ بۇتە يارلىلارى باتراكتارى، كالحوزسىلارى، بۇتە ئۇيۇشمالارى

ياواپ بيرىگىز:

نى ئۇسۇن ھىدە ئيگى ئەدىرلەو پىلانى بۇتەھى 13,6 پرا. عىنا ئوتەلگەن؟ كۇزگۇ سەسۇ نى

ئۇسۇن بۇتەھى 57 پراتسيزقىنا؟ 63 لاباگريكا، 383 هاباى، 3 مالاتيلكانى ئىسكلاتتا گىمدەر

تۇتالاركىمدەر: «يەشىلسە ئەدرلەرگە واقتتبار ئەلى» تيپ ياتالار.

ئارعاياشتا تۇدۇو پىلانى ئۇزۇلگەن.

تيمر يولدا نەرھە بوشاتتودى

ياقشى يولعا هالدرعا كەرەك.

ئارعاياش سافحوزىندا ياعو هەم مايلاو نەمەلەرنە ئيعتيبار ئيتلمەي.

Sifъrdarkskajryltotalar

Adnaj rajunь dovmələndə 1930—31 nse jьlda 27 meң 782 humlьq avьl xuzalьqь nalogь 59 meң 991 hum straxavanьj aqsahь jьjьlьrqa tejeş. Şulardan 21 nse sintəbergə tikləm 8 meң 938 humlьq naluk, ... meң 512 humlьq straxavanja aqsahь jьjnaldь həm 878 humlьq „Biş jьllьqtь—4 jьlda“ zajəmь taratьldь. X. Davlətşin.

تيليۋاتتر

5 نىسى نوكتەبرگە تۇدۇلۇپ بۇتەرگە تئيش.

بۈگۈن ئارعاياش سەحنەگە باشا.

ئارعاياش رايونندا ئيگنن ئەذرلەو هەم كانتراكتاتسيە ئشتەرێ

ئارعاياش رايونێ سايوز حليبندێك

مەعاريف ئشتەرێ

مەڒبوري ئوقنو ئۈذۈلۈو ئالدندا، ئوقنتو سنلار يێتشمەيێ ئورندارذا ئشلێكهنذلێك داوام ئيتە.

مەڒبوري ئوقنوعا قارانا رايون دەوەلتندە پلان ئوذولگەن. بنل پلان بوينسا بنيل بۈتەمێ 4.234 بالا ئوقنوعا تنيش. بنندك ئوسون 110 كامپليكت كەرەك (هەر برهێ 42 شەر باللق). ئەلنگە 98 كا.

ئوقنوسنلار	2.170	2.164
ئوقتنوسنلار	37	53
ياكتنان كەرەك ئوقنوسێ	14	10

مەكتەپتەر حالێ.

Juqalqan kriskum.

Qaramalь rajunь, Balьqlь—Kyl şurahь ərgəhendəge jardam kəmitətenen̦ işme bulhala jeƀme juq. Jarđam kəmisejənendə kypme aqza həm kapital barьn berəvđə belməj. Bьnđa kriskumdь jənlənderev esen̦ ifrat đur memkinlektər bar. Məƀələn: ber arindatьr tirmənder menən fajđalana. Şunь kriskum yđ qulьna alqanda jəməqətselek esen kypme fajđa kiltərer ine. Ləkin ular unь ujlaj belməjđər.

JULMANьſ.

Vaqьtlь matbuqat stanuktarqa!

Təđeleşəbeđeŋ betə tarmaqtarьnda la udar timp menən satsejalizem həzyme alьp barьlqan ber miđgeldə bьqasa sьqarьlьp kilgən matbuqat—gəzit, zurnaldarđьŋ eşsən massa esən bulqan əhəmejəte ni tiklem đur, məhim ber nəmə bulьvь turahьnda ikə hyđ bulьrqa la məmkin tygel. Sənki beđ gəzit—zurnal arqьrь qьna betə partejə, xəkəmət tarafьnan sьqarьlqan məhim qarardarđь, səneqət həm avьl xuzalьqьnьŋ yěeşe, şulaj yk bьl julda bulqan uŋьş jeteşheđlektərđe uqьp belə torabьđ. Beđ, gəzit arqьrь tybəngə ojoşmalar đa bulqan uŋьş həm jeteşheđ jaqtarьbьđđь kyrə barьv menən ber qatarđan, təđeleşəbeđđə osoraqan kulak, nipman həm uŋ appartunistarđьŋ sьqьştarьn kyrep bele barabьđ.

Qьěqahь ildə pralitarejat vьlaςь xəkəm hərgən məldə matbuqattьŋ əhəmejəte əjtep betkəheđ đur. Ləkin gəzit taralьv eşenə kilgəndə, beđ nərhə kyrəbeđ;

Kyp urьndarđa gəzit taratьv eşe qafev itəlməŧlek dərəzə lə hylpən bara. Kypkenə partejə kamsamul şulaj uq prafsajuz ojoşmalarь gəzittə rigylərnə uqьp barьv, unь kyp taratьv eşenə bik ađ iqtibar itələr. Həm bьl eştə đur halqьnlьq kyrhətələr. Xəđerge kendə Başqortostan dəvmələndə bulqan eşsələr həm avьl kerəŧtejəndəre arahьnda bulhьn bьl eş bik əkeren alьp barьla.

Başqortostan dəvmələndə bulqan zavьt—fabrik həm rudniktərđə eşləgən başqort—tatar eşsələre arahьnda gəzit—uqьp barьv unь taratьv, həm «hər ber eşsəgə ber gəzit» luzunqьhьn bojomqa aşьrьv məs,-ələhe bьqa tiklem bik hylpən kildə həm kilə.

Bьqa miŧal itep, „yktəber rivəlytsejəhe“ isemendə bulqan ikense hanlь taqta jarьv zavьtьn iŧkə alhaq, məs,ələ taqьla asьqьraq bulasaq. Bьndaqь zafkumdьŋ, əjtevenə qaraqanda, taqta jarьv zavьtьnda 400 ləp eşse bulьp, şularđьŋ kypselege başqprt, tatarđarđan bulha la, bьnda bergenə lə danə başqort, tatar gəzittəre kilməj. Timək bьnda bulqan tatar—başqort eşsələre Başqortostanda sьqqan gəzit—zurnaldarđan məxrymdər tigən hyđ.

Bьl ikense hanlь taqta jarьv zavьtьndaqь zafkumqa—niŋə tatar, başqort gəzittərə jađđьrmajhьqьđ, klubьqьđđa bergenə lə bertək tatar—başqort gəzittərə juq bit tigəs, ul: „elegerək başqort—tatar gəzittərə jađđьrьla torqajnь, hunqь ajđar đa ninələr jađđьrьrqa onotolqan“ tip javap birə. Bьna şul rəveşlə bьndaqь ǩlupqa ber genə bertəktə başqort, tatar gəzittərə kilməve arqahьnda jerle millət eşsələre gəzitkə moxtazdar. Bьnь derəŧləv esən oşo qьđьq ber miŧaldь iqtibarqa alajьq. Bьndaqь ber eşsəneŋ əjtevensə, bьnan ber aj elek sьqqan „Azat qatьn „zur; nalь nişləpter eşsələr qulьna kilep inə. Bьl zurnaldь bьnda bulqan aaşqort, tatar eşsələre həm qatьn—qьđđar bolaşa—bolaşa uqьp taşlajđar. 200 đən artьq bulqan başqort, tatar eşsələre arahьnda bergenə bertək to əsə telendəge gəzitə—zurnaldarđьŋ bulmavь əlbəttə his qafev itelerlek eş tygel.

Bьnь şularđan sьqьp əjtergə kərək:

1. „Yktəber rivəlytsejə“ isemendə bulqan 2 nse hanlь taqta jarьv zavьtьndaqь ojoşmalar başqort, tatar eşsələre esən jaqьn arala gəzit—zurnaldar jađđьrьrqa, ulardь ana teləndə bulqan gəzit—zurnalđar menən tə,min itergə.

2. 200 đən artьq bulqan başqort, tatar eşsələren bьqa tiklem gəzitəheđ, səjəsi huqьr itep totovsь zafkumqa partejə həm prafsajuz hьđьqь bujьnsa sara kyrergə.

3. Jerle millət eşsələrenə bьl rəveşlə barmaq aşa qaravđarqa, bьndaqь partejə, kamsamul ojoşmalarь kyđ halьp tororqa, həm bьl julda bulqan jeteşheđlektərđe yđ mələndə betərə barьrqa.

4. Başqortostan dəvmələndə bulqan zavьt—fabriktar həm rudniktərđə bulqan eşse ojoşmalar, 2 nse hanlь taqta jarьv zavьtьndaqь gəzit taratьv, eşsələrđe gəzitə menən tə,min itevđə bulqan jeteşheđlektərđe bulьndьrmaŧqa təjeştər.

Bikmit.

URЬNDARĐA

„5 Jьllьqtь 4 jьlda“ zajьmьn taratьv eşe nisek bara.

Janqьđ—Qajьn avьlьnda.

(Krasna usyl sovite) bьnda birelgən zadanejə 100% menən ytəlgən.

UTƏK AVЬLЬ: birelgən zadanejanь ytəp betməhe lə bьnda zajьm taratьv eşe jaqşь bara. Bьlar jaqьn aralaşkantryl hanьь ytərđer tigən emeş bar.

Tyşəndəge Ərmet avьlь

Bьnda birelgən zadanejə nej barь 23 pr. qa ytəjgən. Bьl avьlda zajьm taratьvđьŋ əhəmejəte turahьnda ujlaştьv eşe nasar qujьlьv arqahьnda kulak qotqolo kesle bara.

Bьna şul aqьala qajьn bərđer bedgə zajьm kerəkmej tip qararqaz. Xalьq arahьnda bьndaj nastrajenejə menən kerəşergə kerək.

HAJRAN AVЬLЬ zadanejəhe 58 pr. qa qьna ytəlgən.

BTQUL AVЬL SƏVITE: Bьnda birelgən zadanejə 1000pr. menən ytəlgən.

Ьskьvarcixa (avьlьnda Vixratur rajunь) birelgən kantryl hanьь nej barь 50 pr. qa qьna ytəlgən. Zajьm taratьv esende qoraş həmьlьş kerek.

TIMER.

Zajьm taratьv eşən kesəjtergə

Zajьm taratьv turahьnda partejə həm xəkymət tarafьnan vaqьtьnda bojoroqtar birelgən bulhala lokin juqarьq ojoşmalarđьŋ diriktifterь tybəngə ojoşmalarđa tejeşle ysəp ytəlmej. Bara rajunь elekke Bajkin valьsьn aləqa məmkin. Bьnda 29 nsь jьl dikəbər ajьnda 3 nse zajьm barьlьşь 13,055 həmьqa jajьlьp 3 nse tiraz qalqan 4,255 həmьqa jajьlьp qalqan 8,800 həmьь eləgə tilənen jьjьlmaqan. Bьl zajьm esende birelgən. Ə, abligatsejalar RIK qulьnda haqlanьla. [illegible]

Şulaj uq Balatacaь rajunьnda la ojondaj uq xəldə kyrergə bula. Bьnda RIK kassahьnda barlьqь 3'395 humlьq abligatsejə haqlana.

Bьndaj xəldə zadenejə başqa rajundarđa la kyrergə bula: „Nej esən bьlaj tip“, horav birgəndə ulardan bik jenel genə qalqan... [illegible]

Urьndarđa RIK apparattarь "5 jьllьqtь 4 jьlda" zajьmьn taratьv eşenə [illegible]

A.XISMATULLIN.

Beđđə 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьm tarala.

Baqьr—ydək rudnigende 5 jьllьqtь 4 jьlda zajьmьn taratьv eşe jaqşь bara. Xəđergə kendə 8 menən artьqraq zajьm taratьlqan.

Unan huŋ 3 nse indysprejə zajьmьn 3 nse tirazь uqьlqandan bьndaqь 2 eşsegə 125 həmьq ytəjgan.

Bьnь bьl esende kyrgən eşselər zajьmqa jađьlьvьa bulьvьn ruxtarь taşьp la kytərelde.

Baqьr—ydək rudnige partejə, kamsamul şulaj uq prafsajuz ojoşmalarь [illegible]

Huŋqь kenđərđə hər bər 4 5 eşse bergə, [illegible] albatto bьtə eşselerđe qalqa jađьlьp betə almadьr.

SЬRLЬBAJ.

DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬV HƏM AVЬL SƏVITTƏRE

Dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev julьndaqь təp eş avьlda ytkərelergə təjeşlə. Bьjьl məzbyri tərtiptə dəjəm başlanqьs uqьvqa ьlьqtьrьlьrqa təjeşlə balalar həm jəş yěmerđərđəŋ təp massahь bьna uəq şul avьldarđa ində. Timək „partejənen jaqьn kiləsək dəverđəgə bajavaj eşe“ vaqьtьnda həm tulь rəveştə ytəlhen esən berensə kiđevđə avьldarđa dərəŧ apiratif eşteŋ ytkərələve tə'min itelergə təjeşlə.

Ukruktarđь betərev həm tybəngə səvit urgьndarьnьŋ jaŋьsa təđeləvđərə ajqanlь avьlda satsejalizem təđeləşənəŋ iŋ əhəmejətlə terəgə bulьv ja qьnan avьl səvitenəŋ rylə jaqşь uq kesəjə. Ə, xəđergə alqa kitev dəverendə, əgər avьl səvitə kyltura esən, uqьj—jađa beləvsələk esən bulqan paxutьŋ başьnda torha, əgər avьl səvitə məđəni rivəlytsejəneŋ sьn bajavaj ştabь bula alha, ul bьndaj terək punkьtь bulьv rylenə əjə bula ala. Avьldь satsejalizem nigeđenə qorov esən kerəştə məđəni, alqa kitevđəŋ nigeđə bulьv jaqьnan dəjəm başlanqьs uqьvđьŋ đur əhəmejəte bar-

Partejə həm xəkymət tarafьnan dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev julьnda bildələngən plandьŋ jađmьşь esən qurqьv HƏM EŞTƏ KYRELGƏN ĐUR ƏĐƏKLƏKTƏR. TƏV BAŞLAP AVЬL SƏVITTƏRENEN HƏM RAJUNDAQЬ SƏVIT URGЬNDARЬNЬŊ BЬL MƏS'ƏLƏGƏ DIQQƏTHEĐ QARAVĐARЬ ARQAHЬNDA KILEP SЬQTЬLAR. Partejə ham səvit vlasьnьŋ pramfinplan esən, kəlliktifleştərev həm igen esən kerəş məs'ələhenə nindəj əhəmejət birhələr, dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşenə lə şundaj uq əhəmejət birgənləktərən aŋlav juq ələ. Avьl səvitə həm rajundar ələ hamanda dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşenə ikense kiđəktəgə burьs tip qarajđar, ul eş esən xəđer vaqьttalaqьđьvlьqalmajđьr həm igenəđərləv, keđgesəsev,xalqtьŋ sritstəvalarьn mabilzavajt itev, şulaj uq bytən eştərđə betərgəs dəjəm uqьtьv eşenə kerəşərbeđ tejđər.

Bьl juldaqь eşteŋ nylpən barьvь bьna oşolarđa kilep sьqa. Partejə həm xəkymətteŋ betə saralarđь kyrevđərenə qaramaŧtan dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev eşeneŋ tar urьndarь ələ hamanda bar. Məktəp binalarьnьŋ jetəşməvə şulaj uq eləkkesə qьrqьv tora. Bьl jeteşheđlek tə avьl səvittərendə dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev jəhətenən bajavaj nastrajenejə bulmaqanlьqьn həm ulardьŋ ьsьnlap eşkə kerəşergə teləməgənlektərən kyrhətə·

Dəjəm başlanqьs uqьvđьŋ əhəmejəten kiŋ eşsən jalpь aŋlaqan ində. Ular, yđ inisejativalarьn kyrhətergə, məktəpteŋ binahь bulhьn esən yđ sritstəvalarьn bylep birergə əđer toralar. Xəđergə vaqьtta məktəp esən teləhə nindəj, xəttə iŋ artta qalqan avьl da huqьşьr qa tora. Barь tik xalqtьŋ bьl inisejativahə başьna tororqa, unь ojoştora həm fajđalana belergə genə kerək.

Ə, xəqiqət xəl nisek huŋ? Xalьqtьŋ yđ başlavь bujьnsa halьna başlanqan məktəptər ber nisə jьldar bujьna eşlətep betərələ almajđar. Kyp vaqьtta xalq yđə ьyrənə, taqta taşьp birə. Ə, avьl səvitə jəki rajbaşqarma xalq inisejativahьna jarđam itev, unь dərtlənderev urьnьna eştə ođaqqa huđalar, his ber jarđam kyrhətməjđər, şunьŋ nətizəhendə əđerləngən byrənə həm taqtalar tarqalьp betələr.

Dəjəm başlanqьs uqьvđьŋ ikensə ber iŋ əhəmejətlə kərəgə—jarlьlar fundtarьn təđev jəhətenən də şul uq xəl. Bьnda turanan tura əjtergə, kərək: BAŞLANqЬS MƏKTƏPKƏ ЬSЬNLAP JUL ASЬQ BULMAHA DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬVĐЬ MƏZBYRI ITEP QUJЬV BATRAK JARLЬLAR HƏM KRƏŦTEJƏN BALALARЬN MЬĚQЬLLAV BULЬP QЬNA TƏŞƏ. Ajaqtarьnda həm əŧtərendə bulmaqan balalar, bigerəktə məktəp ulardьŋ torqan jərđərenən bər nisə saqьrьm jerđə bula, nej tiklem teləhələr đə əlbittə məktəpkə bara almajđar. Bьl sinfi məs'ələnə xəl itev esən avьl səvittərə nəmə eşləjđər hunx? Ulardьŋ bьl juldaqь inisejativalarь qajđa? Kəllektifleştərev eşe arqahьnda jaqşь uq kybəjgən eskə bajlьqtarđь mabilizavajt itev julьnda nəmə eşləngən?

JUQ, BЬL BURЬSTAR BƏTEHE LƏ YTƏLMƏGƏN TIP ƏJTERLEK.

Ə, dəjəm başlanqьs uqьtьvđьŋ təp eşsehe həm avьlda məđəni rivəlytsejə bajrəqьn kytərep barьvsь uqьtьvsьnьŋ xələ nisek? UQЬTЬVSЬLARĐЬŊ XƏĐERGE VAQЬTTA KYRELGƏN MASSAVAJ RƏVEŞTƏ KITEVĐƏRE SƏBƏBEN TƏV BAŞLAP PARTEJƏ HƏM XƏKYMETTEŊ AVЬL UQЬTЬVSЬHЬNA NISBƏTƏN TOTQAV HЬĐЬQЬN BOĐOVĐARĐЬŊ HAMANDA DAVAM ITEVĐƏN KYRERGƏ KƏRƏK.

Uqьtьvsьnь qajqьrtьv, uqa ьsьn Lininsə qaraşlь tə'min itev, unь kulak həzymđərenən həm „blakadahьnan“ haqlav məs'ələləren yđ rajundarьnьŋ jarlь həm urta xəllə jalpьhь, şulaj uq kalxuzsьlar aldьna iŋ əhəmejətlə səjəsi həm məđəni burьs itep qujqan avьl səvittərə kypme ikən?

Balanьŋ yđenə, unьŋ uqьv şarttarьna la əđ diqqət birelə. Dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev menən beđ məktəptər hanьn arttьrьvđь qьna kyđ uŋьnda totmajbьđ bit.

BEĐGƏ MƏKTƏP EŞENEŊ KACISTEVAHЬ LA BIK ƏHƏMEJƏTLE. Bьl kacistova beđđeŋ məktəptə kammunizem tərbejəhə birev həm avьldь satsejalizem nigeđenə təđev qoralь itergə təjeşlə. Ə, avьl balalarь bik avьr şarttar esəndə uqьjđar; barь tik ьsьnlap diqqət birev həm inisejativa kyrhətev menən genə lə ul avьr şarttarđьŋ kybehən betərergə məmkin. Bigerəktə məktəptərə bulmaqan keskəj avьldarđьŋ balalarьna avьr kilə. Kyp vaqьtta qьşqь buranda jəki keđgə bьlsьraqtarđa bьl balalarqa məktəpkə jəki unan əjđerenə qajtьv esən ber nisə kilumitьr jər ytərgə tura kilə. Xalbyki balalarđь məktəpkə at menən alьp barьvđь ojoştorov avьl şarttarьnda əllə nej avьr eş tygel, ə, balalarđь nađan qaldьrmav julьnda unьŋ siktən tьş đur əhəmejətə bar. ƏGƏR MƏKTƏPKƏ BALALARĐЬ AT MENƏN ALЬP BARЬV EŞE OJOŞTOROLHA POSSIF, MASSAVAJ RƏVEŞTƏ DƏRESTƏRĐE QALĐЬRЬVĐAR, BER GRUPPALA IKEŞƏR JЬL ULTЬRЬVĐAR JAQŞЬ UQ KƏMER INE. Avьl səvitenən başqa bьl eştə ojoştorovsь kem bulьrqa təjeşlə hunŋ?

Dərəŧ infarmatsejəneŋ bulmavь la dəjəm başlanqьs uqьvđь inderevgə apiratif jətəksələktə ojoştorov eşenə bik đur qomasav bula. Dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev—ul bajavaj kampanejə. Frunttan məqlyməttər bulmaqanda huqьsqa jeteksəlek itep bulmaj. Xalbyki məqarif urgьndarь, şul jəmlənən məqarfi xalq kamisarlьqtarь la urьndarda nej eşləngənlektə belməjđər. Iŋ əhəmejətlə məs'ələlər—kypmə məktəptər asьlqan, kypmə balalar uqьjđar həm bytən şunьŋ kevek xəldərđə belməjđər Bьl infarmatsejənə avьl səvitə birməj. şulaj bulqas rajbaşqarmanan başlap Narkamprusqa tiklem betə juqarqь ojoşmalar đьŋ məqlymətheđ torop qalьvđarь həm jeteksəlek itev məmkinlektərenən məxrym bulьvđarь bik tabiqi xəl.

PARTEJƏ HƏM SƏVIT VLASЬ DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬVĐЬ INDEREV JULЬNDA BILDƏLƏNGƏN PLANDЬŊ TULЬ RƏVEŞTƏ BOJOMQA AŞЬRЬLЬVЬNA IREŞƏSƏKTƏR. Ləkin bьnьŋ esən avьl səvitenəŋ dəjəm başlanqьs uqьvđь inderevđə yđen məs'ylejəthed iŧəpləvən qətqi rəveştə betərergə kərək.

AVЬL SƏVITE, YĐ RAJUNЬNDAQЬ AVЬLDARĐA DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬV BULMAHA, BЬNЬŊ MENƏN YĐENEŊ SƏJƏSI XƏLHEĐLEGEN KYRHƏTKƏNLEGEN AŊLARQA TEJEŞLE.

Dəjəm başlanqьs məzbyri uqьvđьŋ indereleven tə'min itev esən avьl səvitenə nəmələr eşlərgə kərək hun?

Təv bulьp PARTEJƏ HƏM XƏKYMƏTTEN DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬVĐЬ INDEREV TURAHЬNDAQЬ QARARЬN XALЬQQA AŊLATЬRQA, bьl bəjək rifarmanьŋ səjəsi həm sinfьj əhəmejəten hər ber batrak, jarlь, urta xəllə həm kalxuzsьnьŋ aŋьna jetkerergə kərək.

AVЬL SƏVITE ERGƏHENDƏ DƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬVQA JARĐAM KƏMITƏTE BER TOTQARHЬĐ OJOŞTOROLORQA, unьŋ eşenə avьldaqь betə aktivistarđьŋ həm ojoşmalarđьn aktif qatnaşь tə'min itelergə təjeşlə. Kəmitət, yđenen kankerit eş planьnьŋ təđep, dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev julьndaqь eştərđe betə, xuzalьq həm kyltura ojoşmalarьna, şulaj uq ajьrьm aktivistarqa bylep birergə təjeşlə. Bьl plandь bojomqa aşьrьv esən unьŋ ergəhendə xalьqtьŋ yđ 'eşməkərlegen mablizavajt itergə kərək.

Iŋ alьĕ məjeştərđə iə məktəpkə ьlьqtьrьlmaqan balalar qalmahьn esən 8,9 həm 10 JƏŞTƏGE BALALARĐЬŊ, ŞULAJ UQ MƏKTƏPKƏ ЬLЬQTЬRЬLMAQAN 11—15 JƏŞTƏGE JƏŞ YĚMERĐƏRĐEŊ ĐƏRƏ Ě IŦƏPKƏ ALЬNЬVĐARЬ TƏ'MIN ITELERGƏ TEJEŞLE.

Maxsus məktəp binalarь bulmaqan jərđərđə irəklə kampanejə tərtibendə kerəŧtəjən əjđərən arindaqa alьv julь menən MƏKTƏP ESƏN BINA ƏĐERLƏVĐƏ QAJQЬR TЬRQA KƏRƏK. Kulaktarđьr kanfiskavajt itelgən jorttarьn məktəptərgə birev turahьndaqь diriktiftьŋ 100 pratsintь menən ytələve tə'min itelergə tejeşlə. AVЬL SƏVITENEN BƏTƏ XUZALЬQ EŞTƏRE ARAHЬNDA MƏKTƏPKƏ RIMUNT JAHAV HƏM UNЬ UTЬN MENƏN TƏ'MIN ITEV BERENSE KIĐƏKTƏGE BURЬSTAR BULHЬN.

UQЬTЬVSЬ ESƏN IPTƏSTƏRSƏ EŞ ABSTANUFKAHЬ TЬVĐЬRЬRQA, uqa eş xaqьn vaqьtьnda həm ədləkbed tybərgə jerlə rissursьlarđь tabьp, „yđəktən“ xəbər kilgənen kətməjensə motlaq natura menən tə'min itergə kərək.

Avьl səvitə uqьtьvsь esən kerəştə. unь kulak həm unьŋ jalsьlarьnan haqlavda başlavsь bulьrqa təjeşlə.

AVЬL SƏVITE MƏKTƏPTE UQЬV KITAPTARЬ HƏM ƏSBAPTARЬ MENƏN TƏ'MIN ITERGƏ, zakazdarđьŋ aşьqьs rəveştə ytələvđəren kyđətergə kilgən uqьv əsbaptarьnьŋ məqarif bylegendə, rajbaşqarma kənsələrejəhendə, buştala həm bytən urьndarđa ođaq jatьvьna jul qujmaŧqa tejeşlə.

Ində kilep iŋ əhəmejətlə həm yđək burьs—AVЬL SƏVITE JARLЬ UQЬVSЬLARQA KEJEM, AJAQ KEJEME HƏM AĐЬQ MENƏN JARĐAM ITERGƏ MƏZBYR. Bьnьŋ esən đur məmkinlektər bar Barь tik bьl eşkə jarlьlar gruppalarьn, betə jəməqət ojoşmalarьn həm balalarđьŋ yđđəren jynəldərə belergə genə kərək. Bьnda şunь turanan tura əjtergə kərək: JARLЬLAR BALALARЬN TƏ'MIN ITMƏGƏN AVЬL SƏVITE, UL YĐENEŊ SINFI HIĐGER BULMAQANLЬQЬN KYRHƏTƏ HƏM YĐ AVЬLЬNЬŊ JETƏKSEHE BULЬP QALA ALMAJ.

Dəjəm başlanqьs uqьv avьl səvitenə bik đur həm məs'ylejətle burьstar jəkmətə. ŞUQA KYRƏ BЬL EŞTƏ AVЬL SƏVITENƏ BEĐĐEN JARĐAMЬBЬĐ KƏSƏJTELERGƏ TEJEŞLE INE. Ləkin ьsьnlap qaraqanda avьl səvitə ələgə tikləm bьl jarđamdь ala almaj.

Yđək həm kraj ojoşmalarьnda siktən tьş kyp instruksejələr, sirkylərđər, kitaptar jađьlalar, brigadalar, vəkildər jəbərələlər, pidagugejə uqьv jorttarьnьŋ uqьvsьlarь mabilizavajt itelələr; ə, urьndarđan kilgən məqlymattər avьl səvittərendə, ulardьŋ dəjəm başlanqьs uqьvđь inderev julьnda nejđər eşlərgə təjeşlegə turahьnda ber genə lə aŋьq həm papylər dakumint bulmaqanlьqьn kyrhətələr. BƏTƏ BЬL KYRHƏTMƏLƏR QAJĐALЬR BARЬP TƏKƏLƏLƏR HƏM TIK JATALAR BULHA KƏRƏK.

Bьndaj „jetəkseləkkə“ sik qujarqa kərək. Kanteryl urgьndar dəjəm başlanqьs uqьv kevek oşondaj əhəmejətlə eştə avьl səvitenəŋ jetəksələktən həm jarđamdan məxrym bulьvьnda kem qəjeplə ikənlegen tikşerergə təjeştər.

Yđək Kəmitəttəŋ 16 nse ejjyndəgə bildələ qararьnda bьlaj tejelə: „ukruktarđь betərev julьndaqь betə eşte, partejə, səvit, xuzalьq, kapiratif həm apparattarьn rajunqa həm avьlqa məmkin bulqan tiklem jaqьn kilterevgə jynəltelgən təp burьstan sьqьp atqarьrqa kərək“

QAJĐA HUŊ BЬL „JAQЬNLAŞTЬRЬV“?

AVЬL SƏVITE ĐƏJƏM BAŞLANQЬS UQЬV TURAHЬNDA BELMƏJ, BƏTƏ BЬL OJOŞMALAR, ŞUL JƏMLƏNƏN MƏQARIF URGЬNDARЬNЬŊ YĐĐƏRE TARAFЬNAN DA JARĐAM KYRMƏJ Ber totqarhьđ eştə şulaj itep qujьrqa kərək ki, dəjəm başlanqьs uqьv esən ojoştorolqan bətə kerəşkə avьl səvitenə jarđam kyrhətev həm uqa tərtiplə rəveştə jənlə jetəkselek itev berensə kiđəktə tə'min itelhen.

Dəjəm başlanqьi uqьvdь inderev eşe avьlda sinfi kerəş qьrqьvlaşьv şaraitə esendə yŧkərelə. Avьlda satsejalizem,təđevgə həm sьjnfi doşmanqa qarşь kerəşkə jetəksələk itevđə kalxuzsьlar, jarlь həm urta xəllə jalpь ьşanьp tapşьrqan avьl səvitə betə avьl jəməqətselegen ojoştorovsь bulьrqa həm unь, dəjəm başlanqьs uqьv esən huqьşqa jynəldərergə təjeşlə.

M. ƏPŞTƏJEN.

Dirzabeldər fajđahьna aqsa jьjьvđь kesəjtəjek.

Taqьla kemdər hyđ alalar.

A. Qəli iptəşteŋ saqьrьvь bujьnsa dirzəbeldər halьv fajđahьna 3 hum inderep: Səxəvetdinьva Məstyrə, Bikmyxəmitьf Vəli, Qizzatullin, Kalmitjef (kamsamul qala kəmitətenən), Qirfanьf Vəkil, Tuqusьva (tip) iptəştərđe yđem menən tiŋləşergə saqьram;

Mərjəm Səqdejeva.

Imaşьf iptəşteŋ saqьrьvь bujьnsa dirzəbeldər fajđahьna 1 hum inderep; Xajrullin, (kammuna) iptəşte tiŋləşergə saqьram. Vaxit.

Dirzəbeldər halьv fajđahьna Başsajuz pravlinejəhe 300 hum aqsa kertte. Başsajuz pravlinejəhe menən başqa savđa həm kapiratif ojoşmalarьla tiŋləşergə tejeştər.

RKI đan „qamsь“ ketələr.

„Smicka“ safxuzьnda igende tikşerep qaramajđar. Agranum Grigyrejef eşkə halqьn qaraj. Bazьnьŋ məđire Xaliqьf eşsələr menən nasar məqəmələ itə. Keləttər tabьv sarahьn kyrməj. Kelettərgə tultьrьlqan igendər serej jana başlanlar. RKI bьlarqa qətqi sara kyrergə tejeş. 181

Qaramalь rajunь, „Qьđьl—Bylək“ a.—x. ərtile 84 disətinə bojđaj (70 disətinəhe tađa surtlь) 64 disətinə tađa surtlь holohon 22 nse avqьsqa urьp, jьjьp bettə.

Eş quldarь jeteşməven ləqtibarqa alьp, „Qьđьl—Bajraq“ kalxuzь aqzalarь maşina həm eş quldarь menən ber ken kilep jarđam iteştələr.

Igən halьv esən kelettər đə jeteşməj. Sənki ərtil 24 xuzalьqtan qьna ojoşop, betəhe lə jarlьlar. Ş. JULAMAN.

Ridaktьr urьnbaŧarь: F.QƏIJSN

پارتیەنەڭ بۆتە ئۆيشمالارى ديققەتێنە!

6 نسێ ئوكتەبێر، کیس سەعەت 7 لە، ۋ. ک. پ.(ب)نێڭ باشقۇرتۇستان ئۆلکە کەمیتەتێ مەسئول سیکریتارێ بیکیڭ ئیپتەش رادییو بوینسا „پارتیە ئۆیۆشمالارێنێڭ سیراتتاعێ بورستارێ" توراهێندا داکلات یاهایاساق. بۆتە ئۆیۆشمالار، قسقێرپ هۆیلەگێس رادییو ئاپپاراتتارێ یەنەندرو سارالارێ کورێگێز.

1 - 2 ئۆئۆ رادییو ئوڤەگی:

$19\frac{1}{X}$ ƏĐƏBI UDARNIKTAR KISƏHE 30 j.

1.—Yktəber kiskə səqət 6 la „Jəştərgə kammunizem tərbejəhe birev jortonda“:

„Jəş Kammunar“, „Lininsə“ gəzittərə ergəhendə teđəlgən əđəbi udarnьj brigada tarafьnan—udarniktar kenə həm 5 jьlьqtьŋ 3 jьlьn qarşьlav kisəhe uđqarьla.

Kisələ: 1—„Indysterejə həm əđəbi udarniktar“ tigən məvzyqьla daklat.

2. Đur kyləmdə əđəbi uqьvđar, kyk kylməktər sьqьşь həm jəş tejatьr kestərə tarafьnan kansirt birələsək. Kisəgə betə jəş şaqir, əđip həm səneqət kestərə qatnaşalar.

Kisəgə inev xaqhьđ. Bilettər xəđerđən yk „Jəş kammunar“, „Lininsə“ ridaksejahьnda taratьla.

„LITŞTAP“

KINO—TIATЬRĐA—ЬRЬNDA BƏGƏN:

„URAL“ KINAHЬNDA — Sejanьstar 5-30, 7, 8-30 jarьm 10 s. başlanala — Qьđьlşajtanbalalarь 1 nse sirejəhe - 7 bylektə. Kassa 4—30 səqətən asьla

IĐEL — Sejanьstar 5-30, 7, 8-30 arьm 10 s. başlanala — ASƏ — Kassa 4—30 səqəttən asьla

Qьđьl jondođ KINAHЬNDA — Sejanьstar: 7, 8—30 arьm 10 s. başlanala — Kamira №79

„5-Maj“ — 9 đa başlana. — SALAMANDRA 7 bylektə drama — Kassa kiskə 6 səqət asьla.

Уфа, Типо-литография «Окт. Натиск» Башглавлит № 139.